

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 01087

GROYSER VERTERBUKH FUN
DER YIDISHER SHPRAKH

Yehudah Yofe, Mark Yudel

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

גרויסער ווערטערבוך פֿון דער ייִדישער שפּראַך, באַנד IV
Groyser verterbukh fun der yidisher shprakh, band IV
המילון הגדול של לשון ייִדיש, כרך ד'
Great Dictionary of the Yiddish Language, Volume IV

**גרויסער
ווערטערבוך
פֿון דער
יידישער שפראך**

רעדאקטאר

יודל מאַרק

באַנד IV

אַפבוי — אַחרוג

קאָמוניסט פֿאַרן גרויסן ווערטערבוך פֿון דער יידישער שפראַך

נייִיאָרק-ירושלים, תש"מ — 1980

Copyright © 1980, by the YIDDISH DICTIONARY COMMITTEE, INC.

1048 Fifth Avenue, New York, N.Y. 10028, U.S.A.

Library of Congress Catalog Card No. 61-18921

מערכת המילון מודה לאוניברסיטה העברית על העזרה בהוצאת הכרך הרביעי של המילון, במתן אכסניא ובסיוע שנתנה למילון בשטחים רבים אחרים

This volume was supported through grants from the following:

THE AMERICAN FRIENDS OF THE HEBREW UNIVERSITY
THE ATRAN FOUNDATION
THE MEMORIAL FOUNDATION FOR JEWISH CULTURE
THE CHARLES E. MERRIL TRUST
THE LUCIUS N. LITTAUER FOUNDATION, INC.
THE JOSEPH MEYERHOFF FUND
THE MORRIS MORGENSTERN FOUNDATION
MRS. LEONARD PADAWER
THE LUDWIG VOGELSTEIN FOUNDATION
THE ERWIN S. AND ROSE S. WOLFSON FOUNDATION

PRINTED IN ISRAEL

ALPHA PRESS, JERUSALEM

הקדמה

ר' יודל מארק ע"ה און זיין ווערטערבוך.

איצט, מער איידער ווען עס איז, איז דאָס זיין ווערטערבוך. דער דאָזיקער באַנד, דער פֿערטער פֿון די פֿאַרפֿלאַנירטע דרייצן בענדער, פֿאַרענדיקט דעם ערשטן אות פֿון אַלף-בית. ר' יודל מאַרק, זכּרונּו לברכה, איז ניט באַשערט געווען דעם נחת ביים לעבן צו זען אים אָפּגעדרוקט. אָבער די דערגרייכונגען פֿונעם פּראָיעקט און זיין צושטייער פֿאַר דעם ווערטערבוך זיינען אַזעלכע, אַז זיין נאָמען בלייבט אויף אייביק פֿאַרבונדן מיט דעם גרויסן ווערטערבוך פֿון דער ייִדישער שפּראַך.

ר' יודלס פֿאַרדינסטן פֿאַרן ייִדישן פֿאַלק זיינען גרויסע: אַן עסקן בצרכי ציבור, אַ מחנך און באַנייער פֿון דערציונג-וועגן, אַרגאַניזאַטאָר, שרייַבער, שפּראַכפֿאַרשער, אַרויס-געבער און רעדאַקטאָר, מחבר פֿון טעקסטביכער און לערער פֿון לערערס — סײַ אין אַמעריקע, סײַ אין אייראָפּע און ישראל.

ס'איז אפֿשר אומגערעכט צו פֿאַרצייכענען ר' יודלס ווערטערבוך ווי זיין גרעסטע דער-גרייכונג; ער איז אָבער בלי ספֿק דער אויפֿטון, פֿאַר וועלכן ער האָט געגעבן דעם גרעסטן אַנשטרענג. וועט טאַקע דער ווערטערבוך זיין דער זכּר לדורות פֿאַר אים, זיין מאַנומענט לנצח.

ר' יודל מאַרק איז נפֿטר געוואָרן אין אויגוסט 1975.

דער ייִדישער וויסנשאַפֿטלעכער אינסטיטוט יוואָ האָט בשעתו באַשטימט יודל מאַרק און יודאָ אַ יאָפּען פֿאַר די רעדאַקטאָרן פֿון דעם ווערטערבוך. אַ דאַנק זיין ענערגיע און אַרגאַניזאַטאָרישן טאַלאַנט ווערט מאַרק דער אַנפֿירער פֿון דער רעדאַקציע. ער איז דער וואָס געשטאַלטיקט די פּרינציפּן פֿון צונויפֿשטעלן דעם ווערטערבוך; ער ציט צו אַ פּערסאָנאַל פֿון פֿרייוויליקע מיטאַרבעטער; ער שאַפֿט אַ קרייז פֿון איבער 300 קאַרעספּאַנדענטן, וואָס שיקן אים צו זייערע ווערטער-רשימות פֿון געשריבענע און בעל-פה-מקורים; ער געווינט פֿאַר דעם ווערטערבוך-קאָמיטעט אַ סך קהילה-פֿירערס, פּדי צו קריגן אַ ברייטע פֿאַלקס-אונטערשטיצונג פֿאַרן פּראָיעקט; און ווען עס ווײַזט זיך אַרויס, אַז דער פֿרייוויליקער פּערסאָנאַל איז ניט געווען בפּוח בייקומען אַלע שוועריקייטן, אַנגאַזשירט ער געצאָלטע מיטאַרבעטער און זאַרגט פֿאַר די נייטיקע פֿאַנדן צו דעקן די הוצאות.

ר' יודל האָט פֿאַרמאַגט כאַריזמע, וואָס ציט צו מענטשן, דאָס לומדות וואָס רופֿט אַרויס צוטרוי און גרייטקייט אַנצונעמען זיין אויטאָריטעט, און די ענערגיע צו דערגרייכן מער איידער אַנדערע. ער האָט זיך גוט אָפּגעגעבן אַ חשבון פֿון זיין וויכטיקער ראָל אין דעם פּראָיעקט, און דאָס האָט אים באַאומרויקט: ער האָט מורא געהאַט, אַז די אַרבעט איבערן ווערטערבוך וועט אָפּשטאַרבן צוזאַמען מיט אים. אַט דער פּחד האָט אים באַוועגט זיך צו ווענדן צום העברעיִשן אַוניווערסיטעט אין ירושלים — צו פֿאַר-זיכערן דעם המשך פֿון ווערטערבוך.

אין 1968 בין איך דעלעגירט געוואָרן דורכן ווערטערבוך-קאָמפּיטער צו פֿאַרהאַנדלען וועגן אַן אָפּמאַך מיטן אוניווערסיטעט, און אין רעזולטאַט פֿון אַ הסכּם האָט ר' יודל זיך באַזעצט אין ירושלים און צוזאַמען מיט זײַן הויפּט-אַסיסטענט דוד ראָגאַף האָט ער פֿאַרענדיקט די רעדאַקציע פֿון דריטן באַנד און אים אַרויסגעגעבן.

דאָס שותפֿות מיטן העברעיִשן אוניווערסיטעט איז געווען אַ ברכה אין פֿאַרשיידענע אַספּעקטן, דערעיקר טאַקע דאָס פֿאַרזיכערן דעם המשך פֿון דער אַרבעט. דער אוני-ווערסיטעט האָט ניט נאָר באַזאַרגט דעם ווערטערבוך מיט אַן אַרבעטאַרט אין זײַן קאַמפּוס, ער האָט אויך באַווירקט די אַמעריקאַנער פֿרײַנד פֿון העברעיִשן אוניווערסיטעט צו העלפֿן שאַפֿן געלטמיטלען און קריגן סובסידיעס פֿון דער נאַשאַנאַל ענדאָומענט פֿאַר דהי היוםאַניטיס בני דער רעגירונג פֿון די פֿאַראייניקטע שטאַטן. אַדאַנק די באַמיונגען פֿון די אַמעריקאַנער פֿרײַנד האָט דער ירושלימער צענטער געקראָגן די פֿינאַנציעלע הילף, וואָס האָט מיגלעך געמאַכט דאָס פֿאַרענדיקן דעם פֿערטן באַנד אין גאַר אַ קורצער צײַט — דרײַ און האַלב יאָר אַנשטאַט די זיבן וואָס יעדער פֿון די פֿרײַערדיקע בענד האָט געדויערט.

צו יענער צײַט האָט דער ווערטערבוך-קאָמפּיטער שוין אויסגעשעפט זײַנע אַלע פֿאַנדן, אַפֿילו די באַשטימט פֿאַרן דרוקן דעם ווערטערבוך, כדי אונטערצושטיצן דעם ירושלימער צענטער.

מע האָט געהאַלטן אַז דאָס צונויפֿשטעלן דעם ווערטערבוך אין איצטיקן דור [פֿון 1953], ווען עס זײַנען נאָך דאָ גענוג וויסנשאַפֿטלערס וואָס ייִדיש איז זייער מאַמע-לשון, איז אין דעם מאַמענט וויכטיקער ווי זײַן פּובליקאַציע. יודל מאַרק, ז"ל, האָט אָנגעהויבן זיך מייאַש צו זײַן, צי דער כתב־יד פֿון פֿערטן באַנד וועט אַ מאַל אָפּגעדרוקט ווערן. אָבער עס איז באַצײטנס געקומען די הילף פֿון די ה"ה האַראַלד ב. אַבראַמסאָן און יהודה י. שאַפּיראַ, די נאמנים פֿון דעם הערי אַ. אַבראַמסאָן עזבֿון-פֿאַנד און אַדאַנק זיי זײַנען געדעקט געוואָרן די דרוק-הוצאַות. הלוואַי וואָלט יודל מאַרק דער-לעבט צו זען דאָס דערשײַנען פֿון דעם באַנד!

ווי געזאָגט, פֿאַרענדיקט דער פֿערטער באַנד דעם אות אַלף. מיט זײַנע 20000 פּאַזיציעס דערגײַט שוין די צאָל ווערטער צו 80000, לערך אַ דריטל פֿון דעם גאַנצן ווערטער-אוצר פֿון ייִדיש. די פּלומרשטע אַנאַמאַליע, וואָס מיט איין אות דעקט מען אַזוי פֿיל ווערטער דערקלערט זיך דערמיט וואָס דער אות אַלף איז אַ טייל פֿון אַכט וואָקאַלן און דיפֿטאַנגען, מיט וועלכע ס'הייבן זיך אָן זייער אַ סך ווערטער פֿון דער ייִדישער שפּראַך.

דער אַלף איז לכתחילה געווען אַ גלאַטאַל-עקספּלאַסיווער קאַנסאַנאַנט וואָס ווערט נאָך אַרויסגערעדט אינעם רובֿ גערמאַנישע שפּראַכן פֿאַר יעדן אַנהייב-וואָקאַל. אַ סך ייִדישע ריידענישן האָבן נאָך די דאָזיקע גערמאַנישע (און סעמיטישע, פֿאַרשטייט זיך) כאַראַקטעריסטיק. די אייראָפּעיִשע שפּראַכן, וואָס ניצן דעם גריכישן אָדער לאַטיינישן אַלפֿאַבעט, האָבן נישט קיין אות אויסצוטיילן אַט דעם גלאַטאַל-עקספּלאַסיוו און זיי לאָזן אים דערבער ניט-באַצײכנט. ייִדיש אָבער פֿאַרמאַגט פֿאַר אים דעם אַלף, וואָס ער איז גענוצט בני דיקלאַנגען אַ און אַ.

מיר גיבן דאָ איבער אַ גרויסן דאַנק די אַלע וואָס האָבן דערמיגלעכט דאָס אַרויסגעבן דעם דאָזיקן באַנד פֿון ווערטערבוך, באַזונדערס דעם פרעזידענט פֿון סיטי-קאָלעדזש

ד"ר ראבערט ע. מארשאק, און דעם פרעזידענט פֿון העברעישן אוניווערסיטעט, ה' אברהם האַרמאַן, וועלכע האָבן אָפּגעגעבן אַ סך צייט און מי צו דערגרייכן דעם שותפֿותדיקן אַנטייל פֿון די צוויי אוניווערסיטעטן אין דעם ווערטערבוך-פּראָיעקט. אַ דאַנק אויך דעם ה' ישעיה מינקאָוו פֿאַרן איבערנעמען דעם פֿאַרויז פֿון ווערטערבוך-קאַמיטעט און פֿאַר רעאַרגאַניזירן אים.

מיט ליבשאַפֿט און יראת־הכבוד דערמאַנען מיר דאָס פֿעלן זיך פֿון ד"ר פּיועל ג. גאַלאַגער, דער פֿריערדיקן פרעזידענט פֿון סיטי־קאָלעדזש, וועלכער האָט באַווירקט דעם דעפּאַרטאַמענט פֿאַר העכערער פּילדונג פֿון ניו־יאָרק אויפֿצושטעלן דעם אינסטיטוט פֿאַר ייִדישער לעקסיקאָלאָגיע, פּדי צו שטיצן דעם ווערטערבוך-פּראָיעקט. פֿבֿר זיין אַנדענק!

אַ האַרציקן דאַנק דעם ה' מרדכי פּאַוויין פֿאַר אַדמיניסטרירן דעם פּראָיעקט און פֿאַר דער כּסדרדיקער הילף וואָס ער האָט געגעבן מיט ליבשאַפֿט און איבערגעגעבנקייט; ער האָט אַרויסגעוויזן געניטשאַפֿט, טאַקט און חכמה ביים צונויפֿשמעלצן אַלע פּאַקטאַרן וואָס האָבן אַנטייל גענומען אין פּראָיעקט. זיין שִׁכּר איז דאָס נחת וואָס קומט אים פֿאַר זיין הצלחה. ס'איז אויך זיין מאַנומענט לנצח.

ד"ר דזשאָרדזש פֿ. פֿאַר, אַסיסטענט־דירעקטאָר פֿון דער סעקציע פֿאַר פֿאַרש־מכשירים ביי דעם פֿאַרשאַפֿטייל פֿון דער נאַשאַנאַל ענדאָמענט פֿאַר דהי היוםאַניטיס, האָט אונדז זייער אַ סך געהאַלפֿן אין דעם פֿאַרפֿעסטיקן אונדזער אַרבעט־אַרגאַניזאַציע. מיר דריקן אים אויס אונדזער דאַנק פֿאַר דער מיגלעכקייט צו באַטראַכטן אונדזער פּראָיעקט צוזאַמען מיט אַנגעזעענע עקספּערטן אין אַנווענדן קאַמפּיוטער־טעכניק ביי ווערטערביכער, און פּכלל פֿאַר זיין איידעלער באַציונג, אינטערעס און פֿאַרשטענדעניש. פֿר' גייל האַלקיאַס, פּראָגראַם־דירעקטאָר, איז אויך געווען באַהעלפֿיק פֿאַר אונדזער פּראָיעקט.

האַרציקע דאַנקען די פּראָפֿעסאָרן דזשאָן אַלדזשאַ (אוינווערסיטעט פֿון דזשאָרדזשאַ) און דזשאָן ניטי (אוינווערסיטעט פֿון וויסקאָנסין), וועלכע האָבן זיך געטיילט מיט אונדז זייער געניטשאַפֿט אין קאַמפּיוטער־טעכניק ביי ווערטערביכער.

אונדזער אַנערקענונג די פּראָפֿעסאָרן אירווינג גרינבערג און פּאַל ר. ריטערבאַנד פֿון דעם אַפּטייל פֿון ייִדישע לימודים ביים סיטי־קאָלעדזש פֿאַר זייער אונטערשטיצן דעם פּראָיעקט.

מיר באַדאַנקען די מיטגלידער פֿון ווערטערבוך־קאַמיטעט, וואָס האָבן אין גוטע און שלעכטע מאַמענטן באַווויזן זייער איבערגעגעבנקייט דעם דאָזיקן — פֿאַר זיי הייליקן — צוועק, און באַזונדער דעם געטרייען און אומדערמידלעכן נתן זינגמאַנען, וואָס איז תּמיד געווען גרייט צו העלפֿן.

האַרציקע דאַנקען אַלע אונדזערע מיטאַרבעטער, אַלטע און נייע — זאָל די אַנערקענונג פֿון זייער געטריישאַפֿט פֿאַרגיטיקן זיי פֿאַר די גאַנץ מאַגערע פֿאַרדינסטן זייערע! אַ באַזונדער דערמאַנונג קומט ה' נחמן לעווענטאַלן, וואָס האָט געאַרבעט על מנת שלאַ לקבל פּרס, ווען ס'איז ניט געווען קיין פֿאַנדן אים צו באַצאָלן.

מיר דאַנקען ד"ר מאיר וואַלף פֿאַר איבערקוקן דעם דרוקן פֿון דעם פֿערטן באַנד מיט דער הילף פֿון פּראָפֿ' וואַלף מאַסקאָוויטש און ה' סערגיי קיזשנערן.

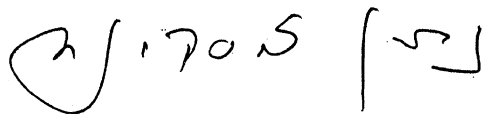
מיר דערמאָנען מיט לויב דעם זעצער פֿון באַנד, ה' אָשר קולאַ, וואָס האָט ניט גע-
זשאַלעוועט קיין מי אין זיין אַרבעט איבער דעם קאַמפּליצירטן כתב־יד. אַ דאַנק אויך
די קאַרקטור־לייענערס יצחק פעוונזנער, ד"ר יוסף גורי און שואַל פֿערדמאַן.

אונדזער ייִשר־כּוח פֿאַר די באַמיונגען פֿון אונדזערע אַנדערע פֿריינד און שטיצערס
פֿון ווערטערבוך געפֿינט זיך אין די פֿריערדיקע בענד !

אַ האַרציקן דאַנק די ווייטערדיקע פֿאַר זייער פֿינאַנציעלער הילף :

די אַמעריקאַנער פֿריינד פֿון העברעיִשן אוניווערסיטעט, פרעזידענט ה' סטענלי
באַגען, עקזעקוטיווער וויצע־פרעזידענט ה' סימאָר פֿישמאַן און זייער פֿאַר-
בינדונגס־מאַן מיטן ווערטערבוך־פּראָיעקט ה' יוסף פּערלבערג ;
אַטראַן־פּונדאַציע — פרעזידענט מאַקס אַטראַן ;
מעמאָריאַל־פֿאַנד פֿאַר ייִדישער קולטור ;
נאַמנות א"נ פֿון טשאַרלז ע. מעריל ;
לוסיס נ. ליטאַוער־פּונדאַציע — פרעזידענט ד"ר הערי סטאַר ;
יוסף מייערהאַף־פּונדאַציע ;
מאַריס מאַרגענשטערן־פּונדאַציע ;
פֿרוי לעאַנאַרד פּאַדאַווער ;
לודוויג פֿאַגעלשטיין־פּונדאַציע ;
ערוויז ס. און ראַוז ס. וואַלפֿסאָן־פּונדאַציע.

אַחרון אַחרון חביב־ : די האַרציקסטע דאַנקען דעם הערי אַ אַבראַמסאָן עולמות־פֿאַנד
פֿאַר דער ברייטהאַרציקער הילף, וואָס האָט מיגלעך געמאַכט דאָס אַפּדרוקן דעם
דאָזיקן באַנד פֿון ווערטערבוך. מיר דערמאָנען מיט ליבשאַפֿט און יראַת־הפּכוֹד הערי
אַ אַבראַמסאָנען, ז"ל, דעם לאַנגיאַריקן קאַסירער פֿון ווערטערבוך־קאַמיטעט. זיין
האַרץ האָט שטענדיק געקלאַפֿט מיט ליבע, איבערגעגעבנקייט און טיפֿער זאָרג פֿאַר
ייִדישקייט און מענטשלעכקייט. תּנצב"ה ! דער דאָזיקער באַנד איז געהייליקט זיין
אַנדענק.

פּראָפֿ' נתן זיסקינד

סיטי־קאַלעדזש

הויפט־פּאַרשער און דירעקטאָר פֿון פּראָיעקט

מאי 1979.

אין מערץ 1977 איז דערגרייכט געוואָרן אַ הסכּם צווישן דעם סיטי-קאָלעדזש פֿון ניו-יאָרקער אוניווערסיטעט און דעם העברעישן אוניווערסיטעט אין ירושלים. ווי אַ טייל פֿון הסכּם איז באַשטימט געוואָרן, אַז די אינסטיטוציעס וועלן:

1. פֿאַרעפֿנטלעכן דעם פֿערטן באַנד פֿון ווערטערבוך מיט דעם פֿאַרמאָט פֿון די פֿרײַערדיקע בענד ;
2. שטיצן דעם המשך פֿון דער אַרבעט איבער דעם גרויסן ווערטערבוך פֿון דער ייִדישער שפּראַך ;
3. פֿאַרזיכערן די איכות פֿון דעם ווערטערבוך דורך קאָנסטיטוירן אַ רעדאַקציע-קאָלעגיע, וואָס וועט באַשטימען די מעטאָדן פֿון דער פֿאַרשונג און די רעדאַקציע-פּרינציפּן.

דער ייִדישער וויסנשאַפֿטלעכער אינסטיטוט (ייוואָ) אין ניו-יאָרק און דער היברו-יוניאָן-קאָלעדזש פֿון סינסינאטי זיינען צוגעשטאַנען צו דעם דאָזיקן הסכּם.

די רעדאַקציע-קאָלעגיע איז ווי געהעריק קאָנסטיטוירט געוואָרן און אַפּגעהאַלטן איר ערשטע זיצונג אין אויגוסט 1977 כדי צו פֿאַרמולירן די פּרעלימינאַרע פּרינציפּן פֿון באַנניען די אַרבעט איבערן ווערטערבוך. אין אויגוסט 1979 האָט די צווייטע זיצונג פֿון דער קאָלעגיע באַהאַנדלט די פּרטים פֿון דער מעטאָדאָלאָגישער און רעדאַקציע-נעלער אַרבעט ביים ווערטערבוך. די דאָזיקע פּרינציפּן וועלן שוין אַנגעווענדט ווערן אין פֿינפֿטן און ווייטערדיקע בענד און זיי וועלן פֿאַרעפֿנטלעכט ווערן אין די אַרײַנפֿירן צו זיי.

די רעדאקציע-קאלעגיע

- פּראָפּ' ח. בלאַנק — העברעישער אוניווערסיטעט אין ירושלים
פּראָפּ' ז. בן-חיים — העברעישער אוניווערסיטעט אין ירושלים
פּראָפּ' מ. הערצאָג — קאָלומביאַ-אוניווערסיטעט
פּראָפּ' י. זוסמאַן — העברעישער אוניווערסיטעט אין ירושלים
פּראָפּ' נ. זיסקינד — סיטי-קאלעדזש פֿון ניו-יאָרקער אוניווערסיטעט
פּראָפּ' פ. מאַטענקאָ — ברוקלין-קאלעדזש
פּראָפּ' וו. מאַסקאוויטש — העברעישער אוניווערסיטעט אין ירושלים
פּראָפּ' ס. מאַראָג — העברעישער אוניווערסיטעט אין ירושלים
פּראָפּ' א. סטאַנקיעוויטש — יעיל-אוניווערסיטעט
פּראָפּ' ח. פּיפּער — היברו-יוניאָן-קאלעדזש, סינסינאַטי
פּראָפּ' ח. ראָבין — העברעישער אוניווערסיטעט אין ירושלים
פּראָפּ' ח. שמערוק — העברעישער אוניווערסיטעט אין ירושלים
ד"ר מ. וואַלף — העברעישער אוניווערסיטעט אין ירושלים

מילונו של יודל מארק

עתה, יותר מתמיד, המילון הוא של יודל מארק. הכרך הזה הוא הרביעי בסדרה מתוכננת בת 13 כרכים, והוא משלים את האות א' בלבד. יודל מארק ז"ל לא זכה להביא את הכרך לדפוס, אך תרומתו למילון הגדול ללשון יידיש היא כה גדולה, עד כי שמו של י' מארק יהיה קשור במילון לנצח.

רבות עשה יודל מארק למען עמו: הוא היה איש ציבור ומחנך חדשן, איש-מדע ואיש-מינהל, עורך, מחבר ספרי-לימוד וגם מורה ומדריך של מורים רבים — ולא רק באמריקה, כי אם גם באירופה ובישראל. מלבד מילון יידיש היו ליודל מארק, כידוע, השגים מרשימים אחרים בתחום המדע, אבל מילון זה הוא ללא ספק מפעל חייו, והוא שינציה את שמו בדורות — בבחינת... *monumentum aere perennius*.

יודל מארק, יהיה זכרו ברוך, הלך לעולמו באוגוסט 1975.

ב-1953 מינה מכון יווא לחקר היהדות את יודל מארק ויודא יופה לעורכי מילון יידיש. מרצו של מארק וכשרונו הארגוני הבילט זיכוהו עד מהרה במקום המרכזי בניהול ענייני המילון. התוצאה היתה, שי' מארק הוא שגיבש את עקרונותיו של מבנה המילון, ריכז סביבו צוות מתנדבים, הקים חוג של למעלה משלוש מאות איש, אשר שלחו לו רשימות מלים מן הספרות וממקורות שבעל-פה. י' מארק הוא שהלהיב ורתם אנשי ציבור, שהתגייסו להגיש עזרה לפרוייקט המילון. כשהתברר, שצוות המתנדבים אינו מספיק לביצוע כל העבודות, השיג י' מארק ומענק כספי להעסקת עובדים.

היתה לו, ליודל מארק, מידה גדולה של כריזמה, והוא ידע איך למשוך אליו אנשים. היה לו כושר-ארגון וידע שזיכוהו באימונם של אנשים. היתה לו חוכמה שגרמה לכך, שאנשים יכירו בסמכותו. היו לו מרץ וכושר-עבודה שאפשרו לו לעשות וליצור יותר מאחרים.

מארק ידע, שהמילון זקוק לו, והדבר הדריך את מנוחתו: הוא חשש, שאחרי הסתלקותו יירד גם המילון לטמיון. על-כן החליט מארק להעתיק את מקום המילון מניו-יורק לירושלים, לאוניברסיטה העברית, כדי להבטיח את המשך העבודה.

ב-1968 ייפה ועד המילון את כוחו של פרופ' נתן זיסקינד לפתוח במו"מ עם האוניברסיטה העברית, כדי לחתום על הסכם בדבר המשך חיבורו של המילון. בעקבות חתימת ההסכם עלה יודל מארק לישראל, התישב בירושלים ובעזרתו של סגנו הראשי דוד רגווף השלים את עריכתו ופרסומו של הכרך השלישי.

שיתוף הפעולה עם האוניברסיטה העברית הוכיח את עצמו בהיבטים שונים. ההישג העיקרי היה הבטחת המשך העבודה. האוניברסיטה לא רק מאכסנת את מפעל המילון בקמפוס שלה, כי אם מדרבנת את שוחרי האוניברסיטה העברית בארה"ב כדי להשלים את מענקי הקרן הלאומית למדעי הרוח של ממשלת ארה"ב (of "matching grants" the US Government's National Endowment for the Humanities). תודות למאמציהם

של שוחרי האוניברסיטה קיבל המרכז הירושלמי של המילון את התמיכה הכספית, שאיפשרה את סיום הכרך הרביעי בזמן שיא – שלוש וחצי שנים במקום שבע השנים שנדרשו להוצאת כל אחד מן הכרכים הקודמים.

כספי הקרן המיוחדת של ועד המילון בניו-יורק, שנועדו להדפסת המילון, אולו, אבל חברי הוועד היו בדעה, כי כל עוד ישנם בחיים אנשי מדע ומומחים לידיש, אשר יידיש היא שפת-אמם (היה זה ב-1953) – חשוב יותר להמשיך ולחבר את המילון מאשר להוציאו לאור. ובכן, לא היה כסף להדפסת הכרך הרביעי, ומארק נתקל בחששות כבדים בדבר אפשרות פרסומו של המילון בכללו. אבל תודות לעזרתם הכספית הדחוקה של מר הארולד ב. אברמסון וד"ר יודא י. שפירא, נאמני קרן הארי א. אברמסון, כיסו בעתו הוצאות ההדפסה של הכרך הרביעי. כמה חבל שיוּדל מארק לא זכה לראות כרך זה!

כפי שנאמר, הכרך הרביעי משלים את האות א'. כרך זה מכיל כעשרים אלף ערכים, כשליש מכל אוצר המלים של היידיש. הסיבה לתופעה המוזרה לכאורה, שלאות אחת הוקדשו ארבעה כרכים שלמים, נעוצה בעובדה, שהאות א' מציינת לא פחות משמונה תנועות ודו-תנועות: א, אָ, אַ, או, איי וכו'.

האלף היה במקורו עיצור (מגורני, פוצץ), אשר עדיין נהגה ברוב השפות הטאוטוניות לפני כל תנועה הבאה בראש מלה. ברוב הדיאלקטים של יידיש השתמרה תכונה זאת של הלשונות הטאוטוניות (וכמובן השמיות) בהיגוייה של תנועה בראש מלה. ההבדל הוא שלשפות האירופיות, המשתמשות באלפבית היווני או הלטיני, אין סימן גרפי בשביל העיצור המגורני והפוצץ הזה, והן משאירות עיצור זה בלתי מסומן. אשר לידיש, הרי יש לה לצורך זה האות אל"ף המייצגת גם את ההגאים a ו־o.

אנו מביעים את תודתנו העמוקה לכל אלה, שנתנו יד להוצאת כרך זה, במיוחד לד"ר רוברט מ. מרשק, נשיא הסיטי-קולג', ולמר אברהם הרמן, נשיא האוניברסיטה העברית, שלא חסכו מזמנם למען חיזוק השותפות בין שני מוסדות אלה, במסגרת פרויקט המילון. תודתנו העמוקה נתונה גם למר ישעיה מינקוף על שנאות לקבל על עצמו את תפקיד יושב-ראש ועד המילון ואירגן מחדש את עבודת הוועד.

באהבה וביראת-כבוד אנו מעלים את זכרו של ד"ר בול ג. גאלאגר, נשיאו הקודם של הסיטי-קולג'. ד"ר גאלאגר הוא ששיכנע את המועצה להשכלה גבוהה של ניו-יורק להקים את המכון ללקסיקולוגיה של לשון היידיש בסיטי-קולג' של ניו-יורק, כדי להשתית את עבודת המילון על יסודות איתנים יותר. יהא זכרו ברוך.

הוקרתנו העמוקה נתונה למר מורטון מ. פאוויין על שהוא מכון ומנווט את הפרוייקט צעד אחר צעד באהבה ובמסירות, משרה מתבוננת ומעניק מידיעותיו לניהול הפרוייקט. גמולו הוא הסיפוק שיש לו ממאמציו ומהצלחותיו... המילון הזה מנציח גם את שמו.

ד"ר ג'ורג' פ. פאר, סגן המנהל של המדור לשיטות מחקר במלחמת המחקר של הקרן הלאומית למדעי הרוח, היה לנו לעזר רב בארגון עבודת המילון. אנו מודים לו על שהפגיש אותנו עם מומחי מחשב ידועים בשטח המילונאות ועל העניין וההבנה שגילה כלפי המילון בכללותו. גם גב' גייל האלקיאס, פקידה מנהלית של הקרן הלאומית, עזרה רבות לפרוייקט שלנו.

תודתנו נתונה לפרופ' ג'ון אלג'יו מאוניברסיטת ג'ורג'יה ולפרופ' ג'ון ניטי מאוניברסיטת ויסקונסין על שתרמו לנו מנסיונם בניצול מחשבים בתחום הלקסיקוגרפיה.

תודה לפרופ' אירווינג גרינברג ולפרופ' פאול ר. ריטרבאנד מן החוג ללימודי היהדות של הסיטי-קולג' על התמיכה במילון.

אנו חשים הכרת-טובה לחברי ועד המילון, שעברו עמנו כברת-דרך לא קלה, על מסירותם לתפקיד, שבו ראו מעשה מצוה וצו-השעה. במיוחד אנו מודים לחבר הוועד הוותיק, הנאמן, הבלתי נלאה מר נח זינגמן, העומד תמיד לרשות המילון.

חן-חן לכל העובדים שלנו, הוותיקים והחדשים כאחד. תהיה הערכתנו למסירותם פיצוי חלקי על השכר הצנוע שהם מקבלים על עמלם. במיוחד יעמוד על הברכה מר נחמן לונטל, שעבד בהתנדבות כשלא היו ברשות המילון אמצעים כספיים.

תודה לד"ר מאיר וולף על הבאת הכרך הרביעי לדפוס ולפרופ' וולף מוסקוביץ ולמר סרגיי קירז'נר על סיועם החיוני בהכנת ובהוצאת הכרך. רב תודות לסדר מר אשר קולה על עבודתו המייגעת מתוך כתב-היד שלא תמיד היה קל לפיענוח. תודה למר יצחק פבזנר, מר שואל פרדמן ולד"ר יוסף גורי שטרחו בהגהת הכרך.

הערכתנו למאמצי ידידים ותורמים אחרים הובעה בהקדמה בלשון יידיש לכרכים הקודמים.

ישאו ברכה המוסדות והאישים הבאים על עזרתם הכספית למילון:

שוחרי האוניברסיטה העברית בארה"ב, נשיאם מר סטנלי בוגן, סגן הנשיא לענייני מינהל מר סיימור פישמן ואיש הקשר שלהם עם מילון יידיש מר יוסף פרלברג;

קרן אטראן ונשיאה מר מקס אטראן;

קרן הזכרון לתרבות יהודית;

נאמנות ע"ש צ'רלס א. מריל;

קרן לוציוס נ. ליטאואר ונשיאה ד"ר הארי סטאר;

קרן יוסף מייארהוף;

קרן מוריס מורגנשטרן;

גב' ליאונרד פאדובר;

קרן לודוויג פוגלשטיין;

קרן ארווין ס. ורוז ס. וולפסון.

ואחרון-אחרון חביב. תודות מאלופות לסוכנות הארי א. אברמסון, שעזרתה הנדיבה איפשרה לנו להוציא כרך זה לאור. חרות בלבנו זכרו של הארי א. אברמסון ז"ל, שהיה הגזבר הקבוע של ועד המילון. לבו היה מלא אהבה ומסירות ל"יידישקייט" ו-"מענטש-לעכקייט", והוא היה תומך נלהב ונדיב-לב של מפעלי-תרבות, גדולים כקטנים. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

כרך זה מוקדש לזכרו.

פרופ' נתן זיסקינד,

הסיטי-קולג'

המדען הראשי ומנהל הפרוייקט

מאי 1979

במרס 1977 הושג הסכם בין הסיטי-קולג' של האוניברסיטה העירונית בניו-יורק לבין האוניברסיטה העברית בירושלים. בין היתר חייב הסכם זה את המוסדות האלה לבצע פעולות אלה :

1. להוציא את הכרך הרביעי במתכונת הכרכים הקודמים ;
2. לפעול למען המשך חיבורו של המילון ;
3. להבטיח את רמתו הנאותה של המילון ע"י בחירת מערכת לשם קביעת שיטות מחקר ועקרונות למבנה המילון.

צדדים להסכם זה הם גם מכון ייווא לחקר היהדות וההיברו יוניין קולג' בסינסינאטי.

המערכת הוקמה כדין וחבריה נפגשו לישיבתם הראשונה באוגוסט 1977, כדי לנסח את היסודות לחידוש עבודת המילון. באוגוסט 1979 נפגשו חברי המערכת שנית, כדי לקבוע את העקרונות המתודולוגיים של המילון ולפתור בעיות מנהליות. העקרונות שגובשו בישיבה זו ייושמו בכרך החמישי ובכרכים שיבואו אחריו ויפורסמו בדברי המבוא לכרכים אלה.

חברי המערכת

- פרופ' ח' בלנק — האוניברסיטה העברית בירושלים
פרופ' ז' בן-חיים — האוניברסיטה העברית בירושלים
פרופ' מ' הרצוג — אוניברסיטת קולומביה
פרופ' י' זוסמן — האוניברסיטה העברית בירושלים
פרופ' נ' זיסקינד — הסיטי-קולג' של האוניברסיטה העירונית בניו-יורק
פרופ' פ' מאטנקו — ברוקלין קולג'
פרופ' ו' מוסקוביץ — האוניברסיטה העברית בירושלים
פרופ' ש' מורג — האוניברסיטה העברית בירושלים
פרופ' א' סטאנקייביץ' — אוניברסיטת ייל
פרופ' ח' פייפר — היברו יוניין קולג'
פרופ' ח' רבין — האוניברסיטה העברית בירושלים
פרופ' ח' שמרוק — האוניברסיטה העברית בירושלים
ד"ר מ' וולף — האוניברסיטה העברית בירושלים

אַרױסגעבערס

- אַבראַמסאָן, ה. א. ע"ה — ניו־יאָרק. ABRAMSON, H. A. — New York.
- אַבראַמסאָן, העראָלד ב. — קליפּטאָן, נ"דוּש. ABRAMSON, HAROLD B. — Clifton, N. J.
- אַטראַן פֿונדאַציע — ניו־יאָרק. ATRAN FOUNDATION — New York.
- אינטערנעשאַנאַל לידיס גאַרמענט וואַירקערס יוניאָן — ניו־יאָרק.
INTERNATIONAL LADIES GARMENT WORKERS UNION — New York.
- אַרבעטער־רינג — ניו־יאָרק. WORKMEN'S CIRCLE — New York.
- אַרצט, וואָלף — פּאַלם ביטש, פּל"אָ. ARTZT, WALTER — N.Y. & Palm Beach, Fla.
- גודמאַן, אַברהם — קוירני, נירדושוירני. GOODMAN, ABRAHAM — Kearny, N.J.
- בלאו, מאָריס — פּאַלם ביטש, פּל"אָ, לכּבוד ד"ר נתן זיסקינד און פֿרוי טויבע־מלכה.
BLAU, MORRIS — Palm Beach, Fla.
- די דזשואיש פֿעדער־יאָנג — נעשוויל און טענעסי — נעשוויל, טעני.
WALETZKY, MORRIS — New York.
- וואַרצוויילער פֿונדאַציע — ניו־יאָרק. WURZWEILER FOUNDATION — New York
- זיסקינד, ד"ר נתן און טויבע־מלכה — ניו־יאָרק.
ווינער, ד"ר גרשון און נחמה — ירושלים.
ידישער אַרבעטער־קאָמיטעט — ניו־יאָרק.
ידיש־נאַציאָנאַלער אַרבעטער־פֿאַרבאַנד — ניו־יאָרק.
JEWISH NATIONAL WORKERS ALLIANCE — New York.
- UNITED JEWISH WELFARE FUND OF ROCHESTER — Rochester, N.Y.
- ידישע קהילה פֿעדעראַציע — ראַטשעסטער, נ"י.
JEWISH COMMUNITY FEDERATION — Rochester, N.Y.
- ליטאַווער פֿונדאַציע — ניו־יאָרק. LITTAUER FOUNDATION — New York
- מאַרק, יודל ע"ה און פֿייגל ע"ה — ירושלים.
יוסף מיינער און פֿונדאַציע — באַלטימאָר, מעריילענד.
JOSEPH MEYERHOF FUND — Baltimore, Md.
- מילוואַקי דזשואיש וועלפֿעיר פֿאַנד — מילוואַקי, ויסקי.
ניו־דזשוירזי יידישע קהילה פֿעדעראַציע.
JEWISH COMMUNITY FEDERATION OF METROPOLITAN NEW JERSEY.
- מעמאָריאַל פֿונדאַציע פֿאַר יידישער קולטור — ניו־יאָרק.
MEMORIAL FOUNDATION FOR JEWISH CULTURE — New York.
- סאַלאַמאָן, עדואַרד, ע"ה — גרעיט נעק, ניו־יאָרק. SOLOMON, EDWARD — Great Neck, N.Y.
- סאַקלאָף, מאַקס און מינע — מיאַמי, פּל"אָ. Max and MINA SOCKLOFF — Coral Gables, Fla.
- סטעף־ראָזען, סאַניאַ — ניו־יאָרק, אין אַנדענק פֿון פֿאַטער אהרן ש. סטעף ע"ה.
STAFF, SONYA — New York.
- פֿראַסט, וויליאַם לי — ניו־יאָרק. FROST, WILLIAM LEE — New York.
- שאַר, ווירדזשיל — ליווערמאָר, קאַליפֿאָרניע, אין זכר פֿון איר מאַן ה' בערנאַרד שאַר, ע"ה.
Mrs. VIRGIL SHORE — Livermore, Calif., in memory of her late husband, Mr. Bernard Shore.
- שייווער, נחמה (עמאַ) — דעטראַיט, מישי, לזכר משה ל. שייווער ע"ה.
שעכטער, אַרטור, ע"ה און אידאַ — גרענד רעפּידס, מישי.
שטיינבוים, ישראל ע"ה — ניו־יאָרק.

שטיצערס

מילוואקי דזשואיש וועלפער פאָנד, מעלוין זאָרעט, עקו' וויצע־פרעז' — מילוואקי, וויסקי.
MILWAUKEE JEWISH WELFARE FUND, Mr. Melvin Zaret, Exec. Vice-Pres.

מעלניק, נחום און דבורה — לזכרון זינע עלטערן, שמואל און חנה־רחל מעלניק.
CENTRAL CONFERENCE OF AMERICAN RABBIS, Rabbi Sidney L. Regner, Vice-Pres. — New York.

סענטראל קאָנפערענץ אָו אמעריקען ראַבבס, הרב סידני ל. ריגנער — ניו־יאָרק.

פאלאק, פאָלין — מיאָמביטש, פּליאַ. — אין אַנדענק פֿון מאָן איזידאָר.

פּיאָנער־פֿרויען אָרגאַניזאַציע — ניו־יאָרק.
PIONEER WOMEN — The Women Labor Zionist Organization of America.

פערלאָו, יוסף — מיאָמביטש, פּליאַ.

פאָרווערטס־אָסאַסיאַטשן — ניו־יאָרק.

פּעלדמאַן, יעקב־ די פּעלדמאַן־פֿונדאַציע — דאַלאַס, טעקסאַס.
פריד, לעאָן — ניו־יאָרק.

קאהען, איזידאָר — גרעיט נעק, נײ.

קעניגסבערג, לייבל — לזכרון זיין מוטער פֿריידע־פערל און זיין שוועסטער חנה־רייזל, וועלכע זינען אומגעקומען צוזאַמען מיט די זעקס מיליאָן חדושים, ה' י"ד.

ראַטנער, ליליען און לעאָנאַרד — קליולאַנד, אָהאַיאָ.
RATNER, LILLIAN & LEONARD — Shaker Heights, Ohio.

ראַסטען, דײַר לעאָ — ניו־יאָרק, אין אַנדענק פֿון זיין פֿאָטער סעמיועל ראַסטען.
ROSTEN, Dr. LEO, in Memory of his father, Samuel Rosten.

רובינשטיין, לעאָן — ניו־יאָרק, נײ.

רודף שלום קאָנגרעגיישן — פיטסבורג, פּע.
RODEPH SHOLEM CONGREGATION — Pittsburg, Pa.

רייך, דײַר נתן, אין אַנדענק פֿון זיין פֿרוי ריווע רודי, עײה.

הענריעטאַ שוואַרץ עסטײַט — ניו־יאָרק.
HENRIETTA SCHWARTZ ESTATE — New York.

שאַנאָק, וויקטאָר — ניו־יאָרק.
SHANOK, VICTOR — New York.

באָאָרד אָו ראַבבס אָו גרעיטער פּילאַדעלפּיע — פּילאַדעלפּיע, פּע.
BOARD OF RABBIS OF GREATER PHILADELPHIA, Pa.

באַרנשטיין, שרה — ניו־יאָרק, אין זכר פֿון איר מאָן יודל באַרנשטיין, עײה.

יעקב בערג פֿונדאַציע — ניו־יאָרק.

בערקאוויץ, הרב זאָב, פֿרוי פֿלאָרענס, קינדער און אייניקלעך: פרץ, איתן, עדנה, קרן, לאה, צפנה — ניו־יאָרק, אין זכר פֿון טאַטע־מאַמע / זיידע־באַבע אַברהם־לייב און פּועה בערקאוויץ. פֿאָטער נפֿטר געוואָרן כײט סיוון, מוטער נפֿטר געוואָרן יײז אָדר.

בראָנפֿמאַן, אַלען — מאָנטרעאַל, קאַנאַדע.
BRONFMAN, ALLAN — Montreal, Canada.

בערמאַן, א. יוסף — מאָנטרעאַל, קאַנאַדע.

בראַמבערג, עוועלין ק. — מעיפּלואווד, נײ־דזש.

גאַרפּינקל, משה און זעלדע — סאַן־פֿראַנציסקאָ, קאַליפֿ.

דזשאַינט באָאָרד, קלאָוק ענד סוט אינסערנאַשיאַנאַל, הענעך מענדעלסאָן, גענײַ סעקי — ניו־יאָרק.
JOINT BOARD CLOAK, SUIT, I.L.G.W.U., N.Y.

דינין, זלמן און סאַפּי, עײה — ניו־יאָרק.

וואָהל, מאַקס און סילויע — קליולאַנד, אָהאַיאָ.

וואָלק, רבֿקה און אַזיק, לזכר זייער זון ראובֿן עײה.

וויסמאַן, שלמה און חנה — מאָנטרעאַל, קאַנאַדע.

זילבער, שראַגע־פֿוהל — וואַנקוואַוער, קאַנאַדע.

זינגמאַן, נח — יעדינעץ — מאָנטרעאַל — ניו־יאָרק.

זיפער, יעקב־ און שרה־קע — מאָנטרעאַל, קאַנאַדע.

זעליטש, יהודה, עײה — זעליטש פֿונדאַציע — פּילאַדעלפּיע, פּע.
טוראַק, נתן און סידי — ניו־יאָרק.

יונשטעד דזשואיש אַפּיל אָו מעטראָפּאָליטאַן ניו־דזשורזי.
UNITED JEWISH APPEAL OF METROPOLITAN NEW JERSEY.

יונשטעד דזשואיש אַפּיל אָו ענגעל־וואוד — ניו־דזשורזי.
UNITED JEWISH APPEAL OF ENGELWOOD, New Jersey.

לאַנדיס, דײַר יוסף — ניו־יאָרק.

בויערס

אוהב שלום קאנגרעגיישאן — סאט אַרענדזש, נ"דזש.
 אויסלענדער, לואיס — נירדזשורני.
 איזנבערג, מאַניאַ, ע"ה — ניריאַרק.
 אַרבעטער רינג קולטור-פּאַנד, צווינג 27-958, מענועל ל. האַפּמאַן, סעקרעטאַר — ראַטשעס-טער, נ"י.
 אתרוג, הרב ד"ר חיים-ישראל — ניריאַרק.
 באַוער, ד"ר א. — ברוקלין, נ"י.
 בויםאַן, מאַריס.
 בוירנשטיין, ג. — וויליאַנאָו, פ"ע.
 בערגער, מילטאַן — אינגלישטאָן, נירדזשורני.
 בערניקער, אייב — ווינדזאָר, אַנטעריאָ.
 גאַלדבערג, קאַרל און מרים — בראַנקס, ניריאַרק.
 גאַלדשטיין, יונה, ע"ה — מאַנטרעאַל, קאַנאַדע.
 גאַלדפּאַרב, מענדל — לאַס-אַנדזשעלעס, קאַליפּ.
 גויכבערג, מרים — ניריאַרק.
 גוראַלניק, דוד ב. — קליוולאַנד, אָ.
 גרינבערג, איזידאָר.
 דאָווידיאָוויטש, שמעון ע"ה און לויס — ניריאַרק.
 דייטש, שמעון און לויס — שיקאַגאָ, איל.
 דעמבלין, בנימין (טייטלבוים), ע"ה — ניריאַרק.
 דראַבלער, נחמן און שלמה — דעטראַיט, מיש.
 האַניגבוים, משה און פּעסע, ע"ה — מיאַמי ביטש, פּלאָ.
 האַרט, אַנדאָר. — ראַטשעסטר, נ"י.
 הייבער, מענדל — ניריאַרק.
 העכט, דזשאַרדזש — קאַליפּאָרניע.
 וואַנאַמייקער (פּאַסקע) איטע-בתיה — בעווערלי הילס, קאַליפּ.
 וועין, מעי — אָוק פּאַרק, מיש' — לזכר אירע עלטערן נפתלי און גיטל נפתלין.
 זאַקי, זכריה ע"ה — סקאַרסדייל, נ"י.
 זיפּין, ד"ר י. און פּרוי — ניריאַרק.
 טאַוב, שיקע און איטע — ניריאַרק.
 טאַפּפער, הענרי — טאַראַנטאָ, קאַנאַדע.
 טשאַרני, וועלוול און שולמית — מאַנטקלעיר, נירדזשורני.
 טשערניאַק, י. א. — וויניפּעג, קאַנאַדע.
 יונשטעד דזשואיש קאונסיל אָו גרעיטער ברידזש-פּאַרט, קאַני.
 יונייטעד וויקערס עדיוקיישאַנאַל אַרגאַניזיי-שאַנס — פּילאַדעלפּיע, פ"ע.
 כאַרבערג, אַבראַם און מרים — ניריאַרק.
 כץ, ציליע — אין אַנדענק פּון איר מאַן משה אַבראַם אָף כץ ע"ה, געשטאַרבן דעם 22טן יאַנואַר, 1969.
 לייקין, ב. מ. — סאַוטפּילד, מיש.
 לעווין, רחל — אין אַנדענק פּון לייב לעווין ע"ה. לאַונדסדייל, פ"ע.
 לענסקי, לייב — ניריאַרק.
 לעווענטאַל יאיר — לזכר זיין פּרוי גיטל (וורובעלייחטיידיק), געב. דעצ. 1915, געשט. יולי 3, 1978.

לעווענטאַל, נחמן, נתן, יאיר, מאיר — לזכר זייער פּאַטער רפּאל, מוטער גאַלדע (וינגערמאַן); ברידער: לייבל, שיע און פּרוי רות, שלמה און פּרוי העל; שוועסטער: עטל טויבע און מאַן דוד קעמפּינסקי און זייערע קינדערלעך און משפּחה אומגעקומען על קדוש השם והעם בני די נאַציס.
 מאַזיאָ, אַהרן און רייזע ע"ה — אַטלאַנטיקסיטי, נירדזשורני.
 מאַטענקאָ, ד"ר פּסח — ניריאַרק, אין אַנדענק פּון פּאַטער יצחק מאַטענקאָ.
 מאַץ-בעניאַ, מאַשאַ — ניריאַרק, לזכרון איר מאַן אליעזר מאַץ, ע"ה.
 מסדה צווינג 403, יידיש נאַציאָנאַלער אַרבעטער פּאַרבאַנד — ניריאַרק.
 מאַרגענשטערן, יוסף — קליוולאַנד, אָ.
 מאַרק, מענדל — ניריאַרק.
 מיקנאַף, בען — מעדיסאָן, וויסקי.
 מיעד, בנימין און וואַלדע — ניריאַרק.
 ניומאַן, דניאל און דינה — שיקאַגאָ, איל.
 נחמן סירקין צווינג, י. ג. א. פ. — קליוולאַנד, אָ.
 נעשאַנאַל קאָנסיל אָו דזשואיש ווימען, מיס האַנאַ שטיין, עקו' דירעקטאָר — ניריאַרק.
 סאַוויץ, דושולויס — פּילאַדעלפּיע, פ"ע.
 סאַלפּיטער, ד"ר עווין — יוטיקאַ, נ"י.
 ספּיוואַק, פּעני — ניריאַרק.
 עדעלשטיין, גרשון — סאַן-פּראַנציסקאָ, קאַליפּ.
 עלבערג, יהודה און שיינדל — מאַנטרעאַל, קאַנאַדע.
 פּאַיוס, דוד און ראַזע — פּוטנאַם וואַלי, ניריאַרק.
 פּאַרק עוועניו סינאַגאָגע, הרב יהודה נזדיטש — ניריאַרק.
 Park Avenue Synagogue, Rabbi Dr. Judah Naiditch — New York.
 פּאַלאַק, פּאָלין — לזכרון איזידאָר פּאַלאַק, ע"ה — מיאַמי, פּלאָ.
 פּאַניץ, יוסף — לזכר זיין פּרוי פּייגעלע ע"ה — לאַס-אַנדזשעלעס, קאַליפּ.
 פּופּקאַ, מאַניע — לזכר איר מאַן חיים ע"ה.
 פּידטאָ, בערנאַרד — טענעפּלי, נ"דזש.
 Pidto, Bernard — Tenefly, N.J.
 פּירמאַן, יענטע — מאַנטרעאַל, קאַנאַדע.
 פּעירמאַנט טעמפל — קליוולאַנד, אָ.
 פּעלדמאַן, דזשייקאָב — דאַלאַס, טעקסאַס.
 פּרידמאַן, מאַריס און שרה — דעטראַיט, מיש.
 פּריפּשטיין, חיים — מאַנטרעאַל, קאַנאַדע.
 קאַהען, אַלבערט — ראַזלין, ניריאַרק.
 קאַהען, ד"ר בערנאַרד און שרה — לזכר אַרטור און אַידיאַ שעכטער ע"ה — גראַנד-ראַפּידס, מיש.
 Cohen, Mrs. Frank — Esco Fund Committee — N.Y.

קאַהען, מרס. פּרענק, אין אַנדענק פּון פּרענק קאַהען ע"ה — ניריאַרק.
 קאַזשדאַן, ח. ש. — לזכר מַזין פּרוי שפּרה (סאַפּירע), געשטאַרבן 6טן אויגוסט, 1965, און איר שוועסטער מַזין שוועגערין, ד"ר ריטאַ (ריואַ) פּינקלער, געשטאַרבן 8טן נאָו, 1968.
 קאַנגי רודף שלום, הרב סאַלאַמאַן פּריהאַף, פּייטסבורג, פ"ע.
 Rodef Sholem Congregation — Pittsburgh, Pa., Rabbi Solomon Freehof & Rabbi Dr. Walter Jacob.
 קאַנגי שער השמים — וועסטמאַונט, מאַנטרעאַל, קאַנאַדע — ראַבבּי וו. שוואַט.
 Rabbi W. Shuchat.
 קאַנוויץ, פּראָפּ' ר. מילטאַן — ניריאַרק.
 קאַנער, פּרענק — איסט פעטערסאָן, נירדזשורני.
 Kohner Frank.
 קאַפּלאַן, ביילע — פּילאַדעלפּיע, פ"ע — געווינדעט אַלע געטרענע לערער און שול-עסקנים, וואָס אַרבעטן בלב-ונפּש, אויפצוהיטן אונזער יידיש לשון און אירע קולטור-אוצרות.
 קאַץ, באַריס — באַלטימאָר, מערילענד.
 קוליש, פּרידאָ און אירע זין מיכל, ראובן, משה און הערשל, פּאַראַייקין דעם נאַמען פּון מאַן און פּאַטער, יצחק מאיר קוליש — גרינדער פּון קוליש-ביבליאָטעק אין פּאַריז — פּאַריז, פּראַנק-ריין.
 קירשנער, מאיר — לזכרון יאַנקל און גיטשע קירשנער.
 קירשנער, פּאָלין — לזכרון יצחק און חנה פּריינדליך — בראַנקס, ניריאַרק.
 קליינמאַן, בענעט — קליוולאַנד, אָ.
 קליינמאַן, מילטאַן — קליפּטאָן, נירדזשורני.
 ראַבבּפּאַנגעל, בען — ראַטשעסטר, נ"י.
 ראַגאַו, דוד — ניריאַרק.
 ראַכלין, סילוויאַ — ניריאַרק.
 Rochlin, Sylvia — New York.
 ראַונצווינג, סידיני און לענאַ — סאַוואַנאַ, דזשיאַ.
 ראַסקעס, מאַשאַ — אין אַנדענק פּון מאַן יהודה לייב — מאַנטרעאַל, קאַנאַדע.
 רייזען, מאַריס — יוניאַן, נ"דזש.
 שאַפּיראַ, פּאָל ל. — קליוולאַנד, אָ.
 שאַר, ווילי — לאַס-אַנדזשעלעס, קאַליפּ — אין אַנדענק פּון זיין פּרוי ליזאַ.
 שוואַרץ, איזידאָר, ע"ה — פּילאַדעלפּיע, פ"ע.
 שוואַרץ, אינגאָן און דעבאָראַ — אין זכרון פּון י. א. שוואַרץ ע"ה — ניריאַרק.
 שטיינבערג, לעאַ — ניריאַרק.
 שלאַס, יחזקאל — ניריאַרק.
 שער, נח — ראַטשעסטר, ניריאַרק.
 שרייבער, פּראָפּ' אַלבערט גייטען — סאַטל, וואַשינגטאָן און פּרוי שיינע (בערעט) אין כּבֿוד פּון אירע עלטערן: לאה און יודל בערעט, אין שיקאַגאָ.

רשימה פֿון זאַמלערס

אליהו טענענהאַלץ	משה גלאָזער	הירש אַבראַמאָויטש, ע"ה
שלמה טענעראָווסקי, ע"ה	א. גלאָנץ-לעיעלעס, ע"ה	הרבֿ יהודה אַבירע (י. עלזעט), ע"ה
מאיר-זימל טקאָטש	ד"ר וואָלף גליקסאַן	ד"ר י. אונטערמאַן
גבריאל טרונק	נפתלי גראָס, ע"ה	ש. איזבאַן
ישעיה טרונק	שמעון-מלך גרונדלעגער, ע"ה	צבֿי-הירש אַיזנבערג
אַלטער טרוס	מיכל גרינעס	מאַטעס אַליצקי
משה טרען (טרונקאָווסקי)	ד"ר י. מ. גרינץ	א. אַלמי, ע"ה
דניאל טשאַרני, ע"ה	שלמה גרינשפּאַן	מנוחה אַלפּערין
ב. טשובּינסקי	עזריה דאַברושקעס	וועלוול אָנהייבער
ס. טשעסניק	בצלאל דוכאַווי	יעקבֿ אַפּטייקער, ע"ה
יוסף טשערניאַק	לייב דוקלער	יוסף אַקרוטני
אליהו יאַנעס	גאָדל דזשייקאַבסאַן	מ. אַשעראָוויטש, ע"ה
מאַרקוס יאַקובאַוויטש	זיננול דיאַמאַנט, ע"ה	לאה באַבי
ד"ר אַברהם יאַרמאַלינסקי	ישראל דייטש	אַלי באַווער
יעקבֿ כּהן	מאַטעס דייטש	בצלאל באַלער
אַלף כּץ, ע"ה	ב. דעמבלין (טייטלבוים)	דוד באַס
יוסף לאַקס	חנוך האַלפּערין, ע"ה	שרה באַרנשטיין
בער (דבֿ) ליבערמאַן	לעאַן (לייב) האַלפּערין, ע"ה	ח. באַרקאַן, ע"ה
הרבֿ חיים ליבערמאַן	מרדכי האַלפּערין	דניאל בוימגאַרט
ד"ר שלום (סעם) ליווי (לואָוויטש)	ליליען האַמער	יוסף ביטענסקי
אַברהם ליווער, ע"ה	ש. י. האַרענדאָרף, ע"ה	גוטמאַן ביידערמאַן
זונדל ליפּשיץ	ר. האַרקאַווי	ל. בינטעל
י. מ. לעדערמאַן (ניו-יאָרק)	צבֿי הורוויץ	נחמן בלומענטאַל
לייבוש לעהרער, ע"ה	משה הורוויץ, ע"ה	מאַשאַ בעניאַ
ליפע לעהרער, ע"ה	שואל הורוויץ, ע"ה	ה. בעק
ד"ר יעקבֿ לעוויטש	פֿ. היילבראַנער	גוסטאַו בערגער, ע"ה
א. לעווין	נחום הייקין	יקותיאל בערגער
יעקבֿ לעווין, ע"ה	י. א. הערץ	א. בערן
לייבוש לענסקי	פעסיע הערשפֿעלד-האַנגיבּוים	י. ל. בערנטאַל
דוד לערמאַן	יוסף וואוּלף	ד"ר יוסף בערנפֿעלד
דוד לערנער	שלום וואַסילעווסקי	אַיזיק-מאיר בערנשטיין
הערשל (צבֿי) מאַטיסאַן	בערל וואַסערמאַן	ג. בערנשטיין
ד"ר פּסח מאַטענקאַ	אוריאל ווינערנד, ע"ה	דוד בערעזער
שאול מאַלץ	בינה ווינערנד	ד"ר יוסף בראַל
יהושע מאַניק (לעדערמאַן)	יצחק ווינשענקער	אַפרים בראַנדלער
נתן מאַרק	אַברהם וויס	חיים בראַקאַנש
ה. מאַרקוס	גבריאל וויסמאַן	ד"ר ז. בראַשי
מ. מוסטער	אַיזיק וויסקרויט	דוד ברידזשער
צבֿי מיאָדאַוויק	מ. זאַלקינד	ירחמיאל בריקס
י. ד. מיטלפּונקט	אַליעזר-אַהרן זאַמער	וואָלף ברעסלער
יצחק מילאַקאַווסקי	גד זאַקליקאַווסקי	אַברהם גאַלאַמב
ש. מיללער, ע"ה	בן-ציון זאַרעצקי, ע"ה	נחום-יהודה גאַלאַס
אַהרן מיעדניק	הינדע זאַרעצקי	העלען גאַלדבערג
אַברהם מלאַטעק	שמעון-משה זעבֿי (זלאַטניצקי)	משה גאַלדוואַסער
אַשרי-יצחק מעהר	ריווע זעבֿי (זלאַטניצקי)	חנה גאַלדמאַן
שמשון מעלצער	ישראל-אַהרן זילבערבערג	ד"ר איזידאָר גאַלדסטיק, ע"ה
מ. מענדלסאָן	אַהרן-חיים-ראַוובֿן זילבערשטיין	יצחק-לייב גאַלדשטיין, ע"ה
אַברהם מענדעלעוויטש	יעקבֿ זיעלאַנקאַ	ד"ר אַריה גאַליה
יעקבֿ מעסטל, ע"ה	דוד טאַמבאַק, ע"ה	אַבא גאַרדין, ע"ה
יוסף נוימאַן	אַהרן טהאַרן	י. גאַרועלמאַן
ד"ר מרדכי נחום	זלמן טעלעסין	יעקבֿ גאַרעליק
ס. סאַבעל	קלמן-לייב (אַריה) טענענבוים	ב. גורעוויטש

פנחס רודאָי, ע"ה
 ריבאַ (בריסל)
 אַבא ריבער
 א. ריוועס (ניימאַוויטש), ע"ה
 מינע ריווקין באַרדאָ
 רבקה ריינער־פּינגנבלום
 ט. רייזנער
 שרה רייזען־ראָזענדאָרן, ע"ה
 לייב רייזער
 בערל ריימאַן
 אַב־רהם רעכטמאַן
 מ. מ. שאַפּיר
 רבקה שאַפּראַן
 פייגל שאַפּראַן־מאַרק
 קלמן שאַרפּ
 ר. שוגערמאַן
 נחום שוואַדראַן
 מ. שוואַרצבאַרט
 שלמה שוואַרצבערג
 הרב דר' מאיר שוואַרצמאַן
 מאַרק שווייד, ע"ה
 יעקב שולמאַן
 יעקב שופּלער
 מאַשע שטוקער פּאָיוק
 מנחם שטערן
 יוסף שטשאַווינסקי
 ראָזע שיינפּעלד
 ל. שינדלער, ע"ה
 ל. שמעוני (לייבל חיים)
 ישראל שנייד
 משה־יוסף שניידער
 מ. י. שעליובסקי
 חיים שעסקין
 ז. שער (זעליג שערעשעווסקי)
 שמשון שערצער־שאַר
 רות שפּיזמאַן־גאַטפּריד
 לואיס שקאַלינק
 אפרים שרייער

אפרים צימערמאַן
 רעיה צימערמאַן
 בערל קאהאַן
 סאַלאַמאַן קאהאַן, ע"ה
 ל. ב. קאהן
 ל. קאהן
 ה. ש. קאַזאַן
 דוסיאַ קאַפּלאַן
 זלמן קאַפּלאַן
 ישראל קאַפּלאַן
 מרדכי־לייב קאַצענעלסאַן
 עזרא קאַרמאַן, ע"ה
 ה. קווינעץ
 עזריאל (לעאַן) קוסמאַן
 ס. קופּער
 י. קייטלמאַן, ע"ה
 דוד קעשיר
 מ. קראַסניאַנסקי (סמבטיון), ע"ה
 נחמן קרופּין (קרופּינסקי), ע"ה
 א. קריזאַווסקי
 בערל ראַבאַך
 א. א. ראַבאַק, ע"ה
 דר' אַהרן ה. ראַבינסאָן
 דוד ראַגאַוו
 אַב־רהם ראָווינסקי
 מנחם ראָוויצקי
 יעקב ראָזנבלאַט
 מ. ראָזענבערג
 שלמה ראָזענבערג
 יצחק ראָזענפּעלד
 אַהרן ראַט
 י. ראַט
 מלכה ראַט
 יעקב מ. ראַטבאַרט
 לייזער ראַן
 אַהרן ראַפּאָפּאַרט, ע"ה
 דבֿ רבין
 ישראל רובין, ע"ה

דבֿ סדן
 שלום סודיט
 נ. סווערדלין
 אַב־רהם סוצקעווער
 בערל סיגאַל
 נח סיגאַלאַוסקי
 שרה סיגאַלאַוסקי
 דוד סיוואַק
 ג. סילקעס
 ס. סימבאַוויטש
 ש. סלוצקי
 יצחק סעבעל
 צבי עטקעס, ע"ה
 אַב־רהם עין, ע"ה
 יהודה עלבערג
 מענדל עלקין, ע"ה
 נחום פּאַזנער
 דר' עמנואל פּאַט, ע"ה
 פנחס פּאַלען (פּאַלינסקי)
 דר' חיים פּאַמעראַניץ, ע"ה
 מאיר פּאַקנטרעגער
 בצלאל פּאַרגמאַן
 מ. פּופּס
 שלמה פּושקאַוו
 דוד פּלאַט, ע"ה
 חיים פעט, ע"ה
 פעסיע פעסעלאַוו
 חיים פּרוס, ע"ה
 אַב־רהם פּאַרים
 חיים־לייב פּוקס
 יוסף פּוקסמאַן
 יוליוס פּישבאַך
 משה פּרידוויניגער
 משה פּרייליך
 פתחיה פּרימער, ע"ה
 מאיר פּרישבלאַט
 יעקב צדקוני
 ירחמיאל צוקערמאַן
 אַהרן צייטלין

קירצונגען און ראשי-תיבותן

אלעזר צווייפל	אלצ
אמעריקאניזם; אמעריקע; אמעריקא-נער	אמ
אמזיק-מאיר דיק	אמד
אמעריקאנער פנקס, ייווא	אמפ
	אמשט,
אמשטערדאם, אמסטערדאם	אמסט
אונטערן נאמען	אנ, א"נ
אנאמאטאפעאיש	אנאמ
און ענלעכע	אע
יוסף אפאטאשו	אפא
אפרים אויערבאך	אפא
איינצאל	אצ
אנגענומענע ציטרעכענונג	אצ
אורי-צבי גרינבערג	אצג
אקוואטיוו	אקוז
אקוואטיווישער ווערב	אקוזו
אהרן קושניראו	אקש
אברהם רייזען	אר
ארכאאיש	ארכ
אליעזר שטיינבארג	אשט
באשרייבונג פון אשכנז און פאלאק, פראג 1675 [9 ש III]	אשכנז

ב

באטיט	ב
בלויז איינצאל	בא
בוועגס-אירעס	ב"א
באטאניק	באט
יידישע כראניק פון באלאגערונג פון MGWJ ווין 1683, פראג תמ"ד, 1937, II	גערניש
יצחק באשעוויס	באש
באטיטן	בב
שלמה בירנבוים	ביר
שלמה ביקל	ביש
נ. בלומענטאלס זאמלונג פון געטא-און קאצעט-ווערטער	בלומ
איש יהודי [לעאן ראבינאוויץ], בלע-טער, פעטערבורג 1900-01	בלעטער
בלויז מערצאל	במ
י. א. אויערבאך איבז, ר' ידעיה הפניני, "בחינות עולם", זולצבאך 1744	בע
בעל-מחשבות	בעמ
בעסאראביע	בעט
י. מ. בערמאן, "מעבל-ארבעט", וואר-שע 1929	בער
דוד בערגעלסאן	בערג

א

און אנדערע	אא
און צוויי וויטער	אאזו
א. א. ראבאק	אאר
אליה בחור (אליה לוי אשכנזי)	אב
אברהם בער גאטלאבער	אבג
בערעזניאק, "מלון אידי-עברי מלא"	אבק
צוויי-גערופענע	אג
אברהם גאלדפאדען	אגפ
	אגרת
אגרת שלמה, וואנבעק 1732	שלמה
און דאסגלייכן	אדגל
אדווערב	אדוו
אדיעקטיוו	אדי
און וויטער	איוו
אוריאל ווינערס ווב	איוו
אווע-לאעמאן, <i>Das deutsche Gaunertum, Leipzig 1862</i>	אווע
אומטראנזיטיווער ווערב	אוטוו
מ. אולינאווער, דער באבעס אוצר	אול
אומגעגנט	אומג'
אומפערזענלעך	אומפ
אונגעריש יידיש	אונג'י
אוקראיניש	אוק
אוקראינישע ריידענישן (אין יידיש)	אוקר
א. ג. גורדון, "אורח מישור", מלון תנכי עברית-זרגון, ווארשע תרע"ד	אורח
אונטערן טיטל	א"ט
אטריבוט, אטריבוטיוו	אטר
ארץ-ישראל	א"י
איבערזעצונג, איבערזעצער	איבז
איבערפירעמונג	איבפ
איטאליעניש	איט
אן אייראפעאיש לשון	איי
אינוואוינער	אינוו'
אייפעמיום, אייפעמיסטיש	אייפ
אימפעראטיוו	אימפ
אינוואריאנט	אינוו
אינפליטיוו	אינפ
א שיינע איסטאריע פון דעם אייני-גילשין גענעראל-אדיוטאנט מילארד געארג, איבערזעצן פון רוסיש — אברהם מאליעוויטש איש אשמענע, זשיטאמיר 1874	איסטאריע
איצטיקע צייט	איצ
אידישער קעמפער	איק
איראניש	איר
אברהם לעיסין	אל
אלגעמיינע ענציקלאפעדיע	אלענ
בן-ציון ירמיה עקיבא אלפס, 'מעשה אלפס'	אלפס

לאַטײַן	ל
ייִדיש-רוסישער ווערטערבוך, ליפֿשיץ	12
רוסיש-ייִדישער ווערטערבוך, ליפֿשיץ	22
לאַס-אַנאַזשעלעס	ל"ג
יוסף לאַטײַנער	לאט
מכתבֿים אָדער איין נײַער בריפֿען	לאז
שטעללער, פֿאַן לעווין אַבֿראהם ליאַן דאָר, ווילנע	
לאַקאַליום	לאקל
ליטווישער דיאַלעקט	לד
„ליקוטי דיבורים“ פֿון ר' יוסף-יצחק שניאורסאָן	לבד
לֶב־טוֹב, אַמסטערדאַם 1723	לט
לֶב־טוֹב, סדילקאָוו 1838	לטז
ליטוויש	ליט
ליטווי, „ייִדישע נשמות“	ליטוו
ליטעראַטור-שפראַך	ליטרש
לייבוש לעהרער	לז
לעצטע נײַעס, מל־אַבֿיב	לז
אַ גלאַנץ-לעיעלעס	לע
לאַנג-פֿאַרגאַנגענע צײַט	לפצ
לשון קודש	לק
ריידענישן פֿון ליטווישן דיאַלעקט	לר

מ

מזרח-אײראָפּע	מא
מאַטעמאַטיק	מאט
קאַדיע מאַלאַדאָוסקי	מאז
איציק מאַנגער	מאנ
גוסטאַוו מאַקמאַן, „די געהײמיניסע פֿון יענער וועלט“, וואַרשע 1865	מאקמאן
אַהרן מאַרק, „פויליש-ייִדיש ווערטער-בוך“, וואַרשע 1929	מאַרק אב
מעשה-בוך, אַמסט תס"א	מב
מנחם באַריישאָ	מבא
מזרח-אַליציע	מג
מגילה-ליד' [14]. י"ה, טע העלפֿט, רנ"ן געבײַט], כ"י. מחבר: אַנזיק דער שרײַבער. איבערשרײַבער: ר' יוסף ברי' יעקב פֿון וועלער, 1544	מגל
מיטל-הויכדייטש	מהד
מנורת המאור, אַמסט 1722, העתקת ר' משה פֿרונקפֿורט, זײַן בק"ק אַמ שטרדם	מהמ
מאַקס ווינרײַך	מוו
מוזיקאַלישער טערמין	מוזט
אַ. מוקדוני	מוק
מאַרגן-זשורנאַל	מז
מזרח-ייִדיש	מזי
הרבֿ חיים נחמן בישקאָוויץ, „ספֿר מחנה כהונה“, ביאַליסטאָק תרצ"ח	מחנה
מערבֿ-ייִדיש	מזי
נ. ב. מינקאָוו, „פֿיאַנערן פֿון ייִדישער פֿאַועיע אין אַמעריקע“, נײַ 1956	מינפי

טײַטש-וואָרט	טוו
טײַטש-חומש — ר' יצחק בן ר' שמ-שון, חמשה חומשי תורה עם קצת פרש"י ומדרשים ע"ט, פראַג 1610	טח
טאַג-מאַרגן-זשורנאַל	טמז
טעיאַטאַר פֿון חסידים, לעמבערג [1839—43], [הש 1]	טעיאַטאַר
טעכנישער טערמין	טעכט
Abraham Tendlau, <i>Sprichwörter und Redensarten deutsch-jüdischer Vorzeit</i> , Frankfurt am Main, 1860	טענדלאָו
טראַנזיטיווער ווערב	טרוו

נ

ישראל אַקסענפֿעלד	יא
יודאָ א. יאַפֿע	יאי
יאַכניסאָן, „אַרבעט-בוך אויף נאַטור-וויסנשאַפֿט“, ו, וו, קענו 1926	יאכ
יעקב גלאַטשטיין	יג
יעקבֿ דינעזאָן	יד
יאַרהונדערט	י"ה
יה"ל, יצחק הלוי לעווינסקי	יהל
יזכור-בוך	יזב
יוואַ-בלעטער	יזבל
י. ריבֿקינד, „ייִדישע געלט“	יג
ייִדישער האַנטווערקער, קאַוונע 1938 — 1940	יזהאנ
י. זינגער	יז
י. ז. טרונק	יזט
י. ז. לינעצקי	יזל
מ. קאַסאָוער, „ייִדישע מאכלים“	יזמ
י. ז. סיגאַל	יזס
ייִדיש פֿאַר אַלע, וואַרשע 1938-1939, רעד' נח פֿרילוצקי	יזפא
יודישעס פֿאַלקסבלאַט, פעטערבורג	יזפאל
ייִדישע פֿילאָלאָגיע, 1924	יזפיל
י. ז. שוואַרץ	יזש
ייִדישע שפראַך, ניר-יאַרק	יזשפ
יהודה-ליב גאַרדאָן, „שיחת חולין“, וואַרשע 1889	יזג
יודל מאַרק	יזמ
יהודה עלזעט	יע
יוסף פערלס ייִדישע כתבֿים, ווילנע 1937	יזפ
יחזקאל קאַטיק, „מײַנע זכרונות“	יזק
יונה ראָזנפֿעלד	יזר
יחיאל שטערן, „חדר און בית-מדרש“	יזש
ייִדישע שפראַך, קענו	יזשפ

ס

כתבֿ-יד	ס"י
מחבר? רעצעפֿטן. יזה כתבֿתי להנכבד ר' זעליקמאַן נורבערק אויש איינם בוכליין [זחוקא, 17 №]	ס"י 1474
כמות-צאָלן-וואָרט	סצ

מל	מאני לייב	סטוטש	ג. סטוטשקאוו, „דער אוצר פֿון דער ייִדישער שפּראַך“
מלה	משה-לייב האַלפּערן	סל	אין לשון וואָס איז שטאַרק פֿאַרסלאַ- ווישט (ניט רעקאָמענדירט פֿאַר דער כּלל-שפּראַך)
מלה	מחזור לראש השנה, סלאַוויטע 1832	טמב	מ. סמבטיוו, „אַ זעקסטער וועלטטייל“
ממ	מגישי מנחה	טעג	ז. סעגאַלאַוויטש
ממוט	מענדעלע מוכר-ספּרים	ספ	מרדכי ספּעקטאָר
מנהגים	מהרי"ל, מנהגים, ווענעדיג [ווענעציע] 1590	ספעצ,	ספעציעל
מס	מענדל סאַטאַנאווער	ספעצ	סדר-צאַלוואָרט
מעג	מערב־גאַליציע	סצ	זאָלער, „ספּר שיערי יצחק“, וואַרשע תרע"ט
מעד	מעדיצין	סשי	
מעט	מעטאַנימיש		

מעשה אומן	„מעשה גדולה מן אומן“, סדילקאוו 1834 [הש 1]		
מצ	מערצאַל		
מק	משה קולבאַק		
מר	מאַריס ראָזנפֿעלד		
מרדכי	„דאָש שפּיל פֿון מרדכי אונ' אסתר“, אַמסט 1718		
מש	מלמד שיה, פֿיורדא 1737		

ע

עח	איבז גערשלאס, „ספּר עץ חיים“ (קיצור של"ה), פֿיורדא תקי"ב		
עט	שלמה עטינגער		
עיון	עיון יצחק, בערלין 1732		
על	עלזאַסער ייִדיש		
ענג	ענגליש		
ענצגאַלד	די אַלגעמיינע אילוסטרירטע ענציקלאָ- פעדיע, רעד' דוד גאַלדבלאַט, נ"י 1923		
עפש	יהיאל מיכל עפשטיין		
עק	עזרא קאַרמאַן		

פ

פ'	פּערזאָן		
פאַד	פּאָדאַליע		
פאַט	פּאַסיוו, ווערב אין פּאַסיוו		
פאַר	פּאַרטיציפּ		
פב	פּריוואַטע בריוו		
פד	פוילישער דיאַלעקט		
פה	פּרץ הירשביין		
פויל	פויליש		
פיעט	ש. פיעטרושאַק, משנה-איבערזעצונג		
פמ	פּרץ מאַרקיש		
פנקס	פנקס מדינת ליטא, בערלין תרפ"ב, שמעון דובנאוו		
פסיכ'	פּסיכאָלאָגיש		
פעיאַ	פּעיאָראַטיוו		
פפ	פּערזאָנען		
פפ	פּאַראַלעלע פּאַרעם		
פר	ריידענישן פֿון פּוילישן דיאַלעקט		
פראַ	פּראָנאַם		
פראַגב	פּראַגער בריוו, 1621		
פרעפ	פּרעפּאָזיציע, פּרעפּאָזיציעאַל		

פ

פ'	פּאַרעם		
פאַצ	פּאַר דער אָנגענומענער צייטרעכענונג		

ג

נאָד	משה נאָדיר		
נאָמ	ה. נאָמבערג		
נב	ניט באַקאַנט, ניט באַגעגנט		
נוצ	נופֿת צופֿים, ווילנע תרמ"ג		
נחב	ר' נחמן בראַצלעווער, „ספורי מעשיות“		
נ"י	נייריאַרק		
נס	דער נסתר		
נעאַל	נעאַלאָגיום		
נפ	נח פּרילוצקי		
נצ1	נחלת צבי, פּראַנקפּורט דמיין 1711		
נצ2	נחלת צבי, זשיטאָמיר . . 186		
נר	ניט רעקאָמענדירט אין דער כּלל-שפּראַך		
נש	נחום שטיף		

ס

ס'	ספּר		
סאָוו	סאָוועטיש		
סהמ	ספּר המגיד (לובלין 1625, פּראַג 1691, ווילהערמרשדאָרף 1717)		
סוב	סובסטאַנטיוו, סובסטאַנטיווירונג, סוב-סטאַנטיוויש		
סוצ	אַבֿרהם סוצקעווער		
סוצפ	אַבֿרהם סוצקעווער, פּאַעטישע ווערק		
סוף	„אַלס דער סוף איז גוט איז אַללעס גוט“, אַנאַנימע ייִדישע קאַמעדיע פֿון סוף 18. י"ה. הקדמה, הערות, מאַדער-ניירטער נוסח פֿון ל. פֿוקס, פּאַריז 1955		
סור	סגולות ורפּואות אין „שער אפּרים“, פֿון ר' אפּרים ווערטהיים, פֿיורדא תפ"ח		

ק

Joh. Heinrich Callenberg, Jüdisch-deutsches Wörterbüchlein, Halle 1736	קאל ווב
קאניונקציע	קאנ
מרדכי קאסאווער	קאסט
א. קאראלניק, שריפטן, נ"י	קאר
קב הישר	קה
קולטור און דערציאונג, נ"י	קוד
לייב קוויטקא	קוו
קוואדראט	קווי
קעגנזייטיקער (רעציפראקאלער) ווערב	קזוו
קהל חסידים, לעמבערג 1875	קח
קינדערלידל	קל
קינדער-לשון	ק"ל
קול מבשר	קמ
קילאמעטער	ק"מ
קענדער אַדלער, מאַטריעאַל	קענאַ
קירצערע פֿאַרעם	קפ
קומעדיקע צייט	קצ
קוואַדראַט-קילאָמעטער	ק"ק

ר

רב, רבי	ר'
ראָש-השנה	ר"ה
יוסף רובינשטיין	רוב
רומעניש	דומ
רוסיש	רוט
רוסיזיום	רוטיצ
יצחק ריבקינד	ריב'
רעדאקטאָר, רעדאקטירט, רעדאקציע	רעד'
רעפֿלעקסיווע פֿאַרעם	רעפֿל
רחל קאַרן	רק
ריידענישן	רר

ש

שורה	ש'
מנחם מ[א]ן בן שלמה הלוי אַמעלאַנג	שאר
דער, „שארית ישראל“, אַמשט 1743	
שלמה ביקל	שבש
שמעון דובנאָו, „די וועלט-געשיכטע פֿון ייִדישן פֿאָלק“	שד
שבילי המלמדים, בבא מציעא, וואַרשע 1865	שהמ
שפּריכוואָרט	שוו
אַברהם שוואַב, ספֿר דברי יושר [ווער-טערבוך], אַמשט תקכ"ז	שווב
שאלות ותשובות	שו"ת
שבט יהודה	שי
שין מיללער	שמ
שמואל ניגער	שנ

פֿאַרווערטס	פֿאַר
פֿרייע אַרבעטער שטימע	פֿאַש
פֿאַרלאַג	פֿאַג
פֿאַלקסגלייבעניש	פֿאַגל
פֿאַלקסגעזונט, ווילנע 1923 — 1940, רעד' ד"ר צמח שאַבאַד, הירש מאַץ; פֿאַריז 1948 — 1951, רעד' ד"ר ל. קורלאַנד	פֿאַגטו
פֿאַרגרעסער-פֿאַרעם	פֿאַגפ
פֿאַלקסווײַז	פֿאַוו
ה. א. פֿינקעל, ייִדי' טעכנישער ווער-טערבוך, כאַרקאָוו 1923	פֿאַווב
פֿאַלקסווערטל	פֿאַוול
פֿאַלקסטימלעך, ניט ליטעראַריש	פֿאַטמ
פֿיגוראַטיוו	פֿאַיג
ל. פֿינבערג	פֿאַינג
פֿאַלקסליד	פֿאַלז
פֿון לעצטן חורבן	פֿאַלח
פֿאַלקס-מעשה	פֿאַמ
פֿאַלקס-עטימאָלאָגיע, פֿאַלקס-עטימאָ-לאָגיש	פֿאַמע
פֿאַלקספֿאַרגלייך	פֿאַפּ
פֿראַנקפֿורט-אַדער	פֿאַפּאַ
פֿראַנקפֿורט-ד)מיינ	פֿאַפּדמ
פֿאַרגאַנגענע צייט	פֿאַצ
פֿאַרקלענער-פֿאַרעם	פֿאַקפ
פֿראַנצייזיש	פֿאַר
פֿאַרגלייך	פֿאַרגל
פֿאַלקסרעטעניש	פֿאַרש
פֿילאָלאָגישע שריפטן, יוואָ	פֿאַש
פֿאַראייניקטע שטאַטן	פֿאַש

צ

צייטונג	צ'י
צווישן אַנדערע	צ"א
צאינה וראינה, אַמשט תע"א	צאינה
צונויפֿבינד(ונג)	צב
צונויפֿגעזעצט	צגז
צאָלוואָרט	צוו
אולמא זעליקמן, „דער צוכט שפיגל“ פֿראַנקפֿורט 1680	צוכט
אליקום צונער, קריטישע אויסגאַבע יוואָ, נ"י 1964	צונ
צוקונפֿט	צוק
צאינה וראינה, ווילנע תרל"ב	צור
צונויפֿגעזעצטער ווערב	צזוו
ציטירט פֿון, ציטאַט בני	ציט
אַהרן צייטלין	צייט
י. צינבערג, „די געשיכטע פֿון דער לי-טעראַטור בני ייִדן“, ווילנע 1935	צינ
צענטימעטער	צמ, צ"מ
אַ. צעדערבוים, „דיא געהיימניסע פֿון בערדיטשױב, וואַרשע 1870	צעד
צערטל-פֿאַרעם	צפ
ד'ר צמח שאַבאַד	צש

			שלום-עליכם	שע
			מ. שערטיליש, ספר ירמיה, פראג 1602	שעריר
			שפאלט	ספ'
			שפאניזם	שפא
ת				
	ת"א	תל-אביב		
	תח	תלמיד-חכם, אין לשון פון תלמיד		
		חכמים		
	תי	תרגום יהואש		
	תל	תלמודיש		
	תנ	תנכיש		
	תקק	תקנות פון קראקעווער קהילה, 1595		
	תרגימא	ספר מיני תרגימ"א והוא ספר המצוות על לשון עברי-טעטש, לאדון? יאר?		
			ז	
			שפה ברורה, אמטט 1701	שב
			שמחת הנפש	שה

<i>Ahd</i>	אלט-הויכדיטש	<i>Lit</i>	ליטוויש	<i>P</i>	פוייליש
<i>B</i>	וויסרוסיש	<i>MGWJ</i>	Mitteilungen zur Geschichte und Wissenschaft der Juden	<i>R</i>	רוסיש
<i>D</i>	דיטש			<i>Ru</i>	רומעניש
<i>E</i>	ענגליש			<i>Spa</i>	שפאניש
<i>Fr</i>	פראנצויזיש			<i>Uk</i>	אוקראיניש
<i>It</i>	איטאליעניש	<i>Mhd</i>	מיטל-הויכדיטש	<i>Un</i>	אונגעריש
<i>L</i>	לאטין	<i>OF</i>	אלט-פראנצויזיש		

א, א, א'

פֿאַרבייטן די ווערטער וואָס ווערן אויסגעטשטשט. א' איז פֿאַר אַ וואָרט וואָס הייבט זיך אָן מיט אַן אַלף אָן אַ נקודה אָדער מיט אַ שטומען אַלף, למשל: אונטערן איינס אַחד פֿאַרבייט א' דאָס וואָרט אַחד; אונטערן איינס אייזן פֿאַרבייט א' דאָס וואָרט אייזן. א' איז פֿאַר אַ וואָרט וואָס הייבט זיך אָן מיט אַ, למשל: אונטערן איינס אַזיגט פֿאַרבייט א' דאָס וואָרט אַזיגט; אונטערן איינס אַחדות פֿאַרבייט א' דאָס וואָרט אַחדות. א' איז פֿאַר אַ וואָרט וואָס הייבט זיך אָן מיט אַ, למשל: אונטערן איינס אַזאָן פֿאַרבייט א' דאָס וואָרט אַזאָן; אונטערן איינס אַחי פֿאַרבייט א' דאָס וואָרט אַחי;

אויב עס קומט צו אַן ענדונג, ווערט זי צוגעשטעלט גלפֿך נאָכן א', למשל: ביים וואָרט אוצר, פֿאַר אוצרות — איות; ביים וואָרט אייגל, פֿאַר אייגלעך — איעך.

ביי אַ מקף אָדער ביי אויסדרוקן וואָס באַשטייען פֿון צוויי אָדער מער ווערטער קומען די ראַשיית־יותן פֿון אַלע באַשטאַנדטיילן, למשל: פֿאַר אַחד למאה — א' ל'; פֿאַר אַחדות־האומה — א' ה'; פֿאַר אַחד מן השוק — א' מ' ה'.

()

1. אין איינס פֿון ווערטערבוך באַטייט: מעג יאָ אָדער ניט זיין אַ טייל פֿון וואָרט: אַטמאָספֿערע (ט) — קען זיין אַטמאָספֿער און קען זיין אַטמאָספֿערע; איבערבייט(עווד)יק קען זיין איבערבייטיק און קען זיין איבערבייטעוודיק.
2. אין דער אויסטייטשונג באַטייט: עס קען יאָ אָדער ניט זיין אַ טייל פֿון דער אויסטייטשונג; עס קענען זיין ביידע אָדער נאָך מער פֿאַלן; עס איז אַ נייטיקער צוגאַב צו דער אויסטייטשונג.
3. אַרום לשון־קודשע ווערטער וואָס קומען אַריין אין פּינקטלעכן ציטירן פֿון אַלטע ספֿרים.

[]

1. צוגאַב צו אַ ציטאַט.
2. אינפֿאַרמאַציע וועגן שטייגער, פֿירונג, דין; סתם צוגאַב־אינפֿאַרמאַציע.
3. אַנווייז אויפֿן אַרויסרייד, ספּעציעל ביי ווערטער און אויסדרוקן פֿון לשון־קודש.
4. זיטיקער אַנווייז אויף אַ גראַמאַטישער דערשיינונג.
5. וואָרענונג קעגן אַ מעגלעכן טעות.

סימנים

- ← — זען.
- > — שטאַמט פֿון.
- < — שטאַמט פֿון (אויב עס קומען ניט־יידישע אותיות).
- = — האָט דעם באַטייט פֿון, איז גלפֿך צו.
- דער גאַנצער טייל פֿון וואָרט ביז צו דער ענדונג אָדער ביזן געגעבענעם אות.
- | — ווייזט דעם טייל פֿון וואָרט וואָס חורט זיך איבער ביי די אַפּשטאַמיקע ווערטער און די צוגאַבן, למשל: ביי אַיטער־ירן — אַטיוו, אַנשטאַט אַיטער־אַטיוו.
- ~ — דער קאַנווערב (ביי ווערפֿן מיט אומ־פֿאַרבייט עס אומ; ביי ווערפֿן מיט אונטער־ — פֿאַרבייט עס אונטער; ביי ווערפֿן מיט איבער־ — פֿאַרבייט עס איבער; ביי ווערפֿן מיט איינ־ — פֿאַרבייט עס איינ) ווי אויך אַ פֿאַרבייט פֿון די זעלביקע טיילן ביי ווערטער וואָס שטאַמען פֿון אַט די ווערפֿן.
- . — נאָך אַ ציפֿער ווייזט אַז עס איז אַ סדר־צאָל, למשל: אין 19. י"ה — אין 19טן יאָרהונדערט.
- * — באַטייט: לייגן אַכט; קומט געוויינלעך פֿאַר אַן אידיאָמאַטישן אויסדרוק.

ניט אויף זיין וויכט חתונה... בורטשעט אָפּ דער ווילנער, ישראל קאַפּלאַן, שליח און אומחוטג. - עניש.

אָפּבורלעקטווען - טרוו. קעווע אָפּ, גע- בורלעקטוועט. מאַכן אַ בורלעק פֿון אַן ערנסטער זאָך. אָפּשפּילן אַ ראַלע ווי אַ בור- לעסקאַטיאָר. „זי האָט געקאַנט אַ די סאַמע ערנסטע זאַכן און עס געטאָן אַזוי געשיקט, ע. קאַנטאַר [מ. שטיקער, טאַג, 1957 X 26].

אָפּבורעווען - טרוו. רעווע אָפּ, געבורע- וועט. (פאַריקאַכערע) ניטגעראַטן אָפּשערן האָר. אַ אַ קאַפּ.

אָפּבושעווען - אַוטוו. שווע אָפּ, גע- בושעוועט. 1. ענדיקן בושעווען. „דאָך אָפּ געבושעוועט האָט דער וואַלקאַן צו ענד, און אויף דער אָפּגעקילטער לאַווע וואוינט מען ווידער, אַל וו, צום לאַנדסמאַן. 2. בושע- ווען אַ לענגערע צייט. „דער שטורעם האָט אָפּגעבושעוועט אַ גאַנצע נאַכט.“

אָפּבאַטלען - [.. באַטלען] אַקווו. בטל אָפּ, געבאַטלט. 1. פֿאַרברענגען אַ לענגערע צייט מיט גאַרניט, מיט אומוויכטיקע ענינים. אַ דעם גאַנצן זומער. 2. ווי ניט איז גיך אָפּפּערן. אַ דאָס דאַווען.

אָפּבײַגען - טרוו. גל אָפּ, געבײַגלט. קור- לאַנד. 1. אָפּפּרעסן. פֿאַרענדיקן פּרעסן. אַ אַ פֿאַר הויזן. 2. ווי ניט איז אויספּרעסן. אַ אַ קרומען קניישט אויף די הויזן.

אָפּבײַדן(ש)אָיען זיך - אַוטוו. יונשאַיע זיך אָפּ, זיך געבײַדן(שאַיעט. Uk: бидити, бидати. אַ לענגערע צייט פֿירן אַ געמאַ- טערט לעבן. ← דווו. „איר מאַן האָט זי פֿאַר- לאָזן און זי האָט זיך אָפּגעבײַדןאַיעט, זיך אַרומגעשלעפט, אים געווכט אין דער פֿרעמד.“

אָפּבײַדעווען - אַקווו. דעווע אָפּ, געבײַדע- וועט. האָבן אַ שווער, אַ ביטער לעבן, זיך מוטשען. אַ אַ יאָר צייט. אַ אַ לעבן־לאַנג. „אַז [דער ייִדישער סאַלדאַט] האָט זיך פּשוט אויס- געדינט און האָט זיך אומגעקערט אַהיים, איז אים פֿאַרגעשטאַנען באַניס אָפּצובײַדעווען אַ לעבן און לײַדן אַלע באַגרענעצונגען, בערג, ייִדן און די פֿאַטערלאַנד־מילכאַמע, מאַסקווע 1941.

אָפּבײַטן - דווו אָפּבעטן ←.

אָפּבײַגן - דער, ין. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּבײַגן (זיך). אַ פֿון וועג. אַ פֿון אַ בוים, פֿון אַ צוויג. „דער אייבערשטער טייל [פֿון קרוינבלעטל] איז ברייטער און אויסגעבויגן דרויסנצו, דאָס איז דער אַ זינער“, א. גאַלאַמב איב, ג. באַטש, געוויקטן.

אָפּבײַגן - טרוו. בייג אָפּ, געבײַגן (~גע- בייגט). 1. ענדיקן בייגן. פֿאַרטיק ווערן מיטן בייגן. 2. בייגן אַ ביסל אין אַ זינט, אַוועק פֿון דער גראַדער לײַניע. אַ דעם פֿאַרהאַנג כּדי צו קענען זען וואָס עס טוט זיך הינטער אים.

אַ באַרג. „אין שרעק פֿאַרן אַ“, מ. ז. סקאַטש, דאַרשט צום קוואַל.

אָפּבונטעווען (זיך) - אַוטוו. טעווע (זיך) אָפּ, (זיך) געבונטעוועט. אויפֿהערן בונ- טעווען. אויפֿגעבן דעם רעוואַלט, דעם בונט. „די סטודענטן וועלן זיך אַ און ווידער זיך נעמען צום לערנען“, רייז (ניי).

אָפּבוצקען, בונטשקען - טרוו. קע אָפּ, געבוצקעט, געבונטשקעט. 1. דווו אָפּ- בוכצען. 2. אָפּקלאַפּן, אָפּשלאַגן. מיט זיך - קווו. אַ זיך מיט די הערנער.

אָפּבוקן זיך - אַוטוו. בוק זיך אָפּ, זיך גע- בוקט. 1. אויפֿהערן זיך בוקן. זיך אַ און אויסגלייכן דעם רוקן. 2. ווי ניט איז אָפּ- פּטרן דאָס בוקן זיך. אַ זיך פֿאַר אַ געטשקע. 3. זיך שטאַרק בייגן פֿאַר עמעצן, בעטן זיך ביי אים. אַ זיך פֿאַרן גביר.

אָפּבוקמירן - טרוו. סיר אָפּ, געבוקסירט. אָפּשלעפּן מיט אַ שלעפּשיף. אויך אָפּבינדן פֿון שלעפּשיף אַ צוגעבונדענע שיף. „מיר האָבן איר געבראַכט צו פֿירן אַ מאַטאַקע, האָבן אָפּ געבוקסירט דעם פּלאַניער איבערן וואַסער“, איטידאַר שטאַט, אָפּ 1911 ווילנע. מאַסקווע 1938.

אָפּבוקרן - [.. בויקערן] אַוטוו. בוקר אָפּ, געבוקרט. נעאַל. <זײַהי ערײַ ויהי ערײַ בוקר. דורכמאַכן אַ סך בוקרס, פֿרימאַרגנס. „ער האָט זיכער זיך נישט געקענט פֿאַרשטעלן אַז נאָך ביליאַנען יאָרן אָפּערבן און אַ וועט קומען אַ היטלער, אַ סטאַלין, באַש, פֿאַר.

אָפּבורבלען - טרוו. בל אָפּ, געבורבלט. 9: ~ בורב(ע)ן. Lit: burbėti. 1. ענדיקן בורבלען. פֿאַרטיק ווערן מיטן בורבלען. 2. לענגערע צייט בורבלען. 3. אַרויסגעבן קלאַנגען ווי אַ פֿליסיקייט במם זיין, ווי אַ וואַסער וואָס פֿליסט צווישן שטיינער אָדער אַנדערע שטערונגען. 4. אָפּגרעפּצן (איידעלער). דאָס זייגנדיק בורבלט אָפּ נאָכן אַנווייגן זיך. 5. אָפּמורמלען, אויף גיך און אומקלאַר אָפּזאָגן. אַ אַ דאַווען. „צווישן די זאַכן וועלכע אונדזערע... ייִדן בורבלען אָפּ, ... ניט פֿאַרשטייענדיק וואָס זיי בורבלען, זינען די פּרקי־אַבות“, דער אמת, באַסטאַן 1895, Ne 7. אַ אַ בקשה צו גאָט און זיך נאַכדעם וואונדערן וואָס ער הערט ניט, ווינטש וי, ניי 1927. פּרונג אָפּפּאַרבלען. - עניש.

אָפּבורטשען - טשע אָפּ, געבורטשעט. אַוטוו - 1. ענדיקן בורטשען. „פֿאַרפֿאַלן - האָט [ער] אָפּגעבורטשעט און... אויסגע- פֿלפֿט“, קוו. ליאַט און פּעטריק, קעזע 1932. 2. בורטשען אַ לענגערע צייט. „דער מאַגן בורטשעט אים אָפּ נאָכן פֿעטן עסן“. טרוו. 1. אָפּמורמלען. זאָגן עפעס אין דער שטיל, מיט אַ האַלב מויל, אומפֿאַרשטענד- לעך. 2. אָפּנעטפֿערן בורטשענדיק, ברוגולעך אַ די צושטימונג. „האָט איר אַלע אין לאַגער נעכטן געהאַט אַ פֿינגעם אַוואַנטעסן? - קיין בעסערן

אָפּבוואַנעווען - אַוטוו. נעווע אָפּ, גע- בוואַנעוועט. 1. פֿאַרענדיקן בוואַנעווען, מאַכן סקאַנדאַל, זיך אויפֿפֿירן ווילד. אַ און ווערן סטאַטעטשע. 2. בוואַנעווען אַ לענגערע צייט. אַ איז שענק אַ גאַנצן אַוונט.

אָפּבויהן ~ בויהונג, בויהן - אָפּבײַגן, אָפּבײַגן.

אָפּבויהלען - טרוו. מל אָפּ, געבויהלט. אַמ. אָפּגיין, אָפּשמירן מיט בויהל. אויך מיט אַן אַנדער מין אייל. אַ די האָר. אַ די סקאַ- וועראַדע.

אָפּבויען - טרוו. בוי אָפּ, געבויעט. 1. פֿאַר- ענדיקן בויען. 2. צוריק אויפֿבויען. „אויב איר ווילט, קענט איר אים אַ אַ שענער הויז ווי עס איז געווען די אָפּגעברענטע“, אמת, דער סולטאַן, ווילנע 1895. „וואַלט פֿון אַ גראַשן צו אַ גראַשן זיך אָנגעקלייבן אַ היפשע סומע געלט, עס זאָל מעגלעך זיין ווי סײַ אָפּצובויען זייערע הויזער“, ממוס. ישראָלים. „אַ צע- בראַכן האַרץ לאָזט זיך נישט אַ פֿונדאַסניג ווי אַ הויז“, ספ, סודות. „עס זאָל אינגיכן אָפּגעבויעט ווערן דער הייליקער פּאַלאַץ“, מעשה אַזפּ 1901, ז' 27.

3. אַוטוו. אַנטלויפֿן. זיך אָפּטראַגן. „בוי אָפּ פֿון מיר, אַניט וועל איר זיך צעמיתן“, „דער- ווייל האָב איר אָפּגעבויעט, ווי זאָגט מען עפעס: אַז דער וואָגן פֿאַלט, זינען די רעדער צו שווער“, גענאַרטע וועלט, 1815? „האָט ער זיך באַשלאָסן פֿון היר אָפּצובויען און איז שנעל געלאָפֿן“, דובער בורשטיין, דיא פֿאַרשיכערטע קינד, ווילנע 1878. „מיר זאָלן זיין פֿאַרמעגן צונעמען און אַ פֿונדאַנען“, י. בודאַהאָ, אַ גיי- טראַייט וויביל זעביל, ווילנע 1892. 4. (אומ- איייל) ער ווערן. שטאַרבן. אַן אַלטער תּרח, האָט נישט אָפּגעבויעט.

מיט זיך - „נאָך דער שריפֿה האָט זיך די שטעטל אָפּגעבויעט פֿיל שטענער, אמת, פֿיינגעל דער מגיד, ווילנע 1868. „וועט אַ זיך און זייען פֿעלדער / זיצן זיכער, שלאָפֿן אין די וועלדער“, ממוס, יודל. - עניש. - ער. - ערני.

אָפּבויערן - טרוו. ער אָפּ, געבויערט. פֿאַרענדיקן בויערן, עגבערן, דרילן. פֿאַרטיק ווערן מיטן בויערן. אַ לעכלעך פֿאַר די שטיפֿ- טן. אַ אַ צאָן פֿאַרן פּלאַמבירן.

אָפּבויקערן - טרוו. ער אָפּ, געבויקערט. דווו אויסבויקערן (← 150).

אָפּבוכצען - טרוו. צע אָפּ, געבוכצעט. 1. פֿאַרענדיקן שלאַגן מיט די פֿויסטן. אַ דעם חברה־מאַן. 2. אָפּשטופּן. אָפּשטויסן. גע- וויינלעך מיט זיך - קווו. - עניש.

אָפּבונדן - דער, ין. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּבונדן. היפּוך פֿון צובונדן. „זייער צו- געבונדנקייט האָט זיך געענדיקט מיט אַן אַ“. 2. אָפּריס. אַ שטיין וואָס ריסט זיך אָפּ פֿון

באָרדיטשעווי, תקפ"ח. „איך בין גראַדע אַרײַן אַ רובל, האָב איך אים געזען“, משה שׂימִי נאָוויק. יוֹפּאָל, 1886, № 15. * (אָפּ)בײַטן דאָס רענדל=זיך שמדן.

מיט זיך — אויך: 1. ווערן אַנדערש, זיך בײַטן. „אויב דער קאַליר האָט זיך אָפּ געבײַט... נעם פֿון אָפּטייק... צעמיש מיט רײַנע וואַסער און לײַג אַרײַן...“, איין ביכל וואָס דרייַן גיפּוּס זיך זאָכין טשיקאַווי, שקלאַוו תקנײַה. 2. זיך אויסבײַטן מיט אַ געביטענער זאַך. „קומט ער אײַצט צו גײַן און וויל זיך אַ צוריק“, שׂע, אײַפֿן פֿירל.

זײַנגן - עײַכן - עײַניש. - ער (יײַן, קע). „די נושאים פֿון דער מיטה און זײַערע אָס [מוזן] אײַן יענעם טאַג זיך טובל זײַן“, פֿון אַ צוואַה, 1819 [יובל וואו, 65]. „דער חלפֿן, דער אַ נעמט אַראָפּ אַ פּראָצענט פֿאַר זײַן טיר-חה“. - ערײַן.

אָפּבײַטן — דער, זײַן. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּבײַטן. גרויסער אַ. ווייטיקדיקער אַ. פּאָר: אָפּבײַטן.

אָפּבײַטן — טרוה. בײַט אָפּ, ~געבײַטן. 1. אָפּ טײַלן מיט די צײַן אַ טײַל פֿון אַ האַרטער שפּײַז. אַ (שטיק) עפל. אַ דעם זליפען פֿון ברויט. „מע דאַרף אַזײַ פֿיל אַ וויפֿל מע קען אַראָפּשלינגען“, שׂוה. „מע טאַר נײַט אַ פֿון אַ שטיקל ברויט און דאָס אײַבעריקע אַנדערלייגן אויף דעם טיש אָדער עס געבן אַן אַנדערן צו עסן“, חא, לז/ב. אַ מער ווי מע קען אַראָפּ שלינגען=אַרײַנקריגן, צוגעמען מער ווי מע קען ניצן, האָבן הנאָה פֿון דעם. אַ די ברוסט וואָס גײַט צו זײַגן (= א) טאַן אַ רעה עמעצן וואָס טוט גוט; ב) זיך אַליין קאַלעע מאַכן אַ גוט גע-שעפֿט. אַ פֿעלד וואָס כּוּתײַם האָבן אָפּגע-נישטן... [פֿאַר זיך], אָדער מוראַשקעס האָבן אָפּגעבײַטן... איז די פֿעלד פֿטור פֿון פּאה, זרעײַם יד/ב. אַ דעם פֿילטום פֿון אַתּרוג — אַ סגולה צו האָבן אַ ינגל. „עס שטייט אין די ספֿרים אַ סגולה פֿאַר אײַן אשה מעוברת אַז זי זאָל נעמען דעם אַתּרוג הושענא־רבה און אַ דעם פֿיטום“, אײַב, הנחגות טוֹבוֹת, וואַרשע 1897.

2. אָפּרײַטן מיט די צײַן. אַ דעם פֿאַדעם וואָס שלעפֿט זיך נאָך. אַ דעם שפּײַז פֿון ציגאַר. „אַז מען לײַגט אַרײַן אַ פֿינגער אין מויל אַרײַן, בײַט מען אים אָפּ“; „גיב אַ חויר אײַן (דעם) פֿינגער, וועט ער דיר אַ די גאַנצע האַנט“, שׂוה. „זאָל ער נישט אָב בײַטן מיט זײַנע צײַן נײַארט מיט אײַן מעסר זאָל ערש אַב שניידן“, לטו, מט/ב. „שניידן אָדער רײַסן אָדער אַ פֿון אַ זאַך וואָס איז באַהעפֿט צו דער ערד אָדער... צו בײַמער... טאַר מען נישט [אום שבת], שׂי ו, פּא. „דער טעם וואָס מע בײַטט אָפּ די עקן פֿון די ציצית מיט די צײַן, נישט מיט קײַן מעסער, ווײַל... [אײַן] פּסוק שטייט לאַ תּניף עליהם ברזל“, מטעמים, פּיעטריקאַוו 1905. [נאָך אַ טעם: די צאָל ציצית איז 32, די צאָל צײַן איז 32 — און לִבֵּי אײַז בגמטריאַ 32, אַ רמו אויף

טאַט פֿון אָפּבײַטן. 2. שײַניג אײַבערבײַטן. „דאָס אַרײַבערצײַען זיך אין דער נײַער דירה איז געווען אַן אַ איז זײַער לעבן“.

3. אַ קאַמפּלעט קלײַדער אָדער וועש אויף אײַבערצושטן זיך. זיך לאָזן אין וועג אַן אַן אַ פֿון וועש.

4. דער וואָס פֿאַרנעמט עמעצנס אַרט בײַ אַן אַרבעט, אַ פּאַזיציע אין אַן אַמט. „אונדזערע קינדער — אונדזער אַ, ים אײַב, יונגל און מײַדל, רײַגע 1929. „צו באַצײכענען דעם אַ פֿון צוויי דורות“, ב. רײַוויק, אונדזערע פּראָזאַ-קער. „דער מידער וועכטער האָט מיט אומ-געזולד געוואַרט אויף זײַן אַ“.

5. גרופּע וואָס אַרבעט אין דער זעלביקער צײַט, די זעלביקע שעה. אַ שיכט. אַ פֿאַבריק וואָס אַרבעט אין דרייַ אַרײַן. „פֿון הנײַט הייבט מען אַן צו אַרבעטן אַ נאַכטאַ“, ב. שקליאַר, אויף פּאָלשע וועגן. קאַנואַס 1939.

אָפּבײַטלען — טרוה. טל אָפּ, ~געבײַטלט.

1. פֿאַרענדיקן אָפּזײַפּן מעל. אַ אַ ביסל קאַרנ-מעל. 2. געניצט אַנשטאַט אָפּבײַטלען (-). נר. „פֿלעקט רײַדן גיך, דאַווען גיך... האָט ער אײַצט אויך אָפּגעבײַטלט דעם דאַווען, רײַד (קאַווע). 3. (קאַרטשפּיל) אָפּגעווינען בײַ עמעצן אַלץ וואָס ער האָט.

אָפּבײַטן — טרוה. בײַט אָפּ, ~געבײַטן. 1. ער-דיקן בײַטן. פֿאַרטיק ווערן מיטן בײַטן. 2. פֿאַר-נעמען יענעם אַרט, קומען עפעס טאַן אַנשטאַט דעם וואָס טוט עס פֿרײַער. אַ עמעצן אויף אַ שטעל. אַ דעם ברודער אויף אַ פֿאַר שעה. אַ די דיוויזיע אויפֿן פֿראַנט. אַ אַ הַ אַ נט אין אַ שפּיל. „אונדזער פּה־גדול... [האַט] אָפּ-געבײַטן זײַן עלטערן זון אַלעזר, דאָס ער זאָל זיך אײַן עטוואָס משמח זײַן מיט דעם עולם“, אַמד, די פֿרײַנדליכע ברידער אַליעזר אונד נפֿתלי, ווילנע 1868. „פֿאַרטאַג, ווינטער איז עס געווען, עס קומט אים אַ דער טאַג־וועכטער“, פּאָר, ידער משולח.

3. קומען אײַנס נאָך דעם אַנדערן, זײַן ווערן אַזײַ ווי אַן אָפּבײַטן. „די פֿאַרשיידענע געזעלשאַפֿטלעכע פֿאַרמען... בײַטן אָפּ אײַנע די אַנדערע“, זשיט ווו, נײַ 1912. „אַזײַ אָבער קומען די בײַדע טראַגעדיעס אַ אײַנע די אַנ-דערע“, ב. רײַוויק, ה. לײַוויק...

4. אײַבערבײַטן. אײַבעראַנדערשן. „דער פֿירשט באַניצט זיך גאַנץ אָפּט מיט זײַן רעכט אָפּצור-בײַטן די אורטײַלן פֿון דאָס געריכט“, בלעטער № 39. „דאָס וועבער־געזעץ [אין ענגלאַנד] האָט מען אָפּגעבײַטן און דאָס איז געווען אַן אָנהײַב פֿון אַ נײַער פּאַליטיק“, די געשיכטע פֿון די ענגלישע אַרבעטער־בונדען, זשענעוו, נאָו 1900, זי 23.

5. אויסבײַטן, צעבײַטן גרעסערע מטבעות אויף קלענערע אָדער פֿאַרקערט. „דו האָסט געהאַט — גרוינעס, ווילסטו זײַ אַ אויף רענד-לעך“, לײַב גאַלדין בערג... מלאכת מחסבת,

אָפּקערן פֿון גלײַכן וועג. 3. אַזײַבײַגן עס זאָל קירצער ווערן. אַ די הויזן בײַם בראַדען אין וואַסער.

4. אָפּרײַען אין אַ זײַט פֿון דער נאַטיר-לעכער פּאַזיציע. „וויסע קלײַנע הענטלעך בײַגן אָפּ די צווינגן“, טעג, שטילע טרוימען, וואַרשע 1909. „קומט אַרײַן ברייט, כאַפּט אַ קוק אויף... בײַגט אָבער שנעל אָפּ דעם קאַפּ“, ה. עפּעלבערג, דער קרבן, וואַרשע תרס"ח.

5. צוריק גלײַך מאַכן וואָס איז פֿאַרבוּגן. אַנזײַבײַגן זיך און דערנאָך אַ צוריק דעם קער-פּער. אַ דעם פֿאַרבוּגנעם טשוואַקי. „ווען אײַנער הייבט אויף אַ ווינטשטאַק אײַבער אַ טײַל פֿון אַ פּרוכטבוים, מעג ער ברענגען זאָט אונ-טער די אײַבעריקע [ערטער] פֿון בוים, און אויב די נײַע צוגעוואַקסענע זײַנען ווינטער געגאַנגען, זאָל ער זײַ אַ צוריק“, זרעײַם, מה/א.

6. אַרײַבערגעווינען עמעצן. אַ עמעצן פֿון אַ קעגנרײַשער שטעלונג. „איך האָב אויף מײַן זײַט אָפּגעבוּגן מײַן טרײַע דינסט... איך וועל אַנטאַן אירע קלײַדער“, בחי"י (ב. יאַגיכעס), אײַב, דער העלד יערמאַק, ווילנע 1874. „מיט דײַן דענקען האַסטו זײַ פֿון זײַער וועג נישט אָפּגעבוּגן, טױבע טעגאַל, עולם המעשה, וואַרשע 1883.

7. (שנידעריש) פֿאַרבוּגן און מאַכן אַזײַם. מיט זיך — „האַבן זיך מיט אַ פֿאַר מײַל פֿרײַער אָפּגעבוּגן אין אַ זײַטיקן וועג וואָס גײט דורך אַ טײַפֿן וואַלד“, אַמד, מלכה והדסה, ווילנע 1887. „די מוטער [וואָס לײַגט דאָס קלײַנע קינד שלאָפֿן] דאַרף אַכטונג געבן אויף די אויערן, זײַ זאָלן זיך נישט פֿאַרבוּגן אָדער נישט אַ זיך צו פֿיל פֿון קאַפּ“, בלעטער, № 38.

זײַנג — „די סיבה פֿון דער אַ פֿון דעם קויל-וועג איז דאָס וואָס ער קומט אַרײַן אין אַ שווער פֿעלד“, גוטן. - עײַכן. - עײַניש.

אָפּבײַזערן זיך — אוטוו. ער זיך אָפּ, זיך ~געבײַזערט. 1. זיך מער נישט בײַזערן. זיך אַ און געבן די האַנט. „דער כּעס איז אַוועק, האָט ער זיך אָפּגעבײַזערט“, לאָז זי זיך אַ, דערנאָך וועט זי פֿון מיר קריגן דאָס איריקע, רחלע דײַא זינגערי, זשיטאַמיר 1868. 2. זיך בײַזערן אַ לענגערע צײַט. 3. אַרויסווייזן אַז מען איז בײַז. „אַז מען בײַזערט זיך אָפּ, גײט אָפּ דער כּעס“, שׂוה. 4. זיך שטאַרק בײַזערן. אָפּרײַסן זיך אויף עמעצן. אָפּזײַדלען. „ער האָט אַזײַ לאַנג געבעטן בײַזוואַנען דער בעל־הבית האָט זיך אויף אים אָפּגעבײַזערט“, האמת וה-שקר, לובלין 1895. „גראַבערײַנג — בײַזערט זיך אָפּ דער רבי — וואַלטן דאָך אים די וועלף געקאַנט נאַכײַגן, ה. 2. זשיטניצקי, 'משחלע'.

5. זיך בײַזערן אַ ביסל. „... אָפּזאַגן... אַ זיך אַ ביסל און באַלה, אַללנדיק, נישט לאַזנדיק זיך רעדן... אַרויס“, נס, די מישפּאַכע מאַש-בער, מאַסקווע 1939.

אָפּבײַט — דער, זײַן. 1. אַקט אָדער רעזול-

יבכל לבבך פון קריאת-שמע. א' דעם פון פיק — ביים האָבן אַ קינד אליין, אָן קיינעמס הילף קומט אויס איבערצוריסן מיט די ציין די רער וואָס שפּינט דעם ווילן.

כאַטש בייס דאָס הויז (די הניוער, די קראָם, די פּאָליצעס =ט) פּאַראַן אַ הויז... אָבער גיטאָ אויף דער הוצאָה. גיטאָ אויף יום-טובֿ. וואָס זאָל איך פֿון הויז אַי? „גיט געווען אויף דער הוצאָה, כאַטש בייס די הניוער“, טפ. קאַ-ליקעט.

בייַס דיר (זיך) (בעסער) אָפּ די צונג = ברענג עס פֿון מויל גיט אַרויס, זאָג גיט עפעס שלעכטס, לייג גיט אויס צום שלעכטן. „איידער דו זאָלסט אַזוי ריידן, בייַס דיר בעסער אָפּ די צונג“, פּוול. „ער האַלט שוין גאָר שמאַל, — בייַס דיר אָפּ די צונג“. „קלאַפּירן [=קראַפּירן]? — זאָג איך — בייַסט אַיך אָפּ די צונג, פּאַניי, שע. קליינע מענטשעלעך... „בייַס אָפּ און שלינג אַראָפּ די צונג“, פּוול. „איך וועלט מיר אי דיא צונג זעלבסט אב בייַסטן... אי דאז איך וועלט... איינס אַ ליך אדר צו טרוץ גי-שריבן זיך, צוכט. „איך וואָלט מיר פֿריער אָפּגעביסטן אַ צונג איידער צו זאָגן עפעס וואָס קען מוסיף זיין ווייטיק“, גריג. ... טאַגבּוד.

3. עסן (גוט, אַ סך). „אוי, האָבן חברה גע-שמאַק אָפּגעביסטן!“, אַ געשעפֿט (האַנדל) וואָס מע קען דערביי גוט אַי = גוט פֿאַרדינען. אַי אַ בייַנדל = אָפּלעקן אַ בייַנדל. גוט פֿאַרדינען.

4. טאָן אָן עוולה, טאָן עפעס שלעכטס, אַ רעה. באַשטראַפֿן. ברענגען שאַדן. געוויינדלעך מיט גיט. „שרעק זיך גיט, זיי וועלן דיר קיין זאָך גיט אַי“. „מעגסט גיין אַהין, שעס זיך גיט, מע וועט דיר בייַס אַי“. „וואָס קען עס זיך אַרן אַז דו וועסט כאַפֿן אַ קוק? נישקשה, מע וועט זיך חלילה נישט אַי“, ממוס. פּריזיוו. „וואָס וועלן מיר זיי טאָן? מיר וועלן זיי אַי?“, שע. מאַטל וו. „מיר וועלן דיר גיט אַי = האָב גיט קיין מורא, מיר וועלן דיר קיין שלעכטס גיט טאָן. „וואָס האַסטו מורא? ער וועט דיר נישט אַ שטיקל אַי“, עט, טערקעלע.

אָ אַ פּינגער — כּלומרשט אָדער אויף אַן אמת טאָן עפעס שלעכטס. „קיין פּינגער אין מויל באַדאַרף מען אַיך נישט אַרזינלייגן [=מע דאַרף עס אַיך גיט אויסשטשטן, רייד זינען איבעריקן, איר וועט אַי“, שע. טבֿיה. „שטעק אים (יענעם) גיט קיין פּינגער, ער וועט אים אַי“, פּוול [=זיי אָפּגעהיט, געטרוי אים גיט, פֿאַרלאָז זיך גיט אויף זיין יושרן]. „שטעק גיט קיין פּינגער אין מויל (אַרזיין), מע זאָל אים גיט אַי“, שוו. אַ די נאָז (אויך: אַן אויער) — כּלומרשט יענעם אָפּטאָן. גיט קענען אָפּטאָן. „וואָס וועסטו אים טאָן? אים אַי די נאָז?“,

5. אייפֿ און דאָך אומאיידל. פֿאַרגוואַלדיקן. צורויבן בתּוּלמישאַפֿט. בכלל האָבן געשלעכט לעכן פֿאַרקער. „אַזאַ יאַט, ער באַרימט זיך, ער האַט זי אָפּגעביסטן“, „וואָס וועט איר הינט אַי?“ [ווש מיט 53], קעלערין אין אַ פֿאַרייער זידישן רעסטאָראַן.

6. פּיג, אַנשטאַט אַפּריסן, דער ים בייַסט אָפּ אַ שטיק יבשה. אַ בעסאַראַביע פֿון רומעניע.

מיט זיך — „איך וועל זיך אַי די נאָז — וועסט האָבן אַ ווייב אָן אַ נאָז“, פּוול [וועגן אַ נאַרישער פֿרוי וואָס וויל אָפּטאָן איר מאַן]. „האַניק איז זיס, אָבער די פּינגער קען (דאַרף) מען זיך גיט אַי“, שוו [=מע טאָר גיט ברענגען קיין קרבן פֿאַר עפעס וואָס איז גיט גויט-ווענדיקן]. „די לויס האָבן זיך די עקן פֿון די פּינגער אָב גביסן אַליין“, סהמ, תּהלים, קלו, 3. „בייַסט דיר אָפּ די צונג פֿאַר אָועלכע מיאוסע רייד“, פּוול. אַי זיך די (נעזער) = זיך אַרומי קריגן, זיך אַרומשלאָגן, זיך צעשלאָגן. „ווען גיט איר דינגסט און איר חתן וואָלטן זיי גיט פֿונאַדערגעריסן, וואָלטן זיי זיך די נעזער אָפּ געביסטן“, אמד, זיבטן דינסט-מיידעטע, ווילנע 1873. „די קינדער מעגן זיך די נעז אַי און קיין תּנאים טאָר מען חלילה גיט צערריסן“, ייל. וועלט לוח, אָדעס תּרמ"ג. אַי זיך די נעזער — איר, קושן זיך.

זונג. עניש. ער (יין-קע) — „אַ מגיד איז אַן אַי פֿון די שפיצן פֿון גע-דאַנק, אַ שפּרינגער איבער די קעפלעך פֿון געדאַנק“, ב. ריווקי, אַ גלויבן פֿאַר אומגלויב-ביקע. ערני.

אָפּבייַסן — דאָס, ים. מיי. לעצטער מאָל-צייט פֿאַר אַ תּענית.

אָפּבייַצן — טרוו. בייַץ אָפּ, ~געבייצט. אויך: ~בייצעווען. אָפּשמירן מיט בייַץ. „ווען איר בייַצט אָפּ אַ דעמבענע ברעט מיט... זויערע בייַצן, בלייבט דער טייל שטענדיק העלער“, בער.

אָפּבילדן — דאָס & דער, ער. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּבילדן. אַ פּינגלעכער אַי. 2. בילד, קאַפּיע. רעפּראָדוקציע. „ער איז ממש אַן אַי פֿון זיין טאַטן, רייד (ניי). 3. גע-שטאַלט. „און גאַט האַט געפֿאַרעמט דעם מענטשן לויט זיין געשטאַלט, נאָך זיין אַי האַט ער אים געשאַפֿן“, דא, שוואַרץ-רויט, וואַרשע 1910. 4. טאַטע. סקולפּטור. שניצונג. גע-מאַלן בילד פֿון אַן אָפּגאַט, פֿון אַ געץ. אַיער פֿון געטער. „אַן אַי פֿון דער זון מיט פּיל אויס-שטראַלנדיקע הענט“, אַש, משה. „אַלעריי מיר אויס אַיער ווי ס'פֿאַרן זיך בהמות און חיות“, באַש, דער שטן אין גאַרבי.

5. אָפּשפּירלונג. אָפּשיצן. „די לאַנדשאַפֿט איז מעריגט ווי אַן אַי, אַן אָפּשפּירלונג פֿון דעם מענטשנס שטימונג“, שנ שלום אַש. „וואָס איז זי געווען פֿאַר אים? אַן אַי פֿון אַ הלוים“, צייט, יעקבֿ פּראַנק. „יעדע שפּראַך איז דער אַי, דער שפּירל פֿון פֿאַלק, פֿון לאַנד צווישן וועלן און אין וועלכע זי ווערט באַניצט“, בלעטער, 6 №.

6. (פֿאַרשפּרייטער) אַנדרוק. (אַננעגער פֿעסטיקע) פֿאַרשטעלונג פֿון אַ מענטשן. אַן אַי בייַס עולם וואָס איז גינציק פֿאַרן אָפּירער. „דאָס אַי [פֿון פּרעזידענט] איז ווי פֿון אַ סאַרט

טאַטע“, בנג, טמז, 1964 II 5. „דאָס שוידער-בילד אָדער אַי פֿונעם 'מולך' אין 'קראַנק-ציי-מער“, שנ. ה. לייזיק.

7. אויסמאַלונג אין דמיון. „און עס פֿלאַטערט נאָך דען אַי אין מזן האַרצן“, עק, הינע. „פֿון יענע טעג אָן אויף אַלע מינע וועגן גייט מיר נאָך זיין אַי און קומט מיר אַנטקעגן“, הל, לידער פֿון גרעטן. „דען אַי רייניקט אונדזער הויז“, מק, פּאָעמען, ווילנע 1929, 136.

8. סימבאָל. אָבסטראַקטע פֿאַרשטעלונג. „די דעבטשן האָבן געקאַנט הרגענען, ווי ווילנע טוען, די אַיער פֿון די שונאים, — די ייִדן“, מוו, היטלערס פּראָפּעטאַרן. 9. יעדער מין אימאַזש. אַן אַי פֿון אַ קלאַנג. אַי פֿון דעם וואָס עס דערציילט צו אונדז דורך די חושים.

10. (אָפּטיק) בילד וואָס שאַפט זיך פֿון ליכט-שטראַלן אין אַ שפּיגל אָדער אויף אַן עקראַן דורך זיך ברעכנדיקע שטראַלן. „עס ברעכן זיך איבער די שטראַלן... באַקומען מיר אויף דעם מאַטאַוון גלאַז... אַן אוימגעקערטן פֿאַרקלע-נערטן אַי פֿון דער אָפּגעפֿאַטאַראַפּירטער זאַך“, דר' איסטעל איבז. אַ. שמייַל, דער מענטש, ווילנע 1921.

אָפּבילדונג — די, עין. 1. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּבילדן. 2. דזוו אָפּבילד. „אויך דו פּסל, זיין אָפּבילדונג אונ' גישטאַלט האַט ער [קאַליגולאַ] גישיקט נאָך ירושלים“, ר' זלמן הענא איבז, צמח דוד, פּדמ תּנ"ח. „איך מאַל נישט קיין מענטשן, נאָר זייער אַי אין מיר און די אַיען זענען זעלטן ענלעך צום מענטש, איך מיין צום אויסערלעכן פֿון מענטש“, פּריץ, זכּרונות. „ווען די רענטגען שטראַלן גייען דורך דורכן קערפּער... וועלכער געפּינט זיך צווישן אַפּאַראַט און עקראַן, באַקומט זיך אויף דעם לעצטן אַן אַי“, פּנעד, ווילנע 1929, № 2.

אָפּבילדן — טרוו. בילד אָפּ, ~געבילדעט. [דער ווערב אַ סך זעלטענער ווי אָפּבילד(ונג)] אָפּ מאַלן, אויסמאַלן עפעס אָדער גראַווירן, אויס-קריצן, אויסשניצן אַזוו. וואָס זאָל זיין ענלעך צו אַ קאַנקרעטן מוסטער. פֿורעמען, אויסקלעפֿן, אויסהאַמערן אַע לויט אַ קאַנקרעטער געשטאַלט אָדער פֿאַרמוסטער בכלל. אויסגעשטאַלטיקן. אויסמאַדעלירן. רעפּראָדוצירן. שאַפֿן אַ בילד אין דמיון. מאַכן יעדער מין אָפּבילד. אַי די נאַטור. אַי אַלטע פֿרעסקעס.

אָ'דיק — אָדי. אַיקע קונסט ווי דער היפּוד צו אָבסטראַקטער קונסט.

מיט זיך — אַי זיך אין אַ שניצער. „האַב איך מיר אַזוי ווייט פֿאַרגעשטעלט יענע גליק-לעכע צייטן... עס האַט זיך מיר אָפּגעבילדעט דאָס אַלע פֿעלקער האָבן זיך פֿאַראַייניקט צו לויבן... דעם האַר פֿון דער וועלט“, אמד, דער גואַל, ווילנע 1866.

אָפּבילן — אווטו. ביל אָפּ, ~געבילט (עלטערע פּ: ~געבולן). 1. ענדיקן בילן. דער הונט האַט שוין אָפּגעבילט. 2. בילן אַ לענגערע

צײַט. „נו, קען דען דער הונט גאר, וואָס בילט אָפּ צוואַנציק יאָר, זיך כאַפּן צוריק אויף אַן אַנדער וועג“, ש. מ. אַסטראָווסקי, דער מאַטקע-ראַדן באַל, וואַרשע 1884. 3. אָפּזאָגן, אָפּרעדן אַזוי ווי אַ הונט בילט. אַ באַפֿעלן ווי אַ פֿעלד-פֿעבל. אַ קללות. מיט זיך — „דער קעניג האָט בייזערהייט זיך אָפּגעבילט“, אי. קיפּניס איבז, מאַרק טווען, העקלבער פֿיל, קוועו 1929.

אָפּבילמבן — טרוו. בימס אָפּ, אָפּגעבימסט. 99: פֿילמבן אָפּשניידן, אָפּרייניקן, גלאַט מאַכן מיטן פּראַשק בימס, בימס. אַ די קרעלן איי-דער מע ציט זיי אַרויף אויפֿן שנירל.

אָפּבינדן — טרוו. בינדן אָפּ, אָפּגעבונדן. 1. באַפֿ-רענען פֿון זיין געבונדן. היפּוך פֿון: פֿאַרבינדן, אָנבינדן, צובינדן. לויז מאַכן. אָפּטשעפּען. אַראָפּנעמען שטריק, פּענטעס, בענדער, קייטן אע. „דא וואָרד עמלק וואַלק דר שלאַגן אויבר אל. אב בונדן זיא איריא העלם“, שמואל-בן, סטראַפֿע 781. „אַ דו... וועסט אים [דעם לייב, וואָס די צונג ווערט צוגעליכן צו אים] אַ וועט ער זיך אויפֿעסן“, משה בר-נתן נטע איבז, שֶׁט מוטר, סודלקאָו תקצ"ג. „איז ער אַרויסגעגאַנגען אויפֿן הויף, האָט אָפּגעבונדן פֿון קייט אַ גרויסן הונט“, יוסף דער יתום, נעהק ע"י רייא מ"ם, ווילנע 1865. „פֿאַר זייערע אויגן האָט ער [יוסף] שמעון צוגעבונדן, אָבער אַז זיי זענען אַוועקגעגאַנגען האָט ער אים אָפּגעבונדן“, 232, מב/ב. „אויב מע קויפט אַ בינטל ציבעלע אָדער קנאַבל, זאָל מען ניט אַרויס-ציען אַ ציבעלע אָדער אַ קנאַבל פֿון בונד און עס, נייערט מ'דאַרף פֿריער אַז, זיך הישרים, [קעניגסבערג] 1857.

אָפּבלאַזן — טרוו. בלאַזן אָפּ, אָפּגעבלאַזט. אויך: י"ן, י"ווען. מאַכן עמעצן בלאַט. אונטערקויפֿן (אַ באַאַמטן). אָפּקויפֿן מיט געלט און אַריבערציען אויפֿן אייגענעם צד. „אויף אַ זייער קלוגן און פֿאַרויכטיקן אַפֿן... איז אים געלונגען אָפּצובלאַזן [דעם שעף פֿון שטיצער-אַמט], ש. איריס, אַט אַזוי האָט מען געשפּילט סטאַטער. ביא 1956. י"רונג.

אָפּבלאַטשען — טרוו. טשע אָפּ, אָפּ-גע-בלאַטשען. פֿר. *blotić*. 1. אָפּרייניקן פֿון בלאַטע, אַ די פֿאַדלאַגע, די בריק. 2. אויך: אַנבלאַטיקן.

אָפּבלאַמבירן — טרוו. ביר אָפּ, אָפּגעבלאַמבירט. 99: פֿאַלאַמבירן. 1. פֿאַרענדיקן אַרויפֿלייגן בלאַמבעס. אַ די קאַנפֿיסקירטע פּעק סחורה. 2. אַרונטערנעמען, אַוועקנעמען אַ בלאַמ-בע. אַ די פֿאַרבלאַמבירטע וואַגאַנען. י"ונג.

אָפּבלאַנדזשען — אַוטוו. דזשע אָפּ, אָפּ-גע-בלאַנדזשעט. 99: ז'ו(י)ען. 1. ענדיקן בלאַנדזשען. מער ניט בלאַנדזשען. 2. בלאַנדזשען אַ לענגערע צײַט. „אין איין סעקונדע קאָן מען אין גראַען גאַרנישט-מיט-גאַרנישט אַ וועלט“, פֿראַ, יפֿבֿוד תּוּבֿה, אַ אין דער וועלט פֿון אידייען, אָפּגעבלאַנדזשעט אַזוי דעם טאַג... איבער די אומגאַוואַלערטע ביימער, ה. אַר-לאַנד, הערבעליעט, סטראַקאָו 1931. י"עניש.

אָפּבלאַנק — דער, יען. אַקט פֿון אָפּבלאַנק-קען. אָפּשניצן. אָפּבלאַנק פֿון אַ בלאַנקער פֿלאַך. אָפּשפּילונג פֿון סטראַלן פֿון אַן אָפּגעפֿאַ-

בעליחיים) געבערן, אָפּהאַפּן. „די קו האָט זיך אָפּגעבונדן“. 3. זיך אָפּטשעפּען, לאַזן צו ר. „בינד זיך אָפּ פֿון מיר — לאַז מיר צו ר.״. 4. באַפֿרענען זיך. אַ זיך פֿון אַן אָפּמאַך. י"ונג. י"עכץ. י"עניש.

אָפּבייזומנעווען — [... בייזומנעווען...]. אַוטוו. זעווע אָפּ, (גע)בייזומנעוועט. דורכ-לעבן, פֿאַרברענגען די צײַט פֿון בייזומנעם. „אַהיים פֿאַרן האָב איך שוין ניט געקאַנט. האָב איך אָפּבייזומנעוועט אין דער כּמעט ליידיקער ישיבֿה“, (ווילקאַמיר, ליטע).

אָפּביים — דער, ין. רעוולטאַט פֿון אָפּבייסן. אַ גרויסער אַ פֿון עפל. פֿרגל אָפּבייס.

אָפּבירבענען — אַוטוו. לאַקל. לר. *Lit*: birbti. פֿעיאָ. אָפּוויינען.

אָפּבכייהן — [... בעכיען] אַוטוו. בכיה אָפּ, אָפּגעבכייהט. (מיט ביטול) אָפּוויינען, פֿאַר-ענדיקן בכיהן. בכיהן אַ לענגערע צײַט.

אָפּבלאַגעווען — אַוטוו & טרוו. געווע אָפּ, אָפּגעבלאַגעוועט. *P*: *blagować*. פֿר. אָפּליג-נערן. זיך באַרימען מיט אויסטראַכטענישן. אָפּ-בלאַפֿן. אַ מיט מעשיות נישט-געשטויגן, נישט-געפֿלויגן. אַ פֿראַווינצער יוד.

אָפּבלאַזן — דער, ין. אַקט אָדער רעוולטאַט פֿון אָפּבלאַזן.

אָפּבלאַזן — בלאַזן אָפּ, אָפּגעבלאַזן, אָפּ-בלאַזט (דפ). 1. אַקט. ענדיקן בלאַזן, פֿאַר-טיק ווערן מיטן בלאַזן. אַ שוֹפֿר. אַ זאַרע. „מע האָט שוין אָפּגעבלאַזן שוֹפֿר, מעג מען שוין נעמען עפעס אין מויל אַרײַן“. 2. אַקט & אַוטוו. בלאַזן אַ לענגערע צײַט. „דער ווינט האָט אָפּגעבלאַזן פֿון אינדערפֿרי ביז שפּעט ביינאַכט“. אַ (קפֿן) ווינט האָט ניט באַווין אָפּגעבלאַזן... = עס איז אַוועק זייער אַ קורצע צײַט.

3. טרוו & אַקט. אַראָפּבלאַזן, אַוועקבלאַזן. אָפּשטויבן אַ שוים פֿון ביר. אַ די פּלעווקע פֿון מילך. דער ווינט וועט אַ די פּאַפּירלעך. אַ דאָס אַרט = אָפּרייניקן דאָס אַרט צום זיצן פֿאַר אַ חשוֹבֿן גאַסט. טייער האַלטן, אָפּ-געבן כּבֿוד דורך אָפּהייטן עס זאָל קיין שטוי-בעלע זיך ניט צוקלעפּן. „דער זעצט אים דאָ, דער זעצט אים [דעם גביר] דאָרט און יעדערער בלאַזט אים אָפּ דאָס אַרט“, צ. ה. האַרנשטיין. כינור הצבֿי, באַרדיטשעו תּרנ"א. „זי האָט זי פֿאַרגעטערט, ניט געלאָזט זי אַליין מאַכן קיין צוויי טריט, אָפּגעבלאַזן איר דאָס אַרט“, סמב. 4. טרוו. אָפּרייניקן, אַרונטערבלאַזן. „כאַפּט ער אַרויס... דעם דימענט... בלאַזט אים אָפּ און הייבט אַן ווייזן ווי צו שניידן בלאַזן“, ה. דאַביז, צווישן ביינשטאַקן, מאַסקווע 1941. 5. טרוו. אָפּקילן דורכן בלאַזן. „עס איז צו הייס צו טרינקען. בלאַז עס אָפּ“.

6. אַקט. מיטן בלאַזן כּלומרשט לינדערן אַ ווייטיק, באַרוואַיקן, פֿאַררייזן. „מזן קינד, האָסט זיך ווי געטאָן דען פֿינגערל, קום אַהער,

צײַט. „נו, קען דען דער הונט גאר, וואָס בילט אָפּ צוואַנציק יאָר, זיך כאַפּן צוריק אויף אַן אַנדער וועג“, ש. מ. אַסטראָווסקי, דער מאַטקע-ראַדן באַל, וואַרשע 1884. 3. אָפּזאָגן, אָפּרעדן אַזוי ווי אַ הונט בילט. אַ באַפֿעלן ווי אַ פֿעלד-פֿעבל. אַ קללות. מיט זיך — „דער קעניג האָט בייזערהייט זיך אָפּגעבילט“, אי. קיפּניס איבז, מאַרק טווען, העקלבער פֿיל, קוועו 1929.

אָפּבילמבן — טרוו. ביל אָפּ, אָפּגעבילמבט. אָפּקליינגען. אָפּווינגען מיט אומקלאַרע ווערטער אָדער מיט קלאַנגען בייס-באַם. „עך, כּוואַלט שוין גיכער אָפּגעבילמבט די שלימזלידיקע מעסע“, איבז, דער בראַווער סאַלדאַט שוויק, כאַרקאָוו 1931.

אָפּבימבן — טרוו. בימס אָפּ, אָפּגעבימסט. 99: פֿילמבן אָפּשניידן, אָפּרייניקן, גלאַט מאַכן מיטן פּראַשק בימס, בימס. אַ די קרעלן איי-דער מע ציט זיי אַרויף אויפֿן שנירל.

אָפּבינדן — טרוו. בינדן אָפּ, אָפּגעבונדן. 1. באַפֿ-רענען פֿון זיין געבונדן. היפּוך פֿון: פֿאַרבינדן, אָנבינדן, צובינדן. לויז מאַכן. אָפּטשעפּען. אַראָפּנעמען שטריק, פּענטעס, בענדער, קייטן אע. „דא וואָרד עמלק וואַלק דר שלאַגן אויבר אל. אב בונדן זיא איריא העלם“, שמואל-בן, סטראַפֿע 781. „אַ דו... וועסט אים [דעם לייב, וואָס די צונג ווערט צוגעליכן צו אים] אַ וועט ער זיך אויפֿעסן“, משה בר-נתן נטע איבז, שֶׁט מוטר, סודלקאָו תקצ"ג. „איז ער אַרויסגעגאַנגען אויפֿן הויף, האָט אָפּגעבונדן פֿון קייט אַ גרויסן הונט“, יוסף דער יתום, נעהק ע"י רייא מ"ם, ווילנע 1865. „פֿאַר זייערע אויגן האָט ער [יוסף] שמעון צוגעבונדן, אָבער אַז זיי זענען אַוועקגעגאַנגען האָט ער אים אָפּגעבונדן“, 232, מב/ב. „אויב מע קויפט אַ בינטל ציבעלע אָדער קנאַבל, זאָל מען ניט אַרויס-ציען אַ ציבעלע אָדער אַ קנאַבל פֿון בונד און עס, נייערט מ'דאַרף פֿריער אַז, זיך הישרים, [קעניגסבערג] 1857.

2. דז פֿיג. „לויז צו מאַכן די בענדער פֿון שלעכטס, אַ די בענדער פֿון יאָך און לויז צו מאַכן די געדריקטע פֿרייז, מבם, הוגה דעות וו, ווילנע 1912 [איבז פֿון ישעיה, נח, 6. תי: ...]. די ביינשטריק פֿון יאָך און אַרויסלאַזן פֿרייז די געדריקטע]. אַ דעם הונט פֿון דער קייט = אָפּלאַזן כּוחות וואָס קענען טאָן שלעכטס.

3. אָנטוויינען. אויפֿהערן זייגן אַ קינד. אַ דאָס קינד (פֿון דער ברוסט). 4. העלפֿן אַ בהמה בים האַפּן אַ קאַלב. 5. פֿאַרבינדן. נר [איבערן פּלאַנטער צווישן אַ און אַן].

מיט זיך — 1. זיך אַליין אַ אָדער פֿון זיך אָפּגעבונדן ווערן. „באַדאַרף דער מענטש זיין פֿולקום פֿרייז ווי אַ פֿויגל, אָפּגעבונדן זיך און אַוועקגעפֿלויגן“, ר. אַדעלעיים, דער פּאַסאַזשיר, וואַרשע 1914. „דער רעליגיעזער גאַרטל איז אַזאַ שטיפֿער... כּמעט אַן מעגעלעכקייט זיך אָפּצובינדן“, זע, סמב, 20 x 1963. 2. (וועגן

לירטער פלאַך, אַ פֿון בלעך, וואַסער, גלאַז אַזאָוו.

אָפּבלאַנקען — בלאַנק אָפּ, ~געבלאַנקט. 99: יִרְן. אוטוו — 1. אויפֿהערן זיך בלאַנק, ווערן ווייניקער בלאַנק. אַיִרן ווי רויטע שטאַפֿן אונטער דער זון. „זיך דיכטונג בלאַנקירט אָפּ.“ 2. ווערן בלאַנק, מער ווי פֿרעזער. „דאָס בלוט... האָט... אָפּגעבלאַנקט אין ווידערשנין פֿון פֿליסנ־דיקן לאַמטער־ליכט“, עוזר וואַרשאַוסקי, כּאָ לאַסטער, פֿאַרן 1924, ז' 65. 3. אָפּבלאַנקען. אָפּשלאַגן שנין. די וויסקייט פֿון טישטער בלאַנקט אָפּ.

טרוו — 1. מאַכן עס זאָל זיך בלאַנק, גלאַז ציק. אָפּפאַלירן. אַ בלאַט פֿון אַ טיש. 2. מאַכן עס זאָל ווערן ווייניקער בלאַנק. דוּו אָפּבלאַנקעווען. — 1. „זיך בלאַנקירט — אַדײַ אַע מעבל. יִרְקײַט.“

אָפּבלאַסן — טרוו. בלאַס אָפּ, ~געבלאַסט. בלאַס(ער) מאַכן. אָפּבלייכן. אַ די צו בולטע בלויע פֿאַרב. מיט זיך — ווערן בלאַס, פֿאַר־לירן דעם לכתחילהדיקן קאַליר. אַ זיך פֿון זון און פֿון רעגן.

אָפּבלאַפֿן — טרוו. בלאַפֿ אָפּ, ~געבלאַפֿט. אַמ. [אויך אין כלל־שפּראַך]. 1. אָפּפאַרן, באַ־שווינדלען. פֿאַרפֿירן. „ער האָט זיי אָפּגעבלאַפֿט, פֿאַרקויפֿט פֿאַרלעגענע סחורה“. 2. בלאַפֿן אַ לענגערע צייט. ער האָט אָפּגעבלאַפֿט אַ לעבן־לאַנג.

אָפּבלאַקירן — קיר אָפּ, ~געבלאַקירט. 99: ~בליאַקירן. פּרגל אָפּבל(י)אַקעווען. אוטוו — 1. פֿאַרלירן די פֿאַרב, דעם פֿרעזעריקן קאַ־בלאַקירט, מע דאַרף איבערפֿאַרבן. „זיך אויגן־גלאַנץ וועט קיינמאָל אַ פֿאַר מניע בליקן“, אמד, דער הויז לעהרער, ווילנע 1872. 2. פֿאַר־לירן פֿרעזעריקן שיינקייט, פֿרישקייט, אַמאַליקן פּרעסטיזש. זיך נאַמען האַלט שוין אין אַ „איר געזיכט... האָט יעצט מיט איר אַ זייער פֿיל געשאַט צום געשעפֿט“, אמד, דער שנאַרער, ווילנע 1866. „זי איז געווען אַמאַל אַ שיינע, אַבער איר שיינקייט האָט אָפּבלאַקירט“, באַש, פֿאַר, 1962 ו' 23.

טרוו — מאַכן עס זאָל פֿאַרלירן די פֿאַרב, די פֿרישקייט אע. „די זון האָט אָפּבלאַקירט דאָס גאַנצע מעבל“, צו פֿיל טרערן און צו פֿיל תּענוגים בליאַקירן אָפּ. שוו. אויך מיט זיך. 1. „די פֿרישקייט האָט אָפּגעבלאַקירט דאָס פֿאַרן“, אַש, תּהייל־יוד. „די פֿרישע פֿאַרבן פֿון זייער יוגנט נעמט אָ“, דא. פֿון בערלין ביז טאַן־פּראַנציסקאַ. 2. (אונטערזעלע) אַנטלויפֿן. נישט ווערן. אויסרענען. 3. אָנהייבן בליאַקע־ווען, גלאַנצן. נר. „אַ פֿעל פֿון אַ חיה וואָס האָט ערשט נישט לאַנג אָפּגעבלאַקעוועט און באַקומען אַ נייַע שיינע ווינטערדיקע פֿעל“, בלעטער, 1971: 7. פּרגל: אָפּבלאַקירן.

אָפּבלאַקירט — אַדײַ. אַ פּאָפּוגי — די פּעדערן אַ געמיש פֿון אַן געל, אַן גריין און נאַך אַע פֿאַרבן, באַש, 98, 1967 iv 28. ע־הײַט. קײַט.

אָפּבלוטיקן — טיק אָפּ, ~געבלוטיקט. אוטוו — 1. אויפֿהערן בלוטיקן. מער נישט בלר־טיקן. 2. בלוטיקן אַ לענגערע צייט. פֿאַרלירן אַ סך בלוט. אַ ווי אַ פֿאַרגעסענער אויפֿן שלאַכטפֿעלד. „די וואונד האָט אָפּגעבלוטיקט

אַ גאַנצן טאַג“. 3. באַצאָלן מיט בלוט. אויס־קרענקען. „פֿאַר דער עוהלה וועט ער אַ“, אַ אַ לעבן־לאַנג פֿאַר קינדער. 4. אַנווערן געלט. פֿאַרלירן אין אַ מסחר. „פֿון דעם געשעפט האָב איך אָפּגעבלוטיקט“.

טרוו — 1. מאַכן דאָס בלוט זאָל אָפּרינען, עס זאָל מער קיין בלוט נישט בלייבן. אויסצאָפֿן בלוט. אויפֿהענגען אַ זיטל פֿלייש, עס זאָל אַ „האַסט מיך אָפּגעבלוטיקט ווי דער ערגסטער שונא“. 2. אָפּרינען צוזאַמען מיטן בלוט. „די קופּע (הרוגים) בלוטיקט [פֿון] באַרג סיני אָפּ די צען געבאַטן“, פּמ, די קופּע, וואַרשע 1921.

אָפּבלויען — טרוו. בלוי אָפּ, ~געבלויעט. 99: ~בלאַען, ~בלווען, ~בלאַווּן. 1. אָפּ־פֿאַרבן מיט בלויער פֿאַרב. אַ די ווענט, אַ אויף דער מאַפּע דעם שטח וואָס מדינת־ישׂראל פֿאַר־נעמט. 2. מאַכן עס זאָל זיך אַ ביסל בלוילעך. אַרצנילייגן בלויעכץ (סינקע, בלוילעס) און אַ וועש.

אָפּבלי — דער, יען. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּבלעזן. —

אָפּבליאָונג — די, יען. פּראַצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אָפּבלעזן. — סוף פֿון בלוען. „צו דער צייט פֿון דער אַ פֿון דער פֿרוי ווען עס הערט אויף די פּעריאָדישע בלוטונג“, פּגעו, ווילנע 1938, № 11.

אָפּבליאַסקען — קע אָפּ, ~געבלאַסקעט. אוטוו — 1. אָפּשניצען, אָפּגלאַנצן. „די פֿיש אין טיך האָבן מיט גאַלד און זילבער אָפּגעבליאַס־קעט“. נס איב, אַנדערטענס מעשהלאַך, קינעו 1920. 2. אויפֿהערן בליאַסקען, גלאַנצן. 3. בליאַסקען, גלאַנצן אַ לענגערע צייט.

טרוו — מאַכן עס זאָל ווערן אַ בליאַסק, אַ גלאַנצן. אָפּשניצען, עס זאָל בליאַסקען, עס זאָל אָפּשפּילגען, אָפּגלאַנצן. אַ די שטיחל, דעם סאַמאַוואַר. מיט זיך — „די זונשטראַלן האָבן זיך אָפּגעבליאַסקעט פֿון קעגנאיבערדיקן פּענצטער“. ע־ניש.

אָפּבליאַקעווען — אוטוו & טרוו. קעווע אָפּ, ~געבל(י)אַקעוועט. 1. מאַכן עס זאָל ווייניקער גלאַנצן. מאַכן פֿאַרווישט דעם קאַליר. „פֿון זון און חוינט איז דער שוואַרצער אַטלעס פֿון טשיפּיק אָפּגעבליאַקעוועט און גריין גע־וואָרן“, אַש, תּהייל־יוד. „די פֿרישע פֿאַרבן פֿון זייער יוגנט נעמט אָ“, דא. פֿון בערלין ביז טאַן־פּראַנציסקאַ. 2. (אונטערזעלע) אַנטלויפֿן. נישט ווערן. אויסרענען. 3. אָנהייבן בליאַקע־ווען, גלאַנצן. נר. „אַ פֿעל פֿון אַ חיה וואָס האָט ערשט נישט לאַנג אָפּגעבלאַקעוועט און באַקומען אַ נייַע שיינע ווינטערדיקע פֿעל“, בלעטער, 1971: 7. פּרגל: אָפּבלאַקירן.

אָפּבליטשן — טרוו. בליטש אָפּ, ~געבלטישט. אַמ. E: bleach. 1. ליכטיקער מאַכן, בלאַנד מאַכן, אַ די האַר. 2. צוגעבן ביים וואַשן כּלאַר, וויסער צו מאַכן וועש. אַ וועש.

אָפּבלייבן — אוטוו. בלייב אָפּ, בײַן ~גע־בליבן. 1. פֿאַרבלייבן אַ לענגערע צייט. „דער גאַסט איז אָפּגעבליבן אַ גאַנצע וואָך“. 2. צו־ריקבלייבן, בלייבן פֿון הינטן. אָפּשטיין פֿון דער מחנה. „ווען דער שבֿט ראַובן און גד און דער האַלבער שבֿט מנשה האָבן געוואַלט אַ אויף דער זייט ירדן...“, ירמיה יוסף יאַראַבזאַה, המאיר לאַרץ, מינעאַפּאָליס 1900.

3. בלייבן פֿונדערווייטנס, אַוועקשטיין. „אלו דען ראהט ער איצונד דאָש זיך די לייט פֿון דיא וועלט איירי גיצעלטיר אב טאַן זאָלין אויב ווינטער דער פֿון אב בלייבן“, בע, יג/ב. „אינימאַל זינען געגאַנגען קינדער אין וואַלד קלייבן שוועמלעך. איינע אַ מיידעלע איז פֿון די קינדער אָפּגעבליבן“, 99.

4. איבערבלייבן, נאַכבלייבן. בלייבן ווי אַ רעשטל פֿון עפעס. אַ עפעס פֿון פּראָוויאַנט. אַ איינער פֿון אַ גאַנצער משפּחה. „האַט אים פֿאַרדראַסן אַז סע בלייבט אָפּ גאַלד“, פּמ, ע־כּי. ע־ניש.

אָפּבלייזן — טרוו. בלייז אָפּ, ~געבלייזט. אָפּדעקן. אַרויסשטעלן נאַקעט. „די מאַדע פֿון אַ די קני“, רייז (גי) 1968.

אָפּבלייכן — בלייך אָפּ, ~געבלייכט. טרוו — בלייך מאַכן. אַרויסציען די פֿרעזעריקע פֿאַרב. „די שטאַרקע זון זומערצייט בלייכט אָפּ די קליידער“. „אומזיסט דאָס לעבן אָפּגעבלייכט, איך האָב דאָס גאַלד נאַך נישט דערגרייכט“, אַר, איך האָב אין לעבן...“.

אוטוו — ווערן בלייכער. פֿאַרלירן די פֿאַרב, די פֿרישקייט, ווינטער ווערן, אָן אַ בולטן קאַ־ליר. „מיט דער צייט בלייכט אַלץ אָפּ: סײַ מענטשן, סײַ זאַכן“. מיט זיך. 1. „זיך — דאָס נישט אַרויפֿקומען אויפֿן זכרון... קאַן (נישט שטענדיק) ברענגען צו דער נאַטירלעכער אַ פֿון פֿרעזעריקע אַינדורוקן“, פּראַפֿ 9. שניאָורטאָג, די קאַטאַסטראַפֿאַלע צייטן און די וואַקסנדיקע דורות בערלין.

אָפּבליען — אוטוו. בלי אָפּ, ~געבליעט. 1. אויפֿהערן בלוען. מער נישט בלוען. פֿאַרלירן די בלומען (בב ענוויקטן). אַ און צוריק אויפֿ־בלוען. „ווען דער ראַונגקל בליט אָפּ, פֿאַרוועלקן ביי אים דער בעכער, דאָס קרוינדל און פֿאַלן אָפּ“, א. גאַלאַמב איב, ג. באַטש, געוויקט, וואַרשע 1920. „סיהאַט דאַן געהאַט שוין אָפּ־געבליט דער רויטער מאַן“, א. שומיאַטשער, אין שעהטן פֿון ליבשאַפֿט. „דאָ בלוען שוין אָפּ די אָפּעלטינען און דאָרט האָט פֿרילינג זיך אַקערשט צעבליט“, טעג, איצטער, גי 1948, ז' 179. „(התאנה חנטה) דער שלעכטער פֿינגערביים האָט שוין אָפּגעבליט, דאָס הייסט דער פּוּש־ישׂראל איז פֿאַר מיט עבירות“, איב, הרב א. ל. בראַנדיס, פּרל שײַט ספּונײַט, יאָס 1843.

2. אַנווערן פֿרישקייט, יוגנט. אַנווערן כּוחות, פֿעאיקייטן. „הערשעלעס יוגנט איז פֿאַרגאַנגען געשווינד. אָפּגעבליט גיך און ער איז קינדזיבן נאַך געוואָרן אַ קליין ייִדל“, ממוס, ווינטשפּ.

דעם ניגון וואָס די לווים זינגען אין בית המקדש, (אמדה) הנסיון, ווילנע 1856.

מיט זיך — „ער האָט אויפגעוויבן זינען אויגן און האָט דערזען שטיין נעבן אים אַ זעל-נער מיט אַ שפיץ אין דער האַנט און וויל אים שטעקן, האָט ער זיך אָפגעבעטן ביי אים, י"ב מונח, שארית ישראל, וואַרשע 1865. „ער האָט מיר געוואָלט דערלאַנגען אין פאַליציע, נאָר איך האָב זיך קוים אָפגעבעטן, י. ד. טע"ב, דער קדיש... ווילנע, תרמ"ט. „עכץ. „עניש. ער (זיך, קע). „עריי.

אָפּבעטן — טרו. בעט אָפּ, אָפּגעבעטן. 1. צו גרייטן בעטן צום שלאָפן. „אַזא מין הייריזן האָט זיך געהערט פֿון זיין מויל בשם אַ זי געלעגערט פֿאַר די אורחים, יעדן אַ שטרוי קישעלע צוקאַפנס מיט אַן אַלט מלבוש צוצו-דעקן, ספר שבחי רמ"ל, לעמבערג, יאָר? 2. מאַכן די בעטן נאָכן שלאָפן. פֿאַרבעטן.

אָפּבעטש(ק)ען — טרו. טש(ק)ען אָפּ, אָפּגע-בעטש(ק)עט. אָפּזאָגן שטאַמלענדיק, אומקלאַר, אין שרעק. אַ וואָס מע דאַרף זאָגן מיט באַק-ציינער. אויך מיט זיך. „עניש.

אָפּבעלייבתעווען — [..באַלעבאַטעווען] „בתעווע אָפּ, אָפּבעלייבתעוועט. פֿאַרענדיקן אָדער אַ לענגערע צייט בעלייבתעווען. ←

אָפּבעלעבענטשען — טרו. טשע אָפּ, אָפּגע-בעלעבענטשעט. פֿאַרענדיקן בעלעבענטשען (←)

אָפּבעמבלען — טרו. בל אָפּ, אָפּגעבעמבלט. 1. דוּו אָפּבאַמבלען, 13. 2. אָפּזינגען, ביים באַם-באַם. „אַ זייגער האָט אָפּגעגרילצט, אָפּגע-בעמבלט... 25 יאָר, בלעטער, № 31. 3. דוּו אָפּבאַמבלען, 23. „עניש.

אָפּבענטשן — טרו. בענטש אָפּ, אָפּגעבענטשט. 1. ענדיקן בענטשן. פֿאַרטיק ווערן מיטן בענטשן. אָפעסן און אַ. „איך האָב נאָך ניט צייט געהאַט אָפּצובענטשן, ערשט עס זענען שוין געקומען די כאַפּער־מענטשן, 29. אַ מיט אַ מוזמן. „ווען דררי האָבן אינאיינעם גע-געסן און איינער האָט אָפּגעבענטשט פֿאַר זיך, מעגן זיי בענטשן במזומן, האַ לט/א. „מיר האָבן מקצר געווען מיט דעם צימעס און מיר האָבן באלד אָפּגעבענטשט, אמד, דער ערשטער נאַבאַר, ווילנע 1871.

2. אָפּזאָגן די ברכה ביים צינדן ליכט ערבֿ שבת, ערבֿ יום־טובֿ, חנוכה, ביים האַלטן דעם אתרוג אום סוכות אא. „אַט שטייט זי שוין ביים צווייטן פֿענצטער... ליכט אָפּגעבענטשט און קוקט אים דעם טאַטן, פֿראַ, ז'כרונות, 3. אָנחויטשן. געבן אַ ברכה. „דערזייל גע-זעגן איך מיך מיט אַיך, רבי, און בענטשט מיך אָפּ, וועל איך באלד באַקע אוועקפֿאַרן, יא. די גענאַרטע וועלט. „יעדער באַזונדער האָט אַינ-געבויגן די קאַפּ דאָס ער זאָל אים בענטשן. קוים האָט ער זיי אָפּגעבענטשט, האָט צו-געטראָטן דער חתן, אמד, שוד ורצה, ווילנע

טמו, 1961 xii 4. 7. בלינד מאַכן. אַ די אויגן מיטן ליינענען טאַג און נאַכט. „אויף די פֿאַסט קודסטווע ליגט מען דאָס אָפּ און מע בלענדט אָפּ די אויגן שעהן־לאַנג, טויבע טעגאַל, עולם המעשה, וואַרשע 1883. „ונג. „עניש.

אָפּבלעקעכען — טרו. עכץ אָפּ, אָפּגעבלע-קעכצט. 9: ~בלעקערצן. 1. אָפּזינגען מיט אַ מיאוסער שטים וואָס רעסט די אויערן. 2. ספּעצ. אָפּזינגען קלויסטער־ניגונים. „דער גלח וועט אַ און פֿאַרשאַרן דעם גוי אויפֿן צווינטער, ייט, טאַג, 1 vii 1961. „עניש.

אָפּבעבען — טרו. בע אָפּ, אָפּגעבעבעט. אַרויסזאָגן, אָפּזאָגן (עטלעכע) ווערטער מיט מאַטעריעל, אומקלאַר. אַ אַ פֿילן תירוף. פֿאַר-שעמטערהייט אַ די בקשה. „עכץ. „עניש.

אָפּבעזעמען — טרו. דעם אָפּ, אָפּגעבעזעמט. 1. ענדיקן שלאָגן, שמעסן מיט אַ בעזעם. אַ די פֿלייצעס אויף דער אייבערשטער פֿאַל אין באַד. 2. בעזעמען אַ לענגערע צייט. 3. אָפּ זיידלען, דערנדייערן. 4. אָפּזאָרן. „ער האָט אונדז אַלעמען געפֿירט אין באַד... און גוט אָפּגעבעזעמט, שנ, יקנה"ז. „ונג.

אָפּבעטלען — אוטו. טל אָפּ, אָפּגעבעטלט. 1. אַ לענגערע צייט בעטלען, שנאַרען. אַ אַ לעבן־לאַנג און איבערלאָזן אַ גרויס פֿאַרמעגן פֿאַר... 2. אויפהערן בעטלען.

אָפּבעטן — טרו. בעט אָפּ, אָפּגעבעטן. 1. פֿור-עלן עפעס דורך בעטן. אָפּשרייען אַ גזירה. „ווי אויפֿט הון איך דיר אב גיבעטן בון מקאַבֿ-רון, ער היט דיר זונשט לענגט גיהאַנגן, בבא־בוך, 377. „איך האָב די מאַסקאַוויטער נעכטן אָפּגעבעטן אַ זיי זאָלן ביז אויף דער נאַכט וואַרטן, יא. ערשטער יודישער רעקרוט. „געפֿאַלן צו די פֿיס... דאָס ער זאָל איר מאַן נאָך לאָזן [לעבן] און האָט אים אָפּגעבעטן... האַלב טויט, אמד, מלכה והדסה, לעמבערג 1885. „צו וועט זיי זייער געלט העלפֿן... אַ דער מלאך־המות זאָל פֿון זיי אַנטלויפֿן, אָדער זיין ווייב און קינדער וועלן אים אַי, יהושע רובינציק ממינסק, משל וחייה, ווילנע 1865. „איך פֿאַרוואַרף פֿאַר איר אַ גוט וואַרט, בעט זי ווי עס איז אָפּ, מע זאָל זי אַזוי מיאוס ניט באַהאַנדלען, ממוס, קליאַטשע. „אַ ראַש־הקהל... אַ שטיקל קרובֿ למכות קאַן אַמאַל אַ יידן אַ טובה טאַן, אַ, עפעס פֿאַרשמירן, פֿראַ, ישֿטעט און שטעטלעך.

2. בעטן מחילה. פֿרווון זיך איבערבעטן. „אַ ווילע שטייט ער אַקעגן רחמיאלן... רייבט די הענט... און האָט ניט קיין לשון, געפֿינט ניט קיין ווערטער אָפּצובעטן רחמיאלן, בערג, באַס דניעפּער ו. 3. אויפֿמאַנען עפעס דורך בעטן. צוריקקריגן. בעטן צוריק. אַ דעם חובֿ. אַ דאָס אויסגעליענע בוך.

4. אָפּזאָנען, ענדיקן תפילה טאַן. „און אַז ער האָט אָפּגעבעטן, האָט ער אַרויסגענומען זיין קליין פֿייעלע און... שייך געשפּילט

3. אָנווערן דעם גלאַנץ, דעם אָנווען, די גרויס־קייט. „פּוילן האָט אין דער לעצטער תקופֿה אַרויסגעגעבן די טאַלאַנטפֿולסטע יודישע פֿראַ-זאאיקערס, אָבער פּוילן — פּסקנט אָפּ בעל־מחשבות — בליט אָפּ, שנ, קריטיק און קרי-טיקער. 4. ווידער, צוריק נעמען בליען, די בלעטער אין וואַזאָן בליען ווידער אָפּ.

אָפּבלייזן — דער. זי. שזן (ווי) פֿון אַ בלייז. פּלוצעמדיקער אויסשטראַל. „אַן דער גדלות פֿון אַ משיח־פרעטענדענט, האָט דער בעל־שם דאָך געטראָגן אין זיך אַ ניצוץ. אַן אַ פֿון משיחן, ב. ריווקיג, גרונט־טענדענצן...

אָפּבלייזן — אוטו. בלייז אָפּ, אָפּגעבלייצט. 1. ענדיקן בלייזן, מער ניט בלייזן. 2. בלייזן אַ לענגערע צייט, אַ אַ גאַנצע נאַכט. 3. אויך 9: פֿאַרלייזן דעם גלאַנץ, אויפהערן צו דער־שטוינען. „ער האָט שוין אָפּגעבלייצט און האָלט שוין סקאַרבאַזע דאָרט. 4. מיטאַמאַל אַ שזן טאַן, אַ פּינקל טאַן, „מיטאַמאַל בלייצט אָפּ אַ שאַרפֿער שזן פֿון זיין אויגן, א. פרומקין אייב, ר. ראַקער, זעקס נאַדאַקטער, נ"י 1929. אַ מיט אַ געדאַנק — פּלוצעם אומגעריכט אַרויסזאָגן אַ טיפֿן, שייך־פֿאַרמולירטן געדאַנק. מיט זיך — אין קאַפּ (האַרץ) בלייצט זיך אָפּ די האַפּענונג.

אָפּבלייזן — דער. זי. נר. 1. געניצט אַנשטאַט דעם ריכטיקן וואַרט אַנבלייזן. „אַ טרוקענע, דאָ-רע, אַ ביינעריקע יודענע, וואָס האָט געכאַפט דעם אַ פֿון אַ דאָרע, אויסגעהאַרעוועטער קליאַטשע, שנ, בלאַנדזשנדע שטערן ו. „די ראַיעלע מעשה... כאַפּט טאַקע דעם אַ פֿון אַן אַנעקדאָט, שנ, איבער אַ היטל. 2. שזן. אָפּשפּיגלונג. „צעוואַרפֿענע פֿייערלעך האָבן גע-וואַרפֿן אַ שוואַכן אַ אויף די שטום־געפֿלאַכטענע רושטאַוואַניעס, ליטקאַמיוג, זב, קיעז 1933.

אָפּבליישטשען — אוטו. טשע אָפּ, אָפּגעבליישטשעט. אָפּשזענען, אָפּגלאַנצן. אָפּ-שפּיגלען. אָפּבליישטש — דער. „עניש.

אָפּבלעזלען (זיך) — אוטו. זיל (זיך) אָפּ, (זיך) אָפּגעבלעזט. 1. אויפהערן אַרויסגעבן בלעזלעך. אויסוועפֿן זיך. דער סיפֿאַן סעלצער (וואַסער) האָט זיך אָפּגעבלעזלט און מע קען עס ניט טרינקען. 2. דוּו אָפּבלעזלען (זיך), נאָר מיט קליינע בלעזעלעך. „עניש.

אָפּבלעטערן — אוטו. ער אָפּ, אָפּגעבלע-טערט. פֿאַרלייזן די בלעטער. „סיאיז נאָוועמ-בער, דער וואַלד האָט שוין אָפּגעבלעטערט. אויך מיט זיך. „ונג.

אָפּבלענדן — טרו. בלענד אָפּ, אָפּגעבלענדט. 1. אויפהערן בלענדן. „אירע אַמאַל פֿיערדיקע אויגן האָבן שוין אָפּגעבלענדט. 2. פֿאַר-שטעלן, פֿאַרענגען ליכט, עס זאָל ניט בלענדן. „דרייט אויס אָדער בלענדט אָפּ ווי ס'געהער צו זיין אַלע ליכט, מו, יושפּ, ו, ז' 166. 3. פֿאַרבלענדן די אויגן פֿון שטאַרק ליכט. „אַן עקראַן... קען אַ אויגן, נ. טווערדלין,

1880. „א מאַדנע טבע האָט ער — ער מוז איר פֿון גרויס התפעלות אַ מיט אַ שנידערשער ברכה: אַ קלאַג דיר אין טאַליע“ עליע קאַהאַן, פֿאַרשידענע דערציילונגען, מינסק 1940. אויך פֿאַרקערט: אַפּזידלען, אָפּשעלטן. אַ עמעצן מיט אַ דרייגאַרניקן מי־שברך.

4. באַבענטשן אַ נאָך צו ניצן ווי אַ סגולה, אַ רפּואה. אַ אַ טיכל פֿאַרן קראַנקן. אַ אַ מטבע און הייסן אויפֿהענגען אויפֿן האַלדז. „דער רבי האָט אָפּגעבענטשט עטלעכע שטיקלעך צוקער און געהייסן מאַכן דערפֿון פֿראַשיקלעך, און דאָס האָט געהאַלפֿן בעסער ווי די אַפּטייק פֿראַשקעס“, ר' בן־ציון לאַנגער, מעלפּת ספּיריט, לעמבערג 1930, ז' 34.

5. שליסן אַן אָפּמאַך. פּעסט אָפּרעדן. אַ און זיך נעמען צום עסן. „אָפּגעבענטשט — איז (און) אַ גוטן טאַג“=אָפּגעמאַכט איז אָפּגעמאַכט, ניטאָ קיין חרטה. „לאַמיר אַ, זאָל אונדזערס איבערגיין“, ספּ סודות.

6. אוטו. שטאַרבן. מער ניט דאַרפֿן עסן און בענטשן [אפֿשר בינדט זיך עס מיט: לאַ המתים יהללו יי, תהלים, קטו, 17] „וַגַּב. עַנְיָשׁ.“

אָפּבענקען — אוטו. בענק אָפּ, ~געבענקעט.

1. אויפֿהערן בענקען, מער ניט בענקען. אַ און פֿאַרבעסן די אַלטע היים. 2. בענקען אַ לענגערע צייט. „יאָרן־לאַנג האָט ער אָפּגע־בענקט נאָך זיין פֿאַרשטאַרבענער חייב“. „אַדיק אַ גאַנצן יאַר נאָך קאַטיען, האָט זיך קרוטיקאַו דאָך געטייטשט“, א. פּינקעל און ש. הורוויטש איבז, סטעפּנאַק־קראַוטישינסקי, אַ הניזל ביי דער וואַלגע, מינסק 1922. עַנְיָשׁ.

אָפּבעקען — טרוו. יקע אָפּ, ~געבעקעט.

פֿאַרענדיקן, אויפֿהערן בעקען אָדער בעקען אַ לענגערע צייט. אָפּשטאַמלען. אָפּזאָגן עפעס זייער אומקלאַר. אַ מיט דער צונג. „דער עדות האָט אָפּגעבעקעט און אַלע האָבן געוואויט אַן ער האָט געזאָגט וואָס מע האָט אים אויסגע־לערנט זאָגן“. אויך מיט זיך. עַנְיָשׁ.

אָפּבערדלען זיך — אוטו. דל זיך אָפּ, זיך ~געבערדלט. זאַקל (וילנע). וואויליונגעריש.

אָפּטראַגן זיך. „דריי ניט דעם קאַפּ מיט דזינע נאַרישקייטן, גיי בערדל זיך אָפּ פֿונדאַנען“.

אָפּבערען — דזוו אָפּפאַרען <.

אָפּבערשמלען — טרוו. טל אָפּ, ~גע־בערשמלט. אָפּרייניקן מיט אַ בערשטל. דזוו אָפּפאַרשטן <. אַ דעם מאַנטל. „אָפּגעבער־שטלט די פֿון אַש גראַוו געוואַרענע אַרבל“, נט איבז, נאַטר דאָס קעזע 1929. אויך מיט זיך. עַנְיָשׁ.

אָפּבערשטן — דזוו אָפּפאַרשטן <. „מע טאַר

זיך ניט קעמען מיט אַ קאַם אום שבת, אויך ניט אַ דעם קאַפּ מיט אַ בערשטל“, חא, נח.ב. אויך מיט זיך. עַנְיָשׁ.

אָפּבראַדזשען — אוטו. דזשע אָפּ, ~גע־בראַדזשעט. 99: ~בראַדז(י)ען. אַ לעג

גרעע ציטט בראַדזשען. אַ מילן דורך די זומפן פֿון פֿאַלעסיע. עַנְיָשׁ.

אָפּבראַטן — טרוו. בראַט אָפּ, ~געבראַטן.

1. ענדיקן בראַטן. פֿאַרטיק ווערן מיטן בראַטן. בראַטן ביי עס איז פֿאַרטיק צום עסן. „האָט ער באַלד גענומען אַ שפיז און האָט אים אַרניג־געשטעקט אין זיין בויך און האָט אים געלייגט אויף דעם פֿמער בראַטן און האָט אים אָפּ געבראַטן“, מעשה גור אריה, אָדעס תר"ל. „בראַט אָפּ אַ קנאַכן און מאַכט אַן ערוב־תבֿ־שילין“, ילג, שיחת חזוניה, וואַרשע 1889. 2. בראַטן אַ לענגערע צייט. אַ כלערייל פֿליישן. 3. פיג. גוט אַרניגזאָגן. אָפּמוסרן. אָפּזאָגן. אַ עמעצן אויף הייסע קוילן. מיט זיך — אַ זיך אויף דער זון. עַכְבִּין. עַנְיָשׁ.

אָפּבראַיען — אוטו. יע אָפּ, ~געבראַיעט.

אוקר. 20. אויפֿהערן אָדער אַ לענגערע צייט בראַיען, ווילדעווען. אַ דעם גאַנצן חולה־מועד, ווען מע גייט ניט אין חדר.

אָפּבראַךן — דער, זן. 99: ~ברוך. 1. אַקט

אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּברעכן. „דער אַ איז אָנגעקומען ניט גרינג“, דער אַ פֿון דיפּלאַ־מאַטישע באַציאונגען קען פֿירן צו מלחמה“. 2. אָפּגעבראַכענער טייל, שטיק. „דער אַ פֿון באַרג האָט זיך אַראַפּגעקעקלט אין טאַל“. 3. איבערבראַך. איבערריס, „דיא דורות דער נאָך האָבן שוין גיהאַט איין אב בראַך. זייר הערץ איז גיוועזן... די תורה צו פֿרשטיאן... דאָרך גרושן פּילפּול, עיון, מט/א. 4. וואויליונגעריש. קאַליקע. שלימול. „ווען ניט עלניקע, רייניקט דאָך אַזאַ אַ הינערשע פּר פּיקעס אויף חינוּח, א. קאַרפּינאַוויטש, ביים ווילנער דורכהויף, ת"א 1967.

אָפּבראַלן — טרוו. אַרכ. Mhd: prelle(n).

אַראַפּשטויסן מיט כּוח. „זאָ בלד אַן ער ווערט שלאפֿן וועלן מיר איבר אים פֿאַלין אונז דען קאַפּ מיט דען שווערט אב בראַלן“, בבֿ־בּוֹד, אַמסט. תכ"א.

אָפּבראַמען — טרוו. זע אָפּ, ~געבראַמעט.

(בעל־עגלה־לשון) אַראַפּנעמען משא, אַ זעק פֿון וואָגן.

אָפּבראַנד — דער, זן. סימן, וואונד פֿון אָפּ־

ברענען (זיך). ח. א. פינקעל, יד' טעכני ווב, כאַרקאוו 1923.

אָפּבראַנד(ד)זירן — טרוו. (ד)זיר אָפּ, ~גע־

בראַנד(ד)זירט. 99: ~בראַנד(ד)זין. באַדעקן מיט בראַנד(ד). אָפּפאַרבן מיט אַ בראַנד(ד)־פֿאַרב. ז'נג.

אָפּבראַנדעווען — אוטו & אַקוזו. דעווע אָפּ,

~געבראַנדעוועט. 1. אויפֿהערן בראַנדעווען, זיין זייער רירעוודיק און טומלדיק. „אויף דער עלטער האָט זי אָפּגעבראַנדעוועט און געהאַלטן אין איין תּחינה־ווען“. 2. בראַנדעווען אַ לענגערע צייט, אויף פֿאַרשיידענע אופֿנים. אַ ביים אַנדלן מיט ערפּות, מיט אייער, מיט וואָס ניט. אַ אַ וועלט.

אָפּבראַנ(י)ען — טרוו. ינ(י)ע אָפּ, ~געבראַ־

נ(י)עט. 20. פֿאַרטידיקן. אָפּווערן. אָפּהיטן. מע מוז אַליין אַהין אַרניגפֿאַרן, מע זאָל כאַטשע דאָס ווינקל אַ און שיצן פֿון דעם סודלקאווער רבֿ, (חיים מאלאַגאַ), 'גדולת ר' וואַלף... (97). „ער האָט מיך... אָפּגעבראַנעט פֿון שמיץ“, אמד, דער אידישער פּאַסלאַניק, ווילנע 1880. „מע וואַלט אים אפֿשר אין לילעכער אַוועקגעטראַגן, נאָר אַן אַלטער מאַן... האָט אים אָפּגעבראַנעט“, א. י. סאַפּיר אויס מינסק, חטאת הקהל... וו, ווילנע 1881.

מיט זיך — „דער אַמאַליקער מענטש, וואוּי־נענדיק אין וואַלד... האָט געמוט אַ זיך פֿון די ווילדע שטאַרקע טירן“, א. קאַטיק אונד א. בלעסלער, ווי האַבן מענטשן גילעבט מיט איי־ניגע טויזענד יאָהר צוריק, וואַרשע 1898. 97ג: אָפּבראַנ(י)ען זיך.

אָפּבראַנעווען — טרוו. ינעווע אָפּ, ~געבראַ־

נעוועט. אויך: ~באַראַנעווען. 20. פֿאַר־ענדיקן בראַנעווען, אויסגלייכן אַ צעאָקערט פֿעלד מיט אַ (ב)ראַנען.

אָפּבראַקירן — דזוו אויסבראַקירן <, 156.

אָפּבראַקן — טרוו. בראַק אָפּ, ~געבראַקט.

1. ענדיקן בראַקן. פֿאַרטיק ווערן מיטן בראַקן. אַ לאַקשן, פֿאַרפֿל.

2. (אַזוי ווי אָפּשניידן) אָפּזאָגן, אַרויסזאָגן

עפעס שאַרף, גיד. אָפּבראַקן אַן ענטפֿער: 'נאָר אַן הענט! אַ אַ ביזוי וואַרט. יאָ אַ ליגן = אויף גיך אָפּזאָגן אַ ליגן, זאָגן אַ באַשנימ פֿערלעכן ליגן. 'קלאַר און ליגעריש אָפּגע־בראַקט איר אַז אַיזן איז ער נאָר צופֿעליק דאָ, זש, קיסר און רבי, ז' 74. יאָ אַ וויץ = דערציילן אַ ניט־געראַטענעם וואולגאַרן וויץ.

3. דורכפֿירן עפעס גיך, אַן צערעמאַניעס. אַן

אויסדרוק פֿון געפֿיל. (אומאיידל) אַ שבעה, אַבֿלות אע. אַ שלוש־ים און גלפֿך חתונה האַבן.

אָפּבראָגן זיך — [... ברויגעזן] אוטו. ברוגז

זיך אָפּ, זיך ~געבראָגוט. אויפֿהערן זיך בראָגזן. היפּוך פֿון אַנבראָגזן זיך. בראָגז ווערן הינט און זיך אַ מאַרגן.

אָפּברויכן — טרוו. ברויך אָפּ, ~געברויכט.

פּר. מאַכן עס זאָל מער ניט טויגן פֿאַרן גע־ברויך. אָפּניצן. אַ דאָס מעבל. אַ די קליידער. מיט זיך — „דאָס חתונה־קלייד האָט זיך שוין אָפּגעברויכט“, אָפּברויך, דער. ז'נג.

אָפּברוינען — טרוו. ברוין אָפּ, ~געברוינט.

1. ענדיקן ברוינען. פֿאַרטיק ווערן מיטן אָפּ־פֿאַרבן ברוין. אינגאַנצן באַברוינען. 2. מאַכן ברוין אויפֿן פֿמער ביים באַקן, ביים בראַטן. אַ די חלות. 3. אָפּברענען אויף דער זון. מיט זיך. ז'נג.

אָפּברוינען — דזוו אָפּבראַיען, <P: nabroic.

„אָפּגעפֿאַכעט האַסטו מיט דער שווערד און אָפּגעברויעט, פֿון יעדער זיט באַהיט“, פּמ, די באַפֿריטע ברידער, זב, מינסק 1939.

צווישן צוויי בערג, װױנטערדיקע מעתלעתן האָבן אים אָפּגעברױט מיט קעלט, א. קאַהאַן, אינזשענער, קענען 1932.

7. זײער הייס מאַכן דאָס געמיט. פּולצלינג פֿאַרשאַפּן אַ געפּיל װאָס איז אינגאַנצן אַנדערש פֿון דעם פֿרױערדיקן צושטאַנד. אַ מיט אַ בליק, װערטער װאָס ברױען אָפּ די צוהערערס. ״דער מגיד האָט אָפּגעברױט די נשמה־יתרה״. ״די ברעמען מיר הייס אָפּגעברױט, דעם שלאָף מיר פֿאַרטריבן״, טעג, קאַפּרױן. ״די טאַטש־קעס זענען הייסע נקבות. ריר זײ אָן — װעלן זײ דײך אַ״, ברוס, די שטילע טרוד, ז' 191.

8. ספּעצ. אָפּוידלען, געבן אַ חלק, באַליידיקן. אַ מיטן מענהלעשן פֿון פֿישמאַרק. אַ מיט קללות.

מיט זײך — 1. מיט בױ פֿון אָפּברױען, אַ זיך די קישקעס מיט פֿעטע יויך. ״אַז מע כאַפט — בריט מען זיך אָפּ״; ״אַז מע בריט זיך אָפּ אויף הייסן (אויף הייסע), בלאַזט מען אויף קאַלטן (אויף קאַלטע)״; ״אַז מע בריט זיך אָפּ אויף קאַטשע, בלאַזט מען אויף גריקע״; ״אַז מע בריט זיך אָפּ אויף לאַקשן, עסט מען מער ניש קײן לאַקשן״; ״װער עס האָט זיך אָפּ געברױט מיט הייסע פֿאַפּל — בלאַזט שױן אויך אויף קאַלטע פֿאַרפֿלי״, שױ. ״מן האט זיך גקאַנט אפּ בראַין אין דער יויך װאַרום דאש לחם װאָס מע פֿאַרבאַקטן װערט נתבשל אום שבת״, שלחן ערוך, ח״א ןושאָלקעו, אַנהייב 19. י״הן. ״ערן האָט געטאַן אַ כאַפּ אַרײַן אַ הייס שטיק פֿיש־קאַרטאַפֿלע ... און צום סוף זיך טאַקע אָפּגעברױט״, הר, ליים. ״אַנטלאַפֿן אין דער מדבר און דאַרט אָפּגעברױט זיך אָן דעם אייביקן דאַרן־פֿעצער״, קאַר װ, ז' 29.

2. ספּעצ. דורכפֿאַלן מיט אַ מסחר און האָבן אַ סך היזק. אַרײַנפֿאַלן מיט (איבער) אַ מענטשן און האָבן שװעריקייטן איבער אים. אַ זיך מיט אַ שידוך. אַ זיך ביים אַריבערגיין פֿון איין געשעפֿט צום אַנדערן. ״מע װערט ניש פֿרױער געניט, ביז מע האָט זיך ניש אָפּגעברױט״; ״אַ שלימול בריט זיך אָפּ מיט תבואה אין אַ הונגעריאַר״, שױ. ״איך האָב מיך ... מיט אימעניעס שױן אָפּגעברױט״, שױ. מתחם־מענדל. ״איך האָב מיר נאַר איין מאָל אָפּגעברױט מיט דודן, אויף װיטער בין איך שױן קליגער״, װ. שפּיראַ דער צבֿונעק ... אַדעס 1896. — עכּץ. — עניש.

אָפּבריקען — טרוו. קע אָפּ ~ געבריקעט. 99: ~ בריקעווען, ~ בריקן, לר. אַװעקברױ קען. אַװעקשטופּן פֿון זיך מיטן פּוס. אַ די פּילקע, אַ דאָס שעפּל מילך. ״דער פּערד האָט זײן יוגנט אָפּגעבריקעוועט און זײן כוח אַװעק־געגעבן״, ג. קאַבאַקאַו איבז, קוומאַ טשאַרני, היימלאַנד, מינסק 1932.

מיט זײך — 1. דער בוהיז אָפּבריקעווענדיק זיך ... און אָפּשטעלנדיק זיך, כּדי װידער אַ קלאַפּ טאַן מיט די הינטערפֿיס״, י. פּריזמאַן איבז, װל. לידן, שטילער אַדער גרויסער, מינסק 1936.

אָפּברױען — ברײ אָפּ, ~ געברױט. טרוו — ענדיקן ברױען. פֿאַרטיק װערן מיטן ברױען. אַ מעד. אַ ביר. יאַ אַ ליגן. ״ניט אייביק קע־נען די ברױ־זאַכן װירקן. אויב דער װיץ האָט שױן זינסט אָפּגעברױט, האָט זיך די גאַנצע געשיכטע מיט אים געענדיקט״, דרײ. מ. זוט. מאַנאָװיטש, די הויזליכע מעדיצין, װילנע 1887, ז' 15. אוטוו — אויסציען ביים דערציילן (פֿאַרענדיקן) אַ מעשה. אַ סך אומניציק רעדן. אַ אַ גאַנצן אַװנט און ניש לאָזן קיינעם אויס־רעדן אַ װאַרט.

אָפּבריליאַנטעווען — טרוו. טעװע אָפּ, ~ געבריליאַנטעוועט. 1. מאַכן אויסזען װי אַ בריליאַנט. אַרומשליפֿען װי אַ בריליאַנט. אַ פּשוט גלאַז. 2. באַשײן, באַשענקען מיט בריליאַנטן. אַ אַ געליבטע.

אָפּברויסקען — טרוו. קע אָפּ, ~ געברויסקעט. 99: ~ פּרויסקען. דױז אָפּברױגען, אָבער געװײנלעך נאַר מיט שמוציק װאַסער, מיט שײ־טערער בלאַטע.

אָפּברױען — טרוו. ברי אָפּ, ~ געברױט. 1. אָפּ זידן, פֿאַרענדיקן ברױען, פֿאַרטיק װערן מיטן ברױען. אַ מילך, לר. 2. אָפּגיטן מיט װויק װאַסער, מיט זוד. אָפּפאַרען. אַ אַ האַנט. אַ זיין פֿאַרצע. אַ מיט הייסע קאַװע. אַ דעם חזיר װאָס ראַעט זיך אין גאַרטן. אַ די מוראַשקעס װאָס האָבן זיך אַרײַנגעכאַפּט אין קיך. ״כװעל דיר גאַרנישט טען כװעל נאַר נעמען אַ טע־פעלע װאַסער און װעל דײך אַ״, פּל. ״אויב פֿון אַ אַדער צוברענען מאַכן זיך אויף דער הויט ... בלאַטערן, אַ זײ פּלאַצן, גײט אַרױס אַ געבלעכע פּליסיקייט״, דרײ. מ. גאַטטליכע, זיט געזונד ן, װאַרשע 1902.

3. אָפּברױען דורך ברױען, דורך אָפּגיטן מיט קאַכעדיק װאַסער. אַ די בלעטער קרויט איידער מיט לייגט זײ אַרײַן אין טאַפּ. אַ דאָס ערף נאַכן אָפּפֿליקן. אַ דעם טיש ביים כּשרן אויף פּסח. ״מע טאַר ניש אַ קײן הערינג אין שבת״, שײ ן, פּא.

4. פֿאַרשאַפֿן אַ װײטיק אַדער אָנמאַכן אַ װאונד פֿון אַ באַריר מיט עפעס װאָס איז ברעניק אַדער זײער הייס. אַ דאָס פּנים מיט אַלימ. אַ דעם פֿינגער אָן (איז) הייסן פּרעסאַװן. ״איז עס מעגלעך אַז אַ מענטש זאָל גיין אויף קוילן און זײנע פּיס ניש אַ״, ח. ל. האַלפּערין, דיא הײנטמאַדישע בילדונג, װילנע תרנ״ו. ״מיר זאָלן ניש װערן אָפּגעברױט אין די הייסע קוילן פֿון זײן רוגז״, איין נײע שײס תחינה, פעט־ריקאַו 1881. ״רױטלעכע רױע פֿעלעק ... װי פֿון אַ מיט זודיקע װאַסער״, זש. נח פּאַנדרע.

5. װעגן דער זעלביקער שפּירונג װאָס ביים 33. אָבער פֿון אַ באַריר מיט אייז. אַ די פּינ־גער ביים אַגרינד זיך אַנזערעט קלייאַמקע פֿון דער דרויסנדיקער טיר. 6. פֿאַרשאַפֿן די זעלביקע שפּירונג מיט עפעס װאָס איז שטעכיק, שנידיק, אַ מיט קראַפּעװע. אַ דעם הינטן מיט ריטער. ״די װאַנט האָט אים אָפּגעברױט, נאַר נישט װי פֿעצער בריט, נאַר װי אייז בריט״, פּרן.

אָפּברוך — דער, זײ. 1. דױז אָפּבראַך, אַ פֿון באַציאונגען, דאָס באַציט זיך אָבער נישט אויף די האַנדלס־פֿאַרבינדונגען װאָס דער אַ פֿון זײ איז נאָך אויף אַ צײט אָפּגעליגט, קמ. 1868, № 49. 2. עװלה. אומגערעכטיקייט. ״ער װיל זיין חבֿר קיין אברוך טון אױו״ װיל אים ניש (מסיג גבול) זײן״, מהמ, אַמטש 1722, סח/א.

אָפּברומען — ברום אָפּ, ~ געברומט. אוטוו — 1. פֿאַרענדיקן ברומען. ״דער װײנט האָט שױן אָפּגעברומט, דער רעגן האָט שױן אויפֿגעהערט״. 2. ברומען אַ לענגערע צײט. ״די בהמה האָט אָפּגעברומט אַ גאַנצע נאַכט״. טרוו — אומ־קלאַר, בורטשענדיק עפעס אָפּזאַגן, אַרױסברע־גען. אַ אַ יוגן. ״פּרעגסט אים עפעס, ברומט ער אַפּ עטלעכע װערטער און דרייט זיך אַװעק״. אויך: אַ דאָס דאַװנען. אַ קריאת־שמע. — עכּץ. — עניש.

אָפּברוקירן — טרוו. קיר אָפּ, ~ געברוקירט. פֿאַרענדיקן אַדער אַ לענגערע צײט ברוקירן. אַ יאַר צײט אויף אָפּצוברוקירן די גאַסן פֿון שטעטל.

אָפּברױ — דער, זען. אַקט אַדער רעזולטאַט פֿון אָפּברױען (זיך). ״שמירעכץ פֿאַר אַן אַ אַ פֿון טײ־בלעטלעך. ״אײער האַנט־מוסקל איז געקומען אין באַװעגונג ... אייך געראַטעװעט פֿון אַן אַ״, ט. בערלע. מענטש־מאַשין. קײנען 1927. ״אינעם אָפּקליב איז דאָ דער עלעמענט פֿון אַ״, אָפּא, טמו, 1963 אױ 22. — אַװנג — ״די פּלאַשן פּלאַצן, און דער קראַנקער באַקומט אַ שטאַרק אַ״, פּונע, װילנע 1924, № 7.

אָפּברױזען — אוטוו, אומפּ. דױעט אָפּ, ~ גע־ברױדעט. 99: ~ ברידזשען. אויך: אָפּ־רױדזשען. B: абрьшец. **B**. װרר. אָפּ שטױסן, קריגן אַ געפּיל פֿון עקל. ״עס ברידזעט מיר אָפּ פֿון זײן הילוך״, שױן גאַנצע צװײ װאַכן װי ניסן גײט ניש אַרױס פֿון שטוב. אָפּ־רױדזשעט האָט ניסנען די װעלט, װאַרעם זײ האָט אים כּסדר געאַרש״, ייִדיה מאַרגאַליס, פּויערימ, מאַסקױע 1939. מיט זײך — זיך מיאוסן, זיך עקלען. אויך: ~ ברידנען (זיך).

אָפּברױהן — [... בערײען] אוטוו. בריה אָפּ, ~ געברױהט. אַ לענגערע צײט זײן (מכלומר־שט) אַ בריה. אַ אַ לעפּן־לאַנג און שטאַרבן אַ קבצן. מיט זײך — אויפֿהערן זיך בריהן. — עניש.

אָפּברױגען — טרוו. גע אָפּ, ~ געברױגעט. 70. אָפּשפּריצן. באַשפּריצן מיט (ברודיק) װאַסער. אַ מיט שײטערער בלאַטע. אַ מיט דער שפּריצקאַן. — עניש.

אָפּברױעווען — אוטוו. עװע אָפּ, ~ געברױ־עװעט. > ברױען. אָפּזײן, אָפּליגן אָן שום טעטיקייט, אָן שום נוצן (אװי װי מע װאַלט געװען אַ פּעסל װײן). אַ אין דער דאַרפֿישער כאַטע אַ זומערדיקן חודש. ״האַב איך דאַרטן [איז שפּיטאַל] אָפּגעברױעוועט אַ װאַכן דריי״, א. שױכּמאַטאַן, סאַױ היימלאַנד, 1962 № 1.

דיר אָ... אונ זאָלטט וואָש מער אויסגעבן אויף איין היפּש דירה, עיוג, סה/א.
עכין. עניש. ער (יין, קע). ערין.

אָפּברעכען — טרוו. ברעם אָפּ, געברעמט. מאַכן אַ זויס. אָפּזוימען. אַרומנייען אַ ראַנד פֿון אַ מלבוש מיט פעלץ. 1913.

אָפּברעך — דער, ען. 1. אַקט אָדער רע-זולטאַט פֿון אָפּברענען. 2. דער טייל וואָס ווערט פֿאַרברענט, וואָס גייט פֿאַרלאָרן פֿינס ברענען. 'טשוהון איז אָבער דער טייערסטער מאַטעריאַל... דעריבער דאַרף מען זען אַז ס'זאָל זיין וואָס אַ קלענערער אַ פֿון אים'. נ. טאַכאַרני איבז, י. ל. פֿרומי, וואָס דאַרף מען וויסן וועגן אַ וואַנאַרנאָקע, כאַראַקאָו 1932.

אָפּברענגען — טרוו. ברענג אָפּ, געבראַכט, געברענגט. 1. ברענגען צוריק. אָפּגעבן אַ געליענע (געפֿונענע, געגעבעטע אָדער צוגע-רייבטע) זאַך. 'נו וואָס? האָט ער מיר אָפּגע-בראַכט די צוויי הונדערט קערבלעך', עט. טערקעלע. 'תמר האָט אויך פֿאַרלוירן די סי-מנים... און דער מלאך גבריאַל... האָט זיי צו איר אָפּגעבראַכט', נחב, 'מעשה מבערגיר והעני'. 'סאיז איבערגעבליבן פֿונעם אונטער-שלאַק אַ שמאַל פּאַסיקל פּערקול, האָב איך עס אַינען אָפּגעבראַכט', מחוט, דאָס קליינע מענטשעלע. 'סיהאַבן אַיך די פֿרילינג-כּוואַליעס אָפּגעבראַכט צוריק די זון', אַר, 'פֿרילינג אין קריגסצייט', 1916.

2. צושטעלן אַ באַשטעלע זאַך, אַן אַרבעט. 'דער שניידער האָט אָפּגעבראַכט... אַ נייעם גאַרניטער קליידער', אמד, דיא קרעמערקעט ווילנע 1665. 'יענע וואָך האָט... [ער] אָפּ געבראַכט אין דעם... ייִדישן שפיטאַל באַ-שטעלעט מאַטראַצין', קח, 1865, № 39.

3. אָפּטראַגן, אונטערטראַגן עמעצן וואָס מע זאָגט וועגן אים. איבערגעבן וואָס מע האָט זיך דערוואוסט בסוד. 'דערצייל אים ניט קיין סוד, ער וועט אים אָפּ'.

4. אַר. אַוועקנעמען. אָפּהאַלטן. אָפּשאַפֿן. בטל מאַכן. 'אל דאז וואָשר, נוך אַל דען וויין קונט אים ניט נון אב ברענגן די שווערן [=די שוואַרצקייט פֿון ראַבין], ספר משלים, 199ד 1686. 'ר' הירץ שפּיאַר האַט אין [דאָס נעמען שלאַפֿנעלט] טוהן אב ברענגין', 'בחורים-ליד', 199ד 1750 [יבא 1011]. 'עס ווער גאַר גוט זעלכי מנהגים אב צו ברענגין', עפש. דרך הישר לעולם הבא, 199ד, תמ"ה(?). 'קיינ מאַכט אין דער העלט וועט מיך פֿון דעם אַנטשלוס אָפּ', מ. מ. אויזערקיס, דער פּרוואַטלעהרער, דראַהאַביטש 1897.

5. פֿאַרברענגען. זאָקט. 'דער טאַטע איז גע-וואָרן אַ ביסל שטרענגער — אזוי ווי איך ברענג אָפּ אַ האַלבן טאַג אין סקול, מוז איך אָנהייבן פֿלעסיקער ווערן אין חדר', שמעון דייטש מחמנקאַטש, הן גאַלתי, ניי 1972, ז' 18.

עכין. עניש. ער (יין, קע). ערין.

טוט... ברעכט ער פֿון זיין נשמה אָפּ, עח, ה/א.

4. אָפּשאַפֿן. מבטל מאַכן. [← אויך 5a] 'זאָלן גבאים מסדר זיין אַלי מקומות בביה... אונז אַלו אָפּ ברעכען אונז צו שלאָגן, וואו ניט דאָן פּנקס אויז וויינט', תקק.

5. איבעררעסן, אָפּשטעלן אַ צווישנמענטש-לעכע פֿאַרבינדונג. אַ פֿאַרבינדונגען מיט מענטשן. אַ מיט דער פֿאַרגאַנגענהייט. אַ תּנאים. אַ אַ שידוך. 'דעם ערשטן טאג גיבט ער אין [דעם גאַס] היגר צו עסין, דען אַנדערן טאָג... קעלבר פֿלייש, דען דריטן... ערב-זין, דען פֿירדן טאָג ברעכט ער אב', צאינה, דברים, קכז/ג.

6. אַראַפּרעסן. שטערן. ניט לאָזן ווייטער פֿירן. אַ פֿאַרזאַמלונג. אַ אַ יצינג פֿון פֿאַר-לאַמענט. אַ אַ דעמאָנסטראַציע. 'ווען דער עולם דער גולם וואָלט זיך אינטערעסירט מיט קרייזסן איידער זיי ברעכען אים, וואָלט זיי אָפּגעבראַכן געוואָרן איידער זיי וואָלטן אויסגעבראַכן', מר 10.

7. אינמיטן איבעררעסן. אַ אינמיטן רעדן. אַ אַ שמועס. אַ דעם שלאָף. אַ דעם וועג. 'אונז צו צייטן ברעכט הקודש ברוך הוא זיין לעבן אב', צאינה. קמז/ב. 'ווען דוא רידן מוזט ברעכי אב, דען פּנא וינג רידן איז וינג איר-טום' ספר מבחר הפנינים, הומבורג תצ"ט.

8. מאַכן אַן איבעררעס, אַ הפּסקה. אַ אַ פֿאַרשטעלונג אויף 15 מינוט.

9. אַראַפּנעמען אַ טייל. 'אימר זאָל דער מענש אָפּ ברעכען דש דריטי טייל פֿון זיין עשן, ווער עש זיך אַזו האַלטן דר ווערט ניט באַאלד קראַנקי', עח, כז/ב.

10. אַוועקרעסן פֿון עפעס. אָפּגעוואוינען. באַפֿרעיען פֿון עפעס. אַ עמעצן פֿון זינען שלעכטע מידות. אַ פֿון עבֿודה-זרה. 'דר דא דר באַ[ר]מיג איז דר זאָל אב ברעכען דאש יאָך דער פֿעלקרן פֿון אונזער האַלז', (סידור) תפילה למשה... דעסוי 1696, קל/א.

11. אַוטוו (אויך טרוו). אָפּגעבן צוריק דאָס געגעסענע. אויסברעכן. אויסמקיאן. 'אַ און אָפּשפרעכען איז אַ וואָלועלע רפֿואה', שוו. אַ ווי אַ שוואַנגערע. 'מוז מען עס זאָל אַ, טונק אַינן אַ פֿעדער אין בויםל און רייך דערמיט אזוי לאַנג דעם גומען ביז עס ברעכט', איבז, פּראַפֿ' שלינגי, מרפּא לעט, זשיטאַמיר 1874. 'ברעכט אָפּ, וועט אַיך ליכטער ווערן', אָפּא, די טענצערין.

מיט זיך — אַ נאָגל האָט זיך אָפּגעבראַכן. אונטער-האַנדלונגען קענען זיך אָפּ. 'דאָס קריגל גייט אַזוי לאַנג נאָך וואַסער, ביז דאָס אויערל) ברעכט זיך אָפּ', שוו. 'קיינ איש או אשה טערין זיך קיין שטאַט [אין בית-מדרש] אפ ברעכין... אמ לא ברשות רוב גבאים', תקק. 'וואן איינר גזיניגט האט... זול ער זעהן זיך אב צו ברעכין די גלוסיקייט', יורה חסאים, פֿיורדא תקנ"א. 'פֿון דיין עסין און טרינקן זאָלטטו

אָפּברעכען — [באַרעכען] טרוו. ברעכו אָפּ, געברעכט נעגל. אָפּזאָגן ברעכו. 'קוים אָפּער האָט איר אָפּגעשלוס-עליכט, אָפּגעברעכט, אָפּ געקדושט, ... גיט איר אַ מאַך מיט די אַקסלען און גייט אַיך ווידער אַפּער וועגס', מחוט, ווינטש, ז' 128.

אָפּברעך — דער, ין. 1. דוּו אָפּבראַך. ←. 2. איבעררעסן. הפּסקה, פּאַזוע. אַן אַ אין דער אַרבעט. 'אָנג — ... בייגערט מן זאָל די עבֿודה טון אָהני אב ברעכונג', ר' זלמן הענא איבז, צמח דוד, 199ד תגיח.

אָפּברעכן — טרוו. ברעך אָפּ, געבראַכן. אָפּשטערנען אָפּטיילן, אָפּוונדערן, אָפּשיידן אַ טייל. אַראַפּברעכן. אַ דעם פּיטום. אַ אַ צווינג פֿון בוים. אַ אַ פֿוס פֿון טיש. ריבלין א פֿאַר-טייטשט זימלק' (ויקרא, א, 15): 'אבא ברעכן'. 'ער [דוד] נאַם דעש ריזן שווערט... ער בראך אים אב זיין העלים', שמואל'1:10, סטראַפּע 376. 'מן זול דש בראַט ניט אין די הגט נעמן און... ברעכן אב דר פֿון מיט דר הגט', בראַנט. פּיג: 'דו זיא [די אומגלייביקע] פֿון דעם גישט-ליכן איל בוים אב גבראַכן אונז אב גהאקט זיין', קאַל, לב בניס על אַבֿותם, האַלע 1732. 'נאָפּצן טעג אין תשרי מאַכן זיי סוכות און גייען אין די גערטנער אָפּצוברעכן די לולבים', תרגום שני, יאָס תר"ג. 'ווען אַ מזה איז צו זאַמענגעלייגט, מוז מען דאָס אַ און אַוועקלייגן אין חמץ', זאב וואָפּ גראַדזינסקי, חֶבֶת מזה, וואַרשע 1872. 'זאָל ניט דאָס לחם... אינגאַנצן דורכשניידן... מאַכט די ברכה, און נאָך דער ברכה זאָל מען ערשט אַ אָדער אָפּשניידן', הרב א. ברודא, הליכות עולם, אונגוואַר 1864, כב/ב.

פּיג: אַ דעם נאָקן פֿון פֿענז=באַזיגן. 'דיא דא אב ברעכט דען נאָקן דר פֿענז', מחזור שלש רגלים, אַמטש 1713. אַ הענט און פּיס — אָנברעכן די בייגער. 'מע דאַרף אים אַ הענט און פּיס און אָפּגעבן פֿאַר אַ זעלנער', פּוול. 'מע דאַרף דיר אַ דעם קאָפּ מיט די פּיס און דערלאַנגען זיי אין די הענט פֿאַר צאַצקעס', פּוול (ווילנע).

2. אַינזאַרפֿן. צעשטערן. אַרונטערברעכן. 'דיא עצה פֿון אַלטי לייט הייסט געבויאט אונ דאָס בויאן פֿון יונגי לייט היישט אב גיבראַכן', 101, נ/ב. 'וואו איין ביזי מויאר וואַר אין דער שטאט, די ליש ער אב ברעכין', מב, מעטה מו. 'דא דיא ישראל הערטן דו אַליפורני קעם, דא פֿאַרשטען זי זיך פֿאַר אירס בית המקדש דש ער עש אב ברעכט', ספר יהודית וספר יודא מפּבי אַמטש 1761. 'אומטרעיהייט ברעכט אָפּ היימען', פּאַר, 1962 IV 16.

3. אָפּרעסן. מלל פֿאַרטייטשט 'קטף' (יחזקאל, יו, 4): 'אפ גיבראכין' [ת: 'אפּגעריסן']. 'מן זול דיא ציצית וואול בודק זיין, זא איין פֿאַדים ווער אבגיברוכין אובן אַם לוך פֿון פּנפֿות — זוא ווער עש פּסולי, ספר המנהגים, אַמטש 1723, ה/ב. פּיג: 'דער מענש... וואָס ביז

אָפּברענען — ברען אָפּ, געברענט. אוטו —

1. אינגאנצן פֿאַרברענט ווערן בײַ אַ שריפֿה. פֿאַרברענט ווערן פֿון פֿייער. „דאָס הױז האָט אָפּגעברענט בײַן פֿונדאַמענט.“ „וואו ער וועט זיך רב, וועט אַ דאָס שטעטל.“ 1921. „דריי מאָל געצויגן איז ערגער ווי איין מאָל אָפּ געברענט.“ שו. „אויך אויף טוישט זאָגט מן: קײנער הוטש צו לכּינ, ווען זײַנש נאַכפּרין הױש ברענט — ער מוז זיך בײַורגן — זײַנש ברענט אויך אב, בראַנט, פּרק כּב. „ובײַום ה' איין גרוסה שריפֿה אין מקום גױועזן — די פֿאַרשטעט אַלש אב גײַברענט וואַרין“, באַלע גערניש. „אוי דש זאל אב ברענן דאש נײַמט לעשין קאָן“, שעריר, ד' 20. „אַינער עשײַרות איז אָפּגעברענט געוואָרן, אָבער אַינער גוטער נאָמען קען נײַט אַ“, אײַב, דײַא גליקליכע כּלה, וואַרשע 1865. „אַ באַד האָט אָפּגעברענט, אַ שטעטל... איז אַוועק מיט רויך — נו, שאַ זי, ממוס, נײַשפּײַם, קללה: אַ זאָלסטו.

2. פֿאַרברענט ווערן נאָר אַ טײַל. „האַט מען דאָס קײַגל בױמל צעטיילט אויף אַכט חלקים... נמצא האָט אײַטלעכן טאָג אַ ביסל אָפּגעברענט, איז אַלע טאָג דער נס געשען“, סדר קשױות ותרומים ודרשות של תּנוקות, וואַרשע 1880.

3. ווערן אויס, נײַט ווערן אין פּראָצעס פֿון ברענען. „אַ האַלבע ליכט האָט שוין אָפּגעברענט. „מיר דאַרפֿן לעשן די אײַנטעליגענטן אונדזערע, זײ זאָלן בײַ אונדז חײַט נײַט אַ... זײ געפֿינען זיך נעבעך זײַער נאָענט לעס דעם העלישן פֿייער“, יעקב טאַטמאַן, עבֿרײַ אַנכי, באַרדיטשעו 1901.

4. ווערן אַ נשרף. פֿאַרלירן דעם פֿאַרמעגן אין אַ פֿייער. „הײַט אײַם אָפּ, ער זאָל נײַט אָפּ געברענט ווערן, וואָרן ער וועט מיך באַוויינען, פֿון אײַם וועל איך גאַרניט קענען אויסהאַלטן“, וו. „ברײַוױן [95 שױן]. „די עלטערן פֿראַדלס וואָס האָבן אויך אָפּגעברענט, האָט ר' חיים זײ... אַרײַנגענומען צו זיך אין שטוב“, ממוס, שלמה.

5. אַנווערן אין אַ מסחר. האָבן אַ שלעכטע דערפֿאַרונג. דורכפֿאַלן. זיך ענדיקן שלעכט. „האַנדלען מיט תּבֿואה און אַ. זײַן אַ שנידער דריי יאָר און אַ = זײַן אַ שלײַמול, נײַט טױגן צו קײַן שום מלאַכּה.

6. אויפֿהערן ברענען, זיך היצן, זיך קאַכן. „אַז עס הײַבט אָן צו שפּאַרן אָט דאָ אונטער דעם לעפֿעלע, איז אײַן ברירה: עפֿן אַ מײַל, ברען אָפּ, גיב אַרויס וואָס דאַרט אין דיר אײַז, ממוס, שלמה.

טרוו — 1. אַרומברענען. טײַלווייז פֿאַרברענען. 2. צוגרייטן שפּיטן דורך האַלטן אויף אַ פֿייער. אַ קאַווע. אַ גערשטן. אַ אַ לעבערל אויף קוילן. 3. אַראַפֿ נעמען, אַראַפּקרייגן דורך ברענען. אַ אַ בראַ דעווקע. אַ ווילדפֿלייש. 4. פֿאַרניכטן דורך גרויסער היץ. „אַ גאַנצן חודש האָט נײַט גע־רעגנט. די הײַסע זון האָט אָפּגעברענט (די תּבֿואה אויף) די פֿעלדער.“

5. איבערברענען. דורכברענען (און אָפּטיילן).

„און ווען זײַט פֿירטיג זײַנן מיט דעם נײַאון [= נײַען], זאָלן זי דעם פֿאַרם אָפּ ברענן אונ, נײַט אָפּ שנידן“, עה, נג/ב.

6. פֿאַרשאַפֿן ווייטיק אָדער מאַכן אַ וואונד דורך אַ פֿאַריר מיט פֿייער אָדער אַן אָנגעהיט־טער זאַך. אַ אַ שפּײַץ פֿינגער. אַ די צונג מיט צו הײַסער קאַשע. אַ עמעצן מיט אַ פֿאַפּיראַס.

7. ברוין ווערן (פֿון דער זון). „וואָרן מײַן שוואַרצקײַט איז נײַשט פֿון געבוירנהײַט... נאָר דאַנק דעם... וואָס ער האָט מיך אָפּגע־ברענט (ששזפֿתני השמש)“, אײַב, 199 שײַח ספּוּנים. פּײַג: „די זון־שטראַלן פֿון פֿריהײַט דאָ אין לאַנד האָט מיך אָפּגעברענט און שוואַרץ געמאַכט“, ש. ג. הרפֿבי, די געליהענע האַק, באַסטאָן 1911. „אויך דער ווינט ברענט אַמך אָפּ“, פּאַר, 1966 VII 19.

מיט זיך — זיך אַ אַ פֿינגער. זיך אַ דעם רוקן, דאָס פּנים אע. זײַך אַ די פֿינגער=דורכ־פֿאַלן, צולײַגן געלט. „צײַ קען אײַמעצער אויף זשאַר אַרומגיין און זיך די פֿיס נײַט אַ זי, חס, משלי תקעײַ, ו. 28. „וויבאַלד זײַ וועסט דיר פֿעס שפּרין די האַנט מיט מילך פֿון אַ ציג, מעגסטו האַלטן בײַ הײַסן אַינזן, וועסטו דײַך נײַט אַ“, אײַב, הנהגות טױבות, וואַרשע 1897. זײַך אַ די פֿליגל = פֿאַרלירן די האַפּענונג צו קענען שטײַגן, דערגרייכן אַ ציל.

אָפּברען, דער. יונג. עכין. עניש. ער (יין־קע). ערני.

אָפּברעקלען — טרוו. קל אָפּ, געברעקלט. אָפּרייסן, אָפּברעכן ברעקלעווייז. אָפּקריסלען. אַ אַ שטיקל פֿון ברויט. פּײַג: „ער האָט פֿאַר־צויגן די אויגן מיט שטרענגקײַט, אויסגערעדט אײַנציקע ווערטער, ווי ער וואָלט זײַ אָפּגעברע־קלט“, מ. י. שטעליבוסקי, אין דער וועלט אַרײַן. מיט זיך 1. „אײַנער נאָך דעם צווייטן האָבן זיך די שטיינער פֿון דעם נײַעם ייִדישן בנין אָנגעהויבן אָפּצוברעקלען“, קאַר. 2. זיך אַנטשליסן נאָך אַ לאַנגער קוועקלעניש. „נו, קום שוין, ברעקל זיך אָפּ.“ „עכין. עניש.

אָפּברעשען — טרוו. ישע אָפּ, געברעשעט. 20. אָפּרעדן, אָפּזאָגן, אָפּפלאַפּלען אַווינס וואָס עס קלעפט זיך נײַט אײַנס צו דעם אַנדערן, אַ ווי אין היץ. עניש.

אָפּגאַב — דער, זי. 1. צוריקצאלונג מיט דער זעלבער מטבע. „אַן אַ פֿאַר אַ גאַב.“ 2. הוצאָה, קאַסטן. פֿאַרקלענערן די אַז און פֿאַרמערן די הכנסה.

3. שטייער, באַשטייערונג. צינו. טאַקסע. צאָלן כּלערליי אַזן. „האַבן זײַ אײַם קײַן צינו געצאָלט און קײַן אַזן, ר' יעקב מדובנא, משלי חכמה, ווילנע תּרײַב. „אין פֿראַנקרײַך... מעג אַ פֿאַרליבטער קוקן אויף דער לבנה, נײַט צאַלג־דיק אַן אַ דערפֿאַר, ווינטשו. „און מואב איז געוואָרן צו דודן קעכט וואָס ברענגען אַ [יגושאי מנחה], תּי דבריהמים א. יח. 2.

אָפּגאַבן — מ.צ. [אצ: אָפּגאַבע — זן]. קורלאַנד. זטשמ. שטייערן, עס וואָר אַמאָל אין אַ שטאַט

דרייערליי אַ און איבער יעדן אָפּגאַבע וואָר אַלץ אײַן באַוונדער ממונה, אמד, מלאכת מחשבת, ווילנע תּרכײַד. „שרעקלעכע גרויסע נאַלאָגן (אַ) וועלכע מע האָט אַרױפֿגעלייגט אויף די ייִדן, קמ, 1864, № 14. „דאַרט הערשט אַ וויצעקעניג וועלכער צאָלט דעם סולטאַן נאָר אַ געוויסע נתניה (אָפּגאַבע)“, יוִפּ, 1881.

אָפּגאַבטשען — אוטו. ישע אָפּ, גאַב־טשעט. פֿאַרענדיקן אָדער אַ לענגערע צײַט אַרױסגעבן קלאַנגען ווי אַ גאַנדו אָדער אַ קאַטש קע. „אַ גאַנער מיט זײַן פּעקל קלײַנוואַרג... שטרעקט אײַס דאָס העלדול, גאַנאַטשעט אָפּ אַ מה־טובֿו בלשון ונוסח גענדונש, ממוס, שלמה.

אָפּגאַבטשען — אוטו. ישע אָפּ, גאַב־טשעט. רוסיצ. הילכיק לאַכן אַ לענגערע צײַט. אַ גאַנצן אַוונט ווי יונגע מיידלעך.

אָפּגאַבערן — ער אָפּ, געגאַבערט. אוטו — דוּו אָפּגאַבאַטשען. טרוו — 1. עפעס אָפּזאָגן, אָפּרעדן גיך, אומקלאַר, עטלעכע ווערטער מיט אײַן מאָל. אַ בײַן האַלפּער נאַכט. 2. דורך גאַנען עפעס אויסדריקן. אַ די אומצופֿרידן קײַט מיטן נײַעם בעל־הבית.

אָפּגאַווערן — טרוו. ער אָפּ, געגאַווערט. באַנעצן מיט גאַווער. „דאָס עופֿעלע האָט מיר אָפּגעגאַווערט די בלוזקע“. פּײַג. אַ אַ רעדע. אויך מיט זיך.

אָפּגאַבט — דער, געטער. Mhd: ap-got.

1. געץ, אײַזאַל, גאַט בײַ געצנדינערס. פֿאַל־שער גאַט. פֿאַלשער, בלינדער, לײַמענער אַ. ריכלין 8 פֿאַרשטישט האַלילײַם (ויקרא, יט, 4): „אַפּגוטא“. מל פֿאַרשטישט אלהי מצרים (שמות, יב, 12): „אַב געטרײַ“. „שנידן אב זיך הויבט צו האַנט. זיא שיקטן עש אין איר לאַנט אין איר אָפּגוטער הויזער“, שמואל־בױב, סטראַפֿע 833. „דיא אב געטר דינן אויף אַלי היך זאָלן פֿאַר ווישט זיך“, ברפת המזון, אַמחש 1723, לב/ב. „אײַן ליסטגר קלוגר מן... וועגט פֿאַר וואול... אויב ער זאָל גלייבן אײַן אב גוט“, סהמ, משלי, יד, 15. „דוא ווערשט נעמן פֿון זײַנן טעכטרן צו דינן זונן אונ, זיא ווערדן אונשטעדיגן נאך אײַרן אפּגוטן, סח, שמות, לד, 16. „זאַלסט נײַט האָבן קײַן אַ, אן מיר זאַלסטו לויבן פֿרי און שפּעט“, יענטע בת יצחק, עשרת הדברות ביכל, אָנהײַב 19. יײַה. „אומעט איז אַזוי ווי דינען אָפּגעטער, זש, שקלאַווער קינדער. „ער לעבט נאָך, דער גאַל־דענער אַ, ער שטייט נאָך און פֿינקלט און בליצט“, פּרוג. 11. „זיצט ווי אַ כּינעויער אַ, די אײַגן אויסגעאַלאַפּעט“, ש. גאַדינער, דער מענטש מיט דער ביקס וו, מאַסקווע 1933, ז' 117.

2. פּײַג. אײַדי, גרופּע אָדער פּערזאָן, וואָס מען איז טיף אַנזגעלייבט אין איר, וואָס מען פֿאַרגעטערט (אַנגערופֿן פֿון אַ זניטיקן וואָס האַלט נײַט אַזוי אָדער ווען מע האָט שוין גע־ביטן די מײַנונג). זיך דערוויסן דעם אמת וועגן טײַטש אַ, זײַן פֿאַרײַכט אונטערן אַ. מאַכן

זאל פאַרבליבן אויף שבת, ייל, ניט טויט, ניט לעבעדיג, וואַרשע תרנ"ח.

אָפּגאַפּען — אוטוו. פּע אָפּ, ~געגאַפּעט. פּטרן ציטט גאַפּענדיק, קוקנדיק סתם מיט אַן אָפּן מויל. אָ אַ טאָג ביי דער אַרבעט.

אָפּגאַפּן זיך — אוטוו. גאַף זיך אָפּ, זיך ~גע- גאַפּט. זיך אָפּוואַנדערן. קומען צו זיך נאָך אַ פּלוצעמדיקער דערשנינונג, נאָך אַ פּאַר- כאַפּנדיקער פּאַנאַראַמע.

אָפּגאַפּן — דער. נעגל. מיט ביטול אַנשטאַט אָפּגאַט. „דער אָ וואָס לייטע רופֿן מענטש- הייט“, יג. פֿון מין גאַנצער מ' ז' 327.

אָפּגאַראַנטירן — טרוו & אוטוו. טיר אָפּ, ~געגאַראַנטירט. 1. ערבֿ זיין פֿאַר אַ צאַל, אַ סך מאָל. אָ אין באַנק (גמילות-חסדים-קאַסע) פֿאַר אַלע לאַנדסלייט פֿון שטעטל. 2. אויפֿ- הערן גאַראַנטירן. מער ניט גאַראַנטירן. „שוין עטלעכע מאָל אַרביינגעפֿאַלן. אָפּגאַראַנטירט. מער גאַראַנטיר איך ניט.“ 1711.

אָפּגאַרטלען — טרוו. טל אָפּ, ~געגאַרטלט. פּענען, אַראַפּנעמען אַ גאַרטל. אויסטאָן אַ גאַרטל און דאָס וואָס איז אָנגעבונדן אָדער הענגט אויפֿן גאַרטל. „לאָז פֿונאַנדער דין באַנדע און גאַרטל שוין אָפּ דין בלוטיקן שווער פֿון דינע לענדן“, אמד, דאָס קינד אין וואַלד. ווילנע 1876. „האַט שווינגנדיק אָפּגעגאַרטלט פֿון זיך דאָס שטריקל“, פּייסי אַלטמאַן, יוגנט. קיעוו 1941. מיט זיך — אויך: זיך באַקן וועם מאַכן, זיך פֿילן פֿרייער. 1711. „עניש“

אָפּגאַרן — אוטוו. גאַר אָפּ, ~געגאַרט. שטאַרק וועלן און וואַרסן אויף עפעס אַ לענגערע צייט אָדער אויפֿהערן. אָ נאָך איינער און קריגן אַ צווייטע. „עניש“

אָפּגאַרעווען — טרוו. רעווע אָפּ, ~געגאַ- רעוועט. וורר. אוקר. (באַנדערט) צופּאַסן, צו- זען, צוהובלען און צונויפקלעפּן אַ פּאַר ברעטלעך פֿון אַ פּאַס. אָ אַ פּאַס.

אָפּגאַרעטן — טרוו. יעס אָפּ, ~געגאַרעסט. (וועבער) אָפּוועבן לאַנגע און געדריידלטע וואַלענע פֿעדעס.

אָפּגאַרען זיך — [...] גאַדלעך [...] רעפּל. גול זיך אָפּ, זיך ~געגולט. זיך מאַכן גרויס אַ לענגערע צייט אָדער אויפֿהערן גלען זיך. אַ זיך מיט אויסגעטראַכטן יחוס.

אָפּגאַרן — [...] גע'דערן] טרוו. גדר אָפּ, ~גע- גדרט. אָפּצוימען, מאַכן אַ גדר. מאַכן אַ מחי- צה. אָ דעם רשות-היחיד פֿון רשות-הרבים. אָ דאָס וואָס איז קדוש פֿון דעם וואָס איז חול. מיט זיך — אָ זיך פֿון אַלע גויאישע גענג.

אָפּגוואַלדעווען — אוטוו. דעווע אָפּ, ~גע- גוואַלדעוועט. 1. עניקן, אויפֿהערן גוואַל- דעווען. 2. גוואַלדעווען אַ לענגערע צייט. „די וויבל האָט אָפּגעגוואַלדעוועט אַ באַנצע נאַכט, ביז גאַט האָט געהאַלפֿן פֿינף אייגער פֿאַר“

אים איז אַלעמאַל געווען דאָס געפּיל פֿון אָ, דאָס געפּיל אַז ס'איז נאָך אַלעמען“, שנ. יוד' שרייבער אין סאַט' רוסלאַנד, ניי 1958.

3. פֿאַרלוסט, אָנווער. „וואו מע האָט ריכטיק אויפֿגעצויגן די הינדלעך, האָט מען געהאַט אַן אָ... ניט מער פֿון 4-3 פּראָצענט“, באַ- הערשן די טעכניק פֿון דער סאַט' לאַנד- ווירטשאַפֿטלעכער פּראָדוקציע. כאַרקאָוו 1932, 2 №

4. (וועגן סחורה) אָפּזאַץ-מאַרק. סחורה מיט (אָ) אַן אָ. „די דאָזיקע סחורה פֿלעגט דער- נאָך... צעפֿירט ווערן אין אַלע ליטווישע שטעט וואו עס האָט געהאַט אַ גרויסן אָ“, מחוט. שלמה. „זייער אַ ווינציקער אָ אויף וויין און אָנגעגרייט האָט מען אַן אָ“, קמ, 1870, 17 №. 5. (וועגן וואַלוטע) פֿאַרשפּרייטונג, אָקצעפּ- טירונג. „פֿריער האָבן געהאַט אַן אָ זילבערנע מטבעות“, ע. לעף, יובל 1111, 8-7. „דער אַמע- ריקאַנער דאָלאַר האָט אַן אָ אין דער גאַנצער וועלט“. 6. (וועגן אַן אידי, אַ שיטה) צו- געגרייטער באַדן זיך אָנצונעמען. „יידן-האַט האָט [אין דייטשישן ריפֿן] געהאַט אַ גרויסן אָ“, ב. ריווקין, פּאַש, 1948, 51 №.

7. אויסשיידונג פֿון קערפּער, צוואה. עקסקער- מענט. אָפּוועצן אָ. „עש עסט פֿון דעם דש זיין מוטר עסט... אונ' עש האָט קיין אָ/ מהמ אַמטש 1722, ע/ב. „אַז מע באַמערקט אַ פֿאַרענדערונג אין דעם אָ פֿון אורין... דאַרף מען... פּאַלד פֿרעגן אַ דאָקטער“, בלעטער, 37 №. „ווען מע זעצט אַרפּן דעם טערמאַ- מעטער... אין דעם אָ-קאַנאַל, דאַרף עס גע- טאָן ווערן ווי געהעריק“, פּנעו, פּאַריז 1951, 5-3 №.

8. אָפּטריט, בית-הכסא. „אזוי ווי מיט אַן אומריינער שמאַטע מע ווישט אויס אַן אָ“, י. קיפּניס, דערציילונגען, קיעוו 1930. 9. אָפּ- גוט, רינע, אָפּפּלוס. „מע דאַרף מאַכן אַן אָ, דאָס וואָסער זאָל ניט פֿאַרפּלייצן דעם וועג“. 10. געהיימער גאַנג, שמאַל, באַהאַלטן העגל. לינקס אַן אָ צום קעלער. „זיי האָבן זיך גע- ראַטעוועט דורכן אָ פֿון אַלטן שלאָס“.

אָפּגאַנערן — אוטוו. יער אָפּ, ~געגאַנערט. 1. אָפּפּלאַלען. 2. אויפֿהערן זיך אויפֿצופּירן ווי אַ גאַנער, זיך פֿירן מיט נאַרשישן שטאַלץ. אָ און זיך נעמען צו שוואַרצאַרבעט. אויך מיט זיך.

אָפּגאַסן — די, ין. זיטיקע גאַס. „האַט ער געבויעט אַלערליי בנינים און אָן צו דער שטאַט“, נצצ יט/ב.

אָפּגאַסן — דער, ין. פּרגל אָפּגוס. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּגיסן. 2. אָפּגוס, רער אָפּצופּירן אוימריין וואָסער. 3. רערל אָפּצו- פּירן וואָסער אין אַ ליולקע-ציביק.

אָפּגאַסטיען — אוטוו. סטיע אָפּ, ~געגאַס- טיעט. רוסיצ. (פֿאַרענדיקן) זיין אַ גאַסט. „נאָכן אָ צוויי טעג... איז געבליבן... [ין]

אַן אָ פֿון דער פּאַרטיי. „ווי האַסטו דען נאָך מער מצווה ווי עוקר מן השורש זמן אַט אַ וי יודישע אָפּגעטער“, ייל, מין 99 הזכרונות, אָדעס 1883, 7. „קוים פֿלעגט איין אָ פֿאַר- שווינדן, שוין פֿלעג איך צום צווייטן זיך בוקן“, יחואָש, פֿאַרלאַרענע אַמונות, 1905.

אָפּגאַלעפּירן — אוטוו. פּיר אָפּ, ~געגאַלע- פּירט. אָפּרשטן אין גאַלאַפּ. אָ ביז דער שימל ווערט באַדעקט מיט שוים.

אָפּגאַלירן — דאָס. מצ נב. נעגל. דאָס וואָס האָט אַ שנין ווי גאַל, וואָס דערמאַנט אַן גאַלד. „דאָס טאַגיקע אָ אין נאַכטיקע שנייען, ווי פֿראַסטיקע פֿונקען פֿאַרזיגלט אין געגנט“, טוצ, געהיימטשאַט.

אָפּגאַלירן — טרוו. גאַלד אָפּ, ~געגאַלט. דוּו אָפּגילדן. ספּעצ. געבן עמעצן אַ סך גאַלד (געלט). אָ פֿאַרן דערלייבן אַרבייטפֿאַרן. אָ פֿאַר די פֿאַלשע דאָקומענטן. 1711.

אָפּגאַלן — טרוו. גאַל אָפּ, ~געגאַלט. 1. עני- דיקן גאַלן, פֿאַרטיק ווערן מיטן גאַלן. אָפּ- ראַוירן, אַראַפּנעמען האַר מיט אַ גאַלמעסער. אָ באַרד און פּר(א)ות. אָ דעם האַלדן פֿאַרן שעכטן. „אַלטע ערלעכע לייט פֿאַלן אין גלות אַרפּן און מע גאַלט זיי אָפּ די באַרד און פּיאות“, משה בר' נתן נטע איבא, שׁבֿט מוטר, סודלקאוו תקצ"ג. „ער האָט אים... אינגאַנצן אָפּגעגאַלט און געזאַגט... אַז [ער וועט]... גענעזן ווערן“, מחוט. מסעות.

2. פּיג. אָפּנאַרן, אויסנאַרן. אויסשטעלן נקי. „ער גאַלט זיי נעבעך אָפּ [= נאַרט זיי אָפּ]“, ייל, דאָס משלחת, אָדעס תרל"ה.

3. פּיג. אויסהאַקן ביימער, באַנצע וועלדער. „דער סוחר האָט אָפּגעגאַלט די גאַנצע געגנט“. „זיי האָבן די נאַטור אָפּגעגאַלט, געלאָזט נאַקעט און מיט דעם אָוועקגעהרגעט דעם קלימאַט פֿון לאַנד“, טעג, מינע זיבן יאָר אין תל-אַבֿיבֿ.

מיט זיך — „האַט אים דער רבי געשיקט אין מרחץ און זאָל זיך אָ“, 99 אהלי צדיק, פּרעמישליע.

„עניש. יער — 1. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט (אָפּ)גאַלן. 2. ווער עס גאַלט אָפּ דעם קאַפּ. 3. שווינדלער, אָפּנאַרער. יער"י.

אָפּגאַלען — טרוו. ילע אָפּ, ~געגאַלעט. 99: ~גאַליען. <P: ogolic>. אָפּגעווינען (צו- נעמען) אַלץ ביי עמעצן, לאָזן אים גאַל, הייל.

אָפּגאַנג — דער, עון, ~גענג. <Mhd: ganc>. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּגיין. אָ פֿון באַן 8 פּרי, אָ פֿון אַקטיאַר פֿון דער בינע. „די קינדער אַפּילו וואָס שפּילן בים ראָג, זיי ווערן אויך שטילער בים אָ פֿון טאַג“, אַר, ידי וון. 2. דאָס פֿאַרשווינדן, דאָס ענדיקן זיך. „גייט דער מענטש צום אָנהייב דורך אָזוי פּיל סופֿן, / טראַגט ער אָ צו זיין אָנגאַנג אויף דער ערד“, אַפּא, לויטער... קוואַל, ז' 31. „האַב געטראַגן הויך מן היינט קאַפּ אַנטקעגן אָ פֿון לעצטער שעה“, הל, אַ שטימונג, „ביי

טאָג... געהאַט... אַ צווילינג, פּינסקער שטאָדט-לוח, ווילנע תּרס"ד. 3. טרו. אַרויס ברענגען עפעס מיט קולות. אויסשריינען הויך. „באַלד נאָך פּלונדרי, ווען דער גאַנצער עולם האָט מיט מסופּך-הויכע קולות אָפּגעגוואָלדעוועט זיבן מאָל אַ נייעם פּסוק...“, בערג, באַס דניעפּער, ו' עמעס, ז' 363. אויך מיט זיך.

אָפּווינטן — טרו. גווינט אָפּ, ~געווינט. (סטאַליער, שלאָסער) אָפּרייען, אַרויסדרייען גווינטן. עניש.

אָפּוויילן — טרו. גויל אָפּ, ~געוויילט. *Mhd*: ab(e) + gougeln. אַרכ. אָפּנאַרן ווי אַ שפּאַס, ווי אַ טייל פֿון אַ שפּיל (אַרויסגאַנגענע עפעס פֿון קעשענע, מע זאָל נישט באַמערקן). אים בגראָפּן נעפּן מוזיקאַנטן... זאָל בליפּן. אָדער נעפּן קלייני קינד דס ער זיאַ אַלים אב גוילן קאַן, אייזען שפּיגעל, ברעסלויא, גע- דרוקט אין דיזעם יאָהר / וואַ בייער טעיער וואָהר [אָווע 11].

אָפּוולמען — [גוילעמען] אוטו. גולם אָפּ, ~געוולמט. נעאַל. אויפֿהערן זיין אַ גולם. „בעשט: נו, גולמל, שוין אָפּגעגולמט זי, צייט, יעקב פּראַנק.

אָפּוואַסן — דער, זי. 1. איינבעווייטע אָדער אַרענגעשטעלטע כּלי מיט אַ רער אַרויס, אָפּ צוּפּירן אומריין אָסער. „די שמוציקע אָסער פּונעם וואַסן גיסן מיר צוריק אויס אין אַ“, ט. בערלס, מענטש-מאַשינ, קיעווע 1927. 2. גע- שטעל זיך צו וואַסן, צו וואַסן כּלים אָדער וועט. איינזייקן אויף איבערנאַכט ווינדעלעך אין אַ. „אין לאַדזש האָט מען שטענדיק גע- ניצט דאָס וואַרט אַ פּאַר סינק... אַ איז שוין אַן אַלט, איינבעוועסן וואַרט“, דוד בע- רעזער, יושפּ 11, 3.

3. רער, רייע, רינשטאַק. „אַנומלט האָט זי אָפּגעקאַכט פּיש און זיי אַרויסגעשטעלט אָפּ- קילן אינדרויסן אויף דער קראַטע פֿון אַ, וואו עס רינט אָפּ דער ברוד פֿון דער גאַנצער שטאַט“, זג. טמו. 1967.

4. קאַפּיע. מאָדעל געמאַכט דורך אָפּגיסן, דורך לאָזן פּאַרטיקענען אַ פּליסיקע מאַסע אין אַ פּורעם. גיפּס-אַ פֿון דער פּרעיהייט-סטאַטוע. מעטאַלענער אַ פֿון מאָנומענט.

5. געשטאַלט. מהות. פּורעם. „אַלע סתּירות דריקן זיך אויס אין דעם אַ פֿון זיין נשמה“, בעמ ו. 6. דאָס וואַס מע קען צעשמעלצן און אָפּגיסן. אַן אַ פֿון טוהוון. „די גאַנדז איז איין אַ פֿון פּול מיט שמאַליק“. 7. תּמצית, קיצור פֿון בייער רייז. אַ פֿון קריטיק. אַ פֿון רכילות.

אָפּוואַסן — [גויסען] אוטו. אימפּ. איצ נב; ~געוואַסט. גווסן אַ לענגערע צייט. אַ עטלעכע מעת-לעת.

אָפּוואַרטן — טרו. *Mhd*: abgürten. דזוו אָפּנאַרטלעך. „כּמפּתח — אזא דער דש שווערט אבא גרטט. לי ויפתח“, ריכלין 8, מלכים א, כ. 11.

אָפּוואַרטן — [גאָולען] טרו. גול אָפּ, ~גע- גולט. 1. ענדיקן גולען. נישט גולען מער. 2. גולען אַ לענגערע צייט. אָפּגעגולט אַ גאַנץ לעפּן.

3. באַגולען. צונעמען דורך גוילה. „מיט געווער אין די הענט גייט און נעמט אָפּ די ערד ביי די וועלכע עס האָבן זי ביי אַמך אָפּגעגולט“, בן חופּש, אַ פּאַליטישע אָדער אַ סאַציאַלע רעוואָלוציע 1905. „איז איינר איין מלמד אונ' לערנט מיט זייני תּלמידים נישט באַמונה... ער זייני בעלי בתים דש איריג אב גולת“, עפש, דרך הישר לעולם האב, פּרמ תּמ"ה(2), עד.א. „ווען איין מענטש אין זיין צוואה... מאַכט אויף בתי מדרשים... דא שרציאט איין קינד: מוזן פּאַטר ווירט גוויש קיין חלק עולם האב האבין, דו ער מיר דאש מציגי אב גולת“, שלמה וועזנער, חקירות הלב, אַמטש תּצ"א.

אָפּוואַסן — [געטן] טרו. גט אָפּ, ~געגט. געבן אַ גט (דער מאַן — זיין ווייב, די ווייב — איר מאַן). „זי האָט אים אָפּגעגט“ = עס איז גע- ווען איר איינציטיג. „ער האָט יענע אָפּגעגט... האָב איר זיך געטראַכט: דאָס איז אַ גוטער פּאַרלעך“, אבד, יעקעלע גאַלדשענער, זשיטא- מיר 1868. „דער וואַס פּאַרט קיין טאַמאַשאַוו באַדאַרף צומערשט אַ זיין ווייב“, אש תּהילים י"ד.

2. דורכפירן די פּראַצעדור פֿון גטן. „דער רב האָט אָפּגעגט דאָס פּאַרל.“

3. איבערריסן אַ פּרעזידענט. „ער איז צו אָפּט געקומען נאָך גמילות-חסדיםלעך, האָב איר אים אָפּגעגט.“

מיט זיך — קזוו. „איר האָב צו 70 יאָר מיר אָפּגעגט מיט מוזן אַלטיטשקע און האָב חתונה געהאַט פּאַר אַ יונגע בתולה“, גבּרהם יצחק בוכבינדער (איש אָדעסא), דער בלומען-גאַרטען, ווילנע 1885. אויך: זיך אָפּטיילן, זיך פּונאַנדערגיין. „די יידישע רעליגיע לאָזט זיך נישט אַזוי ליכט אַ פֿון אַ יידישער דער- ציאַונג“, זשיט א. זיי 1919. „איר האָב מיר געוואַלט... אַ מיט דער וועלט“, פּרז, יענקל פעסימיסט.

אָפּוואַסן — אוטו. גיי אָפּ בייַן ~געגאַנגען. אויך: ~געגאַן (פּר). ~געגאַנען. *Mhd*: ab- gān.

1. ענדיקן גיין, נישט גיין מער. „דער זייגער איז אָפּגעגאַנגען אַ פּאַר שעה און זיך אָפּגעשטעלט“. „זיי זענען אָפּגעגאַנגען אַ וויל און געשוויגן“, אָפּא, „מיינלעך“, „איר בייַן מיט יעדן ווינטלעך שוין אָפּגעגאַנגען אַ טאַנץ“, פּמ. 2. גיין אַ לענגערע צייט. „טעג פּלעגט ער אַ פֿון הויז צו הויז מיטן פעקל אויפֿן רוקן“.

3. אָוועקגיין אין אַ זיט. אָפּטרעטן. זיך אָפּרוקן אַ אין (אַן) אַ זיט פּדי נישט צו שטערן, נישט אונטערצוהערן. אַ רעכטס (לינקס). אַ אין קוליס. אַ אויף עטלעכע טריט. „גיי אָפּ... אַן אַ זיט... ביזוואַנען איר וועל זיך מיט איר אויסרעדן“, ש. בעקערמאַן, טרייער משרת, וואַרשע תּרמ"ג, ז' 41. „ער איז אָפּגעגאַנגען

אין אַ זיט צו דער שאַפּע ספּרייט“, י. וויערני- קאַוסקי, שלש-סעודות צייט, באַרדיטשעו 1899. „ר' אפרים איז אָפּגעגאַנגען מיט בתּשבען אַן אַ זיט אום דער יינגל זאָל נישט הערן“, בלעטער, Ne 17. „דער טאַטע פּלעגט אַ פֿון זיין מקום קבוע... ער זאָל קענען קוקן אויף די ספּרי- תורות“, לדב, ניי תּשי"ז, רכנ.

4. אינגאַנצן אָוועקגיין. אין אַ באַשטימטער צייט פּאַרלאָזן אַן אַרט. „די באַן גייט אָפּ זיבן אַזייגער אינדערפּריי“, „די שיף וועט אַ נאָך היינט אָונט“, אָפּלייגן דאָס אַ פֿון עראַפּלאַן. „שיק... דורך הייטיגן אבגיהנדי לאַנד קוטש איין באַלין פּאַרנאַ זינדן שטאַפּין“, אגרת שלמה, ד/א. „קיינער זאָל אָהער נישט צוגיין און קיינער זאָל פּונדאַנען אַ“, פּמ, די קופּע.

5. פּאַרגיין. זיין אין פּראַצעס פֿון גיט-ווערן. „שטאַלץ גייט אָפּ די ווך, אין פּורפור געהיט“, פּרז, לידער און פּעמען. „די וועלט וואַס מיר גייען פֿון איר אָפּ איז גלייך צו אַ חתונה“, דרפי עולם, ווילנע 1866. „שטיל גייט אָפּ דער טאַג... פּאַרגייט אין טיך פֿון גאַלד“, אַטדאַ מאַדע. היימיש, קראַקע 1960. „פּאַר יעדן טאַג אָפּ גייענדיקן האָב איר אַ טיטונגע צו מוזן פּענצטער צוגענעגלט“, א. שומיאַטער, אין טעהטן פֿון ליבשאַפּט.

6. אַרכ. (אייפּעמיטיש) שטאַרבן. זיך פּעלן. „ווען... איינר מעכט אבגעהין, זאָלל הקברני פּאַן שער בית עלמין דיא מטה טראגין ביז צום קבר“, תּקנות פֿון פּראַגער חבּרה קרישא, תּג"ב [Bohemia Judaica]. „אוב דאש יתום... אב גינג, דא הובן מיר אַזוי גימאַכט...“, 'שוות הרמ"א, קראַקע 1640 [השן]. „קיינ פּראוה איז ניקש צו טרויאן. גייאט איר דער מאַן אפּ, מעכט זיא גערין דען ערשטן טאג איין אַנדרין האַן“, עיון, ו/א. אַ אין דער אייביקייט (אַרצין).

7. פּאַרבייגיין (וועגן ציט). אָפּוויפֿן. „די צייט פֿון רו גייט שוין אָפּ און איר האָט זיך נאָך נישט צוגעוועצט“. „די צייט זיך צו רעגיס- טירן פּאַר די וואַלן איז שוין אָפּגעגאַנגען“. „דער טערמין צו באַצאָלן דעם חוב וועט באַלד אָפּ... דר פּילט האבן... דאש יאר... אב גניין איז, ר' אליקום חזן מק"ק קאַמאַרנא איב, שי, אַמטש תּ"ס. „עס איז אַ צימלעכע ווילע אָפּגעגאַנגען איידער דער סענדנאָ [=ריכ- טערן] האָט זיי זיך רעכט איבערגעלייגט און אויסגעטישט“, קלמן טוביל, דער דאָקטאָר מיט זיין טאַכטער, לובלין 1894. יעס גייט אָפּ אַ מינוט צום... מע האַלט אַט-אַט ביי... „סיאזי מיר אָפּגעגאַנגען אַ רגע צו פּאַלן צו אירע פּיס“, יעס גייט מיר אָפּ פּינף מינוט אָנצונעמען דעם לעבנס-וויכטיקן באַ- שלוס“. „סיאזי מיר אָפּגעגאַנגען אַ מינוט צום חלשן“, שע, דאָס גרויסע געווינט. יעס גייט אָפּ אַ יאָר מיט אַ מיטוואַך אַן אומבאַשטימטע לענגערע צייט.

8. צעגיין. צעשמאַלצן ווערן. אָפּלאָזן (וועגן עפעס וואַס איז פּאַרפּוירן). „דער פּראַסט גייט אָפּ“, „דער טוי וועט באַלד אָפּ“, „די פּאַרפּוירע-

נע ערד גייט אָפּ מיט די ערשטע פֿרילינג־ שטראַלן. דאָס איז גייט אָפּ. דער טפּך גייט אָפּ. די פֿאַרפֿרירענע פֿענצטער גייען אָפּ. אַז די זון גייט אויף, גייט דער נעבל אָפּ, שו. דאָ דער שנייא איז אפּ גאַנגיגן האבן אונזרי בעלי בתים איין ראט גיטאן פֿאַר דיא גוים וועלכע ווערט גיפֿינדן איין הרוג, שו"ת פני יהושע, אַמטש 1715 [השן]. אַז ווינטער, ווען דאָס פֿלייש געפֿאַרן איז, זאָל מען עס ניט אויסזאָלן, ביז עס אָפּגיט, דאָס גאַרנישט דראָן געפֿאַרן בליבט, שלחן ערוך אורח חיים, ווילנע תקע"א, קויפֿט ער אַ געפֿרירענעם עפל, וואָס אַז ער גייט אָפּ פֿון פֿאַסט איז ער דאָך טאַקע טעם גן־עדן, שע. אָנקאָרענטן. ווי נאָך עס איז אָפּגעגאַנגען די קרייה און דאָס שמאַלע טיכל האָט אַרויסגעשפּאַרט פֿון זינע ברעגן... פֿינול סיסאַ, אַט דאָס זינען מיר, כאַראַקטיקע 1932. פֿון דער וואַרעמ־ קייט איז דאָס געמעלעכט [אויף די שויבן] באַלד אָפּגעגאַנגען, באַש, פֿאַר, 1965 XI 19. אַזוי אויך: עס גייט אָפּ די שטיפֿקייט, די פֿאַר־ שטיפֿקייט, פֿאַרגלייכט ווערטקייט אע.

עס גייען אָפּ די אױגן, (די אױערן) = זיי טוען מער ניט וויי. יעס גייען אָפּ די ביי־ נער (גלידער, אבריים) = זיי ווערן דורכ־ געוואַרעמט. האָט זיך אַנדערגעזעצט לעבן דעם אויוון... און עס האָט אים אָנגעהויבן אָפּצוגיין די ביינער און די גלידער, אמה. דער ליטוואַק אין וואַלינע, ווילנע 1870; ב) זיי ווערן געזונט, מע פֿילט זיי ווידער. בנימינס אבריים זינען אַ ביסל אָפּגעגאַנגען אין דער ליל טבילה נאָך דעם אָפּשווענען זיך מיט אַ גאַנצן צעבער קאַלטע וואַסער, ממוס מסעות. עס גייען הפּ די מידע גלידער (ביינער) = מע קומט צו זיך נאָך שווערער אַרבעט, נאָך אַנשטרענגונג. יעס גייט אָפּ דאָס פֿנים = עס קריגט ווידער דאָס נאַרמאַלע אויסזען.

9. (וועגן סחורה) פֿונאַנדערגיין, צעגיין, זיך גוט פֿאַרקויפֿן. די ביליקע קליידלעך גייען גיך אָפּ. די ראַמאַנען גייען אָפּ. די ביכער מיט לידער בליבן אין קעלער. האבן גרושי שטיקר סחורות גיהאַט אין איר קראַם וועלכי וואול זענין אָפּ גאַנגיגן, גה. 315.

10. (דריטערזאַניק) אויספֿעלן. וואָס גייט אים אָפּ? יעס גייט אים גאַרניט אָפּ. עס גייט אים נאָך אָפּ דאָס טעלערל פֿון הימל (פֿיגל־ מילך, אָפּווייטיק, בויכווייטיק, כאַטש איינע פֿון די עשר מכות, אַ פֿרישטש אויף דער צווגג). ידער (דאָס) אַרטיקל גייט אָפּ = עס פֿעלט אויס. יעס גייט מיר אָפּ מײַן באַדער־ פֿעניש = עס פֿעלט מיר אויס אויף חיונה. יעס גייט זיי קיין בעסער קדחת ניט אָפּ = קיין גרעסער צרות פֿעלן ניט אויס. וואָס קומט צו — גייט ניט אָפּ; דאָס וואָס גייט אָפּ גייט ניט אַרויס פֿון זינען; וואָס עס גייט ניט אָפּ — ליבן ליבדט דער קאַפּ = וואָס עס זאָל ניט פֿעלן, האַלט מען אין איין זאַרגן זיך וועגן דעם; דאָס פֿנים וועט זאָגן אַז עס גייט אָפּ

דעם מאָגן" [= אַז עס פֿעלט אויס צום עסן]; איטלעכער שרייבט אויף דעם וואָס עס גייט אים אָפּ, שו. ער וועט נאָך האָבן אַ סך גל־ גולים: ער דאַרף גאַנץ מאַכן וואָס עס גייט אים אָפּ, ווערטל, תח. ווילט איר וויסן וואָס ער גייט אָפּ דער ייִדישער נשמה, שטודירט וואָס עס פֿעלט דער ייִדישער שפּראַך. איר: *עס גייט מיר מער ניט אָפּ צו מײַנע זינדענע (יומ־טוב־ דיקע) קליידער" = קיין אַנדער זאָך פֿעלט מיר גאַרניט אויס אין מײַן דלות. זאָל דיר קיינ־ מאָל ניט אָפּ דאָ אונטערשטע (הינטערשטע) פֿון בענטשן! — אונטערשטע, 791.

"מין איז איר תל" [= תודה לאל] נישט אב גאַנגן" פֿראַגב, 41. "זנא דין משמח... עש גיט אן מיר דא ניט אפ", פב. קראַקע 1630 [ח. שמרוק, ספר היוכל ליצחק בער]. דער דען שבת ווערט רעכט היטן... דען ווערט פֿאַר גוויי די נגזי וואָך ניט אבגיין פֿון זיני שפּיני, ר' אריה ליב בר' יהודה זעליגמא, ... תיקוני מועדים, פֿיררדא תפ"ה. ווען עס גייט דיר אָפּ איין מעלה [= קלאַס פֿון ציפֿערן] ... זאָלסטו תמיד... שטעלן אַ גול, ליבון גאַלדין בערג מבאָקאַרענט, פּעט במאהלוב, מלאכת מחשבת, ברדיטשוב (סודלקאוו) תקפ"ה. זאָל דעם מענטשן אַ נאָך אַ קוינט, קאַכט אין האַרצן אַ שטורעמוינט, ממוס. יודל. "ציין אויסרופן גאָר! מער גייט מיר נישט אָפּ, נאָר צו האָבן אויסגעפּוצט ציין? נאָד.

11. אַנווערן. פֿאַרלאָרן גיין. פֿאַרפֿאַלן גיין. פֿאַרשווינדן. עס וועט אים [דאָטיון] קיין זאָך ניט אָפּ. "מעגסט עס טאָן, עס וועט דיר חלילה קיין זאָך ניט אָפּ". דער רווח גייט אָפּ און דער היוק וואַקסט; ווען עס גייט אָפּ דער כוח־ גברא, בליבט נאָך אַלץ דער כוח־אַכילה; "סיאן אַ בראַך צו זיין קאַפּ אַז דער זכרון גייט אָפּ, שו. "נוך זינעם טוט זיין קויניג ריך ווערט... אונטער זיין קינדן בליבן אונז נוימר מער אב גון", שמואלבוך, סטראַפֿע 1089. "דש קנס לאַשן וויר אַבגיין", גה. 342. "דו זאָלסט ניט קומען אין דײַן חבֿרם הויז אַז קיינער איז דאָרט נישטאַ, וואַרעם טאַמער וועט אַ עפעס אַ זאָך... וועלן זיי דײַך חושד זײַן, שײַט מוטר, תקצ"ג. אַז דאָס וואַלט זײַן [אין] דער נאַטור [צו טאָן גוטס אַדער שלעכטס און ניט על־פי בחירה]... וואַלט דאָך חלילה אַ די גאַנצע תורה" י. ל. יאָסעלאָוויץ, תוכחת מוטר (רמב"ם), ווילנע תרל"ו. גאַרנישט איז מיר אָפּגעגאַנגן און גאַרנישט האָט מיר געפֿעלט, נס. 'מוסר'. עס איז אים אָפּגעגאַנגען די אמונה אין חסידישע גוטע־ידן, ייט. פֿוילן.

12. בטל ווערן, ריכלין א פֿאַרשטשט יבֿטלי (קחלת, יב, 3): "אוי גנט אָבא". [Mhd: abe-gân]; "די לא... תעדא' (דניאל, ה, 9) פֿאַרשטשט: "דש גוט זול אבגאן" [תי: וואָס ווערט ניט בטלין]. פֿון געלט וועגן גייט קיין שידוך ניט אָפּ, שו. "איך בין דיר מר־ דיע, מײַן חיתון איז נון לנג אב גנגן, פב. קראַקע 1630 [ח. שמרוק, ספר היוכל ליצחק

בער]. אַנישט גייט דער שידוך אָפּ, האָט מען אַ די־תורה, צאָלט מען קנס", פֿרט 'קלאַך געשיכטן. — אַ דער תקיעת־כּף טאַר ניט אַ — אַזוי בליב עס! — דער תקיעת־כּף איז אין הימל פֿאַרשריבן, רייד (קאַראַפֿאַטרוס).

13. אָפּרינען. אָפּפֿליסן. אַרויספֿליסן, אַרויס־ קומען פֿון קערפּער. דאָס וואַסער האַלט שוין בײַם אַ"י. דאָס געוויסער האַלט שוין בײַם אַ"י. "ווען די קינדער ווערעם האָבן... נעם אַ קנאַב־ לעך־קאַפּ... שטויס עס... גיס דערין ציגנ־ מילך... לאַז דאָס קינד דערפֿון טרינקען... וועט דער גאַנצער שטאַך ווערעם אַ"י, ר' מרדכי בר' אריה ליב, מקוה ישראל, נאָוידוואַר תקנ"ד. ... פֿלאַצט געוויינלעך דער פֿרוכטפּענכער, און די פֿרוכטוואַסער גיסט זיך אויס, אין דער אַקווער־פֿראַקטיקע הייסט עס: די וואַסערן זינען אָפּגעגאַנגען, פֿגעה, ווילנע 1931, № 22. "איין נידה וואָס עס איז אָפּגעגאַנגען פֿון איר שכבת זרע... מוז זיך טיבל זײַן, זרעם, ד.ב. ... וועלן די שטיינדלעך [אין די גירן] צעריבן ווערן און זיי וועלן אַ מיט דער אורין, טאַרלער רב, סגולות ורפואות ו, לאָדו, 1910? "מיטן שטולבאַנג פֿון מענטשן וואָס האָט גינצן גייען אָפּ מיליאָנען אייעלעך", פֿגעה.

ארכ, וועגן אַ קינד: א) (שווער) גיין צו קינד, האָבן דאָס קינד. "דש איינר פֿרויאן דש קינט אָפּ גיא, גיב איר צו טרינקן מילך פֿון איין הונטן... זא גיט איר דש קינט אפּ, פֿיי ספֿר הרפואות, 1474 [דווקא № 17]; ב) מפיל זיין, מפלען. "קיינר פֿרויאן גינג ניט קיין קינד אב פֿון דען גישמאַק פֿון דען הייליגן פֿלייש דש מן פֿאַר ברענט אויף דען אָפּפֿר שטולי, סידור תפלה למשה... דעסוי 1696, ככה/ב.

14. אָפּבליאַקעווען (זיך). פֿאַרלירן די ער־ שטע פֿאַרב. אָפּקריכן. "די פֿאַרב פֿון דער סחור־ רה וועט אָפּ", אויב עס וועט דער קאַליר אַ דורך ריבן, זאָלסטו טאָן ווי אין ערשטן אופֿן שטייט, איין ביכל וואַס דריין גפֿינט זיך זאָכן טשאַווי... שקלאַוו תקניה. ווער דא לערנט דיא וועל ער נאָך יונג איז — דאש איז גלפֿי, אַז ווען מן מיט סינט שריבט אויף נצח פפייאר דאש גיט נימר אב", סידור תפלה למשה... דעסוי 1696, ככה/ב. "דיא יהודים דיא גאסן אויף אין פֿון אויבן... הייס גי זאָטן איל אונז, זיא גינג אים אב זיין הויט פֿון זיין לייב, יוס'פון, אַמטש 1661, רמ. "דיא הויט פֿון אירי אַקסילן איז אב גיגאנגן, צאניה, וארא, נט"ג.

15. קלענער ווערן. אָפּפֿאַלן, אַוועקגיין (וועגן אַז אומגאַרמאַלן צושטאַנד פֿון קערפּער). "די געשווינדן וועלן אָפּ", די געשוואַלענע באַק גייט אָפּ. "נעם אָספֿירין, וועט די היץ אָפּ", דאָס געשווילעכט וועט מאַרגן אָפּ. "גיב עש דעם חולי צו טרינקן, עס גיט אים אב מיט גוטש הילף", פֿיי ספֿר הרפואות, 1474 [דווקא № 17]. קללה: "די מפה זאָל דיר אַ און צוריק קומען".

16. אויפהערן צו זיין דורכגענומען מיט אַ געפיל (וואָס איז פֿאַרבוּנדן מיט אַ דרויסנדיקן סימן). „אַז מע בייערט זיך אַפּ, גייט אַפּ דער פעס“, שו. „דו זאָלסט ניט באַויליקן דײַן חבֿר אין דער צײַט אַז ער איז ברוּגו, דו זאָלסט האַרן ביוואַנען דער פעס וועט אים אַ“, פּרקי אַבֿות... על לשון לעז בלשון צח ונקי, אויס טרהא תקע"ו. „... ביוואַנען דער גרימזאַרן פֿון דײַן ברודער וועט אַ“, תּי. בראשית, כו, 44. אויך: די אויפֿברענגונג גייט אַפּ, דאָס שווערע געמיט גייט אַפּ אע. אויך: די ווילדע התלהבֿות גייט אַפּ. „אַזוי פֿלעגט דוד נעמען די האַרף און שפּילן מיט זײַן האַנט, און שאַולן פֿלעגט אַ“, תּי. שמואל א, טז, 23. „זאָל אַ ביסל אַ די חזירשע יוכע, נישקשה, עס וועט זיי ניט שאַטן“, ב. גאָרײַ, דאָ מוזיקים... זײ 1900, ז' 51.

דאָס האַרץ גייט אַפּ = עס ווערט ליבֿ-טער, גרינגער אויפֿן האַרצן; מע באַרואיקט זיך. „זײַן האַרץ איז אים אַ ביסל אַפּגעגאַנגען און ער איז רואיקער אַוועקגעגאַנגען דאַונען“, י. יאַנישעווסקי, דער געפֿונענער ברודער, באַרֿ דיטשעווערס"ה. „עס גייען אים אַפּ (עס איז אים אַפּגעגאַנגען) די שפּאַרעס = (אומ־אידל) עס איז אים ליכטער געוואָרן.

17. פֿאַרענדיקן זיך, אויסלאָזן זיך. דורכ־גיין. „עס וועט אַ גלאַט, אַן צרות, אַן נאַכזיינישן“. „ער וועט האַבן צו געדענקען, עס וועט אים (אַזוי) גלאַט ניט אַ“. „אינגאַנצן גלאַט וועט זיכער ניט אַ“. „עס וועט אַ גלאַטיק, קיין האַן וועט ניט קיייען“. „עס וועט אַ שאַ־שטילי“. „ס'וועט ניט אַ פּטור בלי (בלא) פּלום“. אַ גוט (אַזוי זיך, שלעכט). עס וועט ניט אַ טרוקן, אַן קלעפּ, אַן שטראַף. „דאָס (דער) געלעכטער וועט אַ = פֿאַרלירן יעדן חשק צו לאַכן. „שפּראַך הערצוג יואָב: איין הורן זון גיא עש אב [ניט גוט], שמואל־בן, סטראַפֿע 892. „טובֿות און רשעים רעה היא... דען זײַני טובֿות ניא זא וואול אפ גיט, צוכט. „אַלזו איזט דיוזש אַליש צו גוטין אפ גילאַפּין אונ' און [= אַן] יהודי שאדין אפ גנגין, גה, ז' 296. „זײַן האַרץ האָט געפֿילט אַז עס וועט מיט אים נישט אַ אַזוי גלאַטיק“, ר' שמעלקע דער קלעזמער, וואַרשע תּרע"א. „אַמאַל גייט אַפּ אַ פֿאַרטענקעניש גאַנץ שטיל און אַמאַל טוט עס אַן גרויסע צרות“, בלעטער, 12 Ne. „אַזוי וועט עס נישט אַ, נישט אַזוי, ... אַ שרפֿה גייט אויף זי, ב. רעסלער, טאָג, 1960 VIII 20.

18. האַלטן ביים אויסגיין, אומקומען. אַ מיט בלוט — אויסגיין מחמת פֿאַרלירן אַ סך בלוט. „עס איז שוין דאָס זעקסטע זינגל און אַלע גייען אַפּ מיט בלוט“, קאַלמוס, זעלטענער ברית, וואַרשע 1882. „אַז אַ גאַנצע וואַך לערנט מען נישט, מוז מען דאַנערשטאַג [ביים פֿאַרערן] אַ מיט בלוט, ייל, וועלט־לוח, וואַרשע תּרמ"ג. „איינס נאָכן אַנדערן פֿלעיען בײַ אים די עופֿות — גייען אַפּ מיט בלוט, שע, דאָס פֿאַרפֿאַלק, ווער האָט זיך געקענט ריכטן

אויף אַזאָ אומגליק? אינגאַנצן אין בלוט איז זי אַפּגעגאַנגען“, ייז, חבֿר נחמן. „דאָס גאַנצע דאָרף איז אַפּגעגאַנגען פֿון זיי מיט בלוט פֿונעם גראַף און זײַנע מענטשן“, בערג, פּאָט זייער פּער וו, 'עמעס, ז' 97. „אַ מיטן חיות [כאַיעס, כיייעס] = אומקומען פֿון שרעק. „דורכ־געשטאַכן ווערן פֿון זייערע שיכורע בליקן... זיך מאַכן תּמעוואַטע און אַ דרײַ מאַל מיטן חיות“, פּמ, טראַט פֿון דוירעס, מאַסקווע 1966. „אַ מיט אַנגסט, אַ מיט שווייס = זייער שטאַרק שוויצן (פֿון גרויס פֿאַרמאַטערקייט אַדער חמימה). אַ מיטן זיבעטן שווייס. אויך: אַ מיט זיבן שווייסן. „ער פֿלעגט ריידן מיט הענט און פֿיס, אַרבעטן אויף אַלע פּלים און אַ מיט שווייס, ממוס, מסעות. „כיועל אַ דאָ מיט שווייס, אַבי ניט שטיין אין צעטל מיט די וואָס דרעשן ווינט און ווערן ביזן געהאַסט“, ח. גילדין, בירעביזשאַן, זב, מאַסקווע 1936.

19. אַפּטרעטן, מוותר זײַן, זיך אַפּזאָגן פֿון עפעס. אַ פֿון אַ פֿרײַענדיקן באַשלוס. אַ פֿון אייגענעם פּרינציפּ. „עז זול ניט אן דיר אַ צו קומן“, פּב, 1533 (וואַכשטיינדן). „דער בעל סגן גייט ניט אַפּ אן זינגט מיין, אַפֿי ווען נדרים זײַן... הוט ער זײַן מנין פֿאַרט“, תּקק. „מן זול דען קינדר ניקש לושן אב גין מיט אַלי זכין [= זיי טאַרן ניט אַפּטרעטן פֿון מינדר סטן געבאַטן], בראַנט, פּרק מג. „איז אַפֿן באַרליך דאָש מן אן העכשטי נאַטווענדיקייט פֿון דעם פּשוט ניט אַ דאָרף, אור לעת ערבֿ, לאַנדאָן תקפֿ? „זײַט מתפּלל פֿאַר אים — ווען ער וועט אַ גואַף צו זײַן, קח, כו.א. „ער האָט געגעבן אַנצוהערעניש אַז ער איז גענייגט אַפּצוגיין פֿון דער דאָגמע“, ש. ביקל, טמו, 1963 IV 10.

20. זײַן אַפהענגיק. „אונ' די טובֿים וג' המבוררים זול מן קנסן, דרום דאז זיא אירן חשבון ניט האבן לויטר גימאַכט, דהיינו אן וועלכן עש אב גייט, תּקק. „גאַט... הייש וואול דו אן מיר איז נישט אב גנגן, איך בין ניקש שולדיג, איך הז יב נוגגן גישטראפֿט, סהמ, ישעיה, מט. 4. „אן וועמין עש אפ גאַנגין האט ווייס איך נישט, גה, ז' 79. „איך בין ניט אין שטאַנד געווען אַפּצוהיטן פֿון גניבות, אויך איז זייער פֿיל אַפּגעגאַנגען פֿון דעם [אופֿן] אַרבעטן“, דאָס פּאַלשע וויבֿ, לובלין תּרנ"ה.

21. ווערן מאַגער. פֿאַרלירן וואָג. „ער איז לעצטנס שטאַרק אַפּגעגאַנגען“.

22. אַראַפּגיין, אַראַפּוואַשן (פּרנל ב 14). „וואש ניט אב גיט מיט דען וועשן [דעם מת], מאג דראן בללפּין, ר' שלמה זלמן לונדן, קהלת שלמה, אמשט תקי"ד.

23. אַרַכ. ניט האַלטן וואַרט. ניט האַלטן הַבֿטחה. רבֿכֿ'ו 8 פֿאַרטשיטש 'אכזבֿ' (תּהלים פּט, 36): „גנ איך אַבאַ“.

24. (האַלטן ביים) פֿאַרלאָזן אַן אַמט. פֿאַר־לירן אַן אַמט, אַ פּאַזיציע, „זײַן טערמין ענ־דיקט זיך שוין, אין אַ חודש אַרום וועט ער אַ“. „דער אַפּגייענדיקער פּרעזידענט. „אַם אבר

דער אב געהענדר גבאי באַלאַנס ביזן האבן זאָלטי, מוס ער זאָלכן באַלאַנס איבר לפֿערוך באותו פעם שמוסר חשבוניו, תקנות הקהלה דקהל קודש אשכנזים דבהכ"ני הגדולה בלונדון, תקנ"א. „די כהונה מוש אב גון פֿון עלי גיש־לעכט“, שמואל־בן, סטראַפֿע 1459. „איזט דו קיסריום אב גאַנגין פֿון דיא יונים... אונ' איזט געבן וואַרדין צו דען צרפֿתים“, ר' זלמן הענא איבן, צמח דוד, פּאָדמ תּנ"ח.

25. מיו. פֿאַרדריסן, אַרן, קימערן, אַנגיין. „עס גייט איר אַפּ וואָס איר ברודערנאָן וויל פֿון איר ניט וויסן“, רייד (זקן, געבוירן אין ליפּסק). „האַט איינר ניט אויז צו ליגן, אַנט־למא ער אויף מין, איך וויל אַלש ביצאלן, עש זאָל אַיך ניט אב גיין“, לט ו, נט.א.

אָפּגײַן — אַקוּזוּ. ← דפּוּ. 1. גיין אַ גע־וויסן, אַ באַשטימטן מהלך [דאָס וואַרט אַדער די ווערטער מיטן אַנזונן אויפֿן מהלך אין אַקוּזאַטיון]. אַ אַ שטיקל) וועג. אַ עטלעכע טריט. „מע וואָלט געקאַנט אַ צוויי מלל ווייט“, טעיאַטאַר. „ווי מע גייט אַפּ טויונט קלאַפּטער אין צפֿון־זעט... אמד, מסע מצרים, ווילנע 1863. „ווען מע גייט אויס שמונה־עשרה, דאָרף מען שטיין אויפֿן אַרט, איידער מע גייט צו צוריק ווי דער שיעור וואָס מע קאַן אַ פֿיר אַיילן“, חא, טו.ב. קוים בין איך אַפּגעגאַנגען עטלעכע ווערטס פֿון דער היים... מרדכי אַסטראַווסקי מאַריזיסטיבֿ, אַמענט 18 אַקאָפּ, זשיטאַמיר 1876.

2. מיו. באַעוועלן, קרייזדען. ער לאַזט ניט מע זאָל אים אַ. „ער מיינט אימר צו, עז גיט אים אב... מען טוט אים ניט רעכט מיט וואַרטן אונ מיט ווערק“, לטו, ה.ב.

3. אַרַכ. אויספֿעלן, אַפּפֿאַלן. רבֿכֿ'ו 8 פֿאַר־שיטשט 'אכזבֿ' (תּהלים, פּט, 36): „גנ איך אַבאַ“ [תּי: „וועל איך פֿעלשן]. פֿון דעם דער אויס־דרוק: „מעגסט עס טאַן, עס וועט דיר, חלילה, קיין זאַך ניט אַ“.

מיט זיך — אַ זיך די פֿיס = גיין אַ סך ביז די פֿיס הייבן אַן וויי טאַן. „ער אַ צײַט אין רײַזן האָט פֿאַרבראַכט און גוט זיך אַפּגעגאַנגען זײַנע פֿיס“, ממוס, יודל. „די פֿיס בין איך מין אַפּגעגאַנגען און מײַן ר' נחמן איז נישטאַ“, מ. י. בערדישעווסקי, יודישע כתֿבֿים פֿון אַ וויבֿן קרוי. „אַ דאָקטער וואָס גייט זיך אַפּ די פֿיס... קלעטערנדיק אויף טרעפּ צו באַ־ווכן זײַנע פּאַציענטן“, שזר, טמו, 1966 I 23.

עֵנִישׁ. עֵר — „די בינטלעך ציטער־דיקן גאַלד צום שײַער טראַגן מיר, די אַ פֿון צײַט, א. בערגער, 1956 (אַפּקלײַב). עֵרײַ.

אָפּגײַלדן — גילד אַפּ, געגילדט. אויך: גילדעווען. 1. באַדעקן מיט גאַלד (אַ מעטאַל). „דער בעכער איז ניט פֿון גאַלד, ער איז נאַר באַגעגילדט“. 2. דורך באַשניגען שאַפֿן דעם איינדרוק פֿון אַ גאַלד־פֿאַרבֿ. „די זון... [האַט] געפּטרט איר גאַנצע שײַן אויף אַפּצוגילדן דער כּאַפּערע ראַנדן“, בערג, באַט

דינעפער וו, 'עמעס', ז' 449. 3. באַשיטן מיט גאַלד, געבן אַ סך געלט. „איך שפיל ניט אין קאַרטן ווען מען גילדט מיך אַפּ". מיט זיך — „די ביסלעך וואַסער... האָבן זיך אַפּגעגילדט פֿון ניצע בליצן", ספ, יודישער קאַלאַניסט.

אַפּגילטן — אוסוו. גילט אַפּ, ~געגאַלטן (זו, ~געגילט). 1. דריטפערזאָניק. אַפּגיליקן, גע' לינגען, זיך אַננעגעבן. מצליח זען. „וועמען נאָר די קאַרט גילט אַפּ דרייט ער אַראָפּ ביים צווייטן דעם קאַפּ"; „אַז גאַט וויל, קען אַ משוגעת אויך אַ", שוו. „בעת דעם איבערפּאַלעניש... איז מיר אַפּגעגאַלטן, אַפּגעגאַלפֿן מיט חסד", מחוט. „אַסיפות", „דעם נגידס זינדל און דעם חוגס מיידל איז דאָ אַפּגעגאַלטן מער ווי אַלעמען", שו. בלאַנדזונדע שטערן ו, וואַרשע 1922. „מיינסט אַלעמען גילט אַזוי אַפּ ווי דיר?", בערג, אין אַ פּאַרגרעבטער שטאַט.

2. אויפהערן צו גילטן. מער ניט גילטן. „די צאַרישע פּאַפּיר-געלט האָט שוין לאַנג אַפּ געגילט". 3. טרו. פאַר בלוין ~געגילט. דוּ אַפּגילדן. „דינע הינט ווילן דאָס מע זאָל זיי אַ", אמד. ר' שלומעלע דער פּער פֿון דער קהלה, ווילנע 1870. „ער איז ווערט געווען זיי זאָלן אים אַ", קמ, 1867, № 11. „מלמדים גילט מען דאָרט [אין וואַלין] אַפּ. זיי גייען אין גאַלד", מחוט. „די אַנטדעקונג פֿון וואַלין". ווען מע וואַלט מיך אַפּגעגילט, וואַלט איך אייך נישט גענומען אַזאַ אַלטן מאַן", אַפּאַ. אין פּוילישע הענדער. „פֿון אויבן אַ עס זאָל אויסזען ווי גאַלד", דאָס פּאַלשע וויב, לובלין 1895. „עכץ. עניש".

אַפּגיסן — דער, זן. 1. דוּ אַפּגיסן. „אויפֿן שרעכטיש אַ הערצליכבייט... אייניקע אַן פֿון גיפּט", ברון ברכיה, דער חלוץ, נ"י 1927. 2. אַפּפּלוס, מצב ווען דאָס וואַסער פֿון אַ ים טרעט אַפּ פֿון ברעג. אויך פּראַצעס פֿון אַט דעם אַפּטרעטן. אַ בענקטיקער אַ. „אין דער צייט פֿון אַ טוט מען זיך אַ וואַרף צום אַנטבלויזטן ברעג פֿון ים", י. יאַכניסאָ, גענינג נאָך שפּיז, קענע 1924.

אַפּגיסן — טרו. גיס אַפּ, ~געגאַסן. 1. ענדיקן גיסן. פּאַרטיק ווערן מיטן גיסן. אַ און אויס-ליידיקן די כּלי. 2. גיסן אַ לענגערע צייט. דער רעגן וועט אַזוי אַ אַ גאַנצע וואַך. 3. אויסגיסן פֿון אַ כּלי אַ טייל פּליסיקייט. אַראַפּגיסן אַ ביסל. אַ וויין פֿון די פּולע כּוסות. אַ אַ פּלאַש וואַסער פֿון עמער. אַ דאָס איי בערשטער. אַ די ס(ר)אַוועטקע. „ווען גלפּך מן טרינקט אויש איין כּלי, מוּן צו פֿאַר אַפּ גיסן אַנער [= איידער] מן טרינקט", עח, כב/ד. „איידער ער מאַכט בורא פּרי הגפֿן, זאָל ער אַ ביסל אַ פֿונעם כּוס אויף דער ערד. דאָס איז אַ גוטער סימן אויף דער פּולער וואַך צו מול און ברכה", זוט, נז/א. „ווען ער האָט גע' טרונקען און דערנאָך גיט ער זיין תּלמיד צו טרינקען, זאָל ער פּרעירן אַ", ספר חסידים, ווילנע תקע"ט, סימן קיא. אַ די מכות = מאַכן עס זאָל אַפּטרייפֿן פֿון כּוס ביים אויס-

רעכענען די מכות זאָנגיק די הגדה. „בי די צען מכות גיסט מען אַפּ פֿון כּוס זיך משתּתף צו זיך בצער וואָס דער צלם אלוקים האָט גע' ליטן", ר' נאַטע הירש פֿון סלאַבאָדקער ישיבֿה. אַ אַ נייע זאָך = אויסטרינקען בראַנפֿן לכּבוד אינשאַפֿן זיך אַ נייע זאָך, אַנאָן אַ נייעם מלבוש. „געקויפֿט אַ קליאַטשע און אַרצין אין שענק זי אַפּצוגיסן".

4. באַגיסן. נאָס מאַכן. אַ עמעצן מיט וואַסער פֿון קאַפּ ביז די פּיס. „דער רעגן האָט אונדז אַזוי אַפּגעגאַסן אַז מיר זענען דורכגעניצע גע' וואַרן". „אויך העלפֿט מבטל צו זיך דעם יצר הרע... ער זאָל אַ קרויג וואַסער אויף זיך אַ, שבֿט מוסר, סדילקאָו תקצ"ג. „גיס ניט אַפּ זיך קינד פֿון די וואַסער וואָס דו שווענקסט דערמיט געזאַלצענע פּלייש, וואַרעם פֿון דעם קען קומען אַ שחי'רע אויף דעם קינד", הנ הגות סבֿות, וואַרשע 1897. „ווען מע גיסט אַרויס בינאַכט אַ פּאַמעשאַף, דאַרף מען דרע מאַל אויסרופֿן „היט אייך!", כּדי די ניט-גוטע זאָלן נע ווערן אין כּעס, אויב מע וועט זיי מלוצעם אַ" [אַברחם רעכטמאַן, יובל XLII]. קללה: „אַ זאָל מען זיך שוין מיט טהרה וואַסער", פיג: „אַ פּרייז גיט אַ גאַס אַפּ ווי אַ זוניקער גוסרעגן", ה. דאַביג, צווישן בינ-שטאַק, מאַסקווע 1941.

אַ מיט (אַן עמער) ק אַלט וואַסער = אַנט-מוטיקן, אַראַפּרעסן, מאַכן צו נישט, אויסניכ-טערן. אַ מיט קאַלט וואַסער און אויסלעשן דעם ענטוויאַזם. „איך טאַטנס ווערטער האָבן אים אַפּגעגאַסן ווי מיט קאַלט וואַסער", ספ. קאַלי-קעס. אַ מיט ק אַ כ ע ד י ק וואַסער (מיט זוד, אַקרעפּ אנט) = אַפּברענען, געבן אַ מפּלה, דערלאַנגען אַ חלק. „ווען מע גיסט מיך אַפּ מיט הייסן אַקרעפּ, וואַלט איך ניט געדאַרפֿט ווערן אַזוי צעקאַכט ווי פֿון די דאָזיקע ווער-טער", מחוט. „בישיבֿה של מטה". אַ מיט אַ פּאַמוניצע (פּאַמעשאַף, בלאַטע אנט) = שטאַרק באַליידיקן, באַוואַרפֿן מיט זידלוערטער. אַ מיט טרערן = באַווינען. „איך האָב אַפּ געגאַסן מיט הייסע, בלוטיקע טרערן מין וויסטע, אומגילקעכע קליאַטשע", מחוט, קליג' טשע. אַ מיט שנין (ליכט) = באַלנכטן, באַ' שנינען. „אַ פּולע לבנה האָט אַפּגעגאַסן די ביימער... מיט אַ מאַטן שנין", אַפּאַ, ציגני-נער, פיג: אַ מיט ק ל ו ת.

אַ נע גלו אַסער, אַ די הענט — וואַשן די הענט אַנדערפּרי לויטן אופֿן ווי דער זין שטעלט איין. די הענט ווערן אַפּגעגאַסן פֿון אַ כּלי בסירוגין, רעכטסלינקס, רעכטסלינקס, דריי מאַל אויף יעדער האַנט. „מע טאַר ניט גיין פּיר אַיילן אומגעוואַשן, איבער דעם מוּז שטיין אַ כּלי מיט וואַסער ביי דעם בעט און וויבאַלד מע כאַפּט זיך אויף, מוּז מען אַ די הענט", חא, ה/ב. „אַ גנב איז פּטור פֿון נעגל אַ", פּוול [אַ גנב לייגט זיך ניט שלאָפֿן, ער אַרבעט דאָך ביינאַכטן].

אַ פּלייש — א) לויטן זיך טאַר פּלייש ניט ליגן אומגעפּשרט דריי טעג נאָך דער שחיטה;

אויפֿן דריטן טאַג מוּז מען עס אַפּשוועקען אַדער פּליכט מאַכן מיט אַ נאַסער טוך. נאָכן אַ הייבט זיך אַן אַ ניער טערמין פֿון דריי טעג. די וואָס זענען מהרר אַ מצווה (גאַר פּרומע) זענען מקפּיד ניט צו עסן אַפּגעגאַסן פּלייש. „ווען פּלייש ליגט שוין אַ פּאַר טעג ניט געזאַלצן און שבת איז דער דריטער טאַג, טאַר מען עס גיט אַ", חא, נט/א; ב) אַפּשוועגן קען פּלייש נאָכן זאַלצן. „דאָס פּלייש דאַרף זאָ מען אין זאַל אַ שעה, נאָר לכּבוד שבת אַז מע פּאַרנט זיך מע זאָל גיט מחלל שבת זיין, אַדער לכּבוד אַן אורח הגון וואָס ער היילט זיך זייער — מעג מען אַ נאָך 24 מינוט", ספר מקור הברכה וו, מונקאַטש, תרנ"ה, קב/ב. „אַל דיא וויבבר זאָלן וואול בקי זיין אין דיא דינים פֿון ווייקן אונ' זאַלצן אונ' אפּ גיסיין", ברית מלח, אַמטש תע"ח; ג) בכלל אַפּשוועקען פּלייש. „נאָך דעם בראַטן מוּז מען די לעבער אַ, הוא הדין פּלייש אַז מע בראַט אויף דעם פּענער אומגעזאַלצן, זאָל מען אויך דאָס דערנאָך אַ", הרב מ. טייטלבוים דק"ק איהעל, ספר מעין טהור, אַרס? יאָר? סימן כו.

5. אַרויסגיסן, אַראַפּגיסן וואַסער (נאָכן קאַכן, בייים אַפּזענען). אַ קאַרטאַפּליעס, לאַקשן, באַב אַ. בכלל באַפּרעיען פֿון וואַסער אַדער אַן אַנדער פּליסיקייט בייים צוגרייטן שפּיז. טונקען בלעטער אין עסיק און דערנאָך אַ דעם עסיק. „ווען שאַלאַטן אַדער אַוגערקעס [מען מאַכט, טאַר מען גיט [אום שבת] זאַלץ דעריבער טאַן און לאַזן שטיין אין זאַלץ און דאָס וואַסער אַ", שלחן ערוך אורח חיים יורה דעה ומנהגים של כל השנה, לעמבערג [אַנהייב 19, י"ה].

6. אַרנגיסן אין אַ פֿורעם צעלאַזענערהייט, אין אַ פּליסיקן צושטאַנד, און מאַכן גרייט אַרויסצונעמען פֿון פֿורעם פּאַרהאַרטעוועטער הייט. אַ אַותיות, אַ דריידלער. אַ אַ סטאַ טועטקע. אַ מעדאַליאַנען. אַ בלינצעס = אַרויפֿגיסן מיט אַ לעפֿל אויף אַ סקאַוואַדע, וואָס שטייט אויף אַ פּענער, פֿונעם לויזן געמיש וואָס איז צוגעגרייט פֿאַר די בלינצעס. „גיס אַפּ אַ צענדליק בלינצעס אַדער טאַקע אַ טויך", א. י. ספּיר, אויס מינסק, חטאת הקהל... ה, ווילנע 1881, ז' 62. אַ אויף וואַקס — דוּן אויסגיסן מיט וואַקס, ← 163. „שפּיגל-שויבן, גישט פּאַרפּערטיקט נאָך דעם אַ, ד"ה גיט מאַטירט", ספ, וואַרשעווער יודישער פּאַמיליעו קאַלענדאַר, תרנ"ד, ז' 180.

7. אוסוו. שימערין. איבערגיסן זיך אין פּאַרשידענע קאַלירן. „זע נאָר ווי איר זינדן קלייד גיסט אַפּ אין (מיט) קאַלירן".

8. (פּר, גאַליציש) אַנשטאַט אַנגיסן. אַ דריי בלאַכעס [בראַפֿן], ז. מירער, זב נישט קיין וואוילער יונג וו, טאַרנאָו 1911. מיט זיך — אַ זיך מיט שווייס — זייער שטאַרק שוויצן (ביי אַן אַרבעט). אַ זיך מיט קאַלטן שווייס — בעת אַ קראַנקייט; בייים שטאַרקן דערשרעקן זיך. אַ זיך מיט בלוט (פֿון אַרצן) — האַבן גרויס אַראַצווייטיק, זיך פּעניקן, זיך מאַטערן. „אַז מע גיסט זיך גיט אַפּ

אונדערע גרענעצן, ד. י. זילבערבוש, שטרע-
כאלעך... ווין 1916, ז' 69.

אָפּגלויבן — [גאלעסן] אוטו. גלות אָפּ,
~געגלות. 1. אַ לענגערע צייט זיך לעבן
אין גלות. אַ לעבן־לאַנג אַ אין פֿאַרשידענע
לענדער, צווישן פֿרעמדע פֿעלקער. 2. אויפֿ-
הערן לעבן אין גלות.

אָפּגליידערן — טרו. יער אָפּ, ~געגליידערט.
נעאַל. אָפּטיילן אַזאָנדערע באַשטאָנדטיילן,
אַ צאָנדער גליד. זײ טײלן אָפּ, גלידערן אָפּ,
רײסן פֿונאַדער דעם אַלגעמײנעם פֿון דעם
קאָנקרעטן, שטערן, מינסק 1929, 4. מיט
זיך — אַ זיך פֿון דער גרופּע. זײַג.

אָפּגלייזערן — טרו. יער אָפּ, ~געגלייזערט.
זײַג פֿאַרגלייזערן, אַ פֿײַשויד, אַ פֿעטשאַ.

אָפּגליטישן — טרו. גליטש אָפּ, ~געגליטישט.
מאַכן עס זאָל זיך נישט האַלטן אויף אַן אָרט,
עס זאָל זיך אַוועקרוקן. „זײַ ערשטי קענטי זײַן
דש יעקב... קענטי די עורות אב גליטישן פֿון
זײַן הענד אונײַ האַלז, רײ משה אַלשיך, תּורת
משה, אײבז, קאַלסרור 1770.

מיט זיך — 1. ענדיקן זיך גליטשן, זיך
מער נישט גליטשן. 2. זיך גליטשן אַ לענגערע
צײַט. „די ייִנגלעך האָבן זיך אָפּגעגליטישט אַ
גאַנצן נאַכמיטאַג און געקומען אַהײם פֿאַר-
פֿרייענע.“ 3. אַוועקגליטשן זיך אויף אַ
באַשטימטן מהלך. אומויליק אַוועקרוקן זיך.

אָפּגלייבן — אוטו. גלייב אָפּ, ~געגלייבט. 99
~גלייבן (נד). 1. מער נישט גלייבן, אויפֿ-
הערן צו גלייבן. 2. גלייבן אַ לענגערע צײַט.
3. אָנגעטרויען. „פֿאַסט און טעלעגראַף גע-
פֿינען זיך אין די הענט פֿון דער רעגירונג און
יעדערער מוז איר אַ זײַן קאַרעספּאַנדענט“,
ב. ביק, אונזערע פֿאַדערונגען, זשענעוו 1905,
ד' 6.

אָפּגלייזן — טרו. גלייז אָפּ, ~געגלייזט. 1. באַ-
גלייזן. באַדעקן מיט אַ גלאַז. דײַ אָפּגלאַזערן
— ענדיקן גלייזן. פֿאַרטיק ווערן מיטן
גלייזן.

אָפּגלייזן — אַדו. דעשמ. נר. הגם. כאַטש.
„די קינדער האָבן אָנגעהויבן צו האָבן גוטע
האַפֿנונג זייער פֿאַפּא צו זען... אַ זײ האָבן
אײם שוין קײם געדענקט“, טױבע סענאַל, עולם
המעשה, וואַרשע 1883.

אָפּגלייבן — טרו. גליבן אָפּ, ~געגליבט,
~געגליבן. 1. פֿאַרענדיקן גליבן. פֿאַרטיק
ווערן מיטן גליבן. 2. גליבן אַ לענגערע
צײַט. 3. גליבן מאַכן. גלאַט מאַכן. אַ אַ וועג.
„אײדער מער לײגט אײס רעלסן, גליבט מען
פֿריער אַפּ די ערד“.

4. אָפּמעסטן, אויסרעכענען אין פֿאַרויס עס
זאָל זיך באַקומען גליבן. אַ די פֿיסלעך פֿון
טיש. „דער שנידער מוז אַ דעם אײבערשלאַג
מיטן אונטערשלאַג“.

5. האַלטן (מאַכן) גליבן סאַציאַל, פּסיכאַ-

5. אומקלאַר, מוושטש בילד, אײמאַזש. זײ
איז געבליבן נאַר אַ שוואַכער אַ פֿון ברויט
מיט קרויט, פּרַג, צום עולם התּוהוּ. „אײז
משה געווען... אַ קאַלעקטיוו פֿאַנטאַזיע־בילד...
אַן אַ פֿון אַמאַליקע געשיכטלעכע שפּיגלונגען“,
קאַר 11, ז' 30.

6. אַנזווערעניש, רמו, אַנדיט. „איר שײַנ-
קײט האָט באַקומען אַ באַזונדערן חן, דעם אַ
פֿון ערנסטע מחשבות“, ד. י. זילבערבוש,
שטרעכאלעך... ווין 1916, ז' 29. „אײצט
ווערט אַלץ באַלויכט מיט בלוט־רויטן פֿלאַקער
פֿון שלאַכטפֿעל, מיט אַ געלן אַ פֿון דער
ייִדישער לאַטע“, ימ. קרז, 1942.

7. אײבערבלעב, זכר. „ווער האָט געקענט
דעם אַ פֿון אַ וויטן שמיכל פֿאַרהיטן“, א.
שומיאַטשער, אין עטהען פֿון ליבשאַפּט. „עס
טראַגט זיך פֿון זײ אַ שוואַכער אַ פֿון אַ גע-
זינטערער סבֿיבֿה, בעמ וו. „זײ... האָט דאָ
אַרנגעשיקט די לעצטע אומעטיקע אַ פֿון איר
אונטערגריינדיקער פֿראַכט“, ה. ל. זיטניצקי,
דעם זײַנס הַזל. „מיר וועלן אַוועקפֿליצען און
אײבערלאַזן נאַר זיך אַ בליאַשטשענדן לאַנגן אַ“,
ר. אַדעלשטיין, דער פֿאַטאַשיר, וואַרשע 1914,
ז' 12.

8. צײַכן. חותם, כאַראַקטעריסטישער שטריך.
„אין זײַנע אויגן איז געלעגן דער אַ פֿון אַ בר-
מינן“, אַש. תּהיִל־יוד. „ער איז קײנמאַל נישט
געווען אַייגיגעל, נאַר שטענדיק אַן אַ פֿון
צווייטע“.

אָפּגלאַנצן — אוטו. גלאַנץ אָפּ, ~געגלאַנצט.
1. מער נישט גלאַנצן, אויפֿהערן גלאַנצן. „אין
אײנע דריי יאָר האָט זײ אָפּגעגלאַנצט.“ זײַן
טאַלאַנט האַלט שוין במש אַ“. 2. גלאַנצן אַ
לענגערע צײַט.

3. אָפּשפּיגלען, אָפּשײַנען. „זײ זילבערנע פֿע-
דעס פֿון זײַן זילבער־באַרד גלאַנצן אָפּ אין די
ליכטיקע שטראַלן פֿון דער גינגאַלדענער זון“,
שע. פֿון פּסח בײַז פּסח. „שוין איז אויך אַרויס
אַ רעגנבויגן... און אויף די נאַסע דעכער אָפּ-
געגלאַנצט, סעג פֿאַעמטן, וואַרשע 1926, ז'
137. „אַלע מויערן זײַנען אָפּגעפֿאַרבעט... און
גלאַנצן אָפּ פֿריידיק פֿון די רויטע, פֿאַרייענע
דיקע זונענשטראַלן“, לײזער קאַצאָוויטש, הר
מאַרעסקעס, מינסק 1933.

4. טרו. מאַכן גלאַנציק דורך ריבן, פֿאַלירן,
באַשמירן מיט אַ בלאַנקענדיקן שטאַף. אַ דעם
סאַמאַוואַר. אַ די שטיוול מיט דוועגען. אויך
מיט זיך. זײַג. „עכײַן עניש“.

אָפּגלאַנצן — אוטו & טרו. גלאַנץ אָפּ, ~גע-
גלאַנצט. אָנקוקן מיט אויסגעגלאַנצטע אויגן.
אַ מיט באַזונדערונג (מיט פֿאַראַכטונג). „דער
נאַך האָט ער אונדז אָפּגעגלאַנצט מיט אַ שטיל-
קײט אין די אויגן“, וויס, אַ הייטער שבת־טאַג.

אָפּגלוכטן זיך — אוטו דריטפּערזאָניק. גלוסט
זיך אָפּ, זיך ~געגלוסט. מער נישט גלוסטן.
אויפֿהערן צו גלוסטן. „זײ האָבן געהאַט אַזאַ
מפּלה, אַן סײַוועט זיך זײ שוין אַ אײבערצוגײן

די נעגל במש אויפֿשטיין — מאַכן זיך שריים,
גלייבעניש. „מע טאַר זיך נישט אַ די הענט
אײנערפֿרי אויף דער בלויער ערד, נאַר אין
אַ כלי“, שמירת הנפש, ירושלים תשי״ג. „דאָס
אַ זיך מיט שפּעלעך הייס וואַסער [אין באַדן]
איז אַ רמו אויף דעם נהר די נור (זוהר, צו),
טײַך פֿון פֿענער, וואו די נשמה טוֹבלט זיך יע-
דער ערבֿ שבת“, [אַ רעכטמאַג יובל XLII].
„בענקען הענט געזונטע, נאָכן אַקער... נישט
מיט בלוט זיך אָפּצוגיסן, נאַר מיט שווייס“,
אַל וו. יְהוּדָה המכבי און דאָס מלחמה־מידע
פֿאַלק“.

זײַג. עכײַן. עניש. יער (יין,
קע). ערײַ.

אָפּגיפּסן — טרו. גיפּס אָפּ, ~געגיפּסט. 99
~גיפּסעווען. 1. באַשמירן, באַדעקן מיט
גיפּס. אַ אַ לײמענע סטאַטועטקע. 2. מאַכן
אַ פֿורעם פֿון גיפּס. אַ אַ געביס צײַן. זײַג.

אָפּגלאַזערן — טרו. זור אָפּ, ~געגלאַזערט.
99. ~גלאַזירן. אויך: ~גלאַזירן.
באַדעקן מיט גלאַזיר.

אָפּגלאַזן — טרו. גלאַז אָפּ, ~געגלאַזט.
1. אַרייַנשטעלן גלאַז אין פֿענצטער, שרענק אע.
אַ דעם נײַעם בנין. 2. מיט צעלאַזענעם צו
קער באַדעקן, באַשמירן, אײבערציען פֿינגער-
בעקס. אַ די פֿאַנטשקעס, די לעקעכלעך.

אָפּגלאַנצן זיך, דער. ז. 1. אַקט אַדער רע-
זולטאַט פֿון אָפּגלאַנצן. אַ (קײם) קאַנטיקער אַ.
2. אָפּשײַן, אָפּשפּיגלונג. „דער העלער אַ פֿונעם
בלאַען הימל שטעכט און בלענדט די אויגן“,
פּרוג 11, ז' 52. „דעש שמש פֿון גן־עדן, אַ ליכטיג
קער מלאך, אַן אַ פֿון זײַן ליבן נאַמען“, פּרַג,
פֿאַקטסי געשיכטן. „געזען פֿאַר זיך האָט ער
און וואַנט... אַן ליכטיקן שטראַל, אַן אַן אַ
פֿון ליכט“, ייש אײב, ה. נ. ביאַליק, „דער מת-
מיד“, „דער אַ פֿון שפּרית אויף רויטע, יונגע
פֿרויען־באַקן“, דא. שוואַרץ־רויט, וואַרשע 1910,
ז' 124. „די פֿענצטערלעך... האָבן דורכגעלאַזן
אַ קילן אַ פֿון אַן אַרעמען וויטן זון־אונטער-
גאַנג, מק, מוניע דער פֿייגל־הענדלער“, „דער
גרויער אַרום איז געוועזן פֿאַרצײגן מיט אַ
פֿון פֿענער אין ליכטיקע אויגן, אַלץ פֿאַ צוק,
פֿעב 1957.

3. פֿאַרקלענערטע אָפּשפּיגלונג פֿון אַ שטאַרק
ליכט. „ער איז איצט אַן אַ פֿון זײַן אַמאַליקער
גדולה“, פֿון דער שכונה אַ שײַן אַ מין אַ
און אין דעם אַ... וועלן זיען צדיקים, פּרַג,
דראַמי שריפֿטן. „וויב טיף איז דער אָפּגורנט...
איך זע פֿון גאַטס ליכט בלויז אַן אַ“, סעג,
אין קאַזמערדש. „ווען דער מענטש איז שלום
מיט זײַן גאַט, רוט אויף זײַן פֿנים דער אַ
פֿון אַ געטלעכער שײַן“, אַש. תּהיִל־יוד.

4. לויכטונג, שײַנונג. „דער אַ פֿון איר ליכ-
טיקן פֿנים... האָט זיך אויסגעזאַכט פֿעסס נאַר
ווי אַ שײַנענדיק־פֿריינטלעך שײַכעלע“, ממוט,
ווינטשפּ. „פֿון זײַנע אויגן האָט... אַרויס-
געשײכלט דער גרינער אַ“, בערג, נאָך אַלע
מט.

לאָגיש. שטעלן אין דער זעלביקער קאָטעגאָריע. **מע קען אַ רעכט, אָבער ניט אַ פֿעאיקייטן.** אַ אַ תלמיד־חכם מיט אַן עִם־הָאָרץ. „אַט וועל איך דיר גיין מעלקן די קי און אַרבעטן אין פֿעלד גלייך מיט פֿאַראַסקען צו וועמען זי גלייכט מיך אַפֿ, אַ סגולה פֿאַרן דלות, טשער־נאַוויץ תּשׁוּד. [פֿרגל: „אַט וועל איך דיר גיין מעלקן קי און אַרבעטן אין פֿעלד גלייך מיט פֿאַראַסקען צו וועמען זי גלייכט מיך אַפֿ?“, ז. מוירער, זי נישט קיין וואוילער יונג וו, ז' 46.]

6. (מאַט) ברענגען דערצו אַן אַנשטאַט **< אָדער > זאַל קענען זײַן.** = די אָפּעראַציעס אָפּזוגלייכן אַן אומגלייכקייט. אויך מיט זיך. **ױנג. עניניש.**

אָפּגליסעווען — טרוו. טעווע אַפֿ, ~געגליי טעוועט. 99: ~גלייסעווען. (שוסטערע) אַפֿ שמירן די ראַנדן פֿון וויל.

אָפּגלייטן — גלי אַפֿ, ~געגלייט. אוטוו —

1. מער ניט גלייטן, אויפֿהערן גלייטן. „די קוילן האָבן אָפּגעגלייט, זינען שוואַרץ געוואָרן.“ „די הייט ליבע האָט שוין אָפּגעגלייט.“ „דער זון מערדיקער טאָג האָט פֿאַרביק אָפּגעגלייט, אַפֿא. יעקבס געזעלטן. 2. גלייטן אַ לענגערע צייט. „די קוילן אין אויוון גלייטן אַפֿ אַ גאַנצע נאַכט.“

טרוו — אָפּברענגען די אייבערפֿלאַך מיט אַ שטאַרק פֿעיער. אַ אַ בלעך (בלם כּשרו). „ווען מן גאַנץ פֿערטיג אין [מיטן ציען חלבענע ליכטן, און זאַל מן דען הערט ווידר אב קליהן מיט קולין], עפּש, דרך הישר לעולם הבא, 99דמ, תּמ״ה? ס/ט.א.

אָפּגליקן — גליקט) אַפֿ, ~געגליקט. אוטוו, דריטפֿערטאָגיק. אויך אומפֿ — זיך איינגעבן. מצליח זײַן. אומגעריכט האָבן מזל. אַ אין קאַרטן, אין מחסר. „עס האָט זיי אָפּגעגליקט: זיי זינען אַרויס בשלום.“ „עס האָט איר אַפֿ געגליקט צו קריגן דעם בעסטן חתוּן.“ „בלויז אַ אַדמי־הראשונען האָט אָפּגעגליקט צו קריגן אַ ווייב אַן אַ שוויגער“, 99ז. 99: עס האָט אים אָפּגעגליקט ווי אַ משומד (אַ גוי, אַ ניט־יידן, ווי עשווקען); עס גליקט אים אַפֿ ווי דעם איינציקן כּהן אין קלויז [וואָס קריגט יעדע וואָך אַן עליה].

„אַז מע לאָזט אַ יידן זיך אויסוויינען, זאָגט ער אַז עס האָט אים אָפּגעגליקט“, שוו. „עס האָט אים טאַקע עטלעכע מאָל אָפּגעגליקט... אַן פּאַשלינע איבערפֿאַפֿן דעם גרענעץ“, פֿער־וואַרפֿענע פֿרוי, וואַרשע 1876. „דו פֿרייסט זיך... וואָס עס האָט דיר אָפּגעגליקט צו טאָן אַן עכירה, און דײַן פֿרייז איז ניט פֿון די הנאָה פֿון איר, נאָר פֿון איר טואוונג, ר' גרשוו מאיר באַיאַרסקי, דעם יצר הרע'ס שוהלע, פּיעטריקאָו 1911. „עס האָט אים אָפּגעגליקט עפעס דאָרט אין די אייבערשטע וועלטן מתקן צו זײַן, אַט. תּהלים:יז.

טרוו — באַגליקן. גליקלעך מאַכן. רײַך מאַכן. „ער זאַל מיך אַ קען איך עס ניט טאָן.“ **עניניש.**

אָפּגלייטן — טרוו. גלעט אַפֿ, ~געגלעט.

1. פֿאַרענדיקן גלעטן, מער ניט גלעטן. 2. גלעטן אַ לענגערע צייט.

3. צערטלעך מיט דער האַנט באַרירן אַ טייל פֿון אַ צווייטנס קערפֿער. אַ דעם קינד אַן אַרט וואָס טוט וויי, אַ די בעקלעך וואָס זײַנען ווי פֿאַמפּעשקעס. אַ און אויסקושן די הענטלעך. „סינעסטל ווייך אויסגעפֿעט, די שנעפעלעך שוין אָפּגעגלעט“, פֿרץ, לידער און פֿאַמעטן.

4. אויסגלייכן, ברענגען אין אַרדענונג גלעטנדיק מיט דער האַנט. „מע האָט אָפּגעגעסן, דער פֿעטער גיט אַ גלעט אַפֿ די באַרד“, י. קע־שיניווסקי, דער מעדאַליאַהן, אַדעס 1875. אויך טאָרן זיי ניט פֿלעכטן זייערע האַר אום שבת, נאָר זיי אַ מיט דער האַנט, אָבער ניט מיט אַ היסער“, 202, פֿא/א.

5. באַרירן אַ טייל פֿון אַ צווייטנס קערפֿער מיט אַ זאָך. אַ די אויגן מיט אַ וואַרעם, נאָר־וואָס אויסגעלייגט איי — אַ סגולה צו אַ גוטער ראייה און אַ היילמיטל פֿאַר קראַנקע אויגן. גלייביניש: אַ אַ מכה, אַ געשווילעכץ — מיט דער טויט ער האַנט פֿון אַ גוט־ייד אַ צדיק. באַרירן כּדי די מפה זאַל פֿאַרשווינדן.

6. אָפּפֿרעסן. מאַכן גלאַטיק) מיט אַ מכשיר, מיט אַ פֿלעטאָפּיון. אַ די שפּיצן פֿון דער בלוז קע. „זיי זינען גלאַט און גלייך ווי מע האָט זיי מיט דעם הובל אָפּגעגלעט“, משניות, סדר זרעים... שחתיק ר' לוי ברי אַברהם ב״ק, טשערנאָוויץ 1862. „די פֿאַל־מאַשינעס וועלן אָנהייבן שלפֿפֿן דעם לעדער, אים אַ“, א. אַב־טשור, זב, 14 אַקטיאָבער, מאַסקווע 1931.

7. פֿאַרגלעטן, אויסגלייכן אַ סכּסוך. „פֿראַנק־רײַך... גלעט שוין אַפֿ מיט די שכנים, אין דער מדינה אַליין איז ניט רואיק“, קמ, 1868, № 34 אַ עמעצן מיט זיסע רייד.

אויך מיט זיך — קזוו. **ױנג. עניניש.**

אָפּגמרן — [גאַמרן] טרוו. גמר אַפֿ, ~גע־גמרט. אָפּענדיקן. פֿאַרענדיקן. „מע מוז טאָן איידער זיי וועלן דאָרט צווישן זיך אַ“. שוואַר־צער יונגערמאַן, דער אומבעקאַנטער בוכהאַלטער, אַדעס 1907, ז' 75. **עניניש.**

אָפּגנבעטן — [גאַנווענען] טרוו. גנבע אַפֿ, ~געגנבעט.

1. מער ניט גנבענען. „ער איז איצט אַן ערלעכער מאַן: וואָס ער האָט געקענט האָט ער שוין אָפּגעגנבעט“. 2. גנבענען אַ לענגערע צייט. אַ אַ גאַנץ לעבן פֿון די אַרבע־טער.

3. אַראָפּנעמען גנניכה, אומבאַמערקט. „דער מענטש וואָס פֿאַרקאַרגט זײַן עסן... האָט אַ פנים ווי אַ בעל־עגלה וואָס גנבעט אַפֿ פֿון זײַן פֿערד אַ יארמלקע האַפֿער“, אַמד, אמרי בינה, ווילנע 1864.

4. אַראָפּנעמען (אזוי ווי גנניכה) צייט פֿון אַן אַרבעט פֿאַר אַן אַנדער טואונג. אַ פֿון דער צייט פֿון לערנען זיך צו שפּילן אין הויף. אַ פֿון בעל־הבית האַלבע שעהן. „אויך האָב מיר קוים דיא

שעה [אַפֿגנניכט, דען איך האָב פֿיל צו טאָן], פֿראַגב, ז' 43.

5. דוו צוגנבענען. „פּילנעווע דעם גנב און ער וועט פֿון דיר אַ אַ קיכלי“, שוו. „מע האָט זיי [די יידן] אָפּגעגנבעט איינער ביים אַנדערן, פּונקט ווי מע גנבעט אַרויס בײַ יענעם אַ בהמה פֿון שטאַל“, א. י. בוכבינדער, יזאָל, 1886, № 40. „ווי זאַל זי קענען אַ דעם קינד אויס ראַכע“, מ. אַחוּן, סיפור משני בעל־השׁוּבָה, ווילנע תּרנ״ו.

מיט זיך — זיך אַרויסכאַפֿן אין דער שטיל, אַרויסשלייכן מע זאַל ניט באַמערקן. „פֿון קאַ־מערויקע אין מאַנאַסטיר איז גאַרניט קיין מהלך, פֿייגעלע האָט זיך אָפּגעגנבעט פֿרייטיק־צונאַכטס צום גלח“, פֿל. „דעמאַלט האָט ער זיך פֿון עולם אָפּגעגנבעט און אַוועק צו זיך אויפֿן הייפֿל“, ווייט, צום איידעם אויף קענט, ז' 114. **עניניש.**

אָפּגנייטן — אוטוו. גניע אַפֿ, ~געגניעט. <P: gnić. 20. אינגאַנצן אָפּפֿוילן, פֿאַרענדיקן פֿוילן. „דער פֿוס וועט אַ, מע מוז אים אָפּשניידן — און אַ סוף.“

אָפּגע־ די ווערטער וואָס מע געפֿינט ניט מיט אָפּגע... אַפֿ + דעם ערשטן אות פֿון שטאַם.

אָפּגעאָרטלייטן — אַדי, פֿאַר אַפֿאָרטלייטן, אַ פֿון העכסטן געריכט. „... איז געשטאַנען ווי אַ“, ח. ב. צימבלער, דיא גענעראַלשע... ווילנע 1887.

אָפּגעאַטעמט — אַדי, פֿאַר אָפּאַטעמען. „אַן אַיער, אַ באַוואַיקטער האָט ער גענומען באַטראַכטן דעם גאַנצן פֿלאַן.“ **ע־רהייט** — „מיט אַ האַפֿערדיקער אַ“, אַברהם פֿאַט, ליכט און שטאַט, נײַ 1967.

אָפּגעאַיירלט — אַדי, פֿאַר אָפּאַיירלען. אַיע הענט, אַ געשמאַק. אַיער בריליאַנט. **ע־רהייט.**

אָפּגעאַינזאַמט — אַדי, פֿאַר אָפּאַינזאַמען. נעאַל. אָפּגעטיילט און געמאַכט אינזאַם. אַיער גויר. „... דורך דער וויסער אַיער לופֿט פֿון די פֿאַרפֿוירענע בערג און טאַלן“, ברוד גלאַז־מאַ, שטיינעוועט, מאַסקווע 1925. **קייט.**

אָפּגעאַינדזלט — אַדי, פֿאַר אָפּאַינדזלען. נעאַל. אָפּגעטיילט, אָפּגעזונדערט ווי אַן אינ־דזל. „אַ פֿון דער גרויסער וועלט פֿון וואויל־טאַג“, יג, איק, 1957 X 11.

אָפּגעאַכט — אַדי, פֿאַר אָפּאַכטן. **ע־שור** בֿער, אַיער גאַסט. אַ גאַלאַנאַנער האָן גאַרגלט, דרייט ווי אַ חתוּן־בּחורל אַן אַיער, ר' מרדכייע, משלים. **ע־רהייט.** **קייט.**

אָפּגעאַמפֿערט — אַדי, פֿאַר אָפּאַמפֿערן זיך. **ע־שור** אַן אַיער וויכוח. ענין.

אָפּגעאַסרט — אַדי, פֿאַר אָפּאַסרן. **ע־שור** סחורה. אַ פֿאַרווערטער, אַיער ענין, שטאַנד־פּונקט. **ע־רהייט.** **קייט.**

אָפּגעקערט — אָדײַ פֿאַר אָפּאַקערן — אַ פֿעלד. — ע־רײַט. — קײַט.

אָפּגעאַרבעט — אָדײַ פֿאַר אָפּאַרבעטן — אַן אַלטע, אָדער פֿרוי. אַ צירונג, וואונדערלעך אַ. די אָדער שטאַפֿן. אָדער זאַקן. אַ שווער אָדער טאַג. איז זיאַ מיט גיוועזן אונ אַב גיערסט גיוועזן, 1871, ו/א. סתם פֿאַרשטישט נפשׁ עמל' (משלי, טו, 26): „איין אַב גיאַרסט לייב" [תי: „דער הונגער פֿון אַרבעטער".] אַ קינד וואָס איז אַ, דאָס מיינט מע האָט אים מל געווען, אייב תּנוּחָה וואָרשע תּרמ"ו, פּה. — ע־רײַט. — קײַט.

אָפּגעאַרדנט/ער — 1. טוב. יער, יע. גאָ ליצע. דעפּוטאַט, געקליבענער פֿאַרשטייער אין אַ פֿאַרלאַמענט. אינעם לאַנדטאָג זענען אַרבייט עקומען צען ייִדישע אָדער, יודישער קאַלענדאַר לשנת תרע"ב, לעמבערג 1911. 2. אָדײַ גע־שיקט, באַפֿולמעכטיקט. איך ווייט פֿון זיכרר הַאַרְדֵּנֶט דו ער איין אַב גיאַרדנטר שפּיאַן פֿון אַינער מנעשטעט פֿענדין אינט, מראות הצובֿ־אות, וואַנדובעק 1718.

אָפּגעאַשט — אָדײַ פֿאַר אָפּאַשן. „אויף יעדער זעט פֿון יאַרן און זכּרון, / הענג איך אויף אַ תּלִיחַ / צווישן אָדער זונען, טובֿ, פּוּוּ, וו. ז' 388.

אָפּגעבאַדן — אָדײַ פֿאַר אָפּבאַדן (זיך) — אָדער קינדער, אַן אָפּגעווינדלעטער, אַן אָדער, אַן אויסגעצוואַנגענער, האָט ער אַראַפּגעלאָזט דעם קאַפֿ. — ע־רײַט. — קײַט.

אָפּגעבאַזונדערט — אָדײַ פֿאַר אָפּבאַזונדערט. „אָפּגעזונדערט, אָפּגעטיילט, אָפּגערוקט. דאָס דאַמאַליקע ייִדישע לעבן איז געווען... אַ פֿון דעם געט נישט־ייִדישן לעבן, הקדמה צו משפּחה מאַשבער, איקוף־אויסגאַבע.

אָפּגעבאַטן — דאָס. ין. תּנאַים. „לחתום בפּנסק המעטריקאַל... כּך וכך היה האָפּגעבאַט... וביום כּך וכך היו הנישואין, ר' אַבְרָהָם יעקב הלוי הורוויץ, שו"ת צור יעקב, בילגארי תרצ"ב, ז' 74.

אָפּגעבאַלבעט — אָדײַ פֿאַר אָפּבאַלבען — אַן אָדער דרשה. אָדער נאַרישקייטן. — ע־רײַט. — קײַט.

אָפּגעבאַקט — אָדײַ פֿאַר אָפּבאַקן — 99: „געבאַקן. אַט ברויט. אַן ווי אין אַן אויוון. האָט מען געפֿונען אויסגעטריקנט ברויט... אין 1800 יאַר צוריק, ש. ז. קרית אייב, נ. רובאַקין, וואונדער אויף דער וועלט, קען דאָס 1895. יאַר ברויט = (ד) ראַזעווע ברויט, וואו דאָס האַרשע, די קאַרע, איז אויפֿגעהויבן, אָפּגעטיילט פֿון דאָס ווייכע [אַ סימן פֿון נישט גוט אויסגעבאַקן ברויט]. — ע־רײַט. — קײַט — „פֿון אַ שוין פֿאַרשטיקטע שוואַרצע רעפּטלעך ברויט, הערשט לייב קאַזשעבער, קאַזשע זיאַנע גימנאַזיע, טשערנאוויץ 1937.

אָפּגעבאַקעוועט — אָדײַ פֿאַר אָפּבאַקעווען — וואָס האָט פֿאַרפֿעסטיקטע זעטן, ברעגן,

באַקעס. אָדער ברעגן פֿון טעג, אַ מיט שטיינער (ציגל, קלעצער אַ).

אָפּגעבאַרנט — אָדײַ פֿאַר אָפּבאַרנטן — כּלים, אָדער פֿון די שכינים. אַן אַ יודלואַרט. — ע־רײַט. — קײַט.

אָפּגעבאַרעט — אָדײַ פֿאַר אָפּבאַרען — אַן אָדער קאַפּטע. אָדער פֿעל פֿון דער אַלטער קליאַטשע. ער איז אַ, פֿאַרזונקען אין דלות. אַן אומבאַהאַלפֿענער, אַן אָדער. „איך דעם כּיס געפֿינט מען אַ דרייער, אויף טאַלטל אַן אַן קליפּט, גנבֿ־ליד. „שפּרינגט מען אַרײַן אין אַן אַן טייליק, מ. דלוגאַטש, דער לאַכזיקער ווערטיל זאָנער, לעמבערג 1883. דאָס פּנים פֿאַרכאַרעט און אַלט ספּאַדיקל אַ, אבג. „האַט דער מחותן געגעבן אַ גרויסן אַן קעל־בערנעם תּפֿלין־זאַק, ייִל, דאָס פּוילישע יונגע, אַדעס 1895. „אַן אַ יודל, בליך, גרוי ווי אַ טויבֿ, ממוט, טאַקעט. אַן אָדער — וואול. וואָס האָט שוין אַ סך מאַל געהאַט סעקסועלן פֿאַר־קער. אויך אָפּגעבאַרעוועט. „מזן אָדער בתיחודה, די קאַפּטע, וועלכע איז שוין פֿון לאַנג אויס בתולה נאָר אַ זקנה, ישראל חסר־כה, [אַ. גאַרנשטיין], זלינדעפּקער לעבענדע פּהאַטאַראַפּהיע, באַרדיטשעו 1891, ז' 27. — ע־רײַט. — קײַט.

אָפּגעבאַרשט — אָדײַ פֿאַר אָפּבאַרשטן — אָדער מאַנטל. אָדער רעפּוטאַציע. — ע־רײַט. — קײַט. אויך: „געבאַרשטן.

אָפּגעבאַרדנט — אָדײַ פֿאַר אָפּבאַרדענען — אַן אַ באַדעקנס.

אָפּגעבוויגן — אָדײַ פֿאַר אָפּבויגן — אָדער צווייגן. אַ זעטל פֿון בוך. אָדער טשואַק. אָדער זויס פֿון קליי. — ע־רײַט. — קײַט.

אָפּגעבוירט — אָדײַ פֿאַר אָפּבויען (זיך) — אַ הויז. אַ גאַס, אַ נאָר דער שריפּה. שוין פֿאַרטיק אַ. „אַן אָדער = געשטאַרבענער, אומ־איידל. — ע־רײַט. — קײַט.

אָפּגעבוונג — די. ען. פֿראַצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אָפּגעבן (זיך). כּסדרדיקע אַ.

אָפּגעבוונדן — אָדײַ פֿאַר אָפּבונדן (זיך) — אַן אָדער בייזער הונט. „אַן אָדער = אַ גע־געטע. „הותרה הרצועה — הייסט דאָס עס איז שוין אַ דער בייזש פֿון דעם בייזש־שטעקל, ד"ה מע וועט שוין מער נישט שמעסן, אמד, אַמערקאַנער געטיכטע, ווילנע 1899. „צונגען אַ, אויגן אָנגעצונדן — וועט פֿאַר די געטראַגן קען יעדער אונדז באַדאַנקען, יחואש, דאָס ליד פֿון די כּרמים. — ע־רײַט. — קײַט.

אָפּגעבורבלעט — אָדײַ פֿאַר אָפּבורבלען — אַן אָדער תּפֿילה. בקשה. אָדער טרייסטווערטער. — ע־רײַט. — קײַט.

אָפּגעבושעוועט — אָדײַ פֿאַר אָפּבושעווען — אַן אָדער זאַווערוכע. אָדער כּוליאַנעס. „שווערע טראַפּנס פֿון שוין לאַנג אַן גאַס־רעגן, ד. פּעלדמאַן אייב. א. סליסאַרענאָק, דער שוואַרצער מאַלעך, באַקאַא, יאַר. — ע־רײַט.

אָפּגעבייטן — אָדײַ פֿאַר אָפּבייטן — אַ קליידי. אָדער סחורה. אָדער צענער. — ע־רײַט. — קײַט.

אָפּגעבייטלט — אָדײַ פֿאַר אָפּבייטלען — אָדער מעל. אָדער יאַלד. — ע־רײַט. — קײַט.

אָפּגעביילדעט — אָדײַ פֿאַר אָפּבילדן. וואָס האָט אַן אָפּבילד. „רעאַליטעטן, ווי זיי ווערן קאַנקרעט אַ בייס מענטשן אין קאַפֿ, 1934, 43.

אָפּגעבייסן — אָדײַ פֿאַר אָפּבייסן — אַן אָדער עפל. אַן אָדער המוציא. אָדער ציצה. „כאַפּט מען זיך צום פּיסום פֿון אַתּרוג און מע דערזעט אַן ער איז מחילה אַן אָדער, שע. „דער אַתּרוג. „ווי דורך אַ דינע זיפּ גנבֿעט זיך אַן אָדער לבנה, ספּ. סודות. „געבליבן זיבן שטאַרק פֿאַרוואונדערט מיט אַ נאָר וואָס האַלב־אָדער הייסער קאַרטאַפּליע אין מויל, וויסן, דער אָרעמער יונג. — ע־רײַט. — קײַט.

אָפּגעבלאַזן — אָדײַ פֿאַר אָפּבלאַזן — אָדער ענער שטייב, שניי אַ. אָדער שופֿר. — ע־רײַט. — קײַט.

אָפּגעבלאַנקט — אָדײַ פֿאַר אָפּבלאַנקען — אָדער שטאַפֿן. אָדער זילבערוואַרג. „איך גיי צו אָדער שנייען, צייט, גש ו טויט־געפֿיל. — ע־רײַט. — קײַט.

אָפּגעבלאַסט — אָדײַ פֿאַר אָפּבלאַסטן — אַן אָדער פּנים. אָדער קאַלירן. „מיט אָדער ליפּן... נאַכ־געזאַגט מיט הסכמה, נט, משפּחה מאַשבער וו. — ע־רײַט. — קײַט.

אָפּגעבלאַקירט — אָדײַ פֿאַר אָפּבלאַקירן — אַן אָדער קליידי. אָדער סחורה. אָדער ליפּן. „מיט די זער בשורה האָט זי... אָפּגעפֿרישט דעם פֿאַר־געסענעם אָדער אַן טרוים, אמד, ר' שמעון באַבון, ווילנע 1874. „דער פֿאַטער פֿון דעם צווייטן, שוין אַן דור, בעמ ו. — ע־רײַט. — קײַט.

אָפּגעבלאַקעוועט — אָדײַ פֿאַר אָפּבלאַקעווען — דוּו אָפּגעבלאַקירט. אָדער קאַפּטע. אָדער אידיי. „אינאַיינעם מיט אָדער, אָפּגעפֿאַרענע, כּלומרשט נאָר דער מאַדע גענייטע קליידלעך, ממוט. הינטשפּ. — ע־רײַט. — קײַט.

אָפּגעבלאזיקט — אָדײַ פֿאַר אָפּבלאזיקן — אָדער קערפּער. אָדער יאַרן אין תּפֿיסות. „טראַגן אין זייערע קרומע נעגל אָדער און שטומע ליע־מער, הל, פּבּס פּותל מערבי. „דאָס אויס־געצערטע און אָדער פּנים פֿון דער געטאַ, פּמ. טראַט פּון דויעט, מאַסקווע 1966. — ע־רײַט. — קײַט.

אָפּגעבלויזט — אָדײַ פֿאַר אָפּבלויזן — מיט אַן אַייבערשטן טייל פֿון קערפּער. — אָפּגעבלייט. — קײַט.

אָפּגעבלויט — אָדײַ פֿאַר אָפּבלויזן — „צי ווייסט זי [די בלויזע וואַנדערבלום] אַן ווען איר בלוי וועט זיבן אַ, וועט זי זיבן טויט, מלך ראַוויטש, עיקר שכחתי, מאַנטראַעל 1969.

אָפּגעבילדעטע — אַדי, פּאַר. לר: <Lit> nublūkes. אָפּגעבילדעטער, אָפּגעקראַכן.

אָפּגעביליאַקט — אַדי, פּאַר. אָפּביליאַקן. דזו אָפּגעביליאַקירט. אַזע אויגן, אַזע שויבן, פּאַרקריפּלט, אַלט און אַזי, יהוּאַש. „די זיבן פּאַרבן זינד צעקנייטשט און אַזי, מל.

אָפּגעביליאַקירט — דזו אָפּגעביליאַקירט. „ניט קיין צוצגענייקע רויטקייט, נאַר עפעס אַן אַזע, טעג, מיטע זיבן יאַר אין תּל־אַב־בֵּי, בֵּיא 1949. ע־רַה־יִיט. קִיִּיט.

אָפּגעביליאַקעוועט — דזו אָפּגעביליאַקעוועט. די אָפּטע פּאַרעם אַזוי ביי ייל, ממוט, טע, פּרוג, ספּ, אָפּאַ, ייז, פּמ. אַן אַזע קראַסאַר וויצע. אַן אַזע פּאַטאַגראַפֿיע. ווערן אַזי אויף דער עלטער. שרעבן מיט אַן טינט. „אויסטאַן פֿון זיך דעם אַזי מאַנטל פֿון יחוּס, אַב־רַהט יצחק בוכבינדער (איש אדעסא), דער בלומען גאַרטן, ווילנע 1885. ע־רַה־יִיט. קִיִּיט — „אַזנדרוק פֿון אַזי, ש. גאַדינער איבז, מ. גאַרק, קלימ סאַמינס לעבן, מאַסקווע 1937. אויך: ~ געביליאַקעט — „סיזינען אַלע שיינקייטן געלעגן אַזי, רוב, אויף די חורבות פֿון וואַרשע.

אָפּגעביליאַקעוועט — אַדי, פּאַר. אָפּביליאַקירט. קעווען. דזו אָפּגעביליאַקעוועט. אַן אַזע פּאַטאַ גראַפֿיע, אַזי מיט אַן אַב־אַטל, ייז, ניט טויט, ניט לעבעדיג, ווילנע תּרַג־ח.

אָפּגעביליט — אַדי, פּאַר. אָפּביליען. אַזע עפּלבוים, אַן אַזע, אַן פּאַרועלעטע יוגנט. „אַרום די ווינקלען פֿון אַן מויל ציטערט דער באַגער, נחום יוד. „מיטע ליבע לאַנען... גענומען האָבן וויאַנען, פּאַרדאַרט און אַזע, ב. לאַפֿין, צייכנס. ע־רַה־יִיט. קִיִּיט.

אָפּגעביליזט — אַדי, פּאַר. אָפּביליזן. אַזע בריסטן. אָפּגעביליזט. ע־רַה־יִיט. קִיִּיט.

אָפּגעביליכט — אַדי, פּאַר. אָפּביליכט. אַזע טינט, אַזע סחורה, אַזי פּנימל. ע־רַה־יִיט. קִיִּיט.

אָפּגעבילעטערט — אַדי, פּאַר. אָפּבלעטערן. אַזי אַן אַזי פּאַרק. „גליווערט... אויף אַן אָפּגעבילעטערט צווינג פֿון אַן בויס, חג, טמז, 1969 x 24. אויך: ~ געבילעטלמ, לע, איז, רִיַה תּשכ״א. קִיִּיט.

אָפּגעבן — טרום. גיב אָפּ [— אויסגעבן, 169]. ~ געגעבן. 1. פּאַרענדיקן דעם פּראַצעס פֿון געבן. מער ניט דאַרפֿן געבן, דערלאַנגען. אַזי דעם שליסל דעם גנב אין די הענט אַרײַן. „ער האָט שוין אָפּגעגעבן אַלץ — ער איז שוין פּוּרט, „דאָס לעצטע העמד אָפּגעגעבן, אַבי אַ גביר צו זײַן, פּוּל. אַזי דעם לעצטן ביסן. אַזי עפעס עמעצען אין די הענט אַרײַן. 2. אַוועקגעבן. געבן אויף ניט צו באַקומען צוריק. שענקען. אַזי פּאַר אַזי שײַבוש. אַזי אויף אַ גוטן אַופֿן. אַזי אין גלעזן געלט. אַזי רובל פּאַר רובל. „געגעבעט און אָפּגעגעבן צדקה —

הייסט געגנבֿט; „דאָס לעצטע אַזי אַבי ניט לעכערלעך צו זײַן, שו. אַזי אַן אוצר — די יונגע יאַרן און צניעות. „ביי אַיך אָפּגעגעבן — ווערט געזאַגט צוזאַמען מיט אַ דאַנק אָדער אַנשטאַט אַ דאַנק בײַם באַקומען אַ מתנה צו אַ פּריידיקער געלעגנהייט. אַזי די לעצטע כוחות פּאַר... אַזי די קאַפּאַטע=שטאַרבן. „איז ביי מיר געווען אַ געדאַנקען קינדער צו פּאַר זאַרגן, זיי אַלץ אָפּגעגעבן, „ליאַנדאַר בשׁ, חיל־נע 1844, זי 56. „יענעם גיב איך אָפּ אַ האַלבן אייגנטום, פּמ. „אַלע פּלאַמען פֿון מיין יוגנט האָבן איך לאַנג שוין אָפּגעגעבן, טעג, לירישע לידער, קינעו 1919.

3. געבן געצוואונגענערהייט, ווען עס איז ניטאָ קיין ברירה. אַזי דעם רויבער אי געלט אי צירונג. גיט אָפּ פֿון אַיך די קליידער אויך. נוי האָבן זיי פֿון זיך אַראַפּגעוואַרפֿן די קליידער ביז צום העמד, מעשה אומן. „ווער עס עסט ביי די דישטן פּלייש, מוז זיי אַזי די בייגער; „ווער עס קריגט פֿון די דישטן איין בייין, מוז זיי אַזי דעם גוף און די נשמה, שו [אונטער נאַצי־אַקופּאַציע: אַפּילו דער וואָס דינט זיי — ווערט ליקווידירט פֿון זיי].

4. צוריקגעבן אַ גענומענע (געלענע, פּאַר־כאַפּטע, געפֿונענע) זאַך. „געבֿנען איז אַ גרעסערע חרפה ווי אַזי, שו. „בײַם אַזי ציטערן אים די הענט, פּוּל. „אַ בוישה איז נאַר צו געגעבען, אָבער ניט אָפּגעגעבן; „דער זכרון דינט בײַם באַרגן, און בײַם מאַנען, אָבער ניט בײַם אַזי; „אויף גמילות־חסדים שטייט די וועלט, און פֿון ניט־אַזי גייט זי אונטער; „ווען פּרייט זיך גאַט ? אַז אַן אַרעמאַן געפֿינט אַ מציאה און גיט זי אָפּ, שו [לויט... זיעל עני המחזיר אַבדה לַבְּלִיָּה, פּסחים קיג/א]. „מבֿ־טיח זיין און ניט אַזי — פּאַרשפּאַרט מען אַ קראַם צו האָבן [— קיינער וועט ניט געטרויערן]; „אייביק ניט לייקענען און אייביק ניט אַזי איז אַ סוחרישער פּלל, שו. „געמען זייער גאַנץ לעבן נדבות... אַ גמילות־חסד קלאַמפּערשט, „הינט־מאַרגן גיבן זיי עיבן מיט דאַנק צוריק אָפּ, ממוט, פּישקע. „ער [דער רבֿ] זאַל פּאַ־דערן מע זאַל אַזי דעם טויטן קערפּער ניט צעשניטן, קמ. 1864, № 32. אַזי מיט פּראַ־צענט = מער, עפעס מער ווערטיקט ווי מע האָט באַקומען. „לאַזן זיי אויסרופֿן אין די שולן אַז זיי האָבן געפֿונען אַ קלייד, און ווער עס וועט זאַגן הסימן — וועט מען אים אַזי די קלייד, שהם א.ב. „אַז אַ חוֹב = באַ־צאַלן געלט וואָס מען איז שולדיק; (ב) אָפּדינען פּאַר אַ טוֹבה; (ג) זיך אַפּרעכענען פּאַר אַן עוולה וואָס מען איז באַגאַנגען. אויך: אַזי עמעצען זיין שטעל. אויך: „ער האָט אים אָפּגעגעבן זיין עוֹבדא צו פּוצן די שטייול, מִפּענח נעלמים, וואַרשע 1889, ט/א.

5. געבן צו באַזונד, צו געברויכן. אָפּטרעטן. געבן אויף אַ באַשטימטער ציט. אַזי אַ צימער צו פּאַרדינגען. אַזי אויף אַרענדע. אַזי אויף פֿינף יאַר. אַזי געלט אויף פּראַצענט. „האַט גע־לערנט דאַרטן מיט די קינדער און האָט אָפּ־

געגעבן צו די בעלי־דברים דעם בוידעם, שִׁבּוּחַ בעשט. „איך וועל אייך אַ פּאַראַנעם צימער אַזי און איך קאַנט זיך דאַרט אויסרווען, ש. יאַסע־לאַוויץ, ר' עזריאל, ווילנע 1892, זי 5.

6. געבן אין חילוף, אין אויסבײַט. אָפּדינען. „אָפּגעגעבן הרהרר און געקראַגן שלורעס אַ פּאַר, פּוּל. „פּאַר ברויט גיט מען אָפּ שטיי־נער, שו. אַזי אַ רעה פּאַר אַ טוֹבה. „דער וואָס גיט אָפּ אַ רעה פּאַר אַ טוֹבה זאַל קיין רעה אויס זיין וויז ניטט אויסגיין, מס. משלי תקע״ד, יז, 13. „אַזי שטיינער פּאַר זאַלן און ברויט איז ניט אַרײַלעך, יוֹפּאַל, 1887, № 29. אַזי ברויט = אָפּצאַלן. אָפּדינען מיט גוטס פּאַר גוטס.

7. איבערגעבן אין צווייטנס רשות אַ טייל פֿון מאַכט, פֿון פּליכטן. אַזי אַן אַינגענומענע געגנט אין די הענט פֿון דעם אַרמיי־פּירער. אַזי צו פּאַרוואַלטן מיט... „הקבֿיָה האָט ניט צו טאַן מיט בייזע לייט. נאַר ער גיט זיי אָפּ צו בייזע מלאכים, 202, ז/א. „הקבֿיָה האָט אָפּ־געגעבן דעם שטן זיין חלק, ער זאַל צו אויב יסורים אַנטאַן. 232, פּוּל. „איך האָב נאַר אַכטונג געגעבן אויפֿן עסק וואָס גאַט האָט אָפּגעגעבן די מענטשן קינדער זיך צו קלויצען דערמיט, מס. קהלת תקע״ט, ג, 10.

8. שיקן זיך לערנען אין שול, אין חדר, צו אַ מלמד. „צו פֿינף יאַר פּלעגט מען אַזי אין חדר, אַזי צו אַ בעל־מלאכה — זיך אויס־צולערנען די מלאכה. אַזי אויף דער לער. אַזי אויף אַ גאַנצן טאַג אין אַ שול. „אַט אַוועלכן גיט מען אָפּ אין די הענט אַרעמע קינדער, יתומים, און עס איז אין פּוצה פּה, בוקי בן יגלי, יוֹפּאַל, 1887, № 32.

9. שיקן אויף אַן אַרבעט, אויף אַ שטעל. „ער איז געווען געצוואונגען אָפּגעגעבן זיין טאַכטער פּאַר אַ דינסט, „און די מוטער ווערט... ווידער... אין אַ נגדישער שטוב פּאַר אַן אָפּגעגעבן. נט. „צי בין איך נישט דיין איינציק קינד? צוואַס האָסטו מיך אָפּ־געבן צו אַ גרויס געזינד? 29 [וואָס גרעסער דאַס געזינד, אַלץ שווערער איז די מערכה פֿון דער דינסט]. אַזי פּאַר אַ משרת, פּאַר אַ געוועל. „אַז מען איז אַ שייגעז, גיט מען אָפּ פּאַר אַ שוסטער, שו.

10. אַרײַנגעבן אין דער אַרמיי, באַשטימען פּאַר אַ זעלנער. אַזי פּאַר אַ סאַלדאַט, פּאַר אַ יוּד, פּאַר אַ רעקרוט. אַזי אין דינסט. אַזי אין סאַל־דאַטן. אַזי צו מיליטער־דינסט. „ער האָט זיך געשטעלט צום פּריוויוו און מע האָט אים אָפּ־געגעבן. „אויסברעכן הענט און פֿיס און אַזי פּאַר אַ סאַלדאַט, פּוּל. „ווי שלעכט איז דאַס מיר, ווי ביטער אַן אַ שיעור, אַז מע האָט זיך פּאַר אַ זעלנער אָפּגעגעבן, 29.

11. חתונה מאַכן (נאַר וועגן אַ פּרוי). אַזי פּאַר אַן אַלמן. אַזי פּאַר אַ בעל־עגלה. „מע האָט זי אָפּגעגעבן פּאַר אַ סאַלדאַט = חתונה גע־מאַכט מיט אַ סאַלדאַט. — 103.

12. אַרויסגעבן עפעס צו טאַן דערמיט

טאָר אַפילו נישט דערמאָנען פֿון נישט גיין אין חדר אַרצן... דער טאַטע זאל אים נישט אַ וואָס איז אויפֿן האַרצן, ס.מ.ב.

אָ אַ וויזיט — אומקערן אַ וויזיט. באַזוכן פֿון רעספּעקט וועגן. „קומט ער אַ שטעטל, גיט ער קודם־כּל אַפֿ אַ וויזיט דעם אַרטיקל רב״. „גיט ער אים [דעם מלכות] אַפֿ זען וויזיט אַזוי ווי עס איז ראוי״, איין וואונדערליכע מעשה פֿון דעם הייליקן בעל התוספות, לעמבערג 1890.

אָ חליצה — דורכפירן די צערעמאָניע פֿון חליצה. „איז דער חלוץ אַ באַזונדערער, טאָר די ווייב מיט אים אַ טאָג נישט לעבן צו־זאַמען ביז ער זאל אַ ח״ו, ש. בעקערמאַן, דער זשענסקער וואַפּראָס וו, אַדעס 1887.

אָ (א) חשבון, (א) דין־וחשבון, (א) באַריכט, רעכענשאַפֿט — גרינטלעך און קריטיש באַטראַכטן (און דערציילן אין פרטים) וואָס מע האָט געטאָן, ווי מע האָט געהאַנדלט, זיך אויפֿ־געפירט. „און פֿון וועגן דעם שכל און פֿאַר־שטאַנד פֿון דעם מענטשן קומט ער אַפּצוגעבן חשבון פֿאַר השי״ת, חזק, ס.ב., צום סוף טוט מען אים אַ רוף דין־וחשבון אַפּצוגעבן״, 29. „קיין איינער דא איז ער חשבון נישט אַ תּיכּף נאָך זינעם חודש — זא איז ער עכ״פּ מחויב זיין חשבון אויף צו שרייבן״, תקק. „אַז דער מענטש שטאַרבט אָן זיין ציטט... מיט אַ מיתה משונה... קען די נשמה נישט אַרויפֿגיין תּי־כּף... חשבון אַפּצוגעבן פֿון אירע מעש״ים, שׁט מוסר, סדילקאָו תקצ״ב. אַפֿט מיט זיך — אַ זיך אַ חשבון וואו מע האָלט אין דער העלט. „אַ זיך אַ רעכענונג וואָס עס איז שׁין, גוט און וואָס נײַן״, ממוס, ווינטש.

אָ טעאַטער, קאַנצערט אַע — שפּילן טעאַטער, אויפֿפירן אַ מוזיקאַלישע קאַמפּאָזיציע אַזזו. „מאַרגן וועט דער חזן וועטער אַ קאַנ־צערט״, יודישער פּאַר פּסה, וואַרשע 1881. „די געלעגערס... סקריפּען, קרעכצן, גיבן אַפּ קאַנצערט, ווי דער שטייגער איז פֿון ייִדישע געלעגערס, ממוס, ווינטש.

אָ טעסט — באַגריסן אויפֿן מיליטערישן שטייגער. אַרויסוויזן דרך־אָרץ, אַיך קומט טי אַפּצוגעבן. „דער רעוויראַווי פּלעגט זיך פֿאַר מיר פֿאַרנייגן אַ ט״ו, באַש.

אָ יאַרן (און יאַרן) פֿאַר אַן אַרבעט, פֿאַר אַ צוועק, פֿאַר עמעצן — אַ גרויסן טייל פֿון לעבן פֿאַררענען פֿאַר אַ באַשטימטן ציל. אויך: אַ די בעסטע יאַרן.

אָ פֿבּוּד — אַרויסוויזן רעספּעקט, דרך־אָרץ, פֿאַררענונג. „איז דריי ערטער גיט מען זיך קיין פּבּוּד נישט אַפּ: אין תּפּיסה, אין בית־הכּסא און אין מרחץ״; „ווער עס האָט אַליין קיין פּבּוּד נישט קען אַנדערע קיין פּבּוּד נישט אַ״, שו. אַ דעם לעצטן פּבּוּד — גיין צו אַ לחיה, זיך מתעסק זיין מיט אַ בר־מינן.

אָ די לייצעס — זיך אַפּזאָגן פֿון דער פּירערשאַפֿט.

אָ לעקציעס, שעהן — לערנען פּריואַט מיט איינעם אָדער עטלעכע תּלמידים.

„אין שול האָט מען דערווייל אַפּגעדאַוונט, אייִנער דעם אַנדערן גיט אַפּ אַ פּרינדלעכן גוט־שבת״, נפּתלי גרָס, מעטהלעך און משלים.

אָ אַ גלאַנץ — אַפּשנינען, אַפּשפּיגלען. „באַרשטן שׁיך ביז זיי הייבן אָן אַפּצוגעבן אַ גלאַנץ״. „די אַנגעקראַכמאַלעטע מאַנישקע האָט אַפּגעגעבן אַ גלאַנץ״, פּנוול סיטא, אַט דאָס זינען מיר.

אָ דעם געדאַנק צו עפעס — כּסדר טראַכטן, זאָרגן וועגן עפעס. אַ דעם געדאַנק (צו) דעם פֿאַראַיין, דעם קראַנקן קרוב.

אָ דאָס געווער, וואָפֿן — זיך אונטער־געבן, מער נישט קעמפֿן. „פֿון אַלע סופֿן דער סוף זאל קומען גלפּך, כּיג״ב אַפּ דאָס וואָפֿן״, האַל, מײַן אוצר, מאַסקווע 1966.

אָ דאָס געזונט, דאָס לעבן (דאָס גאַנצע לעבן, אַ האַלב לעבן), דאָס בלוט, מאַרן און בלוט — זיך מקריב זיין. „פֿאַר קינדער גיט מען אַפּ דאָס לעבן״. „דאָס גאַנצע לעבן זינעם נאָר אַפּגעגעבן פֿונעם רבינעס וועגן״, יי. „יעדער איינער האָט דעם מוט אַפּצוגעבן מאַרן און בלוט, סײַהייליק ווערן זאל נאָר געלינגען״, יחואָש.

אָ גערעכט — מודה זיין אַז עמעצער איז גערעכט. „סײַז אַ ציטט אַז מע גיט אַפּ גערעכט דעם גולן״. „איר גיט דעם רבונו־של־עולם אַפּ דעם גערעכט, מחמת איר ציטערט פֿאַר זיין שווערן משפּט, ממוס, ׳בישיבה של מטה״.

אָ אַ גרוס — ברענגען אַ ידעיה, איבער־געבן אַ בשורה, אַן אַנאָג, אַ נישט. „דעם ערשטן גרוס פֿון גאָט גיט אונז די תּורה אַפּ מיט דעם בראשית ברא אלקים״, 9. אַבראַמאַוויץ (שאול), רעליגיאָן און פּילאָזאָפּיע, ווילנע 1912. „כּי קען אַיך אַ פֿון איבער איידעם אַ גרוס״, פּרץ, דרָג׳ שריפּטן.

אָ אַ דאַנק, אַ לויב, אַ לויבעניש, אַ שבת, אַ ייִשריכות — דאַנקען, לויבן. „ער פּלעגט נאָך אַ אַ דאַנק און אַ לויב זיין ליבן נאָמען פֿאַר דעם גרויסן חסד וואָס מע לעבט״, ממוס, אין אַ שטורם־ציטט. „ער האָט אויפֿגעהויבן ביידע הענט און האָט אַפּגעגעבן אַ שבת צו גאָט״, איין וואונדערליכע מעשה פֿון צוויי גרוי־טע עשירים, לעמבערג 1895. „פּייגעלעך האָבן זיך צונויפֿגענומען... זאָגן שירה, גיבן אַפּ אַ לויבעניש צו גאָט״, שטע, יודישע שרייבער. „אַפּצוגעבן אים דעם פּינעם ייִשריכות פֿאַר דעם נח־תּרוח וואָס ער האָט זיי פֿאַרשאַפֿט״, מ. טיטש, אַרום דער פּאַבריק.

אָ האַרץ, געפּיל, ליבשאַפֿט — אַרויס־וויזן האַרציקייט, וואַרעמקייט, ליבע, „פֿאַרנידן אין וועג, איז מען פּטור פֿון אַ אַ ביטל האַרץ די אַרומיקע מיטפֿאַרנידיקע״, בערג, באַס דנוע־פּער וו. „אַ באַזונדער וואַרעמע ליבשאַפֿט גיט אַפּ מורנו הבעשט... די לאַיִדער־מאַידקאַמ־ריניקעס, ווי דער אַלטער רבי רופֿט זיי״, ד.ב. נײַ תּשׁו״ו. „אַ וואָס אויפֿן האַרצן = אויס־גיטן דאָס ביטערע האַרץ, דאָס גאַנצע ביטערניש וואָס האָט זיך אַנגעקליבן פֿאַר אַ ציטט. „ער

(פֿאַריכטן, וואָשן, רייניקן א.א.) „אַ די שמו־ציקע וועט דער וועש(ער)ן״. „מזינע שטייול האָט מען אַפּגעגעבן צום דאַרפֿישן שוטטער אויספֿאַריכטן״, י. א. קאַצאָוויטש, 60 יאַר לעבן.

13. צושטעלן (אַ בריוו, אַ פּאַקעט) אויפֿן אַנגעגעבענעם אַרעס. „... גיט מען מיר אַפּ אַ בריוועלע אַז מײַן טבערע גאַלדע איז קראַנק״, 7. „איר זאָלט מיר איבערלייענען אַלע אַר־רעסן, איך זאל וויסן וועמען די בריוו אַפּצו־געבן״, יד, אַבן נג. „... דעם בריוו וואָס אַ שליח האָט אים אַפּגעגעבן״, 9.

14. אַרויסגעבן פֿון זיך עפעס ווי אַ רע־אַקציע. „ביים פֿאַרבינדן זיך [פֿון די עלעמענטן] ווערט אויף דעם אַרט פֿריי אַ געוויסע מאָס וואַרעמקייט... וואָס יעדער עלעמענט גיט אַפּ, א. ש. זאַקס, דאָס לעבן פֿון פּלאַצן.

15. אַרויסגעבן אַ ריה, האָבן אַ בייטעס. „די צדקה פּלעגט פֿון אים באַגלייט ווערן מיט... מוסר, וועלכער האָט טאַקע... אַפּגע־געבן מיט ריזנאַליי, איב, פּאַל עזי, צדקה, לאַנדאָן 1903.

16. אויסשיידן פֿון קערפּער (עקסרקעמענטן, ברעכען). אַ דאָס עסן (די וועטערע אַזזו). „אַ קראַנקער גיט אַפּ אונטער זיך״, אַ וואַ־סער. „דאָס אומוילקירלעכע אַ פֿון אורין האָט אויפֿגעהערט״, פּגעט, פּאַריז 1950, № 32. „ער טרינקט זיך אַן... און גיט אַפּ חורה״, דר. י. באַגאַליובסקי און צ. שוואַרץ, ווין אַלט הייל־מיטל, וואַרשע 1927.

17. זיך אַפּרעכענען, זיך רעוואַנשירן. אַ כּפּל־כּפּלים. אַ אַ פּאַטש פֿאַר אַ פּאַטש. אַ צען ווערטער פֿאַר איין וואַרט.

18. אין פֿאַרשיידענע אויסדרוקן: אַ אַכט, באַדריטונג — אַכטונג געבן, שענקען אויפֿמערקזאַמקייט. „אויף דיון גיבן זיא גוט אב אכט וואן זיא צו הויז קומן בייא נאכט״, דוד מוזיקוס, איין שין ליד פֿון די הנד ווערקש לייט, 1775 [95]. „מע האָט אַפּגעגעבן דעם ספּאַרט שוין אַ צו גרויסע באַדריטונג״, פּגעט, ווילנע 1924, № 12.

אַ אַן אַרט — מיטן ערשטיקן ב און אויך: באַשטימען, אַנווייזן אַ פּלאַץ. אַריינעמען אין סכּום פֿון אינטערעסן. אַנערקענען, אַפּשאַצן די וויכטיקייט. „אין דער אַרבעט האָט ער אַפּגע־געבן אַן אַרט דער געשיכטע פֿון זיין שטעטל״. „זי גיט אַפּ איטלעכן דערפֿון זיין אַרט, אויס־שטעלנדיק זיי ווי זי וויל״, ממוס, אַ גרויע האַר״.

אַ (א) ברוך־הבא — באַגריסן אַ גאַסט, אַ ניש־געקומענעם. „גאַנץ שטעטל איז געקומען אַ ב״ה דעם גאַסט פֿון אַמעריקע״, איר, באַ־געגענען מיט זידלער־זייען. געבן אַ חלק. „דער טאַטע וועט אים אַ זייער אַ שלעכטן ברוך־הבא, וועט אים זאָגן שטעכוערטלעך״, אר.

אַ גוט־מאַרגן, גוט־יום־טובֿ, גוט־שבת — א) אַפּענטפֿערן אויף אַ באַגריסונג; ב) גריסן דער ערשטער; ג) קעגנזטיק זיך באַגריסן.

מזין קינד, מיטן גאַנצן האַרצן, מס. משלי תקע"ד, כג, 26. "די זון שיינט — ציט עס ... אָפּצוגעבן זיך איר", ממוס. שלמה. ... ניט אַ זיך לעבעדיק די דעמטשן אין די הענט, פּמ. מלחמה.

6. (וועגן אַ פּרוי) זיך איבערגעבן צו אַ מאַן, לעבן מיט אַ מאַן. "איצט האָט זי זיך שוין אָפּגעגעבן שוואַליקן, בערג, נאָך אַלעמען. "די פּרויען ... צוגעזאָגט די לייכטסטע אַרבעט פאַרן פּרנז פֿון אַ זיך", י. עמיאַט, פּאַר. 1961 IX 7.

7. קזוו. "די רונדע, די קאַנטיקע לאַפעס גיבן זיך שלום אַפּ יעטווידער ווילי, סעג, קאַפּריז. -עכץ. -עניש. -ער (זין, -קע). -עריי.

אָפּגעבעזעמט — אַדי, פּאַר אָפּגעזעמען — אַן אַזער אויף דער איבערשטער פּאַלע. אַן אָפּגעשמיסענער, אַן אַזער. שטיין ווי אַן אַזער, אַרויס אַן אָפּגעזילטער, אַן אַזער. "ערהייט.

אָפּגעבעטן — אַדי, פּאַר אָפּבעטן (זיך) — אַן אָפּגעלייגטע, אַן אַזענע געלט-שטראַף. "ער איז ביי מיר אַן אויסגעלייטער פֿון גולנימס הענט, אַן אַזענער, אַן אָפּגעוויינטער". [ארוז אין קמ, ייל אין דאָס פּוילישע יונגעל ניצן: "אָפּ געבעטן", נד.] "ערהייט. -קייט.

אָפּגעבענטשט — אַדי, פּאַר אָפּבענטשן — אַזע ליכט. אַזע אייניקלעך ער־ יום־פיפור. "ערהייט. -קייט.

אָפּגעבעריש — אַדי, וואָס איז אין דער טבע, לויטן כאַראַקטער פֿון אַן אָפּגעבער. מיט אַן אַזער ברייטיקייט. "קייט.

אָפּגעברעשטלט — אַדי, פּאַר אָפּגעברעשטלען — אַזע האַר, צום אויבאַן צוגעשטעלט דעם שרייבטיש פֿון קאַנטאַר מיט דעם אַזן געוואַנט, ליפּמאַן לעוויץ, דירעט דערזאַכטע וו, מאַסקווע 1934.

אָפּגעבראַטן — אַדי, פּאַר אָפּבראַטן — אַזע גענדול. אויפּשריינגען ווי אַז. "אַרויס אַן אַז-ענער = פּאַרלאַרן אַ סך געלט. "וואַרט! איר וועט גוט אַז", א. נורהאַט, דער מילכיקער באַל. קאַונאַס 1932. "ערהייט. -קייט.

אָפּגעבראַכט — אַדי, פּאַר אָפּברענגען — געברענגט. די אַזע זאַכן. "אַז טויבן בלאַנדזשענדיקע ... מיט שרעק אויף מילער פֿון גיט־אָז גרוסן, פּמ, כאַליאַסטער, פּאַריז 1924, ז' 24. "ערהייט.

אָפּגעבראַכן — אַדי, פּאַר אָפּברעכן (זיך) — אַזענע שטיינער, ציגל. אַזע פּיגורן. אַזענער בייגל. אַזענער אַפּיקומן. אַזע הענטל. אַזענע אונטערהאַנדלונגען. "האַבן אַזענע יאַרן (טע) = שלעכטע מיט צרות פֿון אייגענער משפּחה. "איר מואַרן זיין אב גיבראַכן, דען דאש איז גאַטש ראַכונג", שעריד, נ 15. "קען איינר צו אַליר [האַ]טן זיין שכל ברוכן, איז אים ניקש אב גיבראַכן" [= איז אים קיין

אַ די תּוּכַחָה — א) אויפֿרופֿן צו דער תּוּכַחָה (אַן עליה וואָס מע גיט אַן אַרעמאַן). "דערפֿאַר האָט מען אים אָפּגעגעבן אינגאַנצן די ביינע תּוּכַחָה ווי גרויס זיי זיינען", ממוס. שלמה; ב) שילטן מיט טויטע קללות.

19. קומט אַנשטאַט געבן בים שאַפֿן דעם אַספּעקט פֿון מיטאַמאָליקייט, כדי אַרויס-צוהייבן די גיכקייט פֿון דער טוואונג. אַנשטאַט געבן אַ דאַון — אַ אַ דאַון.

אָפּגעבן זיך — דפּוו. 1. זיך פּאַרנעמען מיט עפעס. זיין שטאַרק פּאַרנעמען מיט עפעס. אַוועקגעבן פֿאַר עפעס צייט, אינטערעס און ענערגיע. אַז זיך מיט לייב און לעבן. אַז זיך מיט דער תּוּרָה. אַז זיך מיט לערנען. אַז זיך מיט אַ געשעפֿט, אונטערנעמונג אע. אַז זיך מיט משאַדומתן. אַז זיך מיט פּאַרשונגען. אַז זיך מיט ספּאַרט. אַז זיך מיט אַ מענטשן, מיטן קראַנקן. אַז זיך צום פּרעס, צום פּלעשל. "בי שוף איז אַן איסור־תּוּרָה ... און דער וואָס גיט זיך אַפּ מיט דעם ווערט מגולגל אין אַ שלאַנג", אייבז, הנהגות טוֹבוֹת, וואַרשע 1897. "און גאַט גיט זיך אַפּ ... מיט זיינע קאַבאַצאָנסקער יידן", ממוס, ווינטשפּ. "דער איז אַ גאַרבער, דער אַ בעקער, דער גיט זיך אַפּ מיט קליידער נייען", עט, ליידער. "ר, מענדעלע ... האָט אויפֿגעהערט לערנען ... זיך אָפּגעגעבן מיט התּוּדוּת", אַפּאַ, אין פּוילישע וועלדער. "... איר זאָלט זיך אַז מיט אַזאַ קליין מענטשל ווי איר, מיר שרייבן בריוולעך גאַר, שע. יקטנתי. "אַז זיך = אָפּגעבן זיך מיט זיך, ד"ה שטאַרק אויפֿפאַסן אויף זיך, אָפּהיטן זיך. "ווי ער גיט זיך עס אַפּ".

2. אָפּקערן זיך, אַראַפּגיין פֿון (גלייכן, רעכטן) וועג. "זואַ ווערט ער מבלבל ווערן אונז ווערט זיך פֿון דען רעכטן וועג אב געבן", מהמ. אַמטש 1722.

3. אָפּהילכן. זיך דערהערן ווי אַן עכאַ. "... דעם גמראַניגון וואָס האָט זיך אָפּגעגעבן ביינאַכט נאָר ווי דאָס וואַיען פֿונעם ווינט אין קוימען", ייל, דאָס פּוילישע יונגעל, אַדעס 1895. "אַז מע גיט אַ קלאַפּ אין איין עק [וועלט], גיט זיך עס אַפּ באַלד אינעם אַנדערן עק", שע, קליינע מענטשעלעך ...

4. אַרויסגעבן פֿון זיך אַ ריח פֿון עפעס. קריגן אַ בייטעם. עס גיט זיך אַפּ מיט קנאַבל. "ווען ווען גיט זיך אַפּ מיט וואַסער, נעם לאַר-בער, קאַך עס מיט ווען און צעמיש מיט דעם ווען — ווערט ער ווידער גוט"; ריב אַן [מיט קולין] דאָס פּלייש וואָס מכולה איז געוועזן און אין אַ קליינער צייט ... וועט זיך גיט אַז, איין ביכל וואָס דרינגען געפּינט זיך זאַכן טשיי קאַזוי, שקלאַז תּקניָה. "די מטבעות האָבן זיך אָפּגעגעבן מיט שווייט, מיט חלֶב, זש, טמז, 1962 III 30.

5. רעפּל. זיך איבערגעבן. זיך אַנגעטרויען. "ווי געשיקט זיך אַז די גאַנצע וועלט זאָל זיך אַז צו איין מענטשן אין דער האַנט אַרביין", נחב. "מעשה בחכם וחס", גיב דיך מיר אַפּ,

אַ דער מאַמעס מילך — אויסקרענקען. שטאַרק אַ סך ברעכן, מקיאַן.

אַ מ ז ל - ט ו 5 — ווינטשן זול, בכלל גראַ-טולירן, באַגריסן. — "מול־טובֿ! מול־טובֿ! — מיט זול זאָלט איר לעבן, ביי אַנערע קינדער אָפּצוגעבן" [דער ענטפֿער ווען מע ווינטשט מול־טובֿ ביי אַ חתונה, תּנאים אַען]. "דעם מול־טובֿ האָב איך דיר אָפּגעגעבן — און אַ פּייער האָט זיך אין מיר צעברענט", 29. "ערשט נאָך דער חתונה וועלן מיר אים [דעם טאַטן] בעטן ער זאָל אונדז אַז דעם מול־טובֿ, די אומ־געריכטע חתונה, לעמבער 1899.

אַ מ פּ ט י ר, שלישי, שישי — מהנה זיין מיט אַן אַנגעווענער עליה. איר — אָפּוילדען. אַז די נשמה, אַז דעם לעצטן אַטעם, אַז גאַט די נשמה — שטאַרבן. "ביז ער האָט נע-בעך ... אָפּגעגעבן די פּשרע נשמה אויף קידוש־השם", ייל, דאָס פּוילישע יונגעל, אַדעס 1895.

אַ ס ד ר — קומען אין אַ היים וואו עס איז ניטאָ קיין דערוואַקסענער מאַנצביל און פּראַווען אַ סדר. "זי האָט מיך געפּרענט, צי קען איך סדר אַז", אמד, דער פּאַרטעפּיאַניסט, ווילנע 1878.

אַ ס נ ד ק — באַשטימען עמעצן צו זיין דער סנדק ביי אַ ברית. בכלל צוטיילן אַ פּבּוד. "אַזוי ווי ער איז בעל־הבית, וועט מען אים ... אַזי ס", שע, קליינע מענטשעלעך ...

אַ ע ק ז א מ ען, פּראַבע — אויסהאַלטן אַ פּאַרהער. "קיין עקזאַמען אויף רופּאַרז האָט ער ניט אָפּגעגעבן", ש. בעקערמאַן, טרייער מש-רת. "וואַרשע תּרמ"ג. די אַנצפּירונג אַז אַ חזן זאָל דאַרפֿן אַז פּראַבע אויף ...

אַ צייט — געפּינען צייט, צונעמען צייט פֿון אַן אַנדער זאַך — עפעס צו טאָן, דורכ־צופּירן. "קענען זיי אין זיינען האָבן אַנדערע ... אַז זיי זייער צייט?", ממוס. שלמה.

אַ ק ע ס ט — געבן קעסט דעם פֿולן טער-מין, ווי אָפּגערעדט. "האַבן אָפּגעגעבן זייער משך קעסט ... און זיינען זיך אַוועקגע-שטאַרבן", אמד, ווור צינקעט און די ציג, ווילנע 1868. "אַדשער שפּעטער אַז מיר וועלן חתונה מאַכן אַלע קינדער, אַז קיי, פּריץ.

אַ דאָס רינגל (פּינגערל) — צערשסן תּנאים.

אַ ר ש ות — צוטיילן דאָס רעכט, די מאַכט, די דערלויבעניש. "דער רשות [אין] אָפּגעגעבן געוואָרן צו יעדן מענטשן — אַנצוהאַלטן זיין יצר, תּניא, 78.

אַ אַ ש ב ו ע ה אַ גבית־עדות — שווערן. זאָגן עדות. אַ אַ פּיערלעכע שבוּעה צו בליבן געטרע.

אַ ש ל ו מ, שלום־עליכם — באַגריסן. "צע-שטעלט זיך אין רייען אַמאָליקע טעג ... איך וועל אַנך אַדורכגיין ... און יעדערן שלום אַז", אַר, אַמאָליקע טעג.

אַ די ש ל י ס ל ען — זיך אָפּזאָגן פֿון פּירן די בעלי־בתישקייט.

א' פלייש. אַנטליפן (אָנעקליין, שטיין) ווי אַן אָנער. סיקליד ליגט ווי א'. אַן אָנער פּיסק = א' פּעט פּנים. "די שרים... זינען גע- ווען ווי א' מיט גאַלד", ב. פּיינענבויט. דיא גאולה נ"י 1893. "ביימער זינען אַריבער- געהאַנגען איבער נידעריקע פּאַרקנס מיט פּולע אָנער [= אָנגעגאַסענע עפּלי, מ. דאַניעל, אַק טיאָבער-פּיערן, קיעז 1938 ערהייט. קייט.

אָפּגעגאַרט — אַדי, פאַר אָפּגאַרן. די אָנע אַוטאַפּע. "שוין אָפּגעקילטע זינקען זיי צוריק און שויעמן אָנע שטערן, בראַד, אי בערגאַנג, ז' 34.

אָפּגעגאַרטלט — אַדי, פאַר אָפּגאַרטלען (זיך) אָנע בויך. אָנע הויזן. "די גאַסן — א' ווי געפּאַצטע רייפּן, פּמ מלחמה וו, ז' 106. ערהייט. קייט.

אָפּגעגאַרט — אַדי, פאַר אָפּגאַרן. "וואָס איז וועלט-באַשאַף דען אַנדערש ווי צוליב שפּיל, אָנע מחשבה?", ייפּ, נפּיליס, ז' 13.

אָפּגעגאַט — אַדי, פאַר אָפּגאַטן. ליב ווי אָנע פּרוי. ערהייט.

אָפּגעגילדט — אַדי, פאַר אָפּגילדן. אָנע פּליים. אָנע שטעקן. אָנע פּאַרטיגאַר. אויף אָנע טרעפּ — נאַמען פּון א' ליד, אָפּא... שקי עה. אויך: ~געניגטן. "משונהדיקע גע- שניצטע, און אָנע ליגורן", מאיר היינער, עלע פּאַלקס אונטערגאַנג, ז' 87. אויך: ~גע- גילדעט, נר. "אָנעטעמפּט זיין בליק אויף די אָנע קעפּ פּון עזראס סטודענטישער קורס קע", פּמ, דאַר אויס — דאַר אַיג, כאַרקאַו 1929. ערהייט. קייט.

אָפּגעגלאַזירט — אַדי, פאַר אָפּגלאַזירן. אָנע ליימענע פּליים. "די אַנטקעגנדיקע פּענצטער- לעך זינען אָ מיט זילבער", ידיה מאַר- גאַליס, סאַכריס, מאַסקווע 1941. אויך: ~גע- גלאַזירט, ~געגלאַזירט.

אָפּגעגלאַצט — אַדי, פאַר אָפּגלאַצן. אָנע שיינ, אָנע שטיוול. ערהייט. קייט.

אָפּגעגליט — אַדי, פאַר אָפּגליטן. אָנע קוילן. אָנע אויזן. אָנע האַפּענוגען. "מישן זיך די דורות אויס, זיי טויכן אויף און שוועפּן מיט אָנע זומערן", רוב, איק, ר"ה תשי"ח.

אָפּגעגלייזט — אַדי, פאַר אָפּגלייזן. אָנע טעלער. ערהייט. קייט.

אָפּגעגלייכט, **גלייכן** — אַדי, פאַר אָפּגלייכן. אָנע אָטער וועג שאַסיי. אָנע לוינען. אָנע קאַלאַשעס פּון די הויזן. ערהייט. קייט.

אָפּגעגליקט — אַדי, פאַר אָפּגליקן. אָנע קבצנים. אָנע מסחר. אָנע אין דעם נעמע לאַנד. ערהייט. קייט.

אָפּגעגלעט — אַדי, פאַר אָפּגלעטן. אָנע בעקלעך. "ווען מיין אייבערעמד איז נאַר אָי, ה. קליבאַנאַה, קול חדש, ווילנע 1908. אָ שטי

חדר-לידל [= אָפּגעשמיסן דעם הינטן]. "די שטאַט האָט זיי געגעבן בכתב אַז זיי זינען אָנע, מע זאַל זיי העלפּן", איבז פּון לין דיא גליקליכע פּלח, וואַרשע 1865. "איך בין אַרבען פּאַרקלעמט אין אַן אָין וועלדל", דא, אב הר- חמים, נ"י 1943. ערהייט. קייט.

אָפּגעברעקלט — אַדי, פאַר אָפּברעקלען. אָנע אָ שטיקל טינק. "צוויי וויסע אָנע שאַטנס", צייט, יעקב פּראַנק ז' 99. "די מענטשן אַלט- ראַסיק, א' פּון אַן אָפּגעשטאַרבענער ראַסע", קאַר ווו. ערהייט. קייט.

אָפּגעגאַלט — אַדי, פאַר אָפּגאַלן (זיך). אָנע אָ פּנים. פּעלדער, אָנע מיט אַ קאַסע. אָנע אָנע = אַ באַשוינדלעכער. "דו טרייפּניאַק, דו אָנע מאַרדע" בנים זידלען אַן אַפּיקורס. "ווען ער זעט אַין חלום, זיין באַרד איז אָ מיט אַ גאַלמעסער — איז גוט פּאַר אים", מגיד עתידות. לכו"ב? יאַר? "מע האָט אים דאַרט גערעווייזט, האָט מען געפּונען אַז עס איז ביי אים... אַ האַלבע קאַפּ אָ... ער איז אַנטלאָפּן פּון אַסטראַג", אַחד, יעקמעל גאַלד- שלענער, זשיטאַמיר 1868. "אַ שטיל וועבערש פּנימל מיט אַ וויסע קאַפּקלע אַויף דעם אָין קאַפּ", וויסן, פּון רבינס שטוב. ערהייט. קייט — "עס גלאַצט די אָ פּון קאַפּ".

אָפּגעגאַלטן — אַדי, פאַר אָפּגליטן. אָנע ווענטורע. אָנע מסחר. "ער האָט געקויפּט אַ סך לאַנד און איז אַן אָנער".

אָפּגעגאַץ — פאַר פּון אָפּגיין. פּטמ אין פּר, אין אַזק. ווערט זעלטענער אין 20. י"ה. זן אין ליטוש. א' אין בלוט. א' מיט בלוט. "גאַרנישט איז מיר א' און גאַרנישט האָט מיר געפּעלט", נס, 'מורס', אַפּטער — ~גע- גאַנגען. ~געגאַנגענערהייט.

אָפּגעגאַנגען — אַדי, פאַר אָפּגיין. אָנע מהלך. אָנע באַן. אָנע צאַרן. א' געשוילעכק. אָנע שוים. אָנע עפּאַכע. קוקן דורך די אָנע שויפּן. אָנע פּאַסט. אָנע כעס. "זי איז גע- בליבן ליגן אַן אָנע אין בלוט". "זיא האָבן קיין תורה ניט... זיא זינען אַז עציים אין אב גיגאַנגין פּאַר", נצח, כה"א. "...טויט צו שלאַגן איטלעכן פּון יהודים, דען זיי טרעפּן... א' פּון זייער קהל", הודעה על פי פּקודת קיסר לעדת יהודים דגובערניעס ווילנא הוואַרדנא ואַבלאַסט ביאַליסטאַק, ווילנע 1812. "ליגט ער, דער שאַטן, אַנגעוויקערט, אַנגעקנוילט ווי אַן אָנע באַנדוואַרעם", פּראַ, 'גוטע פּרינט', וועמעס אַן איידעם וועט ער ווערן, אָט דער אָנע פּראַלעטאַריע? יודל יאַפּע, דאָס אָט דעמל, מאַסקווע 1936. "דער בויס... מיט זאַפּט אַן אָנע...", פּמ, מלחמה וו, ז' 575. ערהייט. קייט.

אָפּגעגאַסן — אַדי, פאַר אָפּגאַסן (זיך). אָנע אָנער הונט. אָנע נעגל. אָנע אָנע מיט שווייס. אָנע סטאַטעטקע. אַ פּעטער, אַן אָנער מיט שמאַליץ. אָנע שורה פּון לינאַטיפּ.

אַך ניט שווערן, עיון, כג.ב. "דער לולב מוז גאַנג זיין. ווען דער שפיץ איז א' — איז ער פּסול גאַנג סוכות", שלחן ערוך אורח חיים ווילנע תקע"א. "אַ נאַרל, וואָס דער קאַפּ אָנער דער שפיץ איז א' טאַר מען ניט מטלטל זיין אום שבת", שלחן ערוך אורח חיים יורה דעה ומנהגים של כל שנה, לעמבערג [אַנהייב 19. י"ה]. "דער כוס פּון קידוש... זאַל ניט האָבן קיין שפּאַלט אָנער אַן אָנע פּויס", חא, נו/א. "די צאַרטע היט... פּול מיט מיקראַסקאָפּישע קליינע, אָנע קניישעלעך", בערג, באַס דניעפּער ו. "איז די לאַנד צוגעשלאָסן, איז דער שליסל אָי", פּל. ערהייט. קייט.

אָפּגעברודיקט — אַדי, פאַר אָפּברודיקן (זיך) אָנע זאַכן. א' פּנימל. ערהייט.

אָפּגעברוינט — אַדי, פאַר אָפּברוינען (זיך) אָנע אָ פּנים. אָנע חלה. "אַ שוואַרצער, אַ גלאַנציק אָנער, מיט געלאַטענע... באַוועגונג גען", נס, הויפּטשטעט, כאַרקאַו 1934. ערהייט. קייט.

אָפּגעברויט — אַדי, פאַר אָפּברוינען (זיך). אָנע אָנע האַנט. אָנע מילך. אָנע טייבלעטלעך. "ער איז אַרויס פּון אים אַן אָנער, דאָס פּנים האָט געפּלאַמט, די הענט האָבן געציטערט פּון אויפּרעגונג". אונטערשפּרינגען (אויפּשפּרינגען, זיך אַ כאַפּ טאָן, זיך אויפּכאַפּן פּון אָרט, זיך אַרויסכאַפּן, אַנטלויפּן אַז) ווי אַן אָנער. צע- קאַפּ (צעווישען צעטומלט אַז) ווי אַן אָנער. "...אָפּגעכאַפּט פּונעם רבי'ן דעם שלום-עליכם און האָב מיר ווי אַן אָנער קוים אַרויסגעכאַפּט", ייל, דאָס פּוילישע יונגעל, אָדעס 1895. "איך בלייב שטיין ווי א' זייער נישט גוט אויפּן האַרבן", ממוס, פּישקע. "ווינטער לויפּט אַן אָנער, אַנגעכאַפּט פּון אַלע זיטן", פּמ, וואַכנ- טעג, ז' 61. "אויפּגעקומען פּון פּאַרטאַכטונג איז דער זייער מיט אַ ציטער און דערשפּירט אַן אָנער ווי די צייט איז אַינגעשלאָפּן", אַלף פּז חלום עליכם. אין אַן אָנע אויג דאַרף מען אַרביטריפּן בוימל", ט.א. מאַסלינקאַוסקי, ווייט ווי צו געבן ערשטע הילף, מאַסקווע 1941. ערהייט. קייט.

אָפּגעברויסקעט — אַדי, פאַר אָפּברויסקען (זיך). אָנע מיט קאַליר-וואַסער. וואָס זשע זינען זיי אָנעלעך וואַכעדיקע? אַלע באַוואַקסע- נע, אָנע, פּאַרברוינטע, מ. אַלבערטאָן, זב בירעביזשאַ, מאַסקווע 1936.

אָפּגעברענגט — דוּ אָפּגעבראַכט.

אָפּגעברענט — אַדי, פאַר אָפּברענען (זיך) אָנע אָ שטעטל. אָנע א' הויז. אַרויס נקי. אָנע אָנער. מיט אַ פּנים, א' פּון דער זון. אָנע ליכט. א' ביי צום שפּעט (עד לשפּענטע) = אינגאַנצן, ס'איז גאַרניט געבליבן. אָנע זופּ = זופּ פּון קאַרטאַפּל מיט צוגעווישטער ציבעלע און צוגעגעבן אַ ביסל אָנע מעל. "ביי אים ווערט אַן אַרבעט א' = זי ברענט אונטער זינע הענט, ער מאַכט זי איינס און צוויי. "גואַלד, גואַלד, ברעכט די הענט — דאָס אונטערשטיבעלע א'".

לער, אַר, זינדער טשאַרטקווער ניגונל, מענדל זינגער, פון מין היימלאַנד, חוין 1919. **ערהייט**. קייט.

אָפּגעגעבן — אַדי, פאַר אָפּגעבן. — אַענער

חוב. אַענע הלואַה. אַענער ברוי. אַענער עקזאַמען. אַענע האַרעמקייט. אַענער אין מי ליטער. אַענע שבוועה. יאַענע זאַכן — ווען מע ווענדט אַן מידה כנגד מידה, גוטס פאַר גוטס, שלעכטס פאַר שלעכטס. יאַ ברויט — געוויילעך נאָר וועגן אַפּפּאַלן גוטס פאַר גוטס. זען אַ צו די קינדער (צו קהלשע זאַכן, צום געשעפּט אַר). „צוויי יידן, עלטערן פון די אַענע קינדער, האָבן געשוואָרן...“, אַמז, דיא איינעלע ראַכע ווילנע 1875. דאָס דאָזיקע לאַכן מיטן חוק מאַכן איז אַבער געווען, ווי מע זאָגט, אַ ברויט, שטאַלטיג פּתּוּילעווקע זי 36. **ערהייט**. קייט — ער איז אין איר די אַ געווען, אַלו, יבּ דער פּוסטער קרעטשמע. אַ פאַר זנות, ש. שטערן איבז, די נעטלעכע קאַמעדיע, קאַווע 1932.

אָפּגעגעבן — אַדי, פאַר אָפּגעבן. — אַענער

מאַלצייט. אַ געוונטער, אַ מוסקלדיקער, אַן אַיער. אַענע קעסט. אַענע פאַשע. געוונטע, אַענע מאַרדע. אַענע צייַן — קליינע, אַווי ווי אַפּגעריבענע פּאָן עסן מיט זיי. זעצט זיך צום טיש — אַ דאַנק, איך בין שוין אַן אַענער. „אָפּגעגעבן — אָפּגעבענטשט“, פּוול = אַלץ פאַרענדיקט. **ערהייט**. קייט.

אָפּגעגראַבן — אַדי, פאַר אָפּגראַבן. — אַענער

באַרג. אַענער אוצר. אַענע פאַרשטיי נערונג. אַלטע אַענע שול. **ערהייט**. קייט.

אָפּגעגרויזעט — אַדי, פאַר אָפּגרויזען. — אַענער

אַ ווינקלעלע אין שפּיכלער. „אין דעם מענטש לעכן מוז זענען דאָ אַע קעמערלעך...“, באַשטימט אויף אַ באַזונדער קענעכץ, קמ, 1864, № 41. אויך: „געגרויזעט — [איר] גאַרטן איז שוין אַ פּאָן אונדערן מיט אַ פּלוטי, אי קיפּניס, די צייט גייט, קנעח 1940.

אָפּגעגרויזעט — אַדי, פאַר אָפּגרויזען. — אַענער

ביין. אַע פּיטערפלעצער. „אירע אַלע חשבונות האָט זי געפּירט מיט דער הילף פון אַן אַן סטאַליערישן בלפּעדער“, א. קאַצונע, שטאַרקע און שוואַכע, ב״א 1954, זי 326. אויך: „געגרויזעט“. **ערהייט**. קייט.

אָפּגעגריינט — אַדי, פאַר אָפּגריינען. — אַענער

לאַנקע. אַע יוגנט. **קייט**.

אָפּגעגריינט — אַדי, פאַר אָפּגעגעבן

(זיך). — אַע שטח. אַע ספּעכער פאַר טע טיקייטן. „ציי זענען ניט דאָס לעבעדיקע און דאָס טויטע צוויי גאַנץ באַזונדערע, שטאַרק אַע וועלסטן?“, ח. אַבנענטשטאָט און ד. מולער איבז, ק. נ. בערקאַה, דאָס לעבן מינסק 1925. „נישטאָ קיין שטריק, קיין אַע פּלאַך, אַלץ איז פאַרמישט“, דא, גלו, גיי 1952, זי 35.

ערהייט. קייט — די פּראַפּעסיאָנעלע פאַראיינען חוין... אַ צעכישע אַייבז, ק. קאַוטסקי, די קאַנסטיטוציענסטענשאַפּטען, לאַגד 1902.

אָפּגעגראַבן — אַדי, פאַר אָפּגראַבן. — אַענער

אַן אַע עולם, מנין. „אַז אַ קאַפּ מיט אַן עק איז אַ גאַנצער הערינג, איז 'מוזור שיר הנר' כת' מיט 'עלינו' — אַיי, פּוול. „אַ ייד איז קיינמאַל גישט קיין אַער“, פּוול. „איך האָב ברוך־השם געדאַונט, אַבער גיט אַיי, רייד (צפּת, ציט ביי יג, טמו, 1962 XII 30). „ער קומט אַן אַער צוריק“, ממוס, ווינטשט. „לאַנג שוין אַן אַער, אַן אויסגעטרונקענער און אַן איבערגעביסענער, שט, אַרעמע און פּריילעכע וו. **ערהייט**.

אָפּגעגריינט — אַדי, פאַר אָפּגריינען. — אַענער

זיין אַרבעט; איבעריקער, שוואַכער, אַלטער; ווער עס האָט פאַרלאָרן כּוח־גבּרא; בכלל אויס געשפּילטער. „דער מענטש איז אַן אַער, ער וועט שוין לאַנג גיט ציען“; „ער איז אַן אַער און ווייס עס גיט“; „ער איז אַן אַער, ער קען שוין גיין אַהיים“, „איך בין שוין אַן אַער, איך האָב שוין דאָס מייניקע אָפּגעטאַן“; „מע האָט אים געכאַפט און ער איז שוין אַן אַער“. „אַן אַ פּערד דריפעט אויך אויפן דראַנזשיק, שו. „אַן אַע אַלטגעזעסענע פאַריאַטקע אין שטעטל“, ייג, דאָס משלח, זשיטאַמיר תּרל״ו. **ערהייט**. קייט.

אָפּגעגראַבן — אַדי, פאַר אָפּגראַבן. — אַענער

ניט קיין אמתע, אַן אַע זאַך. „אין דיון אב גידאכטן יאר“ [= שוין דערמאַנטן] רי זלמן הענא איבז, צמח דוד, פּדמ תּנ״ח. **קייט**.

אָפּגעגראַבן — אַדי, פאַר אָפּגראַבן. — אַענער

אַע ער בעל־טובּה. די אַע עלטערן. אַן איבערי קער, אַ נוצלאַזער, אַן אַער. „ער איז שוין אַן אַער, גאָט די נשמה אָפּגעגעבן“, דער אַלטער קלויסטער שטייט אַן אַער, פּישל בימקא. **ערהייט**.

אָפּגעגראַבן — אַדי, פאַר אָפּגראַבן. — אַענער

אַ שטיקל אַרבעט. אַן אויסגעשפּילטער, אַן אַער איז קאַרטן. „אַן אַלטער אַן אַער, די הענט ציערן אים שוין“. **ערהייט**.

אָפּגעגראַבן — אַדי, פאַר אָפּגראַבן. — אַענער

בוים. אַע האַנט. **ערהייט**. קייט.

אָפּגעגריינט — אַדי, פאַר אָפּגריינען. — אַענער

אַפּ, געווערעט. זיך ציען אין צייט. גע־ווערן לאַנג. „דאָס דאַרף אַ יאַרן“, דער פאַרהער האָט אָפּגעווערעט אַ גאַנצע נאַכט.

אָפּגעגריינט — אַדי, פאַר אָפּגריינען (זיך). — אַענער

אַע מקח. אַע סחורה. אַע האַנאַראַר. אַע זירה. **ערהייט**. קייט.

אָפּגעגריינט — אַדי, פאַר אָפּגעגעבן. — אַענער

אַע הימל. „די אַע און גיהנומדיקע רעשן“, פּמ, מלחמה וו, גיי 1956, זי 458.

אָפּגעגריינט — אַדי, פאַר אָפּגעגעבן. — אַענער

גייט. אַע קראַן. זיען מיט אַן אַע פּלייצע

בעטן. אַע ברעקלעך פּאָן אַ לאַבן ברויט. אַע פּאַרב פּאָן די לאַדנס. „אַן אָפּגעבליאַקעוועטע פּאַטאַגראַפּיע מיט פאַרגעלטע ראַנדן און אַן אַן שפּיץ“, ב. רעטלער, טאַג, 9. IV 1958. **ערהייט**.

אָפּגעגריינט — אַדי, פאַר אָפּגעגעבן. — אַענער

אַע אָפּגעריבן, אויסגעריבן, אָפּגעניצט. אַן אַע מוח, זקן.

אָפּגעגריינט — אַדי, פאַר אָפּגעגעבן. — אַענער

אַע זעלנער. אַע מאַשין. אַע טובּה. „איך לעב איצט פּאָן פּענסיע, אַן אַער“. „פוילן זאַל זי אינאיינעם מיט אַלע אַלטע אַע שמאַטעס, ממוס, אַ גרויע האַר, „איך בין אַן אַער קאַ וואַלעריסט, אין מלחמה בין איך אויך געווען, א. גאַלדבערג, נאָך דער שחיטה, פּשעמישל 1927. **ערהייט**. קייט.

אָפּגעגריינט — אַדי, פאַר אָפּגעגעבן. — אַענער

זייער צעלאַזן. אַן אַע יוגל. **ערהייט**.

אָפּגעגריינט — אַדי, פאַר אָפּגעגעבן (זיך). — אַענער

מיט אַן אַן בוועם. שלאַפּן אַ. שטיין אין דרויסן מיט אַן אַן קאַפּ. לאַזן אַן אשתיאיש מיט אַן אַן קאַפּ. „דרש געטרענק זענען אַסור אַן זיי שטייען אַ; וואַסער, ווען און מילך, זעיעם, עט/א. „צונעמען די כּלי און לאַזן אויסרופּן... אַן ער האָט די כּלי געפּונען ליגן אויבן אויף דער מיסט אַיי, שחמ, יר/א. „אויפן קאַפּ האָט זי פאַרוואַרפּן אַ וויסע זינדענע שאַל, גיט צו זיען ביי קידוש מיט אַע האַר, חג, צמח אַט לאַטו. „זען די וועלט אַט ווי זי איז, אַן אַע, הוילי, רוב, „אויף די חורבנות פּאָן וואַרשע. **ערהייט**. קייט.

אָפּגעגריינט — אַדי, פאַר אָפּגעגעבן. — אַענער

אַענע תּבּואה. אַענע פּראַזע, הנחה. „פּלאַדען אַן ביכלעך מיט אַענע אידייען, ארז, קמ, 1867, № 41. „הקדמה — אַנגעשוואַלן, אַן און לעכערלעך“, פּרץ, יספּר הברית. „הייליקע — דאָס איז אַן אַ וואַרט, אַבער איך קען זיך גאַר ניט העלפּן, מוז, טעאָטער און אידיש טעאָטער. **ערהייט**. קייט.

אָפּגעגריינט — אַדי, פאַר אָפּגעגעבן. — אַענער

פּאַמפּלעט. די אַע פּאַעמע. „אויף מנין פּעל שטייט אַ מיט אַלערליי צייכנס די גאַנצע גע־שיכטע פּאָן אַכזריות, פּאָן ווילדיקייט און פּאָן נאַרישקייט, ממוס, קליאַטשע. „אַט זעט ער דאָך... די פּרישע, גאַר וואַס אַע פּאָסטריט פּאַר זען טיר, הר, מנין ליכטיקע נטיעה. **ערהייט** — „צעשיקן אַ איבער די אַאולן און סטאַניצעס“, חיים גילדין, פּלינג, קנעח 1939. **קייט**.

אָפּגעגריינט — אַדי, פאַר אָפּגעגעבן. — אַענער

גייט. אַע קראַן. זיען מיט אַן אַע פּלייצע

אָפּגעגריינט — אַדי, פאַר אָפּגעגעבן. — אַענער

גייט. אַע קראַן. זיען מיט אַן אַע פּלייצע

אָפּגעוויינטליכע — אַדי פאַר אָפּהילכן. — אַע געשריינען. אַע קלאַפּערט פֿון וועגענער איבער אַ שטיינערדיקן וועג. „...אַן עדה פֿון אַן אַער שלאַכט, פּמ. מלחמה ו, ז' 18. ער-הייט. קייט.

אָפּגעוויינטליכע — דוּו אָפּגעוויינטליכע. „אָקערשט אַ האַלץ“, חנה לעווין, קלייניקייט, באַרדיטשעו 1933.

אָפּגעוויינטליכע — אַדי פאַר אָפּוועגן. — אַענע סחורה. „זענע רייז זענען אַ“, י. מאַר גענשטער, מעטה מג' אַחיס, וואַרשע 1870. „אַ און אָפּגעמאַסטן אויף די וואַגשאַל פֿון די תּורה, ר' הילל ליכטענשטיין, עת לעשות וו, סאַטמאַר תּרל"ב. „יעדער שאַפּן איז אָפּגע-מאַסטן, אַ יעדער טריט“, י. ראַזניק, גש. 'הא-פּיו. ער-הייט. קייט — די גרעסטע מאַס אַ „ביאָליק... מיט דער וואַונדערלעכער אַ... פֿון זען וואַרט אין פּאַעטישן זאַץ“, בעמ 14.

אָפּגעוויינטליכע — טרוה. וואוין אַפּ גע-וואוינט. 99: „געוויינטליכע אין ליטוויסירט מיט [וי], אין רייזשפּראַך כמעט אומעטום מיט [י]. ברענגען דערצו מע זאָל אויפֿהערן צו טאָן עפעס וואָס מע האָט אַ לענגערע צייט כסדר געטאָן. מאַכן מע זאָל פֿאַרלירן אַן אויפֿן טאָן עפעס, אַ שטריך פֿון דעם געוויינטלעכען אויפֿפֿירן זיך, באַנעמען זיך. אַ עמעצן פֿון מיאוסע גיטן, אַ פֿון טרינקען. אַ פֿון זאָגן כסדר 'האַרכט? אַ פֿון ליינען ביזן שפעט אין דער נאַכט. „כבוד... איז שווערליך אַפּ צו גוואוין דער פֿון, עת, יח, ב, „די ער-ציאונג וועט זיי אַ פֿון די אייגנהייט...“ קמ, 1865, Ne 43. „פּרין האָט אַ סך מאַל פּרובירט אַפּצוגעוואוינען זינעוואַנען פֿון דער פּניערלעכער פּאַפּיראַסן-שטאַפּער, מוז, פּרין און דאָס אַדישע טעטער.

אָפּגעוויינטליכע — אַ ווערן פֿון עסן צו דער צייט, פֿון צולייגן זיך ביישטאַג אַזוּ. אויך: זיך אָפּפּרעמדן. „האַבן זיך די חברים געשריבן אַלע אַכט טאָג בריי... ביסלעכווייז זענען זיי אַ געוואָרן, קהל חסידים, לעמבערג 1875. „אַן אַער פֿון רייכערן קען נישט פֿאַרטראַגן ווען אַנדערע רייכערן.“ ער-הייט. קייט.

מיט זיך — זיך אַ פֿון רעדן צו הויך, פֿון איבעריקע טענונגים אַזוּ. „שווער זיך אַפּ צוגעוואוינען, זיך אָפּצוריסן פֿון דיר.“ „גע-הער אַיטלעכער גוטער יהודי זיך אַ פֿון צו טרינקען אַם ער-פּסח כּדי דאָס ער זאָל חס-ישראל נישט שיפור זיך, ר' צבי הירש קאַזינאָב, קב הישר, הוראָנאָ תקני"ה. „זאָל ער זען מיט כל המעגלעכקייט זיך אָפּצו-געוואוינען דערפֿון, י. 2. יאָטעלאַוויץ, תּוכחת מוסר (רמב"ם), ווילנע תּרל"ו. „זיך נאָך נישט אָפּגעוואוינט פֿון זענען מיאוסע... געגעלעך, דטש, ווילנע.

אָפּגעוויינטליכע — אַדי פאַר אָפּגעוויינטליכע. דאָס אַע געלט. אַע פּריינדשאַפּט. ער-הייט. קייט.

אָפּגעוויינטליכע — אַדי פאַר אָפּוועגן. — אַענע מילך. „געוויינטליכע...“

אָפּגעוויינטליכע — אַדי פאַר אָפּוועגן. — אַענע גויר. „אָענע אָענער אור-טייל פֿון געריכט. אָענע אַן זעט. קייט.

אָפּגעוויינטליכע — אַדי פאַר אָפּוואַקסן. — אויך: „געוויינטליכע. אָענע האָר. קייט פֿון דער ערד אָענע הַזולעך, מר ו, ז' 190. „נאָך פֿון דער ערד נישט אַ, דאַרף זי שוין מעשטלעך מיט ספּראַנזשקעס וי, ידיה מאַר-גאַליס, סאַכריס, מאַסקווע 1941. ער-הייט. קייט.

אָפּגעוויינטליכע — אַדי פאַר אָפּוואַרטן. — די אַע געסט. אין דער אַער מינוט. ער-הייט. קייט.

אָפּגעוויינטליכע — אַדי פאַר אָפּוואַרעמען. — אַע שפּיט. אַ ללב. זפּן (ווערן) אַ צו עמעצן. ער-הייט. קייט.

אָפּגעוויינטליכע — אַדי פאַר אָפּוואַרפֿן (זיך). — אַענע גניבה. זיך פֿילן ווי אַ פֿאַרשטויסענער, אַן אָענער. די ליכטיקייט פֿון די אָענע שטראַלן. „עש איז איין גרוישי שאַנד דש איד זאָל אב גווארפֿן זפּן פֿון מין הערשאַפּט, יוסיפּו, אַמסט 1743, קעד, ב, דאָס האַרץ איז טרוקן און פֿאַרוואַנעט ווי אַן אָענע צווייג, פּרין, אַ יונגן שרייבערס תּנוכה. ער-הייט. קייט.

אָפּגעוויינטליכע — אַדי פאַר אָפּוואַסן. — אַן אַ פּנימל. אָענע הענט. אַן אָענער ווי נאָך דער טהרה. אַ פֿון זינד. אָענער ברעג. יאָרויס אַן אָענער=פֿאַרלאָרן דאָס גאַנצע געלט אין אַן אונטערנעמונג. אַן אַ (זייגערל) אַ גע-גנבעט... „אַ דור וואָס... איז אַפּילו פֿון זפּן פּלהוואַצטווע נישט אַ, מס. משלי תקע"ה, ל, 13. „זי איז געווען אַ, אויסגעצוואַנגן און אָנגעטאָן, ספּ, גליקליכע און אומגליקליכע, ז' 136. ער-הייט. קייט.

אָפּגעוויינטליכע — אַדי פאַר אָפּווייזן. — פֿון די אַע זעמדעלעך, ווערט אַ דינע, אַ זאַמל-בערגל. פּד: „געוויינטליכע — מיט ווינטל-דיק אַע האַרץ, וויס ו, אַ פּאַמניק.

אָפּגעוויינטליכע — אַדי פאַר אָפּווייטערן (זיך). — אַן אַער קרוב. זיך האַלטן אַ פֿון דער משפּחה. „דורך אַע וועגן פֿון שטאַט געקומען צו קריכן, שפּעטלינג איבז, דיא קאַראַימען מיידען... וואַרשע 1899. „דער אַסטער וויגל פֿון ליטע איז עזשערעץ, ליטע ו, ניי 1951, ז' 1602. ער-הייט. קייט.

אָפּגעוויינטליכע — אַדי פאַר אָפּווייכן. — אַער שטאַל. אַער מעטאַל. „דער זקן קען עסן נאָר אַ ברויט.“ ער-הייט.

אָפּגעוויינטליכע — אַדי פאַר אָפּווייכן. — אַענע געלט. אַן אַער פֿון גליכן וועג. ער-הייט. קייט.

אָפּגעוויינטליכע — טרוה. וויין אַפּ, געוויינט. — אָפּגעוואוינען. אַע עמעצן פֿון עפעס. אַ פֿון דער ברוסט=אַנטוויינען. „שווער זיי פֿון דעם מנהג אָפּצוגעוויינען, יפּ, ז' 196. „נאָך די קרעפּטן און געוואוקס פֿון קינד אים גע-וויינען צום קילערן לופּט, דען מיטאַמאַל אַפּ צוגעוויינען איז זייער נישט געוונט, מלכה בערלאַנט, די גליקליכע מוטער, ווילנע 1836. „איטלעכער פֿאַטער און מוטער זענען מחויב זייערע קינדער אַ פֿון בייעו מעשים און רייד, לט, פּג, א. „האַט [ער] שוין נישט מער קיין רייד, מיט וואָס ער זאָל קענען אַ זפּן בך יחיד פֿון דער קויטיקער אונטערגעטל, ברוך זילבערמאַן, אהבַת דוד ויהונתן, קעשענעו 1885.

אָפּגעוויינטליכע — „הב איד מיך דען נישט גייליכן צו איין אב גיווינט קינד בייא זפּן מוסר“, חה, אַמסט 1716, קלד, א. „צו אַן אַער איז מין זייל גלייך ביי מיר“, חה, ב, זשיטאַמיר 1848. ז' 218. „אַ שוין לאַנג פֿון שפּילן איז מין שוואַכע, קראַנקע האַנט, פּרוג וו, ז' 94. ער-הייט. קייט.

מיט זיך — „אוי זאָלט דיך אב גיווינן פֿון פֿרעשין אוי זויפֿן, קה, פּיורדאָ 1743, ז' ג. „ער זאָל זיך אַ... פֿון זעלכע זאָכן וואָס דער יצירהרע רעדט אים אַן, ספּר חסידים, ווילנע תקע"ט. „מיט דעם דרך וועט ער זיך ביסלעכווייז אַ פֿון דעם שלעכטן רגילות, שפּט מוסר, סטילקאָו תקצ"ג. „דער טאַבאַק רייכערן האָט שוין פֿיל מענטשן געהרגעט... זיי קענען זיך ביסלעכווייז אַ דערפֿון, אל"ק [קאַרטווינסקין], איבז, דער זאָקטער בוד, וואַרשע 1882, ז' 7.

אָפּגעוויינטליכע — אַדי פאַר אָפּווייטן. — די ווענט זענען פֿון דרויסן אַ, נעמק עלידי רי"א מ"ס, יוסף דער יתום, ווילנע 1865. „אַ גאַנצע שורה נצע דירות... מיט קאַלך אַ, יהודה לייב ביינשטאַק, בייא ר' שלמה בערלינער, לבוב 1896. „דער פּריש-אַער, ברייטפֿיכיקער, הייסער באַקאוויץ, ממוס, יפּבת. ער-הייט. קייט.

אָפּגעוויינטליכע — אַדי פאַר אָפּווייכן. — אַ פּלייש. אַער הערינג. אַער הינעראויג. אַ אין זוהר. ער-הייט. קייט.

אָפּגעוויינטליכע — דוּו אָפּגעוויינטליכע. — אַ פֿון רעכטן וועג. „אויף יענום עולם זענן די עשירים גגליכן אַלזו וויא איין נאר, דער פֿון דער יבשה איזט אויף דען ים אויף שפּיז אב גווייכן, ר' אריה ליב בר' יהודא זעליגמן... תּיקוני מועדים, פּיורדאָ תּפ"ט, קיא.

אָפּגעוויינטליכע — דער, ען, נעאַל. דאָס וואָס מע געוויינט אַפּ. דער אַ איז געווען גרעסער ווי דער אָנער. אויך: אַ'ם — דאָס, ז'.

אָפּגעוויינטליכע — אַדי פאַר אָפּווייטקן. — אַן אַ פּנים. אַן אַער בוים, כמעט אַן בלעטער. „...דעם מעש פֿון אַע ראַקישעס קלייבט, עמ, 1946. „...באגלייך מיט דעם אומצאָליקן

צעיי פֿון די היילות, אָ און פֿאַרבראַנדוט, פֿמ, מלחמה וו, ז' 464.

אָפּגעווינגען — טרו. חוין אָפּ, געוואונען.

1. געווינגען אַלץ, אינגאַנצן. אָ דאָס גאַנצע געלט פֿון אַלע מיטשפּילערס. „מיטגעבראַכט אַז אַ קעשענע פֿול מיט ניס און האָט געהאַפּט אַז ער וועט ביי אַלעמען אָ, ב. גאַרין, פּסח ... נײַ 1899, ז' 5. „עס איז שוין חנוכה. דאָס קינד געווינט זיך אין קאַרטן, דער רבי גע- ווינט אָפּ, לײַדנאַר, נײַער בשׁ, ווילנע 1844.

2. געווינגען צוריק וואָס מע האָט פֿאַרשפּילט. „דאָס ערשטע מאָל שפּילט מען אויף פֿערדלעך כדי צו געווינגען, אַזוי אויך דאָס צווייטע מאָל, דאָס דריטע מאָל — כדי אָפּצוגעווינגען. „דער טאַטע האָט געשלאָגן ניס פֿאַר וועלן געווינגען, נאָר פֿאַרן וועלן אָ.“

3. בכלל קריגן צוריק וואָס מע האָט פֿאַר- לאָרן. אָ די פֿאַרלאָרענע טעריטאָריע, מאַכט א.ע. אָ די דעה אין פֿאַראַיין, קהל א.ע. אָ דעם מניסטערטטל. „די מעגעלעכקייט אַז פּוילן זאָל אָ די זעלבסטשטענדיקייט אַלס אַ מלוכה, מ. מיכלזאָהן [מ. רובינשטיין], טאַדעאָוש קאַש- צוישקאָ, לאַנדאָן 1904. „זען אָפּצוגעווינגען צוריק וויפֿל עס לאָזט זיך, מו [סטוטש, אורצן].

4. אַרײַנקריגן עפעס וואָס געהערט צו אַן אַנדערן. אַרויסשטויסן דעם נגידס שותף און אָ די שותפות. „... מאַג ער זיך וואָל דר ווערן, דש אים קיין פֿינד אין זינעם לאַנד ניקש אב גווייזן מאַג, יוסיפֿו, אַמסט 1661, קל.

5. אַוועקנעמען. „פלזמן דער טויט האָט נאָך דאָס לעבן ניס אָפּגעוואונען... אד״ם, דער שפּיעגעל פֿיר אַלע, וואַרשע 1893.

6. אַרײַנקריגן דורך אַ געריכט. אָ עפעס אין אַ פֿראַצעס. „ווען מן איינע בינא דען בית דין זיין מאַנטל אב גווינט, זאָל ער גיין אונז זאָל זינגן, ער דיא גוילה נימר אין זיני הענד האט, עפש, דרן הישר לעולם הבא, פֿלדמ, תמיה ?

אָפּגעוויקלט — אַדי, פֿאַר אָפּוויקלען. — אָיע ווינדלעך. אָיע מגילה. אָיער פֿאַל סחורה. „גראַווע קנוילן אַן שפּאַנאַט, פֿמ, וואַלין, ז' 28. „ערהייט. קייט.

אָפּגעוויירעט — אַדי, פֿאַר אָפּוויירען. — אָ פּאַפּיר. אַ געגנט אָ פֿון גלעכע גאַסן. „שפּיערן, אָ דורך דער שטורמיקער... קוברע, י. קיפֿ- ניס איבן, ל. גאַרבונאַח, דאָס אביז גייט, קנעוו 1930. „ערהייט.

אָפּגעוויישט — אַדי, פֿאַר אָפּוויישן. — אָיער טיש. אָיער גוף. אַן אָיער חובֿ, וואָס מע מאַנט אים ניט מער. אַן אָיער, אויסגערייניק- טער פּלעק. אָ ווערן — ווערן אויסגעראַט, פֿאַרטייליקט. „דאָס שטעטל איז אָ געוואָרן פֿון דער ערד. „אַן אָיער = אַ פֿאַרעסן געוואָרע- נער. קללה: „אָ זאָלן זיי ווערן, קיין זכר זאָל פֿון זיי ניט בלייבן זי. „דאָס וואָס איז אַבנ- געוויגן מיט דער מוטערס מילך קאַן ניט אָ

ווערן, שע פֿון צוויי וועלטן. „מאַרד איז אָ ווי טוי אויף גראַז און בלאַט, טעג, איצטער. „ערהייט — „ער האָט אים [שוערט] אַרײַנגעשטעקט ניט-אָ, אמד, דיא נאַכט פֿון ט״ו פֿסלו, ווילנע 1867. „קייט.

אָפּגעוועבט — אַדי, פֿאַר אָפּוועבן. — אָיע שטאַפֿן. היימיש אָ געוואַנט. „ערהייט. „קייט.

אָפּגעוועגט — דזוו אָפּגעוואויגן. נר. „מיט זיין אָין, דורכגעטראַכטן, געלאַסענעם וואַרט... א. ווינטשטיין, רייטע בלעטער, מינסק 1929.

אָפּגעוועזן — אַדי, פֿאַר אָפּזען. — פֿפ צו ~ געווען, וואָס מע קען ניט ניצן אַדיעקטיוויש. די אָענע חדשים אין שטעטל. ער איז שוין לאַנג אַ געוועזענער, אַן אָענער.

אָפּגעוועלט — אָפּגעוואָלן.

אָפּגעוועלטיקט — אַדי, פֿאַר אָפּוועלטיקן. „אַלע זונען, ביז אים אָיע, זיי פֿלייצן, טוצ, אין פֿעברואַרן.

אָפּגעוועלקט — אַדי, פֿאַר אָפּוועלקן. — אָיע בלוס. אַ פֿריצטייק אָיער. „זער פֿון אָיע יאָרן, י. ה. ראַדאַשיצקי, ליד אין אומרו. „אַ גרויסע סטאַדע בהמות גייען אַרום, שמעקן די האַרבסטיקע אָיע גראַזן, שטערן, מינסק 1930, № 1. „מיט געוואַלד אָפּצופֿרישן די אָיע פּאַקן, חנה לעווין, קליניקייט, באַרדיטשעוו 1933. „ערהייט. קייט.

אָפּגעווען — פֿאַר אָפּזען. — „איז אָ דאָרט היפשע עטלעכע יאָר, שע, פֿערדלאַיניק, פֿרגל: אָפּגעוועזן.

אָפּגעווענדט — אָפּגעוואַנדן. [אָ] — נײַערע פֿאַרעם, אַנשטאַט דעםט אָפּגעווענדעטן. אָיע גוירה. אָיער אורטייל. צעשטערונג-אינס-טינקט, אָ איז אַ זשט. אָיער דיסאַנאַנס. „אַלע לעבעדיקע און ניטלעבעדיקע זאַכן וואָס ליגן היט פֿון מיר און אָ, מז, קום, פּשטות... „ערהייט. קייט.

אָפּגעוועפֿט — אַדי, פֿאַר אָפּוועפֿן. — דזוו אויסגעוועפֿט (← 177). אָיער) ביר, מעד א.ע. אַן אָ לשון, אַן פֿאַלקסווערטלעך, אַן אידיאַמען. „אַפּצאַפֿן פֿון מדרש אַן אָ געטראַנק פֿאַרן פּראַסטן המון, בעמ.ו. „ערהייט. קייט.

אָפּגעוועקסט — אַדי, פֿאַר אָפּוועקסן. — אויך: ~געוועקסלט. אָיער דילן, „גלאַטע, ציכטיקע, אָיע שטיינערנע פֿאַרלאַגע, ממוס, אין אַ שטורם ציבט, ז' 18.

אָפּגעווערקט — אַדי, פֿאַר אָפּווערקן. אַרכ. וואָס האָט שוין געאַרבעט און געוואָרן פֿאַר- מאַטערט. „מיר... זינען ערשט אַהער גקומן אונז זיין נאָך ניט אב גווערקט אונז מיד, יוסיפֿו, וו, פֿירורד 1764, קלח.ב.

אָפּגעזאַגט — אַדי, פֿאַר אָפּזאַגן. — אָיע בקשה. אָיער חתן, אָיער באַאַמטער. אָיער אַלמער (אָיע שאַפע) — וואָס דינט שוין ניט מער ווי אַן

אַלמער (ווי אַ שאַפע א.ע). „אין זוהר האָפֿן זיי אַרײַנגעקוקט ווי אַ האָן אין בני-אדם נאָר צו- ליב דעם ס׳זאָל פֿאַררעכנט ווערן די אָיע בלעטלעך, ממוס, צוריק אָהיים. „מתנגדישע יינגלעך, סטאַטיקלעך מיט די אָיע מחזורימ- לעך אונטער די פֿאַכועס, זש, שקלאַווער קינד דער, ז' 22. „אַן אויסגעשלאַפֿענער, פּראַיער... און אויפֿס-אַפּגעגעסענער ייד, יואל מאַסטבוים, פֿאַניטשעק, „ערהייט. קייט.

אָפּגעזאָרן, זאָרן, זאָטן — אַדי, פֿאַר אָפּזיין. — אָיענע באַפֿעס). אַן אָ שטיקל פֿלייש. אַן אויס- געזיידלעך, אַן אָיענער. „ערהייט. קייט. „צו קאַכן דעם וואַרצל... אַ דריט חלק אָפֿ געזאַטן... מיט צוקער טרינקען, תעלה אַרו- כה, לַבֿוֹב תרי"ו [ז' 20].

אָפּגעזאַלצן — אַדי, פֿאַר אָפּזאַלצן. — פֿפ: ~געזאַלצט. אָ פֿלייש. אָיענע פֿעלן. אָיע דורכגעפֿאַלן. „ערהייט. קייט.

אָפּגעזאַנטער — אַדי, פֿאַר אָיע — מצ. אַרכ. שליח, אַמבאַסאַדאָר, אַלי אב גיזאַנטי פֿון אַלי די מלכים פֿון גוים האָפֿן אַלי מוויין... וואַר- טיין, ר' זלמן הענא איבן, צמח דוד, פֿפמ תנ"ח. „די מאַגיסטרעס און אַן צו שרעבן... אַלי וואַך נײַע צייטונג און גרויסע וואונדער פֿון דען משיח, מעשה נורא פֿון שבתי צבי ימ"ש, אַרט? אַנהייב 19. י"ה? אַדי. גע- שיקט, „איזט דער אָפֿ גיזאַנט לעמלי בלילה אצלינו גיבליבן, גה, 299.

אָפּגעזאַרגט — אַדי, פֿאַר אָפּזאַרגן (זיד). — שוין אַן אָיע, אַ פֿאַרויכערטער. „הינטער ווענט, נאָך אַ טאָג אַן אָין, מידן, רוב, איק, פּסח תשט"ו. „ערהייט. קייט.

אָפּגעזויגן — אַדי, פֿאַר אָפּזויגן. — פֿפ: ~געזויגט. אָפּזויגן. אָיענע מילך. אָיע זאַפֿטן. „ערהייט. קייט.

אָפּגעזוימט — אַדי, פֿאַר אָפּזוימען. — אָיע למלעכער. אָ קליידל. „קוטאַלעך, אָ זייער שיין, אלצ, תוכחת חיים, ווילנע 1894. „האַר- מאַניע פֿון דעם גרינעם טאַל-שפּיגל וואָס גיסט זיך אויס ווי אַ פֿאַרגליווערטער טיפֿך און ווערט נאָר צוריקגעאַלטן דורך די גרויסע אָיע וועל- דער, אַש, תהילים יוד. „ערהייט. קייט.

אָפּגעזוכט — אַדי, פֿאַר אָפּזוכן. — אָיע אַבירה. דאָס אָיע קינד. „גינציק ווי צו אַן אָין יינגערן ברודער, חג, צמח אַטלאַס ו. „ערהייט. קייט.

אָפּגעזומערט — אַדי, פֿאַר אָפּזומערן. — אַן אויסגערוטער, אַן אָיער אין דאָרף. „אויף וועגן לאַנג שוין אָיע, הל. „דער דרויסן — אַן אָיער, ח. פּעט, איק, פּסח תשי"ו.

אָפּגעזונגען — אַדי, פֿאַר אָפּזונגען. — אָיע ליד. שוין אַן אָיער, אַ הייערליקער חזן. „ראַ- מאַנטיים... האָט שוין געהאַלטן אַזוי גוט ווי אָ, בעלדמיון, הומאַניזם אין דער עלטע רער יוד' ליטעראַטור, בערלין 1922, ז' 26. אָיע = געשטאַרבן. „ערהייט. קייט.

אָפּגעזונדערט — אַדי, פאַר אָפּזונדערן (זיך) אָ. אָער פּרוש, נזיר, מקובל, מתמיד אע.

אַ פֿון דער משפּחה, פֿון אייגענעם קרובֿ אע. האַלטן זיך אָ. אַן אָע גרופּע, דאָס אָע שטעטל. אָע טעריטאָריע, אָער יחיד, אָ ראַמאַן פֿון אָע עפּיאָדן. אָפּגעסאַרטירטע, אָע עפל, אָ פּרוי וואָס האָט בנים לעבן געהאַט צוויי מאַנען, איז מען מקבֿר לעבן דעם מאַן פֿון וועמען זי האָט געהאַט קינדער; אויב זי האָט געהאַט קינדער פֿון ביידע, איז מען זי מקבֿר אָ, אַברהם רעכטמאַן, יובל אל. „ווי בוימל מיט זיך ניט אויס מיט קיין שום משקה, אזוי ביסטו געווען אָ פֿון אַנדערע פֿעלקער“, ש.ג. הרפֿבֿי, די געליהענע האָק, באַסטאָן 1911, ז' 47.

„אַפּגעקריפּלט, אָ, פֿון יאַרהונדערט צו יאַר-הונדערט, טראַגט דעם גורל ער דעם האַרטן, לערנענדיק געדולדיק וואַרטן“, יהוּאַש, דעם פֿאַלקס גיסט. „יזון מיט שוואַרע אויגן, עפעס גאַר באַזונדערע, אָע אויגן“, טעג, מונע זיבן יאַר אין תּל אַבֿיבֿ. „קאַן ניט פֿאַרשטיין ... דינן וועג פֿון דער וועלט אָין“, דא, 53 הרחמים, ז' 57. „ערהייט — זאָל איר וויינען ... אָ, תּי זכּריה, ז' 3. „קייט.

אָפּגעזונד(י)קט — אַדי, פאַר אָפּזונד(י)קן. אָ פּנים. „ערגעץ וויט פֿאַרגייט דער טאַג אויף גאַלדענע שיפּעלעך פֿון אַיקטע כּמאַרעלעך“, פּמ, דאָר אויס — דאָר אַיב, כאַראַקאָו 1929.

אָפּגעזונפֿט — אַדי, פאַר אָפּזונפֿטן. אָער ווייזן. אָער פּומן. אָע, אין אַינלעניש אָפּגע-זאָגעט תּפּילה. „נאָכן אָין וואַרמעס בלזבט ער זיצן אויפֿן גינדעריקן בענקל בנים לידיקן טיש“, מ. מיינראַוויטש, ראַכמיניל דער נאַכט־שווימער, כאַראַקאָו 1925. „ערהייט.

אָפּגעזיידלט — אַדי, פאַר אָפּזיידלען. אָן אָער פֿאַר אַראַנישט. איבערבעטן דעם אָין. „ערהייט.

אָפּגעזיידט — אַדי, פאַר אָפּזיידען. אָ פֿעלד. אָע בייטן. סחמ פֿאַרטשטשט אַור זרוע לזדיק (תּהלים, צו, 11): „איין ליכט אבֿ גיזיט צום צדיק [תּי: אָ ליכט איז פֿאַרזיידט פֿאַרן צדיק]. „גאַט ... גיבט צו די צדיקים אָן אָפּ-געזייעטע ליכט אויף עולם־הבאָ“, טבֿע זכּי רות, לעמבערג 1818.

אָפּגעזיידט — אַדי, פאַר אָפּזיידען. אָע קאַרטאַפֿל, לאַקשן אַזחז. „אומבזייעק אַדער גאַר שעדלעכע זאַכן, וואָס אין דאָס בלוט געפּינט זיך, פֿילטרירט ריין אָ אין די גירן, בלעטער, № 37. „קונסט איז די אָע שיינקייט פֿון אמת“, ב. ריווקי, גרונטענדענצן ... „ערהייט.

אָפּגעזיידטיקט — אַדי, פאַר אָפּזיידטיקן (זיך) אָ. אָ דערווייטערטער, אָן אָער ... אים געוואוינט געווען צו זען — אָ פֿאַרדמייגטן און אָן אָין, נס, קאַרבאַנעט. מאַסקווע 1943.

אָפּגעזיידט — אַדי, פאַר אָפּזיידען. אָע קעפלעך. אָע לללעכער. אָער = אויסגעזיידל-טער, אָנגעשלאַגענער, „אַנטלויף געשווינד, ביסט

... ווי אָן אָער הונט“, א. ב. רוף, דער שיכּור ... וואַרשע 1871. „ערהייט. „קייט.

אָפּגעזיידלבערט — אַדי, פאַר אָפּזיידלבערן. אָע ליכטערס. „געטראַגן אָ שטעקעלע מיט אָן אָ הענטל“, ירחמיאל גריג, פֿאַרגיידיג, וואַר-שע 1938. „די אָע פֿאַרפֿאַרענע טאַפּאַליעס“, פּמ, טראַט פֿון דוידעט, מאַסקווע 1966. „ערהייט. „קייט.

אָפּגעזיידט — אַדי, פאַר אָפּזיידען. אָע, אָ מיט סאַכאַרין. אָע ריי. „פֿאַר אָ טרונק איז זייער גוט צו געבן אויפֿגעברייטע שלאַן, פֿיאַלקעס ... אלעס אָ מיט האַניק און ניט מיט צוקער“, איב, דער אוצר פֿון געזונד און לעבען, וואַרשע 1908. „ערהייט. „קייט.

אָפּגעזיידט — אַדי, פאַר אָפּזיידען. אָע מעל, גרויפֿן אַזחז. „מע פֿאַרפֿאַרעט מעקענע ... און מע באַשיט עס מיט אָן אָפּפֿאַל פֿון קאַ-רענע מעל“, כּ. דונעץ איב, דער סאַלאַווי, מינסק 1929. „ערהייט. „קייט.

אָפּגעזעצט — אַדי, פאַר אָפּזעצן. אָע ביימער, צווייגן אַזחז. זיך צוזעצן אויף אָן אָן שטאַם פֿון אָ בוימ. אָע יונגע לעבנס. „ערהייט.

אָפּגעזענען ענען זיך — אַוטו. „גן זיך אָפּ, זיך געזענעט. 1. זיך פֿאַרמעל צעשיידן מיט עמעצן וואָס פֿאַרט (גיט) אָוועק. מע גע-זעגנט זיך געוויינלעך אָפּ מיט ווינטשעוואַניעס, ברכות. זיך אָ מיט זידלערענען. זיך אַרומ-נעמען און זיך אָ, זיך אָ ווי בנים פֿאַרן קיין אַמעריקע. „זיך אָ מיט קושן און מיט טרערן און דערנאַך קיין וואַרט ניט צו הערן, שו. „דער שייפּסקאַפּיטאַן האָט דאַרטן גענומען לאַדונג און ער האָט זיך מיט דעם בן־פּדק אָפּגעזעגנט, אמת, בן פּדק, ווילנע 1865. „איז דער בחור געקומען צום רבי, ער זאָל זיך אָ [און קריגן אָ ברכה], ספר דובֿר שלום, פּשעמישל, יאַר 2, נ/ב. „ער האָט זיך אָפּגע-זעגנט מיט זינע הויזלייט, מיט זינע אַלע גוטע פֿרענדן, א. ב. דער מַבְטֿר ישועה, וואַר-שע 1900. „דאָס אָפּזיעלע אָ זיך פֿון אַבראַ-מאַחיטשן מיט מענדלען ...“, ב. ריווקי, אונדזערע פּראַזאַיאַקער.

2. זיך צעשיידן מיט עפעס. זיך אָ מיט אָ לאַנד (שטאַט, געגנט אע). זיך אָ מיט אָ זאַך — זי פֿאַרקויפֿן, שענקען אע. אָ זיך מיט אָ טייער בילד. אָ זיך מיטן לעבן, מיט דער (וויסער) וועלט — נפֿטר ווערן. „געזענען זיך אָפּ מיט זינע יונגע יאַרן, דו ביסט געבונדן“, ממוס, ווינטשפּ. „מיט אַלע וויטן כּיהאַב זיך אָפּגעזעגנט, וועל איין איינציק לעבן איז מיר נאַר געגעבן, האַל, מיין אוצר, מאַסקווע 1966, ז' 61. „ענונג — אָ האַרציקע אָענונג. „עניש.

אָפּגעזעגענען — טרו. זי. אַרויס-באַגלייטן און צווייגטשעווען געסט וואָס פֿאַרן אָוועק. ... האָט שוין אָפּגעזעגנט זינע געסט,

די מלכים און פּרעזידענטן, דוד פּלינקער, סחז, 1964 241.

אָפּגעזעגנט — אַדי, פאַר. אָוועק ניט קיין אָער. „זיך גלייך אָפּגעטראַגן אָ געפלעפטע, אָן אָע, אָ דערנידערטע“, ב. דעמבליג, צוויי און אָ דריטער, נ"י 1943. „מיר אָע אַצינד מיט פֿרייד“, טעג, איצטער. „ערהייט. „קייט — אָן אָפּגעפֿרעמדטיקייט, אָן אָ.

אָפּגעזען — אַדי, פאַר אָפּזען. אָ ניט געקוקט אויף, שוין אָפּגערעדט דערפֿון וואָס ... זיך ניט רעכענענדיק (מיט אָ תּנאי, מיט אָ סיטואַציע). „אָ פֿון דער נייטיקייט צו קאַנטראַלירן ...“, אָ פֿון די אַלע נסים און וואונדער וואָס השי״ת האָט אָן שבת גע-הייזן ...“, ר' שמעון וואַלף מרגליות, ל"ב שמעון, Budszentmihalyon, 1923. „די סאָ פּיסטן זינען, אָ פֿון אַלע זייערע ... חסרונות, געווען די ערשטע ...“, גריג, איד און וועלט, ז' 55.

אָפּגעזעננט — אַדי, פאַר אָפּזענען. אָן אָ עוף. אָן אָער בוימ, אָ גערטאַפּענער פֿון אָ דונער. „אַן אָער = א) ווער עס איז אָ שטיקל אָפּיקורס; ב) ווער עס איז אַרויס נקי פֿון אָ געשעפט. „אָ אויפֿן שכל (קעסטל, דאַכטיבל) = גיבטיק צוריקגעשטאַנען. „ער בלזבט נאַקעט ווי אָן אָע באַנדן, פּרן, שטעט און שטעטלעך. „אָ גרוב, אָנגעפֿילט מיט שטיקער אָ געהילץ, ייז, שטאַל און אַיזן, ז' 270. „האַבן באלד דערשפּירט דעם שרעקלעכן עי פּוש ... דער גערוך פֿון אָ מענטשנפֿלייש“, מ. שטריגלער, גורלות, ביא 1952. „איך אמתן אָ איז אָיעדע שטוב, שאַרפֿע שונאה האָט זיך אויפֿגעוויבן קעגן פֿאַניען, י. אַקרוטני, צוק, סעפט 1956. „האָט אָע אַרבל פֿון די שוואַרצע פֿייערן“, בעריש ווינטשטייג, טאָג, 16 VI 1962. „קייט.

אָפּגעזעסן — אַדי, פאַר אָפּזעסן. אָן אָ גליד. „אַענע פֿאַרן כיבוד, קענען מיר שוין גיין“. „איך פּיל ניט דעם אָענעם פּוסי“. „אָ אין אַסטראַג פּינה יאַר, האָט ער פֿאַרלאָרן אַלע חברים“. די פּינה אָענע יאַרן. „דאָס ברויט איז אָ = שלעכט אויסגעפֿאַקן, דאָס איי-בערשטע האַרטע שטייט אָפּ. „ערהייט.

אָפּגעזעצט — אַדי, פאַר אָפּזעצן. אָע עמודים. אָע סחורה. דאָס אָע געדיכטע אויפֿן דנאָ. אָע באַרג־מינים. אָע צינט אויף צו לער-נען. געבן אָע קעסט = וויפֿל סיאז אין די תּנאים. געבן דעם קוואַרטראַנט דעם אָן פֿריש-טיק. אָן אָער שטייגער, אָע פֿירונגען — אַבנעשטעלט, סאַטביליזירט, אָן קאַנטיקע שר-נויים. אָער מקח — וואָס איז פֿאַרקלענערט געוואָרן. פֿאַרקויפֿן אָ ביסל צוגעפֿוילטע פּירות לויטן (מיטן אָין מקח.

אָ ווערן — אויך: אַראַפּגעזעצט ווערן. אָ ווי פֿון אָן אָמט. אָן אָער מלך וואָס מע משפט אים. „דער שר של מצרים ווערט פֿון

הייט — האָבן חרטה אָ. קייט — ס׳איז אַ נקמה, אַן אָ״

אָפּגעטאַנצט — אַזי, פאַר אָפּטאַנצן <. אַן אָ״, האָט זי זיך צוגעזעצט אויף דער קאַנאַפּע״. אָפּגעציימבלט, אָ״ און אַ גוטן טאַג״ = שוין אַראָפּ פֿון מאַרק, טויג שוין צו גאַרנישט. — וואָס מאַכט ער? — ער האָט שוין אָ״ (איז שוין אַן אָ״ער) = איז פּלוצעם געשטאַרבן אינמיטן אַ טומלדיק לעבן. ערהייט.

אָפּגעטאַקט — אַזי, פאַר אָפּטאַקן <. אָ״ באַלקע. אָ״ שטעקלעך. אָ״ פּיגורקע, אָ״ פּיסלעך. אַ קלאַסיש אָ״ נעזל. אָ״ער סטיל, אַן אָ״ פּערווענלעכקייט. טאַן אַן אַרבעט גוט, ווי אָ״. אַ קלאַרע, אַן אָ״ קשיא. אָ״ אָ״ער ליגן = אַ קונציק צוגעטראַכטער און גלאַט אַרויסגעזאָגטער. טאַן אַ מצווה ווי אָ״, אַן שום פּניה״, אַמד, דיא לעבענטס געשיכטע פֿון נטע גנב, ווילנע 1887. פֿון אויבן אָ״, אָפּגעניצט, און ריין ווי אַ שיינער קריסטאַל, אָפּער אינע״ ווייניק״, פּראַ, פּאַלקסט״ געשיכט. „די גלי דער ווי אָ״ און עפעס ווי אַ חן ליגט אין איטלעכער באַזעונג זייערער״, ממוס, קליאַ טשע. „מע ווערט פֿאַרמאַטערט פֿון שלינגען די אָ״ רייד פֿון ר״ מענדלעך״, בעמו. „ער האָט אָפּגעאַרבעט אַ מלבוש, איז עס געוועזן פּשוט ווי אָ״, די ביהו, וואַרשע 1906, № 9. אָ״ער, געשליפּענער קוואַרק, ווי אויף אַ ים ברעג״, ש. פּערסאָו, אויצרעט, מאַסקווע 1939. ערהייט. קייט.

אָפּגעטאַרנ(א)עט — אַזי, פאַר אָפּטאַרגען <. אָפּגעריסן אָפּגעשליסן, פֿאַרריגען שטיקער באַלד און אַרומגיין אָ״.

אָפּגעטובֿלט — אַזי, פאַר אָפּטובֿלען <. אַ כּשרע, אַן אָ״ אין מקוה. ווען דער טאַטע איז געקומען פֿון דער מקוה אַן אָ״ער, האָט ער זיך אָנגעטאַן אינגאַנצן יום־טובֿדיק״, פּנחס רודאַי, טמו, 1964 א״ 27. „דער אָ״ער, אויס־געצוואַגענער וואַלד איז געשטאַנען ווי אַ חתן בחור, אָנגעטאַן אין אַ ניער גרינער זופּעצע״, ממוס, קליאַטשע. ערהייט. קייט.

אָפּגעטויט — אָפּגעטייט.

אָפּגעטוץ — אָפּגעטאַן. „די אָפּגעטווענע אַרבעט פֿון טאַג״, מ. י. שעליבסקי, אין יאָרן אַרום, ז׳ 75.

אָפּגעטונקט — אַזי, פאַר אָפּטונקען (זיך) <. אויך: געטונקען. אָ״ אין וואַסער. אַן אָ״ער אין מצוה. אָ״ אין יחוס. אַן אָ״ער אין ברייאַנטן. „קירכן, מעשטעטן זענען געוועזן אָ״ פֿון אויבן ביז אַראָפּ אין בענגאַלישע פֿעצער״, אַמד, דער סולטאַן, ווילנע 1895. „כיגי פֿאַרבי אַ ריכטן פּאַלאַק, אָ״ אין ליכט אין העלן, אַר, אין וועג. אָ״ אין דער פֿאַר־נאַכטיקער רויטיקייט״, מק, אַלע ווערק. אָ״ער הערינג = אָפּגעכוימלעטער, אָפּגעלאָזענער. ערהייט. קייט.

אָפּגעטופּעט — אַזי, פאַר אָפּטופּען <.

נעמען דעם ערשטן בויגן פּאַפּיר פֿון דעם אָ״ פּריגאַוואַר, ממוס, טאַקסע. „דאָס איז געווען פֿאַר הושענאַרבה, איידער דאָס קוויטל איז נאָך אָ״, שע, פּונעס יאָרן. ערהייט. קייט.

אָפּגעטאַגט — אַזי, פאַר אָפּטאַגן <. וואָס דער טאַג פֿון דעם איז שוין אַוועק. אַ נעכ־טיקע, אַן אָ״ ידעיה. „אין וועג פֿאַרנעמעדיק די אָ״ בלעטער, מיט דראַבנע טריט קומט... [זיך צו גיין, יוסף ראַזניק, גש.

אָפּגעטאַן — אַזי [בלויז אין דער קורצער פֿאַרעם — בלויז פּרעדיקאַטיוו אָדער פֿאַר אַ נייטראַלן טוב מיטן אומבאַשטימטן אַרטיקל], פאַר אָפּטאַן (זיך) <. „אָ״ איז אָ״; אָ״ איז פֿאַרפֿאַלן; „האַלבֿאַ״ איז נישטאַ״; „ווען דער פֿעלער איז אָ״, מאַכט מען ערשט אויף די אויגן, שוו. יס׳איז אַן אָ״ שטיקל אַרבעט = געטאַן בכיוון, זיך אָפּצורעכענען. „ס׳איז גע״ ווען אַן אָנגעזאָגט און אָ״ נקמה־נעמען״.

אָ״ זיך — אָפּגעשיידט, אָפּגעטיילט, דער־וויטערט, פֿאַרשוואַנדן. רבֿכּוּל 8 פֿאַרטישט: „סליק״ (דניאל, ב, 29): „זינט אבא געטאַן, י״א זינט אויף גנגן״. תי: „זענען אַרויפֿגעקומען״. „זענען דעני יסורים אויף פּורענות אב גיטאַן... אויף קומען גיט אויף אים, סהמ, תהלים, י, 5. „די שמירה פֿון הקב״ה איז פֿון אים [דעם רשע] אב גיטאַן״, רבֿכּוּל, חג, ווער נאָך איז אזוי אָ״ פֿון תענוג עולם־הזה ווי אַן אמתער חסיד?״, קמ, 1869, № 47. „אָ״ איז פֿון איר די פֿרומקייט און לייטזעליקייט״, באַש, שטן אין גאַרט.

אָ״ ווערן — 1. אינגאַנצן פֿאַרענדיקט, דורכגעפֿירט (וועגן עפעס וואָס איז נישט־שײַן). „אזוינס ווערט אָ״ אין דער שטיל״, אין די קליינע שטעטלעך ווערט אַלץ אָ״ פֿאַרנייט און פֿאַרדעקט, שוו. 2. באַזאַלט מידה כּנגד מידה. „אזוי ווי ער האָט געטאַן — אזוי ווערט אים אָ״, שׁבֿט מוסר, סדילקאַו תקצ״ג. 3. אזוי ווי אָ״ זיך. רבֿכּוּל 8 פֿאַרטישט „המסרים״ (שמואל א, כא, 7): „די וורדן אַבא גטאַן״. תי: „אַראָפּגענומען געוואָרן״. „זענען באַלד אַלע מקטרגים פֿון ישראל אָ״ געוואָרן, ר״ יעקבֿ קראַנס, נעימת יעקבֿ, ווילנע 1896. „עס זאָל נישט אָ״ ווערן די תּפּילין פֿון דען קאַפּ און פֿון דעם אַרעם״, מ״א ביילינסאַן איבז, רבינו אשר, ארחות חיים, אָדעס 1898. 4. נסתלק ווערן, נפטר ווערן. „עס ווערט גיט אַפּילו איין מענטש אָ״ פֿון דער וועלט, ביז ער זעט פֿרענער צו אַדם הראשון״, נוצ, זשי טאַמיר תּרכ״ג, כּט/ב.

אָפּגעטאַנען — אַזי [בלויז דער יסוד פֿאַר דער לאַנגער פֿאַרעם. < דפּון]. „דאָס אָ״ קען מען גיט צוריקאַפּן; „דאָס אָ״ נעכטן זי אַ בריה הענט צו פֿאַררעכטן, שוו. עפעס נאָר טאַקע אַ פּישוף, אַן אָ״ זאָך, באַהיט זאָל מען ווערן, ממוס, ווינטשט. 9. [ער] אַן אָ״ער פֿון דער וועלט, האָט זיך געלאָזט... פּמ, טראַט פֿון דזירעט, מאַסקווע 1966. ערהייט.

זענר גדולה אב גיועצט ווערדן, מעשה ה׳ 99דמ תפ״ב. „הכהן הגדול) דר דו זעלביג מאל איז אב גועצט גווארן פֿון זיך (כהונה גדולה), יוסיפֿון פֿירדא 1764, קכב/א. „איי־ביק זאָל אַ מענטש דאווען אויף אַן אָ״ אַרט, דאָס הייסט ער זאָל זיך קרבע זיך אַן אַרט. ער זאָל תמיד דאָרט דאווען, איבז, ר״ אליהו די ווידאַש, אור עולים, יוזעפֿאָו 1846. „ווען אַ טראַגעדיקע אשה שמעקט עפעס אַן אַן סנוואַרג... זאָל מען איר אינגראַמען אין אויער אַרבען אַן עס איז יום־כיפור, וואַרעם מאַכעט מאָל ווערט אָ״ מיט דעם די דעה, דרך אדם, ווילנע תּרכ״ד. ערהייט. קייט.

אָפּגעזשאַווערט — אַזי, פאַר אָפּזשאַווערן <. אָ״ איננס. אָ״ רייד, לאַזונגען אע. ערהייט. קייט.

אָפּגעזחורט — אַזי, פאַר אָפּזחורן <. אין אָ״, אַלט, צעריסענע בגדים, מיט אַ צע־קנייטשט אָ״ פנים. „אַ פֿרעמדער אין אַ צו ברייטן שניצל מיט אַן אָ״ קאַפּעליוש אויפֿן קאַפּ, ב. דעמבליו, צאַנקענדיקע ליכט, ניי 1958, ז׳ 25. „אָ״, קוואַר, ווי ער זאָל אַשטיגער האַפּן די סוכאַטעס, צייט, גל וו, ז׳ 83. ערהייט. קייט.

אָפּגעזחוכט — אַזי, פאַר אָפּזחוכן <. אָ״ יאָרן, אַן אָ״ לעבן. ערהייט. קייט.

אָפּגעזחירט — אַזי, פאַר אָפּזחירן <. אָ״ דירה, אָ״ע מלבושים. אַ שלעכט געמאַכט, אָ״ שטיקל אַרבעט. קאַלע געוואַרענע אָ״ע באַ־ציאונגען צווישן געוועזענע פֿרענדר. ערהייט. קייט.

אָפּגעזחומט — אַזי, פאַר אָפּזחומען <. אַן אָ״ע יוגנט, אָ״ע וועלט. „געהיימע טיפֿן פֿונעם טיפֿן, וואו ס׳שלאַפּט דאָס אָ״ע גיטהיגע לעבן, פּמ, מלחמה, ז׳ 267. ערהייט. קייט.

אָפּגעזחלשט — אַזי, פאַר אָפּזחלשן <. ליגן אָ״ע. אָ״ע הענט וואָס קענען קיין זאָך גיט טאַן. אָ״ער פֿוס. באַגיסן ווי אַן אָ״. „פֿאַרמאַטערט דער פֿאַלקסווילן, ווי אָ״ די ענערגיע, זשיט 10, ניי 1912, ז׳ 100. „שטיל, אָ״ איז געשטאַנען די... פֿאַבריק איין שעה פֿון נאַכטיקער מש־מורה, יודל יאַנע, אין קעסל גרוב, מאַסקווע 1929, ז׳ 110. „אַרשעשנה לעת ערב איז די וועלט אַן אָ״ע... און שמחת־תורה בעת ברכת שהיינו על התורה באַרואיקט זיך די וועלט, לדב, ניי 1957, ה. ערהייט. קייט.

אָפּגעזחרשט — אַזי, פאַר אָפּזחרשן <. אַן אָ״ער בני אַ מסחר, בני אַ משאַזמתן. „אַן אָפּ־גענאַרטער, אַן אָ״ער, האָט ער גיט געהאַט קיין חשק זיך צו משפּטן״.

אָפּגעזחשבונט — אַזי, פאַר אָפּזחשבונען <. אָ״ע חובֿות. אָ״ע קרעדיטאַרן. אָ״ע דאַטעס פֿון ליקויהמה׳ס מיט הונדערטער יאָרן צוריק. ערהייט. קייט.

אָפּגעזחמעט — אַזי, פאַר אָפּזחמעט(נען) <. אַ פֿאַרשלאַסענער, אַן אָ״ע קאַם, אַראָפּ־

אָע פּאָדלאַגע. „פּינע אַלטע יידן מיט חרובֿע
מילער און אָע פּיס“ עליע קאַהאַן פּאַר
שיידענע דערציילונגען. מינסק 1940.

אָפּגעטומקט — אַדי פּאַר אָפּטוקן (זיך) —
אָע גופּים. אָע אין מקוה, אָ אין זונענשפּין.
-ערהייט.

אָפּגעטייט — אַדי פּאַר אָפּטייטן — אַן
אָ חיילה. אַן אָ גליד פּאַר אַן אָפּפּראַציע.
נאָ אָ איז אונדער גיסט (וילן), ענערגיע
אָ. -ערהייט. קייט — די אָ פּון
שעפּערישן געדאַנק.

אָפּגעטייטשט — אַדי פּאַר אָפּטייטשן —
אָע ווערטער, שטעלן, פּוסקים אַזוו. -ער-
הייט — אויך אָ בלבבט די שטעל אומקלאַר.
-קייט — אַ פּאַלשע אָ.

אָפּגעטיילט — אַדי פּאַר אָפּטיילן (זיך) —
אָע גרופּע. אָע דירה. אָע תּבואה. אַ זאַך,
אָ פּאַר זיך. צונויפּבינדן די אָע גלידער פּון
פּאַלק. אָ מיט אַ פּאַרהאַנג. „ווען מען אין
דעם בעקן העט קיין חלה גענומען און דער
טייג איז... אָ — זאַל מען אַ טוך שפּרייטן
איבער אַלע די טייג, דערנאַך זאַל מען נייערט
פּון איינעם טייג... חלה נעמען“, עפש,
דוך הישר לעולם הבא, שקלאו תקניו. „עס
זאל נישט אַרויפּגיין אויף דען זינען אַז די
הימעלען און זייער גאַנצע הערשאַפּט... [אין]
אַן אָע זאַך פּאַר זיך“, תּניא, פּא. „אַ גע-
מויזעכץ... איז געשטאַנען גאַנץ אַפּאַרט,
אָ פּון דער רעשט לאַנגע“, פּרי. אין גע-
מיינעכץ. -ערהייט. קייט.

אָפּגעטייטע — אַדי פּאַר אָפּטייטען — אָע
שויבן. „בערעלע שד... גלששט זיך אויף
דעם אָן ברעג“, אָש, במס דנעפּער, ווילנע
1939, ז' 241. -ערהייט. קייט.

אָפּגעטיינקעוועט — אַדי פּאַר אָפּטיינקעווען
— אָע וואַנט. „אַזאַ מין שטוב איז אויך
יענע אָע צווישן דעם רינג הַפּוּזער“, ממוס.
שלמה. „די אָע ציגל שילן זיך“, אָפּא, די
טענצערין. -ערהייט.

אָפּגעטייטע — אַדי פּאַר אָפּטייטען. אָפּגע-
גאַסן, אָנגעפּראַפט מיט שמאַלק, פּעטס. שלעפּן
דעם שווערן אָן בויה. אַ פּעטער, אָער קאַרק.

אָפּגעטייען — פּד. אוקר. געוויינלעך אויס-
געלייגט אָפּגעטווען — אָפּגעטאַן, אָפּגע-
טאַנען. סיאָן אָע זאַך.

אָפּגעטומקעט — אַדי פּאַר אָפּטומקעטען
— אָער קלאַץ. אָע קאַרע. „גיי רייד מיט
די ניט אָפּגעטעטעטע סאַלאַטין“, ש. ברעגמאַן.
אַפּן מירודע איז אומרואַיק, מאַסקווע 1934.
„אַ דאַרער, אָער... פּאַרשוין“, יוסף ראַליניק,
גש. -ערהייט.

אָפּגעטייש — אַדי. דזוו אָפּגאַטיש, וואָס איז
ווי צו (בנוגע) אַן אָפּגאַט. „זי שעצט מיר
נישט אָ-בלינד, נאַר אזוי ווייט ווי דאַס קאַן
נוצן“, בענו V.

אָפּגעטומפּט — אַדי פּאַר אָפּטעמפּן —
אָע חושים. אָע געפּילן. אָער ווייטיק. אָער
שפיץ. „אויסגעוועפּטע ריחות, אָע שטימען“,
הר, גנדיכטע און לידער, אַרום טיך. „איך
בין נאָך דאַן געווען אַ יונגער פּירער און ווייניק
אָ קעגן אַן אומגליק“, ייט, פּינגבויםער, וואָר-
שע 1922. „אַ פּון שרעק, האָט זיין געוויסן
שטיל געדורעמלט“, רוב, אויף די חרובות פּון
וואַרשע. -ערהייט. קייט — האַלב-
חיהשע אָ.

אָפּגעטומקלט — אַדי פּאַר אָפּטעקלען —
אָפּגעצאַצקעט און אָ. אָפּגעטאַקט און אָ. „אַזאַ
מענטש איז ביי זיך אָפּגעלעקלט און אָ“, נאַד.

אָפּגעטוער — מצ פּון אָפּגאַט — „טוען
זיך בוקן צו אָ וואָס זייערע פּינגער האָבן
געמאַכט“, ישעיה, פּירוש: עבדי טיבש, לעמ
בערג 1877.

אָפּגעטוערן — דאַס, ען. געצנדינסט.
עבודה-זרה. „זיאַ מין לנד האבן ור שוועכט
מיט איין אב גטעריי, שטריי, טו, 18. ייט —
אַדי. „האַסט מיר אַרויסגענומען פּון אַישע
מאַכט“, מ. ש. איין שיינע און ווינדערליכע
ערצעהלונג פּון משה רבינו, לעמבערג 1889.

אָפּגעטוערעכט — אַדי פּאַר אָפּטערעכען —
אָ ברייול. אָע היימאַרבעט. „סאיז אַרבי-
געקומען דער שטאַט-מגיד אין אַן אָ פּוטערל,
און די פּאַלעס זינען זיך צעפּלויגן“, ליפּמאַן
לעווין, דירעט דערוואַכטע, מאַסקווע 1934.
-ערהייט. קייט.

אָפּגעטוראַגן — אַדי פּאַר אָפּטוראַגן — אַן
אָענער קאַסטום. אָפּגעלאָזן, אָ ווי ביי אַן
אַמתן יורד. אָ טעפל. אַ פּרוי מיט אַן אָ פּנים.
אַן אַלטער, שוואַכער, אָענער גוף. „מע דאַרף
אים איבערניצעווען ווי אַן אָענעם מלבוש“.
אַן אָענער = אַן עבֿרֿבֿטל. „אַן אָ רעקל
מיט... אויסגעריבענע עלנבוים, אַן אַלט
געזעסענער שניפּס“, שט. אידישע שריבער.
„רוח היהדות, יעכט יידישקייט“, יידישע
עטיק — דאַס אַלץ איז פּאַרן מאָדערנעם מענטש
אַלט אויסגעדראַשן, אָ, פּרי. זינען וואָס
פּירן אַפּ פּון יידישקייט. „און זיין נפש אָ, ווי
זיין בלוזע“, אַלו. דער קאַריעריסט. -ער-
הייט. קייט.

אָפּגעטוראַטן — אַדי פּאַר אָפּטערעטן — 99:
~געטורעטן. אָענע אַרמיי. אָענע ווילין.
אָענע שטיגן. אַן אָענער פּון גלויבן. אָ
פּון טאַטן (מאַמען) = ניט ענלעך לויטן
כאַראַקטער. „אַז עס איז אָ פּון פּלאַן, פּאַר-
ריכט מען זיי [די שולן] אויף קאַסט פּון די
שולדיקע“, ייזד, קאָנסטאַנטין קאָלינסקי, פעסט-
זענונג וועגן היודים... ווילנא ווערדאַנא
תּקצ״ה. זיך אומקערן מיט אַ פּאַר אָענער שיד,
ב. שקליאַר, אויף פּאַלשע וועגן קאַנאַס 1939.
„די טאַכטער — אַ טויב! אָ פּון דער מאַמען
ווי מזרח פּון מערב“, ח. פעט, איק, 1960 VII 29.
-ערהייט. קייט.

אָפּגעטוראַכט — אַדי פּאַר אָפּטוראַכטן (זיך)

— טאַן, זאַגן עפעס אָ. „אַ ייד אַ קאַלטער,
אַ געלאַטענער, אַן אָער, אַלץ זאַל זיין מיט
אַ שכל, מיט אַ חשבון“, מרדכי בן הלל הכהן.
אין מאַמע לשון, ווילנע 1935. -ערהייט.
קייט.

אָפּגעטוראַפּט — אַדי פּאַר אָפּטוראַפּענען.
אָפּגעטריפּט. דאַס אָע פּלייש פּאַרן זאַלצן.
-ערהייט.

אָפּגעטרויכט — אַדי פּאַר אָפּטרויכען —
אָע יאַרן. „אַט ליגט דאַס ליבסטע שוין אַהינ-
טער אין אָער וואָר“, אַל וו. -קייט.

אָפּגעטרונקען — אַדי פּאַר אָפּטרינקען —
מילך, אָע פּון פּלאַש. אָער בראַנפּן. „אָע גלע-
זער טיי אויפּן טיש און אַ סאַמאַוואַר אין דער
זמט“, ש. קליטעניק, ווערק און שריבער, מאַס-
קווע 1935. -ערהייט.

אָפּגעטריבן — אַדי פּאַר אָפּטריבן —
אָענער הונט. אָענער שונא. אָענער וולד. אָ
וואַסער. „... אַרנזלייגן אין אַ טוך און אויס-
קוועטשן דערפּון דעם סאַק... אינטונקען אין
דעם אייבערשטן אָענעם סאַק...“, המאסר,
איבן פּון פּויליש, ווילנע, יאַר? [ערשטע
העלפּט 19. ייח]. „אַ פּרישער, אָקערשט אָענער
גיץ זעט אויס ווי אַ לאַנגע טאַשמע“, פּנע,
ווילנע 1924, Ne 2. -ערהייט. קייט.

אָפּגעטרייבלט — אַדי פּאַר אָפּטרייבלען —
אָער שטויב. אָער שניי. -ערהייט. קייט.

אָפּגעטריפּעט — אַדי פּאַר אָפּטריפּען —
אָע מלבושים. אַן אָ פּנים. „דעם אָן מאַנטל
האַט דער שניידער אָפּגעבראַכט אין אָפּטייק
אַרין“, בערג.

אָפּגעטרייבט — אַדי פּאַר אָפּטרייבן — פּרעסן
די אָע לילעכער. אינונעמען מיטן לעפּלעך
אַלע צען אָע טראַפּנס רפּואה. -ערהייט.

אָפּגעטריקנט — אַדי פּאַר אָפּטריקענען —
אָער האַנטעך. אָ בלוט. אָע קעולעך. „דער
מוטערס מילך איז נאָך ניט אָ פּון די ליפּן,
לויט אַ טל אידיאַם = נאָך צו יונג, אַן ניטי
קער דערפּאַרונג. „אַ פען, נאָך ניט רעכט אָ
פּונעם טינט“, ממוס, שלמה. „זאַגן אַז דאַס
יידישע פּאַלק איז... נאַר עטלעכע קופּקעלעך
אָע צעבראַכענע פּיינער“, רעדו גרשם באַדער,
ידישער פּאַלקטקאַלענדאַר, תּרס״א, לעמבערג.
„פּאַרנאַכט האָט [זי] די אָע וועט אַרנזגענומען
פּון דרויסן, ווייט, אַ שלעכטע פּרוי, ז' 168.
-ערהייט. קייט.

אָפּגעטרעטן — אָפּגעטראַטן. „די מווה
מוז זיין אָ פּון אויבן כּל־הפּחות איין טפּח“,
שלחן ערוך, אַנהייב 19. ייח, אָרט? „גע-
שפּרונגען איבער שמאַלע, איינע פּון די אַנ-
דערע ווייט אָענע קלאַטקעס“, ממוס, ווינטשפּ.
-ערהייט. קייט.

אָפּגעטרענט — אַדי פּאַר אָפּטרענען —
אָער אַרבל. „איין טייל לימט זי אורן... האבן
אַפּילו איר זאַקן ניט אָן, גין אויך זיין אב

גיסרענטי שיד, עפש, דרך הישר לעולם הבא, שקלאון תקניו. ער האט ... אנגעהויבט די אַע הויט מיט דער פארע פון מויל, ייז, אַלט שטאַט, דער טומל פון דער וועלט מיר קלינגט אַלץ וויסער, אַער, יהואש, בבם קברס ראנד. ערהייט. קייט.

אָפּגעטרעטע — אַדי, פאַר אָפּטרעסען — אַע וועלעך מעל. פירות, אַע פון די ביימער. האַרבסט ... די אַע נאַקעטע ביימער, הערש לייב קאַזשעבער, קאַזיאַנע-נימאזיע, טשערנאַ וויץ 1937. ערהייט.

אָפּגעטשיפּעט — אַדי, פאַר אָפּטשיפּען — אַרומגיין אין שטאַטעס, אָפּגעפּליקט און אַע. אַן אַלטע גמרא ... מיט פאַרשטאַלצערעטע, פאַרגעלטע בעלשער, אַע און פאַרבייגן ביי די עקן, בן עמי, די ערשטע נאַכט פון חנוכה, אַדעס 1893. ערהייט.

אָפּגעטשירבעט — אַדי, פאַר אָפּטשירבען — אַע. 99: ~ געטשער בעט. אַער טעלער, אַע ליימען טעפל. ערהייט.

אָפּגעטשעפּעט — אַדי, פאַר אָפּטשעפּען (זיך) — אַע אַער וואָגן. ערהייט.

אָפּגעטשקע — די, ס. שפּאַטיש אויך: וון פון אָפּגאַט, ווי אַ פיגור, הענט פון אַ ליימענער אַע.

אָפּגעיאַגט — אַדי, פאַר אָפּיאַגן — אַער כּלכ. אַע טרויעריקע מחשבות. אַע פון לער נען = דערוועקערט פון לערנען. אזוי אויך: אַע פון ישיבה. דערנען דאַס אַע, אָפּגעמאַטערטע פאַרל וואָס שטייט אין גרויס פאַרלענגעהייט, ב. דעמבלין, צוויי און אַ דריטער. די טשערן ציטערדיקע גלעזן ווי אירע אַכט און צוואַנציק אַע יאָר, מאַל, פּרידקע. ערהייט. קייט.

אָפּגעיאַמערט — אַדי, פאַר אָפּיאַמערן — אַער הספּד. אַע טעג. ערהייט. קייט.

אָפּגעיווילבט — אַדי, פאַר אָפּיווילבען — אַער שרעבער. ווילל איך בין שוין פון מנין אַע, זיט איר געוואָרן מנינע נאַענטע און טייערע, חג, דער מענטש פון פּיטער, ז' 117. ערהייט. קייט.

אָפּגעיוועלירט — אַדי, פאַר אָפּיוועלירן. נעאַל. אַרומגעפּוצט פון אַ יוועלירער. טאַ בעקעקסטעלעך פון ריינעם גאַל, מיט בריי ליאַנטן אַע, א. פּיאַטיאַרטקע, טאַוו ליטעראַ טור, קיעז 1940, № 9.

אָפּגעיווילבט — אַדי, פאַר אָפּיווילבען — אַער נצחון. אַער יוביליי. ערהייט. קייט.

אָפּגעיווירמט — אַדי, פאַר אָפּיווירמען — אַע אַע לעבן. דער גט וועט דאַך פאַרט פאַר בלעבן דער איינציקער עדות פון אירע צען אַע יאָר, א. שטכטמאַ, ערב.

אָפּגעפּשרט — אַדי, פאַר אָפּפּשרן — אַע

פּלייש אַע כּלים. אַע הינטערגעגעלעך. ער-הייט. קייט.

אָפּגעכאַוועט — אַדי, פאַר אָפּכאַווען (זיך) — אַע קינדער, אַע בחורל. ערהייט. קייט.

אָפּגעכאַפּט — אַדי, פאַר אָפּכאַפּן — אַע רייך. אַן אַ דאַווען. אַ ניס-אויסגעפּלאַנירט, אַן אַ ווערקל. אַע עסן, האַט ער אַ זאַג גע-טאַן מיט אַן אַין קול, אי. קיפּניס איבז. ק. גאַרבוואַך, דאַס אַבז גייט, קיעז 1930. טוט אים אַ נעם דורך מיט איר אַין בליק, ז. אַליצקי, וואַלינער יוד, ז' 231. ערהייט. קייט.

אָפּגעכוימלט — אַדי, פּד, וורר. <אָפּגע-חומרט (?). אָפּגעריסן, אָפּגעטראָגן, אָפּגע-ניצט, אָפּגעקראַכן (וועגן אַ מלבוש). אַע מעבל. אָפּט אין די ווערק פון באַש. אַן אַער שווער ביי אַ אידעם שטייט נעבעך ביי דער טיר, זלמן סאַבעל מאַמושטיק זוגים, וואַרשע 1874. אַ דאַר, אויסגעוואַנערט מענטשעלע אין צע-ריסענע, געלאַסטע אַכעס. ... אויפן קאַפּ אַן אַין געלעכערטן הוט, ז. מוירער, זע נישט קיין וואַלינער יונג, טאַראַנאָו 1925. געקומען אַנצולויפן ... מיט אַע בגדים און דאַרע וואַ-ליועס, מ. שטריגלער, אינזלען אויף דער ערד, ז' 107. אַרומגעקראַכן אין שווערע זעלנערשע שיד, ... און אַ פאַר אַע תּחתונים, ב. דעמבלין, צאַנקענדיקע ליכט, ז' 305. ער-הייט. קייט — שווער איבערצוגעבן די אָפּגעריסנקייט און אַע סיי פון חדר און סיי פון די קינדער, באַש, פאַר, 1964 X 24.

אָפּגעכוימערט — אַע אָפּגעחומרט. אָפּגעכמאַליעט — אַדי, פאַר אָפּכמאַליען — דאַס טרייפּענע אַע פּנים, אַע באַקן. ...האַט משהל אונטערגעהינקט אויף אַן אַע פּיסלי, אַפּאַ, מ'זוכט אַן אַמערקאַנער. ערהייט.

אָפּגעלאַגערט — אַדי, פאַר אָפּלאַגערן — אַע סחורה. ערהייט.

אָפּגעלאַזט — אַדי, פאַר אָפּלאַזן — 99: ~ געלאַזן. פּלעגט ער גיין אַין און ניט רייך, ר' יעקב מוזבנא, משלי חכמה ווילנע תּרנ. לעבן אין אַן אַטער דירה. אַ שמוציקע און אַטע בריאה. אַ חבּרה אַענע אַרעמעלייט. ביי אַטע הענט רעגנט פון די ווענט, שוו. אַן אַער זעלנער. העלן דען יידן תּמיד זיין אזוי אָפּגענטיק, אַע זי, מוסס, נשארפים, אַן אָפּגעלאַזענע ז אַך = אַן אומריינער מענטש. אַן אָפּגעלאַזענער צימער = אַן אומריינער, מיט אומאַרדענונג. ערהייט — דערנאָך ערשט האַנדלט ער אַינן זיין סחורה גאַנץ אַפּ געלאַזענערהייט, אַמא איבז, ר' אַבּרהם דאַנציג, בית אַבּרהם, ווילנע 1865. קייט.

אָפּגעלאַיעט — אַדי, פאַר אָפּלאַיען, אוקר. <Uk: поїти>. אָפּגעשפּירט מיט פּעסט, מיט חלב. פּעט געוואָרן (פון רווחים). אַער בויך. אַע קאָפּערטן, אַיך ווער אַע, אַער מיט לאַפּעטעס, בערג. אַן אַע וועל מאַכן דאַס געשעפט, וועל איך ממש אַע ווערן.

אָפּגעלאַמערט — אַדי, פאַר אָפּלאַמעווען — 99: ~ געלאַמעוועט. אַע אַרומ-געזוימטע לילעכער. גאַר חיי מיט אַ גילדענעם זויס איז אַ דער בוימ, עט, לידער.

אָפּגעלאַנטישעט — אַדי, פאַר אָפּלאַנטשען (זיך) — אַע בהמה אַן אַע פון דער טשע-רעדע. אַע דראַטן. ערהייט.

אָפּגעלאַפּעט — אַדי, פאַר אָפּלאַפּען (זיך) — 99: ~ געלאַפּעט. אַן אַער ווי אַ חויר, פון קאַפּ ביי די פּיס. אַע פון אַ גאַס-רעגן, אַ וואַנט, אַע מיט קאַל.

אָפּגעלאַפּן — אַדי, פאַר אָפּלויפּן — די אַענע יאָרן. אַענער וועג. אַע נעגל. אַער ליגן. דערנען זי האַט איר אַע לעבן אויף צוריק, פּמ, מלחמה. ערהייט. קייט.

אָפּגעלאַק(יר)ט — אַדי, פאַר אָפּלאַק(יר)ן — אַע(יר)טע פּאָדלאַגע. אַירטער חפּץ. די ביימער און גרעזער זינען דאַ געשטאַנען אויס-געוואַשענע, די בעלשער ווי אָפּגעלאַקטע, זש. קיסר און רבי וו. די אָפּגעלאַקירטע בייטקעס זייערע האַפּן זיך געריט פּאַמעלעך, ז. פּערד-מאַן איבז, י. באַבעל, דערציילונגען, כאַראַקטאַ 1925. ירמט ערהייט. ירמט קייט.

אָפּגעלאַקעוועט — אַדי, פאַר אָפּלאַ-קעווען — זעט פאַר זיך זייער אַן אָנגע-זענעם מענטשן ... מיט עטוואַס אַע אויגן, דער ראַדיקאַלער מאַנאַזיע, הערויסגעגעבן פון קאהנס ביבל, ניי 1905.

אָפּגעלאַשן — אַדי, פאַר אָפּלעשן — אַענע שריפּה. אַ פּאַראַויקטער, אַן אַענער. אַענע וואַפּנע. אַענע קאַלן. אַע מחלוקה. אַענער דאַרשט. ערהייט. קייט.

אָפּגעלוטשעט — אַדי, פאַר אָפּלוטשען — אַע הויט. אַע קאַרע. ערהייט.

אָפּגעלויטעט — אַע אָפּגעלאַיעטע.

אָפּגעלונגען — אַדי, פאַר אָפּגעלינגען — אַענער שווינדל. אַענע המצאה. ערהייט.

אָפּגעלופּעט — אַדי, פאַר אָפּלופּען — אַע קאַרע. אַע פעל. גיט אַ דירה גאַר אַ חורבּה, די ווענט אַע, די דילן צעבראַכענע. חיי אַ חיה מיט דער פעל האַלב-אַע, נאַד. ... האַט אויפּגעוויבן די אויגן צום אַע ציפּערבלאַט, ב. רעסלער, אַמעריקאַנער, 1957 VI 28.

אָפּגעלוטשעט — אַדי, פאַר אָפּלוטשען — אַע פּיסטאַטשקעס, מאַנדלען אע. הויל-קויטיקלעכע, אַע ווענטי, נט, הויפטשטעט, מאַסקווע 1934.

אָפּגעלטן — אַוטוט & טרוו. געלט אַפּ, גע-געלט. פּאַרגיטיקן מיט עפעס, באַצאַלן מיט געלט פאַר עפעס גוטס. אַע עמעצן פאַר זיין שיינער האַנדלונג. איך וויל איר כאַטש צום טייל אַע פאַר איר גוטשקייט צו מיר, י. טינגער, דער ציך און דער בעליתשובּה. יונג-עניש.

אָפּגעליאָמעוועט — דזוו אָפּגעליאָמעוועט
אָ' נעט — בולטע, קאָנטיקע וואָס
שאַפֿן אַ מערקלעכן זויס.

אָפּגעליאָפּעט — דזוו אָפּגעליאָפּעט — „זיך
אָנטוויקלט אַזוי ווי אַ שיינע רויז און זי ווערט
אָ' פֿון אַ רעגן“, קמ. 1866, № 46. „שטאַרבן
פֿאַר דעם אייגענעם אָן לעבן“, יג. פֿון מיין
גאַנצער מי.

אָפּגעליאָקירט — דזוו אָפּגעליאָקירט —
„מיין רייזלס שוואַרצע לאַנגע צעפֿ... מע
האַט זיי געמעגט פֿאַרגליכן צו אַ שוואַרץ־אַיער
פֿאַדעשווע פֿון מינע אַ פֿאַר אַרבעט“, ב. בער
קערמאַן, זב דער יודישער שפּענגעל, וואַרשע
1895.

אָפּגעליאָקעוועט — דזוו אָפּגעליאָקעוועט.
„באַטראַכט דעם שוואַרצן אָן קעסל מיט די
גראַבע מעשענע ניטן“, יי. וואַלד.

אָפּגעליאָוסטרעוועט — אַדי, פֿאַר אָפּליוס־
טרעווען — אוקר. 27. אויסגעוועקסטע,
אַנגעריבענע, אָ' פֿאַרלאָגעט.

אָפּגעליאָוועט — אַדי, פֿאַר אָפּליוועטן —
גאַליציע. אַן אָפּגעקראַכענער, אָיער פֿוטער.
אַן אָיער, אַ יורד. אַן אויסגעוואַרשטע, אָיער
שקאַפּע. „דו אָיער יונג, טו אַ קוק סאַראַ פֿנים
דו האַסט“. „דאַס אָיער קליידל — טו דיר אַן,
ניט איר“, „אין ברייטן אָן בורגעס... טאַנצט
איבער די גאַסן מלאַ גדולה“, ב. האַגער, איק.
ריה תשכ״ז. „פֿעטערס וואָס טראָגן אָיער
פֿראַקן“, ש. מאַרגאַשט, טמז, 1966 VIII 20.

אָפּגעליאָטן — אַדי, פֿאַר אָפּליטן — וואַרטן
אַן אָיענער אויף אַ ישועה. „אויסערצייילן
מינע אָיענע צרות“, לאל, ווילנע 1887, ד' 84.
ע־רהייט. קייט.

אָפּגעליאָונט — אַדי, פֿאַר אָפּלייגן — אַן
אָיער קאַלנער. אָיער לאַצן. אָיער שמחה. אָיער
ספּראַווע. אָיער פרעמיערע. אַ קלייד, אָיער אין
פֿאַלדן. מיט אַן אָן קראַגן. אָיער קאַרטן. ברייט
געפֿענטע אָיער טויערן. וואַינען אויף אַ שטיילער
אָיער גאַס. זיין אָיער אויף גוטע, פֿרומע
זאַכן. זיין אָיער נאָר אויפֿן פֿרעס. אָיער קניפל.
אָיער נדן. אָיער אייעלעך אויף אַ בלאַט קרויט.
„אָיער איז ניט אָפּגעוואַנט“, „אָיער איז ניט אָפּגע־
נייגט“, „אָיער איז אָנגעלייגט“, „אַז אַ מיידל
פֿאַרויצט, איז זי ווי אַן אָיער סחורה“, שו.
תּלמיד־חכמים און וועלט־חכמים וועלכע זינען
תּמיד אָיער אויף תּורה וּחכמה“, ר' יעקבֿ מדובנא.
משלי חכמה (דברים), ווילנע תּרנ״ג. ק/א. „חול־
מועד־צייט... איז אָיער... צו שטאַטישע זאַכן“,
קמ. 1870, № 21. „דאַס דאָזיקע מין היטל
מיט דעם אָיער דאַשיק איז דערנאָך אָנגענומען
געוואָרן בכל תּפּוצות־ישׂראל“, ממוס. שלמה.
פֿון דאַמער־רעכט, אָפּט 1901, ווילנע 1901, ד' 17.
„מע האַט זיי [די בהנים און לויים] ניט אַפּט
געטיילט קיין לאַנד... זיי זאָלן קענען זיין אָיער
נאָר אויף תּורה ועבֿודה“, ר' אַברהם יצחק
פּריסנקעל, שו״ב בוילקאַמיר, עיקרי הדת.

ווילנע 1908. „אַ יונגער סוחר... אין אַ לענג
לעכן ראַק, אין אַן אָיער קאַלנער און מיט אַ
האַרטן הוט אויפֿן קאַפּ“, ל. שאַפּיראָ. נאָוועלן.
„מסתמא האָט מען שוין וועגן מוניען געזונגען
אין די זומפן און אין אַלע אָיער וועלדלעך פֿון
ריסן“, מק. 'מוניע דער פּייגל־הענדלער.
ע־רהייט. קייט.

אָפּגעליאָיריקט — אַדי, פֿאַר אָפּליידיקן —
אָיער פֿאַליצעס. אָנפֿילן די אָיער פֿלעצער. אָיער
גאַסן. דאַס אָיער געטאָ. „דער מאַן זאָל געדענקען
די צייט פֿון ליכט בענטשן און זאָל שוין
דענסטמאַל זיין אָיער פֿון זינע עסקים“, איבז
אהרן לעווין, מקורי מנהגים, ווילנע 1875.
„מיר שפּאַנען איבערן פֿרייען, אָיער מאַרק“, הל.
יומ־טובֿ דערמאַנונגען. „האַט ער זיך אַוועק־
געוועזט אַ פֿאַרמאַטערטער, אָיער אָיער“, עליע
קאַהאַן, פֿאַרשידענע דערציילונגען, מינסק 1940.
ע־רהייט. קייט.

אָפּגעליאָיווט — אַדי, פֿאַר אָפּלייווטן — דאַס
אָיער געלט. ע־רהייט.

אָפּגעליאָימערט — אַדי, פֿאַר אָפּליימערן —
אַן אָיער הימל. אַן אָיער נשמה. „איבער אַלע
קרייטער די גוט שמעקן, געברענט האַסטער אַן
ווי רויזן־וואַסער, קלאַר אָיער, מאַכט מען איבער
די האַסערן אַזוי גוט ברכה ווי איבער די
קרייטערע“, שלחן ערוך אורח חיים ויורה
דעה ומנהגים של כל השנה, לעמבערג, אָנהייב
19 י״ה. ע־רהייט. קייט.

אָפּגעליאָימט — אַדי, פֿאַר אָפּליימען — מיט
אַן אָיער רעכטער זייט. „כאַפּ איך אויף זיך
מיט אַן אָיער האַרץ“, מאַל, חסונדיקע נעכט.
קללה: „הענט (און פּיס) זאָלן דיר אָיערן
(זיין)“, ע־רהייט. קייט.

אָפּגעליאָיקנט — אַדי, פֿאַר אָפּלייקענען —
אָיער עדות־זאַגערענען. ניט קיין אָיער פֿאַקטן.
„אויב דו האַסט ווען ניט איז געהערט צום
מין פֿון מענטש, איז אָיער גאַר די מענטשהייט,
פּם מלחמה וו. ע־רהייט. קייט.

אָפּגעליאָישט — אַדי, פֿאַר אָפּליישן — אָיער
נאָר פֿון אויבן. אָיער רוקנס פֿון ספּרים. „מיט
די אָיער פֿאַרמען פֿאַרנאַרט מען זיי תּחילת צו
זידישקייט“, קמ. 1866, № 7. „אָיער זינד
פֿאַר מצות געהאַלטן“, פּראָ. שטעט און שטעט־
לעך. „די מייסטע נגידים זענען נאָר אָיער... זיי...
קניפּן זיך די באַקן זיי זאָלן רויט זיין, מ. מ.
אויזערקיס, דער פּרויאַטלעהרער IV, דראַהאַביש
1898, ז' 79. „די דעכער פֿון די שטובן האָבן
געבליאַסקעט אַזוי ווי אָיער מיט זון־גאַלד“,
א. ראַבאָ, אייגענע ערד. קייט.

אָפּגעליאָינטן — אַדי, פֿאַר אָפּליינטן — גע־
לינגט אָפּ, געלונגען. זיך אינעבען. אינ־
גאַנצן זיך פֿאַרענדיקן מיט הצלחה. אָיער עקספּע־
רימענט וואָס געלינגט אָפּ. המצאות אינפֿאַלן
געלינגען אָפּ. אָפּנאַרן האַט דאַסמאַל ניט
אָפּגעלונגען.

אָפּגעליאָינט (לי)עט — אַדי, פֿאַר אָפּליינטען —
אָיער שקאַפּע. קייט — אָפּגעקראַכענישט,
אַן אָיער.

אָפּגעליאָירט — אַדי, פֿאַר אָפּליירן —
אָיער העפּט. אָיער בויגנס פּאַפּיר. ע־רהייט.
קייט.

אָפּגעליאָיש(ט)עט — דזוו אָפּגעליאָישטעט.
„מיט רויטע פּנימער, אָפּגעלישטעט... פֿון דער
זון, ווינט, רעגן און שניי“, גרשון אַינבוינדער,
פֿון יענער זייט טיפּ, מאַסקווע 1930. „די
אָפּגענע אויגן געווענדט צום אָפּגעלישטעטן
גרויען סופּיט“, ב. רעסלער, טמז, 1960 XI 12.

אָפּגעליאָלט — טרוה. געל אָפּ, געלעגלט. מאַכן
געל, אָפּפאַרבן אין געל. אָיער ווענט. אָיער די
סטעזשקעט מיט זאַמל.

אָפּגעליאָעבט — אַדי, פֿאַר אָפּלעבן — אַלט
און אָיער אַ בלאַס און אָיער פּנים. אָיער טעג, יאַרן.
אָיער פּאַרטיי, ריכטונג. אָיער אייניען. אָיער אויפֿן
טאַן עפעס. די אָיער פּוּחות פֿון דעם יידישן
פֿאַלק (= א) וואָס האָבן ניט מער קיין לעבן
אין זיך; (ב) די אויפֿגעלעבטע. „פֿון תּשובּה
ווערט די נשמה אָיער אַזוי ווי אַ גוף גשמי פֿון
טויט לעבעדיק“, פּוקח עורים, שקלאָוו 1832,
אות טו. „די וויבּל וואָס האַט אים געוואַלט
נעמען מיט אים צוזאַמען האָבן געהאַט פֿון
דער אָיער פֿרוי אָפּגעריסענע יאַרן“, אמד.
דיא לידיגע ווינזונגען, ווילנע 1868. „אַן
אָיער שטעטל: אין יוצא ואין באי“, פּראָ. זי טויטע
שטאַט. „אַלע אָיער געטער ווערן הייליק“, זשיט
IV, נ״י 1912. „מיט דער פֿריילעכער פֿאַרשמיט
קייט פֿון אַן אָיער בעל־עבֿירהניק“, חג צמח
אַטלאַס וו. ע־רהייט. קייט.

אָפּגעליאָעבטם — דאַס, מצ נב. 1. אַלדאַס
וואָס זיין צייט איז שוין פֿאַרביי. סכּום פֿון
אַלץ וואָס מע האַט איבערגעלעבט, דורכגעלעבט.
„מע זאָל ניט זאָגן דאַס זיי זינען אָנהענגער
פֿון אַלט און אָיער“, גרשון מאיר באַיאַרסקי,
רבֿ אין וואַסיקאָווא, גראַד' גוב', די פֿאַלש־
קייט פֿון דער פּפּריה טיסטעט, פּיעטריקאו
1911. „צוזאַמען מיט אָיער האַט מען אַרויס־
געוואַרפֿן אייביקע נאַציאָנאַלע ווערטן“, נש
איבז, טד VIII.

אָפּגעליאָעגן — אַדי, פֿאַר אָפּלייגן — [פּראָ:
אָפּגעלייגטן]. אין אַ קליין אָיער געלט. אַ זייטיק,
אַן אָיער אַרט. באַזוכן די אָיסטע דערפֿער. וואוינען
אָיער ווינט פֿון אַ ישובֿ. אויף אָיער באַן
סטאַנציע. „ער ווזט אַלי אָפּ גילעגיני אורטיר
[= ערטער], גה. ז' 280. אָיער עפל. אַן
אָיער אַכר = וואָס מען איז אויף דעם גע־
לעגן בייים שלאָפֿן. אָיער קול = דומפ, קלינגט
ניט. „אַז אַ מויד פֿאַרויצט (אַז אַ מיידל
ווערט פֿאַרזעסן) איז זי אַן אָיער סחורה“,
שו. „איזט אין שיה פֿון איין ווינט אב גלעגי
אינזעל אן גיקומין“, מעשה של ירושלמי [הומ
בורג, 1711]. „תּרפּ״ס אַלפּים מעלן אָיער פֿון
אַנדערע מדינות“, פּראָ. צוויי וועגן, צוויי מש
ליים. „געבונדענע לפּדושאַפּטן... טריילען
אויף אַלע אָיער אומריינלעכקייטן“, דא. 191
בערלין ביז טאַן־פּראַנציקאַ, וואַרשע 1930.
„אַ קשיא פֿון תּוספּות ערגעצוואר אין אַן
אָיער גמרא“, ייט. פּוילן וו. ע־רהייט.

קייטא — גיט געקוקט אויף דער אָ פֿון דער הויפטבאָן־ליניע, י. זרובביל, טח, 1965 23 IV.

אָפּגעלענט — אָדו, פֿאַר אָפּלענען. מיט אַן אויפגעשטעלט אויפער צו דער אַ ביסל אָפּער טיר, שמען האַרענטשיק, גאַטש משפּט. אַן אָ אַויג = וואָס קוקט פֿון אַ זיט. **ע־ר־הייט**. קייטא.

אָפּגעלעקט — אָדו, פֿאַר אָפּלעקן. זיך וואַרפֿן אויף עפעס ווי אַ הונט אויף אַן אַין ביי. אָפּע וואונד. אָפּער קוכן. אַן אָפּער פֿאַר שוין מיט גלאַט צוגעקאַממע האַר. **הריקט** פֿעסט די האַנט פֿונעם שלאַנקן, אַן שמיכלענדיקן סעקרעטאַר, הערט לייב קאַזשעבער, קאַזיאַנט די מנאָזיע, טשערנאָוויץ 1927. **עס** בלייבן זיך אָפּלעכענע ווענט, אָפּע פֿון דער לבנה, פּמ, דוראויס, דוראַפּן, ז' 86. — ווי אַזוי האָט דאָס קינד באַקומען אַ פֿאַרן? — ס'איז געווען אָ פֿון אַ קעבלל (מוטערס פֿאַר־ענטפֿערונג). **ע־ר־הייט**. קייטא.

אָפּגעלעקלט — אָדו, פֿאַר אָפּלעקלען. **אַז אַ מענטש איז ביי זיך אָ און אָפּגעטעקלט, נאַר**.

אָפּגעלערט — אָדו, פֿאַר אָפּלערן. פּר. די אָפּע גאַסן. **קייטא**.

אָפּגעלערנט — אָדו, פֿאַר אָפּלערנען. פֿאַרהערן דאָס אָפּע פֿאַר דער וואַך. אָפּע מי דות. ... וואָס פֿון דעם אַלמין ווערט אָפּ גלערנט צו גאַטש דינסט, ר' אליהו הכהן, שבת מוסר. סדילקאָו תקצ"ג. **דאָס איז אָ פֿון דער מעשה פֿון בנימין...** תנחומא, בראשית, וואַרשע תרמ"ו, 201. **ע־ר־הייט**. קייטא.

אָפּגעלעצטעוועט — [...] לעצעוועט אָדו, פֿאַר אָפּלעצעווען. אָפּער סימולאַנט. **עס וואַרפט** די צייט פֿון דער געשיכטע דיר אַראָפּ אַן אָן, פּמ, צוריק אין הייל אַרצין. **ע־ר־הייט**.

אָפּגעמאָנערט — אָדו, פֿאַר אָפּמאַנערן (זיך). אַן אָפּגעצערטער, אַן אָפּער. אָפּע שקאַפּע. די מאַמע, אָ און בלאַס. אַ שטאַרק אָ פּנים. **ער האָט גענומען מײַן האַנט אין זײַנע ביידע קאַלטע אָפּע הענט, יהל, די קאַלאַניסטן וו, וואַרשע 1899.** **דער קראַנקער באַקומט היק, קאַפּוויטיק, ווערט שוואַך און אָ, צש, פּנעד, ווילנע 1923, № 11.** **ע־ר־הייט**. קייטא.

אָפּגעמאָנט — אָדו, פֿאַר אָפּמאַנטן (זיך). אָ גלאַז. **איך גיי זייער אָפּגעריסן...** און פֿונעם הונדער בין איך זייער אָ, דער קרימער מאַרשעליק, לעמבערג 1875, ז' 43. **האַבן** דעם לאַקיי, וואָס אָ פֿון לויפֿן איז פֿון די פֿיס געפֿאַלן, קוים ערשט פֿאַרהאַלטן, קלמן טוביל איבז, דאַקטאָר אַלמאַטאַד מיט זײַן טאַכטער, לובלין 1894.

אָפּגעמאָטערט — אָדו, פֿאַר אָפּמאַטערן (זיך). אָפּע פֿון דער אַרבעט, פֿון גיין אַזוו. ... ציטערט און פֿלאַטערט, פֿון גרויסער

קעלט אָ, עט, לידער. **מײַנע קאַפּאַצאַנסקער** זענען שווער ניט געפֿאַלן פֿון די פֿיס, אַזוי אָ זענען זיי געווען, ממוס, **נשרפֿים**. **קערט** זיך ראַביניזאַן צו דעם שפּאַניער וועלכער אָ אויף דעם גראַז געלעגן איז, ראַביניזאַן קראַזוע דער יונגערער, וואַרשע 1874. **ע־ר־הייט**. קייטא.

אָפּגעמאָכט — אָדו, פֿאַר אָפּמאַכן. אָפּע פּונקטן פֿון קאַנטראַקט. אָפּע רייד. אַן אָפּער צייכן. **בײַ מיר איז געווען אָ אַזינעאַלטן זיך ווי ווינט מעגלעך, ממוס, ספּר הבחנות.** **לאַ** מיט אַן אַלף, אָ איז אָ, ש. הויכבוים, א יוד, אַדעס תרל, 1869. **גיט געפֿילט די קינסט** לעכע און אָפּע אַדער נאַכגעמאַכטע איידלקייט, א. ז. שוואַרצבורג, סיבירער דערציילונגען. **ע־ר־הייט**. קייטא.

אָפּגעמאַכט! — געניצט ווי זוו. פֿאַר ענדיקט. אָפּגעשלאָסן. מע קען שוין קיין חרטה ניט האַבן. **זיי גיבן זיך די הענט — אָ!**

אָפּגעמאַלט — אָדו, פֿאַר אָפּמאַלן. פּר. **געמאַלן**. אָפּע קאַרטינקע. אָפּע ווענט. **ער זאַלט מיר אַלזאַ אַב גימאַלט צו איר** ברענגן, דא מיט ווען איך אין איר לאַנד קעמי דש זיא מיט מעכט דר קעגן, יוסיפּו, אַמסט 1661, נה. **קען דאָך זיין, זיין טריפּה פּרצוף** וועט זיין פֿאַרנט פֿאַר דעם בוך אָ, יפ, ז' 3. **מע זעט דאָרטן אָ די מצרים ווי זיי זענען געגאַנגען אָנגעקליידעט, אַמד, מסע מצרים, ווילנע תרכ"ד.** **ע־ר־הייט**. קייטא.

אָפּגעמאַלן — אָדו, פֿאַר אָפּמאַלן וו. פּר. **געמאַלט**. אָפּע תבואה. **ע־ר־הייט**. אַוועקפֿירן די תבואה אָ. **קייטא**.

אָפּגעמאַלן — אָדו, פֿאַר אָפּמעלן. פּר. **געמעלקט**. די אָפּע מילך. **ע־ר־הייט**.

אָפּגעמאַנט — אָדו, פֿאַר אָפּמאַנען. אָפּער חורב. **געגאַנגען איז דער טאַנק מיט בלוט און זון איבער דער אָפּער ערד, פּמ, מלחמה וו.** **ע־ר־הייט**. קייטא.

אָפּגעמאַסטן — אָדו, פֿאַר אָפּמעסטן. גיין מיט לאַנגזאַמע אָפּע טריט. אָפּע און אָפּגעשניטענע סחורה. אָפּע בייער = אָ געבראַכן (מיט אַ שטעקן). אָפּע וואָס ער געניסט ... אָפּגעוואויגן און אָ אויף די וואַג שאַל פֿון די תורה, ר' הייל ליכטענשטיין, עת לעשות וו, הקדמה וו. **ס'איז פֿון פֿריער אָ יעדער וועג און טראַט, יוסף ראַלניק, גש.** **ע־ר־הייט**. קייטא.

אָפּגעמאַרטעט — אָדו, פֿאַר אָפּמאַרען (זיך). **נאַר איר האָט זיך נאַכגעשלעפט אַ בלייך אָ ינגעלע, אַצג, צווישן חורבנות, ז' 98.** **ע־ר־הייט**. קייטא.

אָפּגעמאַרקירט — אָדו, פֿאַר אָפּמאַרקירן. אָפּע צילן, אָפּע אַפּרשיטעלן. **ע־ר־הייט**. קייטא.

אָפּגעמבלען — אָדו, פֿאַר אָפּגעגעמבלט. אַמ. 1. אויפהערן שפּילן אין אַן אַזאַרט־שפּיל, אַלץ פֿאַרלירן און ערשט דערנאָך אָ 2. שפּילן אַ לענגערע צייט. אָ אַ גאַנצע נאַכט אין רולעטקע.

אָפּגעמוהט — [...] מויאַכטן אָדו, פֿאַר אָפּ מוהן. אָפּע פֿלענער, המצאות. **קייטא**.

אָפּגעמוטשעט — אָדו, פֿאַר אָפּמוטשען. אָפּע אַרבעטער, עלטערן אַזוו. אַ מידער, אַן אָפּער. אָ ווי אַ קרעמער נאָך אַ גרויסן יריד. אָ פֿון יאַרן פֿאַרשיקונג. **צוריקגעקומען דער זון פֿון די שדים זייער אָ, נחב, מעשה מחכם.** ביסלעכווייז האָט די אָפּמאַטערונג גובר געווען דעם אָן פֿון טרויער, ליפּמאַר־לעווין איבז, דזשוזעפּפּאַ גאַריבאַלדי, פּעטערבורג 1905. **ע־ר־הייט**. קייטא.

אָפּגעמוסרט — [...] מוסערטן אָדו, פֿאַר אָפּ מסורן. אָפּער זון. אָפּע יונגאַטשעס. **ע־ר־הייט**. קייטא.

אָפּגעמחיצהט — [...] מעכיצעטן אָדו, פֿאַר אָפּמחיצהן. דאָס אָפּע וויבערשע בית־מדרש. **עס זענען טאַקע דאָ מאַמענטן אין יעדער גרויסער דראַמע, וואָס דאַרפֿן דעם תיקון פֿון געזאַנג, אָפּער עס איז שטרענג צעטיילט...** אָפּגעגרענעצט און אָ, מוק, טעאַטער און אידיש טעאַטער.

אָפּגעמירט — אָדו, פֿאַר אָפּמירן (זיך). **אויסרוען די אָפּע בייער, יפּזל, 1885, № 33.** **אַן אויסגרועטער...** פֿון זענע גרויסע מי וואָס ער איז אָ אַ גאַנצן טאַג, יצחק יחיאל, טאַנענזאַן מעיר קאַרעליק, דרך האדם ווילנע 1908. **דערציילן די שלאַפּע קאַרליקלעך, די אָפּע שקלאַפֿן־אייניקלעך...** יחואש, אַלטע פּסוקים, נ"י פֿאַרטשטשט.

אָפּגעמירקט — אָדו, פֿאַר אָפּמירקן. **עלעקטרישע קראַפֿט וועט זיך גיסן...** און דערפֿרישן די אָפּגעמירקטע האַנט, נאַד, די נייסטע ווערק פֿון משה נאָדיר וו, נ"י 1931, ז' 237.

אָפּגעמינ(ר)ערט — אָדו, פֿאַר אָפּמינערן (זיך). אָפּע מעגלעכקייטן צו לעבן. **דאָס אָפּ געמינערטע, געזונדערטע אַרט פֿון יידנס וועגן,** קלמן טוביל איבז, דאַקטאָר אַלמאַטאַד מיט זײַן טאַכטער, לובלין 1894.

אָפּגעמינערט — אָדו, פֿאַר אָפּמינערן. די אָפּע, די אויפגעמונטערטע. **זענען פֿון אונדזערע ברידער פֿיל אָ פּוז חלשות, יעקבֿ סאַטמאַן, עבֿרי אַנכי, באַרדיטשעוו 1901.** **ע־ר־הייט**. קייטא.

אָפּגעמלאַכהט — אָדו, פֿאַר אָפּמלאַכהן. אַ קונציק אָ שטיקל אַרבעט. אַרויסוואַרפֿן דאָס אָפּע. **ע־ר־הייט**. קייטא.

אָפּגעמסרט — [...] געמאַסערטן אָדו, פֿאַר אָפּמסרן. אָפּע אַזער, וויל ער זיך נאָך אַלץ אַריסדרייען, **ע־ר־הייט**.

אָפּגעמעלט — אַדי פּאַר אָפּמעלן. — די אַע נסיעה איבערן גב. „אים דעם אב גי מעלטין יאָר שמ״ה...“ ר׳ זלמן הענא איבז. צמח דוד, 99ד תנח״. „אז איין מענטש זאל זיך לעבן... דעם פֿאַלשן לעבן דעם אַין אין דעם פֿאַרשטעלטן לעבן...“ יהושע רובינציק ממינסק, משל וחייה, ווילנע 1865. „וועסט דערזען אַ קאַלטע וועלט — דורך אין וועסן אַ“ אַר, די מוטער צום קינד. — ערהײט. קײט.

אָפּגעמעלקט — אַדי פּאַר אָפּמעלן. — 99: געמאַלקן. „די אַע מילך רוט שווער אין הילצערנער פֿליי, ע. פינינבערג איבז. מיכאַלע קאַציובינסקי, דערצײלונגען, קיעו 1928. — ערהײט. קײט.

אָפּגעמענטשלט — אַדי פּאַר אָפּמענטשלען (זיך). — די אַע די פֿאַטאָגראַפֿירטע בעת דער תּחננה. — ערהײט.

אָפּגעמוקט — אַדי פּאַר אָפּמעקן. — אַע חרפה. אַ שילד מיט אַע אותיות. אַע טריט. אַע קהילות. „מזן פֿרענד פֿון יענע אַע גאַסן, מבין שותף איצט צו יעדן צער“, סענ. איצטער, ז׳ 12. „וועט ער צום האַרצן צולייגן זיין אַע היים, זי מיטנעמען אין וועג און טראַגן אין זכרון“, פּמ. מלחמה וו. — ערהײט. קײט.

אָפּגעמוקט — אַדי פּאַר אָפּמעקן. — אַע צייכנס. אַער קרבן. אַע קאַרטן. אַער יוביליי. — ערהײט. קײט.

אָפּגעמווהט — [... געמיצוועט] אַדי פּאַר אָפּגעמווהן. וואָס די מצווה פֿון דעם אין שוין אַוועק, איז שוין פֿאַרבי. „ווען... די מצווה פֿון זיצן אין סוכה ווערט בטל, קלע-טערט מען אַרויף מיט סכּונוּת־נפּשות אויף די אַע סוכותלעך, מע וואַרפֿט אַראָפּ דעם גרינעם סכּך, מע שלעפט אים אַוועק מיט גרויס פּרסום צום ליובאַוויטשער בית־מדרש׳, זש. שקלאַווער קינדער, ז׳ 11.

אָפּגעמוקלט — [... מאַקלט] אַדי פּאַר אָפּ-מקלען. — „דעם אַין טוט נאָך איצט ווי דער רוקן“. „חברה האָבן אים אַרויסגעלאָזן אַז אַין, זיי האָבן ביי אים אָפּגעוואונען דאָס גאַנצע געלט“. — ערהײט.

אָפּגעמושפט — [... מישפּעט] אַדי פּאַר אָפּ-משפטן. — אַרויס אַ דערשלאַגענער, אַן אַער. „... ווי אַן אַער וואָס הערט צו דאָס לעצטע מאָל אַז מע וועט אים הענגען“, אמד. דיא אידטן אין וואַרשויאַ, ווילנע תּרל. — ער-הײט. קײט.

אָפּגענאַגט — אַדי פּאַר אָפּנאַגן. — אַער ביין. — ערהײט. קײט.

אָפּגענאַפּלט — אַדי פּאַר אָפּנאַפּלען. נעאַל. באַפֿרטיט, אָפּגעטיילט, אָפּגעריסן פֿון נאַפּל. „אַ פֿון זכרון“, סוצ. אין פֿעיער־וואַגן.

אָפּגענאַקעט — אַדי פּאַר אָפּנאַקעטן. נעאַל. ניט־פֿאַרדעקט, ניט־אַרומגעוויקלט. „די באַרד

איז אים אויפֿגעשטעלט, האַלדו און גאַרגל אָפּגענאַקעט און די אויגן פֿאַרגלאַנצט“, נס. די מישפּאַכע מאַשבער, מאַסקווע 1939.

אָפּגענאַר — דער, ז׳. אָפּנאַרער. דאָס אָפּ-גענאַרט ווערן. אַ פֿאַרפֿירעניש, אַן אַ. „וואָס איז דען נאָך פֿאַר מיר געבליבן אַחוץ פֿון אַ דער זיג, עק.

אָפּגענאַרט — אַדי פּאַר אָפּנאַרן (זיך). — אַן אַער, אַ באַשוויגלעכער. „דער מאַרק מיט... זינע אָפּנאַרער און אַע, ממוס, קליאַטשע. „די קלעפּ אַליין זינען נאָך ניט אַזוי מסר פּן... ווי דאָס וואָס מע בליבט אַ, שע, פּונט יאָרד וו. „אינאיינעם מיטן גראַז וואָס איבער אים וועט וויגן זיך דאָס לעבן זינס דאָס אַע, מזה, יאַרלעקיין. — ערהײט. קײט.

אָפּגענאַרטם — דאָס, מצ נב. פּר. (גוטמוטיק, שפּאַסיק) פֿאַרציע, חלק וואָס איז מער, גרע-סער ווי מע האָט זיך געריכט. „אונטערן שטיקל פֿלייש נאָך אַ שטיקלעך — אַן אַ“.

אָפּגענאַרן — טרוה. גענאַר אָפּ, גענאַרט. פּר. דוּו אָפּנאַרן. „זי פֿאַרקויפֿט די נשמה, די גנטע. זי גענאַרט אלע אָפּ, אַמעריקאַנישע גליקן, וואַרשע 1895. „היפּערן איבער דאָס דאַווענען, מאַכן ניט קיין ברכה, גענאַרן אָפּ, אַש, גראַסמאַן און זון. מיט זיך — איך אַליין האָב געווכט אַ תּירוץ כאַטש זיך אָפּ צוגענאַרן, וויס וי, ווי דער גורל פֿירט. — ערניש. — ער (יין) קעל. — ערני.

אָפּגענאַשט — אַדי פּאַר אָפּנאַשן. — אַער פֿלאַדן. אַע עבירה. — ערהײט — אַ ניט וועלן מער עסן.

אָפּגענאַשווועט — אַדי פּאַר אָפּנאַשוווען. — אַער וואַלענער פּאַס. אַע, אַרויפֿגענייטע ברעגן פֿון אַ קלייד.

אָפּגענדזלען זיך — אוטוו. ידול זיך אָפּ, זיך ~ געגענדזלען. 1. דריטפּערזאָניק. (גוט מוטיק אַדער מיט ביטול) מער ניט זיך (פֿאַר) וועלן. „נאָך דער מפּלה האָט אַן אַשת־איש אים זיך אָפּגעגענדזלען“. 2. פֿאַרענדיקן אויס-זיצן גענדזלעך פֿון גענדזענע אייער.

אָפּגענומען — אַדי פּאַר אָפּנעמען. — 99: גענעמען. געלט וואָס איז אַ ביז דער לעצטער פּרוטה. אַער פּאַק. דער אַער גרוס. אַ פֿון דער וואַג. ליגן מיט אַע הענט און פֿיס. ליגן ווי אַן אַער. בליבן שטיין אַן לשון, ווי אַן אַער. „האַט מען זי געפּונען אונטער אַ בריק מיטן אַעם קינד“, פּמ. „צו אַן אַע צונג זאל מען מישן טשערנישקעס מיט אויגן זאַלץ און די צונג אָנרביי“, תּעלה ארוכה, לבוב 1850. „אינען נעפּעך אַן אַלטע, אַע פֿיס און ליגט איבעראַנאָד“, פּרץ. די טויטע שטאַט. „די געפֿוריענע, אַע הענט האָבן איך אַרבינגעשטעקט צווישן מבינע פֿיס... זיי צו דערוואַרעמען“, יואַל ראַבאַן. אויפֿן פּראַנט. אַ ווערן — פֿאַרלאַזירט ווערן. קללות:

„זאל אים די צונג (דאָס לשון) אַ ווערן“, „הענט און פֿיס מעגן דיר אַ ווערן“, אע. „עס איז געוואָרן זיין פֿריילעכקייט, מיט זיין ברען ווי מיט די הענט“, שע. אידישע ראַמאַנטן. „האַט געציערט, געפֿילט ווי הענט און פֿיס ווערן ביי אים אַ“, אפּאַ. אין פּוילישע וועלדער. „ווען מע באַטאַפּט מיט די טויטע, קאַלטע הענט פֿון אַ מת, די קראַנקע ערטער אויפֿן ליב, ווערט באַלד די קרענק אַ ווי מיט די הענט“, דטש. ווילנע. — ערהײט. קײט.

אָפּגענוצט — אַדי פּאַר אָפּנוצן. — דוּו אָפּגעניצט. אַן אַע מאַשין, אויסען אַלט און אַ. „רודערס אַע מיט די כּוואַליעס שווימען“, הר. געדיכטע און לידער. „איך האָב אָנגעצויגן מבינע אַלטע, אַע זעגל, חג, דער מענטש פֿון פּער. — ערהײט. קײט.

אָפּגעניגלט — אַדי פּאַר אָפּניגלען. — אַן אַער הויף. ניט גענוג וויסנשאַפֿטלעך אַ. „פל-זמן דער ליכטיקער אמת האָט דיר נישט אַנטקעגן געשפּיגלט, איז געווען יעדער חסרון פֿאַר אַ מעלה אַ“, זלמן סאַבעל מאַמושטיק, זוויגיס, וואַרשע 1874, ז׳ 32. „געקוקט אויפֿן גאַרטן, אויף די אַע פֿרוכטביימער“, פּמ. דאָר אויס — דאָר אַיז, כאַראַקטן 1929. „האַבן אין אַזוינע היצן וואו אַוועקצולייגן ס׳פיצל אַע מאַרגאַרין“, ב. דעמבלין, אַנאַקענדיקע ליכט. „ז׳ 1958, ז׳ 286. „פֿלעגן אַרויסגעבן מער אַע פֿאַרמולירונגען“, מוה. היטלערס פּראַפּעטאָר, ז׳ 23. — ערהײט. קײט.

אָפּגענידערט — אַדי פּאַר אָפּנידערן. — אַע אַמטן. „מעשה גישאַך אן איינס דער וואר אב גינדרט פֿון זיין גוט און וואַר גאר ארום גיוואַרדן, מב, מעשה קמה. „דער קיניג... ווערט אב גינדרט ווערן פֿון זינס קיניגרייך“, יוסיפּו, אַמטש 1661, עב. — ערהײט. קײט.

אָפּגענייגט — אַדי פּאַר אָפּנייגן. — די (ניט) אַע מסכים צו זיין. „אָפּגעלייגט איז ניט אַ“, שוו. „איך האָב מביין מאַן פֿינט באַקומען, איך בין אים געוואָרן אָפּגענייגט שוין פֿון דער ערסטע שטונדע“, אמד, פּייגעלע דיא עגונה, ווילנע 1875, ז׳ 18. „אָזו איז דר מענטש, אַלי נאַכט איז עפּיס פֿון זיין לעבן אב גינייגט, לטו, קמט/ב. „די קריגס־פֿירנדע פֿעלקער זענען ניט אַ אַוועקצוגעבן אונדו אַרץ־ישׂראל, זשיט און, ז׳ 1919, ז׳ 162. „איז קען מען אַזוי ליכט אַריבערטעטן צו יענער לויזער אַער שעה“, מל, בין איך פֿאַרלאָרן? — ערהײט. קײט.

אָפּגעניצט — אַדי פּאַר אָפּניצן. — פּטמ און מער פֿאַרשפּרייט ווי אָפּגענוצט. אַער דאַמף. אַע מאַטעריאַלן, מכשירים. אַ בוך... רעכט אַ און פֿאַרשמאַלצן, אמד, דיא נישטער געשיכטען, ווילנע 1871. „די קליידער ניש און שימערירנדיק און דאָס פנים אַלט און אַ, אַר אַן ליבע, פּעק נשמות... קומען אַן צוריק פֿאַרקריפּלט, אַלט און אַ, יהואַס, אַ הימלי-

עס איז אים... אומעטיקער געוואָרן אליין ביי דעם בלענדע וואַסער, צווישן די אַיע פעל-דער, מק, זעלמעניאָנער ו, מאַסקווע 1931, ז' 109.

אָפּגעטייגולט — אַיגלט [אָיגלט] אַדי, פּאַר אָפּ-עייגולן. — „ליטעראַרישע שפּראַך... פּאַר-שליסט זיך אין אַן אַיג און ווערטער, נפ, ירעפּעראַט אויף ייִזאַק-אַפּענעניץ, 1929.

אָפּגעטענ(מ)פּערט — אַדי, פּאַר אָפּגענ(ט)פּערן. — אַיער בריוו, אַיע באַליידיקונג. — ער-הייט. — קייט.

אָפּגעטקלט — אַדי, פּאַר אָפּעקלען. — אַן אַ רעאַגירן. „ביי אים איז רעכט צו ענדיקן פּלוצעם אין גיסט פּון אַ פּאַרבייטן אַן משפּיל, בעמ ו, ז' 129. — קייט.

אָפּגעפּאַטשט — אַדי, פּאַר אָפּפּאַטשן. — זיך פּילן ווי אַ, בליבן ווי אַ, אַיער באַלעם. „... זי זאל חיי גיין אין שול אויבנאָן ווי אַ, אַן בריליאַנטן-אויינגען... אַן פּינגער-לעך, קמ, 1870, № 2. — ערהייט.

אָפּגעפּאַטשקעט — אַדי, פּאַר אָפּפּאַטשקען. — (זיך). — אַיע אַרבעט, אַיע בענק. — ער-הייט.

אָפּגעפּאַליט/אָרמ — אַדי, פּאַר אָפּפּאַליטירן. — „מעבל אַיע מיט באַפּרעצערען, א. ר. א. באַ, אייגענע ערד. „איז [דער טיך] אַזוי גוט גלאַט, גלאַט פּונקט ווי אַ, אַי קיפּניס איב, אַסטאַפּ ווישניאַ, שמיילענ, כאַראַקאָו 1929.

אָפּגעפּאַלירט — אַדי, פּאַר אָפּפּאַלירן. — אַ מעבל, אַיע חפּצים, אַיער בריליאַנט. „אָפּ-געטאַקט, אַ אָנגעקריזלט, ערשט פּון ביוטי פּאַרלאַר, 9 אָר, 1967 אָ 17. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעפּאַרעט — אַדי, פּאַר אָפּפּאַרען (זיך). — אַיע מיט זור. „איז אָפּגעשפּרונגען אַן אַ זיסט מיט אַ קוויטש ווי אַן אַיער הונט, ע. גאַדאַן, צווישן אַזאַווער און שוואַרצן מאַס קווע 1934. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעשפּאַטשעט — אַדי, פּאַר אָפּפּאַטשען (זיך). — אַיע בהמה, אַיער איידעם. „... אַ גרוי-סער חילוק... פּון אַ זאַטן און אַן אָרגאַניזם ביי אַן אויסגעזאַרטן און הונגעריקן, דר. י. ליאַזומאַזשיטש, אינפּעקציעזע קאַנאַקאַייטן און חאַלעראַ, פעטערבורג 1907, ז' 8. „וואָס זאַגט איר אויף די אַיע הינטנס? זיי שטייט גיט אַן... ש. ברעגמאַן, אָפּן מירועכ איז אומרויאַק, מאַסקווע 1934. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעפּוּצט — אַדי, פּאַר אָפּפּוּצן (זיך). — ריין אַ, אַיע שטיחל, אַיע ליכטער, אַיע פּנימ לער, אַיער יאַלד. „אָזוי האָט מיר אויסגעוויזן אַלץ ווי פעפּס אַ און אָפּגעפּולעט, אַמד, החיים הנצחיים, ווילנע 1857. „וועט אַכטונג געבן עס זאַל זיין ריין אַ, מעשה פּון הגאון בעל המחבר... זשיטאַמיר 1874. אַ ווייכער, אַ

אָפּגעטייט(עו)עט — אַדי, פּאַר אָפּטייע (ווען). — אַיע, פּעס געמאַכטע אָסן, אַ אויף דער אייבערשטער פּאַלע.

אָפּגעטיימט — אַדי, >טיימ? פּעסט באַ-שלאָסן. איינגעשטעלט אַזוי אַן מע קען עס מער גיט בייטן. קלמן היזלער.

אָפּגעטילעט — אַדי, פּאַר אָפּטילען. — אַיע שנירלעך קרעלן. — ערהייט.

אָפּגעטמאָדערט — אַדי, פּאַר אָפּטמאָדערן. — 99: אַ געשטמאָדערט. פּאַרשטמאָדערט. פּאַרבראַקירט, פּאַרפּעסט. „קעסטניקעס אין אַיע סורדוטן... האָבן איבערגעגעבן ידיעות וועגן גרויסע געשעענישן אין לאַנד, מק, זעלמעניאָנער וו, מינסק 1935, ז' 151. — ער-הייט.

אָפּגעטמאָל(י)עט — אַדי, פּאַר אָפּטמאָלען (זיך). — אַן אַיע הון, אַיער שטאַם פּון בוים. אַרויסליפּן ווי אַן אַיער. די אויערן — אַ פּון פּאַסט. אַן אַיער פּון דער זון, אַרויס אַן אַיער פּון געשפּעט, מיט אַ סך היק, יער איז שוין אַן אַיער = שוין געוואָרן אַן אַפּיקורס. „דאַ אַ שטיקל אַ, דאַרט אַ שורה טויג אויף צוהן, פּרוגו, ידער היפּן ערד, דאַס שאַר-כען פּון די אַיע ביימער, הג, ידער וואַלף. „כמעט אַלע יידן פּון דער גאַנצער וועלט זענען דאַ געקומען אַן ביסל אַ, טעג, מינע זיבן יאָר אין תּל-אַבֿיבֿ, ז' 196. — ערהייט.

אָפּגעטמאָקעט — אַדי, פּאַר אָפּטמאָקען. — 99: אַ געשטמאָקעט, אַ געטמאָק-טשעט, אַ געטמאָקעט, אַ. וואָס פּון דעם איז אָפּגעוויגן דער זאַפּט. „סאַל-דאַטישע לעפּל האָבן אַרומגעשוואַמען אין זיי ווי אַיע און אויסגעשפּיעגענע ביינער, פּמ, דאַר אויס — דאַר אַיב, כאַראַקאָו 1929. — ערהייט.

אָפּגעטמאָרעט — אַדי, פּאַר אָפּטמאָרען. — 99: אַ געטמאָרעט. אָפּגעשמידט מיט שפּעצן, פּעסט, שניצעכץ אע. אין אַן אַיער קאַפּטע, אַ פּאַר אַיע הויז, אויסגעריבענע פּון אונטן און אויסגעצויגן אין די קני, ז. ווענדראָט, די בימה, ווילנע 1925, № 10. — ערהייט.

אָפּגעטמאָט — [אָטמאָט] אַדי, פּאַר אָפּטמאָטען. — אַיע מיטן אַ אויף טויט. „דאַס נעבל-דיקע ביסל וויסן פּלעגן די קינדער פּון די אַרבעטער באַקומען אין אַ פּאַרקריפּלער, אַיער פּאַרעם, איב. ב. קאַטיק, נ. ק. קרופּסקאַיאַ, די פּרוי אינעם לאַנד פּון סאַציאַליזם, מאַסקווע 1940. „זיי טראַגן טויט די אַיע אויגן, זיי טאַרן מער גישט אַנקוקן קיין קינד, טעג, איצטער, ז' 59. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעטמאָרעט — אַדי, פּאַר אָפּטמאָרען. — אַיע בלאַטע, איבערן געלן, ריין אַן טיש... מ. גאַרקי, קינדער יאָרן ו, מאַסקווע 1931. — ערהייט.

אָפּגעטמאָרט — [אָרטמאָרט] אַדי, פּאַר אָפּטמאָרטען. — אַן אַיער בעטלער.

שער איינפאַל, „פּרישע לעבעדיקע, גיט קיין אַיע ווערטער, שג, קריטיק און קריטיקער. „מענטש פּון איצטער, אַיע, ליג אויף דענע וויסע רוימען, הג, אין טרעבלינקע... — ערהייט. — קייט.

אָפּגעניצטע ווערטער — אַדי, פּאַר אָפּניצטע ווערטער. — אַיע קליידער, צונויפֿ-קויפּן אַיע זאַכן. „די וואַכעדיקע מאַמע... מיט דעם אַרעם אַן טשיפּיק, אַש, תּהלים יוד. — ערהייט.

אָפּגעניקלט — אַדי, פּאַר אָפּניקלען. — די אַיע טיילן פּון דער מאַשין. „געזעסן בייט טעלעפּאָן, אויפגעכאַפּט דעם קלענסטן רויש וואָס דאַס אַיע מעטאַל האָט געשפּרייט איבער דעם ליידיקן צימער, 99א. „בייט טעלעפּאָן.

אָפּגעניצען — אַדי, פּאַר אָפּניצען. — אַיע געגענעצט. פּאַרענדיקן גענעצן. „ער שפּרינגט אַרויס פּון בעט, קנאַקט אויס די פּינגער, גענעצט גע-שמאַק אַפּ, 99א, אַ ראַמאָן פּון אַ פּענדראַג, ז' 117. „דער פּאַרטאַג האָט זיך גענומען צע-זענען, אַ מיטן גאַנצן בלויזעכן אַרום, זב ליטקאַמיר, קיעז 1933.

אָפּגעטאַכט(י)עט — אַדי, פּאַר אָפּטאַכטען. — אַיע צווינגן, אַן אַיער, אָפּגעטרייקטער שטאַם. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעטאַפּעט — אַדי, פּאַר אָפּטאַפּען. — „אַיע פּאַרשוויצען, זענען זיי געבליבן שטיין אין דער אָפּענער טיר, ב. דעמבלין צוויי און אַ דריטער, גיי 1943, ז' 26. — ערהייט.

אָפּגעטאַרטירט — אַדי, פּאַר אָפּטאַרטירן. — „גייען אַפּ די טראַנספּאָרטן פּון די אַיע קאַ-צעטלער, יסק, שליזאָ און אומוועג, ז' 256. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעטאַרטשעט — אַדי, פּאַר אָפּטאַרטשען. — סטאַרטשען. — אַיער בויד, האָט מען זיך צוגעקוקט צו זיין פּנים, צו זיין אונטערשטער, אַיער ליפּ... פּאַל עזי איב, פּון פּראַנצייוזש, צדקה, לאַנדאָן 1903.

אָפּגעטמאָעמפּט — אַדי, פּאַר אָפּטעמפּען. — אַיע קערנער. „די אַמען וואָס זייגן קינדער זאַלן אַן ווייץ, געוואָסן אין צינגמילך, אָפּט עסן, תּעלה ארוכה, לבוֹ 1850.

אָפּגעטמאָעמפּלט — אַדי, פּאַר אָפּטעמפּלען. — 99: אַ געשטמאָעמפּלט. אַיע דאַקר-מענטן. „מיט דעם גאַנצן פּון אָפּלאַנץ פּון צוויי... שויבן, ממוס, שלמה. — ערהייט.

אָפּגעטמאָרוועט — אַדי, פּאַר אָפּטמאָרווען. — אַיע אַרומגעשאַרענע האָר. „ווער איך אַ פּראַנט צוויי, דאַס בערדל אַן האָבן מיך ביידע פּינט, און מיינ ווייב מיך גרויעט, גאַר, די פּאַרד. — ערהייט.

אָפּגעטמאָריגעוועט — אַדי, פּאַר אָפּטמאָריגען. — ווען. — אַיער אַרבל, אַיע מאַרינאַרקע. — ערהייט.

אָפּגעפֿינימ — אַד. פֿאַר אָפּפֿיניען זיך. —
 „... מענטשן וואָס איז בײַ זיך און אַר, וואָס בײַ יעדער גרשטיקט פֿילט ער זיך און זײַן כּבֿוד געטראָפֿן, דײַ ישראל פֿורמאַן יודישע שפּריכונגעטער און רעדנאָרטן, תּײַא 1968. אַר, דעליקאַטע מענטשן, האַלט נישט דײַן גוף בײַ זיך זײַער אַר, שעץ דײַך אַליין בעסער, פּראַסטער, מײַא בײַלינסאָן אײַב, רבינו אַשר, ארחות חיים, אַדעס 1898. „ער איז שוין אַן אַ מענטשל, אַ לאַלקע. זײַן שטאַט איז אין דער שפּיגל־וואַנט, דאָרט אין קלויז צווישן דעם רעכטן צימעס, ממוס, זײַ אַלטע מעשה. „שנים האָבן זײַ גערופֿן זײַ אַר זאָר, מע האָט געוואוסט אַז אין אירע אָדערן רינט רבניש בלוט, ירחמיאל גרין, באַרגינדן, וואַרשע 1938. „ער שטייט מיר אויסערלעך פֿאַר די אויגן גלאַטיק און אַר, מיט אַ בערדל פֿון זײַדענע האַר, מ. גראַט־צימערמאַן, גמ, נאָ 44. קײַט.

אָפּגעפֿיניערט — אַד. פֿאַר אָפּפֿיניערן. —
 קײַט יום־טובֿים. אַר יובֿיליי. ערהייט.

אָפּגעפֿילטירט — אַד. פֿאַר אָפּפֿילטירן. —
 אַר וואַסער. אַן אַר לשון. „פֿון דער אַר פֿליסיקייט טריפט אַן אַ פֿאַר טראַפֿן אויף אַ ריין שטיקל גלאַז, בורטיאַנסקי, דאָס געוויקס, קינעו 1929. קײַט.

אָפּגעפֿיניען — טרו. פֿיין אַפּ, געפֿונען.
 1. געפֿינען וואָס עס איז פֿאַרלאָרן געגאַנגען. אַר די שליסלען וואָס מע האָט געהאַט פֿאַר־לאָרן אין הויף. „איר האָב אָפּגעפֿונען וואָס איך האָב אָנגעוואָרן. „אַ פֿריינד האָט אים אָפּגעפֿונען אין אירדאַפּע און מיטגעטיילט די עלטערן, פֿאַר 9 X 9. „ער האָט גאַרניט אָפּגעפֿונען און גאַרניט פֿאַרלוירן, מענדל סאַן אין אַ פֿאַרזאָרצטן דאָרף.
 2. געפֿינען נאָך אַ לענגערן זוכן. אַ אַ וואויללענער פֿאַר דעם רבֿס עלטסטער טאָכ־טער. „אַ די באַהעפֿטונג־פֿעדעס מיט דער סאַציאַליסטישער בויואַנג, כ. דונעק, אַ 9 לײַ טעראַרישע טעמעט, מינסק 1934. „שווער איז אַר דאָס שלעכטס וואָס איז אַרניגעוואַקסן אין גוטס, חג, צמח אַטלאַס ו.
 מיט זיך — קומען צו זיך, זיך באַטראַכטן. אַר זיך נאָך אַן אינעווייניקסטן קאַמף. עכץ. עניש. ער (יין, קע). ערני.

אָפּגעפֿיניעריש — אַד. וואָס איז ווי בײַ עמעצן וואָס האָט אַ טבע אָפּצוגעפֿינען. מיט אַר סיסטעמאַטישקייט. אַן אַר המצאַה. קײַט.

אָפּגעפֿיניצערט — אַד. פֿאַר אָפּפֿיניצערן. —
 אַר יוגנט. ערהייט. קײַט.

אָפּגעפֿינקלט — אַד. פֿאַר אָפּפֿינקלען. —
 אַר בלעקלעך, זשעטאַנען. אַר מיט גרוי און זילבער ווי קאַרע פֿון אַן אַסינע־בוים, חג, צמח אַטלאַס וו. קײַט.

אָפּגעפֿירט — אַד. פֿאַר אָפּפֿירן. —
 אַר אַר אַהיים. אַר מאַגן. ערהייט.

אָפּגעפֿלאַכן — אַד. פֿאַר אָפּפֿליסן. — אַר וואַסער. „געהערט האָבן זיך אָפּפֿלאַנגען אין יעדן קלאַנג פֿון אַרניע יאַרהונדערטן, פּמ. מלחמה, ערהייט. קײַט.

אָפּגעפֿלוירן — אַד. פֿאַר אָפּפֿליען. —
 אַרניע בושלען. אַרניע עראַפֿלאַנגען. אַרניע יאַרן. „געטראַכט וועגן מײַן אַרניער קינדהייט, סוצ. פּאַעטישע ווערק, זײַ 34. אַר ווערן — „מען ווערט פֿון דער וועלט אַר אַזוי געד ווי אַ פֿילל פֿון בוויגן, געליא בת רײַ משה זײַ פּערטיק, חשבון הנפשׁ, אַר? יאַר? זײַ 5.

אָפּגעפֿלייצט — אַד. פֿאַר אָפּפֿלייצן. —
 אַר וואַסערן. אַר פּנימער פֿון טעג, סוצ. טיביר. ערהייט. קײַט.

אָפּגעפֿליקט — אַד. פֿאַר אָפּפֿליקן. —
 אַרויס אַן אַר, אינגאַנצן נקי, אַלץ אָנגעוואָרן. אַר ווי אַ האָן (הון). אַן אַר האָן. אַרויסגיין (אַרויסקומען) אַר אויף לײַטיש געלעכטער. אַן אַרע בוים, אַן אַרע מדינה. אַרע הויזן. אַר די רויז, נאָר איר אַטעם שוועבט, פּרץ. „אַלטל נישט זינדיקן מיט דער נאָז און ריח, וואַרעם טאַמער וועסטו זײַן אַר פֿון אַלץ דאָס גוטס, משה ברײַ נתן נטע אײַב, שבֿט מוסר, סדילקאָו תקצײַג. „מע טאָר נישט ענטפֿערן קיין אַמאָן קטופֿה, אַמאָן קטופֿה הייסט אַר ווערן, זײַנע טעג אַר, רײַ נחום זק״ש טעטלע, לקוטי תּורת אַמאָן ווילנע 1906. „יונגערהייט זײַט איר אַר... פֿון דער וועלט, נישט צו געניסן פֿון איר גוטס, ב.א.א. אַרזעװענסקי, די שווערע צײַט וו, וואַרשע 1887, זײַ 44. „דאָס יונגע מיידל וועלט דאָ אַר איר מײַ, אַר פֿון לעבן, אַר, זײַ יונגע קרעמערין. „צו דײַן שלאַנקן פֿרס וועט ליגן אַר די ריינע יוגנט־בלאַט, דא. אַר חופֿה־ליד. קללה: „אַר זאַל ער ווערן! ערהייט. קײַט.

אָפּגעפֿעמט — אַד. פֿאַר אָפּפֿעטן. —
 געפֿעצט. „די שײַבלעך [פֿון די לאַמ־טערנעס] זײַנען נישט געווען פֿון גלאַז, נאָר פֿון אַ פּאַפּיר, ירחמיאל גרין, באַרגינדן, וואַרשע 1938.

אָפּגעפֿראָרן, פֿירירן — אַד. פֿאַר אָפּפֿראָרן פֿירירן (זיך). —
 אַרניער פֿרס. „דאָס איידעלע יודישע האַרץ... איז דאָך בײַ אים שוין אַר. „וויטער דאָרף מען מאַסירן די אַרניע טיילן, פּגעה, ווילנע 1929, № 1. „גייט דער פּראַסט אין נײַע שטייול, מיט אַן אַרניער נאָז, יוסף ראַלינק, נש. ערהייט. קײַט.

אָפּגעפֿרישט — אַד. פֿאַר אָפּפֿרישן (זיך). —
 אַן אַר פֿון ווינט. אַן אַר פּלעצל אַר ווענט. אַר באַציאָנגען. „די אַר אַסימילאַציע, צוגעפאַסט צו דער רעוואָלוציאָנערער באַ־וועגונג, [בונין], אַוואַנסאַמיע אַדער פּעדע־ראַציע, לאַנדאָן 1903. „וויסלעכע שטעקלעך פֿון דער סעלערי, אַר מיט וואַסער, ברוך גלאַז מאַג, שטיינעבעט, מאַסקווע 1925. „די נײַגע־באַרענע אַדער ווידער־אַרע קולטור... זשיט וו, נײַ 1912, זײַ 261. „ער קומט אַהיים צוריק

אַן אַר, מוק מינע באַגעגענישן וו, זײַ 41. ערהייט. קײַט.

אָפּגעפֿרישטיקט — אַד. פֿאַר אָפּפֿרישטיקן. —
 „אַן אַרע, כאַטש נאָך נישט זאָט, איז ער אין הינער־הויף אַרנין מיט שטאַט, אַלץ כּף, חלוס עליכט, זײַ 77.

אָפּגעפֿרעגט — אַד. פֿאַר אָפּפֿרעגן. —
 זײַן מאַראַליש אַר, זײַן אַר בײַ אַלע ישיבֿה־ליכט. „אַ נגיד, קומט אויס נאָך זײַן משוגענעם שכל, איז אַר און אַ קבצן — אַ גאַנצער צימעס, שע. טבֿיה. „הינטיקע צײַטן זײַנען טרערן אַר, ה.אַרלאַנד, הרעפּליעט, כאַרקאָו 1931. „אין אַזא צײַט, ווען דער רבֿ־באַרוף בכלל און אומעטום איז געשלאָגן און אַר, נט, קאַר באַנעט, מאַסקווע 1943. „... איז שוין אַ בר־דעת... אַבער דאָך און חסידות און חסידים אַר, לזב, נײַ תּשײַז, זײַ 378. „ער איז בײַ זײַנע חבֿרים אַר קיינער פֿון זײַ איז נישט אַרנין אים מַבְקֵר חולה זײַן, חג, צמח אַטלאַס וו. ערהייט. קײַט.

אָפּגעפֿרעמדט — אַד. פֿאַר אָפּפֿרעמדן (זיך). —
 אַרע קרובֿ. אַרע יידן וואָס ווילן נישט קיין יודישע קולטור. „דער יונגער דור ווערט אַלץ אַרע, חג, צמח אַטלאַס וו. „דאָס גאַנצע לערנען... אַזוי אַר פֿון אַלצדינג, קאַר וו, זײַ 16. „אַן אומבאַקאַנטער מענטש, עפעס איז אין אים דאָ פֿיערלעכעס — אַר, אַ סטעמלאַד, אַרזעם־אורזל, מאַסקווע 1947. ער־הייט. קײַט.

אָפּגעפֿרעטן — אַד. פֿאַר אָפּפֿרעטן. —
 אַרניע מאַרדע. אַרניע יונגאַש. ערהייט. קײַט. „אַזא זאַטיקייט, אַזא אַר, אַזא זעלבסט־צופֿרידנקייט... ברוך גלאַזמאַן, שטיינעבעט, מאַסקווע 1925.

אָפּגעצאָגן — אַנשטאַט: אָפּגעצוואַגן, לאַקל מעזריש.

אָפּגעצאָלט — אַד. פֿאַר אָפּצאָלן. —
 אַרע חובֿ. סײַ אַלץ אַרע זאַכן. „טעלעגראַמעס מיט אַרע ענפֿערס, פּה, פֿון וויטע לענדער. „איר מעגט מיר גלייבן אַז סײַעט זײַן אַר, ממוס. „בישיבֿה של משה, „סײַעט זײַ צודעקן די אַרע ערד פֿון בית־הקברות, חג, דער מענטש פֿון 1919, זײַ 26. ערהייט. קײַט.

אָפּגעצאָמט — אַד. פֿאַר אָפּצאָמען (זיך). —
 אויך: געצאָמט. פּה, געצווימט. אַרע און באַוואַכטע אוצרות. אַט דאָ אין אַר עיגול. „... צו דעם האַטעל, איינגטלעך אַ שטאַל מיט אַרע שטעלעלעך, פּה, פֿון וויטע לענדער. „געשטאַנען דאָך דער שטול אין אַר אַרט, אַט בײַ דער שאַטן־וואַנט, אַל ו אין גאונס קלויז. ערהייט. קײַט. „ניטאַ קיין אַר צווישן דער ליטעראַטור און די מקר רות אין לעבן פֿון וועלכע זײַ שטראַמט אַרויס, מאַל, אײַק, 1948, זײַ 23.

אָפּגעצאָצקעט — אַד. פֿאַר אָפּצאָצקען. —
 אַר שטיק מעבל. אַן אויסגעטראַגנעלע, אַן אַרע מיידל. ערהייט.

אָפּגעצוואַנגן — אַדי, פאַר אַפּצוואַנגן. — אַזענע קעפלעך. בלייבן שטיין ווי אַן אַזענע(ר). אויסזען ווי אַן אַזענע קאָפּ. אַן אַזענע(ר) פֿון גאַס־רעגן. אַן אַפּגענאַרטער, אַן אַזענער. „די שטיינער זענען געווען ווי אַזענער, רעדן גרשם באַדער, יודישער פֿאַלקסזאַלענדאַר, לעמבערג תּרע"א. אַזענע אַן אויסגעקעמטע, אין אַ נישט סיזן קליידל, ווי עס פּאַסט פֿאַר אַ כּלח"ה, אַש, תּהילים־יוד. „בני פּויערים זענען נאַסע, אַזענע בערד", י. פֿאַליקמאַן, צווייטן סאַפּקעט, באַרויטשעו 1937. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעצווייטעט — אַדי, פאַר אַפּצווייטעטן. — „מיטן... ריח פֿון דער נאַך וואָס אַזער ברוינע", שט. פּויער אַרדן וו. „פֿאַרשיידענע געל־און גרינגלעך אַזע גראָזן, נאַטע לוריע, דער לעצ־טער אינדיווידואַל, קענען 1939.

אָפּגעצווינגן — אַדי, פאַר אַפּצווינגן. — אַ דאַרער, אַן אַזענער. די אַזענע רוצאות. אַן אַזענע אַרבעט. אַ מיט אַ העלער פֿאַרב. גלאַטיק אַזענע האָר. אַזענער אַרעסטאַנט. אַזענע פֿון גשמיות. „פֿאַראַן אַן אויסגוס, אַ פֿון ים־סוף, אַזוי ווי אַ לאַנגע האַנט", א. מאַלקאָו, ספר דרך אמת, וואַרשע 1894. „איר געזיכט ווערט בלאַסער, אַזענער", ווייס וו. „דאָס לעבן, די אַרבעט אויף די לעצטע אַזענע גראַנקעס", בערג, באַס דניפּער וו. „אין אַן אַזענעם באַוול־נעם זעקעלע האָט זי געטראָגן עטלעכע עפל", י. פֿאַליקמאַן, אַנהייב פּרילינג, לוחאָו 1940. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעצווימט — אַדי, פאַר אַפּצווימען. — פּ: פּ. — געצאַמט. „ביידע העלפט האַרץ... אַ מיט אַ ווענטל אויף צוויי טיילן, ד. מאַרדוויי, די לעהרע פֿון לעבען, בערלין תּרנ"ה. אַ גרויס שטיק פֿעלד, שוין אַ אַרום מיט אַלגענעזעסטע אייקאַלפּוסט־ביימער", אַש, דאָס געזאַנג פֿון טאַל. „פֿון דער צווייטער זייט פֿון אַטעליע וואָס איז אונטער אַ דין אַזער וואַנט", יי. אין דער פּינצטער. „ער האָט געזען אַן אַזענע עיגל פֿונעם טויט", פּמ. מלחמה וו. „מזן גאַנג איז אַ, מזן וועג איז אויסגעמאַסטן", האַל, מיטן אונז. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעצווימט — אַדי, פאַר אַפּצווימען. — פּ: פּ. — געצאַמט. „ביידע העלפט האַרץ... אַ מיט אַ ווענטל אויף צוויי טיילן, ד. מאַרדוויי, די לעהרע פֿון לעבען, בערלין תּרנ"ה. אַ גרויס שטיק פֿעלד, שוין אַ אַרום מיט אַלגענעזעסטע אייקאַלפּוסט־ביימער", אַש, דאָס געזאַנג פֿון טאַל. „פֿון דער צווייטער זייט פֿון אַטעליע וואָס איז אונטער אַ דין אַזער וואַנט", יי. אין דער פּינצטער. „ער האָט געזען אַן אַזענע עיגל פֿונעם טויט", פּמ. מלחמה וו. „מזן גאַנג איז אַ, מזן וועג איז אויסגעמאַסטן", האַל, מיטן אונז. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעצווימט — אַדי, פאַר אַפּצווימען. — פּ: פּ. — געצאַמט. „ביידע העלפט האַרץ... אַ מיט אַ ווענטל אויף צוויי טיילן, ד. מאַרדוויי, די לעהרע פֿון לעבען, בערלין תּרנ"ה. אַ גרויס שטיק פֿעלד, שוין אַ אַרום מיט אַלגענעזעסטע אייקאַלפּוסט־ביימער", אַש, דאָס געזאַנג פֿון טאַל. „פֿון דער צווייטער זייט פֿון אַטעליע וואָס איז אונטער אַ דין אַזער וואַנט", יי. אין דער פּינצטער. „ער האָט געזען אַן אַזענע עיגל פֿונעם טויט", פּמ. מלחמה וו. „מזן גאַנג איז אַ, מזן וועג איז אויסגעמאַסטן", האַל, מיטן אונז. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעצווימט — אַדי, פאַר אַפּצווימען. — פּ: פּ. — געצאַמט. „ביידע העלפט האַרץ... אַ מיט אַ ווענטל אויף צוויי טיילן, ד. מאַרדוויי, די לעהרע פֿון לעבען, בערלין תּרנ"ה. אַ גרויס שטיק פֿעלד, שוין אַ אַרום מיט אַלגענעזעסטע אייקאַלפּוסט־ביימער", אַש, דאָס געזאַנג פֿון טאַל. „פֿון דער צווייטער זייט פֿון אַטעליע וואָס איז אונטער אַ דין אַזער וואַנט", יי. אין דער פּינצטער. „ער האָט געזען אַן אַזענע עיגל פֿונעם טויט", פּמ. מלחמה וו. „מזן גאַנג איז אַ, מזן וועג איז אויסגעמאַסטן", האַל, מיטן אונז. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעצווימט — אַדי, פאַר אַפּצווימען. — פּ: פּ. — געצאַמט. „ביידע העלפט האַרץ... אַ מיט אַ ווענטל אויף צוויי טיילן, ד. מאַרדוויי, די לעהרע פֿון לעבען, בערלין תּרנ"ה. אַ גרויס שטיק פֿעלד, שוין אַ אַרום מיט אַלגענעזעסטע אייקאַלפּוסט־ביימער", אַש, דאָס געזאַנג פֿון טאַל. „פֿון דער צווייטער זייט פֿון אַטעליע וואָס איז אונטער אַ דין אַזער וואַנט", יי. אין דער פּינצטער. „ער האָט געזען אַן אַזענע עיגל פֿונעם טויט", פּמ. מלחמה וו. „מזן גאַנג איז אַ, מזן וועג איז אויסגעמאַסטן", האַל, מיטן אונז. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעצווימט — אַדי, פאַר אַפּצווימען. — פּ: פּ. — געצאַמט. „ביידע העלפט האַרץ... אַ מיט אַ ווענטל אויף צוויי טיילן, ד. מאַרדוויי, די לעהרע פֿון לעבען, בערלין תּרנ"ה. אַ גרויס שטיק פֿעלד, שוין אַ אַרום מיט אַלגענעזעסטע אייקאַלפּוסט־ביימער", אַש, דאָס געזאַנג פֿון טאַל. „פֿון דער צווייטער זייט פֿון אַטעליע וואָס איז אונטער אַ דין אַזער וואַנט", יי. אין דער פּינצטער. „ער האָט געזען אַן אַזענע עיגל פֿונעם טויט", פּמ. מלחמה וו. „מזן גאַנג איז אַ, מזן וועג איז אויסגעמאַסטן", האַל, מיטן אונז. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעצווימט — אַדי, פאַר אַפּצווימען. — פּ: פּ. — געצאַמט. „ביידע העלפט האַרץ... אַ מיט אַ ווענטל אויף צוויי טיילן, ד. מאַרדוויי, די לעהרע פֿון לעבען, בערלין תּרנ"ה. אַ גרויס שטיק פֿעלד, שוין אַ אַרום מיט אַלגענעזעסטע אייקאַלפּוסט־ביימער", אַש, דאָס געזאַנג פֿון טאַל. „פֿון דער צווייטער זייט פֿון אַטעליע וואָס איז אונטער אַ דין אַזער וואַנט", יי. אין דער פּינצטער. „ער האָט געזען אַן אַזענע עיגל פֿונעם טויט", פּמ. מלחמה וו. „מזן גאַנג איז אַ, מזן וועג איז אויסגעמאַסטן", האַל, מיטן אונז. — ערהייט. — קייט.

„וויפֿל שרהקעס האָבן מיר אינגאַנצן? איין אַ קינד... אַפּאַ, אַליי. „זי, דאָס ריכטע אַזע טעכטערל, האָט גאָר געהערט צו די רויטע, ב. דעמבלי, צאַנקענדיקע ליכט, נ"י 1958, ז' 82. — קייט.

אָפּגעצווימט — אַדי, פאַר אַפּצווימען. — אַזער יאַרטאַג. אַן אַרויסגעשטעלטער, אַן אַזער. „דזינע טעג זענען אַזע, איבד, נועם המוטר, ווילנע 1863. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעצווימט — אַדי, פאַר אַפּצווימען. — אַזער נדן. אַזע שמיץ. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעצווימט — אַדי, פאַר אַפּצווימען. — אַזער נדן. אַזע שמיץ. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעצווימט — אַדי, פאַר אַפּצווימען. — אַזער נדן. אַזע שמיץ. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעצווימט — אַדי, פאַר אַפּצווימען. — אַזער נדן. אַזע שמיץ. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעצווימט — אַדי, פאַר אַפּצווימען. — אַזער נדן. אַזע שמיץ. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעצווימט — אַדי, פאַר אַפּצווימען. — אַזער נדן. אַזע שמיץ. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעצווימט — אַדי, פאַר אַפּצווימען. — אַזער נדן. אַזע שמיץ. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעצווימט — אַדי, פאַר אַפּצווימען. — אַזער נדן. אַזע שמיץ. — ערהייט. — קייט.

שוואַרצן אַין בן־עריש, ... זיא וויבערישע קניפֿלעך, וואַרשע 1882.

אָפּגעקאַכט — אַדי, פאַר אַפּקאַכן (זיך). — אַוועק אַן אַזער ווי מיט זודיק וואַסער. ער איז אַן אַזער, אין גרויס סכּנה. אַן אַזער, אַ פֿאַר־ליבטער. אַזע קאַרטאַפֿל, (אַרבעט, אינגערלעך אַזע). „אַז אַ יוד מיינט אַז ער איז פֿאַרטיק — איז ער אַן אַזער", ר' מענדל קאַצקער. „מאַכן אַ ויבּרַח? קען מיך דאָס געריכט אונטערזוכן, בין איך חוץ בושה אַן אַזער ווי אַ בין אין באַרשט", ב. זילבערמאַן, אַהבת דוד ויהנותה, קעשענעו 1885, ז' 44. „ווען דאָס עסין גאַנג אב גיקאַכט ווער אונז עש ווער נאך וואַרם — איז מותר צו שטעלן פֿון וועטן בינא דאָס פֿאַר", לטו, עד.א. „עס טוט מיך אינעווייניק פּלוצעם עפעס אַ פּיק [פֿון יצירה] און בליב ליגן עפעס ווי אַזע", ממוס. ספר הבהמות, ז' 53. „כאַפט זיך טאַקע שמערל האַלצהעקער אויף נאָך האַלבער נאַכט אַן אַזער, אַן אַטעם", פּרץ, פֿאַלקסט־געשיכטן. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעקאַלויבעט — אַדי, פאַר אַפּקאַלויבען. — „... דורכפֿילטירן די אַזע פֿליסיקייט", יאַב וו, ז' 56. — ערהייט.

אָפּגעקאַלופּעט — אַדי, פאַר אַפּקאַלופּען. — אַזע קאַרע. „רויטע צונגען [פֿיצער] האָבן זיך געריסן פֿון אַלע זיטן און האָבן באַלויכטן דעם... דאָך מיט די אַזע וועט", שט. אַלטינג פּתרילעווקע. „די גרינע פֿאַרב איז אַזע און מע זעט אַרויס דאָס געלע האַלץ", אַנע סטעלמאַד, אַפ דאַרעמאַוראַל, מאַסקווע 1947. — ער־הייט.

אָפּגעקאַלירט — אַדי, פאַר אַפּקאַלירן. — אַזע פּאַסן פּאַפּיר. „אַ טייל ווענט פֿון די הינד לעך וועלכע זענען ווייט געווען אַזע, אַש, טויט־אורטייל. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעקאַלכט — אַדי, פאַר אַפּקאַלכן. — אַזע ווענט. „אויפֿן זאַמדיקן וועג... זענען געווען צעוואַרפֿן לכוּחַטענע געזעלטן ווי אַזע בינשטאַקן", אַפּאַ, אַרום דער מדבר פֿון אַריזאָנאַ. „עס האָט געבלאַנקט דער טיש און דער אַזער אויחון", שירע גאַרשמאַן, דער קויאַכ פֿון לעבן, מאַסקווע 1948. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעקאַסעט — אַדי, פאַר אַפּקאַסען. — אויך: ~געקאַסיעט, ~געקאַשעט. אַזע לאַנקע. „האַט ער געהייסן די אַזע גאַז צונאַמענלייגן אין איין הויפֿן אין דעם מיטן פֿון דעם אַזע פּלאַץ", אַמד, זיא דריבאַ לאַנגע ווינטער נעכט, וואַרשע 1863. „אַן אויסרוימעניש זאַל אויף דיר קומען מיט דעם טריפֿניאַק, מיט דער אַפּגעקאַשעטער באַרד", לייב פּימ־טענשטיין, תּיקון לייבאַלע, לעמבערג 1894, ז' 30. „בידעריקער פֿון אַפּגעקאַשעטן היי", ש. סעמאַן, צווייגן. — ערהייט.

אָפּגעקאַפּירט — אַדי, פאַר אַפּקאַפּירן. — אַזער עקזעמפּלאַר. „פֿערמעדע מוסטערן אַזע", נס. הויפּטשטעט, כאַרקאָו 1934. — ערהייט. — קייט.

אָפּגעקאַכט — אַדי, פאַר אַפּקאַכטן. — אויסזען אַזע, פֿאַרקאַכט, פֿאַרעמט. „אַן אַזע מאַכט זי אַ פּוימל אַז זי ווייסט נישט מיט וואָס מען עסט עס". אַן אַזער יאַנקע־משה. „קוקט נאָר אַן דעם דאַרן פֿאַרשימלטן קנויט, דעם

אָפּגעקאַכט — אַדי, פאַר אַפּקאַכטן. — אויסזען אַזע, פֿאַרקאַכט, פֿאַרעמט. „אַן אַזע מאַכט זי אַ פּוימל אַז זי ווייסט נישט מיט וואָס מען עסט עס". אַן אַזער יאַנקע־משה. „קוקט נאָר אַן דעם דאַרן פֿאַרשימלטן קנויט, דעם

אָפּגעקאַכט — אַדי, פאַר אַפּקאַכטן. — אויסזען אַזע, פֿאַרקאַכט, פֿאַרעמט. „אַן אַזע מאַכט זי אַ פּוימל אַז זי ווייסט נישט מיט וואָס מען עסט עס". אַן אַזער יאַנקע־משה. „קוקט נאָר אַן דעם דאַרן פֿאַרשימלטן קנויט, דעם

שטער אָער טאַנקן-אַטאַקע"י. פּאַלימאַטן. די שטיבן קומט פון מירובע, מאַסקווע 1948. "ער-דייט". קייט.

אַפגעקלונגען — אָדי, פּאַר אַפּקלינגען. אָענער פּאַטש. אָע מוזיק. "ערהייט". קייט — קיינער ווייס שוין נישט פון אים. ער איז איצט סך-הכל אַן אָ.

אַפגעקליבן — אָדי, פּאַר אַפּקליבן. אָענע תלמידים. אָענע זידלערענע. אָענער מאַ-טעריאַל. איין טאַג איז פּאַר די רשעים) אָ, אַלע ערב שבת, פּאַר ישרי לב, ווילנא ווירדנא תקעט, לא/א. געם אַ פּונט גאַנץ שיינע אָענע... פּאַמעראַנץ-שיילעך... איין ביכל וואָס דריין גיפּט זיך זאַכין טשיקאַווי, שקלאַח תקנייה. "דער קאַמף גייט אַן... אַלץ מיט היפּפּלעך אָענע, אל וווּ זי 48. "ערהייט". קייט.

אַפגעקליגלט — אָדי, פּאַר אַפּקליגען. וואָס איז פּלומרשט קלוג, וואָס איז מיט המצאהלעך. אַז מיר הערן פּילאַנאָמישע אָע שמועסן, וועלן זיי אונז אַפּשטיסן, הרב משה חיים לויא, אבד"ק פרעשבורג, אונזער היידו, לובלין 1934.

אַפגעקלייעט — אָדי, פּאַר אַפּקלייען (זיך). "עס שפּילט זיך דער ווינט מיט אַן אַין עק פּון אַ פּלאַקאַט", מאַטיע דעכטיאַר, בויער, מינסק 1936. "ערהייט".

אַפגעקלערט — אָדי, פּאַר אַפּקלערן. טאַן אַלץ כּיטרע אָ. אָער וויין. אַ יוד אַ בעל-הבית, אַ פּעסטער, אַן אָער, אַ געשטעלטער, פּישל שניאורסאָן, קאַראַהאַד, ווילנע 1928. "קיינ שום געטראַכט, קיינ שום געטראַכטער אינהאַלט פּון דענקען איז נישט דענקבאַר אַפּילו אין דער אָער פּאַרעם פּון דער וויסנשאַפּט", דר' אַבראַם זוהל, יובל xv. "דיכטער וואָס הערן שפּעקעריש געבוירן אָע און באַוואַקטע", ש. בייל, שרייבער פּון מין דורן. "ער-דייט". קייט.

אַפגעקנאַקט — אָדי, פּאַר אַפּקנאַקן. אָע שאַסן. "צוזאַמען מיטן מערן זיך פּון זיבן פּאַרמעגן, אַט אַשטייגער דער בלויער אָער טשייניק וואָס ער האָט גאַר וואָס געפּונען...". ב. דעמבליך, וועסט טיבד, זאַמבליכער וו, ניי 1937, זי 84. אָע קאַפּיטלעך תהילים. "ער-דייט". קייט.

אַפגעקניפלט — אָדי, פּאַר אַפּקניפּלען (זיך). אָער פּאַדעם. אַן אָער פּון זינע לאַנדסלעט. "איצט איז ער אינגאַנצן אָ פּון די קאַמיוניסטן", מוז, מינע באַגעגענישן ו. זי 193. "ערהייט".

אַפגעקעלפט — אָדי, פּאַר אַפּקעלפּן זיך. אַן ערשט אָע בהמה.

אַפגעקעמפט — אָדי, פּאַר אַפּקעמפּן. די אָע פּרעהייטן. "אויף נישט קיין גרויסן פּלאַץ אינעם אַן דערפּל האָט מען געבראַכט צו

האַט מען געזונגען...". זב, דער פּאַלקס-פּרענד רעד' דורך הלל וויכני, ווילנע תרס"א. "אַ צביהן... עסט זיך אַפּן דאַס אַלטע אָע לעבן, הערט זי אויף צו עסן, בערג, ידער טויבער. "ערהייט". קייט.

אַפגעקופלט — אָדי, פּאַר אַפּקופּלען. אַפּ-געשלאַסן. "כאַפט זיך אויף פּון שלאַף אין אַן אַפּגעקופּלטן וואַגן, וועלכער האָט זיך טע לעפעט די גאַנצע גייענדיקע נאַכט", אַג, אויף דער ערד, וואַרשע 1923, זי 90.

אַפגעקוצעט — אָדי, פּאַר אַפּקוצען. אַרומגעשאַרן. אַפּגעקוצט. "... צו קומען אין שטיבל מיט אַן אָ בערדלי, פּנחס ביזבערג, שבת-יוס טוֹבֵדִיקע יודן.

אַפגעקנטנט — [קאַנטנט] אָדי, פּאַר אַפּ-קטנען. לאַקל (קרוין-פּוילן). אַפּגעשטעט. אַפּגעשווענטשעט. "דער גלח האָט אָ דעם ממזר".

אַפגעקייטלט — אָדי, פּאַר אַפּקייטלען. אָע טירלעך. זי איז געזעסן מיט איר טאַכטער אין די אָע צימערלעך, אַפּע, נאַקעטע פּיס. "דאַס נעמט מען אַרומ עטלעכע קוואַרטאַלן מיט אַ קייט — מע וועט... זוכן אין אַלע אָע הויפּן", בערג, באַס דניעפּער וו. "ערהייט".

אַפגעקילט — אָדי, פּאַר אַפּקילן. די אָע לופּט. אָ פּון קרענקלעכע פּאַנטאַזיעס. אַן אָ האַרץ. אָע זופּ. אָע באַציאונגען. "מע טאַר נישט באַקן מצה אין דעם טאַג וואָס מע האָט געפּיטלט די ווייץ, גאַר די מעל מוז אָ ווערן איין מעתלעך", ר' זבֵּחַ וואַלף גראַדזינסקי. חוֹבֵת מצה, וואַרשע 1872. "אויף דער אָער לאַזע וואוינט מען ווידער", אל וו, "צום לאַנדס-מאַן. "ער איז צו איר געוואָרן גאַר אָער, אַג, צמח אַטלאַס, "יעדע שיינקייט זאַל איצט ווערן שענער, אָער אַש — אַ נש געבורט", סוצ, פּעטשישע ווערק ו, זי 44. אויך: גע-שטאַרבן, לאַקל (שעדליעץ). "ערהייט — אָ קען זי שוין אין זיך נישט אַבנעאַלטן אַזוי פּיל וואַסער-פּאַרע", ח"י"ה זעלדעט, ווינטער אַבענדען, וואַרשע תרנ"ח. "קייט — אַ פּלוצלינגע אָ האָט אַפּגעגאַסן די לופּט", אַקרוטיני, טמוז, 11 VI 1953.

אַפגעקירצט — אָדי, פּאַר אַפּקירצן. אָע הויזן. אָער וועג. אָער אויפן דערציילן. אָע אַרבעט-צייט. "ערהייט". קייט.

אַפגעקלאַנגט — אָדי, פּאַר אַפּקלאַנגן. אַן אָער, איז ער צוריקגעקומען אַהיים געזונט און גאַנץ. "... זינקען איין אין תהום פּון אַפּגעשלאַטענע און אָע הערטער", הל, אייב ליגט אויף האַרטער ערד. "ערהייט".

אַפגעקלאַפּט — אָדי, פּאַר אַפּקלאַפּן. אַוועק אַן אָער, אַן אַפּגעשמיטענער. אַן עובר-בטל, אַן אָע הושענא. אָע וואַנט. אָער באַלעם. בלאַטיקע, אָע טרעפּ. "זיי זינען נישט באַ-גלייבט צו זאַגן אַז דאַס איז פּון אָע זיתים", זרעים, כז/א. "אינדערפּרי... נאָך דער ער-

אַפגעקלאַנגט — אָדי, פּאַר אַפּקלאַנגן. "זיי האָבן געמאַנט דעם אַפּגעלייגטן, אַן גראַשן... פּאַר שלעכטע צייטן", כלאַונע קאַ-גאַה אויפן טיב, וואַרשע 1935. "דער מיט דאַרע דערנער צאַלן פּאַר די אָע בלומען, יוואַש, ישימח בחור בילדוּת", גאַר נישט ווי אָע קוואַלן, — ווי יונגע נישט-געניצטע זונען אַנטקעגן וועלן זיי מיר קומען, יוסף ראַזניק, צום שטערן נויד. "ערהייט". קייט.

אַפגעקאַרמעט — אָדי, פּאַר אַפּקאַרמען (זיך). אָע בהמות. "זינען דאַרטן גע-לעגן שוין כמה הונדערטע דוקאַטן, געזונטע און אַע, אַמד, דער רענדי, ווילנע 1867. אַ הונט וואָס קען זיך בייגן און פּאַלן כּוּר-עים פּאַר אָע חזירימ, ווינטש, גו ו, זי 24. "דער אָער פּאַרסאַפּעטער בעל-הבית פּון קר-גא...". קולטור און בילדונג, מאַסקווע 1913, Ne 16-15. "אַן אָער מענטש מיט געלע וואַנצן, מיט אַ גראַבער מאַרע...". נ. קאַבאַקאַוו איבד, זומפ, מינסק 1936. "ערהייט". קייט.

אַפגעקוברעוועט — אָדי, פּאַר אַפּקוברעווען. "גאַן וואָס ריכט זיך אַרויס פּון אַן אָ פּלעלע ביר, וויין, סאַדעוואַסער אָע", ע. איזראַ, פּון פּענדל צום טיש, קניעו 1928, זי 26.

אַפגעקוועטשט — אָדי, פּאַר אַפּקוועטשן. אָער זאַפּט. אָער גראַשן. אָער גוה, ביי. "לויפּט דער סוּחַל אויף אַלע פּיר / און קערט זיך אום וואַינעדיק צו מיר / מיט אַ ביי. אויף אַן אָין פּוסי, מלה, לידער, ניי 1934, זי 236. "ערהייט". קייט.

אַפגעקוילט — אָדי, פּאַר אַפּקוילן (זיך). "דאַס אָע שטרויעלע פּון באַמבוק האָט לענגער געברענט פּון אַנדערע קוילענע פּעודעם, ב. זשיטקאַוו, זעקטריע אינדערהיים. קניעו 1930.

אַפגעקוילעט — אָדי, פּאַר אַפּקוילען. אָע הענער. אַן אָער אַן אַ מעסער. "ער-דייט". קייט.

אַפגעקויפּט — אָדי, פּאַר אַפּקויפּן. אָע מטלילין. אָער בראַוואַפּאַטשער. "ערהייט". קייט.

אַפגעקומען — אָדי, פּאַר אַפּקומען. אַן אָער, אַן אויסגעמאַגערטער. אָע פּרעהייט-שטראַף. "בעסער אַן אויפּגעקומענער גביר איידער אַן אָער עושר", וואָס עס פּאַרוואַלגערט זיך ביי אַן אָעם גביר אין אַן ווינקעלע וועט איר נישט געפּינען ביי אַן אויפּגעקומענעם קבצן אויבנאַן אין שטוב; "אַן אָער גביר איז נאָך אַלץ מער הערט ווי אַן אויפּגעקומענער אַרעמאַן", שו. "אָע געבער וואָס שעמען זיך אַנשטעלן די האַנט", ממוס, שלמה. "איר זינט שוין אַן אָער אויף דער וועלט, איר דאַרפּט זיך שוין פּאַר דעם מלאַך-המות נישט שרעקן", אפ"ט, גרונעלע דיא רעבעצין, ווילנע 1874. "אַז דאַס שיף איז אַרויס פּון האַוור, האָבן אויף אים געדינט 14 מאַטראַסן... אומגעקערט האָבן זיך מער נישט ווי 9. אַנשטאַט די אָע מאַטראַסן

קבורה די געפאלענע, י. פאלקמאן, מענטשן פון מיין לאנד, מאַסקווע 1945.

אָפּגעקעמטלט — אַדי, פאַר אָפּקעסטלען. — „האַבן זיך פּלוצלינג געוויון אַע שטרעקעס גרינס, י. רינד, פאַר, 21 XII 1962.

אָפּגעקעצלט — אַדי, פאַר אָפּקעצלען זיך. — די קאַץ איז שוין אַן אַע.

אָפּגעקערט — אַדי, פאַר אָפּקערן (זיך). — אַע פּאָדלוגע, אַן אַער פֿון שלעכטס. אַ ווידער־שפּעניקער און אַער דור. אַער קאַפּ. „דא זאך ער [גאַט] דו אַלי זיין אב גקערט מיט אַנדר, סהמ תהלים, יד, 3. „זייא האַבין גי געבין איין אפ גיקערטן אַקין [= נאַקן], פּלומר זייאה האַבין זיך אַוועק גיקערט פֿון גאַט, משה בר, נתן נטע איבז, שׁבט מוסר, סדילקאַוו תקצ״ג. „כּפּרה סוררה׳ (הושע, ד, 16) — זאַנט דער פּסוק: גלצן ווי איינע אַע קו — אַבער ניט איינע אַע קו, נפּחלי שירגא פּייגענזאַהן, מדרש איכה וביאור דרכי ציון, והוא העתקה בלשון יהודית אשכּנזית (עברי דבּטש), ווילנע 1876. „מיט שטויב איז זי באַשטויבט, פּאַר־וואַרפֿן, ... פּאַרטריבן און אַ, סליחות, לוב לין תרע״ד, 181. — ערהייט. קייט — „היינטער דער דאָזיקער פּלומרשט אינדיווידואַ־ליסטישער אַ פֿון סדר׳, ש. ביקל, סמו, 1954, 30 IV.

אָפּגעקראַכן — אַדי, פאַר אָפּקריכן. — אַענע פּעל. אַענע הינער. אַענע מהלך. אַ גרינער אַענער בורנאַטל איז געהאַנגען אויף אים, ר. אב״א מוהילנא, דער פּוּמאַניק, זשי טאַמיר 1874. „שוואַרצע אַענע דאַמעקליידער פּרישט מען אויף אויף אַזא אַפּן... ש. שפּיראַ, קליידער פּאַרבערני, וואַרשע 1900. „אַ בעקלען... פֿון איין זעט אַ רויטלעך־צו געפּאַרבטער, פֿון דער צווייטער זעט אַן אַענער, פּאַרגעלטער, מאַג, פּריידקע. „פֿון אַענע פּאַרנאַכטן אויסגעפּליכטע־זאַטע לייג איך זיך אַ לאַטע, פּמ, די קופּע, וואַרשע 1921, ז' 15. — ערהייט. קייט.

אָפּגעקראַצט — אַדי, פאַר אָפּקראַצן. — אַע הויט, קאַרע. „דער אָפּלאַכער... איז דער שימל־אָפּקראַצער. נאַכן אַן שימל זעט זיך ערשט דאַס פּוילע, דאַס קראַנקע אַרויס, פּרַג, יִשׁלום־עליכם. — ערהייט. קייט.

אָפּגעקריילט — אַדי, פאַר אָפּקריילען. — אַע האַר, לאַקן. „ניט קיין אַע וועט זי אין טעאַטער ניט גיין. — ערהייט.

אָפּגעקרילט — אַדי, פאַר אָפּקריילן. — אַן אַע האַנט, פּול מיט בלעזלעך. „ווען ער האַט זיך געלאָזט פֿון איר אַוועקגיין ווי אַן אַער מיט אַקרעפּ, העשעלעט.

אָפּגעקרימט — אַדי, פאַר אָפּקרימען (זיך). — אַ רעכטס (לינקס). „אַ ביטל אַ פֿון דער ווערטיקאַלער ריכטונג... שטייט זי נדי וואַנטן אין געפּאַר אינגאַנצן אינצופּאַלן, דר אב. קאַספּע, פּיזיק, נײַ 1916, ז' 94. — קייט.

אָפּגעקריצט — אַדי, פאַר אָפּקריצן — אַע חתימה, אַער סימן. — ערהייט. קייט.

אָפּגעקרישלט — אַדי, פאַר אָפּקרישלען (זיך). — פּמ. „געקרישעט. אַע וואַנט אַ ברויט. „אויף איין פּליטע האַב איך... געטראַפֿן אַן אַן וויקל, ש. ר. איבז, מ. אַל־מינסקי, אין טפּיסע, מאַסקווע 1931. „אַ קליין גרוי... פּאַלאַצל, אַן אַלטס... מיט אומעטום אַער שטוקאַטור, מ. ווינער, קאַלעוו אַשקע־נאַז, מאַסקווע 1938. „שטיקער ערד פֿון די טראַנשיען אָפּגעקרישעט, פּמ, מלחמה וו, נײַ 1956, ז' 440. — ערהייט. קייט.

אָפּגעקרינקט — אַדי, פאַר אָפּקרינקען. — אַע חדשים, אַער נחת. — ערהייט. קייט.

אָפּגעקריקט — אַדי, פאַר אָפּקריקען. — אַע שטריק. „צוגעפּאַסטע און אַע פּאַרעם, יג, סמו 1957 IV 14. — ערהייט.

אָפּגעקריזט — אַדי, פאַר אָפּקריזן (זיך). — מיט אַן אַער מאַרדע. „אוממעגלעך צו דערקענען... מיט איינעם אַן באַרד, אמד, זיא לעבענט געשיכטע פֿון נטע גבּ, ווילנע 1887. „אַ יונג מיט אַ העל סאַקל און אַ גלאַטיק אַ פּנים, וויט, אַ שטעטל, ז' 14. — ערהייט.

אָפּגעקראַנט — אַדי, פאַר אָפּקראַנטן. — פּמ, דרום־די. אַן אַענער שידוך, וויל די כּלה האַט ניט קיין נדן. — ערהייט.

אָפּגעקראַנט — דזוו געראַנטן. „דער תּרוסת איז אויך הַנְּטִיקס יאַר אַ פּעטער, מער ווי אַלע יאַר, שע, תּרוסת׳.

אָפּגעקראַטעט — אַדי, פאַר אָפּקראַטעטען. — אַע קינדער. מיט אַן אָפּקראַטעט אַע קאַנסע־קראַנקע, אַע אוצרות. אַע כתב־ידן. — ערהייט. קייט.

אָפּגעקראַמט — אַדי, פאַר אָפּקראַמען. — אויך: „געקראַמט. פּמ. „געקראַמט. דאַס אַע מיסט. אַער הויף, אַע שטרויכלונג. „אַע דיכטער וואַס וואַלערן זיך אין תּפּיסות צי בנּים צפּון־ימי, הל, אַ בלאַט אויף אַן עפּלבוים. — ערהייט. קייט.

אָפּגעקרויט — אַדי, פאַר אָפּקרויען (זיך). — אַער אַרבעטער. „דרום וויינט דאַס קינד בשעת אַז עס ווערט געבאַרן, וויל ער האַט פּאַרלאַרן אַזוי אַן אַ אַרט און איז אַרויסגעבאַנגען פֿון אַזוי אַ גוטן עולם, איבז, קיצור ילקוט, יודעפּאַוו 1846. „זיין קאַפּ זאַל אים זיין אַ, וועט ער קענען טאַן גאַס דינסט מיט קלאַר־קייט, 202. — ערהייט — געלאַפֿן ניט אַ, דער העלד יערמאַק, איבער זעצט פֿון רוקיסן דורך בחי [ב. יאגעניס], ווילנע 1874. — קייט.

אָפּגעקרוימט — אַדי, פאַר אָפּקרוימען (זיך). — אויף שליטעלעך אַע קינדער. „דער־פּילט דעם ווייטיק פֿון טיף־אַער הויט, בערג, באַם דניפּער, ז' 120.

אָפּגעקרויבט — אַדי, פאַר אָפּקרויבן. — אַער פּאַרמעגן. „אָפּגענאַן עס איז מיט בלוט פּאַר יעדער אַער לאַנקע, פּמ, מלחמה וו, נײַ 1956, ז' 443. — ערהייט. קייט.

אָפּגעקרוימט — אַדי, פאַר אָפּקרוימען. — פּמ. „געקראַמט. אַער זאַל. „דער מאַרק איז אַ, מע זעט קיין לעבעדיקע באַשעפּעניש דאַרט ניט, ממוס, שלמה. — ערהייט. קייט.

אָפּגעקרוישט — אַדי, פאַר אָפּקרוישן. — אַע מחלוקתן. „צו דערציילן אין פּריידן וועגן לאַנג פּאַרגאַנגענע, שוין אַע שלאַכטן, י. בראַנ־שטייג, זב, צום 15 יאַרטאַג אַקטאַבער רעוואַ־לוציע, מינסק 1932. „דער וויסטער ווינט פֿון אַע יאַרן, מז, געוויכטער. — ערהייט. קייט.

אָפּגעקרוינד(יק)ט — אַדי, פאַר אָפּקרוינד(יק)ן. — אַע ליניע, אַע פּאַרעם. אַע סומע געלט. — קייט [אָפּגעקרוינדעט נר].

אָפּגעקרוינען — אַדי, פאַר אָפּקרוינען. — אַע וואַסער. אַע מורא פּאַרן טויט. אַע יאַרן. — ערהייט. קייט.

אָפּגעקרויפֿן — אַדי, פאַר אָפּקרויפֿן. — אַענע פּאַרשטעלונג, פּאַרזאַמלונג. אַן אַענע ליצי טאַציע. אַן אַענע מטבע וואַס מע האַט אַרויס־גענומען פֿון פּאַרקער, אַרויסגעצויגן פֿון ציר־קולאַציע. „אַן אַענע [אין ווילנער טעקסט: גלאַטע] מטבע טאַן מען בּפּ זיך נישט האַלטן... וואַרן מע קען זיך פּאַרגעסן און עמעצן אַנגעבן פּאַר אַ גוטע מטבע, זא. וואַרשע 1867, ס/א. „די קליאַטשע איז בּפּ מיר געווען שטאַרק אַ נאַך אַזא אינפּירונג, ממוס, קליאַטשע. „גייט עס שלעכט אויף דער וועלט אַזוי ווי מיט פּאַרעלטערט, אַ גלעט, יחיאל לערנער, מַבּן היים, וואַרשע 1937, ז' 12. — ערהייט. קייט.

אָפּגעקרוקט — אַדי, פאַר אָפּקרוקן (זיך). — דאַס אַע מעבל. אַ שטערן וואַס איז אַ פֿון אונדז מיט פּיר ליכטיגאַר. אין די וויטע אַע דורות. זיין אַ איינער פֿון צווייטן. „די באַנצע סוויטע זינען געשטאַנען וויט אַ, יוסף דער יתום, נעקע עי רײַא מ״ס, ווילנע 1865. „דער קליידער־האַלטער איז אַ פֿון דער וואַנט, ר. אַדעלהיים, דער פּאַטאַזשיה, וואַרשע 1914. — ערהייט. קייט.

אָפּגעקריבן — אַדי, פאַר אָפּקריבן (זיך). — אַן אַענער פּאַנטאַפּל. זיך שעמען מיט אַענע מלבושים. אַ ריין־אַענער סאַמאַוואַר. אַ יחסן, אַבער אַן אַלטער, אַן אַענער. אַן אַענע מטבע, אַ גלאַטע, ווערט זיין אַן אַענעם דרייער. אַ פּנים פֿון אַן אַענעם זעקסער. זעט אויס ווי אַן אַענער זעקסער. האַט אַ ווערט פֿון אַן אַענער (גלאַטער, צעבראַכענער) סינלע. אַוועק־לייגן אַן אַענעם בעזעם פּאַר אַ קו וואַס גייט שווער צו קינד. ווידער זיך נעמען צו אַן אַענער טעמע. „אַענע סוכה = גראַב, פּרוי מיט אַ גרויסער צאַל סעקסועלע איבער־לעבונגען. „בּיי מיר איז שוין די גאַלד אַ,

פארווער... און שרעט: אוי, מין פוס איז
 א, י. קעשניעווסקי, דער מעדליצאה, אדעס
 תרל"ו. אן אענע שטיק רעלט פון א מעטער
 צוויי די לענג האט א פלי געטאן, י. רימיניק
 איבז, מאקס העלק, פונעם וויבנס קרייז צו
 דער רויטער פאג, אדעס 1932. "לעב איך אוי
 ווי דער קרינס אינזאליד מיט שפירונגען פון
 אענע פינגער", חג, דער מענטש פון פינגער,
 ז' 47.

2. אד. אפגעקראכן (וועגן קאליר). אפגע-
 בליאקעוועט, אפגעבלאקירט. וואס האט פאר-
 לארן די פריערדיקע פארב. ארומגיין אין אן
 א קליידל. א פאטעל, א פון דער זון. א העמד
 וואס איז א פון צו פיל וואשן. "די קליידער
 וואס זענען שוין גאנץ אויסגעריבן און א
 (אפגעבלאקירט)", אמד, דער אידישער פריידי-
 גער, ווילנע 1878. "האב איך ביי אים דערוען...
 אן א אויסגעריבן ספאדילק", קמ, 1864,
 Ne 10. "פון די שווערע געפאלדעוועטע פאר-
 טיערן פון די אלטע, אענע גאבעלענען, אפא.
 'שטנס'. דאס ווידענע קאלאטל זינס איז א
 פון זון און פון אלטקייט, י"ה, חבד נחמן.
 "דאס גרייקייט פון די האר איז א... און
 זיך פארוואנדלט אין א פארבלאזן גריין, י"ט,
 טאג, 1961 V 27. "ערהייט. קייט.

אפגעשאפט — אד. פאר אפשאפן. — 99:
 ~געשאפן. אן אע פאזיציע. אויב איך.
 וועל זיך ניש פארבעסערן אין קאכן... בין
 איך א פון דער שטעלע, ל. יאטעלאוויק, דער
 פארוואנדלער (הנדוד), ווילנע תרמ"ו. "דער
 תמצית פון דעם דאזיק געפיל איז... דער
 אער זומפני חטאיניו, שבט ה' 235. "ער-
 הייט. קייט.

אפגעשאפט — אד. פאר אפשאפן. — אע
 ווערן. דער ניש אער שרעבער. אער ברי-
 לאנט. "וועדליג ביי אים איז א זין חשיבות
 און זין גאווה, איז דאס אלץ ביי אים ווי
 דערנער, ר' משה בר' נתן נטע איבז, ש"ס
 מוסר, סדילקאן תקצ"ג. "ערהייט. קייט.

אפגעשאפט — אד. פאר אפשאקלען. —
 "דעריבער רופט מען בבל שנער, ווייל די
 מענטשן... [דארט] זענען א פון מצות...
 נאך א פשט: ווייל די מענטשן... שטארבן...
 זיי זענען געווען א פון פארגעניגן, י. מ.
 יעבץ איבז, מדרש רבה, מגילת איכה, כא, א.
 "ערהייט. קייט.

אפגעשאפן — אד. פאר אפשערן (זיך). —
 99: ~געשוירן. אן א קעפל. דער אענער
 פודל. "ארויסקומען (ווערן) אן אענער) =
 (א) פארלירן ביי אן אזארט-שפיל; (ב) בכלל
 אנווערן געלט. "קומט צו שפריזן בלייבער
 תשרי איבער אענע פעלדער", יהואש, 'תשרי.
 "קעפ אענע קליידער צערסענע, אויגן פאר-
 לאשענע, לבער צעשמסענע, הל, 'ביבער
 געלעזענע". "דער אויסגעיעטער האלבער בייט
 האט אויסגעקוקט ווי אן אענע שעפס, היים
 פענט א הויז אויפן פעלד. "ערהייט.

אפגעשאפט — אד. פאר אפשאפן. —
 אע העק. אע שפיצן. "ערהייט. קייט —
 די א פון די פארמולירונגען.

אפגעשוואומען — אד. פאר אפשווימען. —
 די אע שיף. אע ספארטלערס. "ערהייט.

אפגעשוואכט — אד. פאר אפשוואכן. —
 אע באצילן. אער קערפער. אע כוחות. אן
 אער פון זינה, פון דער חולשה. שטארקן
 די אע הענט. "לעזעביכער פאר אן אן גנט
 טימן מאגן, אמד, נטע גנב, 1887, ז' 5. "אונ-
 טער א הויכן א גרויסן בוים האבן מיר ביידע
 זיך געטאן א ווארף שטארק מיר און א פון
 אזא ביטערער ריזע", מוסר. קליאטשע. "די
 אע ראה דערקויקט מיט א שמעק טאבעק",
 שמעון האראנטשיק, גאטס משפט. "ער-
 הייט. קייט — "פיבער, היי, אלגע-
 מיינע א", בלעטער, Ne 37.

אפגעשוואקען — אד. פאר אפשוועקען
 — 99: ~געשוועקט. "פון אמאלי-
 קער רויטער פארב וואס איז א געווארן פון
 די רעגנס, י"ט, פוילן 11.

אפגעשווארן — אד. פאר אפשווערן. —
 99: ~געשוואוירן. דאס אענע עדות
 זאגן. "ערהייט. קייט.

אפגעשווארצט — אד. פאר אפשווארצן. —
 אע האר. "זיך אלטע, לאנגע קאפאטע איז
 ריין און ציכטיק, זינע שייך... א", ט. קא-
 מינסקי, א ביאגראפיע פון א ישראליקלען,
 קצען 1913. "דער שטיינערער דיל, א... א
 מיט א געמיש פון סאזשע מיט אייל... א",
 י. רימיניק איבז, מאקס העלק, פונעם וויבנס
 קרייז צו דער רויטער פאג, אדעס 1932.
 "ערהייט. קייט.

אפגעשוויגן — אד. פאר אפשוויגן. —
 אענע באליידיקונג. אענע מעתלתאן אין
 תפיסה. "ערהייט. קייט.

אפגעשווענקט — אד. פאר אפשווענקען. —
 אע וועט. א פלייש. אן אער וועג. "וויטער
 פון דער ערד, א מיט בלוט און שווייס,
 ר. אדעלעיים, דער פאטאגראפער, ווארשע 1914.
 "אלטע אע ציטן", י"ט, פוילן 11.

אפגעשווימט — אד. פאר אפשווימען. —
 אער ביר. אע זופ. "לאז עז ווידר מיט דיא
 זאכין איין חצי שעה קאכן, אונ אב גשויםט
 וואל אן זידן, ירושת משה. המחבר משה
 רופא בן הקדוש בנימין וואלף מק"ק מעזריטש,
 סמוך לברסק דליטא... ווילהערמאדורף
 תל"ו. "ווען פון דיא אויגן רינגען — איין
 סאק פון רוטא זיעלא מיט האניק אפ גי שומט
 צו מיסען אונ לאז ארשן אין אונ טראפין,
 איין ביכל וואס דרינגען גפינט זיך זאכין
 טשיקאוו, שקלאוו תקניה". אע וואלקנס העט
 ביימ עק פעלד, בעריש וויבנשטיין. "ער-
 הייט. קייט.

אפגעשוירן — אד. פאר אפשערן. — 99:
 ~געשאפן. די אענע לאקן. א זינדיקער

קסיאנדו און אן אענער גלח, יופאג, 1882
 ו1671. "קאלישקער וואקאל... איז וויך גע-
 ווען פון די יידישע אענע בערד, טעג, מיטע
 זיבן יאר אין תל אביב, ביא 1949, ז' 182.
 "וויפל פאר די האר פון אענע דערשטיקטע
 פרויען", פמ, מלחמה וו, נ"י 1956, ז' 488.
 "אין שטאל די לעמער אענע שלאפן אויף
 לבנה-ליכט און היי", יעקב פרידמאן, פאסטעכער
 אין ישראל, ז' 111. "ערהייט. קייט.

אפגעשוונדן — אד. פאר אפשינדן. — א
 בוים, א פון קארע. "איך וועל אים דערקענען
 (כיחאלט אים דערקענט) אן אענעם, פויל.
 אענע פעל. אויסזען ווי אן אענע גבלה. "ער
 איז צוריקגעקומען אפגעריסן, א, דאס פנים
 צעשלאגן און צעפבלט", א. י. בוכבינדער, די
 שיינע ליטע, בארדיטשעו 1890. "איז ארשן
 צו אים א דיקע מיידל מיט א מאגערע גאנדו.
 זי איז געווען אן אענע — די גאנדו", א. מ.
 שארקאנסקי, א שפיטצעל פון א פוירטישפיי-
 לער, נ"י 1899, ז' 6. "מיט זינע קאסקע אויגן
 כאפט ער ארום דעם אויבן פון זיך אענער
 סוכה. אראפ פון איר די גאנצע יום-טוב-
 דיקייט", זשי. שקלאווער קינדער. "אלטע ציגלנע
 היזער, שטילע, קרומלעכע, אענע", מ.
 דלזשנאוסקי, פאט, 1962 III 1. "עלנט וויינט
 אין גראז א גריל, א גליווארעם פליט א",
 אברהם לעוו. "ערהייט — "מע קאן זיך,
 מע ווייסט זיך א", י"ל, ניש טויט, ניש לע-
 בעדיג, ווילנע תרנ"ח, ז' 22. "קייט.

אפגעשושקעט — אד. פאר אפשושקען. — לז
 <Lit: šiūsti>. אפגעקראכן, אפגעריבן. אן
 אער פעלצענער קראגן. אן אער מענטש = א
 שלעכטער.

אפגעשטאכן — אד. פאר אפשטעכן. —
 1. אענער חויר. געפינען דעם באגריט אן
 אענעם. 2. לאקל. אפגעגראבן. "איך זע
 זאמאשטש נאך אלס פעסטונג... ארום נישט
 פארלאזטע, נישט אפגעשיטע, נישט אענע
 וואלן", פרא. 'מישיחס ציטן'. "איז געקומען
 קיין פראמפאל נאך די גוירות ת"ח ות"ס און
 האט געקויפט א שטיקל פלאץ אויפן אענעם
 בערגל, הינטער די יאטקעס, באש, גימפל תם.
 "ערהייט.

אפגעשטאלט — די, זי. אפשפיגלונג פון
 א געשטאלט. די א אין שפיגל. א אין וואסער.
 "ארויפגעזעצט אויף זיך די קאסקע מיט די
 גאלדענע סטענגעס און אויפמעקזאם בא-
 טראכט זיך א", ד. פעלדמאן איבז, י. באפעל,
 דערציילונגען, כאראקא 1925. "די ווילדע רויז
 פון אויבן — איז מיר וויטלעך, אן אייגן
 קינד — איר א אין קוואל, סוצ, אין פיבער-
 וואגן.

אפגעשטאנעניך — דאס, זי. דאס וואס
 פאלט אפ, וואס שטייט אפ ביימ שאפן, ביימ
 שילן, הערינגישופן און א, וואס בליישטען
 אויף איר שירץ, אש.

אפגעשטאנען — אד. פאר אפשטיין. —

אָפּגעשטאַרבן — אָדײַ פּאַר אָפּשטערן בען — 99: ~געשטאַרבן. טעפל. „דער טשהונטיק איז אויך דאָ אַ ביסל. מילא וועל איך אים ניט דערגיין פּוֹל“ י. פּאַליקמאַן, מענטשן פּונ מײַן לאַנד, מאַסקווע 1945. — ערהײט.

אָפּגעשייט — אָדײַ פּאַר אָפּשייטן — 99: ~געשייטן. אַן אַיער מיט מתנות פֿון אַלע זײַטן. „דער וועג אַהין איז אַ מיט קינד און קײט“, ממוס, וײַנטש. אַ שטשערבאַטע לאַקשנעפּעל, אַ סטאַלעניק (פּיקוס), אַ מיט גרויסע בלאַטערן, בלעטער, № 40. „מיט עפל קער איצט אַ שוין זײַן פּאַלטאַווע“, פּמ, מל־חמה. „אַלע געכטן אַע שטערן ליגן איצט פּאַרפּאַרענע אין רו“, סױג, טײַביר.

אָפּגעשיינעט — אָדײַ פּאַר אָפּשייגעצן — דער אַיער יונגאַטש. „דער עולם איז געבליבן שטיין אַן אַיער“, אָפּא, די טענצער, ז' 344. — ערהײט.

אָפּגעשיידט — אָדײַ פּאַר אָפּשיידן (זיך) — 99: ~געשיידן, ~געשיידן. אַ ווינט, אַ אַרט אין ווייטן צפֿון. תּרומה, די אַטע תּבואה.

אַ נזיר אַט פֿון דער וועלט. אַט זאַל ער זײַן — ביים דערמאַנען אַ ברמינן, אַ מת [= ער זאַל זיך ניט מישן מער אין ענינים פֿון לעבעדיקע, אויך ניט קומען צו חלום]. אַ נפֿטר, אַט זאַל ער זײַן — להבדיל בין החיים והמתים. „דריי שוועסטער האָט ער געהאַט, זאַלן זײַן ווייט אַ פֿון מיר“, שׂע, טײַבה. „מײַן מאַמע האָט מיר אַנגעטאַן ווייטע קליידער — אַ סגולה איך זאַל נישט שטאַרבן יונג ווי מײַנע אַטע שוועסטערלעך און ברידערלעך“, ישראָל ראַבאַן, „אויפֿן פּוֹראַט“, זאַל ער זײַן אַט פֿון זײַן טאַטן — וועגן אַ תּום, זאַל ער זײַן דערווייטערט פֿון דעם טויטן, זאַל ער זײַן אויף לאַנגע יאָר. אַטער = אַרייַן געלייגער אין חרם. „די קהילה זאַל דער־לאַזן די אַע צו קומען אין שול אַרייַן, זק, טד v. [אַז עס שטאַרבט אַ חתן (אַ כלה), שטעלט מען דעם אַרון מיטן מת אונטער אַ שוואַצער חופּה לעבן דעם אָפּענעם קבר. מע צערײַסט די תּנאים איבערן אַרון און מע זאַגט: „אַזוי ווי די תּנאים ווערן צעריסן, אַזוי זאַלסטו אָפּגעריסן און אַט זײַן (ווערן) פֿון זײַן כלה (חתן) לעולם ועד“. מען ענטפֿערט אַמן און מע וואַרפט אַריין אין קבר די צערייַסענע תּנאים. די כלה (חתן) וואַרפט אַריין די ערשטע לאַפּעטע ערד. „זײַ זײַנען ווייט אַט פֿון די הבליעולם־הזה“, ממוס, צוריק אַהיים. „איך וויל ניט זײַן קיין רשע... איך וויל ניט זײַן אַט חס ושלום פֿון די אַחרי, תּניא, לת. „ווער עס איז ניט עוסק אין דער תּורה ווערט ער אַנגערופֿן גוֹי, ער איז מגודה, אַט, פּרקי אַבות, העתק... על לשון צח ונקי, אוסרהא תקעו. „יעדער איך זײַן צעל אַן אַיער, יחואָש, „באַוונדער“, „אין רוחניות איז ניט שייך אַט“, אין זאַמען פֿון ליבאַוויטשער רבי, איידער ער איז אַוועק פֿון סאַוירוסלאַנד קיין ריגע.

— אַע באַוועגונג. אַע צײַט פֿאַרן עסן און פֿאַרן שלאָפֿן. אַע פּרײַזן, די אַע אין (פּוֹל) דער אַרבעט. אַע ט אַ ג — אָפּגעמאַכט, באַ־שטימט פֿאַרויס. „איז דאָס אַלק געווען אַ און אָפּגערעדט פֿון פֿרײַע“, אַמד, דער פּרוש 19 באַרדיטשױב, וואַרשע 1856. „פֿאַרן קיין אַרץ־ישראל... היטן דאַרטן דאָס ביסל אימוש־טשעסטווע, אַ פֿון די אַלטע צײַטן, דאָס איז דער פּוֹת־למעריבֿי, דער יוד־פּסח, וואַרשע 1881. „דער האָט אַ פֿלײַך געטאַן. דאָס איז געווען דער אַיער סיגנאַל, קלמן טוביל אַיב, דער דאַקטאָר מיט זײַן טאַכטער, לובלין 1894. אַיער — ווער עס איז שוין געשטאַנען צום פּרײַזן. „זײַן טאַטע וועט ניט קוקן דערויף וואָס ער איז שוין אַ גרויסער און אַן אַיער און וועט אים... אַרייַנצואַרפֿן פּעטש, משה אַלטמאַן, בלענדעניש, טשערנאוויץ 1926. — ערהײט. — קײט.

אָפּגעשטעמפּלט — אָדײַ פּאַר אָפּשטעמפּלען — אַע קאַנווערטן. אַע מאַרקעס. „יעדנס טריט זײַנען דײַטלעך אַ אין שניי, סמב. — ערהײט. — קײט. — אָפּגע־סטעמפּלט.

אָפּגעשטעקט — אָדײַ פּאַר אָפּשטעקן — צוגעגאַנגען און דערנאָך אַיער חפֿץ. דער ברייטלעך אַיער שלום־עליכם. אַיער פּאַטש. „אויף פּאַראַכאָדן און אויף סטאַנציעס פֿונעם אינזבאַן מעג מען האַלטן בראַנפֿן־משקאות אין אַן אַיער כּלי פֿון 1/20 חלק עמער“, ממוס. דער נייטליכער קאַלענדאַר אויף שנת תּרמ"ב, ווילנע. — ערהײט. — קײט — „די אַ פֿון דער גניבה באַפֿרעט נאָך ניט פֿון שטראַף פֿאַרן פּאַרברעכן“.

אָפּגעשטראַכן — אָדײַ פּאַר אָפּשטרייכן — 99: ~געשטרייכט. אַיענע סומעס פֿון דעם חשבון. „נעם ביר איין זידל און איין לעפֿל הוּניק, און איין לעפֿל פּוטר, און איין אַ לעפֿל זלץ... ירושת משה, המחבר משה רופּא בן הקדוש בנימין וואַלף מק"ק מעד־ריטש... ווילהעלם־שטראַך תּלז. „מע מוז איבערזעלן מעסטן ווי די גאַנצע שטאַט איז זיך נוהג. ווען דער מנהג איז צו פּאַרקויפֿן אַפּ געשטרייכט, טאָר מען ניט קויפֿן הויך מיט אַ ווערן, חא, נ/א. — ערהײט.

אָפּגעשטראַפֿירט — אָדײַ פּאַר אָפּשטראַפֿירן — אַיער עקאַנאָמישער פּאַרברעכער. „האָט זיך באַקלאַגט דער פּאַרשעמטער, פּאַר־משפּטער און אַיער“, ש. גאַדינער אַיב, וו. סטאַטיסטיק, דער איבערבאַד, מאַסקווע 1932. — ערהײט.

אָפּגעשטייפּעט — אָדײַ פּאַר אָפּשטייפּען — אַ גראַז. „אויף דעם אַן וואַרצל וועלן אויסוואַקסן זייער פּיל זײַטיקע וואַרצלעך“, אַראַנאָס א. עלבערט, פּאַרפּלאַנץ־געוויקסלאַד, פּעטראַגראַד 1922. „אַ פּײַגל... אַ גרויער אַיער וואַראַפּיי, ש. קאַשעוויק אַיב, קלאַזו נוי־קראַנץ, באַריקאַדן אין וועדינג, מאַסקווע 1931. — ערהײט.

אָיער פּאַניר. אַן אַיער תּלמיד. דאָס אַע פּאַלק. אַע אַרגאַניזאַציע. זאַל מען זען אַז ער איז ניט קיין אַיער. דאָס אַע רעאַקציאָנערע לאַנד. מאַכן קעז פֿון אַיער זויערמילך. דאָס אַע אויפֿן דגאָ. „די אַע אין טויטן־מאַרש פֿלעגן דערשאַסן ווערן אויפֿן אַרט“. אַע ריחות פֿון קיר. אַיענער פּי ש = (פּמעט) שוין טויטער. קען שוין ניט שווימען. אַע פּי געלע = וואָס איז קראַנק, שוואַך, קען ניט נאַכהאַלטן מיט די אַנדערע. קען שוין ניט פּלעזן. אַע וואָס ער = געשטאַנען איבערנאַכט אין אַ וואַ־רעם צימער. אַע בלוט = וואָס פּלייט פּאַמע־לעך אין די אַדערן. „ערגער און מער אַ פֿון דער נפֿער וועלט זײַנען די קליינבירגערלעכע פּרײַען“, קלאַראַ צעטקין אַיב, די אַרביטער־רייטן און פּרײַענפּראַגע אין דער גענוואַרט, לאַנדאָן 1902. „די היים וואָס צײַט זיך נישט אויס אַן מען לענג ווי אַן אַיער פּישי, פּראַ מײַנע זכּרונות. „איז ער נאָר געלעגן אויף דער פּאַדלאַגע, לאַנג און שמאַל ווי אַן אַיער שלפּען, י. פּערלע, יודן 1908 און גאַנץ יאָר, ז' 380. — ערהײט. — קײט.

אָפּגעשטאַרבן — אָדײַ פּאַר אָפּשטאַרבן — אַן אַ גליד. רעדן מיט אַן אַ קול. אַן אַיענע באַוועגונג. אַן אַיענער פּאַר דער גאַנצער וועלט. אַן אַיענע שטילקײט. אַיענער פּוס = אַן אינגעלשאַפֿענער, אָפּגעלעגענער. „די אַרמי זעהן דעם אב גשטארבני איר ערשטי קינג אונד גמאהל“, איין שייני האונדליכי היסטאריע פֿון איין פּישערס זאָהן, זולבאַר. „קײנעם האָט איר אַ האַרץ באַוועגן געמאַכט, ז. לעוויץ, רפּאל דעם שניידערס טאַכטער, ווילנע 1888. „נאָר די קענען זײַן אַ שאַנד פּאַר דער ייִדישער שפּראַך וואָס מײַנען אַז נאָר אַיענע מומיעס קאַנען זײַן שײַן און פּאַרייַנען אונדער רעס־פּעקט“, זײַט 14, ניי 1912, ז' 134. „דו וועסט אים ניט דערקענען... זײַן געזיכט איז עכט בלאַס און אַ“, מ. יודענטאָן, דער ממזר אַלט דאַקטאָר, ווילנע 1927. — ערהײט. — קײט — „ווער איז דער ער? — פּרעגט ער מיט דער זעלבער אַ“, אַש, ביים זײַנענער, ווילנע 1939, ז' 384.

אָפּגעשטויסן — אָדײַ פּאַר אָפּשטויסן — אַיענער אַנגריף. אַיענער שונא. אַיענע קרובֿים. — ערהײט. — קײט.

אָפּגעשטומפּט — אָדײַ פּאַר אָפּשטומפּן — אַע געפּילן. „די ייִדישע אינטעליגענץ... האָט זיך אין די אַצביקער יאָרן געפּילט... קאַלט פּאַר יעדער איידעלער רעגונג און אַ פּאַר יעדן גרויסקײט, רעדן גרשם באַדער, יודישער פּאַקטאָלענדאַר, לעמבערג, תּרע"א. „האַבן מיר... נאָך אַ גליד וואָס זאַל ניט זײַן אָפּגע־שוואַכט און אַ פֿון דינע שווערע לײַב־און זעל־טויטנדע... צוואַנגסאַרבעט זײַ, הגדה של פּסח על פּי נוסח חדש, אַרויסגעגעבן פֿון דעם סאַציאַליסטישן בראַשור־פּאַראַיין, ניי 1894. — קײט.

אָפּגעשטעלט — אָדײַ פּאַר אָפּשטעלן (זיך)

ערהייט. קייט — ... מיט יענער אַ מיט וועלכער אַ לעבעדיקער קוקט אלעמאל אויף טויטע, י. פֿאַליקמאַן, די שניט קומט פֿון מירזע, מאַסקווע 1948.

„די אב גשיידניג פֿלומר די לערנר דיא דא ווארן אבגשיידן פֿון וועג פֿון דיא עס־הארציס, סהמ, עמוס, ב, 11. „דאש הולענדיש לשון וועלכש... פֿון אַלי אַנדרי לשונות אב גי־שיידן איז, ישיני אַרטליכי גישיכטיג, אַמטט, תע״א הקדמה [זיבל 1100, 65]. מש פֿאַרטישטט ג׳ויר אח׳ו (בראשית מט, 26): „איינ אב גשיידיג פֿון זיני ברידער״. תי: „דעם פֿירשט פֿון זינע ברידער״. „איך וויל זיני אַ ג׳ויר, איין אַינער מ׳, משל הקדמוני, אוסטהא תקני׳. „ניט דוא בילש... אב גישיידן, [סידור] תפלה למשה... דעסוי 1696. „שריבט הרב אפרבנאל... דש דיא שופטים אונ׳ מל־כיס זיני גלייך אין פֿינף ארלייא זאכן אונ׳ זיני אב גישיידן אין פֿינף ערלייא זאכן, ר׳ אלפסנדר עטהױזן... בית ישראל ובי׳ת הבחירה, אויפֿיך תע״ט.

אפגעשיילט — אַדי, פֿאַר אַפֿשילן. אַע פירות. אַע ביימער. אַן אַע נאַז. אַע ווענט. אַער אויוון. אַע הויט. נאַקעט ווי אַן אַע ציבעלע. אַן אַ מי קומט ניט גלייך אין מויל אַרצן, שױ. „ממילא (הלבינו) זיני וויס גוארן (שריגיה) אירי רעבן, דר וויל די שילכט זיני אב גשילטי, סהמ, יואל, א, 7. „האַט אים געגעבן אין האַנט אַרצן אַן אַן צוויג פֿון אַ מַגנולבוים, פֿר׳ג. „מסירת־נפשׁ. [עס] קוקן אַרויס אַע רוקנס פֿון אַלטע ביכער, ירושע פֿערלע, ינין אַזיגער אינדערפֿרי. „וואַס העכער אַלץ אַער זינען געוואָרן די ווענט, באַש, פֿון מיין טאַטנס בית־דוד־שטוב. „מיר קינדער באַרוועטע, מיט אַע טריטי, אַפּא, צוק, דעצ׳ 1961. ערהייט. קייט.

אפגעשיינט — אַדי, פֿאַר אַפֿשינען. אַער שטראַל. „משונהדיקע צורות... אויף אַע ווענט אַנטקעגן, ממוס, שלמה. „די פֿריד פֿון ריינע, אַע טעג, מל, איין גורל. ערהייט. קייט.

אפגעשייערט — אַדי, פֿאַר אַפֿשייערן. אַער סאַמאַוואַר. אַע קופֿערנע פֿאַנען. אַן אַער פֿון רעבונגען... ב. ריווקין, גרונט־טענדענצן... ערהייט. קייט.

אפגעשילדערט — אַדי, פֿאַר אַפֿשילדערן. אַע סיטואַציע. אַע כוחות־פֿאַרהעלעטענישן. קייט.

אפגעשיקט — אַדי, פֿאַר אַפֿשיקן. אַע געלט. אַע מתנות. די אַע אויף יענער וועלט. אַע אויפֿן פֿראַנט. ערהייט.

אפגעשלאָגן — אַדי, פֿאַר אַפֿשלאַגן. אַענער אַנגריף. אַענער שונא. אַענע פֿאַר בעטונג. קאַרן, אַ פֿון האַגל. אַענע טענות. אַן אַענע הושענא — דאַס וואַס האַט ניט מער קיין שום ווערט; שוואַך, אַן כוחות, אַן האַפֿט. אויסזען ווי אַן אַענע הושענא. חכמהלע; וואַס

איז מער ווערט — אַ פֿאַרדראַטער לוח אַדער אַן אַענע הושענע? אַן אַענע פֿאַליטישע הר־שענא. „די גאַנצע הושענא איז ממנע, די אַענע איז זינע; „אַן אַענע כפֿרה טויג אויף כפֿרות, „זיין גילדר... צו בראַכן ווערין אונ אפ גישלאַגן, ר׳ יהודא ענטשטינער, מציל נפשות ישראל, אַמטט תי״א, ב/א. „זיני הויבט אונ׳ זיני הענד וואַרן אים אב גישלאַגן, שמואל־בױב, סטראַפֿע 93. „דער טכר פֿון עולם־הבא זאַל ניט זיני אַן אַראַפֿ גערעכנט, ספֿר חסידים, תקי׳ז, סימן קנה. „ווי אַ ליכטיקייט וואַלט אַפֿגעגאַנגען וואו פֿון דער וויס אַן אַענע, אלױו, דער קאַפֿיטל קי״ט. „דאַס הינטל האַט... געקוקט אַ ווילע אויף די אַענע לאַפֿקע, אַפּא, לילי, „די ווער־טער... זיי קומען צוריק, אַ פֿאַרקלעמט, טעג, איצטער. ערהייט. קייט.

אפגעשלאָסן — אַדי, פֿאַר אַפֿשליסן. אַענע פֿענגטער און טירן. אַן אַענע וועלט. אַענע געזעלשאַפט. פֿירן אַן אַ לעבן. אַן אַענער מענטש, וויס פֿון דער געזעלשאַפט. אַן אַענער אַפּמאַך. אַ איין אַ אַינצולקאַמער. אַ איין זיך. אַן אַענע אַרבעט. „אַ מדינה וואַס איז געווען אַ און תרפי׳ט אַלפֿים מילן אַפֿ געלעגן פֿון אַנדערע מדינות, פֿר׳ג. פֿאַלקאטי געשיכטן. [אים] איז נאַר געווען צו געפֿינען אין יענעם אַענעם ייִדישן לעבן פֿון אַמאַליקע יאַרן, אַש, תהילים יוד. „יעדע קולטור האַט איר אַענע אייגיקייט, צייט, טמ׳, 6.VI 1958. „אַלע זיבן הימלען זענען אַ וויס און ס׳האַט די שליסלען צוגענומען ער, דער סמך־מם, אצג, מעפֿיסטאַ. ערהייט. קייט — „פֿעלט אין דער טריליאַגע ניט נאַר אַ, נאַר אויך אידעאָלאָגישע קאַנקרעטיקייט, שג, שלום אש.

אפגעשלאָפֿט — אַדי, פֿאַר אַפֿשלאַפֿן. אַ ווערן פֿון אַ לאַנגער קרענק. צו אַ אַרויפֿ־צוגיין אויפֿן באַרג. „דער אַער... האַט נאַך קיין כוח ניט געהאַט צו גיין, יא, שטערנטיכל. „זענען שוין נעבער אַ זינע גלידער, טעי׳ג טאַר. „פֿון וועגן צעבראַכן, אַ פֿאַרשאַכט, ממוס, יודל. „זוך איך איין עצה, איין מיטל ווי אַזוי צו שטאַרקן די אַע, יעקב־סאַטמאַר, עברי אנכי, פֿאַרדיטשען 1901. ערהייט. קייט.

אפגעשלאָפֿן — אַדי, פֿאַר אַפֿשלאַפֿן. אַענע ציטט. ערהייט.

אפגעשליפֿט — אַדי, פֿאַר אַפֿשליפֿן. אַע געשליפֿן. אַע מעסערס. שאַרף ווי אַן אַער חלף. אַע באַריערן וואַס האַבן פֿונאַג דערגעטיילט די מענטשהייט. „אונדזער פֿרייד איך קאַלער גלאַנץ אויף אַן חלף, האַל. ערהייט. קייט.

אפגעשליסן — אַדי, פֿאַר אַפֿשליסן. פֿד. אַענע ערפֿות. אין אַלע דד אין פֿאַרבינדונג: אַפֿגעריסן־אַפֿגעשליסן [אַפֿגעריסן]. אַענער הילוך. „די משרתים האַבן גישט געוואַלט אַרצ׳י

לאַזן אַזאַ אַפֿגעריסענעם און אַענעם, פֿמ. אַ כאַפֿטע ייִדן מיט וויבער, מיט קינדער — אַפֿ געריסענע, אַענע, פֿאַרוואַלטע, פֿאַרוויינטע, ממוס, צוריק אַהיים. „דרייען זיך שטענדיק אַלערליי שפּורים, גנבים, בעטלערס, אַפֿגעריסן, אַ, ספֿ, ענינים ואבֿיונים. „דאַס איינע קינד גייט אין אַפֿגעריסענע, אַענע שמאַטעס, דוד פֿריש־מאַ, ערצעהלונגען. „האַט געבלאַנדושעט די מלאַזער עדה ווי אַ סטאַדע שפּעסן, אַפֿגע־ריסענע, אַענע, אַפּא, די מלאַזער עדה. „די ביימער... אַפֿגעפֿליקט און אַ, ווי אַ הון וואַס איז אַרצינגעפֿאַלן אין וואַסער, אַש. תהילים יוד. „באַגלייט מיט קוויטשעדיקע קר־לות פֿון צעשויערעטע אַענע וויבער, ייז, שטאַל און אַיזן. 9פּ: אַ ווי אַ ליאַרווע, ווי אַ לורבע, ווי אַ שד, ווי אַ בעטלער, ווי נאַך (פֿון) קריעה, ווי הינט וואַלטן אים באַפֿאַלן.

אפגעשליפֿן — דזוז אַפֿגעשליפֿט. אַענער בריליאַנט. אַענער אַרטיקל. „דער קוימען איז גייט ליידיק: עטלעכע ערדנעע טעפֿלעך... אַ שטיקל אַענער ציגל... נאַר אַן אַ פֿונק פֿיער, פֿר׳ג, זי אַמנה. „אַ גרוע, גלאַט און זילבעריק און אַ, קערט זיך אום אַקעגן זיין, ירושע, ערד. „די האַנט די לינקע במס מוסקל האַט אַן אויסזען ווי שוין צו פֿיל אַ, הערשט ווינאַקור, אין אופֿקום, מאַסקווע 1932. ערהייט. קייט.

אפגעשמאַדערט — אַדי, פֿאַר אַפֿשמאַדערן. אַע בגדים. „צעקאַרטשעטע ייִדן... אַענע קינדער, מל, ערהייט.

אפגעשמאַלצן — אַדי, פֿאַר אַפֿשמעלצן. אַענע אינזעפלעך. אַענע קאַפּאָטע. „אַ פֿרוי אין די מיטעלע יאַרן מיט אַ ווייך אַ פֿנים און אַ גישט־זיכערן פֿליק, פֿר׳ג, משיחס ציטן. „די גרויסע אַענע יאַרצנשליכט אין די קעסטלעך, חג, דער פֿרוש. ערהייט. קייט.

אפגעשמאַנטט — אַדי, פֿאַר אַפֿשמאַנטן. די אַרעמע אַע מילד. „אָרונטערצונעמען טינט פֿון פֿאַפֿיר... מע טריקט אַפֿ די פֿליכטע מיר שטעלע... באַשטריכט מיט עטוואַס עלטערע אַע מילך, לוח לשנת תרס״ה, מאת תלמוד־תורה הכללי וישיבה עץ חיים, ירושלים.

אפגעשמאַקט — אַדי, פֿאַר אַפֿשמאַקן. אַער געטראַנק. „דאַס שטיקל גמרא [אין רוסיש] ווערט גוט צעקמט און גישט אַ ווי אין זשאַר־גאַן, קמ, 1870, № 12. „דורך דעם אַן רע־כענונג [אַן איר זיט דער עס גבֿחר] קענט איר דאַך צו גאַט גישט קומען, אַברהם יצחק בוכ־בינדער (איש אַדעסא), דער בלומטן־גאַרטען, ווילנע 1885. „דבֿן שאַרפֿער וויך ערשיינט מיר אַ, יוסף באַוואַסווער, פּאַנעזע און פּראַזע, ז׳ 47. „איך זע זי פֿיני גרונט, די וועלט אַ, אַר, זי וועלט. קייט — „באַפֿרישט פֿון... אַ פֿון וואַרט, דער לעבעדיקער, טג, 16.VI 1958.

אפגעשמודט — אַדי, פֿאַר אַפֿשמודן (זיך). אַע אייניקלעך. „דער ייִדישער

אויסלאַנד' האָט שוין לאַנג אָפּגעטרייטלט זיך פֿון אונדזער אַין ירוסליפּזירטן דיכטער־כאַר, י. דאַברושיץ, זב נשטר, № 1, מאַסקווע 1921. אַע מ ש ק ה = מיט ניט ערלעכן צומיש פֿון וואַסער. ערהייט. קייט.

אָפּגעשמועסט — אַדי פאַר אָפּשמועסן (זיך) אַ גיט־אַע באַגעגעניש. דער אַער זמן חתונה. *פֿון אים (פּאַ אַיינעם) איז דאָך אַ = איז ניט אַ נאָך וואָס צו ריידן, וויל מע קען אים סײַאַ נפֿש דאָס איי. ערהייט — אַנטלויפֿן צוואַמען אַ. קייט.

אָפּגעשמירט — אַדי פאַר אָפּשמירן אַע פּאַקוועס. אַע פֿערדלעך. רעדער אַ מיט אַזיין, בלעטער, № 3. ערהייט.

אָפּגעשמיסן — אַדי פאַר אָפּשמעסן אַע אַע קינדער. אויסזען ווי אַן אַענער. האָבן אַ פנים פֿון אַן אַענעם. זיך פֿילן ווי אַן אַענער. בלעבן, אַוועקגיין (ווי) אַן אַענער. זיך פֿילן שולדיק, הילפֿלאַן. אַרומגיין אַן אַענער. אַענע צוויגלעך. אַן אַענע הושענא = עפעס וואָס האָט קיין שום ווערט ניט. אויסבליטן אַ פּאַראַ יאַריקן לוח אויף אַן אַענער הושענא. אַענע תּו ר ו ת = פּאַרעלטערטע. אַזוי אויך: אידיען, לערעס, טעאַריעס אע. אַענער תּחַת מיט אַלע ברכות. אויף צולהכעיס דעם רבין קדחת, וועט עס אים צינדן און צום בעט בינדן, און מיר וועלן לויפֿן אַלצדינג קויפֿן, און דו האַסט קדחת, אַענער תּחַת, חדר־ליד. יענע מענער און פֿרויען... זינען אַראַפֿ פֿון דאַרטן צוואַר ווי אַענע, אַמז, דער אידישער פּאַטל־ניק, ווילנע 1880. ... איז זיך נעבעך געקומען אַהיים ווי אַן אַענער, אפֿס גרונטלעך דיא רעבעצין, ווילנע 1874. קומען ווי די אַענע צוריק מיט אַראַפּעלאַזטע נעז, ממוס, ווינטשפּ. רויטע אַענע בעקלעך פֿון ווינט, ווייט, דאָס שטעטל. גיט אַ טיטשע מיט דער בליטש צו דער חשכות אַרום וואָס דרייט מיט ווינט און שניי יאָגט און פֿאַרשיטנדיק די אַענע קוסטעס, הירש דאַבין, אפֿ דער ווייט רויטישער ערד, מאַסקווע 1949. ערהייט. קייט.

אָפּגעשמירט — אַדי פאַר אָפּשמירן אַע ווענט. אַער נאַמען, אַע וואונד. געל, פֿריש אַ מיט אַכרע איז די ערד, די פּאַדלאַגע הייסט עס, און שיינט ווי דער בעסטער גע־וועקטער פּאַקעט, ממוס, שבת, דער שטאַלנט איז פּאַרוקט, דער פּריפעטשיק אַ, שטע קליינע מענטשעלעך... די מאַמע לייגט צוויי גרויסע שמעקעדיקע חלות, מיט אַן איי אַע... פּאַרן טאַטן, ישראל רוחומובֿסקי, זכרונות פֿון מיין לעבן פּאַריז 1930. ער־הייט. קייט.

אָפּגעשניטן — אַדי פאַר אָפּשניידן אַענע המוציא. אַענע תּבֿואה. אַענע פֿעלדער. אַענער קאַנוס. אַענע דיוויזיע פֿון שווא. אַ פֿון דער וועלט. אַן אויסגעגעבענע טאַכטער איז ווי אַן אַ שטיקל ברויט; אַן אַענע שטיק טאַר

מען קיין חזרה ניט געבן, שו. אונ' זיא וואָרן פֿר ברענט דיא מצרים אַן דיא אב גשניר טנן דערנר, מחזור שלש רגלים, אַמחטט 1713, קמח/א. ווען איינער האָט געפֿונען אַענע פֿעגן... מעג ער זיי צונעמען און עס איז ניט קיין גול, זרעים, פּח/ב. צולייגן צו די אַענע נעגל דריי פּיצלעך שטיקלעך האַלץ זיי זאָלן דינען פּאַר כּשרע עדות [אַז מע האָט די פּינגער איבערגעהיפּערט], ממוס, דאָס קליינע מענשע־לע. וואַרטנדיק די נאַכט אין אַונטפֿלאַמען, זען בלויז אַ פֿעלד פֿון אַענע שטאַמען, דא, אַב הרחמים, ז' 43.

אַ זין, זין, זין ווערן. אַ זין פֿון אייגענעם פּאַלק, פֿון דער וועלט, פֿון די אידיען פֿון דער צייט אע. דעם ווערט אַ און געקירצט זיך לעבן דער דאָ וויל האָבן מן זאָל אים ווילן זינר תּורה הלבן אויף אים געבן, צוכט. גיט זיך פֿון פּאַלק חלילה אַן אַענער אַב, דאָן וואָלט איך ליגן רואיק אין קבר, יצחק ראַבינאוויץ (אויס קאַוואַ), צוויי פּאַטריאַטישע שירים... נ"י תר"ן.

האַבן אַענע יאַרן — שלעכטע יאַרן מיט אַ סך צרות. די יאַרן ווערן אַ — זיי ווערן גע־קירצט, פּאַרקירצט. דיא דעם שבת פֿר שוועך... זיך יאַר ווערן אים חסירשלום אב גישינטן, מחזור שלש רגלים, אַמחטט 1713, רגנ/ב. ווער בלוט עסט דר איז חייב כּרת, דש אים זינה יאַר אַפּ גשינטן ווערן, ער מוז שטערבן פֿר זינר צייט, עפש, דרך הישר לעולם הבא, שקלאו תקניו. בענטשט אונד... לאָזן אונדו גיט ווערן אונדזערע יאַרן אַ, שניי דמעות, תּחינה, ברעסלוי תּר"י. ער האָט געהאַט דער־פּאַר פֿון דער ווייב אַענע יאַרן, אַמז, באַ־רוסקע דער שומר, ווילנע 1871. די הענט (פּיס) זינען ווי אַ — גיט קיין כּוח אין זיי. בגימין האָט געפֿילט אַ ווייטיק אין די ליטקעס, די פּיס זינען אים געווען, לא עליכם, ווי אַ, ממוס, מסעות. ערהייט. קייט — געטראַכט וועגן דער פּאַריומטער אַ פֿון לעבן, מאַרק ראַזומני, אַראַנעא די שפּיל, ריגע 1924.

אָפּגעשניטן — דאָס. מצ נב. דזו אויפֿ־שניט, 43 (← 501).

אָפּגעשניצט — אַדי פאַר אָפּשניצן אַוועקגיין מיט אַן אַער נאָן (ווי אַ) = מיט אַן אַראַפּעלאַזטער נאָן, אויסגעלאַכט, אַפּגע־שטויסן, אַבל וואַפּיר ראַש, אַע ליכט, ר' שלום, גייט אייך געזונטערהייט. עס איז גיט פֿון אַעטרוועגן קיין בראַנפֿן... ר' שלום גייט אַוועק פֿון די קרעטשמע אַזוי ווי אַ, שכנא האַלץ העשער און שלום וואַסערטרענע, לעמ־בערג 1891. ווי האָבן זיך אַלע זייער גע־פּרייט, נאָר... מיט אַוועקגעגאַנגען ווי אַ, איין גאַנץ נייע מעטה פֿון איין גליקליכע אַל־מנה, לעמבערג 1898. דער שלעכטער בחור איז אַוועק מיט אַן אַער נאָן אַדער ווי אַ קאַץ פֿון דער מילך, פּאַק, ליטעראַטור אין לעבן. ערהייט.

אָפּגעשניצט — אַדי פאַר אָפּשניצן אַן אַ שטעקלעך. דריי פּיצלעך שטיקלעך האַלץ, אַ פֿון אַ סטענדער צי פֿון טיש, ממוס, דאָס קליינע מענטשעלע. פֿון אויבן אַפּגעטאַקט, אַ און ריין ווי שיינער קריסטאַל. אַבער אינע־ווייניק, פּאַק, אַראַפּעלאַזטע אויגן. ער־הייט. קייט.

אָפּגעשניצט — אַדי פאַר אָפּשניצן אַע מיט שלנו. אַער שוים. שוין אַן אַער נחת. ערהייט. קייט.

אָפּגעשפּאַט — דזו אָפּגעשפּעט.

אָפּגעשפּאַלטן — אַדי פאַר אָפּשפּאַלטן (זיך) אַע די אַענע מחנה, גרופּע, פּראַקציע אַזו. אַענע שפּענער. וואָס וויטער איז אַלץ געוועזן ווייניקער אַ און ממילא דיקער, גרשון מאיר באַיאַרסקי, רב אין וואַסילקאָווע, גראַדנער גוב, דעם יצר הרע'ס שוהלע, פּיעטריקאָו 1911. ערהייט. קייט.

אָפּגעשפּאַנט — אַדי פאַר אָפּשפּאַנען אַער מהלך. עס פּאַשען זיך די אַע פֿערדלעך. אַע נערוון. שטייט אַ פנים הינטערשטן בינדל אַענער פֿערדל, ממוס, קליאַטשע. ער־הייט. קייט — אַ באַרוואַקונג, אַן אַ נאַכן קרויט.

אָפּגעשפּאַרט — אַדי פאַר אָפּשפּאַרן (זיך) אַ ווי אין אַ תּפּיסה (מאַנאַטיר). די אַע קאַמער. אַער אַנגריק. די געוועלבער אַ, די לאַטעריעס... ברענען זייער דונקל, ישראל אַרנשטיין, רעיונות ישראל, יאָס 1893, ז' 60. ערהייט. קייט — אַן אַ ווי אין אַ פּעסטונג.

אָפּגעשפּאַרט — אַדי פאַר אָפּשפּאַרן אַער קאַפּיטאַל, פּאַרמעגן. ווער עס האָט נאָך געהאַט אַע טרערן האָט זיי אויסגעוויינט אין [די הייליקע טעג], אַמז, דער ערשטער נאַבאַר, ווילנע 1871. וואָס אַ טאַג איז קלענער געוואָרן דאָס אַע קיפּיל, פּאַק, זי אַלמנה. די שטיצע פֿון דעם אַן געלט וואָלט אים ביסלעכחייט געבראַכט צו אַ פּאַרמעגן, זע [ז. גאַלין], די קונסט ריפֿן צו ווערן, וואַרשע 1913, ז' 17. מע זעצט די קוואַקס אויף די אַע אייער, א. שומיאַטשער, אין שעהען פֿון ליבשאַפּט. ערהייט. קייט.

אָפּגעשפּולט — אַדי פאַר אָפּשפּולן אַער גאַרן. וואָס פּאַר אַ פּאַרגעניגן סיאוי געווען צו אַרבעטן די אַע וואָל, גלפֿן פֿון די פּעקלעך אַרויס, ק. בענעק, פּאַריזער אַבאַטוור, פּאַריז 1938.

אָפּגעשפּיגלט — אַדי פאַר אָפּשפּיגלען (זיך) אַע לעבן, אַ אין דער ליטעראַטור. ס'ווייזט זיך אונדזער ליבע אַ אין דעם בליק, יהוּאַש צפּורה. ערהייט. קייט.

אָפּגעשפּיזט — אַדי פאַר אָפּשפּיזן אַן... רוסלאַנד מיט אירע אומציליקע תּיפֿ־לות און זאַטע אַע פּאַפּעס, דר' מ. דעמבאַווסקי.

מיט די קאָזאַקן איבער בוקאַוויןע און גאַליי ציען, ווילקאווישק, יאַר?

אָפּגעשפּילט — אַדי, פאַר אָפּשפּילן (זיך).
די אַע מעלאָדיע. אַע פּיעסע. שוין אַן אויס-גענוצטע, אַן אַע קאַרט. ער איז שוין אַן אַער, אַ דורכגעפאַלענער. "ערהייט" קייט.

אָפּגעשפּיל(י)עט — אַדי, פאַר אָפּשפּיל(י)ען.
99: ~ שפּילעווען. אַע הייולעך. אַער קאַלנער. "צוגעהאַלטן מחילה די אַע תּחננים מיט איין האַנט", ממוס, מסעות. "ערהייט" קייט.

אָפּגעשפּעט — אַדי, פאַר אָפּשפּעטן.
99: ~ געשפּאַט. אַער לאַיצולח. "סיע" פּאַלן אַלע קייטן פֿון דעם אַן זיך", ב. לאַפּיו, צייכנס.

אָפּגעשפּראַכן — אַדי, פאַר אָפּשפּרעכן.
אַענע עין-הרע, רויז. אַענער בוימל. אַענע מטבע. אַמאַל איז גענוג געווען אַ ביסל אַענער בוימל, אַ היירצוגול צו מאַכן פֿון טויט לע-בעדיק, פּראַ. "די עשרת הדברות", "בשבב בעל-גולה הינטערן העמד הענגט אַן אַענע מטבע, וואָס עס האָט אים געגעבן דער בילגאַרייער רב פֿאַר אַ שמירה", באַש, ידער יוד פֿון בבלי. "די רביים פֿון דער ריזשינער גזע פֿלעגן געבן די חסידים אַענע מטבעות. די חסידים פֿלעגן צווישן זיך פֿאַרקויפֿן די מטבעות ווי ביי אַ ליציטאַציע", מנשה אונגער, טמו, 12 IX 1961. "ערהייט" קייט.

אָפּגעשפּרונגען — אַדי, פאַר אָפּשפּרינגען.
אַן אַ ברעטל פֿון אַ פּעסל. אַע פּילקע. "מעביר בקלומס ווערט אַנגערופֿן איבער" צושריבן די אַע בוכשטאַבן פֿון אַן אַלטן כתב, אמד, ר' שמעון פּאַרבון, ווילנע 1874. "האַבן מיר דאָ צו טאָן גיט מיט דעם רב ביי פֿון דעם פּאַלק, נאָר מיט איינצלע אַע קליינע פּאַראַמעטן", זשיט א, גיי 1919, ז' 15. "זיך צוגעזעצט אויף אַ סאַפּע, איבער-געצויגן מיט אַער לעדער", באַש, פּאַר, 1967 II 24. "ערטערניז האָט זיך פֿון אונטער דעם אַעם קאַלך אַרויסגעזען דער טרוקענער מאַך", חג, צמח אַטלאַס I. "ערהייט" קייט.

אָפּגעשקראַבעט — אַדי, פאַר אָפּשקראַבען.
99: ~ געשקראַבעט. אַע פּאַ-טעלינע. "אויסמאַקען פֿון וועלט דעם אַן, דעם פּוילן בייך", פּמ, די קופּע. "די טישלעך נאַסע, אַע, גרויסע צעריבענע קראַצן זעט זיך אויף זיי אַרויס", ש. אַלעק, אין אַנגלי, כאַר-קאוויקווע 1932. "ערהייט" קייט.

אָפּגעשראַקן — אַדי, פאַר אָפּשרעקן (זיך).
אַענע מענטשן, פּוילען אַזוו. אַענער קעגנער, קאַנקורענט אע. "ערהייט" — צו-ריקטרעטן אַ. "קייט" — "דער רוף פֿון בלוט אינמיטן זינע פּרומקייטן, אַן און פּאַר-אורטיילן", ייט. פּוילן V.

אָפּגעשרויבט — אַדי, פאַר אָפּשרויבן.
דאָס אַע פּיסל פֿון טיש. "די אַע שטאַנג איז

געלעגן אין אַ זיט", ל. שאַפּיראַ, נאָוועלן. "קיינס אַע רעכטע פּוסי, פּמ, די קופּע. "ערהייט" קייט.

אָפּגעשריבן — אַדי, פאַר אָפּשריבן.
אַענע ירושה. אַענע דאַקומענטן, מגילות אע. "אַלש וואו אין דער תּורה שטיט אב גשריבן", ר' יוסטוב ליפּמאַן העלער, כּיי 'מגלת איבּה', 1703 [איינגוטלעך: אַנגעשריבן]. "אין שין מעשה... אויף טיטשט איז וואָרן אב גשריבן", מענה לשון אויף טיטשט, פּירודא [1766]. "דאָס גאַנצע יספר שני לוחות הברית" איז אַ, עס איז גיטשט אויסן געבליבן, עה, שער-בלאַט. "דאָס איז געווען אַ בקשה-בריוו אויף זיך נאָמען אַ מיט דעם נוסח ווי מע גיט אַרויס אַן אַרעמען יורד", ר' יעקב מדובנא, משלי חכמה (דברים), ווילנע תרנ"ג, מד/א. "ערהייט" קייט — אַן אַ, פֿול מיט גריזן.

אָפּגעשריגן — אַדי, פאַר אָפּשריגען.
99: ~ געשריגען. אַן אַענער חולה מסופּן. אַן אַע גיירה. "דער איז ביי אונדז אַן אָפּגעשרי-גענער, אַ ציטערקער", שע, וואָר ביי פּרצן. "ערהייט" קייט.

אָפּגעשריבט — דאָס, ז' פּר. קאַפּיע.
אָפּגעשריפּעט — [... סאַרפּעט] אַדי, פאַר אָפּשריפּען.
דאָס אַע שטעטל. אַ בוימ מיט אַן אַער קרוין. אַ פֿון דער זון. "עס זינען אַ געוואָרן פּינג יידן, צוואַנציק יידן", דר' מ. א. אַזענשטאַט, נאָך דער גרויסער שריפּה ווילנע 1901. "די ווערטער פֿון אַן אַן מנדאַנעק-דיכטער", הל, אין טרעבלינקע... "ערהייט" קייט.

אָפּגעהייליבט — אַדי, פאַר אָפּגעהיילימען.
"וואָס איז דער סוף מיט די אָפּגע-דאוונטע און אַע סטודענטן?", יצחק יעקב וויטבערג, יוֹפּאַל, 1882, № 50.

אָפּגראַבלען — טרוו. בל אַפּ, ~ געגראַבלט.
99: ~ גראַבלען (ווען). 1. פּאַרענדיקן גראַב-לען. פּאַרטיק ווערן מיטן גראַבלען. 2. גראַב-לען אַ לענגערע צייט. 3. אַפּרייניקן, באַזי-טיקן מיט אַ גראַבלע. אַ דאָס מיט פֿון מאַרק. אַ די בייטן פּאַרן פּאַרזעצן מערן און בוריקעס. 4. אַפּרייניקן, באַזיטיקן מיט יעדן מין מכשיר. אַ מיט אַ מעסער די בלאַטע פֿון די זוילן. 5. אַפּשאַבן, אַפּקראַצן מיט די נעגל פֿון אויבן, פֿון אייבערפּלאַך. "דאָס קינד האָט אָפּגעגראַבלט אַלץ פֿון וואַנט", אַ פֿון דער זון פּאַר יידן אַ שטיקלעך, מלה, די נאָלדענע פּאָוע. מיט זיך — די מוין האָט זיך אָפּגעגראַבלט אַ גאַנצע נאַכט". עכין. "עניש".

אָפּגראַבן — טרוו. גראַב אַפּ, ~ געגראַבן.
1. ענדיקן גראַבן. פּאַרטיק ווערן מיטן גראַבן. 2. גראַבן אַ לענגערע צייט. 3. אויסגראַבן וואָס איז פּאַרשאַטן. "גיט איין מאַל איז אויס-געקומען אַ פֿון אונטערן שניי די פּאַרווייטע זעמלאַנקעס", ש. גאַרדאַן, צעלינאַ. "סיהאַט פּאַרשאַטן מיט ערד פּיר ערדגרעבערס,...

[אינעם] האָט מען אָפּגעגראַבן אַ לעבעדיקן, ב מאַרשאַק איבּו, אַליאַ ערענבורג, דער טאַג דער צווייטער. 4. אויסגלייכן מיטן אַרום אַ הייכונג אַ בערגל. "אַ טיראַנישער פּלאַן... דעם יידישן בית-עולם וויסט מאַכן, די קברים אַ", אַ נייע מעטה... ווי אַזוי יודן זינען... גע-האַלפּן געוואָרן, לעמבערג 1905. אַ דעם באַרן — אויך: באַזיטיקן דעם פּונדאַמענט. "דער מיט האָט ער אָפּגעגראַבן דעם באַרן פֿון דער... פּאַלעמישער אידיען-פּאַרבינדונג", זשיט ווו. 5. אויסגעפּינען, אויסזוכן. אַ פֿון אונטער דער ערד. אַ מעצצט אַלטע חטאים. "זנג. "עניש".

אָפּ(ג)ראַבעווען — טרוו. בעווע אַפּ, ~ גע(ג)ראַבעוועט. אַוועקגולען. פּויערשע ערד וואָס פּריצים האָבן אָפּגעגראַבעוועט.

אָפּגראַגען — אַטוו. גע אַפּ, ~ געגראַגעט. אויפּהערן גראַגען ווי גענדז אָדער גראַגען אַ לענגערע צייט. רעדן הויך און צוזאַמען וואָס דערמאַנט דאָס גראַגען פֿון גענדז.

אָפּגראַגען — אַטוו. ער אַפּ, ~ געגראַגערט.
1. אויפּהערן גראַגען מיט גראַגערט אָדער גראַגען אַ לענגערע צייט. די יינגלעך האָבן אָפּגעגראַגערט המנען. 2. רעדן הויך און צוזאַמען. "אויף דער פּאַרזאַמלונג איז גיט געווען קיין אָרדענונג. מע האָט אָפּגעגראַגערט אַ גאַנצן אַוונט און צו קיין טאַלק איז מען גיט געקומען".

אָפּגראַזן — טרוו. גראַז אַפּ, ~ געגראַזט.
1. אָפּעסן דאָס גאַנצע גראַז. "די ציגן און שעפּסן האָבן אָפּגעגראַזט די גאַנצע פּאַשע". 2. אָפּשניידן דאָס גראַז. אַ די לאַנקע. 3. באַ-גראַזן. אַ דעם גאַנצן שטח אַרום דעם הויז.

אָפּגראַטעווען — טרוו. טעווע אַפּ, ~ געגראַט-טעוועט. אָפּצווימען, אָפּגרענעצן מיט גראַטעס. אַרנישטעלן גראַטעס. אַ איין אַרעסטאַנט פֿון צווייטן. "ווי אין אַ תּפּיסה... די טירן פּאַר-האַקט, די פּענצטער אָפּגעגראַטעוועט", נאָד.

אָפּגראַטשקע(ווען) — אַטוו. קע(ווע) אַפּ, ~ געגראַטשקע(וועט). אָפּטומלען, אָפּרעשן. אָפּ-קאַכן זיך. פּאַרענדיקן טאָן אָדער אַ לענגערע צייט טאָן ווי אין פּיבער, אין גרויס אַללעניש, אין יאַגעניש. אַ און אַנווערן די כּוחות.

אָפּגראַמען — טרוו. גראַם אַפּ, ~ געגראַמט. אויסגראַמען. שרייבן אין גראַמען. זאַגן מיט גראַמען. אַ ווי אַ בדחן. "דעם דיכטער איז געגאַנגען גיט סתּם אין אַ דעם ביבלישן ספּר שמואל", מוה, בילדער פֿון יידישער ליטעראַטור-געשיכטע.

אָפּגרויזען — טרוו. זי(ע) אַפּ, ~ געגרויזען(עט). רוסיצ. אָפּלאַדן משא. "גרוזעט אַפּ אין צענ-טער... זיפּן". ר. פּאַליאַנקער, שויעל דער זיפּמאַכער, קיצוו 1938.

אָפּגרויזען — טרוו. זיע אַפּ, ~ געגרויזעט. דוּו אָפּגרויזען (←). אָפּצווימען. אין קווינע האָט ער זיך אָפּגעגרויזעט אַ ווינקל, אַוועק-

געשטעלט אַ בעטל... עליע שעכטמאָן, אָ 19 שייזוועג, כאָרקאָו 1930.

אָפּגרויזען — טרוו. גרוי אָפּ, ~געגרויט. מאַכן גרוי, אָפּפאַרבן אויף גרוי. "מיטן ערשטן טאָג ליכט איז דער הימל אָפּגעגרויט געוואָרן".

אָפּגרוינדיקן — טרוו. דיר אָפּ, ~געגרוינדיקט. אָפּגרוינעווען, ב. אַ די דילן פֿאַרן פֿאַרבן.

אָפּגרוינט — דער זין. Mhd: ab-grunt, ab-gründe 1. גוואַלדיקע טיפעניש. דאָס וואָס איז אַן אַ גרונט. תהום. טיף ווי דער אָ, אָ —

טיף. טרעבן אין אַ אַרצין. שט פֿאַרטטישט 'תהום' — אָ. "אויב דיא ערד וואש ווישט אויב לער אויב וואש פֿינסטער אויף פֿור אָ", טח. "קרחס וויב האָט אים געשטאַרקט זיין קריג, אַזוי האָט זי פֿאַרזינדיקט זיך, און איר מאַן און קינדער זענען אַנגעזונקען געוואָרן אין דעם אָ", 20. "דער גרויסער אָ און דער טיפֿער ים און דער מדבר — די אַלע זענען באַשאַפֿן נעוואָרן בזכות יעקב", מחזור לרה"ט. סלאַווישע 1832, יב/ד. "איך פֿאַל ווי אין אַן אָ און פֿאַר געס אַלדזינג, ממום. 'בישיבה של מטה' "ס'קומט אַמאָל אַ וואָרט צו גרייכן — ... צי פֿון ווישטע בלויע הייכן, צי פֿון טונקעלע אָ טיפֿן, אָ, דאָס וואָרט.

2. דאָ אָדער טיפֿער אָרט אין ים, אין טיפֿן. אין אָ פֿון ים. "עס וואָרט דיר דער אָ פֿון אַנזיים", טעג, קאַפּרין. "אַטאַט ... קערט זיך דאָס שיפֿל אום און ער פֿאַלט אַרצין אין די טיפֿע אָן פֿונעם טיפֿן, ממום, מסעות. "ווער ווייסט וויפֿל סודות עס געפֿינען זיך אויף די אָן פֿון דעם דאָניקן טיפֿן", ספ, סודות.

3. אַרכ. גיהנום, פֿענע נידעריקסטע מדורה פֿון גיהנום. "זו ווערשטו ביהויט ור דער העלין פֿיין אויב ור אָפּי גרוינדיא, 'בנימינס שבת' ליד, [ביר, יובל 1000, 21]. "האבן זיא גיווארפֿן אין אב גרוינד דש גיהנום", לטו כט/א.

4. טיפֿע צעטיילונג. גוואַלדיקער אונטערשייד. גרויסע מחיצה. דער טיפֿער אָ צווישן האָר און קנעכט. "ווען וועסטו, רבונר-של-עולם, פֿאַרשיטן דעם אָ דעם טיפֿן, וואָס טיילט דינע קינדער אויף שטאַרקע און שוואַכע", פּרץ, דאָס געבעט. "צווישן אים און אירע עלטערן אַ גאַנץ טיפֿער אָ", ממום, ווינטשפ.

5. פֿאַרבאַרגעניש, געהיימעניש, סוד. ווערן אויפֿגעטרייסלט ביז צו אָן פֿון דער נשמה. "דער רצון זיך צו פֿאַרטיפֿן אין דעם אָ פֿון מענטשלעכן לעבן", בעמ ווו. "איך פֿיל דעם אָ פֿון אַ קליינער טרער", סוצ' פֿעסטונג. "האָט ער זיך אָנגעהויבן אַראַפֿצולאָזן אין די טיפֿסטע אָן פֿון פֿילפֿול", וויט, 'פֿון רבינס שוב'.

6. פֿאַרצוויפֿלטע לאַגע. דאָס ערשטע מאָל אָנגעהויבן צו פֿאַרשייטן אין וואָס פֿאַר אַ טיפֿן אָ ער איז אַרצנגעפֿאַלן, ספ, סודות. "פֿון איר פֿנים האָט אַרויסגעקוקט דער יאוש און אָנגסט, אַזוי ווי זי וואָלט געווען געזען דעם אָ וואָס וואָרט אויף איר", אַש, תהילים יוד. "עס פֿינצטערט אין אָ מיט גרויך, וואָלט אים עפעס אָפּגעגרייזשעט", ווינט, 'בערל

אַ וו. "די ערשטע טרעפֿ צו אַרויסקריכן פֿון דעם אָ איז דער לב נשבר ונדכה", מאמר ראש השנה, ניי תיש.

7. נידעריקסטער שטאַנד, אונטערשטע מדרגה. אָ פֿון דער געזעלשאַפֿט. אַן אינטיטיטועזיע פֿאַר די וואָס ליגן אויפֿן אָ. טיפֿער אָ. טיף ווי דער אָ, אויפֿן ברעג פֿון אָ. אויפֿן (גליטשיקן) ברעג פֿון אָ = אויפֿן ראַנד פֿון סכנה, פֿון אונטערגאַנג. טרעבן, שטויסן שלדעדין אין אָ = אויך: דערפֿירן צום אונטערגאַנג. "און זיי אַלע פֿאַלן אין אַ טיפֿן אָ אַרצין", ממום, שלמה.

אָפּגרויטיק — אָדי. תהומיק. וואָס האָט די איינגשאַפֿטן פֿון אַן אָפּגרוינט. "שווינדלט אָ די גאַס פֿון אונטן", מ. טקאַטש, אויף גאַסט פֿאַרזאָ, 1927, ז' 122. "דורך די אָטטע מוראס האָט איר געוואָלט", יג. פֿון מין גאַנצער מי. "אָ שווימט מיין געהער צו די פֿיש אין פֿנרת", סוצ, ציטיקע פֿנימער, 1970.

אָפּגרוינטלעך — אָדי. וואָס איז ווי אַן אָפֿ גרוינט. אַ בלויע אָע ליידיקייט קוקט אין פֿענצטער אַרצין, נ. לוריע איבז, מ. גאַרקי, אַ מענטש באַ לייט, קצעוו 1935.

אָפּגרוינטעווען — טרוו. טעווע אָפּ, גע- גרוינטעוועט. 1. לייגן אַ גרוינט פֿאַרן פֿאַרבן. אָפּגרוינדיקן. "בליס פֿאַרבן קומט אויס ... אָפֿ צוגרוינטעווען אָדער צו בייצן מיט אייל אָדער אַ בייץ-פֿליסיקייט", יושפֿ ax, 3. "צווערשט גיט מען די ברעטער זיך אָנעטיקן מיט פֿעטס ... ביז אונדז פֿאַרבער הייסט עס אָ", בערג, ביים דניעפּער ו.

2. דערגרייכן דעם גרוינט פֿון אונטערן וואָסער. אָ דעם טיפֿן און אים אויסרייניקן פֿון שטאַפֿן וואָס קענען אומברענגען די פֿיש.

אָפּגרויפֿירן — טרוו. פֿיר אָפּ, ~געגרויפֿירט. אָפֿטיילן אין באַזונדערע גרופּעס. אָ תלמידים. אָ זעלנערס. אָ זאַכן. "אָנג.

אָפּגרויבלען — טרוו. פֿל אָפּ, געגריבלט. אָפּגראַבלען, אָפּפאַרבן אָפּרייסן, אָפֿטיילן מיט די נעגל, מיט די פֿינגער, מיט אַ מכשיר. מיט זיך — "גראַבע שוואַרצע הענט וואָס האָבן אַ לעבן זיך אָפּגעגריבלט מיט די נעגל אין דער פֿיכטער ערד", נאַטע לוריע, דער סטעפֿ 919, מאַסקווע 1932. אָ זיך אין יענעם עסקים.

אָפּגרויזשען — טרוו. זושע אָפּ, געגרויזשעט. 99: ~ גרויז(י)ען. 1. פֿאַרענדיקן גרויזשען. "דער הונט האָט שוין אָפּגעגרויזשעט דעם גאַנצן בייץ".

2. אָפּבייסן אַ שטיקל אָדער אַלץ. אַרומבייסן. אָפּצופֿן מיט די ציין. אָ אַ פֿיצל. אָ ווי דער היישעריק. "איר גרויזעט אָפּ דאָס פֿלייש פֿון מיין פֿאַלק, איר רייסט זיי אָפּ די פֿעל", ב. פֿינגענבוים, די גאולה גיי 1892. "די קליינע קאַטוס-געצווינגן זענען געווען אַ באַטעמטער ביסן פֿאַר זינע שאַף, וואָס פֿלעגן זיי אָ ביז צו די סאַמע וואַרצלען", אַש, משה. וואָס, זי וואָלט אים עפעס אָפּגעגרייזשעט", ווינט, 'בערל

און שמערל'. פיג: אָפּצוגרויזען טערפֿקע שטיקלעך זוהר", ד. י. זילבערבוש, סקיצע, חוין 1921. אָ אַ ביינדל = פֿראַפֿטירן. האָפֿן גוצן. כאַפֿן אַ זיטיק פֿאַרזינדטל. "ביז דער טראַנסאַקציע האָט ניט איינער אָפּגעגרויזשעט אַ ביינדל". מיט זיך — זיך אָפּגעגרען. אָ זיך דאָס האַרץ. "עניש.

אָפּגרויזלען — אָפּפּקריזלען.

אָפּגרויזען — טרוו. זע אָפּ, ~געגרויזעט. <P: (za)grodzić> אָפּצוימען אָן אָרט, אָפֿ גרענעצן מיט אַ פֿלויט. "די גרעבער האָט ער אַ באַפֿעל געגעבן זיי זאָלן דאָס אָרט באַלד אָ און אַ סימן אויף פֿאַרנומען מאַכן", נט, מיט פֿאַכע מאַשבער, מאַסקווע 1939. "האָט ער פֿאַר אונדז אָפּגעגרויזעט אין הויף אָן אמת פֿוטבאַל פֿעלד", מ. קאַפּריאַנסקי, סאַוו היימלאַנד, 1963, № 1.

אָפּגרויפלען — טרוו. פֿל אָפּ, ~געגריפלעט. >גרויפֿ, גריפֿל. פֿר. צוטיילן דעם ביסן, זיין קאַרג. אָ דעם ביסן אין טעפל.

אָפּגרויילן — טרוו. גריל אָפּ, ~געגריילט. <E: to grill> אָפּברענען, אָפּבראַטן. "דער פֿרימוס איז אומגעפֿאַלן און דער איבערגעקער-טער טאַפֿ מיט הייסער קאַווע האָט דעם קינדס פֿנימל ממש אָפּגעגריילט, אַ פֿנים פֿון אַ פֿאַר זעעניש, לאַ עלינו", י. מאַניטש, כּוּח פֿון גלויבן, רמת השרון 1968.

אָפּגרויילצן — גרילן אָפּ, ~געגריילצט. אוטוו — 1. פֿאַרענדיקן גרילצן. 2. גרילצן אַ לענגערע צייט. אַ זינגער ... האָט אָפּגעגריילצט ... 25 יאָר, פֿיערט ער אַ יובֿל, עס טוט זיך מעשיים", בלעטער, № 31. 3. ריידן, שרייען. זינגען אויף אַ הויכן אומאַנגענעמען קול. "מיטאַר נישט רוען, מענטשן! — גרילצט לאַנג אָפּ אַ קול איבער דער טונקליקייט", י. אַקרויטני, אַ בוים אין ווינט, לאַדוש 1948. טרוו — עפעס אַרויסברענגען מיט אַ גרילצנדיקער שטימ: אָ אַ רעדע, אַ ליד. "עניש.

אָפּגרוימירן — טרוו. מיר אָפּ, ~געגרימירט. פֿאַרענדיקן גרימירן. אָ אַזוי אַז די אייגענע מוטער זאָל ניט דערקענען. אויך מיט זיך. "אָנג.

אָפּגרוימפלען — טרוו. פֿל אָפּ, ~געגרימפלעט. פֿאַרענדיקן גרימפלען. אָ אַ ניגון אַז עס כאַפט אַן אַ חלשות. "עניש.

אָפּגרויניען — גרין אָפּ, ~געגריניט. אוטוו — אויפֿהערן צו גרינען. "מיטן אָנקומען פֿון האַרבסט גרינען אָפּ די פֿעלדער". טרוו — מאַכן גרין, אָפּפאַרבן אויף גרין. "די וואַרעמע פֿרילינגזון האָט אָפּגעגריניט פֿעלד און בוים".

אָפּגרויסן — טרוו. גריס אָפּ, ~געגרייסט. 1. צוריקגריסן. "אַ מיט אַ גוטיאַר פֿאַר אַ גוטן טאַג". 2. באַגריסן פֿון יוצא וועגן. "אַ כאַפֿ געטאַן די האַנט צום קעפּ, אים אָפּ געגרייסט", אָפּאָ, לילי. מיט זיך — "ער האָט זיך גאַרנישט געהאַלטן גרויס, יעדן זיך אָפּגעגרייסט", פּרץ, 'בשעת מגפֿה.

אָפּגריע'נעצן — טרוו. נעץ אָפּ, געגריענעצט.

1. דורכפירן אַ גרענעץ, מאַכן אַ גרענעץ, אַ צימ. אָפּטיילן. „אַלט ניט פֿאַרוקן דעם גרענעץ פֿון דעם חבֿר, וואָס די פֿריערדיקע האָבן אָפּגעגריענעצט“, תּי דברים יט, 14. „די פּירע“ נעאישע געבירגע ... גרענעצן אָפּ פֿראַנקרייך פֿון שפּאַניען, אמד, דיא אומוועקסלונג, ווילנע 1877. 2. אָפּטיילן, מאַכן, שאַפֿן אַ חילוק. „דער טעריטאָריאַליזם איז דער הויפּטצייכן ... וואָס גרענעצט אונדז [די פּאַרטי] אָפּ פֿון אַנדערע“, י. טעקאָדער, די פּאַלקס שטימע, נײַ, דעצ' 1910. „מזן טאָג פֿון נאַכט כּײַהאַב אָפּ געגריענעצט שאַרף, זיי זאָלן איינם אין צווייטן זיך ניט שפּיגלען, האָל, מיין אוצר.

מיט זיך — 1. מאַכן אַ גרענעץ אַרום זיך. זיך אָפּזונדערן, זיך אָפּטיילן פֿון אַרום. זיך אַ מיט אַ מיער. „צי איז עס מעגלעך אַז אייראָפּע זאָל זיך קענען אַ פֿון רוסלאַנד מיט אַ רייך־פּיזיש גרענעץ“ דער אידישער אַרביי טער, לאַנדאָן 1902, ז' 43. „דאַרטן האָבן מיר פֿאַר אונדז דאָס שטרעבן פֿון איין נאַציאָנאַלער גרופּע זיך אָפּצוגריענעצן פֿון דער אַנדערער“, זשיט וו, 1912, ז' 72. 2. אַראָפּנעמען, פֿון זיך אַחוריות, ניט וועלן האָבן קיין חלק. זיך אַ פֿון די לעצטע באַשלוסן. „וַגַּב — „דער אַלטער ייִדישער אינסטיטוט פֿון אַ, פֿון מחיצה צווישן גאַט און מענטש איז בײַ זיי געווען צו שטאַרק“, קאַר ו, ז' 218.

אָפּגריעפֿן — דער, זי. אויך: ~גרעפֿס.

1. אַקט אָדער פּראָצעס פֿון אָפּגריעפֿן (זיך). 2. קלאַנג ווען אַ גאָז ווערט אַרויסגעשטויסן פֿון מאַגן דורכן מויל. „נאָכן עסן קומט דער אַ“. 3. (אומאיידל) אָפּקלאַנג, עכאָ. נאָכווייניש נאָך עפעס וואָס איז ניט גוט. דאָס אָפּרופֿן זיך, דאָס אַרויסכאַפֿן זיך. אַן אַ פֿון דער פּאַראַגאַנענ־הייט. „עס איז אַן אַ פֿון דער סלאַנסקיאַפֿער“, בצנ, טמו, 1967 VIII 23.

אָפּגריעפֿצן — גרעפֿץ אָפּ, געגריעפֿצט. 99:

~גרעפֿסן, ~גרעפֿצען. אוטו — אַרויס־שטויסן גאַזן פֿון מאַגן דורכן מויל מיט אַ קלאַנג אַ נאָכן זאַטן מיטאַג. זאַט אַ.

אָקוח — 1. אַרויסברענגען עפעס מיט אַ גרעפֿץ. „איבֿ אַ קינד טרינקט צו האַסטיק [פֿון פֿלעשל] ... מוז מען ... דאָס קינד אַ הייב טאָן און קלאַפֿן אַ ביסל אין פֿלייצע, סײַזאַל אַ די לופֿט“, דרײַ ג. ריטער, דער אַרומגאַנג און די פֿלעגע פֿון אַ זויגלינד, וואַרשע 1926. 2. אָפּשטויסן. קריגן אין מויל דורך אַ גרעפֿץ דעם נאַכטעם פֿון אויפֿגעגעסענעם מאַכל. אַ דעם שטאַלונט. אַ דעם רעטער. 3. (אומאיידל) אָפּרופֿן זיך, אַרויסכאַפֿן זיך מיט עפעס וואָס מע האָט גיסטיק ניט ריכטיק פֿאַרדייט. אַ די איינזטיקע לרעע פֿון זיין רביין.

מיט זיך — מיט וואָס מען עסט זיך איבער דערמיט גרעפֿצט מען זיך אָפּ, שוו. „נאָכן מיטאַג שלינגט ער סאַדע: בײַ אים גרעפֿצעט זיך אָפּ דאָס עסן“, י. פֿרידמאַן איבֿ, ר. כ. סענדער, מאַנעט, מינסק 1935. „דאָס וועט ניט

געשאַנקען זיין (ווערן). עס וועט זיך זיי דאָס אַ“. ~עניש.

אָפּדאַגהן — [דבֿגען] אָקוח. דאַגה אָפּ, ~געדאַגהט. 1. אַ לענגערע צייט פֿאַרברענ־גען אין דאַגות, זאַרג(ענישן). אַ אַ נאַכט און ניט קענען צומאַכן אַן אויג. 2. אויפֿהערן דאַגהן. „שוין אָפּגעדאַגהט. איצט מעג מען אַ הוילע טאָן“. ~עניש.

אָפּדאַו(ע)נען — טרוו. דאַוון אָפּ, ~געדאַוונט.

1. פֿאַרענדיקן דאָס גאַנצע דאַוונען אָדער אַ באַזונדערע תּפֿילה. מע האָט שוין אָפּגעדאַוונט (שחרית זאַגן). „ווען מע דאַוונט אָפּ שמונה־עשרה, איי [=איידער] דאָס ציבור האָט אָפּ געדאַוונט, טאָר ער זיך נישט אומקערן מיט דעם פנים צום עולם, רק האָרן ביז דער שליח ציבור גייט אויס שמונה־עשרה“, שלחן ערוך, אײַח, אָרט? יאָר? [זשאַלקעו? אַנהייב 19. יײַהן]. „אַז דער בע״ש האָט אָפּגעדאַוונט מוסף, האָט ער אים גאַר קיין תּשובֿה ניט געזאָגט“, שׁבֿחי בעשט. „רײַב ספּרא האָט אַמאַל געהאַט צו פֿאַר־קויפֿן סחורה. איז געקומען אַ סוחר צו אים בשעת ער האָט געדאַוונט ... האָט אים רײַב ספּרא ניט געענטפֿערט. [האָט דער סוחר אַנ־געבאַטן אַ גרעסערן מקח] דערנאָך אַז רײַב ספּרא האָט אָפּגעדאַוונט, האָט ער זי אים פֿאַרקויפֿט אויף דעם ערשטן מקח“, ר' אליהו די ווידאַש, איבֿ, אור עולם, יזעפֿאָו 1846.

2. ענדיקן דאַו(ע)נען אויף דער גיך, אַן כּוונה. „דיוע מענטשן ווילן ניט דאַוונען נאָר אַ, דאָס הייסט אַ חובֿ פֿטרוי“, אמד, הונדערט פֿראַגעס אונד אַנטוואַרטן, ווילנע 1869, ז' 26. „דער פֿאַטער מוסרט אים: שוין אָפּגעדאַ (ווע)גט?“. „ער האָט נישט געטראַכט, אזוי ווי מיר, ווי נאָך שוין געשווינדער אָפּצודאַווענען און אַהיימליפֿן אָנבֿיטן“, ה. ל. זשיטניצקי, 'משהלע'. „אין אָפּגעדאַוונט שטעקט אַ זולול צום דאַוונען, דרײַ ישראַל רובֿיג, פֿונדאַנען אַחיו, תּ״א 1952. „געכאַפּט דאָס תּפֿילין־זעקעלע ... און געלאָפֿן אין בית־מדרש אין דער גיך אַ, ממוט, ווינטש 5. 3. דאַו(ע)נען אַ לענגער־רע צייט. „זיי האָבן דאָ אָפּגעדאַוונט אַלע יאָרן“, חג. 4. אָפּשאַפֿן בטל מאַכן דורך דאַוונען. „געוויבן צום הימל בעטנדיקע הענט, אָפּרופֿן, אָפּזינגען און אַ געפרוּווט אַ גור וואָס האָט געשיקט צו אים סיגנאַלן“, צייט, גש ו, ז' 83.

אָפּדאַך — דער, דעכער (דאַכן). 99פ: דעכל

(דאַכל). 1. געבוי וואָס באַשטייט פֿון אַ דאַך, אַן ווענט, וואָס האַלט זיך אויף סלופּעס (זיילן, שטאַנגען) צו באַשיצן עפעס אָדער עמעצן פֿון אַטמאָספֿערישע שינוים. אַן אַ פֿאַר היי. אַן אַ איבערן גאַניק. אַן אַ ביים אויטאָבוס־אָפּשטעל. זיך שטעלן אונטער אַן אַ, ביים גאַס־רעגן צולויפֿן צום אַ. „עטלעכע הייזער פֿאַר די אַרבעטער, אָפּדעכער און שפּיגלערס פֿאַרן טאַרף“, זק איבֿ, מעשיות וועגן ערד. בערלין

1922. „די לאַנגע טישן אונטערן אַ זינען גרייט סערווירט“, זשג, וואַרשע 1930, № 87. „ער האָט געמאַכט פֿינצטערניש זיין פֿאַרפֿאַרגונג רונד אַרום אים, זיין אַ“, נגה, יח, 12. „זיך געמוזט באַגיין אַן פֿיל נויטווענדיקייטן, אָפּטמאַל אַן אַן אַ“, פּאַט, 1960 V 1.

2. אָרט וואו צו לעבן. הייז. היים. „די אַלע יידן וואָס זינען געבליבן אַן אַן אַ“, יק. „די אומגליקלעכע קראַנקע זאָלן ... האָבן ברויט און אַן אַ“, ש. ליווען איבֿ, דרײַ א. א. גאַלד־שטיין, צומישונג און משוגעות, פּיעטריקאָוו, [טרסײַטן]. „האָט די סיסטראַחרא אויף די כּאָ“ פּונער בלאַטעס איינעם פֿון אירע אָפּדעכער“, דרײַ ג. ברוסילאָוו, בני די טבֿיכן פֿון פּאַלעסטיע. 3. אָפּרו. אָפּשטעל. „איצט וועלן מיר שוין יאָגן [די דעטשן] אַן אַ“ ... מיר פֿאַרן אַן אַן אַ. אַ סך פֿערד ווילן שוין ניט גיין, ש. ברעג־מאַ, דורך קריג און רעוואָלוציע, אַ אַדעס 1931, ז' 50. 4. פּיג. שוין, באַשירעמונג. „די ייִדישע רעליגיע — דער אַ“, ב. ריווקין, גרונט־טענ־דענצן ...

אָפּדאַכט — דער, זי. דוּו אָפּדוכט ←.

אָפּדאַכטיק — אָפּדוכטיק.

אָפּדאַכטן זיך — אומפ. דאַכט זיך אָפּ, זיך

~געדאַכט. 99: ~דוכטן זיך. 1. אויס־דאַכטן זיך (← 210) אויף אַ קורצער ווילע, אויסווייזן זיך. „עס דאַכט זיך מיר אָפּ אַז סײַז אַ מוזן באַקענטער“. „עס פֿלעגט זיך שוין ... אַ דאָס ער זעט דאָס מיט די אויגן ... זעלבסט די זאַכן וואָס איז גאַר געוועזן ניט געשטויגן און ניט געפֿלויגן, אמד, דער בעל שם אין די זאַרנעט, ווילנע 1869. „דאַרטן [אין מוסרה] האָבן זיי באַקלאַגט אַהרנען. האָט זיך אָפּגעדאַכט גלייך ווי אַהרן וואָלט דאַרטן געשטאַרבן“, א. מאַלקאָוו, ספר דרך אמת, וואַרשע 1894. „איך האָב אַ טעות געהאַט, מיר האָט זיך אָפּגעדאַכט, אַר, גבֿיריה'ש מצח“. „סי'האַט זיך דאַן מיר אָפּגעדאַכט אַז איך אַליין נאָר און דער בוים געפֿינען זיך אין גאַנצן טאַל“, יהושע, דעם בוים נשמה.

2. עס זעט אויס. עס איז מעגלעך, אָבער מען איז ניט זיכער ביים אַרויסזאָגן עפעס. „עס דאַכט זיך מיר אָפּ, אַז מוזן ברודער איז אויך געווען דערבײַ“. „איצט דאַכט זיך אים אָפּ אַז ער האָט זיך באַטייליקט אין דער דעבאַטע“.

3. דריטפערזאָניק. דערזען, דערהערן, דער־פֿילן אין פֿאַרעם פֿון אַן אומקלאַרער שפּירונג. איבערלעבונג. „עס דאַכטן זיך אָפּ ווייטע געשרייען“. „אים האָט זיך שוין פֿריער אָפּ געדאַכט פֿעסטע מענטשנשריט, און דאָ זינען זיי ביידע אַליין, מ. מ. גליק, דיא סוכה אין וואַלד ... ווילנע 1914. ~וַגַּב.

אָפּדאַכטעניש — דאָס (די), זי. 99: ~דוכ־

טעניש. 1. דאָס וואָס עס דאַכט זיך אָפּ, אָדער דער עצם פּראָצעס פֿון אָפּדאַכטן זיך. לעבן מיט אַזי. זיך קוויקן מיט אַזי. „נאַרט מען זיך אַליין נישט ווילנדיק ... מע מיינט אַז מען

פֿאַרשפּילן די קנעפלעך (ניס) און דערנאָך זיי אָ. 5. האָבן סעקסועלן פֿאַרקער מיט אַ פֿרוי דורך אָפּנאַרן, אַרײַננאַרן. אָ די נאַרשע נעכעלע. עכץ. עניש.

אָפּדאַרן — אַוטו. נייטראַל אין פּאַס פֿאַרעם. דאַר אָפּ, ~געדאַרט. 1. פֿאַרטריקנט ווערן. „איינ בוים דער דאָ גיפּלאַנצט איז בײַא איין באַך וואָסר... אונ זײני בלעטר טון ניט... אַב דאַרן“, נבאי תּחינות ובקשות, המבורג, פֿאַר תּפּיט. „דער וואָלד האָט אָנגעהויבן קרענ קען... דאַרן און קוואַרן, ביז ער איז אָפּ געדאַרט געוואָרן“, פּרץ, חסידיש. 2. פֿאַר טריקענען. „האָבן גיבלאַרטס [=געפּאַקט], ברחמי ה' וברבו חסדיו... היפש אַב גידערט“, פּראַנג, 41.

3. געליימט ווערן. ווערן אָפּגענומען. „אויב איך וועל דיר דערלאַנגען אַ שמיץ, בידנע שקאַפע, לאַז מיר אַ מין רעכטע האַנט“, ממוס, קליאַטשע. קללות: אָ זאָלן) אים די הענט (הענט און פּיס); די צונג זאָל אים אָפּגעדאַרט ווערן. „זע, טאַטע, ווי ער קושט רבֿקהן, אָ זאָלן אים די ליפּן“, יעקבֿ גאַרדי, דיא געברודער לוריא, וואַרשע 1907, ז' 40.

4. טרוו. מאַכן דאַר, אַנטטריקענען. „דעם הייץ צום ערשטן טוט אָ אין אויחן“, ר' אהרן מטריבֿש, 99 מצח אהרן, וואַרשע תּר"ג, ל/א. „דער קאַמף האָט אים נישט אָפּגעדאַרט“, [בונד], זב, פֿאַרן זונגע אויפּאַנג, 1898. מיט זיך. זונג. עניש.

אָפּדאַרן — [...] דאַרען] טרוו. דבר אָפּ, ~געדאַרט. 1. פֿאַרענדיקן רעדן אָדער טענען (מיט ביטול). „ווידער איר? נאָך נישט אָפּ געדברט?“, אַפּא, וויסע סטאַט. 2. פֿאַרענדיקן אַ דרשה. איר. 3. אָפּרעדן עמעצן פֿון טאָן עפעס, אָ דעם יונג ניט צו קריכן וואו מע דאַרף ניט.

מיט זיך — 1. אָפּשמועסן זיך. 2. אויס־טענהן זיך (מיט ביטול). זיי וועלן זיך שוין אָ ווי אזוי צו טאָן. עניש.

אָפּדאָלען — טרוו. דל אָפּ, ~געדאָלט. 1. פֿאַרענדיקן שפּילן אויף אַ פֿאַפּל, אויף אַ דודעלע. אָ מעלאָדיע. 2. אַ לענגערע ציט שפּילן אויף אַ דודע. 3. אָפּנאַרן, אַרײַננאַרן. אָ דאָס איידעמל אויף קעסט וואָס גייט צום ערשטן מאל אין מאַרק אַרײַן.

אָפּדו(י)עלים — דער. מצ נב. <Lit: apo- dujelis, זר, שאַקי & אומג. מטורף. משר גענער. אַוועקשטעלן זיך קריגן מיט אַן אָ.

אָפּדויערן — אַוטו. יער אָפּ, ~געדויערט. 1. געדויערן מער ציט ווי מע האָט געמיינט לכתחילה. 2. געדויערן און זיך פֿאַרענדיקן. „אזוי האָט אָפּגעדויערט אַ חודש“, א. בערגמאַן קאַצקער מעשיות, וואַרשע 1929, ז' 7.

אָפּדוכט — דער, זן. פּ: ~דאַכט. זד. אָפּדאַכטעניש (←). אָפּדוכטעניש. אַן אָ פֿון אמת און פֿאַלשע טענות. „אַלץ איז אָ און איז

אַ בער בלעבט אַ בער, זע נאָר ער זאָל אונדז אַמאַל ניט אָ“, שע, 19 פּסח ביז פּסח.

3. אָנגעבן אין דעמיסיע. ערויגנירן פֿון אַ חשובֿן אַמט. אַבדיקירן. אָ פֿון אַ שטעל(ע). „דער גאַנצער מיניסטאַרן־קאַבינעט האָט אָפּ געדאַנקט“, „די צוויי קסרים... האָבן אָב גידאַנקט...“, ר' זלמן הענא איבז, צמח דוד, 99 דמד תּניח. „גיבן איר אַן עצה, זי זאָל אָ פֿון דעם טראַן צו גונסטן פֿון איר יונגן קרוינ פּרינץ“, קמ, 1865, № 28. „די האַבסבורגער דינאַסטיע אין זיין האָט געמוזט אָ“, הרבֿ י. זיכערמאַן, נחלת יעקבֿ, ניי תּשכ״ו, ז' 161.

4. אויפּהערן, ווערן אויס. „... הינט האָט ער אין מיר פֿאַרגעסן, אונדזער ליבע האָט שוין לאַנג אָפּגעדאַנקט“, פּל [ליבע־לידער פֿון גנבים, פּ 10].

5. שטאַרבן. „דער אַלטיטשקער האָט שטילער־הייט אָפּגעדאַנקט“.

מיט זיך — אַנטקויפּן פֿאַר אַ חבֿר און זיך אַליין אָ מיט פּרֿעציק פּראַצענט מעקלערע. אַוועק צום בעל־טובה אויף אָפּצודאַנקען זיך. זונג. עכץ. עניש. ערני.

אָפּדאַסן — טרוו. דאָס אָפּ, ~געדאַסט. גראַב.

1. פֿאַרענדיקן אָדער אַ לענגערע ציט דאָסן. 2. באַמאַכן, באַדאַסן. ער האָט אים אָפּגעדאַסט פֿון קאַפּ ביז צו די פּיס. 3. במקום־ווערב פֿאַר אַלע סיטואַציעס וואָס בינדן זיך מיט אָפּנאַרן. „זיין שותף, דער תּכשׂיט, וועט אים אַוואַי אָ“. „אויב סײַזי מעגלעך עפעס אָ... אָפּריסן מיין איד, אויסדינגען...“, שע, קאַ מעדיעט. 4. במקום־ווערב פֿאַרן פֿאַרענדיקן אַן אַרבעט זייער שלעכט. אָ אַ שטיקל אַרבעט. אָ אַ פֿאַר שיד. 5. שפּאַסיק. האַלטן אין איין זאַגן, דאָס, דאָס... געזעסן אַ צוויי שעה און אַלעמען אָפּגעדאַסט אין די אויערן. 6. וואו. האָבן סעקסועלן פֿאַרקער.

אָפּדאַצן — טרוו. דאַץ אָפּ, ~געדאַצט. 1. גע־וויגען בײַ עמעצן אין אַ שפּיל אַלץ וואָס ער האָט. אָ דעם מיטשפּילער, אים לאַזן נקי. אָ אַלע קינדער. אָ די ניס (קנעפלעך) בײַ אַלע קינדער. „ער האָט אונדז אַלע אָפּגעדאַצט ביז אין לעצטן גראַשן“, ייל, דאָס פּוילישע יונגעל, אַדעס 1895. „בײַ דעם ניס־שפּילן איז ער [דער נוס דער צוילינג] אים שטאַרק מזלדיק געווען אויף אָפּצודאַצן די קינדער“, ממוס, ווינטשפּ. „אָ האָט געהיטן אָפּגעוויגען בײַ יענעם דאָס גאַנצע געלט“, באַט, פֿאַר 1958 III 1. „אָפּגע־וויגען דאָס גאַנצע געלט... אָבער אָ איז קרעפּטיקער“, אַפּא, איק, ר״ה תּשכ״ו.

2. שווינדלעריש געווינען. אויסנאַרן בײַ אַ שפּיל. „סײַהאָט אונדז אָפּגעדאַצט אַמאַל דאָס לעבן, אָפּגעוואונען אַלע קנעפלעך“, אַפּא. „... שקעה. 3. בכלל אָפּנאַרן, אַרויסקריגן עפעס געלט אומערלעך. „אָפּפּרייערן הייסט עס? אָ?... און טאַמער לאַמיר פּרוּוון אונדזערע געשעפּטן אָפּטאַן פּראַסט, אָן שווינדלעריש?“, נ. לוריע איבז, מ. גאַרק, אַ מענטש בײַ ליטו, קיעז 1935. 4. ספּעצ. צוריקגעווינען, פֿריער

איז אויף אַ דרך, און סײַהכל איז עס אַן אָ“, צייט, איק, פּסח תּשכ״א. „די אָן וועגן בײַ באַטיטן [פֿון ווערטער] זינגען אַ קאַפּרינע און יהודישע ספּערע אין סעמאַנטיק“, ימ, יושפּ xv, 1. „צי איז אַלץ וואָס איז... פֿאַרגעקומען אויך ניט מער ווי אַן אָ?“, 2. אַליצקי, ישיבֿה־לביט, תּ״א 1968.

2. מיינונג, אַרויסזאָגונג וואָס איז ניט בהסכּם מיט דער וואָר. ניט קיין שילסל צו אַ רעטעניש, נאָר אַן אָ. „אַז ער וועט געווינען בײַ די וואָלן איז געווען ניט מער ווי אַן אָ“.

אָפּדאַכלאַז — אַדי. וואָס איז אַן אַן אָפּדאַך. אַן אַיער פּליט. „ער האָט אָ געוואַנדערט אויף דער וועלט“, ד. עדעלשטאַט, שריפּט, לאַנדאָן 1909, ז' 143. אויך: „אָיקן — מע שרײַבט וועגן די אַיקע אין די גאַזעטן“, מוישע טביטש, כאַווער וויליעס טויט, 1931. „יקײַט — חוץ דעם עלנט און פּינן און הונגער, אָ און פּולשטענדיקע פֿאַרזאַרעמונג, דר' א. ירו־שלמי, אין גאַנג, רויס, אָפּריל־מײ 1947

אָפּדאַלבען — טרוו. זע אָפּ, ~געדאַלבעט. פֿאַרענדיקן אָדער אַ לענגערע ציט דאַלבען, אָפּהאַקן מיט אַ דלאַטע אָדער אַן ענלעכן שאַרפֿן אינסטרומענט. אָ אַ לאַנגן שפּליטער.

אָפּדאַמבען — טרוו. זע אָפּ, ~געדאַמבעט. נעאַל. אָפּשטעלן, אָפּגרענעצן אַ שטראַם מיט אַ דאַמבע. „בײַ אונדז לעבן מערעטש דאַרף מען אָ דעם ניעמאַן, וואָלט געווען עלעקטערע פֿאַר דער גאַנצער געגנט“, רייז (מערעטש, ליטע), זונג.

אָפּדאַמפֿן — טרוו. דאַמף אָפּ, ~געדאַמפּט. 99: ~דאַמפֿן. דורכנעמען מיט דאַמף, מיט פּאַרע. רייניקן וואָלענע שטאַפֿן דורך אָ.

אָפּדאַנק — דער, יען. 1. אַקט פֿון אָפּ דאַנקען. אַ האַרציקן אָ. 2. זאַך, מתנה ווי אַ קאַנקרעטער סימן פֿון אָפּצאַלן מיט דאַנק פֿאַר עפעס. „... באַקוקט דער רבי דעם ישׁובֿניק און זײַן רביכן אָ“, שלום מידער, אַנטיקלערי־קאַלע פֿאַלקס־מיטעס, מאַסקווע 1940.

אָפּדאַנקען — דאַנק אָפּ, ~געדאַנקט. אַוטו —

1. אויסדריקן אַ דאַנק מיט וואַרט, זשעסט אָדער טוואנג. אָ מיט די וואַרעמסטע ווערטער. אָ דיר (איר) פֿאַר דער טובֿה. פֿאַרנייגן זיך פֿאַר דער דאַמע און אזוי שטומערהייט איר אָ. שייַן אָ אים פֿאַר זײַן גוט האַרץ. „פֿאַר אַלץ וואָס דו געניסט, דאַנק אָפּ גאַט“, אלצ, תּוכחת חיים, ווילנע 1865, ז' 80. מין ליבע יודענע, לאַזט מיר אַנדן כאַטש אָ“, ספּ, סודות. „אַז ער וועט יאָ הנאה האָבן פֿון זיי, וועט ער דאָך מוזן זיי לויבן און אָ פֿאַר דעם“, חה ווו, ז' 295. „זאָל אַן ערל ניט זאָגן אַן... [אַ יוד] ווייסט ניט ווי אָפּצודאַנקען“, ממוס, ידער חילוף.

2. איר. אָפּטאַן שלעכטס פֿאַר גוטס. אָ מיט שטיינער. ווייסט איר מיט וואָס אַפּער טאַכטער האָט מיר דערפֿאַר אָפּגעדאַנקט?“, ז. פּינמאַן, צנהילע די נעהערין, פּשעמישל 1909, ז' 7.

„דער מרחץ איז נישט דעם יידנס... דער יהודי האט אפגעדונגען פון אן עכר'ס, ר' יצחק מ'לצאן איב'ס, ר' אברהם דאנציג, זכור' זכות משה, ווארשע 1898. „צצטנוזן פלעג אזא מוכרספריים א' אין גרויסן בית-מדרש א טיש בנים טיר פאר א פאר רובל, און זיך דארט אויסגעלייגט מיט די ספריים, יק. „איינמאל... איז אראפגעקומען... איינער א פארשוין... און האט זיך ארויסגעגעבן, אז ער איז דאס געקומען א' דאס טעאטער, שט, בלאנדזונדע שטערן.

2. אראפאריגן פון פרזני דורך באטן ווייני קער. „דער האט ביי אים אפגעדונגען צוויי גילדן, „דער ערשטער שעמט זיך גארניט אויס צובעטן וואס מער און דער צווייטער שעמט זיך גארניט אפצודינגען ווייל עס לאזט זיך נאר, בלעטער, № 42. „ווער רעדט פאר א פאר פארד מאטקעס אונטערשאגן — קען מען שוין ביי אים נישט א קיין גראשן, אר, אברהם דער שוסטער, פיג: „ביי אונדז יודן, וואס מיר זיינען דורות-לאנג געזאגטן אויף קידוש-השם צוליב אונדזער אמונה, וועט מען דאך קיין שום זאך נישט אפדינגען, מע זאל זיך אפילו שטעלן אויפן קאפ, צייט, טמז, 1967 ix 1.

3. פד. אנטשאט אנדינגען. „... דערנאך האט זי [די שטאט] אפגעדונגען די יתומים אויף קעסט, נאר געזאלט פאר קעסט האט זי נישט, פרא, 'שטעט און שטעטלעך, פונקט 4.

4. אויסדינגען. פירלייגן מער געלט. „ער וויל א' די קלייט וואס משה האט פרנסה פון איר.

מיט זיך — „... זאג דעם טאטן אז איך האב זיך אפגעדונגען צען גילן ארבעט-געלט, י. קיפניס, דערצייגונג, קלען 1930. „עכין, עניש. ער (יין, קע). ערני.

אפדינען — אוטו. דין אפ, געדינט. 1. פאר-ענדיקן די ציט פון דינגען (וועגן א משרת, זעלנער אדמו). א' דעם קייסער. „דין אפ פאניען און גט דין מיט דיין ווייב און קום צו אונדז פאר אן איידעם, פל. „געשטעלט זיך אין א ווינקעלע פאר א משרת, אפגעדינט א סך יארן, שט, יוגענד-ראמאנט. 2. דינגען א לענגערע ציט. א' א לעבן לאנג. 3. אלט ווערן, אפ געניצט ווערן (וועגן א זאך). „די קאפאטע גיט מיר שוין אויך אנצוהערעניש אז זי האט מיר אפגעדינט, געטרעט און ערלעך, מער ווי מע דארף, עס איז שוין אין איר נעבעך ניטא קיין גאנץ אבר, ממוס, צוריק אהיים.

4. אפצאלן מיט עפעס פאר א טובה. „אט מיט דער ציט וועל איך דיר אין אן אנדער זאך א', אמד, עוזר צינקעס און דיא ציג, ווילנע 1868. „ביי איר איז געבליבן צו זען אין דער פרעמד, דינען, פארדינען און א' די ליבע עלטערן אין דער נויט, ממוס, ווינטש, 1930. „אין (אויף) א גוטן אויפן אפצודינגען = פאר דעם וואס יענער האט געטאן א טובה אין א נויט אים אפצאלן, אבער נישט ווען יענעס וועט זיך שלעכט. „עס דארפן אלע פארשיינן, דאס דער

אפדוראקעווען — טרוו. קעווע אפ, ~ (גע) דוראקעוועט. 20. מאכן צום נארן. „ער שפילט אזוי גוט דעם טויבן דיין, אז ער קאן מיך א'?, ל. פארעם, פאר, 1969 xi 18.

אפדורען — טרוו. רע אפ, געדורעט. 20. אפנארן עמעצן. צו קלוג מע זאל אים קענען א'. עניש. „ער האט אים אפגעדורעט און פארפאלן. מיט זיך — רעפל.

אפדורשן — טרוו. דוש אפ, געדורשט. אפ שפריצן מיט א דוש. געוויינטלעך מיט זיך. עכין. עניש.

אפדורשען — טרוו. ישע אפ, געדורשעט. 1. דו אפדיקען (←). 2. דערשטיקן. „דער טכויר האט אפגעדורשעט אלע עופות, „האט דער וואלף א בארגל פארצוקט, אפגעדורשעט אין דער פינצטער, אשט, משלים ו, ז' 168. אויך מיט זיך — אפרעדן צו האלטן בסוד. „זיי האבן זיך אפגעדורשעט, קיינער זאל נישט וויסן.

אפדורשאפען — טרוו. רע אפ, געדורשאפעט. 59: ~ דוראפען, ~ דוראפען, ~ דוראפען. 1. אפגריזשען, אפביסן פיצלעכזוני. „דאס מזול האט אפגעדורשאפעט שטיקלעך פונעם ספר. 2. אפפיקן מיט א שנאבל. „עסט ווי א פייגעלע, דוראפעט אפ א ברעקעלע. פיג: „און נאר מיט זינע בעסערע זינגלעך... האט ער אויך אמאל אפ געדויבעט פיציקע שטיקלעך פון דער רשיי, ד. י. זילברבוש, מענטשן און געטעהענישען, ווין 1931.

אפדורשוויגען — טרוו. רע אפ, געדורשוויגעט. P: dzwigać. אפשלעפן, אפשטופן עפעס א שווערס. א' דעם קופערט, א' די זעק מעל.

אפדורקורטן — . דאקעסן אקוזו. א לער גערע ציט למדן פון דחקות. א' א לעבן און שטארבן אין פרעמדע תכריכים.

אפדורישן — טרוו. דשטש אפ, געדורישט. אפנארן ביי א געשעפט, בנים קויפן-פארקויפן. א' פון קאפ ביו די פיס.

אפדוריען — אוטו. רע אפ, געדוריעט. 59: ~ דעכען. אפכאפן דעם אטעם. אפאטעמען. א ביסל זיך אפרוען. זיך פילן באפרייט פון א געשפאנטקייט. „מע דערלעבט קוים דעם שבת, א ביסל א', ממוס, טאקסט. אויך מיט זיך — „האט ער זיך אנגעשפארט אין זען רידל אום זיך עטוואס אפצודינען, א. טאפיר, דער קליינער קאטערוניק, ווילנע תרמ"ג.

אפדורליבען — טרוו. רע אפ, געדורליבעט. 59: ~ דוראליבען, ~ דוראליבען. אפאלור פער, אפרייסן מיט די נעגל. א' קארע פון בוים. „יעדן טאג האט די מאמע פון אים אפגעדורלובעט אזא פיצעלע, ווינטש, דער איבעראנג, ז' 207.

אפדורניגען — טרוו. דינג אפ, געדורניגען. 1. ענדגילטיק באקומען דאס רעכט צו ניצן עפעס פאר אן אפגערעדטן פרזני. א' די דירה (דעם שפיכלער). א' א סאך (אן אקער לאנד).

וואר, צייט, גש ו. „אן א' נאר פון א קלאנג הייבט זי אויף פון געלעגער, ישק, שליט און אמוונע, ז' 272.

אפדוכטיק — אדי. נעאל. אפדאכטיק. וואס עס דוכט זיך אפ. אילוואריש. אן אע דער-גרייכונג. יקיטו.

אפדוכטן זיך — דו אפדאכטן זיך. לד. „אלעמאל זאל זיך דער מענטש ביי זיך א' דאס אז ער האלט שוין בנים שטארבן, י. ל. יאסטע לאוויק, תוכחת מוסר (רמב"ם), ווילנע תרל"ו, פו. „איך זאג נישט... וואס עס דוכט זיך מיר אפ; ניין, איך האב דאס געהערט מיט מיינע אויערן, אמד, דער סולטאן, ווילנע 1895. „דו ביסט א פרויעניצמער מיט שוואכע נערוון, איז דעריבער ווייס גאט וואס דיר קען זיך א', פריילין טויבע סענאל, עולם המעשה, ווארשע 1883. „עס האט זיך אים אפגעדוכט אז זען געשטארבענער זינגעלע וויינט עס, י. בודזאהן, דער גלאמפישקער פרעזידענט, ווילנע 1927, ז' 23.

אפדוכטעניש — די, זן. דו אפדאכטעניש. לד. „איר צווייטע א' אין ליבע... ב. ריווקין, אונטערע פראדאקטור, ז' 184.

אפדוכטעריש — אדי. נעאל. וואס עס קען זיך גרינג אפדוכטן. „זאל מען פון חשבון אראפוארפן די נישט מער ווי אילווארישע, אע אויפטוען, ימ, די נביע שול, 1930.

אפדוכנען — אוטו. דוכן אפ, געדוכנט. 1. פארענדיקן דוכנען. די כהנים האבן אפ געדוכנט און זיינען אראפגעזאנגען. 2. במקום ווערב פאר פארשיידענע טוואונגען וואס ברענגען נישט קיין רעזולטאט. „איך האב אפגעדוכנט מיט אים צוויי שעה און גארניט געפועלט. „אפגעדוכנט איבער איר [דער קן] שוין באלד א שעה, צום לעצט דאס מעלק-שעפל באנעצט, אשט, משלים, ת"א 1969, ז' 92. 3. אויפהערן צו שפילן א ראלע, צו זען חשב. 4. שטארבן.

אפדולן — דול אפ, געדולט. אוטו — אפטומלען. א' און אוועקגיין. טרוו — פאר-דרייען א קאפ.

מיט זיך — אפטערן ציט מיט עמעצן אדער עפעס (אן דערפאלג). „ער האט זיך מיט אים אפגעדולט צוויי שעה און נישט געקומען צו א טאלק. „דער זייגערמאכער האט זיך אפגעדולט מיטן זייגער א האלבן טאג און — אומויסט, ארויסגעווארפן.

אפדונערן — ער אפ, געדונערט. אוטו, דריטפערזאניק — 1. פארענדיקן דונערן. דר נערן גאר א קורצע ציט. „עס האט אפגעדונערט און א רעגן האט א גאס געטאן. „א צווייטער שאס האט באלד ווידער אפגעדונערט, דר' מ. דעמבראווסקי, מיט די קאזאקן איבער בוקאווינע און גאליציע, ווילקאווישק, יאר? 2. דונערן א לענגערע ציט. „שאסן פון הארמאטן דונערן אפ א גאנצן מעתלעך. טרוו — ארויסגעבן באפעלן מיט א דונערדיקער שטים, הויך אויס-שריען. „מארש! — דונערט אפ בערנארד — די ריי גייט!, ישק, שליט און אמוונע, ז' 240.

„אײַנע און אויפדעקונגען... פֿון פֿרוינאָטע זאָכן“, יג, תּוֹר ו. 2. אײַפּ. חײ א טו אַנשטאַט ערווה, אויך בײַ ייִדוואַלייב גערמאַז, מאַר נתיב, ווילנע 1835.

אָפּדעקלאַמירן — טרוו. מײַר אָפּ, ~ (גע)דע־קלאַמירט. פֿאַרענדיקן אָדער אַ לענגערע צײַט דעקלאַמירן. אַ אַ גאַנצן אָונט. „אין דעם שאַטן פֿון טויזנט־יאַריקער פֿאַרגאַנגענהײַט זיצן מיר דאָ, — האָט אָפּגעדעקלאַמירט אײַנער“, ז. ברכות, דער ירדן רויטש, ז' 103. „האַט שטאַלץ אָפּגעדעקלאַמירט און מיט אַ טעאַטראַלן זשעסט אויסגעשטרעקט איר דעם קראַנץ“, שטערן, מינסק 1939, № 1. זײַג.

אָפּדעקן — טרוו. דעק אָפּ, ~ געדעקט. 1. אַראַפֿ־נעמען אַ צורעק. אַ דאָס בעט. אַ אַ פֿאַרדעקט טעפל. אַ דעם קאַפּ. אַ אַ טאַוול. אַ דעם שלייער. אַ אַ דענקמאַל. אַ די מצבּה. „האַט מען אים אָפּגעדעקט דאָס פּנים, האָט מען דערזען אַז דאָס איז גאַר אַ מאַטראַס“, נחב, מַעשׂה מַפּערגיר און העניי. „זי פּרײַנזעסין האָט אָפּגעדעקט די געזיכט האָט זיך געוויזן אין איר גאַנצע נאַטירלעכע שײַנקייט“, אמד, דער סול־טאַ, ווילנע 1895. „אַז מע וואָלט אַ די פּאַלעס פֿון די שײַנע קאַסטימען, וואָלט מען אונטן דערנען תּכריכים“, בלעטער, № 23-24. אַ * די ערוות [חומש, ערות... לא תגלה] = האָבן סעקסועלן פֿאַרקער.

2. אויפֿדעקן, אָנטפּלעקן, אַ אַ סוד. אַ די וואונד — אויך פּײַג. אַ די סכּנות וואָס זײַנען דאָ פֿאַראַן. אַ אַ תּהום = אָנווייזן אויף עפעס וואָס איז שרעקלעך. „בילדער וועלכע דעקן אָפּ די אמתע פֿאַרעם און מהות פֿון מענטשלעך זײַן, מ. גראַסמאַ, היימיש, אַקט 1961. „השם־יתברך איז יודע דעם אמת, ווי שווער סײַזי אונדו געווען אָפּצודעקן אונדזער קאַפּ, וואָס זײַט מיר לעבן... איז ער בײַ אונדו געווען צוגעקעט“, ממוס, אין אַ שטורם־צײַט, ז' 18. „ווערט שײַן אַ באַלעפּאַטי־פֿאַרמעגלעכע ליעכע הײַזער באַלד נאָך פּורים דער פּסחדיקער באַרשט געשטעלט... פֿון צײַט צו צײַט קומען די באַלעפּאַטים אַליין פֿאַרויכטיק צו, דעקן אָפּ די לײַזונט־שטיקער, שוײַמען אָפּ, וואָס האָט אַנ־געוירן פֿון אויבן און דעקן ווידער אײַן, ביז אַ צווייטן מאַל“, נס, די משפּחה מאַטבער וו, נײַ 1948.

3. אינגאַנצן באַדעקן. אַ אַ דאָך. באַשמירן מיט סמאַלע און אַ מיט פֿעדערן. 4. בײַ שטריקן מאַכן שמעלער, אַראַפרוקן נאַדלען. „סײַזי דאָ צו ברייט, מע דאַרף אַ ביסל אַ“.

מיט זײַך — אַרונטערואַרפֿן די קאַלדע און זיך אַ. זײַג. ע־כײַן. ע־ניש.

אָפּדערווייטערן — טרוו. ע־ר אָפּ, ~ דער־ווייטערט. אינגאַנצן דערווייטערן פֿון עמעצן אָדער עפעס. אַ אײַן ברודער פֿונעם אַנדערן. „אויך מוז ער דען פֿר שטנד האַבן, וואָן ער זאגט גאַט בײַה זיכט אדיר ער הערט מוז דר מענש פֿון אים אב דער ווייטערין דש בײַא

איבז, א. אַווייטענאַ, איד האָב ליב, מאַסקווע 1935. „מיר האָבן שוין אונדזערס אָפּגעדעזשער רעוועט, און דו קאַנסט זיך שטעלן מיט דער ביקס, אויב סײַגלוסט זיך דיר“, ב. אַרלאַנד איבז, נ. אַסטראַווסקי, אין שטורעם געבוירענע, אַדעס 1937. 2. דעזשורעווען אַ לענגערע צײַט. י־רונג.

אָפּדעך — דער, זײַ. פּראַצעס אָדער רעזול־טאַט פֿון אָפּדעקען. אַפּרו. „מע טאַנצט און מע זינגט, אַן אַן אַ, אַן אַן איבעררייס“, ב. האַגער, אײַק, רײַה תּשכ״ז, ז' 21.

אָפּדעבל — דאָס, ע־ן. פּקפּ פֿון אָפּדאַך. „פֿאַר די הײַזער, אויף די שוועלן, האָלב אין שאַטן, וואָס לייגט זיך פֿון אַ אַראַפּ, זיצן ווייבער“, וויטס וו, קליינע שטעטלעך, ז' 120.

אָפּדעבען — אוטוו. זע אָפּ, ~ געדעכט. 99: ~ דיכען, ~ דעכעווען. 1. אָפּטאַטעמען. אָפּכאַפּן דעם אָטעם. אַרויסלאָזן קלאַנגען מיט אַ פֿאַרכאַפּטן אָטעם. „לאַז אים כּאָטש אַ פֿון וועג אָפּכאַפּן דעם אָטעם“, זעט, לאַזט אים אָפּדעכעווען אַ ביסל, רינגלען אים אַרום, צופּן פּאַסן“, מ. נײַמאַן, שבת־אויבס, וואַרשע 1923, ז' 88. „געקײַכט פֿון שטיקעניש, אָפּגעדעכט מיט טרערן אין די אויגן“, מק וו, ווילנע 1929. „ער ווייט די גרויסע טראַפּנס שווייס פֿונעם שטערן און דעכט אָפּ אין דער הייך“, י. יאַקיר, סאַווי הימלאַנד, 1967, № 8.

2. זיך אָפּרײַען פֿון אַ שפּאַנונג. קיין סכּנה איז שוין ניט געווען און ער האָט פֿריז אָפּגעדעכט. „האַבן אָנגעהויבן אָפּצודעכען אַזוי ווי אײַנער וואָס איז איבערגעשטאַנען טויט־שרעק“, י. ב. א., די קליין שטעטל אַסיפּה, לעמבערג 1883.

3. אָפרוען. „די מאַמע האָט אַ קוק געטאַן, אַז איך וויל גאַרניט אויפֿהערן און לאַז גישט אַ ביסל אַ נאָכן קולג“, ממוס, דאָס קליינע מענטשעלע. „ווינטער האָט ער [דער חדר־זינגל] ניט אָפּגעדעכט און אָפּגעכאַפּט דאָס עסן“, קמ, 1866, № 6.

4. ווערן רואיק. קומען צו זיך. „עס איז שוין נאָכן ירײַ אַת, דאָכט זיך איצט איז שוין צײַט דער אומגליקלעכער פֿאַטער זאַל אַ“, שלום־עליכס שלום, משוגענע וועלט נײַעס, וואַר־שע 1908.

אויך מיט זײַך — ער וויל אַ ביסל זיך אַ. ע־ניש.

אָפּדעפּעטיירן — טרוו. שײַר אָפּ, ~ (גע)דע־פּעטיירט. 1. אָפּטעלעגראַפֿירן. אַ אַ גײַסט. 2. אָפּדערצײַלן, אויספויקן, פֿאַרשפּרייטן, אַרומ־גיין און אַ אַז פֿון שידוך איז גאַרנישט געוואָרן. זײַג.

אָפּדעקונג — די, ע־ן. 1. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּדעקן. אויך דוּו אויפֿדעקונג אַ פֿון אַ מצבּה. אַ פֿון אַ סטאַטוע. אַ פֿון אַן אינטריגע. „אויף די אַ פֿון די אַרעמס [בײַ די ווייבער] זענען זיי אויך גישט מקפּיד. י. מ. הכּהן, ספּר גדר עולם, וואַרשע תּרנ״ב, ג/א.

וואָס וועמען גוטס טוט קען מען אים קיין שלעכטס ניט אַ“, מסדד אגרת, וואַרשע 1858. 5. לגנאי: אָפּצאלן מיט שלעכטס פֿאַר אַ טובּה. „... פֿיליכט וועט זי זיך פֿאַרט דער־מאַנען אַז פֿאַר גאַלד דאַרף מען ניט אַ מיט שטיינער“, ב. בעקערמאַן, דער יודישער שפּיע־געל, וואַרשע 1895.

מיט זײַך — ... מרדכי האָט עס באַארבעט מיט זײַנע פֿערד, און אַז וישע האָט געוואָלט מפּלומרשט באַצאלן, האָט מרדכי געענטפֿערט ... מען זיך אַ אין פּרײַדן, רחל קאַרן, ערד, זײַג. ע־כײַן. ע־רײַ.

אָפּדריסמילירן — טרוו. ליר אָפּ, ~ (גע)דיס־טילירט. פֿאַרענדיקן דיסטיילירן. אַ דעם ספּירט. אויך מיט זײַך. זײַג.

אָפּדריסקאַנטירן — טרוו. טיר אָפּ, ~ (גע)דיס־קאַנטירט. דורכפֿירן אַ דיסקאַנט־אַפּעראַציע. אַ אַלע וועקסלען. זײַג.

אָפּדריפֿערענצירן — טרוו. ציר אָפּ, ~ (גע)די־פֿערענצירט. מאַכן (געפּינען) אַן אונטערשייד. אַ דאָס ייִדישע פֿון דעם פּללישן. „... מעק אויס דעם אָפּגעטיילטן, אָפּגעדיפֿערענצירטן אַל־געמײַנעם באַגריף“, שטערן, מינסק, 1929, № 4. זײַג.

אָפּדריקמירן — טרוו. טיר אָפּ, ~ (גע)דיקטירט. 99: ~ דיקטעווען, 99ט. פֿאַרענדיקן דיק־טירן. „על האָט אָפּגעדיקטירט דעם אַרײַנפֿיר צום פּראַטאַקאַל“, נ. לודיע, הימל און ערד, מאַסקווע 1965. זײַג.

אָפּדריקען, אָפּדריקען — דוּו אָפּדריקען, ← 6. אויך: אָפּדריקען, אָפּדריקען, אָרומ־תּנוכה — די צײַט פֿון שמאַלץ און גריבענעס און אָפּדריקעס, זש, בײַם דײַנפֿער, ווילנע 1939, ז' 43.

אָפּדריקעווען — טרוו. קעווע אָפּ, ~ געדיר־קעוועט. 20. אָפּלעכלען, אָנלעכלען, מאַכן לעכלעך. אַ ווי אַ ריבאַזין. אַ אַ מעטאַלענע זיפּ.

אָפּדרישען — דוּו 1. אָפּדיקען. ← 2. אָפּ־דושען. ←.

אָפּדרייבן — אָפּדרייבן.

אָפּדריפֿענען — [.. דאַלפּענען] אַקרוו. אָפּלעבן ווי אַ דלפֿן, אַרעמאַן. אַ אַ לעבן, קומען קיין אמעריקע און אַ אויך אין דער נײַער היים.

אָפּדעפּאַמירן — טרוו. טיר אָפּ, ~ (גע)דע־באַטירט. 1. פֿאַרענדיקן דעבאַטירן. 2. דע־באַטירן אַ לענגערע צײַט. „די פֿראַגע איז שוין גענוג אָפּדעבאַטירט געוואָרן“. זײַג.

אָפּדעזשורע(ווען) — אוטוו. רעווע אָפּ, ~ (גע)דעזשורע(ווען). 99: ~ דעזשורירן. 1. פֿאַרענדיקן שטיין אויף דער וואַך. „... חײ־דוש זיך ניט, וואָס מע רופֿט אונדו ווידער צו דער אַרבעט נאָך דעם ווי מיר האָבן שוין אָפּגעדעזשורעט אַ מעת־לעת“, ע. פּײַנגבערג

אים ניט זיין אויגן אדיר אַהרין, בע, כא.ג. אויך מיט זיך. ז'נג.

אָפּערלאַנגען — זאָנג אָפּ, ~דערלאַנגט.

טרון — געבן אַלע זאָכן אין די הענט אַרײַן. „געשטאַנען אויפֿן לייטער און אָפּערלאַנגט די פּסחדיקע כלים פֿונעם בוידעם". אויך: אָפּ מייקענען. אָ דאָס עסן. אוטוו — שאַרף אָפּענטפֿערן. קומען מיט אַ קעגנענע. אָפּ זידלען פֿאַרן זידלען. „אַ פֿאַרביטערט האַרץ האָט דאָס מיידל געהאַט, האָט זי איר אָפּדער־לאַנגט". פּרײַ. דער חשובֿ בנים קאַנאַניק.

אָפּדערציילן — טרונ. ציילן אָפּ, ~דערציילן.

ציילט. 1. דערציילן אינגאַנצן מיט אַלע פּרטים. פֿאַרענדיקן דערציילן. „ער האָט אָפּ דערציילט מיט אַלע פיטשעווקעס ווי אַזוי דאָס איז געשען". נאָכדעם ווי די שקאַפּע האָט אָפּדערציילט איר מעשה, האָב איר פֿון דעם גאַנצן האַרצן אַ זיפֿץ געטאַן". ממוט, קליאַטשע. „אַלעס רעדט אויפֿאַמאַל. יעדערע וויל איר געזאָגעכץ פּטרן אין אַ". הערצל אָפּשאַג, בית ישראל, וויזשניצער רבינס חויף, סיגעט 1939.

2. אויסזאָגן סודות. „עס איז פּראַוודע אַ ביסל נישט רעכט אַ וואָס אין שטובֿ טוט זיך", עט. דער פֿעטער פֿון אַמעריקע. „ער איז געבליבן זיצן דערשלאָגן. די שוועסטער ווייסט פֿון אַלעמען, ווער האָט עס געקענט אַ?", משה אַלטמאַן, בלענדעניש, טשערנאָוויץ 1926.

3. איבערגעבן עמעצן ווער און וואָס עס האָט וועגן אים גערעדט. אָפּטראַגן רכילות. „בייזע צינגער האָבן אים אָפּדערציילט ווי זיין וויב פֿירט זיך אויף ווען ער פֿאַרט אַוועק". אַז יענער האָט עפעס גערעדט אויף אַ מענטש פֿאַר דיר, טאָר מען דעם דאָזיקן ניט אַ, אַז ער האָט אויף אים גערעדט, טי ו, סט. „ווי הייסט רכילות? אַז ער הערט וואָס פֿון דעם אַנדערן רעדן אויף זיין חבֿר און ער גייט און דערציילט אים אָפּ, י. ל. יאַטעאַוויץ, תּוכחת מוסר (רמב"ם), ווילנע, ז' 48.

מיט זיך — „ער האָט אַ שם אין שטאַט. . . עס איז פֿון אים זיך ניט אָפּצודערציילן", אמד. יעקעלע גאַלדעטענער, זשיטאָמיר 1868. „ער האָט נאָכדעם אין קלויז אַ לאַנגע צייט זיך נישט געקענט אַ פֿון דער חתונה", ספּ. יודישער קאַלאַניסט. „ער האָט ניט געקענט זיך אַ פֿון אים", מ. יודעטאַה, דער ממזר אַלט דאַקטאָר, ווילנע 1927, ז' 26.

עכץ. עניש. ער (יין, קע).

אָפּדראַמאַטיזירן — טרונ. זייר אָפּ, ~דראַמאַטיזירט.

1. איבערגעבן, איבערשרייבן אין אַ דראַמאַטישער פֿאַרעם. מאַכן אַ שפּיל פֿון אַן עפּיש ווערק. אַ שלום־עליכעס אַ מאַנאַלאָג. 2. מגזם זיין, איבערשרייבן ביים איבערגעבן עפעס, בנים דערציילן. אַ אַ נישטיקע פּאַסירונג. ז'נג.

אָפּדראַפּען — טרונ. פּע אָפּ, ~געדראַפּעט.

1. אָפּקראַצן מיט די נעגל (אויך מיט אַ שאַרפֿן

מכשיר). „די קאַץ האָט אָפּגעדראַפּעט דאָס מעבל". „ער איז אַרויפֿגעשרונגען אויפֿן לייזונט. . . אַ די פֿאַרבֿ מיט די נעגל", ה. אַרזאַנד אַיבז. אַיוואַן פּראַנאַק, באַאַ קאַנטריק־טאָר, קיעוו 1940.

2. (שוסטערץ) מיט אַ מעסער אַרומשניידן האַלב־צעפּילטע שטיקלעך לעדער פֿאַרן לייגן אַ לאַטע.

3. במקום־ווערבֿ פֿאַר פֿאַרענדיקן טאָן עפעס טאַנדעטנע, ספּעצ אַ גיטטיקע אַרבעט. „ער קאַן קוים אַ אַ שטיקל בריוול". „ער קאַן קוים אַ אַ בלעטל אין סידור". „אַז וואָס? טביה איז נישט קיין עס־האַרץ. . . און קאַן אַ. . . אַ פּרשה חומש מיט רשי אויך?", שע, טביה. „ביידע ערלעכע יודן, שוסטערס וואָס קענען אַ אַ שטיקל משניות מיט דער הילף פֿון עבֿר־טייטש", ש. סימאָן, צווינג, ז' 189. „קוים געקאַנט אָפּלערנען אַ פּרשה חומש מיט רשי, אַ אַ בלעטל מדרש. זוהר האָט ער בלויז געזאָגט", פּ. רודאַי, טמז, 1964 II 23.

מיט זיך — אַ זיך דאָס נעזל. „עכץ. עניש.

אָפּדראַקען — טרונ. קע אָפּ, ~געדראַקעט.

1. אָפּטענטלען; אומקלאָר, שלעכט אָפּשרייבן. „אַ ווערטער וואָס מע קאַן זיי ניט לייגענען". 2. אָפּפּאַטשקען. אַ די הייזעלעך. אַ דאָס פּנימל.

אָפּדרוקן — דער, זן. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּדרוקן. לאַזן נאַר עטלעכע אָפּדרוקן.

2. געניצט אַנשטאַט אָפּדריקן. „אויפֿן ערשטן שבת נאָך פּסח באַקט מען פּלאַטשיקע חלות. . . מע מאַכט אין דער חלה אַן אַ מיט אַ גרויסן שליסל, ווי אַ רמו אַז די טויערן פֿון דער גאולה וועלן בליבן אָפּן ביז פּסח־שני", אַבֿרהם רעכטמאַן, יבג xlv. 3. קאַפּיע, אָפּצוג, פּאַקטימילע. איבערדריקן. „עס איז נישט געווען קיין סטודענטן. . . וואָס זאָל נישט האָבן אויף די ווענט פֿון איר צימערל אַן אַ פֿון בעקלינס אַ בילד", מוק, מבינע באַגעגענישן. „האַט ער אַנשטאַט אַן אַנדערן אַן אַ פֿון בוך", שג. לעזער, דיכטער, קריטיקער ו.

4. צייכן, סימן, איבערבלעבן. „הצעירים העומר דים לפני קאמיסע. . . בשבת וצריכים לחתום באצבע (פֿינגער אַ)", הרבֿ אהרן וואַלקין, שו"ת זקן אהרן, ב, פינסק 1938, ז' 13. „דער שטראַל דער לעצטער אויף מײַן שטערן, זיין רויען פֿינגער־אָ שטעלט", סוצ. 'בנים ים', „אויפֿן אַנדערן קישן איז געווען אַן אַ פֿון אַ קאַפּ", מ. שטיקער, טמז 1962 VII 13.

נר. „האַב איר עפעס באַמערקט אויף מענדעלעס געויכט אַ באַזונדערן אַ פֿון פֿרייד", ד. ה. האַרנשטיין, זלידניעפּקער לעגנדע, פּאַרדישטשע תּרנאָ.

אָפּדריקן — טרונ. דרוק אָפּ, ~געדרוקט.

1. דורכפֿירן אינגאַנצן דעם פּראַצעס פֿון דרוקן אין אַ דרוקערײַ. „ו זאַלסט דינע גאַנצע דער־ציילונג, וואָס איך האָב דיר דאָ דערציילט פֿון מיר, אָפּשרייבן און אַ", אמד, דער נגגול.

אָפּדריבלן — דאָס, ען. רעשטל, אָפּפאַל בני אַן אַרבעט, ספּעצ פֿון שטאַף, פֿון פֿעדעם. „עס טאַרן ניט בליבן אַזוי פּיל אַעך", אויך פּיי: עס וועלן מיר פֿעלן טעג, וועל איר דיר אויך אינטיילן אַ בחור. — פֿאַרוואָס זאָל איר וואַרטן אויף די אָפּדריבלעך?", שלמה סטמאַן, ב"א 1960, ז' 77.

אָפּדריבלן — דער, ען. אַקט פֿון אָפּדריבלען. אַן אַמליקער אַ.

אָפּדריבלען — טרונ. זבל אָפּ, ~געדרויבלט.

99: ~דריוולען. 1. פֿאַרענדיקן דריבלען, צענעמען אַ געוועב אויף באַזונדערע פֿעדעם. „דער שניידער וועט אַ די פֿעדעס כדי צו זען צי סאיז אַ גוט שטיקל חסודה". 2. אָפּטראַגן אַ מלבוש, ביז עס הענגען אַראָפּ צויען. אַ די הויזן. מיט זיך — „אַ פֿאַדעם האָט פֿון קנויל זיך אָפּגעדרויבלט", יחואָס, שאַטנס. „עכץ. עניש.

אָפּדרינגען — טרונ. גע, אָפּ, ~געדרוינגעט.

אָפּשטויסן מיט די פּיס, אַ דאָס שעפֿל וואַסער. פּיי. „מאַלע וואָס הענגטיקע הויך־אויפֿגעקלערטע דריגען אָפּ. . . דאַמען קריגן. . . ספּאַמען אַן זיי דעהערן אַ וואַרט יודיש רעדן", קמ, 1868, № 10. „עניש.

אָפּדריטלען — טרונ. טל אָפּ, ~געדרויטלט.

אינטיילן אין דריי טיילן. אַ די ירושה פֿאַר יעדערן פֿון די דריי זיין.

וואַרשע 1867. „די סלאַוויטער האָבן אָפּילו שוין דעמאַלט אָפּגעדרוקט דעם לקח טובֿ מיט פּראַסט עבֿר־טייטש", קמ, 1868, № 40. „דערויף פֿאַרלאַזן מיר זיך אויף אַנך זאָלן און נאַר צום ערשטן זאַלט איר אַ די קליאַטשע", ממוט, קליאַטשע.

2. אָפּשיקן עפעס וואָס מע האָט אַליין אָנגע־שריבן פֿאַר אַ (פּעריאָדישער) אויסגאַבע — און עס איז דאַרטן געדרוקט געוואָרן. אַ עטלעכע לידער אין אַ זשורנאַל. אַ אַן עסיי אין יאָר־בוך.

3. אָנגעמען צום דרוקן דאָס אַרײַנגעשיקטע פֿאַר אַ פּעריאָדישער אויסגאַבע. „דער רעדאַקטאָר האָט צוריקגעשיקט זיין אַרטיקל, ווייל ער וויל אים ניט אַ", „איר קען נישט אַ אַנזעען הייסע קאַמפּלימענטן", דר' עמנואל פּאַט, טמז, 1964 VIII 13.

4. אַרײַנשטעלן עפעס אַ זאַץ אָדער אַ וואַרט אין אַ טעקסט וואָס ווערט געדרוקט. אַ ניט בלויז דעם פּסעוודאָנים, נאַר אויך דעם אמתן נאָמען פֿון מחבר. „למענהשם מײַן נאָמען נישט אַ, די פֿאַנאַטיקער וועלן מיר עוקר מן השׁושר זיין", פּרײַ. 'שטעט און שטעטלעך', № 24.

5. אויסקריצן געדרוקטע אותיות. אַ די אותיות אויף דעם געדענק־טאָול. 6. אַרײַבן דרוקן. „די פֿאַרבֿ קאַטשלקע ווערט צוגעקוועשט צום ציץ און דרוקט אויף אים אָפּ דעם געמעל", א. איזרא, ציג, קיעוו 1928, ז' 76.

מיט זיך — „די סטענגע איז געווען נאַס און סיהאַט זיך אויף איר אָפּגעדרוקט דער צייכן. „עכץ. עניש. ער.

אָפּדריבלן — דאָס, ען. רעשטל, אָפּפאַל בני אַן אַרבעט, ספּעצ פֿון שטאַף, פֿון פֿעדעם. „עס טאַרן ניט בליבן אַזוי פּיל אַעך", אויך פּיי: עס וועלן מיר פֿעלן טעג, וועל איר דיר אויך אינטיילן אַ בחור. — פֿאַרוואָס זאָל איר וואַרטן אויף די אָפּדריבלעך?", שלמה סטמאַן, ב"א 1960, ז' 77.

אָפּדריבלן — דער, ען. אַקט פֿון אָפּדריבלען. אַן אַמליקער אַ.

אָפּדריבלען — טרונ. זבל אָפּ, ~געדרויבלט.

99: ~דריוולען. 1. פֿאַרענדיקן דריבלען, צענעמען אַ געוועב אויף באַזונדערע פֿעדעם. „דער שניידער וועט אַ די פֿעדעס כדי צו זען צי סאיז אַ גוט שטיקל חסודה". 2. אָפּטראַגן אַ מלבוש, ביז עס הענגען אַראָפּ צויען. אַ די הויזן. מיט זיך — „אַ פֿאַדעם האָט פֿון קנויל זיך אָפּגעדרויבלט", יחואָס, שאַטנס. „עכץ. עניש.

אָפּדרינגען — טרונ. גע, אָפּ, ~געדרוינגעט.

אָפּשטויסן מיט די פּיס, אַ דאָס שעפֿל וואַסער. פּיי. „מאַלע וואָס הענגטיקע הויך־אויפֿגעקלערטע דריגען אָפּ. . . דאַמען קריגן. . . ספּאַמען אַן זיי דעהערן אַ וואַרט יודיש רעדן", קמ, 1868, № 10. „עניש.

אָפּדריטלען — טרונ. טל אָפּ, ~געדרויטלט.

אינטיילן אין דריי טיילן. אַ די ירושה פֿאַר יעדערן פֿון די דריי זיין.

אָפּדרייען — טרוו. דריי אָפּ, ~ געדרייט.

1. במשן די ריכטונג, אָפּווענדן אין אַ זיט. אַ דאָס פֿערדל אין אַ זיט.

2. אַראָפּדרייען, אָפּשרויפֿן. אַ אַ שרויף. וועט טיכלע, האָט עס אָנגעשטעפּט אויפֿן באַנעט, וואָס ער האָט אָפּגעדרייט פֿון ביקט, ג. קאַבאַקאַוו איבז. קוזמאַ שטאַרג, היימלאַנד, מינסק 1932.

3. אומדרייען. אַרומדרייען. און ער האָט נערווען געדרייט און אָפּגעדרייט דאָס קייטל פֿון זייער אויף זיין פֿינגער, ד' ה. זאָלאַ-טאַראָוו, גט ו נ"י 1924, ז' 171.

4. אויפֿפֿענען, היפּוך פֿון פֿאַרדרייען. אַ דעם קראָן, עס זאָל רינען וואַסער. ווען מע וואַשט זיך פֿון אַ האַנטפֿאַס, מוז מען אַלע ווילע פֿאַרדרייען און אַ, די וואַסער זאָל קומען... דורך איינע מענטשלעכע קראַפֿט, אומ אַיבז, הרב אברהם דאָנצ'יג, בית אברהם, ווילנע 1865. "מע האָט יענע נאכט גיט אָפּ געדרייט קיין איין שלעסל", פֿערלאַוו, פֿאַר 1969 XI 16.

5. אַראָפּדרייען אָן אַבֿר, אַ דעם קאַפּ. "דעם האַלדז דריי איך דיר אָפּ און וואַרף אַראָפּ פֿון דער הייך אויפֿן מיסט", פֿרץ, דראַמי שריפט. "כאַפּ דעם פֿויגל אָן ביי דער האַלדז און דריי אים דעם קאַפּ אָפּ... טויזענד אונד איין טאָג, וואַרשע 1839... ווי אַ טכויך כאַפּט זיך אַרײַן אַ שטבּן מיט ערפֿות און דרייט זיי געבעד אָפּ די קעפּ", ממוט, קליאַטשע. אַ דעם קאַפּ = פֿאַרטומלען, פֿאַרפֿירן. "פֿון האַבן צו טאָן מיט טויונט וויבער קאָן מען זיך אַפֿילו אויסלערנען דעם רוז אַ קאַפּ אַ", י"ל איבז, נתן החכם, אָדעס 1884. "דרייען, אויס-דרייען, אַרײַנדרייען, פֿאַרדרייען און אַ יענעם דעם קאַפּ — דאָס מהיכא-תיחי", שע, קליינע מענטשעלעך... אַ דעם שוואַרצאַר דעם קאַפּ = א) פֿאַרטומלען, פֿאַרפֿירן אַ פֿאַלשן מענטש; ב) אויפֿטאָן אַ סך, זיין אַ בריה. אַ עמעצן די נאָז — אים אַ דריי טאָן פֿאַר דער נאָז. אַ די נאָז — זיך אָפּקערן פֿון עפעס מיט גאווה, אויסדרייקנדיק אומצופֿרידנקייט, ביטול. אַ די נאָז פֿון יידיש. "האַבן אייניקע אָפּגעדרייט דעם נאָז... פֿון נאַציאָנאַל-קול-טורעלער אויסגאַמיע", [בונד] צו דער נאַציאָ-נאַלער פֿראַגע, זשענעוו 1905.

6. אָפּקערן. "די רעדער האַבן זיך אָנגעהויבן צו רירן, דאָס שייף האָט אָנגעהויבן אָפּצודרייען די נאָז פֿון ברעג", יאָפּאָל, 1888, № 14-13, בינלאַנג. "באַדאַרפֿט די אויגן אַ פֿון מאַנומענט און איך האָב ווידער דערווען דעם פֿאַטע אָן אַ קאַפּ", טעג, פֿון רוסלאַנד — צעבראַכענע זילן, וואַרשע 1920, ז' 23.

7. אַרפּישן דרייענדיק, אַ אַ צוויגל פֿון שטאַם. "ווערט דערלאַנגט אַ גרויסע שיסל מיט בראַטן און יעדער דרייט אָפּ אַ שטיק דערפֿון... מיט די הוילע הענט, אומד, דער ברטנורה, ווילנע 1877.

8. אַראָפּקריגן פֿון פֿריזן. גיט דערצאָלן, אָפּ דינגען. אַ אַ קערבל פֿון פֿריזן. "לשט לאָזן זיך הינט טאַקע גוט באַצאָלן, און אַפֿשר וועל איך אים קאַנען אַ הונדערטער", יאָפּאָל, 1888, № 10, בינלאַנג.

9. טאָן, דורכפֿירן עפעס אויף אַ קונציקן, געדרייטן אויפֿן. אַ אַ ליגן מיט אַ קנאַק, אַז ער האָט חשק, דרייט ער אויך אָפּ אַ געילה", קמ, 1868, № 15.

10. ווי גיט איז דורכלעבן, דורכקומען. אַזוי וועט ער שוין אַ סיגנצע לעבן.

11. אוטוו. (וועגן ווינט) אַ לענגערע צייט זיך דרייען. "גו, אַ וועטער, ס'וועט שוין אַט אַזוי אַ די ערשטע העלפֿט אַפֿריל", ה. דאָביז, זב בירעבידזשאַן, מאַסקווע 1936, ז' 112.

מיט זיך — זיך אַן אין אַ זיט. זיך אַ דעם קאַפּ זוכנדיק. "די נאַטור... זי דרייט זיך קיינמאַל גיט אָפּ אָן אַ זיט און האָט גיט קיין טעות", בלעטער, № 21. "איך דריי מיך אָפּ פֿון אַלקער-טיר און באַמי מיך צו טראַכטן וועגן לערנען", פֿרץ, אַ יונגן שרייבערס חנופה. זנג. "עכץ. ענייש. ער (יין, קע). ערני.

אָפּדרייבן(נ)ען — אוטוו. (כנע) אָפּ, ~ גע-דרייבן(נ)עט. אָפּשלאָפֿן, אָפּדרימלען (מיט ביטול). אַ אַ גאַנצן זומערדיקן טאָג.

אָפּדריילן — טרוו. דריל אָפּ, ~ געדריילט. 99: ~ דרילעווען. דזוו אויסדריילן. פֿאַרענדיקן דרילן. מאַכן אַ לאַך (לעכל) מיט אַ דריל.

אָפּדרימלען — אוטוו. ימל אָפּ, ~ געדרימלט. 99: ~ דרעמלען. 1. פֿאַרענדיקן דרימלען. שלאָפֿן מיט אַ ליכטן שלאָפֿן. אַ אויפֿן פֿאַטער שטול און ווידער זיך אַ כאַפּ טאָן צו דער אַרבעט. 2. דרימלען אַ לענגערע צייט. "ביכער אין פֿראַכט-אַנבאַנדן... וואָס טוען גאַרנישט אין זייער לעבן, דרימלען אָפּ טעג און נעכט אין די ריכע שאַפֿעס", הערש לייב קאַזשבער, קאַזיאַנע גימנאַזיע, טשערנאָוויץ 1927. "ענייש.

אָפּדרינגען — טרוו. דרינג אָפּ, ~ געדורנגען. 1. מאַכן אַ לאַגישן אויספֿיר, דערוקציע. אָפּ לערנען. "מע דאַרף דערפֿון אַ אָן אויך אַ צווייט מאָל וועט געשען דאָס אייגענע", אויב מען קען עפעס אַ דערפֿון אויף יידיש, דאָס איז עס די שטעלונג פֿון דעם ליטווישן דיאַלעקט, וועלכער ווערט געמאַכט אַלס יסוד פֿאַר אונדזער אַלגעמיינעם יידיש", מ. א. הערבערט, דאָס נייט לעבען, נ"י, אַפֿריל 1913. 2. קומען צו אָן אויספֿיר אויפֿן סמך פֿון אַ פּסוק, אַ מימרא. אַ פֿון דעם פּסוק אָן משיח דאַרף באַלו קומען. 3. צונעמען דורך דריקן. "וויא איז צו שריבֿן איבר ישראל דיא דא... [מאן]כין אן רירן איין הויז אן אַנדן אויב איין פֿעלד אן אַנדן, כלומר זיא דרינגן דען עני דש הויז אָב וואַש ער צווישן זיא האַט", סהמ, ישעיה, ה, 8. "ענייש.

אָפּדרייבן(ד)זשען — טרוו. (ד)זשע אָפּ, ~ גע-דרייבן(ד)זשעט. אָפּרימלען, אָפּשפּילן שלעכט,

אומהאַרמאַניש. אַ וואַלס אויפֿן צעפֿאַרענעם קלאַוויר. "עכץ. ענייש.

אָפּדרייבן(נ)ען — טרוו. קע אויס, ~ געדרייבן(נ)עט. אָפּשפּירען מיט שמוץ. אַ עמעצן ווי אַ חויר. "עכץ. ענייש.

אָפּדרייפֿען — טרוו. פֿע אָפּ, ~ געדרייפֿעט. מאַכן וויער ברודיק, אַ די מלבושים, די צימערן. מיט זיך — אַ זיך פֿון קאַפּ ביז די פֿיס.

אָפּדרייקן — טרוו. דריק אָפּ, ~ געדרייקט. פֿרגל: אָפּדריקן. 1. שטאַרק צודריקן, אַנזקוועטשן. "אַז עס פֿעלט אויף חיונה דריקט עס אָפּ די כהונה" [= אַרעמקייט מאַכט בטל דעם יחוס-דיקן אָפּשטאַם], שוו. אַ די גאַל (דאָס האַרץ) — פֿאַרשאַפֿן קלעמעניש, פֿאַרדראַס. "וואַילטאַג דריקט אויך אַמאַל דאָס האַרץ אָפּ", שוו. "אַזא חסיד הייסט נאָר אַ פֿרעסער, אַ קל, אַט אַזא חסיד דריקט אונדז אָפּ די גאַל", טעיאַטאַר. "דו מיינסט אַז ס'איז אַן עבֿירה, אויב מע קען מאַנסלעכט אַ די הערצערז", ווינט, קנאה און תאוה, ז' 22.

2. אַינדריקן, אַינפֿרעסן. אַ אַ צייכענונג. "... די לוב איזט צו דעם לעבנדיגן גאַט... וויא גרוש זינה זיין וואונד, אַלי מענשן איר גשטאַלט האָט ער מיט איין חותם אָב גיטריקט, אונד דאָך יעדווערדעם איין אַנדרי צורה געבן", הבחור חנוך סג"ל מפרנקפורט דמיין איבז, אגדת בעלי חיים, הענא, תע"ג. "איין מאָל האָט מען געפֿונען אין דעם שיפֿערשטיין אַ פֿויגל... די פֿאַרמע פֿון אים איז געבליבן ריכטיק אָפּגעדריקט אויף דעם שטיין", בלעטער, № 21. 3. אַראָפּדריקן. אַ פֿון פֿריזן, קויפֿן (פֿאַר) וועלעלער.

מיט זיך — די פֿאַרמע קען גרינג זיך אַ. (גימנאַסטישער ט) אַ זיך — טיף אַנזאַטעמען און אויסאַטעמען. "אין יענע צייטן... וואַר איינע שאַנדע דאָס איין אַדלמאַן זאָל קענען שריבֿן... זיין התימה וואַר נור איינע אַ פֿון זינער האַנט וואָס וואַר פֿריער באַשמירט מיט טינט אויף דעם פּאַפֿיר", אומד, זי שיינע מינקע, ווילנע 1866. "עכץ. ענייש. ער (יין, קע).

אָפּדריעל(י)עווען — דזוו אויסדרעל(י)ווען, ← 218.

אָפּדרימלען — דזוו אָפּדרימלען. "דרעמלט אָפּ דאָס שטעטלע אַ לאַנגן זומערדיקן טאָג", פּמ, דאָר אויס — דאָר איין, כאַראַקאָוו 1929. "ענייש.

אָפּדריעפּטשען — טשע אָפּ, ~ געדריעפּטשעט. טרוו — אָפּזאָגן עפעס אומקלאַר. "כ'האָב גיט פֿאַרשטאַנען וואָס ער האָט אָפּגעדרעפּטשעט". אוטוו — גיין פּאַמעלעך, שווער, מיט קורצע טריט. "אַזוי וועט ער שוין אַ ביז ער וועט אַנקומען".

אָפּדריקעסלען — טרוו. סל אָפּ, ~ געדריקעסלט. אָפּטאַקן. [דער גוטער טאַקער] מיט זיך אַ אַקוראַט קען גיט אויפֿקומען קעגן די פֿוטשער

וואָס נעמען אַ דריטל פּרײַז, ארז, קמ, 1867, № 32.

אָפּהאַלען — טרוה. דרעס אָפּ, ~ געדראָשן (~ געדערשט). פֿאַרענדיקן דרעשן. „האַט גע' האַלטן אין איין דערצײלן וועגן זײער ווײן, וואָס זײ האָבן שוין אָפּגעדראַשן“, נאַטע לוריע, דער לעצטער אינדיזידוואַל, קינעו 1939.

אָפּהאַלען(ע)ן — טרוה. דרשן, (דרשע) אָפּ, ~ געדערשט (~ דרשעט). פֿאַרענדיקן דרשע(ע)ן. „עס פֿאַרשטייט זיך, אַז מיט אַ מעמאַראַנדום און מיט אַ קאָמיטעט, וואָס דרשנט אָפּ זײן דרשה און גײט אַראָפּ פֿון בימה קאָן זיך די ייִדישע אַרבעטערשאַפֿט ניט באַנוגענען“, זשיט און, נײַ 1919, ז' 201. עניש.

אָפּהאַלען — אַקוזאַ. האָב אָפּ, ~ געהאַט. 1. פֿאַרענדיקן דעם פּראָצעס פֿון געבערן. „זי גײט שוין דעם צווייטן מעתלעך צו קינד און קען ניט אָ“ „בײַ איר איז שוין אַרויס דער פענקער וואָס נעבן געבורט־אַרט. — ליג, באַלד וועסטו אָ“, ה. קאַמענטעצקי איבז, מ. גאַרקי, אויסדערװײלטע דערצײלונגען, מינסק, 1938. „די געווינענדיקן האָט די געבורט־סײַען באַקומען מיטאַמאַל און אָפּגעהאַט גיך“, חג, טמו, 1965, ז' 22.

2. געבערן. געבן געבורט (בשטעם): בסוד פטור ווערן דערבײַ. „איצט דאַרף זי קומען אין דאַרף אָ און פטור ווערן פֿון דער פֿרוכט“, ריווקי, צוק, פֿעײַ 1937. „חנהלע איז אַוועק אין דאַרף אָ“, זש, טמו, 1963, ז' 10. 3. האָבן אַ צאַל קינדער און אויפֿהערן. „איך קיין עײַך הרע אָפּגעהאַט זײן קינדער... אויסגעכאַוועט און געמאַכט פֿאַר מענטשן, יוסף אַלברט, האַרעפּאַשניקס, לידע 1937.

אָפּהאַלען — אוטוו. אומפֿ. גלס אָפּ, ~ גע' האַגלט. אויפֿהערן האַגלען. ניט האַגלען מער. „עס האָט שוין אָפּגעהאַגלט, די זון וועט באַלד ווידער אויפֿשײַנען“.

אָפּהאַלען — דע אָפּ, ~ געהאַדעט. 99: ~ האַדווען, ~ האַדווען. 1. טרוה. מאַכן עס זאַל אָפּקלען. אָ עמעצן פֿון די עסנס אין דער ביליקער קיך. „אַ גוט פֿלעשל קאַניאַק וועט אים אָ פֿון סאַמאַנאַן“. 2. אומפֿ. אָפּקלען. עס האַדעט אָפּ פֿון מיאוסע רייד, פֿון פֿאַרנאַרמאַישע פֿאַטאַגראַפֿיעס, פֿון פֿאַר־שטונקענע שפּיזן אַזאַוו. אויך מיט זיך. עניש.

אָפּהאַלען — טרוה. דעווע אָפּ, ~ געהאַדע' וועט. 1. אינגאַנצן אויפֿהאַדעווען. אָ די פֿיקערס מיט געוונטע פֿיסקעס. 2. אויפֿ־האַדעווען. אויסהאַדעווען אַ לענגערע צײַט. אָ דעם בײַבאַק בײַ גאַך בר־מצווה. אויך מיט זיך.

אָפּהאַלען — טרוה. זויר אָפּ, ~ (גע)האַוירט. גוט צווען עמעצן. פֿאַדען אַרום עמעצן אַ צײַט. דוּ אויסהאַוירן, — 219. „געווען בײַ אונדן אַ גאַט און מיר האָבן אים אָפּהאַוירט אויפֿן שענסטן אָפֿן“.

אָפּהאַלען — אוטוו. יוע אָפּ, ~ געהאַוועט. אַ לענגערע צײַט אַרומשמיצען און אָפּהאַרעווען.

זיך מען צו פֿאַרדינען (זיך וואַרפֿנדיק פֿון איין מלאַכּה, געשעפֿט צו אַן אַנדער מקור פֿון חיונה). בײַטן איין אַרט אויף אַ צווייטן בײַטם זוכן עפעמערשע גילקן, אָפּדאַכטענישן. אָ אַ טאַג [אַקוואַטיו פֿון צײַט] און ניט פֿאַרדינען קיין גראַשן. „אָפּגעהאַוועט אַ גאַנץ לעבן, איצט — עלנט ווי אַ שטיין“, בערג, באַס דניעפּער, אַ עמעס, ז' 427. „אַ לעבן אָפּגעהאַוועט, אַ וועלט אינגערײַסן פֿאַר די קינדער“, חג טמו, 1962, ז' 12. „האַלב דעם טאַג שוין אָפּגעהאַוועט און דעם וואַרמעס אָפּגעפּראַוועט“, מל, דער באַרג. עניש.

אָפּהאַלען — אוטוו. קע אָפּ, ~ געהאַוועט. אַ לענגערע צײַט האַזקען, בילן — און אויפֿ־הערן. אָ פֿאַר דער טיר אַ גאַנצע שעה, בײַ מע לאַזט אַרײַן אין שטוב. מיט זיך — „האַט דער פּאַסטעך בײַן אַנגעהויבן... דער שרײַבער האַווקעט זיך אָפּ: שרעק ניט די גענודי, י. קיפּניס איבז, ק. גאַרבונאַוו, דאַס איז גײט, קינעו 1930.

אָפּהאַלען — טרוה. טשע אָפּ, ~ געהאַטשעט. אָפּשטעפּען. אָפּשפּילען, אָפּקײַטלען. אָ דאַס טירל פֿון די זאַוועטעס. אָ דאַס פֿערל פֿון קלאַטן. מיט זיך — „איך ווײס ניט ווי מע האַטשעט זיך עס אָפּ פֿון דעם אַנשקעניש“.

אָפּהאַלען — טרוה. טשקע אָפּ, ~ גע' האַטשקעט. אַ לענגערע צײַט וויגן, שאַקלען אַהין און אַהער. אַרויף און אַראָפּ (און אויפֿ־הערן). אָ די קינדער אויפֿן שפּילפּלאַץ. מיט זיך — אָ די פֿאַרנדיק איבער דער אַכט געפּראַרענער בלאַט. עניש.

אָפּהאַלען — אוטוו. ער אָפּ, ~ געהאַל' דערט. אַ לענגערע צײַט האַלדערן ווי אַן אינדיק און (אָדער) אויפֿהערן צו האַלדערן. אָ און אַרומשפּרינגן איבערן הויף ווי דער גרעס' טער יחסן.

אָפּהאַלען — דער, זי. 1. אַקט אָדער רע' וולטאַט פֿון אָפּהאַלטן (זיך). פּלוצעמדיקער אָ. אַן אָ וואָס ברענגט צום באַטראַכטן זיך. „האַט ער צעשטעלט האַרמאַטן אומעטום, וואו נאַר עס איז פֿאַראַן אַן אָ פֿאַר זײן שיף“, מלה לידער, נײַ 1934, ז' 16. „אַ שפּולקע) אין אַן עלעקטרישן אָפּאַראַט. 2. סיבה פֿון אָפּהאַלטן (זיך). אַן איבער מאַראַלישע טעמים. „בײַ מיר איז עס קיין אָ ניט“. 3. מכוּל, שטער, מניעה. „קיין שום אָ וועט ניט זײן, ווען מע וועט דאַרפֿן אונטערשטעלן אַ פּליציע“. „פֿאַר השּׁמִית־בֶּרֶךְ איז ניטאָ קיין אָ צו העלפֿן מיר“, תּפֿילה ותּחנה ללײַ בעומר, ירושלים תרפּ״ו. „בײַ אַ געוויסן טײל חסידים איז געווען אַן אָ [צו] פֿאַרן אין די קאַלאַניעס, ווייל זײ וועלן הערן וועט פֿון ליובאַוויטש“, לזב, נײַ, תּשׁי״ז, ריא. „אויב זײ וועלן בליבן בײַ די אַלטע מעטאַדן... וועט זײער הילף זײן מער אַן אָ איידער אַ ווירקלעכער אַנטרעב

פֿאַר דער באַוועגונג“, זשיט א, נײַ, 1919, ז' 187. 4. אָפּשטעל. פּסקה. צײַטווייליקער איבעררייס. אַרבעטן אָן אָ אַ גאַנצן טאַג. גלייבן אָן אַן אָ. „אַז דער שלײַמל נעמט די אייבער־האַנט, ווײסן שוין צרות גאַריט פֿון קיין אָ“, יטק, שליח און אומוועג, ז' 223. „די פּרײַזן אויף מגרשים וואַקסן, אָבער ערגעץ דאַרף זײן אַן אָ“, אפּא, טמו, 1965, ז' 1. 5. אינהיביציע, 'העמוג' ווי אַ פּסיכאָלאָגישער טי.

אָפּהאַלען — די, יען. 1. פּראָצעס אָדער רעוולוטאַט פֿון אָפּהאַלטן (זיך). „די אָ בײַטם דורכפֿירן דעם פּלאַן האָט געבראַכט אַ סך הײַקות“, אורח פֿאַרטישטש 'מעצ'ר' (שמואל א, יד, ז' 6) — אָ. 2. דוּ אָפּהאַלט, בב 43. תּי פֿאַרטישטש 'מעצ'ר' — אָפּהאַלט. „דער טויט האָט קיין אָ ניט“, דרפי עולם, ווילנע 1866.

אָפּהאַלען — טרוה. האַלט אָפּ, ~ געהאַלטן. 1. Mhd: ab(e)-halten. צוריקהאַלטן עמעצן פֿון טאַן עפעס. ניט דעלאָן אַז עמעצער זאַל עפעס טאַן. אָ עמעצן פֿון עפעס אין די רעכטע געדריכטע, אינמיטן דערינען. אָ פֿון פֿיל בײַן. אָ פֿון עבירות. אָ פֿון ליכטוויניקע אונטער־נעמונגען. די סכּנות האַלטן ניט אָפּ פֿון פֿאַרן דורכן וואַלד. „קיין מענטש האָט קענין פֿון אָפּהאַלטן“, גה, ז' 76. „מײַן פֿאַטער וועט מיך געוויס נישט אָ פֿון דעם מענטש, וועלכן ער האָט דאַס לעבן פֿון זײן קינד צו פֿאַרדאַנקען“, איבז הניץ, שולמית... לובלין 1875, ז' 28. „דאַס האַלט אָבער קײנעם ניט אָפּ פֿון צו פֿאַרן קיין קעווי, שע, פּונײַס יאָריד וו, ז' 229. „דער גלח וויל אַראָפּשפּרינגען אין פֿולן גאַנג [פֿון באַן], דער יוד האַלט אים אָפּ, לייב יפה, אין גאַפּ, 1948, № 11. „ער וועט פּרוּוון אָ אין קאַמיטעט בײַדע צדדים פֿון עקסטרעמען“, בערג, באַס דניעפּער, אַ עמעס, ז' 314. „צו וועמען לויפֿט זי דאַס? איך מוז איר אָ אין מיטן וועג“, טג, שטיגע טרוימען, וואַרשע 1909, ז' 46. „וואָס קאָן אַזאַ מויד אָ זי“, באש, פֿאַר, 1967, ז' 18.

2. שטערן עפעס דורכצופֿירן. „די ליבשאַפֿט צו די קינדער האַלט אים אָפּ (פֿון) צו פֿאַרלאָזן די היים“. „יראה און אַהבה ווערן גערעכנט אַלס צוויי מצוות... און איינע האַלט ניט אָפּ די צווייטע“, תּנײַא, נז. „קיין זאַך קען אים ניט אָ... קרעקונגען, אומדאַנק“, ארז, קמ, 1867, № 16. „נאָך מער פֿון אַלע זאַכן וואָס האַלט די יידן אָפּ... צו ווערן אַליין פֿאַר זיך אַן אומה, איז דאַס די אַלע צרות... ממוס, אַ סגולה... 9. „סחיות גײט אים אויס מיט צולויפֿן מיט די קינדער... נאַר עפעס אַן עקשנות, אַ זײַטיקער כוח... האַלט אים אָפּ לאַזט אים נישט צו“, יז, די ברידער אַשכּנזי, גײ, ז' 36. „אים האַלט ניט אָפּ דאַס פֿרישע קאַלטע ווינטל וואָס פֿאַרכאַפט באַלד זײן אַטעם“, יטק, שליח און אומוועג, תּ״א 1964, ז' 281.

3. אָפּשטעלן עמעצן. אָ דעם שונא (אַנ' פֿאַלער, אַרנדינגער). אָ דעם צוריקטריט (דעם פֿאַרויסמאַרש). דער באַפֿעל אָפּצוהאַלטן דעם

פֿיננ. בשום אופן ניט קענען אַ די פֿערד וואָס לויפֿן באַרג־אַראַפּ. [פורש] האט זיא אב גהאלטן דו זיא ניט נאך גיאגט האבן דיא שאר פֿון מדי״, מ. מ. יוס״פֿון אמשט 1743, ד/ב. זייער גאַנצע גבורה איז נאָר רודף צו זיין זייערע אייגענע ברידער... אָבער אָפּצור האַלטן אַ שוואַ פֿון כללי־ישראל דאָס ווילן זיי ניט און קענען ניט, אמד, דער גלגול, וואַרשע 1867. „די טיפֿע אוצרות האַלטן זיי ניט אָפּ, זיי שווימען און לאָזן זיך אַהין אַראַפּ“, ממוס, שײר, 54.

4. אָפּשטעלן עפעס. האַמעווען. אַ די דעם שטראַם. אַ די שיסערע. אַ די ספּאַרט־פּאַר־מעסטונג. אַ אַ מגפּה. דער אורח פֿאַרטשיטט זיפּלא גשם׳ (בראשית, ה, 2) „אָפּגעהאַלטן [תי: פֿאַרהאַלטן געוואָרן]“. „די פּאַסאַל־בלעטער לאָזן זיך אַראַפּ אַוונט צייט... באַדעקן זיי זיך ניט אַזוי פּיל מיט נאַכט־טוי און דאָס אויס־הויכן ווערט ניט אָפּגעהאַלטן“. ז. האַכבערג אײבז. אָטאַ שמייל, געוויקס, מאַסקווע 1920, ז׳ 57. „נישט אָפּצוהאַלטן דאָס לעבן, נישט אָפּ צוהאַלטן די הונדערטער וועגעלעך מיט די קינדער, טעג, מינע זיבן יאָר אין תּל־א־ב, ז׳ 103.

5. ניט דערלאָזן צו פֿונקציאָנירן. אַ די האַנט פֿון דערלאַנגען דעם אמתן קלאַפּ. „ווי אַן איינערנע האַנט האַט מיר מיין מונד אָפּגעהאַלטן... ניט געקענט קיין וואָרט ריידין“. אַלטער נגרינסקי, אַ חתן אויף אויסצאַהלין, קעשענעוו 1886, ז׳ 15. „פֿון אוממעכט האַט ער זיין האַנט אָפּגעהאַלטן“, מב״ם, הוגה דעות וו, ווילנע 1912, ז׳ 14. „אויף אַ רגע אַ וויש געטאַן... איבער דעם שטערן, אַזוי ווי זאָל וועלן אַ איר מוח נישט אַרויסצוברענגען קיין שום מחשבה“, ד. י. זילבערבוש, שטרעכאלעך... ווין 1916, ז׳ 82. אַ אַ מאַשין. „דער ווינט האַט זיך גע־לייגט און עס האַט אָפּגעהאַלטן די מיל״.

6. ניט דערלאָזן צו עפעס. אַ פֿון אָנהייבן רייכערן. אַ פֿון צו שטאַרק זיך אַנשטרענגען. אַ פֿון אויסגעבן צו פּיל געלט. „דעם פֿאַטר איז מער אן גילעגן אן זיין קינד אַן אן זיך זעבלט... אַלי שאַרן פֿון אים אָב צו האַלטן“, חה, אמשט 1716, מד/ב. „זיי [די קינדער] ניט געוויינען צו נאַשן און אַ פֿון שטאַרק גע־טראַנקען...“, מסדר אגרת אָדער איין נביער ב״ש, וואַרשע 1858, ז׳ 28. „פֿון די שרעקלעכע היץ... אין פֿון די פּיל טאַבעק וואָס זיי רויכן האַלט זיי אָפּ פֿון פּיל עסן און פֿון טרינקען שטאַרקע משקאות“, אמד, מסע מצרים, ווילנע 1863.

7. פֿאַרהאַלטן. אַ די דעם גאַסט ביז שפעט אין דער נאַכט. אַ אַ חזן (אַ מגיד) אויף נאָך אַ שבת אין שטעטל. אַ די דעם חשוּבן אורה אויף נאָך עטלעכע טעג. „וואָס קאָן דאָס זיין, עפעס דער בעלה־בית זאָל אַ ביז זיך אַ מענטשן... און מכבד זיין, ג. י. ראוויטש, ריב־משפּחה, ווילנע 1865, ז׳ 54. „סאַלטשע האַט אים מער נישט אָפּגעהאַלטן, זי האַט אויסגעווען זייער מיד“, ספ, סודות, ז׳ 41. „ענדלעך האַט דער רב־

געפֿונען ביז זיך דעם סאַוועסט, נאָר אַ אים ביז זיך האַט דער רב־ניט געוואַלט“, י. גוידא, דער סאַוועסט איז פֿערפֿאַלעט, ווילנע 1894, ז׳ 22. „זייער צייט ווען ער דאַרף אויף נקבים גדולים אָדער נקבים קטנים זאָל ער ניט אַ“, י. ל. יאַסעלאָוויץ, תּוכחת מוסר, ווילנע תּרל״ו, יב. „א יינגלעך אַ חזן... האַט אָפּגעהאַלטן אַ בית־מדרש מיט גבירים ביז האַלב איינס אַזיי־גר“, בלעטער, № 19.

8. האַלטן אַ לאַנגע צייט. בלייבן אין דעם זעלביקן מצבֿ. נעמען אַ בוך אין ביבליאָטעק און עס אַ חדשים־לאַנג... ווילסטו וויסן וויפּל חדשים דו זאָלסט דאָס געלט אַ כּדי דער סוחר זאָל דיר ניט דאַרפֿן געבן קיין פּראַצענט, לובין גאָלדין בערג מבאַקאַרעשט, פּעת במא־הלב, מלאכת מחשבת, באַרידישעו [סודלקאַו?], תקפ״ח. „דער וואַסער פֿלעגט אין דיוע מאַנאַטן ביז אַ העלפֿט פֿון מיין בערגל שטיגן און פֿלעגט אַזוי אַפֿט אַ אייניקע טעג“, אמד, מעוו היס, ווילנע 1864.

9. אָפּלייגן. אָפּצווען אויף שפעטער. אַ די דאָס אונטערשרייבן דעם קאַנטראַקט. אַ די נסיעה קיין ארץ־ישראל ביז פּסח־צייט. אַ די דאָס דרוקן דעם ספֿר. „ושכירות אונד אנדערע אינקינפֿטי ממנו אב צו האַלטן משך הזמן דאָס ער אָב געזעצט איין“, תקנות הקהלה בקהל קודש אשכ־נזים דבהכ״נ הגדולה בלונדון, תקנ״א. „וואָס איז עס פֿאַר אַ אַנג אונדו אַ מיט אַ מעשה לאַנג“, ממוס, יודל, ז׳ 122. „דער רבי זאָל לעבן האַט דעם מלאך־המית אָפּגעהאַלטן אַ גאַנצן טאַג, יד, אבן גפֿן. „אַז מע וועט דאַרפֿן אַ טרעוואַגע מאַכן... וועט ער [דער מלך] הייסן אַ פֿרענע גיין מנחה אָפּדאווענען“, פּלא, המדבר בצדקה, וואַרשע תּרנ״ב, ז׳ 8. „דער סענאַט האַט אָפּגעהאַלטן זיין צושטים לאַנגע חדשים“, בצג, סוז 1967 VI 24.

10. מעכבֿ זיין. ווערן אַ מניעה. אַ די דאָס לייצען אין שול. „קלאַנט געפֿער אויף... די יונגאַטשעס וואָס טוען משיח אַ“, פ. א. ר. דער אַרימאָ, וואַרשע 1879, פו. „מיט זייער ניט ענפֿערן אַמן האַבן זיי מיר פֿאַרלאָזן און אָפּ געהאַלטן די השפּעה וואָס קומט אַרויס פֿון מקור מים חיים“, נוצ וו, צב/א. „עס איז ניטאָ קיין זאָך וואָס האַלט אָפּ תּשובֿה“, תּניא, קצב. „קיין זאָך אין דער וועלט קאָן דיר ניט אַ פֿון דער יראה פֿאַר מיר“, שלמ אַנאַטסקי, ספֿר עקדת יצחק, וואַרשע תּרע״ב, ז׳ 35.

11. ברעכן אַ געוואוינהייט. אַ פֿון רייכערן אויף די עלטערע יאָרן. אַ פֿון ביטערן טראַפֿן. „פֿון זיין באַרעדעוודיקייט וועט אים קיינער ניט אַ“. „ווי ער ווערט אין אַנפֿאַנג דערצו [צו דער ברוסט] געוואוינט, איז נאָכדעם זייער שווער אים [דעם יונג] דערפֿון אָפּצוהאַלטן“, מלכה בערלאַנט, די גליקליכע מוסער, ווילנע 1836, ז׳ 26.

12. פּראַווען, אָפּריכטן. אָפּהיטן. דורכפֿירן עפעס וואָס בינדט זיך מיט אַ צערעמאָניאַל, מיט ספּעצ דינים, וואָס איז לויט אינגעשטעלטע מנהגים. אַ די דעם סדר. אַ חצות. אַ די דעם יאַרצייט.

אַ אַן אַזכרה. אַ שבת אונטערוועגס. אַ אַ יום־טובֿ צווישן פֿרעמדע לייט. „האַבן זיי דעם שבוּעות אָפּגעהאַלטן לוסטיק און פֿריילעך, אַזוי ווי גאַט האַט געבאַטן“, ספורי מעשיות, איבער־געזעצט פֿון לשון הקודש, לעמבערג 1881. „וועל איך מאַרגן אין בית־המדרש אינגערעפֿן צום געבעט מיין יאַרהייט אָפּצוהאַלטן“, ל. פּיחטענשטיין, תּיקון לייבאַלע, לעמבערג 1894, ז׳ 19. „דו מוזסט אַנפֿאַנגען אָפּצוהאַלטן תּעניתים ווי מיר... אַלטע הונגער־לידער, אמתע דינער פֿון הייליקע מווע“, דער לאַנד חכמ, נ״י 1894 № 10. „דערנאָך ערשט איז ער געלם געוואָרן, אָפּגעהאַלטן אַ פֿאַר יאָר גלות און איז נתגלה געוואָרן אין ביאַלע, פּראַ, צווישן צוויי בערג. „אָוועק צום רבּין אַהיים אויף קידוש און אַ ביז אים שבת“, מ. רבֿקין, דער וועליזשער בלוט־בלבול, ווילנע 1914, ז׳ 170.

13. דורכפֿירן. דערגרייכן. צוזאַמען מיט אַ טובֿ שאַפֿט אַן אויסדרוק (געוויינטלעך אַ גאַנצן פֿאַרשפּרייטן). אַ אַ נצחון (זיג). אַ אַ ויכוח (דעבאַטע). אַ אַ זיכונג (פֿאַר־זאַמלונג, פֿאַלקס־פֿאַרזאַמלונג, מיטינג, אסיפה, באַראַטונג, קאַנפֿערענץ, צוזאַמענפֿאַרן). אַ אַ דרשה (רעדע, באַריכט, לעקציע). אַ אַ די־תּורה (אַ משפּט). אַ אַ קאַנסיליום. אַ אַ עקזאַמען (פּראַבע). אַ אַ יום־טובֿ (שמחה, באַנקעט, סעודה). „בפֿרט אין אַ קרעטשמע... קען איך מיר אַ אַ חתונה אויך“, לאַנזאָר, נבער בש, ווילנע 1844, ז׳ 99.

אָפּהאַלטן זיך — דפּו. אַ זיך פֿון טאָן (ריידן, ניצן אַזוי). אַ זיך פֿון שטימען. אַ זיך פֿון עסן צו פּיל (פֿון פֿאַרגעניגנס, תּענוגים). אַ זיך פֿון אַ נאַטירלעכן באַדאַרף. „ווען ער דאַרף נקבים גדולים אָדער נקבים קטנים זאָל ער זיך ניט אַ“, י. ל. יאַסעלאָוויץ, תּוכחת מוסר, ווילנע תּרל״ו. זיך אַ אויף אַ ווילע ביז עמעצן. „דר מענטש וואָס איז זיני נאָטוהר דער היצט אוי גלושט האַט עבירות צו טהון אונד הלטיט זיך דאָך אָב דאַפֿן, אויף דיוע האַבין אונזר חכמים גואַנט: לפֿום צערא אַגרא“, יורה דעה, פּירודא תקנ״א. „מע זאָל זיך אַ ווי ווייט מע קען נאָר דאָס מע זאָל זיך ניט אינגאַסטירן ביז דעם אַנדערן“, אמד, הלכות דרן ארץ, ווילנע 1871. „אַז דו וועסט זען זיך פֿון שוואַס אייזל אונטער זיין משא, זאָלסטו זיך אַ פֿון איבער־לאָזן צו אים, תּי, שמות, כג, 5. פֿאַר זיי לוינט מער נישט זיך אַ פֿון צו קוילען“, בערג, אין אַ פֿאַרגעטער שטאַט, בערלין 1922. „וואַנדערנדיק אַזוי פֿון קייזערס פֿאַרטערע... האַט ער זיך לסוף אָפּגעהאַלטן ביז די קליינע פֿאַטאַגראַפֿיעס פֿון זיינע דרפֿ זיין, עוזר וואַר־שאַוסקי, כאַליאַסטער וו, פּאַרזי 1924, ז׳ 30.

אָפּהאַלטעוודיק — אַדי. וואָס האַט די פֿעאיקייט, די מעגלעכקייט אָפּצוהאַלטן פֿון עפעס. אַע רייד. דאָס אַע זיך מיישֿבֿ זיין. יִקייט.

שוחד, מיט הניפה, מיט א טובה. אָ א קנעפל
[עמעצן וואָס האָט א רעגירונג־שטעל, וואָס
טראָגט אַ מונדירן.] אָ דעם ביזן פריץ.

אָפּהאַקען זיך — אוטוו, קזוו. טיע זיך אָפּ,
זיך ~ געהאַטטעט. 20. וורר. 1. לענגער ווי
גערעכנט זיין ביי עמעצן אַ גאַסט. קומען
אויף די צוויי טעג שבועות און אַ זיך אַ האַלבן
זומער. 2. אַפּצאלן מיט גאַסטפּרינדלעכקייט
פאַר גאַסטפּרינדשאַפּט. בלעבט ביי אונדו נאָך
עטלעכע טעג, נישקשה, מיר וועלן זיך אַ ביי
אמד.

אָפּהאַקען טיין — טרוו. זיך אָפּ, געהאַטטעט.
האַטטיק עפעס דורכפירן. פאַרענדיקן אין אַילע־
ניש. אַ די אונטערהאַנדלונגען. אַ די אַפּציעלע
באַנקערטערע. אַ אַ באַזוך. אַ די זאַמלאַרבעט
פאַרן ווערטערבוך. 11.11.

אָפּהאַקען — אוטוו & טרוו. פּע אָפּ, גע־
האַפּעט. 99: ~ האַפּקען, ~ האַפּס(ל)ען.
1. אַפּטאַנצן, אַפּטעניצעלען. אַפּשפּרינגען. אַפּ
טאַנצן שפּרינגענדיק, מיט שפּרינגענישן. אַ מיט
אַלטע פּיס צווישן אַ יונגן עולם. — קומט
טאַנצן! — איך קען ניש דעם נעמע טאַנצן.
נו, וועט איר אים אַזוי. „שוין אַפּגעהאַפּלט
אַלע האַפּסן, א. שמרי. 2. אַ לענגערע צייט
זיצן צווייפּאַרעדייט, אינגעבוירן. אַ ביי דער
מאַשין די בעסטע יונגע יאָרן. אויך מיט
זיך. עניש.

אָפּהאַפּן — אוטוו. האַף אָפּ, געהאַפּט.
אויפּהערן האַפּן. באַזאַלט רביגעלט, זיך
אַפּגענאַרט און אַפּגעהאַפּט. „מע האַפּט אַזוי
לאַנג, ביז מע האַפּט אָפּ.“

אָפּהאַצקען — אוטוו & טרוו. 1. דזוו אָפּ־
האַפּען. 2. אויך מיט זיך. זיך טרייסלען
אַ לענגערע צייט. אַ אין בויד איבער די
הרודעס. אַ ביים רעדל פֿון דער מאַשין. 3. אָפּ
שווינדלען. אָפּשווליקן. „לעמבערגער קאַר
טעטשינקעס האַבן זיך אַפּגעהאַצקעט, י. הע
שעלעט. עניש.

אָפּהאַק — דער, י. אַקט אָדער רעזולטאַט
פֿון אָפּהאַקן. אַן איבערריס אין דער פֿרינד־
שאַפּט, אַן אַ ווי מיט אַ מעסער. טעמפּער
(שאַרפּער) אַ.

11.11 — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט
פֿון אָפּהאַקן. „די כּלה האָט די גאַנצע צייט
געזען אַ צעמישטקייט אין זינע אויגן, אין זינע
אַען און באַזעגונגען אין מיטן רעדן, וויס
ד. יאַ חתן ווערן.“

אָפּהאַקן — טרוו. האַק אָפּ, געהאַקט.
1. ענדגילטיק אַפּקלאַפּן, אַפּטיילן עפעס פֿון אַ
גאַנצקייט מיט אַ האַק אָדער מיט אַן ענלעכן
שאַרפּן מכשיר. אַ צווינגן פֿון שטאַם מיט אַ
האַק. אַ מיט אַ שווערד, מיט אַ האַקמעסער.
„איין ארם מיט אַן אים טון אב האַקן“,
בבאָריוו, 186. „דא האבן זיא אים זיין קאַפּף
אב גהאַקט אונ האבן זיא איין גשטעקט אויף
איין דאָך, מ. מו, שאר, סו/ב. „די הענט די

איביקע, טעמעס ניט שטענדיק אַלצאיינס גע־
שילדערט; פֿאַרקערט, אין אַ פֿון צייט און
קלאַסן־אַנגעהערקייט פֿון שריבער ווערן זיי
געשילדערט פֿאַרשיידן, ד. האַפּטטיי. 9.
שאַמעט, טעאַריע פֿון ליטעראַטור, כאַראַקטאַ
1930.

אָפּהאַנדלונג — די, ען. 1. פּראַצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אָפּהאַנדלען. אַן אַ אַ מציאה.
אַן אַ, אַ משאַומתן, וואָס האָט זיך געלוינט.
2. טראַקטאַט; חקירה. אַנאַליז. אַן אַ פֿון די
צייטרפּראָבלעמען. (פּאַפּולער) וויסנשאַפּטלעכע
אַ. „די באַזונדערע אַען זינען געבויט לויט
קאַנצענטרישן פּרינציפּ, יעדע פֿון זיי שטעלט
מיט זיך פֿאַר... אַ פֿאַרענדיקטן קאַפּיטל“,
ישראל רובינ, דער יונגער מענטש און זיין
אַנטוויקלונג, וואַרשע 1927. „רעאַקציאָנעראַי־
דעאַליסטישע אַען וועגן די קלאַסיקער“, שטערן,
מינסק 1932, № 11-10.

אָפּהאַנדלען — טרוו. דל אָפּ, געהאַנדלט.
1. אָפּדינגען, אָפּקויפּן נאָכן דינגען זיך. פֿאַר־
ענדיקן אַ מסחר. „סיאַזי עקומען סוחרים יידן,
וילן אַ די גאַנצע ליניונט“, קוז, לעמבערג 1875,
ס/ב. „האַט ער פֿאַרלאַנגט, זי זאַל אים געבן
100 רובל. מע האָט מיט אים אַפּגעהאַנדלט פֿאַר
3 רובל“, ייפּעל, 1883, № 11. „איך וועל שוין
אוימגעזאַמט אַנד אונטערקומען, און איך וועל
שוין וויסן דאָ ווי מיט דעם פּויער אַפּצו־
האַנדלען“, ליאַנדאַר, נביער ב"ש, ווילנע 1887,
זי 45. „איז ער אַוועק און האָט אַפּגעהאַנדלט
בחיצינים דאָס גאַנצע ראַמשלי“, שע, מנחם־
מענדל. „אַפּגעהאַנדלט האָט שוין דער אורח פֿאַר
100 רובל“, אמעריקאַנישע גליק, וואַרשע 1895,
זי 7.

2. דורכקומען. באַצאלן מיט געלט אָדער
געבן עפעס וואָס האָט אַ ווערט אין די אויגן
פֿון דעם וואָס קריגט. דורכפירן אַ בישט מיט
אַן אָפּדאַכטעניש פֿאַר איין צד אַז ער איז זייער
לויניק. „קאַנפּסיקירטע סחורות לאַזט זיך אַ,
אַבער נישט ווען מע קאַנפּסיקירט בראַנפֿן“,
גענג פֿון אים דאָס ער לאַזט זיך זיין וועלט
אַזוי וואַלול אַ, אמד, אמדי בינה, ווילנע 1864.
„ווען דער קונה... שוין אַפּגעהאַנדלט האָט...
און עס וואַר אויך בדרך היתר“, מ. הלוי
הרוויץ, ספר פרשת מרדכי, אונגוואַר 1866.
„איך האָב עס ביי אים אַפּגעהאַנדלט, אַ מיטוואַך,
מזינעם אַ טאָג, אים אַפּגעטרעטן“, ממוט, שלמה.
גאַט איז נישט קיין פּריץ, וואָס ער דאַרף
האַבן אונטער זיך פֿאַקטיריים... וואָס זאַלן אַ
פֿאַר געלט טובות ביי אים, ב. בעקערמאַנ, זב,
דער יודישער שפּינגעל, וואַרשע 1895, שפּי 52.
עכץ. עניש. ער (יין קע). ערני.

אָפּהאַנייען — טרוו. זינע אָפּ, געהאַניעט.
„*Uk: відгнати*“ אוקר. אַפּטרעבן. אַ
עמעצן ווי אַ זלידנע פּליג.

אָפּהאַניקן — טרוו. זיך אָפּ, געהאַניקט.
1. אַפּשמירן מיט האַניק. אַ אַ שטיקל שוואַרץ
ברויט. 2. מאַכן עמעצן ווייך, גינציק מיט

אָפּהאַל(י)אָקען — אוטוו. קע אָפּ, גע־
האַל(י)אַקעט. וורר. ריידן, פּלאַפּלען, שמועסן
אַ לענגערע צייט. „פּלעגן רייכערן גראַפּע
מאַכאַרקע ציגאַרן און אַ ביזן גראַען טאַג
אַרזין“, ש. קליטעניק, ווערק און שריבער,
מאַסקווע 1935. מיט זיך — „האַט מען זיך
אַן אַונט [אַקוואַטיוו פֿון צייט] אַפּגעהאַלאַקעט,
מיט וועמען זאַל מען בויען דעם קאַלעקטיוו“,
נאַטע לורייע, דער סטעפּ רופּט, מאַסקווע 1932.
עניש.

אָפּהאַלובען זיך — קזוו. ליובען זיך אַ
לענגערע צייט און אויפּהערן. אַ זיך די (ווי אין
דער) קושוואַך. עניש.

אָפּהאַלמעווען — טרוו. מעווע אָפּ, גע־
האַלמעוועט. אַפּשטעלן, נישט לאַזן זיך ווייטער
באַוועגן אַ ראַד, עפעס מיט רעדער. אַראַפּצו אַ
דאָס האַנטוועגעלע וואָס קנעלט זיך באַרג־
אַראַפּ. פּראַג: אויסהאַלמעווען, 220.

אָפּהאַלעקן — אוטוו & טרוו. וורר. אַפּטומ־
לען, אַפּשרייען מיט ווילדע קולות. אַ ווי
שיכורים. אַ די טענות.

אָפּהאַלצן — טרוו. האַלץ אָפּ, געהאַלצט.
באַדעקן מיט האַלץ. אַרומקלאַפּן מיט האַלץ. אַ
די אונטערשטע העלפּט פֿון די ווענט. אַ
שטייערנע טרעפּ.

אָפּהאַמווען — טרוו. זע אָפּ, געהאַמוועט.
אַפּבורטשען. אַפּברומען. אומקלאַר, (אָדער)
טומלידיק עפעס אַפּכאַפּן. אַ אויף אויסנווייניק
דאָס לידל. אַ די אויסגעלערנטע לעקציע. אַ די
ענטפּערס מיט אַן אַנשטעל אַז מע ווייס עפעס.
עניש.

אָפּהאַמערן — אוטוו & טרוו. ער אָפּ, גע־
האַמערט. 1. קלאַפּן עפעס מיט אַ האַמער אַ
לענגערע צייט. אַ איבערן בלעך און נישט לאַזן
צומאַכן אַן אויג. אַ אין דער טיר. 2. פֿאַר־
ענדיקן קלאַפּן (ווי) מיט אַ האַמער. „די האַנט
אין ווירבלשטורעם האַמערט אָפּ די לעצטע
קלעפּ“, הל, אין שניי. 3. דזוו אויסהאַמערן,
23 ← 221. אַ די שעהן. 4. אַרויסזאָגן
הויך און שטאַרק זאַצן, לאַזונגען. אַ די סקאַר־
באַווע פֿאַרטייאַשע רייד. אַ די אינגעשטעלעטע
וואַל־פּראַפּאַגאַנדע. 11.11.

אָפּהאַנג — דער, ען. 1. אַפּריס. שאַרפּער
משופּעדיקער באַרג־אַראַפּ. שטאַציקער אַראַפּאַל.
פּעלדזיקע אַען אויף דער לינקער זייט טייך. אַ
זאַמדיקער אַ וואָס קען פֿאַרשיטן דעם טאַל. „אַ
דושעט האָט זיך אַנגעשטויסן אַן אַן אַ“. אַ
קלעכדיקער פּלאַץ, טיף באַשאַטנט דורך די
הויכע אַען, וועלכע האַבן אים אַרומגערינגלט
פֿון אַלע זייטן, ר. זעליגמאַן איבז, פּראַספּער
מערימע, קאַרמען, בערלין 1922. „טייל בערג
האַבן זיך אויסגעשטרעקט אין דער נאַענט, די
אַען באַוואַקסן מיט וועלדער ווי מיט גרינע
בערד“, באַש, פּאַר, 1960 X 14.

2. דאָס וואָס הענגט אָפּ פֿון עפעס. אַ פֿון
נייע באַדינגונגען. אין אַ פֿון גוטן ווילן. „ווערן

זיך. "האַב מיר אָפּגעהאַקט מײַן פּרנסה", מענה" לשון אויף טביטש, פֿיררדא תקכ"ו. אַז מע גנבטע אַרויס בײַם פּוילישן שענקער די פֿאַר גראַבענע פֿערדישע פּאַדקעווע פֿון אונטער דער שוועל — ווערט בײַ אים אָפּגעהאַקט די מחיה", מ. דלוגאַטש, וועלט מסורה, וואַרשע 1881, ז' 13.

6. זיך דערווייטערן. ניט האָבן מער קיין שום עסקים. ניט ממשיך זײַן אַ טעטיקייט. אַ מיט דער חבֿרה ליידיקייטערס. אַזוי אויך איין בײַן ווייב, טראַ זיאַ מיט גט פֿון דיר אב הקי"ן, עיון, ס/א.

7. אַפּזאָגן שאַרף, שרײַאק, ניט־טראַכטנדיק, אַ די אַינגעלערנטע לאַזונגען, די אויסגעדראַגטע פּראַפּאָגאַנדע־רייד, אַ אַ (גראַבן) ל י ג ן .

8. לאַזן אין אַ זײַט. ניט נעמען אין באַטראַכט געוויסע צײַפֿערן. אַ די ברוכצאלן און אַלע חשבונות מאַכן מיט די גאַנצע צאָלן. "ווען דו האַסט געהאַט 1524 גרוינעס, האַסטו זײ אָפּגע־ביטן ווילסטו וויסן ווי פֿיל קערבלעך דו זאָלסט נעמען בײַ דעם חלפֿן — זאָלסטו אַ איין אות צו זײַן רעכטער האַנט...". ליבין גאָלדין בערג מבוקאַרעטש..., מלאכת מחשבת, ווילנע 1874, ז' 34.

9. האַקן אַ סך, אַ לענגערע צײַט. גאַנצע חדשים אַ שטיינער. אַ מיטן האַרצן — אַ לאַנגע צײַט הוּסטן. "דער חולה האַט אָפּגעהאַקט (מיטן האַרצן) אַ גאַנצע נאַכט".

מיט זיך — זיך אַ די פֿיס, כסדר לויפֿן צו עמעצן. "יעדע מוראַשקע האַקט זיך אַפּ אַ היפּשע שטיקל בלעטל", איבן, בילדער פֿון טהיער לעבען, ווילנע 1893. "דער שמועס האַקט זיך אַפּ", ממוט, זי אַלטע מעשה". "איי מוז האַבן אַ רובל — ער האַט זיך אָפּגעהאַקט ווי אים וואַלט אַטעם פֿאַרבעטל", אַר. "דער לושן. "דער געלעכטער האַט זיך תּיכף אָפּגעהאַקט", מק. "מוניע דער פֿייגל־הענדלער". "דער מילנער לאַזט פֿלוצלינג אַראַפּ דעם שליוו. דער שטראַם האַקט זיך אַפּ", י. רגלניק, זכרונות.

עכץ. עניש. ער — אַ וואַרצל=אַ. ערײַ.

אָפּהאַרבעטן — אַטוו. באַסט אַפּ, אַ גע־האַרבסט. פֿאַרברענגען דעם האַרבסט. אַ אין שטעטל. אַ ביז איבער אַלע יום־טובֿים צווישן משפּחה.

אָפּהאַרט(עווען) — טרוו. האַרט(עווע) אַפּ,

- 1. געהאַרט(עוועט). האַרט מאַכן. אַ שטאַל.
- 2. פֿאַרהאַרטעווען פֿיזיש. אַ דעם קערפּער. "... פּעסטעט ניט די קינדער. זײ ווערן גע־וואוינט צו רעגן און קעלט, ווערט זײער גוף אָפּגעהאַרטעוועט", רחלע די זינגערין, זשיטאַמיר 1868. 3. מאַכן גיכטיק שטאַרקער, לעבנס־פּעאיקער. "זײער [דער יוגנט] גייסט אַפּ האַרטעווען, ער זאָל ניט דארפֿן זײַן באַשטענדיק אַינגעשנערעוועט און געוויקלט אין קלאַטשע", ארז, קמ 1870, № 20. "ביים דערוואַקסענעם מענטשן וואַס דאַס לעבן האַט אים אָפּגעהאַרטע־וועט אין דער מלחמה מיט אַלערהאַנט אומ־

אַלכסנדר עטהוין מגולי פּולדא, בית ישראל ובֿית הבחירה, אָפּבאַצאָר תּע"ט. "אירי דיקי שטריק אַפּ צו האַקן אונ" דיא אַנקערן פֿון איר שיף אין (נימסוף)...". מחזור ר"ה ו"ו"כ, הומבורג 1721, קסד/א. "מע זאָל די רערן אַ דאַס די יהודים קיין וואַסער זאָלן האָבן", ספר יהודית וספר יודא מכבי, אַמסט תקכ"א. "די סוסלעס... פּלעגן די זאַנגען אָפּצוהאַקן אַקערשט ווי עס האַט זיך אָנגעהויבן קערנער צו מאַכן", אמד, דיא שטאַט הרט, ווילנע 1868. "די קילעכ־דיקייט [פֿון באַרד] קומט פֿון זײַן רגילות — קניען דעם באַרד אין מויל אַ אַ די שפיצן מיט די צײַן", י. גוידאַ, דער נײַער פּראַצענטניק, ווילנע 1893, ז' 71. "אַ האַל ל — אויך: אָנגע־שטרענגטערהייט לערנען מיט שלעכטע תּלמידי דים. "ממורים, אַ וואַך אָפּגעהאַקט האַלן און... אַרויסגעוואַפֿן. אַרויסוואַפֿן זאָל אַיך די צעניאָ־ריקע קדחת", י. דרוקער, קלעזמער, קיעוו 1940, ז' 48. "אַ די שוועלן (סירן) = כסדר, אַפֿט אַרנענקומען און צושטיין מיט אַ בקשה. אַ די שוועלן צו שליסן אַ שותפות. "אין די רבישע היף... האַבן שדכנים... אָפּגעהאַקט די שוועלן און געברענגט שידוכים", ניט, טאָג, 1958, ז' 17.

3. איבעררײַסן שאַרף, פּלוצלינג, מיט אימ־פּעט. איבעררײַסן די פֿאַרבינדונג. אַ אַ שות־פּות. אַ יענעמס רייד. זען ווי אַ דריטער קומט אָן און אַ די אייגענע רייד. אַ אין סאַמע מיטן שמועס. אַ די ווערטען אַ אַלע באַציאונגען ווי מיט אַ האַק, ווי מיט אַ שאַרפֿער שווערד. אַ דעם עלעקטרישן שטראַם. אַ די טעלעפֿאָנישע פֿאַרבינדונג. "דער אַליפּורני... מיט זינגע חכ־מים האַקן אַפּ די אַלע וואַסערן און די ברייגעם וואַס דאַס וואַסער גייט אין שטאַט אַרײַן", אוצר הקודש, זשאַלקעוו 1862, ז' 14. "אייך האַק אַפּ [דעם מאמראַ] און רוף, און בעט אַיך מיטרופֿן: געוונט זאָל זײַן שלובֿ־עליכום", פּריץ, "שלובֿ־עליכום, אַ עמעצן און אים בכיוון דערגייעריקן. "ער האַט זיך אַרויסגערוקט מיט זינע... מסירות... און האַט זיך געהאַלטן פֿאַר אַ וויכטיקן פּאַרשוין. עס פֿלעגט אויסקומען אים אַ", ש. ר. איבן, מ. אַלמינסקי, אין טפּיטע, מאַסקווע 1931.

4. מאַכן אַ פּאָסקה. אָפּשטעלן עפעס. אַ די שפּיל, דעם פֿאַרמעסט. "האַט אַ מאַך געטאַן מיטן האַנט און די קלעזמער האַבן אָפּגעהאַקט", מ. ריבּיקין, דער וועליזשער בלוט־בלבול, ווילנע 1914, ז' 191. "דאַ מוז מען אַ אַ רגע דעם געלויף, איבערראַפֿן דעם אַטעם", בערג, באַס דניפּער, "עמעס", ז' 117. "אַ מיט [פֿון] די ניט־געבעטענע טובֿות. "אַט האַרײַעט שוין, האַקט אַפּ, לאַמיר בעסער ווייטער פֿון אונדזער זאַך שמועסן", גענאַרטע וועלט, 1915, "דער גויר האַט פֿאַרלענדט זינע רייד און אָפּגעהאַקט זינע משלים און שטראַפֿרייד", איבן, בײַהמלד וה־נויר, זשאַלקעוו 1771.

5. שטערן. רואינירן. ליקוידירן. אַ מיט אַ שלעכט געשעפֿט. "פֿון אַ שלעכטן משאַומתן האַקט מען אַפּ", שוון [מע ענדיקט ווי עס לאַזט

זיך ניט האָבן דר ברמט איבן דעני די זאָלן ווערן אָב האַקט", אין שײַן מעטה פֿון קיניג אַרטיש הוף, פֿיררדא, 1781. "ווען אַ מענטש אַ הונט אָן אויער־לעפל אָפּהאַקט און הענגט עס אָן דעם קראַנקן דער דאַס קדחת טוט האַבן, דאַ טוט עס אים העלפֿן צום שטונד", משל הקדמוני, אוסטרהא תקנ"ז. "אין גיהנום וועסטו אויך ניט האָבן רו... די פֿעל וועט מען פֿון דיר אַ", טעיאַטאַר. "אַזוי האַט זיך געפֿירט אַ צײַט, בײַ מע האַט דעם קרוג אָפּגעהאַקט די אויערן", פּריץ. "אין איראַפּע און בײַ אונדז הינטערן אויבן".

פּויל. מע מעג (זאָל, דאַרף) אים אַ הענט און פֿיס פֿאַר אַזאַ שפּילן (אַזאַ אַרבעט אַ). וועסט רירן — וועט מען דיר אַ די הענט. וועסט גיין (לויפֿן) אַהין — וועט מען דיר אַ די פֿיס. מע מעג (זאָל, קען) אים אַ הענט און פֿיס און פֿאַר אַ סאָלדאַט אוועקגעבן [אויך שפּאַ־סיק, גוטמוטיק: פֿאַרדינט אַ גרויסע שטראַף]. אַ דעם קאַפּ — אויך: צונעמען פֿון עמעצן דאַס טײַערסטע. "זײַן בעסטער חבֿר האַט אים אָפּגעהאַקט דעם קאַפּ, צוגענומען פֿון אים זײַן קאַכאַנקע".

אַ די פֿליגל (ען) = א) אָפּשלאַגן דעם מוט, ניט לאַזן זיך רוקן פֿאַרויס (זײַן אַ מאַכער, אַ דעה־זאָגער). "די שוואַרצע גאַלקעס האָבן דעם גבאי אָפּגעהאַקט די פֿליגען", מיט דעם וואַס איר וועט אַפּדרוקן אונדזער בריוו, וועט איר שוין אַ די פֿליגל די וואַס וועלן זיך אָנשטעלן צו שפּילן די מליצ־יושר, קמ, 1866, № 30. "אַז דער מאַן פּאַטשט גוט אויס דאַס ווייב דאַס ערשטע מאַל — הייסט: ער האַט איר אָפּגעהאַקט די פֿליגל", מ. דלוגאַטש, וועלט מסורה, וואַרשע 1881, ז' 13. "מע האַט איר אָפּגעהאַקט די פֿליגל איז זי געוואָרן שטייל", שע, פּנים אַרײַד וו, ז' 50; ב) באַגרענעצן די פֿאַנטאַזיען. "מיטן געבן נאַכצומאַלן האַקט מען אַפּ די קינדער די פֿליגעלען", גאַר אין אַנהייב האַט דאַס אַרנענטערטן שלמהלעס אין דער ישיבֿה אָפּגעהאַקט די פֿליגל פֿון דער פֿריער פּלענזער פּאַנטאַזיע זינער", ממוט, שלמה.

אַ די לונגען, די לעבער, די גאַל מיט דער לעבער — אַזוי שטאַרק שלאַגן ביזן שעדיקן די דערמאָנטע וויכטיקע אַרגאָנען. אַ די נעגל — צונעמען די מעגלכקייט צו טאָן עמעצן שלעכט. אַ די שפיצן פֿון די קאַ־פּעטעס = דו שפּאַסיק, גראַבלעך. אַ די פּאַד־קעוועס און אוועקלאַזן אויף באַניקלע = ער טויג שוין צו קיין זאַך ניט, ער קען שוין קיין נוציקע אַרבעט ניט טאָן [פֿון אַן אַלט פֿערד וואַס קען ניט שלעפֿן מער, נעמט מען אַראַפּ די ניצלעכע פּאַדקעוועס און מע לאַזט עס זיך פּאַשען אויף דער ווייך].

2. איבערהאַקן, איבערשניידן. אונטערהאַקן אָפּשניידן. אָפּטיילן אויף כּלערליי אַופֿנים. אַ די קייט פֿון דער מסורה. "אייך טייטל בוים ווען מן אין אַב האַקט דאַ ווקסט ער ניט ווידר", סהמ, תּהלים, צב, 13. "טיטוס האַט... אַלי אַופּס בעם אונג ווילדי בעם אב האַקן לאַזן", ר

אויפֿן שניבל" אש, תהילים יוד. * דאָס אָרט
וואו עמעצער זיצט (שטייט) = האלטן אין
כבוד, שטענדיק זיין גרייט צוצודינען.

אָפּהויפֿן — טרוה. הויל אָפּ, ~ געהוילט.

ברענגען, אָפּנעמען. *Mhd: ab(e)holen*. אַרכ, דטשמ, נר. אָפּ
גיין אויב וויל זיא אב הוילן ווידר צו מיר", נצו,
ויקרא א/ג. "עטליכ (יחידי גולה) האבן צו
אים גשיקט איין (שליח) דער אים זאל אב הוילן
פֿון דאָרטן", שאר, קמ. "מינע משתולים אויז
גריכט, דו מן מיד האט אב גיהולט צום הוף
פראוויזן [=טורמע־קאָמענדאַנט], יוֹסִיפֿוֹ לִיפֿ־
מָן העלער, כ"י, 'מגלת איכה', 1703. "אָפּנע־
שיקט קיין לעמבערג פֿאַסט־ריכטאָנט, פּדי זיי
צו קענען אָ. . . ווען זי וועט דאָרט זיין", בן
צבֿי, דעם שטנקערס טאַכטער, קראַקע תרע"א.
"קומען צו מיר אַהיים . . . אים [דעם דיפּלאָם]
אָ", יהל, די ערשטע ליבע, ז' 42. אויך מיט
ז' יך — "ווער דאָס קינד אויפֿציען וועט, זאל
אַלע יאָר, ביז דאָס קינד וועט זיבן יאָר אַלט
זיין, אָ הונדערט פֿיאַסטער", איין שיינע וואונד
דערליכע היסטאָריע פֿון דעם אומגליקליכען
עמינדֿ, וואַרשע 1855.

אָפּהויפֿן — טרוה. הויל אָפּ, ~ געהוילט. > הויל,

אָד, >אַלט־שעכיש — *holy*. אָפּדעקן.
מאַכן נאַקעט, הויל. "אויף דעם שלאַכט־פּעלד. . .
האַבן זיי בלוין געוואַרט. . . זיי זאָלן קענען אָ
די געפֿאַלענע", ירחמיאל גרין, באַרג־יוד, וואַר־
שע 1938. "עס האָט דער עולם אָפּגעהוילט די
קעפּ אויפֿן רעגן", יודל יאַפּע, פֿרישע קויכעט,
מאַסקווע 1940. מיט ז' יך — "איר וואונד
האַט זיך אָפּגעהוילט און שמערצט", יודל יאַפּע,
אין קעטל גרוב, מאַסקווע 1929.

אָפּהויפֿן — טרוה. הוי אָפּ, ~ געהויט, ~ גע־

הויען, אַרכ. דטשמ, נר. אָפּהאַקן. ריכלין 8
פֿאַרטישט 'וקצתה' (ד־רים, כה, 12): "דו
זולט אבהון" [תּי: 'זאַלסטו אָפּהאַקן']. מלל
פֿאַרטישט 'וַאֲשִׁיהֶם תגדונו' (ד־רים, ז, 5):
"אפהויאן" [תּי: 'אָפּהאַקן']. . . דאָש האָרן
מואַב איז אָב גיהויאן, דש מיינט דאָש מלכות",
שערטיר, מח, 25. "דא צוג ער אויז זיין שווערס
אויב ער הויאט אב דש הויבט פֿון איינע חזיר",
יוֹסִיפֿוֹ, אַמֶשט 1661, פ. . . שטיין דו מען
אב הויט פֿון דיא זיטן בליבט דאָך איין
שטיין", נצו, יח/א. "פֿריד צו דיר, ריינע נשמה,
דאָס דו ביסט אָפּגעהויען געוואָרן פֿון כּסא
הפֿבור", מענה לשון אויף טיטש, פֿיורדא
תּקכ"ו. "אין שטאַנד מיט זינע גרויסע שווערד,
אַלע קעפּ פֿון מין חיל אָפּצוהויען", מעשה
מג' אַחיס, וואַרשע 1870.

אָפּהויפֿ(ענען) — טרוה. הויף, הויפֿן אָפּ,

~ געהויפֿ(נט). אַראָפּנעמען מיטן הויפֿן, הויפֿן
וויזן. אָ מעל (צוקער) פֿון זאַק, אָ קיכלעך און
געבן די קינדער. "ווען זי האָט פֿון די וואַסער
גענומען מיטן הויפֿן און ער ריבט די הענט צו
רייניקן זיי מיט די וואַסער וואָס ער האָט אָפּ־
געהויפֿט, זענען די [איבערגעבליבענע] וואַסער
אין דער כלי . . . פֿשר צו וואַשן זיך מיט זיי",

~ געהיבלט. פּטרן ציט אויף גישיקע זאַכן
וואָס האָבן ניט קיין גיכטיקן ווערט. אָ אַ
לעבן און שטאַרבן אַ נאַר. אָ די יונגע יאָרן מיט
ספּאַרט. "עניש".

אָפּהויפֿ(ענען) — טרוה. "עווע אָפּ, ~ גע־

הויפֿ(ענען). 1. פֿאַרענדיקן הויפֿען. אָ אַלע
ברעטער. 2. אַראָפּנעמען פֿון האַלץ סטרוש־
קעס, הויפֿלשפּענער מיט דער הילף פֿון אַ הויפֿל.
אָ אַ גאַנצן זאַק סטרושקעס. "ווען, יונגער
און ניט קלאָר, אַז זאַל זיין אין דער גיך קלאָר.
נעם וואָס מע הויפֿט אָפּ פֿון האַלץ . . . און לאַז
אַרצן אין פֿאַס אויף אַ שנור — וועט זיך אויס־
שטיין דורך איין טאַג", איין ביכל וואָס דרינגען
געפֿינט זיך זאַכן טשיקאָוו, שקלאָו תּקני"ה.
"אַ גאַנצן טיש, אַ בעט, אַ טאַבורעט האָט ער
. . . ניט אויסגעאַרבעט. אַ פֿיסל, אַ ווענטל, אַ
ברעטל אָפּגעהויבט", אָד, די דריט טאַקטן.
3. אַראָפּשילן, אַראָפּשניידן מיט אַ הויפֿל. אָ
אַלע שאַרסטיקייטן. "אין אַלע איבעריקע ווענט"
לעך דאַרף מען די קאַנטן שוין נישט אָ שיה",
בער, ז' 64. "אַ ס'פּנים = אָנפֿאַטשן.

4. מאַכן גלאַט, גלאַטיק, אָ דעם באַריכט,
די רעדע, דעם אַרטיקל אַע. "די אַרבעט פֿון די
רעפֿאַרמרטע יידן [איז באַשטאַנען] אין אָ און
אַראָפּנעמען . . . מאַכן גרינגער דעם ייִדישן
עול", קאַר וו, ז' 204. "עכץ". "עניש".
"ער — ניט קיין סטאַליער, נאַר אַן אַיער.
"ערי".

אָפּהויפֿ(ענען) — (ד"ע אָפּ, ~ געהוידעט. 59:

~ הוידען), ~ הוידען זעען. אוטוו —
פֿאַרענדיקן אַרויסברענגען הויכע, צעצויגענע,
רוישיקע קלאָנגען. אָ מיט דער באַסאָווער שטים
און אַוועקגיין. "די מאַשין האָט אָפּגעהוידעט,
אַבער זיך ניט געריט פֿון אַרטי". טרוה —
מיטן אָ עפעס אויסדריקן. "די פֿאַבריק הוידעט
אָפּ דעם אָנהייב פֿון אַרבעטסטאַג". "עניש".

אָפּהויבן — נר. < אָפּהויבן.

אָפּהוידען — טרוה. דע אָפּ, ~ געהוידעט.

וויגן אויף אַ הוידע, הוידלעק, אַ לענגערע ציט
אַדער (און) אויפֿהערן הוידען. אָ די קינדער.
געוויינטלעך מיט ז' יך. "דו האָסט זיך שוין
אָפּגעהוידעט. לאַז אַן אַנדער קינד זיך הוידען".
[אין אוקר ווערט אָ זיך געניצט אויך מיטן ב:
זיך מיינט זיין איבערן זיך שאַקלען בעת אַן
ערנסטן שמועס — "אַז מע האָט זיך אָפּגעהויר
דעט, זאַל גאַט העלפֿן אַז אונדזער החלטה זאַל
זיין צום גוטן"]. "עניש".

אָפּהויך — דער, זן. אַקט פֿון אָפּהויכן. אַ

שוואַכער אָ. "זנג — די, יען. פֿראַצעס
פֿון אָפּהויכן. סיסטעמאַטישע שטויב־אַינג.

אָפּהויכן — טרוה. הויך אָפּ, ~ געהויכט. אָפּ

בלאָזן מיט דער לופֿט וואָס מע אַטעמט אַרויס.
אָ אין דער פֿאַרפֿרויענער שויב אַ רעדעלע.
"די מאַמע הויכט אָפּ דאָס פינגערל וואָס דאָס
קינד האָט פֿאַרקלעמט אין טיר". "זי האָט מיט
דער פֿאַרע פֿון איר מויל אָפּגעהויכט און מיט
אירע נעגל פֿרץ געמאַכט אַ געפֿרויענעם בלוין

שטאַנדן", ממוט, שלמה. [פֿאַגראַם־יתומים]
ווערן אויף אַ באַזונדערן אָפּגעהאַרטעוועט,
וואַכזאַם און מאַנע לעבנספֿעאיק", דר' פֿישל
שניאורסאָן, די קאַטאַסטראַפֿאַלע ציטן און די
וואַקסנדיקע דורות, בערלין. מיט ז' יך —
[דעם קינדס] אַרגאַניזם האָט נאָך ניט באַוווּזן
זיך אָפּצוהאַרטן קעגן די אַרומיקע שעדלעכ־
קייטן", דר' י. אַיפּ, פּנע, פּאַריז 1948, № 1.
אָפּהאַרטונג. "עניש".

אָפּהאַרַכּן — אוטוו & טרוה. האַרן אָפּ, ~ גע־

האַרַכּט. 1. הערן אַ לענגערע ציט. גאַנצע
אָוטטן אָ ראַדיאָ. 2. אויפֿהערן האַרן.
3. אויפֿהערן געהאַרן. "איצטיקע קינדער האָבן
שוין צו צוועלף־דרייצן יאָר אָפּגעהאַרַכּט טאַטע־
מאַמע".

אָפּהאַרן — אוטוו & טרוה. האַר אָפּ, ~ געהאַרט.

אַפּוואַרטן (אין געהויבענעם לשון, אין אַרכאַ־
איזירנדיקן סטיל). "הכלל האָט ער אים אָפּ־
געהאַרט אין וואַל, און ווי דער פּויער איז
געקומען אין וואַל אַרצן . . .", פּמ [בב] אונז
יודען, וואַרשע 1923, ז' 85]. "צוואַנציג הונדערט
יאָרן האָסטו אָפּגעהאַרט אויף זיין אַנטפּלע־
קער", יהואַס, יאַנטפּלעקט. "עניש".

אָפּהאַרן — טרוה. האַר אָפּ, ~ געהאַרט. אַראָפּ־

נעמען די האַר. אָ פֿיס. אָ אַ פּנים מיט
עלעקטראַלי. אָ פֿעלן נאָכן אויסוויקן זיי
אין וואַפּע. "דער פּראַצעס פֿון אָ פֿעל מיט אַ
שאַבאַמין אין ליטע אַדער מיט רידעלעך אין
קרעמענטשוב".

אָפּהאַרעווען — אוטוו. יעווע אָפּ, ~ געהאַר־

רעוועט. 1. טאָן שווערע פֿיזישע אַרבעט אַ
לענגערע ציט. אָ אין שאַפּ פֿאַרן בעל־היח
פֿערצן שעה אַ מעת לעת [געווינער אין אַקוואַ־
טיו פֿון ציטן]. "מרט ביטערן שוויים האָט מען
עטלעכע טעג אָפּגעהאַרעוועט", יד. . . זאַל
זוכן אַלערליי מיני תּחבולות ווי אַרויסצוואַרפֿן
. . . אויפֿן גאַס אַלטע לייט. . . וואָס אָפּגעהאַרע־
וועט פֿאַר אים זייער גאַנצן לעבן", דער שטאַדט־
מגיד, ווילנע 1897. 2. פֿאַרענדיקן, אויפֿהערן
האַרעווען. אָ אַליין ביז עס קומען די געהילפֿן.
"אַז ער האַרעוועט נעבעך אָפּ דעם טאַג, פֿילט
ער דאָך קיין אַבר גיט", ה. קליבאַנאָוו, דער
לוקסוט, ווילנע 1901, ז' 11.

3. דו בב 21 וועגן ניט קיין פֿיזישער
אַרבעט. אָ ביז שפעט אין דער נאַכט אַרצן
ביים גרייטן זיך צו עקזאַמענס. "דער שול־חזן
וועלכער האָט אָפּגעהאַרעוועט בב אַן עמוד אַ
שיינע פֿאַר צענדליק יאָר און אָפּגעריבן די
שטימע זענע . . .", הרבֿ לוי גליקמאַן, זכּרונות
ל־בית לוי, קעשענעוו 1934. 4. זיין אַ לענגערע
ציט אין אָנגעשטרענגט לערנען, זיך פֿאַרטיפֿן
אין אַ טעאַריע, אַ שיטה, אַ לערע. אָ אין
ירושלמי, אין רמבּם. אָ אין מוסר. "אַ יובֿל
יאָר אָפּגעהאַרעוועט אין חסידות . . .", לדב, נ"י
תּשי"ז, ז' 386. אויך מיט ז' יך. "עכץ".
"עניש".

אָפּהיבלען — [. . . העוועלען] אַקוואַ. הכל אָפּ,

איבד, הרב ש. ז. שניאורסאן, ספר ברכות הנחניה, ווארשע 1874, ז' 8.

אָפּהוּלטי'עווען — אוטו. טייערע אָפּ, געהוּלטיעוועט. פּ: הוּלטיעווען. אַ לענגערע צייט הוּלטיעווען, פֿירן אַ לעבן פֿון אַ הוּלטי — און אויפֿהערן, אַ ביזן פּטרן אינ־גאַנצן די ירושה.

אָפּהוּל(י)ען — אוטו. (ל)יע אָפּ, געהר (ל)יעט. לז: הוּלטיעווען. אַ לענגערע צייט (כסדר) הוּליען, אַ אויף אַלע שמחות. אַ ביזן פֿרימאַרגן. אַ אַ לעבן. געהוּליעט און אָפּגע־הוּליעט, ביז מע האָט אויפֿגעהערט אים פֿאַר־בעטן אויף שמחות. אַ ווי דעם נגידס בן־יהודי. אַ אַ לעבן ווי אַן עובר־בטלער סולטאַן. אָפּ־געהוּליעט אַ גאַנץ יום־טובֿ, פּלאַ, המדבר בצדקה, וואַרשע תרנ"ב, ז' 31. "אָפּטמאַל טאַנצט מען דאָרט און מע הוּליעט אָפּ אַ גאַנצע נאַכט", שע. יונענד ראַמאַנט, ז' 98. "איר פֿאַרט צום רבין, דאָרט וועט איר שוין... אַ דעם גאַנצן שבת", ספּ, גליקליכע און אומגליקליכע, ז' 92. "נאָך אַזאַ נאַכט אָפּהוּלענען... פֿאַדערן אידעאַ־ליזם פֿון אונדז", ב. שקלאַר, אויף פֿאַלשע וועגן, קאָנאָנס 1939. "עס האָט שוין די פֿאַר־פֿלייצונג אָפּגעהוּליעט" [9], געווילדעוועט], חג, דער מענטש פֿון פּענער, ז' 127. אויך מיט זיך. עניש.

אָפּהוּלכן — [.. הוּלעכן] אוטו. אַקוזוו. הוּלך אָפּ, געהוּלכט. 1. אָפּגיין אַ גרעסערן שטח. אַ מילן און מילן. 2. אַזעקגיין. זיך אָפּ־טראָגן. "נו, הוּלך שוין אָפּ; אַז מע וועט זיך באַזאַרפֿן, וועט מען שיקן נאָך דיר דעם שאַלאַטן־שמש".

אָפּהוּנגערן — אַקוזוו. גער אָפּ, געהוּנגערט. הוּנגערן אַ לענגערע צייט (און אויפֿהערן). אַ אין דער פֿרעמד, אַ אַ האַלב לעבן. "עס איז ניט געווען קיין כשרע קיך און ער האָט אָפּגע־הוּנגערט די נסיעה זינע". אַ נס וואָס די שוויגער האָט זיך דערמאַנט אַז מענדל האָט נאָך ניט געפֿרישטיקט, אַז ניט וואָלט ער אָפּגע־הוּנגערט גאַט ווייט ביז ווי לאַנג. י. גוידאָ, דער נבער פֿראַצענטניק, ווילנע 1893, ז' 54. אויך מיט זיך — זיך אַ און פֿאַרלירן אַ סך וואָג־ניש.

אָפּהוּכט — דער, זי. אַקט פֿון אָפּהוּסטן (זיך). אַ שווערער אַ מיט אַ שטעכעניש אין ברוסט.

אָפּהוּכטלען — דזוו אָפּהוּסטן, נאָר מיט קליינע, מיט דראַבנע הוּסטלעך. "דערנאָך הוּסטלט ער אָפּ און טוט אַ שפּרונג", חג, דער מאַמעט שבתים. אַ גאַנץ פֿיין בית־מדרש! — האָט אָפּגעהוּסטלט... אין זיין גראַ בערדעלע אַרנין, ז. דיאָמאַנט, איק, ר"ה תשט"ו. מיט זיך — "זיך אָפּגעהוּסטלט און בנה הלשון זיך הייזערדיק צו די דיקטער געווענדט", ייט, ספר אידיש, מאַנטרעאַל 1950, ז' 356.

אָפּהוּכטן — הוּסט אָפּ, געהוּסט. אוטו — 1. הוּסטן אַ לענגערע צייט. אַ אַ גאַנצע נאַכט

און ניט צומאַכן אַן אויג. אַ מיט בלוט. 2. אַ ביסל אַ הוּסט טאָן. אַ, אויסשפּיען און אַוועקלייגן די פיפּקע. גרינשטיין, אַדיק און אויסגליכנדיק זיך אין זיין גאַנצער פיגור, האָט זיך געקליבן שוין אַרניצוגיין, וויסן, דער לערער גרינשטיין. "דער ראַבבּי האָט זיך טרוקן אָפּגעהוּסט און דער האַלדוּ ביז אים האָט זיך אָנגעגוידערט", פּנחס גאַלדזגאַר, גש, מעל־בורן 1939.

טרוו — מיטן הוּסטן עפעס אַרויסשפּיען, אַרויסקריגן פֿון האַלדוּ, פֿון מויל. אַ אַ ביינדל פֿון האַלדוּ, אַ ברעקל. אַ שטיקלעך בלוט. אַ לייכעק. "דער מחותן הוּסט אָפּ, ווי ער וואָלט געוואָלט במשן דאָס קול", חג, דער מאַמעט שבתים.

מיט זיך — "דער גולן דער מאַגן ווייסט פֿון עפעס? — האָט זי גערעדט אַדיק זיך", פינסקער שטאַדט־לוח, וו. ווילנע תרס"ד, 1903. "זייער נוצלעך איז אויך דער אַרט הוּסט, וואָס דער מענטש רופֿט אַליין אַרויס ביז זיך; דאָס איז דאָס אַ, אָפּפֿאַקענען, עת שיטטלעט זיך וואָס ס'איז אין האַלדוּ", דיר. צ. שאַבאַד, די זעלבסטווי פֿון מענשלעכן אַרגאַניזם, וואַרשע 1925, ז' 12. "אויסגעשטרעקט זינע דינע הענט, נאָכאַמאַל זיך אָפּגעהוּסט און אָנגעהויבן", ש. ברעגמאַן, פּנס מירעכט איז אומראַיק, מאַסקווע 1934. "עניש. ער — ניט קיין הוּסטער, נאָר אַן אַיער. ערני".

~הוּסן (זיך) — דזוו אָפּהוּסטן, פּטמ. "כיזאַל נאָר קענען אַי", "איידער ער האָט זיך גענומען צו דער אַרבעט, האָט ער זיך געמוזט ווידער זענס אָפּהיטן", יודישער קאַלענדאַר לשנת תרע"ב [רעד' משה פֿראַסטיג], לעמבערג 1911.

אָפּהוּקען — קע אָפּ, געהוּקעט. אוטו — אַרויסגעבן אַ לענגערע צייט אומקלאַרע (און אַזוי ווי בייזע) קלאַנגען, ענלעכע צו הרהי. אָפּבורשטען און אַ אַז מע זאַל עס וויסן וואָס ער וויל. "אויף דעם ימים־נורא־מדיקן בעל־תפילה וואָס האָט זיי [דאָטיון] אָפּגעהוּקעט אין שניידערשן שולכל די הייליקע דרש טעג...". ירחמיאל גריי, באַרג־יוד, וואַרשע 1938. טרוו — הוּקענדיק עפעס אַרויסברענגען. אַ באַפֿעלן. אַ דאָס גאַנצע דאווענען. מיט זיך. "עכין. עניש".

אָפּהוּרן — טרוו. הור אָפּ, געהוּרט. וואוּ. דורכפֿירן סעקסועלן אַקט. מיט זיך — קזוו. אויך; אַ לענגערע צייט, פֿילמאַליק.

אָפּהיבן — טרוו. היב אָפּ, געהיבט. אַרכ. *Mhd: ab(e)heben*. אָפּהאַקן. טח פֿאַר־שטישט 'מחקה ראשו' (שופֿטים, ה, 26): "הרבּ אים אבּ וזן הויפֿט". [תי: "צעקלאַפט זיך קאַפּ"].

אָפּהיבען — אוטו. אַקוזוו. בע אָפּ, געהי־בעט. *Uk: rǎbǐti*. מג. אַנלינדן זיך. אָפּמאַטערן זיך, פּנינקן זיך (שטילערהייט). "אַלע יאָרן האָט זי ביי אים אָפּגעהיבעט, קיין

רעכטן טאָג ניט געהאַט". ער האָט נעבעך אָפּגעהיבעט זיך לעבן. אַצינד, ווען ער האָט שוין געקענט האַבן אַ ביסל נחת, איז ער אוועק פֿון דער וועלט". זי האָט ביי אים אָפּגעהיבעט צען יאָר, מער האָט זי שוין ניט געקענט איבער־טראָגן.

אָפּהיטן — דער, זי. אַקט פֿון אָפּהיטן. אָבסאַ־לוטער אַ פֿון געווען. "די זיכערסטע באַוואַרע־ניש קעגן זינד... דער אַ פֿון זינע געבאַטן אַן דעם מינדסטן רעבעלישן איבערפֿרעג", שבש, ז' 360. אַ מיט ל.

אָפּהיטונג — די, יען. 1. פּראַצעס פֿון אָפּ־היטן. כסדרדיקע אַ, די אויסערגעוויינלעכע אַ פֿון פּרעזידענט. "תורה ברענגט צו אַ און אַ ברענגט צו זיטלעכע ריינקייט", גרשון מאיר באַיאַרטי, רבּ אין וואַשילאָווע, דעם יצירה־העיס שוהלע, פּיעטריקאָו 1911. 2. אַביעקט פֿון אָפּהיטן. "און ער [דער שפּנס] דער זאַל ביי אַיך זיין אַן אַ ביזן פֿערצנטן טאָג פֿון דעם דאָזיקן חודש", תי, שמות יב, 6. אַ קאַמער.

אָפּהיטיק — אַדי. נעאַל. וואָס איז פֿאַרויכטיק, ניט־לעכטיגיק, וואָס היט אָפּ אַינגעשטעלטע אַרדענונג. אַע מענטשן. "דער שונא איז ניט ציעלאַגן... גלייבט ניט! זינט אַ", סיראַטינער איבד, נ. נאַקאַריאַקאָו, פּעטקע דער אַדמיראַל, מינסק 1931.

אָפּהיטן — טרוו. היט אָפּ, געהיט, געהיטן (אין פּר, נאַליציע, אין טעקסטן ביז 20. י"ה). 1. גוט היטן. דערהיטן, אַ ווי דער שוואַרצאַפּל (פֿון אויג). אַ ווי אַן אויג אין קאַפּ. אַ ווי דאָס אייגענע לעבן. גאַט, היט אָפּ פֿאַר אַ שקר־בלבול! "גאַט, היט אָפּ פֿון איין זאָרג!" [געוויינטלעך האָט מען אַ סך זאָרגן. איין זאָרג איז אַ סימן אַז זי איז זייער אַ שווערע], שוו. "גאַטעניו, היט אָפּ פֿאַר גויאישע הענט און פֿאַר יידישע מיללער"; "שומר ישראל, היט אָפּ דען פֿאַלק ישראל"; "גאַט, וואָלט מיר אַ פֿאַר מיינע פֿרינד, פֿאַר די שונאים וועל איך זיך אַליין היטן"; "ריינקייט היט אָפּ דאָס געזונט", שוו. "דאָס מויל פֿון ערלעכע מענטשן היט זיי אָפּ", מת, משלי, תקע"ד, יב, 6. "אַן ווענט, אַן טויערן, אַן שווערע ריגלען די גרענעצן ווערן אָפּגעהיט", האַל, מין אוצר, ז' 57.

2. גוט באַוואַכן עמעצן. אַ ווי דעם בן־מלך, ווי די בת־מלכה, ווי דעם פּרינק, די פּרינציפּסין. אַ ווי די הייפּאַם דאָס קינד. "דרש זאַכן מוון ווערן אָפּגעהיט: אַ חתן, אַ פּלה און אַ חולה", שוו. "שלשה צריכין שימור: חולה, חתן וכלה", ברכות נד/ב]. "די נשמה איז איין רוחני זאָך, אַזוי ווי אַ מלאַך... נאָר גאַט ב"ה האָט זי אָנגעקויפט אַן גוף, מוז זי דאָך זען דעם אָפּצו־היטן", קיצור חובּוֹת הלבּוֹת, עט עבֿרי טיטש, יודעפֿאַך, 1844. "ווען דו נעמסט זיך אונטער אַן דו זאַלסט אים זיין לעבן אַ וועט ער בליבן לעבן", שמחה ברייטמאַן, דיא געשיכטע פֿון אַ לאַנדאַנער רבּ, וואַרשע 1882. "אַ פֿירער יודלען גיט ער מיט וואָס האָט אין וועג אים אָפּגעהיט", ממוט, יודל. "פֿאַרנאַכט דאָרף מען

מז"ח [וואס קענען טאן שלעכטס]; ג) פֿאַר ייִדישער גאווה און פֿאַר גוֹיאִישער טאווה"; ד) פֿאַר קליינע פֿלעשעלעך [פֿאַר רפֿואות וואָס קומען אין קליינע פֿלעשעלעך]. האַלב־שפּאַטיק: „גאַט זאָל אָ" — פֿאַר קאַמענעצער כאַדאַטניעס און פֿאַר אַדעסער הולטימעס"; ... פֿאַר עשׂוקעס קלעפּ און ליטווישע קעפּ"; ... פֿאַר וואַרשעווער פֿרעסער און פֿאַר קראַקעווער וואָס ווייסן בעסער".

„מע האָט אייך געשוכט און געקליידט, אָפּ געהיטן פֿאַר צרות, פֿאַר ליד, עט, לידער. „דאָס קינד איז קליינער הייט געלעגן זייער שטיל, ... פֿון אַ גוטן אויג האָט מען עס אָפּגעהיט", ממוס, יודל. „און זאָלסט מיך אָ אַז איך זאָל חלילה ניט אַרויפֿלייגן מיין האַנט אויף אים [אויפֿן עופֿעלעך] בשעת שלאָפֿן, אַז איך זאָל אים חלילה קיין טויט ניט מאַכן", הנהגות הנשים, ווילנע תּרה. „הייט אים אָפּ, ער זאָל ניט אָפּגעברענגען ווערן", ווד, בריוו [5ש וו]. „אונדער לאַגע פֿאַדערט אַ נכטערן קריטיציזם וואָס זאָל אויבן אָ פֿון ... נײַט־באַגרינדעטע האַפֿענונגען", זשיט 10, נײַ 1912, ז' 107. „מע דאַרף אויס־מיידן באַרירונג מיט קראַנקע, אַלערשטנס דאַרפֿן דערפֿון אָפּגעהיט ווערן קינדער", אַזן אויפֿרוף וועגן טיבערקולאָז, וואַרשע 1933. „איינשטעלן ווייכע קישלעך וואָס וואַלטן אָפּגעהיט די האַרץ־קאַמער פֿון די אַרבעטער ביים אַנדריקן אויף זיי", די גאַרבער און בערשטער שטימע, מאַסקווע 1928, № 2. „די שטרענגע פֿאַליטישע ערלעכקייט האָט זיי אָפּגעהיטן פֿון יענעם אַמע־ריקאַנעם פֿאַליטישן זומפּ", דא, פֿון בערלין ביז סאַן־פּראַנציסקאָ, וואַרשע 1930, ז' 140. „אויב איסור־ערויות וואַלטן געקענט חתונה האַבן אין אַרץ־ישׂראל, וואַלטן מיר אין גלות בכלל ניט געהאַט קיין מעגלעכקייטן אָפּצוהיטן יידן פֿון אַזעלכע איסורים", הרב י. ד. סאַלאַוויטשיק, יִרשׂה, אַטלאַנטיק־סיטי, כּסלו תּשכ״ב.

8. מקפּיד זײַן. פינקטלעך זײַן אין אַלע פּרטים. זײַן פֿאַרויכטיק, אָ דעם אָפּמאַך, דעם קאַנטראַקט. אָ אַלע באַדינגונגען, תּנאים. אָ דעם אַרויסרייך פֿון אַלע קלאַנגען. אָ אַלע כּללים פֿון אויסלייג. אָ אַן איינגעשטעלטן סדר. אָ זײַן ריי, זײַן אַטשערעד.

אָ דאָס מויל (די צונוג) — א) זיך היטן מיט אַן איבעריק אַדער אומפּאַסיק וואַרט; ב) ניט זינדיקן מיט ריי. „דער וואָס היט אָפּ זײַן מויל דער היט אָפּ זײַן נפֿש פֿון אַלע זינד", א. לאַנדאָ, ספּר הדרת אליהו, ווין, יאָרז, ז' 17. „ווען איין מענטש שטייט פֿאַר דעם קיניג, וועט ער געוויסן אָ יעדן וואַרט און יעדן טריט, ער זאָל דעם קיניגס געזען ניט איבערטריטן", חא, ד/3. „דער מענטש וואָס ער וויל לאַנג לעבן דאַרף אָפּצוהיטן זײַן צונג פֿון לשון־הרע", הרב א. ל. בראַנדיס איב, ספּר שיח ספּונים, יאָס 1843. „פֿון זײַן וועב אַפּילו היט אָפּ זײַן מויל", מ. א. בײַלינסאָן איב, רבינו אשר, ארחות חיים, אַדעס 1898.

אַלע עסנוואַרג האָט אַברהם אָפּגעהיט עס זאָל זײַן טהור", נצ2, לב/א. „זעלכע מענטשן

בכל חומר־הדין. אָ די תּורה. אָ שבת, יום־טובֿ. אָ אַלע תּעניתים. אָ אַבלות. אָ ליכט־בענטשן. אָ קידוש. אָ אַ טראַדיציע. אָ ייִדיש־קייט. אָ טהרת־המשפּחה. אָ שטאַט. אָ געזעצן פֿון לאַנד. אָ אַלע פֿירונגען. אָ עטיקעט. אָ רעגולאַציעס. 99: אָ ווי שבת, דעם טאָג שבת, די מלכה שבת; אָ ווי אַ פֿרומער ייִד אַשרי (דעם אַשר־יצר), אָ ווי נעגלח־סער. „מע היט אָפּ אַ דין און מע טוט אַ מצווה, אָבער מע קען אויך: אָ אַ מצווה". „דרש כללים זאָל דער מענטש אָ: טאָן — ניט נאַכטאָן, טאָן — ניט אָפּטאָן, טאָן — ניט אויפֿטאָן", ר' ישראל סאַלאַנטער. „איך היט אָפּ מיין רעליגיע און וויל ניט עסן וואָס מע טאָר נישט", ממוס, ישׂם און יפת. „די אַרבעטער מוזן פֿאַלגן און אָ יענע געזעצן וואָס זייערע עקספּלאַטאַטאָרס האַבן אַרויסגעגעבן", פּונד, וואָס וויללען די סאַציאַל־דעמאָקראַטן אין רוסלאַנד, זשענעוו 1899. „מיין אָ דעם יאַרצייט קאָן ניט בעסער זײַן", ש. ג. הרפֿבי, די געליהענע האַק, באַסטאָן 1911, ז' 21. „גראַד מיט דעם אָ זייערע אייגן־טימלעכקייטן קענען די נאַציעס ברענגען דעם גרעסטן נוצן", זשיט 10, נײַ 1917, ז' 201. „האַט אָפּגעהיט דעם נײַעם קינסטלערס כללים", שג. קריטיק און קריטיקער.

6. זען, זאָרן זיך אַז אַ צווייטער זאָל דורכ־פֿירן, זאָל טאָן (אָדער מיט אים זאָל געטאָן ווערן) וואָס און ווי עס איז איינגעשטעלט. אָ אַז דער מאַן זאָל ניט פֿאַרשפּעטיקן צו דער אַרבעט, ער זאָל קריגן זײַנע מאַלצייטן צו דער צייט. אָ אַז די תּלמידים זאָלן קומען צוגע־גרייטע צו די עקזאַמענעס. אָ אַז דער יתום זאָל זאָגן קדיש. אָ די צייטן ווען דער קראַנקער דאַרף נעמען זײַנע רפֿואות. „דאָס גאַנצע שטעטל ייִדן האַבן אָפּגעהיט, איך זאָל זײַן פֿרום". „די באַבע מרים מיט די גרויסע ברילן האָט אָפּ געהיט מיין דאַווען און געקוועלט", טעג, איצטער, 1948, ז' 46.

7. פֿאַרהיטן. זיך באַמײַדן אויסמײַדן, פֿאַר־מיידן עפעס שלעכטס. אָ עמעצן פֿון אַ סכּנה, פֿון אַ קראַנקייט, פֿון אַן אומגליק, פֿון אַלעם שלעכטן. אָ פֿון אַ בייִד־אויג. אָ פֿון אַ טעות, פֿון אַ פֿאַלשן באַשלוס, פֿון אַ שלעכטער עצה אע. אָ פֿון דורכפֿאַלן, פֿון זינד. אָ פֿון גניבֿות.

גאַט זאָל אָ — א) הלואי זאָל ניט געשען; ב) אַרויסצוהייבן די אומגעוויינלעכקייט, די שוועריקייט פֿון אַ מצבֿ, דאָס געטומל אע. „גאַט זאָל אָ סאַראַ געשלעג עס איז געוואָרן". „גאַט זאָל אָ וואָס בײַ מיר האָט זיך צעטאָן אין דעם זיבעציקסטן יאָר בשעת דער ... מלחמה", יק. „עלנט, אַרעמקייט ... גאַט זאָל דיך אָ צו באַגעגענען מיט זיי", יד, אַבן גוף. „גאַט זאָל דיך אָ פֿון דערהרגענען איין מענטשן, מס, גליקליכע און אומגליקליכע.

„גאַט זאָל אָ": א) „פֿאַר וויסע יאַרמלקעס" [געווען ערטער וואו אַבלים פֿלעגן טראַגן וויסע יאַרמלקעס, אויך די וואָס האַבן גענומען אויף זיך אַ נרד]; ב) „פֿאַר גוֹיאִישן כּוח און ייִדישן

אים אָ. ווען ער גייט ... אַהיים, קען מען אים אין גאַס, אַנלייגן אַ קאַרק", ש. בעקערמאַנן, דיא געהיימניס פֿון אַדעס, אַדעס 1885. „זײַן חיל, זײַנע פּוסיגער און רײַטער ... אויף אָ זײַן צעלט, זײַן שוועל, זײַן טיר — כּדי זײַן סוף ניט צולאָזן צו דיר", האַל, מײַן אוצר, ז' 248.

3. אויפֿהיטן. האַלטן אַן אויג אויף עפעס. זען עס זאָל ניט פֿאַרלאָרן גיין, ניט געמינערט ווערן. אָ דעם אוצר. אַ פֿאַרמעגן. אָ ווי אַ ברייליאַנט. אָ דעם גראַשן (דאָס קערבל). אָ דאָס געזונט. אָ דאָס געשעפט, די אונטערנעמונג, די אינסטיטוציע וואו מען אַרבעט. אָ די ירושה. „אַז מע היט אָפּ פֿרעמדס קומט מען צו אייגנס", שוו. „שפּיל און לאַך — און היט אָפּ די זאָך", שוו [צו אַ מיידל: מעגסט שטיפֿן מיט בחורים, אָבער היט אָפּ די בתולים]. „ער [דער מענטש] זאָל זיך אָפּלערנען פֿון אַ פּוקס ... צו זוכן זײַן שפּיץ און אָפּצוהיטן זײַן לעבן", משה בר' נתן דער אײב, שׁט מוסר, סודל־קאָו תקצ״ג. „... ניט מענטש איז טורף אָפּצוהיטן דאָס געלט ... עס זאָל פֿון אים ניט איבערגעפֿירט ווערן ... קיצור חובֿות הלבֿות מיט עבֿרי טיטש, יוזעפֿאַך 1844. „דער וואָס ליבט צו טרינקען קען דאָס געשעפט ניט גוט אָ", מסדר אגרת אַדער אײן נײַער ב"ש, וואַרשע 1858, ז' 83. „בלבּיט אַמיאָ אָפּצוהיטן טריט דעם רינג קראַנק, דעם טריט, טריט", יואש, ידער בלומען־קראַנק, דאָס בײַן אַן אָפּגעדינטער קאָואַלעריסט ... מיין ביקס האָב איך אָפּגעהיטן", א. גאַלד־בערג, נאָך דער שחיטה, פּשעמישל 1927, ז' 13.

4. דז בשייכות מיט געסטיקע ווערן, מיט מאַראַל. אָ די מידה פֿון באַשיידנקייט. אָ צניעות. אָ דעם ייחוס פֿון דער משפּחה. אָ אַלע לעבנס־אַנווייזונגען פֿון דער צוואה. אָ די פּרינציפּן פֿון דער עטישער לערע. געטריב אָ דעם לערערס געדאַנקען. אָ דעם צווייטנס כּבֿוד. „יעקבֿ האָט געשיקט צוויי יונג־פֿרויען ... צום הויז פֿון שכם, זיי זאָלן זיצן בײַ דינה כּדי זיי זאָלן זי אָ", סיפורי מלחמות בני־יעקבֿ, טשער־נאָוויץ 1864. „דרך־אַרץ איינער פֿאַר דעם אַנדערן וואָס ווערט בײַ צוויי גלעכע צדדים אָפּגעהיט", ממוס, אַ סגולה ... עס איז אונדזער זאָך אָפּצוהיטן דעם כּבֿוד פֿון דעם נײַעם ערלעכן מיידל", ספּ, ייִדישער קאַלאָ־ניסט, ז' 18. „ניט אונדזערע לידן וויל איך איצט באַוויינען. / אַזעלכע טרערן פֿאַלן ניט אַראַפּ, — / זיי ווערן אָפּגעהיט ווי פּערל אין די קרוינען / וואָס נאָר מאַטירער טראַגן אויפֿן קאַפּ", דא, אַבֿ הרחמים, ז' 52. „אַ ביסעלע נשמה און שטאַל אָפּגעהיט פֿאַר ווירדע, פֿאַר מינשט און פֿאַר ייִד", טעג, איצטער, 1948, ז' 167.

5. אויספֿאַלגן, דורכפֿירן אין לעבן וואָס עס איז געזעלעך, מאַראַליש, געזעלשאַפֿטלעך און (אָדער) רעליגיעז איינגעשטעלט. היפּוך פֿון עובר זײַן. אָ די דינים פֿון שולחן־ערוך. אָ דעם שולחן־ערוך. אָ די אַרבע און די גרינגע מצוות. אָ אַלץ בײַן אַרם למקום (לחבֿרו). אָ

וואָס זוכן אויסצוקלערן זייער לייענען, זיי זאָלן זאָגן די ווערטער גוט און ניט קיין גרינזן און אָפּצוהיטן די נקודות, חה. 1848, ז' 214. "מע פֿלעגט אָ ניט צו רירן דעם כּסא של אליהו פֿון אָרט ביז דרײַ טעג נאָכן ברית, ווײל עס איז דאָ דערביי אַ סכּנה", אַבֿרהם רעכטמאַן, יבֿל 111.

9. אָפּוואַרטן עמעצן אָדער דעם פּאַסיקן מאַך מענט. אָ ווען דער רבי וועט זײַן אַליין. אָ דעם בעל־הבית פֿון צו בעטן אַ הוספּה. אָ די ריכטיקע צײַט זיך דורכצורײַדן מיט . . . אָ ניט דורכצולאָזן אַ שעת־הפּושר. אָ די סוחרים, די פּויערים וואָס פֿאַרן אויפֿן מאַרק. אַ גלאַזונע אַכטסיט איז . . . פֿול פֿון קרעמער־יונגען אום אָפּצוהיטן אַן אורח אָדער אַ פּריץ וואָס דאַרף עפעס קויפֿן, אמד, די אורחים אין דוראַצעטאַם, ווילנע 1872. "האַט ער ווידער אָפּגעײַט ווען קיינער איז ניט געווען און האָט אַרויסגענומען פֿון קאַסע פֿינף פֿונט", מ. אַחוּן, די צוויי שוועגער, ווילנע תר"ס, ז' 74.

10. שאַנעווען. אָ די נײַע קליידער. אָ די שטיינעלעך. בכלל אָ מלבושים. אָ די כלים פֿון טײַערן פּאַציאָנס.

11. מיט ניט. ניט לייגן קיין אַכט. זיך ניט קימערן. ניט אָ וואָס מען עסט, וואו מע נעכטיקט איבער, ווי מע גייט אָנגעטאַן. "מײַן וואוינונג וואו צו שטעלן האָב איך ניט אָפּ געהיט", אַר, "איין מיט".

אָפּהײַבן זײַך — דפּו. אָ זיך פֿון סכּנות. אָ זיך פֿון יצירה־רעס. אָ זיך פֿון שלעכטע מענטשן. זיך אָ ווי אַ צײַטעריקער בן־יחיד בני דער מאַמען. "דער גרעסטער מאַן אַפּילו, אַן ער היט זיך ניט אָפּ פֿון אַ טרונק, טאַר מען זיך ניט פֿאַרלאָזן אויף אים", יוסף פּערל, הקדמה צו מגלה סמירן. אַן עס קומט אים אַן עבירה צוהאַנדן, איז ער געוואָרנט, ער זאָל זיך אָ, ער זאָל זי ניט טאָן", חה. ב, זשיטאַמיר 1848, ז' 225. "דער מענטש . . . איז ניט אין שטאַנד זיך געהעריק אָ פֿון מותרות", אמד, ספּורו חכמי יוֹ ווילנע תרכ"ד. "הלכות תשעה באָב האָט זיך אָפּגעהיט מיט אַלע פּרטידינים", לדב, נ"י 1957, קטז.

עֶכְבִּי. עֶנִישׁ — פֿאַר צו פּיל אָ פֿאַרפֿלאַגערט זיך אים די צונג, ממוט, ווינטש. "דער סופֿר האָט אים אָנגעשריבן אַן אָ פֿאַר שדים", באַש, פֿאַר, 1961 | 21. "ער (יִן, קע) — זי איז אַן אַין אַ בעל־הביתטע . . . אַן אמתע אשת־חיל", יפֿאַל, 1888, № 10, בּײַלאַגע. "די מלבושים האָט ער נאָך געהאַט פֿון זײַן חתונה . . . ער איז אַזאַ אָ אַז זיי ווען אים גליבן ווי זיי זענען ערשט אויפֿגענייט געוואָרן", שאַמערס וועלט קאָלענדאַר אויף דעם יאָהר תרע"ד, באַרדיטשעוו. "ערײַ".

אָפּהײַבונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אָפּהײַבן. אָ פֿון אַן אייבערשטער שיכט. "לאָזט דעם ברמינג ליגן אַ פֿערטל שעה. מאַכט ניט גליבן די אָ" "תּוּפֿה" (יִקרא, ז, 30) — מלמדער טיטש: אָ [תּי: אויפֿהײַבונג].

אָפּהײַבן — טרוו. הייב אָפּ, געהויבן. [אויס־לייג אָפּט ~הויבן, נר]. 1. אַראָפּנעמען פֿון אויבן. אָ די ביכער פֿון דער אייבערשטער פֿאַליצע. אָ די פּסחדיקע כלים פֿון בוידעם. אָ דעם שטויב מיט אַ שמאַטקע. "היב אָפּ די קרון פֿון מלך צדקיה", סחמ, יחזקאל כא, 31. "וועסט אַרײַנגיין צום פּאַטשטמזסטער, וועסט שוין אָ דאָס היטל", עט, סערקעלע. אַז דו וועסט אַהין [צו דער מאַמוזעל] קומען בשלום, דאַרפֿסטו באַלד אָ די הוט פֿונעם קאַפּ פּאַוואַליע, מיט ישׁוֹב־הדעת", מ. זלוגאַטש, וועלט מסורה, וואַרשע 1881, ז' 54. "הייב איך פֿאַר אים אָפּ דאָס היטל און פֿרעג", פּרײַז דער קאַנאַניק.

2. אַראָפּנעמען, צונעמען אַ טייל. אָ דאָס דינע זאַמד און איבערלאָזן זשוור, אָ נאָר די שוועלעך. מס פֿאַרטייטשט וּלְשַׁלַּח אַת חֲלָקִי (קהלת, ה, 18): "זײַן חלק דערפֿון אָפּצוהײַבן" [תּי: "צו נעמען זײַן חלק"].

3. צוגעבען. אָ פֿון שופֿלאַדל עטלעכע מטבעות. אַרײַנקומען, קיינעם ניט געפֿינען און אָ די זילבערנע בענטשליכטערס.

4. ספּעצ. אַרונטערנעמען די סמעטענע פֿון איבער דער זויערמילך. "ווען די לאַדישקעס שטעלן זיך [= די מילך אין זיי ווערט אַזײַ געזייערט], הייב איך אָפּ די סמעטענע און שלאַג אויס פּוטער". אָ די סמעטענע. אָ אַ קריגל. אָ די סמעטענע (א) האָבן צו טאָן מיט אַ בתולה; ב) אויפֿפֿעסן דאָס געשמאַקטע, דאָס פֿעסטטע און איבערלאָזן פֿאַר אַנדערע דאָס מאַגערע, דאָס דאַרע. "דעם קרייז־בוידשעט באַשטימט מען אין צענטער. ביז ער באַקומט זיך אין קרייז, הייבן אָפּ די סמעטענע די רעגירונגס־באַאַמטע פֿון צענטער . . . בלייבט שוין גאַרנישט פֿון די אַסיגנירונגען", ס. ווערר־טע, אונטער דער באַאַרישער הערשאַפֿט, כאַר־קאַוו 1930. אויך: אָ דאָס פֿעטע (דאָס פֿעטע). "דאָו שמאַלץ הייבן זיאַ אב . . . אונ־עשין עס מיט בראַט", בראַנט, פּרק נב.

5. אַראָפּהײַבן דעם מת, דעם ברמינג, פֿון געלעגער און אַוועקלייגן אויף דער ערד, אויפֿן דיל. "ביציאת נשמות מעכט זײַן זאָלל מן איהם ליגן לאָזן לכל הפחות איין רביע־שעה ואח"כ זאָלל מן אב העבין", תקנות פֿון פּראַגער חברה קדישאַ, תניב [Bohemia Judaica]. "שמשים . . . בּײַא אב הייבן צו זײַן . . . להודיע לשמשית דח"ק דנשים תוך שני שעות נאך אב הייבן אידות תכריכין", תקנות מחברא קדישאַ . . . בלונדון שנתחדשו בשנת תק"ע. "וויא מן דש (מת) זאָל אב היבן . . . מן נעמט שטרויאַ אונ־ליגט דש (מת) ארויף אויף דר ערד אונ־איין קיסן ליגט מן אונטר זיין קאַפּף", ש. פּראַנקפורט, ספר החיים, זולצבאַך תקנ"א, ז/ב. "אוי, רבונר־של־עולם, זאָל מען אים שוין אָ! — האָט זי זיך צעוואַנען", אַר, דער פֿאַרבר־טערטער. "מע האָט אים אַנדיערגעלייגט אויפֿן האַרטן דיל, אים אונטערגעלייגט זיבן צעפֿוילטע שטרוי און אים פֿונדאַסני צוגעדעקט מיט דער אַטלעסענער קאַפּאַטע", ייט, פּוילן 1914. "שוין

אָפּגעהויבן פֿון דער ערד דעם טויטן / און אומגעווייט די שפּיגלען אויף די ווענט, / שוין אָפּגעקלאַגט האָט דער וואָס דאַרף באַוויינען, / די ליכט צוקאַפּנס אַלע אויסגעברענט", הל, נאָך אַלעמען.

6. אַראָפּנעמען פֿון אויבן אַ צאָל קאַרטן נאָכן דורכטאַשן און אַנדיערלייגן זיי פֿון אונטן. אָ די טאַליע קאַרטן. אָ דאָס טעשל (פעשל) קאַרטן. "איך האָב שוין דורכגעפּאַשט די קאַרטן, דו דאַרפֿסט זיי אָ". "נעמט די קאַרטן און מישט, הייבט אַליין אָפּ און גיט דער מאַדאַם . . . פֿאַרהאַנט", קומ, 1867, № 7. "האַט דאָס פּעקל קאַרטן אזוי פֿאַרמישט אַז די דאַמע זאָל פֿאַר אים אַרײַנקומען. יודל האָט אָבער איין קאַרט אָפּגעהויבן", יצחק משה באַדער, צבֿיה פֿון אַדעסא, לעמבערג 1905.

עֶכְבִּי. עֶנִישׁ. עֶר (יִן, קע) — "ער איז אַן אָ, וואָס עס ליגט ניט גוט — נעמט ער צו". "מע האָט געשיקט נאָך שלמה דעם אָ פֿון דער חברה־קדישאַ", אַש, טויט־אורטייל. "ערײַ".

אָפּהײַבלען — טרוו. טל אָפּ, געהייבלט. אַראָפּנעמען אַ היטל. אַראָפּשינדן די הויט אָ די זשאַבע בנימ פּאַלמעסן אין ביאַלאַגישן קאַבע־געט. מיט זיך — זיך באַפֿרעיען פֿון הויט. "נאָכדעם ווי די רויפע וואַקסט אונטער און היטלט זיך אָפּ עטלעכע מאָל, וואַקסן אויס בײַ איר פֿליגל", דר־איסעל אײַבז, אַסטאַ שמיכל, זאַלאַגיש, ווילנע 1924. זײַג.

אָפּהײַך — דער, ין. הויכער און משופּעדיקער ברעג פֿון אַ טיך אָדער פֿון ים. פֿעלדזיקער אָ. "זיי גייען נאָך אַלין לענגאויס דעם ברעג . . . בײַנאַנד מיט דעם שאַרף אָפּגעשניטענעם אָ פֿון טונקל־גרוילעכער ליימ", נאַטאַן זאַבאַרע, דער פּאַטער, לואַוו 1940. זײַג.

אָפּהײַכן — אוטוו. היך אָפּ, געהייכט. נעגל. אַרויסשטאַרצן פֿון באַדן. זיך אַרויסהײַבן הע־כער ווי דאָס אַרומיקע. "פֿעלדזן הייכן דאָ אָפּ". די זעקס און זיבן־שטאַקיקע בנינים הייכן אָפּ צווישן די צוויי און דריי־שטאַקיקע אַלטע היזער". אויך מיט זיך.

אָפּהײַליקן — טרוו. ייק אָפּ, געהייליקט. 1. מאַכן הייליק. אַ קריסטלעך יינגל האָט דערציילט אַז דאָ האָט זיך אים באַוויזן די הייליקע מאַריע. האָט מען גליבן אָפּגעהייליקט דאָס אָרט" (נ"י). 2. מאַכן אויס הייליק, אָ דער באַבעס זאַבאַבאַנעס. אָ אַוויגס וואָס האָט זיך אַרויסגעוויזן אַז עס איז אַ פֿעלשונג. זײַג.

אָפּהײַלן — טרוו. הייל אָפּ, געהיילט. 1. אַ לענגערע צײַט היילן. אָ די געשוואַלענע פֿיס לאַנגע חדשים און נאָך אַליץ ניט קענען אַנטאַן שיד אויף זיי. 2. אַ ביסל, נאָר אויבנאויף אויסהיילן. אָ די דרויסנדיקע סימנים פֿון דער מחלה. זײַג. "עניש".

אָפּהײַלן — דזוו אויסהיילן, ← 224.

אפהיימען — טרוו. זמע אפ, געהיימעט. פד. שטארק אנשלאגן, אנברעכן די ביינער.

אפהייען — אוטוו. היצע אפ, געהייעט. פטרן ציט אויף גארנישט. א' א גאנצן טאג [אקוואטיוו פון צייט] און גיט קענען זען דעם מנהל. אויך מיט זיך — „די דמיטשן האבן אנגעהויבן גראבן דעם זאמד און זיי האבן זיך אפגעהייעט אקעגן א שעה", ר. וו. איבז, יו. יאנאווסקי, ריטער, בארייטשען 1937.

אפהייעלען — טרוו. פל אפ, געהייעלט. אראפנעמען היפעלעכקייט אדער הויפנווייזן. א' ניסלעך פון זאק, א' ראזשיקעס.

אפהייעלען — טרוו. פל אפ, געהייעלט. 1. הייצן א לענגערע צייט. „מע האט אפגע-הייצט די אויוונס חדשים לאנג און אז עס זענען געקומען די אמתע פֿרעסט איז שוין קיין האלץ נישט געבליבן". 2. נאָר אַ ביסל הייצן. „די שטוב האט מען אפגעהייצט, אבער עס איז נאָר אַלץ קאלט". 1911.

אפהילונג — די, יען. פראצעס פון אפהילן. אויפדעקונג, א' פון דענקמאל.

אפהיליך — דער, זן. אקט פון אפהילכן. אפבלאנגן. א'ן פון ווייטע דונערן. א' פון טריט אויף א שטיינערדיקן באדן. א' פון די העק אין וואלד. אן א', אן עכא פון א פֿערונג. אן א' פון אן אוועקגעגאנגענער פֿרעכע. פֿרעמד דער א' פון אן אומבאקאנטער וועלט. „אין די פֿינצערע נעכט האט מען געהערט פסדרדיקע שיערענען, קולות פון געפֿינקטע, הילף־רופֿן און א'ן פון מאַשין־געווער", יו. דערציילונגען, ז' 27. „דער קלוגער האט פֿאַרנומען? א גראַז, א קינד, א רינד? — אן א' איז געקומען / פון וואַלקן מיטן ווינט", זל, דער פֿעפֿער, „ער הערט דעם א דער שווינגנער שמיד, פון דונערן־רייד", זל ווו, דער שמיד. „און ס'האט דער ווינט געלאַכט, צעקאָשטענדיק די ביימער. דער ווינטער רויט פון א' האט געפֿלאַצט", פמ. מלחמה ו, ז' 233.

1911 — אַך מיינע טייערע! — האט ער געשרייען. עס האָבן אים דינע ווערטער צוריק אפגעקלונגען פון טיפֿן וואַלד, דאָס וואָר אָבער מערניט ווי א וידערהאַל (א'), אַמד, איינע רויבער געשיכטע, ווילנע 1864.

אפהילכן — הילך אפ, געהילכט. אוטוו — זיך אפרופן, צוריקקלינגען ווי אן עכא, א וידערהיל. א' ווי טריט אין ליידיקע צימערן. שטראַפֿריי וואָס הילכן אפ אין הערצער. דער מאַרש הילכט אפ. „דעם יידנס געשריי הילכט אפ מיט א קרעכץ"; „ווי מע שרייט אין וואַלד — אַזוי הילכט עס אפ", שוו. „דיין ליד האט די פֿרוי געזונגען — אַז עס האט אפגעהילכט זייער ווייט אין וואַלד", אַמד, הנסיוו, 1856, ז' 8. „און זיין [משה רבינוס] שטים איז געווען אַזוי שטאַרק אַז איבער דער גאַנצער ערד האט זי אפגעהילכט", יהוּאַש, משה רבינוס טויט. „אַרום דורך אַלע צאַמען הילכט אפ דאָס שווינגן פון דער וועלט", נחום יוד, פֿאַר, 1963 X 13.

„שומר, מה מלילה? שומר, מה מלילה? — שטילע יאמערקלאנגען הילכן אפ אין הייל, ל. באַראַוויק, פֿאַס, 1962 X 15. „אין יעדן ליד וואָס וועט זיך לאַזן הערן זאַל א' טרעבלינקעס אַן אַקאַרד", טעג, איצטער, ז' 33. „דער לעצטער אָמן הילכט אפ בציבור", בונם העלער, א בויס אין אָונט, תל־אָבֿיבֿ, 1971, ז' 75.

טרוו — אַפּשפּיגלען, צוריקקלינגען דורך אַן עכא. „דער וואַלד הילכט אפ די געשרייען פון די קרבנות". „צי הילכט אונדזער געשיכטע אפ די רייד פון די נביאים?". „דער באַשיידלעכער וואַלד דער נאַסער הילכט אפ די הוקערר פון די קוקאָוויקער", מק ו, ווילנע 1929.

עניש. יער — אויך אן אפאראט. יערני.

אפהילן — טרוו. היל אפ, געהילט. אפדעקן. אראפנעמען א הילע. א' דעם דענקמאל. א' און ווייזן אלעמען דעם געוואונגעם אויטאמאביל. א' דאָס פֿאַרדעקטע פנים. א' דעם שלייער. א' ווערטער און אַנטפּלעקן סודות. „סאיז צייט, היל אפ דיין ללב און גידער צום קוואל זיך טובלען", יפ, נפילים, ת"א 1963, ז' 7. 1911. יערניש.

אפהילף — די, זן. טיילווייזע, ציטווייליקע הילף. — אַפּהעלפֿן, בו. דאַנקען פֿאַר דער א', מע קען דערווייל אפכאַפן דעם אָטעם.

אפהימלען — מל אפ, געהימלט. אוטוו — אַפּשטאַרבן (אומאידל). „דער אַלטער האָט שוין אַפּגעהימלט". טרוו — 1. אוועקגנבענען, אַפּגנבענען, א' א טיטטער פון קעשענע אַרויס. 2. אַפּגיטן, אַפּשיטן מיט עפעס וואָס מאַכט שמוציק. א' א יאָט מיט סאַזשע, מיט אומריין וואַסער. יערניש.

אפהיניען — אוטוו. גינע אפ, געהיניעט. א לענגערע צייט בליפן אויף איין ארט און גאַרנישט טאָן. פטרן צייט אין חלומות אדער אין פוסטע פלאַפֿערענען. א' די טעג אין שענק (קאַפּע). גאַנצע אָונטן א' אין פּולידערענען. „זיך אומגעקערט צו זיך אין שטוב... גאַנציקע טעג האט ער דאָ אַפּגעהיניעט און קיינעם זיך נישט געוויזן אויף די אויגן", נ. קאַפּאַקאָוו איבז, יאַקוב קאַלאַס, זומפ, מינסק 1936. „זיי פלעגן דאָ א' טעג נאַכאַנאַנד, דערוואַרטנדיק אַ בעל־מלאכה וואָס אַנגעהויבן הוילען כּדי אַלץ פון אים צו פֿאַרטייניקען", ה. קאַמענעצקי איבז, גאַרקי, אויסדערוויילטע דערציילונגען ו, מינסק 1938. „מירן שוין אונדזער וועלטל א' ווי מיר האָבן אַנגעהויבן", פּה, רויטע פּענדער ו, ז' 261. אויך מיט זיך. יערניש.

אפהינקען — אקווו. הינק אפ, געהונקען (אויך: געהינקט). דערווייטערן זיך פון א פונקט הינקענדיק. א' עטלעכע גאַסן פון קלוב צו זיך אין קאַנורע. יערניש.

אפהיפערן — אקווו. יער אפ, געהיפערט. אַפּשפּרינגען. איבערשפּרינגען. דורכלאַזן אין אַ ריי. — איבערהיפן, איבערהיפערן, 922. זאָגן תהילים אַדיק ביי יעדן יום אַפּשר אַ

האַלבע שעה. „שטיל אַזוי און נישט זיכער האָט מען אין לאַרן געקלאַפּט, אַפּגעהיפערט אלעמאַל אַ נייע וואַרטנדיקע ווילע און ווידעראַמאַל געגעבן עטלעכע... קלעפּ", בערג, אַפּגאַנג. בערלין, ז' 226.

אפהיצן זיך — אוטוו. היץ זיך אפ, זיך געהיצט. אויפהערן זיך צו היצן. „זיך געהיצט און געשרייען און געווען גרייט דורס צו זיין איינער דעם צווייטן, אָבער מע האָט זיך אַפּגעהיצט און ווידער געשמועסט ווי פֿרענד".

אפהיקען — דזוו אפּהוקען. — [אין לד איז אין אַפּהיקען ניטאָ קיין שום בייזקייט, נאָר בלויז אומבאַהאַלפּניקייט]. אויך מיט זיך. יערניש.

אפהירושען — אוטוו. זושע אפ, געהירושעט. 1. א לענגערע צייט הילכיק און נאַריש לאַכן. א' אַ גאַנצע שעה. 2. אויפהערן הירושען. „גענוג האָט שוין אַפּגעהירושעט?". אויך מיט זיך. יערניש.

אפהכשרן — ... העיכשערן אוטוו & טרוו. א לענגערע צייט אַרויסגעבן הכשרים נישט גענוג אַפּגעהיט. „די פֿירמעס דינגען זיך רבנימלעך וואָס הכשרן אַלץ אַפּ", רייז (ני"י). א' אויף אַלץ מיט אַ לאַנגער רבנישער אונטערשריפט.

אפהלכענען — ... האַילכענען אקווו. הלכע (הלכן) אפ, געהלכעט (~ געהלכנט). 1. אפֿ גיין, דורכגיין (מיט בייטעס פון ביטול). א' לאַנגע מילל. 2. אַפּטראַגן זיך. „הלכן אפּ. מע דאַרף זיך נישט צום מוזמן (מנין)".

אפהנאהיהאָבן — ... האַנאַע [אוטוו. אומש? איז? אַפּהנאה געהאַט. נעאַל? נישט לויט די פֿורעמס פון יידישער וואַרטשאַפּונג. נר]. האָבן מער הנאה ווי פֿריער. „זיין האָבן זיך אַ שטאַרקן רוק געטאַן צו עולמידה... ווי וועלגי דיק א'הי, פֿאַר די הונדערטער יאַרן פון מאַגערן לעבן", י. לעטצינסקי, וואוהין גייען מיר, ניי 1944, ז' 47.

אפהעבלעווען — דזוו אַפּהובלע(ווען). —

אפהעלפן — אוטוו. העלף אפ, געהעלפן. 1. אַ ביסל צוהעלפֿן, העלפֿן אויף אַ געוויסער צייט. „איך וועל דיר א' מיט אַ גמילות־חסד. אָבער וואָס איז די פּעולה?". „געקומען אַהיים פֿאַרפֿרוידן און פֿאַרהונגערט. האָט מיר אַפּ געהאַלפֿן דער אַייגנע־הייצטער אויוון, אָבער קיין ברעקל ברויט אין שטוב נישט געפֿונען". „ווער נון פון זולכי (צרות) ביגעגינט... ווירד... ווי איזט דין אב צו העלפֿן?", ספר מִכּוּר הפּנינים, הומבורג תּצ"ט, מ/א. „וואָס דער גון באַטרעפֿט קען איך אַיך א'?", אפ"ה, דיא צוריק־געקאַמענע לייבע, ווילנע 1894, ז' 53.

2. אינגאַנצן אַרויסהעלפֿן. ברענגען די אמתע הילף. „געלט קען נישט אַ — מע קען נישט קויפֿן דעם באַשערטן, שוו. „די גאַנצע מעשה דעם רבין צו דערציילן און ער וועט אודאי [אין] דעם גאַנצן אינטערעס א'". יפ.

פֿאַר נביע איבערוואַנדערט, טשערקאָס 1929.
 3. הענגען אַ לענגערע צייט. „מע האָט
 אויפֿגעהאַנגען די פֿאַרהאַנגען ערײַ פּסח און
 זיי זינען אָפּגעהאַנגען אַזש ביז ראַש־השנה.“
 טרוו — אַרונטערנעמען וואָס עס הענגט. אַ
 די פֿאַרהאַנגען.

עֶכְזֵן -עניש. ער — 1. ווער עס
 הענגט אָפּ פֿון עמעצן. „זייערע אַ זינען קאַ-
 פֿאַבל אָפּצוטאָן פּל דער אסור“, ים, נביט,
 קאַוונע 1923. 2. צירונג וואָס מע טראָגט
 אויף דער ברוסט, הענגט אַראָפּ פֿון האַלדז.

אָפּהענטיק — גדי. Mhd: abe-hentic.

וואָס איז אַזוי ווי מיט אַראָפּגעלאָזטע הענט,
 ווי אַן הענט. וואָס האָט ניט מער קיין מוט,
 אונטערנעמערישקייט. וואָס איז פֿאַרצאָגט, אומ-
 טעטיק. ווערן ביי זיך אַ. אַן אומזיכערער, אַן
 אַיער ענטפֿער. ווערן אַ פֿון צרות. „ווער עס
 חזר יענעם אָבער פֿיר קען דעם בעסטן פֿרזינט
 אויך אַ מאַכן“, מס, משלי תקע"ד, יז, 9 [ת]:
 „צעשיילט גוטע פֿרזינט“. „ווערן זיי אַ אַלס
 זיי באַגעגענע אַן ליידיקן עמער... אַדער ווען
 זיי דערוויסן שליסלעך אויף דעם טיש, און
 ווען די יום־כיפורליכט לעשט זיך אויס“, אמד,
 דיא געטער געשיכטע, ווילנע 1871, ז' 4.
 „ווערט דער צעיושעטער פֿערדל (דער חומר)
 אַ און דער שכל קומט צו אַיך קרעפֿט“, אַ 952,
 הערצליכע ליבע ו, ווילנע 1900, ז' 38. „טעטע-
 ריווקער לופֿט מאַכט בטבע פּויל, אַ און שלע-
 פֿעריק“, ממוס, מסעות. „תחילת איז ער געוואָרן
 אַ ביסל ווי מטושט און אַ“, שע, מעשיות
 פֿון 1001 גאָט. „אין מיטן שטוב בליבט ער
 שטיין ווי אַ און נישט היימלעך ווערט אים“,
 וויט, אַ שלעכטע פֿרוי, וואַרשע 1930, ז' 159.
 „איז געווען זיכער אַן אַלע לאַכן פֿון אים און
 ער איז גאַר אַ געוואָרן“, יז... קאַרנאָוסקי,
 ז' 355.

אָפּהענטיקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט,

מצב, פּרטיפֿאַל פֿון זיין אָפּהענטיק. אַפּאָטיע.
 שרעקעווידיקייט. פֿאַרצאָגטקייט. מוטלאָזיקייט.
 אומטעטיקייט. צעפּלאַשעניש. פּאַסיוויקייט. זיך
 אונטערנעמען (אונטערוואַרפֿן) דער אַ. „אַז מע
 ראַנגלט זיך מיט אַ — איז מען שוין ניט
 אָפּהענטיק“. „אין תּוהן איז עס נישט געווען
 קיין מיזאַנטראָפּישקייט — בעלי־חשבות איז
 געווען בטבע אַ פֿרזינדלעכער מענטש, אַ גוטער
 חבֿר. דאָס איז געווען עצבות, אַ“, סג, קריטיק
 און קריטיקער, ביא 1959, ז' 377.

אָפּהעפֿטן — טרוו. העפֿט אָפּ, ~געהעפֿט

(~געהאַפֿטן). 1. פֿאַרענדיקן העפֿטן. אַ,
 אַפּשטיקן אַ העלפֿט פֿון טישטעכל פֿון שפיצן.
 2. היפּך פֿון צוהעפֿטן, צובינדן, צוקניפּן.
 „דאָס סאַמע האַרץ פֿון שטייליקייט אויפֿגעריסן
 און אָפּגעהעפֿט אויך מיין צונג פֿונעם גומען
 כּיזאַל טאַרן פֿרעגן וואָס איך טאַר ניט וויסן“,
 הל, טמו, 1958 ו 2. ד' 170.

אָפּהעצן — טרוו. העצן און אויפֿהערן. אַ

דעם ווילדן המון. ער האָט אָפּגעהעצט זיינס

וואַרשע 1928 ו 25. „די אופנים פֿון פֿאַר-
 ווילונג... זינען... אַ פֿון געשמאַק, דער-
 ציאונג, סג, קריטיק און קריטיקער, ביא
 1959, ז' 198.

4. אומפֿריי, פּאַליטיש ניט־זעלבסטענדיק.
 אַע טעריטאָריעס. דער באַשטרעב ניט צו זיין
 אַ פֿון דער אימפּעריע. אַ גאַר אין דער
 אויסערן־פּאַליטיק. אַ ווי אַלע קאַלאַניעס.

5. (מאָט) וואָס איז פֿאַרבונדן אין אַ פֿונקציאָן
 נאַלער שייכות. אַע גרייט. אַע, בייטעווידיקע,
 פֿאַרענדערלעכע פֿונקציע.

6. (גראַם) וואָס קען ניט זיין פֿאַר זיך, אַן
 פֿאַרבינדונג מיט אַן אַנדער גליד פֿון זאַץ, אַדער
 פֿון אַן אַנדער זאַץ אין אַ צונויפֿגעזעצטן זאַץ.
 אַן אַטריבוט אַדער אַן אַדיעקטיוו זינען בייגלי-
 דער, אַע גלידער פֿון אַ זאַץ. אַ בייזאַץ איז אַ
 פֿון הייפּטאַץ אַדער פֿון אַן אַנדער בייזאַץ.

אָפּהענטיקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט,

מצב, אַדער פּרטיפֿאַל פֿון זיין אָפּהענטיק. קאַני-
 דיציאָנעלעקייט. באַדינגיקייט. סובאַרדינאָטיקייט.
 אַ פֿון דיקטאַטאָרישער מאַכט. אַ פֿון באַווע-
 גונג. פֿון דעם פֿאַרשערס פּאַזיציע. „די אַ פֿון
 דעם קאַפיטאַל שאַפֿט ניט אָפּ די קאַנוורענץ
 צווישן די קליינע און מיטעלע בעלי־בתים“,
 זשיט ו 6, ז' 1917, ז' 223. „זיי האָבן פֿאַרביטן
 איין אַ מיט אַ צווייטער, געזוכט שוץ ביי
 רוים אַקעגן די סעלעוקידן“, קאַר ו, ז' 86.

אָפּהענגלעך — גדי. דווי אָפּהענגיק, טפּעצ בב

32. „פֿון איר געזונט ווערן איז אַ זיין
 גליק“. „פֿון פרנסה איז אַ דער שלום־בית“,
 „דאָס געווינען די פּאַרטיע שאַך איז אַ פֿון ענד-
 שפּיל“. קיי"ט.

אָפּהענגען — הענג אָפּ, געהאַנגען (אויך):

~געהאַנגען. אוטוו — 1. זיין אָפּהענגיק.
 אַ פֿון יענעם ווילן. אַ אין אַלע פּרטים פֿון
 אַלטן קאַנטראַקט. אַ פֿון פּריץ און פֿון זינע
 קאַפּריין אַ פֿון אויסלאַנד פּלומן די טעכניק
 איז אַן אָפּגעשטאַנענע. „בשעת פּוילן... וועט
 ניט אַ פֿון רוסלאַנד, וועט מען אונדן אויך ניט
 פֿאַרזען“, אמד, דיא אידען אין וואַרשויא, ווילנע

1869. „היסטאָריע און לשון קענען זיין דאָס
 וואָס זיי באַדאַרפֿן זיין... בשעת דאָס פֿאַלק
 הענגט אָפּ פֿון זיך, פֿון זיין ווילן“, ממוס, ספר
 הבהמות. „די מאָס פֿון פֿרזיהייט וואָס דער
 פּאַרלעטאַראַט וועט באַקומען — דאָס אַלץ
 הענגט אָפּ פֿון אים אַליין“, ב. ביק, וואָס איז
 אַ קאַנסטיטואַרענדע פּערזאָנלונג, זשענעוו
 1905. „צאַנבערשטלעך און נאַזטיכלעך געהערן
 טאַקע צו דער קולטור, אָבער ניט פֿון זיי
 הענגט אָפּ איר גורל“, זשיט א, ז' 1919, ז'
 194. „אין וואַסער זיין איז די נייע ליטעראַטור
 געווען אָפּגעהאַנגען פֿון דער אַלטער, דער
 העברעאישער...“, סג, יז' שרעבער אין
 סאַוירוסלאַנד, ז' 1958, ז' 170.

2. אַראָפּהענגען. „אויב די אונטערשטע ליפּ
 הענגט שטאַרק אָפּ בייים פֿערד, איז דאָס שוין
 אַ סימן אַז ער איז אַן אַלטער“, אַגראַנאַס ק.
 גוטמאַן, די נויטיקטע אַגראַנאַמישע יעדיטע

ז' 187. „איז געבליבן אַן עגונה זיין... אַזעל-
 כע זאָכן אָפּצוהעלפֿן וואַר ביי [אים] גאַר אַ
 קלייניקייט, ער פֿלעגט שוין האָבן דערצו פֿאַר-
 טיקע קמיעות“, אמד, דיא ליידיגע ווינזונגע,
 ווילנע 1868. „זעלן זיין דער שוין געהאַלפֿן
 ... דורך צדקה... אין דיזעם אומגליקלעכן
 אונד שלעכטן צושטאַנד אָפּצוהעלפֿן מוזן
 שטאַרקערע מיטל באַנוצט ווערן“, וואַרשויער
 יודישע צייטונג, 1867. ז' 1.

מיט זיך — אַזוי ווי כינין איז אַ טפּער
 מיטל, קאַנען אַרעמע קראַנקע זיך אַ מיט
 געלבע כינא רינדי, איד, דער אוצר פֿון
 געזונד און לעבע, וואַרשע 1908, ז' 26.

עֶכְזֵן -עניש. ער (יין, קע).

אָפּהענגונג — די. ען. 1. פּראָצעס פֿון אָפּ-

הענגען. אַ במשך פֿון אַ גאַנצער נאַכט. 2. דאָס
 זיין אָפּהענגיק. אָפּהענגיקייט. „מע וויל מער
 נישט ווי די פֿרזיהייט און ניט אַ פֿון רוסלאַנד“,
 אמד, די אידען אין וואַרשויא, ווילנע 1869.
 „אַ פֿון די דערשנינגען“, ברידער גאַרדן, די
 טריאָמופּעדיע, ווילנע 1914, ז' 5.

אָפּהענגיק — גדי. 1. וואָס איז געווענדט

אַן (אין) אַ צווייטן. „זיין פֿאַרן זיך לערנען איז
 אַ פֿון טאַטן“. „די פרנסה איז אַ פֿון די
 שכנות“. זיין אַ פֿון פּרעמדע מענטשן.
 מ אַן די יונגע אַ פֿון די לעטערע. הנפֿענען
 זיך צו די פֿון וועמען מען איז אַ. „איך בין
 פֿון קיינעם ניט אַ לעב איך מיר ווי איד וויל“,
 „אַ נעבעכל, אַן אַיער פֿון אַלץ און אַלעמען“,
 „אַ צו זיין איז ניט גוט, אַפֿילו ניט פֿון אייגן
 בלוט“, שוו. „אוי, ניט גוט אַנצוקומען צו
 פּרעמדע און זיין אַ פֿון יענעם“, ממוס,
 ווינט 9. „מיט יעדער קלייניקייט האָבן זיי
 געוואָלט אַן איך זאל זיין אַ פֿון זיי“, ספ,
 גליקליכע און אומגליקליכע, ז' 61. „די פֿרויען
 ווילן שוין ניט זיין אַ פֿון שטאַרקן געשלעכט“,
 בלעטער, № 42. „כּביכול אַליין האָט זיך גוּפּא
 געמאַכט אַ פֿון אָדום השלם, ווי מיר ווייסן עס
 על־פי קבלה“, חג, טמו, 1959 ו 28.

2. וואָס איז געווענדט אַן (אין) אַ דרויסנדיקן

אומשטאַנד, אין אַ באַדינג. „אונדזער שפּאַציר
 איז אַ פֿון וועטער“. „דאָס לעבן פֿון די פּאָ-
 סאָשירן איז אַ פֿון דעם צי דער ים וועט
 בליבן רואיק“. „די מאָס שאַרפּיקייט אַדער אינ-
 טענסיקייט פֿון דעם דאָזיקן [גלות]־געפֿיל איז
 געווען אַ פֿון די באַוונדערע סבֿיבות און צי-
 וויליאָזיעס אין וועלכע יידן האָבן געלעבט“,
 גרינ, איד און וועלט, ז' 330. „די פּריווייליגעס
 פֿאַרלענגערט מען גאַר אין עלטענע פֿאַלק, אַ
 כּמובן פֿון דער גרייס פֿון דער סומע פֿאַר
 טאַלעראַנץ־געלט“, ים, דוב ו 7, ז' 183.

3. וואָס איז געווענדט אַן (אין) אַן אינעוויי-

ניקסטן אומשטאַנד, מצב־רות. אַ פֿון געזונט,
 פֿון די כוחות. אַ פֿון די גענען, די האַרמאָנען
 אַזוו. אַ פֿון אינטעלעקטועלער אַדער פיזישער
 אַרבעט. „קינדער־אַנעמיעס זינען ניט זעלטן
 אַ פֿון כּראַנישע נירן־אַנציינדונגען“, טאַז־דיעות,

און אַוועק צום ים, וואו ער האָט געפראַוועט וואַסער-ספּאַרט, אײַך, № 1760. עניש.

אָפּהעצקען (זיך) — אױסוואַשן אַ קע (זיך) אָפּ (זיך) געזעהעצקעט. אַ לענגערע צײַט האַצקען (זיך), האַפּקען (זיך). אַ זיך אין בױד.

אָפּהעקלען — טרױן. קל אָפּ, געזעהקלעט. 1. העקלען אַ לענגערע צײַט און אױפּהערן. אָפּשטריקן קראַשע. אַ טיכעלעך. 2. אָפּ שפּילען. אַראַפּנעמען, באַפּרײַען פֿון אַ העקע-לע. „שמשון נורעט אַרײַן זײַן קאַפּ אין איר האַלדז, שפּילעט בשעת מעשה אױף איר בלוזקע, העקלט אָפּ איר קלייד“, אָפּא. דאַמאַן 19 אַ פּערדײַג, ז' 128. „האַסט זי געגבֿט... ווי אַזױ? — איך האָב עס איר אָפּגעהעקלט פֿון דער שובע“, באַש, 9 אָר, 1961 IV 1. מיט זיך — „דער אַנגער שלעפּער פֿון איר זנדן קלייד האָט זיך אָפּגעהעקלט“, יחיאַל לעדער, מײַן הײם, וואַרשע 1937. עניש.

אָפּהעקערן — טרױן. ער אָפּ, געזעהקערט. פֿאַרענדיקן אױספֿאַרקױפֿן לאַחזים, אַ דעם גאַנצן ראַמש.

אָפּהערן — טרױן. ער אָפּ, געזעהרט. 1. אױס-הערן. אױספֿרעגן. ווי מע איז זיך נוהג מיט עדות, מיט פֿרעגענישן און איבערפֿרעגענישן. „דא האט מן איהם אױף אונטר שידליכה מאהל אב גיהערט אױף דיא ענינים וואש העדים האבין מעיד גיוועזן“; „... העט שלא כהגון גיטאן, ווייל ער צו גילאזין העט החסיד אונ' עידות שלו העט לאזין אב הערין. עז גבירט איהם זאָלכש ניט אליינט צו טאן, כ' וועגן מעצער עלילת־דם, 1669 [99 III]. „בכּן האָבן מיר... די צוויי ליצנים אָפּגעזעהרט איינם נאָך דעם אַנדערן“, שױט־חוט השני, 1999 1679, ז' 239 [99]. „האב דא זעלבי שולחנה [=שליחטען] לאשן אב הערו ואר עדים, האט זיא מודה גיוועזין“, גה, 356. „דער קיניג האָט געשיקט גאר באלד דאס מען זעלט דאס עדות א“, משל הקדמוני, אוסטרחה תקנ"ו.

2. פֿאַרהערן. אױסהערן ווי מע הערט אױס צי מע קען. אַ וואָס מע האָט געלערנט די גאַנצע וואָך. „דער רבי האָט מיך אָפּגעזעהרט אַ פּרשה חומש, נאָר אַנשטאַט מיר אַ קניפּ צו געבן אין בעקעלע... האָט ער מיר גאָר אַ פֿרעג געגעבן אַ קלאַץ־קשיא“, יפֿאַג, 1881, № 8.

3. הערן אַ סך, אַ לענגערע צײַט. אַ אַזױ פּיל קאַנצערטן אין לעבן און גאַרנישט פֿאַר-שטיין אין מוזיק. „אינטעליגענטע פֿירער וועל-כע מוזן פֿרױער אַ, אָפּשטודירן אום צו פֿאַר-שטיין“, דא, פֿון בערלין ביז טאָן־פּראַנציסקאַ, וואַרשע 1930, ז' 140.

4. פֿאַרענדיקן הערן. אַ די אַלע געשרייען און זיך פֿאַרשטאַפּן די אױערן. „אױסגעזען ווי אַן ענדיק וואָס האָט שױן אָפּגעזעהרט די עשרה מכות [ד"ה איבערגעלעבט פּסח], נאָר קיין אַקדמות ניט [ניט דערלעבט ביז שבוּעות]“, אמד, דער ליטוואַק אין וואַליניען, ווילנע 1870.

5. אױסהאַרכן אַ קראַנקן. אַ די לונגען און דאָס האַרץ. אױך מיט זיך. **אָפּהערן, דער. זײַג. עניש. ער. ערײַן.**

אָפּהערש(עווען) — אױסוואַשן. הערש(עווע) אָפּ, געזעהרש(עווע)ט. 1. אַ לענגערע צײַט הערשן, קאַמאַנדעווען. אַ איבערן עולם ביד-חזקה. 2. אױפּהערן הערשעווען. „איר האָט שױן אױף זיי אַזױ אױך גענוג זיך אַנגעשרייען אין דער אַלטער צײַט, אָפּגעזעהרשעוועט און גענוג“, א. סטרעליץ איבז, מ. שאַלאַכאַוו, אױפּגעקערטע רױטע, באַרדיטשעו 1937.

אָפּהעשען — אױסוואַשן. שײַט אָפּ, געזעהשעט. אַ לענגערע צײַט שױער אַטעמען און אױפּהערן. אַ נאַכן גיין באַרג־אַרױף. „האַט זיך געפּילט ווי אַן אָפּגעזעהשעטע שײַף וואָס איז אַנגעקומען אין האַפֿן“, אַש, טױט־אַרױטיל. אױך מיט זיך.

אָפּהעפֿקרן — [.. העפֿקערן]. אַקוואַט. הפֿקר אָפּ, געזעהפֿקערט. דוזן אױסהפֿקרן, 226.

אָפּהערגענען — [.. האַרגענען]. טרױן. דוזן אָפּשטייטן. „אױב די פֿאַרטיי צױנגט אַנצונעמען געוויסע אמתן מיט געוואַלט, הרגעט זי אַפּ מעטגליד די מעגלעכקייט פֿון קאַנספּיראַציע“, יצחק ראַזענבוים, פּאַליטישע מעדיצין, וואַרשע 1936.

אָפּהערוועשן — דוזן אָפּהערוועשן. אױך: **הערוועשן**. „די בערן האָבן זיי [די פּיט] אַהין באַהאַלטן, אַדיק דעם קאַפּ“, א. קוש־נידאַוו איבז, ר. פֿריערמאַן, ניקיטשע, מאַסקױע 1934. „ווען דאָס וועט דערגיין צו דעם וויב, וועט זי אים אַ דעם קאַפּ“, יודל יפֿאַט, פּרישע קױכעס, מאַסקױע 1940. „האַט דען אַ מױז ניט אָפּגעהערוועט בײַ אַ לײב דעם קאַפּ בײַם וויינענדיקן נייעמאַן אונטער ווערבעס גרינעץ“, פּמ, מלחמה וו, ג' 1956, 539.

אָפּדוואַשן, זשעשן, זשעץ. אױסרוף בײַם אַוועקטרייבן אַ הונט. >פּויל. פּר. „אַז מע האָט אַ טאַטע אַ הונט, זאָגט מען אים (מעג מען אים זאָגן) אַ“, שוו.

אָפּוואַלען — די, -ס. **Ук: опудало**. 1. סטראַשידלע. אױסגעשטאַפּטע פּיגור ווי פֿון אַ מענטשן, געשטעלט אױף אַ פֿעלד אָפּצושטרעקן די פּיגל. „האַבן זיי אַנגעשטאַפּט שטרוי אין אַ שינעל, געמאַכט אַן אַ, אַנגעטאַן דערויף אַ היטל און אַוועקגעשטעלט לעבן דער טיר אױף וואָך“, איבז, א. מיקיטענקאַ, פּרילינג, קיעזע 1935, ז' 304. 2. געניצט צו פּאַצייכענען עמעצן (ספּעצ אַ קינד) וואָס איז אַזױ שטאַרק אַנגעפּלעצט אַז ער קען קױם זיך רירן. אַנגע-פּלעצט ווי אַן אַ, רירן זיך ווי אַן אַ. „מאַך ניט פֿון קינד אַן אַ“.

אָפּוואַגן — דער, -ן. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּוועגן. „אַ צו האַסטיקער אַ גיט ניט די פּינקטלעכע וואָג“. „דער אַ האָט געוויזן אַז מיר האָבן זיך ניט טועה געווען“.

אָפּוואַגלען — אױסוואַשן. גל אָפּ, געוואַגלט. 1. ענדיקן וואַגלען. מערניט וואַגלען. 2. וואָגן לען אַ לענגערע צײַט. אַ יאָרן און יאָרן. מיט זיך — „עפעס אַ קלייניקייט, זעקס קפּלעכ־דיקע חדשים זיך אַ וועגן אַ דירה“, פּינסקער שטאַדט־לוח, ווילנע תּרס"ד. עניש.

אָפּוואַגן זיך — אױסוואַשן. דטשמ. נר. דערוועגן זיך. „ענדלעך האָבן זיך דרײַ פֿון זיי אָפּגע-וואָגט און אַרײַנגעגאַנגען“, אמד, דער גרויסער רױבער אַלי מיט זעכט פּינגער, וואַרשע 1864. „ענדלעך האָבן זיך דרײַ קרעפּקע סאַלדאַטן אָפּגעוואַגן!“, איינע רױבער געשיכטע, וויל-נע 1864.

אָפּוואַדזגען — טרױן. גע אָפּ, געוואַדגעט. 99: **וואַצקען**. אָפּשמיירן מיט בלאַטע, מיט ברוד. אַ עמעצן פֿון קאַפּ ביז די פּיס. עכץ. עניש.

אָפּוואַוינען — אױסוואַשן. וואַיין אָפּ, געוואַוינט. 1. פֿאַרענדיקן וואַינען. מער ניט וואַינען. אַ דעם גאַנצן טערמין [אַקוואַטיוו פֿון צײַט] דער אַרױסקלײַבן. „די ערשטע יאָרן נאָך דער מחלוקת פֿלעגט נאָך לײב אַמאַל קומען אױף פּסח אַהיים, אַ עטלעכע וואָכן“, 99.

2. וואַינען אַ לענגערע צײַט. „אַז מע וואַוינט אַפּ דרײַ יאָר מיט אַ שכן — ווען מ'ציט זיך אַרױס, טוט דאָך אױך באַנגן, 99. „מע זאָל אַ יאָרן אַ טיר לעבן אַ טיר און מע זאָל זיך ניט איינעסן איינער דעם אַנדערן אין די בײַנער“, בן־עמי, יודי פֿאַלקס־ביליאַטעק, קיעזע 1888. „אַלטער גלױבן, אַלטע האַפּנונג, / ציט זיך פֿון מײַן האַרץ אַרױס — אָפּגעוואַוינט האָט איר דאָרט יאָרן, איצט איז אַנער צײַט שױן אױס“, אַר, אַלטער גלױבן.

3. וואַינען בײַ עמעצן פֿאַרן געלט וואָס ער קומט. „איך האָב אַ לײדיקע דירה און איר קענט בײַ מיר אַ, איר וועט אַ אַ האַלב יאָר און מיר וועלן זײַן קױט“.

4. ניט האָבן מער צו טאָן מיט עמעצן, אָפּשטעפען זיך. „איך האָב אים שױן אַלץ אָפּגעגעבן, זאָל ער איצט אַ פֿון מיר, איך וויל מיט אים ניט האָבן קיין עסקים“.

מיט זיך — געניצט אױך אַנשטאַט אָפּגע-וואַינען זיך. צום ים דאַרף מען זיך צוגעוואַוינען און קיינמאַל זיך ניט אַ, טעג, מײַנע זיבן יאָר אין תּל־אַב־יבֿ, ב"א 1949.

אָפּוואַונדערן זיך — אױסוואַשן. ער זיך אָפּ, זיך געוואַונדערט. אױפּהערן באַוואַונדערן. ניט קענען זיך אַ פֿון עפעס (עמעצן). אַ זיך דערפֿון. ניט קענען זיך אַ איבער איר שייַנקייט. „האַב איך מיך ניט געקענט גענוג אַ דאָס אַזױ איינע... זאָל זײַן אַ יודיש קינד“, משה אהרן גליקמאַן מליקאַוואַ, ברכי נפּשי, וואַרשע 1898. „דער גרויסער קענער זעלבסט האָט זיך אױך ניט געקענט אַ אױף זײַן שייַנעם שפּילן“, ר' שמעלקע דער קלענמער, וואַרשע תּרע"א, ז' 4. זן אױך אַן זיך, אַקוואַט: אַ זינע מעלות, איר שייַנקייט אַזױ.

אָפּוואַנטשעווען — אוטוו. טשעווע אָפּ, אָפּוואַנטשעוועט. דזוו אָפּווינטשעווען. אָפּווינטשן. אָנױנטשן. נאָכן דאָווען אױנער דעם אַנדערן אָפּוואַנטשעוועט אַ ברייטלעכן גוט יום־טובֿ. ד. י. זילבערבוש, שטרעכאַלעך... ווין 1916, ז' 135.

אָפּוואַקסן — דער, זי. דאָס וואָס וואַקסט אָפּ, וואַקסט אַרויס (ווייניק און שטאַרצט אַרויס). אַן אַ פֿון אַ צווייגלעך. אַ געוויקס מיט אַלע אַיִן. אַז פֿון ווילדע ווינטרויבֿ־ביימלעך, איבֿז, וול. לידן, שטילער אָדער גרויסער, מינסק 1936.

אָפּוואַז(י)ען זיך — אוטוו. זי(י)ע זיך אָפּ, זיך אָפּוואַזן(י)עט. 9פּ: ~וואַזשען זיך. על. <B: vadzić, wadzadca>. וורר. אַ לעבֿ גערע ציט זיך אָפּגעבן מיט עפעס (עמעצן). זיך גינגטשען אָ זיך מיטן גערטנדל. אָ זיך מיטן אַלטיטשקן. עניש.

אָפּוואַזשען — טרוו. זשע אָפּ, אָפּוואַזשעט. <P: wazyć>. 20. פּר. אָפּוועגן.

אָפּוואַזירן — טרוו. טיר אָפּ, ~געוואַזירט. אַרױנלייגן, אַרױנטאָן אַ סך וואַטע. אָ אַ טולופֿל. אָ אויך די אַרבל. זינג.

אָפּוואַזיעווען — אוטוו. יעווע אָפּ, אָפּוואַזיעוועט. 1. פֿאַראַרבעטן מעשים און אויפֿהערן. אָ ביז מע פֿאַרלירט די כוחות. 2. אַ לענגערע ציט וואַיעווען. אָ פֿון אינדערפֿרי ביז שפעט ביינאַכט. האָב איך... אָפּגעוואַזיעוועט... ממש איבערגעקערט די העלט, ייל, דאָס פֿויר לײטע יונגעל, אַרעס 1895. 3. אַקווו. עפעס דורכפֿירן מיט גרויס טומל, מיט רעש, געשרײען אַע. אָ אַ חתונה, אַ שמחה. אָ אַ קערמעשל. 4. טרוו. אויסקעמפֿן, אויסקפֿירן. אָפּראַטעווען מיט געשרײען. [די מאַמע האָט אויסגעלעט... דאָס לעצטע רעשטל פֿון די פּאהלעך וואָס זי האָט קוים אָפּגעוואַזיעוועט ביי איר זון, שע, פֿונם יאַרד. 5. רוסיז. ענדיקן פֿירן מלחמה. אָפּגעוואַזיעוועט שוין... האָבן זיי איצט פֿאַר געסן אַז מע דאַרף געבן עסן, סיראַטינער איבֿז, פּעטקע דער אַדמיראַל, מינסק 1931.

מיט זיך — זיך פֿאַרטיידיקן. אָפּשלאָגן אַן אָנפֿאַל.

אָפּוואַזיען — אוטוו. ייע אָפּ, אָפּוואַזיעט. 1. פֿאַרערנדיקן וואַיען. 2. אַ לענגערע ציט וואַיען. 3. בכלל אַרויסגעבן קלאַנגען פֿון ווייטיק אָדער ברומען ווי אַ חיה. פֿלעג ער [דער משוגענער] אַזוי אָ אויפֿן בריקל ביים גאַניק, ווי ביי די בויגעס, פּמ. דאַר אויס, דאַר אַיבֿז, כאַראַקאָו 1929. ~וואַזיע. דער. עניש.

אָפּוואַזיק — אַדי. נעגל. וואָס מע קען (דאַרף) אָפּוואַכן, אָפּהיטן. אַן אַע פּאַזיציע. יקרייט.

אָפּוואַכן — טרוו & אוטוו. וואַך אָפּ, אָפּוואַכט. 1. פֿאַרערנדיקן שטיין (זיבן) אויף דער וואַך אָדער וואַכן אויף אַ פּאַזיציע אַ לענגערע ציט. אָ ביז אַינער זעקס אינדערפֿרי. 2. אויפֿ-

פּאַסן אויף אַ קראַנקן. אָ דעם חולה. אָ איבער די קראַנקע אין שפּיטאַל־קאַמער. זינג.

אָפּוואַכערן — אוטוו. ער אָפּ, אָפּוואַכערט. זיבן אַ וואַכערניק, אַ פּראָצענטניק אַ לענגערע ציט. אַיך האָב אָפּגעוואַכערט צוויי יאַר, עוור בלאַשטייג, דער כּהן, ווילגע 1896.

אָפּוואַלאַזירן זיך — אוטוו. דייע זיך אָפּ, זיך ~וואַלאַזירעט. <Uk: боловодич>. 70. פּטרן איבעריקע ציט אויף עמעצן. גיאַנטשען זיך אומויט־אומנישט מיט עמעצן. אָפּגעוואַלאַזירעט זיך מיט אים אַ גאַנצע שעה, נ. הייקין, ייִד קולטור, ניי 1962, ז' 7.

אָפּוואַלאַטשען זיך — אוטוו. טשע זיך אָפּ, זיך ~געוואַלאַטשעט. <Uk: волочитися>. אַרומשלעפֿן זיך אַ געוויסע ציט. אַרומדרייען זיך פּוסט־אויף־פּאַס. אָ זיך פֿון שטעטל אין שטעטל איבערן גאַנצן געגנט. סײַזו מיר פּרױז, ביז איר אַוועק קיין אַמעריקע. עניש.

אָפּוואַלגערן — דער, זי. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּוואַלגערן (זיך) אין דעם אומ־גייען אָ. 2. אָפּרײַס פֿון אַ באַרג, פֿון אַ גרויסער קופּע. אָ פֿון זאַמד. זיי פֿלעגן באַגראַבן ווערן אונטער די שטיינער פֿון די אַיִן, ר. קאַטיק איבֿז, סטאַד גאַנצעצקי & אַריק פּאַליאַ־קאַו, מיר 19פּ פּאַמיר, מאַסקווע 1933.

זינג — די יען. 1. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אַראַפּוואַלגערן (זיך). 2. דזוו אַראַפֿ וואַלגער, 2ב. שנייאַיען. ... קלאַנגען. זיי זיינען געווען ענלעך צום קראַכן פֿון וויטע באַרג־אַיען, איבֿז. ק. פּאַסיטאַוויסקי, דאָס שטערנבילד 19פּ די יאַ היינט, מאַסקווע 1938.

אָפּוואַלגערן — טרוו. ער אָפּ, אָפּגעוואַלגערט. 9פּ: ~וואַלגערן. 1. אויפֿהערן זיך, פֿלאַך מאַכן מיט אַ וואַלגער־אַלי. אָ אַ בלאַט לאַקשן. 2. וואַלגערן אַ לענגערע ציט. אָ טייג אין בעקערײ. 3. אָפּמאַנגלען וועט. אָ די גאַנצע פּשע־מיוקע. 4. אַוועקנעמען און אַראַפּקלייען. אָ אַ שטיין פֿון דער קופּע שטיינער. האָט ער אַ ציגל אָפּגעוואַלגערט און אַרויסגענומען אַ קעס־טעלע פֿון אונטערן ציגל, ד. פּעלדמאַן איבֿז, י. באַבעל, דערציילונגען, כאַראַקאָו 1925.

5. פּיג. איינקוועטשן, צעקוועטשן (ווי טייג). געכאַפּט האָט דער בער אַ קלאַץ — און אַ וואַלגער אָפּ די יאַפּאַנער, פּמ [דאָס געזאַנג פֿון די פּעלקער, 2ב. מאַסקווע 1939, ז' 91].

אָפּוואַלגערן זיך — ד. 2פּ. 1. זיבן אַ לענגערע ציט אַן אַ היים און לעבן אין שלעכטע באַדינגונגען. אָפּקומען. אָ זיך אין תּפֿיסות. האָט ער יאַרן אָפּגעשטאַכט אויף קאַטאַרגע, אָפּגעוואַלגערט זיך אין סיבירי, היים גידיג, פֿליגל, קלעוו 1939.

2. לעבן אין דער פּרעמד אַ לענגערע ציט.

אָ זיך אין ישיבֿות. געוואַלט מאַכן די קינדער פֿאַר לומדים און האָבן זיי געהאַלטן... אין ישיבֿות, אין פּתֿי־מורשים, וואו זיי האָבן זיך אָפּגעוואַלגערט יאַרן, בלעטער, 16. Ne "דער ראשי־ישיבֿה איז דאָך אַ ייד אַ צדיק, ווי דער לאַזט ער עס אַז יונגעלעכט זאָלן זיך דאָ אַ אָן די וויבער חדשים־לאַנגז", 89פּ, אַ שאלה.

3. אָפּליגן אַ לענגערע ציט אָן נוצן. אָ זיך אין אַ ווינקלעך, אין שפּיכלעך, אין וואַר־שטאַט, אַזוו. 2ב. [אײַם] קען זיך אַ דער אַקער חדשים־ווייזן ניט קיין פֿאַרריכטער, עליע שעכטמאַר, 19פּ שייִדוועג, כאַראַקאָו 1930.

4. זיך אַרומדרייען אָדער אויך ליגן אָן אַרבעט. אָ זיך איבער די גאַסן. אָ זיך אויף דער קאַנאַפּקע. פֿלעגן זיך דאַרסן אונדזערע מענטשן אָ זיך אַ ביסל אין פֿעלד, נ. קאַבאַ־קאַוו, איבֿז פֿון ווינסרוסיש, קוומאַ שטאַרני, היימלאַנד, מינסק 1932.

5. אָפּקלייען זיך. האָט זיך דער הימל צעשפּאַלטן אויף צוויי. איין זיט האָט זיך אָפּגעוואַלגערט ווי אַ שוואַרצער באַרג, נ. לוריע, בריקן ברענטע, כאַראַקאָו 1929. עניש.

אָפּוואַלונטירן — אוטוו. טיר אָפּ, ~וואַלונטירט. גיט קענען (וועלן) מער צו טאָן עפעס ווי אַ וואַלונטיר, אָן שום שכר. שוין אָפּ־וואַלונטירט, גענוג געהאַרעוועט ווי אַן אייזל, אונדזער פֿאַרויזער זאַל אַרביקריגן נאָך פֿכוּד. אויך מיט זיך. זינג.

אָפּוואַליאַיען זיך — אוטוו. איצ אימפּ נב, זיך ~געוואַליאַיעט. רוסיז. אָפּוואַלגען זיך. אַרומשלעפֿן זיך. אָ זיך אין (איבער) שענקען.

אָפּוואַליען — טרוו. (לי)ע אָפּ, אָפּוואַליעט. אָפּוואַליען. אַראַפּקלייען. אַראַפֿ ריכטן. אָ בינטלעך היי פֿון בוידיעם. אָ צווייגן פֿון בויים. אָפּט מיט זיך — ציגל וואַליען זיך אָפּ פֿון דער צעבראַכענער וואַנט. אַ שטיקל ליים פֿון קוימען האָט זיך אָפּגעוואַלעט און... דער רויך האָט ניט געקענט אַרויס, בורעמי, די ערשטע נאַכט פֿון חנוכה, אַדעס 1893. פֿון איר פּנים האָט אָנגעהויבן זיך אָ שטיקערזוין שטוקאַטורקע, 9פּ, גליקליכע און אומגליקליכע.

אָפּוואַליבן — טרוו. וואַלץ אָפּ, אָפּגעוואַלצט. פֿאַרענדיקן אַרבעטן מיט וואַלצן. אָ היימישע שטאַפֿן. זינג. עניש.

אָפּוואַלקעווען — טרוו. קעווע אָפּ, אָפּוואַלקעוועט. <B: warka>. 1. דזוו אָפּוואַלצן. 2. אָפּהאַקן, דערפֿירן צו אַ טיך און אַראַפּלאַזן אין וואַסער (צו מאַכן פּליטן). אָ ביימער. אָ קלעצער.

אָפּוואַנדערן — אוטוו. ער אָפּ, אָפּגעוואַנדערט. 1. פֿאַרענדיקן וואַנדערן. 2. אַ לענגערע ציט וואַנדערן איבער פֿאַרשיידענע ערטער, אַרומ־וואַלען. אָ איבער גאַנץ דרום־אַמעריקע. 3. אַוועקוואַנדערן. אַוועקוואַלען. אַך גאַט, זעלין מיר דען פֿון אונורה קהילה הקדושה אַז אָב

וואַנדרן, המחור זעקלי בן כהר"ר ליברמן
סג"ל, איין נביא קלאג ליד פון חורבן ק"ק
וורמיישא, אָמאָסט 1723 [פּש ווו], י"ג.

אָפּוואַרען — טרוו. יצע אָפּ, געוואַקעט.

1. שמעקן, ניוכען עפעס וואָס האָט אַ שלעכטן
ריח. אַ וואָס יענער האָט אָנגעשטונקען.
2. בכלל אָפּיוכען. "דער הונט וועט אַ דעם
וועג וואו די צויג איז דורכגעלאָפֿן". מיט
זיך — קוזו. זיך אַ ווי פּלביס. "עניש".

אָפּוואַפֿענען — טרוו. וואָפֿן אָפּ, געוואַפֿנט.

אַנטוואַפֿענען. אַוועקנעמען פֿון עמעצן זיין
וואָפֿן. אַ דעם איבערפֿאלער. אינגאַנצן אַ דאָס
באַוויגטע לאַנד. מיט זיך — רעפּל אָדער
קוזו. י"ג.

אָפּוואַצקען — טרוו. יקע אָפּ, געוואַצקעט.

99: ~וואַדוּגען (←). 1. אָפּברוויקן.
אָפּשמיין מיט בלאַטע. 2. אָפּזידלען. אזוי אַ
אַז מע זאָל ניט קענען דעם קאַפּ אויפֿהייבן, מע
זאָל ניט וויסן וואו זיך אַהינצוטאָן, מע זאָל
פֿאַרליירן סלישן. אַ פֿון קאַפּ ביז די פֿיס —
מיט פּיידע בב. מיט זיך — קוזו אָדער
רעפּל. "עכץ. עניש".

אָפּוואַקלען זיך — אוטוו. קל זיך אָפּ, זיך

געוואַקלט. זיך וואַקלען אַ לענגערע צייט
און אויפֿהערן. אַ זיך און אָנגעמען אַ פֿעסטן
באַשלוס. "עניש".

אָפּוואַקסן — וואַקס אָפּ, האָב און אויך ביזן

געוואַקסן (~געוואַקסן). 1. אוטוו. צוריק
אויסוואַקסן (פֿון זיך, אָן שום טרח) וואָס מע
האָט אָפּגעשניטן, אָפּגעהאַקט, אָפּגעזעגט אע.
"די אָפּגעזעגטע צווינגן וועלן אַ". "געגל און
האַר וואַקסן אָפּ, אָבער ניט קיין פֿינגער", שוו.
"קלאַג ניט אויף דעם וואָס קען אַ". שוו [אזוי
טרייסט מען אויך עמעצן וואָס פֿאַרליירט געלט
אין אַ געשעפֿט]. "זיינען איר די האַר אָפּגע-
וואַקסן אין טרוקענע, שוואַרצע, משונהדיקע
גרויזן", זס, נח פֿאַנדרע. "מיר זיינען געמלט,
איר ניט. ביי אונדז קען שוין ניט אַ צוריק,
אָבער איר זיך מאַלן קענט", [לויט סנהדרין
לט/א], חיים ליבערמאַן. זב די שטימע פֿון
טאַל, נ"י 1940. אויך מיט זיך.

2. אָקוזוו. בכיוון לאַזן אַ לאַזן אַ אַ באַרד.

"פּאות האָט זי זיך ביסלעכוכו געלאָזט אַ",
אפֿ"ס, גרונלע דיא רעבעצין, ווילנע 1874.

י"ג — פֿון דער דינער קישקע צייט זיך

די... בלינדע אַ, אַדּרהם משה ראש"ו אַ
גוטע עצה ווי צו לעבען און געזונד זיין, אָדעס,
יאָר? ז' 16.

אָפּוואַקסן — טרוו. וואַקס אָפּ, געוואַקסט.

99: ~וועקסן. אָפּרעבן מיט וואַקס. אַ די
דילן.

אָפּוואַקעווען זיך — אוטוו. קעווע זיך אָפּ,

זיך געוואַקעוועט. פּר. דזוו אָפּוואַקלען זיך.

אָפּוואַרען (אַ)רעזשען — טרוו. זושע אָפּ, גע-

וואַרען (אַ)רעזשעט. 20. אָפּשיפּפֿן. אָפּטאַן ווי אַ
כּישוף־מאַכער. "ער האָט זי אָפּגעוואַרעזשעט,
פֿאַרט זי, די נאַרישע קאַטשקע, אַוועק מיט אים".

אָפּוואַרען — טרוו. וואַרע אָפּ, געוואַרען. 99:

1. אָפּדרייען דעם האַלדז פֿון
אַן עוף וואָס מע ברענגט פֿאַר אַ קרבֿן. "ומלק
את ראשו ויזקרא, א 15], וחרגום וימלוך ית
רישיה' — בלשון אַשכּנזי אב וואַרען" [תי:
"און אָפּקניפּן זיין קאַפּ"], אב, 99 מתורגמן,
איזנע ש"א, פ/א. [וואַרען איז אייגנטלעך צו-
נויפֿקוועטשן בני דער קעל, אָבער דאָס וואַרט
מלק האָט אין ייִדיש אָנגענומען אַן אַנדער
באַטייט וועלן לויטן דין טאַר מען ניט דער-
שטיקן קיין עוף]. "איין עוף דער צו קרבֿן
ווערט געבראַכט, זאל דר כּהן... מיט זייני
געגל פֿון הינטן דאש גניק אב וואַרען", מחזור
שלש רגלים, אָמאָסט 1713, רלג/ב.

2. דזוו דערווערען. אַ אַ צאַל קעצעלעך.

"עניש".

אָפּוואַרט — דער. ין. אַקט פֿון אָפּוואַרטן.

אַ לענגערער אַ. אַן אומגעוואַלדיקער אַ. "בלר
טיקט אַלץ די ערד אין אַ פֿון פֿאַרטאַג", רוב,
איק, פּסח תּשכ"א. י"ג — די. יען. פּראַצעס
פֿון אָפּוואַרטן. "פֿאַרטאַט אזוי, מיט אַוינג
עס אָטעמט די גאַליאַרקע", רוב, איק, ר"ה
תּש"ח.

אָפּוואַרטן — טרוו. וואַרט אָפּ, געוואַרט.

1. וואַרטן אויף עמעצנס אַנקומען (וואָס מע
האָט אָפּגערעדט זיך צו טרעפֿן מיט אים).
"וואַרט מיר אָפּ דאַרטן... און איך וועל שוין
אומגעזאַמט אויך אַנקומען", זאָל, ווילנע 1887,
ז' 45. "ער וואָלט אָפּגעוואַרט גיטלען וואָס
דאַרף, מוז אומבאַדינגט באַלד אַרויסקומען",
וויט ו, ידער איבערגאַנג, ז' 79. "ער וואַרט
מיט זיין פֿערד מיר שוין אָפּ", טעג, איצטער,
ז' 198. "האָט מיר געטראָפֿן אויף די שטיגן,
מיר דאַכט זיך, זי האָט מיר אָפּילו אומישנע
אָפּגעוואַרטן", מַגל, 19 לובלין ביז ניו־יאָרק,
ז' 22. "עס האָבן אָפּגעוואַרט אין אונטערערד
די פֿריינד", פּמ, מלחמה ו, נ"י 1956, ז' 254.

2. וואַרטן אויפֿן אַנקומען מקבל פנים צו

זיין. אַרויס אַ דעם רביזן. אַ דעם העלדס
אַנקום. "אַ אַ חתן צי אַ כּלה איז די שמחה
געווען גרויס", יק. "גוטע מלאַכים שוועבן
אַרום, אַזיך דעם גבֿיר מיט זיינע קינדער בייס
אַרויסגיין פֿון שול", ממוס, שלמה. "אָפּגעוואַרט
אַ נייעם וועלן־עסקאַדראַן... מיינע פֿלינקע
וואַסער־געסט", יהוּאַש, באַרג און אַקעצין,
1907.

3. זיך גרייטן אָנצופֿאַלן. לויערן. "ער האָט

זי פֿאַרן טויער אָפּגעוואַרט און האָט זי מיט אַ
מעסער דערשטאַבן". פּל. "כּיהאָב אַ קעצל אין
מיין צימער... זי וואַרט אָפּ אַ מוין בייס
וואַנט", טעג, לירישע לידער, קעזע 1919, ז' 36.

4. אָקוזוו. באַגעגענען אַן אַנקומענדיקן פֿאַר-

קער־מיטל. "די שטעטלשע מיידלעך פּרעזן זיך
אויס און גייען אַ די באַזן". זיך אַנדערעגט
שטעלט אויפֿן פּאַסטוועג אָפּצוואַרטן אַ פּור",
אמד, דער טיום התורה, ווילנע 1868. "אַ המון
מענטשן איז געקומען אַ די שיה", באַש, גימפּל
תּת, נ"י 1963, ז' 310.

5. אָקוזוו. זיך גרייטן צו אַ באַשטימט גע-
שעעניש אַ דעם נצחון. אַ עמעצנס חתונה.
אַ די געלעגנהייט אַרענצוקומען צו יי. "מיר
אַלי מאַלט גימיינט האַפּין אים דאָן ענד אָפּ
צו וואַרטן", גה, ז' 167. "מחנות לאַפּיטוטן
וואַרטן אָפּ זיין טויט", באַש, ידער יד פֿון
בבלי.

6. דערוואַרטן. זיך ריכטן אויף אַ באַשטימט

רעאַגירן. אַ דעם (קעגן)אַנגריף. אַ דעם ענט-
פֿער [שע: "אַ אויף ענטפֿער", סאַוו היימלאַנד,
1961, ז' 2]. "איך וואַרט אָפּ אַזער זיסן אַנט
וואַרט", זאָל, ווילנע 1887, ז' 44. "אָפּגעוואַרט
דאָס ווען ער וועט אָנהייבן בלאַזן און וואַרפֿן
דעם שופֿר, זאָל איך קענען... י. ל. שפּיראַ,
דער אידישער נבּיט, מונקאַטש 1932. "אַר
בעטן און אַ דאָס שטיקל דאַרע ברויט", טעג,
איצטער, ז' 27. "וואָס וואַרט דיר אָפּ אין דען
צוקונפֿט?", ש. צימערמאַן איבז, ענג ותקוה,
לובלין תּרס"ב.

7. אָקוזוו. אויך אוטוו. וואַרטן ביי עס

קומט אַ געוויסע דאַטע, ביי עס גייט אַוועק אַ
געוויסער טערמין. אַ דעם יום־טובֿ & אַ
ביזן יום־טובֿ. אַ די באַשטימטע מינוט. אַ
דעם קאַיאָר, די געבורט פֿון טאַג. "יעקבֿ...
זאָל ערשט דיא ערשטי חתונה וואַך אָב וואַרטן",
99 המנהגים, אָמאָסט 1723, נח/ב. "האָט אויך
נישט אָפּגעוואַרט די ניינציק טעג, ווי דער דין
איז", באַש, דער שטן אין גאַרני. "אָפּגעוואַרט
אַ שעת־הבושר, אַ גוטע מינוט, אַן דער רבי זאָל
אים אויפֿנעמען", אַש, תּהילים י"ד.

8. אָקוזוו. אויך אוטוו. אָפּציען, אָפּלייגן.

איבערוואַרטן. אַ זיין קומען & אַ ביז ער
וועט קומען. אַ די באַשלוסן פֿון דער קאַנפֿע-
רענץ אויף צו באַשטימען... "ער וועט מיט
זיין שרייבן אַ", שג, קריטיק און קריטיקער,
ב"א 1959, ז' 86.

9. וואַרטן אַ לענגערע צייט. אַ אַ גאַנצע

שעה [אַקוזאַטיוו פֿון צייט]. "וואַרטן שמונה
שנה אַן ער זאָל צו כּ"ק [=כשר קהל] קומען
... דאָס ערסט קרבּני, מקדם מוס וואָל אָב-
וואַרטען", יתקנות פֿון פּראַגער חברה קדישאַ,
תּנ"ב [Bohemia Judaica]. "איך האָב דאַרט
אָפּגעוואַרטעט מער אַלס איינע האַלבע שטונדע",
אמד, דאָס קינד אין וואַלד, ווילנע תּרל"ו. "מע
קאַן אזוי אַ אַן אַנדערהאַלבן מעתלעך אויך",
אי. קיפּניס, סאַוו היימלאַנד, 1968, ז' 6.
"פּאַלט צו די נאַכט, טראַכט מען... מע וועט
בלויבן שטיין און אַ ביז טאַג", פּרי, פּאַלקסטי געשיכטן.

10. (אין קאַרטנשפּיל) פּאַסן, איבערוואַרטן

צו הערן וואָס דער צווייטער צו וועט מעלדן.
"איך וואַרט אָפּ, איך פּאַס".

11. אַרכ. משמש זיין. באַדינען. טאַן דאָס

נייטיקע לטובֿת עמעצן אָדער עפעס. "אַדּרהם
אַבינו... ער האָט זיא [די אורחים] אַליינט
אַפּ גיוואַרט, ווען גלייך אַן ער האָט גמיינט זיא
זענן (ערבֿיים)", עה, עב/ד. "ער זייני עסקים
אַך קן דר בייא אָב וואַרטן און קן תורה...
לערנין", לטו, סב/א.

12. אפטיטן; דורכפירן ווי עס באדארף צו זיין, כדבעי. "וועלכר איין למדן איז מוז זיין תורה אב ווארטן", שה, אמטש 1723, לט/ד. "האָב איך נישט אַב גוואַרט דיא קדושה פֿון השי"ת אויף וויא זאל איך מײַן פֿנים קענין אויף היבן...". ר' אריה לייב בר' יהודא מכונה זעליגמן... תיקוני מועדים, פֿירודא תפ"ט. "דר מענש זאל... זינען דינשט אַב וואַרטן קאָן", עפש, דרך הישר לעולם הבא, פֿדמ, תמ"ה? יב/ב.

א'דיק — אַדי. "שטייט אַקעגן איר אַ ביסל אַן אַידיקער, אַ צעטומלער", י. אַקרויט, אַ בוים אין ווינט, לאַרזש 1948.

עכין — עניש — אַז ער איז אַנטשוויגן געוואָרן, האָט אַ שווער אַ געדריקט די לופֿט, ק. בראַקער אַיב, רענע מאַראַן, באַטוואַלאַ, וואַרשע 1929. **ער** (י"ן, קע).

אפוארטען — טרו. טע אַפּ, געוואַרטעט. באַפֿרעיען פֿון וואַרצלען, דערנער, ווילדגראַן. אַ אַ פֿעלד.

אפוארטער — דער, יס. וונ. יין, קע, ס. 1. ווער עס וואַרט אַפּ. דער אַ ביי דער באַן סטאַנציע. דער לעצטער, דער אַ אין דער רשימה קאָנדידאַטן. 2. צוועער. אויפֿפאַסער אין אַ שפּיטאַל. **ערין**.

אפוארטערין — די, יס. 1. קראַנקשוועס־טער. 2. וואַרטערין. אויפֿפאַסערקע אויף קראַנקע, צוועערין.

אפוארטעריש — אַדי. וואָס איז אין אַ סיטואַציע פֿון אַפּוואַרטן. וואָס איז מסוגל אַפּצוואַרטן. אין אַן אַער אומאַנטשלאַנסקייט. "אַלץ אין מיין לעבן איז געוואָרן ציטשוועליק, אַ", באַש, פֿאַר 1964, 9 א. "קייט".

אפוארטשען — אוטו. טשע אַפּ, גע־ וואַרטשעט. אַפּבורטשען. פֿאַרענדיקן אַדער אַ לענגערע צייט וואַרטשען. אַ מיט אַ פֿראַטעסט. אַ ברוגזעהייט. "דער סוף וועט זיין אַן איך וועל אויפֿהערן קאַכן. — האָסט שוין אַפּגע־ וואַרטשעט?... טאַ גיב עס", ש. ברענמאַן, נאַמעק שוואַרץ, קינעו 1935. אויך מיט זיך. **עניש**.

אפוארטעמען — טרו. טע אַפּ, געוואַרטעמט. 1. מאַכן ווידער וואַרעם. אַ די יויד. אַ דעם קאַלט־געוואַרענעם מאַלצייט. אַ די אַפּגעקילטע פֿרינדשאַפֿט.

2. אַנוואַרעמען וואָס איז פֿאַרפֿרוירן. "געזען דעם שלאַנג... פֿאַלד גאַנץ פֿאַרפֿראָרן... האָט אים אין ברוזן אַרײַנגענומען אים... אַפּצו־ וואַרעמען", ליאַנדאַר, בריפֿונסטעלער, ווילנע 1844, ז' 46. "מע האָט געזעצט דעם שוללערער נעבן אויבן אַ פֿון קעלט", י. ג. מונק אַיב, מסתרי פֿאַרז, וואַרשע 1865. "מיט צייערדיקע אויגן וואָס וואַרן נאָך אים שטאַנדע אַפּצו־ וואַרעמען אַן אַידיקאַלט הערץ", אמד, די אור־ חיים פֿון דוראַצטאַק, ווילנע 1872. מיט זיך — "זיך אַ ביטלע אַ בייט

פֿיער", יוסף דער יתום, נעמק ע"י ר"א מ"ס, ווילנע 1865. **ינג**.

אפוארטען — טרו. דו. וואַרטען, נאָר עמפֿאַטישער.

אפוארטן — דער, ין. אַקט אַדער רעזולטאַט פֿון אַפּוואַרטן. אַפּוואַג. אַפּשלאַג. באַזייטיקונג. דאַס מבטל זיין. "די מענטשלעכע אַין דאַרפֿן זיך נישט געפֿינען נאָענט פֿון וואויננג", דר' י. פֿינגענבערג, פֿענט, ווילנע 1924, № 1. "אַרויסוואַרפֿן פֿון זאַוואַד ווי דעם אַ, ווי דעם שלאַק פֿון וואַגראַנקע", פֿעוול סיטאַ, דער ציילונגע, כַּראַקאָו 1930. "איז שאַפּונג פֿאַר־ בונדן מיט אויסקלעב און אַ", צינט, טמו, 1963 X 10. "האַבן די אַיינגעפֿלאַנצטע פֿאַנק־ רעאַס זיך גוט צוגעפאַסט און האָבן נישט אַרויס־ געוויזן קיין אַ", דר' י. גלעט, פֿאַר, 1968 IV 28. אַ אַ ר ט.

אפוארטן — דער, ין. אַפּפֿאַל פֿון דער געזעלשאַפֿט [~וואַרף בר]. "דאַס מיין איך אַיך, שיכורים, פֿרעסער, אַ נבֿוהדיקער", נ. לורע אַיב, מ. באַרק, אַ מענטש באַ לייט, קינעו 1935.

אפוארטן — טרו. וואַרף אַפּ, געוואַרטן. 1. אַראַפּוואַרטן פֿון אויבן אויף אונטן. אַ שטיינער פֿון באַרג. אַ האַלץ פֿון וועגעלע. "בשלת — דו איך דער צייט דו זי וואַרפֿן אַב די בלעטר", סהמ, ישעיה, ו, 13. "אַפּגע־ וואַרפֿן די זעקלעך מעל", בערג, באַס דינעפֿער ו, 'עמעס', ז' 358. "פֿלינג פֿאַרשלאַסן דאַס פֿולע פּאַקעטל און אַפּגעוואַרטן עס אין קאַסטן אונטערן טיש", יודל יאַפֿע, פֿרישע קויכעס, מאַסקווע 1940.

2. אַראַפּוואַרטן פֿון זיך. אויסטאָן. אַ די קליידער און אַרײַנשפּרינגען אין טיך. "דען קינדער הוט די הייפֿליך אונטר דען קין צו גיבונדן, דו זי נישט האַבן קיינן אַב וואוינפֿן", בראַנט, פרק מג. "ער שטונד אויף פֿון זיין שטול אונט ווערפט אַב זיין קרוין", מחזור ר"ה וי"ב, המבורג 1721, רכא/ב. "ווערף אַב דײַן פּנציר פֿון דיר", יוסוף, פֿירורד 1764, נב/ב. "די גרינע ווערעם... ווערן מיט דער צייט אַיינגעוויקלט אין שפּינעכע... דערנאָך וואַרפֿן זיי פֿון זיך דינע ווינעלעך אַפּ", אמד, דער שדכ, ווילנע 1874.

3. באַוואַרטן. אַ עמעצן מיט בלאַטע פֿון קאַפּ ביז די פֿיס. אַ מיט תּשעה־באַב־שישקעס.

4. אַוועקוואַרטן. בייט לויפֿן אַ דאַס געווער. "שניט אַפּ דען בום... אונט ווערפט אַב זיני צווייגן", סהמ, דינאַל, ג, 44 [די פּסוקים זינען טעותדיק נומערירט. אין תי — 3, 11], לובלין שפ"ו. "זא בלד דער קירביז דיא בליד [= בליט] אַפּ ווערפֿין טוט, זא קענט מן אין אוב ער וויל ווערדין ביי אַר גוט", צוכט. "געמאַכט [= דורכ־ געלאַפֿן] דרײַ גאַסן, אַלץ געמוזט אַ [דאַס גע־ גנבֿעטע] פֿון זיך", בימקא, גנבֿים, וואַרשע 1919, ז' 37. אַ (א) ס ל י ע ד = פֿאַרווישן סימנים פֿון פּוסטריט.

5. וואַרפֿן אַ זיני. "די פֿערד זינען אַרײַן אין קילן וואַלד... און אַפּגעוואַרטן מיט קאַ פּעטעס שטיקער מיט ערד מיט מאַך", אַפּאַ, אַליי, ז' 118. "אויטאַס קומען אַלע ווילע און וואַרפֿן אַפּ הייפֿנס שטיינער און מיט און ערד", ב. דעמבלין, 'וועסט סייד', זאַמליכער וו, נ"י 1937, ז' 72. "געבראַכט מיט זיך לאַפּעטעס און אַלע האַבן זיך אַ נעם געטאַן אַ דעם שניי", מ. קאַבריאַנסקי, סאַוו היימלאַנד, 1963, № 1. "פֿון דאַרטן האָט דאַס ליכט אַפּגעוואַרטן אַ שוואַכע, בלאַטע שניי", דר' ה. זאַלאַטאַראַה, גס ו, נ"י 1924, ז' 142.

6. אויסשיידן פֿון קערפֿער. אַ ליחות. לייזן פֿון שלשול און כּסדר גיין אַ. אַ איבעריקע שטאַפֿן בייט שוויצן. [די אַמעבע]... שפּיינט זיך... וואַרפט אַפּ צוואַה, זי לעבט", ש. בלוס, דער בוים פֿון לעבן, נ"י 1931, ז' 22. וויסל (אייחייט) וואָס ווערט אַפּגעוואַרטן נישט אין אַ דירעקטער פֿאַרעם, נאָר... אין פֿאַרעם פֿון אַזאַס... דער שטיקשטאַף געפֿינט זיך אינעם אַרין, אינעם שטולגאַנג, פֿענט, ווילנע 1924, № 8.

7. געבערן (וועגן באַשפּענישן. וועגן מענטשן — גראַב). אַ אַ ברויין לאַשיקל, אַ דעם ממזר. "גענומען טאַפּן דעם בויך און אַנטאַפּן דאַס קעלבלי. — הער אויף, זי קען אַ", ע. נאַרדאַן, אינגול באַיאַר, מאַסקווע 1935.

8. מפּיל זיין. אויך: אַבאַרטירן. אורח, 19. פֿאַרטייטשט יאַ שלכּו": "האַבן ניכט אַפּגע־ וואַרפֿן" [תי: "פֿאַרוואַרפֿן"]. "דעם איגומענס שקיסע האָט זיך דאַ אַזוי איבערגעשראַקן אַן זי האָט... אַפּגעוואַרטן", אַבג, דעקטור, וואַרשע 1876, ז' 53. "הער זיך אויף נאַריש מאַכן... וועסט דען נישט וועלן אַ? דאַס איז נאָר דעם ערשטן מאָל סטראַטעז, אַיב, ק. גאַרבונאַה, דאַס אַבז גייט, קינעו 1930.

9. זיך באַפֿרעיען פֿון עפעס וואָס דריקט (עמאַציאָנעל, פֿאַליטיש, סאַציאַל). אַ קנעכט־שאַפֿט, די טיראַנישע מאַכט, די הערשאַפֿט פֿון פֿרעמדע אַע. אַ דעם יאָך פֿון התחייבותן. "דער רופֿט פֿון זאַקסין... האָט זיך אַב גיריסן פֿון די רומיים אונט איר יאָך פֿון איהנן אַב גיוואַרפֿין", ר' זלמן הענא אַיב, ר' דוד גאַנז, צמח דוד, פֿדמ תּנ"ח. "בייאַ מיר פֿר בליבן איז דעם שווערן לאַשט פֿון מיר אַב צו ווערפֿן אונט דש ספֿר שטיין צו לאַזן", חת, אַמטש 1716, ז/ב. "ביי עס איז נגמר בדעתו גיוועזין... אַפּצו־ וואַרפֿן פֿון זיך די שווערע משא פֿון זינע זינד", דיא גן עדן בחורים, וואַרשע 1885. "יעדער זיין משא וויל אַ גערן, דעם פּרעס פֿון געמיט", יחיאל לעדער, מיין היים.

10. אַראַפּוועצן. אַראַפּוואַרטן פֿון אַמט. "די בונטאַוושטשיקעס ווילן אַ ניקאַלעקען", מע פֿלעגט פֿאַר געלט קויפֿן די העכסטע אַמטן און אַ אַפּילו אַ כּהן־גדול". "אינט מלך גיוועזין צו זעכצעהן יאָר... אונט זיין צווייאַ בריידר... האַבין איהן וועלין אַב וואַרפֿין", ר' זלמן הענא אַיב, ר' דוד גאַנז, צמח דוד, פֿדמ תּנ"ח.

„מענדיג מלאכים וואָס מן זיא אָפּ וואַרפֿט פֿון אירי גדולה“, עח, כד, א. „ער איז געוועזן אין באַגדאָד אַ גאַבערנער. דער קאָדי האָט זיך אָבער מיט אים צעקריגט און האָט אים ביי דעם מלך געמסט. דרום איז ער אָפּגעוואָרפֿן גע- וואָרן“, טויענד אונד איין טאָג, וואַרשע 1839. „נאָך דעם יאָר וועלן זיי אים אָי פֿון צו זיין אַ פֿאַרוואַלטער“, חה, 269. „הרבֿ בע"ש... האָט ער געהערט אַ כרוז אין הימל אַז ער דאַרף אָי דעם שוּחט“, 99 שו"ח בעש"ט, זשאַקעוו תר"י.

11. אַנאָליין. ניט אָנגעמען (מיט אַ מערהייט שטימען). אָי אַ געזעץ־פּראָיעקט אין אַ קאָמיטע פֿון פֿאַרלאַמענט. אָי דעם אַלטן געזעץ וועגן גטן זיך. אַ קאָמף דורך אָי די מיליטאַריסטישע ברוזשעטן, זשיט VII, ניי 1917, ז' 181.

12. זיך ניט רעכענען מיט עפעס. ניט נעמען אין באַטראַכט. אָי דאָס אומגינגטיקע. אָי אומ־מאַטיווירטע מיינונגען. אָי השערות, בויך־סבֿרות. אָי דעם פֿרעזידענט פֿלאַן. אָי אַן אָג גענומענע טעאָריע. אָי אַ היפּאָטעז און אַרויס־שטעלן אַן אַנדערע. „וואַרפֿט ער אָפּ די עצה פֿון די טריסטע ליסט — פֿון צוריקטריט פֿון דערווייליקן“, אַל וווּ, יהודה המפּכיס טויט. „יסודות קען מען ניט דעבאַטירן — אַדער מע נעמט זיי אַן אַדער מע וואַרפֿט זיי אָפּ“, הרבֿ י. ד. סאַלאַווייטשיק, ירשה, אַטלאַנטיק־סיטי תּשכ"ב. „די ענדגילטיקע צוגרייטונג צו אונדזער גאולה — דורך ענדגילטיק אָי די פֿאַרשיידענע עבֿדה־זרות פֿון אונדזער צייט“, ליובאַוויטשער רבֿ, ציטירט טח 24 iv 1967. „אָי דאָס וואָס איז אילואַרטי און אָפּמערקן דאָס וואָס איז רעאַל און אמתדיק“, דוקא, № 60.

13. אָפּלייקענען. פּראָטעסטירן קעגן עפעס. אָי אַ חשד, אַ באַשולדיקונג, אַ בייזוויליקע אויסטראַכטעניש. אָי די רכילותן וואָס מע פֿאַר־שפּרייט. „וואַרפֿט אָפּ אַלע בלבולים און שקרים וואָס פרעה און זינע חרטומים רעדן אויס“, ש. ביקל, טח, 1967 X 13.

14. באַזייטיקן עמעזן אַדער עפעס. אָי דעם גאַנצן אָפּפֿאַל. אָי די איבעריקע אָנגעשטעלטע. אָי די וואָס באַרעכטיקן ניט דעם צוטרוי. אָי דעם באַנוץ פֿון אַ דייטשמעריש וואַרט. „די נייטיקייט אָפּצוואַרפֿן די דעטאַלן כדי זיך צו דעקלעבן צום עצם [פֿון דער טעאָריע]“, גוטן, ז' 3. „די שפּראַך האָט... אָפּגעוואָרפֿן דאָס וואָס איז איר געווען פֿרעמד“, מ. ליט־וואַקאָוו, אין אומרו וו, מאַסקווע 1926. „איז פֿאַרגעשטעלט אַ וואַגראַנקע אין לענגשניט... די פֿעדערשטע טייל אינגאַנצן אָפּגעוואָרפֿן“, סאַכאַרני איבז, ל. פֿרומיק, וואָס דאַרף מען וויסן וועגן... אַ וואַגראַנקע, כאַראַקאָוו 1932, ז' 6.

15. אָפּזאָגן. בטל מאַכן. מבטל זיין. אָי אַ בקשה. אָי אַן אָנבאַט, אַ פֿאַרלייג. אָי אַן אָפּמאַך, אַ פּראָיעקט. „דיא וואָס בצרכי־ציבור ערנצט זיין... זאָלט ניט זיא אָפּ צו וואַרפֿן לאָזן פֿר העצין“, טיגן, גכ, ער — ווי ער קוקט איהך

זיי מיטן בליק וואַרפֿט ער זיי אָפּ, — ער וויל קיין שלום נישט“, פּראָ, וואָס אין פֿירעלע שטעקט. „אָפּגעוואָרפֿן דעם... [שלום־אָנבאַט“, נ. סווערדל'ג, טח, 1965 XI 17.

16. דערווייטערן. „דער רבי וואַרפֿט אָפּ זינע מקורבֿים. ישראל דיא דא וואַרן אב גוואַרפֿן פֿון בית־המקדש מיט דיננס ליכט“, מחזור שלש רגלים, אַמסט 1713, קמב/ב. „אַל תּשליכנו מלפּניך זאָלט ניט אָי אונז פֿון דיר, רבונו־שלי־עולם“, ממוס, שלמה.

17. אָפּשפּיגלען, רעפּלעקטירן (וועגן שטראַך־לן). וויסער מירמלשטיין וואָס וואַרפֿט אָפּ שטראַלן. אויך וועגן קלאַנג־כוואַליעס. „די דאָזיקע כוואַליעס דערגרייכן צום אויער־מושל, ווערן זיי אָפּגעוואָרפֿן פֿון דעם מושל“, ט. בערלס, מענטש־מאַשינ, קיעוו 1927, ז' 106.

18. אַראַפּלאַזן פֿון אַ וואַגן. צופֿירן צו אַ באַשטימט אַרט און לאָזן אַראַפּגיין. אָי די פֿאַר־שויען פֿון בויך. „וואו וועט איר זיך אַשטיי גער, פּדומה־למשל, מײַנע ליבע ווייבער, הייסן אָי, שט, ט"ה.

19. (שנידעריש) אָפּטרענען (און) צוטייען נידעריקער. אָי אַ ליסטל, אַ זויס.

20. אַוועקוואַרפֿן אַ קלאַנג אַדער קלאַנגען פֿון סוף וואַרט אַדער פֿון מיטן וואַרט (סינקאַ־פּירן): אַנשטאַט מאַשינע — מאַשינ, אַנשטאַט פּראַבלעמע — פּראַבלעם; אַנשטאַט אינסצעני־זירן — אינסצענירן.

21. (קאָרטנשפּיל) מאַכן אַזוי (אַוועקוואַרפֿן) אַז אַ קאַרט (אַדער קאַרטן) זאָלן ניט נעמען קיין אַנטייל אין שפּיל אַדער ניט אַריבערנעמען. „זי האָט נעבערן איין־און־איינציקן קעניג טרומף. וואָס טוט מען? אָי — איז אַן עבֿירה, שפּילן — האָט זי מורא“, שט, פֿון פּסח ביז פּסח, ניי 1937, ז' 200.

אָפּוואַרפֿן זיך — אַ דפּו. 1. אָפּקערן זיך. אַוועקדרייען זיך. ניט וועלן מער האַבן צו טאָן. אָי זיך מיט ביטול (עקל). אָי זיך מיט הענט און (מיט) פֿיס פֿון עמעזן אַדער פֿון עפעס. אָי זיך פֿון אַן אונטערנעמונג. אָי זיך מיט טיפּער חרטה. פֿאַרטייטשט וישמחה ויבֿך מנחלתך (ירמיה, יז, 4): „און וועסט זיך אָי פֿון זיך אַליין פֿון דין נחלה“. ער האָט זיך פֿון שותפות אָפּגעוואַרפֿן, קלמן טוביל, דער דאָקטאָר מיט זיין טאַכטער, ליובלין 1894. „דאָס ינגל אונדזערס... וואַרפֿט זיך אָפּ פֿון עסן און האָט עפעס קאָפּווייטיק“, צבי הירש־קאַ, צוויי וועלט, בערלין 1923.

2. זיך צעקריגן, ווערן ווידערשפעניק. „דוכס היינריך... דער זיך אָפּ גיוואַרפֿן האָט מיט דעם קיסר אונז איהם צו ווידרן גיוועזין“, ר' זלמן הענא איבז, ר' דוד גאַנז, צמח דוד, 1999 תנ"ח.

3. ניט אָנגעמען. אָפּזאָגן זיך. אָי זיך פֿון אַ מתנה. אָי זיך פֿון געבן אים די האַנט. „וואַרף דיך אָפּ פֿון פּרנס־חורשאַפּט... גענוג געוועזן פּרנס־חורש“, יא. דער ערשטער אידישער

רעקרוט' (אויסגאַבע 1931, ז' 156). „האַב איך אים געראַטן אַז ער זאָל שווערן אום ער זאָל זיך ניט אָי גיט פֿון די געלט“, י. בודוואַהן, ג' טראַייע וויבילי חלעביץ, ווילנע 1892, ז' 38.

4. פֿאַרלייקענען. ניט אָנערקענען מער. אָפּ־טרייסלען זיך. אָי זיך פֿון אַ צוואַנג, פֿון אַחזרות. אָי זיך אַפּילו פֿון אַ שבֿועה. אָי זיך פֿון שטיצן די קרובֿים. אָי זיך פֿון אַמאָליקע רייד, מיינונג גען. „ביי כאַשיען איז געווען אַ פֿאַרשטערטער שבת. זי האָט זיך לכתחילה געוואַלט אָי פֿון טשאַלנט, נאָר דערמיט האָט זי נאָך ערגער געמאַכט“, אַר, „די שפּראַך פֿון וועלכער מיר קענען זיך אָי ווען מיר ווילן“, יב 22 א, 4.

װנג. ״עכץ״ — װאָס הייסט, זאָגן זיי, אָפּוואַרפֿן? [← 18ב] װאָס איז פֿאַר אַן אָפּ־וואַרפֿעקן?״, שט, ט"ה. ״עניש״. ״ער־יין, יקע״ — ״דער ראַדיקאַלסטער אַער פֿון דער נײַ־הייכדיטשער השפּעה אין ייִדיש איז ש. בירנבוים״, מ. שעכטער, יושפּ 2011, ז' 2. ״ערײַ.

אָפּוואַרפֿען — קע אָפּ, געוואַרקעט. אַטוו — אויפֿהערן אַדער אַ לענגערע צייט וואַרקען. טרוו — אויסדריקן צערטלעכקייט, ליבשאַפֿט א.ע. אָי: טבעלע, זיסלע, ליבעלע... אויך מיט זיך. ״עניש״.

אָפּוואַרשפּאַרן — אַדי, דבֿטשמ. נר. וואָס מע קען אָפּוואַרשן. אָיע פֿלעקן.

אָפּוואַשיקן — אַדי, נעגל. וואָס מע קען אָפּ־וואַשן. אָיע פֿלעקן. יוקייט.

אָפּוואַשן — טרוו. וואָס אָפּ, געוואַשן. [פֿרגל: װעשן]. 1. וואַשן און מאַכן ריין דעם קערפּער אַדער אַ טייל פֿון קערפּער. אָי דאָס איינגעריכטע פּנים. אָי אַ בר־מינן (←) =מטהר זיין. „וואָש דיר אָפּ דינע צוויי ווייסע הענט און דריק זיי פֿעסט צו מיין האַרצן צו“, פל. 9. אָי קען מען נאָר דעם גוף, (אַפּער) ניט די נשמה, שוו. „זיך אַך מכין זיין [צו שבת], מיט זויבר אב וועס'ן הענט אונז פֿיס אונז פֿנים מיט שין וואַרים וואַשיר“, ר' אריה ליב בר' יהודא מכונה זעליגמן, תּיקוני מועדים, פּיורדא תּפּ״ט. (רחצ׳ תּי את רגלי) אַז איך האָב שוין אָפּגעוואַשן מײַנע פֿיס, איבז הרבֿ א. ל. בראַנדעט, 99 ש״ח 1908, 1843, ז' 41. „איינער מע גיט די ברוסט פֿון די זויגערקע גוט ריין מאַכן די הענט, אָי די אַפּלען...“, דר' ג. ריטער, דער אַרומגאַנג און די פֿלעגע פֿון זויגקין, וואַרשע 1926. „וואו עס שטייט ירצה'ה מיינט עס אָפּצוואַשן דעם קערפּער פֿון שמוץ“, פֿאַר, 1964 iv 11. „די מלאַכה צו באַלואַמירן... נאָכדעם פֿלעגן זיי אָי דעם גוף אין אַ לויג, אמד, מסע מצרים, ווילנע תּרפּ״ד.

2. ריין מאַכן אַ זאָך מיט וואַסער און (אַדער) אַנדערע רייניקונג־מיטלען. אָי דעם טיש. אָי די בענקלעך. אָי די גרינסן פֿאַרן צוגרייטן דעם סאַלאַט, זאָ באַלד די קעכין דיא בייזעלטי פּישי אב גוועס'ן... מראות הצובֿאות, וואַנדובעק תּע״ח. „אייך טעם דש מן דש

וואָשיר אויז גישט וואו איין בר מינן איז... דער מלאך המות וועט זיין מעסר אין זעלבליגן וואָשיר אב, יורה שטאים פירודא תקנ"א. ווען מן גיבאקן האָט [מצה] אוי מן וויל ווידר באַקן, מוז מן די וועלגר העלצר וואָל מיט קאַלט וואָשיר אָ אוי אַבטריקנין, דרד חיים, זשאַלקעו, תפ"ג. עטלעכע טעג פאַר פסח האָט מען גוט אויסגעריידלעוועט און אַפּ געוואָשן די פּאַדלאַגע (פּאַל), איש יהודי ייפּאַל, 1885, № 11. קלעבט אויס קליינע קאַרטאַפּל, וואָשט גוט אַפּ, גיסט אָן... מישולאָה, ווענטט' וואָשיר, 1926, ז' 95.

3. אַראַפּוואָשן עפעס. אָ פּלעקן. אָ זאַלץ פּון פּלייש, אָ דעם שטויב און די בלאַטע. „עס איז מיט קיין צען וואָסערן גיסט אַפּ צוואָשן“, פּוול. „לאַנגאַם אַפּגעוואָשן פּון געזיכט די אַבּל-פּאַרבן“, יהוּאַש, הַפּאַאַטאַ. „די גימנאַזיע מיט דער פּאַנאַ האָבן זיך איר אַוועקגעלייגט אויף די וויסע הענט מיט אַזאַ עקשנות און קיין פּאַמעשאַף וועט דאָס שוין גיסט אָן“, ב. דעמבלין, צוויי און אַ דריטער, נ"י 1943, ז' 10. „וואָשט אַפּ כאַטש פּון זיך דאָס פּאַראַגענע בלוט“, הל, אַ בלאַט אויף און עפּלבוים.

4. אַראַפּטראַגן מיטן וואָסער. אַוועקשווענקען. „טעכץ גייען אַרויס פּון די ברעגעס... וואָשן אַ אַ די פּרוכטבאַרע ערד“, בעטער, № 12. „דאָס זאַמד ווערט אַפּגעוואָשן און עס בלייבן אַפּשער שטיקעלעך-ברעקעלעך גאַלד“, מלל פּאַר-טשיטשט 'דיחאני' (ירמיה, נא, 34) „אַפּגיאוואָשן“ [תּי: „אַוועקגעשווענקען“].

5. ניצן וואָסער לויטן דין, מטהר זיין. אַ מצוה וואָס פּיל לביט מוזן טאָן, דהיינו אַ מת אַפּצוואָשן, ספר חסידים, ווילנע תקע"ט. „מן זאַל דש פּלייש וואול אַפּ וואָשן אוי גביסן...“ עפש, דרד הישר לעולם הבא, שקלאָו תקניא, סא/ב. „בריקה הצאן אודר שאַף טיך, ווייל אלי שאַף אוי אלי בהמות וועלכ מן זאַלטי צו קרבן ברענגן דא אב גיוואָשן וואָרן“, ר' אלכסנדר עטהויוז, בית ישראל וְבית הבחירה, אוביבאָר תע"ט. קללה: אָ זאַל מען דין שוין מיט טהרהוואָסער.

6. אַפּבלייכן. מאַכן בלאַסער אַ קאַליר מיט וואָסער אָדער אַן אַנדער פּליסיקייט. אָ דאָס בלויע.

7. פּאַרוואָשן. אַפּמעקן דאָס אַנגעשריבענע דורך וואָשן. אָ דעם פּאַרמעט. אָ אַ גאַנצע מגילה.

8. פּיג. אַפּרייניקן. אַפּוואָשן אין געשטיקן זינען. אָ דאָס אומרעכט פּון די הענט. אָ שנאה און קנאה. „איין גרוישידי שנד מויכט דר פּון קומן דז ערש אַל זיין טאג גיסט קוינט אב וואושיין, בראַנט, פּרק כח. „אונורי מיסטויט זאַלשט אב וועשן“ [סידור] תפלה למשה... דעסוי 1696, שנגא. „מיט וואש זאַלן מיר דען אב שווענקן אוי אב וועשן דאש אונזויבר-קייט אונזרש לאשטר אוי מיסטאַט“, מחזור ר"ה ווי"ב, הומבורג 1721, ר/א. „ליבער גאַט,

ניג דען באַרעמהערציקייט אויף מיר... און אויף מין מאַן און קינדער און וועט אַפּ אונדערע עכירות ברהמין הרבים, שנרי דמעות תחינה, ברעסלע תר"י, ז' 16. „הי די זינד זאַל זיין גישט שווער, אָ וועט תמיד קענען זי דער מאַמעס ריינע טרער“, דא, געוואַמלטע שריפטן, וואָרשע 1920, ז' 148.

אַפּוואָשן זיך — דפּוה. זיך גיסט קענען אָ מיט קיין זיבן (צען) וואָסערן, פּוול. „אַ נאַר גייט אין באַד אַרזין און פּאַרגעסט זיך דאָס פנים אַפּצוואָשן“; „פּון יידישע רייד קען מען זיך גיסט אָ מיט צען וואָסערן“, שוה. „איין דור דז זיך פּר ריין האַלט אין זיין אויגן אוי האָט זיך פּון זיין צואה [תּי: קויט] גיסט אַפּגעוואָשן“, חה, אַמסט 1716, צה/ב [איבערזעצונג פּון משלי, ל, 12]. „גם די שנידערס וואָס קילן אַפּ דאָס אַיזן און די בעקערס וואָס וואָשן זיך אַפּ די הענט אין וואָסער — טאָר מען זיך שוין מיט דעם וואָסער גיסט וואָשן“, ספר שלחן ערוך, ח"ב, ג/ב [אַנהייב 19. י"ה]. „די וויבער זאַלן זיך אָ און שיינע קליידער אַנטאָן פּאַר ליכט בענטשן. אַבער ווען איינע קומט שפעט אַהיים פּון גאַס, זאַל זי פּרזער ליכט-בענטשן און דערנאָך זיך אָ און שיין אַנטאָן, חא, נה/ב. „וויבאַלד איר וועט וועלן מאַכן קעגן מיר אַ פּראַצעס, וועל איר מיר אָ פּון אַלע מניע פּאַרליכטונגען קעגן אַיך“, קמ, 1870, № 36. „מע זאַל חסוּחלילה בני איר גיסט זיין, קאַן מען זיך שוין פּון איר גיסט אָ מיט צען וואָסערן“, דער יוד' פּאַר פּסח, וואָרשע 1881, ז' 163. „דער אַפּצוג דאַרף זיין אַזוי: זי זאַל זיך אָ דעם אָרט און אַרום דעם אָרט... און נעמען... נאַר אַ ווייך טיכל... זי זאַל אַכטונג געבן עס זאַל זיין גאַנץ ריין און גאַנץ ווייסי, (קול קורא) 'טהרת בנות ישראל, וואָרשע תרס"ב. אָ זיך די הענט פּון עמעצן אָדער עפעס — אַפּטרייסלען זיך, אַפּוואָרפּן זיך. „אַפּגעוואָשן פּון איר האָט מען זיך די הענט, אויסגעדרייט זיך ווייט ווי נאַר מע האָט געקענט, מחוט, יודל. „ער וואָשט זיך גיסט אַפּ די הענט חלילה פּון זיין, שע, פּוּנים יאַרד 11.

זינג — „נאָך דעם דריטן חודש קילע אַיען פּאַרן שלאַפּן גיין“, דר' ג. ריטער, דער אַרומי גאַנג און די פּלענע פּון וויגינד, וואָרשע 1926. עכץ. עניש. ער (יין-קע). ערני.

אַפּוואָשעווידיק — אַדי. וואָס מע קען אַפּוואָשן. אַע פּלעקן. אויך: אַפּוואָשיק, נעאַל. יוקיימ.

אַפּוויאַל(ו)ען — דוז אַפּוויאַנען. <

אַפּוויאַנדזלען — טרוה. דול אַפּ, געוויאַנ-דולט. לז. אוקר. פּאַרענדיקן רייכערן (וועגן פּישן). אינגאַנצן אויסוואַנדזלען. אָ פּלאַנדער-קעס. עניש.

אַפּוויאַנען — אוטוה. זע אַפּ, געוויאַנעט. אַפּוועלען. בלומען וויאַנען אַפּ. דער גאַנצער סוד וועט באַלד אָ זיין אין די יאַרן פּון אָ. „די

אויגן אירע האָבן געפליאַקעט... דאָס אויג אירס האָט באַלד ווידער אַפּגעוויאַנעט“, ד. פעלדמאַן איב, א. סליסאַרענקאַ, דער שוואַר-צער מאַלעך, כאַרקאָו, יאַר? „די באַקן האָבן אַפּגעוויאַנעט, די ליטקעס האָבן אויסגעברענט“, מ. שטיקער, איך ר"ה תשכ"ו. אויך מיט זיך. עניש.

אַפּוויאַנען — אוטוה. וויאַע אַפּ, געוויאַנעט. אַ לענגערע צייט מאַכן וויאַוויאַ ביים אַנטריבן פּערד. „אַפּגעפּאַרן אַ וויאַרטס און אַפּגעוויאַנעט פּאַר צען“, ווערטל.

אַפּוויאַרוין — אוטוה. ריר אַפּ, געוויאַנעט. רירט. גלייכמעסיק און גיך, ריטמיש זיך באַוועגן אין אַ צייטער אַהין און צוריק און אויפּהערן. אָ ווי אַ סטרוונע. זינג.

אַפּוויאַרן — טרוה. וויג אַפּ, געוויאַנעט. 1. וויגן אַ לענגערע צייט. אָ דאָס קינד כמעט אַ שעה אין אויסזינגען אַלע וויגלידעלעך. 2. אויפ-הערן וויגן. אָ אויף דער וויילקע, ווען עס פּאַרדרייט זיך דאָס קעפל.

אַפּוויאַרענן — טרוה. ערץ אַפּ, געוויאַנעט. דערצט. אַפּוויאַרען. אָ עמעצן, ער זאַל שוין ווייכן פּון אַזאַ קאַמפּאַניע.

אַפּוויאַרענען/ניקן — אוטוה. איצ, אומפ. נב; ~ ווידערשפּעניקט. דוז ווידערשפּעניקן, נאַר עמפּאַטישער. אָ דעם מלכות [אין דאָטיון].

אַפּוויאַרען זיך — אוטוה. אַ לענגערע צייט זיך שאַקלען אַהין און אַהער ביים באַגריסן זיך, ביים אַנוויינטשווען זיך. אויך אויפּהערן וויטען זיך. אָ זיך ביים טויער ווי צוויי באַבעס.

אַפּוויאַרען — דער, יען. אַקט אָדער רעזולטאַט פּון אַפּוויאַרען. אַפּבאַלן. אָ פּון פּלעווע, „פּנינ לעך איז געווען דער שטומער ווי און אָ“, פּנינ גרויסשטאַט, נ"י 1928, ז' 68. זינג.

אַפּוויאַרען — טרוה. דל אַפּ, געוויאַרעט. דרייען אַהין און אַהער כדי אַפּצושווינדלען. וויידלען ווי אַ הונט און אָ עמעצן ווי אַן אייזל.

אַפּוויאַרין — טרוה. ווייד אַפּ, געוויאַרעט. אינ גאַנצן אַפּפעס דאָס גראַז אויף (פּוין) אַ ווייד, אַ פּאַשע. שווב פּאַרטישטש 'בער', פּיך אב וויידן. אורח פּאַרטישטש 'בער' (שמות, כב, 4): „וועט אָ [תּי: „אַפּעסן“] אַזוי אויך חחת. „בישאַפּן דען גרושן אוקסן דר דא אַלי טאַג טוינט בערג אב וויידן, דער דא היישט שור הבר“, מחזור ר"ה ווי"ב, הומבורג 1721, קמ/א.

אַפּוויאַרין — דער, זן. אַקט פּון אַפּוויאַרן. איינזענענדיג. פּאַרקערטע טענה. אַפּפּרענ.

אַפּוויאַרין — אַדי. נעאַל. וואָס מע קען אַפּוויאַרן, נעגירן, אַפּוואָרפּן מיט לאַגישע טענות. אַ גרינגאַע טעאַיע. יוקיימ.

אַפּוויאַרין — טרוה. ווייז אַפּ, געוויאַרן. 1. אַפּ זאַגן, גיס אַנגעמען, אַפּלייגן. מעכב זיין. אַפּ האַלטן. אָ אַ בקשה. „השר... ער זיא אַב

גוויזן האָט אונז גיזאָגט ווי זאָלש שקר ווערן, כ"י וועגן מעצער עלילת־דם, [פֿש ווו, 250]. "ווער דיר אויף איינה לנגי ציפֿט אָב ווינט אונז הינטר הילט פֿון דיר זיין גוטן טואן...". ספר מ־בחר הפנינים, הומבורג תצ"ט, נ/ב. "דיא רבקה אביר זיך ניט וואָלן אָפּ ווייזן לאַזן אונז גיזאָגט...". גה, 239. "איין אַרים מאַן גיב פֿון דייג שפּיט אונז אים ניט אָפּ ווייזן, שוה וו, פֿירודא תפ"ו, טו. אָבער די האָט אַלעמען אָפּגעוויזן, ווייל ניט איינער פֿון די אַלע פֿאַרטען האָבן געהאַט איינע גוטע מידות", ל. יאָטעלאַוו, דער פֿערט־וואַלטער (הנדוד), ווילנע תרמ"ו, ז' 6. "דאָ האָט אים מרים זייער זאָנפֿט (איידל און לאַ גאַדע) אָפּגעוויזן צוריק [די מתנות], איבן שפּערינג, די קאַראַמישע מיינדע, וואַרשע 1899. "וועט אין שפּעטער ניט אַ ווען ער וועט אונדז אַרויסהעלפֿן פֿון די צרות", בן־צבי, דעם שטענדיגן טאָטע, קראַקע תרע"א.

2. אָפּווענדן. אָפּקערן פֿון עפעס, פֿון עמעצן. אָפּשטויסן. "מיר גיפֿינדן אין אונזר תורה דז דיא ווייב האָבן פֿון שטאַנד... אָן צו ווייזן צו גוט אונז אָב צו ווייזן פֿון בוין", בראַנט, פרק יב. "איין גאַנץ יאָר איז דער (שטן מקטרג) פֿר הקב"ה איבער ישראל, ווינט אים הקב"ה אָב ביז אויף ראש־השנה", מחזור ר"ה וי"כ, הומבורג 1721, יט/א. האַפֿערט און בייע געדאַנקען... זאָלן [ניט] אַ פֿון דינען דין הייליקן נאָמען", תחינות ובקשות, ווילנע 1858, כו/א [איבערדרוק פֿון דירנפֿורט 1790]. "ווען אַך וואַלט מיך נישט געפֿאַרעט פֿאַר מניע עלטערן, וואַלט איך [מיין ברודער] אינגאַנצן פֿון מיר אָפּגעוויזן", נביא סויענד אונד איינע נאָכט, וואַרשע 1852.

מיט זיך — "אין זיגער שטרעטיקייט שטיט ער גאַר פֿעשט, דאָפֿון לאַשט ער זיך ניט אָב ווייזן", ספר משלים, 99 דמ תמיז, לה/א. "ונג. ער — "זינא קיין אָב ווייזן... גיב זיא פֿון אַלים גוטיק", שוה, פֿירודא תפ"ו.

אפֿוויטיקן — אוטוו. טיק אָפּ, געוויטיקט.

99: ~ווייטאָנן. 1. ווייטיקן אַ לענגערע ציפֿט. אַ עטלעכע יאָר און אויסהויכן דעם לעצטן אָטעם. 2. אויפֿהערן ווייטיקן. "די וואונד פֿאַרהיילט זיך, זי וועט באַלד אַ".

אפֿוויטיקן — טרוו. ער אָפּ, געוויטערט.

דערווייטערן. אָפּשטויסן. אַ לייבלעכן ברודער. מיט זיך — "באַקומען אַ צושטיים אָפּצווייטערטער זיך אַ ווילע פֿון די ריען", ישק, שליט און אומוועג, ז' 282. "קינסטלערישע שאַפֿונג פֿאַרלאַנגט אַ דיסטאַנץ", ע. פֿערט־שליטער, פֿאַש, 1952 XII 19.

אפֿוויטיקן — דער זיך. אַקט אָדער רעוולטאַט

פֿון אָפּווייכן. פֿלוצעמדיקער אַ. אַ פֿון כלל. באַפֿרושער אַ. אַ פֿון אַחרי־רביס־להטות. "... אויב עס איז פֿאַראַן עפעס אָן אַ פֿון דעם אַלגעמיינעם באַשטיט פֿון וואַרשע, יוסף שטערנינג, יוסף XXI 1. "עס האָט זיך געביטן

דער אַ־מוסטער ביי די היגעווערענע יידן", יזב XXXIV ז' 148.

אפֿווייכונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעוולט

טאָט פֿון אָפּווייכן. אָפּווענדונג. אָפּניגונג. דיפֿ־ראַקציע (פֿויק). אָבעראַציע. אַ פֿון שטראַלן. אַ פֿון טאַן. אַ פֿון דער פֿאַרטייליגניע. פֿאַזיטי־ווע (נעגאַטיװע) אַ. "נערוועזע קינדער... צוליב פֿאַרשידענע אַען פֿון געפֿיל און ווילן שטערן זיי דאָס נאַרמאַלע שול־לעבן", פֿישל שניאור־טאָ, אינטמע הייל־פֿענדאַנגיק, וואַרשע 1935. "אַרויסוואַרפֿן דעם מוסר מיט די משפּילישע דרשות, מיט די מגידישע אַען", שג, דערציי־לערט און דאַמאַניסטן, ז' 72.

אפֿווייכיק — אַדי. נעאַל. וואָס קען (איז מסוגל, איז ראַוי) אָפּ(צו)ווייכן. אומצופֿרידענע און אַע פֿאַרטייליגטלדיכער.

אפֿווייכן — טרוו. ווייך אָפּ, געווייכט.

1. מאַכן ווייכער וואָס איז צו האַרט, צו פֿאַר־טריקנט. אַ דאָס פֿאַרדאַרטע ברויט. אַ מיט פּוטרע. גאַר אַלע. פֿאַרדאַרטע פֿלעקן ווייכט מען פֿריער אָפּ, ש. שפּירא, קליידער פֿאַר־בערני, וואַרשע 1900, ז' 27. "דאָס פּנים איינ־שמירן מיט... וואַזעלין... עס ווייכט אָפּ די הויט און מאַכט ליכטער דאָס אַראַפּעמען דעם גריס", חבֿל בונאַ, האַנטבוך פֿאַר אַקטיאַר, וואַרשע 1937. 2. מאַכן אויס ווייך. מאַכן האַרטער. "אויף פּאַלעך אויסקילן אָנגעגליט שטאַל זאָגט מען — אַ ש ט אַ ל", יאָכ וו, ז' 44. "אַ דעם מאַגן — פּטור ווערן פֿון אַ לויזן מאַגן, פֿון אַ שלשול (אין ליפּפּזיקער יידיש, אָנהייב 20. י"ה). ו"נג.

אפֿווייכן — אוטוו. ווייך אָפּ, געווייכט, גע־

וויכן (אַרכ & דיאַלעקטיש). 1. אָפּנייגן רעכטס אָדער לינקס פֿון אַ וועג. אַ פֿון וועג און פֿאַר־בלאַנדזשען אין אַ וואַלד. "זאָ זאַל היעניאַל שולטץ מיט פֿליכט אָב גוויכן זען אונז זיך אויף זעטן אַרום בענעדיק", באַלענעריש. "דער ביי בער זען צוריקקערן זיך... מוז ער גיין אין די זעלביקע טריט וואָס ער איז היגעגאַנגען און ווייכט קיין האַר ניט אָפּ פֿון זיי", אמד, קאַרטוכע, ווילנע 1878, ז' 17. "אַ פֿון ג ל י כ כן (אמתן, ריכטיקן) וועג — ווערן מאַראַליש פֿאַרדאַרבן. אַ פֿון יידישן וועג — ניט אָפּ־היטן מער דינים, יידישע פֿירונגען. "האַסט נאָך דערצו אָפּגעוויכן אינגאַנצן פֿון יידישן וועג", לאַל, ווילנע 1887, ז' 118.

2. אויסמעדן אַ באַשטימטן אַרט. אַזעקגיין אין אַ זעט. אָפּרוקן זיך. שווב פֿאַרשטישט סוגי & רחק' — אַ. מלל פֿאַרשטישט יוהענן טר מעל האהלי (במדבר, יב, 10): "אָפּווייכיק" [תי: "זיך אָפּגעטאַן"]. "דער וויל נחש וויל ניט אָב ווייכן, זיא מוז זיא נאָך איין שליחות פֿאַר ריכטיק", ספר מעשה השם, 1698 [אזע ווו, 460]. "דער הונד האָט ניט וועלן אָפּ ווייכן פֿון דאָז הויז", קה, פֿירודא 1743, לז/ג, "ער מעכט פֿון דיון הויז אַ", איין שייני וואונדלעכע היסטאָ־ריע פֿון איין פֿישערס זאָה, זולצבאַך [לעמ' בערג], יאָר?

3. אָפּטרעטן. אַנטלויפֿן. "דער דוכס... מיט גרושי חרפה הט ער מוזן אָב ווייכן", ספר מעשה ה', אָמסט 1725 [הש וו, ז' 20]. "... דאָ ווייכט דער גוריוש מיט זען פֿאַלק אָב", ספר יהודית וספר יודא מכבי, אָמסט תקכ"א. "זאָ זיינן די ווילדי חיות אָב גוויכן", איין שניי היסטאָריע פֿון איינס מעכטיגן רבֿס טאָטער פֿון קונסטאַנטיןאָפּל, אַרשט? [18]. אָדער אָנהייב 19. "י"ה. "פֿון דעם טאַג אָן און ווייטער איז דער רבי חיים ניט פֿון אים אָפּגעווייכן", גדלות יצחק, ווילנע תקס"א.

4. דערווייטערן זיך. אַזעקקוקן. אַ פֿון אַ ספֿיכה. "ווען גאַט איינים איפֿילט טון וויל... זעני פֿריינד... ווערין אָפּ ווייכן פֿון אים", גה, 56. "דיא ליכט פֿון מיין דור זענן פֿון מיר אָב גוויכן", מהמ, אָמסט 1722, קעב/ב. [גאַט] ניט איז מיין [=מייך, מער] צווישן אַיך, דען ער איז אָב גוויכן פֿון אַיך", יוספֿון, אָמסט 1661, רצד/ב.

5. ניט אויספֿאַלגן. ניט ממשיך צו זען וואָס מע האָט אינגעשטעלט. אָפּקערן זיך. אַ פֿון אָן עצה. אַ פֿון (פֿריערדיקן) ציל. אַ פֿון דעם רבינס תורה. אַ פֿון אַ פֿאַר מנהגים. "דיא גאַט האָט טו־בות צו גשיקט אונז זענן דר נאָך אָב גוויכן פֿון גאַטש דינשט", חה, אָמסט 1716, סא/א. "ווען מן [אים]... פּזניקט... ווערט ער דאָך ניט אָב ווייכן פֿון גאַטש ווילן, אַבֿרהם ינג, תורה לקח טו־ו, ווילהערמאָדאָרף תפ"ד. "איך וויל דיר איצונד איין ראַט געבן אונז דאָ זאָלשט דאָ פֿון ניט אָב ווייכן", יוספֿון, פֿירודא 1764, נה/ב. "די שטעלונג... ווייכט זייער שטאַרק אָפּ פֿון יענע יסודות...". זשיש וי, 1912, ז' 39.

6. גיין קעגן אַ כלל, קעגן אַן אינגעשטעלטן סדר. זען, איבערגעבן אומפֿינקטלעך. אַ פֿון טעקסט. אַ פֿון איבערגעבן וואַרט נאָך וואַרט. אַ פֿון סטאַנדאַרד. אַ פֿון אַ מאָדעל. אַ פֿון עטיקעט. "דער גרויסער ווערטערבוך פֿון דער יידישער שפּראַך ווייכט אָפּ פֿון עטלעכע תקנות פֿון יוואָ־אויסלייג".

ענייש. ער.

אפֿווייכעריש — אַדי. וואָס איז בטבֿע פֿאַר־בונדן מיטן אָפּווייכן. אַע נייע אויפֿטוען. קייוט.

אפֿווייניקן — טרוו. זיך אָפּ, געווייניקט. נעאַל. דורכפֿירן עפעס צו ווייניק. "מיר האָבן שבת אָפּגעווייניקט און אַפֿשר אָפּגעטכט", אפֿא... שקיעה, ז' 60.

אפֿווייניקן — וויין אָפּ, געוויינט. אוטוו —

1. אַ לענגערע ציפֿט וויינען. אַ אַ באַנצע נאָכט [אַקוואַטיוו פֿון ציפֿט]. אַ אַלע יאָרן נאָכן מאַן. "בנינאַכט, ווען דאָס קינד האָט געדאַרפֿט אַ אַ דריי אָדער פֿיר מינוט אויף אויפֿוועקן וועמען מע דאַרף", י. קיפּניס, דערצייילונגען, קיעז 1930. 2. אויפֿהערן וויינען. "סיקינד האָט אָפּגעוויינט און שמיכלט שוין היידער". זיי וויינען אָפּ און מיינען אַז דערמיט האָבן זיי

שוין יוצא געווען, אלי אַיִן, יודישע קינדער, טעס העפט, באַרדיטשעו תרנ"ט.

אָקווו — 1. עפעס פּועלן דורך הייגען. אַ שטראַף [מע האָט זי אַראָפּגענומען]. „ער וועט נעבעך אוראי קומען אַ זינע אַרעמע פּערציק ריגיש“, ספר שִׁחַי רמ"ל, לעמבערג, יאָר? ז' 18. 2. גרינגער מאַכן דאָס געמיט דורך הייגען. אַ דאָס האַרץ. אַ דעם קאָפּ — פאַרמאָטערן מיט הייגען. „אוי זאָגט גאַל דעלע און ווינט מיר אַפּ דעם קאָפּ“, שט. מאָטל. 3. באַוויינען. אַ דעם נפּטר. „די נאַרמאַלע אומגליקן — ווינט מען אַפּ און מע מוטשעט זיך ווינטער“, מ. גראַס צימערמאַן, פּאַש, 1965 XI 15. „עס וואָלט געוואָרן אַ ליאַרעם, אַ געפּילדער. זי וואָלט אים אָפּגעוויינט מיט טרע רן“, ממוט. מסעוּת.

מיט זיך — „ער גייט אין אַ באַזונדער חדר און ווינט זיך שטאַרק אַפּ“, טויענד און איין טאָג, וואַרשע 1839. אויך: זיך גרינגער מאַכן מיטן הייגען — „זאָל זי זיך אַ, אויגווער אומגליקלעכע טאַכטער“. יזאָל זיך עס אים אַ — זאָל ער האָבן צרות, צער פאַר די טרערן וואָס ער האָט ביי אונדז אַרויסגערופּן. עֶכֶז. עֶנִישׁ. עֶר (יִן, קֶע). עֶרֶב.

אָפּוויסן — טרוו. וויס אַפּ, געוויסט.

1. מאַכן וויס, ריין, ציכטיק, אַפּפאַרבן אויף וויס. „דער שניי וועט אַ די בלאַטיקע וועגן“. „מיט דעם פּיכטן טו... אָפּגעוויסט די שפּענדלעך און שטרויען“, וויס, אַ שטעטל, וואַרשע 1930, ז' 69. „אַלצייג צו פאַרוואַרן... בנים עסן פֿון הינט און מאַרגן צי אַפּילו בנים קומען אַ“, עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 22. אַ דעם קומען = מאַכן אַן אַנשטעל אַן אַלץ איז גוט, אַפּילו ווען מע האָט צרות, צער. 2. אַפּקאַלכן. אַ די וועט, „סאיז דער שניי דער ערשטער / הינט אַרויסגעפּאַלן, / אַפּ געקאַלכט די שטיבער, / אָפּגעוויסט די שטאַלן, יוסף ראַליק, דער ערשטער שניי. 3. באַדעקן מיט ציין. אַ אַ כלי. 4. אַריבערפּירן פֿון נעגאַטיוו אויף פּאָזיטיוו בנים פּאַטאַגראַפּירן.

מיט זיך — אויך: אַפּפאַרבן די האַר העל-בלאַנד. וַגַּב. עֶכֶז. עֶנִישׁ.

אָפּוויינען — טרוו. ווי אַפּ, געווייט. [פּד,

אוקר: וויינע אַפּ, געווייטע]. אָפּבלאַזן. אַוועקבלאַזן. אַראָפּוויינען. אַ פּלעווע. יוֹשֵׁב אוּתָם אַבְרָם (בְּרֵאשִׁית, טו, 11) פֿאַרשטאַטט מלל: וועהט אַפּ [תּי: „אַוועקגעטריבן“]. „אייך זומר הוט דער ניט טיף איי, דאָן ניט זיין קאַפּף הניין גיט, דאָ טאַר מן ניט דרינגן דער מיט גיין אויך דען עירוב, דען עש איז צו ביזאַרגן דו אים דו ווינט ווערט אַב וועהן, לטו, סזא. „דיזע רייך... דער שטורעם וואָס איז געוואָרן אין שטעטל דורך דינע צעפּוּח... האָט זי אָפּגעווייטעט פֿון אירעם הערצן ווי ליידיקע שפּרייע (מעקענע), אַמח, דער איד“

שער פּאַסלאַניק, ווילנע 1880. „מיר זינען מענטשן פּשוטע, מירין העלפּן, מירין אַ, און אַ ווייעלקע האָט איר“, א. סטרעליץ איבז, שאַלאַכאַוו, אויפּגעקערטע רוערד, באַרדי-טשעו 1937. אויך מיט זיך — „דער שטויב וועט זיך אַ“. עֶכֶז. עֶנִישׁ.

אָפּוויינקן — טרוו. וויינק אַפּ, געוויינקט. אַפּ

טיילן דורך האַלטן אין וואַסער אָדער באַגיסן מיט וואַסער עפעס וואָס איז צוגעקלעפט, צוגע-שטאַנען אָדער אָפּזונדערן איין טייל שטאַף (מאַטעריאַל) פֿון אַנדערן. אַ די פֿאַרהאַרטע וועטע בלאַטע, אַ פּלייש. „ווען אַט די פּעלן, באַאַרבעט מיט זאַלץ, קומען שוין אין גאַרבער אַרין, דאַרף מען זיי פּרוער, איידער מע נעמט זיי אין דער אַרבעט, אַ אָדער אויסוויינקן פֿון זיי די זאַלץ“, ע. איראַ, שִׁד און קאַלאַש, קיעו 1928, ז' 20. „ביי געפּאַנירטע אַרבעט דאַרף מען זיין פֿאַרויכטיק און נישט גיסן צו פּיל וואַסער; דאָס קאָן אַ דעם פּאַניר“, בער, ז' 115. אויך מיט זיך. וַגַּב.

אָפּווייקען — אוטוו. קע אַפּ, געווייקעט.

זיך קלאַנגן. האַלטן אין זאָגן ווייזיי אַ לענגערע צייט. אָפּקערעכצן און אַ אַ גאַנץ לעבן. 2. אויפּהערן צו קרעכצן. „ווען וועט ער שוין אַ? ער איז גאַרניט אַזאָ חולה ווי ער מאַכט זיך“. אויך מיט זיך. עֶנִישׁ.

אָפּוויינען — טרוו. רעדן אַפּ, געוויינען

רעכט. 1. אָפּרייכערן מיט ווערדן. אָפּלייבן איבער יעדער מאַס. אַ עמעצן מסתמא אין אַ באַזאַלטן אַרטיקל. וַגַּב.

אָפּוויינען — וויקוואַכן [אוטוו. וויכוח אַפּ,

געוויכוחט. אַ לענגערע צייט פֿירן אַ דעבאַטע אָדער פֿאַרענדיקן דעבאַטירן. אַ וועגן אַכצן און דרייצן. מיט זיך — קווו.

אָפּוויינען — אוטוו. ער אַפּ, געווייכערט.

שטורעמען, וויכערן אַ לענגערע צייט אָדער פֿאַרענדיקן וויכערן. „עס האָט אָפּגעווייכערט כמעט אַ גאַנצע וואַך“. אָפּגעווייכערט, אָפּגע-רעגנט און דאָס וועטער איז מילד, אַ מחיה“.

אָפּוויילדעווען — אוטוו. דעווע אַפּ, געווייל-

דעוועט. אַ לענגערע צייט זיין ווילד און (אַרער) אויפּהערן ווילדעווען. אַ ווי די אַמאַליקע רעקרוטן.

אָפּוויילען — אַקווו. ליע אַפּ, געוויילעט.

P: wylac <. פּטרן מיט גאַרנישט, אומזיסט אויסברענגען. אַ די צייט, אַ די פּוּחות.

אָפּוויימלען — אוטוו. איצ, אימפּ נב; גע-

ווימלט. דרייען זיך אַהין און אַהער אַרום עפעס. „האַבן נאַר וואָס אָפּגעווימלט די וויכער אַרום גרינס אין מאַרק“, בערג, באַס דניעפּער ו, עמעס, ז' 161.

אָפּוויינדלען — טרוו. ידל אַפּ, געווינדלט.

באַפּרייען, אַרויסנעמען פֿון די ווינדלעך, אַ דאָס ערפּלע, סיקינד. מיט זיך — (שפּאַ-סיק) זיך באַפּרייען פֿון אַ סך מלבושים.

אָפּווייניקן — טרוו. טיק אַפּ, געווייניקט.

1. מאַכן עס זאָל זיין אַ ווינט אויף ריינער צו מאַכן די לופּט. דורכווייניקן. אַ דאָס צימער. אַ דאָס געשטאַנק. 2. אָפּרייניקן מיט דער הילף פֿון ווינט. אַ דעם שטויב, די אָנגעוואַר-פּענע פּאַפּירלעך. מיט זיך — לאָזן דעם ווינט בלאַזן אויפֿן (נאַקעטן) קערפּער. „אַרויס פֿון ים און זיך ניט אַרומגעוויינט, נאַר זיך אָפּגעווייניקט“. וַגַּב.

אָפּוויינטערן — אוטוו. ער אַפּ, געוויינטערט.

פֿאַרברענגען דעם ווינטער. אַ ערגעץ אין אַ העק. אַ אין מיאַמי. „זי [די טורקלטיוב] ווינטערט אַפּ — ווער ווייסט וואו זי ווינטערט?“, אפא... טטעפּ. „שעהנדיג איז זי געשטאַנען לעם דער פּאַטשט, געוואַרט... איז גאַרניט ניטאָ? — גיין. אַזוי אָפּגעוויינטערט מיט גיין“, מ. אַראַנסקי, קאַמבל און זינע פּינט, קיעו 1939. וַגַּב.

אָפּוויינטישן — דזוו. אַוויינטישן <.

אַפּ טאַטע-מאַמע מגיל צו זיין זייער ישראָליק לתורה ולחופּה ולמעשים טובים, ד. זי-בערבוש, סקיצע, ווין 1921, ז' 3. מיט זיך — קווו. עֶנִישׁ.

אָוויינטשווען — דזוו. אַוויינטשווען <.

„ער איז געקומען צו גיין דעם ערשטן טאָג חגא... אָפּגעוויינטשוועט... משה אַלמאַן, בלענדעניש, שטערנאַוויץ 1926. „ער, דער ווינער רב, דאַרף אַ אַ מזל-טובּ צו דעם ניי-געבאַרענעם קריסטלעכן מיידל ביי אַ יודישן טאַטן, י. ד. זילבערבוש, מענטשן און געשעהענישן וו, ווין 1931, ז' 59.

אָפּוויינען — טרוו. נייע אַפּ, געוויינעט.

אַפּרייען. אָפּשרויפּן. אַ אַ שרפּל. אַ דאָס קעפל פֿון שטעקן. אַ דעם אייבערשטן טייל פֿון דער מאַשינקע. מיט זיך — אָפּדרייען זיך אין אַ זיסט. אַוועקדרייען זיך. אַ זיך פֿון דער חבֿרה בויאַנעס.

אָפּוויינקען — טרוו. ווינק אַפּ, געוואונקען.

מיט אַ וואונק מיט די אויגן, מיט אַ דריי מיטן קאַפּ אַנווייזן מע זאָל אַוועקגיין, אָפּטרעטן, אַפּרוקן זיך פֿון אַרט וואו מען איז. אַ דעם חבֿר ער זאָל מיטגיין. מיט זיך — קווו. זיך ווינקען עטלעכע מאל. געבן אַנצוהערענישן אַן ווערטער. עֶנִישׁ.

אָפּוויסמן & אַקווו. וויסט אַפּ, גע-

וויסט. לעבן אין אַ מצב פֿון וויסט-און-וויי. אָפּחושכן. אָפּפּינצטערן. אַ אַ יאַר ווי אַ וויסטע אַלמנה. „אַזא מאַמע וועלכע האָט איר גאַנצע וועלט אָפּגעוויסט צוליב איר קינד“, משה ריכטער, צו שפּעט, לעמבערג 1914. „און דו, וואָס דו האָסט אָפּגעוויסט דין לעבן לעבן מיר אומזיסט“, מלה, אין ניריאַרק, ניי 1954, ז' 224. „איך וועל מינע יאָרן שוין אַזוי אַ, ניט געדאַכט זאָל דאָס זיין“, א. וועוואַרקע, 98 דער גרעניץ, מאַסקווע 1928. „זיי האָבן נאַר געוואָלט זיין וואָס ווייטער פֿון לאַגער, וואו זיי האָבן דאַרטן זייער גאַנץ לעבן אָפּגעוויסט“, צבי איזנמאַן (יגור), צוק, סעפּט 1958. וַגַּב.

אפוייען — ווען אפ, ~ געוועט. *Uk: bibia*.
 אוקר. טרוו — אפבלאזן, אפוייניקן, א' דעם
 רויך, א' שאלעכץ פון קערעלעך. אקווח —
 אוועקפטרן אויף בארנישט. א' די צייט מיט
 בארנישט. אפוייען. פרגל: אויסווען זיך, ←
 233.

אפוייעלען — טרוו. זיל אפ, ~ געוויפלט.
 כפלען. „דו דארפסט ניט קיין בלענער און
 פאפיר אויף 23. וויפל אפ די צאל אויף 20,
 שפעטער אויף 3 און לייג צוזאמען“ (בב)
 קינדער פון ווילקאמירער יידישער רעאל-גימ'
 נאמען). 271.

אפוייעלען זיך — אוטוו. זיל זיך אפ, זיך
 ~ געוויפלט. 1. וויצעלען זיך א לענגערע צייט.
 א' זיך א לעבן-לאנג מיט צווייטטיקע וויצן.
 א' זיך און א' זיך און ניט ווערן קיין וויצלינג.
 2. ארויסדרייען זיך פון אן אומבאקוועמער
 סיטואציע מיט א חכמהלע, א ווערטל, א וויץ.
 „האט ניט געוואוסט וואוהיין ער זאל באהאלטן
 די אויגן פאר ווייטיק און חרפה... נאך ער
 האט ארויסגעצויגן אויף זיין פנים א שמיכל
 פון א ייד א חכם און זיך אפגעוויצעלט“, פמ.
 טראט פון דוירעט, מאסקווע 1966. „ענייש“.

אפוייקלונג — די, ען. פראצעס אדער
 רעזולטאט פון אפוייקלען. (← דוח). צעוויק'
 לונג. פונאנדערוויקלונג. ליקוידירונג. „מע קאן
 ... פארלייבן דאס אינערלעכע לעבן מיט דער
 א' פון א ספרענושיניע“, וו. נאטאנסאן איבז,
 אנרי בערגסאן, ארבינפיר אין דער מעטאפיזיק,
 ווארשע 1923. „ווען מיר רעדן וועגן דעם
 לאַזונג מיטן פנים צום גלות, מיינען מיר די
 אנטוויקלונג, נישט די א' פון גלות“, ש. מאר'
 גאשעט, טמז, 1964 VIII 29.

אפוייקלען — טרוו. קל אפ, ~ געוויקלט.
 1. אראפוייקלען. היפוך פון ארויפוייקלען,
 אויפוייקלען. א' פאדעם פון א שפולקע. א'
 די שפולקע. א' שטריק וואס איז ארומגעוויקלט
 ארום א שטאנג. „צום ערשטן וויקל איך אפ
 די רצועה פון די פינגער און דערנאך טו איך
 אויס מיט דער לינקער האנט דעם שלראש און
 דערנאך דעם שלייך“, טס ו, ז' 23. „האב איך
 איר אפגעוויקלט דעם שליער און האב בא'
 טראכט איר געזיכט“, אמד, איינע רויבער גע'
 שיכטע, ווילנע 1864. אויך פיג: „אין חושך
 אליין איז אויך ליכט פאראן. נאך עס פעלט
 דער וואס זאל קאנען דעם חושך א'“, אלכסנדר
 פארבא, מין שטענדער, העפט וו, ווארשע 1926
 ז' 16.

2. צעוויקלען, פונאנדערוויקלען. א' א ספרונ'
 זשינע. א' א קנול. „איך ויקל אפ, ווי מע
 וויקלט פונאנדער שפולק, מיינע טעג פון דעם
 גאנצן אנגענויילטן כלאם“, הל, 'לידער צו א
 ווייטן פריינט'.

3. פארענדיקן דורכפירן א צאל אפערעציעס,
 געשעפטלעכע אקציעס. קומען צו א סוף, צו א
 תכלית. אויספלאנטערן. א' אונטערהאנדלונגען.
 א' א שותפות. א' א גרויס געשעפט. „כמעט א

גדר... אלע מיינע ביזן [א] העריקע הלוואות א'“,
 ד. י. זילבערבוש, שטרעכאלעך... ווין 1916,
 ז' 68. „פונעם האקן אין וואלד ביז צום א' די
 פארטיקע סחורה דויערט תמיד מער ווי א יאר
 צייט“, הערצל אפשאן, בית ישראל — ווישיצער
 רבי'ס הויף, סיגעט 1939.

4. ליקוידירן. באקראטירן און א' אלע
 געשעפטן. „מע גיט זיי זעקס חדשים צייט
 אפצוויקלען זייערע געשעפטן און נאך דער
 צייט וועט קיין איינציקע [ליקאטע] נישט
 דארפן עקזיסטירן“, י'פאל, 1885, № 1. „זי
 האט מיטן לעבן אלע חשבונות אפגעוויקלט,
 געלעבט ווי איינער וואס לעבט שוין נישט“,
 שמעון האַראַנטשיק, „גאָטס משפּט“.

5. אַפּקנעטן און אַפּשניידן. „שכּנות פּאַר-
 הערן זיך אין... אויספּלעכטן דעם פּורים“
 קוילעטש און אַפּצוויקלען די קישלעך“, ממוס,
 ווינטש.

מיט זיך — 1. צו די בב 1 — 3. „וויקלט
 זיך אפ דער שונר מיט גוים געשווינדקייט“,
 אמד, פלאז, ווילנע 1856. „וויקלט זיך בב
 אים קוים אפ איין געשעפטל, און דערווייל
 זענען געפאלן פיל שפען [= הוצאות]“, ארז,
 קמ, 1867, № 30. „א איך וועל זיך א' מיט
 מין פארטעפעל און וועל זען די אונטערשטע
 שורה“, שע, מנחם מענדל. „דער קריג האט זיך
 אזוי אפגעוויקלט אז די רעגירונג האט זיך ניט
 צעקריגט מיט קיין אַנדער מדינה“, קמ, 1865,
 № 4.

2. פארקומען, געשען (וועגן א פראצעס וואו
 עס ווערן דורכגעמאכט פארשידענע סטאדיעס).
 „בשעת דער פאזע... וויקלען זיך אפ די
 פרייע באציאונגען... צווישן די פארשידענע
 קינדער-גרופעס“, פישל שניאורסאן, אינטימע
 הייל-פעדאגאגיק, ווארשע 1935. „האט טאמאס
 מאסאריק... פארויסגעזען די געשעענישן און
 זיי האבן זיך אין די ווינטערדיקע פאר צענדליק
 יאר אפגעוויקלט...“, צ. ה. וואקסמאן, אין
 לאנד פון מהר"ל און מאסאריק, ווארשע 1936.
 „אין קארפאלניקס עסיי האט זיך דער סימבא'
 לישער קאמף צווישן יעקבן און גאטס מלאך
 אפגעוויקלט אַנדערש ווי אין דעם גוט באַקאַנטן
 חומש-עפיואָד“, שבש ו, ז' 203.

ונג. עכין. ענייש. ער.

אפוייקסן — טרוו. וויקס אפ, ~ געוויקסט.
 (סטאליערצ). דוח אפועקסן. אפפאלירן. א'
 די ברעט פון טיש.

אפויירבלען זיך — אוטוו. זיל זיך אפ,
 זיך ~ געוויירבלט. דרייען זיך, טומלען זיך,
 קאכן זיך — און אויפהערן.

אפויירטשאַפֿטן — אוטוו. שאַפֿט אפ, ~ גע'
 ווירטשאַפֿט. קורלאַנד, זאַמעט. קאַמאַנדעווען,
 אַנגעבן מעשים. אַנמאַכן אַ קדוש — און
 אויפהערן. „ער האט שוין אפגעוויירטשאפט!“ =
 (אומאיידל) אַוועק פֿון דער וועלט.

אפויירען — טרוו. רע אפ, ~ געוויירעט.
 פארענדיקן מאכן ליניעס מיט א ווירע. א'

עלעכע בויגנס און געבן די קינדער פון
 ערשטן קלאס אריינצושרייבן ענטפערס. א' דעם
 טאָול מיט אַ גריפּל.

אפויירצ(ל)ען — טרוו. ווירצ(ל) אפ, ~ גע'
 ווירצ(ל)ט. א ביסל באוויירצן. צוגעבן נאך א
 ביסל געוויירץ. א' א שפייז.

אפויירקן — אוטוו. ווירק אפ, ~ געוויירקט.
 אויפהערן ווירקן. ניט האבן מער קיין השפעה.
 מיט זיך. 271.

אפויירש — דער, ין. אַקט אַדער רעזולטאַט
 פֿון אַפּווישן (זיך). אַ פּולקומער א' פֿון לעבן
 אויף אונדזער פלאַנעט.

אפויירשונג — די, ען. פראצעס אדער רע'
 זולטאט פון אפוישן (זיך). ביסלעכעניצע א'
 פון חובות. „די דריטע וועלט-מלחמה — א
 מלחמה פון א' פון הונדערטער מיליאנען
 לעבנס“. „דער פלי צו דער לבנה, די א' פון
 הימלשע מרחקים“. „אוי, צו אב ווישונג דער
 זינד דיא (להעביס) גישעהן“, מחזור ר"ה
 ווייב, הומבורג 1721, ר/א. „פדי מוחל צו זמן
 די חטאים... און צו אן א' פון זינד“, מחזור
 ח"ב, 1885, ז' 275.

אפויירישן — טרוו. וויש אפ, ~ געוויישט.
 1. מאכן טרוקן וואס איז נאט, איינגענעצט, מיט
 א שטיקל (וואס איז פאר דעם בא'
 שטימט). זיך ארומוואשן און א' דאס פנים מיט
 א האנטעך. „אז דעם שוייס פון שטערן מיטן
 טאשניכיל. „אז דעם קומט צוריק פון א לחיה,
 וואשט מען זיך די הענט אין גאס... די נאסע
 הענט ווישט מען ניט אפ מיט א האנטעך, נאך
 מע רייבט זיי אין א וואנט, אין א צוים אדער
 מע ווישט זיי אפ מיט בלעטער, נאך בעסער
 איז צו לאזן די הענט זיך אפטרעקענען“,
 איראם רעכטמאן, יובל XLII. „ווען אויף דעם
 טיש איז פיל וואסער איינגעשט אין אטור
 שבת אפצווישן מיט אונז האנטער וואס מען
 מקפיד איז דערויף; ווען נאך ווייניק וואסער
 איז פארשיט איז מותר אויסצוויישן“, הרב א.
 ברוידא, הליכות עולם, אונגוואר 1864, מ/א.
 „איינעם איז פארגאסן געווארן טינט אויף זיין
 ספר, האט ער אפגעוויישט מיט זא א קלייד
 וואס חשוב איז. האט איינער צו אים געזאגט:
 וואָרן ווישסטו דאָס ניט אַפּ מיט דען העמד?“,
 ספר חסידים, ווילנע תקע"ט. „באלד נאך
 דעם באַדן דאַרף מען [דאָס קינד] א' מיט אַ
 טרוקענע וואַרעמע טוך“, מלכה בערלאַנט, די
 גליקליכע מוטער, ווילנע 1836, ז' 51. „פאַר-
 זיכטיק האָט ער מיט דער נאַטליכ אַפּגעווישט
 דעם פאַרבליטיקטן ראַנד פֿון אַוויפּאַרעס“, ש.
 קאַשעוויי, איבז, באַרימטן אין וועדינג, מאָס'
 קווע 1931.

2. אַוועקנעמען, אַפּרייניקן עפעס פֿון עפעס.
 אַפּרייבן. אַפּבאַרשטן. באַזיכטיקן וואָס מאַכט
 שמוציק, א' די בלאַטע פֿון די שטייול, א' די
 ברעקלעך פֿון טיש, א' פֿון גאַרטנל די פּאַר-
 וועלסטע בלעטער. „וואו אַ נאַר איז געווען
 זאַל מען דעם שטול א'“, טענדלאַר, 819. „ווען

זלטן אבר פֿעפֿער לעג אויף זיין מויל [פֿון גוסס] מג מן עש וואל אב ווישן אן אויך פֿון ברמינין, אבר ווען עש האָרט און אים קלעבט טאַר מן גיט אב קרצן, ר' שמעון פֿראַנקפֿורט, ספֿר החיים, קיטן הע"ו, ד/א. ווען איינר העט אן זינסן שוך אן קלעבן ערד אודר זאגן, טאַר ער גיט זיין שוך אָב ווישן אן דיא ערד וואָ ער גיט גיפֿלשטירט איז, אָך גיט אן די וואָנט, טו, סו, ב, ווער זיך אויסשניצט און זינע פֿינגער זענען אינגערעכט... זאָל ער קיין ספֿר אַנרייך, ביז ער זינע פֿינגער אָפֿווישט, ספֿר חסידים, ווילנע תקע"ט, און איר, פֿרומע ווינבער, ווערט גיט ביי, ווישט אַיך גאַנץ פֿיין אָפֿ די פֿאַרמאַרקטע נעז, אבג, דער דעקטור, וואָרשע 1876, ז' 49. קיין זאָכן-בערשטל איז ביי אונדז גיט געווען, האָב אַיך די פֿלעקן אָפֿ געקראַצט מיט די נעגל, אָנגעשפּענט און מיטן אָרבל אָפֿגעווישט, ישראָל רכומובסקי, זכֿרונות פֿון זימן לעבן, פֿאַריו 1930. ר' היינע יאָדלעס ווישן מיט די שאַטנס אָפֿ דעם גרויען שטייב פֿון מינע טריט, רחל זשיכילינסקי, שוויגנדיקע טירן, ניי 1962. ינאָך גיט אָפֿגע ווישט דעם שטייב פֿון די שיד (פֿיס) — אָנ געקומען נאָך מיט אַ קורצער ציט צוריק, זיך נאָך גיט אינגעיהיימישט.

3. דוּו 2ב — פּיג. א) אַ די זינד. יסור רים ווישן אָפֿ די זינד (חטאים) "יסורים ממר- קין עונותיו של אדם, לויט יומא, פּו"א, ריב"כ לין 8 פֿאַרטישטש אַכפּרה" (שמות, לב, 30): "איך וויל ווישן" אַ שורוק אונטער די צוויי וין. שב, יד/ב פֿאַרבינדט 'כפּרה' מיט אַ. "כפּרה איז אַ לשון פֿון אַ וואָס ער ווישט אָפֿ דעם שמוץ פֿון די זינד", תניא, צא. אַליין תשובה גיט דעם כוח האָט דעם פּגם פֿון די נשמה גאַנץ אָפּצווישן און אָפּצומעקן, ר' הייל ליכטענשטיין, עת לעשות וו, סאַטמאַר תרפ"ה, כ"א, ב) אַ דעם אַז (גרימ) אַר אַ (רוגו, כס), אים אַנזשטילן. איך וויל אָב ווישן זיין [עשום] צאַרין מיט דער פּרוינט, טח, בראשית, לב, 19. דער צאַרן פֿון מלך הקב"ה איז אַז (מלאכי) דיא שלוחים פֿון טוט, אבר איין חכם (יכפּרנה) דער ווישט אָב אויב איבר בעט דען מלך, סהמ, משלי, טו, 12. אויך: אַ די ביטערקייט, דעם פֿאַראיביל אע. ג) די שאַנד (די חרפה, חרפות). אונז וואו מיט ווילשט אָב ווישן דען שאַנד אויב שמאַך, יוסיפּו. אַמסט 1743, קס/ב. די קלעפּ האָבן שוין געהאַט געשטילט זיין כעס, אָפּגעווישט די חרפות וואָס ער איז אויסגעשטאַנען דורך זיין גאַנץ לעבן, אָפּ, אין פּוילישע וועלדער, ווילנע 1928, ז' 83.

4. אָפּשאַפֿן. אָפּמעקן. מאַכן עס זאָל מער גיט זיין. אַ די אינגעשטעלטע גרענעצן. אַ די מאַרעלישע געבאָטן. אַ דעם לעצטן זכֿר אַ חברה, פֿון אַ תקופה. אַ אַ ברכה (קלה). אַ אַ כאַראַקטערשטריך. אַ אויף אַלע איז אָנגעשריבן גלופסק, אויף אַלע איז דאָס אויסגעקריצט מיט טיפֿע צייכנס גיט אָפּצווישן, ממוס, צוריק אַהיים. דעמאַלט

לאָזט די באַבע יאַנע די אויגן אַראָפּ און ווישט אָפּ דאָס שמייכל פֿון פנים מיט אַ בייגער-דיקער האַנט, פּרץ, זי באַבע יאַנע. איצטער בין איך אויף דען ערד... צו באַזיגן ציטט דורך ציטט און מרחקים אָפּצווישן, הל, זי באַלאָדע פֿון מדבר, ער האָט אָפּגעווישט די נעכט, גללך מע ברויכט גיטט שלאַפֿן, א. גאַלדבערג, נאָך דער שחיטה, פּשעמישל 1927, ז' 11. זי קאָן גיט נעמען אַ האַרטן, קאַלטן נייך און מיט אים טאַן אַ וויש אָפֿ די גאַנצע וואָרעמע אַרציקייט, ב. דעמבלין, צוויי און אַ דריטער, ניי 1943, ז' 12. פֿאַרשוויגן אַ ווערק מיינט נאָך גיט אַ די עקזיסטענץ פֿון דעם ווערק, בצג, טחז 1964, ז' 16. צווישן זאַמד און זאַמד די פֿערמקייט אָפּגעווישט, האָל, מין אוצר, מאַסקווע 1966, ז' 269. ס'וועט אַ די זאַרגן, פֿאַר, 1960, ז' 9. ווער זשע וועט... אַ דאָס שקיעה-בלוט פֿון זינע אויגן, פּמ, כאַלאַסטער, ז' 1924, ז' 14.

5. ליקווידיין. אַ אַ פֿליכט וואָס האָט גענומען אויף זיך. אַ אַן אָפּמאַך, אַ קאַנ-טראַקט. אַ די דיקטאַטור, די געזעלשאַפֿטלעכע אָרדענונג. אַ אַ חו"ב — באַצאַלן אָדער דורכ-קומען מיטן קרעדיטאָר. אַ אַנשטאַט דאָס די ציטט איז מיט מיר געגאַנגען בשלום און רעכטפֿער-טיק ביי מינעם לעבן, דער טויט אָבער ווישט אַלעס אָפֿ, א. פּאָויר איבז, בחינות עולמ, זשאַלקעו תקס"ה, לב/ב.

6. אומברענגען. אַ פֿון דער ערד הונדערטער קהילות. אַ די גאַנצע מערעדיקע ציוויליזאַציע. אַ אַלץ און אַלעס, גיט איבערלאָזן קיין אַנטרר-נונג. זיי זאָלן ווערן אב גיווישט פֿון פּוך [= בוך] דיש לעבן, [סידור] תפלה למשה... דעסוי 1696, שנו"א. איך וויל אָב ווישן דיא שטאַט ירושלים אַן ער אָפּווישט איין מאָן דיא שיסל, סהמ, מלכים ב, כא, 13. אַרעמע יידישע הייזלעך — האָט מען זיי צעקלאַפּט... צעמאַלן און אָפּגעווישט — אויס, גיטש אַ קרול-ניקל, שט, מעשיות און פּאַנטאַזיעס, ז' 192. "קיין מבול קען גיט קומען צו אַ דעם סדום", הל, אין טרעבלינקע... איז אָפּגעווישט די שטאַט פֿון טאַטנס טאַטן, טעג, איצטער, ניי 1948, ז' 53.

אין אַ צאָל אידיאָמאַטישע אויסדרוקן: א) אַ דאָס מו"ל = פֿאַרשוויגן, גיט אַרויסוויזן קיין סימן. ווען דיא מאָל ציטט אויז איזט זוא גינין זיא דאַר פֿון אויב ווישן דאָ מויל אָפֿ, גה, 205. און מיט זיך: האָט געגעסן, האָט זיך דאָס מויל אָפּגעווישט און זאָגט: איך האָב קיין בייז גיטש געטאַן, מס, משלי תקע"ד, ל, 20. ער איז מיד באַפֿאַלן מיט זינדלערייזען, איך האָב (מיר) אָפּגעווישט סימול און בין אַוועק, בער י. ראָזען, ייפּס 61, 3-6. ער ווישט זיך אָפֿ סימול און גיט דערפֿון, טענדלאר, 375.

ב) אַ (זיך) די ליפֿן — דוּו אַ דאָס מויל. אַ די ליפֿן און מאַכן אַ שוויגן, פּוול. און שפּעטער גיי איך צו מיין אַרבעט, / זע איך מיין געליבטן מיט אַ צווייטער גיין, / איך האָב אָפּגעווישט מינע ליפֿלעך / און בין אַוועק

מיט אַ גרויס געווייך, פּל. איך וויש מיר אָפֿ די ליפֿן גללך ווי ס'איז גאַרניט געשען, אבג, דער יוד אין קוועב [חש ו]. האָבן אָפּגע ווישט די ליפֿן און זאָגן: מיר האָבן גיטש געטאַן קיין אומרעכט, שט, אַרעמע און פּריילעכע, ז' 53.

ג) אַ די וואָנצעס (וואָנצן) — דוּו פֿריער. אָפּגעווישט די וואָנצעס, אַראָפּגעשלוגן גען די באַליידיקונג. זינע מאמינים — אַ טייל האָבן אָפּגעווישט די וואָנצעס און אַ טייל זינען פֿאַרקאַכן אין די מינדלעכער, אמד, דיא כלה פּון מאַראַקא, ווילנע 1868. איך האָב אָפּגעווישט די וואָנצן און געמאַכט אַ שוויגן, א. שאַקעס, יודי פֿאַלקסביבליאָטעק, קנעז 1888, ז' 114.

ד) אַ די טרערן (אויגן) — אין ערשטיקן ב און טרייסטן. די ניש-גוטע וועלן פֿאַרליין זייער כוח און עס וועט אָפּגעווישט ווערן טרערן פֿון אַיטלעכנס פנים, ממוס, קליאַטש. "אונדזער וואָרט גיט אָפּגעווישט קיינעמס טרער פֿון אויגן", אַר, אונדזער וואָרט. יידישע טרערן איז שווער אָפּצווישן, י. יאַנישעווסקי, דער געפּונענער ברודער, באַרויטשעווע תרס"ה, ז' 8.

ה) אַ די נאָז — מיטן ערשטן ב און געבן אַ פּסק, דערלאָנגען אַ גאַב. זאָל ער פֿריער דעם קינד די נאָז אַ, ספֿר חסידים, ווילנע תקע"ט. נו, ער האָט אונדז אָפּגעווישט די נאָז, [אָפּגעאַרט], שט, קאַמעדיעס, יקנה"ז. גיט קענען אַ די נאָז = גיט זיין דערוואַקסן. זיך אַ די נאָז — אַרנפֿאַלן, קריגן אַ פּסק. ער האָט שוין דרש מאָל אָנגעזעצט... און זיך אַפֿילו נאָך גיט איין מאָל די נאָז אָפֿ געווישט, יי, מין ספֿר הזכרונות, 4 Ne, אַדעס 1883.

ו) אַ פֿון זכּרון — (מאַכן) פֿאַרגעסן. אויך: זען בפּיון צו פֿאַרגעסן. גיט אָפּצווישן פֿון זכּרון. אַזאַ נאָמען האָט די ציטט אָפּגעווישט פֿון מיין זכּרון, דא, פֿון בערלין ביז טאַן פּראַנציסקא, וואָרשע 1930, ז' 268.

אָפּווישן זיך — אַ דפּו. אַז מע האָט אָנגערייט די געוואַשענע האַנט מיט דער אומ-געוואַשענער האַנט, מוז מען זיך אַ די האַנט און נאַכאַמאַל וואָשן, חא, לד/ב. די באַבע יאַכנע ציט אַרויס פֿון איר אונטערטאַש אַ גרויס פּולאַרן טיכל און ווישט זיך אָפֿ דעם שטערן, פּרץ, זי באַבע יאַכנע. דער עטישער בטלן... שפּץ אים אין פנים, ווישט ער זיך רואיק אָפֿ און טרייסט זיך מיט דעם אַז איבערמאַרגן וועלן אַלע פֿעלקער פֿאַרשווינדן, זשיט וו, ניי 1912, ז' 175. אַ מע ווישט זיך אָפֿ דאָס אונטער [ליבן] מיט אַ שערבל... ספֿר הנחגות טובות, וואָרשע תרנ"ב, ז' 67. זיך אַ מיט עמעצן = וואָרפֿן די שולד אויף יענעם.

עכץ. עניש. ער (זיך, קע).

אָפּוועבן — טרוו. וועב אָפֿ, געוועבט. וועבן אַ ביסל, ויפּל עס איז נייטיק, ביי

פרויען [אין דאָרף] איז די אַרבעט ניט קיין שווערע... ווי נאָר מע שטייט אויף, מעלעט זי אויס די בהמות... האַדעוועט אָן די קינדער, צעגראַבט דעם גאַרטן... נייט אַפּ, שטריקט אויף, שפּינט אַפּ, וועבט אַפּ, שמירט אַרום, קאַכט אַפּ... א. קיפּניס איב, אַסטאַפּ ווישניאַ... כאַראַקאָו 1929.

אַפּוועג — דער, ז. אַפּצווינג פֿון אַ וועג. זעטיקער, באַזונדערער אַ, אַהר צחות נמצא על דרך עקומה הנקרא אפועג יהודי אחד שוכב שם מת, הרב משלם זלמן ברי שלמה כהן, שו"ת מהרז"ן והוא חלק שני מספר בגדי כהונה, פּירודא תקס"ז, מ"ב. "ראיז אַוועק אויף אַן אַנדער אַ", מלך דאָוויטש, מין לעקסיקאָן. זעט וואָלד-פֿאַרבאַרגענע, פֿעלד-פֿאַרלויר רענע אָן, קאַר, ו' 266.

אַפּוועג — דער, ז. אַקט און רעזולטאַט פֿון אַפּוועגן אויף אַ וואַגשאַל. אַן אַ ביז אַ טויזנטל פֿון אַ גראַם.

אַפּוועגונג — די, זען. פּראַצעס און רעזולטאַט פֿון אַפּוועגן. "בני זייער פּיל אַזען... זענען באַנגן באַקומען פּרוּשין-וואַג מיט דינע פּרוּשענעס", מ. שולמאַן איב, א. ו. צינגער, ... עלעמענטאַרע פיזיק, מאַסקווע 1923. "עס פֿאַדערט זיך אַ פּרטימדיקע אַ און אויסצונג פֿון זען דיאַלעקטאַלאַגישן רויזאַרג", מוה, י"ש פ' 32, 32.

אַפּוועגן — טרוה, וועג אַפּ, געוואויגן. 1. פֿאַרענדיקן דעם פּראַצעס פֿון וועגן. אַ ביים פֿאַרקויפֿן אויף דער וואַג. אַ צוויי פֿונט צוקער. אַ די צונג. גאַט, באַט, גיב אַ רעגן פֿון די קליינע קינדערס וועגן, אַ לעבעלע ברויט אַפּ צוועגן, אַן אַרעמאַן אַוועקצוגעבן, פ' 5. "מע קען זיי ביידן אויף איין שאַל אַ" = זיי זענען גאָר ענלעך, גלייך, עגאַל. "הושענאַרבה וועגט ער אַפּ גוט" — איר וועגן אַ קרעמער וואָס פֿאַלשעוועט ביים אַ: נאָר איין טאַג אין יאָר, ווען מע שטעמפּלט אַפּ דאָס קוויטל, איז ער ערלעך.

2. וועגן ביים אַפּגעבן. וועגן עס זאָל זען גלייך, פינקטלעך. אַ דאָס גאַלד און אַפּגעבן דעם וויועלירער צו מאַכן אַ פינגערל. אַ זילבער ביים באַשטעלן זילבערנע ליכטערס. "דער קייניג זאָל מיר די זאַך געבן געשריבן און געזיגלט... דאָ וויל איך אַזוי באַלד אַ דעם קייניג די אַכט צענטן זילבער", ר' אליקים חזן מקאָמאַרען איב, ש"י אמש"ת"ס. "עזרא הסופר האָט געגעבן דאָס זילבער וואָס האָט געקערט צו דעם בית-המקדש, צו די נאָמנים האָט ער אַפּגעוואויגן, ספר חסידים, ווילנע תקע"ט. "וואָס האָט דאָך געגעבן דעם מענטשן די בחירה. וואָס האָט גלייך אַפּגעוואויגן דעם יצירהע מיט דעם יצירטובֿ אַן דער מענטש זאָל שטיין אויף איין וואַגשאַל", ר' חיים ברי אַבֿרהם הכהן, וויפּוח דער רוכל מיט דעם יציר-הרע, ירושלים 1902. "ווען איר פֿאַטער וועט זי ניט וועלן געבן צו אים, זאָל ער געלט אַ

גלייך אַן ווי די גאַב פֿון די יונגפֿרויען", חזת, שמות, כ"ד, 16. מ/א.

3. ציען אויף אַראַפּ. אַראַפּשלעפּן איבער דער שווערקייט. "סיוועגט אַפּ דעם אַקסל פֿון דעם קלומיק וואָס מע שלעפּט". "די זילבערנע מטבעות וועגן אַפּ די קעשענע". אַ מלאכה וועגט ניט אַפּ די פּלייצע", שוה"ב. באַרוועסע פּרויען... זענען געגאַנגען אינגעהויקערט, — ס'האָט זיי אַפּגעוואויגן די הענט די גרויסע ציענע עמער פֿול ווי אַן אויג מיט ליטאַווע ווינשלי", ה. אַרלאַנד, הרעבלעיס, כאַראַקאָו 1931.

4. וועגן אַזוי אַן אויף איין וואַגשאַל זאָל זען עפעס גאָר טייערס, געוויינלעך גאַלד. ער (זי) איז מיט גאַלד אַפּצוועגן — אויף איין וואַגשאַל ער (זי) און אויף דער צווייטער — גאַלד. ער לאָזט זיך אַ מיט גאַלד — ער וויל זייער אַ גרויסן גוץ. אַ עמעצן מיט גאַלד — זיך לאָזן באַצאַלן פֿאַר עפעס זייער אַ גרויסע סומע. לאָזן נאָך זיך ספּירן וואָס זענען ווערט מיט פּערל (דימענטן) אַפּצוועגן. "מיין מי וועט גוט באַלוינט ווערן: דער פּרינץ וועט איר אַ מיט גאַלד", אמד, דער סולטאַן, ווילנע 1895. "האָט איינער געהאַט אַ ביסל ווייץ אַדער קאַרן, האָט מען סיאים געמוזט מיט רויטע רענדלעך אַ", עט, סערקעלע.

5. איבערזעצן. וועגן שווערער, מער ווי אַן אַנדער זאַך, מאַטיוו. איין סכּרא וועגט איבער אַ צווייטע. "מיט איין מצווה קען מען אַ דעם וואַגשאַל צום גוטן", ר' יעקבֿ מדובנא, משלי חכמה (ויארא), ווילנע תר"ן, ל"ב. "די ליבֿ שאַפּט וואָס ער האָט געהאַט צו זענען עלטערן האָט אין אַפּגעוואויגן זען ציל", מ"ב (מ. ברע גאַוסקין) מקאָוונע, היסטאָריע דער תּנאים אַ אַ חת, ווילנע 1876. ז' 7. "זאָל זען צוואַנציק הענט אַרעמע אויף איין וואַג און זענען אויף דער צווייטער — וועט זי אַ", בלעטער, Ne 8.

6. באַטראַכטן. פינקטלעך אַפּשאַצן דעם ווערט. אַ און אַפּמעסטן. אַ יעדער וואָרט. אַ אַלע פרטים, אַלע דעטאַלן. אַ איז די געדאַנקען וועמען עס איז נייטיק צו העלפֿן. "אַקעגן גאַטס אויגן שטייען דאָך אַלע די גענג פּונעם מענטשן, ער וועגט אַפּ אַלע זענען פּלידעס", מס, משלי תקע"ד, ה, 21. "דאָרף אַיטלעכער מענטש לויט... זען אַרט און מדרגה און עבודת־השם אַ און פּרוּוון... צי זינט ער דעם אייבערשטן לויט דעם ערך", תּניא, 76. "האָט זי גענומען אַ אירע שאַנסן", מ. טיטש, אַרום דער פֿאַבריק, 1924, ז' 217. אַ האַרץ און אַ שכל־הישר האַסטו... אַרשינגעוועזט, כּדי ער זאָל קאַנען אַ און אַפּמעסטן, פּילן און פֿאַר־שטיין וואָס גוט און שלעכט איז", אַש, דער תּהלים י"ד. "תּקנות פֿון צערי־בעלי־חיים, פֿון אַ און אַפּמעסטן פּייזשן ווייטיק און פֿון רחמ־נות האַבן", גרינ, איד און וועלט, נ"י 1953, ז' 274. "נאָר קיינער איז ניטאַ אַרום די קניען זיך צו וויקלען און אַ מיין לעבן", סוז, ו' ז' 328.

מיט זיך — "ווילן זיך אַ מיט גאַלד, און אַזעלכע גאַלד קען יעצט דער פֿאַטער ניט

געבן", פּריילין טויבע סעגאַל, עולם המעטה, וואַרשע 1883. יעכץ. עניש.

אַפּוועגן — אוטוו, איצ, אוימפֿ נב, גע-וועגט. אַפּקערן, אַפּנייגן פֿון ריכטיקן וועג. מס פֿאַרטישט אַרח חיים פֿן תּפֿלס' משלי, ב, 6: "דעם לעבנסוועג זאָלסטו דעמאַלט ערשט אַ" [תּי: כּדי זי זאָל ניט גיין דעם גלייכן וועג פֿון לעבן].

אַפּוועגעטירן — אוטוו. טיר אַפּ, ~וועגע-טירט. אַ לענגערע צייט לעבן אינגאַנצן פּאַסיוו און אוימפּעאיק צו טראַכטן. אַ עטלעכע יאָר אין אַ מושבֿ-זקנים. ו"ג.

אַפּוועזנר — אַדי, דעשמ. נר. 1. וואָס איז דערביי ניטאַ. וואָס פֿעלט אויס אויף אַ באַ-שטימטן אַרט אין אַ באַשטימטער צייט. די אַזע מיטגלידער פֿון פֿאַראיין. 2. פֿאַרטראַכט. פֿאַרחלומט. "לאה שטייט אין דער אַפּענער אַרקאַדע, אַ פֿאַרקוקט אין דער אינגאַנסטיר", פּראָ, וואָס אין פּיעלע שטעקט.

אַפּוועזנדיק — אַדי, פּרוּו צו פֿאַרמינערן דאָס דיכטשמערישע פֿון דפּו. נר. "ער האָט סאַלוטירט לכּבֿוד דעם אַן פּולקאַוויק", עזר וואַרשאַווסקי, כאַליאַסטער, וו, פּאַריז 1924, ז' 56. "האָט ער שטענדיק ווי אַ געשמייכלט", י"ט, טג, 13 1957 ו"ו 13. "יקייט — די כּמעט אַ פּונעם יבאַלעבנדיקן דערציילערישן עלעמענט", ש. בראַסקי, ד. בערגעלעטאַני אינ שפּיגל פֿון דער קריטיק, קלעוו 1934. אויך: אַ'קייט — נר. "דער שלאַף איז ניט בלויז די אַ פֿון וואַרזיין", דר' י. גלעג, פֿאַר, 1967 ו"ו 24.

אַפּוועזנהייט — די, ז. אַר, דעשמ. נר. דאָס ניט זען דערביי, דאָס ניט בייזען. דאָס אַוועק זען, דאָס אַוועקבלייבן. שיינען מיט אַ עס וואַרפט זיך אין די אויגן אַז... פֿעלט אויס. "עש בעלי אין זענער אַפּוועזנהייט צו פֿאַר וואַרין געביין", גה, 301. "זויא וונשטן וואַש אַן זענר אב וועזנהייט דיהנן קאַן", אגרת שלמה, ט"ב. "איז דיעו עטלעכע שטונדן פֿון מיינער אַ", אמד, עוועגעניע, ווילנע תּר"ן. "די לאַנדאַנער אַריסטאָקראַטיע האָבן געפֿונען פֿאַר נייטיק צו שיינען מיט זייער העדר, מיט זייער אַ", בלעטער, Ne 23-24.

אַפּוועלגערן (זיך) — דוּו אַפּוועלגערן (זיך). טיטששוואַרט פֿאַרן שורש גללי (בראשית, כט, 10-8:3) — אַזוי אין מש, צאינה, צור, מחזור, הומבורג 1732, קדמ/א. אַזוי אויך ביים פֿאַרטישטן גל מעלי חרפה וכו' (תּהלים, קיט, 22) — "וועלג אב פֿון מיר שנד אויב שמאַכהייט", סהמ; "וועלג אב פֿון מיר שאַנד אויב שמאַכהייט", עפש, סידור תּפּילות וו, אַמטש, תּק"ח, כּכא, א.

אַפּוועלן — טרוה, וועל אַפּ, געוועלט. (זי: ~געוואַלן). אַפּקאַכן (וועגן מילך). פּד, אוקר. מע זאָגט: פֿאַרברען טיי, אַפּקאַכן קאַווע און אַ מילך. אין ליטע בריט מען מילך. "זיי ווילן אַפּשר אַ אַ ביסל מילך פֿאַרן קינד", ב. דעמבלין, צאַנקענדיק ליכט, נ"י 1958, ז' 102.

אפועלן זיך — אומט דריטענדראָניק. איצ, אימפ נב: זיך ~ געוואָלט (זאָמעט — ~ גע- וועלט). אַפּגלוסטן זיך. מערניט וועלן. — וועסט עפעס צוביטן? — ס'האָט זיך מיר שוין אַפּגעוואָלט. — דו ווילסט זייער שטאַרק? — וואָרט, עס וועט זיך דיר שוין אָ.

אפועלן זיך — וועלן אָפּ, ~ געוועלסט. אומטו — 1. (וועגן געוויקסן) זיין אין פּראָצעס פֿון אינגאַנצן פֿאַרלירן פֿרישקייט, קאָליר ביים וואַקסן. פֿאַרוואַנען, אַפּוואַנען. די בלומען (די בלעטער) וועלן באַלד אָ. „דאָס וואָס בליט אויף מוז אויך אָ.“ 2. (וועגן מענטשן) פֿאַרלירן דאָס אויסזען פֿון יונגשאַפֿט און מיטל-יעריקייט. פֿאַרלירן פֿיזישע און גיסטיקע פֿעאָיאָקייטן. עלטערן זיך. „איז די פֿאַרלובֿט קייט, צוזאַמען מיט איר ראַשן אָ גאַר גע-וואַקסן“. ה. ד. נאָמבערג, זאָס רבישע אייניקל. 3. (וועגן אידייען) פֿיג. „די גאַנצע שיטה וועלט שוין אָפּ.“ „די אידיי האָט שוין אָפּ געוועלט און האָט פֿאַרלאָרן דעם כּוח צו פֿאַראַינטערעסירן די יוגנט.“

טרוו — מאַכן עס זאָל אָ. „און דאָס יונגע מיידל וועלט דאָ אָפּ איר מיינ“, אַר, ידי יונגע קרעמערין.

~ וועלן — דעם מענטש אַנצוואַנגן מיט אוימעט פֿון טרויעריק-נאַכטישן אָ, ש. שנהוד, איר, פּסח תּש״ט, 2/74. „ונג. יעניש.“

אפועלן זיך — דער, ין. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אַפּווענדן. אַפּווינג. אַפּפּרעג. „געבן אים אַ נייעם אָ“ — דאָס קען מען יאָ, נאָד. ס'איז אָבער ניט קיין גאַנג, אויב דער דאָזיקער אָ גייט אַוועק אַזוי ווייט, מוז אַיב, נ. פֿרויד, אַרבעטן אין פּסיכאָנאָליז, ז' 155. „[די] געשטאַלטיקונג פֿון דעם נישט-פֿאַרענדיקטן... ווערק איז אַ היפשער אָ פֿון דרך...“ שבש ו, 321 ז'.

אפועלן זיך — אָד. דעשמ, נר. וואָס מע קען אַפּווענדן. אַפּווענדיק. „איז דאָך לאַנג שוין זיין ווירקונג ווי אַ נישט-אַרבעטן פֿישר אַוויך מיר געפֿאַלן“, ש. ח. קעלמאַן, באַגנינג, 1931 ז' 86.

אפועלן זיך — די, יען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אַפּווענדן. אַפּווענונג. אַפּווינגונג. דערווידערונג. דיווערסיע. „ביים מענטש-באַשאַף איז דאָ אַן אָ פֿונעם פֿריערדיקן נוסח“, גע-טראַכט מיט עבֿרֿיִישׁ, ז' 216. „קיין שלאַף ביינאַכט, קיין אָ ביינאַג, פּמ. מלחמה ו, ניי 1956, ז' 311. „וואַסער פֿון דער אָ [פֿון טיכונ] דאַרפֿן די אַראַבישע לענדער ניט“, בצג, טמז, 1964 IV 20.

אפועלן זיך — דזוו אַפּווינגולען.

אפועלן זיך — אָד. וואָס מע קען אַפּווענדן. אַן אָע מיינונג, שיטה אע. אָ מאַכ — מאַכן מע זאָל זיך אַפּווענדן, זיך אַפּקערן. „עז נימט זיא אב ווענדיג קאַן מאַכין“, שעכטיר, ה, 5. „השם יתברך האָבן מיר פֿר טרויאט, דער

האט זיא גימכט אב ווענדיג“ [= האָט זיי אַפּגעווענדט פֿון אונדן], מגילת וויג, אַמטש, תּ״ת. „ער וויל זיא אב ווענדיג מאַכן פֿון גאַטש דינשט“. עפש, סידור תּפֿילות, אַמטש תּק״ה, הקדמה. „ווילן דורכויס אָ מאַכן דאָס כינעזישע פֿאַלק פֿון זייער אַלטער רעליגיאָן“, יודישער פֿאַלקס־קאַלענדאַר תּרס״א, רעד' גרשם באַדער.

אפועלן זיך — אָד. וואָס מע קען אַפּווענדן, אַפּפּרעגן. אָער פּשט. אָע אויסשטישונג. ק״יב.

אפועלן זיך — טרוו. ווענד אָפּ, ~ געווענדט, ~ געוואַנדן. 1. אַפּקערן. אַוועקערן. אַוועק-ווענדן, זיך פֿאַרשעמען און אָ די אויגן. אָ דעם בליק פֿון עפעס, פֿון עמעזן. ניט אָ דאָס געזיכט פֿון דער שיינער פּאַנאָראַמע. אורח פֿאַרשטישט 'סבת' (מלכים א, יח, 37): „האָסט אַפּגעווענדט“ [תּי: „קערסטו אָפּ“]. „ווענד זיך אויגן ניט אב פֿון דעם גויט בדרשטיגן“, יוסף מאַרשן אַיב, יהושע בן סירק [=סיראן] אַמטש תּע״ב. „איטליכר פּנים זעלט ווענדן פֿון דען ליפּטן אב און מעכט זיך קערן צו דער וואַנט צו, אַז דער דין איין, לטו, כ/א. „ווענד נאָר אָפּ זיך אויג פֿון מיר — עס איבערוועלטליקט מיך זיך אויגן, פּראָ. דאָס ליד דער לידער שלמהס. „זי האָט אָבער אירע אויגן ניט געקאַנט אָ פֿון דער זיט הימלי, יד, אַבֿן נגף. „אויף גאַר דער לענג פֿון לאַנד ביז וויסטטן ראַנד... ווענד אָפּ זיך האַנטי, האַל, מנן אוצר, מאַסקווע 1966, ז' 108. „שווינגנדיק־טעמפּ האַבן אַלע די צורות פֿון איר אַפּגעווענדט“, מק, פּאָעמע, ווילנע 1929, ז' 169. „איטע האָט ניט אָפּגע-ווענדט אויף קיין אַינן רגע די אויגן פֿון בייילטשען“, רחל קאַרן, ערד. אָ די אויפֿמערק-זאַמקייט פֿון... און עפענען די אויגן אויף אַן אַנדער זאַך.

2. מאַכן טראַכטן, פֿילן, טאָן אַנדערש ווי פֿריער. אַפּקערן פֿון עפעס וואָס איז געגאַטיוו. אָ דעם מענטשן פֿון זינג, פֿון שלעכטע גע-דאַנקען. „ער זעלט זיך בייפֿליסיגן זיין הערץ אב צו ווענדן... פֿון איבריגה אונ' אין ניצ-ליכה זאַכין“, חה, אַמטש 1716, הקדמה. „דיוו קיסר האָט... פֿאַר פֿאַלגיש דיא דא גלויבן אן דען נוצרי אונ' האָט זיא דר פֿון אב גיווענט פֿון וולכיר אמונה“, ר' זלמן הענא אַיב, ר' דוד גאַנז, צמח דוד, פּדמ תּנ״ח. „איז דען גאַר קיינער ניט געווען וואָס זאָל זי אָ און איר אַ ביסל אויסרעדן?“, עט, דער פֿעטער פֿון אַמעריקע. „עס וועט אים גאַרניט שווער אָנ-קומען זי פֿון איר קאַפּרין אַפּווענדן“, יה״ל, די קאַלאַניסטן ון וואַרשע תּר״ק, ז' 24. „אָ די געדאַנקען פֿון דעם ייִדישן פֿאַלק פֿון זינע נייטיקע צילן“, זש׳ט V, ניי 1917, ז' 66.

3. אַפּפּרעגן. אַפּוואַרפֿן אַ מיינונג. אָ אַ פֿאַלשע שיטה. אָ אַלע טענות. „דער פֿוילער האַלט זיך פֿאַר קליגער פֿון זיבן אירע וואָס ווענדן אים אָפּ“, מט, משלי תּקע״ה, כו, 16. „פֿאַטער און מוטער האַלט זיי ערלעך...“

זאַלט ניט זיין אויף זייער אַרט און ניט אָ זייערע ריידן, פֿר אורח, 1877, אָרט? אָ זייער ווענדט אים אָ רעכט איז ער מודה, פּרקי אַבֿות, העתק מלשון קודש על לשון לעז בלשון צה ונקי, אוסטרהא תקע״ו. „דו זאַלטס וויסן וואָס צו ענטפֿערן... דעם אַפּיקורס... זאַלטס אים מיט שכל אָ“, הרב י. געלבאַרט, פֿר מעשה אַבֿות, ווילנע 1880, כא. „געלערנט נאָר פּלפּול און קונצן ווי אַזוי אַלץ אַפּצו-ווענדן“, פּראָ, מסירת־נפֿש, „אין אַ וועג וואָנט ניט קיין פֿאַרשוין עפעס אַפּווענדן אָדער זיך שפּאַרן מיטן בעל־עגלה“, טפ, גליקליכע און אומגליקליכע, ז' 87. „דער פּריץ... האָט גאַר-נישט געטאָן די קלאַנגען אַפּווענדן“, אַש, דער תּהילים ייד.

4. אַפּנייגן אין אַ זיט. אַפּשאַפֿן. בטל מאַכן. אָ די סכּנה, אַלע געפֿאַרן. אָ דעם (גרימ)צאַרן. אָ אַ גיירה, אַ צרה. מל פֿאַרשטישט: ילא תּוכלי כּפּרה' (ישעיה, מז, 11): „אב ווענדן [תּי: „אַפּטאַן“]. „האָפּין מיר ווידר איין אן שטיסן [=מכשול] גיהאָט וועלכיש המקום ב״ה נאָך אַך מיט גנאָדין אָפּ גיווענט האָט“ גה, 267. „זוא טוט ער אים איין (התּרהא) אונ' איז אים (מוהיר) דו ער זיך היטן זאָל אונ' וואול פֿר זעהן זאָל דש (שלים מול) פֿון זיך אב צו ווענדן“, עפש, סידור תּפֿילות, אַמטש תּק״ה, עג, ג. „האָב איך מיר גענומען גלפּך אַפּצווענדן די סכּנה“, אמד, דיא אידען אין וואַרשויא, ווילנע תּרל״. „זעט דאָ כּעלעם אַז דער בורא האָט דאָ אַפּגעווענדט די גיירה“, מל, ליטווישע מייז. „מיר זענען געקומען זיך בעטן, דו זאַלטס אָ דעם אומווילן פֿון פֿאַר דעם וון זינעם...“, ציט, יעקבֿ פּראָנק, ז' 55. יעס איז ניט אַפּצווענדן = אַזוי איז באַשערט, עס איז פֿאַרפֿאַלן.

5. בייטן די ריכטונג. אָ דעם שאַסי, ער זאָל ניט דורכשניידן דאָס שטעטל. אָ זינע כּוחות פֿון אומגיילעכע אונטערנומענען. „יא הבן זי אב גיווענדט דען באַך תּיברו צו אַנדרי ערטער“, יוסיפּו, פֿירודא 1765, ה/א. „... סטראַ-שען אַז ווי וועלן אָ די טיכונ וואָס פֿליסן אַריין אין ירדן“, בצג, טמז, 1964 IV 20. „געקאַנט אָ אַפֿילו אַ טייל פֿון זיין קאַלאַסאַלער ענערגיע פֿאַר זיטיקע זאַכן“, גריג, מענטשן און ווערט, ניי 1953, ז' 185.

6. אַנשטאַט אַנווענדן. נר. „דו האָסט אָפּ געווענדעט אַלע זינע קרעפֿטן צו פֿאַרשליסן די טויזנטער מילער...“, א. מאַרגענשטערן, ענג הזהב, וואַרשע 1898, ז' 84.

אפועלן זיך — אָד. פֿר. זיך פֿון וועג, פֿון ציל וואָס מע האָט זיך געשטעלט. אָ זיך פֿון אַ פֿריינד. „דאָס האַרץ פֿון דעם פֿרומען מאַן... וועט זיך אָ פֿון זיין (דער וועלטס) גלוסטיקייט“, חה, זשיטאַמיר 1848, ח״ב, ז' 318. „זי האָט זיך מיט אים געראַנגלט און האָט געוואָלט זיך פֿון אים אָ“, איבז שפּערלינג, דיא קאַראַמישע מיידעק, וואַרשע 1899, ז' 30. „צוליב מיר מוזן זיי זיך אָ פֿון ציון“, בלעטער,

לען פֿון פּלערליי שטאַפֿן. 2. פֿאַרמינערן, פֿאַרקלענערן אָדער אינגאַנצן אָפּוואַרפֿן אַ גיט־טיקן ווערט. אַ די עשרת־הדברות און זיך פֿאַרלאָזן אויפֿן כּוח פֿון פּויסט, „דא האָבן אלי די יודים די זאַכן [בשייכות מיט אַ משיח] אַב געוורט אונז האָבן זיאַ בוויזן דש עש אייטל נאַרהייט איז“, שאַר, סו.

אָפּווערטלען זיך — אוטוו. יטל זיך אָפּ, ~געווערטלט. אַרויסדרייען זיך פֿון אַן אומבאַקוועמער סיטואַציע מיט אַ ווערטל. אָפּ קומען מיט אַ ווערטל אַנשטאַט אַ זאַכלעכן ענטפֿער. אויף ווערטל, אויף אַ שטאַך ענטפֿערן מיט אַ ווערטל. ווער, וואו און ווען מע פֿלעגט אים באַגעגענען, פֿלעגט מען אים אַנרוקן דאָס היטל איבער די אויגן, שנעלן אין נאָז אָדער אַנדערש עפעס אָפּטאָן, און ער איז קיינמאַל אויף קיינעם ניט ברוגו געוואָרן, פֿלעגט זיך אַ צוריק אָפּטאָן — קוויט, נט, די מישפּאַכט מאַטשבער, מאַסקווע 1939. „עניש“.

אָפּווערן — טרוו. ווער אָפּ, ~געווערט. 1. אָפּ נייגן. אָפּקערן. אָפּווענדן. אַ עמעצן פֿון עפעס. „זיאַ האַבן אונט פֿאַר גימאַלט, מיר מוזן דעם פֿאַלק אָפּ ווערן“, ווינץ. „אונז זעלשט זען [דעם יצירהרעס] פֿעלן פֿון די אב וועהרין“, חה, אַמטש 1716, צב.ב. „גאַט זאָל זיך שמערץ פֿון דיר אַ“, מכירת יוסף שפּיל, לעמבערג 1870. „איז גאַר קיינער ניטאָ ווער ס'זאָל די חיה־רעה אַ פֿון פֿאַרצוקונג“, אַש, משה. „זוך אין פֿאַרענטפֿערונג — שולד אָפּצווערן, ליגט גראַד דאָס וואָרט איצט פֿאַרשטומט ערגעצוואו“, הל, אין טרעבלניקע . . .

2. פֿאַרמינן. אויסמינן. ניט דערלאָזן. אַ קריגעריי, אַ מחלוקת. „דיא לישט . . . פֿרייליך צו מאַכן קאַן מיר נימץ מיט רעכט אָפּ ווערין“, צוכט. „לאַז דען קול ניט פֿר מאַנשפֿאַרשן הערין אונז דען האַר צו זעהן לאָז דיר אָפּ ווערין“, שוה וו, פֿיורדא תּפּ״ז, טו. „דאָ צאַנקט זיך דר ווידר מיט די ווירטן. דאָ הב איך וועלן אַ. דאָ שלאָגט מיר דר ווירט מיט די ווירטן איין גרושן וואונד“, קה, פֿיורדא 1743, כה.ב.

3. וואַרענען. שטראַפֿן, אָפּהאַלטן פֿון טאָן עפעס וואָס איז שלעכט. אַ עמעצן פֿון אַ פֿאַרברעך. „וועלכר איין רשע . . . ניט אָב ווערט פֿון זיני ביני מעשים . . . דער דר צירנט גאַט“, עפש, דרך הישר לעולם הבא, 99דמ, תּמ״ה? כּג.א. „אַבנז) איז אום זיין חיות קומן, ווייל ער האָט (שאל) זעלן אָב ווערן . . . אונז ער האָט עש ניט גטאָן“, מהמ, אַמטש 1772, יב/א. „וויילשטו זיך חבֿר פֿון איין עבירה אָפּ ווערן, מאַנשטו אים איין שווערט אַנטקעגן שטעהלן“, עיוו, מה.ב. „אויפֿן בית־עולם האָבן זיי [די קינדער] גענוג פּלאַץ געהאַט זיך צו שפּילן . . . שפּרינגען און זיך נאַכיאָגן, און ווער האָט זיי געקענט אַ דערפֿון?“, אפּ״ז, דיא צוריקגעקעמענע ליעבע, ווילנע 1894.

4. פֿאַרטיידיקן. אָפּראַטעווען. אַ עמעצן פֿון אַ בלבול, פֿון אַ סכּנה. „די צדקה איז אַזוי

ביזטאָג און ביזנאַכט, הערצל אַשפּאַג, בית ישראֿל — וויזשניצער רבי׳ס הויף, סיגעט 1939. אויך מיט זיך .

אָפּוועקסן — טרוו. וועקס אָפּ, ~געוועקסט. 99: ~וואַקסן. אָפּשמירן מיט וואַקס אָדער מיט עפעס וואָס איז ענלעך אויף וואַקס. אַ די פּאַלאַגע.

אָפּווער — דער, זי. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּווערן (זיך). אָפּשטויס. אָפּשלאַג פֿון אַן אַנגריף. דער יידישער אַ. גיטטיקער אַ. אַ תּיכּפֿדיקער אַ. אַ אַרטיקל. אַ מיטל. „אין דעם אַ קעגן [אַרבעטער־קלאַס] האָט די אַנפֿירנדיקע ראַלע שוין פֿון לאַנג איבערגענומען דער גרויס־קאַפיטאַל“, דוד רויכל איבז, רודאָלף הילפֿער־דינג, פּינאַנץ־קאָפיטאַל, ווילנע. „האַט אין קאַר־פּאַטאַרוס שוין עקזיסטירט אַ ציוניסטישע אַר־גאַניזאַציע וואָס האָט אַנגעפֿירט אַן עקשנותדיקן אַ. . . קאַמף קעגן דעם מונקאַטשער רבי׳ן“, ש. י. האַרענדאָרף, טעאַטער־קאַראַוואַנען, לאַנדאָן 1955. „די עצם אַרבעט מאַכט מיר דעם קערפּער און שוואַכט אָפּ . . . זען אַ פֿעאיאָקייט“, פּנעו, פּאַריז 1949, № 9.

אָפּווערבירן — טרוו. זיביר אָפּ, ~געווער. בירט. פֿאַרענדיקן ווערבירן. אַ פּרי־וויליקע. 101ג.

אָפּווערנן — טרוו. ווערן אָפּ, ~געוואָרנן. 99: ~וואַרנן (←). באַר התורה, באַר משה פֿאַרטשטשט זימלך את ראשׁו (ויקרא, א, 15): „און ער זאָל אַ זיין קאַפּ“. „דעם קראַפֿ פֿון (עולת העוף) . . . זאָל דר כּהן אַוועק וואַרפֿן און זאָל עש אָפּ ווערן מיט זינע נעגל“, מחזור . . . הומבורג 1721, קצט.ב. „דער כּהן זאָל אַ מיט זינע נעגל די קאַפּ פֿון חטאת העוף“, הרב־שבת, כּהן, פּונעל צדק, ווילנע 1837. „צע שמעטערן די גלידער, אַ דעם קאַפּ, פּלעטן דעם מוח — דאָס זינען זאָלן און געווינדן, מיט וועלכע עס זענען דורכגענומען אַריהס שמוע־סין“, משה טייטש איבז, ח. נ. ביאַליק, אריה בעלגוף. „עניש“.

אָפּווערווען — טרוו. זע אָפּ, ~געווערוועט. 1. באַשמוצן מיט מייקעכץ (אויך מיט צואה). אַ פֿון קאַפּ ביז די פֿיס. „אַ גיט־גוטקייט איז אים באַפֿאַלן, און ער האָט זיך מיטן קאַפּ אין דער מצבֿה אַנגעשפּאַרט . . . ער האָט גלייך אויף דער מצבֿה אַ בראַך געטאָן און זי פֿון אויבן ביז אַראַפּ אָפּגעווערוועט“, נט, די מישפּאַכט מאַטשבער, מאַסקווע 1939. 2. מיאוס אָפּנאַרן. „עניש“.

אָפּווערט(יק)ונג — די. ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּווערט(יק). דאָס בטל מאַכן ווערטן. „די מאַראַלישע פֿאַרניכטונג, די אָפּ־ווערטונג פֿון אַלע ווערטן שריט אַרויס פֿון . . . בוך“, מ.ליטוויץ, ג2, № 44, ז' 114.

אָפּווערט(יק)ן — טרוו. ווערט(יק) אָפּ, ~גע־ווערט(יקט). דוּו אַנטווערטיקן. 1. פֿאַרקלע־נערן, רעדוצירן דעם פּרינץ, דעם ווערט בשׂם קויפֿן־פֿאַרקויפֿן. אַ די וואַלוטע. אַ די אַרטיק־

24'23. „ענדלעך האָבן זיי זיך צוריק אָפּגע־ווענדעט פֿון פֿענצטער“, וויט ו, איינער אַ מענטש, ז' 193. „איך האָב מיט קנאה זיך אָפּגעווענדט פֿון ערנסטן געלערנטן“, דא, 119 בערלין ביז טאָן־פּראַנציסקאַ, וואַרשע 1930, ז' 125.

ע־כּיץ. עניש — אַ שפּאַרעניש, אַ כאַפּעניש, אַ קריגעניש, אַ ווידעראַנאַנדפֿרעג־ניש, אַן אַ/ אַ חוּק־מאַכעניש, ממוט, די אַלטע מעשה. „ער — אַ פּובליציסטישער אַ פֿון פֿרעמדע אידייען“, ש. ביקל, טמז, 31 VIII 1958.

אָפּווענטלירן — טרוו. ליר אָפּ, ~ווענטיר־לירט. פֿאַרענדיקן אַרבעטגענוג פֿרישע לופֿט, וואו די לופֿט איז שטיקנדיק, האָט אין זיך עפעס וואָס איז שעדלעך. אַ די קוילן־מינעס, דאָס אַנגערייכערטע צימער. אויך מיט זיך . 101ג.

אָפּוועפֿן — אוטוו. וועפּ אָפּ, ~געוועפּט. אינגאַנצן פֿאַרלירן לכתּהילהדיקע שטאַרקייט, פֿרוערדיקן טעם, ריה. „טרינק אויס זיין ביר, ער וועפּט דאָך אָפּ אַז דו לאַזט אים שטיין“. אויך פּיג. „ער איז שוין אַ בן־שבעים און האָט שוין אָפּגעוועפּט“. אויך מיט זיך .

אָפּוועצן — טרוו. וועצ אָפּ, ~געוועצט. Mhd: wetzen. אָפּשאַרפֿן. אָפּשליפֿן. אַ אַ גאַלמע־סער. אַ אַ שער.

אָפּוועצן — טרוו. אַרכ. D: abwetzen. אָפּ־פּרעסן, אָפּעסן, פֿאַרצערן, פֿאַרצוקן. באַר התּו־רה פֿאַרטשטשט ילחכו (מזכּר, כּב, 4): „זיי וועלן אָפּוועצן“ [תי: אָפּעלען]. טח פֿאַרטשטשט כּי יִבְעַר איש שדה (שמות, כּב, 4): „אן ער אב וועצט איין ועלד“ [תי: וועט לאָזן אָפּעסן]. אַזוי אויך מט.

אָפּוועקסלונג — די. ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּוועקסלען (זיך). אָפּפּיט. איבערבשט. פֿאַרביט. „אַן אַ פֿאַר איינעם וואָס אַזוי זעט ער רק געבראַכענע מענטשן“, מ. ווינטשעווסקי, וי 1920, ז' 231. „די באַגעג־ניש איז דעמאַלט געווען אַ באַשערטע אַ“, 3. רעסלער, טמז, 1961 א.ו. 2. „נאָך די אומ־געהויערע נשמה־שפּאַנגונג . . . האָט דער מוח געפֿאַדערט אַ און פֿאַרוויילונג“, דר אהרן פּרץ (פּערציאָוויץ), דעם גורל אַנטקעגן, יאַהאַניס־בורג 1952.

אָפּוועקסלען — טרוו. יטל אָפּ, ~געוועקסלט. אָפּפּיטן. איבערבשטן. פֿאַרטוישן. אַ דעם פֿאַר־קויפֿער אין קראַם וואָס אַרבעט שוין פֿון אינערפֿרי. „וועקסל ניט אב איין נפּאן (חבֿר) קעגן איין אַלטן פֿריינד“, ספר מִבְּחֵר פּוּנִיּוּם, הומבורג תּצ״ט, כּ.א. „איך האָב פֿיל געלט צו פֿר וועקסלן אונז איך האב קיינעם דער מיר עז קאן אב וועקסלן“, מהמ, אַמטש 1722, נ/ב. „פֿאַרטאָג, מע קומט אים [דעם זעלנער] אַ, מײַן סאַלדאַט מיטן גאַנצן געווער ליגט אין אַ זאַק געבוּדנן“, פּרץ. מײַנע זכּרונות. „די ביידע זיצן בשׂם רבּין אין צימער, אָפּגעוועקסלט

זאגט אפ און עס איז גאר ניטא קיין מולד, מ. אלפנדאויטש, די וועלט מלחמה, ווילנע 1905. חנה האט היטער בני יעדער מאַלצייט אפגעזאגט איר שפּרוך, ש. האַרענשטיק, גאַסט משפט.

4. איבערזאָגן, איבערגעבן רייד. פאַרמסרן אַפּדערציילן, אַפּטראַגן רייד. זענען זיי געגאַנגען און האָבן אַפּגעזאָגט דעם מכשף און זיי לאַקערן אויף אים, כדי ער זאל זיך היטן, נחב, מעשה מחכם. ער קומט גאר עפעס צו זען פון אונדז און אונדזער פאַטער אַפּצוזאָגן, א. פּאָויר, גזולת יוסף, יונגעפּאָו 1838. פּרויען זענען געקומען אַ רבקהלען און קאַפּל גארט זי אַפּ, באַש, פּאַר, 1961 8. אַ זי מומור (סלי-חה, פּומון) = מסרן, אויסקלערן אַ בלבול. איבל אַ — רעדן שלעכטס וועגן עמעצן.

5. זאָגן כדי יוצא צו זיין, פּטור צו ווערן. אויף גיך אַ דאָס גאַנצע דאָווען. ער האָט זינט אַפּגעזאָגט. איז מען געפאַלן אויף אַזא עצה, בכּן מען זאל עס אַ שטיל צווישן די ציינ, ממוס, שירה.

6. ניט אַנטקעגנרומען, ניט אַננעמען עפעס, זאָגן ניין, ניט האַלטן פון עפעס. אַ אַ בקשה. אַ אַ טובה. ניט האָבן סיגעהט אַפּצוזאָגן. אַ ווי טויטן = אינגאַנצן, ענדגילטיק אַ. יידישע טאַכטער, פאַרליר ניט דעם קאַפּ, און אַ גוי פאַרליבט זיך, זאָג אים אַפּ, שוין. זאל איך דער אמונה אינגאַנצן אַ וויל זי לאַזט דעם

שכל גאַר ניט קיין מנוחה? עט, לידער, ווילנע 1925. דאַרף אַינער גוט האַרץ אים עס ניט אַ און אים טאָן דעם געפאַלן, זיך צו לאַזן אים ערקענען צו געבן, ליאָנדאַר, נבער בש. ווילנע 1844. מען דאַרף אים [דעם קינד]

אַפּט אַ פון זיין באַגער, אַפּילו דאַמאַלס ווען זיי קאַנען אים ניט מאַכן קיין שום שאַדן, מלכה בערזאַנט, די גליקליכע מוטער, ווילנע 1836. דערצו וואַר מיר זייער ביטער אַפּצוזאָגן אים די ערשטע בקשה זינען, אַמד, דער גואל, ווילנע 1866. אַ האָב איך ניט געקענט, איך בין ביי אים געווען אין האַנט, אלצ תוכחת חיים, ווילנע 1865. אַ זאָגט ער ניט אַפּ, גאַר ער הייסט קומען מאַרגן, איבערמאַרגן, שע, לפּוֹד יוסטוב. ער האָט זיין טאַכטער ניט געקענט אַ און איז באַשטאַנען אויפן שידוך,

9. סודות. פאַלעמישע קריטיק... האָט אויך מעלות און ביי געוויסע אומשטאַנדן קאָן זיך פון איר ניט אַ... אַפּילו דער וואָס בטבע זוכט ער ווערט, גיטש אומווערטן, שג, קריטיק און קריטיקער.

7. הייסן עמעצן גיין, אַוועקשיקן פון אַן אַרבעט, אַפּשפּאַן אַ פון אַ שטעל. אַ פון דער פאַכט, אַרענע, סלוושבע. אַ פון פאַסטן, פון אַ דירה. אַ רב איז גוט אַפּצוקלייבן, אַבער ניט אַפּצוזאָגן, שוין. און אויב וואויל ער האָט מיר פון טאַכטער אַפּגעזאָגט, וועל איך אים דאָך ניט אַ פון טאַכטער? אַמד, ספורי מוסר, 1875. איז געבליבן מען זאל אים אַ פון דער מלוכה און מען זאל אים פאַרטרייבן, נחב, מעשה ממך וקיסר. מען האָט אים אַפּגעזאָגט

די טעג און כדי צו ערהאַלטן דאָס לעבן, האָט יעצט גענומען באַשפּטיקן זיך מיט לערערשי, י. גויז, דער סאַטמאַר און פּערפּאַלעט, ווילנע 1894. אַפּילו דער פּרעזידענט פון דער רע פובליק איז ניט קיין בעל-הבית איבערן פאַלק, גאַר אַ דינער פון פאַלק, וועמען מע שטעלט אַן און מע זאָגט אַפּ, בצג, טמז, 1964 4.

אָ פון טיש = אויפהערן אויסצוהאַלטן. פּוילן וועט אונדז צונעמען ווי אירע ברידער און וועט אונדז ניט אַ פון טיש בשעת זי וועט מאַכן דעם גרויסן באַל (מאַלצייט), אַמד, די יודען אין וואַרשוי, ווילנע 1869. אַ אַ פּלעט = ניט אַננעמען צו געבן עסן און אַרעמאַן וואָס קהל האָט אים געשיקט. אַ אַ טג = ניט אַננעמען צו געבן עסן אַ ישיבה בחור וואָס קהל האָט אים געשיקט. ... טוט אונדז קינר אַב זאָגן, ווען מיר אונזרי רע קמציאָן אַב טראַגין, יבחרים ליד, פּדמ 1750 [זיבל 100].

8. איבערלאָזן ירושה. אַפּשריבן אין דער צוואַה. אַ ירושה. אַ אין דער צוואַה. אַ און בליבן לעבן. דו מינסט אַפּשר דאָס, וואָס ער האָט אויף דער מומען דאָס גאַנצע פאַרמעגן אַפּגעזאָגט, עט, סערקעלע, ווילנע 1925. דער וואָס מאַכט די צוואַה קאָן דירעקט אַנווייזן די פּערוואַנען וועמען ער וויל אַ זיין אייגן טום, ב. האַלפּער, אַ האַנט בוד... פון אַ פּאַקסבאַנק, ווילנע 1922.

9. איבערלאָזן, אַפּשריבן פאַר אַ קהלשן, פאַר אַ געזעלשאַפּטלעכן צוועק. אַ אויף יידישע אַנשטאַלטן. און נאָך אַ עולמות-געלט אויף די חברות, אין וועלכע עס איז געווען אַ מצווה... צ. ה. האַרענשטיק, זלידינעפּקער לעבענדע פּאַ טאַגראַפיע, באַרדיטשעו 1891. אויף געבן יתכף [צדקה] האָט ער דאָך קיין שליטה ניט, אויפן גוטן אַרבעט זאָגט ער אַפּ פאַרן שטאַרבן, פּלא, המדבר צדקה, וואַרשע 1892. געוויס האָט ר' לייזער אַ צוואַה געלאָזן און אַפּגעזאָגט אַן אייגנט אויף צדקה, יד, אַבן נגף. שטאַרבט, יידן, און זאָגט אַפּ עולמות-געלט!, ממוס, טאַקסט. און נאָך ווונדערט יאַר, אויב מעגלעך, וועל איך עס [דאָס ריכטיקייט] געוויס אַ אויף יידישע אַנשטאַלטן, ש. ג. הרב, די געליהנע האַר, באַסטאָן 1911.

10. ניט געבן, ניט דערלאָזן קיין אַפּענונג. אַ דאָס לעבן. דער דאָקטער האָט אים שוין אַפּגעזאָגט. שוין אַפּגעזאָגט דער דאָקטער האָט דאָס לעבן און וואָס ער האָט געמוזט איז שוין געשען, הל, נאָך אַלעמען.

11. שטאַרבן. ער האָט שוין אַלץ אַפּגעזאָגט = שוין געשטאַרבן. געניצט אין די אויסדרוקן: אַ דעם פּסוק, אַ די צען גילדן. אַ די פאַר (די לעצטע) גילדן = א) שטאַרבן; ב) האַלטן ביים שטאַרבן; ג) אַפּגעבן דאָס לעצטע ביטל געזונט צוליב עפעס (אַקל, קעווער אומ געגנט). אַ די ספּאַרקעס (אומאיידל). אַ דעם מת פון דער וועלט — אַנאָגן דעם מת און ער געהער שוין ניט צו דער וועלט פון די לעבעדיקע.

12. אויך אין אויסדרוקן: אַ דעם פּסוק [מיטן וואַרט ישקני = א) מע רעכנט זיך. ניט מיט יענעם; ב) מע זעצט און; אַ זיין פּסוק = אַרויסברענגען און איינפליקס, זיין שטענן דיקן שטאַנדפּונקט; אַ זיין פּסוק — דו; אַ ווידי = זיך געזעגענען. מיטן לעבן. אַ הפל יודוך = אַנקלאָגן צום ונתנה תוקף. אַ אַ האַנט מיט אַ פּוס = טאָן יענעם שלעכטס (גאַליציע).

אַפּזאָגן זיך — א) דפּו. 1. ניט וועלן אַן נעמען עפעס, אויסמעדן. אַ זיך פון משקה, פון עולם-הנה, פון מענטשן, פון אַ ניער מאַדע, פון אַ נסיעה, פון אידעאלן, פון גאַנצן עסק. אַ זיך אַנצוקניפן דיפּלאַמאַטישע באַציר אונגען. אַפּילו אויף דעם פּינצטערן טויט זאָג איך אויך ניט אַפּ, 29. פון אַ גלעזל בראַנפן און אַ שמעק טאַבעק טאַר מען זיך גיטש אַ, שוין אַ מרחץ זאָגט זיך אַ ייד קיינמאַל ניט אַפּ, ממוס, מסעות. אַ זיך פון די פאַרגעניגט פון דער וועלט, אַש, תהלים יד. צוליב קדושה אַדער עטישער דערהויבנקייט איז ניט גייטיק אַ זיך פון קונסט, שג, קריטיק און קריטיקער, בונעס-איירעס 1959.

2. רעזיגנירן, אויפגעבן, צוריקציען זיך. אַ זיך פון טראַן, פון דער אַרבעט, פון אַ שטעל, פון שחיטה, פון רבנות, פון פּראַטעקציע, פון אונטערשטיצונג. אַ זיך פון אַרבעטן, פון פּסקענען שאלות. אַ זיך פון גאַרנישט. גיי טראַן אויף זיך יענע לינט, און ס'איז ניטאָ... קיין פּיס, און זיי זאָגן דיר אַפּ צו דינען, ממוס, יסר'הבהמות. סוף-כליסוף האָב איך מיך פּולשטענדיק אַפּגעזאָגט פון דעם דאָזיקן אומ פּרוכפּערן וועג, נפ, יפּא, 1939, 1. 5ע ליקס איז געווען מיד נאָך דער וואַכנאַכט. די פּיס האָבן זיך אַפּגעזאָגט פון אַ וויטערן טראַט, ב. דעמבלין, צוויי און אַ דריטער, גיי 1943.

3. אַרויסזאָגן, אַרויסברענגען סתם אַזוי, און אַ טיף געפּיל. עס זאָגט זיך אים אַפּ — זיך אונטערגעבן. דו זאָגסט זיך אַזוי אַפּ — וועט מען פאַרן צוריק אַהיים. מען זאָגט זיך עס גאַנץ לייכט אַפּ. די וועלט איז אַן יאיר-סוף, שמואל הירשבערג איב, עי. דענערט, יהו, לאָדו 1923.

זונג. עכין. עניש — פּלעגט אַמאַל עמעצער אַנהייבן מיט אַפּזאָגענישן און מסר רות, באַש, דער שטן אין גאַר. ער (יין קע). ערין.

אַפּזאָגט — דער, ז. 99: אַפּויד. אַקט אַדער רעזולטאַט פון אַפּוידן, אַפּזאָגט. דאָס וואָס בלייבט אויפן דעק, אויפן דגן נאָכן אַפּוידן, אויפּקאַכן. און אַ נאָכן אויפּקאַכן אומריין וואַ סער. און אַ פון קאָווע. ייזער געפּערלעך איז דער אַ פון אומרייפּע מאַן-קעפּ, דיין אַ גיבן געוויינלעך אַמען די קליינע קינדער אום זיי זאָלן בעסער שלאָפּן, ווי דאַרף אַ מענטש פּער היטען זיין געזונד. וואַרשע [יאָרן].

אַפּזאָגלען — טרוו. טל אַפּ, אַפּזאָגלעט. אַפּפּינדן, אַראַפּנעמען דעם זאָטל. אַ די פּערד.

ווערט יעדע קלענערע פֿראַגע אַינגעשלאָסן אין איין אָ. . . די שטיק צווישן [אָפּגערוקטע] שורות רופֿט זיך אָ, מ. גיטליך, פּראָזאָיש געשעפטלעכע שפּראַך, מאַסקווע 1932. „פֿיל אַין אין תּנך זענען אַרויסגעזאָגט געוואָרן אין אַן אַלגעמאָרשער פֿאַרעם, לעג פֿינקעלשטיי, גרונטשטריכן פֿון דער ייִדישער פֿילאָסאָפֿיע, וואַרשע 1937.

9. גלייכע טעראַסע אין אַ באַרג. אָפּרוק פֿון טרעפּ. „אַלש מאַן שטאַפּיל ווייז נאָך גייוויש אַבזאָץ איטליכער איין גנג אודר עזרות . . . אודר טרעפּין האָט מוון גיין,“ אלכסנדר עטהויון מגולי פּולדא, בית ישראל ובית החברה, אָפּני באַך תּע״ט. „דאָרט גייט דער באַרג מיט אָפּזאָץ, אַזוי גלייך ווי אַ וואַנט, קמ. 1864, № 38. „אַז ער האָט זיך אומגעדרייט ביי אַן אָ פֿון די טרעפּ, איז אַרויסגעקומען אַ דינסטמיר פֿון אַ קליין טירל,“ קמ. 1863, № 35.

10. (סטאַלערע) אַרט וואו עס איז אָפּגע- הובלט ניט גלייך.
11. אַנשטאָט אָנזען. נר.

אָפּזאָררן — טרוו. זאָרג אָפּ, ~געזאָרגט. ניט דאַרפֿן זאָרן מער. „נישט דאָס ערשטע מאָל, וואָס מע משפּט אליהו. היינט פֿאַרמשפּט מען אים און מאָרגן איז ער ווידער מיט זיין זאָנע . . . איר האָט אָפּגעזאָרגט פֿאַר אים, אָפּ, אַ ראַמאָ פֿון אַ פּערדגנג. אויך מיט זיך.

אָפּזויגן — טרוו. זויג אָפּ, ~געזויגן. 99: ~זויגן. 1. אַרויסזויגן די (גאַנצע) מילך. אויסזויגן מילך (ביזן סוף), דערביי פֿאַרגיין גערן די בריסט. אַ הינטל צום אָ, אַ זיג הינטל — אַ מכשיר פֿון גלאַז מיט גומי אַרויס צופאַמפּען איבעריקע מילך פֿון דער ברוסט. „אויב עס האָט זיך אין ברוסט פֿאַרזאַמלט צו פֿיל מילך און מע האָט די מילך ניט אָפּגע- זויגן. . .“ דער מלאַך רפּאל . . . פּשעמישל תּרע״ד, ז׳ 31. „די ערשטע טעג נאָך פּאַחליקס און מיין געבורט, ווען אַגאַפּיעס בריסט זייגען צעשפּאַרט געוואָרן פֿון צו פֿיל מילך, האָט מען מיך צו איר געבראַכט אָ זי,“ ו. ווענדראַף, סאַוועטישע ליטעראַטור, קלעוו 1940, № 10.

2. אויסזויגן אַ ביסל, נאָר אַ טייל.
3. אָפּגעזויגען פֿון זייגן. אָ אַ קינד. דוון אַנטוויינען.
אויך מיט זיך. עכץ. עניש. ערין.

אָפּזוימען — טרוו. זויס אָפּ, ~געזוימט. 99: ~זוימען. 1. פֿאַרוימען, צווייען אַ זויס. אַ ברעגן. אַ אַ לילעך.
2. אָפּזען פֿון אַ קלאַץ לאַטן, ברעטלעך מיט קאַרע. „זיי האָבן אַרויפּגעלייגט די קלע- צער אויף די ראַלעגעלעך, . . . געטראָגן די דינע ברעטער, וואָס די גאַטערס האָבן אַרויס געשפּיגן צו די קרייצעג, אָפּגעזוימט פֿון זיי די לאַטן,“ ירחמיאל גרין, באַרגיינד, וואַרשע 1938. ז׳ 11.

אָפּזוימען זיך — דוון אָפּזאָמען זיך. <

די מעלאָדראַמע איז די פּסולת, דער אָ פֿון דער אַמאַליקער גוטער ראַמע, מוק, טעאַטער און אידיש טעאַטער. „אַלע אומניציקע, איבע- ריקע. . . זאַכן וואָס אין דאָס בלוט געפֿינט זיך, אין די נירן ווערט דאָס פֿילטירט . . . און דאָס גאַנצע אָ. . . גייט אַרויס,“ בלעטער, № 37. „וואו געזעצטיקט, איז אויך דאָ אַ שוואַרצער אָ,“ קאַר. ו.

3. גיטטיקער דעפּעקט. „בלבבט אויף דער נשמה אַ פּלעק, אַן אָ, אַ טעם פּלגם, פּרק, 'מסירת נפש'.

4. דאָס וואָס פֿאַלט אַראָפּ אויף דער ערד. אַטמאָספֿערישע אָ. „אַ גענוגע צאַל אָ (רעגן און שניי) דורכן יאָר כּדי צו באַקומען אַ גוטע גערעטעניש,“ ק. גוטמאַן, די נויטיקסטע אַראָנאַמישע יעדעס. . . טשערקאַס 1929. „דער וואַסערמאַך, וועלכן דער ווינט וועט דורכיאָגן, קען זיך ביי אונדז אָפּקילן און דאָן קומען אַטמאָספֿערישע אָ, רעגן אָדער שניי,“ דר. י. ביבער, פּענז, ווילנע 1932, № 21.

5. אָפּצאָס, קאַפּאַל, הויכע קאַפּאַל. „וויבער האָבן דריי זען: אַן אַפּזאָץ, אַן אָ און אַן אויפּזאָץ,“ שו. „הויכע אָן הייבן אויף די פּיאַטע העכער פֿאַר די פֿינגער און בייגן אויס דעם פּוס,“ דר. מ. גאַטליב, פּאַפּולערע אַל- געמיינע היגיגע, וואַרשע 1908, ז׳ 33. „זיי האָבן שוין באַצייטנס געוואוסט ווי מע האַקט אַרין אַ פּלעקל און מע שאַבט אָפּ אַן אָ,“ באש, גימפּל תּם, נ׳ 1963.

6. (גוטער, אַמליקער) פֿאַרקויף. מעגלעכ- קייט צו פֿאַרקויפֿן. „גוטע סחורה האָט אַ גוטן אָ,“ סחוריש ווערטל. געפֿינען אַ גוטן אָפּזאָץ מאַרק. „דאָס בלוט פֿון געטאָ האָט גערמאַניע עקספּאַנירט אויף אַלע מערק, וואו אָ איז געווען נאָר,“ פּם, מלחמה ו. „ביידע קאַפּיטאַל ליסטישע גרופּן. . . שטרעבן צו פֿאַרכאַפּן איין און דעם זעלבליקן אָ מאַרק,“ זשיט. שריפּטן ו, נ׳ 1917, ז׳ 67.

7. גרענעץ, גבול, ראם, אָפּשטעל, הפּסקה, פּאַזע. ליינענען מיט אַן אָ, אַן אַן אָ. „אין אַ טייל פּעלילות שטייט אַן אַתּנחמא וואו איין אָבזאָץ איז, דש מן עש אַזו גיהערט צו זאָגן,“ עפּס. דרך הישר לעולם הבא, 99דמ תּמ״ה? נה/א. „דאָ שטיט איין מַפּסיק צווישן צווייא ווערט, דאָ מוז פּם אַזויגן רואהן אים ריזן און איין אָב זאָץ מאַכן,“ אַבן ישראל, מעץ 1766, ח/א. „וויטער זענען אויך אין אַ פּבּליריקן אָ געהאַנגען — שיינ אַינגעראַמטע — די פּלעך ליי לאַנד אַרויסצייכענונגען,“ ע. וואַרשאַוסקא, כאַלאַסטערע וו, פּאַריז 1924, ז׳ 30. „האַלטנדיק שטייף מיט ביידע הענט די גלאַז, זופּנדיק די הייסע טיי מיט אַן אָ. . . איבערהאַקנדיק אַלע וויילע מיט אַ טרוקענעם הוסט,“ ז. ל. שאַצקא, קאַרנבולומען, ביאַליסטאָק 1935.

8. עטלעכע זאַצן (אָדער זאָץ) וואָס אינ- איינעם שטעלן זיי צונויף איין פּאַראַגראַף. טייל, סטראַפּע (איז אַ שיר). איבערלייענען נאָר איין אָ פֿון גאַנצן אַרטיקל. „זייער אַפּט

אָפּזאַמטן — טרוו. זאָט אָפּ, ~געזאַט. 1. אויפֿ- קאַכן, איבערקאַכן ביז עס הייבט אַן צו זיין, ביז עס ווערט פֿאַרטיק, אָ שפּיין. אָ קאַר- טאַפּל. 2. אָפּברען. אָ די האַנט מיט אַקרעפּ. אויך מיט זיך.

אָפּזאַלבן — טרוו. זאַלב אָפּ, ~געזאַלבט. אָפּשמירן מיט זאַלב. „דוא זאַלשט קליידן זיא . . . אונ אוך זולשט זאַלבן זיא,“ טח, שמות, כה, 41. אויך מיט זיך. ז׳ 11.

אָפּזאַלצן — טרוו. זאַלץ אָפּ, ~געזאַלצט, ~געזאַלצן. פֿאַרענדיקן זאַלצן. אָ דאָס פּלייש. ז׳ 11. עניש.

אָפּזאַמלען — טרוו. מל אָפּ, ~געזאַמלט. אויפּזאַמלען, צונויפּקלייבן, צוזאַמענמאַכן. „בנים אָ איז דער יונגערמאַן צו בייילע גיטעלען אויך צוגעגאַנגען מאָנען אַ נדבה,“ ד. י. זיל- בערבוט, שטרעכאַזאַן. . . ווין 1916.

אָפּזאַמען זיך — אַטוו. זאָס זיך אָפּ, זיך ~געזאַמט. 99: זיך ~זאַמען. איבערבליב- בן. ניט צוריקקומען אַ לענגערע צייט. אָ זיך שעהן לאַנג ביי דער חבֿרטע. „אַ מאַן איז אַוועק פֿון אַ יונגער פֿרוי. . . ער איז פֿון איר אַוועקגעפֿאַרן און האָט זיך אָפּגעזאַמט אַ ים מיט יאָרן,“ 99. „אַז מע שיקט אים אַוועק אויף אַ פֿאַר מינוט, זאַמט ער זיך אָפּ דריי זיגער-שעה,“ יצחק ווירניקאָוסק, שלש טעו- דות צייט, באַרייטשעו 1899. „און מיר וועלן זיך אָ אין וועג צוועלף וואָכן ביז די וויבער וועלן מעגן חתונה האָבן,“ ש. בענקערמאַן, די יודישע זאַקאָן. אָדעס 1886. „אָוועקגעפֿאַרן קיין ראַסיי און האָבן זיך אָפּגעזאַמט לערן אַ שנה תּמימה,“ מעשה מר' יחזקאל בעל צדקה, זשיטאַמיר 1873.

אָפּזאַמשן — טרוו. זאַמש אָפּ, ~געזאַמשט. באַדעקן מיט זאַמש. אָ שיכעלעך. אָ הענטש- קעס.

אָפּזאַפּטן — טרוו. זאַפּט אָפּ, ~געזאַפּט. אַרשינגעבן, אַרשינגטאָן, אַרשינגיסן זאַפּט אָ אַ געטראַנק. אָ וואַסער און אַרשינגשטעלן אין פֿיריקאַסטן. ז׳ 11.

אָפּזאַפּערן — טרוו. ער אָפּ, ~געזאַפּערט. 1. אַרשינגטאָן, אַרשינגעבן, אָפּשיטן מיט זאַפּראַן. אָ די שבת-חלות. אָ געפֿילטע פּיש. 2. צו- געבן, באַשיטן מיט יעדער מין געווירקן.

אָפּזאַץ — דער, זען, ז׳ 99: אָפּזאַץ, דער. 1. רעזולטאַט פֿון אָפּזען זיך, אַינגשטעלן זיך. אָפּגעזעצטע שווערע מאַסע פֿון אַ מישונג. אָ פֿון משקה. אָ זאַלץ. אָ שטיינער. דעקאָ, הייווראָ, מאַליאַ, קאַלדאַ, צאַר. „איר האָב עטלעכע מאָל אויסגעפֿאַרשט מיין גורל אין דעם אָ פֿון קאַווע און איך האָב דאָרט געזען אַז מיר וועלן שטאַרבן צוזאַמען,“ ר. זעליגמאַן איבן, פּראַספּער מערימע, קאַרמען, בערלין 1922. „צום סוף, זעצט זיך אויפֿן דנאָ פֿון פּראָביר-גלעזל אַ רויטלעכער אָ,“ יאַכ ו. 2. פּסולת. אומניציקס, איבעריקס. הפּלל,

צווישנצייט פון די תנאים פון דער חתונה, פירן זיך דער כלהס עלטערן אפצולאזן צו גאטס — אויב חתן כלה זענען ניט פון דער זעלבער שטאט — דעם חתן אויף יום טוב, ווי אויף פסח, סוכות און מע גיט מתנות דעם חתן און דער חתן ברענגט מתנות דער כלה. אט די ריזעס רופט מען א"י, יע, ממנהגי ישראל, הערות פון עורך, רשומות, אדעס תרע"ח.

אפזומערן — אוטום & אקטובר. מער אפ, ~ גע- זומערט. פארברענגען, דורכלעבן דעם גאנצן זומער. א' אין דארף, ז' קוקט אויף די... נאדלייבער א פארבאפעט און פארבענקטע. ווי זי וואלט צווישן זיי אפזומערט אירע יונגע יארן, חג, צמח אטלאס וו. עס דארף מ'זאגן א קרוין פון אויבן מיט א פלעכטל. געגליכן צו א רויז וואס האט שוין אפגע- זומערט, מלה, לידער ו, ניי 1934, ז' 190.

אפזונדערן — דער, ז'. אקט אדער רעזולטאט פון אפזונדערן (זיך). פארבאט פון ראטע'ן אין די עפנטלעכע שולן. אפשפאנדיק דעם א, האט דאס געריכט פאקטיש בלויז אנערקענט דעם פאקט — אז דער א' איז אפגעלעבט, אראכאיש, בצג, טמו, 1968 IV 10.

אפזונדערונג — די, ען. 1. פראצעס אדער רעזולטאט פון אפזונדערן (זיך). און ארומ גערינגלט לאנד קען דורכברעכן די א' פון וועלכן עס ליידט, טמו, 1964 X 10. 2. אפ טיילונג, אפשיידונג, סעפארציע, סעגרעגאציע, איוואלירונג. א' צווישן מלוכה און רעליגיע. סעפארציע, אב זונדרונג, יוסף מארשיג, חנוך לנער, פירורא תקליד, כ.א. [עס] וועט ניט אנטפלעקט ווערן דער שלום... און די א' פון דעם שלעכטס פון דעם גוטס ביי דער צייט פון דעם קיץ, תניא, 236.

3. אויסשיידונג. ווען אדער קאניאק רופט ארויס א גרעסערע א' פון מאגן און געדערס זאפט... ד'י באגאלובסקי און ד. שווארץ, חתן אלס הייל מיטעל, ווארשע 1927. 4. יעד נדחה (ויקרא, טו, 25) — טראדיציאנעל און תי: "איר א", זאל זי [די פרוין] זיין אומריין צוויי וואכן אזוי ווי איר א", תי, ויקרא, יב, 7.

אפזונדעריש — אד. וואס האט די נטיה, די טבע זיך אפזונדערן. איער אפזונדערטעל. איע מוסולמענער. קיי"ט.

אפזונדערלעך — אד. ארכ. באזונדער, ספעציעל, אנדערשדיק. אויב איך גון שוין דיא גנצי אשטוריא [=געשיכטע] מן יששכר זולטי פיל פריאר גישריפן... זוא וויל עש שפאריין און אים אפ זונדירליך בישריפן, גה, 163. אצלי לשונות קומן ניט אנגנר איבר אינש כפי הדקוק נייארט דש הולענדש איז אב זונדירליך: דרום איז עש שווער צו איבר זעצין, יוסף מארשיג, שיני ארטליכי גישיכטיג, אמשט תע"א. [יבל וווא, 65]. "איך זעלט נאר צו איר קומען ווען איך וויל... וואו זיא איר בואונג האט אב זונדירליך ניט אים שלאסן בייא דער פרינצעסין... מראות הצואות,

אפגעזוכט פאר אים א כלה, ווי ער אליין פאר- לאנגט, י. גויא, דער ניער פראצענטניק, ווילנע 1893, ז' 27.

4. אויסזוכן, אויסגעפינען. א' דעם סוד פון זייער פריינדשאפט. עס איז א טאפעלע מצווה: משיב אבידה, דעם סוחר זיין געלט אפצוזוכן און אויך אן עגונה אויפצובינדן, קמ, 1867, № 12. און די ביזעס מהומה האט זיך איבער גענומען, האב איך מיר אפגעזוכט ערגעץ א ווינקל, ממוס, פישקע. איז דער יונגעראן געבאנגען א' א שמוגל וואס דורכצופירן מארגן אין דער פויליש, א. בערגמאן, דאס פוילישע שטעטיג, ווארשע 1926, ז' 41. קיים א שטעגל אפגעזוכט, נאר די פיס צו ביישן, האל, מ'זן אוצר, מאסקווע 1966, ז' 85. אויף דער וועלט זוך אפ א קירושנער וואס זאל טויבער היטלען נייקען, זיאמע טעלעטיג, אפ מינע אכריעט, מאסקווע 1968.

אפזוכן זיך — א. 1. מיט די בב פון אפזוכן. "זוך, זוך, וועסט דיר א", פוהל [געזאגט מיט א סטראשוניק אן מע וועט אריינ- פאלן, מע וועט קריגן דעם פארדינסטן פסק]. "סאיז מצא מין את מינו, זיי האבן זיך ביידע אפגעזוכט", פוהל. "דער וואס זעט גוטס צו טאן זוכט זיך ביי לייטן אפ חן", מס, משלי, תקע"ד, א, 27. "מיט מ'... האבן מיר זיך אפגעזוכט אן אכסניא וועדליק אונדזער גראד", ממוס, א' א שטורם צייט. "נאר א פרייע מינוט, זוכט ער זיך אפ א ווינקל און איז זיך מתיחד מיט תפילות, אדער טראכט זיך אריין אין מוסר", ישק, שליח אן אוממעג. יער האט זיך אפגעזוכט משפיר = ער האט גישט געהאט קיין צרות, האט ער זיך זיי אליין אפגעזוכט.

2. צוריקקריגן. די גניבה וועט זיך א'. מילא, דער רבי האט מיר געקאסט געלט; פונדעסטוועגן האב מיר דאס דאויקע געלט אויך אפגעזוכט ווי ווייט איך האב געקענט, אבג, דער גלגול, ווארשע תרנ"ו, ז' 27.

3. זיך איינגעפינען. "און עס וועט זיך א' דער יורש... וועלן מיר מער ניט באקומען ווי אונדזערע צוויי חלקים", געחק על ידי י"א מ"ס, יוסף דער יתום, ווילנע 1865. "און דאס געלט האט געזען אן דאס גליק האט זיך אפגעזוכט ביי ר' נחמן... האט עס אויך אהין געצויגן", שפרינצע מירל... בוקארעשט 1878, ז' 5. "ער איז דערווייל אין מיין רוקנאק געוואקסן... דער געץ וואס האט אפגעזוכט זיך אין רואינוען", חג, דער מענטש פון פינער, ז' 13.

4. געפינען פאר זיך עפעס וואס מע מיינט אן מע האט ניט. א' זיך א ווינקלעל וואו צו לערנען מוסר. "און מע וויל קאן מען זיך א' צייט און מיר שרייבן אייניקע ווערטער", פאליאקא היילמאג, דער ניער אבראזאדאוער ב"ש, בארדישטע 1904, ז' 5.

~ זוך, דער. זונג. ער (יו קע).

אפזוכעניש — דאס & די, ז'. אין דער

"סקען גאר מעגלעך זיין אן זיי זאלן זיך מוזן א' אויפן וועג די באזעצן וואך", ד. י. זיל- ברעבוט, מענטשן און געשעהענישען, ה'ן 1931, ז' 44. זונג. עניש.

אפזויפן — טרוו. זויף אפ, ~ געזויפט. 1. זויפן א טייל פון עפעס. א' א העלפט פון פלעשל. 2. זויפן א לענגערע צייט. זיצן מיט בלאטע יונגען און א' ביז מע פאלט אועק.

אפזוכן — טרוו. זוך אפ, ~ געזוכט. 1. זוכן און האבן א פעולה, געפינען, צוריקגעפינען. "דער שאדן האט זיך אפגעזוכט = א) די פארפאלענע זאך האט זיך צוריקגעפונען. ב) איר וועגן א מענטשן וואס איז צוריקגעקומען. א' די טאכטער וואס איז אנטלאפן פון דער היים. א' די פארלארענע בת מלכה. "וואו מע האט געלט פארלוירן — דארט מוז מען עס א", שווי. "איך וועל זיך אדואי א", דו יפת תואר", נחב. מעשה מברעגרי והעני. "איז געגאנגען דער בעש"ט אויף דעם יריד און האט אפגעזוכט דעם ייד דעם אקסן-סוחר", איין וואהרע אויב וואונדערבארע געשיכטע פון איין כישוף-מאכער, לעמבערג 1903. "ער איז ווי אין וואסער אריין, ווייט איך גישט ווי איך קען אים א", יפ, ז' 17. "אפגעזוכט ביי די לייט א כלה וואס זיי [די נישט-גוטע] האבן זי אויפגע- כאפט", אבג, דעקטור, ווארשע 1876, ז' 42. "און דער זון וואר גרויס איז ער געפארן אין דעם לאנד וואו זיין פאטער איז געשטארבן אפצוזוכן דאס געלט, ספר חסידים, רוסלאנד? תקע"ז, סימן קנ"ה. "אין לטרינגה... איז איין תינוק אועק גינומן ווארין אויב הרב העט אים אב גיווכט אויב לאמו ווידר גבראכט", יכ"י וועגן דעם מעצער גילת-דמ, 1669 [פ"ש וו.]. "וואס טוט מען אצינד, אן דער ערשטער גוף זאל אויפשטיין [לתחית-המתים] און איך זאל מיר מ'זאגן א', א. ברנאדיס איב, ספר שיח ספונים, יאס 1843, ז' 67.

2. געפינען וואס מע האט פריער כלל ניט געהאט, ניט פארמאגט, א' א חתן, א' א האר- ציקן חבר. א' אן ארט זיך צו באהאלטן. "אין בלאטעס ארומצוקריכן, זיין פרנסה אפצוזוכן", עט, לידער. "איך וועל דיר בודאי א' אן ארט דו זאלסט דערפון קענען ציען פרנסה", ספר אהלי צדיק, פשעמישל [יארן]. "איך מוז זיין אין ווארשע א' מ'זן גליק", ב. בעקערמאן, דיא גליקליכע הויזען, ווארשע 1895. "ווי גרינג עס איז צו כאפן טוינטער מלאכים אין הימל איידער אפצוזוכן אן ארעמאן צו שטיצן אויף דער ערד", י"ל איב, ג. לעסינג, נתן החכם, אדעס 1884, ז' 12.

3. אויסוויילן, אויסקלעבן, אפלייבן. און לויט ווי עס ווייזט זיך שפעטער ארויס, האט דער ישרהרע קיין בעסערן חבר פאר שלמהלען טאקע ניט געקענט א", ממוס, שלמה. "און וועמען זוכט ער אפ פאר א טאווארישן, מ'זן שמואלקין", צ. ז. רובינשטיין, דער שרעקליכער קנטמאג, אדעס 1883, ז' 3. "גערעכנט משמח זיין אים מיט דער בשורה, אן מע האט שוין

וואָנבעק תע"ח. דוא מוזט ביזא דיר האָבן איין גרושי אָב זונדליכע עבירה, דרום בירענק זי אויג זאָג מיר עש", אלכסנדר בר' משה עטהויזן מגולי פולדא, בית ישראל ובית הבח"י רה, אָפּנבאָך תע"ט. אויג (הש"י) דורך זיין דר באַרמונג דש ער האָט צו ישראל מיט אַנדר אויג אָב זונדליך צו דיא גוטי לייט די אונטר זי זיין, משה פראַנקפורט איבז, מהמ, אַמטש 1722. "דרום גיהער איטליכר מענטש נוהר זיין אָפּ זונדליך שוך הבן הווען ער שול גיט אויג מיט די זעלבי שוך אין בית-כסא גיין", קה, פּיורדא 1743, מו/א. קאָן מן איין איטליכש לייכט אָב זונדליך ער קענן [=דערקענען], קהלת שלמה, אַמטש 1744, צ/ב,ג.

אָפּוֹנֵדערן — טרוו. ידער אָפּ, ~געזונדערט. אָפּטיילן, אָפּשיידן, סעפּאָרירן, אינאָלירן. "און אַרעמע-יתומים, עלנטע ווערן אָפּגעזונדערט אין תלמוד-תורות, פונקט ווי אַרעמע קראַנקע אין הקדשנים", ממוט, שלמה. "אויג ווערט אויס-געקליבן דאָס גוטס און עס ווערט אָפּגעזונדערט דאָס שלעכטס, אזוי ווי עס ווערט אויסגעקליבן און אָפּגעזונדערט דער אָפּפאַל פֿון זילבער און גאָלד", תניא קיח. "דען גאָט האָט אונש פֿיל גוטש גיטאַן מיט דעם דו ער האָט אונש שלכל און קענהייט גיגעבן, מיט ווילכי מעלות ער אונש אָב גיונדרט אויג אונטר שידן האָט פֿון די אַנדרי לעבנדיגה בישעפֿניש", חה, אַמטש 1716, לט/א. "פּרייזיניקייט איז אַזאָ קראַנקייט וואָס עס איז נישט מעגלעך צו קורירן... דערי בער דאַרף מען דין... אָ" פֿון דער גאַנצער וועלט", אמד, דער טוטאָג, ווילנע 1895. "אין שלום-עליכמען זענען פֿאַקטיש פֿאַראַייניקט אָט די ביידע סתירות, ער האָט די פֿעאיקייט אויסצוטיילן און אָפּצוזונדערן יעדן פֿאַרשוין פֿון דער קופּע מענטשן", שג, וועגן יודישע שריבער ז' 130.

מיט זיך — "דר וויל דער דיין קלוגהייט זוכט, דער מוז זיך אָב זונדן פֿון אַלי מענטשן", מ. מן יוס'פֿון, אַמטש 1743, פה. "אָפּגעזונד דערט זיך אוי שטוב צו זיצן האָט אַ טויט ביי איר געהייסן", ממוט, יודל, 131. "איך מיין מיך אָפּצוזונדערן און האַלטן זיך ווייט פֿון אים", ווייט 61, ווי דער גורל פֿירט. "וואָס טיפּער אין די הינטערקעסלעך, אַלץ נעענטער דער טיך, אַלץ מער זונדערן זיך אָפּ די אַרעמע היזער, צעוואַרפֿן זיך, פּראַווען יחידות", בערג, באַס דניעפּער, עמעס, ז' 34. "ער האָט... געהאַט אַ באַדערפֿעניש זיך אָפּצוזונדערן: אַוועקצוגיין אויף אַ ווילע פֿונעם קהלשן יאָ ריד", שג, דערציילערט און ראַמאַניסטן וו, ז' 448. "דער טלית... זונדערט זיך אָפּ פֿון אַלע אַנטיהילן און ווערט דער טלית פֿון אַ יוד אַ בעל-תורה", ששכ ו.

גניש. ער. עררי — די אַרערי פֿון ראַסן אין דרום-אַפֿריקע.

אָפּוֹנֵפּן — טרוו. זופּ אָפּ, ~געזופּט. 1. אַרבינע-מען, אַרבינען מיטן מויל אַ טייל פֿליסיקייט פֿון אַ כלי. אָ פֿון קידוש-בעכער. אָ די סמע-

טענע און איבערלאָזן די זייערמילך. "קינדער-לעך, שלאָפּט נישט, האָט פּלטיאל געזאָגט און גענומען מאַכן קידוש, ער האָט אָפּגעזופּט אַ רובֿ כוסע", ב. גאָר, פּסח... ז' 1899, ז' 18. "מע ברענגט אַרנץ צוויי גלעזער טיי, איינס פֿאַר מיר און איינס פֿאַר אים. ער קוקט אַרנץ אין גלאַז פֿאַרמחשבה, זופּט אַביסל אָפּ, און זאָגט באַלד ווייטער", ד. י. זילבערבוש, שטרעכאַלץ... ווין 1916, ז' 161.

2. פּיג. אָפּלערנען, אָפּדאווענען, אָפּזאָגן אויף גיך. אָ אַ האַלבע הגדה. "דאָס שטיקל ליייע-נען, פֿאַר דעם טאַטן מאַכט ער נאָך ווי עס איז. זופּט אָפּ אַ בלעטל גמרא אין קאַפּעניש, אין אַפּלעניש, עט, אַוויי, ממוט, שלמה. זונטאָג אָבער, מוז מען פֿרזער ווי אַלע טאָג אָפּדאווענען, אָ דעם שיעור חוק לישראל, אין דער גיך אַוועקלויפֿן אַהיים", אר. ידער גבור". "אין אַ ווילע אַרום האָט זיך באַוווּן דער געריכט, אַלע האָבן זיך אַ שטעל געטאָן, דער ריכטער האָט גיך אָפּגעזופּט די שטענדיקע עטלעכע פֿראַזן און האָט זיך געזעצט", לייזער קאַצאוויטש, הומאַרעסקעס, מינסק 1933.

עכץ. עניש. עררי.

אָפּוֹנֵלען — טרוו. גל אָפּ, ~געזיגלט. 1. אַרויפֿטאָן, אַרויפֿלייגן אַ זיגל, פֿאַרהתמענען. "ער האָט אויסגעשטעלט לעגיטימאַציעס מיטן עמטלעכן חותם... אָפּגעזיגלט און אונטער-געשריבן", הערצל אָפּשאַן, בית ישראל — וויזשניצער רבי'ס הויף, סיגעט 1939. "מע האָט זיי, די קאַפּטעיִנין, אָפּגעזיגלט מיט אַ שטעמל פֿלעל: 'פֿאַנאַטיקער'... טעג, נעברענטע ערד, ב"א 1947, ז' 143. "אים [דעם וואַגאַן] פֿאַר-ריגלט, פֿאַרשאַסן מיט שווערע שלעסער און אים אָפּגעזיגלט צום טראַנספּאָרט", ח. י. פּנען, פֿאַרלאַשענע לייכט אין מאַרמאַרעס, ת"א, תשי"ח, ז' 84.

2. דזו אויפֿזיגלען, ← 439. מיט זיך — "די בילדער פֿון גאַסן און מאַסן, / זיי זיגלען זיך אָפּ אין מין זינען", טעג, אַ בוים פֿון פּוילן, ב"א 1945, ז' 55.

אָפּוֹר — דזו אָפּזאָט (←).

אָפּוֹרלען — טרוו. ידל אָפּ, ~געזיגלט. 1. דזו אויסזיגלען (←) אַדער גוט אַנזיגלען (←). "זי נישט גיך צו קריגן זיך, וואָרן דערנאָך האַסטו אַ ברירה דיר גאָר קיין עצה נישט קענען געבן אַז יענער וועט דין אָ", מס, משלי, תקע"ד, כה, 8. "ווען מע פֿלעגט אים אָ אַדער מַבְזֵה זיין, פֿלעגט ער זייער קלוג מאַכן דערפֿון אַ שפּאַס", אמד, ספורי חכמי יוג, ווילנע תרכ"ד. "דאָרט [אין אַ ספֿרל] האָבן איך מין גאַנצע גאַל אויסגעזאַסן... אָפּגעזיגלט די באַרימטע מחברים", אבג, גלגול, וואַרשע תרנ"ה, ז' 42. "ער האָט דעם ראַש-הקהל גוט אָפּגע-זיגלט פֿאַרוואָס ער איז מַבְזֵה די תורה; הקדושה", לדב, נ"י, תשי"ז, רכא. "אירע אויגן זיגלען אָפּ אַ מענטשן אָן ווערטער", בערג, בבס דניעפּער ו.

מיט זיך. "דער ייד האָט געוואַרט פֿון

טאָג צו טאָג, פֿון יאָר צו יאָר, פֿון אַלעמען געלאָזט באַוועלען זיך, פֿון אַלעמען געלאָזט אָ זיך", ש. גאָדינער, דער מענטש מיט דער ביקט, מאַסקווע 1934.

2. צוריקזיגלען. ענטפֿערן מיט זיגלערני. "עס איז נאָך גוט אַז זיי... זיגלען נישט אָפּ, שיטן נישט אָפּ מיט פּריטיק זייערע פּרזערידיקע גוטע פֿרעזינד", ממוט, קליאַטשע. "אַז ער ענטפֿערט שוין יאָ, זיגלט ער אָפּ", א. בייליג, 'זכרונות' [רויטע בלעטער ו, מינסק 1929].

אָפּוֹרן — טרוו. זיך אָפּ, ~געזאָדן. (אויך: ~געזאָטן, ~געזיטט).

1. דזו אָפּזאָטן. ← אָ מילך, אָ אַרבעס, אָ אַ פֿאַר אייער אויף פּרישטיק. "איז זי באַלד אַראַפּגעקראַכן פֿון בעט, צעלייגט אַ פֿיצער אויפֿן פּרישעטיק און אים אָפּגעזאָדן הייסע מילך", גרשון אַנבנינדער, פֿון יענער זיט טיך, מאַסקווע 1930. 2. וויי גיך אָפּקאַכן, ווייניג זיין. 3. אינגאַנאָך, צונויפֿקאַכן. אָ מילך. מיט זיך — טפּעצ מיט 3ב.

אָפּוֹרן — דער, ען. אַקט אַדער רעזולטאַט פֿון אָפּזייען. אָ-וואַסער.

אָפּוֹר-אונג — די, ען. פּראַצעס אַדער רע-זולטאַט פֿון אָפּזייען (זיך). "פּאַנעטישער אָ" פּראַצעס", ב. ריווינג, ה. לייזיק, ז' 146.

אָפּוֹר-איך — אָד. נעגל, טוטש. וואָס איז נישט דערבני, וואָס פֿעלט. די אָע מיטגלידער פֿון פֿאַראַיין. אַוועקזאָיך. יק"יט.

אָפּוֹר-יין — דזו אָפּוויגן (←). "... מוז מען [די וואַרצלען פֿון די בריסט] פֿאַרגרעסערן דורך אָ, וועלכעס עס ווערט געמאַכט מיט אַ גלעזערנע רוקע אַדער לולקע", מלכה בער-לאַנט, די גליקליכע מוטער, ווילנע 1836, ז' 15. "אויך פֿלעגט זי פֿאַרשאַפֿן אַ זייגהינטל אום אָפּצווייגן די וואַרצלען פֿון אַן ערשטלינג אַ ריכע", אמד, ר' שמעיה גוט יום טוב ביטער, ווילנע 1915, פֿאַרלאַג מאַץ, ז' 16.

אויך מיט זיך. **עכץ. עניש. עררי** — באַטראַכט נאָר וואָס דעם געמיניעם בעל-הבית קאַסט נעבעך דאָס גי-געבוירענע יונגעלע; אַ באַבע, אַ וואַרטאַרין, אַן אָ", א. זאָלאַטאַראָו, יז' 1882, № 14.

אָפּוֹר-ערן — טרוו. גער אָפּ, ~געזייערעט. נעגל. אויסגלייכן זייגערס, זיי זאָלן וויזן פונקט די זעלביקע צייט. אויך מיט זיך — זיך אָ כּדי אַלע זאָלן קומען צו דער צייט.

אָפּוֹר-יט — די, ין. צובוי, אַנבוי. דאָס וואָס ווערט צוגעבויט אין אַ זיט. באר משה טיטשט 'היציע' (מלכים א', ו, 6) — די אב זייט. [תי: 'אַנבוי']. "אויג ער בויאט אָן וואָנט פֿון דעם הויז אַפֿן אָב זיט... דריבא נעמין האָט די אָב זיט, זי היינט [יציע, תא, צלע]... [היציע] די אָב זיט די אונטרשיט וואַר פֿינג אילן ברייט", סהמ, מלכים א, א, 65.

אויך אַווען. אין אַ זיט, אין אַ זיט פֿון די פֿלאַנען פֿון שאַפֿערישקייט און מחשבה-שטחים

פֿעלקער מינע אָן, דפ, אַלעקסאַנדער און דיאָגענסט, ווילנע 1930, ז' 194.

אָפּזיכטלעך — אַדי. דטשמ. וואָס איז מיט אַ כּיוון, בּפּיוניק, עס איז אַ משונעת צו קומען אַ נעבן אַ שול אום יום־כיפור רייכערן אַ סיגאַרעט, מר V ז' 171.

אָפּזילבערן — טרוו. זבער אָפּ, געזילבערט. באַדעקן מיט זילבער. אַ אַ לעפל. די עטלעכע וויבער... קומען צו אים אַ זייערע מעשענע לייכטער, חג, טמז, 22 VI 1962, ז' 22.

אָפּזינג — דער, יען. פּראָצעס אָדער רעזול־טאַט פֿון אָפּזינגען. „איך הער ווי ס'האַלט מיך אין פֿאַרווינג, אַן אַ פֿון אַ ניגון“, הל, א בלאַט אויף אַן עפּלבוים, ב"א 1955, ז' 97.

אָפּזינגען — טרוו. זינג אָפּ, געזינגען. 1. פֿאַרענדיקן זינגען. „דער טאַטע האָט אָנגע־הויבן זינגען און אַלע האָבן נאַכגעזינגען. ווען מע האָט אָפּגעזינגען, האָט דער טאַטע מִבָּאר געווען, לַדבּ, נ"י תשי"ז, ז' 334. „האַט זיך פֿאַרזאַמט דאָרט... ביז דער חזן האָט אָפּגע־זונגען, אמד, דער ליטוואַק אין וואַליניע, ווילנע 1870. אַ זיין לידל = פֿאַרענדיקן די קאַריערע. „איר קאַנט זיך אַזוי אַ חֲבֵרִים וואוּני דערן, וואָס מע זעט ניט די לעצטע צייט דובראַוו? וועל איך אַיך דערציילן, אַ דובראַוו האָט שוין זיין לידל אָפּגעזינגען, און איצט איז ער דאָרט, וואו עס דאַרף זיך אַזאַ פּויגל געפֿינען, הערשל ווינאַקור, אין אַופּקום, מאַסקווע 1932.

2. אויסזינגען. דורכזינגען. אַ אַן אַרע, אַ לידל, אַ דרשה. „וואָר אָפּגעזינגען מיט גרויס התלהבות דער שלום־עליכם, אמד, מלכה והדסה, ווילנע תרמ"ח. „דערצו זיין זיס לשון מיט זיין שייך ניגונדל ווי ער זינגט אָפּ אַ דרשה, קמ, 1870, № 21. „ער איז צוגעלאָפּן אָפּגעזינגען אַ ברכה און געוואָרט אַז מע זאָל ענטפֿערן אַמין“, ספ, גליקליכע און אומגליק־ליכע ז' 85. „אָפּגעזינגען קאַטאַרגע, סיבירן, אויסגעזינגען ביינער מיט דער הויט“, פּמ, ברידער, ז' 116. „אַ קען איטלעכער ווער עס האָט נאָר אַ שטיים, נ. לוריע איבז, מ. גאַרק, אַ מענטש באַ לעבט, קענען 1935.

3. אויפֿזינגען. „זיצט נאָך אַ ביסל אַנדיער! איך וועל נאָר גיין דאָס וויסע קאַטערל אַרביי־לאָזן צו דעם שוואַרצן קאַטערל, וועט איר הערן ווי זיי וועלן דאָ אַפּן אַ שייך חסידיש ניגונדל“, עט, דער פּעטער פֿון אַמעריקע.

4. אָפּצאלן מיטן זינגען. „ווייל כּיהאַב גע־קענט שייך זינגען, האָבן אַלע בעלי־בתיים גע־וואָלט איך זאָל עסן ביי זיי שבת און אַ פֿאַר דעם עסן. י. זיכערמאַן, נחלת יעקב, נ"י תשכ"ו, ז' 144.

5. אָפּשאַפּן, בטל מאַכן דורך זינגען. „אָפּ־רופֿן, אַ און אָפּדאווען געפרוּוט אַ גור וואָס האָט געשקט צו אים סיגאַלן, צייט, גש, ה, ז' 83.

געקאַכט. אַ לאַקשן. אַ בולבעס. אַ באַב. „גם אַז מען קאַכט אַ סך ביצים אינאיינעם קער מען נישט אַ בלזמן דאָס וואָסער איז הייס“, ספר שלחן ערוך, ח"ב [זשאַלקווע, אָנהייב 19. י"ה], ט/ב. „אויך קאָווע טאָר מען ניט אַ אום שבת] אינגאַנצן פֿון גרינו, אָדער שלאַכעצקע ביר פֿון די הייזן“, דרך אדם, וואַרשע 1860. „איר ווייסט ניט, וואָס הייסט אַ דורכשלאַג? אַזאַ כּלי וואָס מע זעצט אָפּ אויף דעם די לאַקשן, שע, מאַטל... ז' 90. „קאַרטאַפּל אַז עס ווערט פֿערטיק, זיט מען עס אָפּ. וואָס דען, לאָזן איבערקאַכן זיך?, אר, אַ דראַמע איבער פֿינג קאַרטאַפּלס.

2. אָפּפּילטערן, איבערזעצן. ענדיקן דורכ־זען אויף אַ דורכשלאַג ביו די פּליסיקייט איז קלאָר. אַ בראַנפֿן. אַ ביז דער האַרטער שטאַף בלייבט אין דורכשלאַק. אַ דאָס שיטערע = אַרויסוואַרפֿן דאָס שטעכטע, טואַ עז אין איינן זויבּר פּפּענדל... אוני, לאָז אונטר איינדר צו שמאַלצן. דאן זייד עז איבער אָב אוני לאָז קלט ווערן, ספר רפואות, יעסניץ תפ"ב. „נעם איין טייל וואַפּנע און צוויי אָדער דריי טייל גוטן אַש, איבערגעזיפּט, גיס דערויף וואָסער... דערוואַך זאָלסט אַ, זאָל זיין קלאָר, איין ביכל וואָס דריין גפינט זיך זאָכין טשי־קאָווי, שקלאָוו תקנ"ה. „קנאַבל־זאַמען זאָל מען איבערקאַכן... דאָס זאָל מען אַ אין אַ פּלעשל אַרביי, פֿון דעם זאָל דער קראַנקער טרינקען אַלע צוויי שעה אַן עסלעפּל“, דער מלאַד רפאל... פּשעמישל תרע"ד, ז' 15. „אָפּפּיל־טערן (אַ) דעם ספּירט, צוגעבן צו אים בעניין, צעבויטען דאָס, ז. וויסמאַן איבז, י. פּאָליאַני, סקי, בל פֿון געוויקסן, קענען 1927.

3. דערווייטערן. „ווי אַזוי זי [די קאַמונע] האָט אַנגעזאַפּט אין זיך אַלץ נעע און נעע קאַמונאַרן, אָפּגעזיט טויגעניכצן און ספּעק־ליאַטן, מ. דאַנעל, דערציילונגען און נאַחטען, וו, כאַרקאָוו 1935.

מיט זיך יעכץ. יעניש. יערוי.

אָפּזייערן — טרוו. זער אָפּ, געזיערט. באַפֿרייען פֿון זיערט. אַ מיט אַ זאַלי. [בנימ] וואָשן פּלעקן מיט כּלאָר־קאַלן] נאָך זיין כּלאָר קאַלך דאַרף מען גרינדלעך אויסוואַשן, אַ און נאַכמאַלס וואָשן כּדי דער שטאַף זאָל ניט קאַליע ווערן, ש. שפּיראַ, קליידער פֿאַרבערן, וואַרשע 1900, ז' 33. ז' 33.

אָפּזייען — טרוו. זייע אָפּ, געזייעט. 1. אָפּ־רייבן, אָפּוואַשן מיט זייע. אַ די ברודיקע הענט. 2. פֿאַרענדיקן זייען.

3. פּיג. אָפּזייעלען, אָפּשייעצען. אַ אַ מאַרדע. „אים האָט נאָר זאַטע עטלעכע מאָל אָפּגע־זייעט“, שע, יוסטעל טאַלאָווי.

מיט זיך — „זיך לאַנג געזייעט די הענט מיט זייע... און נישט געקאַנט אַ זיך“, שע, דער אחרוג, יעכץ. יעניש.

אָפּזיכט — די. ין. דטשמ. כּוונה, מיין. ... וועט די דאָזיקע קליידונג דערקלערן די

וואָס ליגן גאָר אַ פֿון די שלאַכן פֿון דער פּראַקטישער רעאַליטעט, ייט.

אָפּזיטיקן — טרוו. טיק אָפּ, געזיטיקט. אַפּרוקן אין אַ זיט. אַ עמעצען וואָס מיטט זיך אַרין אומגעבעטענערהייט. מיט זיך. ז' 111.

אָפּזימען (זיך) — אָפּזימען (זיך).

אָפּזיין — טרוו. איז נב, [זן בלויז 3. פּער־זאַן. זי אָפּ, געווען. געוועזן. 1. אַוועק־זיין, אַוועקבלייבן, זיין אַ לענגערע צייט אין אַן אָרט. אַ עטלעכע חדשים. „הענער געפּענטעטע וואַלן זיך אין די וואַגנס, קרייען שטאַרק אין כּעס — אַזאַ צייט אָפּגעווען צעשיידט פֿון זייערע וויבער“, ממוס, שלמה. „אַט דער בערלאַזניק איז אַוועק קיין אַמעריקע, אָפּגע־ווען דאָרט היפשע עטלעכע יאָר און איז געקומען צוריק“, שע, בערלאַזניק, „זי קאָן נאָך אַ ביי אַיך אַ פּאַר יאָר, אויב איר ווילט זי נאָר האַלטן, דפּ ווו, ז' 13. „ס'איז אָבער אַ צופּאַל [דאָס טרעפֿן זיך], מע קען דאָ אַ יאָרן און זיך נישט טרעפֿן“, אָפּא, 1936, ז' 25. „הייסט ער זיך פֿרייער אויסווכן דעם פּויגל וואָס ווייס וואו דאָס ווערעמל איז אָפּ די גאַנצע צייט“, פעליקס פּאַלק, יובל № 43, אָבער אָפּגענדיק ביי זיי בלויז אַ פּאַר טעג האָבן מיר אָנגעהויבן פּילן, אַז דער פּלאַץ ווערט אונדז ענג“, טמז, 1961 XII 14.

2. אָפּגעבן צייט פֿאַר אַן אַרבעט, דינען אין מיליטער. זיין אין תּפּיכה. אַ אַ צייט אין דינסט ביי יענעם. אָפּזיין. „ציי זענען זיי [די ראַבינער] ניט אַ יאָרן־לאַנג ביי יידן, און די שטאַט איז פֿון זיי זייער צופֿרידן“, ייל, וועלט לוח, אָדעס תרמ"ג, ז' 30. „זיי זענען ווי די פֿאַרמשטע... וואָס ווייסן, אַז זיי מוון אַ זייער שטיקל צייט, שע, זומער לעבן. „איצט נאָכן אַ צוואַנציק יאָר גרינעווער רביצין וועט זי ווערן אַ קערמערקע פֿון הייזן“, חג, טמז, 1965 I 1. „אַנדער־האַלבן יאָר אַ אין אַ קינדער־הויז און זיך אַלץ ניט קאַנען אָפּגעוואוינען“, פּיוול סיטאַ, אַט דאָס זענען מיר, כאַרקאָוו קענען 1932, ז' 93.

3. ניט זיין דערביי. אויספּעלן. „אין פּאָליטיק־זאַכן זענען די יידן גאָר פֿאַרויכטיק און באַנוצן זייערע פֿאַרשטעלטע ווערטער אויך בייים אַ פֿון אַ פּרעמדן אויער“, ישר, שלאַז און אומוועג, ז' 220.

4. ארכ. אַראַפּזיין. „דא שלוג אים יואב זיין קאַפּף אָב, דא שפּראַך יואב ווידר דעם שמיד וויא איז דיר, דען דער קאַפּף איז אים נאָך גאָר אָב גיוועזין“, מב, אַמט 1701, מעשה קמה. אויך טוב: „שטיקלייט, דאָס אַ פֿון אויסער־לעכע אַינדרוקן — מאַכן שלעפּעריק“, ט. בערלס, מענטש־מאַשין, קענען 1927, ז' 120.

אָפּזייען — טרוו. זיי אָפּ, געזייעט. פֿאַרעני־דיקן זייען. פֿאַרוייען. אַ אַלע פּעלדער.

אָפּזייען — טרוו. זיי אָפּ, געזייעט (געזינגן). 1. אָפּגיין דאָס וואָסער, וואָס מע האָט אין דעם

אויך מיט זיך — עכין. עניש.
ער (יון קע). ערני.

אפיונידיקן — טרוו. זיך אפ, געווינדיקט.

1. פארענדיקן זיניקן. אויפהערן זיניקן.
שוין אפגעזינדיקט. חתונה געהאט און געווארן
א סטאטעטשנע באלעבעסטל. 2. זינדיקן א
לענגערע צייט. א' א לעפן לאנג און שטארבן אן
וויוו. ונג.

אפיונידיקן — טרוו. זיס אפ, געזיסט. זיס

מאכן אפצוקערן. פארצוקערן. פארזיסן. א' א
גלאז טיי. א' מיט סאכארין. א' מיט פארין אדער
ווערפל. אזו דו וועסט דאס דארפן קאנסטו, ווען
דו ווילסט, מיט סיראפ אפצוויסן, און ביכל
וואש דריין גרינט זיך זאכין טשיקאווי. שקלאוו
תקניה. אויפגעברייטע גערשטן-וואסער, אפגע-
זיסט מיט האניק, דער אוצר פון געזונד און
לעבען. ווארשע 1908, ז' 16.
אויך מיט זיך. ונג.

אפיונידיקן — דער, זי. אקט אדער רעוולטאט פון
אפיוני. אפפאל ביים אפיוני. א' פון קליצען.

אפיונידיקן — טרוו. זיפ אפ, געזיפט. 1. דורכ-

לאון דורך א זיפ און באזיטיקן אפפאל. א'
דאס ביסל מעל. זע וואלט דען עפעס געקאסט
טייערער ווען מע זאל... גוט א' די מעל פון
די קליצען, ג. ראויטש, דער גוואלד ריט.
ווילנע 1883, ז' 58. מע קען אבער דאס דאזיקע
היינט [פון די קערנער] ניט אפשיילן... קומט
דעריבער אויס צעמאלן דעם גאנצן קערן און
דערנאך א' דערפון... די מעל, י. בורטיאנסקי,
דאס געוויקט, קנען 1929. זינגע קוקורווע קאן
מען... א' און קאכן ווי קליינעם, גרינעם
ארבעט, ב. שאפראן. יודישע קוז, ווארשע
1930, ז' 24. 2. פארענדיקן זיפן. אויפהערן
זיפן. א' פסולת אז בללכן זאל בלויז סולח.
3. באזיטיקן אפונדערן. א' די אומפרא-
דוקטיגע עלעמענטן. א' די טומלערס.

מיט זיך — זינגען אין די קאלעקטיוון
געווען פערזאנען וועלכע זינגען ניט געווען
צוגעוואוינט און האבן זיך ניט געקענט צו-
געוואוינען צו דארפישער ווירטשאפט. דער
דאזיקער עלעמענט האט אויך אפגעזיפט, סא-
כאלען פון דער ארבעט איבער דער ערד
אויבארדענונג... האמעל 1927. ער זיפט זיך
תמיד אפ דאס סאמע רעאקציאנערסטע, ש.
גיטעליס, קאמפ אפ צוויי פראנט אין דער פעדא-
גאניק, בארידיטשען 1932. עכין. עניש.
ער — זיפט מען עס פריער דורך דורך א
גאנצע ריי פלאטשיק אדער קיילעכיקע זיפן
(בוראטן און א'). ע. אירא, פון פעלד צום
טיש, קנען 1928, ז' 84.

אפיונידיקן — אפזיפען.

אפיונידיקן — דער, זי. אקט אדער רעוולטאט

פון אפיונידיקן (זיך). די רוסישע רעוואלוציע
האט דערפרייט אלעמענס הערצער... אלע
האבן זי באגעגנט מיט א פארלעכטערטן א',
זשיט א, ניי 1919, ז' 9. זאל זיין מין ווארט
— דער אטעם פונעם היינט, דער א', ווען די

ביטערניש פארשווינדט, י. קאטלאר, סאוו-
היימלאנד, 1967, № 9.

אפיונידיקן — אוטוו. זיפן אפ, געזיפט. 99:

זיפצען. ארויסברענגען א זיפן, וואס
דריקט אויס (און מילדערט) ביטערניש, טרויער.
געמי, נעבעך, האט אפגעזיפט... דאס ארע-
מע קינד איז כמעט ווי אן חיות שטיין גע-
בליבן, קלמן טוביל, דער דאקטאר מיט זיין
טאכטער, לובלין 1894. איצט אבער האבן זיי
איר גאר נישט געקענט העלפן, נאר אפגעזיפט,
אפגעקריכט און שוין, בן צבי, דעם שטיין
קערט טאכטער, קראקע רע"א. דעם וואלד
האט ער טרויעריק געפרעגט: איז דיר נאך א
בלאט פון דעם זומער געבליבן? דער וואלד
האט אים אפגעזיפט מאט: איך האב געכטן אן
אייניקס געהאט, האט היינט עס דער שטורעם
פארטריבן, יהואש, זון און נעבל, שניי-
לענגדע. ביי דעם ליענען פון זייערע ביטערע
באמערקן האב איר געמוזט א' זשיט א, ניי
1919, ז' 47. זי האט אפגעזיפט און פאר-
שעמט צוריקגעצויגען און האנט, נאם, דאס
רבישע אייניקל, זעו איך דאך — האט ער
אפגעזיפט — מיט אפן ביידן אויסגעזארגט,
אבער ווי קום איך צו ארבעטן אין א פרנס?
ב. דעמבלי, צאנקענדיק ליכט, ניי 1958, ז' 183.
"אויך דו [מאריקש] פלעגסט א' איך קען ניט
אויבאלפן פון גרויל", חג, דער מענטש פון
פיער, ניי 1962, ז' 107.

מיט זיך. איד בין אויך אומגיליקער,
זיפצעט זיך אפ שלמה, פראקטיקע איז א
לערער, אייב, ווילנע תרל"ח. אן אמעריקע,
זיפצעט ער זיך אפ און נעמט זאגן די הגדה
נאך שטילער, ב. גארין, פסח... ניי 1899,
ז' 8. גיטל האט זיך שווער אפגעזיפט, ווען
זי האט איר מאנס ערקלערונג דערהערט,
נ. ה. עהרמאן, דאס גרויסע געווינט, ווארשע
תרפ"ה, ז' 12. עניש. ערני.

אפיונידיקן — אוטוו. זיפן אפ, ביי געזעסן.

1. זיפן א לענגערע צייט. זיפן, זיפן בללכן
אדער וואוינען א געוויסע צייט אין אן ארט.
דאָרט איז עס דעם גאנצן טאג אפגעזעסן אויף
איינ ארט, אינגעוויקערט אין צענטן און מע
האט ניט געטארט הערן פון איר קיין פיפס,
ממוס, פישקע. קאן א' א קילעכיקן יאר
אין דער שענסטער דירה... און פארגעסן אן
פאר א דירה דארף מען צאלן דירה-געלט, שע.
זומער-לעבן. זי איז גאנצע נעכט געבן איר
צוקאפן אפגעזעסן, ל. לעוויק, רפאל דעם
שניידערט טאכטער, ווילנע 1888, ז' 33. "מיר
זינגען אוועק צום ברעג פון ים און שעהן-לאנג
אפגעזעסן אין א קאפע-הויז", טעג, מינע זיבן
יאר אין תל-אביב, ב"א 1949, ז' 129. ער
האט אנגעהויבן אריינצוקומען צום קאמיסאר
אין הויז... און פלעגט א סך צייט א' צוזאמען
מיט דער קאמיסארס פאמיליע, יק.

2. זיפן ערנעצוואר א לענגערע צייט און עפעס
טאן, דורכפירן אן ארבעט. א' איבער דער
גמרא. א' גאנצע וואך איז ער אפגעזעסן אין
שטוב און געהארעוועט אויף דער קארעס-

פאנדעניצע, י. גויזא, דער ניער פראצענטניק,
ווילנע 1893, ז' 22. מע זיצט אפ נעכט און
מע דרייט די אויסגעטריקטע מאָגעס פון
דאגות פרנסה, יוסף ארזן, אדעסטער אדרעס
קאלענדאר אויף דעם יאהר תרנ"ח. זיצן די
רבינים אפ פיל שעהן. זיי מאַטערן זיך אין די
הלכות, א. מאָרגענטער, עגל הזהב, ווארשע
1898, ז' 33. און [די ארבעטער] פלעגן א' ווי
קרוקעס ביזן צוועלף בנימאכט ביי דער ארבעט,
י. מ. אַלפערטוויק, דיא וועלט מלחמה...
ווילנע 1905, ז' 53. פיל מאָל זיצט מען אפ א'
גאנצן טאָג אין געשעפט און מע זעט א גראָשן
אין די אויגן ניט, ישראל ברוך, מין זיידעס
הגדה, ווילנע 1908, ז' 40. מע זיצט אפ א'
ווינטער-נאכט און מע קען זיך אַרײַנטאָן אין
א טיפן ענין, לדב. נ"י תשי"ו, סח. ער איז
אפגעזעסן ביי די אַרעמעלעט און געפריידיקט
פאַר זיי אַרעמקייט, מק, מאָנטיק.

3. זיפן, לעבן אן שום שינוי. א' (ווי) אן
אלטער בחור ביזן אין די פּרופּיקער. א' וויבאל
זיצט אפ יארן אן קינדער, און אז גאט
העלפט הייבט זי אן קינדלען, שייט און שייט ווי
א קוואַטשקע, ש. יוסעלע סאָלאַוו.

4. אויפהערן, ענדיקן זיפן א געוויסע צייט
אין אן ארט. יידן זענען אבער אלץ ניט
אפגעזעסן ביזן עס איז געקומען דער איס-
פראוויק און ערשט קעגן אונט זענען זיי זיך
צעגאנגען, זיפן 1881 x 1. אויך: א' פון א
פערד — אַראָפּגיין, אַראָפּקריכן פון א פערד.

5. זיפן א טערמין אין טורמע, זיפן פדי
אפצוקומען א שטראף. א' טורמע. א' א שטראף.
א' א תוב — א' דעם צוגעשפטן טערמין פאר
א חוב וואס מע קען אים ניט באצאלן. א'
עזשע. א' אין תפסיסה. גאכן א' עטלעכע
חדשים אין תפסיסה, האט מען זיי באפרייט.
... הייסט דאס געזעץ מע זאל אים אינגעזען
כדי ער זאל א' וואס ער האט אנגעזעצט, טט.
שריפט, ווילנע 1925, ז' 547. ווען דו פאר-
שפילסט די ספראווע פאר זיין כיטראשט צום
געלט, דו גייסט אוועק א' אייניקע יאר דעם
וויראק, א. מאָרגענטער, עגל הזהב, ווארשע
1898, ז' 33. געשאסן אויף חיות אפילו אין
די צייטן פון יאר ווען יאגד איז ניט דערלויבט
... פון צייט צו צייט געגאנגען א' א קורצן
טערמין, יי, דערציילונגען, ז' 241. איצט גיי
זיך אפ אין קאלטער קאטאלאזשקע דריי טעג
און זאג א דאנק וואס נאך ניט מער, אקס.
מורח און מער, מאַסקווע 1940, ז' 15.

6. זיפן אין תפסיסה פאר אן אנדערן, פאר
באצאלט. סאָמער וואלט ער ביי מין משוגענעם
געפועלט אן ער זאל נעמען געלט און א',
ממוס, טאָקסט.

7. בללכן זיפן לענגער פאר (צוליב) עפעס.
א' פארן כיבוד, נאכן באקומען כיבוד. מע
זיצט אפ א גאנץ מעתלעך און מע רעדט —
און פֿרעגט ביי מיר מיט וואס ער האַנדלטו,
שט, ט"ה.

8. [ניטאן אין זיך] אויפהערן טאן עפעס.

כוחות גיט אין דער יידישער היים, זשיט וו, נ"י 1912.

אָפּזען — טרוו. זע אָפּ, ~געזען. 1. אַרכ. אָפּלערענען. מאַכן אָן אויספֿיר. „דעם מענשיגס ווישנשאַפֿט קען מאַן אָב זעהן אָן זינען טואַן,“ 179 מִבְּחַר הַפְּנִיּוֹת, הוּמבּוּרַג תַּצִּיט, י"א. „דאָ פֿון קאָן מן אָב זעהן וויא גרויש איז די מצוה פֿון ציצית“, שלמה זלמן לונדו, קהלת שלמה, אַמֶשט תקי"ד.

2. אַרכ. גיט זאָרגן זיך. „קאָן איך מיין בדענקן אונד וואול גפֿאַלין מיט גלעגנהייט אָב זעהן אונד גיט מוכרח זיין — אָן רמאים המעות צו פֿר גינין,“ אגרת שלמה, וואַנבּעק 1732, ח.א. — אָפּגעזען.

אָפּזען — דאָס; דער? אַרכ. כּוּוּה. „הויא צו, זאָטי ער [דער קיניג] צום דעם שאַרף ריכטר ... בפֿרי מיך דאָ דורך פֿון איינס טרישאַ לאָזן, דר אויז קיינס אַנדן אָב זעהן זיר היר אַפֿן גשליכן אַלז גור דורך איינר ליסט מיך דען לעבנס פֿאַדים אָב צו שנינדן,“ מראות הַצִּבְאוֹת, וואַנבּעק תע"ח.

אָפּזענגען — טרוו. זעגן אָפּ, ~געזענגט. 99: ~זענקען. [אין לד גיטאַ]. אָפּסמאַלען. אָפּפֿליקן עופות און זיי אָ דערנאָך. אָ די גיט דערפֿליקטע פֿעדערלעך. אָ די פֿענקעס פֿון די פֿעדערן. „עש האָט אָן זיא גיט גיוועלטיגט קיין פֿאַיר ... דיא האָר פֿון איר קאַפּ (לא התחרך) זיין גיט אָב גיזענגט גיוואָרן,“ סהמ, דניאל, ג 27. „רבֿ יוסף וואַר אַפֿן (פרנס) אונד אַפֿן קעשליכר רבֿ, אונד וואַר אָם ערש שבת זעלברט אָב זענגן דען קאַפּפֿאַ פֿון איינס אַ קאַלפֿי,“ צאינה, פי תשא. „ווען איינער האָט די שטיק קלייד צו הויף גידייט און האָט זי גימאַכט פֿאַר אַ קנט (ולא הבהה) אין האָט זי גיט אָפּ גיווינגט, כלומר ער האָט גיט אַרום גיסמאַליט כדי זי זאָל בעסיר ברענען,“ תקוני שבת, אבד, אויסטראה 1818. „קאַכט מען פֿרישע פֿיש, זענגט מען אָפּ פֿרישע עופות,“ פראָ, מלוה מלכה. „מע זאָל אַרויסנעמען דעם קראָפּ פֿון דעם עוף איידער מע סמאַליעט אָפּ דאָס עוף ... אין מע זאָל עס גיט אָ אַ מיט שטרוי נאָר מיט היי,“ 179 מקור הברכה וו, מונקאַטש תרנ"ה, ד.א. „בני שבת־ליכטעלעך ... פֿאַרשטעל ווי סיקומט די אייגעלעך, נאָר זעגן גיטש אָפּ די האָר,“ אול, די שבת־ליכטעלעך. „אַ הויכער, שלאַנקער בחור, מיט שוואַרצע ברענענדיקע אויגן און ברוינע האָר, ווי זיי וואַלטן אָפּ געזענגט געוואָרן פֿון דער גלענדיקער זון,“ ש. ראָזענבערג, די כּוּוּרִים, ז' 12. „זיט גיטש דאָס פֿליגעלע אַרום פֿלאַם־פֿענער, ויזל איר וועט סוף־כל־סוף אָפּגעזענגט ווערן,“ מענער און פֿרויען, טמ, 12 | 1963. „מע דאַרף דיר גיט אָ די פֿליגל = מע דאַרף גיט אָפּשלאַגן די פֿליגעלען, אָפּשלאַגן מוט [פֿליגל ממש דאַרף מען טאַקע גיט אָ].“

מיט זיך — „צומאָל האָט איינס פֿון זיי זיך אָנגעשטיסן אין פֿלעמל און זיך אָפּגעזענגט אַ פֿליגל, אָדער עס איז אינגאַנצן פֿאַרברענט

„אונד זיא וויאטן אונד זיא שנינדן אונד זיא זעגטן אָב דיא פֿיס דער זעלביגן טירונ,“ יוס' 179, אַמֶשט 1661, ר.צ/ב.

2. אָפּטיילן. אָפּרייסן. אָפּבינדן. אָ די פֿאַר בינדונגען. אָ די משפּחה־קייט. „געפֿירט פֿון זיין קלאַסן־לאַגע און פֿון די אינטערעסן וואָס פֿליסן פֿון איר אַרויס ... קאָן דער ענגלישער פֿראַלעטאַריאַט גיט אָ יענעם צווייג, אויף וועלכן ער זיצט,“ זשיט 7, נ"י 1917, ז' 122.

3. פּיג. טאָן, דורכפֿירן עפעס מיט אַ סקריפען און ריטמיש. פֿליימי אַ חלוש און אָפּגעזענגט זיבעציק יאָר מיטן האַרץ ווי אַ זייער,“ חג, דער מענטש 179 פֿענער, נ"י 1962, ז' 112. אויך מיט זיך — אָ זיך צוויי פֿינגער באַ פֿרייט צו ווערן פֿון פֿרויוו.

עכץ — „אונד עש ווערט זיין דער וואַל אַז דאָ אָב זעגיכט פֿון דען ווערמל דו דאָש האַלץ זעגט,“ סהמ, ישעיה, י' 18. אויך: זעג שטויב, פֿאַלאַויעס.

אָפּזענגען זיך — אוטו & טרוו. גן זיך אָפּ, זיך ~געזענגט. 1. זיך געזענגען, זיך שיינדן מיט עמעצן. „איך האָב זיך ערשט מיט מענדלען אָפּגעזענגט. / געגעבן האָט ער מיר זיין האַנט, / געשוואוירן האָט ער מיר בני זיין לעבן / אַז ביז אייביק וועלן מיר זיין בניאָנד,“ 79. „דער טאָג האָט זיך שוין אָפּגעזענגט און גאַט ווייסט צי איך זע אים נאָך מיין!“, 79. „נאָך דער חתונה איז אַרשינגעקומען דער זון דער עושר אָ זיך,“ דובנער מגיד, נעמוות יעקב, איבז דודק צדיקאָוויץ ממינסק, ווילנע 1869. „דאָס ווייב ... האָט פֿיל געוויינט און האָט זיך אָפּגעזענגט מיט איר איינציק קינד,“ מ. א. גליקמאַן, 179 ברכי נפֿשי, וואַרשע 1898, ז' 21. „דאָס פֿעלר ציט זיך צום ברעג און זענגט זיך אָפּ מיט דער ליטאַ, טעג, שטילע טרוימען, וואַרשע 1909, ז' 11. „דער מאַנטל האָט מיין מאַמעס טרערן אַלגעזוויגן, ווען זי האָט זיך מיט מיר אויף תּמיד אָפּגעזענגט,“ חג, דער מענטש 179 פֿענער, נ"י 1962, ז' 15.

2. זיך שיינדן מיט עפעס. זיך אָ מיטן וואַל, מיטן אָפּרופֿלאַן. זיך אָ מיט דער פֿרנסה, מיט דער מלאַכה. „און דאָן דאַרף איך זיך שוין אָ מיט מיין שחיטה, דען די גאַנצע שטאַט זינגען אָנגעשטויסן אויף מיר,“ א.י. סאַפֿיר אויס מינסק, חסאת הקהל ... ווילנע 1881, ז' 51. „און אין גאַס איז ער אַרויס, ער זאָל זיך אָ מיט אַלע באַקאַנטע פֿלעצער פֿון זיין קינדהייט,“ ב. גאַרין, דיא מדקים ... נ"י 1900, ז' 32.

3. זיך אָפּזאָגן פֿון עפעס. מוותר זיין אויף עפעס. זיך אָ מיט די עטלעכע גראַשנס. „מיטן טעאָטער מעג זי זיך שוין אָ,“ שע. „דעם הירט דאַרף מען צאָלן פֿאַר דער זייה, די קליידער זעגענען זיך אָפּ מיט אונד, זיי האָבן שוין גענוג געדינט,“ ש. לעדערער, דער שרעק ליכער פֿערברעכער, ווילנע 1897, ז' 9. „דעריי בער זאָלן מיר ... זיך אָ מיט יעדן געדאַנק, היידער אָפּצופֿירישן די יידישע באַשאַפֿונגס

אָפּהאַקן מיט עפעס אָדער עמעצן. אָפּלאָן. אָפּשטעפען זיך. אָפּשטיין, צוריקציען זיך. אָפּ טרעטן. „איך זאָג דיר מיט גוטן, זיין אָפּ פֿון מיר,“ זיין אָפּ, אָניט קריגסט אַ פֿאַרפֿאַר אין די ציין. אָ פֿון מחלוקת. אָ פֿון די טענין. „אויב איך וועל אַרויס מיט גאַנצע ביינער, וועל איך אַ לכלה־פּחות אויף אַ פֿאַר וואַכן.“ ייזן אָפּ און טו גיט = לאַז איבער אַלץ און הער אויף טאָן. „לאַמיר פֿון די יהודים אָ וואַרום מיר האַלטן גיט מלחמה מיט קיין מענשן נאָר מיט ליבין און לעמפֿרטיין,“ ש. ד.א. ב. „עש איז אַפֿן בכּוּד צום מן דו ער זאָל אָב זיצן פֿון קריג,“ סהמ, משלי, כ. ד. „ער [דער תּתן] ווערט בני איר קיין חן האַפֿן, ווערט זי מונה זיין מיט אַנדרן, דרום זאָל דר שדכן פֿון אַזוי זאָכן אָפּ זיין [און גיט דורכפֿירן דעם שידוך, אויב די פּלה וויל דווקא אַ שיינעם בחור],“ 179 חסידים, רוסלאַנד? תקיז? תקעז? סימן קנה. „אַפֿן אַנדן שונא ווען מן אים ביצווינגט צוויי דרייאַ מאָל, זיצט ער נון אָב, אָב דער יצר הרע ווען אים דער מענשן גליכד הונדרט מאָל ביצווינגט, זיצט ער גיט אָב,“ ש. ו. אַמֶשט 1723, לח.א. „איינער דעם אַנדערן טיט עפעס פּוגם בכּוּדו זיין ... און קיין איינציקער פֿין זיי וויל [גיט] אָ, ויזל לויט זייער פֿאַרריקטן פֿאַרשטאַנד, הייסט דאָס אַ שפּלות און פּחיתות הפּכוּד יענעם גיטש צו ענטפֿערן,“ ר. יצחק האַמבורגער מילדי ותושבֿי קראַקאַ, שיח צדיק [איבז פֿון „179 פלא יענין“], קראַקע 1882. „גיין קדיש, האָט זיך רוכטשע אַרויסגענומען פֿון זינע ... הענט ... ער האָט געפרואוּט מיט כּוח ... זי האָט געזאָגט, אַז אויב ער וועט גיט אָ, וועט זי אויפֿרייסן טיר און פֿענצטער און מאַכן אַ געוואַלד,“ י. פֿערלע, גילדענע פּאָוטע, ז' 212.

9. אַקוּז. אַנזשעלפֿן אָן אַבר. אָפּליגן אָן אַבר. אָ אַ פּוס. דריקן מיט דער האַנט און זי אָ. אויך מיט זיך. „עכץ. עניש. ער (יין־קע). עריי.“

אָפּזענגלען — אוטו. גל אָפּ, ~געזעגלט. דוּו אַוועקגעלען. „אורדר געבן ... זוא בלד דער ווינד גוט איז דו מאַן קאָן אַלילנדיג אָב זיגלין,“ מראות הַצִּבְאוֹת, וואַנבּעק תע"ח. „דערנאָך, אַז דאָס שייף האָט שוין מיט די אומגליקלעכע פֿון דעם גאַוואַן אָפּגעזעגלט, האָט זיך דער ... מלך מיט דעם געלט ... געטיילט,“ קמ. 1865, № 18. „ווי אַ שייף זעגלט נאָר אָפּ פֿון דעם האַוון, שטייט זי אונטער דעם שוין פֿון שייפּס קאַפּיטיין,“ אמד, מעוז הים, ווילנע 1864. „ווי דער קאַפּיטאַן האָט דאָס דערהערט, האָט ער באַלד געהייסן אָפּאַנקערן און אָ פֿונדאַנען,“ פֿערוואַרפֿענע פֿרוי, וואַרשע 1878. „די זעלבע נאַכט האָט אָפּגעזעגלט אַ שייף אין אַן אַנדער מדינה און זיי זיינען אַהין גליקלעך אָנגעקער מען,“ דאָס פֿאַלשע ווייב, לעמבערג תרס"ו. מיט זיך. „רנב.“

אָפּזעגן — טרוו. זעג אָפּ, ~געזעגט. 1. אָפּ־שניידן מיט אַ זעג. אָ אַ צווייג, אַ ברעטל.

געווארן, באש, גימפל תט, נ"י 1963, ז' 62.
עכץ. עניש.

אפונדער — דער, ים. אפשיקער (פון א
בריוו) דטשמ. נר.

אפועץ — דער, ין. דזו אפאץ, ← צום בו
בני יאכ, ז' 157.

צום 63. איך האב דא אויף זיי אן א", שע,
אין שטורם. וואס מער דער קאפיטאל פאר
גרעסער די פראדוקציע... אלץ ברייטער
ווערט דער תהום צווישן פראדוקציע און א",
מ. שיפפול, די עקאנאמישע איבערקעהרענישן,
זשענעו 1914. מאכט גאנץ אוממעגלעך די
אנטוויקלונג פון דעם האנדל און דעם א' פון
אינדוסטרי-פראדוקטן, זשטיט VII, נ"י 1917,
ז' 194. דער א' מ א ר ק.

צום 73. אין א טייל תפילות שטיט איין
אתנחתא וואו איין אפ זעץ איז דש מן גהערט
עש זו זאגן, עפש, דרך הישר לעולם הבא,
שקלאו תקניו. לייגעט בקול רם און מיט א
קוויטש און מיט אן א", שע, אין שטורם.
צום 103. ער לעבט זיך הינט ווי א פריץ.
ער איז אבער יעדע מינוט גרייט צום א", מ.
שליכטפטיג, דער באנקראט, ווארשע 1884,
ז' 15.

אפועצונג — די, יען. פראצעס אדער רעזול-
טאט פון אפועצן (זיך). דזו אפאץ בו. דער
גאזיקער שטאף... האט נאכדעם ווי עס איז
ארביגעפירט געווארן אין א פלאש מיט קאלד-
וואסער, געבילדט א וויסער א', אזא מין א'
באמערקן מיר אין מייערקעפלעך, קאראלן און
אנדערע מינעראלן, י. א. לעפשין איבו, מ.
פאראדיי, די געשיכטע פון א ליכט, ווילנע 1922.
"בני דער עפענונג פון דעם אוריין-קאנאל גע-
פינען זיך טיילמאל... געל-רויטע א'ען פון
דער השתנה", פנעט № 2, ווילנע 1925.

אפועלעך — אדי. וואס מע קען אפועצן.
א'ע סחורות. די א'ע לאנדווירטשאפטלעכע
קאאפעראציע און געבורד-קאאפעראציע [זינען]
געווען יענע גרונטיקאנאלן, דורך וועלכע די
מלוכה האט דורכגעפירט אירע צענטראליזירטע
פארגרייטונגען, סאָרקיס, וועגנ סאָועטישן
האנדל און איצטיקן טעאָפּ, מינסק 1932.

אפועצן — טרו. זעץ אפ, געזעצט. 1. פאר-
קויפן (פטור צו ווערן). א' צוגעלעגענע סחורה.
"ער האט איינגעהאנדלט פאר מיליאנען פערל
און איידלגעשטיין... און האט עס אפגעזעצט
פאר זייער גוטע פריזן", אמד, דיא קרעמער-
קעט, ווילנע 1865. "און איטלעכער [סוחר] טוט
אויף ניצן המצאות ווי אזוי... פיל סחורה א'
ווען אויך מיט ווייניק פארדינסט", קמ, 1864,
№ 33. "מיטגעפירט א ביטל סחורה אפצו-
זעצן עס אין דליכען געלט דארט", ממוט,
ווינטש. "איין בריה אויף א' א שטיקל סחורה
אין דער פֿרעמד", שע, קליינע מענטשטעלעך...
ז' 44. "אויך האבן זיך אנגעהויבן וויזן ניצן
מעק און די שכינשע אגרארלענדער, וואו
מע קען א' לאדזשער סחורה, י"ו, אשכנז,
ז' 631.

2. זוכן און געפינען א מעגלעכקייט צו
פארקויפן. "ווען עס זאל נישט זיין קיין סוחרים,
וואלט קיין בעלימלאכות אויך נישט געווען,
ווארעם זיי וואלטן נישט געהאט וואו אפ צו זעצן
די ארבעט", חיים בראדאוסקי, די אסיפה און
דער שטאדט עיציונג, בארדיטשעו 1889.
"דער סוחר פארזעצט די פערל... און נעמט
סחורה אויפגעזעצט און קומט אהיים און קען
זיי נישט א'", עט, שריפט, ווילנע 1925, ז' 547.
"ער האט געוואוסט בעסער פון אלע שריבער
וואו צו א' א דערציילונג און ווי אזוי צו
באקומען פאר איר דעם מאקסימום האנאראר",
מוק, אין ווארשע און אין לאַדזש, ז' 30.

3. פארשפרייטן. א' די אפגעדרוקטע בראשור.
"מע דארף אנגעטן, אפזעצן... א סחורה
וואס האט א גרויסן אפגאנג", קמ, 1866, № 46.
"פארט ער ארום אין גאנץ פוילן. וועט ער אים
[דעם חיבור] קאנען א'", ממוט, דאס קליינע
מענטשטעלע.

4. דיסקאטירן. "זאל ער גיין א' בני אנדערע
די וועקסלען פון די ניצע סוחרים זינען בשעת
ער ווייסט די גרויסע סכנה", ממוט, ווינטש. 5.
"דא איז מען פארברונדן מיט די בענק, מע
דארף לייען געלט, א' וועקסלען און צאלן
וועקסלען", י. א. קאצאוויטש, 60 יאר לעבן,
ז' 288.

5. (אויף גיך) רעאליזירן, ליקוידירן. "יונה
און שלום זאלן אויף גיך א' אלץ וואס אויך
זייערע חלקים נעמט זיך אן פון פאטערס
ירושה", בערג, באס דינעפער ז', 253.

6. ארויסגעבן, אפגעבן (פון זיך). "אויב צום
ווינציקשטן, ווא קען דאך קיין מענש נישט לעבן
ווען ער נישט עסט, אויב דען אפ גאנג נישט אפ
זעצט", תלמיד צחקן מוסרי, איבו אליהו בר
ליור חזן ממספחת קוטנים, אמשט תע"ח.

7. אפשטיסן, אפלאפן. א' די פילקע.
8. אפטרעגן, צערניסן שיק. א' די לעדערנע
זוילן.

9. (סאָליערע) אפועצן די בעקלעך, עס זאל
בלויבן דער צאפן.

10. אפשאפן. "ער [הושע בן אלה] האט די
שומרים די ירבעם בן נבט געזעצט הט... אפ
געזעצט", עפש, דרך הישר לעולם הבא, שקלאו
תקניו. "ווען א טראגעדיקע אשה שמעקט עפעס
אן אן עסנווארג... אפילו זי זאגט נישט, זאל
מען איר איינראמען אין אויער ארצן אז עס
איז יום-כיפור, ווארעם מאנכעס מאל ווערט
אפגעזעצט מיט דעם די דעה", דרך אדם, ווילנע
תרכ"ד.

11. (גארבערע) אראפנעמען דאס גראפע
פעטס. א' (דעם) שפיל.

12. הייסן ארונטערגיין. אראפוארפן. א' פון
וואנאן. "מעניך מאל אויף דען וואגין גפינד מן
אים [דעם חולה] טוט, אויב מעניך מאל זעצט
אים אפ דער פורמן אויב בהאלד דאז געלט אויב
אים גפינד מן ליגן טוט אויף דען פֿעלד", שה
ו, פֿיורדא תפ"ג, יז/ב. "אודאי געפינט מען

ליכט אן אויסרייך די נישט פראקטישע קינדער
אפזעצן פון די קעסט און זיי ארויסצושיקן
אויף דער וויסער וועלט אן געלט", א. זאגא
טאראו, יאר 1882, № 47.

13. אפזאגן, אראפזעצן, באזייטיקן. א' פון
אמט, פון א שטעל, פון דינסט. יא' די דעה =
זיך באזעצן אז די מיינונג, דער באגער זאל
זיך בייטן. "ותיכף אחר מני רשעים וטובים
... זאלין כל הקהל מנויים הנ"ל איבר וזהו
אויף צו זעצן אודר אפ צו זעצין כפי אשר יראה
בעיניהם", תקמ. "זמט ווישן אז מען האט
אונזר [רא]שים [= פֿירער פֿונעם קהל] פֿר
ניארט אבר מען האט נישט ויל פֿר ענדרט
נני[ע]רס מהר"ר חיים וואל איז אפ גיזעצט
ווארן", פראג, ז' 15. "קומט מיר וועלן רבן
גמליאל אפ זעצן פון זיין נשיאות, אבר וועם
וועלן מיר אן זיין פלאץ זעצין?", מב, משה
קכ"ב. [גאט] אין זיין מאכט און (מלכים) אפ צו
זעצין אויב אד אויף צו שטעלן, יוסף 11 ו,
פֿיורדא 1764, ו/א. "דערזוייל האט מען דער-
לאנגט צום מלך מסירות אויף דעם גאבערניר
באשר ער טוט פאלטשקייט. האט דער מלך
אים אפגעזעצט", נחב, 'מעשה בחכם ותם'. "דוד
האט אים אפגעזעצט פון צו זיין קיין כהן גדול
מער", צור, הפֿסרת חיישרה. "דעמלט האט
מזין פאטער באשלאסן, אז ער פווי זען צו
פועלן מע זאל אייער טאטן א' פון רבנות",
קמ, 1863, № 35. יא' די שליפעס = דעגראדירן
אין אמט אדער גאר אפזאגן.

14. אינשטעלן, באשטימען. "רי מולות
וואו השי" האט אפ גיזעצט, דיא זינען ניקט
אנדרשט אלז אייטל ווארהייט", ר' אריהליב
בר' יהודה... זעלינג, תיקוני מועדים, פֿיור-
דא תפ"ה. "האט גאט אפגעזעצט דעם טאג
ראשיהונה אין א בוד, ער זאל אין איטלעכע
דור געדענקען דעם זכות פון די ישראל", מחזור
לראש השנה, סלאוויטע 1832, מ/א. "א מלך
האט אים געגעבן צו באהאלטן א פקודן און
האט אים נישט אפגעזעצט קיין ציט ווען ער זאל
אים עס ווידער אפגעבן", חה, זשיטאמיר 1848,
ב, ז' 208. "פֿונוואנען איז געדורגען דאס ווען
אפילו איינער זיצט און לערנט תורה שהקב"ה
קובע לו שכר, אז גאט זעצט אפ פון זינטוועגן
שכר", הרב י. געלבארט, ספר מעשה אבות,
ווילנע 1880, ז' כד.

15. לייגן, אפלייגן, מאכן עס זאל אפשטיין,
זיך אפטיילן. "אויך וואלט יעקב דיא קינד פון
יוסף בענשן... זולכש פייא דיא שבטים פֿר
דרוס אלז קנאה אפ זעצט דו נישט אירי קינד
דערא גליכען גיבענשט", איבו, יוסף דארט
שטאדט, ר' משה אלשיך, תורת משה, קארלסרוא
1770. "אין איר אויסגעמאטערט פנים האט דאס
לעבן אפגעזעצט א סך מער ווי צוואנציג ניצן
יא", מ. דאניעל, דערציילונגען און נאוועלן וו,
כארקא 1935. "די היסטארישע אפשטייט-
פוחות האלטן אין איין א' די יודישע מאסן
זינט גלות בבל", ברוט, בני די טיכען פון
פאלעסטינע, ז' 7.

ר' אליעזר אב גזעצט פיר אילן, דען מן טאר אין דיא פיר אילן נישט גין פון איינס דער (מנודה) איז, מהמ, אמשט 1722, נו.א.

6. באזעצן זיך. אינארדענען זיך. "די דאכ" לאזע, אפגעריסענע קינדער האבן ביסלעכווייז זיך אפגעזעצט אין קינדערהיימען, מ. דאנעל, דערציילונגען און נאוועלן וו, כאראקאו 1935. "די ארבעטקראפט [פון די דערפער] האט זיך אנגעהויבן א' זיך אין די קאלוירטן, א. קאנ" טאר איבז, שמועסן וועגן לעניניזם, מאסקווע 1943, ז' 182.

7. אפגעטראגן ווערן. זיך צערייסן. די ווילן זעצן זיך גיך אפ.

8. זיך אפלאפן. "די פילקע האט זיך אפגעזעצט אין (אן) שטאנג פון טויער". "ונג. עכץ. עניש.

אפזעצער — דער, יס. 1. פראנצעזער. באנקראטשיק. נר. "איך האב מיר פארגענומען עס זאל מיר נישט ארין יענעם געוויין, כאטש מע וועט אויף מיר שרענען דו א', דו רוצח", מ. שלזפטייטל, דער באנקראט, ווארשע 1884, ז' 21. "א פאטעטן גורא פון שמערל א', ווי זשאנדארן און פאליציי זענען צו אים געקומען און ביי אים אונטעקגענומען קישן און איבער-בעטן, טישן און בענק", ד. מוריער, זי נישט קיין וואוילער יונג וו, טארנאו 1925, ז' 36.

2. פאסער. ווער עס קויפט געגנעטע סחר רות.

3. אפלאפן. אפזעצן. טייל פון א געוויקס, וואס פון דעם קען ארויסוואקסן דאס גאנצע געוויקס. טייל פון א געוויקס וואס מע פארפלאנצט אין א טאפ, האבן איד ביי באשען געזען א וואזאן! זי האט מיר צוגעזאגט צו געבן דערפון אן א'. "ווי אזוי שאפט מען זיך אפן נעע צימער-בלומען? ... פארמערן די אייגענע פלאנצן מיט זאט, מיט אפגעקנעפטע יונגע פלאנצן (שפראצן), אדער, ווי מע רופט זיי פינקטלעכער, מיט אים אדער אפלאפן, י. ראטיי, די שטעטע צימער בלומען, קאוונע 1932.

אפזעצערין — די, ען. 1. דאס אפזעצן, באנקראטירן. "אוי דורך זיין רובונג אוי אב זעצריא אין ער זער בקענט גוארן אוי עש גזעלטן זיך צו אים פיל שלעמין אוי גנבים די עז מיט אים ווארן האלטן", שאר, כג.ב. 2. די קונסט פון פארקויף.

אפזשאווערן — טרוו & אוטו. ווער אפ, געזשאווערט. ראסטן אדער מאכן עס זאל ראסטן.

אפזשאלעווען — טרוו. ווע אפ, געזשאלע-וועט. 1. זשאלעווען, נישט וועלן אויסגעבן, אפשפארן. "ער, פרידמאן, קען אים יעצט העלפן, ער דארף נאר א' דעם רובל", אר, דער ליגן. 2. אפזעלירן צו א העכער געריכט.

אפזשארען — טרוו. דע אפ, געזשארעט. אפברענען, אפשמאלען.

געפעס זעצט זיך דאכטן אפ אן עטוואס געלב-לעכער קערפער, וועלכן מיר רופן: הייוון, ישראל צינבערג, וואס טוט זיך אויף דער וועלט, קראקע תר"ס, 1899. "ווען אין דער אורין געפינט זיך אפן וויסל, ... זעצט זיך דאס דאן אויפן דעק פון רערל אין געדיכטע וויסע פלעקן אין דער פארמע פון שטיקלעך שניי, בלעטער, № 37. "די קיך אויסדונסטונגען און דער דאמף פארדארבן די לופט און זעצן זיך אפ אויף אלע זאכן", דר' מ. גאטליעב, פאפולער אלגעמיינע היגעניע, ווארשע 1908, ז' 16. "אויב די הארטקייט פון וואסער קומט פאר פון דעם וואס סיגעפייען זיך אין אים קוילנויער קאלך ... וועט דער קו"ק בשעתן איבערויזן דאס וואסער און ארויסטילן דעם קו"ק זיך א' בצורת אנווד, יוד-שיים, און דאס וואסער וועט ווערן ווייך", ל. מאלטשעווסקי און ג. יאקאב-סאן, אייניקע פשוטטע עקספערימענטן פארן עלעמענטארי-לימוד, איבז, אונטער דער רעד. פון ד. האכבערג, מאסקווע 1920, פיג. "ער איז אונזע און א היפש ביסל ביטערקייט האט זיך אפגעזעצט אין אט דער יום-טובדיקער שטוב", י. יאפע, אין קעסל גרוב, מאסקווע 1929, ז' 126. "דאס געפיל האט זיך שוין ... אפגעזעצט, געווארן מער אבסטראקציע", קאר וו, ז' 178. "מע פלעגט ... אריינברענגען אין רוסיש גע-וויסן טערמינאלאגישן ווארטשאפט ... טייל-מאל מעכאניש אריבערנעמענדיק עס ... האט זיך אין רוסיש טאקע אפגעזעצט אזא ביסל אג געהויערטע, אגנעוואלגערטע טערמינעס", ע. ספיוואק, טערמינאלאגיש, אפן שפראכפארנט № 43, קיעוו 1935. "ניין, צו זיי [די שונאים] כ'האב נישט געטענהט — צו פיל זיך געשעצט; זייער שאטן אויף ממש שנין האט זיך נישט אפגעזעצט", האל, מיון אוצר, מאסקווע 1966, ז' 97.

2. זיך גרינג פארקויפן, זיך פארשפרייטן. "די סחורה זעצט זיך גיך אפ, ממש מע צעצן קערט זי". א' זיך אין גלשכן געלט. "די טוינטער פלוג-בלעטער האבן זיך אפגעזעצט אין איין וואך".

3. אינפארדעווען זיך, פארפעסטיקן זיך. "גאך דער תקופה פון מאסן-עמיגראציע האט אין לאנד זיך אפגעזעצט א ניער שטייגער לעבן". אין עטלעכע טעג ארום, אז די ערד זעצט זיך אפ א ביסל, רוקט מען איבער א ביסלעך דעם ערשטן איבערבונו, מ. וועלנער, ווי מען פלאנצט א טאג, ווילנע 1900, ז' 30.

4. צוועצן זיך. זעצן זיך אפרוען. "קינדער זעצט זיך אפ דא אויפן גראז זיך אפצורוען נאכן לאנגן מארש". "עס האט זיך אים אג געטראפן א בענקל אויף א בולוואר און ער האט זיך אפגעזעצט", מ. טיטש, ארום דעם פאבריק, מינסק 1929, ז' 15.

5. זעצן זיך באזונדער, אפגעזונדערט. "זוא אוי (רבי עקיבא) גנגין אויב האט זיך שווארצי קליידר אן גטאן אויב האט זיך מיט אפן שווארצן טוך בדעקט ... אויב האט זיך פון

16. אונטעקלייגן, אפלאגערן. "ער שרייבט מיר ... דאס ער אפגעזעצט האט בני הערן בעני דענאן פאר מיר באזונדערע ווארט", לאל, ווילנע 1887, ז' 20. "ווער עס האט געהאט עפעס פון דער דאזיקער סחורה, פלעגט קומען און עס א' ביי פראץ", מוק, י. ל. פראן און דאס יודישע טעאטער, ז' 255.

17. אויסשפרייטן און אינשטעלן (א נעץ). "ער איז געווען דארט פון די ערשטע פישערס. זיין זאואדעווען, זיין א' א נעץ האט געהאט א שם", א. קארפניאוויטש, ביים ווילנער דורכ-הויף, ת"א 1967.

18. אינזעצן, אינפלאנצן. "אן אפזעצער איז ... [א] צווייגל, וואס ווערט אפגעזעצט (אינגעפלאנצט) באזונדער און ... ס'אינטוויקלט זיך [פון אים] א ניער פלאנץ", י. ראטיי, די שטעטע צימער בלומען, קאוונע 1932.

19. פארענדיקן זעצן. אויסזעצן. א' דעם גאנצן מאנוסקריפט.

20. מאכן אן אפשטעל, א העסקה. "מאן ברוך אפזעצן צווישן (מלך) העולם, דאס מאן נישט זאל זאגן מלך חולם", א. ברודא, הליכות עולם, אונגוואר 1864, ה/ב.

21. פרא דווי אפזעצן. נר. הכה שאול באפליי ודוד ברבנותיו — ר' שאול האט אפגעזעצט פילע טוינטער, ר' רוד פילע צען טוינטער, ווארויטער יודישע ציטונג, № 1867, 26. "מרה בהוצאות הבית ... איבער זיין יכולת ... מי ער פיל געלט א', יצחק האמבורגער איבז, טיח יצחק, לעמבערג 1876. "וואס האט דען מיר געשאט, אז דער קאמיסיאנער האט דארט אפגעזעצט און איך האב אים געירשנט בחייו", א. מארגענטער, עגל הזהב, ווארשע 1898, ז' 93.

אפזעצן זיך — אוטו — דפוו. 1. אייני-שטעלן זיך. אפטיילן זיך פון דער שווערערער מאסע אין א מישונג. "ווען דער מאטעריאל ווערט צעלאזן אין א פליסיקייט זעצט זיך אונטן אפ דער שווערערער באשטאנדטייל". "פארן אינזעמען — אויפרייסלען די מיקסטור כדי דאס געדיכטע וואס האט זיך אפגעזעצט אונטן אין פלעשעלע זאל אויך זיין אין דעם לעפעלע מעדיצין". "די פליסיקייט אין דער לופט ... זעצט זיך אפ אין געשטאלט פון טראפן ... און דאס איז דער טוי", פראץ, 'פעך דע-סיקעל'. "אט דאס זינען די טראפנס וואס האבן זיך אפגעזעצט אויף די ווענטלעך פון פלאש", חיה זעלדעס, ווינטער אבענדען, ווארשע תרנ"ה, ז' 108. "וואס ווערט פון מילך אז זי ווערט וויער? זי זעצט זיך אפ און ווערט צע-טיילט אויף ... וויערמילך און ... סיראוואטקע. מיט בלוט פאסירט דאס זעלבע. פריש בלוט ווערט אין א פאר מינוט ארום פארבאקן, זעצט זיך אפ ווי מילך אויף צוויי טיילן", ד. מארדפוי (בעקארבעטעט נאך לונגעוויטש), די לעהרע פון לעבע, בערלין תרנ"ה. "דער זאפט פון טרויבן ... הייבט אן צו גערן [=יערן] ... עס בילדעט זיך אין אים ספירט און אויף דעם דנא פון

אָפּוּשׁוּמֶען — א.ו.ט.ו. "מע, אָפּ, ~געזשומעט. אויפֿהערן זשומען. "זי האָט רעכט... האָבן די פּויערים אָפּגעזשומעט און זינען אַוועק", מ. אַראַנטקי, קאַמבל און זינע פּונט, קענען 1939. "אירע ווערטער... האָבן אָפּגעזשומעט", יאַנאַטאָוויטש, אַ סטוב אין סטעטל.

אָפּוּשׁוּמֶען — א.ו.ט.ו. "זענען אָפּ, ~גע- זשיגאַנעוועט. *Uk: дажигати*. אָפּ קאַפּלן. אָפּקאַפּן. אויסוויזן בריהשקייט. זיך אַרויסשטעלן ווי אַ קנאַקער. "האַבן [זייער שלאָפּצער] באַהאַנגען מיט פּאַרשיידן-קאַליריקע דעקן, ס'האַבן זיך אַ שאַט געטאַן צו זיי יאַטן פֿון די איבעריקע צימערן. יעדערן האָט זיך געוואַלט אַ קוק טאָן אויף זייער שלאָפּצער. — אַט אָפּגעזשיגאַנעוועט אַ ביסל!", איב, א. מיכטיענאָק, פּריזינג, קענען 1935.

אָפּוּשׁוּמֶען — א.ו.ט.ו. "מע אָפּ, ~געזשימעט. בעט. רומ. אָפּוּלעין, "אַז אויף אַ חתונה האָט מען זיך אָנגעהוּלעט, גיט מען אַ זאַג אָפּגעזשימעט אַ חתונה", אפא, איק, ר"ה תשכ"ו.

אָפּוּשׁוּפֿען — א.ו.ט.ו. "פע אָפּ, ~געזשיפעט. 99: ~זשיפּניען. קוים אָפּטעמען. קוים איבערכאַפּן דעם אָטעם. אָפּדיקען. מע לאָזט מיך ניט אַ נאָך דער שווערער אַרבעט.

אָפּוּשׁוּרען — ט.ו.ו. "דע אָפּ, ~געזשירעט. 99: ~זשירירן. גאַראַנטירן מיט אַ חתימה אויף דער צווייטער זייט פֿון וועקסל. מיט זיך — אינשטעלן זיך, אָפּזעצן זיך. "רירונג.

אָפּוּשׁוּרען — ט.ו.ו. "דע, אָפּ, ~געזשירעט. 70. שטאַרק פעט מאַכן. אַ דאַס יינגעלע ווי אַ פאַמפעשקע. אַ גענדי.

אָפּוּשׁוּמיקען — ט.ו.ו. "קע אָפּ, ~געזשומיקעט. *Uk: жмикати*. אַזער. 1. אָפּקענען. 2. אָפּקוועטשן. 3. אויסקוועטשן. אַ וועש.

אָפּוּשׁערעבען זיך — א.ו.ט.ו. "בע זיך אָפּ, זיך ~געזשערעבעט. געבערן אַ זשערעבטשיק. "דערויף האָבן איך אים געלערנט פֿאַר אַ בעל-מלאַכה, כּז וואָלט ער בעסער אַ קווינע געעפֿנט, ער וואָלט פֿאַרדינט. כּוואָלט געקויפֿט נאָך אַ פֿערדל, די שקאַפּע וועט זיך אַ", ע. גאַרדאַו. אינגול בפֿאַר, מאַסקווע 1935.

אָפּוּשׁערעווען — (... כאַבאַדעווען). 1. אַקווח אָפּטשטשן אַלץ אויפֿן שטיגער פֿון דער חבדי שער שיטה. אַ חסידות. אַ שיטת האַר"י. 2. א.ו.ט.ו. אַ לענגערע צייט זיך אויפֿפירן ווי אַ חבדיק. אַ פֿון די יונגע יאָרן אָן.

אָפּוּשׁער — [אָפּקאַווערן] דער, יים (... כאַוויי רים). וו — טע, ס. אינפּעסער, ברודג גע- וואַרענער וואָס הייל ניט קענען מער געוועזע- נעם חבֿר. ווערן אַ. "צווישן זיי איז געוואָרן אַ". "זייט איר געקומען אונדו צו מעלדן דאַס איר זייט שוין מיט אונדו, ווי מע זאָגט, אַ?", אמד, דער סולטאַן, ווילנע 1895. "דו ביסט מיר אַ שלעכטער, און מער נישט, גענוג, / איך הייל

דינע טרוימען נישט הערן. / און וועסטו מיר ווייטער נאָך זיין אַזוי קלוג, / אַ וועל איך מיט דיר ווערן, דא, 'צעריינענע טרוימען.

אָפּוּשׁערן זיך — א.ו.ט.ו. אויפֿהערן זיך חבֿרן. "מיר זינען אַריבער אין אַן אַנדער געגנט און אונדזערע מיידעלעך האָבן זיך אָפּגעחבֿרט". זיך פֿאַרליבן אין דער זעלביקער מיידל און זיך אַ.

אָפּוּשׁגאַן — (... כאַגען). א.ו.ט.ו. "האָ אָפּ, ~געחגאַט. חגאַן אַ לענגערע צייט אַדער אויפֿהערן חגאַן. זיך וואַלגען אין רינשטאַק נאָכן אַ מיט אַ בוטל בראַנפֿן.

אָפּוּשׁגרייזן — (... כאַדגאַדיען). א.ו.ט.ו. "חד גריאָ אָפּ, ~געחד-גריאָט. אָפּזיגן אין קאַזע, אין תּפֿיסה. אַ עטלעכע וואַכן פֿאַר גאַרנישט.

אָפּוּשׁוּבֿן — (... כּוויזן) ט.ו.ו. "חבֿ אָפּ, ~גע- חוּבֿט. 99: ~חובֿלען. אַנטחובֿען. באַפֿרייען פֿון אַ חובֿ, פֿון חובֿות. "אַנשטאַט דעם [אַנט-חוּבֿען] איז אונדאָ אַ סך בעסער צו ניצן אָפּ-חוּבֿען... ממילאָ אויך אַ", מו, 1954 4 (14), ז' 101.

אָפּוּשׁוּזקן — (... כּוויזען) א.ו.ט.ו. "חזק אָפּ, ~געחזקט. ביזו אָפּלאַכן. אָפּשפּעטן, אָפּ-שפּאַטן. "דער שטאַרקער חזקט אָפּ פֿון שוואַכן". שטעכעווערטלעך וואָס חזקט אָפּ. "די יוגנט לאַכט פֿון דער עלטער, די עלטער חזקט אָפּ פֿון דער יוגנט", שו. "דער שלאָפֿער ייאוש פֿון אַ פֿאַלק וואָס זיין לעבן איז געוואָרן... גוט נאָר אויף אָפּוּשׁוּזקן דערפֿון", בעמ, 49. "האַסטו געמאַכט אים אויסצורייען, אָפּגעחזקט, אָפּגעשפּעט", הר, הרודעס, "בער האָט חתונה בשתיקה".

זינגן — "ניט קיין וואַלעלע וואַדעוילישע אַ", א. גאַרדו, "יאַנאַוסקי... ל"א 1957, ז' 282. "ער — אַז אַ פֿון יידישן לעבן", 99 אר, 1962 III 12.

אָפּוּשׁוּלהן — (... כּוילען) א.ו.ט.ו. "חולה אָפּ, ~געחולהט. אַ לענגערע צייט זיין אַ חולה. אַ עטלעכע יאָר און זיך אָפּטראַגן. אָפּ-כאַליען.

אָפּוּשׁוּמראַן — (... כּומרען) ט.ו.ו. א.ו.ט.ו. חומראָ אָפּ, ~געחומראַט. אָפּפּעסענען לויט דער האַרבֿקייט פֿון דיין. כּסדר פּסקענען לחומ-רא. אַ ביים פּרק ווער איז אַ ייד. אַ (אין) די פֿאַמיליע-פֿאַרהעלטענישן.

אָפּוּשׁומרן — (... כּווימערן) א.ו.ט.ו. א.ו.ט.ו. חומר אָפּ, ~געחומרט. 1. אָפּעסן זאַט. זיך גוט אָנעסן. "גו, שוין אָפּגעחומרט?". 2. צע-רעסן, צעפֿליקן. צעטראַגן, אָפּטראַגן. אַ אַ מלבוש, מאַכן פֿון אים אַ שמאַטע. פרל: אָפּ-כּווימלען, אויך מיט זיך. "ניש".

אָפּוּשׁונפֿן — (... כּוויגעפֿן) א.ו.ט.ו. "חונף אָפּ, ~געחונפֿט. זיין כּסדר אָן אונטערלעקער, אַ חונף. אַ דעם רעכטן שווער און אָפּשעלטן זיין טאַכטער.

אָפּוּשׁוּפֿשן — (... כּוויפֿעשן) א.ו.ט.ו. "חופֿש אָפּ, ~געחופֿשט. א"י. פֿאַרענדיקן די וואַקאַציע(ס). "די מנהיגים האָבן אָפּגעחופֿשט און... מען אָמפּערט זיך שוין ווידער אַרום די מיניסטאַרן בענקלעך", בליזל, אויגוסטפֿעט 1961.

אָפּוּשׁוּצפֿהן — (... כּוצפֿען) ט.ו.ו. "פה אָפּ, ~געחוצפֿהט. אָפּנאַרן, אַרענגאַרן מיט חוצ-פה. אַ דעם קונד, אים נעמען אויף גומער זיכער. "ניש".

אָפּוּשׁוקרן — (... כּוויקערן) ט.ו.ו. "חוקר אָפּ, געחוקרט. אָפּרעכענען, איבעררעכענען. "אָפּ-געחוקערט איבער די ביכער און אָפּגעחוקרט אַלע חשבונות".

אָפּוּשׁורשן — (... כּווירעשן) ט.ו.ו. "חורש אָפּ, ~געחורשט. 99: ~חורשן. אונטערקויפֿן. געבן כאַבאַר, שוויג געלט. אַ דעם סטראַזשיק, דעם ספּראַוויק, דעם פּאַליציסט. אַזאָ וואָס מע קען מיט קיין געלט נישט אַ. אַ דעם אַדון הגדול אַליין, ער זאָל ווערן בלינד און טויב. אַ מיט אַ פֿלעשעלע י"ש. אַ אַ קנעפל מיט אַ קערבל. אַ הונט קען מען ניט אַ מיט אַ טרוקענעם בייזן, שו. אַ גרעסערער... ווערט אָפּגעחורשט מיט אַ צענערל", ב. דעמבלין, ערבֿ נאַכט, תּ"א 1954, ז' 71. "האַט געמוזט אַ שררות, אָפּשרענען גזירות, אַרענגרוקן לאַ-הירק-געלט אָן אָסעסאַר, אַ מאַרשאַל", באַש, גק, Ne 61. זינגן.

אָפּוּשׁושכן — (... כּווישעכן) א.ו.ט.ו. "חושך אָפּ, ~געחושכט. אָפּפּינצערן. לעבן אין מאַטערניש, אין פּינצערניש. אַ אַ לעבן. אַ די יאָרן. אַ אין תּלמוד-תּורה. אַ אַלס לער-לינג ביים בעל-מלאַכה. "מער ווי 17 יאָר האָבן איך אָפּגעחושכט אַ פּינצערע אומגליקלעכע עגונה", ע.ב. [עזר בלאַשטיין], אונטער דער חופּה, ווילנע 1893, ז' 5. "הונדערטער ערלעכע אַרבעטער וואָס חושכן אָפּ זייער גאַנצן לעבן אין פֿאַבריק איבער די שטיקל טרוקענע ברויט", דער שטאַדט-מגיד, ווילנע 1898; [לאַנדאַן?]. "... אָפּגעחושכט ביי די מאַשינעס אין ענגע צימערן", בעמ IV, ז' 124. "דער למדן און כּשרער יוד האָט ביים נגיד אין גאַרבערץ אָפּגעחושכט זינע טעג פֿאַר רובֿלעס דריי", יחיאל לערער, מין היים, וואַרשע 1936-37. "ניש".

אָפּוּשׁוּזרן — (... כאַזערן) ט.ו.ו. "חזיר אָפּ, ~געחזירט. 1. אָפּברודיקן. שטאַרק אָפּ-שמוציקן. אַ דאַס פּנימל. אַ די מלבושים אַז עס איז אַ בויון זיי אַנצוטאָן. 2. אָפּשווערן, קאַליע מאַכן אַ שטיק אַרבעט. אַ אַ פאַר שיד, אַ מלבוש, אַ שטיקל מעבל אַזוה. אויך מיט זיך זינגן. "ניש".

אָפּוּשׁוּזרן — (... כאַזערן) ט.ו.ו. "חזר אָפּ, ~גע- חזרט. פֿאַרענדיקן אַפּנחורן, אַפּנלערענען. איבערחזרן. אַ די סדרה פֿאַרן פֿאַרהער. אַ די פרשה. אַ אַ בלאַט געמאַ. "נאַכדעס ווי ער פֿלעגט אַ די חסידות, פֿלעגט ער זינגען אַ גיגן און גיין אַ ריקורד", לדב, נ"י תּשי"ז, קצה.

קומען אהער אפגעחלוצט דרשיסיק יאר, אבער מינע קינדער ווילן נישט אונז לעבן, רייד (ייר) שלים.

אפחלפונען — [...] כאַלפּענען דזוו אפחילוּפּן, אבער נאָר בשייכות מיט געלט.

אפחלקן — [...] כאַלאַקן טרוו. חלק אַפּ, ~געחלקט. אײ. צום ערשטן מאל אַפּשערן אויף אַ צערעמאָניאַל און אַ יינגל פֿון דרײַ יאָר און אַפּגעלעטן די איבערגעלאָוענע פּאהלעך. [אין צײַט פֿלעגט די צערעמאָניע פֿאַרקומען לײַג בעומר בײַ דער הילולא דרײַ שמעון בר יוחאי אין מירון. מע נעמט צונויף אַלע דרײַ יאָריקע יינגלעך און מע שערט זיי אַפּ; די האָר וואָרפֿט מען אין פֿיער. מע טיילט פּיבוד פֿאַר קרױבֿים און געסט, דערבײַ קריגן זיי דעם פֿבֿוד אַפּצושערן עטלעכע הערעלעך און אַ גלעט טאַן די פּאהלעך.] אַ סײַקידע, אַ דאָס יינגל, אַ די פּאהלעך.

אפחלשן — [...] כאַלעשן. חלש אַפּ, ~גע- חלשט. אוטוו — 1. (וועגן אַ גליד פֿון קערפּער) דורכגענומען ווערן פֿון אַ שטעכע- ניש און ניש קענען מער באַוועגן אַ גליד, ווי עס וואָלט אַרײַנגעפֿאַלן אין חלשות. גיין אַזוי לאַנג ביז די פֿיס חלשן אַפּ. אַזוי לאַנג זיך פֿאַרנעמען מיט פּיאַנאַגעניטונגען ביז עס חלשן אַפּ די פּינגער. „ביידע הענט האָבן פֿלינג פֿאַרשלאַסן דאָס פֿולע פּאַקעטל און אַפּגע- וואָרפֿן עס... נאָר פֿאַרוואָס האָבן עס ראַפּעטעם אַנגעהויבן אַ די הענט?“, יודל יאָפּט, פֿרישע קריכטע, מאַסקווע 1940.

2. אויפֿהערן צו זיין שפּעריש. אַרײַנפֿאַלן אין אַ מצבֿ פֿון פֿאַרגלייטערטקייט. אַ באַוועגונג וואָס חלשט שוין אַפּ. „אַ טעאַטער־קריטיקער האָט נישט וואָס צו טאַן, ווען דאָס טעאַטער פֿון זײַן צײַט... ווערט אויף אַ ווילע אַפּגע- חלשט“, שׂן, לעווער, דיכטער, קריטיקער, 11, ז' 458.

3. נישט קענען זיך צורירן [?]. „די הענט האָבן אַפּגעחלשט פֿון איר און זי איז געבליבן שטיין אומבאַרירט פֿון אים“, ב. באַטוויניק, געקליבענע ערצעהלונגען, נײַ 1948, ז' 41.

טרוו — 1. אַרױסברענגען פֿון צושטאַנד פֿון חלשות. אַ עמעצן מיט חלשות־טראַפּנס. אַ מיט אַ שפּעל קאַלט וואַסער. „טראַג אים צו אַ גלעזעלע קאַניאַק מיט אַ קיכל אויף אַפּצוהלשן דאָס האַרץ“, בענ v, ז' 82. 2. אַרײַנברענגען אין אַ צושטאַנד וואָס דערמאַנט אין חלשות. זיצן פֿאַרלייגט אַ פֿוס אויף אַ פֿוס און אַ אַ פֿוס. אויך מיט זיך. „זײַג.“

אפחמורן — [...] כאַמערן טרוו. חמור אַפּ, ~געחמורט. <חמור = איזל. אַפּנאַרן, מאַכן צום נאַרן(ן). אַ עמעצן. „סאיז גרינג אַפּצוהמורן דעם אַנגעבלאָוענעם אַרײַטניק, ער פֿאַרשטייט נישט קיין וויצן.“ אַ ביזן האַלבן טאַג.

אפחמע(ווען) — [...] כאַמ. אַ אַפּחמע(ווען) (אָ לענגערע צײַט) זיך אויפֿפֿירן ווי אַ חם, אַ גראַבער־יונג. „מע

מאַכטס“, ישראל רומחובֿסקי, זכרונות פֿון מיין לעבן, פֿאַרײַ 1930. עניש.

אפחילוּפּן — [...] כאַלפּען טרוו. חילוף אַפּ, ~געחילוּפּט. אַפּפּשטן. אַ זלאַטעס אויף דאַלאַרן. אַ צענערלעך אויף אַ הונדערטער, אַ אַ הונדערטער אויף צענערלעך. איין טאַג קויפֿן קליידלעך און אויף מאַרגן אַ צוריק די קליידלעך.

אפחיסורן — [...] כאַיסורן טרוו. חיסור אַפּ, ~געחיסורט. (סוחריש) אַראַפּנעמען פֿון פרײַז, פֿון חשבון. אַ די הנחה וואָס מע קריגט פֿאַרן צאַלן במזומנים. אַ די געוויינלעכע 15 פּראָצענט וואָס עס קריגט אַ לערן־אַנשטאַלט. „זײַג.“

אפחיריקן — טרוו. חיריק אַפּ, ~געחיריקט. בעט, רומ. אַפּנאַרן. באַשווינדלעך.

אפחיתוכע(נען) — אַפּכטיכענען.

אפחכמהן זיך — [...] כאַכמען אוטוו. חכמה זיך אַפּ, זיך ~געחכמהט. 1. אַפּווערן זיך, זיך אַרױסדרײַען מיט אַ חכמהלע. אַ זיך אין אַ פֿאַרלעגנהייט. אַ זיך ווען מע טוט עפעס לאַ כּדבעי, אַ זיך, ווען דער שטריק איז שוין אויפֿן האַלדז.

2. ענטפֿערן מיט אַ חכמה(לע) אויף אַ חכמה(לע). „איז זיך מײַשט גאַלדפֿאַרן און גיט מיר אויסגאַב — איד איין חכמה און ער צוויי. זיך אַפּנעחכמהט“, אי. דרוקער, קלענעמען, קיזעו 1940, ז' 134.

3. חכמה זיך אַ לענגערע צײַט אַדער אויפֿהערן חכמה זיך.

אפחילבן — [...] כאַלעוון טרוו. חלב אַפּ, ~געחילבט. אַפּשמירן מיט חלב. אַ די פֿאַן און זי טײַף מאַכן.

אפחלומען — [...] כאַלעמען אוטוו. אַקווח. חלום אַפּ, ~געחלומט. 1. כּסדר אַדער אַ לענגערע צײַט פֿאַרברענגען אין חלומות, פֿאַר טאַזירניק, זיך פֿאַרשטעלנדיק גוטס, גליקן אין דער צוקונפֿט. אַ אַלע יונגע יאָרן. „און איד און דו — מיר האָבן לאַנג / אין זוכעניש פֿאַרבראַכט, / און אַפּגעחלומט גאַנצע טעג / און גאַנצע נעכט געוואַכט“, יהואש, בלומען און דערנער, ז' 217.

2. פֿאַרחלומטערהייט כּסדר טראַכטן וועגן עפעס. אַ בײַ דער גמרא וועגן אַ פּלה מיט נדן. „האַבן אַפּגעחלומט וועגן [וואָס האָבן געפֿירט פֿון שטעטל] פֿון יאָרירן מיט פֿולע דאַרפֿישע וואַגס... אַפּגעחלומט פֿון באַרוועסע שיקסע פֿיס מיט שײַך, פֿאַרוואָרפֿענע אויפֿן אַקסל“, פּמ, דאָר אויס — דאָר אײַג, כאַראַקאָו 1929. מיט זיך — „דער טעפּע האָט זיך שוין אַפּגעחלומט פֿון קיינמאַל מער נישט חלומען זיך“, י. פּריזמאַן אײַז, וול. לידן, שטילער אַדער גרויסער, מינסק 1936.

אפחלוּבן — [...] כאַלעצן אוטוו. אַקווח. חלוץ אַפּ, ~געחלוצט. אײ. אַפּלעבן ווי אַ חלוץ. „איד האָב פֿאַרן קומען אַהער און נאָכן

אפחיובורן — [...] כאַבערן אוטוו. חיבור אַפּ, ~געחיובורט. 1. אַ לענגערע צײַט זיך פֿאַר- נעמען מיט שאַפֿן (שריבן) אַ חיבור אַדער חיבורים. אַ די אַלע יאָרן פֿון זיצן אויפֿן כּסא־הרבנות. 2. אויפֿהערן צו שרייבן חיר בורים. אויך מיט זיך.

אפחירוּשן זיך — [...] כאַידעשן אוטוו. זיך שטאַרק וואונדערן. באַטראַכטן עפעס ווי אַ חידוש, ווי אַ ניס, אויך ווי עפעס וואָס דאַרף נישט זײַן. געוויינטלעך אין פֿאַרבינדונג מיט: נישט קענען. קוועטשן מיט די פּלייצעס און נישט קענען זיך אַ פֿון מושהדיקע ענגע- לעך. „האַבן זיך נישט געקענט אַ ווי אַזוי... האָט זוכה געווען צו באַקומען פֿון אים אַ כּתבֿ“, אמד, דער שוואַרער, ווילנע 1866. „די פֿאַרנאָפֿורטער יידן האָבן נישט געקענט אַ זיך פֿון ר' נפֿתּלים צידקוּת“, פּסח מאַרקוט, סמו, 14 VI 1963.

אפחיהטשען — [...] כאַטשען טרוו. טשע אַפּ, ~געחיהטשעט. 99: ~חײַטשען. פּסח. דזוו אַפּחיהן. „עטלעכע מאל אַפּגעשריגן, פּשוט אַפּגעשריגן פֿון טויט, אַפּגעחיהטשעט ווי מע חיהטשעט אַפּ אַ קליין צעטראַטן הינדעלע“, שׂן, טײַה, יחור. אויך מיט זיך — אַ זיך מיט אַ ביסל בראַנפֿן.

אפחיהן — [...] כאַען טרוו. חיה אַפּ, ~גע- חיהט. — דפּו. — אַטכאַיען, 862. 1. ברען גען צוריק צום לעבן. אויפֿלעבן. אַ אַ האַלב־דערפֿרויענעם. אַ אַ פֿאַרהאַנגערטן, אַ פֿאַר- וואונדיקטן. אַ עמעצן וואָס האַלט שוין בײַ דער גסיסה. אַ מיט טרײַטשווערטער, מיט אַ גוטער בשרוה. אַ די שטוב מיטן איננהייצן די רובע. „מע האָט דעם פּאַציענט געשטעלט באַנקעס, געריבן מיט ספּירט און קוים אַפּחיהט“, קאַפּעלאַוו, אַמאַל איז געווען. „אַ קוואַטירעלע בראַנפֿן... אויף שבת, איציק זאל אַ זיין פֿאַרשמאַכטע נשמה“, י. בודאַהן, דער גלגל פּיישקער פרעזידענט, ווילנע 1927, ז' 18. „האַט זיך אויף זיי מרחם געווען און האָט זיי אַפּ געחיהט“, נס. 'מוסר'. „וואָס איז מיט די דער- פֿאַרענע הערצער און זייערע מיליאָנען וואָס ער, און נאָר ער וואָלט געקאַנט דערוואַרעמען און אַ זי?“, ח. ליבערמאַן, פֿאַר, 1961, ז' 17.

2. ספּעצ. אַפּמינטערן. אַ דעם פֿאַרחלשטן מיט יום־כּיפּור־טראַפּנס. „מע האָט איר געריבן די שלייפֿן מיט עסיק און שפּירטעס און קאַם וואָס מיט הענט. אַ אַפּגעחיהט“, א. י. טאַפּיר אויס מינסק, חטאת הקהל... וו, ווילנע 1881, ז' 39. „אָוועקגעלייגט אים אויפֿן סאַפּקע, גע- מאַכט אַ גלאָז וואַרעם, אים געגעבן צו שמעקן קאַמפּער און קוים־קוים אים אַפּגעחיהט“, פּ. שטייננאָקס, טאַג, 1959, ז' 13.

מיט זיך — כאַפּן דעם אַטעם און זיך אַ אַ ביסל. קומען צו זיך און זיך אַ אַרײַנקומען פֿון פֿראַכט און זיך אַ מיט אַ הייסער גלאָז טיי. „האַט זיך אַפּגעריפֿן דער לאַקוי וואָס האָט זיך אַפּגעחיהט פֿון זיין ערשטן שרעק“, אמד. „מע גיט דער קימפּעטאַרין אַ זיך מיט אינגע-

טאָר אים ניט פאַרבעטן אין אַ לייטשער מסיבה, ער קומט אַז.

אָפּהאַפּטן — (... כאַמעצן) טרוה. חמץ אָפּ, געחמט. מאַכן חמצדיק. אַ די געכערטע פּלים. גיי ניט אַהין אין ווינקל, וואו עס שטייט דער פּסחדיקער באַרשט, וועסט אים אַ חלילה.

אָפּהאַמירן — (... כאַמעצן) אוטו. חמר אָפּ, געחמרט. <חומר = שטאַן?>. <חמר = ווייזן?>. אָפּשלאָפּן. אָפּפּאַפּן. זיך אָנשיכורן און אַ נאַכט און אַ טאָג. זיך אַוועקלייגן אויף אַ באַנק אין פּאַרק און אַ צען שעה דורכ-אַנאַנד, באַש, פּאַר, 1 v 1970.

אָפּהאַנפּענען — (... כאַמעצן) אוטו & טרוה. חנפּן & חנפּע אָפּ, געחנפּט & געחנפּעט. 99: ~חנפּהן. כּסדר, נאַכאַנאַנד חנפּען, אונ-טערלעקן זיך. נאַך דרייסיק יאָר אונטערטעניקער קירכערישער לעקערדינסטע פּון אונדזערע מאַשקעס... צוליב אַ דעם פּרייז, גרשט באַדער, יודישער פּאַלקסיקאַלענדאַר, לעמבערג תּרע"ב.

אָפּהאַקרענען — (... כאַקרענען) טרוה. חקרן אָפּ, געחקרנט. 99: ~חקירהן. 1. אויף אַ טיפּן אָפּן דורכאַנאַליזירן אַן ענין. אַ די איצט פּאַ-פּולערע שיטה. 2. אָפּשאַפּן, פּאַרנייען עפעס דורך אַ חקירה. דזוו אַוועקחירה(גען) ← 84. אַ די וועלט וואָס מיר קענען זי דורך אונדזערע חושים. געוויינטלעך מיט זיך — אַ לענגערע צייט זיך אַרבייגעטאָן אין חקירות. אַ זיך וועגן זאַכן וואָס זיינען ווערט אַן אויסגעבלאַזן איי- (ע)נישט.

אָפּהאַרפּה(גען) — (... כאַרפּע(גען)) טרוה. חרפה אָפּ, געחרפּהט. (זאַמעט, ביזן סוף 19. י"ה). אַפּווישן אַ חרפה. אַ מיט געלט דעם יודעריקן אָפּשטאַם. אַ מיט צדקה די מאַלאַיקע זינג.

אָפּהאַרשן — (... כייִרעשן) טרוה. חרש אָפּ, געחרשט. <חרש, שוטה וקטן. אָפּנאַרן פּון קאַפּ ביז די פּיס, אינגאַנצן צעטומלען עמעצן. אַ דעם באַלעבעטל וואָס איז נאַר וואָס אַראַפּ פּון קעסט. אויך מיט זיך — וועלן זיך קליגער ווי די גאַנצע וועלט און זיך אַליין אַ. זינג.

אָפּהאַשבונען — (... כעזשבענען) טרוה. חשבונען פּון אָפּ, געחשבונט. 1. אַראַפּנעמען פּון חשבון. אַ די 10 פּראָצענט פּאַר דעם וואָס איז אין וועג צעפּראַכן געוואָרן. אַ כאַטש אַ הונדערטער פּאַרן פּאַרשפּעטיקן די ערשטע לי-ווערונג.

2. ענדגילטיק, לעצטיגילטיק דורכפירן די חשבונות. פּאַרענדיקן אַלע חשבונות. *אויך האָבן נאָך מיר זיך (מיינע חשבונות) ניט אָפּ געחשבונט = איך וועל נאָך זיך אַפּרעכענען מיט דיר. לאַחר זה האָבן איך עם הקצין... אָפּ גיחשבונת אונז אים וואָלין זיך פּרויזיסיאָן [= פּראָוויזיע] כּראוי צאַלין, גה. 293. דיא

דרייסיג ארלייאַ גישטאַלט פּון חשבונות דיא דר מענטש האָט אָב צו חשבון מיט זיך זיל פּון גאַטש וועגן, חחו, קמ/ב.

3. ליקוידירן חבּוּת. אַ אַלץ וואָס מע קומט פּאַרן אַוועקפּאַרן. אַאוב איין יורש ווער אַנדערש וואו אונז וועלט זיך חלק ירושה אַוועק נעמין, דא איז ער מחויב פּור מיט דעם קהל אָפּ חשבונין, תקק.

4. צונויפּרעכענען. מאַכן אַ סך-הכל. כּמה אַשטייגער קאַנען אַזוינע זאַכענעס אַן ערך האָבן? ... לאַמיר אים אַ: אַ מרכבה, סוסים כּרופּך, אַ שוויצער... עולה סך-הכל כּרופּך, שמואל שיב, דיא ירושה, דראַהאַביטש 1902, ז' 21.

מיט זיך — זיך אַ מיטן לעבן. אַרשינ שפּאַרן מיין סחורה... זיך אַ... און זאַגן אַז איך דאַרף שוין פּאַרן, ש. בעקערמאַן, דער טרענער משרת, וואַרשע תּרמ"ג, ז' 54. אַ זיך עפּנטלעך מיט אַ ליטעראַט קומט אויס עפעס קראַנטשיש, פּוץ, אה, געדאַנקען און אידיען, יציקאַ, ז' 96. זינג. ני"ש.

אָפּהאַשקן — (... כייִשעקן) טרוה. דריטפער-זאַניק. מיי. פּאַרליין דעם חשק, ניט וועלן מער, סיהאַט מיך אַפּגעחשקט דערפּון. אין מורחיידיש: מיט זיך — סיהאַט זיך מיר אַפּגעחשקט דערפּון.

אָפּהאַתּכן — (... כאַטעכן) טרוה. חתך אָפּ, געחתכט. מיי. 1. אָפּשניידן. אָפּכייִטענען. אַ אַ שטיקל עפל. אַ אַ המוציא פּון לאַבן ברויט. 2. שלעכט, אומגעראַטן אָפּשניידן, קרום אַ שטיק שטאַף.

אָפּהאַתּמע(גען) — (... כאַסמען) טרוה. חתמע אָפּ, געחתמעט. 1. אונטערשריבן (אונטער אַ דאָקומענט). אַ אַוועקלייגן דעם טאַטן. אַ אַ וועקסל, אַ זשירע. אַ דעם אָפּמאַך. איך זאַל האָבן אַזוי פּיל וויפּל מע וואָלט מיט דעם טינט געקענט אַ טראַטעס, ממוס, ווינטש. 2. אָפּ זיגלען, פּאַרויגלען. ראַש-השנה ווערט דער גור אָנגעשריבן, יום-כיפור ווערט ער אָפּגעחתמעט. 3. פּאַרויגלען, פּאַרחתמען. אַ דעם געפּונענעם קאַנטראַבאַנד. אַ די אַרעמע בעבעכעס. אַ די קראַם פּאַר די ניט-גאַנצע שטיבערן.

מיט זיך — זיך אַ ווי צו פירן דאָס בשותפּישע געשעפט. דער מלך מיט אַלע שרים האָבן זיך געחתמעט אויף דעם כתב... ווי זיי האָבן זיך אַלע אָפּגעחתמעט... אַ, איבז, סיפורי מעשיות. לעמבערג 1881. אַז איר וועט אָפּ שרייבן, וועל איך זיך אָפּחתמענען, שע, וויגרישע בילעט.

אָפּהאַטן — גן. יידישער נאַמען פּון דער קרייז שטאָט Opatów, ראַדעמער געגנט, פּוילן. [שטאַמט ניט פּון דייטש, לויט מוגן IV, ז' 292.] פּון די עלטערע אַינגעפּונדעוועטע יודי קהילות אין פּוילן.

אַר צונעמענישן: אַר גנבים; קלעזמאַרים; פּליאַקעס; שלאַכעס; שמאַדערס; מושבים; שק-צים; מתים; געפּאַרקוועטע.

אָפּהאַטן — רומ. Rum: apt. <רומ. וואָס איז פּעאַיק, ראוי.

אָפּהאַטן — דער, מ. Mhd: Abt. הויפט פּון אַ קאַטוילישן קלויסטער. איין קליין מונכלין נאָך צום ווענטער אויש... אונז זאַגט דעם אָפּט מיט שרייאַן אונז ווייגן. עש שטיט איינר כּור דער טויר, דער גיט אויף ויר בייגן, בייגן, 446.

אָפּהאַטן — גדי, אינוואַריאַנט. אויך: דער, יס. פּעאַיק, פּאַסיק מסוגל. צוגעפּאַסט. ער איז אַ צו אַלע אַרבעטן. די פּיעסע וואָס מע שפּילט היינט אין טעאַטער איז נישט אַ פּאַר מינעריעריקע.

אָפּהאַטן — אוטו. אומפ. טאַג אָפּ, געטאַגט. 1. דורכלעבן אַ טאַג. אַ און אָפּנעכטיקן ביי אַ חבּר. 2. נעאַל. אויפּהערן זיך טאַג. סיהאַט שוין אָפּגעטאַגט, נאַר נישט גענידערט האָט נאָך די נאַכט, פּאַר, ... שקיעה.

אָפּהאַוועלען — טרוה. וול אָפּ, געטאַוולט. נעאַל. 1. אַרביינעמען אין טאַוועלען, אַינבלינדן. דאָס בוך איז שוין אָפּגעדרוקט. מע דאַרף עס נאַר אַ און פּונאַנדערשיקן. 2. אָפּדרוקן אין אַ בוך. איר מענטש אַ אַזערע אינטערעסאַנטע עסייען.

אָפּהאַוועלען — גדי. טל. 1. הורטאַווע, אַנגראַ. (היפּוך: לאַחדים). אַן אַע געשעפט. פּאַרקויפּן מעל אַ, אויפּן אָפּטאַוואַי מאַגאַזינער שטעלט זיך דער מדרש פּאַפּערעק: ... וואָס דאַרסטו זיך אַזוי אויס דעם קאַפּ מיט די בעלי-חבּוּת? מ. דלוגאַטש, וועלט מסורה, וואַרשע 1881, ז' 38. 2. כּוללדיק, ניט-אויסגעטיילט (בע-סערע טיילן פּון ערגערע). אונדזער זאַוואַד... אַרבעט אויס ווייכע לעדער, אַע און האַמבורגער קאַמפּלעקטן, די גאַרבער און בערשטער שטימע, מאַסקווע 1928, № 3 (11).

אָפּהאַוועלען — דער. אַ שכן... פּירט מיך אַרשיין צו זינעס אַ באַקאַנטן אַ שטיק און בעט אים ער זאַל מיך באַהאַנדלען פּליין, א. קאַצאַוויטש, 60 יאָר לעבן, גיי 1919, ז' 220.

אָפּהאַטן — דזוו. איין לאַחדים פּאַרדינט מען מער ווי ווען מע פּאַרקויפט אַ, י. טרוב-ניק, זשאַרגאַן לערער, וואַרשע 1886, ז' 26. אין אַ גוטע פּאַרמעגלעכע ווירטשאַפּט... קויפט מען צוליב עקאַנאָמיע יעדער זאַך אַ און דאָס טראַגט אויס פּיל ביליקער, פינסקער שטאַדט-לוח, תּרס"ג.

אָפּהאַטן — אָפּהאַטן.

אָפּהאַטן — דער, זן. <איי >. <איי >. ספּעציע-לער מאַרוס פּון ווערב וואָס דינט אויסצוריקן אַ וואונטש, אַ פּאַרלאַנג, אַ באַגער, אין יידיש ווערט דער אַ אויסגעדיקט מיט דעם הילכס-ווערב זאַל אַ (אויך: זאַל אַן). זאַל ער מיך מיטנעמען קיין ארץ-ישראל? זאַל זיי קומען, די הענקער, די ווערגער, די קוילער, וואָס האָבן דיר אַלע היסטאָרישע וועגן מיט

„האָב איך אַליין אויף זיך גענומען צו אַ פּל עבֹד־תּפּרֹד, נאָר איר פּאַרגרינגערן דאָס לעבן“, האָל, מִבֵּן אוצָר, מאָסקווע 1966, ז' 219. „נעכטן האָט זי אַלץ אָפּגעטאַן: איבערגעוואָשן דאָס וועש נאָכן באַדן זיך, פּאַררוקט אין אויוון אַ טשאַלנט און אַפּילו אַ פּינקוכן אָפּגעבאַקן. הינט קאָנען זיי שפּאַצירן ווי די פּריציס“, טאָוֹ היימלאַנד, 1965, № 6.

3. דורכפֿירן עפעס. פּאַרענדיקן טאָן אויף גיך (אָן איבערקלערענישן, אָן וואַקלענישן). אַ עפעס איינ־צוויי־דריי. אַ — און אַראָפּ פֿון מאַרק. „אַז עס גייט אַן עסק — טו אַפּ אויף גיך“, שוּו. „פֿרעג אַ און דערנאָך אַ טראַכט טאָן פֿירט פֿאַר דער צייט אַוועק פֿון דער וועלט“, שוּו. „דריי פּללים זאָל דער מענטש אָפּ היטן: טאָן — ניט נאָכטאָן, טאָן — ניט אַ, טאָן — ניט אויפֿטאָן, ר' ישראל סאַלאַנטער. „באַדענק דיך אַ לאַנגע צייט איבער יעדער זאַך וואָס דו ווילסט טאָן, און דערנאָך טו עס אָפּ, גיך און באַלד“, אַמד, ספּורי חכמי יוֹ, ווילנע תּרכ״ד. „הינדאָ פּליט גאַלאַפּ, גאַלאַפּ, פּלינק טוט אונזער אַרבעט אַ, ממוס, יוֹד.״

4. אָפּצאָלן. צוריקצאָלן. טאָן עמעצן גוטס פֿאַר גוטס, שלעכטס פֿאַר שלעכטס. קאָמפּעני־סירן. פּאַרגיטיקן. נקמה נעמען. אַ שלעכטס פֿאַר גוטס. אַ גוטס פֿאַר שלעכטס. „קענסט מיר גאַרנישט אַ“. „מע האָט אים אָפּגעטאַן אַ שלעכטע זאָך: באַגראָבן אין אַנטאָן, רייז (לויצק). „טאָן טאָר מען ניט, אַ מעג מען“ [לכתחילה טאָן עמעצן שלעכטס טאָר מען ניט, אָבער אָפּצאָלן מיט שלעכטס פֿאַר שלעכטס מעג מען]; „קיינער טוט ניט אָפּ יענעם, נאָר זיך אַליין“, שוּו. „זאָלסט ניט זאָגן: אַזוי ווי ער האָט מיר געטאַן, אַזוי וועל איך אים אַ... איך וועל אַיטלעכן מענטש אַ אַזוי ווי ער האָט געטאַן“, מִס, מִסְלִי תּקע״ד. „האַט איר פּאַטער דעם פּריץ אַרויסגעהאַלפֿן אויס אַ נויט, טוט ער... זינע קינדער אָפּ טובֿות“, יפּ, ז' 140. „דער וואָס איז מעבֿיר אויף זינע מידות, דאָס הייסט אַז איינער טוט אים שלעכטס, טוט ער אים ניט אָפּ קיין שלעכטס, דאָס איז מען מוחל אַלע זינע זינד“, משה בר' נתן נטע איבֿ, שִׁבֿט מוֹסֵר, סדילקאָו תּקצ״ג. „זינע עלטערן וועלן אַ זייער פּיל גוטעס דעם ווער עס וועט אים העלפֿן“, אַמד, איין שיינע אונ רעכטיגע בעשר־בונג פֿון ארץ ישראל, ווילנע תּרכ״ד. „האַב איך אָנגעטראַכט אַ רעה אויף דיר אַז דו זאָלסט מיר אַזוי אַ?“, ישרי לֵב, ווילנע 1867, מ/ג.

5. טאָן שלעכטס. פּאַרשאַפֿן שאַדן, מאַטע־ריעלן אָדער גיכטיקן. אַ עפעס אין קאַלט בלוט. אַ מע זאָל האָבן זיך צו קראַצן און צו פּאַצן. אַ צו־להכעיס. אַ אַ פּאַרברען. אַ אָן עוולה, אָן אומווערדיקייט. אַ עפעס אַ רשעות, אַ רציחה. אַ אַ זינד. אַ אַן אַקציע. אַ אַלדאָס בייז, כּל־הבייז. אַ פּל הוועבֿות שבעולם. אַ אַ סקאַנדאַל אין דער וועלט. אַ סתם אַ חזירי. אַ אַ (מיאוסע) נבֿלה (בישראל).

אָ אַ מ ע ש ה — דורכפֿירן עפעס אָן

גוטע (שרעקלעכע) זאָך. דערזען, פּאַרשטיין וואָס מע האָט אָפּגעטאַן. „וואָס מע האָט אָפּ געטאַן איז פּאַרפֿאַלן“, שוּו. „ער האָט שוין אַלצדינג אָפּגעטאַן און איז ווי אַן אָפּגעשמיסן קינד נאָכן אויסווינען זיך“, ממוס, פּישקע. „איידער דו קוקסט זיך אום, האָסטו עס אָפּ געטאַן און פּאַרפֿאַלן — כאַטש קניפּ זיך אויס די באַקן“, פּרק, יוֹעבֿער־ליבע. „עס האָט עפעס אַ ווערדע ביי אַזאַ עולם אַ אַ גרויסע שטיקל אַרבעט: דורכלייגן אַ וועג, אויסבויען אַ גרויסע הויז, אָנקלפּפֿן אַ סך בהמות“, די מעשה פֿון פּיער ברידער, וואַרשע 1906, ז' 6. „אין דער פּאַרוואַלסונג זענען אָפּגעטאַן געוואָרן פּאַרשידענע נישט־אינגאַנצן פּרשע מעשים“, מוק, מינע באַגעגענישן, ז' 116. „ווען ער פּלעגט אַ זיך אַרבעט אין בית־מרש, פּלעגט ער קומען אויף עטלעכע שעה צו זיך אַהיים“, מ. וויטמאַן, פֿון בריסק ביז עממאַיטש. „אַן אומגעניטער וועט פֿאַר אַ טאָג אַ אין בעסטן פּאַל מערניט ווי 85% פֿון דער אַרבעט וואָס דער געניטער וועט מאַכן פֿאַר דעם זעלביקן טאָג“, ט. בערלס, מענטש־מאַשין, קעזע 1927, ז' 76. „און טויט איז ווי אַ חיה ווילד געקראַכן און אָפּגעטאַן וואָס ווילדע חיה טוט“, טעג, איצטער, נ״ו 1948, ז' 21. „אַ עמעצן זיך לעצטע (ע) רעכט = אים צוגרייטן צו קבֿורה, מטהר זיך, אַנטאָן תּכריכים אע. אָפּגעטאַן ווערן אַ שטאַרבן [איידל, בלויז וועגן אַן אַלטער פּרוי. פּר.].

2. דורכפֿירן וואָס מע דאַרף טאָן, מע האָט אַליין גענומען אויף זיך אָדער מע האָט אויפֿ־געגעבן. דורכפֿירן אַ שליחות, אַ באַשטימטע, קאָנקרעטע אַרבעט. „זאָרג זיך נישט, איך וועל אַ מ צינס“, ווען וועסטו אַ ד צינס? „ער קען שוין גיין, ער האָט זינס שוין אָפּגעטאַן.“ „אַ פּינע (שיינע) מעשה אָפּגעטאַן!“, איר. „אַ עמעצן זיך רעכט = אַ וועגן אַ לעבעדיקן — באַשטראַפֿן ווי ער האָט פּאַרדינט, אָנברעכן די ביינער, אָפּשמיסן. „איך האָב אים אַרבייגענאַרט אין צימער אַרפֿן. און אַז איר וועט אָפעס אָונטברויט וועט איר אים אַ זיך רעכט“, ל. יאַטעל־חייק, ר' עזריאל... ווילנע, ז' 6. (ב) וועגן אַ בר־מינן — אַ 13. „דער־באַרעמדיקער גאַט! איך האָב אָפּגעטאַן מינס, אַלצדינג אַזוי ווי דו האָסט מיר געהייסן“, ממוס, צוריק אַהיים. „מיר וועלן טאַקע געבן אונדזער זשאַרגאָן אַ טשיסטע אַסטאַחוקע ווי אַן... אינוואַליד. ער מעג זיך אַ גאַנץ פּפּבֿודי קער, אָבער [ער]... האָט שוין זינס אָפּגע־טאַן, אַ קאַטיק, הקדמה אין: ח״ה זעלדעט, ווינטער אָבענדע, וואַרשע תּרנ״ה, ז' 5. „די שאַפּונגס־שכינה איז ווי אַ מלאַך: אָפּגעטאַן איר שליחות, גייט זי אַוועק און קערט זיך מער ניט אום, אַבֿ גאַרדין [שג. קריטיק און קרי־טיקער, ב״א 1959, ז' 203]. „די ציפֿער האָבן אָפּגעטאַן זייערס דורך אַרויסברענגען אָנוויזיקע צאָלן“, מוּו, דער וועג צו אונדזער יוגנט, ז' 80. „ער האָט שוין אָפּגעטאַן אינגאַנצן די עבֿודה פֿון דער מלחמה מיטן שלעכטס“, תּניא, ז' 80.

בלוטן פּאַרטרונקען — איך שטרעק מיט אַ שמחה דעם האַלדו זיי אַנטקעגן! און וואַרעם זאָל פּליסן אויך מיין בלוט אַהין אין די ריינע, אַהין אין די הייליקע בלוטיקע ימען פֿון דזינע מיליאָנען גיבורים און קדושים און פּליסן צו־זאַמען! אַל וווּ. דאָס וואַרט ה ל ו א י גיט איבער אין ייִדיש די כּוונה פֿון אַ.

אָפּטאַטשען — טרוו. טשע אָפּ, אָפּגעטאַטשעט. 1. אָפּשאַרפֿן. אָפּשלפֿן. אַ אַ מעסער. „קוים קען ער אַ אַ באַליאָסקע מיט אַ העלצל פֿון אַ קנאַפּ — אַהאַ, ער איז שוין אויס לערן־יינגל“, אַרז, קמ 1867, № 32. 2. אָפּגרייטשען. אָפּ־ליבען. עניש.

אָפּטאַטשען — אָפּתחתן.

אָפּטאַלעפען — אוטוו. פּע אָפּ, אָפּגעטאַלע־פּעט. 99: ~ טעלעפען. Uk: телпати. אַ לענגערע צייט אַרומגיין, אַרומשלעפֿן זיך מיט שווערע טריט, אין צעריסענע בגדים. „איך האָב ביי דיר נישט אַ רעכט קליידל און נישט אַ שטיקל צירונג און איך טאַלעפע שוין אָפּ דריי יאָר אין דעם אַלטן שקראַפּ אַז דאָס פּלייש אַללט פֿון מיר“, ז. מירער, זב נישט קיין וואוילער יונג וו, טאַרגאָו 1925, ז' 45. עניש.

אָפּטאַלקעווען — טרוו. קעווע אָפּ, אָפּ־טאַלקעוועט. 70. (גראַדע און אומגעגנט). אָפּ־שוויסן. „ער האָט אַלעמען אָפּגעטאַלקעוועט פֿון זיך און געבליבן אָן פּרזינד“.

אָפּטאַלקעווען — אוטוו. קעווע אָפּ, אָפּ־טאַלקעוועט. 70. אַ לענגערע צייט כּסדר באַטראַכטן, באַהאַנדלען אַן ענין. „אָפּגעטאַל־קעוועט אַ גאַנצן טאָג אין סוד אַהין און אַהער און אַן אַ רעשעניע“.

אָפּטאַמקעטער — דער, ים. > איי > גר. אָפּאַרט צו מעסטן די זעקראַפּט פֿון אויג. ד״ר ים, דער — ספּעציאַליסט אין אָפּטאַמעט־ריע. ר״ע, די — פּראַקטיק אָדער פּראַפּעסיע צו מעסטן די זעקראַפּט מדי צו פּאַרשרייבן די נייטיקע ברילן.

אָפּטאַן — אַדוו. דער, ים. אַמ. 99: אָפּטאַן. E: uptown. „שטאַט־אויף. אַרויפֿשטאַט, העכערער טייל אין אַ שטאַט (געוויינלעך דער מיוחסדיקער טייל). פּאַרן אַ זיך אַרויפֿאַרבעטן און זיך אַריבערקלעבן אַ, אַז איך האָב מיך אַרומגעקוקט, האָב איך דערזען אַז איך בין אַ“, י. באַוושאַטער, בילדער און געדאַנקע, ז' 37. „דער פעדלער האָט אין זיך האַנדלען־וואַנדלען פֿון העסטער סטריט פּאַרקליבן זיך אַרויף אַ“, מל. „געוויין אויף מאַמע־לשון. „מיטן וואַקסן פֿון מיין פּראַקטיק האָב איך איבערגעמופּט אַ“, ה. אַטלאַט, טמו, 1965 III 11. „ער, דער — ווער עס וואוינט אַ“.

אָפּטאַן — טרוו. טו אָפּ, טוען אָפּ; אָפּגעטאַן, ~טוענדיק. Mhd: abe tuon (אויסלייג אָפּ־טון) נר. אַרויסרייד: לאַנגע, י וואָ; אין לז אַ. 1. פּאַרענדיקן טאָן. דורכפֿירן ביזן סוף. אַ שטיקל אַרבעט אַ אַלע געשעפֿטן. אַ אַ

האַט אויף איין פֿוס צוגעטאַנצט, צעשטופט די חברים... באַלד האָט זי זיך געכאַפּט אָן זי האָט עס געטאַן... האָט זי אַ פֿאַרשעמטע אָפּ געטאַנצט אין אַ זיסט, ט. אַלעק, אין אַנגלי, כאַרקאָוו־קיצעו 1932. „דער ראשי־שיבה טאַנצט אים אַקעגן... זיי טאַנצן אָפּ אויף צוריק איינער פֿונעם צווייטן און טאַנצן זיך צוריק צוזאַמען“, ל. אַליצקי, ישיבה־ליבט, ת״א 1968.

4. אַ האָט פֿאַרשיידענע פיג ב.ב. אַ אַ לעבן אין נחת און פֿריידן. אַ אויף אַלע פֿאַרזאַמלונגען פֿון פֿאַראייניק. „איר האָט נאָך נישט אָפּ געטאַנצט [=נאָך נישט אָפּגעקומען, דורכגעלעבט]. די קללה פֿון אַן אַלמנה און אַ תּומה ווערט מקיימט“, חג. ר' צמח אַטלאַס ו. אַ די (גאַנצע) חתונה. מיט זיך. -עניש.

אָפּטאַסקע(ווען) — טרוו. קע(ווע) אָפּ, גע-טאַסקע(ווע)ט. טו. אָפּשלעפּן. אַ פֿון איין אָרט אויפֿן צווייטן די שטיינער, די זעקלעך מעל, די קלעצער אַזוו.

אָפּטאַפּטיען — טשע אָפּ, געטאַפּטשעט. אוטו — אַ לענגערע צייט טרעטן אַהין און אַהער מיט שווערע פֿיס. אַ דעם גאַנצן טאַג איבער בלאַטיקע וועגן. אַ פֿראַסטע יודענע... אַ גאַנץ לעבן אָפּגעטאַפּטשעט אין קיך און שטענדיק נאָר צו טאַן מיט די קינדער, טאַוו ליטעראַטור, קיטו 1938 № 11.

טרוו *Uk: відтопувати*. באַפֿרויכ-פֿערן (וועגן עופֿות, זי וועגן ציגן, שאַף). איין האָן קען אַ גאַנצן הויף הינער. אויך מיט זיך. -עניש.

אָפּטאַפּיען — טרוו. פֿיע אָפּ, געטאַפּיעט. אויך: **אָפּטאַפּען**. 1. אָפּשמעלצן, מאַכן עס זאַל אַפּרינגען טראַפּנוויז. אַ ביטל חל־צען ליכט. 2. אַרנשטופּן אונטערן וואַסער ביים דערטרינקען. אַ די קעצלעך, היטלעך. 3. אָפּ קאַכן, דורכקאַכן, דורכוואַרעמען ביים מאַכן קעו. *Uk: відтопати*. אַ סמעטענע. אַ קעו. אויך מיט זיך. -עניש.

אָפּטאַפּליווען — טרוו. ליווע אָפּ, געטאַפּ-ליוועט. פּד. (סטאַלערני). צופּאַסן, צוגויפּפּאַסן. אַ ברעטלעך, ליסטלעך. אַ די ברעטער פֿאַרן טיש.

אָפּטאַפּפֿן — טרוו. טאַפּ אָפּ, געטאַפּט. אַ ביטל אָדער גרינטלעך דורכטאַפּן. ביי דער גרענעץ אַ אַלץ וואַס מע געפֿינט אין די טשעמאַדאַנעס. מיט זיך — קוו. -עניש.

אָפּטאַפּעצירן — טרוו. ציר אָפּ, גע-טאַפּעצירט. 1. באַדעקן מיט טאַפּעטן. אַ די ווענט. 2. דורכפֿירן די אָרבעט פֿון אַ טאַפּע-צירער וואַס מאַכט ווייך מעבל. אַ די קאַנאַפּעס, דעם פֿאַטערשטול אע. -ונג.

אָפּטאַפּאַפֿן — טרוו. טאַפּ אָפּ, געטאַפּט. מג. (בלעכערני). פֿאַרענדיקן טאַפּן, האַמערן בלעך און בכלל מעטאַלענע פּלאַטעס מיט אַ ספּעציעלן טאַפּ-האַמער. אַ בלעך.

בני עלית' (בראשית, מט, 9) „פֿון דאָס פֿאַרצו-קונג פֿון מין זון האָסטו זיך אָפּגעטאַן“ [תּי: „פֿון פֿאַרצוקונג, מין זון, ביסטו אויפֿגע-וואַקסן“]. און גאָט האָט געזען אַז משה האָט זיך אָפּגעטאַן [כּי סר לראות, שמות, ג, 4] צו זען דעם פֿלאַם, מלמדשער טיטש, פּאָד, אַנהייב 20. י״ה [תּי: „ער האָט אָפּגעקערט צו זען“]. הוט משה רבינו לושן אויש שריאַן: טויט אַיך אָב פֿון דען גיצעלט דער בויז וויכטר, בראַנט, פרק יא. „ער זאַל עוסק בתורה זיך יומם וילילה אונז זאַל זיך נישט אָב טאַן דער פֿון“, נצו, דברים, לו, ג. [וואַן שוהן דוא ביי נאָך שטאַרק עבירות צו טוהן — דו טוהשט זיך אָב דאַפֿון אָב, ווייל דו זיך פֿערכסט פֿר הקביה“, יורה חסאים, פּיורדא תקנ״א. „מע זאַל זיך אַ פֿון יעדע אָרבעט, ווען דער שבת קימט“, ר' שמעון וואַלף מרגליות, לב שמעון, Budszentmihalyon 1923. דאָס געוויסער וועט אָרבעט און פֿון הימל וועט זיך נישט אַ דער רעגנבוין“, א. קאַציוז, זא.

די שטימע פֿון טאַל, נ״י 1940, ז' 224.
אָפּטאַנדימטעווען — טרוו. טעווע אָפּ, גע-טאַנדימטעוועטן. 1. אָפּטאַן אַן אָרבעט אויף אַ טאַנדימען אויפֿן. אַ די בענקלעך מע זאַל נישט קענען זיצן אויף זיי. אַ אַ שלאַס וואַס פֿאַר-שליסט זיך נישט. 2. אַקווו. דורכלעבן, אָפּ-לעבן ווי אַ שלימול. אַ די יאָרן אויף קעסט און דערנאָך בליבן אָן פרנסה. אַ אַ לעבן אָן אַ קינד, אָן אַ רינד.

אָפּטאַנאַ — דער, זן. <איי>. ווער עס קען אויסקלעבן. ווער עס האָט אַ ברירה. אַן אַלט געזעסענער אין אַ לאַנד אָדער שטאַט וואַס איז איבערגעגאַנגען אין רשות פֿון אַ נעצער מאַכט און האָט די ברירה אַנצוגעמען די גנע-פּירגערשאַפֿט אָדער בליבן ביי דער פֿריער-דיקער. -אַציע, די. -ירן — טרוו.

אָפּטאַנאַנץ — אַקווו & טרוו. טאַנץ אָפּ, גע-טאַנצט. 1. פֿאַרענדיקן טאַנצן. אַ איין טאַנץ און אַרויסגיין זיך אָפּקלין. אַ זיך פֿריער דאָס באַקאַנטע פֿליגן־טענצל... שטרעקט זי אויט דאָס פּיסקעלע און טוט אַ ביס, אַ קוש הייסט עס, ממוט, בהמות... איז נישט געווען פֿון די גרויסע טענצערינס, האָט זי נישט מער ווי איין מאָל אָפּגעטאַנצט אַ פּאַלקע מיטן בעסטן טענ-צער, יעדידע מאַרגאַליס, פּויעריס, מאַסקווע 1939. יער (זי) האָט שוין אָפּגעטאַנצט — שוין פֿאַרענדיקט די גוטע תקופֿה אין לעבן (שוין בלדות געוואָרן, שוין געשטאַרבן). אַלע לעבעדיקע מוין שטאַרבן... און דער וואַס איז געשטאַרבן האָט אָפּגעטאַנצט דעם טאַנץ, געפּטרט די נאַרישע וועלטל, פּר בית רבי, ווילנע 1904, ז' 39.

2. טאַנצן אַ לענגערע צייט. אַ אַלע טענץ און ממש פֿאַלן פֿון די פֿיס. אָפּגעטאַנצט אין פּראַג, איז יחיאל אַהיים געפֿאַרן, פּריג, פּאַלקסטי געשיכט, קלעצקיין, ז' 67 [=אָפּגעוועליעט].

3. אַוועקטאַנצן אין אַ זיסט. די הינקעדיקע

מעשים!“, וואַס עס טוט זיך נאָר אָפּ אין די פֿאַנטאַטישע ראַמאַנען!“. וואַס עס טוט זיך אָפּ אין די עולמות העליונים, ווען דער רבי איז מתפלל. „צווישן [מילה און קבֿורה] טוט זיך אָפּ מעשים שלא כּתורה“, אמד, אמרי בינה, ווילנע תּרכ״ד. „קנאַפּ פֿלעגט זיך אַ. דאָ פֿלעגט זיין יעלות“, פּריילין ט. טעגאַל, עולם המעשה, וואַרשע 1883. „די אַלע שערוריות וואַס עס טוט זיך אָפּ מיט דעם מאַכן די מקוה הייסע מיט קאַלטע וואַסער צוזאַמען“, שמו פּלאַי, פּר האַמת והשלום, לעמבערג 1893, ז' 40. „אָזעלכע אַקטן טוען זיך אָפּ ביי יידן לרובּ“ [צוויי טעג פֿאַר דער הופּה ווערן אַ חתן פֿון אַן אַנדערער], ג. ח. לעוונער, דער צווייטער טנאים, ווילנע 1897. „אַ דבֿרקטן וואַס ס׳האַט זיך דאַמאַלס אין הויף אָפּגעטאַן, ווען זי איז קראַנק גע-לעגן“, א. וועוויאַקאַ, הימעל און ערד, לעמ-בערג 1899, ז' 6. „ווען עס איז אַרויס... די ג׳וירע פֿון פּאַפּסטן מיט פֿאַטאַראַפּיעס האָט זיך אָפּגעטאַן חוץ אַן יידישע שטעט-לעך“, אַביעזר בורשטיין אַמעריקאַנער, נ״י 1958.

2. פֿאַרשווינדן. נישט ווערן. אויפֿהערן זיין. פֿאַרלאָזן. אָפּשיידן זיך. אָפּטיילן זיך. „דער שלאַף האָט זיך אָפּגעטאַן פֿון אים“, זיך אַ פֿון גאַנצן געזעמל. „דער אַפּעטיט קען זיך נאָך אַ, ווען מע דערלאַנגט אָזעלכע מאַכ-ליים“. „די שכינה טוט זיך אָפּ פֿון פֿאַלק ישראל (פֿון דעם נבֿיא, פֿון דעם שעפֿערישן מענטש)“. „עס וועט זיך נישט אַ דער אָרעמאַן פֿון צווישן דיר“. „דאָ האָט זיך שוין לאַנג אָפּגעטאַן דער שלום־בית“, טרייסט (האַפּענונג, פֿרידן, וואונ-דער אע) טוט זיך אָפּ פֿון אונדזער שוועל. „שטרעטעלע האָט זיך אָפּגעטאַן און צוזאַמען מיט אים די מול־ברכה“, פּמ. „אַז דער (דאָס) מול טוט זיך אָפּ, בליבט מען סמוי אָן אַ קאַפּ“, שוו. „אָפּגעטאַן האָט זיך [גלה] דער כּבֿוד פֿון ישראל ווען דער אַוועקעמונג פֿון דעם אָרון פֿון גאַט“, תּי, שמואל א, ד, 21. „אַז יעקבֿ אַציינו ע״ה האָט... געזאַלט מגלה זיין דעם קץ הגאולה, האָט זיך די נבֿואה אָפּ געטאַן פֿון אים“, שרה בת טובֿים, תּחנה שלשם שגרים, ווילנע 1858. „אָפּגעטאַן האָט זיך די פֿרייד פֿון אונדזער לאַנד“, אַר, יאָן פֿרייד. „עס איז אים געשען אַן עיין“ [=עין־הרע]... האָט זיך די קבלה פֿון אים אָפּגעטאַן, ייט, טאַג, 20 v 1961. „ס׳האַט זיך אָפּגעטאַן פֿון דער וועלט דער פּוּח פֿון השּׁפּעה“, יחיאל האַפּער, צוק, מיינוני 1966. „די נאַכט האָט זיך נאָך נישט אָפּגעטאַן“, פּרומע האַלפּערן, גע-בענטשטע הענט, נ״י 1963, ז' 101.

3. אָפּקערן זיך. אָפּווענדן זיך. „מין חסד וועט זיך נישט אַ [ייסרן] פֿון אים“, תּי, שמואל ב, ז, 15. „האַט גיזאַגט בויע... טואַ דרך אָב [יסורה] פּלוגי פֿור הולגר אונז ער טעט זיך אָב [ייסרן], טח, רות, ד, 1. מַש פֿאַרשטישט יויעל אלהים מעל אַברֿהם [ראשית, יז, 22]: „אונז ער טעט זיך אָב“ [תּי: „האַט גאָט זיך אויפֿגעהויבן“]. יאר משה פֿאַרשטישט: 'מטרף

אפטיאצ(לען) — טרוו. 99: ~ טאצקען. דזו אפטיאצן. (אפ)געווינען. א דאס גאנצע געלט ביים שפילן אקע. "מע האט זיך געוועזט גאר פונדאסני שפילן אין קארטן... מוזן הער האט ביי זיי אפגעטאצט א טאלער דרייטיק", אמד, דער רענדיעל, ווילנע 1867.

אפטיאקן — טרוו. טאק אפ, ~ געטאקט. 1. אפ־דערקסלען, ארומשניידן מיט א מעסער אויף א דרייבאנק. אפרונדיקן. א די העלצלעך פאר דער שפיל. א די פיסלעך און הענטלעך פאר ליאלקעס, "דערבאן א נייעם שכל ביים א די וואלן", זב ליטקאמיוו, קענוו 1933.

2. ארויסזאגן, אפזאגן עפעס זייער קלאר און שארף. א אן ענטפער, א גלאטע תשובה. "איך פיל זיך גוט, האב איך באלד דער טאנטע אפגעטאקט א תשובה", מזל, 1911 זבלין ביז ניו־יארק, ז' 20. "דאס יינגל האט אפגעטאקט יעדעס ווארט און זינע ווערטער האבן ביים עולם ארויסגעווארן לעבעדיקע ביל־דער", פינול טייטש, אט דאס זינען מיר, כאראקאויקעו 1932, ז' 133.

3. ספעצ אפזאגן א גלאטן ליגן. א א ליגן מיט א פארשטאקן פנים. "חידושן נאר מוז מען זיך ווי זיי מאכן אמאל יענעם א לעמפל און טאקן אפ זאכן עפעס גאר שלא כדרך הטבע", ממוט, מסעות. "איך האב איר געמוזט א ליגן דורך־שלום וועגן א ליגן", שט, ט"ה. "כדי צו באווארענען זיך מיט א פרייען אריינ־גאנג... האט ער גלייך אפגעטאקט א פיינעם ליגן", בערג, באס דינעפער, ו' יעמעס, ז' 496.

4. (גנבים־שפראך) איבערגעבן א גניבה פון האנט צו האנט. א דאס זייגעל. 5. במקום־ווערב פאר יעדער מין ארבעט וואס ווערט אפגעטאן גוט, גלאטיק, מיט א הנאה פון דעם טוער. א א ברייוועלע. א א פאר שיד. א א מארדע = גוט אויספאטשן. א די זיטן = זעצן אין די זיטן מיט די פויסטן. "האב דעם גראַפן פייגער אריינגערוקט אין דעם קנאָפּ פון דעם גאָרגל און האָב אָפּגעטאַקט מיט זינע צוויי משוררים א בפי ישרמלי מיט א פאלאָ נעז", אבג, דער גלגול, ווארשע תרנ"ו, ז' 19. אויך מיט זיך. "עכץ. ענייש. ערני (יין־קע). ערני.

אפטיאקסירן — טרוו. סיר אפ, ~ (גע)טאק־סירט. 1. אפשאצן דעם ווערט. א א הלואה. א וויפל מע דארף קריגן פאר דער קאנפ־ס קירטער סחורה. א וויפל פאשליגע צו צאלן. א וואס דער שותף דארף ארויסצאלן. א וועק־זעצן מענטשן אפצוטאקסירן.

אפטיאקסירט — אד. "לענדער וועלכע זענען צוגעשטאנען צום מדובר וועגן איבער־שיקן צווישן זיך אפגעטן מיט דעם און ווערט דערפון", ממוט. דער ניצזליכער קאלענדאר, תרמ"ב, ווילנע.

2. ארויפלייגן שטייערן לויט אן אפשאצונג. "איינער פון א בראַנזשע איז געווען אין דער קאָמיסיע ביים א די קהילה־שטייערן".

3. אפריידן צווישן זיך אדער פעסט באשליסן, אפמאכן ביי זיך. "ער האט שוין אפגעטאק־סירט — און פארטיק, וועט ניט איבעררעדן אים". ז' 11.

אפטיאקסעווען — דזו דפח, ז' 13. פטמ. בא־שטימען דעם פרייז. זיך טועה זיין אין א די רעצעפטן.

אפטיאראבאני(ען) — טרוו. גי(ע) אפ, ~ גע־טאראבאני(ע)ט. 99: ~ טאראבאני(ע)ווען. א פויק, א א מארש. 2. פארענדיקן טאן עפעס וואס דערמאנט אין באראבאנעווען. א א סקארבאוע וואל־רעדע.

אפטיאראכקען — אוטוו. א לענגערע צייט טאראכקען און אויפהערן. קלאפן אזוי ווי א וואגן וואס פארט אויף גרודעס. טומלען אזוי ווי מיט א גראַנער. אויך אפפלאפלען הויך אויף א קול. "ענייש.

אפטיאראראמע(ווען) — אוטוו. דראַם(עווע) אפ, ~ (גע)טאראראמע(עווע)ט. אפטימלען. אפ־שמייצען. א א לעבן־לאנג און שטארבן א פאר־געסענער פון אלעמען. אויך מיט זיך.

אפטיארגאניען — דער, יעס. <P: obtar-ganiec. ווער עס גייט אפגעריסן אפגעשליסן, ווער עס טראַגט מלבושים ווי (פון) א שלעפער.

אפטיארגען — טרוו. <P: obtarga. 1. צע־רעסן מלבושים. זיך צעשלאַגן מיט די קינדער און א דאס גי ארגיטערל. 2. אפרייסן פון פרייז. א עטלעכע גראַשנס און זיך האלטן פאר א גוואל־וואונער סוחר. "ענייש.

אפטיארגעווען — טרוו. געווע אפ, ~ געטאָר־געוועט. (מיט ביטול) אפקויפן. אפהאנדלען. ספעצ אפקויפן פון אן אקציע. א אנטיקן נאר אויף ארויסצוואַרפן.

אפטיאָרן — טרוו. טאָר אפ, ~ געטאָרט. אפ־שמירן מיט טאָר, סמאלע. א די פֿישער־שפילעד.

אפטיאָרע(ווען) — טרוו. רע(ווע) אפ, ~ גע־טאָרע(ווע)ט. 1. אויסגלייכן ביידע וואַגשאלן פון א וואָג, דאָס צינגל זאָל זיין פונקט אין סאמע מיטן, א א וואָג מיט שטיינדלעך, מיט געוויכט. 2. אויסבאלאָנסירן. "קיין קאָפּ האָט ער טאָקע ניט, אָבער ער טאָרעוועט אָפּ מיט א הינטן, ער זיצט איבער זינע אוראָקן ביז שפעט אין דער נאַכט", אויך מיט זיך.

אפטיאָרע(ווען) — טרוו. רע(ווע) אפ, ~ גע־טאָרע(ווע)ט. 1. אינטרעטן א וועג (שטעג). א א דורכגאַנג צווישן די פֿעלדער. 2. אפ־שלעפן, א וועקשלעפן עפעס וואָס איז שווער אָדער לאָזט זיך ניט. א דעם קלאָץ. פֿאַרוואָס האָסטו ניט מיטגענומען דין צירלעך אויף דער מאַניפֿעסטאַציע? — לאָז זי... היטן די שטוב, וויל... די ברוזשיווען קענען מיר אפטיאָרען די ציג" [= אַרעסטירן די וויב], סאָו הימלאַנד, № 7, 1968, 3. אוקר. פֿאַריכטן א פֿאַסט.

ספעצ בעסער אַרײַנפאַסן דעם דעק פֿון א פֿאַס, עס זאָל ניט רינען. א דאָס פֿעסל.

אפטיאָר(ק)ען — טרוו. יקע אפ, ~ געטאָרקעט. אפטיאָסן, אפטיאָפּן מיט א האַנט אָדער מיט א פֿינגער. א עמעצן, ער זאָל זיך אַרױקן. מיט זיך. "ענייש.

אפטיאָ — דער, יען. אַקט פֿון אַפֿטאַן (זיך). אומגעריכטער א. אן א זוש אין ביי אַרײַן. אן א צו באַוויזן אַז מע קען טאָן וואָס מע וויל. "דער לעצטער אַ זינער געווען מסוגל אַראָפּ צורייסן די מאַסקע פֿון זײַן פֿנים", אבד, יאַראַסלאַוו האַשעק, דער בראַווער סאַלדאַט שוויק, קענוו 1931. "ער האָט זיך קוים גע־האַלטן אויף די פֿיס פֿון אַזאַ אַ, פֿון אַזאַ שרעקלעכער פֿאַרשוועבונג", יג, טמז, 1967, ז' 1.

אפטיאָוונג — די, יען. פֿאַרצעס פֿון אַפֿטאַן (זיך). אַפֿשאַפֿונג. פֿאַריכטן עפעס נאָך אַן אַ. "וואָס איז דעם מענטשן די שווערסטע זאַך צו [ד]ערטראָגן? די אַ פֿון דער הצלה פֿון אים", אמד, ספּורײַ חכמי יוֹ, ווילנע תרפ"ד.

אפטיאָבלען — . . . טויוועלען טרוו. טובל אפ, ~ געטובלט. 1. פֿאַרענדיקן טובלען, אַ בליים. "זעט אויס ווי אַ גייענדיקע מצבה, גלייך מע וואָלט אים אָפּגעטובלט אין אַ קאַרלסבאַדער הייטן שטרודל", פּרָג, געדאַנקען און אידישע, ציקאַ, ז' 266. "אַ ווירקונג האָבן די ביכער גלייך ווי מע וואָלט אונז אָפּגעטובלט אין אַ פֿרישן קוואַל וואַסער", בעמ וו, ז' 24. אַ עמעצן אין קאַלט וואַסער — אויך: ווייזן וואו ער האָלט אין דער וועלט. אַ די נשמה — נעמען אַ גוטן טרונג בראַנפֿן. 2. אַפּשמוך. "אַפּגעטובלט זיי און אָפּגעקריסטלט", זט, ביים דינעפער, ווילנע 1939, ז' 388.

מיט זיך — זיך אַ אין מקוה. זיך אַ אין טיכל. אַן אַפּשפּן פֿון דער זון וואָס האָט געלאָזט אַ זיך אַ ליכטיקן שטראַל אין די צעפלעקעטע וואַסערן, שט, בלאַנדזענדע שטערן וו, וואַרשע 1922, ז' 105. "די לבנה... טובלט זיך אָפּ אין דער וואַסער־קאַסאַדע", חז, דער מענטש פֿון פֿינער, ז' 146. "ענייש.

אפטיאָיבן — טרוו. טובי אפ, ~ געטויבט. מאַכן מע זאָל ניט פֿילן (קיין ווייטיק). אַ אַלע חושים. אַ די גערון. אַ נאָר דעם טייל קערפער וואָס איז נייטיק פֿאַר דער אָפּעראַציע. מיט זיך. ז' 111. — "אין אַ פֿאַררוישונג, אַ", וויט vi, ווי דער גורל פֿירט, ז' 145.

אפטיאָיטן — אַפּטייטן.

אפטיאָישען — טרוו. טשע אפ, ~ גע־טויטשעט. אַפּשטויסן. אַפּרוקן מיט אַ פּוס (אויך אַ האַנט, אַ שטעקן). אַ די קאַלדרע און אַרויסרוקן די פֿיס. געוויינטלעך מיט זיך — 1. (שפּאַסיק, אין אַ שפּיל) זיך שטופּן, זיך שלאָגן מיט די פֿויסטן. 2. (גראָב) האָבן סעקסועלן פֿאַרקער.

אפטיאָיבן — אוטוו. טויך אפ, ~ געטויכט. אַראָפּקומען פֿון אַן אייבערפֿלאַך אין אַ טיפֿע־

ניש. אפטינוקען. א' אין וואסער. א' אין א הייל, זיך באהאלטן פון דער ברענענדיקער וון. מיט זיך — „הערן מעשיות, א' זיך אין די טרויערן וואס מענטשן... האבן". י. אקרוסני, א בוים אין ווינט, לאדזש 1948.

אפטייפן — טרו. טויף אפ, ~געטויפט.

1. פארענדיקן דורכפירן די פראצעדור פון באשפריצן מיט געהייליקט וואסער, במש אריינ- ברענגען אין א קריסטלעכער קירכלעכער גע- מיינדע. א' דאס קינד. א' די פרוי די פרא- טעסטאנטין וואס האט אויסגעקליבן די קאטוי- לישע נאמנה. 2. דעסמ. אפשמן. „ביי דעם צווייטן באל אין באשטימט געווארן אז אין צוויי מאנאטן ארום זאל דער קארדינאל זעלבסט זי א", מעשה פנים מהר"ל מפראג, ארט? יאר? ז' 40. „מע וועט אים דארט א' ווי זיין ברודער", ב. בעקערמאן, זב, דער יודישער שפיענגעל, ווארשע 1895, שפ' 86.

מיט זיך — זיך א' אויס נויט. -ונג. -עניש.

אפטיישן — טרו. טויש אפ, ~געטוישט.

אפפנטן. „איך האב דו עשן אן (שבת) אויז דר רער ארויז גנומן אוי אב גטוישט דו הינטן פארן גשעלט אוי, דו פערדשטי הינטר", עפש, סידור תפילות, אמשט תקיח, סט/ג [פון א ווייז פון אן אשה א שכיב'מרע]. „נאכט אום נאכט ווי אפגעטוישט דאס איינער פון זיי האט געמוזט וואכן און דער אנדערער געשללאפן", מעשה אבידן, פדפא תקניא, „אלע דריי חדשים מוז איך אים א' דעם וועקסל וועגן מער זיכערהייט", י. ג. מונק איבז, מסתרי פאריו, ווארשע 1865. „זי האט שוין כמעט געהאט אפגעטוישט די גילדענע רענדלעך אירע אויף א גאנצן הונדערטער", י. קייטעלמאן, פא 1965 21 VIII מיט זיך. ~טוישט, דער. -ונג. -עניש.

אפטיול(י)ען — טרו. (לי)ע אפ, ~געטול(י)עט.

אפרוקן. אפטיילן. אפשיידן א טייל פון קערפער פון א צווייטנס קערפער. היפוך פון צוטוליען. א' די האנט פון איר טאליע. „האט אפגעטוליעט זיין אנגעבלאזענע אונטערשטע ליפ און א געמוטשעטן שמייכל געטאן", י. פאליקמאן, די שינ קומט פון מירדעכ, מאסקווע 1948. געווינגלעך מיט זיך — זיך צוטוליען און דערנאך זיך א' פון עמעצן. „זי האט געפילט אז זי קען זיך שוין א' אבער [ער] האט זי געהאלטן שטילגען אין זינע שטיפע ארעמס", מ. אלבערטאג, שאכטעס, מאסקווע 1934. -עניש.

אפטיומלען — אוטו. מל אפ, ~געטומלט.

א לענגערע צייט טומלען און אויפהערן. „נישקשה, די קינדער וועלן באלד א". א' א טאג און אוועקפאלן א פארמאטערטער. „אפ געטומלט האט דער שטורעם, האט זיין כעס שוין אויסגעלאזן", יהואש, זומער-געכט, „די ארויסגעטראטענע פלעגן און אוועקגיין, א. סטרעליץ איבז, שאלאכאוו, אויפגעאקערטע רייער, בערדיטשעו 1937. מיט זיך —

אויך: פלאנטערן זיך. פטרן צייט אויף עפעס וואס ברענגט ניט קיין נוצן. „האט ער זיך אפגעטומלט א ווינטער... [און] איז געווארן אויס גימנאזיסט", שטערן, מינסק 1940, № 87. -עניש.

אפטיומפיקן — טרו. יק אפ, ~געטומפיקט.

מאכן טומפיק. אפטיעפן. א' א האק, שער, זעג אע.

אפטיון (זיך) — אפטיאן (זיך). „גון הוט זיך גוט יתברך דער אלמעכטיג פון מיר אב גיטן", שמואל'בוך, סטראפע 735.

אפטיונקלען — טרו. קל אפ, ~געטונקלט.

1. מאכן (עס זאל ווערן) טונקל. א' די גאסן, א' אלע פענצטער ביזן סיגנאל אלץ קלאר. 2. מאכן טונקלער. א' די העלע קאלירן. „שווארץ טונקלט אפ די בלוי", ש. שפירא, קליידער פארבער, ווארשע 1900, ז' 106. אויך מיט זיך. -עניש.

אפטינקען — טרו. טונק אפ, ~געטונקט

(~געטונקען). אראפנייערן אין א וואסער אדער אין יעדער מיין פליסיקייט וואס זאל ארומנעמען פון אלע זיטן. אפטיובלען. א' די הענט אין קוואל-וואסער. א' די המוציא אין הערינג-ראסל. א' א רעטעבל אין זאלצוואסער. „אז ער האט ניט קיין כלי מיט וואס צו וואשן זיך, מעג ער א' די הענט אין א טיכל וואס זי האלט פערציק סאה", ברכות מנחם [קעניגסבערג תרי"ח] ז' ח"א. „מיר וועלן זי א' גוט אין וואסער!... דאס וועט איר לערנען ווי צו מישן זיך צווישן ערלעכע לייט", י. ג. מונק איבז, מסתרי פאריו, ווארשע 1865. תיכף נאכן אפשינדן דארף מען א' די ווארצלען אין א געמישעכץ פון ליים מיט בהמהשע מיסט מיט וואסער", מ. וועללער, ווי מען פלאנצט א טאג, ווילנע 1900, ז' 27. פג. „דער ראמאג טיקער טונקט אפ די וויקלעכקייט אין דער טיפקייט פון זיין געמיט", ב. רייזיק, דאס ניעע לעבען, ניי אפריל 1913. א' די נשמה — דזוו אפטיובלען די נשמה. א' זייער גאט — אפשטויבענשען א הייליק קריסטלעך בילד. א' דעם זכר (דעם זיין, דעם כלי-זיין) = האול וועגן א מאן, דורכפירן א סעקסועלן אקט.

מיט זיך — „ביז ער האט זיך אפגעטונקט אין וואסער, האט ער ניט געטארט אריינגיין אין בית-המקדש", בלעטער, № 4. „ער האט זיך אפגעטונקען אין דעם גרויסן וואסער וואו מע ווייסט שוין גישט קיין חילוק צווישן ייד און גוי", בעמ v, ז' 72. „אירע מחשבות טונקען זיך אפ ביי איר אויפן געזיכט", בר כוכבא, דער פוטער, ווילנע 1894, ז' 4. „אין דער לויטער- קייט פון הימל טונק זיך אפ ריין און באפריי זיך פון דעם גיפטיק-שווערן אטעם", סעג, שטייע טרויערן.

-עניש. -עניש. -עניש.

אפטיוביך — דאס, ז' (ער). אקט פון אפטיאן (←). ספעצ פישוף. זאלן מיר טאקע אויסגעלייט ווערן... פון אן א' און פון אלרי

בייזע רוחות", יי. דאס פוילישע יונגעל, ווארשע 1895, ז' 110.

אפטיוניש — דאס (די), ז'. פראצעס אדער רעזולטאט פון אפטיאן (←). ספעצ שפיצל, צוילהכעיסל, מיד ווערן פון א' זיין פארנומען מיט א' זיין. „אפילו א דערווארגענע קאץ האט אירע א' זיין", שו. „סיאיו גישט חלילה קיין א' נאר זי פארגעסט", באש, גימפל תס, ז' 268.

אפטיור — דער, יס. ווי זיין, קע, יס. ווער עס טוט אפ, ספעצ ווער עס קאן טאן שלעכטס מיט דער הילף פון פישוף, פון מאגישע שפוכן אע. קמ, 1868, № 47, 346. „א שלמע, אן א' זיין, א חוקק-מאכערין", באש, פאג 1959 IV 18. -עניש.

אפטיוען — אקוון & טרו. פפע אפ, ~גע- טופעט. 99: ~טופקען. 1. אפגיין א גע- וויסן שטח מיט שווערע טריט און קלאפנדיק, א' מיט די שטייול דעם גאנצן וועג ביזן בית מדרש. א' אין בלאטע, איבער די גרודעס. 2. דזוו אפטיאנען (מיט ביטול). א' א קאזאצקע. „טריט פארהילכטע... פון די טענצער... אפ- געטופעט און אוועק", זל וו, נאכן מאסקאראד. 3. אפטיירילען, אפלאפן פון די שטייול (שיך) וואס עס איז צוגעשטאנען צו זיין. א' דעם שניי און אריינגיין אין שטוב.

מיט זיך — אויך: פלאנטערן זיך, דרייען זיך. 33. יאר זיך אפגעטופקעט אין דער עקאנאמיע, א. קיפניס איבז, אסטאפ ווישניא, שמייכלעך, כאראקאוו 1929. -עניש.

אפטיוקן — דזוו אפטינקען. א' אין וואסער.

גענוג זיך אפגעבאן און די קעפלעך אפ געטוקט", פרא. לידער און פאעמען, ציקא, ז' 417. „דער אלטער האט דאס קינד אויפ- געהויבן פארן קעפל און עטלעכע מאל אפ- געטוקט אין וואסער", אפא. „ציגינער". מיט זיך — א' זיך אין מקוה. „די גאנצע שטוב האט געגעבן א פאל אין וואסער, אפ- געטוקט זיך... און אוועקגעשוואמען ווי נחם קאסטן", י. א. קאצאוויטש, 60 יאר לעבן, ז' 39. „די נאכט... טוקט זיך אפ אין דער שטור מישער איינזאמקייט פון גרויסן אקעאן", דא, פון בערלין ביז טארפראנציקא, ווארשע 1930, ז' 99. „ווער וועט ארויסשלאגן פון מזן הארצן דעם שטארקן קוואל אין וועלכן דו וועסט זיך א' און געפיענען די ריינקייט", י. דאברושין איבז, אנטאל פראנס, טאוס, מאסקווע 1937. -עניש. -עניש.

אפטיוקען — אוטו. קע אפ, ~געטוקעט.

אפלאפן טוקטוקטוק, א' אין פענצטער (טיר) מיט א פינגער. -עניש. -עניש.

אפטיורמייטערן — אפטיורמייטערן.

אפטיורעווען — דזוו אפטיארעווען, 33.

אפטיור(ק)ען — דזוו אפטיארקען. ←.

אפטישירן — טרו. שיר אפ, ~געטושרט.

פארענדיקן טושירן. א' די עטלעכע פאטא- גראפיעס. -ונג.

אפטוושן — טרוו. טוש אַפּ, ~געטוושט. 1. דזו אַפּדוושן — 2. אַפּשריבן אָדער אַפּצייכענען מיט טוש. אַ דאָס אָנגעצייכנטע מיט אַ בליצער.

אפטוושען — טרוו. שׂע אַפּ, ~געטוושעט. רוסיצ. אַפּלעשן, אַ די קוילן.

אפטוואַפּקען — דזו אַפּטאַפּטשען — ספּעצ וועגן אַפּטאַפּטשען אין בלאַטע.

אפטוואַקען — טרוו. קע אַפּ, ~געטיאָקעט. 99: ~טיאַכ(ק)ען. אַפּשלאַגן, אַפּהרגענען מיט קורצע און גיכע קלעפּ פֿון אַ פּויסט. אַ עמעצן (אין) ביידע זיטן, אַ די לונגען.

אפטוואַוקען — גנ. שטעטל ביי קאַליש.

אפטוואַוקען — טרוו. קע אַפּ, ~געטיאָקעט. אַפּטריבן אַ הונט (אַ חזיר, אַ אַגענער) מיט קלאַנגען טיִוקטיִוק.

אפטוואַיטִוִד — די, עֵ. שפּאַ. aptitud. <Sp>. פֿעאָיאָקייט. „אין קען אים נישט רעקאַמענדירן, ווייל אין ווייס נישט זינע אַעס“.

אפטוואַילען — טרוו. טל אַפּ, ~געטיטלט. (אַפּפּטרן עמעצן מיטן) געבן אַ טיטל. אַ עמעצן דאַקטאָר. „מיר האָבן אים אַפּגעטיטלט ר' פֿעטער, אָבער צו זיין עצה זיך נישט צוגע־הערט“.

אפטוואַיטשן — טרוו. טיטש אַפּ, ~געטיטשט. אמ. E: teach. 1. פֿאַרענדיקן לערנען. „גו, שוין פּטור, שוין אַפּגעטיטשט אין פּאַבליק סקול“ 2. אַ לענגערע צייט לערנען. אַ אין היבור עטלעכע צענדליק יאָר.

אפטוואַיטשען — אַדי. וואָס איז פֿון (האַט אַ שייכות צו) אַן אַפּטיקער. „פֿאַבריק פֿון אַ אַרבעט“, וואַרשויער יודישע ציטונג, 1867, № 36.

אפטוואַיטשען — אוטוו & טרוו. טשע אַפּ, ~געטיטשעט. אַנווייזן מיט אַ פֿינגער, אַזוי ווי שטעכן מיט אַ פֿינגער אין די אויגן. אַ ווער עס איז דאָ שולדיק. אַ אַ ליגן (אין) די אויגן.

אפטוואַיטונג — די, עֵן. פּראַצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אַפּטייטן. אַ פֿון אַ נערוו. אַ פֿון מענטשלעכע געפֿילן, אַן אַ פֿון גלוסטיקייטן.

אפטוואַיטן — טרוו. טייט אַפּ, ~געטייט. 99: ~טוויטן, נר. 1. מאַכן מע זאָל מער נישט פֿילן, נישט שפּירן. פֿאַרטויבן. באַטויבן. אַ נערוו. אַ דעם ווילן צום לעבן. אַ אַן אַבֿר, אַ גליד פֿון קערפּער.

2. מאַכן עס זאָל אַפּשטאַרבן, עס זאָל נישט ווערן. אַ די געפֿילן, די עמאַציעס, אַ רחמנות צו מענטשן. אַ די קראַפֿט פֿון די הענט, פֿון די מוסקלען. אַ זינדיקע גלוסטענישן. אַ דעם גוף, דעם חומר — ווערן אַסקעטיש. „אַ זיין קערפּער און ווערן אַן אַסקעט“, ח. קאַהאַן אַיב, 5. ענגעלס, וועגן היסטאָרישן מאַטעריאַליזם, מינסק 1933. אַ די צייט — פּטרן צייט, אַנפֿילן זי מיט אוימניצלעכע טוענישן, פֿאַרברענגען

אויף אַן אומאינטערסאַנטן אַפֿן. פֿאַר אונדז איז קונסט נישט שפּיל, קיין מיטל אַפּצוטייטן די צייט“, פֿאַרזער ציטשפּריט, № 7. 1954. אַ קלאַנג — אים דערשטיקן. „סיבות וואָס טייטן אַפּ די אַרבעט־פּרייד...“, מוז, דער וועג צו אונדזער יוגנט, ז' 88. „באַהערשט געוואָרן פֿון יענער קאַלטער... רואַיקייט וואָס פֿלעגט שטענדיק אַ אַלע איבעריקע געפֿילן“, חיים גילדין, פּליגל, קנעו 1939. „האַלטן איבערגע־זיגן די פֿאַרוואַונדעטע האַנט אָדער פֿוס מיט אַ זשגוט, מיט אַ זאַקרוטקע בערך צוויי שעה צייט טאָר מען נישט, ווייל... אַן בלוט קען דער אַבֿר אַנהייבן אַפּגעטייט ווערן“, אַיב, ט. אי. מאַסלינקאָוסקי, ווייס ווי צו געבן ערשטע הילפּ, מאַסקווע 1941. עֵניש. עֵר.

אפטוואַיטעריש — אַדי. וואָס טייט אַפּ. וואָס איז אין דער טבע פֿון אַן אַפּטיטער. אַע מיטלען, אַן אַע אַינשפּריצונג.

אפטוואַיטש — דער, זֵן. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אַפּטיטשן. געבן אַן אַ נאָר פֿון יוצא וועגן. אַן אַ אין אַ פּשוטער און פֿאַרשטענדלעכער שפּראַך. „פֿאַר זיי איז דער ענדגילטיקער אַ נישט קיין איינהייטלעכער“, תּניא, פֿאַרוואַרט. „... אַרויסצוגעבן טיילן פֿון דער קלאַסישער העברעאישער ליטעראַטור מיט אַ... וואַרט־אַ“ אויף ענגליש“, בצג, טמז, 1967 x 19.

אפטוואַיטשונג — די, עֵן. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אַפּטיטשן. ריכטיקע (פֿאַלשע) אַ. „שווער אַפּצוטיילן אַט די... פֿאַרוואַרצלעטע מיינונג פֿון... דער טיפּער אַ“, קאָר, נ"י 1938, ז' 295.

אפטוואַיטשן — טרוו. טיטש אַפּ, ~געטיטשט. געבן בקיצור (מיט איין אָדער בלויז אַ פּאַר ווערטער) דעם באַטיטט אין דער זעלביקער שפּראַך אָדער איבערזעצן אויף אַן אַנדער שוין. קורץ אינטערפּרעטירן. אַ ריכטיק (פֿאַלש). אַ אַ פּאַראַגראַף פֿון אַ געזעץ. אַ דורך אַ משל. „ער פֿלעגט מיט זיין זינגעכץ כּמעט אַ דאָס וואַרט, ער האָט אַפּנים גוט פֿאַרשטאַנען פּירוש המילות“, דער יוד פֿאַר פּסח, וואַרשע 1881, ז' 121. „אין דעם בריוו טיטשט אַפּ דער טאַטע די משנה“, זבֿ, נ"ר תּשי"ז, כּכה. „דאָס ינגל איז געווען אַ גרויסער ידען אין תּנך און האָט געקענט אַ דעם שווערסטן פּסוק פֿון איוב אָדער יחזקאל“, זלמן שזר, טמז 1964 x 6.

אויך מיט זיך — „די שטעל האָט זיך אַפּגע־טיטשט אַן שוועריקייטן“. עֵכין. עֵניש. עֵר.

אפטוואַיטשעריש — אַדי. וואָס טיטשט אַפּ. וואָס איז ווי ביי אַן אַפּטיטשער. נייטיקע (איבעריקע) אַע רייד. קייט.

אפטוואַייל — דער, זֵן. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אַפּטיילן. דורכפֿירן אַן אַזליקן אַ. אַפּטייטונג. אַפּזונדערונג. „אין אונדזער לעבן שטייגער איז נישט געווען קיין אַ צווישן לשון־קודש און יידיש“, אַפּא, געטראַכט מיט עֵבֿר־טיטש, ז' 173. 2. אַפּטיילונג. אַ אין דאָס

שפּעטערע וואַרט, לויטן מוסטער פֿון רוסיש: [отдел]. סעקציע. סעקטאָר. אַפּצוויג. דיוויזיע. טייל, דעפּאַרטעמענט פֿון אַן אַנשטאַלט, פֿון אַן אינסטיטוציע. אַן אַפּטייל פֿון מיניסטעריום. אַ פֿון אוניווערסיטעט. אַ פֿון בילדונג פֿאַר דער־וואַקסענע. ליי־אַ. קרעדיט־אַ. סטראַכיר־אַ. גע־זונט־אַ. „יעדער לערער מוז צופּאַסן דעם סדר פֿון דורכנעמען געוויסע אַן... צו דער אַנט־וויקלונג פֿון די קינדער“, ימ, שול־גראַמאַ־טיק, ... 1923, הקדמה. „נאָך אין מאַרץ 1941 איז בנים שול־אַ“ געגרינדעט געוואָרן אַן אומ־שיכטונגס־קאָמיסיע, וואָס איר אויפּגאַבע איז געווען אַינצוגלידערן יוגנטלעכע... אין ווירט־שאַפֿטלעכן לעבן“, ישעיה טרונק, לאַדזשער געטאַ.

אפטוואַיילבאַר — אַדי. דעשמ. נר. וואָס מע קען אַפּטיילן. אַפּטייליק. אַפּטיילעוודיק. „די שליערס [פֿון גאַטהייט] זינען נישט אַ פֿון דער גאַטהייט ווי די פֿעל פֿונעם הירש איז נישט אַ פֿון אים גראַ“, ט. הייליקמאַג, געשיכטע פֿון דער געזעלשאַפֿטלעכער באַוועגונג פֿון די יודן אין פּוילן און רוסלאַנד, מאַסקווע 1926.

אפטוואַיילונג — די, עֵן. 1. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אַפּטיילן (זיך). אַ דויערדיקע אַ. „אין דאָך אַבֿר אין פֿונדאַמענט איר אַפּ טיילונג נר אין צווייאַ טיילן“, אַרן ישראֵל, מעץ 1766, יא/ב. „טיילט אַזוי אַפּ די פֿינגער אַן עס זאָלן צווישן זיי זיין פֿיר אַען“, חא, כּב/ב. „דער פֿלעק, די אַען [פֿון] אַרעמע קינדער פֿון ריכטע איז נאָך אַלץ טאַקע געבליבן“, ממוט, שלמה. „אַען און התבודדות זענען נישט מעגלעך“, מ. אונגער, טמז, 1964 vi 17.

2. דזו אַפּטייל אַ אין דאָס פֿריערדיקע וואַרט]. פֿריער־אַ. מיליטעראַען. אַען אין אַ ציטונג. דאַרפֿישע, אונטערשטאַטיקע, הינטער־שטאַטיקע אַ. „מיר, אַן אַ אין דער אַרמיי פֿאַרן יידישן קיום“, עס וואַרן [אין אַכסניא] צען אַען... באַזונדער“, אמד, דער פֿאַרשפּאַניסט, ווילנע 1878. „זעט אינצוריקטן אַען צו אונ־טערשטיצן אַלמנות מיט יתומים“, קמ, 1866, № 35. „פֿאַר די פֿרומע קריסטן אַן אַ אין גן־עדן התחתון“, ממוט, ישׂם און יפֿתֿ. „אין אַ זונטיק־טאַג אַהיימפֿירן זיין מיידל אין אַ שכנות דיקער אַ“, עוזר וואַרשאַוסקי, כּאַליאַסטער, וו, פּאַריז 1924, ז' 31. „אין 1941 איז אין לאַדזשער געטאַ אַנטשטאַנען אַ ספּעציעלע אַ פֿון דער מיליץ... [צו] באַשיצן די פּערוואַן פֿון רומ קאַוסקין“, ג. הורוויץ, פֿיי, יידישער היסטאָרישער אינסטיטוט [בלומ, יושפּ xvi, 2].

אפטוואַיילונגענווייז — אַדי. לויט באַזונדערע אַפּטיילונגען. „זיי האָבן מאַרשירט איבער די גאַסן אַ“, ש. ברענגאַן, טרייפּעט, מאַסקווע 1935.

אפטוואַייליק — אַדי. נעגל. וואָס מע קען אַפּטיילן. אַע גרופּעס. אַע גרייסן. יִקייט.

אפטוואַיילן — טרוו. טייל אַפּ, ~געטיילט. 1. אַפּ זונדערן אַ חלק פֿון אַ גאַנציקייט. סעגרעגירן,

לארע און עס גייט ארויס דער אַ מיט אַ האַרמאָניק, נ. הוינהויז. 9 אַ דער וואָס, מינסק 1932.

אַפטיילן — אוטו. טייע אַפ, געטייעט. אַפטיין (וואָס עס איז באַדעקט מיט אייז). צעגיין פֿון וואַרעמקייט. „דאָס פֿאַרפֿרויענע פֿלייש וועט אַ ביז מאַרגן אינדערפֿרי.“ צוגערוקט זיך צום אויוון די פֿיס זאָלן אַ ביסל אַ.“

אַפטיילן — טרו. טייע אַפ, געטייעט. אַמ. <E: type> אַפּשריבן אויף אַ שרייבמאַשין. אַ דעם מאַנוסקריפט.

אַפטיילן — די, זן. אויב אַפטיילן. <איי גר. יאויפֿהיטונג־אַרט. געשעפֿט וואו עס ווערן צוגעגרייט רפֿואות לויטן רעצעפט פֿון דאָקטער. אויך: קראַם פֿון אַלערליי הייל־מיטלען. 99: ראַיעל ווי אַן אַ. אַ גליק האָט פֿאַטראַסקעט, ווי אַ כאַלערע פֿאַר אַן אַ. „ההילים זאָל זיין אַ רפֿואה וואָלט מען עס געקויפֿט אין דער אַ“ 90. „אַ אַ פֿויער גייט אין אַן אַ אַרין, באַקומט דער אַפטייקער דעם קאַטער“, 90. „עסן איז אַן אַ = עס קאַסט זייער טייער.“ „גיי נישט אין יענער קראַם, דאַרשן איז אַן אַ“ [= מע רעכנט אַלץ זייער טייער]. פֿאַרקויפֿן לויט אַפֿרין. „צו ווישן דו אַל דיא פֿרעמד זאָכן וואָס מן גיפֿינט אין דיין ביכל דיא זיין אַלי צו קויף אין דער אַפטייק, קונסט ביכל, אַמטש, תעית. ווען איינער גיט אין איין גיוועלעב וואו מן בשמים צו פֿר קויפֿן האָט מו ער ברכה מאַכן בורא מיני בשמים... אַבר אין איין אַפטייק און דר גלייכן די בשמים זינן נישט פֿון דען גירון וועגן... בידאַרף ער נישט ברכה צו מאַכן, שוה ו, נח. „עיא [על אודות] הגייל נעם אין דר אַפטייק (עקסטראַקטום קאַטוליקום) פֿר איין אַלטן פֿרשוין צוויי דריטל פֿון איין קווינט, און פֿר איין קינט ביז יב (שנים) איין האַלב קווינט, טור ו, יט. אין קללות: „זאָל דאָס עלטסטע קינד לויפֿן אין אַפטייק און דאָס ינגסטע איר נאַכיאַנגן = מע דאַרף שוין נישט“; „ביי זיין הויז זאָלן שטיין דריי אינוואַזשטיקעס, מיט איינעם זאָל מען לויפֿן צום דאָקטער, מיטן צווייטן אין אַ און מיטן דריטן זאָל מען לויפֿן אַנגאַנגן — אַז מע דאַרף שוין נישט.“ „כל־זמן מע וועט אין די אַן נישט קאַנען אַרויסגעבן טראַפֿנס גליק און דאָזעס פֿרייד, איז אַלץ בלאַטע“, 90, טודות. פיג: „די דאָקטוירים האָבן פֿאַרשריבן כלערליי רעצעפטן, אַלטע השפֿלה־מעדיצין און רפֿואות פֿון דער ניער נאַציאָנאַליסטישער אַ“, שוה שלום אַט.

ט ר ו ק ע נ אַ — אַן אַ וואָס האָט נישט די אַמטלעכע דערלויבעניש אויסצופֿאַרטיקן פֿר־אות לויטן רעצעפט פֿון אַ דאָקטער. נ אַ ס ע אַ — אַן אַן וואָס האָט יאָ אַזאַ דערלויבעניש. נ אַ ס אַל — קרעמל מיט פֿאַרשיידענע לאַבונג גען, זיסקייטן, אויך מיט קרייטעכצער, געוויצן און פֿאַפּלערע היילמיטלען ווי ריצנאָיאַל, חל־שות־טראַפֿנס אַט, און באַבסקע רפֿואות. אויך: יעדע קראַם וואו מע רעכנט צו טייער. „מע טאַר

געמיינעם פֿון דעם קאַנקערטן“, שטערן, מינסק 1929, № 4. „אַז מע טיילט אַפ, אַן סיאַזי דאָ אַ חילוק, צי די עבֿודה איז אין דער המשכה... אַדער די עבֿודה איז אין דעם תיקון פֿון וועלט“, לדב, ניי תשי"ז, ז' 294. „דער געדאַנק און די איבערלעבונג ווערן אינעם ליד אַווי צונויפֿגע־לעבט אַז איר קענט נישט אַ איינס פֿון אַנ־דערין“, אַפּא, וואָ איז דער סטעפּ.

5. אַינטיילן. אויסטיילן. צוטיילן. אַ מעשֿר פֿאַר אַרעמעלעכט. „דיא אַלי האָב איר נשמה אַב גטיילט פֿון מיין כבֿוד“, בע, כד.ב. „אייין טובֿה איז אים אַפּגעטיילט געוואָרן: דאָס איז די ליבשאַפֿט פֿון דעם באַשעפֿער“, משה בר־נתן נטע איבז, שבֿט מוסר, סדילקאָו תקצ"ג. „ווער האָט אים דען אַפּגעטיילט אַ שפּן ווי דינעם?“, עט, לידער. „ווי איז מיר! גאָט האָט מיר אַפּגעטיילט נישקשה פֿון אַ חלק“, קמ, 1868, № 11. „פלניש זיך [שבת און יום־טובֿ] ערלעך צו האַלטן... זיך פֿאַרגעניגן אַנצוטאָן סבֿ אין עסן סבֿ אין טרינקען, נאָר טייל דיר אַפּ אַ האַלבן טאָג אויך פֿאַר דעם בית־המדרש, מ"א ביילינסטן איבז, ארחות חיים, אַדעס 1898. „זיי [די מתנגדים] ווילן פֿריילעך זיין, גאַרנישט אַפּגעטיילט פֿאַר אַ מצווה־זאַך“, פּרץ, חסידיש, 'קלעצקין', ז' 60.

אַפטיילן זיך — דפּו. אַ זיך פֿון אַ גאַנצ־קייט. אַ זיך פֿון דער חבֿרה און מאַכן שבת פֿאַר זיך. אַ גרופּע עולים טיילט זיך אַפּ פֿון די יוצא־פּוילן. אַ זיך פֿון דער וועלט, פֿון דער אייגענער סבֿיבה. „איז אַבער צווישן זיי געווען גרויס אַחדות, האָבן זיי זיך נישט געוואָלט אַ איינער פֿון דעם אַנדערן“, נחב, 'מעשה מי' בעטלירס. „ביז ער [דאָס קינד] טיילט זיך אַפּ פֿון דער צוואַמענדיגונג מיט דער מוטער און גייט אַרויס דורך דער געבורט, מלכה בער־לאַנט, די גליקליכע מוטער, ווילנע 1836, ז' 1. „וועלנדיק זיך אַ פֿון שותפֿות, האָט פּלוני בן פּלוני אַרויסגעזאַלט פֿאַר מיר“, צוויי ערליכע יונגלעך... פּיעטריקאָו 1921, ז' 13. „... דער כלל־גדול אַז יחיד און קיבוץ לאָזן זיך נישט אַ“, מוז, דער וועג צו אונדזער יוגנט, ז' 65. „שמעליך ווי גאָלד מיך איבער אין דיין פֿורעם / די פּסולת זאָל זיך אַ און בלינען זאָל געזאַנג“, סוצ ו, ז' 286. ידי נשמה טיילט זיך אַפּ פֿונעם גוף = מע לעבט איבער גאָר אַ גרויסן שרעק.

עכין - עניש. - ער (זן, קע). - ערני.

אַפטיילעוודיק — אַדי. וואָס מע קען אַפֿ טיילן. דוּו אַפטייליק. אַע יחידים, גרופּעס. אַע גרייסן. אַע חדרים פֿאַר באַזונדערע פֿאַר־פֿאַלקן. - יקויט.

אַפטיילעריש — אַדי. וואָס איז ווי ביי אַן אַפטיילער. אַע נטיות, כּוונות. אַער פֿראַקציאָנאַליזם. - קויט.

אַפטיילקאָם — דער, ען. סאָו. קאַמיאַר פֿון אַפטייל. עפֿנט זיך די טיר פֿון קאַנצע־

פֿונאַנדערטיילן. אַ עטלעכע מענטשן פֿון אַ גרופּע. אַ אַ גרופּע פֿון גאַנצן ציבור. אַ אַ שטיקל טייג פֿון דער דייזשע. אַ אַן אַלקער פֿאַרן פֿאַרפֿאַלק. אַ איז פֿאַלאַץ עטלעכע חדרים פֿאַר געסט. אַ די האָר פֿון קאַפּ אין באַזונדערע לאַקן. „אַ אין אַלע שטעט... פֿעלד אויף אַ הייליק אַרט“, יד, יופֿא, 8 x 1881. „ווי קאָן מען אַ געשעעניש... אַן עפּיאָד וואָס האָט פֿאַרכאַפֿט אַ שטיק פֿון מיין נשמה אַ פֿון זיך?“, יק. „דער אויסגעוואַקסענער יידישער אַרגאַניזם האָט אַפּגעטיילט פֿון זיך אַ קאַטעגאָריע מענטשן וואָס מיר רופֿן... איבערגאַנסטיפּן“, בעמ וו, ז' 33.

2. אַפטיידן. טעפּאַריין. אַפּזונדערן. אַ חל ה. אַ ווייץ פֿון קלינען. אַ אַ בעסערן סאַרט פֿון אַן ערגערן. אַ די גוטע תלמידים אין אַ באַזונג דערער גרופּע. אַ אונדזער תקופֿה פֿון די פֿריערדיקע. אַ אין דער צייטונג אַ שפּאַלט פֿאַר שאַן. מלל פֿאַרשטישט 'בהפֿריוו בני אדם' (ד־רס, לב, 8); „אַב אַפטיילט" [תי: „צע־שיידט"]. „אַ קראַנקע בהמה זאָל מען באַלד אַ פֿון די געזונטע, המאסוף, איבז פֿון פּויליש, ווילנע [ערשטע העלפֿט 19. י"ה]. „דער וואָס הייליקע פֿון וואַכנטעג טיילט אַפּ, ממוט, זמירות. „טיילט אַפּ די געלעכלעך פֿון די ווינטלעך“, מישוואָו, ווענט' קאַד־בֿ, ניי 1926, ז' 174. „האָט דאָס ערשטע פֿאַרטאַנג־דיקע ווינטל אַפּגעטיילט דורך נעפלען דעם טאָג פֿון דער נאַכט“, רחל קאַרו, ערד. „די שטיה לאַתעלעך אויף אַפּזונטיילן די 365 אַדערן פֿון דעם בלוט פֿון נפֿש החיונית“, תניא, צד.

3. אַפּגרענעצן. אַפּצוימען. אַן אַינערנער פֿאַרהאַנג וואָס טיילט אַפּ די פֿאַלקס־דעמאָ־קראַטיעס פֿון דער מערבֿ־אייראָפּע. דער סוועץ קאַנאַל וואָס טיילט אַפּ אַזע פֿון אַפֿריקע. אַ בלוזינדין פּרוכט וואָס מיר רופֿן הימל טיילט אַפּ איין וועלט פֿון דער צווייטער, פּרץ, 'פעך דע־טיקעל'. „אַט דאָ איז געפֿאַלן אַ וואַנט וואָס האָט אונדז אַפּגעטיילט פֿון פֿאַלק", זשיט א, ני 1919, ז' 55. „גייט דורך דער איסאַגלאַט וואָס טיילט אַפּ איין אויסשראַך פֿון דער אַנדערער“, מו ייבֿל, L1, ז' 103. „... געפֿילט אַז אַן אומדורכרינגבאַרע מחיצה טיילט אים אַפּ פֿון פּרעזידענט“, אַפּא, היברו, ז' 44. „אַ האַרבסטיקער פֿיכטער נעפל האָט... זיי אַפֿ־געטיילט פֿון שטאַטישן אַרום“, יוסף סמאַלאַטש, 'ביים אַפענעם קבֿר'.

4. אונטערשיידן. דיפֿערענצירן. מבחין זיין. אַ דאָס פֿעסטגעשטעלטע פֿון סתם סברות. אַ דאָס ווערטפֿולע באַזונדער. אַ די פּלעזעס פֿון דעם ווייץ (דעם קאַרן). אַ דאָס סולת פֿונעם פּסולת. אַ דאָס ערליגיגע פֿון דעם פֿאַלקאָ־ריסטישן. „איז שווער אין דער דעמערונג אַ טויט־פֿאַקל אַפּצוטיילן פֿון אַ חתונה־פֿאַקל“, דאָ שוואַרצ־רייט, וואַרשע 1910, ז' 125. „שווער אַפּצוטיילן אַט די אַנצוגעזאַפּטע, פֿאַרוואַרצלעט... מיינונג פֿון דעם אמת־קריטישן צוגאַנג“, קאַר ו, ניי 1938, ז' 295. „די מעכאַניסטן... טיילן אויך אַפּ... רייסן פֿונאַנדער דעם אַל־

דארטן די שוועל גיט איבערטערטן — ס'זאן א'!
שפאטיק: יעדער דאָ מאַשנע א' (רוסיצ)
= היימישע, פריוואַטע א' ביי אַ הייל-אַנשטאַלט
פאַר פריוואַטן באַנוץ. „די ד' א' ביימ יידישן
שפיטאַל“.

א' ס ק ל א ד — א' ק ר א מ, וואו מע פאַר-
קויפט אַלץ וואָס איז נייטיק פאַר אַ קראַנקן
אָדער זאַכן אויפצוהיטן דאָס געזונט און וואָס
פאַר דעם איז נישט נייטיק קיין רעצעפט פֿון
אַ דאָקטער. „אַ ספעציעלן אינהילאָטאַר וואָס מע
קען קויפֿן אין יעדן א'ס“¹, פּנעט, ווילנע 1928,
№ 22. א' ב ו ד — „איך בין מער נישט ווי אַ
פּריקאַזשטיק אין אַן א'בוד און קען נאָך
היינט נישט הייראַטן“². ע. בלאַשטייג, דאָס עלע-
גאַנטע פֿרייליך, ווילנע 1895, ז' 31.

אפטיקאריש — אַד. וואָס איז שייך צו
אַן אפטיק אָדער צו אַן אפטיקער. אַע וואָג.
אַע פינקלטעכקייט. „ווען די ציינ זענען געלע-
כערט איז גלעכער צו רייניקן זיי מיט אַן זייף
אַנשטאַט פּלוווער“³, דר' מ. גאַטליב, פּאַפּולערע
אַנגעמינע היגעניע, וואַרשע 1908, ז' 58.

אפטיקער — דער, ס. וון יין, קע. ס.
אויך: „אַר, אַרעם. דיפלאַמירטער ספּע-
ציאַליסט אַנצופֿירן אַן אפטיק וואָס איז באַרעכ-
טיקט צוצוגרייטן רפואות לויט דעם רעצעפט
פֿון אַ דאָקטער. פּראַוויזאָר. פּאַרמאַצעוט. בעל-
הבית פֿון אַן אפטיק. „צוויי קלוגע און איין
א'“⁴. פּול. איר לויט דעם אַנערדעניש אַז אַן א'
איז בודר-כלל אַ טיפּ. „ער איז אַן אַער“ —
וועגן אַ קרעמער וואָס נעמט צו טייערע פּרייזן.
רייכלין 8 פּאַרטיטשט ר'כלי (שיר השירים,
ג, 6): א'. מש פּאַרטיטשט: „מעשה רוקח
(שמות, ל, 25) — „איין אפטיק“⁵ [ת':
„בשמים מיסער“]. מלל פּאַרטיטשט: „אַבְּקַת
רוכלי (שיר השירים, ג, 6) — „אפטיקער“ [ת':
„ווירשטייב פֿון קרעמער“]. „שריפּט גי-
לערנטי, בוימינישט, דאקטור, אפטיקער און
קרעמירש דיא דא בורגן, קניגן און פֿירשטן,
און זונשט אַנדרי גוט ווענדיג אַמפּטן...
דיא צום מענשליך לעבן אין דער וועלט נישט
זיין, אליהו בר' לזר, תלמיד צחקן מוסרי,
קוטניס, אַמטט 1692 [איבערדרוק]. „הצרי אין
בגלע — איז דען נישט איין רפואה פֿון דען
אפטיק אויב שטאַט גלעד צו היילן ישראל“,
ציאנה, קנה'ד. „דא שפּראַך דו וואַנדרש מן:
איך בין איין אפטיקער, אין דען גלאַז האָב
איך טריאַקוס [ווילדע חיה' (גד), אַנטיקע רפֿר-
אה, אַ שמירעכץ אויף דער באַזע פֿון אַפּיום
וואָס מע פֿלעגט ניצן דער עיקר קעגן אַ ביס
פֿון אַ ווילדער חיה“], משל הקדמוני, אוסטרהא
תקנ"ד. „דער היסטער א', איין ייד נאָר אין
שטאַט וואָס האָט נישט געוואַלט אַרגינט וויסן פֿון
גאַט“, פּרוג 11, ז' 302. „אַער-ג-ה-ל-ף =
וואָס אַרבעט נישט אין זענער אַן אפטיק. אַער-
ו א ג.

אפטיקעריי — די אַ דאָס, זן. 1. די לאַגער
פֿון סחורות פאַר אפטיקן. כעמישע אונטער-
נעמונג וואו מע אַרבעט אויס פאַרשיידענע

פּראָדוקטן וואָס ווערן געוויינטלעך פּאַרקויפֿט
אין אפטיקן אָדער אפטיק-סקלאַדן.

2. דאָס, סכום זאַכן וואָס מע געפינט אין אַן
אפטיק. פּאַרמאַצעוטישע פּראָדוקטן. פּרעפּאַראַט
וואָס מע קען קריגן אין אַן אפטיק. „דאָש
אַפטיקרייאַ וואָש הייטט טריאַקה וואָש דאָש איז
צו מושט פֿון פֿיל קריטעכציר, דאָש האַטשי
איטליכש קריטעכץ האָט זעך בוזנדר אַ סגולה
צו היילן איין קראַנקהייט, אבר אז זיי קומן
זעך אַלי צום הוף באַנדר ווערט פֿון זייא
בנייאַט אַ ניאי סגולה וואָש העלפט צו אַלירלייאַ
קראַנקהייט“, משה בר' נתן נטע אַיבז, ר' אליהו
הכהן, שו"ט מוסר, סדלקאָו תקצ"ג.
3. דאָס באַשעפטיקונג פֿון אַן אפטיקער.

אפטיקעריש, ערש — אַד. אַערשע
וואָג; אַערשע מאַס. אַישע פּליסיקייטמאַסן.
... און אין באַניע האַלט קישקע ביינערדיקע
רעדעס מיט אַשע ווערטער“⁶. א. קאַרפּינאַוושיטש,
ביים ווילנער דורכחויף, ת"א 1967.

אפטימאָל — דער, זן. [געוויינלעך אין מצ].
> איי > 2. אַדעליקער, אַריסטאָקראַט אין
אַנטיקן הערשנדיקן קלאַס אין דער רוימישער
רעפּובליק. „זייע — די הערשאַפֿט פֿון די
אַטן“.

אפטימאָל — אַד. > איי > 2. וואָס איז
זייער גוט. וואָס איז דאָס בעסטע. די אַע
באַדינגונגען פאַר דער אַנטוויקלונג פֿון שווערער
אינדוסטריע. „קאַלחורטן וועלכע כאַפּן אַרום
דעם אַין ערד-שטח, ביי דער געגעבענער עכ-
ניק“, די רויטע וועלט, באַרקאָו 1930, № 11-12.
„יעדן מיקראַב אַנטשפּרעכט אַן אַנדער טעמ'
פּעראַטור אין וועלכער דער געגעבענער מיקראַב
אַנטוויקלט זיך אַמבעסטן. מיר רופֿן דאָס די
אַע טעמפּעראַטור“, פּנעט, פּאַריז 1950, № 54.

אפטימאָם — דער, ס. דאָס בעסטע, פּרווון
דערגרייכן דעם א'. זיך באַפֿרידיקן נאָר מיטן א'.

אפטימאָם — דער, בא. > איי > 2. היפּוך
פֿון פעסימאָם. נטיה, נייגונג צו זען, צו פֿילן
אַז דאָס גוטע וועט (מוזן) קריגן די אייבערהאַנט
איבער דאָס שלעכטע. שיטה וואָס האַלט אַז
גוטס און יושר מוז זיגן איבער שלעכטס און
אומיושר, אַז דאָס גוטע אין לעבן איז אָדער
וועט זיין אַ סך מער ווי דאָס שלעכטע. „יידן
גלייבן און וואַרטן אויף אַ דעם יום שפּולו טובֿ“.
„די וועלט איז באַשאַפֿן געוואָרן מיטן באַ-
שעפֿערס 'כי טובֿ'“⁷. „אַ — דער סוד פֿון
אונזער נצח־ישראלדיקייט“. „אַ' דאַרף זיך
דערנערן נישט מיט ליגן, נאָר מיט אמת“, אַיבז,
מ. ראַזענבליום, יוליס פּוטשעק, מיט אַ שטריק
אַפּן האַלדז, מאַסקווע 1948. „אַז ער [רינגעל-
בלום] וואַלט נישט געווען באַוואַפֿנט מיטן היט
טאַרישן א' אונזערן, וואַלט ער נישט געהאַט
דעם גיכטיקן כוח אַזוי געטרע צו פּאַרצייכע-
נען. ער האָט אַבער געגלייבט אַז אַ יידיש
פֿאַלק וועט בלייבן“, אַפּא, טחז, 1964 III 30.

אפטימאָם — דער, זן. וון יין, קע. ס. ווער
עס איז אַן אַנהענגער פֿון אַיִם, איז לויט זען

וועלט-געפֿיל נוסח צו אַיִם. „דער אַ זאַגט:
אַ האַלב פֿלעשל איז פֿול, דער פעסימיסט
זאַגט: אַ האַלב פֿלעשל איז ליידיק“, שוה.
„מיר זענען אַן וויל מיר זענען יידן, מיר
זענען יידן וויל מיר זענען אַיִן, רעד' משה
פּראַסטיג, יודישער קאַלענדאַר לשנת תרע"ב,
לעמבערג 1911. „מאַדנע האַרציקע אַן זענען
דאָס! מע ליגט אין געהאַקטע וואונדן און מע
טרייסט זיך מיט אַנאַדין־טראַפּנס“, אַלטער
קאַצינע, די שטימע פֿון טאַג, זב, נ"י 1940.

י"ש — אַד. אַן אַישע אַפּשאַצונג. אַן אַישע
אייפֿאַריע. „שבוּעות גיט דעם נייטיקן אַיש
באַלאַנס: ער וויינט אַז דער קאַמף פֿון דער
מענטשהייט ביז אַהער איז נישט געווען אומ-
זיסט“, זשיט IV, נ"י 1912, ז' 253.

עווען — אַוטו. נעאַל. איר. זיך אַרויס-
שטעלן ווי אַן אַ, רעדן אָדער טראַכטן אויף
אַ אַנגעבליאָנן אַפּטימיסטישן שטייגער, ביי
א. גאַלאַמב, טאַג, 1968 III 16.

אפטינקע(ווען) — טרוו. טינקעווע אַפּ, ~ גע-
טינק(עווע)ט. פּאַרענדיקן באַדעקן מיט טינק,
וואַפּנע (ווי נישט איין). אַ, די ווענט. אַ די באַנצע
שטוב. אַ מיט אַ פּאַסטע פֿון וואַסער, קאַלך און
זאַמד. „אַ הילצערנע שטוב מיט אַ באַניקל, כמעט
איין פּאַסאַן... מיט די אַלע אַנדערע הונזער
דאַרט, נישט מער וואָס זי איז אַפּגעטינקעוועט,
וויס אַפּגעשמירט, ממנוס, שלמה. „עווער
— דער.

אפטינעטן — אַפּטעסען.

אפטינעטן זיך — אַוטו. ש'ע זיך אַפּ, זיך
~ געטיעשעט. אויפֿהערן זיך צו טיעשען
אָדער אַ לענגערע צייט זיך פּאַרוויילן, זיך
אַרומשפּילן און דערביי זיך טרייסטן און הנאה
האַבן. אַ זיך מיט די אייניקלעך. אַ זיך מיט
דער אַרבעט אין פּאַראַיין. „עני"ש.

אפטיפּן — טרוו. טיפּ אַפּ, ~ געטיפּט. 1. לז
אַפּפּאַטאַגראַפֿירן. אַ די באַנצע משפּחה. „לייגט
מען אַוועק פאַר דער פּלאַסטיקע אויף וועלכער
עס ווערט אַפּגעטיפּט אַ שטערן... אַ געלע
שטיקל מאַטעריע“, בלעטער, № 27.

2. שאַפֿן אַ טיפּ, אַ כאַראַקטעריסטישע גע-
שטאַלט אויף דער בינע. „דער טעאַטער האָט
באַדאַרפֿט אַ יוסטע אָדער פּאַראַגאַטע בירגער
אין זייערע מלבושים, מיט זייער אַרטיקן
דיאַלעקט און מיט... זייערע קאַפּריין“, מוזק,
טעאַטער און אידיש טעאַטער, ז' 12.

3. בכלל אימטירן, נאָכמאַכן. „ער האָט מיר
אַפּגעטיפּט יעדע תּנועה מיט אַזאַ שמוחה“,
מעשה 5978.

מיט זיך — „דער וון איז געקומען, בין איך
מיט מנין אַלטע געגאַנגען אַ זיך מיט אים“.
-11.

אפטיפּן — אַוטו & טרוו. טיפּ אַפּ, ~ געטיפּט.
אַמ. <E: to tip off>. געבן אַנצוהערעניש,
איבערגעבן וואָס איז נישט אַלעמען באַוואוסט,
כדי אַנצווייזן ווי זיך אויפֿצופֿירן, ווי עפעס
אויסצוניצן. „די קליגערע אַקטריסעס פֿלעגן

אייע די אַנדערע אָ ווי [יענעם] אָפּזונאַרן, נ. זאָלזאָווי, פֿאַר, 1860 v 18.

אָפטיפֿוסן — אַטוּט. וועגל. דורכמאַכן אַ טיפֿוס־קראַנקייט. „שטיבער האָבן אָפּגעטיפֿוסט, אָפּגעוונגעט אַ גאַנצן ווינטער“, בערג, באַם זינעפער, ו, 'עמעס', ז' 472.

אָפטיפֿון — טרוו. טיף אָפּ, געטיפֿט. מאַכן טיפֿער, אָ דעם ריוו, די גרוב. "וּגַבּ."

אָפטיפֿונ(י)ען — טרוו. צי(י)ע אָפּ, געטיפֿונ(י)עט. 1. אָפּנאַרן. אָפּשווינדלען. אָ ווי אַ קינד. „צי פֿירט ער עס קעגן מיר אויך זיין אַמביציע און מיינט מיך אַפּשער אָפּזויציען?“, ייל, דאָס פּוילישע יונגעל, אַדעס 1895, ז' 149. 2. אַרביי רוקן. אַרביינשטעקן. אַרביינזאָגן. אָ אַ פֿינגער אין די אויגן. אָ אַ פֿינג אונטער דער נאַז. אָ אַן די שוועסטער אין אַ הור. אָ אַ פֿויסט אין די ריפּן אַרביי. האָט מען מיר, אָפּגעטיפֿעט גלייך אין די ציינ אַ פֿינג; וואָ, אָפּיקורסו!, ייל, פּריטישעפּע, אַדעס 1876, ז' 40.

מיט זיך — טיפֿע זיך אָפּ פֿון יאַלד, וועל ער קנאַסט, קענסט פֿאַרשיט ווערן (אונטער) וועלט, וואַרשע) = טראָג זיך אָפּ פֿון דעם נאַטיוו, ער דערפֿירט עפעס, ער האָט אַ חשד, דו קענסט אַרביינפֿאַלן אין תּפֿיסה. "עכץ. עניש.

אָפּטיפֿונ — די, ס. > איי > גר. 1. (פֿיזיק) לערע וועגן ליכט. 2. (פֿיזיאָלאָגיע) לערע וועגן זענעוודיקייט און וועגן מעסטונג פֿון דער זעקראַפֿט, "דער בוים און דער באַרג — לערנען אונז די אָ און די נערווען־פֿיזיאָלאָגיע — בליפּן דרויסן וואו זיי שטייען", זשיט, וו, נ"י 1912, ז' 37.

"יקער, דער, ס — געלערנטער ספעציאַליסט אומצוגיין מיט אינסטרומענטן וואָס האָבן צו טאָן מיט אָפּטיק. ספּעצ, ווער עס פֿאַסט צו ברילן צו אינזיידוועלער זעקראַפֿט. פֿון דאַרטן האָט זיך די חברה געוואַרפֿן אויף אַ קלייט פֿון אַן אָפּטיקער (אַ פֿאַבריקאַנט פֿון ברילן, שפּאַק־טיוון אַזאַוו), יפֿאַ, 1885, № 6. אָפּטיפֿונ — אַט.

יִש — אַדי. אַיִשער נערוו. אַע אַקס. אַע אילוויע, אַע אַינבילדונג. אַע מכשירים. אַע צענטער. אַן אַע אַנצילער פֿון אַ ביקס. "דורך קיין אַיִשן אינסטרומענט קענען מיר נישט דערזען די אויסערלעכע וועלט אין אַזעלכע שיינע פֿאַרמען ווי דורך די אויגן פֿון אַ יונגן מענטשן וועלכער פֿירט אַן אַינגעהאַלטן לעבן", דר' ט. קאַרניג, היגעניע פֿאַר אונפֿער־היראַטעט, וואַרשע 1908, ז' 32.

אָפּטיקען — טרוו. קע אָפּ, געטיקעט. 1. אוקר. דוּו אָפּטיפֿונ(י)ען. 2. דוּו אָפּטי־טשען. <

אָפּטיק — דער, ס. קליין ריטשקעלע (טיבל), אַ מין שמירעכץ.

אָפּטירן — אַטוּט. אָפּטיר, אָפּטירט, > איי > . 1. אויסקלעבן צווישן צוויי מעגלעכקייטן, אָ

בב אַ ברירה. 2. דעקלאַרירן אַז מע וויל אַבן נעמען אַ נייע בירגערשאַפֿט. אָ פֿאַר קאַנאַדער בירגערשאַפֿט, פֿאַר ישראַל־בירגערשאַפֿט, פֿאַר „וועלט־בירגערשאַפֿט". וּגַבּ.

אָפּטירפֿענען — אַקטוּ. פֿע אָפּ, געטירפֿעט. לד Lit: tirpti <. אין פֿאַרבינדונג מיט ט. ס. אָפּזיין אַ פּוס. עס האָט מיר אָפּגעטירפֿעט אַ פּוס, מע דאַרף זיך אַ ביסל דורכגיין. — וואָס איז עס אָפּגעטירפֿעט? — עס האָט מיר אָפּ־גענומען אַ פּוס, אַ פּוס איז מיר אַינגעשלאָפֿן", רייד (אַניקסט, ליטע).

אָפּטלומאַטישען — טרוו. טשע אָפּ, גע־טלומאַטשעט. 59: ~ טאַלמאַטישען. אָפּ־טשטשן, מיט אַ סך רייד אויפֿקלערן. אָ אומ־קלאַרע רייד.

אָפּטלוען — אַטוּט. טלוע אָפּ, געטלועט. אויפֿהערן טלוען. "די קוילן האָבן שוין אָפּגע־טלועט, אין אַש זענען מער נישטאָ קיין פֿונקען".

אָפּטליקען — טרוו. קע אָפּ, געטליקעט. וואוּ. פֿאַרענדיקן אַ סעקסועלן פֿאַרקער. "ער האָט זי אָפּגעטליקעט און מער נישט געוואַלט וויסן פֿון איר". געוויינלעך מיט זיך — אַ סך מאָל, אַ לענגערע צייט, נאָך וועגן אַ פֿרוי.

אָפּטעותן — [.. טאַעסן]. אַטוּט & טרוו. טעות אָפּ, געטעותט. מאַכן אַ סך טעותים. קעליע מאַכן דורך אַ צאָל טעותים. אָ אין לעבן בב יעדן וויכטיקן שריט. אזוי אָ אַ חשבון מע זאָל דאַרפֿן איבעררעכענען פֿונדאַסניץ.

אָפּטעמישען — אַדי. אַפּטעצני <P>. 1. וואָס איז אין אָפּטיק, אָ סחורות. 2. אָפּטיקאַריש. אָפּטיקעריש. אַן אַרץ סקלאַד. אַע פֿרייזן.

אָפּטעמישקע(ל)ען — די (דאָס). ספּעצ. אזוי רופֿן סטאַליאַרעס אַן די פֿאַליצע וואו מע האַלט שמירעכצן, קלייען אַע. אויך: דאָס אָפּטיקל־

אָפּטעכערן — טרוו. ער אָפּ, געטעכערט. 1. אוקר. אָפּפֿלאַנרין. אויספֿלאַנרין. אָ וואו פֿרייער צו זיין און וואו שפּעטער. אָ ווי צו גנבענען די גרענעץ. 2. אָפּטערעכען, שלעכט אָפּשריבן. מיאוס אָפּשמירן. אָ אַ ברייול מיט די ווילדסטע גרינזן. אָ די ווענט מיט אַ מיתה־משונה־קאַליר. "עניש. ער־י".

אָפּטעם — [.. טאַעס] דער, ען. נעאַל. טעם וואָס בליבט איבער. נאָכטעם. "דער אָ געוועזן איז האַמעטנע פֿליישיק", סוצ, ו, ז' 488. יִק — אַדי.

אָפּטעמען — [.. טאַעמען] טרוו. טעם אָפּ, געטעמעט. פֿאַרוזכן דעם טעם פֿון אַ צאָל שפּיזן, געטראַנקען. אָ דאָס געקעכטט. אָ פֿון אַלע טלער. "אַ קעכין עסט נישט, זי טעמעט נאָר אָפּ". עניש.

אָפּטעמפֿן — טרוו. טעמפֿ אָפּ, געטעמעפט. 1. אָפּשטומפֿיקן. אָפּשוואַכן די שאַרפֿקייט. אָ די האַק, דאָס מעסער, די שער אַע.

2. מאַכן ווייניקער שפּירעוודיק, נישט אזוי פֿילעוודיק ווי פֿריער. מאַכן ווייניקער קאַנטיק,

ווייניקער בולט. אָ די געפֿילן. אָ די נערוון. אָ דעם חוש פֿון גערעכטיקייט, דאָס געוויסן. אָ די וואַכזאַמקייט. אָ די הילוקידעות. אָ די בושה. "בב דער הערשנדער נאַציאָן... אַנט־וויקלט זיך שאַוויגזם, דער געפֿיל פֿון גערעכ־טיקייט ווערט אָפּגעטעמעפט", ב. ביק, אונטערע פֿאַדערונגען, זשענעוו 1905. "בב פֿענצטער האָבן מאַמעס אָפּגעטעמעפט דעם ווינד־אוי־ווי און קינדער אַינגעשטילט מיט שמעטערלעך", פּמ, מלחמה וו, נ"י, ז' 488. "די צייטן וואָס מיר לעבן איצט איבער טעמפֿן אין אונז אָפּ די פֿעאַיקייט צו זאָגן קדיש", גריי, בלעטלען פֿון אַ טאַג־בוך, ז' 358. "אָפּזעמעפֿן די אידעאָלאָ־גישע קאַנפֿליקטן אין ייִדישן לעבן און איינ־צושטעלן אַן אוניפֿאַרעמקייט", דר' מאַראַגשעט, טאַג, 1962 XII 15. "יעדע איבערטרעפֿונג טעמפט אָפּ די שפּראַך", באַט, פֿאַר, 1966 VII 10.

מיט זיך — "אַפֿילו היפּוכים טעמפֿן זיך אָפּ". "די שאַרף פֿון ערשטן ווייטיק האָט זיך אָפּגע־טעמעפט", הר, פֿאַרנאַכט. "וּגַבּ."

אָפּטעמפֿנדיק — גערונדיג, אַדי. אַן אַע אַרבעט. די אַע יאָרן אין דער תּפֿיסה. "יקייט. ערהייט."

אָפּטענדלען — דל אָפּ, געטענדלט. אַטוּט — אויפֿהערן האַנדלען מיט אַלטע זאַכן אַדער אַ לענגערע צייט האַנדלען מיט זיי. אָ אַ גאַנץ לעבן איבער די הויפֿן. גענוג, שוין אָפּגע־טענדלט. טרוו — פֿאַרקויפֿן לאַהדים און ביליקער ווי עס איז דער פֿרייז, כדי פֿטור צו ווערן פֿון דער סחורה. אָ די מאַרינאַקעס, די שיק אַזוו. "עניש.

אָפּטענהן — [.. טיינען] אַטוּט & טרוו. 1. טענהן אַ לענגערע צייט. אָ עטלעכע שעה און גאַרנישט אויספּוילן. "דזן לערער האָט נעכטן ביו די הענער [=] גאַנצע נאַכט" מיט די יונגען אָפּגעטענהט פֿיזיקע און דער שוואַרצ־יאָר ווייס נאָך וועגן וואָס, ח"ה זעלדעט, ווינטער אָבענדעט, וואַרשע תּרנ"ה, ז' 42. 2. אויפֿהערן טענהן. "סאיז מיר שוין טרוקן אין מויל. איך האָב שוין אָפּגעטענהט". נו, ער האָט שוין ברוך־השם אָפּגעטענהט, דער גנב, דער מאַשעניק, אַח, יעקעלע גאַלדשולענער, זשיטאַמיר 1868.

3. מיט רייד, מיט טענות אָפּווענדן, אָפּשלאָגן. אָ די אַלע פֿלומרשטע באַשולדיקונגען. אָ אַ שטראַף.

אויך מיט זיך — "זי וואָלט זיך אָפּגע־טענהט אַפֿילו מיטן מלאַך־דומה", — זי קען אזוי פֿיל טענהן אַז זי קען פּוועלן ביים ערגסטן. "עניש. ער (יין, קע). ער־י.

אָפּטענטלען — טרוו. טל אָפּ, געטענטלט. 1. באַפֿלעקן, אָפּפֿלעקן מיט טינט. אָ דעם טישטען. 2. אָפּשריבן גיך און שלעכט. אָ אַ ברייח מע זאָל אים נישט קענען דורכלייענען. 3. אָפּשמירן. אָ מיט פֿאַרב, עס זאָל אויסזען הלשות. 4. אויפֿהערן טענטלען אַדער טענ־טלען אַ לענגערע צייט.

מאָקסל, טראָג נאָר אַפּ אַ טוֹך צום אַינפֿינדער, ייִ, אין דער פֿינצטער.

2. ברענגען צו טראָגן. אַ אַ בריוו, אַ טע־ לעגראַם אע. אַ שלח־מנות. אַ מתנות. פֿויגל, פֿויגל, פֿייגעלע, / פֿאַלג מיר, פֿאַלג אַ שליחות, / נעם זשע אַט דאָס בייגעלע, / טראָג עס אַפּ וואָס גיכער, 29 [סאַוועטישע ייִדישע פֿאַלקס־ לידער, מאַסקווע 1939]. "מגוים טוט אונז קיינר אַב זאַגין, ווען מיר אונזר רעקמדיאַהן אַב טראָגין", בחורים ליד, פֿדמ 1750 [יובל 10]. "אין האַב באַקומען אַ בינטל פֿריש היי אַפּצור טראָגן עס דער אומגליקלעכער שקאַפע", ממוט, קליאַטשע. "אַ דאַקטער וואָס גייט מיט דער לוייה נאָך זיין חולה איז געגליכן צום שנידער וואָס טראָגט אַפּ אַ שטיקל אַרבעט", שמואל רובינ־ שטיין, פֿענז, ווילנע 1931, № 8.

3. צוריקטראָגן. צוריקברענגען. אַ אַ געליגן טעפל. אַ אַ חבֿ. "ער נעמט די טאַץ און ברענגט זי אַהיים צו זינער פֿרוי. זי זאָגט: וואו האַסטו דיווע טאַץ געשטוילן. טראָג זי באַלד אַפּ, איך וויל קיינע געשטוילענע זאַכן נישט האַבן", 5. זאַנדמאַן איבן, אַ נביא טויזנט אונד איינע נאַכט, וואַרשע 1852. "די שטייול וויל דער שייגעץ נישט אַפּברענגען, ביז מע וועט אים אַ אַהיים די מטבע, אַי שלשום בר יענטע [ש. בערנסטיין], ר' יאַכצ' זל גאה, קעשענעו 1898. "טייל שנידער טראָגן אַפּ דעם ייִתור", פֿרץ, "בשעת מגפֿה", ער נעמט דאָס ייִנגעלע אויף די פֿליצעס און טראָגט עס אַפּ אַהיים", סמב. "נעם מיר, ערד, אויף די הענט פֿון וועגן און טראָג מיר אַפּ אַהיים", אַקש, ברויז, מינסק 1928, ז' 63.

4. אַוועקטראָגן. אַוועקנעמען. צונעמען (בשתי־ קה). אַ עפעס פֿון שטוב. אַ די ביי נער, די פֿיס — אַוועקלויפֿן. אַפּטראָגן זיך, 13. "יהודי בלא, טראָגט אַפּ די עצמות און הלכנט אַוועק", ייִט, טאַג, 1961 VII 1. "דאָ מן דאָש בעקן מיט דיא (מצות) אין דיא היבט — אין דער טעם) דז דיא קינד ווערן מיינן מן וואָלט שוין עפש, סיזור תפילות, אַמחש תקיס, קמד/ג. "דערווייל ווי מע האָט אין שטוב... געקלאָגט, האָט ער געקענט עפעס אַ, אַ לעפל, אַ פֿענדל, אַ שטייטל", ייל, קמ 1867, № 27. "זענען פֿון פֿריץ חייל געקומען, האָבן די משכנות פֿיל גענומען, אַפּגעטראָגן עס צו אים אין סקאַרב", ממוט, יודל. "אַז ער כאַפט איינעם טראָגט ער אים אַפּ... גלייך אין אוטשאַסטאַק אַרין", שע, מנחם מענדל, "לאַנדאָן", דער באַלאָן האָט זיך אויפֿגעהויבן אין דער לופֿט... אַזוי האָט עס זיי אַפּגעטראָגן גאַנצע 50 מייל", בלעטער, № 44.

5. אַפּניצן פֿון (ביים) טראָגן אַ קליידונג. אַ די קאַפּטע וואָס מע האָט אויפֿגענייט צו דער חתונה. אַ די שבתדיקע מלבושים. אַ די שטייול אין די האַרביסטיקע בלאַטעס. 9. "ביהאַב די האַרביסטן שוין אַפּגעטראָגן, געבליבן מיט שניי אין די האַר", בעריש וויינשטיין, איק, כ"ה תשכ"א.

1. אַפּשמירן. אַפּפּאַטשקען. אַ די ווענט. אַ די הימאַרבעט.

2. בכלל אַפּפּושו(ערן). אַפּטאַנדעטווען. אַ אַ שטיקל אַרבעט ווי אַ לערן־ינגל. "סאיז נישט הויזן, סאיז אַ זאַק. ווער האָט עס אַזוי אַפּ געטערקעט?".

3. אַקוזו. ווי נישט איז אַפּלעבן, דורכלעבן. דורכשטופן די יאָרן. "איך וויל נישט ווי מײַן טאַטע עײַה אַ מײַן לעבן אין קליינעם שטעטל". וואָלט איך עס פֿאַרקויפֿט, געמאַכט אַ שייַן קאַפּיטאַל, וואָלט געלעבט נגידיש אויף קאַשע מיט יודן און אַפּגעטערקעט אַזוי מײַנע יאָרן", ממוט, קליאַטשע. "עניש."

אַפּטערעבענדען — טרוו. דע אַפּ, ~ (גע)־ טערעבענדעט. 99. ד' (י)יען. פֿאַרענדיקן רעדן אַ סך, מיט אַ טומל און גאַרניט זאַגן. אַפּ פּלאַפּלען. "ער האָט אַפּגעטערעבענדעט העכער אַ שעה און פֿרעגט מיר בחרם וואָס ער האָט געזאַגט", נ. הַקיר, יוד קולטור, נ"י 1962, № 7.

אַפּט(ע)רעלייקען — טרוו. קע אַפּ, גע־ ט(ע)רעלייקעט. אַפּזייגען (אומגעראַטן און צעצויגן, אויך ציטערדיק). אַ די גויאישע לידע־ לעד. "דער חון האָט שוין אַפּגעלייענט די כתובה און אַפּגעטערעלייקעט דעם לעצטן מיי־אדיר", ייל, דאָס פֿילישע יונגעל, אַדעס 1895, ז' 99. מיט זיך.

אַפּטערעפּיען — טרוו. פּיע אַפּ, ~ געטע־ רעפּיעט. טל. אַפּצופּן. אַפּפּליקן. אַ די צויען. אַ אַ האַלבן אַרבל.

אַפּטעשען זיך — אַוטו. שע זיך אַפּ, זיך ~ געטעשעט. אויך: טאיעשען זיך. טל. אַפּ פֿרייען זיך. אַ זיך מיט די אייניקלעך. גאה האָבן ווי אַ פֿאַרגיטיקונג פֿאַר צרות. נאָכן פֿרייצייטיקן טויט פֿון זון זיך אַ מיט די אייניקלעך.

אַפּטראָג — דער. זן. אַקט אַדער רעזולטאַט פֿון אַפּטראָגן (זיך). אַ פֿון תבואה פֿון אונטער דעם דרעשער. "ער טאַר אים נישט אונטער זיין (פנים) קומן, דע ער מושט פֿאַר וואו איין אַב טראָג טון דש מן אים וואו ביזוילגט", לטו ב/א.

אָג — די, ען. פּראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אַפּטראָגן (זיך). אַ פֿון סחורה. "די מעלה פֿון שבת ויום־הכפורים... אַבער נישט די אויפֿ־ הייבונג און אַ פֿון די אורות הסושלום", תניא, 314.

אַפּטראָגן — טרוו. טראָג אַפּ, ~ געטראָגן. 1. איבערטראָגן פֿון איין אַרט אויפֿן אַנדערן. אַ די שטיינער צום עק פֿון פֿעלד. אַ פּעק, זעק אע. "וואו געפֿינט מען אַ גאַסומענטש אַפּצור טראָגן די סחורה?". "ער טראָגט אַפּ די מצות פֿון פּאַרדאָ צו די בעל־בתים און קריגט עטלעכע גראַשנס", "מע זעט נישט עס זאָל עמע־ צער קומען סחורה קויפֿן, עס זאָל זיין וואָס אַפּצוטראָגן", פֿרץ, "זיבן גוטע יאָר", אַגו,

ע־עניש. ער (יון, קע). ערני.

אַפּטענזלען — דוּו. אַפּטאַנצן (←) מיט קליינע, דראַבנע טריטעלעך.

אַפּטעסטירן — טרוו. טיר אַפּ, ~ (גע)טעס־ טירט. אויפֿהערן, נישט דאַרפֿן מער טעסטירן אַדער טעסטירן אַ לענגערע צייט. אַ די פֿעא־ קייט אויפֿצונעמען מעלאַדיעס. "וויפֿל דאַרף מען האָבן אַפּטעסטירט בכדי מע זאָל קענען האַלטן אַז דער טעסט איז אויסגעפרוּווט", מוו, דער וועג צו אונדזער יונגט, ז' 96. אָג.

אַפּטעטען — טרוו. טע אַפּ, ~ געטעטעט. 99. ~ (י)עס(י)ען. אַרומהאַקן, אַפּהאַקן מיט אַ שאַרפֿן אינסטרומענט. אַ אַ שטיין פֿאַר אַ מצבה. אַ די קלעצער מיט אַ האַק. אַ און דינער מאַכן. אַ די הערער — צונעמען פֿון עמעצן די מעגלעכקייט צו טאָן שלעכטס. אַ די פֿילגל — שטערן דורכפֿירן אַ באַהאַרצטן פּלאַן. "הכמה האָט אויסגעבויט איר הויז, האָט זיך אירע זיבן זילן אַפּגעטעטעט", מס, משלי תקע"ד, ט. 1. "דער מובה זאָל זיין פֿון שטיינער... זאָלט עס אויפֿהיבן אויף זיי קיין איינן אַפּצוטעטען זיי", חעט, דברים, כז 5. אויך מיט זיך — "בשעת גאַט האָט געטעטיעט די זיט... בפי אדם־הראשון... האָט זיך אַפּגע־ טעטיעט שטיקלעך פֿלייש און בייזן, חיים בראַדאָוסקי, די אַסיפּה אין דער שטאַט עציין גבֿ, באַרדיטשעו 1889. "עניש."

אַפּטעקאַרן סקע — אַדי. רוסיצ. דוּו אַפּטיי־ קעריש. "די האָט פֿינט אַיסקע אוטשעניקעס, ... עס שמעקט פֿון זיי שטענדיק מיט רפואות", פֿאַריווער ציטשעריפֿט, 1956-57, № 1615, ז' 69. רוסטווע — די פֿאַרמאַצעוטיק. "ער ברויכט עס צו לערנען צו זיין אַסווע", אמד, דער שטעיִס־מאַלצייט, ווילנע 1877.

אַפּטעקלען — טרוו. קל אַפּ, ~ געטעקלט. 1. אַפּטאַקן. אַפּדרעקסלען. אַ די עץ־חיימס. 2. אַפּצאַצקען אַ רעדע, אַ באַגרייסונג אע. אַ אַ שריפֿט לכּפּוד דעם יובילאַר. אויך מיט זיך — "האָט זיך אַפּגעטעקלט אַ דרשהלע, צו קושן יעדער וואַרט". "עניש."

אַפּטעקער — דוּו אַפּטייקער. אַזוי אויך: אַפּטעקערין, אַפּטעקעריי.

אַפּטעראַל(יש) — אַדי. > איי > גר. אַר־ כּיטעטור). וואָס האָט נישט קיין קאַלאַנאָדע. אַן אַלטער, אַער טעמפל.

אַפּטערויאַל(יש) — אַדי. > איי > גר. (זאַלאַגניע). וואָס האָט נישט קיין פֿליגלען. אַע אינסעקטן.

אַפּטעריקס — דער. זן. קיווי־פֿויגל. פֿויגל פֿון ניוזעלאַנד און אויסטראַליע, כּמעט אַן פֿליגלען און אַן אַז עק, מיט אַ לאַנגן שנאַבל. די פֿעדערן זעען אויס ווי האַר, אויף די קורצע פֿיס דריי פֿינגער. Apteryx australis.

אַפּטערקען — טרוו. כּע אַפּ, ~ געטערקעט.

6. איבערגעבן. אינפארמירן וועגן עפעס וואָס איז אַן אינטערעסענדיקער ענין. איבערדערצייילן וואָס עס פאַסט נישט, וואָס דאַרף בלייבן בטור. אָ אַ רכילות, אַ סוד, אַ פּליאַטקע א.א.וו. די גאַנצע מעשה אין יענעם אויפֿערן. אָ אַ פֿע־קל — פֿאַרמסן. אָ אַ פֿאַטשט — איבער־געבן אַ בלבול, אַ רכילות. „אייך איטלכש דינשט זאָל אירן הערן געטריו דינג, נישט אַב טראַגן עש זאָל זיין וואָש וואו אירן הערן צו גיהרט“, עפּש, דרך הישר לעולם הבא, שקלאַח תקנו. „אוי ער זיך דערגאַנגען דורך זינע לייט וואָס האָבן אים אָפּגעטראַגן מיט זייערע אייגענע צוגעלייגטע פּומנוגות“, ממוס, די אַלטע מעשה. „וועסטו דאָך אַוואַדא וועלן אַ מין ווייב וואָס איך שרייב זיך אַצינד“, שט, זומער־לעבן.

7. איבערגעבן עפעס וואָס איז גוט. אָ דעם רבינס ברכה. אָ די גוטע רייד וואָס מע האָט וועגן אים געהערט. „גיי אַזש אַהין אויף אַפֿ־צוטראַגן דעם מזל־טובֿ“. פּ. שטיינבוּקס, טמו, 14 v 1961.

8. אַריבערברענגען באַצילן, אַ סיבה פֿון אַ קראַנקייט, אַנטשעקן. אָ פּאַקן. אָ די קאַלערע פֿון כינע קיין אייראָפּע. „אַז מע טראַגט אַפֿ ווערט אן איבערגאַנג, פּוּל [וּש מיט 63].

9. אינטראַגן, אינברענגען, אַ קרעמל וואָס טראַגט נישט אַפֿ. „מע רעכנט אויס צום צענטן מאָל וויפּל וועט אַשטייגער אָ די תּבֿואה און צי וועט קלעקן אויף אַ יאַר לעבן? י. דאַברושי, ערד־לעבן, כאַראַקאָו, יאַר?

אָפּטראַגן זיך — אַ. 1. (אומאיידל) אַוועקגיין, אַנטלויפֿן, אַוועקפֿאַרן אין אַלגעניש. זיך אַרויסקלייבן. נעלם ווערן. „טראַג זיך אַפֿ, אַניט...“ „טראַג זיך אַפֿ אַדער מע וועט זיך אַרויסמסלחן.“ כאַפֿן די פֿיס אויף די פּלייצעס און אָ זיך. אָ זיך פֿון אַ סכּנה. אָ זיך באַ־צשטנס. אָפּטראַגן זיך מיט גאַנצע ביינער. אָ זיך אין איין העמד, אַט ווי מע שטייט. האָבן שכל זיך אָפּצוטראַגן זיך דער ריכטיקער צייט. זיך אָ פֿון שטאַט. אָ זיך מיט בוש, בחרפתו. „פּאַסט דאָס היטעלע צום קאַפּ, טו עס אָן און טראַג זיך אַפֿ“, פּוּל. „ער האָט זיך שטאַרק דערשאַקן און האָט אַנגעהויבן שרייען גוואַלד, [זי] האָט זיך דערוויל אָפּגעטראַגן“, י. קעטיניוועטקי, דער עמדאַליאַה, אַדעס תּרל״ו. „טאַרעאוש האָט זיך געמוזט אָ פֿון דער היים, פֿון זיין נחלה“, מ. מיכלזאָהן [מ. רובינשטיין] טאַדעאוש קאַטציווסקאַ, לאַנדאָן 1904, ז׳ 8. „קוים וויל אים דער פֿאַטער מקיים פּסק זיין, טראַגט ער זיך אַפֿ — ווילד אינגו“, שט, פּוּנס יאַרד וו, ז׳ 253. „גראַד איצט איז די פּאַסיקע צייט אָפּצוטראַגן זיך מיט דער פּולער זיכער־קייט“, בּנר, בּינס דניעפּער וו, יעמעס, ז׳ 435.

2. (אומאיידל) שטאַרבן. אָ זיך און שאַפֿן שטעלעס פֿאַר יינגערע. „טאַמער וועט ער זיך אָ, איז דאָך פֿאַר מיר אַ סך גליכער“, וו. שפּראַך, דער צײַטק, אַדעס 1896, ז׳ 143. „בּינס אויסשניידן זיך אים ציינדלעך האָט ער זיך מיישט געווען און זיך אָפּגעטראַגן, ממוס, ווינטשפּ. „שעמען מענט איר זיך! מלא, יענע

צוויי עלטערע האָבן זיך אָפּגעטראַגן“, שט, יצענייט און צעשפּרייט. „מען איז זיך מצער אויף דעם יונגן ימעוור' וואָס האָט זיך אַזוי גיך אָפּגעטראַגן פֿון דער וועלט“, בעט וו. „מע האָט דערצו באַנוצט פֿאַרשידענע באַפּסקע סגור לות און שפּרעכער... און דאָס קינד האָט זיך שטילינקערהייט אָפּגעטראַגן“, ישראָל רוח־מ־סוף, זכּרונות פֿון מִינו לעבן, פּאַריז 1930. „... האָט זיך געשעמט מיט איר פֿאַטער. זי פֿלעגט דאַנקען גאָט ווען דער אַלטער האָט זיך אָפּגעטראַגן“, רחל קאַרן, ערד.

3. אָפּגענוצט ווערן פֿון טראַגן. „די גוטע מלבושים טראַגן זיך שוין אַפֿ“. „דער באַבעס פעלערדיגע האָט זיך גאַרניט אָפּגעטראַגן.“ „טרויער־קליידער טראַגן זיך אַפּ, דאָס פֿינצטער־ניש אין האַרץ אַבער בליבט“, נס איבן, וויקטאָר הוגאָ, נאַט דאָס, קיעז 1929.

4. אָפּגעטראַגן ווערן פֿון זיך. שלעכטע ידיעות טראַגן זיך אַפּ. די קרענק קען זיך אָ. ע־כּי. עניש. ער (זי, קע) — אַ מסור, אָן אָ, רכילותניק. ע־רײַ.

אָפּטראַטווען — דוּו אָפּטראַטווען —

אָפּטראַכטן — אוטו & טרוו. 1. פֿאַרענדיקן טראַכטן. „האַבן שוין זייערס אָפּגעטאַן און אָפּגעטראַכט“, וואַלף יוני, טמו 1967 iv 16.

2. טראַכטן אַ לענגערע צייט. „ער האָט אַזוי אָפּגעטראַכט די גאַנצע נאַכט“, מ. אַחוּד, די צוויי שוועגער, ווילנע תּר״ס, ז׳ 34. „אָזוי האָט ביי זיך דאָס מיידל אָפּגעטראַכט... דערצויגן די פֿינצטערע נאַכט“, ב. א. אַסטראַווסקי, דער מאַסקעוואַרן באַל, וואַרשע 1884, ז׳ 72.

3. פּלאַנירן, דורכטראַכטן. איבערטראַכטן. אָ ווי זיך צו פֿירן. „ווי ער האָט אָפּגעטראַכט — אַזוי איז געווען“, ש. בעקערמאַן, דער מאַרגען שטערן, אַדעס 1884, ז׳ 37. „יענע אַרבעטער וועלכע קומען זיך צוגיין אום אָפּצוטראַכטן און אויסצוזוכן עפעס אַ וועג ווי צו פֿאַרבעסערן זייער עלטס לעבן“, [בּונון], וואָס ווילען די טאַציאַלע־עמאַקראַטע, זשענעוו 1899. „ער פֿאַר־געסט זיך וואָס ער האָט אָפּגעטראַכט“, י. וויער־ניקאָוסקי, שלש־טענדות צייט, באַרדיטשעוו 1899, ז׳ 11. „אַלצייג וואָס מע האָט געקאַנט פֿילן אַדער טראַכטן וועגן זיי איז שוין אַפֿ־געפֿילט און אָפּגעטראַכט געוואָרן“, קאַר וו, ז׳ 88.

אויך מיט זיך. וּגַג. ע־כּי. עניש.

אָפּטראַכקען — אוטו. קע אַפּ, געטראַכ־קעט. אויפֿהערן אַדער אַ לענגערע צייט טראַכקען, אַרויסגעבן הייליכקע קלעפּ, ענלעך צו טראַך־טראַך.

אָפּטראַלאַלייקען (לייקען) — טרוו. קע אַפּ, אָפּגעטראַלאַלייקען (לייקען). דוּו אָפּטראַלייקען, נאַר אָן פֿאַרבינדונג מיט פֿריילעך זיין, אָן פֿאַרבינדונג אַז עס איז אומגעראַטן. אָ פּאַפּולערע ניגונימלעך. אויך מיט זיך.

אָפּטראַמאַסקען — טרוו. קע אַפּ, גע־טראַמאַסקעט. פּ: ~טראַמאַסען. אַפֿ־

טרייסלען, אָפּשאַקלען מיט אַ געהילך. אָ די שטיינדלעך.

אָפּטראַמייט(ער)ן — אָפּטרומיטיט(ער)ן. אויך: ~טראַמפּייט(ער)ן.

אָפּטראַנזשירן — טרוו. זשיר אַפּ, גע־טראַנזשירט. אָפּרעכטן, אָפּניצן אַ מלבוש. „אַג־געטאַן ניצע היילעך, אַרויס זיך שפּילן אין הויף און שוין אָפּגעטראַנזשירט!“. אויך מיט זיך.

אָפּטראַנזשען — טרוו. טשע אַפּ, גע־טראַנזשעט. אָפּשטויסן, אַוועקשטויסן. „ער האָט זיך געוואַרפֿן שלאָגן. האָב איך אים געגעבן אַזאָ טראַנטשע אַפּ אַז ער איז געפֿאַלן.“ עניש.

אָפּטראַנסעפּאַרירן — טרוו. ריר אַפּ, ~טראַנסעפּאַריט. Fr: trans+separer. אויסטיילן באַזונדער, אָפּטיילן. אַרויסהייבן. „זולכי אום ביליכע זאָך אצל השּׁררה... אן קלאַגין מוזט אונד דעם גנצן אמת מהחרח דרבנן מפּולין וגם דש רשות מהמדפיסים אַמסטרדם אין לשון טייטש אַפּ טראַנזעפּירירן אונד פֿר שטעלין געוואונגן זיין מוּז“, משולם זלמן מדפיס, זולצבאָן, בריוו פֿון 1756 [ישראָל היילפּריג, ועד ארבע ארצות, ירושלים תּשׁ״ה, ז׳ 912].

אָפּטראַנספּאַרטירן — טרוו. טיר אַפּ, ~טראַנספּאַריט. 1. אָפּשיקן, אָפּפֿירן. אַריבערפֿירן מיט אַ טראַנספּאַרט־מיטל. אָ סחור־רה. אָ מעכר לים. „וואַכ־לאַנג זענען די אומ־גליקלעכע שפּעטער אָפּגעלעגן אונטערן פֿרעיען הימל... ערשט דערנאָך האָט מען זיי אַפֿ־טראַנספּאַרטירט אין די אינערלעכע גובערניעס“, זב, די מזרח־ייִדען, וואַרשע 1916. „האַט מען גענומען אָפּצוטראַנספּאַרטירן די פּוסיגע־טריילן מיטן באַן“, דר׳ מ. דעמבראַווסקי, מיט די קאַזאַקן איבער בוקאַווין און גאַליציען, וויל־קאַווישק, יאַר? „זיי זענען שוין פֿון לאַנג אָפּטראַנספּאַרטירט געוואָרן ערגעץ אַנדערש“, עדיטאַן, מינע פֿיר יאַר אין סאַוועט־רוסלאַנד, ז׳ 76.

2. ספּעצ. אָפּשיקן פֿון געטאָס אין נאַצישע אויסראַט־און אויך אין אַרבעטס־לאַגערן, אַדער פֿון די אַרבעטס־לאַגערן צו פֿאַרגאַזונג. אַ קליינער חלק וואַרט צו ווערן אָפּטראַנספּאַר־טירט, הערמאַן קרוק, טאַגבוך פֿון ווילנער געטאָ. „די שוואַכערע... וועלן ווערן אָפּגע־טראַנספּאַרטירט צו די גאַקאַמערן“, ישקא, שליאַך און אומוועג, ז׳ 209. וּגַג.

אָפּטראַנספּערירן — טרוו. ריר אַפּ, ~טראַנס־פֿעריט. ענדגילטיק איבערשיקן, איבערטראַגן, איבערגעבן. אָ זאַכן, דאַקומענטן. אָ רעכט אויף אַ נחלה. וּגַג.

אָפּטראַסקען — קע אַפּ, געטראַסקעט. אוטו — דוּו אָפּטראַסקען (—). בלוין מיט אַ קליינעם אונטערשייד פֿון אַנאַמאַטאָפּעיאַשן יסוד. אָ ביינס אויסגלייכן דעם באַדן מיט אַ גראַב־מאַשין. „אוי עמעצער מיט אַזליקער טראַסקערני געפֿאַרן. אָפּגעהילכט, אָפּגעטראַס־

קעט, איז די פור ערגעץ ניט געווארן, ע. גארדאג, אינגול באיאָר, מאַסקווע 1935.

טרוו — 1. במקום-הערב פֿאַר עפעס אָפּטאַן, דורכפֿירן מיט קוראָזש, מיט סומל, מיט היל-כערז, אָ אַ מאַרש. אָ אַ רעדע. אָ דעם גאַנצן רעפערטואַר. „שקר אין לו רגלים — פֿאַרט ער אין אַ קאַרעטע און טראַסקעט אָפּ [= שפּריצט אָפּ מיט בלאַטע] דעם אמת וואָס שלעפט זיך נעבעך צו פֿוס“, 1109. „מעט מוזן אָ די סדרה ביי פֿאַרטאַגלעך“, פּמ, מלחמה וו, ניי 1956, ז' 439.

אָ די וועלט — דורכלעבן מיט גרויסן פֿאַרנעם און אַנשטעל. „קען איך דיר חזון דעם באַלאַנס פֿונעם סוחר, דעם ספּעקולאַנט: אָפּגעטראַסקעט די וועלט... געזעסן אין חדרים מיט געפּוצטע פֿאַרקעטן... אַרויסגעפֿאַרן אין די טעזערסטע עקספּאַזשן“, א. זאַלאַטאַראַוו, יוֹפּאַ, 1885, № 39. „אָ עטלעכע יאָר — דורכלעבן די ציטט מיט אַ קנאַק, מיט קוראַש. אָ די יאָרן פֿון קעסט ווי דעם גבירס איידעם... איז געקומען פֿון סלוזשעב, וואו ער האָט אָפּגעטראַסקעט פֿיר יאָר“, אַרְהֶם ראַזענפּעלד, די גרינג בריק, וואַרשע 1924.

2. מאַכן עס זאָל אָפּשפּרינגען, זיך אָפּשיילן. וואַרפֿן אַ שטיינדל און אָ די גלאַזור פֿון טאַפּ. געוויינלעך מיט זיך — עמאַל טראַסקעט זיך אָפּ. „עכין. ענישו. ערני.“

אָפּטראַפֿן — טראַפֿ אָפּ, געטראַפֿט. אוטוו — אָפּרינגען, אָפּפֿליסן טראַפּפּונז. „עס טראַפּנט אָפּ פֿון די נאַסע לילעכער וואָס הענגען אויף די שטריק“. טרוו — מאַכן, לאָזן עס זאָל אַראַפּרינגען טראַפּפּונז. „פֿל וויכער אונ מיידן דו זי דו פֿלייש אויש דען ווייק וואַשר אַרויז ציהן זי לאָזן עש גאַר ניט אָפּ טראַפּן אונ זאַלצן דש פֿלייש גלייך“, עפּט, דרן הישר לעולם הבא, שקלאַוו תקניי. אויך מיט זיך.

אָפּטראַקטירן — טרוו. טיר אָפּ, ~ (גע)טראַק טירט. טראַקטירן, געבן כיבוד פֿאַר טראַקטאַ מענטשן וואָס מע האָט פֿרזער געהאַט באַקומען. אָ מיט לעקען און בראַפּן פֿאַר די פּירות. זינג.

אָפּטרובע(ווען) — אוטוו & טרוו. בע(ווע) אָפּ, געטרובע(ווע)ט. 99: ~ טרווירן (זאָ מעט). פֿאַרענדיקן אָדער אַ לענגערע ציטט טרובען. אָ אַלע מאַרשן וואָס מע קען זיי פֿון דער סלוזשעב. אָ און אָפּשפּערען די טרובע.

אָפּטרויבערן — דזוו אָפּטרייבערן, לאַקל פֿון מינסק און אומגעגנט, פֿון בריסק.

אָפּטרויבן — דזוו אָפּטריקענען. אַר. „מן זול די שויסל נאָך טעלר ניט מיט בראַט אָב טרויבן“, בראַנט, פֿאָדמ תּליו.

אָפּטרוימען — אוטוו. אויפֿהערן טרוימען אָדער טרוימען אַ לענגערע ציטט. אָ אַ לעבן לאַנג וועגן פֿאַנטאַסטישע גליקן. „געמעגט שוין אָ און געמעגט טראַכטן וועגן אַ תּכּלית“. אויך מיט זיך.

אָפּטרויערן — אוטוו. ער אָפּ, געטרויערט.

1. טרויערן אַ לענגערע ציטט. אָ צוויי טוינט יאָר אויפֿן חורבן בית־שני. „ער האָט אָפּגע־טרויערט אַ לאַנגן זומערדיקן השּׁעה־באַב־אָפּ, 99. געטראַכט מיט עבֿר־טיטש, ז' 123. „אומ־זיסט האָט אָפּגעטרויערט גאַנצע טעג און נעכט דער אַלטער האַרבאַטער וועג“, פּמ, דור־אויס דור־אבן, ז' 283. „דרש שמיות האָב איך אָפּגעטרויערט שוין אין בבֿל פֿון שטייערנעם גיר־יאָרק — און ביי נאָך אַלץ אַן אַבֿלי, חג, טמו, 1963 וו 24. 2. אויפֿהערן טרויערן. אָ נאָכן חורבן און אויפֿשטעלן אַ ניי לעבן.

אָפּטרוימיט(ען) — מייט(ער) אָפּ, גע־טרוימיטערט. 99: ~ טרווירן (ען). אוטוו & טרוו — אויפֿהערן אָדער אַ לענגערע ציטט שפּילן אויף אַ טרוימיט. אָ די מיליטערישע מאַרשן. טרוו — אָפּדערציילן אויף אַ קנאַליקן אויפֿן, אַזוי ווי געבֿלאָזן אויף אַ טרוימיט. אָ די נייסן פֿון פֿאַנט. אָ די שוועות וואָס מע זאָגט צו.

אָפּטרוומפֿן — טרוו. טרוומף אָפּ, געטרוומפֿט. שלאַגן מיט אַ טרוומף אַ קאַרט וואָס איז העכער. אָ מיט אַ צווייטעלע אַ יחוסדיקן טויז. „אַ פּויער קען אָ אַ מלך“, ווערטל ביי קאַרטני שפּילערס.

אָפּטרווען — אוטוו. פּד. אַנשטאַט אָנטרויען. נר. מיט זיך — „ער האָט טאַקע אַוועקגענומען די האַנט פֿון האַרץ און ער האָט זיך אָפּגעטרויעט אינגאַנצן צו זיין“, ש. בעקערמאַן, בינטשע די צדקתע, וואַרשע 1883, ז' 27.

אָפּטרויאַומפֿירן — אוטוו. פֿיר אָפּ, ~ טריי אומפֿירט. טרייאַומפֿירן אַ לענגערע ציטט אָדער אויפֿהערן טרייאַומפֿירן. אָ איבער אָפּדאַכטענישו, ניט איבער נצחונות. זינג.

אָפּטרויבן — טרוו. טרייב אָפּ, געטרייבט. מאַכן טרייבער, עס זאָל שאַפֿן אַ טרויעריקערן איינדרוק. מאַכן טונקלעך, שוואַרצער. אָ די קאַלירן פֿון די ווענט. אָ אַ בילד, די דערציילונג.

אָפּטרויט — דער, זי. 1. דזוו אָפּטרטעט, אַקט, טואונג פֿון אָפּטרטען. אָ מאַכ זי, מאַכן אַן אָ — אַנטלויפֿן. צווינגען צו אַן אָ פֿון די פּאַזיציעס. „נעמוז אַנטלויפֿן... און מאַכן אַן אָ, און אַוועקפֿאַרן אַהין... קיין אַמעריקע הייסט עס“, שט, לך־לך. „נעמען אָ — אַוועקגיין אין אַ זיט, אָפּרוען זיך. „לעבן קאַנטאַר — אַ חדרל וואו דער באַלעבאַס נעמט אָ יעדן נאַכמיטאַג“. „אין גיצעלט... ווערט מוסך־השבת גינענט וואו די כּהנים האָבן אירן אב טריט גנומן אַם שבת“, ר' אלכסנדר עטהוין... בית ישראל ובית הבחירה, אויבֿיך־תע"ט.

2. בית־הכסא. קליין שטיבעלע פֿאַר מענטש־לעכע באַדערפֿענישן. אויך: אָפּטרויט. אַ ריח ווי פֿון קהלשן אָ. אַן אָ אויף הינערשע (הינערע) פֿיסלעך. אַ בעלי־הביתשער אָ מיט אַ שלעסל. „וואַרטן אַזוי ווי בייס (קהלשן) אָ = זייער אומגעוילדיק. „מאַכן פֿון עמעצן

אַן אָ = צעבלוטיקן, צעמיתן. פֿאַרמאַך דען אָ = דען הינטיש מויל. „איז דאַס אַן אָ! = אַ מיאוסער, פֿאַסקווער מענטש. „זיי האָבן צעבראַן דאַס הויז פֿון בעל און האָבן עס געמאַכט פֿאַר אַן ביז אויף הינטיקן טאַג“. תי, מלכים ב, י, 26. „אין די אָן זאָל מען גיסן אַינזױטראַל צו רייניקן די לופֿט“, קמ, 1865, № 32.

3. אַבאַרט. מאַכן אַן אָ.

אָפּטרויט־געלט — דאַס. מצ נב. 99: אָפּ־טרויט־ט. 1. געלט מע זאָל אָפּטרטען, זיך אָפּזאָגן פֿון באַטייליקן זיך אין אַ טאַרג, אין אַ שותפות, בכלל פֿון נעמען אַן אַנטייל אין יעדן מיין געשעפט. געבן אָדער קריגן אָג. לויפֿן אויף טאַרגעס אַרױסצוכאַפּן עטלעכע גילדן אָג. „ער זיצט עטלעכע וואָכן און וואַרט, / ביז עס יאַוועט זיך אַ טאַרג. / אַט דאָ לויפט ער און מאַכט די קונץ, / כאַפּט אָפּטרטע־ג אַ ביסעלע מינץ“, אבג [א. פּרידקיג, ז. רייזע, א. ב. גאַטלאַבערט ייִדישע ווערק וו, ווילנע 1927, ז' 240]. „געהאַנדלט אַ שטיקל וואָלד, געכאַפּט אָג עטלעכע קערבלעך און אַנטלאַפֿן“, שט, דאַס גרויסע געווינס.

2. ספּעצ. געלט מע זאָל זיך אָפּזאָגן, מוותר זען אויף חוקה. „אַם נתנת אָפּטרטע־ג באַופֿן אַם יבוא בשטעטיגט...“, ר' יוסף חנניא ליפּא מינדליט, שו"ת תפּארת יוסף, פּרעמיסלע תּרכ"ט, קלב/ב.

אָפּטרויטלען — אוטוו. טל אָפּ, געטריטלט. דזוו אָפּטרטען (←), מיט קליינע טריטלעך. „זי — נישט ווי זי מיינט מען — טריטלט אָפּ, טריטלט אָפּ, ער נאָך איר“, לע, אָפּקלייב, ניי 1968, ז' 288.

אָפּטרויב — דער, זי. אַקט און טואונג פֿון אָפּטרייבן. אָ־מיטל בייס ווערן שוואַנגער אָדער פֿאַרן מאַגן. זינג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּטרייבן. אָ פֿון פֿליגעלעך און באַבעלעך. אַן אומגעלונגענע אָ. „יעדער אָ איז אַ שווערע אָפּעראַציע, בשעת דאַס לעבן פֿון דער פּרוי קען געשטעלט ווערן אין קאַן“, ימ איבא, יונגל און מיידל, ריגע 1929.

אָפּטרויבן — טרוו. טרייב אָפּ, געטרייבן. 1. אָפּיאַגן. אַוועקטרייבן. מאַכן מע זאָל פֿאַר־לאָזן אַן אָרט. אָ די קינדער וואָס לויפֿן נאָך. אָ דעם בעטלער. אָ אַ כּוּליגאַן, אָ די הינט. „עס קאַסט מיר שוין גענוג געלט בעלי־שמות, טאַטערן, מכשפּים. עס איז זיי ניט אָפּצוטרייבן“, אמד, דיא גיטטער נעטיכטן, ווילנע 1871. „די פּירשטן פֿון די שבֿטים זיך געזאַמלט און צענדליקע משתתים הינטער זיי... און אָפּגע־טרייבן האָבן זיי דאַס פֿאַלק“, יחאָש, „עומר לגולגלת“. „מיט שפּרוכן צו אָ די מוזיקים“, פ. רודא, טמו, 1961 וו 26. „די אָפּגעפּאַשטע פּערד האָבן... שטיסנדיק מיט די ווינדלעך, אָפּגעטרייבן פֿון זיך די פֿליגן“, עליע גאָרדאָג, דריי ברידער, מאַסקווע 1938.

א) באַנעמען אַז מע האָט געזינדיקט און זיך
 מען ניט צו זינדיקן מער; ב) גיין צו תשליח.
 „אַראַפּצוואַרפֿן פֿון זיך די באַלאַסטעטע בערג
 עכירות מיט דעם אַז זיי מיט דער ברעג פֿאַלע
 אין טיך איין מאָל אין יאָר“, י. מ. אַלפֿערטאָוויץ.
 דיא וועלט מלחמה, ווילנע 1905, ז' 27. *א
 די הענט פֿון אַן ענין = ניט האָבן מער צו טאָן
 מיט אַן ענין.

4. דריטפֿערטאָג. אַפּרוק, אַפּשטופּן מיט אַ
 געפֿיל פֿון שרעק אָדער עקל. „פּשוטע מענטש-
 לעכע רשעות האָט מיך אַפּגעטרייסלט פֿון זייער
 חבֿרוּתא“. די ווילדע זאַפּאַבאַנעס טרייסלען אַפּ
 פֿון די אַפּגעשטאַנענע שבֿטים“. אויך אומפּ:
 „עס האָט פּשוט געעקלט אויף איר צו קוקן...
 עס האָט אים אַפּגעטרייסלט אַזוי ווי פֿון אַ
 טויטן קאַפּ“, אמד, דער סולטאַן, ווילנע 1895.

אפטייבערן זיך — דפּו. 1. אַפּקערן
 זיך, אַפּווענדן זיך מיט אַ געפֿיל פֿון שרעק
 אָדער עקל. אַ זיך פֿון מערדערענען. אַ זיך
 פֿון בלינדער אַפּיקורסות. אַ זיך פֿון עפעס ווי
 פֿון אַ גרויסער מיאוסקייט. „אַנדערע פֿעלקער
 וואָלטן... זיך אַפּגעטרייסלט פֿון אַזאַ פּלוצעמ
 דיק צושטראַם פֿון טויזנטער סאַדיסטן“, יג.
 טמ, 1964 xi 29.

2. אינגאַנצן אַפּרוקן זיך פֿון עמעצן. ניט
 וועלן מער האָבן צו טאָן מיט עמעצן. אַ זיך
 פֿון אַ געוועזענעם חבֿר. „ער האָט זיך אַפּגע-
 טרייסלט פֿון דער יתֿתֿואַר“, זס. שקלאַווער
 קינדער. „דער ייִדישער... אויסגלאַנדי האָט
 שוין לאַנג אַפּגעטרייסלט זיך פֿון אונזער אַפּ-
 געשטדטן, ירוסליפֿצירטן דיכטער־דור“, י. זאַב
 רושיג, ניערד, זב 1, מאַסקווע 1925. „גבֿירים
 האָבן זיך געקליבן מבטל מאַכן זיין מאַנדאַט
 און אַ זיך פֿון... דעם באַלשעוויק“, י. יאַפע.
 אין קעסלגראַד, מאַסקווע 1929, ז' 26.

3. בפֿירוש ניט וועלן מער האָבן צו טאָן מיט
 עפעס. אַפּוואַגן זיך מיט אַ געפֿיל פֿון חרטה.
 אַ זיך פֿון דער פּאַרטיי, פֿון דער שיטה, די
 פּרעירדיקע געדאַנקען. אַ זיך פֿון פּאַררעכטיקן
 ענין. „איז דעם עובר־איסורניק מיאוס געוואָרן
 צולייגן געלט צו דער קאַראַבּע און ער האָט
 זיך דערפֿון אַפּגעטרייסלט“, א. י. סאַפּיר אויס
 מינסק, חטאת הקהל... ווילנע 1881, ז' 86.
 „איך פֿון מײַן תּורה האָב זיך גיך אַפּגע-
 טרייסלט“, נ. לוריע, סאָוו הימלאַנד, 1966,
 № 9. „האַט געפּריידיקט פּראַלעטאַרישקייט און
 ... זיך אַפּגעטרייסלט פֿון דער פּרײַטראַדיע“,
 שג, יוד' שריבער פֿון סאָוו־פּאַרבאַנד, נײַ
 1958.

4. באַפֿרענען זיך פֿון עפעס איבער אומ-
 צופֿרידנקייט. אַ זיך דעס דינסט. אַ זיך פֿון
 שווערער האַרעוואַניע. „דער מאַן אירער, ניט
 קענענדיק אַ זיך פֿון קיד... אַזוי פֿיל אַרבעט
 ליגט אויף אים דאָרט“, ממוס, שלמה.

5. (אַזוי ווי) אַפּשאַקלען זיך פֿון אַ ציטער
 וואָס נעמט דורך. אַ זיך פֿון שרעק, פֿון אַ
 שווערער איבערלעבונג. „איך האָב אויפֿגעוויבן
 דעם צעקאַטעוועטן אַחור, אַפּגעטרייסלט זיך

האַלט זיידער ביים פֿלעצער...“, איין ביחל וואַש
 דרינגן גפֿינט זיך זאַכין טשיקאַוו, שקלאַוו
 תקנייה. „ער קאָן אַ בישוף וואָס צויבערער
 וואַרפֿן אַז“, א. קיפּניס, איבז, מאַרק טווען,
 העקלבערי פֿיל, קעזעו 1929.

מיט זיך — „איך וויל ניט קיין ריזנאיייל,
 עס וועט זיך אַ“.

עכין, עניש, ער (יז, קע).
ערוי — „עס פֿאַרנעמען זיך מיט אַ אין די
 שוידערלעכסטע באַדינגונגען גאַנצע לעגיאַנען
 פֿון באַבעס“, פּנעה, ווילנע 1931, № 23.

אפטייבערן — טרוו. זבער אַפּ, ~געטריי-
 בערט. אינגאַנצן פּאַרענדיקן מנקר צו זיין.
 פּיג — אַפּטיילן, אַפּשניידערן. אַ דעם זאָדיק.
 „די מילץ מוז מען פֿרעזער טרייבערן פֿאַר דעם
 זאַצן, און אַז מע האָט זי נישט פֿרעזער
 אַפּגעטרייבערט, מוז מען פֿרעזן אַ שאלה“,
 הרבֿ מ. טייטלבוים דק״ק אוהעל, ספר מעין
 טהור, אַרט? יאָר? מליחה, סימן כא. „ער
 פֿלעגט דאָס עס־האַרצות אַזוי קונציק אַ פֿון
 עס־האַרץ“, הרבֿ משה חייא לויא, אבד״ק
 פרעשאַב (סלוצק), אונזער וידוי, לובלין,
 1934. אויך מיט זיך — זיך אַפּרייניקן,
 זיך אַ“.

אפטייבטן — טרוו. טרייסט אַפּ, ~געטרייסט.
 דזוו אויסטרייסטן, ← 252.

אפטייבערן — טרוו. סל אַפּ, ~געטרייסלט.
 1. אַפּשאַקלען, אַראַפּשאַרן. אַראַפּוואַרפֿן שאַק
 לענדיק. אַ זיך ברעקלעך פֿון טישטעך. אַ זיך
 פירות פֿון בוים. אַ דעם שניי פֿון מאַנטל. אַ
 דעם שטויב. „די ערד שטייט צו שטאַרק צו די
 דיגע איידעלע וואַרצלען און ווי שווער עס איז
 זי אַפּצוטרייסלען“, בלעטער, № 14. „איך
 וועסנע טרייסלט דער ווינט אַפּ די בליזעכץ“,
 מ. וועללער, ווי מען פֿלאַנצט אַ סאָד, ווילנע
 1900, ז' 10. „בײַ דעם טאַקער לייגט מען שוין
 אַוועק די אַרבעט, אַדיק פֿון זיך די שפּענדלעך“,
 י. גסו. „מיר זינגען תּמיד געווען אַנגעגרייט
 אַפּצוטרייסלען פֿון אונזערע פֿיס דעם שטויב
 פֿון יענעם לאַנד וואָס האָט ניט געקענט אַריבער-
 טראַגן אונזער באַוונדערע עקזיסטענץ ווי אַ
 פֿאַלק“, זשיט א, נײַ 1919, ז' 87. „ער האָט בײַ
 דער טיר אַפּגעטרייסלט פֿון זיך די נעץ פֿון
 זינע מלבושים“, הערשל ווינאַקור, אין אופֿקום,
 מאַסקווע 1932.

2. אַפּרוקן, אַפּשאַרן פֿון זיך. אויסשליסן פֿון
 קרייז. אַ פֿון זיך דעם מסור (פֿאַררעטער, פּראַ-
 וואַקאַטאָר אע). „די מענטשלעכע געזעלשאַפֿט
 האָט אים פֿון זיך אַפּגעטרייסלט“, אמד, די
 צווייאַ אונגליכע ברידער מאַטקע און הערשקע,
 ווילנע 1873.

3. מיט אַ באַמיאונג זיך באַפֿרענען פֿון עפעס,
 אַזוי ווי אַפּשאַקלענדיק. אויפֿכאַפֿן זיך און אַ
 דעם שלאָה. אַ פֿון זיך דעם אַמאָליקן דרד־אַרץ
 פֿאַר כלומרשטער וויסנשאַפֿט. „ער האָט פֿון
 זיך דעם חשד אַפּגעטרייסלט“, אש, תּהלים־יוד.
 פּיג. „די ערד זאַל טאָן אַ ציטער און אַ פֿון זיך
 דאָס שלעכטס“, ח. נ. בײַזליק. *אַ די עכירות —

2. מאַכן עס זאָל אַרויס פֿון קערפּער אומ-
 ניצלעכע אָדער שעדלעכע. סײַהאַט מיך אַפּגע-
 טריבן — איך האָב געהאַט דעם מאַגן. אַ די
 השתנה וואָס האָט זיך פֿאַרהאַלטן. „דער כּוח
 דער דש פּסולת אַב טריבט וואָס דאָ איז איבר
 גיבליבן נאָך דעם אַז דש עשן אין מאַגן
 גיקאַכט“, חהו, לח/ב. „דאָס בעסטע מיטל צו
 ווערעם זענען די... מאַך אים אַ צעפל פֿון
 זנד, פֿיל מאַל טריבן שוין די מיטל אַפּ די
 ווערעם“, איבז, פּראַפֿי שלייניק, מרפּא לעס,
 זשיטאַמיר 1874. „געקאַכטע מערן מאַכן ווייך
 דעם בויך, און עס מאַכט גרינג די השתנה, און
 עס טריבט אויך אַפּ דאָס גרינקייט פֿון אַ
 מענטשן“, אל״ק, דער זאַקטער בוד, וואַרשע
 1882. „אַ דעם סאַליטער איז נישט אַזוי קיין
 גרינגע זאָך, טאַו, ז' 51. „יעדער קראַנקער
 אויך גינגן זאָל זיך תּיכף ווענדן צו אַ דאַקטער
 און זיי אַ“, פּנעה, ווילנע 1924, № 2.

3. ספּעצ. בפּיוון איבעררסן שוואַנערשאַפֿט.
 אַ אַ קינד מיט באַבסקע מיטלען. אַ קינדער
 בײַ זינבער. „יעדע דריטע אָדער פֿערטע שוואַנ-
 גערשאַפֿט פּאַרענדיקט זיך מיט אַ“, וואָס פֿאַר
 אַ מייסטער ער איז אַפּצוטרייבן בײַ אַ שוואַנ-
 גערע פֿרוי וואָס וויל ניט האָבן, אמד, דער
 סולטאַן, ווילנע 1895. „מפּיל־קינדער אַ מיט
 געוואַלט... וועלן קראַנקע עקרות בלמבן“,
 פּראַ, י״שטעט און שטעטלעך, ז' 28. „דאָס
 קינסטלעכע אַ פּאַרשפּרייט זיך אַלץ מער און
 מער צווישן אונדזערע פֿרויען, פּנעה, ווילנע
 1927, № 21. מיט זיך — „סיסטו באַנג
 אַפֿילו. איך וואָלט זיך נישט אַפּגעטרייבן, געהאַט
 אַ קינד“, ל. מלאַד, אַפּפֿאַל, וואַרשע 1922, ז' 60.

4. פּאַריאַגן, אַפּשאַפֿן. מאַכן עס זאָל ניט
 ווערן עפעס וואָס איז פֿאַרבונדן מיט אַ געפֿיל,
 מיטן געמיט, מיט שטימונג. אַ עצבות פֿון
 האַרצן. אַ דעם עסנדיקן ווייטיק. אַ די ספּקות.
 אַ די טונקלע שאַטנס פֿון פּנים. אַ ליבע פֿון
 דער יונגער נשמה. „וויין טרייבט אַפּ דעם
 שרעק“, שוו. „הונגער און זאָרג טרייבן אַפּ
 דעם שלאָף, שוו. „זיך קומער האָט ער אַבער
 פֿון זיך ניט געקענט אַ“, בחײַ [ב. יאַניכעט]
 איבז, דער העלד יערמאַק, ווילנע 1874. „טרייב
 אַפּ זיך רצון צוליב זיך חבֿרס רצון“, זעליג
 מאַן איבז, מסכת דרד ארץ ווטא, ווילנע 1878.
 „איז זאָדעוואַסער... אַ רפּואה, עס טרייבט
 אַפּ נודנאַסט“, מ. א. שאַצקעס, בילדער פֿון
 דער ליטא, יוד' פּאַקט־ביבליאָטעק, ווילנע 1888,
 ז' 179. „די מלאַכימדיקע בני־דת־משה...
 טרייבן פֿון זיך אַפּ מיט עקל די אידיע פֿון
 אַרמיי און פּאַליציי“, פּראַ, פֿאַר די צוריק
 געקומענע אַ דריטע עצה. „די געראַטעוועטע...
 זיי פּאַרליכטערן אין אַ די פּינצטערע זכרונות
 פֿון זייער געמיט“, טעג, מינע זיבן יאָר אין
 תּל־אָבֿיבֿ.

5. אַפּרייניקן. באַפֿרענען עפעס פֿון עפעס.
 אַ מאָל פֿון פּוטער. אַ פּעטע פֿלעקן פֿון
 שטאַף. אַ אַ שלעכטן ריה. אַ האָר פֿון פֿעל
 (פּאַרעמ־מאַכערץ). מע זאָל אַ אַרזא [אַרסט]
 פֿון איינז... באַשמיר מיט ווייסן וואָקס און

און אַרױפֿגעשלעפט די הויזן צוריק, הל... געשאַטען אָן אַ היטל, געפֿילט ווי דאָס האַרץ פֿלאַצט פֿון ווייטיק... האָט זיך אָפּגע- טרייסלט און אַ צעבראַכענער... האָט ער זיך געשאַרט ווי אַ שאַטן, אָפּאַ, צייגנער. אָפּטרייסל — דער. זײַנג. עכץ. עניש.

אָפּטרייל(ערן) — אַטום & טרו. טריל(ער) אָפּ, געטרייל(ער)ט. אָפּזייגען מיט אַ פֿיגל- געזאָנג. אַ דירדין ווי פֿייגעלעך. די פֿיגל טרילערן אָפּ זינט זונאָפֿאַנג. גיב אַ טרילער אָפּ דאָס דאווען ווי אַ פֿייגעלעך, יג. פֿון מין גאַנצער מ'ז' 182.

אָפּטרייניק — מhd: ab+trünnic. וואָס לויפט אַוועק, וואָס טרעט אָפּ. וואָס איז אומ- געטרייט דעם גלויבן, דעם פֿאַלק, אָפּאַסטאַטיש, סכיזאַמאַטיש. אַ זיין, ווערן. מאַכ זיך אָן — ער וועט אַ נישט ווערן! וואָס הייסט? ער איז שוין אַ. „איין מוטויליגער מענטש אונז איין שאַלקהאַפֿטיגער אונז, ער איז אָבטרייניג אונז ווידער שפּעניג, יוסיפֿון, אָמאָט 1661, רמד/ב. גלייב נישט, אַלטיטישקע כנסת-ישראל, אַ בין איך געוואָרן פֿון דיר, ווינטש וו, ז' 182.

געניצט געוויינטלעך ווי אַ טי. מאַכט פֿון די אַע תל, באַשטראַפֿט זיי אַלע מיט פּעס אויף דער שטעל, ממוט, שירה. די צאָל פֿון די אַע, פֿון די איבערלויפֿער פֿון יענעם צד באַוויזט עס מיר: איינער אַ שוף גייט אונטער אַנטלויפֿן די מייז, פּראַן, אויף אַ מיטינג. „געטראַפֿן אַ יונגן גאַלישן בחור וועלכער איז צוריקגעפֿאַרן פֿון ארץ-ישראל... אין אונז דוערע אויגן איז ער געווען אַן אַער, מענדעל זינגער, פֿון מין היימלאַנד, ווין 1919. „צוריק געקומען אַהיים, אַ פֿאַרשטיסענער פֿון אייגענע, אַן אויסגעלאַכטער, אַן אַער, ציטט, יעקבֿ פּראַפּאַ. „איך צעבאָט מעטאַפֿיזשן חשבון גע- הערט ער דאָך צום זעליקן קיניגרייך וואָס איך: ער איז בלויז אַן אַער, ער קאַן תשובֿה טאָן און זיך אומקערן אַהיים, גריג, מענטשן און ווערט, ז' 22. „קייט — „איז די געפֿאַר פֿון אַ כסדרדיקע באַגלייט-דערשיי- נוג פֿון ייִדישן לעבן, א. מענטש, פֿאַר, 1966 iv 2. „אונדזערע אַז — די וועסט זיי מכפר זיין, נגה, סה. 4. „יקער — „ער איז אַן אָפּטרייניקער און אַן אָפּריידער פֿון ייִדישן גאַט, אַש, דער מאַן פֿון נצרת וו, 1943, ז' 247.

אָפּטרייניקען — טרו. טרייניק אָפּ, געטרוניקען. 1. (אויס)טרייניקען נאָר אַ טייל פֿון דער פֿלי- סקייט וואָס איז דאָ אין פֿלי. אַ נאָר אַ האַלבן בעכער וויין. אַ פֿון גלאַז נאָר אַ ביסל מילך. „איינגעגאַסן זיך אַ פֿול קענדל וואָסער און אָפּגעטרוניקען אַ פֿאַר שלוקן, פּיג. מאַכן ווייניקער, קלענער — „אונז גיהאַבטן דיפֿרענט עוד פּעס אָב טרייניקן, אגרת שלמה, יח/ב. „האַב מחסר געווען אַווי ווי איינער טרייניקט אָפּ פֿון דעם ים, 231, לח/ב. 2. פֿאַרענדיקן טרייניקען. אויסטרייניקען אינ-

גאַנצן. גאַט זאָל זיי נישט רעכענען, גאַט זאָל זיי נישט שטראַפֿן, אָפּגעגעסן און אָפּגעטרוניקען און אַהיימגעלאַפֿן שלאָפֿן, 29. „דאָס ציגעלע טרייניקען... אַז דאָס ציגעלע האָט אָפּגעטרוניקען האָט עס משה אויף זיינע הענט... געטראַגן, מ. קרישטווסקי, יודעט אונד יודענטהום, באַר- דיטשעו 1894. „די ערשטע ציטט פֿלעג איך מיר אַווי קומען אַהיים אָפּעסן, אַ און גאַרייט, ממוט, גלגולים. — „איז דאָ נאָך אַ גלאַז טיי? ברענג אַהער, וועל איך אַ און וועל גיין שלאָפֿן, אַר. אַן איבןריקער מענטש. עניש.

אָפּטרייפֿען — טרו. פֿע אָפּ, געטרייפֿעט. אַוקר. *Uk: tpiinati*. אָפּלאַפֿן, אָפּטרע- סען, אָפּטרייסלען, אויסטרייסלען. אַ מעל פֿון זאַק. אַ דעם שניי פֿון די שטייול.

אָפּטרייפֿן — טריף אָפּ, געטרייפֿט. אַטום — אַפּרינען טראַפּנחזו. אָפּפּאַפּען. „בלוט טריפֿט אָפּ פֿון דער וואונד, „(לדלף) זיא האָט אָב גטריפֿט אונז איז גיברעך גיוואָרן מין לייב (מתוגה) פֿון וועגן טרויאַרן, סהמ, תהילים, קיט, 28. „לושטש [דאָס געווייקטע פֿלייש] אָב טריפֿן, דאָך דו עש נישט צו טרויקן ווערט, בראַנט, פּרק יו. „פֿון דעם אייל וואָס טריפֿט אָפּ טאַר מען נישט קיין הנאה האָבן אום שבת, איבן, תקוני שבת, אויסטרייה 1818. „אויף אַ שטריק האָבן געהאַנגען נאַסע שטיקער וועש, אָפּגעטרייפֿט אויפֿן דיל אין גריבלעך וואָסער, אָפּאַ, די טענצערין, ווילנע 1930, ז' 246.

טרו — מאַכן, לאָזן עס זאָל אַפּרינען טראַפֿן ווייז. [פּראַג: אָפּטראַפֿן]. „די וואונד טריפֿט אָפּ בלוט, „נאָך דעם ווייזן זאָל מען נישט תיכף זאָלצן, וויל... דאָס זאָלן שמעלצט. מען מוז... אַ — און אויך נישט צו טרויקן לאָזן ווערן, שלחן שרן אורח חיים וורה דעה ומנהגים של כל השנה, לעמבערג [אַנהייב 19. י"ה]. „אַ יינגל האָט געוואַלט, אויסרעכענענדיק די נעמען פֿון ר' עקיבֿא, ר' טרפֿון אַזוו, אַ [וויין] פֿונעם כוס, האָט דער פֿאַטער נישט געלאָזט, וויל דאָס זענען אַלץ גרויסע רבנים. ביי די מכות האָט סינינגל נישט געוואַלט אַ, וויל ער האָט געמיינט אַז אויך דאָס זענען רבנים... יע, דער וואונדער-אוצר פֿון דער יודישער שפּראַך, וואַרשע תרע"ח, ז' 87. אויך מיט זיך. ~טריף. זײַנג. עכץ. עניש.

אָפּטרייניקען — טרו. יקן, אָפּ, געטרייניקט. 1. מאַכן טרויקן דורך ווישן. אַ געפּעס, פֿליס. אַ דאָס קינד מיט אַ האַנטעך. „מע דאַרף איבער- לייגן און אַ דעם 'חתך-בחור', אַ די וועל- געהעלעצער ביים פּאַקן מצה. פּיג: אַ מיט צדקה די טרערן פֿון אַרעמעלישטע אויגן. „אונז מן זאָל דיא סיסל נאָך טעלר נישט מיט בראַט אָב טרייניקן, בראַנט, 1909 פּסי' טרייניקט אָפּ טרויקן. „ווער ברוט עסט און טרייניקט דיא הענד נישט אָפּ אַז זיא זאָלן זיין רעכט ריין, האָט ער איין עונש, עיון, מב/ב. „זי זאָל אָפּפּאַשן מיט וואַרעם וואָסער, ווען שוין דאָס

פֿעסס צעגייט שאַט נישט, דערנאָך זאָל מען נעמען אַ טרויקן לייגען טוך דאַמיט אָפּצו- טריקענען, עפּט. דרך הישר לעולם הבא, שקלאו תקניו. ווען דער קראַנקער האָט שוין אָפּגעשוויצט, מוז מען אים אַ מיט אויס- געוואַרעמטע וועש, איבן, דער אוצר פֿון געזונד און לעבען, וואַרשע 1908, ז' 6.

2. לאָזן, העלפֿן טרויקן ווערן. ווען זיא [די הענט] שוין רעכט גיוועשן זענן, אויב ער זיא אָפּ טרייקנט, זאָל ער דיא הענד און דיא הייך היבן, עח, כד/ג. „אויב ער האָט פֿאַרעסן צו מאַכן די ברכה [על נטילת ידים] פֿאַר דעם אַ, זאָל ער מאַכן נאָך דעם אַ, איבן, הרבֿ ש. ה. שניאורסאָן, 19 פּר ברכת הנהניו, וואַרשע 1874, ז' 4. „ווי גוט איז צו זיין ריך אַווי ווי איר! צו זיין אין שטאַנד אָפּצוטרעיקענען טרערן, ג. י. ראָוויטש, ריבֿ משפּחה, ווילנע 1865, ז' 55. מיט זיך — זיך אויסבאַדן און זיך אַ.

מאָכן די ברכה על נטילת ידים, ביים אַ זיך מיט אַ האַנטעך. „די נאַסע הענט [נאָך קבֿורה] ווישט מען נישט אָפּ מיט אַ האַנטעך, נאָר מע ריכט זיי אין אַ וואַנט, אין אַ צוים, אָדער מע ווישט זיי אָפּ מיט בלעטער. נאָך בעסער איז צו לאָזן די הענט זיך אַ. „מן מוז דש מאַרגנש דרשאַ מאַל איבן דיא הענד גיסן... אונז זאָל דיא (ברכה) זאָגן ווי מן זיך אָב טרייקנט, מחזור ח"ב, שלש רגלים, אָמאָט 1713, ד/ב. „איין קאַמין... פֿאַר די כהנים דיא זיך אימרה האָבן מונן טיבל זיין אונז ווידר אָב טרויקנין אונז ווערמין קענן, ר' אַלכסנדר עטהויוו, בית ישראל ובינת הבחירה, אויבך, תע"ט, האָט זיך אַנידערגעזעצט לעבן אויוון זיך אָפּצוטרעיקענען און אָנצוואַרעמען, אַמז, דער ליטוואַק און וואַליינע, ווילנע 1870. „דער רעגן האָט אויפֿגעהערט... ער האָט זיך דעם אייבערמאַנטל אָפּגעטרייקנט אויף דער זון און ער גייט ווישטער זיין וועג, מעשה מג' אחים, וואַרשע 1872.

אָפּטרייבע(ווען) — טרו. פֿע(ווע) אָפּ, גע- טרייבע(ווע)ט. 1. אָפּפּאַדערן. אַרויספּאַדערן. אַ דעם זון ער זאָל צוריקקומען אַהיים פֿון ישיבֿה, פֿון קאַלעדזש אַע. אַ דעם חלק וואָס מע האָט אַרבייגעלייגט אין געשעפֿט. 2. אָפּ רייניקן, וויפֿל מע זאָל אים נישט אַרומוואַשן, קען מען אים נישט אַ פֿון דעם שמוץ אין וועלכן ער איז אַרבייגעפֿאַלן, רייז (ריישע, מן). עניש.

אָפּטריינער — דער, ים. ווין: זיך, קע, ס. ווער עס טראַגט אָפּ. אַן אַ פֿון רכילותן. ערין.

אָפּטרייט — דער, ין. דזוו אָפּטריט (←). „ער איז געוועסן אין אַ און געלייענט טרייפֿטפּולע ביכלעך, רייז (מינסק). „איך יענער ציטט וואַר נאָך קיינע אָפּטרייט אין יעדער הויף ווי ביי אונז יעצט, אַמז, צעהען דרייטראַל, ווילנע, תרמ"ז, ז' 4. „איך וואַלט בעסער געוועסן אין אַן אַ איידער אין דעם עיפּוש, דער יוד פֿאַר פּסח, וואַרשע 1896, ז' 66. „מע טאַר נישט שטעלן

לאצן] די היסטארישע לעגענדע פון ר' מאיר ש"ץ, פירט 1694 [פ"ה ו"ו, שפ' 16]. "וויך אים אויס... טרעט פון אים אפ", מס. משלי תקע"ד, ד, 15. "ער וועט אים וויזן... ווי ער זאל קענען א' פון זינד", חה ו"ו, ב, ז' 150. "האט געמאכט א גרויסן אָנזעץ... האט אפֿ געטראָטן, אַוועק פֿון די אויגן אויף אַ פֿאַר חדשים צפֿט", ג. ח. לעוונער, דיא פֿאַלשע חתן כלה, ווילנע 1897. "דער אַלטער טרעט אַפֿ... צו גיין אַוועק איז אים שווער געווען", ממוט, י"דל. "די עצבות אָבער טרעט ניט אַפֿ, פֿראַג. 'מסירת נפשׁ'. 'שפֿרות שאַלן... און דער שטן אָפֿגעטראָטן, רעדן שלעכטס אים ניט געראַטן", אַר, 'שפֿרות', דער סוף איז אָפֿגעטראָטן הינטער אונדזער ביידינס ליכט", מל, 'פֿרינט שפֿט'.

5. אַפֿשטיין פֿון עמעצן אָדער פֿון עפעס. אַפֿרוקן זיך. אַפֿשטעפֿען זיך. אויפֿהערן פֿסדר צו זיין מיט עמעצן. געניצט געוויינטלעך מיט נ. י. ט. פֿון א' פֿון ברודער, פֿון חבֿר, פֿון רבי'ן. א' פֿון איר אויס מורא אַז זי וועט רופֿן פֿאַליציי. "דער גרויסער הונט טרעט ניט אַפֿ פֿון אים אויף קיין טריט". ליבר גאַט, באַרים הערציגער פֿאַטיר, מיר טונין זיך בעטין, / הילף דש דער יצר הרע פֿון אונז [ט] אַפֿ טרעטין", ש"ה ו', פֿיורדא 1723, ה'. "פֿון גאַטס כסא־ הכבוד וועל איך ניט אַ, ביז ער וועט דעהערן מין שרעצן און בעטן", גאַר, שירי — יודישע לידער, וואַרשע 1889, ז' 41. [דער] מלאך המות איז אַ האַרבער שליח... דו וועסט נישט קאַנען צו אים זאָגן: ... טרעט אַפֿ פֿון מיר", אורחות צדיקים, הוראָנאָת קנה"ה. "איז געוואָרן אין איר פֿאַרקאַכט, אַלץ קוצענירמוצעניו, ניט אַזיך פֿון איר טאָג און נאַכט", ממוט, קליאַטשע. טאַמער חלילה איז עמעצער קראַנק געוואָרן, אַווי איז שוין די מאַמע ניט אָפֿגעטראָטן פֿון בעטל", שע, פֿונ'ס יאָרד.

6. פֿאַרבינגעניגן אָדער אַפֿקערניגן זיך פֿון וועג אַרבינגיין, פֿרעצען אָדער ערגעצוואו. א' בים רבי'ן, אים פֿרעצן וואָס ער מאַכט. אויפֿן וועג אַהיים א' אין שענק. "פֿאַר וועלכן הויז מע גייט פֿאַרביי מוז מען דאָרט אַרבינגיין, א' און מיט גרויס געוויין און גרויס געשריי אַיטלעכן מענטשן איבערבעטן", עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 29. "די... חסידים זענען פֿאַרבינגענאָנגען פֿון מלוה מלכה... געוואַלט אַ, מאַכן אַ פֿוסע לע נאָך קידוש לַבְּנֵה", קמ, 1868, № 11. "ער איז געגאַנגען פֿון איין שטאַט אין דער אַנדערער און אין יעדער שטאַט האָט ער אָפֿגעטרעטן בים רבֿ", איין ווינדערליכע מעשה פֿון צווייא גרויסע עשירים מיט איין בת תלמיד חכם, לעמבערג 1895. "גייענדיק וועל איך א' ביי אונדזער שכן און אים פֿאַרבעטן צו אונדז אויף טיי", ה. עפֿלבערג, דער שדכן, וואַרשע תרס"ז, ז' 13.

7. אויפֿהערן עפעס טאָן. איבעררעסן אַ טעטיקייט, אַ טוואונג. א' פֿון אַ געשעפֿט, פֿון אַ שליחות, פֿון אַ פֿאַרמעסט. "ערב סוכות, בשעת בויען און דעקן און אויסהענגען די סוכה,

דערציילונגען פֿון אויסטראַליע, מעלבורן 1939. "... האָט זיך איבערגעשטעלט פֿון איין פֿוס אויף דעם אַנדערן און נישט אָפֿגעטרעטן פֿון דער ריי", י. עלבערג, איר, ר"ה תשכ"ו. פֿיג: "אַש איז אָפֿגעטרעטן פֿון רעאַלן צעריסענעם לעבן פֿון שטעטל אַ מהלך וועגט", בעמ ו"ו, ז' 16.

2. אַוועקגיין פֿון אַן אָרט (פֿאַזיציע). עס אָפֿגעבן, עס אויפֿגעבן. ביי קיין שום אומשטאַנד ניט א' פֿון אייגענעם אָרט. א' פֿון אָרט דער שראַקענעהייט. "פֿאַרנעם ניט אַ פֿלאַץ וואָס דו וועסט מוזן א' פֿון אים איבער אַן אַנדערן"; "וועמען עס איז צו ענג דער זאַל א'"; "אַ פֿונט מוז א' דעם פֿור", שו. "רשב"ע, איין שעמ האַפֿטיקער האָט צו טאָן מיט אַן אומשמהאַפֿ טיקן אָדער אַ צדיק מיט אַ רשע — ווער מוז א'?", איבז, גדולת יונה, וואַרשע 1857. "מביע צרות ווייסט איר דאָך און א' פֿון שטוב טאַר איך ניט", י"א, 1884, № 18. "געמוזט פֿאַר צרות א' פֿונעם אָרט", ממוט, ווינטשפ. "ניצע פֿאַרמען מוזן ווערן באַשאַפֿן, אַלטע מוזן א'"; פֿראַג. "און אַז מע קומט צוריק", ער וועט פֿון אָרט נישט א' ביז די ישועה וועט נישט קומען איבערגוואַלד", י. א. לייזערנאָויטש, דער זינד־קרער, פֿעטראָגראַד 1919, ז' 8.

3. צוריקטרעטן (ביי אַ מלחמה, געראַנגל, קאַמף). א' פֿאַרן שטאַרקערן שוואַ. א' צו ניצע פֿאַזיציעס. די אַרטילעריע דעקט דאָס א'. שווערן ניט אָפֿצוטערען אויף אַ אַר. "זיין גאַנץ הייל זאַל א' פֿון די ערטער וואָס מענטשן דאַרפֿן פֿאַרן אָדער גיין", איבז, די גליקליכע כלה, וואַרשע 1865. "אַ טייל באַהערצטערע זענען לאַנגזאַם אָפֿגעטרעטן און ניט אויפֿגע־ הערט זיך אַבאַראַגייען", יונה טרובניק איבז ז. מאַזאַח, די שינע יהודית, באַרדיטשעו 1888, ז' 57. "דער דבֿטש האָט אונדז געהאַט גוט אָנגעריבן די זעסן און מיר זענען אָפֿגעטראָטן", ש. ברעגמאַן, אויפֿן מירדעכ איז אומרוק, מאַסקווע 1934, ז' 168. "קלעפֿ אין איבונגס שטעקן, אין באַוועגונג — פֿאַרויסגייענדיק און אָפֿטרעטנדיק", פֿראַגראַם אין לערנען ר"י מינכן, יאָר? פֿיג. "איין כמאַרע גריפֿט אַן די צווייטע טרעט אַפֿ", האַל, ערדישע וועג, מאַסקווע 1941, ז' 164. פֿיג. "נאָך עטלעכע מיינוטן האָט די טיר אָפֿגעטראָטן פֿאַר זענע כוחות", איבז י. ג. מונק, מסתרי פֿאַרז, וואַרשע 1865.

4. סתם אַוועקגיין. דערווייטערן זיך. פֿאַר־שווינדן. 99: א' ווי אַ קאַץ פֿון סמעטענע, ווי אַ מויד פֿונעם טאַנץ, ווי אַ כלה פֿון אַ שטערנ־טיכל = אומוויליק, א' מיט (אַ) אַן אויסרייד. דער ווייטיק טרעט ניט אַפֿ. א' אויף אַ רגע און דערנאָך ווידער זיך באַווייזן. "דאָס וואַרט מוזה מאַכט יז מות" — דאָס הייסט דער טויט זאַל א', ר' ליבוש לוחאַן מבורחטשׁו, דינס ומונהגים טוֹבִים, טשערנאָוויץ 1864. "היישן זיי מיך אַב טרעטין אונ, נאַמן קיין ור ענטוורונג און", גה, 364. "זאָגט דער קיניג ער זאַלט אַב טרעטן, דאָ טרעטט ער אַב פֿון פֿאַלש [פֿאַ־

קיין א' נאַענט פֿון דירה, וויל דאָס פֿאַרפעסטעט די לופֿט", דר' מ. גאַטלעב, פֿאַפּולערע אַלגע־ מיינע היגעניע, וואַרשע 1908, ז' 16. "פֿון די אַין האָט זיך געהערט אַ קרעכצן פֿון מענטשן וואָס ליפֿן אויף עצירות אָדער אויף דורכפֿאַל", בערג, באַם דניעפּער וו, 'עמעס', ז' 16. "ער זאַל קענען געפֿינען אַן אויסוועג, רייכערט ער אָדער אין גאַס אָדער אין א'", פֿינול סיטא, אַט דאָס זינגען מיר, באַרקאָוויקעו 1932, ז' 93. אַ־ר אַ מֶר. אַ־ר יי ניק ע ר.

אָפֿטרעט־געלט — דזוו פֿאַרטיגערעלט (←). "אַ־געלט פֿאַר דער דירה, רייד (פֿון אַ גע־ באַרענעם אין מינסק). "זאַלסט... געבן אַ־ג' איצט אָדער זאַלסט אים דערנאָך געבן תּבֿואָה", יפ, ז' 137. "בדין האָ־ג' הנהוג בין הסוחר רים... ", ר' דוד טעבֿיל ברי משה, שו"ת בית דוד, וואַרשע תרי"ד, ה/א. "איין משחית (מלמד) גיט דעם אַנדערן אַ קערבל אַ־ג', ער זאַל אים אַפֿלאָזן דאָס יינגל", קמ, 1864, № 14. "דאָרט האָבן געדאַרפֿט זיין טאַרגעס... האָב זיך גע־ ריכט עמעצן אַ מנה יפה אַ־ג', אלצ, תּוכחת חיים, ווילנע 1865, ז' 42. "שטאַרבט אים תּוך כּדי־דיבור דאָס וועב, און ער קויפֿט זיך אַ צווייטע פֿאַר 600 רובל אַ־ג'", פֿראַג, 'שטעט און שטעטלעך', ז' 18.

אָפֿטרעטונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אָפֿטרעטן. אַן א' אין אַ זעט. א' פֿון אייגענע פֿרינציפֿן. "... ניט צולאָזן קיין שום המצאה אָדער איין פֿאַרלאָזונג און איין א' וועלכע עס זאַלן קענען שלאַף מאַכן די שבוּעה", קאַנטאַנטין קאַלינסקי בוילנא איבז, פעסט־זעצונג וועגן יהודים, ווילנא והורדנא, תקצ"ה.

אָפֿטרעטיק — אַדי. וואָס טרעט אַפֿ פֿון געווען, פֿון ריכטיקן וועג. מלל פֿאַרטישטש: 'מהמה הוי במרדי אור' (אי"ב, כד, 13): "אַפֿ טרעטיג [תי] ווידערשפּעניקער אַן ליכט".

אָפֿטרעטן — טרעט אַפֿ, ביי (אויך האָב) געטראָטן, געטרעטן. אוטו — 1. אָפֿגיין אין אַ זעט פֿון דעם וועג וואו מע גייט (פֿאַרט) אָדער פֿון דעם אָרט וואו מע שטייט. א' רעכטס אָדער לינקס פֿון שאַסי. א' פֿון וועג און אויס־שפּאַנען די פֿערדלעך. א' אַהינטער מיט צע־שפּרייטע הענט. א' טיפֿער אין וואַל. א' ווי צו 'עושה שלום'. בייטעט דיא פֿרינצעסין דאָש זיא אירה לזט אַב טרעטין לאָזט, וואַלט איר אַלייניג שפּרעכען", מראות הצוֹאֹת, וואַנבעק תע"ה. "ווען אַ מענטש גייט אונטערוועגן און איינער קומט אים אַקעגן און טראַגט אויף זיך אַ משא, זאַל ער אים א' אויס דעם וועג, ווען שוין אַן דעם זעט פֿון דעם וועג איז ליימיק און קוויטןק", ספר חסידים, ווילנע תקע"ט. "האָט דיאַגענעס געענטפֿערט: ... ווען דער קיניג וויל זיין גענדיק, זאַל ער א' אַן אַ זעט אַ ביסל, דען דו פֿאַרשטעלטס מיר די זון", אמד, ספורי חכמי יוג ווילנע תרפ"ד. "ערשט ווען די שויבן זענען אינגאַנצן שוואַרץ געוואָרן און די נאַכט... האָט זיך אַמנגעוויקלט אין חושך, איז [ער] אָפֿגעטרעטן פֿון פֿענצטער, פּנחס גאַלדאָר,

דעמאלט טרעט ער נישט אפ פון דער ארבעט, ש.ע. פון פסח ב'יו פסח. "דער שווארצער פויגל טרעט נישט אפ פון זיין ביזן שריט און פֿרעסט דעם אויפגעקערטן וואָרעם", מזל ראוויטש, נאָקטע לידער, ווין 1921. "... נישט געווען פֿון די מענטשן וואָס הייבן אָן עפעס צו טאָן פֿאַר עמעצן און טרעטן אָפֿ", באַש, פֿאַר 1962 ו 3. "אונטערטראָגן אָן עבֿירהלע און נישט אָ ביז דאָס עבֿירהלע וועט אויסגעפֿירט ווערן בשלימות", מ. דלושנאָוסקי, פֿאַר 1963 ו 6. 8. דעמיאָנירן, זיך אָפּזאָגן אָן אַמט אָ פֿון אַ שטעל. "... אויף גיבט אונז מאַן דהוא אָפֿ טרעטן... ", "תקנות ק"ק ניקאַלס" בורג 1676. "טוט דיר איינר צו מוטן איינר פֿון זיין שירות אָפֿ צו טרעטן... ", "ניו, ג/ב. "מידי שנה בשנה בחוליהמועד סוכות גישיכט הבחירה ע"י פרנסים וציין למלא מקום מנהיגי ח"ק [= הברה קדישאַן] דיא באותו זמן אָב טרעטן... ", "תקנות החברה קדישאַ גמילות חסדים ד"ק אַשכּנזים בהאַלאַנד באַמשרדס, תק"ע. "ווען ער איז אַוועק צו אָן אַנדערן אין האַנדל, דאַרף מען וויסן פֿאַרוואָס ער האָט אָפּגעטראָטן", לאַז, 1887, ז' 58.

9. בייטן וואָס עס איז פֿאַרבונדן מיט גלויבן. אָ פֿון גאַטס געבאַט, פֿון דער תורה, פֿירן צום שניטער פֿאַרן אָ פֿון קריסטלעכן גלויבן. נישט אָ פֿון דער אמונה. "אַבר דאָן איר אַזו פֿרום בליבט... אונז טרעטט פֿון אים [דעם רבש"ע] נישט אָפֿ... ", "היסטאָרישע אַלעגאָריע פֿון ר' מאיר ש"ץ, פֿירט 1694 [פֿש ווו]. "ליש פֿר זיך רופֿן דיא זעליבן יודן די דאָ וואָרן אָב גיטרעטן פֿון דעם יודישן גלויבן", איבז, ר' אליקים חזן מק"ק קאַמאַראַג, ש, אַמסט ת"ס. אַ מענטש איז ח"ו מחלל שבת, וואָרפֿט ער פֿון זיך אַראָפֿ דעם אות איז גלויבן ער וואָלט חלילה אָפּגעטראָטן פֿון הש"י און... דער תורה", טש, ז' 87. "געלאָפֿן צו די יהודים און האָט געשריגן אָן לעבעדיקן גאַט און אים נישט אָפּצוטערעטן", מעשה אומאָן. "ער האָט אָפֿ געטרעטן פֿון אונדזער גלויבן, ד"ה זיך גע"טויפֿט", ב. בענקערמאַן, זב, דער יודישער שפיענגעל, וואָרשע 1895, שפ' 88. אין לשון פֿון פֿרומע פֿרויען (לאַדוש): "ווער עס טרעט אָפֿ פֿון לעבעדיקן גאַט זאָל אַזוי אויסזען" [ווען עמעצער האָט אַ מיאוס פֿנים, אויסגעקרענקט, אויסגעצערט אַע]. "הינט אויף וועמעס תקיפות טרעט איך אָפֿ פֿון דיר?", צייט, טמז, 1965 ו 29, ציטירט פֿון אַ בראַצלעווער תפילה אויף יודיש].

10. אָפּזאָגן זיך פֿון עפעס וואָס איז פֿריער געווען ווערטיק. אָ פֿון אַ שיטה, סיסטעם, פֿרינציפֿן, געדאַנקען, איבערצייגונגען אַע. אָ פֿון רבינס דרכים. אָ פֿון געזעץ, אָ פֿון אייגענעם וואָרט. נישט אָ קיין קוצרשליד. נישט אָ פֿון די רייד אויס מען מוילי, מס, משלי תקע"ד, ז' 5. "דער דאָזיקער מנהג פֿון אונדזערע תלמידיהכמים איז ביי מיר הייליק און איך טרעט פֿון אים נישט אָפֿ", ממוס, "בישיבֿה של מטה".

11. געניצט אַנשטאַט אָפּפֿאַלן. דאָס וואָסער

האַלט שוין אין אָ, "די פֿאַנגע איז גאַט צו דאַנקען בעסער, די היץ האָט אָפּגעטראָטן", מ. אַחון, צוויי שוועגער, ווילנע תר"ס, ז' 122.

טרו — 1. טרעטן און דערביי עפעס קאַלע מאַכן. אָ די דילן מיט די שמוציקע שטינל. אָ די פֿעלדער ווי אַ טאַבון פֿערד. אָ די בייטן, די פֿאַרווייטע תבואה אַע. "ער פֿלעגט זיך געפֿינען אונטער אַלעמענס פֿיס... און נישט איין מאָל האָט מען אים אָפּגעטראָטן זיינע פינגער", שבת מאַצקעוויטש, בערציק דער יתום, ווילנע 1913. "ניט אָ די לאַנקעס = איר, נישט ברענגען קיין שום שוין, קיין שום היזק. "איך וועל אים חלילה נישט אָ די לאַנקעס, אויב איך וועל באַקוקן ווי מע האָט געבויט זיין פֿונד-דאַמענט". אויך אַרויפֿטרעטן, אַנטרעטן: "יידן, שטופֿט אַיך נישט, איכיל חלילה עמעצן אָ אַ פֿוס... מיט מניע גרויסע רעדער", הערצל אָפּשאַן, בית ישראל — וויזשניצער רבי'ס היף, סיגעט 1939.

2. אָפּניצן בייס טרעטן, בייס טראָגן. אָ די זוילן, די פֿאַדעשוועס.

3. איבערגעבן, אָפּגעבן אויף דערווייל אָדער אויף שטענדיק. לאָזן נוצן. אָ דעם פֿלאַך אָ עמעצן די אייגענע פֿאַזיע. אָ די בעט דעם גאַסט (אורח). פֿאַרכאַפֿן יענעם היזן און אים אָ אַ פֿינצטער אַלקערל. "ער האָט איר אָפֿ געטרעטן זיין שיפֿל", איבז, א. ראַווינסקי, דער פֿאַלשער שולדבריעף, וואָרשע 1885, ז' 83. "... האָט אָפּגעטראָטן זיין היזן פֿאַר דער פֿירשטיין מיט דער טאַכטער", יב"ץ בערז, רבי קאַשמאַן דער נעלם, ווילנע תרנ"ז, ז' 9. "דער בעשט האָט אים תמיד אָפּגעטרעטן זיין התבוד-דוּת-שטיבל, אַז ער איז ביי אים צו גאַסט געווען", פ, ז' 124. "בני טייל פֿעלקער קען ער [דער מאַן] זי [זיין וויב] אָ און מכבד זיין מיט איר יעדן גאַסט", פּראָ, "שריבֿ אַ פֿעליע" טאַן. "ער האָט זיך דאָ באַזעצט אין אַ קליין צימערל וואָס אַ פֿאַמיליע האָט אים אָפּגעטראָטן פֿאַר צען רובל אַ חודש", אר, 'אויפֿן גרינעם גראָז.

4. מוותר זיין אויף עפעס, עס איבערלאָזן לכבֿוד עמעצן. אָ אַ פֿסוק פֿון אַתה-הראית, מפֿטיר יונה אַע. אָ די גבאות. אָ די פֿירער-שאַפֿט. אָ די שטאַט אין מזרח-וואַנט, דעם פֿסא-הרבנות, "איך האָב עס ביי אים אָפּגע-האַנדלט, מיטוואַך, מנינעם אַ טאַג, אים אָפּגע-טרעטן האָב דערפֿאַר אים", ממוס, שלמה. "דעם זיידן ר' מענדלעע האָבן מיר אָפּגעטראָטן דעם אויבנאָן", ש.ע. אידישע שריבער. "האַט מען עס אויך נישט געקאַנט מוחל זיין דעם מיידל, איר מוטער און אויך נישט... דעם געוועזענעם חתן, וואָס האָט זיין כלה אָפּגעטרעטן דעם פֿאַטער", ש. האַראַנטשיק, גאַסט מפֿשט. "איך בין גרייט יעדן אונטערשמש אַ מנין זכות פֿון סנדקאות אויף בריתך", חג, טמז, 1968 ו 15.

5. איבערגעבן רעכט. אָ די חזק. "דער רבי האָט אָפּגעטראָטן זיין שטול (דאָס רבי'ס טווע) צו זיין ווין". "איך באַדאַרף אַוודאי מיט אים [דעם מאַן וואָס וויל אָפּטאָן] טענהן. שרים

זאָלן מיט אים רעדן, איך וועל אים גאַר אָ, זאָל ער זיך שלאָגן קאַפֿ אין וואַנט מיט זיינע ממזרים", דער יוד פֿאַר פֿסח, וואָרשע 1881, ז' 23. "איר מוזט אַיך פֿאַרפֿליכטן אים אָפּצו-טרעטן די קרעטשמע און אַמערע עסקים אין דאַרף", בן-צבֿי, דעם שענקער'ס טאַכטער, קראָ-קע תרע"ט. "זיין פֿאַטער... האָט זיי [די פֿראַווינצן] אָפּגעטראָטן פֿאַר געלט דעם קעניג פֿון דענמאַרק", קמ, 1865, № 25. "שפּאַניע האָט אונדז געוואָלט אָ אַנגאַלאַ", זשיט א, ניי 1919, ז' 87.

6. אין אויסדרוק: אָ דעם וועג — אָפּרוקן זיך און מיטן זינען פֿון בב 53. "אונדזערע... פֿאַרשויען זיינען געגאַנגען מיט אַ פֿאַרקלעמט האַרץ און בהכנעה אָפּגעטרעטן פֿאַר אַיטלעכן דעם וועג", ממוס, מסעות. "איך בייג אַינן מנין קאַפֿ מיט הכנעה, מיט אונטערטעניקייט און טרעט אָפֿ דעם וועג פֿאַר דעם קלענסטן שיי-געצל", מר ווו, ניי 1908, ז' 72. "מיר יידן טרעטן... אָפֿ יענעם דעם וועג, כאַטש אויף יעדן שפּאַן אָפּידעט מען אונדז", א. מאַמאַ-ראַווסקי, די הגדה פֿון דער לינקער זייט... אַדעס 1908, ז' 15. "אַרעמע קינדער אין שמאַטעס... ווייסן נישט אַז ער איז דער היפּטווירט און טרעטן אים נישט אָפֿ דעם וועג", אַפֿרים קאַנגאַווסקי, 'לאַקאַטאַר גומ' 88. "פֿאַרוואָס זשע טרעט די נאַכט דעם וועג נישט אָפֿ?", האַל, מינא אוצר, מאַסקווע 1966, ז' 57.

7. אין אויסדרוק: אָ דעם (דאָס) אַר ט — פֿאַרבייטן, קומען אַנשטאַט דעם וואָס איז געווען פֿריער. "די אַלטע שמאַלע פֿראַפֿעסיאָנעלע פֿראַגן האָבן אָפּגעטראָטן זייער אַרט אַלמלוכהשע פֿראַגן", די גאַרבער שטימע. מאַסקווע 1924, № 54. "אין די מיטלמעסיקע לענדער האָט פֿעל און לעדער שפּעטער אָפּגעטראָטן דאָס אַרט פֿון הלבשה פֿאַר אַנדערליי שטאַפֿן", י. יאַכנינסאָו, מיט געניטע הענט, קנעו 1925. "די ליבע האָט אָפּגעטראָטן איר פֿלאַך פֿאַר זאַרגן און אַנגסטן", פ. רוזאַי, טמז, 1965 ו 24.

8. אויסמיידן. "דער גאַנצער עולם ווערט פֿאַרבעטן, דער שמש וויל קיינעם אָי", עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 8.

9. קומט אַנשטאַט אַוטו. "אוי פֿאַטער, אוי פֿאַטער, מיר וועלן דיר [= פֿון דיר] נישט אָ... זאָג אונדז וואו אונדזער מוטער ליגט, וועלן מיר לויפֿן בעטן", פל. "דעם היינטיקן טאַג זאָלסטו האַלטן פֿאַר אַ פֿאַלשן געזעלן, וויל ער טוט דיר [= פֿון דיר] פֿאַלד אָי", איבז, בן המלך והנוי, זשאַלקווע 1771.

מיט זיך — קזוו. "צוויי שטראַמען... שטויסן זיך אָן איינער אָן דעם אַנדערן ביז זיי טרעטן זיך אָפֿ די וועג, אַמד, מעזז היט, ווילנע 1864. "די מיידלעך... טרעטן זיך אָפֿ די פֿיס און שוויצן", רעד' משה פֿראַטסיג, יודישער קאַלענדאַר לשנת תרע"ב, לעמבערג 1911.

עכ"ץ. עניש. יער (יין, קע) — "וועל איך נישט מקיים זיין די שבועה וואָס איך שווער איצונד, אַזוי וועל איך זיין אָן אָ פֿון

דער אמונה (עובר דת) און וועל ניט גערופֿן ווערן מיט דעם נאָמען יהודי, איבז קאָנסטאַנטינאָ טין קאָלינסקי, פּענסטעצונג וועגן יהודים, ווילנע והוראָנגאַ, תקצ"ה.

אָפּטערעלן — אוטוו & טרוו. טרעל אָפּ, גע-טרעלט. 1. דזוו אָפּטערעל(ער)ן. 2. אָפּ-זינגען זיך צעלאָנדיק אין אַ סך טרעלן. "די מעצאַסאַפּראַנג האָט אָפּגעטרעלט די אַרע". "הינט קומט אַראָפּ עפעס אַ צוציק... און טרעלט אָפּ אַ שבת פֿאַרן עמוד און נעמט אויס בייַם עולם", הרב לוי גליקמאַן, זכרונות לבית לוי, קעשענעוו תרצ"ד, ז' 65. 3. אָפּאַרן. "זיי קאָנען קיינעם ניט אַי", באַש, פֿאַר, 1964 ז' 2. אויך מיט ז' יך. "עניש".

אָפּטערעמבע(ווע)ן — אַקווו. (בעווע) אָפּ, געטרעמבע(ווע)ט. מאַכן, פֿאַרשאַפֿן זיך אַ טרעמבע, אַ גראָבן בוידן. אַ דעם זומער.

אָפּטערעמבעווען — אוטוו & אַקווו. פֿאַר-ברענגען זיך ווי אַ טרעמפּ. — אויסטרעמפע-ווען, "די וועלט איז פּרייט און דאָס געלט וועט זיך גענוג פֿאַר אונדז ביידע אָפּצוטערע-מעווען אַ יאָר צייט", גרינ, בלעטלעך פֿון אַ טאַגבוך, נ"י 1954, ז' 162.

אָפּטערען — דער, ען. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּטערענען. אַ גרינגער אַ פֿאַרנייען דעם אַי. ז'ונג.

אָפּטערענירן — טרוו. גיר אָפּ, (גע)טרענירט. פֿאַרענייקן אָדער אַ לענגערע צייט טרענירן. אַ די ספּאַרטלערס, זי עלנערס אַא. ז'ונג.

אָפּטערענען — טרוו. טרען אָפּ, געטרענעט. 1. אָפּרייסן וואָס עס איז צוגענייט. מיט כוח, מיט אַ ריס אָפּטיילן אַ שטיק שטאַף. "אַז מע טרענט אָפּ די קענפּלעך, פֿאַלן די הויזן אַליין אַראָפּ", שו. "זנבים מרדיר ומרדיר בהילש אונטן איין רום איז אַסור לכל אונז מוז זיא אָפּ טרענען, תקנות מלבושים, פּונוא 1646. [Rabbiner Dr. Louis Lewin, Die Landes-synode der Grosspolnischer Juden-schaft]. "ווען מן דיא (עטרה) אָבר דיא (פּנ-פּות) אָפּ טרענט, וויל זילבר אָבר גאַלט דראַן איז, דען מן גיט קיין טוטן ניקש מיט וואָס זילבר אָבר גאַלד דיראַן איז", ש. פּראַנקפורט, ספּר החיים וו, אַמשט תע"ו, י"ב, "די זילבערנע עטרה פֿונעם טאַטנס טלית אַז מע האָט באַדאַרפֿט אַי", שט. מאַטל, נ"י 1937, ז' 14. "אַלעמען אויסגעטאַן מוטער-נאַקעט — געזוכט ווי עס באַדאַרף צו זיין, אָפּגעטרענט די נעט פֿון די רעקלעך, געקוקט אין די פֿאַדקלאַדקעס פֿון די שטיחל אַזאזו", א. ביילין, "זכרונות", רויטע בלעטער, מינסק 1929, בוך 1. אַ די עפּאַלעטן (געליינדלעך) — אַראָפּוואַרפֿן פֿון מיליטערישן ראַנג, אויך: אַראָפּוואַרפֿן פֿון יעדער מין אַמט.

2. בכלל אָפּרייסן. אַ אַ ברעט פֿון פֿאַרקאַן. אַ שלעכע שינדלעך פֿון דאַך. "איך וואָלט געוואָלט זיין / אַ גנב פֿון גאַלד, / נאָר איך ווייס נישט ווי אַזוי, / איך וואָלט געוואָלט קענען / שלעסער אַי / נאָר איך ווייס נישט ווי

אָזוי", פֿל. אונטערוועלט, [בני אונז יודען, וואַרשע 1923, ז' 24].

3. וואול (וועגן אַ מאַז), האָבן אַ סעקסועלן פֿאַרקער.

4. (אומאיידל). במקום-ווערב וועגן אַ טאוונג וואָס מע פֿירט דורך מיט אַ קנאַק, מיט אַ טראַסק. "האַט ער אים אָפּגעטרענט, אָפּגעוידלט פֿון קאַפּ ביז די פֿיס". "אָפּגעטרענט אים אַז קיין גאַנצער ביין איז ניט געבליבן". "אַז זיי וועלן מיך צולאַנגן צום עמוד וועל איך אַי אַ מוסף אַז מע וועט לעקן די פֿינגער", אַי אַ ז' ינגער (חזושי) צוגעמען אַ זינגער פֿון אַ כאַר פֿאַר אַן אַנדער כאַר.

מיט ז' יך — איין הויז האָט זיך אָפּגע-טרענט. ז'ונג. "עכץ. עניש. ער. ערני."

אָפּטערעלען (זיך) — אָפּטרייסלען (זיך).

אָפּטערענען — אוטוו. גע אָפּ, געטרעסענט. 20. אָפּפלאַצן, אָפּקנאַלן. "די אָמבע האָט אויפֿגעריסן און עס האָט אָפּגעטרעסענט אויך אין אונדזער קוואַרטאַל".

אָפּטערענען — טרוו. סע אָפּ, געטרעסעט. אָפּשאַקלען. אַ די עפל פֿון די ביימער. יאַ פֿון זיך דעם דאַרפֿסיינג, דעם ישיבֿה-בחור אע — זיך באַפֿרייען פֿון שטריכן און איינגשאַפֿטן פֿון פֿריערדיקן שטייגער לעבן. "אַז מע האָט פֿאַרגעסן [שבת] געלט אויף דעם בעטגעוואַנט זאַל מען אַי דאָס געלט, און אַז ער האָט געלאָזט דאָס געלט מיט זיין ווילן — טאָר מען אַלילו ניט אַי", ר' ליבוש לוחמאַן מב[ן]רדיטשוו, "דאָס דינים ומנהגים טובים, טשערנאַוויץ 1864. "דאָס בעסטע אָפּגיסן איז מע זאַל אַי דאָס פֿלייש פֿון דעם זאַלץ און אָפּגיסן איין מאָל און אַרבינטאַן וואָסער אין אַ כלי און אַרבינלייגן דאָס פֿלייש, ספּר מקור הברכה וו, מונקאַטש תרנ"ה, קב/ב. "מיר וועלן פֿון זיך אַי די שטרויענע מנהגים און מיר וועלן אויפֿהערן זיין בבחינת 'הינדיק'", דער יוד' פֿאַר פּסח, וואַרשע 1881, ז' 8. "פלעגן ביידע ווינטן דעם צווייט אַי און קיין פֿלוימען זענען שוין נישט געוואַקסן", ה. אַקערמאַן, סמו, 1967 xii 30. "וועלדער טרעסען אָפּ די ראַטע".

מיט ז' יך — זיך אַי פֿון אַלטע פֿירונגען, פֿון אַחריות. זיך אַי אין בויד אַ טאַג מיט אַ נאַכט. אַי זיך ווי פֿון שניי. "ערשט אָנגעקומען און טרעסעט זיך אָפּ פֿונעם שטויב", יא, ז' די נענאַרטע וועלט, סאַווי אויסגאַבע, ז' 274. "עכץ. עניש."

אָפּטערעפֿ(ק)ען — טרוו. פֿ(ק)ע אָפּ, גע-טרעפֿ(ק)עט. 20. שטאַרק אָפּטראַגן עס זאַל ווערן צעריסן. אַי אויך די שבתדיקע מלבושים. אַ די שיד אין די בלאַטעס. אויך מיט ז' יך. "עניש."

אָפּטערעפֿן — טרעף אָפּ, געטרעפֿן. אוטוו — 1. פֿינקלעך טרעפֿן. אַי אין ציל. 2. צו-טרעפֿן עמעצן. אַי עמעצן [דאַטיון] אין וואָסער לוינע ער איז. 3. באַטרעפֿן אין ווערט. "זיינע מסחרים טרעפֿן אָפּ אין די מיליאָנען

רובל", י. ל. שפירא, דער יידישער גיסט, מונקאַטש 1932. 4. טרעפֿן. כאַפֿן זיך צו טאַן עפעס. אַי ווען אַוועקצופֿאַרן און ווען צוריקצוקומען.

טרוו — 1. דזוו אוטוו 13. אַ דעם ציל. 2. דזוו אוטוו 22. "אַ יענעמס לוינע איז זייער ביטער", בלעטער, № 36. 3. אַ דעם אָרט אין וואָלד. טרעפֿן, געפֿינען. "אַי [דעם סכום] בענוין אָדער סקיפּידאַר אַרבינצויסן", י. מ. בערמאַן, די טישלער-אַרבעט, פעטערבורג 1913, ז' 39. "מע זאַל אין אַלעס אַי די גוטע צייט", פֿלאַ, המדבר בצדקה, וואַרשע תרנ"ה, ז' 17.

מיט ז' יך — "זיך אָפּצוטערעפֿן וואָס פֿאַר אַ פּאַסטקע ער גרייט אים", ה. קאַמענעצקי איבז, מיט פּעסטן טראַט, מינסק 1936. "עכץ. עניש. ער (יין, קע). ערני."

אָפּטערען — אוטוו. טרער אָפּ, געטרערט. 1. אויפֿהערן פֿאַריסן טרערן. "אירע שיינע אויגן האָבן שוין אָפּגעטרערט". 2. לאָזן אָפּגיין די טרערן. "עס מאַכט ניט אויס ווען אַ קינד טרערט אָפּ". אויך מיט ז' יך.

אָפּטערעשטשען — שטשע אָפּ, געטרעש-שטשעט. אוטוו — אויפֿהערן טרעשטשען, אָדער אַ לענגערע צייט טראַסקען בייַם שפּאַלטן זיך. אַי פֿון פֿראַסט. טרוו — אָפּהאַקן מיט אַ קנאַק, אַ טראַסק. אַי די צווינגן.

אָפּטשאַפֿען — טרוו. בע אָפּ, געטשאַפֿעט. ווי ניט איז, נאָר אויבנאויף פֿאַרייכטן, פֿאַר-צירעווען. אַי דעם מאַנס צעריסענע סקאַרפעטן. "עניש."

אָפּטשאַדען — דע אָפּ, געטשאַדעט. אוטוו — 1. טשאַדען אַ לענגערע צייט אָדער אויפֿ-הערן טשאַדען. "דאָס לעמפל האָט אָפּגעטשאַדעט אַ גאַנצע נאַכט". 2. אָפּפלאַלען, אָפּפלוידערן. אַי וועגן די גליקן אין... טרוו — 1. פֿאַר-טשאַדען. פֿאַרדייען דעם קאַפּ. "אַ שמיכל, אַ בליק מיט די אויגן — און זי האָט אים שוין אָפּגעטשאַדעט". 2. באַשווינדלען, באַגנבֿענען. אויך מיט ז' יך. "עכץ. עניש."

אָפּטשאַטעווען — טעווע אָפּ, געטשאַטע-וועט. 99: ~מיטשאַטעווען, בעט, רומ. טרוו — 1. אָפּוואַרטן עמעצן אין (פֿון) אַ באַ-העלטעניש, לויערן אויף עמעצן און דערוואַרטן זיך, באַפֿאַלן. ליגן באַהאַלטן אין שטאַל און אַי די פֿערד-גנבים. אַי ווי רויבערס. "מאַרגן... אַז מעט דערלעבן מיט געזונט, וועסטו אַי ערגעץ אין אַ זיטיק געסל... און אים אויסברעכן אַ פֿוס מיט אַ שניט האַלץ", נאָד. "האַט ער זי אָפּגעטשאַטעוועט, ווען זי איז געבאַנגען אַהיים, אַ כאַפּ געטאַן זי אין זיינע אַיזערנע לאַ-פּישטשעס", ש. ברעגמאַן, שלוימקע לויטערמאַן מאַסקווע 1939. "אַ וואַנזייקער וואָס האָט בפיחו אָפּגעטשאַטעוועט זיך אַרבינצוקריגן צו אַ פֿרוי אין צימער, ווען קיינער חוץ איר איז דאַרטן ניטאָ", ב. דעמבלין, צאַקענדיק ליכט, נ"י 1958, ז' 9.

2. סתם ווארטן אויף עמעצן אָדער עפעס אַ לענגערע צייט און זיך דערוואַרטן. שטיין אויפֿן שלאַך און אַ אַ פֿור (אַן אויסטאָ) כּדי מיטצו־פֿאַרן. „איך וועל זי אַ/ איך זאָל אַפֿילו דאַרפֿן וואַרטן ביז צוועלף בינזאַכט“.

קאַווו — אָפּוואַרטן און דערוואַרטן זיך צו אַ באַשטימטן טערמין אָדער מאַמענט אין מעת־לעת. אַ די שעה ווען מע גייט אַהיים פֿון דער פֿאַבריק. אַ די רגע, ווען . . . „מע דאַרף נאָר אַ דעם מאַמענט ווען מע וואַרפט זי אַרויס“, י. ו. „האַט ער אָפּגעטשאַטעוועט אַ צייט / בינזאַכט ווען זיי זינען געשלאָפֿן אַ מיאיו נאָך דעמאָלט געשלאָפֿן שטייענדיק / מיט מילער און אויגן אָפֿן“, מלח, די גאַלדענע פֿאַווע, ז' 187.

אָפּטשאַטשלען — אווטו & טרוו. > טשאַטשע — שפּילכל. (אונטערוועלט). אָפּשפּילן זיך. אָנשפּילן זיך. עפעס אָפּטאָן זיך שפּילנדיק. „אַ חבֿר, אַ מיאוסער יאַט, / קיין לונג שוין נישט געהאַט / פֿון טיטון . . . און ווי רויזן זענען געווען מיינע בעק, / און ער — אָפּגעטשאַטלט און אַוועק“, ל. מלח, אָפּפֿאַל, וואַרשע 1922, ז' 23.

אָפּטשאַטשקען (זיך) — אָפּצאַצקען (זיך).

אָפּטשאַטשען — טרוו. „טשע אָפּ, ~ גע־טשאַטשעט. אָפּטשטן. אַרינצימבלען. אַ אויפֿן פּליקן. אויך מיט זיך — „וואָס? ער האָט אַליין זיך אָפּגעטשאַטשעט? גענוג אַז ער האָט אַליין אָפּגעשפּילעט די הייזלעך“. ע־ניש. ע־ני.

אָפּטשאַטנען — זוו אויסטשאַנען — 254.

אָפּטשאַכען — אווטו & טרוו. „כע אָפּ, ~ גע־טשאַכעט. פֿר. אָפּפֿאַרן עפעס וואָס ביז אַן אַרעם לעבן. נישט דערעסן און אַ שטיוועלעך פֿאַרן יינגל. אַ עטלעכע גראַשנס פֿאַרן מלמד.“

אָפּטשאַמקען — טרוו. קע אָפּ, ~ געטשאַמ קעט. 1. אָפּקעצן (מיט קלאַנגען וואָס דער־מאָנען טשאַט־טשאַט). אַ אַ שטיק דאַר ברויט. 2. אָפּזאָגן עפעס אומקלאַר. „קענעדיק די צונג, האָט ער אָפּגעטשאַמקעט דעם ענטפֿער“. אויך מיט זיך. ע־ניש.

אָפּטשאַקען — טרוו. קע אָפּ, ~ געטשאַקעט. 1. במקום ווערב פֿאַרן אָפּטאָן עפעס גלאַטיק, מיט אַ קנאַק, צווי ווי טשאַטשאַק. אַ אַ שטיקל אַרבעט אָן שום פּגם. „לערער, האָב איך איך גוט אָפּגעטשאַקעט די אויפֿגאַבע?“, רייז, (וויילקאַמיר, ליטע). 2. ספּעצ. אָפּנאַרן. אָפּשווינדלען. „מיד וועלן זיי נישט אַ/ באַש, פֿאַר, 1 v 1964. אויך מיט זיך. קווו. ע־ניש.

אָפּטשאַרעווען — טרוו. רעווע אָפּ, ~ גע־טשאַרעוועט. 2. אָפּפּיטשן. אַ די בחורימלעך מיט די ברענעדיקע אויגן. „ער האָט אָפּגע־וואונען אַלע ניס, סידן אונדו אָפּגעטשאַרעוועט“.

אָפּטשאַרען — טרוו. רע אָפּ, ~ געטשאַרעט.

99: ~ טשאַרנען. 2. אָפּברוידיקן. אָפּ־שמירן. אַ די פּימלעך מיט פעכיקס און קלע־פּיקס, מע זאָל נישט קענען אָפּוואַשן. אויך מיט זיך.

אָפּטשוּבען — טרוו. בע אָפּ, ~ געטשוּבעט. אוקר. < Uk: відчыбити >. אָפּרמיסן. אָפּ־פּליקן. אָפּפּונ. אַ האַר. אַ אַ שטיק ברויט פֿונעם לאַבן. „איך וועל אַ די [הינערשע] קעפֿ־לעך איינס און צוויי“, אי. קיפּניס איבז, אָסטאַפּ ווישניאַ, שמיכלען, כאַרקאוו 1929. אויך מיט זיך — זיך אַ און ווידער ווערן פֿריינד־עניש.

אָפּטשוואַקען — זוו אָפּטשאַמקען.

אָפּטשוועקע(ווען) — טרוו. קע(ווע) אָפּ, ~ געטשוועקע(וועט). 1. אַרויסשלעפֿן נעגל, טשוועקעס פֿון עפעס. אַ די ברעטער, דעם פֿאַרקאַן, דעם קאַסטן אַזווו. 2. באַקלאַפֿן, באַפֿעסטקען מיט טשוועקעס. אַ די קאַסטנס איידער מע שיקט זיי אַוועק. אַ די לאַדנס פֿון דעם ליידיקן הויז.

אָפּטשוּבען — טרוו. כע אָפּ, ~ געטשוּכעט. וורר. לז. < B: ачытацца >. ברענגען אינ־גאַנצן צום צושטאַנד פֿון זיין וואָך. ברענגען דערצו מע זאָל קומען צו זיך. אָפּניכטערן, אַ דעם פֿאַרשלאָפּענעם, דעם געחלשטן, דעם שׁי־כורן. „עטלעכע אַינזואווינערס פֿון אַ דערבזיאַיק דערפֿל האָבן דעם פֿאַרחלשטן אָפּגעטשוּכעט“, טמו, 10 | 1965. „אַ אים פֿון ערשטן שרעק, פֿון זיין צעטומלעניש און אַמעריקעס גערר־דער“, ב. ריווקי, גרונט־טענדענצן . . . ז' 57. „דער פֿעלדשער האָט . . . קוים אָפּגעטשוּכעט“, א. קאַרפּינאָוויטש, ביים ווילנער דורכהויף, תּ״א 1967. אָפּט מיט זיך — אַ זיך פֿון שלאָפֿן. „אַ זי האָט זיך אַ ביטל אָפּגעטשוּכעט, האָט זי זיך באַגאַסן מיט בלוטיקע טרערן“, יפּנחז, י״פּ 92, 1870, № 2. ע־ניש.

אָפּטשוֹי' — 99: אָפּטשוֹי'ד, אָפּטשוֹי'ק, אָפּטשוֹי'כ'י, אָפּטשוֹי'כ'י. אינטערענע. קלאַגן גען ביים פּלוצעמדיקן אָנגעטערענגטן אומווי־ליקן ניסן מיטן אַרויסלאָזן די לופֿט פֿון מויל און נאָז גלזכצייטיק.

אָפּטשוֹיבען — טרוו. בע אָפּ, ~ געטשוֹיבעט. פֿד. [פּרגל: אָפּטשוּבען]. אָפּהאַקן, אָפּקלאַפֿן. אַ שטיקער פֿון אַ פֿעלדז. „וויפֿל קוילן אָפּגע־טשיבעט, וויפֿל פּלאַסטן!“, מ. אַלבערטאַג, ביראַבידזשאַג, מאַסקווע 1934.

אָפּטשוֹיכען (זיך) — אווטו. כע (זיך) אָפּ, (זיך) ~ געטשוֹיכעט. אָפּניסן (וועגן אַ פֿערד, אַ בהמה). „דאָס פֿערד האָט אָפּגעקניט, אָפּ־געטשוֹיכעט זיך“, פּראַג, דרשה־געשאַנק.

אָפּטשוֹימכען — טרוו. כע אָפּ, ~ געטשוֹימכעט. בעט. רומ. זווו אָפּבען. 1. אויף גיך אָפּפּליקן, אָפּרייניקן און דערבז אויסרייסן אַ שטיק פֿלייש, הויט. אַ אַ הויז, אַ גאַנדו. „טשימכע מיר נישט אָפּ שטיקער הויט פֿון קאַפֿ!“ (אַ מיידל צו אַ מוטער וואָס צוואַנגט זי).

2. שלעכט אָפּשערן, נישט גלייך, מיט טרעפּ. שלעכט אָפּגאַלן, פֿאַר אַזאַ אַ פֿאַרלאַנגען ווי פֿאַרן אָפּשערן. 3. אָפּנאַרן, באַשווינדלען. אויך מיט זיך — זיך אַ אין אינלעניש און פֿאַרבלוטיקן די מאַרדע.

אָפּטשוֹימען — טרוו. טע אָפּ, ~ געטשוֹי־טעט. 2. אָפּרייניקן. אַ די שטיוול. אַ די בהמה.

אָפּטשוֹימען — אַדי. < P: obcisly >. פֿד. (וועגן אַ מלבוש) צוגעפּאַסט צום ליב, וואָס ליגט גוט. אַן אַ קלייד, ליגט ווי אויסגעגאַסן.

אָפּטשוֹיפען — טרוו. פע אָפּ, ~ געטשוֹיפעט. 1. אָפּטשוֹיפּען, אָפּטשוֹיפּען. אָפּרמיסן. אָפּ־קניפּן, אָפּפּליקן. מיט די יצר־הרע קניפּ אַ שטיקער פֿלייש. „דאַרף מען די שפּיצן ביז [די געזעצטע שפּראַצן־שטענגלעך פֿון קאַרטאַפּל] אַ . . . כּדי עס זאָל אויסוואַקסן אַ גוטער קוסט“, י. קאַמענעצקי און י. צענגעליצקי, דער גרינט־גאַרטן, פּעטערבורג 1920. „ער האָט שוין אויך געוואַלט אַ ביז בערלעך אַ שטיקל און נעמען קניפּן“, פּינזל טיטאַ, אַט דאָס זינגט מיר, כאַרקאָו־קינעו 1932, ז' 122.

2. אָפּרמיסן פֿון אַן אַנדער הוצאה און אָפּ־שפּאַרן פֿאַר אַ וויכטיקן ענין. אַ עפעס פֿון דער אַכילה (אויף) רבי־געלט. „אַז איר וועט ווידער שיקן געלט, וועלן מיר אַ דערפֿון רחלען אויף אַ ווינטער־מאַנטל“, בריוו. „ווען איך וועל נאָר האָבן אַ מעגלעכקייט, טשיפע איך אָפּ פֿאַר איר אַ טשערוואַנעץ“.

אָפּטשוֹיפֿערן — טרוו. פֿער אָפּ, ~ געטשוֹי־פֿערט. 27. > אָפּצײפֿערן? אָפּוואַרטן, אויס־וואַרטן. אויסחשבוניען. אָפּטשאַטעווען דעם ריכ־טיקן מאַמענט. „דער גנבֿ האָט דאָס נאָך אָפּ־געטשיפֿערט, וועל ער האָט געוואוסט אַז עס קומט אין דעם טאַג קיין שום שטיקל צירונג נישט אויף מיין ליב אַרויף“, עט. טערקענע, [אין אויסגאַבע ווילנע 1925, ז' 386]. „אין אַ פֿאַר טעג אַרום ווידער זיך געיאַוועט, אָפּגע־טשיפֿערט ווען איך בין אויסגעקומען לעבן אים, אַראָפּגעכאַפּט ווידער די קוטשמע און שוין גלייך צו מיר . . .“ משה אַלטמאַן, שמעטער־לינגען, בוקאַרעשט, יאַרז, ז' 113.

אָפּטשוֹי'ק, אָפּטשוֹי' 1. קלאַנגען ביים ניסן. „עס האָט דאָס מייזעלע קיין גליק! נאָר אַ און אַ/“, פּראַג, לידער און פּאָעמען, ז' 430. 2. קלאַנגען ביים אַוועקטריבן, אַרויסטריבן פֿון שטוב אַ קאַץ.

אָפּטשוֹיקען — טרוו. קע אָפּ, ~ געטשוֹיקעט. אָפּהאַקן, אָפּשניידן מיט איין מאַל. „אין ענג־לאַנד פֿלעגט מען אַ אַ האַנט פֿאַרן גנבֿענען“. „די באַבע . . . טשיקעט אָפּ דעם פּופּיק ביים נייגעבאַרענעם“, אי. קיפּניס איבז, אָסטאַפּ ווישניאַ, שמיכלען, כאַרקאָו 1929. „מיט אַן אָפּצוועג טוט ער אַ שטיק אָפּ דעם פֿאַרברעכער דעם רעכטן אויער“, נט. הויפּטשעט, מאַסקווע 1934.

אָפּטשוֹירבען — אָפּטשרעבען.

עלנט. „איך וועל דך שוין וויגן, אָ די פליגן, שלאָף זשע מזין גילדן קינד“, עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 97. „ער שטעלט אויף דעם אַ העכערן פרייז, אַרעמע מענטשן ווערן שוין דערפֿון אָפּגעיאַגט, צבֿי ניטן גאַלזאַמב, די בורזשואַזיע, וואַרשע 1906. 3. מיט אַן אַגֿ שטרענג פֿון ווילן ביטן עפעס אין זיך. פֿאַריאַגן עפעס וואָס דריקט, באַאמראַיקט אע. „הינט אַפֿילו אַז דו ביסט שוין טויט, קען איך אויך די ליבע נישט אָ“, 79. „יאַג פֿון זיך טרויערס אַפּ, דעק בלינדע שלייערס אַפּ“, ציטט, גל וו, 1925. „האַט ער געוואַלט אָ די געדאַנקען וואָס האָבן אים פֿריש געמאַטערט“, ב. עליט, שרעק, מינסק 1941. „אַן עמך־מענטש, באַנונגט און צופֿרידן, און אַלע צרות אָפּגעיאַגט מיט שפּאַס“, טעג, איצטער, ז' 21. „ער וויל אָ געדאַנקען וואָס פֿלאַנטערן זיך אַרײַן אין זײַן ברכֿת המון“, חג, טמז, 16 vi 1967.

אָ דאָס מויל — ווי ניט זיך באַפֿרידיקן די באַדערפֿענישן פֿון שפּיטן זיך (אין די משפּחה). אָ דאָס קינד — מאַכן אַן אַבאַרט. יעס יאַגט אים אָפּ — האָט דעם מאַגן נאָכן אייננעמען אַן אַפֿירמיטל.

מיט זיך — „מהדאָך איצט... קען מען זיך ניט אָ פֿון זייערע קבצנים, מפּל־שפּן...“, קמ, 1870, № 37. „געגאַנגען האַלב־נאַקעט מיט אַ דוביעז אין האַנט זיך אָפּצויאַגן פֿון ווילדע חיות“, זב, דער קליינער כל בוניק, אַדעס 1885, ז' 35. „די אַלמנה האָט זיך נישט געקאַנט אָ פֿון שדכנים מיט חתנים“, פּראָ, ישעעט און שטעטלעך, פּונקט 25. „עכין, עניש. ער (יין, קע). ערני.“

אָפּיאַדלען — יאָדל אַפּ, געיאַדלט. אוטו — יאָדלען אַ לענגערע ציט אָדער אויפֿהערן יאָדלען, אָ אין די טיראַלער בערג. טרוו — אָפּזינגען עפעס יאָדלעניק, אָ שוויצערישע ניגונימלעך.

אָפּיאַרן — טרוו. יאָד אַפּ, געיאַדט. אַפּ שמירן מיט יאָד. אָ די קראַצן פֿון דער קאַץ.

אָפּיאַדען — טרוו. דע אַפּ, געיאַדעט. פּפּ: יאַד(ז)ען. אָפעסן דאָס האַרץ. דער־קוטשען, פֿאַרמאַטערן מיט טענות, פֿאַרוואַרפֿן. אָ עמעצן מיט בלבלים. אויך מיט זיך — „עס יאָדעט זיך אַפּ סײַהאַרץ מיט אים.“ עניש.

אָפּיאָווען — טרוו. יאָווע אַפּ, געיאָוועט. אָפּמעלדן. איבערגעבן אַז עמעצער איז דאָ, באַטייליקט זיך אין עפעס, אָ דעם חבֿר פֿאַר זײַן משפּחה וואָס האָט געמיינט אַז ער איז אומגעקומען.

געוויינטלעך מיט זיך — פּלוצעם אָ זיך. איצטער האָט זיך פּלוצלונג אָפּגעיאָוועט אַזאַ ברודער, פֿון וועלכן מע האָט כּמעט גאַרניט געוואוסט, אַזאַ שפּאַס אַזאַ ברודער, ז' פ. ט. [טויבען] טעגאַל, עולם המטעה, וואַרשע 1885. „דערזעלע האָט זיך אָפּגעיאָוועט זײַן ברודער יהושע... וואָס האָט איבערגעפּיטן זײַן יידישן נאַמען... אויף יאַזאַן, אַלפּטנדר האַרקאַוו.“

אַלץ ניט, ממוס, אין אַ שטורם־ציטט, ז' 17. „איך טראַכט אים אויס אַ נאַמען פֿון דער הגדה און שטעפע זיך אַפּ פֿון אים“, שט, אַלטינב כּתרילעווקע, ז' 68. „מע גיט זיי אַ נדבֿה זיי זאָלן וואָס גיכער אָ זיך“, טפ, גליק־ליכע און אומגליקליכע, ז' 120. „פֿרידמאַן האָט ניט געוואוסט ווי אַזוי זיך אָפּצוטשעפען פֿון זײַן חבֿר“, אַר, ידער ליגן.

2. זיך באַפֿרייען. פּטור ווערן. אָ זיך פֿון אַן אידיי־פּיקט. זיך אָ פֿון יצירה־רע. „עס דאַכט זיך איר אַז די מאַמע וועט אויך גיך שטאַרבן. זי וויל זיך אָפּשטעפען פֿון די געדאַנקען, נאָר ווי אויף להכעיס קלערט זיך בײַ איר וויטער“, יו גט ו. „איך ווער געהרגעט — די פֿראַזע האָט זיך פֿון מיר נישט אָפּגעשטעפעט“, טעג, געברענטע טריט, בײַא 1947, ז' 52.

מיט זיך. אַליין זיך באַפֿרייען פֿון זײַן צוגעבונדן. „איין אַרעסטאַנט האָט בײַנאַכט זיך אָפּגעשטעפעט פֿון דער קייט און איז אַנטלאָפֿן.“ „דער הונט קען נאָך זיך אָ פֿון זײַן בודע.“

עכין, עניש — ווי אויף אָ אים אָפּגעניטפֿערט, פּמ, טראַט פֿון דורעט, מאָס־קווע 1966.

אָפּשעקען — טרוו. טשעק אַפּ, געטשעקט. אַמ E: check up. נאַקאַנטראַלירן, אָ די חשבונות.

אָפּשערבען — טרוו. זע אַפּ, געטשער־בעט. אויך: אָפּשערבען. אָפּקראַצן. אָפּסקראַצען. אָפּשפּליטערן. אָ גלאַזור, עמאַל אע. אָ פֿון אויבן אַ ליימענעם טאָפּ. אָ סנאַריאַד קאַן זיך נאָך פֿאַרטשעפען פֿאַר זײַן באַרג סיני און אָ דעם שפּייץ, כאַים גילדיג, פּליגל, קיעוו 1939. אויך מיט זיך.

אָפּשעש(ל)עווען — טרוו. ש(ל)עווע אַפּ, געטשעש(ל)עוועט. אָפּטעסען. אָ די סוקעס. „זענען [מחותנים] געבליבן שטיין בײַ סענקעס וואָס עס איז געווען שווער אָפּצושטעשען און עס האָט געהאַלטן דערביי אַז אַ שידוך זאָל חלילה אָפּגיין“, פֿי שטיינעוואַקס, טאַג, 1960, ז' 3.

אָפּשעשען זיך — אָפּטעשען זיך.

אָפּיאַפֿערען — טרוו. דע אַפּ, געיאַפֿעדעט. אָפּקריגן עפעס דורך פֿאַלשקייט. „דער שותף האָט אים באַגנבֿעט און ער האָט דערנאָך אָפּ געיאַפֿעדעט פֿון אים דעם וואָלד.“

אָפּיאַב(ע)ן — טרוו. יאַב(ע) אַפּ, געיאַב(ע)ט. 1. זייער מיאוס אָפּזידלען מיטן רוסיש־סאַל־דאַטישן מיי־שרך. 2. וואול. האָבן סעקסועלן פֿאַרקער. אויך מיט זיך.

אָפּיאַג — דער, זי. אַקט פֿון אָפּיאַגן (זיך). אָפּשטויס. אָפּטרייבן. אָ פֿון דער אַרײַנדרײַנגער־זינג.

אָפּיאַגן — טרוו. יאַג אַפּ, געיאַגט. 1. אָוועק־יאַגן. מאַכן מע זאָל אָוועק. אָ די הינט. אָ דעם פּינגו. „איילין שפּיגל וואָלט אינג [די אַפֿן]... אב יאַגן, איילין שפּיגל, פּראָג תּצײה, ז' 26. 2. פֿאַרטרייבן. אָ נויט. חתונה האָבן אָפּצויאַגן

אָפּטשיר(י)קען — אוטו. קע אַפּ, גע־טשייר(י)קעט. פּפּ: אָפּטשיירטשען. 1. אַ לעני־גרע ציטט טשייר(י)קען ווי אַ פּויגל. אויפֿהערן טשייר(י)קען. אָ דעם גאַנצן פֿרימאַרגן. 2. אָפּ ענטפֿערן מיט אַ טשייר(י)קען. „ער האָט גענוג גען און געשווישטשעט... צו די פּייגלעך... די פּייגלעך האָבן פֿריילעך אָפּגעטשייקעט“, יוואָש, הייאָטאַס.

אָפּטשירשטשען — דזוו אָפּטשיסטען —.

אָפּטשמאַקען — טרוו. קע אַפּ, געטשמאַקעט. דזוו אָפּטשמאַקטשען — אָפּטשמאַקשען.

אָפּטשעבובטשען — אוטו. טשע אַפּ, גע־טשעבובטשעט. אַוקר. Uk: bidchubytshchyn. אָפּטשאַ אַ שפּיצל. „ער האָט מיר גאַר וואַזשע אָפּגעטשעבובטשעט — און גיי כּאַפּ אים.“

אָפּטשעכעווען — טרוו. כּעווע אַפּ, גע־טשעכעוועט. וורר. אָפּקראַצן. אָ מיט די נעגל די דינג הויט אויפֿן פּרישטשיקל. אָ דעם פּרישטש. אויך מיט זיך.

אָפּטשעסמווען — די, יס, פּטמ. דזוו אָב־שטשעסמווע (—) 17. געזעלשאַפּט, סאַציאַלע גרופּע, אָרגאַניזאַציע. „... בײַ זיי איז דאָ אַ טאַיע [= געהיימען אָ וואָס וויל אַראַפּוואַרפֿן דעם קייסער“, שטערן, מינסק 1926, № 4.

אָפּטשעסקעס — די, מצ. P: obcioski. שפּענער וואָס פֿאַלן אַראָפּ ביים טעסיען.

אָפּטשעפֿיגעלט — זאָס. „נתינה פּטור צו ווערן פֿון אַן אָנשיקעניש“, ריבֿ. יודישע געלט, ז' 26. „אויך אין אײַ זענען דעמאַלט יידן געווען אין גלות, האָט מען אים געגעבן אַגֿ, אַבֿרהם שפּאַריאַ, טמז, 1956, iv 1. אויך: אָע־געלט — טמז, 1963, vii 9.

אָפּטשעפען — טרוו. זע אַפּ, געטשעפעט. אָפּזינגן, אָפּטיילן, אָפּטיילן וואָס עס איז צו־געטשעפעט מיט אַ האַקן, צוגעשרויפֿט, צוגע־קייטלט אע. אָ דעם לאַקאַמאַטיוו. אָ דעם אָנלען פֿון קאַנאַפע. אָ פֿון וואַנט די העכסטע פּאַליצע. „כּמעט העלדיש אָפּגעטשעפעט עט־לעכע וואַגאַנעס בלוט פֿאַרשמירטע מגילות“, פּמ, כּאַליאַטערע, פּאַרײַז 1924, ז' 79. יאָ דעם אַרטשיק (דעם גאַרטל) = זיך וואַרפֿן שלאָגן.

אָפּטשעפען זיך — אוטו. — דפּוו. 1. אָפּ־בינדן זיך. אָפּלאַנטשען זיך. היפּוך פֿון צו־טשעפען זיך. אָפּלאַזן. אויפֿהערן דערקוטשען. „טשעפעט זיך אַפּ פֿון מײַן לעבֿזן“, קוים זיך אָ פֿון דעם נודניק. „... איבעררעדן דעם עולם ער זאָל זיך אָ פֿון די יידן. נאָר דער ווילדער עולם האָט זיי נאָר אויסגעלאַכט“, אַבֿרהם יצחק בוכבינדער, דער יודישער פּאַלקס קאַלענדאַר אויף דעם יאַר תּרנײה, אַדעס, ז' 37. „דער אַדוואַקאַט האָט זי שוין ניט אָפּגעלאָזט, זי האָט זיך שוין נישט געקאַנט אָ פֿון אים“, א. טאַר־גענטשערן, עגל הזהב, וואַרשע 1898, ז' 99. „וואוהיין לויפֿט איר? — פֿרעגט דער מעקלער... וועגן אָ זיך פֿון אונז טראַכט ער נאָך

זאמעט. אפשמוצן. מאכן אז עפעס זאל פארלירן דעם ווערט. א' א שטוב. צעברעכן, צעשטערן און א' אלע מעבל.

אפיזשען — ש'ע אפ, געווישעט. אוטו — 1. אויפהערן ווילדעווען. 2. טומלען, ווילדע-ווען א לענגערע צייט. 3. האלטן און אפ-רינען. „בלוט יושעט אפ פון די וואונדן.“ טרוו — צעשלאגן ביז בלוט. צעמיתן. א' דעם שיכור וואס איז אנגעפאלן.

אפיזמענט — דער, ס. אפ. אפ. *E: appease-* meat. באראיאקונג, אינשטילונג פון א שונא דורכן נאכגעבן, אפילו ווען דאס איז פארבונדן מיטן פארקוקן מאראלישע פרינציפן. דאס נאכ-געבן מצד א מלוכה; דאס אנטקעגנומען מא-נוגען אדער פאדערונגען וואס איין מלוכה שטעלט א צווייטער מלוכה כדי אויסצומינדן א פארשארפטן קאנפליקט. „די נאציס ימ"ש האבן זיך וואס ווייטער אלץ מער איבערציגט, אז פאר יידן וועט מען זיך ניט אנעמען. דער א' האט ארינגעשפילט און זייערע שמוציקע הענט, צייט, טמו, 1967 III 17.

אפיזירן — טרוו. ייר, אפיזירט. באראיאקן, אינשטילן. נאכגעבן כדי עס זאל ווערן רואיק, כדי אויסצומינדן א קאנפליקט.

אפיין — טרוו. אפ. יער, דער. עריש — אד. אע פאליטיק.

אפיט — דער, ז. רוסיצ. פרוו, עקספעריר מענט. געניטשאפט באהאונטיקייט. מאכן א'ן מיט דער נייער מאשיין. „ענדלעך באשולדיקט מען מיך... וואס איך נעם אנטויל בני די ארבעטן פון אן אינזשענער וואס מאכט א'ן צו פארבעסערן ארטיילעריסקי געווער“, קמ, 1869, № 20. „לעך — אד. ילעכקייט, די — „אין אים געפינט זיך אלערליי נייטיקסטע סויעדיניגעס און א' צו יעדן ארט מסחר און העלט זאכן“, ייל, דער פראקטישער פאלקס קאלענדאר אויף ברלין לפ"מ, אדעס 1876. „נע — אד. ... ביז ניט לאנג... האט די רעגירונג... נאר דעלויבט סוחרים וואס מע האלט געוויינלעך... פאר איידעלער, איר, העלטלעכער... זיך דארטן צו באזעצן“, קמ, 1865, № 49.

אפיטרוסען — אפסטעווען.

אפיטרופ(ו)ס — [אפיטראפעס] דער, ים [אפיטראפסיס] ב"א חצינא, לט, א. גר. 1. אויפפאסער, אפערקן איבער א מינעראריקן יתום און פארוואלטער איבער זיין פארמעגן, וואס ווערט אפיציעל באשטימט (פון געריכט, בית-דין, קהילה, משפחה-קרייז). „ווען איינר ח"ו נפטר ווערט, אונ לאזט יורשים קטנים... דא זאלן רבנים ורו"ט [= וראשים וטובים] ממנה זיין א"י, תקא. א' — „אן אויפוער איבער א יתום וועלכער פארוואלטעט מיט דעם יתומס פארמעגן“, פינט, בכורים, א. ה. „ער [אבר] בנאל]... האט זיי [די פארטריבענע פון שפא-ניע] געפירט ווי א טרערע א' פירט די יתומים,

אפיובלען — [ויווילען] יבל אפ, גע-יבלט. אוטו — פארענדיקן יבלען, דורכפירן עמעצנס יבל. „אויסגעפאנקעטוועט, אפגעיובלט און אראפ פון מארק“. טרוו — אפפערן עמעצנס א יום-טוב. א' דעם בן-שבעים.

אפיומשען — אוטו. טשע אפ, געווישעט. יוטשען, ארויסגעבן קלאנגען פון א חזיר א לענגערע צייט אדער ניט יוטשען מער. טרוו — אויסדריקן עפעס דורך יוטשען. א' די אומ-צופרידנקייט ווי א חזיר.

אפיווירן — יויר אפ, געוירט. פ. א. יעירן. אפיווירן. אוטו — פארענדיקן יוירן. ניט קענען (דארפן) מער פערמענירן. „עס האט מיין בלוט שוין אפגעוירט, מיין לוסט ווי קרישטאל דורכזיכטיק“, דא, וואלעט, פאריז, 1937, ז' 25. טרוו — פראדוצירן עפעס מיט דער הילף פון פערמענירונג. א' וויין. א' מער.

אפיוכצ(ע)ן — 1. דווי אפיאכצען. — 2. ארויסברענגען קלאנגען פון פרייד, פון טראומף. א' פון גוואלדיקער הנאה.

אפיום — דער, בא. א' גר. מאנאאפט. אינגעטריקנטער אדער געדיכט-געווארענער זאפט פון גיט-צייטיקע קערנער פון ווייסן מאן, וואס דורך כעמישע פראצעסן באקומט מען ארויס פון אים א שארפן נארקא. Papaver somniferum. „ער האט אבער געשלאפן ווי א טייטער... ער האט זיך אינגעשיכורט פון א“, אמד, דער טולטאג, ווילנע 1895. „און איז נאך ווייניק וויין, רייכערט מען א' און מע שמעקט קאקאאיין, דא, פון בערלין ביז סאן-פראנציסקא, ווארשע 1930, ז' 224. פ"ג: „א טרוימער ווען ער רעדט וועגן געשעפטן... טראגט אים דער קאפ... ער איז שיכור פון דער האפענונג... ווי פון א“, טו, וועגן יודישע שרייבער, ז' 120.

אפיומ — 1. פאטאלאגישע דערשיינוגען ווי א רעוולטאט פון באשטענדיקן רייכערן א'. 2. דאס באשטענדיקע רייכערן א'. יוירן — טרוו. אינשפריצן א'. ארינמישן א'. אויך מיט ז' ד'.

אפיומ-טובן — [... יאנעווען]. יום-טוב אפ, געויום-טובט. אוטו — פארענדיקן יום-טובן אדער יום-טובן א לענגערע צייט. א' לאנגע וואכן. „אפגעים-טובט, איז ער ערגעץ ארועקגעפארן“, שט, פונם יאר. טרוו — אויסיום-טובן עפעס אדער עמעצן. א' דעם נצחון. א' דעם יוביליי. מיט ז' ד' „ונג.

אפיונגאמאשעווען — טשעווע אפ, געווי-גאטשעוועט. אוטו — א לענגערע צייט זיך אויפפירן ווי א יונגאטש. א' דאס גאנצע יאר פארן פריזיוו. טרוו — אפווילען עמעצן, רופנדיק אים יונגאטש.

אפיועצן — [... יויעצן]. טרוו. יועץ אפ, געויעצט. געבן אן עצה ניט צו טאן. אפראטן. א' דעם פריינד פון עמיגרירן.

אפיוקסן — טרוו. יוקס אפ, געויוקסט. זאקל

דיא יודישע רעוואלוציאָג, ניי 1892. „און איר זינט מוכן ומזומן צו באצאלן די געלט שמער-לען, אויב ער וועט זיך א“, י. בודזאהן, א כדאיע זאל כענען, ווילנע 1913, ז' 23. „עניש.

אפיאט — דער, ז' א' > א' > 2. נארקאטישער מעדיקאמענט, ארויסבאקומען פון אפיום, וואס דינט ווי א מיטל צום שלאף און צו באראיאקן. י"ש — אד.

אפיאיין — דער, בא. א' > א' > 2. מעדיקא-מענט וואס מע באקומט ארויס פון טייל גרינציג, ספעצ פון דער משפחה שירעם-בלומיקע (פעטרושקע, סעלעריע אט). „פעט-רושקע אנטהאלט טערפען, אייל, וואפען, שטשאן און א' ווירקט באראיאקנדיק, אורין טריבעריש און אנרגענדיק“, פנטה, ווילנע 1940, № 8.

אפיאכמערן — מער אפ, געיאכמערט. אוטו — א לענגערע צייט יאכמערן, הויך אויפן קול קלאגן און וויינען. טרוו — דורך גע-וויינען און געשרייען איבערגעבן, אויסדריקן א צרה, אן אומגליק. א' דעם מאנס טייט. אויך מיט ז' ד'.

אפיאכן — טרוו. יאך אפ, געיאכט. אראפ-נעמען א יאך. א' די פערד. א' פון די פערד די שווערע מאש. אויך מיט ז' ד'.

אפיאכצ(ע)ן — אוטו & טרוו. אפוויעצן און אפערעכען גלכצייטיק. „עניש.

אפיאלדעווען — טרוו. דעווע אפ, געיאל-דעוועט. אפנארן. מאכן דעם צווייטן פאר א יאלד. א' דעם סאקער, פירן אים אין באך ארין. „בין איך מיט... געווארן חבר-לאפ. איך האב לחלוטין אפגעיאלדעוועט די סאלדא-טן, שטערן, מינסק 1938, № 3.

אפיאמערן — מער אפ, געיאמערט. אוטו — יאמערן א לענגערע צייט אדער אויפהערן יאמערן. „זיבן וואכן אפגעיאמערט“, יוואש, הייאואטא. טרוו. מיט געיאמער אויסדריקן פנין, ווייטיק אע. א' זיין בלייבן אליין.

אפיאען — אוטו & טרוו. [בלויז אינפ און די פארמען מיט אינפ]. ענטפערן כסדר מיט יא. א' (אויף) פראגעס פון געהיים-פאליציי און אויס-מינדן פייניקונגען.

אפיארידעווען — אפירידעווען.

אפיארן — אוטו. יאר אפ, געיארט. פאר-ברענגען ערגעצוואו א יאר אדער א צאל יארן. „שוין אפגעיארט אין פיצעלע שטעטעלע מער ווי א יאר. איצט וועל איך קריגן ארבעט אין א גרעסערער שטאט“.

אפיובלען — בל אפ, געיובלט. אוטו — יובלען א לענגערע צייט אדער אויפהערן יוב-לען. „נאך ניט באוויזן אפצויובלען, שוין בא-וויינט זיך א נייער שונא“. טרוו — מיט עקסטאן אויסדריקן אנוינס וואס רופט ארויס יובלעניש. א' דעם נצחון. א' דאס אקומען אין לאנד. „עניש.

אמד, טויט שרעקענישט בנא דעם ערשטן סדר, קעניגסבערג? 186.

2. אויפפאסער איבער א מיגעראריקן און זיין פארמעגן, באשטימט פון פאטער, מוטער וואס דארף איבערלאזן ערגעץ דאס קינד.

3. יעדער מין פארוואלטער. עקאגאם. „עובדיה דער וואר איין גרויסער עשיר און וואר אן א' אין הויז פון אַחאַב“, צור, משפטים.

4. מנהיג, ראש, הויפט, פרנס. אין רומעניע ראש-הקהל. „איטליכר נשיא... וואר א' פון זינים שבת“, טח, במדבר, לה, 17, רש"י.

„אזיערע בעליטובות מיט אצערע אים — שרנט ערויף וויפל איר ווילט“, ממוס, קליאטשע. „עס האבן זיך פארוואלט די שטאָ טישע אים אין קהל-שטיבל“, פראָ, „שטעט און שטעטלעך“.

5. בכלל דעה-זאָגער, אַנווייזער ווי זיך צו פירן. אַפּט איר. „ווער האָט איך געמאַכט פאַר אן א' איבער מיר?“, „איך וויל ניט זי זאל זיך איר א'“, שט. מאַרענבאָד.

א' הגדול — [... האַגאָל] דער, מצ נב. באַשיצער, מליך-יושר, פירשפרעכער, מיכאל השר הגדול... ער איז א' ה' פון ישראל, נצו, בראשית, רג, [באזירט אויף דניאל, יב, 1].

אפיטרופוסות — [אפיטראפסעס] די (דאָס), ד. <תוספתא, בנא בתרא, ב, ה. — דפח. 1. אפיציעלע השגחה איבער א יתום. א מינער-יאריקן און דאָס פארוואלטן זיין פארמעגן. „אוב זיך איינר וואלט אוישריכטן איין א' על ידי גויים... [איין] דאָן ניט צו גישט[אטן], תקן.

2. פונקציע, רעכט און טעטיקייט פון יעדן מין אפיטרופוס. א' איבער ווילדע שבתים. „יק"א און ראַשילד הרגענען די קאַלאַניעס... דאָס א' איז סם-המות“, פראָ, „ציקא' VIII, ז' 132.

3. פאטראָנאזש, העגעמאָניע, פראַטעקטאָראַט. „אריק-ישראל איז געווען אונטער דער א' פון ענגלאַנד“. „די געסטקע א'... איבער דעם מוח פון דער יידישער אַרבעטערשאַפֿט“, זשיט VI, ג' 1917, ז' 218. „די וואָס האָבן... אַנגע-הויבן שרייבן אויף עבֿריטיש האָבן ניט געזאָגט... אַז זיי ווילן באַפֿרענען די געמיינע לייט און פֿרויען פֿון עפֿעס אַן א'“, שג, קריטיק און קריטיקער. „דער יידישום האָט גענומען די א' איבערן יידישן טעאַטער“, מוק, טעאַטער און אַידיש טעאַטער.

4. שמירה, וואַך, אויפֿפּאַסונג. „ניט א' ביי אים אויף עריות“, זל וו, יאָ מעשה. [כתובות, יג/ב: „איין א' לעריות“]. „האָט מיט פֿאַר-דראָס געטראַכט וועגן דער... א', וואָס ער טראָגט אויף זיין נאַקן“, י. יאַפע, איו קעטל גרוב, מאַסקווע 1929, ז' 126.

אפיטרופּיטש — אַד. וואָס איז פֿון (אַזוי ווי בני) אַן אַפיטרופּוס. אַע תקיפּות. אַע ערלעקייט (איר). „פֿלעגט חיים א' אים צושאַרן אַ קופּערנעם צענער“, פּנחס גאַלדאַר, דער-צייַלונגען פֿון אויסטראַליע, מעלבּורן 1939.

אפיטרופּוסן — אוטוו. פּוס, געאַפיטרופּוסט. 99: „סעווען. זיך אויפֿפֿירן ווי אַן אַפיטרו-פּוס. באַלעבאַטעווען, קירעווען, קאַנטראַלירן, פֿירן די גרענדע. „רוסישע יידן האָבן פּסרן געהאַלטן אין איין א' די קאַנווענשאַן“, גרשום באַדער, יודישער פֿאַלקס-קאַלענדאַר, לעמבערג תרע"ב.

אפיטרופּסע — די, ס. וונ פֿון אַפיטרופּוס. „[אין בלל] האָבן יידן גענומען זיך מתחתן צו זיין מיט נשים נכריות, נאָר... [די שכינה] איז געווען אַן א' האָט מליץ געווען פֿאַר זיי“, נוצ, מה/ב.

אפי, אַפּהיי — זוו. אויסרוף צו דערמוטיקן צום טאַנץ. „א', א' הייבט פֿיס!“. אויך: דער-מונטערונג פֿאַר אַ קינד ביי זיין שטעלן די ערשטע אומזיקערע טריט.

אפיירישן — טרוו. די, אפ, געזידישט. מאַכן פֿאַר אַ ייד דורך מל זיין. „רעדט איר פֿון כלי-קודש, כאַפּט צווישן אונדזערע רבנים אַ מאַצאַך, צווישן די רביצינס אַ נאַספּאַדינע... כאַפּט אַ גבאיטע, ווען זי גנבֿעט אַ פֿרעמד קינד צום א'“, פראָ, „פֿאַר די צוריקגעקומענע אַ דריטע צעה“.

אפייוחסן זיך — [... ייִכעסן] אַוטוו. יחוס זיך אפ, זיך געזייוחסט. 1. אויפֿהערן זיך ייִחוסן. „עס זינגען געוואָרן בעלי-בתים דער פּראַטעטער המון און ער האָט זיך אַפּגע-ייִחוסט מיט זיין רביגשער משפּחה“. 2. זיך ייִחוסן כּסדר אַ לענגערע צייט.

אפינגערן — טרוו. זער אפ, געזינגערט. מאַכן (עס זאָל אויסזען) ייִנגער. אַ דאָס פנים מיט מאַסאַזש, מיט אויסגלייכן די קנייטשן. געוויינטלעך מיט זיך — א' זיך מיטן פֿאַרוק צו פֿאַרדעקן דעם פּליך. ז' 111.

אפייווירן זיך — [ייִשעוון] אַוטוו. ייִשוּב זיך אפ, זיך געזייווירט. אַ לענגערע צייט זיך ייִשוּב, זיך שלאָגן מיט דער דעה. א' זיך צי מע זאָל אַוועק פֿון דער שטעל.

אפיך — דער. אַרכ. Mhd: ephich. דזוו סעלעריע. „נעם אַפיך אודר פּיטר זיל אונ' טונק עס אין זאַלץ וואַשר אונ' זאָג די ברכה“, האַמבורגער הגדה, 1731.

אפיכלען — [... יאַכלען] אַוטוו. יכל אפ, געיקלט. ניט קענען מער. „שוין אויס בריה, שוין אַפּגעיקלט“.

אפּיל I — דער, ס. אַמ. דזוו אַפּעל. <E: ap- peal. 1. בקשה. אַפּעלאַציע צו אַ העכערער געריכטיִאינסטאַנץ בטל צו מאַכן פּסק־דין פֿון אַ נידעריקער אינסטאַנץ. 2. ווענדונג, רוף צו געבן געלט פֿאַר אַ געזעלשאַפֿטלעכן ענין. א' לטובֿת דעם שפּיטאַל, דער תּלמוד־תּורה, דער ייִדישער מדינה אַאָזוו. „בנישטייערונגען... דער אַ-געלטער דאַרפֿן געשיקט ווערן צום צענטראַלן אַפּיס“, טמו (מודעה), 5 x 1960. „מיר דאַנקען אַיך וואָס איר האָט זיך אַפּגערופֿן אויפֿן א' פֿון אַזיערע

קאַלעגן וואָס שטרעקן שוין איבער אַ חודש“, אַפּא, היברו, ז' 206. „א-מ אַכ ער, דער אַדי סומען האָבן זיך ביי אים... דאָ גע-הויבן, דאָ געפֿאַלן לויט עס האָט זיך געהויבן און געפֿאַלן די שטים פֿון דעם א-מ“, אר, זי מתנה.

אפּיל II — די, ס (שנזדערען). דער רוני פֿון אַרבל בנים אַקסל (?אַקל, ראַדעם).

אפּילן — אַוטוו. אַפּיל, פֿאַר נב. אַמ. מאַכן אַן אַפּיל. זיך ווענדן צום געוויסן. א' צו זינגען קרובֿים זיי זאָלן אים העלפֿן.

אפּילעניע — די, מצ נב. רוסיצ. באַשטיבונג. „... אונגעקעס, דיניעס און קאַווענעס, ווען מע האַדעוועט זיי אין פֿאַרניקעס, גיבן נאָר פֿרוכט מיט קינסטלעכע א'“, דער לאַנדאַרבייטער, לוז פֿאַר קאַלאַניסטען, ערשטער יאָהראַנג, ווילנא 1901, ז' 107.

אפּילקען — דער, לקעס. 99: אַפּילקען — די, ס. אַפּילקען, ברעט, אַפּגעזעט פֿון אַ זינט פֿון אַ קלאַץ. פֿון איין זינט איז דער א' באַדעקט מיט קאַרע און נאָר פֿון אַ צווייטער זינט איז דער א' גלאַט. אַ פֿאַר אים פֿאַרן צעבראַכענעם פּלויט.

אפּילקעס — די, במ. <P: opilki. <R: opilki. זעגען, זעגשפּענער, פּאַלאַזיניעס, טראַטשיניעס. דינער אַפּפּאַל פֿון אונטער דער זעג ביים זעגן. „די אַפּילקי וואו מן דש פּלייש דריין זאָלצן טוט איז איין איסור פּירות וירקות דריין צו נעמן, האַטשי די אַפּילקי אויט גשווענקט איז העלפֿט ניט“, שלחן ערוך אורח חיים ויורה דעה ומנהגים של כל השנה, לעמבערג [אַרום אַנהייב 19. י"ה]. „באַזינטיקן דעם איבערריקן אייל וואָס איז פֿאַרבלייבן פֿון איינפֿעטן... מאַכט מען מיט טראַציניעס (אַס, פּאַלאַזיניעס, זעגשפּענער)“, בער.

אפּינטשע — די, ס. 99: אַפּינטשע. <Uk: opanicha. ברייטער אייבערמלבוש מיט אַדער אַן אַרבל. „דער יהודי האָט איין לאווי-יפּו"ן אַן גיהאט אין איין העמד מיט קרייזליך אויז גינייש אין איין ווייסי אַפּינטשי אַן“, ישר"ת פּני יהושע, אַמסט 1715, סימן נג. [הש 1]. „און ער האָט זיך גענומען אַ פּראַסטע מלבוש ווי סוחרים דהיינו אַן אַפּינטשע און איז געפֿאַרן אויף דעם רייד“, נחב, 'מעשה מבן מלך ובן שפּחה שנתחלפו'. „האָב איך האַלבע נאַכט... מיר אַנגעטאַן אויף צוויי גרויסע שטעקנס וואָס איך האָב צו מיניע אַקסלען צוגעבונדן, פֿון אויבן אַ שוואַרצע א'“, יאָ ו, גענאַרטע וועלט, סאַוו' 1931, ז' 304. „אַ פּראַסטאַק האָט ניט געטאַרט טראַגן קיין שטרעמל... נאָר [אַ] קינלעכדיקע היטל און אַן אַפּינצע“, אמד, יאָ משכּילים אוטאַפּיע, [יבּל XXXIV, 148]. „די אַכט-דראַטענע דעליע און די געניצטעוועט קאַמ לעטענע זופּיצע, דין אַפּינצע און דין שוואַרצן פעלץ איז ווערט זיבן-אַכט טאַלער“, מסדר אגרת תקפּ"ה.

אָן אַנדער פֿעסל קלענער... און אַז עס וועט אַ וואויל צו פֿאַרשפּונטן, אײן ביחל וואָש זײַן גפֿינט זײַן זאַכײַן טשיקאַווי, שקלאָוו תקנײַה.

אַפֿיפֿיור — [אַפֿיפֿיאַר] דער, יים, זײַן. 99: **אַפֿיפֿיור** >גר. פּוּפּיסט). „דער אַ וואָר משיב: דואַ בישט (גאַ)נגן פֿון שטודיר דער נוצרים אונז בישט גאַנגן און שטודיר דער יהודים“, שײַ אַמטש 1770. „מאַכט זײַך אין אַט דער צײַט אַ מעשׂה אַז דער אַ (דער פּוּפּיסט) איז גוּר...“ יצחק שיפּער, יובל 1100, זײַ 233.

אַפֿיקאַל — אַדײַ. 1. וואָס איז פֿון, געהערט צום אַפּעקס, דעם סאַמע שפּײַ. „דעמאַלט הייבן זײַ (די גאַזן אין צאַן) צו שפּאַרן דורך דער אַיער עפֿענונג (דורך דער עפֿענונג פֿון וואָרצל, אַדער פֿון אַלע וואָרצלען) אויף דאָס וואָרצל-היבטל וואָס רינגלט אַרום דעם צאַן און אַזאַ גריבל“, פּעגז, ווילנע 1936, 5. 2. (פֿאַ נעטיק) וואָס ווערט געשאַפֿן דערעיקר מיטן שפּײַ צונג. [ד] און [ט] — די אַע קלאָנען.

אַפֿיקולטור — די. >איי >. דאָס האַרע-ווען בינען ווי אַ געשעפֿטלעכע אונטערנעמונג. יִסמא.

אַפֿיקור(ו)ם — [אַפֿיקורעס] דער. מצ: סים [... קאַרסם] >טנהדרין /א; צט/א אא [פֿון נאַמען פֿון גריכישן פֿילאָסאָף עפֿיקור]. 1. יוד וואָס גלייבט נישט אין אַן עיקר פֿון דער יודישער אמונה. אַן אַ וואָס גלייבט נישט, אַז די תּורה איז מן השמים; אַן אַ וואָס האָט ספֿקות אין מציאות-הבורא; אַן אַ וואָס זאָגט אַז גאָט פֿירט נישט די וועלט. געבראַטענער, פֿאַרברען טער, וויסער, אַפֿעריסענער אא אַ. גלאַט (סאָם) אַן אַ. פֿינט האָבן ווי אַן אַ. אַן אַ גמור, אַ גאַנצער אַ, אַ פֿאַלנער אַ. זײַן אַ שטיקל אַ, אַ אַלבער אַ. זײַן אין (צו) עמעצן אַן אַ — נישט גלייבן אין יענעם ערלעקייט, גרויסקייט ופּדומה. „אַז מע גלייבט נישט אין אים (אין דעם, אין דער געזעכטע, מעשׂה) איז מען אויך נישט קיין אַ“, 1901. „זײַ זענען אַיִם, דו ביסט אַ פּראָסטער גוי (אַ גראַבער יונג, אַט) = יענע זענען לומדים, דו ביסט אַן עם-הארץ, אַ הפֿקרי-ינג, 1901. „אַ יוד אַ למדן קען קיין חסיד נישט זײַן, און אַן עם-הארץ קען קיין אַ נישט זײַן“; „אַז אַן אַרעם בחור ווערט אַן אַ — עסט ער אויף אַ חלבֿן ליכטל (עסט ער בייגל מיט חלבֿ); „גאָט זאָל היטן... פֿאַר מאַהילע-ווער אַיִם“, שו. „ווען עמעצער בעט, דו זאָלסט אים העלפֿן — זײַ אַן אַ, טראַכט נישט: גאָט וועט אים העלפֿן, — העלף אַליין, אין נאַמען פֿון רײַ זישע אַניפֿאַלער. „רײַ אלי שרײַבט אין זײַן ספֿר תּשׁבׁי: „דו מין און אַ זײַן צווייאַ לײַט גיחווען די האַבין אלי ביידין ניקש אויף דעם דת גיהאָלטיין, רײַ זלמן הענא איב, רײַ דוד גאַנז, צמח דוד, 1901 תּניח. „וועלן נישט אויפֿשטיין קיין תּחית-המתים די מינים און די אַיִם און די וואָס זאָגן עס איז נישט איבער-געוויזן אויס דער תּורה ארויס אַז עס וועט זײַן תּחית-המתים“. מע גיט אַרײַן קינדער אין

אַדער קרעמלעך נישט אַ“, עוזר בלאַשטיין, דער כּהן, ווילנע 1896.

אַפֿיסוריימען — [.. ייסוריען] אוטו. אַ לענגערע צײַט האָבן יסורים. אַ יאָרן-לאַנג בײַ דער פּטירה.

אַפֿיעטן — טרו. יעט אַפּ, ~געיעט. פֿאַר-ענדיקן יעטן, באַפֿרענען פֿון ווילדגראַז. אַ אַלע בײַטן.

אַפֿיעהלן — [.. יאַילען] אוטו. יעלה אַפּ, ~געיעלהט. אַ לענגערע צײַט יעלה, קלאָגן, וויינען און שרײַען. אַ דעם גאַנצן יום-כיפּור.

אַפֿיענמשען — אַפּקערצען(ע), אַפּזיפֿצ(ע)ן.

אַפֿיענען — טרו. יענען אַפּ, ~געיענעט. (גראַב) פֿאַרענדיקן סעקסועלן פֿאַרקער.

אַפֿיעק(ו)ן — דער, יעס. וונ קע. ישע, ים. רופּס. „האַט אַנגעהויבן געוועלטיקן מיט אונזער גאַנץ פֿאַרמעגן און האָט אַראַפּגע-בראַכט נייע פֿאַרוואַלטערס מיט... אַיִם, ספּ, יודישער קאַלאָניסט, זײַ 287. „זענען גאַרניט געבליבן קיין אַיעס, קיין משפּחה וואָס זאָל אַכטונג געבן אויף די קינדער“, מר 111, נײַ 1908, זײַ 39. „די קעניגן פֿון יענער מדינה... איז די אַיעק פֿון אַלע יתומים“, אמד, זיא שטיפּוטער, וואַרשע 1865. שפּאַסיקע פֿאַר-דרייענישן אונשטאַט אַ: **אַפֿיעקעליק** [פֿע-ק(יע)ליק, **אַפֿיקומן**] >אַפֿיקומן]. „יִיען — אוטו & טרו. (שפּאַטיש) זײַן אַן אַפֿיעק(ו)ן. האָבן די אַפֿיעקע, ווער בעט דיך אַ איבער מיר?“

אַפֿיעקונסטווע — די, ים. אַפֿיעקונסטווע. דוּו אַפֿיעקע. „אַ גבֿיר אַדיר — די גאַנצע שטאַט איז אונטער זײַן אַ“.

אַיע — די, ים. 1. דוּו אַפֿיעקונסטווע. נע-מען עמעצן אונטער דער אַיע. „אַז איך בין אַ ביסעלע גרעסער געוואָרן, בין איך אַרויס פֿון מײַנע עלטערנס אַז און בין אַרײַן אונטערן רבינס קאַנטיק“, משה ווינבערג, די חרטה, באַרדיטשעו 1898. „וואָס זאָלן זײַ נעבעך טאָן אַז זײַ זענען אונטער אַזאַ פֿינצטערער אַיע?“, ממוס, טאַקסע. 2. אַחריות. „גײַט, רײַ קרבֿ, אַהיים און הייסט דעם וויב קאַכן וועטשרעע אויף מײַן אַיע“, מ. דולגאַטש, וועלט מסורה, וואַרשע 1881, זײַ 51.

אַיעווען — אוטו & טרו. אַיע (איבער) דעם יינגערן ברודער. אַפֿט מיט זײַך — „איז נאָך נישט אַזאַ חבֿרה וואָס זאָל זײַך אַיעווען מיט די אַרעמע קינדער און זײַ אַרויסשיקן זומער צו לאַנד“, דרײַ א. גאַטליעב, זײַט געוונד 11, וואַרשע 1903, זײַ 26.

אַיעקן — אוטו. יעק אַפּ, ~געיעקט. אַפֿ-לאַכן. אַפּשפּאַטן. אַפּחוקן. אַ פֿון דעם שוטה בן פּיקהאַלץ.

אַיעירן — דוּו אַפֿיעירן. „טו אַרײַן... אין פֿעסל און זאָל... אין דער וואַרעם שטיין זעקס טאַג... און עס וועט אַ — צאַפּ אַפּ אין

אַפֿיניע — די, ים. אַפֿיניע. מינונג, אַפּשאַצונג. אַרויסזאָגן אַן אַ. האָבן אַן אַ. „די שלעכטע אַ (מינונג) וועלכע דער הער האָט געסטראַשעט צו געבן אויף מיר וואָלט מיך נישט לאָזן אַרײַנטרעטן אין אַנדערע שטעלעס“, איב, י. ג. מונק, מסתרי פֿאַרז, וואַרשע 1865. „אַז ער האָט חתונה געהאַט, איז די אַ ווייכער געוואָרן און ער פֿלעגט שוין הייסן: מענדל תּם“, פּראַג, מענדל ברינעס. „דאָס אינערן מיניסטעריום וועלכע גיט אַרויס איר אַ וועגן די גרינדער און וועגן דעם אַז אין דער שטאַט איז ווירקלעך נייטיק אַ קרעדיט-קאַפּעראַטיוו...“, ב. האַלפּערן, פּנקס פֿון יודישן באַנק, ווילנע 1936, זײַ 21.

אַפֿיניען — אוטו. מינען. „אפֿיניען, מינון“, יוסף מאַרשן, חנוך לנער, פֿירודא 1774 כ/א. געניצט אין שפּאַ.

אַפֿיניען זיך — רעפּ. אוק. וור. **Uk: <Opinitsia>** זיך דערנען (פּלוצעם ערגעצווארן), זיך געפֿינען, זיך אַנשטויסן (אין עפעס). „מע האָט זיך אַ קערנעווע געטאָן אין אַן ענגן דורכ-גאַנג... און ער האָט זיך אַפֿיניעט אין אַ קיילעכדיקער קליינער קאַמערע“, קאַבאַקאַוו, איב, יאַקוב קאַלאַס, זומפּ, מינמק 1936.

אַפֿינקע — די, ים (אויך: ינטעס). בעט רומ. **Rum: Opincă**. פּאַסטעלע. סאַרט פּויער-שע לאַפּטשע, סאַנדאַל, מערסטנס פֿון חויר-פֿעל, דורכגעצילעט מיט דינע רימענדלעך וואָס ווערן אַרומגעבונדן אַרום פּוס. „זײַ האָבן נישט געטראַגן... אויף די פֿיס קיין אַיס (פּויערשע לאַטשען)“, א. ש. פּעלד, אַמטריקאַנער, 1958 3.

אַפֿים — דער, זײַן. מיטאַל. פֿאַרהייליקטער בול אין אַלט-מצרים. אַפֿבילד פֿון אַ בול מיט אַ רינג איבערן קאַפּ. אַ איז געווען דער סימבאָל פֿון שליומותדיקער קראַפֿט און אידענטיפֿיצירט מיטן גאָט פּטאַ, שפּעטער מיט אַריס. „ערגעצ-וואו טיף לעבן אין דיר די זכרונות פֿון די עגיפּטישע פּיראַמידן, פֿון ריין-גרויסע ספֿינקסן... און אַז“, בעט 11, זײַ 175.

אַפֿים — דער, זײַן. רוסיצ. אַפּשריבֿ. כּולל-דיקע רשימה פֿון אַלע זאַכן וואָס ווערן גע-שטעלט צו פֿאַרקויפֿן (אויף ליציטאַציע). אַן אַ פֿון אַלץ וואָס עס איז דאָ אין דעם פּריצישן גוט. „איך האָב אויך אַ צוויי-דרען אַן בײַ זיך אין קעסטעלע פֿון די ריכע אימעניעס, מיט די שיינע וועלדער“, שׂע, די פֿריילעכע קאַמפּאַ-ניע. „וואָס גײַט אים [דעם מלאך-המות] אַן אַלע מײַנע זאַכן? ער גײַט שוין אַן אַ אין מײַן קערפּער מאַכן“, יצחק ראַבינאָוויץ (אויס קאַוו-נט), צוויי פּאַטריאַטישע שירים, נײַ תּרײַן.

אַפֿר — אַפּשריבער, דער וואָס מאַכט אַן אַ. „אויף קלאַפּאַטעס און שטשאַטעס וועט זײַן אַן אַ“, גאַר, די באַרד, זשיטאַמיר 1868.

אַפּווען — טרו. „די פּאַליציי האָט געטאַן אירס און מען איז געקומען אַ זײַן שטוב, נאָר ער האָט זיך אַפּגעבעטן“, יפּאַל, 1887, 28. „זײַערע וויבער און קינדער, די פֿאַרשמאַכטע, פֿאַרמאַרעטע, בעטן מע זאָל זײַערע הייזלעך

די קלאסן, ווערן זיי בפשיטות גלאטע אים צי פילאזאפן רל [= רחמנא לילצן], קמ 1868, 41. נע, ער איז געווען געכאפט אין דער מעשה, ווי מע פלעגט זיך אצאל אויסדריקן, מע האט אים געהאלטן פאר אן א"י, יק. "וואס מ'זיך זייער האט דערציילט פון עברדיקע דורות דאס מעגט איר הערן, כאטש איר זעט א וויסטער א"י, יהואש, די אלטע שול, אן א' מדאוריי תא — אן א' וואס האט א טבע צו אילוסטרירן זינע אפיקורסישע געדאנקען מיט פוסקים פון דער תורה.

2. ווער עס איז אנדערש פון זיין פרויער סכינה, ווער עס וויכט אפ פון טראדיציאנעלן פיר, פון אינגעשטעלטן שטייגער. אויפגע- קלערטער. פאראינטערעסירטער אין וועלט-עני- נים, "אין חסידישע שטעטלעך איז א מתנגד געווען אין דער בחינה פון אן א"י." צווישן די פארביטענע מתנגדים איז א חסיד פאררעכנט געווארן ווי אן א"י. אן א' א בעל-תנך. א משה כ"י אן א' אן א' מיטן ביאור. אן א' וואס לייענט הצפירה. אן א' וואס שנפדט די נעגל גיט איבערגעהיפערט. אינמיטן עמעצן פאר אן א"י. אן א' להכיעס וואס פירט א שטענדיקע מלחמה מיט פרויע ידן. אונטער- שמועסן אן דער גערעכטער איידעם איז א שטיקל א"י. אן זיי הערן [מע]... שרייבט אויף איינעם ער איז אן א' א רשע — גלייבט מען תיכף, יפ. "האבן פיל תפילות און פדיונות פארבראכט דעם א' אויסצוקארניגן", [חיים מא' לאגא] גדולת ר' וואלף... [9]. דורכויס אים און פשוט הולטימעס, גאר אויסגעטאן ממש, געמאכט א מחק פון אסור ומותר, בפל פון תרי"ג, פרוג וו, ידער נייער ראבינער, א גליק וואס איך האב פלוצלינג באקומען... א שלעכטן שם אן איך וואקס אן א' און קיינער האט מיך נישט געוואלט אויסכאפן [פאר א חתן], פרוג, ממנע זכרונות. "דער א' איז שטענדיק געווען אן אומגעווינסטער מיטגליד אין דער קהילה", מר v, ז' 174.

3. סקעפטיקער. צווייפלער. ווער עס גלייבט נישט אין אן אונגענומענער, פארשפרייטער אר- דייע, טעאריע. אן א' אין (די גליקן פון) דער נייער קאנסטיטוציע. אן א' אין דער טעאריע פון כסדרדיקן פראגרעס. "די לעצטע יארן... האבן מ'ך געמאכט פאר א שטיקל א' וואס שייך די הכחות... פארן דעהקהל", איה, 1965 4 iv. "אן א' קאן ווערן קעגן אידייען, אבער נישט קעגן קונסט", ש. ביקל, טמו, 1967 29 iv. "איך בלייב א בעירושער א' אין אט די ישועות ונחמות [פון וואטיקאן]", ציט, טמו, 1969 16 v. "דיק — אדי. וואס איז א ביסל אפיקורסיש. א'ע געגנלעך.

אפיקור(ו)ס במסחר מאי עבירותיה — [... בעמיסכער ... אחידעטיין זאץ. תח.] ויקרא רבה ה' ה. וואס האט געטאן דער א' אין מסחר? געניצט מיטן ב: וואסער שייכות האט איינס מיטן אנדערן? וואס האט אצא בעזודיעליק צו קריכן צום האנדל? א' ב' מ' עי"ז, מ. דלוגאטש, קמ, 1870, 31.

אפיקורסות — [אפיקארסעס] די (דאס), ז' (11) > קידושין, סו.א. 1. געדאנקען גאנג פון אן אפיקור(ו)ס. טרייף ווי א'. זיין פארכאפט פון א'. אונגעשטעקט מיט א'. עס שטעקט אין דעם א שטיק א'. — צו וואס גינט א' — האט א תלמיד געפרעגט. — מע באדארף עס ניצן, — ענטפערט דער רבי: אן סקומט צו דיר אן ארעמאן, טאר מען זיך נישט פארלאזן אן השמיתברך וועט שוין העלפן, נאר מע ברויך אליין טאן, אין נאמען פון ר' משה לייב טאטעווער. [פרגל אפיקורס, אין נאמען פון ר' זישע אנהאלער]. זיי גלייבן דאס אין יעדע זאך וואס עס איז אייראפעאיש ליגט... א' און זינען עס מחרים, אמד, שוד ורצח, ווילנע 1880. "ער האט געוואלט באווייזן מיר, ווי ווייט די א' האט מיך פארפירט", ממוט. קילאטשע. "מיט די אייגענע אותיות שרייבט מען סודות התורה און להבדיל דאס גרעסטע א", פרוג. א גלגול פון א ניוגן. "ער האט א סך ווער" טער... פון תוך... נישט פארשטאנען און איבערגעהיפערט זיי ווי מע מיינט אויס א", י"ז, יאשע קאלב. "אויף דער גרויסער מאסע וועלן שוין קיין... נישטערע אן גיט האבן די מינדסטע ווירקונג", איה, 1966 18 iii.

2. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אן אפיקור(ו)ס. פראווען א'. "און איר זאלט נישט אויסשפען נאך אייערע הערצער נאך און נאך אייערע אויגן, כלומר דאס איז א", "הד שבת" כהן איבד, פועל זדק, ווילנע 1837. "די וועלט... פארדארבן ווערט און דאס א' איז גובר", מרדכי הורוויץ, ספר פרשת מרדכי, אונגוואר 1866, מו.א.

אפיקורסטע — די, יס. וונ פון אפיקור(ו)ס. "די צייט איז די גרעסטע א' אין דער וועלט", ימ, איינהייטלעכע פאלקשוול, 1922.

אפיקורסים פארבאנד — דער. טאו. קא' מוניטישער פאראיין וואס קעמפט קעגן רע- ליגיע. א'קעמערל — קליינע גרופע פון דעם פארבאנד.

אפיקורסיש — אדי. וואס איז שייך צו אן אפיקורס. וואס האט אין זיך אפיקורסות. "איך האב מיך קארג איבערגעגען מיט די א' רבנים דארטן אין יענעם ווינקל", קמ, 1870, 19 Ne. "ס'איז מיר ארצין אן א'ער געדאנק אין מ'זין גלייבן דער מאמעס ווערטער", ממוט, דאס קליינע מענטשלע. "קייט — זי זעט אויך אין אים א", יפ, ז' 171.

אפיקורסן — אוטו. אפיקורס, געאפיקורסט. 59: קורסעווען. נעגל. זיין אן אפיקור(ו)ס. זיך אויפפירן ווי אן אפיקור(ו)ס. כאפן א כלומרשטן גרזין אין פסוק און אנהייבן א'עווען. "הען איך לייז, ווען מ'זיין ווייטיק אפיקורסיש", ציט, מסטרון.

אפיר' — דזוו אפיר, <, 811. "אז קיינער זעט נישט, ווערט ער גאר אן א', אן א קאפ לויפט ער ארום", יא, די גענארטע וועלט. [אפער דא נאר א חילוק אין אויסלייג, נישט אין ארויסרייך].

אפירידעווען — [אפירידעווען] אוטו. ידעווע אפ, ~ געירידעוועט. 1. פארענדיקן זיך אויפפירן ווי אויף א ירי. אפטומלעך, אפ- שמיצען א לענגערע צייט. א' א לעבן-לאנג. 2. אויפהערן צו ירידעווען. "שוין אפגעירידע- וועט. איך גיי אצוועק אין א מושב-זקנים".

אפ(י)ריון נמטייה — [אפיריען נעמאטיין] פראזע. ב"א מציעא, סוף. "לאמיר געבן א חופה פאר א יום-טובדיקן מארש, ד"ה לאמיר אויס- דריקן אונדזער דאנק, געניצט ב'ס אפגעבן כבוד עמעצן, ב'ס לויבן און דאנקען. א' ג' צו אונדזער יוביליאן.

אפירע'נין — די, זך. ארכ. > 99. דאס אויס- זען, די משמעות. "ביום ה' דאר נאך האט זולין דיא ברית מילה זיין, אבר מיר האבן קיין א' דאר צו גיזעהן, דען דאן קינד איזט אלי יום שלאפיר גיווארן", גה, 187.

אפירש(ע)נען — [אפירשענען] טרוו. ירשן אפ, ~ געירשנט (— ירשעט). 59: ~ ירשען. אריינקריגן דורך ירושה. א' דעם ריכטן פעטער. "עס מעג ארצין אין אן אלגעמיינעם שפרייכ- ווארט: דער יצירה-רע בויטע אימער פעסטונגען און דער יצירה-רע ירשנט זיי אפ", ר' גרשון מאיר באיאדסקי... דעם יצירה-רעס שוהלעט, פעטריקאוו 1911. "פ'ר אלי (חולי) דו קיינר קאן אב (ירשן) — נעם איין קלאך פון איין באק אויב ליג אויף קולין, לאזין זיך [אריינריכרן דער מיט], ש. פראנקפורט, ספר החיים וו, קיטן תע"ז, סא/ב. "נאכן אלטנס טויט האט ער אפגעירשנט זיין גרויס פארמעגן", אמ"ש איבד, דיא פארלייבטע רבצין, ווילנע תרמ"ט, ז' 20. "פונעם שטערן אפגעירשנט האט זיין הארץ דאס גאנצע פערער", יהואש, הינאוואס. "איך שטיי פארשעמט פאר אים, דעם פאטערל פון כוש, וואס האט ב'י מ'זען ברידער אפ" געירשנט גאט", אפא... שקיעה.

אפיש(ע)נען — [אפישענען] אטו. ישיבן (ישבע) אפ, ~ געישענט (— ישבעט). אפויצן אין א תפיסה. א' אלע צוגעמעשפטע פניף יאר.

אפישקע — די, יס. opuszka <P>. דאס אייגענע ווי שנעידקאם, א שטיקל קאם צו פאר- זיכערן אייבערלעכער ב'ס באשניידן די זוויל, שמואל ווינטער, צו דער טערמינאלאגיע פון מלאכות, פ"ש וו, ספ"ו, 419.

אפזובנען — [אפזובנען] אוטו. כזבן אפ, ~ געזובנט. אפזובנען. זאגן א סך ליגנס, א לענגערע צייט. "געשווארן צו זאגן דעם אמת און דערנאך אפגעזובנט אויף אלע פראגעס פון ריכטער". אויך ~ פיוזבן.

אפזיסלערן — [אפזיסלערן] טרוו. לער אפ, ~ געפזיסלערט. (גנבים-לשון) דזוו אויס- פזיסלערן, < 258.

אפכישופן — [אפכישעפן] טרוו. כישוף אפ, ~ געכישופט. 1. באצויבערן, פארמישפון. באווייזן ווי מע וואלט א כישוף אפגעטאן.

„אירע אויגן האָבן אים אזוי אָפּגענישט, אַז ער האָט וועגן אַנדערע מיידלעך גאַרניט גע- וואָלט הערן.“

2. באַפֿרײַען פֿון כּיטוף. אַראָפּנעמען אַ כּיטוף. אויסניכטערן. „דער ערשטער בליק האָט אים אָפּגענישט פֿון אַלעם, אַלע זיסע פֿאַנ- טאַיעס זענען צעפֿליגן געוואָרן“, ט. קאַמינסקי, אַ בּוּאַנדאַפּיע פֿון אַ ישראָל קלען, קנעז 1913. זײַנג.

אָפּבלבטען — [...] קלאַווען] אוטוו. טע אָפּ, ~געבלבטעט. אַ לענגערע צייט זיך אויפֿפֿירן ווי אַ כּלבֿטע, ווי אַ צויג. אזוי לאַנג אַ ביז דער מאַן האָט געמוזט זי אָפּטון. אויך מיט זיך.

אָפּבעסן — [...] קאַסן, קאַעסן] טרוו. איצ, אימפּ נב, ~געבעסט. 1. אַרײַנברענגען אין גרויס בעס. אַ דעם פֿעטער ער זאַל אויס- שטרײַכן פֿון דער צוואַה אַלע פּלימעניקעס. 2. באַפֿרײַען פֿון בעס. אַ די עלטערן מיטן צוואַג זיך נעמען צום אַרבעטן. מיט זיך — אַ לענגערע צייט זיך בעסן. אַ זיך איבער אַ גאַרנישט. -עניש.

אָפּבעסנען — [...] קאַסנען] אוטוו. בעסן [קאַסן] אָפּ, ~געבעסנט. אַ לענגערע צייט זיך זיך אויפֿפֿירן ווי אַ בעסן. געוויינטלעך מיט זיך — אַ זיך און זיך ניט אַרומזען ווי נאַרײַש דאַס איז. -עניש.

אָפּפֿרהען(נען) — [...] קאַפֿאַרענען] אַקווו. איצ, אימפּ נב, ~געפֿפֿרהט. ברענגען פֿאַר אַ כּפֿרה. אָפּגעבן פֿאַר עפעס אַן שום ווערט, אַן נוצן. אָפּפֿידעווען. אַ די יונגע יאָרן צו לערנען זאַכן וואָס ברענגען ניט קיין נוצן אין לעבן. אַ דריי יאָר און דער אַרמיי. „זאַל מוזן איצט אַ אירע יאָרן מיט יאַנטעלע פּוטיפֿר“, י. הענעלעט. -עניש.

אָפּפֿשרן — [...] קאַפֿשרן] טרוו. כּשר אָפּ, ~געכשרט. דזוו אויסכשרן, < 258. אַ געפֿעס. „דעם קעסל וואָש מן פֿשרט דרינען מוז מן פֿאַר כּשרן, אויך דר נאָך אַז מן שון אילץ אב גיכשרת האָט, מוז מן וויר אַמאַל כּשרן דעם קעסל“, דרך חיים, זשאַלקעוו? תּפֿ”ג? „מאיז אַרויס אויפֿן הויף, אָפּגעכשרט די כּליים“, פּינס- קער שטאַדט-לוח, תּרס”ג. „נו, קומט גיכער! — אַט וועל איך אַ די פֿלייש — זאַגט די קעכין“, מרדכי בן הלל הכהן אין טאַמע לשון, ווילנע 1935. אויך מיט זיך. -זײַנג.

אָפּפֿתֿ(ע)נען — [...] קאַטווענען] טרוו. כּתבֿע, כּתבֿן אָפּ, ~געכּתבֿטע, ~געכּתבֿנט. דזוו אָפּשרייבן, אָבער מיט אַן איר בייטעם. „ער האָט דאָך ביי מיר פֿאַר פֿאַדאַטקעס אָפּגע- קאַפּעט אַ פֿעל“, ז. סקאַלאַוו, צייטן בייטן זיך, ווילנע 1938.

אָפּפֿתֿיבֿה(נען) — [...] קאַטווענען] טרוו. דזוו אויסכּתֿיבֿה(נען), < 258.

אָפּכאַד — דער, זי. טל. R: obxod. דזוו אָפּכאַד זי. 10. דאַס דורכגיין אַ געוויסע געגנט

אַ קוואַרטאַל, אַ גרענעץ־פּאַס פֿון פּאַליצייסטן צי סטראַזשניקעס אָדער נאַכטוועכטער צו זען צי אַלץ איז אין אַרדענונג. ביי אַ כאַפּן קאַנטראַבאַנד. אַז צו כאַפּן יידן וואָס האָבן אין די צאַרישע צייטן ניט געהאַט קיין רעכט צו וואוינען מחוצן תּחום.

אָפּכאַזשען — אוטוו & טרוו. פּד. גיין אַרום אַ קראַנקן. באַדינען, אויפֿפאַסן אויף אַ קראַנקן.

אָפּכאַדאַטייען — אוטוו. טע אָפּ, ~גע- כאַדאַטייעט. אַ לענגערע צייט זיך משתּדל זיין פֿאַר עמעזן, פֿאַר עפעס. אַ צו קריגן ביי דער צאַרישער רעגירונג אַ דערלויבעניש. אַ פֿאַר אַן אומשולדיק אַרעסטירטן. אַ און גאַר- ניט פּוועלן.

אָפּכאַדז(י)ען — אוטוו. דז(י)ע אָפּ, ~כאַד- ז(י)עט. פּד. אָפּכאַדזשען. < B: abxodziць. טל. 1. אומגיין אַרום עמעזן, אים באַהילפֿיק זיין, אים צווינען. אַ אַרום אַ שוואַכן, אַ קראַנקן, אַ קאַליקע אע. 2. אויפֿפאַסן אויף אַ פֿאַרמעגן. אַ אַרום אַ באַלעבאַטישקייט. „דער פֿאַטער איז קראַנק געוואָרן און דער יונגער זון האָט צו פֿרי אָנגעהויבן אַ אַרום געשעפֿט.“

אָפּכאַווען — טרוו. יוע אָפּ, ~געכאַוועט. 1. אַ לענגערע צייט, גוט, זאַרגעוודיק כאַווען, האַדעווען, אַרויסווייזן ליבשאַפֿט, זאַרג. אַ די יתומימלעך ווי אַייגענע קינדער. 2. אויפֿהערן כאַווען. אַ בייבאַק פֿון פּרופּצן יאָר, צייט אים אָפּצוכאַווען. אויך מיט זיך. -עניש.

אָפּכאַזען — טרוו. זע אָפּ, ~געכאַזעט. רומ. > 20. לייגן אַכט אויף בעל-הבתישקייט, ספּעצ אויף די בהמות, אונטערלייגן שטרוי אע, האַדעווען זיי. אַ די קי און די פֿערד.

אָפּכאַטולען — אוטוו & טרוו. לע אָפּ, ~גע- כאַטולעט. < חוכא וטולוא. אָפּלאַכן, אָפּ- שפּאַטן, אָפּשפּעטן. אַ (פֿון) דעם כּלומרשטן ווייסער. אַ פֿון דעם שוטה. -עכין. -עניש. -עריי.

אָפּכאַיען — אָפּפּהיין. פּדגל: אָטכאַיען, 862.

אָפּכאַכאַטשען — אוטוו. טשע אָפּ, ~גע- כאַכאַטשעט. טל. אָפּלאַכן הויך, געדויערנדיק, אויך אַן אַ סיבה. אַ ווי נאַרישע מיידלעך.

אָפּכאַלאַפּטשען — דזוו אָפּכאַלאַפּען.

אָפּכאַלטורעווען — טרוו. רעווע אָפּ, ~גע- כאַלטורעוועט. אָפּטאַן, אָפּפּראָדוצירן, דורכ- פֿירן עפעס אויף אַן אַוּפֿן וואָס איז דער היפּוך פֿון קינסטלעריש, גוט, געראַטן. אַ אַ פּיעסע, זי צושניידן פֿון אַ ראַמאַן איינס און צוויי אַ אַ פֿאַרשטעלונג, עס זאַל עקלען דעם אינ- טעליגענטן טעאַטער-באַזוכער. אַ אַן אַוונט מיט אַלטע ווייזן. אַ אַן אַרטיקל, אַן עסיי אע. אַ די כּלומרשטע אויספֿאַרשונג. אַ די נייטיקסטע זאַכן פֿאַרן געברויך.

אָפּכאַליען — דזוו אָפּחליען. אָפּקרענקען,

„אָפּגעכאַליעט דאַרטן קנאַפּע דריי מעת-לעת“, הר, הרווטט, זי מומע דבֿורה.

אָפּכאַלי(ע)רן — אוטוו. (לי)ערע אָפּ, ~גע- כאַלי(ע)רעט. (אומאיידל). אָפּקרענקען שווער, בייטער, מיט אַ סך ווייטיקן. אַ אין שפּיטאַל ביז מע ציט אויס די פֿיס.

אָפּכאַמאַרקען — טרוו. קע אָפּ, ~געכאַמאַר- קעט. Uk: xamarkati. אוקר. אָפּליע- נען, אָפּזאַגן עפעס אומקלאַר, אונטער דער נאָז און גיך. אַ דאַס דאַווען. אַנשטאַט צו ענטפֿערן קלאַר, אַ דעם ענטפֿער. אַ דעם מינדלעכן עקזאַמען און דורכפֿאַלן.

אָפּכאַמכען — טרוו. זע אָפּ, ~געכאַמכעט. פּד. ~כאַמכען. אָפּמורמלען. אָפּשטאַמלען. אַ דאַס מודה זיין זיך. -עניש.

אָפּכאַ מסתּפּראַ — אַ איפּכאַ מסתּפּראַ.

אָפּכאַמעליען — טרוו. ליע אָפּ, ~געכאַ- מעליעט. Uk: xameliti. אוקר. אָפּקענען עפעס מיט שוועריקייט. אַ אַן ציין, נאָר מיט די יאַטלעס. אַ דאַס דאַרע שטיקל ברויט.

אָפּכאַמערן — יער אָפּ, ~געכאַמערט. דזוו אָפּחמרן. אוטוו — אָפּפאַפֿן. אָפּשלאַפֿן. אָפּ- ליגן, אָפּוואַלגען זיך און גאַרניט טאַן. „ווען כּיבין געווען יונג, האָב איך געקאַנט אַ צוועלף שעה מיט איין קנאַק“, באַט, פּאַר, 1965 xi 19. טרוו — אָפּנאַרן.

אָפּכאַנטען — אוטוו. טע אָפּ, ~געכאַנטעט. (גראַב). אַ לענגערע צייט זיך אויפֿפֿירן ווי אַ כאַנטע, אַ זונג. אַ אין דער גרויסער שטאַט און דערנאָך קומען אַהיים און חתונה האָבן.

אָפּכאַפּ — דער, זי. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּכאַפּן (זיך). ניט קיין דאַווען, נאָר אַן אַ אַן אַ מיט כּוח. 2. אָפּרו. אַן אַ נאָך אַ שווערן טאַג אַרבעט. אָטעם-אַ. 3. דאַס נעמען אויף צוריק עפעס וואָס מע האָט אַרויסגעזאַגט. אַן אַ נאָך די צו אַנליקע באַשולדיקונגען. „צום סוף, ווי אַ מין אַ האָט ער געזאַגט...“

אָפּכאַפּן — טרוו. כאַפּ אָפּ, ~געכאַפּט. 1. אַוועק- כאַפּן, צוכאַפּן. אויף גיך צונעמען מיט כּוח. אַ פֿון עמעזן אַ בייטל מיט געלט. „דער ווינט כאַפּט אָפּ די בלעטער וואָס מע האָט צוגיפֿע- געקערט“. אַ איר אומשולד. אַ אַ שטיק טערי- טאַריע פֿונעם שונא. אַ יענעמס אַרגומענטן. אַ מאַטעריאַלן, דאַקומענטן אע. „דער פֿאַר- דרוס אַלעמיי האָט ער אַן איר וויסן אָפּגעכאַפּט דאַס וואַזשנע שטיקל אַרבעט...“, בערג, באַט דינעפּער וו, יעמעס, זי 478.

2. צוריקכאַפּן וואָס מע האָט פֿריער געגעבן. אָפּנעמען מיט כּוח. אַ דעם עפל, דאַס שפּילכל פֿון קינדס האַנט. געבן אַ מתנה און אַ ווילע שפּעטער זי אַ.

3. אָפּטאַן עפעס אין (גרויס) אַינלעניש. אויף גיך. „די אַרבעט נעמט לאַנג, מע קען זי ניט אַ“. „ווינטער האָט ער ניט אָפּגעדעכעט און אָפּגעכאַפּט דאַס עסן“, קומ, 1866, Ne 6. „מיר

לעכע מעשיות... ווי אזוי מע האָט זיי געבעד אָפּגעקוימלט, שט, בלאַנדזשענע שטערן, וואַרשע 1922. 2. אָפּניצן. אַ בגדים. אַ מעבל. 3. סעקסועל פאַרקערן. אַ די פּראָוויצער מיידלעך.

אָפּטאַפּערישן — אָפּטאַפּערשן. אָפּטאַפּערשן. אונ-טערקויפּן. געבן עפעס מע זאָל שוויגן. יענע וואָס האָבן אים אָפּגעקוימלט מיט אַ דריבער, האָט ער אַרעסטירט פּריער, באַש, פּאַר, 1965 XI 12.

אָפּטאַפּערישן — טרום. זע אָפּ, געכוכעט. 99: ~**קוקען**. 1. אָפּטאַפּערשן, אָפּטאַפּערשן מיט קלאַנג גען ענלעכע צו כרכו. אַ דעם חויר וואָס איז אַרין אין גאַרטן. 2. אָפּטאַפּערשן מיטן אָטעם, מיט אַ וואַרעמען גאַז אע. אַ די פּעדערלעך וואָס האָבן זיך געהאַט צוגעקלעפט. **עניש**.

אָפּטאַפּערישן — אָטוטו. זע אָפּ, גע-כוכעט (גע-כוכעט). כוליאַגעוועט. אַ לענגערע צייט זיך אויפּפירן ווי אַ כוליאַגען. זיך וואַרפּן שלאַגן, ברעכן שויבן, בכלל אַ ווי אַ ווילדער.

אָפּטאַפּערישן — טרום. כּיטכע אָפּ, גע-כוכעט. >חיתוך. אָפּטאַפּערשן. אַ עטלעכע המוציאס פון דער גרויסער חלה. געקומען אַהער גיט קיין געמלטער, האָט מען געמוזט מלן ערשט צו צוואַנגיג יאָר. האָט מען גיט גענוג אָפּגעכוכעט, רייז (ירושלים).

אָפּטאַפּערישן — טרום. זע אָפּ, גע-כוכעט. איבערכיטערטעווען. אַ די גרע-נעץ באַאָמטע.

אָפּטאַפּערישן — דזוו אָפּטאַפּערשן (<) אָבער מיט ביטול. ליב האָבן צו חלשן, מע זאָל גלייך אַ.

אָפּטאַפּערישן — אָטוטו. כּיכ(יק)ע אָפּ, גע-כוכעט. אָפּטאַפּערשן מיט אַ דין, קוויטשיק געלעכטערל. אַ פון דעם פּרעמדן יונגנאָמן.

אָפּטאַפּערישן — אָטוטו. זע אָפּ, געכיליעט. 81: אַ לענגערע צייט זיך שוואַך (און קראַנק). אַ יאָרן לאַנג.

אָפּטאַפּערישן — טרום. זע אָפּ, געכיליעט. אָפּטאַפּערשן. אָפּטאַפּערשן. אַ קעפּ. אין איין אויגן בליק האָט ער אַ כאַפּ געטאָן אַ ראַזירמעסערל און געגעבן אַ כּיכ אָפּ די קיילעכדיקע קנעפּ פון פּאַלטאַ, י. שרייבמאַן, סאַוו היימלאַנד, 1968, Ne 6.

אָפּטאַפּערישן — אָטוטו. זע אָפּ, געכיריעט. 1. אַ לענגערע צייט קרענקען, ליגן קראַנקער-הייט. 2. בכלל ליגן, דרעמלען, שלאַפּן אַ צו לאַנגע צייט. אַ גאַנצע טעג. גאַרנישט טאָן. 3. אויפּהערן כּירען, קרענקען.

מיט זיך — אַז ער די לעצטע צייט, נאָכן אַ זיך מיט רחלס געקעכטסן, געוואָרן זייער שטאַרק ביי זיך, א. קאַרפּינאַוויטש, ביים וויל-נער דורכחויף, תּ"א 1967. **עניש**.

אָפּטאַפּערישן — טרום. זע אָפּ, געכיליעט(ע)ט. באַפּרעצן פון כּלאַם, אַ דעם גאַנצן הויף.

טחז, 1962 XII 7. דאָס לעצטע שטיקל ברויט האָט ער געהאַלטן אויף היינט פרי — אַ דאָס האַרץ! ישאָק, שליח און אומזעג, ז' 274.

מיט זיך — 1. קומען צו זיך, אָטכאַיען זיך. חלש אַ ווילע און גיך אַ זיך. דער דאָקטער זעט, ער האָלט גיט אויס [די קלעפּ], דערלאַנגט ער אים טראַפּנס צום גאַז, ער זאָל זיך אַ, ר' יעקבּ מדובנא, משלי חכמה, ווילנע תר"ג, ח.ב. ער וואַר... דאַר, קוואַר ווי אַ שפּאַן... אין שטוב אָבער האָט ער זיך אין אַ קורצע צייט אָפּגעכאַפט, אמד, דער ישוּבניק, ווילנע 1867. מע הייבט אים [אַ פּלאַנץ] אַן צו באַגיסן בדי ער זאָל זיך אַ, אַגראַנאַס י. ראַטיין, די ענטשטע צימער בלומען, קאַווע 1932.

2. צוריקציען זיך. אָפּרוקן זיך. זי האָט זיך צוריקס אָפּגעכאַפט, דען ער וואַר נאָך פּמעט האַלב אויסגעקליידעט, אמד, איינע פּער-דרייענט, ווילנע 1874. איינער פון די ינגלעך האָט געהאַפּלן דעם רבי'ן, די איבעריקע האָבן זיך אויך אָפּגעכאַפט פון די חומשים, פּינסקער שטאַדט ליחוו, ווילנע תרס"ד.

זינג. עכץ. עניש — האַרץ איז ער (זיך, קע). ערני.

אָפּטאַפּערישן — אַדי. וואָס איז ווי ביי (פון) אַן אָפּטאַפּער. מיט אַיער געשווינדקייט. אין אַזאַ אַיער פאַרעם הערן אַזעלכע ענינים פּונסט פּראַפּלעמאַטיש, גראַפּ צימערמאַן, גמ, Ne 60. קייט.

אָפּטאַפּערישן — אָטוטו. זע אָפּ, געכאַראַ-בעט. 99: ~**כאַראַפּען**. אָפּטאַפּערשן. ער מעג עס אַ וואָס ער האָט אויסגעצאָרט ביי מיר.

אָפּטאַפּערישן — טרום. זייר אָפּ, ~כאַראַקטעריזירט. אָפּטאַפּערשן דעם כאַראַק-טער. אָפּמאַלן, אָפּמאַלען וואָס פאַר אַ מענטש מען איז. אַ אַלע קרויב'ים. אַ די העלדן פון ראַמאַן. אויך מיט זיך. זינג.

אָפּטאַפּערישן — אָטוטו. זע אָפּ, געכאַראַכלט. כאַראַכלען אַ לענגערע צייט. אַ עטלעכע שעה אין דער גסיסה. **עניש**.

אָפּטאַפּערישן — אָפּטאַפּערשן.

אָפּטאַפּערישן — אָטוטו. זע אָפּ, געכאַראַרעט. דזוו אָפּטאַפּערשן.

אָפּטאַפּערישן — טרום. זע אָפּ, געכוכעט. לר (ווילנע). וואוילינגעריש. אָפּטאַפּערשן לען. צירען צו קויפּן אומגייטיקס, שלעכטע סחורה. אַ די יאָלדן.

אָפּטאַפּערישן — טרום. זע אָפּ, געכוכילמלט. 99: ~**כּומוּלען**. >אָפּטאַפּערשן? 1. אויסניצן אָפּטאַפּערשן. אַ דעם קונה, דעם פאַרקויפּער. גיט קענען אַ. אַז מע כּוּמילט גיט אָפּ — פאַרדינט מען גיט. פּלעגט זי מיר דערציילן שרעק-

האַבן קיינמאַל קיין צייט גיט און כאַפּן אָפּ דאָס גאַנצע ווערק על רגל אחת, שט, אידישע ראַ-מאַנטן, ז' 125. ער האָט שלעכט באַזוכט זינע חולאים, אָפּגעכאַפט זיך אַרבעט אין שפּיטאַל, בערג, אָפּגאַנג ו, בערלין 1922, ז' 132. פאַר-נאַכט האָט דאָס שטעטל אין אַללעניש אָפּגע-כאַפט די סעודה המפסקת, אַ מאַגער, אַן אַרעם מאַלצייט, ש. ערדבערג, 17 VII 1964. אַ דעם אַבדירוק = (שערעריש) אָפּשערן די האַר. אַ עפעס ווי קאַלטע לאַקשן (פאַרפּל) — אויך צום 43.

4. ספּעצ. אויף גיך אָפּטאַפּערשן, אַן כּונה. אַ דאָס דאַווען, דעם קדיש, דעם קידוש, אַ דעם שחרית, מוסף אַזוו. פּל עצמותי תאמרנה — אַלע ביינער און גלידער העלפּן מיטזאָגן צו השׁיית, אָבער גיט מיטן בלוין מויל געשווינד אַ אַן כּונה, ש. וי 33. גלייכער מע זאָל זיך אַליין מתודה זיך... און מע זאָל גיט אַ דעם ווידין, איבז צדוק צדקאָוויץ ממינסק, ר' יעקבּ קראַנק נעיוות יעקבּ ווילנע 1869. צום ביישפּיל ברוך אתה! — איז אויב מע כאַפט אָפּ הערט זיך ווי מע זאָגט ברוכת, איז פאַרפּעלט מען דעם אַ פון וואַרט אַתה, יצחק ייזאָל סאַנענאַרן מקאַרעליץ, דרך האדם, ווילנע 1908. מוזרחליש מיט דיקע בייכלעך...

האַבן פאַר זיך אָפּגעכאַפט מוסף, מרדכי בן היל הכהן, אין מאַמעלישוו, ווילנע 1935. האָט זיך געשמאַק צעוויינט... אַדיק דערווייל די ווערטער אונטערן גאַז, ממוס, ווינטש, ז' 91. קוים דערלעבט הערן די מגילה, רעכט נוקם געווען זיך אין המנען און אָפּגעכאַפט דעם יהרב את ריבנו, שט, אַלט'ניב כּתוּלעווקע, ז' 189. אַ אַ דעם) שלום-עליכם = זיך באַגריסן, אין אַללעניש, אַן די געוויינלעכע ווינטשענישן און נאָכפּרעגענישן. אַ ווי די עשרת בני-המן — אזוי גיך ווי מע זאָגט אַרויס אין איין אָטעם די נעמען פון המנס צען זין ביים ליענען די מגילה.

5. אָפּט געניצט אין אידיאַמאַטישע אויס-דרוקן. אַ דעם אַטעם — דזוו איבערכאַפּן דעם אָטעם, < 951. אַ דעם אָטעם נאָכן לויפּן, נאָכן וויינען. אַ דאַנק גאַט וואָס איך האָב דין, מיין האַרץ! — האָט זי אויסגעווערט קוים דעם אָטעם אַדיק פון שמהח, יד, אבן גפּן. זאָל ער... זיך גיט ריין פּונעם אַרט, ביז ער וועט אַ ביסל אַ דעם אָטעם און זיך צוגעוואוינען צו דער פּינצטערניש, ממוס, ביישיבה של מעלה, ז' 5. דעם אָטעם אַ פון פּיין פון גרויליקן, אַל וו, ז' 111. ווען ער האָט שוין אינגאַנצן געהאַט אָפּגעכאַפט דעם אָטעם, האָט ער ערשט דערווען אַ געל ידל, עורר וואַר-שאַוסקי, שמוגלאַרט, וואַרשע 1922.

אַ דאָס האַרץ — אַ ביסל זיך קרעפּטיקן, זיך שטאַרקן, אַ דאָס האַרץ מיט אַ שנעפּסל. נאָך אַ תּענית אַ דאָס האַרץ מיט אַ געשמאַקן בייסן. די גאַנצע נאַכט נאָר שלאַפּן, מע דאַרף דאָך די האַרץ אויך אַ, א. נורהאם, דער מיליטער באַל, קאַוואַס 1932. איר וועט זיך אויסרוען און אַ דאָס האַרץ, פּסח מאַרקוט.

אָפּבלאָפּאַטשען — א.ט.וו. טשע אָפּ, ~ גע-
כלאַפּאַטשעט. 59: ~ כּלאָפּאַטשען. דזו אָפּ
כאַדאַטאיען. <

אָפּבלאָיאַפּען — טרוו. רבע אָפּ, ~ געכליאַפּעט.
99: ~ כּליאַפּאַטשען. אָפּווען פֿון אַ גע-
קעכטס אויף אַן אומאיינזעלן אָרפֿן. גיך, מיט
בולט גלוסטעניש, מיט קלאַנגען. אָפּזשליאַקען.
אַ דעם באַרשט. "עניש".

אָפּבלאָיאַנען — דזו אָפּבלייען.

אָפּבלאָיאַסטערן — טרוו. ער אָפּ, ~ געכ-
ליאַסטערט. שלעכט, אומגעראַטן אָפּמאַלן.
אָפּשמירן. אָפּפאַטשקען מיט פֿאַרב. "און שטעלן
זיי זיך שוין אַנדער אַ אַ שילדל, גיב זיי גאַר
אַ פֿאַרטען", ז. מוירער, זי נישט קיין וואוילער
יונג וו, טאַראַוו 1911, ז' 5.

אָפּבלאָיאַסקען — טרוו. קע אָפּ, ~ געכליאַס-
קעט. אָפּפאַטשן אין פּנים, עס זאל זיך הערן
אַ כּליאַסק. אַ די פֿעטע באַקן. אויך:
~ כּלויזשקען, ~ כּלויזשקען.

אָפּבלאָיאַפּען — פּע אָפּ, ~ געכליאַפּעט. טרוו
— אָפּגיסן מיט אַ סך וואַסער. אָפּגיסן מיט אַ
געהילך. אָפּפּליוכען. אַ עמעצן מיט דער פֿאַ-
מעשאַף. אַ פֿון קאַפּ ביז די פּיס. "אָפּגעכליאַ-
פּעט די דעפּוטאַטן מיט עמעריס בנינוות", ב.
רעטלער, טמז, 24 vi 1967. אויך מיט זיך.
א.ט.וו. דריטפּעראַנדיק. שטאַרק אָפּרעגענען.
"ס'האַט אָפּגעכליאַפּעט דריט טעג נאַכאַנאַנד".

אָפּבלאָינען — א.ט.וו. נע אָפּ, ~ געכלינעט.
אָפּרינען גיך, שטראַמענדיק. דאָס בלוט כּלינעט
אָפּ פֿון פּנים. "עס כּלינעט אָפּ דאָס בלוט פֿון
האַרצן", ב. אַרשאַנסקי, אַר כּוואַליעס, מאַס-
קווע 1924.

אָפּבלאָיפּען — א.ט.וו. פּע אָפּ, ~ געכליפּעט.
1. אַ לענגערע ציט כּליפּען, שטאַרק וויינען.
אַ פֿון ווייטיק אַ האַלבע נאַכט. 2. אויפֿ-
הערן כּליפּען. "דאָס קינד האָט קוים געקענט
אַ". אויך מיט זיך. "עניש". ערני.

אָפּכמאַליען — טרוו. ליע אָפּ, ~ געכמאַליעט.
פּד. אָנפאַטשן, אַנשלאַגן. אַ דעם לאַבוס, ער
זאל נישט קענען אַליין זיך אויפהייבן. מיט
זיך — "זעסט, טאַטע... דאָס האָב איך מיר
אַן שטיין אָפּגעכמאַליעט... ער וויזט אים אַ
רויטע וואונד פֿון רויפֿלייש", וויבס, אַ טאַטע
מיט בניס, ז' 51. "עכץ. עניש".

אָפּכמאַליען — טרוו. ליע אָפּ, ~ געכמאַליעט.
באַפֿרייען פֿון הירקונג פֿון אַלקאָהאָל. אַ עמעצן
מיט אַ קאַלען עמער וואַסער. אַוועקלייגן אים
שלאַפֿן און אים אַ. געוויינגלעך מיט זיך
— "גיי גריזשע דעם אַמורער אַפּז, וועסטו
זיך אַ", א. ל. שוואַרצבערג, טיפּירער דער-
ציילונגען.

אָפּכניאַקען — א.ט.וו. קע אָפּ, ~ געכניאַקעט.
אַ לענגערע ציט זיין (זיך אויפֿפֿירן ווי) אַ
כּניאַק. זיך וואַלערען, אַ אין קליינע ישיבֿות.
אָפּכניקען — א.ט.וו. קע אָפּ, ~ געכניקעט.

אָפּווינען צו ביסלעך, אָפּשטענדיק און כּסדר
וויטער אָנהייבנדיק. אַ ווי אַ צעבאַלעוועט קינד.
אַ ביז מע קריגט אַרויס די צוקערקע. אויך
מיט זיך. "עכץ. עניש".

אָפּכעבליען — טרוו. כּעבליע אָפּ, ~ גע-
כּעבליעט (ק)עט פּד. אָפּטאַן אַן אַרבעט שלעכט,
טאַנדעטנע. אַ מלבושים (שיך, מעבל אַזאז)
און קאַליע מאַכן דעם מאַטעריאַל.

אָפּכעמלען — טרוו. מל אָפּ, ~ געכעמלט.
דזו אָפּכוימלען. אָפּנאַרן, באַשווינדלען. אויך
מיט זיך. "עניש".

אָפּכראַמסקען — טרוו. קע אָפּ, ~ געכ-
ראַמסקעט. 59: ~ כּראַמזשקען. אָפּפּייסן,
אָפּקיינען מיט אַ צייךקנאַקערע. אַ אַ ביין, אַ אַ
פֿאַרברענט שטיקל פֿלייש, ווי מע וואַלט געקייט
כּראַמסקע.

אָפּכראַנניקן — אַקווו. זיך אָפּ, ~ געכראַנניקט.
דורכלעבן, פֿאַרברענגען די ציט, אַ וועלט האָט
זיך אויפֿגעכאַפּט גאַנץ פֿרי, אָפּגעכראַנניקט אַ
טאַג און זיך געלייגט שלאַפֿן, בערג, באַם
דניעפּער וו, "עמעס", ז' 173.

אָפּכראַפּען — א.ט.וו. פּע אָפּ, ~ געכראַפּעט.
1. כּראַפּען אַ לענגערע ציט. אַ דעם גאַנצן
שבתדיקן טאַג. 2. אויפֿהערן כּראַפּען. "ציט
שוין אָפּצוכראַפּען. הייב זיך שוין אויף, טיי
איז אויפֿן טיש". אויך מיט זיך. "עניש".

אָפּכראַקען — טרוו. קע אָפּ, ~ געכראַקעט.
אָפּשפּיינען פֿון טיפֿן גאַרגל מיט אַ געהילך
כּר-כּר. אַ יענעם אין פֿאַרצע אַרצין. "זייער
ניצלעך איז... דאָס אָפּהוטן, אַ בעת עס
שטעלט זיך וואַס ס'איז אין האַלדז", דר' צ.
שאַבאַד, די זעלבסטוין פֿון מענטליכן אַרגאַניזם,
וואַרשע 1925, ז' 12. "נאָך די ווערטער האָט
[ער] שוין געוואַלט דעם צוידער-גאַל-שלאַנגנדיקן
פֿאַרדאַטשיק אויך אַ פֿון קאַפּ ביז די פּיס",
מ. אַלבערטאָן, שאַכטעט, מאַסקווע 1934. "קיי-
נעס נישט זאַגן אַז יענער האָט אים אָפּגעכראַ-
קעט", חג, צמח אַטלאַס וו. אויך מיט זיך.
"עניש".

אָפּכרי(י)קען — א.ט.וו. קע אָפּ, ~ געכרי(י)-
קעט. אַ לענגערע ציט כּרויקען, אַרויסגעבן
קלאַנגען פֿון (ווי) אַ חויר.

אָפּכריפּען — א.ט.וו. פּע אָפּ, ~ גע-
כּריפּעט. אַרויסברענגען אַ לענגערע ציט
סכּריפּעדיקע, כּריפּעדיקע קלאַנגען. "די טירן
כּריפּען אָפּ סיי ביים פֿעלענען, סיי ביים פֿאַר-
מאַכן". אַ פּעפּעס מיט אַ הייעריקער שטים.
אַ ווי מע וואַלט געוואַלט דיפּטעריט. אויך
מיט זיך. "עניש".

אָפּל — דער (דאָס), ען. 1. שפּעלטל וואַס
שפּרייט זיך אויס און ציט זיך צוזאַמען אין
איריט פֿון אויג און וואַס דורך אים דערגרייכט
דאָס ליכט פֿון דרויסן די רעטינע, דאָס נעץ
הייטל. שוואַרצאַפּל פֿון אויג. דאָס קליינע
מענטשעלע אין אויג. "פּילנעווע מיינע אַנזאַגע"

נישן און לעב, און ממן צווייזונג אַזוי ווי דאָס
אַ פֿון דען אויג, מס, משלי תקע"ד, ז' 2.
"דורך די דיקע גלעזער פֿון די ברילן, וואַס
האַבן זיינע אַען צווייפֿאַך פֿאַרגרעסערט", ייז
חבר נחמן, ז' 238. "אַלע יידן לעסטערן —
זאָגט טיטוס ביטער, די אויגן אַען גליען אים
פּלוצלינג אויף אין טיפֿן צאַרן", ייט, טיטור
און יאַזעפּוס.

2. סינאָנים פֿאַר אויג. "משה דער קאַסיר
גלאַצט צו יהושען די פֿרומע שאַפּענע אַען",
בערג. "גייט אַרויס דער שטערן גנה פּונקט
אַקעגן זיינע אויגן, גלאַנצט להכעיס אין די
אַען", אצג, פֿאַרנאַכטנאַלד, פֿאַר גאַט. "וואַס
ווייס איר, און וואַס ווייסטו, פֿון דעם דער וואַס
מאַכט זיין געסט אין דיינע אַען?", יהושע,
'אויג', 1920. "וואַס קוקט אַזוי נפּיל אויף מיר
מיט זיינע אַען?", יפ, נפּיליס, ת"א 1963, ז'
103. "און זעט מיט אַען, זעאיקער פֿון טויט,
דיין יעדער טואונג, טוצ, געהיימטשט, ז' 5.

3. זייער וויכטיקע זאַך. דאָס צענטראַלסטע,
דאָס טבערסטע. "ער איז ביי איר דער אַ פֿון
אויג", "איך האָב אַנגעוואַרן דאָס קינד, ס'אַ פֿון
אויג".

4. דזו עפל (מצ — עפל), ארכ. תפוח —
אַפּפּיל, אב, שמות דברים, איזנע 1542. "דען
דער אַ פֿאַלט נישט ווייט פֿון בוים", הילג
ליכטענשטיין, עת לעשות וו, סאַטמאַר תּרפּ"ה,
יב/א.

אָפּל — דער, ען. 1. איינגטלעך — נאַפּל.
[אָ נאַפּל — אַן אָפּלן, ברוסטנאַפּל, ציץ.
שטופּן דעם אַ אין מויל אַרצין. "אייניקע עצהן
אַ שוין פֿון 8טן חודש שוואַנגערשאַפּט זאל
מען יעדן טאַג אַנצורייבן די אַען מיט ספּיריט",
פּנעו, ווילנע 1925, № 8.

2. פּופּיק, נאַפּל. "ביים געבוירן דאָס קינד,
האַט די הייבאַם אָפּגעשניטן דעם אַ וואַס איז
צוגעוואַקסן צו דער מווערס בויד". "אויב דער
בויד שמערצט אין דער מיט אונטן, אַרום דעם
אַ, איז די אורזאַך אַ געדעריס-קאַטאַר", טאַר וו,
ז' 25. "קינדער מיט געבאַרענע שוואַכע מוסקולן
באַקומען פֿון שריצען געברייכן אין אַ און
דערנאָך אויך אין די פּאַכוועס", פּנעו, ווילנע
1924, № 2.

אָפּלאָג — דער, זן. 1. (אויס)באַהאַלטעניש.
אַפּלייאַגער. "חוץ דעם וואַס דאָס [קאַ-
באַטשען] געשעפּט פּירט שוין אַז אַלע גנבים
האַבן אַן אַ אין אַ קאַבאַק, און אַלע גנבות
ווערן דאָרט באַהאַלטן", קמ, 1870, № 49. "עפּנט
זיך אויף דער בוים און זיי רייטן אַלע אין דעם
בוים אַרצין... האָט ער פֿאַרשטאַנען אַז דאָס
זענען אַ באַנדע רויבער און זיי האָבן דאָ אַן
אַ אין דעם בוים אינעווייניק", פּמ [ש. לעהמאַן,
'גנבים און גנבֿה', בני אונד יודא, וואַרשע 1923,
ז' 79]. "די מיט דאַנען ריידעלעך — מיינסט
יעד ווייס נישט פֿון זאַאָן נעמע אַי?", ב.
דעמבלין, ערבֿ נאַכט, ת"א 1954, ז' 224.

2. סטאַנציע, אַפּלעגער, רואַרט. צייטוויילי-
קער מקום מנוחה. "עמעצער קומט אין אַ

אראפלאדן. אראפנעמען אַ משא. אפלייגן סחורה. אַ וואַגאַנען מעל. אַ אַן אייל. וויי עש אים וואָר באַגען זאָנט אים פעליקן אונז דא זי דש גירעט האַטן אַב גילאדן, באַאבון, 466. ער קאַם צו גין אונז טרוג אפּן לשט מיט הלץ. זיא שטונדן אויף אונז האַלפּין אים אב לאדן, בראַנט, 1676, פרק כ"ח. „אונז דוא זיכשט דו ער צו שווער גלאַדן האַט אונז זמני פּערד ניט פּאַרט קענן, זאָלשטו אים העלפּן אב צו לאדן, מחזור שלש רגלים, אַמסט 1713, רכח/א. ווען זפּן פּאַרט אונז זפּן רבי זעלסן אפּן לאַשט טראַגן, זוא מוז ער ערשט זפּן רבי אב לאדן דיא לאַשט, אונז דר נאָך זפּן פּאַרט, משה פרנקפורט איבז, מהמ, אַמסט 1722, זי רכא. „די שיה וועט גיין נור איינע קליינע שטרעקע ביז דעם באַוולפּאַריק, אום דאָרט אַפּצולאָדן פּינף הונדערט באַלן באַוול, אמד, בן פּדק, ווילנע 1865. זאָל . . . קיין אינרנימול גטראַגין ווערן. ווען שון דער יהודי העלפט אים אויף לאדן אונז לאדט אונז וויר אב, זאָל דאָן קיין אינרנימול טראַגין, רי שלמה זלמן לונדן, קהלת שלמה, אַמסט תק"ד. „קנעכט נעמען אַ די שפּינן און ווענען, צעשטעלן ריויקע טישן און נעמען זיי גרייטן מיט פּליטב, י"פ, נפּיליט, ת"א 1963, זי 62. „מיט עטלעכע טעג צוריק האַט מען ביי אים אַפּגעלאַדעוועט לעדער, בערנאָרד גאַלדשטיין, 20 יאָר אין וואַרשעווער בונד. „מע זאָל צוהעלפּן אַפּלאַ דענען די משא פּון אַ געפּאַלענעם, 19 פּ מיני תּרגימ"א, לאַדן, יאָר?], זי 8. „מע זאָל העלפּן אַפּלאַדענען די משא אויף דער בהמה, 19 המצוות, וואַרנאָו, י"ט 1935. „דרויסן דער פּילט זיך אַבּרהם־ישׂראל מיטאַמאַל לזכּט, ווי איינער וואָס האַט פּון זיך אַ גרויסע משא אַפּגעלאַדנט, שמעון האַראַנטשיק, גאַטס מש־פּט.

מיט זיך — רעפּ. „דאָס רעדט אַן אַנגע־לאַדעוועט געמיט וואָס דאָרף זיך אַ, בעמ v. עֶכְבִּי. עֶנִישׁ.

אפלאדן זיך II — אוטו. 1. ענדיקן זיך משפּטן. „פּאַרלאַזט מען אויף מענטשן זיך, גייט מען צום רב, מען לאַדט זיך אַפּ, מען גלזכט זיך אויס, הירש ריטמאַן, דער קיטטעל. 2. האַלטן אין משפּטן זיך ביי אַ דין־תּורה (געריכט) אַ לענגערע צייט. אַ זיך עטלעכע יאָר. עֶכְבִּי. עֶנִישׁ.

אפלאווען — די, יס. 1. *aplawy <P>*. פּלוס. אומנאַרמאַלע, קרענקלעכע אויסשיידונג פּון אַן אַרגאָן. „אויב די געבור־מוטער פּליסט מיט געלע ברענענדיקע אַיס, דאָרף מען מאַכן צוויי מאַל טעגלעך שפּריצעוואַנעס, טאָר וו, זי 34. 2. — אופּלאוועס (811).

אפלאזן — דער, זן. אַ. *aplause <E>*. דזו אַפּלאַדיסמענטן. „ער [הערצל] טרעט אויף, און . . . אַלע הענט הייבן זיך אַליין צו אַ שטור־מישן אַ, מר וו, זי 34. „עס האַט ניט געקאַנט זפּן בלויז אונטערצושפּילן . . . אדער צו קריגן

אפלאדן — דער, זן. אַקט אָדער רעוולטאַט פֿון אַפּלאַדן. אַ פֿון בהמות, פֿון פירות, געהילק אַזוּת.

אפלאדונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעוולט־טאַט פֿון אַפּלאַדן. אַ פֿון סחורות. „אין דער אינאַבעל בואונונג, וואו מאַן לאַנגי צייט מיט דער אַ דער קישטן צו טון האַט, מראות הצו־אות, וואַנזעק תע"ח.

אפלאדיסמענט — די, דער, זן. [געוויינטלעך אין מצ] אַיי > פּר. האַנטקלאַפּן, פּאַ טשערני. דאָס אַפּלאַדירן. איבעררייסן אַ רעדע מיט אַין. באַגענענען דעם אַקטיאָר מיט אַין. „די געשוואַרענע ריכטער טראַגן אַרויס . . . אַ ווער־דיקט . . . און די פּובליקע פּאַסטש בראַוואַ ביז מען דערמאַנט איר, אַז דאָ איז ניט קיין טעאַטער און קיין אַין פּאַסן דאָ נישט, בלע־טער, № 26. „דעם אַלטן דיכטערס ווערטער האַט באַגלייט אַ דונער פֿון אַין, אונטערגעהאַלטן פֿון פּאַבריק־אַרקעסטער, די גאַרבער־שטימע, מאַסקווע 1925, № 76. „אויף אים קוקנדיק האַבן די איבעריקע אויך גענומען פּאַטשן מיט די הענט. די אַין וואַלטן געוויס איבער־געגאַנגען אין אַן אַוואַציע, לייזער קאַצוויטש, הומאַרעסקעט, מינסק 1933.

אפלאדירלעך — אַדי. וואָס קען אַרויס־רופֿן אַפּלאַדיסמענטן. „די אַע רעדעס, יג, טמז 15 VI 1962.

אפלאדירן — אוטו & טרוו. דיר, אַפּלאַדירט, אַקלאַמירן. פּליעסקען, פּאַטשן אָדער קלאַפּן מיט די הענט אין אויסטרוק פֿון אַנערקענונג. דאַנק באַרקייט אָדער איינטימיקייט. באַדאַנקען מיט אַפּלאַדיסמענטן. „דאָס ווירד געשעצט אונד אַפּ־לאַדירט, יאַקב דעטויר, דיא מוזיקאַנטען, אַמסט 1799, זי 6. „די אַקטאָרן בליפּן העכסט צופּרידן מיט זיך זעלבסט, וועל זיי וואָרן אַפּלאַדירט (באַפּאַטשט מיט בראַוואַ) און העכסט באַוואונדערט, אמד, איין הונד אַלט שדכן, ווילנע 1878. „אונדזער ערשטער לוח האַט געמאַכט ניט קיין קליינעם רושם אין שטאַט. פֿון אַלע זמטן האַט מען אים אַפּלאַדירט, פינסקער שטאַט־לוח, 2. יאָרגאַנג, ווילנע תרס"ד, 1903. „דאָס העכסטע אידעאַל אין לעבן איז ביי אַיך, צו האַבן אונטער זיך אַ פּאַלק, אַ קיניגרייך . . . צו ווערן אַפּלאַדירט, יוואַש, צפּורה. „דער עולם אין גאַס אַפּלאַדירט, די פּאַליציי סטראַשעט פּלומרשט . . . אַבער זי טשעפעט ניט, מר, v, ניי 1910, זי 56. „כאָטש אויס מצווה האַט מען איר יאָ אַפּלאַדירט, אַר, יאָ צונועה אין קאַבאַרעט. „האַט אַנגעהויבן אַ. אויף אים קוקנדיק האַבן די איבעריקע אויך גענומען פּאַטשן מיט די הענט, לייזער קאַצו־וויטש, הומאַרעסקעט, מינסק 1933. זי 11. ער — „באַרוואַיקן די סאַמע באַזייטערטע און צעהיצטע אַ, וואַרשע, אילוסטרירטער חודש־זשורנאַל, № 3, זי 28.

אפלאדן — טרוו. לאַך אַפּ, געלאַדן, פּר : ~לאַדעווען, ~לאַדענען. אויסלאַדן.

פּרעמדער שטאַט אַרשין, האַט ער אַ ביי זפּן ידי, ער שטייט אַפּן ביי אים. „אין אויך אומערום דער אַ פֿין וואַנראַונע חסידים על־פּירורב גאָר ביי שוחטים געווען, [חיים מאַלאַ־גע], יבדולת ר' וואַלף [י"פ, זי 227]. „זינט דער שוואַרצער איז אַראַפּגעקומען האַט זיך 'חברה' געמאַכט אַן אַ (א רואַרט) אין יאַנישע־ווער וואַלד, י. פּערלע, די גילדענע פּאַוע, זי 445. „די פּליטים, וואָס האַבן אַ אין בית־מדרש, זינען פּול . . . מיט היים־טרוים, י אַקרוטני, אַ בוים אין ווינט, לאַזש 1948.

3. צוזאַמענטרעף, צונויפקום. „גנבים און גולנים האַבן ביי איר געהאַט זייער אַ (צוואַ־מענטרעף), קייטעלמאַן, פּאַר, 1957 x 20. „אַב־איז קלמן ראַענבלומס מעד־סאַלאַן אויך געווען דער אַ פֿון מסדריקידושין און בדחנים — און ווער סע האַט געדאַרפּט אַ מסדריקידושין, רע־ווערענד אָדער בדחן — האַט אים דאָרט לזכּט געקאַנט געפּינען, ה. מ. שטיגליץ, טמז, 1960 x 4. „זיי האַבן אים געזען אין קאַפּעטע־ריעס וואו סיאזי אַן אַ פֿון קאַמוניסטן, ז. טרייטער, טמז, 1966 II 11.

אַ־אַ־ר ט — „אַזוי ווי קרעטשמעס און שענ־קען אין דערפּער זענען אַן אַ־אַ־פּאַר גנבים, גולנים, פּערדס־גנבים, יוֹפּאַ, 15 x 1881.

אפלאגער — דער, יס, זן. 1. אַרט וואו מע לאַגערט אַפּ זאַכן, וואו מע דעפּאָנירט סחורה אויף אויפּצוהיטן. „זיי האַבן באַלעבאַטיש זיך אינגעאַרדנט אויפּן אַ און האַלטן אים פּאַר־זיגלט און פּאַרריגלט, ב. ריווק'א, א גלויבן פּאַר אומגלויביקע, זי 85.

2. פּלאַסט, שיכט. אַ פֿון זאָלן. „אין גאַליציע זינען פּאַראַן אַין פֿון אינזאָרן אין ראַיאָן פֿון טרושעבינע און קרושעוואַויען, ד. מאַרשאַק איבז, פּוילן, מינסק 1931.

אפלאגערונג — די, ען. 1. פּראַצעס אָדער רעוולטאַט פֿון אַפּלאַגערן (זיך). כּסדריקע אַ פֿון די גרויסע אַנגרייטן. פֿון וועלכע מאַמענטן איז אַפּהענגיק די איבערמאַסיקע אַ פֿון פּעטט אין קערפּער פֿונעם מענטשן?, פּגעז, ווילנע 1931, № 19.

2. דזו אַפּלאַגער 2. „די קוילן־אַען טראַגן אַ ספּעציפּישן כאַראַקטער. דאָס זינען זייער גראַבע קוילן־שיכטן, ד. מאַרשאַק איבז, פּוילן, מינסק 1931.

אפלאגערן — טרוו. יער אַפּ, געלאַגערט. 1. אויפשטעלן אַ לאַגער, מאַכן אַן אַפּלאַג־אַרט. „דאָרט ביי דעם גייריאַרקער האַפּן . . . האַט מען אַפּגעלאַגערט [מיליאַנען מענטשן] אין די טענעמענט־היינער פֿון דער איסט־סייד, דא, פּון בערלין ביז טאָר־פּראַזיסקאַ, וואַרשע 1930, זי 45.

2. דזו אויסלאַגערן — דעפּאָנירן. אַ די סחורה.

3. אויסליידיקן (פּאַרלאַזן) אַ לאַגער. מיט זיך — צונויפקלעבן זיך, אַפּוועצן זיך פֿון אַ שווערער מאַסע. ניש.

אן א' פֿון זײַנע צוהערער, בצג, טמו, 1964
15 v.

אָפּלאַזן — דער, זן, 1. אַקט אָדער רעוולטאַט פֿון אָפּלאַזן (זיך). א' פֿון שטראָם. „ניטאָ קיין א' אין מלחמה“, נגמ, קהלת, ה, 8.

2. ספּעצ. מחילה, פֿאַרגעבונג. „דאָ זיאַ [די מענטשן] אָבר אַהני אַבלאו זולכש פֿון מיר בגערט“, 190 מִבְּחַר הַפְּנִינִים, הוּמבּוּרָה, תּצ״ט, הקדמה. „אינדולגענץ, א' דאָס איז אַ קאַטוּילי שער מנהג: דער פּאַפּסט קען פֿאַר געלט אַיינעם מוחל זײַן זײַנע עוונות“, קמ, 1868, 20 Ne זונג.

א'־צײַטל — דער, ען. אינדולגענץ, מחילה־צעטל. „אין 1014 טסן י״ה פֿלעגט דער רוימישער פּאַפּסט אַרומשיקן אויף דער וועלט זײַנע קאַרדינאַלן און גלחים זײַ זאָלן פֿאַרקויפֿן זײַנע א'־צײַטן, די א'־צײַטן פֿלעגן קויפֿן די באַיאָרן... גנבים און מערדער“, דוד יעליק, האמונה והחזירה, אָדעס 1904, ז' 48.

א'־שױף — דער, זן. (שניידער) שרפֿעל וואָס באַפֿרייט דעם פֿאַדעם אין דער ניימאַשין.

אָפּלאַזיג — די, יס. >איי גר. (פּאַטאָלאָגיע) דעפֿעקטיווע אַנטוויקלונג אָדער דאָס פֿעלן פֿון אַן אָרגאַן אָדער אַ געוועב אין קערפּער.

אָפּלאַזיק — אַדי. וואָס מע קען אָפּלאַזן. וואָס מע לאָזט אָפּ. אַיע באַדינגונגען. „זעני מיר דען אב לאסיג אָדער שוויגן דער פֿון דש מיר אין גלושטיקייט ניט זוכין צו רעגירן“, בע, כד/7.

אָפּלאַזן — טרו. לאַז אָפּ, געלאָזן, געלאָזט. *Mhd: ablazen*. 1. ניט אָנהאַלטן מער. אַ דעם שטריק און אַראַפּפֿאַלן, א' דעם אַרויסגעצויגענעם עמער וואָס פֿאַלט צוריק אַרײַן אין ברונעם. א' דעם טאַטנע האַנט. א' דעם הייסן טעלער זופּ. „ניט א' פֿון פֿלעק = ניט לאָזן אַוועקגיין. ניט לאָזן בײַשטן אַ טענה, אַ מיינונג וואָס מע האָט געהאַט אַרויסגע־זאַגט. „און ס'האַט דאָך דעמאַלט אויך אַ זיצערקע אין וועג פֿון מאַרק אַהיים, אַ קויש מיט אייער אָפּגעלאָזט“, מלה, יאָ מעשה, נײַ 1934. „ער האָט געהאַלטן דעם פֿאַטערס האַנט און זי מער נישט אָפּגעלאָזט“, אַט, תּהיִל־יִיד.

2. ניט האַלטן זיך בײַ עמעצן. אָפּשטיין פֿון עמעצן. א' איין מלמד און געפֿינען אַן אַנדערן, אַ בעסערן. כאַפֿן דעם גנב און אים א' מיט אַנצע ביינער. „איך וויל א' דעם אַדוואָקאַט, אָבער יענער וויל מיך ניט א'“. „לאָז אָפּ דעם שיכור, ער וועט אַליין פֿאַלן“, שו. „זיאַ טאַן דיין דער עבֿודה זרה, לוש אָב און טוט אין ניקש“, בראַנט, פּרק יט. „אַזוי לאָנג ווי ער [איז] נאָך מודה דאָס ער איז מרעע היהודים מוז ער זײַ צאָלן קאַראַבקע... זײַ לאָזן אים אָפּ נור ווען ער טויפט זיך“, אמד [איבז], דער 2122, וואַרשע 1867. „יענער לאָזט מיר [=מיר] אָבער ניט אָפּ, ער מאַכט פֿון מיר חווק, און שטעלט מיר אַרויס אַ צונג“, ממוס, ב'ישיבֿה של מטה, ז' 39. „דער דײַטש האָט אים ניט

אָפּגעלאָזט און אים איבערגעהזרט די ווערטער דרײַ מאַל“, פּרק, פֿאַלקסט געשיכטן, קלעצקינ, ז' 42. „האַט אים געבעטן, אַז ער זאל שוין פֿאַרבלעבן בײַ אים פֿלומן ער וועט לעבן, וואָרעם ער וועט אים פֿאַר קיין פֿאַל נישט א' פֿון זיך“, יק. „איך וועל אַיך נישט א', איך נוך אַיך שוין אַרום זײַט וואָכן“, אַט, תּהיִל־יִיד.

3. טרוו & אוטוו. ניט האַלטן זיך מער בײַ עפעס. ניט פֿאַרנעמען זיך מער מיט עפעס. צוריקטרעטן. מוותר זײַן אויף עפעס. א' די תורה פֿון גאַט. א' אַ נדר. א' אַינגעוואַרצלע עבירות. א' פֿון צאָרן, שטרײַט, אַ מחלוקת אַזוו. ניט א' פֿון די רײַד (פֿון אָפּמאַך) קיין קוצר־שלייז. ניט א' פֿון ייִדישקייט אַפֿילו אויף אַ האָר. „לאָזט אָב פֿון דיני נבלות (אונ) שענקסט איהנן דיס מאָהל“, ספר מִבְּחַר הַפְּנִינִים, הוּמבּוּרָה תּצ״ט, יב. „גאַט, דראַ זאָלט איר און אירן זין געבן, דש זיאַ אב לאָזט פֿון אירם ביזן לעבן“, איין שײַן מעשה פֿון קניג אַרטיש הוף, פֿירדאַ תקמ"א. „דען זיאַ [די יידן] לושן ניט אָב פֿון אירן ביזן זײַטן“, שעריר, ב, 24. „דער איין עבֿירה גיטאַן האָט איין מאָל אורד דרײַ, ניט בלד לאָזט ער מין אָב דער פֿון“, צוכט. „אונ) האָטש ניט גיזאַגט איך לוז נון אָב אונ) וויל מיך מיאש זײַן פֿון מײַני עסקים אונ) וויל ליבשרט לערנן תורה“, סהמ, ישעיה, נו, 10. „אַזוי וועט ער זיך יעדן טאַג בײַ יעדן עסן און טרינקען זיך דערמאַנען אַן גאַט און וועט א' זײַן תּאוה פֿון גאַטס פֿבֿוד וועגן“, מחזור אמרי נועם, ראש־השנה, פּיעטריקאָוו 1895. „כ״האַב אַלע גליקן אָפּגעלאָזט און קום צו דיר צוריק“, פּרק, ראַמאַנצער־א'. „לעבן האָט פֿאַרלוירן זײַן און זײַנדיק פּראַצענט פֿון זײַן ווערט, אָבער דעם לעצטן פּראַצענט... האָט קיינער אויף דער וועלט נישט געוואַלט א'“, טעג, מײַנע זיבן יאָר אין תּל־אָבֿיבֿ, ב״א 1947, ז' 105. * ניט א' (פֿאַר קיין שום געלט, פֿאַר קיין שום זאַך אין דער וועלט, פֿאַר קיין שום גליק) — ממשײַך זײַן עפעס מיט דער גרעסטער מי, אַנשטערענגונג, מיט גרייטיקייט צו גיין אויף קרבנות. „לאָז אָפּ! = הער אויף, רעד ניט (פֿאַדער) ניט) מער.

4. בטל מאַכן. אַנולירן. א' דעם שידוך, א' אַ קאַנטראַקט, א' דעם גאַנצן משאַומתן. „מיט וועמען אָפּלאָזן אַ שידוך איז וויכטיקער ווי מיט וועמען צו טאַן אַ שידוך“, שו. „איז גלאַט אַ זיגד אָפּצולאָזן אַ שידוך וועגן געלט זאַכן... דען שידוכים זײַנען פֿון גאַט און וואָס ער פֿאַרקניפט דאַרף קיין מענטש ניט אָפּקניפֿן, אמד, ר' שלומעלע דער פּער פֿון דער קהלה ב, ווילנע 1870. „זיך געקריגט, תמיד געוואַלט א' דעם שידוך פֿאַר דער חופּה, תמיד זיך איבערגעבעטן“, אָפּא, אין פּוילישע וועלדער, קלעצקינ, ז' 11.

5. אויך אוטוו. לויז מאַכן (ווערן). אויפֿבינדן. א' דעם הונט פֿון קייט. א' דעם אַינגעקלאַַ מערטן קעגנער, ער זאָל אָפּפּאַפּן דעם אָטעם. א' דאָס צינגל פֿון רעוואָלוער. א' דעם באַרטל

נאָך דעם פֿעטן מיטאַג. א' דעם פּאַס אונטערן פֿערדס בויך. די שפּאַנונג (דער געדריקטער מצבֿ, דער ייאוש אַט) לאָזט אָפּ. א' די ליי צעס [און זאָל דאָס פֿערדל לויפֿן פּאַ מעליך. גיין וואו עס וויל] — אָפּשוואַכן די דיסציפּלין, זיך ווייניקער מיטן בײַם (אַג־פֿירן עפעס. א' די צונג [פּונקט ווי זי וואָלט געווען צוגעבונדן] — רײַדן אַ סך און זאַגן וואָס מע וויל. א' אַ קאַטשקע — פֿאַר שפּרייטן דורך אַ נײַט־אַגענטור אַ סענסאַציאָנעלן ליגן. א' דעם רויטן האָן (דאָס רויטע הענדל) — אונטערצינדן, אָנמאַכן אַ גרויסע שריפּה. ידאָס אַיז לאָזט אָפּ [אַזוי ווי עס וואָלט געהאַלטן פֿאַרבונדן דעם שטראָם] — עס שפּאַלט זיך, עס הייבן אָן גיין קריגעס. דאָס אַזו הייבט אָן צעגיין. ידער ק ליי (אש) לאָזט אָפּ — צעגייט, האָלט ניט מער צוזאַמען. א' די קאַנטן — (סטאַליער) אַרומהובלען (אַרומ־רײַבן מיט זאַמפּאָפּיר, אַרומשניצן) עס זאָל זיך אַרײַנפּאַסן גרינגער אין אַ רינגעל. „אַלע מידות טובות צוזאַמען מיט יראַת־שמים איז ווי אַ סך פּערל אויף אַ פֿאַדעם, וואָס אונטן איז אַ קניפּל, לאָזט אָפּ דעם קניפּל, צעשיטן זיך אַלע פּערל“, ג. ח. לעוונער, אַ פּאַטאַגראַפֿיע פֿון פּראַזוינציע אָדער די צוואה, אָדעס 1884. „נאָר די דאַמע האָט באַלד אָפּגעלאָזן איר צינגל... ווי זי וואָלט געקומען נישט צו אַן אַקושיערקע... נאָר פּראַסט צו אַ פֿרײַגייט“, א. ז. א. ווי 1911 אַן אַקושיערקע, וואַרשע 1909, ז' 78. „פּונאַנדער־שפּילענדיק אַרום דעם פֿערד רימענס און רימענדלעך... בײַם א' דעם שטיף־פּאַרצוי גענעם פּאַס אונטערן פֿערדס בויך“, בערג, באַס דינעפּער וו, יעמעס, ז' 97. „קענסט דאָך א' די נעט וואָס אויף דער געטסקע, וועלן זיי ווערן אַ פֿערטל ברייטער“, ש. בערגמאַן, דורך קריג און רעוואָלוציע, אָדעס 1931, ז' 181. „דער בעסטער לערער, אַז ער קומט אָן אין תּת, פֿאַרלייט ער זיך, ווערט אָן די וועג, לאָזט אָפּ די לייצעס און שווימט צוזאַמען אין דעם שטראָם מיט די פֿרעזריקע מלמדים“, פּינסקער שטאַדט־לוח, תּרס"ג. „אַ געוויסע צײַט האָט זיך געדוכט... אַז אין די מלחמה־יאָרן האָט מען אין סאַוועט־רוסלאַנד אָפּגעלאָזן די ליטעראַרישע לייצעס“, שג, ייִדישע שרײַבער אין סאַוועט־רוסלאַנד, נײַ 1958, ז' 325. „דער ים הקרח... אין אלול הייבט ער שוין אָן צו פֿירן און לאָזט אָפּ ערשט אין סיוון, אמד, פּלאַי ה, ווילנע 1856. „בײַם פֿללן אָדער שלפּפֿן דאַרף מען ניט רײַבן לאַנג אויף איין אָרט, וועל דער מעטאַל דערוואַרעמט זיך זייער גיך און דער קליי קען א'“, י. מ. בערמאַן, די טישלער־אַרבעט, פּעטערבורג 1913, ז' 59.

6. אויך אַקווו. פּרײַ מאַכן. באַפֿרײַען. א' עמעצן פֿון מיליטערידינסט. אָנמאַטערן אין תּפֿיסה און דערנאָך א'. א' די פּאַנטאָיע, זאָל זי פֿאַרפֿלען אין די הימלען. „די קאַץ שפּילט זיך מיט דער מויו, אָבער א' לאָזט זי זי ניט אָפּ“, שו. „און יאָגט נאָך די רשעים צו שטראַפֿן זיי... און לאָזט זיי ניט אָפּ טאַג און

גוט זינט אָפּגעלאָזט, ס'בעל-הבתי שקייט שטאַרק פֿאַרוואַרלאָזט, ממוט, יודל, ז' 61.

12. אויך אוטו. שוואַכער מאַכן אָדער ווערן פֿון אַ קלענערן גראַד. אָפּגיין. דער שטורעם (דער ווינט, די היץ, דער פֿראַסט) לאָזט אָפּ. דער כּעס (דער צאַרן, דער ברובּו, דער פֿאַראַיבל) לאָזט אָפּ. דער מוט (די באַהאַרצטקייט, די ענערגיע אט) לאָזט אָפּ. דער פּחד (די מורא) לאָזט ניט אָפּ. אַ אַן א י ו ן — אים אָפּקלין. „נאָך פֿאַרן שטרעק האָבן די מעטאַלורגיסטן אָפּגעלאָזט די אויוונס“. „אוי וויא שטיט ביא וינה דו זיא [די שיפֿפֿירער] זעהן דו ים וויל ניט אָב לאָזן פֿון שטאַרמן“, ספר שיה שדה, פֿירדא תּצו, פרק א'. „וויל דער פֿראַסט האָט אָנגעהויבן שטאַרק אָפּצולאָזן... וויל ער בעסער מיט אַ וואַגן ניט מיט אַ שליטן פֿאַרן, יג. שטערניכל, לייבציג 1861, ז' 82. „שוין דערלאָפּן אויבן צו דער כאַטע! נאָר די שפּאַנונג מאַניעט, לאָזט ניט אָפּ“, סוצ, סיביר, ז' 11.

13. אויפֿהערן עפעס טאָן. זיך אָפּזאָגן פֿון עפעס. איבעררייסן אַ טואונג. „דער אידיל קויניג דוד זיכר ניט אב ליש, ער טעט מיט זינן לוייטן ווי אין גוט יתברך היש“, שמואל-בד, סטרעפֿע 1067. „... אוי ער אונטר שייט אינן דש זיא אב ליסן זיא בידי פֿון דעם שטרעייט, יוסיפֿן, אַמטש 1661, כט/ב. „אוי צו גאל ישראל! פֿון דער הגדה אָפּ לאָזן און טרינקט אויז אַן גלאַנט דאָש אַנדרי כּוס“, שיה וו, פֿירדא תּפֿי, י. „גאָל ווערט וואול איבער תּפֿלה הערן, ווען איר ניט אב לאָזט פֿון פֿאַשטיין אויז פֿון בעטן“, ספר יהודית וספר יודא מכבי, אַמטש תקכ"א. „אוי זאָל ווייךן דורך נין טעג אויז אוף דער נאָך אָפּלאָזן“, איין ביחל וואָש דרינן גפינט זיך זאָכין טשיקאָווי, שקלאָוו תקנ"ה.

אָ די האַנט פֿון עפעס — ניט זינן מער אַקטיוו איז אַן ענין. „אוי ווען דו [דער מלך] ... וועלשט נאָר איין ווייניג אָפּ גלאַזט זיך האַנט פֿון צו נייגן אוף זיא אויז צו בגיטיגן זיא... זעלסט דו זעהן וויא זיער גישלט פֿר ענדרט אויז זיער פּנים צאַרניג, בן המלך והנזיר, זשאַלקעו 1771. „ווי אַ גלח גייט פֿאַרויס אַ טויטן וואַגן, / וואָלט איד מיט אויגן בלוט-פֿאַרלאָפֿענע אינגאַנצן / נישט אָפּגעלאָזט אַ רגעלע פֿון תּהילים-זאָגן“, מלה, לידער, 1924. „דער שטן האָט אָבּר ניט אָפּגעלאָזט זינן קטרוג און האָט אַזוי לאַנג מקטרג געווען ביז ער האָט מלבל געווען די גאַנצע שמחה“, נצח, קסו/ג. „ומי שהוא נמנה בתוך פּקודי העדה... איז עש נור זאָ לאַנג דש ער קונטינואירט השמונה גינת לשנה צו צאָלן... אָבּר זוא בלד דש ער אָבּ לאָזט הסך זו צו צאָלן, יצא מכלל פּקודי העדה“, תקנות מחברא קדישא גמילות חסדים דבהפֿני הגדולה בלונדון... בשנת תּקמ"ע.

14. אָקוואו. אויפֿהערן צו טראַכטן. ביינן די פֿרעזדיקע מחשבות, אינשטעלונגען אע. „אַ משונהדיקער געדאַנק לאָזט ניט אָפּ אויף אַ רגע“, מע באַדאַרף זיער נזהר זינן נישט אָפּצולאָזן אין דעה פֿון די תּפֿילין, וויל מע

(א — זיך מייאש זיין צו קענען עפעס טאָן, דערגרייכן; ב) ווערן אינגאַנצן אָפּטיש. אָ אַ האַנט פֿון עמעצן — א) זיך ניט אינטערעסירן מער מיט עמעצן. קיין זאך אים ניט טאָן; ב) לאָזן אים צו רן. אַ אַן א י י ג ל — אויג, 203 130, אייגל 43 1062. „רו"ט [= ראשים וטובים] האָבן ניט [אַ]כט אין מסים צו ריידן, איינע אָפּ צו לאַשין אודר איינע צו הכין [=העכערן] דען מס“, תּקמ. „דאָ דער קינג זאָך דש זיא אַלי פֿר גנומן האָבן אום איין פֿר בונד פֿון מאַכן אויף דניאל, דאָ לאָזט ער זינן הענט פֿון אים אָבּ אויז איבער נעטפֿערט אים אין איר הענד“, יוסיפֿן, אַמטש 1743. „קוים האָט [ער] דערזען דעם פּאַן, האָט ער אָפּגעלאָזט הענט און פֿיס און געבליבן שטיין ווי אַ קלאַץ“, ארד, קמ, 1870, Ne 49. „דער עושר האָט אָפּגעלאָזט די פֿאַרוסן, אָבער עס העלפֿט ניט. דער ווינט איז זיער שטאַרק און טראַגט די שייף“, חוסן ישועות, וואַרשע 1879, ז' 2. „לאָזט אָפּ זינע פֿעלן... שייט אַראַפּ בליצן אין דער לענג, אין דער ברייט“, ממוט, שירה, ז' 29. „און אַז זי איז... געשטאַרבן, האָט ער אָפּגעלאָזט, הענט און פֿיס און לייב און לעבן“, שע, מאַנאַלאַג, ז' 15. אין פֿאַר בינדונג מיט האַר — אָפּשערן. „צווישן גדליהם שטענדיקע קונדן אויף אַ די האַר זענען אויך דאָ טעלעכע גוטע יודן רביים“, ב. רעסלער, אַמעריקאַנער, 1957, ז' 28.

10. איבערלאָזן. איבערגעבן. איבערענטפֿערן. אָפּטרעטן. ריכטן 8 פֿאַרשטשט: זאָל תּפל דבר (אסתר, 9, 10): „גויט לאַש אָבּא“. תּי: „זאָלסט ניט לאָזן אָפּפֿאַלן אַ וואַרט“. אָ אַ געשעפֿט, עס איבערגעבן דעם שותף. אָ די גרויסע שטוב דעם איידעם און אַליין זיך באַזעצן אין קאַמער. אָ גאָר וואָלח אַ וועגעלע האַלץ.

אָ געלט פֿון קאַראַבקע פֿאַר אַ שפּיטאַל. אָ יקדן קונה נאָר צו איין פֿונט צוקער. אָ די חזקה. אָ פֿעטיר-יונה פֿאַרן אויפֿגעקומענעם גביר. (יברכה לראש משביר) דער וואָס פֿאַר האַלט תּבואה — פֿאַרשעלט אים דער עולם, אַ ברכה קומט אויף דעמס קאַפּ וואָס ער לאָזט אָפּ, מט, משלי תקע"ד, יא, 26. „איין משחית (מלמד) גיט דעם אַנדערן אַ קערבל אָפּטרערט געלט, ער זאָל אים אָ דאָס ינגל“, קמ, 1864, Ne 14. „ווער האַנדלט הינט אַתּה הראית? איד וועל אים אַכך אָ אין גלשן געלט“, קמ, 1867, Ne 9. „אין האַב דוואַסיען געמוזט אָ צוויי שטיקלעך העכט, נאָר מיר וועלן האָבן גענוג“, י. ל. בינשטאַק, ביא ר' שלמה בערלינער, לוחאָו 1896, ז' 8. „מינען צרות וועל איד אַכך אָ! — זאָגט יאַסל קאַנדוקטאַר“, שע, אַלטיני כּתריעווקע, ז' 69. „מע זאָל אויפֿהענגען אַ פּלאַס אויפֿן זייף-לאַגער און קיינעם ניט אָ אַ פּונט“, י. יענע, אין קעטל גרוב, מאַסקווע 1929, ז' 7.

11. פֿאַרוואַרלאָזן. אָ אַ געשעפֿט, עס זאָל גיין צו גרוונט. אָ דעם הילוך. אָ אַ הויז, עס זאָל ווערן ממש אַ חורבֿה. „מיאוס ווערט דאָס

נאַכט“, 231, ל/ד. „אונדזערע יודלעך האָבן דאָך ווייכע הערצעלעך, האָבן זיי אים אָפּגעלאָזט און געזאָגט: לאָז ער איבערקומען אויף אַנדערע הענט“, ברוך וואַלדערסטיק, י9א2, 1884, Ne 14. „דו מיינט טאַטע, מע האָט מיך פּשוטר כּמשמעו אָפּגעלאָזט? דו מיינסט מע האָט גע- זאָגט גלאַט: גיי דירי?, ממוט, דער פּריזיוו, ז' 31. „די גרויסע מלכיות האָבן הסד געטאַן מיט געוויסע אומות, דערנידערקייטע, דערשלאַ- גענע, און אָפּגעלאָזט זי פֿרע פֿאַר זיך אַליין זיער שטעטל צו באַשטיין“, ממוט, אַ סגור לה... .

7. אוועקלאָזן. אָ פֿון שול. אָ פֿון קיניגלעכן הויף. אָ פֿון אַ שטעל. צוהאַלטן פֿאַר אַ קנעפל און ניט אָ. באַשעפֿטיקן נאָר צוויי אַר- בעטער און אָ די איבעריקע. ידער פֿיב ער (רעוואַלוציאַן, פּאַדאַגרע אט) לאָזט אָפּ — מאַ טערט ניט מער. ידער יצר הרע (תּאוה, למדנשאַפֿט אט) לאָזט אָפּ — פֿאַרשווינדט. יניט אָ פֿון די אויגן (פֿון אויג) [פֿון שטח וואָס די אויגן זעען] — אָפּהיטן, אַכטונג געבן. „ווער שמועסט פֿון ווענעציע, האָט זי [עסטרייך] נאָר נישט געטאַרט קיין אויג אָ“, קמ, 1866, Ne 10. „אין וועל דיר הינט פֿון דעם אויג ניט אָ, מע זאָל חלילה ניט אָפּמאַכן אַן מיר די גאַנצע חתונה“, ממוט, טאַקסע. „מיט די ווער- טער האָט דער נאַמעסטיק אָפּגעלאָזט דעם אַלטן“, אמד, דיא אידען אין וואַרשוי, ווילנע 1869. „די תּלמידים לאָזט מען אָפּ צום טיך זיך באַדן, פּליעסקען זיך אין דער בלאַטע“, שע, יוסילע סעלאַווי, ז' 43. „זיי האָבן אים אָפּ געלאָזט אין די ביטערע מלחמה-יאָרן כּדי ער זאָל אין דער ישיבה אויסשטייגן אין לערנען און פֿרומקייט“, חג, ר' צמח אַטלאַס.

8. אַרויסלאָזן. אַרויסגיסן. אָ פֿון מויל אַ בייז וואַרט. אָ איבעריק בלוט פֿון די אַדערן. אָ די השתנה. אָ וואַס ער — משתיין זיין. אָ זרע — א) ביינעם ניט פֿאַרענדיקן דעם סעקסועלן אַקט; ב) ביינעם אָנאַניזם. אָ זאַפּאָס — אַרויסלאָזן דעם פֿאַרביגענעם שטאַף פֿון אַ מלבוש. „די קינדן פֿון דיא בריסט האָבן אָפּ גלאָזן, וויא זיא האָבן גאָט געזוהן“, שיה וו, פֿירדא תּפֿי, יא/ב. „... זאָל ווערן ווי אויף קע דאָס מילך און אַז וועט פֿאַרקילט ווערן אָפּצולאָזן די סעראַוועטקע“, איין ביחל וואָש דרינן גפינט זיך זאָכין טשיקאָווי, שקלאָוו תקנ"ה. „שטרענג פֿאַרבאַטן... דער מיקוה מע זאָל נישט אָ אין גאַס אַריין דאָס אָפּגעאַרבעטע וואַסער“, פּראָ. „שטעט און שטעטלעך, פּונקט 2. „אַ מלך — פּלעגט מען זאָגן — אַפּילו ביי דיר אין שלאַפֿציימער קיין בייז וואַרט לאָז ניט אָפּ אויף אים, אַ מלך דערט“, אַטש, מטענעלען, ז' 180.

9. אַראַפּלאָזן. אַראַפּוואַרפֿן. אַראַפּנעמען. אַרונטערלאָזן. אָפּשטעלן די באַן און אָ פֿאַ סאַשיוו. אָ די פֿאַרשיגען פֿון בויד. אָ אַ גראַשן פֿון פּרייז. אָ די זעגעלען. אָ דעם אמתן פּאַטש. אָ די הענט (הענט און פֿיס)

מאכט דערמיט אַ גרויסן פּגם, א. י. שפּענרלינג, ליקוטיס וו, לעמבערג תרס"ט, כא.
 15. רעזיגנירן. אויפגעבן. אַ שטעל, און אַמט, אַ פּאַזיציע.

אפלאזון זיך — דפון 1. דזו דפון 23.

יזך ניט אַ = ניט ווערן אַפּהענטיק, ניט פּאַר-לירן דעם מוט. „נאָך דעם עושר... זאַלסטו נאָכגיין... און זאַלסט דיך פֿון אים נישט אַ, ווייל ער איז אַ בר־מזל, וועסטו דורך אים אויך מצליח זיין“, א. י. שפּענרלינג, ליקוטיס וו (טעמי המנהגים), לעמבערג תרס"ט, טו. „סיִהאַט ווער זיך אַפּגעלאָזט אויף גאַטס באַראַט, און וועמען סיִהאַט דער וועג ווי מיט אַ שלייה פֿאַרפּלאַנטערט“, פּמ, מלחמה, מאַסקווע 1948, ז' 89.

2. דזו דפון 33. לאַן זיך אַפּ פֿון שווינדל!

ד"ה לאַן זיך אַפּ פֿון דעם געשעפֿט, 3פּ (ב"א). „פֿון אמתקייט און גוטקייט זאַלסטו דיך קיינמאַל נישט אַ, בינד דיר זי צו צו דעין האַלדו, שרעב דיר זיי און אויפֿן טאָול פֿון דעין האַרצן, מט. משל, תקע"ד, ג. ד. „וואָס דער מענטש געוויינט זיך אין דער יוגנט, בפרט אַ מצווה צו טאָן, לאָזט ער זיך ניט אַפּ דערפֿון אויף דער עלטער“, 3פּר חסידים, ווילנע תקע"ט. „געהער אַלץ דער מענטש עוסק זיין אין אַזעל-כע זאַכן, ער זאָל דורך זיי קאַנען געשפּינט ווערן און זאָל זיך ניט אַ פֿון נאַכצווייכן נאָך זיי“, 3פּה, ז' 351. „פֿונדעסטוועגן וויל ער זיך נישט אַ (דער דורכגעפֿאַלענער גנב) און נאַכמאַל פּראָבירן, און האַפֿט אַן השיי וועט אים דאָס צווייטע מאָל מצליח זיין“, 3פּר שבתי רמ"ל, לעמבערג, [יאָרן], ז' 35.

3. דזו דפון 53. אויב עס האָט זיך אַפּ

געלאָזט דער בונד [פֿון די מינים און לולב] טאָר מען יוט־טובֿ ניט אַפּריסן אַ שטיקל לולב צו פֿאַרבינדן, טשי ו, ז' 121. „פֿון אויסן זינען די קינבאַקן אַרומגעלייגט מיט געזיכט-מוסקולן, וועלכע פֿאַרקירצן זיך און לאָזן זיך אַפּ, י. נאַפעלבאום, מויל־ציינער־היגירענע, מינסק 1931.

4. דזו דפון 113. „אַ זיך אינעם הולך.“

„לאַן זיך אַווי ניט אַפּ“. „ער טרייסט, ער אַראַגיירט און העלפֿט די וואָס זינען אויף אים אַנגעוויזן ניט אינגאַנצן זיך אַפּזולאָזן, יבֿל זאַמלבוך לכֿבוד דר' א. מוקדוני, ז' 4.

5. דזו דפון 123. „מין פֿאַטער האָט זיך אויך

אַפּגעלאָזט. מיר אַלע וואָס האָבן מיטגעמאַכט דעם דאָזיקן טראַגישן קאַמף זענען עפעס ווי אויסגעלענקט“, באַש, פֿאַר, 1953 III 29.

6. דזו דפון 133. „אַרבעט אין דינע

יונגע יאָרן און לאַן זיך ניט אַפּ אין דינע לעצטע יאָרן“, אמת, בן פּדק, ווילנע 1865. „שנה ופּירש איז טיפֿט, דער וואָס האָט געלעבט און לאָזט זיך אַפּ פֿון לערנען ווערט נאָך מער געברע פֿון דעם וואָס ער האָט נישט געלערנט“, דיא ג'עדן בחורים, וואַרשע 1885. „איך זאָג אייך דעם אמת, איך האָב מיך אַצינד גאָר פֿונעם האַנדל אַפּגעלאָזט“, עט, טערקעלע, ווילנע 1925, ז' 434.

7. דזו דפון 93. „ער האָט באַארבעט איין ייִדן נאָכן צווייטן, וואָס זענען געקומען זיך אַ די האָר לכֿבוד יום־טובֿ און אייניקע אויך לאָזן צו דער אַדער, פּטור ווערן פֿון איבעריק בלוט“, פ. רודאָי, טמו, 1965 x 17.

עכץ. עניש. ער (יזן - קע).
עריי.

אפלאזנדיק — אַדי. וואָס לאָזט אַפּ, פּאַר-לאָזט. „אַ ניצע שרעק האָט אים אַנגענומען פֿון דעם דאַפֿלטן שפּעטשענדיקן באַפֿעל און אַנגע-פּינטשט זינען אַע פּוּחות“, אַש, טמו, 1963 א 15.

אפלאזטכענען — טרוו. יכן אַפּ, ~געלאַטכנט.

פּטמ. דזו אַפּלקהנען, געניצט אין האַלב־פֿאַרשטעלטן לשון אַנשטאַט אַפּגעניבענען. „האַט דער רבֿ דעם מחותן אויך עפעס אַראַפּגעגעבן דערפֿון... אַחוץ וואָס ער האָט אַפּגעלאַטכנט פֿונעם רבֿ בלא ראהי“, ייל, דאָס פּוילישע יונגע אַזעס 1895, ז' 78. „קום מיט אונדו, מיר וועלן אויפֿן מאַרק קריכן. כּיהאַב נעכטן אויפֿן מאַרק אַט אַזאַ שטיק ברויט אַפּגע-לאַטכנט... קום מיר'ן דיך אויך אויסלערנען“, אַיב, אי. מיקיטענקאָ, פּרי־מאַרג, קנעו 1935.

אפלאזטען — די, *o: plata <P>*. אַפּזאַל.

אַן אַ פּאַר אַן אַרבעט, פּאַר אַ טובֿה. „אין דער צייט וואָס בני אַלע פֿעלקער קאַסטן די אַנפֿאַנגנסולן קיין געלט ניט, אַדער עס קאַסט גאָר אַ קליינע אַ, קאַסט אונדו אַ קינד פֿון 5 יאָר אַן עטלעכע צענדליק רובל שכר־לימוד יאַרלעך“, פּינסקער שטאַט־לוח, תרס"ג.

אפלאזטעק — דער, (טק)עס. דזו אַב־

לאַט(ק)ע, — 10. „די גויים עסן אַטקעס און די ייִדן אַטקעס“, פּוזל. „... האָט געטיילט די קינדער שפּילעכצער און געגעבן די באַבעס וויס מעל אויף צו באַקן דעם אַ“, באַש, פֿאַר, 1960 xi 19.

אפלאזטקע — די, *o: s*. דזו אַבלאַטקע 13

— 10. אויך אַ פּיל.

אפלאזיען — טרוו. ייע אַפּ. ~געלאַיעט. אוקר.

Uk: loiti. מאַכן פֿעט. אַרומשמירן מיט פֿעטס. אַ די גענדו, די קאַטשקעס. „אַז איך וועל מאַכן דאָס געשעפֿט, וועל איך ממש אַפּ געלאַיעט ווערן.“

אפלאזיך — דער, זן. 1. אַקט אַדער רעזולטאַט

פֿון אַפּלאַכן. „אַ לעסטער, אַן אַ פֿון איינעם אַ פֿרעגער, וואָס קומט ניט ביינאַכט צו זיין מידן געלעגער“, טעג, איצטער, ניי 1948, ז' 86. „זיין הילפֿלאָזיקייט איז פֿון קדמונים געווען אַ געלעגנהייט פּאַר אַ“, רחל קארן, טאָג, 1953 x 23. „אַ בייזער און ציינשער אַ“, ימ, נייע וועג, ייגע 1927.

אפלאזען — פּראָצעס אַדער רעזולטאַט פֿון

אַפּלאַכן. „די אַזען פֿון איר, האָבן איר מאַנכע צייטן אַפּילו ביי לעגען אין הויז אויך פּאַר-פּאַלגט“, ל. לעווין, רפּאל דעם שניידער'ס טאַכטער, ווילנע 1888, ז' 38.

אפלאזיכיק — אַדי. וואָס לאַכט אַפּ. וואָס האָט אַ טבע אַפּזולאַכן. „אין איר שטיס האָבן געציטערט אַע און אַרויסרופֿערישע נאַטקעס, ווען זי האָט צעצויגן געפֿרעגט: — אפּשר וואָלט איר פּאַר מיר געפֿינען עפעס אַ פּאַר-לעגענעם חתן?“, א. סטרעליץ אַיב, מ. שאַלאַג-כאַו, אויפֿגעאַקערטע רויטער, באַרדיטשעו 1937. יקייט.

אפלאזיכן — אווטו. לאַך אַפּ, ~געלאַכט. 1. אַפּ-

שפּעטן. אַפּשפּאַטן. אַפּחוזקן. וויצלען זיך אויף עמעצנס חשבון. אַ פֿון שונא, פֿון קאַנקורענט. אַ פֿון אַ מנהג. אַ פֿון די זאַבאַפּאַנעס. „אַ מאַמע האָט נאָך קיינמאַל ניט אַפּגעלאַכט פֿון איר קינד“, „לאַכן איז געוונט, אַ איז אַן עבֿירה“, שו. „אפּשר מאַכט... זיך פּאַר טויט, פּדי נאָר אַפּזולאַכן פֿון אונדו“, אמת, דער סולטאַג, ווילנע 1895. „ער האָט גערעדט מיט זיי אויף זייער לשון, אַפּגעלאַכט פֿון ייִדן גלייך מיט זיי, חוזק געמאַכט און געזאָגט ווערטלעך“, ממוס, ביישיבֿה של מטה, „איצטער וועלן אַלע מיידלעך / אַ פֿון דיר, איצטער וועסטו לאַנגע שעהן / וואַרטן ביי מין טיר“, טעג, מירקעס לייבע, אין קאַזמערזש, „ווען די גאַנצע וועלט... האָט אַפּגעלאַכט פֿון איר האָט ער געקוקט איר אין די אויגן און אויסגעלעקט אירס אַ וואַרט“, מ. י. שעליובסקי, אין דער וועלט אַרבי, ז' 54. „אַפּזולאַכן פֿון בעלי-עבֿירות איז... אַ גרויסע לייכטזיניקייט“, גריג, איד און וועלט, ניי 1953, ז' 93. „ניט בלויז אַ און אויסלאַכן איז ניצלעך, אויך לאַכן, איינפֿאַך לאַכן איז געוונט“, שג, שלום אַט, ניי 1960, ז' 333.

2. נאַכשפּאַטן. מימיקירן, נאַכמאַכן (נאַכ־

קרימען) עמעצן אַז מע זאָל לאַכן. אַ פֿון אַ רעדנער. „אַז מע לאַכט אַפּ פֿון אַן אַרעמאַן, ווערט מען אליין אַן אַרעמאַן [לאַכט מען אַפּ פֿון גאַט]“, שו. „ניט לערנען זיי [די קינדער] נאַכקרימען אַ פֿרעמדן און אַ... און נאָך פּיל אַזעלכעס“, ג. ח. לעוונער, אַ פּאַטאַגראַפֿיע פֿון פּראָוויציע אַדער די צוואה, אַדעס 1884. „... האָט זיך גלייך גענומען קאַכן, וואַרפֿן, שרייען און אַפּילו אַ פֿונעם מגיד“, יר.

3. פּאַראָדירן. אַנטשריבן וועגן עמעצן עפעס

וואָס רופֿט אַרויס געלעכטער. „אַ לאַכערניקע איז צו לאַכן, ניט אַפּזולאַכן“, אייב קאַהאַו.

4. אויפֿהערן לאַכן. „איך קאָן ניט מער קיין

שמייכל זיך פֿאַרגינען... איך האָב שוין אַפּגעלאַכט“, טעג, אַ בוים פֿון פּוילג, ב"א 1945, ז' 123.

5. לאַכן אַ לענגערע צייט. זיצן אין אַ

פּריילעכער מסיבה און אַ אַ גאַנצן אַוונט.

6. טרוו. אַראַפּנעמען דורך לאַכן. איר.

„כּעס פֿון אַזעלכע נאַרישקייטן [וואָס האָט ניט לאַנג מילא וואָס יענער לאַכט, דערמיט לאַכט ער ניט אַפּ ניט קיין האַנט, ניט קיין פּוסי, י. מ. אַלפּעראַוויץ, דיא וועלט מלחמה, ווילנע 1905, ז' 27.

עניש — די, זן. „די דאָזיקע אַרבינאָגע-

1963 vi 25. 3. אפפאטשן מיט לאפעס, מיט גרויסע הענט. א' די פאסקודנע צורה זינען. עכץ. עניש.

אפלאפ(ע)סירן — טרוו. סיר אפ, גע~ לאפ(ע)סירט. דוז אויסלאפסירן ← 264.

אפלאפסקעווען — טרוו. קעווע אפ, גע~ לאפסקעוועט. אפקיפן עמעצן מיט כאבאר, מיט לאפוקע. א' אפילו דעם ריכטער.

אפלאצענטאל — אדי. >איי >גר. (זאג~ לאגניע) וואס איז אן א פלאצענטע. די נייע ריקסטע זויגערס זינען א'.

אפלאקירן — טרוו. לאקיר אפ, געלאקירט. 99: ~לאקן, ~לאקעווען. אפשמירן (איבערגיין פון אויבן) מיט לאק. א' דעם טיש. א' די שטיוועלעך. די גרעסטע קונסט באוויזן די יאפאנער, דערהויפט אין א זאך, מ. ריוועטמאג. פאטערבורג 1904. 1911. ~לאקירט — א'ע שטיוועלעך. ערהייט. קייט.

אפלאקסירן — טרוו. סיר אפ, געלאקסירט. 1. אפברעכן, אפגעבן וואס מע האט געגעסן. א' דעם פעטן טשאלנט. 2. אפפירן. גורם זין שטולגאנג. עכץ. 1911.

אפלאקערן — אטוו & טרוו. ער אפ, גע~ לאקערט. (אפלויערן <). א לענגערע ציט לאקערן. א' אויפן (דעם) שונא א גאנצע נאכט.

אפלארבערן — טרוו. ער אפ, געלארבערט. אפרעכן מיט לארבערבלעטער. א' א צוג פארן אפאכן.

אפלאשמשען — טרוו. שטשע אפ, גע~ לאשטשעט. אפצערטלען. אפבלעטן. א' די בת יחידהלע. מיט זיך — קוזו.

אפלאבויבן — דער. דוז עפלוויבן. ריכלין 8, ש"ש, 3.

אפלוויין — דער. עפלוויין. וויין געמאכט פון עפל. וואסער מיט וויין, ליכט ביר, אפלוויין, די אלע משקאות זענען גוט צו טרינקען בשעת עפידעמיע, [איבן] דער אוצר פון געזונד און לעבט, ווארשע 1908, ז' 39.

אפלוויבן — טרוו. לויב אפ, געלויבט. 1. ענדיקן רימען, זאגן אלע ש"חים. עס איז זייער קלוג געשריבן, און מיט א בארעכענונג, איך האב געלערנטע מענער געוויזן, האבן אלע א' ניט געקענט, מע האט זייער גערימט, לאל, 1887, ז' 63.

2. זאגן, דערציילן א סך (גרויסע) ש"חים וועגן עמעצן אדער עפעס. ווען מע וויל אבער גוט באטראכטן דאס גאנצע וואס מיר האבן דא אפגעלויבט דאס געלט, זעט מען דעם חסרון דערפון, חא. מח. א. אבער וואס וועט זין, אז דער ייד איז טאקע ווירקלעך אזוי ערהאבן ווי [מען] האט אים דיר אפגעלויבט, ייל איבז, לעסינג, נתן החכם, אדעס 1884, ז' 38. און דער לערער מיט דעם פאסטער (גלה) פלעגן אים

מיט זיך — "פון נאך חנוכה ביז פסח האט זיך אונזער מאטקע אפגעלאנגוויילט אין דעם בית המדרש ווי אן עכטער בטלן וואס שאקלט זיך איבער דער גמרא, אמר, די צווייא אונ' גלייכע ברידער מאטקע און הערשקע, ווילנע 1873. "דער ווינט... טרעפט אויפן וועג... צעשיטע טעעבליעס היי, שיריים פון א פערדל און א וואג, וואס האט זיך נעכטן דא אפגע~ לאנגוויילט א גאנצן טאג, ירחמיאל גריי, בארג יוד, ווארשע 1938. 1911.

אפלאנטריין — טרוו. דיר אפ, געלאנט~ רירט. >? (שנודעריש) אפפרעסן, אויסגלעטן אז די געט זאלן זיין ווייניקער קאנטיק. א' דאס צוגענייטע לאך.

אפלאנטשען — טרוו. טשע אפ, געלאנט~ טשעט. 1. אפטשעפען. אפריסן. אפטיילן. דערווייטערן. א' די צוויי עלעקטרישע דראטן. 2. אפגעוואוינען. פרומע די מיד... האט אים [דעם הונט] אפגעלאנטשעט... דערפון [פון ארטיגן אין קיך] מיט אן אקרעפזוויק וואסער, שע. פונם יאריד, יחבר סירקא.

מיט זיך — די קו האט זיך אפגעלאנטשעט פון דער טשערדע. עניש.

אפלאסטירן — טרוו. סיר, אפלאסטירט. 99: Sp: aplastar <. ווארפן צום דיל. צעקוועטשן. דערשלאגן דעם מוט. דעריידע~ ריקן. א' מאראליש, עקאנאמיש. א' דעם בעל~ וויכוח מיט א נייעם ארגומענט.

אפלאסטיש — אדי. [אין פארבינדונג מיט אנעמיע]. (פאטאלאגיע) וואס איז שארף אגע~ מיט ווי א רעוולוטאט פון שלעכטן פונקציאנירן פון מארך אין די ביינער.

אפלאסטמן — טרוו. לאסט אפ, געלאסט. נעאל. אנטשטאט אנטלאסטן <). גרינגער מאכן די משא. פארגרינגערן דעם עול. כדאי א ביסל אפצולאסטן די סחורה פון דער מאשין. אנטלאסטן... וואלט גרינג געקאנט אויספאר~ ריכט ווערן אויף א, אויב מיר זאלן קומען צום באשלוס אז לאסט איז רעכט יודיש ווארט, מו. יפא, 144, ז' 104.

אפלאסירן — טרוו. סיר, אפלאסירט. 99: Sp: aplazar <. אפשטופן אויף אן אנדער ציט, אויף אן אנדער געלעגנהייט. א' די פאר~ זאמלונג. מע האט אים [דעם סטודענט] אפ~ לאסירט אין די עקאנאמעס אויף צוויי מא~ טעריעס [=לימודים]. 1911.

אפלאפמשען — טרוו. טשע אפ, געלאפ~ טשעט. אפגריזשען, אפפרעסן. טראגן אהיים ברויט און אונטערועגס א' א האלפן לעבל.

אפלאפען — טרוו. פע אפ, געלאפעט. 99: ~ליאפען. 1. אפשמירן מיט בלאטע. א' עמעצן פון קאפ ביז די פיס. א' ווי א חזיר. אפט מיט זיך. 2. פעסט באדעקן. ארומ~ דעקן. נאכן אפשטויבן ארויפציען אויפן טאפ א בעג [=זעקל] און גוט א' דעם טאפ, פאר.

נישן און אן האבן ארויסגערופן גיט ווייניק קינדערשע טרערן, ח. שעטקי, יושפ XX 3. עריי — דאס. ציינע א'. די גאנצע וועלט האלט אין ארומגעכאפט ווערן פון א כוואליע פון גיט-גלויבן, פון ציינים און א', פאר. 17 v 1966.

אפלאכער — דער. ס. חנ — יין, קע, ס. ווער עס לאכט אפ. אפשפעטער, אויסלאכער. בייזער (גוטמוטיקער) א'. א פנים פון אן א'. "דער א' שפילט זיין גרויסע סאציאלע ראלע — ער איז דער שיםל-אפאראצער", פרא. 'שלום' עליכס. [בעלמחשבות] איז נישט געווארן קיין א' כאטש ער האט פון ציט צו ציט געשריבן זיינע איראגישע מעשהלעך, שג. קריטיק און קריטיקער, ב"א 1959, ז' 379.

אפלאכערייקע — די. ס. נעאל. "קליינער פליעטאן וואס פארנעמט זיך מיט אפלאכן פון פעסע אדער עמעצן", צאג, פאר, 1968, 22.

אפלאכעריש — אדי. וואס איז אויפן שטייגער פון אן אפלאכער. א'ע גוזמא. "דער לץ... האט געווארפן זיין אן קוק אויפן יאלדעוואטן רעשט און געזאגט זיין לעצט לצנות", ב. שקליאר, אויף פאלשע וועג, קאנאס 1939. "דער גרונטאונער מין דערפון איז נתפעל ווערן, נאר אן אנדער מין התפעלות — מיט אן א' שמייכלע, מיט א ביסל ארויס פון די כלים", אפא, טחו, 1966, 6 vi.

קייט — "הומאר... וואס גרענעצט זיך טיילמאל מיט א ביסל א'. די א' איז אבער ווייט גיט לשם הנאה וועגן, נאר זי פירט אויס אירע פונקציעס, הערן עברונגער, הקדמה' [פנחס גאלדהאר, גש. מעלבורן 1949].

אפלא'מב — דער. זן. >איי >פר. (גע~ מאכטע) זיכערקייט. אויטאריטעטישקייט. פרעס~ טיש. רעדן מיט א', זיך צעלאזן מיט א', מיט אויטאריטעט.

אפלאמעווען — טרוו. מעווע אפ, געלאמע~ וועט. 99: ~ליאמעווען. אפזוימען די ברעגן פון א מלוש מיט א בענדל, מיט א טאשמע, מיט א פאס שטאף. א' דעם מאנטל.

אפלאמפא'סן — טרוו. פאס אפ, געלאמ~ פאסט. (שנודעריש) ארטיגניען לאמפאסן. מע דארף די הויזן א', א' רויט די בלויע הויזן.

אפלאנאטיש — אדי. >איי >גר. (אפטיק). וואס איז פריי פון ספערישער אבעראציע. א' גלאז.

אפלאנגוויילן — איצ. אימפ. נב. געלאנג~ ווילט. 99: ~לאנגווייליקן. טרוו — א לענגערע ציט מאכן עס זאל זיין לאנגווייליק. א' דעם עולם מיטן נודעם רעפערט. "די צעצויגענע פארשטעלונג האט אונדז אפגעלאנג~ וויליקט ביז טויט". אוטוו — לעבן אין לאנגווייל. "לאנג נאך, לאנג נאך וועלן מיר דא א' טעג און יארן, א ניסענזאג, הונדערט זיידער, ז' 20.

א' האט ווי אלע גאנצפרי געשמעקט מיט נעכטיקע פאמוניצעס, מיט מיסטקאסטן, בערג, באם דניפער, עמעס, ז' 192.

7. רעגורעס. צוריקטריט. אנשטאט פאָרשריט איז פאָרעקומען אַן אַ אין דער באַוועגונג.

8. אַפּגאַנג. אַפּפּאַר אין אַפּלעניש.

9. פּחַת אין וואָג און מאָס.

אַ-ט-ר-ו-ב-ע. אַ-ר-י-נ-ע. אַ-ר-ע-ר.

אפליזן — אוטו & אקווו. לויף אפ, בין

[וועגן האב ← אויסלויפן, 265] געלאָפֿן. 1. דורכלויפן א מהלך, א' א שטיק וועג. א' עטלעכע מלל און פאלן פון די פיס. זוי איז דורכגעקראכן א פלאַכע וואַסער און האָט ווייט אַפּגעלאָפֿן פֿון ברעג, שפּעטלינג איבז, דיא קאַראַמישע מיידלעך. . . . וואַרשע 1899, ז' 18. „סיף זאָל שוין אַט דער רשע אין דער אַדמה אַרץ, ויפֿל אַ האָז קאָן אַ אין אַ זומערטאַג, ישר, שלאַז און אומוועג, ת״א 1964, ז' 212. (19): „זיי קענען מיליוניש אין זייער פּלפּול געיעג אַ, ניט אַפּשטעלנדיק זיך די גאַנצע צייט, כדי אַרענצוקוקן אויף אַ מאַמענט אין דער גמרא, ש. צ. זעצער. . . דיני ממונות און דיני נפּטות, נ״י 1934, ז' 48.

2. אַריבערגיין (צייט). אַפּגעלאָפֿן איז די יוגנט איר ניט שטיל / אויסגעשטאַנען איז זי גרויסע צרות פֿילי, ממוס, יודל, ז' 132. „און אַזוי קלערנדיק לויפֿט אַפּ אַ חודש און נאָך אַ חודש, און וואָס וועט זיך דער סוף?“, ש. בעקערמאַן, הדסה, אַדעס 1884, ז' 8. „קורץ, אַפּגעלאָפֿן איז אַ קליינע צייט, און דאָס ווייבל וואָס האָט גאַנצע צען יאָר ניט געוואוסט דעם טעם פֿון טראַגן. . . איז פּלוצלינג שוואַנגער געוואָרן, ב. בעקערמאַן, זב, דער יודישער שפּיעגעל, וואַרשע 1895, שפּ 45. „מחמת דער דאָקטער האָט געזאָגט אַז ער זאָל רייען [רוען, אונגיין] איין טאַג, וואַרט ער מיט דער אַרבעט ביז די צייט לויפֿט נישט אַפּ, אַין ריט [און רוט], שמעון וואָלף מדגליות, לַ שמעון, 1923. אַפּגעלאָפֿן אַ פּאַר וואָכן און די נישטן זענען אַלט געוואָרן, שמעון האַראַנ טשיק, גאַטס משפּט, „עס איז אַפּגעלאָפֿן נאָך אַ שעה, די דערוואַרטונג איז געווען אַ פֿיבער־דיקע“, מ. דלוואַנסקי, פּאַר, 1962, ז' 28.

3. פאַרבייגיין אַ טערמין, אַ באַשטימטע דאַטע. „דיווער טאַג אַפּגעלאָפֿן איז, גליקמאַן איז צו אַדעליע ניט געקומען“, א. ב. רוק, אַדעליע ראַזע, וואַרשע 1865, ז' 34. „אין דער לעצטער צייט האָבן זיי [די מלוכות פֿון צאַלפּאַראַיין] דערניצערט דעם צאַלפּאַראַיין וואָס זיין צייט איז אַפּגעלאָפֿן“, קמ, 1865, № 34. „אום צו באַצאָלן מיט דיווער סומע זינע שולדן ביי אַינערע עלטערן, וואָס זייערע טערמינען זינען ניט לאַנג אַפּגעלאָפֿן, אַמח, די צוויי קליינע קאַטערינסקי, ווילנע 1874. „דעם 1טן אָקטאָבער 1890 איז אַפּגעלאָפֿן דער טערמין פֿון דעם געזעץ קעגן סאַציאַליסטן [אין דעטש־לאַנד], וול. קאַטאַנסקי, ציטפּראָגן וו, ווילנע, מערץ 1910, ז' 52.

פאַרגאַנגענע מיט טריבן שנין, לויכט ווי אַ יש וואָס שרומפּט, י. אַקרוטני, אַ בוים אין ווינט, לאַדזש 1948.

מיט זיך. ~ לויכט, דער. ונג. עכץ. עניש. ער. ערני.

אפליזען — טרוו. לויף אפ, געלוינט. באַ צאָלן. אַפּגעבן דעם שכר. באַלוינען מיט עפעס פאַר אַן אַרבעט, פאַר אַ טובָה. אַ מיט געלט, אַ מיט אַ פּראַטעקציע. ונג.

אפליזערן — אוטו & טרוו. ער, אפ, גע- לויערט. אַפּוואַרטן, אַפּהיטן כדי פּלוצעם אַנצופאַלן אויף עמעצן אַדער עפעס. „זיי האָבן דאָרט איינע די אַנדערע אַפּגעלויערט די מינוט, די רגע דאָס ער זאָל מאַכן אַ הפּסק דאַמיט אַן אַנדערער זאָל זיך שוין לאָזן הערן“, אַמח, עוזר צינקעס און דיא ציג, ווילנע 1868. „ניט גרינג איז אַפּצולויערן אַ שטילע שעה, / ווען קיינער זאָל ניט רייזן אַדער לאַכן, / אַדער שווינגנדיק דיר אַיבערריסן / דאָס שפּיענען פֿון זיך אַיבער נער נשמה“, יהואַש, זומערנאַכט. ונג. עניש. ער (זי, קע).

אפליויף — דער, זי. 1. אַקט אַדער רעזולטאַט פֿון אַפּלויפֿן.

2. אַ פֿון יאָרן — צייטאַפּשניט. „וועלכעס אַבער נאָך אַ פֿון צען טאַגע ערשט געשאַהע, גוירה העבב, אָנהייב 19. י״ה [יובל יוא, 21]. „שפּראַכלעך באַצייכענען אַזעלכע דערציילונגען דעם אַ פֿון שלום־עלימנען ביז אונדזער צייט, יג. תּוּד, ו' ז' 446. „נאָך איצט, נאָך אַן אַ פֿון באלד 50 יאָר“, לע, טמח, 1953, ז' 18.

3. אַ פֿון וואַסער. אַ און צולויף פֿון ים. „בפֿעלט דער קייניג איין גרוסן גראַפֿין נעבן די וויין צו מאַכן, דאַמיט די וואַסער אירן אַב לויף האָבן זאָלן“, איין שייני וואונדערלעכי היסטאָריע פֿון איין פּישערט זאָהן, זולצבאַך [לבוף סוף 18. אַדער אָנהייב 19. י״ה]. „אויף אַ קרום פֿעלד וואו דאָס וואַסער האָט אַ שטאַרקן אַ, זאָל מען דאָס מיסט באלד פאַראַקערן, כדי דער רעגן זאָל עס ניט אַפּשוועקען“, מ. וועבער, דער יודישער פֿעלדאַרבייטער, וואַרשע 1891, ז' 43. „דאָס וואַסער [אין טאָל] האָט. . . קיין אַ ווי אַ געוויינלעכער טיך, אויב דאָס וואַסער טריקנט נישט אויס און בליבט. . . אַ קליינע צייט. . . דאָס וואַסער ווערט גריין, ד. י. ווינער, ספר בית יעקב, מאַנטרעאַל 1929, ז' 84.

4. פאַרמינערונג (פֿון אַנגרייט). „דער אַפּמאַך וועט אויך געבן אַמעריקע די מעגלעכקייט צו פאַרמינדן דעם אַ פֿון די גאַלד־רעזערוון“, טמח, 1962, ז' 9.

5. שנעלער פאַרקויף. אַ פֿון סחורה. גרויסע קונדשאַפֿט. „דער נייער רעסטאָראַן האָט אַ גרויסן אַ“. 6. דאָס אַרביינען אין אַ רעזערוואַר. „און דער חכם האָט אומיסנע געפֿירט דעם מלך אויף אַזוי אַן אַרט, וואָס עס איז דאָרט געווען אַן אַ פֿון אַ בית־הכסא, י. געלבאַרט, ספר מעטה אַבות, ווילנע 1880, ז' 24. „פֿון נאַענטן

גאַרניט קענען גענוג אַ“, דאָס גיטויפּטע יונגלי, לעמבערג 1884. „און ווילל מע האָט מיך אַפּגעלויבט פאַר אים. . . נעמט ער מיך דער־פאַר צו. . . אַלס גלייכער שותף צו דעם גע־שעפֿט“, ש. בעקערמאַן, הדסה, אַדעס 1884, ז' 8. „דער רבי האָט זיך פאַרקוקט אויף גאַטס וועלטל און אַנגעהויבן אַ גאַטס וואונדער“, א. בערגמאַן, קאַצקער מעשיות, וואַרשע 1929, ז' 21.

א' אין טאַג אַרפֿין (ביז אין הימל אַרפֿין) = רימען אַן אַ שיעור. „מיר לויבן אַפּ פֿישקעס קאַכן אין טאַג אַרפֿין. עס האָט דעם יידישן טעם, דער מלכות מעג זינע קאַרטאַפֿלעס עסן“, ממוס, פּישקע. אַ פֿון קאַפּ ביז די פּיס.

מיט זיך — 1. רעפּל. „ווי ער לויבט זיך פאַר אים אַפּ, ווייט פּאַפּירן און פאַרלאַנגט פֿון אים עפעס“, ממוס, מעטות.

2. געוואַדיק לויבן, פֿון גרויס התפעלות ניט ענדיקן ביים אויסרעכענען מעלות, ביים צוטיילן שבֿחים. יניט קענען זיך אַ פֿון. . . „די מצרים האַלטן די שטאַט [קאַהיר] פאַר הייליק און קענען זיך ניט אַ פֿון איר שיינהייט“, אַמח, מעט מצרים, ווילנע 1863. „די קאַבצאַנר סקער מלמדים קענען זיך ניט זאָט אַ זיין גוט קעפל, זיין תּפֿיסה“, ממוס, ווינטשפּ. „און מיינע אורחים קאַנען זיך גאַרנישט אַ פֿון די בלינדעס“, שע, טבֿיה.

ונג. עכץ. עניש. ער (זי, קע).

אפליזן — דער, זי. דוּו אַפּלאַן. „דער דאָזי קער אַרגומענט האָט אַרויסגערופֿן גאַר אַ שטאַרקן אַ“, שע, פֿון כּתּרילעווקע, ז' 59.

אפליזיזן — טרוו. לויף אפ, געלויזט. 1. ער דיקן לויזן. א' א בגד. 2. אפרייניקן א קערפער אדער קליינער פון לייז. אויך מיט זיך.

אפליזיזן זיך — אוטו. לויף זיך אפ, זיך גע- לויזט. אַר. דוּו אַפּלאַזן זיך. באַפּריינען זיך. „צווישן הימל אונ' ערדן אַן איינש בויםש אַשט. / ער [אַבשלום] קונט זיך ניט אַב לויזן. ער וואַר בֿור וואַרן [=פאַרוויקלט] וואַשט“, שמואל־בֿון, סטראַפֿע 1561.

אפליזיטן — טרוו. לויט אפ, געלויט. דעסמ. נר. 1. ablauten <D>. אַפּפּלינגען. 2. ablauten <D>. גאַמ. איבערבייטן אַ וואַ קאַל אַדער אַ דיפּטאַנג.

אפליזיטערן — טרוו. ער אפ, געלויטערט. דוּו אַפּליטערן. <

אפליזיכטן — טרוו. לויכט אפ, געלויכטן. 99: ~ לויכטן <. אַפּשנינען. אַפּגלאַנגן. „דאָס ינדעריקע וואַסער זינעם [פֿונעם לימאַן] איז געווען אַזוי געדיכט און בלוי, אַז עס האָט אַפֿילו אַפּגעלויכטן מיט רויטן, אַקס איבז, וואַלענטיין קאַטאַיעו, אַ זעגל איינזאַם שעמע רייט, מאַסקווע 1938. „ערגעץ אין פאַר־שטאַטענעם באַוואוסטנין לויכט נאָך אַפּ דאָס

14. אפריגען, אפפליסן פון שמוץ דורך קאנאליזאציע.
 15. ענדליקן, אויפהערן לויפן.

אפליפון זיך — טרוה. ← טרוה. א זיך די פיס. 1. האלטן אין ארומלויפן זיך ביז צו באשער דיין די פיס. 2. ניט אנברען. האלטן אין איין ארומשטען. אין די דריטסיקער, ווען קאניעץ האט געקריגן דאס גוט ירושה נאך זיין פאטער, האט ער זיך שוין געהאט אפגעלאפן, געווען איבערזעטיקט מיט ליבע, אפא זאשע. עניש. ערני.

אפלייפער — דער, ס. נישפראצל. R: **побег**. א יונגע צווייג א פרישער ארויס וואקס פון א בוים אדער א קוסט. מעסט אויס אין פרילינג אלע וואך מיט א סאנטמעטריש ווירעלע דעם צוואקס אין דער לענג פון א ווערטיקאלן א (צווייגל) אויף א קוסט בעז, יאכ וו, ז' 93.

אפלומרן — אטוה. לומר אפ, געלומרט. דוה אויסלאמרן 22. א-ווא, אט אפגעלומרט א ביסל! ... נו גיב זשע איך וועל דיר א קוש טאן, ש. גאדינער איב, גלאדקאוו, צעמענט, מאסקווע 1927, ז' 42.

אפלופען — טרוה. פע אפ, געלופעט. B: **abлyицe**. 1. אראפנעמען דורך אפשטאפן (אפ) שילן, אפשנדן. אראפראצן די אייבערשטע שיכט. א די הויט. א די קארע.

2. אראפנעמען דורך אפברעכן (אפרייסן) אפ ברעקלען. הלל האט אפגעלופעט א שטיקל קאלך פון וואנט, חיים פעט, א הויז אויפן פעט 72.

3. פארשאפן בושות. זע ווי דו גייסט ארום. דו לופעסט מיר דאך אפ דאס פנים. עניש.

אפלושטשען — טרוה. שטשע אפ, גע-לושטשעט. 99. ~ לואוסשען, ~ לואוששען.

1. דוה אפלופען. א די קארע.
 2. אפשילן. א קערעלעך.
 3. אפברעכן. א א שטיקל פון דער סטא-טועטקע.

מיט זיך — דער גאט' האט אין פאלן זיך אפגעלושטשעט א שטיקל נאז, נאז. עניש.

אפלוטאן-שיכט — דער. [לויטן נאמען פון ענגלישן פיויקער] העכסטע שיכט פון ראדיא-רעפלקטיווע יאנאספערישע שיכט. די פא-סיקסטע שיכט פאר גאר ווייטע ראדיא-פאר-בינדונגען.

אפליאמווען — טרוה. זע אפ, געליאמוועט. אפלקחענען. אפסאן א קליין גנבהלע. איד רעכנ זי פאר א ספעץ אויף ליאמווען פון די טיש-לעך... האראפעץ זאגט: אן שטייט איינע און פארקויפט לאטקעס, איז גיי צו און ליאמווע ביי איר אפ א פאר, פוולו סטא, דערציילונגען, כארקאוו 1930.

אפליאמעווען — טרוה. זע אפ, געליאמע-ווען

מחוטני... פרי גליכן ווארדן איז אוי בעזרת האל גיכ [גיסכן] גליקלך אב גלופין, א פראגער פאמיליען מגילה 1732 [יבל ווא, ז' 76]. אויב איז דש קיין (נס) דש דיא זאך איז וונדר שאדן אב גלאפין אויב האט קיין געלט גקאשט, שאר, ק/ב, דאס איז אלץ גערעדט אז עס לויפט אב [דאס האבן] מיט חסד; חס ושלם... דאס קינד האט היץ — דארף מען שוין א דאקטער מיט אן אפטייק, א. זאלא טארוא, יפאל, 1882, № 44. וואס גייט אים אן זיין ערשטער דעביוט... וואס וועט געוויס... א מיטן זעלבן טריאומף... ווי ביז אהער, שט, בלאנדענדע שטערן וו, ווארשע 1922, ז' 232. הלואי עס זאל נאר גוט א טאטע אין הימל! אש, תהילים יוד. דער צווייטער טאג יום טוב איז אפגעלאפן גלאט כשר, אן שום אינצידענט, ש. היגאדא, פאר 1964 ו' 19.

8. פארברייטן אן נוצן, אן א ציל. זוא פרי עם מין תפלה, לאזן מיינע טרעהרן ניט לעהר אב לויפן, תחנה תפלת החיים, פפא תקן. דער זכות פון די דרייצן מידות, די וואס דו האסט פארזיכערט דורך משה דען קנעכט, זיי זאלן ניט לער א, נביא ראש חודש בענשין תחנה, נארוינאר תקע"א. אז מיינע טרערן זאלן] ניט לער א. דער מידתהיין זאל זיין געאיינציקט מיט מידתהרחמים, טרה בת יום, תחנה שלשה שנים, ווילנע 1864. "סינאל די עשום, גאט א ניט אומויסט יענער טאג, ווען ס'הייז מיינס אין געווארן וויסט, ממוט, יודל, ז' 80.

9. אפגיין מיט (שווייס, בלוט). א מיט שווייס. א מיט בלוט. אים זיער שטארק געשלאגן אויף די ריפן מיט א בלויזן שווער, דאס ער איז אפגעלאפן מיט בלוט, אמד, 13 פד, ווילנע 1865.

10. באלויפן. אין אקטיאבער האט זיך אנגעהויבן די צייט פון א. טאג און נאכט האבן געטרוימעטערט, גערעוועט די הירשן... דאס זינען געווען יונגע ערן, וועלכע האבן דאס ערשטע מאל אנגעהויבן אפצולויפן, פריד מאג איב, וול, ליינע, שטייער אדער גרויסער, מינסק 1936. "מין קו איז אפגעלאפן [= מע האט זי געפירט צום בוהן], וועט זי אינגיכן האבן א קעבל". דער פאסטער דארף בלויז באמערקן, וואסער קו וויל א, זי ארויסנעמען פון דער טשערעדע און זי צוטרעבן צום בוהן, ק. טורין, וואס דארף וויסן א פאסטעכ... פאלטאזע 1932.

11. מפיל זיין (ווען א בהמה; בעט). אונדזער קו איז (האט) נעכטן אפגעלאפן.

12. לאזן א — לאזן גיין כדי אויסצופרווען. (א זייער). "מע האט דעם זייער געלאזט א פאר טעג — און איצט גייט ער גוט."

13. אראפלויען. אראפדרייען זיך. דען זאגסט וואלט ער [דער שוור] זיך ייער דער היצט אפלויענדיק פון דעם וואלעק אין איינער סעקונדע און וואלט פארברענט געווארן, אמד, דער וואלפיש, ווילנע תרכ"ו.

4. אפפליסן, אפריגען. א סך וואסערן זענען פון דעמאלט שוין אפגעלאפן = עס איז שוין גאנץ לאנג זינט ס'איז געשען. ס'וועט נאך גענוג וואסער א = עס וועט נאך לאנג וויערן ביז עס וועט געשען. די איברשטן ווסר... זיין גבליבן שטין אז איין מויאר, ממילא זיין די [אונטערשטע] ווסר אב גלאפן און איין לידגר פלאץ איז גבליבן, סהמ, חבוקה, ג. 9. איצט איז דאס וואסער אפגעלאפן און נאר בשעת גרויס געוויסער איז דארטן דא עטוואס וואסער, אמד, מסע מצרים, ווילנע 1863. טארף מאכט זיך אין טיפע ערטער וואס דאס וואסער קען פון דארט ניט א, מ. וועבער, דער יודישער פענדארבייטער, ווארשע 1891, ז' 19.

5. אפטרעטן (וועגן וואסער). אויב דען זאל מן דו (מטהר) ברעט צו קאפנט אין דר היך הלטן דו דאש וואסער אפ לפט, ש. פראנקפורט, פור החיים וו, קיטן תע"ו, 2/ט, ער זאל זיניי בידי הענד ברה צו אנגנד דרוקן דו דש וואסער פאר וואול אב לויפט, דר נאך זאל ער זיך אבטרינקן אן איין טוך, לטו, סח/א. אין טייל האבן איינגע ברעטער די גמאכט זענן משופע, דו דש זאלן וואסער קען אב לויפן, עפש, דרך הישר לעולם הבא, שקלאוו 1796, פרק לח. אין די צייט ווען דער טיך גיסט זיך פארנאנדער... און די מצרים פילן אן מיט די וואסער קריגן און טונען, און האלטן דאס קאלט צו טרינקען אין די צייט ווען דער טיך לויפט שוין אפ, אמד, מסע מצרים, ווילנע 1863. ווי נאר דאס וואסער איז אפגע-לאפן האט נח ארויסגעשיקט א טיב, פ. מאר-קוט, טמו, 1962 X 30.

6. געשען, פארקומען, דורכגיין. די זעלביי בידין זולין איהו ימין] בינא זיא בליבין, ביוקין מאן זיכט וויא עש אפלאפט [לויפט אפ], גה, ז' 88. אב אין פרינאטאג צו נאכט זאל גאר קיין קנס מאל גמאכט ווערין, ווייל אהני חילול שבת ניכט אפלויען טוהט, פרא-גער תקנות קעגן לוקסוס' תקיז, 1767 [יבל ו, ז' 340]. איינע יונגע און שיינע קרעמערין. זי מוז אנגעמען פאר א הוילן שפאס, וואס ביי איינער היימיקע דאמע וואלט עס אפגעלאפן מיט איינעם פיי-פאץ, לאל 1887, ז' 97. אט אזוי איז אפגעלאפן דאס דאווען דעם ערשטן טאג ראש-השנה, ממוט, ווינטש, ז' 91. די חתונה איז אפגעלאפן ווי אלע יידישע חתונות, שט, אידישע ראמאנען, ז' 165. עס קען נאך א אן סקאנדאל, מען דארף אים נאר ער קלערן, יחל, די קאלאניסטן, ווארשע תר"ץ, ז' 96.

7. פארברייטן גוט, גלאט, דורכגיין אן צרות, אן קאמפליקאציעס. ס'וועט א בשלום. עס וועט דיר אזוי ניט א. ס'וואלט אפגעלאפן ניט שלעכט אויב מע וואלט ניט... ס'איז אפ-געלאפן מיט חסד. א טרוקן — אן שאדן, אן געשלעג. אלזו איזט דיווש אליש צו גוטין אפ גלאפין אויב און [אן] יהודים] שאדין אפ גנגין, גה, ז' 246. "וועלכש אויך איין גרוש בלבול געווען ווער, וועלכש אב דורך

גנבעט... פון דער היים אנטלאפן... די מאמע געהרגעט... האלצמאנען אפגעלינגערט... זלאטקען אפגעארטט, שט, 22 באדונדע שטערן ו, ווארשע 1922, ז' 118.

אפלייד — דער, יער, נעגל, אפהליך, אפ קלאנג, עכץ פון א ליד, אויף הערצער קלאץ פענדע פון זמען, / מין אטעם — מינטן, מין א וועלן, פמ, סתם, ז' 13.

אפלייווערן — טרוה, ווער אפ, געלייווערט. אויך: **ליפערן**. אפשיקן אדער אפטרעגן סחורה. צושטעלן לויט אן אנגעוויזענעם אדרעס. „אדרעסירן, אבלייוון, צווענדן“, י. מארשוו, חנוך לנער, פירודא תקל"ד, כ"א. ווען א סוחר קויפט אפ א גרויסן טראנספארט סחורה און ער קען מיט איין מאל גיט א [די סחורה] צו זיך, ר' יעקב מדובנא, משלי חכמה, שמות, ווילנע תר"ן, כה"ב. „פרייז פילסטו... בעת זו פארט צוריק אהיים... דאס האלץ איז אפגעלייווערט, דאס גאלד איז אין בייטל, דו ביסט געזונט“, מארק ראקאווסקי איבן, פאנאטי איסטראטי, די הודוק, ווארשע 1930, ז' 113.

אפליוסטרעווען — טרוה, רעווע אפ, גע- ליוסטרעוועט. 27. אפפאלירן, אפגלאנצן, א די קופערנע פלים, א דעם הענגלאמפ.

אפליזעווען — טרוה, זעווע אפ, געליזע- וועט. (קריכן) *Uk: listi*. 1. פארבניטן. איבערנעמען. „בקיצור, ער [דער רבין] איז צוריקגעגאנגען אין דער תפיסה. עס האט נאך נישט געדויערט אפילו איין רגע, וואס מע האט פארשלאסן, איז אנגעקומען די אנדערע זעלנער און די וואך, און די זעלנער האבן געבעטן פון אים ער זאל זיי מוחל זיין“, קוז, ס/ב, 2. אפ- ניצן (וועגן מלבושים), א דעם מאנטל, דעם פוטער.

אפלייט — דער, מצ נב. > איי > גר. דרייבע- קערנדיקער גראניט וואס באשטייט דערעיקר פון קווארץ.

אפלייט — דער, זן. 1. אקט אדער רעזולטאט פון אפלייגן (זיך). רעאגירן אויף עפעס אן א. 2. דאס וואס עס לייגט זיך אפ אויפן דאך, אויף ווענטלעך פון א בלי, אויף א ברעג אאזוו. א פון קאווע, פון טייבלעטלעך. א פון זאמד אויף די ווענטלעך פון טרייבל. א פון אייוויס ביי אפלייזירן אריין. אויך פ. ג. „ביי אים איז דא אן און אין נפש, און אויב מען איז בפועל נישט ווי אמיתית רצונו [תברך], איז מען ח"ו [=חס ושלום] היפך רצונו ית", לדב, ג"י, תשי"ז, קפד. א. אפארט. א. אפלאץ. א. קאמער.

אפלייגונג — די, יען. דוה אפלייג. א פון באזונדערע טיילן פון א געאמעטרישער פיגור, זי האט וואס נייטיקס און דרינגענדעס וואס ליבדט קיין אויפשוב (א), אמד, דיא צווייא קאטעריניצקעט, ווילנע 1874, ז' 6.

אפלייגן — אדי. וואס לייגט זיך אפ. וואס דארטן לייגט זיך עס אפ. אע ים גראזן. אע

מזרח יודעה, זב, ווארשע 1916. „אין קיעוו, אין דער טיפוס-עפירעמיע... מתים פלעגן אן וואכן, ביז מהאט זיי אפגעטאן זייער לעצטע רעכט“, נש, פגוע, 1923, № 65. „ער פלעגט אן אויף דער אייבערשטער באנק [אין באדן] צו צוויי שעה. ער פלעגט דערלאנגען אזוי פיל פארע און אלע פלעגן זיך צעלויפן“, א. בייזלי, זכרונות, רויטע בלעטער ו, מינסק 1929. „יענע נאכט איז ער ארטינגעקראכן אין בעט, איבער- געדעקט זיך מיט דער קאלדע און אפגעלעגן ביז באגייען מיט אפעע אויגן“, מק, מוניע דער פייגל-הענדלער.

2. זיין קראנק און ליגן א צייט אין בעט. א אין א העליש פנער — אין גרויסע היץ. „אין שפיטאל איז די אומגליקלעכע אפגעלעגן... צוויי מאנאט ביז זי איז רעכט געזונט געווארן“, ד. ז. רובינישטיין, דער שרעקליכער קנס-מאל, אדעס 1883, ז' 11. „איך האב דאמאלס באקומען א שטארקן טיפוס פון וועלכן איך בין אפגעלעגן א קלעכדיקן חודש“, ישעיה ברייגן, סקי, די ערשטע עבירה, פעטערבורג 1887. „נאך דעם קימפעט איז רבקה אפגעלעגן 6 וואכן מסופך-שלאף“, ט. קאמינסקי, א ביא- גראפיע פון א ישראל-קלען, קיעוו 1913.

3. פען. זיך געפינען א לענגערע צייט אין א באשטימט ארט. א אין שענק גאנצע אונטן. „ער [דער מאן] איז גאר א שלימוליק, ליגט אפ וואכן-לאנג ביים רבין און גאנצע טעג אין קלוי, מוז זי נעבעך אומגעלערנט ווערן אן אש-היל“, צנד, ז' 13. „נתן האט די מעשה פארראקסן א וברכה-מאן איז ער פון לאנג, און פארוואס פלעגט ער א טעג און נעכט“, פרי, נומער 42.

4. א לענגערע צייט זיך פארנעמען מיט עפעס (געפינענדיק זיך אויפן זעלביקן ארט). א אין קאנטאר איבער די ביכער ביז שפעט אין אונט. א אין רעדאקציע האלבע נעכט. „אויף די פאסקודסטווע ליגט מען דאס אפ און מע בלענדט דאס אפ די אויגן שעה-לאנג!“, פ. ט. טעגאל, עולם המעשה, ווארשע 1883.

5. (אקווח). אפזיצן א גליה. פארטערפען. פארשטארן. מאכן אשנשלאפן. א אן אבר, א פוס, א אנט. אויך: דער קראנקער טאר נישט ליגן אויף איין זייט כדי עס זאלן נישט ווערן קיין וואונדן פון א, באארבעט דר. א. יאבראו, פלעקטיפוס, ווילנע 1920, ז' 6.

מיט זיך — אויסליגן זיך. „ווייץ האט ליב א פעלד וואס מע האט עס פארקערט עטלעכע וואכן פאר די זריעה, כדי די ערד זאל זיך גוט אן“, מ. וועבער, דער יודישער פענדלדארבייטער, ווארשע 1891, ז' 65. „עכץ. ענייש. ערני.“

אפלייגערן — אוטוה & טרוה. יער אפ, גע- ליגערט. אפזאגן א סך ליגנס, א א באריכט. א דעם ריכטער [נאטיין]. „גישקשה! אין א שידוך איז איטלעכער באגלויבט אויף א ליגן, א יידענע א שדכנסע מעג א ווי א ייד מיט א בארר“, ממוס, דער פרייוו, „דעם טאטן בא-“

וועט. *Uk: облымаваць*. 1. אפזימען די ברעגן פון א מלבוש מיט א טאשמע, בענדל. 2. ארומצומען (ארום) עפעס. א א הויז (פעלד).

אפליאמעק — דער, מקעס. (שוסטערני, ווד) טייל פון פארעשווע, צווישן זייל און טראט.

אפליאפעטן — טרוה, רפע אפ, געליאפעט. *Uk: облыпати*. 1. אפגיין מיטאמאל, מיט א שטארקן גאס. א מיט זודיק (ברודיק) וואסער. א מיט א פאמוניצע. „מהאט אמאל אפגע- ליאפעט די טרייפענע צורה זינע, די רוצחישע, מיט שוועבל-ווער, פאר אומגליקלעך מאכן אן ארעמע יתומה“, אליהו בראנבערג, אדעקלאדער ברויזלא, לוצק 1927. 2. (בעל-מלאכיש) אפפארטאטשעווען, אפפושערן א שטיקל ארבעט.

אפליאקירט — אדי. דוה אפליאקירט. „ער האט שוין לאנג דא נישט פאררויגט קיין אפציער מיט וויסע הענטשקעלעך און אע שטייול“, פמ, מלחמה וו, נ"י 1956, ז' 407. יער-הייט. קייט.

אפליאקירן — טרוה, קיר אפ, געליאקירט. דוה אפליאקירן. „די נאבל-פרעמיע האט אים אזוי ווי אפגעליאקירט מיט דערפאלג“, ק. א. איבן, י. שטאפסקי, היימיש, דעצ' 1960, ז' 113.

אפליאקעווען — טרוה, ווע אפ, געליאקע- וועט. דוה אפליאקעווען. „די גארדיגען... זינען נאך פון ביסטאג געווען אראפגעלאזט, די זון זאל נישט א דאס געבעטע מעבל“, רייזמאג, אמעריקאנער, 8 VIII 1958.

אפליארעמען — אוטוה, רעם אפ, גע- ליארעמט. 1. פארענדיקן ליארעמען. „דער תוך פון אזוינע אסיפות איז נאך דער טומל און די שטיקעניש, און אן מע האט אפגע- ליארעמט און אפגעקוועשט זיך די זיטן... צענייט מען זיך בשלום“, ממוס, צוריק אהיים, ז' 75.

2. ליארעמען א לענגערע צייט.

אפלייבן — אוטוה, ליב אפ, געלייבט. אויפ- הערן פירן ליבעס. „קאן זיין אן אייניקע פירן זיך טאקע אויף דערפאר... אומציכטיק, ווייל זיי אילן זיך א... און בלייבן א מענטש וואס איז שוין באפרייט פון די גוואלדטאטן פון אינסטיקט“, ש. גאדינער איבן, מ. גארקי, קלימ סאמינס לעבן, מאסקווע 1937.

מיט זיך — קוה. 1. פירן א ליבע א לענגערע צייט. זיך א א פאר יאר און דערנאך זיך צעגיין. 2. אויפהערן פירן א ליבע, „שוין זיך אפגעלייבט מיטן רויען בחור?“, ענייש.

אפלייג — דער, זן, פען. פר. ארט וואו מע ליגט, וואו מע געפינט זיך כסדר. האבן אן א אין שענק, אין בת-יונות.

אפלייגן — אוטוה, ליג אפ, ב ין געלעגן. 1. ליגן א לענגערע צייט. „וואכן-לאנג זענען די אומגליקלעכע שפעטער אפגעלעגן אונטערן פריצען הימל ביי די טויערן פון ריגע“, די

ערטער פאר די ים-גראַזן. „צווישן ים און הימל האָט זיך געטראָגן דער פֿריילעכער געפליעסק פֿון די כוואַליעס, וואָס זינען איינע נאָך די אנדערע געלאָפֿן אויפֿן אָין ברעג פֿון דער זאָמדיקער לאַנזונג, ה. קאָמענעצקי איבז, מ. גאַרקי, אויסדערווילטע דערציילונגען, מינסק 1938.

אפלייגן — טרו. לייג אָפֿ, געלייגט. 1. לאָזן אויף שפּעטער צו טאָן עפעס, מדהא זיין. מאַכן, באַשטימען אָז דער טערמין זאָל זיין (קומען) ניט איצט, נאָר שפּעטער. אַפּשילפֿן, אַפּשטופֿן, אַפּציען אויף ווייטער. אָ פֿון טאָג צו טאָג. אָ אויף (ביז) אַ בעסערער צייט. אָ אָן אונ־טערנעמונג (פֿאַרזאַמלונג, קאַנפֿערענץ אַזו). אָ דעם פּסק, די שטראַף, די גוירה אַע. אָ דעם תּענוג, די שמהא אַע. אָ דעם קאַמף. אָ צו באַצאָלן אַ חובֿ. אָ אונטערצושרייבן דעם אָפּמאַך. די וואָס לייגן אָפֿ דעם שבת אויף זונטיק. „לייג ניט אָפֿ אויף מאָרגן וואָס דו קענסט היינט באַזאַרגן, שו. [שפּאַסיקער נוסח: „לייג ניט אָפֿ אויף מאָרגן וואָס דו קענסט טאָן איבערמאָרגן.“] „שכֿר־טרהה, שכֿר־עגלה און שכֿר־לימוד טאָר מען ניט אָ אויף שפּעטער“, שו. [= דעם אַרבעטער, דעם פֿורמאַן און דעם מלמד טאָר מען ניט אַפּלייגן זייער לויף]. „אָ איז נאָר גוט קעז, פּוול, ווש מיטן 3: אַוועקלייגן. „ענטוורט דר (תּוֹבֿע): אַלי דינים זאָגשט אַזו בלד אויז אויז מיין דין ליגשטו אב“, טח, דברים, טז, 18. „גיפּאַלט שִׁכֶּה עשר בתּמוז שבת — זאָ ליגט מן עש אָב אויף מאָרגן אָן וונטאָג. אך אַז אַ תּשעה־באַב אַם שבת זאָ ליגט מן עש אָב אויף זונטאָג“, ספר המנהגים, אַמטש 1723, ל/ב. „אַז אַ מצווה קומט צו די הענט זאָל מען זי ניט אָ אויף אָן אַנדערש מאָל“, ספר חסידים, ווילנע תקע"ט. „געשריבן תּנאים און דעם זמן־החתונה האָב איך אַפּגעלייגט אויף שבת נאָך שבוֹעות“, וו. שפּיראָ, דער ציבונק... אַדעס 1896, ז' 103. „שבעת דער קניה באַצאָלט מען האַנטגעלט און דאָס איבעריקע לייגט מען אָ אויף אַ זמן צי גלאַט אַזוי ביז דער אייבערשטער וועט העלפֿן“, ממוס, 'בישיבֿה של מטה'. איך האָב פֿינט אָ. ביי מיר איז אומר אוכל [פֿאַראַדע אויף אומר ועושה, ← 662] — אויפֿגענייט און אויס־געפּרעסזי, שע, ידאָס גרויסע געוויינט.

אָ אין דער לאַנגער באַנק — אויף אָן אומר באַשטימטער צייט, העט שפּעטער. „אָ אויף דער לאַנגער באַנק טאָר מען פֿאַרט נישט, על־כן מוז מען צוזאַמענעמען אַ נדבֿה“, פּראָ. ידער פֿאַרשאַלטענער ברונעם.

2. לייגן אין אַ זיט און דערווייל עס ניט ניצן. אָנקלייבן שפּעטער אויסצוניצן. אָ אַ גראַשן אויף מאָרגן און איבערמאָרגן, אויף אַ רעגנדיקן טאָג. אָ שפּיז, ווייל די מלחמה קען באַלד אויסברעכן. אָ אין אַ נעסט באַלדענע מטבעות. אָ אַ פֿאַר פֿריש (ביכער) זיך פֿאַר־נעמען מיט זיי זומער־צייט. „איז זיאַ גנגין אונ־האַטש ציילט אונ־האַט דו מעשֿר דער פֿון אַפּלייגט“, סנקת רבֿקה, קראַקע שעי"ח. „איר

לעבט יעצט אין אַזאַ צייט וואָס מיר [= מיר, די תּורה] לייגט מען אָפֿ אָן אַ זיט“, ישראל ברי"ף, מין זיידעס הגדה, ווילנע 1908, ז' 28. „מין ווייב האָט איר ביסלעכווייז אַפּגעלייגט אַ ביסל גרעט... העמדער לילעכער, ציכלעך“, שע, 'מע טאָר ניט זיין קיין גוטער'. „מע זאָל ניט באַמערקן... אַז ער פֿירט ברויט. ער האָט שוין געהאַט זיין אָרט וואו עס אַפּצולייגן“, א. בערגמאַן, דאָס פּוילישע שטעטיל, וואַרשע 1926, ז' 115. „אַ רובל גיט ער דעם זון... און פֿרעציק קאַפּיקעס לייגט ער אָפֿ אויף תּכריכים און אויף יאַרצייט־ליכט“, בערג, באַס זינעפּער, ו' 'עמעס', ז' 488.

3. פֿאַרגרייטן. פֿאַראַיבעריקן. אַפּשפּאַרן. אָ אַ האַלבן שפּעכלער תּבואה. אַפּלייגן יאָדעס און זיי אָ אויף ווינטער. דערשלאָגן זיך צו אַ שטיקל תּכלית און אָנהייבן אָ אַ קערבל אין באַנק. אָ אויף זיך פֿעסט ווי אַ בער אויפֿן לאַנגן ווינטער. „ווינטער וואָלט זי אַפּגעלייגט קאַרטאָנעל פֿאַר אַרעמעלעכט“, פּראָ. יאָ קשיא אויף יענע ליכט. „דער קאַטסי איז געווען זיך זלאַטען... באַנק, וואוהין זי האָט ביסלעכ־ווייז אַפּגעלייגט איר פֿאַרמעגן פֿון אסתרס וועגן“, שע, יוסיילע סעלאַוויי, ניי 1937, ז' 180. „פּרנסה האָט אַט דער שטעלמאַך געהאַט... שכל געהאַט... אַ רובל אַפּצולייגן“, בערג, ידער לעצטער ראַש־השנה, דאָס איז געווען, ווען דער שטעטלשער גבֿיר האָט דעמאָלט אָפֿ געלייגט עטלעכע פֿערטלעך האַלץ“, ב. דעמבלין, צוויי און אַ דריטער, ניי 1943, ז' 7. דאָס שעפּסנבלימל לייגט נאָך אָפֿ אַן אָנקלייב פֿון נער־מאַטעריאַלן אין אַן אַנדער אָרט“, ד. האַכ־בערג איבז, אַטאָ שמייל, געוויקסן, מאַסקווע 1920, ז' 6.

4. אַראָפּנעמען פֿון זיך און אַוועקלייגן אַדער אַוועקגעבן. אויסטאָן. אָ אַ לאַסט פֿון די פּלייצעס. אָ דעם קלומיק און גיין זיך וואַשן. שובֿ פֿאַרטייטשט „פּרק“ — „אָפּלייגן“. דאָ טרוג אינר איין גרונט האַלץ אונ־לייגט דש האַלץ אָב אונ־רואַט“, בראַנט, פּרק ל. דאָס גאַנצע פֿאַלק האָט פֿון זיך אַפּגעלייגט די גאַלדענע רינגען וואָס זענען געווען אין זייערע אויערן און זיי האָבן זיי געברענגט צו אַהרן, זחת, אָרט? 1829. ביימ פֿאַרטייטשן שמות, לב, 3. „פֿאַלגט מיין ראָט, לייגט אָפֿ אייערע קליידער און פֿאַרקליידט אַיך פֿאַר אַ בעטלער“, איינע שטענע געשיכטע פֿון הרבֿ הגאון השׁ"ת, פּרעסבורג 1863. האָט אירע קליידער און אַלעס שמוק אַפּגעלייגט און זיך אין טרויער־קליידער אָנגעצויגן, יצחק משה באַדער, היינ־ריז, קראַקע 1893. „ער שטעלט אַוועק די קאַנען, לייגט אָפֿ די יאָך, זיפּצט אָפֿ...“, פּראָ. ידער תּענית. „עס עפֿנט זיך די טיר, עס קומט אַרײַן... אַ יד, לייגט אָפֿ דאָס פעקל“, שע, אַרעמע און פּריילעכע, ז' 109.

אָ די תּפֿילין (דעם תּלית, דעם תּלית ותּפֿילין, דעם קיטל און תּלית) — אויסטאָן. „מע טאָר ניט אָ די תּפֿילין ביז מע זאָגט אָפֿ באַנק יבֿא לציון... מע מוז די תּפֿילין אָ

שטייענדיק, מע וויקלט אָפֿ די רצועה פֿון פֿינגער און [מע] נעמט אַראָפֿ דעם של־ראַש. דערנאָך לייגט מען אָפֿ דעם של־י, און עס איז רעכט אַראָפּנעמען דעם של־ראַש מיט דער לינקערן [האַנט], חא, ט/א. „זאָל אין זיין האַבן אַז ער טראַגט אויף זיך תּפֿילין און זאָל ניט מסיח דעת זיין פֿון זיי ביז ער לייגט זיי אָפֿ“, ספר היראה, 1877, ז' 49.

5. אַראָפּנעמען און אַוועקלייגן. סתם אַוועק־לייגן, צונויפֿלייגן. אָ סחורה פֿון גאַנצן וואַגאָן. אָ האַלץ, געהילק, קלעצער אַע. אָ אין קעלער אַיז אויף זומער. „הייסט דער הער די סחורה פֿון די קעמלעך אָ אין אַ געוועלכ אַרײַן“, טויזנטד און איין טאָג, וואַרשע 1839. „אונטערן שטאַט זינען דאָ... זייער פֿיל שפּעכלער פֿאַר אַלערליי סחורות אַפּצולייגן“, אמד, מטע מצרים, ווילנע 1863. „... האָט שוין קיין סך קשיות נישט געמאַכט, די פֿעסער אַפּגעלייגט, די ברעטער... אַרויפֿגע־לייגט“, 190 טעניס־רמל, לעמבערג, אָרײַ, ז' 21. „מע האָט געזאָלט אַרויפֿציען אַ נעמע שטאַק, האָט מען אַפּגעלייגט ליים פֿאַרן הויז“, פּראָ. 'מענע זכרונות'. „ער קלויבט זיך בויען אַ שטוב, האָט ער צוגעגרייט קלעצער, האָט ער ניט וואו זיי אַפּצולייגן“, שע, מאַטל, ז' 20.

אָ סחורה — אַ פֿאַרקויפֿן. „... דאָרטן די סחורה אַפּצולייגן, מע זאָל אים גרויסע מטבעות געבן“, יא, שטערנטיכל, ליפּציג 1861, ז' 17; ב) באַהאַלטן נישט־פּרע זאַכן, געגנבֿעטע אַדער קאַנטראַבאַנד. „האַט זיך געדונגען אַ קליינעם קעלער און דאָרט אַפּגעלייגט זינע סחורה און אַליין פֿלעגט ער שטיין מיט אַ קאַשיק אויפֿס אויף דעם בריק“, אמד, בן פּראָ, ווילנע 1865.

6. אַוועקלייגן. אַינדערלייגן. אַינדער־אַרפֿן. זיך ראַנגלען מיט עמעצן און אים אָ אויף דער ערד. אָ דאָס געווען און זיך אונטערגעבן. „האַט ער דיא מויארן פֿון פֿליכטיג אָב גיליגט צו דער ערדין אונ־ער איז פֿליכטיג גיוואַרדן“, ר' זמן הענא איבז, ר' דוד גאַנז, צמח דוד, 1904, תּנ"ח. „זיא בליבן אופֿנבאַרליך אונ־יז מוטן אָב ליגן איר שווערט“ [= געבליבן אָן שוץ און געמוזט זיך אונטערגעבן], צאינה, אַמטש תּע"א, קפֿרד. „... ער זאָל ערענץ אַוועקפֿירן דעם שלאָפֿן טאַטן. דאָ איז קיין הקדש ניט אַפּצולייגן אַ קראַנקן יידן“, יא, שטערנטיכל, ליפּציג 1861, ז' 116. „ווען עס איז אַ גאַסט געווען, האָט מען די 'קאַנאַפֿע' [די לאַנגע באַנק מיט אַ ווענטל] געקענט אָ און שלאָפֿן אויף איר“, ישראָל רוח־מחֿסֿק, זכרונות פֿון מין לעבן, פּאָריז 1930. „געכאַפּט אַ קאַסע און האָט זיך אַוועקגעלאָזט אין די הויכע גראַזן אָ אַ וואַל היי“, מ. ג. גאַלדשטיין, בירעבידזשאַנער אויף אַמור, מאַסקווע 1934, ז' 135. „אָ אויף קאַלט — דערהרגענען. אָ דעם פּראַוואַקאַטאַר. „אַזוינע וואָס זינען סתם ניט פֿויל אַפּצולייגן עמעצן אויף קאַלט“, ש. האַלקין איבז, יע. ביוואַלאַח, פּאַלונדע, מאַסקווע 1931.

7. באַזייטיקן. אַפּווענדן. אָ אַן אַלט פֿעלער.

א' די חרפה און זיך נעמען צו שווארצארבעט. "מע זאל זיי נישט לאָזן פֿאַלן, איידער זיי זינקען און מוזן אָי בושע די האַנט אויסצושטעלן", קמ. 10 Ne, 1866. "אפֿשר וועט איר וועלן אָ די זינד איינער אויף דעם אַנדערן", ר' משה שמואל הילף, אגרת המוסר, וואַרשע 1930. "אָ דעם ביי גל אויף עמעצן — אַראַפֿנע מען פֿון זיך די שולד, באַשולדיקונג און וואַרפֿן אויף אַן אַנדערן.

8. פֿאַרבייגן, אַפֿבייגן. אָ די דראַטן, די שטעכלדראַטן. אָ די פּאות. אָ האַר אין לאַקן. 9. (שניידעריש) אָ אַ זויס — פֿאַרבייגן און דורכנייען.

10. *E: to lay off*. <E>. (צייטשווייליק) אַפֿמאַגן פֿון דער אַרבעט, "סאיזו סלעק און מע האַט אַלע אַרבעטער אַפֿגעלייגט ביי אונדז אין שאַפֿ".

11. מאַכן עס זאָל אַפֿלייגן. (←56). אָ די רעכטע (לינקע) האַנט. אָ אַ פֿוס.

12. (מאַט) אין פּראָצעס פֿון אויסרעכענען, איבערגרופֿירן, דערווייזן — צייטשווייליק נישט נעמען אין באַטראַכט אַ טייל.

13. אַנשטאַט אַפֿגעבן. מאַכן, אויסהאַלטן אַ ווערפֿן. אַרױ מױ. פֿאַר כּלל־שפּראַך — זױטמ.

א' ח ש ב ו ן — ... השבון מיט זיך ועלברט אַב לייגן, אריה לייב בר' יהודא זעלימח... תיקוני מועדים, פֿיררדא תפֿ"ט. אָ אַ ש ב ו ן ע ה. אָ ת פֿיל אַב (געבעט, גאַטעסדינסט). אָ די שולד, דאָס מודה זיין זיך. "איך האָב מיין דאַנקזאָנונג פֿאַר זולכן גרוש כּבוד אונ' טרחה אַן אינען אַב גיליגט", גה, ז' 296. "זיין קומפּלימענטן אַפֿ גיליגט בשבֿיל בעלי, דאַרט, ז' 294. "האַט אַנגעהויבן פֿאַרשידענע פּלאַנען אַפּצוילייגן און פּראָיעקטן מכוּח דעם געפֿאַנן גענעם מיידל", קלמן טוביל, דער דאָקטאָר און זױ טאַכטער, לובלין 1894. אָ אַ מאַס — אויסמעסטן. אָ מאַטורע, אָ עקזאַ מען — האַלטן, אויסהאַלטן (גאַליציע). "דאַרף דער רבֿ קיין עקזאַמען אָ אין דער לאַנד־שפּראַכע", יפֿאַ, 1882 III 18.

אַפֿלייגן — אַקזוזו. לייג אַפֿ, ~געלייגט. אַפֿ זאָגן לייגנס. אַפֿלייגערן. אָ די מיאוסטע לייגנס. "כמאַרע און ווינט און קיין רעגן קומט נישט, אַזוי איז דער מענטש וואָס באַרימט זיך מיט זיין גאַב און צום סוף האַט ער גאַר אַפֿגע־לייגט", מס, משלי, תקע"ד, כה, 14.

אַפֿלייגן זיך — אַפֿלייגן. 1. אַוועקלייגן זיך. פֿאַרבלייבן אַ געוויסע צייט. אָ זיך אויף אַ באַנק און איבערנעכטיקן אין פּאַרק. "פֿישקע וועט זיך ביי אײך אָ מיט דער טאַרבע", ממוס, פֿישקע.

2. אַנידערלייגן זיך (איז אַ קראַנקגעט). "נאָך דער אַנשפּריצונג מוז די פֿרוי לייגן עטלעכע וואָכן אין בעט אַדער זיך אָ אין אַ קליניק", פּנע, ווילנע 1931, № 23.

3. אַראַפֿלייגן זיך. אַפֿגעלייגט האַט זיך דער שטויב וואָס איז געשטאַנען אַ גאַנצן טאַג

ווי אַ זייל", שט, בלאַנדזענדע שטערן, וואַרשע 1922, ז' 42. "אַ טרויער האַט זיך אַפֿגעלייגט ביי די הויכע אַרטילעריע־פֿערד און ער דריקט זיי אויף די רוקנס", עוזר וואַרשאַווסקי, כּא־ליאַסטערע וו, פֿאַרזי 1924, ז' 33. "מינע אַכט און צוואַנציק יאָר האָבן זיך נאָך ווייניק אַפֿגע־לייגט אויף מיין ליב", יודל יאַפֿע, דאָס אייזעמל, מאַסקווע 1936.

4. אַפּוועצן זיך. אַראַפּוועצן זיך. "דאָ זעט מען ווי יעדער ביסן לייגט זיך אַפֿ אין מאַגן", י. יאַפֿע, אין קעסל גרוב, מאַסקווע 1929, ז' 84. "פֿעסט, וואָס לייגט זיך אַפֿ אין די אונטערהויט־געוועבן, קען אַ לענגערע צייט נישט אַרויסרופֿן קיין שווערע שפּירונגען", פּנע, ווילנע 1931, № 17.

5. האָבן אַ ווירקונג אויף די חושים, אויפֿן זכרון. "דער ריח פֿון מיסטקאַסטן און בית־הכּסא לייגט זיך שווער אַפֿ אין שטוב", יז, חבֿר נחמ, ז' 105. "איך זייער זכרון האָבן זיך אַפֿגעלייגט די אַפֿגעלערנטע בלעטער גמרא", חג.

6. האָבן אַ ווירקונג אויפֿן געמיט, אויף די געפֿילן. "דעם רבינס טיף וואַרט האַט זיך אַפֿגעלייגט אויף מיר". "די געשרייען פֿון די קראַנקע לייגן זיך אַפֿ אויפֿן האַרצן". "אַ שאַטן לייגט זיך מיר אַפֿ אויף מיין געמיט". "דאָס וואַרעמקייט, וואָס האַט אַרויסגעשטראַלט פֿון די פֿרעמדע חסידים, האַט אויף אַלע זיך אַפֿ־געלייגט, אַלעמען אַרומגענומען און געאייניקט צוזאַמען", אַש, תּהילים: "מיט דער הילף פֿון דער ייִדישער ליטעראַטור, פֿון דער ירושה וואָס האַט זיך אַפֿגעלייגט אין ייִדישן געמיט", ב. ריווקין, גרוניט־ענדענצן... ז' 252. "איך אים האַט זיך נישט אַפֿגעלייגט מער די שטיל־קייט", עוזר וואַרשאַווסקי, כּאַליאַסטערע וו, פֿאַרזי 1924, ז' 53.

7. אַרײַנטאַן זיך. אַרײַנטראַכטן זיך. פֿאַר־לייגן זיך אויף עפעס. אָ זיך מיט אַלע כּוחות. "ער האַט זיך אַפֿגעלייגט אויפֿן ענין". אָ זיך אין אַ פּראָבלעם, אין אַ פֿאַרשונג. אָ זיך אויף עולם־הזה, "און ער האַט זיך אַפֿגעלייגט אויף זוכן גאָט אין די טעג פֿון זכריהו... תּי, דבֿרי־הימים ב, כו, 5. "נאַכדעם ווי דער ענין לייגט זיך ביי אים גוט אַפֿ, קוקט ער אויף דעם ענין ווי איינער קוקט אויף אַ דבֿר־המצויר", דבֿ, קנז.

8. אַפּגעבן זיך. איבערגעבן זיך, לטובֿת עמעצן.

9. זיך מדהה זיין, זיך אַפּשטופן אויף שפּעטער. "פֿאַר אַלע עבֿירות וואָס זינען גוד־תּורת־משה לייגט זיך אַפֿ די שטראַף צום אַנדערן [=צווייטן] און דריטן דור... נאָר פֿאַר העבֿרת־שבֿועה ווערט ער געשטראַפֿט נישט־גע־זאַמט", קאַנסטאַנטין קאַלינסקי, איבז, פּעסט־זעצונג וועגן יודים, ווילנא ווהראַדנא קצ"ה.

10. אויפֿהערן לייגן אייער. אַ לענגערע צייט לייגן. אָ זיך לענגער ווי די אַנדערע הינער. "סע ליאַרעמט נישט די הון, פֿון ביסל אייגנס

אַנגערעגט, ווען זי האַט זיך אַפֿגעלייגט", מלה, לידער וו, ניי 1934, ז' 93.

11. געבוירן (וועגן בעלי־חיים, וואולגאַר וועגן מענטשן). "די ציג האַט זיך אַפֿגעלייגט".

12. צוריקלייגן זיך אויף אַ צווייטער זייט. פּונאַנדערנעמען זיך אין צווייען. "וועט יענס שטיקל פֿאַרנט נישט צוגענייט זיין צום ווערכל. נאָר מיט אַן אונטערשטער זייט אַליין, אַזוי אַן עס זאָל זיך קענען אָ", ממוס, שלמה, ז' 20. "אַ קליינער טישל און אַ בייִרע... די ביורע האַט זיך אַפֿגעלייגט אים צו דינען פֿאַר אַ שרייבטיש אויך", טויבע טעגאַל, עולם־המעשה, וואַרשע 1883.

"עכין" — "עניש" — "די סעסיע האַט נאָך צוויי אָין זיך געעפֿנט", מ. ריבֿלין, טמו, 1965 ז' 12. "עריי".

אַפֿלייגער — דער, יס. 1. וו זיך, קע, יס. ווער עס לייגט אַפֿ אויף שפּעטער.

2. פֿאַרבייטער, ממלא־מקום. "אויב עפעס דאַרף אים חלילה געשען, זאָל איך זיין דער אָ, באַש, פֿאַר, 1961 VIII 25.

3. אַן אַראַפּגעבויען און איינגעראַבן צווייגל, סײַאַל לאָזן וואַרצלען און זיין דער אָנהייב פֿאַר נאָך אַ בוים. "צימער־פּלאַנצן ווערן אויך פֿאַרמערט מיט אָס... אַ יונג נישט־געבליט צווייגל בייגט מען אַפֿ אַן אַ זייט (דערפֿאַר רופֿט מען אים אָ, מע לייגט אים אַפֿ)... מיט אַ שאַרפֿן מעסער מאַכט מען אין אים אַ שניט. דער אָ בלייבט פֿאַרבונדן מיט זיין מוטער־פּלאַנצן ביז ער ווערט באַוואַרצלט אין אַרט פֿון שניט", י. ראַטיין, די שטענטע צימער בלומען, קאַוונע 1932.

4. (זאָל). צווייגל פֿון אַ בעסערן אַדער בכלל נאָענטן מין פֿרוכטבוים, וואָס ווערט אַרײַנגעזעצט אין אַ בוים פֿון אַן ערגערן מין. "אויפֿגעקומען דורך דעם, וואָס מע האַט די צוויי מינים [פירות] מרכיב געווען... ד"ה מע האַט אין אַ געוועקס פֿון איין מין אַרייַנגעפֿלאַנצט אַ צווייגל (אַן אָ הייסט עס אין לובלין...) אויפֿן געוועקס פֿון דעם אַנדערן מין", יפֿאַ, 1938, № 4.

5. פֿיש וואָס לייגט אַפֿ רויגן, איקרע. "האַסטו אַבער נישט אַזאַ טיש, מוזסטו שטומען ווי אַ פֿיש אַן אָ", א. שטיימאַן, אינטימ מיט דער וועלט, תּ"א 1971, ז' 57.

אַפֿליידיקונג — די, ען. פּראָצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אַפֿליידיקן (זיך). אַ גרינטלעכע אָ פֿון אַ גאַנצן אַנגרייט.

אַפֿליידיקן — טרוו. זיך אַפֿ, ~געליידיקט.

1. אויסליידיקן. ליידיק מאַכן. אויסרייניקן אַן אַרט פֿון עפעס. אָ דאָס צימער פֿון מעבל. "אַט שלעפֿט אַ מוראַשקע אַ ריטל אַדער אַ טויטן ווערעמל... אַז עס האַט איר עפעס אין וועג געשטערט, פֿלעג איך פֿאַר רחמנות אָ איר דעם וועג", ישראַל רוחמובֿיטסקי, זכרונות פֿון מײַן לעבן, פֿאַרזי 1930. "די דייטשן דאַרפֿן אונדז אָ אונדזער טעריטאָריע, באַצאָלן די היקוּת וואָס זיי האָבן אונדז אַנגעמאַכט",

ש. בערגמאן, 99 מ'זעכ איז אומראיק, מאסקווע 1934.

2. מאכן פרי פאר עפעס אדער פאר עמעצן. פארזאמלונג. א' דאס צימער וויל עס איז פאר דונגען. די באדינגונגען אבער ביי זיך... ממילא מוז אויך אלץ וואס איז ארויסגערופן געווארן פון זיי... פארשווינדן פון דער וועלט און א' דעם פלאץ פאר דערשינונגען וואס שטימען בעסער צונויף מיט דעם נייעם סדר, זייט וו, נ"י 1921, ז' 7.

3. ארכ. אראפגעמען אן עול. אראפוארפן א יאך. באפרייען פון א משא. שב יג/א און מש נב/ב פארטייטשן פרק: א'. אין דער זעלביגן צייט האבן אב גליידיגט פון אירן האלץ [=האלדן] דיא זאקסין אונ' דש פאלק קאטיץ, דש איזט דש פאלק העסיך דש יאך פון די רומיים, ר' דוד גאנז, צמח דוד, פדמ תניח. דיא האבן אלי דש יאך פון דיא יהודים אבגלידיקט פון זיך, אונ' האבן ווירד שפעניגט קיגן דיא גוועלטיגונג פון ירושלים, יוס' 191, אמטש 1743, קנב. ג' נישט צו מויל בינדן איין בהמה ווען זיא דרעשט אונ' אפ צו ליידגן איין שווערי לאסט פון דער בהמה, מחזור ר"ה וי"פ, הומבורג 1721, קצ/ב.

4. ארכ. אראפוארפן דעם עול-שמים. אראפ געמען פון זיך זינד, פלינדשאפט אע. פאלג מיר אונ' ליידן זינד מיט (צדקה פרוק) לידג [=ליידן] זיא אב פון דען הלז, סהמ, דניאל, ג' 27. גלייך ווי מיר גילערנט האבן אין פרקי-אבות: ווער זיך טוט מצדן פון ריכטן דער זעלביג ליידגט אפ פון זיך פלינדט שאפט, רויב... [החושך עצמו מן הדין, פורק ממנו איבה וגול], אליהו בר' ליר חזן ממט פחת קוטניס, איבז, תלמיד צחקן מוסרי, אמטש תע"ח. אונ' דער פון זיך אב ליידגט דש יאך פון דר תורה [וכל הפרק ממנו עול תורה] זוא גיבט מיר אויף אים דש יאך פון דיא (שררה), משה פרנקפורט איבז, מהמ, אמטש 1722, רה/א. דאש מאכט דיא פויליהייט אונ' טרענהייט און זי נישט גלייבן אן השי' [=השם יתברך] אונ' ליידגן דש יאך פון גאטש גיבאט פון זיך אפ, עה, י/ד.

מיט זיך — ווינצול — האבן זיך אפ געליידיקט, אורח, שמות, לג, 6. תי': האבן אויסגעטאן. דערנאך האט זיך דער הויף און די שטוב אפגעליידיקט, חג, טמו, 1967 | 6.

אפליידן — אוטו. לינד אפ, געלייטן. דורכ-מאכן (דורכלעבן) לינדן א צייט. אפאקומען א צייט. האט זיך דערווייל בארעכנט זיין שטאנד, וואס ער האט דא אפגעלייטן צייט ער איז אועק פון זינע עלטערן, אפ"ס, אשת חיל, אייטקונען 1873. און נאכן א' גלות איז נאך אויך די צייט נישט געקומען נתגלה צו ווערן, פרי. יס'אע גוט. ווארף אראפ די טרויער קליידער, ארעם פאלק, האט אפגעלייטן, / ביסט געווען די כפרה / פאר די זינד פון אלע פעלקער, יהושע, שבת נחמו. אויך מיט זיך. עניש.

אפליידן — דער, זי. אקט אדער רעזולטאט פון אפליידן. לייזונג. זיי האבן נאך אזא א' קוים געקראגן אנדערע ליידיקע שאכטעלעך, זש. שקלאווער קינדער, 1951, ז' 107.

אפליידן-געלט — דאס (די), זי (ער). 1. געלט וואס מע לייזט אפ במשך פון א געוויסער צייט. א' ג' אין א מארקטאג. א' ג' במשך פון דער גאנצער וואך קלעקט נישט אויף צו מאכן שבת.

2. נדבה. מתנה. געשאנק. דערמיט באדינען זיך די נעגער און קומען איינער נאך דעם אנדערן אין א רעסטאראציע, קריגן זייער א' ג' און גייען ווייטער אין אנדערן וואו נאר די גרויסע לייזט עסן, קמ, 1865, № 31.

3. דווי אפליידונג. — די, ען. כופר. אויסליידגעלט. אויסקויף. געלט אפצוקויפן זיך. אין ברודר נישט לאזן ער קאן לאזן איין מאן אונ' נישט ער קאן געבן צו גאט אבליידונג [תהלים, מט, 8. תי': אויסליידן], [סידור] תפלה למשה... דעסוי 1696, שמו"ב. אונדערע שלאכצעצן [=שליאכטשיצן] האבן די פלינדערוגען ביי זייערע יידן באטראכט אלס אן א' פאר זיך, פאר זייערע וועבער און קינדער, גרשם באדער, רעד, יודישער פאלקסקאלענדאר, לעמ בערג תרנ"ט.

אפליידן — טרוו. לייז אפ, געלייזט. 1. אריינ-קריגן געלט בייים פארקויפן. א' א ביסל סחורה. ווען זיי וואלטן אזוי פארקויפט יעדערער מיט זיין מקה, וואלטן זיי אפגעלייזט צוואמען פינג און צוואנציג דוקאטן, אמד, מלאכת מחסבת, ווילנע 1864. און אין איין שעה, אז דער בורא איז מצליח, לייזט מען אפ פאר א גאנצן טאג, ישראל ברי"ג, מין זיידעס הגדה, ווילנע 1908, ז' 40. ער האט א קליינע שאפ, אין וועלכע עס ארבעטן נישט מער ווי פינג ארבעטער, און פונדעסטוועגן קען ער נישט א' פאר זיין ביסל סחורה, ווארעם קיינער פרעגט אויף איר נישט, ג. מ. באיארטסקי, זעט יצ' הרעט שוהלע, פיעטריקאו 1911. דער מאן איז שוין מער נישט אהיים געקומען מיט א רוישיקן קלינג פון אויסשיטן די קעשנע-געלט אויפן טיש, נאך דעם א' פאר דער קויקע פיש, וויט ו, שרעבערק, ז' 124-125.

2. אויסליידן. באפרייען. אויסקויפן (מיט געלט). דר שררה האט אים געשענקט א גאנצן שטאט פ' דעם וויל ער האט אים פון דעם טויט אפ גלייזט, אין הינדל'יכע מעשה פון מדינות אפריקא, ארט? [סוף 18. אדער אנהייב 19. י"ה]. ווער וועט מיר העלפן אין מיניע נויטן, אז דער בעלפיקדון וועט שיקן נאך מין נשמה, מין האב-אויגוט וועט מיך נישט קענען א' א', מחלה בת י' צ"י הירש, תחנה תשובה ותפלה וצדקה, לאשטשעו תקע"ו. דער טאטע און דאס קינד, אז זיי וועלן וויסן... קיין אפ-קויפגעלט, קיין קוויטאציע, קיין נאמאטשטיק קען נישט א' פונעם [מיליטער] דינסט, קמ.

1870, № 46. און ווען איינער וויל פאר אים באצאלן [= פארן פארמשפטן], קען מען אים א' זי? טויזנט און איין טאג, ווילנע 1878, ז' 38.

3. פארבישטן עמעצן, פארנעמען יענעם ארט, פארטרעטן יענעם. דער זעלנער קומט א' דעם וואס שטייט אויף דער וואך. זי לייזט אים אפ, נעמט ביי אים איבער די ארבעט.

4. (איר). באשטראפט ווערן, קריגן פעטש. כאפן א פארציע מוסר אדער זידלערע. אוי, האט ער אריינגעכאפט! האט ער אפגעלייזט זיין חלקו. ער האט אפגעלייזט זינסט. בייים פעטער איצע איז אויך דער עולם געווען שלאף און ער האט אפגעלייזט, פאר דער מומע בלומע — זי איז געשטארבן פון סיפואי טיף [=פלעק-טיפוס], פ"ב. אוי, הברים, האב איך מורא, עמעצער זאל דא נישט א' מע כולגיגאנעוועט, מ. אלבערטאן, שאכטעס, מאסקווע 1934. די פויערים האבן זיך אנגעיארידעוועט, זיך אנגעווען און אנגעווערט... און ביי א היפשן טייל האבן נאך אויף די פלייצעס געפנייעט די קארבן פון די נאיהקעס, וואס זיי האבן אפגעלייזט, איבז, א. האלאוואק, פראלאג, קיעו 1935.

5. לויז מאכן. באפרייען פון א דריקעניש. געבן צו טרינקען זאלכע זאכן וואס לינדערן און לייזן אפ פון דער ברוסט... מילעך, האניק, אויפגעברייטע קרייטער... שלג, איבז, דער אוצר פון געוונדן און לעבען, ווארשע 1908, ז' 14.

מיט זיך — דווי א' 23. (כופר) דאש אויש לייזונג פון מן איז (עשרו) זיין עשירות, היינז מן גפינד דו איינר קאן זיך מיט זינעם געלט פון טוט אב ליון דורך דער צדקה דו ער דער פון גיבט, סהמ, משלי, יג, 8. ממל שכן ווען איינר מיט זינער האנט דר שלאגט, וויא גרוש איז דיא עריה, דרום זאל ער זיך מיט קיין געלט אב ליון, צאניה, מסעי, כו/א. ווען דו וועשט דערציילן איין זאך פון דען אלע דו וועשט דערן אזו וועט בלד איין טויט אויף דיר קומן אונ' וועשט זיך מיט קיין געלט אפ לייזן, בן המלך והנזיר, זשאלקעו 1771. מלאך המות... איז א הארבער שליה. דו [=מענטש] וועסט זיך נישט קאנען א' פון אים, אורחות צדיקים, גראדנע תקנ"ה.

ע-כין — די... ליכטצויערין: כיהאב נסים, אז סינאל מיר זיין אן א', י. מ. נעמאג, שבת אויבס, ווארשע 1923, ז' 12. עניש.

אפליידערן — דער, י. דער וואס פארבישט א צווייטן, פארנעמט זיין ארט. פארבישטער. דער וועכטער האט מיט אומגעוולד געווארט אויפן א'. 2. כפרה. עץ מענט אלע זיין א'. זאל זיין דען ווילן אז מין טויט זאל זיין אן א' פאר אלע מיניע זינד, באש, פאר, 1960 xi 25.

אפליידערין — די, י. ס. פ: קע. 1. ווי. פון אפליידער. יעדעס מאל וואס עמעץ איז גע-ווארן קראנק האבן די ווייבער געבעטן גאט אז פריידע זאל זיין יענעם א', באש, פאר.

1958. 31. 2. לויט פֿר: profiteuse. זונה. פראסטוטוטקע. „מען האָט ליסען גערופֿן זונה, הור... א״, באַש.

אָפֿלייטן — טרוו. לייט אָפֿ, געלייט. 1. אָפֿ טיילן עפעס דורך לייטן, אָפֿשמעלצן. אָפֿט מיט זיך — „מע דאַרף ביי זיך האָבן אַן אַלומיניום טשיניק, וויל אַ בלעכענער מיט אַ צוגעלייטן הענטל וועט אויף דעם ערשטן פֿעצער זיך גלייך א״, ע. מעשטינסקי, האַנטבוך פֿאַרן אַרבעטער־טוריסט, מאַסקווע 1932. 2. אויסלייטן, צולייטן מיט ציין. זײַנג.

אָפֿלייטער — דער, יס. דונער־אָ, בליץ־אָ. איבערער שטאַנג, העכער פֿון די דעכער, וואָס פֿירט אָפֿ (לייט אָפֿ) די בליצן צו דער ערד. אין די הויפטשטעט פֿון אַמעריקע איז אויף אַלע היזער געווען אינגעסטאַיעט דונער־אַנסן, י.ד. דער דונער און דער בליץ, ווילנע 1874. „אין מיטן בייזיק־ברוקירטן מאַרק שטייט אַ געמויערטער סטויפֿ... מיט אַ דונער־אָ אין דער שפיץ... וויבּער רופֿן דעם דונער־אָ דונער־אָפֿשפּרעכער, ייִדיש מאַרגאַליס, טאַכ־ריס, מאַסקווע 1941.

פֿיג — אַן אָ פֿאַר די אויפֿגעברויעטע עמאַציעס. „הוי אַן אָ בין איך פֿאַר דיר / אין געפֿאַר און אַ בליץ און אַ דונער; / אַלע קלעפֿ שלאָגן אָפֿ זיך אַן מיר, / אַלע קלעפֿ, וואָס צו דיר וועלן קומען, ב. לאַפֿי, דער פּוילער קרוג, אַ פֿאַנצער. „ער איז געווען דער אָ פֿון אַלע מיינע תּרעומות אויף מענטשן, פֿון אַלע מיינע טענות קעגן זיי, מוּק, מיינע באַגעגענישן, זײַ 78.

אָפֿלייטערן — טרוו. טער אָפֿ, געלעטערט. דיסטילירן, אויסלאָרן, אויסרייניקן (אַ פֿליסי קייט). לאָזן אַ פֿליסיקייט אָפֿשטיין ביז זי ווערט דורכזיכטיק. „אַז מע טיינקט קאַווע [אום שבת], טאַר מען ניט אָ די ריינע קאַווע אינגאַנצן פֿון דעם געדעכטן, קונטרס חֲבֵרָה שומרי שבת, פּשעמישל, 1901, י.ב, געמען אַ שטיקל געבונדן פֿעטס און אַ שטיקל הינערפֿעטס אומגעזאַלצן, אויסצולאָזן דאָס פֿעטס... אויפֿן פֿיער, נאַכער אָפֿצולעטערן דאָס פֿעטס אין אַ גלעזל, טאַר וו, זײַ 19. פֿיג: „ווען סײַזל זיין לויטער צדיקים און לויטער רשעים, וואָלט דער בורא גיך אָפֿגעלעטערט און גרינג. אָבער אַז סײַזל פֿאַראַן ווינציק צדיקים און פֿול ניט קיין רשעים, דאַן מוז זיך לייטערן צוזאַמען ביז אַלע זאָלן ווערן איין שטאַנד, מען קען קיינעם ניט מדהא זיין, יצחק פֿאַמיליאַן, אַתּה בחרתנו, אַדעס תּרס״ח. מיט זיך — „די לופֿט לייטערט זיך אָפֿ און עס ווערט שיין, זײַנג. נײַש.

אָפֿלייכטונג — דער, יען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אָפֿלייכטן. אַ העלע אָ. „צו מאַכן זיי באַלעבן דעם עיקר פֿון זייער חיות, נאַר עטוואָס אַן אָ טוט זיך אַן אין זיי, תּניא, זײַ 88.

אָפֿלייכטן — טרוו. לייכט אָפֿ, געלויכטן, געלעכט. 59. ~לויכטן. צוריקשניצען. אָפֿשלאָגן לייכט. „צו דער חופּה־וועטשערע האָט

מען דערלאַנגט... אָנגעפֿילטע פֿיש און פֿיש־יויך, וואו מיט פּערלמוטערס האָבן אָפֿגעלייכט ציטראָנענע פּאָזשלקעס, ד. פּעלדמאַן איבּ, י. באַבעל, דערציילונגען, כאַראַקאָו 1925. „אין פֿרימאַרגן האָבן די בלעטער פֿון די עפֿליימער, פֿייכטער פֿון טוי, אָפֿגעלויכטן ווי פֿלעמלעך פֿון לייכט, באַש, פֿאַר, 18 IV 1959.

מיט זיך — „אויף מעריב האָבן זיך אָפֿ געלייכט אין גאַלד די ראַזלעכע קיזלשטיינער פֿון די סאַפּקעס, מ. ליפּשיץ איבּ, וועוואַלאַד איחאַנאָו, פּאַנצערצוג 14'69, מינסק 1938.

~לייכט, דער. זײַנג. עכײַן. עניש. ער. ערײַ.

אָפֿליימען — אוטוו. דריטפּערזאָניק. ליימט אָפֿ, געליימט. אָפֿגעמען. עס האָט אים אָפֿגעליימט די הענט און פֿיס.

אָפֿליינען — טרוו. ליי אָפֿ, געלענען, געלייגן.

1. צוריקליינען. ליינען געלט אויף אַ געוויסער צייט עמעצן פֿריער, און פֿון דעם וואָס האָט געלענען קריגן אַ (גלייכע) הלואה. „איך האָב דיר אַנטלייגן 100 קערבלעך און האָסט זיי געהאַלטן 5 חדשים אַן פֿריצענט. היינט... באַדאַרף איך אויך געלט, ליי מיר אָפֿ 100 קערבלעך אויף 5 חדשים, לייבן אַלדין בערג, מלאכת מחשבת, באַרדיטשעו [סדילקאָו?] תקפֿ״ח. „עס איז אַסור צו ליינען דעם אַנדערן געלט בתּנאי דאָס ער זאָל אים דערנאָך אַ צוריק צוויי מאָל אַזוי פֿיל און אויף אַ לענגערע צייט, [אמד, איבּ], אַבֿרהם דאַנציג, בית אַבֿרהם, ווילנע 1865.

2. אויסליינען. אָוועקליינען. געבן עמעצן צו ניצן אויף אַ געוויסער צייט. „הקב״ה האָט געהייסן ישראל זי זאָלן דען מצרים אַל איר זילבר אונז גאַלד אָב ליינא, זיא זעלן זאָגן זיא וועלן אויך דער מדבר נאַר איין עטלייכ טאַג פֿעיאן אונז דער נאָך עש ווידר צו שטעלן, מחזור... שלש רגלים, אַמסט 1713, קס/ב. מיט זיך — קזוו. עניש.

אָפֿליינען — טרוו. אַקווו. יען אָפֿ, געליינען.

1. פֿאַרענדיקן ליינענען. דורכליינענען ביזן סוף. אָ אַ ברייו און דאָך ניט פֿאַרשטיין וואָס מע וויל דאָ. „דרום מאַכט מען צו די ספֿר־תּורה, אַז מע האָט שוין איינעם אָפֿגעליינעט [אויב מע נעמט אַרויס צוויי ספֿר־תּורות], 2ט, נג/ב. „דער רבֿ האָט אָפֿגעליינעט אינגאַנצן און אַנידערגעלייגט די פּאַפֿירן, ממוס, דאָס קליינע מענטשעלע.

ספּעצ אין פֿאַרבינדונג מיט אָ קריאת־שמע, אויך ווען מע זאָגט אויף אויסנווייניק. „אַז מע ליינעט קריאת־שמע שלאַפֿט מען רואיק, שוו. „שטיל וועט זי [די נאַכט] אָ קריאת־שמע און וועט אַינשלאָפֿן, שע. א״ די ישע שרביבער, נײַ 1937, זײַ 162. אָ די מגילת / מהאָט דאָך שוין די מגילה אָפֿגעליינעט, פּל. „ער האָט היינטיקן פּורים נאָכן תּענית אָפֿגעליינעט די מגילה אין 25 מינוט אויפֿן זייער, דער יוד פֿאַר פּסח, וואַרשע

1881, זײַ 164. אויך: אַרויסברענגען זייער אַ סך טענות. בכלל רעדן זייער לאַנג. „אזוי האָט זיך ברײַנדעלע אויף איר איבערקולכל אָפֿגע־רעדט — אָדער גלייכער צו זאָגן — אָפֿגעליינעט די מגילה, י. בודוואַה, אַגיסראַייע וויבּיל חלעבײַ, ווילנע 1892, זײַ 11.

אָ פֿרשה — פֿון חומש. אויך: אויס־לייגן די טענות, די ראיות. „און האָט אים אָפֿ געליינעט זיין פּרשה, מעשה נורא מהצדיק המפורסד ר' מאירל מפרמישלאָן, לעמבערג 1878. אָ אַ בלאַט גמרא — ליינענען און אויסשטישען דעם פּשט, אַן פּלפּולים. „וויפֿל ליינעסטו אָפֿ אויף איין מאָל? — ווי גאָט גיט — האָט אָפֿגעענטפֿערט דער מלמד — אַמאַל איין עמוד און אַמאַל מער, אמד, יעקעלע נאַלדשלעגער, זשיטאָמיר 1868. „איך וואַר דאַן אַלט צוועלף יאָר און... איך האָב שוין גע־קאַנט אָ אַ בלאַט גמרא מיט תּוספֿות, אמד, דיא יודען אין ליטא, ווילנע 1871.

אָ די קללה — בייס אָפֿגעבן אַ שבֿועה. „איינער פֿון די גבאים ליינעט די קללה... נאָך דעם אַז ער ליינעט אָפֿ, זאָגט ער תקיעה, שִׁבְרִים, תּרועה, תקיעה... [און] דער בעל־תּקיעה בלאַזט אויף דעם שוֹפֿר, קאַנטאַנטין קאַלינסקי, איבּ, פּעסטעצונג וועגן יודים, ווילנע והוראָדנע תקצ״ה.

2. האַלטן אין ליינענען אַ צייט. „ער ליינעט אָפֿ דאָס בוך ביז עס ווערט אים נמאס״.

3. דורכליינענען. אָ ביינע צייטונגען.

4. פֿאַרשטיין, דערקענען עפעס אין אַ קול, אין אַ שטימע. „זיי האָבן געוואָלט דערקאַנען אין דעם געוויין אַ באַקאַנטע שטימע, אין דעם געוויין אָ אַ גרוס פֿון דעם, וואָס עס טוט זיך דאַרסן אין דער אָפֿנער, פּלומרשט פֿרייער וועלט, [בונד], אים קאַמפּ, זשענעוו 1900.

מיט זיך — „איז אַרויפֿגעקראַכן אויף דעם אויחן, האָט זיך אָפֿגעליינעט קריאת־שמע מיט אַלע זיבן זאָכן מיט גרויס כּוונה און האָט פֿאַרביסן מיט דעם פּסוק: בייך אָפֿקיד רוחי, אמד, דער קליינער בעל־תּשׁוּבָה, וואַרשע 1874.

אָפֿלייקנבאַר — אָדי, דעסמ. נר. וואָס מע קען אָפֿלייקנענען. „דאָס אַלץ און עגלעכס... שאַפֿט אַ נישט אַ בילד פֿון רעגרעסיע פֿון דער גינסטיקער טעטיקייט, שרה לערמאַן איבּ, זיגמונד פֿרויד, די פּסיכאַלאָגיע פֿון די מאַס, וואַרשע 1928. „ראַשט אונדז איבער ווי אַן אומדערואַרטע און דאָך ניט אַע אַעאַצייע, א. זאַרעצקי [נש, ישפ, 3 (10)].

קײַט — פֿריער פֿון אַלץ דאַרפֿן מיר אַנזיין אויף די שוואַכקייט און אָ פֿון דעם קינדס אויפֿמערקזאַמקייט, פּיטל שניאורסאָן, די קאַטאַסטראַפֿלע צייטן און די וואַקסנדיקע דורות, בערלין, יאָר, זײַ 59.

אָפֿלייקענונג — די, יען. פּראַצעס פֿון אָפֿ לייקענען. „זיי זיינען אַריבערגעגאַנגען פֿון דער אָ דורך חקירה צו דער אָ דורך עמפֿירי־קע, ג. מ. באַיאַרסקי, די פּאַלשקייט פֿון דער

קייט ליכטיקט אפ מיט א שמיכל אויף אלע מענט פנימער. מיט זיך — ליכטיקט זיך אפ א בלוי רויטער פנימערפונק, נאך. 1911.

אפלינירן — טרוה. ניר אפ, ~געלינירט. אפוירען. אויסוירען. מאכן ליניעס מיט א וירע. 1911.

אפליניען — טרוה. נע אפ, ~געליניעט. 1. אפ בליאקעווען. פארלירן דעם פרייערדיקן קאליר. אונטער דער זון ליניעט אפ כמעט יעדער שטאף מיט בולטע העלע קאלירן. 2. פאר לירן האר פון פלע, פארלירן פערדערן. עס קומט פרייליג און די פערד ליניע אפ. די טויבן האבן אינגאנצן אפגעליניעט. נאכן אנטוויינען געמען די קראליקלעך צום ערשטן מאל א... צום א דארפן זיי זען צוגעגרייט, און האבן א מונטערן און אינגעפֿיטערטן אויסזען, באהערשן די טעכניק, כאראקט 1932, № 1.

אפט מיט זיך. 1911 — פדי צו פאר גיכערן דעם פראצעס פון אפליניען, דארף מען ביזן אפלינונגס־פערראד דעם יוגווארג און די דערוואקסענע [קראליקלעך] געבן זוננרויבלע־טער, באהערשן די טעכניק... כאראקט 1932, № 1.

אפליפען — דוון אפלופען. אונדזערע חכמים האבן געזאגט: זאלסט א נבלה אויפן מארק, אבי זאלסט צו קיין מענטש דארפן. מ. מ. אויערטיק, דער פרייאטליהערער 14, דראהאבטיש 1898, ז' 35. איך האב אפגע ליפעט א שטיינדעלע פון דער וואנט פונעם ברונעם און האב עס אריינגעווארפן אין ברר נעם, איב, עדבאר עלען פא, די אינקוויזיציע [אין דער פרעמד, אדעס 1904].

אפליפערן — דוון — אפליוערן. חלק ראשון מסדר זרעים ר"ח [= ראש־חודש] אלול העבר נגמר אונד אב גליפֿרט איט, וחלק שני משבת עירובין ר"ח אדר סמוך הבעל [= הבא עלינו לטובה] אפליפֿרן אייה [= אם ירצה השם] ווערדי, משלם זלמן מזביס, פב, זולצ באך תקטין [ישראל היילפרין, ועד ארבע ארצות, ירושלים תש"ה, ז' 410]. פויערים פון דער לאדזשער אונגעגנט פלעגן ארויסנעמען ארבעט און ביי זיך אויף וועבשטולן אויס פארטיקן די רוע סחורה און איין מאל אין וואך זי א, פ. מינק, לאדזש אין מיטן זכרון, ביא 1958, 1911.

אפליציירן — טרוה. טיר אפ, ~געליציירט. פארקויפן אויף א ליציטאציע. א די קאנפֿיסקירטע סחורות. א נאכן באקראט אפילו דעם טאמבאנק פון קראם. 1911.

אפליק — דער, זי. 1. לאמפ צוגעפעסטיקט צו דער וואנט. 2. צונויפשמעלעך פון בלי און צין. א, איענע ליכטער.

אפליקאטאר — דער, זי. אפאראט אויף אנווענדן א הייליסטיעס.

אפליקאטור — די, זי. (מוויק). 1. פינגער

הכהן, שבֿט מוסר, סדילקאוו תקצ"ג. און איינער וועט אבער זאגן: דאס איז מחמת עס האט זיך אויסגעגאסן טינט אויף דעם פאפיר, איז אליין געווארן אזוי א כתב און אזוי א לשון, קאנען מיר אים עס ניט א, און באווייזן מיט א מופת חותך אז עס האט געמוזט א מענטש שרייבן, 30, ז' 30. איך לייקן ניט אפ, דאס דו ביסט א הייליקער מאן און קאנסט באשווערן רוחות, אמד, דער סולטאן, ווילנע 1895.

3. (אונגי) פארלייקענען א חב. מען זאל ניש ווערן פאלש, א גילט פאר דעם אנדערן, 50 המצות, ווראנאו, ניט 1935.

מיט זיך — ניט וועלן אנערקענען (א זאך, א מענטש). א דו מערדער, האט בערקע געזאגט. דו ווילסט זיך א... ויין!, גאדיל קערשינקארין, דער טיראנישער פעטער, ווארשע 1886, ז' 65. דער שטייגער פון א מענטשן איז: אז ער האט א קרוב א ריכטן, איז ער זיך מתיחס מיט אים: יענער גביר איז מיינער א א קרוב! ווען אבער ער האט א קרוב א געמיינעם מאן, לייקט ער זיך אפ פון אים, מחזור פל בו עם פירוש עברי טייטש בשם בית ישראל, נ"י, יאר?

עניש — וואס שטפער זי האט זיך געהאלטן אין איר א, אלץ גרינגער איז אים געווארן אויפן הארצן, ב. גארין, שפרה... נ"י 1910, ז' 34. ער. ערני.

אפלייקענעריש — אדי. וואס לייקט אפ. די באצע געזעלשאפט איז אן אומווידיקע... מע פֿרעגט אלץ אפ. עס בליבט נאר די אייגענע אפֿרעגערשע איע פֿערזענלעכקייט, ע. קלי טעניק, ווערק און שריבער, מאסקווע 1935.

אפליישן — טרוה. לייש אפ ~געליישט. אפ גילדן. אונאמלען פאלשע מטבעות און זיי א ביסל א, ווען זאלסט ערגעץ קריגן עטלעכע בלעטעלעך ליישאגאלד און א די אותיות וואלט דאס ספרל אויסגעקוקט זייער שוין, חנוך ה. געלפערין (מורהגאליציע). זיי האבן אויס געשניצט א הילצערנע געשטאט א פסל פון שבת־צב, א געגן האבן אים אפגעליישט מיט גאלד, ב. רעסלער, טח, 1964, 6 vi.

אפליכט — דאס, זי. ער. נעגל. ליכט וואס שלאגט אפ פון עפעס. אפשין. אפגלאגן. ווידערשין. רעפלעקס. און שלאפט זי א מיד קעצל אינעם א, פון א פרישער וויסער ציך, נאך. בשעת דאס ווארט וועט, א פארבארגנס, / דארט געבן אין דער נאכט אן עפן / און וויין פארנוכן, וועט עס טרעפן / אן א פון מיליאנען מארגנס, טוב, אגלדיקס, ווילנע 1940. ווי סילאגט אפ דער געפל צוריק פון זען א אן א, מאניק, מעטאלענע קווייטן.

אפליכטיקן — אוטו & טרוה. טיק אפ, ~גע ליכטיקט. אפשניצען. אפגלאגן. רעפלעקטירן. א פריי, א דעם אומגעריכטן טריאומף. דער בנין איז פארגאסן מיט ליכט און עס ליכטיקט אפ בניכטט אין אלע גאסן ארום. איר שיינ

פפירה־טיסטעס, פיעטרכוב 1911. דער אידע־אליטישער בליק אויף רויס און ציט, די א פון זייער רעאלער עקזיסטענץ דרויסן פון דעם מענטשלעכן געלט, ברענגט ארויס די דיאלעק טישע לאגיק, זשיט וו, נ"י 1917, ז' 88. די פאנטאזיע איז גיכער פאר דער וויסנשאפט... און די וויסנשאפט איז ניט קיין א פון דער פאנטאזיע, איב, ברונא יאסענסקי, דער מענטש בייט די הויט, מינסק 1936.

אפלייקענען — טרוה & אוטו. יקן אפ, ~גע לייקנט. 1. לייקענען. זאגן אויף עפעס אז עס עקזיסטירט נישט. ניט אנערקענען עפעס. און אפער וועט ער מיר דאס אויך א? האב איך דען נישט מיט מיינע אייגענע אויערן געהערט?, עט, טערקענע, ווילנע 1925, ז' 406. וואס איך האב מיט מיינע אויגן געלייקענט, וועט דאך מיר קיינער נישט א, יפ, מגלה טמירין, 'הקומה'. [יבל וואו, 78]. שווינגן פאסט ניש, ווארעם דאס וואלט געהייסן אז איך לייקן גאר אפ גלופסקער וויבער, אקוראט ווי זיי וואלטן גארניט געווען אויף דער וועלט, ממוס, צוריק אהיים, ז' 65. בנוגע צו דער פארגאנגענהייט דארפן מיר קוקן גאנץ אנדערש אויף די דאזיקע עלעמענטן, אפילו ווען מיר זאלן זיי א לגמרי, זשיט וו, נ"י 1912, ז' 151. ווי עלנט מיר זענען אין אונדזערע צילן: / פארשפילטע, וואס לייקענען אפ דאס פארשפיר לין, טעג, איצטער, (פאמען), נ"י 1948, ז' 73. מיטאר נישט א דעם יידישן שטאם אפילו ווען עס דרויעט א סכנה, שמירת הנפש, ירושלים תש"ג, ז' 14.

א ווי א הונט. א שטיין און ביין — א אינגאנצן. ווי שלעכט ער האט רוסיש גערעדט, לייגן ווי א הונט האט ער שוין געקענט, ער האט אפגעלייקנט שטיין און ביין, קמ, 1870, № 24. א טענה האט ער געהאט צו דעם חלפן, ווייל ער האט אים געגעבן ווערט זאכן צו באהאלטן, נאר ער האט ניט ארויס גענומען ביי קיין שלישי־צעטל אויף דעם פקודן... האט דער חלפן אפגעלייקנט שטיין און ביין, יצחק משה באדער, צב"ה פון אדעסא, לעמבערג 1905.

2. ניט מספֿים זען מיט דער ריכטיקייט פון (אין) דער זאך. זאגן אויף עפעס אז ס'איז פאלש, א ליגן, ניט אמת. ניט א און ניט צושטימען. דער סוחר הוב אן צו שרייאן... דיא פלאש... דיא איז פול מיט און פיל אלפים טוקאטן דריין געווען אונז דער ווירט וואר אים אלץ אב לייקנן, בילה [=ביילע]... ממשפחת הורוויץ, רחל בת האלוף נתן רויזניץ, איין שין מעשה, [פראג 1700]. צו עולם־הבא האשטו אך שלום דאש דו נימנץ ביטריגשט אונז נימנץ נישט אב לייקנשט, 180, ק/ב. וויפל גאט ב"ה [=ברוך הוא] האט געווארט צו די ליכט פון דור־המבול כדי זיי זאלן ניט שטארבן רשעים. און דאס אלץ לייקנט אפ די סכרן פון די אפיקורסים, וואס זיי זאגן... אז דער מענטש איז נאר באשאפן געווארן אז גאט ב"ה זאל זיך אין אים נוקם זעין, אליהו

אמד, דער סולטאן, ווילנע 1895. „אָ אַ שבת ווי גאָט אין אַדעס“, 9ט, ענינים ואבינונים, ז' 58. „אַ גאַנצן יובל אָפגעלעבט. / איצט ווען זיין האָר שוין גרוי איז, / געקומען ביסטו צום באַשלוס: / דו האָסט געלעבט אין טעות“, ה'ואַש, 'שטענדיק אין חדר', 1905. „די יידישע רעליגיע האָט געהאַט מול אָפגעלעבט אַ פּעריאָד פֿון קדושה, אַ לענגערן איידער אַלע איבעריקע רעליגיעס“, זשיט 10, נ"י 1912, ז' 210. „אַפֿ געלעבט אַ וועלט אין שטעטל, קינדער אויסגע- געבן און פּלוצלינג גאָר כאַפּן די פֿיס אויף די פּלייצעס“, 20ט. „אַ גרויסע פּאַסיווע העלדיש- קייט האָט אַרויסגעוויזן יעדער ייד שוין דערמיט אַליין, וואָס ער האָט געהאַט די גבורה ווי עס איז אָפּגעלעבט אַ טאָג אין דעם בלוטיקן תּהום פֿון אַ געטאָ“, ציטט, 20ט, 1964 XII 11.

3. לעבן מיט אַ מאַן אָדער מיט אַ וויב. „ער האָט מיט איר אָפּגעלעבט צען יאָר.“ „אַפּגעלעבט אַ לעבן מיט אַ מאַן — איז נישט אָפּצוואַנגן אַ בלאַט גמרא“, שו. „איך האָב שוין מיט איר אָפּגעלעבט עטלעכע יאָרן, איך האָב שוין באַלד מיט איר אַ שאַק קינדערלעך, פֿונ- דעסטוועגן קוק איך זי רעכט נישט אָן“. א. נוסבאָם, פּעסעלע די גאַבעטע, וואַרשע 1885, ז' 32. „געהאַפּט אַז דו וועסט ענדיקן... ווערן אַ יוריסט וועל איך פֿאַר דיר אַ רעכטן לעבן“, ש. בעקערמאַן, די קאַרטן־וואַרפּעקע, אַדעס 1888, ז' 26. „ווי זשע דען... קען מען האַנדלען מיט אַ מאַן, מיט וועלכן מע האָט אָפּגעלעבט פֿאַפּצן יאָר?“, וויט ו, 'שרעבערק', 205. „איך דער מיט וועמען זי האָט אָפּ געלעבט אַ לעבן אַ גאַנצעס איז אַוועקגעגאַנגען פֿון איר“, עוזר וואַרשאַוסקי, כּאַלאַסטערע וו, פּאַריז 1924, ז' 48. „איך בין נישט שולדיק... פֿאַר דעם שווערן לעבן, וואָס דו האָסט פֿאַר מיר אָפּגעלעבט“, א. דרוקער, קלעזנער, קיעוו 1940, ז' 35.

4. פֿאַרעלטערט ווערן. „ער איז שוין אָפֿ געלעבט [=עוּבֿער־טלן]“. „זעט נאָר ווי אונזער־ רע יידישע טעכטער לעבן גיך אָפּ, ווערן גיך אַלט“, ק. ג. שטיינבערג, הינדא אידעלסאָג, קראַקע תּרס"ד.

5. וואוינען אין אַ פּאַשטימטן אָרט. „ער האָט דאָרט אָפּגעלעבט אַ ציטט מיט יאָרן“. „לאָזן קינדס־קינדער וויסן, אין וועלכע הַפּוּזער די זיידעס זינען געזעסן און האָבן אָפּגעלעבט זייערע יאָרן אינאיינעם מיט קינדער“, ממוס, שלמה ו, ז' 11. „אין אַ מירמלנעם פּאַלאַץ ביים ים האָט זי [די עלטער־באַבע] אָפּגעלעבט מיטן זיידן זאַנזאַני ביז הונדערט און צוואַנציק יאָר“, יפ, ליבשאַפּט, תּ"א 1967, ז' 32.

6. אויסקומען, דורכקומען. „דעם טאָג אָן אַ גראַשן. אַ מיט אַ קבֿ חרובֿים.“

7. אָפּוועקלן, אויפהערן לעבן, שטאַרבן. „די מאַדע האָט שוין אויך אָפּגעלעבט“. „ער האָט שוין אָפּגעלעבט זיין ציטט“. „אין טיפּן צער גיבן מיר די טרויעריקע ידיעה פֿונעם אַ פֿון אונדזער אומפֿאַרגעסלעכן...“, אַנאַנס, קאַ-

ליך, קיטן, מאַכט מן די [ברכה] [הנותן ריח טובּ בפֿירות], עפש, טידור תּפֿילות, אַמסט תק"ח, קעב,ג. „זי ריכט מיט פֿלינקע הענט די הויט פֿון אַ... אונ שטעכט די קליינע וויסע ציין אין רויטן פֿלייש, און וויגט“, ה'ואַש, 'דוכטענישן־וואַמפֿיר'.

אָפּלעבונג — די, ען. 1. פּראַצעס פֿון אָפֿ לעבן. אַ רואיקע אַ פֿון די עלטערע יאָרן. 2. אויפֿלעבונג. „פֿון דאָן אָן קען מען זאָגן, הייבט זיך אָן די אַ פֿון פּוילן“, מ. מיכלזאָהן [פּסעוודאָנים פֿון מ. רובינשטיין], טאַדיאָש קאַציווּשקאַ, לאַנדאָן 1904, ז' 28. „דעם פֿאַלק אויפֿמונטערן און פֿאַרשפּרייטן צווישן אים די אידעע פֿון אַ“, פּינסקער שטאַדט־לוח, תּרס"ג.

אָפּלעבן — אַוטו. לעב אָפּ, אָפּגעלעבט. 1. אויסלעבן אַלע יאָרן. אַ די יאָרן גליק־ לעך. אַ זיין (איר) ציטט גוט און פֿאַן. „איך לעב מיר אָפּ זייער גוט, און אַרבעטן דאָרף איך נישט“, חיים ליבערמאַן, פֿון דהנשינן רעפּער־טואַר, יעשפּ 1000, ז' 4. „[דער צדיק] האָט אָפּגעלעבט פֿאַרם גאָר זיין ציטט, אַזוי ווי גאָט הייסט, ווי גאָט האָט ליב, עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 51. „ביי דעם רשע, כאַטשע ער לעבט דאָך אויך אָפּ זיבעציק יאָר, פֿונדעסטוועגן האָט ער מער נישט ווי טעג אין וועלכע ער האָט עפּעס געטאָן אַ מצוה“, צדיק צדיקאָוויץ ממינסק איבז, ר' יעקבֿ קראַנץ, נעיומות יעקבֿ, ווילנע 1869. „אַ אונדזער ביטל יאָרן... אין עלט געט אַ ש. סליזשיק. הנווד, דער נע ונדניק, וואַרשע תּרנ"ג, ז' 64. „עס וואַלט געווען אַ זינד, זאָלסט זינע יאָר אַ אין קלויז“, ח. הילפּערין, דיא הנינט־מאָדישע ביל־דונג... ווילנע תּרנ"ו, ז' 20. „מילך און האַניק פֿליסט אַ סך, פֿאַרהאַן גענוג אי ווייץ אי קאַרן, מע קען גוט אַ די יאָרן“, ממוס, יודל, ז' 10. „אַ אַלע בן: „כדי דער חתן זאָל גלויבן אַז מיט דעם וויב דאָרף מען אַ די וועלט, האָט ער אויסגעדורנגען פֿון אַ סך ערטער פֿון דער תּורה“, 9ט, גליקליכע און אומגליקליכע, ז' 115. „דער האַרעפּאַשניק, דער בעל־מלאַכה, האָט אַמאַל... אָפּגעלעבט אַ לעבן און פֿאַר זיך קיין ליכטיקן שיין אפּילו נישט געזען“, ה. פּאַליאַנקער, שויעל דער זיפּמאַכער, קיעוו 1938. „געקומען אויף דער וועלט אין מוטער־בלוט, / אַ לעבן אָפּגעלעבט, ווי אונטער רוט, / נאָר אָנגענומען אַלדאָס ביזו פֿאַר גוט, / זיך מיט דער וועלט געשיידט אין גוטן מוט“, האַל, מיין אוצר, מאַסקווע 1966, ז' 174. „אַ אַ וועלט — דורכלעבן דאָס גאַנצע לעבן... איז מען שוין אַ פֿאַרטיקער, אַ פֿאַרוואַרג־טער מענטש, מען קען שוין גליקלעך אַ זיין וועלט“, ממוס, ווינטשפּ, ז' 87. „מיט אים באַדאַרף זי אַ אַ וועלט דאָס גאַנצע לעבן... אויף אייביק!“, ש. יוסילע סאַלאַווי, ז' 203.

2. דורכלעבן אַ צאָל יאָרן, אַ טייל פֿון לעבן. „כּהאַב אָפּגעלעבט מינע יונגע יאָרן ווי אין אַ פֿינצטערע כּמאַרע“, 29. „מיט דינע האַפּענונג, האָבן זיי אָפּגעלעבט נאָך צוויי טעג“,

זאָן, פֿינגער־טעכניק, אויפֿן ווי אַזוי צו באַוועגן די פֿינגער אויף אַן אינסטרומענט. 2. די צייכנס וואָס ווערן אָנגעגעבן אין די נאָטן פֿאַר דער פֿינגער־טעכניק אויף צו שפּילן אַ באַ־שטימטן פּאַסאַזש.

אָפּליקאַנט — דער, זן. 1. ווער עס גיט אָן אַן אָפּליקאַציע, בקשה, אָפּעלאַציע.

2. ווער עס זוכט אַ שטעל אין אַן אַמט, אין אַן אינסטיטוציע און ווענדט זיך וועגן דעם לויטן אַינגעשטעלטן אויפֿן.

3. *aplikant*: „יונגער, נאָר־וואָס גע־ענדיקטער אַדוואַקאַט וואָס פּראַקטיקירט ביי אַן עלטערן. „יוסף האַלטער איז געווען אין פּוילן אַן אַ פֿון אַן אַדוואַקאַט“, באַש, פּאַר, 1962 IV 1. ז'ר, די אַרבעט, פּראַקטיק, שטעל פֿון אַן אָפּליקאַנט.

אָפּליקאַציע — די, עס. *Spa*: <aplicación. פֿליש. „ער לערנט זיך מיט גוטע אַיעס“.

אָפּליקאַציע — די, יס. 1. בקשה, אָפּעלאַציע, פּעטיציע, ווענדונג צו קריגן אַ שטעל, אָנגענומען צו ווערן אין אַ העכער לערן־אינסטיטוציע.

2. אַנווענדונג, אוטיליאַציע, שימוש.

3. צופאַסונג פֿון אַ פֿאַרטיקן גאַרדעראַב צו אַ טעאַטער־פֿאַרשטעלונג פֿון אַן אַנדער ציטט, אַן אַנדער פֿאַלק אע. „בבלל מוז אַ דראַמאַריז זיך אַרענטירן אויפֿן פּרינציפּ פֿון אַס. ער באַשטייט אין דעם, וואָס צו אַ געוויסן שטאַף אָדער צו אַ געוויסן מלבוש, נייט מען צו שטיקער צינג פֿון פֿאַרשיידענער פֿאַרעם פֿון פֿאַרשיידענער באַפֿאַרונג. אַט די צוגעשטוקע־וועטע טיילן גיבן צו דער שטאַף, דעם קלייד גאָר אַ נייעם כּאַראַקטער“, י. ליבאַמירסקי, ווי אַזוי צוגרייט אַ טעקסטאַק, מאַסקווע 1937. עלטערע פֿאַרעם: אָפּליקאַציען.

אָפּליקירן — טרום. אָפּליקיר, אָפּליקירט.

1. דערלאַנגען אַן אָפּליקאַציע, אויספֿילן דעם אָפּליקיר־בויען. 2. אַנווענדן, אוטיליאַזירן, אויסניצן. 3. אָפּליקירן אַן אָנווענדן. „מהאָט אים אָפּליקירט אַ שטראַף פֿון 100 פּענעס“. „פֿאַר אומגעוואונטשענע אויסלענדער אָפּליקירט די רעגירונג דעם דעפּאַרטאַמענט־געזעץ“.

אָפּלישטשען — דזו אָפּלושטשען —.

אָפּלישען — 1. דזו אָפּלושטשען —. 2. אָפּשמיסן. „דער רבי האָט אָפּגעלישעט משהלען“.

אָפּלסין — דער, ען. 9ט. אָפּלצין, מאַראַנץ, פּאַמעראַנץ. „אין דיא אַנדרי [זינען געווען] ריא בעשטי פירות זוא וואול פֿון אויז לענדישי אַליש לימוניש אפּיל זינים אַליש די בעשטי אין לענדישי פירות“, גה, ז' 297. „וועלכי (פירות) דיא וואול שמעקן אויז וואַקסין דאָש מן זיא עסן קאָן אַלש אַתּרוג, בומראַנצין, ציטרונין, אפּליסינן, לימונים, מושקאַט־ניס, צימרינד, נעג־

שלאַסן לעזין טוט דש מן אלי מאָל גוטי אָב לעזין טוט אוי' ניט דאָש שלעכט אָב לעזין אוי' דאָש גוטי זאָל בלייבן", טה ו, אַמטס 1723, 30/ג. "אין פֿירדין יאָר [וואָס פֿירות וואַקסן אויף אַ בוים] דען זאָל מן די פֿירות... ניט עשין ביז זיאַ פֿעלוג ציטיג זינן. דען זאָל מן זיאַ מיט איין מאָל אָב לעזן", שלמה זמן לונדן, קהלת שלמה, אַמטס תק"ד. לאַ תּבַּצַר — זאָלסטו ניט אַ קלייבן, ריטשן", אורח, ויקרא, כה, 5 [תּי: "האַרבסטן"].

2. לזקל (קורלאַנד, זאַמעט). אַפּגיסן במם צוגרייטן צום עסן. אַ דעם סאַלאַט מיט אַ ביטל עסיק. אַ די יאָגעס מיט וואַסער און צוגעבן שמאַנט.

אפֿלען — אוטו. אַפּל, געאַפּלט. נעאַל. אַרויס־קוקן. נאַר אַדורכליפּן די גרענעץ. כּווייס מען היט — מײַן בענקשאַפּט אַפּלט, / כּישיי פּאַראַפּט / די פּרייהייט רופּט מײַך דאָ באַהאַלטן, וואוּ נישט ווייט", רוב, מגילת רוסלאַנד, 1960, ז' 127.

אפֿלען — דער, זען. 1. אַקט פֿון אַפּלענען (זיך). 2. אַנלען. דאָס אויף וואָס מע לענט זיך אָפּ, אַן אַיז ניט נייטיק בשעת דעם שרײַבן, דאָך דאַרף זיך אַן אַיז בײַ דער שטול, אויף וועלכער דער שרײַבענדער יוצט, אום ער זאָל זיך קענען אַפּלענען ווען ער רוט", ווי דאַרף אַ מענטש פֿערהיטען זיך געזונד, וואַרשע, יאָר?

אפֿלענען — טרוו. לען אָפּ, געלענען. 1. דוז אַנלענען. 2. אויפֿעפֿענען אַ ביטל. אָפּ נייגן. אַ טיר בלוין מיט אַ שפּאַלט־עפֿענונג. 3. אַוועקנעמען. צונעמען. "זינע האַפֿענונגען זענען גיך אַפּגעלענט געוואָרן", עוזר וואַרשאַוו־סקי, כאַלאַסטער, פּאַרזי 1924, ז' 60. 4. אָפּ רוקן אין אַ זיט. אַ שפּאַניש ווענטל. אַרכ. מײַ. "איך זולכיש שוין מיט היפּליכי קומפּלי מענטש וואָלן אפּ לינין אוי' אים זולכי גרושי טרחה ניט אַנינין זיך", גה, 256. מיט זיך. 1. דונג.

אפֿלענקען — לענק אָפּ, געלענקט. אוטו — אַוועקגיין אָדער אַוועקפֿאַרן אין אַ זיט, פֿאַרלאָזן די פֿרעדיקע ריכטונג. אַ פֿון וועג. אַ פֿון אַנגענומענע פֿירונגען. טרוו — אַוועק פֿירן, אַפּווענדן אין אַ זיט. מאַכן פֿאַרלאָזן די פֿרעדיקע ריכטונג. אַ געשפרעך פֿון דער וויכטיקער טעמע. האָט די אַנטדעקונג פֿון אַמעריקע אַפּגעלענקט פֿון האַנדלסוועג פֿון צפֿון־אײראָפּע און דורך דעם איז דער האַנדל פֿון די רייטשע שטעט געפֿאַלן ביז צו דער ערד", איבז, גוסטאַו יעקקא, וואָס איז אַ קאַנסטיטוציע, זשענעוו 1905. "אַן אַרבעטער פֿון אַן אונטערדיקטער נאַציאָן זעט אַז דער נאַציאָנאַלער דרוק רופּט זיך אָפּ אויף דער בורזשואַזיע אויך, און דאָס קען אַ זיך אויפֿ־מערקזאַמקייט פֿון די געגענעצן צווישן פֿאַר־שידענע קלאַסן", ב. ביק, אונזערע פֿאַדערונגען, זשענעוו 1905. "דו האַסט... מײַן גליק מיר אַפּגעלענקט", דפ, 'בערגשטיבער', דאָס נייע

ממוס, ווינטשפּ, ז' 167. "פֿיל יאַרן האָבן אַוועקגעשוועבט, / ביז איך האָב זיך ווינטער אַפּגעלעבט", ישראל בר"ך, מײַן זיידעס הנדה, ווילנע 1908, ז' 16. "עס איז פֿאַראַן אַן אַרעמאַן / ער לעבט זיך אָפּ פֿריילעך זיך וועלט / זאַרגט ניט, אים איז שטענדיק גוט / כאַטש ער האָט נישט קיין גראַשן געלט", נייע פרעה־לעכע פּאַלקס ליעדער... פּשעמישל 1910, ז' 3. "עכץ. עניש.

אפֿלעגאטשען זיך — טרוו. טשעט זיך אָפּ, זיך ~לעגאטשעט. וורר. *B: ablegchisa*. זיך אָנשפּאַרן אויף די לענגוויגנס. זיך אַ און מיט אַ שפּאַקטיוו ליענען.

אפֿלעגער — דער, ים (י). ציטווייליקער שלאַף־אַרט. אויך: ציטווייליקער ר־אַרט. ליגן אַ, "און איבערהויפט וויל איך האָבן אַ היים — און נישט וואוינען אַזוי ווי אויף אַ... אַ פֿולע היים וואו מע נעמט אַן וואַרצלען", מ. אַבזאַל, טאַג, 18 VIII 1958, "צווישן אַ און מיסט נעמען שפּאַנען די פֿיס מיט די געשפּאַנטע אויערן אין איין געציי צו קלאַנגען אַזוי מונטערדיקע, מיט התרוממות", ישׁ, געשלידער, תּי"א 1970, ז' 156.

אפֿלעגערן — 1. דוז אַפּלאַגערן. 2. ספּעצ. אַרויפֿלייגן אַ שיכט. אַ זאַלץ. אַ אַרץ. "דער ים לעגערט אָפּ זינע גראַזן איינס אויף דאָס אַנדערע", דאָס נייע געשטיין ווערט אַפּגע־לעגערט אויפֿן אַלטן, און דערפֿאַר רופּט מען אַלע געשטיינען אַפּלעגערונגען", איבז, זק, מעשיות וועגן עזר, בערלין 1922, ז' 30. אויך מיט זיך — זיך אַ אונטערן פֿרייען הימל. 1. דונג — "געפֿינען אין אַ פֿאַרגאַבענע רעשטן פֿון פֿאַרשיידענע בעלי־היים און געוויקסן. "אין 1861... האָט מען אין דייטשלאַנד אין די יורער־אַיען געפֿונען צוויי אַפּשטעמפלונגען פֿון אַ פּויגל מיט אַ וואונדערלעכן געבוי", מ. יא צוזמער, זאַלאַגאָיע, קלעוו 1933. "ניש.

אפֿלעזן I — טרוו. לעז אָפּ, געלעזן. דוז אַפּלייענען. *Mhd: lēsen; <D: lesen*. פֿאַר כּלל־שפּראַך — דעסמ. [שן אַאַ מאַכן אַזאַ אונטערשייד: פֿאַרן ליענען באַשטענדיק וועלטלעכע ביכער אָדער פּעריאָדישע אויסגאַבעס — ל ע ז ז, דורכלעזן, אַ אַזאַ, אין אַלע אַנדערע פֿאַלן — ל י ע ז ע ז, אַפּלייענען אַזאַ]. "ווי דער פּרעזידענט האָט געענדיקט רעדן, האָט מען [אים] אַפּגעפֿירט אין געפֿעני־געניש, ווי מע באַגייט זיך אימער מיט פֿאַר־ברעכער נאָך דעם ווי מע לעזט פֿאַר זיי אָפּ זייער דעקערט", אמד, דער סולטאַן, ווילנע 1895.

אפֿלעזן II — טרוו. לעז אָפּ, געלעזט. *Mhd: ab-loesen, lösen; <D: ablösen*. 1. אַרכ. אַפּקלייבן, אַפּרייסן, האַרבסטן. "איך וויל אַיך זאַמלן וויל זיאַ אָב לעזן, שפּריכט גאַט, דו קיין טרויבן אַם ווען שטאַק אוי' קיין פּייגן אַם פּייגן בוים בלייבן זולן", שעריר, ה, 13. "אַך מוז מן נזהר זיך ווען מן אַם שבת

לאַמיי. "די פֿרום־נאַציאָנאַלע וועלט האָט אָפּ־געלעבט איר צייט. איר געשיכטלעכע ראַליע האָט זי געמוזט איבערגעבן צו איר יורש, דער פּראָגרעסיווער אַסימילאַציע", זשיט א, ניי 1919, ז' 132. "טאַמער יאַ, דאָס ערגסטע טאַ־מער — / אין מײַן ליד די ליד ניטאַ מער, / דאָס געזאַנג — זיך אויסגעוועפט — / הייסט עס, דינעס האָסט אַפּגעלעבט", האַל, מײַן אוצר, מאַסקווע 1966, ז' 149.

8. ווערן פֿון טויט לעבעדיק. "דעם נאַמען פֿון זיי... [דרר] מענטשן וואָס עס האָט זיך ניט געטראָפֿן ביי זיי אַ טויט פֿאַלן זאָל מען אויפֿשרייבן אויף דער מצבה פֿון דיין געשטאַר־בענע פֿרוי, וועט זי דאַן אַ", אמד, ספּורי חכמי יו, ווילנע תּרכ"ד.

9. אָנהייבן בעסער צו לעבן. צוריקקריגן כּוחות. ווערן מונטער, פֿריילעך, ענערגיש. קומען אַהיים און אַ. "אַז ער דערזעט זי, לעבט ער אָפּ", ר' שמואל האָט זיך שטאַרק פֿאַר־וואונדערט, און האָט אויך דערביי אַפּגעלעבט", ג. י. ראַוויטש, ריב־שמחה, ווילנע 1865, ז' 56. "אַלע זינע קרעפֿטע און זיין לעבן האָבן זיך צו אים צוריקגעקערט, ער האָט אינגאַנצן ווידער אַפּגעלעבט", אמד, זיאַ אידען אין וואַרשאַ, ווילנע 1869. "איך האָב ווידער אַפּגעלעבט, אַז איך האָב דערהערט... אַז דו... האַסט זיך אַליין ערצויגן", ז' 2, 1887, ז' 85. "איך האָב געקלערט אַז איך וועל כאַטשע דאָ [אויף קעסט] אַ אַ ביטל", ב. א. זאַביענענסקי, די שווערע צייט וואַרשע 1887, ז' 26. "אַלע האָבן ניי אַפּגעלעבט [נאָך דעם ווי די געווינערין איז איבערגעקומען די ווייען], אַ שווערער באַרג האָט זיך אַראַפּגעקליקט פֿון די פּלייצעס", י. גויזאַ, דער נייער פּראָצענטניק, ווילנע 1893, ז' 54. "דאָס פֿעלד, דאָס לעבן ווערט מיר ליבער, ווי יעדער גראַז לעבט אָפּ צוריק", טעג, 'רעגיאַ', פּאַעמען, 1915-1916. "איז קום צו אונדז [אין ישראַל], וועסט דאָ אַ", א. קאַרפּי־נאַוויטש, ביים ווילנער דורכויף, תּי"א 1967.

10. אויך טרוו. אויפֿלעבן. אַ דעם אַניגע־שלאַפֿענעם פֿאַראַיין. "עס איז געוויס זייער אינטערעסאַנט צו זען, ווי עס לעבן אָפּ אין אַ נייער פֿאַרעם רעיונות וואָס זינען שוין, דאָכט זיך, צעפֿוילט געוואָרן אין זייערע קבֿרים", זשיט v, ניי 1917, ז' 67.

11. אַפהוילען. אווילטאַן זיך. משמח זיך. לעבן אַ טאַג. מאַכן אַ לעבן. "האַסט ליב אַפּצולעבן נאַר מיט תּענוגים וואָס דער יצה"ר [= יצה"רע] רייצט זיך אַן", א. 2. בראַנדיס איבז, ספר שיח ספּונים, יאַס 1843, ז' 58. "איר פֿאַרט צום רבי'ן, דאָרט וועט איר שוין אַ און אַפהוילען דעם גאַנצן שבת", טפ, גליקליכע און אומגליקליכע, ז' 92. "אַ גאַנצע וואָך זענען זיי [די איידעמס] צעזיטן און צעשפּרייט... נאַר צום שבת־טיק טיש קומען זיי צום שווער, לעבן אָפּ אַ פֿריילעכן שבת און פֿאַרו אַוועק", יואל מאַטטבוים, 'אַניטשעק'.

מיט זיך — "ער וועט אויף דער עלטער זיך אַ זינע יאָרן אין גרויס נחת און כּבוד",

לעבען, נ"י מערץ 1913, ז' 12. "די טיפן וואָס פליסן איצט אַרצן אין יס־המלח און ברענגען אַרײַן זײַס וואָסער, דאַרפֿן אָפּגעלענקט ווערן פֿון דאָרט אין אַן אַנדער ריכטונג און באַנוצט ווערן פֿאַר וואָסער צום טרינקען", א. אַלפֿערי, טמו, 30 vi 1964. [צײַט, דר' הערצלס טאַגבוך, 23 viii 1896]. "ווי אַזוי [ישראל] וועט האַנדלען אין פֿאַל ווען די אַראַבער וועלן באַמת אָ די יוד־קוואַלן און צוגולען דאָס וואָסער וואָס געהערט צו ישראל", דוד פֿלינקער, טמו, 1965 II 10.

אויך מיט ז' יך. זונג — "די מאַנאַט־לעכע קומען אַלע 30־28 טעג, בײַ אַנדערע אויך אַלע 3 וואָכן, ס'קענען אויך זײַן אַזען פֿון נאָר־מאַלן טײַם", פֿגנז, ווילנע 1924, № 5.

אָפּלעקלען — טרוו. קל אָפּ, ~געלעקלט. אָפּלאַקן אין קליינע לעקלעך. אָ דעם קאַפּ האָר.

אָפּלעקן — טרוו. לעק אָפּ, ~געלעקט. 1. אינ גאַנצן אויפֿעסן, ניט איבערלאַזנדיק קײַן זאַך. אָפּנאַגן. אָפּעסן און אַזש דעם טעלער אָ. אָ אַלע בײַנער פֿון אינדיק. אָ, אויסנאַגן אַלע מאַרכבײַנער. "אוי זול די שויסל [=שיסל] ניט אויז לעקן אוי זול די פֿינגר ניט אָפּ לעקן", בראַנט, 1626, קמז.ב. "זאַל אַ מענטש בײַ דעם עסן תמיד עפעס איבערלאַזן... אויך זאַל ער ניט אָ די הענט וואָס ער עסט מיט זײַ, וואָרעם דאָס איז ניט שײַן פֿאַר אַ ברי־דעת", איבז, הנהגות טובות, וואַרשע 1897. "מאַכט דער פּויקס מיט אַ הניפה־הנדל [פֿון וועמען מאַכט איר עס אַ וואַרע?] טאַמער פֿון אַ קו אַ דאַרן אָפּגעלעקט אמאָל אַ בײַנדל?", ר' מרדכי־לע, משלים, זי מגיפה־אסיפה.

2. אַראַפּלעקן פֿון אויבן. "מיר ווילן קײַן רפואות נעמען, האָט ער [דער דאָקטער] אונז די רפואות פֿאַרמישט מיט צוקער... דער עולם זע איך לעקט אָפּ דעם צוקער און די רפואות רירן זײַ נישט אָן", יפ' מגלה טמירין, הקדמה. "האָט ער זיך אַינגעבוּיגן, אַרויסגעשטעקט דעם צונג און אָפּגעלעקט דאָס פֿעטס פֿונעם ברויט", ה. אַרלאַנד, הרעבליעט, כאַראַקאָו 1931.

3. אָפּווישן, אַרומווישן דורך לעקן מיט דער צונג. "וואַלט די בני־אָרם ווישן דעם פֿבֿוד גול פֿון יעקב... זיא מאַכטין קושין אוי אָבלעקין שויה ערד ביז דרײַא מײַל צו זײַנעם קָר", נצו, דמות ב.א. "דאָס ריקעט עס [דאָס קעלבל], בעט זיך צו דער מאַמע, זי זאַל עס אויסצוואַגן, אָ מיט דער צונג", ממוס, "דאָס תוספות־יומ־טובֿ־קעלבל", ז' 46. "דאָס איינציקע וואָס אַ קאַבל דאַרף, עס זאַל ווערן אַ לײַט, איז די מוטער זאַל עס אָ", פּרץ, "אויך אַ פעליעטאַן. "אַן אוהב־ישראל איז דער וואָס קען צוגײַן צו יודישע קינדער און אָ אַ פּאַרן", אין נאַמען פֿון ר' משה־ליב טאַטאַווער. "אַ די ליפֿן — א) מיטן ערשטיקן ב) אַ אַרויסווישן הנהא. זיך באַלעקן ג) אָנפֿעצן די ליפֿן.

4. מיט פּיג ב: א) דער רעגן, דאָס געוויסער לעקן אָפּ דעם שניי, אָפּגעלעקט ברודיקן שניי

פֿון די ברעגן, מיטגעשלעפט שפּענדלעך און צווינגן", טעג, פּאָטעטן, 1926? ב) אַ פֿינער, אַ שריפֿה לעקט אַלץ אָפּ. "די קוילך און פּולווער־לאַגער אויפֿגעריסן, דאָס פֿינער קאַן די שטאַט אָ", יודל יפֿעט, אין קעסל גרוב, מאַסקווע 1929, ז' 16. "פֿלאַמען העלע האַבן אָפּגעלעקט די שוואַרצקײַט פֿון אַ נאַכט: אַרום האָט געברענט", עליע שעכטמאַג, 19 אַ שײַדוועג, כאַראַקאָו 1930. ג) אָ מיט די צינגער — באַרענדן. ד) קריגן עפעס טועם צו זײַן. "ביסט זאַט, גיב דעם הונט דאָס מויל אָפּצולעקן", שו [= ווען מע האָט פֿאַר זיך גענוג, דאַרף מען ניט קאַרגן].

5. מיטן אידיאַמאַטישן אויסדרוק אָ אַ ביי אַ (א ביינדל): א) מיטן ערשטיקן ב. "אומזיסט רירט זיך ניט קײַן שטאַטישער הונט פֿון אַרט, ער ווייסט... פֿאַר זײַן 'לאַיחרץ' באַקומען צום אָ אַ בײַן", ממוס, שלמה וו, ז' 17. ב) אַרײַנכאַפֿן אַ פֿאַרדינסטל. אַרײַנ־קריגן געלט. געווינען עפעס פֿאַר זיך. "און ווירער האָט זי געמײַנט אַז זי וועט פֿון מײַן פֿאַטער אָ אַ ביינדל, זי וועט פֿון מיר נתעשר ווערן", ב. א. זאַביעווענסקי, די שווערע צײַט 14, וואַרשע 1887, ז' 23. "פֿון וועמען דען זאַל חברה אָ אַ ביינדל, אַז נישט פֿון אַ פֿעטן בר־מײַן?", ממוס, דאָס קליינע מענטשעלע. "וויפֿל מעקלערס האַבן געלעבט אַרום מיר, אָפּגעלעקט אַ ביינדל", שען, מנחם מענדל, ז' 37. "העלפֿט מיר מענוג זיווגים זײַן? לעקט אויך אָפּ אַ בײַן. איך בין חסידשולום, קײַן צר עין נישט!", פּרץ. "שטעט און שטעטלעך, פּונקט 19. "זײַ וועלן אָ אַ בײַן, רײַך ווערן אויף דעם חשבון פֿון די קרעדיטן", ייִ, אַשכּנזי, ז' 650. "איצט האָט סראַליזער געוואוסט מיט וועמען ער האָט דאָ צו טאָן, און אַז ער דאַרף זײַן אינמיטן, וועט ער אָ אַ ביינדל", חג, צמח אַטלס 1. ג) בכלל האַבן יעדן מײַן פֿײַנישע גנהא. אָ אַ בײַן בײַ אַ סעודה. אָ אַ בײַן פֿון די שיריים. "מאַכ־טייסע" — האָט ער געזאַגט — זאַל אַן אשה אויך דערפֿון אַ ביינדל אָ", אמד, דער סיום התורה, ווילנע 1868. "איצט וועט מען קאַנען אָ אַ ביינדל. שוין גענוג בין איך פֿאַרשוואַרצט געוואָרן", א. מאַרגאָליס, די געהימיניטע, וואַרשע 1882, ז' 26. "כמעט דאָס גאַנצע שטעטל יידן האָט זיך געגרייט צו דער דאָזיקער שמחה... ער וועט אויך אָ אַ ביינדל", קיר וואַרשאַווסקי, ר' יוסף מײַן. "ווען עס פֿאַלט איצט אַהער אַזאַ מײַן עצה־הלע, וואַלט איך, כלעפֿן, אויך געווען אַ בעלן אַ פּרווה טאַן אָ אַ ביינדל", ש. פּרוג וו, נ"י 1910, ז' 139. אויך: אָ אַ פֿעטן בײַן (אַ פֿעט ביינדל) = דו נאָר אַ סך. אויך מיט ז' יך — זיך אָנעסן און זיך אָ.

עֶכְיָן. עֶנִישׁ.
אָפּלעקער — דער, יס. וו. יין, יקע, יס. ווער עס לעקט אָפּ, געניסער פֿון אַן איבערבלעב. אָ פֿון פֿרעמדע טעלעך. "בײַדע זײַנען זײַ אָפֿטע באַווכער פֿון זײַן איינזאַמער דירה, אָ פֿון טיש", ישק, שליח און אומזעג, ת"א 1946, ז' 63.

אָפּלעקן — טרוו. לער אָפּ, ~געלערט. 1. פּר.

מאַכן לער. אָפּליידן. אויסרייניקן. אָ פֿון אַלעם בײַן. "און זיא זולן אָב לערן [תײַ: אָפּרייניקן] דען וואָפּר טול אוי זיא זולן שפּרייטן אויף אים איין קלייד פּורפל זנד", טח, במדבר ד, 13. "ווען דוא דיא פֿאַליש דער און רײַני פֿון דײַן ערב ווערשט אָב לעהרן", מחזור ר"ה וי"ג, הומבורג 1721, קמז.ב. "זאַ אויך איז אַסור דעם שוואַרצן קאַפּע אינגאַנצן אָפּצוזעצן ביז צום גרונד, אַדער ווען אינגאַנצן אָפּצולערן פֿון (לאַגער)", א. ברודא, הליכות עולם, אונגוואר 1864, מג.ב.

2. אויסטאַן. אַראַפּנעמען. "און זיא אָב לערשן קינדער ישראל איר צירונג פֿון פּערג תּורב [= וואָס זײַ האַבן געטראָגן בײַ דעם באַרג חורב קודם חטא־העגל]", טח, שמות לג, 6. ריטנצלו (שמות, לג 6) פֿאַרטייטשט מײַ: "און זי וואָרן אָב גילערט [תײַ: זײַ האַבן זיך אויסגעטאַן]". "זאַלשט דוא אָפּ ציהען דײַן צירונג העמד, אוי זאַלשט אָפּ לעהרין דײַן צירונג פֿון דיר... אוי זאַלשט דײַך אָן קליידיין אין נזירים קליידר", איבז, בן המלך והנזיר, זשאַלקעוו 1771.

מיט ז' יך — "האָט די קראַנקע אין בעט גענאַגט אַ ווענטרויב, וואָס זי האָט מיט פֿאַר־שאַטנטע פֿינגער אָפּגעצופּט פֿון אַ הענגל וואָס לערט זיך אָפּ ווי אַ הינעריש פֿיסל", י. אַקרוטני, אַ בוים אין ווענט, לאַדווש 1948.

3. "מיר ווייסן אַז די גײַסט־איינלעך... געפֿינען זיך... בײַ אייניקע קראַנקײַטן (טיפּוס, כאַלערע) אין די אַזען פֿון די געדערים (לאַקסירן)", מ. זוסמאַנאוויטש, דיא הויזליכע מעדיצין, ווילנע 1887.

אָפּלעקערעווידיק — אַדי. וואָס מע קען אָפּלעקען דערפֿון, נתן זיסינד, פּב.

אָפּלעקען — טרוו. לערן אָפּ, ~געלערנט. 1. לערנען עפעס און פֿאַרענדיקן וואָס מע לערנט. אָ אַ בלאַט גמרא, אַ משנה, אַ פּסוק. [ער] האָט געקענט אַרײַנקוקן אין די קליינע אותיות־לעך, אָ אַ בלאַט גמרא, און קײַן חשק ניט געהאַט צום לערנען", ממוס, שלמה, ז' 93. "ער האָט צײַט אַרײַנקוקן אין אַ ספֿר, צי אָ אַ פּרשה חומש מיט רש"י, שען, קטנת"י, מען לערנט אָפּ אַ בלאַט גמרא אַ טאַג: אַ חוק: אָפּגעאַרבעט ווי אַ שכר־יום", פּרץ, חסידים, 'קלעצקיך', ז' 75. "סאיז גלײַכער אין דער זעלבער צײַט אָפּצולערנען אַ שטיק ישער המלך אויפֿן רמב"ם, אַדער אַרײַנצוקוקן אין דעם ישאגת אַריה", ד. י. זילבערבוש, מענטשן און געשעהענישען, ווין 1931, ז' 9. "אַ שפּאַס, דער איידעם וועט אַ פּרק משניות אָ און דערצו אַ קריש זאַגן, וועט ער זײַ פֿאַר די האָר אַפּילו פֿון גיהנום אַרויסשלעפֿן", י. בודוואַה, דער מקח טעות, ווילנע 1927, ז' 9.

2. לערנען זיך, שטודירן אַ צײַט. אָ אין ישיבֿות ביז צו דער חתונה, אָ אין אוני ווערסיטעט כמה יאָרן און ניט קריגן קײַן דיפּלאָם. "אַבער ווען מען איז געקומען אַהיים פֿון דער [מלוכה]־שולע, האָט דעם ינגל דער־וואָרט דער ענגער חזר, דער בײַזער רבי, און

זייער אַפֿט האָט זיך דאָס אַ פֿאַרענדיקט מיט
שלאָגן דעם תלמיד", פֿאַר, 1958 III 15.

3. אַפֿפּטרן דאָס לערנען. לערנען נאָר פֿון
יוצא וועגן, "שוין אזוי גיך אָפּגעלערנט? אַפֿ
געשריבן? דאָכט זיך עס איז נאָך ניטאָ קיין
פֿערטל שעה", בלעטער, № 35. ער האָט קיים
געקאָנט אַ פֿרשה חומש מיט רשי, אָפּדראַפּען
אַ בלעטל מדרש", פ. רודאָ, טמו, 1964 II 23.

4. זיך אויסלערנען נאָכטאָן. "דואַ זאָלשט
אַל זיין דינר אַרשלאָגן דאָר מיט דאָש זיין
קאַמיר דינר... דיא אום טרייב ניט פֿון איינן
זאָל אָפּ לערנין", גה, 208. "הייט דואַ זיא
[= די קינדער] פֿר דען ביין דור, דהיינו דז
זיא זאָלן ניט אָב לערנן רכילות צו טרייבן",
טהם תהלים, יב, 8. "רבשע [= רבונרש"ל
עולם] זיא מיר מוחל אַלש איך האָב ניט בגערט
אַפּ צו לערנן דיא גוטע מעשים פֿון דיא
פֿרומע לייט, אונ איך האָב דר פֿאַר גטאָן פֿיל
(מעשים רעים)", תחנות ובקשות, ווילנע 1858
[איבערדרוק פֿון דהרנפורט 1790], כח/א.
"אין דעם חודש האָב איך אָפּגעלערנט זייער
שפּראַך דאָס איך האָב שוין געקאָנט מיט זיי
גוט שפּרעכן", [איבז] מעשה פֿילאיות מני אחים,
וואַרשע 1875, ז' 9.

5. אַרויסדרינגען, אַרויסלערנען. "אין דער
הישטאָריע דיא מיר גשריבן האָבן, קאָן דער
מענטש אָב לערנן, ווען אים שוין הקב"ה
שטראַפּט, דו ער אַלץ מקבל באַהבה זיין, זאָ
העלפֿט אים הקב"ה היידר, מראות הצובאות,
וואַנזובעק תע"ה. "על כן איר ליבה לייט, זיכט
וואָש דאָש מעשה אַנטייט, אום אָב צו לערנן
דער פֿון, דאָש דער מענטש זאָל פֿיל מצות
[= מצוות] טון, און זיך היטן פֿר צו טון
עבירות", שלמה זלמן לונדן, קהלת שלמה,
אַמסט טקיד. "גיי צו אַ מורישיקע פֿוילער, זע
צו איר הנהיגה! און לערן אָפּ קלוג צו זיין",
מט, משלי, תקע"ד, ו' 6. "פֿון דעם קען מען
אַ זעס איז ניט גוט דער וואָס דאוונט און
הייסט ניט די טטישע דערפֿון", 202, יג/ב.
"הקב"ה האָט געזאָגט (ימי עולם משה עמו),
פֿון דאָנען לערנען מיר אָפּ אַז משה איז גלייך
היי דאָס גאַנצע וועלט, און היידער לערנען מיר
אַפּ אַז דער רועה און מנהיג פֿון דעם פֿאַלק איז
גלייך ווי דאָס גאַנצע פֿאַלק", נצח, סח/א.

6. מאַכן אַ לאַגישן אויספֿיר. "אַ פֿרעמדע
שאלה וואָס זי באַדאַרף אָפּגעלערנט ווערן אויס
אַנדערע דינים", חזה, ז' 31. "מע קען אַ דריט
זאָכן פֿון אַ באַן: אויב מע פֿאַרשפּעטיקט אויף
איינ מינוט — פֿאַרזאַמט מען; אַן אַפּניג פֿון די
רעלסן פֿירט צו אַ קאַטאַסטראָפֿע; מע טאָר ניט
פֿאַרן אַן אַ בילעט", אין נאָמען פֿון ר' ישראל
טאַלאַנטער.

אָ אַ קליוחומר (←). "דערפֿון איז אָפּ
צולערנען אַ קליוחומר: 'מהדאָך אַ מילב, אַ
ווערעמל אזוי, הינט לאַ כלישכן שוין אַ
מענטש, און לאַ כלישכן אַ יידו", שט, קליינע
מענטשעלען מיט קליינע השגות. "היינט לערנען
מיר אָפּ אַ קליוחומר: ומהדאָך שלמה... אַ
בשרודם זינען זינען רייד אזוי טיף געווען,

די תורה... איז שוין אַ כלישכן, אַן איטלעכער
דיבור איז... כמה רזין וסודות עליונים", נוצ,
פ/ב.

אָ אַ מוסר, אָ אַ מוסר-השכל (←). אָ אַ
פּשט (←). אָ פֿון פּרש (←) אויפֿן כלל (←).
7. אָפּגעוואוינען. אָ פֿון רייכערן. אָ פֿון
שפּייען ביים רעדן. "גענעכטיקט האָבן אָפּט ביי
מיר די שטערן, / ביי מיר אין האַרץ צוזאַמען
מיט דער נאַכט... / די צייט האָט מיר פֿון
טרוימען אָפּגעלערנט / און נאָר נישקשה אויס-
געלאָכט", טעג, נייע שורות אנט, ידאָס ערג
סטע.

8. אָנלערנען. אָ די סדרה (מיט עמעצן).
אָ בל ק [באַלעק] (←). "אַלע שלעק וואָקסן
נאָר פֿון אים, דאָס איז אַ זשוליק, נאָר איך האָף
אַז איך וועל מיט אים אָ בל ק", צ. ז. רוביני
שטיין, דער שרעקליכער קנס-מאָהל, אָדעס 1883,
ז' 5. "אַט וועל איך אַיך דערציילן ווי אזוי מע
האָט אָפּגעלערנט בל ק מיט אַ כאַפּער", ל. ביני
שטאַק, ביני ר' שלמה בערלינער, לט"ב 1896.
9. אָפּדיינען, אָפּפּאַלן מיט לערנען עמעצן.
אָ מיט די קינדער פֿאַרן געלענעם געלט. אָ
פֿאַרן חובֿ.

אָפּלערנען זיך — דפּו. אָננעמען ווי אַ
מוסטער פֿאַר זיך און לויט דעם זיך פֿירן.
אָ זיך פֿון גוטע און פֿרומע לייט. זיך אָ פֿון
דעם צוקוקן זיך. "כּבֿר האָט הקב"ה זיך
גיפּערט אונ איך האָט זעלבערט איין מלאַכה
גיטאָן... מען זאָל זיך פֿון אים אָב לערנין
אַז צו טאָן איין מלאַכה", נצח, בראשית, יד/ג.
"די דאָזיקע מידות: זעלבסטליבע... אַהבת-בצע
און אייטליקייט לערנט זיך דאָס קינד אויך אָפּ
אַז זינע דערצייער", קמ, 1870, № 27. "יידן
פֿון זיי רעדן, איז תמיד דאָ וואָס צו הערן און
פֿון וואָס זיך אָפּצולערנען, וואָרעם זייער שמועס
איז פֿול מיט וויץ און מיט חכמה", ממוט.
"בישיבה של מעלה, ז' 9. "דורך שנייען
פֿעלדער פֿון קאַנאַדע / די באַן אַגט, יאַגט צום
לאַנד פֿון זון; / איך טראַכט איך וואָלט גע-
דאַרפֿט אַוואַי / אַ טרייטט זיך אַ דערפֿון", הל,
ז'י שעה פֿון גענאַד. "כדי, ווי זיין געוואוינ-
הייט איז געווען, אָפּצולערנען זיך אַ מוסר פֿון
די פֿייגעלעך, ווי זיי זאָגן שירה, האָט ער
דערזען די וועלט, ווי זי ליגט אויסגעשפּרייט
איבער די ברייטע לאַנקעס", אש, תהלים-ייד.
"דער עיקר איז ניט לערנען תורה, דער עיקר
איז זיך אָ פֿון דער תורה", אין נאָמען פֿון
קאַצקער רבי.

דנג. עכין. עניש. ער (יין, קע). עריי.

אָפּלעשן I — טרוה. לעש אָפּ, געלאָשן.
1. אָפּשטעלן דאָס ברענען פֿון פֿעיער מיט דער
הילף פֿון וואַסער. פֿאַרלעשן. אויסלעשן. אָ אַ
שריפֿה. אָ ברענענדיקע קוילן. "אַז דער בעזעם
ברענט, לעשט מען אים (אָפּ) אין אַ פּאַמעשאָף",
שוו. "מע האָט די שריפֿה באַלד אָפּגעלאָשן, און
מע האָט די סחורה אָפּגעראַטעוועט", 59,
ידישער קאַלאַניסט, ז' 30.

2. באַפֿרעיען פֿון אַ שפּירונג פֿון ברענען. אָ
דעם דאָרשט מיט (אַ ביסל וואַסער). "זי האָט
מיט אַ ביסל וואַסער אָפּגעלאָשן איר דורשט,
און עטוואָס געקליט אירע ברענענדיקע וואונדן",
אמד, דער סולטאַן, ווילנע 1895.

3. ניצן וואַסער (פֿליסיקייט) ביים פֿראַדוצירן.
צוגיסן וואַסער ביים קאָכן אַ שפּיז. אָ בראַנפֿן.
אָ קאַלד. "מען זאָל קאָנען מאַכין ביי אונז
סיראַפּ צו אָ בראַנפֿן און ליקווער און מע זאָל
קאָנען טרינקען מיט זיי קאַווע, איין בייחל
וואָס דריין גפינט זיך זאָכין טשיקאווי, שקלאָוו
תקנייה". "דער עיקר זינען אָבער ביי אונז
פֿאַרשפּרייט די גיטצן פֿון פֿיש, הגם יידיש
פֿיש ווערט גינגו לאַנג געקאָכט און אייניקע
מאַל אָפּגעלאָשן", פּגעט, ווילנע 1924, № 1.

4. אָפּקילן אַ גלענדיקן אייזן. "געמען אַ...
[האַלבע טאַפּ] וואַסער פֿון אַ שמיד וואָס ער
לעשט אָפּ דעריינען די אייזן", איבז פֿון פּויליש,
המאסר, ווילנע, [1]. העלפֿט פֿון 19. י"ה. "צו
פֿאַרניכטן וואַרצלען: זאָל מען זיך פֿאַרנאָכט
וואַשן דאָס אָרט פֿון די וואַרצלען אין וואַסער
וואָס מען [האַט] אין דעם אָפּגעלאָשן אייזן",
דער מלאַך רפֿאָ... פּשעמישל תרע"ד, ז' 45.
"אין קרוניען פּאַדקעוועס לעשט מען דאָ אָפּ
מיט אַ פּשיקי", זיאַמע טעלעסין, אָ מיינע
אַרביטע, מאַסקווע 1968.

5. צוודושען. פֿאַררושען. פֿאַרשטיקן. אָ
קוילן. אַרויפֿוואַרפֿן אַ קאַלדע און אָ אַ
פֿיער. אָ מיט זאַמד. "מכבי איז טטיש לעשן,
און ער [יהודה המכבי] פֿלעגט הרגענען די
שונאים אזוי ווי איינער לעשט אָ קוילן",
ספורי מלחמות, וואַרשע 1863, ח/א.

6. איינשטילן, באַראַויקן. אָפּקילן. אָפּשטעלן
דאָס ברענען פֿון האַרצן. אָ דעם כּעס. אָ אַ
תאווה. "מאַמענידלעבן, געטרעיע, / מאַך מיר
שוין מין קאַפּ נישט דיל, / לעש שוין אָפּ
דאָס העלישע פֿעיער / און גיב מיר שוין,
וועמען איך וויל", פּל. "קלוגע רייד מיט וועלכע
ער זאָל אָ דאָס פּונקעלע קינדער-ליבע", ב.
זילבערמאַן, אַהבת דוד ייונתן, קעשענעו 1885,
ז' 9. "אַפּילו פֿיל וואַסערן קענען ניט אָ די
ליבשאַפֿט וואָס ר' יוחנן האָט געהאַט צו דער
תורה", ח. ש. זילבערמאַן, שלחן שבת, חלק ג,
סוואַלק תרפ"ח.

7. אָפּטויבן. דערשטיקן. אָ טריט מיט
גומענע קאַלאַשן. אָ אַ קלאַנג. אָ אַ רכילות.

8. אָ קוילן — מאַכן פּישוף מיט דער
הילף פֿון אָ קוילן. [מע האָט גענומען אַ גלאָז
וואַסער, אַריינגעשט זאָלן און אַריינגעוואַרפֿן
ברענענדיקע האַלצקוילן. דערנאָך האָט מען
באַשפּריצט די ווענט און געוואַשן דעם חולהס
שטערן און די ברוסט מיט דעם וואַסער און
צולעצט האָט דער חולה געמוזט נעמען אַ
שלונג פֿון דעם געטראַנק]. "שיקט מען נאָך אַ
רבי, לאַזט אים אַ פּדיון מאַכן, וואַקס גיסן,
אַנשפּרעכן, קוילן אָ, אָדער וואַס", גענאַרטע
וועט, 1815 [1800]. אויסגאַבע 1940, ז' 90.

מיט זיך — "מע זאָל נעמען שטיקלעך

קאלעך אומגעלאשענעם... אויף דעם קאלעך זיך און עס זאל נאך בליבן וואסער העכער ווי דער קאלעך, טאג וו. ז' 30. "וועסט איבער" נעכטיקן דא אויף מלונה עטלעכע נעכט ביו סיועט זיך א ביסל א... סאיז דאך א מורא ארויסצוגיין, בימקא, גנבים, ווארשע 1919, ז' 54.

אפלטען II — טרוו. לעש אפ ~געלעשט. דטשמ. אפלקען דאס פרישאנגעשריבענע מיט קלעקפאפיר, ער הויבט צוריק אויף דעם מאנוסקריפט, לעשט אפ א טינטפלעק מיט א ווערפל צוקער, נאך, טינט און פעדער, ניי 1936, ז' 47. "ונג. ער.

אפליצין — דזוו אפ(ע)לסין ← פטמ. א גאנצן טאג וואר ער באשעפטיקט אום דאס א אינפאקן, אמד, בו פדק, ווילנע 1865. "ווידער וועט זיך אחרוג שמעקן, / גלאנצן וועט זיך אפעלצין", מר ו, ניי 1908, ז' 119. "א האלבע גלאז וואסער און 2 לעפל אפעלצינע זאפט", מישילאז, ווענטע קארבונ, ניי 1926, ז' 191.

אפליץ — [...] לעצן] אוטוו & טרוו. לץ אפ, ~געלצט. אפשפעטן, אפשפאטן, מאכן א געלעכטער, חוזק מאכן פון עמעצן. "אי יא סאיז גוטע יארן! — אליין געמאכט א פויליש ינגל וואס לצט אפ דעם פוילישן חסיד פון קאפ ביו די פיס", יי, דאס משולחת, זשיטאמיר תרל"ו, ז' 27. "איז רעכט פאר א האן אויך זיך פארמאסירן און אפי און שרעקן מענטשן", מ. א. שאצקע, "פילדער פון דער ליטא, יודישע פאלקסביבליאטעק, 1888, Ne 1, ז' 170. "אזוי מלמדים ווי דו, קענען נאר א פון יענעם און חוזק מאכן", אליהו בראנבערג, אצטקלאצער בריוועלעך, לוצק 1927.

99: ~לצעווען — א פון אלטן רבין און פֿרעגן אים א קלאַקֿשיא. "האַבן זיי זיך גענומען אפצולצעווען... שאַרפֿן די זינגלעך און איבערוואַרפֿן זיך מיט פֿליגלדיקע שטעכֿ ווערטלעך", שע, בלאַנזענדע שטערן, וואַרשע 1922, ז' 235. "איך האָב שטאַרק פֿאַלעמזירט אַקעגן די התלהבֿותדיקע רעדעס... איך האָב שטאַרק חשק געהאַט זיי אַלע אַפּצולצעווען", מענדל זינגער, פֿון מֿינן היימלאַנד, ווין 1919.

אפלקען — דזוו אפאלקע. א זאלצברעט אן א. "די פויערטע האט ארינגעברענגט פונעם גארטן א פולע א מיט נייע קארטאפלי". פאר טאג געשלעפט די א ברויט פון בעקער, יד.

אפ"ם — אן איבערבלעב פון מנהג צרפת, געבראכט קיין איטאליע דורך די גוליצרפת, איז דער אג מנהג אפ"ם. די רת פאציכענען דרב קהילות אסטי, פאסאנא און מאקאלוא, מוה, געש, הסרות.

אפמאגליעווען — טרוו. ליעווע אפ, ~גע מאגליעוועט. 1. וורר. דזוו אפמאגלען. 2. אנוברעכן די בייגער.

אפמאגערן — טרוו. ער אפ, ~געמאגערט. 99: ~מועגערן. 1. דזוו אויסמאגערן ← 274. "דערנאך האבן אים די פיס גענומען א, ביו זיי האבן אים אינגאנצן אויפגעהערט צו דינען", זש, פעטער זשאמע, ווילנע 1930, ז' 168. "דער באדן איז נידעריק און פליכט און ווערט דורך קטנית ניט אפגעמאגערט", בבא מציעא, קז/א, "סאיז ארבעט־ציט, די לייבער — אפגעמאגערט, הויל", פמ, מילכאמע ו, מאסקווע 1948, ז' 44.

2. ארכ. אויסמאגערן זיך. "ווען דו טראשט צו פיל זארגן, / מוישטו אפמאגערן הינט אונ, מארגן, עיון כב/ב. [~מאגערן גר.] מיט זיך — א זיך פארן פרייוו.

ונג. — די, ען. "דורך אינטואיציע... פילט דאס פאלק די... הייליקראפט פון ווען, איבערהויפט ביי די קראנקייטן וואס ברענגען צו אפצערונג און א, ווי שווינדזוכט, בלוט־ארמט אדג"ל, י. באגאלובסקי און צ. שווארץ, ווין אט הייל־מיטעל, ווארשע 1927. "אשטיי גער די אלע מעדיקאמענטן וואס פירן צו א שנעלער א", פנטע, ווילנע 1928, Ne 23.

אפמאדריען — אוטוו. דיע אפ, ~געמאדריען. דיעט. 99: ~מאדריען. וורר. אפווילן. פארברענגען ציט אן א ציל און אן פארעגייגן. א אלע אונטן אליין ביי זיך אין צימערל. מיט זיך — אפנודיען (זיד).

אפמאוווען — טרוו. ווע אפ, ~געמאווועט. פר. אפזאגן. אפדברן. אפלאפלען. "ניט קיין רעדן איז עס געווען, נאר א נאריש א", א ייד, זאגט קריסטשן סינעס, קאן זיך בליבן א ייד און פונדעסטוועגן ארינקומען צו זיי אן קלויסטער און א", י. 2. טעלער, מז, 1947, vi 6.

אפמאוווען — אוקר. דזוו אפמאוווען. ←

אפמאזלען — אוטוו. זל אפ, ~געמאזלט. פארענדיקן מאזלען. "קרים האט דאס קינד אפגעפאקט, האט דאס אנדערע אנגעוויפן צו מאזלען, און קרים האט עס אפגעמאזלט, האט דאס דריטע קינד סקארלאטין באקומען", אמד, דער אידישער פאסלאניק, ווילנע 1880. "ער האט אפגעפאקט און אפגעמאזלט און וואקסט ווידער", פרא, יזער בעש"ט... אויך מיט זיך.

אפמאזשען — טרוו. זשע אפ, ~געמאזשעט. 99: ~מאז(ז)גען, ~מאז(ז)ען. 20. אפשמידן. אפפאשקען. אפברודיקן. א די קליידער וואס מע טראגט. א מיט טינט (פארב, בלאטע) די הענטלעך. אפט מיט זיך. עניש.

אפמאזלען — טרוו. טל אפ, ~געמאזלט. ארכ. דזוו אפמאטן. "אבר די זעלבי רפואות אוי רעגול זיא שטארק אוי גריפן דיא לזט צו זעהר און דש זיך מענכר חולי האט בקלאגט ער ווערט אפגעמאזלט פון דיא פילי כללים דאש פיל מענשן וועלן זיא ניט אן הערן", אבן ישראל, מען 1766, יב.

אפמאזלען — אוטוו & טרוו. טל אפ, ~גע מאזלט. פד. 1. א לענגערע ציט פלאפלעך. רעדן סתם אין דער וועלט אריין, אנדערציילן מעשיות, טריבן רכילות. א די קאלעזשאנקעס קומען זיך צוזאמען, מאזלען זיי אפ ביו טיף אין דער נאכט. "ווידער געפטרט א טאג, אהא, זיי קאנען דאס א", מענדל מאן, דאס הוי צווישן דערנער, ת"א 1960. 2. אויפהערן מאזלען. נו, שוין אפגעמאזלט. מע דארף צו גיין אהיים. 3. אפנארן, ארויסנארן. "צווי געביפטע יונגען און איינער וויל א דעם צווייטן".

אפמאזלען — טרוו. מאט אפ, ~געמאט. מאכן מאט. אפשוואכן. אפמוטשען. אפמאטערן און דערמיט שוואכער מאכן. א דעם פאציענט מיט צו פיל פילן און פראשקעס. א די געפאנגענע, האלטן זיי אויף א הונגער־דעטע. א דעם שונא מיט פסודדיקע אפפאלן. "דער אגראדיק טוט א סך פעולות, ריזאל די ווערעס א", מ. נ. לאנגערמאן, די זלחמה, ווין 1920. אויך מיט זיך. ונג.

אפמאזעווען — טרוו. טעווע אפ, ~געמאז טעוועט. 1. מאכן בלאסער א קאליר. "אזא רויט ריסט די אויגן. מע מוז א דעם שרייאקן קאליר". 2. בפיוון מאכן עס זאל ניט זיין גלאט. א א שטאף. א די טירלעך פון בופעט.

אפמאזערן — טרוו. ער אפ, ~געמאזערט. ארכ. 99: ~מאזערן. אפשוואכן, אפ מוטשען דורך פארשאפן ווייטיקן, פנין אדער צווינגען צו ארבעטן איבער די כוחות. א אין תפילות, אין ארבעט־לאגערן. א מיט אויס־פרעגענישן אן אן ענד. א די קנעכט מיט עבודת־פרד. "ווען איך עש [דאס קדחת] למחרת ביקומין האב איך די גאנצי שעות קעלט גיהאט. לאחר זה די שעות היטן ביקומין... נון איזט וואול צו גידענקין וויא מיך דאן אפ גימאטירט האט", גה, ז' 190. "איר זאלט איך מיט עטוואס א איידער איר וועט עסן און אויס־צורוען נאך אייער עסן", איבז, נועם המוסר, ווילנע 1863. "יא איך האב אים אפגעמאזערט [= דעם שמעטער אין באדן, דערפאר האב איך אים הינט גוט באזוינט", י. 2. בינשטאק, בבא ר' שלמה בערלינער, לכו"ט 1896, ז' 9. "זיך גריבלען צו פיל מאטערט אפ דעם לייב, ת, קהלת, יב, 12.

מיט זיך — "ביזיקן ער אן גיפאנגין גרושי ריזין צו טון אוי זיך בעו"ה [= בעוונותינו הרבים] זער אן גיפאנגין אפ צו מארטירן דאן ער ע"ה [= עליו השלום] בימי נעוריו נאר קרענקליך גיוועזין אונ פיל גידאקדירט [= גע־דאקטערט]", גה, ז' 69. "מיר וועלן דעם אייול טראגן אויף דרענגער, אום דאס ער זאל זיך ניט אויף דעם וועג שטארק א", מסדר אגרת אדער דער נבער בש, ווארשע 1858, ז' 101. "אין דער גמרא געפֿינען מיר: דער נזיר האט געמוזט א פפרה האבן וויל ער מיט דען [= דעם] געזינדיקט האט וואס ער זיך אפגע־מארטערט האט", ע. י. שלעזינגער, אל העדרים

השני, לבֹּבֶ 1869. הָאָט זיך אָפּגעמאַטערט, דאָס זי האָט קוים געקענט צוקריכן צוריק צו איר האַרט געלעגער, אמד, דער סולטאַן, ווילנע 1895.

1011 — [אין שבת] קען דאָך דער מענטש געפינען אַ רואונג צו זײַן גוף און צו זײַן נשמה און אַ טרייסטונג צו זײַנע טרויערקייט און אַײ, ר' יעקבֿ קראַנץ, נעמוות יעקבֿ, ווילנע 1869. נײַש, יעִר.

אפמאטשען — טרוו. טשע אָפּ, געמאַט־טשעט. 59: ~ מאַצען. 20. אַפּוויקן. אַ בלאַטע וואָס האָט זיך צוגעקלעפט. אַ פֿאַר־טריקנט בלוט. אַ די שטיף געוואַרענע, פֿאַר־פֿאַרענע טיכער. אויך מיט זיך. יעִניש.

אפמאכ — דער, זן. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אַפּמאַכן. קאַנטראַקט, באַשלוס. הסכּם. אַפ־רייד (אַפּשמועס) וועגן עפעס. שריפּטלעכער אַ געשעפט־אַ. שותפות־אַ. שליסן (מאַכן) אַן אַ. האַלטן (ברעכן) אַן אַ. דערלויבט (פֿאַרבאַטן) לויטן אַ. על־פי דעם אַ קומט אויס . . .

איינער מע שליט אַן אַ פֿון שותפות מיט אַ מענטשן, דאַרף מען מיט אים אויפֿעסן אַ טון זאַלץ. אַיך וועל ברעכן דעם קאַפּ, אויב איך וועל ניט ברעכן דעם אַײ. נישטאָ וואָס מורא צו האָבן. דאָס האָב איך באַוואַרנט באלד טאַקע בײַ אונדזער אַ, באלד טאַקע בײַם שליסן אונדזער שותפות, ממוס, אין אַ שטורם־צײַט, ז' 52. ״מע דאַרף געדענקען, אַז די איבערשליסונג פֿון די קאַלן־עקסיווע] אַן פֿאַלט הײַנאַר צונויף מיט געוויסע דערנערונג־שוועריקייטן, די גאַר־בער און בערשטער שטימע, מאַסקווע 1928, № 2. ״דער מקור פֿון דעם דאָזיקן אינערדע־ניש שטאַמט מן־הסתּם פֿון דעם אינפֿלעקטן אַ וואָס יעקבֿ האָט געמאַכט מיט לבֿנען, פּגעט, ווילנע 1924, № 8. ״אפֿשר האָט מען אַן אַ געשלאַסן, בעת מע האָט כלומרשט געקוקט צו די שטערן, מלה, די גאַלדענע פּאווע, קליווי־לאַנד, ז' 112. ״רעכט פֿון אַ פֿרענען אַ מיט די לויזן־אַרבעטער, זשיט VII, נײַ 1917, ז' 18. . . . אמת־פֿאַלש קען נישט באַשטימט ווערן דורך קיין אַײ, דוקא, № 64.

אפפאפירל, אפפייכן, אפפיליסונג. אפפילי־סער. אַ פֿון זאַלץ — בײַ ביבלישע יידן זעלבע יעסן זאַלץ מיט עמען באַדינטן דאָס געזעצט, אַז גאַט האָט געגעבן צו דודן דאָס קעניגרייך דורך אַן אַ פֿון זאַלץ, א. יאַקוב־זאַג, פֿאַר 11 VI 1961. [אלוהי ישראל נתן ממלכה לדוד על ישראל לעולם לו ולבניו ברית מלח, דבר־יהימים ב, יג. תי: ״דער גאַט פֿון ישראל האָט געגעבן די מלוכה איבער ישראל צו דודן אויף אייביק, צו אים און צו זײַנע קינדער אין אַ בונד פֿון זאַלץ״].

אפמאכונג — די, יען, ← פּוּ. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אַפּמאַכן. געהיימע אַען. ״די וויבער די בריות האָבן זיי געשפּינט, גע־שוכט, האַפֿנדיק דערפֿאַר, איבער הונדערט יאָר, אַ חלק, אָדער אַ העלפֿט פֿון זײַער עולם־הבא,״

לויט אַײ, ממוס, שלמה וו, ז' 24. ״דאָס איז אַרויסגעקומען אינסטינקטיוו, אומדערואַרטעט, להיפּך צו אַלע טעאָריעס און אַען, זשיט או, נײַ 1919, ז' 195.

אפמאכלעווען — טרוו. לעווע אָפּ, געמאַכ־לעוועט. אַפּאַרן. ״ער האָט אים אָפּגעמאַכ־לעוועט, אָפּגענאַרט, פֿאַרנאַרט, באַשווינדלט.״

אפמאכ — טרוו. מאַך אָפּ, געמאַכט. 1. אַפ־ענדיקן. אָפּפֿאַרטיקן. פֿאַרענדיקן (אַן אַרבעט). ״נאַ, האָט נישט קיין פֿאַראיב, איך דאַרף נאָך אויף איין אַרט צוגיין, אַ נייטיק געשעפט אָפ־צומאַכן, עט, דער פּעטער פֿון אַמעריקע, ווילנע 1925, ז' 506. ״וואָס? נאָך נישט אָפּגעמאַכט דאָס געשעפט? — ווענדט זי זיך צום עקאָנאָם, — וואָס איז? קיין לעבעדיקן וועט ער דאָך דיר נישט אויפֿעסן?״, אַש, תּהיִל־יוד. ״זיך באַ־רימט, ווי די מאַשין רוקט זיך רעגלמעסיק; יעדער מינוט אַ מעטער, ווען אַ קוילן־האַקער איז מיט פֿופֿציק הענט, מאַכט ער אַזוי ניט אָפּ, מ. אַלבערטאָג, שאַכטעט, מאַסקווע 1934.

2. דורכפֿירן אַן עסק. ״געמאַכט, אָפּגעמאַכט און פּטור אַן עסק!״ ווערטל. אַ אַגיל ו א ש מ ח (קלעכדיק און שפּיציק) = גוט, גלאַט דורכפֿירן. ״ער מאַכט אָפּ איין געשעפט מיט אַ פּריץ, איז שוין גענוג אויף 10 יאָר צו לעבן, קמ, 1868, № 11. ״איר גיט מיר נאָר אַן עצה, ווי די זאַך זאָל צוגיין, וועל איך דאָס אייך שוין אַ אַגיל וואַשה, קלעכדיק און שפּיציק, י. ז. פּוטערמאַן, דער אַריסטאָקראַ־טישער צדיק . . . וואַרשע 1889, ז' 41. ״פֿירט מען עפעס אַ זשידלעך אַן אַ בילעט, אַן אַ פּאַס, מער ווי צוואַנציק טאָנציעס איז ער אָפ־געפֿאַרן, האָט אָפּגעמאַכט שאַכער־מאַכער מיט די קאַנדוקטאָרן, אלצ, קליין וועלטל, לאַנדאָן 1894, ז' 20. ״דעם 'נאַר' מיין איר, אַז איר וועט מוון שענקען דער רביצין איבער וויבס אוירינג מיטן בראַשי, און ווי אַזוי דאָס אָפּצו־מאַכן אַגיל וואַשה? — זאַלט איר מיר נאָר פֿאַלגן,״ ייִל, דאָס פּוילישע יונגעל, אָדעס 1895, ז' 149. ״איך וועל דך היינט פֿון דעם אויג ניט אָפּלאָזן, מע זאָל חלילה גיט אַ אַן מיר די גאַנצע חתונה, ממוס, די טאַקעט. אַט אַזוי, זאָג איך דיר זאַלטו אַ דעם עסק, גלאַט און קלעכדיק, די מעשה פֿון פּיער ברידער, וואַרשע 1906, ז' 21.

3. אויסאַרבעטן. באַאַרבעטן. דורכפֿירן אַ באַ־שטימטן פּראַצעס פֿון אַרבעט (שנידערע, דרוקערע, אַע). אַ בענקלעך. אַ די ערשטע זײַט פֿון בלאַט. אַ דעם מאַנטל.

4. צונויפֿרעדן זיך וועגן אַן אַפּמאַך, אַ הסכּם, אַ תּנאי, אַ אַ קאַנטראַקט. אַ אַ פּשרה אע. ״הכלל, אָפּגערעדט, אָפּגעמאַכט!״. אַ ברחל בתּך הקטנה — גענוי, מיט אַלע פּרטים. [אויך מיט אַ צוגאַב: און נישט לאַה די גרויסען]. איר איר: אַ ברחל בתּך הנאַקעטע. אַ עק, אַ סוף, נו, צוגעשלאָגן, אָפּגעמאַכט, זאָל זײַן מיט מזל! ממוס, שלמה וו, ז' 40. ״זיי נעמען פֿרויען דורך שלוחים, ד״ה דער מאַן שיקט אַ

שליח און דער פֿאַטער פֿון די פֿרוי שיקט פֿון זיך אַ שליח און די ביידע שלוחים מאַכן אָפּ דעם שידוך, אמד, מטע מצרים, ווילנע 1863. ״זי [= די קייסערין] האָט גאָר אָנגעהויבן שטודירן . . . טעאַלאָגישע פֿאַנגן, זי זאָל קענען אַ אַ קאַנאָראַדט מיט דעם פּויפּסט, קמ, 1866, № 45. ״מיר האָבן אָפּגעמאַכט מיט אַ תקיעת־כּף און אַ נקיסת־חפֿץ אַז אַלצידיג וואָס דער איבערשטער וועט אונדז צושיקן . . . זאָל זײַן אונדזער ביידינס, ממוס, אין אַ שטורם־צײַט, ז' 8. ״און אינמיטן דער נאַכט / האָבן זיי אָפּגעמאַכט / זיי זאָלן די קייטן צעטראַטע־ווען / און ראַטעווען, עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 60. ״טאַטע, כ״האַב אַ שטעלע בײַ ר' דאָדי לובלינער. קום אַ אַ וואַרט, ייִד, חבֿר נחמו, ז' 44.

5. אַפּרעדן (אַן דער פֿעסטקייט פֿון אַן אָפ־מאַך). אַ וועגן אַ צונויפֿקום. אָפּשמועסן זיך וועגן אַ צונויפֿטרעף. אַ אויף אַ וויינט. ״זיי [= קהל־לייט] האָבן מיט אים אָפּגעמאַכט אַז ער זאָל זײַן זײַער בעל־שחרית, י. מ. קערשט, פֿאַר 1967 X 3.

6. אָננעמען אַ באַשלוס פֿאַר זיך. באַשליסן נאָך אַן איבערטראַכטן, נאָך אַ קווענקלען זיך. אַ בײַ זיך. אַ דעם געדאַנק. ניט קענען אַ בײַ זיך. ״בײַ זיך האָב איך אָפּגעמאַכט אַז אין אַמעריקע לערן איך מיר אויס דרײַ זאַכן . . .״, שׂע, מאַטל פּייסי . . . ז' 225. ״ער האָט אָפ־געמאַכט בײַ זיך צו פֿאַלגן זײַן רבינס עצה, אַש, תּהיִל־יוד. ״ער האָט בײַ זיך אָפּגעמאַכט: איך וועל נישט אַראַפּ פֿון בוים בײַ גאַט וועט מיר העלפֿן, א. בערגמאַן, קאַקעטער מעשיות, וואַרשע 1929, ז' 102. ״איין מאָל האָט זי בײַ זיך אָפּגעמאַכט: אויס מיטן פּוסטן יתּושי — איז אויס, ב. דעמבלין, וויי און אַ דריטער, נײַ 1943, ז' 9. ״איך מיט זיך האָב אָפּגעמאַכט — / מער ניט נאָרן זיך איך וועל, האַל, מײַן אוצר, מאַסקווע 1966, ז' 15.

7. אָפּטאַן אַ זאַך גיד, ווי יוצא זײַן. שנעל פֿאַרענדיקן אַזוי ווי אָפּצוקומען. אַ בקיצור. אַ פֿון דער האַנט. ״שלום־עליכם, מאַכט ער אָפּ בקיצור, אַ שמעק נאָר פֿון יוצא וועגן, דרייט זיך באלד טאַקע אויס און לויפֿט וויטער, ממוס, שלמה וו, ז' 34. ״אים פֿאַרדריסט וואָס ער מאַכט דעם שלש־סעודות אָפּ עפעס גאָר אַזוי פֿון דער האַנט, י. ווערניקאָוסקי, שלש־סעודות צײַט, באַרדיטשעוו 1899, ז' 9.

8. אָפּפֿאַלן, צוריקפֿאַלן, צוריקקריגן. אַ זאָך פֿאַר אַ נאָך. ״דער פֿירשט האָט אים . . . העפֿלעך אויפֿגענומען, מיר האָבן אַ סימן, אַז דער פֿירשט האָט אים נאָכדעם אָפּגעמאַכט אַ ווייט, קמ, 1869, № 20. ״וועל איך באַווייזן אָפּצומאַכן די הוצאות — איז דאָך גוט, טאַמער גיט — איז אויך גיט קיין גרויסער אומגליק, ש. וויגאָדא, פֿאַר 1963 III 3.

9. פֿאַרגייטיקן, פֿאַרגייטיקט ווערן. אָפּקריגן מיט אַ רווח. אָפּמאַכן פֿאַרן שאַדן. ״דער מאַכן ווי דער מאַכן, נאָר דער אַײ, שוו. ״אַז מע פֿאַרטשעפעט אַ יידן אַ העקעלע, וויל ער מע

מאַכט אָפּ, די מענטש פֿון פֿיער ברידער, וואָרשע 1906, ז' 28.

14. אָפּמאַרן. אַרײַנמאַרן. — אָ אַ קאַ נע א = פֿאַרוקן אַ קאַנע, אָפּטאַן אויף טערקיש; אַפּטאַן אַרײַנשטעלן. „עס וועט אונדז ניט העלפֿן אונדזער טענהן ווען מע וועט אונדז אַ די קאַנע, וועט מען הייסן שקאַלעס זאָל זײַן, וועט אונדזער שרײַען אזוי פֿיל העלפֿן ווי אַ טײַטן באַנקעס“, י. ל. בינשטאַק, בײַא ר' שלמה בערלינגער, לִבֿוֹ 1896, ז' 20.

15. נאָכמאַכן. נאָכקרימען. אָפּשפּעטן. אָפֿ חזקן. „אײַ, אַ קלאַג נאָך חײַבײַלעך, ווי זי מאַכט דאָס אָפּ אַ ביסל!“, אַר, אַרעמע מצה.

16. בטל מאַכן. אָפּשאַפֿן. אָפּמקען. אַנולירן. „אוי ווען איינר זיך ברענט מאַכט ער עש אָב מיט זײַן הענט אויב רײַבט דרויף צו פֿר קילן“, חהו, מ.א. „דש רוטיל פֿון איין איי, דו גליגט איז ווען די לִבֿנה פֿול איז, די מאַכן אָב פֿלעקן פֿון פֿנים, שִׁט מוסר, דײַהרנפֿורט 1804 [יִפּאָ, וואָרשע 1938, № 3]. „און האָט געבאַטן אַ מטבע מע זאָל אים אַ די דעפּוטאַטסטווע, נאָר מע האָט שוין ניט געקאַנט“, א. ספּאָר, דער קלײַנער קאַטערוניק, ווילנע תרמ"ג, ז' 4.

17. באַמאַכן. אָפּשמוצן. „ער האָט אים אָפֿ געמאַכט פֿון קאַפּ בײַ די פֿיס“.

18. פֿאַרענדיקן סילעפּן. שטאַרבן. אָ אַן ע וף — שײַן קוילען אַן עוף. „וואָס מאַכט ער? — ער האָט שוין אָפּגעמאַכט, ויִפּצט אָפּ כאַצקל און לױפֿט אין זײַן געוועלב“, חג, טמו 1967 v 19.

19. אָפּפּאַכען. פֿעכערן. אײַנגיטלעך אַנשטאַט 'מאַכען' $P: machac \langle$. אַ מיט דער האַנט די פֿליגן.

מיט זײַך. עניש.

אָפּמאַכער — דער, יס. פּשרה־מאַכער, אויס־גליכער. אַרביטראַטאָר. בורר. „זײַן פּרנסה איז געווען, צו צײַטן אַ סכּסור, אויף התּונות און סאָרווער, בײַ עבעדיקע אַ שדכן, אויף בית־עולם בײַ די טױטע אַן אַ בײַ קבֿורה־געלט“, לִצֿל 1887, ז' 77. „ניט אומױסט זײַט איר אַ ווילדער בּורר און אַ גוטער אַ“, ממוס, טאַקסט. „ר' קלונמוס איז געווען אויך אַן אַ בײַ אַ דײַתורה, דען דער רבֿ זאָל לעבן אַן ר' קלוגר מוסן איז געווען ווי אַן עסן אַן פֿעפּער“, בּוּזאַהן, דער מקח טעות, ווילנע 1927, ז' 13. ערײַן.

אָפּמאַכעריש — אַדײַ פּשרהדיק, וואָס איז פֿון (ווי בײַ) אַן אָפּמאַכער. מיט אַע גענג. קײַט.

אָפּמאַל(י)עווען — טרוו. ווע אָפּ, געמאַ־ (לײַ)עוועט. $P: umalować \langle$. $B: abmalen \langle$. באַפּן. אָפּשמירן מיט אַ קאַליר. אָפּפאַרבן, אָבער ניט אויף אַ פּראָפּעסיאָנעלן אָרפּן. אַ די ווענט מיט קרײַד. „די בענגן זענען פּראָס־טע, ווייטע, מע דאַרף זײַ אַ“, ז. דיאַמאַנט, איר, רײַה תּשטײַו.

19. אָפּפּאַכען. פֿעכערן. אײַנגיטלעך אַנשטאַט 'מאַכען' $P: machac \langle$. אַ מיט דער האַנט די פֿליגן.

מיט זײַך. עניש.

אָפּמאַכער — דער, יס. פּשרה־מאַכער, אויס־גליכער. אַרביטראַטאָר. בורר. „זײַן פּרנסה איז געווען, צו צײַטן אַ סכּסור, אויף התּונות און סאָרווער, בײַ עבעדיקע אַ שדכן, אויף בית־עולם בײַ די טױטע אַן אַ בײַ קבֿורה־געלט“, לִצֿל 1887, ז' 77. „ניט אומױסט זײַט איר אַ ווילדער בּורר און אַ גוטער אַ“, ממוס, טאַקסט. „ר' קלונמוס איז געווען אויך אַן אַ בײַ אַ דײַתורה, דען דער רבֿ זאָל לעבן אַן ר' קלוגר מוסן איז געווען ווי אַן עסן אַן פֿעפּער“, בּוּזאַהן, דער מקח טעות, ווילנע 1927, ז' 13. ערײַן.

אָפּמאַכעריש — אַדײַ פּשרהדיק, וואָס איז פֿון (ווי בײַ) אַן אָפּמאַכער. מיט אַע גענג. קײַט.

אָפּמאַל(י)עווען — טרוו. ווע אָפּ, געמאַ־ (לײַ)עוועט. $P: umalować \langle$. $B: abmalen \langle$. באַפּן. אָפּשמירן מיט אַ קאַליר. אָפּפאַרבן, אָבער ניט אויף אַ פּראָפּעסיאָנעלן אָרפּן. אַ די ווענט מיט קרײַד. „די בענגן זענען פּראָס־טע, ווייטע, מע דאַרף זײַ אַ“, ז. דיאַמאַנט, איר, רײַה תּשטײַו.

19. אָפּפּאַכען. פֿעכערן. אײַנגיטלעך אַנשטאַט 'מאַכען' $P: machac \langle$. אַ מיט דער האַנט די פֿליגן.

מיט זײַך. עניש.

אָפּמאַכער — דער, יס. פּשרה־מאַכער, אויס־גליכער. אַרביטראַטאָר. בורר. „זײַן פּרנסה איז געווען, צו צײַטן אַ סכּסור, אויף התּונות און סאָרווער, בײַ עבעדיקע אַ שדכן, אויף בית־עולם בײַ די טױטע אַן אַ בײַ קבֿורה־געלט“, לִצֿל 1887, ז' 77. „ניט אומױסט זײַט איר אַ ווילדער בּורר און אַ גוטער אַ“, ממוס, טאַקסט. „ר' קלונמוס איז געווען אויך אַן אַ בײַ אַ דײַתורה, דען דער רבֿ זאָל לעבן אַן ר' קלוגר מוסן איז געווען ווי אַן עסן אַן פֿעפּער“, בּוּזאַהן, דער מקח טעות, ווילנע 1927, ז' 13. ערײַן.

אָפּמאַכעריש — אַדײַ פּשרהדיק, וואָס איז פֿון (ווי בײַ) אַן אָפּמאַכער. מיט אַע גענג. קײַט.

אָפּמאַל(י)עווען — טרוו. ווע אָפּ, געמאַ־ (לײַ)עוועט. $P: umalować \langle$. $B: abmalen \langle$. באַפּן. אָפּשמירן מיט אַ קאַליר. אָפּפאַרבן, אָבער ניט אויף אַ פּראָפּעסיאָנעלן אָרפּן. אַ די ווענט מיט קרײַד. „די בענגן זענען פּראָס־טע, ווייטע, מע דאַרף זײַ אַ“, ז. דיאַמאַנט, איר, רײַה תּשטײַו.

זאָל אים אַ אַ גאַנצן קאַפּטן“, שו. „דען דורך דער סיבה וואָס די ערשטע קליידער זענען געגנעטע געוואָרן, האָט מען געמוזט... אנדערע אַ“, ר' יעקבֿ מדובנא, משלי חכמה, 'במדבר/ ווילנע תר"ו, פ/ב. „האַטעלן און רעסטאָראַנען מאַכן איצט אָפּ פֿאַר דער שלעכטער צײַט פֿון דעם לעצטן קרײַזס און וואָלטן שוין געוואָלט פֿאַר איינס אַ פֿאַר דעם קומענדן קרײַזס אויך“, מר ו, נ"י 1910, ז' 303. „מײַן פֿאַטער האָט מיר שוין צוגעזאָגט, ער וועט מיר אַ נאָך בעסערע מלבושים פֿאַר די מלבושים [וועלכע כּהאַב פֿאַרפֿלעקט]“, סדר טלחות, לובלין תרע"ז, ז' 65.

10. אָפּווישן. אַפּרײַניקן. אָפּקראַצן. אַ דעם וואַלגערעאַלץ. „אָך אַזוי דײַא נעגל בײַדוף מן ניט הרט צו קרצן נפּארט דאָש לאָס איז מאַכט מן אָב“, ש. פֿראַנקפּורט, ספר החיים וו, קיטן תע"ז, טו/ב. „אײַן שוך דר קױטיג ווער, טאַר מן ניט [אום שבת] אָב מאַכן מיט זענס נאַגל פֿון פֿינגר. מכלישכן ניט מיט איינס מעסר, דען עש איז אַסור“, לוט, טו/ב. „ווען וואַקשט ווער אויף אײַן סכּר גטריפּט, אַזוי טאַר מן דאָש וואַקש אַן שבת אָב מאַכן זונשט איז מן (חײַב קרבן חטאת)“, עה, מו/ג. „האַט צוגעפּויעט צו דעם שאַרפֿן אײַנן וואָס איז אַרײַנגעשלאָגן בײַ דער טיר אום אָפּצומאַכן די פֿיס“, אמד, אײַנע רױבער געשיכטע, ווילנע תרכ"ד. — דו ביסט אין מעל אײַנגעריכט, זאָגט ער מיט אַ געלעכטער, — וואו? ער מאַכט איר אָפּ די מעל פֿון מױל", י. גויאָט, דער נבער פּראַצענטניק, ווילנע 1893, ז' 45.

11. אַוועקשאַרן. אַפּרוקן. [דאָס] קינד האָט מיט זײַן הענטל אָפּגעמאַכט די גאַלדענע לאַקן (גרײַנלעך) פֿון זײַן פֿרומען פּנימל“, אמד, דער גואל, ווילנע 1866. „ער] האָט אָפּגעמאַכט מיט דער רעכטער האַנט דאָס ברייטע און געדיכטע באָרד [פֿון די ברעקלעך]“, ב. גאַרײַ, שפּרה... נ"י 1910, ז' 3.

12. אָפּפּראַווען. אַפּריכטן. דורכפֿירן. אַ אַ ווייטע נסיעה. אַ אַ תּפֿילה. אַ די חתונה. אַ קידוש. „האַט זי אויסגעטאַצעט דעם מאַן די מאַרד פֿון די בײַנער, דאָס ער האָט קוים דערלעבט אָפּצומאַכן הַבֿדלה“, אמד, עוזר צײַן קעט אויב דײַא צײַג, ווילנע 1868. „איך קאָן נישט יוצא זען מיט אַבער שײַנעם חזן מיטן ספּאַדיק, וואָס האָט אָפּגעמאַכט אין שול קידוש פֿאַר אַלע יודן, שע, מעשײַות און פּאַנטאַזיעס, ז' 96. „ערשט שפּת־צוואַכטס, אַז ר' זײַנוול האָט אָפּגעמאַכט הַבֿדלה און מיר האָבן זיך אַנדערגעזעצט אַרום טיש טרינקען טײַ, האָט ר' זײַנוול נאָכמאַל געמאַכט אַ שמועס“, י. ל. בינשטאַק, בײַא ר' שלמה בערלינגער, לִבֿוֹ 1896. „די חתונה האָט מען אָפּגעמאַכט גאַנץ שטיל, אונטער אײַגענע מענטשן“, מ. אַחוּו, די צוויי שוועגער, ווילנע תר"ס, ז' 59.

13. אָפּפּאַנאַזירן. אויסטראַכטן פֿון קאַפּ. „ווי איך האָב זיך פֿון זײַ [פֿון די פּויעריס] אַנגעהערט, לעבן זײַ ניט אַזוי גוט ווי איר

זאָל אים אַ אַ גאַנצן קאַפּטן“, שו. „דען דורך דער סיבה וואָס די ערשטע קליידער זענען געגנעטע געוואָרן, האָט מען געמוזט... אנדערע אַ“, ר' יעקבֿ מדובנא, משלי חכמה, 'במדבר/ ווילנע תר"ו, פ/ב. „האַטעלן און רעסטאָראַנען מאַכן איצט אָפּ פֿאַר דער שלעכטער צײַט פֿון דעם לעצטן קרײַזס און וואָלטן שוין געוואָלט פֿאַר איינס אַ פֿאַר דעם קומענדן קרײַזס אויך“, מר ו, נ"י 1910, ז' 303. „מײַן פֿאַטער האָט מיר שוין צוגעזאָגט, ער וועט מיר אַ נאָך בעסערע מלבושים פֿאַר די מלבושים [וועלכע כּהאַב פֿאַרפֿלעקט]“, סדר טלחות, לובלין תרע"ז, ז' 65.

10. אָפּווישן. אַפּרײַניקן. אָפּקראַצן. אַ דעם וואַלגערעאַלץ. „אָך אַזוי דײַא נעגל בײַדוף מן ניט הרט צו קרצן נפּארט דאָש לאָס איז מאַכט מן אָב“, ש. פֿראַנקפּורט, ספר החיים וו, קיטן תע"ז, טו/ב. „אײַן שוך דר קױטיג ווער, טאַר מן ניט [אום שבת] אָב מאַכן מיט זענס נאַגל פֿון פֿינגר. מכלישכן ניט מיט איינס מעסר, דען עש איז אַסור“, לוט, טו/ב. „ווען וואַקשט ווער אויף אײַן סכּר גטריפּט, אַזוי טאַר מן דאָש וואַקש אַן שבת אָב מאַכן זונשט איז מן (חײַב קרבן חטאת)“, עה, מו/ג. „האַט צוגעפּויעט צו דעם שאַרפֿן אײַנן וואָס איז אַרײַנגעשלאָגן בײַ דער טיר אום אָפּצומאַכן די פֿיס“, אמד, אײַנע רױבער געשיכטע, ווילנע תרכ"ד. — דו ביסט אין מעל אײַנגעריכט, זאָגט ער מיט אַ געלעכטער, — וואו? ער מאַכט איר אָפּ די מעל פֿון מױל", י. גויאָט, דער נבער פּראַצענטניק, ווילנע 1893, ז' 45.

11. אַוועקשאַרן. אַפּרוקן. [דאָס] קינד האָט מיט זײַן הענטל אָפּגעמאַכט די גאַלדענע לאַקן (גרײַנלעך) פֿון זײַן פֿרומען פּנימל“, אמד, דער גואל, ווילנע 1866. „ער] האָט אָפּגעמאַכט מיט דער רעכטער האַנט דאָס ברייטע און געדיכטע באָרד [פֿון די ברעקלעך]“, ב. גאַרײַ, שפּרה... נ"י 1910, ז' 3.

12. אָפּפּראַווען. אַפּריכטן. דורכפֿירן. אַ אַ ווייטע נסיעה. אַ אַ תּפֿילה. אַ די חתונה. אַ קידוש. „האַט זי אויסגעטאַצעט דעם מאַן די מאַרד פֿון די בײַנער, דאָס ער האָט קוים דערלעבט אָפּצומאַכן הַבֿדלה“, אמד, עוזר צײַן קעט אויב דײַא צײַג, ווילנע 1868. „איך קאָן נישט יוצא זען מיט אַבער שײַנעם חזן מיטן ספּאַדיק, וואָס האָט אָפּגעמאַכט אין שול קידוש פֿאַר אַלע יודן, שע, מעשײַות און פּאַנטאַזיעס, ז' 96. „ערשט שפּת־צוואַכטס, אַז ר' זײַנוול האָט אָפּגעמאַכט הַבֿדלה און מיר האָבן זיך אַנדערגעזעצט אַרום טיש טרינקען טײַ, האָט ר' זײַנוול נאָכמאַל געמאַכט אַ שמועס“, י. ל. בינשטאַק, בײַא ר' שלמה בערלינגער, לִבֿוֹ 1896. „די חתונה האָט מען אָפּגעמאַכט גאַנץ שטיל, אונטער אײַגענע מענטשן“, מ. אַחוּו, די צוויי שוועגער, ווילנע תר"ס, ז' 59.

13. אָפּפּאַנאַזירן. אויסטראַכטן פֿון קאַפּ. „ווי איך האָב זיך פֿון זײַ [פֿון די פּויעריס] אַנגעהערט, לעבן זײַ ניט אַזוי גוט ווי איר

איז אַ באַלערינע, פ. סיטא, דערצײלונגען, כאַראַקטערן. 1934.
זונג. עניניש. יער (יין, יקע).
יעריי.

אָפּמאַלן II — טרוו. מאַל אָפּ, געמאַלט, געמאַלן. דזוו אויסמאַלן II ← 277. 1. צע-מאַלן קערנער אין אַ מיל. גראַוילירן. דער שוסטער האָט אויפגענייט דעם מילנער אַ פאַר שטייול, און דערפאַר האָט אים דער מילנער אָפּגעמאַלן אַ קאַרעץ קאַרן, ח. בראַדאָוסקי, די אַסיפּה אין דער שטאַט עיזון-גבֿר, באַרדיטשעוו 1869. "דער מילנער האָקט דורך ס'איז פֿון די לעטאַקעס און פֿון די רעדער אין וואַסער, מע זאָל קענען אַנלאָזן דעם שטיין, אַ אַ פֿערטל מאַל, אָדער אַ מעסטל קאַרן, ה. אַפּשאַג. בית ישראל — וויזשניצער רבי'ס הויף, סיגעט 1939. "פֿאַרשטייט זיך, ס'ערשטע זיך געמאַלט: אַ זאָק מיט מעל, ערשט אָפּגעמאַלט, / וואַס שמעקט מיט פֿרישן קליפּען-שטייב, האַל, מיין אוצר, מאַסקווע 1966, ז' 220.

2. פּיג: טרעטן מיט שווערע פּיס. זיך גוט אָנגעמאַטערט, פֿון סאַבאַר ביז די לאַוורעס אָפּגעמאַלן מיט די פֿאַרמאַטערטע פּיס, ש. ברענמאַ, דורך קריג און רעוואָלוציע, אָדעס 1932, ז' 286.
3. אָפּזאָגן אויף שנעל. אַ דאָס דאווענען. האָט זיך האַמעטענע אָן עפֿן געטאַן די טיר, און פֿאַרסאַפּעט איז אַרײַנגעלאָפֿן דאָס לערן-מיידל פֿון איר מאַדיטקע, גיך אָפּמאַלן-דיק: — אוי ראַכעניו, קומט, ראַנע דאַרף אַיך נייטיק האָבן, פֿרויען, זב, מאַסקווע 1928. מיט זיך — "וואַס מע וואַרפֿט אַרויף אויפֿן מילשטיין, עכט זיך אַלץ אָפּ, שו. זונג. עניניש. יער (יין, יקע). יעריי.

אָפּמאַלפֿעווען — טרוו. פֿעווע אָפּ, געמאַל-פֿעוועט. דזוו אויסמאַלפֿעווען. ← 277.

אָפּמאַנגלען — טרוו. גל אָפּ, געמאַנגלט. פֿאַרענדיקן מאַנגלען, פרעסן. "די מאַמע האָט אָפּגעמאַנגלט אַ פֿאַר לילעכער".

אָפּמאַנען — טרוו. מאַן אָפּ, געמאַנט. 1. אויפֿמאַנען. צונויפֿמאַנען, צוריקבעטן וואַס עס קומט. אַ די געבאַרגטע ביכער. "דען ער [דער רבֿש"ע] האָט בײַ דיר אַן אַלט וועקסל אָפּצומאַנען", א. ב. רוף, אַדעליי-דאָזע, וואַרשע 1865, ז' 46. "זיי פֿלעגן שוין אַפֿט אַרויס אין גאַס מיט אָפּנענע געשלעגן, אַ דאָס, כלומרשט [וואַס] זיי קומט", נט. קאַרבאַנעט, מאַסקווע 1943. "שוין זשע האָט איר זיך געאַפֿלט גיט פֿאַרשפּעטיקן ניאַמעס בר-מצוה, צי איר זינט געקומען אַ די ניט-געגעבענע דרשה, וואַס די דייטשע באַמבעס האָבן מיר איבערגעריסן אויף אייער חתונה", פּמ. טראַט פֿון דוירעט, מאַסקווע 1966.

2. אַרײַנקריגן, צוריקקריגן וואַס עס קומט. אַ אַן אַלטן חובֿ. אַ די דורכגעלאָזענע ראַטעס. פֿאַר יעדן דור וועט אָפּגעמאַנט ווערן צוריק,

און דאָס באַשערטע אָפּגעשאַפֿט וועט ווערן פֿאַר די הענקער, פּמ. זלחמה וו, ניי 1956, ז' 517.

מיט זיך. זונג. עניניש. יער (יין, יקע). יעריי.

אָפּמאַקלען — טרוו. קל אָפּ, געמאַקלט. אויך: ~מקלען. >מקל. 1. אַנשלאָגן מיט אַ שטעקן, מיט אַ פֿלאַקן. "דער רעוויזאָר האָט זיך אָנגעשיכורט ווי לוס און ער האָט אָפּ געמאַקלט די ביינער איר, דער ליובאַוויצער זי-נער", חיים קרוג, כתבֿים. 2. אַרויסציען בײַ איינעם געלט דורך קאַרטן שפּילן. "מע האָט אים הינט אַזוי אָפּגעמאַקלט, אַז ער וועט שוין פֿאַרזאָגן אַ צענטן צו שפּילן (אין) קיין קאַרטן".

אָפּמאַראַטשען — אַקווו. טשע אָפּ, גע-מאַראַטשעט. סל. אָפּנאַרן. באַשווינדלען. פֿאַר-רייען אַ קאַפּ. "כיוועל בײַ דיר דאָס געלט נישט אויסנאַרן, חיים, און כיוועל דיר נישט אַ (באַ) שווינדלען. כ'דאַרף די צען קאַרבאַוואַנצעס פֿאַר מיין אויסשטאַטונג נאַכן טויט", ברוט, די שטיילע ערד, ז' 122.

אָפּמאַרדעווען — טרוו. דעווע אָפּ, גע-מאַרדעוועט. דזוו אָפּמאַרדעווען. "די האַרע-וואַניע פֿון אַ נאַר מאַרדעוועט אים אָפּ, מס. קהלת, תקע"ט, י' 15.

מיט זיך — "אַ זיך אַ גאַנצן טאַג און קומען אַהיים אָן אַ גראַשן".

אָפּמאַרטערן (זיך) — אָפּמאַרטערן (זיך).

אָפּמאַרבערן — טרוו. מער אָפּ, געמאַר-מערט. באַדעקן מיט מאַרמאַר, מאַרמער, מיר-מלשטיין, אַ דעם צוגאַנג צום פּאַלאַץ.

אָפּמאַרען — טרוו. רע אָפּ, געמאַרעט. אָפּמאַרטערן. פֿאַרמוטשען. פֿאַרהונגען. אַ די געפֿאַנגענע. מיט זיך — זיך אַ און פֿאַר-לירן אַפּשור צוואַנציק פּונט. עניניש.

אָפּמאַרקירן — טרוו. קיר אָפּ, געמאַר-קירט. 99: ~מאַרקן, אויך: ~מאַרקע-ווען. 1. אָפּמעסטן, אָפּשצאַן מיטן אויג, אויפֿן אויג. 2. אָפּנרענען מיט סימנים, אָפּצייכענען אַ גרענעץ. באַגרענעצן. אַ אַ גרענעץ. אָבער אין אַ דאָס פֿעלד און אין שטעלן די פֿאַנגעס זינען מיר בֿירוש אויסן צו טון פֿאַרן לעבן, מוו. דער וועג צו אונדזער יוגנט, ז' 288.

3. צוגרייטן, אָפּפלאַנירן אַ וועג. "זאַלסט דיר אַ דעם וועג", תּי. דברים יט, 2. מיט זיך. זונג.

אָפּמאַרקן — אָפּמאַרקירן.

אָפּמאַרקען — אַקווו & טרוו. קע אָפּ, גע-מאַרקעט. אָפּזאָגן דורכן אַרויסברענגען אומ-קלאַרע קלאַנגען. "ביזן איר אַרויס... מיט אַן ערנסטער מינע... און אָפּגעמאַרקעט דעם שאַג-טאַנעט", א. גאַלדפֿאַדן [ז. זילבערצווייג, לעק-טיקאַן פֿון איד' טעאַטער, ז' 297]. "ווי דער צופֿאַל ברענגט אים דורכן טאַג אָפּצומאַרקען

דאָס בינדע שטיקל דאווען, דאַרט קריגט ער שוין... טלית ותפילין אויך", יל. ניט טויט ניט לעבעדיק, ווילנע תרניח, ז' 65. "נאַר אַז עס קומט צו יעזי וזמרת י". פֿאַרפלאַנטערט ער זיך אין דער עכרי און מאַרקעט אָפּ אַ גאַנצע שטיק אונטער דער נאַז, שט. בלאַנדזענ-דע שטערן, וואַרשע 1922, ז' 128. עניניש.

אָפּמאַרש — דער, זי. אַקט אָדער רעוולוטאַט פֿון אָפּמאַרשירן. מאַרש אויף צוריק. אַ פֿון געשלאָגענעם שונא. "עלטסטער האָט באַפֿוילן: — אַ צום אַלטן לאַגערי", א. פּרץ (פּערציקאַ-וויץ). דעם גורל אָנטקעגן, יאָהאַניסבורג 1952. "און איר, פֿאַרגאַפֿטע, אומעטיקע פֿילדערס, וואַס בײַנאַכט פֿלעגט איר זיך אַרויסגיבֿען אין לוייערדיקן דרויסן... און אויסגראַבן פֿון דערד אייערע פֿידלען, איינגעפלאַנצטע ערבֿ אייער אַ דאָ אַהער", טוצ, די פּענסטונג, צום יאַרטאַג פֿון געטאַטעאַטער. זונג.

אָפּמאַרשירן — אוטוו. שיר אָפּ, ~מאַר-שירט. 1. אָפּגיין, אָוועקגיין מאַרשירנדיק ווי זעלנער. אַ צום פֿראַנט. "ווי איר ווייס מאַרשירן מאַרגן אָפּ די גאַנצע פּוילישע מיליטער צום קריגספלאַץ", אמד, דער שבעים מאַלצייט, ווילנע 1877. "איין אָפּציער האָט געלאָזט די וואַכע אַ אין אַ צימער וואַס איז אין הויף געלעגן", דער שרעקליכע מאַרד דעם קעניג פֿון פּערסיען, לעמבערג 1903. "דעם זעלבן טאַג האָבן אַלע יידן געקוקט ווי שלמה סאַלדאַט מאַרשירט אָפּ פֿון שטאַט מיט דער שטראַף-עקספּעדיציע", א. גאַלדבערג, נאָך דער שחיטה, פּשעמישל 1927, ז' 13.

2. דורכמאַרשירן ווי אַ שטראַף, ווי אַן אָפּ-צאָלן פֿאַר עפעס וואַס מע האָט שלעכט געטאַן. "באוועגט זיך ווער שלעכט, ניט לויטן געגע-בענעם מאַרש, וועט ער פֿאַר יעדן מאָל אין דער ברייט דאַרפֿן אַ דורך די זעלבע [שטעטיקע] געוויקסן אַ צווייט מאָל אין דער לענג, צירקאַ נײַנצן מעטער", ישק, שליאָז און אומוועג, ז' 240.

3. אָוועקגיין. אָפּגיין. (פּיג. פֿאַר שטאַרבן). "דאָס פּיטל איז געשטאַרבן... אַן איינפֿאַכער שטילער טויט. עס האָט אפילו פֿאַרגעסן אַ טאַנץ צו טאַן. עס האָט גלאַט אַזוי אָפּמאַרשירט", נאָד, איב, אַלטענבערג, ווי איר זע עס, ז' 9.

אָפּמאַשענ(י)עווען — טרוו. (י)עווע אָפּ, געמאַשענ(י)עוועט. אָפּשווינדלען. אַז איר האַלט מיך יאָ פֿאַר אַ מאַשעניק, וועל איר שוין טאַקע אַ", נ. הערשענאַרן, קמ. 1870, № 37. "דער ייד איז אַ מאַשעניק זאָגט איר, לאַז זיין עס איז אמת, נאַר וואַס זאָגט איר די נאַרן וואַס לאָזן זיך אַזי", פ. קרישעווסקי, יודען אונד יודענטהום, באַרדיטשעוו 1894.

אָפּמבולן — (... מאַבלען) אוטוו. מבול אָפּ, געמבולט. אָפּרעגענען זייער שטאַרק, אָן אויפֿהער. גיסן ווי מיט צעבערס. "עס האָט אָפּ געמבולט צוויי מעת-לעת נאַכאַנאַנד".

אָפּמבוינען — (... מיייווענען) טרוו. מבין [יין]

אָפּ, כאַפּט אָפּ... און זעצט זיך אויף די טרייף־פּסולען, י. בודזאָהן, דער מקח טעות, ווילנע 1927, ז' 4. עניש.

אָפּמורקען — קע אָפּ, געמורקעט. 99: **מורקען**. אוטו — אויפהערן אָדער אַ לענגערע צייט אַרויסברענגען קלאַנגען ענלעכע צו מורמור. אַ ווי אַ קאַץ. טרו — דזו אָפּמורמעלען. אַ גאַנצע וואָך... מורקעט מען אָפּ דאָס ביסל דאַונען אויף דער קעלניע, י. ל. בינשטאַק, בעא ר' שלמה בערלינער, לכוֹב 1896, ז' 11. מיט זיך. עכין. עניש.

אָפּמושן — [... מוישען] טרו. מוש אָפּ, געמושט. אָפּברודיקן. אַ אַלע שטיבער.

אָפּמושטירן — טרו. טיר אָפּ, (גע)מוש־טירט. 99: **מושטירן**. אויפהערן מוש־טירן אָדער עס טאָן אַ לענגערע צייט. אַ זעלנערס. אַ ספּאַרטלערס. אויך מיט זיך. ונג. עכין.

אָפּמחיהן (זיך) — [... מעכאַיען]... אוטו. מחיה (זיך) אָפּ, (זיך) געמחיהט. אַ לעב־גערע צייט זיך מחיה זיין, זיך דערקוויקן. „מיט דריי מאַך מיט דער האַנט וואָלט איך אויסגעקאַטעט אַזאַ שטיק, מיזאַל זיך קענען דאָרט פּרײַ לייגן און זיך אוסציען? ... אַ טאַג וועסטו אַזוי אַי, אי. קיפּניס, איב, אַסטאַפּ ווישינאַ, שמיכעלע, כאַרקאָו 1929.

אָפּמיראָטשען — דזו אָפּמיראָקען. „מע האָט די קאַץ געשלאָגן... שלעק נעמט זי פאַר ליב... זי האָט פּרום אָפּגעקרקעצט, אָפּגעמיראַר־טשען, פּר, די פּרומע קאַץ.

אָפּמיראָסן — [... מירעסן] טרו. מיראָס אָפּ, געמיראָסט. 1. פאַרמיראָסן אַ זאַך. מאַכן אַז עפעס אָדער זעכער זאָל מיראָס אויסזען. „דו האָסט אים מיר אָפּגעמיראָסט“, ל. טרייס־טער, צוק, סעפּט 1964. אַ אַ רויז = לשון נקיה פאַר משתין זיין אויף אַ רויז, אַן אַצינדרונג — erysipelas, ווי אַ הייל־מיטל אין דער פּאַלקס־מעדיצין. [די השתנה האָט גע־דאַרפֿט זיין פֿון אינדערפּרי, איידער מע האָט עפעס געטרונקען אָדער געגעסן]. 2. דזו אָפּפּסלען 33. ונג.

אָפּמיראָקען — אוטו. קע אָפּ, געמיראָקעט. אַ לענגערע צייט אַרויסברענגען קלאַנגען (ווי) פֿון אַ קאַץ, ענלעכע צו מיר־מיראַ.

אָפּמירגלען — אוטו. גל אָפּ, געמירגלט. אָפּעקלען. „פֿון אַזאַ שלומפּער מיגלט אָפּ.“

אָפּמירן — טרו. מיר אָפּ, געמירט. מאַכן שטאַרק מיר. אָפּמירן. באַמירן. „ווינטר ברייט זיך איבֿ וויא גוט ווייט דו זיני גוינד האָבן אין פֿינט גיהט מכה דו ער זיא האָט אָב גימיט [אַפֿשר פֿון מירגלען] מיט געסטונג, דו ער האָט אין זיניס הויז מכוניס אורחים גיוועזן, סהמ, איבֿ, ל"א. 31. ער [פּיטאַנאַר] פֿלעגט אַלע מאָל זינע תּלמידיים צורירן... [זיין] זאַלן

אויפהערן בויען, מויערן אַ מויער. 2. אויפ־בויען אַ מויער אויפֿגינג. ונג.

אָפּמירלען — טרו. לע אָפּ, געמירלעט. 99: **מירלעווען**. סל. אַזר. 1. אָפּריבן. אָפּשוועטשן. אָפּריקן. אַ אַ לאַך אין די הויזן. אַרזנרוקן אַ האַנט אין אַ שפּאַלט און זי אַ אַ פֿוס צווישן שטיינער. מיט זיך — טראַגן ענגע שיד און זיך אַ פֿינגער. 2. אָפּריפֿן. אַינזיפֿן. עניש.

אָפּמירלירן — טרו. ליר אָפּ, געמירלירט. אָפּנאַרן, אָפּשווינדלען. ונג. ער — אַ גב, אַ וויסל אויסן (פֿון) אויג, אַן אַרע.

אָפּמונדירן (עווען) — טרו. דיר(עווע) אָפּ, (גע)מונדיר(עווע)ט. באַקליידן (אַנטאָן) מיט מונדירן. „אויף אַ (באַקליידן) זאַל מען נעמען ביי די אַטראַטשיקעס געלט לויט די פּרינץ וואָס די באַקליידונג קאַסט דעם וואַיענע מיניס־טערויס“, קמ, 1867, № 47. ונג.

אָפּמונטערן — אַקטו. טער אָפּ, געמונט־טערט. מאַכן ווידער מונטער. צוגעבן מוט. אַ די פאַרשלאָפֿענע, די גלייכגילטיקע, די פאַר־קלעמעטע. דאָס אַנקומען זייערס האָט אויפ־גערירט דאָס שטעטל, אָפּגעמונטערט, ממוט, שלמה ז' 29. מיט זיך. ונג. פּרנל: אָפּמינטערן.

אָפּמוסירן — אוטו. סיר אָפּ, (גע)מוסירט. אָפּוועפֿן. אויפהערן צו בלעזלען. זעלצער־וואַסער וואָס האָט אָפּמוסירט האָט דער באַבעס טעם.

אָפּמוסירט — פּאַר. אַזי. אַ ביר. ער־הייט. קייט.

אָפּמוסרן — [... מוסערן] טרו. מוסר אָפּ, געמוסרט. גוט אויסריידן עמעצן. דער־לאַנגען אַ פּאַרציע מוסר. אַ דו שמויגער בעזנאַסע! ... הייב איך אָן וויינענדיק צו שרייען אויף מיין ברודער — פאַר וואָס שעלטסטו די מאַמע? מע מעג דען? האַר אויס, גאָט וועט דיר שטראַפֿן אויף יענער וועלט! און אָפּגעמוסרט אַזוי מיין ברודער, ברעמי, די ערשטע נאַכט פֿון חנה, אָדעס 1893. ונג. גיש.

אָפּמופֿתן — [... מופֿעסן] אוטו. מופֿת אָפּ, געמופֿתט. אַ לענגערע צייט אַרויסווייזן מופֿתים [מאַפֿסיס]. קומען קיין שפּאַלע און דאַרטן אַ יאַרצענדליקער.

אָפּמורמלען — טרו. מל אָפּ, געמורמלט. אָפּשעפּטשען. אָפּזאַגן עפעס שטיל, גיך און אומקלאַר. אָפּזאַגן בורשענדיק. אַ אַ שפּרוך. אַ די ווינטשעוואַניעס. „זיי אַזלן זיך... און לייגן גאָר בלוין תּפֿילין און מורמלען אָפּ דאָס דאַונען געשווינד“, דרן אָדס, וואַרשע 1860. „אָיעדער האָט שוין מנחה אין יחידות אָפּגעמורמלט, אַ קרושה שפּרינגט מען — און באַלד, נאָך שנעלער ווי אַ בליק, נעמט מען זיך צו מעריבֿ, א. ראַבאַי, איך דערצעהל, אַרט? 1920. „וואו דאַונען? ווען דאַונען? מורמלט

אָפּ, געמיינט. אָפּשאַצן. אַרויסווייזן מַבֿי־נות. אַ צום גוטן. „זינע ערשטע פּרווון האָט דער צעניאַריקער דיכטער געלאָזט אַ פֿון דער באַבען“, שבס ו, ניי 1958, ז' 271. „די שאַפֿונג צו משפּט, צו דערקלערן אָדער אָפּצומבֿייען לויט זיין געשמאַק“, יצחק יאַנאַסאָוויטש, שלמה־ביקלי־ליבוב, ניי, 1967. „האַט זיך אָנגעהויבן אַן אַ באַטראַכטן, אַ באַשמעקן“, ליפּשע גאַסטמאַן־ווידמאַ, אויפֿן שוועל, מיי־יוני 1968.

אָפּמדרבן — [... מידבערן] אוטו. אָפּנין אין אַ מדבר, אין אַן אַרט וואָס מע קען צו־גלייכן צו אַ מדבר. אַ אין אַרזונאַ. אַ אין אַ העק פּמעט אַ גאַנץ לעבן.

אָפּמדרה־אנין — נעגל. אָפּדאַנקען. „אַפֿ געמודה־אַניס מיט אַ דאַנק צו מינע לאַנגע פֿיס“, נאָד, די ניסטע ווערק פֿון משה נאָדיר וו, ניי 1931, ז' 236.

אָפּמוטיקן — טרו. טיק אָפּ, געמוטיקט. אָפּראַטן. אַראַפּשאַלגן פֿון מוט (צו טאָן עפעס). דיסקוראָזשירן. „מוטיקט אים נישט אָפּ, ער מעג אויך פּרובירן אַרויסקריכן אויפֿן באַרג.“ ונג.

אָפּמוטשען — טרו. טשע אָפּ, געמוטשעט. אָפּמאַטערן (דורך אַרבעט, צרות, איבערלעבונג גען, אַנטשטערענונגען אע). פאַרשאַפֿן פֿיזישע אָדער גיטטיקע ליידן. „זיי אָבער נישט שטאַרק צו דאַקוטשען / מיט אַ סך אַרבעטן און טוען / האָט גאָט, נאָך דעם אַ / זיי געהייסן שבת אָפרוען“, עט, ליזער, ווילנע 1925, ז' 21. „ווי ער איז שוין פאַרטיק געוואָרן מיט דעם אַראַפֿ־טראַגן, און האָט זיך גאַנץ גוט אָפּגעמוטשעט“, מעשה נורא מהצדיק המפורסם רבי ר' מאירל מפרמישלאָן, לעמבערג 1878. „שלעכט איז דעם עלנטן וואָס דאַרף אַ זיין לעבן מיט צרות און ליידן“, ב. בעקערמאַן, דער יודישער שפּיענגעל [ב], וואַרשע 1895, שפֿ 48. „אַבער אַ נישטיקע קרענק, אַ צוקלונג, אַ ביסל היץ, וואָס האָבן מיר אָפּגעמוטשעט אַ קאַרגע וואָך צייט“, אי. קיפּניס, „אונטערוועגס, סאַו־היימלאַנד, 1968, № 5.

מיט זיך — 1. „מע זאָל זיך נישט אַ מיט צו פֿיל... אַרבעטן [בשעת כאַלערע], וואַרעם מיט דעם וואָס מע שוועכט דעם גוף און דעם מוח איז מען גיכער אַנקרייטיק, עס זאָלן זיך צושטעפען אַלע אַרט קראַנקייטן“, יפֿאָל, 1884, № 29. „וויפֿל יידן מוטשען זיך אָפּ אַלע זייערע יאָרן, ווערן פאַרשוואַרט, פאַרפֿינצטערט“, ממוט, אין אַ שטורם־צייט, ז' 25. „אַנגעהויבן קרענקען און אַדיק זיך עטלעכע יאָר, אַזוי איז זי אַוועקגעשטאַרבן, איבערלאָזנדיק פֿיר פּיצלעך קינדער“, ט. קאַמינסקי, אַ ביאָגראַפֿיע פֿון אַ ישראָליקלען קינדע 1913.

2. אַרניטאַן זיך אין אַן ענין. זיך פאַרדרייען אַ קאַפּ מיט עפעס. עכין. עניש.

אָפּמויערן — טרו & אוטו. ער אָפּ, גע־מויערט. 99: **מאַווערן**. 1. אָפּווערן.

„דו פֿאַרסט דאָך אַהיים, — איך רעכן ניט אנדערש, ברידערלעך, אָפּגעמלחמהוועט, איצט דאָרף [מען] זיך אַ נעם טון צו דער אַרבעט, נח לוריע, עליע יאָרש, באַרדיטשעו 1940.
 2. פֿירן מלחמות אַ לענגערע צייט. „פֿאַראַן שפֿטים וואָס קענען אַ דורות לאַנג“, דאָס האָט מען זיי באַצאָלט פֿאַר דעם וואָס זיי האָבן... אָפּגעמלחמהוועט“, ש. ברעגמאַן, 1934 ז' 217.
 רעכ איז אומרוק, מאַסקווע 1934, ז' 217.

אַפּמלן — [מאַלן] טרו. מל אַפּ, געמלט. 99: ~ מלען. פֿאַרענדיקן דאָס מל זיין. „שוין אָפּגעמלט די פֿאַר יינגלעך וואָס זענען געקומען פֿון סאַווער־פֿאַרבאַנד“.

אַפּממזרן — [מאַמזערן] ממזר אַפּ, גע־ממזרט. 99: ~ ממוזרן. אוטו — אַ לעני גערע צייט זיך אויפֿפֿירן ווי אַ שווינדלער, מיט כיטרע גענגלעך אָדער סתם אַפּטאַן פֿלערליי שפּיצלעך. טרו — אַפּשווינדלען עמעצן. אַפּ נאַרן. אַ אַן אייגענעם קרובֿ.

אַפּממיתן — [מיימעסן] טרו. ממת אַפּ, געממיתט. אַפּטייטן. אַ יעדן באַגער. 101: ~

אַפּמסחרן — [מיסכערן] אוטו & טרו. מסחר אַפּ, געמסחרט. דזוו אָפּהאַנדלען. איר. אַ און אַראַפּ פֿון מאַרק מיט אונטער־געהאַקטע אויגן (זעטן). צולייגן אַ העלפט פֿון נדן און אַ.

אַפּמסרן — [מאַסערן] טרו. מסר אַפּ, געמסרט. איבערגעבן וועגן עמעצנס אַ זינד, אַ פֿאַרברעך, אַן עובר זיין קעגן עפעס צו אַ מאַכט. אַפּטראַגן, באַקלאַנגן זיך אויף עמעצן וואָס מע רעכנט פֿאַראַנטוואָרטלעך, שול־דיק פֿאַר עפעס. „האַט זיך דאָך געפֿונען אַ רבֿל וואָס האָט אָפּגעמסרט זיין אייגן קהל מיט פֿלל ישראל צוזאַמען“, פרק, ליטעראַטור און לעבן, אַמער האָט ער בעסער אָפּגעמסרט קרוטשיקן צום מיליציאַנער און אַנגעוואַגט מיט אַלע סימנים, ווי אַזוי מע זאָל אים דערהיטן, אי. קפּיניט, דערציילונגען, קיעוו 1930. מיט זיך — קזוו. יניש.

אַפּמעגערן — טרו. גער אַפּ, געמעגערט. דזוו אָפּמאַגערן. „איך האָב אָבער אַלע טאַג ניט מער געגעסן. נאַר דאָס לעבן צו דערהאַלטן, בין איך זייער אָפּגעמעגערט גע־וואָרן, עס איז מיר נאַר געבליבן די הויט אויף די ביינער“, מאַרגענשטערן, מעשה מי אַחיס, וואַרשע 1873. „ווען עס ווערט באַמערקט אַ באַדזשיטנדיקע ענדערונג פֿון דער וואָג, הן ווען מע מעגערט אַפּ, הן ווען מע ווערט דיק, פּענע, 1951 № 53.

אַפּמעדל(י)עווען — טרו. (לי)עווע אַפּ, געמעדל(י)עוועט. טל. פֿאַרשעפּן אַן ענין. מאַכן אַז אַן עסק זאָל זיך ציען לענגער. אַ די אונטערהאַנדלונגען. אַ אַן אַרבעט־פּראַצעס.

אַפּמעזדרעווען — טרו. דעווע אַפּ, גע־מעזדרעוועט. טל. אָפּפּאַרטיקן, פֿאַרענדיקן אַן אַרבעט מיטאַמאַל. „ער האָט... ניט איבער־

רייף געווען די אַ פֿון דעם ייִדישן נאַציאָנאַלן געפֿיל“, זשיט ט, נ"י 1917, ז' 107.

אַפּמיניען — אוטו & טרו. גייע אַפּ, געמיניעט. אָפּפּיינטן (זיך). „אַ באַן איז דורכגע־לאַפּן, דורכגעטראַגן זיך מיט אַ טראַסק און געליאַרעם, רעלסן האָבן געציעטערט, סיגאַלן האָבן געאַלעט זייער ליכט אַ“, א. מיזל, געקליבענע דערציילונגען, נ"י 1939, ז' 87. מיט זיך.

אַפּמינירן — טרו. גיר אַפּ, געמינירט. אָפּלייגן, אויסלייגן מינעס. אַ אַ וועג. אַ אַ שטח צווישן פּייע אַרמיען. אַ־ש יף. 101: ~

אַפּמיניצן — טרו. מינץ אַפּ, געמיניצט. 99: ~ מיניצעווען. אָפּשטאַמפּן. אַ מטבעות. אַ זשעטאַנען. אַ אַ מעדאַלאַן. מיט זיך. 101: ~ עניש.

אַפּמיסיקן — טרו. טיק אַפּ, געמיסיקט. באַדעקן מיט מיטס כדי דער באַדן זאָל ווערן פּרוכטיקער. אַ די פֿעלדער. 101: ~

אַפּמיסיקן — טרו. טיק אַפּ, געמיסיקט. <Mhd: müessigen> מאַכן מע זאָל זיין פֿריי, גיט זיין פֿאַרנומען. מיט זיך — „דרום זאָל דיך איין איטליכר די רשעים גאַנץ אונז גאַר אַב מיסיגן, ער זאָל גאַר קיין עסקים מיט זיא האָבן“, לטו, ק"ג/א.

אַפּמילדען — טרו. מי אַפּ, געמילדעט. צו פֿיל מי שטאַרק באַמען. אָפּמאַטערן. „איז... זייני גינד... האָט אַב גימיט מיט געס־טונג, סתם, אייב, לא, 31. „דו האָסט דין לעבן אָפּגעמיט“, מלך ראַוויטש, 67 לידער. מיט זיך — „די פֿאַלקלאַריטישע וויסנשאַפֿט מיט זיך גענוג אַפּ צונויפֿזאַמלען ווייניקסטנס דעם מאַטעריאַל פֿון דער קולטור שבעל־פה“, זשיט וו, נ"י 1912, ז' 272. 101: ~ פּרגל: אָפּמידן.

אַפּמלאַכהן — [מעלאַכען] טרו. מלאכה אַפּ, געמלאַכהט. 99: ~ מלאַכהווען. אָפּ טאַן אַ שטיקל אַרבעט ניט ווי עס באַדאַרף צו זיין. „שוין פֿאַרטיק אָפּגעשמיט, אָפּגעמלאַכהט אַלע פֿיר ווענט?“, אַזוי אַ טונבל (טונדל), די ברעטלעך זאָלן זיך צעפֿאַלן איינס און צוויי? מיט זיך. יניש.

אַפּמלוויטשען — טרו. טשע אַפּ, געמלויר טשעט. 99: ~ מלוויצען, ~ מלוויצען, ~ מלווישען, ~ מלווישען. פֿאַרענדיקן מלוויצען. „מיר האָבן זיך אַרויסגעריסן פֿון דער היים, אַז ס׳איז נאָך געווען וואַרעם, סאַמע צום מלוויצען. אָפּגעמלוויצעט, האָבן מיר זיך גענומען גראַבן בוריקעס“, איבז פֿון אוק. א. האַלאַוואַק, בוריאַן, כאַראַקאָו 1929.

אַפּמלחמהווען — [מילכאַ־מעווען] אוטו. מלחמהווע אַפּ, געמלחמהוועט. 1. פֿאַרעני־דיקן פֿירן אַ מלחמה. „דו האָסט שוין זינס אָפּגעמלחמהוועט, מענטש איינער“, איבז פֿון אוק. יו. יאַנאַסקי, ריטער, באַרדיטשעו 1937.

אַלע טאַג אַ זייער קערפּער מיט באַוועגונג (דאָס הייסט מיט גיין אָדער מיט אַרבעט), אַמד, 1907 חכמי יון, ווילנע 1864. 101: ~

אַפּמיטאַגן — אוטו. טאַג אַפּ, געמיטאַגט. 99: ~ מיטיקן. אָפּעסן מיטאַג. „איינמאַל... איז אונדזער לוח־עקספּאַרטער... געזעסן אין זיין ייִדישן רעסטאָראַן וואו ער האָט גאַנץ פֿאַן אָפּגעמיטאַגט“, שע, לפֿוד יו־סֿטֿו־ו, אַ פֿריער פּסח. „אַ כאַפּטע טרעגער... האָבן שוין אָפּגעמיטיקט און געוואַלגערט זיך אויף דער ערד פֿאַרענדיק“, ה. קאַמענעצקי איבז, מ. גאַרקי, אויסדערוויילטע דערציילונגען, מינסק 1938.

אַפּמיטן — טרו. מיט אַפּ, געמיט. לאַקל, קורלאַנד. פֿאַרדינגען אַ דירה. אַ אַ האַלבע שטובֿ.

אַפּמיידלען — טרו. דל אַפּ, געמיידלט. וורר. מאַכן אויס מיידל. מאַנס זיין.

אַפּמייסטערן — טרו. טער אַפּ, געמייסטערט. 99: ~ מיניסטערעווען. אויפהערן מייסטערן אָדער עס טאַן אַ לענגערע צייט. אַ דעם קאַליע־געוואַרענעם מעכאַניזם און דערנאָך אים אוועקוואַפֿן. 101: ~

אַפּמייקען — טרו. קע אַפּ, געמייקעט. 99: ~ מייקערן. דזוו אָפּברעכן, אויסמייקען (← 281). מיט זיך. יעכץ. יעניש.

אַפּמילדערן — טרו. דער אַפּ, געמילדערט. מאַכן מילדער. אַ דעם טאַן פֿון באַפֿעל. אַ דעם נוסח פֿון בריוו. מיט זיך. 101: ~

אַפּמיל(י)ען — דזוו אָפּמיליען. 99: ~ מי־לעווען. מיט זיך.

אַפּמיומאַגראַפֿירן — טרו. פֿיר אַפּ, מי־מעאַגראַפֿירט. פֿאַרענדיקן מיימעאַגראַפֿירן אָדער עס טאַן אַ לענגערע צייט. 101: ~

אַפּמיניטערן — טרו. טער אַפּ, געמיניטערט. 1. דערמיניטערן, אַרויסברענגען פֿון צושטאַנד פֿון חלשות. „האַט זי געגעבן אַ געשריי און איז געבליבן אין חלשות, מע האָט זי אָפּגעמיניטערט“, אַמד, יעקעלע גאַלדשענער, זשיטאַמיר 1868. „דאַמאַלסט האָבן זיי זיך געוואַרפֿן אויף אים [שלאַגן]... ביז ער איז געבליבן ליגן טויט. ערשט נאָך שעהן האָט אים געפֿונען די סוקערין, און... אים אָפּגעמיניטערט“, באַש, דער שטן איז גאַרני. „די מאַמע האָט געחלשט, מע האָט זי קוים אָפּגעמיניטערט“, נאָד, טעג אין נאַראַיעוו. „ער האָט געחלשט, מע האָט אים אָפּגעמיניטערט, האָט ער ווידער געחלשט“, טעג, געברענטע ערד, ביאָ 1947, ז' 137.

2. אויפֿלעבן, אָפּלעבן. „סענדערלס לעצטע ווערטער האָבן אַזוי ווי טראַפּנס אָפּגעמיניטערט בנימינען, ממוס, ססעות, ז' 38. „מיניטערט אָפּ דעם ביינענדיקן אַליטיטשקן פֿון דער פֿאַרחלשט־קייט און אימה“, חז, טחז, 1967 xi 10.

3. דזוו אָפּמונטערן. 101: ~

געלאזט קיין שטיקל אַרבעט אויף מאַרגן... אַן אַרבעט האָט ליב, אַז מע' מעזדערעוועט' זי אַפּ מיטאַמאָל, מ. אלבערטאָ, בירעבידזשאַן, כאַראַקאָו 1931.

אָפּמעטען — טרוו. טע אָפּ, געמעטעט. P: meta <. סל. דוז אָפּצייכענען. אַ מיט שטיינער די גרענעצן פֿון די פֿעלדער.

אָפּמעלן — דער, זן. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּמאַלן, אָפּמעלן. „און זאַלטט אויפֿשטעלן דעם משכן אַזוי ווי זיין אַי וואָס איז דיר באַוויזן געוואָרן אויפֿן באַרג, תּי: שמות, כו, 30. „וועלן מיר באַקומען צוויי גליכע העלפֿטן וואָס זינען ענלעך צוזאַמנ, ווי אַ זאַך און איר אַי אין שפּיגל, א. גאַלאַמב איב, ג. באַטש, געוויקסן ו, וואַרשע 1920, ז' 28.

אָפּמעלדן — טרוו. מעלד אָפּ, געמאַלדן. דוז אויסמעלדן (← 283). „דאָס קאַנען מיר זיך ליכט דערקונודיקן... זי וועט דאָס אונדז אַי ביז אויף אַ האַר, אמד, דער סולטאַן, ווילנע 1895. „האַט דאָס דער נאַטאַר אָפּגעמאַלדן דעם געריכט, הערצל אָפּשאַן, בית ישראל — וויזניצער רבי'ס הויף, סיגעט 1939. מיט זיך. ז' 11.

אָפּמעלן — דוז אָפּמאַלן | <. „ער האָט אים דעם פרדס אָפּגעמעלט אינגאַנצן, ווי מע האָט אין אים אַלע זאַכן געטאָן שטעלן און אין דעם פרדס טוט גאָר נישט פֿעלן, יהושע רובּין ציץ ממינסק, משל וחידי, ווילנע 1865. „די מערדער... האָבן זיך מודה געווען דאָס אין אַ קורצע צייט האָבן זיי געטייט איבער ניינציק מאָן און האָבן אָפּגעמעלט וואו זיי ליגן אין וואַלד, מ. גליק, די סוכה אין וואַלד, ווילנע 1914, ז' 16. „וועסט דערדען אַ קאַלטע וועלט — / דורך אין וויסן אָפּגעמעלט. / האַלץ אין שטוב קיין שטעלע / און קיין געלט אין בייטעלע, אה, די מוטער צום קינד. מיט זיך — „דער יצר-הרע... מעלט זיך אָפּ ווי אַ האַר אָבער ווי אַ באַרג און אַ מויער איז ער דערגאַך דיק, נועם המוסר, ווילנע 1863.

אָפּמעלן — טרוו. מעלק אָפּ, געמעלקט, געמאַלן. אָפּציען, אַרויסקוועטשן אַ טייל מילך פֿון אַנטער. „צו וואָס טויג איר קעלעך? / מילך אָפּצומעלקן. / צו וואָס טויג איר מילך? / קינדערלעך צו געבן, פֿ. „אַן אשה טאָר נישט אַי מילך אין אַ כלי אַריין פֿון איר קינד געוונט וועגן, אָבער זי מאַג וואויל אַי אויף דער ערד, כדי דאָס קינד זאָל קענען די בריסט אָננעמען, 202, ע/ב. „מיט די פֿיס קוועטשט ער צונויף דאָס מעלקמולטערל... די אומגע- דולדיקע... וואָס סאיז ביי זיי מילך אָנגעלאַך פֿן, שטופן זיך פֿון דער פֿאַרצאַמונג אין בנדל אַריין, מע זאָל זיי גיכער אַי, ע. פֿינינבערג, איב פֿון אוק, מיכאַילאַ קאַזיובינסקי, דער- ציילונגען, קינעו 1928.

מיט זיך — ער וויל זיך אַ ביטל אַי =

ער וויל עפעס דערציילן, אַרויסזאָגן זינען מיי- נונגען אע. ז' 11. „עכין. עניש.

אָפּמענטשלען — טרוו. טשל אָפּ, גע- מענטשט. אָפּפֿאַטאַגראַפֿירן. אָפּפֿאַרטעטלען. מיט איר בייטעם. מיט זיך. ז' 11. עניש.

אָפּמענטשן — אוטוו. מענטש אָפּ, גע- מענטשט. נעגל. אויפֿהערן זיין מענטש. „אַז מענטש האָט אָפּגעמענטשט, די ערד ליגט טויט. דער הימל פֿירט, ווער דאַרף דעם בלייכן ריך- הגולד, דעם מולד? צייט, גל וו, 1936, ז' 11. „ברא שית.

מיט זיך — אָפּפֿאַטאַגראַפֿירן זיך, אָפּשפּיג- לען זיך. „נסמס חלום האָט זיך אָפּגעמענטשט אין די ליטעראַרישע מאַנאַטס-שריפֿט, דטש, ווילנע. „אַ סנה איז דאָס וואָסער פֿון ליימיקן ברונעם, / וואו צופֿעליק אָפּגעמענטשט האָט זיך מיין וואָגל, טוצ' פֿענערוואַגן, ז' 67. ז' 11.

אָפּמענטשעווען — אוטוו. טשעווע אָפּ, געמענטשעוועט. נעגל. ווערן אויס מענטש. אויפֿהערן עקסיטיטירן. „געווען אַמאַל אַ מענטש, אַ שקלאַף, געפֿאַלן שטיל ביי דער מאַשין, שוין אָפּגעמענטשעוועט, א. י. קריזאַוסקי, 1919.

אָפּמעסט — דער, זן. אַקט אָדער רעזול- טאַט פֿון אָפּמעסטן. „אַ-מ-ע-כ-א-י-ז-ם. „די באַקאַנטשאַפֿט מיטן דאָזיקן אינסטרומענט [=שטאַנגען-צירקל] איז אומבאַדינגט נייטיק, כדי בעת אַן עקספּורסיע אויף דער פֿאַבריק זיך פֿונדערקלעבן אין די קאַמפּליצירטע אַי- מעכאַניזמען, יאָכ וו, ז' 136. ז' 11.

אָפּמעסטן — טרוו. מעסט אָפּ, געמאַסטן. 99: ~ מעסן. 1. פֿאַרענדיקן מעסטן, דורכ- מעסטן. אויסמעסטן. אָפּוועגן און אַי. אַי סחורה, אַי עמעצנס הייך. אַי די היץ. „צען מאָל אַי און איין מאָל אָפּשניידן; „מעסט גוט אַפּ איידער דו שניידסט אָפּ, שוו. „די דער באַרמליג וויכער... הובן אַלי טאַג אָפּ גימאַסטן [זייערע קינדער] מיט די פֿיסטן אונ' וואָס זיא גוקסן זינען אַלי טאַג הובן זיא אַזו פֿיל גאַלד גיגעבן אין בית-המקדש, קינות עם פֿירוש לשון אַשכּנז, ר' ליב סופּר בן ר' חיים חזן מק"ק פּוונן איב, פּראַג תּס"ט. „די סעקונדאַנטן [אין אַ דועל] מעסטן אָפּ די טריט, ווי וועט זיי [די דועלאַנטן] דאַרפֿן שטיין איינער פֿון דעם צווייטן, בלעטער 44. „אונדזער שניטקראַם איז נישט פֿאַר מיר, וועל איך קען נישט אַי פֿאַפּצן ווערשקעס פֿאַר אַן אַרשין, ספ, יודישער קאַלאַניסט, ז' 11. „איך פֿיל ווי דער פּחד גבֿעט זיך פֿון אַלע ווינקלעך... אַ גרויסער צי אַ קליינער פּחד. איך קאָן אים נישט אַי, טעג, געברענטע ערד, ב"א 1947, ז' 158. „פֿלעגט מען ביי די שענקערס אויפֿרעסן די זיגעלן פֿון שטאַפּיק און אַי מיט די שטעקלעך צו זען, וויפֿל בראַנפֿן איז נאָך געבליבן אין פֿעסל, ית. 2. אַנווייזן די אַנערכדיקע מאַס. „ער האָט אָפּגעמאַסטן אַ פֿיצל פֿון דאַרן פֿינגער, פּראַג.

חסידיש. קלעצקיך, ז' 53. „די גראַבע אומגע- לערנטע מענטשן פֿון דעם שטעטל וואָס האָבן נישט געזען גרעסערע חכמים פֿאַר אים [דעם קליינשטעטלידיקן חכם]... באַקריינען זיי אים מיט די גרעסטע טיטולן און זיי מעסטן אים אָפּ ערע אויף די קוואַרט, א. לאַנדאָ, ספּר הדרת אליהו, ווין, יאָר, ז' 3.

3. אָפּשאַצן אַ מאַס. „און אַ האַרץ און אַ שכל-הישר האָסטו אין אים אַריינגעזעצט, כדי ער זאָל קאַנען אָפּוועגן און אַי פֿילן און פֿאַרשטיין, וואָס גוט און שלעכט איז, אַש, תּהילים י"ד. „מאַמע און טאַכטער מעסטן אָפּ אָפּגעאַנגענע מהלכס און שוויגן, י. יאָפּע, אין קעסל גרוב, מאַסקווע 1929, ז' 9. [ער] האָט דעם קעגנערס שפּרונג אָפּגעמאַסטן און... [אים] דאָס לאַנגע מעסער ביז דעם שטיל אין דער ברוסט אַריינגעדריקט, ק. בערמאַוויט, דאָס נייע לעבעג, נ"י 1913 אויגוסט, מיט אַ שאַרפֿן בליק האָט ער אָפּגעמאַסטן משה-אַבֿנר, גלייך ער וואַלט וועלן זיכער זיין, אויב די פֿיר איילן קרקע וועלן טאַקע גענוג זיין פֿאַר זיין הויכן און ברייטן גוף, ב. טייטלבוים, אויפֿן שוועל, וואַרשע 1933, ז' 116.

4. אָפּשאַצן אַ מענטשן מיט אַ קוק. אַי פֿון אויפֿן אַראַפּ, ווי גרויס ער איז, אַי פֿון קאַפּ ביז די פֿיס. אַי מיטן בליק, מיט אַ באַזונדער קוקלע. „ווי אַ מענטש מעסט — אַזוי מעסט מען אים אָפּ, שוו [לויט סוטה, ח/ב]. „יאָסל פֿלעגט פּרוגודיק אַראַפֿלאָזן דעם קאַפּ. פֿון דער זיט אַי דעם ברודער מיט אַ שווערן בליק און אַ ברום טאַן... באַרג מיר אַ גילדן... כיוועל דיר אָפּגעבן, פּנחס גאַלדהאַר, דערציילונגען פֿון אויסטראַליע, מעלבאָרן 1934. „דער מלך האָט אים תּיכף אָפּגעמאַסטן פֿון קאַפּ ביז טראַט — דער יונג איז אים געפֿעלן, האַל, מיין אוצר. מאַסקווע 1966, ז' 261. „די רביצין האָט פֿון מאָל צו מאָל אים אָפּגעמאַסטן שאַרף, זיטיק, ביזילעך, באַטש, 1967 VIII 4.

5. מעסטן אַ מלבוש איידער מע פֿאַרטריקט עס אָפּ צי טע פּאַסט גוט.

6. אין פֿאַרבינדונג מיט שעלען אָדער שלאָגן. אַי מיט טויטע קללות. אַי די ביינער. „אַבער דאָך בין איך דיר געקומען מאַכן אַן אל מלא רהמים מיט מיין גאַנץ האַרץ, כאַטשע דו האָסט מיר יעדן טאַג [בניס לעבן] אָפּגעמאַסטן קללות אויף די קאַרץ, א. מאַרגענטשטערן, עגל הזהב, וואַרשע 1898, ז' 90. „דער גנב האָט געמיינט אַז הינטער אים שטייט איינער, האָט ער זיך דערשראָקן און ער האָט זיך געגעבן אַ דריי אויס. דער פּויער האָט געהאַט אַ גרויסן שטעקן, האָט ער אים באַלד געגעבן אַ מעסט אָפּ ווי עס ברויכט צו זיין, איז דעם גנב דאָס מעסער באַלד אַרויסגעפֿאַלן פֿון די האַנט, פּמ [ש. לעהמאַן] גנבים און גנבה, מעשה 12, ביי אונז יודען, וואַרשע 1923]. „פֿיריקין האָט אויפֿ- געציטערט, מע האָט אים אָפּגעמאַסטן מיט אַ בייגיקן שטעקן איבער די פֿלייצעס, אַז סיהאַט אים אַזש אַ ברי געטאַן, אָפּא, היברו, ז' 45. „דער טאַטע האָט מיך שטאַרק אָפּגעמאַסטן; —

מערגלט. אָפּצערן. אָפּמאַגערן. אָ די אָרעמע קינדער.

אָפּמערמלען — טרוו. מ'ל אָפּ, ~געמערמלט. דוּ אָפּמורמלען. ... איינער ביים אַנדערן די תּפּילין אַראָפּגעריסן און געשווינד אָפּגעמערמלט דאָס דאוונען, ר' יצחק שאַטסיק, מליץ יוסר, לבוב, יאָר? ז' 38.

אָפּמערקירן — טרוו. קיר אָפּ, ~געמערקירט. דוּ אָפּמאַרקירן. לייגן אַכט אויף עפעס. "תּמיד זאָל אַ מענטש זען אַז זינע מידות זאָל ער משער זען און אָ זיי זאָלן זען אין מיטלען וועג", י"ל יאַטעלאַוויק, ספר תּוכחת מוסר, ווילנע תּרל"ו, ז' 10. מיט זיך. יונג.

אָפּמערקן — טרוו. מערק אָפּ, ~געמערקט. 1. פּאַרצייכענען. מאַרקירן מיט אַ בליצער, מיט אַ פען אע. אָנמערקן צייכנס. אָ די צייט ווען מע הייבט אָן די אַרבעט. "דאָס איז אַן אמת, העללער איז אין יאַפּאַניע אָפּגעמערקט אַפּילו אויף די קינדערשע געאַגראַפּישע קאַרטעס", איב, וויל. לידן, שטיינער אַדער גרוי-טער, מינסק 1936. "ניט מיט צייכנס מיט פּאַרהאַקטע האָב איך אָפּגעמערקט מיין גאַנג", אַקט, מזרח און מערב, מאַסקווע 1940, ז' 57. 2. אָפּוואַרפֿן דאָס וואָס איז אילונאַריש און אָ דאָס וואָס איז רעאַל און אמתדיק, דווקא № 60.

2. מאַכן ספּעציעלע צייכנס פּאַר אַ טייל פֿון אַ פּיגור, פּאַר טיילן פֿון אַ דיאַגראַם, פּאַר טיילן פֿון אַ מאַפע אע. אָ מיט געדיכטערע שטריכן די מער באַפֿעלקערטע טיילן פֿון לאַנד.

3. אויסטיילן. אויסמאַרקירן. אויסצייכענען אַ דאַטע, אַ געשעעניש. "מיט תּליות ... מיט גיילות און פּאַנאַרמאַן אין מיטן העלן טאַג ... אַט מיט וואָס עס מערקן אָפּ די פּאַשיסטן זייער אַרײַנמאַרש אויף דער פּאַרכאַפּטער טע-ריטאַריע", ס. יא. מאַרשאַק, אין ברידער יודן פֿון דער גאַנצער וועלט, אַ מאַסקווע 1941. "פּינף טעג דורכאַנאַנד פּאַסטן היגע באַשקירן, מערקן אָפּ דעם אומקום פֿון פּינף חבֿרים", אַנע סטעלמאַן, אַפּ דאַרעמאָראַל, מאַסקווע 1947. "און אַזוי האָט די פּוילישע רעגירונג געצוואונגען ייִדן אָפּצויערן אונדזער דאַטע פֿון 25סטן געטאַאויפּשטאַנדיאַרטאַג", יג, טמו 1968 iv 19. מיט זיך. יונג.

אָפּמערקעווען — דוּ. אָפּמערקירן, אָפּמערקן. אָפּמערקן — ... מייערן טרוו. מעש אָפּ, ~געמעשט. אָפּטיילן, אַראָפּנעמען אַ מעש, אַ צענטל פֿון דעם וואָס איז אויפּגעוואַקסן. אָ אַ צענטל פּאַר אָרעמעליש. אָ אַ מעש פֿון אַלע רוחים.

אָפּמרה-שחורה — [מאַרעשכּוירען] אוטו. מרה-שחורה אָפּ, ~געמרה-שחורה. אַרבינ פּאַלן אין אַ מרה-שחורה און זיין אין אַ מע-לאַנכאַלישן מצבֿ. "ער האָט שוין אַזוי אָפּגעמרה-שחורה ביו פּאַרטאַג", פּמ, דאַר אויס דאַר איי. באַקאַו 1929.

תּרכ"ג, יג/א. "ווען ער ... האָט עוֹבֿר געווען זעלכע עבֿירות וואָס אַליין תּשובֿה ניט דעם כּוח האָט דעם פּנס פֿון די נשמה גאַנץ אָפּצו-ווישן און אָפּצומעקן", הילל ליכטענשטיין, עת לעשות וו, סאַטמער תּרפּ"ה [איערדרוק פֿון תּרל"ב] כּו/א. "ער איז אַ קינד פֿון אַ תּקופֿה וואָס האָט אָפּגעמעקט די גרענעצן צווישן רע-אַליטעט און פּאַנאַסטיק, רעאַליטעט און מ'טאַס", שג, יודישע שרעבער אין סאַוועט-רוסלאַנד, ניי 1958, ז' 91.

3. פּאַרטיליקן, פּאַרניכטן. אַלו וואָס איין בשטנד האָט אויף דער ערדן ער אָב מעקט אונ' איר גדעכטנס ער וואַר מבטל", מחזור שלש רגלים וו, אַמסט 1713, קכה/ב. "הש"ת ווערט דען שטן אונ' לילית אָב מעקן פֿון די העלט", קה, הוראַנדאַ תּקנ"ה. "אין דעם זכות פֿון די ייִדן זאָלטו אויך ניצול ווערן פֿון דער האַנט פֿון דעם כּומר, וואָרעם אַז ער וועט אויספֿירן ... וועט ער ד'ק מיט דיין גאַנצער משפּחה אָ פֿון דער וועלט", איב, סיפורי מעשיות, לעמבערג 1881. "עס וואָלט פֿון זיי לאַנג שוין קיין שריד ופּליט ניט געבליבן, זיי וואָלטן געוואָרן אָפּגעמעקט פֿון דער ערד, ווי ס'זיינען אָפּגעמעקט געוואָרן אַלע אַנדערע פּעלקער", ממוס, א'ן אַ שטורם-ציט, ז' 45. "איך וועל אָ דעם מענטשן וואָס איך האָב באַשאַפֿן", תּי-בראשית, ו' 7. "כדי דער שונא וואָס ברענט און שענדעט זאָל אָפּגעמעקט ווערן פֿונעם פּנים פֿון דער ערד, האָט דער פּאַטע זיך אַליין פּאַר אַ קרבן געבראַכט", שג, יודישע שרעבער אין סאַוועט-רוסלאַנד, ניי 1958, ז' 414.

4. מאַכן אַז עפעס זאָל פּאַרשווינדן, זאָל פּאַרנעסן ווערן. (ניט) אָפּצומעקן פֿון זכּרון. דער נאַמען זינער וועט אָפּגעמעקט ווערן. די חרפה לאַזט זיך ניט אָ. אָ זיין ש ט י ע ן — זיין שאַטן, פּד. "דער ברים מיך גוט ... אונ' מעק אָב מיין סעסטס וואָס איך טוא במזיד אָן הנהא, סהמ, תּהילים גא, 3. "אירי זינד זיין ניט וואָל אב צו מעקין", שעריר, יו, 1. "גאַט ... מעק אָפּ אַז אַ וואָלקן מינע זינד, פּאַרלעש די קוילן פֿון מינע זינד מיט דעם וואַסער פֿון די טרערן וואָס טוען רינען פֿון מינע אויגן", איין נביע שס תּחנה, ששה סדרים, פּיעטריקאַו 1881. "דאָס גאַנצע פּאַלק ווערט אויסגעשלאַכט ווי שאַף און ישראלס נאַמען אָפּגעמעקט", אל ווו, ז' 36. "פֿון אירע ליפּן דער באַריר האָט אַלץ צעמישט, פּאַרפּינצערט, אָפּגעמעקט פֿון מיין זכּרון", הל, ער, 1918. מיט זיך. יונג. — "דיא אָב מעקונג פֿון עבֿירות צו דיין פּאַלק ישראל דוא האָט לאַזן ווישן", מחזור ר"ה ויו"ב, הומבורג 1721, קמ/א. עכ"ב.

אָפּמערקן — אוטו. יקע אָפּ, ~געמעקעט. אויפּהערן אַדער אַלעגערע צייט מעקען. אָ ווי אַ קראַנק שעפּלע. "די געבליבענע פּאַר-קויפּערינס ביי דער טיר מעקען אָפּ אַ גוט-מאַרגן און ווילן זיך אַרויסמאַכן", זס, קיטר און רבי, ז' ציקאַ, ז' 16.

אָפּמערקלען — אוטו & טרוו. גל אָפּ, ~גע-

ווער הייסט דיר קריכן אַהין, אָ? אַפּרים קאַנאַנטוסקי, יאונטערן פּליגל פֿון בית-עלמין. מיט זיך — "בנוגע די אידעאָלאָגישע פּאַק-טאַרן שטייט שוין די מאַרקסיסטישע וויסנשאַפֿט אויף יענער הייך וועלכע זי האָט זיך אַליין אָפּגעמאַסטן", זשיט ווו, ניי 1912, ז' 177. "און יעדעס מאָל, ביים אָנגעגענען זיך האָבן ביידע זיך אָפּגעמאַסטן מיט זשיטקע בליקלעך", ב. דעמבליץ, פּאַר 1966 vi 19. "עכ"ב. עניש.

אָפּמעטמעווידיק — אַדי. וואָס מע קען אָפּ-מעסטן. אַע גרייסן. "יקי"ט.

אָפּמעטן — אַרכ. דוּ אָפּמעסטן. "דאָ הוט ער גהיישן זינע קנעכט מן זול דען גאַשט אָב מעשן אויף אַזו פּיל געלט אַז ער הוט", בראַנט, פרק מב. "אונ' שטאַנמעץ איז לרחוב היהודים קומין אונ' אָב גימעסין אונ' אַהין געשטעלט וואַרין", יכ"י וועגן מעצער עלילת-דבֿ' 1669 [פּש ווו, שפּ 277]. "אַב גימעסין, ... גי-האַבלט, גיבאַהרט, גישמיט, גיוועצט און גישאַרין ווערט", שילדבורג זעלאַמי אונ' קורצווייליג גישיכט, קאַפּ 17 [אַנע ווו, ז' 479].

אָפּמעקן — דער, ז' אַקט אַדער רעזולטאַט פֿון אָפּמעקן. "מע באַדאַרף באַטראַכטן די גע-שעענישן פֿון שטאַנדפּונקט פֿון אַן ערבֿ וועלט-מלחמה נומער דרע. ... אַ מלחמה פֿון אַפּווישונג און אָ פֿון צענדליקער מיליאָנען מענטשן", יג, טמו, 1965 ii 14.

יונג. "דיא אָב מעקונג פֿון עבֿירות צו דיין פּאַלק ישראל דוא האָט לאַזן ווישן", מחזור ר"ה ויו"ב, הומבורג 1721, קמ/א.

אָפּמעקלעך — אַדי. וואָס מע קען אָפּמעקן. אַער שרפּט. ניט קיין אַע דערמאַנונג. "קיי"ט.

אָפּמעקלען — טרוו. קל אָפּ, ~געמעקלט. 99: ~מעקלען. בטל מאַכט אַ קויף אַדער אַ פּאַרקויף. אָפּרעזן פֿון קויפֿן אַדער פּאַר-קויפֿן, אָ די תּבואה מיט צו פּיל אָפּפּאַל.

אָפּמעקן — טרוו. מעק אָפּ, ~געמעקט. 1. אויסמעקן, אַפּווישן דאָס אָנגעשריבענע, דאָס אויסגעקריצטע. "און איצונד אים דו ווילשט פֿור טראַגן איר זינד, אונ' אוב ניט — מעק אָב מיך גון פֿון דינעם בוך דש דוא הושט גישריבן", טח, שמות, לב, 32. "אַז דער מענטש האָט הוטא גיוועזן ווערט זיין עבֿירה אָן גי-צייכנט למעלה אונ' ווערט ניט אָב גימעקט נייערט מיט כּוח פֿון גרושה תּשובֿה", נצו, יח/א. "כיוועל גיין און טרעפֿן אויף אַ שטיין אַ נפּטר זיצן. ... ער איז אַרויס אויף זיין מצבֿה-שטיין דערקריצן דעם נאַמען זינעם, וואָס די צייט האָט אָפּגעמעקט", חג, דער מענטש פֿון פּיער, ניי 1962, ז' 28.

2. אַפּווישן. מאַכן עס זאָל קיין סימן ניט בליבן. "הויפּל מע ריבבט ניט דעם ייד, דאָס פינטעקל ייד קען מען ניט אָ", שוו. "אַז משה וועט קומען וועט הקב"ה אָ די דמעות פֿון דעם פּנים, דאָס מיינט די מרפּכות העליונות און דערנאַך חפת עמו יסיר", נוצ, זשיטאַמיר

אפמרוקען — אוטו & טרוו. קע אפ, גע- מרוקעט. דזוו אפמרוקען <...>. "ער האט, ווי זיך שטייגער, אויף גיך אפגעמרוקעט דאס דאווען", נס, די מישפאכע מאטבער, מאסקווע 1939. מיט זיך. "עכץ. עניש".

אפמשלחן — [ממשלען עכץ] טרוו. משלח אפ, געמשלחט. אפשיקן, אוועקשיקן גראב, אומאידל, א' מיט א קללה. אפפטרן דעם נודניק, אים א' וואו פֿעפער וואקסט.

אפמשלען — [ממשלען] טרוו. משל אפ, געמשלט. 1. געבן א משל (א געמעל) אויף צו אילוסטרירן. אויסשטישן, אויפקלערן מיט א משל. א' א משל כחרס הנשבר. "פישקע דער קרומער זאל פלומרשט ווערן א משל צו דער יידישער ארעמקייט בכלל, אז מענדעלע זאל אין דעם דאזיקן ווערן א' דעם יידישן כלל", יג, אין תוד, ז' 453.

2. אפשלידערן. אפמאלן. פארשטעלן ביל- דעריש. "האט זי אפגעמשלט דאס אויסזען פון דעם אלטן, איז דאס געווען ניט קיינער נאך דער ראדומינער זוק"ל, מעשיות נוראים (פון ראדומינער רבי), פיעטריקאו תרע"ד, ז' 34. "איך קען נישט א", וויט, קנאה און תאוה, פראגרעט, ז' 23. "אברהםל נעמט א' ווי סיהאט ר' שלום לויפניק געפירט מלחמה מיט די פאלעס פון כאלאט זינעם, מבא, דער גייער. זיי [ני פאטאגראפיעס] זענען אים אויס- געקומען פארווישט [ער איז געווען כמעט בלינד], אבער איך האב זיי אים אפגעמשלט און ער האט מיר געוואגט פון וועמען זיי זענען", פנחס גאלדהאר, נש, מעלבארן 1949. "ווי שייך זי איז, אזוי איז געלעגן אויפן מויל א ביטערניש, מע קאן דאס גארנישט א", באש, פאר, 1968 ix 21.

אפמשפטן — [מישפעטן] טרוו. משפט אפ, געמשפט. 1. פארענדיקן משפטן. ארויסטראגן דעם פסקדין. פארמשפטן. "דער באראן האט געהאלטן... דאס מע זאל [אים] ... ניט א' צום טויט, אמד, דיא אידען אין ווארשויא, ווילנע 1869. "מיר גלייבן זיך ניט אז דער אל רחום והנון וועט מענטשן א' אויף אייביקע יסורים אויף יענער-וועלט", ב. בעקער- מאג, דער יידישער שפיעגעל [2], ווארשע 1895, ז' 119. "אין דרויסן גייט א רעגן, / סאיז געווארן א בלאטען, / דער ווארשעווער אקרוזשנא [סודן] האט מיך אפגעמישפט, / דרפ מיט נפץ אין דער [ארעסטאנטסקער] ראטע", פל [ש. לעהמאג, ליבעלידער פון גנבים, פשו, ז' 299]. "טרעפט אמאל אז די נשמה פארזינדיקט זיך אזוי פיל, אז אפילו דער גיהנום איז אויך פאר איר ווינציק, און דא- מאלסט משפט מען איר אפ, זיך ארומצוואל- גערן אויף אונדזער זינדיקע וועלט", י"ל אס טרינסקי, נייעס פון יענער וועלט, ווילנע 1927, ז' 5.

2. ארויסגעבן א משפט איבער עפעס (עמע- צן). אפשאצן, ארויסזאגן א דעה, א מיינונג וועגן עפעס. א' ווי מע זאל דורכפירן די וואלן.

אפגעמשפט דעם סערושאנטס כודאבע, האט [ער] זיך אוועקגעזעצט, פארווארפן א פוס אויף א פוס, א. קארפיןאויטס, ביים ווילנער דורכ- הויף, ת"א 1967.

מיט זיך — קזוו. א לענגערע צייט זיך משפטן. א' זיך יארן און יארן.

אפנאבלען — טרוו. נאבלען א לענגערע צייט. — אויסנאבלען, 286.

אפנאגלען — טרוו. גל אפ, גענאגלט. 1. ארויסנעמען א נאגל (די נעגל) און מאכן לויז וואס איז געווען צוגעפעסטיקט. א' די צוגעקלאפטע ברעטער. 2. דזוו אפנאגלען ב. 31.

אפנאגן — טרוו. נאג אפ, גענאגט. 1. אפ- גריזשען. ארויסזען, ארויסוויגן מיט די ליפן פעטס, פליסיקייט. א' א ביינ, א' דאס הארץ = פארשאפן הארצווייטיק. 2. אפמאטערן, אפשוואכן. "די פאבריק נאגט איר אפ די לעצטע כוחות".

עכץ. עניש. ער (זין, קע), ערני.

אפנאד(י)ען — טרוו. (די)ע אפ, גע- נאד(י)עט. 99: ~נאדזיען, ~נאדזשען. אפלערנען, אפגעוואוינען צו טאן עפעס וואס איז אומבאקוועם פאר א צווייטן. א' דעם פוסט-און-פאסניק ארעניצוקומען צו אונדז דרע מאל א טאג. א' די ינגלעך צו קריכן איבערן פארקאן אין סאך אריין. א' דעם חזיר צו קריכן איבער די בייטן. אויך מיט זיך. "עניש".

אפנאדלען — טרוו. דל אפ, גענאדלט. ארומשטעקן מיט נאדלען אדער שפילקעס.

אפנאזוען — טרוו. ווע אפ, גענאזועט. רוסיצ. באנזיען. "די צייט פון זייערע קאג- טראקטן וועלן באלד אפלייפן און זיי וועלן ניט טארן א' דעם קאנטראקט", יפאג, 1882 v 17.

אפנאמירן — טרוו. טיר אפ, ~גענאמירט. מאכן קורצע נאטיצן. א' דעם פראפעסארס לעקציע. ז' 61.

אפנאיען — אוטו. יע אפ, גענאיעט. אויפ- הערן צו נאיען אדער נאיען א לענגערע צייט. א צאן האט מיר אפגענאיעט א גאנצע נאכט און איך האב ניט געקענט שלאפן. "עניש".

אפנאמיירן — טרוו. זיר אפ, ~גענאמיר- גירט. פארענדיקן אגורפן קאנדידאטן אויף אן אמט (אויף אמטן). "אז מען איז פארטיק געווארן מיטן א', וויינט זיך ארויס אז כמעט אלע אויף דעם פארזאמלונג זינען קאנדידאטן". ז' 61.

אפנאמען — די, ס. דטשמ. דזוו אפנעם. א' פון די באשטעלטע ארטיקלען.

אפנאפאלען — טרוו. פל אפ, גענאפאלט. אפשינדן, איבערשניידן דעם נאפל ביי אן

ערשט געבוירן קינד. "מע טרעט צו צום א' דאס קינד. מע נעמט אן מיט די פינגער דעם נאפל- שוור כדי צו פילן, צי סיקלאפט נאך דארט א דופק. ערשט ווען מע פילט שוין מער ניט דאס קלאפן, נאפלט מען אפ", פנעה, ווילנע 1925, 3 Ne.

מיט זיך — "היינט, מארגן וועט דער מענטש זיך א' פון דעם ערד און זיך ארויסלאזן ... צו דער לבנה", ב. צוקערמאן, איק, ר"ה תשכ"ג.

אפנאפאלען — טרוו. גל אפ, גענאפאלט. 1. ארויסנעמען א נאגל (די נעגל) און מאכן לויז וואס איז געווען צוגעפעסטיקט. א' די צוגעקלאפטע ברעטער. 2. דזוו אפנאגלען ב. 31.

אפנאגן — טרוו. נאג אפ, גענאגט. 1. אפ- גריזשען. ארויסזען, ארויסוויגן מיט די ליפן פעטס, פליסיקייט. א' א ביינ, א' דאס הארץ = פארשאפן הארצווייטיק. 2. אפמאטערן, אפשוואכן. "די פאבריק נאגט איר אפ די לעצטע כוחות".

עכץ. עניש. ער (זין, קע), ערני.

אפנאקעטן — טרוו. קעט אפ, גענאקעט. נעאג. "... געזוכט אפצונאקעטן די פאר- בארגנסטע מענטשלעכע תאוות און תשוקות, וואס האבן גאר פרייער קיין נאמען נישט געהאט", משה פראגער, 1955. "נאקעט אפ דער עלטסטער זמן שמיכל", מ. י. שעליווסקי, אין יארן ארום, 1961, ז' 263.

אפנאכא — דער, זין. 1. אקט אדער רעזולטאט פון אפנאכן (זיך). "א עווייטק פון ערינגרונגען! א א' וואס דערהייבט, וואס האט די שאטן וועלט באצוואונגען", זל וו, ז' 163.

2. מיטל אפצונארן. "די היזער פון אכזיב וועלן ווערן צום א' וואס פון אכזיב מיט ילאכזיב" פאר די מלכים פון ישראל, תי, מיכה, א, 14. "אלע מיטלען (רפואות) ... וועל- כע ווערן געדרוקט [אנאנסירט] אין די צייטונגען איז מערניט ווי אן א', א געשעפט פון שאר- לאטאנעס", פנעה, ווילנע 1923, Ne 11. "אמאל אויף זיך א' שפאציר [אנשטאט צו דאווענען] איז ער א פארטראכטער פאראגנען ביז צו ...", מאיר ווינער, עלע פאלעקס אונטערגאנג, כאר- קאוו 1929, ז' 61. ז' 61.

אפנארייען — טרוו. רייע אפ, ~גענארייעט. 99: ~נארייען. פארלייגן, רעקאמענדירן עפעס ניט צו טאן, ניט צו קויפן. "ער האט שוין געוואלט קויפן דאס הויז, מע האט אים אבער אפגענארייעט דערפון". א' פון א שידוך וואס דער שדכן האט פירגעבראכט.

אפנארל — דאס, ס. נעאג. גלאטיק שטיקל מעטאל אויף א ווענטקע אפצונארן פיש וואס נעמען עס אן ווי א פישל און גיבן עס א שלונג אריין. בען לארשי, פאר, 1961 vii 21.

אפנארמאליזירן — טרוו. זיר אפ, ~נאר- מאליזירט. אויסגליכן, דערגרייכן עס זאל ווערן אינגאנצן נארמאל. מיט א קונץ א' די ענטפערס פון דער אנקעטע. ז' 61.

אָפּנאַרמירן — טרוו. מיר אָפּ, ~ (גע)נאַר-מירט. פֿאַרענדיקן נאַרמירן, רעגולירן לויט אַ נאַרמע, אַ דעם הַיזער־בוי אין דער גאַנצער שטאַט. זײַג.

אָפּנאַרן — טרוו. נאַר אָפּ, ~ גענאַרט. 1. פֿאַר-פֿירן. פֿאַרבלענדן. מאַכן צום נאַר. אַ פֿון קאַפּ ביז די פֿיס, פֿון אויבן ביז אַראָפּ. אַ אויפֿן גאַנצן פֿאַרנט. אַ איז קיין קונץ ניט (ובפֿרט אַ נאַר); אַ קען מען נאַר איין מאַל; דער שפּיגל נאַרט קיינעם ניט אָפּ, נאַר דעם מיאוסן; דעם גרינגסטן מענטשן אָפּצונאַרן איז זיך אַליין; אַ מיט רייז איז ערגער ווי אַ מיט געלט (לויט בַבא מציעא נח); אַ פנים נאַרט אַמאָל אָפּ, שוּ. צום אַ קומט עס (דער גלויבן אין שדים) גוט צו נוצן עמעצן אַרױפֿ-צופֿירן אויף אַ פּוץ, יא, די גענאַרטע וועלט, [סאַו] אויסגאַבע 1931 ו, 239]. וויי צו דעם וואָס די וועלט נאַרט אים אָפּ, כלומר, וואָס ער מיינט אַז די וועלט איז אַן אייביקע וועלט, דרום זוכט ער נאָך צו טון תּאוות עולם־הוה, משה בר נתן נטע, איבז, ר' אליהו הפּהן, שֵבֵט מוסר, סדילקאָו תקצ"ג. בשעת זיי האָבן קעזען אַז אַברהם איז ניצול געוואָרן פֿון דעם אַפּענאַרן, האָבן זיי געזאָגט: דו האָסט אונדז אָפּגענאַרט און פֿאַרפֿירט מיט דען עבֿודת כּוכבים, נצח, כחג. עס האָבן מיך מענטשן גענאַרט אין חלומות, / צי דען האָט די שטיל-קייט מיך אויך אָפּגענאַרט?, טעג, אין קאַז' מערוזש, וואַרשע 1921, ז' 25.

2. קירודען אין אַ געלט־עסק. ניט דערצאָלן. פֿאַרדרייען מע זאָל אַיבערצאָלן, אומערלעך אַרויסקריגן געלט. אַ ביז אַ געשעפֿט, ביי אַ משאַומתן, אַ אין חשבון. אַ אין רעטעטע — בנים אונטערפֿירן אַ חשבון. אַ — איז גנבענען (איז אויך גניבה), שוּ. אַט אַזוי און אַט אַזוי נאַרט מען אָפּ אַ חתן — מע זאָגט אים צו אַ סך נדן, מע גיט אים ניט קיין גראַסן, 99. רעדן כלומרשט מיט גאָט ... און האַלטן פֿאַר אַ מצווה אָפּצונאַרן, אַפֿ צורויבן די יעניקע וואָס זינען ניט פֿרום, אַברהם יצחק בוכבינדער, דער יודישער פֿאַלקס קאַלענדאַר ... אַדעס 1890. עס טרעפֿט זיך ביי יידן אַוויגע זאַכן: ביידע צדדים נאַרן איינער דעם אַנדערן אָפּ — און גאַרניט, ממוט, טפּר הבהמות, 39. ער האָט זיך פֿאַרדינט אַ נאַמען פֿון אַן ערלעכן סוחר ... ער האָט קיינעם נישט אָפּגענאַרט, טפּ, יודישער קאַ-לאַניסט. קיין מענטשן טאַר מען ניט אַ, מ"א ביילינסאָן איבז, רבינו אַשר, ארחות חיים, אַדעס 1898.

3. זאָגן ליגנס. צוזאָגן און ניט מקיים זיין. איך האָב מיט אים געפֿירט אַ ליבע און ער האָט מיך אָפּגענאַרט, 99. ווער האָט אָפּגע-נאַרט די שיינע רייזעלעך? וואָווע גוי, אַ גוטער ברודער, 99. איך האָב אַלע אָפּגענאַרט אַז מײַן שוואַגער ... איז אונטערוועגס געשטאַר-בן, עט, סערקעלע. שפּילן אַ ביסל אין אַמור-ציקעס, אַ די מיידל — און אַ גוטן טאַג, 99 ריייליך [טייבע] טעגאַל, עולם המעשה, וואַר-

שע 1883. ביסט נאָך צו אַלע צרות אַ ליגנער אויך — נאַרסט אָפּ. וועמען נאָך? אַן אייגענע מאַמען! ממוט, שלמה, ז' 67. מע וויל נאַר אַ דאָס פֿאַלק מיט זיסע רייז און איינשמידן אים אין שפּאַגלניצע קייטן, ב. ביק, וואָס איז אַ קאַנסטיטואַרענעד פֿערוואַלונג, זשענעוו 1905. האָסט מיר צוגעזאָגט אַ קאַמאַד, אַ ניימאַשין, וואו זינען זיי? אָפּגענאַרט מיך?, ה. י. לויבאַמירסקי איבז, דער שניפּס, מאַסקווע 1932.

4. איבערקליגן. איבערכיטערעווען. אַ ווי אַ מלופּס־קינד. אָפּגענאַרט ווערן פֿון געאַלאַטאַ-נעס. דער וואָס האָט מענטשן בדלות געשטעלט / דאַונט פֿרום אין טלית אין זאַרן; / ער האָט שוין אָפּגענאַרט די וועלט, / וויל ער אַצינד גאָט אויך אַ, עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 28. מילא, וואָס זינען מיר שולדיק אַז די יידן האָבן זיי אָפּגענאַרט?, ממוט, מסעות, ז' 111. אַט אַזוי, אַט אַזוי נאַרט מען אָפּ שווער און שוויגער, ווען זיי ווילן זיין פֿון דער גאַנצער וועלט קליגער, אַני שלושט בר יענטע [ש. בערנשטיין], ר' יאַכצע דל גאה, קעשענעוו 1884, ז' 32. ער רעדט אויף אים אויס וואָס אין קאַרט שטייט — וואָס שטייט אין קאַרט? ... אין קאַרט שטייט אַז ווער עס קען בעסער אַ, אָפּסטראַשען — איז אַ כּוואַט, בלעטער 40. ער האָט געקאַנט אויסקומען מיט דער גאַנצער וועלט, ד"ה יעדן באַזונדער אַ, שט, שטיבעלע.

5. זיין אומגעטרעט. כּוהאַב מײַן אַשמדי דעם אַלען מיט אַלע שדים אָפּגענאַרט, אויס געזינדיקט, ציט, טענהט לילית. פֿרויען זענען געקומען אָפּזאָגן רֵבֿקהלען אַז קאַפּל נאַרט זי אָפּ. אָבער רֵבֿקהלע האָט נישט גע-וואַלט הערן, באַש, פֿאַר, 1961 xii 8.

6. מאַכן מע זאָל מיינען אַנדערש ווי עס איז באמת. אַ די נישמה = זיך טרייסטן מיט עפעס וואָס מע ווייסט אַז עס קען ניט מקיים ווערן. עס איז זייער שווער צו פֿאַרשטיין אַז דער גרויסער צדיק יעקב זאָל דעם פֿאַטער אַ, איבז, ר' יעקב קראַנץ, קול יעקב, לובלין תּרל"ה. דער סוחר איז געווען דער סמך־ם [=סמאל] אַליין וואָס האָט זיך פֿאַרשטעלט פֿאַר אַ סוחר און האָט זיי אָפּגענאַרט, נחב, מעשה ברבּ ובן יחיד. אויב מע האָט אונדז אָפּגענאַרט / און מע האָט אונדז אויסגעלאַכט / און די גאַנצע לאַנגע נאַכט / האָבן מיר אומזיסט געוואַרט. מל, ישטילער, שטילער, די זון האָט אָפּגענאַרט דעם מענטשן און געגעבן מוט און גלויבן, טעג, מינע זיבן יאָר אין תּל־אָבֿיב, ז' 109. ״וויפֿל גוטע לייט ניט־ווילנדיק, זיי האָבן מיך דאַן אָפּגענאַרט ... נישט אויף זיי איך וואַרט, האַל, מײַן אוצר, ז' 188.

מיט זיך — מע נאַרט אַזוי לאַנג אָפּ די וועלט, ביז מע נאַרט זיך אַליין אָפּ, שוּ. ישעי' הַבַּיט זאָגט: (וגם הוא חכם) השׁי"ת איז אויך אַ גאַנץ קלוגער און ער וועט זיך נישט לאָזן אַ מיט אַזעלכע שטותים, שמו פֿלאי, טפּר האמת והשלום, לעמבערג 1893, ז' 50. מע קען זיך אַ אין דעם עס־האַרץ

דעם חסיד אַן אַ שיעור, איבז, יצחק גרינשפּאַן, משל ומליצה, לעמבערג תּרס"ב. ער האָט זיך דאַ מיאוס אָפּגענאַרט: אַנשטאַט נאַשן, כאַפּן אַ לעק, געפֿינט ער ... אַ מין סחורה וועלכע האָט ניט אין זינען אויבן קיין שום ווערט, ממוט, טפּר הבהמות, ז' 27. בנים פֿעלד קויפֿן מוז מען זיין געוואַרנט און באַהיט מע זאָל זיך נישט אַ, פּרץ, ליטעראַטור און לעבן, יציקאַ, ז' 65. איך האָב זיך דעמאָלט אָפּגענאַרט, עס האָט מער נישט אויסגעמאַכט ווי אַ האַלבער רובל צי פֿיר גילדן אַ טאַג, אַר, ידער אַלטער שטעטלער.

עכץ — די וועלט באַשטייט אויף אַ, שוּ. עניש. ער (יין, קע) — ביסט ניט קיין אמתער טאַטע, אַן אַ ביסטור, הל, אין טרעבלינקע ... ערײַ — וואָס איז מאַרגן, אויב ניט אַזי, הל.

אָפּנאַרעריש — אַדי. וואָס קען, האָט די טבע אָפּצונאַרן. שמייכלען אַ. אַע צוזאָגן. די פֿאַלקסיסטן האָבן געצויגן צו זיך דעם ייִדישן קליינבירגער מיטן אַן לאָונג פֿון פֿראַדוקט־וויזירונג פֿון די ייִדישע מאַסן, א. בראַכמאַן, די טאַצאַליסטיש־פֿאַלקסיטישע אָפּצוהיינגונג ... ריגע 1940. דעם מענטשנס האַרץ איז אַ און שוואַך. ווער קען זיך צו דעם דערגרונטעווען?, חג, צמח אַטלאַס וו. קייט — די חנדלעך וואָס זי מאַכט צו אים זענען פֿול מיט גרויס־שטאַטיקער אַ, ריחמיל גרין, באַרג־יודן, וואַרשע 1938.

אָפּנאַשיז'ווען — טרוו. שיווע אָפּ, ~ גענאַ-שיוועט. P: naszywać. אָפּנייען, אַרױפֿ-נייען (דערזויליק, ניט ענדגילטיק). אַ אַן אַרבל. אַ לעדער אויף די עלנבויגנס.

אָפּנאַשן — טרוו. נאַש אָפּ, ~ גענאַשט. אַ ביסל נאַשן, נאַר פֿון אויבן, אַ די ניט און די מאַנדלעך פֿון טאַרט. אַ די סמעטענע און איבער-לאָזן די ווערמילך. אויך פּיג: זיך לערנען אַ ביסל, אין די אַונטן. אַ די יסודות פֿון נאַטור־וויסן. אַ די פֿעטע עליות. אַ אַ פּסוק פֿון אַתה הראית. איז ער אַנגעקומען צו אַ גבֿירישן יונגמאַן פֿאַר אַ מאַלציק, וואו ער האָט דאַרט אָפּגענאַשט אַ ביסל השפּלה, שבתי מאַטצקעוויטש, בערציק דער יתום, ווילנע 1915.

ער (יין, קע). ערײַ.

אָפּנאַשעריש — אַדי. וואָס איז ווי (ביי) אַן אָפּנאַשער. מיט זיסע אַע ליפעלעך. קייט.

אָפּנאַוואַהן — ... געוואווען טרוו. נבואה אָפּ, ~ גענבואהט. איר. אָפּזאָגן אַ נבואה, נבואות. אַ גוואַלדאָווע גליקן.

אָפּנאַבלען — ... געוואווען אוטוו. נבלה אָפּ, ~ גענבלהט. אַ לענגערע ציט אָפּטאַן שעגד-לעכע זאַכן. אַ זינט מען איז געקומען און אַרויסשטעלן חזיר־פּיסל־בשר.

אָפּנאַבלען — ... נאוואלען. נבל אָפּ, ~ גענבלט. אָפּזינדלען מיט מיאוסע ווערטער. אַזוי אַ אַז

עס איז אַ חרפה איבערצוגאָן וואָס זי האָט אָנגערעדט.

אָפּניגן — [.. נעגן] טרוה. אַ לענגערע צייט נגען, ניט לאָזן צו רו. אַ די מאַמען, כּסדר בעטן צוקערקעס. מיט זיך — אויפֿ-הערן נגען, אַ זיך פֿון דער מאַמען. **עניש**.

אָפּנאָפֿן — [.. נויפֿען] אוטוה. & טרוה. נואף אַפֿ, ~ גענואַפֿט. אויפהערן אָדער אַ לענגערע צייט נואפֿן. מיט זיך .

אָפּנוד(י)ען — טרוה. ד(י)ע אַפֿ, ~ גענוד(י)עט. 99: ~ נודו(י)ען, ~ נודוושען. מאַכן לאַנגווייליק, איבערדריטיק ביז אַ הויכן גראַד. אַ ביז צום טויט מיט די זעליקע רייד. מיט זיך — אַ זיך אין דאָרף, ביים קראַנק-בעט אַ. אָפּגעמאַטערט זיך אין נוייאַרק, אַפֿ גענודיעט זיך אין לאַנדאָן, האָסטו זיך אין פּאַריז... אָפּגערויט, קאָר 100, ז' 152, **עכין**. **עניש**.

אָפּנומען — טרוה. טעוע אַפֿ, ~ גענומען-וועט. (סטאַליער). פֿאַרענדיקן מאַכן דינע שפּיצן פֿון ברעטלעך און זיי אַרבייטלעך אין ריינע פֿון אַנדערע ברעטער.

אָפּניגן — אָפּניגן.

אָפּניגלען — אָפּניגן.

אָפּניגלער — אָפּניגלער.

אָפּניגער — אָפּניגער.

אָפּנומערירן — טרוה. ריר אַפֿ, ~ (גע)נומען-רירט. אָפּשריבן, אָנשריבן נומערן, ציפֿערן לויט אַ באַשטימטן סדר. אַרבייטלעך אין זאל איידער מע האָט אָפּנומערירט די זיצפלעצער. אַ אַלע דאָקומענטן און זיי באַהאַלטן אין אַרכיוו, אַ די ביכער און זיי קאַטאַלאָגירן. זינג.

אָפּנומערן — אוטוה. מער אַפֿ, ~ גענומערט. אַוועקשטעלן די ענטפֿערס פֿון אַריטמעטישע געניטונגען ביים אָפּשריבן פֿון אַ חבֿרס אַ העפֿט. ניט וויסן ווי צו פֿלען אַזעלכע גרויסע צאָלן, בלויז אַ די ענטפֿערס.

אָפּנופֿן — טרוה. נופֿ אַפֿ, ~ גענופֿט. (ווען בערע). דזוו. אויסנופֿן — 289. 1971: אָפּניפֿן.

אָפּנופֿן — דער, זי. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּנופֿן (זיך). אַרבייטלעך אין השפּון אויך דעם אַ, די אַמאַרטיזאַציע פֿון מאַשינען. געבן, ליען אויף אַ. נעמען דאָס חופּה-קלייד אויף איין טאָג, אויף אַ.

זינג — די אַ איז ניט קענטיק. „לגבי דער יערלעכער פּראָדוקציע פֿון שוואַרצע מעטאַלן גייט ביז 10—12 פּראָצענט מעטאַלן פֿאַרלאָרן פֿון זשאַווער אָדער פֿון אַ, י. דאָבקי, די אַנטוויקלונג פֿון דער שוואַרצער מעטאַלורגישער אינדוסטריע אין 1932, 0.5.0.0.0. מאַסקווע. 1932. „ווען ער וויל קען ער נעמען די אַ (ווען די אַ) מאַכט אויס מער ווי דער לויז, בבא קמא, צו/ב.

אָפּנוציק — אַדי. וואָס מע קען אָפּנוצן. אָפּנוצעוודיק. אַ פֿלים. **יקייט**.

אָפּנוצן — טרוה. נוצן אַפֿ, ~ גענוצט. פּרגל: ~ ניצן. 1. אָפּטראַגן, צעטראַגן אַ מלבוש. ניצן ביז עס הערט אויף צו דינען, צו ברענגען נוצן. אַ ווינטערדיקע מלבושים, מע זאָל מוזן זיך לאָזן אויפֿנייען נעע. אַ דעם טלית, ביז די עטרה רעכט זיך אויס. „זי זאָל זיך מתקרבֿ זיין מיט אירע שכנים און זאָל זיי ליען אַזעלכע פֿלים וואָס ווערן ניט אָפּגענוצט, 207. 1/1 א.

2. אויסנוצן אַ צאָל מעגלעכקייטן. אַ דעם גאַנצן קרעדיט וואָס מע האָט געהאַט אין קראַם. „די תּפֿילה פֿון יעקבֿ האָט אים געהאַלפֿן אַז ער זאָל ניצול ווערן פֿון עשו. זיין זכות האָט ער ניט געוואָלט אַ, ער האָט אים געלאָזט צו זינע קינדער, נצ, מה/ב. „זי האָט ניט געוואָלט באַלד איר השיבֿות ביים קעניג אַ איר פֿעטער [מרדכיין] גרויס צו מאַכן, ארה, קמ, 1866, № 7. 3. דזוו אויסנוצן, בב 42 (← 289).

מיט זיך. **עניש**. **ער** (יז, **קע**), **ערי**.

אָפּנוצעוודיק — אַדי. וואָס מע קען אָפּנוצן. אַע מאַטעריאַלן. **יקייט**.

אָפּנוצעריש — אַדי. וואָס איז ווי (בי) אַן אָפּנוצער. אַע אומבאַרעכנטקייט. **יקייט**.

אָפּנוקמען זיך — [.. נויקעמען] אוטוה. נוקם זיך אַפֿ, זיך ~ גענוקמט. נעמען נקמה. זיך אָפּרעכענען, אָפּצאָלן מיט שלעכטס פֿאַר שלעכטס. „אָרויס פֿון טורמע און זיך אָפּגע-נוקמט אין דעם וואָס האָט אים פֿאַרשאַטן. „נוקם זיך אַפֿ אין דעם מיאוסן בעל-גאווהניק, הרבֿ העפּטערמאַג, פּאָר, 1962 ix 28.

אָפּנוקען — אוטוה. קע אַפֿ, ~ גענוקעט. אויפהערן אָדער אַ לענגערע צייט נוקען. צו נוקען צו עמעצנס רייד און דערנאָך פּלוצעם אַ. אַ גאַנצן אָונט. מיט זיך. **עניש**.

אָפּנוקען זיך — אוטוה. קע זיך אַפֿ, זיך ~ גענוקעט. אינגאַנצן אָפּטונקען זיך ביים באַדן זיך אין טיך, ים, אַ.

אָפּניאָקען — אוטוה. קע אַפֿ, ~ געניאָקעט. אַ לענגערע צייט אַרויסגעבן קלאַנגען ווי אַ קאַץ.

אָפּניאַנטשען — טרוה. טשע אַפֿ, ~ געניאַנטשעט. אַ לענגערע צייט ניאַנטשען. די באַבע האָט אָפּגעניאַנטשעט אירע אייניקלעך די אַלע יאָרן, ווען די מאַמע האָט שטודירט. מיט זיך.

אָפּניאַרען — טרוה. רע אַפֿ, ~ געניאַרעט. מג. אָפּמאַרען מיט צו ווייניק שפּיץ. מיט זיך. **עניש**.

אָפּניגונען — [.. ניגענען] טרוה. ניגון אַפֿ, ~ געניגונט. אָפּזינגען, אָפּזאָגן עפעס מיט אַ בפֿירושן ניגון. „שמייכלענדיק ניגונט ער אַפֿ זיין ניין. אַ דעם קידוש אַז עס איז אַ מחיה צו הערן. מיט זיך.

אָפּניגלען — טרוה. גל אַפֿ, ~ געניגלט. 1. אָפּפּוּצן, אָפּרייניקן אַקראַט, פּעדאַגאָגיש. אַ יעדן מלבוש וואָס מע טוט אָן.

2. האַלטן ריין, אין בעסטן סדר. אַ די דאַקומענטן, די קוויטן, די רעכענונגען.

3. אַקראַט פֿאַרענדיקן יעדער מין אַרבעט. אַ ווי דער בעסטער טאַקער. אַ ווי אַ יוועלי-רער. אַ אַן עסי, אַ פֿאַרשונג.

4. געבן, אָפּגעבן אַ קליין פּיצעלע. אַ אַ ברעקל פֿון קוכן.

מיט זיך — „אָפּטשעפען זיך אַז עמעץ שטייט צו צו אַפֿן, הייסט עס ער האָט זיך צוגעניגלט; נעמט זיך פֿון ניגל — פּיאָוקע. ער איז צוגעשטאַנען צו מיר ווי אַ ניגל. יער איז אַ שטיק ניגל — זאָנט מען, י. אַקרוטני, פּרעסט, ביא, 20 v 1962 [← ניגל]. **עניש**.

אָפּנידערן — טרוה. דער אַפֿ, ~ גענידערט. אַרכ. דזוו. אַראָפּנידערן. מש פֿאַרשטישט: יועתה הוּרד את עידיך (שמות, לג, 5). „דו אב נידרן [תּ: „נעם אַראָפֿ]. „עז וואָר צו דער צייט דו דיא זון אונטער גינג, דאָ גבישט יהושע דו מאַן זאָלט אַב נידרן זיא פֿון דען גלגן, סחמ, יהושע, ח, 29.

אָפּניואַנסירן — טרוה. סיר אַפֿ, ~ ניואַנסירט. דזוו אויסניואַנסירן — 290. זינג.

אָפּניוועלירן — טרוה. ליר אַפֿ, ~ ניוועלירט. אינגאַנצן, ביזן סוף אויסגלייכן. אַ געוועל-שאַפֿטלעך די וואָס קומען פֿון די מורח-עדות מיט די אָשפּונוישע יידן. מיט זיך. זינג.

אָפּניוועצן — טרוה. וועץ אַפֿ, ~ געניוועצט. אויך: ~ ניוועטשן, נר. מאַכן עס זאָל גיין אין ניוועץ. אָפּניצן, צעטראַגן. אַ דעם בעסטן מלבוש.

אָפּניווען — טרוה. כּע אַפֿ, ~ געניוועט. אויפהערן אָדער אַ לענגערע צייט ניווען, באַ-שמעקן (וועגן חיות, פּעיִא וועגן מענטשן). אַ און אַוועקלויפֿן. אַ אין אַלע ווינקלעך ווי אַ הונט. **עניש**.

אָפּנימ(עווע)ן — טרוה. ניט(עווע) אַפֿ, ~ גע-ניט(עוועט). באַפֿרעען פֿון שטיפֿטן, ניטן. אַ די ברעטלעך און זיי אויסניצן אַנדערשוואו.

אָפּנימשעווען — אָפּנימשעווען.

אָפּנייגן — דער, זי (~ נייגן, נר). 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּנייגן (זיך). מיטאַמאָלי-קער אָדער פּאַמעלעכער אָפּנייגן.

2. אָפּקער, אָפּווענד פֿון אַ באַשטימטן וועג, פֿון אַן איינגעשטעלטן דרך אין לעבן. אַ פֿון פֿריערדיקן שטייגער. נטיה צו אַ יחידישן אַ פֿון איינגעשטעלטע צערעמאָניעס. „מיט דעם אָדער יענעם יחיד האָט זיך געטראַפֿן אַן אַ פֿון כללישן גור, שבש ז, 354.

3. טאוה. יעדער מינדסטער פּערזענלעכער אַרבייטשט אין דער טעאַריע פֿון קאָמוניזם, ווי די אַנפֿירונג פֿון דער פֿאַרטיי פֿאַרשטישט אין

מיט זיך — זיך אָ פֿון גלייכן וועג.
 „די איינזלין האָט זיך אָפּגענייגט פֿאַר מיר די
 דריי מאָל“, תי' במדב' כב, 33. „זוי [שמואלס
 זין] האָבן זיך אָפּגענייגט נאָך געווין און האָבן
 גענומען שוחד“, תי' שמואל א, ה, 3.
 -עכץ. -עניש. -ער (יין). -עריי.

אָפּנייטיקן — טרוו. זיך אָפּ, גענייטיקט.
 אַרױפֿצױנגען. צױנגען עמעצן עפעס צו טאָן.
 אָ צו באַצאָלן נאָך אײדער דאָס געריכט האָט
 אַרױסגעגעבן דעם אורטייל. „וואָס פֿאַר אײנער
 זאָל זיך קענען אונטערשטיין אָפּצױנייטיקן [דעם]
 דעטשישן קײנער אַ שװעזע דערויף?“, אמד,
 דער גואל, חילנע 1866.

אָפּנייטען — טרוו. ניין אָפּ, גענייטען. נעגל.
 נעגירן. ענטפערן אויף אַלץ: ניין. אָ אַלע
 אָנבאַטן. אָ דעם כבֿוד וואָס מע וויל צוטיילן.

אָפּנייטן — טרוו. ניין אָפּ, גענייטן. 1. פֿאַר-
 ענידיקן נייען. „מעיס שױן באלד אָ“, „דער
 [שניידער] האָט מיך אַרױסגעפֿירט צו דער
 מאַדאַם אום צו ווייזן איר דאָס ער האָט עס גוט
 אָפּגענייט“, אמד, דער פֿאַרשטאַנטיגסט, חילנע
 1878. „בײַ פֿרויען [אין דאָרף] איז די אַרבעט
 גיט קײן שווערע... ווי גאַר זי שטייט אויף,
 מעלקט זי אויס די בהמות, האַרדעוועט אָן די
 קינדער, צעגראַבט דעם גאַרטן, יעטעט אויס
 אַ בײַט, צעוואַשט, גײט אָפּ, איר קײפֿיט,
 אײב, אָסטאַפּ ווישנאַ, כאַרקאָו 1922.

2. נייען אַ לענגערע צײַט. אָ ביז שפּעט אין
 דער נאַכט אַרײַן, וויל עס קומט באלד פּסח.
 3. אָפּצאָלן מיט געניי, מיט נייען. „דעם
 שניידער האָב איך אויסגעבאַרגט אַ פֿאַר רובל
 אויף אָ“, שט. אין שטורם. אָ אַ יו פּע =
 אָפּלאַכן פֿון עמעצן, מאַכן שפּאַס.

מיט זיך. -עכץ. -עניש. -ער
 (יין, קען). -עריי.

אָפּניכטען — טרוו. טער אָפּ, געניכטערט.
 1. באַפֿרייען פֿון דער ווירקונג פֿון אַלקאָהאָל,
 אָ מיט שוואַרצער קאַווע. 2. ווירקן מע זאָל
 זיך באַפֿרייען פֿון אַ תּאוה, פֿון אַ גלייבונג,
 פֿון אַ כּישוף, פֿון אַ דעמאָגאָישן טשאַר. אָ
 פֿון אַן אײַום וואָס פֿאַרבלענדעט. אָ פֿון רע-
 וואַלוציאַנערן אימפעט. אָ פֿון דער אומנאַטיר-
 לעכער ליבע.

מיט זיך — טרינגען נאָר אײן קעלישקל
 אויף אָ זיך. -ונג. -ניש. -ער (יין, קען). -עריי.

אָפּנים — [אָפּנים] זױ, אַדױ. > האָט אַ פּנים
 ווי... פֿון... עס זעט אויס, עס ווײַזט
 אויס. קאַנטיק. משמעות. מע דאַרף אָננעמען
 אָ... אַז מע באַצאָלט רבֿיגעלט, ווערט מען
 אַ קליגער, שױן. „אַ זי וויל נאָך די שנור
 אײבערלעבן“, ימברע, שפּרינגע מירל...
 בוקאַרעשט 1878, ז' 45. „חײש נאָר אָפּ, זע
 מוחל, דעם פּנים. די תּצױפּה האָט אַ בשעת
 מעשה דיך אויסגעשמירט מיט געלכן פֿון

טעריסטיש פֿאַר אַן אָפּנייגלער. „צוליב פֿאַלר-
 טישע צוועקן דערלויבט מען זײ, די לינקע, צו
 האַנדלען אָפּנייגערײש פֿון דער אָפּצײלער
 ליניע“, הערמאַן מאַרגנשטערן טמו, 1969 IV 3.
 -קייט.

אָפּנייגן — ניין אָפּ, גענייגט. טרוו.

1. אָפּקערן, אָפּוועגן עמעצן פֿון ריכטיקן דרך,
 פֿון אײַנגעשטעלטן וועג, פֿון דעם וואָס איז
 אמת, גערעכט, ריכטיק. אָ פֿון ריכטיקן וועג.
 אָ פֿון אָנגעמערקטן צײַל. „זײַנע [שלמהס]
 וויכער האָבן אָפּגענייגט זײַן הַאָרץ“, תי'
 מלכים א, יא, 3. „דען אַלר קליגשטן קײניג
 שלמה דעם האָבן זײַני וויכער זײַן הערץ אב
 גײניגט פֿון גאַט“, יוסיפּו, אַמסט 1661, כב.ב.
 „פֿור פֿלוכט דער דאָ אָב נײַגט גיריכט אילענדן
 ווייזן אױ וויטווען“, טח, דברים, כז, 19 [תי':
 פֿאַרשאַלטן דער וואָס פֿאַרדרייט דעם משפּט פֿון
 אַ פֿרעמדן, אַ יתום און אַן אַלמנע]. איר זאָלט
 מיט אײנער מאַכט וואָס איר האָט אויף די ייִדן
 זײ אָ און אַראַפֿפֿירן פֿון דעם קרומען וועג
 אויף העלכן מע פֿאַרפֿירט זײַ, אמד, דיא
 אידען פֿון וואַרטוואַ, חילנע 1869. „דער וואָס
 נעמט שוחד אָפּצױנייגט דעם דין איז אים אויך
 שווער תּשובּה צו טאָן“, י. מ. יאַסעלאָוויץ.
 תּוכחת מוסר (רמב"ם), חילנע תּרל"ז, ז' לו.

2. גיט אָננעמען. אָפּוואַרפֿן. אָפּשטויסן. אָ
 אַ בקשה, אַ פֿאַרלאַנג. „גיט דו זאָלשט אָב
 גײגן מיט צאָרן דײַן קענעט“, [סידור] תּפּלה
 למשה... דעסע 1696, שלה.ב. „פֿריילינג
 און יונגע פֿרויען... האָבן פֿאַרעלייגט דער
 רעגירונג אַן זײ ווילן גײן אין דער מלחמה.
 די רעגירונג האָט אָפּגענייגט זײער פֿאַרטראַג
 און האָט גיט אָנגענומען זײער דינסט“, בלע-
 טער, № 42.

3. אַ ביסל אָפּפּעפּענען. אָ די טיר צו זען
 ווער עס שטייט דאָרטן. אָ אַ פּענצטער, דער
 רויך זאָל אַרויס.

אוסו. 1. אַליין אָפּקערן פֿון וועג, פֿון די
 פֿירונגען, פֿון דעם וואָס איז ריכטיק, וואָס איז
 גלייך אַדו. אָפּוויכען. אָ פֿון גלייכן וועג. אָ
 פֿון משפּט, פֿון יושר אע. מלל פֿאַרשטשט
 יצאָת כּי שטי'ת' (במדבר, ה, 20): „אָפּ גײניגט“
 [תי': „דו ביסט אַראַפּ פֿון וועג“]. „פֿר וואָר אָבר
 זען איר פֿון מיר אָפּ גײגט...“, א. פּאַויר
 אײב, בחינות עולם, זשאַלקעו תקס"ה, מ/ב.
 „מײַן זון, אַלעס וואָס איך האָב דיר געזאָגט
 זאָלסטו אַלעס היטן און זאָלסט גיט אָ פֿון די
 רײד“, אײב, אופֿן חינוך הילדים, חילנע ת"ר.
 „מיר האָבן אָפּגענייגט פֿון דעם גוטן וועג און
 האָבן געמאַכט דאָס עגל“, מחזור מן שלש
 רגלים, שטערנאַוויץ תּר"ח, יוצר ליום ראשון
 של פּסח. „לאַז מײַך נישט אָ פֿון דײַנע מצות“,
 אט, תּחלים יד.

אָפּנייגלער — דער, יס. וו' יין, יס. טאוו.
 דער וואָס גײט זיך אָפּ פֿון דער אָנגענומענער
 פֿאַרטייליניע, אײַנגעשטעלט פֿון צענטראַלן
 קאַמיטעט פֿון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי.
 גרעכע אָדער לינקע אַיס. „די רעכטע אַיס האָבן
 רעראַטן אַינזיקוויפֿן ברויט אין אויסלאַנג, פֿאַר-
 קירצן די סאַציאַליסטישע בױאַנונג“, א. קאַנטאַר,
 אײב, ה. קאַרפּינסקי, שמועסן וועגן לעניניזם,
 מאַסקווע 1934, ז' 219. „בלויז... אָ האָבן
 געקענט אויסמאַלן יענעם פּעריאַד פֿון נעפּ ווי
 אַ פּעריאַד פֿון בלויון צוריקמאַרש“, כ. דונעצ,
 אַ ליטעראַרישע טעמעט, מינסק 1934.

געגעבענעם מאָמענט אָדער דער מינדסטער אָפּ-
 ווייזן פֿון דער פּראַקטיק, ווי עס ווערט פֿאַר-
 געשריבן פֿון דער פֿאַרטייליניע. רעכטער
 אָדער לינקער אָ. נאַציאָנאַליסטישער אָ.
 אַ-מורא. „דער פֿאַראַנטוואַרטלעכער רעדאַקטאָר
 שלאָפּט תּמיד אויפֿן רוקן, ער זאָל חלילה גיט
 אַרײַנפֿאַלן אין אַן אָ, לינקן אָדער רעכטן“,
 פּויליש טײַטש, וואָס איז געשען, כאַרקאָו 1935.
 „נאַטירלעך זײַנען מעגלעך אײבערבייגן און אָין.
 נאָר מע מוז שטענדיק פֿאַרשטיין אונטערצושיידן
 די פּראַקטיק פֿון דער ליניע“, טאוו היימלאַנד,
 1965, № 5, 109. „קולבאַק האָט זיך פֿאַרגונען
 נאָך מען מסוכנדיקע אָין: בײַ אים איז אַשטייגער
 גיט קלאָר וואָס פֿאַר אַ קלאַס די זעלמעניאַנער
 שטעלן מיט זיך פֿאַר“, שט. יוד. שריבער אין
 טאַוועט רוסלאַנד, נײַ 1958, ז' 108.
 4. (מאַט) אָפּווייזן פֿון ערפּענדיקולאַר. אַן
 אָ אויף 30 גראַד. אָיין ינקל.

אָפּנייגונג — די. יען. 1. פּראַצעס אָדער
 רעזולטאַט פֿון אָפּנייגן (זיך).

2. דוּו אָפּנייג, אַן אײַנגווייליקע אָ.
 רעוואַלוציאָנערע אָ... די אָ ערטערױזן פֿון
 די שוין אויסגעטראַטענע וועגן פּבּאָהאַנדלען
 די אָדער אַנדערע פּיזיקאַלישע טעמע, מ.
 זאַבלודאַחוסקי, פּיזיקע... ביאַליסטאַק 1929,
 ז' 2.

3. גײסטיקע, פּסיכישע אָפּווענדונג. ווידער-
 ווילן, נטיה אָקעגן עפעס (עמעצן). פֿילן אַן אָ
 קעגן אַ פּערזאָן, קעגן אַ פּראַפּעסיע, קעגן אַ
 וואוינאַרט אַדו. „מלמדות — וואָס איך האָב
 געהאַט צו איר די גרעסטע אָ פֿון מײַנע קינד-
 הייט אָין, אמד, זײַבן דינסט מײַדכע, חילנע
 1873. „די שול דאַרף אויסוואַרצעלן... די
 פּסיכאָלאָגישע אָ פֿון פּיזישער אַרבעט“, ימ,
 אײנהייטלעכע פּאַלקסול 1922.

4. דוּו אָפּנייג, 33... באַזײטיקן די חס-
 רונות, אויסמײַדן אומגעזונטע אָען, די גאַר-
 בער שטימע, מאַסקווע 1924, № 54.
 5. (גלייך) דערוואַציע. אָפּוויכונג, אָפּקערונג
 פֿון אַ פּליכער ליניע. „דער שטראַל וואָס גײט
 פֿאַרביי דער זון באַקומט אַן אָ פֿון זײַן גלייכער
 ליניע אין דער ריכטונג צו דער זון, ריכטיק
 ווי ער זאָל זײַן שווער“, גוטס, ז' 88.

אָפּנייגלעך — דער, יס. וו' יין, יס. טאוו.
 דער וואָס גײט זיך אָפּ פֿון דער אָנגענומענער
 פֿאַרטייליניע, אײַנגעשטעלט פֿון צענטראַלן
 קאַמיטעט פֿון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי.
 גרעכע אָדער לינקע אַיס. „די רעכטע אַיס האָבן
 רעראַטן אַינזיקוויפֿן ברויט אין אויסלאַנג, פֿאַר-
 קירצן די סאַציאַליסטישע בױאַנונג“, א. קאַנטאַר,
 אײב, ה. קאַרפּינסקי, שמועסן וועגן לעניניזם,
 מאַסקווע 1934, ז' 219. „בלויז... אָ האָבן
 געקענט אויסמאַלן יענעם פּעריאַד פֿון נעפּ ווי
 אַ פּעריאַד פֿון בלויון צוריקמאַרש“, כ. דונעצ,
 אַ ליטעראַרישע טעמעט, מינסק 1934.

י"ש — אָד. אַן אָ וואָרט. באַהאַלטענע אָיע
 כּוונות.

אָפּנייג(ל)עריש — אָד. וואָס איז כאַראַק-

אייער, ממוס, מסעות, ז' 58. ס'איז אַ נאך צו פרי ביי יידן פֿאַר אַ ליטעראַטור, פֿרוג וו, נ"י 1910, ז' 242. ס'האָט אַ געוואוסט אַז וואָס ווייטער — קומט מען נענטער צו דעם שטאַל, ס'פֿ, יודישער קאַלאָניסט, 57. אַ, עס אַרט דיר וויניק — וואָס די מאַמע האָט אָפּגעלאָזט דעם שידוך מיט מיין שוועסטערל, שע, מנחם-מענדל, נ"י 1937, ז' 89. בירושה פֿון איר ליטווישער משפּחה איז שוין אַ צו איר אַט די טבע איבערגעגאַנגען, בערג א, נאָד אַלעמען, בערלין 1922, ז' 66. ער [דער האָן] האָט דערזען שרהקען, זיך אַ דערשראָקן... אַפּא, אַליי, ז' 10.

דיק. אויבאויפֿיקע, אַע אינדרוקן. יקייט.

אָפּניסימען — אוטוו. ניסים אָפּ, געניסימט.

1. אַפּלעבן, דורכלעבן חנוכה-צייט, ווען מע זאָגט נ'על הניסים (←). 2. בכלל דורכלעבן מיט ניסים. „די צען יאָר אין דער פֿרעמד האָבן מיר גאַרניט אָפּגעלעבט, מיר האָבן... אָפּגע-ניסימט“.

אָפּניסן — אוטוו. ניס אָפּ, גענאָסן, געניסט.

אַ ניס טאָן און אויפֿהערן. אַרבעטן אַ הויפֿן שמעקטאַבעק און היליכק אַ ניס קענען אַ אַן טאַבעק. אַ און אַפֿרייניקן די נאָז. נאָט אַיך צען רובל, אַבי לאָזט מיר אַ, מעשה מ'יחזקאל בעג צדקה, זשיטאַמיר 1878, ז' 1. „ביידע האָבן געשאַק אָפּגענאָסן און זיך צוגעוואונטן צו געוונט אַיך“, פּנחס רודאַ, טמ, 1964 xii 27. מיט זיך.

אָפּני(ע)רוען — טרוו. דזע אָפּ, געני(ע)ד-זעט. פֿר. אָפּמאַטערן (אַן אַ כּוונה). קינדער (ני)ערווען אָפּ. מיט זיך — בלי סַק אָפּ יעדווען זיך.

אָפּניערען — טרוו. דזע אָפּ, געניערעט. בעט.

רום. אָפּפאַטשקען. אָפּשמירן. אָפּברוויקן. אָפּט מיט זיך.

אָפּניפֿן — טרוו. ניפֿ אָפּ, געניפֿט. אָפּצופֿן.

אָפּברעקלען. אַ שטיקלעך לעקעך. אַ די ראָזשינ קעס פֿון דער חלה. פּרגל: אָפּנופֿן.

אָפּניץ — דער, זי. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּניצן. אַ פֿון ענערגיע, אַ פֿון כּוחות.

2. טייל וואָס ווערט אָפּגעניצט. אַ פֿון מאַ-טעריאַלן, אַ פֿון מאַשינען. ז'נג. פּרגל: אָפּנוץ, אָפּנוצונג.

אָפּניצן — דזוו. אָפּנוצן, נאָר מער פּטמ.

אַ זכות-אַבֿות. „האָט ער שוין פֿריער אָפּגעניצט מיין לאַסקע“, ממוס, דאָס קליינע מענשעלע. נ"י 1910, ז' 4. אַ חשיבות = אויסניצן פּראָטעקציע אָדער ירוס. מיט זיך — אַ מענטש וואָס אַרבעט, ווען ער וויל אַז זיין קערפּער זאָל זיך ניט באַלד אַ... דאַרף האָבן ראשית לאַנגע רוי, בלעטער, № 12.

ע-כּי. ע-ניש. י-ער (זין, קע). ע-ריי.

אָפּניצעווריק — אַדי. וואָס מע קען (לאָזט זיך) אָפּניצן. אַע זאָכן, שטאַפֿן. יקייט.

אָפּניצעווען — טרוו. צעווע אָפּ, געניצע-וועט.

1. דזוו. אָפּניצן מיט אַ פּעיס בייטעם אָדער מיט אַן אַנווייז אויף אַ לאַנגדויעריקן פּראָצעס. טראָגן די שבתדיקע קאַפּאָטע פֿון דער אייגענער חתונה ביי צו דער חתונה פֿון דער מייניקע און זיך וואונדערן: זע, שוין אָפּגע-ניצעוועט אַז טייערע קאַפּאָטע! אַ אין די וועגן דאָס שאָפּענע פעצל. פֿאַרוואָס קומט אויס צו פֿאַריכטן אונזערע קליידער? זיי רעבן זיך אויס, זיי ווערן אָפּגעניצעוועט, ט. בערלט, מענטש-מאַשינ. קעזוו 1927, ז' 9. 2. איבער-ניצעווען.

אָפּניקלען — טרוו. קל אָפּ, געניקלט. באַ-

דעקן מיט ניקל. אַ כּלים, אינסטרומענטן אַזוו. ז'נג.

אָפּנישטערן — טרוו. טער אָפּ, גענישטערט.

1. אָפּזוכן נאָכן שטאַרקן נישטערן. אַ די שוליסלען וואָס זינען געלעגן אין אונטערשטן שולפֿאַד. אַ די בריקן. 2. זוכן אין אַלע ווינקלעך אַ לענגערע צייט. אַ אַ באַנצן טאָג די שוליסלען און זיי ניט געפֿינען.

אָפּנישמשיען — טרוו. טשע אָפּ, געניש-

טשעט. טל. >פּויל. אָפּניצן. אָפּטראָגן. פּטרן. אַ גוטע קליידער אין איין יאָר צייט.

אָפּניכען — [.. יכּנען, נעכנען] טרוו. נכּנע

אָפּ, גענכנען. מאַכן אונטערטעניק און האַלטן אונטערטעניק אַ לענגערע צייט. „נאָכן דערשטיקן דעם אויפֿשטאַנד האָט מען אָפּגענכ-נעט די פּאַליאַקן ביי צו דער ערשטער וועלט-מלחמה“.

אָפּניע'בען — אוטוו. נעבען אָפּ, גענעבעכט.

אַ לענגערע צייט זיין אַ נעבעכל, זיין אונטער-טעניק אַלעמען. לעבן הכּנעהייק, אונטערגע-וואַרפֿן אונטער אַלעמען. אַ ווי דער שמש שני אין אַן אַרעם בית-מדרש. מיט זיך — „נאָכן אַ זיך אַליין און זיין חֲבֵרוֹת האָט דער גענעראַל געענטפֿערט...“ ש. ביקל, טמ, 1964 xii 10.

אָפּניעכטיקן — אוטוו. טיק אָפּ, גענעכטיקט.

ווי-ניט-איז דורכשלאָפֿן אָדער פֿאַרברענגען וואַ-כּערהייט די נאַכט. אַ אויף דער פּאַן-סטאַנציע. אַ אויף אַ באַנק אין פּאַרק. „אַלץ בעסער איידער אַ אַ נאַכט אויפֿן גאַס“, ב. א. זאַביע-זינסקי, די שווערע צייט וווּ, וואַרשע 1887. ז'נג.

אָפּניעם — דער, יען. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּניעמען. דאָס וואָס מע נעמט אָפּ. אַ פֿון וואָג, פֿון כּוחות. „צו די פֿאַרשיידענע מינים פֿאַרענדערונגען געהערן: ווערן און פֿאַרגייך, אַנדערש ווערן, צונעם און אַ“, לעג פינקעל-שטיין, גרונט-שטריכן פֿון דער יודישער פּילאָ-זאַפּיע, וואַרשע 1937. אַן אַניליקער אַ פֿון די גרייטע סחורות. 2. פֿר. גאַליציע. בילדל וואָס ביים צוקלעפֿן עס דרוקט זיך עס אָפּ.

אָפּניעמבאַר — אַדי. דטמש. וואָס מע קען אָפּניעמען.

אָפּניעמונג — די, יען. פּראָצעס אָדער רעזול-

טאַט פֿון אָפּניעמען. „חוץ לגבֿול וואָס פֿאַר יהודים איז דערלויבט שטענדיק צו וואוינען, צייטלעך דערלויבט זיך זיי מערניט צו זיין וועגן אַ ירושה...“, קאַנסטאַנטין קאַלינסקי, איבז, פּעסטשעצונג וועגן יהודים, ווילנא וויר-ראַדנא תקצ"ה. ... צו זיך קאַרן אין וועגן און וואַרעם צולייגן צו אַזוינע גלידער וואָס מיט פּאַראַזיט, דאָס איז אַ רילי, תּעלה אַרוכה, לבֿוֹ 1850.

אָפּניעמיק — אַדי. נעאַל. וואָס מע קען אָפּ-

ניעמען, אַ הלוואה וואָס ווערט אַ ערשט נאָך דריי יאָר. יקייט.

אָפּניעמען — טרוו. נעם אָפּ, גענומען (אויך:

גענועמען, פֿר. מג). 1. אַוועקנעמען. צונע-מען. אַ די צוקערקעס פֿונעם קינד. אויסקאַנקר-רירן עמעצן, אַ פֿון אים זיין ביסל פּרנסה. „... אונ' דער ווירט וואַר וואָל גימוט, דאן ער אים אַזו האָט אַב גינאמן פֿיל גוט“, ספר משלים, 1686, ז' 3. „אַ די צייט קומט און יענער זאָל זי [די חתונה-געהאַטע פֿרוי] אַ, אַזוי מוז דער מענטש שטאַרבן וואָס האָט זי פֿריער גענומען“, נצב. כה.א. „אַמער זאָגט מיר, ווי נעמען אָפּ די מכשפות די מילך ביי די בהמות?“, קמ 1869, № 20. „דער וואָס לעבט אייביק זאָל זיין כּשרע האַנט אויף ווייטער ניט אַ“, ש. וואַלענאַק, רבי יחנטשע, וואַרשע 1883, ז' 4. „אַ ייד — וואָס זאָל ער טאָן? דאָס טאָר ער ניט, יענס טאָר ער ניט. היינט אַז דעם לעצטן ביסן נעמט מען ביי אים אָפּ — איז דאָך פשוט אויס וועלטי“, די מעשה פֿון פֿיער ברידער, וואַרשע 1906, ז' 36.

2. ספּעצ. צונעמען מיט כּוח. „אַז מע קען

ניט אַ מיט קאַפּ, נעמט מען אָפּ מיט קולאַק“. אַ מיט געווער אין די הענט. אָנכאַפֿן פֿאַרן נאַקן און אַ דאָס גענעבֿעטע. אַ מיט תקיפֿות. „ווען דער קויניג שאול איין רויב זיין זינער אַב גאַס, די טוכטר בֿון ישראל גילופֿן קאַם“, שמואל-בוך, סטראַפֿע 871. „דא נאמן דיא (שררה) דעם שניידר גרוש קנס אַב אונ' האבין אים אויז דעם (מקום ווירמיש) גיפֿירט“, ספר מעשה נסים. [אווע ווו, ז' 476]. „דער וואָס ער האָט אָפּגענומען די מלוכה וויל דיר גאָר אויס-רשטן חסוֹשֵׁלוֹם“, נחם, 'מעשה מבן מלך ובן שפּחה שנחלפו'. „לא די וואָס זיי גיבן זייערס ניט, נעמען זיי אָפּ מיט רציחה בכּים צווייטן אַפֿילו זינסן“, ג. ח. לעוונער, אַ פּאַסטאַגראַפֿיע פֿון פּראָוויניציע אָדער די צוואה, אָדעס 1884. „מעכטיק, גרויזאַם, קומטטו מיט געטומל אַ דעם קבצנס דאַרן ביסן“, יוואָש, 'סאַקיאַ מוני'. „עס קאָן ניט זיין, מע זאָל אַ גאָר אַן געלט ביי די פּריצים זיין ערד, ש. ברעגמאַן, 19 אַ מירעכ איז אומוואַק, מאַסקווע 1934. „פֿינגער — האַרטע ווי די דראַטן, און אַ מיט גוואַלד — פֿאַרבאַטן“, האַל, מבן אוצר, מאַסקווע 1966, ז' 232.

3. צוריקקריגן וואָס עס האָט פֿריער געהערט. צוריקגעמען. אויפֿמאַען. אַרעניקריגן. אַרעני גיין צו דער שכנה און אַ דאָס געליענע טעפל. אַ פֿאַר אַלע בילעטן כּך וּכּ. אַ דעם גמילות חסד. אַ די פּראָצענטן. אַ מכס. „ניט מיטן ערשטן מאָל (אָדער: מיט איין מאָל) נעמט מען אַפֿ אַ חוֹב“; „אָבי מע נעמט אַפֿ קְבוֹרה־געלט, מעג זיך שוין דער מת אַליין באַגראָבן“, שוה. „אַפֿ צונעמען דעם חוֹב וואָס פּרעה איז שולדיק, דרום טיילט זיין האַרץ אונז מאַכט אים מיטט גריפֿן...“ מחזור, אַמטש 1721, קפּא/א. „דער לווה קען פֿאַרקויפֿן די פֿלעצער, וועט דער מלווה ניט האָבן פֿונאַנען אָפּצונעמען זיין חוֹב“, שוה, יד/ג. „זאָלסטו באַלד אַ דאָס געלט און פֿאַר אַהיים... מיט די מתנות“, לאַל, ווילנע 1887, ז' 130. „דער ווירט... פֿלעגט זיצן ביי דער קאַסע און פֿלעגט אַ פֿידוין“, אַר. אַ גאַנצע נאַכט“.

4. איבערנעמען. אַרבערנעמען פֿון איין רשות אירן אַ צווייטנס. אַ פֿון אַלטן טאַטן און איבערנייבן אויפֿן נאַמען פֿון די זין. אַ די מלוכה פֿון קיניג. „דער חכם איז געווען אין פֿרעמדע מדינות, האָט קיינער ניט געהאַט אָפּצונעמען דאָס הויז“, נחב, 'מעשה בחכם ותם'. „מנין עצה מע זאָל אַ די טאַקסע פֿאַר דער שטאַט“, ממוס, טאַקסע. „דער אייבערשטער זאָל נאָר העלפֿן, ער זאָל אָפּנעמען דעם ווייץ... אַ פֿיר גילדן וועט ער אהודאי כאַפֿן“, פּראַ. „דער משולח“. דאָס פֿלאַקס וועט דער דאָניקער לייבע אַ, האָט זלמנען אימעצער אינגעשוש־קעט“. אַר, 'פֿלאַקס'. „איז אים אינגעפֿאַלן... אַ ביים וואַשליסקער די טעג אָדער נאָר אַרויס־טרייבן אים פֿון שטעטל“, י. גוידא, דער נבער פּראָצענטניק, ווילנע 1893, № 16. „... מכוח אַ פֿעלד אויף צו פֿאַרברייטערן דאָס אַלטע בית־עולם“, שע, 'דער דייטש'.

5. אינגעמען. באַצוינגען. אָקופּירן. אַ אַ שטאַט אַ געגנט. אַ די (גאַנצע) וועלט. — אויך: אַ האָבן גרויס הצלחה, (ב) ווערן זייער באַרימט. „אַז איך בין שוין געוואָרן אַ גרויסער מפורסם, האָב איך שוין געהאַלטן עטלעכע זינגערס... און האָב נאָך מער די וועלט אַפֿ גענומען“, אבג, נגול, וואַרשע תּרנ"ו, ז' 21. „דער מלך איז געפֿאַלן אויף אַ חכמה אַז ער זאָל קענען אַ גאָר די וועלט אָן מלחמה“, נחב. 'מעשה נסים'. „דער קיסר פֿרידריך... האָט פֿון דעם מלך מצרים אָפּגענומען ארץ־ישראל“, ר' זלמן הענא, איבז, צמח דוד, פּדמ תּנ"ח. „די שטרעמלעך האָבן אָפּגענומען דעם אויבאַנאָ“, ש. וואַלצענאָק, רבי יחזקעל, וואַרשע 1883, ז' 25. „ארום... איז איין גרויסער קרעפּאַסט... עס האָבן זיך שוין פֿיל מלכים געפרוּווט אין אַ, אָבער עס איז דאָרט פֿיל חייל געהרגעט געוואָרן“, מעשה גור אַריה, אַדעס תּר"ל.

6. אַראָפּנעמען אַ טייל. אַראָפּרעכענען. צו־ריקציען. אָפּפֿאַלן. אַ די קאַלאַשן. אַ אַ פּראַ צענט פֿון חשבון. אַ אַפּשר אַ פֿערטל מאַטע־ריאַל ביים אויסאַרבעטן. „אין מסכת בבא מציעא שטייט: אייני דר דא גיט צו איינן קרנגקן

אונז איז מיט אין גלחן גבאָרן גיוואָרדן אין איינר צייט, דאָ נימט ער איין זעכצן טייל פֿון זינר קרענק אב“, בראַנט. „נעם אַפֿ פֿון דעם אַ קוואַרט און גיס אַרצין אַ בוטל...“ איין ביחל וואָס דרינען גפינט זיך זאָכן טשיקאַווי, שקלאַוו תקנ"ה. „וואָס מיר האָבן דורך אונדזערע זינד פֿאַרלאָרן... איצט האָט גאָט זינע ברכות פֿון דעם לאַנד אָפּגענומען“, אמד, איין שיינע אונ ריכטיגע בעשר־בונג פֿון ארץ ישראל, ווילנע תּרכ"ד. „זי האָט מיר אָפּגענומען האַלב יאָרן היינט“, ש. בעקערמאַן, די יודישע קאַזאַקיאַ. אַדעס 1886, ז' 40. „אַ פֿאַרשפּעטיקטער חתונה־גאַסט צום סאַרווער וואָס נעמט אויף דער שוועל דעם פּעלץ אַפֿ“, פּראַ. „וואָס אין פֿייעלע שטעקט“, ווייל די קאַראַבקע־געלט איז שוין... אָפּגענומען... ע־לכּן וועט ער דאָס אַ פֿון די קאַראַבקע וועלכע עס וועט זיין“, א. י. טאָפּיר אויס מינסק, חטאת הקהל... ווילנע 1881, ז' 77. „וואָס עס וועט אַנוואַקסן פּראָצענט זאָל דער דאָזיג אַ און ער זאָל דערפֿון מאַכן אַ תּלמוד־תּורה“, ש. בעקערמאַן, בינטשע די צדקתע, וואַרשע 1883, ז' 31. „ווי נאָר איך וועל אים [דעם אוצר] אויסגראַבן, וועל איך אָפּנעמען מיין חלק“, ברוס, די שטיילע ערד, ז' 242. „אַ אַ ביסל שטראַף... אַ דאָ פֿאַר מינע זינד, קומען אַהין ריין ווי אַ קינד“, מ. א. אַסטראַוסקי, אַ ריזש אין עולם התּורה, וואַרשע תּרמ"ג, ז' 10. „ער האָט עולם־הבא, נאָר ער מוז זיך זען צו באַוואַרענען אַז מע זאָל ביי אים נישט אַ“, ספר חסדי אַבות. „מחויב די מצווה צו טאָן... ניט פֿון גאווה וועגן... דען דערמיט נעמט ער אַפֿ זיין שכר אויף דער־וועלט“, לטט, קיב/ב.

7. אַרעניקריגן. קריגן (אין די הענט) וואָס מע האָט געשיקט, וואָס מע האָט געמאַכט. קריגן פֿאַר אַרבעט. גיין אויף דער סטאַנציע אַ אַ פּעקל פֿון דער היים. אַ אַ בריוו אויף פּאַסט. צאָלן דעם שניידער ביים אַ די מאַרי־נאַרקע. אַ די שכירות. „שמדט זיך דער חתן, שמדט זיך די פּלה — אָבי דאָס שדכנות אָפּגענומען“, שוה. „אַז די נאָז און די אויערן האָבן שוין זייערס אָפּגענומען, זענען שטאַרק אין דער אַרבעט נעבעך די אויגן“, ממוס, פּישקע. „פֿערציק שמץ האָט אָפּגענומען... פֿאַר העלפֿן אויפֿשטיין פֿון דער ערד דעם ייד“, פּמ, מילכאַמע, מאַסקווע 1948, ז' 48. „זאָל אַ נעבעך זיין שכר־טרהה“, קלמן טוביל, איבז, דער דאָקטאָר... מיט זיין טאַכטער, לובלין 1894.

אַנאַלאָגיש אויך אַ אַ גרוס. אַ אַ גרוס פֿון זון וואָס לערנט זיך אין דער ווינטער ישיבה. „פּלוצעם נעמט ער אַפֿ זייער, זייער אַ גוטן גרוס פֿון דער היים“, שע, 'פֿאַרבענקט אַהיים'. „אָווערנאָך נעמט יעקל סטאַליאַר אַפֿ אַ גרוס פֿון זיין וואַרשע, ווינט, אַ שטעטל, 'קולטור־ליגע', ז' 15. אויך אַ ש ל ו ם - ע ל י כ ם . קריגן, אָפּגעבן שלום־עליכם. אַ שלום־עליכם און אַרויס, פּראַ. „אַן אָפּקומע־ניש“. ווער ווייסט ניט דעם פּשט פֿון אַזאַ

מין שלום־עליכם אַ?“, שע, יוסילע טאַלאַווי, ז' 103. „ניט ער רעדט בשעת מינעמט ביי אים דאָרט אַפֿ שלום־עליכם, נאָר ער האַלט אין איין... שמיילען“, בערג ווו, וואַסטאַק, ז' 13. 8. (ביי אַ געווינערין). דורכפֿירן די אַרבעט פֿון אַן אַקוואַר, פֿון אַ הייבאַם. אַ אַ קינד. „די מאַמע טראַגט ניין חדשים און די הייבאַם נעמט אַפֿ אין ניין מינוט“, שוה. „געכאַפט זאָל ווערן די באַבע וואָס האָט אים אָפּגענומען!“, קוללה. „האַט געטראַגן בסוד־סודות, ווייען גע־קריגן אין אַ קעלער, דאָס קינד האָט אָפּגענומען אַ שוואַרצע קאַץ“, פּראַ, זיאָס שטרעמל. „זי גאַנצע שטאַט זענען מינע קינדער. כינעם שוין אַפֿ קינדער איבער 50 יאָר... אַז אַ הייבאַם שטאַרבט, קומט יעדער איינער וועמען זי האָט אָפּגענומען אין שטעטל איר אַ ליכטל“, אַפּא. 'עובר־בטל'. „אַלע קינדער האָבן איך דאָך ביי איר אָפּגענומען, האָט זי געביטערט. אינגאַנצן אין בלוט איז זי אָפּגעגאַנגען“, ייז, חֲבֵר נחמן, ז' 31. „אַנאַלאָגיש אויך: אַ אַ ק ע ל ב ל . 9. צונעמען פֿון אַ שול, פֿון אַן אינסטיטוציע. אַ אַ ינגל פֿון יתומים־הויז און אַרעניגעמען צו זיך אין שטוב. „דו האָסט געשוואָרן... פֿון דער תּורה דעם זון גיט אַ“, ישרי לֵב, ווילנע 1867, י'ב. „אַז די בעלי־בתיים וועלן פֿון דעם געוואָר ווערן, וועלן זיי באַלד ביי מיר אַ די קינדער, איך מעג אַפֿילו זיין אַ גאון־עולם“, יק. „סיאיז שוין צייט דאָס קינד אָפּצונעמען פֿונעם ערבוֹי־המלמד און אים געבן צו אַ גרעסערן“, משה אַלטמאַן, בלענדעניש, שטרענגוויץ 1962. „צווערשט האָט זי אים אָפּגענומען פֿון חדר נאָר אויף האַלבע טעג, בלויז אין די מאַרקטעג“, אַש, תּהילים־יוד. „מע האָט אים אָפּגענומען פֿון חדר און אים אָוועקגעגעבן אין תּלמוד־תּורה“, מ. יודעלסאָהן, דער ממזר אַלט דאָקטאָר, ווילנע 1927, ז' 12. 10. באַגעגענען ביים אַנקומען. אַראָפּנעמען פֿון אַ פֿאַרקער־מיטל און ברענגען צו זיך. האַלטן ביי זיך. אַ דעם פֿעטער פֿון דער אַלטער היים. פֿאַרן צום פֿלעפלד אָפּצונעמען די געסט פֿון ארץ־ישראל. אַ די קרוֹי־ים פֿון שיף. „זי האָט קיין צייט נישט געהאַט גיין מיך אַ פֿון דער באַז“, שע, זומער־לעבן, ז' 149. אַנאַלאָגיש אויך: אַ פֿון אַן אינדול. „מע זאָל דעם פֿאַרברעכער אַרויסזעצן אויף אַ וויטע אינדול... ווען ער האַלט עס אויס, נעמט מען אים אַפֿ צוריק“, אמד, מעוז הים, ווילנע 1864. 11. נעמען צו זיך. האַלטן ביי זיך. אַלס זיין [אַריסטאָטלס] נאַמען איז געוואָרן זייער גרויס... האָט דער קיניג פֿון מוקדון אים אַפֿ גענומען צו זיך און האָט אים געמאַכט פֿאַר אַ לערער פֿון זיין זון“, אמד, סיפורי חכמי יו, ווילנע 1864. 12. אַנטווייגען. אַ אַ קינד פֿון דער מוטערס ברוסט. „אויב דאָס קינד מוז צוליב וועלכע סיאיז סיבות פֿאַר דער צייט אָפּגענומען ווערן פֿון דער ברוסט, מוז מען צו אים נעמען אַן אַם“, פּעז, ווילנע 1925, № 7.

13. אַראָפּענעמען. מאַכן אַן אַינשפּריצונג און אָפּענעמען די היץ ווי מיט אַ האַנט. „אַז די מוסר שפּרעכט אַפּ אַ גוט־אויג, נעמט אַפּ ווי מיט די הענט“, צ. ז. רובינשטיין, דער שרעק־ליכער קנט־מאַל, אַדעס 1883, ז' 31. „ער זאַל זיך פּרייאַן דער ווייל ער אים פֿיר ווערפֿט, דען ער נעמט אים זיני עבירות דער מיט אַב“, טו, לה/ב. „מוז גאַט דנקן אַז דרף פֿר אַנדרי ניט אַפּ צו נעמן זינן הוט“, עיוג, לה/ב. אַ דאָס היטל. „ווי דער דופּס איז געקומען... האָט דער גאַנצער נאַראַד אָפּגענומען די מייץ פֿון קאַפּ“, ישראָל במהרה״ם [מילער מהוראָדנאַן], דער מהר״ם ש״ף, וואַרשע 1873. „און דיא אַיזרנן באַנדן... הייסט די זיא ניט אב נעמען“, יוס׳פֿן, אַמסט 1661, רע/ב. „איינ זיניגער דער גאַנגן איז ווארן דר זאַל פֿר נאַכט אב גנומן ווערן פֿון גלגן“, מחזור שלש רגלים, אַמסט 1713, רלד/ב.

אַױס־טרינגען. אַז קענסט דיר דערפֿון אַ אַז... „הרום קאן מאַן אַב נעמן דש דז קינד גראָט נאָך דר אַם“, בראַנט, פרק יח. „נון, איר ליבן ליבט, קענט איר אב נעמן ווי אַ פֿיל ביזי [זאַכן הענגן אַלי אַן דען רידן], טו, ה/ב. „אויך פֿון דען מין אַלו וירט בהיישין ח״ איז אין מוסר אַב צו נעמן אַלו דער מענטש זאַל זיך ניט בגאווה [האַלטן], ספֿר שיח השֹׁדה, פֿירדא תצ״ז, פרק יד. „נאָך דער פרשה איין שין דברי מוסר וואָש פֿון דער פרשה אַב צו נעמן איז“, ספֿר תּם וישׁרן, זולצבאַך תק״ס, שער־בלאַט.

14. מיט פֿאַרשיידענע בב, אָפּהענגיק פֿון אַביעקט. אַ אַן אױג — פֿאַרכאַפּן דעם בליק. „שאַרפֿע קראַמען אַז ס׳נעמט אַפּ אַן אויג“, שע, יוס׳יע טאַזױי, ז' 54. „אַז אסתר איז אַראָפּגעקומען אין שטעטל אַרײַן, האָט זי מיט איר שיינקייט אָפּגענומען דאָס אויג“, א. ראַבאָ, אייגענע ערד. „די לאַנדשאַפֿטן נעמען אַפּ אַן אויג, הימער זייער שיינע“, יא. קאַצאָ וויטש, 60 יאָר לעבן, ז' 341. ניט אַ די אױגן — ניט אָפּווענדן, ניט אַפּרעסן דעם בליק. „איך שמיכל פֿריידיק דורך געוויין און נעם ניט אַפּ די אויגן“, יהוּאַש, אַצן אַלבום־פֿאַלק. אַ דעם אַפּעטיט = קאַליע מאַכן. „פֿון אַן אוממעסיקן פֿרישטיק קאָן מען אַ ביי דעם קינד דעם אַפּעטיט אויף אַ גאַנצן טאַג“, מלכה בערלאַנט, די גליקליכע מוטער, ווילנע 1836, ז' 42. אַ בילעטן — קאַנטראַלירן. „קומט אַן דער קאַנדוקטאָר אַ די בילעטן“, שע, יאַ מענטש פֿון בוענאַס־אײַרעס. אַ אַ די רה (צימער, שטוב אט) — דינגען. „האַב איך מיר אָפּגענומען אַ שטיבל אין אַ גאַטס־הויז“, קמ, 1864, № 38. אויך: „כ׳האַב מיר אָפּגענומען אַ טיש נעבן דער וואַנט“, באַש, פֿאַר 1968, חו 27. אַ די [לעצטע] האַפֿט גוּג — מאַכן מע זאַל פֿאַרלירן די האַפֿענונג. „די לעצטע טעלע־גראַמע האָט אָפּגענומען ביי מיר די האַפֿענונג“. אַ וואַג = פֿאַרלירן וואַג. „אב צערונג פֿאַר דעם אָפּ נעמן — נעם דען זאַמן פֿון

בייבוש, אונ זיד עז אין שטאַרק ויזן אונ׳ גיב אים צו טרינקן אַלי [נאַכט...], ר׳ דוד טעבֿל ברי יעקבֿ אַשפּנזי... בית דוד, ווילמרש׳ דאַרף תצ״ד. „די מוטער איז שטאַרק באַזאַרגט אום אירעס לעבן, דען זי... נעמט אַפּ פֿון טאַג צו טאַג“, אמד, איין הונד אַלט שדכן, ווילנע 1878. „מע קען זיך פֿאַרגינען דורכפֿאַרן קיין מאַריענבאַד אַ“, שע, ידער מיסטייק, סאַו׳ היימלאַנד 1961, № 2. „האַט זיך אַנגער הויבן צו פֿיניקן... אַ וואַג, און אַזוי אַרום באַפֿריט ווערן פֿון גויאישע עינט, ד״ה פֿון דינען אין מיליטער“, ייט. בכלל קלענער ווערן. „עשׁ ניט גוט איז ווען דיא לבנה אב נעמט אונ׳ קליין ווערט“, ר׳ משה פֿראַנקפורט, מהמ, אַמסט 1722, קיא/ב.

יעס נעמט אַפּ דעם אַטעם [אומפֿ קאַנ־סטרוקציע] = עס לאַזט ניט אַטעמען פֿרײַ (פֿון אויפֿרעיונג, פֿון פֿאַרוואַנדערונג, התפּעלות אאַ). „... נעמט ביי מיר אַפּ דעם אַטעם... איך וויל אַרויסלויפֿן“, נאָד, טעג אין נאַראַיעוו. „דעם יבּוּר האָט דער אַטעם אָפּגענומען“, יהוּאַש, נאָכן שטורעם.

15. אומטו. ווערן ווייניקער, שוואַכער. גיין אויף אַראָפּ, אויף צוריק, אַינזאַרן. געליימט ווערן. אויפֿהערן צו פֿונקציאָנירן. „די גאַנצע באַוועגונג נעמט אַפּ“, זיין ענטוואַיאָם ווערט גיך אַ“. „דוד אונ׳ דיא זינן דיא נאַמן אויף [= געוואָרן שטאַרקער] גאַר זער. אונ׳ אַל גיוונד ישראָל נאַמן אב גאר זער“, שמואֿבֿוֹד, סטראַפֿע 913. „די גורגיל צום רידן איז גיגעבין, אַבּר דאָש וושט צו דעם אַינן שילדן... די גורגיל... ניט אב אודר צו צוינמן וואַר, דר קיגן אבר דאש וושט זער אַינן גישרומפֿין...“, מעשה... אויז דעם ספֿר כּפּתור ופּרח גי־קלוּיבט, פֿירדא תפֿ״ג. „מע האָט צוזאַמען געלייגט אויף אַ נון און אַן אַרעמע חתונה געמאַכט. די חופּה האָט מען אויף דעם בית־החיים מיט מוזיק געמאַכט און די קראַנקייט [די קאַלערע] איז ב״ה אין אַ“, ארויסגעגעבן פֿון עקֿיבֿא יוסף שטעינגער, עמוד היראה, כרך ראשון, חלק ששי, קאַשווי 1866, ז' כפּו. אַ גליד האָט אים אָפּגענומען. עס נעמט אים אַפּ הענט און פֿיס. עס האָט (זיך) אים אָפּגענומען אַ האַנט. קללה: „אַ זאַל אים די הענט (הענט און פֿיס)“, ווען איינם ח״ו [= חס־ישלום] אַפּ נעמט איין גליד, על הרובֿ אן הענדין אדר פֿיס... זוא מוז מן אים קודם־כל איין באד מאכין...“, טרו, ח/ב, צי ווייל ער איז געוועזן איבערגעפֿאַרן אַדער דער גרויסער שבר־הלב האָט פֿון אים אָפּגענומען אַלע זיינע קרעפֿטן, אמד, יוסף דער יתום, ווילנע 1865. „אויב פֿאַרגעסן וועל איך דיר, מײַן לאַנד, אַפּ מיר נעמען לאַז די רעכטע האַנט“, ממוס, יודל, ז' 79. „די פּרוּחה און זאַפֿטן פֿון דעם מענטשן פֿאַנגען אַן [אויף דער עלטער] שוואַך צו ווערן און אָפּצונעמען“, ר׳ הייל ליכטענשטיין, עת לעשות וו, סאַטמאַר תרצ״ה, ב/א.

דאָס ל ש ו ן נעמט אים אַפּ, זיצן און

שטומען ווי דאָס לשון וואָלט אָפּגענומען. קללה: אַ זאַל אים דאָס לשון (מיטן שכל). אויך: עס נעמט אַפּ די שטימ, די צוּג, דאָס מויל. „איז ער אַפֿשר שטום אַדער האָט אים דאָס לשון אָפּגענומען?“, אבג, דעקטוו, וואַרשע 1876, ז' 8. „עס וואָלט אים אינגאַנצן דאָס לשון אָפּגענומען און ער וואָלט געווען אַ ריינע אמתע בהמה“, ממוס, קליאַטשע, ז' 33. „אַ רוּח אין זיין טאַטן אַרײַן, אַט דעם שלום־עליכמען!... אַ צונג, זי זאַל אים נאָר אַ!“, שע, אידישע שרײַבער, ז' 13. „זי שווימט! די צונג זאַל איר נאָר אַ, רבּנו־של־עולם!“, אַר, ידער קושׁ. „עס עקלט פֿון בן־אדם ביז חלשות, עס נעמט מיך אַפּ דאָס וואַרט“, סעג, איצטער, ז' 208.

דער שכל נעמט אים אַפּ. „הינט איז עפעס געשען מיט אונדזער פּיקח. דער שכל האָט אים אָפּגענומען“, זיין לעבן איזט בטרײַבט, זיין פֿרשט[אַנד] נעמט אַבּ“, ספֿר מִבְּחַר פּנינים, הומבורג תצ״ט, נ/א. „אים האָט זיך דער קאַפּ איבערגעקערט און דער שכל אָפּגענומען“, טו, יידישער קאַלאַניסט.

מיט זיך — אַזו זאַל זיך דר מענטש אַב נעמן, זא אים דער לייב בשמירט ווער, דא וו[אַ]שט מן זיך אַב איבור אַל וואו מנש קאן זיהן“, בראַנט, הקדמה. „די לוינקעטיקעס האָבן זיך אָפּגענומען ביי די געזעלן, געדריקט זיי, געקוועטשט“, ייז, ברידער אַשפּנזי, ז' 156. „קיין וואַרט אַנטקעגן רעדט ער טאַקע נישט, נאָר ער נעמט זיך אַפּ שטילערהייט“, חג, טמד, 1967, 21 iv. „נעמט אַיך דערפֿון אויך אַ מוסר אַפּ אַז דער מענטש דאַרף ניט פֿאַרלאַנגען פֿרעמדס“, אמד, דיא סיפּימוטער, וואַרשע 1865. „ער האָט איצט געהאַט אַ סך געלט און ער האָט געוואָלט זיך אַ פֿאַר די שלעכטע צייטן אין רוסלאַנד, באַש, פֿאַר, 1957, חו 14.

עֶכְבִּין. עֶנְיִישׁ. וועלכר בן אָדם זיך בגאווה הלט איבּר אל לעצטין קומט אויף אים איין אָפּנעמניש אונ׳ אומפֿאַל, עיוג, ג/א.

עֶר (י״ן, קע) — „מע דאַרף זוכן קוּנים, אַס פֿון די אויסגעאַרבעטע סחורות“, בלעטער, № 16. „יידן זיינען געווען די אַס פֿון דער סחורה פֿאַר וועלכע מע האָט געצאַלט במור־מנים“, ממוס, שלמה, ז' 101. עֶרְיִי.

אָפּנעמעריש — אַדי. וואָס איז ווי ביי אַן אָפּנעמער. אינקויפֿן אין דער גאַנצער געגנט תבואה מיט אַער ברייטקייט. קײַלו.

אָפּנעמטלען — טרו. טל אַפּ, גענעסטלט. אַפּשפּיליען. „דא זאָהן זי דורט אין איינר איק [=עק] מקברון אויף זינעם מויל דורט ליגן. אונ׳ וואָש אַב גינעשטלט מיט זיין ברוך, גלפֿך אַז וולט אן אים אין תחת בלוזין“, בבֿאֿבֿוֹד, 85, 354.

אָפּנענין — דער, ן. אַקט אַדער רעזולטאַט פֿון אָפּנעצן. אַ זאָווערובע איז ביי אים אַ לינד ווינטל, אַ שלאַקסרעגן רופֿט ער אַן אַ. אַ געלעט — וואָס מע גיט ביי אַנקומען אין אַ

נייעם וואַרשטאַט אָדער שאַפּ אָדער בּפּלל וואָס עס גיט אַ בעל-שׂמחה אויף צו קויפֿן משקה פֿאַר די חברים.

אָפּטען — טרוה. נעץ אָפּ, גענעצט. 1. מאַכן אַ ביסל נאַס. אַ די הענט פֿאַרן מאַכן אַ ברכה. אַ אַ מלבוש פֿאַרן פּלעטן (פרעסן). „די הענט דאַרף מען וואַשן, ניט אַ“ „נאַר די פּיס אָפּגעצען וואָס איז ניט טיף. וועגן אַ טיכל, אַ קאַלושע אַע.“

2. אינגאַנצן אינגעצן. באַגיסן מיט וואַסער. „גנם דרייטיק אָדער פֿעריק פֿונט וואַלד-באַרן און לייג אַרײַן אין אַ גרויסער כּלי, און זאָל שטיין דריי טאַג, און דערנאָך זאָל זי מיט . . . וואַסער. טו דאָס אַלע טאַג ביוקן דורך אַ באַנצן מאַנאַט אָפּגעצן, וועסטו האַבן גוטן עסיק“, איין ביחל וואָס דריין גפּינט זיך זאָכין טשיי קאַווי, שקלאַח תקניה. . . . אָפּגעצן די כּלים וואָס זיי זיינען צעשפּאַלטן געוואָרן פֿון גרויס היץ“, איין שיינע וואונדערליכע היסטאָריע פֿון דעם אומגליקליכען עמינד, וואַרשע 1855.

3. אַ די ליפּן = נעמען אַ ביסל משקה. אַ אַ (נייעם) מלבוש — געבן (די חברים בני דער אַרבעט) אַ ביסל משקה לכּבוד אַ נייעם מלבוש. אַ די דעם מול-טובֿ, די שמחה — דז בני יעדער אָקאָזיע ווען מע גיט אַפּ מול-טובֿ. אויך: אַרײַנגיין אין שענק אָדער בני זיך אין שטוב מאַכן אַ לחיים. „גענוג גערעדט, שוין צייט אָפּגעצן די צונג“. אַז איך פּלעג ווערן היינע ריק און מנין צונג פּלעגט ווערן פֿאַרדאַרט, האַב איך עס אָפּגענעצט מיט זייער פּיל בראַנד-וויין באַר אָן אַ שיעור“, אמד, דער גגול, וואַרשע 1867. „אַז מע קומט אין שטאַט, ווילט זיך די ערשטע זאַך וואָס גיכער זיך זען מיטן לעבעדיקן גראַשן און אַ אַ ביסל דעם האַלדז, ידידיה מאַרגאַליס, פּויערים, מאַסקווע 1939. „שימעלע זאָל געבן משקה אָפּגעצן דאָס טייערן [בריוול, יד, אַבן נגף, וואַרשע 1912, ז' 86. „עס איז אָנגעקומען אַ נייער זעצער . . . האָט מען אים דערלאַנגט אַ מעניו . . . אַ נייער מענטש מוז אַ . . . יענער האָט זיך אָבער ניט געאַמלט מיטן געבן אויף שנאַפּס“, יבֿל-בוך פֿון פּראַפּ פֿאַרײַן פֿון דרוקער-אַרבעטער אין ווילנע, 1936. „כּי האַרעווע דעם באַנצן טאַג, זיך אַפּ אַמאַל די גאַנצע נאַכט אויך און האַב ניט מיט וואָס מנין אויסגעטריקנטע האַרץ אָפּגעצן“, 2. לעווין, רפּאל דעם שניידערט טאַכטער, ווילנע 1888.

4. נאַס מאַכן מיט טרערן. אַ די בעקלעך און אַנהייבן שמיכלען (וועגן אַ קינד). אַ דאָס האַרץ = זיך גוט אויסווינען. „דאָס האַרץ אין טרערן אַ ביסל אַ“, 2. אַראַנאוויץ, צבֿיה, דאָס נייע לעבען, נײַ 1913, 1.

5. אַנטאַנימיש — אָפּברענען. „אונזער שטוב האָט אָפּגענעצט אין אַ טרוקענעם זומערדיקן טאַג“. מיט אַ יאָר צוריק איז געווען אַ שריפּה, רחמנא-לצלן. עס האָט אָפּגענעצט עט לעכע המזער, יבֿנה, 1. יודישע פּאַלקס ביבליאָ-טעק, 1888, ז' 283.

6. אָפּלעשן. אָפּטריקענען טינט מיט לעש-פּאַפּיר. אַ דאָס אָנגעשריבענע מיט טינט. אַ די טינטפֿלעקן מיט זאַמד. מיט זיך. „ונג. עכין. עניש. ער (יין, קע). ערני.“

אָפּטען — טרוה. נעק אָפּ, גענעקט. צע ברעכן דעם נאַקן, דעם געניק. שווב פֿאַרטשטשט ערף — „אב נעקין“, פּרגל אָפּנאַקן.

אָפּטערן — טרוה. נער אָפּ, גענערט. פּולקום דערנערן פּיוש אָדער גניטיק, „די מוסטער האַפּטיקייט פֿון די קלאַסיקער איז דויערניק ניט דערפֿאַר וואָס זי נערט אַפּ אַלע דורות און אַלע עפּאַכעס“, א. וועוויאַרקע, דער סטיל פֿון דער פּראַלעטאַרישער ליטעראַטור, אָדעס 1932.

אָפּטפּיחהן — [. . . נעפּיכען] אוטוו. נפּיחה אָפּ, גענעפּיחהן. וואול. אויפּהערן אָדער אַ לענגערע צייט נפּיחהן, אַ ווי אַן אַלטער בעט לער. אויך מיט זיך. „עניש.“

אָפּטפּלען — [. . . נייפּלען] טרוה. נפּל אָפּ, גענעפּלט. גראַב. אָפּטריבן. דורכפֿירן אַן אַבאַרט. „האַט זי ניט געקענט אַ און געהאַט דאָס ממזל“.

אָפּטפּקען — [. . . נאַפּקען] אוטוו. נפּקה אָפּ, גענעפּקהט. 99. נפּקאַן. וואול. אַ לענגע-רע צייט זיך אויפּפֿירן ווי אַ נפּקה, אַ זונג. „איז זי אַוועק אין דער גרויסער שטאַט און דאַרט אָפּגענפּקהט ביז זי קראַנק געוואָרן“. אויך מיט זיך. „עניש.“

אָפּן שאַפּ — *am. E: open shop*. אָפּנער וואַרשטאַט. פֿאַבריק(ל), וואַרשטאַט וואָס היט ניט אָפּ די רעגולאַציעס פֿון יוניאַנס (פּראַפּעסיאָ-נעלע פֿאַראיינען), שטעלט אַן אַרבעטערס וואָס געהערן ניט צו אַ יוניאַן, האָט ניט קיין אָפּמאַך מיט קיין יוניאַן.

אָפּנתען — [. . . נאַפּטען] טרוה. אָפּגעבן צוריק. „מיר ווייסן אַז דו האָסט עס צוגעקלאַנט. אויב דו נתנסט עס ניט אַפּ איינס צוויי דריי, מעלדן מיר אין פּאַליציי“.

אָפּס — אַרכ. דזוו אויפּס. *Mhd: ob(e)z*. בנים וואַרט „אִיבֿה“ (אִיבֿ, ט, 26) האָט ריכטלין 8 אַ יס-אומרים „אַבש“.

אָפּטאַזשען — טרוה. זשע אָפּ, געסאַזשעט. אָפּשמירן מיט סאַזשע. אַ די פּנימער און אַרומ-לויפֿן ווי שדים.

אָפּטאַכניען — טרוה. זיע אָפּ, געסאַכניעט. 20. אָפּטריקענען, אויסטריקענען. אַ ברויט מיטצונעמען אין ווינטן וועג. אָפּגעסאַכניעט ווערן פֿון אַרבעטן אויף דער הייסער זון.

אָפּטאַלוטירן — אוטוו. ייר אָפּ, (גע)סאַלרֿ טירט. גיך און בלויז יוצא צו זיין סאַלוטירן. אַ דעם אָפּצירל מיט איין האַנט און מיט דער צווייטער ווייזן אים אַ פּינג אין קעשענע. „ונג.“

אָפּטאַלטרעווען — טרוה. רעווע אָפּ, גע-

סאַלטרעוועט. אָפּטריבן מיט סאַלטרע, אַ ברוסטפֿלייש און עס אַינגלייגן.

אָפּטאַלעמיידיזשען — טרוה. דושע אָפּ, (גע)סאַלעמיידיזשעט. גיך, שלעכט, אומקלאַר אָפּזאָגן, אָפּוינגען, אַ אין צערקווע און לויפֿן אין שענק. אַ די פּאַטשערעט. אויך: אַ דאָס דאַווען — וועגן זייער אַ שלעכטן בעל-הפּילה, וועגן אָפּבורבלען מיט צעקאַליעטשעטע ווערטער. „עניש.“

אָפּטאַניין — דער, זען, > איי > גר. (באַק) טעריאַלאָגיע. באַשטאַנדטייל פֿון בלוט-סערום וואָס העלפּט אַז באַקטעריעס וואָס דרינגען אַרײַן אין בלוט זאָלן פֿאַרצערט ווערן פֿון די פּאַנגאַ-ציטן, די וויסע בלוט-קיקקעלעך. „דער ענגלי-שער געלערנטער רינט האָט די פּראָדוקטן וואָס בילדן זיך בני דעם דאָזיקן פּראַצעס אָנגערופֿן אַיך“. צ. שאַבאַר, פּגעו, 1923, № 65. „זאַציע. יורן. ייש — זד. אישער אינגעקט.“

אָפּטאַפּען ~ **סאַפּען** — אוטוו. שווער אָפּטאַעמען דורך דער נאָז און מיט אַן אָפּן מויל. מיט אַ געהילך אָפּכאַפּן דעם אָטעם נאָך אַן אַנטערענגונג. אַ גאַנץ לויפֿן. אַ נאַכן אַרויפּקריכן אויפֿן באַרג. „דערווילל שטעלט זיך דאָס פֿערדל. זאָל עס אַ, סיהאַט שוין לאַנג אין מויל נישט געהאַט“, פּרץ, ירשה-געשאַנק. „דער פּאַניטש האָט שוין אָפּגעסאַפּעט? — האָט אַ פֿרעג געטאָן זיין פּירעין“, פּמ, דאַראַויס דאַראַויס, כאַראַקאָו 1929. „באַנען מיט לאַקאַמאַ-טיין . . . פּיפּע און בלאָזן, פּריכטן און סאַפּען אָפּ שווער און טרויעריק“, הערצל אפּשאַג, בית ישראל, וויזשניצער רביס הויף, סיגעט 1939. „אָפּגעסאַפּעט, אָפּגעכאַפּט דעם אָטעם, האָט ער אונטערגעלייגט ביידע הענט אונטערן קאַפּ“, פּנחס רודאַי, טמז, 1962, 17 vi.

מיט זיך — קוים זיך אַ. „באַדאַרף זיך אַ ביסל אַפּרוען אַז מע זאָל זיך אַ אַ ביסל“, נחב [אין ליק: יבֿשציריך לווה קצת שיהי לו אריכת רוח שקרין (אפּ 1980)], טיפּורי מעשיות, נײַ תּשׂס׳, ז' 151. „דער בולאַנער . . . ווערט שוין אָפּגעגאַסן מיט שווייס און מוז זיך לאַנג אַ“, יהודה לייב בינשטאַק, בניא ר' שלמה בערלינער, לכוֹ 1896. „ער האָט זיך מיט מול אַוועקגעזעצט, אָפּגעסאַפּעט זיך“, זש, שקלאַווער קינדער, „עניש.“

אָפּטאַפּן — אָפּטאַפּן.

אָפּטאַקאַטישען — אוטוו & טרוה. טשע אָפּ, געסאַקאַטשעט. 99. ~ **אָפּטאַמישען**, ~ **אָפּטאַצען**. וורר, אוקר. אויפּהערן אָדער אַ לענגערע צייט סאַקאַטישען, קוואַקען ווי אַ הון. מיט זיך.

אָפּטאַרגען — טרוה. גע אָפּ, געסאַרגעט. אָפּשמירן, אָפּשמאַציקן. אַ די הייזעלעך ווי ער וואַלט זיך געוואַלנערט אין בלאַטע.

אָפּטאַרווערן — אוטוו. ער אָפּ, געסאַר-ווערט. אויפּהערן אָדער אַ לענגערע צייט

סארעווען, באַריגען בײַ אַ מאַלצײַט, סעודה.
אַ אויף דער חתונה אַזש בײַ באַגיגען.

אָפּסטרײַען — טרו. יר אַפּ, ~ (גע)סאַרטירט.
99: ~ סאַרטעווען. 1. אָפּטיילן דאָס
גוטע (ניצלעכע) אָדער דאָס שלעכטע (אומניצ-
לעכע) פֿון גאַנצן סכּום זאַכן. אַ די גרעסערע
אײער. אַ די עפל וואָס זײַנען שוין אַ ביסל
צוגעלייגט. אַ די קוויטלעך וואָס לויט זײַ קען
מען איינמאַנען דאָס געלט.

2. אָפּטיילן, אָפּזונדערן לויט אַ באַשטימטער
סיסטעם. אַ פֿלאַקס. אַ סאַמאַטן לויט זײער
גרייס. אַ דימענטן.

3. אָפּשיידן, אויסטיילן. יוסף האָט געהאַט
פֿאַרשטאַנד אַפּזאָסאַרטירן דעם חלום [פרעהס]
פֿון געוויינלעכע חלומות, ר' יעקבֿ מדובנאָ,
משלי חכמה. ווילנע תּר"ן, כבֿ.א. „די מעג
לעכקייט פֿון אַ פֿריינד פֿון אַ פֿריינד...
איז איינע פֿון די גרעסטע מעלות וועלכע די
פֿראַקטיקע לערנט אונז, תּפּלה זכה... יצאה
לאור על ידי אגודת ארבייטער פּרענד, לאַנדאַן
תּרס"ב, ז' 13.
מיט זײַך. זײַך. זײַך. זײַך. זײַך.

אָפּסטרײַען — [.. סײַדערן — 13. סאַדערן — אַנ-
דערע [ב] טרו. סדר אַפּ, ~ געסטרײַט. 1. דורכ-
פֿירן דעם פּסחדיקן סדר. אַ ביז טיף אין דער
נאַכט. „דעם צווייטן סדר האָבן מיר אָפּגעסטרײַט
ביים אַלטן פֿעטער“.

2. דורכפֿירן אַ רעליגיעזן צערעמאָניאַל
לויט דעם איינגעשטעלטן סדר. אַ חליצה.
... האָט אָפּגעסטרײַט די קידושין און אָפּגע-
זאַגט אויף גיך די חופּה-ברכות, האָט ער גענו-
מען זײַך אַיילן אַוועקצוגיין, י. א. לייזעראַ-
וויטש, דער זינדיקער, פּעטראָגראַד 1919, ז' 13.

3. אַרייַנברענגען אָרדענונג. איינשטעלן אַ
פּלאַן (וואָס פֿרעגט און וואָס שפּעטער). אַ אַלץ
אין קאַפּ. אַ וואָס מע האָט צו טאָן. „איך וועל
מיר אַ די גאַנצע וואָך וואַראַפּן און וואַראַפּן.
איך וועל שוין פֿאַרשפּאַרן אַ גאַנצע וואָך צו
קלערן, פּראָ, זײַ עשרת הדיברות.“

מיט זײַך — „זײַן פּנים איז איינגאַנצן אַנ-
געצונדן געוואָרן... און האָט בײַ זײַך אָפּגע-
סטרײַט ווי ער זאָל זײַך... נוקם זײַך, ה' א' נ' ד'
[אַ. כּהן מהורודנא], ר' שלמה וואונדערהאַלד,
ווילנע 1887. זײַך.

אָפּסטרײַען — [.. סײַוועלן] אַוטו & טרו.
סײַבל אַפּ, ~ געסײַבלט. אָפּפּלנדן. געדולדיק
אַריבערטאַגן. „שוין גענוג אָפּגעסײַבלט פֿון
איר. נאָר אַ גוט וועט מיך אויסליינן.“

אָפּסטרײַען — טרו. דײַ(ע) אַפּ, ~ געסטרײַעט.
99: ~ סײַוועלן. 1. אָפּשפּאַרן פֿון אַ
ריכטער, פֿון אַ געריכט. אַ צו צאלן שטראַף
און צו אַ חודש אין טורמע. „צוויי יידן...
וואָס האָבן דוקא געוואַלט זאָגן מחזור האָט
מען אָפּגעסטרײַט אויך צו צען טאָג אַרעסט“,
יכנא"ז, אין יוד פֿאַלקסטיבֿליאַטעק, 1888, № 1,
ז' 291. מיט זײַך.

אָפּסטרײַען זײַך — [.. סײַדערן] אַוטו. קזוו.
סײַבל זײַך אַפּ, זײַך ~ געסטרײַט. אָפּשמועסן
צווישן זײַך, שטילערהײַט, אַ זײַטיקער זאָל ניט
הערן. פֿאַרענדיקן סײַדערן זײַך. „די צוויי חבֿרעס
סײַדערן זײַך און סײַדערן זײַך און קענען גאַרניט
זײַך אַ...“ „אַנגעקומען אין דער... אַכסניאַ,
אָפּגעסטרײַט זײַך מיט זײַן אַדוואָקאַט, איז מײַן
שווער בודק...“ ד. י. זילבערבוש, מענשען
און געטעהענישען, ווין 1931, ז' 53.

אָפּסטרײַען — טרו. טשע אַפּ, ~ גע-
טווייטשעט. 99: ~ סײַוועלן, ~ סײַוועלן-
טוועלן (זאַמעט). 1. אָפּשפּאַרן מיט גע-
הײַליקט וואָסער (וועגן קריסטן). 2. שמוּן.
מיט זײַך — „זײַך האָט זײַך אָפּגעטווייטשעט
(שמוּן), איז שוין אַלץ פֿאַקער געוואָרן“, ב. גאַרן.

אָפּסטרײַען — טרו. טשע אַפּ, ~ גע-
טווייטשעט. 1. אָפּפּאַפּן. אַ דעם אָפּגע-
רעדטן צײַכן. אַ אַ גאַסן מעלאָדיע.

אָפּסטרײַען — [.. סײַדערן] אַוטו. אויפֿהערן
צו זײַן אַ סוּחַר, אַ הענדלער. „באַקראַפֿטירט,
אָפּגעסטרײַט און געשטעלט פֿיס“. מיט זײַך.

אָפּסטרײַען — טרו. טשע אַפּ, ~ געטוועט.
לאַקל, זאַמעט. Lit: šūtinti. אָפּפּאַפּן (גע-
וויינלעך נאָר אין פֿאַרבינדונג מיט בולוועט
[בולבעס]).

אָפּסטרײַען — טרו. זכּר אַפּ, ~ געטוועט.
1. אָפּטריקענען אין אַ באַקאָוויין. מאַכן
סוכאַרעס. אַ ברייט.

אָפּסטרײַען — טרו. טשע אַפּ, ~ געטוועט. 1.
אָפּטריקענען. אַ די דורכגעצײַטע בגדים. מיט
זײַך.

אָפּסטרײַען — [סאַכערן] טרו. סחר אַפּ, ~ גע-
סחרט. 1. דוּוּ אָפּסטרײַען. 2. פֿאַרקײַפֿן
וואָלוּל, אונטערן פּרייז. אָפּשפּאַרן. אַ די
מטלטלין און אַרויספֿאַרן פֿון לאַנד.

אָפּסטרײַען — דער, זכּר אַפּ, ~ געטוועט. 1.
obstalunek. דוּוּ באַשטעלונג.

אָפּסטרײַען — אַוטו פֿיע, אָפּסטאַפּ
פיעט. 1. 99. P: odstąpić. נאַכגעבן.
אָפּטרעטן. נאָך דער חתונה האָט ער איר שטענ-
דיק אָפּסטאַפּפיעט.

אָפּסטרײַען — 99 צו אָפּשטאַפּן (←).
[אויך אין טײַל געגנטן וואו ס'איז ניטאָ קײן
צונויפֿמישן: ס. ש].

אָפּסטרײַען — סטאַפּ אַפּ, ~ געטוועט. אַמ.
E: to stop. אַוטו — אָפּשטעלן זײַך. אַ
בײַ אַ לאַנדסמאַן. טרו — אָפּשטעלן, אַ די
גאַנצע באַוועגונג.

אָפּסטרײַען — אַוטו. טשע אַפּ, ~ גע-
סטאַרטשעט. דוּוּ אָפּשטאַרצן, אַרויסשטאַרצן.
אויפֿערן וואָס סטאַרטשען בולט אַפּ. מיט זײַך.

אָפּסטרײַען — טרו. טוויג אַפּ, ~ געטוויגט.
99: ~ סײַוועלן. אָפּטיילן צו ניצן שפּע-

טער און צונויפֿלייגן אין פֿאַרעם פֿון אַ טוויג.
אַ די שײַטלעך האַלץ, אַ היי, שטרוי.

אָפּסטרײַען — דער, זכּר אַפּ, ~ געטוועט.
E: upstate. צונויפֿלייגן פֿון טײַל פֿון
דער אַרויף פֿון טײַט. צונויפֿלייגן פֿון
אַ שטאַט אין די פֿאַראייניקטע שטאַטן פֿון
צפֿון-אַמעריקע. טפּעצ: כמעט דער גאַנצער
שטאַט נײַ-יאָרק אָן דער שטאַט נײַ-יאָרק.

אָפּסטרײַען — אַוטו. ווע אַפּ, ~ געטוועט-
וועט. 1. 2. B: настаяваць. פּועלן עפעס
בײַ עמעצן, זײַך משתדל זײַן בײַ עמעצן פּדי
זײַך עפעס צו דערשלאָגן. „דערווייל האָבן גע-
שריבן די דריי קהלות צו לאַרמירער קהל דאָס
זײַך זאָלן פֿאַר מיר אַ בײַ דעם שר ער זאָל מיר
דערלויבן צו בלייבן דאָרטן אַ רבֿ ווי געוועזן“,
[אמד], ספורים מהגאון בעל המחבר תוספות
יום טוב, ווילנע 1864, ז' 81.

אָפּסטרײַען — E: upstairs. אַמ. אויבן.
טרעפֿ-אַרויף. „מיר שלאָפֿן אַ...“ „זוך עס אַ,
וועסט געפֿינען.“ „אַ וואוינען די אויסגעגע-
בענע טעכטער.“ אויך טוב — אייבערשטאַק,
העכערער גאַרן. „דער אַ איז פֿאַרנומען פֿון די
געסט“.

אָפּסטרײַען — טרו. זכּר אַפּ, ~ געטוועט-
כעוועט. אָפּפּאַפּן. אַ די מצײַה וואָס מע האָט
געטן איינגעהאַנדלט.

אָפּסטרײַען — טרו. סטעמפלע(ווען)
אַפּ, ~ געטעמפלע(ווען). P: ostemplować.
דוּוּ אָפּשטעמפלען.

אָפּסטרײַען — טרו. פּעווע אַפּ, ~ גע-
טעמפלעוועט. (שנײַדעריש). אָפּנעצן מיט אַ
טיכל, מיט אַ שוואַם פֿאַרן פּרעסן. אַ די הויזן
און אויספּרעסן.

אָפּסטרײַען — טרו. פּע אַפּ, ~ געטעמ-
פּעט. צעשטויסן. „מע דאַרף נאָך אַ ביסל
מצות אויף מצה-הרייבּעכץ, עס זאָל זײַן גענוג
אויף צו מאַכן קניידלעך“.

אָפּסטרײַען — טרו. זײַך אַפּ, ~ טע-
ריליזירט. אָפּפּאַפּן פֿון באַצילן. אַ די
נאָדלען. אַ דעם לאַנצעט. זײַך.

אָפּסטרײַען — טרו. פֿיר אַפּ, ~
סטערעאַטיפּירט. מאַכן אַ סטערעאַטיפּ.
צוגעבן אַן איינגעשטעלטע פֿאַרעם. „האַבן די
וואָרטן פֿון יאַכע-שײַפּע די זאַגערינס מונד
... אָפּסטערעאַטיפּירט“, די רײַזע נאָך אַרגענ-
טינאַ, באַאַרבעט יאַקאַב יעדוואַבניק און אייזדאַר
העללמאַן, וואַרשע תּרנ"ב, ז' 51.

אָפּסטרײַען — אַקזוו. זכּר אַפּ, ~ געטעמ-
כעט. אָפּקומען, דורכקומען ווייניג. אַ
אַ פֿאַר יאָר אויף מאַגערע קעסט. „אַ יוד דאַרף
קײן הגאה האָבן פֿון עולם-הזוה, דערמיט
סטערעכעט ער אַפּ אַ גאַנץ לעבן“, ארו, קמ,
1870, № 7.

אָפּסטרײַען — טרו. ייע אַפּ, ~ געטראַיעט.
1. אָפּפּויען. ווידער אַ דאָס שטעטל
וואָס איז אַוועק מיטן פֿענער. „דעם גבֿירס הַזוּזער

האַבן אָפּגעברענט ... עס איז ניט געבליבן ... האָבן אַ וואוינונג, ביזוואַנען ער וועט אַ, יעקב טאַטמאַן, עבֿרי אַנכי, באַרדיטשעו 1901. גאַט וועט צושיקן וואַסער אַ נדיב וואַס וועט אַ די שול כּשנים קדמוניות, פינסקער טשאַדט־לוח, תּרס"ג.

2. ברענגען אין אַרדענונג, אַינאַרדענען. אַ די סחורה אויף די פּאַליצעס. אַ דעם וואַרשטאַט, אַלץ זאָל זיין צו דער האַנט. אָפּגעסטראַציעט אַ ביקור־חולים — אַזאַ יאָר אויף זיי.

3. אָנטראַיען אַ מוזיקאַלישן אינסטרומענט, עס זאָלן זיך באַקומען ריכטיקע קלאַנגען. אַ אַ פּייל, אַ אַ פּויק. ״מע ווערט ניט אַ קלעזמער איידער מע קען אַ די בליס״, שווי.

4. פּלאַנירן, אויסטראַכטן. אַ ווי צו בליבן אַליין מיטן מיידל. ״די בחורים אין קלויז ... סטראַיען אָפּ פּלאַנעס ווי אַזוי אַנצולערנען דעם גבאי מיטן שמש״, ייִל, ניט טויט, ניט לעבעדיג, ווילנע תּרנ"ח ז' 21.

מיט זיך. -עכץ. -עניש.

אָפּסטראַכירן — טרוו. ייר אָפּ, אָפּגעסטראַכירט. 1. אינגאַנצן פּאַרויכערן. אַ פּון פּענער און פּון וואַסער, פּון גניבֿות און פּון אומגליקן. שפּאַטיק: אַ פּון לעבן — אַרויסנעמען אַ לעבן־פּאַרויכערונג. 2. סטראַכירן אַ צאָל. אַ אַלע באַקאַנטע. אָפּט מיט זיך. ״ונג״.

אָפּסטראַשע(ו)דיק — אַדי. וואַס מע קען אָפּסטראַשען. אַ ציטערדיקער, אַן אַער פּאַר שוין.

אָפּסטראַשען — טרוו. שע אָפּ, אָפּגעסטראַשעט. 1. אָפּשרעקן מע זאָל מורא האָבן עפעס צו טאָן. אַ מיט מיטלען פּון טעראָר מע זאָל זיך ניט דערוועגן צו זאָגן אַ וואַרט. אַ מיט קלעפּ מע זאָל ניט מסרן. אַ מיט קלוגע רייד. אַ פּון די גיפּטיקע גראָזן. אַ מיט דער סכּנה אז עס קען ווידער קומען דער אַנפּאַל. ... האָט די וועבער אָפּגעסטראַשעט פּון דיזעם קבֿה, ווי אַ סטראַשידלע וואַס פּאַריאַגט די פּייגלעך פּון די אַרבעט, אַמז, דער יִשׁוּבֿניק, ווילנע 1867. ״די קאַפיטאַליסטן ווילן אַ די אַרבעטער און ברענגען אַראָפּ פּון אַנדערע שטעט שטילע, אומפּאַרשטענדלעכע, פּאַרהונד גערטע אַרבעטער״, דער טשאַדט־מגיד, ווילנע 1897. ״זיי [די ציונים] האָבן דערוואַרבן די ייִדישע פרעסע. זיי האָבן פּאַרשניען, פּאַר־טומלט, אָפּגעסטראַשעט אַלעמען מיט זידלען, שימפּן, טאַדלען״, נתנאָל, דער פּוטטערנער אייוון, פּיעטרויקאַו תּרס"ד ז' 15.

2. אַינשרעקן, אַ דעם עקגענער. מיר זענען ניט קיין פּחדנים, אונדו וועט מען ניט אַ. ״ווער עס קען בעסער ... אַ איז אַ כּוואַט״, בלעטער, № 40. ״חבֿרה וואוילערס ... מאַכן יד־אָחת מיט די קבילע־שקצים ... קעשענען גייער ... צו קענען אַ די איידעלע פּאַרשוני־דלעך ... זיי זאָלן זיך לאָזן גוט מעלקן״, פ. בימקאָ, פּאַרן פּריזיוו. ״אויך מיך האָט די

הקדמה פּון ... בוך אַ ביסל אָפּגעסטראַשעט״, ב. שפּפּנער, אָר, 1963 III 23. מיט זיך. -עכץ. -עניש. -ער.

אָפּסטריגעווען — טרוו. געווע אָפּ, אָפּ־גע־סטריגעוועט. היפּוך פּון פּאַרסטריגעווען, אַרויס־ציען די פּאַר(ס)טריגעס. דוּו אויססטריגעווען (← 296). אַ די מאַרינאַרקע, די אַרבל אַע. ״איר ווילט זיך אויסלערנען זיין בעלי־מלאכות אין איין אויגנבליק. אַ פּאַר חדשים אָפּגעסטריגעוועט און שוין פּאַרדינען געלט״, א. קאַהאַן, אַהרן ליבערמאַן, קיעוו 1935, ז' 204.

אָפּסטרויזשען — טרוו. זשע אָפּ, אָפּ־געסטריזשעט. זשע. זש. Uk: стригти (вн стри-жее). אָפּשערן ניט־גלאַטיק, מיט טרעפּ. ״עס קומט צוגיין אַ פּאַרשיוע דנטשל, נעמט ער ביי אים פּאַר אַ דאָס בערדל ... אַזוי פּיל ווי ביי אַ פּראַסטן יידן פּאַר אָפּגאַלן דעם ... קאַפּ״, קמ, 1868, № 10.

אָפּסטרעכעווען — טרוו. כעווע אָפּ, אָפּ־גע־סטרעכעוועט. Uk: strychować. אַראַפּנע מען, אַראַפּוואַרפּן מיט אַ שאַר מיט דער האַנט אַ קיפּ, אויסגלייכן אַ מאַס. אַ אַ וואַרט (מיט) קערנער.

אָפּסי'ד — דער, זן. אַיי >גר. 1. אָס־טראַנאַמיע צענטער אין אַן עלפּטישער אַר־ביטע. 2. אַרכיטעקטור) האַלבֿקעלעכדיקע אַרויסשטאַצונג אין זשע פּון אַ בנין. -לאָל — אַדי.

אָפּסיטעווען — טרוו. טעווע אָפּ, אָפּ־געסיטע־וועט. אוקר. Uk: ситий. מאַכן שוויסיק, מאַכן פּעט. אַ דעם באַרשט. ״שוואַרצער דאַרף מען ניט אַ.״ מיט זיך — אַ זיך ביי דער אַרבעט.

אָפּסיטען — טרוו. טע אָפּ, אָפּ־געסיטעט. אוקר. Uk: ситъ. באַפּרייען פּון אַ נעץ. אַרויס־פּלאַנטערן פּון אַ נעץ. אַ די קליינע פּישעלעך און זיי צוריק אַרבינוואַרפּן אין אַזערע.

אָפּסייטעווען — אַוטוו & טרוו. טעווע אָפּ, אָפּ־געסייטעוועט. Uk: ситий. אויספּרייען. מאַכן שווייסיק, מאַכן פּעט. ״די פּינגער פּון די פּיס סייטעווען אָפּ.״ אַ ייכל נאָך אַ ייכל און מע סייטעוועט אָפּ דאָס בייכל.״ מיט זיך — אַרומלויפּן ווי אַ שד און זיך אַ.

אָפּסיימען — אַוטוו & טרוו. סיים אָפּ, אָפּ־גע־סיימט. >סיים. 1. פּאַרענדיקן די זיצונגען, די סעסיע פּון פּוילישן סיים. באַשליסן עפעס אין סיים. ״אז די פּריצים האָבן איין מאָל אָפּ־געסיימט, וועט שוין אַזוי פּאַרבלייבן״.

2. האָבן צווישן זיך אַ לענגערן שמועס און באַשליסן. ״אַ בעשעדע [=שמועס] געהאַלטן און אָפּגעסיימט״, קלמן היזלער, קומאַרנער פּאַרשויען ז' 10.

אָפּסילוקן — ... סילעקן טרוו. 1. אינגאַנצן אָפּצאָלן. אַ דעם חובֿ ביי אַ גראַשן. ״אז מע

סילוקט אָפּ, ווערט געזונט דער קאַפּ״, שווי. ״קוים אָבער האָט איר אָפּגעשלוסן־עליכמט, אָפּגעברויט, אָפּגעקרושט, אָפּגעסילוקט אַזערע אָמנס״, ממוס, ווינטשפּ, ז' 126.

2. אָפּפּטרן מיט אַ גיכן פּסק. אָפּענטפּערן. ״איינער פּון זיי [די ייִדישע דעטשן] האָט אַנגעהויבן אַפּחזקן פּון ר' אַיזעלען. די אי־בעריקע פּאַסאַזשירן ... האָבן געבעטן דעם גאון ער זאָל גוט אַ דעם דאָזיקן דעטש״, מ. רייצעטאַג, פּון ר' אַיזעלעט מויל, סלאָנים תּרצ״א, ז' 50. ״צו דער קאַפּ וואַס האָט זיך באַוויזן אין טיר אויפּן קלינג, האָט דער מיניסטער ... אָפּגעסילוקט: לויט דער ריי, איינצווייזן.״ פּמ, דאָר אויס — דאָר אַיבן, כאַרקאָוו 1929. ״אים האָט ווידער פּאַרדראַסן וואַס יענע האָט אים אַזוי מיטאַמאַל אָפּגעסי־לוקט״, אַי. קיפּניס, די צייט גייט, קיעוו 1940.

אָפּסילען — טרוו. לע אָפּ, אָפּ־געסילעט. 99: ~סיליען. היפּוך פּון אַרויפּסילען, אַרויפּ־ציען אויף אַ שנירל. אַ די פּערל און אַיבער־סילען אויף אַ זינדן שנירל. -עניש.

אָפּסינקעווען — טרוו. קעווע אָפּ, אָפּ־געסינ־קעוועט. אַרבינטאַן בלויעכץ (בלוילעס, סינקע) בייס וואַשן וועט. אַ די וועט.

אָפּסיים — דוּוו. אָפּסיד.

אָפּסי'ק — 99: אָפּשי'ק. אויסרוף, אויס־געשריי צו אַ קאַץ בייס אַוועקטריבן, בייס אַרויסטריבן.

אָפּס(י)רכאן, יכהן — ... סירכען, סער־כען טרוו. דוּוו אויססירכאן(נען), ← 296.

אָפּסך־הבלען — ... סאַכ(ה)אַקלען. סך־הכל אָפּ, אָפּ־געסך־הבלט. טרוו. מאַכן אַ (קורצן) סך־הכל. אַ די דערגרייכונגען פּון לעצטן דור. אַוטוו. דורכקומען וועגן דער לעצטער צאָלונג. ניט גיין צו מענטשן, אַליין צווישן זיך אַ וויפּל וועמען עס קומט. מיט זיך — קזוו. ״ונג״, די לעצטע דערגרייכונגען אין אָפּסך־הכלונגען פּון אַ גאַנצער פּאַעטישער קולטור״, ייס, אַיק, 1948 IV 23.

אָפּפּככן — ... סאַכאן טרוו. סכך אָפּ, אָפּ־גע־סככט. היפּוך פּון באַסככן. אַראַפּנעמען דעם סכך. אַ די סוכה און פּאַרברענען דעם סכך.

אָפּפּככן — ... סאַכאן טרוו. סך אָפּ, אָפּ־געסככט. נעאַל. מאַכן פּון עפעס אַ סך. פּאַרגרעסערן. ״מיר האָבן שבת אָפּגעווייניקט און אַפּשר אָפּגעסככט״, אָפּא, ... שקיעה, ז' 60.

אָפּפּלוג/ע — די. זל. פּה. P: obsługa. 1. דינערשאַפּט. 2. ארפן פון באדינען. -לאָטש — באדינער.

אָפּפּלוזשבעווען — אַוטוו. בעווע אָפּ, אָפּ־גע־סלוזשבעוועט. דינען אין (צאַרישער) מיליטער. אַ ווי אַ ניקאַלעזשעווסקער זעלנער 25 יאָר. אַ אונטער ניקאַלעזשעווסקער די פּולע פּינה יאָר.

אָפּפּלוזשען — אַוטוו. זשע אָפּ, אָפּ־געסלוזשעט.

אויך: ~סלוגעווען. 1. אָפּדיינען. אַ לעבן לאַנג געטרײַבן אַ דעם פּאַלעבאַס [דאַטיוו]. „אַ מאַן בין אײַך אײַר געווען? אײַך האָב מײַן לעבן אײַר אָפּגעסלױשעט“. 2. דוּו זפּוו.

אָפּסלני(י)ען — טרוו. ג(י)ע אָפּ, געסלני(י)עט. אָפּשמירן מיט סליע, מיט שפּיטעכץ. אַ די יום־טובֿדיקע קאַפּאַטע. מיט זײַך. „עכײַן.“

אָפּסמאַזשען — טרוו. פּ. *smażyć*. אָפּפּרעגלען. מיט זײַך — זײַך אָפּפּרענען אויף דער זון.

אָפּסמאַטשקען, יםמאַצקען — דוּו אָפּ סמאַקטשען. „אײַן דעם מאַמענט פֿון [זײַן] אַ די נאַסע וואַנצעס בין אײַך געשטאַנען אַ גע־פּלעטער“, זש. סקלאָווער קינדער.

אָפּסמאַל(י)ען — טרוו. ל(י)ע אָפּ, גע־סמאַל(י)עט. פּ. 99: ~סמאַלענען. 1. אָפּ ברענען קליינע פּעדערלעך, רעשטן פֿון פּע־דערן. אַ די אָפּגעפּליקטע הון, „דער מנהג איז דאָס מען... הינער, גענודו סמאַלעט אָפּ די האָר און די קליינע פּעדערך“, שלחן טרוו, ארוח חיים, ווילנע תקע״א.

2. אָפּברענען פֿון אויבן מיטן פּראַצעס פֿון סמאַל(י)ען. אַ די האָר פֿון קאַפּ. „דער פּאַלשער פּאַנגער טוט ניט אַ די פּליגל פֿון די עופּות וואָס ער פּאַנגט, דערום טוען זײַ אַוועקפּליען“, תּנחומא, בראשית, וואַרשע טרומײַ, זײַ 127 [אויפֿן סמך פֿון משלי, יב, 27]. „האַט ער צוגעהאַלטן דאָס וויב פּאַרן בויך און אײַר אָפּגעסמאַליעט די האָר פֿון פּנים“, מלה, די גאַלדענע פּאַווע, קליוולאַנד, זײַ 109. „פּלוצעם האָט אַ רויטער פּלאַם מיך פּאַרבלענדט, אָפּ געסמאַליעט מיר די פּינגער, סײַהאַט וײַ געטאַן“, נ. לוריע איב, מ. גאַרק, אַ מענטש באַ לײַטן, קיזעו 1935.

3. פּיג. באַגאַנבענען. באַרויבן. צוגעמען מיט אַ שפּיצל. אַזוי אים אַ אַז ער איז געבליבן נאָר מיטן העמד אויפֿן לײַב. „וואָס פּאַר אַ נייע נומערן האָבן זײַ שוין רויבער אָפּגעסמאַליעט?“, יונע סטעלמאַכ, אַפּ דאַרעמ־אורזל, מאַסקווע 1947. זײַ 38.

4. פּיג. אַרײַנפּאַלן בײַ אַ גיבֿיה, בײַ אַ שווינדל. „מע האָט אים אָפּגעסמאַליעט, געכאַפט בײַ דער האַנט“. „דער פּראַקוראַר ריכט אַראָפּ די מאַסקע פֿון די אָפּעריסטן... און לאַזט ניט צו אַז דער פּאַלשער זאָל אַ זײַן רויב“, בלעטער, 36 №.

מיט זײַך — זײַך אַ און ווײַזן פּאַר אַלעמען די וואונד. אַ זײַך די ברעמען. „עניש“.

אָפּסמאַלען — טרוו. לע אָפּ, געסמאַלעט. אָפּשמירן מיט סמאַלע. אַ די שפּילעך.

אָפּסמאַקטשען, יצען — טרוו. טשע אָפּ, געסמאַקטשעט. אויך: ~סמאַקע(ווע)ן. אָפּגריזשען, אָפּלעקן מיט אַ געהילך. אָפּזויגן, אַרויסציען זאַט, פּעסס מיט דער צונג. אָפּנאַגן. אַרומבײַסן מיט הנאה. אַ אַלע בײַגנדלעך. אַ דעם מאַרך פֿון בײַן.

אָפּסמאַקעווען — טרוו. קעווע אָפּ, גע־סמאַקעוועט. 1. אַרויסוויזן פּאַרענגיגן נאָך אַן עסן, אַ טרינקען, נאָך יעדער חושמידיקער הנאה. אַ דאָס פּעטע עסן. אַ דעם טיפּערן ווייַן. אַ אַ האַוואַנאַ־סיגאַר. „באַשנידט אַ ציגאַר און פּאַררייכערט אים לאַנגזאַם... די גאַנצע צײַט סמאַקעוועט ער אָפּ ווי אײַנער האַלט נאָך אַ גוטן אײַבערביס“, ה. עפּעלברג, דער קרבּו, וואַרשע טרסײַה, זײַ 7. געוויינלעך מיט זײַך — „גוט זײַך אָנגעשמעקט [מיט שמעקטאַבעק] און עטלעכע מאָל זײַך אָפּגעסמאַקעוועט און אָפּגעאַכט“, י. בודזגה, אײַן פּאַדע זאַך כײַלעב, ווילנע 1913, זײַ 3.

2. דוּ אויך אין פּאַרבינדונג מיט אַ געטיקער הנאה. אַ זײַך פֿון דעם רעדנערס חכמהלעך. „פּלאַ־פּלאַים!“ — האָבן אַלע זײַך פּאַסמאַקע־וועט, ווי זײַ האָבן זײַך נאָר אַ ביסל אָפּגע־סמאַקעוועט פֿון דעם מופֿת... „ישעיה בריאַני טקי, דיא ערשטע עבֿירה, פּעטערבורג 1887.

אָפּסמאַרעווען — טרוו. רעווע אָפּ, גע־סמאַרעוועט. אָפּשמירן מיט עפעס וואָס איז פּעט און שמוציק. אַ די קאַפּאַטע. אַ די רעדער פֿון וואָגן. מיט זײַך — אַ זײַך דאָס פּנים.

אָפּסמאַרען — אוטוו. רע אָפּ, געסמאַרעט. 1. אָפּכראַפּען. אַ מיט אַ פּאַרליגטער נאָז. 2. אַרויסברענגען אומקלאַרע קלאַנגען (וועגן פּערד, בהמות). אויפֿהייבן דעם קאַפּ פֿון דער קאַרעטע און אַ. „עניש“.

אָפּסמאַרקען, יםמאַרקען — טרוו. קע אָפּ, געסמאַרקעט. פּ. 99: אויך ~סמאַרען. אָפּשמירן אָפּברודיקן. אַ אַ מלבוש מיט שפּיטעכץ, מיט אויסשיידונג פֿון נאָז, פֿון קערפּער בפּלל, מיט יעדער מין בלאַטע. מיט זײַך. אַ זײַך פֿון קאַפּ ביז די פּיס. „עכײַן, עניש“.

אָפּסמאַלעווען — טרוו. לעווע אָפּ, גע־סמאַלעוועט. סל. צוגעבן חשק זײַך צו פּאַר־מעסטן מיט די כּוחות, זײַך צו שלאָגן, אַרויס־צווייזן קערפּערלעכע בריהשאַפּט. אַ דעם יונג זײַך צו ראַנגלען מיט אַ העכערן. אַ די גאַנצע קאַמאַנדע נאָכן דורכפּאַל. מיט זײַך.

אָפּסמילעווען — טרוו. לעווע אָפּ, געסמיר לעוועט. 20. אָפּשמירן מיט עפעס אויף ריין צו מאַכן. אַ די פּאַדלאַגעס. אַ מעבל מיט ציטריך־אײַל.

אָפּסמיקען — טרוו. קע אָפּ, געסמיקעט. *Uk: смик*. 1. שלעכט אָפּשפּילן מיט אַ סמיטשיק. אַ אויפֿן פּידל אַ מעלאַדיע וואָס איז שווער זײַ צו דערקענען. 2. וואול. אַ אַ נקבה. 3. אָפּפּליקן. אָפּצופּן. *Uk: смикати*. „מע האָט אים אָפּגעסמיקעט אַ האַלבן אַרבל“.

אָפּסמעלעווען — טרוו. לעווע אָפּ, געסמע־לעוועט. פּ. 99: ~סמילעווען, אויך: ~סמיל־קעווען. אָפּריסן. אָפּפּליקן. אָפּריסן. גלאַט מאַכן. אַ אַלץ וואָס שטאַרצט אַרויס. אַ אַלע צווייגלעך און מאַכן אַ גלאַטן פּלאַקן.

אָפּסמען — [.. סאַמען] טרוו. סם אָפּ, גע־סמט. 1. פּאַרסמען. אַרײַנגעבן גיפּט וואָס זאָל טײַטן. אַ דעם ווייַן אין בעכער. אַ אַ קעגנער, אַ פּרעטענדענט אויפֿן טראָן. אַ די קעצעלעך. אַ מיט אַן אינשפּריצונג. „מע האָט די אַלטע און די שוואַכע, פּרויען און קינדער געפּירט ניט אויף אַרבעט, נאָר גליַך זײַ אָפּ־צוסמען“. „אַהײַן פּלעגט מען ברענגען צו פּירן די ייִדן פֿון מערבֿ־אײראָפּע, זײַ פּלעגן גראַבן גריבער און די דײַטשן פּלעגן זײַ אַ מיט גאַזן, כּדי ניט אויסצוברענגען קײַן פּאַטראָנעס“, איב, אליא ערענבורג, מערדער פֿון פּעלקער, מאַסקווע 1944.

אָפּט מיט זײַך — זײַך אַ מיט אַ פּלעשעלע צינאַנקאַלי. אַ זײַך מיט פּאַרפּוילטע פּיש. „ער איז געקומען... האָט ער זײַך גענומען צום עסן און האָט זײַך אָפּגעסמט“, פּמ [בני אוננו יודען, וואַרשע 1923, זײַ 66]. „מע קען זײַך מיט אײַר ניט אַ — וואוילינגעריש, זײַ געפּעלט, מע קען האָבן הנאה פֿון אַ פּאַרקער מיט אײַר. 2. אינגאַנצן קאַליע מאַכן. צעשטערן מיט אַן אינטריגע. אַ אַ ליבע, אַ פּרינדשאַפּט. אַ געזעלשאַפּטלעכע באַציאונגען.

3. מאַכן שווער, ביטער, שטויסן צו מרה־שחורה. מאַכן מע זאָל ניט וועלן לעבן. אַ די לעבנספּריידן. אַ די שייַגיקייט פֿון דער נאַטור. „שרי! אַז דאָס אומגליק זאָל ווערן און קלעמען, און אַ אַלץ אויף דער ערד“, טעג, אַ בוים פֿון פּוילן, בײַא 1948, זײַ 164. „און וויפּל עס זאָלן די אַלפּן ניט גליַען, הענגט פּינצטער דער וואַלקן דער רויכיק־פּאַרסמטער, וואָס סמט פּאַר מיר אָפּ אַלע בײַמער וואָס בליַען“, חג, דער מענטש פֿון פּינער, זײַ 1962, זײַ 138.

4. מאַכן עס זאָל ווערן געפּערלעך, סכּנותדיק. „דער סטאַראַסטע וואָס האָט געהאַט פּאַרבינדונג־גען מיטן שונא האָט אָפּגעסמט פּאַר די פּאַרטי־זאַנער דאָס גאַנצע דאָרף“, אויס מורא פּאַר דער פּאַליצײַ זענען אויך די אַרעמע הונדער געוואָרן אָפּגעסמט פּאַר די רעוואַלוציאַנערן“.

5. אָפּקויפֿן מיט שוחד. אונטערקויפֿן. מוזן אַ יעדן קנעפל. אַ מיט אַ פּאַר גילדן. „גיי מיט געלט, מײַן טיפּערע מאַניע, סם זײַ אָפּ, וועט בעסער זײַן“, גנבֿים־ליד. „ונג. ער (קע). ערני“.

אָפּסמענדזען, דײַזשען — דוּו דוּוו. גאַליציע.

אָפּסמערגלען, יםמערגלען — טרוו. גל אָפּ, געסמערגלט. אָפּפּרעגלען און שאַפֿן דערבײַ אַ שלעכטן ריח. אַ מיט סאַלע, מיט חלב.

אָפּסמערגען — דוּו אָפּסמאַרקען, אָפּסמאַרקען.

אָפּסמראַדען — טרוו. דע אָפּ, געסמראַדעט. פּ. 99: ~סמראַדען. 20. אָפּשטינקען. פּאַר־שטינקען. אַרויספירן פֿון די פּראַווייען און אַ די גאַנצע גאַס.

אָפּסנודענען — אוטוו. דע אָפּ, געסנודעט.

17. <Lit: snáusti, snaudà>. אָפּדערמלען. אַ יזנדיק אויפֿן פֿאַטערשטול. "עניש".

אָפּטערגעגירן — טרו. ריר אָפּ, ~ סעגרע גירט. אָפּטיילן, אַ די פֿרויען פֿון די מענער. אַ באַזונדער די נעגערס און באַזונדער די מולאַטן. אָפּקלייבן. אָפּזונדערן. — אויס סעגרעגירן, 297. מיט זיך. "111.

אָפּטערהן — [...] (סע/אידען] אוטו. סעודה אָפּ, ~ געסעודה. נעאַ. פֿאַרענדיקן אַ סעודה. "שוין אָפּגעסעודה, אָפּגעבשט, מע הייבט זיך אָן [=אויף] פֿון אַרט", לייב אַליצקי, פֿון איינעם פעלד, ת"א 1964, ז' 68.

אָפּטע'ט — אין פֿאַרינדונג מיט זיך, ווערן, E: upset. אַ. צערודערט, צע-טומלט, אין זייער אַ שלעכטער שטימונג.

אָפּטעטקעווען — אָפּטעטקעווען.

אָפּטע'פֿן — טרו. סעיף אָפּ, ~ געסעיפֿט. 99: ~ סייפֿן. E: save. אַ. אָפּשפּאַרן. "איך האָב פֿאַרדינט היפש געלט, אָבער קיין איין פעני האָב איך נישט אָפּגעסעיפֿט", הענען אָקער-מאַ, טאָג, 31 VII 1960.

אָפּטעכני(ען) — דזוו אָפּטעכני(ען).

אָפּטעליטרעווען — דזוו אָפּטעליטרעווען. —

אָפּטעלעקציאָנירן — טרו. גיר אָפּ, ~ סע-לעקציאָנירט. אָפּקלייבן. אָפּזונדערן. אָפּטיילן. אָפּט גענוצט אין דער נאַצי־תּקופֿה פֿאַרן אָפּטיילן די וואָס מע שיקט אין די לאַגערן און די וואָס מע שיקט זיי גלפֿן אומצוברענגען. אַ קליינע טייל פֿאַר אַרבעט און אַלע אַנדערע אין די אויסראַט־לאַגערן. "111.

אָפּטעניץ — די, ז'ן. 99: אָפּטעניץ. דזוו אָוועק זינאיקייט (← 83). אויך: אָפּטעניץ (← 13). "נעמען די חברה זייערע ביכער מיט די היטלען און שאַרן זיך אַרויס פֿון קלאַס... בלייבן די אַין פֿון די שילער נישט מאַטיווירט", הערש לייב קאַזשבער, קאַזאַנע גימנאַזיע, טשער נאַוויץ 1937.

אָפּטעפֿאַרירן — טרו. ריר אָפּ, ~ (גע)סע-פֿאַרירט. אָפּטיילן. אָפּזונדערן. אָפּטיילן. אַ די שלעכטע פֿראַדוקטן און זיי אַרויסוואַרפֿן. אַ די פֿרויען פֿון די מענער אין די שולן און בתּי מדרשים. אַ די בעסטע תּלמידים אין ספּעציעלע קלאַסן. מיט זיך — "קליינע קרייזן וועלכע ווילן דווקא זיך אַ פֿון יידישן כלל", טאָג 12 V 1962.

אָפּטעקוועסטירן — טרו. ריר אָפּ, ~ סעק-וועסטירט. ענדגילטיק רעקוויזירן. פֿאַרמעל, גענצלעך איבערגעבן אַן אייגנטום צו אַ בעל-חובֿ. "ער האָט זיך מיט אַ געווען און האָט זיך פֿלומרשט געלאָט פֿון זיין חובֿ אַ און האָט דערבּי אָנגעאַרבעט אַ גאַנץ גרויסן קראַך", מ. מ. אויזערקיס, דער פֿרויאַטלעהרער IV, דראַהאַביש 1898, ז' 75. "111.

אָפּטערווירן — טרו. וויר אָפּ, ~ (גע)סער-

ווירט. 1. אַראַפּנעמען פֿון טיש. "איידער מע האָט באַוויזן צו פֿאַרענדיקן דאָס עסן האָט מען שוין אָפּטערווירט". 2. פֿאַרענדיקן סערווירן. אַ איינס און צוויי אַלע געסט.

אָפּטפֿאַזמירן — אוטו. מיר אָפּ, ~ (גע)ספּאַד מירט. אַ לענגערע צייט ספּאַזמירן. אַ ביז דער דאָקטער האָט געגעבן אַן אַנשפּריצונג. "111.

אָפּטפּעציאָליזירן זיך — אוטו. זיך זיך אָפּ, זיך ~ ספּעציאָליזירט. אינגאַנצן, וויפֿל נאָר מעגלעך זיך פֿאַרפֿולקומען אין אַ פֿאַך, מלאַכה, אויף אַן ענגן פֿעלד פֿון וויסן. אַ זיך אין מאַלעריי פֿון דער רענעסאַנס־תּקופֿה, אין לעבן פֿון בינען, אין מטבעות פֿון ברוכבֿא-צייט.

אָפּטפּעקולירן — אוטו. ליר אָפּ, ~ (גע)ספּע-קולירט. אויפֿהערן אָדער אַ לענגערע צייט ספּעקולירן, גיין אויף ריזיקע צו פֿאַרלירן מיט דער כּוונה צו האָבן רוה, צו פֿאַרדינען אַ סך. אַ און כּסדר שפּילן אויף דער בערזע. "— ער? שוין אָפּגעספּעקולירט און געבליבן אין תּחתו-נים". מיט זיך. "111.

אָפּטפּראַווען — טרו. ווע אָפּ, ~ געספּראַוועט. 20. אָפּפּטרן. אָוועקשיקן. משלח זיין מיט עפעס אַ תּירוק. אַ דעם נודיק. אַ דעם בעל-חובֿ. מיט זיך — פּטור ווערן פֿון עמעזן, פֿון עפעס. אַ זיך מיטן יידן וואָס קומט נאָך אַ גדבֿה. אַ זיך פֿון קליינע חובֿות.

אָפּטפּראַנזשקעווען — טרו. קעווע אָפּ, ~ געספּראַנזשקעוועט. ביסקאַ, ווב. אָפּפּענען אַ ספּראַנזשקע. באַפֿרייען פֿון אַ ספּראַנזשקע. אַ דעם גאַרטל. אַ דעם פּעלץ־מאַנטל. אַ די שיד.

אָפּטקאַבען, יִסְקוּבֶען — טרו. פֿע אָפּ, ~ גע-סקאַבעט. Uk: skybaty. אוקר. 1. אָפּ צופֿן, אָפּפּליקן. אָפּשינדן. אַרומביסן. אַ די פֿעל. אַ אַ בייך. "באַשעפֿענישן גרויסעקיע, און זיי האָבן זיך אויפֿגענומען אַן אַרבעט אַ איינס ביים צווייטן די עקן", א. קיפּניס, איב, ק. טשוּקאַוּסקי, די ווינקע, קיעוו 1934. מיט זיך — קזוו. אָפּקאַצן איינס דאָס אַנדערע. אָפּלויזן זיך.

2. באַראַבעווען, אַ די ריכע פּויערים, אָוועק-פֿירן זייער בהמות.

אָפּטקאַזאַואַטשען, זויטשען — אוטו. טשע אָפּ, ~ געסקאַזאַואַטשעט. אוקר. Uk: <skazhati>. אַ לענגערע צייט בילן וויינען דיק. אַ ווי אַ כלב וואָס בענקט נאָך אַ צויג. "זי האָט דאָס הינטל אָפּגעגאַסן מיט וודיק וואַסער און עס האָט אָפּגעסקאַזאַואַטשעט אין אַ ווינקעלעך".

אָפּטקאַלפּירן — טרו. פֿיר אָפּ, ~ סקאַלפּירט. אַראַפּנעמען דעם סקאַלפּ, די הויט מיט די האַר פֿון קאַפּ. "ביז דו האָסט זיך אויסגעקליבן אונדז קומען צו הילף, האָבן זיי אונדז דאָ געקענט אַטלעכן אַ", א. קיפּניס, איב, מאַרק טווען, העקלבערי פֿיר, קיעוו 1929.

אָפּטקאַנטירן — טרו. טיר אָפּ, ~ (גע)סקאַנט טירט. באַקומען מזומנים פֿאַר אַ וועקסל איידער עס קומט זיין טערמין צו צאָלן. "פֿאַר-לירן ביים אַ וועקסל אַ גרויסן פּראַצענט — מאַכט שוין אויך נישט אויס", ממוט, ווינטשפּ, ז' 199.

אָפּטקאַזירן — טרו. ציר אָפּ, ~ (גע)סקיזירט. אָפּצייכענען אָפּמאַלן, באַשריבן אין אַלגעמיינע שטריכן. אַ אַ פּלאַן, אַ פּראַיעקט. אַ ווי דאָס איז געשען.

אָפּטקאַראַבען — טרו. רבע אָפּ, ~ געסקאַראַבעט. אויך: ~ שקראַבען. אָפּקאַראַצן, אַראַפֿ-קאַראַצן. מיט יעדן שאַרפֿן מכשיר אָפּרייניקן. אַ מיט אַ מעסער. אַ דעם שימל. אַ שמוץ, לייט. אַ די שופֿן. אַ קאַרטאַפֿל, מערן. אַ דאָס צוגע-ברענטע פֿון בלעך, פֿון פֿאַן אַע. "זיך אויס-געבאַדן... אָפּגעסקאַראַבעט פֿון זיך אַ פּוד שמוץ", ברוט, די שטילע ערד, ז' 240. "שלעפט אַרויס פֿונעם עמער אַ סמאַנטאַון קעזל, נאָר אָפּצוסקאַראַבען דעם קוילד־שטויב און לייגן אויף ברויט", א. קאַרפּינאַוויטש, ביים ווילנער דורכ-הויף, ת"א 1967. מיט זיך. "עכין-עניש".

אָפּטקאַרוכען — אוטו. אומפּ. עס סקרוכעט אָפּ, ~ געסקרוכעט. פֿאַרציטערט ווערן. דורכגעגור-מען ווערן פֿון אַ סקרן. "עס האָט אים אָפּגע-סקרוכעט פֿון זיין תּכרס אויסווען".

אָפּטקאַריפען — אוטו. פֿע אָפּ, ~ געסקאַריפעט. אַ לענגערע צייט אָפּענטפֿערן מיט אַ סקאַריפע-דיקן קלאַנג. אָנהייבן אָדער אויפֿהערן סקאַריפען. "די טיר סקאַריפעט אָפּ ביי יעדן עפֿענען זיי". גענומען שטעלן טריט און יעדער טראַט האָט אָפּגעסקאַריפעט". "... זיך צעשרייענדיק כּמעט אין דער לופֿט מיט דעם היליקן אַ פֿון איבערן האַרטן שניי, וויט וו, דער איבערגאַנג, ז' 46.

אָפּטקאַרטשען, יִסְרַאֵלִי(ען) — טרו. וואול. אָפּדאַסן.

אָפּטקאַרע(נען) — [...] סאַרע(נען] אוטו & טרו. סרוע, סרוען אָפּ; ~ געסרעכט, חנט. גראַב. אָפּשטינקען, אויסשטינקען.

אָפּטקאַראַן, יִכְהֶן — אָפּטקאַראַן.

אָפּטקאַסרן — [...] סאַרסערן]. סרסר אָפּ, ~ געסרסרט. אוטו — אַ לענגערע צייט זיין אַ סרסר. אַ עטלעכע יאָר און אויסגעבן די טעכטער. טרו — אָפּבניטן. דורכפֿירן עפעס ווי אַ פֿאַרמילער. אַ די מטבעות וואָס עס איז אַ ספּק צי זיי האָבן נאָך אַ ווערט. אַ אַ גרויס געשעפֿט.

אָפּטקאַזשען — טרו. זשע אָפּ, ~ גע-סרעזשעט. 20. 1. אָפּענטפֿערן זייער שאַרף. אָפּשניידן. נישט דערלאָזן מער קיין שמועס, קיין וויכוח. אַ: יער שוין אויף, ביסט אַ נאַר און זיך אָפּקערן פֿון אים. 2. דורכ-וואַרפֿן ביי אַן עקאַמען.

אָפּטע — רת פֿון Общество Просвещения. Евреев. — חברה מפֿיציה־שכלה. קירצונג

געניצט גאנץ אפט אין רוסלאנד. „צעברעךן . . . אפעיס שולן, בויען די אינהייטלעכע ארבעטס-שול“, בילדונגס-קאמיטאט פאר ליטע, פאלקס-בילדונג, ווילנע 1919, № 1.

אפעדותן זיך — [איינעסן] אוטו. עדות זיך אפ, זיך געזעדות. איר. ארויסשטעלן ווי אן עדות. שווערן אז מע איז דערביי גאריג געווען און א זיך מיטן אייגענעם ברודער. א זיך מיט דער שווארצער קאץ (מיטן שווארצן קאטער).

אפעזותן — [איינעסן] אוטו. א לענגערע צייט זיך, זיך אויפפירן עוונתדיק. א זאלע יונגע יארן ביי מע כאפט דעם אמתן פסק.

אפעט — קאנווערב. קומט במקום א פ בלוין נאכן שטאם פון ווערב. כאראקטעריסטיש פארן פאלקסטימלעכן אויפן ריידן (זייער אפט אין זד, אויך אין אוקרא, א סך זעלטענער אין ד). טרעפט זיך ביים סוף פון זאץ, פאר א פארווע און אין פארשיידענע אנדערע פאלן, ווען דער איבערקער זעט העלפט מאכן ריטמישער די רייד. „דער זייער האט שוין צוועלף געשלאגן, טא פיר מיך א אהיים“, פ. פון שט: „ער טרעט א אין א זעסט“, נעם און זאג אים א פון דער דירה: „נאט איך א שלום, רי מנחם-מענדל“; „איך ליג א זאז ווינטער און קען צו מיינע כוחות ניט קומען“, וואס מע טוט דא א מיט מיר, ש. גארדאן, טאווי היימלאנד, № 1961, 3. „מיר טרעטן א אויפן גאנצן פראנט“, ש. ברענגאן, דורך קריג און רעוואלוציע, אדעס 1931, זי 103. פרנל: אויסטע, אויפטע.

אפעטאליש — אדי. >אדי. >ל. (באט). וואס האט ניט קיין בלעטל און בלוים. וואס איז אן א קרוינבלעטל. אע בלומען.

אפעטווען — טרו. זע אפ, ~ (גע)אפעטוועט. פפ: אפעטווען, אפעטווען, אפעטווען. >וור. 1. שלאגן, קלאפן מיט פויסטן. א מעצען ער זאל האבן צו געדענקען. 2. איני גאנצן צעטומלען. פרישמעלען. „די שיינע בשורה האט אים אפיטוועט. דער מענטש איז געפאלן אין חלשות“.

אפעטושען — טרו. שע, אפעטושעט. >פע-טוך, רוס — האן. 20. צעטומלען, צערודערן. פארטומלען. „מיך האט די גאנצע סצענע דעמאלט ממש אפעטושעט“, י. קאפעלאוו, אמאל איז געווען, ניי 1926.

אפעטיט — דער, זן. >איי >ל. 1. חשק, פארלאנג ארבינצוקריגן אין זיך שפייזן. באגער צו עסן און (אדער) צו טרינקען. האבן, קריגן א. רייצן, שארפן דעם א. דער א וואקסט זיך פונאנדער. עס נעמט אן (כאפט אן) אן א. פארלירן דעם א. שטערן דעם א. דער א האט זיך אפגעטאן. דער א איז אנטשטאנען [=פאר-גאנגען]. אפטעמפן, דערשטיקן דעם א. אן א פון א שלמען, וואלפישער א. אומגעזעטיקטער א. ביים ארבינקומען ווען מען עסט — זאגט

מען: „מיט גוטן א“, „מיט פיל א“. שפאטיש: „מיט א גוטן אימפעט“. „הונגער איז דער בעסטער א“; „דער א קומט מיטן עסן“; „אייער האט ניט קיין א צום עסן, דער אנדערער האט ניט קיין עסן צום א“; „אויף יענעם א שמחה קריגט מען א גוטן א“, שו. „בעלי זעל גידאכט, ווען איך ווער לביתי קומען . . . אוי ווער פינידן זולכין חשוב מאכל ווער איך אפטיט קריגין צו עסן“, גה, 190. „ . . . איז איהן דער א פאר גאנגן פון דיא רפואות עפיס צו הולן“, אבן ישראל, מען 1766, י.ב. „חברה האבן דאס אויפגעקלאפט מיט אזא א, גליך ווי זיי האבן באמת שוין לאנג ניט געגעסן“, שע, אלטיני כתרילעווקע, זי 152.

2. דו בנוגע יעדן מין קערפערלעכן באגער. „איז דאס א פרויקע, עס נעמט אן צו איר אן א“, „האסט א צו איר? — מע קען זיך מיט איר דעם מאגן ניט פארדארבן“. „דארף מען זען אונטערקלעבן אלע יאר צום פעלד אזעלכע מינים וואס האבן אזוי צו זאגן פארשיידענע אד“, ע. אירא, פון פעלד צום טיש, קיעוו 1928, זי 33.

3. יעדער מין באגער, חשק. אן א צום שרייבן. אן א צו זען דעם גבאי (ראש, פירער אט). א צו פכוד. א צו מאכט. האבן קינסטלע-רישע אן. „דו וועסט די וועלט קוים באשמעקן, מיט אירע תענוגים זיך קוים באזעקן, / וועסטו שוין איר גיפט דערשפירן / און צוגליך זיין א צו איר פארלירן“, אמד, אמרי בינה, ווילנע תרס"ד. „דאס מויל האט דעם בויך און דער פויסט געוונגען א ליד, און דער צושפיל פון ליד איז געווען: א, א . . .“, יחואש, 'שדים'טאגן.

יך — אדי. נעאל. דוון אפעטיטלעך. „אזוי ניט צום הארצן און אזוי ניט איק, מו, איב, ז. פרויד . . . פטיכאנאליז“.

א'לאז — אדי. דשמה. וואס איז אן א. יקייט. לידן פון אייקייט. „דעם דאקטער קומט אויס אלץ מער זיך צו באגעגענען מיט . . . מוטערס וואס קלאגן זיך אויף דער אומ-דערקלערטער א פון זייערע קינדער“, פגעט, ווילנע 1925, № 10.

א'לעך — אדי. וואס וועקט דעם אפעטיט. וואס רופט ארויס אן אפעטיט. „אלי מענשליכי גלושטיגי אפטיטליכי זאכין דיא ווערן אלי פו רויבט אוי פו ווישט, בע, ה.ב. „אלעך — פליסטרעט איינער / צו דעם צווייטן, ווען ער פרעסט, / און זיי שלינגען זי מיט בליקן, / יעדער קער פון איר און זשעסטי“, אר, ידי קעלנעריי. „די קרישקעלעך . . . האבן פאר-שפרייט איבער דער גאנצער שטוב א ליבן, אן, שבתדיקן געשמאק“, ה. ל. זשיטניצקי, דעם זיידנס היבל. יקייט“.

א'ניק — דער, יעס. פארשפיזן וואס וועקט (דארף וועקן) דעם אפעטיט. געזאלצענער א'ניק.

א'נע — אדי. 20. דוון אפעטיטלעך. „דער דאזיקער דזשודאאים וואס קינט אזוי א'נע אלע

מיני גיסטיקע שרצים ורמשים“, ז. איידלס בערג, טמז 1953 || 13. **א'פול** — אדי. וואס איז פול מיט אפעטיט. אויסגעהונוגערטע, אפילע געסט. אן אפולער מיטאג. א לעצנדיקער, אפולער פארלאנג זיי [די שטיוול] ארויספירן אויפן פרויוואטן מארק, י. ריוועט, אינ טעג פונ פארגרייטונג, מינסק 1935.

א'פעטיזער — דער, ס. א. E: appetizer. פארשפיזן וואס רופט ארויס אפעטיט. אפעטיט-ניק. „דער בעסטער א איז א גלעזעלע בראנפן“.

אפע'טעמען — דוון אפטעמען. „ער האט געפונען א פלאץ וואו ער האט געקאנט פריי א“, זשטי א, ניי 1919, זי 84. „עניש“.

אפעטראפ — דער, זן. פטמ. אונשטאט אפטריר (פ10).

אפעטשנע — ג. P: Opoczno. קריני שטאט אין קעלצער וואיעוו, פוילן. א יידישער ישוב זינט 14. י.ה. אין א האט זיך אויפגעהיט א הויז וואס לויט דער לעגענדע זאל עס זיין די געבוירן-שטוב פון אסתרקע [← 1697].

אפעריגולן — [אייגלען] טרו. עיגול אפ, ~געעייגולט. >עיגול. אפקרינין. ארומקרייזן, ארומצוימען מיט א קריני. א קריני איני טערעסן. מיט זיך.

אפעיופושן — [אייפעשן] אוטו. עיפוש אפ, ~געעיופושט. א לענגערע צייט ארויסגעבן אדער אויפהערן ארויסצוגעבן א זייער שלעכטן ריח. א מיט מאכארקע. א ווי א טכור.

אפעכאן — אוטו. עכא אפ, ~געעכאט. נעאל. אפהילכן ווי אן עכא. אפקלינגען, אפהילכן. „די ווערק . . . האבן זיי ניט געלייענט, נאר עפעס פון דעם האט אפגעעכאט אויף אהער“, בצג, טאג, 1959 vi 19.

אפעל — דער, זן. >איי >פר. 1. רוף, בקשה נאך הילה, אונטערשטיצונג, רחמנות אע. זיך אפרופן אויפן א. אן א מע זאל געבן אן ארט פאר די פליטים. אן אן פרייזויליקע זאלן אריינטרעטן אין דער ארמיי. אן ארטיקל מיט אן אן איז יידישיסטן זאלן זיך פאראייניקן. 2. ספעצ. וועדונג צו פארזאמלטע צו שטיצן, צו געבן ביישטיצונגען, נדבות פאר א בא-שטימטער ארגאניזאציע, צוליב א באשטימטן ציל. בב 21 א: אפ'ל. מאכן אן א. ארמיי קריגן א היפשע סומע פון א. א הארקריסטן דיקער א.

3. דאס אגרוופן די נעמען פון די וואס מוזן זיך אויסשטעלן אין רייען, די אנגערופענע זאלן זיך אפרופן, ארויסטרעטן פארויס אדער ווי ניט איז אנדערש וויזן אז זיי זענען דא. אן א פאר דער פארמעסטונג. אן א פון די ארעס-טאנטן. מיליטערישער א. זיך אויסשטעלן אויפן א. דורכפירן אן א. אן אפלאץ פאר א קאזארמע.

4. ספעצ. דאס אגרוופן די נעמען אדער ווי ניט איז אנדערש באצייכענען יעדערן באזונדער פון א ריי ביי א קאנטראל, ביי א סעלעקציע.

דער פרימארגניקער א' אין ארבעטס-לאגער. אויפֿוועקן אינמיטן נאכט אויף אן אומגעריכטן א'. „אלע שטייען אויפֿן א'. זיי ציילן איבער מיט די שטעקנס צי עס שטימט. דער וואָס שטייט נישט גלייך ווי אַ סטרונע קריגט מער-דערלעך געשלאָגן, ירחמיאל בריקס, אויף קידוש השם. „טאָמער אַ שטיקל אויסלעטערונג [צו קענען מקדש זיין די לבנה] — איז אין לאַגער להכעיס דער אַ אַדער באַראַקעס-שפּרעך, ישׁק, שלאַז און אומוועג, ז' 228. „וואָס בענקט זיין האַרץ בשעתן... אַ אין אוישוויץ?“, ק. צעטניק, זינגער... איבערן קאַפּ, ז' 81. „באלד האָט זיך טאַקע געהערט דער באַקאַנטער לאַגער-אַלאַרם וואָס האָט גע-רופֿן צו שטעלן זיך אויפֿן אַ-פּלאַץ“, מ. שטרינג-לער, אינזלען אויף דער ערד, ז' 37.

אפעלאטיוו — אַדי. וואָס כאַראַקטעריזירט דעם הערער, וואָס ווירקט אויפֿן הערער. אַיער רוף. קייט.

אפעלאַנט — דער, זי, וונ: יין, קע, ס.

1. ווער עס ווענדט זיך מיט אַן אַפעלאַציע צו אַ העכערער אינסטאַנץ. „מע האָט דעם אַפּליקאַנט נישט אָנגענומען אויף דער שטעל, האָט ער ווי אַן אַ זיך געווענדט צום מיניסטער גופאַ“.

2. ווער עס קומט אַרויס מיט אַן אַפעל, בב ז' 21.

3. מיטגליד פֿון העכסטן בית-דין אין פּראַג, וואָס האָט זיך געפֿירט אונטערן פֿאַרזיך פֿון הויפּט-רבֿ. „מיט צירל איז קיין טעם וס־כּרה צו רידן, האָב עטליכע שבוֹעוֹן] נישט מיט איר גירעט דערפֿון. האָט זיאַ מיך אַתּמול בשיקט פֿר אַפּלונטין“, פּראַג, 50. „אזוי בין איך צום אַפּילנט אַרוויילט וואַרדין וועלכיש אַלי הוכי פֿאַר נעמליכי משפּטים פֿר איינה גמשפט ווערט“, יום-טובֿ ליפּמאַן העלער, כּ״י מגילת איבֿה, 1703.

אפעלאַציע — די, ס. 1. ווענדונג, יורידיש

מאָטיווירט פֿון אַ פֿאַרמשפּטן צו אַ העכערער געריכטלעכער אינסטאַנץ בטל צו מאַכן אַדער צו בייטן דעם אורטייל פֿון דער גידעריקערער אינסטאַנץ. אַ-געריכט. אַ-קאַמער. אַ-הויף. „עלטן אַז אַן אַ העלפֿט“, קמ, 1868. Ne 57. „אין דעם אַ-געריכט האָט מען דעם אורטייל קאַסירט און זיי באַפֿרעט“, דר' לעסטער... מעדיצינישע מיטלען, וואַרשע 1908, ז' 5. „ווי אזוי זאַל אַ געריכט פֿאַר אַזאַ מין שריפט נישט דר-אַרץ האָבן, ווי אזוי זאַל מען אַזאַ אַ נישט געווינען“, יודישער קאַלענדאַר לשנת תרע״ב, לעמבערג 1911. „פֿאַרמשפּט צום טויט אַן שום רעכט אויף אַן אַ“, זש, קיטר און רבי ווו, ז' 211. „חתונה האָבן איז אַ וויעטשנע קאַטאַרגע, און אויף דעם איז נישט קיין אַ“, אַ קאַרפּינאַוויטש, ביים ווילנער דורכהויף, תּ״א 1967.

2. יעדער מין ווענדונג פֿון אייגעם וואָס פֿילט זיך באַעוולט, מע זאַל זיך אָנגעמען פֿאַר אים. „אַן אָנגעמוסטער פֿון טאַטן, איז דער ינגל אַוועק מיט אַן אַ צו דער מאַמען“. זיך

ווענדן צום פֿאַרזיצער פֿון פּאַרטיי מיט אַן אַ, למאי מע האָט דעם נאָמען... נישט אַרזינגענור מען אין דער קאַנדידאַטן-רשימה. לאַזן מיר בעסער זען צוטראַכטן אַ פֿאַרטל, ווי אזוי איך זאַל ניצול ווערן פֿון די אַ“, ש. בעקערמאַן, בינטשע די צדקתע, וואַרשע 1883, ז' 11.

אפעלירלעך — אַדי. וואָס מע קען אַפעלירן. דער אופֿן פֿון פֿירן דעם פּראַצעס און זיין אורטייל זינען ביידע אַ. קייט.

אפעלירן — אַוטו. ליר, אַפעלירט. 1. זיך ווענדן מיט אַ בקשה, מיט אַ רוף נאָך הילף, צו פֿאַריכטן אַן אומיושר, זיך אָנצונעמען די קריווע פֿון אַ באַעוולטן אַע. אַ צום האַרץ, צום געוויסן, צום געפֿיל פֿון יושר. אַ אין נאָמען פֿון אַמאַליקער פֿרינדשאַפֿט. אַ צום רבי, צום בעל-שם. אַ נאָך שטימען, נאָך אַ גרעסערן קרעדיט. אַ ער זאַל מסכים זיין צו ווערן דער בורר. „מיר אַפעלירן פֿריער צו גאַט און דערנאָך צו איך וועגן אונדזער טאַכטער... וואו נעמט מען פֿאַר איר אַ שידוך, אמת, דער שדכן, ווילנע 1974. „מיט געיאַמער אַ צו ישרנות און זיך קליאַנען אום רחמנות“, יהוָאָש, זי פעולה פֿון טרערין. „זעט ער... אַ פֿאַרזענדיג אַ זידעלע אַ קליינעם... וואָס וואָגט צום צעזאַר אַ און מע מוז אין רוים אים פֿירן, אַל ווו, ז' 257.

2. וועקן אינטערעס, פֿאַראַינטערעסירונג. אַרויסרופֿן מיטגעפֿיל, סימפּאַטיע, געפֿעלן ווערן. „איער גאַנצע אונטערנעמונג אַפעלירט נישט צו מיר“, זיין מוט, אַפֿילו זיין חוצפה און הפֿקר דיקייט אַ צו איר. „זיי אַ נאַר צו איין טייל פֿון אונדזער גיטטיקן לעבן — צו אונדזער... לאַגיק“, שג, קריטיק און קריטיקער, ב״א 1959, ז' 271. „אין אירע שפּעפֿערישע פעריאַדן האָט זי אַפעלירט נישט צום טשערעדע-עלעמענט אינעם מענטשן, נאַר צו זיין פֿרייען אינדיוידועלן ווילן“, גריג, איד און וועלט, נ״י 1953, ז' 136. „די עמאַנאַגן, די וועלט-פֿאַרדאַרבער, האָבן אַפעלירט צו די געפֿילן, צו אַראַגיטיניקטן, האָבן זיי אַפּגעהאַלטן זיגן“, מ. מראַטשני, פּאַט, 21 x 1961. [אַמ 23 — E: it appeals to] — שטאַרק פֿאַרשפּרייט אין רייד-און שרייב-שפּראַך].

3. אויך טרו. זיך ווענדן מיט אַן אַפעלאַציע, ב. אַ צום געזעץ, אַ דעם אורטייל. אַ צו אַ העכערן (צום העכסטן) געריכט. אַפעליר-גע-ריכט. אַ פֿון אונטן אַן אַווער גריכט זיך צו בירופֿן, יוסף מאַרשן, חנוך נענר, פֿיורדא תקל״ז, ז' 3. „... האָט דער זובזיטיט [=סוב-סטיווט]... דאָס משפּט אַפּאלירט [אונטער צווייטן א סול] אַן דש פּרילימענט, כּ״י וועגן מעצער בלוט-בלבול, 1669 [פּש ווו, שפּ 256]. „אַ מוז איך עס אין לאַנדסהער, פֿליכט ווערסט דו זי דאָרט רעטן קענען“, א. ב. רוף, אַדעלעראַדע, וואַרשע 1865, ז' 47.

״נג — דורך דער דירעקטער דערציערשער אַונג צום געזעלשאַפֿט-באַוואוסטזיין, פּישל שניאורסאָן, אינטימע הייליגפּעדאַגאָגיק, וואַרשע 1935.

אפעלטיץ — דער, ען. >איי >פּ. מאַראַנץ (—) פֿאַמעראַנץ. פּטמ אַפּליצין, אַ-זאַפּט. אַיער בוים. אַ-קאַליר. „וועלכי פּירות] די וואויל שמעקן אונז וואַקסין דאָש מן זיאַ עסן קאַן, אַלש אַתּרוג, בומראַנצין, ציטרונין, אַפּליסינן... ווען מן זיאַ אין דיא הענד נעמט דער צו צו שמעקן — מאַכט מן דיא (ברכה)... עפש, טידור תּפּילות, אַמטט תק״ח. „אויף איר [דער לאַווע-ערד] זינען איצט געוואַקסן גראַנע אַ-ביימער... זק איבֿז, מעשיות וועגן ערד, בערלין 1922, ז' 44. „דאָ בליצן שוין אַפּ די אַיער, טעג, איצטער, נ״י 1948, ז' 179. „פּול מיט באַוואונדערונג פֿון דעם דאַקטערס זשעסט אונטערצולייגן אונטער מין קישן אַן אַ“, הל, טאָג 1951 x 8.

אפּעלע — די, ס. אומגעוהובלט ברעטל) מיט קאַרע. אַ פּאַרקן פֿון אַיס. — אַפּאַלקע.

אפעלענאמעווען — אַוטו. טעווע אַפּ, ~עלעגאַנטעוועט. (מיט ביטול) אַ באַשטימטע צינט זיך פֿירן, לעבן לעלעאַנט. אויך אויפֿהערן אזוי צו לעבן. ווערן אַן אַלרטיטיק, די וועב זאַל קענען אַ. ווערן אַ יורד און אַ.

אפעמאַלירן — טרו. ליר אַפּ, ~עמאַלירן. אינגאַנצן באַדעקן מיט עמאַל. אַ כלים. ״נג.

אפענדיקן — טרו. זיך אַפּ, ~געענדיקט.

1. אינגאַנצן פֿאַרענדיקן. אַ אַן אַרבעט. אַ פֿאַרבן די טיילן פֿון זי ווענט וואָס מע האָט זיי פֿריער געלאָזט וויסן. אַ די באַשטעלונג ערשט אַ וואָך שפּעטער.

2. קומען צו אַ לעצטגילטיקן הסכּם נאָך אַ לענגערן קאַנפּליקט. אַ די פֿאַרהאַנדלונגען און אונטערשריבן דעם קאַנטראַקט. אַ די זאַך בשתיקה. אַ וועגן נדן און זיך נעמען גרייטן צו דער חתונה. אַ די חוֹבֿוֹת אויף אַ גילדן פֿאַר אַ קערפּל. „קענט איר אַפּשר מיינען אַן וויבאַלד איך האָב אויף זיך אַזאַ פעקל, וויל מסתּמא די אַבשעססווע מיט מיר נישט אַי“, שג, אַ נשרף. מיט זיך — „דער פּראַצעס ציט זיך און ציט, ער וועט זיך אַ“, ״נג.

אפענדיקן — דער, זי. >איי >ל. 1. (אַנאַ-טאַמיע) בלינדע קישקע. קישקעלע פֿון 4-3

צאַל וואָס געפֿינט זיך רעכטס אין בויך דאָרטן וואו עס הייבט זיך אַן די גראַבע קישקע, אַ ביסל ענלעך צו וואַרעם. האָט נישט קיין ספּע-ציעלע פּונקציע פֿאַרן קערפּער. אַן אַפּעראַציע אויפֿן אַ. אויסשניידן דעם אַ. אויך אַן ס צום סוף: „הער איך פֿון מלאכים שטענדיק... אַן עס פֿוילט ביי מיר דער אַפענדיק. וואָס מע שניידט אויס אַ מענטשן“, מלה, לידער ווו, ז' 160.

2. צוגאַב, הוספּה צו אַ דאָקומענט, מאַנר-סקריפט, בוך מיט אויפֿקלערונגען, אינדעקסן, ביבליאָגראַפּישע מקורים אַע.

3. נאָכהעג פֿון אַ לופּטבאַלאַן צו קאַנטראַ-לירן דאָס אַרזינגעמען און אַרויסלאָזן לופּט.

צ״ט — דער, זי. אַנצידונג פֿון דעם אַ. אַ — זייער אַ שעדלעכער צוגאַב, וואָס זיין

אַצינדונג רופֿט אַרויס דעם אָפּענדיציט, אַ געפֿערלעכע קרענק, ק. נ. בערקאו, דאָס לעבן, מינסק 1925.

אָפּענדעקטאָמיע — אָפּעראַציע אויס צושנידן דעם אָ.

אָפּענדערן — טרו. יער אָפּ, ~געענדערט.

גענדילטיק בישטן. אָפּבשטן. אָ פֿירונגען, מנה גים א.ע. אָ די סטאַטוטן פֿון פֿאַראיי. אָ דאָס געזעץ וועגן גט. דער פֿאַסט האָט פֿאַרלאַנגט צו וויסן... וועלכע פֿונקטן פֿון קאַנקאַראַט עסטרייך וויל אָ, קמ, 1867, № 11. "מענטשן וואָס לעבן שטענדיק מיט באַרעכ[ע]נונג און היגיניש זאָלן בשעת דער כאַלערע גאַרישט אָ, איבז, דער אוצר פֿון געזונד און לעבען, וואַרשע 1908, ז' 39.

מיט זיך — "סילעפּן ענדערט זיך ביסלעך וויז אָפּ". זינג — געפֿאַרן קיין אויסלאַנד אויף אַפּרו און אָ, מאַרק שוויי, טרייט מין פֿאַר.

אָפּענהיים 1. ג. [אין אַלטע ספֿרים און אין שו"ת באַקאַנט אונטער די רת אָ"ה און אָפּנה] שטאַט אין דייטשלאַנד אויפֿן לינקן ברעג פֿון טיך ריזן אין קרין מיינץ — בונגען. ערשטע ידיעות וועגן יידן שטאַמען פֿון שטיי ערירשימות פֿאַרן יאָר 1241.

2. פֿאַרשפּרייטער פֿאַמיליע-נאַמען צווישן יידן פֿון דייטשלאַנד. די אָס פֿון ווין האָבן מיט דער צייט זיך אנגעוהיבן רופֿן אָפּענהיימער. דער נאָמען אָ ווערט דערמאַנט שוין סוף 13. י"ה.

אָפּענטפֿערן — דער, ס. 1. אַקט אָדער רעזול-טאַט פֿון אָפּענטפֿערן — אָן אַזליקער אָ. (אומ)באַטראַכטער אָ.

1. דזוו ענטפֿער. אָן אָ אויף אַ באַגריסונג.
2. אָפּווענד(ונג). דערווידערונג, דער שאַרפֿער אָ קעגן (אויף) דער גאַנצער חקירה. אָן אָ אויף פֿילע תירוצים.
3. צוריקענטפֿער. אָן אָ אויף אַן ענטפֿער.
4. פֿאַרענטפֿערונג. אָן אָ אויף די טענות קעגן דער פֿאַליטיק.
5. רעאַגירן אויף אַ רייזונג, אויף אַ סטימול. פֿאַרשיידענע אָס אויף ווייטיק. "יעט ווידער אָ אויף אַ צערייזונג רופֿן מיר אָן רעפֿעקס... אָדער רעאַקציע", קאַמפֿ אָ צוויי פֿאַרשטאַטן אין דער פֿעדאַגאָגיק, באַרדיטשעו 1932.
6. אָפּרוף. דער אָ פֿון עולם אויף די נייע לאַזונגען. דער אָ פֿון די מאַסן אין אַ וואַרע-מער... און ווערט אַלץ שטאַרקער פֿון יאָר צו יאָר. ז. הילמאַן, טחז 1961, א' 17.
7. אָפּשאַצונג. קריטישער אָ. גינציקער אָ. "דער אָ איז געווען ווייט פֿון ליערערישקייט", בצנ, טאָג 1967, א' 18.
8. אָפּשפּילונג. אָ פֿון אַ טעאַריע אין דער פֿראַקטיק. "אין זיין [מענדעלעס] ערשט יידיש ווערק איז די געזעלשאַפֿטלעכע איינע נאָך... דרויסנדיק... און אין אָ אויף דער דרויסנ-

דיקייט פֿון דער אידיע איז אויך די מעשה... דרויסנדיק, ב. ריווקין, אונדזערע פֿראַזאַאיקער, ז' 20.

זינג — דזוו אָ. "באַגלייך מיט מער פֿאַר-מאַלע אָונגען, האָבן מיר באַקומען פֿרטימדיקע און פֿאַרטיפטע אַנאַליזן", יבֿל XXIV, ז' 148. "דעלעגאַטן האָבן מיט אינערלעכער אָונג אויפֿגענומען די תורהדיקע רעיונות פֿונעם גאון", טחז, 1961, XI 10.

אָפּענטפֿערן/דיק, ילעך — אָ. וואָס מע קען אָפּענטפֿערן. אַ גרינגאַיקע (אַלעכע) באַ-שולדיקונג. דזוו ענטפֿערדיק. "ענטפֿערדיק — כדי דער טאַפֿעלטער אַקצענט (אָפּענטפֿערלעך) זאָל ניט שטערן", מוז, יפֿא 1961, № 14.

אָפּענטפֿערן — אוטוו & טרו. פֿער אָפּ, ~געענטפֿערט. פֿ. ~ענטפֿערן, פֿטח. 1. געבן אַן ענטפֿער. אָ קורץ און שאַרף. אָ (אויף) אַלע פֿראַגעס. וואָס איין נאָר קען אַנפֿרעגן אין איין שעה קענען צען חכמים ניט אָ אין צען חדשים, שו. דאָס קינד שטעלט אים אַלע פֿאַר מינוט נייע קשיות, און ער האַלט אין איין אָ, יהושע פֿערלע, זיין אָויגער אינ-דערפֿרי.

2. רעאַגירן מיט רייד אויף אַ סיטואַציע. אָפּרופֿן זיך. "מילא זאָל זיין אָווי" — ענטפֿערט נאָר איינער אָפּ. און אַלע שוויגן. "דער עני שפּריכט צום עושר: שפּיזן מיר, אוי דער עשיר ענפֿרט אים איבא א.ב. .", סהמ, משל, כב, 2. "פלעגן מלכים קומען אָן זיי זאָלן זיך משדך זיין מיט איר, און זי האָט זיי אַלע אָווי אָפּגעענפֿערט כנ"ל [= כנוצר לעיל]", נחב, "מעשה מבערגיר והעני", מיט ב ע קען מען אָ יענעם וואָס דולט אָן אַ קאַפֿ צוויי שעה, ממוט, פֿישקע, ז' 24. "פֿון איר אָ האָט דער שופֿט באַלד פֿאַרשטאַנען אָן דעם גאַנצן און רעכטן אמת פֿון איר צו באַקומען וועט קיין גרויסע מלאכה פֿאַרלאַנגען", קלמן טוביל איבז, דער דאָקטאָר מיט זיין טאַכטער, לובלין 1894. "יחיאל האָט זיך געשעמט. האָט ער מיט דער האַנט די טרערן אָפּגעווישט און אָפּגעענטפֿערט: איך ווין דען? איך ווין גאַרישט!", אש, תהלים ייד.

3. דערווידערן. אַרויסזאָגן אַ פֿאַרקערטע מיינונג. פֿאַרטיידיקן (זיך אָדער אַנדערע). ניט אָ דעם וואָס איז אין כּעס. אָ דעם טרייענעם יונג. אָ לאַקאַניש און סאַרקאַסטיש. "ס'איז כּדאַיער ניט אָפּצויענטפֿערן איידער זיך צע-שרייען". ווייכע אָפּגעענטפֿערט קילט דעם רוגז, מס, משלי תקע"ד, טו, 1. "משה האָט אַיך געשטראַפֿט און איר האָט אים ניט אָפּ געענטפֿערט", חנט, זשיטאַמיר 1851, דברים, א, 1. אָפֿילו אויף אַזעלכן וואָס רעדט מיאוסע דיבורים באַדאַרף מען אויך נישט אָנפֿאַלן פּלוצלונג און אָפּצויענטפֿערן מיט עזות", מ. א. ביילינסאָן איבז, רבינו אָשר, ארחות חיים, אַדעס 1698. "עס איז בעסער צו הערן אָן מען איז אים מבוה... און ניט אָפּצויענטפֿערן", א. י. שפּערגלינג, ליקוטים וו, לעמבערג תרס"ט, ז' יג.

"זאָל מיר ניט אָנכאַפֿן אַ ציטערניש... ווען איך וועל מוזן שטיין צום משפט בני דעם בית-דין של מעלה און אָ אויף די עתונות", איין נייע שט תחנה, תחנה אמהות, פּיעטריקאַוו 1881.

4. אָפּווענדן. אָפּוואַרפֿן אַ טענה. ביז אָ אַלע טענות ומענות. אָ לאַגיש און באַטראַכט די קריטיק.

5. צוריקענטפֿערן. געבן אַן ענטפֿער אויף אַן ענטפֿער. "עס זינען געפֿליגן קשיות אויף קשיות, ענטפֿערס און אָס אין דעם הייסן וויכוח". ענטפֿערן אָווי, עס זאָל ניט זיין קיין שום אָ.

6. פֿאַרענטפֿערן מעצענס רייד אָדער מעשים. פֿאַטערלעך אָ דעם זונס ניט-שיינע רייד און זיין אומאיידעלע אויפֿפֿירונג.

7. רעאַגירן אויף אַ סטימול, אויף אַ רייזונג. אָ תיכף ומיד אויף דעם דאָקטערס 'עקספּער-יענטירן' ביי אַ גרינגלעכער אונטערזוכונג. אָ גאַנץ גלייכגילטיק ביים האַסטיקן בישטן די טעמפּעראַטור.

8. אָפּרופֿן זיך און דערפֿי אַרויסוויזן די באַצייאונג צו אַן ענין, צו אַ פֿערוואָן. "דער עולם האָט אָפּגעענטפֿערט מיט אַ שטרעם אָפּלאַדיטמענטן אויף דער קריטיק פֿון רעדנער". "ספעציעלישע סיטואַציעס וואָס אין זיי האָט זיך דער אָדער יענער אָפּן אָ אַרויסגעוויזן פֿאַר געראַטן", מוז, דער וועג צו אונדזער יונג, ז' 108.

9. אָפּהילכן. אָפּלינגען. נאָכזאָגן. אַן עכאַ ענטפֿערט אָפּ. [דער פֿאַטער] זעצט ווערטער, צעגיסט זיך אויפֿן העלדזעלע אין שטייגער... און הערשעלע ענטפֿערט אים אָ אויף אַ קויטש", ממוט, ווינטש, ז' 57. "ווי ס'וואַלט איר בלוט דערפֿילט דעם ריטעם פֿון דער... ערד האָט עס איר אָפּגעענטפֿערט מיט ווילדע, האַרטע קלעפּ פֿון האַרץ", רחל קאַרג, ערד. "און אָפּגעהילכט ער האָט אויף גאַנץ פּאַגאַסט, און אָפּגעענטפֿערט האָבן טעפעס אים קובאַ-נער", פּמ, מלחמה וו, ז' 1956, ז' 474.

10. ענטפֿערן אויף אַ באַגריסונג. אָ מיט 'עליכום שלום', אויף אַ 'שלום-עליכום'. אָ מיט אַ גוט יאָר, אויף אַ גוט וואָך. "ווען אַ נכרי גיט אים שלום, זאָל ער אים ניט שעלטן אויף זאָ אַ לשון וואָס ער פֿאַרשטייט ניט, כדי אָן דער נכרי מיינט, ער ענטפֿערט אים אָ שלום", ספר חסידים, תק"ז? תקע"ז? סימן נא. "ער זאָל ניט שמועסן פֿון 'ברוך שאמרי' ביז נאָך שמונה-עשרה און ניט בשעת דער חזן זאָגט די הויכע ש"ע. נאָר ס'זיין... אַ דבר-מצווה אָדער שלום צו געבן און אָפּצויענטפֿערן שלום", איבז, ר' אליהו הכהן, ש"ט מוסר, סילקאַוו תקצ"ג.

11. זיין בהסכּם מיט עפעס. אָנטשפּרעכן. אָ מענטשנס מעשים דאַרפֿן אָ זינען רייד; אַן איבערזעצונג דאַרף ווי ווייט מ'גלעך אָ דעם אַריגינאַל", מוז, יפֿא 1961, № 14.

12. אָפּשאַצן. אָ פּאַזיטיוו (אויף) די נייע פּלענער. שאַרף-קריטיש אָ דאָס נייע ווערק פֿון פּאַפּולערן שרייבער.

13. אָפּשפּיגלען. „מען ענטפּערט כסדר אָפּ און ניצט טעאָריעס די פּילאָסאָפּיעס פֿון די קלאַסישע דענקערס“.

מיט זיך — אָפּקלינגען, קריגן אָן עכאַ. „די ווייטע דונערן ענטפּערן זיך אָפּ איבערן גאַנצן געבערג“.

14. פֿאַרענטפּערן אַ פֿראַבלעם. „... מיר האָבן שוין געזאָגט ביים אָ די פֿראַגע איבער דער אַנטשטייאונג פֿון דער וועלט פֿון לעבעדיקע באַשעפּענישן, עמונאל הירשבערג אײב, ע. דענערט, י.ה. . . . לאַדן 1923.“

15. רעאַגירן פּיזיש, די פּילעוועדיקייט [פֿון דער וואַגשאַל] ווערט אויסגעדיקט דורך דער וואַג פֿון קלענסטן געוויכטל אויף וועלכן די וואַגשאַל ענטפּערט אָפּ, מ. זאַבלודאווסקי, פּיזיקע, ביאָליסטאָק 1929, ז' 136. -נישׁ. -ער.

אָפּען שאַפּ — אָפּן שאַפּ.

אָפּען — טרו. עס אָפּ, ~געגעסן. 1. פֿאַר-ענדיקן עסן. אָ מיטאַג, וועטשערע א.ע. אָ און בענטשן. „אַ ייד אַז ער עסט אָפּ — בריקעט ער זיך“, שו. „מיר האָבן אָפּגעגעסן וועטשערע און איך האָב מיך אַ ביסל געוואַלט לייגן אויף אַ פֿאַר שעה“, יא. ו. סאַווי אויסגאַבע 1931, ז' 293. „אַנגעקומען צום אַדון אַז מע האָט זיך געזעצט עסן, האָט ער געהאַרט ביז דער אַדון האָט אָפּגעגעסן“, שׁוׁי בעשט. „שטערט אייך ניט איבער טיש, עסט אָפּ“, אמד, עווד צינקעט און די ציג, ווילנע 1868. „ווי זיי האָבן אָפּגע-געסן, זאָגן זיי צו אים: גיב אונדז אַ כּוס, וועלן מיר בענטשן“, נצ. קנא/ב. „זיי נעמען זיך געשמאַק צו דער אַכילה, עסן אָפּ — און אַ גוטע נאַכט“, ממוס, מסעות, ז' 73. שפּאַטיק: „זאָבלת ושבֿעת וברכתׁ — זאָלסט אָ און אָפּ שווערן און אַנטלויפֿן“.

2. עסן באַשטענדיק, אויפֿן געוויינלעכן אויפֿן. אָ פּיש און פּלייש לכּבֿוד שבת. אָ צו (דער זאַט). „ער קומט אַהיים נאָר אויף אַ ווילע, ווי אַ גאַסט אויף אַ סטאַנציע, עסט אָפּ, נעכטיקט איבער און מאַרש אַהין, ווייטער טאַקע אַהין [אין בית-מדרש]“, ממוס, שלמה, ז' 39. „און אויך דאָס פֿערדל וועט אָ וואָס סײַט עסן פֿון האַנט ביים ינגעלעך גראַז“, מלה, לײַדער ו, נײַ 1934, ז' 149.

אָ דאָס האַרץ — פֿאַרשאַפֿן עגמת-נפֿש, האַרצווייטיק. אויך: אָ די גאַל, די לע-בער, די נירן, די נירקע. אַטס מיט זיך — „אונז וואו זיך אייניש ניט בינינגן לושט דער הוט טאג נאך נאכט קיין רוא אונז קאן אל זיין טאג ניט פֿראַ ווערדן אונז אישט זיך זיין הערץ אבי, בראַנט, פרק כג.“

3. עסן ביי עמעזן. עסן (לעבן) אויף אַ צווייטנס חשבון. אָ טעג — געוויינלעך וועגן ייִטבֿה-בחורים, יעדן טאג ביי אַן אַנדער בעלה-בית. „ביים אַרבעטקומען צו אַ בעלה-בית אָ דעם טאָג, האָט מען זיך געפּילט כּעני בפתח“. האָט שלמהלע זיך געצויגן צו דער וועטשערע

אויף זיין טאָג, אָ דאָרט און גיין אַהין אין דער רוב אַרצין, ממוס, שלמה, ז' 69.

אָ (די) קעסט — ביים שווער, ווי עס איז אָפּגערעדט און פֿאַרשריבן אין די תּנאים. טראַכטן וועגן אַ תּכלית נאָכן אָ די קעסט. אָ דעם קאַפּ — אַ לענגערע צייט עסן (לעבן) ביי עמעזן און אים בדלות שטעלן. „סײַ ניט קיין יושר זיך זעצן אויפֿן קאַרק און אָ דעם קאַפּ“. „איך וועל דיר דעם קאַפּ ניט אָ, מאַרגן פֿאַר איך שוין אַוועק“. אָ די ביינער — דז. „אַט ליגט איבער מיר אַ גרויסע מויד... און עסט מיר אָפּ די ביינער“, עט, טערקעלע, ווילנע 1925, ז' 333. „זאָל ער דאָרט דערווייל שטעכן קעלבלעך און עופות און אויפֿהערן דעם שווער אָפּצוועסן די ביינער“, ייט, טאָג, 1959 II 21. אָ די הויט — „גע-נוג ביים פֿעטער זיצן און אָ די הויט“, מבה, דער גייער.

4. עסן גענוג, ביזן זאט ווערן. אָ אַזאַ פֿריש-טיק וואָס זאָל קלעקן ביז צו וועטשערע. „איך האָב ניט געוואוסט דעם טעם וואָס הייסט אָ אזוי אַז איך זאָל טאַקע באַלד ניט קענען עסן נאָכאַמאָל“, שט. זי פֿאָן. „אַש האָט ליב געהאַט אָפּצוועסן, און נעכטן האָבן מיר טאַקע ביידע אַ ביסל אונטערגעזינדיקט“, ש. ראַזענבערג, ש. אַש פֿון דער נאַענט, מיאָמי 1958, ז' 196.

5. אַרויסקריגן אַ חובֿ דורך עסן ביים בעל-חובֿ. אָפּצאָלן מיט געבן עסן. אָ אין אַכטניא פֿאַרן ברענגען האַלץ. „אין האַטעל רעכנט מען אונדז צו טייער, נישקשה, מירן געהעריק אָ פֿאַרן געלט“, „מיר וועלן בלינדער זיך נאָך זען און אַכטניא-השם אין פֿריידן אָ ביי אַיך וואַרעניקעס און אַפּשר נאָך לעקעך אויך [שליסן אַ שידוך], ממוס, פּישקע.

6. אָפּגריזשען. אָפּפֿרעסן. פֿאַרצערן. ברעני-גען שאַדן. אַרצילאָזן די ציגן, זיי זאָלן אָ דעם גרינסן-גאַרטן. „אַ פֿעלד וואָס כּותים האָבן אָפּגעשניטן אַדער אַ בהמה האָט אָפּגעגעסן — איז די פֿעלד פּטור פֿון פּאה“, זרעים, יד/ב. „דער שטן גירערט אַראָפּ אין געשטאַלט פֿון אַן אָקס... אזוי עסט ער זיי אָפּ כּלחוד השׁוּר, ווי אַן אָקס עסט אָפּ דאָס גראַז“, נוצ, זשיטאַ-מיר תּרמ״ג, ז' 225. „וועט דאָס געזעמל אָ אַלץ אַרום אונדז, אזוי ווי אַן אָקס עסט אָפּ דאָס גראַז פֿון פֿעלד“, תּי, במדבר, כב, 4. „האַט ער געקריגן רחמנות אויף דעם מת דאָס ער זאָל ליגן בבזיון אַז כּלבים און חיות רעות זאָלן אָ דאָס פּלייש פֿון אים“, זיא גן עדן בחורים, וואַרשע 1885. „אים וועט פֿאַרצערן אַ פֿיער, פֿון קיינעם ניט אויפֿגעבלאָזן; עס וועט אָ דעם איבערבליב פֿון זיין געצעלט“, תּי, איוב, כ, 26.

מיט זיך — זיך רואיק אָ און אַוועקגיין אָן אַ זייערענט. זיך אָ דאָס האַרץ. -וּנַג. -עכּי. -ענישׁ. -ער (יין-קע). -ערני.

אָפּעקוּן (זיך) — [אייסקען] אוטו. עסק (זיך) אָפּ, (זיך) ~געעסקט. (געוויינלעך מיט זיך). 1. פֿאַרענדיקן, פֿאַרטיק ווערן און פּטור ווערן פֿון אַ געשעפט, פֿון אַן אַיבעט. אָ

(זיך) און אַוועקפֿאַרן. 2. אַ לענגערע צייט זיך עסקן. אָ זיך עטלעכע טעג ביי דער מאַשין און ניט קענען זי פֿאַרריכטן.

אָפּעפּליטע — די, ס. > איי > גר. (פּאַטאַל) דאָס אויספלייבן פֿון קאַכן. דאָס אויספֿעלן פֿון פֿאַרזיאוונג; שלעכטע פֿאַרזיאוונג. לינדן פֿון אַסיע. -טיש — אַדי.

אָפּעפּענען — טרו. עפֿן אָפּ, ~געעפּנט. עפֿע-נען אינגאַנצן. אָ אַלע שלעסער, שופּלאַדן, פֿענצטער אַזזו. אָ דאָס האַרץ, אויסדער-ציילן אַלע סודות. „באַלעבאַסטישקע, עפֿנט אָפּ די טירל, האָט רחמנות און גיט אַ קוק אויף מיר“, 29. „דערום איז אַרויס אַן אוקאַז פֿון קיינער דאָס אַלע בריוו וואָס גייען פֿון פּוילן זאָל מען אָ און זען דעם תּוכן“, אײב, דער איינגעלשער גענעראַל, וואַרשע תּרמ״ה, ז' 20. -וּנַג.

אָפּעצהן — [אייצען] טרו. עצה אָפּ, ~גע-עצה. געבן אָן עצה עפעס ניט צו טאָן. אָפּראַטן. „איך עצה דיך אָפּ ניט צו פֿאַרן אַהין“, דער אַפּוטרופּס האָט אָפּגעעצהט די מוטער ניט צו שיקן דאָס קינד אין דער פּראַ-פֿעטיאָנעלער שולׁ.“

אָפּעצן — טרו. עץ אָפּ, ~געעצט. Mhd: etzen. אַרכ. 1. אָפּגריזשען. אָפּפֿרעסן. מש פֿאַרשטישט יעמה ליחכו... כּלחוד השׁוּרׁ (במדבר, כב, 4): „די ווערן אַב עטצין“ [תי: אָפּעסן]. „גון איין אוקס איין גרושער דער שטונד קיגן דען עיהרן [=זאַנגען] אוי, דער זעלביג אוקס דער שטרעקט אויז זיין צונגן אוי, ער עיצט אָב דיא עיהרן“, יוספֿן, אַמטט 1661, רי/ב. 2. אָפּגראַוירן דורך אויסעסן אין מעטאַל מיט אַ זייערס. -וּנַג.

אָפּעקוּן — דער, ס. ען, ונׁ-שע. <P: opie- <R: onekuyh, 1. דוזו אַפּוטרופֿן(ו). טפּעצ: אַ באַשטימטער פֿון געריכט, פֿון אַ מלוכה-אַמט. קוראַטאַר. אויפֿווער. „איינס נאָר בלויבט: זיין ליבן נאָמען — אונדזער אַלטן אָ — איצט און אייביק רחמים בעטן“, פּרוג וו, ז' 193. „איבער די הינזער און ברזינער וואָס זינגען געבליבן בירושה די [דער] אלמנה און יתומים האָט מען געמאַכט אַען“, פּלוני, אַ שרעקליכע געשיכטע פֿון רׁ אלעזר הקדוש וואָס איז געגאַנגען אויף קידוש השם אין גראַדנאַ, אין יאהר 1770, פּיעטראָקאו תּרע״ג. „זי איז געווען נאַנאַטשעט אין דער צוואה פֿאַר אַ דושע פּריקאַשיצע, פֿאַר אַישע איבער דעם פֿאַרמעגן פֿון איר זון“, היאַנידׁ [א. כהן מהוראָדנאַ], רׁ שלמה וואונדערהאַלד, ווילנע 1887. „וויקנדיק אויף די קליענטיגס מיט איר אויטאָריטעט פֿון אַן איבערגעגעבענער... אָ ערׁין“, טאָג, שרׁיפּט, וואַרשע 1929. „אויב וועלכן יהודי עס וועט פֿאַלן פֿון ירושה אַ פֿאַרוואוינטער גוט אַדער מאַאַנטיק, איז ער מהיבֿ דעם גוט אין 6 חדשים צו פֿאַקויפֿן, אויב ער וועט דאָס ניט ערפּילן [דורכפּירן], מוז דאָס פֿאַקויפֿט ווערן... מיט פּובליטשענס

שעפטן, אין באציאונגען מיט מענטשן. דער וויכטיקסטער אַ אויף דער בערזע.
4. סימבאל ביים דורכפירן אַ מאַטעמאטישע אַפערראציע.

אַפערראַטוֹר — די, זין. סכום זאכן, מכשיר רים בני יעדער מין אַפערראציע.

אַפערראַטיוֹן — אַדי. וואָס איז צוגעפאַסט צו אַן אַפערראציע, צו אַ טעטיקייט וואָס ווערט דורכגעפירט נאָך אַ פלאַן און איז פאַר-בונדן מיט אַ גאַנציקייט. וואָס וויזט אַרויס כוח, השפעה, פעולה. אַע פרטים. אַע באַהאַנדלונג. אַער צענטער. אַע ידיעות פֿון פֿראַנט. אַע אַנזויזונגען פֿאַר דער ווירטשאַפט. אַער אַנווער. אויך ס ו ב, דער, זין. גרופע וואָס איז אַפערראַטיוו. קייט — דאָ פֿאַדערט זיך אַ.

אַפערראַטיווֹניק — דער, עס. סאָוו. אַגענט אין דינסט פֿון דער סאָוועטישער געהיים פֿאַליציי.

אַפערראַציע — די, ס. >איי >ל. 1. אַקט, פֿראַצעס אָדער אויפֿן פֿון פֿונקציאָנירן אָדער אַפערירן. כוח, מעגלעכקייט, ווירקונג פֿון דורכ-פירן אַ טייל אַרבעט אָדער אַ טעטיקייט אין אַ גאַנצער קייט טואַנגען. מיליטערישע אַ. אַקטיווע אַ בני אַן אַפֿענסיווע. אַ-באָזע. מאַטע-מאָטישע אַ. פֿויושע, כעמישע אַ. ווירטשאַפט-לעכע, קאָמערציעלע, פֿינאַנציעלע אַ. אַ פֿון אינקאָסאַ. פֿאַרמיטלערישע אַ. (אומ)געראַטענע בערזע-אַ. קרימינעלע אַ. דורכפירן, אויספירן אַן אַ. אַפֿשטעלן אַן אַ. זיין אין ברען (אין סאַמע מיטן) פֿון אַן אַ. "די פֿאַרטייאָנער האָבן געדאַרפֿט דורכפירן אַ געפֿערלעכע אַ, אויפֿ-רייסן אַ בריק", נון, ווי מאַכט זיך ניט אַלע יאָר אַ נייע אַ [=רעמאַנט] און ווי בלייבט ניט שטיין לידיק אַפֿט אַ דירה. דערצו נאָך אַ נייער פֿאַפֿאַטעק, אַ סטראָזש און דאָסגלייכין, 2 אַל, ווילנע 1887. איינער גיט מיר אַ שטופּ רעכטס... דער אַנדערער שטופּט מיך מיט דעם אייגענעם אימפעט אויף לינקס — מיר ווערט פֿון אַזאַ אַ ליכטיק אין די אויגן", ממוס. 'בישיבֿה של משה'. האָבן זיי געהאַט נאָך אַ קליינטשיקעלע אַלע — שרהלען אַ ביסל מוסר צו זאָגן, ווייזט אַ שרעפֿערק, זיי באַפֿעשיס אַפֿהיטן. "דבֿורה האָט שוין געוואוסט... אַלע אַיס [פֿון דער פֿאַליציי] ווערן געמאַכט בני נאָכט", ש. מיללער, אַ בילאַסק אויף טאָג, ווילנע 1935, ז' 44.

2. ספֿעצ. כירורגישע אַריינמישונג ביים היילן אַ קראַנקייט. אַן אַ אויף אַן אויג, אויף די נירן אַזוו. אַ-ז אַ ל. ליגן אויפֿן אַ-טי ש. אוראלאָגישע אַ. "יעדער נערז האָט אין איר זיך געצוקט אַזוי ווי נאָך אַ שווערער אַ", אמד. דער סולטאַן, ווילנע 1895. "מע האָט אַפֿגעשוין פֿון פֿראַנקרייך צוויי גלידער... און פֿאַר דער אַ האָט זיך נאָך ביסמאַרק געהייסן באַצאָלן 5 מיליאָרד פֿראַנק", בלעטער, נ 40. "ידיש איז געלעגן אויפֿן אַ-טיש פֿון די אַרטאָגראַפֿלער ווי אַן איינזאַמער נאַרקאָזירטער קערפֿער", א. וועוואַרקאָ, דער אויסלייג פֿון אידיש, מאַס-

לעבעדיקן אַראַגניזם, פֿון גידעריקסטן שפֿיציקן אַרט. אַ פֿונעם האַרצן, אַ פֿון אַ פֿויגלשן שונאַבל.

4. פינטל אויף אַ וואָקאַל צו באַצייכענען אַז ער איז אַ לאַנגער.

אַפֿעקטיווֹניק — אוטוו. טיר אַפֿ, אַעקסיס-טירט. אַ לענגערע צייט עקסיסטרין. אַ יידישער ייִשובֿ האָט געקענט אַ צענדלינגער יאָרן, מוו, די געשיכטע פֿון דער יידישער שפֿראַך, ז' 341. ז' 341.

אַפֿעקע — די, ס. עֵבֶדָה פֿון אַן אַפֿעקון (←). אויפֿזיכט. השגחה... באַשטענדיק באַמיט אַפֿצוהיטן די אינטערעסן פֿון דער אַ וואָס איז אים איבערגעגעבן געוואָרן, קמ. 1865, № 29. עס טאַרן גיט אַנגענומען ווערן אַלס מייגליכער די אַלע פֿאַרדעכטיקטע עלע-מענטן... וואָס האָבן ניט דעם פֿולן פֿאַר-שטאַנד און געפֿינען זיך אונטער אַ"ב. האַל-פֿערן, אַ האַנטבוך פֿאַר... אַ פֿאַלקסבאַנק, ווילנע 1922.

2. סתם זאָרגעוודיקע השגחה איבער עמעצן. אַט אַזוי לעבט זיך אַפֿ דאָס גליקלעכע פֿאַר-פֿאַלק... אונטער דער באַשטענדיקער אַ פֿון געטרענע שווער און שוויגער, שע, אידישע ראַמאַנען, ז' 172.

אַפֿער — דער, ס. 99. אַפֿפֿער. *Mhd: oper, offer*. 1. קרבן אין פֿאַרבינדונג מיט אַ רעליגיעזן ריטואַל. רייכלין 8 פֿאַרטישט אויך 'כליל' (דָרִים, לג, 10). אַ [תי: "גאַנצאַפֿפֿער"]. שׁב פֿאַרטישט 'קרבן — אַפֿאר'. "איד וויל איין אופֿער ברענגן, שמואל גע מיט מיר", שמואל'בוך, סטראַפֿע 273. "ביז אַהער האָבן מיר געדינט צו אַפֿגעטערישע מאַכט. צו זיי האָבן מיר אַ געבראַכט", מ. ש. איין שיינע און ווינדערליכע ערצהלונג פֿון משה רבינו, לעמבערג 1889.

2. דזוו קרבן, אַנווער, הזיק, "יעדע ליקווי-דאַציע פֿון סחורות קאָסט מילא פֿיל אַ און שטאַרק אויסטופֿקעס אין די פֿרייזן, קמ. 1867, № 25. "אַלע וואָס האָבן אין אַ אומ-זיסטע געקעמפֿט אויף די ברעטער, זיי ליגן באַגראָבן אין תהום אויסגעמישטע", אַל וו, ז' 61.

אַפֿערראַטאַר — דער, ס. >איי >ל. 1. דאָק-טער וואָס פֿירט דורך כירורגישע אַפֿערראַציעס, כירורג. אַרטיקע אַנעסטעזיע, באַגרענעצנדיק פֿון פֿאַרויס דאָס אַפֿערראַציע-פעלד, קרעמפירט דעם אַ", פֿנעז, ווילנע 1940, № 8. "אַן אַלטער מוהל... האָט מוצאַש-מרע געווען אויף אַ נייעם מוהל... אַז ער, דער נייער... כאַטש ער דרוקט אויף זיינע וויזיט-קאַרטן: 'ספֿעציאַ-ליסט, יידישער ריטואַל-קען נישט אויסציען קיין מעסערל', פֿראַ. שטעט און שטעטלעך, פֿונקט 8.

2. טעכניקער אין טייל פֿאַכן. פֿילם, קינאָ-אַ. טעלעגראַפֿאַ. טעלעפֿאָן. מינע-אַ.

3. ווער עס האָט גרויס דערפֿאַלג אין גע-

טאַרג... ביז דער גוט [וועט] פֿאַרקויפֿט ווערן, וועט מען עס אַוועקגעבן דערזייל צו אַעס", אַיבז, קאַנטאַנטיו קאַלינסקי, 'פֿעסטע צונג וועגן יהודים', ווילנא וויראַנאַ תקצ"ה.

2. כלומרשטער בעליטובה. אויף ליצנות: אַפֿיקומן. "די אַלע וואוילע דרשנים וואָס מאַכן זיך אומגעבעטענערהייט פֿאַר אַעס איבער אונדז", ממוס, צוריק אַהיים. "סמווע, די — אַקציע אָדער אייגנשאַפט פֿון אַ אַ."

אַפֿעקוֹרסעניק — דער, עס. וונ — ניצע, ס. 99. דזוו אַפֿיקורס, מיט ביטול. "טאַמער האָט נאָך אַן אַ געפֿעלט אין שטאַט, אַ ימח-שמוניק, האָט אים דער שוואַרצער-יאָר אַהער געבראַכט", צ. ז. רובינשטיין, דער שרעקליכער קונסט-אַגל, אַדעס 1883.

אַפֿעקואַמעניון — טרוו. גיר אַפֿ, אַעקואַ-מעניוט. פֿאַרענדיקן עקואַמעניון. אַ אין אַלע לימודים און איינע צוויי שעה. אַ אַלע תלמידים. ז' 341.

אַפֿעקוויסטרין — אוטוו. טיר אַפֿ, אַעק-זיסטירט. 99: אַעקוויסטרין. אויפֿהערן אָדער אַ לענגערע צייט עקוויסטרין. "שטיקלעך פֿון אַ קאָמעטע... וואָס איז שוין געוואָרן צעברעקלט, וויל עס האָט שוין אַפֿגעלעבט, אַפֿגעעקוויסטרירט די געוויסע צייט וואָס איז דערפֿאַר געווען באַשיטמט", בלעטער, № 38.

אַפֿעקלען — אומפ. עקלט אַפֿ, אַעקעלט. אַנהייבן אָדער אויפֿהערן איבערצולעבן דאָס געפֿיל פֿון עקל. עס עקלט מיך אַפֿ פֿון אַזאַ מצבֿ. "קען מיר פֿאַר אַזאַ מאַן גליקלעך זיין? עס עקלט מיך פֿראַכט אַפֿ פֿון אַזאַ מין שידוך", ע. ב. דער לוח פֿון הינטערמישער ליטבע, ווילנע 1892. מיט זיך.

אַפֿעקן — אוטוו & טרוו. עק אַפֿ, אַעקעקט. מאַכן אַ סוף, אַן עק צו עפעס, צו עמעצן. אַ אַ שטיקל אַרבעט און גיין אין שענק, "שוין צייט מיט דיר אַפֿצוקען, ניט האָבן קיין גענומען מיט אַזאַ פֿאַרשוין". "איידער מע לאָזט זיך אַוועק אין דער פֿרעמד אַפֿצוקען דאָרט מיט די אומגלויביקע, דאָרף מען פֿרענען אַ מיט די אומגלויביקע פֿון דער נאַענט", יופֿאָל, 1886, № 62. "זאָלסט מיר לאָזן, וואָלט איך מיט אים אַפֿגעעקט און מיר וואָלטן זיך צעטיילט מיט דער ירושה", א. י. בוכבינדער, זיא שיינע ליטבע, באַרדיטשעו 1890. "אַלץ אַרדנט זיך אַיין, דאַנקען השֿמייתברך, און מיט די בעלי-חובֿות עקט מען ביסלעכוויי אַפֿ", בערג, נאָך אַלעמען, וואָסטאַק, ז' 49. מיט זיך — "די איינגעשפֿאַנענע לעבנסגעווערע וויל ניט לאָזן זיך אַ אַ סוף מאַכן צו זיך", ב. ריווקין, גרונט-טענדענצן... ז' 198.

אַפֿעקם — דער, זין. >איי >ל. 1. שפיץ. הויכפונקט. דער אַ פֿון אַ קאַריערע.

2. (אַסטראָג) פֿונקט אין דער הימלשער ספֿערע וואָס אין זיין ריכטונג באַוועגט זיך די זון מיט אַלע פֿאַנעטן.

3. (ביאָלאָגיע) שפיץ פֿון אַן אַרגאַן פֿון אַ

קווע 1926. יעטווידער אַ ביי דיקע פּערזאָנען איז שטענדיק ערנסט, פּנעה, ווילנע 1931, № 18. אַײַנעל — אַדי.

אָפּעראַציע אָפּ(ע)נבאָך — אָפּיצירן אין דער אַמעריקאַנער זאָגע אין אַקופּירטן דזשעש-לאַנד האָבן אין 1946 צונויפֿגעזאַמלט אין אָפּ(ע)נבאָך קאָלאָסאַלע קולטור-אוצרות, צווישן זיי ייִדישע, וואָס די נאַציס האָבן אָנגעראַבעוועט אין אייראָפּע. [— יובֿל XIX, נומ' 2, ז' 282].

אָפּערבֿן — [ערעוון] אוטוו. ערבֿ אָפּ, גע-ערבֿט. נעגל. >ויהי ערבֿ ויהי בן[ו]קר. דורכ־מאַכן, דורכלעבֿן אַ סך אַונטן, אַ סך טעג. „ער האָט זיכער זיך נישט געקענט פֿאַרשטעלן אַז נאָך ביליאָנען יאָרן אַ אָפּבאָרן (—) וועט קומען אַ היטלער, אַ סטאַלין, באַש.

אָפּערגערן זיך — אוטוו. גער זיך אָפּ, זיך געערגערט. אַ לענגערע צייט זיך ערגערן. אַ זיך איבער דעם וואָס דער זון האָט אויפֿ-געהערט צו שרייבֿן.

אָפּערוויליק — אַדי. גרייט, וויליק צו ברענ-גען אַ קרבֿן אָדער קרבנות. מיר וואָלטן ניט געקומען פֿריווייליק, אויב מיר וואָלטן ניט געווען אַײַ.

יִקייט — דאָס זינען געווען אַרבעטער וואָס האָבן מיט גרויס אַ געשלאָגן זיך אויף באַריקאַדן, יודל יאָפּע, דאָס איידעמל, מאַסקווע 1936. „אמיונה און אַ זענען די צוויי זעלן פֿון דער באַוועגונג, ש. איזבאַה, אַמעריקאַנער, 1961 I א.

אָפּערטור(ע) — די, ס. ן. אַיי >. עפֿענונג. (לינגוויסטיק). מדרגה פֿון עפֿענען דאָס מויל אַרויסצוברענגען געדויערקלאַנגען. „די אַ ביי וואָקאַלן איז גרעסער ווי ביי קאָנסאָ-נאַנטן“.

אָפּעריאָדיש — אַדי. נישטפֿעריאָדיש. אַן אַע אויסגאַבע. אַע וויבראַציעס. קייטל.

אָפּעריאָטיף — דער, ן. >פּר. אויך טי'וו. געקאָסטער און צוגעפֿראַעוועטער וויין, גלעזל ליקער פֿאַרן עסן. „ווי קען מען אין פֿראַנקרייך אויסקומען אַן אַן אַ פֿאַרן עסן?״. „זיי הייסן איר זאָלט זיי פֿונדעווען אַן אַ — דאָס איז אַזאַ וויין, איר קאָנט אויסטרינקען צען גלעזלעך אַזוויגע און מע ווערט נישט שיפור, באַש. 1967 VII 9.

אָפּערייטער — דער, ס. ן. אַפֿרייטער. אַ. operator E. 1. ווער עס אַרבעט ביי אַ מאַשין. „אויף ייִדיש, אין דער ייִדישער גאַס דאַרף מען דאָס וואָרט אָפּערייטער ניט דערקלערן. עס באַטייט: איינער וואָס אַרבעט אויף אַ ניימאַשין, בצג, טמו, 1966 V 13. דער בלייכער אָפּרייטער, מר. 2. טעלעפֿאָ-ניסטקע. 3. מעקלער אויף דער בערווע.

אָפּערירן — ריר, אָפּערירט. אוטוו — אַרבעטן, דורכפֿירן אַן אָפּעראַציע מיט עפעס אַ מכשיר, אַ מיטל, אַ סיסטעם געדאַנקען. אַ מיט נייע אַפֿאַראַטן. אַ מיט די פּינקטלעכסטע אינ-

סטרומענטן. אַ מיט אַ ניער טעאַריע. אַ סוחר וואָס קען אַ מיט אַ גרויסן קאַפיטאַל. אַ מיט ציטאַטן פֿון אַלטע ווערק. „ציי דאַרף מען אַ אין שול מיט [אומלאַגישע] ביישפּילן? קלאַר אַז מע דאַרף ניט, א. זאַרעצקי, יועגן סינטאַק-סיס פֿון סאַוועטישן ייִדיש, אַפּן שפּראַכפֿראַנט, קיעוו 1935, 43. „צווישן תּלמיד־חכמים און וויסנשאַפֿט־מענטשן אָפּערירט מען מיט דעם זעלביקן גלות־באַגריף, ש. ראַוויאָוויטש, יובֿל XIX, 2. „ביי הינטיקן טאַג איז די נייטיקייט פֿונאַנדערצוגענעצן די ביינע באַגריפֿן און צו אַ מיט ביינע נאָך קלאַרער פֿאַר מיר, מוו, יושׁפּ XIV, 4.

טרוו — דורכפֿירן אָפּעראַציע אויף אַ קראַנקן. אַ דעם מסופֿן־קראַנקן. אַ די בלינדע קישקע. „דער דאָקטער איז שוין אין אָפּעריר־זאַל.״ „דער פּאַציענט זאָל ווערן אומשפּירעוודיק נאָר אין דעם אָרט וואו מע דאַרף אים אַײַ, פּנעה, ווילנע 1940, № 8. „דאָקטוירים האָבן אים געוואָלט אָפּערירן, אָבער דער רבי האָט נישט געהאַלטן פֿון קיין מעסער,״ באַש, פּאָר, 1962 IX 7. אַײַט י. ש. אַײַמ כ ש י ר י ם. אַײַב אַ ר י כ ט. אַײַק אַנט ע. אַמ — אָפּע-רייטן.

אָפּערן — טרוו. אָפּער, געאַפּערט. 99: אָפּ-פֿערן, נר. דורכפֿירן אַ רעליגיעזע צערע-מאַניע פֿון ברענגען אַ קרבֿן. אַ אַ שעפֿלע. „איך וויל דיא הייסטשטן שוף אופֿפֿרן אין דינן זאַכן,״ שמואל בון, סטראַפֿע 264. „אונ צו שיקן דינן אַרים פֿאַלק אונ דינען (כהנים) אום צו שעכטן דינן שעכטונג אונ דינן פֿריד אופֿפֿרן,״ יוסיפֿון, פֿיורדא, 1764, יב/ב. „מע וואָלט דאָרט אָנבינדן די אַקסן און די באַראַנעס וואָס פֿלעגט ברענגען אַן אָפּפֿערן,״ אמד, דער ברטנורה, ווילנע 1877.

ײַנג. — „דער מולך פֿון העברעאִים קען ניט אָנגעזעטיקט ווערן מיט די דאָזיקע אַײַנגען. וויל מען אַצינד מקריבֿ זען 64 יאַריקע״ [וועגן קינדער־גאַרטנס אויף העברעאִיש], ים, אין צייט, שאַוול 1924.

אָפּערע — די, ס. אַיי >. 99: אָפּער. דאָס ווערק. מוזיקאַליש־דראַמאַטיש ווערק וואו אַלע ראַלעס ווערן אויסגעזונגען אונטער אַקאַם פּאַנימענט פֿון אַרקעסטער. אַ שליסט אַינן אין זיך אַריעס, כאַרעזאַנג, אָפּט אויך טענץ. „צו אַן אַ זינען די פֿעלדער גלייך, זיי זינגען, זיי זינגען אויסגעפּוזט זייער ריפֿן,״ ממוס, שירה, ז' 35. „אחשורוש שפּיל / אויף איינן נייאן אופֿן גלייך אַינר אָפּראַ / אונ' איז אויז גיצאַגין פֿון תּרגום שני ומדרש,״ אחשורוש־שפּיל, אַממט 1718 [מוו, פּש וו, שפּ 429]. „די וועלט איז צו פֿאַרגלייכן צו אַן אַ וואָס די מענטשן זינען אין איר אַ טייל צושויערס אַ טייל בילעך־שפּילערס,״ אמד, איין הונד אַלט שדך, ווילנע 1878. „גייט אַ שוטטער אופֿן גאַס און מורמלט אונטער די ציין עפעס אַ ניגון, אַזוי איז דאָס קיינמאַל נישט קיין לוסטיקע אָפּער... עס איז אַ שטיקל פֿון

לעצטן חונס מן־המיצר...״, ה' א' נ' ך, ר' שלמה וואונדערהאַלד, ווילנע 1887, ז' 87. „מע פֿלעגט מיט אַ סימפֿאָניע יוצא זען אַ מאַלצייט, און ווינטער פֿלעגט מען פֿאַרזעצן דעם אייבער־ראַק אום צו גיין אין אַײַ, יהוּאַש, דער פֿידל־שפּילער אַן הענט, נײַ 1909. „ווען ניט דער קליינער וואוקס, וואָלט ער... געגאַנגען אין דער אָפּער,״ מאַרק שווייד, אַלע לידער, ז' 45. קאַמישע אַע, אַײַב וף, אַײַק אַמ י ק) — אַן אַ מיט אַ לעכטן אינהאַלט און קאַמישע סצענעס. אַײַג ע ז ע ר, די אָפּטישע פֿאַר-גרעסער־גלעזער צו זען קלאַרער די שפּיל אויף דער בינע. אַײַב ו י ז — בנין וואָס איז געבויט ספעציעל פֿאַר אַ ספעקטאַקלען. אַײַנגער.

אָפּעריעמטע — די, ס. 99: אַײַקע. קורצע אָפּערע מיט אַ לעכטן קאַמישן אינהאַלט, וואו די דיאַלאָגן זינען געוויינלעך אין פּשוטער פּראָזע. „ער וועט אויספֿירן די שענסטע אַײַ: אַרפֿעאוס אין דער אונטערעוועלט וכדומה,״ קמ, 1868, № 14. „פֿריילעך געפֿעלט עפעס אַ מאַטיוו פֿון אַן אַײַקע,״ ספּ סודות, ז' 15. „איך בין זייער צופֿרידן... וואָס איך וועל זיך קענען זען מיט דיר היינט אויף דער אַײַקע,״ שט, צעזייט און צעשפּרייט. „אַײַנגער. אַײַשריי-בער. אַײַש — אַדי. אַן אויפֿפֿירונג פֿון אַײַשן מין.

אָפּעריעפּיציע — די, ס. אַיי >. דערקען־פֿעאיקייט. (פֿסיכאָלאָגיע) אַקט פֿון תּוֹפֿס זען אויף דער מינוט אַן אידיי, אַן אמת, אַ העכערן ענין; פֿעאיקייט צו אינטואַציע. „די נאַציאָנאַלע אונטערשיידן דריקן זיך קודם־כל אויס אין דער איינגאַרטקייט פֿון דער נאַציאָ-נאַלער אַײַ, מ. אַניו, די רעוואָלוציע אַלט פּסי-כאָלאָגישער פּראָצעס, ריגע 1923. „דעם ענטפֿער אויף דער שאלה גיט ער אין זען טעאַריע פֿון דער נאַציאָנאַלער אַײַ, זשיט 1912, ז' 13. אַײַפּאַוו — אַדי. „דער אַײַפּעסיווער צו-גאַנג פֿון דער אַרץ־ישראלי־יונגט...״, חיים אַרמײַאן, יובֿל XXXII-XXXI, ז' 261. „ביי יעט ווידער אינדיידי איז פֿאַראַן עטוואָס אַזווינס וואָס עס איז אויסגעאַרבעט דורך זען בילאָגישער און סאַציאַלער ירושה... זאָל דאָס הייסן אַײַפּעסיווע מאַסע,״ גיבסטיקער פרזוף, אײַך — אַלצאיינס, אָבער אַט דאָס איז עס וואָס מיר מיינען דאָ, א. גאַלאַמב ווו, מעקסיקע 1945, ז' 113. שפּראַך. אַײַפֿירן — טרוו.

אָפּערשטול — דער, ן. אַרכ. דוּוו מוזב. שׁב פֿאַרטשטשט אַזוי דאָס וואָרט מוזב. באר משה פֿאַרטשטשט מוזבחתם — זייערע אַײַך. „הט פֿר שלאָסין דש טעמפּיל סטורנוס... פֿר ברענט זינדי פּרשטשט אויף דו פֿאַר אויף דען אופֿפֿר שטול פֿון לוציפֿר,״ יוסיפֿון וו, פֿיורדא 1765, ז. דא. „דער כּהן זאָל עס [דאָס עוף] גענענען צו דעם אַ און ער זאָל אָפּווערן [תּ: אָפּפּיפּן] זען קאַפּ,״ חחת, ויקרא, א. 15. „איך האָב דערום דריי טאַג געפֿאַסט קעגן די דריי טאַג וואָס (אַבֿרהם) איז געלאָפֿן צו בינדן זען זון אויף דעם אָפּפֿערשטול פֿאַר דיר,״ ר'

אהרן מטר־באָש, 199 מצח אהרן, וואָרשע תר"ג, כא"ב.

אָפּפּאַדען — אוטו. דע אָפּ, געפּאַדעט. אויפהערן אָדער אַ לענגערע צייט אַרומפּאַדען. אַ אַרומ דעם קראַנקן טאַטן. אויך מיט זיך — אַ זיך אַ טאַג.

אָפּפּאַטענטירן — טרוו. טיר אָפּ, ~ (גע)פּאַטענטירן. אויסאַרבעטן אַ פּאַטענט. דערלאַנגען אַלע נייע טייקע פּאַטירן און אַ אַ נישט אויסגעפּינט. -'ונג.

אָפּפּאַטש — דער, זי. אַקט פֿון אָפּפּאַטשן. אַ צו שטאַרקער אַ פֿון דער פּילקע קען אויך נישט טויגן.

אָפּפּאַטשאַטעווען — טרוו. טעווע אָפּ, ~ געפּאַטשאַטעוועט. אָפּשטעמפּלען. "זיין גורל איז שוין אָפּגעפּאַטשאַטעוועט".

אָפּפּאַטשן — טרוו. פּאַטש אָפּ, ~ געפּאַטשטן. 1. געבן פעטש. עטלעכע מאל אַ קלאַפּ טאָן מיט דער פּלאַך פֿון דער האַנט. "דעם מאַטראַס האָט מען אָפּגעפּאַטשט, אָפּגעפּאַטשט און מע האָט אים אַריינגעשטופּט", נחב. "מעשה מבער גיר והעני, מ/ג. נאָכדעם שפּילן זיי אין פּיטשפּאַטש, טאַקע גאַר ווי קלייניגע קינדער; גאַרע קאָן נישט אַ אויף צוריק, שטעלט ער נאָר אָן זיינע ביידע הענט און באַבל פּאַטשט: איינס-איינס, איינס-צוויי", מ. שאַפּיראָ, פּלאַנג טער, שטערן, מינסק 1929, № 12.

2. באַליידיקן. אַגריין עמעצנס כּבֿוד. אַ יונגער מענטש... דורכגעמאַכט אָן אוניווערסיטעט זאָל צוליב אַ קאַפּריז מיידל גיין נאָך אַרץ-ישראל; הייסט דאָס נישט אָפּגעפּאַטשט אונדו אַלע אויסשטודירטע?," יהל, די קאַלאָניסטן, וואָרשע תר"ץ, ד' 96.

3. איר. שפּאַטיק. אַפּלאַדירן. אַ דעם רעדנער. אַ די פּלאַגל — אַפּקלאַפּן, אָפּהאַקן די פּליגל. אָפּשלאַגן דעם מוט. דעקוראָזשירן. -עניש.

אָפּפּאַטשקען — טרוו. קע אָפּ, געפּאַטשט קעט. 99: ~ פּיטשקען. 1. אויספּאַטשקען. שמוציק, ברודיק מאַכן. 2. אָפּשמירן, פּאַר-שמירן. אַפּט מיט זיך. -עניש.

אָפּפּאַיען — טרוו. יע אָפּ, ~ געפּאַיעט. טל. מאַכן מע זאָל טרינקען (וועגן בהמות). אַ דעם פּערד אָן עמער וואָסער.

אָפּפּאַליטירן — טרוו. טויר אָפּ, ~ פּאַליטירן. טירט. 99: ~ פּאַליטירן. פּאַרענדיקן די אַרבעט פֿון באַדעקן מיט פּאַליטור. אַ דאָס גאַנצע מעבל.

אָפּפּאַליען — טרוו. לייע אָפּ, ~ געפּאַליעט. 99: דוּ אָפּברענען. מיט זיך — אַ זיך אויף דער זון. -עניש.

אָפּפּאַלירן — טרוו. ליר אָפּ, ~ (גע)פּאַלירטן. 1. אָפּריכטן, אָפּגעטן, אָפּפּוצן, אָפּגלאַנצן. דורכפירן די אַרבעט פֿון פּאַלירן. אַ מעבל. אַ קרעלן מיט קרינד. 2. אָפּפּאַליטורן.

3. אויך פּיג. מאַכן גלאַט (און שנינק). אַ דאָס לשון. -'ונג.

אָפּפּאַלישן — טרוו. לייע אָפּ, ~ געפּאַלישט. אַמ. E: to polish. אָפּפּאַלירן.

אָפּפּאַלען — טרוו. לע אָפּ, ~ געפּאַלעט. דוּ אָפּיעטן. אַ די פּייטן. אַ דעם גאַנצן גאַרטן.

אָפּפּאַמפּען — טרוו. פּאַמפּען אָפּ, ~ געפּאַמפּעט. 99: ~ פּאַמפּען. אָפּפּיעצן אַ טייל פּליסיקייט מיט אַ פּאַמפּע. אַ אַ העלפּט וואָסער.

אָפּפּאַנקעווען — (ווייכע ג) טרוו. קעווע אָפּ, ~ געפּאַנקעוועט. צעבאַלעווען. אַ דעם ביי באַק אַז יענער זאָל נישט וועלן מער אַרבעטן.

מיט זיך — 1. קדוּ. זיך צערטלען. אַ זיך דאָס ערשטע יאָר נאָך דער חתונה. 2. אוטו. אַ לענגערע צייט האַבן צו טאָן מיט עמעצן אָדער עפעס. זאָרגן זיך וועגן עמעצן אָדער עפעס. "דער פּסאַרניק קומט אויך און טוט אַ שטאַרקן שפּי — וואָס איז ער אַ הונט, צי וואָס? גענוג אָפּגעפּאַנקעוועט זיך מיט די הינט. ער וויל מער נישט האַבן צו טאָן מיט קיין הינט," י. פּאַליקמאַן, אַנהייב פּרילינג, לוחאָו 1940.

אָפּפּאַסירן — אוטו, דריטפּערזאַניק. פּאַסירט אָפּ, ~ (גע)פּאַסירט. אַ לענגערע צייט געשען. טרעפּן. פּאַסירן. "אין אַט דעם צענדליק האָט דאָך אַזוי פּיל פּאַסירט און אָפּגעפּאַסירט", בצג, טמז, 1970, 21.

מיט זיך — "עס איז געווען אין אים [אין זשורנאַל] פּאַרשריבן די גאַנצע געשיכטע וואָס עס האָט זיך מיט זיי אָפּגעפּאַסירט פֿון אַנהייב ביז צו ענדע", אמד, פּלאַי ה', ווילנע 1856. -'ונג.

אָפּפּאַסמאַקעווען זיך — אוטו. קעווע זיך אָפּ, זיך ~ (גע)פּאַסמאַקעוועט. אַרויסווייזן פּאַראַגעניג פֿון אַ געשמאַקער זאָך. אַ זיך מיטן פּעטן ביסן. אויך: אַ מיט (פֿון) אַלטע ווייזן.

אָפּפּאַסן — פּאַס אָפּ, ~ געפּאַסט. אַקוווּ — אָפּוואַרטן אויף צו כאַפּן (פּאַקן, טרעפּן). אָפּשטאַטעווען. אַכטונג געבן. "זיין כאַפּן די יונגע לייבן מיט אַ קלוג מיטל: זיי פּאַסן זיי אָפּ די צייט ווען דער לייב איז אַוועקגעגאַנגען זיך עסן זוכן", א. מ. מאַהר, ראשית למודים, לעמבערג 1862. "דו ביסט דאָך אַ היימיקע, אַ ליידיק-גייערקע, ביסטו קליין געווען אָפּצופּאַסן זיין איינציקע קינד? עס וואָר רעכט ביי דיר צו לאָזן איר מיט דעם עוכרישלאַל אין איין שטוב", אמד, שפּעקע דער יאַנציער אַרעט בחור, ווילנע 1872. "וואָך זיין אַ גאַנצע נאַכט, אַ דעם שפּאַלט אין הימל און אַ געשריי טון — איז אַ קלייניקייט", פּראָ. "וואָס זאָל איך וועלן?". "האַט ער אָפּגעפּאַסט צוויי אַזיגער ביידינאַכט... און איז געגאַנגען צו דעם שַררהס פּאַלעץ", ביי אונז יודען, גנבים און גנבה, מעשה 17.

אָפּפּאַשען — דוּ אָפּפּאַשען ←.

אָפּפּאַפּן — טרוו. פּאַפּ אָפּ, ~ געפּאַפּט. 1. אָפּ שמירן מיט פּאַפּ, מיט קלייסטער. אַ אַ וואָנט און באַקלעפּן מיט אָפּפּאַפּעס. אַ טאַולען פֿון אַ בוך. 2. אָפּרייסן וואָס איז צוגעקלעפּט (מיט פּאַפּ). "מיר האָבן געוואָלט אונדזער יתומה אַסטרלען אַ פֿונעם... זי זאָל מיינען אַז ער האָט אָן אַנדער ליבע", ב. סערעני, דער נעכט יגייער טאַג, אוושהאַראָד 1926, ד' 34.

אָפּפּאַפּעווען — טרוו. פּעווע אָפּ, ~ געפּאַפּע פּעוועט. אָפּשמירן מיט פּאַפּע (מיט פּאַפּיר געשמירט מיט סמאָלע און באַשאַטן מיט זאַמד). "מע דאַרף שוין ווידער אַ דעם דאָך".

אָפּפּאַפּן — אוטו. פּאַפּ אָפּ, ~ געפּאַפּט. אָפּ שלאַפּן. (געניצט בלויז גוטמוטיק, אַ ביסל שפּאַטיק אָדער פּעיאָ). "האַט אונדזער פּאַסאַזשיר אָפּגעפּאַפּט אַ שיינע פּאַר טויזנט מילל", פּראָ, 1969 III 8. -עניש.

אָפּפּאַקומטעווען — אוטו. טעווע אָפּ, ~ געפּאַקומטעוועט. תּשׁוּבה טאָן. חרטה האַבן אויף זינד [דאָס ניצן ספּוילישע וואָרט גיט צו בייטעם פֿון איראַניע]. גנבענען אַ לעבן-לאַנג און אַ איין שעה.

אָפּפּאַקירן — טרוו. קיר אָפּ, ~ געפּאַקירט. (סוחריש) דוּ אָפּפּאַקן, ספּעצ וועגן אַרטיקל לען וואָס זיינען טייער און גוט איינגעפּאַקט. אַ די וואָנעס. -'ונג.

אָפּפּאַקן — טרוו. פּאַק אָפּ, ~ געפּאַקט. 99: ~ פּאַקעווען. 1. אַראַפּפּאַקן. אַראַפּנעמען אַ פּאַק (פעק). "נחום איש גמ"זו איז אַמאַל איין עני צו אים קומן אונז צו אים גירעט: רבי, שפּינט מיד. האָט ער צו אים גיזאַגט: וואָרט ביז איך ווער [=וועל] אָב פּאַקין פֿון דעם איזל, אונז אי [=איידער] ער אָב גיפּאַקט האָט, איז דער עני גישטאַרבן", שוה, אַמטש 1723, כז/א. 2. דוּ אויספּאַקן ב.ו. ← 302. -'ונג. -עכץ. -עניש.

אָפּפּאַקן — אוטו. פּאַק אָפּ, ~ געפּאַקט. דורכמאַכן די פּאַקן קראַנקייט, אויפּהערן זיין קראַנק אויף פּאַקן. "קוים האָט דאָס קינד אָפּגעפּאַקט, האָט דאָס אַנדערע אָנגעהויבן צו מאַזלען", אמד, דער אידישער פּאַטלאָגיק, ווילנע 1880. "אַ און אָפּמאַזלען — אַדורכגיין פּאַרשידענע קראַנקייטן און כּפּלל איבערלעבן שוועריקייטן. עס האָט אָפּגעפּאַקט און אָפּגע-מאַזלט און וואָקסט ווידער", פּראָ. "דער בעל-שם פּירט אויס אַ שידוך".

אָפּפּאַראַסייען זיך — אוטו. סיע זיך אָפּ, זיך ~ געפּאַראַסיעט. טל. R: опороситься. געבערן חזירימלעך. "[ער] איז געווען צעריר דערט וואָס... די חזירטע זינען, וועלכע האָט זיך אַקערשט געהאַט אָפּגעפּאַראַסיעט, האָט גע-בראַכט נישט אַכט חזירימלעך, ווי ער האָט געמיינט, נאָר אינגאַנצן פּינף", נאַטע לורייע, הימל און ערד, מאַסקווע 1965.

אָפּפּאַראַשען ← אָפּפּאַראַשען.

אָפּפּאַרטאַטשע(ווען) — טרוו. טשע(ווען)

אָפּ, געפּאַרטאַטשע(וועט). אָפּטאַן אָן אַר- בעט אויף אַ נישטגעראַטענעם אָפּן. אָפּענדיקן עפעס פּאַרטאַטשע. ״וואָס אָן אמת, איז קיין איין שטיק נישט געווען אָפּגעפּאַרטאַטשעוועט אַזוי, ס׳ע זאָל נישט טויגן צום ווינטערדיקן באַאַרבעטן״. י. גוטערמאַן, איבז, באַגאַנאַן האַ- מעראַ, צום ביישפּיל פּלעווע, וואַרשע 1952.

אָפּפּאַרטערמלען — טרוו. טל אָפּ, גע- פּאַרטערטלט. (גוטמוטיק, אַ ביסל שפּאַסיק) אָפּפּאַטאַגראַפּירן. ״דען מאַן... זעסט ווי מען האָט אים אָפּגעפּאַרטערטלט? און ווירקלעך: אין זשורנאַל איז געווען יאַנס בילד״, כאַנע לעווין. קלייניקייט, באַרדיטשעו 1933. ״ווערן קורץ און טרעפּיק און ליב אָפּגעפּאַרטערטלט די בעליבתיים״, ש. ביקל, טמו, 1964 31.

מיט זיך — ״האַבן זיך פּאַראַייניקט און באַשטימט גיין זונטיק צום פּאַטאַגראַף. ביז זונטיק האָבן מיר געלט געקליבן און זונטיק זינען מיר אַוועק און אָפּגעפּאַרטערטלט זיך״, נ. ווינהויז, אָפּ דער וואַכ, מינסק 1932. ״גלג.

אָפּפּאַריין — טרוו. דיר אָפּ, ~פּאַריירט. אָפּגליבן. אָפּשטעלן, אינשטעלן פּאַריטעט. אַ ביידיע מינים אָקציעס. אַ אָבליגאַציעס. מיט זיך. ״גלג.

אָפּפּאַרן — טרוו. פּאַר אָפּ, געפּאַרט. 1. אויסטיילן אין פּאַרן. אינטיילן פּאַרווינן. 2. פּונאַנדערטיילן אַ פּאַר. מאַכן אויס פּאַר דורך צעשיידן. אַ אין מאַמענט פּון אַ סכּנה און פּאַטעווען פּרעזע די פּריווען. מיט זיך — פּאַרלאָזן, זיך צעשיידן. פּונאַנדערגיין. ״די צוויי פּרענד האָבן זיך אָפּגעפּאַרט פּון זייערע שול-האַרטעס און אַוועק קיין אַמעריקע״. ״גלג.

אָפּפּאַרסקען — קע אָפּ, געפּאַרסקעט. פּ: פּאַרשקען, פּאַרסקען, פּאַרסקען, פּאַרשקען. אַוועק — אויפּהערן פּאַרסקען, אַרויסברענגען קלאַנגען פּון אַ פּערד. טרוו — אַרייננאַגן און פּאַרמאַכן ס״מיל. ״מע האָט אונדז אָפּגעפּאַרסקעט: ווען עלטערס רעדט, שלאַגט מען נישט איבער״. מיט זיך — וועגן פּערד. ״עניש״.

אָפּפּאַרען — טרוו. פּאַרע אָפּ, געפּאַרעט. 1. פּאַרפּאַרען, אָפּוויזן, אָפּקאַכן. אָפּוואַרעמען מיט פּאַרע. אַ אָן איי. ״יונגערמאַן, זאָגן זיי צו אים, כאַפּ זיך, זי מוחל, אַראַפּ און פּאַרע אונדז אַ ספּשינקל ט״י, בערג, ״ביינאַכט״. 2. אָפּוואַרען מיט הייס (זודיק) וואַסער. אַ די ברודיקע הענט.

3. אָפּבריען מיט הייס (זודיק) וואַסער. ״ווי די דירה איז ערשט איז פּשוט אוממעגליך. איר דאַרפּט אַ ביסל פּאַרייניקן... מען בעל-הבית האָט דאָס דערהערט, איז ער אויפּגע- שפּרונגען פּון אַרט ווי כּוואַלט אים אָפּגע- פּאַרעט״, פּינסקער שטאַדט-לוז, ווילנע תּרס״ד. ״איך האָב געכאַפּט אַ הייס גלאַז ט״י און אים אָפּגעפּאַרעט דאָס פּנים״, נאָד, זעקס בייכער. 4. אָנפּאַלן אויף עמעצן מיט זידלעריינען, מיט געוואַלדן און מאַכן פּון אים עפּר וואַפּר.

מבטל זען יענעם רייד און וויסן און דורך דעם וועלן זען דער גערעכטער.

5. (שניידער) אַ אויף די קני (אויף דער האַנט) — דורכנעמען מיט היץ, מיט פּאַרע (אין פּרעסן אַ מלבוש).

מיט זיך — אַ זיך אין באַד מיט אַ קאַכיק שפּעל וואַסער. ״עכץ. ״עניש״.

אָפּפּאַרען — טרוו. פּאַרע אָפּ, געפּאַרעט. לאַקל. (מג). פּאַרענדיקן אָן אַרבעט. אָפּפּאַר- טיקן, ספּעצ שטובֿ אָדער קיך-אַרבעט.

אָפּפּאַרען זיך — דפּו. פּד. גאַליציע.

1. אָפּפּאַרטיקן זיך. אויפּהערן זיך באַשפּעטיקן אַ ציטט מיט עפעס. ״איך וועל גאַרנישט קענען אַ זיך (פּון אַזוי פּיל אַרבעט)״. אַלע פּרעטיק צונאַכטס, ווען ער האָט זיך שוין יאַקאַש אָפּגע- פּאַרעט מיט זען קבלת-שבת ביחידות״, יל, ניט טויט, ניט לעבעדיג, ווילנע תּרנ״ת. ״זי איז אַ וואוילער מענטש, אָבער איינע פּון יענע וואָס קאַנען קיינמאַל זיך נישט אַ״, באַש, פּאַר 1963 15.

2. אַרויסדרייען זיך. פּטור ווערן פּון עמעצן. אַ זיך מיט אַ נונדיק.

3. גיין אויף גקיות, אויף נאַטירלעכע באַ- דערפּענישן. אַרויסגיין אויף נקבים (גדולים, קטנים). אַ זיך (מיט) קטנים. ״פּאַר דעם עסן האָט ער באַדאַרפּט אַרויסגיין זיך אַ״... אויף דער גאַס האָט דער ייד געזען אַז אַ קינד... שטייט און איז משתין און דאָס קינד איז נישט געמלט, ספּר דוֹר־שלוט, שפּעמישל יאַר, מט/ב. אין מיטן לערנען האָט ער געדאַרפּט אַרויסגיין טון זען צורף, האָט ער פּאַרמאַכט זען ספּר און איז זיך געבאַנגען אַ״, בית צדיק, וואַרשע תּרפּ״ו, ז' 11. ״און דערנאָך אַן ריאזי זיכער שוין אויף פּלאַאָפּנים אין דער ריינקייט און נאָך אַ זיך קטנים״, יחיאל לערער, מיטן היים, ז' 91. ״עניש״.

אָפּפּאַרפּומירן — טרוו. מ״ר אָפּ, פּאַר- פּומירט. פּ: פּאַרפּ״ומירן. אָפּשפּריצן מיט פּאַרפּום.

אָפּפּאַרקען — קע אָפּ, געפּאַרקעט. אונטו — אָפּזוכן, אָפּנישטערן. אַ אין אַלע ווינקלעך (און ניט געפּינען). טרוו — פּאַרענדיקן עפעס אָן אַרבעט וואָס געדייערט לאַנג און איז ניט גוט דורכגעפּירט. מיט זיך — דזוו אָפּ- פּאַרען זיך, בב 21. ״עניש״.

אָפּפּאַרשען — דזוו אָפּפּאַרשען. [ער] האָט זינען קליידער אין אַרדענונג געבראַכט, האָט אָפּגעפּאַרשעט דעם שטויב פּון די שיד, אָפּגעבערשטלט די פּונעם אַש גראַוּגעוואַרענע אַרבל״, נס, איבז, וויקטאָר הוגאָ, נאַט-ר״אָט, קיעוו 1929.

אָפּפּאַרשקען — אָפּפּאַרסקען.

אָפּפּאַשען — טרוו. ש״ע אָפּ, געפּאַשעט. 1. דורכפּאַשען. לאָזן בהמות אָנעסן זיך אויף פּאַשע. לאָזן בהמות אָנעסן דאָס גאַנצע גראַז פּון אַ פּאַשע. ״און ער פּאַשעט אָפּ — דאָס איז

שן (דאָס שעדיקן מיטן צאַן)״, בַּבָּא קמא, ב/ב. ״פּדי אָפּצושטעלן און צו מאַכן אַ סוף די ערד-פּאַראַפּונגען פּון די כּוטרעס, פּלעגן די קורעניעס מאַכן טראַנשייען; די כּוטרעס ווידער פּלעגן אַ מיט זייערע סטאַדעס די פּאַרווייער פּעלדער פּון די קאַזאַקן״, ד. מ. איבז, וי. סטאַוסקי, די סטאַנציע, מינסק 1931.

2. אויספּאַשען. געבן גוט צו עסן אויף שטאַרק און פּעט צו ווערן. ״מאַכט מיר ביליק מיין פּאַפּיר און איך וועל אַזוי אָפּקאַרמענען, אַ דעם עולם, [אַז] ער וועט ווערן אַזוי שטאַרק... אַז ער וועט צעשמעטערן אייערע מעכטיקע שלעסער״, מר וו, נ״י 1910, ז' 272. ״ס״וועט לאַנג נעמען ביזן דו וועסט אים אַ״, פּה, גרינע פּעלדער, 1954, ז' 29.

מיט זיך — ״בשעת ער האָט זיך גוט אָפּגעפּאַשעט אויף פּרעמדע טישן... פּלעגט נאָר עפעס בלעבן שיריים, פּלעגט ער אַלעס פּאַרנעמען אין זיין נאַטיבל און ברענגען אַהיים״, ה' א' נ' ד' [א. פּהו מהוראַדנאַ], ר' שלמה וואונדערהאַלד, ווילנע 1887. ״עכץ.

אָפּפּודערן — טרוו. יער אָפּ, געפּודערט. אָפּשטען מיט פּודער. מיט זיך. ״גלג.

אָפּפּוויזען — אונטו. זע אָפּ, געפּוויזעט. אָפּ- קריכן אויף הענט און פּיס (אויפּן בויד). ״צי דאָס האָט אַ מענטש אָפּגעפּוויזעט אַראַפּ איבער דער משופּע, צי די קוטסעס האָבן עמעצן אויפּ- גענומען״, רעד׳ אַקט, 14 אַקט אַבטערס, מאַסקווע 1931, ז' 111. ״דאָס קינד האָט... מיט שלאַ- בעריקע פּיסלעך געכאַפּט זיך אויף גיך אַפּרוקן... האָט עס אָפּגעפּוויזעט אַ ביסל אויף אַלע פּיר״, ה. דאָביץ, צווישן ביינשטאַק, מאַסקווע 1941. ״דעם היפּשן מהלך וואָס האָט אים אָפּגע- טיילט פּונעם הויז האָט ער אָפּגעפּוויזעט אויפּן בויד״, חיים זילבערמאַן, ווי לאַנג איז עס געווען, מאַסקווע 1948. ״עניש״.

אָפּפּוויקן — פּוויק אָפּ, געפּוויקט. טרוו. 1. אָפּשפּילן עפעס אויף אַ פּוויק. אַ אַ מיליטע- רישן מאַרש. 2. צונויפּרוּפּן אויף אַ שמחה. אָפּריכטן אַ שמחה (מיט מוויק). ״גוט, גוט, לאַז ער נאָר קומען, וועלן מיר זען אַ אַ חתונה גיך״, קמ, 1868 № 11. ״אין דעם 2025טן יאַר איז דער יובילאַר״ שוין טאַקע געוואָרן ״עפעס״... און ווי מע פּוויקט נאָר אָפּ דעם יובל איז — באַסטאַ! מער זעט מען אים שוין ניט... ער לעבט שוין מיט זיין פּאַראַנגעג- הייט״, בלעטער, 31 №. ״עניש״.

אָפּפּוכעווען — טרוו. כּעווע אָפּ, געפּוכע- וועט. 1. אַריינבען פּוך, אַ די קאַלדע זי זאָל קענען דינען אין די קאַלטע ווינטערדיקע נעכט. 2. אָפּשטען מיט פּוך. אַ דעם בטלום קאַפּאַטע.

אָפּפּוליען — טרוו. זליע אָפּ, געפּוליעט. פּ: פּולען (לר). טל. אָפּשטויבן. באַפּרעיען פּון שטויב. אָפּרייניקן. אָפּפּוצן. ״אַזוי האָט מיר אויסגעוויזן אַלץ ווי עפעס אָפּגעפּוצט און אָפּ-

געפולעט, אמד, החיים הנצחיים, ווילנע 1857. גיט ווייניקער ווי צוויי שטונדן געווערט ביי איר אפצורייניקן און אפצופוליען יעדער זאך, ר"א מ"ס איב, יוסף דער יתום, ווילנע 1865. מיט זיך. "עכין. ענייש.

אפמפ(ע)ן — אפמפ(ע)ן.

אפפונגן — טרוו. פרוץ אפ, געפוצט. 1. אפ שינען. צוגעבן א גלאנציק אויסזען. א' דעם סאמאואן, די ליכטערס. א' די קופערנע פאנען וואס הענגען אין דער וואנט. "ער פלעגט אים אפצוציען די שטייול און א", אמד, דיא שטייפמוטער, ווארשע 1865.

2. אפרייניקן. אפזויבערן. "און מיט דער לולקע זיך צו באעלעמוטשען... צושרויפן דעם אפגאס, אפצופונגן דאס קעפל, און אפצושליפן דעם שנאפער", ווארשער יודישע ציטונג, 1867 № 39.

3. אויך פיג: ריינוואשן פון א שולד. "געפאלן בין איך די שטימפיקע צו די פיס, געבעטן זיך זאל מיך א", "גנבים לידער", בני אונדוילדעט.

4. שייך אדער שענער מאכן. אפסטראנציען. "מע האט זי אפגעפוצט ווי צו דער תהונה".

5. אפרייניקן אדער פארשענערן, פארבעסערן דורך אפהאקן, אפשינדן, אפשערן. א' דעם קנויט פון א ליכט. "לאזט זיך אפ פוצין זיך חמשה פאות אויף איין מאל... גלייך אז דער איסור לאן גיט אין דער תורה געדאכט איז כלל", קצת דברי מוסר על איסור לאו השחתת פאת הראש והזקן, אמשט 1692?

6. אפנארן. באשוינדלען. "זיי האבן מיך גוט אפגעפוצט, איך בין ארויס נאקעט פון געשעפט".

מיט זיך — "קוים פוצט זיך איינער אפ די שטייול, רופט מען אים שוין אויף מפטירי, שווי. "הינט ער-שבת, ווארום זאלשטו נישט גיין צום באן-לביירה, זאלשט דיר לכבוד שבת אפ פוצן", קצת דברי מוסר על איסור לאו השחתת פאת הראש והזקן, אמשט 1692? "דיא נשמה ער וועקט זיך פון איר ליפליכין שלוף, אויך פוצט זיא זיך אפ און אירי שווארצקייט פון די... וועלטיכי זאכין דיא אום רינגלין", בע, כו/ג.

עכין. ענייש. ער (יין, קע). עריי.

אפפטרן — פאטערן טרוו. פטר אפ,

געפטרט. 1. מאכן מע זאל ווערן פטר פון עפעס אדער פון עמעצן. פארענדיקן טאן פון יוצא וועגן. א' ווייניג-איו. א' מיט גארנישט. א' מיט א פוילן תירוק, מיט צוזאגן. א' א דאווען. אפגעפטרט — און פארטיק. א' א לעבן מיט שהיפה. א' דאס עסן מיט א שטיקל שווארץ ברויט. "ער זאל איין קלייני וויל זיצן און זאל גיט טון, אז ווען ער השמחה ווער דאש ערש פון העט אפ גיפטרטה, דען דאן זיצן אין דער שול איז אן איין מצווה", לטו, כה/א. "עט, וואס מאכט עס אויס? אבי איבערקומען;

אבי א' מישטיינס געזאגט דאס עסן; אבי כאפן אן דרעמל א נאכט איבערצולעבן, אבי יוצא זיך און ווי סאי, דערהאלטן די נשמה, ממוט, ווינטשט, ז' 79. "עס גייט מיר דא נישט ווי אן ארעסטאנט, נאר ווי א הער, מיט גאטס הילף וועל איך מיין שטראפע א", י. מ. באדער, צביה פון אדעסא, לעמבערג 1905. "די צוויי פערד... האבן לויט זיך הארעווען און שנעל א' זיי אין די לעצטע טעג דערקענט זיך שווערן טרויער", ח. באראקא, אויף פרעמדער ערד, ביא 1962, ז' 121.

2. אפקומען מיט א קלענערער סומע, מיט ווייניקער געלט ווי מע האט זיך געריכט אדער ווי עס איז יושרדיק. א' מיט א שיבוש. א' אן עסק בחצי-הינם. א' דאס גאנצע געשעפט מיטן ארויסגעבן נעע וועקסלעך. א' די חובות מיטן צאלן פופציק קאפיקעס פאר א רובל. "איך האב געקאנט דורכלעבן מיין וועלט אזוי אויך, און יעצט זאל מיר עס אזוי א שטיק געלט קאסטן! דאך אבער האט אים געפרייט אז ער פטרט אפ מיט אזוי פיל", אמד, דער בעלי-שם אין די זארגעס, ווילנע 1869. "גרונען האט ער אפגעפטרט מיט הונדערט רובל כתובה און ער האט איר אפגעגוט", ש. בעקערמאן, דער זשענט-קער וואפראס, אדעס 1887. "אונדו אלעמען פטרט מען אפ מיט עטלעכע גראשן פאר א טאג און אים [דעם פאריין] בלייבן די גאנצע תבואות", די מעשה פון פיטר ברידער, ווארשע 1906. "סיזינגען אויך געווען א העכערע סארט ארעמעלעכט, 'מיוחסים' וועלכע מע האט נישט געקענט א' מיט א גראשן", ישראל רומחובסקי, זכרונות פון מיין לעבן, פאריז 1930.

3. איליק אפמשפטן אדער ארויסזאגן א מיינונג אן גענוגיקן אריינטראכטן זיך. א' די אורטיילן איינס און צוויי. א' די גאנצע שיטה מיט איין זאך, פול מיט ביטול. "דער רעספעקט צו זיך אליין האט פארווערט... אפצופטרן דעם פראבלעם מיט א פאר פראגרעסיווע פראון", זשיט וי, ז' 1917, ז' 193. "זי האט עס געוואלט פארשן, וויסן, פארשטיין, נישט א' עס מיט אזעלכע אלגעמיינע השפלה-באגריפן ווי ליכט' און פיינצערניש", שג. קריטיק און קריטיקער, ביא 1959, ז' 368. "א' די חדר-פעדאגאגיק מיט חוזק קענען מיר נישט", אפא, געטראכט מיט עברייטשט, ז' 115. "א' גאנץ קלוגער מענטש — האט הערמאן, ווי אפגע-פטרט זיך מיינונג", אד, דער רב".

4. פארענדיקן, דערפירן אן ארבעט ביין סוף. "לסוף אז ער פטרט אפ ארבעט אזוי פיל, / הייבט ער צו גאט די אויגן אויף מיט געפילי, ממוט, שירה, ז' 32. "אפגעפטרט דאס געשפרעך / און אזעק צו זיך אין קעד, / וואס זשע טרעפט דארט אונדזער יאכע? / אוי, א' פיינצ-טרעט מערבה!", ר' מרדכי'ע, משלים, מוסר א קאץ. "ווען אפגעפטרט זי / האט דאס קלייבן — פלאטערט זי / מיט איר גרויסן אוצרל / אין איר קליינעם הויז", יהואש, ידי בייך.

5. אויף גיך פארענדיקן. דורכפירן אן ארבעט אין א מינימום צייט. א' דאס צונויפ-

געמען די זאנגען אין עטלעכע שעה, וויל עס איז געווען ערב רעגן. א' די עוואקואציע אין א פאר טעג. "בנים ראבינער האב איך דעם ווייט גוט און גיך אפגעפטרט. — וואס מאכט איר? — וואס איך מאך? ... עט, דא א ברייה, דארט א גט", פרוג וו, 'אין שמויגעווקע בנים ראבי-נער'. "אין די גרענעצן פון מיין היינטיקער טעמע מוז איך די טראגעדיע פון טאלסטא'ס לעבן... א' בקיצור", זשיט וי, ז' 1940, ז' 18. "וואס איז געווען ביז דאן [ביזן 19. י"ה] האבן זיי אפגעפטרט אויף די נישט-צאלרליכע זיטלעך פון זייערע אריינפירן", שג. "יודישע שרבער אין סאוועט-רוסלאנד, ז' 1958, ז' 144.

6. צעפטרן. לאזן גיין אין ניוועץ. א' די צייט. א' די בעסטע יארן און קיין זאך נישט אויפֿטאן. א' עמעצנס פלענער, האפענונגען, אויסזיכטן אע. "צו וואס האסטו, מאמע, מיך געבוירן... ? אויף אפצופטרן מינע יארן, מיט גוטע האפענונגען און הבטחות אויף שפעטער, אויף בעסערע צייטן?", ממוט, שם ויפת... ז' 19. "זיי באגראבן זייערע חושם און באנוצן זיי אזוי ווייט, ווי עס איז נייטיק אפצופטרן דאס שטיקל חישכדיק לעבן", בעמ ו, ז' 47.

7. זיך באפארעיען פון עפעס וואס עס איז געווען א לאסט, א חוב, אדער פון עמעצן וואס מע האט זיך געהאט מתחילת געווען לגבי אים. פראג: ז' 13. א' די עקאמענט. א' די סלוושבע. א' דעם נדון. א' דעם מלווה מיט נעע וועקסלעך. א' דעם תלמיד מיט איין לעקציע. "שניט-ציט האט דאס גאנצע דארף זיך גענומען צו מיין תבואה... זיי האבן מיך פריער געוואלט א", יק. "די פארערשטע אין ריי פטרט ער אפ מיט גאר ווייניק קונצן", ישק, שליאז און אומוועג, ז' 241.

8. ליקווידירן עמעצן, אפרויען פון וועג. צעממיתן. זיך מקריב זיך כדי אפצופטרן דעם טיראן. א' דעם פראוואקאטאר, דעם מוסר אע. א' דעם יונג אין א פיינצטער געסל.

מיט זיך — "צי האט ער רעכט אלץ צו ווארפן הינטער זיך, פון אלץ אפצופטרן זיך, נאר זיך אליין צו ראטעווען", אש, תהילים יד. "ונג. נישט".

אפפאנעווען — אוטוו. "נעווע אפ, ~גע-פיינעוועט. סל. (אומאיינל). א לענגערע צייט שיפורן. אויסגעבן אין שענק אלץ וואס מע האט און א פאר מעת-לעת כסדר.

אפפאנציקן — טרוו. יקע אפ, ~געפיינצקעט. (מיט ביטול) דוו אפפאנציקען ←.

אפפילעווען — טרוו. ווע אפ, ~געפיינלעך-וועט. 20. צופראווען. אפפיערן. אריינגעבן גערונג. "אט דאס שטיקלעך ערד וועט נאך פאר אים אויך בלייבן! ער האט עס אזוי גוט איינגעטאן, אזוי גוט אפגעפילעוועט, אז עס איז פשוט שווער צו דערקענען איצטער. עס האט אנגעהויבן אויף איר גוט צו גערעאטן, ג. קאבאקאוו איב, קוזמא שטארני, היימלאנד, מינסק 1932.

אָפּטימטקען — טרו. יקע אָפּ, געפֿיטשקעט. 99: פֿיטשקעווען, פֿיצקעווען. דזוו אָפּפּאַטשקען <. האָט זיך אויסגעדרײט אַ שוואַרצער פּנים, אַן אָפּגעפֿיצקעוועטער מיט בלאַטעץ, ה. אַרלאַנד, הרעפּליעט, כאַראַקאָ 1931. מיט זיך. עניש.

אָפּפֿיינטן — טרו. פֿיינט אָפּ, געפֿיינט. אַמ. *E: to paint*. אָפּמאַלן, אָפּמאַליעווען. אַ די ווענט.

אָפּפֿיניקן — טרו. זיך אָפּ, געפֿיניקט. אָפּמוטשען. אָפּמאַטערן, דו יונגאַטש איינער! הער אויף אָפּפֿיניקן דאָס הינטל, לאָז עס צו רוין. מיט זיך — „די מענער, וועלכע פֿיניקן זיך אָפּ זייער גאַנצן לעבן אין צרות און יסורים... פֿאַרלירנדיק דערבײַ אַ סך לעבנס־ענערגיע, צײַ מאַראַט, דער וויבער־שער עולם, פֿאַרײַ יאַר? „ונג. ער (יין). ערני.

אָפּפֿיקלען — טרו. קל אָפּ, געפֿיקלט. אויפֿהערן אָדער אַ לענגערע צײַט פֿיקלען. אַ דעם מאַרש.

אָפּפֿילאַיטווען — דזוו אָפּפֿילעווען <. „גאַנצע טעג איז ער אָפּגעלעגן אויף דער נאַרע, געשפֿילט אין קאַרטן, געטרוימט וועגן אַ פֿעטער גניבה... אַ פֿאַר חדשים האָט ער אָפּפֿילאַיטוועט און לסוף אַנגעשטימט אַרויס־גיין אויף דער אַרבעט נאַר אויס נײַגעריקייט, חיים גילדין, פּליגל, קינעו 1939.

אָפּפֿילדערן — אַוטו. דער אָפּ, געפֿילדערט. אויפֿהערן אָדער אַ לענגערע צײַט פֿילדערן. אַ גאַנצן טאַג. ונג.

אָפּפֿיל(ג)עווען — טרו. ווע אָפּ, געפֿיל(ג)עוועט. אָפּהיטן, אָפּוואַרטן, אָפּפּאַטן. אַכ־טונג געבן. „דער וואָס פֿילעוועט אָפּ אַ מצווה זאך, דער פֿילעוועט טלאַקע זיך, מס, משלי „קעײַ, יט, 16. „איך מוז שוין גיין; מײַנער וועט באלד אַהיימקומען. פֿילעוועט אָפּ, וואָרן — כּווייס פֿיל — הינט, מאַרגן... די קלייט, די צוואַר, גנגאַרטע ווענט [אַנהייב 19. י״ה] טאַו אויסגאַבע 1940, זײַ 66. „זע זשע, דו נאַר, פֿילעווע אָפּ, למען־השם, אַז דו וועסט ווידער עפעס געוואַרן ווערן, יפ, זײַ 49.

אָפּפֿינטלען — טרו. טל אָפּ, געפֿינטלט. אָפּצײַכענען, אָפּריסעווען מיט פֿינטלעך. עניש.

אָפּפֿינען — טרו. זע אָפּ, געפֿינעט. 99: פֿיענען. 1. אָפּשויםען. אַראָפּנעמען דעם שוים (ביים פּרעגלען אָדער קאַכן), אַ דעם שוים פֿון אינגעמאַכט. 2. אויסשיידן שוים, פֿליסיקייט פֿון מויל. „דער וואָס האָט די פֿאַליקע האָט אָפּגעפֿינעט.“

אָפּפֿיעטשען — טרו. טשע אָפּ, געפֿיע־טשעט. אָפּפּאַלעווען, אָפּקעכלען, אָפּצערטלען. אָפּפּאַנקעווען. אַ דעם בײַחיד. מיט זיך. עניש.

אָפּפֿיעליען — טרו. ליע אָפּ, געפֿיעליעט. 99: דזוו אָפּיעטן, אָפּפּאַלען.

אָפּפֿיקע(ווע)ן — אַוטו & טרו. יקע(ווע) אָפּ, געפֿיקע(ווע)ט. 99: פֿיקענען. אויפֿהערן אָדער אַ לענגערע צײַט פֿיקען. אַ שטינגענדיקן טאַבעק און פֿאַרשטינקען דעם צימער. עכץ. עניש.

אָפּפֿיקן — טרו. פֿיק אָפּ, געפֿיקט. 1. אויפ־קלעבן און אויפֿעסן (קערנער אט) דורך פֿיקן מיטן שוואַבל. „די הינער האָבן גענומען פֿיקן די ריז, מחמת ריז עסן זיי גערנער פֿון ווייץ. אָפּגעפֿיקט אָבער עטלעכע מאָל, האָבן זיי צופֿעליק געפּאַקט אַ פֿריז קערנדל ווייץ, איב, ע. פֿימענאַוואַ, כאַיעט, קינעו 1930.

2. אַרויסציען. אַראָפּרייסן (האַר, בלעטלעך אט) דורך פֿיקן מיטן שוואַבל. „די הערינג־מאַלפּע וועט סקאַווערנדיק מיט אַן אָפּגעפֿיקטן עק זיך לאָזן צוריק אין לאַבאַז, יודל יאָפע, דאָס אַידענמל, מאַסקווע 1936.

אָפּפֿירקען — אַוטו. יקע אָפּ, געפֿירקעט. 99: פֿירכען, פֿירכ(ט)ען. דזוו אָפּפּאַרשקען <.

אָפּפֿישטשען — אַוטו. טשטשע אָפּ, גע־פֿישטשעט. אויפֿהערן אָדער אַ לענגערע צײַט פֿישטשען. עניש.

אָפּפֿישן — אַוטו. פֿיש אָפּ, געפֿישט. 1. (אומאירל) באַפֿישן. באַנעצן דורך משתין זיין. 2. פֿאַרענדיקן פֿישן. מיט זיך.

אָפּפֿלאַגן זיך — אַוטו. פּלאַג זיך אָפּ, זיך געפּלאַגט. אָפּמוטשען זיך, אָפּמאַטערן זיך. אָנלעבן זיך. אָפּלעבן אין מאַטערנישן. „ער האָט זיך נעבעך אָפּגעפּלאַגט גאַנצע דריי חדשים די פֿערהעלטניסע צו אָרדנען און האָט גאַרנישט געפּוועלט, ג. באַדער רעד, יודישער פּאַלקט קאַלענדאַר, לעמבערג תּרנ״ט. „האַט אַט דער געדאַנק אויפֿגעטרודערט אינשטיינס נשמה... [ער] פֿלעגט חדשים לאָגן זיך אַ מיט דעם געדאַנק: וואָס שטעקט דאָ אַזוינס?, זשיט, א. אינשטיינס טעאָרע פֿון רעלאַטיוו... זײַ 66-65. „הויך־דעם דאַרף בײַ אים באלד פֿאַרטיק ווערן אַן אַרבעט, איבער וועלכער ער האָט זיך שוין אָפּגעפּלאַגט היפּשע עטלעכע חדשים, ד. י. זילבערבוש, מענטשן און געשעהענישען וו, ווין 1931, זײַ 66. „און אַזוי וועל איך דאַרפֿן אַ זיך די עלטערע יאַרן, י. א. קאַצאוויטש, 60 יאַר לעבן, זײַ 365. עניש.

אָפּפֿלאַטעווען — טרו. ווע אָפּ, געפּלאַ־טעוועט. (סטאַליעריז) מאַכן פּלאַך, פּלאַטשיק. „מיט דער הילף פֿון באַזונדערע אינזעקטען קאַן מען אויף דער אָפּריכט־מאַשין מאַכן נוטן, פֿעלשן ווי אויך נוצן זיי צום אַ און קעלעווען, בער, זײַ 155.

אָפּפֿלאַטשן — טרו. פּלאַטש אָפּ, גע־פּלאַטשט. מאַכן אינגאַנצן פּלאַך, פּלאַטשיק. אַ בלעכן. אַ פֿריזור. מיט זיך.

אָפּפֿלאַנטע(ר)ן — טרו. טע(ר) אָפּ, געפּלאַנט־טע(ר)ט. 99: פֿלאַנטרעווען, פּלאַנט־טערן. 1. אויפֿפּלאַנטערן. אַרויסנעמען, באַ־

פֿריצען פֿון אַ פּלאַנטער. אַ צעמישעניש. אַ פֿאַרדרייעניש. „איז געבליבן: ווי שמעיה האָט פֿריער פֿאַרפּלונטערט, אַזוי זאָל ער יעצט פּלונטערן, עוזר בלאַשטיין, דער נאַט מאַדישער חתן, ווילנע 1903, זײַ 114. „יעמאַל־קען ער שוין האַפֿן אויב ער האָט גענוג גערולד און גענוג פֿעאיקייט, אַז ער וועט סוף־פּליסוף אַ דעם גאַנצן קוילי, מוז, פּנעו, 1936, № 5. 2. אָפּפּאַרטיקן אַן עסק. פֿאַרענדיקן אַ זאַך, אַ געשעפֿט. 3. אויסגליכן אַ זאַך. אינאַרדענען עפעס. ע־רונג. ע־רניש.

אָפּפּלאַנירן — טרו. ניר אָפּ, געפּלאַנירט. 99: פּלאַנען, פּלאַנעווען. פּאַרענ־דיקן אָדער אַ לענגערע צײַט פּלאַנירן. „זע וואָס איך האָב דערפֿון אינגאַנצן, אַז איך האָב שוין די גאַנצע וועלט מיט מין פֿאַרשטאַנד אָפּפּלאַ־נירט, טאַדריס אַ וואול בחורל, וואַרשע 1884, זײַ 8. „חתן־בלה צײַטערן צו שטעלן זיך אונטער די פֿיר פֿלעקער, טאַמער וועט מען זיי אַרויס־טראַגן פֿון אונטער דער חופּה... ווי די זאַש־טאַטע פּלה האָט אָפּגעפּלאַנירט פּאַר אירע עלטערן, יזפּאַל, 1887, № 17. „דו קאַנטסט מיט זײַנע געדאַנקען אַ דעם הימל, די ערדע, באַריזסט די וועלט פֿון עק צו עק, ישראל אַרנשטיין, רעיונות ישראל, יאָס 1893, זײַ 5. מיט זיך. ונג.

אָפּפּלאַנען — דזוו אָפּפּלאַנירן. „ווי, איר מענטשן מיט אַמער פֿאַרשטאַנד קאַנט איר אַ די גאַנצע וועלט, ישראל אַרנשטיין, אַ וואול יונגל חלעבין, לעמבערג 1882.

אָפּפּלאַפלען — אַוטו. פּל אָפּ, געפּלאַפּלט. אַנרעדן זיך אַן אַ ציל, אַן אַ טעם, סתּם אין דער וועלט אַרײַן. „דאָ איז שוין די מומע... אינגאַנצן אַראָפּ פֿון די רעלטן, און האָט אויף גאַנצע פֿיר זײַטן אָפּגעפּלאַפּלט וועגן דעם, וואָס פֿאַראַ כאַראַקטער בײַ איר איז, א. פּינקעל און ש. הורוויטש איב, סטעפּאַיק־קראַוטישנסקי, אַ היזל בײַ דער וואַלגע. מינסק 1922. „די אַרבעטער פּלאַפלען אַ ביסל אָפּ און שפּאַנען מונטער, לאַכנדיק און שפּאַטנדיק צום אַרויס־גאַנג־טויער, פּרויען [21], מאַסקווע 1928. „אַז ער טשעפּעט זיך צו און הייבט אַן רעדן, קאַן ער אַ ביז מאַרגן, באַש, פּאַר, 1963 vi זײַ 21. מיט זיך. עניש. ע־ר (יין, יקע). ע־רני.

אָפּפּלאַקירן — טרו. קיר אָפּ, געפּלאַ־קירט. באַלייגן. אַרויפֿציען אַ טיפּערן מעטאַל אויף אַ וואַלוועלערן. אַ בלעך מיט זילבער. אַ מעש מיט גאַלד. ונג.

אָפּפּלומע(ווע)ן — אַוטו. טע(ווע) אָפּ, גע־פּלוטע(ווע)ט. אַ לענגערע צײַט זיך פֿירן ווי אַ פּלוט, אַ דרייקאַפּ, אַ לעבן־לאַנג און שטאַרבן אין פֿרעמדע תּכריכים.

אָפּפּלידערן — אַוטו. דער אָפּ, געפּליד־ערט. דזוו אָפּפּלאַפלען. „זי האָט... געקאַנט אַ... שעהן וועגן שך, אונטעררושע, שפּיצן... אַ

און פֿון אַלערליי זאַלפֿן און באַשמעקעכצער, פֿאַר 1967 XI 25.

אפפאלומפ(ע)ן — טרו. פלומפ(ע) אָפּ, גע~ פלומפ(ע)ט. 99: פֿלומפֿלען. דזוו אָפּ פֿאַמפ(ע)ן.

אפפליאָמקווען — אַוטו. אַ לענגערע צײַט פֿליאַטקווען. ״ניצן קאַלעזשאַנקעס און פֿליאַט־קווען אָפּ אַ גאַנצן אַױנט״.

אפפלי(י)אנטרעווען — טרו. רעווע אָפּ, געפֿליאַנטרעוועט. אָפּמעסטן מיט אַ װאַג־שװר. אַ די װאַנט צו זען צי זי איז פֿינקטלעך װערטיקאַל.

אפפלייכען — טרו. כע אָפּ, געפֿלייכעט. אָפּגיסן האַסטיק, מיט אימפעט. קיינער האַלט זיך ניט באַליידיקט, װאַס ס׳איז ענג, װאַס מע קוועטשט אַמאַל אָפּ אַ פֿוס, צעטרעט אַ היטל, װען פֿרעמד ביר פֿלייכעט אָפּ די פֿליידערן, איב, א. קופֿרין, גאַמבריינס, קנעז 1925. האַט ער געכאַפט אַן עמער ברודיק װאַסער... האַט זיך אַרױפֿגעראַפֿעט אױפֿן שטאַפֿל, און װי זײ האָבן אַזױ אָפּעטיטלעך ׳געטונדיעט׳ זײ אָפּגע־פֿלייכעט מיטן קלעפיקן שמוץ, ב. שקליאַר, אױף פֿאַלשע װעגן, קאַונאַס 1939. האַט אים לילי אָפּגעפֿלייכעט מיט אַ קופֿל ביר אין פֿנים אַרײַן, י. פֿערלאַז, פֿאַר 1969 XII 7. מיט זיך. ע־ניש.

אפפלייכקען, פֿלייכקען — טרו. קע אָפּ, געפֿלייכקעט, געפֿלייכקעט. 1. דזוו אָפּפֿלייכקען, גאַר מיט אַ היליכקען פֿלייכקע. 2. אָפּשפּריצן (נאַכן טרינקען). ״די גניאַדע קליאַטשע האַט האַסטיק אָפּגעפֿלייכקעט װאַ סערי, ז. סקאַלאַז, צײַטן בײַטן זיך, װאַרשע 1938. מיט זיך.

אפפליינען — אַוטו & טרו. נע אָפּ, גע~ פֿליינעט. טל. אַוקר. דזוו אָפּשפּינען.

אפפליימישען — דזוו אָפּפֿלאַפֿלען. מיט זיך.

אפפלייכקען — דער, זן. אַקט אַדער רעזולטאַט פֿון אָפּפֿלייכקען. ״איידער מײַקוט זיך אום, װאַרפֿט ער אים [= דעם שטיין] װנט אַװעק אַריבער איבערן װאַסער־שפּיגל. אין דער זײַניקער לופֿט הערט זיך אַ װיטער אַ פֿון װאַסער,״ יט, פֿינגענבויער... װאַרשע 1922.

אפפלייכקען — אַוטו & טרו. קע אָפּ, גע~ פֿלייכקעט. 1. אָפּשפּריצן. אָפּשפּרינקלען. ״אַז מע װאַרפֿט אַרײַן אַ שטיין אין אַ טינגערל, פֿלייכקעט אָפּ דאַס ברודיקע װאַסער,״ שוו. 2. אַ ביסל, אַ לענגערע צײַט אָפּפֿלאַדירן, פֿאַטשן מיט די הענט. אַ װען דער אַרקעסטער שפּילט. אַ דער טענצערין. ע־כין. ע־ניש.

אפפלייטן I — טרו. פֿלעט אָפּ, געפֿלעט. אױסשפּילן עפעס אױף אַ לאַטעריי מיט צעט־לעך. אַ אַ גאַנצן שלום־עליכם. ״ונב.

אפפלייטן II — טרו. פֿלעט אָפּ, געפֿלעט־

מישן. 1. מאַכן פֿלאַך, פֿלאַטשיק. 2. אָפּ פֿרעסן מיט אַ פֿרעסל. גלאַט מאַכן מיט אַ פֿלעטאַיזן. 3. צעשלאַגן (אַ קאַפּ).

אפפלייטישקען — טרו. קע אָפּ, גע~ פֿלעטשקעט. פֿעיאַ. שלעכט אָפּקנעטן, אַזױ װי אָפּפֿאַטשקען. ״װאַס איז? איך בין דען פֿון אַנדער לײַם אָפּגעפֿלעטשקעט אַדער װאַס? װען פֿון אַנדערער... אַפֿשר װאַלט איך גאַר... אַט װאַר געזעסן,״ אי. קיפֿניס איב, ק. גאַרבונאַװ, דאַס אַיז גײט, קנעז 1930.

אפפלייפֿן — טרו. פֿלעך אָפּ, געפֿלעפֿט. פֿאַרוואַנדערן, דערשטױנען. ״יעשוועדערער איז הינט אָפּגעפֿלעפֿט, װייל דער שװינדל שטייט אין פֿאַסאַן,״ מ. שליפֿשטיין, דער באַנקראַט, װאַרשע 1884, ז' 11. ע־ניש.

אפפפֿלען — (... פֿאַסלען) טרו. פֿסל אָפּ, געפֿפֿלעט. 1. פֿסול מאַכן. דערקלערן אַז עפעס איז אַסור, ניט על־פי דין, ניט כּשר. אַ אַן עוף, אַ די שחיטה. אַ אַ גט.

2. אױסבראַקירן. אױסשליסן. דערקלערן אַז עס איז ניט־צוגעפֿאַסט, אַז עס טױג ניט. אַ אַ מטבע. ״דורכדעם [דורך דער מורא פֿאַר רוחות] איז ער [דער ייִד װי אַ װילד פֿאַרזעעניש] פֿון דער לכתחילה אַן געװאַרן אָפּגעפֿסלט און דערפֿון װידער מיט נאָך אַנדערע צוגעלייגטע קנייטלעך... האַט זיך גענומען די װילדע שװאַה צו ייִדן, ממוט אַ טגולה... ז' 10. אַזױ בײַעט ער מיר. ער מײַנט, ער רעדט עס מיט זײַנע צעדרייעט חבֿרים, ניט מיט מיר, װאַס איך בין נאָך אַ מענטש בײַם זײַנען, און איך... פֿסל אים אָפּ, אַז ער בלײַבט בײַ מיר שטומען,״ ליפּמאַן לעװין, טעג פֿאַרגאַנגענע, מאַסקװע 1941. אַ אַ קינד = אָפּמאַוסן אַ קינד. אַ פֿי שׁוּף = אױסרײַפֿן אַ קינדס פֿנים מיט אָפּהאַקן דעם װיילד בײַ אַ קאַץ, כּדי מע זאַל זי קענען האַלטן אין הױז אַן פּחד פֿאַר שׂדים. ע־ניש. ע־רײַ.

אפפפֿקען(ני)ן — (... פֿאַסקענען) טרו & אַוטו. פֿסקן, פֿסקע אָפּ, געפֿפֿקעט, געפֿפֿט. 1. אַרױסגעבן אַ פֿסקדין על־פי הלכה. אױך: אַרױסגעבן פֿסק פֿון בית־דין־של־מעלה. אַ מענטש װאַס מײַהאַט אים אָפּגעפֿסקנט בײַ בית־דין־של־מעלה מײַזאַל צו אים געבן גרויס גדולה, ״דרד הישרים,״ קעניגסבערג 1857. ״די װײַבל... האַט פֿון אים אָפּגעטרעטן... מע האַט איר אָפּגעפֿסקנט מונוות,״ אַחד, יעקלע גאַלדשטענער, זשיטאַמיר 1868. ״װען אײַנער זינדיקט קעגן השי״ת [השם־יבֿרַך]... אײַגט טלעך איז אַ פֿראַגע װאַס איז דען פֿאַר אַ חכמה אַ [אים] גלײַך צום טױט?,״ האַמת והשלום, לעמבערג 1893. ״מײַזאַל נישט משפֿטן און אַ דורך דעם עדות [זאַגן] פֿון אײַנעם נאָר דורך דעם עדות פֿון צװײ כּשרע מענטשן,״ 99 מיני תּרױמ״א, לאַז, יאַרז, כּב. 2. אַרױסגעבן אַן אױרטײל פֿון אַ געריכט (פֿון מדינה־געריכט און פֿפּלל פֿון יעדער מין װעלטלעכן געריכט).

3. באַשטימען בײַ זיך. אַ אױף פֿאַרויס (אי) פֿאַרויס). ״ער האַט בײַ זיך אָפּגעפֿסקנט״.

4. פֿסקנען אַ שאלה. באַשליסן, באַשטימען, אָפּמאַכן װי אַ בר־סכּא, אַן אױסאַרײַטעט. ״הײב איך מיר אַן צו צעלאַזן מיט אַ ברייטלעכן שמועס איבער די מדינות, אָפּפֿסקנדיק װאַ עס זאַל זײַן מלחמות און װאַ פֿרידן,״ ממוט. קליאַטשע, ז' 135. אַזױ [אַז קײנמאַל װעט ניט קומען קײן סוף צום פֿינצטערן גלות בײַם מלמד] האָבן מיר אָפּגעפֿסקנט — אומשולדיקע, גאַרישע קינדער,״ שע, אָרעמע און פֿרייליכע זל, ז' 186. ״עס װאַלט געװען פֿאַלש אָפּצופֿסקנען װעגן דעם אַדער יענעם אױסאַר לױט צװײ אַדער דריי אײַנזלגע נאַװעלן,״ בעמ 14, ז' 23. ״[ער] האַט אָנגענומען... אַ היפשע זשמעניע קערנער, באַקוקט עס פֿון אַלע זײַטן און אָפּגע־פֿסקנט. — גוטע זריעה איז בײַ אַיך!,״ ש. פֿערסאָװ, טעג און נאַכט, מאַסקװע 1933. ״איז אים אײַנגעפֿאַלן אָפּצופֿסקנען, אַז װען עס קומט צו די צדיקים פֿון דער ליטעראַטור, דאַרף מען זײַן זײַער שטרענג און מקפּיד זײַן אָפּילו אױף אַ אַרײַ, שׂן קריטיק און קריטיק־קער, בײַא 1959, ז' 144. ״ער גיט זײ אַ גיכן מעסט־אַפּ פֿון קאַפּ ביז די פֿיס און אין די מערסטע פֿאַלן, אַפֿשר אין אַלע, גיט אַ פֿסקן אָפּ,״ ש. נ. ציטרין, טזט, 1965 VIII 3. ״די ייִדישע ליטעראַטור און איר קריטיק, צוליב דער ייִדישער מאַניסיטישער טענדענץ, פֿסקנט אָפּ אַז פֿאַרעם און אײַנהאַלט זײַנען אײַנס און דאַס זעלבע,״ יחיאל האַפֿער, צוק, 1966, מײַנוי.

5. פֿאַרמשפֿטן צום שלעכטן. באַשולדיקן. ״ער איז בײַ מיר אָפּגעפֿסקנט.״ ״עש איז געבאַטן ניט צו פֿלוכן אײַנס דער עש ניט הערט, אױך ניט אײַן (דיין) װען ער אים שון האַט װאַש אָב גפּסקנת,״ מחזור חלק שׂן, שלש רגלים, אַמס׳ט 1713, רלא/ב. ״מײַל האָבן מיר אױסגעװיזן, אַז דאַס װאַס דאַס ייִדישע פֿאַלך איז אָפּגעפֿסקנט בײַ די אומות־העולם, איז מחמת דעם, װייל עס האַט אַ פֿנים װי אַ רוח,״ ממוט, אַ טגולה... ז' 12.

6. אַנולירן, בײַטל זײַן, בטל מאַכן. אָפּזאַגן. צונעמען עמעצנס רעכט. ״קײנער קען מיר ניט אַ,״ ״די חסידות... פֿסקעט אָפּ יעדן אַנדערש־דענקענדן עולם־הבא, ענטזאַגט אים אַ נשמה, און צוגלײַך מענטשנס רעכט,״ אַמז, דיא שײַנע מײַנקע, װילנע 1886. ״גאַט האַט בריינען אָפּגעפֿסקנט פֿון מוטער־רעכט,״ יהודה שטיינבערג, אַ פֿאַרײַתומט לעבן. אַ לײַב און גוט = פֿאַרמשפֿטן צום טױט און צום קאַנפֿיסקירן דעם פֿאַרמעגן. ״דען זיא זײַן נײַגן אױף מיר מײַנע פֿינד... אונרעכט, זיא װעלן מיר דען הלז אָב פֿסקן,״ סהמ, תּהילים, נה, 4. ע־ניש. ע־רײַ.

אפפפֿדלערן — אַוטו. ער אָפּ, געפֿעדר לערט. 99: פֿעדרלען. אַ זײַן אַ לענגערע צײַט אַ פֿעדלער. ״איך האָב אַזױ אָפּגעפֿעדלט אַ פֿאַר יאַר און בײַן אַרײַן אין רעגעלע בײַזענס

[= אינגעארדנטע געשעפטן], ה. אקערמאן. טאג, 1958 II 16.

אפפעטישאטעווען — טרוו. טעווע אפ, ~געפעטשאטעוועט. סל. דזוו אפשטעמפלען. א' די גענוערטן, די דאקומענטן.

אפפעטישלען — טרוו. פעטשל אפ, ~גע-פעטשט. אפפאטשן מיט קליינע פעטשלעך. א' די פוכקע בעקעלעך.

אפפעטן — טרוו. פעך אפ, ~געפעכט. אפ-שמירן מיט פעך. א' דעם דאך. מיט ז'ך.

אפפעלצן — טרוו. פעלץ אפ, ~געפעלצט. ארויפטאן אדער אראפנעמען א פעלץ. א' דעם מאנטל. "סאיז צו ווארעם, מע דארף שוין א' דעם היינטער-מאנטל, און איך וועל האבן א ביי-הומנים-מאנטל." -עניש.

אפפענדזלען — טרוו. זיל אפ, ~געפענדזלט. פ'ינדזלען. אפשמירן מיט א פענדזל. א' א ברעט, די גאנצע וואנט. -עניש.

אפפענטען — טרוו. טע אפ, ~געפענטעט. 1. אפביינן די פענטעס. אראפנעמען פענטעס פון די פיס. "ווען מע האט אים [= דעם פערד] אפגעפענטעט, האט ער זיך געטאן א רירעוויקן שטעל אויף, באלד אויסגעדרייט דעם קאפ צו די הינטערשע פיס", קוו. ליאמ אונ פערטיק, קיעוו 1932.

2. באפרייען וואס איז פארבונדן, צוגעבונדן. טעס ציט א חיינט, האבן פאלישווקעס אפגעפער-טעט די פליגל [פון דער חיינטמיל] און געלאזט דעם קליינעם מילשטיין אויף א גאנצער נאכט". ה. ארלאנד, הרעבליעט, כארקאוו 1931.

מיט ז'ך — "עליע גיט א קוק אויף דער לאנקע: דער שווארצער [פערד] איז ניטא... דאס האט דער שווארצער זיך אליין אפגע-פענטעט, ידידה מארגאליס, פוערימ, מאסקווע 1939. -עניש.

אפפעקלען — טרוו. יקל אפ, ~געפעקלט. 1. אפלייגן אין א זשט אדער: צוריק אפגעבן פארבארגענער הייט א פעקל. א' די געגנבעטע ליכטערס. 2. ארויסנעמען פון א פעקל. א' די צוגעשיקטע מחזורים. מיט ז'ך — אפטרעטן, צוריקציען זיך. "מוז ער פון שטעטל אנטלויפן, / ער קען דארט גיט בליבן באיין-אויפן, / ער ווארפט זיי צו קינד און קייט, / און פעקלט זיך אפ שטילער-הייט", ית, א שטעדטיל במקום סדם, אדעס 1885, ז' 15. "ר' אהרן האט פארשטאנען אז דער נארישער דזשט וועט אים קיין קוש גיט געבן צוריק, האט ער זיך באלד אפגעפעקלט ארויס [פון שטוב]", ייל, דאס משלחת, זשי-טאמיר תרל"ז, ז' 47.

אפפערען — טרוו. רע אפ, ~געפערעט. גאלציע, רומ. אפשלאגן. א' די שקצימלעך וואס פאלן אן. מיט ז'ך — פארטיידיקן זיך. "די מיט די שטעקענעס האבן זיך מיט אים גערייצט און

ער האט זיך אלץ אפגעפערעט מיט איין האנט", ישראל ארנשטיין, רעיונות ישראל, יאס 1893, ז' 17.

אפפראבירן — טרוו. ביר אפ, ~(גע)פרא-בירט. 99: ~פראבירן, ~פראוון. מאכן א פראבע. געפינען די פראבע. פארשן דעם באשטאנד. א' בראנפן. "מע צעלאזט די קויס טישע סאדע אין אן ערד פון צוויי מאל אזוי פיל ווייכע וואסער און פראבירט אפ מיט דעם גראדוס אין א ציילנדער-גלאז, גיסט ביסלעך וואסער צו... ביז די גראדן זענען ריכטיק", לוח לשנת תרס"ה, מאת תלמוד תורה הכללי וישיבת עץ חיים, ירושלים. "אז מע באמערקט א פארענדערונג אין דעם אפגאנג פון אורין... דארף מען זיך פארבליאזן אומבאמערקט... ווייניקסטנס דארף מען באלד זען אפצופראבירן די אורין", בלעטער, Ne 37. ז' 11.

אפפראדוירן — טרוו. ציר אפ, ~פראדיר-צירט. פארענדיקן אדער א לענגערע ציפט פרא-דוירן. א' ארטיקלען פון פלאטיק. ז' 11.

אפפראווען — טרוו. ווע אפ, ~געפראוועט. 1. אפארבעטן. אפמאכן. אפמאכן, דורכפירן אן ארבעט. א' א הסכם, א' א געשעפט. א' אלע באשטעלונגען. "אפגעפראוועט מיט אים [זיינע שטיק] נעמט ער זיך צו אן אנדערן". אבער ווי קלוג זי האט דאס געשעפט אפגעפראוועט, מהאט אין אפנאנגס מער גיט גערעכנט דאס זי האט פליכט [=אפשר] א טעות". א. י. טאפיר אויס מינסק, חסאת הקהל... וו, ווילנע 1881, ז' 47. "האלב דעם טאג שוין אפגעהא-וועט, / און דעם ווארמעס אפגעפראוועט, / און מע לייגט זיך זאטע צו / נאר א דרעמל טאן אין רוי", מל, דער בארג.

2. אינאנדדענען, דורכפירן, אפריכטן מיט א באשטימטער צערעמאניע. א' א שמחה. א' דעם יום-טוב. א' א ריטואל. א' חצות. א' א שידוך אין דער שטיל. "די קינדערלעך זענען גאר אלע אנשלאפן געווארן און גאר גיט געזעסן צום סוף [במש צווייטן], נאר ווי די מעשה איז, אבי אפגעפראוועט ביה די סלוזשבע בשלום און געלייגט זיך שלאפן", דער יוד' פאר פסח, ווארשע 1281, ז' 134. "דער עולם האט אפגע-פראוועט תשליך און איז אועק צוריק אין שטעטל", פרוג ווו, נאך תשליך. "זאל מען פאר דעם א' דעם גט, און נאכער, וועט ער זיך שוין גיט נארן, י. צ. טאב, דער קדיש... ווילנע תרמ"ט, ז' 12. "מע האט אפגעפראוועט דעם חתן-מאל מיט דער מאזיקע [=מוזיק] אויף דעם העכסטן אויפן, מפענח נעלמים, ווארשע 1889, ז' 2. "דערווייל האט דער שווער אפגעפראוועט א חתונה ביי דער יינגערער] טאכטער און גענומען דעם נייעם איידעם... אויף קעסט", י. גודא, דער נייער פראצענטניק, ווילנע 1893, ז' 56. "מיר זענען געקומען אהיים, אפגעפראוועט דעם שבת, און מוצאי-שבת... איז געווען תנאים צו מול", ייל, דאס פוילישע יונגע, אדעס 1895, ז' 75. "אין א פאר טעג ארום האט פרעגער אפגעפראוועט א

פריילעכן שנעפסל ביי זיך אין צימער", בערג, אפגאנג ו, וואטסאק, ז' 87.

3. אפשיקן. אועקשיקן. משלח זיין. "דער עושר האט אפגעפראוועט דעם שיפער, אויך אלע מאטראסן און האט אויפגעצויגן די פאררסן", חוסן ישועות, ווארשע 1879, ז' 4.

4. גיין אויף נקבים, אויף באדערפענישן. "איך בין דערוויילע ארזן אין בית-הכסא אפ-צופראווען נקיות", אמד, דיא יודען אין ליטא, ווילנע 1871.

5. פארריכטן. א' דעם אייבערשטן גארן פון הויז. א' דעם פאסאר, אים ווידער אפפארבן. א' דעם צעבראכענעם וואגן. "עס איז עפעס אויף איר [אויף דער שול] א גינע הויט ארויפגעקור-מען... ווי מיר האבן שוין דערציילט, מע האט זי אפגעפראוועט", קמ, 1868, Ne 15.

6. אונטערשמירן. געבן כאבאר, שוחד. מיט ז'ך — 1. (ביי חסידים) געבן א קויטל דעם חסידישן רבין, און בעטן ביי אים א ברכה. "א פרעמדער יוד, נאר וואס פון וועג אנגעקומען, וואס האט באדארפט צום רבין גייטיק און האט זיך פרי שוין אפגעפראוועט און איצט איז ער ארזן אין קלויז אויף אפ-דאווען", נט, די מיטפאכע מאטבער, מאסקווע 1939. 2. האבן טעקסועלן פארקער. "זיך אפגעפראוועט אין צווייטן צימערל מיטן מיידל פון דער פארבערז", בערג, באם דניעפער וו, יעמעט, ז' 414. -עכין, -עניש.

אפפראזשען — טרוו. זשע אפ, ~גע-פראזשעט. דורכזשארען. דורכברענען. א' קערלעך. א' ארבעט. "... האבן זיי אוועקגע-לייגט איין גרויסן שטיין... און אויף אים האבן זיי אנגעשאטן די קערנער, זיי אפגע-פראזשעט און געגעסן", י. קיפניס, צום לעבן, מאסקווע 1969. מיט ז'ך — אפבריען זיך. "דאס קינד איז אריינגעקראכן אין גארטן צווישן בריעכין, און האט זיך אפגעפראזשעט דעם גאנצן הינטן". -עכין, -עניש.

אפפראזשען — דזוו אפפראשען. "פראזשע אפ דעם שטויב, העלף אויספריעסן די וועט, כאפ מיר אמאל ארזן אין קיך צו העלפן", ד. י. זילבערבוש, שטרעכאלעך..., ווין 1916, ז' 106. אויך מיט ז'ך — זיך א' פון גאנצן עסק.

אפפראטשען — טרוו. טשע אפ, ~גע-פראטשעט. דורכקלאפן מיט א פראטש, א פראלינק, א' דאס נאסע גרעט.

אפפראלן — פראל אפ, ~געפראלט. אנטו. — אפשטויסן זיך. אפשטופן זיך. "שווארצע קאמארן זענען אנגעפלייגן אין מיין פנים... אבער זיי האבן קיין שום שליטה גיט געהאט, אפגעפראלט און אפגעפאלן פון מיר אין גאנצע הויכנס", י. טיגער, דער צדיק און דער בעל-תשובה. טרוו — אפשטויסן מיט א קנאל אפפאקן. א' די פילקע. מיט ז'ך.

אפפראפן — טרוו. פראפ אפ, ~געפראפט.

אָפּקאַרקעווען. אַרויסגעגען וואָס עס איז אַרײַנגע-
געשטאַפּט פּדי צו עפּענען. אַ די פּלעטער מעד.

אָפּפּראָצעווען — א.ו.ט.ו. צעווע אָפּ, גע-
פּראָצעוועט. אָפּהאַרעווען. שווער אָפּאַרבעטן.

אַ אַ לעבן. מײַן מאַן איז געווען אַ סטאַלער.
אַלע יאָרן אָפּגעפּראָצעוועט און איצט ליגט ער
פֿאַר דער צײַט אין דרערד, י. ריוועט, פּאַר-
באַרגענע קויכעט, מאַסקווע 1941. אויך מיט
זײַך.

אָפּפּראָצעסירן זיך — א.ו.ט.ו. סײַר זיך אָפּ,
זיך (גע)פּראָצעסירט. אַ לענגערע צײַט זיך
פּראָצעסירן. זײַך.

אָפּפּראָקטיצירן — א.ו.ט.ו. צײַר אָפּ, (גע)-
פּראָקטיצירט. 99: ~פּראָקטיקירן. אַ
לענגערע צײַט פּראָקטיצירן. אַ מעדיצין כּמעט
דריבטיק יאָר.

אָפּפּראָשען — ט.ו.ו. שײַ אָפּ, געפּראָשעט.

1. אָפּשטויבן, אָפּרייניקן פֿון שטויב. אַראָפּ-
געבען, אַראָפּשאַרן, אַראָפּבלאַזן שטויב. אָפּ
שאַקלען, אָפּטרייסלען. „ער האָט אָפּגעפּראָשעט
דעם שטויב פֿון זײַנע הויזן“, דער מילנער
פּראָשעט אָפּ פֿון זיך דאַס מעל“, נפֿתלי גראַס,
מעשהלעך און משלים. „אַרום צען אַזײַגער...
נאָר וואָס אָפּגעפּראָשעט דעם פּאַרך פֿון די
מלבושים“, ד. י. זילבערבוש, מענטשן און
געשעהענישען, ווין 1913, ז' 26.

2. אַראָפּנעמען, אַראָפּשאַרן (ווי שטויב)
עפעס וואָס איז זײַער דין, פּראָשעט אים אָפּ
אַ פֿאַדעם טיטון פֿונעם זנדענעם בערדלי, נאָד.
מיט זײַך — „און ער האָט פֿאַרשפּיליעט
זײַן גרינעם סערדעט, ער האָט זיך אָפּגעפּראָשעט
מיט זי הונען פֿעדערן, אָפּגעגאַסן וואָסער אויף
די ווייכע זלאַגיס און דערווייטערט זיך“,
ד. פּעלדמאַן איבז, י. באַבעל, דערצײלונגען,
כאַראָו 1925.

אָפּפּראָבירן — דזו אָפּפּראָבירן. „די ריכטע
פֿרויען טרויען זיך ניט אַפּן וואָס די אַם זאָגט
... זײַ גיבן איר ניט דעם קינד, וואו זײַ גייען
ניט אַרײַן צו אַ דאָקטער אַ די מילך“, שבת
מאַטצקעוויטש, בערציק דער יתום, ווילנע 1913.

אָפּפּראָווין — ט.ו.ו. פּרוו אָפּ, געפּרוווט.

1. דזו אָפּפּראָבירן. „און איצונד וועל איך
דיך לערנען ווי אַזוי דו זאָלסט וויסן אָפּצופּרווין
זילבער ביז צום לעצטן פינטלעך“, מלאכת
מחשבת, ווילנע 1874, ז' 72. „לויט דעם באַ-
שרייבונג וואָס ווערט צוגעגעבן צו די אָפּאַראַטן
[וועלכע באַווייזן באַלד דאַס פֿאַלשקייט פֿון דער
מילך], איז גאָר ליכט פֿאַר יעדן מענטש אָפּ-
צופּרווין די מילך“, דרייבטיקער א. דאָנין איבז,
דער וועניזובזער פֿון געזונד, וואַרשע 1905.
„כּמעט איך אַלע אַזעלכע פֿען מאַכט דער
געוויינלעכער דאָזיקאַליום דעם פֿעלער, וואָס
עס פּרווט אָפּ דעם אמת ניט נאָר זײַן אינע-
ווייניקסטן וואָג און ווערט“, דשיט ווו, נ"י 1912,
ז' 77.

2. עקזאַמינירן, עקספּערמענטירן. אַ די נייע
מאַשין. אַ צי דאַס אויסגעפֿיניג האָט אַ ווערט.

„צופֿירן איז אויך געווען שלמהלע... סײַהאַט
זיך אים זײַער געוואַלט גיין אַ די נייע קאַלאַש-
לעך אויפֿן פֿרישן גליטש“, משה אלטמאַן,
בלענדעניש, טשערנאוויץ 1926.

3. דזו אויספּרווין. „אונדזער הייליקער פֿאַר-
טער וואָס גאַט ברוך-הואַ האָט אים אָפּגעפּריפט
מיט צען פּריווינג [פּרווואונגען], מרדכי
חיים הלוי הערצבערג, כּללים שבֿברכות, וויוש-
ניץ [1913]. זײַך. עכּץ. עניש.

אָפּפּריב(ט)ען — א.ו.ט.ו. פּריב(ט)ע אָפּ, גע-
פּריב(ט)עט. 99: ~פּריב(ט)ען, ~פּירקען.
דזו אָפּפּאַרשקען. „מיט זײַך — די
פֿערד... האָבן זיך אָנגעטרונקען, זיך אָפּגע-
פּריכטעט און — אַוועקגעטריבן“, אי. קיפּניס,
מיין שטעטלעך סלאָווענע וו, ט"א 1971, ז' 350.

אָפּפּרינדען — ט.ו.ו. דע אָפּ, געפּרינדעט.
פּרגל אָפּפּרינדען 1619. 99: ~פּרינדלען.
שרייאַיק אָפּפּרעזן. אַ די קופּערנע פֿאַנען זײַ
זאָלן שפּען. מיט זײַך — אַ זיך ווי אַ
קוימענקערע.

אָפּפּרינצן — ט.ו.ו. פּרינץ אָפּ, געפּרינצט.
אַנטאָן, אויספּרעזן אַ קינד מיט שיינע קליידער
(ווי אַ פּרינץ).

אָפּפּריסקען — ט.ו.ו. סקע אָפּ, געפּריסקעט.
99: ~פּריסקען, ~פּריזונגען, ~פּריס-
קען. אָפּפּריצן, באַשפּריצן. אַ יענעם מיט
וואָסער. אַרײַניקן אין אַ טינטערל און אַ
אַרום און אַרום (מיט בלאַטע). מיט זײַך —
„אַצינד פֿאַרט זי שטיל, דאַס פֿורל נאָך אים...
ער הערט ווי דער פֿערד פּריסקעט זיך אָפּ“,
שטערן, מינסק 1930, № 65. עניש.

אָפּפּריקירן (זיך) — א.ו.ט.ו. דעט (זיך) אָפּ,
(זיך) געפּריקירט. רעאַגירן מיט אַ געפֿיל
פֿון פּריקירקייט. „עס פּריקירט איר אָפּ פֿון
זײַנע באַרימערעוויג“, עניש.

אָפּפּרישטשען — ט.ו.ו. שטשע אָפּ, גע-
פּרישטשעט. טל. אָפּפּאַכן עפעס אויף גיך,
אין גרויס אַללעניש. ניט פֿאַרזוכן דאַס גע-
קעכט בשעתן קאַכן. אַ — גוט, שלעכט —
אַבי אָפּגעקאַכט.“

אָפּפּרעגלען — ט.ו.ו. גל אָפּ, געפּרעגלט.
פֿאַרענדיקן פּרעגלען. פֿיין, גוט אָפּפּאַכן אין
פעטס אויף אַ פֿלאַכער, אָפּענער פֿאַן. אַ אַ
מאַכל. אַ אינגעמאַכטס. „אין זעמליאַנקע ביז
אים שפּאַרט מיט וואַרעמקייט... וועט נאָכדעם
אַ אַ פֿולע סקאַוואַרדע מיט קערלעך אויף
בוימל... ליגן אויף די שטרוי און קנאַקן“,
נאָטע לוריע, דער סטעפּ רופּט, מאַסקווע 1932.
„מיר פֿאַרוואַרפֿן נעצן, כאַפּן אַן פֿיש, קאַכן אָפּ,
פּרעגלען אָפּ און פֿאַרטרינקען מיט אַ גלעזעלע“,
רעד' אַקט, ז'ט געזאַנג פֿון די פּעלקער,
מאַסקווע 1939, ז' 95. „האַט מען אָפּגעפּרעגלט
פֿאַר מיר אַ קאַטשקע מיט אַ הון, פֿיין אויס-
געבראַטן“, טעג, געברענטע ערד, ביא 1947,
ז' 210.

מיט זײַך — זיך אַ אויף דער וון. עכּץ.
עניש.

אָפּפּרעזענטירן — ט.ו.ו. טיר אָפּ, פּרע-
זענטירט. (פֿאַרענדיקן) פּרעזענטירן. געקומען
פּדי אָפּצופּרעזענטירן גיך די דײַטשע ליטע-
ראַטור, גראַט-צײַמערמאַן, דאַס וואַרט, ז' 42.

אָפּפּרעסן — ט.ו.ו. פּרעס אָפּ, געפּרעסט.

1. אָפּדריקן אויף דינער צו מאַכן. אָפּקוועטשן
אויף אַרויסצוקריגן פֿליסיקייט, נאַסקייט. אַ
קעז, „ער נעמט אַרויס ווידער אַ טאַוול פֿון
דימענט... בלזבט ער [דער פּויער] שטיין
און הייבט אַן טראַכטן אויף וואָס דאַס נוצט,
זאָגט דאַס ווייב... אַ דאַס נוצט די קעז
אָפּצופּרעסן“, א. פּאַוויר, גדולת יוסף, לו, „מע
מאַכט פֿון זײַ [פֿון די פֿעט זייערסן אין חלב]
דינע טעוועלעך און נאָכן אָפּקליין פּרעסט מען
זײַ גוט אָפּ אונטער אַ הידראַוולישן פּרעס“,
י. א. לעפּשין איבז, מ. פֿאַראַדיי, די געשיכטע
פֿון אַ ליכט, ווילנע 1922.

2. אָפּדריקן אויף אויסצוגלייכן, אויף גלאַט
אַרער פֿאַך צו מאַכן.

3. אָפּפּלעטן מיט אַ פּרעסל. אַ די וועט מיט
אַ פּרעסל.

4. אָפּקוועטשן, אָפּדריקן שריפט אין אַ
דרוקערײַ. אַ אותיות. אַ ווערטער. אַ אַ
קאַפּיע פֿון אַ בילד. „רויטע געשריבענע ווער-
טער האָבן אַ שפּאַר געטאַן אויף אים, ווי מיט
חוזק-אויגן... פֿאַר די וואָס האָבן אַט די
ווערטער רויט אָפּגעפּרעסט אויפֿן פּאַפּיר, איז
גאָר די מלחמה ניט אומדערוואַרטעט געווען“,
יודל יאַפּע, פּרישע קויכעט, מאַסקווע 1940.

5. צוקוועטשן, אַרײַנדיקן. „זײַ שטייט פֿאַרן
פֿאַטער מיט אַ דרך-אַרצדיק אַראָפּגעלאָזטן קאַפּ
און פּרעסט אָפּ די שמאַלע טאַליע מיט אירע
לאַנגע, ווייסע פֿינגער“, מ. בורשטיין, גורל,
וואַרשע 1936, ז' 6. „צום ערשטן מאל פֿאַר דער
גאַנצער צײַט אים אָפּגעפּרעסט אַ קוש אויף
זײַנע בלייכע באַקן“, י. 2. שאַצקי, קאַרנבלומען,
ביאַליסטאַק 1935.

מיט זײַך — 1. אַפּרוקן זיך. „עס וועט ניט
זײַן קיין מלחמה און עס איז ניטאָ צו וואָס
זיך מאַכן נאַריש... מע דאַרף זיך אַ צוריק“,
לייזער קאַצאָוויטש, הומאַרעסעט, מינסק 1933.

2. צופּרעסן זיך, צורוקן זיך. האָבן סעקסועלן
פֿאַרקער. זײַך. עכּץ. עניש.

אָפּפּרעסער — דער, ס. דער וואָס מאַכט
דאַס לעצטע אויספּרעסן אויפֿן בנד. ערײַ.

אָפּפּרעפּאַרירן — ט.ו.ו. זיר אָפּ, פּרע-
פּאַרירט. צוגרייטן אויף אַ ספּעציעלן אָרפֿן,
פֿאַר אַ געוויסן ציל (געוויינלעך פּדי צו
פֿאַרשן). „פּרעפּאַרירט אָפּ (שניידט אויס) די
נערוויססיסטע פֿון רעגנאָרם“, יאָס ו, ז' 243.
זײַך.

אָפּפּרעפּלען — ט.ו.ו. פּל אָפּ, געפּרעפּלט.
אַרויסזאָגן שטיל, גיך און אומקלאַר. אָפּ-
מורמלען. אָפּמורקען. אָפּשעפטשען. אַ סידאַ-
ווענען. „די שרעק האָט אים אָפּפּלען באַפּוילן

№ 2. „דער ווינט גייט מיט כעסיקן אימפעט אריבער / און שלידערט דעם אָ אין זאָמדיקע גריבער“, טעג, איצטער, נײַ 1948, ז' 106.

4. שטאַף וואָס דער אַרגאַניזם פֿון אַ בעל־חי גיט אַרויס. „ווי אַ שטאַף פֿאַרשפּרייט איר אָ“, נאָד. „די נירן דערזויטען פֿון קערפּער די גיט גוציקע אָיך“, איבז, דאָס לעבן מינסק 1925. „אַפֿילו צו דעם אָ פֿון אַ קו אַרום אַ שטאַל...“, הל, אַ בלאַט אויף אַן עפּלבוים, זיי גראָן וויגן זיך.

5. עמעצער פֿון נידעריקסטער סאַציאַלער מדרגה. געזעלשאַפֿטלעכער נחות־דרגה. „דער אָ פֿון אַלע פֿעלקער וועט זיך מיטן גאַלד פֿון אַלע פֿעלקער“, דאָ, פֿון בערלין ביז טאַן פּראַנציטקאָ, וואַרשע 1930, ז' 228. „אַבֿרהם בלעבט אייביק אַבֿרהם און לוט בלעבט אייביק אָ“, באַש, פֿאַר, 1961, 26. „אַזוי האָט אויך דער מענטשלעכער אַנפֿלייך קיין פֿאַרזי מיט־געטראָגן מיט זיך מענטשן־אָ, מענטשן־מיסט“, ב. דעמבליך, פֿאַר, 1965, 31.

6. כּוֹפֶר, אָפּטריניקער [אין לשון פֿון פֿרומע].

7. פּראָדוקט פֿון קונסט אָן קינסטלערישן ווערט, שונד. „אַמך וועל איך דעם אָ נישט געבן“, פּראָ, „ממענ זכּרונות“, מע וואונדערט זיך וואָס אַנדערע מאַלערס זינען געוואָרן באַלמעלאַכעס... וואָס נעמען אָ און בראַכ־וואַרג און שטעלן עס פֿאַרזענישדיק צוזאַמען“, יג, טמו, 1965, 19.

8. צוריקציי פֿון וואָסער אין ים, רעפּלוסק. „בשעת אָין ציט זיך דאָס וואָסער פֿון די ברעגן צוריק“, ממוס, דער ניטצליכער קאָלענדאַר, ווילנע תּרמ״ב.

9. נידעריקסטער טייל פֿון טאַל. „... דער אונטער טיך אורר בריכה תּחתונה הט זיך אורשפרונג אונטער דען ברג ציון גיהאָט אויף דער זיט וואו דער טאַל אורר עמק יהושפּט קיגן מערבֿ דן אב פֿאַל האָט“, ר' אַלכּסנדר עטהוין, בית ישראל ובית הפּחירה, אויבֿיך תּע״ט.

10. שעדלעכע אויסשטראַלונג נאָך אַן אַטאָ־מישן אויפֿרייס. „יאָר־לאַנג האָט דער אַטאָ־מישער אָפּפֿאַל געשוועבט איבער היראַשימאַ.“ „פֿאַרשונגען וועגן אַטאָמישן אָ און אויס־שטראַלונגען“, טמו, 1961, 11.

11. דאָס שעדלעכע וואָס שטעלט זיך אָפּ אין געפֿילן ווי אַ רעזולטאַט פֿון שווערע איבער־לעבונגען. „אָ פֿון גיט דערשלאַפֿן, גיט דערעסן, אומקלאַרן פּראָטעסט... האָט זיך אָפּגעזעצט אין איר פנים“, עוזר וואַרשאַווסקי, כּאַליאַסטער 1924, ז' 37. „פֿון דעם לאַגער איז זי צוריקגעקומען מיט אַ שווערן אָ אין דער גשמה און אין איר געזונט.“

12. די, זיך, פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּפֿאַל. דוז אָפּפֿאַל.

אָפּפֿאַלבוך — טרוו. פֿאַלב אָפּ, געפֿאַלנט. 9: פֿאַלעבועווען, פֿאַלד(עווען). 1. פֿאַרענדיקן מאַכן פֿאַלדן. אָ אַ קלייד. אָ די

מיט פֿאַטאַגראַפֿישן אַפּאַראַט. אָ שמיילענדיקע פּנימער. „אין דעם יאָר 1896 האָט די צייטונג 'מאַטין' באַקומען אַ פֿאַטאַגראַפֿישע אָפּשריפֿט... דאָס האָט דער רעדאַקטאָר געלאָזט אָ אין זיין צייטונג, רעד, גרשום באַדער, יודישער פֿאַלקס־קאָלענדאַר, לעמבערג תּרנ״ט. 2. אָפֿ־שילדערן עפעס. באַשריבן אַ געשעעניש מיט אַלע דעטאַלן. 3. (וואוילונגעריש) שלאָגן איבערן פנים. אָ דעם מסור. אָ דעם טרייפֿענעם פּרצוף.

מיט זיך. פֿאַראַן פּרומע יידן וואָס לאָזן זיך ניט אָ. חתן־כלה פֿאַרן זיך אָ. 12.

אָפּפֿאַלבוך — טרוו. פֿאַך אָפּ, געפֿאַכט. 9: פֿאַכען. 1. באַוועגן די לופֿט פֿאַרן פנים קיל צו מאַכן. „און ווערט עס גאַר הייס, / פֿאַכט מען אָפּ דעם שווייס / מיט אַ פֿריש, גרין צוויגל“, עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 41.

2. אָפּטריבן, אָפּיאָגן פֿאַכנדיק. אָ די זלידנע פּליגן.

3. טראַשען, וואַרענען. אָפּגעפֿאַכעט האָסטו מיט דער שווער... פּמ, די באַפּרעטע ברידער, מינסק 1939.

4. שלאָגן, אָנפאַטשן דאָס פנים. אָ עמעצן [דאָטיון] ספנים. אָ ביז הלשות.

5. הוואל. האָבן סעקסועלן פֿאַרקער. אָ זיך. „וויבֿלעך האָבן זיך אָנגעכאַפט ביי די באַקן... יידענעס האָבן זיך אָנגעפֿאַכעט, איר, סאיני עק וועלט“, באַש, אין מיין טאַטנעס בית־דין־שטוב, ז' 9. עניש.

אָפּפֿאַל — דער, זיך. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּפֿאַלן. „די שטיינער ריסן זיך אָפּ און קעקלען זיך אַרונטער, אָפֿט מיט אַ מוראדיקער קראַפֿט, דאָס רופֿט זיך — אָ, איבז, נ. רובאַ־קיך, די אייביגע מלחמה מיט דער נאַטור, ווילנע 1906, ז' 12.

2. פּסולת. באַאַרבעטן מעטאַל־אָ אויפֿסניי. ניצן געהיליך־אָ פֿאַר ברענשטאַף. „ווען מען גיט גאַלד, זילבער צו דער אַרבעט, מוז מען געבן עטוואָס מער... וועל עס פֿאַלט אָפּ פֿון די מעטאַל בשעת דער אַרבעט, דרום דערציילט אונז די תּורה... זיי האָבן געבראַכט נאָך מער אַלס גענוג איז אויף אָ, ר' יעקבֿ מדובנא, משלי חכמה, שמות, ווילנע תּר״ן, מ/א. אַ שיפורער אַרבעטער מאַכט שטענדיק פֿיל מער אָ (בראַק) אידער אַ ניקטערער, איבז, וואָס פֿאַר אַ געטראַנקענע זינגע אונ וואָס גיבן זיי דעם אַרגאַניזם. פֿאַלטאָוע 1932. „יעדער מילנער האָט, חוצן אָפּפֿאַל, געהאַט דעם... אָ פֿון דער געזיפּטער תּבואה“, ה. אַבראַמאָוויטש, יבֿל 1922, № 1. „נובלות התמרה“ — אָ־טיילען (וועלכע דער ווינט וואַרפֿט אַראָפּ ווען זיי זינגען נאָך גיט צייטיק). פּיעט, זרעיס, דמאי, א. א. אָ־פּראָדוקטן.

3. מיסט, שמוץ, שטויב. „הוליע, קבצן, אָ (מיסט, דרעק) איז וואַלול“, פּוול. „אין אַלגע־מיין זעט מען גיט קיין מיסטקאַסטנס און די אומרייניקייטן און אַלערליי אָין לאַגערן פֿאַר די היזער אין די הייף“, פּנע, פּאַרזי 1948,

שטילערהייט אַפּצופּרעפלען אַ ווידי אין האַרץ, וואָס ער וואַלט קיינמאַל אין געוויילעכע טויט־אומשטענדן נישט געטאַן, מרדכי שטרינגלער, גורלות, ב״א 1952. „אַ מין טעמפל וואו מע קומט אָ תּפילות און יוצא זיך“, יג, טמו, 1966, 18. עכץ. עניש. ערני.

אָפּפּרשׂהווען זיך — [פֿאַרשעווען] אוטוו דריטפּערזאָניק. פּרשהוועט זיך אָפּ, זיך ~ גע־פּרשהוועט. נעאַל. פּאַסירן. געשען. טרעפֿן זיך (וועגן אַ געשעעניש וואָס מע מאַכט פֿון דעם אַ וויכטיקן פֿאַלייטשן ענין). „אַט, גע־דענקען מיר, האָט זיך ביי אונדז געהאַט אָפּגע־פּרשהוועט אַ פּרשה וואָס האָט דערהרגעט מענטשן און ווערטן“, צאַנ, לעצטע נייטס, 1971, 16.

אָפּפּשטלען — [פּשעטלען] טרוו & אוטוו. פּשטל אָפּ, געפּשטלט. אַ לענגערע צייט, אויף פֿאַרשיידענע אופנים אויספּשטלען (← 311) עפעס. מיט זיך.

אָפּפֿאַל־צירן — טרוו. ציר אָפּ, ~ (גע־)פֿאַלצירט. פֿאַרענדיקן פֿאַבריצירן. אָ די מונדשטיקלעך אויף אַ נייעם אופֿן. 12.

אָפּפֿאַדערן — טרוו. ער אָפּ, געפֿאַדערט. 1. שטרענג פֿאַרלאַנגען. דער באַלעבאַס פֿאַדערט אָפּ דירה־געלט. מע האַלט אין איין אָ די שטצען. „איין איטליכער דער דאָ הער פֿון איינס איין שבוּעה... דאָ זאַל דער בעל השבוּעה קנס געבן זפֿיך [זי פּרוטות קטנות] תּיכף ומיד אונז דער העריר זאַל דען קנס פֿון אים אַ פֿאַדערן“, תּקנות חכמי זמנאָי קיך פּראָג טע״ב.

2. שטרענג פֿאַרלאַנגען און קריגן. „... און אייז צום מלך פֿון איהנן גימאַכט וואַרדין, אויבֿ תּיכף ומיד האָבין זיא אב גיפֿאַדערט פֿון די רומיי גאַנץ לאַנד שאַפֿט מצרים, איבז זלמן הענא, צחח דוד, 99, תּנ״ח 1698.

3. פֿאַרלאַנגען אויף צוריק. אָ דעם חובֿ. אָ דאָס פּענדל וואָס מע האָט אַנטלען. „אז גיהערט דער מענש זיין רוגז ברעכן, דען דער מענש ווייט זיין צייט ניט, ווען גאַט זיין פּקדון פֿון אים אַב פֿאַדערט“, שוה, אַמטש 1723, מ/ב. „... גאַט האַלט לאַנג זיין צאַרן אָבער ער פֿאַדערט אָפּ זינס, ער שענקט נישט איין האַר“, א. מאַרגענשטער, עגל הזהבֿ, וואַרשע 1898, ז' 62.

אויך מיט זיך. „סיגאַט שוין לאַנג ניט גערענגט און עס פֿאַדערט זיך אָפּ באַגיסן די פֿעלדער“. 12. ניש.

אָפּפֿאַדערניש — אָד. וואָס האָט די טע־אַפּצופֿאַדערן. קייט.

אָפּפֿאַזעווען — טרוו. זעווע אָפּ, געפֿאַזע־וועט. (סעאַלירט). אַריינפּאַסן די פּילאַנקעס אין טיר. נאָך אַ ביסל אַרומהובלען כּדי אָפּ־צופֿאַזעווען די פּילאַנקע.

אָפּפֿאַטאַגראַפֿירן — טרוו. פֿיר אָפּ, ~ (גע־)פֿאַטאַגראַפֿירט. 1. פֿאַרענדיקן נעמען אַ בילד

פֿירעהנג. 2. מאַכן פֿאַלדן אַ לענגערע צייט. „אָפּגעפֿאַלדעוועט דאָס חופּה-קלייד און צום סוף זעט עס אויס ווי אַ שמאַטע“.

אָפּפּאַלגן — פֿאַלג אָפּ, ~געפֿאַלגט. טרוו — אָפּריגען, אָפּצאלן מיט עפעס (פֿאַר אַ טרֶבּה). זיסל איז קענטיק געווען דאַנקבאַר אין האַרצן פֿאַר אַזאַ טרֶבּה. זי וועט זיי אַוודאי ווען עס איז אַ מיט וואָס עס וועט מעגלעך זײַן, אי. קיפּניס, די צייט גייט, קעזע 1940.

אַקוווּ & אוטווו. — אויפֿהערן פֿאַלגן עמעצן. מע קאָן אים שוין נישט הייסן פֿאַלגן, ער האָט זי (איר) שוין אָפּגעפֿאַלגט.

אוסווו — נאָכגיין עמעצן. דעסמ. נר. אַ דער שיינער פֿרוי. אַ דעם מישטער, דעם רביין.

זנג. **עכץ**, **עניש**, **ער** (יין, קע). **ערני**.

אָפּפּאַלֿהויט — די זין, אַרט, פּלאַצענטע. „אויף דער אינעווייניקסטער איבערפֿלאַך פֿון דער הייבמוטער בילדעט זיך אַ דיקע, זאַפּטיקע און בלוטרעכע היטל, די אַזוי־אַנגערופּענע אַ״ה״, פּגעט, ווילנע 1928, Ne 18.

אָפּפּאַליק — אַדי. וואָס קען אָפּפּאַלן, וואָס איז נישט־פּעסט, נישט־גוט, נישט־געזונט. אַע עפל. אַע קרעציקע אַברים. יִקייטו.

אָפּפּאַלן — אוטווו. פֿאַל אָפּ. בײַן ~געפֿאַלן וועגן האַ אַ — אויסלויפֿן, זי 265. 1. פֿאַלן פֿון אויבן אויף אַראַפּ. די בלעטער זינען אָפּגעפֿאַלן. „די רשעים זינען גייליכן גלייך אַז איין קרויס דו פֿר פֿאַלט איז אויב דר נאָך מוז עז פֿון בוים אב פֿאַלין אויב פֿר פֿוילט אויף אייביג, קה. פֿירדא 1743, כה/ד. „ונשל = אָפּפּאַלין“, מלמ. עז/ב.

2. ווערן שוואַכער, מאַגערער, אינדאָרן. „וואָס טוט מען? די כוחות פֿאַלן אָפּ“, פּוהל. „עס פֿאַלן אָפּ שטיקער פֿלייש“, פּוהל. ס׳וועט פֿון דיר קיין זאָך ניט אַ. אַ איין וואָ אַ (אין געוויכט, נר). „דאָס גאַלד וועט דערפֿון ניט אַ“, ער ווערט אַלע טאָג קרענקער און פֿאַלט אָפּ פֿון זיין פֿלייש“, איין שיינע היסטאָריע פֿון איינע מעכטיגן רבֿט טאַכטער פֿון קונסטאַנטינאָפּל, סוף 18. אַדער אָנהייב 19. יו.

3. ווערן ווייניקער, אַרעמער, די פּרינץ פֿאַלן אָפּ. „יעדעס קינד מוז מיר געבן דרר רובל אַ וואָך, און ווען ניט — פֿאַלט אָפּ פֿון זייער ערביטליי, מסדר אגרת, וואַרשע 1858, זי 75. „דערומיל זינען אונזערע ירידים אָפּגעפֿאַלן“, פּראַ, ביזדער און סקיצן. „היי־יאַר איז די לייזעכץ אָפּגעפֿאַלן“, פּראַ, 1966, חו 15.

4. אַראַפּפֿאַלן פֿון דער מדרגה, פֿאַרלירן דעם מוט. „הענט און פֿיס, (וואָ) ליב און לעבן זינען אים אָפּגעפֿאַלן“, פּוהל. „ווען דוא זיכשט איין בעל־הבית דער דא אַב גיפֿאַלין איז פֿון זיין גוט, האָלט אין ניט שוואַך אין זיין אויגן פֿון דעש וועגן דאש ער איז אַרם גיוואָרדן“, מלמ, מ/ב. „יאָסל פֿאַלט אָפּ בײַ זיך... ער איז נישט אַזוי זיכער“, פּראַ, ׳בשעת מגפה׳, איז

אַלעמען אָפּגעפֿאַלן דער מוט, פּלוני, אַ שרעק־ליכע געשיכטע פֿון ר׳ אליעזר הקדוש, פּיעטרי קאָו תרע״ג.

5. פֿאַרלירן עפעס, האָבן היזק. אַ העלפט פֿון נדן איז אָפּגעפֿאַלן. די פּרינץ זינען אָפּגעפֿאַלן. „זי גליטשט זיך פֿון דעם קעמל אַראַפּ און אירע בתולים וואָרן איר אַ פֿאַר דערשרעקע־ניש“, צור, חיי־שרה.

6. פֿאַרלירן טייל פֿון מאַטעריאַל, פֿון אַנ־קלייב. „ביים אויסשניצן די פֿיסלעך, פֿאַלט אָפּ ביים טאַקער אַ היפש ביסל האַלץ“. „דער גאַלדשמיד האָט געהאַט היזק, ווייל אַ טייל גאַלד איז אָפּגעפֿאַלן“.

7. פֿאַרלירן אייגנשאַפּט. איבער זיין קראַנ־קישט איז אים אָפּגעפֿאַלן זיין געדולד. „מיטאַמאַל איז פֿון דעם גוי אָפּגעפֿאַלן די טעמפע פּויל־קייט“, ב. דעמבליג, פּראַ, 1960, ח 14.

8. בטל ווערן. די פֿרײַזדיקע אַרגומענטן פֿאַלן אָפּ. „שוין צען חדשים נישט געצאַלט... אָפּגעפֿאַלן...“, פּראַ, אַמאַל איז געווען אַ מלך, זי 68. „דער הער... האָט איינגעצאַלט... און די לייצטאַציע איז אָפּגעפֿאַלן“, ב. עפּעלבערג, דער קרבן, וואַרשע תרס״ח, זי 55. „האָט נישט געהאַט איינגעצאַלט... און די אַסקערואַציע איז אָפּגעפֿאַלן“, באַט, פּראַ, 1961, ח 19.

9. צוריקציען זיך פֿון וואַסערן אין טיפּן אַדער ים. „האָט ער אַרויסגעשיקט פֿון זיך די טויב, צו זען אויב דאָס וואַסער איז אָפּגעפֿאַלן“, ת. בראשית, ח. 8. „דער טיפּן אינדזערער... איז אין די פֿאַר יאָר אָפּגעפֿאַלן, אַז ערטרעוויזן קען מען ממש אים איבערגיין טרוקן־פֿוס“, ממוס, מסעות, זי 16. פּיאַ: „ווען די כוואַליעס פֿון דער רוסישער רעוואָלוציע זינען אָפּגע־פֿאַלן“, דעט, ווילנע.

10. אָפּקערן זיך פֿון אַן אמונה, פֿון אַ שיטה, ריכטונג. „דש מיר זינען גיבליבן בינא אונדזרן גלויבן אונ זינען ניט אַב גיפֿאַלן, אַז מן פּינד פּיל אומות די דא זינען אָבגיפֿאַלן פֿון אירם גלויבן“, מלמ, קמו/א. „דר האָט ווידר שפּעניגט אויב ער איז אב גיפֿאַלן פֿון דער תורה זיניש גאַטש“, יוסיפּו, אַמסט 1661, עג/ב. „פּיל יהודים בליבן בינא אירי אמונה, אויב זיא וואַלטן ניקש און ריין עסין... אַלו דר זיא פֿון איר גיזען אב פֿאַלן“, ספר יהודית 109 יודא מכבי, אַמסט תקכ״א.

11. פֿרייזליק אויפֿהערן זיין אַ מיטגליד פֿון אַן אַרגאַניזאַציע, פֿון אַ גרופּע. „די אומ־צופֿרידענע מיט דער ניער פֿאַרוואַלטונג זינען אָפּגעפֿאַלן“.

12. אָפּציען זיך. אַוועקפֿאַלן. אָפּטרעטן. אַלע זינע אָנהענגערס פֿאַלן אָפּ. „פֿון אַ שררה קען אַ פּויער, אָבער ניט פֿון קיין פּויער אַ שררה“, שו.

13. פֿאַרלירן אַ קלאַנג אין דער אַנטוויקלונג פֿון אַ שפּראַך, ביים אויספֿורעמען זיך פֿון אַ דיאַלעקט אַדער ביים אַריבערנעמען אַ וואַרט פֿון אַן אַנדער שפּראַך. סוף 1919 י״ה האָבן

גענומען אַ די עינס פֿון די אינטערנאַציאָנאַלי־מען: פֿאַבריקע, מאַשינע, טעלעגראַמע אע. „אין די אוקרענישע דיאַלעקטן פֿאַלט אָפּ דער ה׳ אָנהייב וואַרט, ה. שקליאַר, צום 15. יאָר־טאָג אַקטיאָבער רעוואָלוציע, מינסק 1932.

14. דזוו איינפֿאַלן, אוטווו בײַ 4. מיט זיך. **עכץ** — דאָס, זי, ער. דזוו אָפּפֿאַלן מיט אַ בישטעם פֿון ביטול. „עס עקלט אים פֿון דעם אַ“. „דאָן ווערדן מיר דאש אב פֿאַלסטן פֿון דאש קאַרין פֿאַר קויפֿיין, בליץ, עמוס, ח. 6. **עניש**, **ער** (יין, קע). **ערני**.

אָפּפּאַלעריש — אַדי. וואָס האָט די שטריכן פֿון אַן אָפּפֿאַלער. וואָס האָט די טבע אָפּצופֿאַלן. אַע עלעמענטן. קײַטו.

אָפּפּאַלצ(עווען) — טרוו. פֿאַלצ(עווען) אָפּ, ~געפֿאַלצ(עווען). 1. מאַכן לעדער אַדער פּאַפּיר די בײַ זי ברעגן, צום באַאַרבעטן. 2. אָפּקייטן און צונויפֿלייגן. אַ די בויגנס פֿאַרן איינבינדן.

אָפּפּאַלצ(עווען) — טרוו. פֿאַלצ(עווען) אָפּ, ~געפֿאַלצ(עווען). 99. ~פֿאַלצ(עווען). פֿאַלשן, נאָכמאַכן געלט, דאָקומענטן. קונציק אַ אַסיגנאַציעס. אַ אַן אונטערשריפּט. „מיר דאַכט דאָס האָבן די יאַטן אָפּגעפֿאַלשעוועט אַ ברייחול“, ב. שקליאַר, אויף פּאַלשע וועג, קאָוונע 1939.

אָפּפּאַנגען — טרוו. פֿאַנג אָפּ, ~געפֿאַנגען. צוריקפּאַפּן. „די ווילדן שוויין אב צו פֿאַנגן, גלייך לעבנטיג אַדער טוט“, ספר הרפואות, איבן פֿון גלחות, ר׳ נטע מ״ק פֿלאס באובר פּאַלץ, יעסניץ תפ״ב.

אָפּפּאַנדן — טרוו. פֿאַנד אָפּ, ~געפֿאַנדט. 99. ~פֿאַנטן. צוריקקריגן, צוריקפּאַקומען אַ פֿאַנד, אַ משכּוּן, בײַ אַ שפּיל וואו עס פֿאַדערן זיך פֿאַנדן. „ביים אַ דאָס היטל האָט ער געדאַרפֿט שפּרינגען אויף איין פֿוס און זינגען אַ לידל“.

אָפּפּאַנטאָזירן — אוטווו. זיר אָפּ, ~געפֿאַנטאָזירט. 1. פֿאַנטאָזירן אַ לענגערע צייט. „זי האָט אָפּפּאַנטאָזירט יאָרן וועגן איר פּרינץ און פֿאַרבליבן אַן אַלטע מוידל“. 2. אויפֿהערן פֿאַנטאָזירן. „זי האָט אָפּפּאַנטאָזירט פֿון איר פּרינץ און חתונה געהאַט מיט אַ בעל־מלאכה“. זנג.

אָפּפּאַניען — זיע אָפּ, ~געפֿאַניעט. >פֿאַניע. טרוו — אָפּנארן, באַשווינדלען. „אויפֿן מאַרק האָט מען אים אָפּגעפֿאַניעט“. אוטווו — דינען אַ לענגערע צייט אַדער פֿאַרענדיקן דינען פֿאַניען. אַ איז דער צאָרישער אַרמיי. אַ גאַנצע פּיון יאָר.

אָפּפּאַנירן — טרוו. זיר אָפּ, ~געפֿאַנירט. באַדעקן מיט פֿאַניר. „וועט דערנאָך דעם סטאַרץ אַ“, י. מ. בערמאַן, די טישלער אַרבעט, פּעטער־בורג 1913, זי 23. זנג.

אָפּפּאַנפֿען — טרוו. פֿע אָפּ, ~געפֿאַנפֿעט. 99. ~פֿאַנפֿעווען. אָפּנאַן אומקלאַר, אונ־

טער דער נאָז. אָ אַ בקשה. אַ אַ ליגן. אויך מיט זיך. -עניש.

אָפֿפֿאַרטיק־געלט — אַקווו. פֿאַסט אָפֿ, ~געפֿאַסט.

1. אַ לענגערע צייט פֿאַסטן. פֿאַסטן אַ גאַנצן תענית, אַ גאַנצן מעת־לעת. „צום פֿאַסטן איז זי געווען איין בריה אין דער וועלט, זי האָט געקענט אַ גאַנצע טעג און גאַרניט, ממוט, ספֿר הבהמות, ז' 38.

2. אויפֿהערן פֿאַסטן, פֿאַרביסן, עסן נאָכן תענית. געשמאַק אַ נאָך אַ שווערן תענית. „מיט קידוש־לבוֹה קען מען נישט אַ, שו. „מע דאַרף צוגרייטן צוויי מאָלצייטן, איינס צום פֿאַרפֿאַסטן און דאָס אַנדערע צום אַ, פֿאַר, 1965 x 4.

3. פֿאַסטן אָן אַנדער טאָג אַנשטאַט דעם איינגעשטעלטן תענית אָדער פֿאַסטן וואָס מע האָט אַליין גענומען אויף זיך. „אונ אַז עס איז אים צו שווער צו פֿאַסטן צוויי טאָג דורכ־אַנאַה, זאָל ער אָן אַנדער טאָג אַ, לט, גט/א. „אַ קימפעטאַרין דאַרף אָן אַנדערס מאָל אַ דעם תענית, דוך אדם, וואַרשע 1860.

מיט זיך. „פלעגט פֿאַסטן גאַנצע וואָכן און אַ זיך מיט אַ שטיקל ברויט מיט ציקאַריע, לזב, ניי 1957, ז' 32. -ונג. -עניש.

אָפֿפֿאַרטיק־געלט — טרוו. געווע אָפֿ, ~געפֿאַרטיק־געלט.

1. פֿאַרענדיקן סטריגעווען. „אַפֿפֿאַרטיק־סטריגעוועט מיט לאַנגע געט, מיט ביליקע צוויי. „אַ די תכריכים. 2. סטריגעווען אַ לענגערע צייט, „פֿון אַ גאַנצע טעג וועט דער בחור לערנען שניידערע?.

אָפֿפֿאַרטיק־געלט — טרוו & אוטוו. פֿאַסט אָפֿ, ~געפֿאַסט.

1. באַשליסן, באַשטימען. „אַז דו פֿאַסט דיר עפעס אָפֿ, קען מען דיר [=דיך] דאַפֿן [=דערפֿון] נישט אַראָפֿבריינגען, וואַר שויער יודישע צייטונג, 1867, גומ' 21. „קונע־גונדע האָט ביי זיך אָפֿגעפֿאַסט אַז זי מוז באַזיגן ר' לייב שרהם, אים מאַכן פֿאַר איר מאַן, באַש, פֿאַר, 1967 x 16.

מיט זיך — „האָט ער זיך שוין לאַנג אָפֿ געפֿאַסט אַז ער זאָל זיך פֿון זינע געשעפֿטן אויסשליסן. „ער זאָל זיך שוין רואיק אָפֿ לעבן, לוי סג'ל, דאָס פּוילישע יונגע, קראַקע 1895, ז' 8.

2. איינשטעלן. אַ ביי זיך. „עס איז אַ קאָ מיסיע געוויילט געוואָרן צום אַ דעם נוסח, קמ 1865, № 13.

אָטוו — אַ ביי זיך צו פֿאַרן זיך לערנען. אָפֿמאַכן ביי זיך. אָנעמען אַ באַשלוס. באַשטי מען. „ושפֿטתם צדק, איר זאלט פֿרענען ביי זיך אַ דעם דין, דערנאָך אויסזאָגן דעם פֿסק, תנחומא, שמות, וואַרשע תרמ"ו, קכב, „האָט ער ביי זיך אָפֿגעפֿאַסט אַז מאַרגנדיקן טאָג מוז ער גיין אין שטאָט אַרבעט, דאָס גרויסע גליק פֿון דער צו פֿרודענהייט. לעמבערג, יאָר? „האָב איך מיר אָפֿגעפֿאַסט אַז איך מוז זיין געדולדיקטן! ביי נאָך דער קאָמיסיע, ספֿר

מגלת א־יה, לובלין 1895, ז' 17. „מחמת די אַרבעט איז הינט גראַד נישט געווען קיין אַזליקע, האָט ער אָפֿגעפֿאַסט ביי זיך מער נישט צו נעמען שער און נאָדל אין דער האַנט, באַש, דער קורצער פֿרעזטיק.

אָפֿפֿאַרטיק־געלט — טרוו. פֿאַסט אָפֿ, ~געפֿאַסט.

מאַכן צום נאַרן, באַשווינדלען. „איך בין אַ בייזער מענטש און אַז מע וויל מיך מיט נאַרישקייטן אַ, ליגן נישט מיינע הענט אין קימפעט. „ווי מלך איז פֿון דעם גט צוריק־געקומען און מע האָט אים ערשט דעם קאַפֿ אויפֿגעמאַכט, ווי מען האָט אים אָפֿגעפֿאַסט, איז ער שטאַרק אין כּעס געוואָרן, מ. מ. אוי־זערקיס, דער פּרויזשטלעהרער, דראַהאַביטש 1897. -עניש.

אָפֿפֿאַרטיק־געלט — טרוו. פֿאַסט אָפֿ, ~געפֿאַסט.

1. אָפֿפֿאַרטיק־געלט, פֿאַסטן די צייט. כלומרשט אַרבעטן. „דו האָסט אָפֿגעפֿאַסט אַ טאָג, האָסט פֿאַרעסן אַז דאָ איז שטיקאַרבעט. „גענוג אַ, נעם זיך צו דער אַרבעט. 2. אָפֿ נאַרן. 3. אָפֿשמיסן.

4. אויספֿוּצן שרמאָק, אָן געשמאַק. מיט זיך — 1. זיך אַרומדרייען און גאַרניט טאָן, אַ זיך שלינג־אויך־שלאַנג. 2. אַרומדרייען זיך און קאַקעטירן אויף אַ גראַבן אויפֿן, אַ זיך און דרייען מיטן הינטן.

אָפֿפֿאַרטיק־געלט — אוטוו. ווע אָפֿ, ~געפֿאַסט.

1. פֿאַרענדיקן זיך באַשעפֿטיקן מיט מעקלערע. אָפֿגעפֿאַסטערעוועט און געוואָרן אַ סוחר מיט אַ קראַם. 2. אַ לענגערע צייט זיך אָפֿגעבן מיט מעקלערע. אָפֿגעפֿאַסטערעוועט טאָג און נאכט און צו גאַרניט זיך דערשלאַנגן.

אָפֿפֿאַרטיק־געלט — טרוו. פֿאַקל אָפֿ, ~געפֿאַקלט.

באַלויכטן מיט פֿאַקלען, אַ די גאַס לכּבוד תנוכה.

אָפֿפֿאַרטיק־געלט — דער, זיך. 1. אַקט פֿון אָפֿפֿאַרטיק־געלט.

אַ פּלוצעמדיקער אַ. „געגרייט האָט זיך צום אַ אויפֿן פֿראַנט. „ני, פּמ, מלחמה וו, ניי 1956, ז' 561. 2. זינדלערע. קריגן אַ וויסטן אַ. אַי־ס יגנאַל, אַ־פֿאַר ט, אַ־פֿאַר אַ זיך.

אָפֿפֿאַרטיק־געלט — טרוו. פֿאַרב אָפֿ, ~געפֿאַרבעט.

1. פֿאַרענדיקן באַדעקן מיט פֿאַרב. אַ טירן, פֿענצטער און דילן פֿאַר פּסח. „אונ אַ זאך וואָס האָט נישט די צורה ווי עש איז וואָרין בשאַפֿין גליַך וויא מען פֿאַרבעט אָפֿ איין זאך, חה ווו, מט.

2. פּיג. צוגעבן אַ ספעציעלע באַפֿאַרבוּג. אַ דעם שרייבער ווי אַ העלד. אַ ווערק ווי אַ גרויסן אויפֿטון. „די מעטאַפֿאָרישקייט פֿון דער שפּראַך... און דער עלעגישער אונטערטאָן פֿאַרבעט אָפֿ... די פּאַעטישע ערטער, די שטימע פֿון טאָל, ניי 1940, ז' 80.

מיט זיך — „דער כאַמעלעאָן פֿאַרבעט זיך אָפֿ אין די קאַלירן פֿון דער סביבה. -ונג. -עכץ. -עניש. -ער (זיך, -קע). -עניש.

אָפֿפֿאַרטיק־געלט — אַקווו. אימפ איצ נב.

פֿאַרבראַכט, ~פֿאַרברענגט. אָפֿזיין ערגעץ וואו, ביי עמעצן אַ געוויסע צייט (און דערביי גוט פֿאַרברענגען). „באַגענגט אַ דאַרן בחור און פֿאַרברענגט באַ אים אָפֿ גאַנצענע נעכט, זב, רעד' אַקש, דער וועג פֿון פֿאַראַט, מאַסקווע 1932, ז' 75.

אָפֿפֿאַרטיק־געלט — דאָס, זיך. לעצט־געלט,

געזעגן־געלט, געלט וואָס מען לאָזט איבער קינדער און באַדינערס פֿאַרן אָפֿפֿאַרן.

אָפֿפֿאַרטיק־געלט — טרוו. פֿאַרדין אָפֿ, ~פֿאַרדינט.

1. אָפֿהאַנדלען מיט רווח. פֿאַרדינען געלט. „איינש איז פֿון וועגן דו זיא נישט ביצאַלן אירן לון וואָס מן איגן אָב פֿר דינט האָט, לט, נ/ב.

2. אָפֿאַרבעטן פֿאַר אַ חובֿ, טובֿה אע. „כיועל אייך אַ פֿאַרן חובֿ וואָס כּיפּין נישט בכוח צו באַצאַלן.

מיט זיך — „בשם אווטאַמאַט זיך אַ שטיקל בלב אין האַלדו־און־נאַקן, פּמ, טיל־כאַמע, מאַסקווע 1946, ז' 46.

3. אָפֿאַרבעטן אָדער אָפּזיין אין תּפּיסה אַנשטאַט אַ געלט־שטראַף. אַ מיט צוויי וואָכן חד־גדיא פֿאַרן פּראַטאַקאַל. אַ מיטן הינטן (תחת). -ונג. -ער — „מיין מאַן דער גאַלדשפּינער איז אַ קנאַפּער פֿאַרדינער, ער איז בלויז אַן אַ.״

אָפֿפֿאַרטיק־געלט — אַר, נר. דזוו אָפֿפֿאַדערן.

„זאָל ער פֿון זיין זיל אב פֿאַרדין צו טון דש זעלביגה וואָס זיין שכל מיט ברענגט, חה, נ/ב.

אָפֿפֿאַרטיק־געלט — טרוו. אימפ איצ נב. ~פֿאַר־זיכערט.

פֿאַרזיכערן אַ צאַל מענטשן אָדער איינעם קעגן פֿאַרשיידענע פֿאַלן. אָפּסטראַכירן. אַ קעגן שרפֿה און גנבה. אַ מיט אַ לעבנס־פֿאַרזיכערונג. „האָט ער מיך אָפֿפֿאַרזיכערט אין זיין לעבנס־פֿאַרזיכערונג געזעלשאַפֿט... „! דוד פּרישמאַג, אין וואוהין, קיעוו 1912, № 5 (3). מיט זיך.

אָפֿפֿאַרטיק־געלט — די, מצ נב. דזוו אָפֿפֿאַר, דטשמ.

נר. „נאָך דעם אַ פֿון די פּאַליציאַנטן איז אין שענק אַרענגעקומען דער שול־לערער מיט זיין ווייב, איבז, ל. ג. מונק, מסתרי פֿאַרזי, וואַרשע 1865.

אָפֿפֿאַרטיק־געלט — דאָס, מצ נב. געלט

פֿאַר אַרעמעלעכט, מדינה-גייערס, פטור צו ווערן פֿון זיי. „כדי שלא לבייש איהם אפ פערטיג געלט צו געבן כפי נדבת לבו“, 1759 [יב]. יידישע געלט, זי 27]. „אין דער פראַקטיק האָט זיך עס ניט אָנגעגעבן . . . איז זיי האָבן גענומען אַג' אי געגאנגען נאָך נדבות“, מרדכי באַכנער, אין 190 כּוּסאַנאָה, מינכן 1949.

אָפּפּאַרטיקן — טרוו. פֿאַרטיק אָפּ, געפֿאַר־טיקט. 1. פֿאַרענדיקן. „אָפּגעפֿאַרטיקט פּסוק, פֿלעגט ער זיך נעמען צו משינות“. . . . נאָכן אַ די אַרבעט זאָלסטו קומען צו מיר“.

2. אָפּפּטרן עמעצן, משלה זיין. „אום זאָלכר אורנאָך ווילן פֿערטייגט דער קיסיר אַלואו באַלד זיין גיזאַנטין צו זיא אב, זיא פֿון זינר אַנקונאַט נאָך ריכט צו געבין“, שילדבורגער זעלצאַמי אונ קורצוויליגי גישיכטי [אָווע ווו, זי 478]. „ווי ס'איז געוואָרן נאָכט, האָט ר' חיים אָפּגעפֿאַרטיקט דעם בעל-עגלה אַהיים, פּלוני, אַ שרעקליכע געשיכטע פֿון ר' אלעזר הקדוש, פּיעטריקאָו, תּרע"ג. „דערנאָך אַז מע האָט שוין אַלע אָפּגעפֿאַרטיקט, זוי האָט מען זיך גענומען צו מיר“, י. מאָרגענשטערן, מעשה משני קבצ' ניס, ווילנע תּרנ"ה, זי 30.

3. שטאַרבן. „ער האָט שוין אָפּגעפֿאַרטיקט“. „פֿון די פֿאַרוואונדעטע האָט זעלטן ווער גע-קרעכט . . . מען האָט אָפּגעפֿאַרטיקט און אַרויס-געפֿירט פֿון דעם גיהנום . . .“, דר' מ. דעמי באַווסקי, מיט די קאַזאַקן איבער בוקאַוויןע און גאַליציע, ווילקאַוושיק, יאָר?

מיט זיך — 1. פֿאַרענדיקן אָן אייגענע אַרבעט. „יעדער ייד מוז זען פֿרייטיק פֿאַרנאַכט . . . זיך באַצייטן אָפּפּאַרטיקן“, חזא נב.ב. „האַבן זיך שוין אָפּגעפֿאַרטיקט מיט די מילכיקע לאַקשן, ממוס, פּישקע. „בקיזור, אָפּגעפֿאַר-טיקט זיך מיט מין מסחר . . .“, שע, ט"ה, זי 78. 2. באַזאַרגן. אַ זיך מיט פּרנסה, מיט אַ הויז אע. „איך האָב זיך שנעל אָפּגעפֿאַרטיקט מיט אַ האַטעל און צוריק אַרויס אין גאַס“, טעג, מינע זיבן יאָר אין תּל אַבֿיבֿ, ב"א 1947. 3. פטור ווערן, ליקווידירן. אַ זיך מיט אַ נורדיק. אַ זיך מיט אָן אומפֿאַרבעטענעם גאַסט. -וַגַּב.

אָפּפּאַרטלען — טרוו. טל אָפּ, געפֿאַרטלען. אַרוויסקריגן עפעס מיט אַ פֿאַרטל, אַ קונץ, אַ דריידל, אַ די פֿאַרלענגערונג פֿון דער ויוע. אַ אַ הנהח. -עַניש.

אָפּפּאַרלאַנגען — טרוו. פֿאַרלאַנג אָפּ, פֿאַר-לאַנגט. 1. פֿאַרלאַנגען אויף צוריק, אַ די געליענע ביכער. מיט באַקציינער אַ דעם פֿאַר-אַריקן חו"ב. 2. פֿאַרלאַנגען אַ לענגערע צייט, אַ שולח את עמי.

אָפּפּאַרלירן — טרוו. פֿאַרליר אָפּ, פֿאַרלאָרן. פֿאַרלירן אָן האַפּענונג צו געפֿינען. אַ די שליסלעך און מוזן אויפֿרייסן די טיר. אויך: אַ מוט.

אָפּפּאַרמאַנגן — טרוו. אימפּ, איצ נב. פֿאַר-מאַנט, פֿאַרמעגט. פֿאַרמאַנג אַ סך, אויף שטענדיק. „הלוואַ וואָלט איך קענען אַ אויף

דער עלטער וואָס איך האָב געפּטרט אין די יונגע יאָרן“.

אָפּפּאַרמירן — טרוו. מיר אָפּ, געפֿאַר-מירט. 1. פֿאַרענדיקן פֿאַרמירן. אַ אַ מאַדעל. אַ פּראַיעקט, אַ פּלאַן. אַ דאָס סטאַנדאַרד-לשון. אַ אַ סיסטעם. פּרווון אַ דעם אייגענעם כאַראַקטער. 2. באַפֿרייען פֿון אַ פֿאַרעם.

אָפּפּאַרן — אַוטוו. פֿאַר אָפּ, בּיין געפֿאַרן. [← אַפּלויפֿן וועגן הַאָב]. 1. פֿאַרלאָזן אָן אַרט מיט אַ פֿאַרקערמיטל. „דאָ האָב איך איינין ביקאַנטן ספּן פֿון מינדן אָן גיטראַפֿין, דער האָט נאָך תּיכף סמוך ללילה אָפּגיפֿאַרין, גה, זי 387. „וויל דער ווינד נאָך ניט גוט וואַרין אום אב צו פֿאַרין“, מראות הצוּבאַות, וואַנבעק תּע"ח. „פֿאַר דעם אַ האָט דער בעל-שם זיך געלאָזט דערקענען“, ממוס, שלמה, זי 49. „מיר וועלן מוזן קיין ווין אַ, דאָרט וועלן מיר אַ חופּה שטעלן“, 29.

2. (וועגן אַ פֿאַרקערמיטל) אָנהייבן זיך באַוועגן. די באַן איז אָפּגעפֿאַרן אַ ביסל שפּע-טער. דער אויטאָבוס קיין צפּת פֿאַרט אָפּ באַלד.

3. דורכפֿאַרן אַ באַשטימטן שטח. אַ דעם גאַנצן טאַל. „זיי זיינען נאָך ניט אָפּגעפֿאַרן אויף די וועג קיין פֿיניג וויאַרטס . . .“, איבז, דער העלד יערמאַק, ווילנע 1874.

4. דורכפֿאַרן אַ לענגערע צייט. מיר זיינען אַזוי אָפּגעפֿאַרן גאַנצע נעכט. „מען איז אָפּ-געפֿאַרן אַ פֿאַר שעה“, לדב, ניי תּשי"ז, זי 322.

5. אַנווערן דאָס פֿריערדיקע אָנזען אַדער אויסזען. אַ ביסל נאַר דאָס ווייכלעכע מעבל אָפּגעבליקעוועט, אַ ביסל אויך די פֿאַרהאַנגען פֿון אַמאַל אָפּגעפֿאַרן אין פֿאַרבן, נס, קאַר-באַנעט, מאַסקווע 1943. „אָפּגעפֿאַרן, געוואָרן אויס קנאַקער“.

6. אַראַפּנידערן פֿון פֿריערדיקער מדרגה. „איך ליג און פֿאַנטאַזירן פֿון מיינע גילקלעכע יאָרן . . . אַבער הינט בין איך פֿון אַלץ שוין אָפּגעפֿאַרן“, פּג, [בב אונז יודע, וואַרשע 1923, זי 36].

7. אָפּלעבן, אָפּקומען אַ געוויסע צייט. „אָט אַזוי פֿאַרט מען אָפּ דאָס ביסל יאָרן, אָט אַזוי פֿאַרט מען אָפּ די פּראַקטישע וועלט“, יוסף אַרוק, מיט הצלחה עסט אונ געדענקט, קע-שענעו 1894.

8. שטאַרבן. „מען פֿאַרט אַזוי לאַנג, ביז מע פֿאַרט אָפּ“, פּוול. „עס קומט דאָך אַ צייט וואָס מע דאַרף אַ פֿון דער וועלט“, פּלא, פּלא, המדר בצדקה, וואַרשע תּרנ"ב, זי 23.

9. אָפּוידלען. טרוו. „ער האָט אים אָפּגעפֿאַרן, געמאַכט מיט דער בלאַטע גלייך“. -וַגַּב. -עַכין. -עַניש. -ער (-ין, -קע). -עַריי.

אָפּפּאַרסירן — טרוו. סיר אָפּ, געפֿאַר-סירט. אַרוויסקריגן מיט כוח אַדער אַזוי ווי מיט כוח. אַ שינויים אין אָפּמאַך. אַ נאָך אַ הנהח. -וַגַּב.

אָפּפּאַרסעווען — טרוו. סעווע אָפּ, געפֿאַר-סעוועט. פֿאַרענדיקן דורכפֿירן אַ פֿאַרס אַדער אַזוי ווי אַ פֿאַרס. אַ אַ פּיעסע מיט צוגעגעבענע ווילדע סצענעס. אַ אַ ראַלע מע זאָל לאַכן, ווען די כּוונה פֿון מחבר איז גאַר געווען אַ פֿאַר-קערטע.

אָפּפּאַרסקען — אַוטוו. קע אָפּ, געפֿאַר-סקעט. 1. (וועגן אַ פֿערד) אַרויסלאָזן אַ קלאַנג ענלעך צו פּרסס, צוואַמען מיט באַשפּריצן, אַרויסלאָזן שוים פֿון מויל, אָנפּאַיען זיך און אַ. אויפֿהייבן דעם קאַפּ פֿון קאַרטע און אַ.

2. דו וועגן מענטשן, גראַב. 3. אָפּוידלען, איבערריסן אַ צווייטנס רייד. „גאַר אָפּט, ווען מיר האָבן נישט געהאַט גענוג געדולד אויסצוהערן וואָס טאַטע-מאַמע זאָגן, . . . האָט מען אונדז אָפּגעפֿאַרסקעט; ווען על-טערס רעדט, שלאָגט מען נישט איבער“, דס, טדן, די חכמה פֿון חכמות, תּ"א תּשכ"ח. מיט זיך. -עַניש.

אָפּפּאַרענטפֿערן — טרוו. אימפּ איצ נב. 1. ענדגילטיק פֿאַרענטפֿערן עמעצן. 2. פֿאַרענטפֿערן אַ צאַל פֿראַגעס. אַ אַלע פֿראַגעס פֿון דער אָנקעטע. „ווען זי האָט זיך קעגן אים אַוועקגעשטעלט מיט די פֿאַרענטפֿערונגען פֿאַר איר פֿאַטער און באַ-זונדערס . . . ווען זי האָט אים אָפּגעפֿאַרענט-פֿערט“, נס, קאַרבאַנעט, מאַסקווע, 1943. מיט זיך — זיך אַנטשולדיקן, בעטן מוחל זיין. ער האָט זיך אָפּפּאַרענטפֿערט הלמאַי ער איז נעכטן ניט געווען אין חדר. -וַגַּב.

אָפּפּאַרצין — פֿאַרץ אָפּ, געפֿאַרצט, גע-פֿאַרצן. אַוטוו. פֿאַרענדיקן אַדער אַ לענגערע צייט אַרויסגעבן בויכוינט. אָפּט מיט זיך. טרוו — במקום-ווערב פֿאַר אָפּטאַן עפעס זייער שלעכט, אומגעראַטן. אַ אַ לעבן מיט גאַלע-גאַרניט. אַ די ווענט, אַ אַ ניגון אע. -עַר (-ין, -קע). -עַריי.

אָפּפּאַרקויפֿן — טרוו. פֿאַרקויפֿן אָפּ, פֿאַר-קויפֿט. 1. פֿאַרקויפֿן אַלץ, די גאַנצע סחורה. פֿאַרקויפֿן נאָך איידער מע האָט עס אין האַנט. „דעם גאַנצן איבעראַריקן פֿאַנג כּיהאַב שוין . . . אָפּגעפֿאַרקויפֿט און דעם ברויט אויפֿגע-געסן“, י. קיפּניס, איבז, דאָס איז גייט, קיעוו 1930. 2. צוריקקויפֿן דאָס פֿאַרקויפֿטע. פֿאַר-קויפֿן, חרטה האָבן און אַ. מיט זיך. -עַר (-ין, -קע).

אָפּפּאַרשן — טרוו. פֿאַרש אָפּ, געפֿאַרשט. פּ: פֿאַרשטן. פֿאַרשן אָן ענין אַ לעני גערע צייט אַדער פֿאַרענדיקן פֿאַרשטן. אַ אַ יאַרצענדליק און ניט קומען צו קיין שום רעזולטאַט, אַ איין ענין און זיך נעמען צו אַ צווייטער פּראַבלעם. -וַגַּב.

אָפּפּאַרשקען — דזוו אָפּפּאַרשקען.

אָפּפּאָנווערן — טרוו. געווע אָפּ, געפֿאַר-וועט. (סטאַליערס) פֿאַרענדיקן פּאָנווערן. אָפּ

מומס, שלמה, ז' 43. דאָס שפּילן וואָס מע שפּילט... ביים אָ' פֿון דער חתונה די מחותנים אַהיים, שע, אידישע ראַמאַנען, ז' 216.

2. איבערגוואַל אוועקפֿירן. אָ' אין פּאַליציי, אין תּפֿיסה. אָ' אין די דרז' אַותיות = סטאַו, אין געפֿעיאָו.

3. פֿירן סחורה צו אַ באַשטימט, באַשטעלט אָרט. אָ' אין מאַגאַזין די זעק מיט צוקער. „און פֿלעגט אַרײַן צו אַ גרויסן גראַף לעבן בראַך... קאַלפֿלייש... אָ' 99 שפּײַח רמ"ל, למעמברג, יאָר, ז' 29.

4. אוועקפֿירן אין אַ זינט (עס זאָל קיין שאַדן ניט ברענגען). אָ' דעם בליץ אין דער ערד. „ער, דאָס ליטוואַקל, פֿירט אָפּ דעם פּוילישן דונער פֿון אונזערע קעפֿ, פּראָ, יאַללות ותּשׁוּבוֹת“.

5. אַפּרעזן פֿון טאַן עפעס. אָ' פֿון טליסן אַ שותפֿות. אָ' פֿון אויסקלעבן זאַץ פֿאַך. „האַב איך מיך באַמיט אויף אַלע אַרטן מלענע שוועס־טער פֿון דעם אַפּצוֹפֿירן“, פ. זאַנדמאַג, איבז, נפֿיאַ טוויזנט אונד איינע נאַכט, וואַרשע 1852.

6. פֿאַרפֿירן עמעצן. אַראַפֿפֿירן פֿון גלייכן וועג. די שלאַנג האָט אַפּגעפֿירט חוהן. „עשׂ וואר אין דיא צייט דש (שלמה המלך) איז אַלט געוואָרן, זוא האָבן אים זיין... ווייבֿר אב גפֿירט פֿון זיין פֿרומוקייט, אונֿי ער האָט גזינדט“, מהמ, ח.ב, ווען ער לייט העט אפּ גפֿירט פֿון גוטן וועג זאָל ער זעהן ער זאָל לייט פֿירן אין גוטן וועג, עח, סד/א, „אונֿי ער ווישט אַלי מענשן צו איבֿר ריין אונֿי זיא אַב צו פֿירן פֿון דען וועג זי גיין וואַלט“, יוסיפּ, פיורדא 1764. „אונֿי האָבן שוין מער קיין עצה גיהאָט אים אָפּ צו פֿירן פֿון דען בייזיין וועג“, בן המלך והמיר, איבז, זשאַלקעו 1771. „אַ ציטערניש האָט מיך אנגעכאַפט ער זאָל מיך נישט חוֿי אָ' פֿון דעם אמתן וועג“, יפ, ז' 47.

7. אַפּלייגן, אַפּשטופּן, נישט מקיים זיין צו דער צייט. אָ' חדשים־לאַנג ביין אויפֿבויען עפעס. „דער בעל־מלאַכה פֿירט מיך אַזוי אָפּ נאָך פֿון פֿאַר פּסח“.

8. אַפּנאַרן. פֿאַרנאַרן. אָ' אין וואַלד און באַרויבן. אָ' אין באַד אַרײַן. אָ' לצנות = אַמלצעווען.

9. באַשטימען, צוטיילן פֿאַר אַ באַשטימטן ציל. אָ' אַ גאַנצן בנין פֿאַר עולים.

10. אינאַלירן. אַפּטיילן. „אין ויין... אין אַ גרויסן האַטעל איז געוועזן איין טיפֿוס־קראַנקער פֿאַר וועלכן מען האָט אַפּגעפֿירט אַ ווינטן צי־מער“, דר' מ. זוסמאַנאוויטש, די הויזליכע מעדיצין, ווילנע 1887.

11. אוועקרוקן אין אַ זינט. אַפּרוקן אַהינטער... אויפֿהייבן די הענט האַרזאָגטאַל אין ביידיע זינטן און אָ' זיי וואָס ווייטער אויף הינטן, פּנע, ווילנע 1932, № 5.

12. אַנולירן, בטל מאַכן. מבטל זיין. אָ' דעם חוֿב. „מזן חילוף כתבֿים בכבֿוד אב צו פֿיהרן“, אגרת שלמה, ח.ב, תּשׁוּבֿה דאָס מיינט מען פֿאַסטן, און תּפֿילה און צדקה. זיי פֿירן אָפּ פֿון

דעם בחור אויפֿן בענקל... אַפּגעפֿיצקעט — און גיין, שע, פּונוס יאָרד. „אויף דער הייסער מינוט גוט אַפּגעפֿיצקעט דעם אַנטלאַך פֿענעם, דערנאָך... אַרומגעקושט... דערנאָך ווידער אַפּגעפֿיצקעט“, איבז וו. קאַטאַיעו, אַ זעגל איינזאַם עמעריט, מאַסקווע 1938.

2. אַפּנאַרן, באַשווינדלען. „אַזאַ הולטי! ער האָט אונדו רעכט אַפּגעפֿיצקעט. אַזאַ חוצפּה, פֿון אַ שטאַט חוזק געמאַכט“, ישראל רוחמאַוו סקי, זכרונות פֿון חבֿן לעבן, פּאַריז 1930. „אַלץ וואָס איך האָב באַנומען איז געווען אַז מע האָט מיך אַפּגעפֿיצקעט“, פּאַר, 1963 III 31.

3. במקום־ווערב פֿאַר אַפּטאַן אַן אַרבעט ווי נישט־איו. ענייש.

אַפּפֿירן — טרוו. פֿיק אָפּ, געפֿיקט. וואזל. ענידיקן טעקסועלן פֿאַרקער.

אַפּפֿיקמן — טרוו. פֿיקס אָפּ, געפֿיקסט. אַמ. 1. פֿאַריכטן. „דער מאַן איז געקומען און אַפּגעפֿיקסט די מאַשינקע“. 2. אַפּטאַן אַ שפּיצל, באַשווינדלען. „מען האָט אים שוין איינמאַל גוט אַפּגעפֿיקסט“.

אַפּפֿיר — דער, ין. 1. אַקט אַדער רעזולטאַט פֿון אַפּפֿירן. פּאַמעלעכער אָ. 2. מיטל אַפּצור פֿירן אַ פֿליסיקייט. אַרט ריב ב, ל, אַיִצ ויג, אַק אַנאַליזאַציע, אַר ערן. 3. מיטל אַפּצופֿירן דעם מאַגן. אַ־שאַקלאַד.

אַפּפֿירונג — די, יען. 1. פּראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אַפּפֿירן. די אָ' פֿון די אויס־געאַרבעטע סחורות האָט זיך לאַנג פֿאַרשלעפט. „יהודים קענען בעטן מכוּה אָ' פֿון קאָזיאַנע פּוסטע ליידיקע ערד“, איבז, קאַנטסטאַטיו קאַר לינסק, פּעסטעזענג וועגן יהודים, ווילנע והר־ראַדנע 1838.

2. מיטל צו רייניקן דעם מאַגן. געבן דעם קינד אַן אָ. „ווען דער בלוטשטורץ קומט דורך דער ווירקונג פֿון שטראַל... איז גוט צו... געמען אַן אָ' און געברויכן פֿליסיקע שפּיזן, בלעטער № 17. „אויב דער חולה ברעכט נישט און קען שלינגען, דאַרף מען אים פֿאַרויכטיק געבן אַזוי לאַנג אַן אָ' ביז ער האָט דעם מאַגן“, פּנע, ווילנע 1924, № 7.

אַפּפֿירמירטל — דער אַ דאָס, יען. רפּואה אַפּצורייניקן דעם מאַגן. רפּואה קעגן עצירות. „קינדער געמען איין בעסער אַ זיס אָ' איידער ריצנאילי“. זאָל מען אינדערפֿרי און פֿאַר־נאַכט גיין וואַרעמער אַנגעטאַן... נישט געמען אַן אַ דאָקטער קיין אָ', קמ, 1865, № 32. „ביי שטאַרקע עצירות קען מען מאַכן קליסטירן... שטאַרקע אַעז דאַרף מען פֿאַרמיינן“, פּנע, ווילנע 1923, № 11.

אַפּפֿירן — טרוו. פֿיר אָפּ, געפֿירט. 1. באַ־גלייטן. פֿירן עמעצן צו אַן אָרט. אָ' אַהיים. אָ' אונטערן אַרעם. „אוי, קום אַהער, מוזן טייער לעבן, און פֿיר שוין אָפּ אַהיים!“, פּנ. „דער קאַפּטאַן האָט אונדו אַפּגעפֿירט אין דער נאַענטער שטאַט“, קמ, 1866, № 22. „געמט ער דאָס קינד אָ' עס צו זיין פֿאַטער און מוטער“,

אַפּפֿירן — [לאַנגע ין טרוו. פֿיל אָפּ, געפֿילט. דערפֿילן. דערשפּירן שטאַרקע געפֿילן. יאָ, ער פֿילט אָפּ די ענגקייט וואָס איז דאָ לעצטנס אַנגעשטאַנען, ב. טייטלבוים, אויפֿן שוועל, 1933, ז' 61. „האַט ער אַפּגעפֿילט אַרום זיך אַ קאַלטע, פּשוט אומדערטרעגלעכע פּוסטקייט“, י. גוטערמאַן, איבז, צום ביישפּיל פּלעווע, וואַרשע 1952. „אויף דער שטיל־פֿאַרשווינגקייט פֿון מויל נישט זען, נישט אָ' דעם גרויל“, מאַל, דזשיקע, וואַרשע 1936, ז' 57. „ער האָט גע־גלייבט אין דעם כּוח פֿון מענטש אַפּצופֿילן געשעענישן“, צאַניג, ליבשאַפט, ז' 113.

מיט זיך — אָ' זיך שוואַכער ווי פֿרוער. זונג. ענייש. פֿיל — פֿאַרמאַגט אַ... ראַפֿינירטן אָ' אין אַפּקלעב פֿון וואַרט, גאַריאל פּרייל, אין ספֿיבֿה, № 36.

אַפּפֿילצ(עווען) — טרוו. פֿילצ(עווע) אָפּ, גע־פֿילצ(עווע)ט. באַדעקן מיט פֿילץ.

אַפּפֿירן — טרוו. גאַליציע. אויסגעפֿינען די סומע וואָס מע דאַרף באַצאָלן דער עסטרייכישער רעגירונג פֿאַר דעם פֿרענער נישט־באַצאָלטן אַקציו. זונג. „בענין האַקציו שעד עתה נהגו בני הישרב שלא לשכרו ורק אָ“, ר' חיים הגבֿר שטאַט, שוֿת דברי חיים וו, תּרס"ב, קיא/ב.

אַפּפֿינצטערן — טרוו. טער אָפּ, געפֿינצטערט. 1. אַפּטונקלען, אויסטונקלען ליכט און אַלץ וואָס איז דורכזיכטיק, כדי פֿאַרמיינן קרבנות פֿון אַ לופֿט־אַטאַקע, אָ' אַלע פֿענצטער פֿון הייזער און פּראַזשעקטאָרן פֿון אויטאָמאָ־בילן.

2. אַרווה. אַפּלינדן, פּנייקן, אַפּלעבן אין דחקות. אָ' דאָס לעבן, די יאָרן. „האַב... אַפּגעפֿינצטערט... זעקס אַדער זיבן פֿינצטער־רע יאָר“, אַהרן הירש פּריינקעל, איין לוסט רינדע נאָך אַריבעט, ניי 1891. „זאָל איך טאַקע אַזוי אָ' מוזן וועלען?“, ע. בלאַשטיין, די שוואַרצע מייזל, ווילנע 1894. „ער האָט נישט געוואַלט גיין דינען דעם רשע צאַר ניקאָלז, און אָ' עטלעכע יאָר ביי פֿאַניע־חזיר אין מיליטער“, פ. רודאַ, טמז, 1965 VIII 15. ענייש.

אַפּפֿינקלען — קל אָפּ, געפֿינקלט. אוטוו. — אַפּשנינען, אַפּפּלישטישען, כּוואַליעוויזן אָפּ שטראַלן מיט פֿונקען פֿון ליכט און קאָליר. אָ' מיט זילבער, גאַלד. אָ' אין בעכער. „האַבן די לאַמפּן אַפּגעפֿינקלט מיט אַ גרינגלעכער שנין אין די פֿיכטע ברוקנשטיינער“, חג, צמח אַטלאַס וו. טרוו — מאַכן עס זאָל פֿינקלען. „יאַנקלעלע האָט אַפּגעפֿינקלט זינע געפֿאַסטע שטיול“, אַפּאַ, יבֿים רבֿי.

מיט זיך — „אַלע פֿאַרבן פֿונעם פֿעלד פֿינקלען זיך אָפּ אין אירע אויגן, אין אירע שיינע, בלויע, פֿאַרטראַכטע שיר־השירים־אויגן“, שע, פֿון פּסח ביז פּסח, ז' 64. זונג.

ענייש.

אַפּפֿיצקען — טרוו. יקע אָפּ, געפֿיצקעט. פּנ: פֿיטשקען. 1. אַפּשמיסן עמעצן מיט דער האַנט (מיט אַ ריטל). „אוועקגעלייגט

גארטן. א' גרויסן שטח מיט בוריקעס, מיט קרויט. 2. פֿארענדיקן פֿלאַנצן. דער רעגן זאל כאַטש אַ וואַרטן ביז נאָכן א'. 3. אַרויסציען פֿלאַנצן. 111.

אפֿפֿלאַטערן — טרוו. טער אַפּ, גע- פֿלאַסטערט. פֿאַרענדיקן פֿלאַסטערן. א' אַלע פֿיר ווענט. א' דעם ברוק מיט שטיינער און צעמענט. מיט זיך — זיך א' מיט שמינקע. 111.

אפֿפֿלאַטקען — אפֿפֿליאָסקען.

אפֿפֿלאַקערן — אוטוו. קער אַפּ, געפֿלאַ- קערט. אַ לענגערע צייט פֿלאַקערן אַדער פֿאַר- ענדיקן פֿלאַקערן. אונטערלייגן נאָך צווייגן דאָס פֿייער זאל א' אַ גאַנצע נאַכט. א' מיט החלהבות אין די יונגע יאָרן און ווערן קילער אויף דער עלטער. זיך אַנצינדן, אַ פֿלאַקער טאָן און גאָר גיך א'. מיט זיך. 111.

אפֿפֿלום — דער, זי. 1. אַקט אַדער רעזולטאַט פֿון אפֿפֿליסן. אפֿליקער א' פֿון וואַסערן. א' רינע, א' קאַנאַל, א' גרוב, א' לאַך, א' טריפֿל. 2. דאָס אפֿפֿליסן פֿון ים־וואַסערן פֿון ברעג. היפּוך פֿון צופֿלוס.

3. דאָס אפֿפֿלאַן, צוריקציען זיך פֿון וואַסער אין טיפּן, דאָס צוריקציען זיך פֿון וואַסער נאָך אַ געוויסער. דער רעגלמעסיקער א' פֿון גילוס.

4. דאָס אַוועקגיין. דאָס פֿאַרשווינדן. דאָס ווערן ווייניקער. דער א' פֿון פּויערים פֿון די קאַליוויטן. די פֿרייע באַוועגונג פֿון קאַפיטאַל אין אַ באַדינג אויף אינצושוטעלן צופֿלוס און א' פֿון דעם קאַפיטאַל, דוד רויכל, איבז, ר. הילפֿערדינג, פינאַנץ־קאַפיטאַל, ווילנע.

5. פּיג. דאָס פֿאַרמינערן זיך פֿון גיטטיקער אַדער פּויערער ענערגיע. פֿאַרצייכענען דעם א' פֿון זינע פּסיכאָלאָגישע איבערלעבונגען, א. וועוואַרקע, דער טטיל פּונד דער פּראַלעטאַרי- שער ליטעראַטור, אַדעס 1932. פֿול מיט צופֿלוס און א' אין דעם זיכטערס לעבן, שג. קריטיק און קריטיקער, ב"א 1954, ז' 40.

אפֿפֿלוסבאַר — אַדי. דעסמ, נר. דזוו אפֿ- פֿלוסיק.

אפֿפֿלוסיק — אַדי. נעגל. וואָס בינדט זיך מיט אַן אפֿפֿלוס. פֿרייער, אַער קאַפיטאַל. י־קייט.

אפֿפֿלי — דער, ען. אַקט פֿון אפֿפֿליען. א' פֿון אַ פּויגל. א' פֿון דעם עראַפֿלאַן. אומגעריכ- טער, געהיימער א'. עס האָט געדאַרפֿט פֿאַר- קומען דער א' פֿון אַן עראַפֿלאַן פֿון אַ ניערע קאַנסטרוקציע, ש. נגזינער, איבז, יורי אַלעטאַ, קיינע מינסק 1931. "סיאזי אַזאַ גליק וואָס בלעטער שורעווען נאָך גרינע, וואָס סילייגן פּייגל אַפּ דעם א' יעדן טאַג, פּמ. מלחמה וו, נ"י 1956, ז' 569. "אונג — די.

אפֿפֿליאדערן — אוטוו. ער אַפּ, געפֿליאַ- דערט. אַ לענגערע צייט פֿליאדערן, לעבן ליכטוויניק, פּוסטעפֿאַסעווען.

געזונט... און זוכט מיט היימישע רפואות... א' ברעכמיטל, — אַרויסצוטרעבן פֿון זיך דעם אומגעבעטענעם גאַסט, יאָגל 1883, № 3.

אפֿפֿירער — דער, ס. וו. יין, קע. 1. ווער עס פֿירט אַפּ. א' פֿון מיסט. 2. מיטל, מכשיר אַדער מאַשין אויף אַפּצופֿירן. רויך־א. וואַסער־ א' אא. ערני.

אפֿפֿיריקישקע — די, ס. דזוו דיקע קישקע. **אפֿפֿישן** — טרוו. פיש אַפּ, געפֿישט. 1. אַ לענגערע צייט כאַפּן פיש. א' אַ גאַנצן מעת- לעת. 2. אַרויסקריגן דורך שווינדל. די צוויי האָבן זיך יאָן זינע עטלעכע טאַלער אַפּגעפֿישט, לאַיע, דעם קעניגס געשעפֿט פּערזאָנער, בוקאַרעסט.

אפֿפֿלאדערן — אוטוו. ער אַפּ, געפֿלאַדערט. פֿלאַדערן אַ לענגערע צייט אַדער אויפֿהערן פֿלאַדערן. א' ביז 30 יאָר און ערשט דערנאָך חתונה האָבן. נייש.

אפֿפֿלאַטערן — אוטוו. טער אַפּ, געפֿלאַ- טערט. 1. אויפֿהערן פֿלאַטערן. אַוועקפֿליען. "אפֿשר ווייסטו, טיבעלע, פֿון יענע קלוגע ליט / וואָס זיי קענען העלפֿן מיר צוריק- צוריייען די צייט, / מנינע יונגע טעג וואָס האָבן אַפּגעפֿלאַטערט", חג. דער מענטש פֿון פּיער, נ"י 1962, ז' 154. 2. פֿלאַטערן אַ לענגערע צייט. "די פֿאַן האָט אַפּגעפֿלאַטערט ביז זי איז צעריסן געוואָרן." 111. נייש.

אפֿפֿלאַכן — טרוו. פֿלאַך אַפּ, געפֿלאַכט. מאַכן פֿלאַך. א' דעם סטויג. א' די ערד. קינדער מוזן אַרומלויפֿן אַפֿולע באַוועס, דעמאַלט שטאַרקן זיך די מוסקלען... פֿון פּוסבאַלקן... עס דריקט אויף אים דער גאַנצער גוף און... וואָס מער דער גוף וואַקסט, ווערט דער פּוס מער אַפּגעפֿלאַכט, איבז. דר. ג. טוגענד- ריך, דערצינג פּונם קלייניקייט, בערלין 1927, ז' 19. "ווערט דאָס גאַנצע קולטור־לעבן אַזוי אַפּגעפֿלאַכט, וויכט די יוגנט פֿון פּראַבלעמען", א. נגאַלמב, דעם מאַרגן אַנטקעגן, מעקסיקע 1948, ז' 9.

מיט זיך. 111. ענייש.

אפֿפֿלאַם — דער, ען. אַקט אַדער רעזול- טאַט פֿון אַפֿלאַמען. א' פֿון זון־אונטערגאַנג... טוען זיי דעם קרוג מיט וואַסער אים דער- לאַנגען, — אַנגעשעפט מיט גבורה... פֿון דעם אַוונט־א', רויט ווי העלדן־בלוט, אַל ווו, יוד אין עדולם. 111.

אפֿפֿלאַמען — אוטוו. פֿלאַם אַפּ, געפֿלאַמט. פֿאַרענדיקן פֿלאַמען. אַ קראַנקער פֿון היץ, האָט דער טאַג אין דער היץ אַפּגעפֿלאַמט, איציק פּעפֿער, היימלאַנד, מאַסקווע 1947, № 1. "טעג מיט וואַסערן פֿאַרשוואַמען, נעכט מיט שפיטערס אַפּגעפֿלאַמט", אַקט, מיזרעכ און מיזרעו, מאַסקווע 1940, ז' 59. ענייש.

אפֿפֿלאַנצן — טרוו. פֿלאַנץ אַפּ, געפֿלאַנצט. 1. אינצוואַרצלען פֿלאַנצן אין דער ערד. א' דעם

מענטשן אַ שלעכטע גזירה, מ. א. גליקאמא, ספר ברכי נפשי, וואַרשע 1898.

13. אַרויסבאַקומען, אַרויסקריגן. א' פֿון דעם מסחר אַ שיינעם פֿידון. "איך וואַלט נאָך האָבן אַ השגה האַלטן די בהמה... זאָלן מיר כאַטש א' פֿון איר אַ קנעלע", י. קיפּניס, דערציילונגען, קנעז 1930.

14. אַפּרייניקן דעם מאַגן, לאַקסירן, האָבן נקיות. א' מיט ריציאלי, מיט ראַבאַרבאַר. "צום א' איז אַמאַל אַ לאַמטערן אויך אַ סגולה", פּוול. [ווש מיט ב 1]. "סי־האַט אים אַפּגעפֿירט אַנש ביז קיין ווין", פּוול. "... אַלע שמורהג- קעס האָבן ער־פּסח איינגענומען ריציאלי צום א' דעם חמץ", ייל, דאָס פּוילישע יונגעל, אַדעס 1895, ז' 78. אומפּ — עס פֿירט אים אַפּ. "דעם קראַנקן [אויף] כאַלערען פֿירט אַפּ 20'10 מאַל אַ טאַג", דר' ל. פּוקס, די כאַלערע און דער קאַמף נעגען איהר, וואַרשע 1915, ז' 5.

15. אַקזוו. אַפֿלעבן, פֿאַרברענגען, דורכ- מאַכן אין דחקות, דאגות אַדער אין פֿרייד. "ווי די מענטשן פֿירן אַפּ דעם הייליקן טאַג [שבת] מיט הַבֿלים, מיט שטותים, בַּבֿא־מעשה און אַנדערע נאַרישקייטן. בעסער וואַלטן זיי גע- לייענט טיפּטש־הומש", איבז, ראשית חכמה, לעמבערג 1883, ז' [37]. "שטאַרקע ראיות געברענגט... ווי אַזוי דו האָסט אַפּגעפֿירט אַזוינע יאָר און טעג, געאַנגען אין דער פּינצ- טער אין אַזאַ וועג", טעיאַטאַר. אַז איך קוק דיך אַ, דערמאַן איך מיר אין מין שלימול, מיט וועמען איך האָב אַפּגעפֿירט אַ וועלט", קאַלמוס, זעלטענער ברית, וואַרשע 1882, ז' 14. "האַב אַן מיר מעכזר געווען די סדרה און בין געלאַפֿן אין מקוה אַרבען... הכלל, איך האָב אַפּגעפֿירט אַ גאַנץ גוטן שבת", ל. פּימסענשטיין, תּיקון לייבאַלע, לעמבערג 1894, ז' 49. "נאָר מיר זענען דאָך יידן, פֿאַרוואָס זאָלסטו דאַרפֿן א' אַזוי עלנט זיך וועלט", ב. בעקערמאַן, ר' בצלאלקע מלמד, וואַרשע 1895, ז' 12. "עס זענען דאָ מענטשן וואָס פֿירן אַפּ זייער גאַנץ לעבן מיט מחלוקת", ר' משה יעקב מאַליק, נחלת עדריאל, סאַטמאַר תּרצ"ח.

16. אוטוו. לר. טומלען, שטיפֿן, ווילדעווען (געוויינטלעך וועגן קינדער). "וואָס די חברה פֿירן דאַרט אַפּ!" אויך: אַקזוו — א' מעשים. מיט זיך — "איך בעט דיר דאָ זאָלסט מיר באַלד אַן ענטפֿער געבן ווי מיט דיר... האָט זיך אַפּגעפֿירט", לאַל, ז' 19. "אַזוי פֿירן די ליטש זיך אַפּ זייער ביטל יאָרן", קמ, 1864, № 65.

אפֿפֿירעכץ — דאָס, זי. ער. ספּעצ דזוו אַפֿפֿירונג ב 2. "אויב דאָס קינד האָט ניט געהאַט שטולגאַנג, דאַרף מען אים געבן אַן א'", דר' מ. זוסמאַנאוויטש, דיא הויזליכע מעדיצין, ווילנע 1887.

אפֿפֿירעניש — דאָס, זי. ספּעצ דזוו אַפֿ- פֿירונג ב 2. "קוים פֿילט זיך עמעץ גיטש

אפפליאדרעווען — רעווע אָפּ, געפליאָד־רעוועט. טרוו — באַשוינדלען. ער האָט אים אָפּגעפליאָדערעוועט וויפּל עס האָט זיך געלאָזט. אוטוו — דוּוו אָפּפליאָדערן.

אפפלייזן (אסקען) — טרוו. קע אָפּ, געפלייזט (פליאסקעט). 1. אָפּפריצן מיט בלאַטע, שמוץ. „איז טאַקע [ער] אַליין מיט בלאַטע אָפּגעפליאָסקעט געוואָרן“, ק. הייזלער, קומאַר־נער פאַרשונינג, ז' 53. 2. אָפּפאַטשן. „ער האָט אים אָפּגעפליאָסקעט ס'פנים און אַרויס געטריבן“. מיט זיך — קזוו. עניש.

אפפלייזן — דער, זי. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּפלייזן. פֿרילינג־צייט ווערט דאָרט אַ שווערער אָ. דער מאָנסון־ווינט האָט געבראַכט אַן אָ. „דאָס פֿוילע וואַסער פֿונעם אָ האָט זיך געפליסקעט אינעם ברעג, איבז, וו. לידני, שטיילער אָדער גרויסער, מינסק 1936. אָ קאַנאַל. „ידישע קינדער פֿלעגט מען דערטרינגען אין די לייט־גריבער אָדער אַרבינוואָפֿן אין די אָקן, זי געשיכטע פֿון וואַרשעווער געטאָ, אויפֿבו, מעלבאָרן, אַפּריל 1946.

אפפלייזן — אוטוו & טרוו. פלייז אָפּ, געפלייזט. 1. אָפּפלייסן מיט אַ סך פליסיקייט. „די וואַסערן האָבן אויף דעם דריטן טאַג אָפּגעפלייזט“. „וועט אים אין עטלעכע ערטער עפֿענען אַן אָדער פֿון דער לינקער האַנט, ער זאָל אָפּגעפלייצט ווערן מיט בלוט, אמד, דער סוּטאַג, ווילנע 1895. „ימען רעגנס האָבן אָפּ געפלייצט, ימען יזדן זענען אָפּגעשוואומען, בעריש ווינסטיין, איק, ר"ה תשכ"א. 2. אָפּ שווענקען. דורכגייענדיק האָט מען אים אָפּגעפלייצט פֿון קאַפּ ביז פֿיס, ז"ל. עניש.

אפפליישן — טרוו. פלייש אָפּ, געפליישט. אַראָפּנעמען, אַראָפּשניידן פלייש. אָ (פֿון) די ביינער. אָ זינטל פֿון שעפּס.

אפפליים — דער, זי. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּפלייסן. דער אָ פֿון וואַסער אין זאַמרי־קער ערד. ז"ל.

אפפלייסן — אָד. וואָס קען אָפּפלייסן. אָ וואַסער. יוקייט.

אפפלייסן — אוטוו, אָקווו. פליס אָפּ, האָב (בין) געפלאָסן. אוועקפליסן. אָנהייבן אָדער פֿאַר־ענדיקן פליסן. אָפּרינגען. „פֿון צווישן די שטיי־נער האָט אָפּגעפלאָסן אַ קליינער שטראָם“. „ער וואָרף זואַ קרעפטיקליכן אויף דען ליוואַן גרוש, דש אים דש רוט בלוט אויב זיין אורן אב ולושי, שמואל'בוך, סטראָפֿע 316. „אוי דר הלבן ליס ער אין דאָ וואַסער ווערפֿן דש דיא לייט דיא דאָ זעהן פליסן דאָ וואַסער אב דיא זאָלטן עז אויף פֿאַנגן אויב זאָלטן עז עשן, מב, מעשה מו. אַ צווייטער טייל [רעגן און שנין] פליסט אָפּ פֿון די פֿעלדער אין די טאַלן און טיכלעך, אָג' ק. גוטמאַן. די נויטיקסטע אָרגאַנישע יעדיעט... טשערקאַס 1929. מיט זיך. עכץ. עניש.

אפפליען — אוטוו. פלי אָפּ, ביי (ה אָ ב), געפלייגן. 1. אוועקפליען, פֿאַרלאָזן אַן אָרט דורך פֿלען. „אַלע פֿייגעלעך זינגען אָפּגעפלייגן, דער שניי וועט באלד פֿאַלן“. דער עראָפלאַן פֿליט אָפּ מאָרגן אינדערפֿרי. „מינע ווייטיק, ווי טויבן, זענען פֿון מיר אָפּגעפלייגן“, ש. י. אימבער. „אין אַסיען־צייט בשעת די שוואַלבן פֿלען שוין אָפּ אין די וואַרעמע לענדער...“, אמד, דער שנאַרער, ווילנע 1866.

2. פֿלען אַ לענגערע צייט, אָפּזיין אַ צייט אין דער לופֿט. אָ אַ גאַנצע נאַכט. „נאָך אַ חודש אָ דאַרף מען אים אָפּשטעלן און פֿאַררעכטן די מאַטאַרן“.

3. פֿאַרענדיקן פֿלען. „שוין אָפּגעפלייגן אירס, איצט בויט זי אַ נעסט“.

4. דורכפליען איבער אַ צאָל ערטער, אַ גרויסן מהלך, אָ גאַנץ אייראָפּע. „ער פליט האַסטיק, וואָס אַ מאַך מיט די פֿליגל פליט ער אָפּ אַ וועלט“, ממוס, קאַיאָטשע, ז' 144. „ווי מאַדנע מע לויפֿט אויף דעם הימל, און מיט יעדן לויף פליט מען אָפּ אַ וועלט“, פֿישל שניאורסאָן, קאַראָהאַד, ווילנע 1928.

5. גיך פֿאַרייגן, פֿאַרשווינדן. „די קינדער יאָרן זינגען אָפּגעפלייגן אזוי גיך“.

מיט זיך — אַנשטאַט אָנפליען זיך. „גענוג אָפּגעפלייגן זיך אין די לעצטע יאָרן“. עכץ. עניש. ערני.

אפפליק — דער, זי. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּפליקן. ז"ל.

אפפליקן — טרוו. פליק אָפּ, געפליקט.

1. פֿאַרענדיקן אַרויסרייסן מיט די פֿינגער. „אַרעמע יודענס זיצן אין שטיקטוהיז און פליקן אָפּ הינער“. „עלכן זאָל דער גוי נישט אָ דאָס עוף בכדי אַז דער בעל־הבית זאָל קענען דערקענען“, שלחן ערוך וו, [זשאַלקעו? אָנ־הייב 19. י"ה, ח/א. „איטליכער וואָס קוילעט אַן עוף מוז ביי דעם שוחט אין שטוב אָ די פֿעדערן“, ממוס, טאַקעט.

2. אָפּרייסן איבערגוואָלד. „דו ביסט יענער וואָס... האָט... אָפּגעפליקט די בלום פֿון פֿריירי, יואָש, איבז, היאַוואַטשאָ, ניי 1910, ז' 15. „איז אָפּגעווישט די שטאַט פֿון טאַטנס־טאַטן און פֿון בית־המדרש אָפּגעפליקט די טיר“, טעג, איצטער, ניי 1948, ז' 53.

3. אָפּרייסן בכלל. אָ די פֿליגעלעך ביי אַ פליג. אָ פירות פֿון די ביימער. אָ די פֿרוכט און צעברעכן די צווינגן. „אַ אַן עפעלע און אונטערזענן דעם עפּלבוים“, פּויל. מש פֿאַר־שטישט יוקטפּת מלילת בידך (דברים, כג, 26): „דו זאָלט אָ“, תי [מענסט אָפּרייסן]. „ווען די הויסער מער טויבן האָבן אַלס בלעטער און די טרויבן זינגען רויט אָדער שוואַרץ, איז עס פּסול ביו מען זיי אָפּרייסט אָדער מינער מאַכט, און אום יום־טובֿ טאַר מען זיי ניט אָ“, שלחן ערוך אורח חיים, ווילנע תקע"א.

4. אָפּרייסן, שטאַק וויי טאַן בנינים שלאָגן. אַ אַן אויער. ממש אָ אַ האַנט.

5. איבערגוואָלד אָפּטיילן איינעם פֿון צווייטן, פֿון אַ גרופּע. פֿונאַנדערנעמען מיט כוח צוויי אָדער מער וואָס שלאָגן זיך (אָדער ליבן זיך). אָ אַ שיכור פֿון אַ צווייטן. „ווער האָט דיר [דיך] פֿון מיר אָפּגערייסן? ווער האָט דאָס אָפּ געפליקט די בלום פֿון מיין הויז?“, א. י. סאַפֿיר אויס מינסק, חטאת הקהל... וו, ווילנע 1881, ז' 34. „עס קומט פֿאַר צווישן זיי אַ געראַנגל... דערזען דעם געראַנגל, טוט ער זיך אַ לאַז... און גיט אים אַ פליק אָפּ“, י. לייבאַמירסקי, איבז, דער שניפּס, מאַסקווע 1932. אויך ווי אַ קלל ל ה: אָפּגעפליקט זאָלן די שוואַרציוון ווערן!

6. באַשווינדלען, אַרויסקריגן געלט. מען האָט אים אָ און איבערגעלאָזט מיטן העמד אויפֿן לזב. „באַקומענדיק אַ גרוס אַז זעלדען האָט מען פֿריש אָפּגעפליקט, איז זי מיטן פֿעטער געקומען צו פֿאַרן, כדי מע זאָל זיך צוזאַמען באַראַטן“, סמב. 7. (זואו). פֿאַרגוואַלדיקן. מיט זיך. עכץ. עניש. ערני.

אפפלירטווען — אוטוו. טעווע אָפּ, געפלירטוועט. אַ לענגערע צייט פֿלירטווען אָדער פֿאַרענדיקן פֿלירטווען. אָ מיט צוויי בחורים און חתונה האָבן מיט אַ דריטן. שוין אָפּגעפלירטוועט און זיך גענומען צום ערנסטן לערנען.

אפפליעכטלען — טרוו. טל אָפּ, געפליעכטלעט. דוּוו דוּוו, נאָר מיט קליינע פֿלעכטעלעך. אָ די האָר און זיי אויסבאַרשטלען.

אפפליעכטן — טרוו. פלעכט אָפּ, געפלאַכטן. 1. אַ לענגערע צייט פֿלעכטן אָדער פֿאַרענדיקן פֿלעכטן. אָ אַ צאַפּ. אָ די חלות. „ווי שטייט דאָס אַ מענטש פֿערצן שעה און פלעכט אָפּ צוויי שטריקלעך“, מ. זלדוושנאַנסקי, פֿאַר, 1964 IX 22. 2. צענעמען דאָס צונויפֿגעפלאַכטענע. אָ אַ שוור, אַ בענדל פֿון אַ שוך אע. אָ דאָס כפֿל־שמונהדיקע געפּלעכט. „מ'טאַר ניט [שבת] פֿאַרפּלעכטן אָדער אָ די האָר פֿון קאַפּ אָדער פֿון שניטל“, טשי. מיט זיך. עניש.

אפפליעמען — אוטוו. מל אָפּ, געפּלעמעט. אויפֿהערן אָדער אַ לענגערע צייט ברענען מיט אַ קליינעם פּלאַם. אָ די גאַנצע נאַכט. קעראַסין איז אין לעמפּעלע שוין ניט געווען און דאָס לעמפל האָט אָפּגעפּלעמעט.

אפפליעמען — טרוו. פלעם אָפּ, געפּלעמעט. אַ שטאַרקן קלאַפּ טאַן. דערלאַנגען אַ פּלעם. אָ עמעצן אין פנים. אָ עמעצנס פנים.

אפפליעקלען — טרוו. קל אָפּ, געפּלעקלט. (שוסטער) אַרויפֿקלאַפּן אַ פּאַדעשווע מיט פּלעקלעך. „ער איז שוין כמעט אַ שוסטער, אָפּגעפּלעקלט די פּאַדעשוועס“.

אפפליעקן — טרוו. פלעק אָפּ, געפּלעקט. 1. שטאַרק פּאַרפּלעקן, פּאַרשמוצן. אָ די נייע קאַפּאַטע. אָ דעם ריינעם בויגן פּאַפּיר מיט טינט. 2. אָפּרייניקן פֿון פּלעקן, אָפּפּוצן.

איין אָ גוטער וועשערע וועט מען דעם שמוציקן מלבוש אָ, ער וועט אויסזען ווי ניי. מיט זיך. וו.נ.

אָפּפּעגן — *Mhd: vegen*. טרוו. פּעג אָפּ, ~געפּעגט. דטשמ. נר. אָפּפּאַרשטן, אָפּקערן, אָפּרייניקן.

מיט זיך — אַר. זיך אָפּרייניקן, זיך אָפּ ריבן פֿון שמוץ. „אויג וואו מן קען קיין וואָס קריגן, מאג מן זיך אב פֿעגן מיט שראָלן ערד אודר זונשט זאָכן דיא ריין מאַכן אויג דען זאָל מן זאָגן אין דיא ברכה (על נקיות ידים) אָן שטאַט על נטילת ידים, מחזור, שלש רגלים, אַמטש תע"ג, ד/ב.

אָפּפּעדערן I — טרוו. דער אָפּ, ~געפּעדערט. 1. באַפּעדערן, באַדעקן מיט פּעדערן, אָ די האַר, אָ אַ סאַמעטן קלייד. 2. באַפּעדערן פֿון פּעדערן, אָ און אָפּפּאַרשטן די קאַפּאַטע. מיט זיך. וו.נ.

אָפּפּעדערן II — אַר. דזוו אָפּפּאַדערן — „ער טוט דאָש משפט פֿון זינעם פֿאַלק ישראל אויג אַם ערשטן ער פּעדערט זיא אב אירן דין, אי דו ער צאַריג ווערט, מחזור ר"ה ויו"ב, הומבורג 1721, נה/א.

אָפּפּעטן — טרוו. פּעט אָפּ, ~געפּעט. 99: ~פּעטסן, ~פּעצן, ~פּעטיקן. 1. באַ שמירן עפעס מיט פּעטס. אָ די שטיחל, די לעדער זאָל זיין ווייד. „שטויב פֿון בעלי־חיים, וועלכער אַנטשטייט ביים סאַרטירן פּעל, האַר ... אָ ביי דער אויסאַרבעטונג פֿון קאַפּעלושן, פּילצן ...“, דער קאַמף מיט שטויב אין פֿאַבריקן און אין וואַרשטאַטן, אַרויסגעגעבן דורך טאָז, וואַרשע 1927, ז' 8. „חדר־יינגלעך האָבן געטראָגן גרויסע הילצערנע לאַמטערנעס, די שפּילעך זינען ניט געווען פֿון גלאַז, נאָר פֿון אָפּגעפּעט פּאַפּיר, פּדי זיי זאָלן דורכלאָזן די שיין פֿון ליכטל, ירחמיאל גריי, באַרג יוד, וואַרשע 1938. 2. באַפּעדערן פֿון פּעטס. אָ די זופּ.

אָפּפּעכערן — טרוו. דער אָפּ, ~געפּעכערט. אָפּפּאַכן מיט אַ פּעכער. אָפּקילן מיט אַ פּעכער. אָ דאָס פּנים אין אַט דער היץ. געוויינטלעך מיט זיך.

אָפּפּעל(ט)שן — דזוו און אָפּטער ווי אָפּ פֿאַלש(עווען) —

אָפּפּעלן — אוטוו. דריטפּערזאַניק. פּעלט אָפּ, ~געפּעלט. פּילן אָז עס פּעלט, אָז עס איז ניטאַ. אויספּעלן. דעם רביץ פּעלן אָפּ געטרעיע חסידים. אָפּפּאַדיסמענטן האָבן אָנגעהויבן אָ דעם אַלטן אָקטיאַר. „חוזן קדחת, פּעלט מיר קיין זאַך ניט אָפּ“, פּוול. „דער וועלט וועט גאַרניט אָ דערמיט וואָס ער וועט אויספּעלן“, י"ש.

אָפּפּענדן — טרוו. פּענד אָפּ, ~געפּענדט. (גאַליציע). סעקוועסטרירן פֿאַרמעגן. צונעמען (לויט אַ באַפּעל פֿון געריכט אָדער פֿון אַדמיניסטראַטיווער מאַכט) פֿאַר נישט־באַצאַלטע

חובות. „מע קומט אָ דעם דלות“, פּוול. „איז מען געקומען אים אָ און מען האָט ביי אים צוגענומען דאָס צעטגנוואַנט“, י. מעצקער, אויפֿן זיידנס פעלדער.

וונג. ענייש. ער.

אָפּפּעטיקן — טרוו. טיק אָפּ, ~געפּעטיקט. 1. פֿאַרפּעטיקן, מאַכן פּעסט. פֿאַרשטאַרקן. אָ די סלופּעס פֿון פּלויט. אָ אַ מויער אע. 2. היפּוך פֿון צופּעטיקן, באַפּרענען. [נדי פּריצים] האָבן געהאַט אַלע גרונטן מורא צו האָבן, אַז דאָס אָ פֿון דער ערד דעם גרעסטן טייל פּויערים... וועט אָפּנעמען ביי זיי דעם וואַלועלן באַטראַק, איבן, מ. נ. פֿאַקראַווסקי, רוסישע געשיכטע ווו, מאַסקווע 1933.

מיט זיך. וו.נ.

אָפּפּעפּערן — טרוו. פּער אָפּ, ~געפּעפּערט. 1. אַרזינטאַן פּעפּער אין אַ שפּיזן באַשיטן מיט פּעפּער. אָ אַ מאַכל. 2. באַפּרענען פֿון צו פּיל פּעפּער. צוגיסן נאָך וואַסער און אָ די יויך. אויך פּיג: גרינגער מאַכן דאָס געמיט. „ער האָט די... פֿאַרזאָרגערס אָפּגעשטויסן און אָפּגעפּעפּערט דאָס האַר אָן“, י. טיגער, דער צדיק און דער בעל־תּשובּה. וו.נ.

אָפּפּערן — דער, ז'ן (ס). מצו ווי אַצ. אַר. דטשמ פֿאַר כלל־שפּראַך. אָפּט־געניצט. *Mhd: opfer*. — אָ פּ ע ר. קרבן. „דא שפּראַך דער קויניג שאול: אַל דינג האב איך דר שלאָגן. און דיא ויששן שוף דיא וויל איך צו אופּער טראגן“, שמואלבאָך, סטראַפּע 269. „קיינר פֿרויאַן גינג ניט קיין קינד אב פֿון דען גישאַק פֿון דען הייליגן פֿלייש דאש מן פֿאַר ברענט אויף דען אופּער שטול“, [סורין] תּפּילה למשה, דעסוי 1696, קה/ב. „אין אויף דעם מזבח דאש מען האט אויף אים די אָ אויף גיבראַכט“, תּחנות ובקשות, ווילנע 1858, כו/א. [איבערדרוק פֿון דיהרנפורט, 1790]. „ברענג אויף דען זון [יצחק] צו אָ“, צור, וירא. „דער צימער פֿילט זיך אָן מיט יאַמערלעכע קולות פֿון דעם אָרעמען אָ“, דוד דענדלשטאַט, שריפּט, וואַרשע 1906, ז' 22. „עס שטייט דאָ די „ברעד־ליין“, די רייע איז לאַנג / און קומט פֿון מינוט צו מינוט אַלץ מער צו... / דאָס זינען די אָ פֿון טאַגיקער רויב, / וואָס האָבן קיין ווינקל און האָבן קיין רוי, אַר, די ברעד־ליין.

אָפּפּעריגרייט — אָדי. וואָס איז גרייט אויף אַ קרבן. קייט „אין אונדזער שווער „פּראָזע־צייט“ שפּאַט זיך געשיכטע און וואונ־דערלעכער פּעאַס פֿאַר שפּעטערע צייטן פֿון דער גרויסער אָפּפּעריגליקייט און אָדי פֿון די מאַסן“, נס, הויפּטשטעט, מאַסקווע 1934.

אָפּפּערידעווען — אוטוו. (איינפּעמיסטיש וועגן אַ פּערד). אויפּהערן זיין אַ פּערד, פֿאַרלירן די כּוחות. אַוועקפּאַלן. פּגרן. „דאָס פּערדל, נעבען, איז געפּאַלן אונטער דער בייטש, שוין אָפּגעפּערדעוועט“, א. קריזאַוסקי. מעגלעך אויך: ~פּערידלען.

אָפּפּעריווין — דער, ען. לויטערער וויין וואָס ווערט געגאַסן אויפֿן מזבח ווי אַ קרבן צו גאָט. „אזוי ווי פֿרישער טוי, ווי אָיו“, זאָל גיסן זיך אויף מיר דער וויסער שפּין, הל, ידו זאָלט צו מיר.

אָפּפּעריוויליק — אָדי. וואָס האָט דעם ווילן צו ברענגען אַ קרבן אָדער זיך מקריב צו זיין. „אַז מען איז אַ קלאַס וואָס איז באַרופֿן צו דער גרויסער אָיויער אַרבעט — צו באַפּרענען די וועלט“, דא, שוואַרץ־רויט, וואַרשע 1910, ז' 134. „יקייט“. „... די רעוואָלוציע הענגט אָפּ פֿון אונדזער ווילן... פֿון אונדזער אָיויער...“, ברוחפּוש, אַ פּאַליטישע אָדער אַ סאַציאַלע רעוואָלוציע, 1905.

אָפּפּעריונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אָפּפּערן (זיך). ברייטהאַרציקע אָ.

אָפּפּערימיקן — דזוו אָפּפּאַרטיקן — דטשמ. נר. „איינס נאָכן אַנדערן זינען זיי געוואָרן אָפּגעפּערטיקט דורך די דאָקטוירים און באַ־זיטיקט פֿון אַרום זיי“, עוזר וואַרשאַווסקי, כאַליאַסטורע וו, פּאַריז 1924, ז' 55.

אָפּפּעריטיש — דער, ין. מזבח, אַלטאַר. „דעם פּראַכט־באַצירטן קופּערנעם באַסיין, דאָס גאַלד און זילבער פֿון די אָיויער“, פּרוג ו, יבֿוורדן.

אָפּפּערמענטירן — אוטוו. טיר אָפּ, ~געפּערמענטירט. דורכמאַכן אינגאַנצן דעם פּראָ־צעס פֿון פּערמענטירן. „דער מעד און דער קוואַס האָבן שוין אָפּפּערמענטירט“, וו.נ.

אָפּפּערן — טרוו. אָפּפּער, געאָפּפּערט. *Mhd: opfern*. — אָפּפּער. 1. ברענגען אַ קרבן אויף אַ מזבח פֿון אַ גאָט. „דא אַברהם אָבינו האָט דאש לאַם גיאנפּערט אן שטאַט זיין זון“, 101, קמ/א.

2. אָפּגעבן דאָס לעבן אָדער פֿאַרמעגן פֿאַר אַ צוועק וואָס מע האַלט אַז ער איז הייליק. „אַ מיט ליבע דאָס גאַנצע לעבן אינעם גרויסן קאַמף“, פּרוג ו, ניי 1910, ז' 290.

3. מקריב זיין עמעצן אָדער עפעס פֿאַר אַ וויכטיקן ציל. אָ די קינדער פֿאַרן לאַנד. אָ דאָס בעטסע און שענסטע. אָ דאָס לעבן פֿאַר... אויך: העלפֿן, טאָן גוטס פֿאַר עמעצן. „ווינטשעווע זיי צו זיי זאָלן אָ זייער לעבן איינס פֿאַר דאָס אַנדערע“, שט, יקנה"ו.

4. זיך ניט רעכענען מיט עמעצן צוליב אַן אייגענעם ציל. „זי האָט אינגעזען דאָס דער פּאַטער וויל איר אָ אום זינען איינגנצן“, צ. נ. גאַלמאַב, אַ יונגע טויב פֿאַר אַ קרבן, ווילנע 1895.

5. פֿאַרלייגן עמעצן אַזוינס וואָס איז פֿאַר־בונדן מיט מיי אַנשטרענגונג. „מיט וואָס פֿאַר אייפֿר אויג פּליכט מיר אינקוואַרשירן זאָל דעם גינשטיגן אויג ליבן לעזער דיזה מיינע אונטרענגשטי דינשט אויף צו אָיויער, יוסף מאַרשן, לשון נהפּ, אַמטש, תּצ"ה, הקדמה.

מיט זיך : אָ זיך פֿאַר אַ פּריבנד אין גויט.

א' זיך פֿאַר אַן אידעאַל. „בשעת מען זאָגט אין קריאת־שמע יוֹהֵבֶת, זאָל מען דעמאָלט זיך פֿאַרשטעלן אין דער מחשבה, ווי מען איז שוין פֿאַרטיק מיט לבב און לעבן און מיטן גאַנצן אייגנט, זיך צו א' פֿאַר זיין הייליקן נאַמען, איבז מ"א ביילינסאָן, ארחות חיים, אָדעס 1898. „דאָס קינד צו צערטלען און צו א' זיך דער־פֿאַר, יי, יאַשע קאַלב, נ"י 1956, ז' 43. ז' 11.

אָפּפּערנעצן — טרו. נעץ אָפּ, געפֿערנעצט. אָפּשמירן מיט פֿערנעץ. א' די ברעטער פֿאַרן פֿאַרבן.

אָפּפּער־פּעאַיק — ג'די. וואָס איז מסוגל צו ברענגען קרבנות, ברענגען זיך פֿאַר אַ קרבן. יִקְיִיט. „קיינמאַל אַזוי הייליק ניט געווען איז זיין פֿרייהייט ווי איצט, ווען ס'איז זיין גורל שלאַכט און א' פֿאַר גליק זיין יעדער טראַט, פּמ, מלחמה וו, נ"י 1956, ז' 528.

אָפּפּערשטול — דער, זן. אַרכ. טוו פֿאַר מזבח, אַלטאַר. „...און דאָס אָפּפּיר שטול לש קופּפּירני זאָל זיין צו מיר אונטער וועלן ווען איך ווער עש פֿאַרשין אונ' ביגערין, טהמ, ק/ב, דען דש וואָרט (במה) איז גמיינט איין אופֿער שטול, טהמ, פּא/ב.

אָפּפּראַטירן — טרו. טיר אָפּ, ~געפֿאַר־טירט. 1. ענדיקן פֿראַטירן, אינרעפּן. א' דעם גאַנצן דיל מיט וואָס. 2. אָפּרעפּן, אָפּפּוצן. א' א' טיש מיט פֿאַליטור. ז' 11.

אָפּפּראַנטעווען — אוטוו. טעווע אָפּ, ~גע־פֿראַנטעוועט. אַ לענגערע צייט פֿראַנטעווען אָדער אויפֿהערן פֿראַנטעווען. שוין גאָר דער חתונה, שוין אָפּגעפֿראַנטעוועט. א' און אויס־געבן אַלץ וואָס מע פֿאַרדינט אויף קליידער.

אָפּפּראַסקען — טרו. קע אָפּ, ~געפֿראַסקעט. געבן אַ סך פֿרעסק. א' דעם הוצפּהניק, דעם עוות־פּנימניק ער זאָל געדענקען און האַלטן ס'מיל. עניש.

אָפּפּרוכפּערן — אוטוו & טרו. דורכפירן דעם אָקט פֿון זיין פֿרוכפּעריק אָדער צו מאַכן פֿרוכפּעריק. געוויינלעך מיט ז'ך. ז' 11. — „...וואָס שטאַרבן נאָכן דערפֿילן זייער נאַטירלעכן דראַנג פֿון א', א. ל. שוואַרצבורג, ס'בידער דערציילונגען.

אָפּפּרומען זיך — אוטוו. פֿרום זיך אָפּ, ~גע־פֿרוםט. אויפֿהערן זיין פֿרום. „ער איז אַוועק פֿון דער היים און זיך אָפּגעפֿרוםט“.

אָפּפּרייען זיך — אוטוו. פֿריי זיך אָפּ, זיך ~געפֿרייט. אויפֿהערן זיך פֿרייען אָדער זיך פֿרייען אַ לענגערע צייט. זיך א' מיט אַן אַרמגעריכטער מתנה. זיך א' מיט אַ קינד ביי זיין צענטן געבורטסטאָג און פּלוצעם עס פֿאַרלירן אויף אַ שרעקלעכן אופֿן. ר' איטשע קען זיך גאַרניט א' ווי גוט ער האָט זיי גע־שריבן, א. מאַרגאַליס, די געהיימיניטע, וואַרשע

1882, ז' 8. „דאָך האָט ער זיך ניט געקאָנט א' וואָס... ער האָט געפּאַקט אַזעלכע צוויי העכט, אמד, דער סולטאַן, היילנע 1895.

אָפּפּרייערן — טרו. ער אָפּ, ~געפֿרייערט. באַשווינדלען עמעצן, עפעס אַרויסנאַרן, מאַכן צום נאַר. „זיי האָבן זיך בחינם געשלאָגן: דער ישיבֿהניק האָט זיי אָפּגעפֿרייערט, בב אונז יודען, וואַרשע 1923, ז' 67. „געפּולט ביי זיך אַז מע דאַרף און מע קען דעם פֿרעמדן א'“, משה אַלסמאַן, שמעטערלינגען, בוקאַרעשט, יאָר? ז' 118. „האַב איך טאַקע חשק אייך אַרומפּליקן! לאַכט דער באַלעבאַס. זיי האַלטן אים אונטער גוטמוטיק: א' הייסט עס? אָפּ־דאַצן?“, נ. לוריע, איבז, מ. גאַרק, אַ מענטש באַצ לביטן, קאַזעו 1935. „א' אַ דניש דאַרף מען גאַר ניט זיין קיין גרויסער חכם“, פּמ, טראַט פּון דויעט, מאַסקווע 1966.

אָפּפּרייעווען — טרו. יצעווע אָפּ, ~גע־פֿרייעוועט. דוּו אָפּפּרייערן. „איז לאַמיר זיי לאָזן... א' איינער דעם אַנדערן, איבז, א. מיקיטענאָ, פּרילינג, קאַזעו 1935. „און דאָרט האָט יעקע אָפּגעפֿרייעוועט אַ שטאַט, אַ שטאַט מיט ייִדן אָפּגענאַרט האָט ער דאָרט, פּמ, מלחמה, נ"י 1956, ז' 151.

אָפּפּריירן — טרו. פֿיר אָפּ, ~געפֿאַרן, ~געפֿרוירן. [אין ז' אַרויסגערעדט: ~פֿרייערן]. 1. דורכנעמען מיט פֿראַסט. א' די אויערן, א' די פֿיס. א' באַרשט אין איזקאַסטן. „פֿירן פֿירט מען אָפּ אַ הינטן, ניט אַ קאַפּ, פּוול. „אַ פּאַטשיק, ספּיטשיק אָנגעוואָרן, דעם תּחת אָפּ־געפֿאַרן און גאַרניט אויסגעפֿאַרן, קל. „דער פֿראַסט האָט אָפּגעפֿרוירן אַזעלכע אַלע ביינער!“ זב, דער קליינער בלבּוּניק, אָדעס 1885, ז' 37. „ענטפֿערט ער מיר אַז בייִדע אויערן זינען ביי אים אָפּגעפֿרוירן“, מלה, די אַגלדענע פּאַווע ז' 76.

2. פֿירן אַ לענגערע צייט אָדער אויפֿהערן פֿירן. ביז פּסח א' אַ גאַנצן, לאַנגן ווינטער. „דאָס איז ברעכט זיך, עס פֿירט אָפּ“.

מיט זיך — „ווער עס טראַגט ענגע שיד באַקומט הינעראויגן און ווינטער פֿירט ער זיך לייכט אָפּ די פֿינגער“, ווי דאַרף אַ מענטש פֿאַרהיטן זיין געזונד, וואַרשע, יאָר? ז' 11. „צו געשוירן... וועלכע האָבן זיך געמאַכט אויף אַ גליד דורך אַן א'“, טאַר, ז' 37. עניש.

אָפּפּרייש — דער, זן. אָקט אָדער רעוולטאַט פֿון אָפּפּריישן. „דער גראַם פֿון ייִדיש מיט העברעאיש איז אַ קינסטלערישער א', אפּא, וואָז איז דער טעפּ. ז' 11.

אָפּפּריישטיקן — אוטוו. שטיק אָפּ, ~גע־פֿריישטיקט. אָפּעסן פֿריישטיק. א' מיט אַ פֿאַנקוכן. איר האָט שוין באַוויזן אָפּפּרייש־טיקן? „מיר זינען אַרײַן אין פּאַלאַץ, אָפּגע־פֿריישטיקט אויף גיך...“, כ. דונעק, איבז, דער סאַזאַווי, מינסק 1929. ז' 11.

אָפּפּריישן — טרו. פֿריש אָפּ, ~געפֿריישט.

מאַכן אויסגיט פֿריש(ער). א' ברויט, א' דעם זכרון, א' קאַלירן פֿון אָפּגעבלאַקעוועטן טעפּפּעך. „פֿאַנטאַנען וואָס פֿריש אָפּ די לופּט מיט זייערע וואַסער־שטראַלן“, אמד, ענגעליע, ווילנע 1889. „ער האָט אָפּגעפֿריישט מײַנע אַלטע וואונדן“, ישראֵל בריף, מײַן זיידנס הגדה, ווילנע 1908, ז' 14. „בשעת דער זויערשטאַף דרינגט אַרײַן צו אונדז אין די לונגען, פֿרישט ער דאָרט אָפּ אונדזער בלוט“, דר' מ. גאַסטליעב, פּאַפּולערע אַלגעמיינע היגעניע, וואַרשע 1908, ז' 6.

מיט זיך — א' זיך דאָס אַרײַן, א' זיך אין באַר אע. „ווער דא הוט די טונגט דו ער ניינט די ורישט זיך זיין הערץ אפּ, ור לירט זיין ורב פֿון פנים אונ' ווערט פֿר מאַגרט“, בראַנט, פּרק מד. „אַזוי האָט ער געזופּט זוהר ווי וואַסער, א' זיך נאָר מיט די ווערטער אַליין“, ממוס, ווינטשפּ, ז' 96. „די חסידים האָבן זיך אָפּגעפֿריישט זעענדיק אַ מלאַמ־קום אויף דעם כּסא־הנשיאות“, זב, ז' קעט. ע־כץ. עניש.

אָפּפּרענג — דער, זן. אָקט אָדער רעוולטאַט פֿון אָפּפּרענגן. אַ שאַלה, פֿראַנע, קשיא אַנטקעגן אַ באַהויפּטונג. אַ תּוספּות מיט אַן א'. „נאָר מען קען אונדז שטעלן אַזאַ א'“, דער אידישער אַרבּעטער, זשענעוו 1904, № 16. „דענקער, וועמעס קראַפּט עס איז נאָך קיין מאַל ניט אַוועקגעשטעלט געוואָרן אין אַן א'“, זשיט. ז' 11.

אָפּפּרענגלעך — ג'די. וואָס דאַרף אָדער קאָן אָפּגעפֿרענגט ווערן. „ווען מע קומט אין ייִדישע שפּראַך גופּא מיט פֿאַרמען און מיט ווערטער, וואָס זיי זינען משונהדיק אָדער א' אָדער וואָס זינען אַ סתירה צו דעם וואָס איז פֿאַקטיש אָנגענומען אין אונדזער כּלל־שפּראַך“, ימ, ייִשפּ וויאא 2, ז' 36. קייטא.

אָפּפּרענגן — טרו. פֿרעג אָפּ, ~געפֿרענגט. 1. אַנולירן, בטל מאַכן. שטעלן אונטער אַ ספּק. פֿאַרנייען מיט פֿראַגעס. מבטל זיין דורך קשיות, צו גישט מאַכן. די אַטאַמישע פֿיזיק פֿרעגט אָפּ די אַלטע הנחות. „אונ' ווען איינער זאָל אונדז זאָגן אַז אַזעלכס איז פֿאַרהאַנדן אונ' מיר זאָלן ניט זען די זאָך מיט אונדזערע אויגן, וואַלטן מיר זיך געאַמלט אים צו לייקע־נען און אָפּצופֿרעגן אויף זינע רייד“, חה ווו, ז' רסז. „דאָס איז אַ קליוחומר וועלכן מע קען ניט א'“, בַּבַּא מצינאַ, צה/א. „וואָס [לייוויק] וויל, איז א' די מאַראַל פֿון דער ביבלישער און פֿון יעדער אַנדער עקדה“, שג. ה. לייוויק, ז' 370.

2. פֿרעגן, מקשה זיין אויף אַ סברה, אַ באַהויפּטונג. „מסביר זיין... וואָס די משנה זאָגט, וואָס די גמראַ לערנט, וואָס תּוספּות פֿרעגט אָפּ און וואָס דעם מרש"א קוועטשט“, מ. אונגער, טמ, 1964, xi 12. 3. פֿאַרענטפֿערן אַ קשיא מיט אַ תּירוץ, מסביר זיין, מניש 2. זיין. „האָט ער אים אַ קשיא געפֿרעגט, האָט ער אים אָפּגעפֿרעגט“. 4. פֿאַרענדיקן פֿרעגן.

אָפּגעפּרעגט שוין ביי אַלעמען און קיין ענטפּער נישט באַקומען.

מיט זיך — פּרעגן אַ (צאל) פּראָגעס. זיך נאָכפּרעגן. „דער גביר איז געגאַנגען אין מרחץ אַרײַן, האָט זיך אָפּגעפּרעגט אין וועלכן מקום קווש דער רב דאַונט“, נחב, לעמבערג 1882. „ווינט אָבער אויס אַז דער הונגעריקער גוי האָט זיך אָפּגעפּרעגט אויף אַ שלעכטער אַדרע-סע“, יוסף גראַב, גש, ווין 1919. „הלוואַי וואָלט איך געווען אויסגערוגען אין דער מאַמעס בויד איידער איך האָב זיך באַדאַרפּט אַ צו אַזאַ געשוועסטערקינד“, י. הענטלעט, גיטלע צי-גאַנע. — עכץ. — עניש. — ער. — ערני.

אָפּפּרענעריש — אַד. וואָס איז כאַראַק-טעריסטיש פאַר אַן אָפּפּרענער. אַע טענות. — קיימ.

אָפּפּרעמד — דער, זי. אַקט אָדער רעוולטאַט פֿון אָפּפּרעמדן. „אָזוי ווי איך האָב ניט ליב צוגאַבן... צו ווערטער, וואָס איז אַ דייטשער עק צו אונדזער לשון, האָב איך דאַס מקצר געווען אויף אַ“, בצג, טמו, 1 v 1965. — ונג.

אָפּפּרעמדן — טרו. פּרעמד אַפּ, ~געפּרעמדט. מאַכן פּרעמד, דערווייטערן. „אַ זינדיקער דור האָט אָפּגעפּרעמדט די קינדער, זינען די קינדער אָפּגעפּרעמדט געוואָרן“. קען די צייט אַ נאַטירלעכע ליבעז, טויבע טעגאַ, דיא שיינע נייטערין, ווילנע 1903. „ניט אָפּגעשטויסן מיך פֿון אים, ניט אָפּגעפּרעמדט“, האַל, מיין אוצר, מאַסקווע 1966, ז 28. „די יידישע ליינערס וואָס אַש האָט... זיי אָפּגעפּרעמדט פֿון זיך“, שו, שלום אַט, ז 307.

מיט זיך. — עניש. — ער.

אָפּפּרעם — דער, זי. אַקט אָדער רעוולטאַט פֿון אָפּפּרעסן. „נאָך זייער אַ איז פאַר קיינעם קיין ביסן ניט געבליבן“. — ונג.

אָפּפּרעסן — טרו. פּרעס אַפּ, ~געפּרעסן. 1. פאַרענדיקן אַ סך עסן, מיט תּאוה. פּרעסן און גורם זיין שאַדן. מלל פאַרטשיטשט: „כּי יחסלנו האַרבה“, (דבָּרִים, כּת, 38) „אַפּ פּרעסין“. [תי: „פאַרצערן“]. „היישעריקן האָבן עס [דאַס פּעלד] אָפּגעפּרעסן“, בּאָמִצֵינאַ, קה, ב. „דיא מוין אויג דש וויל... האבן... איין קעז גיזעהן... אויג האבן זיא רונט אב גיפּרעסן“, משל הקדמוני, אוסטרעהא, תקניז, „בכדי צו פאַרשפּאַרן אַ די שטרוי פֿון יידישע דעכער און לעקן די ווענט פֿון בית-המדּרש“, ממוט, ווינטש, ז 16.

2. אַראַפּנעמען פֿון עפעס, קלענער מאַכן. „די צייט האָט דיר שוין אָפּגעפּרעסן מיט אירע שאַרפע ציינ“, ב. שאַפּיר, מעלאַדיע, קראַקע 1886, ז 15. „דער ים האָלט דאַרטן אין איין פּרעסן גאַנצע שטיקער יבשה, אָזוי אַז אין משך פֿון די לעצטע דרנטיק יאר האָט דער ים אָפּגעפּרעסן אַ שטיק ערד“, א. פּינמאַ, טמו, 1967 x 30.

3. אויסניצן עמעצן. עסן און טרינקען אַ סך אויף אַ צווייטנס חשבון. אַע עמעצן דעם

ק אַ פּ = בדלות שטעלן פֿון עסן אויפֿן צווייטנס חשבון. „ליגט ביי מיר אין שטוב אויף מיין קאַרק און פּרעסט מיר אַפּ מיין מאַרד“, אפרים מרגליות, געפּונענע עלטערן, וואַרשע 1894, ז 5.

מיט זיך. — עכץ. — עניש. — ער. — (יז, קע). — ערני.

אָפּפּרעסעריש — אַד. וואָס איז (ווי) ביי אַן אָפּפּרעסער. אַע תּאוה. — קיימ.

די ווערטער וואָס מע געפֿינט ניט כּוּיט אָפּפּ — זוכן אָפּפּיש, למשל: „אַפּ-צאַבען“ — אָפּשטאַבען; „אַפּפּאַכען“ — אָפּ-טשאַכטען.

אָפּפּאַל — דער, זי. אַקט אָדער רעוולטאַט פֿון אָפּפּאַלן. אַ-געלט. אַ-פּונקט. אַ-תּקהה. אַ-נפּיראַ. גרענעץאַ. דירה-געלטאַ. הכנסה-אַ. חוּבאַ. מיטגלידאַ. קאַנצעלאַריע-אַ. שטעמפל-אַ. שכּר-לימודאַ. אע. „דאַמאַלס וואָר פֿלייש זייער טפּער... דען עס וואָר איין גרויסער אַ פֿון פֿלייש“, י. מאַרגענטשטערן, מעטה משיני קבוצנים, ווילנע תּרנ"ח, ז 3. „און דער אַ מוז ערליידיקט ווערן איידער די קוויטונג ווערט איבערגעגעבן דעם אָפּנעמער“, ב. האַלפּערן, אַ האַנט בוד... פאַר אַ פּאַלקס-באַנק, ווילנע 1922, ז 72. „דער שטייער איז געווען מחוץ די אַלע אַנדערע געוויינטלעכע און אויסערגע-וויינטלעכע אַרץ“, ימ אביב, שד VII, ז 171.

אָפּפּאַקען — די, ים. אַקט פֿון נעמען נקמה. „פֿון גערעכטער מאַנונג, פֿון אַ-אַ, הערן זיך שוין... טריט“, הל, ליעדער, ז 291.

אָפּפּאַלבאַר — אַד. דטשמ, נר. „די גרויסע טוֹבֵה איז ניט אַ“. — אָפּפּאַליק.

אָפּפּאַלונג — די, יען. פּראָצעס אָדער רעוול-טאַט פֿון אָפּפּאַלן. דוּו אָפּפּאַל. ניט קענען זיך באַפּרענען פֿון אַ. אַ במשך פֿון צען יאַר. „האַט איינער... ביי דעם שררה נושאַחן געווען און האָט אים אַרויסגעגעבן אַ פּאַפּיר דאַס אין וועלכן אַרט ער וועט וואוינען אונטער אים, זאַל ער פּטור זיין פֿון אַלע אַיען“, ר' יעקבּ מדובנא, משלי חכמה, ווילנע תּר"ג, ז 40. „פֿון 21 יאַר אַן זאַל ער ניט זיין נאָר אַ ציג צום פּגרון, אַ בירגער צו אַיען און ניט מער“, ווי האָבן די בעלגישע אַרביטער גע-שטריטען פאַר דער פּרובּהייט, אַפּריל 1898, ז 18.

אָפּפּאַליק — אַד. נעאַל. וואָס קען אָפּ-געצאַלט ווערן. אַער חוּב. ניט-אַע טוֹבֵה. — קיימ.

אָפּפּאַלן — טרו. צאַל אַפּ, ~געצאַלט. 1. פאַר-ענדיקן צאַלן. אָפּגעבן די גאַנצע סומע. ליקווי-דירן אַ חוּב. אַ דאַס גאַנצע געלט גלייך אויפֿן אַרט. „אַראַפּ אַן עול פֿון האַלדו, אָפּגעצאַלט דעם חוּב“, „גיבט ער, דער דאָ וויל עוקר דירה, עשרה גדי עד מיד גדי, איז נישט מיין מחויב אָפּפּאַלן וואָו ער פֿר זעלין איז“, תּקא. „וואָש מעות איזט אין גיקומין האָב איך תּיכף

ביצאַלט חעם מיר זינין חייב גיוועזן אויג תּוך אַ שנה גיך אָפּ גיצאַלט“, גה, ז 210. „ער האָט געכאַפּט און צען זילבערנע גילדן אָפּגעצאַלט פֿאַר דעם קעלבל בזמזומים“, ממוט, ווינטש, ז 213.

2. צאַלן באַשטימטע סומעס געלט אין באַשטימטע טערמינען. אַ יעדן חודש דירה-געלט, שכּר-לימוד אע.

3. אָפּגעבן אָדער טאַן עמעצן אָדער לטוֹבֵת עמעצן פּונקט דאַס וואָס יענער האָט געגעבן צי געטאַן. אַ אַ וויזט, אַ טוֹבֵה. אַ מיט לעקער און בראַנפֿ. „דעם קייסערס אוצרות איז גאַרניט אָפּצוצאַלן, / דאַס שיינקייט פֿון מיין קינד איז גאַרניט אָפּצומאַלן“, ז 79.

4. עפעס געבן, באַלוינען פאַר אַ זכות אָדער באַשטרעפֿן פאַר עבירות. אַ מיט ליב-שאַפּט, מיט אמתער פּריינדשאַפּט, מיט שטיצן אים. אַ מיט טנאה, מיט שטעכווערטלעך. איר וועגן עמעצן וואָס ריכט זיך אויף אַ פּעטן אַ: „צאַל אים אָפּ פאַר אויסשניצן די נאָז“, פּוול. ווען עמעצער פּאַלט, זאַגט מען יענעם שפּאַסיק: „צאַל אָפּ פאַרן אַרט“ [ער האָט דאָך געניצט דעם אַרט וואו ער איז געפּאַלן]. „אָזו אויך פֿון דען פֿן אדם וואָש דוא האָשט פֿון אים מקבל גיוועזן איין טוֹבֵה, צאַל אימש ניט לחוּבֵה“, עיון, יזא, „פאַר אונדזער אַרענטלעכ-קייט, פאַר אונדזער ליבשאַפּט, צאַלט איר אונדז אָפּ מיט שטיינער“, ש. בעקערמאַן, די יודישע קאַזאַק, אַדעס 1886, ז 22.

5. נעמען נקמה. „גאַט שוויגט לאַנג, נאָר ער צאַלט אָפּ גוט די שונאים“, א. מאַמאַרוואַוסקי, די הגדה פֿון דער לינקער זיבט, אַדעס 1908, ז 26. „זיך נוקם זיין און אָפּצאַלן פאַר בייז“, טעג, אַ בוים פֿון פּוילן, ביא 1947, ז 127.

מיט זיך — „לאַז אַוועק זיין ברויט אויפֿן וואַסער, עס וועט זיך דיר מיט דער צייט אָפּצאַלן“. „די אַרבעט אונטערצובעטן דאַס שעפּס-מיסט צאַלט זיך אָפּ, וויל עס ברענגט אַ גרויסן נוצן“, מ. וועבער, דער יודישער פעלד-אַרבייטער, וואַרשע 1891, ז 38. „איז יענעם שולדיק אַ חוּב, גיט איבער זיין בעל-חוב אַ פעלד דערפֿון זיך אָפּצוצאַלן“, טשי, וו, ז 48.

— עכץ. — עניש. — ער (יז, קע). — ערני.

אָפּפּאַם — צאַמונג, ~צאַמען. לד. ~ צאַם, ~ צאַמונג, ~ צאַמען — דרומדיקע אַרויס-ריידן. דוּו אָפּצוים, אָפּצויםונג, אָפּצויםען.

אָפּפּאַנזשקעם — די, אצ נב. פּד. <P: obcząki. צוועגעלע.

אָפּפּאַנעווען — טרו. נעווע אַפּ, ~געצאַנע-וועט. (סטאַליעריז). אָפּאַרבעטן מיט אַ הובל פֿאַרן פּאַנירן.

אָפּפּאַנקען — אוטו. צאַנק אַפּ, ~געצאַנקט. 1. אויפהערן צאַנקען, אויסגעלאַשן ווערן. די ליכטלעך האָבן אָפּגעצאַנקט. די פּלאַמען צאַנקען אָפּ פּאַמעלעך. „די טונקלעניש איז געקומען מיט

שטייער רן און אלץ האָט אָפּגעצאָקט", יג.
 פון מין גאַנצער מ.
 2. פּיג. פֿאַרענדיקן גוססן, שטאַרבן. "שוין אָפּגעצאָקט. מע דאַרף רופֿן אים אָפּצוהייבן".
 -עניש.

אָפּצאָן — דער, זי? אָפּצאָן $P < Y$.

קנאַפֿל פֿון שוך, קלעצל, קאַריק. העכערער טייל פֿון זויל געמאַכט פֿון לעדער, צום טייל פֿון האַלץ, פֿון גומי. הינטערשטער טייל פֿון שוך אונטן.

"קלאַפֿן מיט די אַרץ = אויך: א) זיך מאַכן וויכטיק; ב) אויסקלאַפֿן דעם ריטעם ביים טאַנצן. "צוקלעפֿן אַ בלעטל צום אַ" = טאַן עפעס וואָס ברענגט נישט קיין נוצן, וואָס מע קען זיך באַגיין אָן דעם. "זיך דרייען אויף די אַרץ (אויפֿן קאַריק) = א) וועלן עפעס זאָגן און זיך נישט קענען באַשליסן, זיך קווענקלען; ב) קאַקעטירן, וועלן מע זאָל באַמערקן. "אַ בתולה אין אַ" — איר, אַ פֿרוי וואָס פֿירט זיך פֿרעם.

"האַט געפֿונען אַן אַ, דערצו מיט אַ מעשענע פֿאַדקעווע", אמד, דער ליטוואַק אין וואַליניע, ווילנע 1870. "ענגע שייך מיט הויכע אַרץ... פֿאַסט דאָס פֿאַר יידן?", שלום-עליכס-שלום, משוגענע וועלט נייעס, 1908. "אין לימוזינען, ליכט ווי מיידלשע אַרץ... שאַרן זיך אין בלויע שלייערן פֿון רויך", מל, אויף שווערע שלעסער, "אומגערייט אויף זינע הויכע אַפֿ צאַסלעך, וועלכע ער האָט געטראָגן פֿדי אויס-צווען וואַקסיקער", זש, קיסר און רבי, ז' 5. "דער עולם ווערט אַלץ מער... אָנגעשטעקט מיט פֿוסטן גלאַנץ פֿון דער אַוויגערופֿענער אַרץ-קולטור", אילוסטרירטער אַלמאַנאַך-קאַלענדר דאַר אויפֿן יאַר ה' תש"ש, רעוועקע [רעזשיצע] 1939, ז' 40. "עס קלאַפֿן די אַרץ: / וואוהין, וואוהין, / פֿון אַלטע ווילנער גאַסן / מע טרייבט אונדז קיין בערלין", סוצ, פֿון 275 ז'.

אָפּצאָפֿלען — אַוטו & אַקוזו. פֿל אַפּ, ~ גע-צאַפֿלט. אויפֿהערן צאַפֿלען, ציטערן. פֿרישע פֿיש זאָגט איר? זיי האָבן שוין אָפּגעצאַפֿלט מיט אַ וואַך צוריק". געוויינט, געקכיכט, אָפּגעצאַפֿלט און ס'האַט גאַרניט געהאַפֿן". אַ געץ אין וועלכער זיי צאַפֿלען אָפּ די יאַרן, גראַס צימערמאַן, דאָס וואָרט ז' 31.

מיט זיך — "עס צאַפֿלען זיך נאָך אַפּ... די מלחמה-יאַרן, ישק, שליגן... ז' 35.

אָפּצאָפֿן — טרוו. צאַפּ אַפּ, ~ געצאַפֿט. 1. אַרויס-גיסן אַ פֿליסיקייט פֿון אַ כלי דורך אַן עפענונג.

מיט אַ צאַפּן, מיט אַ שפּונט אַ וויין פֿון פֿאַסט. אַ וואַסער פֿון סאַמאַוואַר. "פֿאַרשפּונט זי גוט און זאָל שטיין אַזוי פֿיר וואַכן און דערנאַך אַ און פֿאַרקויפֿן", איין ביחל וואָס דרינגט פֿינט זיך זאַפֿן טשיקאַווי, שקלאַוו תקנייה.

2. אַרויסקריגן יעדן מין פֿליסיקייט אויף יעדער אָרפֿן. "האַט גאַט... פֿון די גרונטן פֿיל וואַסער אָפּגעצאַפֿט", ממוס, שירה, ז' 24. אַ בלוט — פֿאַרשפּרייט היילמיטל אין פֿאַלקס-מעדיצין. "אַמאַליקע יאַרן אַ איינעם האָט

געשטאַכן... געליטן פֿון קאַפֿ-שמערצן, האָט מען אים געהייסן שטעלן פֿיאַווקעס, באַנקעס אויף אַ דאָס שלעכטע בלוט", ש. בעקערמאַן, דער זשענטקער וואַפֿראַט, אָדעס 1887, ז' 33.

אַ בלוט = פֿאַרשאַפֿן צרות, ערגער-נישן. "וויפֿל מילך איך האָב ביי מין מאַמען געוויגן, אַזוי פֿיל בלוט האַסטו מיר אָפּגע-צאַפֿט", פֿל. "גון ווען מן קיין מענש טערף (=דאַרף) טיטן, טערף מן אים אַך זיין בלוט נישט אָב צאַפֿן", שאר, קלח... "וויפֿל בלוט צאַפֿט מען מיר אָפּ ביי יעדן וויבאַר, און איך דאַרף זיין אונטערגעוואַפֿן...". ש. בעקער-מאַן, טרייער משרת, וואַרשע תרמ"ג, ז' 8. "ווען עס קומט אויף מיר אַזאַ זאַך, וואָלט איך ביי זיי אָפּגעצאַפֿט דרען אַקעס בלוט!", שע, 'מענטשן.

3. פֿאַרמינערן. מאַכן עס זאָל ווערן ווייניקער. "הייבט זי אַן אַלע וואַך ביסלעכעוויי אָפּצו-צאַפֿן פֿון [שפּאַרן] ביכל", אר, 'די לעזערין פֿון וואַרליד'. "דאָס איז אויך געווען די צייטן פֿון דער אַסימילאַציע וואָס האָט אָפּגעצאַפֿט פֿון אונדז אונדזערע בעסטע זאַפֿטן און אַרבייט גאַסן זיי אין די אַדערן פֿון די אַרומיקע פֿעלקער", זשט, וו, נ"י 1912, ז' 166.

אויך מיט זיך. "וונג. -עכין. -עניש. -ער (יין, קע). -ערני.

אָפּצאַצקען — טרוו. קע אַפּ, געצאַצקעט.

99: ~ צאַצקעווען. 1. פֿאַרענדיקן אַן אַרבעט מיטן אַרבייטליגן מי אין קליינע דעטאַלן, פֿיין אויסאַרבעטן. אַ אַ טישל מיט האַלץ-שיניצער.

2. אַ סך באַפּזיגן, אָנמאַלן, אָנשרייבן מיט געציקלטע אותיות. אַ אַ בריוו, אַ אַ חתימה, אַ אַ קרוג מיט בלומען-מאַלעריי. "מיט אַ ברען כאַפּט ער זיך צו צום פענדל און מאַלט... וואָס אים זאָל נישט קומען אין דער האַנט, וועט ער אויסמאַלן, אָפּצאַצקענען", שג, וועגן יודישע שרייבער, ז' 53.

3. אויף אַ קונציקן אָפֿן זאָגן ליגן, פֿאַלשע עדות. מאַכן עס זאָל זיך אויסווייזן בעסער ווי ס'איז. אַ אַן ענטפֿער דעם שופֿט, דעם רבין אע. מיט זיך — פֿאַרלירן צייט, פֿאַרברענגען מיט אומנוצלעכע זאַכן. זיך אַ מיט שפּילערענען, מיט נישטיקע ענינים אע. "עניש. -ערני.

אָפּצאַקען — טרוו. קע אַפּ, ~ געצאַקעט.

1. אָפּקלאַפֿן, אָפּהילכן. $Uk: \text{чокати}$. 2. פֿאַרענדיקן פֿון פֿאַרשפּעטיקטע ריטער. "איז דער פֿאַלקאָוויק אונטער-יאַ" (=וואָס). "איז דער פֿאַלקאָוויק אונטער-געשפּונען פֿון שטול: צאַ? צאַ? צאַ? האָט ער אָפּגעצאַקעט אַמאַל דרעם", נ. קאַבאַקאָו איבד, יאַקוב קאַזאַט, זומפ, מינסק 1936.

אָפּצאַקראַיאָווען — דער, וועס. $P: obco- <$

99. פֿל. פֿרעמדער, אַזינוואַינער פֿון אַ פֿרעמד לאַנד, פֿליט, אָנהייב 20. יאַרן פֿון 20. "יה האָט מען אַ סך יידן באַצייכנט אַעט.

אָפּצאַראַפֿען — טרוו. פֿע אַפּ, ~ געצאַראַפֿעט.

ראַפּעט. אָפּקראַצן, אַראַפּנעמען מיט נעגל.

"... וואָס איז ביי אים אויפֿן ווער? אָפּגע-צאַראַפּעט ערגעץ, זעט אויס", לייזער קאַצאַ-וויטש, הומאַרעסקטע, מינסק 1933.

אָפּצאַר(ע)נען — אַוטו. צאַרן אַפּ, ~ גע-צאַרנט.

1. אַ לענגערע צייט אַרויסווייזן צאַרן. האַלטן אין איין וואַרטשען און אַ אַ גאַנצן מעת-לעת. 2. פֿאַרענדיקן צאַר(ע)נען. אָפּגעצאַרנט און זיך איבערגעבעטן.

אָפּצאַבו(ע)יאַטשען — אַקוזו & אַוטו. טשע אַפּ, ~ גע(צ)בו(ע)יאַטשעט. 99: ~ צַבו(ע)יאַטשע-ווען.

> צַבו(ע) לויט סוטה, כב.ב. אַפֿ-לעבן, דורכלעפֿן ווי אַ צַבו(ע)יאַק, מיט פֿאַלש-קייט. "אַזעלכע וואָס צַבו(ע)יאַטשען אָפּ די וועלט מיט די גרעסטע צַבו(ע)יאַטשעווע... און ווירקן אויף דעם המון", אמד, דער בעלשם אין די זאַרנעט, ווילנע 1869.

אָפּצאַרג — דער, זי. 1. אָפּפֿלוס. אַ פֿון וואַסער. אַררער, אַ קאַנאַל, אַ לאַך, אַ גראַבן.

2. קאַרעקטור-בויוגן. "לאַזן מאַכן... זעקס אַרער זיבן קאַרעקטור-אַרץ פֿון יעדער זאַך וואָס ער האָט געדרוקט", שג, לעזער, דיכטער, קריטיקער, ז' 331. "נישט האַבנדיק קיין קרעדיט אויף בראַפֿן, פֿלעגן די טרינקער פֿאַרזעצן אין שענק... די קאַרעקטור-אַרץ וואָס זיי האָבן געדאַרפֿט צושטעלן דעם מעטראַפֿאָז צום רעכענונג, יוֹבֿלֿבֿוד פֿון פֿאַראַיין פֿון דרוקער אַרבעטער אין ווילנע, 1936.

3. צוריקטריט. דאָס אָפּטרעטן פֿאַר אַ שונא.

דאָס אַנטלויפֿן פֿון (פֿאַר) אַ געשלעג. מאַכן אַן אַ ווי נאָר מע דערזעט דעם שלעגער. "ויבֿרה באַטשט: שטעלן פֿיס, מאַכן אַן אַ". "אין אַלי פֿיר שלאַכטיגן האַפֿין ווירן איין גיביסט, ביז דו זיט זיך אַרבעטליך האַפֿין פֿיל געלד צו געבן צום אב צוק אויף יעהרליך מס פֿאַר איין יאָהר האַנדט פֿאַונד זילבר", זלמן הענא איבד, דוד גאַנז, צמח דוד, פֿרדמ תניח, "דער אַ פֿון הי, מוז געשען גאַנץ געהיים", אמד, דער אַרויסגעטריבענער און באַלד צוריקגע-רופֿענער יאַזעף, ווילנע 1877. "דער טורק די שטייט בלעגרט הוט אויף אירן אב צוק פֿון וויין", באַלעגענריש.

4. דאָס אַראַפּנעמען פֿון חשבון. היסור פֿון אַ באַשטימטן פֿראַצענט. אַ פֿון פֿינף פֿראַצענט פֿאַרן צאַלן במזומין. "והסחורות הכל פֿר קויפֿט זיין לויט אין ליגנדי חשבון בטראַג זיך נאָך אב צוג פֿון אַלי הוצאות", י. מאַרשן, חנוך לנער, פֿיררדא תקל"ד, ח.ב. "די צעטלען [צו קריגן חלוקה-געלט] ווערן פֿאַרקויפֿט מיט אַ פֿון 15'12 פֿראַצענט, לויט נאָך דעם שטאַנד פֿון דעם כולל אויף דער שטרות-בערווע", יוֹפֿאַל, 1886, № 42. אַ-מַעוֹרַת. געלט-שטראַף פֿאַרן ברעכן אַן אָפּמאַך. "גון איזט הקנס גיליגט גיחאָרין אַביר בסוד גדול, דען האַב עש נישט וואַלן מַפֿרָסִים זיין ווער מיר סכנה דרויף גישטאַנדין אודות אפ צוק מעות מן עצה העט מיך פמה מאות גיקאַשט", גה, ז' 277.

אזעקעמען, צונעמען. ארויספאקומען מיט כוח, מיט גוואלד. פבינקן און אן אן ענטפער. א' צו באצאלן די שטיבערן. ... אונ' דו ער זיא אב צווינגט דש איריגה וואש זיא האבן אונ' פ' שמעהט זיא, ז'ה ו, נ/א. "דא בראכט הורדוס ... דען צינו דש ער אב גצוואונגין האט פון דש פאלק יהודה", יוסיפון, אמטש 1743, צו/ב. "ווערט פ'עסטגעשטעלט דאס פאליטישע פראגראם פון א' א' הויז נאך א' הויז, א געוועלב נאך א געוועלב", פראג, י"ד נוסבובים.

זונג. עכץ. עניש. ער (י'ן, קע). עריי.

אפצוויקלען — טרוו. קל אפ, געצוויקלט. 1. אריינציען א צוויקל כדי ברייטער צו מאכן א מלבוש אדער אן אינזשעט. קינדער וואקסן אונטער, דארף מען אן די העמדלעך.

2. אפצאצקען, אויספוצן. א' א קוכן מיט א בלום פון צוקער. "וויבער פארהערן זיך. ... אין אויספלעכטן דעם פורים-קוילעטש און א' די קישלעך", ממוס, הינטש, ז' 49.

~ צוויקל, דער. עכץ. עניש.

אפצוויקן — טרוו. צוויק אפ, געצוויקט. 1. אפצופן, אויספוצן. "וויל איינר קיין בארט האבן ... און זאלן זיא זיך לאזן, וואו מיט דעם שער מעסר אסור איז, מיט דער צוויק שער לאזן אב צוויקן", עפש, דרך הישר לעולם הבא, 99 דמז תמ"ה, ע/א, "מן גהערט גאר קיין שער מעסער צו ברענגן צום בארט אונ' מיט דער שער ניט גאנץ גלאט אוערצוויקן זייא, דען אונטר דעם קין מאג מן גאנץ גלאט אב צוויקן", ש'ה ו, אמטש 1723, עה/ד, "אפשערן ... מיטן שערמאשינדל הייסט ב' די לאדער שערער: א", י"פא, 1938, № 3.

2. אראפכאפן, נעמען אן א דערלויבעניש. א' נאשערצען. "דיא דיגשט מיינשר נעמט מאן אויך מיט, / אן הויז האלטונג מאכין זיא גרוש פראפיט, / פון איין יערן שפינז טוהן זיא אב צוויקן, / די זי קאנין עש איהרן ליבשטן שיקן", דוד מוויקוס, איין שין ליד פון די הגד ווערקס לביט, 1775 [59].

זונג. עכץ. עניש. ער (י'ן, קע). עריי.

אפצווינגען (ע) — די, ס. דוון אפצוואנג. אויסלייג אפט: אפצוויינגען. שארפע א', קיילעכדיקע א', דערלאנגען אים די א', בשעת ער האט באדארפט האבן א צוויק, שע. ישוין איינמאל א סוכה, "מיט אן א' טוט ער א טשיק אפ דעם פארברעכער דעם רעכטן אויער", נס, הויפטשטעט, מאסקווע 1934. ער האט ... שטינגיק געטראגן אין האנט עפעס פון דער באלעבאטישיקייט: א שטעקן, א האמער, אן עגבער, אן איע, משה יודל שעליבוסקי, אי' יארן ארום, ת"א 1961, ז' 144.

אפצוויקן I — טרוו. צוויק אפ, געצוויקט. האבן אין זינען, דערגיין צו א פונגה, ציל. "וואס האט ער שוין, אומשטיינס געזאגט, אפ געצוויקט דערמיט?".

אפגעצוויטעט", מענדל מאג, בני דער וויסל, ז' 234. "די שטילקייט נאר אליין הערט שארף ווי סיצוויטעט אפ דער צוויט", מאג, דער שנידער-געזעלן ...

מיט זיך. עכץ. עניש.

אפצווייטערן — אוטוו. ער אפ, געצוויטערט. פ' צווייטשע(ר). אויפהערן אדער א לענגערע צייט ארויסגעבן קלאנגען צווי — צווי. אפזינגען ווי א פייגעלע. "אונדזער פריילינג האט שוין אפגעצוויטערט", י. גויכבערג, מיט ליב און לעבן.

אפצווייגן — דער, ז'. 1. אקט אדער רעוולט טאט פון אפצווייגן (זיך). הויכער א' פון בוים. "אן א' פון שטאמען, אן אפשטראל פון פלאמען", הל, דעם אבוטילאן פארמערט מען מיט זאט ... אדער מיט אפזעצערס וואס ווערן אפגעשניטן פון די שפיצן בני יונגע אלער", ארגאנאס י. ראטיין, די ענטשטע צימער בלומען, קאווע 1932.

2. אפטייל, א' פון א פירמע. א' פון אינר דוסטריע. "זינט דער צווייטער העלפט 17. יאר-הונדערט איז שטענדיק געווארן דער הויפט-א' פון יידישן האנדל אין שטעט און שטעטלעך", י. א. א. ש. ד. ו. ו. ז' 78.

3. זמטיקע באן-ליניע. "אויפן האלבן וועג פון אונדו איז דא אן א' פון דער באן-ליניע", ש. גאדינער, דער מענטש מיט דער ביקס וו, מאסקווע 1933, ז' 125.

4. אפשטאם, טייל פון פאמיליע-בוים. אן א' פון דער גרויסער משפחה. "איך, — אן א' פון א דור פון פאלשער וואר", שאול מאלץ, בשורות פון הונגער, 1933, ז' 113. "איך האב מיך דערמאנט דאס געשטאלט, וואס אן א' בין איך פון זיין בלוט", י. מאניק, אין טריט פון דיין וואנדער, ת"א 1964, ז' 19.

"זונג — דאס מזרח-יידינטום האט קיינמאל ניט אויפהערהט צו ענדערן זיך, זיך צו אנטוויקלען ווי א לעבעדיקער ארגאניזם מיט אלעליי איען", קאר וו, נ"י 1940, ז' 139.

אפצווייגן — טרוו. צוויג אפ, געצווינגט. 1. אפשניידן צווינגן פון א בוים. "פאר דעם ווינטער דארף מען א' די ביימער".

2. פונאנדערנעמען, אפטיילן, מאכן זעלב' שטענדיק. "האט ... אין גליל זיך באוויזן א יידישער פראלעטאריער, וועלכער האט פון יידינטום אפגעצווינגט א רעליגיע", ב. רייזקין, גרונט-טענדענצן ... ז' 216.

מיט זיך — און א באשטימטע שפראך איז א יזארגאן קאנען מיר ערשט יעמאלט אויס-געפינען, ווען מיר פארגלייכן זי מיט דעם מוטערשטאם, פון וועלכן זי האט זיך אפגע-צווינגט, זשיט וו, נ"י 1912, ז' 135. "עס האבן זיך נישט געזאלט א' פון אט די ריינע נאך אנדערע מינים", ע. הירשבערג איבז, ע. דעני נערט, י'ה ... לאדזש 1923. עכץ. עניש.

אפצוויינגען — טרוו. צווינג אפ, געצוואונגען.

5. דאס קאנטראלירן פון פרויען גופא נאך גידה בדיקת-נקיות. "דער א' דארף זיין אזוי: גוט ארומוואשן דאס ארט און ארום דעם ארט און אנטאן א קלאר העמד ... נעמען ... נישט קיין ניי טיכל און נישט קיין שטימפ, נאר אן אלט טיכל [פון ליוונט אדער באוול] ... און מיט דעם טיכל מאכן די בדיקה ... דאס טיכל אריינברענגען אין דעם ארט מיט דעם פיינגער גאנץ טיף ... זיך גוט בודק זיין", י. מ. הכהן, טפר גזר עולם, ווארשע תרנ"ב, ז' 31. "און אויב זי געפינט עפעס רויטלעך אויף דעם טיכל מוז זי ערשט מארגן מאכן א", הרב טייטלבוים דר"ק איהעל, טפר מעין טהור, ארט? יאר? סימן טו. "סטשט, א פלה דארף דאך פריער ציילן טעג, מאכן אן א' און גיין אין מקוה", באש, גימפל תם, נ"י 1963, ז' 95.

6. שאכטפיל. דאס אפטרעטן מיט א פייגור וואס דעקט אויף א שאך אדאנק א פייגור וואס איז פריער געווען פארשטעלט. למשל, א גאנג מיט שפרינגער וואס שאכט אן א-שאך אדאנק דעם לאפער פון הינטער דעם שפרינגער.

אפצוואנגן — טרוו. צוואנג אפ, געצוואנגן. 1. אפואשן די האר, איינברעכן מיט זיף און אפשווענקען, פרייטיק נאכמיטאג צוואנגט מען אפ די קינדער. אפגעצוואנגן, גלייך ווי די קאץ וואלט איר אפגעלעקט די האר.

מיט זיך. "ער ליינט די סדרה מיט דעם טראפ, צוואנגט און וואשט זיך דערנאך אפ גאנץ שיין", עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 23.

2. באשווינדלען, אפנארן. "דעם ישובניק האט מען אין שטאט אפגעווייפט און אפגע-צוואנגן". "מע האט אים געמאכט א באד ... מע האט אים אפגעצוואנגן = באשווינדלט, אפ געטאן א שפיצל, געטאן שלעכטס", י"פא, ווארשע 1938, № 3.

3. אפזוילדען, געבן עמעצן א פסק, באליידיקן. אפצוואנגן מיט א פאמוניצע. ער האט אים אפגעצוואנגן פון אויבן ביו אראפ. "ווערט יחיאל ... באגאסן מיט שעמעוויקייט ווי מע וואלט אים אפגעצוואנגן", אש, תהילים-י"ד.

מיט זיך. עכץ. עניש. עריי.

אפצוואנג — די, ען. מכשיר פון אייזן, פון צוויי צוזאמענגעשרויפטע חלקים, אויף אנצו-כאפן עפעס אדער אפצוהאקן. אויך אפצוואנג-גע, אפצווענגל, אפצווענג, צוואנג, ח. א. פינקעל, י"ד טעכני וו, כארקאוו 1923, יאכ ו, שערמינגאלאגיע.

אפצוואקען — טרוו. קע אפ, געצוואקעט. 1. אפשפארן פון זיך. א' א פאר גראשנס. 2. אפשטופן. דערוויטערן עמעצן אדער עפעס. א' דעם נודניק, א' אן אגשיקעניש אע. עניש.

אפצוויטען — אוטוו. טע אפ, געצוויטעט. אויפהערן בלוען, פארוואנעט ווערן. "געוויינט האבן די טאפאליעס א גאנצן אינדערפרי, זיי זינען אויף דער ערד דא אויפגעאנגען און אפגעצוויטעט", פ. מילכאמע, מאסקווע 1948, ז' 62. "די ליפע-ביימער ... האבן שוין לאנג

אפצוועקען II — טרוו. קע אפ, געצוועקעט. 99: ~טשוועקען. ארויסנעמען צוועקעס פון עפעס. א' די ברעטלעך. א' די בענקלעך, מע זאל קענען זיך אוועקציען אויף זיי.

אפצויבערן — טרוו & אוטוו. בער אפ, גע- צויבערט. 1. לענגערע צייט אפשיסן. א' א גאנצע נאכט (מיט) וואונדערלעכע מעלאדיעס. 2. פארענדיקן מאכן כישוף. אפגעצויבערט מיט גאלד און זילבער און פארבליבן א קעצן-דלות. 3. מיטאמאל ווירקן אויף עמעצן ווי מיט א כישוף. א' דעם בחור מיט איין בליק פון די שווארצע אויגן.

אפצוים — דער, זען. 99: ~צאם, לד; ~צאם, פד. אוקר. 1. אקט אדער רעזול- טאט פון אפצוימען, שטיינערנער א'. 2. פלוט, מחיצה, גרענעץ. "די רעגיסטראטור געפינט זיך... הינטער דעם שטאכעטן-א". ש. פער- טאוו, טאג און נאכט, מאסקווע 1933. "וואס האבן מיר... אסירים פון הינטער אן א' געקאנט טאן?" טאווי היימלאנד, 1967, № 10. "אונג. — די, זען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אפצוימען. די א' האט געדויערט א גאנצן חודש.

אפצוימען — טרוו. צוים אפ, געצוימט. [געוויינטלעך אין ליטרא] 99: ~צאמען, לד. ~צאמען, פד. אוקר. 1. אפטיילן, אפברענעצן מיט א צוים. א' דעם הויף. א' דאס פעלד פון שכנס מאיאנטקעס. א' מיט א וואל. 2. אפונדערן, סעפארירן. אפטיילן עמעצן אדער עפעס פון א גרעסערן כולל. א' די פרומע יידן פון דער ארומיקער גויאישער וועלט. "אך און וויי וועט זיך צו אונדז, אויב מירן אויך אויף ווייטער א' דעם 'בונד' פון גאנצן רוסלענדישן ארבעט-קלאס", אקט, הירש לע- קערט, כארקאוו 1930. "ווי א ריון-וואנט האבן חדר און שול אומעטום אין לאנד אפגעצאמט פון דער וועלט", מלה, גאלדענע פאווע, קליוו- לאנד, ז' 155.

מיט זיך — "אומויסט גרייט זיך די גאנצע קאפיטאליסטישע אייראפע זיך א' פון דער נקמה פון די לענדער וועלכע זי האט מיט איר גיריקער פאליטיק אומגעבראכט", דא. שווארץ און רויט, ווארשע 1910, ז' 56. "דער רמבם האט זיך אפגעצאמט פון דער מעטאפיזיק, יעדנפאלס פון דער טעאלאגיש-געפארבטער", קאר, ג' 1938, ז' 20.

3. באפרייען א פערד פון צוים. "ברוך... האט פארקירעוועט זיין וועגעלע צום ברונעם... אראפגעקראכן און אפגעצוימט דאס פערדל, — אנגעשעפט וואסער... פארן פערדל צום טריי- קען", פ. רודא, טמו, 1959, ז' 25. "עכין — פארואס זאל א למדן זיך נישט מאכן אן א' אין שטוב, א קליינעם ארט כאטשע אן ער זאל קענען לערנען דארטן תורה בטהרה", ר' ניטן הלוי לעווינסקי, שיחות ערביות, פיעטריקאוו תרפ"ה. "ענישו. ער (יין, קע). ערני.

אפצווען זיך — אפשווען זיך. "ווארט, צוכע זיך אפ א ביסל פון הארצווייטיק", ע. ב. [עוור בלאשטיין], די פייגעלע איז אונטען גיפליגע, ווילגע, יאר? ז' 30.

אפצויפן — טרוו. צופ אפ, געצופט. 1. א שלעפ טאן און אפריסן. אפפליקן. א' די ווילד- גראזן. "גייט מען נאך ווייטער / צופט מען אפ קרייטער", עט לידער, ווילגע 1925, ז' 41. "מלאט די קינדער א' די לעצטע פאטשערקעס פון די שובעס", באש, דער שטן אין גארט, ג' 1946, ז' 26. "האט ער ארויסגעפירט די קליינע שעפעלעך צום פֿיטערן אן זיי זאלן א' די שפיצן פון די יונגע גראזן", ייש, רעד' זב פון אונטער אוצר. "מיט אויסגעשטרעקטע העלדזער גליווערן זשיראפן און ווילן א' דאס גראז פון העכסטן בארג", חג, דער מענטש פון פיבער, ז' 77. "האט מנחם ווי אפגעצופט א היפעלע טאבעק און עס אונטערטרעטן דער נאז", יוסף חנני, איק, ר"ה תשכ"ח.

2. בכלל אפריסן: "וויל [נאפאלעאן] א' ביי פריסן די ריזן-פראווינצן", קמ, 1864, № 30. 3. פיג: געבן צו פארדינען ווייניקער. אפדי- גען. א' א פאר גראשן פון פריז. א' גאנץ יאר פלעגט ער פון זיין מלמדות א' צונויפלייגן... צו קענען קויפן אן אחרוג פאר זיך אליין", ברוך האגער, אויפן וועג, בוקארעשט 1946. "אבער צאלן דיר ווייטער די זעלבע שכירות קאן איך נישט. איך מוז פארט עפעס א'", פ. רודא, טמו, 1963, ז' 12.

מיט זיך. ~צופ, דער. "אונג. עכין. ענישו. ער (יין, קע). ערני.

אפצוק — דער, זי. 1. אקט אדער רעזולטאט פון אפצוקן. א' אן איבערגוואלד. 2. שטריק מאכערני [אפשר: אפצוג]. מאטעריאל וואס באקומט זיך ביי אן אויסארבעטן פלאקס אדער קאנפליע.

אפצוקן — טרוו. צוק אפ, געצוקט. אפריסן, ארויסצופן, ארויסכאפן. א' פעדעס וואס הענגען ארויס פון שטאף. א' א שעפעלע פון דער טשערעדע. "אונג. ענישו.

אפצוקערן — טרוו. זער אפ, געצוקערט. 1. אפשיטן עפעס מיט צוקער. א' די קיכלעך, א' די המך-טאשן. 2. אריינשיטן צוקער. "די קינדער האבן אפגעצוקערט די טיי מיט פֿיין-צוקער", באש.

3. פיג: פארקויפן מיט (פאר) א גוטן רווח (פריז). "זארגט איך נישט, מע וועט נאך א' דאס שטיקל שחורה". מיט זיך. "אונג. ענישו.

אפצוקע(נען) — (... צאקע(נען) אוטוו. צחק, צחקע אפ, געצחקנט, געצחקעט. אפלאכן מיט א גרויס, הילכיק געלעכטער. אפ- געוואונען ביי אים דאס געלט און נאך אפגע- צחקט פון (אויס) אים.

אפצי — דער, זען. 1. אקט אדער רעזולטאט פון אפציען. א' א פאר א ט — מכשיר אפציר

ציען פליסיקייט. "דארף מען... אפציען קינסט- לעך די מילך מיט די הענט אדער מיט ספֿע- ציעלן א' אפאראט", פנעד, 1949, № 4. 2. דזוו אפצוג, בב 41. "אונג. — פראצעס אדער רעזולטאט פון אפציען. "זיי האבן אויך זייער מאָליטווע ביי דעם צוג-א'", 1952, ז' 21.

אפציגנייערן — טרוו. גער אפ, געציי- גנייערט. [אויך: ~ציגאניען — פ. P. <locyganic]. אפנארן, באשוינדלעך, באגנבע- נען. א' ביי צום לעצטן רענדל. א' פון קאפ ביי די פיס. מיט זיך.

אפציגלען — טרוו. גל אפ, געציגלט. בא- דעקן מיט ציגל. א' א וואנט מיט דעקארטיוע ציגל. מיט זיך — האבן ציגעלעך אדער שעפעלעך. "לעמעלעך וועלן זיך דאך ביי אונד א' און האדעווען דארף איך איינער אליין...". א' אסטאפ ווישניא, שמיכילען, כארקאוו 1929.

אפציטירן — טרוו. טיר אפ, געציטירט. פארעניקן ציטירן. "פריילעך א קוק געטאן אויף זיין חבֿר און אפציטירט פון יעוונעני אָניעגין", איבז א.י. מיקיטענקא, פּרילינג, קיעוו 1935, ז' 10.

אפציטערן — אוטוו. זער אפ, געציטערט. ציטערן א געוויסע צייט און אויפהערן. א' פאר קעלט ביז מע וועט אויפבלאזן דאס פֿיבער. א' גאנצע פסלר-נאכט. "זאל דאס מזל לעבן נאך א רגע... זאל עס א ביסל ארומטאנצן, א' ווידיז זאגן", פּריק, די פרומע קאָץ. "מיט שטורעם האט זיין שטיב געקלונגען אין דער ווייט און אפגעציעטערט אין דער נאכט מיט מרה-שחורה", פּמ, מלחמה, ג' 1956, ז' 168. ~ציטער, דער. "אונג. ענישו.

אפציגלען זיך — אוטוו. גל זיך אפ, זיך ~געצייגלט. האבן הינטלעך. "ביים פּריץ האבן זיך אפגעצייגלט צוויי צויגן מיטאמאל".

אפצייכן — דער, זי. 1. אקט אדער רעזול- טאט פון אפצייכענען. 2. סימן פאר א ראנג, א גראד אע. א' אויף דער ברוסט. א' אויפן ארבל. "דער נאכטוועכטער טראגט צוויי אַס, אויפן היטל און אויף דעם לינקן ארבל". בעטלער וואס באלאנגען... צו אן אַרדן, א סעקטע, מיט אייגענע געהיימע סימנים און אַס", קאר, ז' 1911, ז' 35.

אפצייכענען — טרוו. צייכן אפ, געצייכנט. 1. אפמארקירן, מאכן א סימן (סימנים) אויף עפעס. א' די סלופעס וואס ווייזן אויף דער גרענעץ. א' די מיליטערישע רעקלעך. "איין מלך דער זיך וויל איין פאליש בויאן, ווען ער נישט ערשט אין דיא ערד אב צייכנט וויא די גרונד דר פון זאל זיין", מהמ, רכב, "די וויזעס, די פאס-דאקומענטן, מען צייכנט עס אפ מיט א נומער", טעג, א בויס אין פּוילן, ב"א 1945, ז' 37.

2. פארענדיקן צייכענען, מאַלן, ריסעווען. א' א פארטרעט א פייטאש. "כדי אויפצוכאפן די חסרונות און מעלות פון פנים, דארף מען

פון א פאטאגראפיע א דאס פנים אין פראפיל און אנפאס, ח. בוזגאן, האנטבוך פון אקטיאר, ווארשע 1937.

3. ארויסווייזן, דעמאנסטרירן, דער וואר שטוער געטא-אויפשטאנד... האט אפגעצייכנט די אנגעזאמלטע היסטארישע גבורה פון אויס-דויער און קדושה, יג, טמו, 24 IV 1964.

מיט זיך — און א צאל געשעענישן האבן זיך אפגעצייכנט אין איין רגע, אלע אזוי בולט, קלאר, אפא, ליגטשערש.

דונג, עניש, יע (יין, קע).

אפצייילן — דער, זי, אקט אדער רעזולטאט פון אפצייילן, פינקטלעכער א, זונג.

אפצייילן — טרוה, צייל אפ, געצייילט. 1. פארענדיקן ציילן, א אחת ואחת, אחת ושתי, א אויף די פינגער (= א) בשם פרימיטיוון אופן ציילן, רעכענען; 2) פארמאגן נאר א קליינע צאל, א גרופע וואס אירע מיט-גלידער וואלט מען קענען א אויף די פינגער. אידן א פאמיליע, אין וועלכער מע קען די צעלענס א אויף די פינגער, ח' א' ג' I א.]

קאנא פון גראדען, ר' שלמה וואונדערהאלד, ווילנע 1887, ז' 81. "וען איינער איז אין א מדבר אדער אין א תפיסה און ווייס ניט, וען עס איז שבת, ציילט ער אפ זעקס טעג און דעם זיבעטן טאג מאכט ער שבת", חא, נד/ב. ... וספרתם לכם ממחרת השבת... דאס הייסט פון פארגן נאך שבת, וען איר וועט ברענגען דעם עומר, זאלט איר א זיבן גאנצע שבתים", צדיק צדיקאווץ איב, ר' יעקב קראניץ, נעמוח יעקב, ווילנע 1869.

2. אפצאלן מיט געלט, מיט מזומן, א דעם נדן, א א נדר אע, "דר נאך האט ר' ראובן געלט אויט דר טש גענומן אויף האט גירעיש: ציל דירש אב, דא האט ר' אליקים אן גיהובן צו ציילן", שו"ת מהרש"ל, לובלין 1599, פו [השן]. דער סוחר האט דען רבי שמואל חסיד אפ-געצייילט טויזנט גאלד גילדן... און האט ארויס-גענומען כתבים, איין שיינה היסטאריע פון דרייט ליט, לכו, תחת ממשלת פראנץ השני, "ביוואנעט מען ציילט אים ניט אפ דאס געלט אין האנט אריין, דאמאלס גלייבט ער שוין", אלטער נערינסקי, א חתן אויף אויסצאהליון, קעשענע 1886, ז' 15.

3. שמייסן, זידלען, שעלטן, "זי האט גע-כאפט דעם בעזעם און האט אים אפגעצייילט פערציק ווינציקער איינס... נעלם שם המחבר מטעם כמוס, האמת והשקר, לובלין 1895. "אודאי, א יונגעראמן מיט א ברען וואלט אים שוין 18 מאל אפגעצייילט אין טאטן אריין, יל, ניט טויט, ניט לעבטדיג, ווילנע תרנ"ח, ז' 79.

מיט זיך, יעכין, עניש, יע (יין, קע), יעריין.

אפציימען — אפצוימען.

אפצייקלען — טרוה, קל אפ, געצייקלט, אפאבן הינטלעך אדער וועלפעלעך.

אפציקלען — טרוה, כל אפ, געציקלט. אפציען, אראפנעמען ציכלעך, א די קישנס, א די וויכע שטולן.

אפצילן — דער, זי, 1. אקט אדער רעזולטאט פון אפצילן. 2. כוונה, מיון, ציל, "איר ליבי חזנים, איר נעכט פיליכט מאגן [מיינען] דאש דער אב ציהל פון די נגינות טעמים ווער נור איין שיני מוסיק, אין זמר צו זינגן, חלילה!", א"ן ישראל, מעץ 1766, ט/א.

אפצילן — טרוה, ציל אפ, געצילט. 1. צילן אויף עפעס מיט געווער, א די ביקס אויף דעם שונא, א א פיל אויף דעם אויג פון צילברעטל. 2. האבן א ציל, א כוונה, א די שטראפרייד זיי זאלן טאקע האבן א השפעה, א די תפילות צום שער-הרחמים, יעניש.

אפצילן (יען) — טרוה, ל(י)ע אפ, געצילן(עט). אראפנעמען פון א שנירל (פארעם), "די קרעלן זינען ניט גוט אויפגעציליעט, דארף מען זיי א". "ערב-פסח דארף מען א די פארהענגלעך און זיי וואשן", יעניש.

אפציימבלען — טרוה, בל אפ, געציימבלט. 1. פארענדיקן שפילן אויף א צימבל אדער אויף א צינגלער-ליד, א א פריילעכס, א פורים אויף אלע יידישע סעודות, "א גאלדפארדנס, קאטש מיטן ברונען" אויף פיאנא און שוין, דער לאנד חכם, 1894, № 12. "דער צימבאליסט פון קאבארעט... האט... אפגעציימבלט פאר די געסט א לפבור, א וואלעך", אר, אין יידישן קאבארעט.

2. צימבלען א לענגערע ציט, א א מעת-לעת און קומען אהיים מיט א ליידיקער קעשענע.

3. אפשמייסן, ביסטו ניט ווערט, אז מען זאל זיך אנדערלייגן אינמיטן די נאלעווקעס און א דיד?, שט, מאריענבאד, "האט מיד אמאל אויף דער באנק דער אוריאלניק אפגעציימבלט... סינינען געווען ציטעלעך, וואס מע פלעג ארבייטשטן און ארבייטליין, אי קיפניט, איבז, ק, גארבונאוו, דאס אבז גייט, קענע 1930.

4. זידלען, שרייען, געבן עמעצן א פסק, מאכן א סקאנדאל, א א שווארציאר, א א וויסטן סוף.

5. באשווינדלען, אפנארן, ארויסנארן, ער האט אים אפגעציימבלט, צוגענומען דעם לעצטען גראשן, א פון קאפ ביז די פיס, א דאס וויסל פון אויג.

6. וואול, האבן סעקסועלן פארקער, אפגע-צימבלט און אנטלאפן.

מיט זיך, יעכין, עניש, יע (יין, קע), יעריין.

אפציינען — טרוה, צין אפ, געציינט, באדעקן מיט צין אדער אראפנעמען צין (פון א כלי), א די פסחויקע טעם.

אפציינקע(ווען) — טרוה, צינקע(ווען) אפ, געציינקע(ווען)עט, באדעקן מיט צינק, א בלעך.

אפציען — די, א"י, >. מעגלעכקייט, פרייהייט אדער רעכט שפעטער אויסצוויילן אדער צו באשליסן. חתמענען א קאנטראקט אויף דרש יאר מיט אן א פאר נאך צוויי יאר, "דאס א-רעכט" דאס הייסט דאס רעכט צו דעקלארירן אז זיי ווילן אנהאלטן די בירגער-שאפט פון זייער נאציאנאלער מלוכה, י"ב XLII, ז' 162. "האלטן זיי אבער אז ישראל דארף האלטן אפן אלע אים פאר א שלום", ד. פלינקער, טמו, 9 VII 1969.

אפציעוודיק — אדי, וואס מען קען אפציען, אז איער פראצעס, ייקייט.

אפציען — אוטו, צי אפ, געצויגן, 1. אפ-טרעטן, א פון די אפגענומענע לענדער, "א פון דער שטאט וואס מע האט ניט געקענט אפגענעמען, זול איך ניט אן ריפן אבער ליבר אויף איבר רידן... דיא פשדים ווערן ווידר פון ארונ אב ציהן — זיא ווערן ניט אב ציהן, שטרי, לז, 12. "דר ווארטן דו אנטווינגן קיסר זאל פון ירושלים אב ציהן מיט זיבם פאלק", ר' אליקים חזן מק"ק קאמארנא, איבז, שי, אמשט ת"ס, "דא האט ער [פאמפעאוס] זיך גראכט אוב אב צו ציהן פון דיא שטאט, יוסיפון אמשט 1743, פו, "איין מלאך איז קומן צו שאול בייא דען סלע המחלוקת — דא שאול איז אב גיזונג... פון דוד", סהמ (שמואל א, כג, 28-27). "האט אין וואלד געזענענענדיק זיך, אפגעצויגן", פמ, מלחמה ו, נ"י 1956, ז' 272.

2. (וואוילינגערש) אנטוויפן, אנטרווען ווערן, א פון א סכנה, א פון מיליערי, מאך א ויברח, צי אפ, ווער א האון, צי אפ, אגיש וועסטו באלד קלויבן די ציין דפנע, "איך האב אפגעצויגן דורך א פענצער... אלץ געמוזט אפוארפן פון זיך", במק, גנבים, ווארשע 1919, ז' 37. "... האט דערווייל אפ געצויגן און זיך באהאלטן הינטער א סטאדא לע", אפא, אין וואלד, "ריכטנדיק זיך אויף דער גאנצער שטראף פון זיבן באלעבאס, האט ער זיך גישט געפרוהט אויסבאהאלטן אדער א", י"ז, אלט שטאט, "וועלן נאכפארן מיט א דראשקע אויפצונעמען אים און א גליך, ווען ס'וועט זיבן נאך אלעם", א קארפינאוויטש, ביט ווילנער דורכיה, ת"א 1967.

3. אפריין, אוועקגיין, אפפארן, אפשווימען, אפפליען, א מיט א שיף, "דען יום א יו"ד סיון) איז ער מכאן אב גאצאן, עש האבן אים בלייט (ממש פל הקהילה הקדושה), שאר, קמ/ב, "שיפין אבר (חילול) וואש... קומן אבן ציהן אפ אן (חול המועד)", עה, סט/ד, "אלס די קריעות האבן שוין אפגעצויגן, זינען געבליבן ארום מכן אינדול זייער פיל אפזי, אמד, מעזו חים, ווילנע 1864. "די ארעמעליט פלעגן אין א קורצע ציט ארום אן איך אנדערע מקומות", אר, יידישע טבעעות, פיג: א האלבער רעגנביגן האט אפגעצויגן פון ראקא וואלד, בעריש ווינשטיין, איק, ר"ה תשכ"א. 4. פארבליבן וואו מען איז, "ס'וועט אויס-קומען דא נאך אפצוינען א פאר יאר."

5. פארלעל צו בב 76 פון א' טרוה. לייבקע, קום אהער, וועל איר דיר א' פארן אויערל, מע האט גערעדט פון א שוכן-עפר", י, הנהגים והנעמים, ז' 38. "האָב איך גע' בלאַנדזשעט אין דער נאַכט, אָפּגעצויגן און אָפּ געצויגן מיט מַזן שלאָפֿן", סעג, מינע זיבן יאָר אין תּל־אָבֿיבֿ, ב"א 1947, ז' 105 [← דווה, א ב].

מיט זיך — 1. מיט די פֿרע־דערמאָנטע בב. די זון האָט אָבער נישט געוואָלט וואַרטן ביז מע וועט קומען צו אַ סכּם און גענומען זיך אַ הינטערן טיך מאַי", פ. מאַרקוט, טמז, 1964 iv 17. "דערוויסנדיק זיך ווער מנינע על־טערן זינען, האָט ער זיך אָפּגעצויגן און באַלד אָפּגעפֿאַרן", ל. לעווין, רפאל דעם שניידער'ס טאַכטער, ווילנע 1888, ז' 45. "ציסט זיך ניט אָפּ — ביסטו אַ פֿאַרלאַרענער", ישׂה, שליאָד און אומוועג, ז' 272. 2. געווערן. פֿאַרציען זיך. "שניצט ער ביסלעכווייז אַפּילו עס ציט זיך אָפּ ביז נאָך יום־טובֿ", זרעים, מ/א. "אָווי האָט זיך אָפּגעצויגן גאַנצע צוויי חדשים און איך האָב נאָך אַלץ די קאַמאַשן ניט געענדיקט", ב. בעקערמאַן, אין [ב] דער יודישער שפּיעגעל, וואַרשע 1895, ז' 27.

אפציען — טרוה. ← דפוח. 1. אַרַכ & אין

אַרַכאַאיזירטן לשון. אַרַכאַציען, אַרַכאַשלעפּן. אויסטאַן איבערגעוואָלד. ער צוּך אים אב זיין וואָפּן אונ' נאַם אים זיין גוטש שווער. / ער שפּראַך: איך ווילש ביהאַלטן, עז אישט ויל פּפּעניג ווערט", שמואל'בוֹד, סטראַפּע 377. דא גיבט דער אַלכסנדר אונ' זיא צוגן אב איינר פֿרויאן אירי קליידר אונ' זיא פֿירטן זיא אַלזאַ נאַקנדיג צו אים", יוסי'פּוֹ, אַמטש 1661, ג/ב. "דען צוגן זיא ערשט [פֿון די טויטע מיצרים] דאַש זילבר אונ' גאַלד אָב", מחזור שלש רגלים, אַמטש 1713, ק/ב. "אונ' צוכט איר [דער סוטה] דען שלייער אָב אונ' פֿליכט איר דיא צעפּפּ אויף, דו זיא אין האַרין שטיט, דא מיט דו זיא זיך זאַל שעמן", בראַנט, פרק גד. "כאַפּט אים אַ גולן ווי אַ ריו / און ציט אים אָפּ פֿון קאַפּ ביז די פּיס, / ... און דאָ איז ער נאַקעט און בלויו", עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 84. "אויף כסא בן דוד אַ פֿרעמדער פֿאַרשוין, ציט אָפּ דעם מאַנטל, ריסט אָפּ די קרוין", פּרָג, לידער און פּאַעמען, 'כסא שלמה'. אָ' פֿון עמעצן דאַס ה ע מ ד = אים שטעלן בדרות. אָווי אויך אַרַכ: אָ' די קליידער. "איינ קינג גווען דער אונש זוא אָב גאַנן האָט אונזר קליידר, אונ' ער האט קיינם קיין ריכטום גלאַזט", יוסי'פּוֹ, אַמטש 1743, קלו.

2. אַרַכ. אויסטאַן. אַרַכאַנעמען. "דנין הוט איטליכן ערליכן מאַן קיניג אים אָפּציא, / לאַז דיר דאַן אַלז זיין קיין מיא", צוכט: "איז דער מנהג הער קומן דו ווען איין שלעכטר [= פֿון אַ גינדיקערן שטאַנד] איזט אורד גלנך דעם אַנדרין איזט — אָו ציהט ער דען הוט פֿאַר דעם אַנדרין אָב. אָביר דיזער מנהג גיט ניט ווייטער אַלז בנאָ דען נוצרים", זלמן הענא איבז, צמח דוד, 1698. "אונ' ער זאָגט

דר לויז צו בויען: קויה דו דיר — אונ' ער צוּך אָב זיין שוך, טח, רות, ד, 8. "דא צוג ער אָב צו הנט איין שינן גירטל פֿון זינעם ליב. . . ריכט ערש דעם שינעם וויב", יוסף וויטצעני הויזען, איין שין מעסע פֿון קיניג אַרטיש הויף, פֿירדא תקמ"א. "אן ראש חודש ציהט מן זיא [די תּפּילין] אָפּ פֿר מוסף אונ' אַן חול המועד ציהט מן זי אפּ פֿר הלל", עה, לג/ב. "ווען ר' יהודא האָט אָפּגעצויגן זיין שוך און האָט תּפּילה געטאַן פֿון רעגן וועגן, פֿלעגט תּיכף גיין רעגן", חה 2, טז/א. "וויא דו וועשט אויפּשטיין צו מאַרגינש פֿריא, זאָלשט דוא אָפּ ציהען דנין שיין העמד", בן המלך והנזיר, איבז, זשאַלקעוו 1771. "ווען מע טוט זיך אויס די קליידער, ציט מען פֿרזער אָפּ דעם לינקן אַרבל, דערנאָך דעם רעכטן", חא, לג/א.

3. אָפּשינדן, אַרַכאַנעמען די הויט. אָ' די פּעל פֿון לעמל גלנך נאַכן שעכטן. "כיוועל אינד ממתן, פֿון אינד די הויט אָ'?", מש פֿאַרטישטש זיהפּשיט את העולה' (ויקרא, א, ו): "און ער זאָל אב ציהן" [תּי: "אָפּשינדן"]. "זיא האבן נון געסן (שאר) דאַש פֿלייש פֿון מיין פֿאַלק אונ' הובן איר הויט אב גיצוגן פֿון אב זיא", טהמ, מיכה, ג, 2. "גאַט ברוך־הוא, האָסטו געקאַנט צווען ווי מע האָט אַן איש חשוֹב לעבדעדיקערהייט די הויט אָפּגעצויגן", מעסע אומן. "דא גידאַכט דער פּויער: ווען איך דען איזל ניט מער קאַן לעבנדיג מאַכן, און וויל איך אים דאָך די הויט אב ציהן", קונסט ביכל, אַמטש תּע"ח. "די גמרא הייסט אָ' דאַס פּעל פֿון אַ נבלה אינמיטן גאַס אום עפעס צו פֿאַר־דינען און ניט צו זאָגן אַז מען איז אַ גרויסער מאַן", י"ה, 2 די אומבעקאַנטע פּערליבטע, וואַר־שע 1901, ז' 151. "אין פֿריצס קשאַקעס אַ העזל געכאַפּט אָפּגעצויגן — מוז מען קומען ביינאַכט און אַנקלאַפּן אין אַ יודישן לאַדן", פּרָג, ידער דראַנג. "זי האָט אַרויסגענומען פֿון אינזשענקל אַ הערינג, אים אָפּגעצויגן", אָפּא, ליליי.

4. אַוועקנעמען. צוועמען. אָפּווענדן. אָ' דעם חשד פֿון דעם יודן. אָ' דעם פּעס פֿון וויב, אָ' דעם שוואַכלינג פֿון גלנצן וועג. אָ' די אויפ־מערקזאַמקייט (דעם אויפּמערק) פֿון עפעס, פֿון עמעצן. אָ' דעם אַרבעטער פֿון קלאַנסקאַמף. "די שול דאַרף ניט אָ' פֿון לעבן". ער [מלך המשיח] זאָל אָב טאַן פֿון אונזרי לענדן דו בטיבטי גלות אַך זאָל ער אָב ציהן פֿון אונז דען צוים פֿון גלות", בע, מב/ג. (אדר היקר) איין שונהייט די חירדיג איז — דו בית המקדש ... (אשר יקרת) דו איך גאַט הוב אַנטווירדיגט פֿון זיא, כלומר איך הוב זיא די זעלביג ווירדקייט אב גיצוגן, טהמ [פּראַג תּנ"ב], זכריה, יא, 13. "ער דיא דעק פֿון דיא בויש פֿון זיך אָב ציהט, ער זיך ניקש שמעט פֿר לנטן", חה 1, לט/א. "בעט, ער זאָל אָ' דעם שוואַרצן וואַלקן וואָס האָט זיך איבער דנין. . . הימל געלייגט", פּרָג, יגי נישט מיט מיר. "האָט זיך געקליגט אָפּצויען דעם גאַנצן צאַרן

פֿונעם משוגענעם גוי אויף סימכע פֿלאַכטען", ייט, טמז, 1960 xii 30.

5. דערווייטערן פֿון עמעצן אָדער פֿון עפעס. מרחיק זיין. אָפּווענדן. אָ' אַ קונה. אָ' דעם קרעדיט. אָ' פֿון דער צירקולאַציע אַ נומער פֿון אַ זשורנאַל. "צי האָט איר געהערט וואָס עס האָט זיך געטראָפֿן? / ... רייזעלע האָט זיך אין מענדלען פֿאַרליבט / און האָט אים פֿון וויב און קינד אָפּגעצויגן", 29. "מיט גרויס מי האָט משה רבינו אָפּגעצויגן די יידן פֿון ים־סוף, דען זיי האָבן פֿון געוואָלט באַזעצן דאַרטן", 8. "די מאַיאַריטעט פֿון דער 1894, ז' 4. "האָט ער גימאַכט דו מן האָט אונש דו פּלעטי געלט אָב גיצוגן", איין נייא קלאג ליד. . . אויף איין משרת פֿון פֿראַנק־פֿורט, האַנזי 1708 [פּס ון]. "באַשעפּטיקן זיך מיט ספּאַרט. . . וויל דאַס ציט אָפּ פֿון אומ־ריינע, גראַבע פֿאַרעגרינגס", איבז, דר' ט. קאַרניג, היגענע פֿאַר אונפֿאַרהייראַטעטע, וואַר־שע 1908, ז' 46. "די מאַיאַריטעט פֿון דער יודישער באַפֿעלקערונג. . . זאָל אָפּגעצויגן ווערן פֿון יענע ספּערו וואו עס קומט פֿאַר אַן עקאַ־נאַמישער קאַמף, זשיט וי, נ"י 1912, ז' 241.

6. אָפּלייגן. פֿאַרלענגערן. פֿאַרציען. אָ' דעם פּראַצעס, אָ' אַן ענין. "בנא דען קלוגין ווערט דאַש משפּט אויף [לאַ]נג אָפּ געוויגן", איבז, בן המלך והנזיר, זשאַלקעוו 1771. "ווען די מצה [שמורה] זאָל קענען אָפּגעצויגן ווערן צינט פֿיר שעה", איבז, די גליקליכע פּלה, וואַרשע 1865. "זיי האָבן קיין סך צייט ניט אָפּגעצויגן, זיי האָבן געמאַכט אַזאַ גרויסאַרטיקע חתונה אַז עס האָט גערעשט אין גאַנץ וויין", ש. בעקערמאַן, דער מאַרגען שטערן, אַרעס 1884, ז' 30. "זיין סיסטעם איז באַשטאַנען אין ציען, אָ' פֿאַרציען, אַוועקציען, און וואָס מער געצויגן — איז אַלץ בעסער", שע, יועלוול גאַמבעטאַ. "יזער פֿאַרוון אָפּצויען אַ דע־קלאַראַציע קעגן רעליגיעזער אומטאַל־פּראַנץ", טמז, 1963 vii 10.

7. אַוועקציען אין אַ זיט. אַרַכאַציען. אַרויפ־ציען. מאַכן עס זאָל אַוועק, עס זאָל אָפּפּליסן אַע. אָ' וואַסער. אָ' אַ טיך, אַ קאַנאַל. אָ' די הענט אויף אַהינטער (ביי גימנאַסטישע געני־טונגען). נאַכן ווייכן אין וואַסער אָ' די ווילן אויף אַן אייזן, אויף אַ קאַפּעטע. "ציט אָפּ מיטן פינגעט דעם שלינג [ביי דעם וואַרעם] אין אַ זיט", יאַכ, ז' 244. "זי ענטפּערט נישט. . . דריידלט אַן די לאַקן, ציט אָפּ סיקורצע קליידל, כאַפּט פֿון טיש אַן עפל", אָפּא, אין אַ קעלער־שטובֿ. "די אייבערשטע טייל פֿון וואַגראַנקע דינט נאָר אָפּצויען די גאַנץ, סאַכאַניי איבז, ל. פֿרומין, האָט דאַרף מען וויסן. . . וועגן אַ וואַגראַנקע, כאַראַקטן 1932, ז' 28. אויך פּיג: אָ' די כוחות פֿון אַ באַוועגונג, פֿון אַ גרופּע.

8. פֿאַרמינערן. אַרַכאַפּרעכענען. אַרַכאַנעמען פֿון אַ צאַל. מאַכן מע זאָל פֿאַרלירן וואָג. אָ' דעם פּרינץ פֿון לעדערוואַרג. אָ' דעם חובֿ פֿון די שכירות. אָ' די שטצען פֿון לויז. אָ' דעם נוק. "איך בין די פּשרה בשמחה גיועזין דש

אי. קיפניס, איבז, פעליקס קאן, אונטער דער פאן פון רעוואליוציע, באַרדיטשען 1933.

עניש — זיך פאַרלאָזן אויף אומבאַוואוסטע אַיִן. נאָך לאַנגער אַ [אוי דער קאַנגרעס] פּלוצלינג צוזאַמענגערופן געוואָרן, ברוך צו קערמאַן, איק, פּסח תּשט"ו.

ער (יין, קע) — ווער עס ציט אָפּ. ספּעצ — יעדער מיין מכשיר, אינסטרומענט אָפּצוציען אַ פּליסיקייט. **ערל** — דאָס, יעד — מכשיר פֿון גומי און גלאַז אָפּצוציען מילך פֿון אַ פֿרויס ברוסט. **עריי**.

אפייעשען זיך — אוטוו. דוּוו ~ טיעשען זיך. אויפֿהערן זיך צו ציעשען.

אפייערן — טרוו. >? הוב & סטוטט 351. אָפּקוקן. אָפּפּאַסן. אָפּהיטן. אָפּשפּאַנירן. ← דוּוו.

אפייערן — טרוו. יעד אָפּ, ~ געציעפֿערט.

1. אָפּצייכענען ציעפֿערן. אַ אַ בלאַט, אַ אַ העפֿטל קוויטלעך. אַ אויפֿטניג אַ ציעפֿערבלאַט פֿון אַן אַלטן זייגער אע. 2. אָפּוואַרטן, אָפּ מעסטן אַ קורצע צייט אויפֿן זייגער. האָב איך אָפּגעציעפֿערט אַ מינוטקעלע און אַווי זיך אַ פֿרעג געטון... נס איבז, אַלעקסאַנדער אַראַ' סיעוו ערשט ניט לאַנג, קנעוו 1927. יאָנג.

אפיירקלען — אוטוו & טרוו. קל אָפּ, ~ געד ציקלט. 1. אָפּשרייבן, אָפּצייכענען גאָר קונֿ ציק, מיט צאצקעלעך. 2. אָפּווינגען מיט דריי דעלעך. אַ אַן איינפֿאַכע מעלאָדיע. מיט זיך — האָבן ציגעלעך. **עניש**.

אפיירקען — אוטוו. יעד אָפּ, ~ געציעקעט. אויפֿהערן אָדער אַ לענגערע צייט אַרויסברענגען קלאַנגען צי צי אָדער צי צי.

אפיירן — טרוו. ציר אָפּ, ~ געצירט. פֿאַר ענדיקן באַצירן, אינגאַנצן אויספּוזן. אַ דעם אויפֿנעם־זאל מיט מאַלערענען. אויך מיט זיך. יאָנג. **עניש**.

אפיירעווען — טרוו. רעווע אָפּ, ~ געציר רעוועט. 99: ~ צערעווען. פֿאַרענדיקן אָדער אַ לענגערע צייט צירעווען. אַ זאָקן אַ גאַנצן אַוונט.

אפיירקלען — טרוו. קל אָפּ, ~ געצירקלט. 99: ~ צערקלען. 1. מאַכן קרינזן. פֿאַר ענדיקן צירקלען אויף אָדער מיט עפעס. אַ רעדעלעך. 2. אָפּטיילן, פֿונאַנדערטיילן בצמֿ צום, קאַרג, אַווי ווי מע וואַלט אָפּגעמאַסטן און אַרומגעקריזלט מיט אַ צירקל. אַ די אַרעמע פֿאַרציע ברויט. 3. אָפּענטפֿערן קונציק און גלאַטיק. דער קאַזאַק האָט... פֿאַרדרייט די געלע געדיכטע וואַנצעס אויף אַרויף און האָט קאַלטבלוטיק אָפּגעצירקלט — און מיט ערד קען מען שוין זיין באַגונגט? ש. ברעמאַן. 99 מירעכ איז אומרוק. מאַסקווע 1934. מיט זיך. יאָנג. **עניש**.

אפיירקען — אוטוו. יעד אָפּ, ~ געצירקעט. 99: ~ מוֿירקען. ← אויפֿהערן אָדער אַ

זינגעם, ער זאל אים אין קלער דען וויין אַ אין בוטעלקעס אַרזין, י' 50.

15. קאַנטראַלירן נאָך גידה. דאָס פּוסק בטהרה זיין — הייסט וואָס די וויבער רופֿן אַ — מוז זיין פֿאַרנאָכט, ביזן־שמשות, פֿאַר מעריבֿ דאווען. ווען זי וויל מאַכן דאָס אַ, זאל זי אַרזינטאָן אַ ווייס טיכל ענג באותו מקום, הרבֿ מ. טייטלבוים דק"ק איהעל, ספר מעין טהור, אַרט? יאָר? סימן יד, ט.

16. אָפּבראַטן אויף קוילן. אַ אַ לעבער. אַ קאַטלעטן.

17. אוועקלייגן אָפּצושטייטן. אַ דעם בחור און אים אַרזינצימבלען. אַ אַ חררינגל איבערן בענקל. [זין] איז אייערנעכטן געזאַנגען אין וואַלד אַרזין קליבן יאָדעס, האָט מען זי אָפּ געצויגן און מיט אַ פֿאַר בייטשן מכבד געווען, פּראָ בילדער פֿון אַ פּראָווינציאַלע, יעדער עמיגראַנט.

18. אַקווו. טיף, פֿרץ אָפּאַטעמען. אַ דעם אַ טעם. אַ דעם אָטעם נאָך אַ טאָג פֿון ביטערער האַרעוואַניע. אַיינגעשפּאַרט אין דעם קליינעם חדר... [וואו] דער יונגל האָט געקענט קרים דעם אָטעם אַ, פֿאָר, די צוריקגעקאַממענע ליבע, ווילנע 1894, ז' 3. מענדל ציט אָפּ דעם אָטעם; אַ שווערער באַרג האָט זיך אים אַראַפּ געקבלט פֿונעם האַרץ, י. גוידאָ, דער ניער פּראָצענטניק, ווילנע 1893, ז' 5. זאָגט די מאַמע אַ דערפֿרייטע און ציט אָפּ דעם אָטעם. איר איז אַראַפּ אַ שטיין פֿון האַרצין, חג, סטד, 1967 17.

19. דיאַלעקטיש געניצט אַנשטאַט אָנציען. בשעת דעם קאַכן זאל מען אַרזינטאָן... דאָס זאל מען לאָזן אַ און פֿון דעם וואַסער זאל זי טרינקען, טאָר וו, ז' 90.

מיט זיך — אומעטום ווען רפל, ווען קווו. אומעטום מיטן 3: פֿאַר זיך, ספּעצ צום 2 — זיך אַ אַלע מלבושים און בלינבן ווי די מאַמע האָט געהאַט. צום 4 — אַ זיך פֿון שלעכטע ניטן, מידות אע. די פֿעאַיקייט פֿון אַבסטראַקטן דענקען, ד"ה די מעגלעכקייט זיך אָפּצוציען פֿון פֿיל אַנדערע אַייגנשאַפֿטן פֿדי תּופֿס צו זיין די העכסטע... אַייגנשאַפֿטן, גוטס הק' דמה. צום 5 — ... וואָר נאָך דערצו גאַנץ טרויעריק און האָט זיך אָפּגעצויגן פֿון מענטשן, און איז זיך געזעסן גאַנצען טעג אַיינזאַם, אַחז, דיאָ קרעמערקעט, ווילנע 1865. צום 8 — איך פֿאַר אַהינצו זיך אַ, שע. אין די וואַרעמבעדער, צום 15 — אַז די אשה דאַרף זיך אַ פֿאַר די ריינע טעג, מעג זי זיך אַ ביטל אונטערוואַשן [אויך אום יום־כּיפור], ספר מקור הברכה, מונקאַטש תּרנ"ה, צום 18 — עס ציט זיך אָפּ דער אָטעם, עס רוען זיך אָפּ די ביינער, און מען רעדט, טעג, מבינע זיבן יאָר אין תּל־אָבֿיבֿ, ב"א 1947, ז' 91.

עכיץ — די פֿרויען האָבן נאָך אַלץ פֿאַרגעזעט הונגערן, די קלענסטע אַ האָט זיי געדראָט מיט אומפֿאַרמזדלעכן אומקום,

ער זיך די ע' טלר האם מחמת המרגליות לאַשן אב ציאן, גה, ז' 346. סדר הלימוד מתלמידים ובהעלפֿערש... דער דא זאָגט וואַכט אים מכל קריס [=גרין] ביום ו מסיפוקו... אָפּגיזאַגן, יתקנות של הקלוזו של הקצין לעמלי בר' משה ריינגאַנים במנהיים 1708, [ש. אָס, מקורות לתולדות החנוך בישראל, ד, פּג]. ביו צום טערמין דער מלוה פֿאַר כך וכך אָפּצייט פֿון חובֿ יערלעך, הרבֿ מרדכי הורוויץ, ספר פרשת מרדכי, אונגוואַר 1866, ל/א. וואָס איז קיצותאַ? ווען ער זאָגט צו אים: גינף יאָר וועל איך עסן [די פירות] און ניש אַ, פֿון דאָן אַן וועל איך דיר שאַצן אַלע פירות [און אַראַפֿרעכענען דעם ווערט פֿון דעם וואָס איך וועל געניסן], בַּא־מציטא, סז/ב. "דורך רפואות אַ דעם שמאַלץ פֿון האַרץ", דער מלאך רפאל, פּשטישיל תּרע"ד, ז' 12. דאָס קינד איז זייער בלאַס און אָפּגעצויגן גע־וואָרן אויף זיין פנים, דר' עמנואל פּאַט, סטד, 14 XI 1968

9. אַרויסצוקומען אַ פּראָדוקט. אַרויסציען. אַ הייוון, אַ בראַנפֿן פֿון קאַרן. דאָס ערשטע מאַל זאל מען אַ די מילך [פֿון דער ברוסט] מיט וואָס נאָר מעגלעך איז. מע קען אַ די מילך מיט אַן אָפּציערלע, דער מלאך רפאל, פּשע־מישל תּרע"ד, ז' 29.

10. מאַכן עס זאל ווערן דין, דינער. אָפּ שאַרפֿן. אַ אַ גאַלמעסער אויף אַ שטיין אָדער אויף אַ פּאַסיק. אַ אַ חלף. אַ מלמד וואָס קען ניט אַן אַלף, וואָס קען ניט אַ אַ חלף, פּוול. אַ סחורה וואָס זי ווערט געברויכט אין אינדיע צום פֿאַלירן און אָפּצוציען אויף זיי מעסערס, קמ, 1869, № 47. אויך: אַ אַ צ אַ פֿון — ביי מעטאַל־אַרבעט צעגלען אַ שטאַנג אַמזן צו מאַכן דינער.

11. אַרזינקריגן. אַרזינבאַקומען. אַרזיננעמען. אַ מאַרקעס צו גיין אין טעאַטער אָן אַ בילעט. די רוסישע האַלץ־און געטרענדי־סוחרים פֿלעגן [אין דאַנציג] אַ מאַרקן, ד"ה זיי פֿלעגן קויפֿן ביי אונדז קוראַנט נאָך דעם קורס פֿון טאַג, בלעטער 22. גאָ גיט אים עסן, ציט ער עפעס אָפּ ווי אַ פֿייגעלע, פּראָ, וואָס אין פֿידעלע שטעקט, 3טער אָקט.

12. אָפּגענענען. צוגענענען. אַ די צירונגען וואָס ליגן אין קאַמאַר.

13. (צינגל) ליטאַראַפֿירן. אָפּדרוקן אויף אַ קליינער מאַשין. אָפּדרוקן אַ קליינע צאַל עק־זעמפלאַרן. אָפּקוועטשן אַ קאַרקטור־בויגן. דער גאַנצער אויפֿרוף וועט פֿאַרנעמען אַ צוואַנציק שורות. אַט איז גענוג פּאַפּיר אויף אַ אים. אויף אַ טויונט מאַל וואַלט מען באַדאַרף זיצן דאָ אַ גאַנצע נאַכט. ציט בעסער אָפּ די קאַרקטור־בויגנס. מיר וועלן נאָר דאָס בילד דערפֿון אַ... און די שפּילקע בליכט דיר צום אַנדענקען, יצחק משה באַדער, צ"ה פֿון אַדעטאַ, לעמברג 1905.

14. איבערגיסן. אַ זודיק וואַסער פֿון סאַ־מאַוואַר. האָט ער געהייסן דעם אַרענדאַר

לענגערע צײַט אַרױסברענגען קלאַנגען: צרקי צרקי.

אָפּצײַש(ען) — אױסױ צײַש(ע) אָפּ, גע- צײַש(ע)ט. פֿאַרענדיקן אָדער אַ לענגערע צײַט אַרױסברענגען קלאַנגען ענלעכע צו צײַש-צײַש. אַ װײַ אַ שלאַנג. — עײַש.

אָפּצולמען — [...] צעלעמען] טרוו. צלם אָפּ, געצלמט. מאַכן אױף עמעצן דעם סימן פֿון קרײַך, צלם. „און פֿאַר פחד האָט זײער פֿרום אָפּגעצלמט“, קלמן טוביל, איבז, דער דאָקטאָר מיט זײַן טאָכטער, לובלין 1894. געױנטלעך מיט זײַך. „... האָט ער פֿון פֿאַרדרוס אױסגעשפּיגן, זײַך גלייך אָפּגעצלמט און מיט אַ קרעכץ זײַך אַראָפּגעלאָזט“, אָפּ, צײַגנער.

אָפּצומאַקען — טרוו. קע אָפּ, געצמאַקעט. דזוו — טשומאַקען.

אָפּצומוטע(ווען) — טרוו. טע(ווע) אָפּ, גע- צומוטע(ווע)ט. >וור. אָפּנאַרן. רײַדן שײן און אײַבערצײַגן. „... ער איז אַ צװעק פּערווי סאַרט, ער קען גוט רײַדן און אַ דעם גרעסטן מענטשן“, אמד, די אורחים אין דוראַצעטאַ, װײַלע 1872.

אָפּצען — רוסיצ. *R: общий*. <99 טמ. 99: אָפּטאַשען. געניצט אַנשטאַט פּבלל, אין אַל- געמײן. „סײַז אַן אַ װאַפּאַס“ = סײַז אַן אַלגעמײנע פּראָגע, 27.

אָפּצעבערן — טרוו. בער אָפּ, געצעבערט. אָפּניסן אין אַ צעבער. אַ דאָס ברוידיקע װאַסער.

אָפּצעגערן — דער, ס. װער עס נאַרט אָפּ אין פּרײַז. „איך זאָל װערן אַן אַ און נעמען פֿאַר אַ זאַך צװײ מאָל אַזױ פֿיל װײַל די זאַך קאָסט מײַך“, אַבֿרהאַם פּנחס אונגער, מבן היימ- שטעטל סטראָקאָ, נײַ 1957, ז' 206-207.

אָפּצעגערן — טרוו. גער אָפּ, געצעגערט. פּר, גאַליצײַע. 1. אָפּלייגן, פֿאַרצײַען, פֿאַר- שלעפּן, אַ אַן ענטפֿער. 2. אױסניצן דורך שפּעקולירן, נעמען אַ הױכן פּרײַז פֿאַר סחורה. אַ בײַ יענעם די הױט. פּרגל אָפּצײַען, טרוו. ב. 3. ער-ײַ.

אָפּצענטמירן — טרוו. טיר אָפּ, געצע- מענטסירט. פֿאַרשטאַרקן מיט צעמענט. פֿאַר- ענדיקן צעמענטירן. — 111.

אָפּצענטען — די, ס. דזוו אָפּצוועגען, אָפּ- צוואַנג. „... און שװײַס האַמערס, גלעט-האַמערס און אָפּצענטעס“, װאַלף יױן, טמז, 1961 | 29.

אָפּצענוורירן — טרוו. ריר אָפּ, געצע- צענן וורירט. פֿאַרענדיקן צענוורירן, שטרענג צענן וורירן. אַ אײַטלעך געדורקט װאַרט. — 111.

אָפּצענטמיעטירן — טרוו. טיר אָפּ, גע- צענטמיעטירט. 99: סענטמיעטירן. אָפּ- מעסטן מיט אַ צענטמיעטער (סענטמיעטער).

אָפּצענטמיערן — אױסױ. (גנבײַם שפּראַך) אָפּ- זיצן אין תּפֿיסה.

אָפּצעפע(ווען) — טרוו. פע(ווע) אָפּ, גע- צעפע(ווע)ט. 99: טשעפען. 1. מאַכן עס זאָל ניט זײַן צוגעטשעפעט. „האַט מען געדאַרפֿט אַ 15 װאַנגעס... און אַרױפֿפֿאַרן מיט זײ אױפֿן ראַױעזוד“. בלעטער, № 17. 2. אַראָפּ- נעמען אַ קײט װאַס מיט איר איז געװען אַרומ- גערינגלט אַ גאַס, אַ טײל שטאַט. געמאַכט אַן אָבלאַװע, געכאַפּט אַ פֿאַר זײַן אַן פּראַװאַ- זשײטעלסטװע [= װאַײַרעכט] און דערנאָך אָפּ- געצעפעװעט די גאַס.

אָפּצעפע(נען) (זיד) — אָפּטשעפען (זיד).

אָפּצערונג — די, ען. 1. פּראָצעס אָדער רעװלוציאָן פֿון אָפּצערן. אַ בפּײַוון. אַ-אַנשטאַלט. „די אַ דורך באַשרענקען די דײַטע“, פּנעד, װײַלע 1927, № 22. אַ די אַ פֿון הונגער און דער פֿיבער! אַ די אַ טײל הונגער, יחאַש, הײַזאַטאַ. 2. שװײַנדוכט, טובערקולאָז. אױך יעדע אַנדערע קראַנקײט װען מע פֿאַרלירט אַ סך װאַג. „יבֿשות הגוף הנקרא אב צערונג“, ר' דוד טעבֿל ברי יעקבֿ אַשכּנזי, בית דוד, װײַלעמערשדאַרף תּצײד. „קעגן אַ האָט מען געגעבן צו טרינקען װײַן און צו עסן װײַן- טרױבן“. „דאַרט ליגן קראַנקע, װאַס זײער חולאַת איז אַ סכּנהדיקע אַ“, ד. זילבערבוט, סקײַצע, װײן 1921, ז' 12. „לאַנג געקרענקט און איז אױסגעאַנגען פֿון אַ“, באַש, פֿאַר, 1966 | 23.

אָפּצערטלען — טרוו. טל אָפּ, געצערטלט. אױפֿהערן צערטלען אָדער צערטלען אַ לענגערע צײַט. שװער מיט אײַן ברוגן אַ די װאַס מע צערטלט. אַ זײַנט מע האָט זײַך באַקאַנט. געױניגטלעך מיט זײַך — קזוו. — עײַש.

אָפּצערן — טרוו. צער אָפּ, געצערט. 1. מאַכן מע זאָל פֿאַרלירן װאַג. מאַכן מע זאָל װערן מאַגער. דאַר. „די מענטשן װעלכע זײַנען צו פֿעט... מוזן פֿאַרן אין אַזעלכע בעדער װעלכע צערן אָפּ דעם מענטשן...“, דער מלאך רפּאַל, פּשעמישל תּרעײַד, ז' 12. 2. אַרכ. *Mhd: abezeren*. אױסרײַסן, אָפּשניידן. ריכטן 8 פֿאַרשטשט: גזײַ (רײַמז, ז' 29) „ציראַבאַ [תּי: „שנידן אָפּ].

מיט זײַך. „... ער טאַר ניט אױסהונגערן זײַך און אַ זײַך און אַװעקגעבן זײַן גאַנצע שפּײַז“, הרבֿ ש. פּליטקין, אַמעריקאַנער, 1960 | 25. 25. 111. „עכין. עײַש — באַקר מען אַן אַ אױסגעדאַרט (װי) פֿון אַ.

אָפּצערעווען — אָפּצירעווען.

אָפּצערעווען — דזוו אָפּצערן. מיט זײַך — „זײער גאַנצע כּוונה איז נישט מער װי אַ ביטל אָפּצערעווען זײַך װי... װאַס איז אַ גרוי- סער בעל-בֿשר“, שע, זומער-לעבען, ז' 174.

אָפּצערקלען — דזוו אָפּצירקלען. < „מלחמה- צײַט האָט מען אָפּגעצערקלט דאָס שטיקל ברויט, י. אַקרוסני, אין אַ בריוו אין רעדאַקציע, בײַא, 1962 | 20.

אָפּצערקען — טרוו. קע אָפּ, געצערקעט. װרר. מאַכן עס זאָל אָפּרײַען. אַ דאָס רעגן- װאַסער.

אָפּקאַװען — טרוו. װע אָפּ, געקאַװעט. 1. אָפּשמידן. אָפּאַרבעטן אַװערן געצײג. אױס- קאַװען.

2. אײַנקײטן. אַנטאַן קײטן. „אַ אים און אַרײַנזעצן אין אַרעסט.

3. אױפֿבינדן פֿון קײטן, אױסטאַן קײטן. „פֿון צײַט צו צײַט איז געקומען דער אינקװי- זיטאַר מיט דעם קאַט, מע האָט אָפּגעקאַװעט דעם... יידן... אױף אַ װײַל און אים געפֿירט אין דעם חזר פֿון פּײַנקונג“, קאַר װוּ, 1940, ז' 244.

4. אַ פֿערר — אַרױפֿטאַן אַ פֿערר די פּאַדקעװעס.

5. אַראָפּנעמען די פּאַדקעװעס.

6. (סאַליעריע, װאַ אַא) אַרײַנשטעלן אַײַ זערנע טײלן אין מעבל. אַ די בעט = צר- זאַמענשטעלן אַ בעט. אַרײַנשטעלן די האַקנס (האַקעס) אין די זײַטן פֿון בעט און די אַװערנע פּרענטלעך (אױף װעלכע סײַנען זײַך אַן די האַקנס) אױף די קאַפּעס פֿון בעט.

אָפּקאַזלען (זיד) — אױסױ. לע (זיד) אָפּ, (זיד) געקאַזלעט. האָבן (געבערן) אַ ציגעלע. „װאַס איז די שמחה אױף דיר? דער באַק (קאַזעל) האָט זײַך אָפּגעקאַזלעט?״.

אָפּקאַטאַרנעווען — אױסױ. געװע אָפּ, געקאַטאַרנעװעט. 99: קאַטאַרזשאַ-װען. 1. אָפּאַרבעטן, אָפּדינען אַ טערמין פֿון קאַטאַרגע, פֿון שטראַף-אַרבעט. „אַרעסטאַנטן, װעלכע האָבן געהאַט אָפּגעקאַטאַרנעװעט אַ טערמין פֿון יאַרן לאַגער...“, ב. עליס, פֿאַר, 1965 | 28. 2. אָפּאַרבעטן שװער און ביטער װי אױף קאַטאַרזשאַ אַרבעט, „אױף דער אַרבעט גײַ איך מער נישט. אָפּגעקאַטאַרנעװעט... גענוג. מע װעט מײַך מסתּמא זוכן“, פּמ, טראַט פֿון דױרעט, מאַסקװע, 1966.

אָפּקאַטעװען — טרוו. טעװע אָפּ, געקאַ- טעװעט. אָפּשמיסן מיט זײער װײַטיקדיקע שמיץ. אַ דעם װײַלדן יונג, ער און זײַן הײַנטן זאָלן האָבן צו געדענקען.

אָפּקאַטערינקען — טרוו. קע אָפּ, גע- קאַטערינקעט. 1. אָפּשפּילן אַ מעלאָדיע אױף אַ קאַטערינקע. 2. אָפּזאַגן עפעס װאַס איז באַנאַל הױך אױף אַ קול. „טאַקע נאַר דערפֿאַר, װײַל ער האָט גערעדט זשאַראָגן [= ייִדיש] און זשאַראָגן האָט געבעד ניט דאָס גליק אָפּצו- קאַטערינקען אַכצן טױזנט פּוסטע אױסגעבלאָ- זענע פֿראַזן װי דאָס העברעאיש“, ייִל, פּרײַ- טשעפּע, אַדעס 1876, ז' 7.

אָפּקאַטערן — טרוו. טער אָפּ, געקאַטערט. 1. (װאַזל) אָפּנאַװפֿן, בױלע זײַן, מונה זײַן. 2. אָפּגעװײַנען (אין קװײַלעך צי אין קאַרטן) דאָס גאַנצע געלט פּײַ די מיטשפּילערס. אָפּזאַצן, אױסליידיקן עמעצן. 3. באַשװײַנדלעך. אָפּ-

נאַרן. צונעמען ס'געלט דורך שווינדל. 4. פֿאַר-
אַרעמען, פֿאַרקענען. אָ דורך וואַכער.

אָפּקאַטשען — טרום. טשע אָפּ, ~געקאַטשעט.

1. אויפֿהייקלעך, אויפֿהעלגען, פֿאַרבייגן אָדער
אויסדרייען אויף דער צווייטער זייט אַ (טייל
פֿון אַ) בגד. „[ער] האָט... דערציילט אַז...
[יענער] טראָגט אונטערן שינעל בלאַע הויזן,
איבער די שטייחל איבערגעוואָרפֿן, מיט אַ
גרינעם גאַרטל באַגאַרטלט... מע דאַרף אים אַ
פֿאַלע אָ, אַ קוק טאַן כאַטש“, יודל יאַנע, אין
קעסל גרוב, מאַסקווע 1929, ז' 112.

2. אָפּהייקלעך, אָפּוואַלגען (אויף רעדער,
רעלטן). „אויך אַ געוועזענע אַרבעטערין אין די
קוילן גרובן, זי פֿלעגט די טאַטשקעס מיט די
קוילן אָ“, ג. קאַבאַקאָוו, איבד פֿון ווה, קוומאַ
טשאַרני, היימלאַנד, מינסק 1932.

3. אָפּפּרעסן, אָפּהייקלעך (מיט אַ קאַטשקע).

מיט ז' ז' — אָ זיך אין אַ זייט. „ווען מע
בייגט אַזאַ פֿלעדער וואָס איז נישט גוט דורכ-
געאַרבעט [אָהן און אַהער, קאַטשען זיך אָפּ
די צוויי זייטן און בילדן פֿאַלדן, אָדער זיי
ווערן גאַר צעבראַכן“, וואַלדאַ, האַנט ביכל פֿאַר
לעדער אויסאַרבעט, פּעטראָגראַד 1922, ז' 28.
— עניש.

אָפּקאַטשען זיך — אוטום. טשע זיך אָפּ,
זיך ~געקאַטשעט. P: okocić się. פֿר. 99:
אָפּקאַציען זיך, וויר. דוּו אָפּקעצעלען זיך
(←). וועגן אַ פֿרוי, וואוּל.

אָפּקאַטשער — דער, ס'. מינע-אַרבעטער
וואָס וואַלגערט אָפּ טאַטשקעס, וואַגאַנדלעך מיט
קוילן. „שפּעטער האָט מנשה תּוֹסַם געווען די
גאַנצע אַרבעט פֿון אָ אָ... האָט ער געהאַרע-
וועט און געקאַטשעט די וואַגאַנעס“, מ. אַלבער-
טאַן, שאַכטעס, מאַסקווע 1934.

אָפּקאַך — דער, ז'. אַקט אָדער רעזולטאַט
פֿון אָפּקאַכן. „שטאַט וואַסער [צו קאַנדעניסירטע
מילך] קען מען אויך באַנוצן אַז אָ פֿון
גערשטן — אָדער פֿון האַבער-מעל“, פֿאַל.
1883, № 14. „אָזוי ווי די פֿלאַקס-זוימען
פֿאַרמאַגן אַ סך שליים, באַנוצט מען זיי אין
דער מעדיצין [אַז אָ] און קאַמפּרעס-בייטלעך
פֿון ליינען-זוימען“, ד. האַכבערג, איבד, אַטאַ
שמיל, געוויקס, מאַסקווע 1920, ז' 32.

אָפּקאַכונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזול-
טאַט פֿון אָפּקאַכן. „מע נעמט... אַן ערך פֿון
½ פּונט זייפּונאַרצל... מע קאַכט דאָס אין די
וואַסער... דערנאַך זיערט מען איבער די אָ
דורך אַ זיפּ אָדער דורך אַ ליינונג“, ש. שפּיראַ,
קליידער-פֿאַרבער, וואַרשע 1900, ז' 39. „[ער]
פֿלעגט די הייך-קראַנקע געבן אַ מיז מאַכל...
דאָס איז אַ מישונג פֿון אַ גערשטן-אַ מיט
האַניק-וואַסער“, י. באַגאַלובסקי און צ. שוואַרץ,
וויין אַלס הייל-מיטעל, וואַרשע 1927.

אָפּקאַכן — טרום. קאַך אָפּ, ~געקאַכט. 1. אויפֿ-
קאַכן. אָפּוידן. קאַכן ביז עס ווערט פֿאַרטיק
(צום עסן). „מע זאָגט: פֿאַרבריען טיי, אָ

קאַזע, אָפּוועלן מילך, פֿד. „און דרום דאַרף
דער מענש נישט אָב צו קאַכן מוזנות פֿון איין
טאַג אויף דען אַנדריין... חוץ אויש גינומין
פֿון ערב שבת אויף שבת“, נצו, שמות, יג/ג.
„צו היינטפֿאַקן אָ צענעס-בלעטער מיט דאַרע
פֿלוימען און עסן“, תּעלה אַרוכה, לבֿוב 1850.
„האַט ער אַליין צוגעשטעלט דאָס געקעכטס און
האַט דאָס אַליין אָפּגעקאַכט“, מעשה גור אריה,
אַדעס 1869. „די [שכּנה לייגט פֿאַר אַ רפּואַה]
... אָ אַ ביסל מאַטקע אָדער אונטעררויכערן
מיט אַ ביסל האַר פֿון אַ שוואַרצן קאַטער“,
יעקבֿ טשאַרני, יפֿאַל, 1888, № 16, ביזלאַגע.
„דו ווייסט דאָך יאָ, ווי אין דחקות איך לעב,
אַ טעפל קאַרטאַפֿל וואָס מיין חיה זאָל לעבן...
קאַכט אָפּ, דאָס איז... אונדער שטענדיקע
שפּיזן“, ממוס, ישם און יפֿתֿ... ז' 24. „מע
קען אָ אַמאַל אַ קאַשע מיט מילך, אָפּשטופן אַ
וואַרעמעס, שע. פֿאַרשידענע שטענדיקע...
וואַרעס וואָס פֿאַר אַ ייד אָדער יידענע קאַן
נישט אָ אַ קרופּניק מיט אַ שטיקל פֿלייש“,
יך.

אָ אַ געקעכטס (= א) אונטערהעצן, אַנרייצן,
גורם זיין מחלוקת; ב) אָפּטאַן אַ שפּיצל, פֿאַר-
פֿירן אַן אינטריגעלע, באַגיין אַן עבֿירהלע,
פֿאַרקאַכן אַ קאַשע. „קיינער וועט זיך פֿאַר
דיר נישט אָננעמען, האָסט אָפּגעקאַכט אַ גע-
קעכטס, עס עס אַליין אויף“. אָ אַ גרייך
(וואַרשע) = דוּו אָ אַ געקעכטס.

2. אָפּבריען, אָפּגיטן מיט וודיק וואַסער. אָ
די קאַץ (דעם הונט) וואָס האָט אַוועקגעשלעפט
אַ שטיק פֿלייש. אָ דעם יונג וואָס טלעפעט זיך.
„[ער] האָט זיך אויפֿגעכאַפט ווי מע וואַלט אים
אָפּגעקאַכט מיט וודיק וואַסער“, שע, זא, ז' 247.
3. אָפּנאַרן. באַשווינדלעך, גענאַרן. פֿאַרדרייען
אַ קאַפּ, אָפּוידלעך. „גלייב נישט, זרחל, דין בעל-
יועץ, ער וועט דיר אָ זי, יפֿאַל, 1887, № 51,
ביזלאַגע. „ווי אָזוי ער האָט אים געוואַלט אָ“,
שע, טענדער בזאַנג, ז' 40. „צי אירע פֿאַמ-
פעשקע-באַקן און אירע גנבישע אויגן האַבן
דאָס אָפּגעקאַכט די מאַנצבילן?“, ח. פּעט, איק,
1960, VII 29.

מיט ז' ז' — „די גאַנצע קאַכעריי, וואָס עס
קאַכט זיך אָפּ אַ וועלט פֿון אייגענעם לאַנד
און פֿרעמדן לאַנד... איז מער נישט אַן אַלטע
נאַרישע איינרעדעניש“, ב. פּינגעבוים, דיא
גאזלה, ניי 1893, ז' 43. „די מילך האָט זיך
אָפּגעקאַכט, זיך צונויפֿגעקאַכט, ווייל זי איז
געווען פֿון עטלעכע טעג צוריק“. עניש.
— ער (יין, קען). — ערני.

אָפּקאַלכּורן — טרום. פֿאַרדרייען פֿון
אָפּפּעקלאַמירן. „אָ... די רביצין זאָל געוונט
זיין“, קמ, 1870, № 20.

אָפּקאַלכּן זיך — אָפּקעלכּן זיך. „אַז דין
טעליצע וועט זיך אָ, וועלן מיר אויך האַבן אַן
אייגענע בהמה“, י. מעצקער, אויפֿן זיידנט
פּעלדער.

אָפּקאַלויב(ע)ן — אוטום. לויב(ע) אָפּ, ~גע-
קאַלויב(ע)ט. פֿ: ~קאַלאַט(ש)ען, קאַ-
לויב(ע)ט.

לאַט(ש)ען, וויר. אוקר. מאַכן אַז אַ געמיש
זאָל זיך אָפּוועצן. אָפּוונדערן אַ באַשטאַנדטייל
פֿון אַ געמיש. „גרייט צו אַ געמיש פֿון ליים,
זאַמד און וואַסער... לאַזט די זאַמד... זיך
אָפּוועצן... גיסט אָפּ... די ליימיקע וואַסער...
עטלעכע מאָל... ביז דאָס וואַסער... וועט
שוין גיט ווערן קאַלאַמוטע. דאָס אָ דאַרף מען
מאַכן מיט ביסלעך וואַסער“, יאַכ, ז' 157.
„דאָס געבליבן ביסל ערד באַשטייט פֿון ליים
מיט זאַמד... די ליים פֿון דער זאַמד קען מען
אָפּטיילן, אָפּקאַלויב(ע)נדיק דאָס מיט וואַסער“,
י. בורטיאַנסקי, דאָס געוויקס, קיעז 1929.
מיט ז' ז' — וַנַג — יאַכ, ז' 157.
— עניש.

אָפּקאַלויב(ע)ן — טרום. זפע אָפּ, ~געקאַלויב(ע)ט.
פֿ: ~קליפֿען, לז, אוקר. אָפּטיילן (מיטן
נגאַל). אָפּקאַרצן. אָפּדראַפען. אָ קאַרע פֿון אַ
בוים. אָ טינק פֿון וואַנט. „האַט ער זיך גע-
פּרוּווט אָ שטיקלעך האַלץ צווישן די ברעטער“,
האַפּ, איבד, עפּטאַן סינקלער, סאַמועל דער
עמעס-זוכער, קיעז 1928. „אַט וואָס — האָט
ער אַ זאַג געטאַן, אָפּקאַלויב(ע)נדיק מיטן נאַגל
פֿון טיש אַ פֿאַרטריקנטן שטיקל טרוואַקס“,
איבד, ברונאַ יאַסענסקי, דער מענטש בייט די
הויט, מינסק 1936. מיט ז' ז' — עניש.
— עניש.

אָפּקאַליאָקען — קע אָפּ, ~געקאַליאָקעט.
אוטום. אָפּפֿלאַלען. אָפּרעדן אַ סך וועגן אומ-
וויכטיקע זאַכן. אָ מיט די חֵרְטֵס ביז שפּעט
אין אָונט. טרום — אָפּרעדן רכילומלעך. אָ
אויף דער חֵרְטֵס וואָס אין קאַרט שטייט.

אָפּקאַלייען — טרום. לייע אָפּ, ~געקאַלייעט.
פֿ: ~קאַלייען, ~קאַלייען. זל. אָפּפֿירן,
שטאַרק פֿירן. „געבליבן אויף אַ גאַנצן ווינטער
אַן הייצונג... אַ הינטער האָט אַ דאַרף, מיט
ווייבער, מיט קינדער, מיט אַלטע לייט אָפּגע-
קאַלייעט, געקאַכט די פּיסנע קאַלישן מיט שטריו
פֿון די סטריכעס“, ה. אַרלאַנד, אינפֿירן זיינע
מיר געפֿאַרן, קיעז 1940.

אָפּקאַליעטשען — טרום. טשע אָפּ, ~גע-
קאַליעטשעט. פֿ: ~קאַלעצ(ע)ן, ~קאַ-
ליצען. פֿאַרוואַנדן. מאַכן פֿאַר אַ קאַליקע,
אַ קריפל. „דער האַרעפֿאַשניק, דער בעל-מלאַכה,
האַט אַמאַל אָפּגעקאַליעטשעט אַ לעבן, די
אָפּגעלעבט אַ לעבן און פֿאַר זיך קיין ליכטיקע
שיין אַפּילו נישט געזען“, ה. פּאַליאַנקער, שויעל
דער זיפּנמאַכער, קיעז 1938. — עניש.

אָפּקאַל(י)ען — טרום. ל(י)ע אָפּ, ~געקאַ-
ל(י)עט זל. אָפּהאַקן, אָפּשפּאַלטן. אָ קינעלעך
פֿון אַ שניט האַלץ.

אָפּקאַלירן — טרום. ליר אָפּ, ~געקאַלירט.
אָפּמאַלעווען מיט קאַלירן. אָפּפֿאַרבן. „[זיין]
וויסע הויט איז געווען זיין פּראַקוואַר און קיין
שום אַדוואַקאַט האָט עס נישט געקענט אָפּווישן
אָדער אָ“, פֿאַר, 1960, VII 17. וַנַג — עניש.

אָפּקאַלכּן — טרום. קאַלך אָפּ, ~געקאַלכּט.

שננידן און אַ די פּאַסיקעס, אַ בלעכן אויף צו דעקן דעם דאַך. אַלס אָפּקאַסמן-מאַשין — מאַשין צו בייגן בלעך.

אָפּקאַנטראָלירן — טרוו. לייר אָפּ, ~ (גע) קאַנטראָלירט. פּאַרענדיקן אָדער אַ לענגערע צייט קאַנטראָלירן. אַ אַלע חשבונות פֿון דעם פּאַלקסבאַנק. אַלס.

אָפּקאַנטשען — טרוו. טשע אָפּ, ~ גע- קאַנטשעט. אָפּענדיקן, פּאַרטיק מאַכן. ברענגען צו אַ סוף. די אָנגעהאָרעטע מענטשן, אָפּ קאַנטשענדיק זייערע אַלע אַרבעט, פּאַלן אַרײַן אין שטוב און רוען זיך אויס אין קילן אַהונט, יד, דער דונער און דער בליט, ווילנע 1874. די מאַמע האָט דאָך שוין זי געזען, די שוואַרצינקע... און סײַהעלפֿט ניט, מײַדאַרף אַ, אײַ קיפּניס, דערצײלונגע, קיעוו 1930. זײַנט כאַסעק די קאַפּטע האָט אָפּגעקאַנטשעט מיט אַלטערקען, ציטערט אויף דער צוקערניצע די הויט, חג, טמוז, 1967 v 7.

מיט זיך — װײַבאַלד דו װעסט מיר אים ניט געבן, / קאַנטשעט זיך אָפּ מײַן לעבן, ~ עניש.

אָפּקאַניוטשען — אױטו. טשע אָפּ, ~ גע- קאַניוטשעט. אָפּקלאַגן. אָפּוויינען. (אױז װײַ) אָפּקאַניוקען. אָפּקומען. אַ אַ װעלט. אַ אַ לעבן. בקיצור, אױז האָט מען אָפּגעקאַניוטשעט ביז פּאַרנאַכט און מע האָט אונדו געלאָזט אַהיים, ייל, קמ, 1867, № 31. עניש.

אָפּקאַנצערטירן — אױטו. טײַר אָפּ, ~ (גע) קאַנצערטירט. אָפּשפּילן אַ קאַנצערט שפּילן הויך אויף אַ קול. זיך לאָזן הערן. אַלס.

אָפּקאַנקורירן — טרוו. ריר אָפּ, ~ (גע) קאַנקורירט. פּאַרמעסטן זיך אין כוחות. קאַנ- טעסטירן אַ לענגערע צייט. פֿירן אַ קאַנקורס, אַ קאַנקורענץ. נאַכדעם װי די בײַדע שרײַב סיסטעמען האָבן אָפּגעקאַנקורירט צווישן זיך אַ װאַסערע 500 יאַר, מױ, די שוואַרצע פּײַ- טעלעך, ווילנע 1939. אַלס.

אָפּקאַסמן — אױטו. קאַסט אָפּ, ~ געקאַסט. 1. קאַסטן אַ סך. זײַן טפּער. אױסקאַסטן געלט. אַ אַן אוצר. אַ פּאַרמעגן. אַ אַ ממוך-קורה. אַ דאָס גראַבע גאַלד. װײַרות קאַסטן אַיצט אָפּ דרײַ מאָל אַזױ פּײַל װי מיט דרײַ יאַר צוריק. װײַפל דער גראַבער בױך האָט מיר אָפּגעקאַסט — זאָל אײַך עס פּאַרמאַגן, װײַפל ער אױז װערט — זאָלן עס פּאַרמאַגן מײַנע שונאים, 1901. אָפּגעקאַסט האָסטו מיך אַ מיליאָן גאַלד, / לאָזן כאַטשעב מענטשן װיסן, / אַז דו האָסט מיך געוואָלט, 29. װײַדודע װײַפל דאָס געשעפֿט װערט אַ. לעת-עתה אױז עס אַװעקגעגאַנגען אין די גאַבערע אַרײַן, ש. בעקערמאַן, בײַנטשע די צדקתשע, װאַרשע 1883, ז' 7. װען אײַר זאָלט דאָס האָבן אין באַר װאַס דער... זון האָט מיר אָפּגעקאַסט, װאַלט אײַר נישט געברויכט זײַן אַ חזן אויף דעם בײַטערן אַרט, א. מאַרגענשטערן, עגל הזהב, װאַרשע 1898, ז' 101. װײַ בײַנטשקע יקריות אויף גלאָז דאַרף דאָס אַ אַ מטמון מיט

מיך קאַנען אױסנוצן, י. פּרײַדמאַן, אײַב, חל. לײַדי, שטײלער אָדער גרויסער, מײַנסק 1936. אַ אין פּאַרלויף פֿון די לעצטער װאַכן האָט סאַװעט-טרוסלאַנד אָפּקאַמאַנדרט... לענג-אױס די גרענעצן פֿון כײַנע אַ צאָל מאַטאַריזירטע די װײַזעס, ש. 2. שניידערמאַן, טמוז, 1967. אַלס.

אָפּקאַמאַנדעווען — אױטו. דעװע אָפּ, ~ געקאַמאַנדעוועט. 99: ~ קאַמאַנדעווען. 1. אָפּשטיפֿן. אָפּוילדעווען. אָפּוואַיעווען. ער אױז אַזא שײַגען! װאַס ער קאַמאַנדעוועט אָפּ מיט זײַנע חבֿרים, קען מען ניט אײַבערגעבן אין װערטער... געדאַנקען װעגן זײַן שװעסטערס — מײַדל... מײַדלשע יאַרן אין װײַזע... אין קיך זאָגט מען, האָט זי אָפּגעקאַמאַנדעוועט דאָ אַ לעבן! — שװין אײַן מאָל אַ שײַנדעלע... זי קאַן דיר אײַבערשפּאַרן צען מאַנצבלעך, בערג, באַס דײַעפּטער, װעמעס, ז' 89.

2. אַרױסגעבן הויך אויף אַ קול באַפֿעלן (אין אַרמײַ, אין יעדער מיין אַרגאַניזאַציע װאָו מע גיט אַרױס באַפֿעלן). אַ אײַבער די ספּאַרט-לערס.

אָפּקאַמען — אָפּקעמען.

אָפּקאַמענטירן — טרוו. טײַר אָפּ, ~ קאַ- מענטירט. אױסשטישן אַ (פּאַליטישע) גע- שעעניש מיט (אַן אַנשטעל פֿון) אַן אױטאַריטעט. אַ דעם לעצטן אַרױסטרעט פֿון פרעמיער-אַלס.

אָפּקאַמפּרימירן — טרוו. מיר אָפּ, ~ (גע) קאַמפּרימירט. אָפּלאָזן דעם דרוק, די קאַמ-פרעסיע.

אָפּקאַנגרעסעווען — אױטו. סעװע אָפּ, ~ געקאַנגרעסעוועט. נעגל. אין אַ פּאַרנאַמלונג אַנרעדן, אױסרעדן זיך אַן אַ תּכּלית. צונויפֿ-קומען זיך אויף סתּם אַ קאַנגרעס. האָבן מיר זיך פּאַרנאַמלט... ניט גלאַט אָפּצוקאַנגרעסע-װען און פּאַנצערדיגן זיך, הל, טאָג 1948 IX 26.

אָפּקאַנדירן — טרוו. דיר אָפּ, ~ געקאַנדירט. באַדעקן. באַשײַטן מיט (קאַנדל-)צוקער. אַלס.

אָפּקאַנוואַירן — טרוו. אײַר אָפּ, ~ (גע) קאַנוואַירט. 99: ~ קאַנוואַירען. אָפּשיקן, אַריבערפֿירן מיט אַ קאַנוואַי (פֿון מיליטער, פֿון פּאַליצײַ). ער האָט זיך געקליבן אַריבערגיין דעם פּראַנט, האָט אים, אַזױ צו זאָגן, אָפּגע-גליקט — די פֿריצן האָבן אים אַליין אָפּגע-קאַנוואַירט צו אונדז, סאַױ היימלאַנד, 1968 № 9. אַלס.

אָפּקאַנוויקען — אױטו. קע אָפּ, ~ געקאַנווי-קעט. קלאַגן, װײַנען װי אַ הונט (קאַסער, קאַץ) אַ לענגערע צייט. אַ װי אַ געשלאָגענער הונט.

אָפּקאַנטן — טרוו. קאַנט אָפּ, ~ געקאַנט. 99: ~ קאַנטעווען. מאַכן בולטע קאַנטן. אָפּ בייגן קאַנטן פֿון אַ בלעך, פֿון לעדער. אַרומ-

אָפּשמירן, אָפּוויסן מיט קאַלן. אַ אַ שטוב. אין דעם טאָג װאַס אײַר װעט אײַבערפֿאַרן דעם ירדן... זאָלטו דיר אין ירדן אײַפֿשטעלן גרויסע שטיינער... און דו זאָלט זײַ אַ מיט קאַלך, חסנט, דבֿרים, כּו, 2. אַז ער װערט פּאַרטיק מיטן אַ אײַן סעקטאַר פֿונעם חלל, גיט ער אַ הײַזעריקן געשײַ אױס: פּאַרטיק!, ברוך גלאָזמאַן, שטײַנוועבס, מאַסקױע 1925. די װענט [אין קײַנער-צײַמען] אײַז די בעסטע זאָך אָפּצוקאַלן... נאָך אַן אַנשטעקנדיקער קראַנ-קײַט קען מען דעם צײַמער דעײַנפֿעקצירן ביליק און גרינדלעך דורכדעם װאַס מע קראַצט אָפּ דעם אַלטן קאַלך און מע טינקעוועט אױס די װענט אײַפֿדאַנטיג, ג. רײַטער, דער אַרומגאַנג און די פֿלעגע פֿון זײַנגינדער, װאַרשע 1926. די פֿערד זײַנען אַלע װעסט װי מע װאַלט זײַ ספּעציעל אָפּגעקאַלכט און צוגעפּוצט צום יום-טובֿ, לײַזער קאַזאַװיטש, הומאַנסקעט, מײַנסק 1933. סײַ אײַז דער שײַ דער ערשטער / הײַנט אַרױסגעפֿאַלן / אָפּגעקאַלכט די שטיבער, / אָפּגעװעסט די שטאַלך, יוסף ראָלניק, גש, ידער ערשטער שײַ. אַלס. עניש.

אָפּקאַלן I — טרוו. קאַל אָפּ, ~ געקאַלט. אַר. דזו אָפּגאַלן (←). װאַנכי לבט קאַלן גאַר אָב אױז לאָזן אײַבער האָר גלייך אַז אײַן קמץ, קצת דבֿר מוסר על אײַטור לאו השחחת פאת הראש והזקן, אַמטש [תנ"ב?].

אָפּקאַלן II — טרוו. קאַל אָפּ, ~ געקאַלט. אַמ. *E: call up*. אָפּרופֿן אײַפֿן טעלעפֿאָן. טע-לעפֿאָנירן עמעצן. װאַהט אײַמעצן אָפּגעקאַלט? גערופֿן אײַפֿן טעלעפֿאָן?, ב. רעסלער, טמוז, 1961 VIII 26.

אָפּקאַלעקאַטשען — אױטו & טרוו. טשע אָפּ, ~ געקאַלעקאַטשעט. 99: ~ קאַלעקאַט-טשען. אָפּפּלאַלען הויך אויף אַ קול. טומלדיק רעדן אַ סך, אַ לענגערע צייט. עניש.

אָפּקאַלעירן — טרוו. לער אָפּ, ~ געקאַלערט. 99: קוילערן. [ניטאָ אין יודן] אָפּשקלען, אָפּוואַלענען. אַ קלעצער, שטיינער, פֿעסער אע. מיט זיך — אַרמײַאישע אָבאַזן... פּלאַ-קערנדיקע שלאַכטן און אַ געװיין פֿון קײַנדער, געלאָזענע אײַנע אַליין, האָבן װײַטלעך זיך אָפּגעקאַלערט אײַבער דער צערסענער ערד, י. אַקרוטני, אַ בוים אין װײַנט, לאָדזש 1948.

אָפּקאַמאַנדירן — טרוו. דיר אָפּ, ~ (גע) קאַמאַנדירט. אָפּשיקן דורך אַ באַפֿעל, מיט אַ מיסיע, מיט אַ שליחות (ספּעצ אין מיליטער). װאַס הײַסט אָפּלאָזן? בײַנטו דאָך אַ געשיק-טער אַהער פֿון דער פּאַרטיי, זאָל אײַך דיר צוריק אַי?, מ. טײַטש, אַרומ דער פּאַבליק, מײַנסק 1929, ז' 37. דער פּאַלקאַװיק האָט געהאַלטן צונויפֿגעדריקט אין האַנט דעם באַפֿעל װעגן אַ [אים] אין רשות פֿון שטאַב, האָט, אײַב, לעוו רובּינשטיין, דערצײלונג װעגן 47 טאַלדאַטן, קיעוו 1935. קאַמאַנדירט מיך אָפּ קײַן מאַסקױע... דאַרטן מײַן אײַך, װעט מען

געלט", ש. פערטאָוו, טאָג און נאכט, מאַסקווע 1933. [עס] האָט אַ היפש ביסל אָפּגעקאַסט די ווינער יידן, די פּרויוויליגירטע משפּחות האָבן פֿאַר וואוּנירעכט געצאָלט אַן אַפּוטיק", ימ, איבז, טד VII, ז' 183.

2. אויסגעגעבן ווערן. אַוועקגעגעבן ווערן. "עס קאַסט אָפּ פֿיל כּוּחות און געלט; / צי קען מיר דען ערגער זיין", פּל. "עס קלעמט דאָך ביימ האַרץ, ווען מע זעט אַזוי פֿיל יידיש געלט, און אַזוי פֿיל אַרבעט קאַסט אָפּ דעם עולם און גאַנץ זעלטן איינער זאָל זיין צו פֿרירן", ה"מ [ניימאַנאוויץ], די בייטע הערשט, וואַרשע 1898. "פֿאַרגעסנדיק מיך אינגאַנצן, וויפֿל דאָס האָט מיר אָפּגעקאַסט געלט, מי, לויפֿעניש, געבעט און אומכבֿוד", ממוט, יא גרויע האַרץ, ז' 12. "איך בין געלאָפֿן אַ געיאָגטער און געפֿלאָגטער, נישט צו באַשרייבן די מי און די יסורים וואָס דאָס לויפֿן האָט אָפּגעקאַסט", טעג, געברענטע טרן, ביא 1947, ז' 241. "עניש".

אָפּקאַסען — טרוו. טע אָפּ, געקאַסטעט. 99: **קאַסיען**, **קאַש(י)ען**. 1. אָפּשניידן מיט אַ קאַסע. אַ היי. אַ דאָס גראָן. אַ אַ פֿעלד. "צוזאַמען מיטן דאַרן קאַסטע מען אָפּ די בלוים", שו. "האָט ער אונדו געהייסן דאָס מיר זאָלן אַ גרויסן שטיק פֿלאַץ אַרום אונדו אַ די גראָן, כּדי דער פֿלעך זאָל נישט צוקומען צו אונדו", אמד, זיא דריט לאַנגע ווינטער נעכט, וואַרשע 1863. "זייער אָפּט ווערט לוצערנע [= ווילדע אַרבעט] געזיט אונטער בוכזייך אַדער אונטער הירוש און די מינים געטריידע ווערן פֿריער אָפּגעקאַסטעט", מ. וועבער, דער יודישער פֿענדאַרבייטער, וואַרשע 1891, ז' 87. "דער האַווער, וואָס מע שניידט פֿרי אָפּ, וואָקסט אויסערגעוויינלעך גיך אָן, דעריבער קאָן מען אין משך פֿון זומער אויף איין און דעם זעלביקן שטח אַ צווייטער מאל", באַהערשן די טעכניק... כאַראַקאָו 1932, № 2.

2. אַוועקנעמען (פֿון פֿעלד). אַוועקפֿטרן. ליקוידירן. "זענעדיק פֿונדערווייטנס ווי צוויי געסטאַפּאַזצעס... פֿירן מיך צוריק אין שטאַט... וואַלדעק האָט זיך אויסגעדייט צוריק, כּדי מיך פֿון זיי אָפּצושיסן... איינעם האָט וואַדעק גלייך אָפּגעקאַסטעט", א. קאַרפֿינאָ וויטש, ביים ווילנער דורכהויף, ת"א 1967. "עניש".

אָפּקאַספֿערן — אָפּקאַספֿערן. "ער זאָל נישט אַיך... קאַספֿערן, ווי ער האָט אָפּגע קאַספֿערט די אַלע איבעריקע שטעטלעך", אמד.

אָפּקאַפּ — דער, זי. עק פֿון דאָך וואו דאָס רעגנזאָסער פֿאַלט אַראָפּ.

אָפּקאַפּ'ען — טרוו. פֿאַיע אָפּ, געקאַ פֿאַיעט. 20. אָפּגראָבן. אַ ליים ביז מע קומט צו אַ באַדן וואו מע קען פֿאַרלאַנגן ביימלעך.

אָפּקאַפּטשען — טרוו. טשע אָפּ, געקאַפּט טשעט. באַדעקן מיט סאַזשע, מאַכן שוואַרץ

דורך קאַפּטשען. אַ דאָס גלעזל פֿון לעמפל. די הרובע האָט גערייכערט און אָפּגעקאַפּטשעט די ווענט.

אָפּקאַפּייען — טרוו. פֿייע אָפּ, (גע)קאַפּיייעט. אַר. אָפּקאַפּירן. איבערשרייבן. איבערזעצן. "אויך מוז מן ווישן דז דאָז ספֿר טובֿי דז מיר האָבן אויף עבֿרי אינט אָב קופּיאַט וואַרדין אויז דעם לאַטיין אויף עבֿרי דורך שפּעסטיאַן מונשטר אין שטאַט באַזיל", ר' זלמן הענאָ איבז, ר' דוד גאַנז, צמח דוד, פּרומ תּניח.

אָפּקאַפּירן — טרוו. פֿיר אָפּ, (גע)קאַפּירט. מאַכן אַ קאַפּיע אַדער קאַפּיעס. נאָכמאַכן. נאָכשרייבן. איבערשרייבן. "די לופֿט איז אין שטאַנד אָפּצושפּילגען, אָפּצוקאַפּירן ווי אַ שפּיגל אָבער נישט שטענדיק גוט, נישט שטענדיק ריכטיק", בלעטער, № 7. "די דאָזיקע חלומות זענען אָפּגעקאַפּירט געוואָרן אויף צעלולאָאיד-בענדער און אין טוינט קאַפּיעס צעשיקט געוואָרן איבערן גאַנצן לאַנד", דא, פֿון בערלין ביז טאַר פֿאַרנאַסיקאָ, וואַרשע 1930, ז' 224.

מיט זיך — אַ מוסטער, פֿון וועלכן פֿריער אַדער שפּעטער זיי וועלן זיך אַ, ב. ריוויזן, גרונטשטענדענצן... ז' 209. "ונג".

אָפּקאַפּיייען — טרוו. ניייע אָפּ, געקאַפּט ניייעט. פֿר. אָפּצאָלן ביסלעכווייז, גראַשנווייז, גילדנווייז. אַ אַ חובֿ אין דער גמילות-חסדים קאַסע.

אָפּקאַפּען — טרוו & אוטוו. פֿע אָפּ, גע- קאַפּעט. 1. אָפּטריפֿן. אָפּרינען אין טראַפּנס. "מע זאָל דאָס קוילען און בראַטן דאָס פֿלייש אויף אַ שפּין, אויב עס וועט פֿון דעם פֿלייש אַ טראַפּן אין דאָס אַ הונט", שאַמערס וועלט קאָלענדאַר אויף דעם יאָר תּרע"ז, באַרדיטשעוו. 2. אויסטריפֿן. אויסרינען אין טראַפּנס און דערביי ווינציקער ווערן (אַ פֿליסיקייט). "די מילך קאַפּעט אָפּ דורכן לאַך".

3. אָפּציען עטלעכע קאַפּליעס, טראַפּנס. אַ (ביים סדר) פֿאַר די צען מכות-מצרים. 4. באַנעצן דורך אָפּגיסן מיט טראַפּנס. אַ אויפֿן שטיקל צוקער צוזאַציק וואַלעריאַן טראַפּנס. מיט זיך. "עכץ. עניש".

אָפּקאַפּען — טרוו. פֿע אָפּ, געקאַפּעט. אָפּבריקען. אַראַפּמאַרפֿן, אַראַפּשאַרן פֿון זיך (אַ דעקע אין שלאָף). "די מאַמע... [האַט] איינגעדעקט די מיידלעך, וואָס האָבן אין שלאָף אָפּגעקאַפּעט פֿון זיך די קאַלדרעס", אַפּא, אין דער פֿרעמד. "עניש".

אָפּקאַפּעריייען — אַזוו. ריייע אָפּ, (גע)קאַפּערייעט. 99: **קאַפּאַר'ען**. >כּפּרהן. [אַריין אין אוק: капарство, капарити]. מ. זיך מוטשען. לייזן צרות און נויט. אַ אַ לעבן. "דאָז איז אויך אַ לעבן? זי האָט ביי אים אָפּקאַפּערייעט אַלע יאָרן. שוין בעסער וואָס ער איז אַוועק".

אָפּקאַציען זיך — אָפּקאַצען זיך.

אָפּקאַקן — קאַק אָפּ, געקאַקט. וואו. אוטוו. — פֿאַרענדיקן אַרויסברענגען צוואה. טרוו. — 1. אָפּשמירן מיט צוואה. 2. אָפּ שווינדלען. 3. אָפּטאָן אַן אַרבעט זייער שלעכט. ס'איז נישט אָפּקאַלכן, ס'איז אַ.

אָפּקאַקעמירן — אוטוו. טיר אָפּ, געקאַקע טירט. אויפֿהערן אַדער אַ לענגערע צייט קאַקעטירן. אַ ביז אין די זיבעציקער. "ונג".

אָפּקאַקעטייען — טרוו. 20. אָפּקירצן. "ער וויל איך זאָל אַ מינע יאָרן מיט אַזאַ מין צוצעלען", ע. בלאַשטיין, שפּרינצע די פּקחית, ווילנע 1895, ז' 22.

אָפּקאַר(א)סקען — אוטוו. סקע אָפּ, גע- קאַר(א)סקעט. 27. >ליט. אָפּקאַרצן. אָפּ דראַפּען. אָפּגראַבלען. אויך מיט זיך — "דעם צווייטן נאָמען... האָט מען אים צוגעקלעפט... ער פֿאַרמאַנט, ווי אַלע, אַן איינאונאַיינציקן נאָמען... נאָר אַז יאָטן לייגן צו אַ ביליאַנע, איז שוין שווער זיך אַ", מאַטע דעכטיאַר, בויער, מינסק 1936.

אָפּקאַר(א)רבן — טרוו. קאַרב אָפּ, געקאַרבט. פֿאַרענדיקן מאַכן אינשניטן וואָס זאָלן דינען ווי סימנים. אַ די שטעקנס כּדי יעדערער זאָל דערקענען זיינס.

אָפּקאַרגן — טרוו. קאַרג אָפּ, געקאַרגט. אָפּשאַרן. אינשפּאַרן. אינברענגען. קאַרג זיין און נישט אַוועקגעבן. "פֿון זיך אַליין אָפּגעקאַרגט, אָפּגעריסן / דעם לעצטן טרוקענעם דאַרן ביסן / און מיט פֿאַרגעניגן געלייגט אין זייער מויל", אד"מ, דער שפּיענעל פֿיר אַלע, וואַרשע 1893, ז' 5. "וואו איז דאָס פּויערל מודערבאָס? / פֿון זיין גאַנצן מאַיאַנטיק מיר אָפּגעקאַרגט / אַ שטיקעלע האַרטע ברויט, וואָס וואַרגט, / שיר נישט אַזוי, ווי אמתער סם", מלה, לידער 1, ז' 82. מיט זיך. "עניש".

אָפּקאַרדאַן|נירן — טרוו. ניר אָפּ, (גע)קאַרדאַנירט. נעאָל. אויפֿפֿענען אַ קאַרדאַן, אַ קייט פֿון סאַלדאַטן. **נעווען** — אַראַפּנעמען אַ גרענעץ, אַ שלאַגבוים אַדער אַ שטריק וואָס גרענעצט אָפּ.

אָפּקאַרוואַמשען — טרוו. פֿר. אָפּשניידן אומגעלומפּערט. אָפּשניידן מיט אַ טעמפּ מעסער. אַ ברויט.

אָפּקאַרמען — טרוו. מע אָפּ, געקאַרמעט. 99: **קאַרמווען**. אָפּפֿיערן. אָפּפּאַשען. אָנפֿילן מיט עסן. מאַכן דיק, פֿעט, מאַכן אויס-זען גוט אָנגעזעטיקט. אַ די סטאַדע. "לאָז נישט אַ צו פֿיל זיין בייכל, / דען עס געפֿינען זיך טויזנטער אויגן / וואָס וועלן דיר נאָכגעבן אַן עין-הרע. / וואָס קען דיר נאָר דער בייכל טויגן, / אַז דו בלייבסט אַמאַל אויס שררה?". אמד, די צוואה, ווילנע 1873. "איר [אַרבעטער] האָט מיט אַמער בלוט, מיט אַמער שווייס... מיט אַמער געזונט און לעבן פֿאַרשטאַרקט, אָפּגעקאַרמעט און פֿעט געמאַכט אַמערע בעלי-בתיים די אונטערדיקער, איבז, וו. ליבקעכט,

„אז רעגן קען נאָר אַ דעם ליימיקן באַדן, אָבער אין גוט גענוג נאָך אַזאָ טריקעניש“.

מיט זיך אַן אָפּגעבן, אָפּפּטרן ציט. אַז זי רוקט זיך אַרײַן אין יאָטקע, לאָזט ער... אַלע וויבער... און קוואַטשקעט זיך אָפּ מיט [איר]... אַ צוויי שעה און גיט איר טאַקע... פֿון די שענסטע און פֿון די בעסטע, מ. טאַמאַ ראו, אַ געשפּרעך פֿון צוויי וויבער אויפֿן פּריה מאַרגען, מאָזיר 1913. עניש.

אָפּקוואַטשקען — אָפּקוואַקען.

אָפּקוואַלן — אוטוו. קוואַל אָפּ, געקוואַלט. אויפֿהערן צו קוואַלן. „דאָ האָט נאַפּט שוין אָפּגעקוואַלט“.

אָפּקוואַטשען — אָפּקוואַקען.

אָפּקוואַקען — אוטוו. קע אָפּ, געקוואַקעט. אויפֿהערן אָדער אַ לענגערע ציט קוואַקען. אַ ווי אַ זשאַבע. עניש.

אָפּקוואַקען — אוטוו. קע אָפּ, געקוואַקעט. 99: קוואַטשקען, קוואַטשען. אויפֿהערן אָדער אַ לענגערע ציט קוואַקען, קוואַקטשען. אַ ווי אַ הון וואָס דאַרף זיך ווערן אויסצולייגן אָן איי. עניש.

אָפּקוואַרן — אוטוו. קוואַר אָפּ, געקוואַרט. זען אַ לענגערע ציט דאַר און קוואַר. אָפּדאַרן און אַ.

אָפּקוואַטירן — טרוו. טיר אָפּ, (גע)קווי טירט. 99: קוואַטירן. אָפּרעדענען זיך און ווערן קוויט (וועגן אַ חוב אָדער אַ תּביעה). אָפּצאלן די חובֿות. ווערן גליַך אויף גליַך. אַ אַ פֿאַרברעךן דורך געמען נקמה. אַ דעם גרויסן חובֿ.

מיט זיך — דער פֿאַטער וואָר שוין אַלט און האָט זיך שוין ווי צו זאָגן אָפּגעקוויטירט מיט דער וועלט, אַמז, טוונגעניע, ווילנע 1889. „מע רעדט וועגן פֿאַרגיטיקן, וועגן אַ זיך מיט דעם מערדער־פֿאַלק, אָבער ווי קאַן דאָס ייִדישע פֿאַלק פֿאַרגעסן דעם ריווקן יאַמערטאַל, יג, טמז, 1966 VIII 19. זײַג.“

אָפּקוויטן — טרוו. קוויט אָפּ, געקוויט. 99: קוויטע (ווען). אויך: קוויטיקן, יג. 1. דזו אָפּקוויטירן. „זאָג ניט: ווילן איך בין פֿרום, דעריבער בין איך ריַך, זע נאַר אויב מע קוויטעט זיך נישט אָפּ מיט דיין גאַנצן שכר אויף דער וועלט, מײַא ביילינסאָן, איבז, רבינו אָשר, אַרזחות חיים, אָדעס 1898.“

מיט זיך — עז, דו, אַ זיך האָסטו טאַקע נישט באַוווּן. דרש אויף צוויי טלובֿת די מיידלעך. נו, נעם זיך נישט צום האַרצן. אַ צווייט מאל וועסטו דרש גאַלן אַרבינקלאַפֿן, זע גרייט, קזעו 1941, № 5. „מיט אַיך האָבן מיר זיך אָפּגעקוויטעט, אַברחם קאַהאַן, איבז, ס. סקליאַרענקאָ, מיקאַלאַ שטשאַרט, באַרדיטשעו 1940.“

2. אַרויסגעבן קוויטן, קבלות, באַשטעטיקונג גען אויף געלט. הוב. עניש.

זיך פּלוצלונג בליַבט שטיין, בערג, באַט דניעפּער, יעמעס, זי 226. 2. אַראַפּלאַזן דאָס אויפֿגעקאַשערטע, ענדיקן די אַרבעט און אַ די אַרבל.

אָפּקאַשפּערן — טרוו. פּער אָפּ, גע־קאַשפּערט. 99: קאַספּערן. אָפּנאַרן. אָפּ גנבֿענען. אָפּשווינדלען. אַרויסשווינדלען. אַרויס־גנבֿענען.

אָפּקרושן — (... קאַדעשן) אוטוו. קרוש אָפּ, געקרושט. אָפּשפּרינגען קרוש צו קרושה (אין שמונה־עשרה). „קוים אָבער האָט איר אָפּ געשלום־עליכט, אָפּגעברוכט, אָפּגעקרושט, אָפּ געסילקוט אַפּערע אָמנס“, ממוס, ווינטשפ, זי 128.

אָפּקרהתן — (... קאַדאַכעסן) אוטוו. קרחת אָפּ, געקרהתט. אָפּקענען. ליידן פֿון אַ היץ־קראַנקייט אַ לענגערע ציט. „ער וועט ביי מיר אַ ביין ער וועט זיך דערשלאָגן צו זענס“.

אָפּקהלן זיך — (... קאַהאַלן) אוטוו. אויפֿ־הערן זיך קהלן. „גאַט צו דאַנק, מע האָט אים געמאַכט אויס גבאי און לית־ברירה האָט מנינער זיך אָפּגעקלהט“.

אָפּקוברעווען — טרוו. ווע אָפּ, געקוברע־וועט. אָפּקאַרקעווען. אויפֿמאַכן אַ פֿלאַש. „פֿאַרגלייכט... דעם חילוק צווישן דער מוס־קול־אַרבעט מיט די היילע הענט און בנים אַנווענדן אַ הייבער ביי פֿאַלגענדיקע מינים אַרבעט: בנים... אַרויסשלעפּן אַ צוויאַק, אַ פֿלאַש, צעקנאַקן אַ גוס, ט. בערלט, מענטש־מאַשין, קזעו 1927, זי 76.“

אָפּקודלען — טרוו. דל אָפּ, געקודלט. מאַכן עס זאָל נישט זען קודלעוואַטע. „געם אַ קאַם און קודל אָפּ די האַר“.

אָפּקוואַטירן (זיך) — אוטוו. טיר (זיך) אָפּ, (זיך) געקוואַטירט. דזו אָפּקוויטירן (זיך) אָפּ. „איך האָב פֿאַרלעבט שלעכטע יאַרן אָן פֿרייד... איך בין שוין נישט מער יונג און איך האָב מיך מיט דער וועלט שוין אָפּקוואַטירט“, אַמז, מלכה והדסה, לעמבערג 1885. „האַט דער גביר צו איר געשיקט זאָגן דאָס ער איז צופֿרידן איר צו נעמען אַן אַ שום גון, נאַר באַזפֿן זי זאָל זיך אַ ריין מיט אַלע אירע בעלי־חובֿות“, ר' יעקבֿ מדובנא, משלי חכמה, ווילנע תרנ, כה/ב.

אָפּקוואַטשן — קוואַטש אָפּ, געקוואַטשט. טרוו — אויפֿהערן אָדער אַ לענגערע ציט פּלאַפּלען נאַרישקייטן. אוטוו. — אָפּקענען מיטן כאַראַקטעריסטישן קלאַנג. אַ אין טייג, אין ליים, אין בלאַטע אע. עניש.

אָפּקוואַטשען — טרוו. טשע אָפּ, גע־קוואַטשעט. אָפּשווערן. אָפּמלאַכהנען. אָפּפאַר־טאַטשעווען אַ שטיקל אַרבעט. עניש.

אָפּקוואַטשקען — טרוו. קע אָפּ, גע־קוואַטשקעט. 1. אָפּפאַטשקען. אָפּשמירן. 2. מאַכן קוואַטשיק. מאַכן נאַס און בלאַטיק.

די שפינען און די פּליגען, לאַנדאָן 1903. „דו וועסט שוין פֿרעסן צענעטער־הייט, איך וועל זיך אַ ווי אַ דבר־אחר“, מר ווו, ניי 1908, זי 104. מיט זיך. עניש.

אָפּקאַרע (ווען) — טרוו. B: акарыць. P: okorować. אַראַפּנעמען די קאַרע. אַ אַ קלאַץ, אַ צווייג.

אָפּקאַרק (עווען) — טרוו. קאַרק(עווע) אָפּ, געקאַרק(עווע)ט. 1. אַרויסציען אַ קאַר(י)ק. אויפֿפּענען (אַ פֿלאַש) דורך אַרויסציען דעם קאַר(י)ק. „האַט זי אָפּגעקאַרקעוועט אַ בוטעלע לימאָנאַדע“, אַמז, טוונגעניע, ווילנע 1889. „מע דאַרף נעמען אַ ביסל בראַנפֿן — זאַגט לייזע, און קאַרקעוועט אָפּ די פֿלאַש“, יוסף אַלבירט, האַרעפּאַשניקעט, לידע 1937.

2. אָנשמייסן. אָנבטישן. אָנשלאָגן. אָנהרגע־נען. „אים אַרויפֿציען אויפֿן טיש און אים שינדן די היט אָדער ווי מע זאָגט אין חסידיש לשון: גוט אַ“, זי, הנאהבים... זי 50. „אַז עס שטאַרט ביי אַ נגיד אַ קינד... סיאיני גיט שטיל אין שטאַט, סיאיני חטאים. מע הייסט באלד איבערזען אַלע מוונות, מע כאַפּט אַ שניקע, אַ יונג פֿון די יעניקע און מע קאַר־קעוועט אים אָפּ ווערן צולה ושמה“, ח. ד. גילדענבלאַטט, ביין שטן אין האַנד, ווילנע 1895.

אָפּקאַש(י)ען — 1. דזו. אָפּקאַש(י)ען. „מפּוח בלאַטע־היי, האָב איך מיט זיי אָפּגעמאַכט אויף דער העלפּט: אַ אַ העלפּט און אַרזינפֿירן צו מיר אין שבער און אַ העלפּט צו זיי“, יק. 2. לאַקל. וור. אָפּשערן שפּעסן.

מיט זיך — „ווען איך פֿלעג זיך אָפּשערן גלאַט צום קאַפּ, פֿלעגט די באַבע צו מיר זאָגן: דו האָסט זיך שוין אָפּגעקאַשעט ווי אַ שפּעס?“ [אומצופֿרייענער־הייט איבערן אָפּשניידן די פּאות].

אָפּקאַשירן — טרוו. ישר אָפּ, געקאַשירט. D: Kaschieren. (בוכבינדערען). מאַכן קינלעכדיק דעם רוקן פֿון אַן אינבונד. אַ דעם רוקן. זײַג.

אָפּקאַשעוואַרען — טרוו. וואַרע אָפּ, גע־קאַשעוואַרעט. רוטיצ. אָפּקאַן אַ מאַלצישט איינס און צוויי, אָבי פּטור צו ווערן דערפֿון, נישט צו געבן זיך די מי אַן עס זאָל זיין באַטעמט. „וואָס איז צו רעדן פֿון איר; זי קען אַ די וועטערע פֿאַרן מאַן מיט די קינדער צווישן יאָ און ניין“.

אָפּקאַשעווייען — טרוו. ווייע אָפּ, גע־קאַשעווייעט. רוטיצ. וויניט־איז אָפּקאַכן (אַן עסן). „די שייטלעך האַלץ זענען נאַס, קוים וואָס ווי ברענען אין דער הרובע, איז מיט ניסים אָן איך האָב קוים געקענט אַ דאָס ביסל גע־קעכטס“.

אָפּקאַשערן — טרוו. ישר אָפּ, געקאַשערט. 1. דזו אויפֿקאַשערן. 479. פֿאַרקאַשערן, אויפֿפֿאַשערן. „לויפֿנדיק קאַשערט פֿענעק אָפּ דעם אַרבל אויף איינער אַ האַנט, פֿאַרטראַכט“.

אָפּקױטשען — אױטו. טשע אָפּ, ~ גע- קױטשעט. אױפֿהערן אָדער אַ לענגערע צײַט קױטשען. אַ גאַנצע נאַכט. עניש.

אָפּקױקן — טרו. קױק אָפּ, ~ געקױקט. דערפֿרײַשן. דערקױקן. גורם זײַן הנאה. טאַל- צײַגע זאַל געװנט זײַן, האָט מיר אַ ביסל אָפּגעקױקט מײַן האַרץ, א. נורהאַט, דער מילכיקער באַל, קאַנאַט 1932. מיט זײַך. עכץ. עניש.

אָפּקױטש — דער, זײַן. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּקױטשען. אַ װײַטיקדיקער אַ. 2. פּרעס אױף אָפּצוקױטשען, אױסדריקן פֿלי- סקײט אָדער נאַסקײט פֿון עפעס. פּױב.

אָפּקױטשען — טרו. קױטשען אָפּ, ~ גע- קױטשעט. 1. אױסקױטשען. אָפּדריקן אָפּ פּרעסן אױף אַרױסצוברענגען פֿליסקײט אָדער נאַסקײט. אַ יד פּוטער באַטײט: אַרױסקױטשען פֿון אים די פּאַכטאַניע, דער לאַנדאַרבייטער, לוח פֿאַר קאַלאַניסטן, װײַלע 1902, זײַ 92. נעמט גוט געדיכטע זױערמילך, שטעלט עס אַרײַן אין הײַטע װאַסער און לאָזט עס אַװאַרעמען ביז די װאַסער װערט זײַך אָפּשטײן. קײט עס אָפּ, גײט אַרײַן אין אַ זעקלעך און לאָזט גוט אָפּרײַען, מע קען עס אױך נאַכער אַ אונטער אַ ברעטל, מ. שולאַה, װענט קאַדבױד, נײַ 1926, זײַ 147.

2. אַראַפּדריקן. אַרײַנדריקן דורך קױטשען, פּרעסן. דער מײַסטער... האָט דערפֿונדן אַ נייע מאַשין אױף אַ די טילקעס פֿון שטײל אױף אַ מעכאַנישן אױפֿן, די גאַרבער און בערשטער שטימע, מאַסקױע 1928, № 3.

3. צעקױטשען. צעדריקן. אַ אַ פּױס. לױפֿט דער סױהרל אױף אַלע פֿיר, / אין קערט זײַך װאַיענדיק אום צו מיר / מיט אַ בײַל אױף אַן אָפּגעקױטשען פּױס, מלה, לידער, נײַ 1934, זײַ 236.

4. אָפּדױקן. אָפּקאַפֿירן. אַ אַ קאַרקטור. 5. אַראַפּנעמען מיט אַ קױטשען, מיט אַ דריק. 6. אױפֿעפֿענען דאַס געדריקטע. אױפֿהערן קױטשען.

7. אַראַפֿדיגען. אָפּדינגען (פֿון דעם געפֿאַ- דערטן פּרײַז). מע האָט זײַך גאַרניט געשעמט פֿירן דעבאַטן אין אױפֿראַווע צי מע זאַל אַסיגנירן 1500 רובל פֿון קאַראַבקע אױף לאַדן די שול צי ניש... סײַז געװען סכּרות מײַזאַל זײַך דינגען, עפעס אַ פֿינסקער שטאַדט־לוח, תּרס"ג. די קונדן, הײַמישע װײַבער, קוקן אױף אים מיט דרױ-אַרץ... קױטשעט מען אָפּ אַ סענט — מרוקעט ער מיט די טונקלע אױט- געהונגערטע אױגן, אָפּאַ. מענדל.

אָ די באַנק — זײַצן אַ לענגערע צײַט אױף אַ באַנק (געװײנטלעך אױף אַ באַנק אין בית־מדרש און לערנען). אַ שאַפּס בלוטיקסטו זײַך פֿאַר זײַך — האָט די מוטער געזאַגט — דו קױטשעסט אַ גאַנצע טאַג אָפּ די באַנק, א. נוסבאָם, פּעטעלע די גאַבעטע, װאַרשע 1885, זײַ 31. אַ פֿרױמער יוד מײַנט אַן אױפֿגעטאַן

הײַסט, װען ער קױטשעט אַ לעבן־לאַנג די בית־ המדרש־באַנק און שטאַפט זײַך אַן אַ פֿולע טאַרבע מיט מצוות און תּעניתיים און פֿאַר- שידענע זאַגעכצער, ירחמיאל גרין, פּאַרײַז, װאַרשע 1938.

אָ דעם סראַק = אָפּזײַצן אַ טערמין אין תּפֿיסה. ער האָט מיר דערצײלט אַז ער איז אָפּגעזעסן אַ װיראַק פֿון צען יאַר אין סינג־סינג און נאַכן אַ דעם סראַק האָט מען אים אַרױס- געטריבן פֿון אַמעריקע, א. קאַרפֿינאַװיסט, בײַם װײַלנער דורכװײַף, תּ"א 1967.

אָ זאַװאַלקעס (אַ סגולה) װען די זאַװאַלקעס װערן אָנגעװאַלן פֿון אַ פֿאַרקלונג און פֿאַרלייגן די האַלדז און מע קען נישט אָטעמען, פֿלעגט די הײַלערין אַרײַנשטופֿן צװײ פֿינגער פֿון רעכטער און לינקער האַנט אין מױל פֿון דעם קראַנקן, דערלאַנגען די זאַװאַלקעס און זײַ אַ האַפֿנדיק צו עפֿענען אַ דורכגאַנג פֿאַר לופֿט. און אַלע מאַנטאַג און דאַנערשטאַג דאַרף מען מיט אים לױפֿן צו זלאַטע די שװחטקע, זי זאַל אים אַ זאַװאַלקעס, ב. גאַרין, דיא מדיקס... נײַ 1900, זײַ 26.

אָ זױביטשעס — קױטשען אױף הילדפֿלייש, װאַס לױט דער פֿאַרעם דערמאַנט עס אַ צאַן, און מיט דעם עס אױסהײַלן. און זי איז אַ װילדע מומחאטע אױף אָפּשרעכן אַן עיך־ הרע... אַ זױביטשעס, שע, אײַדישע ראַ- מאַנען, זײַ 82.

מיט זײַך — דער תּוך פֿון אַזױגע אַסיפּות איז גאַר דער טומל און די שטיקעניש. און אַן מ'האַט אָפּגעליאַרעמט און אָפּגעקױטשעט זײַך די זײַטן — צעגײט מען זײַך בשלום, ממוט, צוריק אַהײַם, זײַ 75. די כּײַנעזער זײַנען געװען די ערשטע װאַס האָבן אָנגעהױבן דרוקן ביכער אױף אױסגעקריצטע ברעטער, אױף װעלכע עס פֿלעגט זײַך אַ דינע פּאַפֿיר, בלע- טער, № 7.

זײַך. עכץ. עניש. ער (י-ן, קע). ערײַ.

אָפּקױלען — טרו. קױלען אָפּ, ~ געקױלעט. אָפּמוטשען. אָפּפֿײַניקן. פֿאַרשאַפֿן לידן. אַ דאַס קײַנד מיט אױספֿאַרעגענישן. אַ דעם האַרעפּאַשניק מיט אַ הונגערלױן.

מיט זײַך — פֿאַרוואַס פֿאַרעסט איר װי יאַקל־בײַניש האָט זײַך נעבעך אָפּגעקױלעט זײַן לעבן, יזאַל, № 1887, 19. אײַך בײַן געקומען אַהער מיט אַ דריי־רובלדיקן, אײַך האָב זײַך דאַ אָפּגעקױלעט צען טעג דאַמיט, אײַך בײַן געבליבן אַן אַ קאַפֿיקע, עוזר בלאַשטייַן, דער כּהן, װײַלע 1896. זײַך. עניש. ערײַ.

אָפּקױטען — אױטו. װע אָפּ, ~ געקױטעטע. טל. Uk: pokutyvati; P: pokutować. 1. נעמען אױף זײַך אַ שטראַף (מצד דער קירד) כּדי אָפּצוקומען פֿאַר זײַך. 2. פּאַד. אָפּקומען. שװיך באַלד צװײ יאַר, אַז אײַך האָב אַריבער געטראַסן די גרענעץ פֿון זקנה, און אײַך פֿיל דאַס אין כּמעט אַלע פֿון מײַנע גלידער; פֿון מײַנע אײַבער זעכציק יאַר האָב אײַך אָפּגעקױ-

טעװעט מער װי צװײ־דריטל, טמו, 1962 || 14. טרו — אַראַפּנעמען אַ קאַלדרע, אַ צודקע.

אָפּקױטיקן — טרו. טיק אָפּ, ~ געקױטיקט. מאַכן קױטיק. אָפּברױקן. אָפּשמוצן. אַ די קאַפּאַטע, מע זאַל זי מער נישט קענען אַנטאַן. זײַך.

אָפּקױלן — אױטו. & טרו. מאַכן (עס זאַל װערן) קױל. װײַפל יאַרטױונטער זײַנען גײטיק אָפּצוקױלן אַ װאַלד? נישט אינגאַנצן פֿאַרברענען, בלוזן אַ.

אָפּקױלען — טרו. לע אָפּ, ~ געקױלעט. 1. אָפּשעכטן. קױלען אַ צאַל. אַ אַ גאַנדו. אַ די כּפּרות. אַ דאַס כּפּרה־הינדל.

2. דערהרגענען. אומברענגען. אַ אַ גאַנצע קהילה. באַפֿאַלן און אַ דעם אַרענדאַר און זײַן משפּחה.

3. פּײַג. גײטיק אומברענגען. אײַן די גרעסטע הײַזער און געװעלבער / האָב אײַך געהאַט תּלמידים גאַר אַ װינדער, / אײַך האָב געלערנט מיט קעלבער / און אָפּגעקױלעט ייִדישע קײַנדער, חיים ליבערמאַן, פֿון בדחנישן רעפּערטױאַר, יזשפּ VIII, 4. אַזױ װי אליהו הנביא האָט געטון אױף דעם פּאַרג כּרמל, אַזױ האָט ער [פּרץ סמאַלענסקין] גײטיק אָפּגע- קױלעט אַלע נביאים פֿון דעם אַסימילאַטאַרישן בעל, גרשם באַדער רעדן, ייִדישער פּאַלקס־ קאַלענדאַר, לעמבערג, תּרנ"ט.

4. פּײַג. אָפּגעבן (מאַסנױז) פֿאַר זעלנערס. אײַן סטאַניסלאַװ איז געװען אַ שחיטה / מע נעמט און מע קױלעט אָפּ / פֿערציק אַסענד טירטע / און דרייסיק גײען אױף טוב, 29.

5. פּײַג. דורכװאַרפֿן (מאַסנױז) אױף אַן עקזאַמען. געקומען אַן אינספּעקטאָר און אָפּ געקױלעט די ייִדישע תּלמידים. סטײַטש, װאַס װיל ער דער גולן! אַ דיך אַן אַ מעסער װיל ער! יו.

6. מאַכן אינגאַנצן אומגליקלעך. אַ (װי) מיט אַ מעסער. אַ אַן אַ מעסער. שדכן, שדכן, אַ קלאַג צו דיר! / װאַס האַסטו געהאַט צו מיר! / צוגענומען די שדכנות, / אָפּגעקױלעט אַן רחמנות — אַ קלאַג צו דיר, 29. עס קױלעט אָפּ אַ װעלט מיט יונגע קײַנדער, אױ, די ליבע איז נישט גוט, 29. אױף דעם ים װײַעט אַ װינטעלע, װײַעט אַ װינטעלע, / און די כּװאַליעט יאַגן. / אױ, אָפּגעקױלעט האַסטו מיך, דושעניו, / און כּיקען מיך פֿאַר קײַנעם נישט קלאַגן, 29. יעדער שכן האָט געװאַלט זײַן מפּלה, / אָפּצוקױלען אים, אָפּשניידן זײַן פּאַלעץ, ממוט, יודל, זײַ 69. אַ פֿון פּרנסה = צונעמען די גאַנצע פּרנסה. װי נעמט מען דאַס און מע קױלעט אָפּ אַ יודן גלאַט אַזױ פֿון פּרנסה? שע, פּױנס יאַרדו, זײַ 45. אַ די קאַפּאַטע — איר. כּלומרשט ברענגען אַן אומגליק.

7. ליקװידירן, מאַכן צו נישט. אַ! — האָט רפֿאל מיט אַ זיפֿק אױסגעשרען — די בילדונג איבערע האָט איר אָפּגעקױלעט, 2. לעװיך, רפֿאל דעם שניידער'ס טאַסטער, װײַלע 1888,

ז' 47. „אזא טאקטיק... מוז אינגאנצן אַ די באוועגונג פֿון דעם יידישן פּראָלעטאַריאַט, אַוטאָנאָמיע אַדער פּאַטערנאַזיע, לאַנדאָן 1903. מיט זיך — „אז מע קוילעט זיך אַליין אַפּ, וועט שוין קיין טאַטער אויך ניט העלפֿן, שו. עניניש. יער (יז, קע). עריב.

אָפּקױלערן — אָפּקאַלערן.

אָפּקױפֿן — דער, זן. 1. אַקט אַדער רעזולטאַט פֿון אָפּקױפֿן. 2. קויפֿ, קנייה. 3. אויס־קויפֿ, אויסלייז. אַיגעלעס — „דער און דאָס קינד, אַז זיי וועלן וויסן: קיין אַי, קיין קוויטאַנציע, קיין נאַיאַמטשיק קען ניט אַפֿ לייען פֿונעם [מיליטער־]דינסט, קמ, 1870, 46 №.

אָפּקױפֿלעך — אַזי. 1. וואָס מע קען אַפֿ קױפֿן. אַזע גיטער. 2. וואָס מע קען אויב טערקױפֿן. אַז אַער ריכטער. קייט.

אָפּקױפֿן — טרו. קויפֿ אַפּ, געקױפֿט.

1. אַינזקױפֿן. אַוועקקױפֿן. דורכפירן אַ קנייה. אַ די שטיול. אַ אַוירינגלעך פֿאַר דער וויב. אַ אַ שקלאַף. אַ אַ מויער. אַ די מציאה. אַ אַ שטאַט אין בית־המדרש, אַ מפֿטיר יונה. אַ זאַל מען בײַם טאַטן זײַנע מלבושים, קללה מיטן ב: זאַל ער שטאַרבן. „איך בין דאַרום הער גייליפֿן / דש איך דיר דין גרושי שוויאר אום געלט אַל אב קױפֿן, שמואל־בֿוד, סטראַפֿע 1783. „ער זאַל מיט קיין פֿרויאַ ניט רידן, ער זאַל זיאַ גיקש פֿר קױפֿן אַך גישט אב קױפֿן [= ער זאַל קיין שום מסחר ניט פֿירן מיט אַ פֿרוין], 1ט, לא.א. „פֿון גנבים אַפֿ צו קאַפֿין. אודר האָבן מיט זיאַ צו שאַפֿין. מאַך דין ווינט דער פֿון. ויילשטו אנדרש דין ניט אין איינר גרושה ספנה טון, צוכט. „דא שפֿרך דער טרשקיש [=קעשענע־גבֿ:] איך האָב אים איין פֿאַר שוך אב קױפֿט אום זעקס גראַשן, אַ פּראַגער פֿאַמיליע־מגילה, 1732 [ש. פּרידלאַנד, וואַכ־שטייבֿוד]. „איך לאַז דיר אַזאַ אוצר, אַזאַ בריליאַנט וואָס איך קאַן אים ניט אַ מיט צוואַנציק אייגנסן אַזעלכע ווי מײַנע, יד. אַבֿן נג. „איין רויטשילד [ער זאַל נאָר וועלן] קאַן ער דאָך אַ גאַנץ ארץ־ישראַל, שט. פֿאַרבענקט אַהיים. „איינער סײַנע אונטערגיין די זון... וועסטו קענען אַ גאַנץ טרובֿין, פּרץ. זיבן גוטע יאַר. „ער זאַל אַ עטלעכע הונדערט בילעטן וועלכע מע וועט צעטיילן צווישן דער ייִדישער יוגנט, יק. אַ פֿאַר אַ גראַשן = ניט לייען קיין אַכט אויף עפעס, ניט האַלטן פֿאַר אַ ווערט. „וואָס האַלט איר זיך אַזוי גרויס מיט אַינער פּיסטן יחוס? אַזעלכע פּיסטע מיוחסים איך קויפֿ אַפֿ פֿאַר אַ גראַשן, מבריע, ספּרינצע מירל... בוקאַרעשט 1878, ז' 44 (46).

פֿאַטער אויך ניט, שו. „אַז גאַט וועט איר העלפֿן, וועט זי דיר אַ אַ זינעם טליח, 1ט, גליקליכע און אומגליקליכע. „אויב איר האָט ווירקלעך חרטה אויף אַינער אַינזקױפֿן, קאַן איך עס בײַ אַיך אַ, נ. ה. עהרמאַן, דאָס גרויסע געווינס, וואַרשע תּרפֿיה, ז' 10. „קױפֿט גישט מער בײַם מאַלדאַוואַ, ווייל איך וועל בני אַיך מער גישט אַ, יידן הערט אויף צו האַנדלען, א. ראַבאָי, אייגענע ערד.

3. פֿאַרקױפֿן עפעס און פֿאַרן באַקומענעם געלט קױפֿן אַן אַנדער זאַך. פֿאַרקױפֿן אַ קער־דעניץ און אַ בעטן. „מע טאַר ניט פֿאַרקױפֿן אַ פֿעלד און אַ הויז, און פֿאַרקױפֿן אַ הויז און אַ באַוועגלעכע גיטער, צײַ ניטן גאַלאַמב, אַיבז הלכות דעות... מספֿר היד החזקה, ווילנע תּרלײ, ז' 40.

4. אויסקױפֿן. אויסלייזן. אַ געפֿאַנגענע. „דא זיאַ נון די ריד פֿון ר' סענדר האָבן גיהערט, דו ער וויל אַרום ריטן אויב די יודין אַפֿ קױפֿן פֿון שווערט, אהרון ברי יוסף, איין שוין נייאַ ליד פֿון אובן, פּראַג תּמ"ח [MGWJ, 1937, 227]. „מע האָט געזאַגט אַז ר' משה מאַנטרי פֿאַרע וויל אַ אַלע יודן בײַ רוסלאַנד, 1ט, ייִדישער קאַלאַניסט.

אָ אַ קינד — ווען אַ קינד איז געוואָרן מסוכן קראַנק, אַדער ווען בני עלטערן וואָס בני זיי האָבן זיך קינד געהאַלטן קיין קינדער איז ווידער אַ קינד געבוירן געוואָרן, האָט געעצער וואָס האָט אייגענע געזונטע קינדער אָפּגעקױפֿט דאָס קראַנקע אַדער דאָס זינגעבוירענע קינד. מע האָט אַרביגעלייגט אַ מטבע אין אַ שבתדיק טיכל, געהאַלטן עס איבערן קינד און מקבל קיין געווען. געוויינטלעך האָבן די קנייה דורכ־געפֿירט פֿרומע וויבער. ווען אַזעלכע קינדער זינגען אויסגעוואַקסן האָבן זיי גערופֿן די אָפּקױפֿערנים מאַמע, זיי צוגעטיילט פֿבוז, און די אָפּקױפֿערנים פֿלעגן טאַנצן אויף די דאָזיקע קינדערס חתונות און זיך משמח זיין אויף אַלע זייערע שמחות, אַברחם רעכטמאַן, יובל אל. אַ מענטש וואָס זינגע קינדער שטאַרבן ח"ו און בײַ אים איז אַ קינד קראַנק און איז נוטה למות, זאַל קומען אַ מענטש און זאָגן צום פֿאַטער פֿון דאָס קינד: איך וויל אַ פֿון דיר דין קינד און איך גיב צו דיר פֿאַר אים אַ מטבע, און זאַל צו אים די מטבע געבן און זאָגן: דאָס קינד איז שוין מיינער! און זאַל לעבן, דרד הישרים [קעניגסבערג] 1857. אַ אַ קראַנקן — „ווען עש ווערט (נגזר) אויף אייבם אַז ער זאַל שטאַרבן, אויב ער וואַר קראַנק, זאַל מן אים איין אַנדרן נאָמן געבן אודר מן זאַל אַפֿ קױפֿן אַנדרר אויב מן מאַג דש יואַ טאַן, 1ט חסידיים, רוסלאַנד? תקי? תקע? זי, סימן קנה.

5. דינגען. קױפֿן ציטט בײַ אַן אַרבעטער, בײַ אַ בעל־מלאַכה. אַ תּהילים־זאָגערס, אַ קדיש־זאָגער. אַ דעם יוועלירער ער זאַל מאַכן די קרוין. „מיזן האַר... גערן שענק איך דיר אַוועק מיין טאַג וואָס דו האָסט אָפּגעקױפֿט בײַ

מיר, הר, אין שאַטן פֿון בוים, אַ מעשה וועגן אַ שוסטער.

6. אונטערקױפֿן, משחז זיין געבן כאַבאַר, שוחז. „מיט געלט אויב גוט קען מען דען טויט ניט אַב קױפֿן, אַך קען מען אים ניט אַנטלױפֿן, ש. פּראַנקפורט, ספּרי־חיים, זולצ באַך תקנ"א, ה/א. „פֿון דיזער גאַנצער געשיכטע האָט אין שטוב מער ניט געוואוסט ווי דער יונג וואָס וואַר שוין אָפּגעקױפֿט און האָט אויך זייער גוט דאַרט אין דער ראַלע אַינגעשפּילט, אמד, איינע פּערדרייענטע, ווילנע 1874. „אַפּילו מיט רייד, אויך מיט אַ קליינע געפֿעליקייט, אַ באַדינגונג, קען מען איינע אַ און דאָס איז אויך אַסור, ש"ה הקדוש, צוגעדוקט צום צאינה וראינה, חלק שני, נ"י תּרע"ג, ז' 592.

7. אַוועקקױפֿן דאָס האַרץ, אַינגעמען, באַ־הערשן. „דער יונג וואַר איין פֿלנר פּרשון [און זיין פֿאַטער האָט אים געעפֿנט אַ קראַם פֿון געוירצן אין דער הורד־גאַס] אויב הורן גינג פֿר אים פֿיר אויב קױפֿטן אים אב, טח, שמות לב, 12, מדרש. „איז דאָס די איינציקע תּאוה וואָס ער האָט באַשטימט דעם יצר־הרע נאָכ־צוגעבן, און מיט דעם אים אָפּצוקױפֿן, אַש, תּהילים־זי. „דער מגיד האָט געשענקט דעם אַלטן רביין אַ שמיכל און דערמיט האָט דער אַלטער רבי געקענט אַ די וועלט, נאָר ער האָט זיך ניט געוואַלט פּאַנצן, לדב, נ"י 1957, מד.

8. אַרײַנכאַפֿן אַ מציאה. צעכאַפֿן אַ זאַך. אַ טוחר טעט בײַ אים לױפֿן / און טעט אים אַלדז זינד אויס דער זאַק אַ, משל הקדמוני, אוסטרהא תקנ"ו. „וואָס עס איז בני אים אין נאָגל / האָבן זיי עס ניט אין קאַפּ. / פֿאַר אַ טעפל לינגן קױפֿט זיי / יודל מיט זיין שכל אַפֿ, ממוט. יודל, ז' 17. „ערגעץ אין איינדיע האָט ער אָפּגעקױפֿט דאָס בעט מיט אַלע איבעריקע זאַכן בני איינעם אַ פֿאַראַרעמטן פּרינץ, טעג, פֿון רוסלאַנד — צעבראַענע זילג, וואַרשע 1920, ז' 50. „איך כאַפֿ דערוועל אַ קוק בײַ אים אויפֿן וואַרשטאַט, איך זע אַן איילשטיין מיט וואָס ער שאַרפֿט די שטיכל, און האָב די מציאה בײַ אים תּיכף אָפּגע־קױפֿט, ישראל רוזמבֿסקי, זכרונות פֿון מין לעבן, פּאַריז 1930.

9. באַצױבערן. באַמישפֿן. „האַט אַבער דער טיפּול אַלעמען אַנשלעפֿט און אָפּגעקױפֿט, אַזוי אַרום ניט צו פֿילן די ווייען פֿון גסיסה, ח. י. פּערל, פּאַרלאַשענע ליכט אין מאַרמאַרעש, תּ"א תּשי"ח, ז' 61.

10. אָפּקומען. אָפּצאַלן אַ שטראַף. טאַן צדקה און אַ אַ טייל פֿון די עבירות.

11. איבערנעמען אויף זיך, פֿאַר זיך, אַ יענעמס חלק לעולם־הבא. „האַט זיין חבֿר געענטפֿערט: [דין חלום] באַטיט אַז דו וועסט שטאַרבן... גיב מיר צו טרינקען, וויל איך דיין חלום מיר אַ. האָט ער אים געגעבן צו טרינקען דעם אַנדערן טאַג. אַזוי איז דער חבֿר דערנאָך געשטאַרבן, 1ט חסידיים, ווילנע תקע"ט.

מיט זיך — אַ טייל האָבן זיך אָפּגעקױפֿט

מיט געלט, אָבער די פּוּזוּס האָבן זיי מרמה געוועזן, זיי האָבן גענומען דאָס געלט און האָבן זיי פֿאַרט אומגעבראַכט, מענטש אומן. ״וואָס טוען אָבער אונזערע יידעלעך? מילא, פּיל שטעט האָבן זיך אָפּגעקויפֿט מיט געלט״, קמ, 1865, № 48. ״מיט אַ שַׁקל אַ יאָר קויפֿט מען זיך אָפּ פֿון דעם ביטערן אמת״, זשיט VI, נ״י 1917, ז' 216. ״איך זאָג דעם אמת... ניט געוואַלט גיין אויף דער פּאַזיציע, זיך אָפּגע- קויפֿט מיט געלט, געביטן די ערטער, געוואַגן דרעוועט, ש. בערגמאַן, דורך קריג און רעוואַ- לוציע, וואָדעס 1931, ז' 139.

עֵכִין. עֵנִישׁ. עֵר (יין - קע.) עֵרִי.

5. לייזן, קריגן אַ שטראַף אַנשטאַט אָדער פֿאַר אַן אַנדערן, אָדער פֿאַר ע פּעס וואָס מען איז אין דעם נישט שולדיק. ״איך זאָל שוין האָבן אָפּגעקומען פֿאַר מיינע קינדס־קינדער״. ״געוואַלד, האָב איך געשריגן, אָבער וואָס זענען מיר שולדיק? פֿאַרוואָס זאָלן מיר געבען אַ פֿאַר אַ מעשה וואָס איז געשען עטלעכע טויזנט יאָר צוריק?״, ממוס, קלאַסישע, ז' 127. ״דער רבי מיט... מוזן געבען בחינם בלאַד־בֿר אַ בעווֿן־דורר, ייל, דאָס פּוֹלישע יונגעל, אָדעס 1895, ז' 179. ״דאָס לייזן איך אַלץ פֿון ישראל וועגן אַן זיי זאָלן די זינד אַ״, טרה בת טובֿים, תּחנה שלשה שׂערים, ווילנע 1864.

6. איבערקומען, דורכלעבן מיט פּפּין, גזירה, פּסק־דין אָדער אורטייל פֿון אַ געריכט, אַן אַדמיניסטראַטיווער שטראַף צי אַן איינפֿיר. אַ אין חרם עטלעכע יאָר. אַ אין אַן אַרבעטסלאַגער פֿון ווייטן צפֿון. אַ אין געטאָ. אַ טייל זענען געזעסן, אָפּגעקומען אין תּפֿיסה, אַ טייל זענען פֿאַרשיקט געוואָרן אַזש וואו דער שוואַרצער פֿעפֿער וואַקסט, ממוס, אַ גרויע האַר, ״וויי- ניקער האָט זיך די שלאַכטע גענייטיקט אין די קאַזאַקן... זיי האָבן פֿאַרנומען ערד, קיין פּאַנשטשינע זענען זיי נישט אָפּגעקומען,״ גע- זעלשאַפֿט־קענטעניש, קיעזו 1930.

7. אַנווערן, אָפּגיין, ווייניקער ווערן. נחסר ווערן, פֿאַרמינערט ווערן. ״דאָס געזונט איז מיר אָפּגעקומען״. ״וואָס עס קומט צו קומט נישט אָפּ״; ״פֿון אַ קליינעם פֿאַרדינסט קומט אויך נישט אָפּ, שוה. פֿון גרויסע פּאַלאַצן קומט מען אָפּ, / פֿון קעלערן שטייגט מען אויף, אליקום צונדער, המנגן, לעמבערג, יאָר? ז' 17. ״נאַכ- שפּירנדיק נאָך די ענדערונגען פֿון דער לבנה, האָבן זיך מענטשן דערוואוסט, אַז פֿערצן טאָג אַן ערך קומט די לבנה צו אין פֿאַרנעם און גרייס, און דערנאָך קומט זי אָפּ, י. רימאַן, יאָר, כאַדאַשים, וואָכן און טעג, קיעזו 1927. ״ס׳איז אים גאַרנישט צוגעקומען, פֿאַרקערט ס׳איז אָפּגעקומען,״ פּערלע, גילדענע פּאַנע, ז' 394. ״דאָס אַ פֿון בלוט נאָך מילה, טאַן

אָפּקומען — אַחוּט. קום אָפּ, בײַן געקומען.

1. אויך: אַחוּט. אָפּמוטשען זיך, לייזן צרות. לייזן יסורים. פֿירן אַ געמאַטערט לעבן. אַ אַ וועלט. אַ אַ לעבן. אַ יאָר־לאַנג אַן אַ האַפּענונג אויף בעסערס. אַ צדיק מוז טאַקע אַ אויף דער וועלט, טאָ זינט מקבל באַהבֿה, אפֿס, גרונלעלע די רעבצעין, ווילנע 1874. ״מיינדע וויפֿל ס׳איז זיי נאָך באַשערט אַ און מוטשען זיך אויף דער וועלט,״ שׂע, נײַשטאָ קיין מתים! ״די קינדערלעך דאַרן־קוואַרן, קומען געבען אָפּ,״ ממוס, שלמה ו, ז' 12. ״געשיקט זיך עס אַן גאַט האָט באַשאַפֿן דעם מענטשן... ער זאָל אַ אויף דער וועלט?״, שׂע, טפֿיה, ז' 162. ״ביים היינטיקן, ביים שווערן אויסקום־טאַג איז יעדער פֿרעמדער בירגער, יעדער גאַסט — אַן אַ, אַ פּלאַג, בראַד, פֿאַרשטעלונגען, ז' 82.

2. אַחוּט. לייזן שווער איצט אַנשטאַט אַ שטראַף) שפּעטער. אַ חיבוט־הקבֿר. ״גאַטלאַבער איז שוין זיין גיהנום אָפּגעקומען, ער האָט פֿון קאַווערן גענוג גענומען,״ המבואַ, אַ רביזע אין עולם התּהוה, זשיטאַמיר 1873. ״ביי אונדז אין קאַבצאַנסק און אין די אַרומיקע שטעט... זענען מיר אָפּגעקומען די צרות,״ ממוס, ״בישיבֿה של מעלה,״ ז' 8. ״זאָל גאַט מיך נישט באַשטראַפֿן, וואָס איך גראַם עס, איך קום גענוג שוין אָפּ אין מיינע טעג,״ טעג, איצטער, נ״י 1948, ז' 24.

3. לייזן ווי אַ שטראַף פֿאַר זינד און דורכן לייזן ריין ווערן פֿון זינד. אַ פֿאַר זינד אַ חטאָ. אַ פֿאַר אַן עונש. אַ בעווֿן־הדור. ״ווען שוין דער מענטש פֿיל גויניקט האָט, אונז האָט גרושי עבֿירות גיטאַן, אַזו קען ער עש מיט תּשובֿה אָב קומן,״ מהמ, רכבֿג. ״די מענטשן וואָס זענען אַרעם, האָבן אָפּשר אין יענעם גלגול זייער פֿיל זינד געטאַן, האָט זיי גאַט ב״ה ווידערגעקערט אויף דער וועלט כדי זיי זאָלן לייזן דעם צער פֿון אַרעמקייט, פֿון וועגן זיי זאָלן אַ אויף די זינד וואָס זיי האָבן פֿרײַער געטאַן,״ משה בר' נתן נטע איבז, ר' אליהו הכהן, שׂבֿט מוסר, סוֹליקאַו תקצ״ג. ״וואָרעם זי ווייסט פֿאַר די יסורים וועט זי האָבן פֿיל שכר אויף עולם־הבאָ אָדער זי וועט אַ פֿאַר אירע זינד,״ חזו ו, ב, 322. ״איר זאָלט ניט געווען מחלל שבת זמן, אַזוי וואָלט איר געווען מיט די יסורים אָפּגעקומען אַלע עוונות און איר וואָלט געווען אַ גרויסער בן־עולם־הבאָ,״ מעשה גור אַריה, אָדעס 1869. ״ער ווייסט, אַן חנניא דאַרף נאָך אַלץ אַ״, פּראָ, ״מסירת נפֿש״.

4. דורכמאַכן מיט עפעס וואָס איז לייכטער אַנשטאַט דעם פֿיל ערגערן וואָס מע האָט געקענט זיך ריכטן אויף דעם. אַ מיט אַ קליינער שטראַף. אַ מיט קלעפּ. אַ מיט געלט־שטראַף. ״זאָלן מיר מיט דעם אַ״, אויב ס׳איז מיר באַשערט צער, זאָל איך אַ מיט דעם.״ דער זעלביגער מן טרייב אַזוי פֿיל שתדלנות דו ערשט קענט אָב קומן מיט איינר גרינגי זאָך, לטו, נא.א. אויב ער קומט נאָך אָפּ מיט שמייסן אַליין, איז ער נאָך אַ פּריץ, ריבֿל, די הפּקדן וועלט, וואָרשע תּר״ס, ז' 38. ״עס איז אַ משל

מיט געלט, אָבער די פּוּזוּס האָבן זיי מרמה געוועזן, זיי האָבן גענומען דאָס געלט און האָבן זיי פֿאַרט אומגעבראַכט, מענטש אומן. ״וואָס טוען אָבער אונזערע יידעלעך? מילא, פּיל שטעט האָבן זיך אָפּגעקויפֿט מיט געלט,״ קמ, 1865, № 48. ״מיט אַ שַׁקל אַ יאָר קויפֿט מען זיך אָפּ פֿון דעם ביטערן אמת״, זשיט VI, נ״י 1917, ז' 216. ״איך זאָג דעם אמת... ניט געוואַלט גיין אויף דער פּאַזיציע, זיך אָפּגע- קויפֿט מיט געלט, געביטן די ערטער, געוואַגן דרעוועט, ש. בערגמאַן, דורך קריג און רעוואַ- לוציע, וואָדעס 1931, ז' 139.

עֵכִין. עֵנִישׁ. עֵר (יין - קע.) עֵרִי.

אָפּקויקלען — טרוה. קל אָפּ, געקויקלט. 99: ״קויקלען (←). 1. דרייען ווי אַ קויק. קאַטשען, קויקלען, אַ רעדל. אַ אַ קלאַץ פּאַרג־אַראָפּ. 2. אַוועקקויקלען פֿון דעם איצטיקן אַרט. מיט זיך — ״דאָס וועגעלע הייבט זיך אַן אַ״, פּייסי אַלטמאַן, יונגס, קיעזו 1941. עֵנִישׁ.

אָפּקול — [קאַל דאָס, מצנב. דזוו עכאַ, ווידערקול, אָפּקלאַנג. ״פֿון וואָרעמער באַהעל- טעניש דאָס אַ פֿון אַ מאַן, יג, פֿון מיין גאַנצער מ, ז' 165.

אָפּקוילען זיך — אַחוּט. ליע זיך אָפּ, זיך געקוילעט. אָפּקוילען זיך אָדער אויס- פֿון זיין פּאַסאַזשיר־מאַשין... האָט ער זיך אַרײַנגעשניטן אינעם טיפֿן און קלעפּיקן זאַמד. ער האָט זיך אָפּגעקוילעט פֿונעם באַראַכן אויף צוריק און איז ווידער אַרײַנגעקראַכן אין זאַמד אַרצין ביז אַרבערן האַלדז, עלי רעגיסטאַר — 2. בראַנטמאַן, מאַסקווע־קאַראַק־מאַסקווע, קיעזו 1935.

אָפּקום — דער, זען. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּקומען. אַנווערונג. איינפֿאַל. אַראַפּפֿאַל, געפֿאַלנקייט. ״פֿון אומקום צום אויפֿקום, פֿון אַ צום אַנקום, ריײ, 1933. אַ, פֿאַלשע בהלה! אַ, שרעקיקע שטות! / דאָס גייט דאָך די וועלט גאולה אויספּרווון רוס! / זי טראַגט פֿול- געדולדיק דעם עקספּערימענט, / אַ האַר־העמד פֿון אַ, וואָס שטעכט און וואָס ברענט, אַל וו, ז' 252-253.

אָפּקומונג — די, זען. פּראַצעס אָדער רעזול- טאַט פֿון אָפּקומען.

אָפּקומס — די, זיך אַרכ. אָפּשטאַם. גזע. אונז דער משיח ווערט זיין פֿון די אָב קומשט פֿון דוד בן ישי פֿון בית־לחם, מחזור שלש רגלים, אַמטש 1713, ד/א. ״אונז ווען ער איין עני איז דער פֿון גוטי אָב קומשט איז... גוואונט גוטי שפּיט צו עשׂין,״ מהמ, קסו/א. ״אונז ווי אַן אַנטפּטר זיך נאָם זיך איין וויבֿ דיא דאָ וואָר פֿון דיא אָב קומשט פֿון דש (מלכות) פֿון אדום,״ יוסיפֿו, אַמטש 1743, פּב. ״דש דוא ניט טושט נענין דנין אָב קומשט אונז גיטלאַכט, מרדכי, ז' 16, ש' 6.

שרייטן, וואָרשע 1929. דאָס וואָסער קומט אָפּ — טרעט אָפּ אויף צוריק.

8. איינפאַלן. אַרונטערקומען. למדן נויט. פאַר- אַרעמט ווערן. פאַרלירן געלט. ווערן אַ יורד. יעס וועט גאַרניט אָן פֿון דיר — וועסט ניט ווערן דאַרער, שוואַכער. אַ אַזוי אַז קוים די נשמה האַלט זיך נאָך אין גוף. אַ גביר קומט אָפּ און אַן אַרעמאָן קומט אויף, איז נאָך ניט גלפֿן; „די קינדער זינגען און טאַטע־מאַמע קומען אָפּ“; „טאַטע־מאַמע זינגען און די קינדער קומען אָפּ“; שו. „ווען די רבנים לנג גיהנדלט האַבן, אונז זיין אָב קומן... זאָ איז קיין אַנדרי צו פֿלוכט מין, דו זיאַ ווירד איבער דאָן לערנן מוזן גיין, צוכט „רבי יונה, ווען ער איין פֿרומן מענש גועהן הט דר פֿון זיין עשירות אָפּ קומן איז, זאָגט ער צו אים... איך האָב גהערט דו ווערשט איין ירושה בקומן... אַלזו נעם פֿון מיר דאָש געלט זואַ קאַנטש מיר דאָן פֿון דען ירושה ווירד בצאַלן, ר אַבֿרהם עפשטיין, ברך אַבֿרהם [רוסיא], תקנייה. „לסוף דער יונגסטער קומט אָפּ פֿון זיין געלט און וואָר זייער פֿאַראַרעמט, דען ער וואָר אַ גרויסער פֿאַרברענגער“, א. פֿאַוויר, ספורי הפלאות וו, וואָרשע 1844, יח/ב, „די קינדערלעך דאַרן־קוואַרן, קומען נעבעך אָפּ“, ממוט, שלמה וו, ז' 12.

9. אַוועקקומען. שטאַרבן. אַ אויף יענער־ וועלט. מעשה און איינם כהן דר דאָ האָט פֿפֿלעגן צו זעהן ווען איינער מצורע גיזען איז, איין מאָל איז ער אָב קומן, האָט ניט גיהט צו צערן, טח, ויקרא, יג, 13, מדרש.

10. באַנוגן זיך, אויסקומען מיט ווייניק, באַפֿרידיקן זיך. אַ מיט שהי־פהי, אַ מיט אַבי וואָס, אַ מיט אַ פיזל ברויט. אַ מיט טרוקן ברויט. אַ מיט אַ גרזגרת דר צרוק. אַ יד, אַבי ער האָט איין מאָל געגעבן אַ בראָך די מיאוסע תאוה פֿון עסן, מאַכט אים שוין די אַכילה אַזוי נישט אויס און קען דאָס גאַנצע לעבן זינסן אַ כמעט מיט גאַרנישט, ממוט. פֿישקע. זוי קומט אָפּ מיט 8 קאַפּ ברויט אַ טאַג, בוציון אַלפס, מעשה אַלפס וו, ווילנע 1901, ז' 12. „און אַז עס קומט שבת, קומט זי אָפּ מיט אַ הערינג אַנשטאַט פֿלייש און יום־טובֿ מיט אַ פֿטיקל לונג־אוי־לעבער“, אר, יד קנטערין, „פֿלעגט צורוקן דעם טאַטן דאָס בעסטע שטיקל פֿלייש און אַליין איז זי אָפּ געקומען מיט דרויב, באַש, פֿאַר, 1963 III 29.

11. יוצא זיין. דורכשטופֿן. אָפּפֿטרן. זיך אַרויסדרייען. אַ מיט אַ תירוץ. אַ מיט אַ יי־שרבוה, מיט אַ יהירצון. אַ מיט אַ דאַנק. אַ מיט אַ וויץ, אַ חכמהלע. אַ גאַנצע וואָך קען מען אַ מיט באַגרישט, אָבער שבת מוז מען זיך פֿליישיק מאַכן. „אַפֿילו דאָס ביטל פֿליידערן וואָס אַ חסידישן רבינס אַ זון הערט זיך אָן פֿון קינדווייזן אָן, דערמיט אַפּצוקומען אַ שלש־סעודות — דאָס האָט ער אויך ניט געקענט“, יא, דאָס שטערניכל. „מיר זענען נישט קיין נאַראַגנים וואָס לאָזן זיך אַ מיט גלאַטע ווער־טער“, קמ, 1864, № 17. „מיט אַזאַ מרוקען,

קניישן זיך און גלאַצן מיט די אויגן איז אונדזער נאמן פֿונעם גמילות־חסדים־געלט אָפּ געקומען דעם חשבון“, קמ, 1870, № 5. „אָט דאָס וועט דיר באַווייזן אַז איך האָב טאַקע צו טאָן, ניט נאָר אַ גלאַט מיט רעדן אַליין“, ממוט, קליאַטשע, ז' 17. „שיטער ווי דער האָבער אויפֿן פֿעלד, בלאַנקען פֿאַרווייטע שטערנדלעך, עפעס מיד, פֿאַרוואַגלט, עפעס ווי אַפּצוקומען“, פֿראַ. „דאָס וואָסערל“, לערנער איז, ווי זיין שטייגער איז, אַנשטאַט אַן ענטפֿער, אַפּגעקומען מיט אַ שמיכל“, טפ, סודות, ז' 38. „מע קען זיך איינער דעם צווייטן פֿאַרוואַרפֿן מיט פֿראַגן און אַ מיט שפּאַס“, טעג, מינע זיבן יאָר אין תל־אָבֿיב, ב"א 1947, ז' 68.

12. אויך אַקוזוו. אָפּטרעטן. אַוועקגיין. באַ־פֿרייען זיך. „בכל חנוכה וחנוכה זאָל אחד מהם [פֿון די דריי גבאים פֿון תלמוד־תורה] אַבוקמן אונד איין אַנדערן מברֿר זיין פֿדי העמד התורה“, פֿונקס הקהלה פֿדמ, 1662. „איך [דער גע־טראַפֿטער מענטש] האָב מײַן טאַג ניט קענין אָב קומין פֿון אירי דינשט אויך פֿון וועגן אירי האַרטי אַרבייט דש זיאַ מיר מאַכן אַרבייטן“, בע, לח/ג. „ביז דאָן ווייב איז קומן אונז הוט אין [אויבן] וועלין אָן רייצן ער זולט עש ניט גויטליך אָן נעמן [די יסורים] און זולט ווירד גאָט ית־רידן, דאָ וואוירד ער שטערבן דאָ קאַם ער זינער יסורים אָב, בראַנט, פרק ט. „ער העט ניט קענן אָב קומן פֿון איינס שר אורד פֿון איינס משפּט“, לטו, כד/א. „ער [דער דאָקטער] וועט באַלד אַרבייטקומען. ער וועט נאָר אַ פּאַציענט“, י. האַלפֿערד, שיינדעלע, וואָרשע 1913, ז' 59. „זוי קאַנען גלפֿן... אַנפֿאַלן... קומט אָפּ פֿון וואַלד... בעסער אויפֿן אָפּנעם פֿלאַץ“, ליפּטאַן־לעווין, דוירעט דער־וואַרטע וו, מאַסקווע 1934.

13. אַקוזוו. בייקומען. „איך] קען שוין אַפֿך גוט, אַז עץ ווילט מיך אַ מיט אַינערע משלים“, א. פֿאַוויר, גדולת יוסף, יוזעפֿאָוו תקצ"ח, ט/א. „ער מיינט, ער קומט אָפּ גאָט מיט זיין קרבנות וואָס, מיט זינע מאה ברכות וכדומה מצוות זענען זיין דער צוועק אַליין“, ארז, קמ, 1866, № 23. „אַ דאָס איז די מעשה וואָס איר קומט אָפּ די וועלט מיט אַ ווערטל! איר מיינט דאָס לעבן איז אַ קאַ־טאַוועסל“, ייל, דאָס משלחת, זשיטאַמיר תרל"ו, ז' 15. „דאָכט זיך... עס איז אַ באַליידיקונג פֿאַר גאָט, וואָס איז אַ בוח־ל־ב־בות, מע זאָל... גאָר דענקען אַז מיט אַזאַ שאַקל קען מען אים אַ“, קמ, 1867, № 37.

14. אַרְכ. אַריבערקומען. אַריבערגיין. [גיט אונד אַן צעה] דש מיר דש אונגליק נויאירט ווערן אָב קומן, / אונז דאָש דיא יודן אירן שרין ווירד העטן גינומן, שמזאל בוד, סטראַפֿע 102. „אונז דש אַלטי פֿר דערבליך ריין ווירט אַב קומן, זואַ ווערן מיר גוויס בלד זוכה זיין צו דער גאולה שלימה“, אַבֿו ישראֿל, מעץ 1766, הקדמה, ד/א.

15. אויפֿגעבונדן ווערן. טוטוטט. 31.

אָפּקומעניש — דאָס & די, ז. 1. פֿיין, יסורים. פֿוישע אָדער גיטטיקע למדן. „סאיז נאָר אַן אַ (עינוי־הנפשׁ)“, וואָס איז אַן אַ? — אַ שלעכטע שוויגער, 1919. „אַזאַ אַ גיהנום אויף דער וועלט“. וואו איז ערגעץ אַ סליעד־סטווע, האָט שוין דער אַרעמאָן נעבעך זיין אַ, דען פֿלוצלעם קאַן מען אים נעבעך אַזוי אַוועק־שלעפֿן, ריבֿל, די הפקר וועלט, וואָרשע תרס"ב, ז' 36. „ער האָט געקלערט פֿון דער פֿיין און אַ וואָס אַזוי אָן אומגערעכט געשעפֿט האָט אים געקאַנט גורם זיין, קלמן סוביל, איבז, דער דאָקטאָר מיט זיין טאַכטער, לובלין 1894. „דאָס לערנען איז ניט געווען, ווי ביי יענע ערגעץ אַנדערש אַשטייגער, אַ שווערע משא, אַ ריין אַ, וואו דער רבי מיט דעם תלמיד למדן נעבעך ביינע גלפֿן, ממוט, שלמה, ז' 26. „די טעג איז יאַמפֿאַלע, וואו ער האָט געמוזט איבערליגן, זינען געווען פֿאַר אים אַן אַ. ער האָט ניט געקענט פֿאַרטראַגן די לופֿט, די ריחות, די מענטשן, יי, דערציילונג, ז' 186.

2. שטראַף. באַצאַלונג. כפרה פֿאַר זינד. ← דפּו, 33. „זאָל מיר דאָס זיין אַן אַ אויף דער־וועלט“, אַיך זע די וועג איז מיר ניט מצליח, מסתמא האָב איך פֿאַרוינדיקט גענוג, אַן אַ זאָל זיין אויף מײַנע חטאים“, אפֿס, אשת חיל, איידקונען 1873. „כדי אַלע זאָלן זען און לייצען דינע עבירות און זאָלן זיך אַ מוסר נעמען, און דיר וועט עס זיין אַן אַ פֿאַר די זינד!“, יי, מײַן ספר הזכרונות, № 7, אַדעס 1883, ז' 13. „דאָס איז נאָר אַ פֿרוו, אַן אַנשיקעניש פֿון זיין ליבן נאַמען, אַן אַ דאָ, אויף דער נאַרשער זינדיקער וועלט“, שע, זי גרויסע בהלה, „דאָס האָט ער זיך אַליין השוֹבֿה גענומען, אַן אַ פֿאַר זינע זינד, ליטוו. „נעמט ער דאָס פֿאַר אַן אַ, דעריבער וויל ער איז אין גלות מיט אַלע יידן צוגלפֿן. און ער מוז אויך גלות אַפֿריכטן, אַש, תהילים:יד.

3. דאָס יוצא־זיין. ← דפּו בב 119. „וואָס פֿאַר אַן אַרבעט! ער האָט עס אַפּגעטאָן, אַפּגע־פֿאַרטאַטשעוועט, גראָד ווי אַן אַ“.

אָפּקומער — דער, ס. ווער עס קומט אָפּ (פֿאַר) אַ זינד. „געפֿילן וואָס סע רופֿן אַרויס ביי אונדז אָדער גרויסע זינדער אָדער גרויסע אַ“, משה אַלטמאַן, מדרש פֿנחס, בוקאַרעשט 1936, ז' 27.

אָפּקומניקן — טוון. ציק אָפּ, געקוונציקט. 1. אָפּקומען מיט אַ קונץ, אַ המצאה, אַרויס־דרייען זיך. אַ דעם שווערן מצבֿ. 2. פֿאַר־ענדיקן אַן אַרבעט אַפּצאַקענדיקן. אַ די טקע־לעד. מיט זיך. זינג. ע־רני.

אָפּקווען — אוטוו. קוע אָפּ, געקוקועט. 99: ~ קוקען. אַרויסברענגען אַ קוק־קלאַנג, אַ קול פֿון אַ קוקאַוקע. „אויף דעם אַלטן וואַנטייגער, וואָס איז אין עסזימער געהאַנגען, האָט די קוקאַוקע אַפּגעקוקעט צוועלף, א. פינקעל און ש. הורוויטס איבז, סטעפֿניאַק קראַוושניסקי, אַ היזל ביי דער וואַלגע, מינסק 1922.

אָפּקוּק — טרוו & אוטוו. קוק אָפּ, געקוקט. 1. באַקוקן. באַטראַכטן גענוי. „איך קען שוין נישט אויסהאַלטן פֿון גרויס פֿפּן און צער. איך קוק אָפּ אַלעמענס געשטאַלטן, וויצן זיי אויס גרין און געל און דאַר“, מ״ש״ס מפּאַניוועז, דער רחמנות, ווילנע 1882, ז' 12. „זי האָט אים מיט איין בליק אָפּגעקוקט פֿון קאַפּ ביז די פֿיס, און אַ ליכטער שמייכל האָט זיך געוויזן אויף אירע ליפּן“, פ. ט. [פֿרידלין טויבע] סעגאַל, עולם המעשה, וואַרשע 1883.

2. אָפּלערנען דורך קוקן, מיט אַ קוק. אַ דעם מוסר-השכל. 3. אַוועקקוקן אין (אויף) אַ זינט, זיך אומ-דרייען און קוקן. 4. אָפּטשאַטעווען. אָפּפּאַסן. אָפּציפּערן. גאַב-קוקן צו טרעפֿן אינעם ריכטיקן מאַמענט. 5. דזוו אַנקוקן (← 1638). „און מעגן איר די חֲבֵרָתִים ידולן אַ ספּאַרקי וועגן 'שקצים'... קוקט זי זיי אָפּ מיט אירע גרויסע גאַרישע קעלבל-אויגן פֿאַרוואַנדערט“, ז. מוירער, זי נישט קיין וואַילער יונג, ו. טאַנאַוו 1911, ז' 6. מיט זיך. 1. ענדיקן, אויפֿהערן קוקן. „איך האָב נישט געקענט זאַט אַ אויף זינע ווילדע קינדער“, אמד, דיא דריטע לאַנגע ווינטער-נעכט, וואַרשע 1863. „וואַנדער! האָט זיך איינער אָפּגערופֿן פֿון אַ צווייטן בוים, מע קען זיך גאַרנישט אַי“, די מעשה פֿון פֿיער ברידער, וואַרשע 1906, ז' 6. „ער האָט זיך נישט געקענט זאַט אַ פֿון אים, און נישט אָפּדערציילן פֿון אים, יעדעס וואַרט האָט ער אינגעשולונגען“, מ. יודעלסאָהן, דער ממזר אלס דאָקטאָר, ווילנע 1927, ז' 26.

2. קוקן אין (אויף) אַ זינט. „ווי זיי וועלן קומען צום שטוב, זאַלן זיי זיך אַ אויף הינטן“, פ. מ. 3. דזוו אַנקוקן. „מדיכתיחית שפּאַציר דיר אַמאָל הינטער דער שטוב... וואַלגער זיך אויף דער ערד, אויפֿן גראַז, און קוק דיר אָפּ, ממוט, שלמה, ז' 66. „די זעלנער האָבן דערזען וויניצקין, זיך אָפּגעקוקט און סאַלוטירט“, אפּא. 4. ווערן אָפּגעניצט דורך קוקן. „פֿאַרן אַוועק גיין האָט אים דער קרעמער פֿאַרזאָרגט ער זאַל עס קיינעם נישט וויצן, וועלן אַז מע קוקט אַ סך אויף דעם, קוקט זיך עס אָפּ“, עליע קאַהאַן, פֿאַרשידענע דערציילונגען, מינסק 1940. ~ קוקן, דער. עכין. עניש.

אָפּקוקען — אוטוו. קע אָפּ, געקוקעט. דזוו אָפּקוקען. „אַז דער זייגער האָט אָבער אָפּגעקוקעט צען, האָט [זי] אַוועקגעלייגט אויפֿן טיש די זאַק [וואָס זי האָט געשטריקט]“, אי. קיפּניס איבן, קי. גאַרבאַנאָוו, דאָס איז גייט, קיזעו 1930.

אָפּקוואַזירן — טרוו. זשיר אָפּ, ~ קו-ראַזירט. צונעמען קוואַזש. אַנטמוטיקן. דערציילן וועגן דעם געווער פֿון די פֿאַרטייד-קערט און אַ די אָנפֿאַלערס. ז'נג.

אָפּקוואַזירן — טרוו. זירי אָפּ, ~ (גע)קוואַזירט. קוואַזירן אַ לענגערע צייט. אַ יאַר צייט און נישט אויסקוואַזירן. געוויינטלעך מיט זיך. ז'נג.

אָפּקורצן — אָפּקירצן.

אָפּקורקען — טרוו. קע אָפּ, געקורקעט. וואַוילינגערש. אָפּנאַרן. אַ פּויער, אַ יאַלד, אַ למכל.

אָפּקושן — טרוו. קוש אָפּ, געקושט. 1. קושן אויף דער גיך. — אַ גוטן אַוונט, האָט ר' זינוול געזאָגט, אָפּקושניק די מזוזה און באַלד זיך אומגעקערט צו לאַה, י. ל. בינשטאַק, ביא ר' שלמה בערלינגער, לַבּוֹב 1896, ז' 25.

2. קושן אַ סך מאָל. אַ אַלע גלידער. אָפּ-געקושט און גליקן אַזינגערעדט — און גליפֿן אין דעם וואַגאַן אַרײַן, ז' 9. 3. צוריקקושן. אָפּגעבן אַ קוש. „טייערע פֿרײַנד, קושט פֿאַר מיר אַרײַן-ישראל; אַז איך וועל אַייה קומען, וועל איך אַ“, היים ליבער-מאַן, היימיש, פֿאַרילימז 1961. 4. אַראָפּקושן. אַראָפּנעמען דורך קושן. „זי טוילעט און דריקט צו איר ברוסט / אַלץ פֿעסטער דאָס שלאָפֿיקע קינד, / און קושט עס און קושט עס און קושט, / ווי אַ וואָלט זי געגלוסטן דעם פֿאַטערס פֿאַרברעכן און זינד“, אַל ו, ידי עגונה. מיט זיך — קוזוו. עניש. ערני.

אָפּקטיגורן — . . . קאַטיגורן] אוטוו. 1. אָב-רעדן אַ סך שלעכטס, אַרויסזאָגן אַ סך באַ-שולדיקונגען קעגן אַ חידו, אַ גרופּע, אַ פֿאַלק. אַ אויפֿן אייגענעם פֿאַלק. 2. אויפֿהערן קטיגורן. אַ ערשט גאַכן אָפּלעבן אין לאַנד אַ צענדליק יאָרן.

אָפּקייבעצן — אוטוו. בעץ אָפּ, געקייבעצט. *D: kiebitzen*. [פֿאַרשפּרייט אין אַם יידיש, פֿון דאָרטן אין מלל-שפּראַך]. אָפּקייביקירן אָפּשטעקעלירן, אָפּשפּעטן שפּילערס, בייזניצניק ביי (אין) אַ שפּיל. „אָפּגעשפּילט אַ שעה צוויי אָפּגעקייבעצט אַן אַנדער שעה, און מיר לאָזן זיך אין וועג אַרײַן“, קאַר ווו, ז' 26.

אָפּקירושן — אָפּברוכן.

אָפּקידע(ווע)ן — טרוו. קידע(ווע) אָפּ, גע-קידע(ווע)ט. טז. אָפּוואַרפֿן אין אַן אומאַרדע-נונג. אַ די אַלטע זאַכן וואָס מע גיט אים.

אָפּקידערן-אָפּוידערן זיך — רעפּל. קי דער-ווידער זיך אָפּ, זיך געקידערט-געווי-דערט. נעאַל. אַ לענגערע צייט זען קידער-ווידער מיט זיך אַליין. „האַסט זיך אַליין שוין אָפּגעקידערט-אָפּגעווידערט, האָסט אויסגעשפּעט דעם פֿולן עמער ליד“, אפּא. גילדערנע שקיעה.

אָפּקייטווען — אוטוו. ווע אָפּ, געקייטע-וועט. 1. אַרומפּעסטיקן מיט קיט (סאַפּליעס, פֿענצטערשויובן אט). 2. אָפּקלעפּן, אַראָפּריסן דעם קיט. אַ אַ פֿענצטער אויף אַרויסצונעמען און אויסצובייסן די שויב.

אָפּקייטלען — טרוו. טל אָפּ, געקייטלט. 1. אויפֿקייטלען. אָפּריגלען. אָפּהעקלען. לויז מאַכן אָדער אויפֿפּענען אַ קייטל (קייטלעך) פֿון אַ טיר אע. „אַרויסגעקערט דעם מאַך, אָפּגעקייטלט און אויפֿגעמאַכט די צוויי האַלבע ראַמען פֿון זומער-פֿענצטערל“, זש, נח פּאַנדרע. „אַמאָל ביינאַכט... [אין זי] שטיל אַראָפּ פֿון געלעגער. פּאַוואַלינקע אָפּגעקייטלט די טיר, אַרויסגעאַנגען אין פֿירהויז“, שירע גאַרשמאַן, דער קויעכ פּונ לעבן, מאַסקווע 1948.

2. אויפֿפּענען אַ קייטל אָדער אַ קייט. באַפֿרייען פֿון אַ קייטל אָדער קייט. אָפּפּעסטיקן, אָפּשליסן. אַ אַ בהמה און זי אַרויסטרייבן פֿון שטאַל אויף אויסצורייניקן דאָרט. „אין מײַן צוג איז די אַוואַטאַמאַטישע צונויפֿקייטלונג די זיכערסטע אין דער וועלט... [אַבער] כיבע מע האָט אין מיטן גאַנג אָפּגעקייטלט, ס'זאַל [גע]-שען אַ קאַטאַסטראַפֿע“, ע. פּיינינבערג איבן, א. אַוודיענקאַ, איך האָב ליב, מאַסקווע 1935. „פּלעגט מען מוזן אַ אַ טייל וואַגאַנעס, וואַרטן אויף די פּאַלגענע צוגן און פֿון די אָפּגע-קייטלטע עקן פֿאַרמירן נעע צוגן“, איבן, ל. מ. קאַהאַנאַוויטש, פּראַנג פּונעם איזנאַבאַנאַטראַנס פּאַרט, מאַסקווע 1936. „געשעפּט אין צוגן האָט ער סוחרים פֿון אַנטווערפֿן, זיי האָבן זיך אויף קיין וואַקזאַל נישט אָפּגעשטעלט, אויף שחיטה אָפּגעקייטלט מיהאַט זיי שנעל“, פּמ. מזלחמה, מאַסקווע 1948, ז' 90.

3. אָפּשטעפען. אָפּבינדן. אָפּלאַנטשען. אָפּ-טיילן. „צוויי קוילן פֿון אַ ווינטאַווע האָבן אים דורכגעברענגט צוויי לעכער אין דער האַנט. דעמאָלט האָט מען שוין זייער ליכט די... האַנט אָפּגעקייטלט פֿון... אַקסל און אַרײַן געוואַרפֿן צווישן די מיסטן פֿון דער טורמע, און דעם אַרבל האָט מען אים נאַכהער צוריק אַנגעטאַן“, פּמ. דאָר אויס — דאָר איבן, כאַרקאָוו 1929. 4. (גנבֿיש) אויפֿקייטלען אַ פֿערד, אויף אַרויסצופֿירן פֿון שטאַל, אַרויסגינגען. „פֿערד-גנבֿים, אַז זיי רעדן פֿון זייער מלאַכה, זאָגן זיי... אָפּגעקייטלט און אַרויסגערופֿן פֿון שטאַל“, טע. מאַשקעלע גנבֿ.

מיט זיך — „נו, אַ סוף צו דעם: צעגייט זיך... שווער איז געווען זיך אָפּרייסן פֿון דעם וואַרעמען קנויל און זיך לאָזן יעדער באַזונדער פֿאַר זיך. מיהאַט זיך ביסלעכעוויזן אָפּגעקייטלט נישט ווילנדיק“, ר. טאַבאַטשניקאָוו, אָפּ פּראַנג, באַרדיטשעו 1932. ז'נג. עניש.

אָפּקייטן — טרוו. קייט אָפּ, געקייט. דזוו אָפּקייטלען בב ז' 31. נאָר פֿון אַ קייט [ניט: קייטל].

אָפּקייבן — אוטוו. קיבן אָפּ, געקייכט. אַ לענגערע צייט קיבן (הוסטן, וויינען, לאַכן) מיט אַ פֿאַרכאַפּטן אַטעם און מיט שוועריקייט אויפֿ-הערן. אַנהייבן וויינען און קיבן און נישט קענען אַ אַ גאַנצע שעה.

אָפּקייטלן — טרוו. קמל אָפּ, געקייטלט. דזוו אָנקייטלן (← 1640).

אָפּקײלעב(יק)ן — טרוו. לעכניק) אָפּ, גע~ קײלעכיק)ן. 1. מאַכן קײלעכיק, אין דער פֿאַרעם פֿון אַ באַל, קוגל, קויל, קויק, פֿאַרקײלעכיקן. 2. אָפּקײלעכען, אָפּקײלעכען אַפּוואַל-געוין. אַ אַ באַל, אַ קוגל, אַ פּילקע. מיט זיך. זײַג.

אָפּקײלען — טרוו. קע אָפּ, געקײט. 1. אָפּ-עסן, פֿאַרענדיקן דאָס עסן. 2. פֿאַרענדיקן קײען. 3. אָפּפּיסן. אָפּגריזשען. „בי איר זײַנען ניט קײן הענט, נאָר גראַווע, צעקײטשטע העלצלעך. אויף אײַנער שטעקט נאָר דאָס קײנע פּײַנערל, די צווייטע איז ווי אָפּגעקײט ביזן עלנבײַגן, טיראַטינער אײַבז, נ. נאַקאַריאַ קאַו, פּעטקע דער אַדמיראַל, מינסק 1931. „טוט נאָר אַ קוק אויפֿן געבעכל... ער הײבט גאָר ניט אָן צו וויסן, פּונקט אַ קאַלב וואָלט בײַ אים אײַמאַקע-דרינען אָפּגעקײט די צונג, ש. גאַר-דאָ, מילכאַמעצײט, מאַסקױע 1946.

אָפּקײלען — טרוו. יקל אָפּ, געקײקלט. 99: ~ קױלען. 1. אָפּוואַלגעוין. אָפּקאַטשען. „דאָס איז די פּיראַמידע... [מײַן מאָן] האָט מיר געהאַלפֿן אָפּצוקײלעכען דעם שטיין פֿון לאַך, אַמז, דער סולטאַן, ווילנע 1895. „אַ מיט אַן אַי [סגולה קעגן עײַן-הרע] — נעמען אַ וואַרעם ערשט אויסגעלייגט אײַ און עס קײלעכען עטלעכע מאָל אײַבער פֿאַרמאַכטע אויגן. 2. אַוועקשטופֿן. אַוועקשטען. אַ אַ פֿראַנט. אַ דעם שונא בײַ אײַבער דער צווייטער זײַט פֿון טײַך. מיט זיך — 1. „האָט דאָס זינגל גענומען פֿונאַנדערשאַרן די קוילן, אָפּשלעפּנדיק אין דער זײַט די שווערע שטיקער. אײַנע פֿון זײַ האָט זיך אָפּגעקײקלט אויף צוריק און האָט אים שטאַרק אַ קלאַפּ געטאַן אײַבער די באַרוועסע פּײַס, א. מאַטראַנסקי, אײַבז, נ. אַסטראַווסקי, מווישע, מינסק 1938.

2. „אײַנעם אַרײַבערעטראַגענעם מיליטערישן זײַנען האָט עס געהײסן: אויף גיך אָפּטרעטן, מאַכן פּליטה, ע. ספּױוואַק, די שפּראַך איז די טעג פֿונ דער פֿאַטערלענדישער מילכאַמע, קענען 1946. „אָפּקײלענדיק זיך, אונטער די מעכטיקע קלעפּ פֿון דער רױטער אַרמײַ, אויף מערע, לײַדן די דײַטשישע חילות גרויסע פֿאַרלוסטן אין גענטשן און טעכניק, אײַבז, באַפעל פֿונעם פֿאַלקס-קאַמיטאַט, פֿאַר לאַנדשו. מאַסקױע 1942. „די פֿאַדערשטע דײַטשע טײַלן... האָבן... אײַבערגענעכטיקט... און קאַיאָר אַוועק זײַטער. נאָר אַט האָט דער פֿראַנט זיך אָפּגעקײקלט פֿון אונדז, י. פֿאַליקאַמאַ, מענטשן פֿון מײַן לאַנד, מאַסקױע 1945. „זיך אָפּגעקײקלט און געלאָפֿן — ווער וואוהין, אָן רעדער און אָן פּײַס — דױוויזעס אַרײַבער אַכציק, פּמ, מלחמה ו, נײַ 1956, ד' 222.

זײַג — אַלץ... איז גרייט און וואַרט, / כּײַער אָן אַ פֿון שטיינער, / גלײַך דערנאָך — אַ מאַנעם שפּאַנען פֿון געשטאַלטן צוויי, הל, די באַלאַצע פֿון מדבֿ, 1943. „עניש. ער — דער, ס. שווער איז

געווען די אַרבעט פֿון אָן אַ, וועלכער פֿלעגט אָפּפֿירן דעם אַרױסבאַקומענעם זאַמד. דער זאַמד פֿלעגט זיך אָנלאָדן אויף אַ הילצערנער טאַטשקע צו 7—8 פּוד און מער, און דער אַ פֿלעגט זי דאַרפֿן אָפּפֿירן אַ מהלך פֿון 100—150 קלאָפֿ-טער, 2. קיר אײַבז, ווער אַ וואַדמיראַוואַ, לענער צעשטיטונג, מינסק 1933. ערײַ.

אָפּקײלען — אָפּקעכעלען.

אָפּקײל — דער, זי. אַקט אַדער רעזולטאַט פֿון אָפּקײלן. „נעמט אײַבער די וואַרעמקײט וואָס די בלומען שטראַלן אויס... ווי אַ גלעזערנער קאַלפּעק וואָס פֿאַרהײט זײַ פֿון אַ צו שטאַרקן אַ, ז. וויסמאַן אײַבז, י. פֿאַליאָנסקי, בלי פֿון געוויקטן, קענען 1927. „אַימ אַ שײַן — „די אַ-מאַשינען וואָס קוקן גאוהדיק פֿון אַ סך פֿענצטער, 22, אײַק, ר״ה תּשכ״ד. אַ-סיסטעם.

אָפּקײלונג — די, ען. פּראַצעס אַדער רעזול-טאַט פֿון אָפּקײלן (זיך). „קען מאַל... אַז אײַנער פֿון די קינדער איז געווען ווילד, ווײַט ער אים נאָר צײַכנס פֿון אַ צו אים, אַ ברוגזן געזיכט... און אַזאַ שטאַרק געפֿינט ער פֿאַר גאַנץ גענוג, י. 2. גרינבוים, שלאַנט ניט קײן קינדער, וואַרשע 1900. „פֿון אַ צוגױניג דאַרף מען זיך אין אַלגעמיין היטן, וויל אַ צו האַסטיקע אַ פֿון אונדזער קערפּער... קען אַרױסרופֿן אַ שטאַרקע פֿאַרקילונג, מ. גאַט-ליעב, פּאַפּולערע אַלגעמײַנע היגעניע, וואַרשע 1908, ד' 10. „אין אַ פֿאַרלויף פֿון הונדערטער טויזנטער יאָרן... איז די ערד צו איר פֿול-קומענע אַ געקומען און אויסגעפֿילדעט זיך די ערשטע ערד-שיכט, מײַס, הוגה דעות ו, ווילנע 1912, ד' 45. „איר ווײַסט אַז אַלע קער-פּערס פֿאַרברײטערן זיך דורך אַנוואַרעמונג און צײַען זיך צוגורף דורך אַ, יאַשוונסקי אײַבז, ה. שמידט, דאָס וועלט בילד, וואַרשע 1923, ד' 93. „איך זע דאָ און דאַרט אַן אַ, אַדער גלײַכגילטיקקײט, וואָס איז נאָך ערגער פֿון אַנ-טוישונג, קאַר ו, ד' 242. „אַ-אינסטרומענט. אַ-סיסטעם.

אָפּקײלען — אָפּקאַלפּען.

אָפּקײלן — טרוו. קיל אָפּ, געקײלט. 1. מאַכן קיל, קילער אַדער קאַלט. אויסקילן ביז צו דער מדרגה וואָס און ווי מע וויל אַדער מע באַדאַרף. מלל פֿאַרטײַטשט יעד שײַפּוח היום (שיר-השירים, ד, 6): „בלאַזט אַדער אָפּקײלט. [תי: „פֿאַרוויינען וועט]. „דער ים-ווינט וועט אַ די לופֿט. „איז דער שד געגאַנגען אין מרחק אַרײַן און האָט דאַרט געגאַסן קאַלטע וואַסער און האָט אָפּגעקײלט דאָס מרחק, אײַבז, קיצור ילקוט, יוזעפֿאָו 1846. „אַ באַוועגעלעכע לופֿט קײלט ערשטנס אָפּ דעם קערפּער שולעלער, און צווייטנס, טרײַבט זי אָן בעסער דעם אויסטויש פֿון קוילן-ווינערע אויף אַקטיגען, ד' י. מער-י. סאַן, היגעניע, ד' 5. „קײלט איר אָפּ אַ גאַז, ווערט אויך קלענער זײַן אומפֿאַנג, אַקוראַט ווי איר וואָלט אים צוגליפּענדיקט און וואָס מער איר קײלט אים אָפּ, אַלץ קלענער ווערט זײַן

אומפֿאַנג, זײַט 100, נײַ 1912, ד' 107. „אַ שטיל ווינטל בלאָזט אײַבער קעפּ און קילט אָפּ וואַר-רעמע לײַבער פֿון בעטאַנשטיקעס, מאַסטע דעכטיאָר, בויער, מינסק 1936. „און ער האָט זיך פֿאַרקוקט פֿון זיך און העכער, — / האָט אים אַ ווינטלעלע די האָר צעפֿעכערט, / נאָר אַ אים ניט געקאַנט דעם קאַפּ, האַל, מײַן אוצר, מאַסקױע 1966, ד' 251.

2. זען עס זאַל ווערן קיל דאָס וואָס איז וואַרעם אַדער הייס. לאָזן אַ אָן אויפֿן. „אין אשה — דא ניט טראַגן קאַן — נעם איין וואַרציל... טוא דרויף וואַשיר... אונז לאָז קאַכין אונז וואויל אַב קילין אונז לאָז זיא דער פֿון טרינגן פֿיל מאַל, ר' מרדכי גימפּל... ר' לאָזר הינדלס מק"ק צילק, מטמחי 22, אַמשט תּע"ח. „געניצעט וואַסער איז אויך פּסול, למשל עס איז דרינגען געשטאַנען אַ פּלי צום אַ, חא, לה"א. „ווען ער האָט אַרײַנגעשטעלט אין דעם וואַסער... אַ פּלי מיט וואַרעם וואַסער... אַדער וואַרעם וויפּן כּדי זײ זאָלן אַ, הייסט דאָס אַ מלאַכה, איז די וואַסער פּסול, אײַבז, הרב ש. ז. שניאורסון, ספר ברכות הנהיג, וואַרשע 1874, ד' 7. „די באַבע פֿלעגט זיצן נעפֿן סאַמאַוואַר אויפֿן אײַבערשטול און ווילן[ע]ווייז צוואַרפֿן אַ קויל, דער סאַמאַוואַר זאָל נישט אַ, יק, „אויף די אָפּגעקײלטע שטיינער / ווינטלט וואַרעמער און רײַנער. / מיט מאַנגאַ-ליעס זיסע דופֿטן / מישט זיך ים-זאָל אין דער-לופֿטן, טעג, קאַפּרײַז, וואַרשע 1921, ד' 95.

3. ברענגען צו אַ רואיקערן צושטאַנד פֿון געמיט. אָפּטייטן אַ חשק. דערשטיקן אַ פֿאַר-לאַנג. אַנשולעפֿערן געפֿילן, אָפּניכטערן. אַ דאָס האַרץ. אַ דאָס בלוט. אַ דעם חשק. אַ פּליס, אַ תּהללהות. „דער יצירטובֿ וואָס שרײַבט אים פֿאַר זײַנע מיטל אויף אָפּצוקײלן אים און שטילן זײַנע געפֿילטן, ממוס, שלמה וו, ד' 64. „דער גרויסער ים האָט אונז צע-טיילט, / דאָך פֿיל איך זיך צוזאַמען; / דאָס וואַסער האָט ניט אָפּגעקײלט / די הייסע ליבע-פֿלאַמען, „זער גרויסער ים, „זײַנען אויסן געווען אָפּצוקײלן אַ ביסל דעם ברען פֿון הימל לערס אײַבעראַרמײַ, מוה, היטלערס פּראַפּע-טאָר, ד' 160. „אַלע שנייבערג און דער אײַזים זײַנען ווינציק אָפּצוקײלן אין אַ האַרץ אַזאָ דעם גיהנום, חג, דער מענטש פֿון פּענער, נײַ 1962, ד' 18.

4. אָפּהאַלטן, אָפּשלאָגן. אַנשניטליך. מבטל מאַכן. „אין די ערשטע טעג פֿון יענער וואַך האָט זיך אין ענגלאַנד אויסגעלייטערט, דאָס האָט אַ ביסל אָפּגעקײלט די שפּעקוליאַנטן און די פּרייזן [אויף תּבואה] זענען עפעס געפֿאַלן, קמ, 1865, № 32. „די ליבע צו אַלע לײַדנ-שאַפֿטן פֿון עולמיהוה ווערט בײַ אים אײַבער מער שוואַכער און אָפּגעקײלט, הייל ליכטענ-שטיין, עת לעשות וו, סאַטמאַר תּרפ"ה [אײַבער-דרוק פֿון תּרל"ב], לו"א. „והשנית זײ וויסן, אַז דער עסק פֿון זאוואַדן איז שטאַרק אָפּגעקײלט געוואָרן, שע, מנחם מענדל, נײַ 1937, ד' 130.

לאָזט און פֿאַרטומלט, מיט יענעם אָנגעטיקן געפֿיל פֿון אַ מענטש, וואָס כאַפּט זיך אויף פֿון שלאָף אין אַן אָפּגעקילטן וואַגאָן, וועלכער האָט זיך טעלעפעט די גאַנצע גייענדיקע נאַכט, אין דער קייט פֿון אַ שוואַרצן שווערן לאַסט־צוג, אַז, קריג אויף דער ערד, ז' 90.

אָפּקירצלען — טרוו. קיצל אָפּ, ~געקיצלט. קיצלען אַ לענגערע צייט אָדער אויפהערן קיצלען. מיט זיך — קזוו. **עניש**.

אָפּקירצשנערן — נער אָפּ, ~געקירצשנערט. **קירצשנעווען**, ~**קערזשנערן**. אוטוו — זיך פֿאַרנעמען מיט דער אַרבעט פֿון אַ קירזשנער אַ לענגערע צייט אָדער אויפהערן עס צו טאָן. טרוו — פֿאַרענדיקן אַ שטיקל קירזשנערשע ארבעט. אַ פֿעלצהוט.

אָפּקירעווען — אוטוו. ווע אָפּ, ~געקירעוועט. **קערעווען**. 1. בייטן די ריכטונג אין פֿאַרן, גיין, אָפּגיין פֿונעם וועג אויף וועלכן מע גייט. אָפּגיין אָדער אַוועקפֿאַרן אין אַ זייט. זיך אומקערן אויף צוריק, פֿאַרקערעווען זיך. אומקערן זיך. אויסרייען זיך. „סיאי פֿינצטער־חושך, פֿלאַקערס פֿעיער ברענען אין געדיכטן טומאַן... באַהאַלטן זיך איז נישט מעגלעך, אַ איז נישט וואַר, ממוט, ביישיכּה של מעלה, ז' 22. „אַפּצוקירעווען דעם עמיגראַציע־שטראָם אויף אַ נייעם וועג איז... בלאַספּך אַן אומ־מעגלעכע זאַך“, 1910. ז' 81. 2. אָפּווענדן און ווילנע, מערץ 1910. ז' 81. 2. אָפּווענדן און אַן אַנדער ריכטונג. 27. מיט זיך — אַ זיך פֿון וועג, אין אַ זייט.

אָפּקירפֿען — טרוו. פֿע אָפּ, ~געקירפֿעט. לר. <L: kirpti. אָפּשערן. אָפּשניידן די האַר.

אָפּקירצן — דער, זן. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּקירצן. „דאָס מאַל האָט ער אָנגעהויבן מיט אַ גמרא, ווי שמואל [פֿון רבֿ און שמואל] האָט געמאַכט אַן אַ פֿון דער שמונה־עשרה פֿאַר די וואָס האָבן קיין צייט נישט צו זאָגן דאָס אינגאַנצן“, בצנ, טמו, 1968 II 11. ז' 11.

אָפּקירצן — טרוו. קירצ אָפּ, ~געקירצט. 99: **קערצן**. מקצר זיין. פֿאַרקירצן. מאַכן קורץ אָדער קירצער. אַ אַ מלבוש. אַ די רייד. אַ דאָס לעבן. „ער איז דער (אַחשורוש) וואָס האָט צו גיזאַגט דש האָט ער נישט גיטאַן, דאַרום איז אים אַב גיקורצט גיזאַרן זיין קינגירצן“, צאינה, קפּג. 2. „ווען ער האָט געהאַלטן אין מיטן תּפֿילה און האָט זיך דערמאַנט אַז ער איז אַ בעלי־קרי, זאָל ער נישט אינגאַנצן אויפהערן, נאָר ער זאָל אַ איטלעכע ברכה וואָס ער דאַרף זאָגן“, זרעים, ד.ב. „מיר האָבן דינע געשיכטע זייער אָפּגעקירצט, ווייל גרעסערע ווילט איר, מינע לעזערין, נישט קויפֿן“, אמד, דיא ליבע אין וואַלד, ווילנע 1871. „ער וויל אַז די יידן זאָלן אָפּשערן די פּאות, און אַ די לאַנגע קאַפּטעס“, 99, יודישער קאַלאַניסט, ז' 17. „אונדזער ווי־טערע פֿאַדערונג דאַרף זיין, אַז די אַרבעטסצייט זאָל ביטלעכונט אָפּגעקירצט ווערן ביי אַכט שעה אַ טאָג פֿאַר אַלע אַרבעטער“, וואָס ווילט

5. פּעט. נאָכן טאַנצן אַוועקגיין אין אַ זייטיק ווינקעלע זיך צו ליובען, זיך קושן, זיך גלעטן. „דער טאַנץ ווי דער טאַנץ, נאָר דאָס אַ זיך“, ווערטל. „אין יענעם נאַכטקלוב זינען געווען צען זייטיקע קעמערלעך און דאָרט האָט אַ מיידל געדאַרפֿט זיצן מיט אַ גאַסט און אַ זיך“, עזא בערלין, 9 אָר, 1962 VII 25.

ע־כין, **עניש** — „הויזיין געשריגן אויף בריהשאַפֿט זיך צו היצן, צו פֿלאַקערן; אויף גיכע אָנצוינדעניש און אויף גיכע אַ“, ממוט, יספר הבהמות, ז' 8.

אָפּקילער — דער, יס. 1. (פֿיזיק) קאַנדעני סאַטאַר. די נייע שול, ווילנע 1920. 2. (כעמיע) טרובקע פֿאַר אַ כעמישן פּראָצעס. יאָכ, ז' 157. 3. קעלטערער, פֿרידזשידער. אַפּאַראַט, מכשיר וואָס קילט אָפּ. 4. דער וואָס קילט אָפּ. ראַבֿ־ניצקי, דער שטילער טוער, דער קאַלטער אַ פֿון הייסן צעגליטן אייזן, האָט ביאַליקן געהאַלפֿן פּאַשיידן זינע חלומות“, שג. קריטיק און קרי־טיקער, ב׳א 1959, ז' 344.

אָפּקינדלען — אוטוו. זל אָפּ, ~געקינדלט. 1. אויפהערן האָבן קינדער. אויסקינדלען זיך. מער נישט זיין בכוח צו האָבן קינדער. „זי איז שוין איבער פֿערציק און האָט שוין אָפּגע־קינדלט“. 2. האָבן אַ סך קינדער, אַ לענגערע צייט. „וואָס, מיישטיינסגעזאַגט האָט די פֿרוי מיט צענדליקער יאָרן צוריק געהאַט אין איר לעבן אַחוץ קאַפּווייטיק און אַ אַ לעבן?“, לילי מאַראַגאַליס, 9 אָר, 1961 VIII 20. מיט זיך. **עניש**.

אָפּקינטישען — טרוו. טשע אָפּ, ~געקיניטשעט. 99. דוו אָפּקאַנטשען. מיט זיך — „און ווער איז דאָס כּפּרה־הינדל? מיר די גבירים... אָדער זיי... די אַרבעטאַרער; זיי, נאָכן אַ זיך מיטן טאָג אַרבעט, גייען זיי זיך אַהיים צו זייערע וויכער, צו זייערע כּלות“, ל. טרייסטער, צוג, מערץ 1960, יאין אַ ביטערע צייט.

אָפּקיניגן — אוטוו. ניג אָפּ, ~געקיניגט. 1. אויפהערן קיניגן, זיין אויס קיניג. „די וויסע ראַסע האָט אָפּגעקיניגט און זי גייט אַראָפּ פֿון דעם טראָן“, חיים ליבערמאַן, פֿאַר, 16 XII 1960. 2. קיניגן אַ לענגערע צייט. אַ כּמעט פֿערציק יאָר.

אָפּקינסמלערן — טרוו. לער אָפּ, ~גע־קינסטלערט. אָפּטאַן, פֿאַרענדיקן שאַפֿן עפעס אויף אַ קינסטלערישן אױפֿן. אַ אַ פֿאַרשטעלונג. אַ אַן אַרבעט פֿון אַן אמתן בעל־מלאַכה. זױג.

אָפּקינצלען — טרוו. צל אָפּ, ~געקינצלט. 1. פּטמ. דוו דפּות. 2. אָפּמיסטערן. אָפּ־מיסטערעווען. 3. אָפּפֿאַלשעווען. אַ אַזאָ שווינדל אַז דער רעזיזאַר זאָל זיך נישט כאַפֿן. **עניש**. ער (יין־קע). **עריי**.

אָפּקיפלען — טרוו. פּל אָפּ, ~געקיפלט. אָפּ־בינדן. אָפּטשעפען. אָפּקייטלען. אַ דעם לאַ־קאַמאַטיוו. „כּיבין אַ רגע געשטאַנען נאָכגע־

געוויינטלעך אַז מע רעדט צו פֿיל פֿון אַ זאַך ווערט זי אָפּגעקילט“, ט. קאַמינסקי, אַ ביאַ־גראַפֿיע פֿון אַ ישראַל־קלעט, קיעו 1913. „עס איז איצט ווי נאָך אַ מלחמה; / די נאַכט האָט דעם שלאַכט אָפּגעקילט“, טעג, פֿאַרנאַכט, י־שטי־לע טרוימען.

5. צופֿרידנשטעלן, זעטיקן דאָס געפֿיל. „ער] לויפֿט ווידער פֿון איין מיד צו דער צווייטער און פֿירט אַ“ [— דווו, 33] אין אַ וויטערדיק שטיבל. די מוידן גייען מיט אים, ייז, אַלט־שטאַט.

6. אויסלאָזן דאָס ביטערע האַרץ. נישט פֿאַר־שוויגן עמעצן. אַ דאָס געמיט מיטן אויסזינדלען דעם קעגנער.

אָפּקילן זיך — ← 199. 1. ווערן קילער. „אַזו גיגן דיא רשעים אויז דען [גינהום] צווישן הוכי שיני [=שניין] בערג זיך איבר שבת אב צו קילן“, עפש, דרן הישר לעולם הבא, 99דמ תּמ״ה, צ/ב. „דער קיסר... זיך זער דר היצט האָט, דז דר שוויז איהם אַראָב גירונן איזט, אַז האָט ער זיך וועלין קיהלן אונ, אין איין היל געזאַנגן אונ, זיך דאַרטן זער דר קעלט אויף דיא גרושי היץ אונ, זיך צו גישווינד אָפּ גיקיהלט“, זמן הענא איבז, ר' דוד גאַנז, צמח דוד, 99דמ תּי״ח. „וועלן זיך באַהאַלטן אין די פֿעלדזן און צווישן דערנער אַז זיי זאָלן זיך אַ ביסל אַ“, ר' מכיר, אַבְקַת רוכל, שקלאָוו? תקע־ד. „איין מיטן טאָג אַז עס איז זייער הייס — ווי אַזוי קען אַ שאַף זיך פּאַשען, זי האָט זיך נישט ווי אָפּצוקילן“, הרבֿ א. ל. בראַנדיס, 99ר טיח ספּרנים, יאָ 1843, ז' 11. „נישט אַרבינגיין אין טיך דערוואַרעמטערהייט... מע דאַרף זיך פֿריער אַ ביסל אַפּרוען, אַ“, בלעטער, 4 №. „אויבן קילן זיך דאַרטן די וואַלקנס אָפּ / און גיטן פֿון הימל אַ רעגן אַראָפּ“, ממוט, שירה, ז' 29.

2. ווערן אָפּגעקילט, מיט ווייניקער ברען, התלהבות, רואיקער, נישט אַרבינגעטאַן אין אַן ענין. אַ זיך נאָך יאַרן פֿאַרטייאַיער אַרבעט. „כּדי קיינמאַל זיך יאָן אָפּקילן און נישט אַראָפּ פֿאַלן פּלוצעם פֿון דעם הימל נעמט מען [בני די חסידים] צו ביטלעך ספּירט, צו פֿאַרשטאַרקן די התלהבות“, דער קליינער פּליבּויק [1], אַדעס 1885, ז' 33. „אַצינד ביסטו יונג, הייס ווי פֿעיער. שפעטער אַ ביסל וועסטו זיך אַ, וועסט מיך פֿאַרגעסן און גאַנץ רואיק שלאַפֿן“, ממוט, קליאַטשע, ז' 96. „עפעס זענט איר מיר צו פֿיל אָפּנהאַרציק... איר כאַפּט שנעל פֿעיער און קילט איך אַזאָדאי אויך שנעל אָפּ“, י. מ. באַדער, צ׳ייה פֿון אַדעסאַ, לעמבערג 1905. „איך האָב אים געלאָזט רעדן, ביז ער פֿלעגט זיך אַליין אַ“, טעג, מינע זיבן יאָר אין תּל־אַבֿיבֿ, ב׳א 1947, ז' 102.

3. קריגן אַן ערגערע באַציאונג צו עמעצן. „זינע מיליאָנערסקע אונטערשטופער האָבן זיך אָפּגעקילט צו אים“, ב. שעפּנער, 9 אָר, 26 V 1964. 4. בעט. רומ. זיצן אין תּפֿיסה אַ געוויסע צייט.

די סאציאלדעמאקראטען, זשענעוו 1899. דער שכל קירצט אפ דעם פראצעס פון באגריפן פארבינדונגען, וועל אין אים... ליגט די טבע פון 'שפארעוודיקייט', פון עקאנאמזירן די קרעפטיג, זשיט וו, ניי 1912, ז' 62. ענייש. ער (יין, קע). ערני.

אָפּקלאַפּן — אוטו & טרוו. קלאַפּ אָפּ, גע- קלאַפּט. 1. באוויינען, קלאַפּן אַ ציטט (אויף אַ מת). אַ אַ גאַנצע נאַכט. „פון זאַרעטשיע? מיר האָבן אַיך שוין אָפּגעקלאַפּט“, כלאַונע קאַגאַן, אויפן טיפּ, וואַרשע 1935.

2. אויפהערן קלאַפּן אָפּטרויערן. „שוין אָפּ געהויבן צו דער ערד דעם טויטן / און אומ- געווייט די שפּיגלען צו די ווענט; / שוין אָפּגעקלאַפּט האָט דער וואָס דאַרף באַוויינען“, הל, נאַך אַלעמען. „אַלעמען, אַלעמען האָט מען געגעבן צו וויסן וועגן דער פּריילעכער בשורה, אַז דער יונגער פּריץ, וועמען מע האָט שוין לאַנג אָפּגעקלאַפּט, וואוינט אין פעטערבורג“, א. פּינקעל און ש. הרוויטש איבז, סטעפּניאַק- קראַווסשינסקי, אַ הַיזל ביי דער וואַלגע, מינסק 1922. „סיאי געווען אַ ציטט, ווען דעם עלטערן זון זינגען... האָט מען שוין געהאַט אָפּגע- קלאַפּט. מע האָט געמיינט אַז ער איז שוין לאַנג אויף דער וועלט נישט“, מאַטע דעכטיאַר, טרייע וועכטער, מינסק 1938.

3. קאַלע מאַכן. צעפּטרן. איבערפירן. באַ- גראַפּן. ברענגען צו אַ מדרגה מע זאָל האָבן צו באַוויינען, באַקלאַפּן. אַ מעמען — טאָן אים שלעכטס, רואינירן אים מאַראַליש אָדער פּינאַנ- ציעל. 14. אַ וועק ס ל מאַכן אַ טעות ביים אויסשטעלן וועקסל. אַ שניידער קלאַפּט אָפּ אַ מלבוש. אַ, אַ, אַ, מיך האָט דער רבש"ע גוט אָפּגעקלאַפּט! אַזוי אַ וויב... פאַר- קרימט, פאַרריינט, ווי אַ שטעקן דאַר, אַ צרה", חרם דרבינו גרשוו, 22. „וואָס פאַרשטייט אַ קליינשטעטליכער שניידער אָפּן מאַדעס? אַזאָ יאָר אויף אים ווי אַזוי ער האָט אויפגענייט חוה"לאה דעם סטאַניק, דעם שאַפּע [שויס] האָט ער שוין גאָר אָפּגעקלאַפּט, וואָס פאַר אַ פנים, פּרעג איך אַיך, האָט מען אין אַזאָ קלייד?“, אַ טגולה פאַרן דלות, טשערנאַוויץ, יאָר?

מיט זיך — זוכן אַ מענטשן פאַר וועמען דאָס האַרץ אָפּצורעדן. יאָ זיך סי'האַרץ = אויסלאָזן ס'ביטערע האַרץ. באַקלאַפּן זיך און דערבפּ זיך גרינגער מאַכן אויפן האַרצן. „ער האָט קיינעם נישט אין דעם גרויסן ניריאַרק, האָט צומאַל נישט פאַר וועמען ס'האַרץ זיך אָפּצוקלאַפּן. ער איז פּרעמד, ווי ער וואָלט איצט נעכטן אַראָפּ פון דער שייף“, אַפּאָ היברו, ז' 172. עכ"ץ. ענייש. ער (יין, קע). ערני.

אָפּקלאַפּטשען — אוטו. טשע אָפּ, גע- קלאַפּטשעט. אָפּפלוידערן. אויפהערן פלוידערן.

אָפּקלאַפּטערן — טרוו. מער אָפּ, געקלאַ- מערט. אויפּעפּענען. אָפּשטעפען אַ קלאַמער. דונג.

אָפּקלאַפּן — דער, ען. עכאַ, ווידערקול, ווידערקלאַפּן. נאַכקלאַפּן. אַן אַ, אַן עכאַ אַ וויטער / פון שוּפּרות, וואָס שאַלן און שוועבן, טעג, אַ בוים פון פּוילן, ב"א 1945, ז' 77. „איר הוסט פּלעגט זיך הערן ווי אַן אַ פון אַ ליידיקן פּאַס“, אַר, 'אויב'. „דערטראַגט זיך אַ טרוקענער און הילכיקער אַ פון אַ שאַס ערגעץ אין דרויסן, הערט ער זיך צו מיט אַן עקשנות- דיקער אָנגעשטרענגטקייט צום הילכיקן הוסט אין שטח אַרצין“, וויספּע, העפּט ג, קאַווע 1923. „כ'הער אין אַלע, אַלע שפּראַכן / אויך דעם אַ פון מיין ליד“, האַפּ, געקליבענע ווערק, מאַסקווע 1968.

2. אָפּהילך. רעוולטאַט, איבערהורונג פון אַ שטים וואָס איז ענלעך. „און אינמיטן קנאַק הערט זיך עפעס אַ זיפּ, אַן אַ פון אַ שרעק- לעכן ווינטער“, ממוט, קליאַטשע, ז' 77. „איז זייער שווער איבערצוזעצן ריכטיק פון איין שפּראַך אין דער אַנדערער... די ווערטער און דורך זיי אויך די פּראָזן קריגן גאָר אַן אַנדער אַ און שמעקן שוין גאָר נישט דער שפּראַך אין וועלכער מע זעצט איבער, גאָר פון וועלכער מע זעצט איבער“, בלעטער, № 17. „פון אַרעמע די רייד שטילע, — זיי פּאַלן מילד, זיי פּאַלן מיד, / ווי מורמל פון אַ וויטער תּפּילה, / ווי אַ פון אַ וואַלגערס ליד“, אַר, 'פון אַרעמע'. „איך האָב אין זיין נשמה אַ געזאַנג געהערט, / פון קרושים-דורות אויסגעליכטיקט, אַ געזאַנג. / און פּאַרכטיק האָט מוזן האַרץ מיין זינגען- דיקס באַגערט / אים דורכצוצייערן, דעם אַ פון זיין קלאַנג“, ז' 2, „אין גאונס קלויז, וואָס זינגען קלעפּ פון פּויקן און קאַנאַנען / אַנטקעגן אַ פון צוויי מידע הענט“, הל, ז'י באַלאַדע פון דענווער סאַנטיאַריום. „געהערט האָבן זיך אַ'ען אין יעדן קלאַנג / פון אָפּגעפּלאַסטענע יאָרהונ- דערטן פון גריצע“, פּמ, מלחמה ו, ניי 1956, ז' 232.

3. אָפּשפּיגלונג. איבערהורונג פון אַ געשע- עניש. אימיטאַציע. קאָפּיע. אַ'ען פון היסטאָרישע געשעענישן אין אידיאָמאַטישע אויסדרוקן. „שפעטער אָבער, אַז עס גיט אים אַ קלאַפּ אין מוח עפעס ווי אַן אַ פון דעם חלום, לאַזט עס אים נישט רוען“, ממוט, קליאַטשע, ז' 49. „אין די אַלטע ביכער קאָן מען געפּינען גאָר אַן אַ פון דער שמה וואָס האָט זיך פּאַרשפּרייט איבער דער ציוויליזירטער וועלט פון יענע ציטט“, קאַר ו, 1938, ז' 119. „פּונדעסטוועגן וועט מען אין... [זינגען] לידער קוים געפּינען אַ זכר און אַן אַ פון די פּרופּצן יאָר לעבן“, שבוט ו, ז' 411.

אָפּקלאַפּ — דער, קלעפּ. אַקט אָדער רעוולטאַט פון אָפּקלאַפּן. — סמירנאַ שטיי! — האָט זיך אַ קאַמאַנדע דערהערט. מיט איין אַ זינגען אַלע רויטאַרימיער געבליבן שטיין“, ש. אַלעק, אין אַנגלי, כאַרקאָוויקעו 1932. „די אָפּקלעפּ זינגען זיך צעשוואמען אין דער ליידיקייט“, וויס וו, 'קולטורליגע', ז' 117.

אָפּקלאַפּן — טרוו & אוטו. קלאַפּ אָפּ, גע-

קלאַפּט. 1. אָפּהאַקן. אָפּשלאַגן. אַראָפּהאַקן. אַרונטערהאַקן. אַ צווינג פון אַ בוים. „בעני האָט אָפּגעקלאַפּט די שלעסער פּונעם שטאַל און אָנגעהויבן אַרויספירן די בהמות איינציק ווייז“, ד. פּעלדמאַן איבז, י. באַבעל, דערציילונג גען, כאַרקאָו 1925. „אַז מע האַלט פאַר אַ חתונה האָט מען אַ דאָגה, וואו מע וועט איינ- שטעלן דעם חתן, מע גייט אַרום זיך בעטן ביי שכנים. די שכנטע האָט מורא, מע זאָל איר נישט פּאַרבלאַטיקן די בריקן (דילן). יענע האָט מורא, מע זאָל ביי איר נישט אַ די וואַנט“, ירחמיאל גריי, באַרג'ידן, וואַרשע 1938.

2. אָנשטויסן. אָפּשטויסן. „איז געווען... איין פּרינטאַג-צונאַכט אַ גרויסער שלאַקסרעגן... דער ווינט פּלעגט צוציטשן אַ דעם רעגן אויף דעם קליינעם פּענצטערלי, ראָס איבז, דער איינגילשער גענעראַל, ווילנע 1879. „קלאַפּסט אַפּ אַן דער וואַנט דורך אַ צופאַל דען שטערן / און זע — סיאי קיין אויפלוף אויף אים נישט פּאַרבליבן, הל, אַ בלאַט אויף אַן עפּלבוים, אין גאַלדליכט.“

3. אָנשלאַגן. אָנקלאַפּן. אָנברעכן די ביינער. צוריקגעבן קלעפּ. צוריקשטויסן. אַ די זיטן. „אַ די לונגען, די כריפּעס — אויב טערהאַקן די לונגען, אַן אייביקער בלעם ריכט הויך אויף אַן אייזל, / און קלאַפּט אים מיט שטעקנס די אַרעמע פּעל אָפּ, צייט, מסטרוו, יאַצט איז די ציטט. „עשוס רציחה! איינער האָט זיך אַרויפגעשטעלט אויף איין זיט ברעט, וואָס מ'האַט איבערגעלייגט איבער דער ברוסט, אַ צווייטער אויף דער צווייטער זיט, מ'האַט זיך גענומען הוידען... אָפּגעקלאַפּט דאָס האַרץ מיט די כריפּעס“, שין מיללעך, דור המדבר. „די בלאַטע קאָן מען ביי אונז אין קאַנט פאַר- גלייכן צו אַ שונא. איז לאַמיר זיך פּאַרשטעלן אַז מיר דאַרפן גיין אַ דעם שונא“, פּנוול טייטא, דערציילונגען, כאַרקאָו 1930. „די... אויפ- גאַבע פון דער אַנטריפּאַטישער קאַציע — אַ צוריקשלאַגן דעם היטלער-פּאַשיזם“, שטערן, מינסק 1932, № 87.

4. קלאַפּן אַ לענגערע ציטט, אַ סך מאַל. „אַ די טירן, די שוועלן, די קליאַמקעס — האַלטן אין איין גיין און קלאַפּן אויף טירן, אַנטרעטן שוועלן און דערבפּ בעטן (אַ טובּה, אַ נדבּה, רחמים). מאַנען, פּאַ- דערן עפעס. „עס איז אים נישט שווער געווען אָפּצוקלאַפּן צענדליקער שוועלן וועגן אַרויס- טרעטונגען, און אומעטום האָט ער געבעטן וועגן פּוהות“, מ. טייטש, אַרום דער פּאַבריק, מינסק 1929, ז' 73. „מע זאָגט אים גאָר צו... ער האָט שוין חוואַצניק מאַל אָפּגעקלאַפּט די שוועלן פון קרניבילד... און ער איז זיי שוין אפילו פּריקער געוואָרן איבער דעם“, פּנוול טייטא, קינדער הויז נומ' 40, כאַרקאָו, יאָר? „אין די אַלע יאָרן האַלטן די ניריאַרקער יידן אין אַ די טירן פון די הויכע באַאַמטע אין אַלבאַני, מיט דער בקשה, אַז מע זאָל פּאַרייכטן די עוולה קעגן דעם אַרעמען יידישן קרעמער

[דעם שומר-שבת וואָס מען לאָזט נישט האַנדלען זינטן]... א. שוויג, פּאַר, 1963 | 29.

5. קלאַפּן אויף (מיט דער הילף פֿון) אַ מאַשין אָדער אַ מכשיר און דערפֿון עפעס דורכ־פֿירן (אַן אַרבעט). אַ אַ דעפּעשע. אַ דעם בריוו אויף אַ שרעכאַמאַשין. קיין אַפּינאַל־ונגען ער זאָל קומען אויף שבת האָט ער פֿון ערגעץ נישט באַקומען און קיין טעלעגראַמעס אָן ער קומט, האָט פּייסע [דער חזן] אויך אין ערגעץ נישט אָפּגעקלאַפּט, יוסף גראַבס געזאַמעלטע שריפֿטן, ווי 1910. [ווען מען פֿלעגט דאַרפֿן דרוקן אומ־לעגאַל עקסטער פּראַקלאַמאַציעס, פֿלעגט מ'גינבורג גיין דווקא אין דרוקערֿ פֿון סוואַרין, וואו די נאַוואַזיע ווערעמאַ און אַנדערע שוואַרץ־מאהדיקע ציטונגען האָבן זיך געדרוקט און דאַרן אַ זיי, דער רויטער שטערן, חייטעבסק 1922 № 10. *מאַלערע] אַ אַ שוור — „כדי דער שליח אָדער דער באַרט זאָל אַרויס־קומען גלפֿך, רעכט מען אַפֿן אַ שוור אין טרוקענע פֿאַרב. מען לייגט זי צו צו צוויי גלמכע פּונקטן פֿון וואָנט און מען גיט אַ צי — באַקומט זיך אַ גראַדע ליינע לויט וועלכער צו ציען דעם שליח־ק, ח. עסקין, יוסף VIII (1).

6. קלאַפּן מיט אַ ריטעם, כסדרדיק. קלאַפּן אויף צו מעסטן. אַ מיט אַ טאַקסימעטער וויפֿל צו באַצאָלן. „דער בושל אויפֿן דאַך קוקט צו אונדז אַראָפֿ / און קלאַפּט פֿון דאַרן די שירה זינע אַפֿ, ממוס, שירה, ז' 56. „אָפּקלאַפּנדיק דאָס האַרץ, שטעלן מיר פֿעסט, צי איז דאָס האַרץ נישט פֿאַרגעסערט... נישט אַלעמאַל קען נען מיר אַזוי גענוי אַ דאָס האַרץ כדי אויסצו־געפֿינען די קלענסטע פֿאַרערגערונג, פֿגעז, 1938 № 87. „דאָס פּשוטסטע וואָלט געווען זיך אַרציינצווערן אין דער מאַשין און לאָזן דעם טאַקסימעטער אַ וויפֿל ער וויל, וויפֿל עס קומט, קאַר ווו, 140, ז' 215. „אַך, אַז אַ פֿרוי וויינט אין דער טעקסי, וויל דער זיגער נישט אַ די סומע — האָט גענעפֿערט דער שאַפֿער, תלוש, אַמריקאַנער, 1957 x 25.

7. לאָזן הערן אָן עכאַ, אָן אָפּקלאַנג. לאָזן הערן אַ קלאַפּ מיט אַ קנאַפֿל. „און עס האָבן הויך אָפּגעקלאַפּט די טריט פֿון אירע הויכע און שמאַלע אָפּצאַסן, וויס VI, וויסנבערג, ז' 224. „די מטבע פֿאַלט ווידער אַראָפֿ און קלאַפּט אַפֿ הויל, י. מ. נעמאַן, שבת־אויבס, וואַרשע 1923, ז' 156.

8. טאָן אָדער אָנזאָגן עפעס גיך (און דערפֿון לאָזן הויך הערן). אַ דעם ענטפֿער. אַ אַ באַפֿעל. אַ דאָס דאַווענען. אַ אַ שמונה־עשרה. אַ די תנאים. אַ אַלע שטאַט־ניסן. אַ די פֿיר קשיות. אַ אַ ממזר (אין אַ רגע). אַ אַ קויש אַ מחיה צו הערן. „פֿאַרפֿיר... האָט ער זיך פֿון גע־לעגער, ווי אַן אָפּגעברייטער, פֿלינג אַראָפּגע־כאַפּט; זיך אָנגעטאָן, אַרומגעוואַשן און אויף גיך דאָס דאַווען אָפּגעקלאַפּט, הַר, לייט, יאַלקנה קריגט אַ דושאַב, אַ אַ חתונה. „אַפּשר וואָלט געווען אַ סכּרה, אַז מיר זאָלן שוין אין איין וועג אַ דאָס קנס־מאַל, שע, קאַמעדיעס, ז' 40. „ווען דו ביסט אַ גוטינקער, קלאַפּסטו

מיר אַפּ איצט די זעלביקע משנה מיט דעם זעלביקן ניגון“ שלמה טימאַן, וואַרשע, 1956, ז' 315.

9. אָפּשפּילן, אָפּזינגען גיך און הילכיק. „נאָך דער מלווה־מלכה שפּרינגט איינער... אַרויף אויף דעם טיש... עפֿנט אַ פּיסק און קלאַפּט אַפּ אַ וואָלעך, קמ, 1868, № 44, „איך... בין געזעסן ביי זיך [דעם טאַטנס] רעכטער האַנט און געהאַפֿן פּראַווען דעם סדר... נאָך דעם טאַטן האָב איך אָפּגעקלאַפּט מיט אַ ניגון דעם קידוש אַזוי לעבעדיק, ישראל רוחמאָסטי, זכּרונות פֿון מנן לעבן, פּאַריז 1930.

10. מאַכו עס זאָל צוריקשפּרינגען, צוריק־שלאַגן. אַ די פּילק אָן וואָנט.

11. אָפּטרייסלעך. אָפּשאַקלעך, אַ פּירות פֿון ביימער. „אַז איינר דער דאָ קלאַפּט זיך איל בער [= איילבערט] אַב אונז קלויבט זיא אויף... אַזו אויך הקב"ה ווערט אָן היבן צו קלויבן אַיך ישראל, סהמ, ישעיה, כז, 12. „מע דאַרף נישט [אום שבת] דעם רעגן אָדער שניי פֿון געוואַנט אַ אָדער אָפּשאַקלעך, שמעון וואָלף מרגליות, לֵב שמעון, בודאַסינטמיכע 1923. „אַרענגיענדיק אין קאַרידאָר האָט שאַר אָפּגע־קלאַפּט דעם שניי פֿון די שיך... [און געוואַרט] אַז שפּיראַ זאָל עפֿענען די טיר, אַר, בבבם פֿרעמדן פֿבער. „די באַבע האָט אָפּגעקלאַפּט די מיט שמאַטעס אַרומגעבונדענע שיד, אַפּא, אין פּוילישע וועלדער, ז' 295. „צי מאַך דעם אַני שטעל כאַטשט לפּנים־וועגן, — קלאַפּ אַפּ אָן איר [אָן דער טיר] דעם שטויב פֿון זינע וועגן, האָל, מנן אוצר, מאַסקווע 1966, ז' 179.

12. אָפּפֿרעגן. צו נישט מאַכן אַ צווייטנס רייד, מיינונג, טענה אע. אַ דעם אָפּגעענט. „די... איינגשאַפֿט זיך אַרויסצודרייען פֿון אָן אומאַנגענעמער לאַגע... אָדער גלאַט אַ אַ קלעכדיק, צוגעטראַכטן תּירוק, ש. טימאַן, טאַ, 1957 xi 22.

13. אָפּשלאַגן מוט. פֿאַרמינערן באַגער, ענער־גייע. „דו דאַרפֿסט נישט ריידן אַזוי צו [אים]... ער וויל אויפֿטון אַ וויכטיקע זאַך... דו וואָלטסט אים בעסער געהאַפֿן אַנשטאַט אים אָפּצוקלאַפּן פֿון מוט, פּנחס גאַלדאָר, דערציילונגען פֿון אויסטראַליע, מעלבורן 1933. „אַ די פֿליג־לעך) = אַנטמוטיקן, „איר זענט אַ ינד אַ בעל־תּורה און אַ קלאַגער מענטש און איר ווייסט אַז אַ די פֿליגל אַפֿילו אַן אייגן ווייב איז נישט קיין שיינע מידה, י. פּאַללער, דער שליח, וואַרשע 1922. „קיין שום אומגליק... האָט נישט געקענט אַ די פֿליגען פֿון דער האַפֿענונג אַז משיח געפֿינט זיך ערגעצוואוּר, ו. בורשטיין, איה, ר"ה תשכ"ט.

14. אָנזעצן. באַנקראַטירן. „יעדער קלאַגט זיך אויף זיך זעלבען שטאַנד, מע הערט נישט מער, אַט דאָ האָט דער אָפּגעקלאַפּט, דאָ יענער הכה שאול באלפֿיו ורוד ברבֿכותי, ר' שאול האָט אָפּגעוועזען פֿילע טויזנטער, ר' דוד פֿילע צען טויזנטער, וואַרשע יודישע ציטונג, 1867 № 26.

מיט זיך — זיך אַ קאַפּ אָן אַ קאַפּ. „דער וואָגן האָט אַ טרייסל געטון, ער האָט זיך מיטן פֿאַטער אָפּגעקלאַפּט מיט די קעפֿ, י. גוידא, דער נייער פּראַצענטניק, ווילנע 1893, ז' 34. „איך פֿאַרשטיי אַז [זי] — וועט טריי אַיבערגעבן אַלע אונדזערע ווערטער, ווי אַ קריסטאַל־באַרג דעם קול וואָס קלאַפּט זיך אָן אים אַפֿ, בלעטער, № 1. „איך בין אין בית־מדרש געבליבן אַליין, /... געציטערט האָט וואו אין דער הייך נאָך געוויין, / און אָפּגע־קלאַפּט האָבן זיך עכאַס אָן ענט, אַל וו, אַליין. „סיאי שוין שפּעט, — האָבן אין שטיין זיך אָפּגעקלאַפּט די שטיול זינע היל־כיק, פּמ, מלחמה ו, ניי 1956, ז' 201. „בעת די וויגנדיקע טיר טוט זיך פּלוצעם אַ טראַג מיטן ווינט און קלאַפּט זיך אַפּ אין זיך לינקער דיד, ישק, שליח... ז' 215. „אַ יוד דאַרף גלייבן אין השגחה פרטית, די גמרא זאָגט, אַ מענטש קלאַפּט זיך נישט אַפּ דעם פֿינגער אונטן, איידער מע באַשטימט עס נישט פֿון אויבן, חג, טמז, 1965 | 1.

זנג. עכין. עניש.

אָפּקלאַפּער — דער, ס. וון — ין, קע. ווער עס קלאַפּט אַפּ. מכשיר אָפּצוקלאַפּן. ערני.

אָפּקלאַפּערן — אוטו & טרוו. פֿער אַפּ, גע־קלאַפּערט. אָפּקלאַפּן אַ סך מאַל. אַ מיטן לאָזן אַהין און צוריק. אַ האַסטיק מיט דער צונג. זנג.

אָפּקלאַרן — טרוו. קלאַר אַפּ, געקלאַרט. זנג: ~קלערן. 1. אַפּרייניקן, דיסטילירן. מאַכן עס זאָל ווערן דורכניכטיק. אַ גלאַז. 2. אָפּשטישן. קלאַר מאַכן אָן ענין. אַ די פֿאַרמל. אַ אַלע פרטים פֿון אַ שיטה, טעאַרע אע. זנג. עכין. עניש. ער (יין, קע).

אָפּקלויבן — טרוו. קלויב אַפּ, געקלויבן, געקלויבן. ← אָפּקלויבן. צום 1: אַ רבֿ איז גוט אָפּצוקלויבן, אָבער נישט אָפּצוואַגן, שו. „דרום האָב איך מיר אָפּגעקלויבן מנן שטאַט לעבן אַרעמעלייט, דאָס איך וויל זיך נישט בגאווה האַלטן, לט, עזב, „אַזוי ווי אַדם האָט געשטאַרקט די טומאה, אַזוי האָבן זיי אָפּגעקלויבן דאָס אַרט דאָס איז טויגלעך געווען דערצו און זיי האָבן געשטאַרקט דעם כוח פֿון דער טומאה, נצ, כהג. „אין אַ קליין שטעטל איז גאַר אָן עבירה אַ חתן זאָל זיך אַליין אַ אַ בלה, איין גיפּנהרליכע ליבע צווישען צוויי בלינדי קעץ, לעמבערג 1890. „ווי ער איז שוין געקומען פֿאַר זיך זען שטאַט, שיקט ער פֿאַרויס אַ שליח, מע זאָל אים אַ אַ גאַספּידיע וואו ער זאָל אַינשטיין, איין ווינדערליכע מעטה פֿון דער הייליגען בעל התוספות... לעמבערג 1890.

מיט זיך — „איטלעכער האָט זיך אָנגע־צונדן דעם לאַמטער... [זיין] האָבן זיך אַ שיכּיבּחור אָפּגעקלויבן, ער זאָל זיי אַהיימ

פֿירן, טעיאָטאָר [הש ו' ז' 91]. „ער האָט זיך באַקענט מיטן פּראָגראַם פֿון יעדער פּאַרטיי. ער ווערט אָבער פּאַיאִינפֿלוסט פֿון יעדער נעצער רעדע קען זיך נישט אָיך די שיטות, הערש לייב קאַזשעבער, קאַזיאַנע גימנאַזיע, טשערנאַ וויץ 1927?

אָפּקלונג — דער, ען. רעזאָנאַנס. אָפּקלאַנג (23)

אָפּקליאַנטשען — טרוו. טשע אָפּ, גע- קליאַנטשעט. 99: ~ קליאַנען. עפעס וואָס אָפּגעטן מיט הכנעה, דערנידערנדיק זיך. אָי אַז מע זאָל באַרעמען פֿון שטראַף. עניש.

אָפּקלייב — דער, זן. 99: ~ קלויב. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּקליבן. מאַכן אָן אָ. קריטישער, געראַטענער אָ. אָן אָ (פֿון) לידער. אָי פֿון 22 פּרקים משניות מיט אָן ארת פֿון די 22 אותיות פֿון אַלף-בית ביים אָנהייב פֿון יעדן פּרק, צו לערנען אָי אָ יאַרצייט יענעם פּרק, וואָס זיין ערשטער ארת פֿאַלט צונויף מיטן ערשטן ארת פֿון נפֿטרס נאָמען. אויף אַזאָן אַפֿן ווערט באַשאַפֿן אָן אומבאַוואוסטער נאַ טירלעכער אָי פֿון האַרמאָנישע שפּראַך-קלאַנג גען, זשיט IV, ניי 1912, ז' 144. „ער האָט געמאַכט גאַר ווייניק טעותן אין דעם אָי פֿון טעמעס“, מוק, מינע באַגעגענישן ו' ז' 258. „דער נאַטירלעכער אָי אָ, אַדאַק דער פּאַרענדער-לעכטיק און דעם אָינלעבן פֿון די אַממערטן צוגעפּאַסטע“, מ. יא. צוזמער, זאַלזאַגער, קיעו 1933. „מיר קענען נישט הינט מעכאַניש איבער-חזרן די שפּראַך פֿון אונדזערע קלאַסיקערס, מיר מוזן מאַכן אָן אָ“, מו, י' 99 ו. „בפֿל אָבער באַשעפּטיקט זיך סײַ דער היסטאָריקער, סײַ דער וואָס שרייבט וועגן צייט-פֿראַגעס מיט דעם אָי... פֿון געזעלשאַפֿטלעכע געשעענישן“, שן, קריטיק און קריטיקער, ביא 1959, ז' 319. אָן אָי צווישן טשאַרעער און שוואַכערע אָן אָי צו אַרבעט און צו אויסראַט-לאַגערן. אָי ט ע אָ ר י ע — „די היסטאָרישע אידיען-פֿאַר-בינדונג צווישן... דאָוויניזם און אַיטעאַריע“, זל יבב אXXI, ז' 136. 2. סעלעקציע.

אָפּקלייבן — טרוו. קליב אָפּ, געקליבן. דרום-יידיש 99: ~ קלויבן. 1. אויסקליבן איינעם פֿון צווישן אַ גרופּע. אויסזוכן דאָס פּאַסיקע צווישן געלעכע. „ער איז געווען אַ גאַנץ גרויסער קניץ... / ער האָט עטלעכע ערטער פֿאַר שולן אָפּגעקליבן דורכדעם איז דער נאָמען שוין אויף אייביק געבליבן“, טעיאָטאָר, [הש ו] ז' 41. „ער האָט געגעסן מיט אַפּעטיט / און זיך געטרונקען וויפֿן אין דער מיט. / און דאָס קאַפהענדל אָפּגעקליבן / נאָר די ביינער זענען געבליבן“, עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 249. „מע קליבט אָפּ פֿאַר אַ שליח דעם הגאון רבי פֿרידמאַן“, מרדכי ואסתר, ווילנע 1862. „איין טאָג איז פֿאַר זיי אָפּגעקליבן. אַלע ער־שבת שפעט פֿירט מען זיי אַרויס אָפּצורוען זיך צווישן צוויי בערג פֿון שניי, ישרי זב, ווילנע 1867, לו.ב. „אין מײַ חודש... קליבט

אָפּ סאַמע די גרעסטע אייער פֿון די בעסטע הינער כדי אונטערצושיטן זיי דער קוואַקע“, יאָכ ו' ז' 257. „צײל איך זיי, די לעצטע, אָפּ געקליבענע, / פֿון די ביינע שטורעמס די פֿאַרליבענע“, אַל וו, י' לעצטע, „אין וואַכנ-טאָג איז זייער קלויז און שענק — אין בוכ-האַנדלונג, אַ קונה קומט אַרײַן... ער קליבט אָפּ ספֿרים און באַצאַלט“, חג, דער מענטש פֿון פֿיבער, ניי 1962, ז' 115.

2. אויססאַרטירן. באַזייטיקן דאָס שלעכטע אָדער אומטיגונדדיקע צווישן די גוטע צי פֿאַר-קערט. „בײַ דעם פֿלוגבוים ווערן נישט צייטיק אַלע אויף איין מאַלט, ניערעט ווער [עס] וויל עסן פֿלוגן דער מוז אַלע טאָג גיין צום פֿלוגבוים און אָי ביסלעכווייז וואָס צייטיק ווערט, שײַע זכירות, לעמבערג, 1818. „די נאַטור קליבט אָפּ די וואָס טויגן און לאָזט זיי לעבן און מערן זיך... זי קליבט אָפּ איינע פֿון די אַנדערע דורך די מלחמה פֿאַרן לעבן, וואָס זיי פֿירן צווישן זיך“, אליהו אַזווזאַהן, די אייביגע מלחמה, וואַרשע 1897. „ער קליבט נישט אָפּ דאָס וויכטיקסטע, ער טיילט נישט אויס וואָס עס האָט באַפֿרוכפּערט זיין געדאַנק“, שן, קריטיק און קריטיקער, ביא 1959, ז' 31.

3. אויפקליבן, צונויפקליבן. „פּאה איז: אַלע זאַכן וואָס עס איז אָן עסנשפּיץ און עס ווערט געהיט און עס וואַקסט פֿון דער ערד... און וואָס מע קליבט אָפּ אויף איין מאַל“, זרעם, יא.א. „מיין פֿאַטער האָט מיר איבער-געלאָזן אַ ווינגאַרטן, האָב איך אָפּגעקליבן דערפֿון דעם ערשטן טאָג דרײַ הונדערט צווייגן, וואָס יעדער צווייט האָט מיר געמאַכט אַ טון וויין, אמד, איבז פֿון ליק, איין שיינע אונ-ריכטיגע בעשרטבוונג פֿון ארײַשארל, ווילנע 1863. „די פֿאַבריקאַנטן האָבן אָנגעפֿאַנגען צו זאַמענצושיקן די סחורה וועלכע דער פֿעטער האָט פֿאַר אים אָפּגעקליבן“, מ'שלי אַבות אויף אַבות, צוגעדרוקט צום צויר וו, ניי תרע"ג, ז' 40.

4. אויסרייניקן. אָפּראַמען. „מע טאָר נישט אויסטרייסלען אום שבת קיין שום מלבוש פֿון דעם טוי אָדער רעגן... וואָס איז דערויף געפֿאַלן, אָבער מע מעג אָי דערפֿון די פֿעדערן“, לטב, ס.ב. „ידידיה איז געווען גליקלעך, אָפּ געקליבן די פֿעדערלעך בײַ זיך אויפֿן לאַץ“, פּאָ, די טענצערן, ז' 319.

מיט זיך — אָי זיך אַ צייט. אָי זיך אָן חתן (א כלה). אויך: פֿאַרענדיקן קליבן זיך עפעס צו טאָן. „דאָס איז געווען... שבת, בשעת די גאַנצע פֿאַמיליע האָבן זיך אָפּגעקליבן מיך צו פֿירן אין שול ארײַן, שמו"ה, איין ווינדערליכי מעשה פֿון דעם פֿינעם יונגען מאַנשאַץ, לעמ" בערג 1883. עכץ. עניש.

אָפּקלייבער — דער, (ס). ווו — יין, קע, יס. ווער עס קליבט אָפּ. „דאָס פֿאַרגרעסערן די צאַל אָי פֿון די קוילן-פּלאַסטן“, א. איזראַליאַטיש, קוזבאַס, מאַסקווע 1932. „נעמט אויף ליטוואַקאַו פּרצן אַלס אָביעקטיוון אָי“ פֿון דער אַלטער

יידישער קולטור“, י. באַנאַשטיין, ליטעראַריש-לינגוויסטישער זאַמלבוך, צום 15 יאַרטאָג אָק טיאָבער-רעוואָלוציע, מינסק 1932. „די צייטונג דאַרף נישט און קאָן נישט קאָנקורירן מיט דער טעלעוויזיע... [זי] דאַרף דערפֿאַר ווערן די אַיין און אויפקלערערין. דאָס טוט די יידישע צייטונג און זי גיט אַי נעעס אַי תּמיצית“, יג, טזח, 1964 VII 19.

אָפּקלייבעריש — אָדי. אויסקליבעריש. „מיר דאַרפֿן זיין שטאַרק אָי... אונדז שטייט פֿאַר אַ גרויסע אַרבעט אין פּרט פֿון איבער-קאַכן און זיך צונויפֿאַרבעטן מיט די חברים, קעגן וועלכע מיר האָבן יאַרן-לאַנג געקעמפֿט“, אַי. פּעפּער, די אָפּגאַבעס פֿון דער יידישער פּראַלעטאַרישער ליטעראַטור אין דעקאַנסטרוק-טיוון פּעריאָד, קיעו 1932. „צו דער יידישער קלאַסיק האָט... [מען] זיך באַצויגן אין אַ באַזייטיקער מאַס נישט אָי, אָן דער געהעריקער קריטיק“, שטערן, מינסק 1934, № 12. „... אָי ער איז פֿאַרגליכן און אויסדרוקן, אַ ביסל מער שליפֿן די פּאַרפֿאַד, פּאַריזער צייטשריפֿט, № 17, ז' 99. קיי"ט.

אָפּקליידן — טרוו. קלייד אָפּ, געקליידט. 1. אַראַפּציען, אויסטאָן קליידער. 2. פֿאַר-ענדיקן אַנטאָן אָדער אַנשטאַפֿן קליידער, מלבו-שים. 3. (גנבֿיש) אָפּטייטן, אָפּסמען פֿערה, י. טרייאַקס, אין בײַ אונדז יודען, ז' 161.

אָפּקלייסטערן — טרוו. טער אָפּ, געקלייסט-טערט. אָפּקלייען, אָפּקלעפֿן דאָס צוגעקלעפּטע נייט קלייסטער.

אָפּקלייען — טרוו. קלייע (ע) אָפּ, געקלייע(ע)ט. 1. אַראַפּנעמען, אָפּרייסן עפעס וואָס איז צו געקלייע(ע)ט. 2. אַראַפּנעמען קליי. מיט זיך — פֿון זיך אַליין, אָן אַ פּוהנ, אַ ציל-עניש.

אָפּקלינגלען — אוטו, אַקוּוו. גל אָפּ, גע-קלינגלט. אויפֿהערן קלינגלען. „אָווי ווי ס'האַט דער קלויסטער-גלאַק נאָר אָפּגעקלינגלט גליק / און ס'קליינע בלאַטיק שייגעצל האָט נאַכגעלאָזט דעם שטריק“, אַצג, מעפֿיסטאַ, ז' 63.

אָפּקלינגען — אוטו. קלינג אָפּ, געקלונגען. 1. קלינגען. לאָזן זיך הערן. עס קלינגען אָפּ שיערענען פֿון האַרמאָניע. „האַט זיך זייער שטאַרק אָנגעהויבן צו הערן די קלעפֿ פֿון... [די קראַעס] שטאַרקע שטאַבלען אָן דער גע-טאַפּלטע פּוסטע פּאַדלאַגע, דאָס עס האָט נאַטירלעך אָפּגעקלונגען ווי אַ סאַלדאַטן-מאַרש“, אמד, די נעכטער געשיכט, ווילנע 1871. „קלינגט אָפּ... [פּינדאַרס] ליד אין אַלע הערצער; ווערן די הערצער די געפֿאַלענע אויפֿ-געשוואַלן פֿון העלדנומוט“, פּראַ, יועגן וואָס פֿירן אָפּ פֿון יידישקייט, „אין שליטן איז געזעסן ווער, / געלאַכט הויך און געוונגען... / די גלעקלעך האָבן מיטגעלאַכט / און ווינט ווינט אָפּגעקלונגען“, טעג, לירישע לידער, 1913. „אין פֿעלד“, וואָס בליבט דיר נאָך פֿון פֿריינד-שאַפֿט אויף דער ערד דאָ... ווען האַרטער

מיט זיך — זיך אָ דאָס האַרץ. יעס קלעמט אים אָפּ ביים האַרצן = א) עס דריקט דער הונגער; ב) מע זעט אַן עולה, א צרה. אויב עמעצער וועט פֿרעגן: 'פֿון וואָס איז דער מענטש געשטאַרבן?', וועט זיך אַפּזוכן אַ שוטה און ענטפֿערן: 'ער האָט זיך אָפּגעקלעמט אַ פינגער, האָט עס עפּעס אַ זינגען?', אי. קיפּניס איבז, מאַרק טווען, העקלבערי פֿיל, קיעוו 1929. -עניש.

אָפּקלעפּן — טרוו. קלעפּ אָפּ, געקלעפּט. פֿ9: אוקר, פֿ9: קלעפּן. אָפּטיילן אָדער אַראָפּנעמען דאָס צוגעקלעפּטע. אָ אַ בילדל. אָ די מאַרקע פֿון קאָווערט. [ער] איז אַרויס אין שנק, אָפּקלעפּנדיק דאָס העמד, וואָס האָט זיך צוגעקלעפּט אונטער די אַרעמס, א. פּערלאַמאָן איבז, הענריק דזשעוועצקי, די קוואַשניע גאַס, מאַסקווע 1937.

מיט זיך — פֿון הינטער די סקירדעס היי און דאַרפֿישע ווינטמילן האָבן זיך אָפּגעקלעפּט אַנגעפּעלצטע פּויערישע פֿיגורן, ש. גאַדינער, דער מענטש מיט דער ביקס וו, מאַסקווע 1933, ז' 24. "אילקאָ איז שוין געוואָרן אויס וואָרעם, אָט דאָס־צו צונעמעניש האָט זיך פֿון אים אָפּ" געקלעפּט. איצט האָט ער שוין געהייסן צוציק", אי. קיפּניס איבז, ק. טשוקאווסקי, די זוניקע, קיעוו 1934.

אָפּקלעקן — אוטוו. דריטפּערוואַניק, קלעקט אָפּ, געקלעקט. זיך גענוג. סטאַיען. קאַרטאַפּל וועט אָ ביז איבער ווינטער. גרייט ניט אַן אַזוי פּיל פּראָוויאַנט, אַפּילו אַ העלפּט וועט אויך אָ.

אָפּקלעקן — טרוו. קלעק אָפּ, געקלעקט. אָפּטריקענען, אַרביינזאַפּן טינט אע פּליסיקייטן מיט קלעפּפּאַפּיר. אָ דאָס געשריבענע. עס האָט זיך שוין באַוויזן לעשפּאַפּיר אויך, עס איז שוין ניט געווען קיין גויט אָ דען שאַפּונג אויף די ווענט, כּדי זיי זאָלן זיך ניט צעוואַשקען, אי. קיפּניס, איבז, אַסטאַפּ ווישניאַ, שמייכלען, כאַרקאָוו 1929.

אָפּקלערן — דער, זי. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּקלערן. און ערשט מיט די מופֿעניש, וועמעס אָ איז עס? א. ד. אגוז, הומאַריטישע דערציילונגען. אַ נמער אָ! דער חתן זאָל ניט ריידן וועגן גנן... דו ביסט גאַר פֿון זינגען אַראָפּ, ע. ב. [עוור בלאַשטיין], די משונענע, ווילנע 1894, ז' 19.

אָפּקלערן — טרוו. קלער אָפּ, געקלערט. פֿ9: קלאַרן. 1. קלאַר מאַכן. אַפּרייניקן. אָפּליטערן. אָפּפּילטרירן. פּוטר פֿון נכרי מאַג מן וואול עשן... מן קאַכט דיא פּוטר אונט שוימט זיא וואול אונט קלערט זי אָב, שוה ו, אַמסט 1723, עג/7.

2. אויפֿקלערן. דערגיין צו אַן ענין ביזן סוף, ביז עס ווערט אינגאַנצן קלאַר. און די זאַך פֿון דעם מלך, פּלוּמ: דאָס וואָס ביי זיי איז געווען אָפּגעקלערט אַז סע איז קיין מלך ניטאַ, דאָס איז שוין ביי זיי געוואָרן פֿאַר אַ

ציטן אין די וואַקסנדיקע דורות, בערלין יאָר? 5. אַנטעלעפּאַנירן. אַנרופֿן אויף אַ טעלעפּאָן. זיי האָבן אָפּגעלאָזט דעם שדכן, צוגעלאָפּן צום טעלעפּאָן און אָפּגעקלונגען דעם יונגמאַן, אָפּ. מיידלעך.

6. טרוו. אָפּשפּילגען. אויסדריקן. איבערגעבן אַ זינגען, אַן אינהאַלט. אין די פּאָלקסלידער קלינגען אָפּ צאַפּלענישן און ראַנגלענישן פֿון דערדריקטער ליבשאַפֿט. ווערט דער נעפל מיר אַ ליכט — / אין דער ווינטטער ווינט דורכ־ דרינגען; / ווערט אַ שלח מיר דער ווינט — / זייער עלנט אָפּצוקלינגען, אר, אין אַ נעפּליקן טאַג. אַ געשריי פֿון אַ מענטשלעך געוויסן... האָט אָפּגעקלונגען אַן אַנקלאַג אין נאַמען פֿון די ייִדישע קרבנות, יג, טמז, 15 1967.

מיט זיך — דער נאַמען פֿון דיועם מאַן האָט זיך זייער שייך אָפּגעקלונגען אין די אויערן פֿון דער מוטער און טאַכטער, אמד, עווגעניע. ווילנע 1889. דאָס ווידערקול פֿונעם האַמער קלינגט זיך נאָר אָפּ און וויטער איז שטיל ווי אין אַ קבֿר, ש. ש. גרינפּענד איבז, די אַרמע געבילדטע, וואַרשע 1896. געבן דער פּרויקהויט [אין אויערן], דאָס הייסט דאָס הייטל וואָס אַן איר קלינגט זיך דאָס אָפּ אַלע טענער, אַלע קולות, בלעטער, Ne 22.

~קלינג, דער. אָ קאַ ס ע. -עכין, -עניש. -ער — אויך דזוו אָפּקלינג קאַ ס ע, געלט־רעגיסטער, מזומן־רעגיסטער. -ערין.

אָפּקלינגעריש — אַדי. וואָס עס קלינגט אָפּ. וואָס איז מסוגל אָפּצוקלינגען. די פּיאַנאָ האָט זיך פֿון ציט צו ציט געלאָזט הערן מיט זי וויטן אַז אונטערטאָן, מ. שטיקער, טמז, 1963 IX 29.

אָפּקלינגעווען — טרוו. געווע אָפּ, געקלינגען וועט. באַפֿרעיען פֿון אַ קליין אַרויסנעמען אַ קליין. אָ דעם זעכט־מיר־מוחל וואָס איז פֿעט געוואָרן.

אָפּקליפּען — דזוו אָפּדלובען. לויט 27 אָפּפאַר לופּען (←).

אָפּקלעפּן — אָפּקלעפּן.

אָפּקלעמערן — אוטוו. טער אָפּ, געקלעמערט. קלעמערן אַ לענגערע ציט. זיין טאַטע, דער קוטנער בלעכער, וואָס האָט האַלב קוטנער הייזער איבערגעצויגן מיט בלעך, וואָס האָט אַ לעבן־לאַנג אָפּגעקלעמערט אויף דעכער, פּמ, טראַט פֿון דזירעט, מאַסקווע 1966. ז'נג.

אָפּקלעמען — טרוו. קלעם אָפּ, געקלעמט. 1. אָפּדריקן, אָפּקוועטשן. אַרביינעמען אין אַ קלעם און דריקן, צעקוועטשן. עס גיבן אויך אַזעלכע עלטערן וועלכע שלאָגן די קינדער אין אַ צופּאַל ווען דאָס קינד פּאַלט, אָדער מע קלעמט אים אָפּ אַ פינגער, וואָס טרעפּט אַפּט ביי קינדער, י. ג. גרינהויז, שלאָגט ניט קיין קינדער, וואַרשע 1900.

2. אַרויסנעמען פֿון אַ קלעם. מאַכן לויז.

לויף פֿון גלייכגילטיקע רעדער האָט שוין אָפּ געקלונגען איבער שטאַל פֿון רעלטן, אַקש, ברויז (לידער), מינסק 1928, ז' 83. די ווייט אָפּקלינגעדיקע קלעפּ פֿון די וואַך־סאַלדאַטן מיט די אַלעבאַרדעס אויפֿן פּאַל האָבן זיך געהערט ווי דאָס קלאַפּן פֿון אַ זייגער־העמערל, וואָס קלאַפּט אויס די לעצטע שעה פֿאַר די פּאַראָר־ טיילטע, נס, איבז, וויקטאָר הוגאַ, נאַטראַדאַם, קיעוו 1929.

2. אָפּהילכן, זיך הערן (ווי) אַן עכאַ, אַן אָפּקלאַנג, ווידערקול. עס קלינגט אָפּ אַ קול אין וואַלד. אַך מיינט טייערע — האָט ער געשרייען. עס האָבן אים דיווע ווערטער צוריק אָפּגעקלונגען פֿון טיפֿן וואַלד. דאָס וואַר אָבער מער ניט ווי אַן... אָפּהילכונג, אמד, איינע רויבער געשיכטע, ווילנע 1864. "איינזילביקע טענער פֿון פּייגל און חיות האָבן נאָך בולטער געמאַכט די שטילקייט, זי געטראַגן און אָפּ געקלונגען איבער די ברייטע פֿעלדער ווי מעשה־ לעך", אָפּ, ליניטשערני. וועט פֿול מיט קריג געפּילדער זיין דער טאַל, / און אָ וועט פֿון די בערג, / דער בעאַקלאַנג פֿון שווערד און שילד, יוהאַש, שאַויל. האָט זיך פּלוצלינג דערהערט אַן אויסגעשרייע, וואָס האָט אָפּגעקלונג גען פֿון צווישן די ביימער אַרויס, וויט ו, ז' 113. אַ לעצטער לאַנגער קויש, א שטילער קלאַפּ אין לאַדן, / און נאָכדעם וויטע טריט, וואָס קלינגען אָפּ געהיים, דא, גש ו, ז' 50. "נאָר אין פּוסיטע קעפּ קלינגט אָפּ יעדער געוואַרפֿן שטינדל מיט אַ הילכיקן קלאַפּ", דער לעבעדיקער, פּאַש, I VIII 1952. "די קולות זענען געקומען ווי פֿון תּהום און אָפּגעקלונגען מיט אַ ראַנגלעניש ממעקים איבערצוגעוועל־ טיקן דעם יאוש פֿון אַ געבראַכן לעבן", חג, טמז, 1965 I 29.

3. דערמאַנען אין קלאַנג, זיך הערן ענלעך צו עפעס. אָדער: דערמאַנען זיך אין אַ קלאַנג. "און ווען איר האָט אַ גוטן געהער, וועט איר הערן דאָס ווילדע אַכצן און איצצן אין דער דאַרטיקער פּאַרסטער לופֿט, אַן אָ פֿון ביטערע קלאַנג... פֿון עלנטע יתומים", ה. עפּפּעלבערג, דער קרבן, וואַרשע תרס"ח, ז' 97. "אין דער ייִדישער ליטעראַטור פֿעלט דער העלד, די רעי פּרעזענטאַטיווע געשטאַלטן, וואָס אין אַנדערע ליטעראַטורן ביי דעם קלאַנג פֿון יעדער נאַמען קלינגט אונז אָפּ די מעלאָדיע פֿון אַ גאַנצער עפּאָכע", מ. וואַנוילד, צי איז שוין פּאַרזא אַ ייִדישע ליטעראַטור, וואַרשע 1929. "די פֿערזן... און זינגע דראַמאַטישע פּאַעמעס... קלינג גען אָפּ אין געמיט מיטן קלאַנג פֿון איבער־ זעטלעכקייט", ש. ביקל, היימיש, יאָנאָר 1959. "האָט זי [דעם רבֿס טאַכטער] זיך צעלאַכט, און איר לאַכנדיק קול ביז הינט נאָך אין אויער קלינגט אָפּ מיר אַמאַל, האַל, מיטן אוצר, מאַסקווע 1966, ז' 201.

4. אויפֿהערן קלינגען. אויפֿהערן זיך הערן. "הייבן אַן אין משך פֿון דער ציט די אַנפּאַלן פֿון שרעק־געוואָרן פּאַמעלעך אָפּצוקלינגען און פּאַרשווינדן", פ. שניאָורטאָ, די קאַסטראַפּאַע

משל"י, נחב, 'מעשה בחכם ותמי', דרו וועסט וועלן זאָגן, דאָס קאָן גאַרניש זיין, וואָס איך האָב אָפּגעקלערט אין דער יוגנט זאל ביי מיר דאָס הינט גאר פּרעמד און פאַר נישט גערעכט זיין, 33ה, וו, רלר.

3. אַרויסדרינגען. קומען צו אַ מסקנא, אַ כּלל, אַן אויספיר. באַשטימען. באַשליסן. דעציירן. אַ דעם אונטערשייד פֿון יעדן מין באַשע־פעניש. "האַט [ער] ביי זיך אָפּגעקלערט, אַז ער מוז דאָ שאַרף שמועסן, פֿברט דער בחור, זאָגט מען, האָט געלט", יא, שטערנטיכל, לזפּציג 1861, ז' 18. "וועלדיק ווי ער האָט אָפּגעשאַצט דאָס גאַנצע לעבן פֿון דעם מענטשן אויף דער וועלט, איז ביי אים אָפּגעקלערט געוואָרן אין זיין דעה אַז סע איז גוט דאָ אין דער מדבר איבערזעלעבן זינע יאָרן", נחב, 'מעשה מבער' גיר והעני, "איבערדעם האָבן מיר אַלע אָפּגע־קלערט, מע זאל פֿון הינטמאָל אַן שוין נישט אויף ר' מאיר בעל-הנס, נאָר אויף דעם בעשטט נטמה מנר זיין", יפ, ז' 190. "צום סוף האָבן אַלע דורך דער באַנק / דאָס דאָזיקע צווישן זיך אָפּגעקלערט / אַז זיי זענען דורכדעם אַזוי קראַנק, / וועלן זיי זענען זייער נישט ווערט", עט, משלים, ווילנע 1925, ז' 214. "אַבער ער האָט אָפּגעקלערט גאַרנישט [צו] דערציילן פֿאַר איר [אַזוי גלייך ווי פֿאַר יהודית]", ב. א. זאָביעוונסקי, די שווערע ציטט וווּ, וואַרשע 1887, ז' 56.

4. אַרבייטראַכטן זיך. אַרבייטגהיירן זיך אין אַ זאָך. "זאָגט יהודה: קומט אַהער, קינדער יעקב. איך וויל אַיך דערציילן וואָס איך האָב מיט מײַן שכל אָפּגעקלערט, וואָס אין האַרץ אונדזער פֿאַטער איז", א. פּאָוויז, גדולת יוסף, יודעפּאָו תקצ"ח, ג.ב. "נאָר דער מענטש זאל וועלן אַ דעם שכר אַליין וויפֿל יעדער מענטש האָט. דאָס קאָן מען נישט פֿאַרשטיין וואָרן אין דעם איז דאָ עטלעכע פֿאַכן", טעאַטער [הש 1], ז' 87. "ווערן געבאַרן קינדער נאַרישע מיט פֿאַרשטאַפּטע הערצער און מיט פֿאַרשטאַפּטע מוחות, אַזוי ווי עס האָבן אָפּגעקלערט אַלע תּכמי המחקר", הנהגות הנשים, ווילנע תר"ה. "וואָס פֿאַרשייבן? מע באַדאַרף דאָך פֿרייער עפעס אַ וואָס צו טון?", שע, קאָמעדיעס, די אַסיפּה".

5. אויסטראַכטן. פֿאַלן אויף אַ געדאַנק. "פֿאַר דעם קונסטשיק דאַרף מען טאַקע לויבן די קאַמפּאַניע נייריאַרק, עס איז גאַרנישט שלעכט אָפּגעקלערט", ש. בר-כוכבא, אַ נייע אַמעריקאַ־נישע הגדה . . . ווילנע 1900, ז' 34. "יאַסעלע האָט שוין אַפּילו אָפּגעקלערט אַ פּלאַן, ווען און ווי אַזוי, שע, יוסיילע סאַלאַווי, ז' 40. "אַן אַ רעיון און אַן אַ מחשבה קען ניט זיין קיין מעשה. דער מוח . . . קלערט אַפּ אַ נייעס און די האַרץ טראַכט דאָס און איז זיך מיטש צי עס איז גוט דעם מוחס אויפֿגעבעכץ, יצחק יחיאל טאַענזאָהן מעיר קאַרעליק, דרך האדם, ווילנע 1908. "זאָג מיר . . . דו האָסט דאָס אָפּ־געקלערט די 'המצאה' מיט די קאַרטאַפּל?", אר, די ערפֿינדערין. "אַ יודענע וועט עפעס אַ אַ

שכלדיקע זאָך? מסתמא עפעס אַ נאַרישקייט!", י. מאַרגאָליץ, אַטריקע, אַדעס תרע"ד.

6. פֿאַרויסזען. "און מע קען גאָר קיין זאָך ניט אַ; עס קען נאָך גאַנץ שייין זיין, אַז אַלע זינע חפּצות זאלן פֿאַרגעסן ווערן, ער וועט ווערן אַ כּשעווער ייד", יזפּאָל, 1887, № 29. מיט זיך — "אַזוינס לאַזט זיך גאַרניש אַ". "און וועלן ער האָט נאָך געהאַט עפעס געלט פֿון זיין נדו, האָט ער זיך אָפּגעקלערט ער זאל זיך נעמען אַ שייטוף . . . און זיי זאלן האַנדלען בשותפות", ספר דוֹרֵר שלום, פּשעמישל, יאָרז, יג/א. "ווען ער האָט זיך גערעכט אויפֿן ערשטן פֿאַרהער צו שטיין, און וואָס צו טענהן זיך אָפּ־געקלערט, האָט דאָס גאַנצע עסק אַזאָ שייניג באַקומען, קלמן טוביל איבז, דער דאָקטאָר מיט זיין טאַכטער, לובלין 1894. "די נייע סיס־טעמען האָבן זיך, אמת, נאָך ניט אינגאַנצן אָפּ־געקלערט. עס טרעטן ערשט איצט אַרויס יענע שווערע רשטע ווידערשפּרוכן וואָס זינען ווי די פּאַקן און מאַזלען פֿון אַ יוגן סיסטעם", זשיט וו, ז' 1912, 99 ז'.

אָפּקנאַלן — אַוטוו. קנאַל אָפּ, אָפּגעקנאַלט. 99

1. אָפּהילכן מיט אַ קנאַל. אַ מיט אַ בייטש, אַ שאַס קנאַלט אָפּ. "וועלנדיק גוט באַטראַכטן דעם אַזוי נאַענט באַקאַנטן באַרג, פֿון וועלכן אַלע נאַכט הערט זיך אַ טויבער אויפֿרייסן. אַט באַלד וועט ווידער די לופּט מיט פֿייער אַ", ש. אַלעק, אינ אַנגלי, כאַראַקטעריקעו 1932. "נאָך די בליצן האָבן דונערן אָפּגעקנאַלט איבער די בערג, און וועטע עכאַס און אַ שאַל פֿון אַ שוֹפֿר האָט זיך גע־הערט", אַש, משה.

2. אָפּזאָגן, אָפּזינגען, אָפּשפּילן מיט אַ קנאַל־לערע. אַ אַ סאַלדאַטישן מאַרש, אַ אַ פֿריילעכס. "נישט באַגלייט געווען דורך בענקנדיקע, לאַנג אַטעמדיקע, קרעכזנדיקע, בערגשייגנדיע ניגור־נים, ווי ביי אַנדערע רבישע הויפֿן. נאָר מע האָט אָפּגעקנאַלט די שיינ־העמלעך מיט קורצאַטעמ־דיקע פּאַלקעס און מאַזורקעס", אַש, תּהילים יוד. "עס האָט אָפּגעשאַלט און אָפּגעקנאַלט איר בערן גאַנצן בית־מדרש", חג, צמח אַטלאַס. מיט זיך. קנאַל, דער. ונג. עניש. ערני.

אָפּקנאַקן — טרוו & אַוטוו. קנאַק אָפּ, אָפּ־

קנאַקט. 1. פֿאַרענדיקן קנאַקן. אַ אַלע ניס־לעך. "די האַרמאַטן האָבן שוין אָפּגעקנאַקט". 2. קנאַקן אַ לענגערע צייט. אַ פֿאַרשיידענע מינים ניס־שעהן־לאַנג, צוזאַמען זיי און דערנאָך אַ ביסל פּראַטן. "אונדזערע ביקסן האָבן אָפּ־געקנאַקט די גאַנצע נאַכט". 3. אָפּקלאַפּן, אָפּהאַקן, שטויסן אויף צוריק מיט אַ קנאַל. אַ אַ צווינג, אַ בויס. אַ די פּילקע. 4. אָפּזאָגן עפעס מיט אַ קנאַל, מיט אַ פּעסטקייט, זיכערקייט. אַ אַ פֿירושן ליגן, אַ דעם קדיש. אַ אַ פּרק משניות. אַ די פּיר קשיות. "אָפּגעקנאַקט לעבעדיק איין קשיא נאָך

דער אַנדערער", ממוס, ווינטשפּ, ז' 20. "נאַכן־האָ לחמא עניא' האָב איך אָפּגעקנאַקט דעם 'מה־נשתנה' מיט אַזאָ ברען אַז אַפּילו בייס טאַטן האָט געשיינט דאָס פנים פֿון נחת", ישראָל רוח־מוֹסֶק, זכּרונות פֿון מײַן לעבן, פֿאַרזי 1930. "וואו האָסטו געדינט? — הערשל . . . האָט גלייך געגעבן אַ קנאַק אָפּ: אין דער קייסעריינעס פּאַלק", בערג, באַס דניעפּער ו, יעמעס, ז' 202. "עס קומט דער רב, דער ראַבבּאי, דער מגיד און דער רעווערענד" און קנאַקן אָפּ ווער אַ דרשה, ווער אַ סירומען — ווי פֿון אַ גראַמאַטאָן אַרויס", ט. אייזיקס, סמו, 1968 x 1.

5. אַזוי אויך אָפּזינגען, אָפּשפּילן. אַ דעם גאַנצן מוסף. אַ אַ קאַנצערט. "די ראַלע יסער־קעלע' האָב איך [גאַלדפּאַדן] אַליין אָפּגע־קנאַקט", ד. י. זילבערבוש, מענטשן און גע־שעהענישן, ווין 1931, ז' 76. "האַב איך אָפּ־געקנאַקט אַ קאַפּיטל ישעיהו מיט דעם גאַנצן קלאַפּערגעצייג, מיט דעם ניגון", י. שיינדייט, אַמעריקאַנער, 1961 ix 22.

6. אַרבייטען מיט גרויס אָפּעטיט. אַ אַ פּעטן מאַלאַדייט. "אַט אַזוי האָבן מיר בחכרותא אָפּגעקנאַקט אַ וועטשערע", אי. קיפּינס, סאָווי היימלאַנד, 1968, № 6.

אָפּקניפּן — אָפּקניפּן.

אָפּקניפּן — טרוו. קנייטש אָפּ, אָפּ־גע־קנייטשט. 1. מאַכן קנייטשן. אָפּפֿאַלדעווען און צונויפֿלייגן. אַ שטאַפֿן, בויגנס פּאַפּיר. 2. אויסגלייכן אַדער פּונאַדערנעמען קנייטשן. אַ דעם שטערן. אַ אַ לייכלעך און אויספּרעסן. מיט זיך. קנייטש, דער. ונג. עניש.

אָפּקניפּן — טרוו. קניפּפּ אָפּ, אָפּ־געקניפּן,

אָפּקניפּפּט. אָפּטיילן עפעס דורך אָפּרייסן. אַראַפּקניפּפּן מיט אַ געצייג אַדער מיט די פּינגער. אַ מיט אַן אָפּזוועגען. אַ מיט די פּינגער. אַ דאָס וויינע (אַ האַרט שטיקל) פּונעם ברויט. תּי פֿאַרטשטשט 'ומלק את ראשו' (ויקרא, א. 15): "און אַ זיין קאַפּ" [לויטן דין טאָר דער כּהן ניט דערשטיקן אַדער דערווערעגן אַן עוף וואָס מע ברענגט פֿאַר אַ קרבּן]. "רייסט מען אַרויס די געוויקסלעך פֿון דער ערד. מע רייסט אָפּ אַדער מע קניפּט אָפּ אַ העלפּט, אַ דריט־חלק פֿון זייער וואַרצעלע . . . א. עלבערט. פֿאַרפֿלאַנצן־געוויקסלאַך, פּעטראָ־גראַד 1922. "זייער ערגסט קניפּט [ער] אָפּ . . . אַ שטיקל פֿון דער לאַטקע", חנה לעווין, קליי־ניקייט, באַרדיטשעוו 1933. "ער האָט אָפּגע־טאַן אַ שפיצל: בעת ער האָט געצויגן דאָס שוועבעלע, האָט ער דאָרט פֿאַראיינס אָפּגע־קניפּט עטוואָס פֿון דעם צווייטן שוועבעלע, אַזוי אַרום איז . . . דער גורל געפֿאַלן אויף אים", ש. פּערטאָוו, אויצרעס, מאַסקווע 1939. "עניש.

אָפּקניפּלען — טרוו. פּל אָפּ, אָפּ־געקניפּלט.

זוּו אָפּקניפּן ב, טפּעצ אַ קניפּל. "די זיין פּלעגן

ארמולויפּן ווי שרים איבער דער וועלט און פֿאַרקניפּן און אַ די פֿאַרצוהינגטע געשעפטן, מוק, מינע באַגעגענישן ו, ז' 50.

אָפּקניפּן — טרוו. קניפּ אָפּ, געקניפּט.

1. לויז מאַכן. אָפּטשעפּען. אויפֿבינדן אַ קנופּ (אַ קניפּל). „איז גלאַט אַ זינדע אָפּצולאָזן אַ שידוך וועגן געלטזאָכן... דען שידוכים זינען פֿון גאָט און וואָס ער פֿאַרקניפּט דאַרף קיין מענטש ניט אַ", אמד, ר' שלומעלע דער פּער פֿון דער קהלה נ, ווילנע 1870. „פֿון דרעיר, דורך זיבן טויערן האָב איר, / צום טראַן סאַטורניס אויפֿגעהויבן זיך, / און קניפּ פֿיל אָפּגעקניפּט אין וועג, דער קנופּ / פֿון מענטשנס גורל איז צו שטאַרק פֿאַר מיר, יהואש, פֿון אַמאַר קניפּט.

2. דזו אָפּקניפּן. „גייט ער אַ קניפּ אָפּ אַ שטיק ווייך ברויט פֿונעם לאָבן. ער קנעט דאָס אין דער האַנט", ידידיה מאַרגאָליס, פּויערימ, מאַסקווע 1939.

אָפּקניעטן — [פֿד לאַנגע ע] טרוו. קנעט אָפּ,

געקניעטן, געקניעטן, געקניעט. פֿאַר ענדיקן קנעטן. אַ פֿילן מולטער.

אָפּקניעלן I — אָפּקניעלן.

אָפּקניעלן II — אוטוו. קנעל אָפּ, געקניעלט.

אַ לענגערע צייט קנעלן, אינלערנען מיט אַ סך אַנשטרענגונג. מיט איבערהורונגען. אַרבינקלאַפּן אין קאַפּ. „ער האָט... צוויי יאָר אָפּגעקניעלט, ער האָט שיינע עטלעכע קערבלעך אָנגעקליבן", צ. ז. רובינשטיין, דער שרעקליכער קנט־מאַל, אַדעס 1883, ז' 17. „גייט אומויסט האָבן דער מאַן מיטן איידעם מיט איר אַ גאַנצן טאַג אָפּ געקניעלט, ביז זיי האָבן עס איר אין קאַפּ אַרביני געהאַקט", בלעטער, № 35. „מאַמליקע יאָרן פֿלעגן מלמדים ביזן קבֿר אַרביני אַ", אר, די נייע קניעלונג. 111. „עניש. ערני.

אָפּקניעפלען — טרוו. פֿל אָפּ, געקניעפּלט.

אָפּשפּילען די קנעפלעך. צעפענען אָדער אויס טאָן אַ מלבוש דורך אָפּשפּילען די קנעפלעך. „זיין טאַכטער... האָט חידעראַמאַל די זאַקני בענדלעך מיט דאָס צירונג אויף די פֿיס גע־מאַסטן... ער איז אַרביני און... אָפּגעקניעפּלט די זאַקנענדלעך", ש. גאַדינער, טאַג אַנטקעגנ, מאַסקווע 1924.

מיט זיך — „חברה שפּילעט זיך אָפּ, קנעפּט זיך אָפּ, נאָך גייענדיק אין אינלעניש, ממוט, ווינטש, ז' 22. „מנחם האָט זיך אָפּגע־קנעפּלט, גלייך חידעך פֿאַרקנעפּלט", שירע גאַרשמאַן, דער קויעכ פֿון לעבן, מאַסקווע 1948. 111. „עניש.

אָפּקניעלען — טרוו. כּל אָפּ, געקעכלט. 99:

~קניעלען. אָפּצערטלען. אָפּבאַלענען. אַ דאָס קראַנקע קינד, דעם בן־יחיד אע.

אָפּקניעלען (זיך) — אוטוו. קעלבל (זיך)

אָפּ, (זיך) ~געקעלבלט. 99: ~קאַלבלן זיך. איבערקומען די צייט, פֿאַרענדיקן דעם פּראָצעס פֿון געבערן אַ קעלבל. איר: געבערן קינדער.

„און אַן זיין טעליצע וועט זיך אַ וועלן מיר אויך האָבן אַן אייגענע בהמה". „בין איך הינט... אַ ייד אַ נגיד... מיט בהמהלעך אַ פֿאַר... מיט נאָך איינע וואָס האָלט אַט־אַט ביי אַ זיך", שע, דאָס גרויסע געווינס, „אַזאַ בהמהלע, אַזאַ טייערע בהמהלע! אָפּגעקעלבלט זיך אין אַ בייזער שעה, עין־הרע געגעבן", זש, נח פּאַנדרע. „אין קיין כּישוף גלייב איך נישט, אַז די קו וועט זיך אַ וועט זי דיר מער מילך געבן", אַש, תּהלים יד. „די מילך־קי גייט מען דורכן מעת־לעת פֿון 20 פֿונט ביז 2 פּוד וואַרצלען. געווענדט אַן דער צייט פֿון אַ, אַן געמעלק און אַן דער וואַג", ק. פּערלמאַן איבז, וו. א. אַ כּאַרשטענקאַ, וואַרצל־פּרוכט, מינסק 1928.

אָפּקעלטערן — טרוו. טער אָפּ, געקעל־

טערט. 99: ~קעלטן. מאַכן קאַלט אָדער קעלטער. „ווען מיר וועלן עס ~קעלטן אויף אַיז אַ לאַנגע צייט, וועלן מיר זען אַז די קליינע שפּרינגערס בליפּן אויף אייביק טויט", דר' מ. זוסמאַנאוויטש, דיא הויזליכע מעדיצין, ווילנע 1887, ז' 14.

מיט זיך — „וואַרעס עס וועט שוין באַלד אַנקומען די נאַכט און די ערד וועט זיך אַ", מ. קאַטץ איבז, ל. אנדרייעווע, יאַשמדאַני, דאָס נייע לעבען, ג'י, וויני 1910.

אָפּקעמען — טרוו. קעם אָפּ, געקעמט. 99:

~קאַמען. 1. פֿאַרקאַמען. דורכפֿירן אַ קאַם אויסצורייניקן אָדער אַנצוגאַרדענען די האַר. 2. אָפּקאַצען מיט אַ קאַם, דורכפֿירן אַ קאַם אין אַ פּראָצעס פֿון אַרבעט.

3. פּיניקן מיט אַן אייזערנער קאַם איבערן

קערפּער. „אויז איך דיא זעלביגי צייט איז ר' עקיבֿא אויז זיני חברים אַך גטיש געוואָרן אויז מן האָט אים זיין פֿלייש אַב גאַמט מיט אייזרי [=איזערנער] קאַמף", שאר, יד.

אָפּקעמפּן — קעמף אָפּ, געקעמפּט. אוטוו

— 1. קעמפּן אַ צייט אַ פֿאַרן פֿאַטערלאַנד. אַ פֿאַר אַן איידי. 2. פֿאַרענדיקן, אויפֿהערן קעמפּן.

טרוו — אָפּקריגן עפעס דורך אַ קאַמף, אַ מלחמה. „די דאָזיקע מאַיאַנטקעס זינען נאָך צוריק גיט אָפּגעקעמפּט געוואָרן", נ. קאַבאַקאַוו, איבז, יאַקוב קאַלאַס, זומפ, מינסק 1936.

אָפּקעפּן — טרוו. קעפּ אָפּ, געקעפּט.

קעפּן. אָפּהאַקן, אָפּשניידן דעם קאַפּ. אַ מיט (אויף) דער גיליאַטינע.

אָפּקעצלען זיך — אוטוו. קעצל זיך אָפּ, זיך

~געקעצלט. 1. איבערקומען די צייט, דעם פּראָצעס פֿון געבערן קעצלעך. „און עס איז געקומען די צייט וואָס זי האָט זיך באַדאַרפֿט אַ", יר, גש ו. 2. פּיג, איר. „ער לויפּט מיט אַ גוטער בשררה: די קאַץ האָט זיך אָפּגע־קעצלט", פּוול וועגן אַ מענטשן וואָס קומט מיט נישטיקע ניסן. 111.

אָפּקערן — דער, זיך. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט

פֿון אָפּקערן (זיך). אַן אַ פֿון וועג. פּלוצעמדיקער

א. 2. אָפּווענד, אָפּוויך. אָוועקדריי. אַן אַ פֿון דער פֿרעוידיקער טעמאַטיק. אַן אַ אויף רעכטס (לינקס). „דער דריטער דור אין אַמע־ריקע האָט זיך אויף פּלערליי וועגן צוריקגע־קערט... מיטן צוריקקער־דור האָט זיך אויך אָנגעהויבן דער אַ... פֿון אימיגראַנטישער פּסיכאָלאָגיע", אפּא, טמו, 1966 III 3.

אָפּקערונג — די, יען. 1. פּראָצעס אָדער

רעזולטאַט פֿון אָפּקערן (זיך). אַ פֿון וועג איבערן פֿאַרריכטן. 2. דאָס אַראַפּגיין פֿון דרך־הישר. אויסגעלאַסנקייט. צעלאַזנקייט. חטא. זינד. אַרכ אויך: חוצפּה. ליגן. טוו פֿאַר 'סרה' (דברים, יג, 6, שוין ריכלין 8 אא); פֿאַר 'זנות' (במדבר, יד, 33); פֿאַר 'תּוואַה' (במדבר, יד, 34); פֿאַר 'מוט' (ישעיה, נח, 6) [תּי: יאַך]; פֿאַר 'משוּבָה' (ירמיה, יד, 7); פֿאַר 'עתק' (תּהלים, לא, 19). „דאָן יאָר ווערשטו שטערבן אויז נאָך דעם יאָר ווערשטו ביגראָבן ווערן, דען אַב קערונג האָלט גירט פֿר גאַט", סהמ, ירמיה, כח, 16. „איין פֿאַלשער צייגן דער דאָ ליגן טוט רידן, דען ער רעט אַב קערונג", מחזור חלק שני, שלש רגלים, אמטט 1713, רלח/ב. „מיר האָבן גרעט פֿר צוקונג אויז אַב קערונג", מחזור ר"ה ויו"פ, הומבורג 1721, קנב/א [דברנו עושק וסרה]. „ארויסצוואַרפֿן דאָס מיאוסקייט פֿון זיינע עבירות, און אויסצוראַמען... דאָס מיסט וואָס דו האַסט געמערט פֿון זיין פֿיל עסן און תּענוגים פֿון זיין אַ", איבז, ר' אליהו הכהן, ש"ט מוסר, סדילקאוו תקצ"ג. „ווייל ער האָט גערעדט אַ קעגן די איצער גאַט", תּי, דברים, יג, 6.

אָפּקעריק — אַדי. 1. אַרכ. אויסגעלאַסן.

צעלאַזן. וואָס גייט אַראַפּ פֿון דרך־הישר. „אין גאַנצקייט זאָלשטו גיין, דען ווערשטו בישערמט ווערן פֿר צאַרן, ווען דוא ווערשט גיט אום קוישן מיט איין אַב קעריגה פֿרויא", מחזור חלק שני, שלש רגלים, אמטט 1713, רנו/ב. 2. וואָס קען, איז מוסגל אָפּצוקערן (זיך). אומ־זיכערע, אַע מיטגלידער פֿון דער גרופּע. י־קייט.

אָפּקערלען — טרוו. קערל אָפּ, געקערלט.

אַרויסנעמען קערלעך. באַפֿרענען פֿון קערלעך.

אָפּקערן — אוטוו. קער אָפּ, געקערט.

1. טוו פֿאַר טור מיט אַלע בב פֿון טור אין לק. „אויז ער זאָגט משה, איך וויל אַב קערן אויז איך וויל זעהן דש גיזיכט [זעאונג] דש גרושי", טח, שמות, ג, 3.

2. פּרגל: אַ, טרוו, 33. פֿאַרקערעווען אין אַ

זנט, פֿאַרנעמען זיך אין אַ זנט. בייטן די ריכ־טונג פֿון באַוועגן זיך. אַ פֿון וועג. אַ פֿון שאַסיי און זיך לאָזן מיטן זאַמדיקן וועגל אין דערפֿל אַרפּין. „ער [האתון] האָט אים אַב גיקערט פֿון דען וועג וואָס אים בלעם האָט אַן גילאַנדט קיגן ישראל", נצו, במדבר, כב/ג. „לאַמיר די מצווה טאָן און אים צו קבֿורה ברענגען: האָבן זיי אָפּגעקערט פֿון זייער וועג און זינען אַהיני געבאַנגען", קבֿ־הישר.

3. דערווייטערן זיך. אַפּרוקן זיך פֿון אַן אָרט. אַ פֿון די חרובֿע פּלעצער. אַ פֿון אַ געגנט וואָס רופֿט אַרויס טרויעריקע זכּרונות. „יצחקל איז געווען ממש יאָ משׁ קלין רגע נישט אָפּגעקערט פֿונעם בעט“, א. וועיאָרזאָ, הימעל און ערד, לעמבערג 1909, ז' 6.

4. צווענדן זיך צו עפעס, צו עמעצן. בכּוון גיין צו אַ געוויסן פּונקט, אין אַ באַשטימטער ריכטונג. אַ צו אַן אַלטן חבֿר. „אויב ער [סיסרא] קערט אָב צו איר אין איר גיצעלט אויב זי בידעקט אין בשׁמיקה מיט אַינים מאַנטיל“, סהת, שופֿטים, ד, 18. „גענוג אַיך אַרומרינגלען דיין באַרג, קערט אָפּ צו צפֿון־זייט“, א. מאַל־קאָו, ספֿר דרז אמת, וואַרשע 1894, ז' 7.

5. ווערן אומגעטרעט. זיך ניט אינטערעסירן מער מיט עמעצן, מיט עפעס. אַ פֿון אַן אַמאָ ליקן חבֿר, פֿריינד אע. אַ פֿון דער ווייב איבער עפעס אַ פֿאַנפֿאַר־אַנקע. „אַז די פֿרוי וועט אַ פֿון איר מאַן“, באַר משה, במדבר, ה, 12. אַ פֿון לערנען. אַ פֿון דער פֿריערדיקער פֿאַרטייל.

6. פּיג. אַ פֿון וועג. אַפּנייגן פֿון (פֿריערדיקן) אַפֿן לעבן, טראַכטן, פֿילן. פּרזג: אַ, טרוו, 43. אַ פֿון גלייכן (ריכטיקן, ערלעכן אאַ) וועג. שווערן ניט אַפּצוקערן פֿון וועג פֿון גערעכטע. „דאַז בּינא שפּיל גירייכט זיכּר גאַר ווייט, / צו וואַרן איין מענשן דאַז עז ניט אים גירייט / אויב ער ניט פֿון דען רעכטן וועג אָב קערט“, ספֿר משלים, פּדמ 1686, נא/ב. „דיא בני יהודה האָבן איר וועג אָב גיקערט פֿון הקבֿיה אויב האָבן חוטא גיוועזן“, נצו, דברים, לה/א. „ווער שעמט זיך פֿר לייט דעם יצירהרע זיין בייון ווילין צו טאַן און דעריבער קערט ער פֿון בייון וועג אַפּ“, עזח, סא/ד. „וויי געשריען! אָפּגעקערט האָט פֿון גאַסט וועג און האָט אַוועקגעלאָזן אַ לעבן פֿון אייביק און זיך עוסק אין אַ לעבן פֿון אַ שעה“, יד, אַלן גנף. „האַסט אָנגעצייכנט מיר מײַן וועג — / פֿון אים נישט אַפּצוקערן! / און האָסט מיט שטיינער אים פֿאַרזייט, / אַז אַיך זאָל — נכּשל ווערן!“, הר, א'ן עשנטסן טאַג פֿון האַרבסט, 'ממה נפשׁך'. „אַ דאַנק וואָס דו האָסט זיך געלאָזט דערקענען, / וואָס פֿון מײַן וועג האָסט היינט ניט אָפּגעקערט“, האַל, מײַן אוצר, מאַסקווע 1866, ז' 211.

7. אַפּווענדן (זיך). אַזוי ווי 6, אַן בפּירושן גיבן וועג. אַ פֿון ביי, פֿון שלעכטס. (ניט) אַ פֿון דער תּורה. „וויילשטו העלפֿן אַלז מיר זאָלן אויש דען גלות אויש גילויט ווערין, מושטו פֿון תּשׁוּבָה אונ תּפּילה ניט אַפּ קערן“, עיון, יא/א. „אויב דוא זאָלשט ניט אָב קערין פֿון זיין ראט ניט אויף דיא רעכטי זיט אורד אויף דיא לינקי זיט“, יוס'פֿון, פּירדא 1764, קכא/ב. „און איר זאָלט ניט אַ נאַך אַנצער הערצער און אויגן בייזע צו טאַן“, לטו, כ/ב. „אַפּילו אין דער בחינה פֿון 'סור מרע' קען יעדער... מענטש אויסגעפּינען ביי זיך אַז ער קערט נישט אַפּ אינגאַנצן פֿון דעם שלעכטס“, תּניא, לט.

אָפּקערן — טרוו. ← פּוּ. 1. אַפּרוימען. באַזייטיקן אומריינס. אַפּרייניקן און אַוועקשאַרן אין אַ זיט. אַ דאַס מיסט. אַ שמוץ, שפּינועבס, שטויב אע. אַ מיט אַ בעזעב, מיט אַ באַרשט. אַ די גאַס. „האַבן זיא גורל גיוואַרפֿן ווער דאַ זאָל אָב קערן דיא אַש פֿון מזבח פֿון איינ ווייניג אויב דיא אַש פֿון דער מנורה אום ווילן קטורת ווער עש זאָל אָן מישן“, מחזור ר"ה וי"ב, הומבורג 1721, קצא/ב. „עז איז איין כּבֿוד־שבת... אין אַלי ווינקל וואול ריין מאַכן אויב אַלי שפּין וועבן אָב קערן אויב זאָל מן דאַש הויז ריין אויב לושטיג מאַכן“, לטו, נז/ב. „איין מאָל אין דער וואַך אַ פֿון יעדער איבער־ווינקל און פֿון די ווענט דען שטויב מיט אַ גאַסע באַרשט אַדער מיט אַ פּייכטן טוך“, דר' מ. ווסמאַנאוויטש, דיא הויזליכע מעדיצין, ווילנע 1887. „די צעשפּרונגענע וואַנט האָט אינגאַנצן פֿאַרוואַרפֿן דען וועג מיט שטיינער און גרוז און עס האָט באַדאַרפֿט דויערן ווער ווייס ווי לאַנג דאַס אַפּצורוימען און אַפּצוקערן“, אמת, דער סולטאַן, ווילנע 1895. „[ער] האָט אַרומ־גערייניקט די בלומען... אַפּגעריסן די פֿאַר־פּוילטע בלעטער און אַפּגעקערט די שפּינועבס פֿון די בלומען“, וו. שפּירא, דער ציבעק... אַדעס 1896, ז' 118.

2. פּיג. באַזייטיקן, אַזוי ווי אַ. „די אַפּיצערן האָבן געטריבן די סאַלדאַטן אין שלאַכט... גאַר די קאַטאַוועצע זינען געגאַנגען אין אַ שטאַלענער וואַנט, אַידיק אַלץ אויף זייער וועג“, איבז, מ. טאַרדאַו, קאַטאַוועסקי, קעזח 1940.

3. פֿאַרקערעווען. אַוועקפֿירן אַנדערשוואו. אַוועקדרייען אַ פֿאַרקער־מיטל פֿון אַ פֿריערדי קער ריכטונג. אַ פֿון וועג פֿערד־און־וואַגן. אַ דעם אויטאָ אויף אַ זייטיקן וועג. „אויב ניט ער וואָלט דוד צו אָב קערן צו אים שרין גאַטש צו דער שטאַט דוד“, סח, וקרא (שמני, הפּטורה). אַזוי אויך תּי, שמואל ב, ו, 10: „און דוד האָט געוואָלט אַ דעם אַרון פֿון גאַט צו זיך אין דודס שטאַט“. אויך: „ווען זיין תּבֿואה איז געווען געבויגן אונטער אַ ווייניגשטאַק... קערט ער זיי אָפּ און עס ווערט ניט־הייליק“, זרעים, מז/א. „כּפּיכּוּל האָט... אָפּגעקערט אויף אַ זיט זיין גרויסן, אומענדלעכן אור“, תּניא, 274.

4. מאַכן אַליין אַדער מלשפּיע זיין אַז מע זאָל בייטן דעם אַפֿן פֿירן זיך, די אַמניטעלונגען, דעם גלויבן אע.

אַ דאַס האַרץ פֿון גוטס צו שלעכטס אַדער פֿון שלעכטס צו גוטס. „אַזויסט קערסטו אַפּ זייער האַרץ אַהינטער“, תּי, מלכים א, יח, 37. אַ די געדאַנקען (מחשבות) פֿון דעם שווערן אַנווער. „קומן אַרויש צווייא משחיתים... אויב פֿון זיא קומן אַלי לייטש לוחים דיא דאַ גיאן אָב צו קערין דיא לייטש מדרך האמת“, נצו, בראשית, ח/ב. „זאַרום ווייל דו ביסט געוואָרן באַוויליקט און איבערגערעדט צו דעם נחש הרעה, ער האָט דיך אַפּגעקערט דערצו [צום חטא הקדמון]“, נצב, קכג/ג. „אַ בעל־תּשׁוּבָה דאַרף זיין אין שׁמחה וואָס ער איז אָפּגעקערט

געוואָרן פֿון שלעכטס צו גוטס“, פּוקח־עוּרים, שקלאָו 1832, אות יב.

5. דערווייטערן. אַפּפֿערמדן, אַפּנייגן. „גאַט אין הימל, קער ניט אַפּ דעין רחמים פֿון אונדז“. „שוין צייט אַפּצוקערן דעם כּעס פֿון די אייגענע קינדער“. „האַט גאַט ווידר אָב גיקערט פֿון אים זיין גרים צאַרן“, לטו, ל/ב. „דען טוט דען בייטערן זאָלשטו פֿון מיר אָב קערין“, ספֿר ישׁרי 2, ווילנא והורדנא תקע"ט, כט/א.

6. אַפּווענדן. אַפּדרייען. אַוועקדרייען. אַוועק־קערן. אַ די אויגן און ניט קוקן מער אויפֿן טעלעוויזאָר. „די שענסטע מייזן פֿון דער וועלט... האָבן אַפּגעקערט די קעפּ און שפּיען קלעק אויף יונגען“, צייט, מטטרון. „די שכונע חנה האָט דעם קאַפּ פֿונעם בעט אַפּגעקערט און האָט זיך מיט דעם פֿאַרטעך די אויגן געווישט“, אפרים קאַגאַנאווסקי, אונטערן פּליגל פֿון בית־עלמין. „און מיט אַ שוואַרצן פֿאַרזווייפּלטן בליק אַפּגעקערט דאַס פּנים צוריק אין קישן אַרשין“, ווייס ו, 'שרעבערק', 99. „זי שלענגלט זיך פֿאַר אונדז... אַט לייכט זי אויף... ניט לאַזניק אונדז אויף איין רגע אַ פֿון איר און אונדזער בליק“, שג, ה. לייזיק, ז' 357. „זי האָט אים אַזוי ווייט אָנגעקלעט דאַס ער האָט דאַס געזיכט פֿון איר אַפּגעקערט“, אמת, איינע פּערדרייענעס, ווילנע 1873. „צוקאַפּנט קוקט זיך שטיל אין זיי אַ קראַ אַיין און קערט מיט עקל אַפּ פֿון זיי דעם פּיסק“, פּמ, מלחמה ו, נ"י, ז' 232.

אָפּקערן זיך — 1. צום ב' אוטו. מש — פֿאַרטייטשט יויסב מעליהם (בראשית, מב, 24): „אויב ער אָב קערט זיך“, „(לכּבֿ עקש) איין פֿר קרימט הרץ (יסור) קירט זיך אָב אַל צייט פֿון מיר“, סהמ, תּהילים, קא, 4. „די בעסטע פֿאַר־שטייער פֿון דעם יידנטום האָבן זיך אַפּגעקערט פֿון זייער פֿאַלץ...“, [בונד], אויטאָגראַפֿיע אַדער פּענדעראַציע, לאַנדאַן, יוני 1903, ז' 12.

2. צום ב' טרוו. „ער [דער העלפֿאַנדן] באַ־שפּריצט זיך אַליין מיט וואַסער, מיט אַ ביסל שטרוי אַדער היי יאַגט ער אַפּ פֿון זיך די אַליין... ער נעמט אַ בעזעם און קערט זיך אַליין אַפּ די פֿעל", וואַרשויסער יודישע צייטונג, 1867, № 41.

3. צו די בב 32 אוטו, 33 טרוו. אַ זיך פֿון וועג, פֿון שאַסי, פֿון די רעלסן. „האַבן זיי זיך אַפּגעקערט און דערזען צוויי מאַנצבילן און אַ פֿרוי“, פּמ. „אויף דעם וועג צום שפּיטאַל וועלן זיי זיך אַ ליגס, און וועלן אַרמנטראַגן די טרונע אין דעם קאַטסיאַל", אמת, דיא אידען א'ו וואַרשויא, ווילנע 1869.

4. צום 43 טרוו. אַ זיך פֿון זינד. „אויך אין דער מחשבה רצון קערט זיך אַפּ זיין האַרץ פֿון אַלע שלעכטס“, פּוקח־עוּרים, שקלאָו 1832, אות ג'. „דורכדעם וואָס אונדזער האַרץ קערט זיך אַפּ פֿון השּׁמִית־בּרך קומען מיר דערפֿון די אַלע גרעסטע צרות“, צדוק צדיקאָוויץ איבז, ר' יעקבֿ קראַץ, נעמיות יעקב, ווילנע 1869.

5. צום 53 אוטו, טרוו. אַ זיך פֿון עמעצן.

אָפּקראַסען — טרוו. סע אָפּ, ~געקראַסעט. 20. נר. אָפּפאַרבן.

אָפּקראַפּען — אוטו & טרוו. פּע אָפּ, ~גע-קראַפּעט. 20. דוו אָפּקאַפּען <.

אָפּקראַצן — טרוו. קראַץ אָפּ, ~געקראַצט.

1. אַראָפּנעמען. אָפּרייניקן דורך קראַצן מיט די נעגל, מיט אַ מעסער אע. אָפּקאַלופּען. אָפּסקראַץ בען. אָפּשאַפּן. „מן דאַרף דש מת גיט צו האַרט וועזן [= וואַשן] אונ' אַך גיט אַב צו קראַצן וואַש אָן אים קלעבט. וואַש גיט אַב גיט מיט דען וועזן מאַג דרין בללפּן, ר' שלמה זלמן לונדון, קהלת שלמה, אַמטש תק"ד. ווען עס האָט אַראָפּגעטריפּט וואַקס אויף די אותיות פֿון אַ ספר, טאַר מען גיט אַ", חא, נט/א. „האַב איך צוגעגרייט מין שבתדיקע קאַפּאָטע לכבוד יום טוב, קיין זאַכן בערשטל איז בע אונדז גיט געווען, האָב איך די פּלעקן אָפּגעקראַצט מיטן נאַגל, אָנגעשפּיט און מיטן אַרבל אָפּגעווישט, ישראל רוממובסקי, זכרונות פֿון מיטן לעבן, פּאַריז 1930. „אָזוי ווי בלע אַקסידירט זייער גיך, דאַרף מען מיט אַ שאַפּער (אַ ספּעציעלן דריקאַנטיקן מכשיר) אַ אַ שטיק וואַצבלעב כדי צו האָבן דעם ריינעם מעטאַל, א. נאַמ' בערג, ייִדישער האַנטווערקער [ישפּ xx, ז' 106].

2. אָפּמעקן, אָפּרייבן אָנגעשריבנס. דו פֿרעגסט מיך, פֿאַרוואָס האָב איך אָפּגעקראַצט די דאַקומענטן? איך וועל דיר זאָגן גלפּך: אויס מורא, ב. מאַרשאַק איבז, איליאַ ערענבורג, דער טאַג דער צווייטער, קלעו 1936.

3. שלעכט אָפּגאַלן, אַ סינים. „מע קראַצט זיך גוט אָפּ די מאָרדע כדי דעם לעצטן סימן פֿון ייִדישקייט אויסצוראַמען, ה. מאַראַט, אידן אין די באַלטישע מלוכות, ריגע 1928.

4. אָפּגראַבן. אָפּגראַבלען. אָפּשאַרן. „און ער זאַל לאָזן דאָס הויז אַ פֿון אינעוויניק, דאָס הויז רינגס אַרום, חחת, ויקרא, יד, 41. „דער באַטראַכט מיך און גיי אַראָפּ פֿון דעם בוים און קום צו דעם אַרט, איך קראַץ די ערד אָפּ, אָזוי געפֿין איך די טיר, איין שיינע מעשה פֿון צענטאַרע ווענטאַרע, זשיטאַמיר 1876. „דער צו פּאַסירט אַז דער קרן־קימת קראַצט אָפּ אַ באַרג און פֿאַרפֿלאַנצט ביימער, ש. בן־ישראל, 9אָר, 1966 v 25.

מיט זיך — 33.

1. אָפּפּאַרמאַגן יענעם אַ. **עניש**. **עניש** (עניש). „דער אָפּפּאַכער שפּילט זיך גרויסע סאַציאַלע ראַלע. ער איז דער שימלאַ", פּראַג, שלום־עליכם, ערליי.

אָפּקרוינען — טרוו. קרוין אָפּ, ~געקרוינט.

1. אַרויפּלייגן אַ קרוין. קוקן אויף עמעצן ווי אויף אַ קיניג מיט אַ קרוין, אָזוי ווי ער האָט דערגרייכט די העכסטע מדרגה. אויך איר. „פּועלי־ציוניסטישער גענעראַל אַלשאַנסקי! האָט אים צוריק אָפּגעקרוינט איטקין און אַ רוק געטאַן זינע אַ פּיגור [אין שאַך] — איך בין געגאַנגען!", בערג, באַם דינעפּער וו, יעמעס,

מאַסקווע 1928, № 1. „מיט מי פֿאַרציענדיק אַליין זיך אין אַ פּענט, / האָט ער פֿון זיי די אויגן אָפּגעקערעוועט, פּמ. מלחמה ו, ז' 157. מיט זיך — „איינער האָט זיך אָפּגעקערע-וועט אין אַ ווינקלעל און פּאַוואַלינקע פֿאַר-רויכערט אַ פּאַפּיראַס, שט. צוגענומען. „גיט ווייט פֿון זיי האָבן זיך יענע אָפּגעקערעוועט אין אַן אַנדער זייט, שאַמערט וועלט־קאַלענדאַר אויף דעם יאָר תרע"ד, פּאַרדיטשעוו. „פֿינבערג האָט זיך אָפּגעקערעוועט פֿון ב, אַ פֿאַרמאַך געטאַן מיט כּעס די טיר, א. קאַהאַן. מענטשן פֿון אַלקער, מאַסקווע 1927, ז' 15.

אָפּקערעכץ — דאָס, ז' (ער). 1. אומגע-ראַטן, שלעכט אָפּקערעניש, אָפּקערונג. 2. דאָס וואָס מע קערט אָפּ, מיסט, שמוץ.

אָפּקערעניש — דאָס (ז'). (געוועירדיקער) פּראַצעס פֿון אָפּקערן (זיך).

אָפּקערער — דער, (ס). וונ — יי, קע, ס.

1. ווער עס קערט אָפּ. דער אַ פֿון די אַראָפּ-געפֿאַלענע בלעטער.

2. רשע, זינדיקער. סוררומורה. ווער עס איז אַראָפּגעגאַנגען פֿון דרד־הישר. טוו פֿאַר 'סורר' (דַבָּרִים, כא, 18; ישעיה, א, 23; ירמיה, ו, 28 אא). „דאָס טאַן פֿון די אַיס האָב איך פֿינט, תי, תהלים, קא, 3 [דאַרטן: 'עשה־סטים']. „זאַגט מיר איין מאַל, איר ווירד שפּעניגער און אַב קערירש, הבן זיך דען אַיער עלטן געשטאַרקט קיגן איר פֿינט מיט שווערט, יוסיפֿון ו, פּיורדא 1764, קלג/א. „דער דאָ ליינד די זינד פֿון די רשעים און פֿאַרהוילט דאָס אויג פֿון די אַ און וואַרט טאַמער וועלן זיי תשובה טאַן, מחזור לראש השנה, סלאַזיטע 1832, ל/א. „דא הייטש זיא דיא תורה איין אַב קערירן, דו זיא זיך האָט אַב גקערט פֿון אירם ערלכן מאַן, בראַנט, פּרק נד. „דורך זעניפֿטיגי וועלטלכי נוצין קריגט די שמה איר לויך, גלפּך אַז איין הור אוני איין אָפּ קערירין, איבז, א. פּאַוויר, בחינות עולם, זשאַלקעוו תקס"ה, מ/א. ערליי.

אָפּקערעריש — אַד. וואָס קערט (זיך) אָפּ פֿון גלפּכן וועג, פֿון גוטע מידות אע. „שוויג, טאַכטער, און ברענג נישט אַרויס איבער דינע לעפּצן אַזעלכע אַע רייד, י. מ. ניימאַן, שבת־אויבס, וואַרשע 1898, ז' 50.

אָפּקערצן — דוו אָפּקירצן <. „אַחשוורש איז אָפּגעקערצט געוואָרן זיין מלכות און ער האָט נאָר געקיינגט איבער הונדערט און זיבן און צוואַנציק מדינות, תרגום שני, יאָס 1843. אויך מיט זיך. „ונג. עניש. ער.

אָפּקראַדניען — טרוו. פּד. אָפּגאַנצענען. באַ-גנצענען פֿון אַלע זייטן.

אָפּקראַליקלען זיך — אוטו. קל זיך אָפּ, זיך ~געקראַליקלט. געבערן קראַליקלעך. „פֿאַר דריי־פֿיר טעג ביז און נאַכן אַ זיך דאַרף מען האַדעווען די מאַטקע מיט לייכט־פּאַרדנעוו־דיקן פּיטער, באַהערשן די טעכניק, ... כאַר־קאָו 1932, № 1.

„ביז דער כּעס פֿון זיין ברודער וועט זיך אַ פֿון דיר, תי, בראשית, כו, 45. „אַז עס קומט אויף דעם מענטשן דער אומגליק, קערן זיך שוין פֿריינד אויך פֿון אים אָפּ, מסדר אגרת [י. עלזעט, מיט 100 יאָר צוריק], 1927, ז' 17. „און אין אַלע צייט וואָס זיי זינען עוסק מיט די וועלטלעכע זאַכן, מאַכט עס זיי טרוו פֿון צו טאַן די זאַכן וואָס צו עולם־הבא געהערן, דאַרום מוזן זיי זיך אַ פֿון די וועלטלעכע, חה ווו, ב, שט. „די אַריסטאָקראַטיע אונדזערע ... די מענטשן מיט דיפּלאַמאָן האָבן געהאַט אינגאַנצן זיך אָפּגעקערט פֿון זייער נאַציאָן, בלעטער, № 23-24. „גאָט האָט דעמאַלט ווייטיק דיק און ביזילעך־קרום / אָפּגעמאַסטן מיך און מיינע ווענט אַרום, / און אַ פֿאַך געטאַן מיט זינע הענט אין שטומען צאַרן, / און זיך אָפּגעקערט פֿון מיר און גיט געוואָרן, הל, אין טרעבלינקע ... יזער שטומער. „אַלמעכטיקער שדי, ווער ווייס דענע דרכים? פֿון שרפים געפֿליגלטע קערסטו זיך אָפּ / און ער־ברואים שענקסטו דען טיערסטע גאַב, יהואש, פֿאַר מתן תורה.

6. צום 63 אוטו. „און בכדי אַלע זאַלן פֿאַרשטיין די הייליקע און זיסע רייד, ווי אָפּ צוקערן זיך פֿון שלעכטן וועג ... [ממדת הפּרי צות], י. מ. הכהן, ספר גדר עולם, וואַרשע תרנ"ב, שער־בלאָט. „טאַמער האָט אַמאַל אַ פּראָזעשריבער אַדער אַ ליריקער זיך פֿאַרגונען אָפּצוקערן זיך פֿון וועג און מאַכן אַ זעלבסט־שטענדיקן שריט ... איז עס געווען אַן אויס־נאַם, שנ. ייִדישע שריבער אין סאַוועטן רוסלאַנד, נ"י 1958, ז' 217.

צום 63 טרוו. זיך אַ, זיך אַוועקדרייען פֿון עמעצן, אַ זיך מע זאַל גיט זען דאָס פּנים. „האַט זיך פּריילי געמוט אַ אַן אַ זינט, מע זאַל גיט זען ווי זי איז רויט געוואָרן, שט. קליינע מענטשלעך ... ז' 46. „ער וועט זיך אַ פֿון דעם גוססדיקן חולה און ווענדן זיין בליק אַהין, בעמ ווו.

7. צום 73 אוטו. „ווער עס זעט גערשטן אין חלום — האָבן זיך אָפּגעקערט פֿון אים זינע זינד, מגיד עתידות, לעמבערג? יאָר? „אין דעם דור וואָס בודדו וועט קומען ... אמת וועט פֿעלן, דער וואָס קערט זיך אָפּ פֿון שלעכטס — וועט מען אים האַלטן פֿאַר אַ משוגענעם, [זע ליגמאַן איבז] מסכת דרן ארץ זוטא, ווילנע 1878.

8. אַנשטאַט אָנקערן זיך. „אונ' דאָט גשמק פֿון פּייאר ... האָט זיך גיט אַב גקירט אַן זיא, סהמ, דינאל, ג, כז.

אָפּקערעווען — אָפּטער, אויך אין כלל־שפּראַך דוו אָפּקירעווען <. אַ אין (אין) אָפּ אַ זייט. „האַט דעם געשפּרעך גאַנץ אומבאַ-מערקט אָפּגעקערעוועט אויף דעם ראַמאַנטישן קאַליע, אמת, איין הונד אַלט שדכן, ווילנע 1878. „שמואליק קערעוועט אָפּ דעם קאַפּ אַן אַ זייט און שפּיט אויס, שט. פּונ'ס יאַרד ו. „קערעווע אָפּ, אַניט וועל איך דיר אַרויסוואַרפֿן פֿון אַרטיעל, די גאַרבער און בערשטער שטימע,

ז' 131. 2. אַראָפּנעמען אַ קרוין. מאַכן אַ רעוואָלוציע און אַ דעם מלך.

אָפּקריגן — טרוו. קריג אָפּ, געקראָגן, גע- קריגן. 1. צוריקריגן, צוריקבאַקומען (וואָס עס קומט). באַקומען דאָס וואָס געהערט. אַ זין חלק אין געשעפט. „שפּעטער אָבער — זיך אַן עצה געבן און אַ דאָס זנינקע [פּאַרכאַפּטע שמוגל־סחורה] צוריק“, א ברעגמאַן, דאָס פּוֹר־לישע שטעטל, וואַרשע 1926, ז' 39. „העכסטן קען מען אַן אַקטיאַר אַנגלאָגן צום ינתנה תוקף, געלט אָבער קען מען נישט צוריק אַ“, ש. י. האַרענדאָרף, טעאַטער־קאַראַוואַנטע, לאַנדאָן 1955. „זיי זענען געקומען אַפּוואַרטן דעם גרויסן נס... וואָס ער וועט אַ דאָס גאַלדענע קעסטלע מיט דעם הערב“, ייט, טמז, III 10 1961.

2. אַרבייטן. אַרבייטבאַקומען. „אוי ווען איינער איז פֿר טרונקן אָבּר [= אָדער] גיהנגן גיוואָרן, אַזוי בלד דו זי זיך אים (מיאש) זיך דו מן אים נישט פֿינדן קאָן אָבּר מן קן אים נישט אָפּ קריגן פֿון דיא (תּלּיה) צו בגראָבן, — היבט איר (אַבלות מידן) אַן“, ש. פּראַנקפּורט, פֿר החיים, קיטן תּעוֹז, לד. עכּץ. עניש. ער (יוֹ, קע).

אָפּקריגן זיך — אוטוו. אָפּ. 1. אַ לעב- גערע ציט זיך קריגן, זיך אין אַ געקריגערייט מיט עמעצן, אַרומקריגן זיך. „גיין זיך אַ מיט יעדן באַזונדער בין איך אויך נישט משה מחויב“, שט, דער גט. „זיי האָבן שוין אַזוי זיך אָפּגעקריגט דעם גאַנצן אויפֿדערנאַכט“, נאַטאַן זאַבאַרע, דער פּאַטער, לואָוו 1940.

2. אויפֿהערן זיך קריגן, פֿאַרענדיקן קריגע- ריי(ען). „יידענעס נעמען זיך צום וואַרעמעס ערשט נאָכן אַ און אָפּשילטן זיך מיט די מאַנען“, ממוט, מסעות, ז' 36. „שטיי איך און וואַרט בין אַלע וועלן זיך אַ און זיך אַנזעצן, וועל איך מיר פֿאַרט דערנאָך ווי עס איז זיך אַנטשעפען אַן בויד און פֿאַרן“, יק. עכּץ. עניש. עריי.

אָפּקריטיקירן — טרוו. קיר אָפּ, (גע)קרי- טיקירט. 99. ~ קריטיקירן, נר. שטאַרק קריטיקירן, געפֿינען חסרונות, מוסרן, האָבן טענות קעגן עמעצן. אַ יענעמס אַרטיקל, אַ די פֿאַרשטעלונג, אַ די אויסשטעלונג, „אונטער די אויגן מע קריטיקירט אים אָפּ פֿון קאַפּ בין די פֿיס מיט אַלע מיני באַליידיקונג“, אַלפּט, ... הערצליכע ליבט, ווילנע 1900, ז' 38. דונג.

אָפּקרייזן — טרוו. קרייז אָפּ, געקרייזט. אַפּרייבן, אַפּוויסן, אויבערגיין מיט קרייז, אַ די מעשענע לביכטערס.

אָפּקרייזלען — טרוו. זל אָפּ, געקרייזלט. דזוו אַפּרייזלען. אויספּוזן, אויסצאָקען מיט קרוין, קרייזלעך, גרייזלעך, לאָקן, אַ די לאַנגע האַר.

אָפּקרייזן — טרוו. קרייז אָפּ, געקרייזט.

אַרומנעמען מיט אַ קרייז, מיט אַן אַרומצוימונג. אַ דעם שטח וואו דער צוטריט איז פֿאַרווערט. אויך מיט זיך. דונג.

אָפּקרייטן — קרייט אָפּ, געקרייט(ע)ט. אוטוו — קרייטן אַ לענגערע ציט אָדער אויפֿהערן קרייטן. אויסקרייטן זיך. „עס איז שוין געווען גרויסער טאָג. הענער האָבן אַ לעצט מאָל אָפּ געקרייט“, ש. ברעגמאַן, שלוימקע גוטערמאַן, מאַסקווע 1939. „לאַנג האָבן הענער אויף יענער זיט טיפּן אָפּגעקרייט“, מאַטע דעכטיאַר, ברידע, מינסק 1940.

טרוו — אַרויסברענגען, אויסדריקן עפעס מיט קלאַנגען פֿון (אָדער: ענלעך צו) אַ האָן. אַ אַ נעבעדיקן פּראָטעסט. „אַ יינגלעך אַ חזן... האָט דווקא אָפּגעקרייט... ווי אַ הענדלעך עט לעכע לברננה מיט עטלעכע שחריתים און מוספים און האָט אָפּגעהאַלטן אַ בית־המדרש מיט גבירים בין האַלב איינס אַזויגער“, בלע טער, № 19. „אין מורח האָט דער רויטער האָן / זיין שחרית אָפּגעקרייט, / אַ פּאָך געטאָן די פֿליגלען און / דאָס נאַכט־געשעפּנסט צווייט“, הר, פֿאַרנאַכט, אַ געהיימע מסיבה. מיט זיך. עניש.

אָפּקרייטן — טרוו. קרייט אָפּ, געקרייט. דזוו אָפּצולמען. <

אָפּקרייטן — טרוו. קרייט אָפּ, געקרייט. 99. ~ קרייטן. צונויפּמישן, צונויפּפּאַרן פֿאַרשיידענע מינים באַשעפֿענישן אָדער גע- וויקסן. קיינסטלעך שאַפֿן אַ נייעם מין. אַ אַ הונט מיט אַ וועלפֿיכע. איר — אַ אַ העלפֿאַנד מיט אַ מויו. דונג. „די מענטשלעכע געזעל- שאַפֿט איז אַ מין אָפּקרייטציונג צווישן דער משפּחה פֿון די פּרימאַטן און דער באַנדע פֿון וועלף“, ש. בלוט, דער בוים פֿון לעבן, ניי 1931, ז' 276.

אָפּקרייבן — אוטוו. קרייב אָפּ, ביי [וועגן אַ אַ ב — אויסקרייבן] געקראַכן. 1. אַוועק קרייבן. אַוועקפּוועזן. אַ אויף אַלע פֿיר אויפֿן בויד. „ער האָט זיך אַ ריס געטאָן מיט די לעצטע כוחות, אַוועקגעשלינדערט אים און אָפּ געקראַכן אַן אַ זיט“, ע. גאַרדאַן, איגול באַיאַר, מאַסקווע 1935. „שווער־פֿאַרוואַנדעטע זינגען אָפּגעקראַכן אין אַ ווינקל“, פֿאַליקמאַן, די שינן קומט פֿון מירזע, מאַסקווע 1948.

2. פֿון אַלטייט, פֿון צו פֿיל ניצן צעקראַכן ווערן, אויסקרייבן, אויספֿאַלן (האַר), אָפּרייבן זיך (פֿוטערואַרג, האַריקע זאַכן, קאַלך פֿון וואַנט, הויט). אָפּפּלאַקעווען, אַנווערן דעם קאָ- ליר. „דער בגד קרייט אָפּ“, דער פֿוטער איז אינגאַנצן אָפּגעקראַכן“, פֿיל מלאַכ־הבלה האָבן דעם מענטשן אין טאָפּ געוואַרפֿן, אַזוי איז אים די הויט אָפּגעקראַכן“, מעשה עמנואל, שקלאָוו? תקע"ד [נספּח לספֿר אַמֶּקַת רוכל]. „דערויף וויל זיי האָבן פֿאַרגאַסן דאָס בלוט פֿון מענטשן אַזוי ווי וואַסער, הייסערהייט, דאַרום האָט זיי הקב"ה באַצאַלט מיט הייסער וואַסער וואָס די הויט איז פֿון זיי אָפּגעקראַכן“, נצ, כא/ד.

„די רצועות פֿון די תּפּילין מוזן שוואַרץ זיין און וויבאַלד די פֿאַרב איז פֿון זיי אָפּגעקראַכן, מוז מען זיי לאָזן פֿון אַ ייד אָפּשוואַרצן“, חא. ח.ב. „נאָך פֿאַרשידענע קראַנקייטן ווי טיפּוס אדגל קרייט דעם מענטש אָפּ די אַלטע הויט און אַן [ער] ווערט געזונט באַקומט ער אַ נייע הויט“, יע, וואַונדער אַוצר פֿון יידישער שפּראַך, דער מענטשליכער קערפּער, וואַרשע תּר"פּ, ז' 55. „דער קאַלך איז ערטערזיין אָפּ געקראַכן פֿון די ווענט“, וויט, קריינדעלע, וואַר- שע 1930, יקולטור־ליגע, ז' 118. „אויף בריקן הילצערנע, באַדעקט מיט רויטע שינדלען, / קרייט אָפּ פֿון אייל־בילדער דער רום פֿון אויסגעראַנגלטע קאַנטאַנען“, חג, דער מאַמעט צוואַה, ז' 124.

3. נעלם ווערן. בטל ווערן. פֿאַרשווינדן. „דער קאַמענדאַר איז שוין אינגאַנצן אָפּגעשוואַכט. ער קרייט אָפּ פֿון אַונדו... הוסט, וואַרגט זיך און פּרעכצט“, ז. ר. איבז, א. גאָויקאָוו־פּריבאָיאַ, לד ניטאַן. 99. ~ קרעלן. 1. אַפּרייניקן פֿון געאַנגען לעגאָיאַס דעם אינגוס, די ברעבֿ ליניע האָט אָנגעהויבן אַ און אָפּגעווישט ווערן, איבז, ברוגאָ יאַסענסקי, דער מענטש בבט די הויט, מינסק 1936.

אָפּקריילן — טרוו. קריל אָפּ, געקריילט. [אין לד ניטאַן. 99. ~ קרעלן. 1. אַפּרייניקן פֿון פֿעדערן, פֿון הערעלעך, מיט זודיק וואַסער. אַ אַ הון, אַ גאַנדז. 2. אָפּבריען מיט זודיק וואַסער. „זי האָט אים אָפּגעקריילט מיט אַ טאָפּ קאַכעריק וואַסער“. 3. אָפּבריען דורך אַרטיג זאַגן, אַרונטערזעצן עמעצן פֿון זיין גדולה (ווען ער מאַכט זיך וויכטיק), באַליידיקן, אַ דעם נאָרוישן בחור, ער זאַל אַוועק ווי אַ בער אַן אַן עק. מיט זיך — זיך אַ מיט קאַווע, מיט פֿעטער יויך אע.

אָפּקריימען — טרוו. קרים אָפּ, געקריימט. 1. גליכן מאַכן דאָס קרומע, דאָס פֿאַרקריימעט. מאַכן אויס קרום.

2. קרום מאַכן. אויסקריימען. פֿאַרקריימען. „דעם טאָג זאַל ער אָנהייבן אויסצוגלייכן זינע וועגן און שטעגן, דאָס זיי זאַלן נישט אַ פֿון רעכטן גוטן וועג“, מחזור ר"ה ויו"ב, 99דמ 1885; מחזור אמרי נועם, ראש־השנה, פּיעטרי קאַוו 1895.

מיט זיך — „און ווי נאָר עס האָט זיך אַן אָבצאַס אָפּגעקריימט, האָט ער געפֿילט ווי די ערד איז נישט זינע“, אר, דער אַינגעפֿונדענע טער. דונג. עכּץ. עניש.

אָפּקרייסטלען — טרוו. טל אָפּ, געקרייסלט. אָפּשמודן. „אַפּגעטוּבלט זיי און אָפּגעקרייסלט“, זש, ביטס דניפּער, ווילנע 1939, ז' 388. „אזוי האָט דער קלויסטער געפֿיערט זיין נצחון בי די טרונגעס פֿון דריי יידן... וואָס האָבן זיך געלאָזט אַ, פּדי פּטור צו ווערן פֿון די לאַנגע יסורים“, ימ איבז, שד VII, ז' 126. דונג.

אָפּקרייזלען — טרוו. זל אָפּ, געקרייזלט. אָפּקרייזן מיט קליינע קרייזן. דונג. עניש.

אָפּקריצן — טרוו. קריצן אָפּ, ~געקריצט. 1. מאַכן מטושטש מיט אַ קריצער. אָפּמעקן דורך קריצן. „דר מענש זאָל געוואָרנט זיין און ער זאָל ניט ניצן מיט זו איין כלי וואָס דרויף איז גקריצט צורות, ער מוז לאָזן אָפּ קריצן“, טפּר חסידים, רוסלאַנד? תקי? סימן קנה. 2. אינגראַצירן. אויסקריצן. אַ אותיות אין אַ שטיין.

מיט ז י ז — „קאַבצאַנאָוקע און כתרילעווקע זענען ביי אונדז געוואָרן אַ שם־דבר, און האָבן זיך אָפּגעקריצט אין אונדזער פֿאַנטאַזיע“, בעמ ווו, ז 8. „זייערע נעמען האָבן זיך ניט אָפּגע־קריצט אויף די טאַולען“, מ. י. שעליבוסקי, אין יאָרן אַרום, ז' 308. „די אַ איז אויף אַ ליימשייטן און איז אזוי דעטלעך ווי אַ מאַדערנע גראַווירונג“, ש. בלוס, דער בוים פֿון לעבן, ניי 1931, ז' 200.

עֶכּוּן - עניש - ער (יין, קע). עניש.

אָפּקרישילטן — טרוו. של אָפּ, ~געקרישילט. 99: ~קרישילטן. אָפּברעכן אַ קליין שטיקל שטיקלעך. אָפּברעקלען. אָפּבראַקן. אַ ברויט. „פֿון זיין פעקל האָט ער שטיקלעך קאַלך אַרויסגענומען, וואָס ער אַליין האָט אָפּגעקרישילט פֿון דעם כותל־המעריבֿ“, אַש, דאָס שטעטל. מיט ז יך. „ונג. עניש.

אָפּקריעכץ — דער, זן. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּקריעכץ (זיד). „שוין אָבער אויסגע־שפּילט ... קומט אָן אַ“ — און הענט אזוי עלנט“, ישקא שליז, ... ז' 14.

אָפּקריעכצן — אוטוו. קריעכץ אָפּ, ~געקריעכצט. 99: ~קריעכצען. 1. אַרויסלאָזן אַ קריעכץ. אויסקריעכצן זיך. קריעכצן. „איצט אָבער האָבן זיי איר גאָר נישט געקענט העלפֿן, נאָר אָפּ געוויפֿט, אָפּגעקריעכצט און שוין“, בן־צבי, דעם שענקערס טאַכטער, קראַקע תּרעיאַ. „דאָס זאָגט זיך האָט דער מלך אָפּגעקריעכצט און קיינער האָט ניט געוואוסט וואָס דער קריעכץ באַדעט“, פּראַק, באַננט אַ תּליה. „זאָל נאָט אייך העלפֿן, איר זאָלט אַלעמאַל מצליח זיין — קריעכצט אָפּ דער רבי און גיט זיי אַ ברכה“, א. בערגער, דאָס פּוילישע שטעטל, וואַרשע 1926, ז' 101. „ער, דו האָסט רעכט, מײַן קינד, איך האָב וועגן דעם נישט געוואוסט — האָט דער ייד ביטער אָפּגעקריעכצט אויף זיין באַנץ הינטיש לעבן“, אַש, תּהילים ייד. „האָט זיך שוין אינגאַנצן אויסגעשטוּקעט און אָפּגעקריעכצט“, חג, טמו, 1965 XII 24.

2. קריעכצן אַ לענגערע צייט. „זי קריעכצט אָפּ גאַנצענע נעכט, און ער טוט גאָר ניט אַ פֿרעג: דרעזעלע, וואָס איז דירר?, א. י. סאָפּיר אויס מינסק, חטאת הקהל ... ו, ווילנע 1881, ז' 52. „דער תּלמיד וויל זיך היינט ניט לערנען ... ער שרייבט און קריעכצט, און אזוי אָפּ געקריעכצט אַ האַלבע שעה ... און געגעבן אַ געשריי: איך האָב קיין כוח ניט צו לערנען מער היינט“, בלעטער, № 35. „איר די שולן און בתּי מדרשים פֿלעגן די מתּפּילים זיך לאַנג שאַקלען

... פּחדיםדיק אַ, און ווען נאָך איז אַזא שעת רצון אויב ניט אין די אלו־טעגז“, ז. דזשאַט טאַויעצקי, יודישע פּרעסע, אַנטווערפֿן 1927. „ערגעץ האַקט מען ביימער, קריעכצט אָפּ אַ וואַלד; ערגעץ האַקט מען וועלדער, שפּרינגען שפּענדלעך אָפּ“, יודל יאַפּע, אין קעסל גרוב, מאַסקווע 1929. „אין דער שטיל קריעכצט ער נאָך אָפּ די גאַנצע נאַכט. מיר הערן עס אזוי גענוי וויל דער ווינט דערטראַגט עס צו אונדז אין אַקאַפּ אַרײַן“, אַיב, ע. רעמאַרק, 195 מײַרעוו־פּראַנט איר רואיב, כאַרקאָו 1929.

3. פֿאַרענדיקן, אויפֿהערן קריעכצן. אַ און נעמען אַ שמעק טאַבעק.

אָפּקריעלן — טרוו. קריעל אָפּ, ~געקריעלט. אָפּקריעלן. 1. אָפּברענען מיט זודיק וואָסער (די האָר זאָל אָפּקריכן). אַ (ווי) אַ חויה, (ווי) אַ דבר־אחר. „מע האָט געוואַלט אונדזער איינציק יודיש־אימילאַטאַרישע צייטונג ווינטער אַ ווי אַ דבר־אחר, נאָ דיר — עס איז גאָר אַ קריסט! וואָס האָט דאָס געשריבן“, פּראַק, ברויוו אויס וואַרשע. „אזי דער חויה אויסער זיך און נעמט מיט טויטע קללות פֿלוכן: ... שלאָגט! נעכט וואַלט זיך אַ פֿעיר־רעגן אָפּגעקריעלט“, אליעזר שטיינבאַרג, משלים ו, דער פֿאַרצווייפֿלטער חויה. „אַ די חוירים נאָכן קמלן“, באַש, פֿאַמיליע מושקאַט. 2. אָפּקראַצן מיט לאַנגע נעגל. אויך מיט ז יך. עניש.

אָפּקריענקען — אוטוו. קריענק אָפּ, ~געקריענקט. 1. קריענקען אַ לענגערע צייט. „אויף דעם אַכטן טאָג האָט מען מיך געזידישט, דאָס הייסט פּאַשניטן, וון האָב איך אָפּגעקריענקט דערפֿון שטלעכע וואַכן, אמז, דער רענדי, ווילנע 1867. „עס זענען ביי די אַרעמע פֿון די קראַנקע זייער פֿיל געשטאַרבן, און די וואָס זענען געזונט געוואָרן האָבן אויך אָפּגעקריענקט וואַכן־לאַנג“, דר. פ. אויס ביאָליסטאָק, די ריינליקייט אונדז די געזונדהייט, פעטערבורג 1865. „ליזע האָט נאָך אַ לאַנגע צייט נאָכן קינדבש אָפּגעקריענקט, נאָר אַ זאַנק גאַט, אַבי אַרויס פֿון סכּנה“, י. גוידאָ, דער נעטער פּראַ צענטניק, ווילנע 1893, ז' 54. „און האָט געקראַנג אָפּגעזאַגט פֿון זיין שטעלע דורך אַן אומגליק־לעכן צופֿאַל דורך וועלכן ער האָט אָפּגעקריענקט דריי וואַכן“, יאַחנע קרוינע, ... ניי 1903, ז' 3. 2. איבערקומען אַ קראַנקייט און געזונט ווערן.

אָפּקריעפֿען — אוטוו. פֿע אָפּ, ~געקריעפֿעט. אויסגעפֿן די פּחות און זיך אויסלערנען אַ מלאַכה אין דער אַרבעט. „וואָס זשע נאָך ניט קענען? ... אויף וואָס זשע דען אָפּגעקריעפֿעט דריטהאַלבן יאָר ... ? איצט האָט ער זינע אַ צעבאַרעטן ... פֿוס“, מ. אַלבערטאָן, ביראַ ביזשאַן, כאַרקאָו 1931. אויך מיט ז יך — אָפּהאַרעווען. אָפּמאַטערן זיך ביי אַן אַרבעט.

אָפּראַץ — די, ען, אַרכ. Mhd: brā. ברוי, ברעם. „גילובט זששט, גאַט, אונזר גאַט, קיניג דר וועלט, דר דאָ מאַכט איבר פֿאַרן דען שלאָף פֿון מײַנן אויגן אונדז שלומונג פֿון אַפּראַיין“

[ותנומה מעפֿעפֿין], מחזור שלש רגלים, אַמסט 1713, ו/א. מש פֿאַרטישט גבות עיניו [ויקרא, יד, 9]: „אַפּראַיין“ [תּי: „ברעמען“].

אָפּראַבאַרען — די, ים, רומ. אָפּציעלע באַשטעטיקונג. אויך אַדי. אַן אַע דערלויבעניש אַרויסצופֿאַרן.

אָפּראַבאַרין — טרוו. ביר, אַפּראַבירט. 1. געבן הסכּמה אויף עפעס. באַשטעטיקן. אָפּט געניצט אין שפּאַניש־רעזודיקע לענדער]. „דער פּראַיעקט ווערט אַפּראַבירט“. „אַפּראַבירן — גוט היישן, ביליכן“, יוסף מאַרשאַ, חנוך לנער, פֿיררדא 1774. „... פֿיל מעדיקו דיועס וואָסער אַפּרר בירן אונד פֿר זיכרן דען קיניג דש דעו וואָסער זער גזונד זיין מוז“, אין שייני האונדערלעכי היסטאָריע פֿון איין פּיטערס זאָהן, זולצבאַך [לבו? יאַר?]. „וכל עת וזמן דער רעגירונדער גבאי צדקה חשבונו לאָזט עקסעמיניר אונד דש אַפּרובירט ווייט ... זאָל הגוֹבֶה בלי עפּוב מווינ להגבאי צדקה זיין אַוואַנסירט געלט צאָלין“, יתקנות מחברא קדישאַ גמילות חסדים בפה״פּ הגדולה בלונדון שנתחדשו בשנת תק״ע.

2. אָנגעמען, אָקצעפּטירן (אַן אינווטעל, אַ מיינונג). „ביי פֿעלקער פֿון פֿרעמדן שטאַם קען דאָס אַפּראַבירט ווערן אין אויסנעמיקע פֿאַלן“, מוז, היטלערס פּראָפּעטאַרן.

3. אַרכ באַשטיין אויף עפעס. „אין טייל זאָגן, דו פֿון וועגיין דען נאָמן מעדני מלך ווער דאש בילבול גוועיין. דאז איז איין שקר מוחלט וויא איר אַפּרירן“, כּ״י מגלת איבֿה, 1703. י־רונג. אַציע.

אָפּראַבירן — אָפּראַבעווען.

אָפּראַבלען — פּטמ. דוז אָפּגראַבלען. <

אָפּראַבעווען — טרוו. ווע אָפּ, ~געראַבעוועט. 99: ~רײַבן. 1. אָפּנעמען איבערגעוואַלד, באַראַבעווען. אַפּראַבירן. אויסראַבירן. אַ פֿון קאַפּ ביז די פּיס. „יידן האָבן זיך אָפּגעריעכנט מיט די וואָס האָבן געוואַלט זיי אויסקוילען און אַ“, יפֿאַל, № 10, 1886. „אונדז האָבן די פּאַגראַמטשיקעס אָפּגעראַבעוועט און איך בין געבליבן ווי איך שטיי און גיין“, טפּ, גליקליכע און אומגליקליכע, ז' 115.

2. פּיג. אויסנאַרן. אַרײַנקריגן געלט אָדער יעדע זאַך וואָס האָט אַ ווערט מיט פֿאַלשקייט אָדער דורך עקספּלאַטאַציע. „חיפּל כּשרע יידן ראַבעווען אָפּ יתומים און אַלמנות וויפֿל שטאַט־בעלי־טובֿות רויבן אָפּ אַרעמעלעך דורך זייערע טובֿות?“, אַבֿרהם יצחק בוכבינדער, דער בלו־מען־גאַרטן, ווילנע 1885. „אַ אַ שטאַט מיט אַלמנות, מיט יתומים הייסט דאָס געשטעלט זיך“, שט, ניט פֿאַר קיין יידן געדאַכט.

אָפּראַדירן — טרוו. דיר אָפּ, ~ראַדירט. אָפּמעקן. אַפּרעבן וואָס עס איז אָנגעשריבן, אָנגעצייכנט. אַ די איבעריקע שטריכן פֿון דער צייכענונג. י־נג.

אָפּראָוואַדאָיען — טרוו. דאָיע, אָפּראָוואַדאָיעט, רוסיצ. באַרעכטיקן. „ער טוט אָפּ די ווילדסטע

אָפּט מיט זײַך — רעפּל.

אָפּראַיען — טרוו. ראַיע אָפּ, געראַיעט. אָפּ גראַפּן. אַ בולבעס. עניש.

אָפּראַכירן — דזוו אויסראַכירן (← 351). ראַכירן.

אָפּראַלן — טרוו. ראַל אָפּ, געראַלט. אָפּ וויקלען, אָפּדרייען פֿון יעדער מין ראַלקע, פֿון אַ צילינדער. אַ אַ פֿאַדעס, אַ לאַנגע סטענגע פֿון איין ראַלקע אויף אַ צווייטער. אַ די פּאפּיר־מאַסט צווישן צוויי באַוועגלעכע צילינ־דערס וואָס פּרעסן און מאַכן דין דאָס פּאפּיר־וַנַג.

אָפּראַלעווען — אוטוו. לעווע אָפּ, געראַלע־וועט. אויפֿהערן צו שפּילן אַ ראַלע. עס האָט געקלונגען מיט אים אַ וועלט. איצט אָבער אויף דער עלטער איז ער שוין פֿאַרגעסן, שוין לאַנג אָפּגעראַלעוועט.

אָפּראַם — דער, ען. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּראַמען. אַ גרינסלעכער אַ פֿון דעם גאַנצן מיסט. די אַ פֿאַולאַנגען וואָס מיר מעגן זיי דאָך צוריקפֿירן צום בעל־חלומס אומבאַ־גרענעצטן עגאַאָים, מוו איבז, זי פֿרויד, אַרבינ־פּיר אין פּסיכאַאַנאַליז, זי 174. וַנַג.

אָפּראַמען — טרוו. ראַם אָפּ, געראַמט. 99: **אַרַמען**, **אַרַמען** — רוימען. 1. אָפּרייניקן. אָפּקערן. אַ מיסט פֿון לעבן הויז. אַ דעם הויף פֿון די אַראַפּעפֿאַלענע בלעטער. אַ די אַראַפּ געפֿאַלענע בלעטער. אַ פֿון טיש די שמוציקע כלים און די רעשטלעך שפּינז. אַ דעם טיש און אַוועקנעמען אַלץ וואָס איז אָנגעשטעלט אויף אים. עס וועלען זיך אין די גאַסן געפּרטרע איינזלען, קעמלען, הינט און קיינעם פֿאַלט נישט אַינן אָפּצוראַמען, אַמז, דער סולטאַן, ווילנע 1895. ער האָט מיט אַ ברייטער לאַפּעטע אָפּ געראַמט דעם אָנגעוואַליעטן שניי אַרום זפּן גאַניק, חג, רי צמח אַטלאַט ו.

2. אַנשטאַט אויפֿאַרמען. אזוי אַ אַ צימער, עס זאָל קיין שטויבעלע נישט בליפּן. צוליב דעם טייערן גאַסט אַ דאָס גאַנצע הויז.

3. באַזוטיקן עפעס וואָס שטערט. אַ פֿון שאַסיי די אָנגעוואַרפֿענע קלעצער. אַ פֿון וועג די מכשולים, די מניעות וואָס שטערן דורכפֿירן דעם פּלאַן. אַ דעם מינדסטן שטיין וואָס איז אין וועג פֿון אונטער קויט און גראַז, מלה, לידער וו, ניי 1934, זי 15. דער קהימין וואָס ער וועט אַ דעם רוח־הטומאה פֿון דער וועלט, תּנײַא, זי 168. אַ פֿון וועג עטלעכע טענות און תּבֿיעות וואָס זינען אַרויסגעשטעלט געוואָרן אַנטקעגן ייִדיש, זשיט וו, ניי 1912, זי 131. גריבלען זיך אין די ציט און סבֿיבֿה־אומ־שטענדן פֿון אַ קינסטלער האָט אַ זינען נאַר אויף אזוי פֿיל — אויף וויפּל דאָס ראַמט אָפּ פֿון וועג און העלפֿט אָנצוקומען צו דאָס איבער־ציטלעכע און איבער־סבֿיבֿה־דיקע, שג, לעזער, דיכטער, קריטיקער וו, זי 472.

4. באַזוטיקן עמעצן. אַפּרוקו, אָפּשטופּן,

אָפּראַטן — אוטוו & טרוו. ראַט אָפּ, געראַטן. 99: **אַרַטן**, נר. אָפּרעדן, געבן אַן עצה, נישט צו טאָן עפעס. אַ עמעצן [אַקוואַטיוו] פֿון אַ שידוך, פֿון אַ שותפות. אַ פֿון עמיגרירן, פֿון פּרווין אַנטלויפֿן, פֿון אַרינטרעטן אין אַן אַר־גאַניאַציע אַאַוו. אַ דעם טאַגן = געבן אַן עצה נישט אונטערצונעמען אַזוינס וואָס איז איבעריק, נישט־ניצעלעך אין די אויגן פֿון עצה־געבער. ראַט מיר גוט, נאַר ראַט מיר נישט אָפּ, [אין פֿאַרבינדונג מיט אַ שידוך]. איך האב בדעה גיה[אַט] אַרײַן צו ציהן מיט דעם . . . זא האט מן מירש אב גראטן, דרש בריוו פון קראַקע 1630 [ח. שמערוק, אין ספר היבֿל ליצחק בער, ירושלים תשכ״א, זי 315]. גינג דער דוכס ווירד צום מלך אונז זאגט צו אים דאש ער נישט מיט אים ציט, אורוך האלבן — זפּן וויזור יוד העט עז אים אב גיראטן, מב, מעשה קעב, אַמטש תע״א. [קען זי אים גענצליך אַ פֿון צו נעמען אַן אורח], ספר סבֿח רמ״ל, לעמבערג, יאָר זי 42. **אַרַטן**, דער. וַנַג.

אָפּראַטעווען — טרוו. טעווע אָפּ, געראַ־טעוועט. 1. באַפֿרענען פֿון אַ סכּנה דערהרגעט צו ווערן אָדער שטאַרק געשלאַגן צו ווערן. אַ עמעצן פֿון טויט. אַ די פּאַגראַמירטע. אַ אַן אומשולדיקן פֿון די הענט פֿון גולנים, מערדערס, ברוטאַלע אָנפֿאַלערס אַ. זיך אַינשטעלן פֿאַרן באַפֿאַלענעם און אים אַ. אַ פֿון די נאַצישע נעגל. זי וואָלט געוויס געבליבן אַ טויטע, ווען עס וואָלטן איר [זין] נישט אָפּגעראַטעוועט די פּאַליצייסקע, אַמז, מלכה וחדסה, ווילנע 1887. 2. צוריקברענגען צום לעבן. אויסהיילן פֿון אַ שווערער קראַנקייט. אַ אַ חולה־מסוכן. אַ אַ פּאַציענט מיט אַן אָפּעראַציע. חלשות אָפּצור־ראַטעווען דאַרף מען ראשית דעם מענטש אַנדערלייגן אויף די פּלייצעס גלייך אויסגע־צויגן . . . נאַכהער זאָל מען אים אויפֿלאַזן אַלע פֿאַרבינדעכצן, טאַר ו, זי 60. און אַז נישט הינט וואָלטו אים געווען אָפּגעראַטעוועט אויף נאָך אַ פּאַר שעהײַ, וויט ו, זי 61, ווי דער גורל פֿירט.

3. אַרויסבאַפֿרייען פֿון יעדער סכּנה צו פֿאַר־לירן, אָנצווערן. אַ אַ שלעכטן חו 5. אַ די ספּר־תּורות פֿון ברענענדיקן בית־מדרש. אַ סחורה פֿון אַ רויבערישן אָנפֿאַל. כּדי מע זאָל אַ די העלדער פֿון ענדלעכן אונטערגאַנג . . . בלעטער, № 17. אַ דאַנק גאָט פֿאַרן גרויסן נש וואָס מיר זענען אַלע לעבן געבליבן און כּהאַב אָפּגעראַטעוועט אַט דאָס ביסל סחורה, ממוט, בײַשיבֿה של מטה.

4. נישט דערלאַזן סײַזאַל פֿאַרגעסן ווערן. אויפֿהיטן דאָס וואָס האָט אַ גיכטיקן ווערט. אַ דורך גבֿית־עדות (דאַקומענטן) די פרטים פֿון העלדישן געראַנגל קעגן די אומברענגערס. אַ די אויטערעסאַנטע לאַקאַליזמען. פֿון אַל־פֿאַרניכטונג אָפּצוראַטעווען דאָס סאַמע קלענסטע, דאָס סאַמע לעצטע וואַרט, הל, כּיחיל דער־קענען דינע שוויבֿנדיקע ליפּן. אָפּגעראַטעוועט אייגענע ייִדישע פּונקען פֿאַרן אוצר פֿון נאַציאַ־נאַלע ייִדישע ווערטן, ששבּ ו, זי 300.

עחולת, און זי אַפּראַוואַיעט אים. מיט זיך — ווי אזוי די קצבים וועלן זיך אַ — אַרט מין נישט, יאָפּגל, 1882, № 32.

אָפּראַוויזירן — טרוו. זיר, אָפּראַוויזירט. > איי 2. פֿאַרוואַרן עמעצן מיט שפּינז. אַ די באַפֿעלקערונג מיט אַלע נייטיקע פּראַ־דוקטן. אָפּט געניצט אין רומ. ער איז אַ ריכטער אַרענדאַר, ער אָפּראַוויזירט אויך די קרובים מיט אַלע שפּינז־אַרטיקלעך. מיט זיך — זיך אַ אויף אַ סך חדשים פֿאַרויס.

אָפּראַוויזירט — אַדז. אַ גוט אַער באַלע־באַס. אַטאַר. אַציע.

אָפּראַווען — די. ס. 1. oprawa <P>. 99: אַ'קע, יעדער מין אַינערמלונג. איינזאַן. אַן אַ פֿאַר אַ טייערן שטיין. מאַכן אַן אַ פֿאַר עטלעכע פּאַמיליע־פּאַטאַגראַפֿיעס. 2. 27. <Uk>: ompaba. שטוקאַטורקע. פֿאַרדעקן די ווענט מיט אַן אַ, געמיש פֿון קאַלך מיט זאַמד.

אָפּראַוועטישרן — טרוו. טשיר, אָפּראַ־וועטישט. שפּא. aprovechar <Sp>. אויס־ניצן. אַ יענעמס אַרבעט. מע דאַרף וויסן ווי אזוי צו אַ דאָס וואָס מע קען האָבן (קריגן). לערן זיך צו אַ דאָס אייגענע לעבן, ריד (בײַא). מיט זיך — אַ זיך פֿון די אַרבע־טער, זיי עקספּלואַטירן.

אָפּראַווען — טרוו. ווע, אָפּראַוועט. 1. (יוועליר־אַרבעט) גאַרנירן, אַריינאַרבעטן איידלשטיינער אין אַ גרויסער צירונג. 2. פֿאַריכטן, ברענ־גען עפעס אין אַ בעסערן צושטאַנד. עניש.

אָפּראַווערזשעניע — די. ס. רוסיצ. אָפּ־לייקענונג. זי [ני ציטונג] קען נישט אויפֿנעמען פֿון אַ פֿרעמדן אַן אַ אויף אַ סטאַטיע וואָס האָט אָנגעריט אַ דריטן פּערזאָן, יפּאַגל, 1882, № 22.

אָפּראַווען — דער, ס. oprawca <P>. אַכור, קאַט, מערדער. אומברחמנותדיקער. אין פּאַליציי דינען סאַמע אַסײַ.

אָפּראַזירן — טרוו. זיר אָפּ, געראַזירט. אָפּגאַלן. אָפּטגעניצטע דעסמט. עס האָט זיך ביי אונז יודן זייער פֿיל אומגעענדערט . . . די האַר וואָס מע פֿלעגט זיך צו זיי גאַר נישט אָנרירן הייבט מען שוין אַן באַצייטן אָפּצור־ראַזירן . . . דאָס איז געמינט די האַר . . . פֿון די בערד, אַמז, דער בוזח, ווילנע 1864. און נעמט אַ גאַלמעסער און האָט דעם בער אָפּראַ־זירט פֿון קאַפּ ביז די פֿיס, איין שיינע ווינדער־ליכע געשיכטע פֿון דרביא ספּעקולאַנטן, לעמ בערג 1887.

אָפּט מיט זיך — זיך אַ און צעשניידן די באַקן. וַנַג.

אָפּראַטירן — טרוו. טיר אָפּ, געראַטירט. דזוו אָפּראַטעווען. זן אין 20. ייה. די רביצין וואָס זי האָט גראַדע געדאַונט, איז זי אין אַג־מאַכט געבליבן. קוים וואָס מע האָט איר אָפּ־געראַטירט פֿון טויט, ישראל במוהר״ם [מילער מהוראנא], דער מהר״ם שײַף, וואַרשע 1893.

אודיטנט ארום גשיקט וואו מען איין זאליכן יהודא אהין גנומין האָט הן אויף די פּאַשטייאן [= מיליטערישע פּאַסטנס] אי אין די אַפּראַשיי ... אָדער זונשטיין וואו ער זיך באַלענגערניש.

אָפּראַשפּלען — דוּו אָפּראַספּלען ←.

אָפּרן — דער, ען. מצב פֿון ניט זיין פֿאַר- נומען מיט אַ פֿיזישער אַרבעט און אויך ניט מיט קיין גיטטיקער אַנשטרענגונג נאָך אַ ציט פֿון פֿיזישער אָדער גיטטיקער טעטיקייט. צו- ריקקרינגן די כּוּחַת נאָך אַ לענגערן אַ. ניטאָ קיין שלאָף, ניטאָ קיין אַ. בעטן אַן אַ [=אַרט] אויף דער נאַכט. אַן אַ אַן שום זאָרגן. אַ געמיטלעכער אַ. אַ"ב אַ נ, אַ"ב ע ט (ל). אַ"ה ו י ז. אַ"הינער. אַ"ט אַ ג.

אַ"ל ע כ צ נ ד י ק — און אַז דער ים ווערט הייזערדיק און אַ"ל, און ס'בייגט זיך איבער אים אַריבער ס'בלאָע ווייב, די נאַכט, אַזג, מעפּיסט, אַ' 29.

אַז ער וועט זיך פֿאַרלאָזן אויף גאַט, וועט ער געפֿינען אַן אַ צו זיין האַרץ און זיין לייב וועט זיין בשלוחה, חנה, ז' 354. די יידן אין ... האַטעל זענען אַ טייל פֿון דעם ייִשובֿ ... זיי אַטעמען מיט אים אַפֿילו אין די שעהן פֿון אַ"י, טעג, מינע זיבן יאָר אין תּל־אֶבֿיבֿ, ב"א 1949, ז' 157. די אומה, זיכער שוין פֿון איבערפֿאַל, גאַרט נאָך אַ נאָך באַרעכטיקער, אַל וו, ז' 54. ביינען שיעור אין שטאַל ליגט אין אַ דער אַקער, הל, אַ בלאַט אויף אַן עפּלבוים. פֿאַרגינט זיך שוין חנה לעווין צו מאַלן פֿאַר אויבן אידיילעס פֿון ... ריינפֿערנעלעכן אַ"י, שן, יוד' שריבער אין טאָועטן־רוסלאַנד, ניי 1958, ז' 226.

אָפּראַוונג — די ען. פּראַצעס פֿון אָפּרוען (זיך). זויא [די פּריציפּ] האַטן קיין אב רואונג פֿון אירם שטרעסן, יוסיפּו, אַמאָש 1661, עה/ב. לייג אַפֿ אַלע טאַג אַ גולדן ... וועסטו צוזאַמענקליבן אויף אַן אייגענער שטיבל, וועסטו און זיין פֿאַמיליע האָבן אַיער אַ"י, מ'שלי אַבֿות על אַבֿות' [צאִינה וראִינה וו, ניי תּרע"ג]. דער מאַכט ניט נור איין אַברואוהג צווישן צווייא ווערט, זונדערן גאר צווישן צווייא פּטוקים, אַבֿן ישראֵל, מעץ 1766, יב/א. דו האַסט געלערנט דעם טאַג זיין שיעור, זאַל דיר זיין די נאַכט צום אַ"י, אַוּן חינוּך הילדים, אַיבז, ווילנע תּ"ר.

אָפּראַויקן — טרוו. איק אַפּ, גערואיקט. אַרצינברענגען אין צושטאַנד פֿון רו. אַ עמעצן נאָך דעם שווערן טאַג אַרבעט. מיט זיך — אַז זי האַט זיך שוין אַ ביסל אָפּגעראַויקט, איז זי ווייכער געוואָרן, א. נוסבוים, פעסטעלע די גאַבעטע, וואַרשע 1885, ז' 8.

אָפּראַוונג — (... רויגעזון) טרוו. רוגז אַפּ, גע- רוגזט. אַרצינברענגען עמעצן אין אַ צושטאַנד פֿון כּעס אויף אַ לענגערער ציט. אַ דעם מאַן מיט די טייערע מציאות.

אָפּרודערן — ער אַפּ, גערודערט. 1. אוטוו. דערווייטערן זיך אויף אַ שיפּל מיט רודערס.

אונדזער ענין. אַ ווערטל, אַ מילתא דבדיחותא און אַ ציטלעכע באַמערקונג, אַ"י, ב. רעסלער, טאַג, 1959 III 16. דאַנעלי האָט עטלעכע מאַל איבערגעזעט אַ מין ענטוויאַן: 'נאָר אין אַ ייִדיש לאַנד קען ייִדיש געדעיען', לע, טמז, 20 IV 1960

אָפּראַפּאַרטירן ירון יעווען — אוטוו. טיר, טעווע אַפּ; (גע)אַפּאַרטירט, (גע)אַפּאַר- טעוועט. אָפּגעבן אַ קורצן און אַפֿיציעלן באַ- ריכט. דער פֿעלדפֿעל וועט אַ דעם אַפֿיציר [דאַטיין] וועגן דער שיסערפֿ ביינאַכט. ס'איז אַרזין דער רויטאַרמיער און אָפּגעראַפּאַרטירט וועגן עפעס, ה. קאַמענעצקי, אַיבז, ברוגאַ יאַענסקי, דער מענטש בייט די הויט, מינסק 1936.

מיט זיך — זיך מעלדן פֿאַר אַ העכערן אין ראַנג אַז מען איז דאָ, מען איז געקומען. זיך אויפשטעלן און זיך אַ. געקומען אין שטעטל מיד און אויסגעבראַכט, האַט ער זיך נאָך אָפּגעראַפּאַרטירט אין שטאַב, א. קיפּניס, פּרייט, ירונג.

אָפּראַפּירן ירון — טרוו. איר, אַפּראַפּירט. > אַי > 1. צונעמען אַן וויסן פֿון אייגן טיעמער אָדער אַן זיין הסכּם. קאַנפּיקירן. אַ יענעם האַבֿ־אויגוטס.

2. באַשטימען פֿאַר אַ קאַנקרעטן ציל. פּלאַנ- מעסיק אויסנוצן פֿאַר אַ באַשטימטן צוועק. אַ אין בודזשעט אַ דריטל פֿאַר דער שולסיסטעם.

אַטאַר — דער. אַציע — די, ס. האַט געאַרבעט אין ... קאַמיטעט פֿאַר אויסלענדישע אַ"י, טמז, 1962 IX 19. אַ"י.

אָפּראַצן — טרוו. ראַץ אַפּ, געראַצט. אַפּ קראַצן. אָפּקריצן. אַ דעם לאַק.

אָפּראַצן — טרוו. ראַץ אַפּ, געראַצט. אַפּ ברודיקן, אָפּשמוציקן מיט ראַץ, שניצען פֿון נאַז. אַ די קאַפּטע. מיט זיך. עכץ. ער (קע).

אָפּראַקסימאַטיוו — אַדי. > אַי > 2. אַנערדיק, לפֿי־ערכיק, וואָס איז לויט אַן אָפּשאַצונג נאָענט צו אַ באַשטימטער צאַל, גרייס, מאָס. אַע אויסמעסטונג. אַע שאַצונג. קייט.

אַציע — די, ס. קיין פינטלעכע אויסמעסטונג איז דאָ ניט שייך, אָבער מע קען אויסקומען מיט אַ אַציע.

אָפּראַקסימאַל — אַדי. נאָענט. שכנותדיק. ווען דער צאַן איז קראַנק, ווערן זענען ביידע אַע ציינער אויך קראַנק. קייט.

אָפּראַש'ש — דער, זן. רומ. > רומ > 9. טענה, פֿאַרוואַרף. האָבן צו עמעצן אַן אַ. מאַכן אַן אַ.

אָפּראַשע'ן — די, זן. > אַי > 9. דער- נענטערונג. אַרט וואו אַ באַלאַגערנדיקע אַרמיי געפֿינט זיך צום נאָענטסטן צו די באַלאַגערטע, פֿאַרפּאַסטן. זז האַט היעניראל

אַראַפּעצן פֿון אַמט, אַרעסטירן, טייטן. אַ דעם פּאַליטישן קעגנער און אַליין פֿאַרנעמען זיין פּאַזיציע. אַ די גאַנצע פֿאַרוואַלטונג פֿון פֿאַראַיין. אַ די אומצופֿרידענע, זיי פֿאַרשיקן אין אַרבעט לאַגערן. אַ מיט געדונגענע מערדערס. בונטאַרן און אַפּיקורסים, וועמען די קאַטוילישע שררות האָבן אַן באַזונדערע צערעמאָניעס פּשוט אַפּ געראַמט פֿון וועג, גריי, איד און וועלט, ניי 1953, ז' 155. די פּאַליציי האַט באַשלאָסן אַ אים ... אַרעסטירט און באַהאַלטענערהייט אַפּ געפֿירט, א. בייגן, זכרונות, רויטע בלעטער ו, פינסק 1929.

5. אָפּגאַנגענען, באַגאַנגענען, צוגאַנגענען. וואַרטן אויף אַ פֿינצטערער נאַכט אָפּצוראַמען דאָס ריכטע הויז. פֿאַר אַ פֿאַר קערבלעך פֿלעגט ער גיין אַ ביי בעלי־עגלות די פֿערד ... אונטער- צינגן אַ שפּיכלער תּבֿואה, ש. גאַרדאַן, צווישן אַזאָווער און שוואַרצן, מאַסקווע 1934. עכץ. עניש. ער (זן, קע).

אָפּראַנגלען זיך — אַקוּוו & אוטוו. גל זיך אַפּ, זיך געראַנגלט. 1. אויפֿהערן צו ראַנגלען זיך, צו קעמפֿן אין אַ מלחמה (שלאַכט), אויפֿהערן צו פֿירן אַ געוועלשפּלעכען קאַמף אָדער בכלל דאָס געראַנגל פֿאַרן קיום, פֿאַר אַ פּאַזיציע אין לעבן. געווען אַקטיוו און אַ סך דערגרייכט. איצט אָבער שוין אָפּגע- ראַנגלט זיך און וואַרעמט זיך אויף דער ווין. 2. אַ לענגערע ציט זיך ראַנגלען. אַ גע- וויינלעכער מענטש וואָס דאַרף זיך אַ אויף דער וועלט דאָס געוויינלעכע ראַנגלעניש, באַש, 1962 IX 15.

3. זיך אַקעגנשטעלן (וויפּל מע קען נאָר). דער קאַמענדאַנט [פֿון באַסטיליע] האַט אַליין ניט געוואוסט ווי צו האַלטן זיך. — מע דאַרף זיך אונטערגעבן — האָבן צו אים געטענהט די אינאָולידן. ... מע דאַרף זיך אַ — האָבן צו אים געזאָגט די שוויצער, [בונדן], דאָס איננעמען פֿון באַסטיליע, לאַנדאַן 1902. עכץ. עניש. ערין.

אָפּראַנטעווען — טרוו. טעווע אַפּ, גע- ראַנטעוועט (סטאַליעריש). אָפּהובלען מיט אַ האַלב־קיילעכדיקן ראַנג. אַ אַ ברעט.

אָפּראַסטן — אוטוו. ראַסט אַפּ, געראַסט, אָפּזשוואַרען, באַדעקט ווערן מיט ראַסט. אויך טרוו, מאַכן עס זאַל פֿאַרקומען דער פּראַצעס פֿון פֿאַראַייניקן די אייבערשיכט פֿון אַ מעטאַל מיט זוערשטאַף. מיט זיך. אַ"י.

אָפּראַספּלען — טרוו. פּל אַפּ, געראַספּלט. (שוסטעריש). אָפּפּלען מיט אַ גראַבער פּליל. אַ אַ וויל.

אָפּראַפּאַ'ן — אַדוו & זוו. > אַי > 9. (וויל) עס פּאַסט זיך גראַד צו די רייז. אין שייכות מיט. בנוגע דעם ענין. אַגב, אַגב־אורחא, דרך אַגב. אויך טוב, דער ס. יא, אַ זאַל נאָך געזאָגט ווערן אַז מע דאַרף ניט לייגן קיין צו פּיל אַכט אויף זענען רייז, זען אַ האַט אין־דער־אַמתן קיין שום שייכות ניט צו

א' פון ברעג. "האָבן גליך אָפּגערוּדערט און זינגען אַוועקגעפֿאַרן איבער דעם שטורעמדיקן מער", אמד, דער סולטאַן, ווילנע 1895. 2. אַקווו. אַפּטומלען. אַפּלעבן און אַקטיוו לעבן. א' א וועלט.

אָפּרוּטשן — טרוו. רוטש אָפּ, ~ גערוטשט. *Mhd: rutschen*. מאַכן עס זאָל זיך אַראָפֿ גליטשן, אַפּקמקלען פֿון אויבן אַראָפּ. א' די שווערע שטיינער אויף די אויסגעלייגטע ברע־טער. מיט זיך — די קינדער רוטשן זיך אַראָפֿ פֿון פּאַשניטן בערגל.

אָפּרויבן — טרוו. רויב אָפּ, ~ גערויבט. 99: ~ *ראַבעווען* (←). 1. ענגילטיק צורויבן, באַרויבן, אַוועקרויבן. אַוועקנעמען מיט כּוח, איבערגוואַלד. א' מיט אַ מעסער אין האַנט. א' אַלץ וואָס מע האָט. א' די קינדער. א' די ערד פֿון די פּויערים. האָט מיטלינד אויף אַן אַרעמען אַלמנה, לאָזט איר ניט אַ"ו, ש. בע־קערמאַן, הדסה, אַדעס 1884, ז' 63.

2. צונעמען. מאַכן מע זאָל אַנווערן עפעס וואָס איז זייער טייער אין די אויגן פֿון אַפּגע־רויבטן. א' ביי עמעזן די רוי, דעם גלויבן, די פֿרינדשאַפֿט אע. "אַ קורצע צייט האָב איך זיך... געזעטיקט און יעצט ווילט איר מיט איין מאָל מײַן גליק אַ"ו, א. טאפּיר אויס מינסק, סאַטא קהל... ווילנע 1881, ז' 58. "וועסט הינט ניט א' מײַן שטורעמדיקע פֿרייד", פּמ, סתּם, ז' 5. "ונג. עניש".

אָפּרויכערן — טרוו. ער אָפּ, ~ גערויכערט. 99: ~ *רויכערן*. 1. פֿאַרענדיקן רויכערן. א' א העלפֿט פֿון פּאַפּיראַס און איבערעבן דעם חבֿר. 2. רויכערן אַ סך, א לענגערע צייט. א' די דיקע סיגאַרן.

3. דעזינפּיצירן. א' די צימערן וואו עס זינגען געלעגן די קראַנקע. "ווילגאַטש איז זייער שעדלעך. די טרעפּן מוזן אָפֿט געוואַשן ווערן, קלאַזעטן און אָפּגוסן אָפֿט אַ"ו, איבן, דער אוצר פֿון געזונד און לעבן, וואַרשע 1908, ז' 38.

4. מיט רויך פֿון בשמים און קרייטעכער באַפֿרייען פֿון אַ קרענק, פֿון אַ כּישוף אע. א' דעם כּישוף וואָס מע האָט אים אָנגעטאַן. "ונג. עניש".

אָפּרוימען — טרוו. רויס אָפּ, ~ גערוימט. 99: ~ *ראַמען*, (←) ~ *ראַמען*. געניצט ספּעצ פֿאַר: אַפּמעקן שפּורן פֿון עפעס. "וואָס שפּע־טער, אַלץ שווערער אַפּצורוימען און צו פֿאַר־טרייבן די שפּורן דערפֿון", א. ז, א ווידוי פֿון אַן אַקסוערערקע וואַרשע 1909, ז' 73. "ווייבער ביי די געשטעכלעך האָבן אין אַמילעניש אַפֿ־גערוימט די סחורה", באַט, פֿאַר. 99 1966 XII 2. "זוכט דער יצהיר [= יצירה] יעצט מיטלען אַפּצורוימען דיזע שטרויכלונג פֿון גיהנמס וועג", הַר־גֶרשון מאיר באַיאָרסקי, דעם יצר הרעס שוהלע, פּרעטיקאַו 1911. "אַ שטיין אין וועג... רויס אָפּ, מאַך דעם וועג דיר רייך",

99, פּאַסטעכער אין ישראָל, ה"א 1953, ז' 100. מיט זיך. "ונג. עכין. עניש".

אָפּרוישן — דער, זי. 1. אַקט פֿון אַפּרוישן אַ היליקער א'. מאַמענטאַנער א'. 2. נאַכאַלאַנג. ווידערקלאַנג. היליקער עכאַ. א' פֿון די דונערן.

3. פּיג: איבערבלייב פֿון איבערלעבונגען. א' פֿון די יאַרן אין די לאַגערן. "סיחאָבן פֿיל דורות גערוישט דאַ, געשניטן, / און זינגען אַוועק־וואו אַהינטער דער טיר; / עס לעבט זייער א' אין אַפּשפּן שוין הענט, / ווי פֿליאיקע שאַטנס אין זעאונג ביי מיר", אַל וו, ז' 18. "ונג.

אָפּרוישן — אוטוו. רויש אָפּ, ~ גערוישט. 1. אויפֿהערן רוישן. "דער המון האָט שוין אַפּגערוישט און אָנגעהויבן זיך פֿונאַנדער־צוגיין". "דער שטורעם אויפֿן ים רוישט שוין אָפּ, שטילט זיך אַפֿן".

2. רוישן אַ לענגערע צייט. א', אַפּליאַרעמען אַ פֿאַר חששים און קיין זאַך ניט אויפֿטאַן. "עכין. עניש".

אָפּרויך — דער, מצ נב. *abbruch*: <D>. 1. אַרבעט אין געטאַס אונטער די נאַציס בײַם אַראַפּרייסן היזער וואָס מע האָט פֿון דאַרטן "אויסגעזינדלט" די יידן. אַ־שטעלע — אַרט וואו מע פֿאַרנעמט זיך מיט א'. 2. קאַמאַנדע וואָס פֿאַרנעמט זיך מיט א'. "צוואַנציק פּאַליציסטן זינגען באַזונטיקט געוואָרן און וועלן מוזן גיין צום אַ"ו, כּ"י פֿון לאַדזשער געטאַ, פֿון 9טן יולי 1944. בלומ.

אָפּרונד(יק)ן — טרוו. רונדיק) אָפּ, ~ גע־רונדיק)ט. 1. מאַכן קיילעכדיק. פֿאַררונדיקן. א' א העלצל אויפֿן דרייבאַנק. "עס פֿליען פֿונקען בײַם א' א שטיק אייזן". א' די דאַטעס מע זאָל זיי בעסער פֿאַרגעדענקען. א' די צאַלן אין דער טאַבעלע.

2. דערפֿירן צו אַן אומקרייז, צו קענען סימ באַלויירן מיט אַ קרייז. א' אַ באַוונגונג. "ניט בלויז ירושלים, נאָר דאָס גאַנצע לאַנד איז אָנגעהויכט מיט אייביקייט, מיט געשיכטע... און אייביקייט האָט אַ טבע אַז איר קענט זי ניט א', אַפּשטעלן איר אומרואיקן צאַפֿל", שטריגלער, איק, 1968 XII 13.

מיט זיך — "עס האָט זיך אַפּגערונדיקט אַ קיילעכדיקער יאַרציענדליק", חיים ליבערמאַן, פֿאַר. 24 VIII 1962. "ונג.

אָפּרויסן — טרוו. רוס אָפּ, ~ גערויסט. אָפֿ־שמירן מיט רוס, סאַזשע. א' די הענטלעך. מיט זיך.

אָפּרויפֿלען — אוטוו. פֿל אָפּ, ~ גערומפֿלט. אויפֿהערן צו רומפֿלען אָדער רומפֿלען אַ לענ־גערע צייט. "די קלעזמער אַפּגערויפֿלט גיך, די טענעצער אַפּגעטאַנצט", הר, הרוזעט, אויף דער שוועל.

אָפּרויען — אוטוו. רוי אָפּ, ~ גערויט. 1. אַ באַשטימטע צייט אויפֿהערן אַרבעטן, אויפֿהערן

זיין פֿאַרנומען מיט אַ פֿיוישער אָדער געשטיקער טעטיקייט כדי צוריקצוקומען צו די פּוּחות. א' און אַפּכאַפּן דעם אַטעם. זיך אַוועקזעצן א'. פֿאַרן אויף וואַקאַציע אַפּצורווען. "ווען מע ווערט מידי, דאַרף מען גליך אויפֿהערן אַרבעטן און א', ט. בערלס, מענטש־מאַשין, קיעוו 1927. "לאזן מיר זיך איין ווייג זעצן אום אב צו רואין", שאר, קמב/ב. "האַט גאַט, נאָך דעם אַפּמוטשען, זיי געהייסן שבת אַ"ו, עט, ליזער, ווילנע 1925, ז' 21. "אַ ריזנדער שטיזשיק קומט פֿון ערגעץ צו פֿלעצן... שטעלט זיך אַפּ אויף אַ צווינגל אַ ווילע אַ"ו, ממוט, "שבת. "ביין אַרפֿן צו דיר אין צימער אַ מינוט און מיט אַלע שאַטנס אַפּגערויט", הל, "צו דיין הויז.

2. איבעררייסן אַ טעטיקייט אַן אַנטרענגונג. א' פֿון דער גמרא און אַריינכאַפּן אַ שמועס מיט חבֿרים. א' אין רעדן און טרינקען אַ גלאַז וואַסער. "רַבֿקה האָט דורך דער צייט פֿון קימפּעט אַפּבערוט פֿון האַנדל און וואַנדל", אַט, תהלים:ידי.

3. אַקווו. מאַכן רוען אַ גליד אָדער גלידער פֿון קערפּער. נאָך אַן אַרבעט א' די איינגע־מאַטערטע ביינער. א' די פֿיס נאָך אַזוי פֿיל גיין. א' די הענט בײַם פֿליקן פֿעדערן. א' די אויגן, זיצן אַ ווילע מיט פֿאַרמאַכטע אויגן. "זאַלסטו זאָגן: איך גיי שלאָפֿן, איך זאָל א' די געדאַנקען, איך זאָל קענען דינען השי"ת מיט קלאַרע געדאַנקען", שטי, ו. עד.

מיט זיך — זיך אַוועקלייגן און א' זיך. א' זיך פֿון שווערן וועג. "דער וואָגן רוט זיך אַפּ וויינטער, דער שליסן רוט זיך אַפּ זומער, דאָס פֿערד קיינמאַל ניט", שוה. "שיס אַ טערק און רו זיך אָפּ", פּוה. [אזוי זאָל האָבן אָנגעוואַגט אַ מוטער, ווען איר זון איז אַוועק אויף דער טערקישער מלחמה]. "אלע ערבֿ שבת שפּעט פֿירט מען זיי [די רשעים פֿון גיהנום] אַרויס אַפּצורווען זיך צווישן צוויי בערג פֿון שניי", ישרי לב, ווילנע 1867, לזב. "דר אין ווילין האט איין גאַנצין טאַג צו ריזיון, ווען זיך גליך איין שעה... אַב רואין מעכט, דאַרף מן דאָך ניט אין אַלש איין מאָל תּפֿלתי־הדרך זאָגין", שיח השדה, הקדמה, פֿיורדא תּצ"ו. "די גערוון ווערן באַלד מידי און הייבן זיך אַן אַפּצורווען", בלעטער, № 37. "עכין. עניש".

אָפּרויף — דער, זי. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אַפּרויפֿן (זיך). קריטישער א'. אַלערגישער א'. דער אַפּרויף פֿון דער מאַסע. א' אויף אַ סטימול. 2. אַפּשאַצונג, מיינונג. אַפּוועגן, אַפּמעסטן דעם א'. אומערלעכער, אונטערגעשמירטער א'. 3. אַפּפּלאַנג. רעאַגירונג. שוואַכער אָדער שטאַרקער א'. "וועט דער א' פֿון שמערץ ווידער זיין נאָר אַ קרעכץ און ווייטער ניט מער?", 16, ז' 16. "פֿלעג איך וואַרען און האַרכן און האַרן צו הערן דעם א' אין איטלעכן ווינקל", יהואש, אַ יגז. "אויף אירע גידע־ריקערע טרעפּ איז קונסט אַן א', אויף אירע העכערע מדרגות איז זי אַן אַרויסרויף", שוה, קריטיק און קריטיקער, ב"א 1959, ז' 172.

אָפּרויפֿן — דער, זי. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אַפּרויפֿן (זיך). קריטישער א'. אַלערגישער א'. דער אַפּרויף פֿון דער מאַסע. א' אויף אַ סטימול.

2. אַפּשאַצונג, מיינונג. אַפּוועגן, אַפּמעסטן דעם א'. אומערלעכער, אונטערגעשמירטער א'. 3. אַפּפּלאַנג. רעאַגירונג. שוואַכער אָדער שטאַרקער א'. "וועט דער א' פֿון שמערץ ווידער זיין נאָר אַ קרעכץ און ווייטער ניט מער?", 16, ז' 16. "פֿלעג איך וואַרען און האַרכן און האַרן צו הערן דעם א' אין איטלעכן ווינקל", יהואש, אַ יגז. "אויף אירע גידע־ריקערע טרעפּ איז קונסט אַן א', אויף אירע העכערע מדרגות איז זי אַן אַרויסרויף", שוה, קריטיק און קריטיקער, ב"א 1959, ז' 172.

אפרובאר — אד, דטשמ, נר. וואס מען קען אפרובן.

אפרוביק — אד, נעגל. וואס מען קען אפרובן איע דעלעגאטן, פארשטייערס אע. "ויקימ" — אין זינע... ביכער האט ער איבערגעטראגן זיין זשורנאליסטישע א, זיין... שפייציק בילד לעכן סטיל", ב. ריווקא א גלויבן פאר אומ גלויביקע, ז' 218.

אפרובן — טרוו. רוף אפ, גערופן. 1. אונזען רופן. רופן מען זאל אפטרעטן אין א זינט. נאכדעם ווישט זי אויס די אויגן, רופט אפ מיין ברודער אליהו אויף א זינט און מען טרעט זיך שטילערהייט, שט. מאטל, ז' 12. "דאס קליינע שלמהלע רופט אפ אין א זינט געציר משה דעם שוחטס און חזרט מיט אים זיין פרשה הומש מיט רש"י, סמב.

2. אלעגאריש: מאכן מען זאל שטארבן. "גאט האט אים אפגערופן אין איבערעסערן וועלט", אמד. דיא שקלאווערייא, ווילנע 1887. "ער זאל ווייטער ניט זינדיקן, זאל מען אים פאר דער ציפט א, פון דער וועלט", 'מעשה אבות אויף אבות... [צאניה וראינה, חלק שני, נ"י תרע"ג, ז' 75].

3. צוריקרופן פון אן אמת, פון א שליחות. א דעם אמבאסאדאר, דעם אגענט, דעם משולח וואס מען האט פארלוירן דעם צוטרוי צו אים. "געווען... גראד צווישן די וואס ווערן אפגע רופן פון שלאכטפולד", פמ, מלחמה, ז' 74.

4. א א טייל פון קערפער — זי אנווערן, פארלירן. ווערן צוגענומען. "זאל ער טומלען. וועט ער דען א פון מיר א האנט?", "מע רופט אונדו זישיד". אנדערע אומות... רופט מען אויך צונעמען. פטור, נ, דאגה זיי האבן, מע וועט זיי אסור א א שטיקל פלייש פון ליב", ב. פינגענבוים, די גאולה, נ"י 1893.

5. ארויסנעמען פון צירקולאציע. דערקלערן אן עס איז ניט גילטיק מער. א דאס אלטע פאפירגעלט. "א סכסוך... מכוח שלישית געלט וואס ביי אים, וויל מען האט די מטבעות אפגערופן", ש"ח, בעשט, זשאקלען 1850, מה/א.

6. אפשפאן, אנולירן, צוריקציען. א א באשטעלונג זיך צו טרעפן, א א באשטעלונג פון נאך סחורה. א א געזעץ (פארארדענונג, אוקאן, באפעל, דערלויבעניש). א די באשטימטע וואלן. א די אנאנסירטע פארשטעלונג, א א גזירה. "די יידישע געמיינדע האט מיך צום פירשפרעכער געשיקט דאס די בייוע גזירה א זאלסט", איינע טענהענע געשיכטע פון הרב הגאון הש"ך, פרעסבורג 1865. "ווי מען האט שמעלקען דעם מאנטל אויסגעטאן, האט דער עלטסטער סטראזשיק א געשריי געטאן צו דעם ריכטער: איך רוף אפ וואס איך האב געזאגט [אלס עדות]", איין גאנץ נייע מעשה פון איין טאג דעטניק, לעמבערג 1891. "ער זאל היינט א פאר מיר איין ווארט", ממוס, פריזיוו.

7. צוריקברענגען צום לעבן א גוס אדער

אן אקערשט געשטארבענעם דורך געשרייען, געוויינען, געבעטן. א פון טויט. "עס טרעפט אן אמאל מיט שרייען רופט מען א טויטן אויך אפ", לאל, ווילנע 1887, ז' 78. קללה: "א זאל מען זיך שוין פון דער גסיסה". "שטארבט דעם אלטן יודנס וויב אוועק. מאכן די טעכטער ארום אונז יילה, אן די טויטע עפנט אויף א רגע צוריק אירע אויגן. זיי האבן זי פשוט אפגערופן", יואל ענטיג, איר, פסח תש"ז.

8. א. ווענדן זיך טעלעפאניש. "רופט מיך אפ א שטימע אויפן טעלעפאן", קאר, וו, נ"י 1940, ז' 76.

9. פ. אנשטאט אנורפן. "איך וויל ניט א מיט דעם נאמען אלע שטעט וואס זיי די קאנאן האבן הייסט געמאכט", חתן המלך, פשעמישל תר"ע, ז' 4.

10. (קארטנשפיל) אויפדעקן די קארטן און צווינגען דערביי דעם קעגנשפילער אויך זיי אויפצודעקן. "איך בייס אלטן תרח אזוי גרויס ווי דרזי מאל טרוםף מיט א צוואנציק. כאפט ער און דעקט צו און גייט ניט א יום טוב".

אפרובן זיך — אוטו. ← דפון. 1. ווענדן

זיך מיט רייד (אויך נישטגעבעטענערהייט, אויך אומגעריכט). ארויסקומען מיט א מיינונג. ענט פערן ביי א שמועס. "אלע שוויגן, נאך איינער רופט זיך אפ". "מע טעלט זיך און דו רופסט זיך ניט אפ מיט א ווארט". "אויזוויי, — האט זיך דער ינגל אפגערופן — די מאמע וועט ניט אנטשוויגן ווערן", אמד, גדולת ראשטילד, ווילנע 1865. "ר' מענדל! א, ר' מענדל! רופט זיך אפ! טוביב זינט איר היינט צי וואס? מע זאל עס הערן פון איך היינט א ווארט", ממוס, 'איסיות'. "בורך משה וועלכער האט קיינמאל גישט גערעדט צום וויב דירעקט, נאך ווי דורך א וואנט, האט דאס מאל יא זיך צו איר אפ גערופן", אש, תהילים י"ד. "איצט קען מען שוין פארן, האט זיך אפגערופן דער בעל-עגלה, דעם פערד האב איך גוט אנגעפישטערט", י. ד. טא"ב, דער קדיש... ווילנע תרמ"ט, ז' 33. "דער אפיקורס האט זיך געמוזט געוויס אויס ריידן אין א שלעכטע שעה, דען דער גלגול האט זיך ווייטער אפגערופן", י. 2. אסטרינסקי, נבעס פון יענער וועלט, ווילנע 1927, ז' 31.

2. אפגעטופען ביי א גרויפן מיטן נאמען. רופן שעהן און ניט דעהערן אן ער זאל זיך האבן אפגערופן. "מע רופט זיי [די ישיבה בחורים] דארט אלץ נאך די נעמען פון זייערע שטעט... און זיי רופן זיך אויף דער שטעלע אפ", אמד, עוור ציאקעס און די ציג, ווילנע 1868. [גלייבעניש: אן מע הערט סתם אן אנורפן מיטן נאמען, איז עס פון כח ליצנים — טאר מען זיך ניט א, קענען זיי ניט ברענגען קיין שאדן]. "גערויפן האט מען 'ברוך' רופן רופט זיך אפ גאר זרח", שו. "אז מען זוכט א שער, רופט זיך אפ דאס אייבערשטע פון שטייכל", שו [= סיוויזנט זיך ארויס אן קריגן קריגט מען ניט דאס וואס מען וויל].

3. רעאגירן. עפעס טאן לויט אן אויפפאדער רונג, א בקשה, א ווענדונג. א זיך אויף אן אנפירען, אויף אן אנקעטע. א זיך אויף א קוליקורא. א זיך אויף א רוף נאך הילף. "ווי מע רופט אן — אזוי רופט מען זיך אפ"; "ווער עס רופט זיך אפ דער קריגט זיין חלק"; "אז מען גיט א קלאפ אין טיש — רופט זיך אפ די שער" [= דאס א זיך איז נאטירלעך, אבער ניט געוואונטשן], שו. "די פֿעיאקייט זיך אפצורופן... אויף די ווירקונגען פון דער אויסערלעכער נאטור, אויף קאלט און ווארעם, אויף ליכט און זונשין", א. ש. זאקס, דאס לעבן פון פלאנצן. "חברים! מיר דאנקען איך וואס איר האט זיך אפגערופן אויפן אפיל פון אייערע קאלעגן, וואס שטרייבן שוין איבער א חודש", אפא. היברו, ז' 206. "דער 'בוני' מוז האבן א סעריאזן ארגאן... וועלכער זאל זיך א אויף אלע פראגן, וואס דער לעבן רופט ארויס", דער 5טער צוזאמענפאר פון דעם אלגעמיינעם ארבייטער-בוני אין ליטא, פוילן און רוסלאנד, 1903? "קינסטלערישע קריטיק רופט זיך אפ אדער קאן זיך א אויף אלע אספעקטן פונעם קינסטלערישן שאפן", שו. קריטיק און קריטיקער, ב"א 1959, ז' 209.

4. אפהילכן, אפלינגען. נאך יעדן געשריי רופט זיך אפ א ווידערקול. דער דונער רופט זיך אפ מיט קולות פון הארמאטן. "א מיניסטער קלאפ ביי אים דא רופט זיך עס אפ ביי אים העט-ווייט דארט", ממוס, שלמה, ז' 95. "יעדער קנאק פון דער ביישט רופט זיך אפ אין וואלד", שט. ט"ב.

5. ווידער באווייזן זיך. צוריקקומען. "אין די קאלטע וועטערן רופט זיך אים אפ די אלטע וואונד". "קוים איז אים ארויס פון זינען דאס קול, האט זיך אים אפגערופן שטארק אין דער זינט דאס שטעבעניש", ממוס, היינטש, ז' 103. "שטענדיק רופט זיך די אנדערע נאכט דער טרוקענער און היינעריקער הוסט ווידער אפ", דר' מ. זוסמאנאָוויטש, די הויזלעכע מעדיצין, ווילנע 1887. "נאך דא האט זיך ווייטער אפ גערופן די אלטע קרענק", מ. אחוה, אגנא גרינאריעווא, ווילנע תרנ"ג, ז' 47.

6. זיך לאזן פילן אויפן געמיט. דאס בעטן זיך וואס רופט זיך אפ אין אלעמענס הערצער. פון קאפ רופט זיך עס שפעטער אפ אין הארצן. "א זיפֿך איז שטארקער ווי טוינט טענות, ער רופט זיך אפ", שו. "דער פֿידלער פֿארעט זיך מיט דער פֿידל, קיצלט זי מיט פינגער, און איטלעכע סטרונע רופט זיך אפ יום", ממוס, מסעות, ז' 47. "און יעדער קרעכץ פֿונעם פֿידעלע... רופט זיך אפ ביי די חתונה לייט אין הארצן", שט. אידישע ראָמאַנען, ז' 128.

7. זיך ארויסווייזן, קומען ווי א רעזולטאט פון עפעס. האבן א ווירקונג (אויפן קערפער, אויף א סביבה א). "אפילו א צוקלונג קען שווער זיך א אויף אן אפגעשוואכטן געזונט". "גוטע יארן רופן זיך אפ אויף דער עלטער";

שער אפערציע. א' זיך פון פראנט אויף גאנצע צוואנציק קילאמעטער. דאס הייל האט פון דא [זיך] א' געמוזט, מעשה אומאן.

5. ווערן לויז און ניט פארנעמען מער דאס ריכטיקע ארט. עטלעכע דאכפאען האבן זיך אפגערוקט און עס האט גענומען אריינרען אין הויז. א' טאפליע פון אויוון האט זיך אפ גערוקט און איז ארויסגעפאלן.

עכץ. עניש. ער (ין קע). עריי.

אפרישטעווען — טרוו. טעווע אפ, ~ גע-רושטעוועט. P: ruszt. אונטערשפארן מיט רושטן (רושטעס), מיט פרענטן. מיט (אפזערע) אונטערשיצערס, עס זאל זיך האלטן. א' דעם אויוון. א' א שפנילער, אן אלטן בנין.

אפריאזשען — די. ס. 20. געשפאן. מע קויפט ניט א פערד צוליב זיין שיינער א', שו.

אפריארי — אדוו. אויך טוו, דער, ס. פון פארויס, לכתחילה. איידער מע קומט צום וויי-טערדיקן אויספיר. ניט אויפן סכך פון אפסער-וויין, נאר ארויסגעדרונגען פון אן אלגעמיינעם כלל. היפוך — אפאסטעררארי. אונגעמען עפעס א', אן שום באווייז, אן שום שכלדיקער ראייה. קומען א' מיט א מיינונג וועגן א בוך וואס מע האט ניט געלייענט. "קיינע פון די פילאסא" פישע פארבאדינגען וואס ליגן אויף דעם גרונט פון העגעלס דיאלעקטיק קאן ניט באגריינדן די מארקסיסטישע דיאלעקטיק א", זשיט ווי, ניי 1917, ז' 115. "מוון זיי זיין אויסער ערפארונג און איבער דעם פארנופסט, און דערפאר א' — דאס הייסט איבער יעדער ערפארונג". קאר, ניי 1938, ז' 8. "מיר דארפן א' זאגן אז יעדער ליכטיגונגאל אויף דער ערד פארשפרייט זיך אין פארשיידענע ריכטונגען מיט פארשיידענע געשווינדקייטן, גוטס, ז' 44. א-סיסטעם.

א'יום — דער, ען. שיטה וואס האלט פון אן אפאלאגן זיך אויף א שכלדיקן אר-גומענט. פאקטיש צו קומען צו הנחות וואס מע קען זיי אונגעמען א'. די נשמה פון קאנטס קריטיק איז דער גלויבן אין מענטשלעכן דענקונגס-קראפט, אין מענטשלעכן א'יום, גוטס, ז' 28.

א'יסט. י-סטיש — אדי. "ניט קיין אנאלי, נאר דעם מחברס א'יסטישע מיינונגען", י. שאצקי, זיבל XXI, 122.

א'יש — אדי. וואס איז ווי א'. וואס איז לויט דעם דרך פון א'. א'ישע אויספירן. אן א'ישער זוגאנג צו פראבלעמען פון גראמאטיק. "דאס קאוזאלע דענקען... איז ניט מער ווי א מין א'ישע פארעם, וואס מיט איר הייל ברענגט אונדזער שכל אריין איינהייט און ארדנונג. זשיט ווי, ניי 1917, ז' 34. "דער אין אונז קאטעגארישן טאן געמאכטער אויספיר איז גע-ווען אין א גרויסער מאס א'יש, נישט גע-שטיצט", נפ, יופא, 1938, 3. א'ישקייט. א'יטעט — די. זן.

3. באזיטיקן. אַוועקנעמען. אַקערן. א' די שטרויכל-שטיינער. א' איינרעדענישן. "איר [דער נשמהס] געצעלט איז אפגערוקט געווארן פון איר הימל און [זין] מוז איר וואוינונג האבן אין דעם גוף", א. פאוור איבז, בחינות עולם, תקס"ה, מד.ב. "דו זאלסט ניט א' גרענעצן [צווישן איינעם א פעלד און א צווייטעם, ד"ה צונעמען ערד] פון די מענטשן וואס זינען אראפ פון זייער פארמעגן", זרעיס, יט.ב. די הערן פון יהודה זינען געווען גלייך ווי די וואס רוקן אפ גרענעצן, נפתלי שרגא פינגער זאהל, מדרש איכה וביאור... ווילנע 1876. "די ווערטער 'קומט לאמיר בענטשן' — הייסט דאס... האט זיין דעה אפגערוקט פון צו טרינקען מערער", הרב ש. ז. שניאורסאן, ספר ברכות הנהיג, ווארשע 1874, ז' 67. "בערעלעס לאפקע פלעגט אין דער בלינד א' אלע שטרויכ-לענישן, אראפנעמען אלע מאסקעס, זש. שקלא-ווער קינדער.

אפריוקן זיך — אוטוו. ← דפוו. 1. שטעלן זיך אין א זעט. שטעלן עטלעכע טריט ארויפצו אדער אראפצו. א' זיך כדי ניט צו הערן וואס זיי שמועסן. זיך א' כדי די פארלעך זאלן קענען טאנצן. "פעטערל, זעט מהל, רוקט זיך אפ". "רוק זיך אפ צוויי דירע ערטער גינדיקער, ביז מע וועט דיר זאגן: גיי ארויף, און ניט גיי ארויף אז מע זאל דיר זאגן: גיי אראפ", אמד, איבז] מסילת ישראל, ווארשע 1855. יודל... רוקט ער אין א זעט זיך אפ און קלאגט, ממוס, יודל, ז' 80. "האט זיך אפגערוקט, גלייך ווי זי וואלט אויסגעצאנגען קדושה", פרא, אין שוחטס הויז. "האט זיך פארזיכטיק אפגערוקט, געשטעלט זיך אין א ווינקל הינטער א בוים", אש, תהילים יוד. "די מוטער האט זיך אפגע-רוקט און געוואלט ארויסלויפן אין קיך אריין", וויס וו, א חתן ווערן.

2. דערווייטערן זיך. אפטרעטן. א' זיך פון געשעפט און עס איבערגעבן די קינדער. זיך א' פון דער קאנצעלאריע איידער מע פירט דורך די רעוויזיע. א' זיך פון זינע. "אז מע רוקט זיך אפ פון שקר איז מען נאך צום אמת ניט דערגאנגען", שו. "סע הענגען אים איבערן קאפ צווייגן, אונגעזעצט מיט די בעסטע פירות, און אז ער וויל זיך צורירן צו זיי, רוקן זיי זיך אפ העכער", ממוס, 'בישיבה של מעלה'. "דער וויסער מלאך רוקט זיך אפ צוריק פאר-שעמט", פרא, 'בבם גוסס צוקאפנס'. "טאן אלץ אויף א' זיך פון עניני-עולם איז געוויס א גרויסע מדרגה", לדב, ניי תשי"ז, ז' 270.

3. (ביסלעכווייז) ווערן אויס נאענט, אויס פריינד. א' זיך פון דער ווילדער חברה. א' זיך פון א פאלשן פריינד. "אוי, ניט גענוג איז מ'ן מזל אזוי גינדיק, טוסטו זיך נאך פון מיר א'", 29. "דער פריינד האט זיך איצט גענומען א' צו די שאטנסט, נאמ, דאס רבישע אייניקל. "האט זיך פאר איטען אנטבלויזט... די געוויסקייט אז איר זיווג רוקט זיך אפ פון איר וואס אמאל ווייטער", רה, ערד.

4. צוריקטרעטן. אפטרעטן ביי א מיליטערי-

זינד פון יונגע יארן רופן זיך אפ אויף דער עלטער, שו. "אונדזערע געפילן האבן זיך אפגערויפן... אויף דער ארבעט פון אונדזער הארץ", איבז, ד. מארדוויי, דיא לעהרע פון לעבען, בערלין 1898. "שליסט אויס פונעם הא-דעוואניע-צעטל פון דער ציג אין משך פון איין וואך... שפירט נאך ווי וועט זיך עס א' אויפן געמעלק", יאכ, ז' 287. "ווי וועט זיך די איבערטעטיקייט פון דער שילד-דריי א' אויפן מענטשנס ארגאניזם?", פגעז, ווילנע 1938, № 109. "דער איבערגאנג פון ארבעטן ביי פועדאל צום ארבעטן ביי קאפיטאל... האט זיך געמוזט א' אויך ביי יודן", בערג, באס דניעפער וו, 'עמעס', ז' 205. "שיק אועק זיין ברויט אויפן וואסער... דאס וועט א' זיך מיט א גליק", ר' מרדכי מיט דעם פאסט, ווילנע תרמ"ז, ז' 11.

8. האבן א גייסטיקע ווירקונג. גירא דינקותא וועט זיך א' אויף דער גאנצער פערזענלעכקייט. "האבן גירות און ריפיות זיך אפגערויפן אויפן כאראקטער פון אונדזער פאלק?", אז דאס קינד קריגט פון זיך א נייגונג זיך צו שפילן... טאר מען דאס ניט שטערן, דאס רופט זיך זייער שלעכט אפ אויף די... גייסטלעכע [= גייסטיקע] אנטוויקלונג פון קינד", בלעטער, № 31. "די [איינגעפלאנצע זיטן] רופן זיך אפ אין יעדער טראט און באגייאונג פון דעם מענטשן", ל. לעוויץ, רפאל דעם שניידער-טאכטער, ווילנע 1888, ז' 55.

ונג. עכץ. עניש. ער (ין קע). עריי.

אפריוקן — טרוו. רוק אפ, ~ גערוקט. 1. אפ-שארי, אפשטופן, אין א זעט אַוועקשטופן. אַוועקשאַרן. א' אין (אן) א זעט. א' א טיש (קאמאד, סאָפּע א.א.וו.) אַ עמעצן וואָס אַ טבע צו נאָענט זיך צוצורוקן. א' דעם פאררוקער און עפענען דעם טויער (די טיר). א' דעם פארהאנג און ארויסקוקן. א' אין א זעט דעם פּרערויזן מאַכער. א' די נאשערעניש וואס מע האט געשטעלט פאר אים. "מע רוקט זיי אפ א ביסעלע אין דער זעט, מע גיט דערפון אויף א רפואה א קאזע-לעפעלע א שעה", ממוס, ספר הבחמות. "די גענגע פון א באזונדערע יודישע ארגאניזאציען פארזיכערן אז זי פאר-שטארקט... דעם זשארגאן און דורך דעם רוקט זי אפ די צעט, ווען די יודן וואלטן זיך געקענט צעמישן מיט דער ארומיקער באפעל-קערונג", דער אידישער ארבייטער, לאנדאן 1902, № 13, ז' 89. "עס ווילט זיך נישט שרייבן. גאנץ אפט רוק איר אפ פון זיך דאס פאפיר", סעג, געברענטע ערד, ב"א 1947, ז' 179.

2. אפלייגן. א' די שעה פון באשלוס. א' די אסיפה אויף א שפעטערער דאטע. א' אויף א יאר דאס אריינטרעטן אין מיליטער. "אפער קענט איר א' דעם טויט פון מיר כאטש נאך אויף עטלעכע טעג", ה. בלאשטיין, סאוו היימ-לאנד, № 2, 1961.

הירש דאָבין, אַפּ דער ווינטרוסיענער ערד, מאַסקווע 1949.

3. אַפּשוואַכן. אַפּשאַפּן. מאַכן נישטקאַנטיק.

אַ אַ פּלעק. אַ אונטערשיידן. אַ די ש פ י צ ון, די שאַרפּע קעגנזאַצן, און דערפֿין צו אַ הסכּם. אַ אַ ס (י) ר כ א = באַזיטיקן דעם סימן וואָס ווייזט אויף אַ פּעלער אין לונג. „דא האב איך גיזעהן איין רעכטי סירכא, אונ ווען מן זיא העט שון אַב גריבן דא ווער בודאי איין נקבֿ גיזעזן“, שו׳ת מהרש״ל, לובלין 1599 (הש ון).

[אַ קצבֿ] צו ציטן איין סרכא אודר זונשט טריפֿות אַפּריבט, דרום ער חבֿר פֿון עמלק בלפּבט, צוכט. „אַלערליי פּלאַמעס פֿון אייל אַרויסצונעמען. נעם פֿון אַפּטייק ספּיריטוס... גיס אים אַרויף אויף דער פּלאַמע... טריקן אים און דערנאָך ריבב אים אַפּ מיט ספּיריטוס פֿון ווייזן, איין ביכל וואָס דריינ גפינט זיך זאַכין טשיקאוו, שקלאָוו תקנ״ה. „איך וועל מיט גאַטס הילף די גיירה פֿון די יאַרמלקעס אַ“, יהודא ליב פינשטאַק, בניא ר׳ הלמה בערלינער, לוחאָו 1896, ז׳ 28. „די איינצולע דיאַלעקטן שטויסן זיך צונויף, ריבבן איינע די אַנדערע אַפּ, ביז עס אַרבעטן זיך אויס גאַנץ נישט בשותפֿותע געשטאַלטן“, זשיט IV, נ״י 1912, ז׳ 137. „מע האָט מיט אומבאַוואַנטע אויגן געקאַנט זען ווי שול איז משפּיע דעם דיאַלעקט און ריבבט אַפּ זינע באַזונדערקייטן“, ימ, די נניע ייִדישע שול, מעקסיקע 1952.

„דער... ריכטער... האָט באַקומען אין לאַב אַריין און האָט אַלציינג פֿאַרגלעט און אַפּגע- ריבבן“, מ. מ. אויערקיט, דער פּריזאָטלעהרער, דראַהאַביטש 1897. „אזוי ווי זאַלץ מאַכט באַ טעמטער דאָס פּלייש, אזוי ריבבן אַפּ יסורים אַלע זינד פֿון דער מענטשלעכער נשמה“, גריי, מענטשן און ווערטן, נ״י 1953, ז׳ 96.

4. אַפּניצן. אַפּטראַגן (וועגן מלבושים). מאַכן אויס פּריש אָדער ניי. מאַכן אומקלאָר דעם פּרצוף, דאָס אויסזען, אַ מעבל. אַ דעם מאַנטל (די מאַרינאַרקע, קאַפּאַטע אע). אַ די ווילן פֿון די שיד. אַ די ש ו ע ל (1) = אַרשינקומען זייער אַ סך אין הויז. „אַרעמעלייט ריבבן אַפּ די שוועלן נאָך נדבֿות“. אַ מ ט ב ע ו ת פֿון צו פּיל ניצן, עס זאַל נישט קאַנטיק זיין (דער אָדלער, דאָס פנים פֿון מלכות, די ווערט אא). פיג „מע ריבבט אַפּ די פּנימער אַז מע דערקענט שוין נישט די מטבע פֿון חסידות“, לדב, נ״י תש״ו, ז׳ 394. „דער שולחון האָט אַפּגעאַרע- וועט... אַ שיינע פֿאַר צענדליק יאָר און אַפּ געריבן די שטימע זינע, זי איז געוואָרן אויף דער עלטער צעבראַכן און אַנגעדריינשעט“, הרבֿ לוי גליקמאַן, זכרונות בית לוי, קעשענעוו 1934.

5. מאַכן גלאַנציק דורך ריבבן. אַפּווישן. אַרומווישן. אַ שטויב, אַ די קופּערנע פּאַנען, די לייכטערע. אַ דאָס [פלעט]איינן פֿון אַש. ... נאַנץ פּרודוקט בוך שטאַבן... פינג אן דען שטויב מיט זינער הנט אב צו ריבבן, מראות הצבֿאות, וואַנדובעק תע״ה. „די גע- וויכטן וואָס מע וועגט מיט זיי פּליכטע זאַכן מוז מען ווייניקסטנס יעדער וואָך איין מאַל אַ,

געשפּאַן פֿון אַ פֿערד. „ער גייט איר נאָך און זי פּירט אים פֿאַרן אַ. גיין אין אַ = זיין אונטער- טעניק, דער מאַן גייט ביי איר אין אַ.

אַפּרי/מש׳נינאָ — די, מצ נב. רוסיצ. ספּע- ציעלע אַרמיי פֿון היטערס און שטראַפֿערס, אינגעשטעלט פֿון דעם צאַר איוואָן דעם פֿערטן, דעם אַכור. אויך: געגנט וואָס אַט די אַרמיי האָט געהאַט אונטער איר רשות. אויך: סיסטעם פֿון טעראָר אונטער איר הערשאַפֿט. די בלר- טיקע אַ.

אַניק — דער, יעס. ווער עס באַטייליקט זיך אין אַ. בכלל אַכוריותדיקער דורכפֿירער פֿון אַ דעספּאָטישער הערשאַפֿט. „די אוראַלע שלאַנג מיט די פּליגלען אין פּוס, צאַר פּיאָדאַרס אַניק מיט שניטערס צעלייגט“, אל וו, ז׳ 265. „האָט זיך אין מיר אַנגעצונדן אַ העלישער ווילן נוקם צו זיין זיך אין די צאַרישע אַניקעס“, חיים גילדין, פּליגל, קצעוו 1939.

אַפּריטשן — טרוו. ריטש אַפּ, געריטשט. אַפּקריצן, אַפּמעקן מיט עפעס וואָס איז שאַרף. אַ די אויפֿשריפֿט פֿון מעטאַלענעם טאַוול. מיט זיך — פּאַרשטעכן זיך די פּיס און ריטשן זיך נעבעך אַפּ שטיקער פּלייש פֿון די ביינער“, קמ, 1864, № 8.

אַפּרייבן — טרוו. ריבב אַפּ, געריבן. 1. אַראַפֿ ריבבן וואָס איז צוגעשטאַנען פֿון אויבן. אַ די בלאַטע פֿון די שטייול. אַ דאָס פּעטס פֿון די הענט. אַ די שטייול אין דעם טרעטער ביי דער טיר. „זאַל מן די הענט וואול אַב ריבבן דו נישט דראַן הענגט [פֿון טייג וואָס מע קנעט]... דאָש רוערט יוא פֿר גויש המיץ“, עפש, דרד הישר לעולם הבא, שקלאָוו תקנ״ו. „ווען איינעם האָט זיך אַנגעקלעפט ליים אָדער ערד אין זיין שוך, טאַר ער [אום שבת] נישט אַ, 2ט, ס/ב. „אויב עס איז נאָר פֿאַראַן אויף די הענט אַן אַרט וואָס איז אינגערעכט... וועט ער דאָס דאַרפֿן... אַ“, הרבֿ ש. שניאורסאָן, ספר בר- כות התנח״ו, וואַרשע 1874, ז׳ 4. „אזוי ווי דער שימל וואָס ווערט אַפּגעריבן פֿון די קופּערנע שאַלן... אזוי זענען עבֿדיריכובֿים ומלות נישט געאַכט פֿאַר הקבֿ״ה, חטט, דבֿרים, הפּטרת וואתחנן. „ריבבט אַפּ מיטן גראַבן נאַגל דעם אייזיקן נאַליאַט אויפֿן פּענצער-שוים און קוקט אַרויס אין דרויסן“, א. קאַרפּינאָוויטש, בניס ווילנער דורכהויף, ת״א 1967.

2. אַראַפּריבבן אַן אייבערשטע שיכט און עפעס שעדיקן דערבײַ. גיין אין צעריסענע שטייול און אַ די פּיס. „דורכדעם וואָס ער [דאָס קינד] דריקט צו שטאַק... מיט די צאַנפֿלייש, קאָן ער אַפֿט אַ די הויט פֿון די ברוסט“, מלכה בערלאַנט, די גליקליכע מוטער, ווילנע 1836, ז׳ 31. „אַ [צאַן]בערשטל דאַרף מען אויסקלעבֿן... נישט קיין אַר האַרטע, כּדי עס זאַל נישט אַ די עמאַליע פֿון די צייץ“, ד״ר מ. גאַטליעב, פּאַפּולערע אַלגעמיינע הי- געניע, וואַרשע 1908, ז׳ 59. „מע שלאַגט זיך לייכט אַפּ אַן אַ בוים, אַזיך אַ שטיק קאַרע“,

אַפּריגלען — טרוו. גל אַפּ, געריגלט. באַ- פּרענען פֿון אַ ריגל. אַראַפּנעמען אַ ריגל פֿון אַ טיר, טויער אע. „איז צוגעשפּרונגען צו דער טיר... אַפּצויריגלען, אַבער די אַנגסט האָט אים זיין האַנט געשלימדערט“, איבז שפּערלינג, דיא קאַראַמישע מיידלעך... וואַרשע 1899, ז׳ 30. „מע האָט אַנגעהויבן אַ זיין טיר, ער איז אויפֿגעשפּרונגען נישט-טויט נישט-לעבעדיק“, [בונד], אים קאַמפּ, זשענעוו 1900. „שטיל וואַלט איך אַפּגעריגלט די קליאַמקע פֿון די טירן און די אַנזערנע צינאַכטיקע פֿאַרוקערס“, י. קפּניס, דערציילונגען, קצעוו 1930.

מיט זיך — פֿון זיך, אַן עמעצנס אַרייני מיט. „ונג. ענייש.

אַפּרידלען — טרוו. דל אַפּ, גערידלט. 1. אַפּראַמען, אַפּרייניקן מיט אַ רידל. אַ דעם צוגאַנג צום הויז פֿון אַנגעפּאַלענעם שניי. אַ דעם מאַרקפּלאַץ פֿון מיסט. אַ אַן אַרט וואו עמעצער שטייט (געפּינט זיך) = פּטור ווערן פֿון עמעצן, אים אויסראַמען צוזאַמען מיט מיסט, אַפּפּאַל. „דער אַלטער... איז דאָך אַ המן, וואַלט אַפּגערידלט דעם פּלאַץ וואו אַ יוד שטייט“, אַפּאַ, אין אַ ייִדיש הויז. 2. דוּו אַפּרעדלען. אַ מצוה, אַפּאַ. ענייש.

אַפּריהייען זיך — אווטו. הייע זיך, זיך אַפּריהייעט. *адрыгцацца*; *B*: וורר. זיך אַנפּרעסן, זיך אַנוויפֿן אויף אַ צווייטנס חשבון. „געקומען אַ פּרעמדער שוואַרציאַר זיך אַ איבער מיר“.

אַפּריזיקירן — אווטו & טרוו. קיר אַפּ, אַפּריזיקירט. שטאַרק ריזיקירן. מיטאַמאַל, מיט איין קלאַפּ ריזיקירן אַ סך. אַ דעם גאַנצן באַנק (ביי אַ קאַרטנשפּיל). אַ און צושטימען צו דער אַפּרעציע. אַ מיט אַ גאַנצן באַטאַליאַן און אַנהייבן אַן אַנגריף. „מאירקע האָט פֿאַר- שטאַנען אַז ער מוז איין מאַל אַ [בניס שפּילן ביליאַרד] אויף גרויס, אַניט וועט אים דער חסיד, פּונאַנדערנעמען אויף ביינדלעך ווי אַ קאַפּ פּישי“, א. קאַרפּינאָוויטש, בניס ווילנער דורכהויף, ת״א 1967. „ונג.

אַפּרייען — טרוו. זע אַפּ, גערייעט. 9: ~הרויז(ש)ען, ~גרייז(ש)ען. אַפּפּייטן אַרום אַ בייין. אַפּפּייטן עפעס וואָס איז האַרט, פֿאַרדאַרט. אַ וואָס איז קליין, קורץ. אַ אַ סקאַרינקע. אַ דאָס פּלייש אַרום די ביינער. „אַז סגייען וואַרעמע האַרבֿסט-טעג, לאַזט ער אַרויס די בהמות, זיי זאַלן אַ דאָס גראַז“, ע. אַזראַ, פֿון פּעלד צום טיש, קצעוו 1928. ענייש.

אַפּרייזש — דער. יעס. *Ук: упрям*. גע- שפּאַן (פֿון אַ פֿערד). צימל פֿון געשפּאַן. ← אופּראַזש. ← אַפּריאַזשע.

אַפּריטלען — טרוו. טל אַפּ, געריטלט. אַפּרייטן ריטלעכווייז. אַ פֿון בעזעם עטלעכע ריטלעך. אַ פֿון צווייג אַלע ריטלעך.

אַפּריטיש — דער, יעס. טל. צימל אין

וואָרען עס קלעפט זיך אָן זיי אָן פֿון דער נאַסערן האַנט און זיי ווערן שווער, חא, נא. בשעת־הדחק מעג מען אָ די הענט אין די באַלקס פֿונעם דאָך — איז מען אויך יוצא, ממוס, ב'שיבֿה של מעלה, מעגסט זיך מטריח זיך אָ דעם סאַמאַוואָר. נישקשה, אויף מיר די עבֿירה, יר, גש. אָ וועש — לאַקל, וורר, וואַשן וועש.

6. מאַסאַזשירן. אָ די פֿלייצעס, דעם רוקן. ווען די ציט... קומט די ציינער זאָלן זיך ביים קינד וויזן, ריבב אים אָפֿ די יאַסלעס מיט האַניק, אין ביכל וואָס דרינגן גפֿינט זיך זאַרין טשיקאַוו, שקלאָוו קגנה. קערט זיך אום ווי צו אַ האַלב־דערפֿרויענעם מענטשן וואָס מע ריבבט אָפֿ... און אַ וואַרעמקייט כאַפט זיך [אין] אים אַרײַן, הירש דאָביג, אָפֿ דער ווינט רויטשער ערד, מאַסקווע 1949.

7. אָפּרײַען, פֿאַררײַען. אָפּפּטרן. אָ אַ חשבון. אָ פֿון קרעמער אַ העלפֿט פֿון ריכטיקן פּרײַז. ווי האַלט עס?... האַט איר עפעס אָפֿ גערײַבן פֿון זעכציק טויזנט טאַלער? אַמז, דער מיליאָנער, ווילנע 1868. אַיך וועל אין אַ מינוט אַ ריבב אָפֿ געבן דאָס דאַווענען, ייט, טאַג, 12 x 1960.

מיט זיך — 1. מיט די בב 51. „זי טאַר ניט אויסגיין מיט דעם בלעך וואָס זי בינדט אָן אויף דעם שטערן... און ניט מיט אַ קליין המבל וואָס זי לייגט אונטער דעם בלעך, דער שטערן זאָל זיך ניט אָ, איבז, תקוני שבת, אוסטרהא 1818. ווען איינער ריבבט זיך אָפֿ אַ שטיק הויט דורך אַן ענגן שטייול, זאָל ער צערײַבן ציבעלעס מיט האַניק און זאָלן און צולייגן צו דעם אָרט — וועט עס זיך פֿאַר־היילן, דער דאָקטער בוד... מעתיק גיווען אויף עבֿרײַדשט, ממני אליק, וואַרשע 1882. „זי קויפֿט זיך זיידנוועש און זיידענע קאַרטעטן, די לומפֿן זאָלן זיך די הענט ניט אָ ביים גלעטן, מלה, זי זינד — אונדזער פֿירערשאַפֿט. „זיך ריבבן אָפֿ די קאַפיטעס ביים פֿערד, עס ווערן אָפּגעטעמפֿט ביים לייב די נעגל, נאָר אַלע ווילן אומגיין אויף דער ערד, זיאַמע טעלעטיג, אָפֿ מינע אַכראַיעט, מאַסקווע 1968.

2. האָבן כסדר צו טאָן מיט מעצען. אָ זיך אָן אים (אָן זינע פֿלייצעס, גראַב: אָן זיך תחת). דערנאָך הייבט זיך ערשט אָן: קבצנים ביים אויוון, בטלנים ביים פֿור, און אָן אַלע מוז מען זיך אָ, אויסשמעקן זייער מאַכאַרקע, פּרײַ, דער נדבֿן.

3. זיך פֿאַרנעמען מיט אָנאַניזם. 1011 — קאַלטע אָונגען. זאָל דער קראַנקער [אויף סקאַרלאַטין] נאָר טרינקען וואַרעמעס, טרוקענע אַראַמאַטישע אָונג און אַ טרוקן באָד פֿון פֿאַרע, איבז, דער אוצר פֿון געזונט און לעבען, וואַרשע 1908, ז' 17. עֶכּיָן. עֶנִישׁ. עֶר (יֵן, קֶע). עֶרײַ.

אָפּרײַד — דער, ין. אַקט פֿון אָפּרײַדן. גע־הימער אָ, אָן אַ מיט אַלע פּרטים און פּונקטן.

דער קינגי... בווייליגט זיך מאַרנן אום מיטר נאַכט צו קומן, וויא אָב ריך בוועזן, מראות הוצבאות, וואַנבעק תרע"ח.

2. אָפּמאַך. און אָן אָ איז געווען ביז די מענער פֿון ישראל מיט די לויטערער, ת, שופֿטים, כ, 38. אַיך בין מיט מיין אן גלייך נאָך געפֿאַלגט, גלייך אונזר אב ריד וואַר, שאר, קלב. „אָזוי ווי די אָ געוועזן ביי די צוויי קאַמאַרדינער, ר' אהרן מטריבש, ספר מצח אהרן, וואַרשע תר"ג, יב/ג, „מיט דעם אָ אָן די גאַנצע פרנסה פֿון די אַלע מסחרים זאָלן ציע טיילט ווערן צווישן... „ש. בריכובא, א נביע אַמעריקאַנישע הגדה... ווילנע 1900, ז' 23. אָ מעמען — אַרכ. אָפּמאַכן. ר' רפֿאל הגיל האט מיט דעם מיליר אב רייד גינזמן, ער וויל אחר חצות ווידר מיט איהם אַהיים רייטן, כ"י וועגן מעצער עלילת־דם, 1669 [95 שו, שפּאַלט 246].

3. טעפע, דאָס אָפּרײַדן צווישן מחותנים וועגן דער ציט פֿון חתונה און אויך אַנדערע באַדיג גרונגען (ווען עס איז ניטאָ קיין אָפּציעלער תנאים).

אָפּרײַדן — אוטוו & טרוו. רייד אָפֿ, גערעדט.

99: ~ רעדן. 1. ריידן אַ סך. האַלטן אין איין ריידן. אָ אַ גאַנצן אָונט און ניט לאָזן קיינעם קומען צום וואַרט. „מטיפֿים... וועלכע ריידן אָפֿ כל דבֿר אָסור אויף די במות געבן אַרױן־קודש, ינתנאל, דער פּוסטערנער אייוועג, פעטריקאַוו תרס"ד, ז' 6.

2. פֿאַרענדיקן ריידן. אָפּשמועסן. אָפּמאַכן. באַשליסן. קומען צו אַ הסכּם, צו אַ פֿאַרשטענ־דיקונג. אָ ווען און וואו זיך צו טרעפֿן. אָ אַלע תנאים ביים שליסן אַ שידוך. „מיר דאַרפֿן נאָר אָ ווי אָזוי דאָס דאַרף געטאָן ווערן, ש. בע קערמאַן די יודישע קאָזאַקן, אַדעס 1886, ז' 42. „איינער מיר זענען אַרויסגעפֿאַרן פֿון דער היים האָבן מיר אָפּגערעדט אַן מירן זיך שותפֿות, ממוס, שטורם־ציבט, ז' 3. „אָפּגע־רעדט מיט אים אָן אמ־ירצה־השם... באַדאַרף ער מיר אַרײַנשריבֿן אַ ברייוול, ש. טבֿיה, ז' 54.

3. מיט רייד דערווייזן, איבערצינגן מעצען ניט צו טאָן אַזוינס וואָס מע האַט שוין געהאַלטן אין טאָן. אָ פֿון פֿאַרן קיין אַמעריקע. אָ פֿון (טאָן) אַ שידוך. „מיין מוטערס שנור קען זי ניט ווערן / שלעכטע מענטשן — זיי ריידן אָפֿ, 79. „רייד אָפֿ זיך וויב און דיינע טעכטער פֿון זייער ניט־זייוישן חשק צו טייערע קליידער און מאַדעס, בלעטער № 11.

4. דורך רייד מאַכן מע זאָל מעצען אָדער עפעס אַנווערן. אָפּציען פֿון מעצען (פֿאַר זיך). אָ אַ דינסט מיט אַ העכערן לוי. אָ קונים מיטן צוואַנגן בעסערע סחורה. אָ די כלה פֿונעם חתן. „ניט קענען אָ אַ האַנט אָדער אַ פֿוס = ניט קענען עפעס צונעמען, ברענגען שאַדן. [וועגן מעצען וואָס רעדט אָן אַ סך שלעכטס]. אָ די לֵבָנָה — שפּאַסיק, כלומרשט עפעס צונע־מען פֿון עמעצן אַזוינס וואָס געהערט גאַרניט צו אים. „טאָ קום נאָר אַהער, מיין טייער זיס־לעבן

און זאָ ווער ס'האַט זיך אָפּגערעדט פֿון מיר, 79. „צו איבֿר ריידן אונז פֿון גאַטש דינשט, שלאָף צו מאַכן אונז דר פֿון אב צו ריידן, חה, ו, ק/א. „מיר אונזרין בשעפֿר ערנצט צו דינג קערין / אונז דער יצ־הרע וויל אונז אָפֿ ריידן גערין, עיוג, ב/ב. „האַב זי געקושט און געגלעט ביז איך האָב זי פֿון מאַן אָפּגערעדט, עט, משלים, ווילנע 1925, ז' 215.

5. אַנרעדן אויף עמעצן שלעכטס. אָ רכילות. „אליעזר... האַט זיך געזעצט ביז דעם ברוגען. נאָך וואַסער גייען נאָר דינסטן און פֿאַדלע מענטשן, פֿון זיי וועט ער געוואַר ווערן אַלע חסרונות, וואַרעם זיי ריידן פֿון איטלעכן אָפֿ, האמת והשקר, לובלין 1895. „גייט מען אַרום פֿון שמונין צו בונין און מע רעדט אָפֿ פֿון דער גאַנצער וועלט, ש.ע 75 טויזנט.

6. (גנבים־שפּראַך) גנבענען.

מיט זיך. אָ זיך פֿון האַרצן = אויסדערציילן וואָס עס דריקט, וואָס פּנינקט, וואָס מע האַלט בסוד. „והיפֿל אַ מענטש זאָל זיך ניט אָ פֿון האַרצן, דאָס געדיכטע בליבט ביז אים, שוו. „איך גיי אַרום... ווי אַ קו מיט אַ פֿולן אַיטער, איך קען און מיר שוין מער נישט אַינהאַלטן, איך מוז שטילערהייט אַמאַל גאַטש דאָס האַרץ אָ, ממוס, דאָס קליינע מענטשעלע. עֶכּיָן. עֶנִישׁ. עֶר (יֵן, קֶע) — „אָן אָ און פֿאַרשטויסער איז ער, באַש, דער שטן פֿון גאַרני. עֶרײַ.

אָפּרײַזן — די, אַרכ: דער, פֿאַר פֿלל־שפּראַך.

אַוועקפֿאַר, אָפּפֿאַר פֿון ערעגען. אָן אומגעריכטער אָ. „אויב נאָך מיטל ווערי דש פֿור מיינה אב ריזו אייניגי ציילן קענט ערווערפֿן, מאַרשן, לשון זהב, אַמטש תצ"ד, ז' 15. 1011 — ריבלין 8 פֿאַרשטשט פֿרטי (ויקרא, יט, 10) און ספֿיח' (ויקרא, כה, 5) אַבריוונגא.

אָע — די דטשמ. אָע קיין אַמעריקע. „פֿאַרשפּראַכן פֿאַר זיך אָע אַ שיינעם פּרעזענט צו שיקן, 72 ל 1887, ז' 57. „מיט דעם האַט זיך געענדיקט זי טרויעריקע סצענע פֿון דער אָע, ש. לעדערער, דער שרעקליכער פּער־ברעכער, ווילנע 1897, ז' 14.

אָפּרײַזן — אוטוו. ריזן אָפֿ, גערעזנט. אָפֿ

פֿאַרן אויף אַ וויטער נסיעה. אָנהייבן אָדער פֿאַרענדיקן אַ ריזע. אָ פֿון... קיין... אָ מיט דער שיף. געזעגענען זיך פֿאַרן אָ קיין אַמעריקע. „זוא איז ר... ביום ה, כ"א אַר אָב גריזנט, כ"י וועגן מעצער עלילת־דם 1669 [95 שו, שפֿ 273]. „בלי רשות ומחילה ניט אב צו ריזן, אגרת שלמה, יח/א. „זיא קליידעט זיך אָן מאַנישע קליידער און זי ריזנט אָפֿ, פ. זאנדמאַן איבז, נביא טויזנטד אונד איינע נאַכט, וואַרשע 1852. „ניין! איך טאַר איר ניט אַנמעלדן פֿון מין אָ... זי וועט געוויס ניט איבערטראַגן, גאַזל קערשענאָרין, דער טיראַנישער פּעטער, וואַרשע 1886, ז' 19. מיט זיך.

אָפּרײַזן — אוטוו. ריזט אָפֿ, האָב און

הינט האָט מען זיי אָפגערייניקט פֿון חשדים ... און מאַרגן דאַרף מען זיי ווידער קלינגען [= רייניקן] פֿון שפּאַגל־ניצע חשדים און ניצע שמוץ, ש. ג. הרפּבלי די נעליהענע האָק, באַסטאָן 1911, ז' 72. "זי איז פֿון שטאַט גע־קומען אַ פֿאַרפֿירטע... האָט די באַלעבאַסטע שוין געזאָרגט אַז... די גיינצערקע זאָל אַ איר זינד, נעט בלעטער, קאַנואַס 1939, ז' 40.

מיט זיך — „דערוויל האָבן זיך די וואָלקן פֿון הימל אַ ביסל אָפגערייניקט, איבז הנ"ל, שולמית... לובלין 1875, ז' 16. „די זון איז הינט אַרויס פֿון איר פֿוטערפּאַס פֿריילעך — האָט די ערד... זיך גענומען אַ פֿונעם גאַנצן שמוץ, ממוס, אַ גרויע האָר.

זנג. — אַ פֿון בלוט. ער — אויך: יעדער אַפּאַראַט וואָס העלפט אַ. ערין. ערין.

אפרייטן — דער, זי. אַקט אָדער רעוולוטאַט

פֿון אַפּרייטן (זיך). אַ ווייטיקדיקער אַ. אַ פֿון אייגענעם שטאַט. „דער אַ פֿון יידיש איז נישט גאַר אַ פֿון שפּראַך, גאַר פֿון דעם גרויסן גייסטיק־שעפּערישן קאַפיטל אין אונזער גע־שיכטע, אפּא, געטראַכט מיט ער־טייטש. אַ בלעטל. אַ נאַטיציביכל. אַ קאַלענדאַר.

זנג. — אַ פֿון חשבון. „על חסא) אויף דיא זינד דיא מיר האָבן געזינדיגט צו פֿר דיר מיט אַ דאַש יאָך פֿון די מצוות, מחזור ר"ה וי"ב, הומבורג 1721, ז' 172.

אפרייטן — טרוו ריט אַפּ, געריסן. Mhd:

1. abrisen. אַראַפּרייטן. אַפטיילן מיט כוח (אויך מיט אַ מינימאַל אַנשטרענג) פֿון עפעס וואָס איז אַ גאַנציקייט, וואָס קומט צוזאַמען, וואָס איז צונויפגעפֿעסטיקט. אַ אַ שטיקל פֿאַפּיר פֿון אַ בויגן. אַ אַ פֿאַרעם פֿון אַ קניול. אַ די פֿאַלקע פֿון גאַנדו. אַ די ברעגן און אַוועק טראַגן גוטע ערד. „ווערט איינר אַפּ ריטסן איין כתב־מפתח ב"ה... דא זאל מן אין שראַפֿין מיט תפֿיסה אונז מיט קנסות, תקן. „ווען יכניוהו... שוין איין זיגיל רינג ווער אויף מינר רעכטן [אַ]נד, וועלט איך אין דאָך אב ריטסן" [תי: „אַראַפּרייטן"], שעריר, כב, 24. דאָ טאַר מן [אום יום־טובֿ] קיין פֿאַרן גיט אַפּ שניידן אַך גיט אַב ריטסן, גיארט אַב ברעגן איז מותר, לטו פג.ב, „אויב עס האָט זיך אַפּגע־לאָזט דער בונד [פֿון די מינים אין לולב] טאַר מען יום־טובֿ גיט אַ אַ שטיקל לולב צו פֿאַרבינדן, שסי ו, קכא. „איטלעכער הענגט אויף אין דער סוכה שיינע פירות און ווארום הענגסטו אין דיין סוכה גיט אַן? שפּראַך ער: די קינדער ווערן די פירות מיט די פֿעדעס אַ אום שבת, העט איך זיי געמאַכט זינדיקן, שפר חסידים, ווילנע תקעי"ט. „דאָס איז געווען אום פֿרישטיק־צונאַכט, האָט דער מהר"ל מורא גע־האַט, ער [דער גולם] זאל גיט חרובֿ מאַכן די וועלט איבער שבת, האָט ער אים אָפגעריסן דעם שם וואָס ער האָט אים אָנגעקלעפט, איין גאַנץ נייע מעטה פֿון הרב־הצדיק הקדוש רבי באַ רוכיל, נכד של בעש"ט זצ"ל, לעמבערג 1893.

אפּווישן אע. באַוויטיקן אומריינס, איבעריקס. אַ די מלבושים. אַ דעם קערפּער פֿון אומפֿלייט. אַ אַ וועג פֿון שטייגער. אַ אַ פֿלעק אויף אַטלעס. אַ פֿון געלט דעם שלעכטן ריח פֿון אַפּטריט. „איידער די אשה זעצט זיך אויף דעם בראַכבענקל, זאָל זי אויף זיך מקבל זיין עפעס אַ מצווה זי זאל זי היטן... צו שפּיגען וואָל אויף ציצית, אָדער אויסוואַשן די הייליקע מענ־טעלעך און אַפּצווייניקן די לאַמפּן אָדער לייכ־טער פֿון דער שול און נאָך זעלכע גלייכן, ר' נתן בר' נאַטע, איבז, ש"ט מוסר, סדילקאָו תקצ"ג. „איידער מע גיט זייגן דעם קינד, מוז מען די בריסט־וואַרצל (שרשי הדרים) אַ מיט וואַרעמע וואַסער פֿון די פֿעטיקייט וואָס אויף זיי געפֿינט זיך, מלכה בערלאַנט, די גליקליכע מוטער, ווילנע 1836, ז' 22. „גאַנדעם זאל מען אַ דעם טיש און זאל ברענגען גוטע פירות און זאל מאַכן אויף אַטלעכער אַ ברכה וואָס געהער דערצו, לטו, נג,ב.

אַ דעם מאַגן = מאַכן מע זאל האָבן (קריגן) שטולגאַנג. אַ דעם מאַגן מיט אַ קליס־טיר, מיטן נייעם שאַקאַלאַד אא. אויך אומפּ: „אויב דער מאַגן איז דיר קאַליע, איז נעם אַפּן ריצנאָייל, וועט דיר אַ, יודל יאָפּע, פּרישע קויכעס, מאַסקווע 1940.

2. (וועגן אַן אַרט). אַפּראַמען. פֿרימאַכן. צווינגען אַרויסצוצווען. פֿאַרטרייבן. אַ אַ פּלאַץ אויפצובויען אַ טעאַטער. אַ דעם הויף פֿון די אַנגעוואַרפֿענע ברעטער. „דער בעל־הבית הייסט אַ דאָס צימער אין צוויי וואַכן צייט. „זיי האָבן די מענטשן אַרויסגעטריבן און זיי האָבן אַפּ־גערייניקט די מדינה פֿון די עבירות, נחב, 'מעשה מהו' בעטלירס. „די קריסטלעכע אַר־בעטערשאַפֿט וויל אַ די אינדוסטריע פֿון יידישע הענט, זשיט IV, נ"י 1912, ז' 102. „די שטראַף־עקספּעדיציע האָט שוין געהאַט אָפגערייניקט אַ ביסל די רוצחישע באַנדעס, א. גאַלדבערג, נאָך דער שחיטה, פּשעמישל 1927, ז' 30. „... אַיך די לייבלעכע ערד פֿון דער שלאַכ־טע, ה. אַרלאַנד איבז, ג. אַסטראַווסקי, אינ־שטורעם געבוירענע, אַדעס 1937.

3. אַרויסגעבען. באַגנבֿענען. אַ אַ שטוב וואו קיינער איז גיט געשלאָסן. „אָפגערייניקט איינעם אַן אַלטינקן. דער אַלטינקער איז אַרויס־געלאָפּן אין איינע וועש און האָט זיך צעשרינען אויפֿן גאַנצן וואַגן, כ. קאַטיק איבז, מיר אַ 19 פּאַמיר, מאַסקווע 1933.

4. (אונטערוועלט) אַוועקפּטרן, אומברענגען.

5. ריינוואַשן. אַ עמעצן פֿון אַ באַשולדיקונג. אַ אַ פֿלעק אויף זיין רעפּוטאַציע. אַ זיין גאַמען פֿון אַ פֿלעק. „זי פֿון חשד אָפצווייניקן האָט מען געדאַרפֿט דעם אמתן רוצח צו געפֿי־נען, קלמו טאַביל איבז, דער דאָקטאָר מיט זיין טאַכטער, לובלין 1894. „איך לאָז זיך אויף מיר קיין סך עבירות נישט אַנוואַקסן. איך רייניק זיי ביסלעכטונג אַפּ, וו. שפּיראַ, דער צבֿועק, אַדעס 1896, ז' 147. „אזוי זענען די שוחטים.

בין (אין אַ צאָל פּר, אין עלטערע טעקסטן) געריטן. אָפּפּאַרן, אַוועקפּאַרן ריטנדיק. לאָזן זיך פֿאַרן אָדער פֿאַרענדיקן פֿאַרן ריטנ־דיק, אַ פֿון איין דערפֿל ביזן צווייטן. „אַפּ־ריטנדיק ביי הונדערט מעטער, האָבן מיר דערזען ווי עס פֿאַרט אונדז אַנטקעגן אַ קאַראַט, דר' מ. דעמבאַוסקי, מיט די קאַזאַקן איבער בוקאַזינע און גאַליציע, ווילקאַווישק, יאָר?

אפרייטן — דער, ס. אַ, E: operator.

ווער עס טוט אַן אַרבעט מיט דער הילף פֿון אַ מאַשין סטעצ, אַ גיימאַשין... איצט באַ־טראַכט דעם... מאַשין־שטעפּער (אַ) ווי ער זיצט האַלב אינגעבויגן, אַן אַ ברעקל באַווע־גונג פֿון קערפּער, דר' י. מעריטאַג, היגיגענע, נ"י 1916. „איך זע דאָרט אַ בלייכן אַ פֿאַר־קאַכט אין דער באַרעט, אַ שרעק! און זייט איך געדענק אים אַלץ גייט ער און לייגט זיינע קרעפֿטן אַוועק, מר ו, נ"י 1908. „אין שאַפּ צו זאַמלען דיין גון און וואַרטן אויף דיין זיווג... אַ לערנער, אַ פעדלער, אָדער אַן אַ־מאַן, מל, געווייזן אויף מאַמע־לשון.

אפרייטן — אַרבעט פֿון אַער. „מוזן זיך

נעמען ווי מענטשן אַן באַשטימטע פּראַפּע־סיאָנען, צו אַפּרייטן, דאָס נייע לעבען, לאַנדאַן 1906, I, נ' 79.

אפרייטן — טרוו. „אפרייטער ער ווי דו און

איך ביי דער גענייט, ד. קרוויצקי, מיט זיך אַליין.

אפרייטערן — אוטו. ריטער אַפּ, געריי־טערט. נעאַל אויפֿהערן צו זיין אַ ריטער.

„ווער דאַרף דעם ריטער וואָס האָט אָפגעריי־טערט?, א. פּעפּער [ז].

אפרייכערן — טרוו. יער אַפּ, גערייכערט.

99: ~ רויכערן (←). 1. פֿאַרענדיקן רייכערן. 2. רייכערן אַ סך, אַ לענגערע צייט. 3. דעווינפֿיצירן. 4. מיט רויך באַפֿרייען פֿון אַ כּישוף, פֿון אַ קרענק. „זינען געקומען גלחים און האָבן געמאַכט זייערע צערעמאָניעס און האָבן אים אָפגערייכערט פּדי זיי זאָלן פֿון אים פֿאַריאַגן דעם כּישוף, ספורי נפלאות, לבֿבֿתֿ תר"י. 5. דורכלאָזן רויך. אַ אַ שפּיצל, אַ פּיפּקע. „ווי ער האָט דאָס ערשטע מאַל דעם ציפּיק אָפגערייכערט, האָט ער מיר גע־הייסן דעם ציפּיק באַהאַלטן, יפ, ז' 176. 6. דוּו אָפּזענען, אָפּסמאַליען. „אָפּגערייכערט די הינדל, „אָפּגערייכערט די פֿיסנאָהע" — (ור).

מיט זיך — „א סגולה פֿאַר אַ פֿרוי וואָס קרענקט אויף די געבערמוטער. דער מאַן זאָל זיך אָפּשערן די האָר פֿון קאָפּ און זי זאל זיך אַ מיט די האָר אַזוי נאָך אַז דער רויך זאל קאָנען אַרנגיין אין איר מוטערליבֿ אַרמין, טאַר ו, ז' 11. „זנג. נישט. יער (יז). ערין.

אפרייניקן — טרוו. גיק אַפּ, גערייניקט.

1. אַפּראַמען. מאַכן ריין. אַפּקערן. אַפּוואַשן.

איך נעם... אַרויס אַ בלעטען, רײס אָפּ פֿון סידור דאָס איבערשטע ליידיקע בלעטל... און שרײַב, ממוט, פֿישקע.

2. אָפּטיילן מיט כּוח עפעס וואָס וואַקסט, וואַקסט צו, וואַקסט אָן. אַ עפל פֿון בוים. אַ צווינגן אויף סכּך. אַ די פֿליגעלעך פֿון דער פֿליג. אַ בלומען פֿאַרן שבתדיקן טיש. "עיקור הייסט דאָס איך בײַ די הון דאָס קנה אַ וואו עס אָנגעוואַקסן איז ווערט נייערט דער ווישט גע- שעכט", עפש, דרך הישר לעולם הבא, שקלאו 1796, פרק כ. "שבת טאָר מען ניט אַ פירות פֿון בוים און עסן, אויך אַפּשאַקלען טאָר מען אויך ניט", דרך אֶדס, וואַרשע 1860. "עס וויינט דער גוטער בוים אויף זײַן זאַמען וואָס ווערט פֿון אים אָפּגעריסן און אַוועקגעטראָגן", פרץ, חסידיש, קלעצקין, ז' 103.

3. אַראַפּכאַפּן, אַראַפּריסן וואָס מע טראָגט אויף זיך. אַ דאָס היטל פֿון קאַפּ. אַ דעם פעלץ פֿון די פֿלייצעס. אַ אַ בישטל און אַנט- לויפֿן. אַ די פּערל פֿון האַלדז. זאָל מן זיא משכּוּ נעהמין אָדער דיאַ מענטיל אָב רײסן אונד לעניים געביין, יתקנות פֿון פּראַגער חברה קדישאַ, תנ"ב [Bohemia Judaica]. "אויב ער האט איר הויב אויב שליער אב גיריסן דא איז זיא אוו גישטאַנגן אין אירי בלוסי האַר פֿאַר כל ישראל, לטו, נד/ב, "ער איז ספּאַסאַנדיע צו טאָן אַלצדינג: גנבענען, ראַבעווען, פּערל אַ", אבג, דערקטון, וואַרשע 1876, ז' 15. "פלעגט אין אַ געשלעך דאָס 'אָנדי' אַ דעם טשעפּיק און דעם האַרבאַנד פֿון דעם 'וויבלי' און לאַכן פֿון איר", יק.

אַ פּאַלע = אויך: מסכים זײַן אויף אַ הויך, אָן אַווער. "פֿון אַ שלעכט געשעפט רײס אָפּ אַ פּאַלע און אַנטלויף", שו. "אַ די פּאַלעס = זייער שטאַרק צושטיין, ניט אַפּלאַן. "רײסן מיר ממש די פּאַלעס אָפּ איר זאָל זיי פּולזונג גאַר אָפּגעבן וואָס איר האָב בײַ זיי גענומען", עט, טערקעלע, ווילנע 1925, ז' 376. "האַט דער עולם מיר גענומען רעדן אַ שידוך... מהאַט מיר די פּאַלעס אָפּגעריסן", באַש, גימפּל תּם, נ"י 1963, ז' 7.

4. אַוועקרייסן עמעצן פֿון אַ גרופּע. אָפּשיידן. אַ עמעצן פֿון זײַן פּאַלק. אַ פֿון אַ סביכה, אַ מסיבה. אַ פֿון קלבלז. "איינעם טראָגן די צרות זײַנע, רײסן אים אָפּ פֿון דער היים, פֿון זײַנע ליבע", שט, יוסיילע סאַלאַווי, ז' 110. אַ מיט עמעצן אָדער עפעס = ניט האָבן מער צו טאָן מיט... "אַז ער האָט אָנגעטאָן אַן אצטלאַרדבן, האָט ער אָפּגעריסן מיט די אַלטע חברים", אָפּא, אין די פּוילישע וועלדער, ז' 194.

5. אַוועקרייסן פֿון עמעצן, צעשיידן איבער- גוואַלד. אַ פֿון עלטערן ברודער וואָס איז אַרויס לתרבות-רעה. "ער איז מיר ליידיער אין דעם צוואַנציקסטן יאָר נאָך דער האַכצנטן אָפּגעריסן געוואָרן [= ער איז געשטאַרבן] און בין גע- בליבן זיצן אָן אַלמנה", אמד, פּייגעלע דיאַ ענונה, ווילנע 1875. "מערערע מענטשן האָבן אָפּגעריסן מרימען פֿון שפּרינצע-מירלען און... אַרויסגענומען פֿון הויז, ימברע", שפּרינצע

מירל, בוקאַרעשט 1878, ז' 46. "האַבן זיך ביידע שוועטער אַ וואַרף געטאָן איינע דער אַנדערער אויפֿן האַלדז — מע האָט זיי קוים אָפּגעריסן", שט, טביה, ז' 116.

6. אַוועקנעמען איבערגוואַלד. אַ פֿון יענעם דעם ביסן פֿון מויל. "ווער עס רײסט אָפּ אַ גילדן פֿון אַן אַרעמען מענטשן העלפֿן אים ניט דעם רבינס בענטשן"; אַ פֿון גביר און אָפּגעבן דעם קבצן — איז אויך גיליה". שו. "... ניט זולט ווישן, אוב ער דען זיינן עצוש מיט רויב העט אב גירישן", שמואלבוך, סטראַפֿע 696. "דו האַשט אָב גיריסן פֿון דיר דען יוך מצרים אונ' פּלישתים אונ' ארם...". יוסיילע, אַמסט 1661, רמ/ב. "רײס אָפּ דאָס שווערע איך — געוויכט וואָס ערר צו מיין נשמה פּרעסט", וואַש, דער קאַמף-מענטש.

7. אין אידיאַמאַטישע אויסדרוקן — אין פֿאַרבינדונג מיט אַ גליד פֿון קערפּער. (ניט) קענען די אַויגן אַ = (ניט) קענען אויפֿ- הערן צו קוקן. "צײַטנחזין פֿלעגט זי, אַידיק די אויגן פֿונעם סכּר, אַריבערקוקן איבער די שפּאַקול", ממוט, שלמה, ז' 72. "האַבן מיר באַמערקט אַ יונג וויבלי... און איר האָבן מיר ביידע נישט געקענט אַ אָן אויג", פרץ, אין פּאַסט-וואַגן. "וויפֿל מענטשן סיאָלן דע- מאַלט אויף דער סעודה ניט זײַן, קאַנען פֿון אים און פֿון זײַן שותף אין טאַנץ די אויגן ניט אַ", נט, די מיטפּאַכע מאַשבער.

אַ אַ האַנט, די הענט, די פּלייצע(ס) — אויך: טראָגן אויף אַ האַנט אַזוּו און דערפֿילן די שווערקיט פֿון דער משא. "סיקינד זאָל זײַן געזונט... סיאיו קיין עיף-הרע אַ שווערס, עס רײסט אָפּ די הענט", יי, חבֿר נחמה, ז' 45. אַ דאָס האַרץ = פֿאַרשפּאַן האַרצווייטיק, קלעמעניש. "זי האָט אָפּגעריסן דאָס הערץ פֿון אונדזער פֿאַטער", אמד, די שטיפּמוטער, וואַרשע 1865.

אַ אַ האַנט, די הענט, די פּלייצע(ס) — פּרייז. "האַט איר אַמאַל אַכטונג געגעבן ווי אונדזערע סוחרים פֿירן זיך? אַז מע רײסט דעם קונה כּמעט די הויט אָפּ", גענאַרטע וועלט, 1815? [אויסגאַבע 1940, ז' 100].

אַ פֿון זיך דעם גאַנצן (אַ האַלבן) גוף = זײַן גרייט זיך מקריב צו זײַן, צו נעמען אויף זיך עינויים. "איך רײס מיט צוואַנגען אָפּ פֿון זיך מיין האַלבן גוף", ייל אַיבז, נתן החכמ, אַדעס 1884, ז' 65.

אַ זיך דאָס געזונט = פֿאַרלירן דאָס געזונט. "איך... האָב שוין קיין כּוח נישט מיר דאָס געזונט מיט אַנצן אָפּצורײסן. אוי ווי, מײַנע כּוחות!", עט, טערקעלע, ווילנע 1925, ז' 294.

אַ דעם (שטיקער) מוח = צעטומלען, פֿאַררײען דעם קאַפּ. "ספּקות קענען אַ שטי- קער מוח".

אַ דעם קאַפּ = אַ צעטומלען; ב) אומ- ברענגען; ג) שטאַרק צעשלאָגן. "צעפּאַשטן זיך פּלוצלעם יזישע קינדער, רײסן איינער בײַם אַנדערן אָפּ די קעפּ", ממוט, די אַלטע מעשה,

ז' 21. "... דעם דלות וואָס מוטשעט נעבעך אַזוי מיין טאַטן דעם קאַפּ אָפּצורײסן", ז. מויר- רער, זײַ ניטש קיין וואוילער יונג וו, טאַרגאַוו 1925, ז' 37.

אַ אַ לונג, לונגראַן-לעבר, די ריאַה (רײ קע) = צעזעצן די זײַטן מיט שטאַרקע קלעפּ.

אַ דעם פּאַרץ = אים באַשמירן מיט סמאַ- לע און אַראַפּריסן צוואַמען מיט דער הויט. "אַז עס מאַכט זיך אַ פּאַרעך אָפּצורײסן, זי איז ברוך-השם אַ שטאַרקע מומחהטע", ש. בעקערמאַן, בינטשע די צדקתע, וואַרשע 1883, ז' 12.

8. אָפּשפּאַרן. אינשפּאַרן. אַ פֿון דער הוצאה. אַ פֿון מויל (מאָגן) = פֿון דער הוצאה אויף שפּיז. אַ פֿון לײַב = אויך: פֿון נייטיקסטער באַקליידונג. "וואָס מע (דער אַרע- מאַן) רײסט ניט אָפּ (איבערגוואַלד) — (דאָס) האָט מען (ער) ניט"; אַז מע רײסט אָפּ פֿון מאַגן, גיט מען אַוועק דעם דאָקטער"; אַז מע רײסט אָפּ פֿון מאַגן, קומען קרענק און קלאַגן; "זײַ ניט פּויל, וועסט ניט דאַרפֿן אַ פֿון מויל", שו. "אַ נאַרישע מיידל — רײסט אָפּ פֿון האַלדז און קויפט זיך אַ קליידל", פּויל. "אַז דער מאַן ברענגט אַפּילו צען גילדן — קען איך דען דערפֿון אַ אַז איך זאָל אויף מיר אַ קליידל אַרויפּשלעפּן", קאַלמוט, זעלטע- נער ברית, וואַרשע 1882, ז' 9. "אַפּילו בײַם אייגן וויב מיט מײַנע אייגענע קינדער האָב איך אויך דעם ביסן פֿון דעם מויל אָפּגעריסן", אבג, נגזול, וואַרשע תרנ"ו, ז' 27. "ווי כּתרי- לעווקע איז אַן אַרעם שטעטל, וואָלט יעדער אָפּגעריסן דאָס לעצטע פֿונעם לעצטן...". שט, ירצפּוס אין כּתרילעווקע.

9. אין פֿאַרבינדונג מיט צײַט. אַ פֿון קלייטל אַ ביטל צײַט צו זײַן אַ מאַכער אין בענקל. זײַן שטאַרק פֿאַרנומען, ניט קענען אַ מינוט אַפּילו. פֿאַרן גאַנצן טאָג ניט קענען אַ אַ רגעלע. "ווי באַשעפּטיקט ער איז געווען, פֿלעגט ער אַ אַ שעה צוויי צו לערנען אַ בלעטל גמרא", ממוט, שלמה, ז' 58. "אַז מע רײסט אָפּ פּאַצן מינוט פֿאַר מוסר, זעט מען אַז מע האָט אַ גאַנצע שעה צו לערנען מוסר", ר' ישראל סאַלאַנטער. "אַ די יאָרן = קירצן די יאָרן, פֿאַרשפּאַן ליידן. אַ דאָס לעבן (דאָס יונגע לעבן) = טייטן. "ווייל איך דיר דײַן לעבן נעמן, איך וויל דיר אב רײשן דײַן יונגש לעבן", שמואלבוך, סטראַפֿע 359.

10. ניט דערצאָלן. אַראַפּדינגען (שוין נאָכדעם ווי עס איז געווען אָפּגעדונגען). אַ עטלעכע גילדן פֿאַר דער אַרבעט. אַ אַ העלפט פֿון יאָרגעלט. אַ פֿון חובֿ אַ גאַנצן הונדערטער. "גאַט צאָלט אַיטלעכן וואָס עס קומט אים און ער רײסט ניט אָפּ", איבז, ז' 201. עבֿד [פֿון דעם דובנער מגידס דרשות], לובלין תרל"ה. "ר' שלמה-חיים האָט שוין צו מזל געסילוקט [דעם גדן], 200 פּראַנק האָט ער אָפּגעריסן... ווי אַזוי דער סילוק איז אָנגעקומען?... קריעת- יסודף איז אַקעגן דעם אַ שפּילכל", אַ סגולה

באליי, אָדער פֿון אויחן, ב. גאָרן, דער אמת, באַסטאָן 1895, № 6.

4. אָפּשיידן זיך פֿון עמעצן. זיך צעשיידן מיט עמעצן. „די גרעסטע אַציה פֿאַר אַ מענטשן איז אַ זיך פֿון זיין רבין“. „זיי... האַלדן בנימינען, קוים־קוים וואָס זיי ריסן זיך פֿון אים אָפּ“, ממוס זיי אַלטע מעשה. „אַ קול האָט ר' שלום ווי אַ פּישוף־פּעלעע... מען קען זיך ניט אַ פֿון אים“, סמב. „אַ מינוט שפעטער האָט זיך עוואָ אָפּגעריסן פֿון אים און צורעכט געמאַכט איר קלייד און אירע האָר“, זש, טמז, 1 V 1966.

5. דערווייטערן זיך. „אין משך פֿון דער נאַכט האָבן מיר באַדאַרפֿט זיך אַ פֿונעם שונאָ ניט ווייניקער ווי אויף 30-40 קילאָמעטער“, מ. לעוו, פֿאַרטיאָנישע וועגן, מאַסקווע 1948.

6. אָפּקערן זיך, אָפּווענדן זיך. אַ זיך פֿון קלויז, שטיבל אע. שווער זיך אָפּצוריסן פֿון אַ פֿאַרגעניגן. אַ זיך פֿון די געדאַנקען (משכֿורת). אַ זיך פֿון לערנען, פֿון שטודירן. „האַסטו די שפּוּעה מִבִּטל געוועזן און האָסט זיך פֿון דער תּורה אָפּגעריסן“, פֿר ישרוֹ לַ, וילנאָ ווּהרדנאָ תקעט, ח/ב. „זיין ריסן זיך אָפּ פֿונעם איצטיקן אין דער וועלט און דער קאַפּ ליגט זיי העט־העט אין דער פֿאַראַנגעהייט“, ממוס, שלמה, ז' 23. „די פּאַסאַזשירן... האָבן פֿריער זיך גאַרניט געקאַנט אַ פֿון דער שיינקייט פֿון דער געטלעכער נאַטור“, שע בלאַנדזענדע שטערן וו, וואַרשע 1922, ז' 100. „קוים ריסטו זיך אָפּ פֿון מיר — וועסט פֿאַרבלאַנדזען אויף אייביק“, פּרץ, צווישן צוויי בערג, „דער ספֿר איז געמאַכט געוואָרן אויף לשון אַשכּנז כדי געמייע לייט זאָלן זיך קענען אַ פֿון הַבֿלִי התאחות און תּשובֿה טאָן, הרבֿ זובער [מליוֹ באַווייטש, בן הרבֿ מליאַדן, דרכי תּשובֿה, וואַרשע 1898.

7. אָפּשיידן זיך אָן שום אָנשטרענג, אָן צוועק. אַ פֿעדעמל ריסט זיך אָפּ. אַ וואָרט קען זיך אַ פֿון די ליפּן. „דאָס קריגל גייט אָווי לאַנג צום וואָסער ביז דאָס אויערל ריסט זיך אָפּ“, שוו. „די געלע, שטאַכטעטשע בלעטער ריסן זיך אָפּ פֿון די צווינגעלעך“, בלעטער, № 11. „אַן מע פֿאַרט מיט... דעם בעל־עגלה... ריסט זיך אָפּ אָן אַטאַסע, די לייצעס צערניסן זיך“, אנכי, מע פֿאַרט צום רבין. „און וועט זיך אַ פֿון איינעם צונג אַ פֿלוק, וועט אים פֿאַרטייני קען אַ געמורמל, יהושע, זיערלייונג.

8. מיט פֿאַרשיידענע בב בשייכות מיט אַ גליד פֿון גוף, — דפּוו, ז' 73. „עס ריסט זיך אָפּ דאָס האַרץ; עס ריסט זיך אָפּ אין האַרצן = מע ווערט דורכגענומען פֿון שרעק, ווייטיק, פֿון מיטפֿילן, פֿון יעדער שטאַרקער איבערלעבונג. דער קאַפּ ריסט זיך אָפּ = מען איז זייער צעטומלט, מע קען זיך קיין עצה ניט געבן. זיי אַוויגן קענען זיך ניט אַ פֿון... = מע קען ניט אויפהערן צו קוקן, ווייל מען איז באַניסטערט אָדער בפּלל דורכ־גענומען פֿון אַ שטאַרק געפֿיל. „אַלע גלידער פֿונעם מלכס גוף וואָלטן וועלן זיך אַ ריס טאָן

פֿל [אַקש, רעד, דאָס געזאַנג פֿון די פעלקער, מאַסקווע 1939, ז' 13]. „דאָס אַ עלזאַס און די קאַנטריבוזיע פֿון די פּינף מיליאָרד“, קאַרנ־הענדלער, היימיש, אויג־סעפט' 1961.

* אַ דעם חיים־טובֿים = ניט דערלאָזן מע זאָל ווייטער קענען לעבן גוט. אַ אָן עוול־ה = א) אומבאַטראַכט טאָן אָן עוולה; ב) קריגן אַ שטראַף, באַקומען אַ חלק. „מיט דיך גישט, קענסט נאָך אַ אָן עוולה“.

אָפּרייסן זיך — אוטוו. — דפּוו. 1.

אָפּטיילן פֿון עפעס מיט אָן אָנשטרענג, מיט אימפעט. זיך געבן אַ ריסס אָפּ פֿון אַרט. זיך אַ פֿון עפעס ווי אַ הונט פֿון קייט = מיט רוגזא, מיט בייזקייט אָנצופֿאַלן. זיך אַ אַר יף עמעצן = אָנפֿאַלן צו שלאָגן, שטאַרק זידלען. אַ זיך ווי אַ נאַר = צעטומלטערהייט אָנפֿאַלן. אַ זיך ווי פֿון אַ (דער) תּליה = אין גרויס אויפֿרענונג, אין אַ ווילדן כּעס. זיך אַ פֿון דער ערד און זיך אויפהייבן צו די הימלען. „דער טיך ריסט זיך אָפּ = דאָס איז שפּאַלט זיך, עס גייען קריגעס. אַ בריק ריסט זיך אָפּ = ווערט אוועקגעטראָגן פֿון אַ געוויסער. „ווי זיך רוגדעלה הוט אב גירישן אויב לאַפֿט לידוג אום אים שטאַל, בַּאִבּוּד, 27-32. „די ניט־גוטע האָבן זיך אָפּגעריסן... און האָבן זיך אָנגעטאָן אין אונדז“, אמת, דער בעל־שם אין די זאַרענט, ווילנע 1869. „סטאַדעס פּייגל וואָס וועלן זיך אַט־אַט אַ פֿון שנייאיקן פעלד און אַוועקפֿאַלעטערן“, מ. מאָ, בב די טויערן פֿון מאַסקווע, ניי 1956, ז' 187. „דער ווינט האָט זיך אָפּגעריסן אין די בערג“, אָפּ, אין דער נאַכט פֿון ניטלי. „דער טומל שטאַרקט זיך... עפעס ווי זיי וואָלטן זיך פֿון אָן איינקלעמעניש אָפּגעריסן“, ברוך האַגער, מלכות חסידות, ז' 57.

2. אָפּטיילן זיך פֿון גרופּע. אַ זיך פֿון אייגענעם פֿאַלק, פֿון די פֿאַלקסמאַסן. אַ זיך פֿון אַ טראַנספֿאַרט פּליטים און בלפֿים אומ־לעגאַל אין דורכפֿאַרלאַנג. זיך אַ פֿון דער טשערעדע און פֿאַרקריכן אין וואַלד. „ריסטט זיך אָפּ פֿון אַ היים, פֿון וויב און קינדער, און זוכט זיך נייע גליקן“, ממוס, אין אַ שטורם ציט, ז' 24. „זעלטן זינגט אַ פּויגל, אָפּגעריסן זיך פֿון כאַר“, אר, אויף די פֿעלדער. „עס פֿלעגט זיך אַ איינער אָבער אין אַלגעמיין איז דער אָנסאַמבל פֿון דער טרופּע געווען כּמעט דער זעלבער“, מוק, מינע באַגעגענישן וו, ז' 187.

3. מיט אָן אָנשטרענג אויפהערן עפעס צו טאָן, איבערריסן אָן אַרבעט, אַ זיך פֿון דער מאַשין. אַ זיך פֿון ספֿר (בוך). אַ זיך פֿון פֿרעס. זיך אַ פֿון געשעט און אַוועקפֿאַרן אויף וואַקאַציע. „פֿון אַלע מלאַכות זיך אָפּ ריסן ציט דאָנערשטיק און פֿרישטיק מיט אַ פּושקעלע אין די הינזער אַרומצוגיין“, ממוס ווינטשפּ, ז' 23. „קאָן זיך ניט קיין ציט אָפּילו צו אַיך אַ אַ גרעסערן בריוו אַמאַל אָנשריבן“, שע, יוגענד ראַמאַנען, ניי 1937, ז' 77. „זי ריסט זיך אַמאַל אָפּ פֿון דיזשע אָדער פֿון

פֿאַרן דלות, טשערנאוויץ, יאַר? „ווען איך ברענג אָפּ דעם באַנקירער אַרבעט, נישט גענוג וואָס ער ריסט מיר אָפּ פֿון דעם פּריז וואָס ער האָט גענונגען, מוז איך נאָך לויפֿן נאָך געלט דריי חדשים“, חיים בראַדאווסקי, די אַטיפֿה אין דער שטאַדט עציין גבֿר, באַרדיטשעוו 1869. „איך הער ווי איינער דינגט זיך מיט אַ בעל־מלאכה, וויל עפעס פֿון דער אַרבעט אַ פֿאַר גראַשן“, ממוס, קליאַטשע. „לייבל דער מילנער לאָזט זיך נישט פֿרייער איבערשטרעכן דעם שאַפֿנפֿעלן, ביז ער ריסט נישט אָפּ אַ גראַשן פֿון זאַק (= העכערט דעם פּריז מיט אַ גראַשן) דער סיערמענגע (= דעם פּויער וואָס טראַגט אַ סיערמענגע), פּרץ, יאַס שטרעמל. „אַ מילך (= וועגן אַ קו) געבן ווייניקער מילך ווי מע ריכט זיך, ווי געוויינלעך.

11. אָפּווענדן. אָפּציען. אַ פֿון טרינקען, אַ פֿון דער ברוסט, אַ פֿון די געדאַנקען (מחשֿות). „מע קען זי ניט אַ פֿון די ביכלעך“. אַ דעם תּכישט פֿון דער פּילקע. „מע טאָר ניט אַ קינדער פֿון לערנען אָפּילו אויף צו בויען דעם בית־המקדש“. „ווען אָבֿר אָבֿ ריסט פֿון ניט אינפֿאַלן אים פֿון דער אַרבעט אָפּצוריסן“, (בורא ית) אויף איך דש יך פֿון דען קיניג ריך, [סידור] תּפּילה למשה, דעסוי 1696, ק/א. „איינגעווענדן... אין זעלכע גלוסטי קייט וואָס בהמות האָבן און אָפּצוריסן פֿון זיך דעם בונד פֿון דעם שכל“, ז' 194. „וואָס אונדזערע ברידער האָבן זיך צוגעוויינט איז זיי גאַנץ שווער אָפּצוריסן דערפֿון אָפּילו מיט גוואַלד“, בלעטער № 10. „קיינעם וועט ניט אינפֿאַלן אים פֿון דער אַרבעט אָפּצוריסן“, שע, דער מיסטיק [סאָווי היימלאַנד 1961, № 3]. „האָט אים נאָך אַ פּאַועמקע אַ וואונק געטאָן, פֿון די מחשבות אָפּגעריסן אים אַ וויילע“, פּמ מלחמה ו, ז' 43. „אַ פֿון דער וועלט — אַ פֿון אַלץ וואָס טוט זיך אויף דער וועלט. „פֿון דער וועלט זיך האָט זי [די תּורה] אָפּגעריסן, זאַלט פֿון קיינעם אויסער איר ניט היסן“, ממוס, יודל, ז' 29.

12. אָפּזונדערן, דערווייטערן: אַ אַ יידישע נשמה פֿון איר שורש. „די נשמה ווערט אָפּגע־ריסן פֿון איר וואַרצל דורך אירע זינד“, יהושע רוביניצק ממינסק, משל וחייה, ווילנע 1865. „די יידיש־דיטשישע ליטעראַטור ווערט ניט אָפּגעריסן פֿון דער העברעאיש־אַראַמעאישער, נאָר ווערט אַינגעפֿאַסט אין דער אַלגעמיינער ראַם“, שו, יוד־שריבער אין סאַוועט־רוסלאַנד, ניי 1958, ז' 408. „מאַטעריאַליזם קאָן מען ניט אַ פֿון דעם אַטעאיזם“, זשיט וו, ניי 1912, ז' 34. „די אַלטע מכשפֿה וואָס מאַכט? די ערד? — זי לעבט, פּוצט זיך, ריסט אָפּ מענטשן־אויגן פֿון הימל, זיי זאָלן בעסער קוקן אויף איר שיינקייט“, פּרץ, אויף דער ברענעץ. „האָט דעריבער די השגחה זיך אָפּגעריסן, זאַלט אָן אויסגעלעכצטער זיך ציען צו דעם זיווג, ווי עס ציט צום שבת אינדערוואַכן“, מנאָ, דער גייער ו. 13. אַנעקסירן. אַ אַ גאַנצע פּראָווינץ. „מע זאָל פֿון ראַסיי פֿאַר זיי אַ שטיקער לאַנד“,

„וועט ער אַלץ דערמוטיקט, גלייביק ערשטן-מז
מיט אונז אַ“, אַר, ערשטער מזיי.

אַ יום-כיפוריק טן (←) און פֿאַסטן ערש
ראַש-חודש „האַב איך ווידער געפּוועלט בײַ דעם
חזן . . . ער זאַל אַ י״בֿיק און די נדבות וואָס
וועלן געפֿאַלן זאַלן גיין . . .“, קמ, 1862, № 4.

אַ (ד) מלווה-מלכה (מ) לאַווע מאַלקע —
מיט אַ פֿענער סעודה און מיט שבת־צונאַכטיקע
[שאַפּייסענאַכטיקע] זמירות.

אַ אַ מצווה, מצוות — ביז גאַר
פּינקטלעך. „זי (די אשה) דאַרף נישט קיין תּורה
לערנען, זי האָט אַ פֿאַר מצוות אַפּצורייכטן, און
שױן, פֿטור“, אַש, תּהייליסײַד.

אַ (דעם) נדר — אַפּהיטן אים זייער
שטרענג, מיט אַלע פּרטים. אויך: אַ ה ת ר ת־
נדרים [האַטאַרעס נעדאַרים]. „ערש יום־כיפור
מוזסטו זיך לאַזן שלאַגן מלקות אינדערפֿאַרי,
אַ ה־י, זי ווי אַלע יידן פֿירן זיך“, מסדר
אגרת, ווילנא ווהרונא תקפּ״ה [י, מיט הונדערט
יָר צוריק, שפּ 22].

אַ נקיות [נעקױעס], צו מענטשלעכע
באַדערפֿענישן. איר, ער דאַרף אַ גאַנצע שעה
אַפּצורייכטן נקיות.

אַ דעם סדר — „די גרויסע גבֿירים, די
נכבדים, זענען געקומען צום רבֿ דעם סדר אַפֿ־
צורייכטן“, איבד, דיא גליקליכע פּלה, וואַרשע
1865. „האַט זי געדאַנקט און געלויבט זיין
ליבן נאַמען וואָס ער האָט איר באַשערט אַ
היימישן מענטשן אויף אַ דעם סדר“, ממוס,
דער חילוף. „מע דאַרף זיך נעמען צו דער
גדה, אַ דעם אַנדערן האַלבן סדר“, שע, אין
שטורט, זי 123. אויך מעט וועגן יעדער לעני
גערער צערעמאַניע. „אַמאַל אַן אַ ייד איז אויפֿ־
געשטאַנען האָט ער געדאַרפֿט אַ גאַנצן
סדר . . . און העכט . . . די גרויסע צענט־פֿאַר־
שפֿאַרער עסן נאָך ליגנדיק אין בעט“, איש
חובֿבֿ עמו, אײַן נייע מעטהאָדע וויא גיך
קראַנק צו ווערדען, ווילנע 1884.

אַ אַ סעודה (←) אַ ש ל ש ס ע ו־
דוּת [שאַלעשױדעס] (←), אַ דאַס ע ס ן .
„איך וועל מיט אַזעלכע טייערע אורחים אַ די
סעודה גאַנץ פֿריילעך“, ממוס, ווינטשפּ, זי 37.
„ווערט פֿר רייכט מיט דעם עשין דיא נשמות
וואש (מגולגל) זענן אין דעם עסין וואַריג,
דאַרום זאַל מן זעהן דאַש עשין אַפֿ צו רייכטן
מיט קדושה אונ־נישט מיט (הבֿלי עולם)“, עח
כא״ד.

אַ אַ שבת — מיט אַלע קליפּערלעך. אַ אַ
שבת אין דער פֿרעמד.

אַ אַ תּענית, און מיט די נעמען פֿון די
איינגעשטעלטע תּעניות: אַ תּשעה־באַ אַ.
אויך: אַ תּעניות יעדן מאָנטיק און דאַנער־
שטיק.

אַ אַ תּפילה — מיט גרויס כּוונה, מיטן
גאַנצן האַרצן. „ווען דוא דײַן תּפילה [דאָ רעדט
זיך וועגן תּפּילת־הדרן] רעכט אָפּריכטש . . .
אַזו מעגשטו גוויש ווישן אַז דער וועג ווערט
מצליח זײַן“, עח, לה״ב, „איר באַבֿע פֿלעגט
אויכעט אויפֿשטיין מיט דײַן ליכט און פֿון אַן

ריכט. 99: ~רײַכטן. *Mhd*: *abe-rihten*.
1. פּראַווען. רייכטיק דורכפֿירן אַ צערעמאַניע,
אַ צערעמאַניאל, אָפּהיטנדיק אַלע פּרטים פֿון
דין און בהסכּם מיט איינגעשטעלטע מנהגים.
געניצט אין פֿאַרבינדונג מיט די וויטערדיקע
באַגריפֿן:

אַ אַ לות (י) לות (←) 20). „יעצט, צו דער
פֿולער וואָך, זען דיך אויפֿן פּוסבענקעלע אויף
אַ שעה צייט — און רייכט אַפֿ אַבֿ(י) לות נאָך
דײַן זון“, י. מ. ניימאַן, שבת־איביט, וואַרשע
1923, זי 145. בײַם פֿאַרבייטן מיט ענלעך־
באַטייטיקע ווערטער: „בײַ אים איז דאַס אַלץ
רעכט, אַ קלאַג זאַל איך נאָך אים אַ
[וואונטש ער זאַל שטאַרבן]“, בודזאַה, דער
מקח טעות, ווילנע 1927, זי 5. אויך איר: אַ
אַבֿ(י) לות = אַרומגיין פֿאַרקיימט, פֿאַרצײהט,
ווען עס איז איינגעטלעך נייט פֿאַר דעם קיין
סיבה.

אַ גלות (←). „אין יענע צייטן פֿלעגן
זיך צו געפֿינען . . . אויך גרויסע ליטש, למשל,
גרויסע דרשנים און אַפֿט נאָך גרויסע גאונים
און גרויסע צדיקים וואָס פֿלעגן זיך פֿאַר־
קליידן פֿאַר שלעפּערס און פֿלעגן גיין גלות
אַפּריכטן“, אמד, דער ישרױניק, ווילנע 1867.
„אַז ער פֿלעגט אַ גלות, פֿלעגט ער ברויט נישט
עסן, נאָר שלינגען, כדי ער זאַל קיין טעם פֿון
עסן נישט פֿילן“, יק, גײט ער צו פּוס אַ פֿאַר־
שטעלטער / אַ שטילערדיגט גלות; / לויפֿט
אים דער וועג אַ באַהעלטער, / טראַגן ווי
פֿליגלען די פֿאַלעס“, אַל וו, גײט דער צדיק
אַפּריכטן גלות. אויך פֿיג: [געצוואונגען זיין
צו] וואַנדערן, זיך מאַטערן בײַם עמיגרירן,
בכלל ליידן צרות. אַ גלות אין פֿינצטערן
שאַפּ. „זי וועט מוזן זיך באַהאַלטן, אויסשטיין
פּורעניותן, אַ גלות“, קאַר וו, נײַ 1940, זי 195.

אַ חצות [כצאַס] (←), תּיקון־חצות
(←). „ער . . . האָט געמאַכט בײַ זיך אַ מיני,
ער האָט אָפּגעריכט חצות אַלע נאַכט“, אמד,
די געיסטער געשיכטע, ווילנע 1871. „זיי
שטייען אויף בײַנאַכט פֿון די געלעגערס, רייכטן
אַ חצות, וויינען זיך אויס פֿאַר דעם פֿאַטער
אין הימל“, ממוס, שלמה, זי 60. „דער אַלטער
ריצט אויף דער ערד אַזוי ווי תּשעה־באַ. דאַס
ריכט ער אַפֿ תּיקון־חצות“, י. א. קאַצאָוויטש,
60 יאָר לעבן, זי 64. „האַט ער בײַנאַכט, בײַם
אַ חצות, אין איינע זאָקן אויף דער ערד, בײַם
ליכט געדאַונט, געזאַגט די תּפילה וואָס ער
האַט פֿאַרפֿאַסט פֿאַר זיך אַליין“, אַש, תּהייליס־
יײַד. אויך שפּאַטיק: אַ חצות מיט קאַרטן
אין די הענט.

אַ יאַר צײַט — אַ יאַרצײט נאַכן טאַטן
ע״ה, נאָך די קדושים. אויך מיט אַ וועלטלעכן
זינען: אַ דעם פּופּציקסטן יאַרצײט נאַכן זיין
פֿון דער יידישער ליטעראַטור. לאַמיר אויך
ניצן: אַ דעם יאַר ט אַ ג [פֿון אויפֿשטאַנד
אין וואַרשעווער געטאַן].

אַ דעם יום־טובֿ, און מיט די נעמען
פֿון יום־טובֿים: אַ הושענא־רבּה, אַ שמחת־
תּורה אַ. זן אויך מיט אַ וועלטלעכן זינען:

און זיך אַ, אויפֿשפּרינגען, צעלאָזן זיך אין אַ
ווילד געדריי, הז, דאַס קראַנקע צימער.
„נישט שלעפּן קיין וואַסער . . . חניקע פֿאַמעלעך!
קענסט זיך נאָך אַ [= מפּוֹלן]“, ייז, ייז, ייז, ייז, ייז, ייז,
נחמן, זי 215. „אַ זיך די נעזער = זיך
אַרומשלאַגן. אַ זיך דאַס געזונט =
שווער האַרעווען.

9. אָפּהאַקן זיך. איבעררייסן זיך. אָפּשטעלן
זיך. דאַס זאַגן תּחינות רייכט זיך אַפֿ מיט אַ
ביטער געוויין. די פֿאַרזאַמלונג וועט זיך באַלד
אַ אין אַזאָ טומל. „דער מאַרש וועט זיך אַ,
ווייל אַלע זינען טויט־פֿאַרמאַטערט“. „זיין
שטימע ווערט שוואַכער און רייכט זיך אים אַפֿ־
פּרק, לידער און פּאָעמעס, דער בעל־עגלה.
„אַ כאַר פֿון מענערשע שטימען האָט זיך גע־
ריסן אין דער נאַכט אַריין, געוואָרן ווילדער,
זיך אָפּגעריסן און אָנגעיאָגט אַ מאַדנעם אומעט“,
פּרק, צייגנער.

10. זיך אָפּשפּאַלן. די עקסטרעמע פֿראַקציע
וועט זיך אַ פֿון דער פֿאַרטיי. די קראים האָבן
זיך אָפּגעריסן פֿון דעם רובֿ יידן, די אָנהענגערס
פֿון דער תּורה־שבּעל־פה. „זי דרום־שטאַטן
האַבן געוואַלט זיך אַ פֿון די צפֿון־שטאַטן“.
„דער דוכס פֿון זאַקסין . . . האָט זיך אַבֿ גיריסן
פֿון די רומיים אונ־איר יאָך פֿון איהונ אַבֿ
גיוואַרפֿין“, רי זלמן הענא איבד, צמח דור,
פּדמ תּנ״ה. [עקסטרײַן] האָט זיך איינגעלאָזט
מיט פּרייסן און האָט זיך דערמיט פֿון דעטש־
לאַנד אָפּגעריסן“, קמ, 1864, № 45. [טולאַן]
האַט זיך אָפּגעריסן פֿון פֿראַנקרייך און האָט
געוואַלט זיין אונטער דער ענגלישער רעגירונג,
איבד, נאַפּאַלען, לעמבערג? יאָר?
עכץ. עניניש. ער (יז, קע).
ערני.

אַפּרייסער־יש — אַדי וואָס איז (ווי) בײַ
אַן אָפּרייסער. אַ מיאוסער און אַשער רווח.
קייט.

אַפּרייען — טרוו. רייע אַפּ, גערייעט. גאַ־
ליציע. דוז אַפּראַיען, אָפּגראַבן.

אַפּרייען — אוטוו & טרוו. *adpaits < B*.
וורד. אָפּרעדן. אָפּראַטן. געבן אַן עצה אויף ניש
צו טאָן. אַ עמעצן פֿון . . .

אַפּרייען — טרוו. רייע אַפּ, גערייעט. (קיני
דער־לשון) אָראַפּנעמען אַ רייע (רייפֿן). אַ אַ
פֿאַס און עס צענעמען אויף ברעטלעך.

אַפּריישן — טרוו. רייע אַפּ, געריישט.
אָפּפּרעגעלען מיט ציבעלעך.

אַפּרייכט — דער, זן. אַקט אַדער רעזולטאַט
פֿון אָפּרייכטן. אַ־ו ב ל = וואָס הובלט אין
דער לענג פֿון אַ ברעט. אַזוי אויך: אַ־
מ אַ ש ין — „די מעסערס זיצן אין אַ וואַל און
פֿירן אויס צוואַמען אַ ציילנדירשע באַוועגונג.
בשעת דער באַוועגונג הובלען זיי דאַס האַלץ
אין דער לענג“, בער, זי 154. „וַנְג. אויך:
באַפּצונג.

אַפּרייכטן — אַקוזוו & טרוו. רייכט אַפּ, גע־

וואס ווערט צו היציק, צו אויפגעקאכט און ער פארלירט זיך מחמת דעם].

אפריינען — אוטו. רין אפ, געווענען [אין

עלטערן לשון — מיט ב' ון]. 1. אפפליסן. אראפריינען. וויפל טרערן איז פון מנינע אויגן אפגעווען, איידער איד בין צו דיר געקומען, 2. דאס רעגנוואסער רינט אפ פון דאך אין אונטערגעשטעלטע עמעסרס. ער ליה, זוא זער דש אים אבראן דער שוויש, שמואל-בן, סטראפע 509. אויך מאג מען עס אויסזאלצן אויף א ברעט דאס גאר גלאט איז, דאס דאס זאלצואסער אויך אמאל א קען, שלחו ערוך אורח חיים, ווילנע תקע"א.

2. אין פארבינדונג מיט בלוט. א' מיט

בלוט — דזו אפגיין מיט בלוט. אזוי פיל אונצן בלוט זאלן א וויפל יאר ער איז, איבז, פראפע שלניץ, מרפא לעט, זשיטאמיר 1874. די פיס זינען געווארן שווער, ווי אפגעזעסענע, גלייך דאס בלוט וואלט פון זיי אפגעווען, נאטע לודי, דער סטעפ רופט, מאסקווע 1932. ווער עס וועט וועלן... אפשינדן א שטיקל ערד, וועט פרייער מיט בלוט א, ע. גארדאז, אינגול באיאר, מאסקווע 1935.

3. אפטאן זיך. אפטרעטן, זיך אהינגאן אג

דערשוואו. מע טרייסט זיך [ווען עס פאר מערן זיך אפטייניקען]... דאס רינט אזוי אפ דער ערביש פון מצרים, דאס פאלן אוען פסולת, פרא, ישטעט און שטעטלעך, פונקט 17. אין מזה האט זיך געפלאנטערט אז מענטשן זענען צו ריך, צו זאט. כוחות קלויבן זיך, האבן נישט וואו אפצוריינען, אפא, פייערדיקע צלמים, גראד אין דער רגע איז פון גיטעלען אפגעווען די מורא פארן טויט, י. אקרוטני, א בוים אין ווינט, לאדזש 1948.

אויך מיט זיך — פון זיך אליין. דאס געוויסער רינט זיך ביסלעכווייז אפ. עכץ. עניש.

אפריים — דער, זי. (במעט) פערפענדיקן

לאראפגעשפאלטענע זינט פון א בארג, פון א פעלדן, בולטער, שטאציקער שיפוע. מיטאמא ליקע משופעדיקייט. א בארג מיט א שארפן א אויף איין זינט. אראפפאלן פון אן א. דערנען טערן זיך פון אן און נישט קענען ווייטער גיין. דאָרט וואו די און זענען געווארן טיפער און א מענטש האט זיך זעלטן פארקליבן, אפא, שלעכטס. באַלד זינען זיי אַנגעקומען צום ראַנד פון דעם פעלדוויקן פלאַטאָ וואו עס הייבט זיך אן דער שאַרפער אַ אין טאַל אַרונטער, אַש, משה. אויף זיין אַ פֿילדו די ווינטן — זיי האַלטן זיך קוים, חג, דער מאַמעט צוואה, ז' 119. עס שאַרכן שאַטנס איבער באַביליאַר אין וועלעך גראַזן איבער אַ רוישן, פינג, טמז, 29 x 1961

אפרייבן — אדי. נעגל. וואס איז מיט אן

אפריס. וואס איז ווי אן אפריס. שרופיקע באַרגעגע וועלכע לאָזן זיך אַ אַראַפֿ, איבז מ. טארדאָו, קאָטאָוסקי, קיעזע 1940.

אפריכטער — דער, יס. אויך: גלות א'. די א' פון גלות, שטענדיק אויפן וואַנדער, ווערט אַפּטמאַל שווער דאָס שוויגן איינער מיטן צווייטן, חג, דער מענטש פון פייער, נ"י 1962, ז' 22. יי.

אפרי'ל — דער, זי. >איי >ז. 99: אפרי'ל

נר. פערטער חודש אין יאר פון אנגענומענעם קאלענדאר. א' האט 30 טעג. א' נעמט זיך פון לאטיינישן ווארט אפפיריע — צעפענען, מחמת דעמאלט צעפענען זיך די קנאספן, י. רימאן, יארן, כאדאשיס, וואכן און טעג, קיעזע 1927. דעם ערשטן א' איז א' מנהג שפאטיק אפצונארן. א' י. ק. א' נאר: וואס האט געלאזט זיך אפנארן. א' אדי. אין מיר איז איצט באַרישט אפריליק, ב. העלער, א בוים אין אונט, ת"א 1971, ז' 109.

אפרילקעווען — טרוו. קעווע אפ, גערייל

קעוועט. P: rylec <. פארענדיקן די ארבעט ביים מאכן א לאך פאר א קנעפל, ארומווימען מיט פאָרעם.

אפרימוין — טרוו. מיר, מירט. שפא. און

טערדריקן א' די ארבעטער.

אפרימען — טרוו. רים אפ, געריימט. שטארק

אפליבן. רעקאמענדירן אויף א גוומאדיקן אופן. א' די אייגענע משפחה, דעם אייגענעם יחוס, דאס אייגענע שטעטל אאזוו. א' דעם חבד סארא קענער ער איז. האב איך זי טאקע אפ געריימט אז סאיז דא וואס אַנצוקוקן, אפא, מייילעך. דער דיאקאנס האט אים זייער אפ געריימט פאר דעם קעניג, תולדות יהונתן, לובלין 1889, ז' 36. מיט זיך — אַנו באַווייזט מיר אַט די גיאיאקע מאַנעקענשע וואָס... קאַן זיך פון מיר נישט אַ, יודל יאַטע, דאָס איידעמל, מאַסקווע 1936.

עכץ. עניש. ער (יין, קע). עריי.

אפרימפלען — רימפל אפ, געריימלט.

פארענדיקן רימפלען. פרגל אויסרימפלען, 359.

אפריין — דער, זען. 1. אקט אדער רעזולטאט

פון אפרינען. א האטיקער אדער פאמעלעכער א'. א שאמטע וואס פארשטעלט דעם א', באש, פאר, 1966, ז' 25.

2. שלשול, לוינער מאגן וואס איז וואסער

דיק, אַינגעמאַכטסן פון רויטע און שוואַרצע יאַגדעס, א רפואה קעגן א', י. קייטעלמאן, פאר, 1965, ז' 21.

ונג — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט

פון אפרינען. כסדרדיקע א'. דיא ער... זיא [די רעגנס] מאכן ווייך דורך דיא זאנפט אב רינונג דר וואשר, מחזור שלש רגלים, אמשט 1723, ז' 1723.

אפרינדיק — אדי. פד. >רינדע, אין פאר

בינדונג מיט ברויט. געשפאלטן ברויט. ווען די רינדע (קארע) פון ברויט שטייט א ביסל אפ, איז דאס ברויט א'. אַז דער אויחן איז צו הייס, איז א ברויט א', פויל [וועגן א מענטשן

אלטן קרבןמנחה צו גאט א תפילה אפגעריכט, דא, גש ו, ווארשע 1910, ז' 89. צוגיין צום סאבאר א' א תפילה, בערג, באט דניעפער, 'עמעס, ז' 381. נר, תפילה נאר אין פאר בינדונג מיט דער יידישער אמונה, געבעט — דאס אוניווערסאלע ווארט].

2. אפזאגן. אפשאפן. פארטריבן. ער ורייאט זיך און גינג צו זינר חרות און ריכטן דען שלוח אב [ווייל יענער האט זיך פארזיג דיקט], בראנט, פפדמ 1676, פרק לא. פון דער סטאנציע האט מען מיך... אפגעריכט, און א יאר זיבן האב איך געלעבט ווי א ציגני נער, שטערן, מינסק 1938, ז' 3. איר זינט נישט צופרידן מיט אונזער ארבעט — ריכט אונדז אפ, נעמט בעסערע, ה. קאמענעצקי איבז, ברוינג יאסענסקי, דער מענטש ביט די הויט, מאסקווע 1936.

3. אפשיקן אין א באשטימטער ריכטונג. יהודים פאבריקאנטן, וואס זיי וועלן פאר לאנגען... אפצורייכטן זייערע אויסארבעטונג אויף רידן אין הונטרענע [= אינעווייניקסטע, מחוץ דעם תחום המושב] גובערניעס, זינען זיי מחויב... צו חתמענען זייערע סחורות מיט זייערע אייגענע חתימות, קאנסטאנטין קאלינסקי איבז, פסטעטצונג וועגן יהודים, ווילנא והראגא תקצ"ה. אויך אַנשטאַט אַן שיקן: האַט נאָך דערצו אַפּגעריכטעט אירע הינט דאָס זיי זאָלן קיין פּוילישע יידן אַרויפֿלאָזן אויף איר הויף, אמד, זייער פינקעל, ווילנע 1874.

4. ארכ. אפגעבן. כל זמן דו זיא נישט... ריכטן אפ איר פראג דמלכא [= קרויךשטייער] ... זאלין זיא תמיד זיין בהרם חמור, פרוז ועד יערסלב, תנ"א [ישראל היילפריי, ועד ארבע ארצות, ירושלים תש"ה, ז' 222]. האט ער זיך זייער געקריקט עס הפריך מחמת מש כנות. ער האט גיזאנט: ווערטו מיך נישט רעכט אפ ריכטן וועל איך זיך אזוי ביקלאגין, שו"ת פני יחושע, אמשט 1715 [הש ו]. וואש זי מוז אויש שטיאן אי [= איידער] מן איר די כתובה טוט א', עיון, א.

5. אפמשפטן. אין אמעריקע ריכט מען אפ פארברעכער... צום טויט מיט עלעקטריצי טעט... מיט אַנא מין מאַשין, ש. ז. קרית איבז, ג. רובאקין, וואונדר אוף דער וועלט, קיעזע [בארייטשען] 1895.

6. אוטו. אנרעדן א סך לשוהרע. אפשאפן. אפלאכן, א' פון דער גאנצער וועלט. ריכט נישט אפ פון קיינעם, האב בעסער מיט זיך צו טאן, שו. איד פלעג הערן אשטייגער ווי מע פלענט א, אפשפטען פון דער גאנצער וועלט, ממוס, פישקע.

עכץ. עניש.

אפריכטעווען — טרוו. טעווע אפ, גע

ריכטעוועט. ברענגען אין ארדענונג. פאר ריכטן. אויסריכטעווען (←). א' דאס געציג אין ווארשטאט. פון ציט צו ציט דארף מען דאס שלימףקלעצל א', בער, ז' 116.

אמעריקאנישע הגדה... ווילנע 1900, ז' 33.
 „זעלדע האט אפגערעדט מיט די גאסיקע
 חברטעס הארט און הינטטיקן שבת זאל מען
 זיך אויפקלייבן טאנצן ביי איר“, אה, זאל
 שטיין ווי געשטאנען. „אפגערעדט צווישן זיך
 און נאטקע זאל באשטעלן דעם שליסן אויף
 אייגענע הענט“, זש, שקלאווער קינדער, ז' 165.

4. אינערדן, איבערצייגן ניט צו טאן עפעס
 (וואס מע קליבט זיך צו טאן). א' פון פאָרן
 אַהיים אין מיטן ווינטער. א' פון איבערגעבן
 דעם ענין אין געריכט. זיך לאָזן א' פון יצר
 הרע. „דז חייב... שטערקט אין צו טון גוטש
 אויב רעט אין אַב פון צו טון בויה“, בראַנט,
 פרק ה. „זי [זיי] האָבן קיין תשובה גטאן אויב
 האבן זיערע חבירים גיב [= גב כן] אב גירעט
 דו זי זאלן קיין תשובה טאָן“, קה, פּוירדא
 1743, ה.ג. „רעד עט אַפ און ער זאל נישט
 גיין אין דר מלחמה“, גדולת דוד ומלוכת שאול,
 וואַרשע 1852, ז' 12. „וויבער... רעדן אַפ
 יונגעלייט און זיי זאלן נישט חתונה האָבן“,
 שט, זומער־עפן, ז' 209.

5. מיט רייד אפּווענדן פון עמעצן. אינערדן
 צו פאַרלאָזן עמעצן, אפּציען עמעצן פון עמעצן.
 זיך לאָזן א' פון אַלטן מאַן. א' א דינסט פון
 דער באַלעבאָסטע. א' פון אַ שטעל. א' דעם חתן
 פון דער כלה. „דער אַלמן וועט זיך נוקם זיין
 און א' אים אַלע בעלי־בתים“, פּראָ, אין קעלער־
 שטוב, איר וועט דאָרט נישט מאַריך ימים
 זיין, אַבער איך האָב אַיך נישט אפּגערעדט“,
 מוק, מינע באַנגעניטן וו, ז' 133. „כיוועל איר
 אויסדראַפּען די אויגן! כיוועל איר ווייזן ווי
 אַזוי מע רעדט אַפ אַ מאַן!“, אפּא, ראַמאן פון
 א פּערדגנב, ז' 123. „טעטע, ער האָט אים
 אפּגערעדט די כלה“ — שפּאַסיק אַדער איר
 וועגן עמעצן וואָס גייט אַרום פאַרקרימט,
 פאַרזאָרגט. שפּאַסיק, פאַראַלעל צום 53: אַוועק
 גנבֿענען [אפּציען באַטייט אויך: אַוועקגעבֿענען].
 „אזויא באַדאַרפֿט איר אַינער טשעמאַדאַנטשיק
 גוט האָבן אין זינען, מען זאל עס... צווישן
 יא און ניין ביי אַינע נישט א'“, שט, זיריעט
 קלאַס.

6. אַנרעדן לשון־הרע, רעדן אַ סך רכילות.
 א' פון דער גאַנצער וועלט. „אַבער אַזעלכע רייד
 טוען זיי א' אַנדערע לישט, ווייל זיי זענען
 מוציא־שם־רע אויף די אַנשי־אמונה“, נוצ, זשי
 טאַמיר תּרכ"ג, כב/א. „אַן אויפֿגעקומענעם איז
 מען אַזוי טאַקע מקנא, מע רעדט אַפ פון אים
 צווישן זיך אַלדאָס בייני“, ממוס, שלמה, ז' 66.
 „אויך די וויבער צווישן זיך לעבן גאַר פּריינד־
 לעך, רעדן ביידע אַפ פון דער גאַנצער וועלט“,
 שט, צוויי שלח־מנות/.

7. מיט רייד פאַרכישוּפֿן, עס זאל ניט
 פּונקציאָנירן אַ גליד פון קערפּער. „איך רעד
 אים חלילה אַפ אַ האַנט אַדער אַ פּוס; גאַרניט,
 עס איז נישט וואָס צו טאָן — רעדט מען אַ
 ביסל [63]“, יוֹפּאָל, 1887, № 29.
 מיט זיך — אַפּרעדן צווישן זיך, 33. א'
 זיך צו פּירן צוזאַמען דאָס געשעפט. א' זיך,
 מאַכן יראַחת. א' זיך און עס איז אַסור לדבר.

טעיערסטער בוימל וואָס הייסט א'“, שט, פּונ'ס
 יאָר. „די צדיקים וועלן זיך באַדן אין טיטן
 פון א'“, יט, ז' 37.

אַפּרעאָנירן — אוטו & טרוו. גיר אַפ, ~רע־
 אַגירט. אַפּענטפּערן. אַפּרופֿן זיך. א' מיט
 אַ געשריי. א' אויפֿן אַנפֿאַל. „שטערנדיק דעם
 קינד פֿרע אַפּצורעאַגירן די עמאַציאָנעל־שווערע
 זכרונות, קאָן מען דורכדעם פֿאַרדרענגען אַדער
 אַראַפּשטויסן... [זיי] אין דער ספּעער פֿון
 אומבאַוואוסטן“, פ. שניאורסאָג, די קאַטאַס־
 טראַפּאַלע ציטן און די וואַקאַטיקע דורות,
 בערלין. „אין די קריטישטע מאָמענטן...
 ווייסן מיר שוין ניט וואָס צו טאָן, ווי אַזוי אַפֿ
 צורעאַגירן דאָס וואָס סיקומט אין אונדו פֿאַר“,
 גריי, בעטלען פון א טאַגבונ, ניי 1954, ז'
 158. זגג.

אַפּרעגענען — אומפ, אוטו. עס רעגנט אַפ,
 ~גערעגנט. 1. ענדיקן רעגענען. „לאַמיר
 אַרויס פון שטוב, עס האָט שוין אַפּגערעגנט“,
 „דער ווינטער איז שוין דורך, די רעגנס האָבן
 אַפּגערעגנט“, א. דרוקער, קלעזמער, קניעו
 1940. 2. רעגענען אַ לענגערע צייט. „סיהאַט
 אַפּגערעגנט גאַנצע צוויי מעת־לעת און אַן
 אויפֿהער“, פ.ג. אַפּשיטן. „דער יונגער
 אלול האָט אַ בוועם געלע בלעטער פֿאַר די
 שוועלן אַפּגערעגנט“, פּמ, וואַכנטעג, 1931,
 ז' 132.

אַפּרעדלען — טרוו. דיל אַפ, ~גערעדלט.
 פֿאַרענדיקן דורכפֿירן אַ ספּעציעל רעדל איבער
 אַ שטיקל טייג וואָס האָט שוין די פֿאַרעם פון
 אַ מצה. נאָכן אויסוועלגען דאָרף מען די
 מצה א'. „איך האָב טאַקע מוזן מצה אַפּגערעדלט
 אויף חידושים מיט אַ מגידוד אין מיטן“,
 ישראָל רוח־מבֿטקי, זכרונות פון מינ לעבן,
 פּאַריז 1930. „און ער נעמט זיך געשווינד
 אַפּצורעדלען די פֿיל אַנגעקליבענע מצה אויפֿן
 בלעך“, אר, אַרעמע מצה.

אַפּרעדן — אוטו & טרוו. רעד אַפ, ~גערעדט.
 99: ריידן (←) לז. 1. פֿאַרענדיקן רעדן.
 „האַסט שוין אַפּגערעדט? — יא, שוין אַפּגע־
 רעדט!“ א' און זיך גרינגער מאַכן.

2. רעדן אַ לענגערע צייט. „אַט אַזוי, שטייער־
 דיק ביי דער שוועל, האָבן די שכנות אַפּגע־
 רעדט אפּשר אַ גאַנצע שעה“. א' ס'ה אַ ר ק,
 פון האַרצן. א' זיך דאָס האַרץ. „פֿאַר וועמען
 אַפּצורעדן ס'האַרץ איז נישטאַ“, אפּא, די טעני
 צער, ז' 110. „אַ אין לערנען — שמועסן
 וועגן אַן ענין וואָס האָט צו טאָן מיטן לערנען
 (גמרא, מִפּרשים אט).

3. אַפּמאַכן. קומען צו אַ הסכם. „ס'איז
 אַפּגערעדט און מע קען ניט דרייען אויף צו־
 ריק“. „די ירידן, די גרויסע מערק זענען די
 ערטער וואָס מע האָט אַפּגערעדט צווישן זיך
 דאָס דאָרטן זאל איינער דעם אַנדערן באַטריגן“,
 אמד, אמרי בינה, ווילנע תּרכ"ד. „פֿאַר דעם
 ערשטן יאָר, לויט ווי מע האָט אַפּגערעדט, האָט
 ער גאַרנישט באַקומען“, ש. ברוכנבאָג, אַ נביע

אַפּריסעווען — טרוו. סעווע אַפ, ~געריסער־
 וועט. רוטיצ. אַפּצייכענען. אַפּמאַלן. באַשריבן
 פּינקטלעך. א' דעם בנין. א' דעם פּלאַן פון
 דער שטאַט. א' די געמיינע פּיגורן.
 „נעמט בעטער מיט אַ ריכטער, פּאַפּיר און
 טוש, וועט איר די גאַנצע סענע א'“, דחלע
 די זינגערין, זשיטאַמיר 1868. „איך וועל א' די
 שטאַט מיט אַלע אירע פּישיטשעווקעס“, מ. א.
 טאַקעס, אין פּאַלקסביבֿיאַטעק ו, קניעו 1888,
 ז' 160. „קיין קינסטלער איז ניט אין שטאַנד
 אַפּצוריסעווען אַזאָ זיסע פֿאַנטאַזיע“, מחזור כל
 בו עס פּירוש עבֿרי טיטש בשם בית ישראל,
 ניי יאָר?

(א) פּריסקליווע — אַדי opryskliwy <P>.
 גראַב: באַליידיקנדיק. א' ווערטער. „בעטער ניט
 רעדן מיט אים, ער ענטפּערט א'“.

אַפּריען — טרוו. ריע אַפ, ~געריעט. דזו
 אַפּריען, אַפּאַיען.

אַפּריפען — טרוו. רפע אַפ, ~געריפעט. אַפֿ
 שפּילן שלעכט. גרילציק, פֿאַלש א' אַ פּאַפּולער
 ניגונל מע זאל עס קיים דערקענען. „עכין.
 עניש“.

אַפּרייבן — טרוו. ריב אַפ, ~געריצט. אַפֿ
 קריצן. אַפּראַצן. „ער האָט געהערט ווי ער
 שאַרט די שטעקשיך און דאָס שאַרן ריצט אים
 אַפ אין שאַרבן מיט אַ זאַמדיקן גערייך“,
 מענדל מאָג, ביי דער ווינט, ז' 162.

אַפּריקאַן / אַן — דער, ז. 99: אַפּריקאַס.
 > איי > איט. וויכע, זאַפּטיקע פּרי, ענלעך
 צו אַ קליינער פֿערשקע, געל אַדער ראָולער־
 געל. אַצ'בוים. אַצ'זאַפּט. אַצ'ווייזן. מלמדים
 אין פֿאַד פֿלעגן אָנהייב 20. ייה פֿאַרטייטשן
 'בטנים' (בדאשית, מג, 11): אַצ' [תי: „ניס“].
 „אינס זינעם זיס, עפל זינען ווייניק, / כ'האַב
 אַ זון און אינושנייער, / האָב איך פון אים
 תּענוג“, פּערדז און טשאַסטושוטעס, קניעו 1937.

אַפּרישקע — דער, שקעס. <P> opryszek.
 פּר. באַניט, רויבער. שטאַרקער חִבְרַה־מאַן.
 „צונויפֿגערוּפֿן די פּויערשע אַעס אַנצופֿאַלן
 ביינאַכט אויף די פּריצישע הויפֿן און דאָס
 רויב צעטיילן אין די ליימיקע כאַטעס“, רחמיאל
 גריי, באַרג־זיג, וואַרשע 1938.

אַפּרישקע — די, מצנב. <P> opryszczka.
 אויסשטעכען אויפֿן לייב. „סיקינד האָט נעבעך
 געקריגן אַן א' אויפֿן גאַנצן לייב“.

אַפּרסמאָן — [אַפּאַרסמאַן] דער. <ומא, לח/ב.
 באַלזאַם. באַלזאַמבוים. פּיועם. דאָ וואַקסט...
 דער בוים א', דער דאָ גינענט ווערט באַלסם,
 אויב דעם זעלביגן בוים קומט דש גוט איל
 דש מן נענט א', אויב עש איז דש איל דש
 מן נענט איל פּוגי, [—] איילפּאַנאַג, יוסיפּו,
 אַמטש 1661, קלב. „אַך גלינען מיר אין מסכת
 תּענית וויא מן איטליכס צדיק און צדיקת גיבט
 דריבא צעהן פעך מיט א', דאש איז בלסם אילי,
 עפש, דרך הישר לעולם הבא, פֿרדמ, תּמ"ה?
 כב/ב. „דער שוריהבר מיטן לויתן און דער

אָ זיך פֿון האַרץ (האַרצן), אָ זיך דאָס האַרץ — אַרויסדערציילן וואָס עס דריקט, וואָס עס פֿאַרשאַפֿט קלעמענישן. אָ זיך דאָס האַרץ פֿאַר עמעצן. אָ זיך ס'האַרץ אױף דעם בעל-עוולה. „איטלעכער האָט זיך טאַקע געוואַלט אָ דאָס האַרץ, עפעס אַ קלייניקייט אַזאַ אַסיפּה!“ י. ל. בינסטאַק, בבא ר' שלמה בערלינער, לוחאָ 1896, ז' 27.
עכץ. **עניש**. **ער** (יִן, קע).
ערני.

אָפּרעדיעליען — טרו. ליע, אָפּרעדיעליעט. *определять*. *R*: באַשטימען אויף אַן אַרבעט, אויף אַן אַמט. „כיועל איך ניט לאָזן אַוועקגיין פֿון וואָנען איר וועט ניט אָ מין זון“, פֿינול סיטע, אַט דאָס זינגען מיר, כאַרקאָר קעזע 1932, ז' 10.

אָפּרעהאַיען זיך — אוטו. האַיע זיך, זיך אָפּרעהאַיעט. וורר לאַקל (האַראַדאַק, וויטעבסקער קרייז), לעבן אויף אַלעם גרייטן און ניט אַרבעטן.

אָפּרעה(ה)נריין — אוטו. דיר, אָפּרעה(ה)נ-דירט. כאַפּן, דערטאַפּן. אויך: תּוּפּס זיין, באַנעמען. „אָ איך גריפֿן, איך פֿאַסן“, יוסף מאַרש, חנוך לנער, פֿירדא 1774, כ.ב. ← אָפּרעהניין.

אָפּרעווען — אוטו. רעווע אָפּ, ~ גערעוועט. פֿאַרענדיקן אָדער אַ לענגערע צייט רעווען. אָ ווי אַ צעוואונדיקטע חיה. „ס'האַט קורץ אָפּגע-רעוועט די סירענע פֿון ... זאַוואַד“, בערג, באַם דינעפּער 11, עמעס, ז' 39.

אָפּרעזשען — אוטו & טרו. זשע אָפּ, ~ גע-רעזשעט. 20. אָפּשניידן. אויפֿהערן האַבן צו טאַן. אָ מיט אַ בחור וואָס אַרבעט צו פֿיל מיט די הענט, אָ אַ שטיקל שטאַף.

אָפּרעטיין — די, ין. 1. אויספֿאַריכטונג פֿון פֿעלערן אין אַ געוועב. „אַלע געוועבן קומט אויס צו אָפּרעטירן, ד'ה אויספֿאַריכטן זייערע חסרונות. דער פּראַצעס הייסט אָ“, ל. זאַמעט, י'שפּ א.א. 3. „קריפט ער אַ טאַרבע וואָל ... אויף קרעדיט, פֿאַרבן, שפיגען, אָ איז אויך אויף קרעדיט“, י'פּאַל, 1887, № 29.

2. פֿאַרענדיקונג פֿון פֿאַרשידענע אַרבעט-פּראַצעסן. דאָס אויסגלייכן אַז אַ פֿעלער זאָל ניט זיין קאַנטיק. „עקספּאַרט ... פֿון אַלערליי כעמישע מאַטעריאַלן פֿאַר גאַרבערייען, בראַנפֿן ברייזער ... ווי אויך פֿאַרבערייען און אָי“, פֿינעז, ווילנע 1923, № 1, אַנאָנס. אַאַרבעטער. אָ-צילינדער — „צעטרענטע קליידער, באַזונ-דערש זידענע און וואָלענע, טריקנט מען אויפֿן אָ-צילינדער. דאָס איז אַ קופּערנער טראַמל“, ש. שפּירא, קליידער-פּאַרבעטריי, וואַרשע 1900, ז' 125. ירן — טרו. אַווניע — וואַר-שטאַט וואו מען אָפּרעטירט. ירער — ווער עס פֿירט דורך די אַרבעט פֿון אָפּרעטירן.

אָפּרעיאַל — פּטמ. אימפעריאַל. „דער מחותן איז געקומען האָט ער אים געפֿרעגט וויפֿל ער

איז זיך מחייב, האָט ער באלד אָפּגעציילט מיט רענדלעך און מיט אָי“, האמת והשקר, לובלין 1895, ז' 49.

אָפּרעכטן — פּד. אוקר. דזוו אָפּריכטן. ביי טע: אָ גלות, חצות, דעם סדר, אַ סעודה א.א. „מע האַלט אים נאָר ניט פֿאַר קיין שלעכטן, גישט פֿון מתנגדים, גישט פֿון חסידים / — הערט מען אים ערגעץ אָ [— אָפּריכטן, 56]“, עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 35. „די שול איז ביי יידן די סכאַדקע פֿון אַלע שפּעטערס און לצנים, מע רעכט אָפֿ פֿון אַלע מענטשן“, קטמ, 1863, № 45. „זיך צונויפֿגעקומען אַ טשאַטע מיט וויבער אָפּצורעכטן פֿון דעם און פֿון יענעם“, י'פּאַל, 1881, № 3, ז' 11.

אָפּרעכטעווען — דזוו אויסרעכטעווען (← 360).

אָפּרעכענען — טרו. יכן אָפּ, ~ גערעכנט. 1. פֿאַרענדיקן רעכענען אַ חשבון. ענגילטיק באַרעכענען וואָס און וועמען עס קומט עפעס. „דער חשבון צייט זיך שוין יאָרן. לאַמיר אַלץ אָ“, „אַפּגעריכנט איז האַלב באַצאַלט“, שו. „מיר האָבן צו פֿיל ווערטער פֿאַר חשבונען. ... האַבן מיר: רעכענען, איבעררעכענען, אויס-רעכענען, דורכרעכענען, באַרעכענען, אָ אויפֿ-רעכענען, אָנרעכענען און צורעכענען“, דער לעבעדיקער [ח. גוטמאַן], פּאַש 1952, IV 25.

2. אַראַפּרעכענען פֿון קרן, פֿון חשבון פֿאַרשיידענע מינים הוצאות. אָ פֿון חוץ דאָס געלט וואָס מע האָט געגעבן דעם מלווהס קרובֿ. אָ פֿאַרן ברענגען די סחורה. „[אויב דער פּועל איז געווען פֿאַרנומען מיטן געפֿיגען אַ מציאה], דאַרף דער בעל-הבית אים נאָר אָפּרעכענען פֿאַר דער צייט וואָס ער האָט מבטל געווען ביי דער מציאה“, שוהם, 10/9. „מינעמט אָבער פֿון אים [פֿון פּויער וואָס קומט לזען 300 גילדן] תּיכּף 50 גילדן אַינלאַג-געלט, וויל ער ווערט דאָך אַ מיטגליד, מירעכנט אים אָפֿ 20-15 גילדן קאַסטן, באַקומט דער פּויער בלויז 230 גילדן“, מ. מ. אויזערקיס, דער פּרויאַטלעהרער 11, דראַהאַ-ביטש 1898, ז' 78.

3. פּיג. אַראַפּרעכענען ביי חשבונען עבירות און מצוות. „שיינע ליבע פּלה, היט דיך פֿאַר אַ זינד! / אַלץ ווערט אָפּגערעכנט, ווען מע גייט צו קינד“, פּל. „פֿון וועלכר זינד זאָל איך פֿאַר חשבון אָפּרעכנן, עש העלפֿט מיר קיין לייקנן ניט“, תּחנות ובקשות, ווילנע 1858, יז/ב, [איבערדרוק פֿון דיהרנפּורט 1798]. „אַז דו וועסט קומען צום יום-הדין וועלן די מצוות אָפּגערעכנט זיין קעגן די עבירות“, לט 2, קיב/א.

4. ארכ. דזוו אָפּרעכענען זיך. „אויב רעכנן איצונד אָב מיט דיין כּהר אויב קלער דיין זאַכן וואָס דוא האַטש דיין אייגנש“, חחה, צח/א.

אָפּרעכענען זיך — ז'פּו. 1. קוז צע-רעכענען זיך. מאַכן אַ חשבון און צעצאָלן זיך. אָ זיך מיט דער מלוכה-קאַסע. אָ זיך ווען שותפים צעגלייען זיך. נעמען אויף קאַנטע און

שפּעטער זיך אָ. „... דרנסיקערליי געשטאַלט פֿון די אופֿנים וואָס דער מענטש האָט זיך אָפּצורעכענען מיט זיין זייל“, חחה, ב, ז' רנב. „דער גרויסער סוחר ... האָט געשריבן ברייך צו די אַלע קליינע סוחרים ... זאָלן קומען זיך אָ“, יצחק גרינשפּאַן איבן, משל ומליצה, לעמבערג תּרס"ב. „... איז שטאַרק באַשעפֿ-טיקט געווען מיט דעם בעל-עגלה און די פֿאַר-שיינען אַרום איר, מיט וועלכע זי האָט זיך אָפּגערעכנט“, ממוס, ווינטשפּ, ז' 109. „וועלן מיר, דאָס גאַנצע יידישע פֿאַלק, זיך דאַרפֿן אָ אין די שרעקלעכע טעג פֿון געצאַלט, מיט אונדזער בלוט, מיט אונדזער לעבן“, זשיט ווי, נ"י 1917, ז' 206.

2. באַצאָלן מיט שלעכטס פֿאַר שלעכטס. גוקם זיין זיך. אָ זיך מיטן שוואַ, מיט די פּאַגראַמטשיקעס, מיטן מערדער אַזוו. אָ זיך מיט די וואָס זינגען אַוועק (פֿון דער גרופּע). „אָ זיך ווי מיט אַ טאַטן — א) זיך גוקם זיין מיט פֿאַרביסנקייט; ב) מיטן 13 — ערלעך, ראַיעל זיך צערעכענען. „ער האָט מיך פֿון דאַרטן אַרויסגעמאַכט, און האָב שוין אויף דער שטעלע געדענקט דאָס איך זאָל זיך מיט אים אָ“, אמד, דיא אַלטע שולד, ווילנע 1867. „שיינע יידן, חסידים וואָס קוועטשן די אויגן און פּליאַסקען בייס דאַווען — און רעכענען זיך אָפֿ מיט דעם יתום וואָס האָט זיי קיין שלעכטס ניט געטאַן“, ארז, קמ, 1870, № 2. „ליידעך ... איבער נגידים, קהסילייט און כּלי-קודש, אין וועלכע זיי [די בעל-מלאכות] רעכענען זיך אָפֿ מיט אַלע פֿיניע בריות פֿאַר די צרות וואָס זיי שטייען פֿון די לייט אויס“, ממוס, שלמה, ז' 88. „דו האַסט זיך געוואַלט מיט מיר אָ דאָ אויף דער אייבערשטער באַנק [אין באָד], בייס שממסן מיטן בעזעס“, שט, אַרימע און פּרייליכע, ז' 42.

ז'נג. טאָג פֿון אָ אָ-ביכל. אָ-קוויט. **עכץ**. **עניש**. **ער** (יִן, קע).

אָפּרענדיין — טרו. דיר, אָפּרענדיירט <Fr: appréhender. זיך רעכענען מיט עפעס. „עס קאָן בלאָזן דער גרעסטער ווינט, טו איך נאָך מער לויפֿן געשווינג. דאָ לויף איך אָן מאָס און אָן צאָל, איך אָפּרענדייר גיט קיין באַרג און קיין טאַל“, שלמה פּראַג, איינע נייע געשיכ-טע ... פֿון פּראַסט, וואַרשע תּרל"ז, ז' 5.

אָפּרענטן — טרו. רענט אָפּ, ~ גערענט. אַמ. אָפּדינגען. אָ אַ צימער, אַ רומקע. אָ אַ דירה.

אָפּרעטיע — די, ים. > איי >. אונטער-דריקונג. כּלערליי אָיס. דירעקטע און אומ-דירעקטע אָ.

אָפּרעקלאַמירן — טרו. מיר אָפּ, ~ רע-קלאַמירט. 1. פֿאַרשטעלן זיך ווער מען איז. 2. שטאַרק איבערגעטריבן רעקלאַמירן. מיט זיך. פּטמ: אָפּקלאַמירן. „ווינאַחאַט! איך האָב זיך פֿאַרגעסן עפעס ... אָפּקלאַמירן ... די רביצין זאָל געזונט זיין“, קמ, 1870, № 20.

אפרעשן — [ראשון] אוטוו. רעש אָפּ, ~ גערעשט. אָנמאַכן אַ רעש. אָפּטומלען. אָ אַ לעבן. קומען צוריק צום געבוירן־ארט, אָ דאָרט אַ יאָר ציבט און אַוועקפֿאַרן. אָפּגערעשט דעם טאָג, קומט די נאַכט אַ באַרוטע, יוסף טראַכטנבערג, אויף בעסער־אַבער ערד.

אפרעשען — אוטוו. ישע אָפּ, ~ גערעשעט. 20. ענדגילטיק באַשליסן, באַשטימען. אָ און גיט ביטן מער דעם באַשלוס. פֿאַר מין ביטערן טויט, וואָס איך שטיי פֿאַר אים, ווי איר [האַט] אָפּגערעשעט, איבד, דער איינגעל־שער גענעראַל, וואַרשע תרמ"ד, ז' 29.

אפרקדן — [אפרקדן] תח, > ברכות, יג, ב. נידה, יד, א. [דאָרטן; פרקדן]. 1. אָדוו. (ליגנדיק) אויסגעצויגן אויפֿן רוקן. וואָס ליגט אויפֿן רוקן, ווי 11, מה. וואָס ליגסט עפעס אָ? 2. דער, ווער עס ליגט אויסגעצויגן אויפֿן רוקן. אַ יחסן אַן אַ פּיפּקעט זיך אַ פּיפּקעט.

אפשאָפּן — טרוו. שאָפּ אָפּ, ~ געשאָפּן, ~ גע־שאָפּט. אָפּפּראַצן, אָפּרייניקן מיט אַ שאַרפֿן מכשיר. אָפּשקראַבען, אָפּסקראַבען. אָ אַ מער מיט אַ מעסער. אָ די שופּן פֿון אַ פּיש. עז איז אַן איין פֿכור שבת דו מן... זעני נעגל אָבשנידן... ווען זיא צו קליין ווערן... דאָ זאָל ער זיא אַ מיט איין מעסער, 17, 10, נז, ב. די וועלגערעהלצער מוו איינער אַלעמאַל זען אָפּשאָפּן דאָס טייג דערפֿון, שלחן ערוך, אורח חיים ויורה דעה ומנהגים של כל השנה, לעמבערג, [אנהייב 19. י"ה]. לאַמיר אָפּשאָפּן אונדערע צינגער, וואָס זינען אָנגעפאַפּט מיט לשון־הרע און רכילות, ש. בעקערמאַן, די יודישע קאָזאַקין. אָדעס 1886. זוי האָבן שוין באַצייטנס געוואוסט ווי מען האַקט אַרײַן אַ פֿלעקל און מען שאָפּט אַן אָן אָפּזאַץ, באַש, גימפּל תּם, נ"י 1963, ז' 23. אָ עמעצן = אים בדלות שטעלן. אָ פֿון זיך עמעצן = פּטור ווערן פֿון אים. ז"ל. עֶכְבֵּן. אויך: אָפּפאַל פֿון אַ געזעלשאַפֿט. דאָס נידעריקסטע. עניש.

אפשאָבערן — טרוו. ער אָפּ, ~ געשאָבערט. אָפּפּראַצן, אָפּרייניקן מיט אַ שאַבער (אַ ספּע־ציעלער דרעקאָנטיקער מכשיר). אָ אַ שטיק וואַלצבלע. מע דאַרף אָ די קאַנטן פֿון די בלעכן וואָס קומען זיך צוזאַמען און מע פֿירט גלעכן דעם לייטפּלאַם איבער דער אָפּגעשאַפּע־נער נאַט, 7. זאַמעט, יוסף XX, 3, ז' 106.

אפשאָברעווען — טרוו. רעווע אָפּ, ~ גע־שאַברעוועט. (גנבים־שראָך) פּאַרגל: אויסשרן, < 362. צונעמען עפעס פֿרעמדס, וואָס ליגט אָפּגענעהייט. אָ די לאַפעטעס, די העק און די זעגן פֿון הויף.

אפשאַמט — דער. גאַליציע. דאַקומענט אַז מען איז באַפֿרייט פֿון מיליטערי־דינסט. באַהער שולקע לעבדות המלך... ועדין אינו משוחרר לגמרי עם אָ, הרב אַבֿרהם תּאומים, שו"ת חסד לַאֲבֿרָהם, לעמבערג 1857, קב, ג.

אפשאַמירן — טרוו. טיר אָפּ, ~ געשאַטירט. פֿאַרענדיקן שאַטירן, מאַכן שאַטירונגען; פֿאַר־ענדיקן דאָס בולטער מאַכן אַ בילד, צייכענונג, מיט צוגאַב־שטריכן. אָ אַ פּאַרטרעט. ז"ל.

אפשאַמזן — דער, ס. 1. דזוו שאַטן. ווער וועט מין אָ אַוועקטראַגן און אים מיט עפעס באַהעפֿטן? מענדל מאָן, דאָס הויז צווישן דערנער. אָס פֿון דער זעלבער זינגלענער און נאַרישער און אומלאַגישער גאווה, אַבֿרהם שול־מאַן, אונזער ציבט, מ"ז 1965. 2. פּיג. ווירקונג, אָפּשפּיגלונג. דער היטלעריום איז באַזיגט, זיין אָ אויף דער מענטשלעכער פּסיכיק איז פֿאַרבליבן, י. מאַניק.

אפשאַמענען — טרוו. שאַטן אָפּ, ~ געשאַמענט. וואַרפֿן אַ שאַטן אויף יענעם, אויף עפעס. ער איז אַ מאַדים [מזידים], באַוועגנדיק בלויז מיט די פֿינגער, אָפּשאַמענען אויף אַ וויכטיגן וואַנט די סאַמע משונהדיקסטע חיות. דעם הימל אויסגעקלאַרט און אויסגעבליט אַווי... און, דאָכט זיך, אָפּגעשאַמענט אינעם בלויז, אַקש, מירעכ און מירעו, מאַסקווע 1940, ז' 59. דאָס אַלץ איז די ברכה פֿון דער וויכטיג שאַפֿט, וואָס האָט אַינגעשרומפּן די וועלט און זי געבראַכט אויף אַ קליינער שויב [פֿון טע־לעוויזאַר], וואו זי ווערט אָפּגעשאַמענט מיט איר לעבן אויף דעם גאַנצן ערדקוגל, יג, טמז 17 VII 1969.

מיט זיך — ווילדע פֿעלדזן האָבן זיך געשפּיגלט אין די טיכן, וואו ס'האַבן זיך אָפּ געשאַמענט פֿאַרשיידענע סטאַטועס, י. דאַברו שין איבד, אַנאַטאַל פֿראַנס, טאַנט, מאַסקווע 1937. אים פֿלעגט זיך דוכטן, אַז אויפֿן שטאַכעט שאַטנט זיך אָפּ, שפּיגלט זיך אויס פּונקט אַזאַ פֿייגלעך, אי. קיפּוסי, די ציבט גייט, קיזעו 1940.

אפשאַטקעווען — טרוו. קעווע אָפּ, ~ גע־שאַטקעוועט. 99. ~ שאַטקעווען. 1. אָנ־גרייטן זויערקרויט. 2. אָנברעכן די ביינער [ווייל בני שאַטקעווען קרויט צעשנידט מען, צעהאַקט מען אויף שטיקלעך די קעפלעך קרויט]. מע האָט אים אַווי אָפּגעשאַטקעוועט, אַז מע האָט אים געמוזט אַוועקפֿירן אין באַל־ניצע.

אפשאַטקערן — טרוו. ער אָפּ, ~ געשאַטקערט. 1. פֿאַרקויפֿן ביליק, אונטערן פּרייז. אָ פֿאַר אַ האַלבן פּרייז. 2. פֿאַרקויפֿן אויף אַ גיט־ערלעכן אָפֿן. אָ אַ לייקע שטיקל סחורה. אָ דעם גאַנצן ראַמש. ניש. ער (קע).

אפשאַטקען — טרוו. ריזע אָפּ, ~ גע־שאַטקען. אָפּפאַרן, אָפּשווינדלען. אָ אַ ריכטן פֿעטער אין אַמערקע.

אפשאַטקערן — אָפּשחורן.

אפשאַל — דער, ז. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּשאַלן. 2. וויטער אָפּלאַנג, עכאַ. די אַרמיי איז אַוועק פֿאַרויס און דער אָ פֿון

דער קאַנאַדע איז געוואָרן אַלץ שטילער און שטילער, מע האָט... אין אַקטאַרס שאַפֿן בשום־אָפֿן גיט געקאַנט הערן דעם אָפּקלאַנג פֿון רעליגיעזן עקסטאַז, דעם אָ פֿון וויטער מיסטיק, מוז, טעאַטער און יודיש טעאַטער, ז' 27.

אפשאַלן — אוטוו. שאַל אָפּ, ~ געשאַלט. 1. אָפּהילכן. דער טרומיט האָט אָפּגעשאַלט. עס האָט אָפּגעשאַלט און אָפּגעקאַלט איבערן גאַנצן בית־מדרש, חג, צמח אַלטאַס ו. און, דער טוינקלער נאַכט האָט אָפּגעשאַלט אַ ווידער־קול, אַ קול, וואָס די נאַכט האָט אַינגעשלונגען בני זיך אויף אייביק, הערצל אפּשאַן, בית ישראל — וויזשניצער רבי'ס הויף, סיגעט 1939. טיילמאַל האָט זי געלאַכט און דאָס געלעכטער אירס האָט אָפּגעשאַלט און אָפּגעהילכט איבערן סאַך און איבער דעם גאַנצן שטח אַרום, באַש, 24 VI 1961.

2. טרוו. (זאַמעט, קורלאַנד) אויסוועפֿן. די ביר איז אָפּגעשאַלט. לאַזן בראַנפֿן אָ. ז"ל. עניש.

אפשאַלעווען — טרוו. לעווע אָפּ, ~ געשאַלעוועט. 99. ~ שאַלעווען. 1. דזוו אויס־שאַלעווען (< 362). אָ וואַנט מיט ברעט־לעד. 2. אָפּטינקעווען אַ וואַנט; אויסשפּאַכט־לען אַ וואַנט. אָ די ווענט מיט טינק.

אפשאַלעכצן — טרוו. עכץ אָפּ, ~ געשאַלעכצט. אויך: ~ שאַלץ. דזוו אויסשאַלעכצן (< 362). אָ אַן איי.

אפשאַלעמיוו(ע)ן — טרוו. רמויז(ע) אָפּ, ~ געשאַלעמיוו(ע)ט. 99. ~ שאַלעמיוו(ע)ן, ~ שאַלעמיוו(ע)ן, ~ שאַלעמיוו(ע)ן, ~ שאַלעמיוו(ע)ן. אָפּזאַגן, אָפּזינגען עפעס אומקלאַר, אומפֿאַר־שטענדלעך. אָ דאָס דאַווען. דער גאַנצער בטחון איז איצטער אַפֿן שטיקל ינגל. טאַמער וועט ער פֿאַרט אַמאַל ~ שאַלעמיוו אַ קויש, די מאַמע זאָל גיט דאַרפֿן גיין קאַפּקאַלי, פ. ט. [טויבע] סעגאַל, עולם המעשה, וואַרשע 1883. עֶכְבֵּן. עניש.

אפשאַמען — דזוו אָפּשווימען. 7ד. אָ ביר. פֿריער דעם וויין אַליין קאַכן און מע זאָל גוט היטן אַלע מאַל אָפּשאַמען. אַז דער וויין וועט זיך גוט אָ, זאָל מען אַרײַנגיין די מערן, איבד, המאַס, ווילנע, יאָר? [1טע העלפֿט 19. י"ה]. האָט מיט אַלע כּוחות אַ געשריי געטאַן צו זיין אַלטע וואָס זי איז די גאַנצע ציבט גע־שטאַנען לעבן קיך און אָפּגעשאַמט דעם טאַפֿ, יוסף דער יתום, נעחק ע"י ר' אמ"ט, ווילנע 1865.

אפשאַנע ביר — 70. ביר געמאַכט פֿון וויין.

אפשאַטמען — טרוו. טע אָפּ, ~ געשאַטמעט. דזוו אויסשאַטמען (< 362). אָ טויזנטער אויף פֿאַרוויילונגען אין נאַכטלאַקאַלן. אָ די גאַנצע ירושה און בליבן מיט אַ לאַך פֿון אַ בייגל.

אפשפאן — טרוו. שאף אָפּ, ~געשאַפט. (גנבים-שפּראַך) אַראָפּנעמען פֿון דעם גע- גנבעטן סכום פֿאַר זיך (אַדער נאָר פֿאַר אַ שטייבט מיך מיט אַ אַין וואונק?), עק, 1923. אפֿן, יִשׁוּפּ 2XXI, 3.

אפשפאָף — דער, זי. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אַפּשאַפֿן. אַ פֿון אַרעם און ריכ. "ווער שטויבט מיך מיט אַ אַין וואונק?", עק, 1923. "די אַנאַרכיסטן פֿאַדערן אַן... אַ פֿון שטאַט", א. גאַרדִי, יאַנאַווסקי, ל"א 1957, ז' 106. "צי עס קאָן טאַקע פּאַסירן אַן אַ פֿון מלחמה אויף דער וועלט?", בצג, טמו, 1968 ז' 4.

אפשפאלען — אָפּשאַפֿלען.

אפשפאָן — טרוו. שאף אָפּ, ~געשאַפט. 1. מאַכן עס זאָל גיט זיך זיך מער, עס זאָל גיט עקסיסטירן. אַ מלחמה אַפּצושפּאַן מלחמות [אזוי האָט מען געהאַט אַנגערופֿן די ערשטע וועלט-מלחמה]. אַ גרענעצן צווישן מלוכות. אַ מיאוסע מידות. "ער מענטש האָט קיין אייביג בלייבנדיש אויף דיון עולם. ער מוז שטאַרבן, אויך ווייט ער די צייט גיט ווען ער שטערבן ווערט, דז אין השיי ווידר פֿון דיון עולם אַפּשאַפֿן ווערט", עפש, דרד הישר לעולם הבא, שקלאָו תקניו. "און דעם רוח-הטהומאה וועל איך אַ פֿון דער וועלט", תניא, כג. "מיט נאָר אַן אויסדאַכטונג פֿון אַ באַרין / ... באַשאַפֿט אַ וועלט און שאַפֿט זי אַפּ / מיט נאָר איין וואָרט פֿון דינסטן טראַפֿ", הל, א בלאַט אויף אַן עפּלבוים. "אַ עמעצן פֿון וועג = מאַכן ער זאָל מער גיט שטערן. "איין מאָל איז צו אונדז געקומען אַ יונגער מענטש און האָט געבעטן מע זאָל זינעם אַ קאַמעראַד אַ פֿון וועג און מיר וועלן האָבן דערפֿאַר אַ פֿינע קאַפּיקע", ב. א. זאָ בייענענסקי, די שווערע צייטן IV, וואַרשע 1887, ז' 28.

2. בטל מאַכן, ליקווידירן, אַ באַגרענעצונגען אויף יידן, אַ אומנייטיקע אַרבעט. אַ אַ סיבה, אַ מאָדע, אַ ווירקונג. "מיט אַ בעדעם קענסטו קיין פּאַנאַסטיעם גיט אַ". "היינט אַן מע האָט דעם שגעון [דאַס שטערנישכל] אַפּגעשאַפֿט פֿונעם קאַפּ, און יידישע וויבער גייען ווי אַלע דאַמעס מיט אַ פֿאַלשן צאַפּ", יא, דאַס שטערני-טיכל, לייפציג 1861. "פֿון דומע מענטשן קען מען נאָר אַ אַ גרויסע דומהייט, נאָר ווען [מע] גיט זיי אַנשטאַט דעם אַן אַנדער דומהייט", אמד, מסע מצרים, ווילנע 1863. "מיר דאַרפֿן גיט מער נאָר דאַס אַלטע חדר אויסצוקערן און זאַכן וואָס זינען שלעכט... אַפּצושפּאַן", ארז, קמ, 1866, № 39. "טאָ שאַף אַפּ די מנהגים פֿאַלשע און קרומע / דז מיט גיט אַרין אין קדושה די טומאה", גאַר, יודישע לידער, וואַרשע 1882, ז' 35. "די אַסימילאַציע האָט גיט נאָר גיט אַפּגעשאַפֿט... דעם אַנטיסעמיטיעם, נאָר... זי האָט אים און אַ גרויסער מאַס פֿאַר-שטאַרקט", זשיט, VIII, וויי 1919, ז' 188.

3. אַפּרופֿן, אַנולירן. אַ אַ טרעפֿונג, אַ ראַנדעוואַ, אַ קאַנצערט. "און אויפֿגעהויבן האָט זיך אַ געלאָף / דער מלך האָט דעם מאַל-

צייט אַפּגעשאַפֿט", האַל, מין אוצר, מאַקסווע 1966, ז' 264.

4. אַפּזאָגן פֿון אַן אַרבעט, אַ שטעל, אַן אַמט. אַ אַן אַנגעשטעלטן אַן צערעמאַניעס. זונעמען מענטשן און אַ זיי. "אַזו קומן דיא לאַנד הערן אונז לאַנד פֿירשטן זאָגן צו אירם מלך: דוא ווייטט דאָך וואויל דש מיר דיך האָבן אן גינאמן גיט אויף איביג נאַרט מיר מעגן דיך אַב שאַפֿן ווען מיר וואָלן", עפש, דרד הישר לעולם הבא, פּדמ, תמ"ה, מה"ב. "האַבן די איין וואַהניר פֿון רום גישריאן צום קיסר אונז האָבן פֿאַר קלאַגט איהרן פּובשט יחניש דער דרייאַצעהנט... איז דער קיסר קומין צום ריכטש טאַג נאָך רום אונז האָט דיון גימעלטי אַפּפֿיור אודר פּובשט קאַסירט אונז אַב גישאַפֿט", ר' זלמן הענא איב, ר' דוד גאַנז, צמח דוד, תניח. "אין סומא איך האב בעלי זצ"ל גיבעטן זולטי דאָך אַלי דאַקטוריס אַפּ שאַפֿן", גה, ז' 129. "ענט פֿערט די דינסט מיט אַ פֿאַרווייניטע שטימע — צאָלט מיר אַפּ מען לוינגעלט און שאַפֿט מיר אַפּ", א. י. סאַפֿיר, דער קליינער קאַטרוניק, ווילנע תרמ"ג, ז' 47.

5. אויסשליסן עמעצן אָדער עפעס. אַרויס-וואַרפֿן. אַ פֿון דער פֿאַרוואַלטונג צוויי מיט גלידער וועלכע האָבן זיך באַגנבעט. "ווען איין קברן גיט זיך נהג כשורה אינט, זאָלל מאַן אַבשאַפֿען מתבּוּרה קיישא", תקנות פֿון פּראַ גער חבֿראַ קדישא, תנ"ב, [Bohemia Judaica]. "אונז די ביהת... האָט פֿון זיך אַפּ גישאַפֿט אונז פֿאַרמיטן אַלץ [וואָס] ווערט נאָר גינעהנט איבריג", חזק, ב. ז' 278. "יחזון פּהן גדול האָט אַפּגעשאַפֿט דעם ווידוי פֿון מעשר", זרעים, קג/ב. "אַלט-יידישע ליטעראַטור ווערט בשום אופֿן גיט אַפּגעשאַפֿט דורך דער השכלה ליטעראַטור אויף דער שוועל פֿון 19. י"ה", זר, יובל ווו, 3.

6. משלח זיך, אַוועקשיקן. אַ די לצים, די אַקטיאָרן, די פּרויס-שפּילערס. אַ דאַס שיק יינגל מיט אַ וויכטיקער חיות. "שאַף דעם חתן אב, איין שין וואונדערליך מעשה פֿון איינער פֿלה מיט דרביא חתנים, פּדמ, פֿאַר 1740. "אַזוי פֿאַלגט רבי יהודה דעם רבי מאיר און שאַפֿט אַפּ זיך וויב און קינדער אויס דעם הויז, נור ער מיט ר' מאיר פֿאַרבלייבן", א. פּאָויר, ספורי הפּלאות, וואַרשע 1849. "איך וועל מיך גאַנצן הויף אַ און וועל נאָר ריזן ווי אַ פּראַסטער מענטש", טויזנט און איין טאַג, ווילנע 1878, ז' 40.

7. אויפֿהערן צו גינצן עפעס. אַ דעם טע-לעפֿאָן ער זאָל גיט שטערן. אַ גאַז און אַריבער-גיין צו עלעקטריע ביים קאַכן.

מיט זיך. "אָנז", פֿאַר מאַרקסן איז געווען קלאַר, אַ די אַ פֿון רעליגיע ווי דאַס איליאַנאַרשע גליק פֿונעם פֿאַלק איז אַ פֿאַרויס-באַדינג פֿאַר זיך אמתן גליק", גריג, מענטשן און ווערט, ניי 1953, ז' 216. "עכץ-ער (יין, קע)."

אפשפאָן — דער, זי. אַקט אָדער רעזולטאַט

פֿון אַפּשאַפֿן. צוגיין מיט אַ פֿאַרוויסיקן אַ. לויט מין אַ. "קרבנות זינען דאָך אין אַ בחינה פֿון אַן אַ... אַנדערש אַבער ביי צדקה, וואָס ער קען דאָך אויסגעבן אַן אַ ברעג אויף צו פֿאַריכטן זינע זינד", תניא, ז' רלו. "אַ ביסל איבערטראַכטן און אַ ביסל זאָך-קענטעניש קענען גיט פֿאַרשאַפֿן פֿאַר אַ רואיקן אַ אויך", מוז איב, פֿרוי, אַרבינפֿיר אין פּסיכאָאָנאָלי, ז' 202. "גיטאַ קיין קריטעריום פֿון אַן אַ וואָס זאָל זיך גילטיק און אַנגעמבאַר פֿון אַלעמען אַן קינע אַמפּערנישן", א. גאַרדִי, פּאַט, 1953 VII 31.

אַ-ש-ט י ין — טייערער, ווערטפֿולער שטיין. "אָנז — אַ פֿון אייגנטום. אַ פֿון סחורות. אַ פֿון תלמידס ידעות. פֿון איטלעכן לויט זיך אַ האָט ער אויפֿגעמאַנט דאַס זילבער", תי, מלכים ב, כג, 35.

אפשפאלען — אָדו. וואָס עס לאַזט זיך אַפּשאַפֿן. אַע ווערטן. אַע באַרין. גיט-אַע קרבנות. קייט.

אפשפאָן — טרוו. שאף אָפּ, ~געשאַפט.

1. פֿעסטשטעלן דעם ווערט אָדער דעם פּרינץ פֿון עפעס. אַ עמעצנס פֿאַרמעגנס. אַ אַ סחורה אין געלט. "זיך הויז מיט האַק און פּאַק איז איבערגעגאַנגען אין פֿרעמדע הענט, מע האָט עס אַפּגעשאַפֿט און פֿאַרקויפֿט פֿאַר די חובֿות זינע", ממוט, די אַלטע מעשה, ז' 32. "אַבער ער האָט אַפּגעשאַפֿט דאַס לאַנד, פּדי צו געבן דאַס געלט לויט דעם באַפֿעל פֿון פּרעהן", תי, מלכים ב, כג, 35.

אַ עמעצנס קאַפּ = זיך גרייט צו געבן אַ באַשטימטע סומע פֿאַר אַרויסגעבן עמעצן, פֿאַר העלפֿן אים כאַפֿן. "גיט אַפּצושאַפֿן = זייער ווערטפֿול. "דאַס איז גיט מיט גאַלד אַפּצושאַפֿן", אמד, ספורי חכמי יון, ווילנע תרכ"ד. "אַ יידישע קישקע און גיט אַפּצושאַפֿן", שו [= א] יידן גיבן אויס אַ סך געלט אויף דער אַכילה; ב) שפּאַטיק וועגן יעדער אייגנשאַפֿט.

2. נישט-מעסטנדיק, נישט-וועגנדיק. אַרויסזאָגן אַ מיינונג וועגן מאַס, וואָג אָדער ווערט. אַ דעם אַפּשטאַנד ביז דעם נאַענטסטן הויז. אַ מיט אַן אַויג וויפֿל די הויז קען וועגן. "אַחוצדעם דאַרף מען אַ אויפֿן אויג וואָס פֿאַר אַ טייל בערך פֿון הימל איז פֿאַרוואַלקנט", יאָכ, ז' 125. "דעם צוקער פּאַקן זיי אין טאַרבעלעך און שאַפֿן אים אַפּ, וועגן אין די הענט, וויפֿל געלט מע וועט קריגן דערפֿאַר ביי די קאַפּאַפּעס וואָס קויפֿן דעם צוקער אויף צו מאַכן סאַכאַרמאַר-אַזש", ייז, צווישן בלעטער. "הערש לויסטיק גייט אַרום צווישן די נאַסע ראַוועס... און שאַפֿט אַפּ אויפֿן אויג דאַס אויפֿט", מ. בורשטיג, בב די טיכט פֿון מאָד-ווע, ז' 76. "אַ און פּלאַנירן די פֿאַרשאַרבעט וועגן אַמעריקאַנער יידן", ש. פּישמאַג, יובל XLII, ז' 60.

3. זיך שאַפֿן אָדער אַרויסזאָגן אַ מיינונג וועגן דער ווערטפֿולקייט אָדער ווערטלאַזיקייט פֿון עמעצן אָדער פֿון עפעס. געבן אַן אַפּשאַ-

זיך אפגעשאקלט פון יעדער פיצל שולד". ב. שקליאר, אויף פאלשע וועגן, קאונאס 1939.

6. אפטריוולען זיך מיט א צאפלעניש. א צאפל טאן. שאקלט זיך אפ פון איינערנע שטעקנס, וואס ער כאפט אריין, אפא, די טענצעריג, זי 90. "מע האט צונויפגעקלאפט די גלעזער... פארווארפן די קעפ אויף אהינטער און אפגעשאקלט זיך פונעם האסטיקן שלוק", י. אקרוטי, א בוים אין ווינט, לאדזש 1948.

א זיך מיט א פאר גראשן (גילדן אט) = היזק האבן. טרוקן וועט שוין דער פראצענטניק ניט ארויס, ער וועט זיך, נישקשה, מוזן א זיך מיט א שיינעם גראשן! ממוס, טאקסע. זי 111. עניש.

אפשפארונען — טרוו. ווע אפ, געשארוועט. 99: אפשפארבען. אפרייניקן, אפרייבן. א פארושאווערטן מעסער מיט גלאזאפאר.

אפשפארען — אוטוו. דריטפערזאניק. געוויינט לעך אומפ. ריעט אפ, געשאריעט. 99: אפשפארען, אפשפארען. פא. ענדיקן גרוי ווערן (נאר וועגן ערשטן ליכט פון טאג). "עס האט אפגעשאריעט אויף טאג און די זון, א צונטעררויטע, האט ארויסגעקוקט פון אויב טער דעם האריזאנט".

אפשפארלאטאנעווען — ווע אפ, גע- שארלאטאנעוועט. אוטוו. 1. זיין א שאר לאטאן א לענגערע צייט. א זיך לעבן. אפש געשארלאטאנעוועט א יאר, ביו מע האט אים אריינגעזעט". 2. אויפהערן זיין א שאר לאטאן. אפגעשארלאטאנעוועט און געווארן א מענטש.

טרוו. — אפנארן, אפשווינדלען עמעצן. א און צונעמען דאס לעצטע העמד.

אפשפארן — טרוו. שאר אפ, געשארט. 1. אפ- שטופן, אפרוקן אין א זייט. א זיך האר פון שטערן. א דאס זאמד מיטן פוס. ער האט מיט זיין האנט דאס געלט אפגעשארט און האט מיר געענטפערט, אמד, דיא גיסטער געשיכטען, ווילנע 1871. "זיין פריזיש בלוט האט זיך שוין אין אים אויפגעקאכט, ער האט דעם יידן געגעבן א שאר אפ פון זיך", אש, תהלים ייד. "האט דער קאמאנדיר אפגעשארט דעם שאפער אן א זייט און איז אריין אין שטוב", ה. דאביא, צווישן בינסטאקא, מאסקווע 1941.

2. שארניק אראפנעמען, באזיטיקן דעם אייבערשטן שיכט פון עפעס. נאך דעם זאלצן שארט מען אפ דאס זאלץ פון דעם פלייש און מען איבערשווענקט עס מיט וואסער ווייניקסטנס צוויי מאל, חכמת אדם, ווארשע 1867. "דינע פייגער... שארן אפ דעם שטויב פון בלומער שטענגלעך", מאיר שטיקער, טחז, 1963 xi 24. מיט זיך — באגיין זיך מיט זיי סתם פשוט ווי פריער, ווען ער איז א שאכטיאר געווען, טאר ער איצט ניט. און אליין שארן זיי זיך פון אים אינגאנצן אפ". מ. אלבערטא, שאכטעט, מאסקווע 1939. "איך שאר זיך אפ צוריק, איך וויל אנהייבן גוואלדעווען, נאר איך

טאר מען ניט מיט דער האנט אראפפוארפן, ניערט מען זאל א", שלחן ערוך ווו, לעמ בערג, יאר? א פארשטויבער הויכער ייד מיט א געדיכטער בארד, וועלכע איז צוערשט ווייס געווען פון שטויב און נאכן א — שווארץ, איז אראפ פון בויד, אש, תהלים ייד.

2. דזו בו, פיג. "מיר ווערן דערטרונקען, דרום זאל מען גיין באימה וכי"ר, תשליך מאכן, מע שאקלט זיינע זינד דערמיט אפ, שולחן ערוך, אורח חיים ויורה דעה ומנהגים של כל השנה, לעמבערג, יאר? "איך בעט די יידישע רעדאקציע... ווי ווייט זי קען פון יידן אפצושאקלען די חרפה און די אומזיסטע ניט פארדינטע אפזונדערונג פון אלע נאצייעס", קמ, 1864 № 39. "א זי הענט = חרטה האבן. "די כלה האט זיך דערוואוסט א וואך פאר דער חתונה, אז דער חתן האט אפגעשאקלט די הענט פון איר", יפאל, 1887, № 17.

3. שאקלען א לענגערע צייט. "אוי אפערט מען זיך דען? אפצושאקלען מיטן קאפ א שעה צייט און ניט צו זאגן א ווארט!".

4. אויפהערן שאקלען. "אפגעשאקלט דעם לולב און אים אפגעגעבן דעם שכן".

אפשפאלען זיך — דפוו. 1. מיט די בב פון דפוו. 2. ניט וועלן הערן, ניט וועלן וויסן. אויך אינסטיגטיוו זיך אפטריוולען פון עפעס אפשטויסנדיקס, עקלדיקס, גרויליקס. "איך בין איינער פון יענעם קלאס מענטשן וואס מע וועט זיך באלד פון זיי א זיך אוי ווי פון פרייסן און וואנצן", אמד, דער גואל, ווילנע 1866. "שאקל דיך אפ פון מין געבעט, ווי פון א גרינעם ווארעם, וואס פאלט דיר פון בוים אראפ אויף דיין ברוסט!", פרץ, גיי נישט מיט מיר. "זי האט זיך אפגעשאקלט פון אים ווי פון אן אומזיכטיקער זאך", אפא, די טענצעריג, זי 206.

3. זיך אפזאגן פון עפעס. א זיך פון א שלעכט געשעפט. "וועמען ער פארענט צעות וואס צו טאן / יעדערער שאקלט זיך אפ. / לאזט ער זיך ניט נארן מיט גוטן, / לאכט מען פון זיין קאפ", משש מפאניטויער, דער רחמנות, ווילנע 1882, זי 38. "מע האט זיך אזוי לאנג געשמיסן, קאנקורירט אונטערווארפנדיק די פרייזן ביז דער גרינהארן האט זיך אפגע- שאקלט פון די פאר דאלאר און געבליבן אן א פעניג, שע, מאנאגאגא, "עס לעבן אויך אין טעות די וואס גלייבן אז דער זשארגאן איז נאר א מיטל פון וועלכן מע וועט זיך אמאל א", בעמ, זי 11. "יצחקבער האט זיך פון פארמייט אפגעשאקלט", בערג, אפגאנג, וואס- טאק, זי 128.

4. זיך אפברענעצן, זיך אפטיילן פון עמעצן אדער פון א גרופע. נאך ער אליין האט זיך שוין אפגעשאקלט פון זיי, ממוס, שלמה. "פאלט אן א שרעק: וואס וועט זיין ווייטער? טאמער שאקלט זיך דער גאנצער עולם פון אונד אפ?", פרץ, "צו די צוריקקומענדיקע גרים".

5. אפלייקענען. "די ווייסע-הרנהיקעס האבן

צויגן א דערפאלג. א קונסט. א שרייבער. "וועדליג ווי ער האט אפגעשאקלט דאס גאנצע לעבן פון דעם מענטשן אויף דער וועלט, איז אפגעקלערט געווארן... אז סע איז גוט אין דער מדבר איבערצולעבן זיינע יארן", נחב, 'מעשה מבערגיר וועני'. "אין די זורות אונדזער רע איז אים פארבאטן צו מערן תעניתים... נאר לויט ווי ער וועט א זיך, אז עס וועט אים געוויס גארניט שארן", תניא, זי 184. "מע בייט אים צווישן זיך די בעליבתים, אפשאצנדיק זייער ווערט לויט די טעג, גוטע צי שלעכטע, וואס מען עסט ביי זיי, ממוס, שלמה, זי 33. "איך האב נישט געקאנט א ווער עס איז שענער: דער הימל צי מין בא- גליטערן?", ספ, סודות, זי 293. "מיר דארפן אונדזער רעליגיע א... לויט איר נאציאנאלן, פאעטישן און רייך-מענטשלעכן ווערט", זשיט א, ני 1919, זי 202.

4. אנטערקענען דעם ווערט. א ווי גע הע- ריק עמעצנס פארדינסטן. א דעם מסירת-נפש פון א מענען. "פרץ האט אפגעשאקלט דינעוואנס פריינדשאפט, אבער אין דער זעלביקער צייט איז זי אים געווען א ביסל פריקער מיט איר איינזיטיקייט", מוק, זי 1. פרץ און דאס יידישע טעאטער, זי 19. "ביי לייטן איז דא א גאנצע ליעטרעטור וועגן געניסן און א איבערשאצן און אויסשטישן די ווערק פון די מייסטערס", שנ, קריטיק און קריטיקער, ביא 1959, זי 13. "ניט וויסן ווי אפצושאצן = האלטן זייער חשוב, זייער הויך.

מיט זיך — "אונדזערע חכמים האבן גע- זאגט א מענטש זאל זיך אן [אויב] ער וועט קאנען מכוון זיין הארץ אין דער תפילה זאל ער תפילה טאן, און אויב ניט — זאל ער ניט טאן קיין תפילה, חכמ, זי 183.

עניש. ער (יידן, קען). "דער ראש-מדינה, דער תקיף וואס נעמט מתנות פון די משולחים פון יעדער קהילה, שיקט אים וואס שאצן אפ יעדע קהילה באזונדער וויפל זיי זאלן צאלן שטיבערן", מ. אונגער, טחז, 1961 xi 3. ערני.

אפשפאקירן — קיר אפ, געשאקלט. 1. טרוו. דזו אויסשאקירן (← 362). "ציני קערס ווערן ברייטער ווי לענגער אז עס גיט זיך זיי אבן אפצושאקירן דעם צוהערער".

2. אקווא. (געוויינטלעך אומפ). אפגעקלען. זיך פילן שאקירט פון עמעצנס ווערטער אדער האנדלונגען. "די חוצפה פון דעם יונגן עזות- פנים איז געווען אזוי גרויס אז עס האט אלעמען אפגעשאקירט".

אפשפאלען — טרוו. שאקל אפ, געשאקלט. 1. אפטריוולען. א דעם שני, שטויב. א א בוים מיט עפל. א א נאסן רענגמאנטל. "שבת טאר מען ניט אפרייסן פירות פון בוים און עסן, אויך טאר מען ניט א", דרך אדם, ווילנע 1864. "ווען א זאך וואס איז מוקצה ליגט אויף אן ארט וואס מען דארף דאס ארט, דהיינו עס ליגט אויף א טיש אדער באנק אדער בעט,

האָב איך אים דערנען אויף דרײַ דעקן מיט אַמאַל, דא, פֿון בערלין ביז טאָן־פֿראַנצױסקאַ, וואַרשע 1930, ז' 289.

3. ענדיקן שווימען (אין ספּאָרט־פֿאַרמעסטונג־גען). אָפּגעשוואַומען און אַרויס פֿון וואַסער.

4. פֿיג. באַוועגן זיך אויף אַן אַרױן וואָס דערמאַנט אין שווימען. „די זון איז אָפּגע־שוואַומען ווייטער און זיך באַהאַלטן לעס אַ פֿלויט“, א.י. פֿעפּער, עליעס טויט, כאַראַקאָו 1928, ז' 26. „פֿירן ביינדיליקע פֿינגער דאָס געניי, שווימען אָפּ אויף אַ געוויסער לענג, כאַפּן זיך צוריק צום אָנהייב און שווימען ווידער אָפּ“, לייזער קאַצאַווײטש, הומאַרעסקעס, מינסק 1933.

5. פֿאַרשווינדן, פֿאַרגיין. אַזאַ שטימונג קען גיך אַ. די צײַט שווימט אָפּ אומבאַמערקט. „דער ים איז אָפּגעשוואַומען פֿונעם ברעג אַזוי גיך, אַז אַ סך פֿון די ים־חיות זענען געבליבן ליגן אויפֿן ברעג“, ש. ז. קהת, איבז, נ. רובאַ־קיין, וואַונדער אויף דער וועלט, קנעז 1895. „עס האָט לענגער געדויערט ווי דאָס מיידל האָט געמיינט, אַ שעה נאָך אַ שעה איז אָפּגע־שוואַומען“, קלמן טוביל, איבז, דער זאָקטאַר מיט זײַן טאָכטער, לובלין 1899. „טונקלער אַוונט פֿאַלט פֿון הימל ווייט אינמיטן ים. אָפּ געשוואַומען איז דער טאָג שוין ווייט אינמיטן ים“, סעג. לירישע לידער, 1917, ווייט אינמיטן ים.

מיט זיך. ונג. עניש.

אפשוינדלען — טרו. זל אפ, געשווינדלט.

1. שווינדלען אַ לענגערע צײַט זען אַ פֿאַר־זיצער פֿון פֿאַלקסבאַנק און אַ די מיטגלידער יאָרן־לאַנג. 2. אָפּנאַרן. איבערכיטערעווען. „דער פּוקס דער רמאי פֿון די חיות... ער שווינדלט די חיות אָפּ גאַר אַ שרעק“, ממוס, שירה, ז' 107. 3. צורויבן דורך שווינדל. „די אַלע קליינע שפּיצלעך שווינדלען דערוויילע אָפּ בײַ די אַרבעטער יענע רעכט, צו וועלכע זיי האָבן זיך שוין דערשלאָגן“, [בונדן], וואָס ווילען די סאַציאַל־דעמאָקראַטען, זשענעוו 1899. עניש.

אפשוי(י)ענישען — טרו. טשע אפ, גע־שווי(י)ענישעט. 99: ~שוו(י)עניצען. אפ־שפּריצן מיט געהייליקט וואַסער בײַ אַ קריסט־לעכן ריטואַל.

אפשויצן — אטו. שוויץ אפ, געשוויצט.

1. זיך באַדעקן מיט שווייס. „דערבייַער אַז איך האָב גוט אָפּגעשוויצט — שוויצן איי, פֿידוע, אַ טייערער רפּואה — האָב איך געמאַכט אַ שווייג, נישט גערעדט קיין וואַרט“, ממוס, צוריק אַהייב, ז' 85. „ער וועט חס־ישראל נישט אַ, איז ער אַ פֿאַרפֿאַלענער“, שט. יוסיילע סאַלאַווײַ, ז' 253. „ווען דער קראַנקער האָט שוין אָפּגעשוויצט, מוז מען אים אָפּטריקענען מיט אויסגעוואַרעמעט וועש“, איבז, דער אוצר פֿון געזונט און לעבן, וואַרשע 1908.

2. שוויצן אַ לענגערע צײַט. אַ דעם זומער־דיקן טאָג אין שאַפּ.

ריידן. „מיט אַזעלכע דיבורים האָט ער אים אָפּגעשוואַרצט פֿון קאַפּ ביז די פֿיס“.

3. אָפּוואַרפֿן, בײַם שטימען מיט גאַלקעס און בײַם שטימען בכלל. אַ אַ קאַנדידאַט, אַ אַ פֿאַרשלאָג. „ער האָט אַנגעזען אַז יענע פֿאַרטייע וועט אים געוויס אַ“, ה' א' נ' ד' [א. קאַנאַן], ר' שלמה וואַונדערהאַלד, ווילנע 1887, ז' 86. „צו די וויבאַרעס האָט מען במחילה... אַ פֿאַר־גבירים... אָפּגעשוואַרצט“, מרדכי בן הלל הפּהן, אין מאַמע־לישון, ווילנע 1935.

מיט זיך. ונג. עניש.

אפשויצן — אפשווענצען.

אפשוייגן — אטו. שוויג אפ, געשוויגן.

1. שוויגן אַ לענגערע צײַט. אַ שבעה. „פֿריער האָט ער געהאַלטן שמירת־הדיבור אַלול־צײַט, איצט שוויגט ער אָפּ גאַנצע וואָכן אויך אינמיטן יאָר“, חג, צמח אַטלאַס. „צום סוף האָט דער טאַטע גאַר אַ גאַנצן ראַש־השנה אָפּגעשוויגן“, ב. דעמבלין, צוויי און אַ דריטער, נ"י 1943, ז' 11.

2. נישט ענטפֿערן אויף אַ בריוו. „ווי אַזוי שוויגט מען אָפּ אַזאַ צײַט און מע שרעבט נישט אַרײַן קיין בריוולע“, שט. מנחם־מענדל.

3. אַקאָדן & אטו. נישט אָפּענטפֿערן. אַ אַלע רייד. אַ עמעצן [נאַטיון] ווי אַ קעצעלע. „דאָ שפּראַך דער עלשטי ברודר... וויל איך דיר פֿינף טויזנט גילדן לעבן... דער יונגשטי ברודר לויט זיך אַב שוויגן אונ, נאָם דיא פֿינף טויזנט גילדן“, אַליריאַ גשיכטי, מעשה רכב, אַמסט 1723. „נאָר ער שוויגט אויף אַלעמען אָפּ, ענטפֿערט קיינעם נישט קיין וואַרט“, ישראָל גאַלדמאַן, אידעאַל אונד לעבען, ווילנע 1904.

4. אַרכ. מוחל זען, שענקען, מפצה זען. אונטערקויפֿן. „דיא שררה פֿון ורמיישא האָבן אים גברוכט דען שליסל פֿון מקום אַנטעקען. זיא הבין אים גמיינט דאָ אַב צו שוויגן“, איין נביע קלאָג ליד פֿון חורבן קִיָּה ורמיישא, אַמסט 1723 [95 שו]. „ער איז איין גרושר עשיר גוועזן... ער האָט אים קענען אַב שוויגן מיט געלט“, ש. ה. אַמסט 1773.

מיט זיך. ~שווייג, דער. ונג. עניש. ער (יִן, קע). ערני.

אפשוייבן — טרו. שוויס אפ, געשווייסט.

שווייסן און דערבייַ אָפּטיילן צוויי צוגויפֿ־געשווייסטע שטיקער מעטאַל. אַ אַ רער, אַ רעלס, אַ שטאַבע. ונג.

אפשויימען — אטו. שוויס אפ, בין (האָב) ~געשוואַומען. 1. שווימעניק זיך דערווייַטערן. „דער גוטער שווימער... קען אַזוי אַ וואַרסטן; און ווער עס קען נישט... אַז ער שווימט אָפּ דרײַ אײַלן, איז ער שוין מאַט, בלעטער, № 17.

2. זיך אַוועקלאָזן שווימען. „די חסידים זענען שוין געווען אין דער בערלינקע, וואָס האָט שוין געהאַלטן בײַם אַ, אַש, תהלים־יוד. „גלייך ווי די שיף איז אָפּגעשוואַומען פֿון ברעג,

קאַן נישט, מ. קאַבריאַנסקי, אינמיטן וועג, סאַווי היימלאַנד, 1963, № 1.

ונג. עניש. ער (קע). ערני.

אפשארפאני(י)ען — דער, נציעס, פד.

~געשבת. 1. אַפּריכטן, פּראַווען שבת. אַ אונטערעוועגס, אין אַן אַכסניא, אין אַ קרעטשמע. אַ צוגלייך מיט אַלע כשרע יודן. 2. פֿאַר־ענדיקן אַפּריכטן שבת. אָפּגעשבת און זיך גענומען צו דער אַרבעט.

אפשארפן — דוח אַנשארפן, ב.

אפשבתן — [שאַבעסן] אַקאָדן. שבת אָפּ, ~געשבת. 1. אַפּריכטן, פּראַווען שבת. אַ אונטערעוועגס, אין אַן אַכסניא, אין אַ קרעטשמע. אַ צוגלייך מיט אַלע כשרע יודן. 2. פֿאַר־ענדיקן אַפּריכטן שבת. אָפּגעשבת און זיך גענומען צו דער אַרבעט.

אפשגנן — אפשייגעצן.

אפשואַכן — טרו. שוואַך אפ, ~געשוואַכט.

99: ~שוועכן. מאַכן שוואַך אָדער שוואַכער. אַ דעם קערפּער, דאָס געזונט. אַ דעם אַנצודרוק, דעם אינטערעס. אַ די מאַכט. אַ אַ טענה. אַ די מאַגענטישע קראַפֿט. אַ דעם יצרהרע. אַ בכיוון, שט. אין שטרום. „דאָרף מען צו דיזע מעדיצין צומישן וואַסער, עס זאָל אַ זייער שאַרפֿקייט“, דער מלאַך רפּאל, פּשעמישל תרע"ד. „יונג און פֿריש איז אַמאָל געווען דען ניגון... מיט דער צײַט איז ער אָפּגעשוואַכט געוואָרן, עב־ובט איז ער געוואָרן“, פּראָ. אַ גלגול פֿון אַ ניגון. „אין קוק... גענוג... צו פֿאַרטריבן דעם שאַרפֿסטן ווינט... אָפּגעשוואַכט דעם גרעסטן פֿראַסט, שט. אין שטרום. „די אַסימיליאַציע האָט דעם אַנטיסעמיטיזם נישט נאָר נישט אָפּגע־שוואַכט, נאָר אַדרבה, אין אַ געפֿערלעך גרויסער מאָס פֿאַרשאַרפֿט“, זשיט VIII, נ"י 1919, ז' 195. „אין תהילים איז דאָ הונדערט און פֿופֿציק קאַפיטלעך, און ווען מע זאָגט צוויי מאַל איז דרײַ הונדערט, דאָס טוט אָפּשוואַכן דעם כוח פֿון יצרהרע, ווייל „יצר“ באַטרעט אויך דרײַ הונדערט...“, משה יעקב־מאַליק, נחלת עד־ריאל, סאַטמאַר תרצ"ח.

מיט זיך — „האַט זיך... זייער גוט אויסגעבלייכט און אָפּגעשוואַכט, דאָס ער האָט זיך קוים אַוועקגעשלעפט צום אָנבײַסן, אַמד, עוזר צינקעס און דיא ציג, ווילנע תרכ"ט.

דיק — אַדי. אַע פֿאַקטאָרן. אַע טענדענצן. ונג. עניש. ער (יִן, קע).

אפשואַרצן — טרו. שוואַרץ אפ, גע־שוואַרצט. 1. מאַכן שוואַרץ אָדער שוואַרצער. אַ אַ טאַול, פֿאַליצעס. אַ ליכט = אויסרופֿן אַ חרם. „די רצועות פֿון די תּפֿילין מוזן שוואַרץ זײַן, און וויבאַלד די פֿאַרב איז פֿון זיי אָפּגעקראַכן, מוז מען זיי לאָזן פֿון אַ יוד אָפּשוואַרצן“, חא. „קען זען, דאָס דער דיקער הער האָט שוין געהאַט אַ גראַע באַרד... נאָר ער האָט איר דאָן אָפּגעשוואַרצט“, אַמד, דער רענדיג, ווילנע 1867.

2. פֿאַרשוואַרצן דעם נאָמען, רענאַמע. באַ־

3. אָפּהאַרעווען. אַ אין וואַרשטאָט ביז שפּעט אין אָונט. [דער] ריכער סוחר קען אַוועק-וואַרפֿן אויף אַ... טאָג און אַמאָל אויף עטלעכע טעג זיין מאַגאַזין און אַ אין דער תּלמוד-תּורה, אַליין איבערמאַכן מיט די קינדער רעכענען, קמ, 1867, ד' 22.

4. זיך באַדעקן מיט טראַפּנס וואַסער. דאָס בילדן פֿון וואַסער-טראַפּנס (דאָס אַ) באַמערקט מען אויך אויף קאַלטע כלים, וואָס מע טראַגט אַרײַן אין אַ וואַרעם אַרט, ד. האַכבערג, איבז, פּלאַטשעווסקי און ג. יאַקובסאָן, אייניקע פּשוטסטע עקספּערײַמענטן פֿאַרן עלעמענטאַר-לימוד, מאַסקווע 1920.

מיט זיך. זײַג. עכץ. עניש.

אָפּשוועבלען — טרו. בל אָפּ, געשוועבלט. אָפּטונקען אין שוועבל. פֿאַרענדיקן באַארבעטן מיט שוועבל, מיט שוועבל-אַזן.

אָפּשוועבן — אוטוו. שוועב אָפּ, געשוועבט. 1. דוּו אַוועקשוועבן (← 117). 2. שוועבן אַ לענגערע צײַט, אַ לעבן-לאַנג אין חלומות און פֿאַנטאַזיעס.

אָפּשוועבן — אָפּשוואַכן. דער מענטש וויליקט אַיין אָפּצושוועבן דעם יצר-הרע דורך דער תּורה, שײַח טפּונים, איבז, וואַרשע 1872.

אָפּשווענצלען — דוּו אָפּשווי(ע)נטשען, פּעיאַ.

אָפּשווענקען — טרו. שווענק אָפּ, גע-שווענקט. 1. אַפּרייניקן דורך באַגיסן מיט וואַסער, דורך איינטונקען אין וואַסער אָדער אין אַן אַנדער פֿליסיקייט. אַ גרעט אין טײַך. ער האָט גיפּונדן שוואַרץ וילבער... אונז האָט עש גישניאַרט... אָפּ גישווענקט אונז שײַן גמאַכט, חהו, יא. אין דעם דאָזיגן חודש זײַנען דיא ישראל עוסק במצות דאָש זײַא כשריין און גליהן, און שווייניקן אָפּ נאָך דעם כשריין, קה, סדילקאָו 1821. אַ די נ ש מ ה = נעמען אַ טרונק בראַנפֿן.

2. אָפּפּריישן אין וואַסער. אָפּבאַדן. אַ דעם פֿאַרשוויצטן קערפּער אונטערן דוש. ליבר פֿאַטער, פֿיר מיך אין דאָש וואַרמי באַד... שווענק מיך אָב אין קלטן וואַסער, מב, מעשה נב. דער סימן איז שטפּתני, דש איז טײַטש דוא האָטש מיך אָב גישווענקט און אָב גיוועשן, לטו, קמא. אַך האָט עש צו ווילן שער הסוסים גהיישן אַלו מן די פֿפּערט פֿון דאָ אין די באַך קדרון גבראַכט האָט אָב צו שווענקן, ר אַלכסנדר עטהוויץ, בית ישראל וביית הבחרי רה, אופּיבן תּע"ט.

3. באַנצען, אָפּגיסן. דער חתן שנמדט שטיקער פֿלאַדן, / מע זאָל די כלה כשר באַדן; / מע זאָל זי נישט אַ, / מע זאָל זי נישט דערטרענקען, פּ. צום ברעג שווימט אַ ראָ-זעווע פֿאַליע / און גנבעט צום זינגל זיך צו, / שווענקט אָפּ זינע באַרוועסע פֿיסלעך / און לאָזט אים גלייך ווידער צו רוי, טעג, לירישע לידער, דער יונגער פּיטער. אַזוי פּיל יידישע שוועלן וועלן דיר שוין גיט איבערנעמען, גיט

דערלאַנגען דיר אַ קוואַרט וואַסער זאָלסט אַ די הענט, א. שומיאַסטער, לידער.

4. פֿאַרענדיקן שווענקען. אָפּגעשווענקט די לעצטע טעלער און אַוועקגעלאָפּן שפּאַצירן.

5. אַראַפּשווענקען. מאַכן אַז וואַסער זאָל אַוועקטראַגן. האָט גוט דאָש מבול מוזן ברענגן אָב צו שווענקן דיא דרייא טפּחים פֿון דער ערד, אַזו ווייט דרײַן דו דיא אַקיר גיגרייכט האָט, סהמ, תּהילים, א. 2. ווען ווײַן ווערט פֿאַר-סימלט, נעם איין אייל נײַ לײַונט אָדער גע-וואַנט, לאַזן איבער אויף אים עטלעכע מאָל און אַיעדער מאָל שווענק אָפּ פֿון אים דעם סימעל מיט ריינע וואַסער, איין ביכל וואָש דריין גפּינט זיך זאָכין טשיקאַווי, שקלאָו תקניה. דאָס רעגנוואַסער זאָל גיט קענען אַ דאָס מיסט... באַדאַרף מען מאַכן אַ רינשטאַק, מ. וועבער, דער יודישער פּענדאַרבײַטער, וואַר-שע 1891, ד' 41.

6. באַזײַטיקן דורך שווענקען. וועגן זײַן גרעכטיקייט זאָלשטו אָפּ שווענקן דיא פֿלעקן. דש זײַנן דיא זינד, מחזור ר"ה וי"ב, הומבורג 1721, צ/א. אַ שטראַם איז עקומען פֿון די קריסטלעכע לענדער און האָט אָפּגעשווענקט די בלוט פֿון דאָס לאַנד, אמד, שוד רוצח, ווילנע 1880.

דײַך — אַדי. אַע שטראַמען. שטראַמענדיק זיכער און פֿאַרעקשנט ווייטער, אַ און אָפּברעק-לענדיק אויפֿן וועג יעדן פֿעלדו און יעדע שטערונג, דא, פֿון בערלין ביז סאַרפּראַנזיסקאַ, וואַרשע 1930, ז' 30.

מיט זיך — בנימינס אַכרים זײַנען אַ ביסל אָפּגעגאַנגען — נאָך דעם אַ זיך מיט אַ גאַנצן צעבער קאַלטן וואַסער, ממוס, מסעות. מײַנע זיידעס, וואָס דו מוזסט זיך צען מאָל אַ דו זאָלסט זייער נאָמען געדענקען, עט, משלים, ווילנע 1925, ז' 232. זײַג. עכץ. עניש.

אָפּשווערן — שווער אָפּ, געשוואַרן, גע-שוואירן. אַקוזוו. 1. אָפּגעבן אַ שבועה. געהאַט צו טאָן מיט נאָך אַ קרעמערקע, וואָס שווערט אָפּ גאָט מיט טאַטע-און-מאַמע פֿאַר אַ קאַפּיקע פֿאַרדינסט, אמד, דיא קאַזנער בריקע, ווילנע 1874. אָפּגעשוואַרן, אַז ער קען זי פֿון דער היים, ווער זי איז, שט, דער מיסטייק, טאַווי היימלאַנד, 1961, ז' 2.

2. פֿאַרענדיקן שווערן. אָפּגעשוואַרן און אַראַפּ פֿון מאַרק. אַצינד, חכרים, אַז איר האָט מיר שוין אָפּגעשוואַרן, וועל איך איך שוין דער-צײַלן, שט, פֿון צוויי וועלטן, ז' 20. האָט געשווינד אָפּגעשוואַרן מיט די עדות און איז גלייך געגאַנגען איבערקוקן די פּאַפּירן פֿון מנשהם דילעץ, א. י. סאַפּיר אויס מינסק, חטאת הקהל וו, ווילנע 1881, ז' 29. שפּאַטיק: יאַכלת ושבע וברכת' — זאָלסט אָפעסן און אַ און אַנטלויפֿן.

טרו. אַרכ. שווערן אַז גיט. זיך שווערנדיק ברענגען שאַדן, דורך אַ שבועה אָפּנאַרן עמעצן. דיא דיינים זאָלן זייר מחמיר זײַן אויף די

לייט, דיא דאָ אושבאַרגין, אורד דיא דאָ נחשד דען לייטן אָפּ צו שווערין, בכל מיני חומרות שבעולם, תקק. הוט ער אָבר זינגם חכר דאָ געלט אָבגישוואַרן, בראַנט, פרק יג. צו עולם הבא האָשטו אַך שלום דאָש דו גימנץ ביטריגשט אונז שווערשט גימנץ אָב, לטו, קז/ב. ווער עס האָט עפעס גערויבט פֿון זײַן חכר אין ווערט פֿון אַ פּרוטה און אים אָפּגע-שוואירן, מוז עס אים פּערזענלעך צוריק-געבן, בַּמ־צִיבִיעָא, נה/א.

מיט זיך — אַ זיך בײַ פֿאַרד און פּאווה, בײַ ווייב און קינדער. דער מוכר-פֿרים זאָגט אַ מקח ווי פֿאַר דימענטן און שווערט זיך אָפּ אַז זײַן פֿאַרדינסט איז דאָ אַ גראַשענער, חג, דער מענטש פֿון פּיער, נײַ 1962, ז' 114. זײַג. עכץ. עניש.

אָפּשוואַרן — [.. שוויכעדן] טרו. שוחד אָפּ, געשוואַרט געבן שוחד, אונטערקויפֿן. אַ אַ מלוכה-באַאַמטן. אַ די ריכטער כדי צו קריגן אַ קלענערע שטראַף.

אָפּשווענען — טרו. טע אָפּ, געשוועטע. לז. <Lit: šutinti>. אָפּקאַכן קאַרטאַל. אַ אַ טאַפּ מיט בולבעס אויף וואַרמעס.

אָפּשוויבערן — טרו. ער אָפּ, געשוויבערט. נעאַל. פּראַג: צעשוויבערן. אַראַפּוואַפֿן, אַראַפּ-טרייסלען. עס וועט דער געיאַמער אַרומרישן איבערן טײַך ווי אַ דונער אַ טויבער... אַז איך וועל אַ בוים זײַן, וואָס האָט שוין די בלעטער פֿון זיך אָפּגעשוויבערט, חג, דורות, ז' 52.

אָפּשווידערן — אַקוזוו (געוויינטלעך אומפּ). שוידערט אָפּ, געשווידערט. דורכגענומען ווערן פֿון אַ שוידער. אויפֿצײטערן, אויפֿצאַלען. עס האָט אים אָפּגעשווידערט. עס שוידערט אונז אָפּ גאַר פֿון דעם געדאַנק וועגן אַ נײַער וועלט-מלחמה. אַ זויערקיט אין מאַגן, און כסדר געוואַלט אָפּגרעפּצן, אַ נאָס טאָן און אָפּגע-שוידערט, חג, טמו, 3 xi 1961.

אָפּשווילעך — אַדי. דטמש. נר. גרויליק, שוידערלעך, עקלדיק. עס מוזן אָנגענומען ווערן מער דראַסטישע שריט אָפּצושטעלן אַט די אַע מגפּה, ד. קראַנג, טמו, 29 iv 1968. קיימ.

אָפּשוים — דער, ען (ז). 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּשויםען. אַ בײַם קאַכן זופּ. 2. פֿאַרגלײַכערטער שוים צוזאַמען מיט שמוץ און אָפּפּאַל אויף דער אייבערפֿלאַך פֿון וואַסער אָדער אַן אַנדער פֿליסיקייט. דער אַ פֿון טײַך. די בעטלער פֿון דער גרויסער שטאָט ווערן שיכור מיט דעם אַ פֿון שענקפֿאַס, מלז ראַויטש, נאָקעטע לידער, ווין 1921.

3. דוּו שוים. אַ פֿון כוואַליעס (נאַמען פֿון אַ לידער-ביכל פֿון דײַ טנאַפּער, ווין 1927).

4. אָפּפּאַל פֿון דער געזעלשאַפט. גנבים, אַלפֿאַנסן, פּראַסטיטוטקעס — דער גאַנצער אַ. האָט יאָ עפעס געשריבן וועגן "טומולטן" וואָס

די שוועריקייט פון בויען א ניי לאנד און א ניי לעבן.

אפשטאם — דער, יען. 1. רעזולטאט פון אפשטאמען. „פאלק איז א קיבוץ, וואס שאפט זיך ניש דורך אינאיינעמדיקן א, נאך דורך אינאיינעמדיקע היסטארישע איבערלעבונגען“, מוז די שווארצע פיינטלעך, ז' 154.

2. שטאם, מקור. אגענהעריקייט צו א שטאם, צו א מקור. סיבה פון עפעס. האבן זיך א פון... א פון א קראנקייט. „דער גרייפ פרוט ציט זיך א פון מאראנאן און ציטריין.“ „דער א פון זוהר איז נאך ניש אינגאנצן אויפגעקלערט.“ „ס'איז געווען קלאר דער א פון די ליגנס וועגן די זקניציון.“ „און די אומבאלעבטע קראפט [עלעקטרישע ענערגיע], וועלכע פארבייט איצטער אין אונז גרויסן ערך די מענטש לעכע ארבעט, האט אויך דעם זעלבן א [ווי די זוןענערגיע], מעריטאן איבז, ה. ספענסער, די ערשטע פרינציפן, ווילנע 1937, ז' 222. „ער מאכט ניש דעם מינדסטן פרום אפילו אביעקטיוו צו אנאליזירן דעם סאציאלן און די סאציאלע לאגע פון דעם שרייבער“, שג. קריטיק און די קריטיקער, ביא 1959, ז' 224. „איצט ניווע איך צום האנדל מיט תאוה, זון דעם א פון ריח“, יפ. ליבשאפט, ת"א 1967, ז' 110.

איינפירן — מוטערבוים, א בוים, וואס האט געגעבן דעם אָנפֿאַנג צו אַן אַנדער בוים אָדער ביימער. *אָװאָרט — שורשיק וואָרט, אַן פּרעפיקס און סופיקסן, פון וועלכן עס שטאמען אפ די איבעריקע ווערטער מיט דעם זעלבן שורש. *אָװאָרט — פּוילישער מחבר פון וועלכן מע שטאמט. א פּוילישער מחבר... האלט דאס אָלאַנד פּונעם פּרעמיערטום, שאַטלאַנד, פֿאַר אַ מדינה פון פּישודימאַכערס, מתתיהו מדיש, יבב 1911, ז' 21.

3. נאַציאָנאַליטעט. אַגענהעריקייט צו אַ שטאַם, פֿאַלק. *בײַ די אינדיאַנער פּאַצייכונט יעדער שטאַט זײַן אַ מיט אַ באַזונדער סימן. „עס קאָן זײַן אַן אַ שטיקל פֿאַרדאַכט וועגן משה רבינוס אַ האַט אין גאַרנאַר אַלטע צײַטן עקסיסטירט אפֿילו בײַ ידן, ריג, איד און וועלט. נײַ 1953, ז' 27. „מענטשן אַד האַלטן פֿאַר נײַטיק צו לייקנען זײער ייִדישן אַ זײַנען ממילא קײן ידן נישט“, צײַט טומ 1957 ז' 8. „ייִדישקעס אין קלויסטער שוין דערצײגן, און צלמים טראַגן זײ, דעם אַ צו פֿאַרהוילן“, חג, דער מענטש פון פּעטער, נײַ 1962, ז' 23.

4. יחוס, אַגענהעריקייט צו אַ משפּחה. נידעריקער, פּראָטעס אַ פון פּראָלעטאַרישן אַ זײַן פון נאַבעלן אַ. „ער איז פֿון הויכן אַ; דער טאַטע האַט אים געמאַכט אויפן בוידעם“, פּוול. „מע מוז אַיך האַלטן פֿאַר די אויגן אַינער פֿאַרברעכערישן אַ“, ייט, טיטוס און יאַנעפּוס.

5. אין פֿאַרבינדונג מיט גנ באַצײכענונג פון אַרט, טעריטאָריע פּונאַנען עס קומט עפעס. „קאַרטאַפֿל צײַט זײַן אַ פון אַמעריקע“. 6. אַפּצײג, אַרײַסוואַקס. אַ פון אַ געוויקס.

אַז מע זאַל מיך אַ“, מ. שלײַפּשטיין, דער וויבערשער יוסײפּור, וואַרשע, יאָר? ז' 10. „און מעקט אַפּ... וואָס די מלחמה האָט אָפּגעשווינט“, פּישל בײַמקאָ, קעלץ. „פֿאַרגאַסן בלוט שווינגט נישט, עס שרײַט פון דער ערד אַרויס און מאַנט אַ תּיקון פון אונדז, די געבליבענע, וואָס דער גורל האָט אָפּגעשווינט פון היטלערס האַנט“, פּנחס גאַלדאָר, גש, מעלבורן 1949. מיט ז' י. ז' 11.

אָפּשוּמטערן — ער אַפּ, ~געשוּסטערט. אוטו. 1. אַ לענגערע צײַט זיך פֿאַרנעמען מיט שוסטערײַ אַ לעבן־לאַנג.

2. אויפֿהערן זיך פֿאַרנעמען מיט שוסטערײַ. „דאָס זײַנגל האָט גיך אָפּגעשוּסטערט... און אַוועק אין דער גרויסער שטאַט זיך לערנען. טרו. במקום־וערב פֿאַר יעדער מיין אָפּטאַן אַן אַרבעט שלעכט, אומגעטאַטן. אַ אַ שטיקל אַרבעט. אַ דאָס בײַנטל יאָרן.

אָפּשוּפֿלען — טרו. פֿל אַפּ, ~געשוּפֿלט. אָפּגראַבן מיט אַ שופֿל; אָפּוואַרפֿן מיט אַ גרויסער לאַפּעטע. אַ פון וועג די צעשאַטענע שטיינקוילן.

אָפּשוּהורן — . . . שװאַכערן טרו. שחור אַפּ, ~געשחורט. 1. אָפּשוואַרצן. 2. (גנבים שפּראַך) אָפּמסרן. מיט ז' י. = זיך אַליין אַרויסגעבן.

אָפּשוּהטן — אָפּשעכטן.

אָפּשוּמאַטן — טרו. שטאַט אַפּ, ~געשטאַט. 1. אין פֿאַרבינדונג מיט ווייט (באַזוך), קומען צו גאַסט, באַזוכן. מיטן בײַטעם פון אָפּצײעל־קײט. „האַט דער יונגער גראַף אָפּגעשטאַטעט אַ באַזוך“, אמד, דער אידישער פּאָטלאַניק, ווילנע 1880. „זײ זאַל זיך זוכן באַקאַנטשאַפֿט אין פֿרעמדע הײַנער, אַ ווייזן, לאַדן צו זיך און זען ווי עס פֿירט זיך אין דער גרויסער וועלט“, חוֹבֿב, אײן נײַע מעטאַדע, ווילנע 1881. 2. אַרכ. אין פֿאַרבינדונג מיט דאַנק, מול־טובֿ, באַריכט אַ. באַדאַנקען, אָפּגעבן אַ מול־טובֿ, אַ באַריכט אַדגל. „אײך ביט אײנער מאַיעש־טעט אום פֿר צײַאן דז מײַן צונג נישט גשיקליך גנוג איז מײַן דאַנק אָב צו שטאַטן“, מראות הצוֹבֿאות, וואַנבעק תּעֿח. „זונדרן ווער מול־טובֿ ווינשן וויל זאַל צו הויז אַר אויף דער גאַסין אָב שטאַטן“, פּראַגער תקנות קעגן לוקסוס, תקכ״ז, יבב 1, ז' 341.

3. אײר. עפעס דורכפֿירן. מיט לײמענע פֿיס אַ אַ טאַגן. אַ אַ בלתי־פּנים, אַ ברוך־הבא, אַ בר־מזונה, אַ חתונה. „דערנאָך שטעלט זי זײ פֿאַר פֿאַר אירע חבֿרטעס, וועלכע שטאַטן אָפּ נאַכאַמאַל צו קניקסן“, שע, פון צוויי וועלטן, ז' 87.

4. באַשליסן. „אײך קען בײַ זיך נישט אַ — צי אײך זאַל צופֿאַרן אין ווילנע צי נישט.“

אָפּשוּמאַלן — טרו. שטאַל אַפּ, ~געשטאַלט. 99. ~שטאַלעווען. דוז אויסשטאַלן (— 364). אַ אַ שטיקל אײַנן. אַ אַ באַראַקטער בײַ

די געזעלשאַפֿטלעכע 'מענטעס' (אַ) האָבן גורם געווען, יוסף טענענבוים, גאַליציע מיין אַלטע היים, ז' 250. „געקוקט אויפֿן ייִדישן ייִשובֿ אין אַמעריקע ווי אויף אַ מינדערווערטיקן אַ פון זיך“, ייט, פּוילן VI. „אין יענע צײַטן איז נאָר געקומען קײן בראַזיל דער אַ פון מזרח אײראָפּעאישן ייִדנטום — אַן אָנוועצער, אײנער וואָס איז אַנטלאָפֿן פון זײַן ווייב אָדער אײנער וואָס האָט געזוכט פֿליכטע רווחים“, נתן הענר דעל, אין אַמעריקאַנער, 1959 VI 19. „דאָס „נײַע דײַטשלאַנד“ און אַלטע סאַדיסטן, רוצחים אונ־טערמענטשן, אַ פון מענטשלעכן מײַן!“, ה. זיבמאַן, טומ, 1964 III 27. ז' 11.

אָפּשוּמיען — שוים אַפּ, ~געשוּמט. 99. ~שאַמען, ~שאַמען. אוטו — אויפֿ־הערן שויםען. לאַן דעם באַרשטש אַ. „קאַך זי אַזוי, לאַן אַ און אויסמישן, זאַל נישט פֿאַרברענט ווערן“, אײן ביכל וואָס דרינג פּנינט זיך זאַכין שטיקאַווי, שקלאַוו, תקני״ה. „דאָס זיבעצנטע האָט נאָר וואָס אָפּגערויטשט, אָפּגעשוּמט מיט חרשים באַרײַדעוודיקע“, אַקט, קינדער פון אײן פּאַלק, מאַסקווע 1928, ז' 38.

טרו. 1. אַראַפּנעמען שוים. אַ די זופ מיט אַ קאַלעפֿל. „די טעכט פון (רַבֿ נחמן) דיא וואָר מיט אײר בלוסי הענדן אָב שויםן אײן היישן זידיגן טאַפּף ביזא דעם פֿיבאַר“, צאַינה, ויקהל. „אײנער וואַרפֿט אַרײַן אין דעם זופ אַ זשמעניע זאַלץ... דער דריטער שויםט אים אַפּ“, זב, דער קליינער כּל־בוניק, אַדעס 1885. „פון די טיכען אין גיךען וועל אײך אַ די פּערל צו דײַן האַלדן“, פּראַ עס זענען קײן וואונדער געשען. „זײַן ערשטער אימפּולס איז געווען אָפּשוּמיען די אינטעליגענטישע בלעז־לעך פון אייבערפֿלאַך פון זײַן געמיט“, ב. ריווקין, אונדזערע פּראָזאַאיקער, ז' 77. „... די בעלי־בתים אַליין... דעקן אַפּ די לײַנונג־שטיקער [מיט וועלכע ס'איז פֿאַרדעקט דער פּסחדיקער באַרשט], שויםען אַפּ, וואָס האָט אָנגעוויירן פון אויבן, און דעקן ווידער אײַן, ביז אַ צווייטן מאָל“, נט, משפּחה משׁשבער 11, נײַ 1948.

2. אַראַפּנעמען דעם אייבערשטן שיכט. אַ דאָס פֿעטע. אויך פּיג: „מיט מײַנע דאַרע הענט, מיט די פֿאַרדאָונטע... וועל אײך אַיך אַ דעם שטויב פון טריט“, פּמ, סתם, ז' 123.

3. אויפֿזיך, אויפֿקאַכן. 4. אַראַפּנעמען פֿאַר זיך אַ טײל פון עפעס וואָס איז ווערטפֿול. אַ יענעם פֿאַרדינסט. „אַ מלך גאַר אַזווינער וואָס האָט ליב אָפּצושוּמיען אַזוי עס פּיסטאַשיט ער זי נאָך“, מס, משלי, תקע״ה, כט, 4. „וואָס זאַל מען זיך נאָרן, ברײַנע, כּ״האַב טאַקע גערעכנט כּ״וועל אַ בײַ מרדכי אַ פֿאַר רובֿל“, אַפּ, אַליין. מיט ז' י. „עײַן. עײַניש.“

אָפּשוּוײַנען — טרו. שוין אַפּ, ~געשוּוײַנט. אויסהיטן, אָפּהיטן, אויסשאַנעווען. „וואָס טויג אים אַזאַ אַלטע ייִדענע וואָס ער האָט, ער זאַל מיט מיר וואוינען, און זאַל נאָך אַכטונג געבן

אפשטאמיק — אגד. וואס איז פון אפשטאם, וואס שטאמט אפ פון. אַ פֿון אַריסטאָקראַטן. אַן אַיער פֿון דורות רביים. יידן און אַקע פֿון יידן. זיי האָט מיט געוולד און ליבשאַפֿט איבערגעטראָגן אלע שוועריקייטן, וואָס דער פֿרעמד־אָיער האָט איר פֿאַרשאַפֿט, אַש, משה. „פֿראַגער קאָפּע־הינער... וועלכע זינען איי־גנטלעך אַ פֿון היין“, צ. ה. וואַקסמאַן, אין לאַנד פֿון מהר"ל און מאַטאַריק, וואַרשע 1936. קייט.

אפשטאמלינג — דער, יען, ווער עס שטאמט אפ פון... „איר טראכט וועגן דרע אַיען פֿון איינעם פֿון די באַרימטסטע פּוילישע רבנים פֿון אָנהייב 19טן יאָרהונדערט“, מוה, דער וועג צו אונדזער יוגנט, ז' 184. „דער קעניג פֿון עטיאָפּיע, וועלכער האָלט זיך פֿאַר אַן אַ פֿון שלמה המלך און מלכת שבא“, טמז, 1964 II 21.

אפשטאמלען — אוטו. מל אפ, געשטאמלט.

1. שטאמלען א לענגערע צייט. אַ ביז מע היילט עס אויס.
 2. פֿאַרענדיקן שטאַמלען. „ביז דער שטאַם לער וועט אַ וואוהין ער וויל פֿאַרן, וועט אַוועק־גיין די באַן“.
- אַקווו. אָפּזאָגן עפּעס נישט קלאַר, צוויי־לעני דיק, אַ אַ גוט־מאַרגן, אַ אַ תּירוץ, אַ בקשה. „נחמן־יאָסל האָט קוים אָפּגעשטאַמלט אַ גוטן־טאָג און אַרויס ווי נאָך אַ שוויק“, משה אַלטמאַן, „בלענדעניש“, טשערנאָוויץ 1926. עניש.

אפשטאמלער — דער, ס. דזו אפשטאם לינג. אַן אַ פֿון אַ רב. „די אַיס פֿון די „עשר־השבֿטים“, דטס, טמז, 1954 I 1. „ער איז געווען פֿידוע אַן אַ פֿון רות, פֿון מואב“, י. ל. לאַטאָוויץ, אַמעריקאַנער, 18 XII 1959. „אין די אַיס פֿון אַברהמען האָט זיך אָנגעהויבן דער פֿראַצעס פֿון צעפֿאַלונג“, אפא, געטראַכט מיט עבר־ייִטש, ז' 41.

אפשטאמען — אוטו. שטאם אפ, גע־שטאמט.

1. שטאַמען פֿון עפּעס אַ סיבה, אַ מקור. „די מגפה שטאַמט אָפּ פֿון אַ וירוס, וואָס האָט זיך לעצטנס פֿאַרשפּרייט איבער גאר דער וועלט“. „יעדער דאַרף... וויסן וועגן יעדן מנהג פֿון וואָנען ער שטאַמט אָפּ“, אהרן לעווין איבז, מקור מנהגים, ווילנע 1873. „אַבראַמאַ־וויטש שטאַמט אָפּ פֿון דעם דור, וואָס האָט אַרויסגעגעבן אַ נייעם מין מענטשן“, בעמ, 1. 37. „ווען אַט די לענג־איינסן, די אַריגינעלע אַדער אָפּגעשטאַמטע, וואָלטן זיך אומרגלמעסיק געענדערט, וואָלט נישט געקענט זיין קיין הימלשע דינאַמיק“, מעריסאָן איבז, ה. ספּענסער, די ערשטע פּרינציפּל, ווילנע 1937, ז' 193.
2. אָנגעהערן צו אַ שבֿט, אַ פֿאַלק. אַ פֿון יידן, אַ פֿון אַ געמישטער חתונה.
3. אָנגעהערן צו אַ משפּחה. אַ פֿון ווילנער גאון, אַ פֿון די ראַטשילדס, אַ פֿון אַ משפּחה וואָס האָט עולה געווען מיט דורות צוריק.

4. אין פֿאַרבינדונג מיט גנ. באַצייכענען אַרט, טעריטאָריע פֿונדאָנען עפּעס נעמט זיך. אַ פֿון רוסלאַנד. „אַמעריקאַנער וואָס פֿילן אַ סימפּאַטיע צו דער אַלטער היים, וואָס זיי שטאַמען פֿון איר“.

אָנג. דזו אפשטאם, אַ. סאַציאַלע אַ. פֿון ייִדישער אַ. „ער וויל דוקא זיך משך זיין מיט א ייִדישן גביר, דען ער אַליין איז פֿון סוחרישער אַ“, אין גיפּעהרליכע ליטעב צווישען צוויי בלינדי קעק, לעמבערג 1890. „דער ייִדישער אַקאַדעמישער ווערטערבוך איז געפֿלאַנט אַווי... עס זאָל דערקלערט ווערן די אַ פֿון יעדן וואָרט“, שטערן, מינסק 1929, № 3. „ביי יעדן יידן איז טייער זיין אַ... מיט דעם טיפּסטן נשמה־געפּיל אַכט ער זינען אור־אור עלטערן“, לדב, נ"י 1957, ז' 128.

עכין. עניש. ער (יין, קע).

אפשטאמפן — טרוו. שטאַמפּ אָפּ, גע־שטאַמפּט.

1. מאַכן אַ צייכן מיט אַ שטאַמפּ. אָפּשטאַמפּן די פּראָדוצירטע סחורה פֿאַרן אָפּ־שיקן פֿון פֿאַבריק.
2. צעשטויסן, צעברעקלען מיט אַ שטאַמפּ, שטייסל, סטופּע. אַ מצה אויף מצה־מעל. אַ קאַווע, 99. ~ שטאַמפֿן. „זאָל מען לויז אַ ווייץ און זיין ווי קאַשע...“, תּענה ארוכה, לבֿוֹת־תרנ"ג, ז' 2. אָנג.

אפשטאנד — דער, זי. 1. מהלך, מרחק,

דיסטאַנץ. אַ צווישן צוויי שטערן, אַ צווישן צוויי פּונקטן, מעסטן דעם האַריוואָנטאַלן אַ בעת טאָפּאָגראַפֿישע אַרבעטן. „פֿאַרשטעלט דעם קריכנדיקן שנעק דעם וועג מיט פֿאַרשיידענע שטערונגען און פֿאַרשט אויס, אויף וואָס פֿאַר אַן אָפּשטאַנד באַמערקט ער זיין“, יאָב, ז' 211. „דעם אַ פֿון שורה ביז שורה מאַכט מען פֿאַרשיידן, געווענדעט אַן דעם וואָרצל־פּרוכט און אַן דעם באַדן“, ק. פּערלמאַן איבז, פּראָפּ. 1928, פּיג: „דער אַ צווישן אַרעם און ריך ווערט אַלץ גרעסער“, דער אידישער אַרבייטער, לאַנדאָן 1902, № 14, ז' 120.

2. אונטערשייד אין צייט פֿון געשעענישן, צייט־אינטערוואַל. „פֿון זינען ערשטע לידער ביז דעם קרוינעווערק פֿון זיין לעבן איז אַן אַ פֿון איבער פֿערציק יאָר“. דער אַ צווישן צוויי וועלט־מלחמות.

3. אונטערשייד בכלל ביז דער אָפּשאַצונג פֿון פֿאַרגליכענע דערשיינונגען, ווערטן און באַגריפֿן. אַ צווישן קליין און גרויס, צווישן יונג און אַלט. „דער אַ צווישן דורות — צווישן עלטערן און קינדער — איז איינע פֿון די אָנגעווייטיקסטע פּראָבלעמען אין דער וועלט“. „ווי נאָר אַנטאַקאָלסקי איז אַוועק פֿון די ווילנער בעלי־בתים, איז דער אַ גע־וואָרן אַלץ גרעסער צווישן אים און זיין פֿאַלק“, בעמ II, ז' 8.

4. דאָס וואָס שטייט אָפּ ביים פּראָדוצירן, אַ ביים מאַכן אייל־מאַקוּכעס. אַ ביים אויספּרעסן

ווינטרויבן. אַ מענטש טאָר נישט פֿאַרקויפֿן זינע שטרוי און נישט דעם אַ פֿון איילבערן און נישט דעם אַ פֿון ווינטרויבן צו איינעם וואָס איז נישט באַגלייבט אויף מעשרות, זרעים, צא/א.

5. דאָס וואָס עס שטייט אָפּ פֿון אונטן ביים פֿאַרקאָכן, ביים אויפֿבריען. אַ פֿון קאַווע, פֿון טיי. פֿאַרויסזאָגן די צוקונפֿט לויט דעם אַ פֿון טיי־בלעטלעך.

אפשטאפן — טרוו. שטאַפּ אָפּ, געשטאַפּט.

1. פֿאַרענדיקן שטאַפּן. אַ די זאַקן.
 2. שטאַפּן אַ לענגערע צייט. אָפּגעשטאַפּט אַ גאַנצן נאָכמיטאָג און פֿאַרשטאַפּט ביז איין לאַך.
 3. אָפּקאַרמען. אַ אַ גאַנדו. „מין בר־מצווה צו וועלכער איך האָב מיך צוגעגרייט מיט אַ שאַרפֿן חילוק (אַ דרשה), און מין מחותנתע האָט זיך מכין געווען דערצו מיט גענוג פּישי און פֿלייש און האָט אָפּגעשטאַפּט דערצו אַ האַלבע טויז גענדו“, אמד, דיא יודען אין ליטא, ווילנע 1871.
- מיט זיך. אָנג. עכין. עניש.

אפשטארב — דער, זי. אַקט פֿון אָפּ־שטאַרבן. „איך זע, ווי מע דרייט פֿאַר מיר אום / פֿון אויפֿלעב און אַ דאָס ראַד“, אל II, פֿאַרנאַכט.

אפשטארבן — אוטו. שטאַרב אָפּ, איז געשטאַרבן.

1. דזו אַוועקשטאַרבן. „איידער דער מענטש שטאַרבט אָפּ, ווי ביטער איז דער טויט“, 29. „זאָל זשע הינט יאָ דער חכם אַזוי אַ מיטן נאָר גלייך“, מס, קהלת, תקע"ט, ב, 16. „און ער [אַחשוּרוש] האָט זי געפֿרעגט ווער זינען זינען קרובים... און זי [אַסתר] האָט אים געענטפֿערט... מין פֿאַטער און מוטער זינען אין מין יוגנט אָפּגעשטאַרבן“, תּרגום שני, יאָס תּרע"ג. „דען מאַמע האָט נישט דער־לעבט פֿון דיר אַ שטיקל נחת צו האָבן... זי איז אָפּגעשטאַרבן“, ה. עפּפּעלבערג, דער שדכן, וואַרשע תּרס"ה, ז' 11.

2. שטאַרבן און לאָזן עמעצן בליבן פֿאַר־יחומט, פֿאַראַלמנט, פֿאַראַלמנהט. פֿאַרטרויערט. „מין רחל איז מיר אָפּגעשטאַרבן“, מאַן און וויב שטאַרבן קיינעם נישט אָפּ, נאָר זיך אַליין, שוה. „חליצה דרף קיינר געבן אַן [= בלוין] דר ברודר ווען זיין ברודר אים אָב גישטאַרבן איז“, 107, קסו/ב.

3. פֿאַרענדיקן גוססן. „ער האָט געגוססט עטלעכע מעת־לעת ביז ס'איז געקומען די באַ־פּרייאונג — ער איז אָפּגעשטאַרבן“. צווישן די אַלע אומות־העולם וואָס לעבן אויף דער וועלט שטייען די יידן ווי אַ טויטע אומה, וואָס איז שוין גאַנץ לאַנג אָפּגעשטאַרבן, ממוס, אַ סגולה... ז' 9. „שוין הונדערט מאל גע־שטאַרבן, אָפּגעשטאַרבן, און ווידער טרעק און ווידער סם“, סעג, אַ בוים פֿון פּוילן, ב"א 1948, ז' 174. „מע טאָר נישט צוריקשריען, ווען זי לאַזט אים דאַמאַלט אַ, וואָלט ער איבערגעלאָזט אַ גוטן נאָמען“, באַש, גימפּל תּם, נ"י 1963.

4. פארעלקן, פארוואנדלען. א, ווי וואלט איך וועלן א שמעק טאן א בלום, / א שלונג טאן כאטש, איידער עס שטארבט אפ דאס גראז, מר ו, ווארשע 1908, ז' 19. צו ווינטער שטארבן די איבערערדישע טיילן פון קלענער אפ, א. גאלאמב איבז. ג. באטש, געוויקסן ו, ווארשע 1930, ז' 31.

5. ווערן וויסט. די נאטור איז אפגעשטארבן און אלע פייגעלעך האבן אויסגעוואנדערט, אמד, דיא דרב לאנגע ווינטערנעכט, ווארשע 1876, ז' 13.

6. אנטשטומט ווערן, אויפהערן ארויסגעבן קלאנגען. די ווערטער שטארבן אפ ביי אים אין מויל, ער הייבט אן שטאמלען, בלעטער, Ne 48. "איך בין א קראנקער געלעגן. די טריט אויף די טרעפ אפגעשטארבן פון איר — און כהאב נישט געקאנט זיך באוועגן", ב. לאפ, צייכנס, ירד' מאל, 1909. "פליט דער שליטן וויט אהין אראפ, און די קליינע גלעקלעך שטארבן אפ", מל, דארטן ווייט, "אויסגע- פלאקערט איז דאס פליער, אפגעשטארבן איז דער רעש", יהואש, בלומען און דערנער, ז' 205.

7. פארשווינדן, פארגיין. "די האפענונגען שטארבן אפ", טרייסטווערטער צו אכלים — דאס זענען פארפארבטע אין קאלירן שפילנדיקע וואלקנס ביי א פון טאג, ממוס, שלמה. "קאן קיינמאל נישט אן אין אונדז אויף לאנג די באדערפעניש תפילה צו טאן", באש, פאר, 1962 VII 16. "א פון זכרון — אינגאנצן פארגעסן, ארויספליען פון קאפ.

8. פארלירן דעם באשטיט, דעם ווערט. ווערן אומאקטועל. "די היפטען קאנען זיך בייטן, זיי קאנען ווערן אלט און אן איש נישט קאנען מער אויספירן זייער ראָלע צו דינען אלס א פארליכטערונג פאר דער וויסנשאפט", גוט, ז' 2.

9. אויפהערן פונקציאנירן — וועגן גאנצן גוף אָדער באַזונדערע אברים. "אין רעוולוטאט פון א פאראליו איז ביי אים געליימט געוואָרן דער לינקער טייל קערפער און די לינקע האנט איז ביי אים אינגאנצן אפגעשטארבן". רעכעלע פילט דעמאלט באשעמפערלעך דאס איר גוף איז געווען אפגעשטארבן און קערט זיך ביס לעכחמו צוריק צום לעבן, באש, דער שטן אין גארב.

10. דזו בו, פיג, גוזמאדיק, זיך אַזוי דערשרעקן אָז עס שטארבט אָפּ אַ גליד. אָ מיט אַלע גלידער. "ווען איך זע דין בילד פון ווייטן שטיין, שטארבט אין מיר אפ אן א 5 ר", פל. "ווי דער מענטש זעט דאס אַלץ, שטארבן אין אים אָפּ אַלע גלידער פון שרעק", אמד, מסע מצרים, ווילנע 1863. "סאיז ביי מיר אפגעשטארבן איתלעכט אבר און באשלאָגן מיט א קאלטן שווייס", ממוס, קלאַטשע. "מזין האַרץ שטארבט אָפּ פאַר שרעק", האַל, מין אוצר, מאַסקווע 1966. "קוקט אָן מיך קראַנק דער פאַרק דער יויט צעפיערטרער און קרעכט — שטארבט

אָפּ אין מיר דער אָטעם", חג, דער מאַמעס צוואה, ז' 15.

11. אויפהערן פונקציאנירן — וועגן אן אפאראט, א מאַשין. "מזין ראדיאָ איז אפגע- שטארבן. איך מוז קריגן נייע באַטאָרייקעס". "דער אויטאָ איז אפגעשטארבן — ווער הייס וויפל עס וועט קאסטן דאָס פאַריכטן".

מיט זיך — "ווי די מוטער איז זיך אָפּ געשטארבן האָבן זיך די טעכטער מייש געווען ... זיי האָבן זיך איבערגעטיילט די ווירט שאַפט", י. ד. טאַיב, דער קדיש, ווילנע תרמ"ט. "אָ — א פון גלידער, א פון א באַ- וועגונג. א פון א גאַנץ פאַלק, א פון געטער איז דער גריכיש-רוימישער וועלט, און נאָך א פון דין פאַטער, וועסטו אַראַפּנעמען די קרוין פון דין שטיפּמוטער", א. פאַויר, גדולת יוסף, יוועפאָו תקצ"ח. "צוזאַמען זעט עס אויס ווי אָ, ענג-פאַרגליווערונג, אונטערבאָנג פון דערשטיקעניש, טעג, געברענטע טריט, ב"א 1947, ז' 91.

עכין-עניש.

אפשטארכען — טרוו. כע אפ, ~געשטאַר- כעט. פגנ: אפשטורכען, אויסשטארכען. 1. אָנ- שלאָגן מיט די פּוּסטן, שטורכענדיק. 2. אויפ- נייען אויף אַ געמיינעם אָפּן מיט גראַבע נעט. אָ אַ בגד. עכין-עניש.

אפשטאָרץ — דער, זן. אַקט אָדער רעזול- טאַט פון אַפּשטאַרצן, דאָס וואָס עס שטאַרצט אָפּ. "פון דער מערב־זייט וואָרפֿן די פּינצטערע מויערן פון דער שטאַט זייערע שרעקלעכע שאַטנס פון דעם גלייכן אָ פונעם הרהבית", קמ, 1864, № 29. "אָנאַ."

אפשטאַרצן — אַוטו. שטאַרצן אָפּ, ~גע- שטאַרצט. שטאַרצן בולט, קאַנטיק. "ביי יאַשקען, ווי שטענדיק שטאַרצן אָפּ די גרויסע אויערן, און אונטער דער נאַז — אַ ליכטלי", ש. האַלקין איבז, יע, ביוואַלאַו, פּאַלונדער, מאַסקווע 1931.

אפשטאָרקען — טרוו. יקע אפ, ~געשטאַר- קעט. אויספירן אָן אַרבעט אין אַזלעניש, אָן אינטערעס און שלעכט. אַפּפּטרן. אַפּפּאלטורען. אָ אַ פאַר הויזן. אָ אַ שטיקל אַרבעט. "מיר האָבן ביידע קרעדיט מיט קאַפּיטאַל. וואָרום זאָלן מיר אָ די וועלט מיט גאַרנישט", ישראל אַרנשטיין, רעיונות ישראל, יאָס 1893, ז' 57. "אָ די זיסטן = אַפּקלאַפּן די זיסטן, אָנבײַקערן. עניש.

אפשטודירן — טרוו. דיר אפ, ~געשטור- דירט. 1. שטודירן אַ לענגערע צייט. אָ אַ לעבן־לאַנג קלוגע וויסנשאַפֿטן און שטאַרבן אַ נאַר. 2. פאַרענדיקן שטודירן. אַפּגעשטודירט און אַוועק אַרבעטן. 3. גוט באַטראַכטן, אַנאַליזירן. "זיי [די יוניאָן־פירער] געהערן נישט צו דעם טיפּ אינ- טעליגענטע פירער, וועלכע מוזן פירער... אָ אום צו פאַרשטיין, דא, פון בערלין ביז סאַר פראַנצוסקאָ... וואַרשע 1930, ז' 140. "אָנאַ."

אפשטויבן — טרוו. שטויב אפ, ~געשטויבט. 1. אַראַפּנעמען, באַזייטיקן שטויב. אָ אַ טעפּער. אָ די מעבל מיט אַ פּיכט טיכעלע. "ער האָט דערווייל געפּונען און אַפּגעשטויבט דעם תיקון־ שבוּעות און האָט זיך פאַרן באַד צוגעלייגט שלאָפֿן", פּראָ, זיי פאַרשטויסענע. "אַפּגעווישט און אַפּגעשטויבט / איז די ערד געוואָרן לינד / נאָכן מבול, נאָכן ווינט", אַר, נאָכן שטורעם. "און בלויז אַ מערדער ווען איך וואָלט באַ- געגנט / וואָלט איך געבויגן זיך די פּיס אים אַפּצושטויבן", מלה, לידער ו, זיי 1934, ז' 190.

2. פּאָרטייקן, באַזייטיקן דאָס מינער- ווערטיקע, אַפּפּרישן. "ווען איר פּלעגט אָ דאָס ביסל לשון־הרע פון זינע שמועסן, פּלעגט איר באַקומען גוטע... אינפֿאַרמאַציעס וועגן... שרייבער", מוק, מינע באַגעגענישן וו, ז' 68. "די אַלטע, די אַרכאַאישע ווערטער דאַרפֿן מיר קודם פאַרן יחוס פּונעם לשון און דערנאָך — אַמאַל זיי אַרויסנעמען, אָ און באַזיינען", אַפּא, געטראַכט מיט עס־רייטישט, ז' 210. "איין אויגנבליק האָט ער געווערט / און איך האָב אַפּגעשטויבט פון מינע וואַנדער־קליידער / די פרייד און טרויער פון אַ פּרעמדער וועלט", חג, שׂין פון פאַרלאַשענע שטערן.

מיט זיך — רעפּל. ~שטויב דער. "אָנאַ. עכין. עניש. יער — פּול- וועריאַטאַר.

אפשטויים — דער, זן. 1. אַקט אָדער רעזול- טאַט פון אַפּשטויסן. "ווען קיין ריבונג איז נישטאָ, גליטשן מיר זיך אויס און פון זעלביקן אָ פאַלן מיר אום", מ. זאַבלוואַוסקי, פיזי- קע... ביאַליסטאָק 1929, ז' 74.

אַפּאַר ט. אַפּווינקל. אָפּוויח. אָפּקראַפּט. אָפּליגל = אויסגעבויר- גענער זיינן איבערצואַקערן דעם דורכגעשניטע- נעם פּאַס ערד. "דער אָפּליגל כאַפּט אונטער דעם אויפּגעשניטענעם פּאַס ערד, קערט אים איבער מיטן אונטן אַרויף און לאָזט אים ליגן רעכטס פון אַקער", ע. אירוא, פון פעלד צום טיש, קיעו 1928, ז' 22.

2. ווידערשטאַנד. "געבן דעם סאַמע אַנטשיי- דענעם אָ די בעליגופּישע פּרווון ווידער אויפֿ- צושטעלן דעם פּרינציפּ פון פאַרטיילן די הכנסות לויט די עסערס", באַהערשן די טעכטיק פון דער סאַציאַליסטישער לאַנדווירטשאַפֿטלעכער פּראָ- דוקציע, כאַראַקטן 1932, № 2.

3. ווידערגעפּיל, עקל. "סאַשאַ איז אַבער ניט פון די מענטשן וואָס פאַרלירן זיך ביי אַ ערשטן אָ", שע, אין שטורם, ז' 181. "ווייסט אַבער ניט אַ יונג האַרץ פון קיין בעסערס און קיין ערגערס. אַ בלינדער באַגער אָדער אַ בלינדער אָ, און אַ סוף!", א. ליינעראַ- וויטש, פּונם אַלטן קחאַל, פּעטראַגראַד 1918. "און אָ אַ פּינשטאַפֿט כּמעט צו דעם שלעכטס אירן האָט אים אַרומגענומען", וויט וו, "קולטור־ליגע", ז' 33. "אַפּילו נישט־רעליגיעזע יידן האָבן אָן אָ צו חזיר־פּלייש, צו ראַקעס", פּגנע, צש, ווילנע 1933, № 2.

4. (פארט) לעצטער שוואנג ביים מאכן א ווייט-שפונג.

אפשטויסן — אדי. נעגל. דווא אפשטויסנדיק. א העסלעכע אע חיה. זיך אויסדריקן מיאוס, א. יקייט.

אפשטויסלעך — אדי. 1. וואס עס לאזט זיך אפשטויסן. אע בארעירן. אע שטערונגען. דער טערמין צו צאלן דעם וועקסל איז א. 2. דווא אפשטויסנדיק, אע איז געווען א זייער נישט שיינער, מיט אע שטריכן, לע. טמ, 1963 ix 11. יקייט.

אפשטויסן — טרו. שטויס אפ, אגעשטויסן. 1. מיט כוח אדער אויף א גראבן אופן אפ שטופן, אפרוקן, א מיטן פוס דעם שטיין. א וויבער, קינדער און אלטע לייט אין דער אטשערעד נאך ברויט. א אין א זיט דעם שוואכערן. דער פרינג... לאזט זיך שוף פון דען אנדרן אפ שטויסן, מראות הצופאות, וואונבעק תע"ח. אונז האבן די רשעים די שיפן פון בארטן אפ גישטויסן אזוי זינגן זיא וונדר פירר אובר רודר אויף דער דונייא שטראם אפ גיפארן, גיורת מדינת אושטרייך, ספר מעטה ה' אמשט 1725 (הש וו, ז' 20). מיט די פיס אוועקגעקאפט, אפגעשטויסן מיט די זיטן, פרא, לידער און פאעמען, ז' 32. די נאכט האט שוין אפגעשטויסן דעם אונט אין פינצטערע יארן אריין, פייוול סיטא, וואס איז געשטען כאראקאוו 1935. אע עמעצן די זיטן — אפאלאפן עמעצן די זיטן, אגבייקערן, אג הרגענען.

2. שטויסן א לענגערע צייט. א מצה אויף מצה-מעל פאר זיך און פאר שכנים. א וואס ער — רעדן א לענגערע צייט סתם, פלאפלען, פלוידערן.

3. פארענדיקן שטויסן, צעשטויסן. א דעם צימערינג און זיך נעמען צום עפעער.

4. ארויסשטופן עמעצן; פארנעמען עמעצנס ארט. א עמעצן פון א היכן פאסטן. דויר ישן וואלט גערן כהן הגדול זינגן אונז וואלט זיך ברודער ענינה אפ שטויסן, ספר יהודית וספר יודא מבכ, אמשט תקכ"א.

5. צוריקשטופן. צווינגען צוריקצוטערטן. א אן אגריף. א דעם שונא און אריבערגיין אין א קאנטערטאקע.

6. אפוועגן א ספנה. אויסמירן א נסיון. א יעדן פרוו צו שפאלטן דאס פאלק. א פון זיך יעשווידן חשק הנגה צו האבן. [דער שכל] קען פון זיך אפ שטויסן דיא שטארקי גילושטיקייט אונז, דו ער זיא קענט איבר שטערקן אונז מנצח זיין, חה ו, מוזב. "זייל דין מציל צו זיך דין לייב און נעם דיר גאט צו הילף דעם יצר-הרע פון דיר אפצושטויסן, חה וו, ז' 205. "ער [משה רבינו] האט אפגעשטויסן דעם שטן, צדוק צדיקאווין ממינסק, איבד, ר' יעקב קראגין, נעימות יעקב, ווילנע 1869. אויף אן אסיפה כללית האט [מען] אונגענומען א הצעה ווי אזוי אפצושטויסן די דאזיקע גזירות, לדב, גיי תשי"ז, קמ.

7. אפלייגן עפעס אין א זיט, אויף שפעטער. פארציען אן ענין. א פון זיך אן ענין. וואן דוא אויף איין גוטיך זאך פויאל בישט אונז שטוסט עש אב צו טאן אויף מארגין טושטו דין בונהייט מעהריך, בע, ל/ג.

8. בטל מאכן. ליקוידירן. אן עשה קען דאך ניט אן עשה און א לאתעשה, בא-מציע, ל/א.

9. ניט אוננעמען. אפוארפן עפעס. ניט א קאנסטרוקטיווע געדאנקען. א פון זיך א חשד. א א פארלייג. זי האט אים צוגעברענגט פאר שיינס צום עסן, נאר ער האט אלץ גלייב גילטיק און אן ווערטער אפגעשטויסן פון זיך, עזר ווארשאוסקי, כאליאסטער, פאריז 1924, ז' 63. "נאר ענדלעך האט ער אפגעשטויסן פון זיך דאס טראכטן און טרעפן, ספ, סודות, ז' 292. "מיר האבן זיי [די פאליאקן] פארגע לייגט אונדער בלוט, נאר זיי האבן אונדז אפגעשטויסן און האבן פון אונדז געבעטן מערניט ווי געלט, אמד, די אידען אין ווארשויא, ווילנע תר"ל. אן אויסגעשטרעקטע האנט = זיך אפזאגן פון שלום; זיך אפזאגן פון הילף.

10. דערווייטערן עפעס אדער עמעצן פון זיך. אפפרעמדן. א עמעצן מיט חזוק, מיט דער לינקער האנט אן און מקרב זיך מיט דער רעכטער. און שוועב אין דער וועלט ארום, אום מענטשן צו זוכן ביי וועלכע איך רואיק וואוינען קען און זיי מיר פון זיך נישט א זאלן, א. ב. רוף, אדעליעראזע, ווארשע 1865, ז' 10. "יענער ציט צו און דו שטויסט אפ יענער האלט צוואמען און דו צעשיידסט אלץ דינג, ממנו, קליאטשע, ז' 122. "זאל איך שטארבן... אויב דו וועסט זי איצטיקס מאל... א... ווי... דעמאלט אין וואלד, שע, ט"ה, ז' 218. "בהאלט נישט פון שרעק דינע הענט, דינע צארטע, / און שטויס מיר ניט אפ, טעג, קאפריין.

א דאס הארץ = א) אפטעמפן. דער ווייטערן פון דעם וואס איז ריכטיק, יושרדיק, דאו שפירן ווארט איך אפט גהערט האב: גוטי טעג שטוסן מענכן דו הערץ אב, צוכט. "אז גאט וויל איינעם דאס הארץ א, גיט ער אים א גרויסן שכל, שו; ב) ארויסרופן א ווידערגעפיל. "זייל עס שטויסט אים דאס הארץ אפ, אן מיר טאנצן, שפרינגען און זינגען נאך קידוש-לבוה, גענארטע וועלט (1815?), סארי אויסגאבע 1940, ז' 58. "זאגן זיי צו מיר: קום, מיר וועלן דיר נאך מער ווייזן וואס דין הארץ וועט דיר גאר א, עמונאל, ווילנע 1878.

11. אנטמוטיקן, אפשלאגן עמעצן דעם חשק עפעס צו טאן. א אנטשט צו דערמוטיקן. א א מענטשן מיט איניציאטיוו — וואס קען זיך נארישער? "האט דען איינר קינד דש שון וואו לערנט אונז האט איין לב צו לערנן אונז שטאשט עז אפ פון לערנן, עפט, דרד הישר לעולם הבא, 1999, תמה, ה/ב.

12. מאכן עס זאל זיך ווערן דערווידער, אנטפאטיש, עקלדיק. א עמעצן מיט גראבע

רייד. "ביים אלטן דור פלעגט די פובליציסטיק א דורך איר צעלאגענער און אומנאטירלעכער פראזע, בעמ ו, ז' 24. "אין זינע עסקינן און פערון האט מיר אפגעשטויסן דער מאנעריזם און די פרעטעניעזיקייט פון סטיל, שג, קריטיק און קריטיקער, ב"א 1959, ז' 329.

13. דריטפערדאניק, אומפ. אפגרעפצן; אפ געבן מיט אן אומאנגענעמען ריה. "איך האב זיך פארדארבן דעם מאגן און עס האבן מיר א גאנצן אינדערפרי אפגעשטויסן פארשטונגענע אייער."

14. (ספארט) מיט כוח ארויסשטופן, ארויס שלידערן, אפאלאפן. א א שטאנג אין שווער געוויכט, א די פילקע זי זאל א פלי טאן צו די הינטערשטע ריינען אין סטאדיאן.

15. (לעדער-בראנזשע) דינער מאכן מיט א ספעציעלן שארפן מעסער די קאנטן פון לעדער שטיקלעך וואס ווערן באנוצט ביים מאכן דאמענטאשן, שיד.

מיט זיך — דו מעגסט שטויסן דעם נאר... אבער דאס נארישקייט וועט זיך שוין פון אים ניט א, מס, משלי, תקע"ד, כו, 22. "אז צוויי זאכן זאלן באקומען אלץ איינע עלעקטריציטעט מוזן זיי זיך א פונאנאנדער, י, דער דונער און דער בליק, ווילנע 1874.

16. "ווי ארום זענט איר געקומען אהער? גייט ארום, וואן! איך פיל צו איך נאר א, ר. אדעלהייט, דער פאטאגראפ, ווארשע 1914, ז' 16. "ידישקייט וואס איז געבויט אויף א און אנטיסעמיטיזם, יובל וואו, ז' 10. "עכין, עניש. ער (יין, קע).

אויך: דער טייל פון אקער וואס קערט איבער די שטיקער ערד מיטן אויבן אויף אראפ און צעקלאפט זיי דערפון אויף קלענערע שטיקער. עריי.

אפשטויסנר — יקייט — דטשמ, נר.

אפשטויסנדיק — אדי. וואס עס שטויסט אפ. עקלדיק. מאכן אן אן אינדרוק. אן אע פייגור, די איסט-סיידער אומקולטור און די הפקרות האבן זיך... אנטפלעקט אין זייער גאנצער דערשרעקנדיקער און איער געשטאלט, מינפי וו, ז' 225.

אפשטויסעריש — אדי. וואס איז כאראק טעריסטיש פאר עפעס אדער עמעצן וואס שטויסט אפ. האנדלען לגבי א מענטשן א. אע מאניפולאציעס. יקייט. וואס דאס יידישע לעבן אין אמעריקע קאנצענטרירט זיך ארום דער סינאגאגע, איז ווידער געווען, מצד אנדערע א מין א, אפא, טמז 1964 VIII 17.

אפשטויסן — טרו. שטומפ אפ, אגעשטומפט. מאכן שטומפ. אפטעמפן. א שארפע ברעגעס. א דעם ווייטיק מיט א פיל. א עמאציעס. האט אמעריקע, דאס רעקלאמען-לאנד, אזוי אפגע שטומפט זינגע געפילן? בעמ ו, ז' 166. "דאס עמאציאנעלע לעבן ווערט ניט אפגעשטומפט, נאר באקומט ניע, מער פאסנדיקע רעאקציע פארמען, פישל שניאורסאן, די קאמפאטרא

פאלע ציטן און די וואקסנדיקע דורות, בערלין. עניש.

אפשטופן — טרו. שטופ אָפּ, ~געשטופט.

פּאָרגל: אַפּשטויסן. 1. מיט כּוח אַפּרוקן אין אַ זיס אָדער צוריק, אַ עמעצן בּוין אין סאַמע ווינקל. אַ פּון שוועל עמעצן וואָס וויל אַריבן קומען. אַ דעם וואָס פּון מיטן וועג. אויף די אויערן דאַרף די מוטער אָדער דערציערין אַכטונג געבן... אַז די קישן, ווי ווייך זי זאל ניט זיין, זאל זיי [די אויערן ניט] אַ פּון קאַפּ, בלעטער, № 38. „דער עלטערער ברודער האָט מיר... אויף שטוב־לשון אָפּגעשטופט מיטן עלנבוידן און אַ שאַר אַוועק געגעבן פּון ספּר“, אש, תהלים י"ד.

2. אַרויסשטופן עמעצן; פאַרנעמען עמעצנס אָרט. אַ די קאַנקורענטן.

3. אַרויסשטופן פּון קריזן פּון אינטערעסן עפעס וואָס איז צווייטראַנגיק. „די גרויסע באַך קאַטאַסטראַפּע האָט אָפּגעשטופט אַלע איבעריקע ניסן פּון די ערשטע זיסטן אין די ציסטונג גען“. „לויט דעם וואָלט... דיגיממנות ניט אָפּגעשטופט די מצווה פּון תּפּילה, וואָס איז איינגעשטעלט געוואָרן לויט די סודות פּון זוהר און די יחודים-עליונים“, תּניא, 284. „שעפּע רישע אַרבעט פּלעגט אַ אַלע יענטיקע זאַכן“, ר. בורארי, הבימה, שיקאַנג 1937, ז' 258.

4. אָפּשלאָגן, צוריקשטופן דעם שוואַ; צוויי גען אים צוריקטרעטן. אַ דעם אַטאַקירנדיקן שוואַ צו זינען אַלע פּאַזיציעס.

5. ציסטוועליק אויסמיידן. אַ אויף אַ וויל די געפאַר פּון אַ בירגערקריג. „מע האָט נאָך די מלחמה ניט אויסגעמיטן, נאָר אָפּגעשטופט האָט מען זי, מע באַטראַכט די מיטלען ווי אַפּ צושטופן דעם שרעקלעכן גורדין“, בעמ 111, ז' 71. „צוירשט האָט מען פּראָבירט אַ די גזירה כאַטש פּון שעה צו שעה“, ח. י. פּערל, פּאַרלאַ-שענע ליכט אין מאַרמאַרעס, תּ״א תּשי״ח, ז' 51.

6. אַפּלייגן אין אַ זיס, אויף שפּעטער. פּאַרציען אָן ענין. אַ די לייזונג פּון אַן אַקטוע לער פּראָגע פּון איין טאָג אויף אַן אַנדערן. „שטופ ניט אַפּ אויף מאַרגן וואָס דו קענסט טאָן הענט“, שו. „די קינדער האָבן דאָך דעם פּאַטערס נאַטור, שטופן זיי אויך אַפּ פּון איין וואָך אויף די צווייטע“, פּלאַג, המדבר בצדקה, וואַרשע תּרנ״ב, ז' 37. „איך האָב ניט קיין שום אויסרייט אָפּצושטופן די ציסט פּון חתונה האָבן“, פּאַר, 1958 x 3.

7. אָפּשאַפּן, ליקווידירן. אַ פּון וועג אַלץ וואָס שטערט דערגרייכן דעם ציל. „די ווענט וואָס עקסיסטירן שוין פּון פּרער צווישן די פעלקער זאלן אינפּאַלן... און אינדזערע בריי דער האָבן זיך גענומען צו העלפּן אַ די ווענט“, בלעטער, № 41.

8. ניט אָננעמען. אָפּוואַרפּן. אַ שפּיטן און אַפּילו וואַסער בּוין אַ הונגערישטיק. אַ אַ חשד. אַ אַ פּאַרלייג.

9. אָפּפּרעמדן, דערווייטערן. אַ אַלע טאַטע-מאַמע וואָס גייטיקן זיך אין הילף.

10. אַנטמוטיקן. אָפּשלאָגן עמעצן דעם חשק צו טאָן עפעס. „טאַמער וויל עמעצער עפעס אַנהייבן פּאַרשטיין מיט זיין אייגענעם שכל... שטופט מען אים אַפּ פּון זיך ווי אַן אַפּי קורס“, ט. קאַמינסקי, א. ביאַגראַפּיע פּון אַ ישראליקלעך, קנעז 1913.

11. דריטפּענזאָניק. מאַכן עס זאל אָפּעקלען, זיין דערווייטער. „מיך האָט אָפּגעשטופט זיין צעלאָנגיקייט“.

12. שטופן אַ לענגערע ציסט. צען שעה אַ אַ טאַטשקע מיט שטיינער.

13. פּאַרענדיקן שטופן. שוין אָפּגעשטופט דעם וואָגן, איצט קען מען זיך פּאַררווען.

14. אָפּפּטרן ציסט, ווי ניט איז זען די ציסט זאל אַוועקגיין. אַ אַן אָונט ביינס טעלעוויזאָר. „און די איבעריקע (פּירושים)... מיינען קיין אַך ניט, נאָר צו עסן און טרינקען און די ציסט אָפּצושטופן“. א. י. טאַפּיר אויס מינסק, חסאת הקהל... וו, ווילנע 1881, ז' 18. „אויף אַלעמען האָט זיך אַ נייע הויט אָנגעטאָן, שווער געווען אַ די ציסט און די מינוט דערהאַרן“, נ. ווייב הויז, אַפּ דער וואַס, מינסק 1932. „ווען מע נעמט זיך... פּאַר אַ בוך נאָר כּדי צו פּאַר-טרייבן דעם אומעט אָדער אָפּצושטופן אַן אָונט... איז עס נישט קיין לייזונג“, שג. קריטיק און קריטיקער, ב״א 1959, ז' 20.

אָ די וועלט, אַ לעבן, די יאַרן — אָפּטלען, אָפּפּטרן. אַ דאָס וועלטל מיט זונטיק בולבע, מאַנטיק בולבע. „אַט מיט אַזאַ פּאַרגעניגן שטופן אַפּ אונדזערע יונגעלייט די וועלט“, ישראלי אַרינסטייג, אַוואָל יונגיל חלעביה, לעמבערג 1882.

15. אָפּטאָן עפעס נאָר כּדי אָפּצופּטרן, יוצא צו זיין. אַ דאָס דאַווען. אַ אַ שטיקל אַרבעט. „מע קען אָפּפּאַכן אַמאַל אַ קאַשע מיט מילך, אַ אַ וואַרעמעס“, שג. פּאַרכיטשפּטער שניידער. 16. דוחה זיין. אַ אַ טענה. אַ אַ ראַייה אדגל. אַ מיט אַ שמיכל איבערגעטריבענע פרעטענציעס אויף כּבּוד. „מאַטל געדענקט, ווי די מוטער פּלעגט יאָ... דערקוטשען... וועגן דעם, וואָס מען זעט נישט קיין קונה... פּלעגט זי דער פּאַטער אַ מיט אַ ווערטל“, שג. יונענד ראַמאַ נעג, ז' 67.

מיט זיך — אַ זיך פּון ברעג. ~שטופּ, דער. זונג. יעכץ. עניש. ער — „דער גאַנצער מאַכער אין דעם געשעפּט איז געווען יהודה. דער געלט-שידוך — ראַובן. דער אויפּקויפּער — שמעון. דער אַער — לוי“, מ. דלוגאַטש, וועלט מסורה, וואַרשע 1881, ז' 50. ערײַ.

אָפּשטוקאַטורען — טרו. דע אָפּ, ~גע-שטוקאַטורעט. 99: ~שטוקאַטורעווען. 1. אַרויפּלייגן שטוקאַטורקע (אויף ווענט), אויסטינקעווען. אַ די ווענט. 2. פּאַרענדיקן שטוקאַטורען אָדער דאָס טאָן אַ לענגערע ציסט.

אָפּשטורכען — טרו. זע אָפּ, ~געשטורכעט. דזוו אָפּשטאַרכען, אויסשטאַרכען. אָנערגענען

עמעצן מיט די פּויסטן, געבנדיק שטורכעס. אַ עמעצן די זיסטן = אָנבייקערן עמעצן די ביינער. פּאָרגל: אָפּשטויסן עמעצן די זיסטן. יאָ דאָס לעבן = זיך אָפּמאַטערן אַ לעבן, אָפּ פּטרן דאָס בינטל יאַרן. עניש.

אָפּשטורעמען — אַוטו. דעם אָפּ, ~געשטור-רעמט. 1. שטורעמען אַ לענגערע ציסט. „באַלד דרש דורות האָבן אָפּגעשטורעמט מיט סאַציאַליזם אויף דער יידישער גאַס“, בצג, טמו 1969 vi 23.

2. אויפּהערן שטורעמען. „דער ווינטער איז שוין דורך... די שטורעמס האָבן אָפּגעשטור-רעמט“, אי. דרוסער, קלעזמער, קנעז 1940, ז' 44. אויך אומפּ: עס האָט אָפּגעדונערט און אָפּגעשטורעמט.

אָפּשטיי — דער, ען. אַקט אָדער רעזולטאַט פּון אָפּשטיין. אַ פּונקט. אַ קוואַטיר — „אַ קי ביי מעכעלע דאַמענשניידער“, ק. היזלער, קר. מאַרנער פּאַרשויען. אַוונג.

אָפּשטייג — דער, ז. 1. אַקט אָדער רעזול-טאַט פּון אָפּשטייגן. אויף קליינע באַן-סטאַנציעס דויערט דער אַ און אויפּשטייג געציילטע מינוטן. „מין ערשטער אַ איז געווען אין סאַראַטאָוו“, י. שניאָרסאָן, טאָג, 1958 וו 23. 2. פּיג. ירידה, אַראַפּפּאַל. טעג פּון אויפּשטייג און אַ, באַש, פּאַר, 1963 וו 19.

אָפּשטייגן/יק, לעך — אַדי. נעאַל. וואָס מע קען אָפּשטייגן דערבּוין. וואָס אויף דעם לאַזט זיך אָפּשטייגן. די ערשטע אַ סטאַנציע. דירעק-טע, ניט-אַלעכע נסיעה.

אָפּשטייגן — אַוטו. שטייג אָפּ, ~געשטייגט, האָב אַ בּוין ~געשטייגן. 1. אַראַפּגיין, פּאַרלאַזן אַ פּאַרקער-מיטל. אַ פּון באַן, פּון שיף, פּון עראַ-פּלאַן. „ולוקש שטייג ער אב פום פּעָער / פּור דעם שולדן זאָנק ער אויף די ערד“, בּאָאָבּוּד, 186. „ער שטייגט אַלזו בלל פּון פּפּערד אָב, אונט זעצט זיך אויף דעם ראַנד דז ברונו“, מראות היצוּאָות, וואַנבעק תּע״ח. „בני ר' מרדכי ארויכט [דערזעט] אין אונ' הייסט בני ר' יוסף סג'ל אפ שטייגן אונ' רידן יחדיו“, גה, 233. „אַלש איהן נון דער פּרייגן זאָך, שטייגט ער אָב פּון זינעם וואָגן, אונ' פּיל פּר זינעם אונקל נידר אויף דר ערדן“, מעשה איין קיניג זוהן... אויז דען ספר פּפּתור ופּרח גיקלויבט... פּיורדא תּפּ״ג. „מיר גייען מיט אַ גוטן ווינט... נאַנט פּון דער שטאַט האָב איך אָפּגעשטייגט פּון דער שיף“, מעשה מג' אחים, וואַרשע 1870.

2. זיך אָפּשטעלן, אַריינפּאַרן אין אַן אַריינ-פּאַר-הויז, אַכסניה א.ע. אַ אין שענסטן האָטעל פּון שטאַט. „אין צו פּיל קרעטשמעס בּוין איך אָפּגעשטייגן / האָב איך אין יעדער עמעצן פּאַרלאַרן“, דא, אַד הרחמים, נ״י 1943, ז' 46.

3. פּיג. זיך אָפּקערן, אָפּגיין פּון עפעס. „עס פּאַרבלעבט בּוין אונז פּאַר אַ גרונטזאָך, און מיר ווילן פּון דעם ניט אַ“, א. פּאַוויר, גדולת יוסף, יוועפּאָוו תקצ״ח, יט.א.

4. אראפלאזן פון פרינז. א' אויף א דריטל. ונג. עכץ. עניש. ער (יין). קע. ערני.

אפשטיין — אוטו, אקוזו. שטיי אפ, בין [האב] ← אינשטיין, ~געשטאנען. 1. בליבן פון הינטן, זיך הינטערשטעליק במש גיין, במש לויפן. א' אויף א גרויסן מהלך. א' פון די באגלייטערס. זיך שלעפן און שלעפן און א' צום סוף. דער זיגער שטייט אפ אין א מעתלעת 5 מינוט. ווען ער וואלט דורך אים געשטורי כלט, וואלט ער געפאלן און וואלט אפגעשטאן נען, באקמא, נא. א. פאר א' פון סטרא אין ציט פון צוריקמארש... פערציק שטיין, ט. ברענגמא, דורך קריג און רעוואלוציע, אדעס 1931, ז' 130.

2. שטיין א לענגערע ציט. סוכות ווינטער שטייט ער אפ שעה'לאנג במש רב הינטער דער טיר, פרא, יאָס וואַסערלי. שטייען זיי אפ אזוי א גאנצן טאג און זינען ביז אויף דער זשייאָוסקע שוועטע, א. בערנגמא, דאָס פּוילישע שטעטל, וואַרשע 1926, ז' 106. ווי מאַמעשע איז אונדז אין קיך א פּרזטיק אפֿ געשטאנען און ווי געשמעקט האָט שוין דאָס עסן אויף די טרעפּ, טעג, איצטער, ניי 1948, ז' 224. פּרעגער האָט דאָרטן... געקאָנט א' מיט איר גאַנצע שעה, ווי א פּאַרעבאַק מיט א שיקסע, בערג, אפּגאַנג, וואַסאַק, ז' 91.

3. אין פאַרבינדונג מיט מאַרק, יריד, קאַנ אנהייב ביזן סוף. א' דעם גאַנצן קאַנצערט און אנהייב ביזן סוף. א' דעם גאַנצן קאַנצערט און זיך געזעצן אפּילו אויף א מינוט. אַז מע שטייט אפּ אַ מאַרק אָדער א יריד און מע ליינט ניט א קאַפּיקע... א. ח. לעוונער, דיא פּאַלשע חתונה, ווילנע 1897.

4. זיך פאַרהאַלטן. געדויערן. דער צירק וועט דאָ א גוטע צוויי חדשים. אין "מרובה" האָט ער געוויזן גרויסע קונצן. ער פּלעגט אויף איין רישליקשן א' גאַנצע שעה, אר, די מרייה בב אַקומות, דאָס איז גראַד געווען אין דער ציט וואָס אין ליפּאָווע האָבן געדאַרפֿט זיך גרויסע יידן, וועלכע שטייען אפּ 3 מאָ נאָטן, שבת מאַטעקעוויטש, בערציק דער יתום, ווילנע 1913.

5. זיך געפּינען ערגעצוואו א געוויסע ציט. זיך אפּשטעלן, אַרצניפּאַרן אין אַן אַכסניה, האַטעל אע. זאָג מיר וואו דו ביסט אפּגע שטאַנען. איך וויל פאַרשריבן דיין אַדרעס. ער שטייט אפּ אין דעם שענסטן האַטעל פון שטאָט.

6. אויפּהערן, ניט דאַרפֿן מער שטיין. שוין אפּגעשטאַנען במש טאַמבאַק, איצט קען מען פאַרשליסן דאָס קרעמל.

7. זיך (ווערן) הינטערשטעליק, ערגער פון עפעס אדער עמעצן. א' אין דער אַרבעט. א' אין ספּאַרט־דערגריינגען. א' אין לערנען. נישט גיין פאַרויס הייסט א'. א' פון דעם אַנערקענטן סטאַנדאַרד. ליינען כדי ניט אפּ צושטיין. אַניאַגן וואָס מען איז אפּגעשטאַנען

בעת א קראַנקייט. נעם זיך באַצייטנס אויף דעם רעכטן וועג און פּאַלג מיד, שטיי ניט אפּ פון אַנדערע יונגע בעלי־ביתלעך, טאַטנס קינד דער, ממוס, גלגולים. באַדאַרפֿן מיר זען, אַז כּתרילעוועק זאָל ניט א' פון אַנדערע שטעט, שט. קליינע מענטשעלעך... ז' 120. אַלע קינדער וועלן אַוועק פאַרויס [אין לערנען] און ער וועט א', א. קיפּניס, פּרייז.

8. ניט באַוויזן מיטהאַלטן. א' פון דער ציט, ווירקלעכקייט, געזעלשאַפֿט, מאַדע אע. זיך אויפּפירן נישט לויט די לעצטע פּאַדערונג גען. [די ליטעראַטור] רופֿט זיך אפּ אויף די געשעענישן פון אונדזערע טעג; זי שטייט ניט אפּ פון דער ווירקלעכקייט, טג, יודישע שרייבער אין סאַוועט־רוסלאַנד, ניי 1958, ז' 196.

9. סעצן. טעג. ניט אויספּילן דעם אַנגער־מערקטן פּלאַן. אייניקע צעכן האָבן אַנגער־הויבן א', א. קאַהאַ, אינדשענער, קנעז 1932, ז' 137. מאַכן א סוף צום א' אין דעם מעכאַ־ניזירטן אַרויספּאַקום, א. איראַליאָוויטש, קוד־באַט, מאַסקווע 1932.

10. אפּטרעטן אויף א באַשטימטן מהלך (געוויינטלעך מיט ניט). ניט א' אויף א טראַט. ניט א' פון אַרעסטאַנט ניט בייטאַג ניט ביינאַכט. די פּאַרטיידיקערס פון דער שטאַט זיינען ניט אפּגעשטאַנען אפּילו אריך א מעטער פון זייערע פּאַזיציעס. ער איז ניט אפּ געשטאַנען פון דער שטענערין און מיט שטאַלץ זיך געשטעלט אויף ביידע פּיס, טג, גליקליכע און אומגליקליכע, ז' 21. אַלע, אַלע וועגן ציען זיך אַזעלכע לאַנגע / און א בענקשאַפֿט שטייט ניט אפּ פון זיי קיין טראַט ניט, אַקס, מירעכ און מירעו, מאַסקווע 1940, ז' 87.

11. צוריקציען זיך. אפּרוקן זיך פון עפעס. חרטה האָבן. אויפּהערן א פּאַראַורטיילע טע טיקייט. א' פון ביידע מידות. א' פון א פּרינציפּ פון א פּלל. ער האָט געזאָלט חתונה האָבן, נאָר אין דער לעצטער מינוט איז ער אפּ געשטאַנען. שטיי אפּ פון דינע נאַרשיקייטן! זאָל איך גיין קעגן רמות־גלעד אויף מלחמה אָדער זאָל איך א' זי, תּי מלכים א, כב, 6. מוהיר זיך, דאז זיא זאָלין זילכי דרכים אב שטיין, תקק. ... דען מורדים טון צו שיקן. זיא זאָל אפּ שטיין פון אירן ביזי שטיקן, וויק, ז' 29. האָט ער פּיל ביז גיטאַן, זאָ זאָל ער בלד אפּ שטיין, אי זיך דער הויפּן טוט מערין, דאז בעסט אַם טנץ איז דאז אום קערין, צוכט. ר' זלמן ע"ה האָט אונדז רעכט געגעבן און איז אפּגעשטאַנען פון דער אידייע, קמ, 1870, № 38.

12. לאַזן עפעס אָדער עמעצן צו רי, זיך אפּשטעפען פון עמעצן. א' קינד זאָל ניט א' פון דער מאַמעס פּאַרטען! אוב דזני בעלי־חובות וואַלט אב שטיין... דזנע זאָרג זאָלשט אור־לאַב געבן, אַם שבת זולשטו הערליך לעבן, ברכת המזון (שבת ומירות), אַמטש 1723, ג/ב. ער האָט אים פּאַרטרויט, אַז רעגינע איז זיך

מיידל און אייבי איז אפּגעשטאַנען. איצט באַגעגנט ער זיך מיט איר ווידער, אפּא, טענצער, ז' 114.

13. אפּטיילן זיך (פון אן אייבערפּלאַך). אינשמירן די פּאָן מיט פּעטס כדי דאָס געבעקס זאָל ליכט א'. די נייסטע פּאַרקער־מיטלען גייטיקן זיך ניט אין רעדער: דער קאַרפּוס שטייט אפּ פון דער אייבערפּלאַך פון דער ערד און טראַגט זיך פאַרויס מיט גרויס אימפעט. בויםל שטייט אפּ פון וואַסער, שוו. לאַז פּאַרקילן, אויב עס וועט זיך פון טלער א' גלאַט און אויפּן טעלער וועט ניט זיך נאָס... איז זי שוין פּאַרטיק... אין ביכל וואַש דריין גפּינט זיך זאָכן טשיקאַוו, שקלאָוו תקנ"ה [1795]. די אַלטע איבערגעפּוילטע ברע־טער זיינען איינע נאָך דער אַנדערער אפּגע־שטאַנען פון די פּאַרשלאַגענע פּענצער, ט. רי־קיל, דער וועלזשער בלוט־בלבול, ווילנע 1914, ז' 352.

14. אויפּהערן עפעס טאָן; אפּרייסן זיך פון עפעס (געוויינטלעך מיט ניט). ניט א' פון דער אַרבעט אפּילו אויף א מינוט. כאַטש אויף א מינוט שטיי אפּ פון דער אַכילה! וואָס איז? — האָט ער א קוק געטאָן אין איר זיט, נישט אפּשטייענדיק פון דער אַרבעט, שמעון האַראַנטשיק, יאַטס משפּט.

15. זיך אפּזונדערן; זיך (ווערן) אַנדערש. א' אין א זיט פון דער ברוינדיקער מאַסע מענטשן. נאָר פּונדעסטווען... קאָן מען קיין חזיר ניט זיך און פון חבֿרה ניט א', שט, טבֿיה, ז' 77. ער האָט אפּער נישט געוואַלט א' פון אַלע יידן און האָט חתונה געמאַכט זיך טאָכטער צו עלף יאָר, יק. זי באַמיט זיך אויך... נישט אפּצושטיין פון דער גרופּע, ג. דעמבליה, צוויי און א דריטער, ניי 1943, ז' 10.

16. זיך אויף אן אפּשטאַנד, א מרחק פון עפעס אָדער פון עמעצן. צוויי פּונקטן וואָס שטייען אפּ איינער פון דעם אַנדערן אויף צען צענטיםעטער. דאָס גלאַז אין דעם פּענצער שטייט אפּ פון דער ראַם. כדי די אַנטיילענע־מער פון די ספּאַרט־פּאַרמעסטונגען זאָלן איינער דעם אַנדערן ניט שטערן, מוזן זיי במש סטאַרט א' איינער פון דעם אַנדערן פּל־הפחות אויף עטלעכע צענדליק מעטער. די זעליבקע מעשה איז אַבער אויך מיט אַלע אַנדערע באַגריפֿן. וואָס ווייטער זיי שטייען אפּ איינער פון דעם אַנדערן אַלץ מער באַגריפֿ־קייטלעך קאָן מען אויסטראַכטן ווי צו פּאַרבינדן זיי, זשיט ווו, ניי 1912, ז' 57. זאָל זיך צעלט שטייט אפּ א שאַס די ווייט פון מענטש־רעש, צי גאָר אויף מילי־מילין, האַל, ממן אוצר, מאַסקווע 1966, ז' 19.

17. ווערן קאַלט צו עפעס אָדער צו עמעצן; זיך האַלטן פּונדער־ווייטן. א מאַמע שטייט קיין מאַל נישט אפּ פון א ליבלעך קינד. ער איז געוואָרן א כלל־טויער און איז אפּגעשטאַנען פון ווייב און קינד און אפּילו פון זיך פּאַך. פון

אן ארעמאן שטייט אפ דער אונטערשטער קרוב, מס, משל, תקעה, יט, 4.

18. זיין אפגערוקט אין צייט. „די צווייטע וועלט-מלחמה שטייט אפ פון דער ערשטער אויף א קיימאלין פון 21 יאר“. א לימוד פון א לימוד טאר נישט א לינגער פון א טאג אדער צוויי: אנדערש קען מען פארגעסן וואס מע האט אויסגעלערנט.“

19. בכלל זיין אפגערוקט, אונטערשיידן זיך פון צוויי פאראליכענע דערשיינונגען, ווערן אא באגריפן. „אמעריקע און אזיע שטייען אפ איינע פון די אנדערע נישט נאר אויף טויזנטער קילאמעטערס, נאר אויך קולטורעל, אין די געביטן פון טעכניק און וויסנשאפט.“

20. אפטיילן זיך פון די שווערערע און גרינגערע באשאנדעלעמענטן אין א מישונג. לאזן די קאווע א. שמוץ אין א גלאז וואסער שטייט ביסלעכעוויי אפ. אין דער צעשמאלצענער מאסע שטייען די שווערע מעטאלן אפ פון אונטן און די גרינגערע פון אויבן. „ביז דער בראנפן האט אנגעצויגן, ביז ער איז אפגע- שטאנען און באקומען די געהעריקע מראה, י. טיגער, דער צדיק און דער בעלי-תשובה. „נעמט אראפ פון פניער [די בעבעלעך], זיט אראפ און לאזט א פאר א ווילע, גיסט אראפ דעם קלארן בוליאן“, מיטוואך, ווענטארי קארטאז, ניי 1926, ז' 63.

21. זיך אויסקריסטאליזירן. קלאר ווערן פון א פראגע א דערשיינונג. לאזן די פרישע איינ- דרוקן א א ביסל. „זיי האבן זיך א כלל, אז געשעענישן וואס זיינען ערשט געשען דארף מען לאזן א און זיך איינשטילן... א יאר צענדליק“, ב. ריוויק, גרויסענדענצן... ז' 329.

22. נישט ארויסווייזן מער סימנים פון לעבן. אויפהערן זיך ווארפן. אפגעשטאנען ווי א פיש. „סגולות ורפואות צו אן אשה וואס דאס קינד איז אפגעשטאנען אין מוטערס לייב און קען דאס קינד נישט געבערן“, שמואל אפנהיים, ספר רפואות, ארץ [רוסלאנד], תקעה. „די היציקע ווערף [ווארפענישן] דעם מיידלס זינען ביס- לעכווייז שוין אפגעשטאנען“, קלמן סוביג, דער דאקטאר מיט זיין טאכטער, לובלין 1894.

23. שוואכער ווערן פון אן אבר. אויב דאס אויער שטייט אפ פון הערן... נעמען א שטיקל געזונדפעסט... ארבינצלאזן אין אויער אלע טאג א קראפליע, טאר וו. יא א פוס — איינ- שלאפן, פארשטיפט ווערן פון א פוס. פרגל: אפציען א פוס. „וואוילע פערד... פלינע פערד. ביז דעם איז, דוכט זיך, א פוס אפגעשטאנען, גיט זיי נאר א יאג דורך...“, ע. גארדא, אינגול באיא, מאסקווע 1935.

24. פאלן אין ווערט. די אקציעס שטייען לעצטנס אפ. „איז וויבאלד דער קורס שטייט אפ, איז א פפרה דער גאנצער פופציקער“, שע, מנחם מענדל, ז' 17.

25. זיין בולט, אפשטארצן. „דארט טראגט א

דאמע א קארעסט, / זי קרענקט און שנורט זיך אן; / פון אונטן אד! סאיז א סעקרעט / שטייט אפ א טשעמאדאן...“, צ. ה. הארנשטיין, כנור הצבי, בארדיטשעו תרנ"א, ז' 21. „מיט אן אויפגעקוטשעבורעטן לאץ, וואס איז אפגעשטא- נען פונעם פידושאק, ווי אן אויער פון אן אייזל“, א. קאהאג, מענטשן פונם אלקער, מאסקווע 1927, ז' 91. „סיגט זיך אן עלן די טיר און סיטישן זיך ארצין א פליג יאטן: ... ביי איינעם שטייען אפ די קעשענעס פון פילקעס“, נ. שעכטמאן, אפן נייעס וועג, כארקאוו 1928. „האב איך דעם הערינג צוגע- דריקט צום הארץ צום נאקעטן פון אונטערן העמדל — עס זאל נישט א“, מלה, די גאלדענע פאזע, קליוולאנד, ז' 24. „אויסגעפאסט ביז דער טאליע אזוי ענג, אז אויער בריסט שטייען אפ אין זייער פולער, רונדער פארעם“, ב. דעמבלין, צוויי און א דריטער, ניי 1943, ז' 22.

26. אפשטאמען, אנטשטיין פון עפעס. א פון געהויבענע לייט.

מיט זיך — „למשל, איינער טוט א נדר אז ער זאל צייט זיך לעבן זיך נישט ווערן, נישט גיין, נישט ליגן, נאר שטיין אויף איין ארט און ער שטייט זיך אזוי אפ זיין גאנצן לעבן, אמד, איי הים, ווילנע 1856. „האב איך ארבינגעגאסן צוויי פראפעס מילך אין הויכע גלייכע באקאלן ... כדי די מילך זאל האבן צייט זיך אפצו- שטיין“, בעטער, Ne 5. „זאל אויפן דעק זיך א עפעס א זאך, וואס איז... וויכטיקער ווי דער צייטונג-שייט, שנ לעזער, דיכטער, קריי- טיקער וו, ז' 529.

עכץ — „דאס א פון וויסע טרויבן קערנדלעך“, אש, דער מאן פון נצרת, 1943, ז' 85. „עניש. ער [יין-קע] — מיט געציילטע אפשטייערע וועלן אפילו אונזערע שרייבערס ענטפערן“, אאר, פאש, VIII 1953, ז' 14.

אפשטייען — אפשטייען

אפשטייענד — אדי דעשמ. נר. ← אפ- שטייענדיק. „דער ווינט האט ערגעצוואו גע- האמערט מיט א שטיק אפשטייענדן בלעך“, אפא. „נאקעט“, די דרש אזוי ווייט פאונדער איע ענינים קאנען אמת ארומגענומען ווערן מיט אן איינאיינציקן באגריף“, זשיט VIII, ניי 1919, ז' 171.

אפשטייענדיק — גערונדיג, אדי וואס שטייט אפ. איע באגלייטערס. אן איער שילער. איע ליטעראטור. איע קאלכאזן. איע אויערן. א שטיק א בלעך.

אפשטיילן — טרוו. שטיל אפ, געשטיילט. פרגל: איינשטילן. 1. מאכן שטילער. דער טוימל איז שוין צו גרויס, מע דארף אים א ביסל א. „צי קען מען נישט א די הויכע טענער פון איער גראמאפאן?“,

2. בארואיקן, קלענער מאכן דעם ווייטיק, דעם פעס אע עמאציעס. א די צעהיצטע גע- מיטער. נישטא קיין מיטל אפצושטילן דעם

ווייטיק פון א צעוואונדיקטן הארץ. „וי געפינט תמיד א קלוג ווארט און א זיס שמייכלע אויף די ליפן כדי דער שוויגערס ברוגזקייט אפצו- שטילן“, ד. י. זילבערבוש, שטרעכעלעך... ווין 1916, ז' 33.

3. טיילווייז באפרידיקן א באדערפעניש. איבערבניסן כדי אפצושטילן דעם הונגער. „די עטלעכע טראפנס וואסער האבן קוים געקלעקט אפצושטילן דעם דארשט“.

4. פאט. ווערן שטיל. אנטשטומט ווערן. „די קולות זיינען געווארן שטילער און שטילער, ביי זיי זיינען אינגאנצן אפגעשטילט געווארן“.

אפשטייבן — אדי. וואס מע קען (דארף) אפשטימען. פארשלאגן וואס זיינען א און בא פלען וואס זיינען אפליגאטאריש. איע פאר בעסערונגען צו א געזעץ-פראיעקט. א חשבון וואס איז לחלוטין נישט א — אזוי פארפלאג טערט איז ער! די פידל געהערט צו דער גרופע איע מוזיקאלישע אינסטרומענטן. יקיילא.

אפשטימען — טרוו. & אוטו. שטים אפ, געשטימט. 1. אפגעבן די שטים פאר עפעס אדער עמעצן. א פארן אייגענעם קאנדידאט. א קעגן דער רעוואלוציע. נאכן א פלעגן די וויילער הערן א קאנצערט. „ביים א די רע- זאלוציע איז קיין קאנקרעטע פארלאגע נישט ארבינגעטראגן געווארן...“, די נייעס קאנ- פערענץ פון „בונד“, [1912?]. „א זיצונג... האט אפגעשטימט: פארחתמענען די קראמען, מ. מיינעראוויטש, ראכמינל דער נאכט-שווימער, כארקאוו 1925. „ליטע האט שוין אפגעשטימט זיך צו פאראייניקן צו די אלע איבעריקע סאוועטן“, סענ, געברענטע ערד, ביא 1947, ז' 180.

2. פארענדיקן שטימען. „ביז 6 אונט וועט שוין די באפעלקערונג האבן אפגעשטימט“.

3. אפגעגלייךן. אויסשטימען א מוזיקאלישן אינסטרומענט מיט דער פאסיקער הויכקייט פון טאן, באמע פון טענער. א א פידל. „האט מיך באלד נאך דעם ווי ער האט אפגעשטימט דעם פארטעפיאן...“, אמד, דער פארטעפיאניסט, ווילנע 1878.

4. אפאקאנטראלירן צי עס שטימט. א א חשבון. „ער אליין וועט פארלויבליק א מיט דער קאסע“, מ. אהוה, די צוויי שוויגער, ווילנע תר"ס, ז' 141.

5. פארגלייכן. אידענטיפיצירן א דאקומענט. א צוויי ענלעכע באגריפן. א די איבערזעצונג פון א וויכטיקן קאמוניקאט מיטן אריגינאל.

6. לעבן גוט, שטימען א לענגערע צייט. „פארוואס זאלן מיר זיך מיט דיר קריגן, אז מיר האבן מיט דיר א לעבן-לאנג אפגע- שטימט?“,

מיט זיך. „ונג — פראצעס אדער רע- זולטאט פון אפשטימען דורכפירן אן א. שטעלן א פראגע צו דער א. די א פון א פארטעפיאן. די א פון חשבונות. „פאדערט אומעטום... אלגעמיינעם, גלייכן, דירעקטן וואלרעכט מיט

געהיימער אַ פֿאַר אַלע 20-יאָריקע בירגער, איבז, גוסטאַו יעקקא, וואָס איז קאַנסטיטוציע? זשענעוו 1905. „מע קען אַנקומען צו אַיען און צום אַחרי-רביס-להטות: אַוואַדי וועט דאָ ניט אַלע מאָל גוֹר זיין דאָס בעסטע אָדער דאָס געראַטנסטע וואָרט, ווי די מערהייט איז אויך אין פּאָליטישן לעבן ניט שטענדיק די טרעגערין פֿון חכמה אָדער פֿון יושר, ים, יושפּ וי, 3. „דר׳ חיים ווייצמאַן האָט בשעתו געזאָגט זייער אַ קלוג וואָרט: עס איז פֿאַראַן אַ גרויסער אונטערשייד צווישן שטימונג און אַ“ טמו 1965 xi 8.

יעכין. יעניש. יער (יין, יקע).
יעריי.

אָפּשטינקען — שטינג אָפּ, ~געשטונקען. אַוטו. — פֿאַרשפּרייטן אַ לענגערע צייט אָדער פֿאַרענדיקן פֿאַרשפּרייטן אַ שלעכטן ריה. טרו. — מאַכן עס זאָל זיין (ווערן) אָנגע-שטונקען. אַ די לאַבאַראַטאָריע מיט אַ גאַנץ מיט זײַך. **יעכין. יעניש. יער (יין-יקע).**

אָפּשטייפֿן — אַוטו. שטיף אָפּ, ~געשטייפֿט. 1. שטיפֿן אַ לענגערע צייט. די קינדער האָבן אָפּגעשטייפֿט דעם גאַנצן פֿאַרמיטאַג. 2. אויפֿ-הערן שטיפֿן. אָפּגעשטייפֿט און זיך גענומען צו דער אַרבעט. **יעכין. יעניש.**

אָפּשטיקן — טרו. שטיק אָפּ, ~געשטיקט. 1. דערשטיקן. ער וואָלט אַלע ייִדישע שונאים אָפּגעשטיקט מיט די אייגענע הענט. 2. שטיקן אַ לענגערע צייט. „די מעכטיקע באַאַ-שלאַנג האָט אָפּגעשטיקט איר קרבן אַזוי לאַנג ביז ער איז דערשטיקט געוואָרן“. 3. אָפּגיטן דאָס ווידיקע וואַסער נאָכן אויפֿפֿאַכן קאַרטאַפֿל. אַ קאַרטאַפֿל, בולבעס. אַ קרויט.

אָפּשטעכן — טרו. שטעך אָפּ, ~געשטאַכן. 1. קוילענען דורך דערשטעכן, ניט לויטן ייִדישן דין. אַ אַ חויר. „דאָס געשריי איז פֿון חויר, עס איז זיין סוף געקומען... דאָרט ווירד עס אָפּגעשטאַכן און אין פֿיער אַרבינגעלייגט“, ר׳ עקיבֿא יוסף שלעזינגער, אל העדרים השנה, לוחא 1869.

2. דורכשטעכן; דורכלעכערן. אַ אַ מוס-טער = אונטערלייגנדיק אונטערן מוסטער פֿאַ פֿיר אָדער קאַרטאַן, דורכשטעכן מיט אַ נאָדל לויט דעם קאַנטור פֿון מוסטער. אַ אַ באַרג = אויפֿריסן אַ באַרג [דורכלעכערן אים מיט קאַנאַלן פֿאַר דינאַמיט, כדי אים אויפֿצוריסן]. „זינען געקומען אויפֿריסן פֿעלן-ווענט, אַ בערג, איבאַן, צווישן הונדערט טויערן. אַ פֿאַרטערט — אָפּרוקן גראַוירן. האָבן וועגן דעם געשריבן אין אַלע צייטונגען און אָפּגע-שטאַכן זיין פֿאַרטערט דערבײַ, אמת, די גרינדטסקע, ווילנע תרלײַ.

3. דורכשטעכנדיק צונויפֿהעפֿטן, פֿאַרפֿעס-טיקן (אין שניידערײַ, שוסטערײַ אא פֿאַכן). אַ אַ לאַץ. אַ די פֿאַדעשווע, כדי אַרבינגעלייגן אין יעדער לעכל אַ פֿלעקל אָדער דורכצוציען אַ

דראַטווע. אַ אַ טאַשמע, אַ באַנט — צושטעכן די טאַשמע אָדער דעם באַנט צום פֿילץ פֿון קאַפּעליוש.

4. לאָן פֿליסן דאָס וואַסער. עפֿענען אָדער אָפּריסן אַ גרעבליע, אַ דאַמבע. אַ אַ טיין.

5. זיך שאַרף אויסטיילן. קאַנטראַסטירן. „זיין שאַרפֿע אַרויסטרעטונג האָט אָפּגעשטאַכן אויפֿן פֿאַן פֿון דער אַלגעמיינער שטילקייט“.

„אויף דעם עק פֿון דאָרף שטייט אַ גרויס הויז... דאָס ריינקייט און זויבערקייט וואָס שיינט אַרויס אין יעדן ווינקל און אויך דאָס ביסל ריינקייט — דאָס אַלעס שטעכט אָפּ קעגן דעם טרויעריקן אויסזען פֿון דאָרף“, קמ, 1870, Ne 29. „זייער אומעטיקייט... שטעכט אָפּ צווישן די לוסטיקייט פֿון די ענגלישע סאַל-דאַטן“, יהואש, פֿון נײַ ביז... וו, זײַ 244.

אַ די אַויגן — ריסן די אויגן, זיין פֿאַר עמעצן זייער ניט אָנגענעם. „זיין חוצפּהדיקע האַלטונג האָט אַלעמען אָפּגעשטאַכן די אויגן“.

6. שטעכן אַ לענגערע צייט. יאָרן-לאַנג אָפּ געשטאַכן מיט דער נאָדל. סײַהאַט מיר אַ גאַנצע נאַכט אָפּגעשטאַכן אין דער לינקער זייט.

7. אויפֿהערן שטעכן. מע האָט אים שוין אָפּגעשטאַכן אַלע איינשפּריצונגען.

8. אַר. אַריבערשטיגן, אַריבעריאָגן עמעצן אין עפעס. „וויא ווער עש, ווען איך בעשיר מאַכט אונד דיר אב שטעכין ווערײַ, שילדבורג זעלצאמי אונד קורצויליגי גישיכטי, 17, [אָווע III].

9. אונטערקויפֿן, דטשמ. נר. אַ מיט אַ שיינער מתנה.

ינג. יעכין. יעניש. יער (יין, יקע).

אָפּשטעלן — דער, זן. 1. אַקט אָדער רעזול-טאַט פֿון אָפּשטעלן (זיד). אַ פֿון אַ מאַשין. אַ סיגנאַל צום אַ.

2. הפסקה, איבעררייס. רעדן אָן (אַן) אַ. דער שניי שיש אָן (אַן) אַ. פֿאַרן פֿאַמעלער, מיט לאַנגע אַן. „דאָ, בײַ זייער לעצטן אַ אין אויסטענהן זיך, האָט ער שוין מער ניט געקענט אַריבערטראַגן“, שע, פֿתרילעווקער נשרפֿים.

„ער איז געבליבן אָן לשון... וואָס שטראַמט אים אַלעמאַל בשפֿע און אַן אַ“, נט, די משפּחה מאַשבער, וו, נײַ 1948. „לעבן אָן אַן אַ — כסדר זיין פֿאַרטאַן, האַווען, שמעען. „דאָ [אין אַמעריקע] לעבט מען אַן אַן אַ, שטאַרבט אָן ווידוי און אַפֿילו דער מלאך-המות נעמט אײַך ניט ווי אַ רוסישער סלעדאָוואַטעל לאַנגאַם אויפֿן דאָפֿראַס“, דער אמת, באַסטאַט Ne 8, 1895.

3. פֿאַרנעדיקונג, סוף. אַ פֿון מיליטערישע אָפּפֿאַציעס. וואָפֿן אַ. „מיטן אַ פֿון דער עמיגראַציע דערנענטערט זיך אויך זייער גורל“, דא, פֿון בערלין ביז סאַפֿראַנציקאַ... וואַר-שע 1930, זײַ 46. „גאַט — דער אַבסאַלוטער אַ פֿאַר יעדן מענטשלעכע אומרו און דער אַבסאַ-לוטער פֿאַרויס פֿאַר יעדן מענטשלעכע אַ [23],

גרינ, מענטשן און ווערטן, נײַ 1953, זײַ 53.

4. אָפּהאַלט. מניעה. מאַראַלישער אַ. דער מיאוסער וועטער איז ניט קיין אַ צו פֿאַרן.

5. אָרט וואו מע שטעלט זיך אָפּ; וואו מע באַזעצט זיך. ישראל איז היינט בײַ יידן דער לעצטער אַ אין זייער געזונד. „דאָרט בײַ דעם מיטלענדישן ים, אין כּנען, בײַ תּכּרון איז געווען אַן אַ“, קאַר, זײַ 203.

6. אָרט וואו פֿאַרקער-מיטלען בליבן צייט-וויליק שטיין, סטאַנציע, פֿאַרט. „נמל עזה — צום ערשטן איז דאָס געווען אַן אָרט אויף שיפֿן שטעלן, אַן אַ פֿון אַלעקסאַנדריע אין אַרץ-ישראל“, א. מאַלקאַוו, ספֿר דרך אמת, וואַרשע 1894, זײַ 19.

7. אָנשפּאַר. שטיצפונקט. „[דער] האַריוואַנט, וואָס דאָס אויג האָט אויף אים נישט קיין אַ, נעמט אַ סך מאָל דעם מענטשן דורך מיט אַן אומעט“, אפא. אײַ, רײַה תּשכ״ו.

8. אַפּרייד, אָפּשמועס. „ער האָט... געמאַכט אַן אַ מיט איינעם, וועלכער האָט געזאָלט ווערדען שמש“, וואַרשויער ייִדישע צייטונג, 1867, Ne 23. אַ-שטיפֿט = טערמין בײַ א. ל. זיבל, טאַקערײַ, מאַסקווע 1932, זײַ 220.

אָפּשטעלן — טרו. שטעל אָפּ, ~געשטעלט.

1. איבערריסן עמעצעס באַוועגונג. צווינגען צי שטויסן דערצו מע זאָל בליבן שטיין. אַ עמעצן אויפֿן וועג. אַ אין גאַס. אַ אַ טאַקסי. אַ צי טאָן פֿאַרן הענטל אָפּצושטעלן די באַן. „די רייבונג העלפֿט אונדו אין טויונטער פֿאַלן סײַ אָפּצושטעלן אַ באַוועגונג, סײַ אָנצופֿאַנגען די באַוועגונג“, אב. קאַספּע, פֿיזיק, נײַ 1916, זײַ 37. „און אַזוי ביז דאָס ראָד ווערט אָנטשוויגן, / ווען די זעלבליקע האַנט שטעלט עס אָפּ, מל, אײַך גיי נאָך דעם אַלטגעלעכען שטייגער. אַ די טריט = שטיין בליבן. „ווער סײַהאַט אָפּגע-שטעלט די טריט דעמאַלט / אין דעם אומעט דעם אָן-סופֿיק... צייט, אַ פֿערד אויפֿן רעגן.“

2. איבערריסן אַ טעטיקייט, אַ פֿאַרציעס, אַ פֿונקציע. אַ די אַרבעט. אַ די צאָלונגען, אַ אַ פֿאַבריק, אַ פֿאַרגאַמען קעגן יידן. איז דען מעגלעך אָפּצושטעלן דעם ווינט? „די אַלע קולטור-קוואַלן אין דעם גיסטיקן שטראַם פֿונעם סאַציאַליזם קאָן מען ניט אַ“, זשיט, דאָס נבע לעבען, נײַ יוני 1910. „אינמיטן האָט מען גע-הייסן אַ די מוזיק“, ר׳ שמעלקענע דער קלעזמער, וואַרשע תּרע״א, זײַ 5. „עס האָט באַלד געפֿירט צו אַן אינטערווענץ אָפּצושטעלן דאָס אַרויסטיקן ייִדישע סוחרים און באַלמאַלעאַכעס פֿון סאַלענסקער געגנט“, זש, קיסר און רבי IV, זײַ 147.

אַ קאַפּה נע ע ר = איבערריסן אַ תּע-נוג. „מע דאַרף קאַפּהנער אַ און אים הערן [עס איז כּדאַי אויפֿהערן עסן דאָס בעסטע און הערן זיין חכמה]“. אַ דאָס (וויסע) פֿע ר ד ל = אָנעצן, באַנקראַטירן. אַ דאָס ל ע ב נ = זיך נעמען דאָס לעבן. „און אַ מיט גוואַלד מײַן

צייט וואָס ר' אָדעס האָט אָפּגעשטעלט מיטן קיי סער, איז געוואָרן די פּאַלאַצן מיט הכל-אשר-לכלי, שְׂבָחֵי בַּעֲטָם. איבער אונדזערע עֲבֵירוֹת זיינען שוין אַרױסגעגאַנגען אַלע צײַטן, וואָס גאָט האָט אָפּגעשטעלט אַז משיח זאל דעמאָלט קומען, מעשה כּוֹדֵי, סדילקאָו 1836. ווער נאָך עס וועט מיטפאַרן מיט מיר איז נאָך נישט אָפּגעשטעלט, אָבער אַ מיטפאַרער וועל איך האָבן, 99. און אַז ער האָט געוואָלט אַ בייזעריקן בליק, האָב איך אים גאָר אַראָפּגע- דריקט די ברעמע און די אויגן פֿאַרמאַכט, פּרױ, דאָס קראַנקע ייִנגל, כּשֶׁם די מוֹנוֹת פֿון מענטשן איז אָפּגעשטעלט פֿון ראָש-השנה אַזוי איז די חסרונות פֿון מענטשן אָפּגעשטעלט פֿון ראָש-השנה, וויפֿל זאל נחטר ווערן בײַ אים געלט, ר' חיים יצחק גאַנזמאַן מִזְאָרְזֵי, סגולה לעשירות, וואַרשע 1904. די חכמים האָבן אָפּגעשטעלט אַ שיעור [פֿאַר פּאה] צו געבן די אַרעמע איין טייל פֿון זעכציק פֿון דעם וואָס האָט בײַ אים געוואָקסן, טשױ, ו' 43. אַ בײַ זיך אין האַרצן = אָנגעמען אַ פֿעסטן באַשלוס.

13. דזו שטעלן מיט אַ בײַטעם פֿון פֿאַרעני- דיין, אַ באַנקעס, פּיאָוקעס, אַ קאַמפּרעס, אַ זענעפֿט. אַ אויף דעם טויז דעם גאַנצן באַנק. אַ אַ טיינשטען אויף דעם ריטער אונטערן נומער איינס.

14. דזו שטעלן, מיטן בײַטעם פֿון אָפּטאַן אַ טובֿה פֿאַר אַ טובֿה, אַן אַרבעט פֿאַר אַ טובֿה. פֿאַר דײַנע צוויי רויטע וועל איך דיר אַ באַנקעס צום נײַעם יאַר, ייִל, דאָס משלחה, זשיטאַמיר תּרלױ.

15. אַ חוֹזֵק — מאַכן חוֹזֵק, אָפּלאַכן. אַ אַ טשאַלנט — אַרײַנשטעלן דעם טשאַלנט אין אויחן.

16. אַנטוויינען, אויפֿהערן געבן זייגן אַן עופֿעלע. האָט מען קינדער אָפּצושטעלן איז מען אויך מנדר פֿאַר ר' מאיר בעל-הנס, הערצל אפּשאַן, בית ישראֵל — וויזשניצער רבֿײַט הויף, סיגעט 1939.

17. אַפּזאַגן עמעצן. אַ עמעצן פֿון דער אַרבעט. אָנשטעלן אַ מענטשן אויף דער אַרבעט איז איינפֿאַכער איידער אַ אים.

18. אָפּהאַלטן עמעצן פֿון טאַן עפעס. אַ עמעצן אין דער לעצטער מינוט. אַ די האַנט פֿון תּלײַן. ער איז געבליבן אין דער היים, ווייל אַ שלעכטער פֿאַרגעפֿיל האָט אים אָפּגעשטעלט. אַז ער, האָט געוואָלט, האָט זיך געפֿונען, ווער סױאַל אַ אַברָהם אַכּינױ בײַ דער עקידה, שירע גאַרשמאַן, דער קויעכ פֿונ לעבנ, מאַסקווע 1948. אַפֿילו ער, ווען ער האָט זיך אַמאַל געוואָלט אַרײַנמישן אין אַן ענין פֿון אַגדה, האָט מען אים אָפּגעשטעלט מיט אַ גוטמוטיקן פֿאַר- וואורף, מה לך אצל אנדה, — וואָס האָסטו, עקיבֿא, פֿאַר אַ שייכות מיט אַגדה?, מ. ווייטעס, פֿאַש, 1950 VIII 18.

19. אָפּהאַלטן עמעצן פֿון טאַן עפעס. אַ עמעצן אין דער לעצטער מינוט. אַ די האַנט פֿון תּלײַן. ער איז געבליבן אין דער היים, ווייל אַ שלעכטער פֿאַרגעפֿיל האָט אים אָפּגעשטעלט. אַז ער, האָט געוואָלט, האָט זיך געפֿונען, ווער סױאַל אַ אַברָהם אַכּינױ בײַ דער עקידה, שירע גאַרשמאַן, דער קויעכ פֿונ לעבנ, מאַסקווע 1948. אַפֿילו ער, ווען ער האָט זיך אַמאַל געוואָלט אַרײַנמישן אין אַן ענין פֿון אַגדה, האָט מען אים אָפּגעשטעלט מיט אַ גוטמוטיקן פֿאַר- וואורף, מה לך אצל אנדה, — וואָס האָסטו, עקיבֿא, פֿאַר אַ שייכות מיט אַגדה?, מ. ווייטעס, פֿאַש, 1950 VIII 18.

20. אָפּהאַלטן עמעצן פֿון טאַן עפעס. אַ עמעצן אין דער לעצטער מינוט. אַ די האַנט פֿון תּלײַן. ער איז געבליבן אין דער היים, ווייל אַ שלעכטער פֿאַרגעפֿיל האָט אים אָפּגעשטעלט. אַז ער, האָט געוואָלט, האָט זיך געפֿונען, ווער סױאַל אַ אַברָהם אַכּינױ בײַ דער עקידה, שירע גאַרשמאַן, דער קויעכ פֿונ לעבנ, מאַסקווע 1948. אַפֿילו ער, ווען ער האָט זיך אַמאַל געוואָלט אַרײַנמישן אין אַן ענין פֿון אַגדה, האָט מען אים אָפּגעשטעלט מיט אַ גוטמוטיקן פֿאַר- וואורף, מה לך אצל אנדה, — וואָס האָסטו, עקיבֿא, פֿאַר אַ שייכות מיט אַגדה?, מ. ווייטעס, פֿאַש, 1950 VIII 18.

9. אָפּרעגולירן, אויסרעגולירן. פּרױ: אַג- שטעלן בײַ 3, 4. אַ אַ מאַס. אַ דעם אָפּאַראַט אויף קורצע כּוואַליעס. אַ די צאַל אומדרייען פֿון דער טאַקמאַשין. אַ אַ מוזיקאַלישן אינ- סטרומענט. ער איז אַ מאַדים אָפּצושטעלן אַ פּיאָנע. אַ דעם פֿאַרמאַכט לויט דער ליכטיקייט. אַ די העטעלע ריכטיק אויף מײַן מאַס, ב. אָפּט, אַ ווירקליכע הערצליכע ליבעע וו, ווילנע 1901, ז' 95.

10. ברענגען אויף אַן אָרט. איבערלאָזן. אַ דאָס פֿערדל אין שטאַל אַרײַן. אַ דעם בחורעץ צוריק צו טאַטע-מאַמע. דער הויפּמאַן איז מחויבֿ מיך צוריק אָפּצושטעלן וואו ער האָט מיך גענומען, דיא רויטע יודעלע, וואַרשע 1870. נאַקעט און בלוין האָט ער זי מיר אַפֿ- געשטעלט, נאַר מיט אַ לונג-פֿעלער!, פּרױ, דראַמ שריפֿט, ז' 332. אַז זי איז גרייט געווען נאַכצוגיין, וואו ער וועט נאָר וועלן, האָט ער זי אָפּגעשטעלט צום מאַן, אָפּט, אַלײַן, ז' 162.

11. צושטעלן סחורה, מאַטעריאַלן אדגל. בדי זיי צו פֿאַרקויפֿן. אַ דאָס ביסל פֿאַרלעגענע סחורה. היבנט האַנדלס ער מיט אייער, ער קויפֿט זיי אין די דערפֿער און שטעלט זיי אָפּ קיין לובלין, פּרױ. אין פּאַסטוואָגן.

12. איינארדענען, דורכפֿירן. אַ אַ חתונה (אַ ספּעקטאַקל). דענסטמאַל האָבן ייִדן זיך

לעבן — / כּוואַלט אַ מאָרד באַגיין... האַל, מײַן אוצר, מאַסקווע 1966, ז' 91. אַ דאָס האַרצן = באַצויבערן. אויגן — צוויי זונען, וואָס שטעלן דיר אָפּ דאָס האַרץ.

3. אָפּלייגן אויף שפּעטער. אַ אויף אַ יאַר צײַט אַלע בױ-פּראַיעקטן. אַ אַלע קאַנ- צערטן אויף אַ חודש צײַט. אַ דאָס דורכפֿירן דעם טױט-אורטייל.

4. מאַכן פּאַמעלעכער, האַמעווען אַ פּראַצעס, אַ טעטיקייט. בדי אָפּצושטעלן אַ שריפֿה אין וואַלד, דאַרף מען קודם-כּל אַרום די ברעגענדיקע שטחים אויסגראַבן אַ ראַוו. אָפּשניידן די שפיצן פֿון די געוויקסן, בדי אָפּצושטעלן דעם שטאַרקן וואַקס פֿון שטענגל, ש. הענין איבֿו, וו. וו. ווינער, די געבאַטן פֿון וויטרוטישן פּויער, מינסק 1926. דאָס ייִנגל האָט געשמעקט דעם ריח וואָס האָט... אָפּגעשטעלט און פֿאַר- שיכורט זינע געדאַנקען, מ. גאַלדבוים, אַ יודישע נשמה, פּשעמישל 1927, ז' 28. אַ פּראַדוקט פֿון גלות וואָס... האָט אָפּגעשטעלט און אַטראַפֿירט די אַנטוויקלונג פֿון אונדזער נאַציאָנאַלן לעבן, ש. ראַווידאַוויטש, יבֿל XXI.

5. באַרואיקן. דערדריקן אַ געפֿיל. אַ עמעצנס כּעס, גרימציאָרן. מיט פֿליס איז קומן דו אַלז פֿון גאַט / דו מן הַפֿרט אונִי מוט וויל זאַל אַב שטעלן, ווינע, ז' 47. אַיינמאַל... אַן שלמהלע איז... אַרײַנגעלאָפֿן אין שטוב, האָט מען אים באלד אָפּגעשטעלט מיט אַ בייז אומעטיקער מינע, ממוס, שלמה, ז' 41.

6. אָפּהאַלטן עמעצן פֿון טאַן עפעס. אַ עמעצן אין דער לעצטער מינוט. אַ די האַנט פֿון תּלײַן. ער איז געבליבן אין דער היים, ווייל אַ שלעכטער פֿאַרגעפֿיל האָט אים אָפּגעשטעלט. אַז ער, האָט געוואָלט, האָט זיך געפֿונען, ווער סױאַל אַ אַברָהם אַכּינױ בײַ דער עקידה, שירע גאַרשמאַן, דער קויעכ פֿונ לעבנ, מאַסקווע 1948. אַפֿילו ער, ווען ער האָט זיך אַמאַל געוואָלט אַרײַנמישן אין אַן ענין פֿון אַגדה, האָט מען אים אָפּגעשטעלט מיט אַ גוטמוטיקן פֿאַר- וואורף, מה לך אצל אנדה, — וואָס האָסטו, עקיבֿא, פֿאַר אַ שייכות מיט אַגדה?, מ. ווייטעס, פֿאַש, 1950 VIII 18.

7. לאָזן שטיין אַ לענגערע צײַט ווען, יאַגדעס אע פּראַדוקטן. פּרױ: אָנשטעלן, ז' 22. אַ אַבני געמאַכט אויף נישט צו באַדאַרפֿן (פֿאַר אַ חולה). אַ אויף ווינטער זויערע אונגעקעס. אַ אַ פֿעסל קרויט. אַ סגולה צו אַן עקרה אָפּצושטעלן אַ גוט פֿלעשל ווען מיט סאַלוואַ, עס זאַל זיך אַזוי ווייקן לאַנג און ווען עס איז אַ ליל טבֿילה זאַל זי נאָך די טבֿילה טרינקען פֿון דעם ווען אַ ווינגלעל, טאַר.

8. באַשטימען. באַשליסן. איינשטעלן. אַפֿ- מאַכן. פּיקטירן עפעס. אַ אַ צײַט. דער זמן חתונה איז געווען אָפּגעשטעלט אויף שבת-נחמה. אַ די גרייס פֿון מיטגליד-אַפּפּאַל. עס איז בײַ זיי געווען אָפּגעשטעלט זיך צו טרעפֿן. אַ מיט די אַרבעטער וויפֿל צו צאַלן. נישט וויסן אויף וואָס די אויגן אַ. און אַז עס איז געקומען די

א. „אז דאס מוטנע וואסער וועט אפשטיין, וועט אויפן דעק זיך א' דער גאנצער שמוץ.“
 „מע צעמישט עטלעכע הויפנס געלאשענעם קאלך אין א כלי מיט וואסער, מע לאזט זיך א' די פליסיקייט, דערנאך גיסט מען פארזיכטיק אפ די לויטער געווארענע... פליסיקייט“, יאב וו, ז' 153.

13. אויסבילדן זיך, אויסקריסטאליזירן זיך. „יעדער אויסגעשטודירטער מאטעריאל מוז זיך א' אין זכרון“, „פון די צענדליקער פראגעס האבן זיך צום סוף אפגעשטעלט די צוויי וויכטיקסטע פראבלעמען“. „זיי בליבן צונויפגע- בונדן אין איין קערפער און צווישן זיי שטעלן זיך אפ בלויזן“, חיה זעלדעס, ווינטער אבנדעט, ווארשע תרנ"ה, ז' 46. „און דערצו — א געשיכטע וואס האט זיך נאך גיט אפגעשטעלט. א טיפן וואס רינט נאך און זוכט נאך א וועג“, קאר וו, ז' 13.

14. איבערבליבן. א זכר זאל זיך גיט א'. ביי אים האט זיך אפגעשטעלט דער גאנצער קאפיטאל. נאכן גאנצן משא-ומתן האט זיך אפ געשטעלט א רוח. „אויפן וועג האט ער זיך אינגאנצן אויסגעניכטערט, און ווען ער איז אריין אין שטוב האט זיך ביי אים גיט אפגע- שטעלט א שפור פון שכרות“, י. גיידא, דער טאוועסט איז פארפאלען, ווילנע 1894, ז' 10. „מיין גאנצער פארדינסט שטעלט זיך אפ ביי דיר / פריער נעמסטו דעם קרן אפ / און פאר פראצענט די פיל אראפ. / דערפאר בליב איך א קבצן און דו א גביר“, ה. קליבאנאו, קול חיים, ווילנע 1908, ז' 24.

15. באשטימען. אינשטעלן. זיך א' א צייט צו ארבעטן און א צייט צו רוען. „אייביק זאל דער מענטש ווייניגן אין משא-ומתן / און זאל זיך א' צייטן אויף צו לערנען“, איבד, ר' אליהו די ווידיאל, אור עולם, ווערפאוו 1846. „און די לבט וואלטן גיט געקאנט א' זיך צווישנאנאנד א צייט דעמאלט צו טאן אדער אפצושמועסן אן עסק“, חה ווו. „איז דודס פאטער אפגעשטארבן. ער האט זיך אפגעשטעלט ביי דעם קלייטל און איז געווארן דער מוטערס שפצער“, ש. בע קערמאן, די יודישע קאזאקיא, אדעס 1886, ז' 15.

16. פיקסירן די אויפמערקזאמקייט אויף עפעס. לייגן אכט. א' זיך אין געדאנק אויף די געשעענישן פון נעכטיקן טאג. א מענטש דארף אלעמאל זיך א' אויף דעם וויכטיקסטן טן. „זי איז מיטאמאל געבליבן שטיין, די אויערן אירע האבן זיך אָנגעשפיצט און די אויגן האבן זיך אפגעשטעלט אויף דער טיר“, י. גש. „דאס קינד שטעלט זיך גיט אפ לאנג אויף די אדער יענע דערשיינונגען“, פ. שניאור- טאג, די קאסטאטראפאלע ציטן און די וואקסן דיקע דורות, בערלין יאר(?) „כגעדענק אלץ קלאר — א האר זאל פעלן / ווי ס'האט מ'ן בליק געפארשט, געזוכט / אויף וואס דאיעלט זיך אפצושטעלן“, האל, מ'ן אוצב, מאסקווע 1966, ז' 227.

אנטזאגט און זיך אפגעשטעלט פון ארבעט“, י. מ. אלפערטוויץ, דיא וועלט-מלחמה... ווילנע 1905. „און אינגעוועבט אין יענער שטילקייטס זנד / וועלן צו איין-און-דערוועל- בער ציט אומעטום זיך א' זייערס“, צייט, מסטרון. „דאס הארץ שטעלט זיך אפ — פון א שטארקער איבערלעבונג. „דורכן פענצ- טער זעט שלמה א גאנץ פריילעכע קאמפאניע. זיין קליין הערצעלע שטעלט זיך אויף אפ פאר עגמתינפש“, סמב. „חזקל האט שוין גישט געהערט, דאס הארץ האט זיך אין אים אפגע- שטעלט“, חת, צמח אטלסט, טמו 1960, ז' 8.

9. אריינפארן אויף א קורצער צייט. א ברודער זאל פארבייפארן גלאט אזוי און זיך גיט א' אפילו אויף א טאג. „מיר זעען ווי איינער נעמט א בילעט פון קיעוו קיין אדעס און שטעלט זיך אפ אין בארדיטשעוו“, יוסף ארוק, אדעסטער אדרעס קאלענדאר אויף דעם יאהר תרנ"ה, אדעס 1897. „פארגעס זשע גיט... צוריקוועגס, ... זיך א' ביי מיר“, שע, דער פארשיפטער שניידער. „ער האט זיך געוויס אפגעשטעלט אין ווארשע עפעס קויפן“, ספ, טורות, ז' 9.

10. וואוינען, לעבן ציטווייליק. א' זיך אין שענסטן האטעל פון שטאט. „וואו האטסטו זיך אפגעשטעלט? אין אן אריינפאר-הויז אדער ביי באקאנטע?“, „ער האט זיך מיר אליין מודה געווען, אז ער שטעלט זיך אימער אפ אין איין אכסניה“, ג. ראויטש, ריב משפחה... ווילנע 1865, ז' 12. „אט אין דער דאזיקער צייט זינען אונדזערע פארשינען אָנגעקומען קיין טעטעריוקע און זיך אפגעשטעלט אין דעם דאזיקן קליינל אויף סטאנציע“, ממוס, מסעות, ז' 60. „אן איינפאר-הויז אויף א מיטן שליאך, וואו איטלעכער שטעלט זיך אפ ווי ביי זיך אין דער היים“, בענ וו, ז' 64.

א' זיך אויף שבת, אויף יום-טוב — אונטערוועגס איינשטיין אויף סטאנציע ביי עמעצן אדער ערגעצוואו, כדי גיט צו פארן ווען לויטן יודישן דין איז עס פארבאטן. „מע האט זיך אויף שבוועת למול אפגעשטעלט ביי א סטאנציע אינעם סטעפ גאנץ ווייט“, ממוס, יודל, ז' 10. „זאג מיר נאך, סערדצע, ... ווער האט זיך דאס אפגעשטעלט ביי דיר אויף היינטיקן שבת עפעס א מאדנער פארשוי?“, שע, מסעיות און פאנטאזיעס, ז' 41.

11. באזעצן זיך אויף א נייעם ארט. זיי האבן לאנג געוואגלט, ביז זיי האבן זיך לסוף אפגעשטעלט אין ירושלים. „ער האט זיך אפ געשטעלט ביי אן ארענדאר פאר א מלמד“, א. נוסבאום, פנסטעלע די גאבעטע, ווארשע 1885, ז' 52. „מענדל האט זיך אפגעשטעלט נאך דער חתונה אין פרייאנסק: ער איז אָנגעקומען אויף קעסט צום שווער“, י. גיידא, דער ניער פרא- צענטניק, ווילנע 1893, ז' 42.

12. קלאר ווערן (וועגן א מוטנער פליסי- קייט). אפטיילן זיך פון די שווערערע בא- שטאנדטיילן אין א מישונג. לאזן די קאווע זיך

3. איבערבליבן וואו מען איז. גיט גיין פארויס. א' זיך ביי אנהייב, אין מיטן וועג. „די ארמיי האט זיך אפגעשטעלט אויף די אלטע פאזיציעס“, „און ווי בארואיקט פון באגערן / האט אויך די צייט זיך אפגעשטעלט“, אר, יאלול-שטימונג. „דענסטמאל שטעל זיך אפ / געשיכטע — שבת קומט — איך רוי“, צייט, מסטרון.

4. פארבליבן אין זעלביקן מצב א לענגערע צייט. פארגליווערט ווערן. א גוטער וועטער האט זיך דא אפגעשטעלט די לעצטע פאר חדשים. „אויפן פנים האט זיך אים אפגע- שטעלט א ברייטער גוטארציקער שמיכל“. א שטומע פראגע האט זיך אים אפגעשטעלט אין זינע אויגן. „אז איר דרינגט דורך אין אלע זינע [דעם קינדס] נויטן, דאן קען ער זיך גיט א' גלייכגילטיק“, י. ל. גרינהויז, שלאגט גיט קיין קינדע, ווארשע 1900. „ער האט געקוקט צוריק... אָנאָן אין טאל איז דאס הייזל געשטאנען מיט נאך אַזעלכע הייזלעך... אלץ שטעלט זיך אפ דא, נאך ער וועט שוין מער אהער גיט אָנגעהערן“, שטערנ, מינסק 1940, ז' 87.

5. בליבן הינטערשטעליק, אפשטיין. דעם לויפער האט פארפעלט אטעם און ער האט גענומען זיך א'. „סענדערל האט אָנגעהויבן ביסלעכווייז זיך אפצושטעלן און געסאפעט ווי א גאנדי“, ממוס, מסעות, ז' 41.

6. מאכן הפסקות ביי א טאן עפעס. זיך א' אויף יעדער ווארט. „הערצל פידלט... און מאכט זיך באריש מיט די קינדער, טוט א פידל און שטעלט זיך אפ“, ממוס, שלמה, ז' 81. „די שניטערס שטעלן זיך אלע מאל אפ, כדי אן צושארפן די קאסעס“, מ. גארבייאנסקי, טאוו היימלאנד, 1963, ז' 1.

7. איבעררייסן זיך. גיט האבן קיין המשך. דער רעש פלעגט זיך א' נאך אויף די נאכט- שעהן. דער רעגן האט זיך אפגעשטעלט. „עולם כמנהגו נוהג — די וועלט שטעלט זיך גיט אפ“, שו. „זי האלט זיך נאך אויף מיט ניסים, די קאפייע צייטונג, און וועט זיך שוין איינביי- אינגאנצן א“, בערג, נאך אלעמען וו, וואסטאק, ז' 133. „אין אויוון ברענט טענדיק א פיער, דער קעסל אויפן אויוון הערט גישט אויף צו זיין און דאס איבערקאכן שטעלט זיך גיט אפ אויף א מינוט“, גרינ, בלעטלען פון א טאג- בוך, גיי 1954, ז' 172. „דער שטורעם, וואס האט אזוי געבושעוועט אין דרויסן, פלעגט פון צייט צו צייט זיך א', גלייך ווי ער וואלט געוואלט אפכאפן דעם אטעם“, תלוש, אַמערי- קאנער, 1960, ז' 2. „דאס איז די מחשבה פון גאט, אז זיין מויל זאל זיך גישט א' פון לערנען“, תניא, כח.

8. אויפהערן פונקציאנירן. נאך פונדעסט- וועגן איז א מאשין אן איידעלע זאך, פון דער קלענסטער פריצינע שטעלט זי זיך אפ, דיא שכירות, לעמבערג 1896, ז' 39. „האבן מיר גלייך ביי דעם ערשטן סלזושטעל אלע זיך

17. גענויער ארומריידן. באטראכטן. זיך א' אויף א פראגע, אויף אן ענין. "מיר קאנען זיך דא נישט גענויער א' אויף דער פאנע פון דער רעלאטיוויטעטס-טעאריע, ווייל דאס וואלט הייסן ארויסגיין פון די גרענעצן פון דעם ביכל", גוטן ז' 69. "אבערהויפט האט זיך דער זיידע אפגעשטעלט אויף דער טיר — די טיר — האט ער מסביר געווען — איז מיניע אן אייגענע המצאה", אר, 'דעם זיידנס לאמטערן'. "אבער איך וויל זיך נישט א' אויף די פרטים פון אט דער אויסערארדנטלעך פּרעטיקער קונסט-פּאַ-נאַראַמע", שג, דערציילערס און דאמאניסטן וו, 507 ז'.

18. זיך צוריקהאלטן פון עפעס (געוויינטלעך מיט גיט). א' זיך אין דער לעצטער רגע. ניט א' זיך פאַר קיין זאך. דאס איז א מענטש וואס שטעלט זיך ניט אפ פאַר קיין שום מניעה. "דא דאַרף מען פיל טענהן און טענהן... און ניט א' זיך פאַר א קלאפ אויך", ב. גארי, פוסה, גיי 1899, ז' 6. "ער האט זיך מער נישט געקאנט באהערשן. גרייט געווען זיך נישט אפצושטעלן פאַר קיין זאך און אלץ אין אים האט אויפגעברילט", פאפ, אין פּוילישע וועלט-דער. "איך בין שוין צו אלעמען גרייט, / איך שטעל מיך פאַר קיין זאך ניט אפ / אפילו אויף דעם פינצטערן טויט / זאג איך זיך אויך נישט אפ", פל [ש. לעהמאן, 'ליבע-לידער פון גנבים', ש 10].

19. לאקל מג. אויסבראַקירט ווערן פון מילטער-דינסט. "אז די אענטקאמיסיע האט אים נישט אנגענומען פאַר א זעלנער און אים געשיקט אהיים, האט ער מיט פרייד אויסגערופן: איך האב מיך אפגעשטעלט!".
-ונג. -עכין. -עניש. -ער (-ין, -קע). -ערני.

אפשטעלצייכן — דער, -ס. צייכן וואס ווייזט וואו און ווען מע דאַרף זיך אפשטעלן ביים ארויסרייד און העלפט צעגלידערן א זאך אויף זינען באשטאנדטיילן. א' אין יידיש: פינטל, פּרעגזייכן, אויסרוצפייכן; קאמע, פינטלקאמע (קאמע-פינטל); צווייפינטל, דרעפינטל; טירע; קלאמערן. א ביסל געוואגט איז אפשר אין דער פראגע וועגן א', ימ, שול-גראמאטיק, 1921. "דערקלערט די אים, וואו איר קענט. ווייזט דא אן די איינווארטטיקע פראצעס", א. שפיאק, ישפ, קינע 1926, ז' 26. "אפילו די ריין אינטאנאציא-נעלע אים... שטעלן ניט אלע שילער", אפן שפראכפראנט, זאמלונג 4-3, קינע 1935.

אפשטעמפל — דער, -ען. 1. אקט אדער רעוולטאט פון אפשטעמפלען.

2. אפדרוק. "איין געלערנטער האט זיך אפילו בארימט, אז ער האט אנטדעקט טיף אין דער ערד דעם א' פון א סקעלעט פונעם אוראלטן מענטשן", י. יאכינסאן, געיאג נאך שפּיטז, קינע 1924.

3. אייננאַרטקייט. "עטלעכע אַלץ איינס גוטע ארטיסטן... נאָר יעדער אויף זיין שטייגער,

מיט זיין ספעציעלן אינדיווידועלן א', קאמפ אפ צוויי פראנטן איז דער פּעדאגאגיק, באַרדרי טשע 1932.

אפשטעמפלען — טרוו. פל אפ, ~געשטעמפלט. 1. אַוועקשטעלן א שטעמפל. א' א מאַרקע אויף א בריוו. אן אפציעלער דאַקר מענט וואס איז אפגעשטעמפלט מיט א רונדן שטעמפל. א' די סחורה מיטן שטעמפל פון פאַבריק.

2. געבן עמעצן א בולטע כאַראַקטעריסטיק (אפּט נעגאַטיווע). שילער האָבן א טבע אפצור שטעמפלען זייערע לערערס מיט צונעמענישן. "כאָטש זי איז נישט אפגעשטעמפלט מיט דעם שטעמפל פון א פאַרטיי, הערשט אין איר איין געפיל און מען קאן זאָגן איין טעמע... די נאַציאָנאַלע טעמע", שג, לעזער, דיכטער, קריי טיקער וו, ז' 516.

3. פאַראַרטלין עמעצן. א' עמעצן ווי א פאַררעטער. א' אן אַרויסטרעטונג ווי א פאַר-פּירנדיקע.

4. אַראָנעמען אן אפּדרוק. "אין מיליציע האָט ער געשוואוירן אַז ער איז גאַט די נשמה שולדיק... נאָר ווען מען האָט אים אפּגע-שטעמפלט די פּינגער און אַרבינגעשטופט אין אַ שמאַלן צימער מיט הויכע גראַטעס, האָט ער זיך דערשראַקן", פּבוול סיאָ, דערציילונגען, כאַראַקטן 1930.

מיט זיך — אפּדריקן זיך. קאָנטיק זיין. "און אין דער ווייכער ערד וואָלטן זיך מער נישט אפּגעשטעמפלט אַבערע שטאַלצע אַקסן קאַפיטעס", דא, פון בערלין ביז טאַן-פראַנץ ציטקא, וואַרשע 1930, ז' 148. "זיך אפּגעשטעמ-פלט האָבן טריט אויף דער פאַרשניטער ערד, / אין הימל וואָך געווען דער נאַכטישער פאַטרול איז... פּמ. מלחמה ו, גיי 1956, ז' 180. "דער הונגער און די שטענדיקע דאגות האָבן זיך אפּגעשטעמפלט אויף זיין געזיכט, דר' לעסטער... הענדיינישע מיטלען, וואַרשע 1908. א' זיך אין ז' פּרונ, אין די געדאַנקען — פאַר-געוועקען, אַנברעצן זיך און זכרון... אלץ שטעמפלט זיך אפּ אין זכרון..."
-ונג. "פאַר דעם מעטאָפּזיקער... זענען די זאכן און זייערע אַען אין געדאַנק — די באַגריפּן — טונאַנדערגעשיידטע, פּעסטע, אומ-באַוועגלעכע", זשיט וו, 1917, ז' 99. "אין 1861 און דערנאָך אין 1877 יאָר האָט מען אין דעשלאַנד... געפונען צוויי אַען פון אַ פּויגל מיט אַ וואונדערלעכן געבויה, מ. יא. צוזמער, זאַלאַגניע, קינע 1933.

-עכין. -עניש. -ער (-ין, -קע). -ערני.

אפשטענדיקן — אקרוו. דיק אפ, ~גע-שטענדיקט. נעגל. בליבן שטענדיק אויפן זעלבדיקן ארט. א' די טעג א' די צייט. "פון זינט זי איז אַוועק פון דער אַפּערע, שטענדיקט זי אפּ די מעת-לעתן אין דער היים און וואַרט", א. קאהאן, אינטערנער, קינע 1932, ז' 78.

אפשטעפן — טרוו. שטעפ אפ, ~געשטעפט.

1. צווייען, אויפנייען, דורכנייען, ארומנייען שטעפנדיק. א' א נעטל, א קענטל, א' די פראנטן, דעם קאלנער. א' די לעפלעך פון די קעשענעס. א' עפעס פון אויבן. "שטעפער, שטעפער, זאג אויף גיך: שטעפער, שטעפער, שטעפ אפ שיד", גיכווערטל. "מאכן א לאנגן קאלנער פון דער פולער האנט און א' אים לעת-עתה פון אויבן מיט א שטיק אונטערשלאַק", ממוס, מסעות, ז' 24. "זי פלעגט ארצינגיין צו זיי אין שטוב עפעס א' ביי דער שוועסטער", אי. קיפניס, די צייט גייט, קינע 1940.

2. שטעפן א לענגערע צייט. א' אין דער שטעפער די שטעסע יאָרן פון לעבן.
3. פאַרענדיקן שטעפן. א' וויפּל עס פאַדערט זיך לויט דער נאַרמע.

4. פּיג. אַפּזאָגן עפעס פליסיק, גיך. "און ער האָט פאַרקאַטשט זיך א' א מנחה", שג, 'דער פאַרכישיפּטער שניידער'. "מיט א שמיכל, שטעכיק ווי א שפּיו, / אפּגעשטעפט אין איין אַטעם האָט דער הונט זריז", י. מאַניק, 'דער הונט און דאָס אייל', 'דער שניידער איז געווען אַן עמך', האָט געקענט א' א מעריב', בצג, טמו 1966, ז' 13.

5. פּיג. צורעכטמאַכן. אויספאַרטיקן עפעס. "זעלטן ווען ער האָט געהייסן אן אַרטיקל איבערשריבן... אויספרעסן די שפראַך... אַדער אַמאַל א' א שטיקל נעעס, אַז די וואַרשיינלעכ-קייט זאָל זיך בעסער האַלטן", אר, 'צוקונפּט-אַרטיקלען'.

6. פּיג. אַפּשמיסן. א' דעם בחורעץ איבערן הינטער-חלק אַווי, אַז ער זאָל דערווען די באַפּען פון יענער וועלט.

-ונג. -עכין. -עניש. -ער (-ין, -קע). -ערני.

אפשטעקן — טרוו. שטעק אפ, ~געשטעקט.

1. אויפּלעפּענען דורכן באַזמיטקן, אַרויסנעמען וואָס שטעקט אין דער עפענונג: אַפּקאַרקעווען א פּלאַש א פּלי אע. א' דאָס העלצל. א' דעם שפּונט. א' דעם פּראָפּן. א' דעם קוימען פּדי ניט פאַרטשאַדעט צו ווערן. "א'... דעם צאַפּן פון דעם פּאַס, סיאָל אויסלויפּן... האַלב וואָ-סער — הייסט ביי זיי אַ שייגעץ", שג, מאַטל. "האַט אַרויסגענומען פון בוועם אַ פּלעשעלע, אַפּגעשטעקט עס און צוגעלייגט צו די ליפּן", פּרוג וו, גיי 1910, ז' 72. "עוור זייגערמאַכער שטעקט אפּ דעם פּראַכיל פון לאַדן און עפנט אים אויף", אַווראַס קאַהאַן, בראַכטיקער, כאַראַקטן 1930. "מיר שטעקן אפּ די קליאַמקע פון דער טיר און מיר גייען אַרביין", אי. קיפּניס, 'אונטערוועג', סאַוו' היימלאַנד, 1968, ז' 6. "א' א פּלי — פינקטלעך באַשטימען, וויפּל זי אַנטהאַלט.

2. שטעקן א לענגערע צייט. א' אין אויפּנעם-צימער אַ האַלבן טאַג. א' אין אַ העק דאָס באַנצע לעבן.

3. געבן, אַפּגעבן, איבערגעבן עפעס אין

דער שטיל, געהיים. א' דעם "קנעפל" א רובל כאבאר. א' דעם טייטער אבער אן געלט. "אפ" געשטעקט די פאפירלעך הינטן ארום מע זאל אים ניט כאפן ביי דער האנט און רוף אים קנאקניסלוי". זי... האט אפגעשטעקט שטיל א שיינע נדבה בתורת הלוחה", קמ 1866, № 36. "דאס איז דעם יאסעלעס ארבעט, דאך אבער מיין איך ניט... [אז ער] וועט זיך דא פאלד פאר מיר דערשרעקן און וועט עס פאלד א", אמר, דער טיום התורה, ווילנע 1868. "דעם פראוואער שטעקט מען עפעס אפ, זאגט ער באם — דאס ינגל וועט זיין א למדן, קמ, 1869, № 21. "דהיננו, ראובן זאל ערגעץ אוועקלאטבענען א פאר פערד מיט א בריטשקע און זיי א' שמעונוען", מ. דלוגאטש, וועלט מסורה, ווארשע 1881, ז' 50. "יא, מע באלטיר רירט, נאר ווי אזוי פאלטירירט מען אבער?... מען שטעקט זיי [די בלאטע נגידים] עפעס אפ: דעם חתימה-געלט, דעם א מתנה, מע מאכט סעודות אויף זיי", ריבז, די הפקר העלט, ווארשע תרס"ב, ז' 32. א' א' מ' א' — בייים שפילן שאך.

4. פנט, כבל אפגעבן, אפסילוקן דאס צו גענומען, צוגעגנבעטע, צוגערויבטע, צוגעמען האט ער צוגענומען, אבער א' אויף צוריק — א מכה! "שטעק אפ, דו זשלאב איינער, וואס דו האסט צוגערויבט ביי א ליבעלעכער שוועס-טערן". "די כיועזער שרייען צו די רוסן: שטעקט אונדז אפ וואס די צארן האבן ביי אונדז אויסגעזארט און צוגערויבט!".

א' א פ' יג — ווייזן א פייג, נישט אומקערן דעם אייגנטימער א צוגענומען, אנטלוינען אדער געגנבעטע זאך. "מיינסט איך האב פאר דיר מורא? אז איך וויל, שטעק איך דיר אפ צוויי פייגן. קוש מיך אהין וואו די יידן האבן גערוט", בערג, באס דניעפער, ו' עמעס, ז' 153.

א' א פ' א ט ש — דערלאנגען א פאטש. "לייזער האט פריער אפגעשטעקט עטלעכע פעטש לייזעריכען און לייזעריכע האט זיי מיר דערנאך געטריי איבערגעגעבן מיט פראצענט מיט עטלעכע קניפ דערצו", ממוס, דאס קליינע מענשעלע. "... גייט די רעכטע האנט און שטעקט אפ דער לינקער באק צוויי פעטש", שטע, געצעל.

א' א שלום-עליכם, א גוטיאך, א מולטיב אע באגריסונג-אויסדרוקן — זיך באגריסן אדער געמען באגריסן און דערביי דערלאנגען די האנט. "איך שטעק אים אפ א שלום-עליכם, ער ענטפערט מיר עליכם-שלום", ממוס, 'בישיבה של מעלה'. "מע ווייסט שוין אלצדינג און מע שטעקט אפ מולטיב פון אלע זיטן", שטע, ט"ה. א' א וויזט — אפשטאטן, אפ שטעלן א וויזט; קומען צו גאטס, באזוכן. מיט וואמר. "דאס פערדל... איז זיך מייש אפצו-שטעקן א וויזט א פאר אייגענשאפטע אקסלעך וואס טוען זיך וואויל איבער א זעקל פאלאזוע", ממוס, פישקע. "דא האט ער געהייסן זיין פארמאן איינשפאנען און איז — ווי זאגט מען: "פון אלע געשעפטן אין באך אריין" — אוועק

א' א וויזט דעם רעדאקטאר, בערג, באס דניעפער, ו' עמעס, ז' 158.

5. צוגעגעבען, רומ, בעט.

זונג. עכץ. עניש. ערני.

אפשטערבלעך — א.ד.ו. וואס קען אפ שטארבן. לעבעדיקע א'ע וועגס. "אונ' פיליכט מעכשט דוא מענש דענקין דש די הימל שטערין לויף איז צו ניכטש אנדרשט בשאפין ווארין נמארט צו בדייגן אונז אפשטערבליכי נאטור, זאלכיש קען דער פו שטאנד ניט למדין", בע, כח/ב. "קליימו."

אפשטערבן — ארכ. ← אפשטארבן. אפיר מיט זיין אפ שטערבן איזט ממן עושר, ממן פכוד — אליש מיט הין וועק גאנגין", גה, ז' 125.

אפשטערבען — כע אפ, געשטערבעט. אקרום — פארברענען, אפטרן, אומאינטערע סאנט אפגעבן. א' דאס ביסל יארן ערגעץ אין א העק. "דער [רבי] האט שוין געהאט די זכיה ער זאל זיין ביסל יארן א' אליין, נאר פכוד האט ער געהאט פון אלע זיטן", יפאג, 1884, № 14. "שטערבען אפ די וועלט אזוי, מיט גארנישט", ממוס, הינטשפ. א לאנד וואו מע קאן זיך גוט אפגעבן, א' דאס ביסל יארן", שט, 'משוגעים'.

טרו. 1. ← אפשטורבען. 2. ← אפ-טערבען. 3. דזו אפשטעקען געהיים.

עכץ. עניש. ערני.

אפשטארך — אקט אדער רעוולטאט פון אפשטרייכן. ← "און דאס ביכל וועט זיין איין א' פאר יעדער אשה", משה שליפפטיין, דער וויבערשער יום כיפור.

אפשטראל — דער, ז'. 1. אקט אדער רעוולטאט פון אפשטראלן. 2. איבערגעבראכענער שטראל, אפשנין. "און ליכטיקער ווערט דורכן געבל, מען זעט / דעם א' ארום דעם צע-שפרייטן", אל, ו' די פיאנערן, 1922. "אן אפ-צווייג פון שטאמען, / אן א' פון פלאמען", הל. "די לעצטע אן פון דער זון שעמעריין נאך דארט", ב. דעמבליג, צוויי און א דריטער, נ"י 1943, ז' 112. "אבער עפעס אן א' פון יידישקייט אין היסטארישן זין דארף דאך ארייסקומען אין דער דיכטונג פון א יידישן פאעט", בצג, טמו 1961 X 1.

3. אפשפיגלונג פון עפעס שטראלגודיקס. דער א' פון דעם אויסגעשטערנטן הימל אויף דער אייבערפלאך פון ים. "אפילו דער ערנסטער געדאנק וואס ווערט ארויסגעזאגט איז מער נישט ווי אן א' פון א העכערן געדאנק", יג, תוך ו, 241.

אפשטראלן — שטראל אפ, געשטראלט.

1. זיך באזיין אין פארעם פון א שטראל אדער פון שטראלן. אפשנינען. "מע מוז פארמאכן די לאדנס, וועל פון אנטקעגנדיקן פענצטער שטראלט אפ א ליכט וואס שטערט איינשלאפן". "פון דעם יידן שטראלט אפ א

ווארעמקייט". "פון יעדן גרעזעלע שטראלט אפ א הייסער יתום-טערע", פרוג ו, נ"י 1910, ז' 153.

2. אפשפיגען זיך פון עפעס שטראלגודיקס. "דער צעשטערנטער הימל האט מיט א ציטעריקן שימער אפגעשטראלט פונעם טונקעלן סאמעט פון דער אזערע". "איך די ווערק פון שלום עליכמען האבן אפגעשטראלט יידישע חכמה און יידישער שארפזין". "די יידישע געשיכטע... איז א וועלט וואס שטראלט אפ אין אן אויג. עס איז א שפיגל, קאר ו, נ"י 1940, ז' 9.

3. אויפהערן ארויסגעבן שטראלן, פארלאזן ווערן. "אן מיר ביסטו א פענצטער, וואו ס'האט אפגעשטראלט א זונפארגאנג, וואס שטארבט מיט א געהיימען גלימער", חג, דער מענטש פון פינער, נ"י 1962, ז' 51.

4. שטראלן א לענגערע ציטט. די זון וועט אן שום סקס נאך א' מיליאנען יארן.

טרו — אפשפיגען, רעפלקטירן. א ליכט אויף ריזיקע דיסטאנצן. א רעפלקטאטור וואס שטראלט אפ ווארעמקייט. אן עקראן וואס דינט אפצושטראלן אולטראוויאלעטע כוואליעס. א פנים וואס שטראלט אפ גוטסקייט.

מיט זיך. "די וועלט וועט זיך גיין איר וועג. די זון וועט אויפגיין און אונטערגיין און, מער אדער ווייניקער, וועט אלצדינג זיך א' אין איר ווי פריער", קאר ו, נ"י 1935, ז' 259.

זנג. "די אייגנארטיקע תורה-קולטורן, וועל-כע שטעלן, ווי די פארבן פון ספעקטער פאר נאר די געבראכענע א' פון דעם איינציקן, רייכן זונגעליכט פון פכוד-זוכער", פ. אלטער-מאן איבז, י. ראזענהיים, דער וועג פון אופ-לעבנדיקן פאלק, ריגע 1940, ז' 242.

עכץ. עניש. ערני.

אפשטראם — דער, ען. אקט אדער רעוולטאט פון אפשטראמען. אפפלוס. דער צושטראם און א' פון די כוואליעס אויפן ברג ים. "היס טארישע פאקטן... אויף וויפל זיי רירן אן דעם צושטראם און א' פון דער יידישער בא' פעלקערונג", מו, יושפ.

אפשטראמען — אוטו. שטראם אפ, גע-שטראמט.

1. אפפליסן, עפענען די שליוון דאס וואסער אין קאנאל זאל א'. "יעדער פרי-לינג פלעגט קומען צו שטראמען א מענטשלעכע כוואליע אויף די נייע ערד... אבער הארבסט-ציט פלעגט פונקט אזא כוואליע א' צוריק", איבז, וול, לידין, שטיילער אדער גרויסער, מינסק 1936. "עס האבן שטערן איבער זיי איעדע וויילע זיך געטויכט. / ס'האט יעדע וויילע אפ-געשטראמט פון זיי א כוואליע", פמ, מלחמה ו, נ"י 1956, ז' 169.

2. שטראמען א לענגערע ציטט. "אז טיפן זאלן א' מיליאנען יארן, וויפל וואסער מוז די ערד פארמאגן?".

3. אויפהערן שטראמען. "ס'האבן אפגע-שטראמט די ריטשקעלעך וואסער, אויסגעטריקנט

געווארן די בלאטעס — דער פריילינג איז פאר-
ביי. מיט זיך. וונג. עניש.

אפשטראנגע — די. ס. מין פארעל —

salmo foria — פון פארשיידענע גרייסן און
קאלירן מיט פאסן פון ביידע זייטן. א מין
פארעלן אדער ווי מען רופט עס ביי אונדז אים
פלעגן אריבערינגען פון מער אין די קרענצע
וואס וואר גרויס ווי א קליין טיכל, אדו,
מענו היט, ווילנע 1864. עס איז צו זען... ווי
טוינטער וואסער-פייגעלעך לאזן זיך ארונטער
אין וואסער און באקומען ארויס די בעסטע
פארעלן (אפשטראנגעס), אדו, דיא שקלאווע
רייא, ווילנע 1887.

אפשטראנגע — טרוו. ציר אפ, גע-

שטראפאצירט. רומ. אפטרעגן א מלבוש,
צערעסן. טראג ניט אפט זיין ניי מלבוש, וועסט
אים א.

אפשטראף — דער. ין. 1. אקט אדער רע-

זולטאט פון אפשטראפן. 2. מוסר. דאס
ביכל וועט זיין אן א פאר יעדערע אשה, וועלן
זיי גיכער האבן פשוה, מ. שלבפשוטיין, דער
וויבערשטער יוספפור, ווארשע, יאר, ז' 6.

אפשטראירן — טרוו. פיר אפ, גע-

שטראפירט. 1. ארויפלייגן א שטראף, גע-
ווינטלעך — א געלטשטראף. האט אים דער-
פאר דער געריכט אפגעשטראפירט און דאס
ברויט צוגענומען, איב, מ. שאלאכאן, אויפ-
געקערטע רוערד, מאסקווע 1937. 2. הומ.
פארזיכערן, אפשטראכירן. נאפרימער, אק-
וויטעבל... האט מיד אפגעשטראפירט פונעם
טויט אויף צען טוינט קארבן, שע, מנחם
מענדל.

אפשטראפן — טרוו. שטראף אפ, גע-

שטראפט. 1. באשטראפן. א נישטגעהאריק
קינד. א יעדע פארלעצונג פון געזעץ. אונז
[דער פונס] מעג... קנסינין אונז אן אז ער
זאל דיא יראה איין ביישטאנד מאכן, עה, א.ג.
אבר ווען זיך דער זון ניט וואול פאר האלט,
טוט דער מלך איין שליח נאך אים שיקן אונז
לאזט אים וואול אב שטראפן, טה 1, אטמט
1723, לו/ב, עש איז ניאמאנט ער לויבט זייני
פרויא צו שלאגן אונד וואן זולכש יוא גשיהט
זול מן איהמי דריבר אב שטראפן וואן ער אייני
גוואנהייט דרויז מאכט, יורה חטאים, פירורדא,
תקניא [1791]. ביי די יידן איטלעכן רשע
שטראפט מען קודם אפ פאר זיינע עבירות,
אבער דערנאך קומט ער אין גרענן אריין,
מנשה רבי יהושע בן לוי, טשערנאוויץ, תרס"ו.
דאס וויבל האט מיד ערלעך אפגעשטראפט,
י. יופאל, 1881 x 8.

אפשטראפן — טרוו. שטראף אפ, גע-

שטראפט. 1. באשטראפן. א נישטגעהאריק
קינד. א יעדע פארלעצונג פון געזעץ. אונז
[דער פונס] מעג... קנסינין אונז אן אז ער
זאל דיא יראה איין ביישטאנד מאכן, עה, א.ג.
אבר ווען זיך דער זון ניט וואול פאר האלט,
טוט דער מלך איין שליח נאך אים שיקן אונז
לאזט אים וואול אב שטראפן, טה 1, אטמט
1723, לו/ב, עש איז ניאמאנט ער לויבט זייני
פרויא צו שלאגן אונד וואן זולכש יוא גשיהט
זול מן איהמי דריבר אב שטראפן וואן ער אייני
גוואנהייט דרויז מאכט, יורה חטאים, פירורדא,
תקניא [1791]. ביי די יידן איטלעכן רשע
שטראפט מען קודם אפ פאר זיינע עבירות,
אבער דערנאך קומט ער אין גרענן אריין,
מנשה רבי יהושע בן לוי, טשערנאוויץ, תרס"ו.
דאס וויבל האט מיד ערלעך אפגעשטראפט,
י. יופאל, 1881 x 8.

אפשטראפן — טרוו. שטראף אפ, גע-

שטראפט. 1. באשטראפן. א נישטגעהאריק
קינד. א יעדע פארלעצונג פון געזעץ. אונז
[דער פונס] מעג... קנסינין אונז אן אז ער
זאל דיא יראה איין ביישטאנד מאכן, עה, א.ג.
אבר ווען זיך דער זון ניט וואול פאר האלט,
טוט דער מלך איין שליח נאך אים שיקן אונז
לאזט אים וואול אב שטראפן, טה 1, אטמט
1723, לו/ב, עש איז ניאמאנט ער לויבט זייני
פרויא צו שלאגן אונד וואן זולכש יוא גשיהט
זול מן איהמי דריבר אב שטראפן וואן ער אייני
גוואנהייט דרויז מאכט, יורה חטאים, פירורדא,
תקניא [1791]. ביי די יידן איטלעכן רשע
שטראפט מען קודם אפ פאר זיינע עבירות,
אבער דערנאך קומט ער אין גרענן אריין,
מנשה רבי יהושע בן לוי, טשערנאוויץ, תרס"ו.
דאס וויבל האט מיד ערלעך אפגעשטראפט,
י. יופאל, 1881 x 8.

צייטנס, זאלן זיי אים אין גוטן א... אויפ-
מערקואם מאכן, טה, ז' 22.

אפשטראשען — אפשטראשען.

אפשטראשען — אפשטראשען.

אפשטראשען — אפשטראשען.

אפשטראשען — טרוו. ייר אפ, געשטר-
כירט. מאכן מע זאל שטרויכלעך. דעם
עבד זינה גידאנקין וואר זיך זלכשטן מיט
אברהם משרך צו זיין... נון מאכט זולכי פאר
שטעלונג פרי אברהם אפשטרויכירן זולט אונד
מיט איהם משרך צו זיין, ר' יוסף דארמסטאדט,
איב, הרב משה אלשיך, תורת משה, קארלסרוא
תק"ל, נט, ג.

אפשטרויטלעך — אדו. וואס מע קען אדער

עס לאזט זיך אפשטרייטן. אע טענות. אן
אקסיאמע וואס איז נישטא, נישטאע פאקטן.
קייט.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייט אפ, גע-

שטרייטן. 1. שטעלן עפעס אונטער א ספק
עפנטלעך, בעת א ויכוח. דיסקוטירן, קעמפן
פרי צו מאכן צו נישט וואס מע האלט פאר
פאלש, נישטגערעכט. א עמעצנס א פאלשן
טעזיס. א אין א צייטונגס-ארטיקל דעם קינסט-
לערישן ווערט פון א ספעקטאקל. א די רעכט
פון זיגער. א דעם נצחון איינער ביי דעם
אנדערן. א מיט שוים אויף די ליפן נישט-
בארעכטיקטע טענות און פרעטענציעס. [איבער]
זיינע שלעכטע מידות איז [דער מאן] פארריקט
געווארן און איין פאלשע מחשבה אריין אפ-
צושטרייטן דעם אמת, א. פאוויר, גדולת יוסף
וו, יוזעפאו תקצ"ח, כ/ב. דער ייד מיט א
רייך-געהאלטענע יידישע נשמה... דער קאן
זיך דען בורא ביה און זיין תורה ניט אן לאזן,
ר' עקיבא יוסף שלעזינגער, אל העדוים השני,
לוחא 1869. צייערן פון דער סטאטיסטיק
וועלכע מען קען אויף קיין פאל ניט אן,
יאהאן מאסט, פאט. 1966 | 15. נישט דאס איז
וויכטיק — האט די טאנטע אונז, א צעקאכטע,
אפגעשטרייטן זיין טענה, י. מאנדעל, טמו
4 VII 1967.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

טה, אטמט 1723, מ/ד. ווען איינר וואו מן
קיין וואשר קאן האבן זאל מן זייני הענד אב
שטרייכן אויף דער ערד אונד אן וואש דש
הארט איין, עפש, טידור תפילות, אטמט תק"ח,
ט/ד. ווען וואשר אדר וויין ווערט [שבת] פאר
גאסן אויף דעם טיש, טאר מן ניט מיט איין
לעפיל אן שעפן. אויך טאר מן ניט וואש אן
אבר ווען רויטן וויין אדר אנדרי משקים איז
פאר גאסן גיווארן אוף דער שוועל טאר מן ניט
אפ שעפן מיט איין לעפיל אדר מיט איין מעשר
מאג מן וואול אן. מן מוז נזהר זיין מיט שטארק
אב צו שטרייכן, שולחן ערוך אורח חיים
ויורה דעה ומנהגים של כל השנה, לעמבערג
[אנהייב 19. י"ה].

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

אפשטרייטן — טרוו. שטרייטן א לענגערע צייט. א כמעט א

מעתיילעט און קומען צו א פשרה.

האָבן אַן אַי, כדי צו פֿאַרגרינגערן די תּפֿיסה; טעהן און ניט "שעהן", וואָס וואָלט פֿאַרבאָרגן דעם העברעאישן מקור, אזוי אַז מע ווייס ניט צי ס'איז דניטש. אודאי דאָרף דער אַי זיין ביי סמיק ("סאָמיק"), אַנדערש ליענט זיך עס דאָך סמיק, אאר, יושפּ xiv, 1.

אָפּשטשוכען — טרוו. יכע אָפּ, ~געשטשור כעט. 99: ~טשוכע(נען), ~טשוכנען, ~צוכע(נען). 1. דזוו אויסטשוכע(נען) (← 255). "אַז מע האָט די יידענע אויפֿגעמונד" טערט און זי האָט זיך עטוואָס אָפּגעשטשוכעט, האָט זי פֿאַרציילט פֿאַר אַלעמען ווער זי איז, י. בודזאָהן, דער נאַמפּישער פרעזידענט, ווילנע 1927, ז' 28.

1.2 (שטשוכע(נען) אַ לענגערע צייט. מע האָט דעם געהלשן אָפּגעשטשוכעט צען מינוט אויפֿן זייגער. 3. אויפֿהערן (שטשוכע(נען). מיט זיך — "שטשוכע זיך גיכער אָפּ, וואָרעם מיר פֿאַרשפּעטקן". "עכין" "עניש" "ער (קע)". "עריי".

אָפּשטשינע — אָפּשטשינע.

אָפּשטשיפֿ(ען) — טרוו. פֿייע אָפּ, ~גע' שטשיפֿ(ען)עט. 97. 30. אָפּליקן, אָפּקניפֿן. אַ אַ גאַנזן. "גיב נאָר אַ קוק ווי מע האָט דאָס מיידל אָפּגעשטשיפעט. זי איז דאָך אינגאַנצן בלויז". "ווען די מאַמע פֿלעגט מאַכן פֿון וואָסס הַבֿלות אָדער יום־כּיפורֿליכט . . . פֿלעג איך שטילניקערהייט אַ וואָסס און פֿון דעם אויס־אַרבעטן מענטשעלעך, פֿערדעלעך, הינטעלעך", ישראָל רחמ־מֶסֶק, זכּרונות 19 מִיָּן לעבֿן, פֿאַרזי 1930. "עכין" "עניש".

אָפּשטשערבען — טרוו. יכע אָפּ, ~גע' שטשערבעט. 99: ~טשערבען, דזוו אויס־שטשערבען (← 372). אַ אַ האָק, אַ אַ מעסער.

אָפּשיבן — טרוו. שיב אָפּ, ~געשיבט. 97, גאַליציע. אַפּרוקן, אָפּלייגן. אַ אַ מצות = אָפּרעדלען.

אָפּשייד — דער, מצ נב. דטשמ, גאַליציע. דאָ קומענט וואָס אַ זעלנער האָט באַקומען נאָכן אָפּדינען אין דער אַרמיי. "מיד קען מען מער נישט רופֿן צום מיליטער. איך האָב שוין מַזִּן אַ". אויך ביי אַמד [מסתמא איז דאָס וואָרט צוגעשטעלט ביים דרוקן אין לעמבערג]: "ווען דו ווילסט זיין ביי דעם רעגִימענט וועסטו קענען אַוואַנסירן, אָדער ווען דו ווילסט אויס־טרעטן, אזוי וועסטו מיט אַ באַפֿרשט ווערן", אַ קינד אין וואָלד 11, לעמבערג 1893, ז' 8.

אָפּשייד — דער, ין. דזוו אָפּשייד (←). "קום גלעט און קרייזל מנינע האָר / מיט דינע באַלואַם־פֿינגער, / קום קוש אַ לעצטן אַ־גרוס / דיין גוס־קראַנקן זינגער", 'וואָסן' פֿרילינג, 1907. אַ נעמען = זיך אָפּגעזעגענען. אַ נעמען פֿאַרן שטאַרבן. "האָט דער רבֿ מקאַג" סטאַטניאָפֿאַל אַ גענומען פֿון רבֿ און רביצין . . . און אירן מאַרש גענומען אויף בריסק",

איין שייני היסטאָריע פֿון איינס מעכטיגן רבֿ־טאַכטער פֿון קונסטניאָפֿל, [רוסלאַנד, סוף 18. אָדער אָנהייב 19. י"ה]. אַ־ג ע ל ט. [ער] איז אַרויס איבערלאָזנדיק אַלע דינערס אַ געלט זער לוסטיק", אַפֿרים מרגליות, געפֿונענע על־טערן, וואָרשע 1894, ז' 37. אַ־ר ע ד ע.

אָפּשווקען — די, יס. 99: אָפּשווקען. 30. *P: obszywka*. 1. (שנידערע) פֿאַס פֿון אַ טאַשמע, אַריפֿענעייט, אַרומגענייט (ביי אַ ראַנד), "וגם מהכחנות בית הצואר שקורין אַ בהתפירות", ר' ישראל איסר בר' זאב, שו"ת נחלת אַבֿות, פרעסבורג תּרכ"ו, י"ד. 2. (סטאַ־לערע) קאַרינול וואָס פֿאַראַייניקט אויסגעהובלטע ברעטער. 3. זינערע פֿלאַטע אין דעם אונטן פֿון אַ ביסק, אין דעם פֿריקלאַד.

אָפּשיטן — דער, ין. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּשיטן (זיך). אַ־פֿונקט. אָנו, טוט נאָר יעדער אַ טראַכט. פֿיר דען די פֿויערים ברויט צו די אַ־פֿונקטן, ווי ס'באָדאַרף צו זיין?, נס, איבז, אַלעקסאַנדער אַראַסעיעוו, ערשט ניט לאַנג, קיעז 1929. 2. זעקל וואו עס געפֿינען זיך די פֿעדערן פֿון פֿערענעס אָדער קישנס. "מע בייט נאָר דאָס ציכל, ניט דעם אַ". י"ג.

אָפּשיטא — [אָפּשיטע] זוו. >מגילה, ג/ב: פּשיטא לי [מיטן צוגאַב פֿון פֿאַרטיקל אַ]. ס'איז פּשוט. ס'איז קלאָר אַז. מע פֿאַרשטייט עס במילא, אַן אַ באַווייזן. אודאי, זיכער. אַ פֿערד וואָס גייט אין שפּאַן צעבריקעט זיך, אַ (שוין) אַ מענטש", שוו. "אַז מע קען ניט בויען אויפֿן אַדון־הגדול, אַ — אויפֿן משרת". אַ מלאך פֿון הימל וועט זיי ניט אינשטיילן, אַ אַ מענטש, אַ בשר־דום". אַ אַז די עבֿירה אליין [דאָס אָפּדעקן די האָר ביי אַ פֿרוין איז גרויס פֿון זיך אליין . . . — און דאָס ווערט נאָך געטאַן פֿאַר פֿיל מענטשן, י. מ. הכהן, גדר עולם, וואָרשע תּרנ"ב, ד/ב. אַ וואַסער־טריגער וואָס גייט איבער מיט פֿולן איז פֿון אייביק אַ גוטער סימן, אַ שוין אַ גרויסער פֿולער צעבער", ממוס, מסעות. "אין אַלע צייטן ליב געהאַט אַ ביסל בראַפֿן, אַ פֿורים, ווען טרינקען איז אַ מצווה", שטערן, מינסק 1926, № 7 (7) 4.

אָפּשיטלען — טרוו. יטל אָפּ, ~געשיטלט. מיו. פֿאַר כּלל־שפּראַך דטשמ. אָפּטרייסלען. אורח פֿאַרשטשט 'כּנקה' (ישעיה, יו, 6): "ווי מען שיטלט אָפּ", [תּי: "באַם אָפּלאַפֿן"]. "דען עש איז גיקומן דיא צייט דו הקבֿיה ווערט זיך מחבר זיין מיט פּנסת ישראל דו ער זיא ווערט אָבשיטלען מן העפֿר", נצו, דבֿרים, מט/ד. "גאַט ריכט אונדו אויף אונדו שיטל אונדו אַב פֿון ערד", מחזור ר"ה ווי"ב, הומבורג 1721, כד/א. "דר נאך זאָל מן די צוועהל [טישטערן] ריין אַב שיטלן און זאָל דאָש כּלי אויז שוועני קן", 180, נט/ב. "וואן מאַן דו בינטיל [וואָל] אַב שיטל, איז. איך דאָך דש זעלביגי אַרט . . . און געפֿעכט", בע, כד/ג. אַ זינד, עבֿירות, קליידער אע — גיין צו תּשליך. . . . דיא גמייני לייט . . . מיינן . . . [אַן] זיא דש עק פֿון אירי קליידר אָפּשיטליך,

האָבן זי אירי זינד פֿון זיך אַוועק לויז גמאַכט", נח, נח/ב. מיט זיך — "שטיא אויף פֿון דער ערד אונדו שיטל דיך אָפּ פֿון דער ערד", נצו, ויקרא, א/ג. אויך: אָפּזאַגן זיך פֿון עפעס אָדער עמעצן. "זיי אַלע זינען על־פי רובֿ געבאַרן געוואָרן דורך אַ פֿאַרבאַטענע ליבע, און די עלטערן זייערע האָבן זיך אָפּגעשיטלט פֿון זיי", אַמד, עווגעניע, ווילנע 1889.

אָפּשיטן — טרוו. שיט אָפּ, ~געשאַטן (~גע' שיט). פּרגל: אָנשיטן. 1. באַשיטן, פֿאַר־שיטן. אַ דעם חתן מיט ראָזשינקעס און מאַנדלען (מיט קליינע ניסלעך, מיט האָפּן). אַ עמעצן מיט שניי. "קינדער האָבן אַ טבע אָפּצושיטן איינס דאָס אַנדערע מיט זאַמד". אַ מיט מתנות. אַ אַ בעל־יבֿל מיט צייכנס פֿון פֿרענדשאַפֿט. אַ דעם לעקטאַר מיט פֿראַגעס. "אָדער אַ מיט פֿינער אָדער אָפּגיטן מיט וואַסער", פּוול. "מיליאָנען שטראַלן האָבן אָפּגעשיט דעם בית־המקדש־דאָך", אל. אבֿיוו, יודישע קינדער 11, באַרדיטשעוו, תּרנ"ט. "ווען איר האָט מיר געלאָזט זאָגן דאָס איר ווילט מיר זאָלכע חדשות מוידע זיין, וועלכע זאָלן מיר אַ מיט שמחה", איבז, י. ג. מונק, מסתרי פֿאַריי, וואָרשע 1865. "קינדלט זי וואָס אַ יאָר, וואָס אַ יאָר, שיט מיר אָפּ מיט אייניקלעך?" שט, נחח פֿון קינדער.

אַ מיט קוילן (פּריסיק) — אָנשייזערן זיך אויף עמעצן. "עס איז נאָך גוט אַז זיי . . . זיילען ניט אָפּ, שיטן ניט אָפּ מיט פּריסיק זייערע פֿינער־קיע גוטע פֿרענט", ממוס, קליאַ טשע, ז' 96. "אַז איך זאָג עפעס, שיט ער מיר באַלד אָפּ מיט קוילן, ד"ה ער כּעסט און בייזערט זיך אויף מיר", ספּ, ענייט ואבֿיוניט, ז' 285. אַ מיט (ניצן מאַס) רייז — פֿאַר־טומלען דעם קאַפּ; איבעררייזן עמעצן. "דער" פֿאַר האָט ער אים דורכגעבויקערט מיט זיין זיס צינגל און אים אָפּגעשאַטן מיט רייז, ביז סענדערל איז געוואָרן ווייך ווי טייג", ממוס, מסעות, ז' 54. "אונדזער הַבֿר פּיניע האָט דווקא ליב צו רעדן . . . ער קען אייך אַ מיט רייז", שט, מאַטל 11, ז' 14. אַ מיט גאַלד — אָפּגילטן. באַלויגען מיט אַ ברייטער האַנט. "אין אַלע ווינקלעך אַפֿילו שמועסט מען פֿון דעם שידוך . . . ווי דאָס מיידל איז גליקלעך, פּשוט מע שיט זי אָפּ מיט גאַלד, מע גילט זי אָפּ", יא, שטערנטיכל, לנפּציג 1861, ז' 31. "פֿאַר־שטייט מען, ער וויל אויך מך־הסתם מען זאָל אים אַ [מיט גאַלד]", י. בודזאָהן, אַ כּדאיע זאָל כּלעבֿן, ווילנע 1913.

2. אַרויסטרייסלען. שיטנדיק אָדער גיטנדיק אָפּשיילן אַ קלענערן סכּום פֿון אַ גרעסערן. אַ פֿאַר זיך אַ ביסל צוקער אין אַ זעקעלע. אַ מעל אויף לאַטקעס. "דערנאָך האָט ער אָפּגעשיט פֿון זיין פּושקע אַ ביטל טאַבעק אין אַ פּאַפּירל, נא — זאָגט ער איר — אַט דאָס וועסטו האָבן צו שמעקן פֿאַר אַ רפּואה צום קאַפּ", ש. הויכ־בוים, אַ יוד, אַדעס 1869. אָנו, ווייז נאָר די טיי, דאָס איז דעם אָנונס? . . . און אָפּשיטנדיק

אָ ביסל, האָט ער געזאָגט: נישקשה, דער רוח
 וועט אים ניט נעמען!“, בלעטער, № 40. „בע-
 פֿאר מען מאַכט אַ ברכה שׂיט מען אָפּ אַ ביסל
 פֿונעם וואַסער וואָס מע וויל טרינקען“, שמירת
 הנפֿש, ירושלים תשׂיג, ז' 16.

3. אַרײַנשׂיטן, אויסלאָדן (אין שפּאַכלערס,
 קעלערס אַע). אַ תּבֿואָה, ווײַן, אויפּס אַא
 שׂיטיקע פּראָדוקטן. אַ קאַרטאָפֿל אויף ווײַנטער.
 „ווען עכױם ברענגען אום שבת תּבֿואָה וואָס
 דער יהודי האָט בײַ זײ געקויפֿט פֿאַר שבת...
 טאָר דער ישראָל ניט הייסן אַױ“, שלחן ערוך,
 יאָרז. „אַ געוויסער גראַף האָט אין מײַנער
 געבורטשטאָט אָפּגעשאַטן זעקס הונדערט טאָן
 ווײַן, אַמז, דײַא גבֿסטער געטיכטען, ווילנע
 1871. „מע וועט צונויפֿנעמען דאָס גאַנצע
 אויפּס... אַ אין אַ קעלער“, וויט װ, 'קולטור-
 ליגע, ז' 131.

4. אָפּטרייסלען, אַראָפּוואַרפֿן (פֿון זיך). „וויש
 אָפּ דינע אויגן און שׂיט אָפּ דינע אָקסלען פֿון
 טרויער — וואָרעם דער הייליקער שבת קומט“,
 י. מ. נײַמאַן, שבת־אויבס, וואַרשע 1923, ז' 49.
 „אַלע בײַמער פֿונעם גרויסן פֿאַרק האָבן שוין
 אָפּגעשאַטן זײַנער בלעטער“, אַקס, קינדער
 פֿון אײַן פֿאַלק, מאַסקווע 1928, ז' 23. „דער
 טאַטע שׂיט אָפּ די אינזליכט פֿון קוטשמע, ריבבט
 די פֿריילעכע דלאַגניס און פֿאַרצײט אַ זמר“,
 יפֿ. לײַבשאַפּט, תּױאָ 1967, ז' 104. „אַ אַ
 לױפֿט = פּראָצעדור, באַנוצט פֿון זנאַכערס
 ווי אַ סגולה קעגן אַ צוגוינט. „זי האָט אים
 געלאָזט אָפּשפּרעכען אַ גוטע אויג, אַ אַ לופֿט,
 פֿאַרשפּרעכען אַ רוין און נאָך אַזעלכע וויכטיקע
 סגולות“, בלעטער, № 40.

5. שׂיטן אַ לענגערע צײַט. אַ זאַמד (ליים,
 קאַלך, זשוויר) אַלע אַכט שעה פֿון דעם אַרבעטס-
 טאַג.

6. פּײַג. באַשׂיטן, אַ מיט געלט. אַ מיט
 שבֿתים. „דערפֿאַר די צווייטע העלפֿט — זי
 לעבט און איז מיט גרינס אַווי פֿאַררועבט, /
 אַווי מיט בלעטער אָפּגעשאַטן“, האַל, מײַן
 אוצר, מאַסקווע 1966, ז' 223.

מיט זיך. „אַ ברוגעס וואָס איז זײַער טיף
 מעג מען אַרײַנקלעטערן וואַסער אָנצושעפֿן און
 איך האָב קיין מורא ניט טאַמער וועט זיך די
 ערד אַױ“, 202, ע/א.ב. „זײ האָבן געהאַט זײַער
 פֿיל חתורה אָנגעגרייט [און]... זיך אָפּגעשאַטן
 מיט געלט ממש“, אַמז, דער טיום התורה,
 ווילנע 1868. „דער פֿאַטער מיט דער טאַכטער
 [האַבן]... אָפּגעשׂיטן זיך איינס דאָס אַנדערע
 מיט די אַמת ערנסטע האַרצ־סײַד, קלמן
 סױבֿיל, דער דאַקטאָר מיט זײַן טאַכטער, לובלין
 1894. „עס האָט דאָס פֿעלד זיך אָפּגעשאַטן מיט
 מאַרגאַריטקעס נאַנט און ווינט“, טעג, פּאַעמען,
 וואַרשע 1926, ז' 89. די תּבֿואָה האָט זיך
 אָפּגעשאַטן — עס האָבן זיך אויסגעשאַטן די
 קרענער פֿון די איבערגעצײטיקע זאַנגען.
 „אויב מע זאָל וואַרטן בײַן עס וועט צײַטיק
 ווערן [די תּבֿואָה וועלכע מע האָט געזײט מיט
 דער האַנט], וועט די תּבֿואָה וואָס איז פֿרײַער
 צײַטיק געוואָרן זיך אַױ“, ק. גוטמאַן, די נױ-

טיקסטע אָרגאַנאַמישע יעדונס פֿאַר נייע איבער-
 וואַנדערער, טשערקאָס 1929.

ע־כֿיז. „ע־ניש. וואָס קומט אים אַרויס
 פֿון דעם אַז עס זאָל דאַרט אָפֿילו זײַן אַן אַ
 [אַז מע זאָל אָפֿילו זײַן אָפּגעשאַטן מיט גוטס],“
 נאַטע לורי, דער לעצטער אינדױוידואַל, קיזעו
 1939. ע־ר (-יז, -קע).

אָפּשיי — דער, באַ Mhd: schiue. 1. דרך-
 אַרץ, רעספּעקט. יראת־הכבוד. אַכטונג. פֿאַר-
 נײַגן זיך מיט אַ. קוקן אויף עמעצן מיט
 גרויס אַ. רעדן מיט אַ. האָבן (קריגן) אַ פֿאַר
 עמעצן, זיך פֿאַרהאַלטן מיט אַ צו עמעצן. פֿאַר-
 לירן (דעם) אַ. וועקן אין עמעצן אַ מיטן בליק
 אַליין. „זײַאַןקן אָפֿילו אין דער הייליג שול
 פֿאַר השׂי, אָפֿילו ווען די ספֿרתורה אָפֿן איז,
 האָבן קײַן אָב שׂנאָס פֿאַר דער הייליג שכינה
 דײַא אין דער שול רואַט“, עפש, דרך הישר
 לעולם הבא, פּפּדמ תּמױ? ע/ב. „אײַן הוכר
 מאַן דען דײַא לנט הוך אַכטן אויב האַבן אָב
 שׂנאָ פֿר אים“, ארחות צדיקים, הענוא, תױע.
 „דער דרך־אַרץ פֿון די קינדער וואָס האָבן שוין
 יאָ פֿאַרשטאַנד איז אַזױ: זײ זאָלן בתּרבות זײַן
 און זאָלן אַ פֿאַרק פֿאַר זײַנער עלטער און
 פֿאַר אַנדערע אַלטע לײַט“, לט2, מח/ב. „דורך
 וואָס האַלט מען אין דער מורא אַ בעל־מלאָכה,
 אַ נחות־דרגא, אַ פּאַרץ, אַ קבֿצן, זײ זאָלן האָבן
 דרך־אַרץ, אַ פֿאַר דער שטאַט, פֿאַר אונדזער
 אײַנעם?, ממוט, די טאַקסט. „וואָס מער אַ מיט
 וועלן האָבן פֿאַר דער וויסנשאַפֿט, מיט אַלץ אַ
 גרעסערן רעספּעקט וועלן מיר זיך אונטער-
 וואַרפֿן אונטער אירע האַרטע און קאַלטע פֿאַ-
 דערונגען“, זשיט ווי VII, גײַ 1917, ז' 47.

2. מורא, דורכגעמישט מיט אומזיכערהייט
 אָדער פֿאַרזיכטיקייט. „ווער זיך אָן דער חכמה
 אויב גירעכטיגקייט הלטן וויל, דעם שטייט
 וואָהל צו דו ער זיך פֿר קיין מענשין פֿירכט
 (אָדר אַבּשׂנאַ האַט), מַדְחור הפּנינים, הומבורג
 תּצױט, ב/ב. „טאַפּניק אין דער פֿינצטער אַ
 טיר, בײַן אַך אַרײַנגעצאַנגען... מיט גרויס אַ
 אין אַ הויז“, ממוט, שלמה, ז' 7. „און ווען די
 אײַנציקע קוועלע... וואַלטן געווען די סקאַנ-
 דאַל־בראַשורן... מיט וועלכע די פּרײַסישע רע-
 גירונג האָט... אויפֿגעפֿאַכט בײַ די דײַטשן
 האַס אָדער אַ צום פֿאַרנאָרז“, פּרַץ אן, פֿאַר
 די צוריקקומעניקע גרים אַ צווייטע עצה.
 „דאָס אין די ביאָגראַפֿיע פֿון געטער: הייליקער,
 תּמױות־דיקער גלויבן; פֿענטלעכער אַ און
 קאַמף; קאַלטע גלײַכגילטיקייט“, זשיט ווי IV, גײַ
 1912, ז' 203.

אָפּשיי־אויך — אַדי. רעספּעקטפֿול, בּפֿבֿודיק,
 ערפֿאַרכטיק, אָן אַער אויפֿנעם. 2. גרויליק,
 שוידערלעך, דאָס שלאַכטפֿעלד האָט מיט זיך
 פֿאַרגעשטעלט אָן אַ בילד. -יקײַמ.

אָפּשיי־געבן — טרוה. געץ אָפּ, גע־שײַגעצט.
 דזוו אויסשײַגעצן (← 373). „די סטודענטן
 האָבן זיך עפעס אָנגעהויבן וויצלען... און
 גערעדט ניט־פּאַסיקע ווערטער, איך האָב... גע-
 וואָלט די יונגאַטשעס אַבּשׂגײַן“, רעד דר-

אַנזעלם קליינמאַן, יודישער ליטעראַרישער קאַ-
 לענדער, ה'תרפּױג, לעמבערג 1923, ז' 38. „זױג.

אָפּשיי־ — דער, זױ. 1. אַקט אָדער רעוולטאַט
 פֿון אָפּשיי־ן (זיך). נעמען אַ — זיך געזע-
 גענען. „האַב איך גענומען אַ פֿון דעם מלמד
 און מיר זענען זיך אוועקגעצאַנגען“, אַמז,
 יעקעלע גאַלדשילעגער, זשיטאַמיר 1868. „אַזױ
 האָט זי געלאָזט נעמען פֿון דער וועלט אַױ“, פֿל.
 „טאַ קום אַהער, מײַן טײַער זײַט לעבן... /
 אַ קוש וועל איך דיר אײַצטער געבן, / דעם
 לעצטן אַ צו נעמען פֿון דיר“, פֿל. „נאָך דעם
 עסיף האַבן מיר אײַנער פֿום אַנדריין אָפּ שײַד גײ-
 נומין“, גז, ז' 256. „זײ האָבן אויסגעפֿירט זײַנער
 מוטערס געבאַט בײַם אַ אַז זײ זאָלן שטאַרבן
 און פֿון זײַנער אַמונה נישט אָפּטרעטן“, אַש,
 תּהײַלים־יוד. „דאָס איז שוין צום אַ, צום גע-
 זעגענען זיך מיטן טײַך“, וויט, דער איבער-
 גאַנג... 'קולטור־ליגע, וואַרשע 1930, ז' 10.
 אַױ־ע־ו־נ־ט. אַױ־ע־ל־ט = טעפע. קאַמפּענ-
 סאַציע בײַם פֿאַרלאָזן אַ שטעל.

אַױ־ע־ר־ט. אַױ־י־י־ד. אַױ־מ־אַ־ל־
 צ־י־ט. אַױ־ק־ו־ק. „ווי בײַם לעצטן אַױ־י־י־ד /
 ווייז זיך, ליבער שאַטן מײַן“, אל װ, ז' 10. „באַ
 שווערונג, אַױ־ש־ע־ה. אַױ־ש־פֿ־ז. ... אַזױ
 וואַר די זײַטע דאָס די עלטערן פֿלעגן צו מאַכן
 אײַן אַ־שפּיז (דאָס הייסט אײַן זעגן־מאַלצײט)
 פֿאַר די שטאַט־מײַדעךען“, אַמז, שלמון ועזרױה,
 ווילנע 1884.

2. דאָס וואָס שײַט אָפּ. מחיצה, באַרײַער.
 „ער גײט אַרײַבער דעם אַ צווישן זײַערע בעטן
 און זעצט זיך לעבן זײַן ווייב“, עוזר וואַרשאַוו
 סקױ, כּאַלאַסטער װ, לעבן פֿאַרזױ 1924, ז' 36. „די
 וויכטע לײַזלעכער האָבן אָן אויסטרעלישע רײַב-
 קײט אַרום איר געשאַפֿן און אַ ווישן אַ
 געשניטן צווישן דער מוטער און דער איבער-
 קער וועלט“, אַש, תּהײַלים־יוד.
 אַױ־ע־נ־ט־ל. אַױ־פֿ־פֿ־ר. אַױ־ט־ר־ע־כֿ-
 ט־ע־ר. אַױ־ל־י־ק־ע.

3. דזוו אונטערשייד. „מיר זענען דאָ צו
 ראַטעווען אײַן נכרי מיט אונדזער גאַנצן כּוח,
 הן בגוף הן בממונ אָן שום אַױ“, ספֿר מגילת
 אײַבֿה, לובלין 1895, ז' 20.

אָפּשיי(י)דונג — די, עזן. 1. פּראָצעס אָדער
 רעוולטאַט פֿון אָפּשיי־ן (זיך). „מאַנטיק איז
 געווען אַן אַ צווישן די אייבערשטע וואַסער און
 אונטערשטע וואַסער“, תּרגום שני, יאַס תּרױג.
 „ווייל די מענטשן באַדאַרפֿן נײַטיק נוהג צו זײַן
 זיך מיט אַ פֿון איבעריקע אומנוציקע זאַכן“,
 חזק, ב, ז' 213.

2. אָפּוונדערונג. אָפּגעוונדערטקײט. לעבן
 שטייגער פֿון אַ נײַר. מלל פֿאַרטײַטשט מל ימי
 נורר' (במדבר, ו, 4); אַ. [תי: אַלע טעג פֿון
 זײַן נײַרשאַפֿט]. אַ פֿון אַתּוּת. „דער כּהן־גדול
 מוש האָבן אַב שײַדונג פֿר יום כּפּורױם זיבן
 טעג“, טח, ויקרא, ה, 34, רשׂי. ... דאָ [אין
 בית־המקדש] איז אײַן רײַן אַרט פֿון רײַניקייט
 אויב אָב שײַדונג אויב פֿאַרכט“, מחזור רײַה
 וױפֿר, הומבורג 1721, רב/ב. „אַהבֿה רבה...

ליד פֿון חורבן ק"ק חרמיישא, אָמסט 1723 [95 ווו, ז' 52]. ... דער גרעסטער שכר... פֿאַר דען חתן... אַז ער זאל פֿון איר [דער פּלהס] ליבשאַפט קיין מאַל אַ", עיון ב/א. אַיך מוז מיך באַשליסן אָפּצושיידן מיט אַיך, אַפּשער וועל איך אַיך אַפּאַרגעסן", 96, יודישער קאַלאַ ניסט, ז' 188.

אָפּשיידן זיך — דפּו. 1. זיך אָפּטיילן,

זיך אָפּזונדערן. אַ זיך פֿון דער אַרומיקער וועלט, זיך אַ פֿון פֿאַלק (פֿון קהל). וועט קלאַר אַ נדר טאָן דעם נדר פֿון אַ נזיר, זיך אָפּצושיידן [להזיר] צו גאָט, תּי, במדבר, ו, 2. "דער דבּטש אָבער, וואָס איז געווען אַ גרויסער צוכט, האָט זיך אָפּגעשיידט פֿון דעם איבעריקן עולם און איז געגאַנגען ווכן אַ ריינע קראַקווע", ממוס, 'בישיבה של מעלה', ז' 18. "הייבט אַן גוססן, און די נשמה שיידיט זיך אַפּ מיט גרויסע יסורים פֿון יונגן גוף", פּראַ, 'מסירת נפש'. "בני די זמנן שטייען בייםער / אויסגעפֿלאַכטן ווי אַ קייט; / נאַר איין בוים — ער שטייט באַזונדער, / האָט פֿון זיי זיך אָפּגעשיידט", אַר, 'אויף די פֿעלדער'.

2. זיך צעשיידן מיט עמעצן. אָפּגעזעגענען זיך. זיך אַ פֿון פֿריינד און אַוועקפֿאַרן. און זי [די סטראַ-אַחרא] שיידיט זיך פֿון אים נישט אַפּ ביז ער טוט תּשובּה, הרב א. ל. בראַנדיט, איבז, 99 טייַח 1909, 1843, ז' 51. "דער כּהן-גדול בייגט זיך פֿאַר דעם גאַנצן עולם, און ער שיידיט זיך אַפּ פֿון זיי", אמד, איבז, איין שיינע און ריכטיגע בעטרעבונג פֿון אַרץ ישׂראל, ווילנע 1863. "מיין גאַנץ שטרעבן איז, אַז איך זאל... עפעס דערווערפן וויסנ' שאַפּט, און דאָרף איך זיך גאָר אַ פֿון יענע מענטשן", יק.

3. דערווייטערן זיך. זיך אָפּקערן פֿון עמעצן אָדער עפעס, זיך אַ פֿון עבירות. "דער וואָס האַלט זיך בגאווה האָט ווייניק גוטע פֿריינט, די וואָס קענען אים שיידין זיך אַפּ פֿון אים", איבז, אופֿן חינוך הילדים, ווילנע 1839. "איין ליכט איז איינן מציל דו ער בניא נכט אין זיננס גין ניט פֿלט אין איין גרוב, אַזו אויך דיא ריד פֿון דער תּורה ווייזן איין מענשן פֿון וועלכי זכן דו ער זיך זאל אַפּ שיידין", סהמ, תּהלים, קיט, 105. "דען זיא האָבן זיך אַפּ גיזינדרט אונ' אַפּ גישיידן פֿון דען גיזיאוגהייטן דער וועלט", יוסיפֿו, אָמסט 1661, ס/א. "דש ערשטי איז ווען דר מענש וויל גאָט רעכט דינן מוז ער זיך אַפּ שיידין פֿון הערשאַפּט", חהו, קט/ב.

4. אונטערשיידן זיך. צוויי ברידער וואָס שיידין זיך שטאַרק אַפּ איינער פֿון אַנדערן. "עס קומט אויף אַן אינטעליגענץ, וואָס שיידיט זיך אַפּ שטאַרק פֿון דער טראַדיציאָנעלער", א. גאַ לאַמב, טאָג, 20 IV 1968. "זיי האָבן זיך אָפּגע- שיידיט איינער פֿון דעם אַנדערן לויט זייערע כאַראַקטערן", שט, קריטיק און קריטיקער, ביא 1959, ז' 341.

5. אָפּרעסן זיך. אָפּשפּאַלטן זיך. זיך אַ פֿון

זיך (אלוף) דעם הר פֿון עולם", סהמ, משלי, יז, 9. "און איר זאָלט אַ די קינדער פֿון ישׂראל פֿון זייער אומרייניקייט, פּדי זיי זאלן ניט שטאַרבן דורך זייער אומרייניקייט", תּי, ויקרא, טו, 31. "דיא מורדים אונ' דיא פּושעים דיא ווערט הקב"ה אַפּ שיידין פֿון ישׂראל, אונ' ער ווערט ישׂראל אויז לזטערן דו קיינר ווערט בלזבן אונטר ישׂראל", 101, ק/א. אַ פֿון קהל — אויך: אַ פֿון דער קירך.

6. אויסטיילן. באַשטימען. רעזערווירן. מש פֿאַרשטישט 'אַצלה לי ברכה' (בראשית, כו, 36): "דוא האָט אַפּ גישיידן" [תּי: האָסטו ניט באַהאַלטן פֿאַר מיר אַ ברכה]. "דוא גאָט האָטט דער נשמה אַפּ גישיידן אין לייב איין אורט וואו זיא זאל זיצן", בע, כב/ו. "און פּיל גוטס האָסטו מיר געטאָן און האָסטו מיר אָפּגעשיידט דוד פֿאַר אַ מאַן", גדולת דוד ומלכות שאול, וואַרשע 1852, ז' 29.

7. אָפּטיילן, אַראַפּנעמען לויטן דיין. אַ תּרומה, מעשה. אַי חלה. "און זיי זאלן ניט פֿאַרשוועכן די הייליקע זאכן פֿון די קינדער פֿון ישׂראל, וואָס זיי שיידין אַפּ [יוריים] צו גאָט", תּי, ויקרא, כב, 15. "שיקט דיר גאָט צו אַליה, דוא ווערשט ריפּן / מעערש אונ' צדקה טוא אַפּ שיידין גלצן, שם וו, פֿיורדא תּפּי", טז/ב. "די עמי האַרץ פֿלעגן נאַר אַ תּרומה גדולה, בַּא־מציעא, ד/א. תּי פֿאַרשטישט "ראַ- שית עריסותיכם תּירמו חלה" (במדבר, טו, 20): "דאָס ערשטע פֿון אַזיערע טייג-מולטערס זאָלט איר אַ חלה". דו בני טרה בת טבֿים: "דער טייטש איז פֿון דעם פּסוק דאָס ערשטע פֿון אַזיערע טייג זאָלט איר אַ חלה", תּחנה שלמה שערים, ווילנע 1864. "זיא גיבט דעם מאַן צו עשין פֿון וואָו דאָש מן האָט... דעם חלה דער פֿון אב גישיידן", בראַנט, פּרק יד. "אונדזערע חכמים זיל... האָבן געהייסן אַ איין פֿיר און צוואַנציקטל חלק פֿאַר חלה פֿון ריינעם טייג... און איין אַכט און פֿערציקטל חלק פֿאַר חלה פֿון אומריינעם טייג", אמד, דיני חלה, [קעניגס- בערג] יאָר? "טייל מענטשן זענען זיך נוהג אָפּצושיידן צוויי חלות. איינע אַראַברענגט מען און די אַנדערע גיבט מען דעם כּהן", 99 היראה, 1877. "איידער מע שיידיט אַפּ די חלה זאל מען מאַכן די ברכה: ברוך... להפֿריש תּרומת חלה", 99 מקור הברכה וו, מונקאַטש תּרנ"ה, עב/א.

8. אויסקלעבן, אויסדערוויילן עמעצן. און איך האָב אַיך אָפּגעשיידט פֿון די אומות, צו געהערן צו מיר", תּי, ויקרא, כ, 26. "אונ' דאָש זאָלט איר וויסן (הפֿלה) דו גוט האָט צו זיך אַפּ גישיידן איין חסיד", סהמ, תּהלים, ד, 4. [תּי: "גאָט שיידיט אַפּ זען פֿרומען"]. אַזו אַן זאָל ער פֿריליך זען דו אונש הקב"ה האָט אַפּ גישיידן פֿון אַלי די (אומות העולם)", 101, יב/ב.

9. צעשיידן זיך. אָפּגעזעגענען זיך. אַך גאָט וויא נעלין מיר פֿון אַזו איין קהילה קדושה אַפּ שיידין, אַך גאָט לאש אונש זיצן", נט קלאג

וואָס דאָרט איז ניטאָ קיין אַ און קיין פֿונאַנ- דערטיילונג חסוּשלוּם", תּניא, 246. 3. טוּ פֿאַר תּרומה. "און די טאָכטער פֿון אַ כּהן, אַז זי וועט נעמען אַ מאַן אַ פֿרעמדן, טאָר זי פֿון דער הייליקער אַ ניט עסן", תּי, ויקרא, כב, 12.

4. מחיצה, באַריער. "אונ' אַזער זינד די האבן איין אַפּ שיידונג גמאַכט צווישן אַיך אונ' אַזער גאָט", יוסיפֿו, פֿיורדא 1764, קל/ב. "און איר וועל מאַכן אַן אַ צווישן מיין פֿאַלק און צווישן דען פֿאַלק", תּי, שמות, ה, 19.

5. אורשפּרונג. מקור. "ווייסטו דען פֿונ- וואָנען איז די נשמה אַרויסגעגאַנגען. און וואו איז איר רואונג. פֿון אלהי המרכבה איז איר אַ", און אונטער דעם פּסא-הכבוד איז איר וואוי- נונג", ישרי 15, ווילנע 1867, יא/א.

אָפּשיידן — טרונ. שייד אַפּ, ~געשיידט (אויך:

~געשיידן, זי). 1. אָפּטיילן, אָפּזונדערן. אַ אַ מאַמע פֿון אַ קינד. "משיח איז נאָך ניט געקער מען און ס'איז גלעכער אָפּצושיידן די לעמער פֿון די וועלף". "דש דריטי איז דש דאָ מאַכט עשן קאָכן אין מאַגן אונ' ציהט אַרויש דש ריינשטה אונ' בעשטה וואָש דיין איז אונ' שיידיט עש אַפּ פֿון דש שלעכטי וואָש ניקש ניץ איז אונ' שיקט דש גוטי נאָך דען גוף", חהו, לח/א. "חכמת הגיון דש איז דיא קונשט אום פֿון איין רעדן צו אַפּ שיידין דש וואָר פֿון דש און וואָר", שאר, כ/ב. אַ וואָך פֿאַר יום-כיפור האָבן זיי דעם פּהן-גדול אָפּגעשיידט פֿון זען הויז... האָט דער פּהן-גדול געמוזט זיצן אין אוהלימועד זיבן טעג", מחזור לימים נוראים, סלאַוויטע 1832, קמ/א. "שיידט אַפּ די ברוסט-מוסקולן פֿון די ביינער", יאָ ו, ז' 266.

2. פּיג. אין פֿאַרבינדונג מיט טויט. דער טויט האָט אים אָפּגעשיידט פֿון אונדו. די נשמה ווערט אָפּגעשיידט פֿון גוף. "דש איז די רייני אונ' לויטירי נשמה... אַפּ גשיידן גוואָרן מיט רייניקייט", מענה לשון אויף טייטש, פֿיורדא, תּקכ"ו [1766]. "און דעם רופּט מען אין הימל אויס... דאָס דער מענש זאל אַ פֿון דעם עולם", מעשה חסם, להאָוו 1862, ו/ב.

3. אָפּטיילן און שאַפֿן דערבפּ אַ מחיצה. אַ די פֿרויען פֿון די מענער ביים כּותל-מערבּי. אַ די קראַנקע פֿון די געזונטע. "די קליפות זענען אַ פֿאַרהאַנג... אַן אַזיערנע מחיצה וועלכע שיידיט אַפּ צווישן זיי און זייער פֿאַטער אין הימל", תּניא, ז' מה.

4. מאַכן אַן אונטערשייד צווישן עפעס אָדער עמעצן. דיפֿערענצירן. "דרום זאָלט איר אַ צווישן דער ריינער בהמה און דער אומריינער", תּי, ויקרא, כ, 25. "יהדות האָט נישט אָפּגע- שיידיט עסטעטיק פֿון עטיק, נאַר זיי ביידע צונויפֿגעמיזוט", 99א, טוז 1964 VII 6.

5. אָפּווענדן, דערווייטערן פֿון עפעס אָדער עמעצן. "גיזענקט דעם חבֿר יוא דיא שנאה, אונ' חורת דעם חבֿר אום: אַזו אונ' אַזו האָטטו מיר גיטאָן, דער זעלביט מכט אַפּ שיידין פֿון

דער פֿעדעראַציע. „הרמינוס [דער] דופס פֿון זאָקסין... האָט זיך גאַנץ אָפּ גישיידן אונז אָב גיריסן פֿון די רומים אונז איר יאָך פֿון איהנן אָב גיוואָרפֿין, ר' זלמן הענא, איבז, ר' דוד גאַנז, צמח דוד, פֿדמ תנ"ח.

עֶכְבִּי. עֶגִישׁ. „דאָס פֿלטיקייט ברענגט צו אַ אַז ער שייט זיך אָפּ פֿון וועלטלעכע זאָכן, חנה ב, 255. עַר. מש פֿאַרטשטשט 'מבדיל' אב שידר. אַ — טשטשוואָרט פֿאַר 'נזיר'. „אונז עש ווערט גיוואגט דו איין אב שידר הייט דער דאָ קען [הנאה האָבן פֿון אַלע תענוגים] אונז לאָזן עש בליבן, חנה, קמגא. אין טעכנאָלאָגיע — יעדער מין אינאַ-לאַטאַ. עֶרֶבִי.

אָפּשיידעוודיק — אַד. וואָס מע קען אָדער עס קען זיך אָפּשיידן. אַע שטאַפֿן. יִקְרִיבִי.

אָפּשייוון — טרוו. שייך אָפּ, געשייחט. אַמ. *E: to shave*. אָפּגאַלן אַפּראַוירן. אַ די באַרד. — איר וועל אַמך אַלעמען אַ — באַ-רויאַקט היימאַן די קאַסטמער, אַר, ידעם באַרבערס וועבל.

אָפּשיייל — דער, זן. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּשיילן (זיך). אַ פֿון די אָביצעס. אַ פֿון טינג. „אַ בלאַטיקע דאַרף־טעזשעק פֿאַרשיט מיט דעם אַ פֿון בליעכץ, נאָד, הומאַר, קריטיק, ליריק, ב"א 1971, ז' 200.

אָפּשיילן — טרוו. שייך אָפּ, געשייילט. 1. אַראַפּנעמען, באַזעטיקן שאַלעכץ, קאַרע, הויט אַ קאַרטאַפֿל, אַ אַן איי. אַ די אַלטע שאַלעכץ. אַ אַ הערינג. גיב מיר די בולווע, אַ וועל איר אַליין, שוה. „עקב, דר האָט אפּ גשיילט פֿכטיי שטעקן פֿון ניסן האַלץ אונז קעסטן האַלץ, מחזור ר"ה יו"ב, 1721, קפה/א. „נעם מרנצין שילך, שיל אָב דער פֿון דאָש רוטי שילך, ביז דאָש ווישלה דרוטער קלאַר וויס איין, ר' מרדכי בר' אריה ליב, מקוה ישראל, נאָוידוואָר 1794. „אַ ציבעלע אָדער אַ קנאַבל אָדער אַן איי, אויב מע האָט פֿון זיי אָפּגעשיילט גאַר זייערע שאַלעכץ, זאַל מען זיי ניט לאָזן איבערנעטיקן, דרן הישרים, [קע-ניגסבערג] 1857. „נעם דאָס איי, שייך עס אָפּ, לייג עס אונדו אין מויל אַרין, ממוס, יודל, ז' 98.

2. אַראַפּנעמען, אַראַפּסקראַבען פֿון עפעס דעם אייבערשטן (פֿאַדערשטן) שיכט. אַנטבלייזן. „אויש לדינג אונז אויש לערן דיא מצרים, דיא ... מין ליב האָט אָב גישיילט אונז גאַנץ בלוס גמאַכט, מחזור שלש רגלים, אַמטש 1713, קלט/א. „מע שייט אָפּ די אייבערשטע שיכטע ערד מיט אַן אַקעראַיזן... צוויי צאַל טיף, מ. וועבער, דער יודישער פֿעלדאַרביטער, וואָר-זען 1891, ז' 14. פֿיג — „דעם פֿאַרהאַנג פֿון זיין אַרצן אָפּגעשיילט, א. אַ. כַּג, טמו, 1964 VIII 9. „אַ עמעצן דאָס פֿנים = דעמאַט-קירן, אַראַפּרעסן די מאַסקע. „די חרפה שייט אָפּ דאָס פֿנים, שוה.

מיט זיך — „דאָ שילט זיך אָב זיין פֿלייש פֿון אב זיין גיביין אונז עש ויל פֿון אב זינעם ליב, יוסי'פֿון, אַמטש 1661, פה/ב. ... אונז דאָס צרעת איז פֿאַרדאַרט געוואָרן און טע איז אַראַפּגעפֿאַלן, האָט זיך אָפּגעשיילט גאַר די הויט, נחב, 'מעשה מחכם'. „די הויט אויף די הענט האָט זיך אים אָפּגעשיילט און די וואונדן האָבן געבולטיקט, ה. בערגנער, איק, ר"ה תשכ"ח. ייז אַ פֿון ערגעצוואו = זיך אָפּ טראַגן, נעלם ווערן. „אַ זיך דאָס פֿנים = פֿאַרשוואַרצן זיך דאָס פֿנים, זיך מיאוס מאַכן. „ביז דער לעצטער רגע האָט דער בירגערמייסט טער נישט געקענט געפֿינען די טאַץ מיטן ברויט און זאַלץ [פֿאַרן קייזער פֿאַרנאַן יאַזעף]... אוי, האָט ער זיך געבען אָפּגעשיילט דאָס פֿנים, דער בירגערמייסטער, ירחמיאל גרין, באַרגייזד, וואַרשע 1938.

עֶכְבִּי. דען מיר עסן דאָס האַרץ פֿון די פירות און זיי [די בעליחיים] עסן דאָס אַ און דאָס שטרוי, רבקה בת יוסף בן מרדכי, איבז, אגרת בעליחיים, לוחא תקס"ה. **עֶגִישׁ. עֶר (יין, קע).** עֶרֶבִי.

אָפּשיילעך — אַד. דעסמ. דוּו אָבשילעך (← ז' 17), [בלויז אָב פֿאַרביטן אויף אַפֿ] נר. זייער מיאוס, פֿאַסקודע, שרעקלעך. „זי האָט נאָך שרעקלעכער און אַער אויסגעזען אַלס דאָס ערשטע מאַל, פ. זאָנדמאַן, איבז, נטאי טויענד אונד איין נאָכט, וואַרשע 1852. „די פּוילישע יידן... האָבן זיך ניט אַנטזאָגט... צו זינגען מהיפֿות מיט אַן אַן ינגוין, בלעטער, Ne 4. קייב.

אָפּשיין — דער, ען. 1. אַקט אָדער רעזול-טאַט פֿון אָפּשיינען. ליכטיקער אַ. אַן אַ קוים קוים.

2. אָפּגעשפּיגלטע שפּין. אָפּגלאַנץ. אַ פֿון דער לבנה און שטערן אין וואַסער. לעצטער אַ פֿון אַ שריפֿה. „אין דעם רויםן פּורפּור־העלן לעצטן אַ פֿון די שטראַלן, פּרוג וו, ניי 1910, ז' 86. „דאָס איז אַן אַ פֿון דער זון, וואָס האָט געלאָזט אָפּטוֹבלען זיך אַ ליכטיקן שטראַל אין די צעפּלעסקעטע וואַסערן, שט. בלאַנזענדע שטערן וו, וואַרשע 1922, ז' 105. „בנים גרין בלויילעך אַ פֿון גאַז קוקט ער דורך די נע-קראַלאַגן, יהושע פּערלע, ינפן אויגער אינ-דערפֿרי, „דער אַ פֿון פֿיצער האָט געלעקט זינע שטייול ווי די רויטע צונג פֿון אַ הוינט, רמ, ערד.

3. דערמאַנונג, זכר. אויפֿשפּין פֿון עפעס וואָס דערפֿרייט, דערהייבט. אַ פֿון קינדעראַרן. אַ פֿון געוועזענער גדולה, פֿון אַמאַליקער שיינקייט. אַ פֿון האַפֿענונג. אַ פֿון הומאַר. „ווי אַן אַ וואָס ליכט פֿון זיין נאַמען ית, וואָס ער און זיין נאַמען זינען איינס, תניא, ז' 222. „דערווען דעם אַ פֿון אַ צעגליט וואַרט... וואָס שפּאַרט זיך אין האַלדן אַרין, שוה, דערציילערט און דאַמאַניסטן וו, ז' 470. „באַ-שענק מיך מיטן אַ פֿון זיין קדושה, חג, דער מענטש פֿון פֿיצער, ז' 99. „איר אויסגעדאַרט

פּנימל האָט גלייך געקריגן אַן אַ פֿון איר אַמאַליקער שיינקייט, ש. טענענבוים, היימיש IV, 1960 II 11.

4. בכלל אָפּשפּיגלונג פֿון עפעס. מיראַזש. שאַטן. אַ פֿון דער ווירקלעכקייט. אַ פֿון געט-לעכקייט. אַ פֿון בלוט. „און דער וואָס דו האָסט אים געזען איז געווען ניט איד, נאָר אַן אַ פֿון מיר, שט, אָרעמע און פֿרעהליכע וו, ז' 134. „דאָס וואָס זיי האָבן געזען איז נאָר געוועזן אַ נאַטור־דערשיינונג, אַ מיראַזש... אַן אַ פֿון דער שיף וועלכע שווימט יעצט גאַנץ ווייט פֿון זיי, בלעטער, Ne 6. „די שול גרפֿא איז אַ געביט פֿון לעפּן און אַן אַ פֿון אַלע איבעריקע לעבנס־געביטן, ימ, איינהייטלעכע פֿאַלקשול, 1922. „די פּליטיש־לידער פֿון ה. גראַ-דע זינען אַ דיכטערישער אַ פֿון די לינדן פֿון הונדערטער טויזנטער יידן, מלך ראַחישט, אונזער וואַרט, פֿאַריו, 1947 IX 25. „איבער מיר דער טאַטע שטייט געבוירן, / הויכער טאַטע מינער פֿון סיביר, / כִּפֿיל דעם אַנגריי פֿון זיין עלנבוירן, / כּוּזע דעם שאַטן אַ אויף דער טיר, טו, ז' 78.

אָפּשיינען — שפּין, אָפּ, געשיינט. אוטוו.

1. אַרויסגעבן שפּין, ליכט. אָפּליכטן. אָפּגלאַנצן. „בענאַלישע פֿינערן שפּינען אָפּ אין די אויס-געפּוצטע פֿענצטערן. „פֿון זיין מידן פֿנים שפּינט אָפּ אַ נחת־רוח. „פֿון משהס אויגן האָט אָפּ געשיינט אַ ליכט, וואָס יתרו האָט זיך דער-שראַקן פֿאַר דעם, אַט, משה.

2. אויפֿשפּינען. „ער האָט אים באַקליידט זייער שייך, דאָס קינד האָט אָפּגעשפּינט ווי די זון פֿון הימל, ישראל במוהר"ם [מילער מהוראָדנאַ], דער מהר"ם שיף, וואַרשע 1893. „שיין (רעכט) אַ = איר, מיט פֿאַרקערטן ב: (א) האָבן (קריגן) אַ מיאוסן פּסק, (ב) אַנווערן אַלץ, אַרויס גיך אַן אַ גראַשן. ... ער איז געלאָפֿן פֿאַרסט... און גערופֿן די קו זינע מען... אַזאַ קו, אַז זי ווערט פֿאַרפֿאַלן, קאַן מען רעכט אַ, ה. אַרלאַנד, גרעבליעט, כאַראַקאוו 1931.

3. שפּינען אַ לענגערע צייט. די זון וועט נאָך אַ מיליאָרדן יאָרן.

4. אויפֿהערן שפּינען. „די קאַרנאַוואַל־פֿינערן האָבן שוין אָפּגעשפּינט.“ טרוו — אָפּשפּיגלען. אַ ווינטע פֿייערן, אַ טרערן. אַ דאָס פֿאַרגאַסענע בלוט.

מיט זיך — „ווינן פֿינקלט, פּערלט זיך אין געשליפענע, בכיכיקע, לאַנגהאַלדיקע פֿלעשלעך, אָפּשפּינענדיק זיך מיט אַלערליי רעגנבוויגנדיקע קאַלירן, ממוס, שלמה, ז' 77. „יאַסעלע האָט זיך... צוגערוקט... צו אסתר, באַטראַכטנדיק זי ביי דער האַלב־קמלעכיקער לבנה מיט די דימענטיקע שטערן, וואָס האָבן זיך אָפּגעשפּינט אין אירע ליכטיקע אויגן, שט, יוסי'ע טאַלאַווי, ז' 76.

עֶכְבִּי. גישמער, זינען אויף דעם הימל געווען דעמאַלט צו זען פֿינף לבנות: איינע די אמתע און פֿיר אַען פֿון איר, וואָס מע רופֿט

ווי אַן פֿאַלשע לבנות, די אַיען ליכטן ניט אַווי העל ווי די אמתע, ש. ז. קהת, איבז, ב. נ. רובאַקין, וואונדער אויף דער וועלט, קינעו 1895. עכץ. עניש.

אָפּשײַסן — שניס אָפּ, געשיסן, געשיסט. גראַב. אוטוו — פֿאַרענדיקן אַרויסגעבן צואה אָדער שניסן אַ לענגערע ציט. טרוו — אָפּשמיין, פֿאַראומרייניקן מיט צואה. אַ עמעצן פֿון קאָפּ ביז די פֿיס. אויך: אָפּנאַרן, פֿאַרפֿירן; אָפּטאַן אָן אַרבעט זייער שלעכט. מיט זיך. עכץ. עניש. ערני. (קע.) ערני.

אָפּשײַטן — טרוו. שניע אָפּ, געשיט(ע)ט. שוויב פֿאַרטשיטט שקק, שיקוי; יאָם ריין. אב שייאן. גרילל. ווערב פֿון אָפּשײטן (←). מיין?

אָפּשײַטערן — טרוו. ער אָפּ, געשיטערט. 1. אָפּרייניקן ריבנדיק. אָפּרייבן ריין צו מאַכן. אַ אַ טאָפּ. אַ דעם דיל. ״ווען איינער דאַס ברעכעניש האָט גן אין הענט אבער אין פֿיס... נעם פֿון די קאַרבער וואָס זיי אַ פֿון די פֿעלכן...״. שמואל אָפּנהיים, ספר רפואות, תקע״ה. ״...אָנשטויסן קוטיע אין טשאַלנט, אָנפֿילן אַ קישקע אין צימעס... צוואַגן אַלע קינדער, אַ די טישן, מ. א. שאַצקעט, ״בילדער פֿון דער ליטא, יוד״ פֿאַלקטביבליאָטעק וו, קינעו 1888, ז׳ 166.

אָ דאַס אַר רַז = עסן אָדער טרינקען זויערס נאָך פֿעטע שפּיזן. נאָכן טשאַלנט אַ דאַס האַרץ מיט קוואַס, מיט אַ זייערלעכן דעזערט. ״פֿיל מענטשן, זאָגאַר באַנן שוואַכע, בלייכע מאַנסליט און פֿרויענציעמער, האָבן גאַר ליב זויערע עפל, זויערע יאַגדעס און דאַס גליכק, זיי פֿילן אין דעם אַ בעסערן געשמאַק, דאַס רייצט דעם גומען און עס שפּיערט אָפּ דאַס האַרץ, זאָגן זיי, בלעטער, № 10. אַ די זױלן = אַרומגיין שלינגאון-שלאַנג, פּוסטאון-פּאַס.

2. פּיג. גוט אויסמוסרן. אַ אַ קונדעס ער זאָל געדענקען. מיט זיך — אַ זיך פֿון דער בלאַטע. אַ זיך פֿון שטראַפֿרייד. זױנג. עכץ. עניש. ער (יין) קע.

אָפּשיכורן [.. שיקערן] — אוטוו. שיכור אָפּ, געשיכורט. 1. שיכורן אַ לענגערע ציט. אַ אַ טאַג. ״מע האָט אָפּגעשיכורט ווי פּויערן ביז וויסן טאַג,״ ש. וואַלצענאַק, רבי יוחנן טשע... וואַרשע 1883, ז׳ 26.

2. פֿאַרענדיקן שיכורן. אָפּגעשיכורט, זיך אויסגעניכטערט און — ווידער אין שעגן אַרביין.

אָפּשיכטן — טרוו. שיכט אָפּ, געשיכט. אָפּטיילן שיכטנווייז אָדער אין אַ באַזונדערן שיכט. אַ ליים פֿון באַדן. ״דער פּראַצעס פֿון אַ און אָפּשפּאַלטן פֿון דער בורזשואַזער און קליינבירגערלעכער אינטעליגענץ אַלדאַס בעסטע אין רעוואָלוציאָנערע,״ ש. בריאַנסקי, ז. בער

געלטאַן אין ספּיגל פֿון דער קריטיק, קינעו 1934.

זױנג. אַיען פֿון באַדן. ליטעראַרישע אַיען. עניש.

אָפּשיכערן — אוטוו. ער אָפּ, געשיכערט. לאַקל. אויפֿהערן זיך שרעקן, זיך צעטומלט. ״די מאַנשאַקעס וועלן אַ און סע וועט זיך פֿאַרגעסן,״ איבז, פּרילינג, קינעו 1935.

אָפּשילדערן — טרוו. ער אָפּ, געשילדערט. אָפּמאַלן אין ווערטער, באַשריבן. אָפּבאַראַקטער ריזירן. אַ די נאַטור. אַ די סיסטאַציע. אַ מלחמה-בילדער. אַ פֿון דרויסן און פֿון אינע-ווייניק. ״זיי [די אַמזימען] זינען פֿול מיט וואונדער איבער וואונדער וואָס קיין מויל קען עס ניט אַרויסריידן און קיין פֿעדער איז אין שטאַנד עס אַלץ אָפּצושילדערן,״ אמד, דער וואַלפּיש, ווילנע רבי״ו. ״מילא, איך זאָל דיר אַ ווי דער סטראַכיליה איז צוגעגאַנגען, איז טאַקע וויי די יאַרן,״ וואַרשוינער יודישע ציטונג, № 26, 1867. ״עס איז נאָך ניטאַ די שראַך, וואָס זאָל פֿאַרמאַגן ווערטער אָפּצושילדערן משהן,״ פ. קריטשעווסקי, יודען אונד יודענ-טום, באַרדיטשעו 1894. אַ הינסנשאַפֿט וואָס וועט אונדז קאַגען דערציילן און אַ די פֿאַקטן, זשיט וו, ג׳ 1912, ז׳ 192.

מיט זיך — ״די שנעק איז אַ מיין ווערעמל וואָס ווייך און קליין, / איר שירה שילדערט זי זיך אָפּ אַליין,״ ממוס, שירה, ז׳ 85. זױנג. ער. עניש.

אָפּשילטן — טרוו. שילט אָפּ, געשאַלטן. לד. דוּ אָפּשעלטן. מיט זיך — ״ידענעס נעמען זיך צום וואַרמעס ערשט נאָכן אָפּפּיריגן און אַ זיך מיט די מאַנען,״ ממוס, מסעות, ז׳ 36.

אָפּשימולען — אוטוו. מל אָפּ, געשימולט. אינגאַנצן באַדעקן זיך מיט שימל. שימלען אַ לענגערע ציט. אַ אין קעלער יאַרן-לאַנג. עניש.

אָפּשימערן — דער, זי. 1. אַקט אָדער רע-זולטאַט פֿון אָפּשימערן. 2. דוּו שימער. אַ פֿון איידלשטיינער. זױנג.

אָפּשימערירן — דיר אָפּ, (גע)שימערירט. אוטוו. 99: אָפּשימערן. אָפּבליאַסקען, אָפּ-גלאַנצן, אָפּשיינען, אָפּשוועפּן פֿאַר די אויגן. שימערירן אַ לענגערע ציט אָדער אויפֿהערן שימערירן. אַ מיט בריליאַנטן. זױנג.

אָפּשינדלען — טרוו. דל אָפּ, געשינדלט. אינגאַנצן באַדעקן מיט שינדלען. אַ אַ דאַך.

אָפּשינדן — טרוו. שינד אָפּ, געשינדן. אַראַפּנעמען די פֿעל (די הויט). אַ אַ געקוילעטע בהמה. ״איין פֿריש שטיק הויט... איז פֿון דער דל[אַ]נט אָב גשונין וואַרין,״ באַלענגערניש. ״אויב דש פֿלייש האָבן זיא פֿון דיא ביינר אָב גשונין אויב פֿר דיא הינד גוואַרפֿין, שאר, קלד.״ מלאכיחבלה שינדן אים אָפּ זיין הויט און די שלאַגען און די פיפּערנאַטער עסן זיין

פֿלייש,״ מעטה עמנואל, [שקלאַוין], 1814. נאָך מיינער דעה וואָלט געווען דאַס בעסטע מע זאָל אים אַ די הויט פֿון די פֿאַדעשוועס, דאַן וועט ער שוין ניט קענען אַנטלויפֿן, אמד, איינע ריבער געשיכטע, ווילנע 1864. ״ווען דו שכירות קריגשט, ווען גלייך איין נבלה אויף דען מרק אָפּשינד, אויב זאָג ניט איך בין איין פֿינר בריה, עש איז מן שגד,״ עיון, סה/א. ״פֿון די צען טויזנטער, וואָס ער האָט פֿון זיין געפּרעטן זיידן אָפּגעשוונדן, האָט ער צעטרענצלט נישט מער ווי פֿינף, בערג, איין אַ פֿאַרגרעבטער שטאַט, ווילנע 1929, ז׳ 39.

אָ די הויט (די פֿעל) = א) אָפּשמעסן מיט אַ רימען אָדער מיט ריטער ביז בלוט. ״דו וועסט מיר שעלטן ר׳ פּנחסלען? אַ טויט וועסטו בעטן אויף אים? לייג זיך, שייגען. די הויט וועל איך דיר אַ!״, יד. אבן גנן; ב) בדלות שטעלן; צונעמען דאַס לעצטע. ״צו וועמען גייט מען? צום וואַכער? ער וועט אים אַ די הויט,״ פּרל. ״משפּעי.״ קומט צו דיר אַן פֿעסע לנען / פֿאַר זיין הויזגעזינד אויף ברויט — / זי זשע, מלווה, ניט קיין אַכזר, / שינד פֿון אים ניט אָפּ די הויט,״ אר, צום מלווה. *זיך [לאָזן] אַ = זיך לאָזן קאַסטן ביזן לעצטן גראַשן. ״פֿאַר יעדערן טוט ער זיך ממש אַ / זונעלע — אויף מיר זאַך יאַר,״ אסתר שומאַטשער, לידער, 1956, ז׳ 87.

זױנג. עכץ. עניש. ער (יין) קע.

אָפּשיסן — שניס אָפּ, געשאַסן. אוטוו —

1. פֿאַרענדיקן שניסן. די האַרמאַטן וועלן אַ.
2. שניסן אַ לענגערע ציט. אַ דרזי יאַר ציט אויפֿן פֿראַנגט איז נישט קיין קלייניקייט.
3. ענערגיש, שנעל אָדער שאַרף אָפּגענטפֿערן. אַ מיט רוגוה. אָנשטאַט צו ענטפֿערן גלאַסן האָט ער אָפּגעשאַסן. — איך אַרבעט אויפֿן זעלבן פֿראַנגט ווי דער ממשטער... שניס אָפּ בערנאַרד, ישק, שליח און אומוועג, ז׳ 233.
4. אָפּבליאַקעווען. די סחורה האָט אָפּגע-שאַסן.

טרוו — 1. דערשיסן. אַ דעם פֿאַרמשפּטן צום טויט פֿאַרטאַג און בשתיקה. אַ דעם פֿויגל = טרעפֿן אַ גליק, שטאַרק אָפּגליקן. ״איז איר זאַנט, אַ דאַס איז נישט קיין גליק, אַ זי האָט מיט אים נאָך נישט אָפּגעשאַסן דעם פֿויגל, זאָג איך אַיך, אַז [גאַט] זאָל מיר העלפֿן אַזעלכע שידוכים אַז מיינע קינדער וועלן אויסוואַקסן,״ ירחמיאל גרין, באַרג-יודא, וואַרשע 1938.

2. אָפּריסן, צעשטערן אַן אַבד דורך שניסן. אַ די לונג. אַ עמעצן אַ פֿוס. ״איך בין געווען אין מלחמה אין אַ וויסטן לאַנד, / איך בין געפֿאַרן אין אַ שיף אויפֿן שוואַרצן ים,״ האָט מען מיר אָפּגעשאַסן מײן לינקע האַנט,״ פּל. ״זיי זאָלן פֿאַרשטיין די צייכן פֿון יעדן פֿינף וואָס ער וועט דאַ טאַן, צו דערשיסן אויף טויט, אָדער צו ראַנען נאַר, צו אַ אַן אויער

אָדער אַ פֿינגער אָדער צו אונטערשיסן נאָר אַ פֿערד אָדער אַ הונט, אמד, דיא שקלאוועריא, ווילנע 1887.

3. צעשטערן עפעס דורך שיסן. „דר נאך וויל איך נוך רואן נוך רשטן ביז איך דעם שלוש [שלאס] הון אָפּ גישושן די מויארן, בַּבְּאִיבּוֹך 397.

4. פֿאַרטריבן, אַוועקיאָגן, ניט צולאָזן צו זיך דורך שיסן. „מען שיסט פֿון זיך אָפּ די קאַזאַקן. זיי זינגען אָבער ניט קיין סך, רעדן אַקט, 14 אַקט־אַבערט, מאַסקווע 1931, ז' 109.

מיט זיך — זיך פֿאַרטיידיקן שיסנדיק. „זווי איז ער געשטיגן אינאיינעם מיט דער פֿאַלץ העכער און העכער... און האָט זיך אַלץ אָפּגעשטאָסן, און דעשטן זינגען געפֿאַלן אין דער גינער, פּמ, טראַט פֿון דירעט, מאַסקווע 1966. אויך: איבערגיין אַ גאַנג פֿון אַ שפּיל. „ווען ביי איינעם פֿאַלט דאָס זעלבע וואָס ביי אַ צווייטן, שיסט מען זיך אָפּ, ד״ה ביידע גייען איבער, ש. לעהמאַן, די קינדער־וועלט, ביי אונז יודטן, וואַרשע 1923, ז' 131.

זונג. עכץ. עניש. ער (יין, קע). ערני.

אָפּשיפּען — פֿע אָפּ, געשיפעט. אוטו — אויפֿהערן שיפען אָדער שיפען אַ לענגערע צייט. אַ ווי אַ שלאַנג. טרוו — שיפענדיק עפעס אַרויסזאָגן אָדער אויסריקן. אַ אַ קללה.

עכץ. „מען הערט שוין דזשטלעך אַ פֿאַר לופֿט־אַין פֿונקט ווי די לופֿט וואָלט זיך פֿונד אַנדערגעגאַנגען פֿון אַ קלעם, וויס וו, קולטור־ליגע, ז' 72. עניש.

אָפּשיפּילען — פֿל אָפּ, געשיפּילט. אוטו — אָפּפֿאַרן פֿון ברעג אויף אַ שפּיל. טרוו — אָפּפֿירן אויף אַ שפּיל. מיט זיך. עכץ. עניש.

זו אויף אַ שיף — אָפּשיפּילן. „מאַכן זיי זיך פֿאַרטיק אויף דעם וועג און זיי שיפֿן זיך אָפּ מיט גוטן ווינט, ראַבינאָן קראַוזע דער יונגערער, וואַרשע 1874.

מיט זיך. זונג. עכץ. עניש.

אָפּשיפּיק — אינטעריעקציע. 1. פֿאַנצט ביים אַוועקטריבן אַ קאַץ. אַ קאַטאַ! לגבי מענטשן — מיט ביטול. — אַרויס, ממזרים, אַ! — האָט זי געטריבן די קינדער, ייז, חֲבַר נחמן, ז' 18. „דער שמש טריבט זיי מיטן שטעקן, אַ אַן אויסרעסעניש אויף זיי, ייז, יאַשע קאַלב, ניי 1956, ז' 122. 2. ביים נאָכמאַכן עמעצנס ניסן. אַן אַ פֿראַשעק.

אָפּשיפּיק — דער, זי, נעגל. 1. אַקט אָדער רעוולוטאַט פֿון אָפּשיקן. 2. אַנווייזן אויף אַ מקור פֿאַר אינפֿאַרמאַציע פֿאַר אַ בוך, פֿאַר אַ צייטאָט אא. אַ צייכן. קאַר ט ל. קאַנ טראַלירן יעדן אַ געבן אויספֿירלעכע אַן.

אָפּשיקלען — טרוו. קל אָפּ, געשיקלט, מיי, פֿאַר כּלל־שפּראַך — דעשטן. אָפּפֿירטלעך.

אָפּשאַקלען. „אַנצונעמען אַן די עקן פֿון דער ערד אָפּצושליקען אַלע רשעים פֿון דער וועלט, יוצר ליום אַ של ר״ה, פֿאַדמ, 1885, ז' 70.

מיט זיך — שטייגן [=שטעטס] צו גיין מיט אַ ווייב פֿון אַ מסור וואָס די געמיינדע האָט זיך קוים אָפּגעשיקלט פֿון אים, אמד, דיא שיינע מינקע, ווילנע 1886.

אָפּשיקן — טרוו. שיק אָפּ, געשיקט. 1. צו־ריקשיקן. דורכן שיקן אומקערן עפעס אָדער עמעצן. אַ דאָס קינד צו די עלטערן. אַ דעם קראַנקן אין שפּיטאַל. אַ צוריק די מתנה. אַ אַן אַנטלענע זאָך. אַ — ווי אַ צייכן פֿון פֿראַ־טעסט — אַלע מעדאַלן. „האַט דער רבֿ אים צו זיך אַרצינגערופֿן און האָט אים געפֿרעגט: אַפֿשר ווילסטו גיט מין טאַכטער פֿאַר אַ ווייב, מאַכט מיר דאָס גיט אויס, איך וועל דיר אַ אַהיים בפֿבוֹד, דיא גליקליכע פֿלה, וואַרשע 1865. „סיאזי געקומען דערצו אַן מע האָט דעם יונגן מאַן אָפּגעשיקט צו זינע עלטערן, אים מיט די בעבעכעס, און לאה האָט אין דעם ווינטער טאַקע גענומען גט, ממוס, שלמה, ז' 114. „די מאַמע האָט שטאַרק מורא, טאַמער חלילה שיקט ער אָפּ די נאָנים, שטע, מאַטל, ז' 63.

אָ אַ (דעם) כּתב — אָפּזאָגן פֿון אַ שטעל ביי אַ קהילה (איר אויך וועגן אַ שטעל בכלל). „די לעמבערגער קהילה האָט דעם חזן ברוך שאַר פֿאַרן דריקן די האַנט פֿון בערטאָ קאַליש אויף דער בינע אָפּגעשיקט דעם כּתב (אָפּגעזאָגט פֿון דער שטעלע), ז. זילבערצווייג, לעקטיקאַן פֿון אידישן טעטער IV, שפּ 2428.

אָ מיט דער פֿאַטשט (פֿאַסט, אָקספֿאַסט) = איר, בכלל גיט אָפּשיקן, אומזיסט דאָס וואַרטן אויפֿן באַקומען. אַזוי אויך: אַ מיטן רבי'ן צאָץ, מיט מאיר (מלך) מלמד, מיט האַצמאַכן, מיטן הינקעדיקן הערשקען, מיט ר' שבתי, מיט שבתי פרנס (דאָזיק), מיט שבתי־מערלעך, מיט ר' שבתי היינטרעגער, מיט שבתי שמאַ־ראַוואַניק, מיטן שטומען שבתי, מיט ר' שעפּסלעך, מיט ר' שמריהרשבתי אט. אויך: אַ מיטן מלאך־המות. מיט חֲבֵר־קדישא, מיט משיחן איה. אַ מיטן בראַדער שמש (שתדלן), אויך מיט אַ שמש פֿון אַן אַנדער שטאַט (שטעטל) = לאָזן עמעצן לאַנג וואַרטן אויף עפעס; גיט אומקערן צו דער צייט. „מעגסט וואַרטן — איך וועל עס דיר אַ מיטן בראַדער שתדלן.

2. אַוועקשיקן. אַרויסשיקן. אַ אַ בריוו. אַ אַ גרוס טאַטע־מאַמען. אַ עמעצן אַ ביטל ווינטער. „שריב זשע צו אונדזערע ליפט, זיי זאָלן אַלע קומען אויף דער התונה, און ווער עס וועט גישט קענען קומען, זאָל אַ אים [אַ] דרשה־געשאַנק, יפ, ז' 174. „מע האָט מיר אַוועק־געפֿירט, מיט דעם זעלביקן מענטשן האָט מען מיר פֿון מחותן צום חתן אָפּגעשיקט, לאַל, 1844. „... מען האָט זיי באַלד אָפּגעשיקט מיט אַ גרויסן אַטראַד נאָך די גרענעצן פֿון מאַראַקאָ, אמד, דיא וויסטעניא זאַהאַראַ, ווילנע 1868. „מע זיצט נאָר און מע וואַרט, סע זאָלן

קומען יידן. נעמט מען באַלד און מע שיקט זיי אָפּ קאַמפּאַניעסווייזן מיטן אַן ווייב, ממוס, אין אַ שטורם־צייט, ז' 7.

אָ צו אַ גוט־יידן = ווייזן וואו אַ גוטער ייד וואוינט; (איר) זיך אַרויסרייען אָדער פֿטור ווערן פֿון טאַן אַ טובה. אַ צו אַלדי שוואַרצע יאָר, צו אַלדי ביינע רוחות אע = אָפּוידלען. דורכטריבן, אַרויסיאָגן עמעצן. אַ מיט שו ב = לאַקל, גאַליציע. אַרויסשיקן פֿון שטאַט אונטער פֿאַליצייאישער שמירה. אַרויסשיקן מיטן עטאַפּ.

3. אַנווייזן דעם מקור פֿאַר אינפֿאַרמאַציע. אַ צו אַ מקור. „דערפֿאַר אַז איינער וועט ביי אַיך אַמאַל פֿרעגן פֿאַקטן אויף השאַרת־הנפש און גל־גול־הגוף זאָלט איר אים אַ צו דער חֲבֵר־קדישא ... וועט ער עס דאַרט געפֿינען, [אַ] דער קליינער פֿל בוניק, אַדעס 1885, ז' 42. „איר וועט מיר געוויס אַ צו די נביאים... וואָס האָבן פֿון זונגענטראַלן אויסגעפֿלאַכטן דעם אידעאַל פֿון פֿעלקער־פֿרידן, זשט VIII, ניי 1917, ז' 20.

4. אָפּענטפֿערן. לאָזן וויסן. „האַט די בת־קייסער צו אים געשיקט אַן ער זאָל צו איר טראַגן סחורה. האָט ער צו איר אָפּגעשיקט: כּאַטשע זי איז אַ קייסערס טאַכטער, ווער סע באַדאַרף סחורה, זאָל צו אים קומען, נחב, מעשה מבועגריד וועני.

מיט זיך — קוזו. אַ זיך שלח־מנות. זונג. אַ פֿאַר ק. אַ פֿאַרק פֿאַר די לאַקאַ־מאַטיוון. עכץ. עניש. ער (יין, קע). ערני.

אָפּשירעמען — טרוו. דעם אָפּ, געשירעמט. 1. אָפּהיטן (אויף אַ געהויבענעם לשון). אַ פֿון גרויסע צרות. אָפּגעשירעמט זאָל מען זיין! 2. פֿאַרשטעלן מיט אַ שירעם. אַרונטערנעמען אונטער אַן אָפּדאַך. אַרונטעמען אין אַ זיכער אַרט.

אָפּשליאַג — דער, זי, *обшилар*: <R>. שטיק שטאַף אַרויפֿגענייט אויף אַ בגד (אויף מאַנז זשעטן, אויפֿן קאַלנער אַרום האַלדו אדא21). מאַנושעט שפּעצ פֿון שיעל (מאַנטל). „זיי שטייען... אַנגעטאָן אין גראַבע קובעס, און די קאַלנערס מיט די אַן זינגען אַנגעגרינגעוועט מיט אַלערהאַנט שטאַטעס, אמד, די שטאַט הרט, ווילנע 1868. „נעם איך אַרויס פֿון מין אַ (שינעל־מאַנושעט) אַ פעקל בריוו, ש. ברעג מאָן, דורך קריג און רעוואַלוציע, אַדעס 1931, ז' 223. „אַרויסגעכאַפט דאָס פּאַפּירל צעקנייש־טערהייט אַרצינגעשפּאַרט עס אַהינטערן גרינעם אַ פֿון זיין שינעל־אַרבּל, ש. פּערטאַו, טאַג און נאַכט, מאַסקווע 1933.

אָפּשליאַג — דער, זי. 1. אַקט אָדער רעזול־טאַט פֿון אָפּשלאָגן (זיד). „אַנפֿאַל און אַ. 2. אָפּשפּיץ, אָפּשטראַל. שאַטירונג פֿון קאַליר. „איז דאָס בלוט ביי אַלע חיות ניט דווקא רויט. אַפּילו אין מענטשלעכע בלוט וואַרט זיך אויך

אַרום דער קאַליר צווישן העלריוטלעך און דונקלריוט מיט אַ בלוילעכן אָ, איב, ד. מאָרדפֿין, די לעהרע פֿון לעבען, בערלין תרנ"ה. דער גלעזר אָ פֿון דעם ליכט, בעמ וו, ז' 166. דער אָ אין וואַסער פֿון שוועביקן חלום, סוצ, ייִדישע גאַס, 1948. דער אָ פֿון דער לבנה האָט געציטערט אויפֿן וואַסער ווי אַ דער־שראַקענער שטראַל פֿון זילבער, א. שולמאַן, 1962 x 15.

3. אָפּשפּיאַנגונג איבערבלייב. זכר פֿון עפעס וואָס איז מער נישטאָ. ער האָט זיך שוין גאַרניט גענומען די מי צו באַטראַכטן, פֿיליכט איז דער הונט נאָר אָ פֿון יענעם גרויסן שוואַרצן הונט [וואָס ער האָט געהערט אין דער מעשה], י. ל. אַסטרינסקי, נבעס פֿון יענער וועלט, ווילנע 1927, ז' 17. אויסן איז ער דאָך געווען אויסצוגעפֿינען די גילדענע פֿונקען ... די אָן פֿון אַן אַלטן ייִדישן נשמה־אוצר, ב. ריוויץ, גרונט־טענדענצן ...

4. וואַראַיאַנט. נייאָנס. נאָכמאַכונג. מיר [האַבן] אין ייִדיש אויך אָן אָ פֿון דעם פּאַלאַ־טאַלן ספּיראַנט, מוו, ייִבא, ו' 111. דאָס פּינטל אין ו בין איך נוטה אויפֿצונעמען ווי אָן אָ פֿונעם פֿולן ניקוד אין לשון־קודשן טעקסט, מוו, יושפּ, א. xiii.

אָפּשלאַגן — אָד. נעגל — 59: אָפּשלאַגן־גליק. וואָס שלאַגט אָפּ, פּאַרניינט. אָן אָע דערקלערונג. אָער באַווזן. זיך אויפֿפֿירן אָנט שלאַסן, אָ, ניט נתפעל ווערן פֿאַר הויכע טענער. יִקייִם.

אָפּשלאַגן — טרוו. שלאַג אָפּ, געשלאַגן.

1. אָפּהאַקן. אָפּקלאַפּן. אָרפּקלאַפּן. אָרפּ־שלאַגן. אָ די אינצוועפלעך פֿון דאָך מיט אַ לאַנגן שטעקן. דער דין איז בייא דער עגלה־הערופֿה דאָש גיניק אָב צו שלאַגן מיט דען האַמיר, נצו, דברים, מח, ג. נאָך היינט ביי די אַלטע יאָרן / קומט אויך אַמאַל צו פֿאַרו, / אַפּילו אין די גרעסטע שטעט, / אָן אָרעסטאַנט וואָס האָט אָפּגעשלאַגן אַ קייט, ייִל, וועלט לוח, אַדעס תרמ"ו, ז' 52. האָט גאָט געטאָן אַ נס, מע האָט אָפּגעשלאַגן דעם שלאַס פֿונעם אַמ באַר, שע, אָרעמע און פֿרייליכע ו, ז' 77. דער אינסטרומענט, מיט וועלכן ער האָט היינט אָפּגעשלאַגן דעם אָנטראַציט, האָט אויסגעזען ניט געוויילעך — קיינמאַל אַזאָ אריינגער אינ־סטרומענט ניט געווען, מ. אַלבערטאָ, שאַכטעט, מאַסקווע 1934.

אָ דעם קאַפּ — קעפּן; טייטן בפּלל (ספּעצ אויספֿירן אַ טויט־אורטייל) דורך אָרפּ־האַקן דעם קאַפּ. גיניק, שפּראַך דער קליינן [דער יונגער דוד] איך וויל דיר בוין מער זאָגן. איך וויל דיר מיט דינעם אייגן שווערט דען הייבט אָב שלאַגן, זימואַל־בּוֹד, סטרפּאַע 360. גון האט מן איהם אויך דיא אַנדרין תפּוסים די קעפּף אָב גשלאַגן אויב גשונידין, באַלע־גערניש. דיא הייפּטר פֿום לייב טוט מן אָב שלאַגן, / די קוירפּר פֿילן צו דער ערדין, ווייז, ז' 42. מן האָט די כּומרים דען קאַפּ אָפּ

גישלאַגן, נאַקט טוט אויף דען אינז ליגיין, ב"ח, שו"ת, קאַרעץ 1785, ז' 152. אָ די טיר (ז), די שוועל (ז) = קומען זייער אָפּט מיט אַ בקשה, באַגער, פּאַרלאַנג. אָ די טירן נאָך נדבֿות. אָ די טיר ביזן אינז־מאַנען דעם חובֿ. דער בחור האָט ביי דער מיידל בוכשטעבלעך די שוועל אָפּגעשלאַגן — אַזוי איז ער געווען פּאַרליבט. האָבן אים שדוכנים אָפּגעשלאַגן די שוועלן מכוח שידוכים מיט גבירישע מיידקען, אמד, דיא צווייא אונ־גליכע ברידער מאַטקע און הערשקע, ווילנע 1873. מע שלאַגט אים אָפּ די טירן — מע וויל יאָסעלען פֿאַר חזן, שע, יוסילע סאַלאַווי, ז' 92.

2. אָוועקנעמען. אָראַפּנעמען. מאַכן צו נישט. אָ די אַמאַליקע פּרינדשאַפּט. כּמה ממונים [איבער די נשמות]... האַבין אין איהר הענט פּעאַרייה רוטן דערמיט אָב צו שלאַגן פֿון דער נשמה דיא ביזה זוהמא, נצו, בראשית, ז, א. דער הראַביע איז אין שטאַט נישט זייער נושאַ חן געווען. די גאווה זענען און דער שלעכטער כּאַראַקטער פֿון אים האָבן די ליבשאַפּט אָפּ געשלאַגן ביי דעם פּאַלערמער פּאַלקן, קלמן טוביל, איב, דער דאָקטאָר מיט זיין שאַכטער, לובלין 1894. חום, היץ אָפּצושלאַגן. צו נעמען ... 1 גראַם כינע און דאָס טיילן אין דריי טיילן, א. י. שפּערינג, ליקוטים ו (טעמי המנהגים), לעמבערג תרס"ט, ז' 108. אַ גאַנג איז אַ גאַנג, זאָגט דער טאַטע און שלאַגט אָפּ דעם פֿעטער בענים אַ ציגל [בניס שפּילן דאָמ קעס], שע, יחוכה־געלט, אָ וואַסער = משתין זיין. אַ שמש איינער וואָס האָט איבער־געכאַפּט די מאַס אין עסן און טרינקען האָט זיך אַרויסגעכאַפּט פֿון זאַל און האָט זיך געשטעלט לעבן טויער וואַסער אָ, אמד, די נאַכט פֿון ט"ו פּסול, ווילנע 1867.

3. אָנשלאַגן. אָנברעכן די ביינער. אונטער־האַקן אָן אַבֿר. גייט גאַנצע טעג, וואַכן, חדשים און יאָרנווייז ליידיק און לויז, מאַנט זי אים עפעס, שלאַגט ער זי גאַנץ פּלץ אָפּ, גענאַרטע וועלט, 1815? [סאָווי אויסגאַבע 1940, ז' 75]. די באַרלינער, וואָס זאָגן אַז ברוך טאַלער האָט אונדזער שלימאַקען... געכאַפּט... מיט זיין ווייב און האָט אים אָפּגעשלאַגן די לונגאָרן לעבער, ייִל, דאָס פּוילישע יונגעל, אַדעס 1895, ז' 141. אָפּצושלאַגן ביי אַ מענטשן די לונגען איז ביי אים פּונקט אַזוי ליכט ווי אויסצור־טרינקען אַ קריגל וויין, אָפּ, משה לינגער, לויפֿט צו צום מלמד און רייסט אים ביי די הענט: וואָס האַסטו צום קינד, מערדער? וועסט דאָך אים אָ די זעטן! נ. שעכטמאַן, אָפּ נייעם וועג, כאַראַקאָו 1928. אָ די כּריפּ(ק)עס, די כּרעפּעס = די לונגען. אָ די פּליג־לעו = אַנטמוטיקן, אָוועקנעמען דעם חשק. איר האָט מיר אַזוי די פּליגלען אָפּגעשלאַגן דאָס איך האָב שוין קיין מוט געהאַט פּאַרצור־שלאַגן עס אָן אַנדערין, אמד, באַרוסקע דער שומר, ווילנע 1871.

4. שלאַגן אַ לענגערע צייט. ער האָט אים

אָפּגעשלאַגן אַ שעה צייט און גוט. מעכאַ ניוירטערהייט קען מען אָפּשלאַגן טויזנטער טאָן פּוטער.

5. אויפֿהערן שלאַגן. פּאַרענדיקן שלאַגן. דער זייגער האָט אָפּגעשלאַגן צען און זיך אָפּגעשטעלט. אָפּגעשלאַגן צוועלף אַזייגער האָט די גלאַק פֿון הויכן טורעם, יהוּאַש, ליל־שמורים. אויך אין די אויסדרוקן: אָ די הושענא, הושענות, אָ פּפרות. אָ כּפּרות מיט עמעצן = גראַב. גיט האָבן מער קיין עסק מיט עמעצן, זיך אָפּטרייסלען פֿון אים. שיקן צו אַלדי רוחות. ער האָט מיט איר געהאַט דין תּורות, משפּטים, פּסקים, קאַם וואָס ער האָט פֿון איר אַרויסבאַקומען דאָס ביסל צירונג און האָט מיט איר אָפּגעשלאַגן פּפרות, אמד, יעקעלע גאַלדשלענגער, זשיטאַמיר 1868. שלאַג מיט אים אָפּ פּפרות. האָ האַסטו מיר גיט געפּאַלט... היינט זע דיין סוף, א. סאַפּיר אויס מינסק, חטאת הקהל... ווילנע 1881, ז' 54.

6. צוריקשלאַגן. זיך אָפּווערן. אָפּיאַגן. אָ אָן אָנפּאַל אָן אָנריי. נאָר אונדזערע האָבן... אָפּגעשלאַגן אַלע אַפּאַקעס און באַקומען אַלע מאַל נייע אונטערגעפּרישטע פּאַלקן, שע, מע־שיות און פּאַנאַזיעס, ז' 221. און וואָס אַשטיי גער... וועט זיין נאָכדעם? ... כּימיין ווען זיי וועלן דעם פּאַגראַם אָ בערג, באַם דניעפּער וו, עמעס, ז' 509. דעם נס פֿון אָ די פּאַגראַמשיטשיקעס האָט די קהילה באַשלאַסן צו פּאַראַייביקן דורך די פּרעלעך טאָג פֿון תּפּילה, ית, איב, טד, ו, ז' 92.

7. אַרויסראַטעווען, באַפּרייען, אויסלייזן מיט כּוח. אָ עמעצן פֿון דער פּאַליציי, אָ געפּאַנר גענע. אָ אַ גזילה. נאָכלויפֿן דעם גנבֿ און אָ די גניבה. אַזוירי חכמים דרשן דא דיא מלאכים [= מלאכים] האָבן גינזמן לייט [לוט] אויב אַלש דש צו אים האט גיהוירט, דו האט אבֿרהם גינזמן זעני יונגא דאָש זיין תּל־מירים אויב האט אין נאָך גיאָגט אויב האָט לייט ווידר אָב גישלאַגן, בראַנט, פרק יח. דאָס יונגוואַרג האָט אָפּגעוואַרט דאָס פּאַרל אויפֿן טראַקט, אָפּגעשלאַגן די מויד פֿון דעם שגין, נישט געוואַלט האָבן אַ משומדת אין דער משפּחה, אָפּ, אין פּוילישע וועלדער, ז' 12. האָבן יונגע אַרבעטער... זיך אַ לאַן געגעבן אָ... אַ זייעריקן, בערג, באַם דניעפּער וו, עמעס, ז' 41. דעם מאַן האָט מען אַרעסטירט און איינגעזעצט אין טורמע. די חבֿרה־לייט האָבן אים געפרוווט אויסקויפֿן אַדער אָ אַבער סאיז ניט גערטאָן, באַש, פּאַר 1958 | 31.

8. אָפּטרייסלעך. אָראַפּוואַרפֿן מיט כּוח. איין גוי דער דאָ העט אָב גיריסיין אויב אָב גישלאַגן אויפֿש פֿון איינס בוים אָם שבת, דא טאָר מן דש זעלביג אויפֿש ניט עטיין, לטו, עז, א. ראש־השנה נאָך דעם עסן וועסטו גיין צו תּשליך צום וואַסער, וועסטו אָ אַלע עבֿירות, מסדר אגרת, תּקפּה. אין חדר, קינדערלעך! דער וואַלד / האָט שוין הושענאָס אָפּגעשלאַגן, / און מיט וואַלקן, שוואַרץ און קאַלט, / הייבט אָן דער

שלאגט אפ מיט א מאָדנעם אָפּשנין אויף זיין פנים, בימקא, גנבים, וואַרשע 1919, ז' 57. „היציק, בליציק, שיין / האָט יעדע קאָסע אָפּ געשלאָגן דאָס ווינקע פאַרגיין“, אַל 8, דאָס ליד פֿון די שניטערניס. „פֿון די ברוקירטע שטיינער... שלאָגט אָפּ מיט דאָמף“, בערג, באַס דניטער וו, 'עמעס', ז' 128.

16. אוטו. אָפּקלינגען, אָפּהילכן. אָפּגעבן אַ ריח. אָפּרופֿן זיך. „עס שלאָגט פֿון אים אָפּ (מיט) קנאַבל“, „טוכלעקייט שלאָגט אָפּ פֿון דער קעלערשטוב“. „האָט אָפּגעשלאָגן אין אויער מיט דעם נאַטירלעכן קלאַנג פֿון נאָך אַן אומבאַרייטער תּיממותדיקער נשמה“, בעמ ו, ז' 150. „אַ וועט דאָס הייצערנע קלאַפּן פֿון די 'שטשאַטעס', אויף וועלכע דער קאַסירער מאַכט איצט די קאַסע און גייט דערפֿאַר אַהיים דער לעצטער, 'הושע פּערנע, ניצן אַויגער אינדערפֿרי, 'עס האָט אָפּגעשלאָגן מיט אַ ביטל שונדישקייט', מוק, מינע באַגעגענישן וו, ז' 92.

17. אָפּפֿאַלן. דערווייטערן (זיך). „זיאַ שולגן אַל אב פֿון דור אין דער זעלבן שטאַט, שמואל בוך, סטראָפֿע 1623. „עס איז אַבער באמת געווען אַ גרויסע סכּנה אין די גרויסע פֿרעסט צו פֿאַרן... האָב איך געמוזט בלייבן אין טשערניגאָוו... אַלשער וועלן אַ די פֿרעסט“, יא. שטערנטיכל, ליפּציג 1861, ז' 74. „עס האָט זיך דערהערט אַ פּלוסק פֿון וואַסער און די שיף האָט גענומען אַ פֿון די ברעגעס“, י. עדי 1970 iv 19.

18. „עס וואָרן נאָך פֿיל בלוטיקערע אַקצן [=אַקציעס] דערביי: קירכין רויב, עטאַפֿאַ און דערגלייכן“, אמד, קאַרטוכע, ווילנע 1878. „עס איז דאָ אַן אַראַגאַניזירטע חֲבֵרָה, וועלכע זאָרגט [אַן ייִדן זאָלן] קיין פּרנסה גיט האָבן, דורך קאַנקורענציע, דורך אַ מע זאָל מיט אַ ייִדן גיט האַנדלען“, בלעטער, № 23-24. „אַרויסזאָגן דיק דאָס אַלץ און גיט באַקומענדיק קיין אַ פֿון דעם ווייב, האָט ער זיך אַליין דערשראַקן פֿאַר זינע בינע נביאות“, אר, די הַיַנעיר.

עֵבֶן. עֵנִישׁ. „עפעס אַ גאַנצע חֲדָ גדיא, אַ פֿאַרשלאָגעניש, אַ, אַוועקשלאָגעניש, ביז אַנגסט־באַשלאָגעניש“, ממוס, יאַסיפּות. עֵר (יֵן, קע). עֵרֵי.

אָפּשלאָגן זיך — דעפּו. 1. זיך אַנקלאַפּן. זיך וויי טאָן. דזוו אַנשלאָגן זיך 83 (← 1673). זיך אַ די פֿיס אָן (איז) די קלעצער. „זי האָט זיך אָפּגעשלאָגן די האַנט אָן די יושקע פֿון קוימען“, מ. יודעלסאָה, חזקע די שוועבענע, ווילנע 1927, ז' 3. „אַ זיך די זינטן = זיך שטופּן וואו ס'איז ענג. „די געסלעך — ענג, גישטאַ מיט וואָס צו אַטעמען, און כאַטש מע באַגענגט זעלען אַ מענטש, האָט מען דעם געפֿיל אַז מען וועט זיך באַלד אַ די זינטן“, אָפּא, עוֹבֵר־בֵּטל.

2. אָפּקלאַפּן זיך פֿון עפעס. אַנטרעפֿן אויף אַ מניעה. פּרגל: אַנשלאָגן זיך 13 (← 1672). „די פּילקע האָט זיך אָפּגעשלאָגן אין (אַן) וואַנט און איז צוריקגעשפּרונגען“, ווען ער קומט

צווייטער אָפּ אים אויפֿן אַרט“, ממוס, יודל, ז' 130. „ביסט אַ נאַר, — האָט די ייִדענע אים אָפּגעשלאָגן, אליהו הנביא וואָלט דיר שוין געגעבן אַ גרעסערע מבע“, אַר, דער מאַ דערנער אליהו הנביא.

12. אָפּעצהן, אָפּראַטן, אָפּריידן פֿון עפעס. אָפּנעמען דעם חשק, דעם מוט (עפעס צו טאָן). פּרגל: אַ די פּליגלען. ← 33. „דער אַחשורוש האָט אין זינע געדאַנקען געהאַט, מרדכי באַגערט צו בויען דאָס בית־המקדש, זאָל איך אים דאָס אַ — קאָן איך גיט, ר' אהרן מטרבייש, 19 פּר מצח אהרן, וואַרשע תּר"ג, יד/א. „איך בין געקומען צו איינעם, ער זאָל מיר שרײַבן [אַ פּראָשעניען], האָט ער מיר דערפֿון גאָר אָפּ געשלאָגן“, קמ, 1867, № 32. „האָט ער גרויס חשק באַקומען צו פֿאַרן קיין פּאַריז... דער דוכוס האָט אים גיט אָפּגעשלאָגן דערפֿון און איז מיט אים געפֿאַרן קיין פּאַריז“, מעטה פֿון הגאון בעל המחבר 19 פּר עוללות אפּרייט, זשי טאַמיר 1874. „בני יעדער מצוה איז דער יצר הרע אַ געגענער און שלאָגט אָפּ פֿון צו טאָן די מצוה“, י. גרנטפּאָ, איבז, משל ומליצה, לעמבערג, תּרס"ב (1901). „ער איז געווען אַווי גישט־באַריידעוודיק, אַז ער האָט בני אַלעמען אָפּגעשלאָגן דעם חשק צו פֿאַרפֿירן מיט אים אַ שמועס“, מוק, מינע באַגעגענישן וו, ז' 220.

13. אָפּציען. צונעמען (פֿאַר זיך). אַ קונים. אַ פֿון די הענט. אַ אַ געליבטן. אַ אַ ווייב פֿון אַ מאַן און פֿאַרקערט. „הוצדעס [סטראַשעט דער ברויטשריבער] וועט ער אַלע אַבאַגענעטן אין זיין שטאַט אַ“, קמ, 1867, № 23. „באַלד אָבער פֿלעגט אַ צווייטע, מער העכערע אידיע אַ די ערשטע“, אַר, דער זשילעט.

14. אַראַפֿערעכענען; אַרונטערנעמען. מיערן אין פּריז. שב פֿאַרשטשט 'מנכה' — אַ. „ליבער זיך, בישט שולדיג דעם שליח שליחות. האָב אים ט"ו גדולים געבן, שלאָג אָב פֿון זיין שכירות. גיבשטו אים וואו אויף שכירות, שרײַב מירש“, פּב, 1588 (חש וו, 58). „איין מענש וול זיך הויטן צו שטיין אַן איינר שטאַט וואו איין סכּנה איז דען דיא רוחות רעות מוכטן אים שאדן טון. גישיכט אים איין נס דש ער גיט בישעניקט ווערט, דש שלגט מנש אים אַן זינע נכיות אב“, בראַנט, פרק לג. „ווילשטו איין רעכטיר בעל־בית זיין, קויף דיר ביצייטן וואָס דו דאַרפֿשט אין הויז אַרײַן, לאַז דיר גיט פֿאַהר זאָגן, עש ווערט אַליש פֿון דען מקח אָפּשלאָגן“, עיון, נד/ב. „איך האָב אים אינגאַנצן באַצאַלט און ראַבאַט אָפּ געשלאָגן“, מסדר אגרת אָדער איין ניער בריִפֿ שטעללעך, וואַרשע 1888, ז' 81. „שמאי: (ענ) דיקט דעם זאָך) פֿינה רובל שלאָגט ער אָפּ“, פּרץ vi, ז' ציקאַ, ז' 95.

15. אוטו. אָפּשטראַלן, אָפּשניצען. אָפּשפּיר לען זיך. „פּחד און צער... האָט אים [דאַטיון] שטאַרק אויפֿן פנים אָפּגעשלאָגן“, קלמן טוביל, איבז, דער דאָקטאָר מיט זיין טאַכטער, לובלין 1894. „דער פֿלאַם ווערט העלער, ליכטיקער,

הימל גשם זאָגן“, פּרוג וו, יאַ הערסט־לידל. „כרייך אפּן זי, ווי אַ קינד, מיין דולציניי / אַז מינע ווינטמילן — דאָס זענען זיי / אויף איר, אויף איר מיט ליבשאַפט פֿאַכן זיי, / כאַטש מיד זיי שלאָגן אָפּ אַן דרערד גיט זעלען“, האַל, מיין אוצר, מאַסקווע 1966, ז' 193.

9. גיט אָננעמען. אָפּזאָגן. צוריקוואַרפֿן. אַ אַ בקשה. אַ אַ פֿאַרשלאָג. „האָב איך אירשט ביגעהרט זיא זאָלן מיר מיין זכיות וראיה לידי שטעלין, קאן זונשטן גיט משיב זיין, מיר אבר אַך אין גינאָדן פֿום ב"ד [בית־דין] אָב גישלאָגן“, גה, 367. „שלמה בן דוד המלך בפֿעלט מיר פֿון מינר לעבנס אויף פֿירונג אָב צו שטיאן... איך אבר שלאגט עס הוכ מיטיג אב“, מראות הצוואות, וואַנבעק תּע"ח. „טוט דיק איין פֿינר בריה צו גאַשט לאַדן, טוא אימש גיט אפּ שלאָגן“, עיון, נז/ג. „דער מלך נבוכדנצר... שיקט שלוהים צו פֿיל לעני דער די זיא שלאגן אין אויף נעמן צום מלך, אביר פֿיל זיא שולגן עש אב אוני מאַכטין זינע שלוחים בחרפה“, 19 פּר יהודית וספר יודא מכבי, אַמטש תקכ"א. „די צוויי זענען צו דער געזעלשאַפט אינגעלאַדן געוואָרן... נאָר זיי האָבן די אינגלאַדונג אָפּגעשלאָגן“, יצחק משה באַדער, הַבְּנִיָּה, קראַקע 1893.

10. דערווידערן. אָפּענטפֿערן. אַ טענה צו גישט מאַכן. אַן אַרגומענט אָפּפֿערען. איבער־שפּאַרן. אַ אַ בבלוב, אַ באַשולדיגונג. אַ אַ קשיא. אַ דעם רבּבם. אַ דעם חֲבֵרס סכּרא. „סיטערעפט זיך אַז תּוספּות פֿאַגט אָפּ רשין“. „מאחר ער [מיין ברודער] בחלק ראשון... חלק שני אי"ה צו לאזן פֿאַלגין וקרא שמו לשון זהב, ווא האָב זיין פֿר זוך גיט וועלן אב שלאגין כי אחי ובשרי הוא“, יוסף מאַרש, לשון זהב, אַמטש תּצ"ד, הקדמה. „ער האָט אַמאַל דערהערט פֿון איינעם דאָס ער זאָגט... דאָס די לבנה איז אויך אַ באַוואַינטע וועלט, האָט ער אים באַלד אויף דער שטעלע אָפּגע־שלאָגן“, אמד, דער מלמד, ווילנע 1864. „איך ברענג אַיך ראיות פֿון שכל אָדער פֿון פֿאַקטן; אויב איר ווילט מיר אַ, זאָלט איר מיר אויך אַ מיטן שכל אָדער מיט פֿאַקטן, גיט מיט פּוסקים“, חז"ה זעלדעט, ווינטער אָבענדען, וואַרשע תּרנ"ה, ז' 11. „האָט רבי אלעזר אָנגעהויבן צו דרשנען... האָט יענער מענטש זיך אַרײַנגעמישט און געפֿרעגט וויכטיקע שאַ לות און אַז רבי אַבא האָט געוואַלט אַ אים...“, נוצ וו, לח/א. „משהלע אַקעגן האָט זיך אויס־געדרייט, אָפּגעשלאָגן די קלאַץ־קשיות רואיק, געלאַסן“, ממוס, ווינטער, ז' 100.

11. איבעררײַסן, איבערשלאָגן עמעצן אין די רייד. גיט ענטפֿערן. „אבר איינרלייא וויל איך דיק וואו רוגן, דש זולשטו מיר גיט אב שלאָגן... זאָג מיר ווער איז דען וואָס אונז דיין מוטר“, בַּבְּאִיב, 164. „דען איך האָב שוין אויפֿטר מאלש מיט אים אַן גיפֿאַנגן, אבר ער שלאָגט מירש אָב אונז גיבט מיר קיין גיהער“, מכירת יוסף, 1713, [אָנע וו]. „באַלד ווי איינער רעדט אַרויס אַ וואַרט, / שלאָגט דער

אהין מוז זיך די שיפעלע אָ אָן די שטיינער און איבערקערן, מ. אחוה, די צוויי שוועגער, ווילנע תר"ס, ז' 177. "אלע קלעפּ שלאָגן אָפּ זיך אָן מיר, / אלע קלעפּ וואָס צו דיר וועלן קומען", ב. לאַפּין, דער פּולער קרוג, יאָ פּאַנצער, "עס גיט אַ קער מיטן שליטעלע... און מען שלאָגט זיך ליכט אָפּ אָן אַ בוים, אַפּריבנדיק אַ שטיק קאַרע", הירש דאַביג, אַפּ דער וויסרויטער ערד, מאַסקווע 1949.

3. זיך ווערן, זיך פאַרטיידיקן, זיך אָ זיך אָ וועלן, פּון די פּאַנדיטן, "דער גאַנצער וואַלד האָט געשומועט פּון פּורן מיט פּערד, וואָס האָבן געגעסן און האָבן זיך אָפּגעשלאָגן פּון די פּליגן", א.י. קיפּניס, איבד, מאַרק טווען, העקלבערי פּין, קיעוו 1929. "די איבעריקע [בינען] זינען אים פּון הינטן פאַרגאַנגען... האָט ער זיך גענומען מיט די הענט און פּיס אָ", ה. דאַביג, צווישן בינשטאַק, מאַסקווע 1941.

4. אָפּשאַקלען פּון זיך, אַראַפּפּאַלן, "ווען ער האָט געקליבן און האָט אָפּגעשניטן איין ווייב טרויב און עס האָט זיך פאַרצעפּעט אין בלעטער און דורך דעם איז אַראַפּגעפּאַלן אויף דער ערד און די טרויבן האָבן זיך אָפּגעשלאָגן געהערט דאָס צום בעל-הבית", זרע"מ, כב/ב, "דאָס קינד האָט זיך אַ כאַפּ געגעבן, האָט זיך אָפּגעשלאָגן די ערד און דעם שטויב, מיט ביידע הענט זיך אָפּגעריבן דעם פּנימ", ארז, קמ, 1870, № 49.

5. אָפּזאַגן זיך פּון עפּעס, אויפּהערן זיך פאַרנעמען מיט עפּעס, "דער גביר האָט זיך אָפּגעשלאָגן פּון אַלע זינע עסקים און האָט זיך אַוועקגעזעצט אין אַ באַזונדער חדר און האָט עוסק געווען נאָר על התורה ועל העבֹודה", אמד, הפעמון בבגדד, וואַרשע 1885. "פּון געשעפט אָפּגעשלאָגן זיך, חתונה געשטעלט, נון איז ניטאָ", שט, יאָ נשארף, — אַזוי, ווייסטו פּון גאַריט צו זאַגן, האָט ער געזאַגט, ניט לאַזנדיק זיך אָ פּון דער באַשולדיקונג", ב. גאַרין, ספּרה... ניי 1910, ז' 35. אָ זיך מיט די הענט און מיט די פּיס = ניט וועלן הערן און וויסן פּון עפּעס, זיך קאַטעגאָריש אָפּזאַגן עפּעס צו טאָן.

6. אָפּשפּיגלען זיך, אַ ליכטיקער פּאַס פּון דער לַבְנָה שיינט אַריין דורך אַ פּענצטערל, אָפּשלאָגנדיק זיך אַקעגן אויף דער וואַנט", ממוס, ווינטשפּ, ז' 123. "זומער-צייט איז פּיל בעסער צו טראָגן וויסע און העלע מלבוש שים ווי שוואַרצע און טונקעלע, פּון העלע מלבושים שלאָגן זיך אָפּ די וונשטראַלן", ווי דאַרף אַ מענטש פּערהיטען זיך געזונד, וואַרשע, יאָר? "אין קריסטאָלענעם וואַסער-שפיגל שלאָגט זיך אָפּ דער הימל", פּראָ, אויף אַ זומער-וואוינונג, "אַט דאַמינירט פּאַר זיך אויג אַזאָ צונטערקייט, און אַט פּאַרטראַגט זיך שוין דאָס אַלגעמיינע אויסזען אין וואַלעט, און אַט שלאָגט זיך אָפּ מיט בלוין, יטש, שלאַז און אומוועג, ת"א 1964, ז' 242-243.

7. אָפּהילכן, אָפּקלינגען, אַ פּערדס גאַלאַפּ

שלאָגט זיך דומפּיק אָפּ פּון דער האַרטער ערד", פּראָ, לַבְבֹוד חנוכה, "די קולות האָבן זיך געטראָגן פּון אַ בוים צו אַ בוים, זיך אָפּגע-שלאָגן אָן די הויכע סאַנסעס", אָפּ, אין פּוילישע וועלדער, ז' 140. "די לעצטע מוזיק-אַקאָרדן שלאָגן זיך אָפּ אין די ווינקלען און סענטפּערט די אומאַרדענונג מיט אַ מידן בליאַסק פּון נאָך-אַלעמען", ר. קאַפּע, היימיש, שְבֵט-אַדר תשכ"א.

8. בולטער זיך אַרויסווייזן, קאַנטראַסטירן אין קאַלירן, אַ וויסער שפּיץ פּון איר אונטער-קליידל שלאָגט זיך אָפּ אָן דעם שוואַרצן זינענעם זאַק", אָפּ, אין פּוילישע וועלדער, ז' 161. "מיט אַ נאַקעטן קאַפּ און באַרוועסע פּיס האָט ער זיך אָפּגעשלאָגן פּלוצלונג אָן דער שוואַרצקייט פּון דעם גרויסן פּערציק-מיליקן וואַלד", הל, דער וואַלף.

9. איבערלאָזן אַ צייכן, אַרויסרופּן אַ רע-אַקציע, אַפּרופּן זיך אויף עמעצן, אויף עפּעס, "דער שווערער מצב מוז זיך אָ אויף אונדער געמיט", "זיין יעדער געדאַנק האָט זיך דעריבער אָפּגעשלאָגן אין איר מוח און זיין גוטסקייט — אין איר האַרץ", פּראָ, די סקולער רביצין.

10. זיך אָפּטיילן, זיך אָפּזונדערן, זיך אָ פּון אַלע אַמאַליקע חברים, "די קו האָט זיך אָפּגע-שלאָגן פּון דער טשערעדע", "ער האָט אויפּסונג געפרוּווט האַנדלען... נאָר ער האָט זיך שוין געהאַט אָפּגעשלאָגן פּון זינע קורנדן", חג, טמו, 1959 III 27.

11. איבערשלאָגן, דערווידערן זיך גופּא, "באַלד האָב איך זיך אַליין אָפּגעשלאָגן: סטייטש, אַזאָ גליק", שט, עבֹידה ז' 72.

אָפּשלאָם — דער, זיך, אָפּשלאָם, סוף, פינאַל, דער אָ פּון אַלע באַמאיוונגען.

אָפּשלאָפּן — טרוה, שלאַף אָפּ, געשלאַפּט, אָפּשוואַכן, מאַכן שלאַף, אָ די כוחות, אָ דעם גוף, אָ דעם שוואַ, "דאָס פּאַלק פּון לאַנד האָט אָפּגעשלאַפּט די הענט פּון דעם פּאַלק פּון יהודה", תי, עזרא, ד, 4. מיט זיך — "דער וואָס קען לערנען... זאָל זיך ניט אָ זיך כוח דורך סיגופּים און זאָל ניט מבטל זיך פּון זיין לערנען", משה בר' נתן נטע, איבד, ר' אליהו הכהן, שְבֵט מוסר, סרילקאַו תקצ"ג, ז' 11.

אָפּשלאָפּן — אומטוה, שלאַף אָפּ, האָב אַ בין געשלאַפּט, שלאַפּן אַ לענגערע צייט, אָ דעם גאַנצן טאַג, אָ ווי חוּג המעגל זיבעציק יאָר, "ער האָט זיך געלייגט שלאַפּן און האָט אָפּגעשלאַפּט בין גרויסן טאַג", אמד, דיא גבֹידה-טער געטיכטע, ווילנע 1871. "ער האָט זיך דערויס גאַריט געמאַכט און געשלאַפּט גע-זונטערהייט, אָפּשלאַפּנדיק געשאַקט ווי אַ דער-הרגעטער די גאַנצע נאַכט", ממוס, ווינטשפּ, ז' 208. "ווער האָט עס מיר דערלויבט איצט אָ אַזוי פּיל שעה נאַכאַנאַנד?", א.י. קיפּניס, דער-ציילונגען, קיעוו 1930. אָ די יאָרן, דאָס גאַנצע לעבן אע — גאַרישט אויפּטאַן, ניט אַרויסווייזן קיין שום איינציאָטיג, "צוויי טויזנט

יאָר האָבן זיך אָפּגעשלאַפּט אין צרות און פּיל הונדערטער יאָר האָבן מיר ניט געטאַן קיין ריר מיט קיין פּאַנצער אַרויסצורייסן זיך פּון דער ביטערער לאַגע, בלעטער, № 24-23. אָ אינ-גאַנצן = איינשלאַפּן אויף שטענדיק, שטאַרבן, ע-כץ, ע-ניש, ע-ר (זיך, קע).

אָפּשלאַק — דער, זיך, דאָס וואָס פּאַלט אָפּ ביי אַן אַרבעט, דאָס וואָס ווערט אָפּגעוואַרפּן, דאָס וואָס האָט קיין חשיבֹות ניט, "וואָס טשטש! דער כּבֹוד פּון דער תורה, פּון ערלעכ-קייט, פּון מדות טובות, פּון יחוס און פּינגי-בעריעשאַפּט האָט גאַר אָן אָ!", [חיים מאַלאַנגאָ], גדולות ר' וואַלף... י"פ, ז' 224.

אָפּשלאַדערן — טרוה, דער אָפּ, געשלאַדערט, דאָס אָפּשלאַדערן, אָ גבֹידים, אויך מיט זיך, ז' 11.

אָפּשלאַכטן — אומטוה, שלאַכט אָפּ, געשלאַכט, 99: ~ שלאַכצען, אַרויסגעבן די לעצטע שלאַכצן, כּלפּעס בייס אויפּהערן וויינען, דאָס קינד האָט אָפּגעשלאַכט און אויפּגעהערט וויינען, מיט זיך: "אַך! — האָט זיך טעפּקע אָפּגעשלאַכט — מיר ווילן עסן", ב. שקליאַר, אויף פּאַלשע וועגן, קאונאס 1939. אַראַפּ גערעדט זיך פּון האַרצן, שטיל, שטיל זיך אָפּ געשלאַכט, געפונען טרייסט", י. ענטיג, [זב], די שטימע פּון טאַל, ניי 1940, ז' 177. ע-כץ, ע-ניש.

אָפּשלאָם-עליכמען — אומטוה, עליכס אָפּ, געשלאָם-עליכט, 1. אָפּזאַגן דרזי מאַל 'שלאָם-עליכס, עליכס-שלאָם' ביי קידוש-לַבְנָה, "קוים געבער האָט איר אָפּגעשלאָם-עליכט אָפּ געברוכט, אָפּגעקידושט, אָפּגעסילוקט אייערע אַמנס", ממוס, ווינטשפּ, ז' 128. 2. אָפּ שטעקן, אָפּזאַגן שלאָם-עליכס בייס באַגריסן זיך, אָפּגעשלאָם-עליכט און נעלם געוואַרן.

אָפּשלאָם — דער, זיך, 1. אַקט אַדער רעזול-טאַט פּון אָפּשליסן, פּאַקטישער אָ, לאַגישער אָ, "דער אָ פּון גרענעצן איז געווען אַ שווערער פּינאַנציעלער קלאַפּ פּאַר מערבֿ-בערלין", א. וואַלדמאַן, טמו, 1961 IX 25.

2. סיום, סוף, "ער איז דער 'הגהאסיף'... דער אָ פּון דעם אַגראַר-ווירטשאַפּטלעכן יאָר, — זשיט IV, ניי 1912, ז' 255. אָ און אָנהייב — דאָס איז דער שאַרפּסטער אונטערשייד אין דעם איינדרוק, וואָס עס לאָזט אין אונדז איבער מענדעלע אַדער שלאָם-עליכס", שג, דערציילערס און ראַמאַניסטן, ז' 181. "די ניי-פּלאַטאַניקער האָבן דערפּירט די גריכישע פּילאָזאָפּיע צו אַ סיסטעמאַטישן אָ", קאַר, ז' 4. "ווען סוחרים ווינטשן זיך בייס פּאַרענדיקן אַ דימענטג-גע-שעפט מיט די ווערטער "מזל און ברכה", הייסט עס, אַז דער געשעפט איז געשלאָסן... און דער "מזל-ברכה" אָ-ווינטשעוואַניע איז אַפּילו אַנערקענט פּון שטאַטלעכן געריכט", הרבֿ שורין, פּאַר, 1959 VIII 11.

אָפּשלאַקערן — דער, זיך, אַקט אַדער רעזול-טאַט פּון אָפּשלאַקערן, 99: אָפּשלאַקעכץ.

1865. מע מוז דעם סעזאן ענדיקן, און מיט אלעם וואס האבן מיט איך געשעפטן געהאט מאכן א רעכענונג און א' די קאנטעס"מ. מחזן, די צוויי שוועער, ווילגע תר"ס, ז' 60.

3. אפונדערן פון אלעמען. "ער האט א שטופ געטאן די טיר און זיך געכאפט, און חתן-כלה שליט מען אפ", אפ"א, 'אליין', ז' 128.

4. ארומרינגלען (ביים מאכן אן אפלאווע). פארמאכן אלע ארויסגענג. "פאליציע האט נארוואס אפגעשלאסן גאנץ זשוקאווסקי — מע וועט זוכן אין אלע הויפן", בערג, באס דניעפער וו, 'עמעס', ז' 52.

5. פארענדיקן. מסיים זיין. א' א רשימה (ליסטע). א' מיטן נעכטן. גיט א' דעם וויכוח. "אט דער אנאליז פון די איינפאכע געפילן גיט ספינאזאן די מעגלעכקייט אויפצובויען אן איינהייטלעכן סיסטעם פון עטיק, וואס שליט אפ מיט דער לערע פון דער שכלדיקער ליבע צו גאט", זשיט וו, נ"י 1912, ז' 181.

6. שליסן אן אפמאך, א קאנטראקט. אפמאכן באשליסן. א' א געשעפט. א' א יידוך. "בב א טויש, כדי אפצושליסן יעדע זאך, פלעגט איינער אויסטאן זיין שוך און אים געבן זיין כ"ר", באמציעא, מ/א. "עס קומט ארצין דעם יונגן מאנס פאטער, זיי דערציילן אים וואס דא איז צווישן זיי אפגעשלאסן געווארן", פ. זאנדמאן, איבז, נבי טויענד אונד איינע נאכט, ווארשע 1852. "רימט זיך מיט די האנדלס פארטראגן וואס ער [נאפאלעאן] האט אפגעשלאסן", קמ 1866, № 2. "ידישע סוחרים וואס האבן זיך באגענוגט אין קרעטשמע האבן געהאט צווישן זיך גרויסע געשעפטן, זיי האבן אפגעשלאסן שידוכים", אש, תהילים י"ד.

7. (סטאליערע) אויסזעגן אן ארט פאר א צאפן.

מיט זיך: "ווי עס פאנגט זיך אן פעסט, שליסן זיי זיך אפ אין די וואוינונגען און לאזן קיין מענטשן צו זיך גיט צו", אמד, מסע מצרים, ווילגע תרכ"ד, 1863. "דער קאצקער רבי האט געזען אז די וועלט וויל גיטש און קען גיטש אונעמען זיין דרך, האט ער זיך אפגעשלאסן פון דער וועלט", מ. אונגער, טמז 1968 | 14.

ז'נג. עכין. עניש. ער (יין, קע) — אויך: א) קנאפע אויסצושליסן אדער איינצושליסן דעם עלעקטרישן שטראם. עלעק-טרישער א'. ב) נאכשליסל. איבערשליסל.

אפשליעפן — דער, ז'. אקט אדער רעזולטאט פון אפשליעפן, א בכייוניקער א', דער מיניסט טער א'. "די קלענסטע צעגערונג איז אן א'", צייט, טמז 1954 | 4.

אפשליעפן — טרוו. שלעפ אפ, ~געשלעפט. 1. אפלייגן אויף שפעטער, פארציען. א' אן ענין. א' א פראצעס. א' דעם זמן-חתונה. א' די צייט. "הגם זיין טבע איז ווארט צו האלטן, האט ער

שילוו שלתוחיכם] פון דען פיל רידן דש איר ווערט זאגן (די) מיר האבן גוגן געלט", מחמ, קסג/א. ז'נג. עכין. עניש. ער (יין, קע). ערני.

אפשלייערן — טרוו. ער אפ, ~געשלייערט. אראפנעמען א שליער. א' די פארשלייערטע דאמע. א' די כלה. מיט זיך — "איין פרויא דיא זיך אב שליערט... דא גידענקט מן דאש זי איז נ[א]קיס גיוועזן", בראנט, פרק יד. ז'נג.

אפשלייפן — טרוו. שלייף אפ, ~געשלייפט. צענעמען, פונאנדערנעמען א שלייף. באפרייען פון א שלייף. א' די רוטע סטענגע. א' די האר און זיי לאזן פרי אראפפאלן. מיט זיך — פון זיך, אן כוונה. ז'נג. עכין. עניש.

אפשלייפן — טרוו. שלייף אפ, ~געשלייפן, ~געשליפט. אפשאפן. פארענדיקן שלייפן. א' קאנטן, ברעגן. א' די שער, דאס מעסערל אע. א' א בריליאנט, דימענט, גלאז אע. א' די זאצן פון עסי. א' דעם וויכוח. "ווען מן איין רעטיך שניד אונ' מן שניד איין ווארים פון אנאנדר, מוז מן דען רעטיך פינגר דיק אב שנידן אונ' דאש מעסער וואל [=וואויל] אב שלפין", טה, א, אמסט 1723, ע/גב, "די שטאט אמסטערדאם, וואס זי איז געווען די ערשטע, וואו מענטשן האבן אפגעשליפן זייערע שטייערענע הערצער", בלעטער, № 5, "די רביצין... פארציילט ווי איך ריט אלץ פון מיר אראפ, ווי איך שלפן אפ די אפצאסן פון די שטיוול, פרץ, זכרונות". "מענדעלע... איז פארליבט אין זיין קונסט, אין א' ווי געהעריק איז א יידישן זאץ", שג, וועגן יודישע שריבער, ז' 82.

מיט זיך. ז'נג. עכין. עניש. ער (יין, קע). ערני.

אפשליסן — טרוו. שליס אפ, ~געשלאסן. 1. אויפגעפענען מיט א שליסל. אויפשליסן. א' דעם שלאס. א' די טיר. "דער הער קעניג זאל ארויסשיקן בנינאכט איין קאמפאניע פון די שדים, זיי זאלן א' די שטאלן פון די פי און פריי מאכן זיי", א. ג, דער פראצעס... ווארשע 1885, ז' 22. "האט זיך דערפרייט, ווי זי האט געהערט אז מע שליסט אפ די טיר", אמד, דער טולטאן, ווילגע 1895.

2. פארשליסן. פארמאכן. "איז געשטאנען און האט געווארט ביז נאכט, ביז מע האט אפגעשלאסן דאס געוועלב", יצחק גרינשפאן, איבז, משל ומליצה, לעמבערג תרס"ב. "ער האט געסטראשעט, ער וועט ביז דעם טעכטערל אוועקנעמען ביז איין העמד און עס א'", ב. דעמבליה, צוויי און א דריטער, נ"י 1943, ז' 3. "א' א חשבון, א קאנטע, א רעכענונג — פארמאכן א חשבון. "איך האב נאך פון גאט צו בעטן דאס ער זאל מיד אזוי לאנג האלטן ביז מיינעם לעבן ביז איך וועל מיט אים מנין רעכענונג א'", אמד, די קרעמערקעט, ווילגע

אויך פיג, סאוו, אומגעוואונטשענער איבערבליב פון א פריערדיקער אידעאלאגיע. "מיט די רעשטן פונעם דאזיקן אפארטוניזם באגעגענען מיר זיך נאך עדיהום... ווי מיט אן און פון בונדיזם, פון ליוקסעמבורגיאניזם", ש. דימאני שטיין, די נאציאנאלע פראגע אפן צווייטן צו זאמענפאר פונ דער פארטיי, מאסקווע 1934.

אפשלוקערצן — ערצן אפ, ~געשלוקערצט. 1. ~שלוקעכצן. אוטוו. 1. בשעת איינ-אטעמען, ארויסגעבן נישט ווילנדיק א ספאר מאטשן קלאנג נאכן דערשרעקן זיך, נאכן צו פיל אנעסן זיך (אנטרינקען זיך). א' און ווידער טרינקען. 2. שלוקערצן א לענגערע צייט. "פון שרעק האט דער סטאגורעט אנגעהויבן שלוקערצן און ער האט אזוי אפגעשלוקערצט דורך טעג", באש, אקט, ר"ה תשי"ה.

טרוו — מיט שלוקערצן פעפס ארויסברענגען, ארויסווייזן וואס עס האט גורם געווען דאס שלוקערצן. א' דעם אקעוויט, דעם טשאלט, דאס עקענאבלטע פלייש. א' א מירוק. מיט זיך — זאט זיך א', יארנלאנג האט כאסיע (די יתומה) זיך אפגעשלוקערצט אין אלע ידישע פאלקסמיידלעך, וועלכע זענען גע-שפילט געווארן אין יידישן טעאטער, חזק, מינע באגעגענישן וו, ז' 152.

אפשליידערן — דער, יס, ז'. 1. אקט אדער רעזולטאט פון אפשליידערן. שארפער, אומגע-ריכטער א'. 2. מאשין, מכשיר אויף אפצו-שלידערן. א שיינער א'.

אפשליידערן — טרוו. דער אפ, ~געשליי-דערט. 1. מיט כוח אפוארפן, אפשטויסן (אין א דעם, צוריק). א' די פאפירן. א' מיט כעס דאס עסן. א' שטיינער. אויך: א' דעם שונא, דעם אנגריף. "אונ' דיא שטיין האט אב גשליי-דרט דען קאפף פון איינע פון דיא שטארקי העלדן", יוסיפון, אמסט 1743, קנח/ב. "ריקל: (טוט אים א שלידער אפ פון זיך) מיטן קאפף אין דער ערד!", שג, מענטשן.

2. ענדגילטיק, אבסאלוט און מיט בייזקייט אפוארפן א מיינונג, אידי, פארלייג אע. א' דעם פארשלאג פון דער אפאזיציע. "מלכה קופע, זי שלידערט דעם בארג סיני אפ צוריק די צען געבאט", פמ, די קופע. "עס ווערט אבסאלוט און שארף אפגעשליידערט דער ריי-נער טעריטאריאליום וואס וויל וויסן פון א יידישן פאלק נאר אויף אזוי פיל, אויף וויפל עס האט אן אייגן לאנד", זשיט א, נ"י 1919, ז' 24. ז'נג.

אפשלייסן — טרוו. שליס אפ, ~געשלייסט (~געשליסן). 1. אפפליקן, אפרייסן. א' פעדערן. "דין פלייש פון לייב ווערין זיא דיר אב שליסן, / דער איינר טוט צוקין דער אנדרר טוט ברייסן, / אויף פילי שטיק טונן זיא דיר צו רייסן", טה וו, פירודא תפ"ז, ז' טז. 2. ארכ. פארוועלקן. "עש איז גמיינט איער ליפפן ווערן אב שליסן [פאראלעל צו: עד

דאס עסק ביו אהער אפגעשלעפט און האט ריינען גארנישט געטאן, י' 119. "ער האט געוואלט א' ביו ער וועט האבן געלט", בא"א מציעא, ד.א. "מיר האט ער דווקא געצאלט צו דער צייט, נאך די איבעריקע אקטיארן פלעגט ער א' ש. איריס, אט אזוי האט מען געשפילט טעאטער, ב"א 1956, ז' 183.

2. אוועקשלעפן. צונעמען. אוועקנעמען. א' דעם קלאץ אין א זעט. א' די אלטיקע וואס מען איז שיער ניט איבערגעפארן. "מע האט זי פון בעט אפגעשלעפט און ביים חולה האבן די באקן... געציטערט", ל. מאכנאוויטש, דאס נביע לעבען, יא' 1913. "צעטאנצט ער זיך מיט א קבצן אמאל... ער פירט אים הינטערן טיש ארויס, שלעפט אים אפ פון א טאנצנדיקער ראד באזונדער", נט. די מיטפאכט מאטבער, מאסקווע 1939.

3. אפטרעגן ביו צעפליקט ווערן. א' א רעקל. מיט זיך — אין די טעג [אין די דרבי וואכן] זענען די ישראל אין א נויט. אזוי ווי עס ווערט געברענגט אז א ישראל האט א משפט אין די טעג זאל ער זיך א, ווייל די טעג זענען נישט מזלדיק, ס'ר מ'טעמ'ס, לאדו 1905, ז' 9.

אונג — אפאליטיק. עכין. עניש. ער (יין, קע). ערני.

אפשולעפערש — אדי. וואס האט די נאטור אפצושלעפן. פארשלעפנדיק. פארצענדיק. אד וואקאטישע א' המצאות אז דער פראצעס זאל דאס יאר ניט קענען פארקומען. קייט.

אפשמארניען — אקוזה. דמע אפ, גע- שמארניעט. אפשמיצען. דורכשמצען. איבער- שטופן. ווי ניט איז איבערקומען. "מע וועט שוין ווי דאס איז א' דאס וועלטל — מע קען אפגעבן די יארן אויך און שניינים אין איצטיקן מצב".

אפשמארערן — טרוה. דער אפ, געשמא- דערט. אפשמירן. אפברודיקן. א' די מלבושים. אויך מיט זיך. ניש.

אפשמאכטן — אוטוה. שמאכט אפ, גע- שמאכט. שמאכטן א לענגערע צייט. אפ- מאטערן זיך. א' אויף קאטארגע. נאך וואס זאל מען טראכטן / וואס דערנאך וועט זען? / דאס לעבן א' / אין צרות און אין פנין, י. צ. היילפעריה, דער ליטעראטור, אדעס תרנ"א, ז' 68.

אפשמאנטן — טרוה. שמאנט אפ, געשמאנט. אראפנעמען שמאנט פון מילך. א' מילך.

אפשמאצקען — קע אפ, געשמאצקעט. אוטוה — פארענדיקן אדער א לענגערע צייט ארויסגעבן א ספעציעלשן קלאנג ביים אונטער- יאגן א פערל. טרוה — אפשמאקטשען.

אפשמאק — דער, מצ, נב. נאכטעם. נאכ- געשמאק.

אפשמאקטשען — טרוה. טשע אפ, גע-

שמאקטשעט. 99: ~שמאקצען. דזוו ~סמאקטשקען. אפוייגן, ארויסזיגן פלי- סיקס, פעטס (געוויינטלעך מיט הנאה). א' דעם מארן פון ביינער. געכאפט דעם פיינער אין מויל, אפגעשמאקטעט די בלוט... ווידער א שטאך און ווידער בלוט, ישראל רוחמ'סק, זכרונות פון מין לעבן, פאריז 1930. *א' א ביי גדל = אפלעקן א ביינדל, מאכן א גוט געשעפט, כאפן א מציאה, האבן אן אומגעריכטן רוח. כ'מייך, מיר וועלן דריכניען אין פאלאץ און איז אפצוסמאקטשען א ביינדל, גוט?... אזודאי איז גוט! האסטו מיר אבער דערמאנט: אפצוסמאקטשען א ביינדל — האט זיך גאר פארוועלט עסן, ב. שקלאיה, אויף פאלשע וועג, קאוואס 1939.

אפשמארהלען — אפשמארגלען.

אפשמארניען — טרוה. גע אפ, געשמארניעט. אפשמירן מיט זאלב, מיט קרעם, מיט עפעס פעטס. א' די האר, זיי זאלן ניט זען ווי דראטן. עכין. עניש.

אפשמארן — טרוה. שמאר אפ, געשמארט. שלעכט אפפרעגלען. א' די הוץ.

אפשמארען — אוטוה. רע אפ, געשמארעט. 1. שלעכט אפפארבן, אפמאליעווען. א' די ווענט. 2. אפיאגן מיטן וויידל. א' די פליגן. עכין. עניש.

אפשמארצן — אוטוה. שמארן אפ, גע- שמארצט. אויפהערן אדער א לענגערע צייט שמארצן. זיך אנליידן ביו עס וועט א' אן אויסשט וואס האלט אין איין א'.

אפשמדן — [.. שמאדן] טרוה. שמד אפ, געשמדט. 1. צווינגען אפציעל אריבערגיין פון דער יידישער אמונה אין אן אנדער גלויבן. א' א יידיש קינד. "דער ברוך האט געהאט דאס אומגליק ארענצופאלן אין די הענט פון יענע פאנדע... זיי האבן אים געשלאגן און דער- נאך האבן זיי אים געשלעפט אין קלויסטער ארצן און האבן אים מיט גוואלד אפגעשמדט", אמד, מלכה והדסה, לעמבערג 1885. "זיי כאפן ארצן א כלה-מירל אין קלויסטער און ווילן מיט געוואלד א', אט, תהלימים יוד.

2. צוגעבן א ניט-יידישע פארעם; מאכן עס זאל אויסזען אדער קלינגען ניט-יידישעך. א' דעם יידישן אויסלייג. "ער וועט ווידער א' אלע קריסטלעכן פסח", בעמ v, ז' 87.

3. צוגעבן איבעריק וואסער אדער האלטן צו לאנג אין וואסער. א' בראנפן. א' א הערינג ער זאל גאר קיין טעם ניט האבן.

מיט זיך: "אז ער איז געווארן א כופר- בעיקר האט ער זיך אפגעשמדט", קמ, 1868, № 40. "אזודאי בין איך דערויף ארויסגעפארן... אדערצו... איך זאל מיך א' אויף איבער לשון!", ש, קאמעדיע, ז' 289. "אונג. עכין. עניש. ערני.

אפשמארגלען — טרוה. גל אפ, געשמארגלט.

99: ~שמוכלען (זאמעט, לז). 1. א לעני- גערע צייט שמוגלען אדער דורכשמוגלען עפעס. דורכפירן קאנטראבאנד אדער פכלל האנד- לען קעגנזעצלעך. א' סחורה וואס איז ווערט טוינטער. א' יארן-לאנג אויף דער רוסיש- פוילישער גרענעץ.

2. אפנארן, אפשווינדלען. "זייערע אייגענע הערן-פריצים און נגידים קליבן זיי צונויף אין דומע, כדי בעסער א' די ארעמעלישט", טירא- טינער איבן, נ. נאקאריאקאוו, פעטקע דער אדמיראל, מינסק 1931. עכין. עניש. ערני.

אפשמוכטן — טרוה. שמוכט אפ, געשמוכט.

1. אפשטינקען. א' די שטוב מיט מאכארקע. א' די לאבארטאריע מיט א כעמישן עקספע- רימענט. 2. באפריען פון א שלעכטן ריה. עניש. ער — נעגל. פרעפארט צו בא- פרייען פון א שלעכטן ריה, א. ה.

אפשמועסן — [רודומיקער ארויסרייד: שמיס, מיט לאנגער ין דער, ז'. 1. אקט אדער רעזולטאט פון אפשמועסן. (אומ)קלארער א'. 2. אפרייד. אפמאך. באשטעל(ונג) זיך צו טרעפן. "פון יענער צייט אן, וואס דער א' מכוח דעם ענין איז געווען", ממוס, דער ניצ- לעכער קאלענדאר תרמ"ב, ווילנע.

אפשמועסן — אוטוה. & טרוה. דעס אפ, גע-

שמועסט. 1. שמועסן א לענגערע צייט. מע קומט זיך צונויף, מע שמועסט אפ א 6'5 שעה, מע קריגט זיך צו ביסלעך, יוסף ארוק, אדעס- טער אדעס-קאלענדער אויף דעם יאהר תרנ"ח, אדעס 1897.

2. ענדיקן שמועסן. אפגעשמועסט, צוגעביסן און זיך פונדאנדערבערגאנגען.

3. באשטימען. אפערדן. אפמאכן. צוזאמענ- רעדן זיך וועגן עפעס. א' מיט עמעצן א טרע- פונג א באגעגעניש. א' אין געהיים. א' דעם זמן-חתונה. "און די לישט וואלטן ניט געקאנט אפשטעלן... צווישנאונד א צייט דענמאטל צו טאן אדער אפצושמועסן אן עסק", חח 2, עא/א. "ביים עסן קען מען אלץ א' און תיכף הינט בנינאכט קענען זען די תנאים", עט, טערקעלע, ווילנע 1925, ז' 337. "מיר האבן אפגעשמועסט אז מיר זאלן פונדאנען ניט אוועקגיין ביו מיר וועלן דאס אויספירן", מעשה גור אריה, אדעס 1869. "מיט אים האב איך אפגעשמועסט דאס מיר זאלן זיך נעמען", הרב געלבארט, ספר מעשה אבות, ווילנע 1880, ז' 52. "ער האט מורא געהאט דער מחותן זאל אים ניט אפשווינדלען... האט ער אפגע- שמועסט מיט דער כלה זי זאל אים איבער- ענפערן סימנים", אברהם פיער, עלה לדוגמא, לעמבערג 1905.

מיט זיך — "זיי האבן זיך געטאן א' צו זען גרייט אין איינער שעה יידישע בלוט צו פארגיסן, ווייל עס איזט קיין מיליטער דא", יוסף בן אהרן בדתן אין קאליש, איינע גרוי- זאמע געשיכטע וועלכע זיך אין קאליש אס

23 יוני 1878 צוגעטרעגן האט, קראטשין 1878. אט גייט שוין די מומע לאה, מען וועט זיך נאך א אויף מארגן, פרא, שוועסטער, צוויי חברים, גרויסע פרומע לייט, האבן זיך אפ געשמועסט, און ווער עס וועט פריער שטארבן, זאל ער קומען פארציילן וואס דארט אויף יענער וועלט פירט זיך מיט אים, מ. א. גליקמאג, 199 ברכי נפשי, ווארשע 1898, ז' 42. **ונג. עכץ. עניש. ער (יין, קע). ערני.**

אפשמוצ(יק)ן — טרוו. שמיר אפ, ~געשמירט. שמוצ(יק)ט. אפברויקן. אפקויטיקן. א' די מכשירים. א' עמעצנס נאמען. **(יק)ונג.**

אפשמירן — טרוו. שמיר אפ, ~געשמירט. פארענדיקן שמירן, באשמידן, א' פאדקעוועס. „אלט דער שמיר האט שוין דעם פערד באשלאגן (אפגעשמירט), האט אים דער קעניג געגעבן א טאלער", אמד, די אורחים אין דוראצעטאק, ווילנע 1872. „מע שמירט אפ מיט אינן ביים בויען דעם פאלאץ", ב. אפסט. מעטא אלפס וו, ווילנע 1901, ז' 26. „ערשט האט ער זי (די שביע) אפגעשמירט... אז דו נעמסט זי אן — ברענט זי דיר אפ די פינגער", איבן, נ. אסטראווסקי, ווי שטאל האט זיך פארהארטע וועט, מינסק 1937. **עכץ. עניש. ערני.**

אפשמירלעך — אוטוו. כל אפ, ~געשמירי כלט. רעאגירן מיט א שמיכל (אויף אן אנבאט, א ווענדונג אויף רייז). „מארטע שמיכלט אפ און קערעוועט זיך אוועק פון פייער", ד. פעלדמאן איבן, א. סליסארענאק, דער שווארצער מאלעט, באראקאוו, יאר? „עניש.

אפשמירן — טרוו. שמיר אפ, ~געשמירן. 1. געבן א סך שמיר. דערלאנגען ווי א שטראף א זאגל שמיר (מיט א רימען, ריטער אט). א' א קונדעס. א' ווי א חזר-ינגל. א' ווי א רבי שמירט אפ. אפגעשמירט און נאך די רוט געקושט. א' אחת ואת, אחת ושתיים. א' פנים פון א ינגל וואס דער רבי האט אקערשט אפ געשמירט, „אז א פריץ איז נישט ביים מוט, הייסט ער א' יידן"; „אז א טאטע שמירט אפ א קינד, איז ער אבער פארט א טאטע", שוו. „ווען דער קאמיסאר האט עפעס אמאל א יידן דארטן יא אפגעשמירט נאך דעם אלטן פוילישן מאניר, האט אים דער שורה פארגיסעט מיט א טון ארבעט", אמד, די איידעלע ראכע, ווילנע 1875. „ווער רעדט נאך אז מען זאל דעם קינד אפ א'... דאס איז גאר א רפואה שלמה פאר זיין קערפער און אויך פאר דער נשמה", י. ל. גרינהויז, שלאגט נישט קיין קינדער, ווארשע 1900. „עס האט מיר פארקלעמט ביים הארצן, ס'איז מיר געווען צום מוט ווי א ינגל וועלכן דער רבי הייסט זיך לייגן אויפן בענקל אים אפצושמירט", ממוס, פישקע. „און וואס פאר א מתים — ווארשעווער, סאמע דייטשן כמעט! מען נעמט צו ביזן לעצטן גראשן, דעם ברמינג שמירט מען אפ נאך דער טהרה, ער זאל א

ביסל אפקומען אויף דער וועלט און — געלט איז דא, פרא, שטעט און שטעטלעך, פונקט 14. „קומען קומט אברהמלען גוט אפצושמירט, זאל ער נישט פארפירן טויזנטער מענטשן און נישט אויסנארן ביי זיי די לעצטע גראשנס", יק. 2. פארענדיקן שמירן. „אפגעשמירט און פון באך ארויסגעטריבן" = אויך: אגעווינדלט און באזמירט פון דער חברה, געוועלשאפט. „יידע" נעס נעמען זיך צום ווארמעס ערשט דערנאך ווען מען שמירט שוין אפ קינדער און מע הענגט ארויס טריקענען די בעבעכעס, ממוס, מסעות, ז' 36. „ביי מילכלען האט געגעבן א קלאפ דאס הארץ, ווי ביי א קינד וועלכעס כאפט א געלט פונעם פאטער נאכן א", יד, גשו.

3. אויסקריטיקירן. טאדלען [אפט אין סאך וועטן פארבאנדן]. א' עפנטלעך. א' דעם אייגענעם הינטן (וויירופט-מען דאס, באלף מחילות, מיט רעשפיקט-צירמעלן אא). „דער אדער יענער חשובר קריטיקער קאן זיך פארגינגען א נעם טאן אין איין אטיקל א גאנץ פעקל גאוועליסטן און זיי א, ווי די חזר-ינגלעך, פאר אנצאליקע חסרונות, וואס ער האט ביי זיי געפונען", ט. געט, סאו"ו היימלאנד, 1968, № 5.

מיט זיך — „אז, וואלט איך ארויפגע- קראכן אויף דער אייבערשטער באנק און וואלט זיך... אפגעשמירט מיט א גוט בערעווענע בעזעמל", ממוס, אין שטורם-ציט, ז' 10.

ונג. עכץ. עניש. ער (יין, קע). ערני.

אפשמירען — אוטוו. יע אפ, ~געשמירעט. 1. שמירן א לענגערע צייט. זיין פארטאן, לויפן אהין און אהער. א' און קיין זאך נישט אויפפאן. „ערב-יום-טובדיק א לעבן אפגע- שמירעט, / און אן יום-טוב — שוין דער מוצאי-יום-טוב קומט", אל וו, 'מוצאי-יום-טוב', 2. אויפהערן שמירען. „אט, אפגעשמירעט, מיט דינים אפגעקומען", אפא, יעקבס טעעלעטן. **עכץ. עניש.**

אפשמירלעווען — טרוו. לעווע אפ, ~גע- שמירלעוועט. ווא. ארויסנעמען קערנער פון זאנגען, נישט ארויסרייסנדיק די זאנגען גוטא. א' זאנגען.

אפשמירלעך — אפסמירלעך. „רואיק, לאנג זאם גייט מען זיך אויס זיך האבנדיק אפגע- שמירלעךט א גאנצן לעבן ווי א גראשענע ליכטל פריטיק-צונאכט, ווען זי טאר נישט געפוצט ווערן", דער אמד, באסטאן 1895, № 8.

אפשמירנקען — טרוו. שמירקע אפ, ~געשמיר- קעט. 9: ~שמירנקעווען. אפשמירן מיט קאסעטיק. אפגרימירן, א' דאס אלטע פנים. מיט זיך. **עכץ. עניש.**

אפשמירלעך — טרוו. אפשמירטן מיט קליינע שמיר וואס טוען כמעט נישט וויי. א' דעם בן יחיד. אויך: אויסרעדן, פיראלטן. א' פאר דער אומאידעלעך אויפפירונג. מיט זיך. **עניש.**

אפשמירן — טרוו. שמיר אפ, ~געשמירט. 1. אפשמירען. אפוארפן פון זיך ווי מיט א שמיר. א' מיט, רוגוה. א' פון זיך די מיאוס-ומאוס-געווארענע שמאטעס. „מיטן קאפ אין דרערד! — האט ארע צווישן די ציין דורכ-געויפט, אפגעשמירט פון זיך די גלאז — און ארויס פון דער שטוב", ל. קוויטקא, ליאמ אונז פעטריק, קיעוו 1932.

2. (אפ)טויפן. „דער גלח האט אפגעשמירט דאס מזוז פון דער זאכע", ירחמיאל בריקס. **עכץ. עניש.**

אפשמירן — טרוו. שמיר אפ, ~געשמירט. 1. באשמירן, אויסשמירן, א' די מעבל מיט לאק. א' די חלה מיט אן איי. „א פאלאגע שמירט מען צוערשט אפ מיט איבערגעקאכטן אייל און מיט א ביסל אכרע... ביי אונדז הייסט עס אפגרוטעווען", פארמעסט, קיעוו 1937, № 11. „א' דעם פריפעטיק = שפאך-סיק, פטמ. אפדערן, אנשמירקען דאס פנים. 2. באדעקן ווענט אדער די פאלאגע מיט א דינעם שיכט ליים (אין ליימענע כאטקעס, גע-וויינטלעך, ערב יום-טוב). „וויבער דארפן זיך נאך אויסצוואגן פאר ליכט-בענטשן, און דעם טשאלט אויך פאררוקן, און די ערדענע פאר-לאגע אויך א, און די ליכטער אויך א ריב טאן מיט א ביסל ציגלשטויב", סמב. 3. אפמאלן. א' די כאטקע מיט פרישע קאלך. „דער דאך, וועלכער איז געווען אינעווייניק אפגעשמירט... האט שוין געדינט פאר א סטע-ליע אויך", יד גש ו. „די מאמע... שמירט אפ די אויוון און דעם פריפעטיק מיט קאלך", ישראל רחמובסקי, זכרונות פון מיין לעבן, פאריז 1930.

4. אפמאלן אויף גיך און נישט גוט. אפפאר-טאטשעווען, אפפאטשקען. פארשמירן. „א גוטער מאלער שמירט אזוי נישט אפ", אפגעשמירט און איבערגעפירט". 5. שלעכט אנשריבן. פארפאטשקען. אנלייגן פול קליאקעס. אזוי א' קען נאר א קינד. אפ-געשמירט א ריין שטיקל פאפיר.

6. פארשעמען. מבזה זיין, מבייש זיין. א' אן ערלעכן מענטשן. א' עמעצנס גוטן נאמען. 7. שמירן א לענגערע צייט. א' פונעם פרייען באגינען צענדליקער מאשינען. 8. פארענדיקן שמירן. שמיר אפ די מאשין און לאמיר גיין. 9. אונטערקויפן. אונטערשמירן. געבן שוחד. א' דעם אידן.

מיט זיך. „ער האט א ווייז געטאן אויף איר אנגעפארט פנים — זיך אפגעשמירט דעם פריפעטיק און אנגעקראכמאליעט די ברעמע-לעך... זיך אויסגעפוצט", פמ, טראט 19 דזירעט, מאסקווע 1966. „אבער דער קאליר וואס מען האט אויך זיך אנגעפארט איז א פאלשער, א געמאכטער, אפגעוואנדלט און זיך אפגעשמירט", א. גאלאמב, סמב, 1968 VIII 17. ~שמיר, דער. ונג. עכץ. עניש. ער (יין, קע). ערני.

אפשמעלן — טרוו. שמעל אָפּ, ~געשמעלט. 99: ~שמעלערן. מאַכן שמעלער, שמאַל. אַ די הויזן.

אפשמעלן — דער, זי. 1. אַקט אָדער רע זולטאט פֿון אַפּשמעלצן. 2. פּתח. מאַנגל אין וואָג. אַ פֿון פּראָדוקטן. אַן אַ וואָס מאַכט אויס איין פּראָמיל פֿון דער גאַנצער וואָג.

אפשמעלצן — שמעלן אָפּ, ~געשמאַלצן, ~געשמעלצט. אוטוו — 1. צעגייין, צעלאָזן זיך פֿון היץ. אויסברענען. די ליכט האָבן אָפּגעשמאַלצן אויף אַ העלפּט. דאָס איז אויפֿן טיפּן שמעלצט אָפּ אונטער דער פֿרילינג־זון.

2. ניט ווערן, גיין אין ניוועץ. יאָרן וואָס שמעלצן אָפּ און קערן זיך ניט צוריק. פֿון די ביסל געלט וואָס עס האָט זיך געמאַכט פֿון די הויז... וואָר שוין מער ווי העלפּט אָפּגע שמאַלצן, אַמח, איין הונד אַלס שדכּה, ווילנע 1878.

טרוו — 1. אָפּשוויסן. אָפּלייטן. פֿונאַנדער שמעלצן מעטאַל אויף באַזונדערע טיילן. אָפּ טיילן מיט דער הילף פֿון הויכער טעמפּעראַטור. אַ די קלענערע רער פֿון דער גרעסערער.

2. מאַכן עס זאָל צעגייין, זיך צעלאָזן דורך היץ. אַ חלב. אַ שטיק אַיזן.

3. פּראָדוצירן מעטאַל. אויך בין דאָך אַ שטאַליסער... און וועל אַליין אַ וואָס פֿאַר אַ שטאַל איר ווילט, ר. ה. אַיב, יו. יאַנאַוסקי, ריטער, באַרדיטשעו 1937.

4. צעלאָזן און אויסגיסן אין אַ פֿורעם. אַ שירפּט פֿאַר דער דרוקער. אַ זעלנערלעך פֿון בליץ.

ונג. עכץ. עניש. ער (יין, קע). ערני.

אפשמעקן — טרוו. שמעק אָפּ, ~געשמעקט.

1. פֿאַרענדיקן שמעקן. דער הונט האָט אָפּגע שמעקט די שפורן און אַוועקגעלאָפּן ווינטער. שמעק אָפּ דיין חלק און גיי אַוועק (און טראָג זיך אָפּ אַט) = (גראַב) גיי פֿונדאַנען (ווייל דו האָסט קאַליע געמאַכט די לופּט). שמעק אָפּ דיין חלק און שוויב = (גראַבלעך, פּטח) מאַך נישט קיין טומל, קיין געריי, וואָס די לופּט איז איבערגעפֿירט.

2. דעסוו. פֿאַרווכן דעם טעם. אַ (פֿון) אַ טייערן מאַכל. געבן דעם מאַן אָפּצושמעקן די זופּ.

3. פּיג. איר. פֿאַרווכן דעם טעם פֿון עפעס וואָס איז ניט אָנגענעם. פֿאַרהאַלטן כּל־הפּחות נאָך אויף איין נאַכט אין דער מיליטער־טורמע, כּדי ער זאָל אַ נאָך עטלעכע פֿון די הענוגים אירע, אַיב, יאַראַסלאַוו האַשעק, דער בראַווער סאַלזאַט שווייך [אוקריינען] 1931. שמעק אָפּ דיין חלק (און גיי) = באַקום וואָס די האַסט פֿאַרדינט. טראָג די אַחריות פֿאַר דעם וואָס דו האָסט געטאַן.

4. אויך אוטוו. אומפּ. אַרויסגעבן אַ ריח. עס שמעקט אָפּ מיט פֿרישע עפל. עס שמעקט אָפּ

אין דער טונקליקייט פֿון אַוונט מיטן ריח פֿון הייס, ברוך גלאַזאַמאָ, שטיינעבעס, מאַסקווע 1925. **עכץ. עניש. ער (יין, קע). ערני.**

אפשמערגלען — טרוו. גל אָפּ, ~געשמער גלט. 1. אָפּפּרעגלעך, אָפּבראַטן אויף גיך, ניט־געראַטן. אַ קאַטלעטן. אָפּצושמערגלען דאָס שטיקל מיטאַג איז דיר אויך צו שווער!, אָפּ, אין שטריק.

2. פּיג. במקום־ווערב פֿאַר אָפּטאַן גיך, פֿאַר טאַטשע, אַן אַרבעט וואָס איז פֿאַרבונדן מיט שמירן, מאַלן, אַילן אַע. אַ ווענט.

3. (דימענטן־שליפּער). אָפּפּאַלירן, אַרומ פּרען נאַכן שליפּן. **עכץ. עניש. ער (קע). ערני.**

אפשמשן — [שאַמעסן] אוטוו. שמש אָפּ, ~געשמשט. 1. זיין אַ שמש אַ לענגערע צייט. אַזוי האָב איך אָפּגעשמשט אַ יאָר דריי, מײן יונגל האָט שוין חתונה געהאַט, ייל, דאָס פּוילישע יונגעל, אָדעס 1895, ז' 230.

2. אויפּהערן שמשן. אָפּגעשמשט און אָפּגע געבן גאָט די נשמה. **אפשנאַבלען** — טרוו. בל אָפּ, ~געשנאַבלט. 1. צוכאַפּן, אַוועקכאַפּן מיט אַ שנאַבל. ראָבן שנאַבלען אָפּ אַלע מיאָסקייטן וואָס וואַלגערן זיך אין די הויפּטן.

2. (מיט ביטול) אָפּלייענען אונטער דער נאָז, אויף גיך און אומקלאָר. האָט דער בעל־אַכסניא מיטן גוטן־יידן פֿאַר אַ קנאַפּער שעה אָפּגעשנאַבלט פֿערציק בלעטער סידור, שלום מירער, אַנטיקלעריקאַלע פּאַקט־מייסט, מאַס־קווע 1940.

אפשנאַטערן — אוטוו. טער אָפּ, ~געשנאַט טערט. אויפּהערן אָדער אַ לענגערע צייט שנאַטערן (ווי קאַטשקעס, גענזו). איבערשרעקן גענזו אַז זיי זאָלן אַיך אַ מייודע ווי לאַנג.

אפשנאַלן — טרוו. שנאַל אָפּ, ~געשנאַלט. 99: ~שנאַלן. אָפּגיין, פֿונאַנדערבינדן אַ שנאַל. באַפֿרעיען פֿון אַ שנאַל. אַ די פּאַסטראַמקעס וואָס דאָס פֿערד איז אַינגעבונדן אין זיי, פֿיזשל האָט אָפּגעשנאַלט אויפֿן פֿערדס בויך די זילן (פּאַסטראַמקעס), לויז געמאַכט סיגעשפּאַן, אָפּ, די טענצער, ז' 89.

אפשנאַפּסן — טרוו. שנאַפּס אָפּ, ~געשנאַפּסט. (שפּאַסיק) אָפּטרינקען אַ ביסל פֿון עפעס וואָס האָט אין זיך אַלקאָהאָל. אַ דעם ליקער. זיך ניט אָנשפּורן, בלויז אַ ביסל אַ.

אפשנאַר(ע)ן — אוטוו. שנאַר, שנאַרע אָפּ, ~געשנאַר(ע)ט. כּראַפּען, שנאַר(ע)ן אַ לעני גערע צייט. אַ ביי אין העלן טאַג אַרביין.

אפשנאַרעווען — טרוו. רעווע אָפּ, ~געשנאַרעט. 99: ~שנאַרעווען. אַראַפּנע מען אַ שנוור, שנירלעך. באַפֿרעיען פֿון אַ שנוור, פֿון שנירלעך. מאַכן לויז. אַ דעם גאַרסטע (קאַרעט). אַ די סאַנאַלן.

אפשנאַרעווען — טרוו. רעווע אָפּ, ~געשנאַרעט. 99: ~שנאַרעווען. אַראַפּנע מען אַ שנוור, שנירלעך. באַפֿרעיען פֿון אַ שנוור, פֿון שנירלעך. מאַכן לויז. אַ דעם גאַרסטע (קאַרעט). אַ די סאַנאַלן.

אפשנאַרעווען — טרוו. רעווע אָפּ, ~געשנאַרעט. 99: ~שנאַרעווען. אַראַפּנע מען אַ שנוור, שנירלעך. באַפֿרעיען פֿון אַ שנוור, פֿון שנירלעך. מאַכן לויז. אַ דעם גאַרסטע (קאַרעט). אַ די סאַנאַלן.

אפשנאַר(ע)ן — טרוו. שנאַר(ע) אָפּ, ~געשנאַרעט. 1. שנאַר(ע)ן אַ לענגערע צייט. אַ דאָס גאַנצע לעבן און שטאַרבן מיט אַ ליידיקער טאַרבע. 2. אויפּהערן שנאַר(ע)ן. אַ און ווערן אַ מענטש מיט לייטן גליק.

אפשנויבן — טרוו. שנויב אָפּ, ~געשנויבט. אָפּזיילען מיט מיאוסע ווערטער. אַ ווי גאַר אַ שיכור קען.

אפשנויפֿלען — טרוו. פֿל אָפּ, ~געשנויפֿלט. אָפּזאַגן אונטער דער נאָז. אַ פֿאַנפּעוואַסער, שנויפֿלט ער אָפּ וואָס ער האָט צו זאָגן.

אפשנויבן — טרוו. שנויב אָפּ, ~געשנויבט. אַראַפּנעמען, אַראַפּשנידן, אַראַפּפּון אַ שנויב פֿון אַ ליכט, וואָס ברענט ניט גענוג גוט, ניט גענוג העל. אַ זילבערנער שניצער אָפּצושנויבן ליכט. אַ אַ קניוט, מע טאָר דאָך ניט פֿרײטיק צונאַכט אַ די ליכט, אַ ליכט וואָס הייבט אָן צו צאַנקען און מע מוז עס אַלעמאַל אַ, באַש, פֿאַר 1963 ווי 22.

עכץ. עניש. ער — די ליכט־טרעגערס און די ליכט־אָ... אַלע זינגען זיי אַרומגעלאָפּן ווי פֿאַרסטע מייז, י. טיגער, דער צדיק און דער בעל־השׁוּתָה.

אפשנורעווען — טרוו. רעווע אָפּ, ~געשנור רעוועט. 99: ~שנור, ~שנאַרעווען. אָפּגיין און אַרויסציען שנירלעך. אַ די שיד, די קאַמער־מעדכען... האָט איר גענומען אויסטאַן אירע פּאַראַדנע קליידער און אַ, אַמח, דער סולטאַן, ווילנע 1895. דעם קראַנקן דאַרף מען גליק אין בעט לייגן, אַ און אָפּ שפּילענען אַלע ענגע בגדים, מ. גאַטליב, זיט געזונד ווי, וואַרשע 1904, ז' 38. ער פֿלעגט אויפֿזיין שוואַרצע קאַווע, אַ אירע טופּליעס, שירע גאַרשמאַן, דער קויעכ פֿון לעבן, מאַס־קווע 1948.

מיט זיך — מאַנסבילן מאַכן פּאַסן לויז און וויבער שנורעווען זיך אָפּ, אַל ווי, דער אַוונט־גלאַק, 1932. ~שנורעניש.

אפשנימ — דער, זי. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּשנידן. דזוו אָפּשניד. אויך: אַרט פֿון אָפּשנידן. סטעלמאַכס באַרד האָט די לעצטע צייט געכאַפּט פֿון באַרבער אַ מיאוסן אַ, שט, בלאַנזענדע שטערן ווי, וואַרשע 1922, ז' 255. געבליבן זינגען פֿון [די ביימער] ניט מער ווי וואַרצלעך, יעדערער מיט זיין פֿאַרעלטערן אַ, בערג, אָפּגאַנג ווי, וואַסטאַק, ז' 158. אַ־ל אַ ד. מאַכט אַ קווערשניט פֿון אַ צוויי־יאָריק שטענגל [פֿרוער פֿון אַן אייני־יאָריק], פֿאַרגלייכט די אַ־פּלאַכן פֿון בייזע שטענגלעך, ז' 76. אַ־שטיקל.

2. אָפּשנידונג פֿון גערעטעניש. אַ פֿון תּבּואָה, אַ פֿון גראַז. אָפּלייגן אויף אַ פֿאַר טעג דעם אַ, יאָרן זענען ווי טוויגן / ערשט גאַכן אַ ציוניפּלעגומען, אָפּ, וואָס איז דער טעפּ, 1963, ז' 13.

3. פּסק. גאַב. מפּלה. דורכפֿאַל. כאַפּן אַ מיאוסן אַ, לייזן אַ פֿאַרדינטן אַ, האָבן אַ

מיט זיך — מאַנסבילן מאַכן פּאַסן לויז און וויבער שנורעווען זיך אָפּ, אַל ווי, דער אַוונט־גלאַק, 1932. ~שנורעניש.

אפשנימ — דער, זי. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּשנידן. דזוו אָפּשניד. אויך: אַרט פֿון אָפּשנידן. סטעלמאַכס באַרד האָט די לעצטע צייט געכאַפּט פֿון באַרבער אַ מיאוסן אַ, שט, בלאַנזענדע שטערן ווי, וואַרשע 1922, ז' 255. געבליבן זינגען פֿון [די ביימער] ניט מער ווי וואַרצלעך, יעדערער מיט זיין פֿאַרעלטערן אַ, בערג, אָפּגאַנג ווי, וואַסטאַק, ז' 158. אַ־ל אַ ד. מאַכט אַ קווערשניט פֿון אַ צוויי־יאָריק שטענגל [פֿרוער פֿון אַן אייני־יאָריק], פֿאַרגלייכט די אַ־פּלאַכן פֿון בייזע שטענגלעך, ז' 76. אַ־שטיקל.

2. אָפּשנידונג פֿון גערעטעניש. אַ פֿון תּבּואָה, אַ פֿון גראַז. אָפּלייגן אויף אַ פֿאַר טעג דעם אַ, יאָרן זענען ווי טוויגן / ערשט גאַכן אַ ציוניפּלעגומען, אָפּ, וואָס איז דער טעפּ, 1963, ז' 13.

3. פּסק. גאַב. מפּלה. דורכפֿאַל. כאַפּן אַ מיאוסן אַ, לייזן אַ פֿאַרדינטן אַ, האָבן אַ

פעלן... איז דאָך אַנדאָי גוט, אלא וואָס? טאָ מער נישט, איז אויך קיין גרויסער אומגליק, דאָס איז דאָך נישט קיין סחורה וואָס מע שניידט אָפּ, גויאָד, דער נפּער פּראָגעניטיק, ווילנע 1893, ז' 28.

2. געניצט אַנשטאָט באַשניידן, מל זיין. „אַז מע שניידט אָפּ, טראָגט מען אין שול“, שפּאַסיק פּוּל. „האַט יצחק געענטפּערט צו ישמעאל: וואָס באַרימסטו זיך מיט אַזוי איין קליינע זאָך וואָס מע האָט דיר אָפּגעשניטן איין קליין שטיקל פּלייש“, מעשה אַברהם אַבינו ע"ה.

3. אַראָפּנעמען דאָס גערעטעניש. אַראָפּ שניידן פּלּוואַה פּון פעלד. אויך: פּיג. „ווער עס זייט שלום, שניידט אָפּ נחת“, שו. „זיא זעהן [=זייען] ווייץ אָביר טיסטלן ווערן זיא אב שניידן“, שטרטיר, יב, 13. „ווער דאָ זעהט הופּרט קריג אונז ניד, / זאָרג אַנגסט אונז חרטה ער אב שניידן“, צוכט. „אַז איינר דר דא זיאט ווייץ אונד קאַרן אין דער ערד הניין, אַז זאָלט איר די צדקה אַך זיאן. דאָ ווערט איר אַבשניידן חסד“, 101, לט.א. „ווען אַ חוינט האָט איינגעבויען ווינטרויבן אויף פּלּוואַה, מוז ער באַלד אָ“, זרעיס, מז/א; „אַ פעלד וואָס פּוּתים האָבן אָפּגעשניטן אָדער אַ בהמה האָט אָפּגע געסן — איז אַ פעלד פּטור פּון פּאה“, דאַרטן, יד/ב. „האַסטו דיינע זאַנגען אָפּגעשניטן? האָסטו אַלע גאַרבן אין דיינ שפּער? די נאַכט גענעענט“, יהוּאַש, יד נאַכט גענעענט.

4. אָפהאַקן. אָפּזעגן. אונטערשניידן. אויך: אַמפּוטיירן. אָ די צושניגן. אָ דעם שטאַם האַרט ביי דער ערד. אָ די צעקאַליעטשעטע האַנט. „[דער הונף] בוידר ווערליך רעט דען לייטן ווש אין ליב איז אונז הינטר ווערליך שניידן זי דען לייטן זיל אונז פּלּוואַ אב“, בראַנט, פּרק נב. „די נשמה ווערט אָפּגעריסן פּון איר וואַרצל דורך אירע זינג, ווי אין פּסוק שטייט י'הכרת תּבּרת הַנּשּׁמָה הַהיא' — אָפּגעשניטן וועט אָפּגע שניטן ווערן די נשמה פּון רשע“, יהושע רובינ ציק ממינסק, משל וחידה, ווילנע 1865. „תיכף נאַכן אָ דאַרף מען אָפּטונקען די וואַרצלען אין אַ געמישעכץ פּון לייט מיט בהמהשע מיסט מיט וואַסער“, מ. וועלנער, ווי מען פּלאַנצט אַ טאָד, ווילנע 1900, ז' 27. „אַז דאָס ביימעלע וועט זיך אָננעמען, דאַרף מען אָ דאָס ביימל פּמעט האַרט ביי דער ערד און אין געבליבענעם שטיקל שטאַם אינטשעפען אַ צווייגל פּון גאַר אַ גוטן בוים“, א.י. קיפּניס, פּון זי יונגע יאָרן, קנעוו 1939. „מע האָט אָפּגעשניטן פּון פּראַנקריץ צוויי גלידער: עלזאַס מיט לאַטערינגען“, בלע טער, 40 №.

אָ עמעצן די פּליגל = אַנטמוטיקן. אָפּ שלאַגן האָפּענונגען. אָ עמעצן די פּרנסה = צונעמען די פּרנסה. פּאַרקאַנאָרירן. אָפּזאַגן פּון אַרבעט. „איינר שניידט דען אַנדן זיין פּרנסה אָפּ דש על ידו אשמו וילדים מוזן יום ביומו קראַפּירן“, שלמה זלמן בול, יאָ קלאַגליד אויפן קאַלטן ווינטער, 1784 [אמ' פּנקס ו, 1927 | 28, ז' 194].

5. קירצער מאַכן. אָפּקירצן. פּאַרקירצן. ווי

ער גיט נישט אַרויס קיין אָן אונטער 100,000 ליי, אַ סגולה פּאַרן זלות, טשערנאָוויק, יאָר?

אָפּשניידן — דער, ז'. 1. אַקט אָדער רעזול-טאַט פּון אָפּשניידן. 2. זיט פּון באַרג וואָס איז שטאַרק משופּעדיק, אָן אַ ווי געוואונטשן פּאַר אַלפּיניסטן.

אָפּשניידן — טרוה. שנייד אָפּ, געשניטן.

1. אָפּטיילן עפעס מיט דער הילף פּון אַ שאַרפּן אינטרומענט. אָפּשערן. אָ (ווי) מיט אַ מעסער. אָ אַ שטיקל ברויט. אָ דעם ווידל. אָ די פעל. „בּעסער צען מאַל מעסטן און איין מאַל אָ איידער פּאַרקערט“; „אַז מע דאַרף אַ (דעם) גנב, שניידט מען (אים) אָפּ פּון דער תּליה“; „אַ קלוגן זאָל מען אָ [פּון דער תּליה] און אַ נאַר זאָל מען אויפהענגען“, אויך: „דעם קלוגן שניידט מען אָפּ, דעם נאַר הענגט מען אויף“, שו. „איין גרוש גישירי ער דא אויז ליש... זיין האַר ער בור לאינד אויז ריש. זיין האַלז היט ער אים גערן אב גישניץ“, בּבאָבוב. 358. „ווען זיא [= די וויבער] פּירטיג זיין מיט דעם נייאן [געפּילטע הינער, העלדולעך אע], זאָלן זי דעם פּאַרם אָפּ ברענן אונז נישט אָפּ שניידן“, עה. נג/ב. „מן דאַרף זיך נישט שערן ליוון נאָך נישט דיא נעגיל אָב שניידן אום (חול המועד), עש זיא דען איין פּרווא דיא (טבליה) זול גיין“, ספר המנהגים, אַמסט 1723 כה/א. „אום מיטן דר נאַכט שניידט ער אים אָפּ דעם קאַפּ אונז ברענט אים צו דעם מלך תוגרמא“, ש. כז/א. „עש זאָל קיינר נישט אָב שניידן פּונם ברויט צו בירכות, קלענר אַז איין איל בער גרויש“, 107, קמ/ב. „די מאַטראַסן... האָט ער אָנגעזאָגט אַז זיי זאָלן תּיכף אָ די אָנקערס“, נחב. 'מעשה מבערגיר והעני'. „דער בעלישם שניידט אָפּ פּון דעם טיש און די בענקלעך זיבן שטיקלעך האַלץ“, ממוס. קליג טשע, ז' 44. איינער האָט אָפּגעשניטן דאָס לעצטע בלעטל, איינגעקלעפט אַן אַנדערס“, פּראַ. אַרגענטינע.

אָ עמעצן דעם קאַפּ (די הענט און די פּיס, אויך אַנדערע גלידער) = בדלות שטעלן, אומ-גליקלעך מאַכן. איינגאַנצן צעטומלען. אַלזו ווען איך אין פּוּלן ווער, העט מן מיר וואַר לענגשט נאָז אונז מויל אונז אַרין אָבגישניטן“, גה. ז' 375. „הייבט מען אָן צו ריידן אַ שידוך מיט אַ פּאַר הונדערט קערבלעך... אָבער דערנאָך שניידט מען אים אָפּ די הענט מיט די פּיס, ער ווערט נאָך אַן זיין פּרנסה“, האמת והשקר, לובלין 1895.

אָ די קעטע (0 = 0) = נעמען אַ טעצערן פּרינץ באַרטיסן. „צו וועמען גייט מען? צום סקלאַדניק, די קעשענע וועט ער אים אָ“, פּראַ. 'משופּע'. (ב) באַגענענען. „גיב זיי נאָר אַ טרוגן בראַנפּן מיט אַ חלה אַז נישט וועלן זיי דיר די קעשענעס אָ“, טעיאַטער. *ניט אָפּ געשניטן פּון שטיק = מע קען נאָך חרטה האַבן. „שא, פּון שטיק האָב איך דאָך נישט אָפּגעשניטן, וועסטו מיט מיר נישט מאַכן קיין שותפות“. „מהמהנפּשך... וועט זי דיר גע-

ביטערן אָ. זיך אַרענמישן אין אַ פּרעמדער קריגעריי און כאַפּן דערפּאַר אַן אָ. קריגן אַן אָ פּון רבין (טאַטן, גבאי א.א.). געבן עמעצן אַן אָ ער זאָל געדענקען. „מע האָט אים געמור-סרט און געטאָדלט אַן אַ שיעור — מיט איין וואַרט ער האָט באַקומען יענעם אָ“. „מיט איינעם אַ לערער... האָט ער געהאַט אַ שמועס וועגן זיין זונדל... און האָט געכאַפּט פּון אים אַ מיאוסן אָ“, שטע, אין שטורם, ז' 11. „האַט זי באַקומען פּון דער מוטער אַ ביטערן אָ אַז זי איז נעפּער אַרויסגעלאָפּן פּאַרשעמט פּון שטוב“, יצחק משה באַדער, צבּיה פּון אַדעס, לעמבערג 1905. „דער געדאַנק, אַז אַן אָ דאַרף דער שונא קריגן פּונעם גאַנצן פּראַלעטאַריאַט... איז פּאַר אַזוינע ווי זי געווען נישט קיין נפּער“, בערג, באַס דניעפּער וו, 'עמעס', ז' 326. 4. חלק. פּרק. קאַפּיטל. נאָר איין אינטערע-סאַנטער אָ אין דעם גאַנצן בוך. „דאָס גאַנצע פעלד פּון דער דערקענטעניש... קאָן מען, לויט דעם אַלטי-באַקאַנטן שטייגער, אַינטיילן אין דרזי גרויסע אָן“, זשיט ווו, ניי 1912, ז' 151. „אי מ'ה'ד ליד יא שבת אויף שלמהן ווערט צווישן 505 און 605 אָ... דערציילט וועגן שלמהס ראַנגלעניש מיט אַ לינדוואַרעם“, דר' פעליקס פּאַלק, יובל №. XVII, 43. „פּרינער זיך אָפּפּאַרטיקן מיט איינציקע אָן“, מוז, דער וועג צו אונדזער יוגנט.

5. דיין פענעצל אויסגעשניטן פּון אַרגאַניום אָדער געוויקס כדי מ'קראַקאַפּיש אויסצושטור-דיין זיין טערוור. „צו טריקענען געוויקסן... פּון גראַבע טיילן נעמט מען נאָר אָן“, י. בורטיאַנסקי, דאָס געוויקס, קנעוו 1929.

6. (בוכבינדערע) אָפּפּאַל פּון פּאַפּיר ביים איינבינדן ביכער. אָפּשנייצל(ער). אָ פּון פּאַפּיר אָ פּון קאַרטאָן.

7. באַשטימטער, אָפּגערגענעצטער שטח. באַ גרענעצטע ליניע. „מע האָט פּאַרברענט די אַרישע אומנישט פּון שוועניטאַיערסקע גאָס אוי-פּן אַ צווישן נאַלעווקעס און נאַווינאַרסקע“, ע. ריינגעלבולם, כתבּים פּון געטא וו. „פּון פּרי מאַרגן אַן שטייען זיי די קאַצעטלער, אין וואַסער, צעשפּרייט איבער די פּאַרטיילטע אָן“ פּון דער אַרבעטשטעל, און שלעפּן די בערג אָנגעטראַגענע שליים און געוויקסן“, ישקא שלאַז און אומוועג, תיא' 1964, ז' 201.

8. באַשטימטער משך פּון ציט. תקופּה, פעריאָד. צו צי טאָ. „די באַציאונג צו גרים איז נישט אין יעדן ציטטאָ... געווען איינע און די זעלביקע“, גריי, איד און וועלט, ניי 1953, ז' 78. „כיוואוין — ביי אַ נייעם אָ אין דער ירוישער געשיכטע, ווען האָבן יידן געהאַט שיפּן?“, באַש, גימפּל תּם, ניי 1963, ז' 310.

9. וועקסל. „תחילת האָט ער געגעבן קליינע אָן (וועקסלען). ווי עס איז געקומען צום איינ-לייזן, האָט ער אַרויסגעגעבן אין פּאַרהעלטעניש צום פּראָצענט און צום צורך פּון זיין פּרנסה גרעסערע אָן“, ז. מוירער, זי נישט קיין וואוילער יונג וו, טאַנאַוו 1925, ז' 72. „די בענק שלאַגן זיך איבער זינע וועקסלען...

ניט וויכטיק! ב. דעמבלי, צוויי און א דריטער, נ"ל 1943, ז' 21. *א' ב' ז' = פעסט באשליסן. "פענעק קערט זיך אום אהיים... ער שנידט גלייך אפ ב' ז' ז' מער ניט טראכטן — אויס!" בערג, באם זניעפער ו, 'עמעס' ז' 479.

10. אינאליין. ארומינגלען. אפונדערן, אפ טיילן א גרופע. איבערנישן דעם צוטריט אדער דעם אפטרית. א' דעם שונא פון אלע זנטן. א' דעם צוריקטריט. "אוי הערט שרייאן וויא מן דיא ליביא אנטפירט... אזוי לויפט ער... דיא ענטפירר דען וועג אב צו שנידן", מראות הצובאות, וואנבעק תע"ח. "עס האט געגליקט די חיל פון הורדוס מיך מיט מניע הונדערט מאן אפצושניידן פון דער גאנצער באנדע", אמד, הנדח, ווילנע 1856. "פארמאכט די טירלעך פון אנער אויוון און... איר שנידט פון פיינער אפ דעם שטראם פון דער לופט", ס. פינטסאן, כעמיע, נ"ל 1920, ז' 37. "מטטרון דער מלאך... וועט קומען א בלאנקער, וועט א' וועגן", צייט, מטטרון. "דערצו האט ער אפגעשניטן אלע ארומיקע וואסערקראלן פון ירושלים", ב. ביאלאסטאק, פאָר 1960 אוי 15.

"די מאביליאציע-אפטיילונג פון קאוונער געטא [פֿלעגט] אפטיילן פון יעדער שטאטישער ברי גאדע א געוויסע צאל מענטשן... און צושטעלן זיי צו די אַראַראַם-אַרבעטער. אזא אפערעאציע האט מען גערופן א' פֿלח. 8. מיט ז' — "אוי זיא זאלי זיך אירה יונגה יאָר ניט אָב שנידן", משה פרעגור, דרכי ציון, 1650. "פון איבריג עסין אוי טרינקין... דוא פֿאַר דערבסט אוי בישווערסט דיא דיאונג פון דנינם מאגין אוי שנידט דיר אפ דניני גיונטי יונגי טאגן", צוכט. זיך צו פֿיניקן... איז א שלעכטע מידה... וואָרום מען שנידט זיך אפ דאָס לעבן", זא 2/ב. "זי שנידט זיך אפ די מעגלעכקייט זיך אפצוהאנדלען א לעבן אין דער גרעסערער שטאָט", ווייס וו, קולטור ליגע, ז' 37. *א' זיך די העלדזער = אויך: פֿירן א שטארקע קאָנקורענץ. *א' זיך די פֿינגער פֿאַר עמעצן = זיך גרייט צו טאָן א סך, צו גיין אויף קרבנות צוליב עמעצן. "די קצבים פון דראַזשע וואָלטן פֿאַר אים געקאָנט זיך א' די פֿינגער", מ. י. בערדישטענסקי, יודישע כתבים.

יִוֵּג. עֵכֶן. עֵנִישׁ. עֵר (יִוֵּק-קע). עֵרִי.

אפשנידערן — טרו. דער אפ, ~געשנידערט. שלעכט אפשאַן די אַרבעט פון א שנידער. א' א מונדיר מע זאל קוים קענען אַרויפציען אויף זיך.

אפשנייען — אומפ. שנייט אפ, ~געשנייט. 1. שנייען א לענגערע צייט. עס האט אפגעשנייט א גאנצן טאָג. 2. אויפהערן שנייען. אז עס וועט א' וועלן מיר אַוועק אויף שניישיד.

אפשנייצן — טרו. שנייצן אפ, ~געשנייצט. 1. אַפֿט מיט זיך. אַפֿרייניקן די נאָז דורך אַרויסבלאָזן די אויסשיידונג. א' עמעצן די

קורץ", ש. ברענגמאָ, אָפֿן מירדעכ איז אומ־רואי, מאַסקווע 1934.

*אפגעשניטן און אַוועקגעלייגט = אינגאנצן פֿאַרענדיקט אָן אַרבעט, פֿיקס און פֿאַרטיק. *שנייד אָפּ ווי דו קענסט = צי עס איז גוט פֿאַר דיר צי עס איז שלעכט, אָבי פֿאַרענדיק די אַרבעט, דעם עסק. *שנייד אָפּ ווי מיט אַ מעסער (= א) פֿאַרענדיק גלייך, שוין, גיך. (ב) רייס אַנטשאַסן איבער די באַציאונגען (← 7ב). (ג) ענטפֿער שאַרף, קלאָר און דעטלעך (← 8א).

7. אוטו. זיך באַפֿרעיען, פֿטור ווערן פֿון אַן אונטערנעמונג, פֿון אַ געשעפֿט. ליקווירין (מיט היק). "לאַמיר בעסער פֿון דעם עסק א', נאַכוואַס זאל איך אומזיסע יסורים ללדן?", טעיאַטאַר. "... ער האָט קיין יאָר אויסגעהאַלטן און האָט פֿון קראַם אָפֿגעשניטן", אמד, דער שוואַרע, ווילנע 1866. "נאָך שלוש־האַט ר' הייא... מיט אַמאַל אָפֿגעשניטן פֿון אַלע מסחרים, פֿאַר־קויפֿט די פֿערל... בחינם", פּראָ, 'מסירת נפשׁ'. וואָס דו גלייבסט נישט און הייסט מיר א' — איז ב' מיר קיין חידוש נישט", שט, מנחם־מענדל, ז' 70. "און א' פֿון זייערע גע־שעפֿטן פֿאַר האַלב געלט, אָבי גיך זיך אַרויסצו־כאַפֿן און זיין פֿון די ערשטע", יד, יונאַג, 1881, № 8. "ער האָט ניט לאַנג געדויערט, ער האָט פֿון דעם גאַסטהויז אָפֿגעשניטן און איז שוודיק געבליבן אַ סך געלט די קעשענעווער יידן", יונאַג, 1884, № 8. "וועט זיך נאָך פֿרייען, אַז ער וועט א' פֿון דעם עסק מיט עטלעכע רובל", י. בודאַהאָ, אַ גיטראַביע וועבלי חלעביץ, ווילנע 1892.

8. אוטו. איבעררעיסן אַ פֿאַרינדונג. ניט האָבן מער צו טאָן מיט עמעצן. זיך באַפֿרעיען פֿון עמעצן. א' מיט אַ מיידל. א' מיט דעם אומטרייען חבֿר. א' מיט מענטשן, מיט דער וועלט. "אביר דיאש שנייט צו זיין... דאז מיר האבין מוויין מיט ר' יודא אפ שנידן", גה, ז' 121. "עס איז גוט שווינגן אוי לידן אוי אין קריג בלד אפ צו שנידן", צוכט. "ווען כל הקהל שטייאן אוי לובן אירן גאט דען אַלמעכטיגן אוי איינר איז מַפְסִיק מיט שמועות ריידן, דאָ רופֿט איין מלאך אין הימל אויש: דיזער פֿלוגי דר האָט אָפּ גשניטן די ערשאַפֿט אוי לויבגעזאַנג פֿון גאָט, אזוי זאל זיין לעבן און אָפֿגעשניטן ווערן", עפש, דרד הישר לעולם הבא, שקלאָו תקני' [1796].

9. שאַרף אָפֿענטפֿערן. אָפֿהאַקן אינמיטן שמועס. "ער, דער לערער... האָט אים אָפֿגע־שניטן אויפֿן גוויאישן שטייגער: — וואָס ווילט איר? וואוהין קריכט איר?", שט, אין שטורם. — קיין וועקסל נעם איך נישט, — שנידט אָפּ דער מחותן נאָך קעלטער און וויל זיך אויפֿהיבן פֿון באַנק", פּראָ, 'אויף אַ זומער־וואוינונג'. [ער] שנידט קורץ אָפּ: "ס'וועט קלעקן" אָדער "ווייניק", — און גייט זיך ווייטער זיין וועג", ע. אידרא, צנג, קעזעו 1928, ז' 71. "געטאָן אַ נעם אַרויס איר אַרעם פֿון זיין האַנט און שאַרף אים געטאָן אַ שניד אָפּ:

דיא דלילה זיין שמשון גיבור קיבם וויב אין אַנטשליפֿט אויף אירר שוס אוי וויא זיא אים זיני האר לוקא אב שנידט", יוסיפֿו, אַמאָט 1661, כ.ב. "עז איז אַך איין כַּבֿוד שבת, דו מן זיך זאַל לאָזן שערן צום שבת, אויך זיני נעגל אָב שנידן פֿון זיני הענדן אוי פֿון זיין פֿיסן, אוי ווען זיא צו קליין ווערן דו מן נישט קענט אָב שנידן, דאָ זאל ער זיא אָב שאַבן מיט איין מעסר", 102, נז.ב. "ב' אַ פֿאַר יידן האָט ער אַראַפֿגעריסן די יארמעלקעס, איינעם אָפֿגע־שניטן אַ פֿאה", ממוס, מסעות ז' 10.

*א' די יאָרן, די טעג = פֿאַריצן די יאָרן. דערנענטערן דעם טויט. א' דעם לעבנס־פֿאַרעם. טו פֿאַר 'ברת' — א'. "השב — גאָט הט גרעכנט דש גיצאל פֿון די טעג פֿון זיין פֿינד אוי הט זי אָב גשניטן", יוסיפֿו, פֿירדא 1765. "הא, בעט איך דיר אַז דו זאַלסט מיר... ניט חלילה כרת די יאָר אָפֿצושניידן, ניערעט איך נעט דיר זאַלסט מיך נאָך לאָזן לעבן", איין בעט שם תחנה, מודה אני, פֿיעטרי קאָו 1881. "ווער דאָ איז מַפְסִיק אוי הערט אויף פֿון לערנין אוי איז מַבְטל דבֿרי תורה צו ריידן דבֿרים בטלים — דען זאלין אָב גשניטן ווערן זיין חיים בעולם הזה", נצ ו, במדבר, יא.ד.

*א' אַ פֿאַלע = אַרויסקומען בשווערן. פֿאַרענדיקן מיט היק אַ שלעכט געשעפֿט, אָבער דערפֿאַר פֿטור ווערן. זיך פֿונאַנדערגיין מיט אַ שותף אַ גבֿ. "יעדער שכן געוואָלט זיין מפלה, אָפֿצוקוילען אים, א' אַ פֿאַלע", ממוס, יודל, ז' 69. *א' זיך אַ פֿאַלע = שפּאַסיק. "איך וואָלט מיר געלאָזט א' אַ פֿאַלע, אָבי ס'וואָל זיין שטיל" — זאָגט אַ מאַמע, אַז די קינדער דרייען איר דעם קאַפּ אָדער מאַכן אַ גרויסן טומל.

6. פֿאַרענדיקן אָן עסק, אָן ענין. קומען צו אַ תכלית, צו אַ סוף. א' גוט צי שלעכט. א' מלדיק (שלומלדיק). הלווא זאל ער גוט א'. ל' כ'ט (גרינג, נישקשה) א' גוט א' פֿון אַ שלעכט געשעפֿט. א' מיאוס. שמאַל א'. פֿון אַזעלכע פֿאַרדרייעט עסקים קען מען ניט טראָקן א'. "ווער עס הייבט (זיך) אָן מיט יידן וועט ער גוט ניט א'", שו. "ווען אייליף חדשים אוי זיין דו דער אַבֿל ב"מ [=בר־מינן] האָט קדיש גיזאַנט, דאָ גיט מן מיט דעם אַבֿל ב"מ אויף דען בית החיים אונט מין טוט דר[א]טן אויף דען קבר, דאז היישט מן שנייט דאז יאָר פֿון אַבֿילות ב"מ אָב", ר' משה בר' הירש, דרכי ציון [1999] ת"י. "דער אינטערעס שטייט איין ב' אַ סענדיז וואָס איז אַ גרויסער בעלי־שרן, קיין לוקא שוחד... ב' דעם סענדיז וועט ער שלעכט אָפֿשניידן", יפ, ז' 152. "די וואָס האָבן מיט אים געהאַנדלט פֿלעגן פֿון אים גלאָט ניט א'", אמד, ר' טריבעטל, ווילנע 1872. [ער] איז געזעסן... אַ טויטער מענטש. ער האָט גאַנץ גוט געוואוסט אַז גאָר טרוקן וועט ער ניט א'", י. ד. טאָיב, דער קדיש... ווילנע תרמ"ט, ז' 12. "דו וועסט ניט שטאַרבן מיט דנין טויט... אַזעלכע הפֿאַרייניגען זיי דו שנידן אָפּ

ס/ד. אויך פיג: „ער איז געווען געניט און געשיקט. ער קאן זיך לאָזן ציען ווי אַ גוטע פרוושיגע ביי דער טיר און ראַפּטאַם געבן אַזאָ שנעל אַפּ פֿון זיך, מע זאָל פֿלענן אין פֿך־הקל[ע], יודל יאָפּע, דאָס איידעמל, מאַסקווע 1936.

מיט זיך. יונג. עכץ. עניש.

אָפּשעווקע — אָפּשעווקע. *P. obszewka*. „הקאַלנער הי' מוזאנע דקה עם הא' כנהוג בין היהודים, ר' דוד טעביל בר משה, ווילנע תרכ"ד, ז' 34.

אָפּשעמקעווען — טרוו. קעווע אַפּ, גע-שעמקעוועט. 59: ~ סעמקעווען. צעשניידן אויף שטיקלעך, צעהאַקן; דורכקלאַפּן (קרויס צום זייערן). אַ קרויס.

אָפּשעוויזן — אָפּשעוויזן.

אָפּשעכטן — טרוו. שעכט אַפּ, געשאַכטן, געשעכט. 1. אָפּקוילען. אַ מיט אַ טעמפּן חלף. „אַ האָן וואָס קרייט נישט — טרייב אַרויס אַדער שעכט אַפּ, שווי. אויך פיג — „אַפּילו ביי זאַכן וועלכע זענען אינגאַנצן מותר, איז וואָס מער דער מענטש שעכט אַפּ זען יצר... ווערט אַינגעבויען די סטראַ-אחראַ למטה... ווערט נמשך דעם אייבערשטנס פֿכודי, תניא, 68.

2. דערהרגעצן, דערמאַרדן (מיט אַ מעסער). „די געפֿאַנגענע פֿלעגט מען נישט שיסן, מע פֿלעגט זיי פּשוט אַ“.

3. שעכט אַן לענגערע צייט. אויסשעכטן. „וויפֿל מע האָט דאָס ייִדישע פֿאַלק נישט אָפּגע-שאַכטן, אַלץ איינס לעבט עס“.

4. אומגליקלעך מאַכן. פֿאַרשאַפּן גרויס היוק. „מיהאַט מיך זונטיק אָפּגעשאַכטן; אַ האַלבן פּוד נאַפּט צוגענומען“, עזר וואַרשאַוסקי, שמוגלאַרט. „ניי! האָט זי געשריגן. ניין! איך וועל מיך נישט לאָזן איבערבעטן מיט אַ שטופּראַשן... אַז אָפּגעשאַכטן אַ הויזגעזינט... זאָל ער נישט האָבן קיין פֿאַרענטפֿערונג“, שמעון האַראַנטשיק, גאַטס משפּט.

אַ (זיך) אָן אַ מעסער) = אוועקשטעלן עמעצן אַדער זיך אין זייער אַ שלעכטער לאַגע. „ווי נעמסטו עס צו פֿון אַ בעל-מלאַכה אַלע זיינע מכשירים — דו האָסט דאָך אים אָפּגע-שאַכטן אָן אַ מעסער?“, גייט רעדט מיט אים אַז ער איז פֿאַרבלענדט און ער זעט אַחוץ איר קיינעם נישט. מיר זעען אָבער אַז ער שעכט זיך אַפּ אָן אַ מעסער“, טמו 1963 II 28. „גענומען אַ מעסער און זיך אַליין אָפּגעשאַכטן. ער'ס געמוט אַנטלויפֿן פֿון פּוילן“, באַש, 99 אָר 1967 II 24. יונג. עניש.

אָפּשעלמן — טרוו. & אוטוו. שעלט אַפּ, געשעלטן. 59: אָפּשעלמן. 1. אַרויס ברענגען אַ קללה, קללות. אַ עמעצן מיט טויטע קללות. „אַנו, פּראַוויט נאָר, גיט אים נישט די נדבֿה וואָס ער וויל, וועט ער נאָך גוט אַ“, קמ. 1870, № 41.

„אַש דראַמעס זענען סירבֿ אַיעך פֿון זען פּראַוואַישן שאַפֿן“, מאַקס עריק, שאַלענס אַש, מינסק 1931. „דער שמש געפֿינט אַ סך ציגאַר-אַיעך אַרום זען שטענדער אַפּילו אום שבת“, 2. קוויטקאַ, ליאַמ אונ פּעטריק, קזעו 1932. „אַ דייִדיגע אָפּשטופּונג פֿון געדאַנק, אַ דייִדיגן אַ פֿון געפֿיל“, ב. ריווקין, אונזערע פּראַזאַ-איקער, ז' 167.

4. כאַראַקטעריסטיש שטריכעלע. פיטשעווקע. „אין אים זענען פֿאַרבליבן אייניקע אַיעך פֿון דעם פֿאַטער“, שע, קינדערשפּיל. „זי קאָן זיך אַוועקשטעלן און געבן אַ לייג אַוועק אַ וּמפּני חטאינילע“ אַדער אַן „אַתּה זוכריל“ מיט אַלע דריידלעך און אַלע אַיעך“, שע, בלאַנזענדע שטערן II, וואַרשע 1922. ז' 207. „אַן עליה און נאָך אַווינע אַיעך פֿון ייִדישקייט“, 90 יודישע וועלט, ווילנע תרס"ג, ז' 63. „מיט אַלע אַיעך = מיט אַלע פיטשעווקעס. „סיאיו אַ ייִדיש שטעטל מיט אַלע אַיעך, מיט גבאים און גבאיטעס“, ממוס, יחג האַסיף.

5. אויפֿטועכץ. דריידל. המצאה, קונציקער פּלאַן. שפּיצל. „און פֿונעם חסיד האָט מען דאָך געוויס נישט וואָס צו שמועסן, זיינע אַיעך וואָס ער קען פֿאַרמאַגט קיינער נישט“, קמ 1867, № 12. „איך קען אויפֿטאַן אַמאַל אַן אייבער-הסברה, פֿאַלן אויף אַן עצהלע, מאַכן אַ פּלאַן, אַן אָפּשניצעלע און געפֿינען אַ קנייטשעלע“, ממוס, די טאַקסע, ז' 36. „וואו ערגעץ אַ שיינע תּנועה, אַ מין העוהילה, אַ שפּיצל, אַן אַ — האָבן מיר דאָס גענאַשט פֿון בנין“, שע, ידאָס דריידל. „משמח זען דעם עולם מיט אַלע זיינע קאַטאַוועלעך און אַיעך“, ייל. „די מלכה דינע זאָל לעבן — וועט נאָך געפֿינען זיטיקע אַיעך אויף וואָס געלט אויסצוגעבן“, משה מאַראַ-חאַווסקי, די הגדה פֿון הניטיקער צייט, וואַרשע 1885, ז' 5.

אָפּשניצען — טרוו. יצל אַפּ, געשניצעלט. דוּו אָפּשניצען, אָבער מיט קליינע שניצלעך.

אָפּשניצן — טרוו. שניץ אַפּ, געשניצט. אָפּ שניידן, אַרומשניידן מיט אַ מעסער. דינער מאַכן (אַ שטיק האַלץ). אַ אַ שטעקעלע אויף אַ פֿעפל. „ערבֿ שבת ביין שניידן די נעגל פֿאַרגעסן אַ רוחמאָסקי, זכרונות פֿון מנין לעבן, פֿאַריז 1930.

יונג. עכץ — געהילץ-אַפּפֿאַלן, סטרווש קעס. אָפּשניץ. עניש. ער (יין, קע).

אָפּשנירלען — טרוו. שנירל אַפּ, געשנירלט. אָפּשניידן אַ שנירל אַדער שנירלעך. אַ דאָס קעסטעלע. עניש.

אָפּשניר(עווען) — אָפּשניר(עווען).

אָפּשניעלן — טרוו. שנעל אַפּ, געשניעלט. אָפּקלאַפּן, אָפּשיסן מיטן (מטלטען) פֿינגער, אָנגעשפּאַרט אין גראַפֿן פֿינגער. אַ פֿון זיך. אַ פֿון טיש די צעשטענע שרעטעלעך. „אַך דרף מן אַן ייט קיין ליכט פּוצן זיי דען אבֿ שנעלן מיט דעם פֿינגר“, טה, א. אַמסט 1723.

נאָז = אַרבינואַגן. אַוועקזעצן איינעם אויף זיין ריכטיקן פּלאַץ. „נישקשה, אַ מאַן מעג דעם וויבֿ אַ די נאָז, ווען זי פֿאַרזיסט זיך צו שטאַרן“, 99. „נישט האָבן קיין צייט די נאָז אָפּצושניצען = זיין זייער שטאַרק פֿאַרנומען. „די וויבֿ האָט דאָ [געהאַט] צו טאָן מיט קרע-מערקעס, מיט פּוצנמאַכערין, מיט שניידער און האָט גאַר קיין צייט געהאַט אַ נאָז אָפּצושניצן“, אמד, איינע פּערדריינענס, ווילנע 1874. „ניש וויסן ווי אַ נאָז אָפּצושניצען = זיין אינגאַנצן אומבאַהאַלפֿן. „צאַל אים אַפּ פֿאַר אַ די נאָז — וועגן איינעם וואָס וויל עפעס פֿאַר דעם מינדסטן וואָס ער טוט (גיט). „זיך אַ די נאָז און זיך שמירן דאָס פנים = דערציילן שלעכטע זאַכן וועגן אייגענע, נאָענטע. „שניצן זיך אַפּ די נאָז = מיט זיך נישט אַרביין. וואָס פֿאַרשטייטו אין דעם?

2. דוּו אָפּשניצען. אַרומשניידן אַ קנויט פֿון ליכט וואָס ברענט נישט גוט. „אויך טאָר מען נישט הייסן ידעם גוי אַ ליכט אַ אַפּילו נישט צו זאַגן דעם גוי: שניצן דיר אַפּ די נאָז [13] דערוואַרטן דער גוי זאָל פֿאַרשטיין דאָס ער זאָל אַ דאָס ליכט“, שלחן ערוך אורח חיים ויורה דעה ומנהגים של כל השנה, לעמבערג [אָנהייב 19. י"ה]. „דער קאַבאַנאַסקער גלות איז דענסטמאַל אין הערשעלעס אויגן באַשטאַנען פֿון גאַורילאַ דעם שבת-גוי וואָס שניצט אַפּ שבת די ליכט“, ממוס, ווינטשפֿ, ז' 17.

יונג. עכץ. עניש. ער (יין, קע).

אָפּשניצן — דער, זי. 1. אַקט אַדער רעזול-טאַט פֿון אָפּשניצען. 2. אָפּפֿאַל ביים באַאַר-בעטן האַלץ (סטרוושקעס, שפּענער אדגל). פֿאַרדאַרטע צווייגן אין וואַלד. „לאָזן אויפֿשטעלן איין קליינעס געצעלטל, געפֿאַלסטן מיט די אַץ פֿון די ביימער וואָס אין וואַלד זיך באַפֿינדן און מיט ליים באַקלעפט“, א. פּאַוויר, גדולת יוסף, יוועפֿאַה, תקצ"ה, כאַ/ב. „אַן אַ פֿון אַ מענטשן — נישט-ווערדיקער, שווינדלער. אָפּפֿאַל פֿון דער געזעלשאַפֿט.

אָפּשניצל — דאָס, עך. 1. קפּ פֿון דפּו. אַיעך אויפֿן דיל אין סטאַליעריי. אַ פֿון חלבֿ.

2. שטיקל פֿון אַ שפּינדל-פּראַדוקט. אָפּפֿאַל וואָס מע ניצט ווי שפּינדל. „די אַיעך פֿון די גע-פיקלטע צונגע און פֿון די גרויניקעס“, דטש, ווילנע. „גאַט אין הימל! פּענעקן... קומט אויס צו דערנערן זיך לויטער מיט אַיעך“, בערג, באַם דניעפּער II, עמעס, ז' 24. „פֿאַרן קעלבן זיך [דאַרף מען]... אינגאַנצן אויפֿהערן געבן [דער קו] באַראַד (אַיעך) וואָס מע באַקומט אין די ווייך-זאַוואַנדן“, ק. גיטמאַן, די נויטיקסטע אַגראַנאַמישע יעדיעס פֿאַר נייע איבערוואַנדע-רער, טשערקאַס 1929.

3. רעשטל. זכר. שטיקל דערמאַנונג. איבער-בלייב. אַיעך פֿאַפּיר פֿון דער שניידמאַשין. „ווייבֿ-ווייניטיק טראַגן זיך ביי אים אין קאַפּ אַיעך פֿון שמועסן, אָמפּערייען און באַגענע-נישן“, בערג, באַם דניעפּער II, עמעס, ז' 313.

2. אפגעטפערן אויף א קללה. „אויף זייער בליבעניש! — האט זיי מיט כעס אפגעשאלטן זעלדע“, משה טייטש, נאָוועלע, מאַסקווע 1936.

3. שעלטן אַ לענגערע צייט. אַפגעשאלטן דעם צאָר אַ שעה נאַכאַנאַנד.

4. אויפֿהערן שעלטן. אַז מע שעלט אַפּ, ווערט לייכטער אויפֿן האַרצן.

מיט זיך: „און [זין] האָט אַנגעהויבן קריגן און שילטן זיך מיט אים, איז די מזל־ברכה אַרײַן אין דעם און האָבן זיך כמה וואָכן נאַכ־אַנאַנד אַפגעשאלטן“, ר' יעקבֿ מדובנא, משלי חכמה, ווילנע תר״ג, ה.ב. „אַמאַל אין דער שטיל און אַמאַל אין דער הייך זיך אַ“, נס, די מיטפֿאַכע מאַטבער, מאַסקווע 1939.

1. עכּיָן. ער (זיין־קע). ערײַן.

אָפּשעלטערעיש — אַזײַ. וואָס איז ווי ביי עמעזן וואָס שעלט זיך בסדר. אַ הינטיש, אַן אַײַ מויל.

אָפּשעלטמע(ווען) — טרוו. מע(ווע) אַפּ, ~גע־שעלמע(וועט). 1. אָפּאַרן, אָפּשווינדלען. אָפּפֿאַרן. איבערכיטערעווען. אַ ערלעכע מענ־טשן וואָס האָבן צו דיר צוטרוי. אַ תּמעוואָטן שכן און לֶאָזן אים אַן אַ גראַשן.

2. (גוטמוטיק) איבערקליגן, מאַכן צום נאַר. אַ דעם קליגסטן. אַ אַ גוטן חבֿר. אַ מיידל אַ שעלמע, / אַ מיידל אַ ברען, / זי שעלמעט דיר אַפּ — / און ווי גאַרניט געווען, 29.

אָפּשעלע(ש)טשען — אוטוו. טשע אַפּ, ~געשעלע(ש)טשעט. 20. אָפּשורשען. אָפּ־שאַר(ע)ן. ער האָט אַפּגעשעלעטשעט מיט זײַנע פּאַפּירן בײַן אין דער שפּעטער נאַכט אַרײַן.

אָפּשעמען — טרוו. שעס אַפּ, ~געשעמט. 21. פֿאַרשעמען. מאַכן צו שאַנד. אַ אַ מיידל אין דעם בחורס אויגן. געוויינטלעך מיט זיך = אויפֿהערן זיך שעמען. „פֿון דײַן עסין און טרינקן זאָלשטו דיר אָפּברעכן און אַ, אונ־זאָלשט וואָס מער אוישלעבן אויף איין היפּשע דירה אַז זאָלסט דיר קעגן לײַט ניט דאַרפֿן שעמן“, עײִו, סה/א. „ער האָט זיך שוין געוואָלט אַ און אַ פֿרעג טאָן פּשוט, סײַסט, מײַזל אים דאָס וואָרט פֿאַרטײַטשן אויף ייִדיש“, אַר, זײַ נײַע קנעלונג. „לאַמיר זיך אַ און זאָגן אַז מיר האָבן טראַבל“, חוה, יײַשׁו. „זי האָט געזאָגט אַז זי וועט זיך אַ, זי וועט קומען אויף אַ זיצונג פֿון דער פֿאַרוואַלטונג, וועט זי קערן די וועלט“, לײַזער קאַצאָוויטש, הומאַרעט־קעט, מינסק 1933.

1. עכּיָן. ערײַש.

אָפּשעמעריין — אוטוו. ריר אַפּ, ~געשע־מעריט. דזוו אָפּשימערירן. <

אָפּשענדן — טרוו. שענד אַפּ, ~געשענדט. אויך: ~שענדײַקן. דזוו שענדן, נאַר עמ־פֿאַטישער. אַ די קברים אויפֿן בית־עלמין. „די פֿאַגראַמטשטיקעס האָבן אַפּגעשענדט און דער נאַר דערמאַרדעט ייִדישע מיידלעך.“

אָפּשענערן — טרוו. ער אַפּ, ~געשענערט. שענער מאַכן. פֿאַרשענערן. אַ אַן אַלט פּנים. אויסגלייכן אַ קרומען, אַ אַ מיאוסן. „שענער אַפּ די מויד, וועט דער שפּיגל ווערן גינציקער צו איר“, 111.

אָפּשענעקען — טרוו. שענק אַפּ, ~געשאַנקען, ~געשענקט. 1. אָפּגעבן עפעס ווי אַ מתנה אויף שטענדיק. שענקען אַלץ. אַוועקשענקען. אַ אַן אַרעמאַן אַלע אַלטע בגדים. אַ דאָס גאַנצע האַב־אויך־גוטס. „עס האָט בײַ מיר דער גאַנצער רײַג... [קוים] אַ באַטערף, ווען ער וואָלט מיר ניט געווען אַפּגעשענקט פֿון אַ פֿאַרנעמע דאַמע“, אמד, זײַאָוונער בריקע, ווילנע 1874. „די באַבעשי האָט אַפּגעשענקט פֿאַר אַרעמע די ווינדלעך“, מק, פֿאַעמען, ווילנע 1920, ז' 40.

2. געבן אַ געשאַנק פֿאַר אַ געשאַנק. „איך האָב דיר געגעבן אַ מתנה? פֿאַרוואָס זשע שענקסטו מיר קײַן זאַך ניט אַפּ אויף צוריק?“. 3. צוריקגעבן אַ מתנה. „איך שענק דיר אַפּ דאָס פֿינגערל און שדכן זיך ניט מער צו מיר“, 111. עכּיָן. ערײַש. ער (זיין). ערײַן.

אָפּשענקערן — קער אַפּ, ~געשענקערט. אוטוו — זײַן אַ שענקער אַ לענגערע צײַט אָדער אויפֿהערן צו זײַן אַ שענקער. אַ דאָס גאַנצע לעבן אין אַ דאַרף. „ווען איז אַ שיפור אַ יתום? אַז דער שענקער שענקערט אַפּ“, פּוול. טרוו — אָפּניסן, אָניסן משקה. אַ פֿאַר אַלע בעסט, בײַן עס בלייבט אַ לײַדיק פֿלעשל.

אָפּשענעטשען — טרוו. אַ אַטוו. טשע אַפּ, ~געשענעטשעט. 1. שעפּטשען אַ לענגערע צײַט. די אַלטיטשקע האָט אַ גאַנצן פֿרימאַרגן אָפּגעשענעטשעט איין גאַט חײַס וואָס. 2. דזוו שעפּטשען. אַ עפעס אויפֿן אויער. אַ אזוי הויך אַז אַ טויבער האָט געקאָנט דערהערן. 3. פֿאַר־ענדיקן, אויפֿהערן שעפּטשען. אַ אַ ברכה און זיך נעמען צום פֿרעס. „די ייִדענע האָט קודם־כּל אַ בלינדל געטאָן מיט די אויגן... אָפּגע־שעפּטשעט דעם 'ברוך דײַן אמת', קולטור און בילדונג, מאַסקווע 1918, № 6. מיט זיך — נאַר פֿאַר זיך. ערײַש.

אָפּשעפֿן — טרוו. שעפּ אַפּ, ~געשעפּט. 1. אַראָפּנעמען מיט אַ שעפּ, מיט אַיעדער מין כּלי, אַ טייל פֿון אַ פֿליסיקייט. אַ שוים פֿון טאַפּ. „מע טאָר קײַן קעז און פּוטער מאַכן אום יום טוב־אָבער פֿון דער סמעטשענע מעג מען וואויל אַ ביסל אַ“, שולחן ערוך אורח חיים יורה דעה ומנהגים של כל השנה, לעמבערג [אַנהייב 19. יײִהן]. „אַ שײַנער מלמד, ער ווייסט אַפּילו ניט וואָס מע טוט אַז מע האָט אַ פּאַרעווע לעפֿל אַרײַנגעשטעקט אין דער מײַלעך און דערנאָך מיט אים אָפּגעשעפּט די יודן“, [י. ב. פֿאַלקאוויטש], רחלע דײַא זינגעריג, זשיטאַמיר תּרכ״ח. „האַדל שעפּט אַפּ פֿון אויבן מיט אַ הילצערנעם לעפֿל און פֿירט אַ שטיל געשפּרעך מיט איר מאַן“, ממוס, ווינספּ, ז' 228. „אַ די ס מע ט ע נ ע = נעמען פֿאַר זיך דאָס בעסטע, דעם גרעסערן (פֿעטערן) חלק.

2. פֿון אַ גרויסן סכּום פֿליסיקייט אַנפּילן אַ כּלי. אַ פֿון אַ קוואַל וואָסער, פֿון אַן עמער. אויך אַ אין די הויפּנס. „גיא צו מאַרגנש פֿראַ... צום באַך אונ־שעפּ וואָסיר שטראַם אבֿ“, מרדכי בר־ארי לײַב, מקוה ישראֵל, נאַוידוואַר, תקנ״ד.

3. אויסשעפּן. אַ דאָס צעגאַסענע וואָסער. „ווען וואָסער אודר ווער פֿר שײַט גיוואָרן איבר טיש דאַרף מן ניט מיט איין לעפֿיל אַ [אום שבת]“, שוה ו, אַמטש 1723, סג.ב.

4. מאַכן ווייניקער אַ סכּום פֿליסיקייט. „איז אין קעסל אַלעמאַל געווען זודיק וואָסער. בדי אַרײַנגיין אין הייל, האָט מען דאָס וואָסער געדאַרפֿט אַ“, י. פֿאַליקמאַן, די שײַט קומט פּונ־מירעכ, מאַסקווע 1948. אויך פּיג — אַ כּאַטש וויפֿל סײַזו פֿון זײַער רײַ, פּמ, מלחמה ו, נײַ 1956, ז' 227.

1. עכּיָן. ערײַש. ער (קע). ערײַן.

אָפּשעפּטלען זיך — סל זיך אַפּ, זיך ~גע־שעפּטלען. האָבן, געבוירן שעפּטלעך. „די שעפּסן־מוטערס דאַרפֿן אָנהײַב אַפּריל זיך אַ“, אַ סטרעליץ, רעקאַנסטרוקציע, מאַסקווע 1933.

אָפּשעפּעל(א)ווען — אוטוו. ווע אַפּ, ~גע־שעפּעליאוועט. שעפּעל(א)ווען אַ לענגערע צײַט אָדער אויפֿהערן שעפּעל(א)ווען. „ער רעדט ניט אַרויס קײַן סמך — ער זאָגט 'שאַמעך' און 'שײַנדן' אַנשטאַט 'שײַנדן'. אים איז געבליבן אַפּצושעפּעליאווען נאָך אַ חודש, בײַן מע וועט אים אַרײַנשטעלן די פֿאַדערשטע צײַן“.

אָפּשעפּלען — טרוו. פֿל אַפּ, ~געשעפּלעט. אָפּשעפּן מיט אַ שעפּל. אַ דאָס וואָסער פֿון שײַל. אַ פֿאַר זיך אַ קוואַרט סמעטשען.

אָפּשעצן — טרוו. שעץ אַפּ, ~געשעצט. דטמט. נר. דזוו אָפּשאַצן. אַ באַמײַאונגען, אַנשטרענ־גונגען. „אין בלויע הימלען שטעכן מײַנע מאַסטן, / אין שוואַרצע תּהומען הענגען מײַנע נעצן, / די קנופן פּלאַצן פֿון די שווערע לאַסטן, / עשירות מיטן מויל ניט אַפּצושעצן“, יוואַס, מײַנע שײַפֿן, 1920. 111.

אָפּשערן — דער, זי. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּשערן. אַ פֿון וואָל. אַ פֿון האַר. 2. סכּום, בינטל אָפּגעשאַרענע וואָל אָדער האַר. „מיטן אַ פֿון מײַנע שאַף פֿלעגט ער זיך דער־וואַרעמען“, תּי, אײַב, לא, 20.

אַ־ג־ע־ל־ט — אַ מתנה דעם ייִנגן וויפּבל פֿאַר אָפּשערן די אײַגענע האַר. אָפּשערן פֿלעגט מען אין אײַניקע ערטער פֿאַר דער חופּה און אין אַנדערע ערטער צומאַרגנס, הפּל כּמנהג המקום. אַ־ג־י איז מען זיך נוהג צו געבן אין געוויסע חסידישע קרייזן אַפּילו אין נײַ נאָך פּינט צו טאַג, יי, ז' 28.

אָפּשערקען — אוטוו. כּע אַפּ, ~געשערקעט. 99: אָפּשאַרַקען. שערקען אַ לענגערע צײַט אָדער אויפֿהערן צו שערקען. די בלעטער

אין וואלד האָבן אָפגעשערקעט אַ גאַנצע נאַכט. ער האָט אָפגעשאַרקעט מיט די פּאַפּירן און שטיל געוואָרן. -עניש.

אָפּשערן — טרוו. שער אָפּ, געשאַרן, גע- שוירן. 1. קירצער מאַכן אָדער צורעכטמאַכן די האָר (מיט אַ שער, אַ שער-מאַשינקע אע). אַ די האָר אַלאַ גאַרסאַן. מען שערט ניט אַ יינגל ביז דריי יאָר. די האָר פֿון ערשטן מאָל אַ, דעם ראשית הגז, פֿלעגט מען אָפהיטן און אַרביייליגן אינעם בעטגעוואַנט וואָס מע האָט געמאַכט צו זיין חתונה. אָפּגעשוירן דעם קאַ- צעטלער דעם קאַפּ ביז דער הויט. דאָ שפּראַך דער קויניג הונן צו דודש בוטן איך זאג אויך זעלבסן מערן. / איך וויל אויך אוייער בערט לושן האַלב אב שערן, שמואל'בוך, סטראַפּע 1, 180. „אויב זאל זייני האָר אָב שערין, ווען זיא צו לנג זיין — לכבוד שבת", לטו, סד/ב. „לא תקיפו פּאת ראשכם... דש איז טיטש: דו זאָלשט ניט אום רינגלן אָפּ צו שערן די עק פֿון דינעם קאַפּ", עפש, דרך הישר לעולם הבא. שקלאַוו 1796, פרק לט. „אַ געשריי האָט זי געגעבן / און זי ווידער שטיל געוואָרן, / אירע לאַנגע זיינע זאַקן / האָט דער טאַטע אָפּגעשאַרן", טעג, דעם שוחטס טאַכטער.

2. אַראַפּשנידן מיט אַ שער (שערמאַשין) די וואָל פֿון אַ שפּעס, קעמל אָפּ פעלייחיים. אַ ווי אַ שפּעס. דאָס איז גלייך צו איין שאַף וואָס זי ווערט אָפּגעשאַרן, דאָך דאָס מינערונג פֿון איר וואָל ווערט נאָר דערקענט אויף איין קליינע צייט און דערנאָך וואַקסט עס ווידער אויף, ר' משה בר' נתן נטע, איבד, ר' אליהו הכהן, ש"ס מוסר, סדילקאָוו תקצ"ג. אַ די וואָל פֿון די צאָרקדשים = באַראַבעווען, באַ- ריסקן ערלעכע מענטשן. לאָזן עמעצן אָן אַ פּרטה. „מיט זייערע שאַרפּע שווינדלען שערן זיי אָפּ די וואָל פֿון די צאָרקדשים שוה פּזורה ישראל... ואחרי ככלות הכל בליבן זיי נאָך מיט דעם נאַמען, עג שיינע ערלעכע יידן, א. מַאָרגענטער, עג הנהל. וואַרשע 1898.

3. בכלל אָפּשנידן עפעס מיט אַ שער אָדער אַזוי גלאַט ווי מיט אַ שער. אַ אַ שטיקל פּאַפּיר. אַ קופּאַנעס. „אויב דיא מוטר האָט דאָש קינד נאָך איין שעהר גישיקט דען נאַפּל דר מיט אָב צו שערין", סהמ, איב, כא, 11. „אַ גרויסע לאַווינע... איז אַרופּגעפֿלייגן גלייך אויף אַ וואַל... און האָט דאָרט אָפּגעשאַרן פֿרעצן טויזנט סאַטנעס", ש. ז. קהת, איבד, נ. רובאַקין, וואונדער אויף דער וועלט, קיעוו [באַרדיטשעוו] 1895. אַ די פּלילען = אונטער- שניידן, אונטערהאַקן די פּילגען. אָפּשלאָגן עמעצן דעם מוט, אַנטמוטיקן. „אונדער אומ- גילקלעכע עלנטע לאַגע האָט זייער אונטער- דריקט אונדזער גיכט, אָפּגעשאַרן זיינע פּליג- לען", בלעטער, 41.

מיט זיך. „זי מעג זיך שוין אָפּשערן", פּוול — שוין צייט פֿאַר איר חתונה צו האָבן [וועגן אַ מיידל וואָס איז עלטער פֿון 30]. „ער שערט זיך אב די האָר... אויב די אויגן בריוואן [ברעמען]", יוס'פּו, פּיורדא 1764.

יח/א. „די גאַנצע צייט פֿון ספּירה טאַר מען זיך ניט לאָזן אַ די האָר פֿון קאַפּ. אָבער אום ל"ג בעומר און ר"ח סיון איז שוין מותר אָפּצו- שערן זיך", דרך אדם, ווילנע 1864.

עכין. -עניש, ווען אַ יינגל ווערט דריי יאָר אַלט, שערט מען אים צום ערשטן מאל אָפּ די האָר. און דער טאָג — וועלכן מען רופֿט אַ — ווערט פֿאַרוואַנדלט אין אַ יום-טובֿ. [עס איז געווען אַ מנהג אַז מע פֿלעגט פֿאַרבעטן די קינדער פֿון די שכנים און זיי פֿלעגן ברענגען מתנות דעם אָפּגעשאַרענעם. געווען אויך אַ מנהג אַז מע פֿלעגט אָפּוועגן די אָפּגעשאַרענע האָר און דעם זעלבן סכום אין זילבער האָט מען פֿאַרטיילט צווישן אַרעמעלעכע. ביים אַלטן אַש- כּנישן ישובֿ אין אַי פֿלעגט מען דורכפֿירן דאָס אַ פֿון די קינדער... מיט גרויס פּאַראַד, דערפֿי פֿלעגט מען די קינדער בענטשן מיט גוומאַדיקע ברכות: „יוסף הצדיקס חו זאַלטו האָבן, הלל הוקנס גדולד זאַלטו פֿאַרמאַגן, שמשון הגיבורס גבורה זאַלטו האָבן, קרחס אוצרות זאַלטו פֿאַרמאַגן", ח. שעטקין, יושפּ xx, 3]. -ער (-ין, -קע) — „שערגעלט... איז די מתנה פֿאַר דער אָפּשערערין, בעת אָפּ- שערגעלט — דער אָפּגעשוירענער", יוג, יושפּ xxii, 2. „זי 1962. -עריי.

אָפּשערעמען — טרוו. דעם אָפּ, געשע- רעמען. דזו אָפּשירעמען.

אָפּשערענגען — טרוו. גע אָפּ, געשע- רענגעט. סז. אויך מיט זיך. אויסשטעלן אין אַ ריי. אַ די רעקרוטן.

אָפּשפּאַטן — דער, זי. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָפּשפּאַטן, חווק. זאָגן עפעס אין אַ. „איך האָב גישט, ווי ס'דאַרף זיין, באַגריפֿן / דעם גס פֿון דינן זיין ביז אַצינד, / איצט קוק איך אין הוישן אין טיפֿן / אין שטראַף פֿאַר מיינן אַ — מיינן זינד", הל, דערמאַנגונגען. „זינג. גראַטעס אין די פֿאַרם פֿון... פֿאַר- שטאַרקטער איראַניע און אַ", א. דמשק, טערג, מינסק 1932, № 11-10. „אינדער-אמתן איז עס אָבער מער ווי אַ באַשולדיקונג און מער ווי אַן אַ פֿון די קינדער פֿון דעם יידישן אַלרייט- ניק", טג, שלום אש, זי 1960, 172.

אָפּשפּאַטן — אטוו. שפּאַט אָפּ, געשפּאַט. 99: ~שפּאַטן. אָפּלאַכן מיט בייזקייט, מיט (גרויס) ביטול. אָפּהוּקן אַ פֿון אַ קאַליקע. אַ אָן רחמנות. אַ איב ער עמעצנס נאַאיר- קייט. „לאַכט ווייניק, אָבער דערפֿאַר איז זיין שמיכל אַזא איראַניע", כ. דונעק, איבד, זמיטראַק ביאָוליאַ, דער טאָגאָוויי, מינסק 1929. „ער האָט געמוזט קומען... זיך איזויעקעווען, אַ און לוסטיק מאַכן איבער די „זשידקעס", פ. רודאַ, טמז 1961 X 15.

עכין. -עניש, -ער (-ין, -קע).

אָפּשפּאַכטל(עווען) — טרוו. כּטל(עווען) אָפּ, געשפּאַכטל(עווען). 99: ~שפּאַכטל(י)ע- ווען. אָפּשמירן, אויסקלעפּן שפּאַלטן, ניט גלאַטע שטעלן, סוקעס אע מיט קיט (אָדער

ענלעכע מאַטעריאַלן) פֿאַרן פֿאַרבן. אַ די פֿענצטער, די שפּאַלטן אין דער פּאַדלאַגע. -ונג. -ער. -עריי.

אָפּשפּאַלטן — טרוו. שפּאַלט אָפּ, געשפּאַל- טן. 1. מאַכנדיק אַ שפּאַלט, אָפּטיילן עפעס. אַ שטיקער ערד מיט אַ לאָם. אַ פֿון די ווענט- לעך פֿון פֿרייר-קאַסטן די צוגעפֿאַרענע פּראַ- דוקטן. „און די זון און די שטערן האָבן אָפּ געשפּאַלטן שטיקער פֿון זייערע פּלאַמיקע, ברענענדיקע קערפּערס", רעד' אַקס, דאָס גע- זאָגן פֿון די פּעלקער, מאַסקווע 1939, זי 23.

2. פּיג. אָפּטיילן, שאַפֿן אַ ווידעראַנאָד, אַ געזעלשאַפּטלעכע, אָן אידיאָישע סתירה. „עס ווערט געמאַכט אַ פּרוו צו אָפּשפּאַלטן די טעאָריע פֿון דער פּראַקטיק", טערג, מינסק 1932, № 11-10. „עס איז אַן אַט דעם אינהאַלט [פֿון באַס דינעפּער] פֿאַרקערפּערט דער פּראַ- צעס פֿון אָפּטיילן און אַ פֿון דער בורזשאַוואַר- און קליינבירגערלעכער אינטעליגענץ אַלדאָס בעסטע און רעוואָלוציאָנערע, ש. בראַנסקי, ד. בערגעלעטאָן איז שפּיגל פֿון דער קריטיק, קיעוו 1934. „ער [זשיטלאַווסקי] שטעלט זיך פּאַזיטיוו אַיין פֿאַרן רעוואָלוציאָנערן סאַציאַ- ליום, ער שפּאַלט אים אָבער אָפּ פֿון זיין אומ- נאַטירלעכער צונויפּפֿאַרונג מיט דעם מאַטע- ריאַליזם", לעג פּינקעלשטיין, גרונטשטריכן פֿון דער יידישער פּילאָסאָפּיע, וואַרשע 1937.

3. (פּזיק, כעמיע). אָפּטיילן. אָפּרייסן מיט דער הילף פֿון אַ גרויסן סכום ענערגיע אָדער אַ ניער כעמישער פֿאַרבינדונג. אַ אָן עלעק- טראַן. „אויף אַ גרויסן מאַסטשאַפּ צייט מען זויערשטאַף אַרויס פֿון דער לופֿט אָדער מען שפּאַלט דאָס אָפּ פֿון וואַסער", ט. פּינסטאָוו, כעמיע, זי 1920, 38.

מיט זיך — „אַ גרויסער שפּאַן האָט זיך אָפּגעשפּאַלטן פֿון דער לאַפעטע", ש. פּערסאָוו, טאָג און נאַכט, מאַסקווע 1933. „פֿון דעם גניעם יידישן לעבן האָט זיך אָפּגעשפּאַלטן אַ שפּיליער פֿאַרן יידישן טעאַטער", מוק, טעאַטער און אידיש טעאַטער. „איך האָב זיך שוין אָפּגע- שפּאַלטן פֿון פּונדאַמענט, / און איך קען אין יעדער רגע זיך פּונדאַנערדוואַרפֿן", הל, דאָס קראַנקע צימער.

-ונג. „אין די רויע קאַנפּליקטן, אין זיין צעשפּילטערונג און אַ האָט ער [מ. ראַוויטש] געזוכט אינדיוידועלע באַפּרייאַונג... פֿון דאָג- מאַטישן פֿאַרגליווערטן גלויבן", ש. לעשטשינ- סקי, ליט' עטייען, זי 1955, 152.

עכין. -עניש, -ער (-ין, -קע).

אָפּשפּאַלייען — טרוו. לייע אָפּ, געשפּאַ- לייעט. דזו אָפּשפּאַכטלען.

אָפּשפּאַליירן — טרוו. ליר אָפּ, געשפּאַליירט. שפּאַליירן אַ לענגערע צייט אָדער אויפֿהערן שפּאַליירן (אויסקלעפּן ווענט מיט שפּאַליירן, טאַפעטן, אָנאַיעס). דזו אויסשפּאַליירן. אַ איין וואַנט און זיך נעמען צו דער אַנדערער. -ונג.

1866, מח.ב. דער טיך בירן איז אנדערש. די יידן שפארן אים אפ און די יידן רייניקן אים אויס, בלאחצייט, כד.ב. און אין חדר (לאקל, קעווער ג.) = גיט לאזן גיין ווייטער מיט דער פיהת אין חדר, ווען דער תלמיד קען גיט ביים פארדער.

4. שפארן א לענגערע צייט אדער אויפהערן שפארן. געשפארט און געשפארט און צום סוף אפגעשפארט. מע קען שוין אפאטעמען.

5. אנטשפארן, אנטלענען. אנטשפארן. אן אנטלען דעם קאפ אפצושפארן. א די הענט אין די באקעס. (גיט) האבן וואו דעם קאפ אפצו- שפארן = (גיט) האבן וואו צו זיין, וואו זיך אהינצוטאן.

6. אפברענגן, אפזענדן. איבערשפארן. בא- שטרעטן א מיינונג. גיט אינשטימען מיט עפעס. א מיינונג. דו האסט דאך טענדנדיק ליב געהאט מיך אפצושפארן, צו זאגן פאר קערט, פרא. 'וועבערליבע, פ. בריהו. 'שמואל' קע האט זיך אבער געלאזט א / און האט קיין מיינוט גיט געוואלט מער הארן, עט. משלים, ווילנע 1925, ז' 222. 'יעקל האט מיך אבער געוואלט א דערפון, ער האט געזאגט: ווי איז דאס מעגלעך?'. יפ. ז' 48. 'סיהאט זיך געליינט אפילו א מויל צו עפענען עס אפ' צושפארן, שמעון האראנטשיק, 'גאטס משפט'.

מיט זיך - א זיך אין די אייגענע די אמות. א זיך פון ברעג טיך מיט א וועלט. א טאג צייט זיך און גיט קומען צו קיין הסכמ. 'מען האט אים אזוי שטארק צוגעשפארט צום וואנט, דאס ער... האט זיך געמוזט מודה זיין... ער האט זיך נאר געקאנט א דערמיט, דאס ער איז גלייך צו אנדערע, אמת, דער טולטאט, ווילנע 1895. א זיך פון א שידוך = זיך ארויסדרייען דערפון.

זונג. עכין. ענייש. ער (יין, קע). עריי.

אפשפארן - טרוה. שפאר אפ, געשפארט.

1. אפלייגן אויף שפעטער געלט, פארקלענערנדיק די הוצאה, א קערבל, א געלט פון פאפיראסן, א געלט געהאלט. א אויף א נייעם אנוצוג. א געלט אויף א נסיעה, וואס מע שפארט אפ איז דער נאך ווי געפונען, שוה.

2. סיסטעמאטיש פארקלענערן די הוצאה צוליב א ציל, צוועק. 'פילע ארעמע מיידען ענטרייסן פון זיך דעם לעצטן ביסן אום נאר אפצושפארן אויף א מאדע, אמת, אמעריקאנער געשיכטע, ווילנע 1899. 'דער מאטעריעלער מעמד פון דער יידישער ארבעטערשאפט וואלט געווען נאך א סך גינסטיקער... ווען מען וואלט גיט באדארפט אזוי פיל שפארן און א מוזמנים... צו העלפן קרובים אין דער אלטער היים, זשיט א, ניי 1919, ז' 81. 'האט די יונגע מוטער דורך דער גאנצער צייט פון איר טראגן יעדן פרישטאג צו ליכט בענטשן א פאר גראשן אפ געשפארט און אין א באזונדערער שפע גע-

אפשפארן - דער, זי. 1. אקט אדער רע- זולטאט פון אפשפארן (זיך). אזא א זיך מע קען בשוםאופן ניט ארויס. 2. שטיצפונקט. א פארן קערפער. אויך פון: א שטערעלעך א אויף דער עלטער. ווען זיי נדי ארטיקע פאלקבענקן וועלן האבן הינטער זיך א גענוג זיכערן פינאנציעלן א, וועלכער וועט צו יעדער צייט פארזיכערן זייער צאלעאייקייט און זיי פארהיטן פון א קראך, די אידישע צענטראל- באנק אין ליטע, קאנווע 1920. 3. אומפויקט- לעך אנטשאט א נ ש פ א ר. זונג.

אפשפארן - דער, זי. אקט אדער רעזולטאט

פון אפשפארן, א סאלידער א פון א סך יארן. 'אזא מיין שילדערונג פארמאגט... סטיליס טישע קפיצת-הדרך און א פון א סך רייד, שבט ה, ז' 117. 'אזי פשר צו פארדינען זיך צמזומדיקע הינה... און אן א אויף א מצווה, ב. האגער, איה, ריה תשכ"ו. א-ר ע ש ט ל. א-מ א ר ק ע. א-ט ע ו ע ל ע. 'די א-מאריקעס צו צען און צוואנציק גראשן, וואס מיר גיבן ארויס, דארפט איר קויפן אין דער פאלקסבאנק... אנער קינד... וועט די מארקעס אריינקלעפן אין זיין א-טעוועלע און זאמלען, ז' ד. געלבארד, אפשפארונגען, וואר- שע 1925. זונג.

אפשפארן - טרוה. שפאר אפ, געשפארט.

1. שארנדיק מיט א כוח פון אינעווייניק, ארויסדריקן, אפשטויסן, אפרוקן עפעס. א אין א זינט. א דעם עולם וואס ריכט זיך אין זאל. 'שפארט אפ מיט א דראטל דאס פאפיר פונעם ווענטל פון גלאז אין עטלעכע ערטער און ווארפט אהין אריין ווימען, יאכ ה, ז' 41. 'שפארט ער אפ דער אשה הענט פון זיך, מ. י. שעליבוסקי, אין דער וועלט ארטיק, ז' 106. א עמעצן די זיטן - צונויפדריקן, צונויפ- קוועטשן עמעצן אין א שטופעניש.

2. אויפגעפונען וואס איז צוגעשפארט, פאר- שפארט. אפריגלען. אויפשליסן. א די פאר- שפארטע טיין. א די לאדנס. 'די מאמע האט אלעמאל אפגעשפארט די טיר. זי האט ארויס- געשטעקט דעם קאפ... און מיט די הענט האט זי אונדו געווינן, אז מיר זאלן זיין שטיל, אפרים קאנאנאווסקי, זי מומע הדס.

3. פארמאכן אונטער (הינטער) א שלאס, ריגל. צומאכן, פארשליסן. פארשפארן. אפגע- שפארט ווי אין א מאנאסטיר. א דעם וועג. 'אין א דערפאל האט געוואוינט אן ערלעכער ייד א ווערצשהינער. זיין התנהגות איז כלימור געווען דאס ווערצשהינער נאך א פאר שעה פאר קבלת-שבת צוצושפארן. איינמאל פארן א קומט זיך אריין אן ערל, ר' שמעון וואלף מרגליות, לב שמעון, Budszentmihalyon, 1923.

א א וואסער, א טיך אע = אינשטאמעווען א טיך (מיט א דאמבע). 'ווען איין גרוב צו מאכן שווער איז און עס איז אין דעם ארט איין קליין פליסעדיק וואסער וואס מען עס ליכט א קאן אויף איין ווייניג צייט, הרב מרדכי הורוויץ, ספר פרשת מרדכי, אונגוואר

אפשפאנען - שפאן אפ, געשפאנט. אוטוה. - שפאנען, שפרניץ א לענגערע צייט אדער אויפהערן שפאנען. א און זיך צוועצן. א א האלבן ווארט און גיט אויפהערן צו טראכטן, עליע גארדאן, דרב ברידער, מאסקווע 1938. אדיק עטלעכע טריט, האט [ער] אנגעטראפן צוויי משונהדיקע פארשינען, ב. שקליא, אויף פאלשע וועג, קאנואס 1939. א מידע, א צעבראכענער האט ער געטון אפגעשפאנט אזויגע אכט און צוואנציק ווערט און גארנישט גיט געפועלט, א. דרוקער, קלזחמער, קיעוה 1940 ז' 26.

1. אפבייגן, באפרייען פון א געשפאן; לויז מאכן. א די פער, די אקסן. 'גיט גלייך ארויס און שפאנט אפ זיין פערד, יאטעלעוויץ, ר' עזריאל..., ווילנע 1892, ז' 5. 'דא האט ער אפגעשפאנט דעם פערד און האט אים ארויסגעפירט און אים אנגעבונדן אויף א שטריק ביי א בוים, מ. גליק, דיא סוכה אין וואלד, ווילנע 1914, ז' 4.

2. אפטיילען. אפטשעפען. א דעם לאקאמא- טיוה. 'דער באן און געוועזן באגן פארדעקט פון די היישרייקן... האט מען געמוזט א די טאווארנע וואגאנען, איין ערנסט ווארט איבער דער עמיגרעציע, ווארשע 1892.

3. גרינגער מאכן. (צייטווייליק) אויסטאן פון יאך, באפרייען פון התחייבות(ן), חיוב(ים), כדי צו פאררוען. א די אנגעצויגנדיקייט. א די גער- וועקייט, די געדריקטע שטימונג. 'די נערוון פון די פאליטיקן פירער וועלן אפגעשפאנט ווערן, דאס איז אודאי און אודאי געוואונשן, טמו 1963 ז' 29. 'אנטשפאנען קען מען דאך געוויס פארבייסן אויף א, מוה, יפא, 14.

אפט מיט זיך - א זיך נאך די ווערדיקע אונטערהאנדלונגען. א זיך און אראפזאפן פון זיך דעם עול צו זיין זייער פארטרעטער. זונג. עכין. ענייש. ער (יין, קע). עריי.

אפשפאסן - אוטוה. שפאס אפ, געשפאסט.

1. שפאסן א לענגערע צייט אדער אויפהערן שפאסן. א א פאר מיינוט און ווידער ווערן ערנסט. 2. אפלאכן גוטמוטיק, אן בייזיקייט. א פון א צעפלייגענעם פארשוין. זונג. 'פרץ האט זיי נדי יידן אין שווארצע קאפאטעסן אידעאלויזירט, אנדערע האבן איבער- געטריבן אין זייער קריטיק און א, טעג, געברענטט טרו, ביא 1947, ז' 144. עכין. ענייש. ער (יין, קע). עריי.

אפשפאצירן - אוטוה. ציר אפ, געשפא- צירט.

1. שפאצירן א לענגערע צייט. א א גאנצן פרימארגן אויף דער פרישער לופט. 2. אויפהערן שפאצירן. א און זיך נעמען ווידער צו דער ארבעט. 'איד האב אפגעשפא- צירט... חרוב געמאכט א קאפעלוש מיטן גריסן זיך, אויסגעפליודערט וואס נאר אין דער קוארט און קום צוריק, פרא. 'שטעט און שטעטלעך, פונקט 8. זונג. עכין. ענייש. עריי.

לייגט, אש, תהילים י"ד. א קישן פאר דינע פילעך ביים בעט, / א זינדט — יא, מין גאל, / פון פאפיראך געלט אפגעשפארט, / דו האסט דאך אויבס געוואלט, מלה, 'ועגן גרויסע און קליינע פיס.

3. דווי בב 21, נאר מחמת קארגשאפט, קמזנות, 'וואס מע שפארט אפ פון (די) ארעמע-לייט, גיט מען אפ אויף דאקטוירים (מו) מען אויף דאקטוירים אפגעבן), שו. 'איך פלעג א פון מין הויגעזינד פלייש, חלות, כאטש מיינער האט צו מיר געשרינען אז איך מאך אים בולות, מ. שלעפטטיין, ויכנע דוה' ש, 'ווארשע תרס"ג, ז' 13. א פון מויל, פון דער קישקע, פון זיך = גיט פארגינען זיך צו עסן גענוג און אויף אזא אפגלייבן געלט.

4. אפגאגן זיך פון דעם גייטיקסטן און אפ געבן א צווייטן. 'דער מאן האט איר געגעבן אלע טאג א טרוקן ברייטל וואס ער האט אפגעשפארט פון זיין מויל, א גאנץ נייע מעטה פון איין טאנדעטניק, לעמבערג 1891. 'ווי מען האט איך געשוכט און געקליידט, / אפגעהיטן פאר צרות, לני, / און אפילו גאר אין דער גרעסטער גויט / פון זיך אפגעשפארט דאס שטיקל ברויט / איר זאלט נאר גיט ליידן קיין הונגער, עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 38. 'און וועלכע יידישע מאמע וועט דעם ביסן פון מויל גישט א, און אין ינגל אויף א ספר, אויף א סידורל א פאר גראשן גישט געבן, אש, דאס שטעטלי.

5. ראציאנעל, שפארעדיק אויסניצן מא טעריאלן, ווערטפולע זאכן, צייט אע. פאריניצן ווייניקער. א רוימאטעריאלן, א עלעקטרישע ענערגיע, 'דיווען כלל זאלט איר האבן דאס איר וועט גאנץ קנאפן פאריניסט האבן דורך דעם וואס איר וועט איינער צייט א פון א דבר-מזוה, דען איר וועט דורך דעם בשום-אופן גיט ריכער ווערן, [אחד איד], ר אברהם דאנציג, בית אברהם, ווילנע 1865. 'מוז איך א א שטוב פון דער דירה און פאריניגען, אבי מען לעבט, פרי, אן מויל, 'וואס קומט דיר ארויס פון זיין עשירות מיט זיין פארמעגן, אז דו קענסט דיר גיט א אייניקע מינוט פון זינטוועגן זאלסט דיר [דערקויקן זיין הארץ צו עסן אין דער צייט, יצחק גרינשפאן, איב, משל ומליצה, לעמבערג 1901. גייט דער זקן מיט המתדה, / טוט א גלעט די וויסע בארד: / — פטור! שוין באקליידט די ווערבע / און... נאך יתור אפגעשפארט, הר, פארגאכט, די באלאדע פון זיבן זקנים.

6. פארגרייטן שפארעדיק מאטעריעלע ווערטן (פראדוקטן), זיך באזארגן מיט עפעס אויף שפעטער. א ווייסע מעל אויף חלה צו שבת. א אויף יומטוב ראשינוקעס, פלוימען און אנדערע גוטע זאכן. 'אויך האט זי אפגעשפארט אויף קימפעצייט פיל מאכלים, אמד, די אנטלאפענע טאכטער, זשיטאמיר 1874. 'איינער ברענגט א שטיקל קיכל, א גרינעם עפל, א מער — דער אנדערער א געלע גרויסע אובערקע, א

האלב איי, אפגעשפארט געבעך פון זיין מיטאג, ממוט, שלמה, ז' 71.

7. צווייגענען אויף א גיטגעזעצלעך אופן. כמעט דווי צוגעגענען. געוויינטלעך אין דינסטן אדער סאלדאטן-לשון. 'אין די טעג פלעגט געלי זייער פרי פארלאזן דעם קעלער און שפעט אונט אהיימיגין מיט א מאסקייט אין אלע אברים. מיטברענגענדיק פון דעם ריכטן הויז... א פעקל מאכלים וואס זי האט ביי יעדן מאלצייט אפגעשפארט, דוד מיצמאכער, 'שמא' טעקלייבער.

8. פנט. פאריניען געלט אויף א ליכטן אופן אדער פאר א קורצער צייט. א פאר מאל אין יאר פלעגט ווערן אן אונטערגאנג און מענדל באגרעבער האט אפגעשפארט עטלעכע גילדן, באש, דער שטן פון גארט. א א צעשפאלטענעם קאפ, אויסגעהאקטע ציינער, אג געבראכענע ביינער, א לאמטערן אונטערן אויג אע = (גראבלעך) ווערן גוט אנגעהרגעט, כאפן אין די ציינער אדגל. 'עס איז אים נור געגאנגן גען, ער זאל גיט א צעשפאלטענעם קאפ, ישראל ארנסטיין, רעיונות ישראל, יאס 1893, ז' 106. אויך: א א גאנצע קאפ, גאנצע ציינער = ניצול ווערן פון א סכנה אנגעהרגעט צו ווערן.

מיט זיך — 'ער איז חס אויף זייני נכסים כלומר ער שפארט יוכל אב אויף טוט גוטש, ער ליט ארומי ליטט אום וזונט, סהמ, תהלים, קיב, 5. 'מן זאל זיך איין גאנצי וואך א אוי גאל ער האלטן צום שבת, לטו, נח.א. 'דאס גוטע פארמע פארל האבן זיך גיט אפגעשפארט קיין יורש, ב. זילבערמאן, אהבת דוד ויהונתן, קעשענעוו 1885, ז' 6. 'פלעגן זיי זיך א דעם ביסן פון מויל, ש. י. הארענדארף, טעטער-הארענדארט, לאנדאן 1955.

ונג. עכין. ענישו. ער (יין, קע). 'אן א איז אמאל בעסער ווי א פאר דינער, שו. ערין.

אפשפארען — טרו. רע אפ, א געשפארעט. Uk: обшарити. אפבריען מיט א קאכער דיקער פליסיקייט. א די פינגער. א א גע קוילעטע הון די פעדערן זאלן זיך פליקן. ... האט זי אים אבער באלד ווי מיט זודיקן וואסער אפגעשפארעט: אנו פארנעם זיך, פייוול סיטא, דערציילונגען, כארקאוו 1930.

אפשפולען — טרו. ליע אפ, א געשפוליעט. אפחוקלען פון א שויל, שפולכל, א פאדעם פון שפולכל. א א קנולכל באויל. מיט זיך — פון זיך, אן עמעצנס כוונה אדער אנשטרענגונג. ענישו.

אפשפולן — [ארויסריין משמעות ו]. שפול אפ, א געשפולט. ארכ. Mhd: spielen. אפ שוועקען. 'אין לשפה האט גיהייסן לשכת המדיחים אודר וואש הווי, דאריין די כהנים דיא אין גיחייז אלו לעבר בונצין פון אלי קר בנות אב גשפולט, גואשן אויף גוויברט האבן, ר אלכסנדר עטהויזן מגולוי פולדא, בית ישראל

ובית הבחירה, אוביכך, תע"ט? תפ"ד? דיא פינגר פון דיא הענד מאג מן וועטן אויף אפ שפילין, שוה, פירודא תפ"ז, ז' ה.

אפשפונט(עווען) — טרו. שפונט(עווע) אפ, א געשפונט(עוועט). עפענען וואס איז פאר מאכט מיט א שפונט, שטאפער, אפשטאפן. אפ קארקעווען. אויפשפונטעווען. א א פעסל ביר.

אפשפוקן — אוטו. & טרו. שפוק אפ, א גע-שפוקט. (קורלאנד) אפשפונען. א (מיט) בלוט.

אפשפילגל — דער, ען. 1. אקט אדער רעזול-טאט פון אפשפילגען (זיך): דרויסניקער א. א צווייגל, 'און גיט איר וואלט געזען אין זיך דעם א פון טעג, טוצ, יודישע גאט, 1948. 'אין דעם א פון זיין דמיון זעען זיי [די שייכותן צווישן וועלט און מענטשן] דיר אויס ווי א סאמער צווייליג, וואס איז אומצעטייל-באר, י. בראנשטיין, אין היימיש, תשרי, תשכ"ג.

2. סימבאל. צייכן, דוגמא. די יידן קומען [קיין ישראל] פון לאטשין אמעריקאנער לענדער, אפילו פון אונזערע אמעריקע... די צאל זייערע איז גישט קיין גרויסע, אבער א מין א פונעם ארץ-ישראלדיקן פוח זענען זיי, אפא, טמו 1965 II 4.

אפשפילונג — די ען. 1. פראצעס אדער רעזולטאט פון אפשפילגען (זיך). א פון שטראלן וואס פארבלענדט דאס אויג. 'די גריין גרויע א און וויכער איבערגוט פון די שטומע כוואליעס... אנטהאלטן אין זיך א מאדנעם פישוף, י. ליסקאוויץ, אין אמעריקאנער 1958 VIII 8.

2. אפגעשפילגט בילד. אפפילד. קאפי. א פון אויסגעשטערנטן הימל אין ים. זיך גיט קענען אנטוויקן מיט דער אייגענער א. 'מיראזש הייסט אויך פאטאמארגאנע און דאס [אין] איינע לופטערשיינונג, דאס הייסט איינע א אין די לופט, אמד, דיא הייסענע זאגארע. ווילנע 1868. 'פונקט ווי דער מענטש איז אן א פון גאט, אזוי איז דאס אות אויף דער וועלט א געטריבע א פון יענעם פלעצערדיקן אות, אש, תהילים י"ד. 'אויף וואס דארפן מיר די א, דעם שאטן, די קאפי, אז ס'איז דא דער אריגינאל? שג. קריטיק און קריטיקער, ב"א 1959, ז' 43. 'אונזערע דרוקן, אפילו די עלטסטע, און אפילו דער ווייטגרעסטער טייל כתב-ידן פון ביזן דרוק זענען גיט קיין אען פון דער גערעדטער שפראך, נאר דוגמאות פון א היפש אנטוויקלטער איבערדיאלעקטישער איבערשפראך, מו. יוסף א. 32.

3. שילדערונג. כאראקטעריסטיק. גישט קיין יומרי-בון, נאר אן אנטאלאגיע פון שילדערונגען פון ווארשעווער יידישן לעבן ביזן חורבן באט אן דאס בוך — אן א פון דעם יידישן ווארשע, ש. מארגאשעט, טמו 1967 IV 30.

4. באנעם, אויפנעם, קאנצעפציע. אויסדרוק. 'גרעץ... וואס גיט א ברייט פאנאראמיש בילד, וואס מאלט די וועלט-געשיכטע אין איר יידישער

ברי משה חזן וסופר [תושב אלטונא], שירי יהודה, אמטש תרנ"ז [1697].

3. צופריינדשטעלן. באווינען. א' בלויז מיט אן ענטפער, מיט פוסטע רייד. א' מיט א האפענונג. "איר... גיט ערלויבן וואָלן זולכש מיט אַנטוואָרט אב צו שפּינן", מאַרשן, לטון זח"ב, אמטש תצ"ד, ז' 8.
מיט זיך. זנג. יעכץ. עניש.

אפשפילען — טרו. לער אפ, געשפּינען לערן. ארבייטעמען, אַוועקלייגן, אירפּהיט אין א שפּינלעך. א' די תבואה בין פּרילינג.

אפשפילן — טרו. שפּיל אפ, געשפּילט. (שוסטערע). אַרומהאַקן, אַרבייטלעך היל צערע שטפּפּעלעך, שפּילן, א' א פּאַר זוילן.

אפשפיינען — טרו. שפּיי אפ, געשפּייט. אפ שפּיאַרירן. אויספּאַרשן. נאַכקוקן.

אפשפירען — טרו. שפּי אפ, געשפּיגן, געשפּיט, לר: געשפּען. 1. אויסשפּען, אַרויסשפּען די פּלעגמע, ליחות (לייזען). א' דעם געזאַלצענעם (ביטערן) ביסן, א' עטיק, "פון ציט צו ציט האָט אים געריסן דער הוסט, ער פּלעגט זיך אַוועקציעצן... א' קרעכצן און זיך ווייטער אַוועקלייגן", 2. קוויטשאַ, ליאַם און פּעטריק, קיעז 1932.

2. באַשפּען. א' פון קאַפּ בין די פּיס, א קעמל האָט אים אַפּגעשפּיגן. אויך פּיג — פּאַר שמוצן עמעצנס נאַמען. דערדינעריקן. מאַכן צו נישט. א' אן ערלעכן מענטשן.

3. אַקטוּ. א שפּי טאַן פון שרעק, פון פּעס, פון עקל אַ. ווי אן אַוועקצווינגן א שווער געפּיל. א' ביים הערן אַ מיאוס וואָרט. א' ביים הערן עפעס אין פּאַרבינדונג מיט טויט, קראַנט קייט, אן אומגליק און פּבלל עפעס וואָס איז גיט געוואונטשן. א' ווי אַ סגולה אויסצומינדן גיט קיין גינציקע פּאַררייזונג. א' אן עין־הרע, אַ בייד־אויג, אויך קען אן עין־הרע אַזוּ — צוויי זיך מיט די ליפּן צו די אויגן און אויסשפּען דרוב מאַל. וואָס איז, מנין קינד, מנין טרייסט? גאַט זאָל זיך מיט דיר! האָט מנין פּאַרווייניגע מוטער געפּרעגט דערשטאַק און האָט מיר געקושט און אַפּגעשפּיגן, אל אַביוו, יודישע קינדער, באַרדיטשען 1898. "איך וועל אים צושיקן, דעם אַלטן נאַר, דעם מלאכה־מות. שרה־סאַסיע שפּיט אַפּ דרוב מאַל, וואָס רעדט איר", צ. דאַלגאַפּאַלסקי, דעם זיידנס קללות, מאַסקווע 1919. "זי וועט נישט חתונה האָבן? — פּרעגט ער צעמישט. טפּו — שפּיט אַפּ גאַלדע — שונא־ציון! פּאַרוואָס דען נישט?", יחיאל לערער, מנין היים. "אויסמינדיק, צום ביישפּיל, דאַס דרביצנטע צאַל אַדער אַפּשפּענדיק דאַס קינד אַ בייד־אויג", א. לייזער־אויטש, פּערלאַ פּענע שאַטענע, פּאַריז, יאָר, ז' 38.
א' עלינו (—) 383. "נאַכן דאַווענען וואָרט ער אַפּ געדולדיק בין ר' סענדער וועט זיך אַפּבאַמקען און א' עלינו און בין ער וועט זיך דורכשטופּן מיט זיין באַלעגאַלישן "גוט־שבת" צום מורה־הוראה", זש, נח פּאַנדרע.

לבוה", 90. גליקליכע און אומגליקליכע, ז' 149. "אונדזער צעל איז קליין און עלנט, / אונדזער טיש באַדעקט אָן ווייץ — / האָט זיך גיט ווא אַפּצושפּיגלען / די פּאַרגייענדיקע שפּין", הל, דאַס ליד פון פּאַרגיין.

2. אַפּשטעמפלען זיך. קומען צום אויסדרוק. די שטימונג שפּיגלט זיך אַפּ אויפּן פּנים. "אין דעם מענטשנס נשמה שפּיגלט זיך אַפּ אַ גאַנצע וועלט", ממוס, ווינטשפּ, ז' 155. "דאַס זענען אַזעלכע לידער וואָס אין זיי שפּיגלט זיך אַפּ, ווי אין אַ לויטער וואָסער, דאַס גאַנצע לעבן פּונעם יידישן פּאַלק", שט, אידישע שרטיבער, ז' 55. "מיר ווייסן גאַנץ גוט, אַז די יידישע רעליגיע איז אַ פּראָדוקט פון דעם יידישן פּאַלק און אַז אין איר האָבן זיך אַפּגעשפּיגלט זינע מענטשלעכע גויטן און זינע נאַציאָנאַלע גויטן", זשיט א, ז' 1919, 203. "עפעס שפּיגלט זיך אַפּ אין אַזעלכע אויגן, וואָס צינגט אַז איר שטאַמט פון יחסנים", אר, דער רב'.

3. האָבן אַ ווירקונג, אַפּרופּן זיך אויף עפעס. "דער ערשטער דורכפּאַל האָט זיך אַפּ געשפּיגלט אַויף זיין גאַנצער ווייטערדיקער האַלטונג". עס איז לייכט זיך פּאַרצושטעלן ווי אַזוי די פּאַרגיכערטע באַוועגונג פון קאַסטן [וואָס ווערט געצויגן מיטן שטריק] וועט זיך אַ אויף אַלין, וואָס געפּינט זיך אין קאַסטן, גוטן ז' 84.

זיך גיט קענען א' = גיט קענען אַפּרעסן דעם בליק, "איצט, אין די שיינע זאַכן, האָט זי אויסגעזען ווי אַ בת־מלכה. די מוטער האָט זיך גאַרנישט געקאַנט א' אין איר", אש, תהלים־יוד. **יעכץ. עניש.** "און אַט דאַס קרומע־לאַמע א', וואָס איין שטאַט באַקומט אין דער שפּין פון דער אַנדערער, — מאַכט, אַז זיי זאָלן ווערן ביידע ענלעך איינס צו דאַס אַנדערע", שן ו, וועגן יודישע שרטיבער, ז' 121.

אפשפיינעווען — אטו. & טרו. געווע אפ, געשפּיגעוועט. אַפּשפּיאַנעווען, נאַכקוקן. א' נאַך עמעצן.

אפשפילען — אפּשטריקן מיט שפּיולען.

אפשפירן — טרו. שפּין אפ, געשפּיט. מאַכן שפּיציק, שטעכיק ווי אַ שפּין. א' אַ דראַנג און אים אַרבייטען אין דער ערד.

אפשפירן — דער, ען. אַקט פון אַפּשפּען. מיט אַ בייזן א'. אן א' פון אַ שיכור.

אפשפירן — טרו. שפּיז אפ, געשפּיט. 1. געבן צו עסן און צו טרינקען, אויסהאַלטן עמעצן אַ לענגערע צייט. א' חשב און קינד כל־זמן מען איז געוונט. פּיג, "ער [דער רעדאַקט־טאַר פון דער האַמבורגער צייטונג] האָט גע־מאַכט דערפּון אַ גוטע פּאַטראָנע אום אַפּצו־שפּיזן דערמיט אַ גאַנץ יאָר גאַנץ איררפּעס, אמד, דער אידישער פּאַסלאַניק, ווילנע 1880.

2. אַנקאַרמער(גען). אַפּפּיטערן. גיט אַרעט ווען געשט קומן אין איין צייט דאַס דאָ איז אום גלעגן, דא קענן זיא אין מיט אב שפּיזן, דש זיא קענין בעסיר פּאַרט רייזן, ר' יהודה ליב

א' קאר וו, נ"י 1940, ז' 9. "עס שפּילט אין זיי... אן א' פּונעם קאַמפלעקס פון זעלבסט־האַס, וואָס איז טאַקע אַ גלות־ווייזנס, אַפּער ער מעקט זיך שוין אַפּילו אין די סאַברעס אויך", בצג, טמז, 25 VII 1964. "אַ ליטעראַטור שטאַרבט גיט. זי איז דער אַנדעק פון אַמאַל, די א' פון היינט, די האַפענונג אויף מאַרגן", ט. גען, טמו' היימל, 1968, № 5.

5. (פּיויק) אייגנשאַפּט פון כּוואַליעס (עלעק־טראַמאַגנעטישע, קלאַנג־כוואַליעס). "מיט דער הילף פון דער טעאַריע [די קאַרפּוסקולערע טעאַריע פון ליכט] האָט מען ליכט געקאַנט דערקלערן אייניקע ליכט־אייגנשאַפּטן ווי א' דורכברעכונג".

אפשפירלען — טרו. גל אפ, געשפּילט.

1. צוויקגעבן פון עפעס דאַס בילד מיט אַדער ווי אין אַ שפּיגל. אַ שפּיגל שפּיגלט אפּ. "סיאיז גיט שולדיק דאַס שפּיגעלע ווען דו זעסט דאַרט אַ באַק, גיט קיין ציגעלע"; "ווי וואָסער שפּיגלט אַפּ דאַס פּנים, אַזוי פּילט איין האַרץ דאַס צווייטע", שו. "און דער ים מיטן הימל אין דער טיף / שפּיגלט אויך אַפּ די מלחמה־שיף, מלה, לידער וו, נ"י 1934, ז' 198.

2. אַפּשטראַלן, אַפּשפּען, אַפּשלאַגן ליכט. דער ים האָט אַפּגעשפּיגלט די לעצטע שטראַלן פון דער זון. "אַפּילו אַ בלאַטע שפּיגלט אַפּ די ליכטיקע שפּין", שו.

3. בולט אַפּשילדערן. אַפּבאַראַקטעריזירן. א' דאַס לעבן אין אַ קינסטלעריש ווערק. א' אַ פּראָבלעם. א' אַ סתירה. אין איין שאַרף וואָרט א' דעם קוק אויף דער וועלט. יעדער גוטער שרטיבער ווכט אויסצווייזן זיך און א' די צייט אין וועלכער ער לעבט", יג, טמז, 1964 VI 12. "די גאַנצע וועלט באַשטייט פון שפּיגעלען וואָס שפּיגעלען פּאַר אים אַפּ זיין אייגן לעבן", חג, צמח אַטלאַס.

4. ברענגען עפעס צו אן אויסדרוק. באַ־צייכענען. סימבאָליזירן. א' דעם ווילן פון די ברייטע מאַסן. א' אויפּן פּנים אַלין וואָס טוט זיך אין דער נשמה. "און כּווע: אין אונדז ווערט אַפּגעשפּיגלט / דער וועלט־באַשאַף פון סאַמע אַנהייב", ב. לאַפּין, דער פּולער קרוג, ז' ווין.

5. (פּיויק) רעפּלעקטירן. אַפּשלאַגן. א' כּוואַ־ליעס. די יאַנאַפּערע שפּיגלט אַפּ די אולטראַ־קורצע ראַדיא־כוואַליעס. אן עקראַן אַפּצושפּיגלען קלאַנגען.

6. א' אַ ל אַן (שניידערע) = אויספּאַרטירן אַ לאַץ, שאַפּנדיק אַ נאַט פון ביידע זייטן.

אפשפירלען זיך — דפו. 1. זיך באַווייזן אין אַ שפּיגל אַדער אין עפעס וואָס איז ענלעך צו אַ שפּיגל. א' זיך אין וואָסער ווי אין אַ שפּיגל. "מער וואונדער פּאַר אַלין איז געווען צו זען דעם הימל מיט דעם מאַנד און אַלע שטערן ווי ער שפּיגלט זיך אַפּ אין מער אונטער אונדז", אמד, א"י הים, ווילנע 1856. "עס באַזאַרף לויפּן אַ טיכל פון ריינע וואָסער אַז עס זאָל זיך א' אין דעם די שפּין פון דער

אָ דעם קאָסן — ניט קענען טאָן קיין שלעכטס. גענוצט ווי אַן ענטפער אויף אַ סטראַזשיק, אויף אַ וואַרענונג. — וואָס האָב איך מורא פֿאַר אים? וואָס קען ער מיר טאָן? אַ דעם קאַפֿטן?"

מיט זיך — אַ זיך פֿון עמעצן = ניט וועלן וויסן, ניט וועלן האָבן צו טאָן מיט עפעס אַדער מיט עמעצן. "מיר זענען אַ פֿאַלק ... וועמעס אינטעליגענץ ... וועט זיבן מאָל אַ טאָג אַפֿלייקענען אַז זי געהערט צו אונדז, זיבן מאָל אַ טאָג זיך אַ פֿון אונדז פֿאַר אַ פֿעטן טאָפּ לינדזן", זשיט VIII, נ"י 1917, ז' 85. זונג. עכץ. עניש. ער (יין קע).

אפשפילן — דזו אויסשפילן, ← 383.

אפשפילן — דער, זין. 1. אַקט אַדער רעזולטאַט פֿון אַפֿשפֿילן (זיך). 2. מוזיקאַלישער נומער אין אַ פֿראַגראַם. ווי גאר די מוזיק האָט זיך פֿונאַדערגעלאָזן מיט דעם ערשטן אַ, האָט די חתונה גענומען גיין ווי אויף רעדער, רעד' גרשם באַדער, יודישער פֿאַלקס קאַלענדער, קראַקע תּרע"ב.

אפשפילן (י)ען — טרוו. (לי)ע אַפּ, גע- שפּילן(י)עט. 99: שפּילעווען, ~שפּיל- ל(י)ענען. 1. צעעפֿענען, לויז מאַכן (דורך אַרױסנעמען קנעפּלעך) פֿון קנעפּללאַך, אַדער האַקן, העקל פֿון מאַמעלע, וויפּעלע. אַ דעם זשאַקעט, ווייל ס'איז הייס. אַ פֿון מאַנטל דעם ווינטערדיקן אונטערשלאַק. "געמאַכט [בני דעם טיש] אַ המוציא, די וועפּעצע מיט די האַקן אַפּגעשפּילטע און זייער פֿריילעך", אַמז, עוזר צינקעס און דיא ציג, ווילנע 1868. איינער פֿון די באַרימטע רבנים האָט אַמאַל געזאָגט, אַז ווען ער זאָל זיבן דערבין אין דער ציט ווען גאָט האָט זאָל שאַפֿן די וועלט, וואָלט ער אים געבעטן ער זאָל איבערמאַכן אַ פֿאַר זאַכן ... ערשטנס, זאָל דעם מענטשנס בויך זיבן מיט קנעפּלעך אַדער העקעלעך, אַז ווען עס ווערט אינעווייניק עפעס קאַליע, זאָל מען דאָס אַ און מאַכן אין אַרדענונג, בלעטער, Ne 15. "דעם קראַנקן דאַרף מען גלייך אין בעט ליגן, אַפּשטורעווען און אַ אַלע ענגע בגדים", דר' מ. גאַטליעב, זיט געוונד ווו, וואַרשע 1904, ז' 38. "אַבֿרהם־איצע [האַט] זיך אַפּגעגאַרטלט, אַפּגעשפּילטע דעם פעליך", פּישל שניאָרסאָן, קאַראַהאַד, ווילנע 1928.

2. אַפּטיילן פֿון אַ מעכאַניום עפעס וואָס איז צוגעפֿעסטיקט (ווי) מיט אַ האַקן. אַ די מאַשין וואָס מע שלעפּט אויף אַ בוקסיר. "די מענטשן ... האָבן צוגעוואונטערטערהייט אַפּגעשפּילטע די הינטערשטע ראַם און אַפּגעשרויפֿט די רעזערוו-ראַך", אַיבז. ברונאַ יאַסענסקי, דער מענטש בױט די הויט, מינסק 1936.

3. באַפֿרעצן זיך פֿון עפעס וואָס דריקט, פֿון אַ געפֿיל וואָס נעמט אַרום. אַרױסזאָגן וואָס אויפֿן האַרצן. "זי האָט ענדלעך ניט געקענט אויסהאַלטן זיין געלעכטער און זי האָט אַפֿ-געשפּילטע פֿון זיך איר פֿאַרדראַם: און וואָס

טוסטו? אַיבז, ר. טאַבאַטשניקאָוו, אַפֿנ פֿראַנט, באַרדיטשעו 1932.

4. אַפּטיילן, פֿונאַדערטיילן אין באַגריף, אידיע, טעאָריע פֿון אַ צווייטער. "זיך אַרױס-געוואַרפֿן אין קאַמף קעגן אַט דער טאַלאַנטפֿולער און ערנסטער גרופּע "מעכאַניסטן" וואָס האָט געזוכט אַפּצושפּילען דעם מאַרקסיוז פֿון דער פֿילאָזאָפּישער דיאַלעקטיק", ל. פּינבערג, סמו 1961 VIII 27.

5. אַראַפּלאַזן די הויזן, אַנטבליזן דעם הינטן פֿאַרן אַפּשמיטן. "איר האָב באַדאַרפֿט דערלאַנגען ריטער און האַלטן פֿאַר די פֿיסלעך. אַפּגעשפּילטע און געלייגט אויפֿן בענקל האָט דער רבי מיט זיין פֿכוד אַליין", ממוס, דאָס קליינע מענטשעלע, נ"י 1910. "און בכדי אַ קינד זאָל טאַקע מורא האָבן ... באַדאַרף מען דאָס גאַנץ פֿכין אַ, בעל־הבתיש אַנדערלייגן און אַרױסצומבליען", שע, אַרעמע און פֿרייליכע וו, ז' 179.

6. (גנבים־לשון) אַפּבינדן אַ פֿערד כדי אוועק־צופֿירן.

מיט זיך: "חברה, שפּילטע זיך אַפּ, קנעפּלט זיך אַפּ נאָך גייענדיק", ממוס, ווינטשפּ, ז' 22. "דער לאַקאַמאַטיוו האָט ... אַן אַ פּיף און אַן אַ פּיפּס זיך אַפּגעשפּילטע פֿון דער ... שורה טעפּלשוקעס", אַקש, קינדער פֿון איין פֿאַר, מאַסקווע 1928, ז' 56. "עכץ. עניש."

אפשפילן — אַרזוו ו טרוו. שפּיל אַפּ, גע- שפּילט. 1. שפּילן אַ לענגערע ציט. אַ אין פֿוטבאָל פֿון פֿרישטיק ביו מיטאַג. אַ האַלב לעבן אַ אויף דער סצענע. "ער פֿלעגט מער ניט קומען ביינאַכט נעכטיקן און פֿלעגט אַ אַמאַל אַ גאַנצע נאַכט אין קאַרטן", שפּתי מאַטעקוויטש, בערזיק דער יתום, ווילנע 1913.

2. פֿאַרענדיקן, אויפֿהערן שפּילן. אַ און אוועקלייגן די פֿידל. אַפּגעשפּילט דעם בענעפּיס און אַראַפּ פֿון סצענע. "אַפּגעשפּילט און אַפּגע-טאַנצט, איז ער אַהיים געפֿאַרן". 3. פּיג — פֿאַרענדיקן די קאַריערע. זיין געצוואונגען אויף שטענדיק זיך צוריקצוציען פֿון אַקטיווער עטטיקייט. "מירל, מירל ... לאַז געמאַך ... עס איז שוין פֿאַרפֿאַלן, איך האָב שוין מיינס אַפּגעשפּילט, מירל. הער אויף, איך וויל שטאַרבן?", פּאַר, אַ קלעומערס טויט. "אַפּגעשפּילט זאָגט איר, אַפּגעזאַונט, שוטים ... [איר ווילט זאָגן] אַז אויף דער עלטער האָט זיך מיר אויסגעלאָזט פֿאַדעם", ייל, פֿוניס יאַריד, אַדעס 1909, ז' 12. "אַ דאָס וועלטל, די קאַמעדיע, שפּיל אע. אַ די גאַנצע קאַמעדיע און זיך גרייטן אין ווייטן וועג אַרױפֿן [צו שטאַרבן]. "איר האָט שוין אַמער וועלטל אַפּגעשפּילט. שוין ציטן רוען", זאָס לאַנד דאַרף קענען זיבנע העלדן, זב. אַקש, מאַסקווע 1932.

4. אויספֿירן אַ מוזיקאַלישן נומער. אויס-שפּילן עפעס. "קומט דער פֿאַלקאָוניק אויף דעם פּלאַץ: / הערטס נאָר, ברידער, האָסט נישט קיין מורא, / שפּילטס מיר אַפּ אַ שיינעם מאַרש!", פּל. "ער האָט אַפּגעשפּילט דעם שושנת

יעקב זייער גוט דאָס מען האָט אים געבעטן דאָס ער [זאָל] עס שפּילן נאַכאַמאַל", אַמז, אַלטע אידישע זאַגען, ווילנע 1876. "דער פֿאַר-שוין גיט דערנאָך אַ געשריי: לכּבֿוד די מחות-נים, ולכּבֿוד דעם בעל־הבית ולכּבֿוד כל המסור-בים בכאן שפּילט אַפּ אַ לעבעדיקס, אַ פֿריי-לעכס", ממוס, מסעות, ז' 48. "אַ אַ ש ט י ק ל = אויפֿשפּילן אַ געלונגענעם אַדער פּאַפּולערן מוזיקאַלישן נומער. "פֿאַר זיין טויט זאָלסטו אונדז אַ גוט שטיקל דאָס מען זאָל הנאָה האָבן, דען איך האָב געהערט דאָס דו ביסט אַ גרויסער שפּילער", ר' שמעלקעלע דער קלענ-מער, וואַרשע תּרע"א, ז' 10. "קלעזמאַרים זענען געקומען אַ שטיקל" אין באַלעבאַטישע היבזער", א. שיינפֿעלד, אַמערקאַנער, 1959 III 20.

אַ חתונה = א) אויספֿירן אַלע מוזיקאַלישע נומערן וואָס ווערן געוויינטלעך אויסגעשפּילט אויף אַ חתונה. "צו צוועלף יאַר האָט שוין סטעמפּעניו געקאַנט "באַזעצן" אַ פּלה און טאַקע אַ גאַנצע חתונה", שע, אידישע דראַמאַטן, ז' 182; (ב) אַנצוּאַרדענען, דורכפֿירן אַ חתונה. "... האָט זיך מיט דער פֿאַמיליע געזעננט, האָט דערבין אַ ביסל געוויינט און האָט זיי פֿאַרזאָגט אַ מאָל צען דאָס זיי זאָלן די חתונה אַ אַן אים", אַמז, איינע פֿער-דרייענטס, ווילנע 1873. "אויף ל"ג־ביבועמר איז דעם חתנס צד געקומען אין פּראַיאַנס און אַפֿ-געשפּילט זי חתונה", י. גויאָד, דער נביער פּראַצעדענטיק, ווילנע 1893, ז' 42. "זאָלן זיי קומען מיט דעם חתן און מען זאָל טאַקע דאָ די חתונה מיט מזל אַ", יד, אַבֿן גגף; (ג) זיך לוסטיק מאַכן. דורכפֿירן אַ פּלומרשטע חתונה אַפּצולאַכן פֿון עמעצן. "דו זאָלסט ... זאָגן [דעם ישיבֿה־בחרן] אַז דו ביסט אין אים שטאַרק פֿאַרליבט ... און אַז ער וועט דערויף באַשטיין, וועלן מיר מיט אים אַ אַ לוסטיקע חתונה און מיר וועלן האָבן צו לאַכן ביו אייביק", דיא אים גירעכטע חתונה, לעמבערג 1899; (ד) מאַכן אַ סקאַנדאַל. געבן עמעצן אַ מיאוסן גאַב, אַ פּסק. "ביו וואַנען מען וועט דיר חתונה מאַכן, וועל איך דיר אַט באַלד אַ חתונה אַ, — האָט די מוטער ביזן געשריען און האָט זי אַנגעהויבן דעקן מיט דער קאַצעלקע", צ. ז. רובינשטיין, דער שרעקליכער קנט־מאַהל, אַדעס 1883. "וואַרט, וואַרט דו, פּוסטפּאַניק דו! איכיל שוין דערציילן דעם טאַטן! זאָל ער דיר אַ אַ חתונה", זש, שקלאַווער קינדער, ז' 7. "סאַשע איז זיי נאַכגעגאַנגען ... און זיך געטראַכט, ס'זאָל אים גיין אין לעבן, וועט ער זיי אַ אַ חתונה", אַפּאַ, היברו, ז' 140.

אַ חתונה = אויפֿשפּילן עפעס ספעציעל פֿאַר דער כּלה, פֿאַר אַ מחותן. "דורך די אַפּענע פּענצטער לאַזט זיך הערן ... אַ לויפֿעניש ... דאָס קומען די קלעזמער אַ די מחותנים", יודישער קאַלענדאַר לשנת תּרע"ב, לעמבערג 1911. "די כּלה אַ האָט ער איבערגע-געבן די פּרעמדע חברים", א. בערגמאַן, קאַצקער מעשיות, וואַרשע 1929, ז' 136.

א' א ויוואט, א פרימארגנס, אע = א אויף א חתונה אויפשפילן לכבוד יעדן מחותן דעם טראדיציאנעלן „ויוואט“ און צומארגנס א „פרימארגנס“. דער בארימטער קלעזמער, דער סאלאוויי, האט אנגעשטעלט זיין פידל אפצורשפילן א שיינעם א פיינעם „דאברידזיען“, ממוס, דיא קלייטשע, ב) אגשילטן, אגידלען מעצען ויפיל סיגייט אין אים אריין. א' א בייזן, א וויסטן, א פיינצערן פרימארגן. אן אנדערס מאָל האָט אים מיין שוועגערין... אפגעשפילט א פרימארגן, אן עס וואָלט אים פיינצער געוואָרן אין די אויגן, שטע, מאָטל ו, ז' 134. „שפיל זיי, שפיל זיי אפ א ויוואט... גיט גדליה דער שניידער אונטער היץ ארעלען, אי. דרוקער, קלעזמער, קלעזו 1940, ז' 22. אויך: א' א (שיינעם) גוט-מאָרגן, א (בייזע) וועטערע, א דאָבראָנאָק, א זיג-זונט, א קבלת פנים, א מזמור, א מויק, א מיטוואָך (און בפיל מיט יעדן נאָמען פֿון טאָג, ווען עס איז די רייד דערצו), א וויסטן סוף אע. „ער איז צו מיר אריינגעקומען, ... / אוי, א שיינעם גוט-מאָרגן האָט ער מיר אָפגעשפילט / אויף דעם פידל און אויף דעם קלאַנגען, ז' 29. „ער לינדט פֿון מלאכי-חבלה, חברה-ליבט, קונדסיס וואָס מאַכן אים א ברוד-הבא מיט ווערטלעך, שפילן אים אפ א קבלת-פנים, ממוס, שלמה, ז' 34. „אין וועל זיי דארט א' א מיטוואָך, אן זיי וועלן מיר האָבן צו געדענקען אויף קינדס-קינדער, בערג, צוויי שכנים, ביראָבידזשאַן, ז' 6.

א' ווי אן אָדעסער שניידער = מאַכן גראָבע טעותים ביים שפילן. שפילן גיט וואָס מע דארף. ר' יודל איז איצט גבילדיק, ער איז קאָפּאַבל אפילו אָרם יסודו מער' [← 42] אפצושפילן, ווי אן אָדעסער שניידער, מיט א מאַרש, ממוס, אסיפות, ז' 7. א' ארם יסודו מער' = לייגן מעצען אין דערער. 5. נישט זיין אויפריכטיק, זיך פאַרשטעלן כדי אפצונאָרן, א' טעאָטער (טראַטער), א' א ראַע. א' א שפיל, א ספּעקטאַקל. (אויך: דזו א' עמעצן א חתונה), א' די אמתע שפיל. „מיר האָבן אים פאַרגעשלאָגן אונדזער פלאַן... ער זאָל אונדז געבן זינע פערד און בויד, און מיר וועלן שוין מאַכן א שיינע אפּוטיק, און מיר וועלן אים דערפאַר האַלב געבן, מיר האָבן א שיינע ראַע אפגעשפילט, ש. הויכבוים, א יוד, אָדעס 1869. א' ליטישע געלעכטער = זיך מאַכן צום נאַר, באַנאַרישן זיך אין אלעמענס אויגן. „ביי אן אנדער מאַמע וואָלט אַזאָ מויר אפגעשפילט אַזעלכע ליטישע גע-לעכטערס,“ 99, פֿון ניו-יאָרקער געט, ז' 44. 6. ניצול ווערן און א סכנה. (גוט) אפ שניידן, גוט א' א' מיט גליק. „האַסט, סאלדאַטיקל, גוט אפגעשפילט, די דעטשע גאַזן זינען שווערע, ווייניק ווער עס בליבט פֿון זיי לעבען,“ ש. ברענמאַן, אפּן מירדעכ איז אומ-רויאַק, מאַסקווע 1934. 7. (ביי אַנאַרט-שפילן) אָנהייבן א נייעם קאַן, נייע פאַרטייע, כדי צו געווינען וואָס מע האָט

פאַרשפילט, דערלייגט. אפגעווינען. שפילן כדי אפצושפילן. פאַרשפילן און דערנאָך א'. „דער טאַטע האָט געשמיסן נישט פאַרן שפילן נאַר פאַרן א'“, שו. 2. אפשפילן זיך — ← 190. 1. פאַסירן, פאַרקומען, צושטאַנדקומען. „דראַמעס און קאַני פליקטן וועלן נאָך גיט איין מאָל זיך א' אין דער געשיכטע פֿון פֿאַלק“. עס שפילן זיך אפ טראַגעדיעס (קאָמעדיעס, טראַגיקאָמעדיעס, פאַרסן אע). „איין די צוויי חדשים וואָס איך בין געזעסן אין תּפּיסה, האָט זיך אין מיר אינע-ווייניק אפגעשפילט א באַפּרימאָנגס-פּראָצעס,“ גרעס באַדער רעד, יודישער פֿאַלקס קאַלענדאַר, לעמבערג תּרע"א. „... אונדזער... גלות-לעבן... האָט זיך אפגעשפילט, שפילט זיך אפ און וועט זיך א' צווישן די אַרישע פֿעלקער פֿון דעם אייראָפּעאיש-אַמעריקאַנישן קולטור-קרייז,“ זשיט א, ג' 1919, ז' 144. „אין דעם מדבר סיני האָבן זיך אפגעשפילט גרויסע און שווערע שלאַכטן אין ישראָלס וואונדערלעכער פאַר-טיידיקונגס-אַקציע“, א. א. אפּערט, טמז, 1964 ז' 8. 8. ס'האַט זיך דאַרטן אפגעשפילט די אמתע חתונה (א ספּעקטאַקל, א קאָנצערט אע) — בלשון סגינהור: ס'האַט פאַסירט א סקאַנר דאַל, א געשלעג, א טראַגעדיע, א בלוטבאַד אדגל.

2. שפילן כדי אפצוגעווינען וואָס מע האָט פאַרשפילט. „נישטאָ קיין ערגערע זאַך אויף דער וועלט, ווי א' זיך. דאָס טוט אויס... ביי צו דעם לעצטן העמד,“ שטע, לכּבֿוד יו"ט טו"ב ו, ז' 64. „מע האָט געשפילט אויף באַרג, אויף אפּצושפילן זיך, און ביידע האָבן זיי געפֿירט א גענויע בוכהאַלטעריע פֿון די קאַרטן חשבונות,“ פּנחס גאַלדזאַר, דערציילונגען פֿון אויסטראַליע, מעלבאָרן 1939. 3. עפעס טאָן, אונטערנעמען כדי אפצוקריגן וואָס מע האָט פאַרלאָרן, דערלייגט. זיך קאַמ-פעסירן א הויק, א מפּלה, א פאַרלוסט. פאַר-לירן אויף קאַרן און א' זיך אויף ווייניק. „און אַז מע וועט אַרבעטן א פאַרקירצטע וואָך און... ווייניקער פאַרדינען, איז ווער קען אים ערש זיין, אַז זיי וועלן זיך נישט וועלן א' אויף די טאַריפֿן,“ מ. טבֿטש, אָרום דער פּאַבריק, מינסק 1929, ז' 145. 4. נאָך א דורכפאַל, אפּרעכענען זיך מיט עמעצן, איודיקעווען זיך איבער עמעצן. א' זיך אויף א שפילן. א' זיך אַנצע טעג מיט דער מאַמען און זיך א' אויף זיך זינגערן ברודערל. „פאַרשריבן ביי זיך אין זכּרון מיט רויטן בלוטיקן טינט: מעט זיך דארפֿן אַמאַל א' אויף די בעקער די באַמולעס,“ א. קאַרפּינאַוויטש, ביים ווילנער דורכהויף, תּי"א 1967. 5. שפילן זיך א לענגערע צייט אָדער אויפ-הערן זיך שפילן. א' זיך אַנצע טעג מיט די קינדער אין הויף. א' זיך און איינשלאָפֿן. 6. באַזינען זיך פֿון ליכט, שטראַלן, שאַטן, פאַרבן אע. „העזעלעך און פֿעלמעלעך האָבן זיך אפגעשפילט אויפֿן וואַסער-שפּיגל פֿון טיפֿן.“ „דער שאַטן פֿון איר וויסן שליער... שפילט

זיך אפ אויף דער וויסער געל-אונטערגעפאַרב-טער וואַנט,“ שטע, בלאַזענדע שטערן ו, וואַרשע 1922, ז' 43. „הערט זיך אונדזער פאַרשוין צו צו מינע דערציילטע מעשיות און אין זיין פנים שפילן זיך אפ אַלע פאַרבן,“ ד. י. זילבערבוש, מענטשן און געטעהענישן ו, ויין 1931, ז' 59. אויך 9' — „א קאַרגער אַז ער באַקומט זיין רייכטום, וואָס ער האָט אַנגעקליבן דורכן קאַרגן און וואַרגן, שפילט זיך אפ אויף זינע ליפּן אַ זיסער שמייעלעך,“ בלעטער, № 13.

7. אומס. ווערן אויפגעשפילט. „עס שפילט זיך אפ א „מאָך עליון“ שטאַקענדיק, לעבעדיק, אַז מלאכים מעגן זיך פֿרייען,“ ממוס, שלמה, ז' 86. 7. ונג. עכץ. עניש. ער (יין, קע). ערני.

אפשפילעווען — דזו אפשפילען(?) ען — „אירע ביידע הויפֿדאַמען... וואָרן באַשפּטיקט מיט דעם אויסטאַן איר... [איינע פֿון זיין האָט איר אפגעשפילעוועט דאָס איינגעשפילעוועטעס קלייד,“ אמד, עוונעניע, ווילנע 1889. „קען ער א' די זילעטקע,“ ב. אפּט, מעשה אפּט ו, ווילנע 1901, ז' 51.

אפשפילקעווען — טרוו. קעווען אפ, גע-שפילקעווען. ט. 99: ~שפילקע(נען). אויס-טעכען, אַרומשטעכן מיט שפילקעס (ביים מעסטן, אונטערבייגן, קריצן, פאַריכטן). א' דעם סטאַן ביים אַנפּאַסן. א' און אַפּשניידן.

אפשפּינדלען — טרוו. דל אפ, געשפּינדלט. אַפּאַרבעטן פֿאַדעם אע אויף א שפּינדל.

אפשפּינען — טרוו. שפין אפ, געשפּינט. 1. שפּינען א לענגערע צייט אָדער פאַרענדיקן אַנשפּינען. „די אַלטע שלעפּעריקע באַביצע האָט שוין דרימלעניק אפגעשפּינט א היפּשן גינטל פֿאַדעם,“ איבז א. האַלאַוואַ, פּראַלאַג, קעזו 1935. 2. אַפּאַרבעטן שפּינענדיק. א' פאַרן געלט. נעמען ביים פּריץ פֿלאַקס און דערפאַר א' פאַר אים באַוול. 7. ונג. עכץ. עניש. ער (יין, קע). ערני.

אפשפּיץן — דער, ז'. 1. אַקט אָדער רעזול-טאַט פֿון אַפּשפּיצן (זיך). שאַרפֿער א'. זמטיק און קרום פֿאַלט דאָס ליכט ביי דער האַלבער פּאַדלאַגע, מיט אן א' אויף א קעסטל אַרויף,“ ב. דעמבלי, אין זאַמבליכער ו, ניי 1933, ז' 116.

2. שטריקמאַכערע. מאַטעריאַל וואָס באַקומט זיך ביים אויסבאַרשטן די שפּיצן פֿון פֿלאַקס אָדער קאַנאַפּליעס.

אפשפּיצלען — טרוו. צל אפ, געשפּיצלט. אפּכּיטערעווען. דערשלאָגן זיך צו עפעס דורך א שפּיצל, א המצאה, קלוגן איינפֿאַל. „א גולם פֿון זיין ליבנס נאַמען וואָס אפילו א קינד קען אים א'“. עניש.

אפשפּיצן — טרוו. שפין אפ, געשפּיצט. אויך: ~שפּיציקן. 1. מאַכן שפּיציק, מאַכן

אפשפּענדן — טרום. שפענד אָפּ, ~געשפּענד (דעט), דטשמ. נר. אויך: ~שפּענדירן. דזוו שפענדן, אויסטיילן געלט פֿאַר באַשטימטע צוועקן, אַסיגנירן, געבן אַ ריכטע גיכע.

אפשפּענעטיק — אַד. וואָס קערט זיך אָפּ פֿון עפעס אַדער עמעצן, „חוז אַלעם — וואָס האָט איר מיר מײַן כּלה אַי געמאַכט? איך וועל מיר אַוודאי נישט לאָזן קיין שעפּל אויס דעם באַד אַרויסנעמען“, גענאַרטע וועלט, 1815? „עס וועלן זיך געפּינען גענוג בעליגים אַנצור פֿאַלן אויף אים און מאַכן די מענטשהייט אַ פֿון זײַן גיכט“, זשײטס, VIII, נײַ 1917, ז' 25.

אפשפּענען — טרום. שפען אָפּ, ~געשפּענט. דזוו אַפּשפּאַנען, „אַ קינד וואָס מע האָט אַפּגע- שפענט 24 שעה, זאָל מען שוין נישט מער געבן צו זײַגן, שמירת הנפּש, ירושלים תשי״ג, ז' 14.

אפשפּעקולירן — אוטום. ליר אָפּ, ~געשפּעקולירט. 99: ~ספּעקולירן. שפּעקולירן אַ לענגערע צײַט אַדער פֿאַרענדיקן, אויפהערן שפּעקולירן, אַ מיט גאַל, מיט וואַלוטע. אַ און מער נישט וועלן רײַקירן. זײַג.

אפשפּערן — טרום. שפּער אָפּ, ~געשפּערט. 1. אַפּצוימען. אַפּגרענעצן. נישט דערלאָזן מע זאָל קענען אַרײַנקומען, אַ אַ גאַנצע געגנט. אַ די ייִדישע גאַס. 2. (סטאַליער) איבערקלייען פֿון ביידע זײַטן מיט פֿאַניר. אַנדערע בעלי-מלאַכות קלייענען איבער פֿאַר קווער (שפּערן אָפּ) פֿון ביידע זײַטן מיט גרעפּערן בלינד-פֿאַניר, בער, ז' 44.

אפשפּראַנטשקען — טרום. טשקע אָפּ, ~גע- שפּראַנטשקעט. 99: ~ספּראַנדזשקען, ~שפּראַנדזשקען, ~ספּראַנטשקען. אַפּשפּיליען אַ ספּראַנדזשקע (פּראַזשקע, שפּאַג גע) און אויף אַזאָ אַרײַן אַפּעס עפּענען. אַ די ספּראַנדזשקעט פֿון די הויזן. „גוט, גוט, מע האָט דעם בײַגאַרטל אַפּגעשפּראַנטשקעט און אויפֿן טיש דאָס געלט איבערגעצײלט“, יא, שטערנטיכל, לייפּציג 1861, ז' 139.

אפשפּראַך — דער, ז'. 1. אַקט אַדער רע- זולטאַט פֿון אַפּשפּראַצן. 2. אַפּוואַקס. יונגער אַי אַ פֿון אַ געוויקס. „דו זעסט... ווי אויפּשפּראַך גיט פֿאַר אַ אַ פֿאַרלוירן“, אפּא, יעקבס געצעלטן.

3. אַפּשטאַמלינג. דערייַואַט. „יאַפּאַניע, — וואָס איר ציוויליזאַציע איז אַן אַ פֿון דער כינעזישער“, איבד ד. כאַראַפּיק, עקאַנאָמישע געאָגראַפּיע, קינע 1928. „געשטאַנען בין איך אין פֿאַרנאַכט זיך צו שײַדן מיט דער, וועמענס אַ איך בין“, י. מאַניק, טריט אין באַגײנען. „נאָך אײַדער מיר האָבן זיך רעכט באַקענט מיט דער פּונעזישער שריפּט, האָבן מיר זיך גענומען צום גריכישן אַלפּאַבעט און צו זײַנע אַי, מו, די שוואַרצע פּינטעלעך, ז' 115. „ניץ נישט קיין אַי פֿון דײַטשע שרשים, אויב די שרשים גופּא זײַנען אין ייִדיש ניטאָ“, מו, יײַ 98, וואַרשע 1938, № 4.

ריגע 1924. „שטיקלעך ברענענדיקע קאַקס, וואָס שפּליטערן זיך אָפּ פֿון די פּערדריקע קאַקס-זיבלן, ווען זײ פֿאַלן אַרויס פֿון די שמאַלע אויוונסי, עליע קאַהאַן, פֿאַרשײדענע דערצײלונג גען. מינסק 1940.

זײַג — די, יען. 1. פּראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אַפּשפּליטערן (זיך). 2. פּיג — אַפּגעשפּאַלטענער טייל. מיטוט, פּראַקציע. „האַבן מיר שוין געהאַט אַ פֿאַרגעפּיל פֿון די אַען, וואָס זענען שפּעטער געקומען אין דײַטשלאַנד, האַלאַנד און ענגלאַנד“, ה. ערליך, אין קאַמף פֿאַרן רעוואָלוציאַנערן סטאַליזם, וואַרשע 1934. „דער געדאַנק וועגן באַשיצן די נאַציאָנאַלע אַיען דורך דער נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע איז דער- וועלט גיט קיין אַלטער“, ימ, איינהייטלעכע פּאַקטשול, 1922. „נישײ.

אפשפּענען ~שפּענהען — אוטום & טרום. שפּעג, שפּענהע(ע) אָפּ, ~געשפּענט, ~געשפּע- (ה)ע(ט) אַר. דזוו אַפּשפּיען — „דער חכם איז פֿון לאַנגע צײַטן / אונדזערע ברידער קיין גרויסער פּרײַנד, / ער שפּעט אונדז אָפּ פֿון אַלע זײַטן / וועלל דאָס איז די גאַנצע מאַדע הינט“, אבג, דער יוד אין קיטב, ה. 1.

אפשפּענעווען — אוטום & טרום. 1. דזוו 99. 2. אַפּשפּיאַנירן.

אפשפּענעלירן — אוטום. ליר אָפּ, ~געשפּע- געלירט. 99ט. דזוו אַפּשפּעקולירן, אַפּספּעקור לירן.

אפשפּעטיקן — אוטום. טיק אָפּ, ~געשפּע- טיקט. קומען מיט אַ פֿאַרשפּעטיקונג. אַי צו דער פֿאַרזאַמלונג. די דירעקטיון פֿלעגן טיילמאַל אַי. „די רעוואָלוציע וואָס האָט דאָ [אין קאַמ- שטאַטקע] אַפּגעשפּעטיקט, האָט פֿאַרגיכערט איר גאַנג“, איבד וול. לידן, שטיינער אַדער גרויסער, מינסק 1936. מיט זיך.

אפשפּעטן — אוטום. שפּעט אָפּ, ~געשפּעט. 99, אור. דזוו אַפּשפּאַטן. — „די גוים ריידן אויף זײַער לשון, טייל שעפּטשען זיך, טײַטן מיט די פּינגער, שפּעטן אָפּ — אויך ווי דער שטייגער איז, ממוס, בײַשיכּה של מטה, ז' 84. „האַט ער זיך באַשלאָסן אין אים זיך נוקם זײַן דורך דעם וואָס ער וועט אַי פֿון דעם ייִדן, אַרְחָם יצחק בוכבינדער (איש אַדעס), דער בלומען-גאַרטן, ווילנע 1885.

~שפּעט, דער. זײַג. עכײַן. ענישײ. ער (יין, קע). „צו אונדזער גרויסן ייִדישן אומגליק איז דאָ בײַ אונדז נאָך אַ קלאַס מענטשן לצײַט — אַ וואָס ברעכט זיך שטענדיק דעם קאַפּ אויסצוקלערן אַ גלײַכערטל“, ז. זינדמאַן, וואָס זאַרפּ מיר, באַרדיטשען 1898. ערײַ.

אפשפּעטעריש — אַד. וואָס איז מיט שפּאַט, מיט חזק, אַפּלאַכעריש. אַיע רעפּליקע. „עפעס רעדט ער אין חלל אַרײַן. נאָר אַמאַל הער איך אַ דיין קול, וואָס איז שטיפּעריש, אַפּילו אַי“, אפּא, טמז 1964 VII 13. קיימ.

(מיט) אַ שפּיץ. אַי אַ בלעכער. אַי אַ העלצל, אַ מעטאַלן שטענגל. 2. אַפּשפּיענען אַ פֿאַדעם אַזוי אַן זמן ברעג זאָל זײַן דינער ווי דער אַנהייב, כדי אַ שטריק זאָל זײַן דינער בײַם ברעג און דאָך האָבן די זעלביקע צאָל פֿאַדעם. מיט זיך. זײַג. עכײַן. ענישײ.

אפשפּיקעווען — קעווע אָפּ, ~געשפּיקע- וועט. אוטום — זײַן אַ שפּיק (אַ שפּיאַן) אַ לענגערע צײַט אַדער אויפהערן זײַן אַ שפּיק. אַ יאָרן-לאַנג פֿאַר דער צאַרישער אַכראַנקע. טרום — אַפּשפּיאַנירן עמעצן, ווערן פּלומרטש אַ בלאַטער און אַי די גאַנצע כּהרע.

אפשפּירן — טרום. שפּיר אָפּ, ~געשפּירט. 1. שפּירן ביזן סוף. דערשפּירן, דערפּילן. אַ אַלע ווייטיקן פֿון אַ מאַמען. „אַ האַרץ שפּירט אָפּ אַ האַרץ“, שו. פּאַראַדיע — „אַ האַרץ שפּירט אָפּ אַ בוועם-קעשענע“.

2. מיטפּילן, מיטשפּירן עמעצן אין עפעס. אַ אַן אַבּל אין זײַן צער. אַי עמעצנס אומגליק. 3. עפעס דערגיין, אויסגעפּינען, נאַכקוקנדיק, זיך נאַכפּרענגנדיק. „מיט דער צײַט [איז ער געוואָרן] אַ גוטער פּרעסער און אַ גרויסער זויפּער און פּלעגט אַפּצושפּירן וואו עס דאַרף נאָר זײַן אַ חתונה, אַ ברית, אַמז, דער שוואַרדער, ווילנע 1866.

4. נאַכשפּירן, אויסשפּירן, אויסשפּיאַנעווען. אַי דעם ייִבּה-בחור, צי ער לייענט נישט קיין פּסולע ביכלעך.

מיט זיך. ~שפּיר, דער. זײַג. עכײַן. ענישײ. ער (יין, קע). ערײַ.

אפשפּליטערן — דער, יס. 1. אַקט אַדער רעזולטאַט פֿון אַפּשפּליטערן (זיך). 2. פּיג — רעשטל. רמז אויף עפעס. „גרעסערע זאַרג פֿאַר ישראָל קען נישט ווערן קיין אידיע, נאָר אַן אַ פֿון אַן אידיע“, אפּא, געטראַכט מיט עברײַטשט, ז' 184. „אַן אַי פֿון דעם חורבן וואָס איז געבראַכט געוואָרן אויפֿן ייִדישן לעבן“, י. יאַנאַטאָויטש, מיט ייִדישע שרײַבער אין רוסלאַנד.

אפשפּליטערן — טרום. טער אָפּ, ~גע- שפּליטערט. אַפּשפּאַלטן שפּליטערס, קליינע לענגלעכע דינע און שפּיציקע טיילן פֿון אַ האַרטן מאַטעריאַל, אַי אַ שטיקל פֿון אַ שטיין. אַ פֿון אַ קלאַץ עטלעכע שפּענדלעך. „בליצט אויף מײַן שױב דער טוי און ציטערט / ווי דימאַנט-ברעקלעך, אַפּגעשפּליטערט פֿון דימאַנט-שטיין“, הר, געדיכטע און ליעדער, 1915, נאַכט-שױב. „דאָס שטיינערנע לעבן האָט נאָר וואָס אַפּגעשפּליטערט נאָך אַ שטיק פֿון דעם שטיינערנעם דינאַל“, א. שעכטמאַן, ערב, סאָוו היימל, 1962, № 2. אויך פּיג: „אַ פֿון זיך אַ השּׁכלה-ליכט“, ב. ריווקין, אונדזערע פּראַ- זאַיקער, ז' 244.

מיט זיך — „געוויכטיקע טראַפּנס, וועלכע האָבן זיך פֿון צײַט צו צײַט אַפּגעשפּליטערט פֿון די דורכניכטיק-גינע אַדער טינטשיק-שוואַרצע כּוואַליעס“, מאַרק ראָזומני, אַראַנעא די שפּיג,

„זיי זענען אזוי זיכער אז זיי האבן דעם גאנצן אמת, אז אלע ארגומענטן שפרינגען פון זיי אפ ווי אן ארבעט פון וואנט“, מ. מ. ראזענבאום, עראינערונגען פון א טאגליכער רעדאקטור-זשאנער, נ"י 1921. „עס איז אפגעפאלן די ליטעראריש-קייט מיט אלע אירע מליצה-חנולעך, עס איז אפגעשפרונגען פון איר אלע עלעמענטן וואס האבן ניט קיין שייכות צום שפיל“. מוק, טעג-טער און אידיש טעאטער ז' 248.

4. מיט כוח און שוואנג אויסגלייכן זיך אדער אומקערן זיך צום לכתחילהדיקן צושטאנד. זיך היטן, די ספרונזשיגע זאל ניט און ניט אויסהאקן אן אויג. „טרעט אן אויף א קאטשע-רע, וועט זי אויך א“, ש.ו. „א טייערע סאפע... און אויף שפראנגזיניעס, וואס לאזן זיך שנעל צוזאמענדריקן און שפרינגען שנעל אפ“, אמד, דער סולטאן, ווילנע 1895. „איז איבער אגעטרעטענע עניוהת אפגעשפרונגען ווי א קרומע קאטשערע“, חג, טמו 29 vi 1962.

5. אפרייסן זיך, אראפפאלן פון עפעס וואס איז צוגעפסטיקט. אפשטיין. דאס צונויפגע-קלייעטע איז אפגעשפרונגען. זיין פארווייטיק די פאניר זאל ביים שנדין ניט א. „ווען... עס זענען פון א פאס די רייפן אפגעשפרונגען, איז מותר הינצורופן אן עבויס“, הרב א. ברודא, הליכות עולם, אונגוואר 1864, נ/ב. „ער האט אזוי לאנג געקלאפט אין דעם דגא ביז די ברעטער זענען אפגעשפרונגען“, י. קעשי-יעווסקי, דער מעדעלאגה, ארעס 1875. „זי איז געגאנגען צום שוסטער... אפגעשפרונגען אן אפצאס“, ש.ו. אלטני כתרילעווקע, ז' 108. „דער גאנצער טאפ איז מיר איבערגעפירט, דאס געגלייז איז אפגעשפרונגען“, וויס, א שטעכטע פרוי, קולטור-ליגע, ווארשע 1930, ז' 176. יי נעגל שפרינגען אפ (פאר קעלט) — די פינגער ווערן פארגליווערט פון קעלט.

6. (וועגן שטראלן) איבערברעכן זיך. (וועגן א שריפט) אפמעקן זיך. „די שטראלן האבן זיך פארגאנגען פון הינטן, איר א קוש געטאן, צו-ריק אפגעשפרונגען“, אפא. „דער משפט“, „די שטראלן האבן ניט געקענט פאלגן די זון, זיי זענען אפגעשפרונגען פון די ווענט און פון די גאנץ געבליבענע שויבן. פינצטערע, פארגעסע-נע, פאלאזענע זענען געשטאנען די שטיבער“, שירע גארשמאן, דער קויעכ פון לעבן, מאסקווע 1948. „איז קהלהויז האט זיך געפונען א פאר-מעטענער פונקט, נאר איז די ערשטע בלעטער איז די שריפט געהאט אפגעשפרונגען“, באש, גימפול תם, נ"י 1963, ז' 83. „און עס זאל חס-ושלום פון זענע תפילין אפילו איין אות נישט אפגעשפרונגען און אפגעמעקט ווערן“, שר 38. „די רמ"ל, לעמבערג, יארז, ז' 38. זונג. עכ"ז. עניניש. ער (יין, קע). ערני.

אפשפרינגלען — אוטו & טרוו. שפרינגל אפ, ~געשפרינגלט. 1. שפרינגלען א לעני-גערע ציט אדער אויפהערן שפרינגלען. א דריבענע רעגנדל האט אפגעשפרינגלט דעם גאנצן

אפגעשפרינגען מיט שוואנג. „שפרינגען איר בערן פערד פון א ברעט“, פראגראם וועגן גימנאסטישע פארמעטטונגען, ווארשע 1928.

אפשפרינגן/יק — א.ד. נעגל. וואס שפרינגט אפ. ניט איע פילקעס פאר גימנאסטישע צוועקן. עלאסטיש און א. אויך: א'לעך. יקייטו. יקייטו.

אפשפרינגלען — אוטו. נגל אפ, ~גע-שפרינגלט. שפרינגען מיט קליינע שפרונגען א לענגערע ציט אדער אויפהערן שפרינגלען. „קליינע מיידלעך — זיי ווערט גארניט נאמא אפגעשפרינגלען אין קלאסן א גאנצן זומער“.

אפשפרינגען — אוטו. שפרינג אפ, ב ין & האב אפגעשפרונגען. 1. שפרינגען, א שפרונג טאן אין א זיט אדער צוריק. א אין א זיט. א אינסטינקטיוו עטלעכע טריט (צוריק). א פון דער וואנט, פון דער טיר. א איינער פון דעם אנדערן. „בבא שפרנג ולוקש אב אוי-אין אויף באנד. / אוי שפרך: גיבענשט מוש זיין די שטונדן / דש דוך מין ליבן גייעדיגן הערן / מןן אויגן ווידר אן זיכטיג ווערן“, בבא בוד. 193. „דער מענטש וואס האט בא-גענגט די נשים וואס גייען פון א לוייה, איז דאס זיין חקנה, ער זאל א פון זיין ארט פיר איילן“, דרך הישרים, [קעניגסבערג] 1857. „א שמעק דא, א שמעק דארט, א שאקל מיטן קאפ יענעם, א שאקל מיטן קאפ דעם, א שפרונג אהין, א שפרונג אהער — און א שפרונג אפ צוריק, ממוס, יא שטאט אין מורה, ז' 17. „זיך דערמאנט אן יענעם אונט און איז אפ-געשפרונגען אן א זיט מיט א קויטיש, ווי אן אפגעפארעטער הונט“, ש. גארדאן, צווישן אדא-ווער און שווארצן, מאסקווע 1934.

2. אפפאלן זיך פון עפעס און צוריקפאלן. ריקשעטערן. א פילקע שפרינגט אפ פון וואנט. ווארפן א שטיין אין טיך אזוי אז ער זאל עטלעכע מאל א פון דער אייבערפלאך פון וואסער. „גלייך אז איינער ווארפט איין שטיין און עס שפרינגט אפ צוריק, איב, נועם המוסר, ווילנע 1863. „ציטן פון צוציען, אנט-קעגנליפן, און צייטן פון א און אפשטויסן ביטן זיך, פרי, איב, קהלת“. געפסקלט האט דער טויט מיט שלאקס — האגל פון בלז און אפגעשפרונגען צוריק מיט א געוואי צע-ברעקלט, פ.מ. מלחמה וו, נ"י 1956, ז' 410. „א פון די א ו י ע ר נ = נישט (וועלן) צוהערן זיך צו עפעס. „דיזע נאכריכט האט אבער אפ-געשפרונגען פון זענע אויערן ווי איינע אפ-זערנע קוגעל [קויל] שפרינגט אפ פון איינעם צינגונעם פאנציר, דען ער האט עס ניט געוואלט גלויבן“, אמד, דיא סקלאוועריע וו, ווילנע 1868 [אויך: ווילנע 1887].

3. פוי: ניט האבן קיין ווירקונג אויף עפעס אדער עמעצן. ניט צושטיין, ניט צוקלעפן זיך צו עפעס (עמעצן). א ווי אן ארבעט פון וואנט. „איז קיין חידוש ניט וואס אלע פארמאל-לאגישע אפאלן אויף זיין דאקטרין האבן גע-מוט א פון אים“, זשיט VII, נ"י 1917, ז' 82.

4. דאס וואס איז א רעזולטאט פון א טעטי-קייט, פון א פריערדיקער אנטוויקלונג. „די יידישע אייראפע איז חרוב געווארן, צום גליק פאר דער יידישער קולטור-אנטוויקלונג איז אין אמרעריקע נאך פריער געווען אן א פון יווא“, טמו, 1965 ז' 23.

אפשפרינגלען — דער, ען. דאס אדער דער וואס שפראצט אפ, אפשטאמלינג. א פון אן איידעלן שטאם. א פון לויטער רבנים און צדיקים. „בנים חלום איז דאס רייזווארט פאר-ביטן דורך עפעס אזוינס וואס שטאמט אליין פון דעם בעל-חלום נשמהלעב... וואס קען הייסט עס זייער גרינג אליין זיין אן א פונעם קאמפלעקס“, מוז, איבז, פריד, ארזינפיר אין פטיכאנאליז, ז' 88.

אפשפרינגן — אוטו. שפראץ אפ, ~גע-שפראצט. ארויסוואקסן פון אלטע ווארצלען אדער פון אן אלטן שטאם, פון מוטער-געוויקס. „עס זענען פאראן געוויקסן וואס פארמערן זיך דורכויס דורך א“, „פון איין אלטער בולבע האט אפגעשפראצט א גאנצער קווסט מיט יונגע בלומען“. אויך פג — מיר שפראצן אלע אפ פון איין מעכטיקן שטאם. האמעווען דאס א פון נייע כוחות.

זונג. „צווישן די דריי גרויסע קלאסן... בילדן זיך צווישן-גרופעס און איען, וועלכע באקומען אויך א כאראקטער פון באזונדערע קלאסן, איבז קארל קאוטסקי, קלאסן אינטע-רעט, לאנדאן 1903. עכ"ז. עניניש.

אפשפרודלען — אוטו. שפרודל אפ, ~גע-שפרודלט. שפרודלען א לענגערע ציט אדער אויפהערן שפרודלען. דער קוואל האט אפגע-שפרודלט הונדערטער יארן. „די געמאכטע פריי-לעכקייט זענע האט אפגעשפרודלט ווי ער וואלט גאר קיין מאל פריילעך ניט געווען“. עניניש.

אפשפרינג — דער, ען. 1. אקט אדער רעזולטאט פון אפגעשפרינגען. אן א עטלעכע מעטער הויך. 2. דאס אפגעשפרונגענע.

אפשפרייזן — אוטו. שפרייז אפ, ~גע-שפרייזט. שפרייזן א לענגערע ציט אדער אויף-הערן שפרייזן. א קילאמעטער און זיך אפרוען. „אפגעשפרייזט, איצט קען מען זיך צוועצן“.

אפשפריימן — טרוו. שפרייט אפ, ~גע-שפרייט. זי. (אויס)שפרייטן א לענגערע ציט אדער אויפהערן (אויס)שפרייטן.

אפשפרייען — אוטו & טרוו. שפריי אפ, ~געשפרייעט. שפרייען א לענגערע ציט אדער אויפהערן שפרייען. דאס רעגנדל האט אפגעשפרייט, נאר א מאנטל דארף מען שפריי-נעמען. א די ביטן פון עטלעכע גערטנער.

אפשפרינגבאר — א.ד. דטשמ. נר. < אפשפרינגיק. יקייטו.

אפשפרינגיברעט — די, ער (ספארט). ברעט

פארמיטאג. 2. באשפרינקלען, באשפריצן. א די האר מיט אדעקאלאן. **עניש. ער (יין, קע).** **עריי.**

אפשפריץן — דער, זין. 1. אקט אדער רע-זולטאט פון אפשפריצן (זיד).

2. דאס וואס קומט ארויס אנווי ווי א שפריץ ביי אן ארבעטספראצעס. אן א ביימ בארשטן פלאקס. דאס פליסיקע איזן האט זיך צעגאסן איבער די לעכער פון די זאמדפארמעס. שטערנ-דיקע און זינען אין דער לופט געפלוניגן, הערשטל ווינקאר, אין אופקום, מאסקווע 1932.

3. נישטיק רעשטל, איבערבלעב. שפור פון פעסע, פיג — אן א פון יידישקייט. א ראמאנ טיש איל. אן א פון זוניקע שפליטערס, אברהם לעוו. ביימער אין ווינט. זיי פאלגן אויס זיין ווילן. אבער עס טרעפט, אן אן א פון זיין פסיכיק ווערט א לעבעדיק באשעפעניש פאר זיך אליין, מיט אן אייגענעם ווילן, ב. ריווקי. א גלויבן פאר אומגלויביקע, זי 58. דאס זינען איינציגע און פון אמאליקע גרויסע יידישע ישר-בים, אברהם שולמאן, פאר, 8 v 1957.

אפשפרייצן — טרוו. שפריץ אפ, געשפריצט.

1. באשפרייצן. א דאס געזיכט מיט פארפום. א מיט א פליסיק מעטאל. א מיט וואפענע. אוב עש [טאבעק] וועט זיך פאר טריקן זאלסט א מיט זאלץ-וואסער נישט גאנץ פיל, עס זאל זיך נישט הייצן, און ביכל וואס דריין גיפט זיך זאכן טשיקאווי, שקלאוו תקנייה. [מען] האט זי אפגעשפריצט מיט וואסער און זי איז באלד צו זיך געקומען, ספ, גליקליכע און אומגליקליכע, כע, זי 63. איז אריין מיט א פוס אין א גריבל וואסער און אפגעשפריצט דעם העלן זאק, ה. ארלאנד, הרעבעליעס, כאראקאוו 1931.

2. שפריצן א לענגערע צייט אדער אויפ-הערן שפריצן. דאס רעגנדל האט אפגעשפריצט. דער קאנטאן שפריצט אפ א האלבע שעה און שליסט זיך אויטאמאטיש אויס. ילאון די ברוסט א = אפצויען, ארויסדריקן מילך פון דער ברוסט. איידער מען גיט די ברוסט מוז די זויגערקע גוט ריין מאכן די הענט, אפואשן די אפזען און די מילך עטוואס לאזן און, דר. ג. ריטער, דער ארומגאנג און די פלעגע פון זויגקיד, ווארשע 1926.

3. אפגיסן מיט וואסער. א געהלשטן. זיי זיצן, קנאכן ניס, בלאזן זיך, לאכן, פלוי-דערן, זינגען, שטיפן און פארזעסן זיך שפעט ביז מע שפריצט זיי אפ מיט וואסער, ממוט. שלמה, זי 13. [רי קונדיסיס] האבן נישט איין מאל באקומען פון דעם מאשיניסט, דעם בייזן דיטש, מיט וואסער אפגעשפריצט, קולטור און ביזדונג, מאסקווע 1919, № 17-16.

4. (מעטאפאריש) אפשמן. איך האב נישט געוואלט לייגן דעם קאפ פאר ניקאלעו, האט מיר דער גלח אפגעשפריצט, וועמען זשע האב איך אפגענאט? גאט און דעם קייסער, זשע. אראנסקי, קאמבל און זינע פיינט, קנעו 1939.

5. אוטו. אנטשטאט משחין זיין. שטעל זיך אועק, זינגעלע, און שפריץ אפ, אגיס וועסטו עס לאזן אין די היילעך.

מיט זיך : און עס האט זיך [מיט פונקען] מיר געמאכט לישפעס... האב איך מיך נישט געלאזט א ביי דעם קאוואל, דער אקציזניק, זשיטאמיר 1868. אריינגעטוטצט דעם פוס אין גריבל וואסער און אפגעשפריצט זיך, ה. אר-לאנד, הרעבעליעס, כאראקאוו 1931.

ונג. עכין. עניש. עריי.

אפשפריצן — דער, זין. 1. אקט אדער רע-זולטאט פון אפשפריצן. 2. שפור, שפראך.

זאגעניש. א קעגן אן עיך-הרע, קעגן א בייז-אויג. סיהאט אים געהאלפן ווי אן א פון א קרענק. די גאנצע יידישע וויכער וועלט און דער המון געברויכט זיך נישט ווי א שפראך... נאר ווי אן א דיה ווי א האלב-כרישטיקן מיטל, זשיט 1917, זי 95. זי האט געהאט אירע און זאגענישן קעגן וואסער און פיער, קעגן אונטערגאנגען און קעגן שטורמען, י. קייטלמאן, פאר, 1965 III 21.

ונג. די קריסטלעכע פלעקער אין מיטל-זאלטער [האבן] געלייבט... אן אין די פאר-מעטענע ספרי-תורות פון די יידן שטייען פאר-שריבן יענע פארשידענע אען, מיט וועלכע מען קען אגשיקן פלאג און צרות אויף די דינער פון דעם אמתן קריסטלעכן גאט, זשיט, יידישער פאלקס-קאלענדאר, רעד' גרשם באדער, לעמבערג תרע"א. מיט תחינות, מיט אען וועט מען די מעלאראמע נישט פארטריבן פון טעאטער, מוק, טעאטער און אידיש טעאטער, זי 285.

אפשפריצן — טרוו. שפרעך אפ, געשפראך.

1. אפזאגן א שפור, א שפראך, א מאגישע פארמל אדער באשטימטע פוסקים, אן א קראנקער זאל גיכער געזונט ווערן אדער דעם געזונט זאל נישט פארשאטן, אן גיסן וואקס = א סגולה קעגן איבערשרעק. איר — עס העלפט ווי אן אן עיך-הרע. אנוי פיל ווערט ווי אן א מכה. אן אן עיך-הרע, א נעהארע, א בייז-אויג. א קדחת, א רויז אע. אפברעכן און אן איז א וואלועלע רפואה" שו. וויכער פלעגן כמעט צערשאקענע בלייבן פון פחד ביי דער צייט אן זי פלעגט ארייננעמען אין האנט די יארמלקע אדער דאס ווינדל אפצושפריצן און עיך-הרע, אפיס, גרונעלע דיא רעבעצין, ווילנע 1874. און האט נאך דערצו חזק געמאכט פון איין עיך-הרע אן און פון וואקס גיסן. הכלל, ער האלט גאר די יידישע נאמנה פאר גרינג, אג, דעקטוד, ווארשע 1876, זי 28. אויף איין עיך-הרע אן, ציינווייטיק פאררייך, גיסן וואקס, מיט אייער אויסקולען — דערצו איז געווען א בריה גיטל די זאגענישן, ממוט, שלמה, זי 22. אויך: אן א גוט-אויג. ווי קומט צו איר ליבע? גוואלד, דאס קינד איז נאר פארביטן געווארן. שיהלע, שפרעך איר אפ א גוט-אויג, מען האט דאס קינד אויפגעגעסן, ש. בערני-שטיין (אני שלשום בר יענטע), ר' יאכצי זל

גאה, קעשענעו 1884, זי 21. מע באדארף אים אן א גוט-אויג, פלעגט... זאגן דערויף... רב יענקל, געווינטלעך, הינטער די אויגן, שט, לכבוד יום טוב, זי 56. א נוסח פון אן: "דרש ויבער זענען געזעסן אויף א שטיין / איינע זאגט יא, די צווייטע — ניין, / די דריטע האט געזאגט: / פונאנען ס'איז געקומען — אהין זאל עס גיין. / אויף וויסטע וועלדער, אויף פוסטע פלדער / זאל זיין א כפרה — אפגעשפראכן די נעהארע."

2. (מיט הומאר אדער חזק) צוגעבן פעסע אדער עמעצן אן איבערנאטירלעכע קראפט. פארשיספון. האב 3 מאל אפגעשפראכן מין פערדער... און האב איר געגעבן די וואלע... זאל זי אנטענטלען וואס סע וועט איר נאר אריינפאלן אין איר אפערעג [= האפערדיק] מויל אריין, יי, פונים יאריד, אדעס 1909, זי 6. ער האט געארבעט דריבער אונזע צוויי וואכן / און האט דאס הויז אלע טאג אפגע-שפראכן; / ער האט געטאן א סך סגולות / און דערצו נאך אנדערע פעולות, עט, לידער, ווילנע 1925, זי 256.

3. פוסט. געבן צו פארשטיין, אויפקלערן, ווי ס'באדארף צו זיין. זי האט איין מאל גע-בראכט איר זוסיעדון אין קיך אריין... נישקשה, האט זי געזאגט, זוסיעדוד וועט איר שוין אן, בערג, באס דניעפער, זי 205.

4. ארכ. אפמאכן. אפריידן אן עסק. איין עסק וועלכע ע"פ רוב הידיעות אב געשפראכן ווערט, דערף במשך זמן א שנה נישט ווידרוב פארהרגשטעלט ווערן, תקנות מהחברה קדושה מגדלי יתומים באמסטרדם, תקמ"א [1781]. אן עמעצן דאס לעבן = פאראורטיילן צום טויט. בעט א ל' אכיר איר זאלט מיט מיר גומל חסד זיין אונד זאלט מיר ממין לעבין שענקין. וויא דר מלך אונד זיא דיינים זיני טענות אויש גיהערט, האט דר מלך אן גיפאנגן צו זיא דיינים דער מענש איז גירעכט מן קען איהם דש לעבין נישט אב שפרעכין, מעשה של ירושלמי [הומבורג, 1711].

מיט זיך : אן וואס שטארקער מע גענעצט אלץ זיכערער איז מען אן די עיך-הרע איז א שטארקע. חנה-מלכה דערקענט שוין אפילו ווען מע קומט צו איר זיך אן, יר, גש ו.

עכין. אן דער ייד וועט זיך ארומקוקן, אן אלע סגולות, אלע קמיעות, אלע און טאג טערשע קוויטלעך האבן אויף קיין האר נישט קלענער געמאכט זיין שלאפיקייט, אל. זייד מאנג, וואס דארפן מיר, בארדיטשעו 1898. מען בעט זיך דעם שד פונעם מענטש ארויסצוטרעבן... מיט פארשידענע אער און אפברענעכער, שמואל ש. קאנטאר, אלעקסאנדער יאנא, סיגעט 1941.

עניש. ער גלייבט אין אלצדינג וואס נישט פאר זיין שכל — גלייבט אין גאט און אויך אין רחוקות, גלייבט אין חלומות, אין ניסים, אין כישוף און אץ, ממוט, יא שטאט אין מזרח. רחלע האט געזוכט הילף אין קמיעות, אן,

גוטע יידן, סגולות, אפילו צייגנערינס און מכשפות", באַש, פאַר 1963 XII 7.

ער (יין, יקע). די דריטע קלאַסע וואָרן קליינע שוכנימלעך, קליינע חזנימלעך... עיך הרע'א, וואַקס און בלינדאויסגיכער, אמד, דער שטאַרער, ווילנע 1866. "ווילל שלעק מיט וויי טיקן — אזוי פיל אַיס", שוה. "שאל האַט פאַרטיבן אלע אַיס און וואָרזאָגעריס", אפא, געטראַכט מיט עברייטישט, זי 65. "דער גוף און די נשמה פון דעם יידישן פּאַלק — ביידע האָבן אויסגעזען צו זיין... קראַנק, און וואו נאָר עס איז געווען איינער וואָס האַט געקאָנט האַלטן אַ פען אין האַנט, איז ער געווען אַ דאָקטער אָדער ווייניקסטנס אַן אַ", שוה, דער ציילערס און ראַמאַניסטן וו, זי 324. "אַז דער אַ גענעצט נאָך דעם וויהי נועם, איז אַ סימן אַז דער קראַנקער האַט געהאַט אַן עיך'הרע", ח. ל. האַלפּערין, די היינטיגסטע בילדונג אין דיטש-לאַנד ו, ווילנע 1895, זי 19. "די אַקע נעמט אַ ציידל קנאַבל און זאָגט דעם שפּראַך...". אַברהם רענטשאַן, יובל, ב' וו. לא. כּישוף'א. "כּישוף'א, אייל-מישערס, ליוונט-שפינערס, בשמים-אַפּקלייבערס האָבן פאַרגעברייט די באַל-זאַמירונג פון איר מומיע, אַש, מעשה. ער'ני.

אָפּשפּרענגען — אוטוו & טרוו. שפּרענג אַפּ, געשפּרענגט. ארכ. פּלאַצן, אויפרייסן, אַפּ האַקן אע. "און דער מלך דער צורנט זיך אויף זייני ריד און ביפּיל זיין קנעכטן זיא זאַלן אים זיין קאָפּ אַב שפּרענגן מיט איינס שווערט", איבז, ר' אליקים חזן מק"ק קאַמאַרנאָ, ש' אַמטט ת"ס, ע/ב.

אָפּשפּרענגען — אוטוו & טרוו. שפּרענג אַפּ, געשפּרענגט. ארכ. פּלאַצן, אויפרייסן, אַפּ האַקן אע. "און דער מלך דער צורנט זיך אויף זייני ריד און ביפּיל זיין קנעכטן זיא זאַלן אים זיין קאָפּ אַב שפּרענגן מיט איינס שווערט", איבז, ר' אליקים חזן מק"ק קאַמאַרנאָ, ש' אַמטט ת"ס, ע/ב.

אָפּשפּרענגען — אוטוו & טרוו. שפּרענג אַפּ, געשפּרענגט. ארכ. פּלאַצן, אויפרייסן, אַפּ האַקן אע. "און דער מלך דער צורנט זיך אויף זייני ריד און ביפּיל זיין קנעכטן זיא זאַלן אים זיין קאָפּ אַב שפּרענגן מיט איינס שווערט", איבז, ר' אליקים חזן מק"ק קאַמאַרנאָ, ש' אַמטט ת"ס, ע/ב.

אָפּשפּרענגען — אוטוו & טרוו. שפּרענג אַפּ, געשפּרענגט. ארכ. פּלאַצן, אויפרייסן, אַפּ האַקן אע. "און דער מלך דער צורנט זיך אויף זייני ריד און ביפּיל זיין קנעכטן זיא זאַלן אים זיין קאָפּ אַב שפּרענגן מיט איינס שווערט", איבז, ר' אליקים חזן מק"ק קאַמאַרנאָ, ש' אַמטט ת"ס, ע/ב.

אָפּשפּרענגען — אוטוו & טרוו. שפּרענג אַפּ, געשפּרענגט. ארכ. פּלאַצן, אויפרייסן, אַפּ האַקן אע. "און דער מלך דער צורנט זיך אויף זייני ריד און ביפּיל זיין קנעכטן זיא זאַלן אים זיין קאָפּ אַב שפּרענגן מיט איינס שווערט", איבז, ר' אליקים חזן מק"ק קאַמאַרנאָ, ש' אַמטט ת"ס, ע/ב.

אָפּשפּרענגען — אוטוו & טרוו. שפּרענג אַפּ, געשפּרענגט. ארכ. פּלאַצן, אויפרייסן, אַפּ האַקן אע. "און דער מלך דער צורנט זיך אויף זייני ריד און ביפּיל זיין קנעכטן זיא זאַלן אים זיין קאָפּ אַב שפּרענגן מיט איינס שווערט", איבז, ר' אליקים חזן מק"ק קאַמאַרנאָ, ש' אַמטט ת"ס, ע/ב.

אָפּשפּרענגען — אוטוו & טרוו. שפּרענג אַפּ, געשפּרענגט. ארכ. פּלאַצן, אויפרייסן, אַפּ האַקן אע. "און דער מלך דער צורנט זיך אויף זייני ריד און ביפּיל זיין קנעכטן זיא זאַלן אים זיין קאָפּ אַב שפּרענגן מיט איינס שווערט", איבז, ר' אליקים חזן מק"ק קאַמאַרנאָ, ש' אַמטט ת"ס, ע/ב.

אָפּשפּרענגען — אוטוו & טרוו. שפּרענג אַפּ, געשפּרענגט. ארכ. פּלאַצן, אויפרייסן, אַפּ האַקן אע. "און דער מלך דער צורנט זיך אויף זייני ריד און ביפּיל זיין קנעכטן זיא זאַלן אים זיין קאָפּ אַב שפּרענגן מיט איינס שווערט", איבז, ר' אליקים חזן מק"ק קאַמאַרנאָ, ש' אַמטט ת"ס, ע/ב.

אָפּשפּרענגען — אוטוו & טרוו. שפּרענג אַפּ, געשפּרענגט. ארכ. פּלאַצן, אויפרייסן, אַפּ האַקן אע. "און דער מלך דער צורנט זיך אויף זייני ריד און ביפּיל זיין קנעכטן זיא זאַלן אים זיין קאָפּ אַב שפּרענגן מיט איינס שווערט", איבז, ר' אליקים חזן מק"ק קאַמאַרנאָ, ש' אַמטט ת"ס, ע/ב.

אָפּשפּרענגען — אוטוו & טרוו. שפּרענג אַפּ, געשפּרענגט. ארכ. פּלאַצן, אויפרייסן, אַפּ האַקן אע. "און דער מלך דער צורנט זיך אויף זייני ריד און ביפּיל זיין קנעכטן זיא זאַלן אים זיין קאָפּ אַב שפּרענגן מיט איינס שווערט", איבז, ר' אליקים חזן מק"ק קאַמאַרנאָ, ש' אַמטט ת"ס, ע/ב.

אָפּשפּרענגען — אוטוו & טרוו. שפּרענג אַפּ, געשפּרענגט. ארכ. פּלאַצן, אויפרייסן, אַפּ האַקן אע. "און דער מלך דער צורנט זיך אויף זייני ריד און ביפּיל זיין קנעכטן זיא זאַלן אים זיין קאָפּ אַב שפּרענגן מיט איינס שווערט", איבז, ר' אליקים חזן מק"ק קאַמאַרנאָ, ש' אַמטט ת"ס, ע/ב.

אָפּשפּרענגען — אוטוו & טרוו. שפּרענג אַפּ, געשפּרענגט. ארכ. פּלאַצן, אויפרייסן, אַפּ האַקן אע. "און דער מלך דער צורנט זיך אויף זייני ריד און ביפּיל זיין קנעכטן זיא זאַלן אים זיין קאָפּ אַב שפּרענגן מיט איינס שווערט", איבז, ר' אליקים חזן מק"ק קאַמאַרנאָ, ש' אַמטט ת"ס, ע/ב.

אָפּשפּרענגען — אוטוו & טרוו. שפּרענג אַפּ, געשפּרענגט. ארכ. פּלאַצן, אויפרייסן, אַפּ האַקן אע. "און דער מלך דער צורנט זיך אויף זייני ריד און ביפּיל זיין קנעכטן זיא זאַלן אים זיין קאָפּ אַב שפּרענגן מיט איינס שווערט", איבז, ר' אליקים חזן מק"ק קאַמאַרנאָ, ש' אַמטט ת"ס, ע/ב.

אָפּשפּרענגען — אוטוו & טרוו. שפּרענג אַפּ, געשפּרענגט. ארכ. פּלאַצן, אויפרייסן, אַפּ האַקן אע. "און דער מלך דער צורנט זיך אויף זייני ריד און ביפּיל זיין קנעכטן זיא זאַלן אים זיין קאָפּ אַב שפּרענגן מיט איינס שווערט", איבז, ר' אליקים חזן מק"ק קאַמאַרנאָ, ש' אַמטט ת"ס, ע/ב.

אָפּשפּרענגען — אוטוו & טרוו. שפּרענג אַפּ, געשפּרענגט. ארכ. פּלאַצן, אויפרייסן, אַפּ האַקן אע. "און דער מלך דער צורנט זיך אויף זייני ריד און ביפּיל זיין קנעכטן זיא זאַלן אים זיין קאָפּ אַב שפּרענגן מיט איינס שווערט", איבז, ר' אליקים חזן מק"ק קאַמאַרנאָ, ש' אַמטט ת"ס, ע/ב.

אָפּשפּרענגען — אוטוו & טרוו. שפּרענג אַפּ, געשפּרענגט. ארכ. פּלאַצן, אויפרייסן, אַפּ האַקן אע. "און דער מלך דער צורנט זיך אויף זייני ריד און ביפּיל זיין קנעכטן זיא זאַלן אים זיין קאָפּ אַב שפּרענגן מיט איינס שווערט", איבז, ר' אליקים חזן מק"ק קאַמאַרנאָ, ש' אַמטט ת"ס, ע/ב.

אָפּשפּרענגען — אוטוו & טרוו. שפּרענג אַפּ, געשפּרענגט. ארכ. פּלאַצן, אויפרייסן, אַפּ האַקן אע. "און דער מלך דער צורנט זיך אויף זייני ריד און ביפּיל זיין קנעכטן זיא זאַלן אים זיין קאָפּ אַב שפּרענגן מיט איינס שווערט", איבז, ר' אליקים חזן מק"ק קאַמאַרנאָ, ש' אַמטט ת"ס, ע/ב.

אָפּשפּרענגען — צעווע אַפּ, געשפּרענגען וועט. אוטוו — אַ לענגערע צייט זיך אויפ־פּירן ווי אַ ווילדער יונג, אַ שקאַץ. "און אַז מע שקאַצעוועט אַפּ אין די קינדערשע יאָרן, איז וואָס?". ער וועט אַ און זיך אויסמענטשלען — אויף מיר אַזאַ יאָר". טרוו — אַראַגאַנט, שקאַציש אַנפאַלן אויף עמעצן מיט ריידי. אַ אַן עלטערן פון זיך. אַ לערער און זיך אַפּילו גיט אַנטשולדיקן. מיט זיך: אַ זיך ווי אַ חדר'ינגל.

אָפּשפּרענגען — אוטוו. שקלאַף אַפּ, גע־שקלאַפּט. זיין אַ שקלאַף אַ לענגערע צייט. אַ בייט באלעבאַס לאַנגע יאָרן. אַ ביי דער פּלוגיטשע. ונג.

אָפּשפּרענגען — טרוו. רבע אַפּ, געשפּרענגט. דזוו אַפּסקראַבען. אַ די מערן. אַ צוגעברענגט דוג פון אַ טאַפּ. אַפּגעשפּרענגעט מיט אַ קניפּיקל און באַלד אויפגעבראַמטשעט, מעצקער. אַינקל האַט אַפּגעשפּרענגעט מיט די שטייול אַ שטיקל פּאַרלאַגע, ש. גאַרדאַן, צווישן אַזאַווער אונ שוואַרצן מאַסקווע 1934. מיט זיך: "צו ביסלעכעוונ שקראַבעט זיך אַפּ דאָס קוסטאַרישע פון זייערע קליינע יידישע פענצעלעך". נ. טאַבאַטשניקאוו, אפּ פּראַנט, באַרריטשעו 1932.

אָפּשפּרענגען — [.. שיעקערן] טרוו. שקר אַפּ, געשפּרענגט. אַפּ: "שקר'נען". אַפּאַקערענען. אַפּזאַגן לינגס. אַ מעשה גיט'געשטייגן גיט געפּלויגן. אַ וועגן זיך און אַפּילו גיט רויט ווערן.

אָפּשפּרענגען — טרוו. שראַב אַפּ, געשפּרענגט. ארכ. Mhd: schraffen. מאַכן אַז בלוט זאַל אַרויס. "דער [ש'ט יהודה] שרייבט דש דיא יהודים מוזן אַל דש בלוט ערשט אויש דיא לעבר ציהן אוני אב שראַבן אי עש דער יהודי מעג עסיין, שאר, זי קלה.

אָפּשפּרענגען — טרוו. שראַט אַפּ, געשפּרענגט. געשפּרענגט. אַפּ: "ש'רואַטן". צעמאַלן מעל גרעבלעך, גיט גענוג דיין. אַ די תּבואה מיט אויסגערבענע מילשטיינער. אַ די גאַנצע מעל.

אָפּשפּרענגען (עווען) — טרוו. שראַמ(עווען) אַפּ, געשפּרענגען(עווען). איבערלאָזן שראַמען אויף עפעס. באַדעקן מיט שראַמען. אַ טיפע שראַמען. אזוי אַ דאָס פּנים קען נאָר אַ פּעכטער.

אָפּשפּרענגען — טרוו. שרויף אַפּ, געשפּרענגט. אַפּדרייען אַ שרויף, אַפּטיילן וואָס איז געווען צוגעשרויפּט אָדער מאַכן לויזער דאָס צוגע־שרויפּטע. אַ דאָס צודעקל. אַ דאָס איבער־געברענטע לעמפל. אַ אַ ביסל דאָס שרייפּלעך כדי אַריינצושטעלן דעם אַרויסגעפּאַלענעם קאַגן טאַקט. "בעת די מאַגאַזינקע [פון לאַמפּ] איז פּול מיט קעראַסין טאַר מען... גיט אַ דעם ברענער ביז מען פּאַרלעשט פּרייער גיט דעם פּייער", בלעטער, Ne 6. "זיי ריכטן איבער טעלעגראַף־דראַטן, שרויפּן אַפּ רעלטן פון דער באַן־ליינע", יי, דערציילונגען, זי 37. "ער האַט

אָפּגעשרויפּט דעם צווייטן אַקער פון די הענט־לעך", שירע גאַרשמאַן, דער קויעכ פון לעבן, מאַסקווע 1948. אַ די ווינטיקלעך, די שריי־פּעלעך, סאַח = א) אַפּשוואַכן די דיסציפּלין; ב) אַפּשוואַכן דעם טעראָר.

מיט זיך: דאָס דעקל האַט זיך אַפּגע־שרויפּט. זיך אַפּגעשרויפּט אַ קלע פּקע אין קאַפּ = משוגע געוואָרן אָדער אַפּגעטאַן גאָר אַ גרויסע נאַרישיקייט. ונג. "עכין־ערני."

אָפּשפּרענגען — טרוו. שרומפּ אַפּ, געשפּרומפּט, געשפּרומפּט. מאַכן עס זאַל ווערן אינגע־שרומפּט, אינגעצויגן. "אַריינצולייגן דעם וואַלע־נעם יאַק אין וואַשמאַשין און אים אַ אַז קאַטש וואַרף אים אַרויס!"

אָפּשפּרענגען — טרוו. שרונט אַפּ, געשרונט. לז (זאַמעט). מאַכן עס זאַל האָבן אַ שרונט (אַ טעטענלע, שייטל). אַ אַ האָר רעכטס, אַ האָר לינקס, אַבי סוזאַל זיין אַ שרונט.

אָפּשפּרענגען — דער, זי. אַ אַקט אָדער רעוול־טאַט פון אַפּשרייבן (זיך). פּינקטלעכער אַ אַן אַ וואָס איז אַ רעוולטאַט פון דעם בהספּם־כּולם. שריפּטלעכע רעקאַרדירונג. פּראַטאַקאַל. קאַ פּיע פון אַן אַפּמאַך. "מאַכט אַן אַ דאָס נאָך זיין טויט זאַל די אַנדערע העלפּט גיטער אויך צו טאַַיע געהערן", מעשה טאַַיא. איבז, ווילנע 1836.

אָפּשפּרענגען — טרוו. שרייב אַפּ, געשרייבן. אַ אַפּקאַפּירן עפעס איבערשרייבנדיק. מעתיק זיין. אַ אַ קאַפּיע פּונעם פּאַטערס צוואה. אַ אין קלאַס פון אַ צווייטן בעת אַ דיקטאַנט. זאָג ר' ליב דו ער מיר שיקט איין העתק [= קאַפּיע] פון איר כתובה לא[נס] זיא מיט [נע]מני [=נאמר נות] אב שרייבן, פּראַג, זי 18. "דאָז ביכל איז גיפּונן וואָרדן בנא בחבור מאיר... מפראָג וועלכר... [איז] נהרג גיוואָרן צווייא מניל פון וויין... אַזו האָב איך עז אַבגשרייבן לזכרוין", באַלענגערניש, זי 231. "איך האב אין איין אַלט ספּר גיפּונדן דיא דאָזיג וואָרטן אוני האָב זיא אַב גישרייבן וואָרט פּר וואָרט", ר' אַלכטנדר בר' משה עטהוויזן, בית ישראל, אויפּבאַך, תע"ט [1719]. "האבענליך [= האָב ענדלעך] ביגערט העתק פון מנין פּטורים... האָבן מיר עש איין מאל מרצה גיוועזין זאַל זיא אַפּ שרייבן", גה, זי 367. "דאָס צעטל איז זייער משונה גרויס, עס איז באַשרייבן אַ בויגן פּאַפּיר פון אַלע זייטן, עס איז פּאַר מיר אַ גרויסע טרחה עס אַפּצושרייבן", יפ, זי 105.

ענטפּערן אויף אַ בריוו. ענטפּערן שריפּט־לעך. אַ מיט דער ערשטער פּאַסט. אַ מיט אַ בריוו און אַ בריוו. "הט אים דער קיסר אַפּגעשרייבן אַז דער מלך זאַל שיקן זיין זון צו אים כדי ער זאַל זען, אויב ער וועט קענען פּירן לענדער, וועט ער אים געבן זיין טאַכטער", נחב, 'מעשה ממלך וקיסר'. אַצונג, אַדוני המלך, בעט איך פון דיר דו זאַלסט הייסן דינע שרייבערס מיר אַפּצושרייבן אַ בריוו", מעשה

יעקב, ווילנע תר"ז, ז.ב. „אויב איר זינט אויף דעם סאגלאסנע, שרייבן מיר זיך אפ און איר באקומט פארויס פלינג טויזנט גילדן אלס האנט געלט“, י. בודזשא, דער ממזר ... ווילנע 1927, ז' 6.

2. סגון. חתונה האבן אויף א ציווילן אופן. פאררעגיסטירן די חתונה אין ציווילן מעטרי קאציע-פונקט. גיין אין זאגס זיך א.

3. א זיך די פינגער — א סך שרייבן, נישט מיד ווערן שרייבנדיק. „פיל מענטשן האבן זיך שוין די פינגער אפגעשריבן פון קרעמענטשור גער ת"ת, קמ. 1867, № 16. „שמעיה ... דער קארעספאנדענט פון די פתרילעווקער ציר-ניסטן האט זיך אפגעשריבן, ווי מע זאגט, אלע פינגער“, שט. פארבענקט אהיים.

1. דען. די פראצעס אדער רעוול-טאט פון אפשריבן. „הינטט אין די וועלט אזוי געשטעלט אז מע מוז מאכן אן א צו גאט אנוואגן אז יענע און יענע צוויי זענען געווארן מאן און ווייב, דר' ק. נ. שטיינבערג, הינדא אידעלסאג, קראקע תרס"ד, ז' 36.

2. (בוכהאלטעריש) אראפערענונג. א פון ארבעטערס אדער אנגעשטעלטנס געהאלט. אען וואס מאכן אויס ביי 50% פון געהאלט. „די אכענער לעדער-פאבריק האט געגעבן נאכן ליקווידירן די לעדער-צוואנג-ווירטשאפט פארצייט פראצענט דיווידענט. צוזאמען מיט די פאר-שיידענע בוכהאלטערישע אען אין געווען די גאנצע הונדערט, ש. קאשעוויק איב, קארל גרינבערג, רור אין פלאטע, מאסקווע 1931.

עכ"ז. עניש. ער (זין, יקע).

עריי.

אפשרויען — שרייבן אפ, געשריגן (19), געשרייען (27). אוטו — 1. שרייען א לענגערע צייט. דאס עופלעך האט נעבעך אפ-געשרייען א גאנצע נאכט. א ווי לאנג עס קלעקן כוחות צו שרייען.

2. אויפהערן שרייען. א און אנטשוויגן ווערן. קינדער שרייען אפ און א ווילע ארום לאכן זיי.

3. ענטפערן אויף א געשריי מיט א געשריי. א אויף עמעצנס א געשריי. דער עכא האט אפגעשרייען פון די בערג. זי האט געעפנט אונא מויל אויפן טאטן, אז אים איז איבער-געבליבן נאר אפגעשרייען און אנושרייען אויף איר.

4. דוה אנושרייען. „וויבאלד איין קינד שוין עטוואס פארשטייט, ברויך דער פאטער און מטער אים מפריש צו זען פון איין עכירה און אפצושרייען“, הרב א. ברודא, הליכות עולם, אונגוואר 1864, לה.ב.

אקווח — דוה בב פון אוטו, נאר מיט א צוגאב וואס מע שרייט. א איך וויל נישט ביזן היינעריק ווערן. די קעץ האבן שוין זייערס אפגעשריגן. אפאנגנדיק אדער אידיק ... דאס יאָבֿרי דיען איז בנימין געבליבן אן לשון, ווי דערוואָרן, ממוס, מסעות, ז' 19.

א די בעבעכעס דעם קאמאניק. א און אויס-פארקויפן. א די לעצטע קו. אפטרעגן פון שטוב די זאכן צו די שכנים מע זאל נישט א. „ער האט געלעבט פון פראצענט ... און א אן ארעמאן די בעבעכעס ... איז ... קיין גאנציע נישט געווען, שט. שייבעלע. „קורן, איך בין אייך אלעמען מודיע: אדער געלט במזומן, אדער איך נעם זיך א די פ", די מעשה פון פייער ברודער, ווארשע 1906, ז' 23. א דאס לעצטע העמד פון לייב, א פון קאפ ביי די פיס — צונעמען אלצדינג פאר די חובות. „זענען געקור מען די בעלי-חובות און האבן אים אפגעשריבן פון קאפ ביי די פיס“, שט. מאטל, ז' 91.

9. אראפשריבן, אראפערעכענען, אויסמעקן א חוב וואס איז שוין באצאלט. א אן אריינגע-טראגענע סומע געלט. „אז דו וועסט צו איינעם אפגעבן א חוב זאלטו זען דאס ער זאל דעם חוב תיכף א, א. י. שפערלינג, ליקוטים וו (טעמי המנהיגים), לעמבערג תרס"ט, ז' יב.

10. סגון. אראפערעכענען פון אינווענטאר מאטעריאל, מכשירים א וואס זיינען קאליע געווארן, פארלארן געגאנגען; דערביי פאר-קלענערן די פאראנטווארטלעכקייט פאר די מא-טעריאלן. א פארפילטע פראדוקטן. א רוי מאטעריאלן אויף הונדערטער טויזנטער רובל. אויך פיג — „סאיז אוממעגלעך אפצושריבן די צייט און די ענערגיע וואס איז פארשווענדט אויף א נוצלאזער טעטיקייט, א מענטש וואס מען דארף אים שוין א — ער קען שוין נישט ברענגען קיין נוצן דער צושלאפט.

11. אנושריבן א שפרוך, א שפראך, א מאגישע פארמל ווי א סגולה קעגן א קרענק. א זאל מען אים פון קדחת, קללה = קריגן זאל ער די קדחת! „ער שרייבט גאר אפ אויף מאנדלען, פון קדחת און קען אפשפרייכן א גוט-אויג, ש. הויכבוים, א יוד, אדעס תר"ל 1869. „דא האט ער געשריבן קוויטלעך צו א יולת און דארט האט ער אפגעשריבן פונעם קדחת“, קמ 1870, № 7. „זיי [די איידעם] זענען מושלמים בכל המעלות, מוהלים, שופר-בלאוער, פלעכטן ביטעלעך צו הרסים, א דאס קדחת“, דער יוד פאר פסח, ווארשע 1881, ז' 155. „ר' אהרן האט מער נישט צו טאן, נאר דיר צו שרייבן. אפער פון קדחת האט ער דיר אפגעשריבן. גיי שוין, מה-יעשהגיק!“, יא. ער-שטער יודישער רעקרוט, סאווי אויסג 1931, ז' 167. א מיט קויל = אנושריבן דעם נאמען פון א מחלה מיט קויל און דערגאך אפמעקן און דערביי זאגן מאגישע שפרכן.

מיט זיך — טפעצ בב: 1. צונויפשטעלן א קאנטראקט. זיך פארפליכטן שריפטלעך צו צאלן אדער צו טאן עפעס. „האט ער אנדערש נישט געוואלט דעם שידוך לאזן ענדן, ביי יענער מחותן האט געמוזט זיך א דאס פרייער (פאר מחותן קטנות) זאל ער שיקן פארויס זען זון א ברייוו-שטעלער“, ליאנדא, נעטר בריפן שטעלער, ווילנע 1844, ז' 21. „האט ער זיך שוין מיט אים אפגעשריבן אויסדריקלעך די התחבחות פון ביינע צדיקים“, ר' יעקב מדובנא, משלי

כוזר, סוילקאו 1836. „האט דער פאטער איר אפגעשריבן אז אין אן ערך פון פערציק טעג וועט ער קומען צו איר“, צווק צדיקאווין ממינוסק איב, ר' יעקב קראנץ, נעימות יעקב, ווילנע 1869. „נון אלזוי, ליבער ברודער, שרייב מיר עס אפ צום גיכסטן צי וויליקסטו איין צו מין בקשה אדער נישט“, לאז, ז' 116.

3. שרייבן א לענגערע צייט אדער אויפהערן, פארענדיקן שרייבן. דאס גאנצע לעבן אפגע-שריבן פאעזיע און צום סוף זיך גענומען צו א ראמאן. אפגעשריבן און אפגעמעקט די טינט. „שוין אזוי גיך אפגעלערנט? אפגעשריבן? דאכט זיך עס איז נאך נישט קיין פערטל שעה“, בלעטער, № 35.

4. דוה אנושריבן. „אין אונזערע לענדער דארף א רב מער נישט קענען לערנען און ווייטער נישט ... ער ווייסט נישט אפצושריבן אפילו א רעכטן לשון-קודש-בריוו, אמד, יע קעלט גאלדשלענגער, זשטאמיר 1868. „ביידע זענען געלאפן צו א ווינקל-שריבער א א קלאגע“, י. א. ב. דיא קליין שטעטיל אסיפה, לעמבערג 1883. „עס פעלט נישט מער ... ער זאל א און אונטערשריבן א פראשענדיג צום מאגיסטראט“, פרי, שטעט און שטעטלעך, פונקט 6.

5. אפשיילדערן. באשריבן. א דעם אשנדרוק. איך קען דיר נישט א ווי איך בין געווען אנטוישט. איר שיינקייט איז נישט אפצושריבן. „דער וואל-פיש איז זייער גרויס ... ווי די נאטור-שריבער שרייבן זיי ריכטיק אפ“, ישראל במוהר'ס [מילער מהוראדנא], דער מהר"ם שיה, ווארשע 1893.

6. פארשריבן (א רעדע, א מינדלעכע דער-קלערונג, אן אורטייל, א מעשה אע). „בשעת מען האט אפגעשריבן דעם גור-דין, האט הקב"ה ... גערויפן צו גביראל, וואס ער איז דער שריבער למעלה ... האלט נאך אויף די ברייח-לעך מיט די פסקים איידער זיי וועלן געהתמעט ווערן“, נצח. קמ ז' 7. „די דרשה האט א צוהערער ... גלייך אפגעשריבן און ווי ווייט מעגלעך אומפארענדערט מעתיק געווען“, עקי-בא יוסף שלעזינגער, עמוד היראה, קאשוי 1866. „דו זאלסט דיוע גאנצע ערציילונג, וואס איך האב דיר דא דערציילט פון מיר, א און אפדרוקן, אמד, דער גלגול, ווארשע 1867.

7. איבערגעבן, איבערלאזן עפעס עמעצן, פארשריבנדיק דאס אין דער צוואה, אין דאקר מענט. א א ירושה. א דער ווייב דאס הויז מיטן גארטן. א אויף עולמות. „דאס איז דען א מענטש — ער האט דאך די קינדער נישט אפגעשריבן אפילו א פרשה“, „האט אפגע-שריבן דעם זון זען גאנץ פארמעגן בחייו“, אמד, הפעמון בבגדא, ווארשע 1855. „ווען א קראנקער שרייבט אפ אן אנדערן זיינע גיטער אויב ער האט פאר זיך געלאזן עטוואס פעלד איז זען מתנה א גוטע מתנה“, זרעים, טז.א. 8. אויף א געזעצלעכן אופן (לויט א געריכט אדער אדמיניסטראטיוו) רעקוויזירן פאר א נישט באצאלטן חוב. א די מטלטלין פאר שטיבערן,

אפשרות — טרו. שרעק אפ, געשראקן, זן ~געשרעקן. 1. (שרעקדיק) אפשטעלן, אפהאלטן עמעצן פון טאן עפעס, גיין ערגעץ א.ע. א דאס קינד פון געפערלעכע שטיפע רייען. נישט מעגלעך מיט פניע רייד א א רוצה פון בלוטפארגיסונג. עס האט מיך אבער דיוע שוועריקייט אויך נישט אפגעשראקן, אמד. דער גואל, ווילנע 1866. — איז דען נאטאן דער יעניקער, וועלכן מע ברויכט אפצושרעקן, צי וועלכן א זאך שרעקט אפ? יל, איוב, ג. לעסינג, נתן החכם, אדעס 1884, ז' 66. נאר דאס האט זי אבער נישט אפגעשראקן, זי האט זיך פארגענומען צו טאן אלע מיטל, ממוס, ווינטש, ז' 12. און ס'שרעקט נישט אפ דער פלעזונשטאלץ / דעם שטראם דעם אייני געשפארטן; / ער האט צען טויזנט יאר גע-ווארט / וועט הונדערט טויזנט ווארטן, יהואש, ציבט און געדולד, אים שרעקט די רשעות פון דער וועלט, אבער זי שרעקט אים נישט אפ, ער גיט זיך אן עצה, שג, שלום אש, ניי 1960, ז' 134.

2. צעטומלען, צעמישן די רעיונות. שטעלן אין א פארלעגנהייט. איבערראשן (מיט א ביטעם פון שרעק). א דאס הארץ = שטארק אפשרעקן, צעטומלען. אויב מע קען עסן פארפילטע קארטאפל, דאן קען מען מיט פלייש, וואס איז שוין אפשר נישט אזוי איינצדיק אונד אויך נישט א, ביי, טאגבוך פון לאדזשער געטא. אים האבן פֿרעסט נישט אפ געשראקן פון אוראל, ער וועגן זיי האט רואיק אפגענומען גרוסן, פמ, מלחמה וו, ניי 1956, ז' 561. און זאל אונד נישט א די צוריקגע-פאלנקייט פון אזוי פיל ברידער און שוועסטער אונדזערע, מ. שטריגלער.

3. (אנשעקדיק) אועקטרעבן, אפשטויסן. און דין בלה וועט זיין צו שפיין צו אלערליי ערד, און קיינער וועט זיי נישט א, חחה, דברים, כח, 26. [תי: און קיינער וועט נישט אועק-טרעבן]. דיק... האט זיך געמיט מיט אלע פוחות נישט אפצושרעקן און נישט אפצושטויסן פון זיך די פרומע יידן, שג, דערציילערס און ראמאניסטן, ז' 63.

4. זיין אפשרעקן, דערשרעקן. א די גענדו. מען טאר נישט דעם קינד מאכן א מורא, אזוי ווי פיל מענטשן זאגן: דער בער אדער דער הונט וועט דיר כאפן — אדער אנדערע אועלכע ווערטער וואס שרעקן דאס קינד אפ, חח, לד, א. וואגן זיי זיך נישט אויסצובעסערן די שפראך פון אונדזערע וויכערשע סידורים, דען זיי ווארען שוין אפגעשרעקט דורך די ערשטע פראבע, אמד, דער שבעים מאגליצט, ווילנע 1877. ער וויל אונדז אינריידן, אז ווען עס זינען אונטערגעקומען די גראנדיעזע ארבעטער-שלאכטן פון דער רעוואלוציע פון 1905, האבן זיי... אפגעשראקן אויך פראן, שג, לעזער, דיכטער, קריטיקער וו, ז' 488.

5. שרעקן א לעגערע ציט. אז מע שרעקט

גוואלדעוועט — און דאס ווירקט. אט האט זי אפגעשרעקט דעם מאנס אויסברענגערישקייט. „אפשר וועסטו א דעם צאָרן“, יג, איה, ר"ה תשי"א.

מיט זיך: „האָפּ, האָפּ!“ שרעט זיך אפ דער ציגינער און פליט ווי א שד א פארשי-טער, טעג, קאפריזן, א ציגינער. **עכץ. עניש. ער (יין, קע) —** „קומט אבער אן עת-צרה אויף דער יידישער גאס, ווערט דער יידישער שרעבער מיט א מאָל א חשב, מע קרוינט אים פֿאַרן אַפֿיציעלן אָ... ער דאַרף שרעקן און וועקן, אפֿעלירן און מאַנען“, ברוס, צוק, דעצעמבער 1959. **ערי.**

אפשרות — די, ז. קאפיע, דופליקאט. אן א אויף גוטן פאפיר, א פון א דאקומענט, רע-צעפט, אנאליז. נישט קיין א נאר קאטשערעס און פאמלעס. „אויב איך נאם צו מיר דען ור זיגליטן קאף ברייב... אונז איין אויפן אב שריפט פון דעם ברייב“, שעריר, לב, 11. „על החוב הניל נתקבל ע"פ א סך ארבעים סכומות מדינה כפי הערכה ועד בקי"ק אמדור“, תקנות ועד תניה [ש. דובנאוו, פנקס מדינת ליטא, בערלין תרפ"ה, ז' 288]. „איך שיק דיר דא אויך אן א פון א בריוו. [אני שולח לך העתק מן האגרת...]. וואס די גויה האט דעם בילקער פרייך גיהאט גיגעבין“, יפ, ז' 186. „מאנסוקריפ-טן (האנט-שריפט) געפֿינען זיך דאָרט אונטער די 6,300 איינציקע עקזעמפלאַרן (וואס עס געפינט זיך אין ערגעץ נישט קיין א)“, קמ, 1865, № 5. „ער האט אונדו געלאָזן צוויי עקזעמפלאַרן פון איר (דאָס הייסט צוויי אָן מיט זינער אייגענער האַנט)“, אמד, איין הונד אלס שדכן, ווילנע 1878. „אן א פון דער שריי-בונג זאל געגעבן ווערן פֿאַר א געזעץ אין יעדער מדינה נאָך מדינה“, נגמ, אסתר, ג, 14.

אפשרותם — זיין דפן.

אפשרותעווען — טרו. עווע אפ, געשרע-טעוועט. 99: ~שרימעווען, ~שראמע-ווען. זיין אפשרותן.

אפשרעק — דער, ז. 1. אַקט אָדער רעזול-טאַט פֿון אַפֿשרעקן. 2. מיטל אַפֿצושרעקן. סטראַשילע. „ווער רעדט דער אַקציוניק — כאַטש ער איז געווען אַ שיינער שגן — איז פֿאַר מיר געווען אַן אַ“, אר, נאָך דער אַפֿערע. „דער נאַציאָנאַלער זעלבסטמאַרד אין אַבסאַלור טער אַסימיליאַציע איז נישט קיין אַ פֿאַר יענע קריזן“, זשיט, טאָג, 1953 v. 6. אַ-מיטל. אַ-קאַליר. „דאָס מלאַך-המות-שוועמל איז קענטיק אַזאַנק די אַ-קאַליר“, פֿעט, ווילנע 1932, № 15.

אפשרעקיק — אדי נעאל. וואס שרעקט אפ גרויליק. אפשטויסיק. אע תנועות, אע חלומות.

אפשרעקל — דאס, עך. סטראשילע. „דער ווינגארטן איז פול מיט אפשרעקלעך אין צי לינדערס און מיט הויכע הילצערנע פֿיס“, נאד, טינט און פֿענער, ניי 1936, ז' 63.

„אָבער מיין אַראַבער האָט שוין לאַנג אַפּגעשריגן זינען אַלטי זאַכין, טעג, מינע זיבן יאַר אין תּל-אַבֿיבֿ, ב"א 1947, ז' 63.

טרו. 1. פרווון, זיך מינען אפצושאפן, אפ-צורופן, נישט דערלאָזן דורכפֿירן אַ נישט-געוואונ-טשענעם באַפֿעל, פֿאַראַרדענונג, אינסטרוקציע א.ע. אַ מיט גוואַלדן, מיט פֿראַטעסטן. אַ מיטן אוינטערקויפֿן די מאַכטהאַבערס. אַ אַ גויה, אַ געזעץ, נישט שטפֿערן א.ע. „לית-ברירה שרעט מען אַפֿ אַ גויה“, אַ אַ גויה איז שטילער-הייט מיט אימפּעריאַלן, שו. „אין ציטן פֿון נויט: אַ חולאת אויף בהמות, צי אין אַ טריקע-ניש, האָט דער בעל-הבית פֿון דער קרעטשמע געמוזט פֿאַרן צום רבין בעטן, ער זאַל אַ דאָס בייזן פֿון זיי“, ברוד האַגער, מלכות חסידות, ב"א 1955. „אין די נעכט זינען די פֿאַרשטייער געזעסן... געמאַכט ליסטעס פֿון רינד און אַרעם, געציילט די קעפּ און דאָס פֿאַרמעגן — אַבי אַפֿצושרייען די גויות אויף נאָך אַ מעת-לעת“, מ. שטריגלער, אינזלען אויף דער ערד, ז' 10. „דער גורדין איז שוין פֿאַרזיגלט, אָבער מע קען נאָך אַ די גויה“, ברוס, ביי די טיטן פֿון פֿאַלעטיע, ז' 43.

2. מיט גוואַלדן און געוויינען אַפֿראַטעווען אַ גויס. נישט לאָזן אַפֿשטאַרבן. אַ אַ מת, אַ גויס. אַ עמעצן פֿון טויט. „מע האָט אים פֿור-בירט אַפֿצושרייען, אַ נאַר אומזיסט — טויטע ווערן נישט לעבעדיק“, מוק, מינע באַגעגענישן, ז' 198. „עטלעכע מאָל אַפּגעשריגן, פשוט אַפֿ געשריגן פֿון טויט, אַפּגעוהיהשטעט, ווי מע חיה-טשעט אַפֿ אַ קליין צעטראַטן הינדלעך, שט. טבֿיה, הויה, ביי אַזאַ אויפֿפֿאַסונג איז רעכט צו טאָן וואָס היסטערישע יידענעס אין קליינע שטעטלעך טוען אַמאָל מיט אַ גויס: זיי שרעקן אים אָפֿ, גריי, מענטשן און ווערטן, ניי 1953, ז' 98. „האַב אַ ריטל אַ טויטס אַפּגעשרייען, / האָב צוריק אין אים לעבן דערוואַכט“, ב. לאַפֿי, דער פּולער קרוג, באַלאַדע פֿון ריטל, ווען מען „שרעט אַפֿ“ מיך, וואָלט איך יענעם דער-הרגעט. ווייניק זיך אַנגעמאַטערט אויף דער פּאַסקודנער וועלטי, חג, מאַמעס שבתיים. אַ אַ טויטן — אויך סתם מאַכן קולות; שרעקן נישט מיטן אייגענעם קול; שרעקן אזוי אַז מע קען אויפֿווען אַ טויטן. „אַז סיהאַלט שמאַל, צעלאַזט זי זיך מיט קולות פֿון אַ טויטע“, ש. גאַדאָג, צווישן אַזאַווער און שוואַרצ, מאַסקווע 1934.

3. דורך געשרייען, פֿראַטעסטן צוריקריגן וואָס מע האָט צוגענומען. אַ צוריק די קאַנפֿיס-קירטע שטיבער. „די אַרבעטער האָבן אַפּגע-שרעקן די פֿאַרקלענערונג פֿון שכירות“.

4. אויסשרעקן עפעס. שרעקנדיק אַרויס-ברענגען עפעס פֿון זיך. אַ די אַמגעלערונטע לאַזונגען. „מיט זינע ליידער פֿון אומקום... איז ער אויסן געווען... אויסצולאָזן פֿון זיך דאָס געפֿיל פֿון שרעק פֿאַרן אונטערגאַנג, אי עס צו פֿאַרזינען אָדער... אַפּצושרעקן“, שג, ה. לייבוויץ, ז' 387.

5. דורך געשרייען ווירקן, משפיע זיין. זי

יוספן אין דער תפיסה. געניצט מיט די בב: א) איך האב איך עפעס וואס צו זאגן; ב) דאס איז מיר אויך נוגע. „א' א' ב' — הערט אויס אויך מוזן מיינונג.“ „א' א' ב' — מיט מיר איז עס אויך געשען.“

אף אַזן נמו תנינא — [אנאין נאמע טאנינען]. זאפ. תח. „אויך מיר האבן אזוי געלערנט“, תלמודישער ט, ווען איין תנא ברענגט אַ ראיה פֿון אַ צווייטן תנא. געניצט ווי אַן אויסדרוק פֿון אַזנשטימען מיט עמעצן. „א' א' ב' ת' איך בין (מיר זענען) אויך מסכים. געניצט אויך שפאסיק: פונקט פֿאַרקערט.

אפאסטאדן — די, אז נב. >איי >גר. >סנדרין יח.ב. אפסניא. מאגאזין, לאגער פֿאַר סחורה. „די בערזע, די גיגאנטישע אַ — די מאגאזינען וואו עס האבן זיך אָנגעזאַמלט די סחורות פֿון דער גאַנצער וועלט“, קאָר ווו, נ"י 1940. ז' 73.

אפאזיע — די, מצ נב. 99: אפאזיע >איי >גר. (פאטאלאגיע). טיילווייזע אָדער פֿול־שטענדיקע אומפּאַקייט צו ניצן אָדער ריכטיק צו פֿאַרשטיין ווערטער. „אַמעריקע איז ניט פֿאַראַינטערעסירט... צו האָבן... בירגער וואָס ליידן פֿון אַ אָן אָמנעזיע, גרינג איד און וועלט, נ"י 1953, ז' 312. יוש — אַדי. אָמנעסטישע אַ / — אָמנעזיע, 1411.

אפאקא — דער, מצ נב. >פר. דזוו אָדוואָ קאַט. פֿאַרשטייער פֿון קעניג. „יום ש"ק ר"ח חשון האט הליטאָן קרימנעל המשפט לקאמיר גיטראָגין אויב צו מאַכן, האָט עו האַפּאַקאָ דע רואַ מעכבֿ גוועזין, יב"י וועגן מעצער עלילת־דם, 1669 [5 שפ' 254].

אפאקיר — דער, ז' דזוו אפיר. <... אָן אפֿאַר (אָדער דיקטאַנדע). דער שרעבער פֿלעגט דיקטירן די תלמידים אַ גריסל און די תלמידים פֿלעגן עס דאַרפֿן אויסלייגן קאַרקעט אין זייערע העפֿטן, יובל XXX, ז' 48. „מע דאַרף שרעייבן פֿון אָן אַ, מחמת אותיות האָבן ליב אַז מע צוקט זיי“, מק, זעלמעניאָנער ו, מאַסקווע 1931.

אפאָרדן — טרוו. בלוין אינפ. קצ. אמ. <E: afford. דזוו אפֿאַדערן. האָבן די מעגלעכ־קייט, די מיטלען (דורכצופֿירן, צו באַצאָלן). „ווער עס קען אַ אַ 50,000 דאָלערדיק הויז... איז זיכער אַז ער וועט געפֿינען פּאַסיקע שכנים“, ה. מאָרגענשטער, טחז 1970 xi 22.

אפֿאַרדערן — טרוו. <Hol: fordar; D: vordern. 1. פֿאַדערן, פֿאַרלאַנגן. 2. פֿאַר־שפּרייטן. 3. צושטעלן, באַהויפטן. „איך האָבני נאָך גיא מאהל די עהר נאָך אָקאַזיאָן גיהבט, דיהא אַכטבאַהרי מיט מניש שרעייבן צו אַ“, יוסף מאָרטן, לטון זחב, אַמטש תּציד, ז' 22.

אפֿאַריזם — דער, יען. >איי >גר. גוט (קורן, שיין) פֿאַרמילירער אַרויסזאָגן פֿון אַ מיינונג, פֿון אַ געדאַנק, וואָס ווערט געגעבן ווי

אפֿתכליתן — [.. טאַכלעסן] אוטו & טרוו. תכלית אַפ, ~געתכלית. אַפּט איר. מאַכן אַ תכלית, אויפֿטאַן (מיינענדיק איבערפֿירן). „אויב די קינדער וועלן ניט מאַכן קיין תכלית פֿון די מכשירים, וועלן זיי אַ די רעגנס און די שנייען.“

אפֿתכלעווען — [.. טאַכלעווען] טרוו. תכ־לעווע אַפ, ~געתכלעוועט. ברענגען צו נישט, פֿאַרתכלעווען. צעטרענצעלען. אַ דאָס גאַנצע האָב־אויך־גוטס.

אפֿתלינען — [.. טאַלינען] אוטו. זען אַ תלין אַ לענגערע צייט אָדער אויפֿהערן זען אַ תלין. אַ עטלעכע יאָר פֿאַר די זעשטן. טרוו — אויסהרגענען, אויסמאַרדן. אַ אומשול־דיקע מענטשן.

אפֿתעניטן — [.. טאַעניסן] אוטו. תענית אַפ, ~געתעניט. 1. ניט עסן במשך פֿון דעם גאַנצן תענית־טאָג. אַ (דעם) תּשעה־באַב. 2. פֿאַסטן אַ לענגערע צייט אָדער אויפֿהערן פֿאַסטן. די אַנטוילנעמער אין הונגערישטריק האָבן אָפּגעתעניט אַ גאַנצע וואָך. אַ און צובעשן.

אף — דער, ז' Mhd: affe. מאַלפע. אַף = קוף, אב, שמות ז־רים, אינוע 1542. ריכ־לין 8 פֿאַרשטעט: יקופֿים [מלכים א', י 22] „אויף אַפֿ“, „דער נאָך גינגן די אַפֿין פֿון דיא ביימר הרונטר אויף זיא טעטן זיך אויך וועשין איירי אויגן אויף דען בעקין וואו דש ווייכע פּעך דרינגן וואָר“, איילין שפּיגל, פּראָג תּצ"ה, ז' 27. „זייער גאַט איז אַן אַלטער אַף“, פּאַויר, 1909 פּלאַטות וואָרשע 1844. אַפֿע, די, ז' דזוו דעס. „ר' פּנחס מיט זען וועב האָבן קיין מאַל קיין אַפֿע געווען, האָבן זיי געמיינט דאָס איז אַ טוטער מענטש“, איין שינה מעשה פֿון איין גרעפֿו אין פּוילן, טשערנאוויץ, תּרכ"ג.

אף — 99: אָוּף. פֿאַרשפּרייטער, אַזנע־וואָרצלטער אַרפֿן אַרויסרעדן די פּרעפּאַזיציע א ו י פ. אויסלייג פֿון א ו י פ אין סאָו אַרט־גראַפֿיע.

אף — דזוו אויף. < 393, < 395, < אויפֿזיין, 439. „ער האָט ניט צוגעמאַכט די אויגן, אַפֿ־געווען די גאַנצע נאַכט“. „... וואו מע איז אָפּגעווען נישט בלויז דאָנערשטיק בנאָכט און מע האָט געלערנט בהתמדה און בהשכמה אָנהייבנדיק מיטן גרויען פֿאַרטאָג און ענדיקנדיק אין די שפּעטע חצות־שעהן, די איד' וואָר, 22 viii 1958.

אפֿאַדערן — אוטו. אָדוּו. בלוין אינפ. פּטמ. אמ. <E: afford. זיך פֿאַרגינגן, זיך לאָזן קאַסטן, האָבן די מעגלעכקייט, זען פּכות. דזוו אפֿאַרדן. „נישט געקענט אַ אויפֿצורייצן קעגן זיך אַ גרויסן טייל פֿון דער פֿראַנצויזישער אינטעליגענץ“, ד. שוב.

אף אַני בחלומי — [אַני באַכאַלומי]. זאָפּ. בראשית, מ, 15. „מיר האָט זיך אויך געחלומט“, תי [דאָס האָט געזאָגט דער ש־רהאָפֿים צו

אַ מענטשן אַפּ יאָר־לאַנג, איז קיין וואונדער ניט, אַז ער ווערט אַ פּחדן“.

מיט ז י ז: [ארק אָן זיך] זיך ניט אַ פֿאַר אַ סכנה. „ולוקש שפּרך ער צו זיינן ריקן. / נון נעמט בלד אויערי בעשטי וואָפֿן. / מיר וואָלן אונז ניט לושן און אבשריקן“, בַּא־בּוּד, 149. „עס בעסט קיין הונט דער דא בילט, אַלון אַך מעכיר אופֿר דרייט און שלט... העלכער זיך אבר מיט דרייאַן לאַשט שרעקן אב“, צוכט. „וועט איר זיך ניט אַ צו דרוקן אַזעלכע טריפֿה־נע געדאַנקען, וואָס וועלן זיך געפֿינען אין מנין בריווי, בצג.“

ו־נב. „ארויסגערופֿן אַ געוויסע אַ, אַ מין נאַציאָנאַליסטישן פּחד פֿאַר זיך אַליין“, הל, טאָג, 1951 | 13.

ע־נד — דעשמ. נר. „אויסערדעם איז דער נאָמען געהיימע ליבע אַליין שוין גענוג אַ, אמד, דיא שיינע מינקע, ווילנע 1886. „עקלדיק אַפּשרעקנד ווערט אַ געוויינלעך נישט שיינע געזיכט, וואָס באַוויזט זיך פֿון אונטער אַ הערלעכער מאַסקע“, דא, „שוואַר־רויט, וואָרשע 1910, ז' 80.“

ע־כין. ע־ניש. ע־ער (-ין, קע). ע־ריי.

אפשטיהן — [.. שטינען] שטיה אַפּ, ~גע־שטיהט. 99: ~שטיהן [.. שאַסיען] (גראַב־לעך) טרינקען, שיכורן אַ לענגערע צייט אָדער אויפֿהערן טרינקען, שיכורן. אַ אַ וואָך נאַכ־אַנאַנד, זיך אויסניכטערן און ווידער זיך אַפּ־שטיהן.

אפשטלען — [.. שייכלען] טרוו. שכל אַפּ, ~געשכלט. אויסטראַכטן מיט קלוגשאַפֿט, אויסגעפֿינען אַ קלוגן אויסוועג. אַ אַ געלונגע־נעם פּלאַן אָפּצוגאַרן דעם שונא.

אפּשרעפֿענען — [.. סאַרפֿענען] טרוו. שרפֿע (שרפֿן) אַפּ, ~געשרפֿעט, ~געשרפֿנט. אָפּברענען, אָפּסמאַלען. „באמת, ווער קען דאָס אַזאַ נאַרישקייט געדענקען — אַזאַ שריפֿהעלע וואו עס זענען אָפּגעשרפֿעט געוואָרן פֿינף יידן“, דר' מ. א. אַזענענשטאַדט, נאָך דער גרויסער שריפֿה, ווילנע 1901. „אָפּגעשרפֿעט האַלץ און קוילן“, י. יאַכניסאָג, געיאָג נאָך שפּיז, קנעו 1924. „ער שפּילט זיך מיט פֿיצער, וואָס וועט אים אַליין היפּשלעך אַ“, אַפּא, טחז, 1967 v 29.

אפּתורהן (זיך) — [.. טוירען] אוטו. תורה (זיך) אַפּ, זיך ~געתורהט. אָפּזאַגן תורה. „... האָט זיך פֿאַרזאַמט דאָרט ביז זיי נאָך שלש־טעודות... ביז דער זון האָט דאָרט אַפּ־געוונגען, און ביז איין מחותן האָט זיך דאָרט אָפּגעתורהט“, אמד, דער ליטוואַק אין וואַליניען, ווילנע 1870.

אפּתחתן — [.. טאַכעסן] טרוו. תחת אַפּ, ~געתחתט. (גראַב) 1. אָפּזאַרן. באַשווינדלען עמעצן. 2. אָפּשמעסן אין הינטן.

אפּתירוצן — [.. טעירעצן] אוטו. אָפּזאַגן אַ תּירוץ. אַ אַ נאַרישן תּירוץ.

אים געגעבן זױ צו טראַכטן? נישט מער, ווי איר שטענדיקע אומצופרידנקייט און איר אַ זיך פאַרטראַכטן, וויסט וו, ז' 146. — קײַט — איינגשאַפט פֿון זײַן, געשען אָפּט. „די אָפּט קייט פֿון אַלויזעס אין זײַן פּאַעטישער שפּראַך, איז זײַן בילדלעכקייט, — אַלויזעס צו גע- שטאַלטן, עפּיזאָדן, ש.ה. לייזיק, אַיט אַ בע- לע, אַיט ש.י.מ.ה. [אויך יקייט]. אויך אָפּטלעך. „און גאַר אָפּטליך האַרנט מען: דאָס איז איין אַלטע שמאַכטע, קמ 1866, № 16.

אַפּטאַלמ|אַלאַגיע — די, > איי > גר. מעד. צווייג פֿון מעדיצינישער וויסנשאַפט וואָס פֿאַר- נעמט זיך מיט אַנאַטאָמיע, פיזיאלאָגיע און קראַנקייטן פֿון אויג. „אַ מיט אַ באַזונדער באַריקוויכטיקונג פֿון טובערקולאָזע דערקראַנ- קונגען פֿון אויג, טאַ, 1929, № 5. „אַ אָפּטאָפּ — ספעציאליסט אין אַלאַגיע. „אַ אָפּטאָפּ — אינסטרומענט צום אונטערזוכן אויגן. „... איז דער דאָקטער ווירקליך צוריקגעקומען און האָט מיטגעבראַכט אַן אַאַ, דער אמת, באַסטאַן 1895. „אַ אָפּטאָפּיע — דאָס אוני- טערזוכן, דאָס באַטראַכטן דאָס אינעווייניקסטע פֿון אויג מיט דער הילף פֿון אַן אַאַסאָפּ.

אַפּטאָגרייט — די, זן. מאַט. אָפּטסטע, פֿאַר- שפּרייטסטע גרייט, מאָדע. „אַ סטאַטיסטישער טערמין אויף צו באַצייכענען די מאָדע, דײַה די אָפּטסטע אָדער טיפּישע גרייט פֿון אַ צונויפּשטעל פֿון ציפּערן, למשל, בײַ די ציפּערן 7, 6, 14, 3, 6, 100, 1, 4, 14, 6, 2, 7, 29, איז 6 די אַ אָדער מאָדע ווײַל דאָס טרעפּט זיך רײַז מאָל, י. יאַכניסאָג, פּראַקטישע פּעראַגאַגיע, קיזעו 1929, ז' 402.

אַפּטמאַל — אַדו. 1. פֿון צײַט צו צײַט. אין געוויסע פֿאַלן. „פֿאַר אַ טובַה קומט אַ אַרויס אַ רעה, שו. „אָפּטמאַל גײַנדן מיר דײַ צײַט ברענגט מיט דו מען זאָל טון פֿון גוטש העגן (הפּרו תּורתך) אוי, מן זאָל גוטש תּורה פֿר שטיין... „המה, לובלין שפּו, תּהלים, קיט, 126. „אַ טראַג איך איר אונטער אַ גאַנצן פּאַק בעז, פּאַרזענער צעטשריפט, 1956/57, № 16-15, ז' 68. 2. אָפּט, אַ סך מאָל. אויך אָפּטמאַלט, אָפּטמאַלט. „דען גאַט דער גירעכטי ריכטער בינאַלט אַליש וויא שונט אָפּט מאַלש גידאַכט, גה, ז' 289.

אַפּטע — די, ס. קראַנקייט, ענלעך צו אַפּ- טאַזע בײַ קינדער. „בײַ אומרייניקייט פֿון דער מוטער אַנטשטייט אָפּט בײַם זויגקײַנד אין מויל וויסע בלעזלעך (אָפּטע). די יאַסלעס און דער צונג ווערן באַדעקט מיט וויסע פּלעקן, פּנעו, ווילנע 1923, № 1.

אַפּטערדאַר(ר) — די, Mhd: Afterdarm. גראַבע קישקע, לעצטע קישקע וואָס פֿירט אַרויס צוואה. „ברכּשתּה הנקרא אָפּטערדאַם צריך לקלוף הקרום והחוט של חלב שעליו... „הרבּ ש. פ. פּרענקעל, ספּר זבחי רצון, קראַקע תּרמ"ב.

בעט, תּי, שמות, כח, 6. „טו אויס דעם א, רבס אַראָפּ די אוריסותומים פֿון זײַן ברוסט!“, פּרוג ו, „מחוך למחנה, אָט שײַנט אויף די פּלאַטטרעפּ אַ ריזן־פּיגור, דער געטלעכער פּהן אַליין; אין קליידער פֿון פּורפור און הימל- לאַזור, אין חושן און אַ און קרוין, אַל ו.

אַפּהיזימה — [אַפּוועכיימע] דער. > דברים, כט, 27; מיכה, ה, 14. צאַרן און גרימצאַרן. געניצט ווי אַן אויסדרוק פֿון שטאַרקן רוגז, פֿון ווילדן צאַרן. „ער איז כּולו אַי“; „ער שוימט מיט אַי“. נעמען פֿון צוויי בייזע מלאַכים. „אין דען היכל שלישי בטמאה קומן אַרויש צווייא משחיתים אַי“ אוי, פֿון זיא קומן אַלי שליחים דיא דאָ גיאן אַב צו קערין דיא לײַט מורך האמת, זכח, ח/ב.

אַפּהי! — אינטערעקציע. אויסרופֿונג פֿון אויסשפּעצן אָדער בײַם אַנדלעטן אַז מע שפּעט אויף עמעצן אָדער אויף עפעס.

אַפּויער — קאַנווערב. אַרכ. דזו אַפּיר < אַרויס, אַוועק. „דערנאַך וואָלטו אים פֿון דאַרט אַפּויער (= צוריק) גענומען“, י. מעטליס, די שפּיחים פֿון רבי שמואל און רבי יודא חסיד.

אַפּויר — קאַנווערב. לאַקל. דזו אַפּיר, אַפּער. „און כּישק אַ די וויסע טויבן — מײַנע טרוימען, בראַד, פּערל אויפֿן בריק, לאַדזש 1920, ז' 61. „דעם לאַמטער האָט... די באַבע אַפּויערגריטשעט פֿון דאַרט מיט אַ בעזעם, אילוסטרירטע וואָרשע 1924, № 39, ז' 9. „קאַראַהאַדן פֿון אַקאַרדן האַבן פֿון אירע פּינ- גער אַפּוירגעטאַנצט, ש. ח. קעלמאַג, באַגינען, פּיעטריקאַוו 1931, ז' 39.

אַפּולע — פּטמ. לר. אַ סך. „געלט אַ — טאָ וואָס איז די גדולה?“, „געלט אַ (און) רעיר גות דולע“, פּויל. „אויך זאָל מען נישט נעמען קיין אשה ווײַל זי האָט אַ געלט, וואָרעם פֿון דעם זיווג קומען אויך שלעכטע קינדער“, ספּר הנהגות טובות וואָרשע תּרנ"ב, ז' 108. „קינדער ספּר מוזן אַרמולויפֿן אַ באַרוועס, דעמאַלט שטאַרקן זיך די מוסקלען“, דר. א. אַלגראַ ווידא, איבז, דערציונג פֿונם קלייניקייט, בערלין 1927, ז' 19.

אַפּונציע — די, ס. > איי. > גר. קאַקטוס פּלאַנץ. „זיי וואָקסן אַזוי ווי די בלעטער פֿון אַ קאַקטוס: איין קעמערל וואָקסט אַרויס פֿון צווייטן און בלייבט אין פֿאַרבינדונג מיטן מוטערקעמערל“, פּנעו, ווילנע 1937, № 12.

אַפּט — אַדי. וואָס איז מיט אַ קליינעם אָפּ- שטאַנד פֿון צײַט צווישן איין און דער זעל- ביקער טראַנג, געשעעניש. אַע רענגס. אַע שמחות. אַע גרײַזן. אַע קריגערייען, שטרויכ- לונגען. „אַן אָפּטער גאַסט פֿאַלט צו לאַסט, שו. „ווען איין מענטש עסט אָפּט קנאַביל צו טרײַבט עס ווינטן פֿון דעם בויך, אוד לאַסט- רין... און מאַכין דעם בויך ווייך, תּעלה אַרובה, לכּוֹב 1850. „איך ביט ענק זער, שרײַבט מיר אַזו אָפּט ענק מיגליך איז“, פּראַג, ז' 11. אויך: אָפּטיק. „וואָס האָט

אַן אַלגעמיינער פּרינציפּ, ווי אַ כּלל. שפּריכ- וואָרט־ענלעכער זאַץ, געשאַפֿן פֿון אַ יחיד: „נישטאַ אַלע עולמות אַזא שלימות ווי אין אַ צעבראַכן יודיש האַרץ“, ר' שמחה־בונעס פּו פּשיטכע [?].

אַפּאַריזימיקער — דער, נעאַל. ווער עס שאַפט אַפּאַריזמען. „ר' מענדל קאַצקער, דער שאַרפּווינקער אַ“, ש. ביזק, טמז 1967, № 11.

אַפּאַריז|טיש — אַדי, פּפּ. אַפּאַריזמיש. וואָס איז אויסגעדיקט ווי אַן אַפּאַריזם, קורץ פּאַרמולירט. פּרקי־אַבּות און אַבּות דרבי נתן זײַנען מער אַ ווי קוהלת. „אין אַ צוואַמענ- זינג פֿון אַפּאַריזמישע רייז וואָס לאַזן זיך לײַכט ציטירן“, יג, אײק 1957. „טיש־קײַט. „תּוכן מיט פֿאַרעם ווערן איין גאַנצקייט, זיי דרינגען אַרפֿן אינעם לײַענער מיט זײַער אַ, מיט זײַער קאַפּערזשיקייט“, אַפּא, טמז 1967, № 11.

אַפּאַרמזיום — דער, זען. נעאַל. שיטה פֿון נישט אַרױפּצווינגען אַ פֿאַרעם, פֿון לאַזן אומ- דיסציפּלינירט. „... אַנגעמען דעם אַ, דעם פּרינציפּ פֿון אומבילדונג, די רוחנישע באַפֿרײ- אונג פֿון יונגדור, ברידער גאַרדי, אונזערע חבורים, ווילנע 1912, ז' 135.

אַפּאַרנעמען (זיך) — < פֿאַרנעמען (זיך).

אַף ברי — < מחזור, סוכות > אייב, לו 11. אַנהייב און נאַמען פֿון דער תּפּילת גשם וואָס מע זאָגט שמיני־עצרת צו מוסף. [גאַנצער זאַץ: „אַ ב' אותת שם שׂר מטר“ — מחבר: אלעזר הקליר]. געניצט אין אַ צאָל ווערטלעך, פּל און פּאַראַדיעס: „אַ ב', דער טאַטע איז נישט אַי“; „אַ ב', דער ווינטער רוקט זיך שוין צי, דער אויוון איז צעבראַכן, דער פעלך איז אויסגע- קראַכן, און קיין געלט איז נישט אַי“; „אַ ב', אויף צומאַרגנס אינדערפֿרי, סיגיסט אַ רעגן, בלאַטיק די וועגן, די ווייזן צעריסן, די קאַפּאַטע צעשליסן, עס קראַקעט די קראַץ“ (לאַמושער גענגט); „אַ ב', אויף מאַרגן נאָך יום־טובֿ אינדערפֿרי, די שטייול איז צעריסן, אין שטוב נישט קיין ביסן“ (זאַמעט). „ווי אין דעם אַ־ב“ לידל זינגט זיך, און קיין געלט איז נישט אַי, פּראַ, געזאַקטן און אידיען.

אַפּגאַניסטאַן — גנ. לאַנד אין אַזיע וואָס גרענעצט זיך מיט סאָוועטן־פֿאַרבאַנד, איראַן, פּאַקיסטאַן און כינע. יִשׁ, דאָס. — די שפּראַך פּושטו. אַ־ע־ר.

[יידן אין אַ זינגען אַ טייל פֿון פּערסישן יידנטום. לויט פּערסישע כּראַניקעס אין תּפּארת ישׂראל פֿון ר' ישׂראל ליפּשיץ, שטאַמען די אַפּגאַנישע שפּטיים דוראַני און יוסופּנאַי פֿון די בני־ישׂראל].

אַפּדערױף — דזו אַדערױף, < 46.

אַפּוד — [אייפּעד] דער, מצנב. < שמות, כח, 4, 6. אייבערשטער בגד פֿון פּהן גדול. „מאַכן דעם אַ פֿון גאַל, בלויער וואָל און פּורפל, ווערמיל- רויט און גערייטן לײַנען, קונציק אויסגעאַר-

אָפֿטערלעזונג — די טוו פֿאַר 'עוללות'.
 <Mhd: after+lösen>. וויינטרויבן (אָדער
 פֿלל פירות) וואָס פֿליבן איבער אויף די צווייטן
 נאָך דעם צווייטפֿעלעב, נאָכפֿליבן. „אָפֿטער לעזונג
 זיינען מיר איבער גבליבן אַז דיא אָפֿטער לעזונג
 פֿון הערשט...“, מחזור ר"ה יו"ב, הומבורג
 1721, קנ"ב.

אָפֿטער(ס) — אָדוו. 99: עפֿטער(ס). גאַנץ
 אָפֿט. אַ אַרזניקומען צו אונדז. „מע ווייסט דען
 ניט אַז זי לויפט אַ צו אַלסער דעם זייגער-
 מיכסטער“, זש. שקלאווער ז"ל, ז' 279, פֿלעגט
 ער אַ זען ווי דאָס מיידל קליבט צו דאָס
 שטיבל, מ. טייטש, שריפטן וו, תרע"ז, ז' 49.

אָפֿטרה — [אָפֿטאַרע] די. ← הפֿטורה.

אָפֿיאַראַוואַניע — די. P: ofiarowanie.
 קאָטילישע חגא דעם 21. נאָוץ, אין אַ צאַל
 ערטער געווען פֿאַרברונגן מיט אַ יריד.

אָפֿיאַרע — דער & די, P: ofiara.
 ווער עס ליכט, ווערט אַ קרבן פֿון אַ צווייטנס
 פֿאַלשקייט, אומערלעכקייט. אויך: סתם שלימול.
 אַן אַ פֿון שותפֿס זשוליקערייען. אַ פֿון אַ
 מסירה, פֿון אַן אומויסטן חשד. „די יתומה איז
 נעבעך אַן אַ פֿון דער אומאַרדענונג ביי אונדז.“
 אַ'ווען (זיד) — אוטוו.

אָפֿיאַרעווען — דוז אָפֿערירן. ← אַלע פֿאַלן
 אַן אויף... — ער אָפֿיאַרעוועט אין די קאַרטן,
 דער מאַזוריק, ש. בערגמאַן, דורך קריג און
 רעוואָלוציע, אַדעס 1931.

אָפֿי'ד — דער, ז. פֿלאַנצלוני. אינזעקט פֿון
 דער פֿאַמיליע aphididae. אויף די בלעטער
 פֿון בוים און אויף זינען גרינע צווייגן געפֿינען
 זיך... אָפֿידן, קליינע אינסעקטן אַזעלכע, און
 זייגן געמיטלעך דעם זאַפֿט, ש. בלוט, דער
 בוים פֿון לעבן, ניי 1931.

אָפֿידיוויט — דער, ז. E: affidavit.
 דאָקומענט, געשריבן און געחתמעט אונטער
 שבוּעה פֿאַר אַ דערקלערונג, פֿאַרפֿליכטונג,
 התחלבות אַ. ס'רוב געניצט צו קריגן אַן
 אַרזניפֿאַרזייען קיין אַמעריקע. „נאָר נאָכן
 באַקומען אַן אַ פֿון אַ ריכטן קרוב, האָט ער
 געקאַנט קומען אין די פֿאַראייניקטע שטאַטן.“
 „אנדערש וואָלט ער אינגאַנצן געמוסט פֿאַרמאַכן
 דעם אָפֿיס. אַזוי פֿאַלט מען אַמאָל אַרזיין מיט אַ
 קאַנטראַקט, מיט אַן אַ“, 498, אַ גט.

אָפֿי'ט — דער, ז. >איי <.ל. איידלשטיין,
 גרינער אבֿ'טובֿ. „אין מאַנהעטן געפֿינען זיך
 נאָענט צו צוויי הונדערט מינים... צירשטיינער,
 ווי: אַמעסיט און טאַרמאַלין, אַפּאַל און אַלמאַז,
 טורקיז און לאַזורשטיין, אַ און טאַפּאַז“, י.
 וואַלאַ, טמז, 4 vi 1961.

אָפֿילו — [אָפֿילע] קאַג אָדוו. באַצייט זיך צו אַ
 זאַצטייל, צו אַ פֿראַנזע, צו אַ גאַנצן זאַץ.
 >ברכות, ד/ב אַ. קומט זעלטן זעלבשטענדיק.
 וויינט אַן אויף עפעס אָדער עמעצן וואָס מע
 האָט זיך ניט געריכט אויף דעם. האָט אין זיך

דעם טיילזיין ב פֿון: כאָטש, הגם, ווי אויך,
 און אויך. אַ דער צעקריגטער קרובֿ איז גע-
 קומען צו דער חתונה. „אַ נאָכן געוונט ווערן
 האָט ער מער שוין ניט געאַרבעט.“ ווער ווייס
 צי ער געדענקט מיך נאָך אַ“. „כשר אַ למהדרין
 מן המהדרין“.

באַצייט זיך צו אַ פֿראַ אָדער אַ ס.ו.ב.
 „רובֿ האָט דאָך געזאָגט, אַז אַ פֿועל קאָן חרטה
 האָבן אַ אין מיטן טאַג און אַזעקגיין פֿון דער
 אַרבעט“, שהם, ו/ב. „גאָט שפּיינט אַ דעם
 וואָרעם אין דער ערד“; „שבת האָט אַ דער
 רשע אין גיהנום אויך רוי“; „אַ האָניק (קרעפֿ-
 לעך) עסט זיך אויך צו“; „בב ר' יעקבֿן איז
 אַלץ אַ חסודה, אַ עשוקעס בכורה“; „ראַש
 חודש אלול ציטערט אַ אַ פֿיש אין וואַסער“,
 שוו. „אַ אַ ווערעמל וואָס קריכט אַרום האָט
 אויך אין זיך קרושה“, הרבֿ מאיר שוואַרצמאַן,
 טמז 1964 א/15. „דעם ליגנער גלייבט מען אַ
 דעם אמת אויך ניט“, שוו. [פֿרגל: „כך עונשו
 של בדאי שאַפֿילו אמר אמת, — אין שומעין
 לוי, טנהאָרדן, פֿט/ב].

באַצייט זיך אָפֿט צום אומשטאַנד פֿון צייט,
 אַרס אַ. „הגבאים זולן נימנן לאַזן אומגיין
 בעולם [= גיין איבער די הייזער] קיין עני,
 אונ' דער עני אונ' ענייה... טערין [= טאַרן]
 אויך ניט אום גיין מעצמם פֿל ימי השבוע אַ
 בער'שבת וערב יום'טובֿ“, תקא. „עש איז גאַר
 גרוש דיא מצוה פֿון מל זען דש מן עש מאַג
 אַ אין שבת טון“, שהם, אָמטש 1722, עב/א.
 „אַ פֿאַלק פֿון אַפֿילות נאָר ביסטו מכן פֿאַלק,
 אַ אין שמחות פֿאַרטרויערט“, יהואַש, זכר
 לחורבן.

באַצייט זיך צו אַ פֿראַ ז.ע. „גוט איז אַ
 אַך, אַבי וועדוואַך [= זאַלבעצווייט], שוו.
 „ניטאָ אַ אויף אַ רפואה“. „אוי אַ מצוה צו
 מאַכן אַ ברכה אויף דעם גאַנצן [לעבן], אַ אַז
 דער האַלבער [לעבן] איז איידעלערע ברויט“,
 ברכות מנחם, קעניגסבערג תר"ח, ט/א. „אַ
 אין אונדזער הייליקן לאַנד קומט איר אויך ניט
 אויף צו אַרבעטן די ערד... נאָר אויף אויס-
 צוברענגען יידיש געלט“, ממוס, 'בישיבה של
 מטה. „אַ גוטע האַנט וואָס שטרעקט זיך אויס
 מיט מילדקייט, אַ זי עמט פֿלוצלונג שלאָגן אין
 באַק“, הל, לידער פֿון גרענד. „אַ מען איז
 מנדר בעת צרה, איז גוט אַז מען זאָל זאָגן מיט
 ... לשון עס זאָל ניט חל זען... דער איסור-
 גדר“, ספר הנהגות טובות, וואַרשע תרנ"ב. „זען
 אַ יד הייסט נישט קענען אַרויס פֿון גאָט אַ,
 אַז מע וויל עס... אַ נאָך אַלע אַפֿילוס“, צייט,
 ז' 1947, ז' 48.

אָ' אַתה עושה להם כמעודת שלמה
 בשענתו — [.. אַטאַ אויסע לאַהעם קיסודאַס
 שלוימע ביישאַטוין] זאָג, תח. >בבא מציעא,
 פג/א. אַ וועסט זיי געבן ווי די סעודה פֿון
 שלמה המלך אין זען צייט, פֿיעט. [צווייטע
 העלפט: „לא יצאת יד חובֿתך עמה“] = האָסטו
 נאָך ניט דערפֿילט דען התחלבות לגבי זיי.
 רעדט זיך וועגן געדונגענע אַרבעטער, וואָס דער
 בעלהבית האָט אויסגעקעט מיט זיי צו געבן

עסן, אין אַן אַרט וואו ס'איז אַזאַ מנהג; איז דער
 דין אַז מע מוז זיי געבן אַ בעסערן מאַלצייט
 ווי געוויינטלעך. „פֿאַרבעט ניט קיין אורחים
 אויף שבת, אַ אַ ע' ל'... וועסטו ניט יוצא
 זען, כ'קען מ'מען יידן“.

אָ' באַלף לאַ בטל — [.. ביייעלעך לוי
 באַטל] זאָג, תח. לויט חולין, צו/ב. לאַ
 בטלין — (דער איסור) ווערט ניט נייטראַליזירט
 אַ אין אַ כמות וואָס איז טויונט-מאַל אַזוי פֿיל.
 [רעדט זיך וועגן אַ שרץ וואָס איז אַרבינגעפֿאַלן
 אין אַ געקעכטס]. ב: אים (זי) קאָן מען ניט
 אינגאַרין, מ'בטל זען, אַזעקמאַכן מיט דער
 האַנט. „קוקט נאָר אַן זען צורה, וואָסער
 הרות פֿנים! אַ ב' ל' ב'... ער איז אַ רשע און
 זען רשעות אַ ב' ל' ב'“.

אָ' בפתחו של גיהנום — [.. בייפֿיס-
 כוי שעל געהענעם] פֿראַזע. תח. עירוב'י, יט/א.
 „רשעים אַ על פתחו של גיהנום...“ „אַ ב' ב' ב'
 די טירן פֿון גיהנום...“ געניצט מיטן ב: אַ
 מען איז ב' די טויערן פֿון גיהנום און מע זעט
 די שטראַף, זינדיקט מען נאָך וויטער. „אַ ב'
 ש' הקדש [העקדעש] — דער שטאַלצער
 דלות פֿאַרליקנט ניט זען אַזוה... זען יחוס
 אַ ב' ש' ה'“, ז. מוירער, ז' נישט קיין
 וואוילער יונג, וו, טאַנאָוו 1925, ז' 65.

אָ' התן מחדרו — [.. כאַסן מייכאַדרי
 (מייכעדרי)] פֿראַזע. תח. >סוטה, מד/ב. =
 אַ דער חתן פֿון זען חדר' געניצט מיטן ב:
 אַלע, אַן אַ יוצא-מהכלל, מוון טאָן. „קומט
 לעשן ס'פֿיער, אַ ח' מ'“.

אָ' פולנו חכמים פולנו נבונים —
 [.. קולאַנו כאַכאַמים... געוואוינים]. >הגדה
 ז' פסח: „אַ מיר וואָלטן אַלע געווען חכמים,
 אַלע פֿאַרשטאַנדיקע, איז אונדזער פֿליכט צו
 דערציילן וועגן יציאת מצרים“ [מצוה עלינו
 לספר ביציאת מצרים], געניצט אין אַ צאַל
 אויסדרוקן. „אַ פ' ח' פ' ב' — זאָל עס אונדז
 נאָך צוקומען וואָס עס פֿעלט אונדז“, איר און
 פֿאַרקירצט: „אַ פ' ח' פ' ב' — און דאָך זיך
 באַנאַרישט, איז טאַקע מצוה עלינו — אַ מצוה
 אויף אונדז“.

אָ' נכרי ועוסק בתורה — [.. נאָכרי
 ווייאויסעק באַטויער] פֿראַזע. תח. >בבא קמא,
 לח/א. אַ אַ גוי און ער לערנט [צווייטע
 העלפט: „שהוא ככהן גדול“] — „איז געגליכן
 צו אַ כהן גדול“. פֿון רבינס אויסריידן,
 שפּאַסיק: „דו דאַרפֿסט אַודאי לערנען תורה,
 היות דו ביסט אַ גוי גמור, און די גמרא זאָגט
 אַ ג'... וועסטו נאָך מעגן דוכנען“.

אָ' עני המתפרנס מן הצדקה —
 [.. אַני האַמיספֿאַרנעס מין האַצדאָקע] פֿראַזע.
 תח. >גיטין, ז/ב. אַפֿילו אַן אַרעמאָן וואָס
 לעבט פֿון צדקה [צווייטע העלפט: „עשה
 צדקה“] — „זאָל טאָן צדקה“. „אַ ע' ה' מן ה'
 דאַרף געבן אויף פֿדין'שבוים“.

אָ' פרוטה אחת — [.. פֿרוטע אַכאַס]
 פֿראַזע. אַ אַ פֿרוטה, אויסדרוק פֿון מיני-
 מאַלסטן ווערט, בחינם, אוממיט. „וועל איך זי

ישופים און אויך די אָן פֿון הויף, אמד, טפּורי מוסר, ווילנע 1875. אויך אַפֿיציליִ'ס.מ. 2. קעלנער, סאַרווער. קע.

אַפֿיציענע — די, .ס. oficyna <P>. 9.

1. בנין אין הויף, ניט צו דער גאַס, אַ וואָר שטאַט אין אַ. „אויפֿן הויף, ווי אַן אַ, האָט דער רבי געהאַט אַן אייגן גרויס בית־המדרש“, ב. דעמבלין, ערש נאַכט, תּ״א 1954, ז' 42. 2. זיי טיקער בנין אין אַ פּריצישן הויף, וואו עס לעבן די באַדינערס. אַפֿיציוֹנקע — קליינע קאַנטאַר.

אַפֿיציר — דער, זן. וון — יון, קע, .ס.

>איי <ל. 99: אַפֿיצער. 1. מיליטער־מאַן מיטן גראַד פֿון אונטערלייטענאַנט און העכער. 2. ווער עס פֿירט דורך פֿונקציעס פֿון יעדן מין קאַמאַנדיר. אַ פֿון פֿערלעשערס. יישׁ — אַד. — דעם אַיס פֿרוי, נו, גענוג, — האָט זיך דער פֿאַטער יעדעס מאָל אַרענגע־מישט, — שמענס שונורן דאַרפֿן נישט אַרבעטן, קאַנען זיך לעבן ווי אַשעס, אַפּא, אַ ראַמאַן פֿון אַ פּערדנאַב, ז' 153.

אַפֿיציר־נאָם — דאָס, יען. 99: אַפֿיצער־נאָם.

1. קערפּערשאַפֿט פֿון (אלע) אַפֿיצערן אין אַ באַשטימטן קרייז, געגנט, לאַנד. 2. סאַמווע — די, טל. אויך ראַנג פֿון אַן אַפֿיצער.

אַפֿיצער־שינטע — דער, .ס. אַפֿיצער, מיט ביטול.

אַפֿיציערקעס — געוויינטלעך .ס. P: offi-cerki. אַפֿיציערישע שטייול, גלאַנציקע, מיט שטענדיגע כּאַלעוועס.

אַפֿיקומן — [אַפֿיקומען] דער, .ס. <הגדה.

>פּסחים, קיט, ב. ערשטיקער ב: נאַכשפּני. געוויינטלעכער ב: די גרעסערע העלפֿט פֿון דער מיטלסטער מצה פֿון צווישן די דרייַ ביים סדר־טיש, וואָס מע באַהאַלט אויף צום עסן נאַכן פֿאַרענדיקן די סדר־סעודה און יעדער שטיקל (כּזית) פֿון איר וואָס מע טיילט צו. דער אַ איז אַ זכּר פֿון קרבֿן־פּסח. „ביי יחֿק׳ צעברעכט מען די מיטלסטע מצה אין צוויי העלפֿטן, די גרעסערע העלפֿט באַהאַלט מען פֿאַר אַ״, קיצור שלחן ערוך, קיט, ג. מנהגים: א) באַהאַלטן דעם אַ אונטערן קישן פֿון היסבֿ־בעט אָדער אונטערן טישטעך. „פֿאַרגעס ניט דעם אַ צו עשן... פֿר בורגן איז אונטער די קיסין“, ספר המנהגים, אַמסט 1723, יט, ב. ב) קינדער מעגן געבנענען דעם אַ. פֿאַרן אַפֿ־געבן קריגן זיי אַ מתנה.

אַ אַ סגולה: א) אויפֿצוהענגען אַ שטיקל אַ אויף דער וואַנט אָדער אויפֿן באַלקן ווי אַ סגולה קעגן אַ שריפֿה. אויך אַ סגולה קעגן שדים און רוחות [מצה רת = מכל צרה הצילנו (תהלים, נד, 9); ב) אַ שטיקל אַ אין שראַנג אין אַ סגולה קעגן מצו. מע האַלט אויך אַן אַ אין אַ פֿאַרשלאַסענעם קופּערט; ג) ברעק־לעך אַ מיט אַ ביסל זאַלץ אין אַ בייטלעך אין העמד פֿון אַ מקשה לילה, אַ סגולה צו אַ גרינג האַבן. „עס העלפֿט ווי דער אַ צו קדחת“ (צו

>רמבם, בראשית, מז, 29. דאָס בלעבן אַן כּוחות. תּיכּף נאָך יום־טובֿים האָט ער אָנגע־הויבן פֿאַסטן... סיגופֿים ביי אַ״ה״, ז. זיל־בערבוש, מנשטן און געטעהענישן וו, ווין 1931. דאָס שטילשווינגן איז די אַ״ה פֿון דעם בעל־התפּעלות, לדב, נ״י 1957.

אַפֿיציר — אַפֿיציר.

אַפֿיציראַז — דער, זן. צייטונג פֿון אַ רעגיר־רונג, פֿאַרטיי אָדער געזעלשאַפֿטלעכער גרופּע, וואָס גיט איבער די אַפֿיציעלע שטעלונג, מיי־נונג. „דע־נאַל איז געקומען צו זיין אייגענעם פּסוק, אַז פּוילן דאַרף זיין מער אומפּאהענגיק... דאָס איז געווען נישט טאַקטיש, האַבן געזאָגט די פּוילישע אַ״ן“, בצנ, טמו, 1967 א 17.

אַפֿיציראַל — אַד. 99: אַפֿיציעל, מער פֿאַרשרייט אין כלל־שפּראַך. וואָס איז באַשטע־טיקט, געמאַלדן בפרהסיא פֿון אַ לעגאַלער אינ־סטיטוציע, אינסטאַנץ. „די גוירה האָט מען שוין לאַנג באַשטימט, היינט האָט מען אַ געלאַזן וויסן...“ „אין די אַע פּאַפּירן איז ער פֿאַרשריבן עלטער מיט אַ יאָר“, דער אַער פֿאַרשטייער פֿון דער רעגירונג. דאָס אַפֿיציעלע פּוילן.

קיי־ו. ימ״ט״ו — די, אַראַגניש, ממש בטבע, האָב אַ קנאַפע שייכות... צו אַ, צו באַאַמטע, צו מלוכה — אָדער פֿאַרטיי־אַראַגאַנען, לע, טמו, 1965 XII 22.

נע — טל. „מע טוט אַלע געמיינדע־זאַכן באַהאַלטן אין די מיינן־לעכער, ניט אַפֿיציעלאַנע“, קמ, 1870, № 5. „דער שוֹפֿר איז געווען דער אַ אינסטרומענט, דורך וועלכן מען האָט אַ געקניגט אַלע וויכטיקסטע באַגעבנהייטן“, בלעטער, № 31.

אַפֿיציראַל — דער, זן. גאַליציע. באַאַמטער פֿון רעגירונג. אַ״ס־ט — דער, זן. פֿאַר־שטייער, אויך סתּם אָנהענגער, פֿון דער הערשן־דיקער, אַפֿיציעלער ריכטונג אין אַ פֿאַרטיי (גרופּע). אַ״יסט פֿון דער אַפּאַזיע.

אַפֿיציראַלי(ז)רן — טרוו. (לי־זר), אַפֿיציראַ־לי(ז)רט. מאַכן אַפֿיציעל. „ממש געציילטע טעג פֿאַרן אַ זיננע אַפֿיקורסישע שאלות“, שטיגלער, איק, 1956 4 v.

אַפֿיציראַנט — דער, זן. וון קע, .ס. 1. קעל־נער, סאַרווער. „האָט זיך פֿאַרשאַפֿט אַ גוטע רעקאַמענדאַציע... און האָט זיך פֿאַרדונגען פֿיר אין אַ אָדער אַ סאַרווער אויף דעם באַל“, אמד, דער סולטאַן, ווילנע 1895. „העי, אַ! האָט [ער] גערופֿן... אַזש צוויי קעלנער זענען מיט־אַמאַל צוגעלאַפֿן און זיך אויסגעצויגן ווי סטור־נעס, ייז, שטאַל און אַיזן, ז' 236. 2. זן. ווער עס פֿירט אַן אַ צערעמאַניאַל אַקט.

אַפֿיצירניט — דער, זן. 1. באַאַמטער, אָנגעשטעלטער ביים פּריץ. „נאַך ווערנד ער מאַכט זיי פֿאַרוויפֿן פֿאַר וואָס זיי שרעבן ניט אויס אָנדערע רוסישע אַ״ן, יידן וועט ער ניט אַזוי לייכט ערועצן“, קמ, 1870, № 34. „עס זאַרען צו דיזער חתונה געלאַזען זייער פֿיל

מאַכן געזונט און וועל ביי איר ניט פֿאַרלאַנגען אַ פֿ״א״, קח, לעמבערג 1875, מו/א. „ער איז בדיל־הל געוואָרן, ס״אזי אים ניט פֿאַרבליבן אַ פֿ״א״. „אַ פֿ״א״ האָט דער גביר ניט איבער־געלאָזט אין זיין צוואַה פֿאַר דער קהילה“.

אַ שלאַ לשמאָה — [שעלוי לישמאַן] פּראָזע. תח. לויט פּסחים, נ.ב. אַ ניט צוליב אירטוועגן [דער תורה אָדער מצווהס וועגן]. „אייביג זאַל דער מענש תורה לערנען אַ שׁ לׁ, דש איז טיפּטש: אַפּילו ווען ער די תורה לערנט ניט לשם שמים, נייאָרט מן זאַל אים פּבּוד אַן טוין, ספּר חסידים, אָרט? תקיז? קנה/ב. „אַ שׁ לׁ האָט ער זיך אויסגעצייכנט אין די לימודים“. „ער איז געוואָרן אַ גוטער גבאי אַ שׁ לׁי“. „אַ שׁ לׁ האָט ער זיך אינ־געקויפֿט אַ מצווה“.

אַפּיליאַרן — טרוו. יליאר, אַפּיליאַריט. שאַפֿן אַן אַסאַציאַציע, אַן אַפּיליאַציע. מיט זיך — „דער בונד האָט זיך אַפּיליאַריט ווי אַן אויטאָ־נאַמער טייל פֿון דער רוסלענדישער סאַציאַל־דעמאָקראַטישער אַרבעטער־פּאַרטיי“, אליהו שולמאַן, דער וועקער, № 1092.

אַציע — די, .ס. >איי <ל. דזוו פּיליאַע. 1. אַפּצווייג, אַפּטייל פֿון אַ פּירמע, אינסטי־טוציע, געזעלשאַפֿט. „די אַלטע פּירמע האָט איצט נעם אַפּיליאַציעס איבערן גאַנצן לאַנד“. 2. פֿאַרבינדונג, שותפות, אַסאַציאַרונג. אַ פֿון צוויי פּאַרטייען.

אַפּיניטע־ט — די, זן. >איי <ל. דאָס וואָס האָט נאַענטקייט, קרובֿישאַפֿט. דאָס וואָס האָט בשותפותדיקע שטריכן, דאָס וואָס האָט ענלעכקייט. „צווישן מאַלערן און סקולפּטור איז דאָ אַן אַ בייִדע זינען פּלאַטישע קונסטן“.

אַפּינע — די, .ס. באַט. דזוו אַזשינע, ← 846. [אַרויסרייך געוויינטלעך אַפּינע] Vaccinium <Uk: афани myrtillus>. שוואַרצע אָדער טונקל־וויאַלעטע אַגדע. וואַקסט זייער קליין און גידעריק ביי דער ערד. איז זאַפּטיק, זויערלעך. איז גוט אויף אָנגעמאַכטס, צו מאַכן וויין, צו פּילן קנישעס. היימישער מיטל קעגן שלשול. אַפּיניעק, דער, מצ. נב. היימישע משקה, געמאַכט פֿון אַפּינעס. „און דערנאָך וועלן מיר טרינקען היימישן אַקאָויט... און אַ״, י. טי־גער, דער צדיק און דער בעל־תּשובֿה. אַפּי־ניאַנקע — זופּ פֿון אַפּינעס.

אַפּים — דער, זן. עס. <E: Office>. ביוראָ, קאַנטאַר, אַרבעט־צימער, קאַנצעלאַרע. „דעם 4טן יולי וועלן אַלע אַן זיין פֿאַרמאַכט“. אַפּים־ניע — ספּאַ. אַפּים־אַל — דער, זן. <Spa: Oficial>. 1. באַאַמטער. 2. דזוו פֿאַרמאַן, אַמ. אַפּער. אַמ. באַאַמטער. פּאַ־ליציאַנט. אַפּיציר.

אַפּים־ט — דער, זן. דזוו אַפּיש. „ער האָט אַפּילו געזען אָנגעקלעפּעט אַן מיט זיין פֿאַר־טרעט“, אמד. דער מלמד, ווילנע 1864.

אַפּים־תּהכּוּחות — [אַפּיסאַס האַקויכעס] די,

א ברוזער, אינצומאָנען א פֿאַרפֿאַלענעם חוֹב, 1907.

זיך איבערעסן מיט אַס = א) עסן צו פֿיל, איבערקאָפּן די מאַס; ב) לאַנג לעבן, מאַריר ימים וזני. ג) מען עסט עטלעכע און אכציק אַס דערלעבט מען (שטאַרבט מען נישט פֿאַר דער צייט), פּוּל. אויך: אומבאַקוועם, אָן הנאה, ווען עס קריכט שוין פֿון האַלדו. ״דרש מצוות קריכן פֿון האַלדו (אַרויס): אַ צו גרויסער אַ, אַ ווינטערדיקער שלש-שעודות און די מציצה ביי אַן אַלטן גר״, 1907.

ש פ א ס י ק — 1. לויט אַן אַסאַציאַציע מיט קוימען, אַ מיאוס, דאַר מיידל. ״ער וויל אַ קינדיל [= אַ פֿעטע] און מע גיט אים אַן אַ״. אין געטאָ = דער ראַדיאָ. ״זיך אַנהערן מיט גוטע ידיעות פֿון דעם אַ״. 2. ביוואַך, עפעס וואָס איז איבעריק, טפּל. ״ביי זיי [די סטודענטן] איז די הויפטזאַך געלט און דאָס מיידל אַן אַרט אַ״, י״ה, אומבאַקאַנטע פֿערלעבטע. ״וואָס בין איך אייך פֿאַר אַן אַ״, שט, ״באַשערט אַן אומגליק, 99: נאָך ווערן מיט ב באַהאַלטן. ״פֿאַרשטעק די וועקסלעך ווי דעם אַ״.

אָפֿיקס — דער, זי. גראַם. <איי> <ל>. כולל-דיקע באַצייכענונג פֿאַר אינפֿיקס, פֿרעפֿיקס און סופֿיקס.

אָפֿיקסירן — טרוּ. סיר, אָפֿיקסירט. 1. צו-געבן, צושטעלן, צופֿעסטיקן. אַ שטעמפל צום אָפֿיציעלן דאָקומענט. אַ די אונטערשריפט פֿון שערף. 2. (גראַם) צוגעבן אַן אָפֿיקס. אַ אומ צו פֿאַרטיציפֿן, פֿון באַטראַכט — אומבאַטראַכט. ״בנים אַ דעם סופֿיקס ״ערהייט קען מען באַ״ קומען בלויז אַן אַווער, למשל פֿון געזונט — געזונטערהייט, פֿון אומבאַטראַכט — אומבאַ-טראַכטערהייט. ״ווערן שאַפט מען אויך דורך אַ פֿרעפֿיקסן אָדער קאָנווערפֿן צו נישט-ווערבאַלע שרשים, למשל פֿון פֿינצער — אָפֿפינצער, פֿון קלייד — באַקליידן״.

אַציע — די, ס. <איי> <ל>. דאָס וואָס ווערט צוגעגעבן, צוגעשטעלט. לרוֹב געניצט פֿאַר צוגאַב-טעקסטן. ״די אַ פֿון אַרויסגעבער״. ״הסכמות זיינען אַס אין רבנישע ספרים״. ״... ווערבאַלע סובסטאַנטיוון: קאַמפּאַזיטן, אַדיעקטיוויווינגען, זייער אַ דרייטע אַ, דער-הויפט ביי ווערבאַלע פֿאַרמעס״, ח. האַלמסטאַק, צום 15טן יאָרטיג אַקטיאָבער רעוואָלוציע, מינסק 1932.

אָפֿיר — אָדו. 99: אָפֿיר. Mhd: hervür. ריטלין 8 פֿאַרטייטשט: ״שימו״ [מלכים א, כ, 12] ״טו אנט די בראשטפֿט חר ור״. [אין אַלע מקומות, וואו מע האָט געניצט אַ (אָדו & קאַנווערב) מיט אַ דור פֿריער, געוואָרן זעלטענער צווישן די ביינע וועלט-מלחמות]. אַרויס פֿון הינטער, פֿון אונטער. אַרפֿן אין אַ ברייטער טיר, פֿון אַ שמאַלער אַ״, פּוּל. ״איז צווישן די ייִדישע יאַטקעס אַ צעשויערער יונגעראַן מיט אַ קניפֿיקל אין דער האַנט״, מאַג, מדרש

איציק, זי 159. אויך זוו. ״אַ״! לאַמיר זיך שפּילן אין...״.

אָפֿיר — קאַנווערב. 99: אָפֿיר. פֿאַרבונון אין אינפֿ און פֿאַר מיטן שטאַם פֿון ווערב, נאָך אים אין איצ און אימפּ. אין לד נישט פֿאַראַן. אָפֿיר — אין מג און אוקר, אויך אין פּר; אָפֿיר — אין גרעסטן טייל פּר אויך אין אוקר. לאַדזש אַז פּר, לאַקל: אָפֿירער. אין פּלל-שפּראַך זיינען באַרעכטיקט ביידע פֿאַרמען: אָפֿיר און אָפֿער, דאָך אָפּגעבן די בכורה דער פֿאַרעם אַ פֿער. 1. אַרויס פֿון אונטער אָדער פֿון הינטער עפעס. ״איינס, צוויי, דריי, פֿיר, — כ״ה״, דיך געזען, קריך אַ״, קינדער-גראַם (בנים) שפּילן זיך אין באַהעלטענישן). ״מאַכט זיך אויף אַן אַינזוטי, שפּרינגט פֿון דאַרט אַ לייב אַ״, מלה, אין ניו-יאָרק. 2. מיז פֿריער. ״וויילסטו אַ קומע״ = ״וויילסטו פֿריער קומע״.

אָפֿיר — דער, זי. 99: פֿאַר. 1. פֿירגריזל, שורה-גריזל. ערשטע שורה אויף אַ זנטל פֿון אַ העפֿט, אָנגעשריבן פֿון מלמד אָדער לערער נאָכצושרייבן פֿאַר די תּלמידות. אַן אַ מיט געצאַקעטע אותיות. פֿאַר די מיידלעך בריוו, אַ״ן, נישט-געשטויגן נישט-פֿלויגן, — נעמט ער צאַצקען, ווי מיט אַ צירקל יעדן אות אַרויס-גיבראַכט״, הל, לידער פֿון אומקום. 2. דזוו 13, נישט אין שורה נאָר אַ לענגערער טעקסט. אַן אַ פֿאַר אַ בריוו. ״... האָט געשטמט אין שטאַט מיט זיינע אַ״ן. דער אַ איז געווען אַ מוסטער פֿון אַ בריוו צו די עלטערן, ישראל רוחמאָסקי, זכרונות פֿון מיטן לעבן, פּאַריז 1930. ״לעבן יעדן זינגל אַן אַ, אַ גלחך פֿיר-קאַנטיק בלעטל פּאַפּיר, פֿאַרשריבן פֿון רבי״, ש. סנימאַן, וואַרזלען, 1956, זי 69. 3. מוסטער אויסצוטייען, אויסצוהעפֿטן, אַ אָנגעצייכנט אויף אַ קאַנווע.

בב פֿון אַלע נישט-פֿאַרצייכנטע ווערבן מיט אָפֿיר — אָפֿיר, קאַנווערב, ב1 + די שטאַמען פֿון די ווערבן אַן אָפֿיר. אזוי אויך מיט אַ פֿער.

אָפֿירבליצן — אָוטו. 1. באַוויזן זיך פֿון בליצן אָדער פֿונקען פֿון אונטער אָדער פֿון צווישן עפעס. 2. זיך באַוויזן בולס. פּינק לען פֿון אַ בליק פֿון אונטער אָדער פֿון צווישן עפעס. ״יעדעס מאָל, ווען ער האָט אַ קוק געטאָן אויף רעגינען, זיך געשפּיגלט אין וויסן פנים, וואָס האָט אַפּירגעבליצט פֿון אונטער די פֿינערדיקע האַר...״, אָפּא, זי טענעריין, זי 180.

אָפֿירגלאַנצן — אָוטו. שטאַרק אַרויסשניצען, אַרויסבלישטשען פֿון אונטער אָדער דורך עפעס. ״מיאוס ווי די נאַכט, אָפּילו פֿון אונטערן כלה-שלייער האָט זי אַפּירגעלאַנצט ווי די מנורה אין קוימען״, 1907.

אָפֿירדערען — טרוּ. זען מיט אַ קלאַרן בליק אָדער פֿאַרשטאַנד, הגם דער עינין איז פֿאַרדעקט, נישט קלאַר. אויך מיט זיך.

אָפֿירהאַקן — טרוּ. 1. אַרויסהאַקן, אַראַפּהאַקן פֿון הינטער אָדער צווישן עפעס. 2. קלאַפּן, שלאַגן שטילערהייט. ״בנימאכט האָט מען דעם מסור אַפּירגעהאַקט לונג-אויך-לעבער״.

אָפֿירוואַקסן — אָוטו. 1. אַרויסוואַקסן פֿון אונטער עפעס. קראַפֿעווע און פּל מיני ווילד-גראַזן וואַקסן אָפּיר פֿון שטיין. 2. פּלוצלינג זיך באַוויזן. ״מיטאַמאַל האָט אַפּירגעוואַקסן אַ בהור, קיינער ווייסט נישט פֿונאַנען״.

אָפֿירוויינען — אָוטו. אַרויסוויינען פֿון אונטער, הינטער אָדער צווישן עפעס. ״דעריבער וויינט טאַקע די ערד פֿון הינטערן אָספּאַלט אָפּיר, אויף אַלע וועגן דאָ ביי אונדז אין לאַנד״, מלה, די גאַלדענע פּאַווע.

אָפֿירווישן — טרוּ. ווישן פֿון אונטער אָדער צווישן עפעס. מיט זיך — רומ. נעלם ווערן, אַנטרונען ווערן, אַנטלויפֿן שטילערהייט, נישט באַמערקטערהייט. ״סיאזי אים געלונגען אַ פֿון דער תּפּיסה״.

אָפֿירזוכן — טרוּ. זוכן אַ באַהאַלטענע אָדער פֿאַרלאַרענע זאַך אונטער עפעס. ״וואָש אַן בילנגין זיין מענטליג הלבן האָב איך דראָן פֿר געסיך ניהט איצונד האָב איך זיין בריִב [א] פֿיר גיוכט, וויל גאָר גרושי חקירה דער נאָך האָבין״, פּראַג, זי 35.

אָפֿירזעבן — אָוטו. אַרויסשלאַגן, אַרויס-קומען פֿון אונטער אָדער פֿון הינטער עפעס. ״די מאָלען האָבן אַפּירגעזעצט נאָך דריי טעג״. טרוּ. זעצן עמעצן פֿאַרויס. אַ אויבנאָן.

אָפֿירטרענען — טרוּ. ריסן דאָס צוגע-נייטע פֿון אונטער עפעס. ״מע האָט אים אָפּיר-געטרענט אַן אַרבל״ = מע האָט ביי אים צוגענומען די ווייב (די געליבטע).

אָפֿירכוואַלען זיך — אָוטו. אַרויסבאַוויזן זיך ווי כוואַלעס. ״פלעכטלעך שוואַרץ-גרויע האַר האָבן זיך אַפּירגעכוואַלעט פֿון אונטערן קאַפּעליוש״, ר. ברעטלער, אַמעריקאַנער, 1958, 4. 14.

אָפֿירלייענען — טרוּ. 1. ליינען פֿון אונ-טער עפעס. 2. אַרויסכאַפּן די חזקה פֿון בעליקורא. ״ער וועט מיר נישט אָפּירלייענען די שבתדיקע סדרה״, (טאַניק, גאַליציע).

אָפֿירמאַכן — מיט זיך. גראַב. אַרויסגעבן צואַה (אין בעט, אין די בגדים).

אָפֿירמירן — טרוּ. זי, אָפּירמירט. <איי> 2. באַשטעטיקן, פֿעסטשטעלן, אָנערקענען אַז עס איז אַווי. אַ מיט אַ שבוּעה, אַ דורך אַן איינגעהעניקער אונטערשריפט. ירוּנג. אָפּיר — באַשטעטיקונג, באַשטימונג אויף אַ פּאַזיטיוון אופֿן. אָנערקענונג. ״פֿון דער זיד-לערײַ לטם נעגאַציע קומט אַרויס אַ, קומט אַרויס אָנערקענונג פֿון דעם נעגירטן פּאַקט״, שבּש, זי 293. אַ״ויוו — אַדי. געבן אַן אַטייוו ענטפֿער. ק״ווי. אַ״נב — דער, זי. ווער עס אָפּירמירט.

אָפּירנאַרן — טרוו. אַרויסקריגן, באַקומען פֿון אונטער אַדער פֿון צווישן עפעס אויף אַ ניט־פּשוטן דרך, מיט כּיטרעקייט. „ער האָט אים אָפּירגענאַרט ווינדיק אַ רעגנדל און צוזאַנגנדיק גאַלדענע בערג“.

אָפּירנעמען — טרוו. 1. אַרויסנעמען פֿון אונטער אַדער פֿון צווישן עפעס. „טרעטל, נעם אָפּיר דעם בייטל“, פּויל. „דאַרט [אין רוסלאַנד] האָט מען אויך אָפּירגענעמען דאָס אַלטע בלבל פֿון ריטואַל־מאַרד“, יודישער גאַלענדאַר לשנת ה'תרע"ב, לעמבערג 1911. „ראַש־הקהל האָט גע' מוזט זיין דער... וואָס האָט געקאַנט האַרץ האָבן... אַראַפּציען דעם מלבוש פֿון דער עגונה לייב, אַ דאָס קישן פֿון אונטער אַ קראַנקס קאַפּ“, פּראַג, 'שטעט און שטעטלעך'. 2. ממשיך זיין, פֿאַרזעצן. „אַט באַלד זעען זיי זיך ווייטער און נעמען ווייטער אָפּיר דעם אָפּגעריסענעם שמועס וועגן איטליכס פּיצעלע אין דער היים“, ממוס, ווינטשפּ, ז' 210.

מיט זיך — זיך אונטערנעמען. „פֿון היינט אָן נעם איך מיר אָפּיר... אַן איך וועל מייחז זיין פֿיל שטונדן אין טאַג אויף תּנך“, אַפּס, הערצליכע ליבע ו, ווילנע 1900.

אָפּירקומען — אַוטוו. 1. אַרויסקומען פֿון אונטער עפעס. „דער דאַרער כאַרט מיט הויכע פֿיס קומט אָפּיר און זאָגט אויף אַלע זיינע מעלות דעם שיר“, ממוס, שירה, ז' 111. „קומט דאָס מענטשעלע אָפּיר און עס הייבט זיך אויף צו מיר“, מלה, אין ניו־יאָרק, ז' 194. 2. דערשיינען, זיך אַנטפלעקן. „און באַלד קומט אָפּיר די שטאַט מיט איר סומל, מיט איר גערוישיש“, ממוס, די קלאַטשע, ז' 83. „און דאָ איז אָפּירגעקומען אַ טרויעריקע געשיכטע וואָס טרעפט זיך איין מאָל אין צען טויזנט יאָר“, שטע, מעשיות און פּאַנטאַזיעס.

3. אַרויסקומען אויפֿן זיינען. „עס קומט אים אָפּיר באַלד טאַקע אויפֿן געדאַנק“, ממוס, ווינטשפּ, ז' 166.

אָפּיררוקן — טרוו. 1. אַרויסקוקן פֿון אונטער, הינטער אַדער צווישן עפעס. אַרונטער־קריכן און אַ די קאַטשערע. 2. רוקן פֿאַרויס. אַ די ציטט ווען דער עינין דערף ווערן פֿאַר־עניקט. מיט זיך — זיך אַרויסבאַווייזן, אַרויסקריכן פֿון אונטער עפעס. זיך אַ פֿון אונטערן בעט.

אָפּירשאַרן — טרוו. 1. דוז אָפּיררוקן 13. 2. אַוועקנעמען, פֿאַרציען אויף אַ זיט. „זי איז נאַכאַמאָל צוגעגאַנגען צום פֿענצטער, אָפּיר־געשאַרט דעם פֿאַרהאַנג און אַרויסגעקוקט אין נאַכטיקן דרויסן“, ה. בורקא, טומ, 20 VI 1969. מיט זיך — זיך אַ פֿון די טישן.

אָפּירשטיין — אַוטוו. שטיין אויף איין פּלאַץ און זיך באַווייזן בולט, קלאַר. „און ס'זענען אירע ציין אָפּירגעשטאַנען, דורכזיכטיק דורך דינע ליפּן“, מלך ראַוויטש, נאַקעטע לידער, ווין 1921.

אָפּירשמעקן — טרוו. אַרויסווייזן פֿון אונטער, הינטער אַדער צווישן עפעס. „בלויז דעם קאַפּ האָט ער אָפּירגעשטעקט פֿון אונטער דעם פּלויט“, פֿון די ווערעם איינס וואָס שטעקן די גליטשיקע קעפלעך אָפּיר, אָפּיר פֿון דעם מענ־טעלעך, מלך ראַוויטש, נאַקעטע לידער, ווין 1921.

אָפּירשמאַמען — אַוטוו. פֿליסן אין אַ שטראָם. זיך אַרויסגיין פֿון אונטער, הינטער אַדער צווישן עפעס. „דאָס ליב־היינט שטראָמט אָפּיר ווי אַ וואַסערפֿאַל אויף דער ברוסט פֿונעם ים“, י. מאַניק, טריט אין באַגיינען.

אָפּירשמערען — אַוטוו. באַנערן, שטרעבן צו עפעס פֿון אונטער, הינטער אַדער צווישן עפעס. „מענטש! נאַקעט געזאַנגט פֿון מיינ נשמהס טונקלסטער טיף וואָס שטרעבט אָפּיר צום ליכט“, מלך ראַוויטש, נאַקעטע לידער, ווין 1921.

אָפּירשיינען — אַוטוו. אַרויסישניען פֿון אונטער, הינטער אַדער צווישן עפעס. „אַ פֿאַר־שלאַפענער האָט ער אַ הייב געטאַן דעם קאַפּ, געקוקט אויפֿן דורכזיכטיקן נאַכטהעמד, וואו ס'וויינטע לייב האָט אָפּירגעשימערט“, אַפּא, פֿילאַמען.

אָפּירשלעפּן — טרוו. אַרויסציען, אַרויס־שלעפּן פֿון אונטער אַדער צווישן עפעס. „זי נישט ערש... פֿרעמדע חובות. אַן דו קענסט נישט באַצאַלן, וועט מען דיר דאָס בעטגעוואַנט אַ, ממוס, שלמה, זי' 27-26.

אָפּירשמייכלען — אַוטוו. שמיכלען, מאַכן אַ פֿריילעך פנים פֿון אונטער עפעס. „ער דער־מאַנט איבער אַ פֿון אונטער ברעמען אַדער אַ פֿעכער און דערגלייכן ווייבערישע סודות“, פּראַג, יוועגן ישׁוש ארץ־ישׂראל.

אָפּירשפּאַרן — טרוו. אַרויסשניען. דורכ־שטעקן פֿון אונטער עפעס. „פֿון צווישן די שורות שפּאַרן אָפּיר... בולטע סימנים פֿון דעם וואָס דער רבי האָט מיט אים געלערנט“, ד' 5 [דאָס יוגנט משה, אַרנשפּיר־וואַרט, ז' 5]. מיט זיך. „די ווייטלעך פֿון די בלינדע אויגן האָבן קאַלט, פֿון הינטער זיינע מאַכיק־גרױע ברעמען זיך אָפּירגעשפּאַרט“, הר, בלויע פּלאַמען, אַ בעטלער.

אָפּירשריינען — אַוטוו. אַרוישריינען פֿון אונטער, הינטער אַדער צווישן עפעס. „אוי ווי, אַ קריי דורך אַ הינדעלעס קול, און דער עוף וואָס האָט אָפּירגעשריגן“, ק. היילדער, קומאַר־נער פּאַרשווינטן.

אָפּיריש — דער, זי. פֿר. פּלאַקאַט, צעטל, מעלדונג אויף אַנצוקלעפּן בֿפּרהסיא. „דינע אָפּישן זענען געווען געדרוקט מיט גרויסע בוכשטאַבן“, אמד, דער טויטער קאַפּ, ווילנע 1867. אויך אָפּישע, אָפּישקע, אָנמע־סיק.

אָפּירשיידערן — דאָס, ים. >אָפּוויש...

לאַקל. (וואַלאַנאוועק און אומגעגנט). טיכל אָפּצווישן געפֿעס, פּליים.

אָפּירשירן — טרוו. שיר, אָפּירשירט. 1. באַ־קאַנטמאַכן דורך אָפּישן, פּלאַקאַטן. 2. פֿאַר־שפּרייטן אויף אַ שרעיאַקן אָפּן. „זאַלן... די אַרומיקע ניט אַ דעם דאָזיקן אַקט אַלט פֿאַר־דיגסט פֿאַרן פּאַלק“, גריג, מענטשן און ווערטן, ז' 23. מיט זיך. „ונג“.

אָפּילאַג — דער, זי. of-lag <D>. קירצונג פֿון אָפּיצירן־לאַגער. אונטער דער נאַצי־הער־שאַפּט: לאַגער פֿאַר קריגסגעפֿאַנגענע אָפּיצירן.

אָפּילאַג — דער, זי. פּר. אוקר. שניידעריש. שטיקל אונטערשרלאַק אין קעשענע פֿון זעלבן שטאַף וואָס אויף דעם לעפל. פּרגל אויפֿלאַג <451>.

אָפּילן־עִנט — אָדי. אַי. >ל. וואָס האָט (איז מיט) שפּע. אַיע געזעלשאַפּט, אַיער טייל פֿון דער באַפֿעלקערונג. אָפּילן־עִנט — די, זי. שפּע, שפּעדיקייט. „אַ ברענגט ניט קיין גליק“.

אָפּילעִנט — דער, זי. בייטשן, טיך וואָס פֿאַלט אַרפּן אין אַן אַזערע, טיך. „דער ירון איז אַן אַ פֿון ים־המלח“. „דער קישון איז אַן אַ פֿון מיטלענדישן ים“.

אָפּיליקם — דער, זי. 1. שפּעדיקער אויסגוס פֿון וואַסער, איבערגוס. „דער אַ פֿון נילוס האַלט אַן דרש זומער־חדשים און באַגיסט אַלע פֿעלדער“, 2. מעד. שטאַרקער צושטראַם פֿון בלוט אין אַ גליד.

אָפּיל"מ — ר"ת פֿון: אָפּטי, פּאַנטאַנאָן און מאַג־קאַלאָן — דרש שכנישע שטעט אין צפֿון־איטאַליע. נאָך גירוש צרפת האָבן אַ צאַל פּליטים געפֿונען אַ מקום־מקלט אין אַט די דרש שטעט. לויט די מחזורים (אין כ"י) וואָס די נבי־געקומענע האָבן מיטגעבראַכט האָט זיך איבן געשטעלט דער נוסח התפֿילות אין די ימים־נוראים וואָס איז באַצייכנט ווי 'מנהג אָפּיל"מ'.

אָפּן — אָפּטער אויסלייג פֿון אויפֿן. <459> נר.

אָפּן — אָדי. Mhd: offen. ריכטיקן 8 פֿאַר־טייטשט: 'שקופֿים' (מלכים א', ה, 4) "אָפּן". 1. ניט־פּאַרמאַכט, ניט־פּאַרשלאַסן, זיצן ביי אַענעם פֿענצטער. אַוועקגיין און לאָזן די טיר אַ, לאָזן אַ טיר און טויער. שב, יד, א, פֿאַר־טייטשט 'פתוח' — אַ, אַ ווייט און ברייט. האַלב־אַ. פּראַ ל־אַ — אינגאַנצן אַ, ברייט־אַ. *רייסן זיך אין אַן אַענער טיר = זיך שטאַרק מלען וועגן עפעס וואָס מע קען דער־גרייכן אַן שום באַמיינונג. „ער איז געשלאַפֿן ביי אַן אַ פֿענצטער“ — פּויל וועגן אַ גאַר, מע האָט אים אַרויסגעגנבֿעט דעם שכל. אַ ווי אין בית־המקדש, אין בית־מדרש, ווי אין שול. אַ ווי די טירן ביי אַברהם אָביוו. אַ ווי אַ סטאַ־דאַלע. „כל־זמן דער מענטש האָט נאָך די אויגן אַ, זאַל ער נאָך האַפֿן“; „אָווי לאַנג (ווי) די אויגן זענען אַ, ווילט זיך אַנצשלינגען די

לאַנד דער וואָס גיט קיין זידיש קינד מיט זינע
אינטערעסן, ממוס, אַ טגולה . . . ז' 13. „ער
וואָר אַן אומדרייטער מענטש, האָט ער איר
נימאַלס אַ געזאַגט, נאָר ער האָט עס איר דאָס
געלאָזט מערקן, מ. ראַגער, אַ ראַמאַן פֿון דער
קליינשטעטלדיגער ראַצעלע, וואַרשע 1887.
„קינדווייז האָט איר זיך ליב געהאַט און דערפֿון
גערעדט גאַנץ אַ, 50, יודישער קאַלאָניסט,
ז' 244. . . נצע פֿריינד געטראָפֿן מיט די
בליקן ליכטיקאַ, אַר, וואַרשע.

8. צוטריטלעך. פֿריי אַריינצוקומען, פֿריי צו
פֿאַרלאָזן. אַן אַיענע געזעלשאַפט. אַיענער פֿאַר-
איינ, וואָס נעמט אַן נצע מיטגלידער. אַן אַפֿע-
נער ברעג. „דאָס אַרומפֿאַרן איבערן לאַנד איז
אַ און פֿריי. אויך ווילדע געגנטן זינען איצט
אַ. „ער . . . גאָר חשוּבֿי קיומים האָט אונז
דיוע גאַנצֿי מינה איז פֿאַר אים אַפֿיין, גה,
ז' 158. „אַזעלכע פֿאַר וועלכע עס זענען אַ
די ספֿרים פֿון יענע אַלע לייט, ממוס. . .
בהמות. „דאָס איז דערפֿאַר וואָס זי [די קריטיק
אין סאָווי־פֿאַרבאַנד] וויל פֿאַרן שרעכער לאָזן
אַ נאָר איין וואָר, שנ יוד שרייבער אין סאָווי־
רוסלאַנד, ניי 1958, ז' 217. „סיליגט די גאַנצע
שטאַט . . . מיט וועגן אַיענע, מאַל, חסונדיקע
נעכט, אַטוואַצק.

9. נייט גוט צוגעדעקט פֿון אויבן. צעלעכערט.
„די אַלטאַנע איז געווען אַן אַיענע, פֿון אויבן
נאָר מיט עטלעכע ברעטער, און מיר זינען
דורכגעגעצט געוואָרן. „די אַנגעהויערערע
שטוב מיטן האַלב־אַפֿענעם דאַך, ייל, ניט טויט,
ניט לעבעדיג, ווילנע תּרניח, ז' 14.
10. לויט, נייט קאָנצטפֿירט, קענען גיין אויף
נקיות. „מע דאַרף זיך באַמיען אַז דער מאַגן
זאָל זיין אַ בעת דער קראַנקייט, אַמבעסטן מיט
דער הילף פֿון פֿשוטן קליסטער, פּגעה, פֿאַריז
1951, № 271.

11. אין פֿאַרשיידענע אויסדרוקן מיט אַ
אָפֿענע א ו י ג ן — וואָס זענען דאָס ממשות'
דיקע, אַן אילוזיעס, קלאָר.

איע אויערן — וואָס הערן גוט, פֿאַ אַ
מענטש וואָס קען גרינג אויפֿפֿאַפֿן, וואָס פֿאַר-
שטייט אַן ענין אַן איבעריקע רייד.

איע ארעמס — וואָס נעמען אויף ברייט-
האַרציק.

איע גמרא — בפֿירושע, קלאָרע שטעל אין
גמרא, פֿאַרשטענדלעך אַן שום פּלפּול.

אָפֿענע האַנט — וואָס גיט אַ סך צדקה, מיט
רחמנות. „ר' יוסל האָט געשטאַמט פֿון . . . אַ
משפּחה . . . פֿון לומדים און חסידים . . . מיט
פּרייטע הערצער און אַע הענט, ימיר וואָר-
שאַוסקי, ר' יוסל מינץ, „די בורשואַויע
אונדזערע קען געבן אַפֿשר קליינע נדבות אויף
ציון, קיין גרויסע אַ ה' האָט זי דערוויל . . .
ניט אַרויסגעוויזן, דער קליינ־בירגערלעכער
סאַציאַליזם, פעטערבורג תּרס"ו.

198 האַרץ — וואָס איז פֿאַ אַן אויפֿריכ-

מויז אַרין דאָס קעפּל, שוו. „זול איין איטליכאַ
פֿרויאַ האַבן גנצֿי קליידר . . . דאש איר ניקש
בלאָס אַם לייב הרויש גיט, אונז דיא אויבר
העמדר ניט אויפֿיין זיין אונטר דען אויקסל,
בראַנט, 1676, פרק יד. „עש איז אַסור
צו גיין איין תּלמיד־חכם אַרבע אמות בגילוי
ראַש, מיט אַפֿיין קאַפֿ, נצו, כו/ד. „אונז ער
האַט אויש גיגראָפֿן [תי: אויסגעשניצט] . . .
אופֿיני בלומן [תי: געעפֿנטע קווייטן] אונז ער
האַט בידעקט מיט גאַלד, סהמ, מלכים א, ו, 32.
„ערטר וואו איביג אופֿן איז, דהיינו אם אַרם
אונז פֿנים, מעג מן וואול אן רירן [בשעת
התפילה], עה, טז/א. „אום שבת טאָר מען גיט
באַהאַלטן אין בעטגעוואַנט אַפֿילו וואַרעמע
מאכלים רק אַז עס זאָל פֿון אויבן אַ זיין,
נישט אינגאַנצן צוגעדעקט, שלחן ערוך, ח"א,
זשאַלקעו? אַנהייב 19. „הי? ז'א. „קעגן דעם
אַ לייב פֿון אַ נבֿיה, דאָרט וואו זי גייט אימער
צוגעדעקט, טאָר מען נישט לערנען, חא, ו/ב.
4. נייט־פֿאַרבאַרגן, נייט־באַהאַלטן. אַיענער
הילול־שבת. פֿירן אַן אַפֿענע מלחמה. אַיענער
ב אַ ע ל — אין דער סטעיכישער אַרמיי,
צעטל מיטן אַנווייז אַז דער זעלנער דאַרף אַריי-
בערפֿאַרן אין אַן אַנדער אַפֿטייל. „אַלע הייסן
שוין וועגן דעם, סיאזי אַן אַיענער שווינדל.
„בעסער אַן אַיענער הולטש איידער אַ באַהאַל-
טענער זדוקתך, שוו. „קאַצקער חסידים טוען
די מצוות פֿאַרבאַרגענערייט און די עבירות אַ;
אַנדערע יידן זענען זיך נוהג פֿאַרקערט, ו
ווערטל ביי קאַצקער חסידים. „און וואַסערע עס
זינען אַיענע [מעשים] . . . און וואַסערע זאָכן
זאָנען פֿאַרהאַנדן פֿאַרבאַרגענע, חהה, ב, ז' 233.
וואַקסט, קבצנים, אַבוינים, דלפנים, געבוירענע,
אַפֿגעקומענע, אַיענע, פֿאַרבאַרגענע, ממוס,
מסעות, הקדמה.

5. אויפֿריכטיק, וואָס איז אַן הינטערפֿיסלעך.
אַיענע רייד. אַיענע פֿאַליטיק. אַיענע, אומפֿאַר-
מאַסירטע מאַנונגען (תּנאים, טענות אַחוּ).
„האַב איך מיך באַנוצט אַפּצוברעכן אַן אַיענעם
שמועס מיט זיי, ייל, דאָס פּוילישע יונגעל,
אַדעס 1895, ז' 210. „מיר דאַרפֿן רעדן אַ מיט
דער טעריקישער מלוכה אַז זי זאָל אונדז ער-
לויבן זיך איבערקלייבן קיין אַרץ־ישׂראל מאַכט
ווייז, א. ל. זיבמאַן, וואָס דאַרפֿן מיר, באַר-
דיטשעו 1898. „אַ גערעדט, איז זייער ניט
גרינג געבן דעם קאַלטן, מגושמדיקן שכל-
אנושי צו פֿאַרשטיין דעם ענין פֿון אור־אלוקי,
לדב, ניי תּשי"ז, ז' 294.

6. פֿאַרשטענדלעך, וואָס מע באַנעמט עס
גלייך. אַ ווי אויף דער האַנט. אַיענע מאַטיוון
פֿאַר זיין אַנגעמען דעם פֿאַרשלאַג. „דעם דאָך
טערס שולד איז אין דעם פֿאַל אַ און קלאָר.
„דאָס ליד גייט איבער אין אַיענער סאַטירע,
ב. ריווקי, צוק, מאַרץ 1936.

7. וואָס איז אַן אינעווייניקסטן אַפּהאַלט, אַן
אינעווייניקסטער שטערונג. ווערן אַן אַיענער
בעל־תּשובֿה. אַ ווי אַן אַלטער בעל־עבֿירהניק,
בעל־תּאווהניק אט. אַיענע באַרימערע. „גאַנץ
אַ, פֿאַראַן־פֿריי, גיט זיך אַפּ אין דעם אויס-

וועלט; „ווער עס מאַכט גיט אַ די אויגן, מאַכט
אַ דעם בייטל" [= אַז מע קוקט זיך גיט גוט
אַרום, פֿאַרלייט מען געלט]. „אַלע טויערן זינען
פֿאַרמאַכט, נאָר דער טויער פֿון רחמים בלייבט
אַ" [לויט ברכות, לב/ב: „שערי דמעות לא
נעלו"]; „מע באַהאַלט גיט קיין זילבער אין
אַן אַיענעם קופֿערט"; „אַן אַיענע טיר איז אַ
פֿענצטער צו גאַט" [= אַז מע האָט אַ קראַם קען
זיין אַן אויסקוק אויף פּרנסה], שוו. „צוועלף
אַזיגער בידערנאַכט, / ווען אַלע מענטשן
שלאַפֿן, / טיר און טויער צוגעמאַכט, / נאָר אַ
פֿענצטערל איז אַ, 29.

„ער [רוד] אונז אַל דיא זינען קאַמן צו ציקלג
צו גון. דא זאָנען זיא דיא פֿאָרטן אַל אפֿן
שוין, שמואל־בוך, סטראָפֿע 752. „קייני [פֿרוין]
זול ווייטן אַליינט גיין אין קיין גוי הויז, זיא
דען אין אונטערשטיין פֿור הויז דו אַפֿין איז
אויף דיא גס אויף דער ערד, תּקנות חכמי
ומנהיגי קיק פּראַג, שע"ב [רשומות, תּ"א
תרפ"ו, ז' 348]. „וויא ביטריבט שטונד אים דא
זיין מוט / דא ער פֿאַנד אַל זיין קישטן אפֿיין,
59 מטייל, 1958, 1686. „איך טו מיינ
מויל מיט תּפילה עפֿענען, אַזוי ווי דער אולם
פֿון בית־המקדש וואָס איז געווען אַ פֿון אַלע
זיטן, מחזור לשלוש רגלים, סלאַוויטע 1832,
סב/א. „אַמאָל גייען די וואַסער פֿרערע אַפּ, נאָך
איידער די האַלדז פֿון דער הייבמוטער איז
פֿולקום אַ, פּגעה, ווילנע 1931, № 22. „אַ
געווידיק יידעלע, אַ קליינט, אַ דאָרט . . . אויס
געטריפֿעט אייגעלעך, צוויי אַ געלעזטע פֿענצ-
טערלעך אין אַן אַלטער חורבֿה פֿון אַ פֿאַרגעסן
הויז, פּראַג, ראַש־חודש, ווען אַלץ איז פֿאַר-
שלאָסן, זאָל האַרץ גיט זיין אַ, טעג, איצטער,
ניי 1948, ז' 89.

2. נייט־אַרומגעצוימט. נייט־באַפֿעסטיקט. נייט-
פֿאַרשטעלט. נייט־פֿאַרוויגלט. נייט־פֿאַרקלעפט. גיין
אין אַיענעם פֿעלד. אַן אַיענע שטאַט אַן מויערן,
אַן וואַלן. אַפֿענער שטח. דער בריין איז אַנגע-
קומען אַן אַיענער. אין אַן אַיענעם קאַנווערט.
צושטעלן וויין אין אַן אַיענעם פֿאַס. שווימען
אין אַיענע וואַסערן, אַן אייני. אַ פֿונאַנדערגע-
וויקלעט, אַן אַיענע מגילה. אַריינקוקן אין אַן
אַ בוך. ריבלין 8 פֿאַרשטישט 'הפרזות' (אַסתר,
ט, 19): „די אפֿבֿן. „עס איז מיט איין (ספֿר)
אודר בוך אַזו גשטעלט גלייך מיט איין שייך
גרוש בואַקסין אפֿיין פֿעלד, אַמטש
1743, הקדמה. „אַן אַיענע שטאַט אַן מויער —
אַזוי איז אַ מענטש, וואָס האָט קיין צוים גישט
צו זיין געמיט, מס, משלי, תקע"ד, כה, 28.
„ווי גענעצט היסט־אַ דער אייביקער רויים,
אַל וו, יפֿאַרטאַג, „אַלץ זען ווי דורך אַיענע
שפּיגלען און גיט אַינזושאָן זיך מיט אַלעמען
גלייך, הז. „אַ פֿאַר גאַט איז דאָס האַרץ פֿון אַ
בשר־רום אַ ווי אַן אויפֿעוויקלעט מגילה,
פּראַג, פֿאַלקסט געשיכטן. „עס פֿעלט מיר דער
אַיענער הימל — דאָס איינציקע וואונדער,
טעג, קאַפּריז, וואַרשע 1921, ז' 24.

3. נייט־צוגעדעקט. אַפּגעדעקט. אַנטפלעקט.
אַנטבליזוט. „אין אַן אַ טעפל שטעקט איטלעכע

טיקן מענטשן, וואָס איז בײַ אַ מענטשן אָן סודות.

אָ הויז & אָפֿענע שטוב — גאָסֿטֿ פֿריינדלעך הויז, וואָס נעמט אויף געלט, אורֿ חים, אָרעמעלעכט. „לאַז דײַן שטוב זײַן אַ אַלע צײַט פֿאַר די אָרעמע לײַט“, ממוס, יודל, ז' 139.

אָער וואָ קאַל — וואָס בײַם אַרויסברענגען אים איז דאָס מויל אָפֿן.

אָער חוץ — נײַט־פּאַצאַלטער חוץ.

אָער טויער & אָער טיר — דזוו אָ הויז, וועגן אַ לאַנד מיט פֿרײַע אימיגראַציע אָדער וואו מע קען אַרײַנברענגען סחורות אָן אָפּצאַל. אָ ווי די טירן בײַ אַצרהם אָבײַנו.

אָער טראָף — וואָס ענדיקט זיך מיט אַ וואַקאַל אָדער דיפֿטאַנג.

אָער מוח — וואָס איז תּוֹפֿס אָן עײַן גיך און ריכטיק.

אָ מויל — 1. וואָס רעדט, פּלאַפּלט אַ סך, באַרעדענדיק. 2. וואָס זידלט זיך אַ סך. „פֿע, עס איז אַ מיאוסע זאַך צו שלעטן... איר וויינט זון איר זענט אַ שלעכטע ווייב, איר האָט אַן אָ מויל אַנטקעגן אײַער מאַן“, ש. בעקער־מאָן, דער זשענסקער וואַפּראַט, אָדעס 1887, ז' 29.

3. וואָס בליבט מיטן מויל נײַט־פֿאַר־מאַכט און קען נײַט גלייך עפּעס זאָגן פֿון גרויסער איבערראַשונג, תּהפּעלות אע. „דאָ מענכר ווערט בליבן מיט דעם מויל אופֿין“, צוכט, הקדמה.

אָענע מערדן — וואָס בלוטיקן.

אָענע נעט — וואָס זינגען אָן אַ קניפל און מע קען אַרויסציען די פֿעדעם.

אָ פֿענצטער — אויך: מיט אַ פֿרײַען אַרויסבליק. „די דאָזיקע צוויי קלוגע אויגן, די אָפֿענע פֿענצטער פֿון זײַן איידל געפֿיל, פֿון זײַן האַרץ, וואָס דורך זײַ קוקט מען אַרײַן טיף אין זײַן נשמה“, ג. ח. לעוונער, דער גוטער פֿרײַנד, ווילנע 1897, ז' 27.

אָער קאַפּ, אָ קעפל — דזוו אָער מוח. „צו אַן אָפֿענער גמרא דאַרף זײַן אַן אָער קאַפּ מיט אַ פֿאַר אָפֿענע אויגן“.

אָער קאַרטן — (אָער איין־און־דרעטיק, אָער איין־און־צוואַנציג, אָער אַקע, אָער זעקס־און־זעכציק, אָער פּאַקער) ווען מע וויינט זײַ די מיטשפּילערס. „שפּילן מיט אָענע קאַרטן = פֿאַרהאַנגלען ערלעך און אָן שום הינטערפּילער.“

אָער ריפּן — זײַער מאַגער, אַזוי אַז די ריפּן זעען זיך אַרויס.

אָער שאַפּ — אָער פֿאַבריק, אָער וואַרשטאַט — וואָס באַשעפֿטיקט נײַט־אַרגאַניזירטע אַרבע־טער וואָס געהערן נײַט צו אַ יונגאַן, צו אַ פּראָפּעסאָנעלן פֿאַראײַן.

אָער שכל — וואָס איז מסוגל אויפֿצונעמען אַ נײַעם געדאַנק.

אָקייט — 1. איינגשאַפט און פּרײַט־פֿאַל פֿון זײַן אָפֿן. רײַדן מיט פּוילער אָ. 2. נײַט קײַן פֿאַרוואַקסענער אָרט. „מיר בראַדווען דורך דעם

וואַלד, מיר קומען אַרויס אין דער אָ“, הל, מיט דער שארית הפליטה, 1947, ז' 149.

אָפֿן — ג. די שטאַט בודאַ — בודאַפּעשט D: Altoffen. „אײַן נײַא ליד וויל איך היבן אָן. וואָש זיך צו קײַק אובֿן האָט פֿר לויפֿן טאַן“, אהרן בר' יוסף, אײַן שײַן נײַא ליד פֿון אובֿן, פּראָג תּמ"ח (1688).

אָפֿנבאַך — אויך אָפּבאַך. שטאַט בײַם טײַך מײַן, לעבן פֿראַנקפּורט. D: Offenbach. אַלטע ייִדישע קהילה. אַ סך פֿון די אָער ייִדן זײַנען אומגעקומען על־קידוש־השם בשעת דער שוואַרצער מגפֿה (1348). די קהילה האָט זיך אופֿסנײַט אַנטוויקלט נאָך דעם גירוש פֿון פֿראַנק־פּורט. די תקנות של קהילת אָ פֿון יאָר תּס"ז (1707) זײַנען דערבאַנגען צו אונז. אין אָ האָבן געלעבט יעקב־פֿראַנק און זײַן טאָכטער חוה [— וואַטשאַ ז' 64]. נאַצישער פּאַגראַם אין דער 'קריסטאַל־נאַכט' אין 1938. סוף 1942 דעפּאָרטירט די לעצטע ייִדן פֿון אָ. — אָפּע־ראַציע אָפֿע(נ)באַך.

אָפֿנבאַר — אָדו. Mhd: offenbar. אַרכ. פֿאַר כּלל־שפּראַך דעם. 1. אָפֿן, נײַט־פֿאַרבאַרגן, בֿפּירוש. אָער באַפֿעל. „פֿאַר דיר איז אָ דאָס האַרץ פֿון דײַן ליב פֿאַלק ישראל... קײַן זאַך בליבט פֿאַר דיר נײַט פֿאַרבאַרגן“, ממוס, צוריק אַהיים, ז' 79.

2. בֿפּרהסיא, פֿאַר אַלעמען אין די אויגן. „פֿון זעכצן בײַ צווייאַ אונז צונוצײַג איז גוט אײַן קינד צו שטראַפֿן אָפּנבאַרה“, עיון, ז' א.

3. וואָס איז מיט פֿאַראַך, פּאַראַדנע, וואָס איז אַן שרעק, מיט געהויבענעם קאַפּ. „דער דאָ דר באַרמיג איז דר... זאָל פֿירן אונז אופֿן באַר אין אונזר לאַנד“, ר' שלמה זלמן לונדן, קהלת שלמה, אַמשט תקי"ד (1744). אָ מאַכ־ן — מעלדן פֿאַר אַלעמען. „דיא קרובֿי הנעל מן גלוקי האַבין אן הקצין מהורר בער כּהן גידרונגין ער זאָלט עש אופֿין באַר מאַכֿן דאָן ער היתומה גלוקי ווידר נעמט“, גה, ז' 259.

לֶעך — אָדו. 99: פֿעלרלעך. אַרכ. Mhd: Offenbarlich. דזוו אָפּנבאַר. וואָס איז עפֿנטלעך, בֿפּרהסיא. אין כּ"י פּרקים, 1579, „אופֿנערליך“. „אונז דיא פֿײַנטשאַפט דיא פֿור לאַנגר צײַט האַטן גיטראַגן אין איר הערצן איבר דען קיניג הורדוס דיא ליפּן זיא אופֿנבאַרליך ווערדן אונז זיא רידטן פֿון אים אופֿנליך אונז אונפֿרהולן“, יוסיפֿון, אַמשט 1661. „דאָן בײַא שפּיל איז וואָר, פֿאַר מענכי איבני יאָר, פֿון היינט אונז נוך פֿון מורגן אן אײַנס דער זיך נון מוז בײַזאַרגן דאָן ער אופֿן בערליך קײַן בוביריאַ טוט“, 99 משלים, 1676. „און זאָלסט מאַכן מײַן מויל אפֿן באַרליך אַנטפּלעקן אונז דערצײלן אַלי מײַני שטאים“, אײַן נײַע שט תּחינה, תּחנה ובקשה, פּיעטריקאוו, 1881.

אָפּנבאַרן — טרוו. Mhd: Offenbären. אַנטפּלעקן, מגלה זײַן בֿפּרהסיא. „דוא זאָלשט אום זונשט קײַן (עד) זײַן, דאש איז גמײַנט דוא זאָלשט זײַן זײַנד נײַט אָ, זונגד ערשט אים צו שטראַפֿן“, מהמ אַמשט 1722, מ/א. „ווען

גלייך פֿר באַרגני זאַכן האָט מן אים פֿון הימל אָפֿין באַרט טאַן מאַכֿן“, עיון, ז' א. „אַביר וואָש מיר שאַט קאַן מיר קײַן מענש העלפֿין אונז איך דערף עש אַך קײַנים אָפֿין באַרין אַליש דיר, גיטרינאר פֿרײַנט וויל איך עש דאָך פֿאַר מײַן טויט אָפּינבאַרין“, גה, ז' 280. „רבינו משה בן עמרם, איך וויל מיך נײַט לאַנג שפּאַרין, היימליכי זאַכין וויל איך אַנד אָפֿין באַרין...“, משה רבינו בֿשרבונג, אָרט? 1750? [גמ. Ne 50].

111. „די ערשטע אָ איז די אַנטפּלעקונג פֿון עגאָ, די דעמאָנסטראַציע פֿון פֿאַראַנע־זײַן פֿון אַן אײַגענעם זעלבסט“, ב. ריחקין, אַ גלויבן פֿאַר אומגלויביקע.

אָפּנהאַרציק — אָדו. 1. וואָס איז אויפֿ־ריכטיק, אָן זשטיקע כּוונות. „גענוג מחלוקות, לאַמיר איצט זיך אָ דורכשמועסן“, האָפּן מיר אים גאַנץ אָ דערצײלט אונזערע גאַנצע באַגעבנקײַטן“, אמד, די צוויי קלײַנע קאַטערינסצײ קעס, ווילנע 1874. 2. שפּאַסיק — שטאַרק דעקאַטירט.

אָפּנהענטיק — אָדו. 1. וואָס האָט אַן אָפּענע האַנט. 2. וואָס גיט אויס אַ סך, איז נײַט קאַרג־קײַט.

אָפּנווערלעך — אָדו. אַרכ. דזוו אָפֿן, בײַד־עײַם. „איך גווערקט האַב שווערי זײַנד היימליך אונז אפֿין ווערליך“, תּפּלות יום כּפור קטן, ווילהערמאַרדאַרף תּצ"ז [ז' 8].

אָפּנלייב — דאָס, מצ נב, הוב. שלשול. ליבן פֿון שטענדיקן אָ.

אָפּנשכלדיק — אָדו. וואָס איז מיט (האַט) אַן אָפּענעם שכל. „יקײַט — נעאַל. אָ — עכטע נאַרישקײַטן“, א. שטייטמאַן, אינטיים מיט דער וועלט, תּח"א 1971, ז' 45.

אָפּס — [עפֿעס]. דער, מצ נב. >פֿאַרשיידענע אויסדרוקן מיט אָ אין לק. נול, נישט. גאַר־נישט. „ער איז אָ אָ, אַ גאַרנישט שבגאַר־נישט, נײַט מיט וועמען משיחן אַנטקעגן (צום טיש) צו גײַן“, „ער קען נײַט זײַן קײַן עדות, ער איז אַ שטיק אָ“.

אָפּסידמים — [... דאַמיס] דער, מצ נב. שמואל א', יו, 1. אָרעמאַן, ווער עס האָט נײַט קײַן געלט. אָן אײַד־נעבעך, אַ ביטערער אָרעמאַן. „וואוינען אין אײַד־“, לאַקל (לאַמזשע). וואוינען אין זײַער אָן אָרעמער שכנישאַפט.

אָפּסײַכסָף — [אַפּעס קעסעף], פּראַזע, תּח. >בראַשית, מז, 15-16, „דאָס געלט האָט זיך אויסגעלאָזט“, תּי. 1. עס פֿעלט געלט. „מע וואָלט געקאַנט אַ לעב טאַן, אָבער מע לאַזט נײַט אָ־כּ“, „אין מײַן טײַטסער טאַגט שוין, עס איז אָיך [רײַט פֿון אָ־כּ]“, פּוול. „אָ־כּ, וואו קען מען כּאַפּן אַ גמילת־חסד?“, איר ווש. „אָ־כּ, מאַכט דער תּרגום: שלים“, פּוול.

2. שפּאַסיקער נאַמען פֿאַר יעדער גרופּע, אַרגאַניזאַציע, אינסטיטוציע וואָס פֿאַרנעמט זיך מיט קלייבן, אַרויסקריגן געלט. „אַן אַגענט פֿון אָ־כּ איז אַרומגעגאַנגען מיט אַ בוך און האָט

געמאכט פלעטן אויף עולם-הבא, אהרן הורוויץ מקיבו, י"פאג, 1886.

אָפּטעם — דער, טעכט. E: offset. פֿאַרעם פֿון פֿאַליגראַפֿיע. מולטיפליצירונג אָדער דרוק מיט דער הילף פֿון שטיין, מעטאַל אָדער גומי פּלאַטע, לויט דער סיסטעם פֿון ליטאָגראַפֿיע אָדער פֿאָטאָגראַפֿיע. מע האָט פֿריער געצייכנט אויף אַ פּלאַטע פֿון צינג און דערנאָך געדרוקט דעם אַ אויף פּאַפּיר. פֿילקאָליריקער אַ. יִרן — טרוו. ייר, אָפּטעטירט. דרוקן לויט אָפּטעט־סיסטעם. פֿאַרן איצטיקן באַנד האָבן מיר אָפּטעטירט פֿון דאָרט... י"ב 1922/XXXI. יִרונג.

אָפּעל־פֿי — [... אל...]. קאַג. > קידושׁ, ב, ג א. 1. כאָטש, הגם, ווי אוויל, ניט געקוקט דערויף (וואָס). אָפּעל־פֿי, כאָטש זי האָט גע־זאָגט: איך האָב אין זינען געהאַט אין מיין האַרץ מקודש צו ווערן צו אים... איז זי נישט מקודש, פֿיעט, קידושׁ, ב, ג. דער גאון האָט אים געגעבן סמכיה, אָפּעל־פֿי ער האָט ניט פֿאַרענטפֿערט זינען שאלות. ער האָט באַקומען אַ נייע הלואה, אָפּעל־פֿי ער האָט ניט אויס־געצאָלט די אַלטע. 2. אָנהייב פֿון אַ צאָל פּאַפּולערע אויסדרוקן און ציטאַטן: אָפּעל־פֿי שאין רִאָיָה לדבֿר, אָפּעל־פֿי שחמא — ישראֵל הווא, אָפּעל־פֿי שיתממה א. 3. ספּעצ. די שיה פֿון אומלעגאַלע עולים אָפּעל־פֿי איז אַוועקגעשטעלט ווי אַ מאַנר מענט אין היפּה.

אָפּעל־פֿיכין — [... כין, קיין]. קאַג. פֿרי־דעסטוועגן, פֿאַרט. רַק אַז מע קאַכט קמח פֿון מינ תבואה מיט אַן אַנדער מינ... אָפּעל־פֿי כן דאַרף מן... נישט מאַכן אַ ברכה נאָר אויף דעם טייג, ספּר שלחן ערוך, ח"ב [זשאַלקעו? אָנהייב 19. י"ה, ה.ב. גייען... יידישע וויבער... געפּוצט, אָפּעל־פֿי כן קוקן [די מענער] פֿאַרט... אויף פֿרעמדע נקבות, מ. דלוגאַטש, די וועלט מסורה, וואַרשע 1881. אָפּילו אין חדרים וואָס מען האַלט נאָר האַלץ... אָפּעל־פֿיכין מוז מען קוֹבֵע זיין אַ מזוזה, שלחן ערוך, 19. י"ה.

אָפּענבורג — ג. מיט־גרויסע שטאָט אין דער פּראָווינץ באַדן, מערב־דייטשלאַנד. ייִדי שוֹב־זינט פֿריען מיטלעלעטער. גירוש און חורבן אין 14. י"ה. לעגאַליזירטע קהילה פֿונדאַסניג אין 1866. אין דער 'קריסטאַל־נאַכט' (1938), נאַצ־שער פּאַגראַם. 1941, דעפּאַרטאַציע פֿון די לעצטע יידן.

אָפּענסאַר — דער, ין. 1. שפּאַ. ווער עס איז עובר אויף אַ געזעץ. אָנגעקלאַגטער אין אַ קרימינעלן פּאַרברעכן. 2. פּ. P: ofensor. פּוטבאַלישפּילער וואָס געהערט צום אַטאַקירן־דיקן טייל פֿון דער מאַנשאַפּט, פּאַרוואַרד.

אָפּענסיוו — אָד. > אײ > ל. 1. אָנגריפֿע־ריש. 2. וואָס באַליידיקט. אױפֿן[ווי]וע פֿרלעצ־

ליך בילידיגוש... יוסף מאַרש, חנוך לנער, פֿיררדא תקל"ד. קײַט.

אָפּענסיווע — די, ם. 1. מיליטערישע אַטאַקע. אָנגריף. אַ לופֿט־אַ קעגן דייטשלאַנד... נאָך די קלעפּ איז בײַ דייטשן געוואָרן דער אמתער יום־כּפור, ישק, שליגן און אומוועג.

2. זייער אַקטיווע אָנגריפֿערישע טאַקטיק אין ספּאַרט־פּאַרמעט, פּאָליטיק, לאַנד־אַנטוויקלונג א. טאַגאַרן טאַגאַריס פֿירן זיי דאָ אַן אַ קעגן פֿעלדז און שטיין, קרנוג, Ne 3, יולי 1962.

יִש — אָד. וואָס איז ענלעך צו אַן אָפּענסיווע. יִעדיק — אָד. שטורעמדיק, וואָס איז מיט אַן אָנגריפֿערישן געמיט. ם־סאיז געווען מלחמה־צײַט. די וועלט איז פֿול געווען מיט אָפּענסיוועס. האָט מען אויך דעם שבת געמאַכט אַ, צײַט, טמו, 1954 | 22. יִעריש.

אָפּענערהייט — אָד. > אָפּן. אויף אַן אָפּענעם אױפֿן. דאָס וואָס איז ניט געמאַלט צו טאָן פֿאַרבאַרגענערהייט זאָל ער טאָן בפרהסיא, כלומר אַ פֿאַר אַלע מיטאַנאָדער, הרב ר' שמעלקא [הורוויץ] מניקולשפּאַרג, דרכי ישרים, לעמבערג, ערשטע העלפֿט 19. י"ה, ז' 30.

אָפּעקט — דער, ין. > אײ > ל. שטאַרקע עמאַציע (געפֿיל) וואָס לאָזט איבער אַ רושם, אויף דעם וואָס לעבט עס איבער. נענין מער אין אָפּעקטע אַלש וואַרטן... יוסף מאַרש, לשון זה, אַמחט תצ"ד. מע מוז אַלנגער וואוינען דאָס קינד זיך צו שטאַרקן איבער זינען אַין, דר' מ. לענסקי, מאַדערנער פּאַמיליעני־דאָקטאָר, וואַרשע, יאָר ז' 19. אונדזער פֿרעג בויגן האָט באמת עמאַציאָנעל אַריינגעצויגן אונדזערע סוביעקטן און אַרויסגערופֿן בײַ זיי אַן אָפּעקט־אויסלאָדונג, יובל אואא, 194.

יִק — אָד. לאָזן זיי דערקענען אַ צווייטע אָפּהענגיקייט פֿון שטאַרק אַ קרישן, געדאַנקען און אינטערעסן, חוה, איבן, פֿרויד, אַרבינפֿיר אין פּסיכאָנאָליז, ז' 88.

יִו — אָד. 1. עמאַציאָנעל. אַע ווערטער. 2. וואָס רופֿט אַרויס אַן אָפּעקט. אַע גלכ־געוויכט. אַיער דרוק. אַע אַפּוטרופּסות. וואָס איז לויט זיין אינערלעכער נאַטור אָפּעקטיוו־אימפּולסיוו אָדער טרוימעריש־עקסעטאַטיש, פ. שניאורסאָן, מענטש — וויסנשאַפֿט, ו' נײַ 1930. יִמע'ט. קײַט.

אָפּעקטירן — טרוו. אָפּעקטיר, אָפּעקטירט. > אײ > ל. 1. אַרויסרופֿן אַן אָפּעקט. אַרויס־רופֿן שטאַרקע געפֿילן. אַיך האָב עס אָבער געלייגט אויף דיון טאַג... אום עס זאָל מער אַ אויף אַיערע עמיטער אַרויך זינען פֿיער־לעקטייט פֿיל מער אַלס אין איינעם אַנדערן טאַג, אמד, אײן הונד אַלס שדכ, ווילנע 1878. 2. ווירקן, משפּיע זיין אויפֿן געמיט. די פּאַרשטעלונג האָט מיך אָפּעקטירט ביז טרערן. די געשרייען פֿון די אומגליקלעכע מוזן יעדערן אַ.

3. אוטו. קאַנדידירן, פּרעסענדירן אויף אַ שטעלע. נר. זײַג.

אָפּעקציאָנירן — דוּו אָפּעקטירן. אַרכ. (בײַם אויסדריקן זיך פֿייערלעך). אַרויסרופֿן אַן אָפּעקציע. ... אונ' פֿור בלפֿי אין זעלבניג קוואַליטעט טג מיינע לעבן איר געטראַשט גיאָפּעקסיאָנירטער חתן... יוסף מאַרש, לשון זה, אַמחט תצ"ד, ז' 5, 11 א. זײַג.

אָפּעקציע — די, ם. Fr: affection. 1. שטאַרקע נטיה, נייגונג, היפּוך פֿון גלכ־גילטיקייט, האָבן אַן אַ פֿאַר זאַמלען פּאַסט־מאַרקעס, אײַלבילדער א. 2. צוגעבונדנקייט, האַרציקייט, איבערגעגענקייט. די מחותנים האָבן אַרויסגעוויזן אַן אַ פֿאַר דער גאַנצער משפּחה.

אָפּער — אָד. דוּו אָפּיר <.

אָפּער — קאַנווער. דוּו אָפּיר <.

אָפּער < אָפּער. 1. ריכלין 8 פֿאַרטשיטשט 'חג' (תהלים, קיה, 27) אופֿר, לשון קרבן. 2. קרבן, ריכלין 8 (ויקרא, כא 6, 10 א.)

אָפּערע — די, ין. 99: (און אָפּטער) אָפּערע, ם־ס (> אײ) affaire: 99. 1. אָנגעלעגן הייט, עסק, ענין, געשעפֿט. דעם אַראַפּישן פּרינץ גינג דו ווייניג צו צו הערצן, דען ער גדאַכט שטעץ אן זיין אָפּערען, וויא ער אַזו איין פֿאַרטייניג פּרינץ איז, מראות הצד־אות, וואָנבעק 1718, ט/ב. זאָלין בוחר זיין שלשה אַנשים מקציני אַנשי קלהינו... אשר יקרא שמש עליהם דעפּוטירט, וועלכע אַללי אָפּערהרין בעסקי המדינה וואָס פֿאַהר פֿאַלין ווערט צו פֿר זעקן האַפּיך, תקנות מחבֿרא קדישא מגילות חסדים דבּחכ"ג הגדולה בלונדון שנתחדשו... בשנת תק"ע (1810).

2. שווינדל, אָפּנאַרעריש. דערצו האָט ער גע־האַט מיטהעלפֿערס וועלכע פֿלעגן אַלעמאַל אויס־טראַכטן נייע אַעס אום יענעם אומגליקליך צו מאַכן, אַלטער נערינסקי, אַ חתן אויף אויס־צאַהליג, קעשענעו 1886, ז' 8. מע וועט ניט קוקן אויף... אַבער זאָל מען וואָס האָט געמאַכט אַן אַעלע און געכאַפּט'ע טעלעכע טויזנטער, ש. זומער־לעבן, גלות דאַטשע, ז' 51.

3. לינקע ליבע, פֿאַרמעל נישט־אַנקציאָנירטע פֿאַרבינדונג מיט אַ פֿרוי. אַ ליבע(ס)־אַע. אַיך ווייז באַלד גיט וואָן איך פֿאַר ליבש אָפּערא זאָל אַן פֿאַנגן, מיין בלוט אונ' פֿלייש איז מיר פֿאַנט באַלד אַל פֿר גאַנגן דען דיא ליב דיא איך טראַג צו מײַנעם דינר יוסף איז און מיגליך צו שרייבן, מכירת יוסף, 1713, צווייטע אויסגאַבע [אַווע ווו]. נאָג מויק, כיוול הערן פֿון דײַן מויל, האָסט מיט איר אַעס געהאַט? דאָס יאַטל איז דײַנזע, פ. בימקא, גבֿי"ח, וואַרשע 1919, ז' 49.

בב פֿון אַלע נישט־פֿאַרצייכנטע ווערען מיט אָפּער < אָפּיר **בב** + די שטאַמען פֿון די ווערען אַן אָפּער. אָפּער קען זיין מיט אַלע ווערען וואָס זײַנען אויסגעריכנט מיט אָפּיר.

אָפּערבאווויזן — דזוו אָפּירבאווויזן. „די זעלנער וואָרטן אָפּ דעם שונא, וואָס דאָרף זיך באַווויזן פֿון הינטער דעם וועלדל אָפּער“, ווייט, זעלנער, ז' 43.

אָפּערבלישטשען — דזוו אָפּירבלישטשען. „זי האָט איבערגעוואָרפֿן די צעפּאַטלטע האָר איבערן פּנים און אירע טוגקעלע אויגן האָבן אָפּערעגבלישטשעט“, אָפּא, די טענצערי, ז' 191.

אָפּערגיין — דזוו אָפּירגיין. „נאָך איידער דער געהילף האָט באַווויזן אָפּערגיין פֿון זיין אָרט האָט שוין יענער פֿאַרבויען דעם קאַפּ אָן אַ זיט און מיט אָנגעדראַלענע בלויע ליפּן קוים אויסגעדרעט: וואָסער“, ירושע פּערלע, ייִבן אַייגער אינדערפֿרי.

אָפּערגיסן — דזוו אָפּירגיסן. „און וויין אַווי ווי רעגן פֿון הימל און אַלטן וויין צום אַ אַווי ווי קוואַלן וואָסער“, שיר היחוד ליום ראשון, פּדמ 1885.

אָפּערגלאַנצן — דזוו אָפּירגלאַנצן. „אַ פֿאַר זיקע ברעמען וואָס האָבן אָפּערגעגלאַנצט פֿון הינטער אַ פֿאַר קליינע שוואַרצע אויגן“, באַש, פֿאַר 1968 VIII 9.

אָפּערגליטשן — טרוו. אַ שטופּ טאָן כדי עפעס אָדער עמעצער זאָל זיך גליטשן פֿאַרויס. געוויינלעך מיט ז' ז'ך. „האַט זיך די לייזונג עפעס ווי אָפּערגעגליטשט פֿון אים און ער איז געבליבן אומבאַהאַלפֿן“, באַש, פֿאַר 1963 I 29.

אָפּערגלען — אַוטוו. גלעזן, אַרויסגעבן היץ פֿון אונטער, הינטער אָדער צווישן עפעס. „אין מערבֿ־זייט האָט נאָך געגליט דאָס לעצטע שטיקל טאָג פֿון אונטער אַ ווינקל הימל אָפּער“, ווייט, זעלנער, ז' 43.

אָפּערהייבן — דזוו אָפּירהייבן. „מיט אַלע אירע פּרעזענטעקייטן אַ פֿון דער נאַמענ־לאַזיקייט“, ייט, פּוילן VI. מיט ז' ז'ך.

אָפּערזען — טרוו. אַרויסזען, באַמערקן, דערבליקן פֿון אונטער, הינטער אָדער צווישן עפעס. „פֿון הינטערן קאַסטן האָט זיך אָפּער־געזען די ערשטע צוויי נידעריקע פּיסלעך“, ווייט, ז' חתן ווערן.

אָפּערטע — די, יס. >איי >ל. (שריפט־לעכער) אָנבאַט, פֿאַרלייג, פֿאַרשלאָג, געוויינלעך וועגן קויפֿן אָדער פֿאַרקויפֿן, אויסצופֿירן אָן אַרבעט, מיט אָן אַנווייזן אויף אַ פּרייז. אָן אַ אָנצונעמען אָן אַרבעט. „לשלוה בחול אָפּערט... בשבת יפתחו האָפּערט שלו ויגמר הדבר“, הרב יקותיאל יהודה טייטלבוים, שו"ת אבני צדק, לעמבערג 1885, חלק אורח חיים, סימן לה. „ער זאָל שרייבן אין דער קהילה אַרײַן, קיין גאַר־האַמאַראַ איין אָפּערט און מיר זאָלסטו אָנגעבן פֿאַר אַ רעפּערענץ“, ז. מורער, זי נישט קיין וואוילער יונג וו, טראַנאָוו 1911. אַ'אַ'נמ — שפּאַ. ווער עס ברענגט אָן אָפּער־טע. אויך: אָפּערע'נמ.

אָפּעריסט — דער, זן. אָפּנאַרער, שווינדלער, ווער עס באַשעפּטיקט זיך מיט אומגעזעצלעכע מסחרים. „צווישן די קאַנטראַבאַנדיסטן געפֿינען זיך... אויך אַרענטלעכע מענטשן... און עס געפֿינען זיך... גענונג אַיִן“, ספּ, סודות. „פֿונ־דעסטוועגן צו זיין אַ מאַשעניק, אָן אַ קען מען מיט אַ ליידיקע קעסענע ניט זיין“, עזר בלאַ שטיין אויס דינאַבורג, דיא שוויגער, חילנע 1892, ז' 64. ייש — אַדי.

אָפּערירן — טרוו. רירן, אָפּערירט. באַשווינד־לען, אָפּנאַרן, פֿאַרשאַכערן. „איך קען רעזיקירן, דעם מיליין פֿאַרשמירן, ער זאָל נישט אַרעסטירן; און געלט צו אַ מיטן פֿולן מויל“, גנבֿים־ליד [ביי אונט יודען, וואָרשע 1923, ז' 23].

אָפּערירן — טרוו. אָפּערירט >איי >ל. 1. אָנבאַטן, מאַכן אַ פֿאַרשלאָג, פֿאַר־לייגן. „האַבי גדול רחמנות איבר אים אונט האָב אים אָפּערירט בכאן בייא מיר אין בית צו זיין וויל אים עססין אונט לאָשן בחנם געבן“, בריוו פֿון 1764, AJHS xxxiv.

2. פּרעזענטירן, געבן אַ מתנה. „אַ איינעם עטוואַן אַן בויטן אורד צו שטעלן“, יוסף מאַרש, חנוך לנער, פֿיורדא תקל"ד. אויך מיט ז' ז'ך. ז'נג.

אָפּערכאַפֿן — טרוו. „די חלה־מיט־הערינג יידן כאַפֿן זיך אָפּער פֿון טיש, פֿון קאַלטן בלעקעצן“, ש. האַראַנטשיק, „גאַטס משפּט“, ז' 153. מיט ז' ז'ך.

אָפּערלאָזן — טרוו. אַרויסלאָזן. אַ די טויבן פֿון טויבנשלאָג. מיט ז' ז'ך — אַרויסגיין, אַרויסקריכן פֿון אונטער, הינטער אָדער צווישן עפעס. „די יונגע חברה האָט זיך אַ לאַז געטאָן פֿון אונטערן אויוון אָפּער, יעקל סטאַליער בראַש“, ווייט, אַ שטעטל, ז' 7.

אָפּערמאַכן — טרוו. < אָפּירמאַכן. אַרויס־מאַכן. אויסמאַכן פֿון אונטן אַרויף. מיט ז' ז'ך — „ער גייט צו נעענטער צום טישל וואָס שטייט נעבן איין פֿענצטער אויף, אַדיק זיך די אויערן פֿון אונטער דעם פלושענעם הוט, זעצט ער זיך צו אויף אַ בענקל“, עזר וואָר־שאַוסקי, שמוגלאַרט, ז' 232.

אָפּערנעמען — דזוו אָפּירנעמען. <נעמט אָפּער אַ פֿאַר זילבערנע לייכטערס פֿון אונטערן בוזעם“, ווייט, ר' יואל. „זי איז געווען זיכער אַז ער וועט זי ראַטעווען, פֿון אונטער דער חופּה אַ“, אָפּא, אַ ראַמאָן פֿון אַ פּערדיגנבֿ, ז' 89.

אָפּערעוים — דער, זן. >איי >ל. גר. 99: **אָפּערעויע**. (לינגוויסטיק) דאָס פֿאַרלאָרן גיין בכלל, ספּעצ אין גערעדטן לשון, פֿון ערשטן, נישט־אַקצענטירטן טראַף: אַנשטאַט אַריסטאָקראַט — רייסטאָקראַט. „מיש — אַדי.

אָפּעריפֿירן — דזוו אָפּירפֿירן. „דער פֿעטער האָט אים אָפּערגעפֿירט פֿון הינטערן טיש“, אָפּא, אַלייז, ז' 130.

אָפּעריקוועלן — דזוו אָפּירקוועלן. „אַבער מרדכי האָט נישט אַרויסגעלאָזט די קו פֿון די הענט. פֿון אַנשטרענגונג זענען אויף זיין שטערן און האַלדז אָפּערגעקוואַלן שוואַרצעלעך די אָדערן“, רק, ערד.

אָפּעריקוקן — אַוטוו. „און די שטריק פֿון בוידעם קוקט אָפּער פֿון אונטערן בעט“, פּראַ, דראַמאַטישע שריפט, ז' 49. „אַן אומעט איז געלעגן איבער די ברייטע, צעפּאַרעטע פֿעלדער, אָפּערגעקוקט פֿון אונטער דעם איינציקן צע־קרימטן בוים“, אָפּא, אין פּוילישע וועלדער, ז' 117.

אָפּעריקריכן — דזוו אָפּירקריכן. „ער האָט קיין מורא נישט, ער קריכט פֿון איין באַנק צו דער צווייטער, שטופּט גוט אַרונטער, גיט אַ קריך אָפּער, אַינגענאַרעט דאָס צערעסענע אָנ־טועכץ, האַלט אין מויל אַ שטיקל פּאַפּיראַס“, א. בערנמאַן, דאָס פּוילישע שטעטל, וואָרשע 1926. „ער פֿלעגט אַ פֿון אונטערן איבערבעט שוין אין די הויזן און אין דער קאַפּאַטע“, יוב אַטוואַצק, ... ז' 373, 1968.

אָפּערירפֿן — „ער וואָס האָט אָפּערגערפֿן די יצירה... ער וואָס האָט די וועלט פֿון זיך אַרויסגעדאַכט — ער ווייט“, צייט, גש ו, פֿון דער ריגעוועאַ.

אָפּערירוקן — דזוו אָפּיררוקן. „זי האָט באַשלאָסן דאָס קינד פֿון דער האַנט נישט אַרויסצולאָזן, פֿון אונטער אַרעם נישט אָפּער־צורוקן“, ווייט, אַ טאַטע מיט בנימ.

אָפּערירזלען — אַוטוו. ריזלען, אויספֿליסן אין פֿאַרעם פֿון אַ קליינעם שטראַם פֿון אונטער עפעס. „נאָר ביי קלאָר קריסטאַל וואָסערל, וואָס האָט פֿון אונטער אַ באַרג אָפּערגעריזלט האָט די זון דערווען אַ מיידל זיצן איינע אַליין“, ווייט, ז'די זון.

אָפּעריריסן — דזוו אָפּירריסן. „פֿאַרטאַג איז אַרשינגעפֿאַלן אַ בינעל מחבלטעס, אָפּער־געריסן פֿון אונטער דער כלה דאָס אונטער־לייגעכץ, באַקוקט... זיך אַוועקגעלאָזט אין אַ טריפֿה־טאַנץ“, באַש, אַיק 1958 II 19.

אָפּערישווימען — אַוטוו. „מיט יעדן טריט איז פּנחס געוואָרן דערשלאָגענער, געפֿילט ווי עפעס שווימט אָפּער פֿון אונטער זינע פֿיס“, אָפּא, די טענצערי, ז' 254.

אָפּערישטאַרצן — דזוו אָפּירשטאַרצן. „צווישן די גרינע פֿלאַנצן האָבן אָפּערגעשטאַרצט בלימעלעך פֿון אַלערליי קאַליין“, באַש, פֿאַר 1963 II 27. אויך מיט ז' ז'ך.

אָפּערישטעקן — דזוו אָפּירשטעקן. „וועט דער פּויער אַ שאַר טאָן מיט דעם פֿוס און דערווען אַ אַ פֿאַלע פֿון זיין קלייד“, ווייט, קינאה און תּאווה, פֿראַגרעס, ז' 83.

אפערשיטן — טרוו. נאָר אלע צוזאמען האָבן זיך אויפגעהויבן פֿון אונטערן טיש און זיך געגעבן אַ שיש אפער, וויסט, דער איבערגאַנג.

אפערשיינען — אוטוו. פֿון אונטער דעם שפיץ פֿון דער קירכע האָט דער מאָרגנשטערן אפערגעשניטן, אַש, יאוד אַ מאמע.

אפערשלאַנגן — אוטוו & טרוו. און נאָר וואָס איר גאַמעלע איז אויסגעקומען גייעריקער צום ליכט, וואָס האָט אפערגעשלאַנגן פֿון אונטער דער שניץ, וויסט 14, יאָן דער שטייל, ז' 28.

אפערשלייבן — אוטוו. די שלאַנג האָט זיך אפערגעשליכט פֿון אונטערן בעט, פנחס גאַלד-האַר, געזאַמלטע שרייטן, מעלבאָרן 1949. מיט זיך.

אפערשלעפן — טרוו. האָט דער גנב אפער-געשלעפט דעם זאַק און האָט אים אַראַפּגע-שטעלט אויפֿן טיש, ער בינדט אים אויף, קריכט אַרויס דער פּאַפּ, [ב] אונד יודען, וואַרשע 1923, ז' 75.

אפערשפּראַצן — אוטוו. גלנץ מיט דעם יונגן טאַג האָט זי פֿון אונטערן עק הימל אפערגעשפּראַצט, וויסט, די זון.

אפּקיר רוחי — [.. רוכין] פּראַזע. >קריאת שמע (שעל המטה) >תהלים, לא, 6. (אין דין האַנט) גיב איך איבער מיין גיכטיג, געניצט מיטן צ: 1. זיך איבערגעבן צו אַן איידי, איידעאל. 2. האַלטן בני יצאית'נשמה; "שוין נאָך אַ ר" = שוין נפטר געוואָרן, די יורשים וואַרטן אויף מיין אַ ר, ניט דערלעבן וועלן זיין.

אפּר — [אייפער] < עפּר וואַר.

אפּראַדי'טע — געטיץ פֿון ליבע און שיינקייט אין גריכישער מיטאַלאָגיע. [ווענוס בני די רוימערן] אין דער שטאַט אַשקלון איז געווען דאָס עלטסטע הייליקטום פֿון אַ, ווי ס'זענען דאָס מודיע גריכישע מקורים, מתתיהו מיוזש, יובל 18, 21.

זי'אָק — מעד. יעדער מיטל צו פּאַרשטאַר-קן סעקסועלע תּשוקה. אַ"מעדיקאַמענטן... פּאַר בוח'גברא בנים מאַן, וועלכע דער דאָקטער פּאַרשריבט אין פּאַלן פֿון אימפּאַטענץ, דר' יעקב ב. גלעך, צו געזונט און לעבן.

אפּראַ'נט — דער, זן, אַיי >? באַליידר-קונג. דען מיין הער האָט מיר זיין גאַנצע הויז אונטער קומאַנדי גישטעלט. אַבר די גנעדיגי פּרויאַ איז גינאָן גימעלט, צו דעם ווערש איר איין גרושי פּאַרונט, מכירת יוסף, 99דמ, 1713 [זאָע ווו, ז' 502].

אפּראַנטירן — טרוו. יטיר, אפּראַנטירט. אַרכ. באַליידיקן. שאַרף אַרויסטרעטן קעגן עמעצן. „אם יהי מי שיהי וולטי אפּראַנטירן אַן אייניגי מן קעגנדי פּרנסים או גבאים... אַזי החיוב מיטל על שארי ראשי מנהיגי הקהלה להיות להם לעזר, וענשו ויסרו את האיש ההוא

בין סובמיסטרט לאותו פרנס או גבאי די ער אפּרונטירט האָט, תקנות מחברא קדישא גמילות חסדים דב"ח פ הגדולה בלונדון.

אפּרוּח — [עפּרויאַן] דער, מצ נב. היגעלע. געניצט בלויז פֿון זש מיט בב: 1. שוואַכניקער. „יענער איז... אַ קאַצאַפּ... און דאָס איז אַן איל, אַ פּליג אויף דער וואַנט טשעפעט דאָס ניט, דער ממזר. 2. אומגעניטער. „האָט אויסגעזוכט אַ ליאָדע אינושעגירל, אַן איל וואָס איז אַקערשט אַרויס פֿון אַונויערטיטעט, טמ, 20 VI 1965.

אפּריווצרציון — [אייפּעריעזערציון] גנ. די שטאַט אַששאַפּענבורג Aschaffenburg. דרום-דניטשלאַנד. קאַצ'ים און סוחרים מיט בהמות אין דרום-דניטשלאַנד פּלעגן פּאַר-לשוך דרושן די נעמען פֿון די דניטשישע שטעט [אפּר — אַש; יוצר — שאַפּן; ציון — בורג, פּעס-טונג].

אפּריים — [עפּראַיים] מן >בראשית מא, 52 אַא. 1. נאָמען פֿון; א) יוספּס ינגסטן זון און יעקב'ס אייניקל; ב) שבת וואָס האָט געשפּילט אַ פּירנדיקע ראַלע אין דער ייִדישער געשיכטע, בעיקר נאָך דער שפּאַלטונג פֿון מלכות-בית-דוד. אין תנ"ך ווערט אַפּטמאַל אַ געניצט ווי אַ סינאָגים פֿון דער צפּון-מלוכה, פֿון מלכות ישראל (הושע 3; ירמיה לא, 17-19).

2. מענערישער נאָמען. געוויינלעך פּראַייזם, פּראַיקע, עיפּראַיימל, פּראַיימקע. אַ גריידיג גער — פּאַלקסחויזער. אַ י אַ ס ל (גאַליציע) שפּאַסיק. גוטמוטיקער נאָמען פּאַר דעם מלך-חסד פֿון עסטרייך פּראַנץ-יאָזעף וו. „מהאָט אים געהאַט צוגענומען פּאַר אַ סאַלדאַט ער זאָל דינען אין דער אַרמיי פֿון אַיי, חזן שמואל וויגאַדא, פּאַר 1959 XI 27. מע האָט זיך דערמאַנט פֿון פּאַרן ערשטן וועלטקריג פֿון אפּריים-יאַסלס מלוכה, שמעון דביטש, הן גאל-ת, נ"ר תּש"ג, ז' 38.

אפּריוער — אַדוו. פּטמ. דזוו < פּריער, אַ זיך צוגיפּרענדן. אויך; פּאַרויס. „דו קוקסט אַ און יענער קריכט פֿון הינטן, מ. י. שעליבסקי, אין יאָרן אַרום, ז' 85.

אפּריקאַניזירן — טרוו. מאַכן סיזאַל זיין אפּריקאַניש. באַקעמפֿן פּרעמדע השפּעות אין אפּריקע. „דער רוף אַ אפּריקע פּאַר די אפּרי-קאַנער, מענעט, פּאַר 1968 III 1. ז' 11.

אפּריקאַניש — אַדי. וואָס איז כאַראַקטעריס-טיש פּאַר אפּריקע. „עס וועט זיין אַ ראַסע וואָס וועט הייס זיין, ווי דאָס אַע בלוט, זא, 19 בערלין ביז טאָן פּראַנציסאָ, וואַרשע 1930, ז' 161. קייט.

אפּריקאַ'נע — דאָס לשון פֿון די בורן אין דרום-אפּריקע, זיך אַנטוויקלט פֿון האַלענדיש. „פֿון דעם פּרימיטיוון עטינישן בורישן זעלבסט-באַוואוסטזיין האָט זיך אויסגעפּאָרעמט דער שטאַרקער אַ-נאַציאָנאַליזם, י. שאַצק, יובל אל, ז' 256.

אפּריקאַנער — אַדי. וואָס איז פֿון אפּריקע. אַ שטרויס, אַ נאָזאַרן, אַ העלפּאַנז, אַ היץ, אַ פּיבער, אַעַר שפּראַכן. אַ-יאַסמ — פּאַר-שער פֿון אפּריקאַנער קולטור. אַ-יאַסטיק, די.

אפּריקאַנער — דער, מצ ווי אַצ, וון יין, קע, -ס. אינוואַינער פֿון אפּריקע.

אפּריקע — גנ [על פי יוסף בן מתתיהו: עפר, דער זון פֿון אַברהם אַבינו און קטורה האָט באַזיגט ליביע און זינע אייניקלעך האָבן זיך דאָרט באַזעצט און האָבן אַ נאָמען געגעבן דעם לאַנד נאָך אים, אפּריקן]. איינער פֿון די פּינף קאַנטינענטן. יידן אין אַ נאָך פּאַר דעם חורבן פֿון ערשטן בית-המקדש. דרום-אפּריקע < צפּון אפּריקע >. אפּריקע! זוו: ס'איז ווילד, ס'איז אַ ווילדערניש.

אפּריקער — דער, מצ ווי אַצ. נעאַל. רחמיאל פעלדמאַ, אַנגענומען אין זשורנאַל „דרום-אפּריקע“. נעגער, געבוירן אין דרום-אפּריקע. „אין זיין ליד... ריטעמט ער אויס דעם קאָ-לעקטיוון טאַגן פֿון דעם אַ“, זלמן לעוו, דרום-אפּריקע, אַקט 1957.

אפּרית — [עפּראַס]. 1. גנ >בראשית, מח 7. שטאַט אין נחלת יהודה. „אויף די פּעלדער פֿון בית-לחם וואו דער וועג אין אַ גייט, יהוּאָש, ירחלס קבר, 2. מענערשער נאָמען, פּאַמיליע-נאָמען.

אפּשעם — P: Owszem <. פּאַליטישער באַגריף. 3. אַרובאַ, מיר שטעלן זיך ניט אַנטקעגן. שטאַמט פֿון אויסרוף אין פּוילישן סיים בשייכות מיט פּאַנאַמען און עקאַנאָמישן באַיקאַט קעגן יידן. פּאַגראַם — ניין, עקאַנאַ-מישער באַיקאַט < אפּשעם! ידי אפּשעם-פּאַלי-טיק פֿון דעם אַנטיסעמיטישן רעזשים אין פּוילן צווישן די ביידע וועלט-מלחמות.

אפּשער — [עפּשער] זוו. >קידושין טז, א. אַא. מעגלעך, ס'קאַן זיין, מיט אַ נייגונג צום פּאַזי-טיוון ענטפּער. אַן אויסדרוק פֿון אומזיכערקייט, אומבאַשטימטקייט. — וועסטו מאַרגן קומען צו מיר? — אפּשער, „האָט ר' אליקום איין גישטעלט אַ איין זהוב, שו"ת מהרש"ל, לובלין 1599, [הש 1]. „אַ ווער איך דיר אין איין בעשר מול בשאפֿן, קה, פּוירדא 1743, מ/4. „אויף אַ פּאַרדינען טאַר מען קיין געלט ניט אַניגשטעלן, י. טרובניק, זשאַרגאָן לערער, וואַרשע 1886. „צי זינען זיי אַ פֿון יענע וואָס ווילן פּאַרבעסערן די וועלט, ממוס, אַ גרויע האַר, „אַ — טאַקע יאָגן זיי זיך נאָך אונדז,“ ש, בלאַזנענדע שטערן וו, וואַרשע 1922. „אַ און טאַמער ברענגט קלאָג און יאַמער,“ שו. אויך 10ב. „איבער און אַריבער, אַן אַן אפּשטעל און אַ בי... איבער יעדן אַ און יעדן געוויס, צייט, מסטרון. „און דאָך האָט ביי יעדן פֿון זיי אין מחשבה געפּלעמלט אַן אַ אויף עפעס אַ האונדער, אַלף כּף, חזו"ט עליכס, 1958, ז' 92.

א' וואַפּשער — פּאַרשטאַרקונגס-פּאַרעם. תח.

ווערט געניצט מיטן ב: ס'איז מעגלעך, מע קאן דורכפירן, מע קאן מקיים זיין.
 ד"ק — אדי. וואס איז נישט אינגאנצן זיכער אבער דאך מעגלעך. „א טאג וואס האט אַ בלענד געטאן מיט אַן אַן צוואַנג, סוצו, ו' 404. "קייט". מע דאַרף זיך רעכענען מיט דער אַ אַז עס זינען פאַראַן ביז זעקס הונדערט פשוטע ווערבן" [העברעאויזמען], ימ יושפ ואא, 2. וועט איר מיט אַן אַ קאָנען זאָגן ווער פֿון זיי איז אַ לירישער קונסט־געניטער, ש, קריטיק און קריטיקער, ב"א 1959.

אפֿשרות — [עפֿשאַרעס, עפֿשיירעס] די, זן. תח. >מורה נבוכים, ג. טו. מעגלעכקייט. „עס ווערט די אַ פֿון קענען רייניקן די שדה העבודה, לדב, ג' 1957.

אפֿשרן — [עפֿשרען] אוטו. אפֿשר, געאפֿערט. זאָגן, ענטפֿערן כסדר אפֿשר. „נישט געאפֿערט. נישט געטאָמערט", לע [אפֿקליב, ג' 1968, ז' 199]. מיט זיך. „הער אויף אַ זיך, נעם אַן אַ פעסטן באַשלוס", אפֿשר וועסטו אויפֿ־הערן אַז רעד קלאַרע דיבורים, ברחל בתך הקטנה". אפֿשר זינען די געשעענישן צו גע־שווינדן געקומען, אפֿשר האָט דער היסטאָרישער פּראָצעס מיט אַ צו גיכן טעמפּאָ זיך אַנטוויקלט. אפֿשר איז די סיטואַציע פֿונעם וועלט־יידנטום נאָך נישט געווען די געלונגענע... מע קען זיך אַ סך אַ פֿאַרשטעלן, ש. קאָלמער, דאָס פֿאַקט און די בעוועגונג, לעמבערג 1925, ז' 8.

א"ב — ר"ת פֿון: איש צדיק. אין צורד [אין צוירען].

א"ב — 1. פּעיאַ. צוגאַמען לגנאי, ר' אַץ (איש צדיק) פֿאַר איינעם וואָס האָלט זיך פֿאַר אַ גדול, אַנגערעכטער מוידח, בלאַזט פֿון זיך. „ארוואַ", ר' אַ איז געקומען: „מאַכט אַ וואַרע, ר' אַ גייט!"; וואָס זאָגט איר נישט אויף אונדזער ב'יר, ר' אַז? „דער גאַנצער תּירוץ איז אַז ער איז ר' אַס אייניקל", ש, ענינים ואביונים, ז' 62.
 2. מענלעכער געשלעכט־אַרגאַן.

אב"א — ר"ת פֿון „אגודת צעירי אילוף", אַרגאַניזאַציע פֿון מיטל־שול תּלמידים בנ"בני ברית", געגרינדעט אין אַמאַהאַ, נעב, פ' ש, אין יאָר 1925.

אבאָ — ק"ל. Uk: אבאָ. <[קלאַנג בשם רופֿן חזירים]. געניצט מיטן ב: זיין ברוגו מיט עמעצן. „ער איז מיט אים אַ".

אבאָפֿ — 99: אַבאָפֿ. דזו אַטשעפּ, < 870. 1. דרענגל וואָס מע ציט מיט אים עמערס וואָסער פֿון ברוגעם. צום אַ איז געווען צוגעשטעפֿעט דער עמער. „די דאָזיגע גאַס האָט געהאַט צוויי ברויגמס, איינער מיט אַן „אַבאָפֿ" און דער צווייטער מיט אַ ראָד", אַר, דער בוים. 2. שלאַגבוים, קאָנטראַל־שטאַנג בנ אַ גרע־נעץ, בנ אַן איבערפֿאַר איבער אַ באַדליניע.

אבבֿע — [עבבֿע] דער, מצ יות [עבבאָעס]

>שמות, ח, 15. 1. פֿינגער בכלל, ספּעצ ווייזנדיק גער, טייטפֿינגער, אינדעקס־פֿינגער. דער צווייטער פֿון גראַפֿן פֿינגער. זן זעלבשטענדיק, לרוכֿ אין פֿאַרבינדונג. „די כּהנים זאָלן בענטשן אַלי טאַג ישראל מיט אויף גירעכטי איות", נצו, במדבר, ז/א. „ר' שלמהלע האָט געדרייט מיטן אַ־פֿינגער ווי צו אַ פּלפּול", י. בודואַהן, א מעשה מיט אַ רב... ווילנע 1927, ז' 6. „איינער דו וועסט קאָנען כּפּל מוזסטו פֿריער קענין אויף איות רעכענען", ליבין גאָלדין בערג, מלאכת מחשבת, ברויטשבוש [סדילקאָו? קפּ"ח].

2. מענלעכער אבֿר, אייפּ. >פּסחים, קיב/ב. „מיט פֿאַרשפּילעטע הויזן וועט דער אַ נישט אַרויסקוקן".

אבבֿע־אילקים — [עלאַקים] תח. >שמות, ח, 15. אַ פֿינגער פֿון גאַט איז דאָס. געניצט מיטן ב: 1. גאַטס פֿינגער [לויטן זוהר, בלק, האָט אַיטליכער פֿינגער פֿון גאַטס האַנט אַ באַזונדערע פֿונקציע. גאַט האָט מיטן אַ פֿון דער רעכטער האַנט געוויזן משהן די ניסים וואָס וועלן געשען מיט די בני־ישראל]. אַ, ס'איז זיין אַ־א״ו. „צעבראַן ווערן האָט געקאָנט דער שטיין, אָבער נישט די ווערטער, וועלכע אַבבֿע געקריצט האָט אין אים דער אַ־א״ו אַליין!“, פּרוג ו, 20טער פֿעברואַר. „האַט ער די ליכטי קיבֿט, די ווייטע אויסגעפּרייט: צעשניטן מיט דעם שאַרפֿן אַ־א״ו אויף העלפֿט דאָס שטראַלי־קיט", הר, אדמס קינדער, וועלט באַשאַף.

2. אומגעריכטע שוועה דורך נישט־מענטשלעכע אָדער איבערנאַטירלעכע כּוחות, גאַטס וואונדער, נס מן השמים. „ווער ווייסט וויפֿל אַרעמע מענטשן ער וואָלט נאָך אומגליקלעך געמאַכט, נאָר עס איז געווען אַן אַ־א״ו וואָס ער איז געשטאַרבן", א. מאָרגענטערן, ענגל הזהב, וואַרשע 1898, ז' 75. „אַ־א״ו! דער שותף איז פּונקט געקומען צו מלווה־מלכה", פּראָ, מלווה־מלכה. „איז דאָס דאָזיקע אומגעריכטע באַגעגעניש געווען אַן אַ־א״ו", ש, זומער־לעבן.

3. גאַטס השגחה איבער זינע באַשעפֿענישן, השגחה פרטית. „אַ־א״ו! גאַטס השגחה איז עס... זיין ווילן... האָט גוֹבֿר געווען", פּראָ, 'האשה מרת חנה', 2. בריוו פֿון מאַן. „ס'איז דער אַפֿענער וועג פֿון השגחה פרטית, אַ־א״ו, י. ליפּמאַנאוויטש, איק 1967 IV 21. [דער פּראָ־צענט קינדער וואָס זינען געשטאַרבן במשך פֿון ערשטן לעבנס־יאָר איז געווען אַזוי גרויס, אַז ווען אַ קינד איז למול געוואָרן אין יאָר אַלט, איז דער פֿאַטער, אין ליטווישע שטעטלעך, געקומען אין בית־המדרש, האָט געמאַלדן ס'איז אַ־א״ו, האָט באַקומען אַן עליה און מנדר געווען].

אבבֿעני — [עבבֿיני] דער, מצ ז. 99: **אבבֿעי** [עבבֿאי]. ווער עס איז ווי אַ פֿינגער די גרייס, ליליפּוט, פּיצל, קאַרליקל.

אבזונד — אדו. דזו איצונד <, 1330. Mhd: iezunt. 99: אַבזונד <. אַ האָט אַ ביסל אַן אַרכ ביינעם, איז פֿינערלעכער ווי איצט. אַ וועלן מיר זיך מיט דיר נאָך ערגער

באַגיין ווי מיט זיין, תי. בראשית, יט, 9. „זאָגט דער יהודי איך בין געווען איין מלמד מיט קינדער, אַ האָבן זיי גענומען ר' יוסי", נצ, כט/ד. „ווי שרעקלעך אַ איז אין דרויסן", פּרוג ו, ז' 112 [בנ פֿרוגן כמעט שטענדיק אַ]. „אַלע כּכמים וואָס זינען בנ יידן געווען פֿון אַדום־הראשון ביז אַז", ממוס, מסעות, ז' 4. יק — אדי.

אצונדער — אדו. 99: אַצונדערט, אַצונד־דערטאַ, אַצונדערט. דזו איצונד, < 1330. „רעכטפֿאַרטיקייט פֿלעגט רוען אין איר און אַצונדערטאַ — מערדערס", תי, ישעיה, א, 21. „אַצונדערט ווייס איך אַז גאַט העלפֿט זיין געזאַלבטן", סדור קרבן מנחה מיט עבֿרי טעטש, שחרית. „און דאָס האָט אַלץ שבת־בנימאָכט דאָ פּאַסירט, סוף חודש, אַט פּונקט ווי אַצונדערט", מר ו, ג' 1908, ז' 164. „פֿיר אַרויס די פֿיקס אַט, / אַלס די פֿירער, יענע בערן / דען אין צוואַנציקסטן יאָרהונדערט / איז דער מין צוריק מאָרערן", אַר, יצום פֿאַבוליסט.

אצופֿ — דזו אַצאָפּ. „אָדער ער כאַפט אַן אַצופֿ מיט אַן עמער און נעמט שעפֿן וואָסער פֿון ברוגעם", זש, נח פּאַנדורע, וואַרשע 1938, ז' 14.

אצטנינות — < איצטנינות, 1330.

אצטלא (דרבנן) — < איצטלא, 1331.

אציד — דער, זן. 99: אַסיד >איי >ל. זייערס. זויערע. כעמישע פֿאַרבינדונג, געוויינט־לעך מיט אַ זויערן טעם וואָס האָט הידראָגען וואָס קען זיך ביישן אויף אַ מעטאַל אָדער אויף אַן עלעקטראָ־פּאָזיטיווער גרופּע צו שאַפֿן אַ זאַלץ. „בולבע אַנטהאַלט [אויך] ציטראָן־זויערע און די פּאַטאַש־סאָדע און קאַלד־נאַלצן פֿון דעם דאָזיקן אַ־א״ו, ד"ר י. מטיסאָג, היגיענע. י"ש — אדי.

א־אַגעניש — אדי. וואָס פּראָדוצירט אַ אַע באַקטעריעס.

א־ירן — טרוו. 99: אַ־יִפֿירן. מאַכן עס זאַל ווערן אַן אַ.

מיט זיך — פֿון זיך ווערן אַן אַ. ז'נג. אַ(פֿ)קאַציע.

א־אַפֿיל — דער, זן. קעמערל וואָס האָט אַ נטיה צו זייערסן.

א־אַז — דער. אויך אַצידעמיע. (פּאַטאַ־לאַגיע). אומנאַרמאַלער סכּום זייערס אין בלוט.

אצירן — אינטעריעקציע. 1. אויסרוף בשם אַוועקטרייבן אַ חזיר. „וויפֿל די וויבער זאָלן נישט געווען שריצען אַציו, — דער חזיר האָט זיך געמאַכט ווי נישט אים מיינט מען עס", מאַג, איק, 1961 III 1.

2. פּעיאַ פֿאַר מענטשן. „אַצירן! כּיזאַל נישט מער זען דען מאָרדען!".

אציל — דער, יים. >שמות, כד, 11. 1. איידל־מאַן, אַריסטאָקראַט, פֿון הויכן יחוס, גניסטיק געהויבענער מאַן. „דער מאַן איז אַ ריכטיקער

א' הן מיט זמן אויפֿפֿירן זיך הן מיט זמן יחוס".

2. אייפֿ גראַבער יונג, פֿון גידעריקן שטאַם, געמיינער.

3. צוגעקלערטער נאָמען פֿון אַ שטעטל. „ער ווייסט אַז דער פֿאַטער זענער איז געווען אַ חייט בן שוסטער און דער אַצילער בעדער רעכנט זיך מיט אים שני-בשלישי, מ. דלוגאָטש, די וועלט מסורה, וואַרשע 1881, ז' 6.

אצילות — [אצילעס] די. מצו. <רמב"ם>

בראשית מט, 24, אור החיים, דברים כו, 11. 1. (קבלה) אויסטרלאנג. די ערשטע, די סאמע רוחניותדיקע עמאָנאָציע פֿון געטלעכקייט אין פֿראַצעס פֿון וועלט־באַשאַף, לויט דעם סדר: אַצילות בריאה, יצירה, עליה. נוטריקון: אבי"ע. איר מעגט ווישן: פֿיר עולמות זענן פֿרהנדן. די היישן (א, בריאה, יצירה, עשיה), עה, ג, א. „די צען ספֿירות פֿון אַ וועלכע גידערן אַראָפֿ ... דורך אַ שטאַרקע פֿאַרקלענערונג ... און ווערט אַנגערופֿן אַן אינעווייניקסטער אור“, תנ"א. קד.

2. איינדיקייט, רוחניות, געסטיקייט, אַריס טאַקראַטישקייט. פֿאַרמאָגן אַ און חסד. לעבן אין אַ וועלט פֿון אַ. „אַן אַ איז געווען אויס געגאַסן אויף זען געלבער־לאַנג געזיכט“, אלחנן צייטלין. „די מטרונגיא... אין — הויך איבער העכערס — הייבן זיך איבער איר ווי צעפֿנטע פֿעכערס, צייט, גל וו, 'מטרונגיא. „די אַפֿשפּיגלונג פֿון אַ לויטערער נשמה, די אַ איז אים אויסגעגאַסן אויפֿן פֿנים, ג. שוטיצנער, אַמעריקאַנער, 26 VI 1959. „זיך דער הייבן איבער דער וואַכעדיקייט און אינאַטעמען אין זיך זיך די אַ פֿון דער... חסידישער וועלט“, פ. בן דוד, תמו, 31 1965. „ידיש איז אַ מיוחסת, טשעפעט נישט די אַ פֿון ידיש“, תמו, 15 V 1965.

דיק — אַדי. אַ לייכט, אַע געשטאַלט. אַער תלמיד־חכם. י"ק"י"ו. „די אַ פֿון די געסטיקע ידן“, תמו, 20 V 1966.

אציונר — פֿאַרשפּרייטע פֿאַרעם אַנשטאַט אַצונד

אויך אין שטח פֿון ד. „סיגאַט ברינדלען אַן אומגליק געטראַפֿן, אויחיי איז איר מאַמען אַ“, 29. „קוק מיך נאָר אַ אַן, איך בין אַסור נישט מיאוס“, עמ, סערקעלע, ווילנע 1925, ז' 293. „דערנאָך הייבט ער אַן: אַבא, אַבא, אַ פֿאַרוואַגלען די חיות און די פֿייגל“, נוצ ו. זשיטאַמיר, תרכ"ז, ז' 310. „אזעלכע חקירות גייען מיך אַ נישט אַן“, ממוט, קליאַטשע, ז' 116. „וועסטו דאָך אַוודאי וועלן אַפֿטראַגן ממש וויב וואָס איך שרעב דיך אַ“, שע, זומער־לעבן, ז' 215. „און וואָס טוט מען אַ? וואָס הייבט מען אַן צו טאָן?“, וויבס, אַ הייסער שבת טאָג. „פֿאַרוואָס זענען פֿול די קלויסטערס... פֿאַרוואָס זענען ליידיק די שולן אַ?“, טעג, איצטער, נ"י 1948, ז' 130. „איך שטיי אויפֿן שידוועג אַ מיט טעג אויסגעוויפֿט“, א. שר מיאַטשער, אין שטעהן פֿון ליבשאַפט.

יק — אַדי. „אַפּילו אירע אַיקע נאָענטע

שכנות וואָלט זי שבת בשבת אַהיים געשיקט קוגל“, פֿראַ. יאַ קשיא אויף יענע לייט. „פֿון אַ פֿאַרגאַנגענהייט וואָס פֿאַרגייט נישט, און ממילא זענען זיי אויך איצטערדיק, הינטטיק, אַ“, צייט, טז, 1957 x 9.

אציונדער (א) — „אַט קלינגט אין אַלע גאַסן אַן אונדזער אויסגאַנג איז געווען אומד זיסט“, 29. „ווער קען פֿילן, אוי, ממש ביטער האַרץ אַ, נאָר ווי איך און ממש געליבטער אַליין“, 29. „נאָר קיך, וויפֿל האַלט אַט דער זייגער“, טעיאַטאַר, ז' 23. „אַט האַט ער שוין די פֿינגר חושים“, מק, מאַנטיק. „האַסט אַ טויזנט מאָל געהערט פֿון מיר און אויך הערן וועסטו עס אַט“, ממוט, יודל, ז' 159. „דאָס האַרץ פֿון זיך אַרויסרעסן אַ איז פֿראַזי“, פּמ, מילכאַמע, מאַסקווע 1948, ז' 60.

אציונען — טרוו. אַציונע, אַציונעט. אויך: **אַטישניען**. 20. R: очинить. פֿאַרשינען, מאַכן שאַרף, מאַכן אַ שפּייז, אַ דעם קאַראַנדאַש.

אציוצעווען — טרוו. יצעווע, אַציוצעוועט. אויך: **אציוציוען**. 20. B: ачышціць. אַפּרייניקן. „מיט וואָס פֿאַר אַן אַפּפֿירונג וועסטו אַ זייער מאַגן פֿון אַלע שמוץ“, אַלפּט, הערצ־ליכע ליבע ו, ווילנע 1920, ז' 13.

אציוסק — דער, עס. פּ. P: odcisk. דזוו ← אַטשיסק, אַטשיסקע, 869.

אציוקליש — אַדי. <איי. >2, גר. וואָס איז נישט אין אַ ציקל, נישט אין אַ קרייז. אַע פֿאַר־בינדונג פֿון מאַלעקולן.

אציל — ר"ת פֿון: אין ציריך לומד. (א)ירגון צבאי לאומי.

א'ניק — [אייצילניק] דער, עס. מיטגליד פֿון אירגון צבאי לאומי.

אצל — [אייציל] קאַנ. 2. בנ. תח. צו מאַכן עמפֿאַטישער. אויך אין גנבֿים־שפּראַך. א צ ל י [עצלי] בנ מיר; א צ ל ו [עצלוין] בנ אים; א צ ל ו [עצליין] בנ אונדז; א צ ל כ מ [עצלייכעם] בנ אַנד. „די ספֿרים זענען אצלי געבליבן פֿאַר דעם געלט“, קמ, 1864, № 33. „ניט ערגער ווי אצלכם במאָזעפּעווקע“, שע, אידישע ראַמאַנטע, ז' 242. „פֿלייש איז אצלנו בוי־הוול“, י"פֿ, 1885, № 11.

אציל־העשיר — [לייהאַציר] דער, 99: אַץ־להתעשר [לייהאַציר]. „משלי, כח, 20. „דער וואָס וויל גיך רייך ווערן... תי געלט גניציקער, רודף־ממון. „פּלוג איז טיף אַרענדי געטאַן אין מסחר, אַן אמתר אַל־י“, „איך בין, זאָג איר, נישט קיין אַל־י“, שע, „שליש־שליש־מול, באַמת געזאַגט, איז ער נישט געווען פֿון די וואָס רעסן אַנד די וועלט, נישט זאָג אַץ־להעשיר“, נס, די משפּח מאַשבער, נ"י 1948.

אצטעמ(א) — אין אַ גרופּע אינטערנאַציאָנאַליז מען. <איי >2. ב: עסיקזיערס.

אצטעמ'אז(ע) — דאָס וואָס האַט אין זיך עסיקזיערס. אַ־וואַסער — געניצט אין

מעדיצין פֿאַר שטילן ווייטיקן און קעגן פֿיבער. „... נעם גדשטירט צימירנד וואַשיר אונד (בוראַגין וואַשיר) אונד (אצטעמ'אז) וואַשיר אונד רויזן זאַפֿט...“, סור וו, כב/ב.

אצטעמ'א — דער, ז. זאַלץ פֿון עסיקז זיערס. „זוא נעם אין דר אַפּטיק... אונד זאַמין פֿון (אצטעמ'אז) פֿון איטליכן איין האַלבן קווינט“, סור וו, כב/א.

אצטעמ'אץ — דער. (CH₃)₂CO. למכטע פֿליסיקייט, ווערט גיך אויסגעוועפט, ברעניקן, געניצט בים פֿאַלירן האַלץ, בים צוגרייטן פֿאַרבן. אַ, אַ קאַלירלאַזע פֿליסיקייט... ווערט פֿיל באַנוצט אויפֿצולוען אַרגאַנישע שטאַפֿן, ס. פֿינטסטאָן, כעמיע, נ"י 1920, ז' 208. „קען דער ניער מיטל [אינסולין] אין שווערע פֿאַלץ, בעת די צוקער־קראַנקע זענען שוין פֿאַרגיפֿטעט מיט צוקער און זענען שעדלעכע פֿראַדוקטן (א) און האַלטן בים שטאַרבן — ממש ראַטעווען פֿון טויט“, צש, פֿגעז, ווילנע 1923, № 8-7.

אצטעמ'יל — דער, כעמישער ט. פֿאַרקירצונג פֿון אַצטעמ־סאַליצילישער אַציד, גרונט־שטאַף פֿון אַספּירין. „די שאַטן־זעסן נעמען זיך דערפֿון וואָס אַספּירין אַדער אַ־סאַליצילישער אַציד, לויט דעם כעמישן צוזאַמענשטעל, ווירקט נישט אַווי גוט אויפֿן האַרץ“, פֿגעז, פֿאַריו 1950, № 12-11. י"רן — טרוו. אַרענגעבן, פֿאַר־בינדן מיט עסיקזיערס. ז' 72.

אצטעמילעץ — דער, כעמישער ט. C₂H₂. גאַז אַן קאַליר. „אַז מע פֿאַראייניקט זויערשטאָף מיט וואַסערשטאָף אַדער מיט אַ (אַ פֿאַרבינדונג פֿון קוילנשטאָף און וואַסערשטאָף), קריגט מען זייער שטאַרקע היץ, וואָס ווערט געניצט צו שמעלצן און שניידן מעטאַלן“, ס. פֿינטסטאָן, כעמיע, נ"י 1920, ז' 72.

אצטעלעם — גנ. „קיין וואַרטזשעץ האַט זיך אַריבערגעכאַפט אַ וויבּל מיט צוויי היפּשע קינדער, צוויי מיידלעך, פֿון דעם שטעטל אַ. אויף רוסיש הייסט דאָס שטעטל וואַלעגאַצאַל־ווע, נאָר יידן רופֿן עס אַ. סאיז נישט ווייט פֿון דער באַן־סטאַנציע זאַטישיע“, פ. רודאָ, טז, 16 VI 1963.

אצטענטריש — אַדי. וואָס איז נישט אין צענטער, וואָס האַט נישט קיין צענטער.

אצטעני(ע)ווען — טרוו. R: oie- <ח. אַפּשאַצן עפעס אַדער עמעצן. „... און פֿלעגט אים תמיד אַ מיט דעם שלאַק זענעם“, מ. י. בערדישעווסקי, יודישע כתבֿים. „פֿאַקעט וואָס מען גיט אַפֿ אַפֿן... דער שיעור בין וויפֿל מעג מען אַצטעווען“, ש"י אַברמאָיץ [ממוס], דער ניצליכער קאַלענדאַר פֿאַר די רוסישע יודען אויף דעם יאָהר תרל"ג, זשיטאַ־מיר, ז' 74.

אצטענסטאוקע — די. פֿאַרדרייט פֿון אַטשנע סטאַוקע, ← 869. טל. „זי זאַל ווירקן אויף איר זון, דאָס ער זאַל די וואַרהייט זאָגן, אַלס ער וועט שטיין מיט מיר אַצטענסטאוקע“, אַמד,

איינע שיינע געשיכטע פון ר' יוסף מניסטר פון שפאניען, ווילנע 1871.

א'בענע — די דווי אָטשענע ← 869. טל. „ער איז גענוג אַרױסגעצױגן געװאָרן אײבער אײן קאַרטאַפּל. (דאָס איז געמײנט אַזאָ מײן פֿרוי װאָס זי איז אַ גרויסע יחסנטע און אַליין טױג זי אױף כפּרות, װײל די רעכטע פֿרוכט פֿון קאַרטאַפּל איז אין דער ערד, אײנדרױסן איז נאָר די אַ װאָס טױג צום שײַן)“, אַמד, באַרוסקע דער שומר, װײלנע 1871.

אָצענע — די „ס. P: ocena“. טל. אָפּ שאַצונג. אַ צו ביליקע אַ „דער לערער האָט דיר געגעבן אַזאַ מײַאוסע אַ“.

אָצענציע — די סענס, סענץ װאָס מע באַקומט װען מע פֿאַרברײט טײ אין קאַכעדיקע װאַסער. Fr: essence. „... אַ כּמוּ המִשְׁקָה שׁעוֹשִׁי מִהַתְּפַשּׁוּת חִלְקִים רַבִּים אַ לְמוֹנֵג בַּה רֹב מִשְׁקָה...“ מו"ה דוב בער בן מו"ה שניאור זלמן זצ"ל, קונטרס הַתְּפַעלוּת, קעניגס-בערג? 1831, ב/ב.

אָצענקע — די אָפּשאַצונג. טפּעצ דאָס באַ שטימען דעם פּרײַז פֿון אַ משכּוּן. „די לאַמבאַרד נעמט נאָר װאָס איר קומט און דאַרױף איז זי געװעקט מיט דער אַ“, ארז, קמ, 1869, № 19.

אָצענע(ש)שיק — דער „עס. אַפּיציעלער אָפּשאַצער, שמאַ. „אחוץ מאַקלערעס און נאָ טאַרױסן און אױך געשװאַרענע אָעס — די מוון פֿון ייִדן מיט קריסטן אײנאַינעם געקליבן װערן“, קמ, 1863, № 24. „עס עפנט זיך די טיר, עס קומט אַרײַן דער פּריסטאַוו מיט אַ אַ, אַ שריבער און מיט עטלעכע קרעדיטאַרן“, ש. בערנשטיין, ר' יחצנז דל גאה, קעשענעו 1884, ז' 23.

אָצעפּ — דווי אָצאַפּ ← „און דער נײער ברך נעם... געמאַכט פֿון נײע ברעטער... און פֿון אױבן קוקט משװעדיק הױך אין הימל אַרײַן אַ לאַנגער קײלעכיקער גלאַטער אַ“, ד. בערקאוויטש, גק № 52, ז' 55.

אָצעפּטירן — דווי אָקצעפּטירן ← שפּאַ — אָסעפּטירן.

אָצעקלאַץ — דווי האַצעקלאַץ, ← שפּאַטנאַ מען, אָפּלאַכערײש פֿאַר אַבי װער, אַבי װאַס, פּלוני... בשעת אַ פּוילישער בעײַג [בעל-גלגל] קומט אָן פֿון באַרדײטשען צי פֿון אַ צי אַזוי פֿון אַלדי װאַרצע-יאָר קײן אַדעס מיט פֿאַרשױנען“, קמ, 1868, № 49.

אָצער — דער „ס. אַיי >ל. 1. דווי קליאַן. ייִש — אַדי. אַ' / — אַדי. 2. קוסט מיט בלעטער װאָס זײנען ענלעך צו בלעטער פֿון קליאַן.

אָצערבורן — טרוו. ביר, אַצערבירט. אַיי >. מאַכן זױער אַדער ביטער. אַ אַ מישונג.

אָץ קױצן — [...] קױצען, דער „ס'האַט זיך צוגעאַיילט (אַנגעלאָפּן) דער פֿאַרטייליקער“. גע-

ניצט צו באַצײכענען אַ חדר-ינגל, אַ מױק, אַ זשוליק װי אױך אַ רשע. „אַ ק, ברוך-הבא! דער מחבל איז שױן דאָ!“. סקאַצל קומט! משה זשוליק, אַ' ק, װאַס מאַכסטו?.

א' ק'לשון — האַרב, אומפֿאַרשטענדלעך לשון. [ערשטע צװײ װערטער פֿון אַ פּױט אין גראַמען פֿון אלעזר הקליר, 7. י"ה װאַס מע זאָגט אין די יוצרות, שבת פרשת „זכור“, באַזירט אױף קלאַנגען-שפּיל מיט דרײַסיק צדיקן]. „מער קײן צדיקן האָט שױן דער אַ קי נײט געקענט געפֿינען, נאָר די עטלעכע“, מ. דלוגאַטש, די װעלט מסורה. װאַרשע 1881. „אויסטשע אַ פֿאַר אױגן װי דער רענדאַר אױפֿן אַקֿוּצֿיק“, פּויל. „נאָר אַ ק'ל' שריבן בײ אונדז הינט... פֿיל אַנדערע; מע קען פֿאַרט... טרעפֿן װאַס זײ מײנען“, ממוט, פּישקע. אױך: אַ ק'קֿוּצֿוֹ-לשון. אױך: אַ ק' שפּראַך.

אָדיק — אַדי. װאַס איז אומקלאַר, שװער צו פֿאַרשטיין. ק'ייט — „אומגעלומפּערטע אַר-כײטערטור [פֿון זאַץ] און האַמעטנע אַקֿוּצֿוֹ-דיקײט“, א. גאַלאַט, ליב, 1925, 4 XII.

אָץ-קלאַץ-בוידעם — דער, מצ. נב. אָפּ לאַכערישער אױסדרוק װעגן אַ מײנונג, אַ סבֿרה, אַ נאַרײשן אױסטייטש. „טאַקע! כּשמו כּן הוּא: ... איז אײנער מספּים. אַ קי ב'! דער שורש איז גאַר אַן אַנדערער... איז סותר אַ צװײ טער“, שמואל שײן, די ירושה, דראַהאַביטש 1902, ז' 19.

אָ"ק — ר"ת פֿון: אַבֿר קטן, אדם קדמון, אַדמת-קודש, אַרעא קדישא, אומרים קדיש, אלופי קהל, אסור קדושה, אַרױן-קודש; אַקצײאַנט קאַמיטעט.

אָק — דער. דווי נאַקן. אַב אין שמות דבֿרים פֿאַרטייטשט 'עורף' — אַק.

אָ"ק — טל. סופּיקס. מיט ביטול-ב. מצ. עס. פּראַסטאַק, פֿרומאַק אַא.

אָ"ק — טל סופּיקס װי דפּו. בנאַק.

אָקאַ — די איניציאַלן פֿון „אַרמאַ קראַיאַװאַ“ Armia Krajowa, אונטערערדישע אַרמײ אין פּוילן. געקעמפּט קעגן די דײטשן אין דער צװײטער װעלט-מלחמה. „צולײב די אַ, האָבן די פּאַליאַקן מורא צו האַלטן ייִדן“, יזב קאַרױו, ז' 330. „די אַ זוכן אײצט (אין 1944) ייִדן מער װי די דײטשן“, דאַרט, ז' 336. „אַװען, מצ — אַאַװעס. מיטגליד פֿון אַ, אײבער די אָפּטע אַנטײסעמיטישע אַרױסטריטן האָבן די ייִדן די איניציאַלן פֿון אַרמאַ קראַיאַװאַ געלייענט: אַ כּפּרה.

אָקאַ — פּטמ. דווי אַט אַ. אַ מע זעט אים“.

אָקאַבױטע — דער, ס. >לאַקל, בוקאַױנע. מוסר, רכילותניק, פֿאַרפֿירער, אונטערפֿירער. „ער רעדט שלעכטס אױף זײן חבֿר, דער בעל-הבית זאָל אים אַרױסוואַרפֿן — סאַרא אַ ער אײ!“.

אָקאַדיש — אַפּדיש, 1343. אַלטאַ = אַשוריש נײַאַ = בבֿלײש.

אָקאַדעלע — די „ס. Rum: acadea“. צוקערל פֿון ברוינעם צוקער. קאַראַמעלקע. צוקער-שטעקן. פֿריער פֿלעגן זײ דעם גאַנצן טאַג אַרױסגיין... פֿאַרדינען, אײנער מיט קוואַס, דער אַנדערער מיט אַס, דער דריטער מיט קיביריטעס“, קורות העתים, 1860, № 9, ל/ג.א.

אָקאַדעמײע — די „ס. אַיי >גר. 1. שול, געגרינדעט פֿון גריכישן פֿילאָזאָף פּלאַטאָ (אַפּל-טווי), לעבן אַטען, אין 381 פֿאַר אַצ.

2. העכסטע װיסנשאַפּטלעכע לערן און (אַדער) שטודיר-אַינשטיטוציע. מעדיצינישע אַ, מיליטערישע אַ, שפּראַך-אַ, אַ ייִדישע אַ... װאַס פֿון דאַרטן זאָלן אַרױסגיין די גרעסטע לומדים און חכמים, שע. קליינע מענטשע-לעך... „ער איז געװען דער אײנציקער אַר-דנטלעכער פּראַפֿעסאָר... אין דער היגער מע-דיצינישער אַ“, יפּאַל, 1882, 24.

3. פֿייערלעכע פֿאַרזאַמלונג לכּבֿוד אַ װיכטי-קער פּערזאָן (געװײנטלעך שױן אַ נפּטר) אַדער װיכטיקער פּאַסירונג. פּרײַאַ, אַ ישראַל-אַ.

אָזירן — טרוו. 1. אַנשטעלן, גרופּירן, שטודירן לױט פּעסטע כללים, לכּתלה-אַנגענוי מענע פּרינציפּן. „קען מען דען אַ קונסט?“. 2. באַטראַכטן, שטודירן אַן ענין בלױז טעאָרע-טיש, אַן שום שײכות צום פּראַקטישן לעבן. -װנג. אַציען.

אָזים — דער. 1. שיטה װאַס אַ באַשטימטע אַקאַדעמיע האָט אַינגעשטעלט. 2. (מאַלערײ) ריכטונג װאַס האָט זיך באַזירט אױף נאָכמאַכן די פֿאַרמען פֿון דער אַנטיקער װעלט לױט װי עס האָט זיך אַינגעשטעלט בעתן רענעסאַנס. שפּעטער הערשנדיקע ריכטונג אין 18. און צום טײל אין 19. י"ה. אַפּיציעלע ריכטונג אין מאַלערײ. 3. אָפּגעריסנקײט פֿון לעבנס-באַ-דערפֿענישן ביים פֿאַרשן, ביים שטודירן.

אָיקער — דער, ס. װן. יין, ס. 1. מיט-גליד פֿון אַ װיסנשאַפּטלעכער אַקאַדעמיע. 2. װער עס האָט דעם העכסטן װיסנשאַפּט-לעכן טיטל. „די גיטטיקע טרעגערס פֿון אַפֿאַר-טוניזמוס זײנען די אַ“, דער אײזשער אַרביי-טער, לאַנדאַן 1902, ז' 118.

אָקאַדעמײק — דער. פּויל. 1. װער עס שטודירט אין אַ װיכשול. מיט ביטול: -מ'שיק. „האַט מיך אַנגעהױבן צו שרעקן דאָס זי זאָל מיך נײט פֿאַרפֿירן צו די אַטיטיקעס... װאַס קײפֿן לעבעדיקע קינדער ייִדישע און צעשנדיגן זײ גלידערװיזן אום צו לערנען זיך אױף זײ דאַקטאָריי“, אַמד, דער פֿאַרטעפּיאַניסט, װײלנע 1878, ז' 46. 2. (געטאַלשון) ייִד אױף דער אַרײשער זײט (געניצט פֿון ייִדן װאַס האָבן זיך פֿאַרשטעלט װי אַרײער אין װאַרשע), בלומ, י'שפ, 4. xvi.

אָיש — אַדי. װאַס איז װי אין (לױט דעם שטודירן, פֿירן זיך פֿון) אַן אַקאַדעמיע. „נאָכ-דעם װי דאָס חזנות האָט אױפֿגעשטױגן ביז דער

אָן אייגענעם מענטשן, נ. ווינהויז, אָ 9 דער וואָ, מינסק 1932. „ניט ווייט פֿון סלוצק, בײַ זיך אין דעם אָ“, ש. ברענגמאָ, דורך קריג און רעוואָלוציע וו, אָדעס 1932, ז' 179.

אָקאָלאָ'ש — דער, עס, אוקר. *Uk: oko-* < *okoliczny* < *okolésa*. בינטל שטרוי, סנאָפּ, געמלויצעט ניט פֿונאַנדערגעבונדערהייט. אָן אַ שטרוי אָנצו פֿילן אַ שטרויוואָק, „אויף פּסח האָט מען געקויפֿט צוויי אָקאָלאָטעס שטרוי אַרבינצולייגן אין בעט“. „אין קאַלטן אויוון האָט דער ערשטער אַ זיך קנאַקנדיק צעברענט“, הר, הרודעט.

אָקאָלאָטישעווען זיך — אַוטו. טשעווע זיך, זיך אָקאָלאָטישעוועט. אַרומרייען זיך אָן אַ ציל. אַרומגיין סתּם אין דער וועלט אַרביין. וואָס טרסטו עס דאָ אַזאַ לאַנגע צייט, דו אָקאָ לאָטשעוועסט זיך?, ש. ברענגמאָ, דורך קריג און רעוואָלוציע וו, אָדעס 1931, ז' 290.

אָקאָלימשינע — אַדי. *P: okoliczny*. וואָס איז פֿון דער זעלבער געגנט. אַרומיק, נאָענט אַ לאַנגעס.

אָקאָלייעסע — אַדו. *Uk: okolessye*. *R: okolesye*. זייענדיק אויף אַ זעטיקן, פֿאַלשן וועג. זיך דרייענדיק אין אַ קרייז. שטיין, ליגן, זיצן זאָל ער אַ. אויך: אין אַ.

אָקאָלייע — אַדו. *P: po kolei*. כסדר איינער נאָכן אַנדערן. „פלעגן די נכרים גיין אַלע נאַכט אַ“, מפּענח נעלמיס, וואַרשע 1889, ב.ב.

אָקאָלייען — אַוטו. לייע, אָקאָלייעט. *B: okolety*. פֿאַרפֿרוירן ווערן. פּגרו. מיט זיך.

אָקאָלייען זיך — אַוטו. לייע זיך, זיך אָקאָ לייעט. *okoloto*. אַרומבלאָנדזשען, גיין אַרום און אַרום, ניט צום ציל. „אָדער זי איז אויפֿן וואַקזאַל געבליבן אָדער זי האָט זיך אָקאָלייעט אויפֿן וועג“, עוזר בלאָשטיין, דיא שוויגער, ווילנע 1892, ז' 75.

אָקאָליינט — די, ס. *B: akalina*. שפּליי טערל פֿון צעגליטן מעטאַל. „דער שמיד האָט געצויגן פֿון באָרד אַס, וואָס עס האָט אַרביי געשפּריצט אַהין די צעגליטע אַקס, ווען ער האָט זי געשמידט“, זש.

אָקאָלייען — די, ס. *P: okolica*. אומ געגנט. שכנישאָפֿט. „אַלע ווילעס אין מיין אָ זענען שוין פֿאַרקלאָפֿט“, ב. טייטלבוים, אויפֿן שוועל, וואַרשע 1933, ז' 211. „די פּויערים פֿון דער אַרומיקער אַ האָבן ... געקליבן די צווינגן פֿון די אַראָפּגעלאָטע ביימער“, אָפּא, אין פּוילישע וועלדער, ז' 13.

אָקאָלישעק — דער, מצ שקעס. *B: akolishak*. פֿאַר אַרומ אַ קבלעכדיק היטל. אונ ליכקא. טערשטער טייל פֿון היטל וואָס נעמט אַרום דעם קאַפּ. „אויפֿן קאַפּ איז בײַ אים געזעסן אַ

וואָס מע קויפֿט צופֿעליק, אַשיך, אַ מאַנטל. אַנציקויפֿן אַס אויפֿן מאַרק, בײַם אַנזעצער.

אָקאָזע(ווען) זיך — אַוטו. זיך באַווייזן. זיך אַרויסווייזן. אַרויסשטעלן זיך. „און אַלס די קרעדיטאַרן וועלן די וועקסלען אין סוד צושטעלן, וועט זיך אַ, דאָס זיי זענען פֿאַר לאָזשענע“, ח. ב. צימבלער, די גענעראַלשע, ווילנע 1887, ז' 26. „מע דאַרף גאַר מאַכן אַ ספּראַךקע אין פּנסק פֿון קברות ... צי איז יענעם טאַג געשטאַרבן אַ פּרויענציימער מיט דעם נאַמען הוה שטיין ... און עס האָט זיך אַזאַ נאַמען ניט אָקאָזעט“, עוזר בלאָשטיין, דער כּהן, ווילנע 1896, ז' 269. „איז געקומען אַ פֿור מיט אַ בריוו פֿון פֿאַטער איך זאָל קומען צו פֿאַרן. לסוף אָקאָזעט זיך אַז עס איז אַן אָפּגעטאַנענע זאַך“, ש. ב. דיא שרעקלעכע נאַכט, ווילנע תרס"א, ז' 25.

אָקאָמאָ — אינטערעקציע. פּד. אויסשריב צום פֿאַרטרייבן אַ קאַז. אָפּלאַכעריש אויך פֿאַר מענטשן. „דאָס אַ! ניט פֿאַר אַרעמע לייט“, ממוס, יודעל, ז' 99. „ווייסט אַיך דער ניט גוטער ... אַ פֿון דער פּוטער“, אשט, משלים וו, ז' 162.

אָקאָל — דער, זי. (מאַלדעווע) צוים, פאַרקאַן פֿון ברעטער אָדער שטיינער.

אָקאָל(ס) — אַדו. *R: okolo*. *P: kolo*. אַרום און אַרום. אַרומגיין אַ אַ, פֿאַרוואָס אַ? טרעט צו גלייך צום ענין. „די געטלעכע השגחה גייט פֿיל מער אויף אומוועגן (אָקאָלאָ, אָקאָלאָ) בײַ אירע באַלוינונגען“, אמד, דער שוואַרצער האָל, ווילנע 1879.

אָקאָלאָ'דימשי|ניק — דער, עס. *99: אָ'נער, ינע(ס)*. *R: okolotchny*. פֿאַליצייסט איבער אַ קליינעם שטאַט־דיסטריקט אין צאַרישן רוסלאַנד. העכער פֿון אַ געוויינלעכן פֿאַליצייסט (גראַדאַוואַ), אָבער אונטער דעם פּריסטאַוו, דעם פֿאַליציי־אַפּיציר. [בײַ יידן אין צאַרישן רוסלאַנד סימבאָל פֿון גראַבקיט, פֿון נעמען קאַבאַר]. „פֿאַר מיר איז געשטאַנען טאַקע אַ לעבעדיקער, אַ גרויסער אַ מיט עטלעכע סאַלאַטן“, ניטן בערנהאַלץ, יאָגל 1886, № 40-41. אַן עסק (אַרבעט, געשעפֿט) פֿאַר אַן אַ — אַזאַ וואָס לוינט זיך ניט; אומבאַקומענע אַרבעט מיט ווייניק נוצן.

אָקאָלאָדע — די, ס. <איט. 1. מוזט. רימען אַרום פּויק צו בישן דעם שטאַפּל פֿון טאַן. 2. צייכן פּולל צו זיין, אַרבינצונעמען עטלעכע מוויקאָלישע אָדער אַנדערע צייכנס } 3. ענטט־ לעכע באַלוינונג. שריפט מיט לויבדייך.

אָקאָלאָדעק — דער, דקעס. *R: okolotok*. 1. אָפּשניט פֿון אַן אינזאַך־ליינע. 2. קליי גער שטאַט־דיסטריקט אין צאַרישן רוסלאַנד. טפּעצ. פֿאַרשטאַט. 3. מעדיצינישער פּונקט (ניט קיין לאַזאַרעט) בײַ אַ מיליטערישער אָפּ־טיילונג אין דער צאַרישער אַרמיי. „אין אַ ... האָבן אים שוין די סאַניטאַרן אויפֿגענומען ווי

מדרגה פֿון ווירקלעכער מוויקאָלישער און אָקאָ־ דעמישער קונסט, [אין] זייער ליכט דאָס אַלטע צו קריטיצירן, פּנחס מילקאָווסקי, מאַדערנע ליטורגיע אין אונזערע סינאַגאָגען אין רוסלאַנד, אָדעס תרס"ט, ז' 195. „אַיש יאָר — פֿון אָנהייב לערנאַר אין הויכשולן ביז צו די זומער־וואַקאַציעס, דאָס אַע יאָר 1974-75.

אַישע בילדונג — אוניווערסיטעטישע. אַישע פֿרייהייט — 1. רעכט פֿון פּראַ־ פֿעסאַרן אַז זייערע לעקציעס זאָלן פֿון קיין שום מאַכט ניט ווערן קאַנטראָלירט, אַז קיין שום פֿאַרשונג (אויך פֿון אַ סטודענט) זאָל ניט ווערן פֿאַרווערט איבער פֿאַלייטישע מאַטיוון.

2. פֿאַרבאָט פֿאַר פֿאַליציי אַרבינצוריינגען אויף דער טעריטאָריע פֿון אַן אוניווערסיטעט אַז דער דערלויבעניש פֿון דער אוניווערסיטעט טישער מאַכט.

אַישע יוגנט — יוגנט וואָס שטודירט אין די הויכשולן.

אַישע פֿראַגע — טעאַרעטישע פֿראַגע, אַן אַ פּראַקטישער באַדייטונג.

אַישער קאַמף — וואָס קומט פֿאַר גאַר אויפֿן שטח פֿון טעאַריעס. „די אַרבעטער האָבן ... אַרויסגעצויגן די סטודענטן פֿון דעם אַז'ן ק' און געשטעלט אויף דעם פֿרייען באַדן פֿון דער פֿאַלייטישער רעוואָלוציע“, רעד. ז. סינאַנט און יוחנן הקנאי, קאַמפּף און קעמפּפּער, 1905, № 5, ז' 27.

אַישע אויסגאַבע פֿון באַשטימטן שרייבער, וואָס נעמט אַרום אַלע זענע ווערק, מיט אויס־ טשטשונגען און אויפֿקלערונגען. „ישקייט.

אָקאָוויט — דוּו אַקעוויט. <. „דו זאָלשט פֿלוקש אויף שפּרינגן אונט זאָלשט באַלד דאַר פֿון דראָבן, איך וויל דיר וואָל מיט אַקוואַ פֿיט לאָבן“, טפּר משלים, 1686.

אָקאָונטאַנט — דער, ס. אַ. *E: ac-* countant. דיפּלאָמירטער בוכפֿירער וואָס האָט דאָס רעכט צו פֿירן און קאַנטראָלירן אַפּיציעלע חשבונות פֿון יחידים און פֿון פֿירמעס.

אָקאָזיע — די, ס. <איי >. 1. געלענג הייט. (ניט) האָבן די אַ אַן אַ צו גיין פֿאַר־ ברענגען. „מע טאַר ניט דורכלאָזן אַזאַ אַ“. „דורך גוטי אַקאַזיאָן ... היתה דרכתו במקום אחר“, י. מאַרשן, לשון זהר, אַמסאט 1734.

2. מעשה, צרה. „וואָס איז דאָס פֿאַר אַן אַ?“. „געוויינטלעך זאָגט מען אַנשיקעניש“, אָפּא, געטראַכט מיט ער־טייטש, ז' 211. „דער סאַלאַט איז צעוויילדעוועט ... מע דאַרף אים אייננעמען. אַניט וועט פֿון אַזאַ אַ קיין גוטש גיטש אַרויסקומען“, ברוס, די שטייע ערד, ז' 275. „געהערט אַן אַ? אין דרויסן איז אַ בראַנד ... די ערד איז טרוקן ווי אַ ביין און מע לאָזט גאַר ניט תּפֿילה טאַן, ברוס, די שטייע ערד, ז' 46.

3. ביליקע זאַך, מציאה, געניצטע זאַך, עפעס

קליעכדיק היטל און א דאשעק מיט א רויטער אקע, ברוס, שטילע ערד, ז' 185. אט איז ער אצינד... א סטודענט... מיט א בלויזן אקע, זש, שקלאווער קינדער, ז' 137. "ער גייט אויך מיט א זעלבע פאסקעס, מיט א זעלבע גאלינעס און מיט א זעלבע עפאלעטן און מיט א היטל מיט א רויטן א און מיט זילבערנע עפאלעטן", איציק קיפניס, מין שטעטלע סלא-וועטנע, ת"א 1971.

אקאמאדירן — טרוו. דיר, אקאמאדירט. >איי
>2. צופאסן, אריינפאסן. איינארדענען. מאכן באקוועם. באזארגן מיט עפעס וואס איז נייטיק, א די פליטים מיט נאכטלעגערס און מיט שפיני. א די טעאטער-באזוכערס וואס האבן ניט קיין ניצפלעצער. "איז מיר זער ליב צו הערן ווי... ריך וואול אקומאדירט האבן", י. מארטה, חנוך לנער, פירודא תקל"ד, ט/א. "מחותני ריא ע"ה [— ר' אליהו עליוה-שלום] אוי אל זמני לנט אל איר מחשבה גיהאט האבן אויף זולכי חשוכי צו טראקטירן אוי וואול צו אקומעדירן", גה. 146. מיט זיך — זיך א אויף דער געזער שטעל. ירונג.

ירלעך — אד. נעאל. וואס לאזט זיך, וואס מע קען אירן. אין איירלעכע באדינגונגען.
אציע — די, ס. די איטאמאטישע א פון אויג צו זען אויף א גענטערער אדער וויטערער דיסטאנץ. **אטאר** — דער, ס. **אטי'ון** — אד. **אטייווקייט**.

אקאמאץ — דער, ס. 99: אקאמאץ. דזו עקאנאם. "דער א האט אנגעזאגט איך זאל אהין קומען", יג, גענארטע וועלט, 1815? [סאוו] אויסגאבע 1931, ז' 273. "פארנאכט... איז אריינגעקומען דער א... און ער האט אפגע-געבן רעכענונג... וואס מ'האט היינט אלץ אפגעטאן אויפן פלד", דער חסיד [דוד תאו-מיס], אונטער שטילע הימלען, ווארשע 1921, ז' 42. "די דינער, גישט פילנדיק הינטער זיך דעם א, האבן זיך גישט געאמלט", רה, ערד.

אקאמיועט — פטח. אויסגערעדט אנשטאט דעם גאנצן זאץ: "אט אזוי ווי מע זעט". "איך פארקויף נאך א, זוכט ניט, רודערט ניט".

אקאמפאנימענט — דער, ז'. >איי >99.
1. מוזיקאלישע באגלייטונג וואס שאפט דעם הינטערגרונט און שטיצט די עיקרדיקערע טיילן פון א קאמפאזיציע.
2. דו וואס שטיצט אונטער א סאליסט, א גרופע זינגערס. א אויף קלאויר, אויף א גיטארע א. אונטער א פון ארקעסטער.
3. יעדער מין באגלייטונג פון קלאנגען. יעדער מיט גערויש, געטומל, געקלינגערע אע וואס שאפט דעם הינטערגרונט. א פון דער קאמפאזיע. א פון יבגערניש.
4. פג. "משחיתים"... איז פאר אים עפעס אזוינס וואס... קאן מען עס אויסשפילן — און עס מאכט ניט אויס... ביי וואס פאר אן א", טח, קריטיק און קריטיקער, ב"א 1959, ז' 257.

אקאמפאניירן — טרוו. ניר, אקאמפאנירט. 1. באגלייטן. א דעם אוועקפארנדיקן חבר ביי צו דער שוף.

2. זינגען, שפילן אויף אן אינסטרומענט ווי אן אקאמפאנימענט. "מיר זאל צום מוזיצירען, איין מאן אקאמפאנירען דען הארמאנירט עס פלין", יאקב דעסיר, דיא מוזיקאנטען, אמסט טאן, 1799, ז' 2. "איר וועט מיר געוויס א צו מין טאן", א. גאלדשטאדען, בר כוכבא, לעמבערג 1909, ז' 48. "דו וועסט מין לעבנס-אפקלאנג זיין, מין שמערק א", 'הואש, סוף זומער. "מוזיק פון באך און פון ראמא — און אין א גארטן, דורך די שטאנגען אקאמפאנירט אן אלטע קראץ, טעג, פאמעטן, ווארשע 1926, ז' 112.

3. פג. [דער] ווידי וואס וועט אזוי טרויע-ריק א שיער ניט אלע אונדזערע איכה-לידער", טח. ה. לייזיק, ז' 323.
מיט זיך — קווח. "מיר האבן זיך אקאמפאנירט ביי קורסק צו פארן", קח. 1868, Ne 44.

יאטאר. ייסט. ירונג. ירער (יין, קע).

אקאמאזניק — דער, עס. דזו עקאנאם, פארואלטער פון גיטער פון א שורה, א פריץ. "להמליך אצל הטריבונאל או לאיזה שורה או בישוף או א... לעשות שליחות באמת ואמר נה", תקכ"א, [ש] דובנאוו, פנקס מדינת ליטא, בערלין תרפ"ה, ז' 301.

אקאנמא — אדח. די, ס. 99: אקאנמא. אויפן חשבון. עלחשבון. אואנס. אדעריוף. געבן, צאלן א.

אקאנמע — די, ס. >איי >גר. 1. דאך געוויקס פון מין acanthus מיט גרויסע ציינער-דיקע בלעטער, וואקסט ארום מיטלענדישן ים. 2. ארכיטעקטורישע באפונגע וואס איז ענלעך אויף (צו) דעם מין בלאט.

אקאמערע — אדח. >איי >ל. פארקערט, להיפוך. "מענכי טעמים וועלכי דיא ווערטער פון אנדר אב טיילן אוי מענכי ניט א זיא בהעפטן דיא ווערטער נאך צו אצאמן", אד"י ישראל, מעץ 1766, יא.ב. "ע(ר) — אד"י דער א. פארקערט(ער), להיפוכדיק(ער), א'ע מיינונג.

אקאניט — דער, >איי >גר. רפואה פון געוויקס אקאניט (aconitum). "און אט א דריטע רפואה — א, איר זענט א ביסל פאר-קילט און הוסט אונטער, עס וועט גישט דער-לאזן איינער פארקילונג זאל זיך אנטוויקלען", זש, טח, 15 v 1966. י"ש — אד"י.

אקאניע — די, ס. ← איקאניע, 1331.
אקאניק — דער, עס — Allgemeine Kör-perschwäche. אין געטאס און נאצישע אר-בעטס-לאגערן. ווער עס איז קערפערלעך שטארק אפגעשוואכט און איז אין סכנה געשיקט צו ווערן אין אויוון ארפין.

אקאפ — דער, ז'. עס. <P: okap. פאר-לענגערונג פון דאך, דאס רעגנוואסער זאל ניט פארנעצן די ווענט. "ווי אקאפ, עק דאך וואו דאס רעגנוואסער פאלט אראפ", י. דפער, צווישן טייכן... מאנטרעאל 1961, ז' 411.

אקאפע — דער, עס. 99: אקאפע, די. באפעסטיקטע אעס. באפעסטיקטע אעס. שוצגראבן. שוצגרוב. טראנשעע. נעץ פון אעס. אנטישאנק-אעס. "דרש זודיקע נעגערס, נאך אקערשט ארויס פון אע, צעהענגען די פאן פון נצחון ביים שמוציקן ריין", טוצ, ו. ז' 561. "מיר זענען געלעגן... הינטער די אעס, געגעבן פאניען פולווער צו שמעקן", אפג, און פוילישע וועלדער, ז' 145. "דאס שטעטל ארומ-גערינגלט מיט אעס און ארומגעפלאגערט מיט שפינועבס פון שטעכיקן דראט", איבז, נ. אסטראווסקי, ווי שטאל האט זיך פארהארטע-וועט, מינסק 1937. "זיצט פארטייעט... פאר-פעסטיקט אין אעס פון גאזעטישע שפאלטן", פח, כאליאסטער, פאריז 1924, ז' 79.

ניק — דער, עס. ווער עס איז אין אן אקאפ, ווער עס גראבט אן אקאפ. "מיר זענען ביידע אעס. פארואס זאלסטו מיר ניט זאגן 'דו?'", נח לוריע, עליע יארש, בארדיטשעוו 1938.

אָווע — אד"י. <P: okopowy. וואס איז פון (שייך צו) אקאפ. א בלאטע, קעלטן. א גאס — אין ווארשע, לעבן יידישן בית-עולם, זייער ארעמע געגנט.

אקאפיען — טרוו. פיע, (גע)אקאפיעט. 70. <P: okopac. ארומגראבן, מאכן אקאפעס. א דעם גארטן. א דאס וועלדל אויס מורא פאר אן אגריף פון שונא.

אקאפניק — די, ס. אויך: אקאפניק, דער, עס. <P: okapnica, okapnik. דעכל איבער א פענצטער, צו שיצן פון רעגן, צו געבן מער שאטן. ארויסשטעלן עפעס אונטער דער א.

אקאפעלא — מחזס. >איט. אן אינס-טרומענטאלער באגלייטונג. זינגען א ק.

אקאציע — די, ס. >איי >גר. קליינער בוים אדער קוסט פון דער גרויסער מימאזע פאמיליע, מיט קליינע וויסע, געלע, אויך אג-דערש-קאליריקע בלימעלעך וואס האבן א גוטן און אייגנארטיקן ריח. לק (ש)טה. פאר דעקארא-טיווע צוועקן, אויך ארויסצובאקומען גומירא-ביק, האניק-זאפט. דאס האלץ איז גוט פאר מעבל. א'ב ו'ס. א'ג ו'מ. א'ה א'ניק [ווען בינען שפינין זיך מיט א'בליאוונגען]. "איך וועל געבן אין מדבר צעדער, א און מירט...". תי, ישעיה מא, 19. ע כ ט ע א' — וואס וואקסט אין לענדער מיט א (סוב) טראפישן קלימאט; פ א ל ש ע א' — וואקסט אין לענדער מיט א מיטלמעסיקן קלימאט. "נייע טויערן ארום דעם הייז, פאר די פענצטער א גאניקל פון שטאכעטן, ווייס אפגעפארבט און פאר דעם גאניקל א'ביימער", יהודה ליב

בינסטאק, ביי ר' שלמה בערלינער, ל' שבט 1896.
 „מיט זיסע אײס, מיט שיכורע פלאַנצן — דער
 לאַנדשאַפֿט איז מײנער געוואָרן אינגאַנצן“,
 טעג, איצטער, בײא 1948, ז' 105. „אינגעזאַפֿט
 אין זיך... ריחות פֿון בעז און אײס“, יײ,
 יאָשע קאַלב, 'מתנות', ז' 99. [אַגדאָ: יעקב
 און זײנע זין האָבן מיטגעבראַכט קיין מצרים
 ש(י)טה און דאָרטן פֿאַרפלאַנצט; בײַ יצאֿת
 מצרים מיטגענומען שטה-געהיליך פֿאַרן משכן.
 מלמדישער טײטש פֿון שטה: פּימסנהאַלץ!].

אַקאַציען — טרוו. בעט. מאַלד. *Ru: acacia*.
 דראַפען, אַנטשעפען. „דאָס בחורל האָט אַקאַצעט
 דעם הונט אַ בעלעל“. מיט זײך — ער
 אַקאַצעט זיך אויף אַלע ביימער“.

אַקאַרן/אַלגייט — די. >איי >גר. אַפֿ
 צווייג פֿון זאַלאַגאָיע וואָס שטודירט בלוט
 זייגנדיקע אינוועקטן. — פֿאַבײע — (פּסי
 כײַאטריע) איבערגעטריבענע מורא פֿאַר למז,
 פֿליי אע. „ער לידיט ניט פֿון אַפֿאָביע, ער
 קראַצט זיך נאָר“.

אַקאַרד — דער, זן. 1. >איי >איט. מוזס.
 האַרמאָנישע צונויפֿפֿאַרונג פֿון עטלעכע קלאַנ
 גען פֿון פֿאַרשיידענע הייכן, וואָס ווערן אויפֿ-
 גענומען דורכן אויער ווי איין קלאַנג. אַ פֿון
 סטרונוס פֿאַר אַ באַשטימטן אינסטרומענט. „אַ
 לעצטער אַ פֿון ציטעריקע גאַמען“, דא. ווואַלעט,
 פֿאַרזי, ז' 89. „זי איז צוגעלאָפֿן צו דער פֿיאַנאָ
 און האָט אַרויסגעלאָזט היילדע נאָר שיינע אַיִן“,
 9, טודות, ז' 338.

2. >איי >פֿר. אַפֿמאַך, אויסגלייך. צושטי
 מונג. היטן דעם אַי. אַלץ בהסכּם מיטן אַי.
 „ענטליך האָט בעלי זצײל איין אַ קאַרט מיט
 זײני קרעדיטאַרין גימאַכט“, גה. 311. „איין
 משולח פֿון טורקן, פֿון דעם גרוסן פֿאַזור
 [= וויירן] איז קומן אונז פֿתּבּים גבראַכט אַן
 דעם יעניראַל — ער זעלט אויף זעצין איין
 אַקורט... עז מאַג אַלש אַרויז מיט סק אונז
 פֿק“, באַלענגערניש.

אַַר ב ע ט — לויט אַן אַפֿמאַך מיט אַ
 גרופּע, מיט אַן אַרטעל און פֿאַר דער גאַנצער
 אַרבעט, פֿאַר אַ גאַנצער באַשטעלונג. „באַזונ-
 דערש געפֿערלעך איז... אַאַ“ וואָס צווינגט
 דעם אַרבעטער צו אַרבעטן איבער די כּוחות
 און איז גורם פֿאַרשיידענע אומגליקספֿאַלן“,
 פּנע, ווילנע 1938, № 3. „ער האָט אים ניט
 געדונגען צו באַצאלן פֿאַר יעדן קלאַפּ, נאָר ער
 האָט אים איבערגעגעבן אַלס אַאַ... אויב בײַ
 אַן אַאַער איז מען עוּבֿר אויף בלחלין...“
 בּבאַקמא, צ/ט, א. „די אַרבעט, אַ שווערע, און
 ברודיקע, איז געגאַנגען אויף אַקאַרד, דערפֿאַר
 האָט זי ניט געהאַט אויף זיך קיין שום
 משגחים“ בערג, באַס דניעפּער וו. 'עמעס', ז'
 466. אַטיסטישע בײַם בריען אַ הייז. „נײַך —
 דער עס. וו. ניצע. ווער עס אַרבעט אויף
 אַקאַרד“.

אַימ אַר ד. „ווען די דײַטשן האָבן פֿאַרלאַנגט
 אַן ייִדן זאָלן אַרבעטן אויף אַי, האָבן ייִדן
 דאָס גערופֿן אַימאַרד און דערמיט געוואַרנט,

מע זאָל זיך ניט איבערנעמען מיט דער אַרבעט“,
 ישׁק, דאָס פֿאַלקסמוזיק און נאַציאָנאַלעם, מינכן
 1949.

אַקאַרדיאָן — דער, עין. >איי >פֿר.
 מוזיקאַלישער אינסטרומענט, געשפּילט מיט
 ביידיע הענט דורכן אויסברייטערן און פֿאַר-
 שמעלערן דעם אינעווייניקסטן חלל, און מיט
 קלאַווישן. „דער אַי זײנער, וואָס קאַרבת אים
 כלומרשט אַפֿן מיטן רימען דעם האַלדז, ליגט
 זיך אינ־דער-אַמתן גענוג אַנגעשפּאַרט אויף
 זײנע קניי“, י. שרעבאַמאַן, סאַווי היימלאַנד,
 № 9, 1967. יִסְמִי. יִסְמִי. יִסְמִי.

אַקאַרדירן — אַוטו & טרוו. זייר, אַקאַרדירט.
 >איי (19) >ל. אַזינגיין אויף אַ סומע.
 צושטימען. באַוויליקן. קומען צו אַ הסכּם (נאָך
 אַ קאַנפּליקט). אַ די הלואָה. „דער קיסר...
 האָט קיין ווידר שטאַנד טון קענין ביז זיא האָבן
 מוזין אַקורטירן אונז פֿיל געלט מוזין געבן...
 אַזוי האָבן זיא אין אַקורט גיטראַפּין צום
 שלום אויף נשן יאַר“, זלמן הענאַ, איבז,
 ר' דוד גאַנז, צמח דוד, פּדמ תּנ"ה. „האַבן זיא
 [די קרעדיטאַרן] עצמו רחמנות איבר אין
 גיהאַט, דען ער די חזי ניט קענין געבין וואָס
 ער עמהם אַקורדירט האָט“, גה. 312. „אין די
 פֿאַרגי צײַטן האָבן די יהודים קאַפּפּ פֿר קאַפּפּ
 גמווט (מס) געבין, דער נאָך האָבן זיא אַקור-
 דירט אום אין דש (פּלל) צו בצאַלין און
 גווישי (סומאַ)“, שאר, קט. „ווען דוא עש
 ווילשט צו... קומן לאָזן ווילן מיט דיר
 אַקורדירן“, פּב. 1763. „קיינער דענין טרוויר
 אבר כּלי זמרים איין פּרוטה אינהן... צו געבן,
 זונדרן... אין דעם שכירות וואָש מען מיט
 איהן אַ ווערט“, פּראַגער תקנות קעגן לוקסוס/
 תקכ"ו. „עלטערן פֿלעגן נאָך פֿרזער אַי [דעם
 נדן] און ניט איבערמעטיק, אַבער דער חתן
 האָט אויף זיך קיין פּרזש ניט געזעצט“, קמ,
 № 39, 1870. ז' 142.

אַקאַרינע — די, יס. >איי >איט. מוזיק
 קאַלישער אינסטרומענט פֿון ליים אָדער מעטאַל.
 פֿיפֿל, אַ ביסל אויסגעבויגן, מיט עטלעכע
 פֿינגערלעכלעך. „פֿון רוקאַק נעם אַרויס דעם
 פֿיפֿיאל / און פֿינגער אויס אַ ניגון אויף דער
 ליימענער און פּראַסטער אַי“, חג, פֿאַרוואַקסענע
 וועגן, ז' 142.

אַקאַרעק — דער, רֶקעס. *P: okorek*.
 פֿלייש פֿון אַ זײט צוזאַמען מיט אַ (טייל פֿון)
 בײַן. גערייכערטער אַי. שעפּסענער אַי.

אַקאַרשט — אַדו. לז. אויך אַדו. אַפֿט גע-
 ניצט מיט אַן אימפּעראַטיוו. פֿרזער פֿון אַלץ,
 ראשית-כּל. אַדרבא, לאַמיר נאָר זען. באַטייט
 אויך: אַ תּנאי פֿאַר דעם וואָס דאַרף קומען
 שפּעטער. „קום אַי אַווער“, לאַמיר אַי זען וואָס
 דאָ טוט זיך. „הער אַי וואָס דאָ טוט זיך!“,
 „גיב אַי פֿון די גוטע זאַכן וואָס דו האָסט אַי-
 געגרייט צוליב אונדזערע טייערע געסט“, יד,
 אַבן נגן. „און לאַז זיך איינער אַי דערוועגן די
 רעדלפֿירער אַ קשיא צו פֿרעגן“, יג, טיחת

חולין, וואַרשע 1889, ז' 58. „זע אַי דו זאַלסט
 דערנאָך ניט זיין אַנטוישט“, זש, קיסר און רבי
 וו, ז' 208. — גוט מאַרגן אײַך, רבי! —
 אַנו, אַט זעצט זיך אַי נאָר אַנדיער“, פּרוג ווו,
 גײ 1910, ז' 244. [ש. פּרוג, געבוירן אין
 אוקריינע, ניצט אַפֿט דאָס וואָרט אַי]. „די פּתּ-
 רילעווקער ייִדן האָבן זיך אַנגעהויבן פֿאַוואַלינקע
 אַרומקוקן וואו האַלטן זיי אַי מיט זייערע שכּ-
 נים“, טע, קליינע מענטשלעך... ז' 162. „אַט
 ליגט שוין פּלטיאל אַ גאַנצן חודש קראַנק, מיר
 קריכט אַי די אויגן ניט אַרויס — און ער
 שטאַרבט פֿאַרט ניט“, זב, דער קליינער כּלבוניק,
 אָדעס 1885, ז' 40. [בײַ י"א = שיער ניט].
 אין פּטמ רעדן אויך 'קאַרשט'. „קום קאַרשט
 אַהער, וועסט קריגן דײַן חלק“. „ווער האָט
 דיר געגעבן רעכט דערויף? / זײנע דריידלעך,
 נו קאַרשט פֿלאַנטער אויף!“, האל, מײן אוצר,
 מאַסקווע 1966, ז' 10.

אַקאַרשט — אַדו. לז. דווק אַקערשט ←.
 „כּהאַב אַי אַפּגעדאַונט“. „קומט אין שוואונג
 פֿון אַי צײַטן / קומט צו פֿאַרן, קומט צו רײטן
 / אַלעמענס נײַאַר“, אר, נאָך אַ יאַר. „אַ
 קליינציקע פֿליגעלע, אַי געפאַרן... האָט לוס
 טיק די זיידענע פֿליגעלען צעשפּרייט“, יחזקא,
 'די ערשטע פֿליג'. „און דאָרט האָט דער פֿריי-
 לינג זיך אַי צעבליט“, טעג, איצטער, גײ 1948,
 ז' 179.

אַקאַשען זיך — אַוטו. שׁע זיך, זיך אַקאַשעט.
Uk: okoshitsya. 1. זיך צונויפֿדרייען
 אין אַ קנויל, ווי אַ קאַץ. 2. זיך אַזימאַסטען
 (און אַזינדרעמעלען). 3. זיך ציטשוויליק באַ-
 זעצן ערגעצוואו (אין באַקוועמלעכקייט).

אַקבאַריט — דער, זן. אַנהענגער פֿון דער
 קראַיט-סעקסע אויפֿן נאַמען פֿון איר גרינדער
 ישמעאל על-קבּרי [פֿון אַרט עקבּרה, בשכּנות
 מיט באַגדאַד], געווירקט אין די 30ער און 40ער
 יאַרן פֿון 9. „ה... ער זאָגט אַרויס ספּיקות
 וועגן דער ריכטיקייט פֿון דעם מסורה-טעקסט
 פֿון תּנך... פֿאַרבאַט צו עסן פֿלייש... אויב
 עמעץ וואָס חפּצים וואָס ברענגען אים נוצן אַ
 גאַנצע וואָך, נישט אויסגענומען שבת, דאַרף
 די הכנסה פֿון שבתדיקן טאַג באַשטימט ווערן
 אויף צדקה“, ר. מאַהלער, יובל וו, א' 2, ז' 103.

אַקבּמות — [אַקדאַמעס] די, במ. אין אַנהייב,
 איידער איך הייב אַן. נאַמען און אַנהייב פֿון
 אַ פּאַפּולערן פּיוט אין אַרמיש. דער ערשטער
 טייל איז אויסגעשטעלט לויטן טאַפּלטן אַלף-
 בית און דער צווייטער געזאַמעט נוטריקון:
 „מאיר בר' יצחק יגדל בתורה ובמעשים טובים
 אמן חזק ואמץ“, מחבר: ר' מאיר ש"ץ,
 געלעבט אין וואַרשע 11. י"ה. מיט אַ ספּעציעלן
 ניגון זאָגט מען אַי (דעם ערשטן טאַג) שבוּעות,
 בײַ קריאת-התּורה. [פֿאַראַן אין ייִדיש עטלעכע
 איבערזעצונגען פֿון אַי. פּרץ האָט פֿרײַ פֿאַר-
 ייִדישט, ← 'ציקאַ X, ז' 275-289]. „אַי אי
 איך אַן היב צו ריזן אונז ביגין צו שפּרעכען“,
 טײטש פֿון אַי, פּירט 1694 [פּש ווו, שפּ 36].

און דער שעפס הערט מען צור זינגען און דאס קאלב א' זאגן, מעג מען זייער פלייש אַוועקטראַגן, פּוּל [= אַ שעפּס מעכט מען ניט פּרײַער ווי הנוכה-צײַט און אַ קאַלב — אַרום שׁוועות]. די באַלעבאַסטע... האָט אויסגעזען מער יונג ווי אַלט, דײַה ווי אַן ענדיק וואָס האָט שוין אָפּגעהערט די עשרה מכות, נאָר קיין אַ נײַט [= איבערגעלעבט פּסח, אָבער ביז שׁוײַ עת נאָך ניט דערגאַנגען], אמת, דער ליטוואַק אין וואַליניע, ווילנע 1870. ער פּאַרשטייט זיך דערויף ווי אַ קאַץ אויף אַ פּוּל. אַן אַ = אַן הקדמות, בקיצור, צום פּונקט. זײַ לערנען פּאַר שׁוועות / אויך אַ — איז אַ חיות, אַר, אין די שטעטלעך. דער זעלביקער אופֿן פֿון אויסשטשן על-פי דרש איז אויך אָנגענומען געוואָרן בײַם לערנען אַ י.ש. ז' 19.

אַ מילין, אַ מ' — שווער צו געפֿינען דאָס וואָרט פּאַרן וואונדער פֿון ישראל נצחון, הלל זימאָה, טמז, 13 vi 1967. אַ מ' — איידער מע דערציילט די מעשה אַליין, דאַרף מען דערציילן איר אָנהייב, אַלער וויל, פּאַר, 10 vii 1967. אַ נ' ג' ו' נ'. אַונטערגעברומט מיט אַן אַנײַ, ממוס, מסעות, ז' 42. װײַנט אַ וויבל מיט אַ ניגון פֿון אַ, שע, אַלטײַ כּתולעווקע, ז' 115. מיט וואַכעניש פּאַרחלומט בײַ דעם תיקון פֿרום, / מיט הימלען אויפֿ געשפּאַלטן אין געהיימיש שטום, / און מיט אַ-ניגון און מגילת רות, / און מיט דער מאַמעס קאָווע און דער מאַמעס קוש, אַל ו' 45 ז'.

אַקױט — > 2. וואַסער געניצט אין פּאַרביי-דונגען: אַ מ' אַ נ' יע אַא. אַקױטאָיש — ד'.

אַקױטאָדוקט — דער, ז' > אײ > 2. אויך: אַקױטאָדוקט. קאַנאַל אָדער רער צום פֿירן וואַסער אַ לענגערן מהלך. די רוימער האָבן געבויט אַז. פֿון גליל ביז עכו ציט זיך אַ לאַנגער אַ.

אַקױטאָניט — דער, ז' > צײַכענונג, מאַלעריי אויף פּאַפּיר מיט כינעזישער טינט. טוש-צײַכע-גונג.

אַקױטאָלונג — דער, יען. אַפּאַראַט פּאַר טויכערס צו קענען אַטעמען אונטערן וואַסער.

אַקױטאָמאַרין — אַד. העלגריין-בלוי אָדער בלוי-גריין. אויך טוב: דער, ז' מינעראַל, בעריל. גריין-בלויער קרישטאַל, אַן איידלשטיין. אַ רינגל מיט אַן אַ.

אַקױטאָמאַרױט — דער, ז' > 99. נאַמט. טיף-טויכער. פּאַרשער פֿון יסדנאָ. ... זענען שוין גרייט געווען נייע העלדן — די אַנאַטן, אין קעגנזאַץ צו אַסטראָנאַט, [< 1689] אַנ-שפּאַנגען אויסצופּאַרשן דעם נאַ פֿון פּאַסיפּיק, גישט וויט פֿון קאַליפּאָרניע, א. בלווישטיין, טמז, 1965 ix 2.

אַקױטאַרױם — דער, יס. > אײ > 2. 1. גלע-זערן געפֿעס, וואו מע האַלט וואַסער-באַשעפֿע-

נישן אָדער וואַסער-געוויקסן. אין ים וואַקסן ניט קיין בלומען, אָבער לויטן אויסזען פּאַר-נעמען זײַער אָרט די אַוויגערופֿענע אַנעמאַנעס [< 1610], די טשיקאַווסטע זאַכן אין דעם אַ, פּאַמערנאַן, פּאַר, 13 vi 1957. אינמיטן אײ נעם פֿון די זאַלן איז געשטאַנען אַ גרויסער אַ, דאַרטן האָבן זיך געשפּילט קליינע, גאַלדענע און פֿילקאַלירטע פּיטלעך, טעג, געברענטע ערד, ז' 130.

2. מוזיי וואו מע האַלט אויף פּאַרשטייערס פֿון פּאַריז-דינאַרטיקע מינים וואַסער-פּלאַנע און וואַסער-פּאַנע אויף אויסצושטעלן און אויך צו פּאַרשן. יסמט. יסמיק.

אַקױטאַרײַל — די, ז' > אײ > 1. פּאַרב וואָס לאָזט זיך ליכט פּונדער אין וואַסער. טונקט אַינן דאָס דינע פּענדול אין געדיכט-אָנגעריבענער אַ-פּאַרב, יאָס ו' ז' 247. 2. צײַכענונג, מאַלעריי מיט אַ-פּאַרבן. אין די אַז זעט מען אין די צאַרטע שטריכן דאָס פּאַרחלומטע צפֿת מיט די איבערערדישע שײַב קייטן, מ. דזוואַנאָוסקי, פּאַש, 15 xii 1965. און ברוינער, האַלב-אָנאָן, האַלב-וויילער, פּאַר-שיכורט זיך מיט אַ, טעג, אַ בויס פֿון פּוילן, ז' 84. אַ(ן)מאַלעריי.

ז' > נע — אַד. אַענע צײַכענונגען. ערשט מיט אַ צײַט שפּעטער האָבן איר אַנע פּאַרב באַקומען, ישראל רוחמאָוסקי, זכרונות פֿון מיין לעבן, פּאַריז 1930. יסמט.

אַקױטאָמאַר — דער, ז' > 2. אינקויפֿער. האַנדלס-אַגענט. ספּעצ פּאַריז-קונסט-וואַס ברענגט אַרײַן נייע קונדן. לאַמטער-שיסער, אַקרוזשאַן אַגענט אַ פֿון עקוויטעבלי, שע, אַגענטן. דער אַ קריגט אַ פּראָצענט פֿון דעם באַטרעף פֿון סחור.

טירן. צײַע. דאָס וואָס מע קריגט אַרײַן ווי אַן אייגנטום.

אַקױטלע — דער. > 2. אָדלער. 1. אָדלער, וואָס סימבאָליזירט די דינאַסטיע האַבסבורג אין עסטרייך-אונגאַרן. 2. נאַמען פֿון אַ צפּונדיקן געשטערן.

אַקױטאָרין — טרוו. אַרכ. > 99. > 2. אַרײַן-קריגן און באַזיגן. ... אונ דען זאַ ערנשט ליד רעוויזירט דש מניש שרײַבן קיין אודיענין מעכט אַ, יוסף מאַרשן, לשון זהב, אַמסט תצ"ד, ז' 24. ע'נב — דער, ז' ווער עס קריגט עפעס אַרײַן ווי אַן אייגנטום.

אַקױטאַרױו — דער, ז' > 2. איינער פֿון די בייגפֿאַלן, קאַזוסן פֿון פּראַנאַם, טוב און אַד. דער אַ האָט די פּעאַקייט צו פּאַדערן אַ פּלעק-סיע. סירבֿ דריקט דער אַ אויס יעדער מין דירעקט צו באַציאָונג פֿון אַ ווערב צו אַ טוב, מחוץ טוב וואָס איז אין נאַמיגאַטיוו. אין דער סיסטעם בייגפֿאַלן פֿון ייִדיש איז באַקוועם צו האָבן אין זינען נאָר דריי בייגפֿאַלן: נאַמיגאַטיוו < ערשטער בייגפֿאַלן, אַקױטאַרױו (צווייטער בייגפֿאַלן) און דאַטיוו < (דריטער בייגפֿאַלן). [פּאַסעסיוו און קױאַנטיטאַ-

טיוו איז באַקוועמער ניט אַרשנצורעכענען צווישן בייגפֿאַלן, עס האָט אויך ניט קיין זינען אויס-צוטיילן וואַקאַטיוו ווי אַ בייגפֿאַלן]. אין פּערזענלעכע פּראָנאַמען, אין איינצאַל, איז דער אַ באַזונדערש בולט: מיז; דײַ; אים (עם), זײ, עס. דער באַשטימטער אַרטיקל האָט פּאַרן אַ די פּאַרמען: דעם — מענלעך, די — וויבלעך, דאָס — נייטראַל. אין אַד זינען די פּלעקסיסע פֿון אַ: ז' (עם) — מענלעך, ע — וויבלעך, ע — נייטראַל און אַ נול-פּלעקסיסע מיטן אומבאַשטימטן טן אַרטיקל. בלויז נעמען פֿון מענטשן און עטלעכע יוצאים-מחלל קענען האָבן אַ פּלעק-סיע פּאַרן אַ בישם טוב (יעקבֿן, רחלען, ראַביי נאָוויטשן; דעם טאַטן, זיידן, רבי, אַא).

אַ דריקט אויס דעם דירעקטן אַביעקט און קומט נאָך טראַנזיטיווע ווערבן. אויב אַ ווערב קען האָבן נאָך זיך צוויי אַביעקטן, איין אַביעקט פּאַר דעם נאַמען פֿון דער זאַך און אַ צווייטן אַביעקט פּאַר דער נאַמען פֿון פּערזאָן, — איז דער נאַמען פֿון דער זאַך אין אַ און דער נאַמען פֿון פּערזאָן אין דאַטיוו, למשל: „דער חתן שיקט דער כלה [דאַטיוו] אַ שיינע מתנה [אַ]“; „מע מוז דער קרעמערקע [דאַטיוו] אַפּצאַלן דעם חובֿ [אַ].“

כאַראַקטעריסטישע ווערבן וואָס פּאַדערן נאָך זיך דעם אַ אין דער כלל-שפּראַך: באַגעגענען, בעטן, גריסן, הייסן, הערן, חושד זיין, חנפֿע-זיין, לאָזן, מקנא זיין, סטראַשען, פּרעגן, רופֿן אַא. [דערביי זיין געוואָרן אַז מע מוז דאָ אַפּהייטן דעם פּלל ווערן זאַך און פּערזאָן און אַז נאָך אַ טוב קען ניט קומען קיין אַנדער טוב אין אַ, וואָס איז אַפּהענגיק פֿון אים. דוגמאות: „לאַז מיך צו רוי און „לאַז מיר דאָס שטיקל ברויט“; „איך בין זי מקנא“ און „איך בין איר מקנא דאָס גרויסע גליק“; „איך גריס די קרובֿה“; „איך שיק אַ גרוס דער קרובֿה“].

עס קומען הן אַ, הן דאַטיוו נאָך די ווערבן: אַ נגיי (וואָס גייט עס מיר אַן, ... מיך אַן), פּאַלגן (פּאַלגן דער מאַמען און „פּאַלגן די מאַמען“), קאַסט דיר צו טייער, עס קאַסט דײַ צו טייער“). פּאַראַן עטלעכע ווערבן וואָס האָבן נאָך זיך צוויי אַז: „ער לערנט דאָס קינד לשון-קודש“ אין ריידשפּראַך זינגען פּאַראַן אַ סך לאַקאַלע באַ-זונדערקייטן.

אין לד זינען פּאַרבילבן בלויז צוויי בייג-פּאַלן: נאַמיגאַטיוו און אַ בייעקטיוו, וואָס פּאַראַייניקט אינאַיינעם אַ מיטן דאַטיוו. דערביי האָבן די פּערזענלעכע פּראָנאַמען די פּאַרעם פֿון דאַטיוו און דער באַשטימטער אַרטיקל, טוב און אַד די פּאַרעם פֿון אַ: „איך האָב איר האַלט“, „איך האָב האַלט די שיינע פּלה“. [עטלעכע רר, למשל ביאַליסטאָק, האָבן דאָ בלויז די פּאַרעם פֿון דאַטיוו].

חוץ דעם אַ וואָס איז אַן אַביעקט אינעם זאַץ, איז פּאַראַן דער אַ פֿון צײַט: „די לעצטע נאַכט האָבן איר פּאַרבראַכט בײַ פּריינד“, דײַה די גאַנצע נאַכט; „אין (פֿון) דער לעצטער נאַכט האָבן איר פּאַרבראַכט...“, דײַה בלויז אַ טייל

פון דער נאכט. אזוי אויך: „די וואָז בין איך געווען אויף דאָטשע“, דאָס יאָר וועל איך לערנען אין ירושלים“, אַזזו. זן טרעפט מען אויך דעם אַ פֿון אַ דער פֿון ש ט ח : „ער איז אַנטלאָפֿן פֿון תּפּיסה די ערשטע מײַל“.

די קאָנסטרוקציע אַ מיטן אַינפֿיניטי וו איז פֿאַרבליבן אין פֿד און אין אוקר [אין לז ניטאַ], למשל: „איך האָב זי געזען ש ר י ב ן“, „איך הער זי זינגען“, „איך האָב באַמערקט די מומע קו מען צו אונדז“.

דער אַ קומט אַנשטאַט דאָטיוו, ווען דער אַדי ווערט געניצט אַבסטראַקט. בלייבן בײַ דאָס זײַניקע. זיך ריכטן אויף דאָס ערגסטע, אַנשטאַט דאָס דרויטדיקע.

אקוואטיוויש — אַדי. וואָס איז ווי אַן אַקר

זאָטיוו, אָבער האָט דאָך ניט אַלע אייגנשאַפֿטן פֿון אַן אַקוואַטיוו. אַצער ווער ב איז אַזאַ וואָס דער אַקוואַטיוו וואָס קומט נאָך אים קען געוויינטלעך ניט ווערן אַ נאָמינאַטיוו אין אַ פֿולער פֿאַסיווער קאָנסטרוקציע. „ער וועט אויסגיין די טויל“ — ניט מיגלעך; „די שול וועט אויסגעאַנגען ווערן פֿון אים“; „ער האָט געשפּילט די ערשטע פּייל איז געשפּילט געוואָרן פֿון אים“; „זי קען נאָך אָנהאַבן אַ סך קינדער“ — ניט מיגלעך; „אַ סך קינדער וועלן קענען אָנגעהאַט ווערן פֿון איר“, אזוי אויך בײַ אַ צאל ווערן וואָס האָבן דעם אָביעקט פֿון דעם זעליקן ווערבאַלן שטאַם: „ער טרוימט דעם זעליקן טרוים זינט די ייִנגלשע יאָרן“. אזוי אויך בײַ אומפ ווערן וואָס פֿאַרלאַנגען דעם אַקוואַטיוו, למשל: „עס אַרט מיך ניט“; דאָ איז קיין פֿאַסיווע קאָנסטרוקציע ניט מעגלעך. דער טי אַקוואַטיוו — אַצער ווערב ווערט פֿאַרצייכנט אין אונדזער וו.

אקוואציע — די, יס. >איי >2. באַשול

דיקונג. אין רומ ייִדיש אַפֿט געניצט, ווייל אזוי אויך אויף רומ. „די גאַנצע אַ איז נישט מער ווי אַ בלבול“.

אקוױט — אַדי. >2. (וועגן אַ קראַנקייט)

וואָס איז אין אַ שאַרפֿער פֿאַרעם. „דער קריזיס וואָס האָט זיך געצויגן אַ יאָר האָט איצט דער־גרייכט אַן אַן מצב“. „הויך דער כראַנישער אויסצערונג... איז נאָך דאָ די אַע און די גאַלאַפּירנדע שווינדזוכט“, יפֿאַגל, 1884, Ne 39. „אַנשטאַט אַן אַע עפֿעקט, קומט אַ כראַנישער צושטאַנד“, א. גאַלאַמב, יובל ווו, 54. די עקאַ גאַמישע סימפּטאָמען פֿון דער אַצער קראַנקייט וואָס איז טיפֿער פֿון אַן עקאַמישן קריזיס“, צאַג, די דעקאַדע פֿון אַ משיח, תּ״א 1967.

אקוואטיווען — טרוו. טשועו, אקוטשועוועט.

Uk: обкyтaти. אַרומשטיין ערד בײַ אַ געוויסן כּדי עס צו שאַנעווען (בײַ אַ טריקעניש אַר). „אין טרוקענע קאַנטן פֿאַר קרויט און פֿאַר אַזעלכע געוויקסן וועלכע מע דאַרף אַ“, דער לאַנדאַרבייטער, לוח פֿאַר קאַלאַניסטן, ווילנע 1901, זי 90.

אקוטשען — טרוו. טשע, אקוטשעט. <P:

dokuczac. דזו דאקוטשען. ארינברענגען אין צושטאַנד פֿון אומגעדולדיקייט, פֿון אומ־רויאיקייט. מאַכן עס זאַל דערעסן. פֿאַרשאַפֿן קלאַפּאַט, דענערווירן. אַ עמעצן מיט די זעל־ביקע טענות. „דאָס קינד אַקוטשעט מיט זשנע שטענדיקע פֿאַרוואַסן“. מיט זיך — „לאָז זיך דיר ניט צו גיך אַ, דו זאַלסט אים מוון וויכין“, מס, קהלת, תקע״ט, ח. 3.

אקולאַט — אַקאַלאַט. אַננהייצן די הרובע

מיט אַן אַ שטרוי.

אקולאַר — דער, זי, יעס. >איי >2.

1. אַפּטישער אינסטרומענט צום פֿאַרגרעסערן. בינאָקל. די לינדו אין אַן אַפּטישן אינסטרומענט וואָס איז די נאַענטסטע צום אויג. „דער גע־נעראַל קוקט פֿונדערווייטנס דורך אַן אַן“. „אין טעאַטער און אַפּערע זעט מען בעסער מיט אַן אַן“. „באַוויזט דאָס אַפּטישע, זעקונציקע גלאַז, וואָס ווערט אַנגערופֿן אַ און דורך וועלכן מען קוקט“, איבן ד. מאַרדפּין, די לעהרע פֿון לעבעג, בערלין תּרנ״ח. 2. מאַלד. ברילן. „פֿאַר גאַט פֿון אַבֿרהם דאַרף מען נישט האָבן אַיעס“.

אַדי. וואָס איז שײַך צום אויג. אַע באַוועגונגען.

אקולאַט — אַדי. >איי >2. מיסטעריעז, ניסטרדיק. אַע וויסנשאַפֿטן.

אקולאַצייע — די, יס. >איי >2. אַסטראַ

נאַמיע. דאָס פֿאַרשטעלן, דאָס באַהאַלטן פֿאַר די אויגן אַ הימלישן קערפּער, ווען עס גייט דורך פֿאַר אים אַן אַנדער הימלישער קערפּער, טפּעצ ווען די לבנה פֿאַרשטעלט אַ שטערן, אַ פּלאַנעט. ירן — טרוו. פֿאַרשטעלן, פֿאַר־באַהאַלטן.

אקולטוראַציע — די, יס. >איי >2. 1. פּראַ

צעס ווי אזוי אַ יחיד וואָס ווערט אַרבייטגעבאַרן אין אַ סביבֿה, אַ קולטור־גרופּע לעבט זיך אַרײַן און נעמט אַן די קולטור פֿון דער גרופּע (סביבֿה). 2. איבערגאַנג פֿון איין קולטור צו אַ צווייטער וואָס ווירקט מיט איר שטאַר־קייט, איר אַנדערשקייט, נפּיקייט, מיט איר עקאַנאָמישן כּוח, מיט איר פּרעסטיזש. „וואו ענדיקט זיך אַ און עס הייבט זיך אַן אַסימיר לאַציע?“. „דאָס איבערנעמען קולטור־עלעמענטן און דאָס פֿאַרשטאַרקן די אייגענע קולטורעלע ווידעראַנאַנדן... אַדער גאַר צוזאַמענשפּילן, אַ און דאָס בלייבן אויפֿן ראַנד...“, ש. פּייסמאַן, ייבֿל וו, 44.

אקולטורירן — טרוו. ייר, אקולטורירט.

צופאַסן, אַרבייטפאַסן, מאַכן מע זאַל זיך אַרבייט לעבן אין אַ באַשטימטער קולטור. אַ די מזרח עדות אין אונדזער מערבֿדיקער קולטור. אַ אימיגראַנטן. מיט זיך. יירונג. אַ פּראַצעס.

אקולומיזם — דער, יען. >איי >2. סודות

דיקע סיסטעם וועגן געהיימע דערשיינונגען, פֿאַרבונדן מיט ספּיריטוים און מאַגיע, וואָס לערנט ווי מע קען דורך געוויסע מיטלען אַרבייט

דרינגען אין זיי. „די אָנהענגערס פֿון אַ, די לערע פֿון מאַגיע, האַלטן אַז דאָס איז אַ וויסנ־שאַפֿט וואָס דאַרף געדולדיק און גרינטלעך שטודירט ווערן“, ד. קראַנץ, טמז, 1961 וו 1. יסמא — אָנהענגער פֿון אַ. יסמיש — אַדי. „געטרונקען קאָזע... און אַרבייטעקוטס אין אַן אַן זשורנאַל“, באַש, 1968 וו 27.

אקולייטע — 99. אוקלייקע, < 815. אוק־

לייע־זאַמען. רויג פֿון אַ, געניצט פֿאַר רפּואות. „נעם... היירניש וואַרציל, טיפּיליש אן ביס, שוואַרצין קימל, אַקולייא זאַמען, פּיא־נייא קערנער, פּיבּר גאַל... מיט דיין אַלן רייכער אים נען טאַג נאָכאַנאַנדער“, טור וו, כּט/ב.

אקוליסם — דער, זי, וונ. יין, יס. >איי >2.

אויגן־דאָקטער. „קומט אַמאַל אויס, מען מוז צורופֿן איינעם ניט פֿון דער חֿברה [דאָקטוירים], למשל בײַ אויגן (קיין אַ האָט זיך נאָך נישט פֿאַרשריבן)“, פּראַ. „שטעט און שטעטלעך, פּונקט 14. יק — אַפּטייל פֿון מעדיצין וואָס פֿאַרנעמט זיך מיט אויגן־קראַנקייטן. „קאַמף מיט ווייטיק איז געוואַלדיק וויכטיק בײַ אַלערליי אַפּעראַציעס אין דער אַן“, פּנעג, ווילנע 1940, Ne 8. ייש — „אַננעלעאַדן און אויגן־דאָקטער פֿאַר אַישער הילף דער שוליוגנט“, טאַג, 1938, Ne 20.

אקולירן — טרוו. ייר, אקולירט. שטשעפען,

צושטשעפען. מרכיב זפּן. פֿאַראיינדלען ווילדע פֿרוכטביימער (אויך אַנדערע געוויקסן) דורך אַרבייטען אַ קנאַס, אַן אייגל פֿון אַן איידעלעך פֿרוכטבוים הינטער דער קאַרע פֿון אַ פֿרוכט־בוים, בעת ער הייבט אַן צו בליען. „בײַ בימער איז דער יחוס אזוי וויכטיק, אַז מע קאַן מאַכן אַ פּראַסטן בוים פֿאַר אַ מיוחס דורך אַן“, יפֿאַגל, 1884, Ne 3. אַקוליר־אייגל. יונג — „דורך אַן (איננאַימפּונג פֿון פּלאַנץ מיטן קנאַס) האָט מען באַקומען נעע עקזעמפּלאַרן“, טאַג, 1930, Ne 65. אַציע.

אקולניק — דער, יעס. <P: okólnik.

גע־דרוקטע באַקאַנטמאַכונג, צירקולאַר (בריוו). „פֿון דעמאַלט אַן זשנען אַלע אַיעס און גוירות געקומען אין געטאַ אויף ר' אַהרנס נאַמען“, אַבֿיער בורשטיג, אַמעריקאַנער, 1959 וו 20.

אקולע — די, יס. (זי). רויטי. היפּישי. היה־

פּיש. „זיי האָבן געזען ווייט אין דער טיפּעניש ווי אַן פּאַנגען פּיש און דאָס האָט נאָך מער דעוועקט זייער אַפּעטיט“, איבן י. ראַווינסקי, דער פּאַלשער שולדבריק, וואַרשע 1885, זי 62. „דעם מענטשן איז געלונגען צו שטעלן אין געפֿאַר די עקזיסטענץ פֿון וואַלפּיש און פֿון דער אַן“, ש. בלום, דער בוים פֿון לעבן, ניי 1931, זי 109.

אקולען — טרוו. לע, אקולעט. 20. דזו

אקולירן. <

אקום־באקום — אינטערעקציע. דזו האַקוס

פּאָקוס, הוקעס-פּוקעס. געניצט ביי קוונזאמאכע- ריי אָדער פּישוף, געוויינטלעך אין אַ שפּאַס. „אַײַב, טאַנצט אַרויס אַ העזל פֿון היטל“.

אָקומולירן — טרוו. ליד, אָקומולירט. >איי
>2. אָנזאַמלען, צונויפֿנעמען. אָנקלעבן אַ סך. אַ ענערגיע, אַ עלעקטרישן שטראָם, אַ געלט, גוטס, רעכקייט א.א.וו. געניצט עשירות. מיט זײַך — „האַט זיך אין דעם יוואָ אָקומיר- לירט סאַציאַלע און פּסיכישע ענערגיע“, מוה, ייבֿל xvii, 1.

אַטאַר — דער, ן. 1. ווער עס אָקומיר- לירט. 2. מכשיר פֿאַר אָננעמען און איינ- האַלטן ענערגיע. אַ פֿאַר עלעקטרישן שטראָם, פֿאַר טערמישער ענערגיע אָנזאָן. „יש להם פּלי- שמאַספֿים בתוכו הכח הזה [= עלעקטריע]... הפּלי הזה נקרא אַײַ, הרב שמעון גרינבערג, שוײַת מהרשׁׁג, חײַא, ווּרְאָנוֹב תרצײא, שאלה מג, לו/ב. 3. רעזערוואַר פֿון געסטטיקער ענערגיע. „באַשאַפֿן נאָך אַ פֿון אַריגינעלער געסטטיקער ענערגיע אויף שפּינזן דעם גלוח“, זשיט vii, נײַ 1917, 217.

אַטאַרײַט — אָדײַ. „די קאַ- פיטאַליסטישע פּראָדוקציע האָט אַן אַע טעג- דענץ“, שלמה שילער, די גרונטפֿרינציפֿן פֿון אַרבעטסציוניזם, לעמבערג 1925, זײַ 18.
אַציע — „פּונואַנען קומט זיזעס ערסטעס קאַפיטאַל אָדער די אורשפּרינגלעכע אָקומולאַ- ציאַן?“, י. שלאַסבערג איבֿו, דעניעל דעליאַן, וואָס באַזיטעט דיער טערביק, נײַ 1903, זײַ 7. ירונג. „קייט“.

אָקון — דער, יעס. 99: אָקענע, ס. אָקען. <Uk: okunye per- cidae> פּיש פֿון דער פֿאַמיליע per- cidae, לעבט אין טיפֿן און אָדערעס אין אייראָ- פע און צפֿון-אַזיע, האָט אַ טונקל-גרינעם רוקן און טונקלע שטרעפֿן אין דער ברייט, פֿלוספֿע- דערן אויף דעם רוקן. „אינגעשאַפֿט ווי אַן אַײַ, פּוול. געלער אַ. בלויער אַ. „מײַת תּמוז עד רײַת תּשרי זאָל מן פּיל גיוואָרנט זײַן מיט אַכילה ושתיה... פּיש זאָל ער יוא עשין... פֿאַרט אָקוני אָדר פּערוינג אָדר העכט“, משה רופֿא ברײַ בנימין וואָלף מײַק מעוריטש..., ירושת משה, ווילנער-אַדאַר תּלײַו. „ויקח דג הנקרא העכט או אָקיאַנא חי ויתנו לתוך שטיל וואָסער פֿל היללה...“, כײַ פֿון 1869. Perca fluviatilis.

אָקוסטיק — די >איי >גר. 1. טייל פֿון פֿיזיק וואָס פֿאַרשט קלאַנגען און קלאַנגען- כוואַליעס. 2. אייגנשאַפֿט פֿון אַ זאָל, צימער, אוידיטאָריע איבערצוגעבן קלאַנגען קלאַר. „קאַנ- צערט-זאָל מיט אַ גוטער אַײַ“. „האַט יאָ דער הערט איר רוף... אמת, גישט אויף דער וואָר... וואו עס הערשט די געזעצן פֿון דער אַ נאָר אין אַ ווילדן קאַשמאַר“, פֿאַריזער ציט- שריפֿט, 1962, № 30, זײַ 28. „יקער — ספֿע- ציאַליסט פֿון אַ. יײַש. — אָדײַ. אַישע פֿאַנעטיק שטודירט די קלאַנג-כוואַליעס בײַם אַרויסברענגען קלאַנגען פֿון דער שפּאַר. י-שקייט“.

אָקוס-פּאַקוס — 99: האָקוס-פּאַקוס. < אָקוס-באַקוס... גענוג גענאַרט אונז אַײַפֿײַ, י. מאַניק, אין מיטן גלעזערונגס טורנס.

אָקוראַטן — סל. (וואויליונגעריש, גראַב און שפּאַסיק). גענוי און פּינקטלעך. דזוו אַ סימן מיט אַ וואָרצייכן.

אָקופֿ — גנ. שטעטל אין פּאַדאַליע. געבוירן אַרט פֿון רײַ ישראל בעל-שם-טובֿ. „ווי פֿאַר- טריקנט... אונדזער יידישע וועלט וואָלט הינט אויסגעזען ווען גישט דער יונגיקער יתומל פֿון אַײַ, נ. גאַרדאַג, סתּו, 1959 xii 10.

אָקופֿ — דער, ן? פּד. 99: okup <P>. אויס- קויף-געלט, לאַיח-רײַגעלט. „די פּאַליציי האָט טאַקע סעקועסטירט, אָבער מיט אַ גרויסן אַ קריגט מען אַלץ צוריק“. פֿאַרשאַפֿטן סײַמול מיט אַן אַײַ.

אָקופֿאַציע — די, ס. >איי >2. דאָס ציטווייליקע פֿאַרנעמען (אַ טייל פֿון) טעריטאָ- ריע פֿון אַ מדינה דורך אַ צווייטער מיט באַוואָ- פֿענטע כוחות. זיך געפֿינען אונטער דער אַ. „האַט די דעטשע אַ... צעטרייסלט זייער אינערלעכע אינגעלעכעסטיקטיקייט“, ה. זינדמאַן, סתּו, 1952 x 19.

אַנאַ — דער, ן. ווער עס אָקופּירט. „מאַרשן, הימגען, פֿאַרטיאָנע-לידער, וואָס רופֿן צום קאַמף מיט דעם שונא, צום ווידער- שטאַנד קעגן דעם אַײַ, י. אַבזחאַן, ממעמיקים, געטאַ-לידער, בוקאַרעשט 1945, זײַ 11. „העלפֿן אויפֿבויען די שטאַט וואָס די דעטשע אַן האָבן אויסגעליידיקט און פֿאַרוויסט“, ייז, ברידער אַשכּנזי, זײַ 636. „די... יידישע באַפֿעלקערונג האָט געליטן אין צווייען: פֿון די אַן און פֿון דעם האָס מצד די בירגער“, ים, סד vii, זײַ 191.
אַנאַטיש — אָדײַ. אַע גוירות. „אַטאַר“.

אָקופּונקט — די. 1. סיסטעם פֿון כינע- זישער מעדיצין וואָס באַשטייט אין פּרווון היילן קראַנקייטן מיטן דורכשטעכן באַזונדערע פּונקטן פֿון קערפּער מיט נאָדלען. יעדער מין היילן ווען עס קומט אויס דורכצושטעכן אַ געוועב פֿון קערפּער.

אָקופּירן — טרוו. פּיר, אָקופּירט. 1. פֿאַר- נעמען מיט מיליטערישע כוחות (אַ טייל) טע- ריטאָריע פֿון אַן אַנדער מדינה. אַ די גאַנצע טעריטאָריע פֿון אַ קליין לאַנד. אַ די מערפֿדיקע געביטן, אַ כּמעט אַן ווידערשטאַנד. 2. שפּאַ. באַזיצן. באַוואוינען. פֿאַרנעמען. אַ ביידיע דירות אויפֿן אַכטן שטאַק. אויך אַרַכ — בײַ יוסף מאַרשן, חזון לנער, פּירודא תקלײַד, כּא. 3. אוטו. אין פּראַנקרייך אָקופּירן. זיך פֿאַר- נעמען מיט עפעס, זאָרגן זיך וועגן עפעס. אַ וועגן געזעלשאַפֿטלעכע צעניגים. אַ וועגן רעכט אויף אַרבעט. „רנג. ער“.

אָקופּירט — אָדײַ. פֿאַר. אַע געגנטן, אין אַן פּוילן. „יזדן זענען אַ פֿאַלק וואָס האָט אַ לאַנד, נאָר דאָס לאַנד איז אַ און דאָס פֿאַלק איז פֿאַרטייבן“, אפֿא. געטראַכט מיט עבר-טיטש, זײַ 148. „ערהייטו. — אָדײַ. קייט“.

אָקופּניק — דער, יעס. פּד. 99: okupnik <P>. פּויער אין פּוילן — ביז דער באַפֿרייאַונג פֿון פּויערים — וואָס איז געווען פֿריז פֿון פּאַנז- טשינע און די ערד וואָס ער האָט באַאַרבעט איז געווען אין אַרענדע פֿון דעם פּריץ.

אָקוראַט — 99: אַרויסגערעדט פֿאַרשיידן: אָקוראַט, אָקעראַט אָקאַראַד א.ע. >איי >2. אָדײַ. גענוי. פּונקט. פּינקטלעך, גלפֿך ווי. וויסן, פֿאַרשטיין אַ. טאָן עפעס אַ ווי מע באַדאַרף. טרעפֿן אַ אין ציל. פּאַסט אַ צום רומל. קומען אַ, צו דער מינוט. אויסרעכענען אַלץ אַ. אָנקוקן אַ ווי מע זעט עס דאָס ערשטע מאַל אין לעפֿן. אַ צו שלושים, אַ צום יאַרצייט. אַנטלויפֿן אַ ווען די חופּה דאַרף זײַן. וועלן זאָגן אַ דאָס זעלביקע. „פֿאַרוויסט און פֿאַר- פּינצטערט און אויסגעריסן שוין צוויי חדשים אַײַ, פּל. „עס הלומט זיך איינעם, ער האָט געפּונען אַן אוצר... ער מיינט אָקאַראַט, ער האָט דערזייל גרויס שמחה“, מעטה נפֿלאה ונורא מהרב הגאון הקדוש... מהרײַר זלמינא ווייטפּטקער, טשערנאָוויץ 1864. „איר וועט קומען אָקוראַד“, מײַב מאַוונאַ [ברעגאַוויסקין], היט- טאַריע דער תּנאים אַן אַ חתּו, ווילנע 1876, זײַ 11. „איך האָב אַ געזען ווי דענע ווערטער, דאָס מוז איד באַקאַנט מאַכן אין אַלע ערטער“, מכירת יוסף שפּיל, לעמבערג 1876. „יום-כיפּור איז אַ ווי שבת, פֿריער צינדט זי און דערנאָך מאַכט זי די ברכה“, חא, נה/ב. — וואָס האָט [ער] דיר געזאָגט? — ווילסט וויסן אַײַ, ספּ, סודות, זײַ 271. „אײַ ווי אַ מויו קוקט אַן די קאַץ, וואָס שפּילט זיך מיט איר, איידער זי דער- שטיקט זי“, ממוס. קליאַטשע, זײַ 121. „ווער זענען בײַ אונז די סאַמע גדולים? געמט... און פֿאַרשרעבט, וועל איד אַיך זאָגן אַ מיט די אַררייסים און מיטן יחוס“, שע, אַלט-ניפֿתּר- לעווקע, זײַ 44. „... האָט אָנגעריסן אַ פּינגער, און אַ יענער פּינגער אַן וועלכן די נאָדל קען גיט אויסקומען“, אַר. דער קראַנקער פּינגער, „אונדזערע פּינגע זײַן [= זענען] אַ ווי די וואַסערשלאַנגען, וואָס ווי מע האַקט זיי אַפּ איין קאַפּ — וואַקסן בײַ זיי אַפּ הונדערט אַנדערע קעפּ“, אמת, דער סולטאַן ווילנע 1895.

אָדײַ. וואָס איז אין אַרדענונג. פּינקטלעך, קאַרעקט. „מע קאָן זיך אויף אים פֿאַרלאַזן, ער איז אַן אַער מענטש“. אַן אַ אַנטאַזיך. אַן אַע באַדינונג. אַ פּירונג. דאָס אַע אַפּהיטן דעם אַפּמאַך. „קייט“ — „זאָלט איר געבן דעם קינד די ברוסט גיט עפֿטער ווי אַלע פּיר שעה, אָבער מיט דער גרעסטער זינקות, דײַה מיט דער גרעסטער אַקייט“, דרײַ. א. גערשענ- זאָן, ווי אַזוי האַדעוועט מען זויקנידער, בערלין 1928, זײַ 14.

אָקוראַטירן זיך — אוטו. זיך צופאַסן, זיך אַרבייטן. זײַן אָקוראַט. „אויך אָקוראַטירט זיך זולכש גיט בייא פֿרינד ווי מיר זײַן“, רײַ משה אַלשיך, איבֿו רײַ יוסף דאַרמשטאַט, תּורת משה, קאַרלסרואַ תקלײַד/לד.ב.

אָקוראַטן/ע — אָדײַ. דזוו דפּו. סל. אַ בדיוק

אָווי! וויסן אַ וואָס עס איז געשען. זיין אַ אַנגעטאָן. די פּאָטש דאָרט גייט ניט אַ, ממוס, פּריזיוו. <כּהאַב אַ גוטן זייגער, אַן אַים, ברוס, די שטילע ערד, ז' 182. די פּאַר-קעוועס זינען אַ געווען אַנגעגרייט אויף אַ דיקן קופּערנעם דראַט, שירע גאַרשמאַג, דער קויעכ פּונ לעבנ, מאַסקווע 1948. די קלינגיקע אַיטשקע הויפּנדלעך ביי זיי אין הויף האָבן ביי אַלעמען אַרויסגערופּן חידושים, כאַים מעלאַ-מוד, אַראַנ קיסלער, קיעווע 1939. <נעקייט. . . דעם שוואַס שטוב מיט אַר איגעווייניקסטע און אויסווייניקסטע ציכטיקייט, רייניקייט און אַקאַראַטנעקייט, ג. ה. לעוונער, דעם שוואַס טאַכטער, ווילנע 1897, ז' 3. <נאַטמ — [מיט אַ וויכין ט] די. 20, נר. אַקוראַטנעקייט. <דער שם איבער זיין ערלעכקייט און אַגאַסט אין האַנדל איז אַלעמאַל גרעסער און גרעסער געוואָרן, קמ, 1864, № 43.

אָקורעק — דער, קעס. <P: okurek > ניט דערברענטער פּאַרבלעב, ברעג, עק פּון אויס-גערייכערטן פּאַפּיראַס (ציגאַר). <איז דאָ אַ יריד פּון טייערע חפּצים: שאַלעכץ פּון פּאַרשטוי-קענעם קאַלאַבאַס, אַקעס פּון שבתדיקן פּאַפּיר-ראַס, ייל, וועלט לוח, אַדעס תרמ"ג, ז' 74. <די רייכערער פּאַרשמאָזן נאָך אַפּט די דילן מיט די אַקעס, פּאַרדאַרפן די לופּט אין יעדער פּאַר-זאַמלונג אין סאַלאַן, דר' מ. גאַטליעב, זיט געוונד, וואַרשע 1903, ז' 43. <וואַרפן אויפן פּאַלאַנע אויסגערויכערטע פּאַפּיראַסן (אַ-עס) . . . פּנעז, ווילנע 1933, № 10, ברייח-קאַסטן. <האַט זיך געוואַלגערט שאַלעכץ פּון אייער, פּון אויבערעס . . . וויילען און קעפּ פּון הערינג, אַקעס און שטיקלעך פּאַפּיר, נאַטע לורי, הימל און ערד, מאַסקווע 1965.

אָקו'ש — דזוו אַהר'ש, < 52.

אָקו'שאַר — דער, זן. וונ — זין, קע, ס. 99: **אָקו'שער** (<איי) > 99. גינעקאַלאַג. פּרויען דאָקטער, 99ע פּאַר אַפּנעמען קינדער. <אַן אַ איז אַ חב"ט, [ווייל ער איז אַ רואה את הגולד] פּוול. <דאָקטער דער מעדיצין . . . כירורג און אָקו'שער . . . אויף דעם ערשטן שטאַק נומער 19, קמ, 1865, № 2, מודעה. <די אַלטע הייבין . . . ווייסט פּיל מערער ווי דער גרעסטער אַ-דאָקטער, זי נעמט אַרויס . . . די קינד פּון בויך ניט ח"ו מיט סטרומענטן, פּע! מ. א. שאַצקעט, פּילדער פּון דער ליטאַ, יוד פּאַלקסביליאַ טעק, 1888, № 1, ז' 171. <אַ גרויסער קענער אין פּרויען-קראַנקהייטן און אַ זעלטענער אַקו-שער . . . אַ מייסטער . . . אַפּצוטרעבן, אמה, דער סולטאַן, ווילנע 1895. <דער יידישער קלאַסנאַמף איז געבאָרן געוואָרן אויף דעם בונדס הענט. ער איז געווען זיין אַ זיין דער-ציער און זיין פּירער, זיט וי, 1917, ז' 226.

עריי — די אַיערי פּון פּאַליסליט איז גאַריניש קיין זעלטענע זאַר, ב. ר. באַק, אמעריקאַנער, 1959 III 6. ייזש — אַדי.

אָקו'שירן — טרוו. שיר, אָקו'שירט. <99. העלפן אַ געוויינעריין האָבן דאָס קינד.

אָקושמאַן — דער. <Fr: Accouchement >. ביי יידן אין פּראַנקרייך. קימעט, צושטאַנד פּון האָבן אַ קינד. יודן אין פּראַנקרייך וו, נ"י 1942, ייזש, ז' 196.

אָקושערייע — די. אַרבעט, באַשעפּטיקונג פּון אָקו'שאַר, אָקו'שערקע. <הערט מײן עצה און נעמט זיך צו אַ. נישט אַלע וויבער זינען משוגע. מערסטנס האָבן חתונה און קינדלעך, ייז, פּאַמיליע קאַראַנטוסקי, ז' 149. <סמווע — 20. <באַשעפּטיקט זיך מיט אַ, אַרעמע ווערן אומזיסט באַהאַנדלט, קמ, 1870, № 35, מודעה. <סקע — אַדי, 20. גיין אויף אַ קורסן.

אָקושערקע — די, ס. <די טאַמע פּאַרשפּרייטסטע פּאַרעם. <דיפּלאַמירטע הייבאַם. רופּן די אַ צו דער קימעטעריין. <אים איז גוט צו שיקן נאָך דער אַ" = עס געדויערט ביי אים אַזוי לאַנג ווי דאָס טראַגן. <אַרעמע נקבות . . . וועלכע דאַרפן האָבן באַפעס (אַ-ים) אָדער עצות, קמ, 1865, № 4. <אַזעלכע מיידלעך וואָס טראַכטן שטענדיק צו ווערן דאָקטוירים, אַדוואַקאַטן אָדער אַ-ים, ספ, יידישער קאַלאַניסט, ז' 113.

אָקו'ילערי — די, ס. <E: auxiliary >. גרופע, אַרגאַניזאַציע, לרום פּון פּרויען, אין די ראַמען פּון אַ גרעסערער אַרגאַניזאַציע. <די לאַנדסמאַנשאַפּט האָט אויך אַן אַ" .

אָקט — דער, זן. <איי > 1. גיכער, איינמאַליקער פּראַצעס פּון אַ טואונג. שפרונג איז אַן אַ פּון שפּרינגען; לעק — אַן אַ פּון לעקן אַזוו. רעפּלעקטיווער אַ. <ווען . . . מע קיזלט די פּיאַטע, דאָן טראַגט אַ פּילדיקער נערן אַ טעלעגראַמע צום רוקנמאַרד, און דער רוקנמאַרד שיקט צוריק אַנטוואַרט . . . דאָס די פּסקולן זאָלן באַלד די פּוס אַפּציען. זאָ אַן אַ רופּט זיך אַפּגעשניטער אָדער רעפּלעקטאַ", דר' מ. וו. פּעלדמאַן, הויז דאָקטאָר, דאָס קינד, לאַנדאַן, יאָרג, ז' 65.

2. טואונג. אויפּטו. העלדישער אַ. מוסטער-גילטיקער אַ. היסטאָרישער אַ. (אומ)יושדיקער אַ. אַ פּון גלויבן, פּון (אומ)צוטרוי. <אַן אַ אַ ביסל! — ס'איז וואַונדערלעכע זאַך, עפעס וואָס רופּט אַרויס אַ שטוינגען. <אָקטום — יוסף מאַרש, חנוך לנער, כ/ב. 3. פּאַסירונג, געשעעניש, פּאַרקומעניש, שטיי-גער פּירן זיך, וואָס רופּט אַרויס אַ נעגאַטיווע אַפּשאַצונג, אַן איראַנישע באַציאונג. <ס'איז אַן אַקט אין דער וועלט! — ס'איז סקאַנדאַליעז. <ס'איז אַן אַ מיט אים — ער פּירט זיך אַזוי אַז עס רופּט אַרויס פּאַרוואַונדערונג, אַ קוועטשן מיט די פּלייצעס. <ס'איז נאָממנות אַ קאַמעדיע מיט יידישן! . . . פשוט אַן אַ. . . ווי איך בין אַ יידי, פּרוג ווו, נ"י 1910, ז' 59. <ס'איז דאָך אַן אַ מיט אונדזערע גלוּפּסקער, אַז ניט נאָר מיט זייערע ווערטער און מיט זייער שפּראַך, נאָר אויך מיט זייערע מעשים ווייזן זיי אַרויס

ווי געטריי זיי זענען זייער ליבהאַרציקער שטאַט, ממוס, צוריק אַהיים, ז' 62. <בנאמנות אַן אַ מיט דעם קינד . . . פשוט ווי אַ ווינטש-פּינגערל איז ער נעלם געוואָרן פּון מיינע אויגן, ב. זילבערמאַן, אהבַת דוד ויהונתן, קעשענעו 1885, ז' 10. <שטישט, צוויי טעג פּאַר דער חופּה וואַרפּסטו די כלה און ווערטט אַ חתן פּאַר אַן אַנדערער . . . אַזעלכע אַן טוען זיך אַפּ ביי יידן לרום, אַפּטמאַל אַ ביסעלע גלאַטער, אַ קאַפעלע איידעלער, ק. ה. לעוונער, דער צווייטעריקער תּנאים, ווילנע 1897.

4. אַפּגעשלאַסענער טייל פּון אַ פּיעסע, פּון אַ טעאַטער-פּאַרשטעלונג. אַ קאַמעדיע אין דריי אַקטן. אַ פּאַרשטעלונג אין צוויי אַקטן. אַ צו-געטשעפּטער לעצטער אַקט. <איבער דיר פּאַר-שפּעטיקן מיר זיך אין טעאַטער און מיר קומען שטענדיק אַן צום צווייטן אַ", ספ, גליקליכע און אומגליקליכע, ז' 163. <אין צווייטן אַ קומט . . . איר . . . פּאַטער און שווערס . . . אַז ער מוז . . . די וואָך חתונה מאַכן די בת-יחידה, ווייל . . . זי איז . . . אַנגערייט, פּראַ, ז'ער לץ. <געקענט אויסזיצן אירע פּיר אייביקייטן אין געשטאַלט פּון אַן, נאָד. י"ק — אַדי, דריי-אַקטיקע פּיעסע.

5. דאָקומענט פּון אָדער פּאַר אַ רעגירונג אינסטיטוציע. דאָקומענט בשיכּות מיט אַ יורי-דישן ענין. אַ טעקע, אַנגעפּאַקט מיט אַן. אַן אַי-טאַש. אַן פּון קרוין. געריכטלעכער אַ. באַשולדיקונגס-אַ. אַן אַ מיט אונטערשריפּטן, באַשטעטיקט פּון אַ נאַטאַריוס. אַן אַ פּון שטייעראַמט. דיפּלאַמאַטישער אַ. אַי-ג-ע-ל-ט-א (אַ מאַרקע וואָס מע דאַרף אַרויפּקלעפּן אויף אַן אַ; ב) געלט וואָס מע דאַרף באַצאַלן ביי אַ אַרבייטען אַן אַ. אַן אַ אויף אַ הויז אע — באַצאַלן אַ חוב. <ער זאָל . . . אַלי די אַקטי של משפט . . . מתחילה ועד סוף איבר זעהן אונ' דעמו למלכות ירה"ו צו איבר ריכטן, יב"י וועגן מעצער עלילת-דם, 1669 (95 ווו, שפ' 273). <אין אַ חודש צייט זיך יאַווען, מע זאָל דאָרט מאַכן די קופּטשע (פּאַרקויפּט-אַ), קמ, 1862, № 10. <געמאַכט ביי בית-דין ווערט אויף זיי אַן אַ און אַזאַ פּסקדין אַרויסגעשטיקט, ממוס, יוד, ז' 83. <יורשים האָבן נאָך דער פּטירה געוואַלט מבטל זיין דעם אַ און אינגעפּירט אַ פּראַצעס, פּראַ, חסידיש, ז' 139.

6. ספּעצ. פּאַליציאָיאישער פּראַטאַקאַל מיט געלטשטראַף, אַרויפּגעלייגט פּון דער פּאַליציי. קריגן אַן אַ פּאַרן אַרויסוואַרפן מיסט אויף דער גאַס (פּאַר האַלטן די קראַם אַפּן אין אַ הגא אט). אַן אַ פּאַר גאַרינישט. <זיי וועלן איטלעכץ . . . איבערלאָזן אַ פּאַוועטקע אַז זיי זאָלן גיין נעמען אַ בילעט . . . אַן זיי וועלן פּאַרט ניט נעמען, וועלן זיי מאַכן אַן אַ", קמ, 1864, № 30. <זרח דעם ווינשענקער האָט מען געמאַכט אַן אַ פּאַרן ווייז, יכּנהו, יפּאַל, 1888, № 1. . . . איר וועט כאַפּן אַן אַ", טע, אַרעמע און פרעהליכע, ז' 58. <ווערט [דער קאַנדוקטאָר] שטאַרק אין כּעס און זאָגט, אַז אויף דער

אָײ >אײ >2. [איבער השפעה פֿון שפּאַ פֿאַר־שפּרייט אין לאַטיין־אַמעריקע] ... דעם אַ און דעם צוקוקער, נפ, ייִדיש טעאַטער, ייִבל 102, xxvi. 2. דזו אַקאַדעמיק, 23.

אָקטאָרײַן — דער. וויסער ווער עס האָט אין זיך אַן אַכטל נעגער־בלוט. אין עטלעכע געצייילטע דורות וועט דאָס אַמעריקאַנישע פֿאַלק ווערן אַ פֿאַלק פֿון אַײַן. ק. ס. זשאָג, פֿאַט, 15 x 1958.

אָקטאָריצע — די, יס. פּט פֿאַר אַקטריסע. "אין האָב געמאַכט באַקאַנטשאַפֿט מיט אַן אַײַ", ימבר׳ע, איבז, דיא עגונה, בוקאַרעשט 1878, ז' 38.

אָקטאָריז — אַוטו. יאיר. (געאָקטואירט. שפּאַ. אויספֿילן פֿונקציעס, פֿירן אַ טעטיקייט. שפּילן אַ רֶאָלע, שפּילן אין טעאַטער. "די שול אַקטואירט אויסטאַגאַם לויט איר ספּעציפֿישן כאַראַקטער", יואל זשעלעניעק, הונד און המשך, מאָנטעווידעאָ 1956. אין טשילע וועט ער לייכטער קאַנען וויסער אַ אַלס אַקטואיר, אין זילבערצוביג, לעקסיקאָן פֿון איד' טעאַטער ווו, ז' 1834. "אַמאַר".

אָקטאָרײַל — אַדי. פּפּ: אַײַל. 1. וואָס איז הינטערשטיק, וואָס האָט צו טאָן מיט איצט. אַײַלע טעמע. אַײַלע פֿראַגע. אַײַלע פֿראַבלע. "הגם ס'האַט פֿאַסירט מיט כּד־וכך יאָרן צוריק איז דער ענין נאָך אַ. 2. וואָס איז באַמתדיק. וואָס איז פֿאַראַן, עקסיסטירט ווירקלעך. אַן אַײַלער ענין, ניט קיין פֿאַנטאַזיע. "אַלימטע. אָקטאָרײַע — די סכּום פֿון אַלץ וואָס איז פֿאַקטיש פֿאַראַן. סכּום פֿון קאַנקרעטע זאַכן. אַלְקִיט.

אָקטאָרײַז — טרו. זייר, אַקטואַליזירט. 1. פֿאַרהינטקן. אַריבערפֿירן אויף אַ הינטער־צייטיקן אופֿן. מאַכן עס זאָל האָבן אַ ווערט (אַ זינען) אין דער איצטיקער צייט. "דער קלאַסיציזם און נעאַקלאַסיציזם האָבן אַקטואַליזירט קלאַסישע ווערק". 2. פֿאַרווירקלעכן, דורכפֿירן אין לעבן. אַ אַן אַלטן פּלאַן. "אַציע. ירונג. ירער.

אָקטאָרײַזם — דער, ען. שיטה וואָס האַלט אַז אַלץ וואָס עקסיסטירט איז באַלעבט אָדער איז אין באַוועגונג. "די וועלט־אַנשוואונג פֿון אַ, פּונקט ווי דער לעבנשטייגער איז געווען אַקטיוויטיש. לעבן געשטעלט אויף טעטיקייט איז — לעבן, געשטימט אויף דעם מאַמענט", קאַר וו, ייִ" 1940, ז' 225. "יִטּוּ".

אָקטאָציע — די. שפּאַ. טעטיקייט, אַקטיווי־טעט. האַנדלונג. אופֿן פֿירן זיך. "די גרופּע פֿון ס.ס. [= סאַציאַליסטיש־סאַניטאַרן] האָט אַנגעפֿירט איר אַ ביז אַן ערך 1909", מ. רענאַלסקי, אין אַנטאַלאָגיע פֿון ייִד' ליטעראַטור און אַרגענטינע, ב"א 1944, ז' 870. "לויט זייער אידעאָלאָגיע און לויט זייער אַ דאַרפֿן זיי לחלוטין קיין שפּיכט גיט האָבן מיט דער פֿירונג פֿון דער קהילה, אונזער וואָרט,

אָקטאָרײַן — דער, זן. 1. מאָס פֿון דרוק־פֿאַפּיר. אַכטל פֿון אַ דרוקבויגן. צייכן: 8. "האַב איר... זייער שטאַרק פֿאַרקירצט, דען אין פּוילישן פֿאַרנעמט זי מער אַלס פֿיר הונד דערט אַײַן", אמד, דער פֿאַרטעפֿיאַניסט, ווילנע 1878. "אָדער 45 דרוקבויגן אָדער 720 עמודים אַײַן", יופֿאַל, 1887, № 26. 2. סטראַפֿע פֿון אַכט שורות. "פֿיל לידער, סאַנעטן, אַײַן... און וואָס פֿון דעם אַלץ איז פֿאַרבליבן?", טעג, אַ בוים אין פּוילן, ז' 104.

אָקטאָווע — די, יס. 1. מוזע. אינטערוואַל, איבעררעכט פֿון אַכט טענער צווישן איינעם און צווייטן. 2. אַלע טענער אין דעם אינטערוואַל. 3. אַכטער טאָן איבער אָדער אונטער דעם אַנגעגעבענעם, שרייען אויף דער אייבערשטער אַײַן, דערגיין צו דער העכסטער אַײַן. "און דער חזן הערט ניט אויף צו קאַטשען זיך אויפֿן האַלדו און פֿאַרגיין זיך אויף דער דינסטער אַײַן מיט אַ געווייזן, טע, בלאַנזונדע טעטרן ו, וואַרשע 1922, ז' 11. "ביינליבני פֿעפֿט שוין דער דלות בײַ אונדו אויף דער העכסטער אַײַן", ש. י. האַרענדאַרף, טעטער־אַרנאַוואַל, לאַנדאַן 1955. 4. ליריש ליד פֿון אַכט שורות. די גראַמען גייען לויטן שליסל: אַבאַבאַבג. 5. פֿאַרמאַט פֿון זעכט אין אַ בוך (העפֿט), ווען די זעכט איז אַן אַכטל פֿון אַ דרוקבויגן.

אָקטאָמעטער — דער, יס. שורה אין אַ ליד וואָס האָט אַכט פֿיס.

אָקטאָן — דער, מצ נב. 1. כעמיע. הידראַ־קאַרבאָנישע פֿליסיקייט מיט דער גרופּע C₈H₁₈, געפֿינט זיך אין נאַפֿט־דעריוואַטן. 2. איינס פֿון מאָס פֿאַר פּעטראַלישע ברענשטאָפֿן. "יש.

אָקטאָנאַט — דער, זן. 1. אַכטער טייל פֿון אַן אומקרייז. 2. אינטערומענט צו מעסטן ווינקלען ביז 90 גראַד. 3. אַ געשטערן פֿון דרומדיקן האַלבקולעלעך.

אָקטאָמטײַך — דער, זן. אַ ליד פֿון אַכט שורות. אַ סטראַפֿע פֿון אַכט שורות.

אָקטאָפֿאַר — דער, זן. יעדער אַכטפֿיסיק באַשעפֿעניש. אויך דער אַקטאַפּוס.

אָקטאָפּאָרם — דער, זן. >איי >ג. גר. 1. גרויסער מאָלוסק מיט אַכט אַרעמס, וואָס רינגלען אַרום דעם קיילעכדיקן אָדער אַוואַלן קערפּער. ביזן שפּיץ פֿון לענגסטן אַרעם קען דער אַ האַלטן צען פּוס. די אַרעמס פֿאַרענדיקן זיך מיט זויגערס. דער אַ לעבט אויפֿן דנאָ פֿון ימען. "אַן אַ גרונד איז די שלעכטע רעפּוטאַציע פֿון די אַײַן, די אַכטפֿיסיקע טיפּול־פֿיש", א. פֿאַמעראַנג, פֿאַר, 1957, № 13. 2. גרופּע, אַראַגינאַציע וואָס פֿאַרבאַפֿט, קאַנטראַלירט אַ גרויסן שטח, אַ סך געשעפֿטן, אונטערנעמונגען אע.

אָקטאָקאַרד — דער, זן. מוזיקאַלישער איני־סטרומענט מיט אַכט סטרומענס.

אָקטאָר — דער, זן. 1. דזו אַקטואיר.

געקסטער סטאַנציע וועט ער מיך אַראַפּואַרפֿן און מאַכן נאָך אַן אַײַן. א. קאַצאָוויטש, 60 יאָר לעבן, ז' 118.

7. טעקסועלער פֿאַרקער. "ווער עס האָט אַ פֿאַרקער גאַר אַן קאַנדאַם מוז תּיכף נאָכן אַ זייער שטרענג דעזינפֿעקצירן זינע געשלעכטס־אַרגאַנען", פּגזח, ווילנע 1923, № 8-7.

8. נאַקעטער קערפּער (פֿון אַ פֿרוי) אין דער פּלאַטישער קונסט. "דאַרט אין אַטעליע, וואָס איז פֿול אַנגעוואַרפֿן מיט גיפּסענע צעבראַכענע פּיגורן... ליימענע אַײַן און גיט־פֿאַרענדיקטע לכוונטן", ייִד, שטאַל און אַבונד ז' 64.

9. אַנגעשטעלטע צערעמאַניע. פּראַצעדור. (נאָר בשפּיכות מיט וועלטלעכע אָדער מיט גיט־ייִדישע רעליגיעזע ענינים). אַ בים אויסטיילן פּליגלען צו די וואָס האָבן פֿאַרענדיקט די פּילאַטן־שול. אַ בים געבן דאַקטאַר־טיטלען. אַ בים קאַנפֿירמאַציע. אַ בים וויילן אַ פּויפּסט.

10. פֿעירלעכער צונויפֿקום לכּבוד עמעצן אָדער וועגן אַ וויכטיקער געשעעניש. אַן אַ לכּבוד אַ שרעבער. אַן אַ צום יאַרטאַג פֿון אַ גפֿטר. מענדעלע־אַקט. אַן אַן אין דער שלום־עליכם־שול. "בײַ אונדו [אין אַרענטיגע] האָט מען אַפּינעפֿירט אַ וואָרט אַקט מיטן ב: יעדע עפֿנטלעכע מאַניפֿעסטאַציע. עס קען זיין אַ טרויער־אַ, אַ יובּילייִאַ און סתּם אַן אַוונט און אַפּילו אַ פֿאַרזאַמלונג. אייגנטלעך קען מען דאָס וואָרט אַ גיבן פֿאַר יעדן עפֿנטלעכן צר־זאַמענקום". י. באַטשאַנסקי, ייִשפּ xv, 1. "מע דאַרף וואַרענען קעגן גיבן אַ פֿאַר סתּם פֿאַרזאַמלונג, אָדער צונויפֿקום... אַ האָט אַפֿ" גים זיך אַנגענומען אין אַלע לאַטיין־אַמעריקאַנער לענדער", ימ, דאַרט.

אָקטאַ — ערשטער טייל אין אַ צאַל אינטער־נאַציאָנאַליזמען, אַ אַכט.

אָקטאַבער — דער, יס. פּפּ: אָקטאַבער, נר. צענטער חודש אין יאָר, האָט 31 טעג, פֿאַלט אויס אין די ייִדישע חדשים תּשרי־חשוון. אַײַע ו אַ ל ו צ י ע — אויפֿשטאַנד פֿון באַל־שעוויקעס קעגן דער קערענסקיר־עגירונג, אַני־געוויבן זיך אין פעטראַגראַד דעם 25סטן אַק־טאַבער (לויטן יוליאַנישן קאַלענדאַר) [ווערט איצט געפֿעיערט אין סאַוועטן־פֿאַרבאַנד דעם 7טן נאַוועמבער (לויטן גרעגאָריאַנישן קאַלענדאַר)]. דער סאַוועטישער אַ. אַפּקלאַנג פֿון די אַײַטעג. "דיק — וואָס איז ווי אין חודש אַ", געגאַן איז אַן אַער גרויער טאַג, צום סוף געפֿלויגן זינען פֿיגל טייערסדיק אויף דרום", פּמ, מלחמה ז' 185.

אָקטאַנאַן — דער, ען. >איי >גר. געאַ־מעטרישע פֿלאַכע פּיגור מיט אַכט גלייכע ווינקלען און אַכט גלייכע זייטן. "יש — אַדי, אויך: "אַל".

אָקטאַר — דער, זן. 1. יעדער גרופּע פֿון אַכט. 2. כעמיע־עלמענט, אַטאָם, פֿאַרבינדונג מיט אַ ווערט, אַ שטאַרקייט פֿון אַכט. "יש — אַדי.

ב"א, 1957 VI 3. דאס בוך ברענגט בילדער פון שלום-עליכס פריסטער יוגנט... און פון זיין געזעלשאפטלעכער א"י, שלום-עליכס אין בילד, ב"א 1959, "יוזף", ז' 1.

אקטואר — דער, ז' >איי >2. 1. בוכ-האלטער אין א פארזיכערונגס-געשעפט וואס רעכנט אויס די ריזיקע און די אפצאלן. 2. אפיציעלער שרייבער אין געריכט וואס רעדאקטירט די באשלוסן. י"ש — אד'.

אקטיווקע — די, ס. *aktówka* <P>. איינ-אקטער. געבן דריי באזונדערע אים.

אקטיוול — אד' דווקא אקטואל <— א' איז די געוויינטלעכע פארעם. אן א'ע זאך. א'ע פראבלעם, פראגע אע. גלעכצייטיק היסטאריש און א'. האבן ארענגעטראגן אין דער ארבעט פון די סטודיעס עלעמענטן פון בולטן דינען דער קונסט, א גלעכצייטיקייט צו יענע א'ע פראבלעמעס און פארערונגען וועלכע עס האט געשטעלט די הינטעצייטיקייט, שטערן, מינסק 1932, ון 11-10. "עס איז איצט דאס ערשטע מאל, ווען געשיכטע בכלל איז געווארן פאר אונדז א"י, קאר וו, נ"י 1940, ז' 15. "די משפילים וואס האבן געשריבן יידיש... האבן פאר אים א מער א'ע באדעטונג. זיי קאנען... צו ניץ קומען אין דעם קאמף וואס זיי אליין פירן", שג, יד' שרייבער אין סאוועטן-רוסלאנד, נ"י 1958, ז' 187. "קייט".

אקטיואט(ע)ר — דווקא אקטאבער. געניצט אין רוסלאנד. דער א' — אויך: די אקטאבער-רעוואלוציע און דער רעזשים וואס זי האט איבערגעשטעלט.

אקטיואפערל — דאס, יעך טאון. קינד וואס איז א מיטגליד פון קאמוניסטישן פאר-באנד פון קינדער אין עלטער ביז 6 יאר.

אקטיוארינע — די. פערענג פון דער אקטיואבער-רעוואלוציע. אויסטריקען ביי די אים א פלעשעלע דובנאק. איצט איז ניטא קיין אימעניגעס, איצט איז ביי אונדז א"י, איבז ב. מאראשא. א. ערענבורג, דער טאג דער צווייטער, קינען 1936.

אקטיואביריט — מיטגליד פון א רעכטער פאליטישער פארטיי אין צארישן רוסלאנד. דער נאמען פארטיי פון דער קאנסטיטוציע פון 17טן אקטאבער 1905, וואס האט באפרידיקט די פארטיי וואס איז געווען קעגן ווייטערדיקע שינויים אין סיסטעם פון דער מאכט. די דאזיקע באראטונג האט באוויזן קלאר לויט די רעדעס פון קאדעטן און א'ו, אז די קאנטער-רעוואלוציע האט אויפגעוויבן דעם קאפ, זב, דער וועג פון פאראט, מאסקווע 1932, ז' 39.

אקטיואר — דער, ז' >איי >2. *R: aktép*. וון ריסע, ס. >איי >2. 1. פראפעסיאנעלער אויספירער פון ראָלן אין א טעאטער-פארשטעלונג, אין א קינא-פילעם, אויף טעלעוויזיע. גוטער (שלעכטער) א'. ערשטער א'. דראמאטישער א'. היינט אז מע הערט אז א ניער א' איז אראפגעקומען, וועט מען לויפן, אבער

ניט צו קיין מגיד', ש. בעקערמאן, די יודישע קאזאקין, אדעס 1886, ז' 8. "פלעגט זי מיר דערציילן שרעקלעכע מעשלות פון די ארעמע א', ווי אזוי מע האט זיי געבער אפגעכוימלט", שג, בלאנדזונדע שטערן וו, ווארשע 1922. "ווי א שנידער נעמט אראפ א מאס, אזוי פלעגט ער [גאלדפארן] אראפגעמען א מאס פון דעם א'", אי. דרוקער, קלעזמער, קינען 1940, ז' 139. "דער קאמיטעט באשטימט דעם רע-פערטואר, אנגאזשירט די א'ן און שטעלט אן א רעזיסער", מוק, מינע באגעגענישן וו, ז' 241. "ער האט נישט געוואלט ווערן קיין למט, איז ער געווארן אן א"י, ש. הארטענדארף, טעאטער-קאראוואנע, בלאנדזונדע 1955.

2. ווער עס פארשטעלט זינע געפילן. נאכ-מאכער. נאכקרימער.

יאָרשטיין — דער, יעס. וון. ייצע, ס. דווקא אקטאר מיט ביטול.

אקטיוויר, עיוויר, רייצע, עריצע. "מילא, א נאש בראט, אז ער וואלגערט זיך אויס אין אלע מיסטן... זינען מיר דערויף בינדע יודישע אקטיווירן", שג, בלאנדזונדע שטערן וו, ווארשע 1922, ז' 262. "ביי אונדז שטייען [=וואוינען] די אקטיווירן פונעם יידישן טרע-יאטער", שג, אלט-ניכט-רילעווקע, ז' 75. "דאס האט זי מיר צו פארדאנקען, וואס זי איז אן אריצע ביי אונדז אין טעאטער", שג, בלאנדזונדע דע שטערן וו, ז' 106. "אקטיואריצעס, באלמעסיק פארפוצט", ישראל ארנשטיין, רעיונות ישראל, יא"ס 1893, ז' 69.

יאָר'יש — אד' א'ע שטיק, גרימאסן. א פיינערע באנעמונג פון די ראָלן, א סך א בעסערע א'ע טעכניק און א ביסל זין פאר אויסשטאטונג און קליידונג, מוק, מינע באגע-גענישן וו, ז' 151. "זייער פיל פון די וואס האבן געהאט א'ע פעאיקייטן... זינען דורך אים אין פארלויף פון יארן דערשטיקט געווארן", ב. אראשנסקי, טעאטער-שלאכטן, מאסקווע 1931.

נשאַפֿט — די. כלל אקטיוארן. "ווענדדיק זיך צו דער יידישער א'שאפט, האט פרץ קיין מאל ניט דערלאזט זיך אין טעאטער-ארטיקלעך זאלן געפינען אן אפפאלאנג זינע... זוכענישן און בלאנדזונדענישן", נ. אויסענדער, אין זיל-בערזובינג לעקסיקאן פון אידי' טעאטער וו, ז' 202.

אקטיוארסקע — אד' דווקא אקטאריש, אבער מיט ביטול. אנטשעלעריש. א' מימיק. "ער איז זיך אפט טועה אין זינע א' שטיק", בעמ IV, ז' 94. "מע פרווהט די טרערן, צי זיי זינען ערלעכע אדער אנטשעלערישע, א"י, ה' זינדמאן טמו, 12 II 1969. "עריי". "קע(לע). שטיינע — שלעכטער אראפ פון זיין אן אקטאר, פון שפילן טעאטער.

אקטיוארעווען — אוטו. רעווע. אקטיוארעוועס. מאכן אנטשעלעך. זיך אויפפירן ווי אן אקטאר, געוויינטלעך מיט ביטול. "פרובירט זי טאקע א', אבער א נעכטיקער טאג", ד' סווערדלין, טמו, 15 III 1962.

אקטיוו — אד' >איי >2. שטארק טעטיק, טועריש. ענערגיש. ווירקעווידיק. עפעקטיוו. היפוך פון פאסייוו. א'ער מיטגליד. געמייט א'. פייזיש אן א'ע שאפן א'. א'ע שאפונג. שפילן אן א'ע ראַלע. אן א'ער שפּערישער געדאנק. "לייענען איז, ווי מיר ווייסן, נישט קיין פאסייווע זאך. מיר מוזן זיין געמייט א", שג, קריטיק און קריטיק קער, ב"א 1959, ז' 316. "היזן האבן זיך א' באטייליקט אין פארטיידיקן די שטאט קעגן דער אינטערווענטישער ארמיי", נ. גוטמאן, זיב XX, 1.

א'ע אימניטעט — אזא וואס ווירקט, גייט ניט פארלאזן נאך א באשטימטער צייט. "גלייבן אין א'ער אימוניטעט קעגן דיפטעריע", טאז, ווארשע 1930, № 43. א'ער א פווער — וואס ווארט ניט מע זאל אנפאלן. א'ע א פערציע — א) אין מלחמה: ביי אן אפעניסיווע; ב) ווען א זאך מיט א ווערט גייט אריבער אין רשות פון אן אנדערן. א'ע א קציע — וואס מע קען קויפן און פארקויפן. א'ער באלאנס — דער טייל וואס נעמט ארום אלע באוועגלעכע זאכען און די חובות וואס מע דארף אריינקויפן. א'ער האנדלס-באלאנס — ווען דער עקספארט שטימט אריבער דעם אימפארט. זיין אין א'ן דינסט — איידער מע גייט אריבער אין רעזערוו. א'ער וואולקאן — טעטיקער, אזא וואס שפּעט ארויס פון זיך לאזען אדער פּיצער, ריך. א'ע וואלרעכט — רעכט צו קלייבן, ניט אויס-געקליבן צו ווערן. א'ער מיטל — וואס ווירקט גליך, שוין, ניט שפעטער. א'ע איינ-שפריצונג. א'ע היילונג. א'ער עלעמענט — (כעמיע) וואס שאפט פארבינדונגען מיט אנדערע עלעמענטן. א'ער פורעם — (גראמאטיק) וואס העלפט שאפן (נייע) ווערטער אין דער סיסטעם פון ווארטשאפונג. למשל: זינג אין נייטראליזירונג להיפוך צו זי אין שליסל. א'ע קאנטע — אזא וואס איז ניט אפגעשלאסן. אן א'ער שותף — וואס חוץ זיך באטייליקן מיט געלט, העלפט ער אויך פירן די אונטערנעמונג.

קייט — יארן פון געזעלשאפטלעכער א'. דאס פאלן פון דער פריערדיקער א'. יאטעטא — טעטיקייט, סובוערסיווע א'. פריידיקייט וועלכע נעמט זיך פון א' און ברענגט צו א"י, ישראל רובין, די טראגעדיע פון בייחיד, בערלין 1926. א גאנץ פאלק האט זיך פון פריער מוראדיקער אפגעשטאנענקייט... אויף אזא ברוינדיקער און שאפנדיקער א' איבער-געשלאסן, נס, הויפטשטעט.

אקטיוו — דער, ז' >איי >2. 1. יעדער מין גרופע וואס באשטימט פון אקטיווע מיטגלידער. דער א' וואס האט געשאפן דעם קאָאָפּעראַטיוו. "דער נענטערן צום ברייטן ליינער א", שג, שרייבער אין סאוועטן-רוסלאנד, נ"י 1958, ז' 177. 2. ספעצ. מיטגלידערשאפט פון א געזעלשאפטלעכער גרופע וואס צייכנט זיך אויס מיט אקטיווקייט. טאן אויך סתם פארטייאישע גרופע. "דער א'

ווערט גרעסער". עס פֿיבערט אונדזער קליינער אַ."

אָקטיוו — דער. מצ נב. גראַם. ווערבאלער גענוס וואָס באַצייכנט אַז דער סוביעקט טוט פענס אָדער איז אין אַ פֿאַקטישן מצב. ער לויפט, איז געלאָפֿן, וועט לויפֿן. דו שלאָסט נאָך אַלץ, מיר לערנען, זיי האָבן חתונה — די אַלע ווערבן זענען אין אַ די אַקעגנדיקע קאָנסטרוקציע איז דער פֿאַסיוו. ער שלאָגט — אַ, ער ווערט געשלאָגן — פֿאַסיוו.

אָקטיוויזם — דער, יען. 1. שיטה וואָס האַלט אַז עס איז שטענדיק נייטיק אַן אָנגע- שטרענגטע געזעלשאַפֿטלעכע אָדער יחידישע אָקטיוויטעט. דאָס פֿאַקטישע דורכפֿירן אין לעבן אַט די שיטה. "דער פֿראַבלעם איז... ווי אַזוי אָפּצוהיטן די אינדיוידוואַליטעט, ד"ה דעם אַ פֿונעם יחיד ביי דער קאָלעקטיווער אַרבעט פֿונעם קיבוץ?", שלמה שילער, די גרונטפֿרינד ציפֿן פֿונעם אַרבעטס־ציניזם, לעמבערג 1925, ז' 7. "ארויסגעפֿירט דעם נעגערשן קאָמף אין דרויסן... דאָ האָט ער געגעבן אַן אַ פֿאַרן פֿראַטעסט וואָס האָט געברענגט אין די הערצער", בצנ, טמז, 1968 X 10. "יסמא, ין. וון ייסמין, ייסמקע, ס. פֿאַרטייאַטיסט. "יסמייש — אַזי. וואָס איז פֿון, ווי ביי אַקטיוויסטן. אַע ריכטונג. אַע אויפֿטוען.

אָקטיוויזירן — טרוו. וויר, אַקטיווירט. 59: "זירן. מאַכן אַקטיוו(ער). אַ די מיטגלידער פֿון פֿאַראַיין, די פֿאַרוואַלטונג. מיט זיך. "אַצמאָר. (יי)אַציע. "י(ז)רונג.

אָקטיוואַ — ערשטער טייל פֿון אַ צאָל אינסער- נאַציאָנאַליזמען מיט גריכישע שטאַמען. אַ ב: שטראַל. "אַבאַציל — פֿאַרשאַפֿט עפּידעמיע צווישן בהמות. "אַמעמער — מעסט די אינטענסיוויקייט פֿון ראַדיאַציע.

אַטערנאַפּיע — די היילונג מיט שטראַלן. ראַדיאַטעראַפּיע.

אַמאָרפּיש — אַזי. (וועגן בלומען) וואָס ביים צעטיילן ווערטקאַל באַקומען זיך גלפֿך- געבויטע העלפֿטן.

מיצעם — ס. actinomycetes. ביאָלאָ גיע. גרופּע מיקראָ־אָרגאַניזמען, דינע פֿעדעם פֿון שימל. געניצט צום פֿראַדוצירן סטרעפּטאָ- מיסין. אויף זאַנגען, דערהויפּט אויף גערשטן, אויף שטרוי און טרוקענע געוויקסן וואָקסט אַ שוועל — אַמיצעס — וואָס רופֿט אַרויס די קראַנקייט אַ-מיקאָזיס, מיט אַנטערונגען, געשווירן, אדגל, פֿגעט, ווילנע 1932, № 12.

אָקטיוניזם — דער. ראַדיאַאַקטיווער כעמישער עלעמענט. זיין צייכן Ac. געפֿינט זיך צוזאַמען מיט אוראַניום. אַ-שטראַלן. אַ-עמאַנאַציע. "יש — אַישע שטראַלן.

אָקטיוניזם — דער. אייגנשאַפֿט פֿון ראַדי- אַציע ביים פֿראַדוצירן כעמישע פֿעקטן. "אַ- לאַגאָיע — וויסנשאַפֿט וואָס שטודירט אַקטיו- ניזם.

אָקטיוניע — די. ס. באַט. >איי >ל. Actinia Urtica. באַשעפֿעניש אָדער געוויקס. גיפֿטיקע וואַסער־קראַפּעווע, צוגערירט זיך צו די טאַפּערס ברענגט זיך אַפּ [די פֿאַראַפּטע באַשעפֿעניש], גלפֿך ווי אַ קראַפּעווע... פֿאַר- לירט די פֿעאיקייט צו באַוועגן זיך און קומט אום שנעל פֿאַרשווינדנדיק אין דעם מאַגן פֿון די אַיס, איבן א. נ. די אונטער־וואַסער־דיקע מלוכה, ווילנע 1923, ז' 23. "... געוואַלט אויספרוון די גיפֿטיקייט פֿון אַן עקסטראַקט פֿון אַ ים־געוויקס, וואָס הייסט אַ", פֿגעט, פֿאַריז 1950, № 8'6.

אָקטיווירן — טרוו. קיר, אַקטיווירט. אויס- פֿירן אַ קאָנסטראַקט, דורכפֿירן אַ התחייבות. מודעה, ווילנע 1925.

אָקטיווירן — טרוו. אַקטיר, געאַקטירט. 1. פֿאַר- צייכענען, פֿאַרשרייבן אַן אַקט, אַ דאָקומענט. מעלדן וועגן אַן אַקט. "דער שפּעקע האָט אָנגעמאַכט גרויסע פֿאַלשן אין זיין זשורנאַל, וואָס וואָרן דאָרט אַקטירט קאָנסטראַקטן, דאָק- מענטשן", אמד, שפּעקע דער אַנציער אַרעם בחור אין אילוו, ווילנע 1872, ז' 28. 2. טאָו. צונויפֿשטעלן אַן אַקט מיט חתימות פֿון עדות כדי צו לעגאַליזירן פענס אָדער עמעצן. ריין מאַכן, פֿשר מאַכן. "מען האָט זי אַקטירט און באַזעצט אין אַ קירגיזיש שטעטל, וויל זי איז געווען קראַנק און זיך גענייטיקט אין אַ וואַ- רעמען קלימאַט", ש. גאַרשמאַג, טאָו הייט לאַנד 1963, № 1.

אָקטעמט — דער, ין. >איי >איש. מוזס. 1. אַנסאַמבל פֿון 8 מוזיקערס. 2. מוזיקאַ- לישע קאָמפּאָזיציע פֿאַר 8 אינסטרומענטן.

אָקטער — דער, ס. דזוו אַקטיאָר, פֿטמ. וון קע, ס. "אַן אַ מוז זיין אַ גרויסער קינצלער, ער זאָל פֿאַרשטיין יעדע פֿאַלאַזשעניע", קמ, 1863, № 26. "אַט האָט ביי אונדז אַ גוטער יד געהאַלטן ראָש־השנה, ער האָט דעם אָנ- שטעל געמאַכט ווי אַ גוטער אַ", יפֿאָל, 1882, № 44. "יענע וואָך האָבן די חברה משרתים געשפּילט טעאַטער. זיי האָבן זיך אויסגעליגן אַ פֿאַר קריסטלעכע אַקעס", קמ, 1864, № 18. "האַט שוין געהערט זינגען די גרעסטע אַקעס", י. פֿערלע, גילדענע פֿאַונע, ז' 260.

אָקטראַיאַ — דער. מצ נב. >פֿר. לאַקאַלער אָפּצאָל. שטייער פֿאַרן אַרבינפֿירן באַשטימטע סחורות פֿון איין אַרט אין צווייטן פֿון דעם זעלביקן לאַנד. יידן אין פֿראַנקרייך — אַק- טראַיאַ, אַ פֿאַרן אַרבינפֿירן קיין פֿאַריז שפּינד- אַרטיקלען פֿון נאַרמאַנדיע.

אָקטראַיאַרן — טרוו. אַרויסצווינגען. אַ אַ געלט־שטראַף. אַ ניע געזעצן.

אָקטריסע — די, ס. > אַקטיאָר. פֿראַ- פֿעסיאָנעלע שווישפּילערין, אַקטיאָרקע. ערשטע, צווייטע אַ; גרויסע, קליינע אַ. סענטעמענטאַלע, ראַמאַנטישע, דראַמאַטישע אַ. "אַס האָבן אונ- טערגערושט די באַקן און געהאַט טענות וואָס

זיי קריגן נישט די ריכטיקע ראָלן", באַש, פֿאַר, 1965 III 20.

אָקטיווירן — טרוו. טיר, אַקטירט. רומ. קווי- טירן. אָפּצאָלן. באַפֿרעיען פֿון אַ באַשולדיקונג. אַ דעם אַלטן חובֿ. אַ עמעצן פֿון אַ בבלול. "ער נעמט אַרויס זיין טאַש, אַקטירט די רעכענונג און זעגט זיך מיטן ווירט", ישראל אָרנשטיין, רעיונות ישראל, יאָס 1893, ז' 117.

אָקיי — זוו. אמ. O.K. ווערט געניצט אַפֿט אין אמעריקע מיטן ב: בסדר, אין אַרדענונג, מספּים. אַקייען — טרוו. באַוויליקן. צו- שטימען. אַ אַ באַשלוס.

אָקיין — דער, יען? >טאַטעריש. פֿאַלקס- זינגער. בעטלער מיט אַ פֿרימיטיוון אינסטרור מענט. "אין דעם געזאַנג פֿון אַן אַ זיך געבן אַ פֿאַרוויג, זיך איננהערן אין דעם אי מיטן מויל אי מיטן האַרצן", פּמ, מלחמה ו, מאַסקווע 1948, ז' 119.

אָקיין — דער. (גנבֿים־שפּראַך). אַסטראַג. תּפֿיסה. "איך האָב שוין עטלעכע יאָר געזענ טעוועט אין אַ", י. ד. טאַיב, דער קדיש... ווילנע תּרמ"ט, ז' 15.

אָקיזצור — [אַקיצער] פֿטמ פֿאַר בקיצור. אַ, עס בליבט מיט מזל און מיט גליק מע זאָל זען איינסטראַיען אַ יליוביטעלסן ספּעקטאַקל". יעקבֿ טאַטמאַג, עבֿרי אנכי, באַרדיטשעו 1901.

אָקיש — אינטערעקציע. אויסרוף צום פֿאַר- טרייבן הינער. אויך פעיאַ פֿאַר מענטשן. "אַ! נישט אַינער עסק", שע, יאַלעמען גלפֿך, אַ! דער האָן לאָזט נישט צו די הינער. אַ! פּה, דראַמען, 1951, ז' 71. "אַ! האָבן זיי פֿריילעך צום שניי געשרען ווי זיי וואַלטן פֿון דאָרטן הינער אַראַפּגעטריבן", ש. גאַדינער, דער מענטש מיט דער ביקס וו, מאַסקווע 1933, ז' 134.

אָקלאַד — דער, ין. עס. P: oklad. באַני דאָזש אָדער יעדע נאָך וואָס ווערט צוגעלייגט, צוגעבונדן. קאַמפּרעס. "אַעס (אומשלאָגן) אָדער וואָשן די קראַנקע שטעלן כדי צו לינדערן דאָס ברענען", שלג איבן, דער אוצר פֿון געזונד און לעבען, וואַרשע 1908, ז' 22. "קע — פֿקע. אויך קאָן מען צולייגן צום בויך אַ הייסן קאַמפּרעס (אַקע) פֿון גאַרטישע און געמען אַ הייסע וואַנע", מיכל וועבער, געגען דער חלירע, וואַרשע תּרנ"ב [1892], ז' 18.

אָקלאַדאַטישני — דער. < אָקלאַדאַטשניק. "יעדער גאַראַדאַוואַי יעדער אַ געפֿינט זיך אויף זיין אַרטי", ספּ, גליקליכע און אומגליקליכע, 231.

אָקלאַדאַק — דער < אָקלאַדעק, 33. "אַז ער איז אַרויס צוריק פֿון אַ... האָט ער פֿריילעך געזענטפֿערט... אַ, אַ צוויי תקיעות.

אָקלאַדע(ווען) — טרוו. אָקלאַדע(ווען), אָקלאַ- דע(ווען). P: okladać. 1. אַרומלייגן, באַלייגן. אַ פֿאַפּיר איבערן טיש. 2. געבן קלעט. גוט אַ דעם ממזר.

אקלאדקע — די, *Uk*: *okladka*.
 1. קלאָך איבער אַ וואַנט וואָס האַלט אונטער דעם דאָך אָדער באַלוקן. די פֿיר אַ'ס צונויפֿגעבונדענע ביי די ברעגן. האַלטן אונטער דעם דאָך אין דעם הילצערנעם הייזל. 2. שטיק האַלץ אָדער אייזן וואָס מע לייגט אונטער ביי אַן אַרבעט. „דער סטעלמאַכער לייגט אונטער אַן אַ', ווען ער קלאַפט אַריין די טולקעס אין די רעדער“.

אקלאדקע — די, *Uk*: *okladka*.
 פירענער איינבונד. דרויסנדיק פאפיר ארום אן איינבונד. „אָווע — אַד' אַ'אָווע פאַפיר. אַאָווע טאַווען.“

אקלאַט — דער, *Uk*: *oklot*.
 שטרוי דוז אקלאַט ←

אקלאַמירן — טרוי. מיר, אקלאַמירט. >איי
 >1. באַגריסן דורך אויסרופֿן באַגניסטע־רונג, צושטימונג, התפעלות. אַ' דעם גאַסט־רעדנער מיט לאַנגע אַוואַציעס. 2. באַשטימען. מעלדן אז מע האָט אויסגעקליבן אַן דעם ציילן די שטימען. „וורד אַזעע אַפֿלאַריסמענטן (אַוואַציעס) ווערט... אַקלאַמירט ווי אונדזער פֿאַרשטייער“.
 3. פֿראַקלאַמירן, מעלדן פֿע־ער לעך. „דער יורש־עצור ווערט אַקלאַמירט פֿאַרן קעניג פֿון לאַנד“.
 אַד' — אַציע־איי — די, *Uk*: י־רונג.

אקלוזיוו — אַד' 99: אַקלוזיוו >איי >1.
 וואָס איז פֿאַרמאַכט, פֿאַרשלאָסן, אַן עפענונג. 100 — דער, ין מיטאַמאָליקער קאָנסאַנגאַנט, אַרויסגערעדט ווען עס ווערט געעפֿנט אַ רייד־אַרנאָן וואָס איז פֿרע־ער געווען אין אַ געשלאָסע־נער פֿאַזיציע, ב, פ, ק, ג, ט, ד זענען אַ'ן.

אקלוזיע — די, *Uk*: 1. פֿאַנעטיק — דאָס פֿאַרמאַכן מיט אַ רייד־אַרנאָן דעם קלאַנגער־שטראָם. 2. מעטעאָראָלאָגיע — דאָס צונויפֿ־שטויסן זיך פֿון אַ קאַלטן שטראָם מיט אַ וואַרעמען. 3. כעמיע — דאָס פֿאַרהאַלטן אַ גאַז אָדער אַ פֿליסיקייט אויף אַ סאָלידער סובסטאַנץ. 4. דענטיסטיק — דאָס פֿאַרמאַכן די ציין פֿון אייבערשטן און אונטערשטן געביס (במס קאָנטראָלירן די אַרבעט פֿון טעכ־ניקער).

אקליאַפֿאַק — דער, *Uk*: עס. האַמער אַרייַנצור־קלאַפֿן ניטן. „איך פֿאַרפֿאַר דיר באַלד מיטן אַ' אין קאַפֿ אַרייַן“, פֿינול סיטאַ, וואָס איז געשען, כאַראַקאָו 1935.

אקלי'ם — דער. איי >אַראַביש >גר. קלי־מאַט, וועטער. דער אַ' אין נגב איז אַ הייסער. ← איקלים, 1332.

אקלימאָזירן — טרוי. 1. צופאַסן עפעס צו די אייגנשאַפטן פֿון קלימאַט, פֿון לאַנד. אַ' אַ הויז עס זאָל זיין היינטער וואַרעם און זומער קיל. „די [זיישע] ליטעראַטורן אין ביידע אַמעריקעס און אויסטראַליע האָבן פֿאַר זיך געהאַט די שווערע אויפֿפֿאַבע צו אַ' דעם אימ־פֿאַרשירטן שפּראַך־מיטל, אַרייַנצוטראַגן אין אים

ניצע טענער און ריטמען“, פנחס גאלדאהר, גש, מעלבורן 1949.

2. צופאַסן עמעצן צו די באַדינגונגען, צו די באַזונדערקייטן פֿון ספֿיכ־ה, פֿון דער מערהייט פֿון דער באַפֿעלקערונג א.ע. אַ' די אימיגראַנטן און זיי העלפֿן זיך אויסלערנען די לאַנדשפּראַך. מיט זיך — צוגעוויינגן זיך צו די אַרומיקע באַדינגונגען, זיך איינברענגן. „זיך צוקוקן צו די זיטן, זיך צוהערן צו דער שפּראַך, אַ' זיך“, טע, בלאַנדזענדע שטערן וו, וואַרשע 1922, ז' 153. „געבן... קינדער... אַ וואַרעמע יי־די שער דערציאונג וואָס זאָל זיי אַ' אין דער יי־די שער ספֿיכ־ה, דוד פֿלינקער, טמו, 1967 וו 20. אַציע. י־רונג.

אקלימאָזיש — אַד' וואָס פֿאַסט זיך ניט צום קלימאַט. „עסן אין הייסע לענדער פֿעט פֿלייש איז אַ'“, „די אַיע באַדינגונגען פֿון לאַנד פֿאַר די ניצע אַרבעטער־אינוואַדערער“, טאַ, וואַרשע 1930, Ne 65.

אקלי(י)עפֿען — טרוי. פֿע, אַקלי(י)עפעט. *Uk*: *oklepić*. אַרומקלעפֿן. באַקלעפֿן. באַ־העפֿטן, צושטעפען, אַרייַנשפּאַרן. מיט זיך — „וואָס האַסטו זיך אַקלעפעט גראַד אין נאַר־דאַקאָטאַ?“, הר, פֿאַרנאַכט, בער וויל אַנטלויפֿן.

אקלען — טרוי. לאַקל. דוזו העקלען. „אָדער זי פֿלעגט לייענען... אַרער זי פֿלעגט אַ־עפעס“, ה. אַקערמאַג, טאַ, 1967 וו 2.

אקלען — דוזו עקלען. רומ. עס האָט געאַקלט אויפֿן האַרצן פֿון זינע נאַרישע מעשיות“.

אקמיאַץ — גג. שטעטל אין ליטע *Akmene*.

אקמע — די, *Uk*: >איי >גר. העכסטער פונקט. שפיץ. פונקט פֿון סאַמע העכסטן אינ־טערעס אין אַ שאַפֿונג. קלימאַקס.

אקמצא ובריקמצא — [אַקאַמצע אובאַר־קאַמצע] פֿראַזע. תח. >גיטין נה/ב. איבער ק' און ב'ק'. נעמען פֿון צוויי מענטשן אין דער צייט פֿון בית־שני. פֿאַרטיקל אַ = מחמת, איבער, וועגן. געניצט מיטן ב: איבער אַ קליי־ניקייט, אַ פֿלז־זאָך איז חרוב־געוואָרן ירושלים, איז געשען אַזאַ גרויס אומגליק. „דאָס האַרץ פֿון דער וועלט און דער צענטער פֿון הייליקייט איז חרוב־געוואָרן אַ' וביק“, ברושי, ר' סעדיה גאון, נ"י 1945. „פֿאַר תּשעה־באַב פֿלעגן מיר לערנען... אַלע אַגדות וואָס זענען פֿאַרבונדן מיטן חורבן, ווי אַ' וביק“, ישׁ.

אקן — דער, *Uk*: דזו נאַקן. שב־פֿאַרשטישט „עורף — אַקין“. „ניט זיא האָבן גיהערט צו מיר אונ' ניט זיא האָבן גייניגט איר אורן אונ' זיא האָבן גיהערט [= געמאַכט האַרט] אירן אַקין“, טח, ויקרא הפֿטורה, ירמיה, ז' 26. שב, יא/ב; „אזוי אויך איין ביז וויב, טוא זיא מיט גט פֿון דיר אב הקין אונ וויזו איר דען אַקין“, ע"ו, ס/א.

אקן — די, במ. לזי אין לשון פֿון שערערס. אין אַ גל: „אַקבֿאַקל, לזי אַן זאַקל, פֿיי אין פֿיי, פול מיט פֿליי“.

אקנים — די. לאַקל, פּילוישעק, ליטע. אַ־לעבעלע פֿון טייג וואו מען פֿלעגט אַרשניליגן אַ געזאַלצענעם הערינג און עס באַקן אינאיינעם. האָט געהייסן אַ', ל. הערש, יושפ 1923, 2.

אקנע — די. מעד ט' >איי >גר. הויט־קראַנקייט. „... ביי געשלעכט־רתי־ווערן ווערט... אויסגעשאַטן דער פנים... און אויך אויף אַנדערע ערטער פֿון קערפער שפּרינגען אַרויס פּרישטישקעס — אַ', פּנעז, ווילנע 1923, Ne 65. אַ פנים וואָס וואַלט נישט געווען מיאוס, ווען ס'וואַלט נישט געווען צעפֿרעסן פֿון אַ', באַש, פֿאַ, 1968 וו 20.

אקנע — די, *Uk*: *ocnā*. רומ. *Rum*:
 קוילן־אָדער זאָלץ־גרוב וואו לעבנס־לאַנג־פֿאַר־משפטע האָבן געאַרבעט. אויך תּפֿיסה. „האַרע־ווען ווי אין אַן אַ'. „אַפּגעלעגן אין אַ' אַ פֿאַר יאָר און אַרויס אויס מענטש“, „און ווער סע שמאַכט אין די אַ'ס און ס'ינדערן אויף אים זיבן טרויערן“, יוסף טראַטנבערג, אויף בע טראַבער ערד. אַקנאַש — אַרעסטאַנט אין אַ'.

אקס — זי, >איי >2. *Axis*. 1. אימאַ־גינערע ליניע וואָס גייט דורך אַ קערפער און וואָס אַרום איר דרייט זיך דער קערפער. די אַ' פֿון דער ערד. אַ' פֿון דרייאונג, פֿון ראַטאַציע. האַרזיאַנטאַלע אָדער ווערטיקאַלע אַ'. „די פֿינצ־טערנישן וואַגלען ווי פֿאַרלאַשענע שטערן אַן אַ'ן“, יפ, ליבשאַפט, ז' 9.

2. צענטראַלע ליניע וואָס לויט איר ווערט איינגעשטעלט סימעטרישקייט אָדער דאָס פֿעלן פֿון סימעטריע. אַן אַ' פֿון קערפער. אַ' פֿון אַ בלאַט.

3. (אַנאַליטישע געאָמעטריע) יעדע ליניע וואָס ווערט אָנגענומען ווי אַ יסוד און וואָס לגבי איר ווערט באַשטימט די פֿאַזיציע פֿון אַ פונקט. אַ' פֿון דער סימעטריע. אַ' פֿון קאָאָרדינאַטן.

4. יעדערע פֿון די דריי ליניעס וואָס באַשטי־מען די ריכטונג פֿון אַן עראַפּלאַן (פֿאַרויס, רעכטס און לינקס מיט גראַדע ווינקלען צו דער ליניע פֿאַרויס).

5. אַפּמאַך, פֿאַרבינדונג צווישן צוויי אָדער מער מדינות צו קאָאָרדינירן זייער אויסערן־פּאָליטיק און מיליטערישע אונטערנעמונגען. ביי דער צווייטער וועלט־מלחמה די אַקס צווישן דייטשלאַנד, איטאַליע און יאַפּאַן. „וועגן דער אַ' זענען געשאַפֿן געוואָרן פֿאַרשיידענע אַנעק־דאָטן... אין וואַרשעווער געטאַ, אין לעמבער־גער געטאַ אַ', בלומ, יישפ 1946, 4.

6. צענטער, עיקר, גרונט־ריכטונג במס טראַכ־טן, במס שאַפֿן. די אַ' פֿון עמעצנס געדאַנקען. „קהלת און איוב זענען צוויי ווערק אין תּנך, וואָס דער יחידישער מענטשלעכער טרויער איז די קינסטלערישע אַ' זייערע“, אפא, געטראַכט מיט ע־אָרטיטיטט, ז' 85. „שטעטל און קידוש־השם — דאָס איז די אַ' פֿון אַשס שאַפֿן“, שג, שלום אַש, ז' 93.

י־ש — אַד' — י־ל'אַר — אַד'.

אָקס — די, *Mhd: ahse*. שטאַנג פֿון האַלץ אָדער אייזן, אין דער ברייט פֿון וואָגן אויף וועלכער עס דרייען זיך די רעדער. הינ-טערשטע אָ, פֿאַרערשטע אָ, איינערע אָ, הייל-צערנע אָ. ריכטיג 8 פֿאַרשטעט יודות (מלכים א. ד' 32): „און אַחשׁן“, פֿאַלט איין אָ פֿאַלן אַלע רעדער, שו. „און דאָש ווערק פֿון דען רעדער וואָר אַז דאָש ווערק... דיא יחזקאל גיזעהן האָט... אירי נעגיל אודר (אַקסין) און אירי לעכר (אודר נאַצין) דא דיא אַקסין אין גין...“ סהמ, מלכים א, ז, 33. [ת: „זייערע אין און זייערע רייפֿן...“]. „מי זיי זענען געפֿאַרן זענען צעבראַכן געוואָרן ביידע אַין, נחב, מעשה ברב ופן יחיד, כב/ג. פֿלעגט העלפֿן זיין פֿאַטער אַנפֿאַיען די פֿער, געבן זיי עס, אויסשפּאַנען זיי. ער האָט מער ניט געוואוסט פֿער, וואָגן, ראָד, אָ, ש. בעקער-מאַגן, משיח'ס ציטען, אָדעס 1887, ד' 11. פֿאַרן מיט אָ' מיט פֿערדאָר-וואָגן. פֿאַרן פֿער אָ. קיין קאָדני באַדאַרף מען נאָך צו פֿאַרן מיט דער אָ אָ שעה אַנדערשטע האַלבן, ש. דער גליקלעכסטער פֿון קאָדני. זן אויך פֿאַרן צו אָ. „ער האָט געדאַרפֿט פֿון דאָ נאָך צוועלף מיל פֿאַרן צו אָ, יחג, די ערשטע ליבע, וואָרשע 1881, ד' 21. „אין זומער פֿאַרן זיי תמיד מיט אָ, מלה, לידער וו, ד' 164. „ווער מיט אָ און ווער צו פֿוס, אַנדערשט איצט אויף גאַטס באַראַט“, מאַגן. אָגל ע ל ט. אַין ע ג — וועג בלויז פֿאַר פֿערדאָר-וואָגן, ניט פֿאַר אויטאָמאָבילן. יִק — אָדי אַקסיקע וואָרצלען.

אָקס — דער, *Mhd: ohse*. 1. ער פֿון קו אָדער אַן אַנדערן מין בהמה, לרובֿ קאַס-טרייט, אַן אָ אויף מאַט. אב אין שמות דברים פֿאַרשטעט „שור“ — אופֿל. — אַוואַ אי. די וואָסער? — אַין אויסגעטרונקען. — אַוואַ אי די אָן — דובינעס האָבן צעהרגעט, 29. שו: „דער אָ ווייסט ניט פֿון זיין גבורה“; „פֿון איין אָ ציט (שינדט) מען קיין צוויי פֿעלן ניט אַראַפֿן“; „אַן אָ מיט אָ פֿערד שפּאַנט מען גישט איין אין איין וואָגן“; „ווען גיט אַן אָ חלב? ווען דער שוהט טוט אָ פֿיר מיטן חלף“; „דער אָ איז געוואוינט צום חלף“; „וואָס על-טער דער אָ — אַלץ שטאַרקער דער האָרן“; „אַ מענטש קען אויף זיך מער דערטראַגן איי דער צען אַקסן קענען דערשלעפֿן“; „דער שכל פֿאַרט אויף אָן“ [עס געדויערט אַונג ביז דער שכל קלייבט זיך פֿונאַנדער]; „אַז אָ פֿראַש וויל ווערן אַן אָ — צעפֿלאַצט ער“; „אַן אָ שטייט זיך און אַנדערע“; „אַן אָ האָט אָ לאַנגע צונג און קען קיין שוּפֿר ניט בלאַזן (יעלהיבֿוֹא זאַגן)“; „אַן אָ גייט קיין אַלמיץ און קומט צוריק אַן אָ“ [דאָס ווערטל: „איך בין אויף אַן אָ און גיי (פֿאַר) אויך קיין אַלמיץ [וויין] — אַצוהערעניש אַן מען איז אויך אָ וויכטיקער פֿאַרשוין, שפּאַסיק]; „איז ער אַן אָ און גייט קיין אַלמיץ — ברעכט ער די פֿיס אויפֿן וועג“; „וואָס קען מען פֿון אַן אָ מער פֿאַרלאַנגען ווי אַקספֿלייש“? „בפֿ לייטן קעלבן

זיך די אָן, בפֿ מיר קעלבן זיך ניט די קי“; „אַז דאָס מול גייט — קעלבט זיך דער אָ“; „דער קוס מאַן איז געווען אַן אָ“.

ער וואָלט אויפֿגעגעסן אַן אָ מיט די הערנער (קאַפּעטעט); „אַנגעמען דעם אָ פֿאַר (ביי) די הערנער“ [= גלפֿך זיך נעמען צום עיקר, צו דער שווערסטער פֿראַבלעם — מיט ענערגיע און שכלדיק]; „ביז ער קריצט אויס אָ פֿייגעלע (ווערט פֿאַרטיק מיט נקבים קטנים), קען מען אויפֿעסן אַן אָ“ [צו כאַראַקטעריזירן אָ פּאַמע-לעכן, אָ נונדיק]; „ער פֿירט דעם ברונעם צום אָ“; „קויפֿט ער תרומה — ווערט אָ זול, האַנדלט ער מיט אָן — פֿגורן זיי“ [וועגן אָ גרויסן שלומזל]; „פֿאַרן אויף אָן = זייער פּאַמעלעך פֿאַרן, זיך באַוועגן בכלל. קויפֿן אַן אָ פֿאַר אָ גראַשן = אָ גרויסע מצואה, גאַר וואָלחל. אָפֿט איר. „אַן אָ פֿאַר אָ גראַשן (גרעצער), אָבער דער גראַשן (גרעצער) איז ניטאָ“.

99: שרייען (ציטערן) ווי אַן אָ פֿאַר (צו) דער שחיטה; גיין ווי אַן אָ צו דער שחיטה; איידל ווי דעם אָ וויידל; שטאַרק ווי אַן אָ; אַרבעטן ווי אַן אָ; ווי דער אָ אין דער סאַכע; כאַרבֿלען (ברילן) ווי אָ געקוילעטער אָ; שטויסן זיך ווי אָ שטע-כעדיקער אָ; נאַריש ווי אַן אָ; לערנען ווי אַן אָ; צו גיין אין שפּאַן; דיק ווי אָ רוסישער אָ; שלעפֿן ווי אַן אָ דעם יאָך; טריבן ווי אַן אָ; פּאַסן ווי אַן אָ מיט אָ פֿערד אין אַקער-וועגעלע; פֿאַרוואונדערט (חידושט זיך) ווי אַן אָ אויפֿן באַרג סיני; איינגעשפּאַנט ווי אַן אָ; האָבן שכל ווי אַן אָ; אַרבייטן אין אַן אומ-גליק ווי דעם אָ איז שעכטהויז. פֿראַגער אָן — צונעמעניש פֿאַר די אַננוואוינערס פֿון פֿראַג, פֿאַרשטאַט פֿון וואָרשע; דאָרטן איז געווען אָ גרויסער בהמות-מאַרק.

„זיין אָ הוט טראַגן גימאַכט די קוא...“ סהמ, לובלין 1625, כא/א. „ישראל ליגט אין אונגעכטיקייט אין די גסין אַז איין ווילדר אוקס אונג קינער טוט זיא אויף היבין, קינות לתשעה באב, פֿירורא 1767. תפֿילין... די פרשיות אַרומגעוויקלט מיט שערות, גענייט מיט גידין פֿון אָ אָ, סשי ו, ד' 18. „קוק זשע טאַקע אַן דאָס אייגענע קעלבל שפּעטער ווען עס ווערט אַן אָ, ממוס, קלייאַטע, ז' 96. אָן שט אָ כ ל תי — אָיש ט ע קן. אָיש פֿי ז. אָן-ש ט ע כ ע ר. אָיש ד. אָ-טרעבער. אָן געשפּאַן. אָישטאַל. אָ-הענדלער, אָן-מאַרק, אָ-סוחר. אָ-פּאַסטען. אָן-פּאַרמעט. אָן-אומיות = גאַר גרויסע. ← מועד. ← תם.

2. פֿעיִא (פֿאַר מענטשן) שוטה, נאַר, נאַריש ווי אַן אָ, גבורהדיק-שטאַרק ווי אַן אָ אט. „קיין הערנער האָט ער גישט, (אַבער) אַן אָ איז ער“, פֿול.

3. דזו טאַורוס, געשטערן. צווייטער זאָדיאָ קישער צייכן. „איין חלק שטערן איז... דאָס מול פֿון אייר, ווערט אַנגערופֿן אַן אָקסי, נחב, מעשה נסים, טז/ד. ← 1251.

אָקסיאָם — אָדי. וואָס איז אַזוי ווי בפֿ אַן אָקס. מיט אָקסי געדולד.

אָקסאַל/אַל/אַל — דער, *Mhd: oxal*. מינעראַל, זאַלץ פֿון אָקסאַל-זייערס. „אַן שטאַמען פֿון געוויקסן אָדער פֿון אינערלעכן שטאַפֿענט... אין יאַפּאַ-ניע, וואו די באַפֿעלקערונג דערנערט זיך דער-הויפּט מיט גרינסן, זינען אָפֿטער דאָ אָ-שטיינער“ [אין די גירן], פֿנעז, ווילנע 1936, Ne 4. „אַיש ע ר ס — וויסס, קריסטאַליש און גיפֿטיק זייערס. געפֿינט זיך אין געוויקסן. ווערט גענוצט צום וויסס מאַכן ליינען, רייניקן פֿלעקן, פֿאַרבן, די בלעטער... טאַר מען גישט עסן ווייל זיי פֿאַרמאַגן אָז-ו, טמו, 1965 VIII 29. „יש — אָדי. אָז אָ ל אָ — „בפֿ פּאַזאַרע, בפֿ גירן-זאַמד, דערעיקר ווען דער אורין אַנטהאַלט פֿיל אָז-ו טאַר מען קיין שטאַרקע טיי ניט טרינקען“, פֿנעז, ווילנע 1930, Ne 17.

אָקסאַמעט — שטאַף פֿון סאַמעט אָדער אַטלעס. „דער דריטער אופֿן פֿון אָ אַרויסצונעמן פּלאַמעט: נעם הייסן אַש אין אָ סערוועט ריינעם און רעב פּאַוואַליע אויף דעם אָ, וועט די פּלאַמע אַראַפּגיין“, אייזן ביכל וואָס דריינן גפֿינט זיך זאַכן טשיקאַוו, שקלאַוו תקנה.

אָקסאַט — די, *Mhd: axt*. דזו האַק, ריכטיג 8 טיטשט עץ קרדומות (תהלים, עד, 5): „הלצין דר אַקסטי“, אָ איז אויך געווען אָ האַק מיט צוויי שאַרפֿן, באר משה טיטשט י'הקרדומות (שופֿטים, ט, 48) אַקשטן. אורח טיטשט גרזן: האַק, אָ, בבל.

אָקסיאָריים — אָיי > גר. פֿאַדעם-ווערע-מל, נעמאַטאַד, פּאַראַזיט אין די פּאַרזיטאָני-אַרגאַנען. „אַ קלייניק קפּלעכדיק ווערעמל וואָס טראַגט דעם נאַמען אָ אָדער פֿעדעם-ווערעמל... זעען אויס ווי אָ קליין שטיקל וויסע פֿאַדעם, און דעריבער טראַגן זיי... דעם נאַמען פֿעדעם-ווערעמלעך. זיי זינען אָפֿט פּאַראַן אין פֿרישן שטולגאַנג“, פֿנעז, ווילנע 1924, Ne 1.

אָקסיאַלאַג/י — די, אָיי > גר. פֿאַרשוונג פֿון ווערטן אין דער פֿילאָסאָפֿיע. אָ אויפֿן שטח פֿון רעליגיע, עטיק, עסטעטיק. „און הגם פֿאַרשטייער פֿון דער אינטואַטיווער שיטה אין דער אָ (ווערטן-פֿאַרשוונג) גייען מיטן דרך אַז דאָס גוטע ווערט דערקענט אויף אַן אופֿן אַן אינטואַטיוו-אוממילבאַרן“, צייט, איק, פּסח תש"כ.

אָקסיאַם — דער, ען. אויך: אָמע — די, יס. > אָיי > גר. יסוד פֿאַר אָ צאַל אויספֿירן. הנהגה וואָס ווערט אַנגענומען ווי אַן אמת און וואָס דינט אויפֿצושטעלן אָ סיסטעם לאַגישע קאָנסעקווענצן. קממאַל, דאָס וואָס מע האַלט ווי אַן אמת וואָס גיטטיקט זיך ניט אין באַווייזן. „אַ טייל איז קלענער פֿון גאַנצן“, די פֿרעיהייט פֿון מאַראַלישן ווילן איז פֿאַר תלמודישן דענקען אַן אָע און ערשטע הנהגה, גריי, איד און וועלט, ז' 94. „עס איז אַן אָ אַז די נאַציאָנאַלע אונטער-

שידוך דריקן זיך קודם־כל אויס אין קולטורעל־פסיכאלאגישע מאַמענטן, מ. אַנין, די רעוואַלוציע אַלט פּסיכאלאגישער פּראָצעס, ריגע 1923. „זיין אַע איז געווען אַז יעדער גוטער טראַפּן ווײַן איז גאַטס אַ טרער“, מאַג נאַענטע גע־שטאַלטן. „אַטיש“ — אַדי. וואָס איז ווי אַן אַקסיגאַם. אַן אַער זאָג, אַע אמתן. „קייטא. — אַטיק — די. סיסטעם פֿון אַקסיגען.

אָקסיגען — דער, ען. >איי >גר. זויער־שטאַף. כעמישער עלעמענט. גאַז אַן קאַליר און אַן ריח. סימבאָל — O. אַ איז דער פֿאַר־שפּייטסטער עלעמענט אויפֿן ערדקלעך. טרעפֿט זיך אין אַ גרויסער צאָל אַרגאַנישע פֿאַרבינדונגען. אַן אַ קען ניט זיין לעבן, איז ניט מעגלעך ניט דאַס אַטעמען, ניט דאַס ברענען, ניט דאַס פֿילן. „אַ־מאַסקע — ווערט געטראָגן איבער דער נאַז און איבערן מויל כדי אַרבינדונגעמען מער אַ פֿון אַ דערבאַיאַק־צוגעשטעלטן טאַנק, רעזערוואַר. אַ־פֿאַלאַסקע (געצעלט) איבער אַ קראַנקן וואָס מוז האָבן אַ גרעסערן צושטראָם פֿון ריינעם אַ. יִרן — טרו. 1. פֿאַרבינדן מיט אַקסיגען. 2. פֿאַרמערן דעם כּוּחַ אַקסיגען. יִרונג. — אַציע. עניש — וואָס האָט אין זיך אַקסיגען. אַענישע פֿאַרבינדונג.

אָקסיד — דער, ין. >איי >פר. (כעמיע). יעדע פֿאַרבינדונג וואו עס איז דאָ אַקסיגען. O — אויף־אָ; O₂ — צוויי־אָ. קופּער־אָ, קופּער — צוויי־אָ. קוועקזילבער־אָ. קוילן־אָ אָדער טשאַד־גאַז — CO. נייטראַלע אַז. זאַלץ־שאַפֿנדיקע אַן. יִרן — טרו. פֿאַרבינדן אַן עלעמענט מיט אַקסיגען. אַ קוועקזילבער און באַקומען קוועק־זילבער־אַקסידן. „דער פּראָצעס פֿון פֿילן איז ... איך־דער־אמתן אַ פּראָצעס פֿון אַ אָדער ברענען, ס. פֿינטסטאָן, כעמיע, נײַ 1920, ז' 67. אַקסידיר־אַגענט, פֿלאַם. קראַפֿט. יִרונג. — אַציע.

אָקסידירט — אַדי, פּאַר. אַ וואַסער. „דאַס איינגעטראַטענע שנייד־וועגל ... האָט זיך גע־בלייבט ווי אַ־זילבער“, אַפּ 1863, ז' 147. „שטעלט אַוועק אויפֿן טיש אַ פֿלאַש בראַנפֿן, אַ פֿאַר בעכערלעך פֿון אַן זילבער“, ש. גאַדי־נער, איבז, וו. סטאַוסקי, דער איבערבראַז, מאַסקווע 1932. אַע דאַמע (פֿירור) — געמאַכט בלאַנז, העל. „אַזוי ווי בלע אַ זייער גיך, דאַרף מען מיט אַ שאַבער, אַ ספעציעלן דרײַ־קאַנטיקן מכשיר אַראַפּקראַצן אַ שטיק וואַל־בלע כדי צו האָבן דעם ריינעם מעטאַל“, א. נאַמבערג, אין יודישער האַנטווערקער, קאַווע 1936.

אָקסידזשען — דער. אַמ. דזוו אַקסיגען. **אָקסידזשען** — אין פֿאַרנאָרירן. יִרן — טרו. „די צוגעאַלטע ... קראַמפֿן פֿון די האַרץ־קאַמערן שיקן אַרויס ... אַקסידזשענירט בלוט אין די געפֿעסן“, פּנע, פּאַריז 1949, 9 №

אָקסידענט — דער, מצ. נב. >איי >ל. 99: אַקציע־ענט. די זשעט וואָס איז קעגן אַריענט, מערבֿ. די ניעע טעכניק פֿון אַ.

— אַדי. אַאַלע קולטור. — אַליש — אַדי. וואָס איז אַזוי ווי אין אַ. „די מוזיק אין דער סינאַגאָגע ... האָט 77 ניאַנקעס און דערום איז זי פֿאַרקריפֿלט ... זי פֿאַרבט זיך מיט אַר־ענטאַלישע און אַאַלישע פֿאַרבן. סאַלץ איינס: פֿערמדס בלעבט פֿערמדס“, פּנחס מינאַקאָוסקי, מאַדערנע ליטורגיע אין אונדזערע סינאַגאָגען אין רוסלאַנד, אַדעס תּרס״ט, ז' 220.

אָקסידעניץ — אַרכ. דזוו אַצידעניץ, 23. טרינקעלט. „זאַלן קיינער זיך גלוסטן לאַזן דענין סווייר אַרד פּלי זמרים איין פּרוטה איהנו אַ צו געבן, וונדרן זאָלי אַליש ... אין דעם שכירות וואָס מען מיט איהן אַקאַדירן ווירט בגריפֿן ווירדן“, פּראָגער תקנות קעגן לוקסוס, תקב״ו [יב׳ל ו, ז' 334].

אָקסידירע — די. פּאַרב בײַ מאַליעריס. (גראַדוע) זשאַווער־קאַליר. געלבלעך־רויט.

אָקסימאַן — דער, ען. (לינגוויסטיק) — וואָרט מיט אַ (שאַרפֿן) אַקצענט אויפֿן לעצטן טראַף. יִשׁ — אַדי. אַיישע לשונות.

אָקסימאַציע — די מצ. נב. >איי >גר. דאַס גיכע געבערן (מיט קורצע און שטאַרקע ווייען). יִשׁ — אַדי. וואָס עס סטימולירט אַזאַ געבערן, וואָס פֿאַרשטאַרקט דעם מוסקל פֿון אוטערס.

אָקסימאַראַן — דער, ען. >איי >גר. (רעטאַריק) „פּאַעטישער מיטל צונויפֿצופּאַרן צוויי אייגנשאַפֿטן, צוויי זאַכן אָדער שאַפֿן אַזעלכע פֿאַרבינדונגען צווישן אַטריבוט און סובּסטאַנציע, צי צווישן סובּיעקט און פּרעדיקאַט וואָס זיינען אויבנאָוויף זיך סותר, למשל: „אַ שטומער רוף, די שטיקלייט רעדט“, יושׁ 9 מ, ז' 54.

אָקסיניט — דער. >איי >גר. מינעראַל מיט קאַלציום און אַלומיניום (— 1364). טרעפֿט זיך אין פֿאַרעם פֿון דינע ברוינע קריסטאַלן, אין שפּאַלטן פֿון גראַניט־פֿעלדזן.

אָקסל — דער, ען. Mhd: ahsel. 1. פּלייצע. אייבערשטער טייל פֿון אַרעם בײַ דער פֿאַר־בינדונג מיטן קערפּער. ריכלין 8 פֿאַרטישטש יתפֿי (איבז, לא, 22): „מין אַהלאַ“ [ת: „מזן אַקסל“]. אב. 99 תּתורגמן טיטשט בתּף: אובשלוך, אין שמות דברים — אַכשיל. שב טיטשט בתּף: אַקסיל. ברייטע, שמאַלע, שטאַרקע, הויכע, רונדע, שפיציקע אַלען. ימיטן רעכטן אַ פֿאַרויס = מיטן רעכטן פֿוס פֿאַרויס בײַם ווינטשן הצלחה. אַמערקאַנער אַען — (שניידער) וואָס מען בעט אונטער מיט וואַסע. אַ בײַ אַ — אינאיינעם, צוזאַמען (גיין, טאַן עפעס, זיין חברים). האָבן ברייטע אַען = האָבן פֿיזישן אָדער מאַראַלישן כּוּחַ, גרייט זיין אונטערצוגעמען עפעס.

מיט כאַראַקטעריסטישע ווערן בן : אונטערשטעלן (צולייגן) אַן אַ = העלפֿן. הייבן (ציען, צוקן) מיט די אַען = אויסדריקן אַ ספֿק, פֿאַרוואַנדערונג. קוקן איבערן אַ = מיט ביטול. איינצען דעם קאַפּ אין די אַען. אַרויפ־לייגן איין האַנט אויפֿן אַ. טראַגן (שלעפֿן) אויפֿן אַ, (אויף די אַען). אַוועקלייגן (אַנ־שפּאַרן) דעם קאַפּ אויף זיין (איר) אַ. אַראַפֿ וואַרפֿן זינע הענט פֿון אירע אַען. אַראַפּוואַרפֿן פֿון די אַען יעדע אַחריות. אינבײַגן אַן אַ. אויסבײַגן אַן אַ. שטיין אַ צו אַ. קוועטשן (קניישטן) מיט די אַען. אַ פֿיר טאַן מיט די אַען. פֿאַרדינען (אַרבעטן) מיט די אַען. מאַכן מיט די אַען. זיך אַריבערבײַגן איבער עמעצנס אַ. צופֿאַלן צום חברים אַ. שטופֿן מיט די אַען. אַריבערוואַרפֿן אַ טוך איבער די אַען. מאַכן רווחים (פּראָפֿיטן) איבער די אַען [= איר, פֿאַרדינען פֿון קליבן שמאַטעס]. שטיין מיט אַן אַ העכער.

„קיינר אונטער אַל ישראל קונט אים ניט אונטער דיא אַכשיל גון“, [= קיינער האָט ניט געקענט גרייכן צו זינען אַען], שמואל־ב, סטראַפֿע 135. „און דער שטיין דער פֿיל אויף זיין אַ דיא אייני אונטער ער בראַך אים אב זיין אַ אונטער זיין אַרם“, יוסיפֿן, אַמטש 1661, רנג. „ער וואַר אַנטשולפֿין גייוואַרין, ער זאָך בחלום איינר דער קלויבט אויף דערנער אויף זיין אַ“, נצו, דברים מו, א. „וועס זינען קליידר זיין גאָס גייוואַרן, דאָ טאַר ער פּשיטא ניט דן מיט גיין אויף דען עירוב, אַפֿילו אין הויז טאַר ער זיא ניט טראַגן אין זינער האַנט אודר אויף זיין אַקסיל, דען איך האָב זאָרג ער ווערט זיא אויש דרוקן, לטו, סו, ב. „מן ליגט דש (מת) אין (קבֿר), אונטערן זיין זיין רוק גיט, ריכטט מן גראַז אויף אונטער ווערפֿט עז הינטר זיך איבער דער אַקסיל, עפש, טיידר תּפֿילות, אַמטש תק״ח, ע. ג. „דער טעם וואָס מען גייט דעם טלית איבערגעלייגט אויף די אַען ... כדי עס זאַל אויסקומען צוויי ציצית פֿון פֿאַרנט און צוויי פֿון אונטן [= הינטן]“, ספר מטעמים, לאַדזש, יאָר, ז' 23. „גאַורילע לייגט אַנידער ביידע לאַפּעס אויף מינע אַען“, ממוס, צוריק אַהיים, ז' 96. „דער טויט האָט אויף מינע אַ זיין האַנט געלייגט, דריקט מיך אַראַפֿ, אַראַפֿ צו אַנערע פֿיס“, פּרץ, גאַלדענע קייט, 3. אַקט. אַ־אַרטעריע. אַ־אַברעכעניש. אַ־אַג ר ט ל, אַ־ז א ק, אַ־ז ט ט, אַ־ל ע נ ט ע, אַ־מ ר ס ק ל, אַ־פֿ ל ע ק ל, אַ־ק י ש ע ל ע, אַ־ק ל ע צ ל, אַ־ר י מ ען, אַ־ש ט אַ נ ג — צו טראַגן מ־א.ות.

2. דאַס וואָס איז ענלעך צו אַן אַקסל. דאַס וואָס אין זק איז עס בתּף. „וואָס הייסט עוללת? ... כל, יעדע ווינטרויבעהגענגל וואָס האָט ניט קיין אַקסל, בתּף“ און קיין נאַכהענגער, יטף, פֿיעט, פּאה, ז' ד.

אָקסל — די. Lit: akselis < D: häcksel. סיטשקע. קליין־געשניטן שטרוי, געניצט ווי געפֿיטער. אַ־מ אַ ש ין .

אָקסלבלאַנד — דער, בענדער, ין. אויך: ~ באַלאַט. 1. באַנאָ, לענטע אויפֿן אָקסל. תי טייטשט ימי תפנות חברת (שמות, כה, 7): צוויי אַבענדער. אַנטקעגן קומט אַ שליסל־מאַכער אָן אין אַ אַבאַנד מיט שליסלען אָנגע־טאָן, אַל ו' ז' 271. אַ שוואַרץ גימנאָזיסטקע פֿאַרטעך מיט פליסירטע אַבענדער, בערג, באַט דניעפער וו, יעמעס, ז' 135.

2. באַגילדטע אָדער באַזילבערטע שוורן) איבערן אָקסל וואָס וויינט אָן דעם ראַנג אין אַרמיי, זשאַנדאַרמערע אע. „מיר וועלן זיך ניט שרעקן פֿאַר קיין מיניסטער... מיט אַלע אָן, מיט אַלע רויטע קאַנטן, פֿרוג וו, ניי 1910, ז' 131. „פֿאַמעלעך גייט דורך דער קייסער... נאָך אים... ציט זיך די שוויטע... אין אַרדנס און אַז, ז' 2. ר. איבז, 198 גרונט פֿון יאָם, קענען 1927, ז' 46. „די פֿירשטיין... איז גע־קומען מיט איר אַבאַנד און נאָך אַנדערע דאַמען, קמ, 1865, № 18. אויך אָקסל־שפּאַנגע. ייִק — אַזי. אַיקע יחסנים.

אָקסלביין — דער, יער. אויך שליסלביין. „דער ברוסטקאַסטן איז פֿאַרבונדן... מיט די הענט דורך צוויי ביינער — דעם אָקסלבלאַט און דעם שליסלביין, וואָס אינאיינעם שטעלן זיי צו דעם פלייצע־גאַרטל, דר איטעל איבז, אַטטאָ שמיל, דער מענטש, ווילנע 1921, ז' 7.

אָקסלבלאַט — דער, פלעטער. ברייטער ביין, לאַפעטקע, אָקסלביין. „דער ברוסטקאַסטן איז פֿאַרבונדן מיט די ביינער פֿון די הענט... דורך צוויי ביינער — דעם אָ און דעם שליסל־ביין, ט. בערלס, מענטש־מאַשין, קענען 1927, ז' 85. דז אויך: אַ' ברעט, אַ' ברעטל.

אָקסליגעלענק — דער, יען. מוסקל וואָס פֿאַרבינדט דעם אָקסלביין מיטן ביין פֿון אַרעם. „מען דאַרף אויך, אַפֿשר נעמען פֿילן, וואָס זאָלן ליווער מאַכן די מוסקלן פֿון אַ אַ גי, דר. ע. פֿאַט, טמז, 1961, ז' 25.

אָקסליגרוב — די. אַ גריבער. דער אונטער־אַרעם. אונטער די פֿאַכעס.

אָקסלידעק — דער. חלק פֿון פֿאַנצער וואָס באַשיצט די אָקסלען פֿון קעמפֿער. „איין קופֿפֿערן שילט זיך אַפֿשיל דעק וואָס דען טרוג ער אויף דער אַפֿשילן, שמואל־בוך, סטראַפֿע 331.

אָקסלטרעגער — דער, יס. וואַרבל פֿון חוט־השורה, פֿון רוקנביין וואָס פֿאַרבינדט זיך מיטן אָקסלביין, מיטן אָקסלבלאַט.

אָקסלפֿאַם — דער, ין. באַנאָ, שוור, לענטע פֿון די שלייקעס אָדער שעלקעס.

אָקסלקע — די, יס. (שנפֿעדריש) אונטער־בעט, אויסבעט אין אַ פֿרויען־בלווע. אָקסל־קישעלע.

אָקסלראַד — מענערנאַמען, שפעטער פֿאַמיליע־נאַמען. [דערמאַנט אין „פֿראַנקפֿורטער מאַר־טיאָלאָגיע פֿון יידן" פֿון 1241. אין 13טן ייִה האָט געלעבט אין קעלן אַ מקובל אַברהם וואָס

זיין פֿאַטערס נאַמען אין געווען אַלעקסאַנדער אָקסלראַד. אין עטלעכע פֿאַרזיער כּ"י ווי אויך אין פֿאַרמאַ איז דער נאַמען געשריבן אָקסעל־דאַר. אין אַן אָקספֿאַדער כּ"י איז פֿאַראַן אַ הלכהשע שקלא־וטריא פֿון אַ רבֿ אַפֿשילרד. אין 199 השמות, אין שולחן המערכת, אין אהלי שם אַא טרעפֿט מען אויך: אַכטילרד, אָקסילרד, אַק־סילראַד. אין 1649 טרעפֿט מען דעם פֿרטי־נאַמען אָקסעלראַד: יהודה בן מהר"ר אָקסעלראַד מ"ק דרעניץ] > (א) אַפֿשר כּינוי פֿאַר אַלכסנדר; (ב) אַפֿשר פֿון אַ שילד אויף אַ הויז מיט אַן אָקס און אַ ראַד; (ג) אַפֿשר באַטייט עס: אַ בעל־יועץ וואָס שטייט ביים אָקסל פֿון האַר.

אָקסלשטיין — דער, יער. שווערער שטיין וואָס מע דאַרף אים טראַגן אויפֿן אָקסל. „שווערע אַיער מעג מען נעמען אַפֿילו פֿון אַן אייגן פֿעלד [אין אַ שמיטה־יאַר], מחמת יעדער[ער] פֿאַרשטייט אַז מע נעמט זיי צום בויען, פֿיעט, שביעית, ג, ט.

אָקסן — אַזי. וואָס איז (ווי) פֿון אַן אָקס. אַיענע טריט. אַ פֿעטער, אַיענער האַלדז. מיט דעם אַיענעם געדולד. „אַיענע פֿעל = אויך: גראַבער קאַפּ, אומפֿאַרשטענדיקער. „גאַנץ פֿרי זעט מען אַן אַיענע פֿור [= וואו עס זינגען איינגעשפּאַנט אָקסן]. אויפֿן וואָגן זיצט דער טערק, קמ, 1870, № 5. „געבן איר איז געזעסן אַ ברייטפלייציקער מאַן מיט אַיענע אויגן און חיהשן מויל, דא, שוואַרץ־דייט, געדאַנקען און בילדער, ז' 48. „געקוקט אויף די צעוואַקסענע גוים, ... די טריט שווערע, אַיענע, אַפּא, די טענצערין, ז' 91.

אָקסנאוויג — דאָס, ין. 1. געפרעגלט איי מיט אַ גאַנץ געלכל אין מיטן. 2. אַרנאַמענט, ענלעך צו אַן אויג. „ריבב דערמיט גאַנץ פֿאַ וואַלע די ראַם אָדער די אָן וואָס זיי זינגען אַרום די שפּיגלען, דערפֿון גייט אַפּ דער פֿליגן שמוץ, אַמז, איבז, זייער פֿיל נוצבאַרט זאָכן... ווילנע 1871, ז' 25.

אָקסן־גאַל — די. גאַל פֿון אָקס גענוצט פֿאַר באַבסקע רפֿואות. „וועם דער לייב פֿר שטאַפט אין דו ער קאַן קיין (ציאה) האָבן זאָל ער זיך עטליכה טאַג אין וואַרם באַדן... און דער נאָך דעם נאָבל מיט איין אָ גי גישמירט אויג איין פֿראַ מיט איין קואַ גאַל, ש. פֿראַנקפֿורט, 199 החיים וו, 199 רפֿואות, קיטן תע"ז, נט/ב.

אָקסן־געלט — די, מצ נב. שטייער, אַפּצאַל אַנשטאַט צושטעלן אָקסן דער מלוכה בשעת מלחמה. „זיי [די נגידים] זייגן זיי אויס טאַג און נאַכט מיט נתינות, ... מיט טאַקסעלער, מיט רעקרוטן־געלט, מיט אַ גי, ריבֿל, די פֿאָק וועלט, וואַרשע תרס"ב, ז' 37.

אָקסנדראָף — גנ. Ochsendorf. אין אַלטע ייִד' ספֿרים און אין שו"ת באַקאַנט אונטער די ר"ת אק"ד. שטעטל אין דייטשלאַנד אין קרייז העלמשטעדט, נידער־ראַקסען.

אָקסנהאַרן — דער. זידל־וואַרט, געניצט מיטן

ב: שוטה, נאַר. „דו אָ! אַט גיב איך דיר אַ שמיר איבערן טשאַלנט־ברעטל און מאַך דיר קאַליע די יאַסלעס, שט, אַלט־ניבֿ־כתרילעווקה, ז' 76.

אָקסנהויט — די. פֿעל פֿון אַן אָקס. געניצט אַנשטאַט *דיקע הויט, ד"ה א) מע קען דעם מענטשן ניט שטעכן מיט אַ ווערטל, מיטן אַרבינזאָגן, וואַרעם ער פֿאַרשטייט ניט; ב) ער פֿילט ניט אַ צווייטנס צער.

אָקסנזשאַבע — די, זשאַבעס. גרויסער פֿראַש מיט ברומענדיקן קוואַקען. Rana mugiens. „אין אַמעריקע איז פֿאַראַן אַ מין אָקסנזשאַבע (פֿול פֿראַג) וואָס שליינגט אַזן יונגע וואַסער־פֿייגל, א. יאָקובאָזאָ, פֿאָר 1962 II 18.

אָקסנטריט — די, מצ. אויך: אָקסנטראַט, דער. אין פֿאַרבינדונג מיט באַוועגן זיך. גיין מיט אָ. פֿאַמעלעכע טריט. פֿאַמעלעך און רואיק. פֿאַמעלעך אָבער כּסדר. „ער גייט זיך אָ, ער אַיילט זיך גאַרניט.

אָקסן־אַלימטע"ר — דער, ין. באַנדוואַרעם אָדער סטענגע־וואַרעם וואָס מע געפֿינט אין די געדערים פֿון בהמות. פֿון דער פֿאַמיליע taenia.

אָקסנער — דער. אָקסן־פֿאַסטעך אָדער בעל־הבית פֿון אָקסן. ריכלין 8 פֿאַרשטייט: „נקד' (מלכים ב, ג, 4): „איין אוהשנער“.

אָקסנפֿאַסט — די. אויך: אָ' פֿאַמיליע. פֿאַסט פֿון איין פֿונקט צום צווייטן, געפֿירט אויף אַ וואָגן וואו עס זינגען אַנגעשפּאַנט אָקסן. איר וועגן יעדן פֿאַרקער וואָס געדויערט צו לאַנג. פֿאַרן מיט אָ. שיקן מיט אָ. צושיקן אַרבינז ענטפֿער, ווען עמעצער בעט עפעס ליען. אַני קומען מיט אָ = ווער־ווייסט־ווען. „פֿאַרן אַהיים צום סדר און אַנקומען מיט אָ צו די אַקדמות (צו דער מילכיקער סעודה). „אַ בריוו פֿון תּ"א קיין ירושלים קען אַנקומען מיט אָ. „און אזוי האָבן זיך די יארן... געשלעפט ווי מיט אָ, ה. אַקערמאַ, טמז, 1961 X 29.

אָקסן־פֿאַנגער — דער, יס. נאָד פֿאַרבייט מיט דעם וואַרט דעם קאַוואַ. „ווי אַן אָ' פֿי וואַרפט זיך שטריק“.

אָקסנפֿורט — גנ. Ochsenfurt. שטעטל אין בעיערן, ביים טיפֿן מיינן. קצבים און בהמות־סוחרים אין דרום־דייטשלאַנד פֿלעגן אין זייער זשאַרגאָן פֿאַרלשוין־קודשן די נעמען פֿון דייטשע שטעט. האָבן זיי אַ גערופֿן מעבֿר־שוּר.

אָקסנפֿליג — די, ין. מין פֿון דער פֿאַמיליע ביים־פֿליגן וואָס מאַטערט בהמות. Oestrus bovis. „די רויפעס [= פֿרעסערלעך, שליערלעך] פֿון די אָקסן. שעפֿך און פֿערדן־בייספֿליגן לעבן ווי פֿאַראַזיטן אונטערן הויט פֿון אָקסן, אין גאַרללל און די שטערן־היילן פֿון שעפֿסן און אין מאַגן פֿון פֿערד, דר איטעל [= בעל מחשבות], איבז, אַטטאָ שמיל, זאָלאַגיאַע, ווילנע 1924, ז' 146.

אָקסאָנאָליש — דאָס פֿלייש פֿון אַ בהמה. "סיקניד האָט נאָך ניש געגעסן קיין אַ" = עס האָט נאָך ניש אָנגעהויבן צו רעדן, צו זאָגן טאַטע, מאַמע. "וואָס קען מען פֿון אַן אָקס מער פֿאַרלאַנגען ווי אַי?" שו. "ווען ער האָט קיין מענש פֿאַרלאַש אָב גישוואָרן... ריבית גינמן... איז אים פֿיל בעשיר מין אַז ער וואול עסט פֿעט אוקסן פֿלייש", צאינה, פה/ב.

אָקסנפֿלעקל — דאָס, עך. האַלץ, העלצל וואָס מיט דעם פֿאַרשטאַפֿט מען די קליאַמקע פֿון אַ טיר. לאָזן די טיר אָפֿן, ווייל עס פֿעלט אַן אַ.

אָקסן־פֿעכטער — דער, ס. דזו אָקסן־קעמפֿער. כוללדיק פֿאַר טאַרעאַדאַר, פּיקאַדאַר, מאַטאַדאַר.

אָקסנפֿעל — די, זן. דזו אָקסנהויט. אַ איז שוין ווייניקער שטאַרק און קי גיבן דאָס שוואַכסטע לעדער, איבערהויפט אַלטע קי, ה. האולאַז, האַנטביכל פֿאַר לעדעראַויטאַרבעט, פּעטראַגראַד 1922, ז' 5. "מין געשיכטע איז אויף אַן אַ ניש אויסצושריבן, — האָט זי זיפֿענדיק געזאָגט, — מין מאַן איז עדיהום פֿאַרפֿאַלן". בודזאַה, דער גלאַמפּישקער פרע־זידענט, ווילנע 1927, ז' 29.

אָקסן־צוימער — דער, ס. ווער עס פֿאַר־שטויבט ווילדע בולן.

אָקסנצונג — די, ען. אויך: קרישטעך וואָס דערמאַנט אין אַ צונג פֿון אַן אָקס Buglossum. געניצט אַרויסצוקריגן רויע פֿאַרב anchusa tinctoria.

געניצט אויך אין אַפֿטייק ווי אַ באַשטאַנדטייל פֿון פֿאַפּולערע רפּואות. *anchusa officinalis*. "אין אשה דיא קיין קינד קאן האַבן. קאָן אָקסין צונגיין... אין ווען אָדער אין ביר, גיב איר צו טרינקיין, ר' מרדכי גימפל ברי אלעזר... משמחין ל, אַמטש תע"ת. יאכל בכל בוקר אליבא ריקנא עשׁ הנקרא אָקסין צונגיין, ר' דוד טעביל ברי יעקב אַפֿפּני, בית דוד, ווילמאַרשדאָרף, תצ"ד. רפּואות לכאַב השנים. נעם די וואַרציל פֿון אָקסין צונגיין... קאָן דש אין אין טיפּיכן וואַשיר... אונ' וועט דש צאָן פֿלייש דאַמיט, טור כא/א, "מענער־שוואַכהייט. צו קויפֿן אין אַפֿטייק דאָס קרישטעכץ וואָס מע רופֿט אַען. דער לאַטשנישער נאַמען פֿון דעם קרישטעכץ איז *herba asperuginis*... ווייךן דרש טאַג אין גוטן שטאַרקן ווען... טרינקען עטלעכע ווינגלעלעך איבערן טאַג". טאַר, ז' 74.

אָקסנאַמף — דער, זן. ספּאַרט קאַמף מיט אַן אָקס וואָס מע צוויילדעוועט אים. פֿאַרשפּרייט אין שפּאַניע און אין לאַטיין־אַמעריקאַנער לענדער. אָקסן־ע־מ־פֿע־ר. אָקסן־ע־כ־ט־ע־ר.

אָקסנאַפֿ — דער, קעפּ. אויך: זידלואַרט — שוטה, גולם אע.

אָקסן־קניטל — דאָס, עך. אורח פֿאַרשישטע מלמד הבקר (שופּטים, ג1, 31): אָקסן־קניטל [קנּוּט] שטאַכעל".

אָקסנשטאַלץ — די & דאָס. מצ נב. "אויב שוין אַ צוגעבן פֿעטס, איז בעסער... פּוטער און הינערשטאַלץ, ערגער איז אַ", פּעט, ווילנע 1925, № 9.

אָקסעוואַטע — אַד. דזו אָקסיש, מיט ביטול. האַמעטע. אומגעלומפּערט. נאַרישעוואַטע. געבן אַן אַן תּירוץ. קוקן אַע.

אָקסעלע — דאָס, עך. דזו אָקסלעקע.

אָקסעלער־אַטאַר — דער, ס. אַיי > 99: אָקצעלעראַטאַר, נר. 1. יעדערער וואָס פֿאַרגיכערט.

2. אין אַן אויטאָ — טייל פֿון מאַשין, גע־ווינטלעך אַפּערירט מיט אַ פּוס, וואָס קאַנטראָלירט די גיכקייט פֿון מאַטאַר. "די לינקע פּוס אויפֿן קאַנספּעדיאַל, די רעכטע אויפֿן אַ און די אויגן פֿאַרויס", ב. מעדענט, אויף דער אַכטער דיסטאַנציע, מינסק 1932, ז' 14.

3. יעדע סובסטאַנץ וואָס פֿאַרגיכערט דעם כעמישן פּראָצעס. טפּעצ די אַלקאַלי וואָס העלפט (פֿאַרגיכערט) דאָס אַנטוויקלען אַ פּאַטאַ־גראַפּיע.

4. (פּיזיק) עלעקטראַסטאַטישער אַדער עלעק־טראַמאַגנעטישער מיטל (סיקלאַטראָן) וואָס פּראָ־דוצירט פֿאַרטיקלען מיט זייער הויכער ענערגיע און שטעלט אַינן אַן זיי זאָלן שלאָגן אויף אַ ציל.

יִרן — טרו. אַיִרן דאָס בויען היזער פֿאַר נייע עולים. אַ דעם עקאַנאָמישן וואוקס פֿון לאַנד. יִרוּנָה. אַציע.

אָקסעמפּל — דער, ען. אַרכ > 99: עקזעמפּל. ביישפּיל, דוגמא. "גוא איר ליבה ברידה, נעמט נאָר דיון אָקסעמפּיל אין וואַר", ר' יהודה ליב ברי משה (זעליחאַבֿר, פּוילן קטו). שירי יהודה, אַמטש, תניז, זג. "מע זאָל פֿון אים אַפּלערגען און זאָל זיך אַן אַ נעמען ווי גאָר קעסטלעך איז די תּשׁוּבָה", ר' אהרן מרטיביש, טפּר מצח אהרה, וואַרשע תרע"ג, כג/ב.

אָקסעוואַר — דער, זן. > 99: צופּון, צוגאַב. בייזאַר, נעבנאַד. "דער יידישער אַר־בעטער איז... געווען פֿאַקטיש באַלאַסטעט מיט... אויסהאַלטן די אַלע אַן פֿון דעם יידישן מיטלאַלערער". ע. טשערינאַוסקי, דער יידישער אַרבעטער אין וויסרוסלאַנד, מינסק 1932. "יע־דער מאָל ווען עברגעלסאַן נעמט זיך שילדערן דעם וואַקזאַל־פּלאַץ, די באַדאַן, טוט אַ גיי פֿון דעם געמעל דער אַלגעמיינער סאַציאַלער אַספּעקט". י. דאַברושיץ, דוד עברגעלסאַן, מאַסקווע 1947, ז' 48. "דער וויסנשאַפֿטלעכקייט ממש... קומט גאַרניט צו פֿון די אַלע אַן פֿון וויסנשאַפֿטלעכקייט", מוה, יפּא, 1938, № 10. "אַ וויסן קעלנערל, וויסע קרעלן און אַלערלי העלע אַן וועלן אויפלעבן דעם מלבוש", אַר, 3 VII 1961.

אָקסעפּאַן־ירן — טרו. טיר, אָקסעפּטירט. אַרכ. > 99: אָקצעפּטירן. אין לשון חז"ל, ז' 29. אַנאָט — דר יעניגי וועלכר וועקול בריבין אן

נעמט אונ' אונטר צייכנט", יוסף מאַרש, חנוך לנער, פּוירודא תקל"ד, כ/ב. אַמ — אָקסעפּאַן. <E: to accept

אָקסעפּט — דער, זן. <D: Oxhoft. מאַס פֿאַר ווען, מעד, בכלל געטראַנקען. גרויסע פּאַס נידעריק און ברייט פֿעסל. "וואל איז געווען נידעריק און קיזלעכדיק ווי איין אַ פֿון ווען", י. קישענעווסקי, די געשיכטע פֿון דעם הערר דאַקטער קיגעלמאַן... אַדעס 1866, ז' 7.

אָקספֿאַרד — 1. גנ. באַרימטע אוניווערסיטעט־שטאָט אין ענגלאַנד, מיט דער באַדלעאַנע־ביבֿליאָטעק וואָס פֿאַרמאַגט וויכטיקע אַלט־יידישע כתב־יידן און אַלטע דרוקן. ר"ת — אַ"פ. 2. טונקל־גרויע פֿאַרב. 3. נידעריקער שוץ פֿון אַ ספּעציעלער פֿאַרעם. 4. געוואַנט, שטאַף, טוך, פֿאַרברייטערט אין אַ. לייזונט פֿון גוטער קוואַליטעט פֿאַר אייבערהעמדער, פֿאַר זומער־דיקע מלבושים.

אָקסרעל — דאָס, עך. תּי פֿאַרשטשט יחיש־ריהם (מלכים א, ז, 33): "און זייערע אַעך".

אָקסשפּינדל — דאָס, עך. העלצל אין שפּינדל.

אָקע — די. קאַרטנשפּיל. <P: oko. פֿאַר־שפּרייט געווען צווישן יידן אין מזרח־אייראָפּע, איבערהויפט חנוכה. אַ פֿינצטער אַע — ווען מע קוקט ניש אַרעין אין די קאַרטן וואָס מע קריגט. אַיִג־ע־ל־ט — וואָס מע געווינט אַדער פֿאַרלירט בשׁם שפּילן אַ. אַיִקאַרטן — אַ טאַלע פֿון 52 קאַרטן. אַיִג־גולה = ווען מע שטעלט אַינן אַ סך געלט. פֿאַרשפּילן אין אַ הייסט ניש געבן צדקה, שו. "אין וואָס באַשטייט זשע זייער ליבערלייבן? אין דעם וואָס זיי... שפּילן דעם גאַנצן ווינטער אין אַ", קמ, 1870, № 3. "אין שול יעדעס יאָר / האַלט איך רעדעס אַ פֿאַר, / קלוגע רעדעס מיט דרש און מיט חקר. / דריי מאָל יעדע וואָך שפּיל איך ווינט און דערנאָך / כאַפּ אַן אַלע איך בשׁם אַפּטייקער", פּרוג וו, בשׁם ראַפּינער. "מען פֿאַרט זיך צונויף... און ביי אַ גוטן ברוך־הבא מאַכט עבֿענען און אַ גולה, חיי"ה זעלדעט, ווינטער אַבֿענדען, וואַרשע תרנ"ח, ז' 40. "אין מיטן שטוב ביי אַ קיזלעכדיקן טיש זיצט רוזשקע מיט ביילען און שפּילן אין אַ", אַפּא. אויף יענער זייט בריק.

אָקע — די, ס. אין רומ, אוקר, מאַלדעוויש, טערקיש. 1. מאַס פֿון וואָג אין טערקיש און אַרומיקע לענדער. 2. פּונט. פֿאַרשפּרייט אין אַקד. געניצט אויך מיטן ב: אַ ביסל, אַ קליינע צאָל, אַ שיבוש. אויך: גענוי, פּונקט. פּונקט אַן אַ (= א) פּונקט וויפֿל מע דאַרף; (ב) פֿול מיט אַן אויג. אַן אַ ניש ערגער = קיין טראַפּן ניש ערגער אַדער ווייניקער. "וואָס זאָל זיך הערן? דער בעל־טאַקסע וויל אַרויפֿציען אַ קאַפּיקע אויף דער אַ פֿלייש, אַזוי וויל ער, דער שיינער בעל־טאַקסע", ממוס, טאַקסע. אַ מלמד מיט אַ גרויסער נאָז האָט געהייסן פּיראַ־סינאָז, פּ. פּרימער (קאַמענעץ־פּאַדאַלסק). "מיר מוזן

אַרויסציען נאָך פֿינף קאַפּיקעס אויף דער אַ פֿלייש, כדי עס זאָל זיך חלילה ניט פֿאַרפּלאַדען קיין ווערעם אין די קבצנישע קישקעס, מ. דלוגאַטש, די וועלט מסורה, וואַרשע 1881, ז' 18.

2. מאָס פֿאַר פֿליסיקייט, בערך איין ליטער. אויך די כּלי, וואָס מיט איר האָט מען געגאַסן די פֿליסיקייט, ספּעצ מילך. טרינקען ווייץ אויף דער אַ. „פּונקט אַן אַ“ און (ווייניקער) אַ ליטער“ [= געטראָפּן מיטן פֿינגער אין הימל], פּוול, רומ. „אַן אַפּיקורס וועט יאָ ברענגען אַ חומש מיט ביאור אין אַ בית־מדרש... זאָל ער אים קנסענען... עטלעכע אַ י"ש אויף אונדזער חבֿרה“, קמ, 1868, № 41. „ווען עס קומט אויף מיר אַזאַ זאַך, וואָלט איך ביי זיי אָפּגע־צאַפט דריי אַס בלוט!“ שט, מענטשן.

3. (קופּערנע) כּלי צום אָנשעפּן וואָסער פֿון אַן עמער, אַ דייזשע אע. „שפּירט ער דעם ריח פּונעם בלעכענעם, רויט־געזשאַווערטן אַלע וואָס איז צוגעשטעפּעט צו דער דייזשקע וואָסער“, ה. ל. קאַזשבער, קאַזיאַנע גימנאַזיע, טשערנאָו־וויץ 1937.

אָקעאַן — דער, זען > איי > גר. — אוקיי

נוס, 815. קאַלאַסאַלער שטח פֿון געזאַלצן וואָסער וואָס פֿאַרנעמט כּמעט דריפּערטל פֿון דער ערד־פּלאַנעט. יעדער באַזונדערער טייל פֿון אַט דעם שטח: אַטלאַנטישער, פּאַציפּישישער, אינ־דיאַנישער, אַרקטישער, אַנטאַרקטישער אַ. פּיג: אַן אַ גראַז. אַ פּרייז. דער הימלשער אַ. י"ש — אַדי. אַישיער קלימאַט. אַישיער אַלבאַטראַס. אַישיף.

אַגראַפֿיע — טייל פֿון פּיזישער געאָ־גראַפֿיע וואָס פֿאַרנעמט זיך מיט באַשריבן אַיען. אַ'אַגראַפֿיע. י"ש — אַדי. אַ'אַגראַפֿיע — די וויסנשאַפֿט וואָס שטודירט אַלץ וואָס האָט אַ שייכות צו אַיען. אַ'אַגראַפֿיע.

אָקעאַניד(ע) — די, זן. יס. > איי > גר. ים־נימפע.

אָקעאַן — דזוו אַנטקעגן, ← 1563-66.

אָקעאַן — פרעפ. 1. אַזוי ווי פרעפּ אַנטקעגן, ב. העצן אַ יידן. קעמפֿן אַ שונא. רעכט אויף אַרץ־ישׂראל אַ די טענות פֿון פֿרעמדע. טרעטן אויף מענטש אַ מענטש. זיין אויפגעבראַכט אַ אַ שלעכטן אינפּירי, אַ אַ נייצעס) געזעץ אע. שונא, האָס אַ אונדז. טאָן עפעס אַ דעם ביטערן מצבֿ. „די יהודים פֿון דער שטאַט האָבן זיך אָנגעהויבן צו ווערן אַ די פּוהזים, מעשה אומן. אַ גוי? שרנט איין קריסט מיט כּעס מיר אַ“, אבג, ידער יוד אין קיעבֿ. „לאַכט ניט, דאָס האָט געזאָגט אַ יוד מיט אַ באַרד, און אַ אַזאַ ליגן מיט אַ וואַרציכען איז שוין ניט געווען וואָס צו טענהן“, מחוס, ווינטשפ, ז' 34.

2. אַזוי ווי פרעפּ אַנטקעגן, ב. וואוינען, לעבן, זיצן אַ דעם בית־מדרש, מיטן פנים אַ די בענטשליכט. „הפּילין־שליד דאַרף מען לייגן איבערן עלנבויען, אויף דעם דיקן פֿלייש, דער קשר זאָל אויסקומען אַ האַרץ“, טשי, ז' 19. „עס שטייט צוויי היזער איינס אַ אַנדערן און

פֿון איטלעכן היזן גייט אַרויס אַ באַליק אַדער אַ ברעט“, איבז, תקוני שבת, אוסטרהא 1818.

3. אַזוי ווי פרעפּ אַנטקעגן, ב. איינשאַפּען די פֿערד און אַרויספֿאַרן אַ דעם חתן. אַנלויפֿן אַ דעם שונאס פּאַזיציע.

4. אַזוי ווי פרעפּ אַנטקעגן, ב. אַזונדרימלעך ערשט אַ טאָג. „און יצחק איז אַרויסגעגאַנגען זיך דורכצוגיין אין פֿעלד אַ אָונט“, תי, ברא־שית, כד, 63. „מע האָט... אַ נאַכט זיך קוים לעבעדיק פֿאַרשלעפּט קיין גלופּסק“, מחוס, ווינטשפ, ז' 69. „... דווקא ביינאַכט און דווקא אַ שבת“, שט, יסטאַציע באַראַנאָוויטש.

5. אַזוי ווי פרעפּ אַנטקעגן, ב. „דזין חתן איז דאָך אַ פּרינג אַ יענעם ישיבֿה־בחור“. אַ גאָט זינען אַלע גלדן“, שוו. „וואָס האָב איך געזינדיקט אַ דריי“, תי, בראשית, כ, 9. „ערלעך און געטרען ווי ער איז דאָ געווען אַ די שפּאַ־ניער“, חזקל הרוויץ, צפּנת פּענה, באַרדיטשעוו 1817. „בכדי צו פֿאַרגלעטן מיינ פֿעלער אַ אַלטערן, הייב איך אַן אויף אים רחמנות צו האַבן“, מחוס, פּישט.

6. אַן ערד, בערך. אומגעפֿער. אַרבעטן אַ אַ גאַנצער שעה. אַראַפּגאַנגענען אַ אַ פֿערט־חלק, זענען זיי דאָרט אויך געווען אַ צוויי טאָג און זענען ווייטער געגאַנגען, תחב. מעשה מבּערגיר והעני' לבג, „האָט ער ביז צום עסן אַ אַנדערהאַלבן קוואַטירלעך געטרונקען און ביים עסן אַ ים ווייץ“, יפ, הקדמה. „ער באַדאַרף אַלט זיין הינט אַ אַ פֿערציק יאָר“, מחוס, אַ שטאַט איז מורח, ז' 11. ד"ק — אַדי. די אַידיקע טיר.

אָקעאַן — אַדז. דזוו אַנטקעגן. אַדז. „וואָס וועסטו מיר געבן אַי?“, „אַן עימל זאָל וואָלט קומען קיין כּתריילעוקע, וואָלט אַ גאַנצע שטאַט אים אַרויסגעקומען אַי“, שט, זריפּוס אין כּת־רילעוקע. „אַט בין איך! — האָט ער געזאָגט, זיך געשטעלט אַ און אויסגעגאַצט אויף מיר זינען גרויע קעצישע אויגן“, מחוס, קליאַטשט, ז' 119. אויך טוב. דער היפּך און דער אַ. „דאָס לעבן איז אַן אייביקער אַ צום גיטט און צו קונסט“, ימ, איבז, טאַמאַס מאָ, טאַניאַ קרעגער, ריגע 1930.

אָקעאַן, אָקעאַן — קאַנזערוו. דזוו אַנטקעגן, אַנטקעגן — קאַנזערוו. אַלע ווערען מיטן קאַנזערוו אַנטקעגן. זיי אַלע קומען אויך מיט אַקעגן.

אָקעאַן — קאַניונאַציע. אַבער, נאָר, פֿאַרט, דאָך. „אַ זשע וואָס איז איינער טענה?“, ער גייט זיך אַרום אין פעלץ און אים איז וואַרעם, מיינ פעלץ אַ איז פֿאַרזעצט אין לאַמבאַרד. „אַ אַן זיי קערן זיך צו גאָט צוריק, ... הערט גאָט זייער געשריי“, טעיאַטאַר. „דער שטאַט־הונט אַ איז שוין עפעס געמלאַכטה, אויסגע־פּינט, אַ ביטל פֿאַלש“, מחוס, שלמה, ז' 32.

אָקעאַן — ווי אַ פּרעפּיקס צו אַ טובֿ. אַ־אַקציע, אַ־אַבאַט, אַ־אַטאַן.

אָקעאַןאָונט — דער, זן. די צינט ער5

דעם אַקומען פֿון אָונט. דער קילער אַ. דער רואיקער אַ.

אָקעאַןאיבער — אַדז & פרעפ. דזוו אַנטקעגן איבער. „אַ דעם טיפּן איז דאָס שטעטל“. אַ גרויע וואַנט אַ דעם פֿענצטער. שטיין אַ דער שטוב און אַרבינקוקן וואָס עס טוט זיך דאָרטן. „זי [הגר] האָט אַוועקגעוואַרפֿן דאָס קינד אונטער איינעם פֿון די ביימלעך און זי איז אַוועק און האָט זיך געזעצט אַ פֿאַר אַ בויגנשאַס ווינט... און זי איז געזעסן אַ און האָט אויפּגעהויבן איר קול און האָט געוויינט“, תי, בראשית, כא, 16-15. ד"ק — אַדי. וואוינען אין דער אַדיקער שטוב. שפּאַצירן אויפֿן אַידיקן טראַג טאָר.

אָקעאַןברענגען — טרוו. „דו וועסט מיר מיינ הינדע־לעבן אַ געוונט און פֿריש, ערלעך און געלערנט“, עט, סערקעלע, ווילנע 1925, ז' 445.

אָקעאַןניין — אַוטוו. „דאָ זאָל ער דעם יצר הרע אַ און זאָל אים ענפּערן אין זינע גבי דאַקען: גיי אַוועק, דו יצר־הרע“, 207, יח/א.

אָקעאַןנדיק — אַדי. אַע באַהעגונג. אַע מיר נונגען. אַע טענדענצן. י־קיי"ב.

אָקעאַןנשאַפּען — אַוטוו. אַ חתן־כּלה פֿון דער חופּה מיט אַ גרויסן קוילעטש. „אין די צייטן פֿון די תּנאים, פֿלעגט מען אַ חתן־כּלה מיט אַ האָן און מיט אַ הויך“, איבז, גיטיו, נו/א.

אָקעאַןנשראַגן — טרוו. אַ דעם פֿריינדלעכן שלום־עליכם. אַ ברויט־מיט־זאַלץ.

אָקעאַןנלויפֿן — אַוטוו. „איז ער אונדז מיט שמחה אַקעגנגעלאָפֿן און האָט אים צו זיך אויף טיי געבעטן“, ב. זילבערמאַן, אהבת דוד ויהוה נתן, קעשענעוו 1885, ז' 12.

אָקעאַןנפֿאַרן — אַוטוו. „עס איז גאַרישט דער דרך פֿון אַ גוט־יידן אַקעגנצופֿאַרן זינע חסי־דים“, ייט, פּוילן, ו.

אָקעאַןנפֿינקלען — אַוטוו. „אַ וויס טישטעך וועט ליגן איבערן טיש פֿאַרשרייט, דער ווייץ וועט אַ מיט ברוינער פֿרייז צו די ליכטי“, יחיאל לערער, מכון היים.

אָקעאַןנפֿלויען — אַוטוו. „צום סוף זענען מיר אַקעגנגעפֿלויגן מיט געזאַנג און שירה הייליקע מלאַכים מיט ספֿר־תּורות אויף די פֿליגל“, א. ווייעוואַרקאַ, הימעל און ערד, לעמבערג 1909, ז' 46.

אָקעאַןנציטערן — אַוטוו. „דער שאַטן פֿון נאַענטע גרוילן האָט מיר אַקעגנגעציטערט פֿון יעדער שורה“, צייט, טמז, 1961, ז' 24.

אָקעאַןנקומען — אַוטוו. „גוטע מלאַכים זאָלן דיר אַי“, „אַקעגנגעקומען זינען מיר נעצן פֿון טויט“, תי, שמואל ב, כב, 6. „אזו הויף איך צו דעם אַלמעכטיגן גויט דש דיר זיין ברודר זולן אַן קיגן קומן“, צפּ 1533 [יובל 1000]. „אַרויסגייענדיק איינמאַל אויף דעם הויף, איז

דיר אָקעגנגעקומען אונדזער הויכער גאלאגאני סקער האָן, ממוס קליאַטשטע, ז' 50. „סיאי“ דער האַרבעט מיר אָקעגנגעקומען מיט ווייכע און ווייגנדיקע טרייט, רייזל זשיכלינסקי, שוויגנדיקע טירן.

אָקעגנרעדן — טרוה. מע זאל ניט אַן אָן עלטערן. „זאַלטס אים ניט דערצערענען מיט קיין שום זאַך און זאַלטס אים קיין שום וואָרט ניט אַ“ 207, פד א.

אָקעגנשוועלן — אוטוו. שוועל אַקעגן, גע- שוועלט. זיך אַנגלאָזן, זיך צעבלאָזן אַקעגן עפעס. „דאָס האַרץ וואָס האָט אים אַקעגן געשוועלט, העי!... העי! איז עס געווען אַ טאַנץ אויבן אויפֿן שפּיץ“, אצג, אין ציטונט רויש, „בב מיר אין פּאָקס“.

אָקעגנשטיין — אוטוו. „זווי וועלן דינע אויגן פֿרײַ אַרייַסקוקן און דינע אויגנלידער גליַך אַ“ מס, משלי תקע"ד, ד, 25. „איך בין דער וואָס מיט מײַן קראַפֿט שטיי איך תמיד ברייט אַקעגן נאָך אַ קראַפֿט פֿון מײַן ווידער- פֿאַרטייַ, ממוס, קליאַטשטע, ז' 121.

אָקעגנשמעל — דער, ז' „ונג — די, ען. יק — אַדי. אַע מיינונגען. יקייט“.

אָקעגנשמעלן — טרוה. „אַז מע רעדט פֿון מײַן שאַדן, מוז מען אַ אויך דעם נוצן וואָס איך ברענגי, ממוס, קליאַטשטע, ז' 36. „איך האָב מיר אַקעגנגעשטעלט די פֿאַרייכערטע היזער פֿון פּיטסבורג און געגנט קעגן תּל-אַבֿיבֿ, און עס איז געווען ממש פּיתרון האור מן החושך“, הרב י. י. זיכערמאַן, נחלת יעקב, ניי תּשכ״ו, ז' 177. מיט זיך — „ווען איינער פֿאַלט אָן, קענען זיך די צוויי אַ“, מס, קהלת תקע"ט, ד, 12.

אָקעגנשפּרינגען — אוטוו. „פֿון דעמאָלט אָן קען איך נישט צוטערען צום טאַטן אין הימל... עפעס האַלט מיך אַפּן. אַפּטמאַל וויל מיר דאָס האַרץ אים אַ, אַקעגנלויפֿן, נאָר איך קאָן נישט“, פּרץ, דאָס קראַנקע יונגל“.

אָקעווי'ט — אַקאוויט. [פֿאַרעם מיט ע נאָך ק — פּטמ, רעקאַמענדירט.] טרינקען גינגיקער אַ. „המין טאַשן איז זייער גיט' / איידער בראַנפֿן — איז אַ“, 99. „אַ ברי פֿון פֿיער, איז גוט פֿאַלד אַרויפֿצולייגן אַ, אויסגעמישט מיט זאַלץ“, טאַר, ז' 30. „געאַסן אין זיך, ווי אין פֿעסער אַריין / גאַנצע פֿלעשער אַ און וויפֿן, מלה, די באלאָדע פֿון אַברם דעם קצב“.

אָקעלאַד — דער, עס, ז' דזוו אַקאַלאַט —

אָקעלדזיע — די, ס. — קעלדזיע, קעלדזיע. צימל פֿאַר אַ פֿערד.

אָקעמאָן — דער. דזוו אַקאַמאַן — די דינער, נישט פּילנדיק הינטער דער פּלייצע דעם אַ, האָבן זיך ניט געאַמילט“, רג, לידער און טוד, תּ״א 1966, ז' 57.

אָקעמיל'טוויץ — אַדוו. זאַקל (לאַדזש).

> די ט מינוט. אָט באלד. אין אַ פֿאַר מינוט אַרום. „אַ-מ'ז' דאַרף ער אַנקומען“. „אַ-מ'ז' וועט עס געשען“. אַקע-מע-זעט = תּיכף ומיד, די מינוט.

אָקען, אָקען — אוטוו. אַקע, אַקע; געאַקעט, געאַקעט. האַלטן כּסדר אין אַרויסברענגען אַ אַ (אַ-אַ). „עס זאל אַפּך זווי אַ אין קאַפּ, ווי עס אַקעט מיר אין האַרצן, בשעת דער... הוסט קומט מיר אָן“, שע, מנחם-מענדל, ז' 122.

אָקען-באַקען — פּרנג אַקן, צווייטער טייל בלויז גראַם צום ערשטן. מיט חזק ווען עמעצער אַקעט.

אָקען-פּאַקען — מיט אַ זיכער (רואַיק) אויג. אוקר. „Uk“. ש ט ע ל ון זיך אַ-נאַ-פּ. „צו-רופֿן צו זיך אַ צו געשטאַפּטע למדנים און זיך שטעלן מיט זיי אַ-נאַ-פּ“, מ. דלוגאַטש, וועלט מסורה, וואַרשע 1881, ז' 45.

אָקעניצע — די, ס. „P: okiennica“. שויב פֿון אַ פּענצטער. פֿאַרמאַכן די אַס. די אַקעניצע שטעקט ביי קליינע פֿענצטערלעך.

אָקעניע — דזוו אַקוו — אַ קול פֿון אַ אַ-זינגען ווי אַ אַ“.

אָקעס-באַקעס — זווי ווי האַקוס-פּאַקוס, געניצט בייס וויפּון קונצן. „אַ-בֿ, גויים מכות, / האַקעס-פּאַקעס, אָן מחזקות, / אַקסו, פֿערד — ליג אין ד'רער“, קל.

אָקער I — דער, ס. „Mhd: acker“. 1. מכשיר צום אויפֿגראַבן דעם באָדן אויף צו פֿאַרוייען, ווייכער צו מאַכן די ערד (צו באַפֿרעיען פֿון ווילדגראַזן). סאַכע, פּלוג. „פֿון פֿאַרנט איז בייס אַ צו זען אַ מעסער, וואָס שניידט אַפּן די ערד אין דער טיף לענגאויס דעם פֿעלד; באלד נאָכן מעסער גייט דער אַקעראַיזן וואָס שניידט אונטער די ערד אין דער ברייט. דער אַפּשטויסער קערט איבער די שטיקער ערד מיטן אויבן אויף אַראַפּ, דערביי ווערן זיי צעקלאַפּט אויף קלענערע שטיקער“, י. בור-טיאַנסקי, דאָס געוויקט, קינעו 1929. „דער פּויער ביי זיפּן אַ, דער פּאַסטער ביי די שאַר“, א. גאַלדפּאַדל, שולמית. אַ-א י י ז. אַ-פֿ ע ר ד. 2. אַרכ. דזוו אַקערפֿעלד. זווי פֿאַרטישט ריכלין 8 נחל' (דִּרְיִים, כא 4) און 'נחלים' (איבֿ, ל, 6).

אָקער II — דער, ס. „איי > ל. > גר. מאַס צו מעסטן באָדן, בערך 4.050 קוואַדראַטער, 43,560 קוואַדראַט. אַנגענומען אין ענגלאַנד, אין צפֿון-אַמעריקע, אין אַ צאַל אַנדערע לענדער.“

אָקער — דער. מצ נב. דזוו אַכרע, — 1353. ברוינער, געלער אַ. „אַ געלער מינעראַל פֿון כּמעט דער זעלבער קאַמפּאָזיציע ווי אומבער-ערד, ווערט געניצט אַלס פֿאַרביי, ס. פּינטסטאון, כּעמיע, ניי 1920, ז' 254.

אָקעראַיזן — דער, ס. 1. דזוו אַקער, געוויינטלעך אַ פּרימיטיווער, גראַבאָיזן. מאַ

טיק(ע). „אַ מענטש מעג... זיך אינשפּאַנען מיט אַן אַקס צי אַ פֿערד אין אַ און צוזאַמען אַקערן“, פּיעט, בלאַים, ח, ו. „און ער גרימט דר צאָרן פֿון קין אויף הבל... אונג נאָם דו אַ... אונג' שלוג דאָ מיט זיפּן ברודר אַרביצילונג אונג טיטיט אים“, איבֿ, ר' יעקב בר' מתתיהו הלוי, תּם וישר, נאָוידוואַהר תקמ"ו. 2. זייער אַ האַרעפּאַשער אַרבעטער. „ער איז אין דער מיל דער אמתער אַ“.

אָקערבאַדן — דער, ס. באָדן וואָס מע באַאַקערט אָדער וואָס מע קען (עס איז ניצלעך צו) באַאַרבעטן, אונטערשטער אַ = שיכט ערד וואָס דער אַקער רייט שוין ניט אָן. ק א ל ט ע ר אַ = פּינטער, „עס פֿאַרשטייט זיך אַן אַ גוטער אַ וועט אַינברענגען מער ווי אַ געמיינער אַ“, מ. וועבער, דער יודישער פּעלדאַרבייטער, וואַרשע 1891, ז' 27.

אָקערגאַנג — דער, גענג. „Mhd: ackergang“. אַרבעט אין פֿעלד. דאָס גיין מיט אַן אַקער. ריכלין 8 פֿאַרטישט ניר' (משלי, יג, 23): „דער אַקרגאַנג, כּמו נירו לכּם ניר' (ירמיה, ד, 3) ל' חרישה“ [תי: „אַקערט אַפּך אַן אַקער“]. צו אַקער גיין — אַרכ. „Mhd: ze acker gân“. ריכלין 8 פֿאַרטישט: יזע-בֿדח' (דִּרְיִים, כח, 39): „אונג וירשט צאַקרגן“ [= צו אַקער גיין. תּי: „און באַאַרבעטן“].

אָקערטייל — דער, ז' „מאַרק ווב“. „Mhd: acker-teil“. שטיק פֿעלד וואָס געהערט דעם פּויער, אָבער דער פּריץ האָט דאָס רעכט צו ניצן אַ טייל פֿון דעם.

אָקערטיה — די, ז' „שיכט פֿון באָדן וואָס ווערט דערגרייכט פֿון אַן אַקער. „אַ בעסערער אַקער האָט אַ גרעסערע אַ“, די אַ פֿון אַ טראַקטאָר באַטרעפֿט 6'5 ווערשקעס“, ע. איזדא, פֿון פֿעלד צום טיש, קינעו 1928, ז' 27.

אָקעריאַך — דער, ז' „געשפּאַן פֿון אַקס בייס אַקערן. „אייין בייט [מיט איין מין תּבואה] דאַרף זיפּן אַפּגערוקט פֿון אַנדערן בייט [מיט אַ צווייטן מין] ווי ברייט עס איז דער אַ אין שרוין-טאַל“ [אין אַ טאַל איז דאָס געשפּאַן ברייטער ווי צווישן בערגלעך], פּיעט, בלאַים, ב, ו.

אָקערלאַנד — דאָס, מצ נב. שטיק באָדן וואָס איז פֿאַראַקערט, אָדער מעגלעך, אָדער צוגעגרייט צום באַאַרבעטן. „אַרויסהייבן אַן אַ הייסט: נעמען אַ שטיק לאַנד וואָס דערויף איז ביז יעצט ניט געוואַקסן קיין תּבואה און מאַכן פֿון דעם אַ פֿעלד פֿאַר זריעה“, מ. וועבער, דער יודישער פּעלדאַרבייטער, וואַרשע 1891, ז' 26.

אָקערלענג — די, ארכ. מאַס פֿאַר פֿעלד (חיפל מע קען אויסאַקערן אין איין טאַג). ריכלין 8 פֿאַרטישט: „בֿכֿרת' (מלכים ב', ה, 19): „אייין אַקרלינג“.

אָקערמאַן — דער, ז' „למט. ערדאַרבעטער. ריכלין 8 פֿאַרטישט: „אַכר' (ירמיה, נא, 23):

„איין אקר מן“ זיי ווילן ווערן אקערליכט, ווילן אויפריכטן דאס פארוויסע לאנד, ברוס, די שטילע ערד, ז' 325.

אקערמאן — גנ. באקאנט אויך מיט דער רומענישער באצייכענונג טשעטאטעצ אלבא — וויסע פעסטונג. מיטל-גרויסע שטאט אין דרום בעסאראביע. נאך דער צווייטער וועלט-מלחמה אנגעווען פון סאווי-רוסלאנד בולגאראד דיעס-טראוסקי. א' איז איינע פון די עלטסטע שטעט אין בעסאראביע. יידן זאלן דארטן האבן גע- לעבט נאך אין די ערשטע י"ה פון אצ. וועגן אן אנגעפונדעוועטער קהילה אין וויסן בורק (= וויסע פעסטונג) אין 16. י"ה דערמאנט אין די שו"ת בית חזק, 1697. די ערשטע פארצייכענונג אין פוקס יאר 1807.

אקערמאן — דער, מצ נב. ווילדער רויטער מאן וואס וואקסט אויף א פעלד, כאטש ניט פארזייט. papaver rhoeas.

אקער-מיוניע-יעני — אין קינדער לשון, לאקל, לארזש און אומגענוט. אט שוין, אט באלה, איינס-און-צוויי, אין אן אויגנבליק. — קום שוין, קום שוין! — א' מ' צ'! פרגל: אקע- מיוניע-יעני.

אקערן — טרוה. אקער, געאקערט. 1. מיט א מכשיר אויפגראבן די ערד צום באארבעטן. פריער אקערט מען, דערנאך בראנעוועט מען און ערשט שפעטער זייט מען. [ארכ. אויך: צו אקער גיין, ריכלין 8: „גינגן זי צאקרא“, — חרשו, תהלים, קכט, 3]. „אוי ער אקערט אוי ער ור טרעט דער ליידיגער דער אקרר איין הויפן נאך דען אנדרן“, ר' יעקב בר' אלי' הלוי ... איבז, סליחות, פראג שס"ב [1602]. דא אקערט א פויער אויף א פאר אקסן, אויפ- ריינדיק אקטע פאסן ערד, ממוט, שלמה, ז' 88. „און דו אקערסט און דו זייסט, / און דו פֿיטערסט און דו גייסט“, זשיט, איבז פון געארג הערעוועג. „א פניערל שטייט דארט און אקערט“, מק, פאעמען, ווילנע 1920, ז' 42.

2. פיג. זיך שטארק מען. דערגיין צו א תכלית דורך שווערער הארעוואניע. „א' מיט דער נאז די ערד, אבי אהיימברענגען פרנסה. „טאטע-מאמע שלאגן זיך — שונא-ציון — קאפ און וואנט, א' מיט דער נאז די ערד און זוכן אויס אונז בריליאנט“, ממוט, ווינטשפ, ז' 195. „ער אקערט אויף די הארטקייט ... עס ווערט די אפשרות פון קענען רייניקן די שדה-העבודה“, לדב, נ"י 1957, ז' 114. „א' ים = זיך מען, הארעווען אן שום פעולה. „הונדערט-אבאנענטיקע ארגאנען וואס שפראצן גיך און גיכער נאך פארוואניען, / וואו מע אקערט ים און וואו מע זייט דעם ווינט“, יהואש, פון בריוו, 1907.

3. פיג. שלאגן, שמיסן. [ווילל ביים א' צעפאטעוועט מען דאס פעלד]. „אועלכע ער- ציערס וואס פלעגן מער ניט וויסן ווי נאר צו א' מיט זייערע קאנטשיקע איבער די קינדערשע מאגערע ביינערדיקע פלייצקעס“, י. ל. גרינ

הויז, שלאגט ניט קיין קינדער, ווארשע 1900, ז' 9.

4. דורכנעמען, דורכטראכטן, פארטיפן זיך ביים לערנען. א' א שווערע סוגיא. א' קאנטס „קריטיק פון ריינעם אויפנעם“, קארל מארקס „קאפיטאל“ אע.

ז' 274. די „ניש, דאס. ער — דער א' וויל, דער א' מיינט“, זש, קיטר און רבי ה, ז' 274.

א'קערקע — דער, רוקט. <R: ókopok>. גערייכערט פלייש פון א חזיר. „ארויסגעשלעפט פון אונטער דער נארע א וויס לעבל ברויט און א“, חיים גילדין, פליגל, קינעו 1939.

אקערפאס — דער, ז'ן. פאס, ליניע פון פארטיפונג וואס באקומט זיך ביים אקערן.

אקערפעלד — דאס, ער. צעאקערט פעלד. אקערלאנד. דזו אקער, 23. „דער אקס האט צע- טרעטן דאס א' מיט דער כוונה שאדן צו מאכן“, בבאקמא, ק"א.

אקערש — אדוה, קאט. Mhd: ockers, ockert. שיער, בלוין, נאר, אויב, אויך. „א' מע זעט נישט, האט זי מיך געווען געשלאגן אויך“, גענארטע וועלט, 1815? [סאן אויסגאבע 1940, ז' 65]. „ער האט א גאנצע נאכט ניט געקענט שלאפן, עס האט אים א' ניט אויס דעם בעט ארויסגעווארפן“, יפ, ז' 6. „א' אויפן אויג = ממש פאר די אויגן. אויך: „אקעניש מע זעט, קומט ער אן“, יפא, ז' 1. „ער איז אקעניש פאר שרעק שיער נישט אפגעשטארבן“, דארטן.

אקערשט — אדוה. אט ערשט. אט נאר וואס. ווי נאר. מיט א קורצער (קליינער) וויילע צוריק. „איך בין א' ארשינגעקומען, לאזט מיך אפכאפן דעם אטעם“, „איך האב אים א' דעווען“, „ער איז א' ארויס פון שטוב“, „פלעגן די זאגען אפצוהאקן א' ווי עס האט זיך אנגעוויבן קענער צו מאכן“, אמד, די שטאט הרס, ווילנע 1868. „האט זיך א' אויפגעכאפט פונעם שלאף“, ממוט, אין א שטורם-צייט, ז' 26. „דער ראבין האט א' געהאט א זעאונג און“, זש, קיטר און רבי 17, ז' 64. „געשטאלטן וואס א' זענען זיי פאר אים געווען די סאמע וואר און איצט פלויז דערמאנונג“, מאג, נאענטע געשטאלט, ז' 24. „מיט א וויזע פון א וועלט-בילד גייט אלץ וואס ער האט אמאל אדער א' געלערנט“, שבש, ז' 263. „ער האט אויסגעזען ווי א' פון חלום ארויס“, צייט, י"ד תליה, „דער טויט געבוירן א', נעמט בארירן דעם פלאנעט“, סוצ, ז' 89. צאלן ווי א' אראפ פון קעסט = איבערצאלן.

י"ק — אדוה. די א' פאראנגענהייט. א'ע אויסגאבע. „אין דער צופעליקייט פון דער אקערשטיקער באגעגעניש איז ער ניט גאר זיכער געווען“, נח לוריע, א געוויינלעכ לעבן, מאסקווע 1935, ז' 98. „י"קייט“.

אקערשטאמ — דו, יטעט. תי פארשטשט זיכער ערי עבדינו? (נחמיה, זש, 38) „אין אלע

אונדזערע אקערשטעט“. [פון קאנטעקסט איז קלאר אז עס רעדט זיך וועגן ערדארבעטן].

אקערשטייער — דער, ז'ן. יעדער מין שטייער וואס מע נעמט פון באארבעטן לאנד אדער וואס מע קען באארבעטן.

אקערשטרייף — דער, ז'ן. דזו אקערפאס. אין שו"ב.

אקערשיכט — דער, ז'ן. שיכט צעאקערט ערד ביי צו דער פארטיפונג וואס שאפט זיך ביים אקערן. „מעסט אויס אויפן ווערטקאלן ווענטל ווי טיף עס איז דער א“, יאכ, ז' 164.

אקערשינט — דער, ז'ן. 1. שניט וואס ווערט דורכגעפירט ביים אקערן. אקערשטרייף. אקער- פאס נגת פארשטשט 'תלמיה רוח' (תהלים, סה, 11): „אירע אין לאוסטו זאט-אנטרינקען“ [ת: „טרינקסט אן אירע בייטן“]. 2. לויט טטוטש, 251 — שניט, גערעטעניש פון א פאר- אקערט שטיק לאנד.

אקערשינעק — דער, ז'ן. שניק וואס גע- פינט זיך געוויינטלעך אויף אקערס. Limas agrestis.

אקערשפאן — דער, ען. פערדגעשפאן פון אן אקער. „כאטש צוגעוויינט זיך שוין צום א' ...“, י. מאנק, אין מין געזענעם טורעם, ת"א 1968, ז' 18.

אקערשפור — דער, ז'ן. דזו אקערשניט, 13. „איך האס דך, ווען איך לעז מיט א ציערע די א' פון שווערע שעה אויף דען שטערן“, נאד, איבז אלטגעבער, ווי איך זע עס, ז' 100.

אקציאָנאַ-נע-קאָמיטעט — דער, ז'ן. צענ- טראלע אדמיניסטראטיווע פארוואלטונג פון דער ציוניסטישער באוועגונג. ווערט אויסגעקליבן אויף יעדן ציוניסטישן קאנגרעס. פארטרעט און פירט אן די ציוניסטישע ארבעט צווישן איין קאנגרעס און צווייטן.

אקציאָנע'ר — דער, ז'ן. אויך אקציאָנאַר. אייגנטימער פון אקציעס. שותף אין אן אקציעס- געזעלשאפט. ריכער א'. „בדבר האקציען באנק אים יש בו חשש איסור רבית ... האקציאָנערע נותנין המעות להקאסירער נגד השפן אשר הוא נותן להם העושה הלואה הוא הדירעקטור ואח"כ מקבל הלואה המעות מהקאסירער“, הרב יצחק אהרן איינגא הלוי מלבו"ב, שו"ת מהר"א הלוי, לעמבערג תרנ"ג, חלק ב, סימן נד. אויך: אדו — א'ע געזעלשאפט. א'ע אונטערנעמונג. י"ש — אדו.

אקצידענט — דער, ז'ן. <איי >. 1. צו- פאל. ניט-פארויסגעזענע, ניט-פארויספלאנירטע געשעעניש וואס פארענדיקט זיך על-פירוב מיט אן אומגליק. פארויכערונג קעגן א'ן. „איטשע צירלס איז דא אומגעקומען אין א אומגליק- לעכן א“, י. אפרון, גאפ 1948, № 11.

2. ארכ. צופעליקער פארדינסט. אקציע- דענין. „ווילן ... דיא סחורר זיך ביי דאטא אום גצימנד אויף גיפירט אונד פיל אקצידענין

דין זיך אליין ער דיכטער, זולכש צו אונטר ברעכין איז פֿר ניטג, 'פראַגער תקנות קעגן לוקסוס, [ב. וואַכסטיין, יובל ו, ד' 344].

5' - זד. וואָס איז על-פי צופֿאַל. 'סיאיו אַוועק צי זינט פֿון דער אַלער וועלט אַנשוואונג, פֿון אורזאָבלאָזיקייט, וואָס איז באַזירט בלויז אויף צופֿאַל, קאַר וו, נ"י 1940, ז' 275. -אַלקייט. -אַליזם - שיטה וואָס האַלט אַז געשעענישן קענען זיין אַן סיבה.

אַקציע/ענט - דער. <איי> <ל> 9: פֿאַק-סידענט. מערב. היפּו פֿון אַריענט. לענדער, פֿעלקער פֿון אַ. די קולטור פֿון אַ, פֿון די מערבֿ-איראָפּעאישע פֿעלקער (און פֿון אַמע-ריקע).

6' - זד. -אַלקייט. -אַליזם - שיטה וואָס האַלט אַז נאָר די מערבֿ-קולטור איז באמת ווערטפֿול. -אַליסם.

אַקציוז - דער, ז. <R: P> akcyza, <P: R> akcyza. אומדירעקטער שטיצער אויף פֿאַר-שיידענע געברויך-אַרטיקלען. ייִדישע שענקערס האָבן באַזונדערש געליטן פֿונעם אַ אויפֿן באַרנפֿ, צוקער אַ. רעזיזאַר פֿון אַ. געבן אַ שטעלע) אין אַ. גנבֿענען דעם אַ. אַ-פֿר י. 'אויסגעמישטע זאָוועדעניש, - וואָס חוץ די אַרטיקלען וואָס זענען באַלייגט מיט אַ, ווערן נאָך אין זיי פֿאַרקויפֿט געווען פֿריפֿאַסן, קמ. 1865, № 48. 'האַט השִׁמיתבֿר אַ גרויסן נס געטאָ, אַ דער אַ איז גאָר אינגאַנצן בטל געוואָרן, דער אַקציוז, זשיטאַמיר 1868. 'דו גרויסער גאַט, דו ליבער גאַט, / באַשיץ זיין פֿאַלק מיט גרויס גענאָד / פֿון הייסע קלעפּ, פֿון קאַלטע דירות, / פֿון אינפֿלענצע, פֿון מסירות, / פֿון 'גוטע-יידן', פֿונעם 'קריזש', / פֿון ייִד-שרף - אַן אַ, פֿראַג וו, אויף נאָויר גאָד. 'צדיקים זענען געווען אונזערע אַבֿות אבֿותינו, / זיי האָבן גיט געוואוסט פֿון אַ און פֿיטטינג, גאָר די באַרד, זשיטאַמיר. 'די שענ-קערקע ביי דעם גלעזל / וואָס האַרעוועט נאָר אויף אַ און פֿאַטענטן, יג, שׁיחַת-חולין, וואַרשע 1889, ז' 9. 'אַ-מ-ג-י-ח. 'מע גיט אַרויס אַ סווידעטעלסטווע... פֿאַרצושטעלן דעם אַי-מ' אין אַ מיש פֿון אַ האַלב יאָר, יופֿאַל, 1887, № 50. 'י-ל - אַדי - אַישער שניט, שטייגער, אַישע חוצפה. 'נ-ע - אַדי. סל. אַינע שטיצער.

7' - ניק - דער, עס. אַפּוֿקיער פֿון אַקציוז רעגירונגס-אַנגעשטעלטער אַנצוקאסירן דעם אַקציוז. 'פֿאַרן הונט אַ ביסן, פֿאַרן אַ נקבֿה, שו. 'ווען איך האָב געפֿרענט: 'ווער איז אַן אַי?' האָב איך באַקומען אַ גאַנץ אומבאַשטימטן ענטפֿער: 'אַ פֿליבֿוניק, אַ טרייענער ביינ', אַבער די פֿאַרבינדונג מיטן אַקציו פֿון באַרנפֿן איז שוין געווען אויסגעוועפֿט, יוספּ ו, ז' 55. 'ער האָט... אַנגעהויבן נאָכזוכן רוסישע און זינטשע ביכער וואָס ער פֿלעגט קריגן ביי די אַעס. עס איז גענוג געווען משהלען איין מאָל זען רעדן מיט אַן אַ מיט נאָל שוין אויף אים

די שמד אַרופֿלייגן, קמ, 1866, № 41. 'נגידים איז פֿאַראַן דאָרט געצייילטע: מע רופֿט זיי די סטרישטשער אַקעס. אַפֿנים עס איז זיי פֿאַר-בליבן דער דאָזיקער גאַמען פֿונעם אַטקופּ פֿונעם אַקציוז, שע, יוסילע סאַלאַוו, ז' 118. 'טיאַפּקעט זיך אום אין די גרויסע שטיחל צום דאָקטער, צום גויאַישן אַפּטיקער און אַפֿילו צום אַ, צבֿי הירשאָן, ניט הינטער אַ פֿלוט, בערלין 1922, ז' 23. 'אַפּפֿאַלער אַקציוניק = ניט-פֿאַרבעטענער גאַסט אויף אַ חתונה, שמחה, וואָס קושט זיך מיט דער כלה, מיט די יונגע פֿרויען.

אַקציע - די, ס. <איי> <ל> אַקסיוז - פֿאַ. 1. טואונג, האַנדלונג, געשעעניש, אונ-טערנעמען אַן אַ. אַ - קען זיין אויך האַנדלונג אָדער טואונג, אַבער אין פֿסיכאָלאָגיע דאָרף מען ניצן נאָר אַ, ווייל האַנדלונג און טואונג זינען גיכער נוגע קאָנקרעטע איינצלנע אַקטן, מ. קליגסבערג, יוספּ ו, ז' 1. 'אַן אמתער געדאַנק פֿירט, פֿריער אָדער שפּעטער, צו אַ, שו, קריטיק און קריטיקער, ב"א 1959, ז' 171. 2. פּעטע. טואונג, אינפֿירונג וואָס רופֿט אַרויס אַ פֿאַרוואונדערן זיך, אַ חידושן זיך. פֿטמ. 'האַסטו געהערט? - אַז אַי, 'סיאיו אַן אַ מיט די יידן - ווען עס איז שוין גאָר קיין האַפֿענונג ניטאָ, בליבֿט דער בשחון. 'אַן אַ מיט מיין מאַמען! אַלצדינג נעמט זי זיך צום האַרצן, שע, מאַטל ו, ז' 107. 3. פּעטע. טואונג וואָס רופֿט אַרויס קעגנער-שאַפֿט, פֿראַטעסט, שרעק, יודערווילן אַע. אַפּטאַן אַזאָ זינד, אַזאָ אַי! געהיימע אַ. סובווערסיווע אַ. 'אַן אַ פֿון אַ יונגאַט! קריכט אויף אַ בוים און צערניסט זיך די הויזן. 'זאַגט שוין... וואָס פֿאַר אַן אַ האָבן זיי אַפּגעטאַן, 1925, אַ ווירקליכע הערצליכע ליבע, ווילנע 1901, ז' 44. 4. מיליטערישער אַרויסטריט. זיין אין גע-דיכטעניש פֿון דער אַ, אַ געראַטענע, אַן אומ-געריכטע, אַ דורכגעפֿאַלענע אַ. 'איינ אַ, ווי גוט זי זאָל גיט זיין, ברענגט נאָך גיט דעם נצחון. 'יעדע מיליטערישע אַ האָט אַבער אויך אַ פֿאַליטישן אַספּעקט און פֿאַליטישע אימפּלי-קאַציעס, דוד פֿלינקער, טחמ, 1968, ז' 4. 5. אונטערנעמונג אויפֿן שטח פֿון אינעוויי-ניקסטער אָדער צווישנפֿעלקערלעכער פֿאַליטיק. אַפֿענע, דירעקטע אַ. (אַנטי)פֿאַשיסטישע אַ. אַנהייבן אַן אַ אַ צוויי חדשים פֿאַר די וואַלן. אַן אַ פֿון באַזוכן אַ צאָל לענדער. אַן אַ צו באַזירן עטלעכע סענאַטאָרן. 'די שפיצן קאָנפֿערענץ איז אַ וויכטיקע אַ פֿאַרן שלום. 'האַט באַשאַפֿן די פֿאַקטישע מעגלעכקייט פֿאַר אַ גרויסער פֿאַליטישער אַקציוז פֿון דעם ייִדישן פֿאַלק, זשיט א, נ"י 1919, ז' 139. 6. אַראַנזשירטע געלטזאַמלונג. אַן אַקציע פֿאַרן שפיטאַל. די פֿאַרשטאַרקטע געלט-אַ-לטובֿת מדינת-ישראל. 7. פֿראַצעס אין געריכט. אַנקלאָג. געריכט-לעכע תּבֿיעה. דאָס עצם פֿירן אַ פֿראַצעס.

ברענגען אַן אַ קעגן דעם געוועזענעם שותף. די אַ פֿון העכסטן געריכט לטובֿת די שוואַרצע. 8. דאָקומענט וואָס ווייזט אויף אַ טייל פֿון אַ פֿאַרמעגן, פֿון אַ קאַרפֿאַראַציע, וואָס ווייזט אויף דער גרייס פֿון דער שותפֿות. (פֿאַרקויפֿן אַס. 'דער ווערט פֿון אַן אַ קען זיין אַפּהענגיק פֿון פֿאַרשיידענע סיבות און ווערט געוויינטלעך באַשטימט אויף דער בערזע. אַ טאַג ווען אַלע אַס זינען געפֿאַלן (האַבן זיך געהויבן). אַרויס-לאָזן נניע אַס. פֿאַלשע אַס. אַקטיווע אַ = וואָס מע קען פֿאַרקויפֿן, בייטן. פֿאַסיווע אַ = וואָס מע קען (טאָר) גיט פֿאַרקויפֿן אָדער איבערגעבן אַן אַנדערן. געוואָסערטע אַ = וואָס איר ווערט איז געפֿאַלן. *מיינע (זיינע אַזחזח) אַס הייבן זיך (פֿאַלן) = ווערן מער (ווייניקער חשובֿ, אַנגעזען. 'אַט די נאַטאַ-שענקע מיט... [ד'ן פֿערדלעך, מיט יחיאל דעם קלעזמער האָבן מיטאַמאָל אויפֿגעוויבן די אַס פֿונעם געלן יידן, שע, בלאַנזענדע שטערן ו, וואַרשע 1922, ז' 19. אַיִבֿ אַ נ. 9. פּטמ. לאַקאַל פֿון אַ פֿאַלקסבאַנק. 'אויפֿן צווייטן שטאַק איז געווען... די אַ (לכ) און שפֿאַר-קאַסע), ש. סימאָן, צווייטג, ב"א 1960, ז' 158. 10. 'דאָס צונויפֿנעמען אַ טייל פֿון געטאָ אָדער אַלע יידן פֿון געטאָ כּדי זיי אַוועקצופֿירן אין אַן אויסראַט-לאַגער אָדער אומברענגען אויפֿן אַרט. דאָס סאַמע פֿאַרשפּרייטע און באַ-קאַנטע וואָרט פֿון דער נאַצי-תּקופֿה, געניצט אין אַלע געגנטן פֿון איר אין אַלע לשונות. 'דער פֿאַטער איז אין אַקציוז אַוועק / און מיט דער מוטער זיך צעשיידט אין שרעק, פֿל (געטאָ). 'די גרויסע פֿאַרגאַמען, אַס ווערן זיי אייפֿע-מיסטיש אַנגערופֿן, אליהו גוטקאָווסקי, יעדער בלוטיקער סך-הכל, אין רינגבלום-אַרכיוו, 166. 1942, ז' 16. אין ביאָליסטאָק האָט מען געהאַלטן (מ. טאַמאַראַר-טענענבּוים אין זיינע נאָטיצן אין געטאָ ביאָליסטאָק, אַנהייב 1943) אַן דאָס וואָרט האָט מען דאָס ערשטע מאָל געניצט אין ווילנע ביי דער דאָרטיקער ערשטער אַקציע אין סעפּט-1941. אַבער דאָס וואָרט האָבן די דייטשן געניצט אין זייערע אַמטלעכע דאָקומענטן נאָך פֿאַר דער מלחמה, למשל בעת די נאָוועמבער-געשעענישן פֿון 1938 אין דייטשלאַנד. אַזוי ווי אין איין אַרט זינען פֿאַרגעקומען מערערע אַס, האָט מען גערופֿן נאָכן סדר נאָך: די ערשטע אַ, די צווייטע אַ אַזחזח. ביי די שפּעטערע אַס האָבן יידן שוין געהאַט סימנים צו דערקענען אַז עס דערנענטערט זיך אַן אַ. 'זיי גרייטן שוין די אַ. גויים פֿון די אַרומיקע דערפֿער גראַבן גריבער, פֿנסק ביטען, ז' 229. אַן אַ האָט געקאָנט געדויערן עטלעכע טעג נאָך דער ריי, אַ געוויסע לענגערע צייט. 'יעדן אַנדערן טאַג באַווייזט זיך אויף די מויערן פֿון דער ייִדישער פֿאַליציי אַ פֿרישער פֿלאַקאַט... אַז די אַ (אָזוי האָט עס געהייסן) דויערט ווייטער, (י. פּערלע, 'חורבן וואַרשע 1942, רינגבלום-אַרכיוו וו).

עס זינען געווען אַקציעס אויף באַזונדערע

פֿאַרמאָגט נאָר צוויי מיני טראַפֿן, אַקצענטירטע און ניט־אַקצענטירטע, איז די ריטמישע סטרוקטור פֿון גראַם אַ קלאַרע און אַן איינטיגשטיקע, אַזוי, יִשׁפּ xv, 4. באַטראַכט און אַן איינטיגשטיקע, פֿאַטענציעלע ישראָל־בירגער און גיט אַפּערע קינדער אַן אַקצענטירטע עליה־דערציאונג, גריג, איד און וועלט, ז' 334. „דער שאַפּ קזלעכדיק, שטאַליק, / און דער באַס, מיט אַין טראַפּ, / גיט אַלע ווילע אַ שלפּדער גאַליק / אין פנים אַרײַן: 'האַרײַ אַפּ, האַרײַ אַפּ!“, הל, אַלע ווערן ו, ז' 391. „בנים פּובליציסטישן איז אַן איינטיגשטיקע פֿון סאַציאַלע געשעענישן איז מער אַן וואָס עס וואַלט געדאַרפֿט פֿאַרקומען“, שג, קריטיק און קריטיקער, ביא 1959, ז' 319. „עַרְהײַט. קײַט.

אַקציעס — דער, זן, >איי >ל. רעכט, מעגלעכקייט פֿאַר אַ צוגאַנג. צוטריט. האָבן אַ צום קיניגלעכן הויף. יִוִן — אַדי. צוגעניגלעך. צוטריטלעך. (נישט) זײַן אַיי. אַער מאַגנאַט. אַער באַרג. יִוִן קײַט.

אַקצעסאַריע — די, ס. דזוו אַקסעסואַר. <— ספּעצ. (בײַטײל פֿאַר צו) אַ מאַשין אָדער אַפּאַראַט. צוגאַב צו עפּעס בײַם דורכפֿירן אַן אַרבעט. באַזונדער אַרטיקל בײַם אַנטאָן זיך, אויספּוצן זיך אע. ניט פֿאַרגעסן די אַס: דאַס טיכעלע אַרום האַלדז, די הענטשקעלעך.

אַקצעפּט — דער, זן, >איי >ל. 1. קבלה, קוויטונג.

2. וועקסל, טראַטע. זשירע. „אַלע אַין זאָלן אויסרינען, / שוין ווידער אַ תּירוך געפֿינען“, א. ב. רוף, דער שיפור . . . וואַרשע 1871, ז' 12. „זענען אָבער קוראַנט די חבֿרה־לײַט, געמט זשע אַן אַ אויף אַ קורצע צײַט“, ז. מוידער, זב נישט קיין וואוילער יוג, ז' 30. „אַלע אַין אָדער קוויטונגען וועלכע ווערן גע־מאַכט אויפֿן וועקסל, אונטערליגן ניט קיין אַפּצאַל“, ב. האַלפּער, אַ האַנט בײַד . . . 199 אַ פֿאַלקסבאַנק, ווילנע 1922, ז' 73.

3. הסכמה. באַשטעטיקונג. „ער האָט נישט געוואַלט באַגריסן מ. ל. ליליענבלומען צו זײַן ליטעראַרישן יובֿל, זאָגנדיק אַן זײַן ברכה וועט זײַן ווי אַן אַ זײַנע שעדלעכע געדאַנקען וועגן רעפֿאַרמען“, רבי שמואל מאַהילעווער, וואַרשע 1938, ז' 34.

אַבֿל — אַדי. וואָס מע קען אָננעמען. אַן אַבֿלע גאַראַנטיע. „אַבֿל — דער, זן, אויפֿגעמער, ספּעצ פֿון אַן התחייבֿות צו באַצאָלן אַ וועקסל. זשיראַנט. אויך דער וואָס מע שטעלט אויף אים אויס אַ טראַטע, אַ וועקסל אַן אַ דאַטע. אַקסעפּטאַבֿל — „דר יעניג וועלכר וועקול בריבֿן אַן געמט אויג אונטער צײַכנט“, יִספּ מאַרשג, חנוך לנער, פֿיורדא תקל"ה, ז' כ/ב.

אַקצעפּטירן — טרוה. טיר, אַקצעפטירט. אָננעמען, מסכים זײַן. צושטימען. איינשטימען. אַ אַן אַפּמאַך, אַ צוגאַב אַ אַ דאַקומענט. אַ דעם באַריכט פֿון דער קאַמיסיע. אַ די שניינים

זאַן דורך פֿאַרשטאַרקן די שטים, העכערן דעם טאָן אָדער אויסצוען. על־פּירובֿ פֿאַל ט דער אַ איי יִדיש אויפֿן פֿאַרלעצטן טראַפּ.

2. פֿרעמדער כאַראַקטער פֿון קלאַנגען בײַם רעדן אַ שפּראַך. זיך צוהערן צו די פֿאַרשיידענע אַין פֿון די מיטפֿאַרערס. „דאַס רעדן ענגליש מיט אַן אַ גילט דאָך נאָך אויך פֿאַר אַ סימן פֿון אומאינטעליגענטישקייט“, בצג, טחז, 1963 || 9. „עס האָבן זיך אויסגעמישט די אַין פֿון רו־מעניען, גאַליציען, פּוילן, וואַלין און אַמעריקע“, בעמ v, ז' 65. „די גאַס פֿון דער פּריטשמע־לעטקייט קריכט ניט אַרויס. / אויף צוועלף לשונות אַן אַן שוויגט זי אויס / איך גלײַכגילט צו געפֿאַר“, לע. בײַם פּוס פּון באַרג, ז' 168.

3. יעדער אייגנאַרטיקער ריטעם. „דער דאָך־טער אויפֿן אויג אַיעדן חולה האָט געהאַט, ס'האַט דער אַ פֿון יעדנס האַרץ פֿון וויסט צו אים געקלונגען“, פּמ, מלחמה ו, נ"י 1956, ז' 479.

4. יעדער מין אַרויסהייבן, באַטאַנגען איין עלעמענט אין אַ קאַמפּלעקס. דער אַ איז אויף די פֿאַרשלייטע אַנצוהערענישן. „האַט גאַלד־האַר אין אַלע זײַנע דערציילונגען שטאַרק אַן פֿון הומאַר“, הערץ בערגנער, הקדמה צו פּנחס גאַלדאַה, געזאַמלטע שריפֿט, מעלבּורן 1949.

אַקצענטירן — טרוה. יר, אַקצענטירט. 9פּ: אַױאַרן. 1. שטעלן דעם אַקצענט, באַטאַנען, נען, באַצײכענען מיט דער שטים. ממוס אַק־צענטירט זײַן „נישט־דאַס־בײַן־איד־אויסן“.

2. אַ די שאַטנס אויפֿן בילד. בולט מאַכן. אַרויסהייבן. אַ די הייבונגען אין דער מעלאָדיע. „דאַס איז דער סוף; — געוויס ענטפֿערן אַלע מירע גלידער . . . אַזוי איז . . . אַ די פֿיס“, פּרז, 'דרײַ מאָל גערופֿן. „דאַס געשטרייפֿטע העמדל וואָס יעקבֿ האָט יוספֿן אויפֿגעניט האָט אַקצענטירט יעקבֿס ליבשאַפֿט צו אים“, אפּא, געטראַכט מיט עבֿרײַטשט, ז' 37. „[דער חזן] איז ניט נאָר אַ זײַגער, זאָנדערן אַ דאַווער, דערום זאָל ער די תּפֿילה, . . די ווערטער דײַטלעך אַױאַרן און ניט אַפּמורקען און מבליע זײַן“, פּנחס מינגאָוסק, מאַדערנע ליטורגיע אין אונדזערע סינאַגאָן אין רוסלאַנד, אָדעס תרס"ט, ז' 243.

יִרִנָּה. „עס קאָן זײַן אַז אין קריסטנטום איז פֿאַראַן . . . עפּעס אַן אייגנאַרטיקע אַ, עפּעס פּראַזשעקטאַר־מעסיקס וואָס וואַרפֿט אַ קאַנ־צענטירטן שטראַל ליכט אויף אַ געוויסער ספּעצע פֿון לעבן“, גריג, מענטשן און ווערטן, ז' 125. „אַ פּראַזע פֿון רומקאָוסקיס אַ רעדע אין לאַדזשער געטאָ: אַ ר ב ע ט האָב איך פֿאַר אַיך און ע ס ו האָב איך — האָט מען איבער־געגעבן מיט אַן אַ: אַרבעט האָב איך פֿאַר אַיך און עיסן האָב איך“, זפּח, № 3. דאַציע.

יִרָט — אַדי, פּאַר. (אומ)אַקצענטירטער וואַקאַל. אַער טראַפּ. „אין אַ שפּראַך וואָס

גרופּעס: קינדער, אַלטע לײַט, די וואָס אַרבעטן ניט, אָדער אויף ספּעציעלע פּאַכן, אויף דער אינטעליגענציע (למשל, אין בראַד, אין טשאַרט־קעו אַ). אַ ג ר ו י ס ע אַ האָט געהייסן, ווען זי האָט פֿאַראַפּט אַ גרויסן טײל פֿון געטאָ, און אַ ק ל י נ ע אַ, ווען מען האָט אומגעבראַכט אַ קלענערע צאָל יידן. אַ ק אַ נ ט י ג ע נ ט — אַ ק צ י ע האָט זיך גערופֿן אַזאַ אַ, ווען דער יודענראַט האָט געדאַרפֿט צושטעלן אַ באַשטימטע צאָל קרבנות און מען האָט זיי גענומען לויט ספּעציעלע רשימות. אַ ב ל י נ ד ע אַקציע — בעת וועלכער מע האָט געכאַפּט צופּעליקע מענטשן (רינגל, פֿון 24סטן מאַרץ, 1942). אַ ו י ל ד ע אַ — אַזאַ וואָס האָט זיך אויסגע־צײַכנט מיט באַזונדערע אַכרויות, ווען מען האָט געשאַפּן מענטשן אויפֿן אַרט. אַ ש ט י ל ע אַ — ווען מען האָט אַן גערויש און טומל צונויפֿגענומען די קרבנות, וואַרעם געוויינטלעך פֿלעגט מען זי אַ דורכפֿירן מיט אַ גרויס געפֿילדער, מיט שיסערײַען, ברעכן טירן און שויבן, אויפֿרײַסן בונקערס אַזוו. שטילע אַ זײַנען סירוב געווען אויף בתי־דינים, קראַנקע פֿון שפּיטאַל, יתומים־הינדער אַ. ג י י מ י ט ד ע ר אַ — אומקומען בעת דער אַ.

אַס זײַנען נויגע געווען מענטשן; זעלטן האָט מען דורכגעפֿירט אַס אויף זאַכן (למשל, די פֿאַרמעגנס־אין קאַווע און אַנדערע שטעט, אַ אויף פּוטער אָדער פֿאָט ע ר אַ אַ). אַ איז אויך באַצײכנט געווען מיט אַנדערע ווערטער: איבערזיילונג, טראַנספּאַרט, סעלעקציע, סאַרטירונג, סאַרטיראַוועק, רייניקונג, טשיסטקע; פּויליש־כּוליאַגאַניש: „אַזדאַ דאָ קאַ־מײַאַ“ = נסיעה צום אויוון. „צו דער אַ האָבן די דײַטשן מיטגעבראַכט גרויסע הינט, אויף העלפֿן זיי בײַם אַרויסרײַסן די עופּעלעך פֿון די עלטערנס הענט. „האַט זיך זײַן פֿרוי אין איין קינד געטעקלאַמערט און פֿון קראַמף זײַנען די הענט איר געוואָרן פֿאַרשטאַרט. זי האָט גענומען אויך בילן און איז דערשאַפּן געוואָרן אויף אַן אַרט, יִשָּׁק, שלײַז און אומווען, ז' 226.

אַקציע־געזעלשאַפֿט — די, זן. שותפֿות־געשעפֿט; אונטערנעמונג אין וועלכער דער אַפּער־ראַטיווער קאַפיטאַל איז איינגעטיילט אין אַקציעס (אַקציעס 81). ווערן אַ מיטגליד פֿון אַן אַ־ג. „קוים גיט איינער אויף עפּעס אַן עסק, אַז עס ווייזט נאָר אויס עס קען נוצן ברענגען . . . מאַכט זיך שוין באַלד אַן אַ־ג און די אַקציען ווערן פֿאַראַכאַפּט [= אויסגע־כאַפּט]“, קח, 1865, № 10.

אַקבעלער־אַמאַר — אַקסעלעראַטאָר.

אַקבעלער־אַנדאַ — מחז. מיט אַ שנע־לערן ריטעם.

אַקבע'נט — דער, זן, >איי >ל. 1. טראַפּ. דאַס אַרויסהייבן, באַטאַנגען אַ וואַקאַל אין אַ טראַפּ, אַ טראַפּ אין אַ וואַרט, אַ וואַרט אין אַ

„טאָד־דיעות, וואַרשע, 1918 XII 25. „איד לנד פֿון אַ. איד האָב אַ סך האָר אויפֿן פנים“, טאָג, 1962 IV 26. „יש — אַד.״

אַקראָמקע — די „P: kromka“. אַקראָמקע. לעצטער פּאַסט, ראַנד פֿון אַ שטיקל מאַטעריאַל. אַפּרײַסן אַן אַ און זיך אַרומגאַרט־לען דערמיט.

אַקראָנגע — 99: אַקראָנגע. דער „P: okrag“. 1. באַצירק, אַדמיניסטראַטיווער איינס פֿון לאַנד, פּראָווינץ. 2. קרייז, אַרט, מער־ווייניק ווי אַן עיגול, מיט אַ סך מענטשן אָדער זאַכן.

אַקראָנגליאַק — דער „P: okrąglik“. 1. קלאַפּ. קמלעכדיקער ברוקירשטיין. 2. מענ־טשל וואָס איז ברייטער ווי לענגער.

אַקראָנזשען — טרו. נזשע, אַקראָנזשעט. 99: אַקראָנזשען. „P: okrząca“. 1. גיין אָדער פֿאַרן אַרום און אַרום. גיין אָדער פֿאַרן דורך זשטיקע וועגן. 2. אַרומרינגלען עפעס מיט אַ קמלעכיקן צוים. אויסמינדן עפעס דורך זשטיקע וועגן. 3. באַלאַגערן.

אַקראָנים — דער „ען. אַי >גר. וואַרט געשאַפֿן פֿון די ערשטע אותיות פֿון אַנדערע ווערטער, למשל: אָנע, אַרט, יוזאַ. „יש — אַד. וואָס איז אויסגעשטעלט אָדער געפֿורעמט ווי אַן אַקראָנים.

אַקראָמטיך — דער „ן. ערשטע אָדער לעצטע אותיות אין אַ שורה פֿון אַ ליד, וואָס פֿאַרמירן צוזאַמען דעם אַלף־בית, אַ זאָך אָדער נאָמען פֿון מחבר. דער אַ אין צווייטן חלק פֿון אַקראָמטיך איז „מאיר בר יצחק יגדל בתורה ובמע־שים טובים אמן חזק ואמץ“. אין די פּיוטים אין סליחות זינגען אויך פֿאַררעכטע די נעמען פֿון זייערע מחברים אין אַן. „עס זינגען געווען פֿלערליי שטיפּערישע אַן, אויסגיזנדיק דעם גאַנצן אַלף־בית. אַט אזוי זאָל דער ראשי־שׂבה האָבן געמוסט די חבורים: אַרעמע בחורים, גנבים, דלפנים! האַ, וואָס זענט איר (א)זעלכע חזירים, טרייפּניאַקעס, יונגאַטשעס? כלומרשט לערנט איר מהרשׂא, נאָר שפּוויסט עטלעכע פּאַפּיראַסן, ציגאַרן קענט איר רייכערן... שינע תּלמידים!“. „יש — אַד.

אַקראָסע — די „P: okrassa“. 1. שנינדל. „זי איז די אַ פֿון דער גאַנצער משפּחה. 2. צוגאַב צום עסן צו מאַכן געש־מאַקער. צופּוץ. אַ טיכעלע אַרום האַלדז, אַן אמתע אַ. „אַ קאַפּ אייל — אַן אַרעמע אַ צו די גריץ.“

אַקראָפּ — אַקראָפּע.

אַקראָפּאַל/ים — דער „מצ נב. 1. ציטאַדעל, פּעסטונג אין אַנטיקן גריכנלאַנד אויפֿן שפּיץ באַרג. שטאַט מיט אַ מויער געבויט אויפֿן באַרג. 2. גנ. ציטאַדעל־באַרג אין אַסען. דער פּאַרטענאַן, דיאַניסוס־טעאַטער, דער אַרעאַן, דער סטאַדיום זינגען טיילן פֿון אַ, געבויט אין

יִזם. — די. קונסט פֿון אַקראָפּאַט. סכּום קונצן פֿון אַ. מענטשאַלע אַיק. „האַט מען אים אויסגעלערנט די גאַנצע קלוגשאַפֿט פֿון דעם וואָס די קונצנמאַכערס רופֿן אַ“, יוסף אַקרוסני, אונטער אַרים ברויט, וואַרשע 1936. „דאַס גע־הערט שוין ממש צו געוועלשאַפֿטלעכער אַ“, י.מ. אין נביע וועגן, ריגע 1927.

יש — אַד. וואָס איז אויף דעם שטייגער פֿון אַקראָפּאַטן. אַישע קונצן, אַישע שטיק. אַישע מסחר־אפּעראַציעס. „ער האָט באַוווּן דעם אַישן קונץ פֿון זיין אידן דער זעלבער ציט פֿאַר גאַלד און קעגן זילבער, פֿאַר זילבער און קעגן גאַלד, איבז. י. שלאַטבערג, וואָס בעד־טעט דיעזער טערייק, נײַ 1903, זײַ 20. „נאָר סײַהאַט דער הערשער אַיש פֿון ענטפֿער זיך אַרויסגעדרייט“, י. מאַניק, אין מיין גלעזערנעם טורעם, תּ״א 1968, זײַ 142. „יש־קייט.“

אַקראָווען — טרו. אַווע, אַקראָוועט. „P: okrawać“. אַרומשנינדן. ביים איינבינדן ביכער קומט אויס ריכטיק צו אַ דאַס פּאַפּיר. **אַטאַשקע** — די „P: okrawka“. שניידמעסער בײַ אַן איינבינדער. „P: okrawka“.

אַקראָקע — דער „אַקעס. יעדע אפּגעשניטענע זאַך אַן אַ ברויט. אַן אַ פֿון געוואַנט. „P: okrawek“. אַקראָקע — די „P: okrawka“. שניידמעסער און לעצטער פּאַס לייזונג. אַרומגאַרטלען דאַס קליידל מיט אַן אַקע. גע־בליבן ניט מער ווי אַן אַקע.

אַקראָטירן — פּטמ פּאַרדרייט: גאַראַנטירן. גאַראַנטירונגען, גאַראַנטיעס. „אַך, די פּאַלשע לייבע מיט אירע אַקראָטירן, זי האָט מיר גע־רויבט מײַן גאַנץ געזונט“, פּל. (פֿון יאַס, רומ).

אַקראָטיזם — דער (פּאַטאַלאָגיע). אומ־נאָרמאַל־שוואַכער פּולס. אַײַש — אַד. אַן אַישער פּולס.

אַקראָטשױקעם — אַד. „P: okraczkciem“. איינעבויגענערדייט, אַרומגעמענדיק עפעס מיט די פּיס. זיצן אַ. אַײַש — אַד. „P: okraczny“. ווען די פּיס זינגען פֿון ביידע זשטן. זיצן אַײַש.

אַקראָניע — די „P: okracznica“. ראַנד־געביט פֿון אַ מוינה, פּראָווינץ לעבן דער גרענעץ. „פּראָ־ווינץ־הערשערלעך פֿון די פּוילישע אַיס (ראַנד־געביטן)“, זש. קיסר און רבי, זײַ 206.

אַקראָליט — דער „ן. אַי >גר. (סקולפֿ־טור). פּיגור וואו נאָר דער קאַפּ, די הענט און די פּיס זינגען פֿון מירמלשטיין אָדער אַן אַנדער מיין שטיין.

אַקראָמענאַל/יע — (פּאַטאַלאָגיע) >גר. כּראָנישע קראַנקייט וואָס אירע בולסטעס סימנים זינגען דאַס צעוואַקסן זיך פֿון קאַפּ, הענט און פּיס און אַפּטמאַל פֿון דער ברוסט. „אַן אינטענסיווע פיגמענטירונג פֿון דער הויט זעען מיר זייער אַפּט, בײַ די קראַנקייטן... פֿון דער היפּאָפּיע (אַ), דער וואַקס פֿון אַ צווערג“,

אין געווען־פּראָיעקט. „מאחר נון בני נתן סג״ל גדול מו״מ עם הקציני ר׳ שמואל וּבְנו ר׳ מענדלי גיהאַט אונז גאַר פֿיל חיבּ [= חילופי כּתב] פֿאַר איינן אַקצעפּטירט“, גה. זײַ 246. „פּינדי מיך עם כתבו מן ג׳ הנ״ל אַוויז של טראַטא שלו לאַרדר יענאַל שולניבורג... אַתמול פרעזענטירט וממני פּנהוג אַקצעפּטירט וואַרדן“, אגרת שלמה. וואַנבעק 1732, י.א. „זיא מיך פֿור איר אויף ריכטיגה פּרינגן אַק־סעפּטירט“, מאַרשן, לשון זה׳, אַמטש תּצ״ד, זײַ 29. „ער איז לייכטגלייביק און אַקצעפּטירט נישט־איבערטראַכטנדיק דאַס וואָס מע זאָגט אים“, י. ראַפּאַפּאַרט. איבז. עמיל קוע, באַ־וואוסזיניקע אויטאָטוטעטיע אַלט מיטל פֿון זעלבסטבאַהערטונג, וואַרשע 1927, זײַ 5. „אַ גאַנץ פּאַלק האָט געליטן און געקעמפּט פֿאַר אַן אידייע, אַ וועלט־אידיע, און די גאַנצע וועלט האָט ניט געוואַלט זי אַ“, קאַר וו, נײַ 1940 זײַ 10. „איז ער דען פּעאַיק געווען אויפֿצו־נעמען און אַ קינסטלערס נוסח, כאַטש ער איז געווען ענלעך צו זיין נוסח?“, ש׳ן קריטיק און קריטיקער, בײַא 1959, זײַ 356.

אַציע — די „P: okracznica“. יוסף מאַרשן, חנוך לנער, פּירודא תקל״ד, כא/א. ירונג. ירער. ירבאַר — אַד. דעסמ. נר. ירלעך — אַד. וואָס מע קען אַנעמען.

אַקצעפּציע — די „P: okracznica“. 1. דאַס אַנעמען. אַקצעפּטירונג. 2. ספּעצ. אַפּפּאַל פֿון אַרענ־דאַר דעם פּריץ אין פּאַרעם פֿון אַגראַפּראַ־דוקטן. „געווען פּאַלן ווען... [דער אַרענ־דאַר] האָט געדאַרפֿט געבן דעם פּריץ אַ סכּום פּראַ־דוקטן (אַ)“, ה. אַבּראַמאַוויטש, יבּל, וואַ 1.

אַקראָ — ערשטער טייל פֿון אַ צאָל אינטער־נאַציאָנאַליזמען, פֿון גר. ב: הויך. למשל: אַ/מאַניע — מאַניע צו קלעטערן, צו גרייכן הייכן, שפּיצן. אַ/פּאַביע — מורא פֿאַר הויכקייטן.

אַקראָפּאַט — דער „ן. אַי >גר. 1. אַט־לעט וואָס פּירט דורך אויסערגעוויינלעכע גימ־נאַסטישע געניטונגען, על־פּירוב־פּאַרבונדן מיט ספּונד־נפּשות, אין צירקן אָדער עפּנטלעכע אַרענעס. אַן אַ אַ צירקאַרטיסט. זיך וואַרפֿן ווי אַן אַ. אַײַש טאַנג. אַײַש פּרונג. אַ צירקאַטלעט קאַן זיין מער פּאַפּולער ווי אַ דיכטער און אַן אַ מער באַוואוסט פֿון דעם גרעסטן שוישפּילער“, דא. גענדאַנקען און ביל־דער, וואַרשע 1910, זײַ 86. „איד קוועל אַן פֿון די צוויי אַן, פֿון הער גוסטאַוו מיט זיין פּל״ב“, טעג, מנבע זיבן יאָר אין תּל־אַבֿיבֿ, בײַא 1949, זײַ 159.

2. פּיג. דער וואָס ווענדט אַן פּלערליי אויסער־געוויינטלעכע מיטלען פּדי צו דערגיין צום ציל. „אונדזער פּאַלק האָט באמת באַוווּן דער וועלט אַ וואונדער, ווי אַן אַן אויף אַ שטריק, אזוי איז ער איבער אַן אַפּגרונט געאַנגען זיין היסט־טאַרישן וועג מיט אַ באַלאַנס אין די הענט, דעם רעליגיעזן גלויבן אין משיח“, זשיט וו, נײַ 1917, זײַ 237.

5. י"ה פֿאַצ. „די טוריסטן זענען אַוועק צו די חורבות פֿון אַ“.

אָקראַקעס — דזוו אָקראַקעסעס ←

אָקראַקעסען — די „ס. *окрошка*: *R*“. אַוואַסבאַרט. קאַלטער באַרט פֿאַרקאַכט מיט עפּלקוואַס אָדער זאַפּט פֿון אַן אַנדער אויפּס. „[בשעת כּאַלערע] ניט צו געברויכן פֿעטע, רוייע און קאַלטע שפּינן (באַטויניע, אַ/ווינערטע אדלז)“, י. 1957, № 1884, 29.

אָקרוג — דער. *Округ*: *R*. (אַדמיניסטראַטיווער) באַצירק, קרענו, דיסטריקט. „איטלעכער פּאַפּעסטיטעל אין זיין אַ זאָל ווידער צעטיילן די סומע... אויף די שולן“, קמ. 1863, № 13. „און עס קאַכט אים גאַרניט טיפּער, מחמת אין זיין אַ האַט ער אַ גוטן אַקציניק“, דער אַקציניק-ניק, זשיטאַמיר 1868, ז' 34.

אָקרוזש/פּאַי — אַדי. 20. וואָס איז שוין צום אָקרוג, 27. אַ אינספּעקטאָר. „מיר זעען אים טאַגנעגלעך שטיין ווי אַ שררה פֿאַר דעם אַ-ס ו ד [= קריזנזעריכט אין צאַרישן רוסלאַנד] צו מאַכן די גרעסטע היפּאָטעקן“, א. מאַרגנ-שטערן, ענל הזהב, וואַרשע 1898, ז' 116. „אינמאָל איז געקומען אין שטעטל אַרין דער אַ סודי“, פּר. אַ פֿאַרשטערטער שבת. „טוט מען מיר אַ טרעבונע אין אַ סאַנד אַרין און מע טוט מיר אַ זאַג: דריי יאָר טאַטע, ביט אונז יודען, וואַרשע 1923, ז' 34. אויך: אַ/נאַיע. די אַ סעסיע אַ שטעטל. אַ — אַן דעם וואָרט סוד: „דער וועקסל וועט דאָך אַריבער אין אַנאַיע, זיין שוואַגער וועט געאַרעסטירט ווערן“, י. בודזשאַה, א פּאַדע זאָל כּילעבן, ווילנע 1913, ז' 13. פּסח — אַ/נע, „מיין זון וואו געפינט זיך? וואָס הייסט וואו? אין אַניע סוד אַרין גייט, וועט איר אים געפינען“, שע, פּונם יאָרי וו, ז' 246.

אָקרוזשעניקען — דער „נצעס. סל. *R*: *окруженец*. בעת דער צווייטער וועלט-מלחמה (מיט אַ חשד אַז עס האָט עס געוואָלט) ווער עס איז אַרומגערינגלט פֿון שונא. „פֿאַקטיש איז ער געווען איינער פֿון די אַנצעס, וואָס זענען געוואָרן אַרומגערינגלט דורך דער דנישער אַרמיי“, מלך באַקאַלטשוק-פעלין, זכרונות פֿון אַ יודישן פּאַרטיזאַן, ביא 1958, ז' 84.

אָקרויט — ר"ת: אַלופּים, קצינים, ראשים וטובים. „עס וואָלט אַפּשר נאָך אַלץ צושטאַנד געקומען דער שידוך מיטן „שאַגת-אריה“. דער אָקרויט האָט זיך געקליבן צו גיין אים איבער-בעטן“, פּסח מאַרקוס, טמז, 1963, VIII 16.

אָקרויט-נע — אַדי. סל. *okrutny*: *P*. אַכ-זריותדיק, אומרעכטדיק. „ניק, נייצע“.

אָקרוזשעק — דער „שקעס. פֿ. אָקרוזשעק. די „ס. *okruszek*: *P*. ברעקל פֿון ברויט. געניצט געוויינלעך אין חצ. אַ צי אַס פֿון טיש-טען. געבן די פּייגעלעך אַס לכּבֿוד שבת-שירה.

אָקרויודען — טרו. דזוו קרויודען: *Uk*: *окривдичи*. „זייער האַרץ טראַכט נאָר

אויף גזלות, זייערע ליפּן שמועסן נאָר ווי עמעצן צו אַ“, מס, משלי תקע"ד, כד, 2.

אָקרויווען — טרו. ווע, אָקרויוועס. סל. *P*: *okrywać*. צודעקן פֿון אויבן. אַרומוויקלען. אַינטוועלען אין אַ קאַלדרע. אַ די קינדער אין אַזאַ פֿראַסט. אָקרויווען — די „ס. צודעק. אָקרויווקע — די „ס. פעלערדיקע. לייכט רעקל פֿון אַ פֿרוי.

אָקרויטשען — די „ס. *okrycie*: *P*. 1. איי-בערשטער מלבוש, מאַנטל. „און ווידער כּנגד זה די עלעגאַנטע פּריצעסעס מיט זייערע טיפּערע קליידער און אַס“, ה. זאַנענבערג, די געפּאַנגענע רויבערס, לאָדו תּרפּיז, ז' 19. „דער סעזאָן האָט זיך געשטעלט אַ געהרגעטער, נישט נאָר בני מאַקסן, נאָר אין אַלע אַיגעשעפּטן“, י. פּערלע, גילדענע פּאַווע, ז' 255. אַ/אזש — דער, עס. שניידער אָדער סוחר מיט דער סעפּעציאַלי טעט אייבערמלבושים. אַ/אַרקע — די „ס. שניידערין פֿון אייבערמלבושים, געוויינטלעך פֿאַר פֿרויען.

2. צודעק, קאַלדרע פֿאַר די פּיס אין אַ שליטן, דראַשקע אע.

אָקרוי — דער „עס. סל. *okraj*: *P*. ראַנד. ברעג. אַ פֿון פֿעלד, פֿון וואַלד.

אָקרוי/מיטיק — דער „ס. פֿ. קרוי/מיטיק, *P*: *okrajczyk*. ברעג, עק פֿון אַ לעבל ברויט. דער האַרטער אַ. אַינטוועקען דעם אַ אין ביר. — וואָס מאַכט ער? — פֿון אַ לעבל ברויט אַן אַטיטיק, „שאַפּטיק פּונד. „מאַמע, זי האָט שוין אַרומגעריסן די גאַנצע האַרטע ברויט און אויפּגעגעסן אַלע אַעס פֿון די בולקעס“, א. סערגעפּימאַווטש, אין דער צייט פֿון אַ פּאַרגאַס, ווילנע 1907, ז' 7. „דערבני האָט זי געקניט אַן אַ ברויט, זיין באַצויגן מיט צוואַר רעך“, א. קאַרפּינאַווטש, ביים ווילנער דורכ-הויף, ז' 73. פּיג. לעצטער זיטיקער טייל. „עס איז נאָך געבליבן אַ שטיקל אַ פֿון אַפּרי-קאַנער לעבל ברויט“, בצג טמז, 1964, VII 27. אין רייד פֿון ז', וויר געוויינטלעך (א)קרוי-ציק. אַזוי בני זש, דער ממזר, ז' 84.

אָקרויטען — דער „צעס. סל. דזוו פּונד אַבער אַ גרעסער שטיק. „אויפּן טיש איז געלעגן אויס געשפּרייט אַ ברודיקער האַנטעך און אַן אַ שוואַרצער ברויט“, פּינסקער שטאַדט-לוח, 2. יאַרגאַנג, ווילנע תּרס"ד. „אַט קני איך מיין אַ שוואַרצברויט, האַרט און זויער“, אַל ה, ז' 118. „מעכאַניש האָט ער אַפּגעבראַכן אַן אַ און גענומען קמען דאָס טונקעלע אַלט-געבאַקענע ברויט“, ברום, די שטיילע ערד, ז' 318. „פּאַר-הונגערטע בעטן אַ קרישעלע ברויט און זיי שטרעקן אַן אַרעם. / נאָר וויפּל אַקרימעצן זאַלסט זיי ניט געבן, / וועט מער זיי ניט זעטיקן קיין מאָל דאָס לעבן“, סוז ה, ז' 503. „ניטאָ איז קיין זאַלץ די פּאַטראַווע באַזאַלצן, / אַ נאָגעלע שמאַלץ — דעם אָקרימעצן באַ-שמאַלצן, זמ, אַ מיינע אַכריעס, מאַסקווע 1968, ז' 211.

פֿאַרצן אויך: אָקרויווען, וויר. אָק-רייטע, פּר.

אָקרויטען — די „ס. פֿ. אָקרויטען. *P, Uk, B*. 1. דזוו אָקריטשען. „אַ שפּעק [= ליבל], אַ באַזאַלמיקע און ברויט אַן אַקע“, 2019.

2. ראַנד, לעצטער פּאַס פֿון אַ געוואַנט. בכלל לאַנגער שמאַלער פּאַס פֿון עפעס אַ שטאַף. זיך מאַכן אַ גאַרטעלע פֿון אַן אַ אַרומוויקלען די ליטקעס מיט אַס. פּיג. „ווי אַזוי האָט מען מיך דאָ געפּענטוועט מיט רעליגיעזן שפּינוועב, מיט פּאַליטישע אַס, מיט אַ נעכטיקן טאַג“, ווינטש [מינאַוואַ צוק, סעפּט 1956].

3. די ערשטע און די לעצטע ברעט פֿון אַ קלאַץ וואָס האָט אַן אויף זיך די קאַרע. מאַכן אַ פּאַרקאַז פֿון אַס.

אָקרויטל — דער. (כעמיע) — אָקראַלעאין. -יטש — אַדי. פּלאַסטיק, פּעדעס, גומי פֿון אַיישע פּאַרבינדונגען.

אָקרוילאַץ — דער. קינסטלעכער שטאַף וואָס צייכנט זיך אויס מיט ווייכקייט, שטאַרקיט און קניישט זיך ניט.

אָקרוישקען — די „ס. *пакрышка*: *B*. *покришка*: *Uk*. שטערצל. דעקל פֿאַר אַ טאַפּ, טעפל. „לאָזן שטיין די טעפלעך אין אויוון אונטער זייערע צו גרויסע טשוהונגען אַס“, זש, שקלאַווער יודן, ז' 139.

אָקרויע — דזוו אַכרע, ← 1353.

אָקרויעדי/ירן — טרו. טיר, אָקרויעדירט. >איי >. 1. צושריבן, אַרויפּשריבן אויף עמעצעס חשבון. אַ דעם סוחר מיט די וועקסלען פֿון די קונדן. 2. באַשטימען, באַפּולמעכ-טיקן. געבן כּוח-הרשאַה. אַ דעם דיפּלאַמאַט צו פֿירן אונטערהאַנדלונגען. אַ דעם פּאַליטיקער ווי דעם אַמבאַסאַדאָר. 3. באַשטימען פֿאַר אַ הויכשול אַלע רעכט פֿון די אַנערקענטע קאָ-לעדזשן אָדער אוניווערסיטעטן. אַ דעם יודישן לערער-טעמינאַר אין גויריאָק. -אַציע, -ירונג.

-טיוון — 1. דער, זן. דאקומענט וואָס באַשטעטיקט דאָס אָקרויעדירן. „ער האָט ניט געגעבן אַ געוויינטלעכע טראַטע אָדער אַ פּשוטן אַיוון, נאָר ער האָט געשריבן...“, קמ, 1864, № 37. „קיין אַיוון אין די בענק האָט ער אויך ניט געהאַט“, שע, פּונם יאָרי וו, ז' 158. „מאַכט אַלע באַנק-אַפּעראַציעס: אינקאַסע, אַנ-וויזונגען און אַטיוון אויף אַלע שטעט“, פּגנע, ווילנע 1923, № 1. אין אַן אַנאַנס פֿון אַ באַנק-הויז. 2. אַדי — וואָס וויינט אַז מע קען אָקרויעדירן. גוטע, אַע וועקסלען. -ירט — אַדי, פּאַר. אַירטער פֿאַרשטייער. „מיר פֿאַרמאַגן ניט קיין אַירטע דיפּלאַמאַטישע פֿאַרטערטער“, די יודישע עמיגראַציע, 5. יאָר-גאַנג, בערלין 1929, № 1.

אָקרויעך — דער „אַקרויעס. סל. *P*: *okruch*. קרישקע, שיריים, איבערבליב. „דאָס גראַבע

פארדינסט האט ער גענומען פאר זיך, פאר מיר האט ער געלאזט בלויז דעם א"י.

קרעל — דער, מצ נב. אויך: אקריל. קלעזמערלשון: ברויט.

אקרענגא'ווע — דזו אקרונשנא' $P: okręgowy$. אין א' סאנד איז געווען די ספראווע.

אקרענגלי'צע — די, $P: okręgliza$. מין באר וואס וואקסט אין פוילן. קליינע, כמעט קמלעכדיקע, ויסע באר.

אקרענזשנע — די, $P: okrężne$. האט פון שניט אין דערפער פון פוילן. "מען האט זיך סבב די הויפישע פויערים, סבב אין אויגז אין "הויף" אנגעוהיבן גרייטן צו דער א"י, י"ט. $P: okrężny$. וואס דרייט זיך ארום, קרינט ארום. א' הענדל ער — וואס טראגט ארום אדער פירט ארום זיין סחורה איבער דערפער. דער ארעמער אר האנדל אין די יידישע הענט.

אקרענט — דער, $P: okręt$. גרויסע שיף. אנטשעלן די ועגלען (לבוונטן) פון א' און עס חלומט זיך אן א' איז א סימן אז מע בלעכט אין דער היים, שו. "ריזן בישרעבונג דאש האט גימאכט הרב רבי לוי פון אמשטרדם, ווא ער מיט נאך גיין יהודים זיין אועק פון אמשטרדם אויף דען אוקרט", מעשה אמשטרדם, נאך תמ"ב. "קיום האבן זיי איין שטיקל אועק געשפט, האבן זיי געזען מיט זייערע אויגן ווי דער א' אונטערגעגאנגען איז", ראבינאן קארוע דער יונגער, ווארשע 1874. "ניט דעריבער וויל גלופסק האט א פארט אדער א בערזע מיט בארימטע קאנטארן, ניין! אויף איר פיאטיגני לעווקע זענען ניטא קיין א'ו", ממוס, ווינטשפ, ז' 158. "דו האסט געזען דעם יסאקיינוס גרויסע מאכט, / וואס שפילט זיך מיט דעם שטאלגעפאנצערטן א", יוואש, דאס מעכ טיקסטע. "ער פארכלינעט זיך, ווען ער רעדט פון די גרויסע ועגל'אן, וואס קומען אן אין האפן פון אלע עקן וועלט", זש, קיסר און רבי 10, ז' 9. "און — אזי."

אקרענטקע — די, $P: okrętka$. פד. (שנידערע). שיטערע, אייליק געמאכטע גאט. פארלאטען מיט אן א'. צונויפנייען מיט א'ס.

אקרעפ — דער, מצ נב. $Uk: okripin$. זוריק, קאכעדיק וואסער. דער א' פון טשיניק, פון קעסל אע. אנטלויפן ווי אן אפגעקרילטער מיט א'. אפגיסן מיט א'. "אפילו א ווארנעטשקע אין א' איז דאך אויך שטארקער פון אים", י"ל. אויך ווייצענע פלעווע מיט גערשטענע פלעווע זאל מען זיין און מיט א' גוט ברען א וואונד". תעלה ארוכה, לבוב 1850. "עס גייט ארעין אוועלעכ פערציק גלעזער א' אין דעם שיינעם סאמאואאר", הר, הרודעט, 'אנגעלייגטער גאסט'. אין יענער צייט איז מן הארץ געווען הייס, מיין בלוט א' און מיין כח'הדמיון פלאם פלעער", ממוס, קלייאטשע, ז' 29. אויף וואס דארפט איר א פלעערל? / אויף זיין אן אל / אויף

וואס דארפט איר אן א' אויסצובראטן די אייגעלעך", קל. [בב אונז יודען, ווארשע 1923, ז' 133] "... אונטערהייצן דעם פריפעטישק, אויפזיין דעם זיידן א ביסל א", ספ, עלנטע און פארשטויטענע ו, ז' 22. "א קשיה אויף איר, זי קאן נאך אפגיסן די פארמאנעס מיט א' און אפברען די קרעציקע הינט", איבז מ. טיטש, ח. נ. ביאליק, אריה בעל גוף. "האט געגעסן דאס טרוקענע ברויט, האט פארטרונקען דאס גלעזל א', פאררויסט מיט א ביסל מילך", ב. עפלבוים, פארלאשן ליכט, ז' 14. "זיך אומ געקערט אויפן וואקאל האט ער צוריק, / אין א' האט דאס קעסעלע געגעבן א דערמאן אים", פמ, מלחמה וו, ניי 1956, ז' 559.

אקרעץ — דער, עס. 1. דזו אקרעצין. "און דער פאכטער וועט דערנאך געבן אנבייסן א שיסל צווארעך מיט א שטיק שווארץ א', אז דער רוח וועט דאס נעמען", וויטש, יצ טאטע מיט בנינים. 2. ברויט, אין לשון פון קלעזמער. "די זבראמעכע וועט דיר טאקן א'" [= די מאמע וועט דיר געבן ברויט].

אקשן — דער, $E: Auction$. ליציטאציע, אויפקאן. "אויף דין ליטעראטור'א קריגט איר אלעס וואס פארדארבן איז", ז. עדלשטאט, שריפט, ניי 1925, ז' 383. **אקשן, אקשענען** — טרו. "אקשעני'ר — דער, ס. ווער עס פירט דורך אן א'.

א"ר — ר"ת פון: אב"ל רבתי, אדר ראשון, אדרא רבא, אהבה רבה, איכה רבה, אין ראיה, אל רחום, אליהו רבה, אמונה רמה, אמר רב, אמר רבא, אמר רבי, אמר רחמנא, אמרו רבנן, אסתר רבה, אשת רבי. אויך: ארבעטער-רינג. "ווען איינער שטערבט אין יאר של עיבור באדר ראשון, הט מן אלי מאל יארצייט אין איר", ש. פראנקפורט, ספר החיים, זולצבאך, תקנ"א.

אר — ווערבאלער פרעפיקס, ארכ. $Mhd: er-$. 3: דער. אין ריכטלין 8, צווישן די גלאסן פאר תהלים: "יחוס — ער ארברמט זיך", עב, 13 [תי: "ער וועט זיך דערבארעמען"]; "נגליח — ביטשט ארהוהרט", צו, 9 [תי: "דערהויבן"]; "יכלכל — עש וירט ארוולט", קיב, 5; "תרהיבני — דו ווילשט ארגרושן מיך", קלח, ג; און אזוי אויך כסדר אין גאנצן כ"י. [אין ריכטלין 8 קומט א שווא אונטערן א, מסתמא צו ווייזן אז דער ארויסרייז איז געווען א קורצער עקלאנג]. "... אויב דוא זאלשט מיך אויף נעמן פאר איין הערן, איך וויל דיך גאר וואל ארבערן", ספר משלים, 1999, 1686, כט.ב. "דען אמת האט ער אויז דעם שקר אר קלערט ...", ווינץ, ז' 29. "ר נתן שפירא ראש ישיבה און אבי"ד אין ק"ק קראקע ... מן האט אויף איהן גיואגט דז זיך אלי הנביא צו אים אר צייגט האט", ר' שלמה זמן הענא, איבז, צמח דוד, 1999, 1698, לו.א. "אמן יתומה" [—] אלש איין יתום דש זיין עלטרן גשטארבן זענן, וויל עש נאך קליין איז געווען אונ האט זיין פאטער ניט ארקנט, עפש, דרך הישר לעולם הבא, שקלאו 1796, פרק לב.

אר — סופיקס אין אינטערנאציאנאליזמען. דוגמאות: פלאנעטאר, פערפענידקולאר, וואקאבר לאר.

אר — דער, זן. אין דער מעטרישער סיסטעם א מאס פאר פלאכן, הונדערט קו"מ-מעטער.

אר — אפטער סופיקס אין אינטערנאציאנאליזמען. דוגמאות: דירעקטאר, אינספעקטאר, פראטעקטאר, גובערנאטאר, פראפעסאר.

אר — דער, זן אמ. $E: ore$. דזו ארץ. מיר נעראל וואס איז א מקור פאר א מעטאל אדער אויך אן אנדער מין עלעמענט (שוועבל). ארט פון אראויסגראבונג. "פון צו פיל חלום און צו פיל וואר, / וואס ווייסט פון זייערע אטרי בוטן? / זיי פינצטערן ווי דימענט אין אר / און לויכטן אויף אין הימלשע מינוטן", אלטער עסעלין [אין אפאליטיב, צוואמענשטעלער, בעריש ווינטשטיין, ניי יאנ 1957].

ארא — די, א פאר American Relief Administration = ארא. אמעריקאנער הילפס-אר גאניאציע געגרינדעט פון הערבערט הווער אין וואשינגטאן אין 1921. "עס איז געווען דאס יאר 1921. אלע יידן האבן געלעבט פון דער ארא", סמב. "דער גאסט ... איז געווען א פאר-שטייער פון דער אמעריקאנער געזעלשאפט א", פבוול סיטא, אט דאס זינגט מיר, כאראקאויקע: 1932, ז' 91.

ארא — די, ס. פאפוגני, פון דער דרום-אמעריקאנער פאפוגניע-משפחה, מיט זייער א לאנגן עק אין פילפארביק פעדערן.

אראב — אראבער.

אראבאנזשע — די, ס. > אראביש. א"י. פיאקער, דראשקע. זיך שלעפן מיט אן א צוויי טעג פון יפו קיין ירושלים.

אראבן|זיין — טרו. יר, אראביזירט. מאכן עס זאל ווערן אדער אויסזען אראביש. א' דעם לעבנשטייגער, א' די שפראך אע. אויב מיר וועלן זיך לאזן א וועלן מיר פארלירן אונדזער יידישן ייחוד. "אצילע". "סימנים פון אראב בינאציע אויף וועלכע [מען] האט מיר אפט אן געוויזן", יוואש, פון ניי ביז רחובות און צוריק וו, ז' 105. "זירונג".

אראביוז — דער, זען. 1. ווארט וואס שטאמט פון אראביש און אריבערגענומען אין אן אנדער לשון. 2. שיטה פון ארויסהייבן דאס ספעציפיש-אראבישע. 3. שטריך פון דעם וואס מע באטראכט ווי ספעציפיש-אראביש.

אראב, פארשער, מומחה אויפן געביט פון אראביע, די אראבער, אראבישע שפראך, ליטע-ראטור און קולטור. י"ן — וו. "אראביק" — וויסנשאפט אויפן שטח פון אראבישן לשון, אראבישער קולטור און ליטעראטור.

אראביע — גנ. האלבאינדול אין דרום-מערב-אזיע. געבוירן לאנג פון מחמד, מיט די פאר-הייליקטע צוויי שטעט מעקא און מעדינא.

מלכים פון אַ געגעבן יידן שוין און געלאזט זיי פירן אַ ברייטע אַליין־פאַרזאָלונג אין די קהילות. אין דער הויפט־שטאָט פֿון לאַנד סאַ־ראַגאַסע... [וואו] די ייִדישע קהילה האָט עקסיסטירט זינט אַלטע צייטן... אַ צושטראָם פֿון אינוואַנדירער... פֿון קאַרדאַווע און אַנִי דערע דרומדיקע שטעט, זק, איבז, דוב, ו, ז' 272. „[אין 1391] האָט זיך די אַנטי־ייִדישע באַוועגונג אַריבערגעטראָגן קיין אַ/... אין אַ גופאַ זינען געבליבן גאַנץ כּמעט אַלע קהילות, וואָרעם די קיניגלעכע מאַכט־אַרגאַנען און די פֿאַנדאַלן האָבן ענערגיש פֿאַרטיידיקט זייער ייִדיש אייגנס,“ דאַרטן ז' 226. אין יוני 1412 איז פֿערדינאַנד I געוואָרן קיניג און דער מצב פֿון די יידן האָט זיך געבויט. דער באַרימטער הייכוח אין טאַרטאַווע (1413-1414) האָט אַרביי געבראַכט צעטומלענישן אין אַ/ און זינע רדי־פֿות. אַ/ האָט זיך פֿאַראַייניקט מיט קאַסטיליע אין 1469. „איר האָט אומרעכט געטאָן... וואָס איר האָט די קרוין פֿון אַ/ אויף אַנער קאַפּ אַרויפֿגעזעצט! אַ/ געהערט צו דעם טעמפל־אַרדן און ניט צו אַנדר,“ איבז, יונה טרובניק, דר׳ פֿיליפּאָף, ר׳ יהודה הלוי, ווילנע 1895, ז׳ 13.

אַראַביִרן — טרוו. גיר, אַראַגירט, רעדן, זיך נוהג זיין חוצפּהדיק, מיט אַראַגאַנן. „באות פעם איז אן מיך גשיקט וואָרדן ר׳ ליב האַרפּארט מיט ר׳ יודא הויקשיר מיך גאַר האַרט אַראַ־גירט“, גה, ז׳ 392.

אַראַבֿגעניע — די >איי >גר. טייל פֿון געאַלאָגיע וואָס פֿאַרשט אויפֿקום פֿון בערג, פּראָצעס פֿון געאַלאָגישע שינויים אויפֿן ערד־קליעך.

גענעוים — דער. גענע(ע)יש — אַדי. גראַפֿיע — די. גראַגיע.

אַראַה בנחמה — [ערע ביינעכאַמע] זאָפּ. תּח. >סנהדרין, לזב; איכה רבה, ד, 8. זאָל איך אַזוי זען די נחמה. עמפֿאַטיש. לשון פֿון אַ שְׁבוּעה, וואונטש, פּדי צו באַקרעפֿטיקן די אייגענע רייד, עדות וכד. „א׳ ב׳ — כּיזאָל אַזוי זוכה זיין צו זען די גאולה שלמה ווי דאָס וואָס איך זאָג איז אמת.“ א׳ ב׳ — איך זאָל אַזוי זיין בטוח מיט פֿל־הגוטס, אָמין!.

אַ׳ בנחמת ציון וירושלים — [...] ביי געכאַמאַס צאָן וירושאַלאַיִם] זאָפּ. תּח. איך זאָל (זוכה זיין צו) זען די טרייסט פֿון ציון און ירושלים. תּפֿילה, וואונטש, בקשה פֿאַרן נאַציאָ־נאַלן אויפֿלעב פֿון ייִדישן פֿאַלק אין לאַנד פֿון די אַבֿות. [פרומע יידן פֿלעגן פֿאַרענדיקן זייערע בריוו מיט א׳ ב׳ צ׳ו׳].

אַראַטאַר — דער, ים, ין, וון — יין, קע. >איי >2. טאַלענטיטער רעדנער. אַ לע־רערל אַ פֿאַנט; אַ אַ/ אַן טאַלאַנט, ים, אַ שטעטלי במוקום סדס, אַדעס 1885, ז׳ 7. „וועגן דער גרויסער טאַטשקע... האָבן גערעדט אַן אויף אַרבעטער־פֿאַרזאַמלונגען,“ דער אידישער אַרבייטער, לאַנדאָן 1896, Ne 32. פֿאַרמאַך דאָרט זיין פּיסק, די גרויסער אַ/ / סאיז קיינער פֿון רייד ניט געוואָרן נאָך זאַטער, עק. ער איז

ציפֿערן 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1, 0; אַרזן אין באַנן זינט 9 י״ה.

אַראַבסקע — אַדי. 20. אַראַביש, בײַ דינענטעריע מוז מען געבן וואַסער מיט אַ/ גומע, רינד־וואַסער, וואַסער מיט וויסל פֿון אַן איי, איבז, דער אוצר פֿון געוונד און לעבעל, וואָרשע 1908, ז׳ 34.

אַראַבע — אַרבע, אַ וואָגן.

אַראַבע׳ס־ק — דער, ין, >איי >איט. 1. סטיל פֿון אַרנאַמענישק, באַזירט אויף קאַליגראַפֿישע אַראַבישע אותיות. 2. אַרנאַמענט [מיט בלע־טער, בלומען, פירות, פֿאַרשידענע מינים פֿיגורן (אַבער ניט פֿון מענטשן!)] אין טראַדיציאָנעל־אַראַבישן סטיל. „באַזונדער איז באַמערקנסווערט... צוויי טיטל־בלעטער, פֿאַרזירט מיט די פּראַכט־פֿולסטע אַן (צייכענונגען)“, קמ, 1866, Ne 29. „דער הויפטקאָמער... מיט אויסגע־מאַלטע גירלאַנדעס בײַ די זינטן און מיט אַפּ־געבליאַקעוועטע אַיך, זש, קיסר און רבי ו, ז׳ 278. 3. טאַנץ מיט איין פֿוס אינדערלופֿטן. אַך־אַרטיק — אַדי. ג־דיק — אַדי.

אַראַבֿער — דער, מצ ווי אַצ. מיטגליד פֿון אַראַבישן פֿאַלק. „איך ווייס ניט פֿאַרוואָס דער דנישט האָט מיר אַנגענומען פֿאַר אַן אַ/ אַ טערקישן אונטערטאָן,“ מר, גש וי, 1910, ז׳ 46. „אַבער מײַן אַ/ האָט שוין לאַנג אָפּגעשריגן זינע אַלטע זאָכין“, טעג, מינע זיבן יאָר איז תּל־אַבֿיל בײַ 1947, ז׳ 63. „ניט קיין אַראַבישע נאַציע איז געזעסן אין אַרץ־ישׂראַל, נאָר אַזוי־גערופֿענע אַ/ וואָס האָבן דאַסנמעסיק געהערט צו די פֿאַרשידנסטע פֿעלקער־שטאַמען און האָבן ווי אַ שות־פּותדיקן שטריך געהאַט בלויז דעם אַראַבישן אידיאָם,“ צייט, א׳ו קאַמף פֿאַר אַ ייִדישער מלוכה, ז׳ 24.

אַשיק — דער, יעס. פּפּ. פּעיִאָ.

ערין, וואָס קען — וונ. „בײַ דעם הענגט אויפֿן וואַס אַ ציגאַנקע, אַן אַקע, אַ פֿערד... מיט אַ ייִדיש בילד שעמט מען זיך,“ ש. בענקערמאַן, די ייִדישע קאַזאַקן, אַדעס 1886, ז׳ 7. „פֿלעגן קומען זיך באַדן אין די חמרי־טבריה, אַערקעס מיט גאַקעטע קינדערלעך,“ ברנס, די שטיבע ערד, ז׳ 344. „ערטום.

אַראַגאַנט — אַדי. >איי >2. פֿאַרשייט. וואָס איז מיט חוצפּה, עזות־פּינדיק, דערווידער־דיק־גרויסהאַלטעריש, הויך־שטאַפֿלעריש. „דער צופֿאַל ברענגט אים פּנים־אַלפּנים מיט טיטוסן, דעם אַין קייסער און אומברענגער פֿון ירוש־לים,“ לע, טח, I xi 1959, טוב, דער. וון יין, קע. ייש — אַדי. דוּו אַ/ אַבער אַ ביטל מילדער. אַן אַיישע באַציאונג. ייש־קייט.

אַראַגאַנץ — די. „די פּאַליאַקן האָבן... אַרויסגעוויזן זייער אַ/ און דאָס האָט זיך קודם באַצויגן צו ייִדן,“ יב זלאַטשעוו, תּ״א 1970, ז׳ 34.

אַראַגאַניע — די. גנ. 99: אַראַגאַן, נר. פֿאַרווייזן אין צפֿון־מזרח שפּאַניע. „אין צווייטער העלפֿט 12, אין 13, און 14. י״ה האָבן די

לויט לעגענדעס האָבן די ערשטע יידן אין אַ/ זיך באַזעצט אין הידושאַס. איין לעגענדע האַלט אַז שוין אין די צייטן פֿון משה־רבינו, ווען ער האָט געקעמפֿט קעגן עמלק, זינען יידן געקומען קיין הידושאַס. אַן אַנדער לעגענדע דערציילט אַז דוד המלך האָט געהאַלטן מלחמה קעגן די געצנדינער אין יאַטריב (מעדינאַ). נאָך אַ לע־גענדע גיט איבער אַז נאָכן חורבן בית־ראשון זינען 8,000 כּהנים ניצול געוואָרן אין אַ/ און זיך באַגענגט מיט די פֿרוערדיקע ייִדישע תּוש־בֿים. צווישן אויפֿשריפֿט פֿון גאַבאַנידוס, קיניג פֿון בבל 539-559 פּאַצ, וואָס באַשריבן די גריני־דונג פֿון זיין הויפט־שטאָט אין טאַאימה, ווערט דערמאַנט אַ ייִדישער כּהן און נביא, וואָס איז געקומען מיטן קיניג פֿון בבל; דאָס ווייזט אַן אַז אַ טייל פֿון די גולי־בבל האָבן זיך אין י״ה באַזעצט אין טאַאימה און הידושאַס.].

אין 1948 האָבן געלעבט אַן ערך 54,000 יידן אין אַ גרויסער צאָל קליינע קהילות אין דעם דרומדיקן טייל פֿון אַראַבישן האַלבאינדזל. כּמעט אַלע זינען עולה געווען קיין מדינת־ישׂראַל.

אַראַבֿיש — אַדי. וואָס איז שייך צו אַראַבער. וואָס האָט אַן אייגנשאַפֿט פֿון אַראַבער. וואָס בינדט זיך מיט אַראַבער. וואָס געהערט צו אַראַבער. אַ דאַרף, אַע כאַטע, אַער נאַפֿט, אַ פֿערד, אַער קעמל, אַ מעשהלע. אַע שפּאַניע. „איין מעשה פֿון איין מלך דער האָט פֿיוואונט אין די אַראַבישן לענדער,“ גה, ז׳ 279. „נעם איין קווינט אַ גאַלד אודר זונשט פֿיין גאַלד און איין קווינט רוט גיכט פּולוויז...“, סור, כח/א. „עס איז דאָ אין אַרץ־ישׂראַל אַ היפשע מאַסע ניש־באַזעצטע לענדערדיגע וואָס קאַנען בײַ אַן אינטעטיוער ווירטשאַפֿט געבן חיונה אַ סך אַ גרעסערע באַפֿעלקערונג איידער די איצטיקע אַע,“ זשיט או, ניי 1919, ז׳ 153. אַע גו מ, גו מ י ירעויענע, קליי פֿון ביימער. „טינט צו מאַכן... נעם קופּערוואַס אונ, גומען אַראַב־סקי...“, איין ביכל וואָס דריין גיפּינט זיך זאָכין ציקאַווי... שיקלאָו 1795, ז׳ 44. **אַראַביאַניש** — אַרכ. זן. דוּו אַ/ „בפֿעלט ער... איין אַראַביאַניש ווייבן קלייד פֿר פֿער־טיגן לאָזן דאָס איהם ווערט צו מאַס זיין,“ מראות הוצבאות, וואָנבעק 1718, יא/א.

אַראַביש — דאָס. שפּראַך פֿון אַראַבער. ריכטע און אַלטע מערבֿ־סעמיטישע שפּראַך. דאָס קלאַסישע אַ/ פֿון קאַראַן איז דער יסוד פֿאַר דעם אינטעליגענטן און ליטעראַרישן כּלל־לשון אויך פֿון איצט; די גערעדטע שפּראַך שטאַמט אָפּ צום טייל, פֿון פֿרוערדיקע דיאַלעקטן. אַ ייִדער.

אַראַבישע ליגע — די. קאַנפֿעדעראַציע פֿון די אַראַבישע לענדער — מצרים, איראַק, לבָנון, סיריע, ירדן, סאַודי־אַראַביע, תּימן — אַראַגי יזרט אין 1945. שפּעטער זינען צוגעשטאַנען: ליביע, סודאַ, מאַראַקאָ, טוניסיע, אַלושיריע און קוואַטיס.

אַראַבישע ציפֿערן — די אַלגעמיינ־באַנוצטע

געווען אַ גרויסער אַ זיין רעדער־קונסט האָט צו אים צוגעצויגן די אויפֿמערקזאַמקייט פֿון דעם גרויסן עולם, ש. מאָרגאַשעט, טח, 1964 ו א 7. י"ש — אַד. אַרע טאַלאַנט. אַרע פֿעאַיקייטן. י"שקייטן. י"ש — רעדער, בייטעס פֿון ביטול. "רעדער ווי אַי. . . קען יאָ ווערן אַ ספּעציעלער באַרוף", אַבאָ גאַר ד.ו. דאָס פֿרענע וואָרט, ב"א סעפּט 1959, 45 Ne.

אַראַמאַר־יע — די. ס. פּ: י"ום. <איי >. 2. וואַקאַל־אינסטרומענטאַלע מוזיקאַלישע שאַפֿונג, ענלעך צו אַן אַפֿערע, אָבער אַן סצענישער אַקציע. ווערט אויסגעפֿירט פֿון זינגערס, וואָ קאַלע אַנסאַמבלען, כאָר און אַרקעסטער. "האַט דורך זיין . . . יודיש ליד אונדז געלאָזט הערן די גאַנצע קלאַנג און זיפֿיץ פֿון אונדזער מאַמע־ לשון", יג. תּוֹן, ו' 191. י"אליש — אַד. 1.

אַראַכיד־ — דער, ז. באַט. ט. ל. ערד־ניסל. *arachis hypogaea*. נאָכן בליען דרינגען די בלומען פֿון געוויקס אין דער ערד און עס וואַקסן אויס ערד־ניסלעך. געניצט לורבֿ צום פֿראַדוצירן אייל, ניס־פּוטער א.ע. די ניסלעך ווערן אויך געגעסן געבראַטן. אַ־זייערס. י"ש — אַד. אַישער עסיק. אַייש זעערס.

אַראַל־ — אַד. <איי >. 1. וואָס איז בעל־פה, ניט געשריבן, איבערגעגעבן אַדער אויפֿגענומען בעל־פה. אַרע מעטאָד בייס לער־ נען פֿרעמדשפּראַכן. אַרע עקזאַמען. 2. וואָס קומט דורכן מויל. אַרע מעדיקאַ־ מענטן. אַרע וואַקאַלן (ווי אַ היפּך צו נאַזאַלע). 3. (פּסיכאָאַנאַליז) וואָס איז פֿאַרבּונדן מיט דער סאַמע ערשטער סטאַדיע פֿון באַגערן — זייגן, עסן, אַרויסברענגען קלאַנגען, אַרע הגאַה. אַרע פּחד. אַרע באַדערענגעניש. אַמאַליקע צייטן . . . האָט יאָ געקאַנט זיין נייטיק צו לאָזן די קינדער אַפּקומען אין דער אַרע פֿאזע פֿון זייער אַנטוויקלונג, מוה, איבן, יובל אא, ז' 174.

אַראַל — דער, עס. <? > <ערל? > דוּו אַבאַל — 1. "הויכער מגושמדיקער מענטש. עמי־הארץ, נישט קלוגער מענטש . . . פּראַסטאַק. דראַנג, גראַבער־פּליגל", יפּאָ 1939, Ne 2. 2. ווער עס פֿירט אַ טראַטווע אויף אַ טיפּך.

אַראַלים — [ערעליס] די. במ. <ישעיה, לג, 7. > כתובות, קד/א. מלאכים. אוני דיא (מלאכים) דיא דא היישן (אראלים) דיא טואן לובן, אוני דש גויכט איטליכש (מלאך) דר דא היישט (חיה) אודר (אופֿן) אודר (כרובֿ) איז קעגין דיא מלאכים דיא דא היישן (שרפים), מחזור שלש רגלים, אמשט 1713, לה/א. "האַרן די שרפֿימס זיסע קלאַנגען / ווי צעשמאַלצן גינגאַלד פּליסן, / מתנות מיט אראלים רויען / הימנעס פֿון די העכסטע ספֿערן", מר, וו' נ"י 1908, ז' 117. "די אַ און די שרפֿים שטייען און היינען", י'וואַס, משה־בנוס טויט. אַ א' ומצויקים אַחוּ פּאַר־ווי־קודש —

[. . . אומצויקים אַכאַזו באַאַרויך־האַקוידעש] זאָ. תּח. <כתובות, קד/א. מלאכים און שטערבֿ־ לעכע האָבן זיך אָנגעכאַפּט אָן אַרוי־קודש. > [צווייטער טייל: "נחזו א' את המצויקים ונשבה ארוי־הקודש", — האָבן די מלאכים בייגעקומען די שטערבלעכע און דער אַרוי־קודש איז גע־ פּאַנגען געוואָרן.]

1. מליצהדיקע און פֿאַרשטעלטע רייד פֿון תּנא בר־פּרא, וואָס האָט ניט געוואַלט מצער זיין דעם עולם און אָנזאָגן אַז רבי — דער מסדר פֿון משנה — איז נפֿטר געוואָרן. [שטעלט פֿאַר פּאַעטיש דעם געראַנגל צווישן די איי־ בערשטע און די אונטערשטע וועלטן איבער דעם גרויסן תּנא. צום סוף האָבן גוֹבֿר געווען די ערשטע און דער אַרוי־קודש — סימבאָליזירט רבי'ן (זיין נשמה) — איז געפּאַנגען געוואָרן.]

2. באַצייכנט די פּטירה, הסתלקות פֿון יעדן גרויסן רבי'ן. אַדער אַן אַנדער גדול־הדור. פּרגל: נחבקש לישׁיבֿה של מעלה, נסתלק געוואָרן. "דאָ זינען געפּאַנגען אַ גאַנצע ריי מליצות ווי . . . א' ו' א' ב' ה' ו' י"ש, ז' 120.

3. אויך געקירצט אין פֿאַרשידענע סיטור אַציעס: "דער בחור? א' ו' צוויי כּוחות אונ־ טערבאַוואוסטיניקע האָבן געקעמפּט אין זיין נשמה, אָבער נ' א' א' ה' און ער איז געבליבן בני יודישקייט"; און להיפֿך: "נ' ה' א' א' — און ער איז נתפּקר געוואָרן"; "א' ו' א' — האָבן זיך אָנגעכאַפּט אָן חולה מסוכן, אָבער נ' ה' א' א' — די דאָקטוירים האָבן אים אַפֿ־ געראַטעוועט"; "א' ו' — ס'האַט זיך צעפּלאַקערט אַ קאַמף צווישן פּרומע פּרענע"; "א' ו' — קדושה און חולין ציען אים, אָבער נ' א' — די קדושה האָט גוֹבֿר געווען".

אַראַמאַט־ — דער, ז. <איי >. גר. 1. אָנגענעמער ריח. אַ פֿון געוויצן, אַ פֿון בשמים, בלעטער, בלומען א.ע. שאַרפֿער, מיל־ דער, זיסער, ריינדיקער אַ אַ. "זיסער ש־ר עות־אַראַמאַט . . . פּרגו, ו' נ"י 1910, ז' 148. "פּלאַנצן וועלכע האָבן ניט געהאַט קיין שיינע בלומען־בלעטער און ניט פּראַדוצירט קיין אַ פּלעגן טאַקע בליבן אומבאַפּרוכטעט", א. ש. זאָקס, דאָס לעבן פֿון פּלאַנצן.

2. פּיג. דופֿט, געשמאַק פֿון עפעס. אַ פֿון דער פּאַעזיע, אַ פֿון מיסטיציזם. "וואָס קומט מיר אַרויס פֿון מיין ראַמאַן — קלאַגט זיך דאָרט אַ מיידל — אַז ער האָט ניט קיין אַ", גריג, בלעטלעך פֿון אַ טאַג־בוך, נ"י 1954, ז' 133. "זען די קאַלירן און הערן דעם אַ פֿון אַ קונסטווערק", שג. קריטיק און קריטיקער, ב"א 1959, ז' 272.

י"ש — אַד. וואָס איז מיט אַן אַראַמאַט. אַרע פּודער, אַרע אַפּריבונג. אַר־אַראָן. "איז יעדע סעקונדע סכּנות־נפֿשות. מע מוּו גיך מאַכן טרוקענע אַפּריבונג פֿון אַרע קרישטער איבערן גאַנצן קערפֿער", איבן שלג, דער אוצר פֿון געזונד און לעבען, וואַרשע 1908, ז' 14. אַרע מאַלעקולן, אַרע פֿאַרבינדונגען — (כעמיע) גרויסע מאַלעקולן וואָס האָבן אַטאַמען פֿון קוילנשטאַף

און פֿאַרשפּרייטן אַ ריח (געוויינטלעך אַן אַני־גענעמען). אַרע ע ס י ק .

אַרע — אַד. סל. "זאָל מען זיי [די פּיס] פּונאַנדערריבן מיט וואַלענע טרוקענע טיכלעך אַדער אַינריבן מיט שפּיריטעס, אַ עסיק", וועגען האַלערע, פּעטראַגראַד 1916, ז' 14. [פּסם ראַמאַטעס עסיק, אויך: "זיין פֿאַרלאַנג אויס־ צושמירן אים מיט אַראַמאַטעס עסיק", אַר. י'די ברידער].

אַרוי־ן — טרוו. אָנזאַפּן מיט אַן אַראַמאַט. **אַרזאַמאַר** — יזאַציע. יזירונג.

אַראַמין — דער. בא. פֿאַרשטאַף, געניצט אין טעקסטיל־פֿאַרבערע. . . . מאַלאַכיס־גריין, זאַפּראַנין, אַ, ביסמאַרק־ברויין אַזוו פֿאַרבן וואָל אין ריינע הייסע וואַסער, ש. שפּיראַ, קליידער פֿאַרבערע, וואַרשע 1900, ז' 45.

אַראַמיש — אַרמיש.

אַראַן־ — גג. *Varena*; <Lit: Orany; <P: >. שטעטל אין ליטע, אין דער געגנט פֿון דער אַמאַליקער קריזשטאָט טראַקא, אין 1920 האָט די פּוילישע מאַכט צעטיילט אַ אויף אַ ליטווישן און פּוילישן טייל. די שווערע מאַטעריעלע לאַגע האָט גורם געווען אַ מאַסן־עמיגראַציע פֿון אַ אַרום 1939 זינען פֿאַרבליבן אין אַ עטלעכע יודישע משפּחות. צוגעמענישן: אַרע מתים [די יודן פּונעם פּוילישן טייל אַ פּלעגן מוּוּן ברענגען זייערע מתים צו קבורה אין ליטווישן טייל].

אַראַנאָמאָט־נ(ב) — דער, יען. <איי > מאַ־ לזי־איש [= וואַלד־מענטש]. גרויסע מאַלפּע, אַנטראַפּאָאיד (← 1568). לעבט אין די בלאַטיקע וועלדער פֿון באַרנעאַ און סומאַטראַ. "די מאַלפּע וואָס הייסט זוּוי [אַ] איז גליפּך צו דעם מענטש . . . מע געפֿינט זי אויף דער אינזל באַרנעאַ אין וועסט־אינדיען . . . זי גייט תּמיד גליפּך ווי אַ מענטש", א. מ. מאַהר, ראשית לימודים, לעמבערג 1862, ז' 17. "גאַרליעס ווילדע אין די פּראַקן, אַרע אין מונדירן, טעג, נישטאַע."

אַראַנאָזשירן — טרוו. אין אַר־יודיש פֿון אַלטן אַשכּנזישן ישובֿ. דוּו אַראַנאָזשירן. ספּעצ: אַיינאַרדענען, צורעכטמאַכן. "מיט די שלעסלעך וועל איך שוין אַ". מיט זיך — "דאָס יונגע פּאַרפּאַלק האָט זיך שוין אַראַנאָזשירט", קאָס.

אַראַנו ולא עתה — [ערעינו וועלוי אַטאַ] זאָ. תּח. <במדבר, כד, 17. איך זע אים אָבער ניט אַזונד, תּי [צווייטער טייל: אַשוּרנו ולא קרובֿ] — ב: איך קוק אים אָן, אָבער ניט נאָנט]. דאָס האָט געזאָגט בלעם וועגן דעם פּראַכטיקן עתני פֿון די בני־ישראל. געניצט מיטן ב: סיועט נאָך דויערן אַ לענגערע צייט. "כ־האַלט אינמיטן כת־ידי, א' ו' עי", "די מלחמה אין מיטל־מזרח וועט זיך ענדיקן, א' ו' עי".

קריגן. א' א סוד. „איר זאָלט זען דעם בריח וואָס דער פּריץ וועט שרעקן צום וויצעגובער-נאַטאַר פֿון דער פּאַטשט א'„ י'פ, ז' 10. „העגנט זיך אָן אויפֿן פֿענצטער און וויל דוקא א' א ביילג פֿון דראַט“, וויט ו, „שרעבערק, ז' 27. מיט זיך. -עניש.

אַראַפּבאַרג — דער, בערג. פּק. 9. בערגל. טייל באַרג וואָס גייט אויף אַראַפּ. דער באַרג אַראַפּ. „פֿלעגט [ער] אַרײַנפֿאַרן אין שטעטל, ווי אַנדערע פּריצים פֿון דער סבֿיבֿה, גלייך צום קלויסטער, ניט ווייט פֿון א' דאָרט“, ממוס, שלמה ו. י"ק — אדי. אַע אַרעמעלענט. ניט האַלטן פֿון די אַע. א'שאַפֿט — נעאל, מאַטעס דיבֿטש.

אַראַפּבויגן — מיט זיך, אויך פּעטע צ אונטער נאַציסער הערשאַפֿט: אַרײַנגלייגן צו זיך אין קעשענע, ווען עמעצער פֿון דער רוימונגס-קאַמאַנדע' געפֿינט ביים סאַרטירן דאַס יודישע פֿאַרמעגן נאָכן ליקווירירן אַ געטאַ. — האַסט זיך היבֿט עפּעס אַראַפּגעבויגן? — היבֿט האָב איך זיך אַזוי אַראַפּגעבויגן אַז איד האָב באַקומען דעם הויקער“ [זײַה געהאַט די מעג-לעכקייט אַרײַנצולייגן צו זיך אין קעשענע ווערטפֿולס].

אַראַפּבלאָנדזשען — אוטו. 99: ~בלאַנ- (ד)ז(י)ען. א' פֿון די געבערג. אַ מענטש, אויב ער האָט נאָר אַראַפּגעבלאָנדזשע פֿונעם שכלדיקן וועג, אַזוי וועט ער הערשט [=ערשט] צווישן די מתים שטיין בליבֿן, מס, משלי תקע"ד, כא, 16. אויך טרוו — מאַכן מע זאָל בלאָנדזשען. „און אַברהם ווייטט וואויל אַז דאַס איז דער שטן, אַז ער וויל אים א' פֿון גאַסט וועג“, מעשה אַברהם אַבינו ע"ה. מיט זיך. -עכין. -עניש.

אַראַפּבלוטליקן — טרוו. מאַכן אַראַפּפֿליסן, אַראַפּגיטן בלוט אַדער מיט בלוט. אין יענעם טאַג האָט גאַט פֿון זיין מסתרים / אַראַפּגע-בלוטליקט טרערן, ציבֿט, לחג וו, ז' 126.

אַראַפּבלישטשען — אוטו. אַ פֿייערל בלישטשעט אַראַפּ פֿון שפיץ באַרג. „... באַ גאַסן מיט דעם רויטלעכן שנין פֿון לעמפלע, וואָס האָט אַראַפּגעבלישטשעט איבער איר אַלטן קאַפּ“, וויט ו, „שרעבערק, ז' 10. „די רעק פֿונאַנדערקענעפֿלט, די דיקע גאַלדענע קייטן האָבן אַראַפּגעבלישטשעט פֿון די קאַלירטע וועסטן“, אַפּאָ היברו ז' 5. -עניש.

אַראַפּפּעטן I — טרוו. בעטן מע זאָל אַראַפּ. א' דעם גאַסט, ער זאָל אַראַפּקומען עסן. „די גבאים און גבאיעס ווערן פֿון דער שוועל אַראַפּגעבעטן און אַרײַנגעפֿירט אין שטוב“, נס, משפּחה מאַטבער וו, ניי 1948. „דער מאַן האָט אָן איבעראַשטער אַראַפּגעבעטן די דאַמע פֿון זינע קנעצן, טמו, 1966 א 25. מיט זיך — א' זיך פֿון הויכן קינדערשטול. -ונג. -עכין. -עניש.

אַראַפּפּעטן II — טרוו. אַראַפּנעמען פֿון אַ

אַט דער עיקרב-ווערט ווינטער
ניט דערמאָנט.

2. ווינט אָז עס ווערט בטל, אַנולירט, אַראַפּ גענומען פֿון אויבן, אַפּגעשאַפֿט דורך דעם וואָס עס באַטייט דער שטאַם פֿון ווערב, למשל: אַראַפּאַלען, אַראַפּבניסן, אַראַפּגנבענען, אַראַפּ-דרש(ע)נען, אַראַפּהאַקן, אַראַפּוואַשן אַאַזו.

3. דזו אַפּ, ביזן סוף פֿאַרענדיקן אַ טואוונג, אַבער עמפֿאַטישער און מיטן בייבאַטייט אָן מען איז שוין פּטור, למשל: אַראַפּבאַקן, אַראַפּ-באַרשטן, אַראַפּבאַרטן, אַראַפּדערשן, אַראַפּמאַכן אַאַזו.

נאָר ווען עס קומען נאָך אַנדערע
בב ווערט אַ ווערב פֿאַרצייכנט.

אַראַפּבאַכטן — טרוו. אַפּאַכטן, פּעט. 3 א 4 אַראַפּברענגען צו גאַסט מיט כבוד. פֿאַרבעטן קומען און אויפֿנעמען מיט כבוד, מיט פֿאַראַד. א' דעם חתן, די כלה, א' אַ פּראַפּעסאַר צו אַ חולה מסוכן, א' דעם געלערנטן קיין ירושלים. א' דעם קורבן אויף די אַנדערע טעג יום-טובֿ. „דאָרף איך איצט דעם פֿעטער א' אין אַדעס, און ער זאָל זיך באַדן אין לעמאַן אויף מינע הוצאות“, ש. בעקערמאַן, דער זשענטקער וואָפּ ראַט, אַדעס 1887, ז' 37. „... ווען מע וועט אים, מענדלען, א' אויף אַ יום-טובֿ צו דער כלה, י. גוידאַ, דער ניער פּראַצענטניק, ווילנע 1893, ז' 34. „נח פּרילוצקי... אויף אָן אַמינ-לאַדונג צו קומען ערגעץ אין אַ שטעטל רעפּע-רירן, [פֿלעגט ענטפֿערן] אַז ער נעמט אָן, אַבער נאָכאַמאַל זאָל מען אים ניט איינלאָרן אַראַפּ-צוקומען, נאָר אים א'“, א. אַלמי, פּאַסט, 1953 ז' 30.

אַראַפּפאַרבעטן — טרוו. מיט מי, מיט אַרבעט דערפֿירן, ברענגען צו אָן ערגערן מצבֿ, צו אַ נידעריקערער מדרגה. א' אַ געשעפֿט, אָן אונטערנעמונג, א' אַ באַוועגונג. מיט זיך — „אויב מע וועט ניט האָבן בלוז גאַנצע [5] אַדער 6 מאָל-אינדערזאָכיקע] שולן, וועט מען זיך רק מער און מער א' ביז צו אַ קאַמישן מינימום אין קענען יודיש“, ים, אין אונזער שול, ניי 1936. -ונג. -ער (-ין).

אַראַפּפֿאַרויף — ביים באַצייכענען אַ באַ-וועגונג אין ביידע פֿאַרקערטע ריכטונגען. אויך: אַרויף-אַראַפּ. שמועזן הין און צוריק א' א'. עס טאַנצן דינגענדיק זיך טענדלעך... אויף גיך! א' א' א רענדל, פּמ, די קופּע, וואַרשע 1921, ז' 31.

אַראַפּפּאַווען — טרוו. $P <$ באַרענגען. „האַט ער זייעס יונגען מאַן אַראַפּ-געבאַוועט צו זיך קיין אַמעריקאַ אין זיין קאַלאָניע“, אמד, דער מלמד, ווילנע תרכ"ד, ז' 21.

אַראַפּפּאַיקאַטירן — טרוו. בטל מאַכן אַפּ-שאַפֿן, אַנולירן דורך באַיקאַטירן. א' אַ סיסטעם אַרבעט וואָס מאַטערעס אויס. -ונג.

אַראַפּפּאַקומען — טרוו. אַראַפּקריגן. אַרויס-

וואָס זינגען פֿון זינען אַראַפּ [ווען מע האָט אַרויסגעריסן די קינדער פֿון זייערע הענט], טשענסטאַכאווער יוד, ז' 194. א' פֿון פֿאַר-מעגן (נכסים אט) = זיי פֿאַרלירן, אַנווערן. א' פֿון גדולה (ייחוס אט) = פֿאַרלירן, אַנווערן. א' פֿון טראַפּ = אַראַפּ פֿון טאַן, פֿון דער מעלאָדיע; בכלל אַראַפּ פֿון אַ פֿריערדיקן מצבֿ. „איז באַלד נאָך דער שרפּה אַראַפּ פֿון טראַפּ, דען ער האָט שוין געהאַט איינע גוטע געלעגנהייט אַרויסצוהייען ווי ווייט ער איז בדלות געוואָרן“, אמד, דער שנאַרער, ווילנע 1866, ז' 10. א' פֿון טראַקט (פֿון גלייכן וועג, פֿון די רעלסן, פֿון די שינעס, פֿון דער באַן, פֿון דער טעזשעקע אט) = אויפֿהערן זיך פֿירן ווי ס'איז איינגעשטעלט, ווי מע האָט זיך געריכט, אָן אַ לאַגישן המשך. „זי איז איינגאַנצן א' פֿון די רעלסן און גענומען סתם פֿלאַלען אין דער וועלט אַרײַן“. א' פֿון יודישקייט = אויפֿהערן זיך צו פֿירן אַדער צו טראַכטן אויפֿן טראַדיציאָנעלן יודיש-לעכן שטייגער. „איך בין, ניט פֿאַר אַינך געדאַכט, אַראַפּ פֿון יודישקייט איבער אַ קליין געשיכטע וואָס מינע עלטערן האָבן מיר דער-ציילט“, אמד, הונדערט פֿראַגען אונד אַנט-וואַרטען, ווילנע 1869, ז' 30. א' פֿון (דער) סצענע = אויפֿהערן צו זיין פּאַפּולער, צו שפּילן אַ ראַלע אין געזעלשאַפֿטלעכן לעבן.

א' פֿון מאַרק — אויך: אויפֿהערן צו שפּילן אַ ראַלע, זיך אַליין באַזייטיקן אַדער באַזייטיקט ווערן. פֿאַרענדיקן אָן ענין. פֿאַר-שטויסן אַ חכמה-מאַן און — א' פֿון מאַרק. באַצאָלן קנס און — א' פֿון מאַרק, איבערגוואַלד ליקווירירן אַ פּראַבלעם. „גיב מיר אויך פּיל געלט, איך זאָל אויך זיין שטאַרק, אַ נאַמען אויף דער וועלט און א' פֿון מאַרק“, ג. ראָוויטש, דער גליק, ווילנע 1908, ז' 7.

א' פֿון פּנים. 1. אַפּגעצערט זיין (ווערן) מיט אָן איינגעדאַרט, איינגעפֿאַלן פּנים. „פּייגע איז אַבער כלהוויי א' פֿון פּנים“, יעקבֿ שטיינבערג, באַשטאַנעט, בערלין 1922, ז' 39. 2. אין קעגנאַמישן, סאַציאַלן שטאַנד.

פֿאַלן (מאַכן זיך) מיט די (דער) פּוּטער א' = זיין שלימוולדיק.

אויך טוב: „דער א' איז גרינגער און גיכער ווי דער אַרויף“, פֿאַרליר ניט דעם קאַפּ ביי דעם ביטערן א'„ שוו.

אַראַפּ'ס — זוו. געניצט אויך זעלבֿשטענדיק. „עס ברענט! א'! א'! א'! א'! א'! מיר ווילן אים ניט הערן!“, א'„ טראַנען!“,

אַראַפּ'ס — קאַנווערב. [ווען פֿאַרבונון, ווערט אין רען אַפּט פֿאַרשלונגען דער קלאַנג פּ: „כיעל באַלד אַראַגיינ“, „מאַט עס אַראַגעטראַגן“, „עסט אַראַקומען צי גיין?“,

1. גיט צו דעם שטאַם פֿון ווערב דעם ב פֿון אַזו, למשל: אַראַפּאַמילן, אַראַפּ-ברענגען, אַראַפּגראַבן, אַראַפּדריקן, אַראַפּהענגען, אַראַפּוואַרפֿן אַאַזו.

בעט וואָס איז אויסגעבעט. א' די איבעריקע קאלורע, פּערענע אע.

אַראַפּברעכן — טרוה. א' א צווייג פון בוים. אויב ברעכט איין (פּוּת) אַראַפּ פֿון דער איברשטי (מצה) אויב איין (פּוּת) פֿון דר האַלב מיטלשטי אויב ליינט זיך אָן אויב עסט זיא מיט אַנדר, עפּש, סידור תּפּילות, אַמטש תקיח, קמו/א. מיט זיך — דענסטמאַל האָט זיך לייזשע אַ בראַך אַראַפּ געטאַן צום קעפּערל וואָס אויף דער ערד, נח לוריע, א געוויינלעך לעב, מאַסקווע 1935, ז' 7.

~ ברעך, ~ בראַך, דער. ונג. עכין. עניש. ער (יז, קע).

אַראַפּברענגען — טרוה. 1. ברענגען פון אויבן. מיטברענגען. ברענגען פון הינטער אַ גרעניץ. א' די פּסחיקע פּלים פון בוידעם. א' קאָנטראַבאַנד. א' טייערע פּעצים ביים עולה זיין. א' די גאַנצע משפּחה. א' אַן איידעם אויף קעסט. א' פֿון דער אַלטער היים אַ פּלה. א' אַ מלמד פֿאַר די קינדער. א' פּאַראַמטשטיקעס פֿון די אַרומיקע דערפֿער. א' פֿון מוח = משוגע מאַכן.

2. פאַרבעטן מע זאָל קומען. זיך מען מע זאָל קומען פֿון דער פּרעמד אין דער אייגענער שטאַט (מדינה) אויף אַ ווייל אָדער אויף שטענ-דיק. א' אַרבעטער, בעלי-מלאכות. א' אַ נייעם רב, שוחט, זען אע. א' אַ באַרימטן רעדנער, דעם מגיד, דעם מטיף-לאומי אע. א' צו דער חתונה אַ גוטע קאַפּעליע. זאָלט איר זען דאָרט מיט די נגידים צו אַרבעטן, זיי זאָלן דעם רבין זאָל לעבן אַהין א' אויף שבת, י' ז' 129. די מאַמע פֿלעגט וויינען אויף מיר קוקנדיק און האָט אַנגעהויבן א' צו מיר דאָקטוירים און רופאים, ממוס, קליאַטשע, ז' 17. לאַז מיך גאָט בענטשן אַן אויף מין קלענערער טאַכטערס חתונה זאָל איר קאָנען א' סטעמפּענין, רבונר שליעולם, שע, אידישע ראַמאַנען, ז' 130.

3. זיך מען עס זאָל אַראַפּקומען פֿון אויבן, פֿון הימל, פֿון מיסטישע הייבן, א' משיחן דורך כּולרזוכא (חייב). א' די ישועה, די גאולה שלמה. אַבער גוף זאָל גאַנץ ריין זיין, דאָ וועט עטץ קענען דר לידן צו זעהן די מלאכים וואָס עטץ וועט אַראַפּ ברענגן מיט אייער שמות הקדושים, 18. יי'הו, צו וואָס האָבן אַזעלכע קבצנים... אַראַפּגעבראַכט אויף דער וועלט אַ לעבעדיק באַשעפּעניש, ממוס, ווינטש, ז' 4. די מאַמע איז איצט אַזאַ גוטע, דאָס טעלערל פֿון הימל וועט זי פֿאַר דער טאַכטער א', סענ, גאַלדענע פּאַוועס. נאָך דער מלחמה פֿון גוג און וועט אַראַפּ געט ער אַ בונד געמאַכט מיט דעם רבין פֿון לובלין, מיט דעם מגיד פֿון קאַזשעניץ, אַז זיי דרש זאָלן זיך אַנזשפּאַרן נישט אַנדערש נאָר משיחן אויף דער ערד אַראַפּצוברענגען, אַש, תּהילים:יד.

4. אויב ער וועט זיך פֿירן הייליק, וועט ער א' אַ הייליקן לבוש פֿאַר זיין קינדס נשמה, תּניא, יג. אַראַפּשלינגען. דער ביסן בליבט שטעקן אין האַלד, שווער אים אַראַפּצוברענגען.

„[אויף] וואָסער מהמת דאָרשט [מאַכט מען] שהפל. אַבער מהמת אַ ביסן א' איז אָן ברכה, ברכות מנחם [קעניגסבערג תּרי"ח], עו/ב.

5. דוח ברענגען. א' טייערע אַנטיקן. אונדזער רופּא האָט מיר אַנגעזאָגט למעך-השם אַראַפּצור ברענגען עטלעכע טויך... אדומלעך [— ז' 35] וואָרעם ס'הייבט זיך באַלד אָן... די סדרה קדחת, ברוט, ביי די טיבן פֿון פּאַלעסטיע. מיט זיך — פֿאַר זיך. ~ ברענג, דער. ונג. עכין. עניש. ער (יז, קע). ערין.

אַראַפּגאַנג — דער, יען, גענג. 1. אַקט פון אַראַפּגיין. אַן אַזליקער א'.

2. אַרט אויף אַראַפּצוגיין, דאָרטן וואו מע גייט אַראַפּ. אונטער די אַען פֿון פּסגה, צו מורח, תּה, דברים, ג, 17. אַראַפּפֿירן איבער (מיט) אַ שמאַלן א' אַן אַפּריס פֿון פּעלדו אָן אַן א' אויפבויען אַ הויז אויף אַ משופּעדיקן א' פֿון אַ הויכן באַרג. פֿאַר דעם געוויינמייסטער אַ זומור. אַ געזאַנג פֿון די אַען, הג, אויפֿן בוידעם קלאַנג דער דאָך.

3. ירידה. געסטיקער א'. די איינצלהייטן פֿון דער בחינה... אין דעם א' פֿון די וועלטן זינען צו פֿיל אויסצורעכענען, תּניא, 272. — גאַנג-אַראַפּ.

אַראַפּגאַנג — די. גאַס וואָס פֿירט אויף אַראַפּ. אַראַפּ-גאַנג — אדוח. לויפּט מען מיט די זשאַווערדיקע ברוינע צווינגן א'ג' ביזקל אָדערע, זע, שקלאָווער קינדער. אַלע דרש שפּאַנען זיי אין איין שורה א'ג' צום מאַרק, בערג, אַפּאַנג, וואָסטאַק, ז' 100.

אַראַפּגאַנץ — אוטו. קוקן לאַנג און אַנגע-שטרענגט פֿון אויבן אַראַפּ. העכער און העכער, פֿייגל גאַנץ אַראַפּ פֿון די דעכער, י' פּאַסטעכער אין ישראָל, תּ"א 1953, ז' 36.

אַראַפּגאַרנילען — טרוה. א' מגושמדיקע רייד. גאַרגלט ער אַראַפּ מיט איין צי אַ האַלבע פּלאַש, ז. מוירער, זע נישט קיין וואוילער ונג, טאַרנאָו 1911, ז' 24. מיט זיך. עניש.

אַראַפּגום — דער. 1. אַקט פֿון אַראַפּגיין (זיך). אומגעריכטער א'. 2. אַרט וואו מע גיט אַראַפּ, וואו עס גיט זיך אַראַפּ. אַ גראַבן, אַן א' פֿון די שמוציקע וואָסערן.

אַראַפּגנין — אוטו. (— אַפּגיין). 1. גיין מיט די פֿיס פֿון אַן אַרט וואָס איז העכער אויף אַראַפּ. א' פֿון די טרעפּ, פֿון בוידעם, אייבער שטיבל. א' פֿון פֿערד, בויד, טראַמוווי, שיף. א' אין קעלער. א' אין שפּעכלער מיט די פֿאַר טרעפלעך אַראַפּ. א' פֿון עדות-טורל. א' פֿון צווייטן גאַרן. זענין דיא נשים אויבן א' פֿון שול זיך גאַללט אויב וואָלן אַראַפּיר [אַרכ] גיין, איין אידריי גערין דיא ערשטי זיין, גה, 325. רוק זיך אַפּ צוויי-דרש ערטער נידעריקער, ביז מע וועט דיר זאָגן: גיי אַרויף, און גיט גיי אַרויף אַז מע זאָל דיר זאָגן: גיי אַראַפּ,

[אמד] איבז, מסילת ישרים, וואָרשע 1855. „בכות יעקב וואָס ער האָט איבערגעגעבן אויף דעם אַרט וואָס די מלאַכים פֿון גאָט זענען אַרויפֿגעגאַנגען און אַראַפּגעגאַנגען, מחזור ר"ה, סלאַוויטע 1832, יא/ב. „אַריינגיין דאָרף פֿרזער דער עלטערער, אַרויסגיין — פֿרזער דער יינגערער; אַרויפֿגיין אויפֿן לייטער — פֿרזער דער עלטערער, א' — פֿרזער דער יינגערער, [זעליגמאַן] איבז, מסכת דרז ארז זוטא, ווילנע 1878. „ווען דו וועסט וועלן א' אין אַ שטאַט, זאָלסטו פֿרזער מתפלל זיין, אַלפּט, הערצליכע ליבע ו, ווילנע 1920, ז' 18. „אַידיק דורך דער השתלשלות פֿון וועלט צו וועלט, תּניא 290. „דרש מענטשן האָבן געריטן אויף פֿערד און האָבן... געגעסן. אַפּילו זיי זענען ניט אַראַפּגעגאַנגען, דאָרפֿן זיי בענטשן מזומן, און אַז ניט — ניט, ספר מקור הברכה ו, מונקאַטש תּרנ"ה, לח/ב. „ווי אַזוי אַראַפּצוגיין אויף דער פּאַלדאַנע באַרוויסערהייט פֿון אויב טערן וואָרעמען איבערבעט אַרויס, ווייט ו, 'חיים אַהרן'.

2. דו וועגן יעדער באַוועגונג און אויך פּיג, סימבאָליש, אין געסטיקן זינען. וואָסער גייט אַראַפּ פֿון באַרג. זיך אַנטשטרענגען דער ביסן זאָל א'. אַ שטיין גייט אַראַפּ פֿון האַרצן = זיך באַפֿרעיען פֿון אַ שווערער זאַרג, פֿון אַ סיבה פֿאַר האַרצווייטיק. א' פֿון טראַן, פֿון מלכס שטול. א' פֿון אַלימפּ (—) און זיך מיטן מיט פּשוטע מענטשן, א' אין דער ערשטער ליניע = צום סאַמע פּראַנט פֿון אַ שלאַכט, פֿון דער מלחמה. אַידיק גראַבע קיש קע. אַידיקע ג אַ מ ע. „די תּפּילה גייט אַרויף און די ברכה גייט אַראַפּ, שונו. „ווער ווייס דאָס דען אַז דער דוך פֿון מענטשניקונדער, אַז דער גייט גראַד אַרויף און דער דוך פֿון דער בהמה גייט אַראַפּ אין דער ערד אַרפּין, מט, קהלת תקע"ט, ג, 21. „גיי איך אַראַפּ פֿון דעם בוים און פֿיל אַן מין ביטל מיט טייטלעך, איין שיינה מעטה [צענטוט ווענטות], זשיטאַמיר 1862. „די פּושעי ישראל בנפֿון... גייען אַראַפּ אין גיהנום, דרכי עולם און הוא אוצר חיים, ווילנע 1866. „די תּורה פֿירט אַדורך, נאָר מע דאָרף ניט א' אינמיטן, אין נאָמען פֿון ר' יויזל הורוויץ.

3. נידערן סאַציאַל אָדער געסטיק. ווערן אַרעם, ווייניקער חשוב אע. א' פֿון מעמד, פֿון שטאַנד. צום... נגידס טאַכטער דאָרף איך אַרויפֿשטינגן, און צום שוחטס טאַכטער דאָרף איך א', פ. רודאָי, סמו, 1960 ז' 13. „אין אַ צייט אַרום האָבן אַנגעהויבן די ביידיע בעלי בתים אַראַפּצוגיין פֿון זייער עשירות און זענען אַלץ אַראַפּ מטה, נחב, 'מעשה בחכם ותם, כג/ג. „אַמאָל האָט ער דערווען אין חשבון אַז עס גייט אים זייער אַראַפּ, איין שיינע אונ ווינדערליכע געטיכטע פֿון ר' ליבילע זאָגן מאַכער, לעמבערג 1887. „דיין (נשמה) האָסטו פֿאַרקויפט וועגן (עוה"ז) וואָס איז גאַר קליין. נאָך איין (רגע) וועט דער (פּבּוד) פֿון דיין קאַפּ א', ספר ישרי לב, ווילנא הורדנא תקע"ט, כג/א. „דאָס גיין אין ווילע האָרן איז גורם

פלייצעס און בליבן נאָקעט. „שמיט דיא שילטן מיט אַיל דו די פֿייל אַראָב גליטשט“ טהמ, ישעיה, כא, 5. „מיטן רעכטן פֿוס האָט ער פֿון ברעג אַראָפּגעגליטשט אַ שיפֿל אין וואַסער אַרײַן“, פֿאַפּ, דער משומד.

געוויינטלעך מיט זיך — זיך אַ פֿון באַרג. „דער שניי גליטשט זיך אַראָפּ פֿון די דעקער“, „דש זיבנטי גס וואָר דש זיא [זמרי בן סלוא און כזבי בת צור] זיך גיט פֿון דעם שפּיס אַראָב גיגליטשט“, צאינה, קכא, ג. „דאָס רויטע שאַלעכל האָט זיך אַראָפּגעגליטשט פֿון די גיטש פֿאַרפֿלאַכטענע האָר אַראָפּ, אַראָפּ, שע, בלאַנז זענדע שטערן ו, וואַרשע 1922, ז' 102. „דער צילינדער... וועט שוין פֿון זיין אַנשפּאַרונג פּונקט גיט קענען אַ זיך“, דר' אב. קאָספּע, פּיזיק, ניי 1916, ז' 81. „די נאַכט גליטשט זיך פֿלינק אַראָפּ פֿון די ביימער און בליבט זיצן... אויפֿן פֿרישצערגראַבענעם קבר“, יוסף סמאָלאַזש, היים און פרעמד. „איר געזיכט האָט זיך באַדעקט מיט אַ קרענקלעכער רויטקייט, ווי עפעס אומפֿאַרגעבלעכט וואַלט זיך אויף צו להכעיס אַראָפּגעגליטשט פֿון איר מויל“, הרב העפֿטערמאַן, פֿאַר, 16 VIII 1964.

~גלייטש, דער. -אונג. -עכץ. -עניש.

אַראָפּגליען — אַוטו. „ברענענדיקע קוילן

גליען אַראָפּ פֿון פֿריפעטשיק“, וואו פּרין האָט באַטראַטן די טריבונע, פֿון דאָרט האָט אַראָפּ געגליט דאָס ייִדישע וואָרט אין זיין שענסטער שיינקייט“, מאַרק שוויי, טרייסט מין פֿאַלק. ~גלייטש, דער. -אונג. -עכץ. -עניש.

אַראָפּגלעטן — טרוו. אַ די קנייטשן פֿון

פֿנים. „יוסטין — מיר דאַרפֿן דאָך זי זאָל אַ פֿון אונדז אַליין די אומריינקייט פֿון אונדזער אייביקן שבת“, מלה, ליינער וו, ניי 1934, ז' 117. „... האָט פֿאַרקאַטשעט די וואַנצעס און אַראָפּ געגלעט די באַרד“, ביקל, איק, פּסח תּשס״ז. מיט זיך — „אַדיק זיך איבער דער גאַנצער לענג פֿון דער צווייטשפּיצעדיקער באַרד, האָט ער אזוי געטענהט“, וועס ו, ישרעבערק, ז' 80. ~גלעט, דער. -אונג. -עכץ. -עניש.

אַראָפּגנעבן — טרוו. אַ פֿון טעלער אַ

שטיק לעקער. „דער לויפֿט ליען, דער פֿאַר זעצט משכּנות, דאָס ווייב גנבֿעט אַראָפּ פֿונעם מאַנס געלט. אַלע לויפֿן“, [חיים מאַלאַנע], גדולת ר' וואַלף, [פ, 240]. „ווייל דאָס יטביעלע' האַלץ האַקן, אין באַד אַרײַן גיין, אַ פֿון שלחמנות, אַוועקשניפֿן אַ קיכל בני דער שמשטע“, פּראָ, דער משוגענער בטלן. מיט זיך — זיך אַ פֿון בוידעמשיבל און אַנטלויפֿן.

אַראָפּגען — וואָס מע געפֿינט ניט

מיט אַראָפּגע... אַראָפּ + דעם ערשטן אות פֿון שטאַם.

אַראָפּגעבויגן — אַדי, פֿאַר אַראָפּבויגן ←

האַלטן דעם קאַפּ אַ צו דער ערד. נידעריקע, אַע ווענט. -ערהייט. -קייט.

6. אין אַ צאָל אידיאָמאַטישע אויסדרוקן: אַ פֿון לייב (פֿון פֿנים) = ווערן מאַגער. אַ פֿון זינען = ווערן משוגע. אַ פֿון מוח — דז; גיט וויסן וואָס צו טאָן. אַ פֿון געדאַנק (פֿון די געדאַנקען, פֿון זינען) = גיט טראַכטן מער וועגן עפעס. (גיט) אַ פֿון צונג = (גיט) אויפֿהערן צו רעדן וועגן דעם. די סחורה גייט אַראָפּ = פֿאַרקויפט זיך. אַ זאַפּאַס (אַן אַנגרייט) גייט אַראָפּ = ווערט קלענער. אַ גלאַט = אַן קאַמפּליקאַציעס. מיט זיך — סתם אזוי, רואיק, געמיטלעך. ~גליי, דער. -אונג. -עכץ. -עניש. -ער. -עריי.

אַראָפּגילטן — אַוטו. נעאַל. אַראָפּשניצען

ווי גאַלד, „דו [חזה, מוטערן] האָסט אַליין גע- וואַלט פֿאַרזוכן דאָרטן דען חלום, וואָס האָט עפלדיק פֿון בוים אַראָפּגעגילט“, סוצ ו, ז' 212.

אַראָפּגיטן — טרוו. אַ וואַסער פֿון פֿענצטער.

אַ אַ ביטל וויין פֿון בעכער. „מע האָט ערשט פֿון אַ גאַניקל אין דער הייך אַראָפּגעגאַסן ווי געוויינטלעך... אַ שמעקנדיקע פֿאַמוניצע מיט אַלעם גוטן“, ממוס, ווינטשפ, ז' 70. „מע הייבט אַן אים [דעם לערן-יינגל] גאַר צו לערנען אַ פֿאַמיעס-שאַף אַ, דאָס קינד איינצווייגן און טיילמאַל אויך אַ קאַרטאַפֿל אַפּצושיילן“, י. ה. זאַנענבערג, די געפֿאַנגענע רויבערט, לאָדז תּרפ״ז, ז' 8. אויך פּיג: אַ הצלחה (גליק אע) אויף זיין קאַפּ.

מיט זיך — „איך זע אומזויבערע וואַסער, און די וואַסער גיסט זיך אַראָפּ פֿון די פֿאַר- האַרעוועטע געזיכטער, און מיר דאַכט זיך אַן דאָס איז שווייס“, ווינטש ו, ניי 1920, ז' 344. „די צעפֿאַלטע האָר, וואָס האָבן זיך אַראָפּגע- גאַסן אויף איר שטערן“, צאַן, ליבשאַפֿט, ז' 172. -אונג. -עכץ. -עניש. -ער (-יו, -קע). -עריי.

אַראָפּגלאַנצן — אַוטו. „גאַלד גלאַנצט אויך

פֿון אַ צערקווע אַראָפּ“, שווי. „אין וואַגאַן פֿלעגט ער אויסטאָן דאָס היטל, האָט אַראָפּ געגלאַנצט זיין פֿליכעוואַסער קאַפּ“, א. בערגמאַן. דאָס פּוילישע שטעטל, וואַרשע 1926, ז' 40. „סע גלאַנצן דאָ פֿון שילדן אַראָפּ געגילדעטע אותיות“, א. קאַהאַן, מענטשן פֿון אַלקער, מאַסקווע 1927, ז' 5. „דאָס שבתדיקע... דאָס אידילישע וואָס איז אַשן אזוי ליב געווען און וואָס האָט אזוי פֿיל ווייכקייט און חנעוודי קייט געלאַזט אַ [טרוו] פֿון זיין פען“, שג. דערציילערס און ראַמאַניסטן וו, ז' 351. מיט זיך. ~גלאַנץ, דער. -אונג. -עכץ. -עניש.

אַראָפּגלאַנצן — אַוטו. אַ מיט פֿאַרוואַנדערונג

אויף עמעצן. „... דאָס וואָרט, וואָס איך האָב אַפֿט געהאַסט, מיט גאַל אויף אים אַראָפּגעגלאַצט און שטענדיק פֿון זיין שטאַם געשפּאַסט“, ב. לאַפֿין, דער פּולער קרוג, צוויי ווערטער.

אַראָפּגלייטשן — טרוו. מאַכן עס זאָל גיך

אַראָפּ ווי פֿון אַ גליטש. אַ דעם ליינעך פֿון די

אַ עס זאָל אַראָפּגיין דאָס חשיבות פֿון אירע קינדער און זיי זאָלן קריגן אין זיך חציפות“, י. מ. הפּהן, 199 גרד טולס, וואַרשע תּרנ״ב, ז' 23. „גאַך מיין חתונה האָט מיין שווער אַנגעהויבן אַראָפּצוגיין פֿון זיין פֿאַרמעג“, 199 דוֹבַר שלום, פּשעמישל, יאָרז כז/א. אַ פֿון קעסט — אויפֿהערן צו לעבן אויף קעסט. אַ פֿון קעסט און גיט וויסן צו וואָס זיך צו נעמען, וויפֿל יונגעלעכט גייען אַראָפּ פֿון קעסט און האָבן דאָס אויך גיט, ר' נתן נעמעראַווער, פֿפּ צו זיין טאַכטער [יישפּ 2, XXVII].

4. אַפּקערן אין אַן אַנדער ריכטונג. אַפּוויכען פֿון פֿריערדיקן וועג. אַ פֿון גליכען וועג. אַ פֿון דר-הישר. „ווען אַ מיידל גייט אַראָפּ פֿון גליכען וועג — זאָל מען אַנשמירן דעם טויער מיט סמאַלע“, יעצה: זי צו וואַרענען און צו וואַרענען די וואָס קענען נכשל ווערן. [שפּאַ- סיק: צו ווייזן וואו מע קען אַזאַ מיידל געפֿינען]. „גיט פֿאַרפֿירט צו ווערן דורך דער השּׁפּלה אַראָפּצוגיין פֿונעם ייִדישן וועג“, קמ, 1866, 41. „אין אונדער ייִדנטום איז אַבער פֿאַראַן קרומע קעפּ וועלכע גייען אַראָפּ פֿון דעם ריכטיקן פּשט“, ש. וואַלצענאַק, רבי יונגענטש, וואַרשע 1883, ז' 14. „אינמיטן אַ רוישיקן, אויגיגן זאָל מיט טראַסק גיי איך פּולצלינג אַראָפּ פֿון די שינעס“, מאַל, אין לאַנד פֿון מין געביין. אַ פֿון דער אַרבעט (פֿון שאַפּ, וואַרשטאַט, פֿאַבריק) = אַנהייבן שטרײַכן.

5. גיט ווערן. אַראָפּגענומען ווערן. אַפּגערײַבן,

אַפּגעשיילט, אַפּגעמעקט ווערן. פֿאַרשואַנדן ווערן. אַ פֿלעק וואָס קען גיט אַ. וואַשן ביי עס וועט אַ דאָס לעצטע שפּרענקעלע שמוץ. אַ פֿריילעכע, דער שמייכל גייט גיט אַראָפּ פֿון איר פֿנים. עס גייט אַראָפּ אַפֿפֿאל פֿון מעל, פֿון פּירות. „דער סאַמאַוואַר גייט גיט אַראָפּ פֿון טיש“. אַ הינערש ייִכעלע גייט אַראָפּ, עס שטעלט זיך ניט ווי אַ בייין אין אַלדו“. „דער צלם-אליקים איז אַן אַראָפּגעאַנגען פֿון זייערע רשעותדיקע פּנימער“. „איז אַסור [אום שבת] ערביסן אַפּן צו ווייכן אין וואַשר, דאָש די שוליסט, דיא הילזן, זאָלן הראַב גיין“, 107. עהא, „זאָל מן דו בלוט פֿון דען האַלן [פֿון דער געשאַכטענער גאַנדז] אַראָב וועשן... דש בלוט זאָל גיט דראַן האַרט ווערן — גיט גימר אַראָב“, עפּש, דרך הישר לעולם הבא, 99דמ, תּמ״ה? סט/ב. „דאָס אַרבע-כּנפּות זאָל פֿון דעם ייִד גיט אַ אַפֿילו בּפּדערנאַכט“, חא, ז/א. „אזוי בליבט טאַקע דער דין [פֿון מאַכן המור ציא]... ווען עס איז גיט אַראָפּגעאַנגען פֿון זיי דאָס געשטאַלט פֿון ברויט“, ש. ד. שניאור- סאָן, 1874, 44. „דאָס שטעמפל פֿון חרפה וואָס אויף דעם ייִדישן פֿאַלק ליגט... וועט דורך קיין שום געשענקטע גליכע פּראַוועס... פֿון אים גיט אַ“, ממוס, אַ סגולה... „דערפֿון [פֿון מלמ' דישע שכירות] גייט אַבער אַראָפּ מעקלערני“, פּראָ, י'שטעט און שטעטלעך, פּונקט 5.

ארטאפגעביסן — אדױ פאר אראפפיסן. א' שטיק ברויט. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעבלאזן — אדױ פאר אראפבלאזן. א'ע בלעטער. א'ער פוך. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעבן — טרוו. „דערלאנג מיר, גיב אראפ די ספרים פון דער אייבערשטער פאליצע.“ „כאטשי זי [די תורה] איז זייער הויך געווען, פונדעסטוועגן האט ער זי אונז אראפגעגעבן אין דער גידיער, וו. שפירא, דער צבועק... אדעס 1896, ז' 47. אויך: אראפנעמען, צר נעמען פון עפעס און אפגעבן. א' א פראצענט פון פארדינסט, פון סחורה, פון פראדוקציע. „שלייער מאכט זי [די אשת-חילין] יך און לאזט אנדערע נאך אפ, / פון גארטלען [וואס זי שפינט אויס] גיט זי נאך דעם סוחר אראפ, ממוט, פרק שירה, ז' 13. „ביידע [זין, יורשים] באצאלן דעם פאטערס חוב, דערפאר מוז דער צווייטער [וואס דער בעלי-חוב האט פון אים נישט אראפגענומען] א' די העלפט, בבא-קמא, א.ח.

ונג. -עכץ. -עניש. -ער (-ין, -קע).

ארטאפגעבראטן — אדױ פאר אראפבראטן. דאס א'ע פארגליווערטע בלוט. -ערהייט.

ארטאפגעבראכט — אדױ פאר אראפברענגן. -ערהייט. -קייט. 99: ~געברענגט. דאס א'ע איידעמל. די א'ע קלעומער. -ערהייט.

ארטאפגעבראכן — אדױ פאר אראפברעכן. א'ער פונדאמענט. א' שטיקל מירמלשטיין. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעגאנגען — אדױ פאר אראפגיין. -ערהייט. -קייט. אויך: ~געגאנגען. א'ע בארגקלעטערס.

ארטאפגעגאסן — אדױ פאר אראפגיסן (זיך). -ערהייט. -קייט. א' וואסער. -ערהייט.

ארטאפגעגעבן — אדױ פאר אראפגעבן. א'ער טייל פון גרויסן פארדינסט. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעגעסן — אדױ פאר אראפעסן. פרוכטן, א' פון קוכן. -ערהייט.

ארטאפגעגראבן — אדױ פאר אראפגראבן. אן א' בערגל. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעגריזשעט — אדױ פאר אראפגריזשען. -ערהייט. -קייט. די א'ע העלפט פונעם לעבל ברויט.

ארטאפגעגונגען — אדױ פאר אראפדינגען. א'ע פרענין. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעדראשן — אדױ פאר אראפדרעשן. א'ע זאנגען. א'ע פוסטע רייד. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעדרייט — אדױ פאר אראפדרייען. א' הינדל מיט אן א' קעפל. „דער לאמפ...“

איז א' ביז לעצט, י. ריוועס, פארבראגענט קויכעט, מאסקווע 1941. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעדריקט — אדױ פאר אראפדריקן. א'ע באגערן, א' בעטגעוואנט, א'אנגעפאקט אין א זאק. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעהאלטן — אדױ פאר אראפהאלטן. א'ער אנדראנג פון וואסערן. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעהאלטען — אדױ פאר אראפהענגען. -ערהייט. -קייט. 99: ~געהאלטען. „די בריסט... דארפן נישט זיין שוואך און א' נאר פול און האלבקייטלעכדיק,“ מלכה בערלאנט, די גליקליכע מוטער, ווילנע 1836, ז' 36. „טרויעריק, די קעפ א', איז דער עולם ווייטער געגאנגען,“ עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 50. „אט דאכט זיך נעמט זי אן א מענטשלעך געשטאלט... א אפן מויל מיט א א'עם ליפ, ממוט, קליאטשט, ז' 41. -ערהייט.

ארטאפגעהאקט — אדױ פאר אראפהאקן. א'ע ביימער. א'ער פון פעדעסטאל. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעוואקסן — אדױ פאר אראפואקסן. ביז צו דער ערד א'ע צווינגן. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעווארפן — אדױ פאר אראפוארפן. „דאס וואסער איז געווארן מוטע, געדיכט און האט באקומען א פנים פון אן א'עם גבאי,“ אה, יאריה ליווערס פערד. [ער] איז שוין איצט אן אראפגעפאלענער, אן א'ער פון אלע טרעפ מיט חרפה און בזיון,“ טמו, 1965 II 27. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעוואשן — אדױ פאר אראפואשן. א'ע פלעקן, א'ע עפירהלע. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעוויקט — אדױ פאר אראפוויקן. א'ע זאלצן. א'ע הויט. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעווישט — אדױ פאר אראפוישן. א' שפינוועבס. א'ע פאראיבלס. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעווענדט — אדױ פאר אראפוענדן. „אין גיין וועסטו צום ים, דעם קאפ א', מיט אפגעלאזטע הענט,“ מלה, אין ניו-יארק, ווארשע 1927, ז' 178.

ארטאפגעוונגען — אדױ פאר אראפוינגען. א'ער נאציאנאלער הימען. א'ער צעטל טענות. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעוונקען — אדױ פאר אראפוינקען. די א'ע זון. א'ע שיף. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעוועזען — אדױ פאר אראפזען. א'ע פאנאראמע. א'ע און געקרייזעטע.

ארטאפגעזעצט — אדױ פאר אראפזעצן. א'ע פרענין. א'ע מושלים. א'ער, א'אנגעשרומט פענער קערפער. „האט זיך געפילט זייער א' פון דעם אומגעערעכטן שכן,“ קמ, 1862, № 10.

„יונהשע — מוקצה מחמת מיאוס... א די קער, אן א'ער, א רויט פרצוף, א געגאלטע מארדע,“ פרץ זא, ציקא, ז' 60. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעזשונט — אדױ פאר אראפזשונען. א'ער בראק, א'ע פראצענטן. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעטאן — אדױ פאר אראפטאן. א'ענע ארבעט. א'ענערהייט. א'ע(ע)קייט.

ארטאפגעטראגן — אדױ פאר אראפטראגן. א' פעקל. א' מאדע. א' פון די הויכע פענצטער. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעטראטן — אדױ פאר אראפטרטען. -ערהייט. -קייט. 99: ~געטראטן. א'ע שטעגן. א'ע פרי ווילעגיע. -קייט.

ארטאפגעטריבן — אדױ פאר אראפטריבן. א'ע קינדער. א'ער פונקט אין סדרהיום. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעטרייסלט — אדױ פאר אראפטרייס-לען. „פרישע בארן, סאפעזשאנקעס, נאר וואס פון בוים א'ע,“ מאטיע זעכטיאר, בויער, מינסק 1936. -ערהייט.

ארטאפגעטריכט — אדױ פאר אראפטריפן. א'ער האַנק. א'ע רייד. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעפישוכט — אדױ פאר אראפפישופן. א'ע בת-מלכה. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעכאפט — אדױ פאר אראפכאפן. א'ע עפל פון קויש. א'ע ביסנס. -ערהייט. -קייט.

ארטאפגעלאזט — אדױ פאר אראפלאזן. א'ע זעגען. א'ע פארהענג-לעך. א'ער אנקער. א'ע שאַפערקער, אן א'ער ביוסט. א' חברה... קארליקעס, מיט גאלדענע גארטלען, מיט בריליאנטן-בליצנדיקע, א'ע עקן און מיט אויגן וואס האבן אלעס איבער געבליצט,“ פרץ, ירדן חופות. „אונטער די געדיכטע(ע) ברעמען דרימלט דאס אייביקע גלייבן,“ ייש איבז, ח. נ. ביאליק, די מגילה פון פערד. „די פויערים פון דער ארומיקער אַקאַ-ליצע האבן פראַנקאו־פּרע געקליבן די צווינגן פון די א'ע ביימער,“ אפא, אין פוילישע וועל-דער, ז' 13. „די הענט — גלייך (א) לענג אויס די קאנטן פון די הויז,“ שמחה טנה, נע ונד, ז' 418. א' א ר ב ל — אן חשק צו טאן עפעס, פויל. טאן אן ארבעט מיט א'ע ארבל. א'ע(ע) א ו י ג נ — שעמעוודיק, צניעות דיק; קוקן באהאלטענערהייט. מיט א'ע אויגן ווי א' פלה. „יונגע וויבלעך דערלאנגען פון די א'ע אויגן א געבויענעם קוק פון אונטן ארויף,“ ממוט, מסעות, ז' 8. האל ט ד די אויגן א'ע(ע). א'ע הענט אן כוחות, אן מוט עפעס צו טאן. „מיט א'ע הענט קען מען נאר טאפן די ווענט,“ שוו. א'ע(ע) גאז — (ווי) נאך א דורכפאל, ברוגערהייט, אַנגע-בלאזן. [ער] איז געשטאנען א'ע(ע) די נאז ווי

אַיינער וואָס... פֿילט אָן אַט כאַפּט ער אַ פּסק"י, ממוס, ווינטשט, ז' 148. אַזער ע ק (ווייל, שוואַצן) — מיט אַ געפֿיל פֿון שולד אָדער פֿון מורא. אַזער קאַפּ — דערדריקט, דערשלאָגן; ווי אַן אויסדרוק פֿון דורך־ארץ, „ער זאָל זיצן מיט גרויס פֿאַרכט, זינע פֿיס זאָל ער האַלטן בינאַנדער, זינע הענט אויף זיין ברוסט, דער קאַפּ אַ... לט, ה/א. די עלטערע שוועסטער זיצט אויף דער מילכיקער באַנק, אַ(י) דעם קאַפּ, און איז שטאַרק פֿאַר־אומערט", ממוס, שלמה ו, ז' 50. "ערהייט. קייט.

אַראָפּגעשלאָסן — אַזי, פֿאַר אַראָפּליפֿן. אַזער וואַסערן, אַזער באַרג־אַראָפּ. "ערהייט.

אַראָפּגעלויבטן — אַזי, פֿאַר אַראָפּלויבטן. אַזער שטורקאַצן, אַזער שמייכל. "ערהייט. קייט.

אַראָפּגעליטן — אַזי, פֿאַר אַראָפּליטן. אַזער פֿון שקלאַפֿערט. אַזער גסיסה. "ערהייט. קייט.

אַראָפּגעמאַכט — אַזי, פֿאַר אַראָפּמאַכן. אויסגעביינדלטע אַזער קאַרשן. "ער קאַן נישט פֿאַרטראָגן קיין שפּעטע הקפה, ער קאַן נישט זיצן אויף אַן אַזער שטאַט אין קלויז", ז. מוירער, זב נישט קיין וואוילער יונג וו, אַראָנאָו 1925, ז' 70. "ערהייט. קייט.

אַראָפּגעמאַלקן — אַזי, פֿאַר אַראָפּמעלקן. די ערשט־אַזער מילך נאָכן אַפּקעלפֿן זיך, אַז אַזער פֿון זיין שותף, האָט ער קוים מיט צרות זיך אַרויסגעדייט פֿון שותפות". "ערהייט.

אַראָפּגעמישט — אַזי, פֿאַר אַראָפּמישן. אַזער מינים מעל, "בכיוון אַז געריידערט". "ער־הייט. קייט.

אַראָפּגענומען — אַזי, פֿאַר אַראָפּנעמען. פֿ: ~גענעמען. אַזער מילך. אַזער תבואה פֿון די פֿעלדער. אַז אַזער פֿון דער תליה. אַז אַזער אין פּראָפּיל. "ערהייט. קייט.

אַראָפּגעסדרט — [געסאָדערט] אַזי, פֿאַר אַראָפּסדרן. די אַזער ערשטע העלפֿט פֿון דער הגדה, אַזער סחורה אין קעלער. "ערהייט. קייט.

אַראָפּגעפּאַטשט — אַזי, פֿאַר אַראָפּפּאַטשן. אַז אַזער און אַרויסגעוואַרפֿענער, אַזער פֿון דער מורה־וואַנט. "ערהייט. קייט.

אַראָפּגעפּוזט — אַזי, פֿאַר אַראָפּפּוזן. אַזער מלבושים, אַ באַריסענער, אַן אַזער, אַ באַשווינדלטער. "ערהייט. קייט.

אַראָפּגעפּלאַטשט(יק) — אַזי, פֿאַר אַראָפּ־פּלאַטשט(יק). "די ברויטן זינען אַרויס פֿון אויוון אַזי ווי אַזי זיך צופּאַסן צום עולם־גולם און אַרויסקומען מיט אַזער רייד.

אַראָפּגעפּרעסט — אַזי, פֿאַר אַראָפּפּרעסן. אַזער קניישטן פֿונעם קלייד. אַזער זאַפֿט. "ערהייט. קייט.

אַראָפּגעפּאַלן — אַזי, פֿאַר אַראָפּפּאַלן. אַזער שניי, אַזער שטיינער. די שווער־אַזער אויגן לעפּלעך. אַזער בלעטער פֿון די ביימער. פּרווון הייבן דעם אַזער אַנען. "דערהאַלטן די אַזער [= יורדים] איז נאָך מער מצווה", פּוקח עורים, נ"י ת"ש, פרק לב. "ווען איינער האָט מִפּקיר געווען זיין ווינגאַרטן און איז אויפֿ־געשטאַנען גאַנץ פֿרי און האָט אים אַפּגעפּליקט, איז ער חייב צוריקצולאָזן (פֿאַר די אַרעמע) די אַזער, די איינזלענע, דאָס פֿאַרגעסענע אין פּאה און איז פּטור פֿון מעש"ר", בַּאָמאַ, כו/א. "דער געוועזענער אַלטער באַנקיר... די וואַנט אַזער אין אומאַרדענונג, דער בליק אויסגעלאָשן", סעג, געברענטע ערד, ב"א 1947, ז' 179.

זיין אַזער ב"ב זיך — דערדריקט, אַן האָפּענונגען אויף גוטס. "נישקשה, יודן! מע באַדאַרף האָפּן, נישט זיין ב"ב זיך אַז אַן וואויל איז דעם... וואָס האָט אויף גאַט אַ בטחון", ממוס, שלמה ו, ז' 117.

ערהייט. קייט. — און באַלד מיט אַ דערשלאָגן אַזער... אַרויסגעברענגט: און הינט איז אין דער ספּירה... ווינט, אַז דערטרונג־קענער.

אַראָפּגעפּאַרן — אַזי, פֿאַר אַראָפּפּאַרן. אַזער פּורן. אַזער גביר. "דער אַזער [קיין וואַרשע] ווערט ווי אויסגעמעקט פֿונעם קהלשן שטאַט־בוך", א. מ. קלאַפּ, אַ וואַלף אין אַ סעפּטן פעל, וואַרשע 1899, ז' 8. "ערהייט. קייט.

אַראָפּגעפּילט — [לאַנגער יוד אין פּד] אַזי, פֿאַר אַראָפּפּילן. טיף אַזער איבערלעבונגען. "ערהייט. קייט.

אַראָפּגעפּירט — אַזי, פֿאַר אַראָפּפּירן. אַזער פֿון גלייכן וועג. פֿון די טרעפּ אַזער זקנה. "ערהייט. קייט.

אַראָפּגעפּרעסן — אַזי, פֿאַר אַראָפּפּרעסן. אַזער גראַז. אַזער צעטרעטלעך, אַזער שפּע. "ערהייט. קייט.

אַראָפּגעצוואַנגן — אַזי, פֿאַר אַראָפּצוואַנגן. אַזער ניסלעך פֿון די האָר. אַזער קאַלטן. "ער־הייט. קייט.

אַראָפּגעצווינגן — אַזי, פֿאַר אַראָפּצווינגן. אַזער פֿעכל. "זאל זיין שוועגערין... אַראָפּצווינגן זיין שוך... אַ שפּיט טאָן אין זיין פּנים... און זאַגן: אַזוי זאל געטאַן ווערן צו דעם מאַן וואָס וויל נישט בויען זיין ברודערס הויז, און זיין נאָמען זאל גערופֿן ווערן אין ישראָל: דאָס הויז פֿון דעם וואָס מיטן אַזער שוך", תי, דברים, כו, 10. "צירונג, אַראָפּגעריסן פֿון פֿאַרפּינגיקע יידישע פֿרויען, פּינגערלעך, אַזער פֿון אַפּגעהאַקטע מיידלעך פּינגער", אליהו גאַזשאַנסקי, גראַדנע, תי"א 1945, ז' 43. "ער־הייט. קייט.

אַראָפּגעקוועמטשט — אַזי, פֿאַר אַראָפּ־קוועמטשן. די עטלעכע אַזער גראַשנט. די פּערענע, אַזער אין זאַק. "ערהייט. קייט.

אַראָפּגעקומען — אַזי, פֿאַר אַראָפּקומען. אַזער פֿאַראַשוטיסט. "מע האָט זיי געמסט און די אַזער געשטאַפּט האָט זיי אויפֿן אַרט דער־שאַסן", גראַפּ, 1948, № 65. "אַ שטיקל קרע־מער אַן אַראָפּגעקומענער [= אַ יורד]", גר־צים, דאָס וואַרט, ז' 106. "ערהייט.

אַראָפּגעקושט — אַזי, פֿאַר אַראָפּקושן (זיך). אַזער טרערן. אַזער ווייטיקן. אַזער פֿרישקייט. "ערהייט. קייט.

אַראָפּגעקלאַפּט — אַזי, פֿאַר אַראָפּקלאַפּן. "אין נאַסן גראַז אין סאָד זענען עפל פּיל, אַז פֿון בוים, געלעגן", סעג, פּאַנעמען, וואַרשע 1926, ז' 137. "געוואַלדערט האָט זיך זיין אַזער הוט, לעס זינע פֿיס די באַרוועסע, די הוילע", פּמ, מילכאַמע, מאַסקווע 1948, ז' 17. "ער־הייט.

אַראָפּגעקנאַטן — אַזי, פֿאַר אַראָפּקנעטן. פֿון ליים אַזער פּיגור. "ערהייט.

אַראָפּגעקנאַקט — אַזי, פֿאַר אַראָפּקנאַקן. אַזער שיסערט. "די שטיוויל מבינע האָבן קיינמאַל נישט דורכגעלאָזט קיין וואַסער, נאָר וואָס איין אַפּצאַס אין אַזער", אַווראַם קאַהאַנ, איבן, מיקאַלאַ שטשאַרס, באַרדיטשעוו 1940. "ערהייט.

אַראָפּגעקניט — אַזי, פֿאַר אַראָפּקניען. אַזער פּיס. אַזער פֿאַרן הייליקן בילד. "געשפּילט זיך מיט ווייכע בלאַנע האָר איבער די אַזער געשלאַפֿענע, אַזער קעפּ", ווינט, אַ שטעטל, 'קולטור־ליגע', ז' 53. "ערהייט. קייט.

אַראָפּגעקראַכן — אַזי, פֿאַר אַראָפּקריכן. קינדער, אַזער אונטערן בעט. אַנידערגעפּלאַנעט און אַזער פֿון איבערן גלישט. "ערהייט. קייט.

אַראָפּגערויבט — אַזי, פֿאַר אַראָפּרוימען. אַזער קלעצער און ברעטער. דער פֿון וועג אַזער קענגער. "ערהייט. קייט.

אַראָפּגערוקט — אַזי, פֿאַר אַראָפּרוקן. אַזער שטיין. אויפֿן שטערן אַזער טיף אַזער היטל. "אירע הזוער... שטייען זיך גידעריקע, ווי די גינזקעלעך, טייל אַניגעבויגן, די דעכער אַזער ביז דער ערד", ממוס, צוריק אַהיים, ז' 60. "ער־הייט. קייט.

אַראָפּגעריבן — אַזי, פֿאַר אַראָפּריבן (זיך). אַזער סימנים. אַזער פֿעלן. "ערהייט. קייט.

אַראָפּגעריסן — אַזי, פֿאַר אַראָפּריסן (זיך). אַזער דאָך. אַזער אוירינגלעך. אַזער פֿאַר־האַנג. אַן אַזער פֿון זיין הויכן שטאַנד. "איבער זיי האָט געפּלאַקערט אַ שטורעם, ווי אַן אַזער פּליענדיקער הימל", פּמ, כאַליאַסטרע, פּאַריז 1924, ז' 83.

אַראָפּגעשאַטן — אַזי, פֿאַר אַראָפּשיטן (זיך). אַזער ראַזשינקעס און מאַנדלען. אַזער בערג שניי. "ערהייט. קייט.

אַראָפּגעשלאָסן — אַזי, פֿאַר אַראָפּשעלטן. אַזער גביר. אַזער מחבלים. "ערהייט. קייט.

אַראָפּגעשאַסן — אָדײַ פּאַר אַראָפּשיסן — אַער פּױגל אַ געלעכטער פֿון דער גאַליאַרקע. **ערהייט**.

אַראָפּגעשוועבט — אָדײַ פּאַר אַראָפּשוועבן. אַע טױבן. „אױסן דרױטן טאַג, װי פֿון הימל אַ, באַװײַזט זיך...“ ברוד האַגער, אױפֿן װעג [בוקאַרעטש 1946]. **ערהייט**. **קייט**.

אַראָפּגעשווענקט — אָדײַ פּאַר אַראָפּשווענקען — אַ פֿעטער טשאַלט אַ מיט אַ שפּאַר ביסל משקה. „האַט זיך געטראַגן אַ צעװיל-דעװעטער שטראַם, אױף אים איז געשפּונגען אַן אַער געשפּאַן און ברעטלעך פֿון קױלך-קעסטלעך“, מאַרשאַק אױב, ליעװ רױבנישטיין, דער שטנג פֿון די סאַמורײַטע, מאַסקװע 1934. **ערהייט**. **קייט**.

אַראָפּגעשוופט — אָדײַ פּאַר אַראָפּשטופּן — אַע פֿון מאַרקפּלאַץ. אַע פֿון װיכטיקע עקאָנאָמישע פּאַזיציעס. **ערהייט**. **קייט**.

אַראָפּגעשטעלט — אָדײַ פּאַר אַראָפּשטעלן — אַע טעפּ. כלים. אַע אין דרױסן. נידערי-קער אַע פּקידים. **ערהייט**. **קייט**.

אַראָפּגעשיקט — אָדײַ פּאַר אַראָפּשיקן — אַער אַגענט. אַע פֿאַראַרדענונג. **ערהייט**. **קייט**.

אַראָפּגעשלאָגן — אָדײַ פּאַר אַראָפּשלאָגן — אַער פֿון דער קאַליע. מיט אַן אַעס מוט. **ערהייט**. **קייט**.

אַראָפּגעשלאָנגען — אָדײַ פּאַר אַראָפּשלאַנגען — אַע פּילן. מיט אַן אַער באַליידיקונג. **ערהייט**. **קייט**.

אַראָפּגעשלידערט — אָדײַ פּאַר אַראָפּ-שלידערן. אַער פֿון די טרעפּ. „דאַס זענען די קבֿרים פֿון די פֿאַרעקשטע מלאַכים... באַ-זיגטע און פֿון הימל אַע“, פּרץ, גײַ נישט מיט מיר.

אַראָפּגעשליפֿן — אָדײַ פּאַר אַראָפּשליפֿן. אַער שפּיץ. אַע טענות. **ערהייט**. **קייט**.

אַראָפּגעשליעפּט — אָדײַ פּאַר אַראָפּשליעפּן — מיטן שטראַם אַע צום אַפּגרונט. „אַזױ װי פֿון אַ זשאַבע אַן אַע פֿעל... איז אײַנס און צװײ געװאַרן...“ פּמ, מילכאַמע, מאַסקװע 1948, ז' 65. **ערהייט**. **קייט**.

אַראָפּגעשניטן — אָדײַ פּאַר אַראָפּשניידן. אַער פּאַס סחורה. „איז װן אַרױסגעקומען בלוטיק, פֿון נאַפּל-שנור אַ, — אױף מײַנע אײַגענע מאַרשױטן מיר נאַכגעשוואַמען אַ צעגליטע“, ב. לאַפּין, דער פּולער קרוג, זי ערהייט. **קייט**.

אַראָפּגעשפּרינגען — אָדײַ פּאַר אַראָפּשפּרינגען — אַן אַער פֿון באַן, פֿון באַלקאן אַא. **ערהייט**. **קייט**.

אַראָפּגעשריגן — אָדײַ פּאַר אַראָפּשרייען — פּפּ: ~געשרייען, זד. אַער באַפֿעל. אַע טענות. **ערהייט**.

אַראָפּגראַפֿן — טרוו. אַ פֿון בערגל אַ ביסל ערד. אַ די צװישנשיידן. די שטערונגען. „פּלאַצירן דעם סאַד... קודם-פל אױסגלעבן דעם פּלאַץ, פֿאַרשיטן די גריבער און אַ די בערגלעך“, מ. װעללער, װי מען פּלאַנצט אַ סאַד, װילנע 1900, ז' 13. „צװישן אים און איר שטייט די הויכע געמױערטע... װאַנט. מע מוז זי אַ“, זשיט 1912, ז' 200. אױך מיט זיך. **עכץ**. **עניש**.

אַראָפּגרױלן — אױסװ. נעאַל. אַראָפּקומען און װירקן גרױליק, זיך אַינזעסן װי אַ גרױל אין דער נשמה. „די אַפֿענע טיר הױדעט זיך צום גלבוּע און פֿון דאַרט גרױלט אַראָפּ אין מײַן בלוט אַרױן דאַס װילד-נאַגנדיקע שאַקאַלך געװײן“, קהת קליגער, 1956.

אַראָפּגריזשען — טרוו. אַ דאַס מאַגערע גראַז. אַ טיילן פֿון די הױפּטלעך קרױט. „דער חבֿר האָט אַראָפּגעגריזשעט פֿון טשניגיק די פֿאַרהאַרטעװעטע שטיקלעך ברויט, געשטילט דעם הונגער“, פּפּא. אַ גאַנדי. „די כּװאַליעס... שפּרינגען אין דער לופּט דעם מולד װי אַ בײַן אַ מיט נעגל“, פּמ, כּאַליאַסטורע, פּאַריז 1924, ז' 24. **עניש**.

אַראָפּגרינען — אױסװ. נעאַל. פֿון אױבן אױסזען גרין. אַראָפּשניגען גרין. „אַפּילו די שאַטנס זענען גרין / און די לבנה גרינט אַראָפּ“, קהת קליגער, 1956.

אַראָפּדונערן — אױסװ. „עס דונערט פֿון הימל אַראָפּ“. טרוו. אַ באַפֿעל. „בכלל האָט ער באַדאַרפֿט האַבן אַ שטענדער, אַן אַרט פּונדאַנען אַראָפּצװונערן, אַזױ װי דאַנטאַן, מאַראַט“, נאַד אױב, אַלטענבערג, װי אױז זע עס, ז' 74. **ונג**.

אַראָפּדינגען — טרוו. אַ עטלעכע גראַשנס פֿון פּריזן. „נאַכגעבן אַ ביסעלע דעם יצר-הרע, אַ ביסעלע אַ פֿון שולחן-ערוך“, מ. דלוזש-נאַחוסקא, פּאַר, 1963, ז' 6. מיט זיך. **עכץ**. **עניש**. **ער (יו, קע)**. **עריי**.

אַראָפּדענקען — טרוו. בײַם דענקען, בײַם טראַכטן עפעס ניט נעמען אין באַטראַכט. אַבסטראַהירן. אַ די קאַנקרעטע פֿאַרמען און זיך קאַנצענטרירן אױף דער רײַנער אױדיען. **ונג**. **עניש**.

אַראָפּדערלאַנגען — טרוו. אַ אַ ראַטיר-גאַרטל. אַ דעם הונט אַ בײַן פֿון טיש. „אַפּילו נײַגונײַמלעך דערלאַנגט מען זײַ [די חסידים] אַראָפּ פֿון דעם הימל“, רײַבל, די הפּקר װעלט, װאַרשע 1939, ז' 39. „איך בין איר ילד-שעשועים, דאַס טעלערל פֿונעם הימל װאַלט זי מיר אַראָפּדערלאַנגט“, ד. י. זילבערבוש, מענטשען און געשעהענישן, װי 1931, ז' 14. „אַלע פּאַסאַזשירן װילן איר העלפֿן, דער אױצטע-װאַרענער קרױב, אַ סירענצלי“, מ. גראַסמאַן, זב, שטריקער פֿאַבריקאַנטן פּאַראַי, ביא 1961, 2/239. „דעם אױסגעקליבענעם שײַס האָט ער אַראָפּדערלאַנגט אַן אַלטיטשקען“, חג, טמו, 1962, ז' 9. **עניש**.

אַראָפּדערפֿילן — טרוו. דערפֿילן רעגעצװאן אונטן. אַ װײַטיקן אין לינקן פּוס. אַ די װאונד אין אַ רעגנדיקן טאַג.

אַראָפּדערציילן — טרוו. ליגן אין בעט און אַ די אײַניקלעך די זעלביקע אַלטע מעשה. „די עפּום... זאַגן אַלע טאַג עדות (על ישראל ואמונתם) און זײַ דערציילן אַראָפּ דאַס מען זײַ דן אײַז, נצח קכו/א. מיט זיך — זיך אַ פֿון האַרצן.

אַראָפּדראַפּען — טרוו. 1. אַראָפּקראַצן. אַ די בלאַטע. 2. (שוסטער) אַראָפּשניידן צע-פּוילטע אַדער צו זינע לעדער. אַ לעדער און דערנאַך ערשט לײַגן די לאַטע. מיט זיך — אַראָפּקלעטערן, אַראָפּקריכן. מיט הענט און פּיס זיך אַ פֿון סטויג היי. **עניש**.

אַראָפּדרוקן — דער. אַקט אַדער רעזולטאַט פֿון אַראָפּדרוקן און אױך פֿון אַראָפּדריקן. קלאַרער אַ. שטאַרקער אַ.

אַראָפּדרייען — טרוו. 1. מיט דרייען מאַכן עס זאַל אַראָפּפֿאַלן. אַ בריה אַראָפּצװודרייען אַ שלאַס. „די װאױלע-יונגען מיט די פּלינקע פֿינגער — מײַנסטער אױף אַראָפּצװודרייען אַ שלאַס“, פּערלאַט, פּאַר, 1966, ז' 31. אַ דעם קאַפּ (קאַר ק) = טײַטן, דערהרגענען, אַזױ װי מע קען עס טאַן מיט אַ טױב, מיט אַ הינדל. אַ דעם קאַפּ װי אַ טכױר אין אַ היגער-שטיג. „האַב ניט מורא, ער װעט דיר דעם קאַפּ ניט אַ“, „אַ חײַהרעה קאַפּט זיך אַרױן אין טשערדעס אױפֿן סטעפּ און דרייט דאַרט שעפֿעלעך נעבעך אַראָפּ די קעפּ“, ממוט, שירה, ז' 105. „װעסט ניט שװינגן? איך װעל דיך דערווערן, דעם קאַפּ אַ!“, אש, תהילים-יוד. „װאַלט איך געכאַפּט אײַנעם אין מײַנע לאַפּעס, איך װאַלט אים... דעם קאַרק אַראָפּגעדרייט“, ש. ברענגמאַן, דורד קריג און רעװאָלוציע, אַדעס 1932, ז' 298. „משולמקע, דער גלאַזונער פֿון יעדער קאַמפּאַניע, איז אַ ממזר בן הגידה. ער װעט דיר אַ דעם מאַרד, מיטן מאַרד, מיט לײַב-און-לעבן“, א. דרוקער, קלעומער, קיעז 1940, ז' 124. „פֿונמיננוטען קאַנען זײַ זיך אײַנע די אַנדערע די קעפּ אַ. װאַס גײַט דאַס מיר דעראַזן?“, א. מאַרגאַליט, די געהײַמניס, װאַרשע 1882, ז' 12. „אַ דעם קאַפּ (א) פֿאַרטומלעך, פֿאַרשאַפֿן קאַפּװײַטיק. „די קינדער ברויען אַרום און דרייען מיר אַראָפּ דעם קאַפּ“; (ב) פֿאַרפֿירן, פֿאַרנאַרן. „ער קען אַפּילו אַ שד אַ דעם קאַפּ“, פּוול. „װעמען נאַר די קאַרט גילט אַפּ, דרייט ער אַראָפּ בײַם צװײטן (אַנדערן) דעם קאַפּ“, שױ: (ג) פּענצ. פֿאַרדרייען דעם קאַפּ עמעצן פֿון צװײטן געשלעכט, אַרײַנדרייען אין אַ לײַבע-אַפֿערע. „געקומען אין שטעטל און אַראָפּגעדרייט דעם קאַפּ פּראַװינצער מיידלעך“. „זי רעדט אַפּ מענער פֿון זײַערע װײַבער. זי דרייט אַראָפּ אַ מאַנצביל דעם קאַפּ מיט אײַן דריי“, חג, טמו, 1967, ז' 7.

2. מיט אַ דריי מאַכן קלענער, נידעריקער. אַ דעם קױט אין לאַפּע. „ער האָט זיך אַנגעטאַן אַ װאַרעמע מאַרינאַרקע... אַרױפּגעצױגן די

אַראַפּוואַקסן מיט זיך (די) זקנה פונעם בערגל. מיט זיך — זיך אַ מיטן שטעקן. ~ העלף, דער. ~ עניש.

אַראַפּהענגען — אױסווערן. וועט הענגט אַראַפּ פֿון שטריק. פֿאַנען הענגען אַראַפּ פֿון דעכער. דער בליצלאַמפּ הענגט אַראַפּ פֿון דער סטעלע. עס בלענדן די אַנזליכטלעך וואָס הענגען אַראַפּ פֿון די סאַסנעס. די לאַנגע קוולעס הענגען אַראַפּ פֿון קאַפּ. „איין אַיטלכּ פֿרויאַ זול זאָקן טראָגן אָן איר דאַ בױש גיט זיכט, אױן זול דאַ זאָקן צו בינגן דאַש זיאַ גיט הרָב הענגן, עש אַיז אַיין אױן צוכטיקייט, בראַנט, פּרק יד.“ ווען ער פֿירט אַיין בהמה אױז דעם עירוב מיט אַיינס צױם — אױדער מיט אַיינס שטריק, דאַש גיט זאָל אױש זינגר האַנט פֿאַרן הרָב הענגן אַיין פֿרשט לאַנג, 187, סח/ב. „זי האָט געױען [אין חלום] פֿון הימל אַ וואַגשאַל, פּרק, ס׳הערצל צאַפּלט. „שטיקער צעריסענע וואַלקנס הענגען אַראַפּ אױף גאַטס וועלט, טעג, שטילע טרוימען, וואַרשע 1909, ז' 32. „שטייט אַ בױער מאַן און ציט אַראַפּ אַ פֿעל פֿון טױטן לאַם, עס הענגט אַראַפּ אױף בױדע הינטערשטיקע פֿיס,“ מלך ראַױטש, נאַקעטע לידער, וױן 1921. אַ הונט מיט אַן אַידיקער צױנג. „די נאַז האָט אים [דעם אַידיקן] אַראַפּגעהאַנגען אַפּשר אױף אַנדערש האַלבן אַיילן ווייט,“ עט, משלים. „די אונטערשטע ליפּ הענגט אַראַפּ און סע קוקן אַרױס די צױן — קומט אַרױס אַז ער שמייכלט,“ ממוט, צוריק אַהױס, ז' 67. „די פּנימער זינגען גולנישע מיט לאַנגע, אַידיקע וואַנצערס,“ ברוט, בױ די טױכן פֿון פֿאַר לעטיג, ז' 111. „די באַקן [זענען] אים אַראַפּ געהאַנגען אַיבערן אַפּענעם מױל און זענען געױען אַרױס,“ די אַ פֿון פֿעלד.

אַראַפּהאַנדלען — טרוו. פֿאַרקױפֿן פֿאַר אַ ביליקן פּריז, כדי פּטור צו ווערן. אַ די תּבואה וואָס איז נאָך דאָ אין שפּיטלעך און אַוועקפֿאַרן זיך היילן. מיט זיך — האַנדלען אױף אַן אומגעראַטענעם אױפֿן און ווערן דורכדעם אױס הענדלער. „עכץ. עניש.

אַראַפּהאַפּסלען — אױסווערן. אַראַפּהאַפּסלען אַראַפּנידערן שפּרינגענדיק, האַפּסלענדיק. אַ ציג האַפּסלע אַראַפּ פֿון בערגל, „די בױמער מעגן זען ווי דער זקן האַפּסלע אַראַפּ די שטאַפּלען צום לעצטן שטילן אַקט,“ יפ, ליב-שאַפּט, תּ״א 1967, ז' 72.

אַראַפּהאַקן — טרוו. אַ דעם דעמב. אַ סך. אַ דעם קאַפּ. אַז עקשן אַז קאַטש האַק אים אַראַפּ דעם (זױן) קאַפּ, פֿועלט מען גיט בױ אים. „משיח'בן־דוד גייט אין תּפּיסה און האַקט אַייגנענטיק משיח'בן־יוספֿן דעם קאַפּ אַראַפּ,“ ב. רױזיק, ה. לױוויק — זינגע לידער און דראַמאַטישע ווערק, ז' 188. מיט זיך — זיך אַ די נאַז אַפּצוואַנדן דער וויב. ~ העלף, דער. „עכץ. עניש.

אַראַפּהאַייבן — טרוו. אַ דאָס קינד פֿון זױן הױכן שטול. אַ אַ שווערן קאַסטן פֿון בױדעם. „די צױי יונגע אַרעסטאַנטקעס האַבן פֿון פֿענצער אַראַפּגעהױבן די ערשטע וואַרע זופּ מיט דער ערשטער קאַשע אין אַ וואַדערע,“ ב. עליס, פּאַר 1965, ז' 28. אױך: 1. אַראַפּ נעמען די הוט אױף צו גריסן. „אױך דאַרפֿסטו דאָס היטל גיט אַ פֿון זױן קאַפּ,“ צאַינה וראַינה וו, נױ תּרע״ג, ז' 528.

2. אַראַפּנעמען אַ לאַסט (פֿון זיך). אַ פֿון רוקן דעם זאַק. פּיג: אַ די שווערע באַשולדער קונג. אַ אַ בבלול. „דא וויל איך עז וואַל הר אַבּר [= אַראַפּער, אַר] היבן פֿון מױנעם האַלו היראַב,“ ספר משלים, 1686 (1698), ז' 2. 3. אױפֿהייבן פֿון בעט (געלעגער) אַ בר מינן און אַוועקלייגן אױפֿן ידל, אױף דער ערד. „מע האָט מלכּן באַלד נאָכן טױט אַראַפּגעהױבן פֿונעם בעט,“ בערג, אַפּאַנג, וואַסטאַק, ז' 120. 4. אַראַפּנעמען. אַ ווען קױנער זעט גיט. מיט זיך. ~ הױב, דער. ~ ונג — מלמדישער טױטש פֿון תּנודױ (וּקראַ, ז' 30). „עכץ. עניש.

אַראַפּהעלען — טרוו. נעגל. מאַכן עס זאָל זױן העל, עס זאָל שױנען. אַ זון אַזאָ סע העלט אַראַפּ פֿון אױבן, נ. י. גאַטליב. 3. אַראַפּהעלפֿן — אױסווערן. אױך טרוו. העלפֿן

אַראַפּהעלען — טרוו. נעגל. מאַכן עס זאָל זױן העל, עס זאָל שױנען. אַ זון אַזאָ סע העלט אַראַפּ פֿון אױבן, נ. י. גאַטליב. 3. אַראַפּהעלפֿן — אױסווערן. אױך טרוו. העלפֿן

אַראַפּהעלען — טרוו. נעגל. מאַכן עס זאָל זױן העל, עס זאָל שױנען. אַ זון אַזאָ סע העלט אַראַפּ פֿון אױבן, נ. י. גאַטליב. 3. אַראַפּהעלפֿן — אױסווערן. אױך טרוו. העלפֿן

מיט זיך. ~ העלף, דער. ~ ונג. „עכץ. עניש.

אַראַפּהאַנג — דער, עז, הענג. ביז גאַר משופּעדיקער טױל פֿון אַ באַרג (פֿעלדו). אַ איבערן ים. אַראַפּקױפֿן פֿון (איבער) אַ צער מעטערדיקן אַ. „די וועלף שטעלן זיך אױס אין אַ האַלבן קריז אַרום אַ קו וואָס פֿיטערט זיך אױפֿן אַ פֿון אַ באַרג,“ אױבן מערטיטאַג, קראַפּאַטקי, געגנזױטישע הילף, נױ 1913, ז' 66.

אַראַפּהאַנדלען — טרוו. פֿאַרקױפֿן פֿאַר אַ ביליקן פּריז, כדי פּטור צו ווערן. אַ די תּבואה וואָס איז נאָך דאָ אין שפּיטלעך און אַוועקפֿאַרן זיך היילן. מיט זיך — האַנדלען אױף אַן אומגעראַטענעם אױפֿן און ווערן דורכדעם אױס הענדלער. „עכץ. עניש.

אַראַפּהאַפּסלען — אױסווערן. אַראַפּהאַפּסלען אַראַפּנידערן שפּרינגענדיק, האַפּסלענדיק. אַ ציג האַפּסלע אַראַפּ פֿון בערגל, „די בױמער מעגן זען ווי דער זקן האַפּסלע אַראַפּ די שטאַפּלען צום לעצטן שטילן אַקט,“ יפ, ליב-שאַפּט, תּ״א 1967, ז' 72.

אַראַפּהאַקן — טרוו. אַ דעם דעמב. אַ סך. אַ דעם קאַפּ. אַז עקשן אַז קאַטש האַק אים אַראַפּ דעם (זױן) קאַפּ, פֿועלט מען גיט בױ אים. „משיח'בן־דוד גייט אין תּפּיסה און האַקט אַייגנענטיק משיח'בן־יוספֿן דעם קאַפּ אַראַפּ,“ ב. רױזיק, ה. לױוויק — זינגע לידער און דראַמאַטישע ווערק, ז' 188. מיט זיך — זיך אַ די נאַז אַפּצוואַנדן דער וויב. ~ העלף, דער. „עכץ. עניש.

אַראַפּהאַייבן — טרוו. אַ דאָס קינד פֿון זױן הױכן שטול. אַ אַ שווערן קאַסטן פֿון בױדעם. „די צױי יונגע אַרעסטאַנטקעס האַבן פֿון פֿענצער אַראַפּגעהױבן די ערשטע וואַרע זופּ מיט דער ערשטער קאַשע אין אַ וואַדערע,“ ב. עליס, פּאַר 1965, ז' 28. אױך: 1. אַראַפּ נעמען די הוט אױף צו גריסן. „אױך דאַרפֿסטו דאָס היטל גיט אַ פֿון זױן קאַפּ,“ צאַינה וראַינה וו, נױ תּרע״ג, ז' 528.

2. אַראַפּנעמען אַ לאַסט (פֿון זיך). אַ פֿון רוקן דעם זאַק. פּיג: אַ די שווערע באַשולדער קונג. אַ אַ בבלול. „דא וויל איך עז וואַל הר אַבּר [= אַראַפּער, אַר] היבן פֿון מױנעם האַלו היראַב,“ ספר משלים, 1686 (1698), ז' 2. 3. אױפֿהייבן פֿון בעט (געלעגער) אַ בר מינן און אַוועקלייגן אױפֿן ידל, אױף דער ערד. „מע האָט מלכּן באַלד נאָכן טױט אַראַפּגעהױבן פֿונעם בעט,“ בערג, אַפּאַנג, וואַסטאַק, ז' 120. 4. אַראַפּנעמען. אַ ווען קױנער זעט גיט. מיט זיך. ~ הױב, דער. ~ ונג — מלמדישער טױטש פֿון תּנודױ (וּקראַ, ז' 30). „עכץ. עניש.

אַראַפּהעלען — טרוו. נעגל. מאַכן עס זאָל זױן העל, עס זאָל שױנען. אַ זון אַזאָ סע העלט אַראַפּ פֿון אױבן, נ. י. גאַטליב. 3. אַראַפּהעלפֿן — אױסווערן. אױך טרוו. העלפֿן

אַראַפּהעלען — טרוו. נעגל. מאַכן עס זאָל זױן העל, עס זאָל שױנען. אַ זון אַזאָ סע העלט אַראַפּ פֿון אױבן, נ. י. גאַטליב. 3. אַראַפּהעלפֿן — אױסווערן. אױך טרוו. העלפֿן

אַראַפּהעלען — טרוו. נעגל. מאַכן עס זאָל זױן העל, עס זאָל שױנען. אַ זון אַזאָ סע העלט אַראַפּ פֿון אױבן, נ. י. גאַטליב. 3. אַראַפּהעלפֿן — אױסווערן. אױך טרוו. העלפֿן

לאַנגע כּאַלאַוועס, אַראַפּעדירייט דאָס לעמפל און איז אַרױס, פּאַג, אַ ראַמאַן פֿון אַ פּערד־נגל, ז' 112. „וואָס דרייטן אַראַפּ דעם פֿיער — מען טוט דאָך שױווי גאַרניט,“ פּה, עלנס און נױט, 1923, ז' 191.

3. פֿאַרמינערן, פֿאַרקלענערן אין צאָל. אַ מױד פֿאַרבט די האַר, שמירט אַפּן דאָס פּנים אין טינק און דרייט אַראַפּ האַלבע יאַרן.

4. (געױוילדער מיט זיך) אַפּקערן אין אַ זײט אַ (זיך) פֿון שלאַך.

~ אַרױ, דער. ~ אונג. „עכץ. עניש. ער (יין, קע). ערני.

אַראַפּדריקן — טרוו. 1. דריקן אױף אַראַפּ. עמעצנס האַנט מױן קאַפּ דריקט אַראַפּ, האַל, מױן אױז, מאַסקווע 1966, ז' 202. אַ די קליאַמקע און עפּענען די טיר.

2. אַראַפּקוועטשן, מאַכן עס זאָל פֿאַרנעמען ווייניקער אַרט. אַ דעם הױפֿן פֿאַרוועלקטע בלע־טער. אַ די פֿעדערן, די פּערנען.

3. מאַכן אַ צאָל זאָל ווערן קלענער, עס זאָל ווערן ווייניקער. אַ דעם פּריז, אַ פֿון פּריז עטלעכע קאַפּיקעס. „עס זױנען דאָ אַ מאַסע באַדינגונגען וואָס וועלן אין דער צוקונפֿט... אַ די צאָל אַלץ טיפּער און טיפּער,“ זשיט VI, נױ 1917, ז' 233.

4. מאַכן נידעריקער, ווייניקער חשוב, דער־נידעריקן. אַ דאָס געמיט. אַ די שטימונג. „דער טױט האָט אױף מױנע אַקסל זױן האַנט געלייגט; דריקט מיך אַראַפּ, אַראַפּ צו אַיבערע פֿיס“ [אױך מיט ב], פּרק, גאַלדענע קייט. „מיר דאַכט זיך גאַרנישט — באַשטייט די קלייניקע און זי דריקט אַראַפּ איר שטיים,“ י. אַקרווין, פּסח תּשכ״ד.

מיט זיך — „אין צו גרויסע שיד רוקט זיך דער פֿוס אַהין און אַהער און די פֿינגער דריקן זיך אַראַפּ צום שפּיץ שוך,“ דר' מ. גאַטליב, פּאַפּולערע אַלגעמױנע היגייענע, וואַרשע 1908, ז' 33.

~ אַרױ, דער. ~ ונג. „עכץ. עניש. ער (יין, קע). ערני.

אַראַפּהאַבן — אַקרווין, אַיז, אַימפּ נב, גע־האַט. לר. גױבן זױן. קלייניקריגן. אַ דעם קאַנקורענט. אַ די אַייגענע שלעכטע גיטן. „אַלץ איז גוט, אױך קען אַבער גיט אַ צױווי ווילדע חברה וואָס ציען מיר די אַדערן,“ רױד (פֿון אַ יונגן לערער, ליטע).

אַראַפּהאַלטן — טרוו. 1. האַלטן אױף אַראַפּ. בױסן ליגן אַ די הענט. „אימיר מיט אַיטליכן בנחת צו רידן, דעם קאַפּ אַראַפּ צו הלסן אױן דאַ אױגן צו דאַ ערד,“ עח, יד/ב. „וויבאַלד ער זאָגט דעם הייליקן שם, זאָל ער צומאַכן די אױגן און דאָס פּנים אַ,“ 282, י/א.

2. אַינהאַלטן עס (מע) זאָל גיט שטינגן אַ די פּריזן. אַ דעם חברה־מאַן מיט די עלני בױגנס.

3. זױן אַפהאַלטן, נאַר עמפּאַטישער. אַ דעם פּריזן פֿון שױן אַיצט אַנגעמען אַ באַשלוס.

געשלאָגן די קינדער וואָס ווילן אַ ניקאַלמען, טשענסטאָכאָווער יודן, ז' 44.

8. אַראַפּוואַרען די געזעלשאַפֿטלעכע אָדער יעדער אַנדערע פּאַנציע. אַ פֿון אַ שטעל. אַ פֿון דער מדרגה. ״הייב מיך נישט אַרויף און וואַרף מיך נישט אַראָפּ״, שוװ. ״אויך ביי מצרים דאָ זיאַ הקב״ה האָט גישטראַפֿט, דאָ האָט הקב״ה אירן מלאַך אויך הראַב גיוואַרפֿן, בראַנט, פּרק ו. ״אויװ ווערט דייך אויש וואַרצלן אױף אַראָב ווערפֿן פֿון דיא הוכי מעלה פֿון דיא גולה פֿר געלטנישט אױף לון פֿון עולם הבא״, חנו, צח/א. ״אַז דער מלך זאָל גרויסע לייט אַ פֿון זייער גדולה און קליינע לייט זאָל ער אויפהייבן,״ נחב, ״מעשה נסים״, קומט אין שטעטל אַן אַ חסידישער רבי און וואַרפֿט אַראָפּ דעם אַלטן רב, ווערט חלילה נישט אין שטעטל קיין איבערקערעניש, בעמ ווו, ז' 17. ״דער אַכזריותדיקער נח ווערט לייכט אין פּעס און קאַן צוריק אַ פֿון דער העכסטער מדרגה טיף אין דער גינער,״ משה טענט אױבז, ח. ג. ביאָליק, אריה בעלגוף.

9. דערנידערדיקן. משפּיל זײַן. אָפּקילן באַ גיסטערונג. אַ זעמען אין יענעם אויגן. ״מזן טאַטע... פֿלעגט גיין אַזוי ווייט אַז ער פֿלעגט מיך פֿאַר דעם ווייב שטאַרק אַ, כּדי איך זאָל זײַן קעגן איר געפֿאַלן,״ יק. ״מע גיט אַמאַל צו מענטשן גדולה — איז דאָס נאַר כּדי אים דערנאָך משפּיל צו זײַן און אַראַפּעוואַרפֿן,״ שׁט מוסר, סײַלקאָו תקצ״ג.

10. אויסטאַן. אַראַפּענען פֿון זיך. אַ דעם אייבערמאַנטל (דאָס רעקל). אַ די קאַלאַשן פֿון די פּיס. אַ די קאַפּאַטעס און כאַפּן אַ טענצל. אַ פֿון זיך די יידישע מלבושים = אויפֿהערן זיך קליידן אויפֿן אַלטן טראַדיציאָנעלן שטייגער, אָנהייבן גיין יידיש. אַ די קינדערשיכלעך = זיך נעמען פֿירן ווי אַ דערוואַקסענער. ״פֿון (תחילת התפילה) אַן ביו (סוף התפילה) זאָל ער דש (טלית) נישט אַראָב ווערפֿן, ווי עס איין טייל פֿפּלעגן צו טוין,״ עפּש, סידור תּפּילות, אַמטש תק״ח, יג/א. ״האַט זיך אָנגערופֿן דער אַנדערער רעק צו זײַ: גיט אָפּ פֿון אַיך די קליידער אויך. נו, האָבן זײַ פֿון זיך אַראַפּ געוואַרפֿן די קליידער ביו צום העמד,״ מעשה אומן. ״יידן טוען אַן קאַשקעטן. ייִדענעס וואַרפֿן אַראָפּ פֿונעם קאַפּ דעם שלייער און נעמען אַרויף אויף זיך מיני שמאַטקעס, לייט ווישע טשעפּטיקעס,״ ממוס, שלמה ו, ז' 101.

״אַלע ווייבער האָבן אויפֿגעגעבן די מאָדעס און האָבן פֿון זיך דאָס צירונג אַראַפּעוואַרפֿן,״ מעשה נורא מהצדיק המפורסם רבי ר' מענילי מרימינאָב, לעמבערג 1883.

פּיג. אַ פֿון פּענעם (זיך) די מאַסקע און באַוויזן דאָס אמתע פּנים. אַ די מאַסקע פֿון צביעותדיקן רעזשים. ״האַב איך אַראַפּעוואַרפֿן די דעק פֿון בושע פֿון אָפּ מײַן פּנים,״ משה בר' נתן נטע אױבז, שׁט מוסר, סײַלקאָו תקצ״ג. ״ער וואָס האָט ערשט נעכטן געקאַנט ווערן אייס ייִד און אַרײַן אין אַ פּוילישער הויט — קאַן היינט־מאַרן אַ די פּוילישע הויט

אַנדערע מחשבות,״ 207, כא.ב. ״אין דער נאַטור פֿון יעדן מענטשן ליגט פֿון זיך דעם שולד אַראַפּעוואַרפֿן און אויפֿן צווייטן אים אַרויפֿלייגן,״ מב״ם, הוגה דעות וו, ווילנע 1912, ז' 71. ״דער סאַלידער דייטש מיטן פּראַק... [ווילן] מע זאָל זיך אויסמענטשען, לערנען בײַם גוי חכמה, אַ פֿון זיך דעם שמוץ,״ 99א, אײַן פּוילישע וועלדער, ז' 193.

ספּעצ אין פֿאַרבינדונג מיט ייִדישע רעליגיעזע באַגריפֿן. אַ דעם עול פֿון ייִדישקייט, פֿון תּרײַג מצוות, פֿון מלכות־שמים, פֿון תּורה און מצוות אע. אַ פֿון זיך (דאָס) ייִדישקייט. אַ פֿון זיך די לייצן (לייצעס). אַגלאַדן אויף זיך אַ משא ייִדישקייט און אַ עס דערנאָך פֿון זיך — צו וואָס... דאָס אַזוי שפּאַנען און דאָס אויסשפּאַנען זיך,״ ממוס, אַ גרויע האַר. ״האַב נאָך רחמנות! אַראַפּ געוואַרפֿן דעם עול פֿון גאַט, פֿון מלכות — מאַכן חרובֿ אַ וועלט,״ פּראַק. אַמאַל איז געווען אַ מלך, 2. בילד. ״וואָס דען האָט איר געוואַלט? מע זאָל שוין אַ באַרד און פּיאות און עסן חזיר בפרהסיא,״ שׁע, סײַאָ לייגן.

5. אַוועקוואַרפֿן. זיך נישט רעכענען מער מיט עפעס. ״אַראַפּעוואַרפֿן אַ קישן (פּערענע) און אויפֿגעהויבן אַ פֿעדרער,״ שוװ. ״וואָס יענער דערציילט מעגסטו אַ העלפֿט פֿון דעם אַרײַן וואַרפֿן אין ים, און אַ העלפֿט אַוועקלאָזן מיטן ווינט, און פֿון דעם וואָס איז געבליבן — קאַנטסו נאָך אַ ביסל אַ; וועט עס דאָן איבער־בלעבן אַ ביסל אמת,״ פּוול. אַ ייִד קען אַנדערש ניט! הייבט ער איינס אויף, מוז ער אַלע אַנדערע אַ שוול־תּחיתה, ממוס, ״בישיבה של מטה״.

6. אַראַפּשטויסן מיט פּוה. אַ פֿון אַלע טרעפּ. אַ קינדער פֿון באַלקאַנען. ״ווען אַ זאָך וואָס איז מוקצה ליגט אויף אַן אַרט וואָס מע דאַרף דאָס אַרט, דהיינו עס ליגט אויף אַ טיש אָדער באַנק אָדער בעט, טאָר מען נישט מיט דער האַנט אַ, ניערערט מען זאָל עס אַפּשאַקלען,״ שׁולחן ערוך [לעמבערג], יאָר. ״דעם האַלדו דריי איך דיר אָפּ און וואַרף אַראָפּ פֿון דער הייך אויפֿן מיטט!״, פּראַק. ״ביינאַכט אויפֿן אַלטן מאַרק, 4. אַקט. ״ווערט ער שטאַרק אין כּעס און זאָגט אַז אויף דער נעקסטער סטאַנציע וועט ער מיך אַ און מאַכן נאָך אַן אַקט,״ א. א. קאַצאָוויטש, 60 יאָר לעבן, ז' 118.

7. צונעמען פּאַליטישע מאַכט. אַ דעם קייסער. אַ פֿון טראַן, פֿון כּסא־מלכות. אַ די אייבערערשאַפֿט פֿון פֿרעמדן פּאַלק. אַ דעם גבאי פֿון בענקל. ״מע וואַרפֿט אַראָפּ פֿון הימל, נישט אויף דער ערד,״ שוװ. ״הקב״ה וועט אַ דעם סײַם, דאָס איז דעם שר פֿון אדום,״ 199 אַבֿת רובל, לעמבערג 1850, ז' 11. ״אַרבעטער־קלאַס, דער אַוואַנגאַרד... אויף אַ די זעלבסטערשונג מיט דער גאַנצער כּנופֿיא,״ ש. ברענמאַן, דורך קריג און רעוואַלוציע, אָדעס 1932, ז' 290. ״טאַטעס און מאַמעס האָבן חזוק געמאַכט פֿון זייערע קינדער און אַנדערע אויך

קלענער און קלענער. דערפֿאַר איז ער געוואַקסן אין דער דיק,״ ייט, 1961 v 27.

אַראַפּוואַרען — טרוו. וואָלט זי אים אַראַפּ געוואַרעט (אַראַפּעוואַרפֿן) פֿון אַלע שטייגן [קלאַמערן פֿונעם מחבר], פּערלע, יודן, 1939, ז' 52.

אַראַפּוואַרען, וואַרף — דער. אַ האַסטיקער (ווייטערדיקער) אַ. ״ונג. די אַ פֿון דער מאַנאַריע.״ מלמדישער טייטש פֿון ״שרג בהמה״ (שמות, יג, 12): אַ פֿון אַ בהמה.

אַראַפּוואַרפֿן — טרוו. 1. וואַרפֿן פֿון אויבן אויף אַראָפּ. אַ איז גרובֿ אַלע שמאַטעס. ״משה מורשה אויף יענער־וועלט, וואַרף מיר אַראָפּ אַ זעקעלע געלט!״, פּל. ״ניט אַזוי זײַן שיינקייט ווי זײַן הויך פֿלען; / אַ ברייטעלע האָט ער מיר אַראַפּעוואַרפֿן, דאָס איז געווען פֿון ווען,״ פּל. ״פֿון הימל וואַרפֿט מען אַיעדערן אַראָפּ זײַן פּעקל!״, אַ בייטל (זעקעלע) געלט וואַרפֿט מען פֿון הימל נישט אַראָפּ, שוװ. ״איך וועל נעמען אַ פּינגערל און אַ אויף דער ערד און דו בייג דייך אַן נאָך דאָס פּינגערל,״ קמצא בר קמצא, [לעמבערג], יאָר. ״נישט אַנדערש, מע זאָל אַזאַ מעצאַצע, אַזאַ מייאוסקייט אין קעלער אַ, צו אַלדי רוחות, ממוס, אַ גרויע האַר.״ הייסט דאָס לעבן?... קליבן ברעקלעך וואָס ער וואַרפֿט דיר / ווי אַ הונט פֿון טיש אַראָפּ!״, ד. ענדעלשטאַט, פּאַלקס־גדיכטע, נײַ תּרס״ד, ז' 49.

2. אַראַפּענען און אַוועקוואַרפֿן. אַ די וואַלענע קאַלדרע. אַ פֿון זיך דעם שווערן זאַק. אַ דעם בחורס הענט פֿון די אַקסלען. ״גלייך ווי זי וואָלט אַראַפּעוואַרפֿן אַ גאַנצן באַרג משא,״ ממוס, קליאַטשע, ז' 89.

3. דו פּיג. אַ פֿון זיך דאָס פּעקל (דאגות, זאַרגענישן אע). אַ פֿון זיך אַ חו. אַ אַ אַ אַ אַ פֿון קאַפּ = פּטור ווערן פֿון אַ שווערן עול (התחייבות, חובֿ אע). אַפּטאַן אַן אַרבעט ביזן סוף און זי אַ פֿון קאַפּ. אַ דעם ייחוס און אַפּגעבן דעם יינגל צו אַ בעל־מלאכה. ״איך בין אויסן אַ פֿון זיך דעם יאָך פֿון שטילקייט און וואוילקייט און ערלעבקיט,״ אַר, יזער פּראַק־טעטט. אַ קיין יאָרן פֿון די פּלייצעס קען מען נישט, משה טייטש, אַרום דער פּאַבריק, מינסק 1929, ז' 256. ״זאָל ער פֿון זיך וואָס גיכער אַ די טורמע [= פּאַרגעסן די איבער־לעבונגען פֿון די יאָרן אין תּפּיסה],״ דניאל טשאַרני, ווילנע. געקאַנט זיך אַפּשאַקלען... געקאַנט אַ פֿון זיך דעם עול פּרוסה,״ 99א, ז' טענצער, ז' 258.

4. באַפֿרײַען (זיך), ריינוואַשן (זיך). אַ אַ באַשולדיקונג אַ בלבול, אַ רכילות, דעם שאַנר־פּלעק אע. אַ דעם פֿרעמדן (ביטערן, נאַצישן) יאָר. ״וואַרפֿט אַראָפּ פֿון זיך אַלע אַנערע זינד וואָס איר האָט געזינדיקט אין זײַ, מחזור אמרי נועם, ר״ה, פּיעטריקאָו 1895. ״די ערשטע חסידים און צדיקים פֿון פּאַרצייטן פֿלעגן זוימען איין שעה איידער זײַ האָבן אָנגעהויבן שמונה־עשרה, דאָס זײַ האָבן פֿון זיך אַראַפּעוואַרפֿן די

און ווערן אַ רוס, פּראָ, זינט רואיק. מיר וואָלט זיך גאָר געדאַרפט דורכרעדן, אזוי אַ פֿון זיך עניוּת מיטן טליחקטן און נאַקעט אַ רעד טאָן, אָפּאָ, די טענערי, ז' 86. "ער וואָרפט אַראָפּ פֿון זיך דעם גאַנצן לבוש פֿון דער וועלט", שט. 'אַקדמות.

11. אַראַפּרעכענען. אַ פֿון פּרינץ, פֿון די חשבונות. "אויף אַנליצען וואָס מע האָט גע- מאַכט... זאָל מען מוחל זיין און פֿון די חשבונות אַ הלואות פֿון דער קרוינ־קאַסע", קמ, 1866, № 44. "ער פֿלעגט מיר תמיד אַ פֿון טיי צוואַניק פּראַצענט סקידקע, און איצט שריפט ער אַז עס לוינט אים ניט", שט. יונגער־מאַנען, ז' 154.

12. פֿאַרמינערן. פֿאַרקלענערן. אַ וואָג. אַ פֿון פּנים = ווערן אויסגעדאַרט. "דער חכם האָט דערקלעטערט אַ חזקת פֿון גיבורים און האָט אַראַפּגעוואָרפֿן די שטאַרקייט פֿון איר בטחון", טט, משלי תקע"ה, כא, 22. "די קאָנקורענציע צווישן פֿרויען האָט אַראַפּגעוואָרפֿן זייערע שכירות נידעריקער", די שכירות, לעמבערג 1896, ז' 54. "ער האָט געוואָרפֿן דעם פּרינץ פֿון סחורה, אַראַפּגעוואָרפֿן אַפֿילו פֿון קרן־פּרינץ, אַבי אים אַפּצורוימען", י"ז, ברידער אַשכּנזי, ז' 42.

13. דערווּנטערן. מרחיק זיין. אַ די מכשר לים. אַ הרהורי־עבירה. אַ אַז אַנגעגעסענעם יצירה, "האָב איך געמוזט דעם רבי דוד אַ פֿון זיין מחשבה, וואָס ער האָט זיך מכין געווען, ער זאָל שוין גאָר משיח אין זין ניט האָבן", שִׁחָזי בעל שם טוב, זשאַלקעו תר"י, יב/ב.

14. אַראַפּשאַקלען. אַראַפּטרייטלען. דער ווינט וואָרפט אַראָפּ די בליטן. אַ די פירות טרייס- לענדיק דאָס ביימל. "ער וועט אַראַפּשאַקלען ווי אַ ווינטשאַק זיין אומצשטיקס און אַ ווי אַן איילבערטבוים זיין בליאונג", תי, איוב, טו, 33.

15. איננוואַרפֿן. צעשטערן. אַ אַ וואָנט וואָס קען אינפֿאַלן. אַ די חורבה. "מיר וועלן די שטוב אַ און פֿאַרגרעסערן דעם פּלאַץ וואָס לעבן אונדזער מויער", ספר נפֿלאות אלימלך, פיטריקאו תר"ע, ז' 6.

מיט זיך — "די באַבע האָט דערנאָך דער- ציילט ווי חנה האָט זיך אַראַפּגעוואָרפֿן פֿון אַ דאַך... האָבן אויך עטלעכע יונגע וויבלעך גענומען שטיל אונטערקליפען", ה. ל. זשיט ניצקי, דעם זיידנס הַיזל. אויך: זיך האַלטן (זיין ביי זיך) קליין, שפֿל, אונטערטעניק. זיך דערנידעריקן. "זאָל זיך זייער אַ פֿאַר השם יתברך מיט גרויס שפֿלות און מיט גרויס בושה פֿון זינע חטאים", פּוקח עורים, שקלאָו 1832, אות כג. "צום סוף וואָרפֿסטו זיך נאָך אזוי אַראָפּ פֿאַר מיר און וויינט מיר נאָך אַרויס אַזאָ בטלנות", י"ז, דאָס משלחת, זשיטאַמיר תרל"ו, ז' 12. "וואָרף זיך ניט אזוי אַראָפּ... נאָר אַוועקלע מענטשן ווי דו זינען די בעסטע אויף דער וועלט", יב"א ז"ה, דער ישיבה בחור, ווילנע תרנ"א, ז' 16.

עֵכֵן. עֵנִיש. עֵר (יֵן, יֵקע).
עֵרֵי.

אַראַפּוואַשן — טרוו. אַ אַ שלעכטן אַנדרוק. "ערשטליך ליגט זיאַ דש פֿלייש אין איין ווּשיר אונ־לושט עש וויקן אונ־וושט דו בלוט הראַב אויף דאָש בעשט", בראַנט, פרק יז. "אַך זאָל מן דו בלוט [בפי דער געשאַכטענער גאַנדז] אַראָב וועסן [אַרכ] אי מן זיאַ ליגט פֿאַן דער אופֿן, דו דש בלוט זאָל ניט דראַן האַרט ווערן", עפש, דרך הישר לעולם הבא, פּדמ תמ"ה? סט/ב. "זילבערנע חפּצים ווערן פֿאַט שוואַרץ... מיט אַמאַניאַק־וואַסער ווערט די שוואַרצקייט אַראַפּגעוואַשן", ס. פֿינטסטאָן, כעמיע, נ"י 1920, ז' 108. "שוין לאַנג די שפור פֿון יענע ווילדע טעג / אַראַפּגעוואַשן האָבן מינע טרערן", יהואַש, זון און נעבל, זינדל.

אַראַפּווייזן — טרוו. אַ אַ פֿויסט דורכן פֿענצטער. אַ אַ ווייסע פֿאַן, אַ סימ; מע גיט זיך אונטער. מיט זיך — אַראַפּגיין און זיך ווייזן. אַ מיאוסע מעשה... זיך גיין אַ אין שטאַט איז אַ ביטערניש, "בימקא, גנבֿים, וואָר- שע 1919, ז' 17. ~ווייזן, דער. עֵכֵן. עֵנִיש.

אַראַפּווייבן זיך — אוטוו. נעגל. אַראַפֿ- פֿאַלן ווייכערהייט. "אירע האַר ווייבן זיך אַראָפּ אויף די שלייפֿן", מ. י. שעליבוסקי, אין יארן אַרום, ז' 60.

אַראַפּוויינען — אוטוו. אַ פֿון בעטלע. דער טרויער וויינט אַראָפּ פֿון איר צורה. "גע- לויבט איר שלאַנקע פֿיגור, סירובֿ פֿאַנאַס' זענען קורץ און דיק און די קליידער וויינען פֿון זיי אַראָפּ", באַט, גימפל תם, נ"י 1963, ז' 281. "אַראַפּגעוויינט האָט פֿון אים תמיד זיין גרויקייט, ווי דער שטויביקער מורח פֿון דער וואַנט", מלה, די גאַלדנע פּאָווע, ז' 96. "פֿאַר- גייט די זון און וויינט אַראָפּ מיט קאַלטע רויטע זיכלן אויף די צעשטופֿלט־ליסקעדיקע רוימען", פּמ, דאַר־אויט, זאָר אַיב, ז' 144.

אויך טרוו — אַ די צרות פֿון האַרצן. מיט זיך — "געשמאַק אַרביגעדאַונט און די צרות אפֿשר זיך פֿון האַרץ אַראַפּגעוויינט", הר, הרודעט, אין פּריצס הויף.

אַראַפּווייען — אוטוו. "עס האָט פֿון אים אַראַפּגעווייעט אַן עצבות און מרה־שחורה, ווי עס וואָלטן אים אונטערגעאַנגען אַלע וועלטן", ייט, טאָג, 27 vi 1959. "פֿון זיין הלבשה האָט אַראַפּגעווייט די נאַכט און אַנגעפֿילט דאָס הויז דאָס געטלעכע מיט נעפל", פּמ, מלחמה, נ"י 1956, ז' 273.

אויך טרוו — "איז ער געקומען אויף אַ בריק, האָט אים דער ווינט אַראַפּגעווייעט זיין היטל אין וואַסער אַרפֿן", 207, נג/ב.

אויך מיט זיך. עֵכֵן. עֵנִיש.

אַראַפּווינקען — אוטוו. אַ צו די פֿאַרביי גייענדיקע מיידלעך. "אויך די זון, די גרויסע פּרינצעסין, ווינקט צו אים ליבלעך אַראָפּ פֿונעם

בלוינע הימל", ממוס, שלמה וו, ז' 11. "סי־האַפּן אויף זיין ברוסט געגליט די גבורה־צייכנס, / זיי האָבן גאַליק פֿון זיין ברוסט אַראַפּגע וואונקען", חג, שנין פֿון פֿאַרלאַטענע שטערן, ז' 75.

אויך מיט זיך. ~ווייבן, אויך: ~וואונקן, דער. עֵנִיש.

אַראַפּוויינלען זיך — אוטוו. "מיר ווילן אַ קלאַרן ענטפֿער און ער וויצלט זיך אַראָפּ פֿון זיין כלומרשטן פּיעדעסטאַל", נו, אַ חברה־מאַן, אַזאָ איינער וועט זיך אַ אַפֿילו פֿון דער תליה.

אַראַפּוויקלען — טרוו. "ווען מן דיא (תפֿילין) וויל אויז טון, זאָל מן צו פֿאַר די דריט (כרי כות) פֿון דען מיטלשטן פֿינגר אויף מאַכן אונ־ אַראָב וויקלן אי מן דיא (תפֿילין של ראש) אַראָב געמט", עפש, סידור תפֿילות, אַמטש תק"ח, יא/ב. "זיי האָט אַראַפּגעוויקלט פֿון די ליפּן אַ כּוואַלעך מיט זיך אַנטשולדנדיקע שמיכלעך", א. ק. איבז, פּעטראַ ראַמע, באַר- דיטשעו 1934. "די באַבע האָט אויף מינע הענט אַראַפּגעוויקלט די פֿעדעס פֿונעם שפינדל", ר. טשערניס, פֿאַר, 17 vii 1966.

מיט זיך — "דער שאַס האָט זיך... אַראַפּגעוויקלט אין פּוסטער גאַס אַרפֿן", אַרש, קינדער פֿון איין פֿאַלק, מאַסקווע 1928, ז' 36. ~ווייבן, עֵנִיש.

אַראַפּוויירדיקן — טרוו. איינגטלעך: ~ווערן-דיקן. פֿאַרמינערן די ווערדע. "די פֿרויען ווערן אַראַפּגעוויירדיקט און באַהאַנדלט ווי בלוין אַ מיטל, ניט מער אַלס מענטשן", ב. פּיינגבוים איבז, א. בעבעל די פֿרוי און דער טאַציאַליזם, נ"י 1911, ז' 264. מיט זיך. ~ווייבן.

אַראַפּוויישן — טרוו. אַ דעם שטויב. אַ די טרערן, אַ צעטומלטער האָט ער אַראַפּגעווישט פֿון זיין פּנים אַ ביטל וואַרעמע פֿאַרשעמטיקט פֿון גליק", פּמ, איינס אָף איינס, ז' 240. "ווישט דער שוסטער אַראָפּ מיט דער דלאַניע דעם באַגליקטן שמיכל פֿון זיין פּנים אינאיינעם מיט די טרערן פֿון די אויגן", חג, טמז, 24 v 1968.

מיט זיך — "די האַנט דאַרף מען שטאַרק צווריקן, כדי אויף דעם אַרט, וואו איר גייט אַריבער מיטן האַנט, זאָל זיך דער שטויב מיט איין מאָל אַ", י. מ. בערמאַג, די טישלעך אַרבייט, פּעטערבורג 1913, ז' 45.

~ווייש, דער. ~ווייבן. עֵכֵן. עֵנִיש.

אַראַפּוועגן — דער. וועג וואָס פֿירט אַראָפּ. אַ לענגערער אַ.

אַראַפּוועגן — אוטוו & טרוו. "וועלן די מצוות אַ די עבירות?", אַזאָ אַנגעשטופּטער טרעלבוך, ער קען אַ אונדז אַלעמען", די רבנן זאָגן אַן מען זאָל אַרביינלייגן אַלע יסורים אין איין וואָג־שאַל און אַרעמקייט אין אַנדערן וואָגשאַל וועט די אַרעמקייט אַראַפּוועגן אַלע יסורים", איבז יעבֿן, מדרש רבה, שמות לא, וואַרשע 1887. "די שאַל פֿון גערעכטיקייט זאָלטו מאַכן אַ

מיט זיין ליבשאַפֿט, סדר טיחות, וואַרשע תרפ"ז, ז' 199. מיט זיך. -עכץ. -עניש.

אַראַפּוועלגערן — טרוו. 99: ~וואַלגערן. אַראַפּוועלגערן. ביים פּאַרטיזשן וואַלגערן האַבן (בראשית, כט, 3) טראַדיציאָנעל געניצט אַ. [אורח: ~וועלצן]. אַיך וויל מײן הענד איבר דײך שטרעקן אויב דײך פֿון דען ועלסין [=פעלדן] היראַב וועלגערן, שערטיר, נא, 25. „דא פּעלט דר קינג דו מן זאַל אַראַב וועלגערין דען שטיין פֿון דו מונד לאַך פֿון דיא גרוב, יוסיפון, אַמטש 1743, ח. מיט זיך — אַ זיך פֿון סטויג היי. ~וונג. -עניש.

אַראַפּוועלצן — טרוו. וועלץ אַראַפּ, ~גע- וועלצט. אַראַפּוועלצן. אַ אַ שטיין פֿון האַרצן. ... איז אַראַפּ פֿון די טרעפּ, האַט ער זיך ווידער דערפֿילט ליכט — אַראַפּוועלצט אַ ביין חלום, מאיר ווינער, עלע פּאַלעס אונ- טערנאנג, באַראַקאוו 1929, ז' 99.

אַראַפּווענדן — טרוו. דזוו אַוועקווענדן — 82. מיט זיך — „נאַר ווי אַ קינד וואַס וויינט און שטרעקט די הענט, האַב איך זיך צו דער שטאַט אַראַפּווענדט, מלה, ליזער וו, נײ 1934, ז' 102.

אַראַפּווערן — טרוו. אַראַפּשלינגען מיט אַנשטרענגונג, זיך ווערנדיק, „וואו איז אַהינגע- קומען דער טעם? ... ווערט מערע אַראַפּ אַ פּאַר פּאַסאַליעס פֿון יוצא וועגן און שטופּט אַפּ דאַס טעלעלר, זש, נח פּאַנדרע.

אַראַפּווערטס — אַדוו. אַרכ. אין דער ריכטונג אויף אַראַפּ. אַן דען בוים וואַקסט דער פּיטום אויף ווערטס אונז מיט דען שטיל הענגט דש אחרוג אַן דען בוים אַראַב ווערטן, עפּש, דרך הישר לעולם הבא, 1999, תמי"ה? סה/א.

אַראַפּווען I — טרוו. 1. זאַגן עפעס פֿון אויבן אויף אַראַפּ. ניט הערן וואַס דער זיידע האַט אַראַפּגעזאָגט. 2. פּאַרענדיקן זאַגן גיך, אין איין אַטעם. אַ און אַרויסלויפֿן. מיט זיך. ~זאָגן. דער. -עכץ. -עניש.

אַראַפּווען II — טרוו? פּטמ. אוקר. >אַראַפּ- זרקען. [אין דרומדיקן אַרויסרייך ווערט פֿון זאַרקען — זאַרקען, דערפֿון זאַרגען, לסוף ווערט ר פּאַרשלונגען]. אַראַפּווערן. אַ פֿון די טרעפּ, פֿון אַלע שטיגן. „כײַן שוין עטלעכע מאָל אַווי בײַז געוואָרן אַז כײַאָב שוין געוואַלט איר אַ, נאַר יעדעס מאָל באַפּאַלט מיר עפעס אַ מורא, י. האַלפּערג, שײַנדעלע, וואַרשע 1913, ז' 13. „אַפּשׂר וואַלט געווען אַ יושר אַז נאַכן קאַנצערט זאָלסטו אַרײַנגײן צו די אַקטיאָרן און זײ אַ אַלץ [דער שרײַבער האַט דאָ בפּירוש פּאַרפּאַלגטערט מיט דפּון] וואַס דו טראַכסט און פֿון וואַס דו ביסט באַזאָרגט, מ. סאַקציער, סאַווי היימלאַנד, 1962, № 2. „מײַהאַט דאַכט זיך דײך אַליין אַראַפּגעזאָגט אַהער ווי אַ פּאַרשטויב קענע, אַ דײַטשישע שפּאַראַגאַלעק, פּמ [?], מלחמה, מאַסקווע 1948, ז' 51.

אַראַפּווען — טרוו. אַ בעבלעך, לאַקשן אַע [אַנשטאַט: אַ] וואַסער פֿון אויסגעקאַכטע ...]. „קלײַבט אויס קלײַנע קאַרטאַפּל, וואַשט גוט אַפּ, גיסט אַן מיט זינדליקע וואַסער און קאַכט בײַז דרײַ-פּערטל פּאַרטיק ... זײַט אַראַפּ די וואַ- סער ...“ מיטוואַך, וועגעט קאַזיבוי, נײ 1926, ז' 95.

אַראַפּווען — טרוו. אַ פֿון דאַכקאַמערל. אַ פֿון האַרצן. „דאַס קלײַד האַט פֿון איר ממש אַראַפּגעוואַנען און האַט איר צוגעגעבן זייער אַן עלעגאַנטן אויסזען, מ. סמבטיוו, טאַג, 1958, 8 IV. „קוועלנדיק אין טוויאקן מאַך, אַראַפּ געוואַנען און אויסגעצויגן פּאַר הענגן די גלי- דער, יפּ, די הענגענדע נח גריה, ז' 108. מיט זיך. ~זינגן, ~וונג, דער. -עכץ. -עניש.

אַראַפּווען — אַוטוו. אַ אַלץ טיפּער אין זומפּ. אַ ווי אַ שטיין אין וואַסער. אַ ביזן דנאַ, אין אַ תּהום אַרײַן. דער טאַג זינקט אַראַפּ אין ים. אַ אין מרה-שחורה. אַ אין אונטערבאַ- וואוסט. אַ געזעלשאַפֿט (פּאַראַייק, אינסטיטוציע אַע) קען אַ. „די קינדער [די הינדעלעך] הייבן אָבער אַן אַראַפּצווינקען ... צום ראַטע- ווען איז שוין נעבעך איצט צו שפּעט, עט, מלשים, ווילנע 1925, ז' 151. „די זון זינקט צו מערע-זײַט נידעריק אַראַפּ שוין / און הייזערדיק ווערן די שטימען פּאַרשלאַפֿט, ייש איבן, ה. ג. ביאַליק, דער מתמיד. „עס הערט זיך פֿון דער מיט אַ שטיל און טיף געזאַנג און אַלע פּנימער ווערן אַראַפּגעוואַנען, וויט וי, וויכעטענבערג, ז' 68. „דער ראַק, אַ ניט געפּרעסער, דרעמלט אויפֿן הענגער, אַן אויס געמאַטערטער דער קאַלנער זינקט אַראַפּ, הל, אַ גרויסע וועג אַן אַלען מידן ראַק. „אַ שיף פֿון טויטער שיף, טעג, איצטער, ז' 168.

מיט זיך. ~זינגן, דער — „מע דאַרף ניט האַבן קיין טיפּערן אַ ווי דער וואַס דער קריסטנטום האַט דעמאָנסטרירט, אַבא גאַרדיה, פּאַט, 1956, XII 14. ~וונג. -עכץ. -עניש.

אַראַפּווען — אַוטוו. אַראַפּקוקן. „דיא וואַלקן פֿר ברגן אין, אונז ער קאַן ניט זעהן, (וחוג) אונז אויף דיא צירקל פֿון הימל איז גוט [=גאַט] גיין אונז זיכט ניט אַראַב צו שטראַפֿן די רשעים, סהמ, איוב, כב, 14. „אַצוינד וועל איך אַ ביסל מײַן לײַב און מײַן האַרץ פֿר גיסן צו גאַט וואַס זעט אַראַפּ פֿון דעם אייבערשטן הימל אויף דער ערד, גדולת דוד ומלכות שאול, וואַרשע 1852, ז' 14.

אויך טרוו. זן — דערזען פֿון אויבן. שטיין אויפֿן באַלאַקאן און אַ די קינדער וואַס קומען אַן.

אַראַפּווענדן — טרוו. אַרכ. פּאַר כּלל-שפּראַך דטש. אַראַפּשיקן. „פֿר וואַר, איר זאָלט ווישן דו פֿום הימל האַט גאַט הרב גיזאַנט זײַני ענגל צו הילף דער חסידים, יוסיפּו, אַמטש 1661, פּו/ב.

אַראַפּווענקען — טרוו. מאַכן עס זאָל אַראַפּ- זינקען. ~וונג.

אַראַפּווען — טרוו. 1. אַוועקזען נידע- ריק(ער). אַ דאַס קינדעלע אויפֿן שטולעלע. „און זעצן ... זעצט ער [דער בעל-עגלה] זי אַראַפּ אונטן, צווישן די אַקעגנדיקע פּאַרשוינען, ממוט, ווינטש, ז' 93. „די משאַ פֿון די קייטן האַט אים מיט גוואַלד אַראַפּגעזעצט, א. י. סאַפּיר אויס מינסק, חסאת הקהל ... וו, ווילנע 1881, ז' 26.

2. אַראַפּווערן עמעצן. דערנידעריקן. מאַכן מע זאָל פּאַרלירן דעם אַנען. אַ דעם חצוף, דעם בעל-גאווה אַע. אויספּאַטשן און אַ דעם גבאי. „פּאַרערגערן די סאַניטאַר-היגענישע אַר- בעט-באַדינגונגען, אַדיק דעם יודישן אַרבעטער אויף דער שטופּע פֿון פּי, ט. טשערנאַווסקי, דער יודישער אַרבעטער אינ וויטרוסלאַנד, מינסק 1932. „האַט ער דירוישירט מיט אַן אַרקעסטער פֿון צוואַנציג מאַן און גלײַך אַראַפּ געזעצט דעם ציגלנערשן אַרקעסטער, אי. דרוקער, קלעזמער, קיזעו 1940, ז' 169.

3. אַראַפּווערן עמעצן פֿון אַ הויכער (הע- כערער) פּאַזיציע, שטעל. אַ דעם אַלטן פּקיד פֿון אַ הויכן אַמט. אַ פֿון טראַן, פֿון מל- כות. אַ פֿון בענקל. אַ עמעצן פֿון זיין גדולה. אַ פֿון עשירות. איר: „וואַס האַב איך מורא? מע וועט מיר פֿון מײַן קבצנות אַי, יודי פּאַר פּסח, וואַרשע 1881, ז' 173. „מיר איז אַפּילו אַ וואַנדער וואַס דער באַנק האַט באַשלאָסן מיד אַראַפּצוועצן, מ. טייטש, אַרום דער פּאַבריק, מינסק 1929, ז' 95.

4. פּאַרמינערן. פּאַרקלענערן. אַ די טעמ- פּעראַטור. אַ דעם פּרײַז; אַ פֿון פּרײַז. אַ די פּאַרדינסטן. אַ דעם אַרבעטסלויזן. אַ די פּרנסה; אַ פֿון פּרנסה. „עס זײַנען דער- גרייכט געוואָרן ערנסטע רעזולטאַטן אינעם פּרט פֿון אַראַפּווען די זעלבסטקאַסטן, זי גאַרבער שטימע, מאַסקווע 1924, № 54. „אַ פֿון די פֿים = בּדלות שטעלע, פֿירן צום באַנקראַט, צום אַנזעצן, „עס איז רעכט אַז דער דאָזיקער יאַריד וועט אים אַ פֿון די פֿים, אַר, דער ווינטער יאַריד. „אַ פֿון טראַפּ (א א) אַ פֿון דער מעלאַדיע, דעם ניגון — במש זינגען, מאַכן מע זאָל פּאַרלירן דעם ריכטיקן טאָן. (ב) אַראַפּווערן עמעצן פֿון זיין פּרעזידענט פּאַזיציע, פּאַרערגערן זיין מצב; (ג) אַראַפּווערן פֿון טראַקט, פֿון וועג.

5. אַראַפּשיסן. „געביטן דעם [אַנשטעל-] ווינקל, דאַס טריבל — און אַראַפּגעזעצט דעם עראַפּלאַן, ש. ברענמאַן, דורך קריג און רעוואָלוציע, אַדעס 1931, ז' 77.

מיט זיך — די זון זעצט זיך אַראַפּ. אַ זיך אויף אַ שטול, אויף דער פּאַדלעגע, אויף דער פּרײַזע. „אַז מע ווערט אַלט, זעצט מען זיך אַראַפּ, מע ווערט נידעריקער. „ווי אַ פּויגל וואַס האַט ניט וואו זיך אַראַפּצוועצן אינמיטן ים, אַווי האַט ער ניט געוואוסט וואו זיך אַהינצוואַן. „ווען מײַנדיקט (קאַנטשעט) אָבער

איז געשוואמען אויף דעם טיכס רוקן ווי אַ שפענדל, אַר, ידאָס טיכל.

2. טראַגן עפעס פֿון אויבן אויף אַראַפּ. אַ די זעק מעל, אַ דאָס קינד. „ער איז שוין פֿארטיק געוואָרן מיט דעם אַ און האָט זיך גאַנץ גוט אָפּגעמוטשעט“, מעשה נורא מהצדיק המפורסם רבי ר' מאירל מפרמישליאָ, לעמ בערג 1878.

3. חרובֿ מאַכן. ליקוידירן. אינגאַנצן אַ די טעלעכע געסלעך וואו עס איז געווען דאָס געטאָ. „מע האַקט אויס וועלדער, מע טראַגט אַראַפּ שטעטלעך און מע מאַכט באַפֿעסטיקונגען“, טעג, געברענטע ערד, ביא 1947, ז' 155.

4. אוועקנעמען און אויסגליכן. אַ שטיינער און גאַנצע בערגלעך ביים דורכפֿירן דעם נייעם שאַסיי. אויך פֿיג: אַ די שטרויכל־שטיינער וואָס שטערן דעם אויסגליכן.

מיט זיך — אין אַזעלענע פֿאַרלאַזן אַן אַרט. דוּו אַפּטראַגן זיך. „צווישן די מאַרק געוועלבער טראַגט זיך באַלד אַוורך דער ערשטער טיקטאָק פֿון שול־קלאַפּן. מאַרק זיצערקעס טראַגן זיך אין אַזעלענע אַראַפּ, משה פֿינגבוים, צוויי שבתים, אַנטאַלאַגיע פֿון רעליגיעזע לידער און דערציילונגען, ניי 1955, ז' 245.

~ טראַגן, דער. זונג. עכץ. עניש.

אַראַפּטראַכטן — דוּו אַראַפּדענקען —

אַראַפּטראַמקען — טרוו. אַראַפּוואַרפֿן, אַראַפּ שלידערן מיט אַ טראַסק. אַנגעמען פֿאַרן קאַלנער און אַ פֿון אַלע שטיגן.

אוסוו. אַראַפּפֿאַלן מיט אַ טראַסק. „די ווענט פֿון די זאַלן זינען באַהאַנגען מיט בילדער... פֿון אַלע קייסאַרים... אַראַפּ דערמיט! די זאַכן האָבן אַראַפּגעטראַסקעט אויף דער גאַס“, שטערן, מינסק 1932, № 7-8. אויך מיט זיך — פֿון זיך. עניש.

אַראַפּטרייבן — טרוו. 1. אַראַפּיאַגן. אוועק

טרייבן (פֿון אַן אַרט וואָס איז העכער). „פֿון גרויסע פֿאַלאַצן קומט מען אַפּ, / פֿון קעלערן שטייגט מען אויף, / דעם טרייבט די צייט פֿון שטול אַראַפּ, / דעם צווייטן זעצט זי אַרויף“, צוג, המנג, לעמבערג, יאָר? ז' 17. אַ רוט וואָס מע האָט אָפּגעריסן פֿאַר שבת דערמיט אַראַפּצוטרייבן די פֿליגן מאַג מען עס מטלטל זיין אום שבת“, 202, סג.ב. „ווי נאָר ער זעצט זיך אויפֿן פֿאַטערס שטאָט קומט אונטער איינער אַ פעמפּיק און טרייבט אים אַראַפּ“, ממוס, שלמה וו, ז' 18. „די יידן זינען מיט כוח אַראַפּגעטרייבן געוואָרן פֿון די לאַסטאוויטאָס און מיט קלעפּ און שיטערניצען אַריינגעלאָרן געוואָרן אין די וואַנאַנסי, יב זעלשטענע, ז' 367.

אַ די קאַטשקעס פֿון וואַסער = איר, אַנטאָן עמעצן שאַדן. „וואָס שרייט ער אַזוי? איך האָב אים די קאַטשקעס פֿון וואַסער אַראַפּ געטרייבן?“, וואָס קען ער מיר טאָן? טיין די קאַטשקעס פֿון וואַסער אַ“. „וואָס קען איך צו אייך האָבן? איר האָט מיר אַראַפּגעטרייבן די

אַ פּויער אין יוכטענע שטיוול אַראַפּגעטאַפּ־ טשעט די וואַקלדיקע טרעפּ“, נפתלי הערץ כהן, פֿאַרשריבן אין זכרון, תאָ 1966, ז' 81. עניש.

אַראַפּטומלען — אוטוו. אַ פֿון די טרעפּ.

„דער בליץ אַנגעשלאָגן האָט די היילטיג... און דער דונער... האָט אין הייל אַראַפּגע־ טומלט“, יהוּאַש, איב, הַנאַוואַטהאַ.

אויך מיט זיך — „די מענטשן וואָס האָבן זיך אַראַפּגעטומלט פֿון די הויכע מויערן“, שעליבוסקי, אין יאָרן אַרום, ז' 48. ~ טומל, דער. עניש.

אַראַפּטון — אַ אַראַפּטאָן.

אַראַפּטונקען — טרוו. אַנגעטונקען ערגעץ טיף. אַראַפּשטופּן (טיף) אין וואַסער. „איז היימקעס עיבאד געווען מאַכן צו אים [דעם שווימער] קלאַפּטער... און אַ דאָס קעפל אוי־ טערן וואַסער“, ב. גאַרין, דיא מוזיקים..., ניי 1900, ז' 5. אַ מענטש וויל זיך ראַטעווען... קומסטו מיט דען שטעבעריקער... פּען און ווילסט אים נאָך נידעריקער און טיפּער אַ“, אר, גאַלד.

מיט זיך — אַ זיך מיטן קאַפּ אין ווירבל־ שטראַם. ~ טונק, דער. זונג. עכץ. עניש.

אַראַפּטויפֿענען (זיך) — אוטוו. <L: tũpti.

אַראַפּעצן זיך, אַראַפּלאַזונדיק זיך אויף די שפיץ פֿינגער, אַננבייגנדיק די פֿיס און די קניי. אַ (זיך) פֿאַרן (צום) קראַנקן קינד.

אַראַפּטויקן — טרוו. מאַכן מע זאָל אַראַפּ אין

וואַסער. „זאָל מען אים אַ, וועט ער שוין מוזן שווימען“. געוויינטלעך מיט זיך — אַ זיך אין מקווה. „מאַשינעס וואָס הייבן זיך אויף אין די וואַלקנס און טוקן זיך אַראַפּ אויפֿן דעק פֿון ים“, ש. ראַטין איב, מילכאַמע, מאַסקווע 1932.

אַראַפּטליקען — טרוו. פּד. גראַב. אַראַפּ־

שטויסן. אַראַפּשטופּן. „מע האָט זיי אַן צערע־ מאַניעס אַראַפּגעטליקעט פֿון די אַקאַדעמישע טראַנען“, יג, איק, 1957 או 13. עניש.

אַראַפּטענהן — טרוו. אַ די קרוינדעס וואָס

האַבן זיך אַנגעקליבן. געוויינטלעך מיט זיך — זיך אַ פֿון האַר צו זיך.

אַראַפּטראַגן — 1. אַראַפּריסן, אַרויסריסן

און אוועקטראַגן מיט אַ גרויסער קראַפֿט. „דער ווינט טראַגט אַראַפּ דעם שניי פֿון די דעכער“. „דער ערשטער בעסטער ווינט וואַלט זיי [די הינדלעך] פֿונעם בערגל אַראַפּגעטראַגן“, פּראַ, יאַ פֿראַגע. „אַבער ווען אַ שטורעמווינט הייבט זיך אויף און טראַגט אַראַפּ אַלע קראַמען מיט אַלע הַזעצער פֿון שטאַט“, שט. פּונס יאַריד וו, ז' 102. „אַ שטאַרקער ווינט רייסט אויס הונדערט־יאַריקע ביימער מיט די וואַרצלען, טראַגט אַראַפּ דעכער“, חזיה זעלדעס, ווינטער אַבענדען, וואַרשע תרנ"ח, ז' 55. „דער טיך האָט דעם בריק אַראַפּגעטראַגן, און דער בריק

די אַרבעט און דער בענוין בלעבט רואיק שטיין, הייבט זיך אַן אַראַפּצוועצן אויפֿן דעק דער גאַנצער שמוץ“, ש. ספּיראַ, קליידער פֿאַרבערן, וואַרשע 1900, ז' 19. „האַט ער אַנגעהויבן צו שרייען, אַז די מוטער האָט זיך געוואַלט אַ אונטער זיין קול“, וויטס, „שרע־ בערק“, ז' 145. „די ניש־אַנגעטאַפּטשעטע שטרוי האָט אונטער דער לאַסט פֿון איר קערפּער זיך אַראַפּגעזעצט“, נאָטע לורייע, הימל און ערד, מאַסקווע 1965. „מיט יעדן אויפֿשטייג פֿון ראַקעטן אין די הייכן / האָט זיך די פֿינצערניש אַ זעץ געטאַן אַראַפּ“, פּמ, מלחמה, ז' 617.

~ זעץ, דער. זונג — אַ פֿון דער פּראַ־ דוקטיוויקייט. עכץ. עניש. ער.

אַראַפּאָרקען — [... זאַרקען] טרוו. 99:

~ זרקעווען, ~ זאַרגען. אַראַפּוואַרפֿן. אַ פֿון די טרעפּ, פֿון די שטיגן. אויך: ~ זע־ גען — „ער איז אַרויף אין דער היך, געכאַפּט ביים קאַלנער איינעם נאָכן אַנדערן און אַראַפּ־ געזערגעט פֿון די טרעפּ“, מ. שטרינגער, אינזלען אויף דער ערד, ז' 240. עניש.

אַראַפּזשיפען — 1. דוּו אַראַפּשיפען. „דאָס

גאַז־פֿיער איבער מיין קאַפּ זשפּעט צו מיר אַראַפּ ווי אַ שילטנדיקע שלאַנג“, נאָד.

2. אוטוו. קוויסקוים אַטעמען. לעבן קוים־ קוים. אַ פֿון קראַנקן געלעצער. עניש.

אַראַפּטאַגן — אוטוו. אַראַפּקומען פֿון הימל

(אויבן) ווי דער טאַג. „עס האָט שוין אַראַפּ־ געטאַגט, מע האָט שוין געקענט אונטערשיידן צווישן אַ וואַלף און אַ הונט“.

אַראַפּטאַן — טרוו. אַרַכ & אַרַכאַאיירנדיק.

אַראַפּנידערן. אַראַפּנעמען. אויסטאַן. „טוט אַראַב די קרין וואָס דאָ איז צו מאַכ־, סהמ, ירמיה, מה, 9. „אי [=איידער] מן די (תפילין) אויו טוט זאָל מן צו פֿר די דריי (רצועות) דאָן מן אום דען מיטלשטן פֿינגר גוויקלט האָט אַראַב טוין, עפש, טידור תפילות, אַמחט תקיח, גז, א. „האַט איינר זיני קליידר בישפּרענגט מיט ערד אודר מיט לאַם [=ליים] — ווען עז דעהר [=דאַר, טרוקן] ווער, דאָ טאַר ערש [אום שבת] ניט צו רייבן, אַבר ווען עז נאָך גאַס ווער, דאָ טאַר ערש הראַב טאַן מיט זינים פֿינגר“, לטו, סו.ב. „דאָן זאָלט איר פֿון אַיזערע לענדן דאָס זאַקלייד אַ און אויפֿשטיין געבאַרן פֿונסניי“, יהוּאַש, זון און נעבל, ז' 95. „רו האָסט אַראַפּ־ געטון די מאַסקע פֿון רביין פֿון דען פּונים“, טי סאַגן, ז' 300.

אַראַפּטאַנצן — אוטוו. אַ פֿון די טרעפּ.

„האַט אַ הילול פֿון אַ צעריסענע קויל אַראַפּ־ געטאַנצט אויפֿן שניי“, יודל יאַפע, אין קעסל גרוב, מאַסקווע 1929. „פֿון דעם יידל האָט ממש אַראַפּגעטאַנצט אַן אייביקע אינערלעכע שמחה“, ייט, פּוילן ווו.

מיט זיך — אַזוי זיך, מיט פֿרייד זיך אַ. ~ טאַנץ, דער. עכץ. עניש.

אַראַפּטאַפּטישען — טרוו. אַ די פֿרישע בייטן.

קאַשטקעס פֿון וואַסער?״. יניט קענען אַ קאַץ פֿון אויוון אַ״ = זיין גאַר אַ קנאַפּער אויפּטווער, אַפּילו ניט קענען פֿאַרדינען. אַ״ די ציג פֿון זיידנס (דער באַפּעס) קבֿר = איר, כלומרטש אַ סך אויפּטאַן, ברענגען נוצן.

2. במקום-ווערב פֿאַר אַנדערע מיט אַראַפּ (מיט בב: אַראַפּפֿירן, אַראַפּנעמען, אַראַפּנבֿענען אא). אַזויף טייל ערטער האָט מען זיך נאָך געסטאַרייעט פֿון די פֿענצטער אים [דעם פֿראַסט] אויך אַראַפּצוטרייבן, אַל״ק, גליקליכע פֿאַמיליע, וואַרשע 1881. געגליכן צו אַ שיף אין ים וואָס האָט זיך געזעצט אויף אַ זאַמד און אַ גוטער ווינט איז ניטאָ אַראַפּצוטרייבן פֿון דאָרט, ממוס, מסעות, ז״ 51. אַנהייב אַוונט טרייבט ער לאַנגזאַם פֿון די בערג אַראַפּ די סטאַדע, סענ, פֿאַעמען 1913, דער שטומער פֿאַסטער. פֿון פּולן בעכער האַסטו מיט אַ בלאַז / די וויסע קרוין אַראַפּטערייבן. / דו נאָר, דו נאָר, וואָס איז אין כּוס / בני דיר געבליבן?, יוואַש, אין געוועב, ז״ 116.

3. פֿאַרמינערן. פֿאַרקלענערן. בטל מאַכן. אַ״ פֿון אים די גאווה, די אַנגעבליאָנוקייט. אַ זיין נאַרישע זיכערקייט. אַ״ חוצפה מיט נאָך גרעסערער חוצפה. אַ״ די פּרזיין איבער דער קאַנקורענץ.

~טאַרייבן, דער. זינג. עכין. עניש.

אַראַפּטרייסלען — טרוו. אַראַפּוואַרפֿן טרייס לענדיק, אַ״ דעם שטויב פֿון טעפען. אַ״ דעם שניי פֿון מאַנטל. די נאַכט האָט סליכט פֿון טאָג אַראַפּגעטרייסלט, ווי דעם שניי די סאַנסעס טרייסלען, יוואַש, איבז, הַטאַוואַהאַ, די רר הוה. דאָס פֿערד האָט אים צו זינע קלוינען אַראַפּגעטרייסלט מיטן עק, ז״ 20. יאָ ליד פֿון דעם יינגל בעבין. דער ווינט האָט אַלץ אַראַפּ געטרייסלט פֿון די צווייגן, אַסתר שומיאַטשער, אין שעהן פֿון ליבשאַפֿט, ז״ 266. אַלע וועלן זיך אַ הייב טאָן און אַ״ פֿון זיך דעם דעספּאַטישן יאָר, זשיט וו, ניי 1912, ז״ 169. טרייסלט אַראַפּ פֿון זיך יענע קאַשטאַר-פֿולע תקופֿה, מ. שטורליצער.

מיט זיך — ז״ זיין קאַפּ טרייסלט זיך אַראַפּ. ~טאַרייבן, דער. זינג. עכין. עניש.

אַראַפּטריינקען — טרוו. 1. אויף גיך אויס-טרינקען. אַראַפּשלינגען. אַ״ דאָס גלעזל אַקעוויט. 2. אַפּטריינקען פֿון אויבן. אַ״ פֿון וויין נאָר אַ ביסל. אַ״ פֿון פּולן גלאַז טיי און צוגיסן מילך. ~טאַרונק, ~טאַרינק, דער. עכין. עניש.

אַראַפּטרייפֿן — אוטוו. גרויסע רעגנטראַפּנס טרייפֿן אַראַפּ. בלוט טרייפֿט אַראַפּ פֿון וואונד. ״זלצט מן עז אין איין כלי ואלר לויכר [= פּול מיט לעכער] דו דש בלוט האַרב רונט אודר זלצט עש אויף איין ברעטל דו גילאַט גיהאַבלט איז דו עש קאַן האַרב טרייפֿן, בראַנט, פרק יז. דאָ וואַרן זיא [די וואַסערן] האַרט גיוואַרדן, דאָן עש ניט זאַל היראַב טרייפֿן, צאינה, סגא. די חלבֿנע לעכט פֿונעם הענגליכטער הייבן

אַן צו שמעלצן און חלבֿ טרייפֿט אַראַפּ אויף דעם טיש אַראַפּ, רחלע דיא זינגערין, זשיטאַ מיר 1868. פֿון די וואַלקנס, נאַרעלע, וועט עס. פֿאַרשטייסטו מיר, אַ״ אין גרויסע טראַפּנס, ממוס, קליאַטשע, ז״ 136. ״עס הייבט אים אַן צו שטעכן אין די אויגן... איינע נאָך דער אַנדערער טרייפֿן אַראַפּ הייסע טרערן, פּרוג וו, ניי 1910, ז״ 26.

אויך פיג: ״די שנירלעך פּערל וואָס הענגען אויף דעם אַלדו און טרייפֿן אַראַפּ און גרייכן ביז אין דער ברוסט״, ישעיה, פּירוש עבֿר-טבֿטט, לעמבערג 1877. ״שמוציקע ליכטיקייט האָט פֿיכט אַראַפּגעטרייפֿט פֿון די שניבלעך און זיך אויסגעמישט מיט די שיטערע שאַטנס אַרום די ווענט״, מק, מוניע דער פּייגל-הענדלער. זע, די ליבשאַפֿט מנינע ווי ראַסע טרייפֿט אַראַפּ צו דיר אין ליים, יפ, נפּיליס, ז״ 107.

מיט זיך. ~טאַרייבן, דער. זינג. עכין. עניש.

אַראַפּטרייען — אוטוו. 1. טרעטן, שפּאַנען, גיין מיט פֿעסטע טריט אויף אַראַפּ. אַ״ פֿון דער הויכער פּאַזיציע. 2. טרעטן אין אַ זיט. דזו אַפּטערען. דער יידישער מלך האָט ניט געטאַרט שטאַליצירן איבער זינע ברידער און ניט אַ״ פֿון קיין מצווה, ר״ יעקבֿ מדבּונא, משלי חכמה (דברים), ווילנע תר״ג, נא/א. אַ״ אויף אַ האַר פֿון אַרטאַדאָקסן יידינטום האָט ער באיך אויפֿן ניט געוואַלט, יופֿא, 1885, Ne 22.

~טרעטן, ~טאַראַפּ, דער. זינג. עכין. עניש.

אַראַפּטריענען — טרוו. אַראַפּריסן דאָס צוגענייטע. אַ״ אַ שלעכט-צוגענייטן אַרבל. [ביים וואַשן] אין בענין... איז אויך נייטיק די שפיצן פֿון קלייד אַראַפּצוטריענען, ש. שאַ-פּיראַ, קליידער-פֿאַרבער, וואַרשע 1900, ז״ 6.

אַראַפּטריערן — אוטוו. אַראַפּטרייפֿן מיט טרערן אָדער מיט ענלעכס צו טרערן. אירע ליכטיקע אויגן האָבן שטיל אַראַפּגעטריערט. די וואַסער-רינע האָט פֿון דאָך אַראַפּגעטריערט, / אין רינע האָט געפּנייקט זיך אַ קליפה / וואָס האָט דער מאַמעס ווייטיק אויסגעכליפּעט, חג, דער מאַמעס צוואַה, ז״ 20. ״ווען דו וואַלט געזען וויפֿל ליבשאַפֿט עס טרערט דאָרט אַראַפּ פֿון די מצבֿות, פֿון די שטיינער, ריזל זשיכ-לינסקי, פֿאַר, 1961, VIII 28.

טרוו. — מיט (דורך) פֿאַרגיסן טרערן אַראַפּ ווישן, אַראַפּוואַשן. אַ״ די ווייטיקן, די עוולות, די באַליידיקונגען אע. עניש.

אַראַפּטיאָגן — טרוו. אַראַפּטרייבן. אַ״ די יינגלעך פֿון שפּילפּלאַץ. ער האָט באַשלאָסן בני זיך אים [דעם קאַנקורענט] אַראַפּצוטיאָגן פֿון וועג מיט וואָס ער וועט נאָר קענען, יב״א ז״, דער ישיבֿה-חבור... ווילנע תרנ״ח, ז״ 9. ״פלעגט דער עקאַנאָם אַ מיטן פֿערדל פֿון זיין אייגן שטיקל פֿעלד צו טאָן פּריצישע אַרבעט״, אַש, תהלים י״ד.

מיט זיך — דער ראָב האָט אַרויסגעלאָזט אַ גאַרגלדיקן פּאַריטאַך-גראַפּער און זיך פּלוצ-לינג ראַשיק אַראַפּעיאָגט אויף אַראַפּ, א. טטרעליץ איבז, מ. שאַלאַכאַוו, אויפּגעאַקערטע ר״יערד, מאַסקווע 1937.

~יאָג, דער. זינג. עכין. עניש.

אַראַפּטיאָווען זיך — אוטוו. זיך באַווייזן, זיך מעלדן פֿאַר אַ גרופּע (מיט אַן אַפּלאַמב, אַזוי ווי מע וואַלט געקומען פֿון אַ הייד). האָט זיך אַראַפּעיאָוועט אַ פֿיכער פֿון דעם הימל אין דער מערה אַרצין און עס איז אַרויס אַ בתּיקול, מ. דלוגאַטש, די וועלט מסורה, וואַרשע תרנ״ה, ז״ 44. ״אין דער אייגענער ציט האָט זיך אַראַפּ געיאָוועט אַ יונגעראַמן״, ספ, גליקליכע און אומגליקליכע, ז״ 143. ״פֿרער יאָווען זיי זיך אַראַפּ מיטן בלאַז, מיטן טראַק און מיטן אַגשטעל, און דערנאָך קומט מען פֿונדעסט וועגן מיט זיי דורך, שטערן, מינסק 1938, Ne 8.

אַראַפּטיאָמערן — אוטוו. אַראַפּהליכן, אַראַפּ קלינגען ווי אַ געיאָמער. דאָס קלאַגליד יאַמערט אַראַפּ פֿון דער פינען. די אַרעמקייט האָט אַראַפּעיאָמערט פֿון זייערע קליידער.

טרוו. — דורך יאַמערן עפעס אויסדריקן, איבערגעבן. זייערע שמאַטעס האָבן אַראַפּגע-יאָמערט לאַנגיאַריקן דלות. די בלייכע, אויס-געדאַרטע פּנימער יאַמערן צו אונז אַראַפּ: העלפֿט אונז!״, מיט זיך. זינג.

אַראַפּיערן — אוטוו. אַראַפּיערן, אויפֿ-בלאָזן זיך [אַזוי ווי אויפּגיין פֿון הייוון]. נאָר אַ מערכה — זי איז געפּאַלן איבער דעם פֿאַרטן וואָס יערט פֿון איר תּמיד אַראַפּ, גענאַרטע וועלט, 1815? [סאָווי אויסגאַבע 1940, ז״ 65].

אַראַפּיק — אַדי. נעאַל. וואָס איז (גיט) אויף אַראַפּ. וואָס ווערט ווייניקער, שוואַכער. אַ״ער שטראַם. אַ״ע כּוחות. אַ״ע שפּעפּרישקייט. אַ״ע סעקווענציע. ז״י נייגן זייערע שאַרפֿע שפיצן אַראַפּ, / אַלץ נידעריקער, אַ״ער, ביז זיי קומען צו / צו דעם ביסל מאַמע-ערד אינעם בלוינע טאַפּ, הל, בלאַט... מאַמע-ערד.

אַראַפּכאַפּן — טרוו. 1. אַראַפּנעמען כאַפּן דיק, אין געאַפּל. אַ״ דאָס היטל און באַגריסן. אַ״ אַ פּלאַסטער פֿון רוקן, אַ״ דעם באַנדאַזש. ר״ למך האָט שנעל די מיץ אַראַפּגעכאַפּט פֿון זיין קאַפּ, דען ער האָט זינע פּריצים דערווען — און זיך געבוקט צו דער ערד, אד״ם, דער שפּיעגעל פּיר אַללע, וואַרשע 1893, ז״ 32. ״איבער הונדערט און צוואַנציק יאָר אָן דו וועסט קומען, געדענק, כאַפּ מיר אַראַפּ פֿון דער תּליה״ [אויף יענער-וועלט, וואו איך וועל הענגען אויף דער צונג], פּראָ, דער משולח. ״שפּרינגט זי אַראַפּ פֿון בעט, כאַפּט אַראַפּ פֿון שטול דאָס וויסע אונטערקלייד און באַהאַלט [עס] ערגעץ אין אַ ווינקל, אַר, ש״וטי-שרעק. [ער] האָט אַראַפּגעכאַפּט זיין הילצערנע ביקס און געפּאַכעט מיט איר,״ ספ, סודות, ז״ 5.

האָט ער אים גוט אויסגעבויערט, געבוכצעט מיט די פּוּיסטן און אָראַפּגעכאַפּט פֿון אים דאָס היטל, אַש, גראַסמאַן און זון. „האָט ער די אויער־רערלעך פֿונעם קאַפּ אָראַפּגעכאַפּט גע־שווינד און אויפֿן גאַסט דעם קעס דעם גאַנצן אויסגעלאָזט“, פּמ, מלחמה ו, נ"י 1956, ז' 184.

2. אויסטאַן געשווינד. אַ פֿון זיך דעם מאַנטל און די קאַלאַשן. אַ די הייזעלעך און אַוועקזעצן אויפֿן טעפּל. אויך: אַ די מאַסקע פֿון פּנים. „אין פֿינף מינוט אַרום כאַפּט ער אַראַפּ מיט קעס די תּפּיליץ“, אַר, דער פֿאַרביטערטער.

3. אָראַפּהאַקן, אָראַפּשניידן, אָראַפּשיסן אע. בכלל טאַן יעדער מין אַרבעט בעת מע דאַרף אויף גיך אַ נעם טאַן דעם אינסטרומענט (מכשיר) און אויך גאַר גיך דורכפֿירן די אַרבעט. „די מאַשין האָט אָראַפּגעכאַפּט אַלע פֿינגער פֿון דער רעכטער האַנט“, אַ קעפּ מיט דער גיליאַ טינג. אַ די לאַקן פֿון איר קאַפּ. „באַלד ווי דער שנילמלך וועט אַפּטאַן די מעשה, זאַל אונ־טערקומען איינער פֿון הינטן... מיט אַ בלויון שווער און זאַל אים אַ דעם קאַפּ אָן שאלות און מעלות“, אַלצ, תּוכחת חיים, ווילנע 1865.

ז' 90. „אַנשפּיעצן צוויי פֿינגער, אַ אַ שניין, אַפּוּישן די האַנט אָן פּאַלע — איז כּהרף־עיין“, פּרץ, יר שלמה מעשהלעך, 1. „ער זאַל ניט מיינען אַ דאָס וואָס ער האָט אָראַפּגעכאַפּט דרפּ חלקים פֿון זיין באַרד גיט אים דאָס רעכט צו בלאַזן זיך“, שט, מאַטל ו, ז' 174. „קוילן האָבן אים נאַכגעיאָגט. דעריאָנט האָט אים גאַר איינע און דעם צייגפֿינגער פֿון דער רעכטער האַנט אָראַפּגעכאַפּט“, מ, לעוו, פּאַרטיזאַנישע וועג, מאַסקווע 1948. „כאַפּט גיך אַראַפּ די קאַרעקטור, שמיטט זי אויס מיט קליי און קלעפט עס צו צו אַ גרויסער שטיק בלעך“, י. ליובאַמירסקי, איבז, דער שניפּט, מאַסקווע 1932.

4. אַפּפּאַטאַגראַפֿירן. אויך: אַפּמאַלן, נאַכמאַלן. „מע האָט זי אַרבינגעלאָזט צום נשיא און זי האָט מיט איר קאַמערע אָראַפּגעכאַפּט בילדער“, ווען איך זאַל זיין אַ מאַלער אָדער ... אַ פּאַטאַגראַף, וועלט איר אָראַפּגעכאַפּט די דאָזיקע גרופּע“, שט, אַרעמע און פּרייליכע וו, ז' 75. „עס זאַל חלילה ניט געלינגען, דעם פּאַטאַגראַפֿער אָראַפּצוכאַפּן זייער צוהר“, אַבֿי ער בורשטיין, אַמעריקאַנער, 1958 X 16.

5. אָראַפּגאַנצען. אַ אַן עפל פֿון קוּיש. „ענגעלע, בענגעלע, / שטופּ אַ סטענגעלע, / פּיף־פּאַף, נאַגל ברֿי. / אַנע זאַנע, / קומט די פּאַנע, / גרייט צום טיש / און כאַפּט אַראַפּ די גרעסטע שטיק פּיש“, קז, אויך צייַעניש. „זי איז אַ גרויסע גנבּטע, פֿון צוועלף אַרשין מאַ־טעריע קאַן זי אַ דרייצן“, שט, קאַמעדיעט, ז' 52.

6. אַרבינריגן אַ פֿאַרדינסטל. (לויטן בילד: אַ פֿון אויבן — דאָס פֿעטע, די סמעטענע). גוט פֿאַרדינען און אויף גיך. אַ דאָס פֿעטע איידער די רעגירונג נאַמינירט די פּרייזן. אַ (פֿון אויבן) די סמעטענע און איבערלאָזן פֿאַר די אַנדערע זייערמילך. „לייבצען איז אַמאַל

געראַטן מאַכן דורך רפֿאַלן אַ גוט געשעפּטל, אַ פֿון אויבן אַ היפש פֿאַרדינסטל“, ממוט, ווינטשפּ, ז' 191.

7. פּלינק נאַכמאַכן. אַרבינרעמען. אַ די מאַדע פֿון די גרויסשטעטישע. אַ דעם נגידס גענגעלעך. „די חברה (כּפּרות־שלאַגעֿרס) נאַרן זיך אַליין... אַז דער האָן האָט אָראַפּגעכאַפּט אַלע זינגע שווינדלעך און גנבּות“, יוד פּאַר פּסח, וואַרשע 1881, ז' 52. „פֿון די ריכע הכּזער, וואו זי האָט געדינט, האָט זי אַראַפּגע־כאַפּט אַ געוויסן שניט“, ב. גאַרין, דיא מזי קים... נ"י 1900, ז' 36.

8. פֿאַרמינערן, פֿאַרקלענערן. אַ צען פּראַ־צענט פֿון חשבון. אַ עטלעכע יאַר פֿון איר עלטער. „דער אַגענט האָט אָראַפּגעכאַפּט אַ צוויי־דרט יאַר, אויב ניט די גאַנצע פֿיר“, אַר, 'באַצאַלטע טעכטער'.

מיט זיך — 1. אָראַפּשפּרינגען, אָראַפּ־לויפֿן אע. אַ זיך פֿון פֿינפֿטן גאַרן. אַ זיך פֿון שפּיץ באַרג. „האָט ער זיך פּלוצלינג אָראַפּ־געכאַפּט (פֿון טרעגער פּלייצע) און האָט געגעבן אַ שטיס דעם טרעגער און גרוב אַריין“, ר' יעקבֿ מדובנא, משלי חכמה (שמות), ווילנע תּרנ"ג יב/ב.

2. אָראַפּקומען. צופֿאַרן, צוגיין ערגעצוואו — אַן באַזונדערע הכּנות. אַ זיך אין גאַס זיך אַ אויף פּסח צו טאַטע־מאַמע(ן). „קומענדיק אַהיים, האָט ער זיך אָראַפּגעכאַפּט אין מרחץ, אָראַפּגע־וואַרפֿן פֿון זיך דעם שמוץ און זיך אויס־געגליכט די ביינערע. ממוט, 'שבת', פֿאַרוואַט זאַל איך מיך ניט אַ אַהיים אויף יום־טובֿ קיין כּתרילעךקע?“, שט, לכּבֿוד יום־טובֿ ו, ז' 23. „אָראַפּגעכאַפּט זיך גלייך צום גוט־אַרט און געהאַלטן אַכּניא בישם באַרעבער“, יוד, יאַשע קאַלב, נ"י 1956, ז' 209. *פֿון אַלע צו רות (מלאכות) זיך אַ... אין באַה, אין ווינקעלער, צו דער חבֿרעטע (א) = פֿאַרגעסן ציטווייליק אַלע זאַרן, זיך ניט רעכענען מיט די פּלענער וואָס מע האָט זיך געהאַט געמאַכט. *צו קידוש־לכּנה זיך אַ קיין אַ דעם = געבן אַ פּוילן תּירוף למאַי מע איז געפֿאַרן הוליען, פֿאַר־ברענגען. *זיך אַ קיין מינסק נאַך אַ נדבֿה = אומזיסט־אומנישט פּטרן הוצאות אויף פֿאַרענישן (ווייל 'מינסקער חוירים' גיבן כּלומרשט ניט קיין נדבֿות). *זיך אַ אונטער דער מאַמעס פֿאַר טעך = איר וועגן אַ שרעקעדיקן וואָס זוכט אַ באַשיצונג.

3. אינמיטן פֿאַרן אָדער גיין זיך אַפּשטעלן כּדי צו זיין ערגעצוואו. (ציטווייליק) ביטן אַ מאַרשרוט (מיט אַ באַשטימטן ניצעם ציל). „גנז געריקע מענטשן... האָבן ליב אַמאַל זיך אָראַפּ־צוכאַפּן פֿון טראַקט, פֿון שאַסי און זוכן אין אַ זיט נייע וועגן“, פּרץ, 'אַ רופּא צי אַ חולה?', „וואַלט אַפּשר געווען אַ פּלאַן, ער זאַל זיך צוריקוועגן אַ מפּאַיעזד לפּאַיעזד צו אונדז?“, שט, אַיזענבאַהן געשיכטעס, ז' 29.

4. אויף גיך אויפהייבן זיך פֿון אַרט. אויפֿ־שטיין. „די גאַנצע וועלט שלאַפּט, נאַר ייִדן כאַפּן זיך אַראַפּ פֿון די געלעגערס, גענעצן,

קנאַקן אויס די ביינער. דער שלאַף ליגט זיי אויף דער ברוסט“, ממוט, ווינטשפּ, ז' 85. „מיט פֿרייך כאַפּ איך מיך אַראַפּ (פֿירען) פֿאַרטאַג פֿון געלענער און לויף צום חבֿר“, פּרץ, 'ציקאַ' ו, ז' 46. „יונגערמאַן, כאַפּ זיך, זיי מוחל, אַראַפּ און פּאַרע אונדז אַפּ אַ טשייניקל טיי, בערג, 'בינאַכט'.

5. אַרבינקומען צו זיך פּדי אויף גיך עפעס צו טאַן. אַ זיך און אַנזייגן דאָס קינד. „איך כאַפּ מיר ווידער אַראַפּ און גיס אַפּ דאָס פּלייש“, שט, דאָס טעפּל.

~ כאַפּ, דער. זונג, עכין, עניש. ער (יין, קע). עריי.

אָראַפּלאַן — טרוו. 99: אַ'ענען, אַ'עווען. אַין קוילן פֿון די וואַנען. אַ די זעקלעך מעל פֿון בויד. „ער הייסט [איר] אַענען פֿון די קעמלעך“, פּרינצעטין עדינא, וואַרשע תּרמ"ב, ז' 2. „אַלע וועגעלעך האָבן זיך געשטעלט. מע האָט אָראַפּגעלאָדעוועט עטלעכע קאַסטנס“, א. בערגמאַן, קאַזקער מעשיות, וואַרשע 1929, ז' 119. „היי, איר קענכט אויף קעמלעך, / לאַדט אַראַפּ די ווינען / וואָס וועלן יורדס טישן / מיט יום־טובֿ־גאַלד באַשינען“, יפּ, נפּילים, תּ"א 1963, ז' 62.

~לאַד, דער. זונג, עניש.

אָראַפּלאַן — דער. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אָראַפּלאַן (זיך). פּלוצעמדיקער אַ. אַנ־כוותדיקער אַ. 2. אַרט וואו מע לאַזט זיך אַראַפּ. אַ צום ים. 3. ירידה. נידערונג. אַן אַ פֿון חברה ש"ס צו דער חברה עיניקעבֿ. „אַזאָ ענלעכקייט [צום סעקסלעבן פֿון זייג־חיות] איז אַ ביסל שווער אָראַפּצושלינגען. איז אין דעם טאַקע דאָ פֿאַר אונדז מענטשן אַ היפשער אַ“, לע, טמו, 1954 וו 20. „מיט דער גאַנצער אַכּוריות פֿון אומפֿאַרמלעך אַ“, משה קנאַפּהיים, ליטעראַרישע בלעטער, ביא, № 94-95.

אַ־בֿע־טֿל — ביי איין וואַנט פֿון דער טורמע־קאַמער אַן אַ־בעטל, מ. ראַזענבליום איבז, יוליוס פּוטשעק, מיט אַ שטריק אַפּן האַלדז, מאַסקווע 1948. אַ־צֿי־נֿגֿלֿ בֿשֿ אַ ביקס. זי האָט שוין אויסגעשטרעקט דעם פֿינגער אַנצוקוועטשן דאָס אַ־צֿי, מ. לעוו, פּאַרטיזאַנישע וועג, מאַסקווע 1948.

אָראַפּלאַזירן זיך — אוטוו. 99: ~לאַזשירן זיך. מיט ביטול: אָראַפּקומען, אָראַפּלאַזן זיך אומגעבעטענערהייט, אָדער שפעטער ווי מע האָט געדאַפּט. מיצקע־דערינען אַ זיך מיט דער גאַנצער 'שאַמפּאַכע' [=משפּחה]. „בש מיר איז קיין צאַך־מאַך, אַ מאַמע איז איינע. און טאַמער וועט דער טאַטע זיך אַ מיט אַ צווייטער — וועל איך זי מיטן גרינעם בעזעם אַרויסטרייבן פֿון שטוב —“, סוצ, דעם חלפּס טאַכטער, גרינער אַקוואַריום, תּ"א 1975, ז' 65.

אָראַפּלאַזן — טרוו. 1. מאַכן עס זאַל אַראַפּ־פֿאַלן. אָראַפּנדרערן. אַ דעם פֿאַרהאַנג. אַ דעם קניט, אַ דעם עראַנאַווט. אַ די זעלען. אַ

— די דאזיקע בושע געם איך אויף מיר, שמעון האַראַנטשיק, גאַטס משפּט.

9. אַוועקלאָזן, אַזוי ווי אַראַפּשטופּן. אַ פֿון דער וואַרעמער היים. אַ די גענזו פֿון קאַרמען זיי און פֿירן קיין פּריסט. . . . אַזוי ווי עס וואַלט דעם פֿאַטער אַליין פֿאַרדראַסן וואָס ער האָט די קינדער אַראַפּגעלאָזט פֿון ק ע ס ט און אַרויסגעיאַגט פֿון זיין שטוב, יוד פֿאַר פּסח, וואַרשע 1881, ז' 143.

10. גיך אויסטרינקען. אַ אַ פֿינעם לחיים. אַ אַ פֿאַר כּוּסוּת. זאַלבעצווײַט אַ אַ פֿלאַש וויין.

11. אין פֿאַרבינדונג מיט אַן אַבֶּר — לאָזן אין דער ריכטונג אויף אַראַפּ.

אַ די אױגן — 132. א זיך פֿאַר שעמען; זיין (ווערן) פֿאַרשעמט. אַ די אויגן און בעטן אַ נדבֿה. אַ די אויגן ווי אַ גנבֿ (וואָס מע האָט געכאַפּט). רויט ווערן און אַ די אויגן. „ער האָט דאָרט נישט געהאַט נישט כּבוֹד און נישט נחמה, / האָט געצאלט מיט שטראַף אַחת ואַחת, / געהאַט ביוונות אויפֿן פּוּד, אַראַפּגע- לאָזט די אויגן,“ אַלצ. קליין וועלט, לאַנדאָן 1894, ז' 20. „אַן אַרעם־בחור פֿון אַ יאַר זיבעצן, אַ דערשלאָגענער, דורכגעגעצט פֿונעם רעגן, טרייסלט זיך און שטייט אַדיק די אויגן, ממוּס, שלמה. זי שטעלט אָן דאָס פּיסקעלע, ציט זיך ביים ווייניג פֿאַרטעכל און לאָזט די אויגן,“ אַלצ. קליין וועלט, לאַנדאָן פּוילישע שטעטל, וואַרשע 1926, ז' 54; ב) זיין צניעותדיק, בפּיחן אַרויסווייזן צניעות. אַ די אויגן ווי אַ (פֿאַרצצטיקע) כּלה. איר: אַ די אויגן ווי אַ קאַנאַק (הנגול), ווי מאַטיע מאַרע־ היכער; ג) כּכלל נישט קענען קוקן גלפּך עמעצן אין די אויגן. אויך: אַ די אויגן לע פּל עך — ב) 98; אַ די ברעמען איבער די אויגן — ב) פרץ.

נישט אַ קיין אויג (די אויגן) פֿון עמעצן, פֿון עפעס — א) אַ לענגערע צייט קוקן מיט גרויס אינטערעס, מיט ליבשאַפּט, מיט פֿאַר- וואונדערונג. נישט אַ קיין אויג פֿון דער כּלה, פֿון דעם חתן. „ער האָט נישט אַן אויג אַראַפּ- געלאָזט פֿונעם צדיק, צום שלש־סעודות אויך אַזוי,“ יא. שטערנטיכל, לנפּציג 1861, ז' 97; „די גאַנצע צייט פֿון איר טראַגן האָט זי די אויגן נישט אַראַפּגעלאָזט פֿון איר בויך, אַנקוועלג- דיק ווי ער ווערט אַלעמאַל העכער,“ ש. בעקער- מאַן, די קאַרטן וואַרפּראַקע, אַדעס 1888, ז' 54. ב) דזוו נישט אַרויסלאָזן פֿון די אויגן. היטן, אַפּהיטן, כּסדר לייגן אַכט. נישט אַ קיין אויג פֿון בן־יחידי. „די מאַמע לאָזט נישט אַראַפּ קיין אויג פֿון מיר, שמייכלט און זאָגט צו מיר: וועסט אַנטשלאָפּן ווערן?“, ש. יאליהו הנביא.

אַ די הענט — א) געבן אַ פאַשט. ב) נישט וועלן אָדער נישט קענען עפעס אויפּטאָן. פֿאַרליין האַפּענונג. זיין קראַנק און אַ די הענט. מע טאָר נישט אַ די הענט און אַריינפאַלן אין יאוש. „נישט קוקנדיק וואָס מע וויל אונדן אויסהאַבן, לאָזן מיר נישט אַראַפּ די הענט,“ יאַנאַס טורקאָו, פֿאַרזאַשענע שטערן, ז' 227.

4. מאַכן עס זאָל אַראַפּרינען, אַראַפּטריפּן. אַ אַ פּליסיקייט. אַ אַ טיך (ירדן) טרערן. „געמוכרט אַ בחורל, למאַי יענער האָט נישט אַראַפּגעלאָזט די וואַסער אין קלאָזעט,“ פּבוֹול טיטא, אַט דאָס זינען מיר, כּאַרקאַריקיעו 1932, ז' 23. „לאָז אַראַפּ ס'וואַסער = אויך: רעד (שריב) אַ סך קירצער, אָן איבעריקע און פּוסטע רייד. „איז שוין יענער שטעקאווע און לאָזט אַראַפּ אַ שמייכל אין באַרד אַריין“ [אַנאַלאָגיש צו: אַ אַ טרער אין באַרד אַריין], שמעון האַראַנטשיק, גאַטס משפּט.

5. אַראַפּנעמען פֿאַר זיך. אַראַפּגנבֿענען. אַ צו זיך אין קעשענע. אַ דאָס קליינגעלט. „עסן פּישי . . . יוּך מיט קרעפלעך . . . איז אַ סך גרינגער . . . ווי אַפּגעבן אַ הונדערטער . . . וואָס ער האָט דאָס שוין לאָנג אַראַפּגעלאָזט טיף אין קעשענע,“ יוד פֿאַר פּסח, וואַרשע 1881, ז' 52. „ער העכערט דעם מקח פֿון פּלייש, גיט פֿון דעם דאָזיקן געלט אַ טייל זינען אַרעמע קרובֿים, אַ טייל זינען טענצער און אַ טייל לאָזט ער אַראַפּ צו זיך אין קעשענע, אַ מתן כּסתר,“ ממוּס, ז' 14. „די אַלטע מיטן, ז' 14. „אויף אים זאָגט מען אַז ער האָט . . . אַראַפּ געלאָזט די ממתקים און אַרויסגעשטעלט דער וועלט אַ פּביג,“ ש. ס'אַ ליגן. „די פעטש וואָס דער לאַקיי האָט געכאַפּט פֿונעם שווייצער האָט ער גאַנץ פֿיין אַראַפּגעלאָזט אין קעשענע“ [שפּילעוודיק, פּונקט ווי פעטש וואַלטן געווען מוּמנים], ש. כּהרילעווקער האַטעלן.

6. פּיג. פֿאַרקלענערן. לית ברירה אַ די הר צאֹות. „פֿאַרוואָס האָט גאָט אַזוי געטאָן אַראַפּ- צולאָזן אַ חלק פֿון זיין ליכטיקייט יתברך וואָס איז פּוֹל און ריינגט אַרם אַלע וועלטן,“ תּניא, 160. „די מאַמע . . . לאָזט . . . אַלעמאַל אַראַפּ פֿונעם נחמה וואָס זי האָט געקלערט אין אים צו האַבן,“ בערג, אַפּאַנגא, וואַסטאַק, ז' 25. „לאָז אַראַפּ דאָס פּייער, ציט זיך שלאָפּן לייגן,“ הל, לידער, ז' 1940, ז' 19.

7. אַ אַ פּאַסאַזשיר פֿון אַ פֿאַרקער־מיטל. אַ פֿון באַן, פֿון שיק, פֿון עראַפּלאַן. אַנאַ לאַגיש מיט אַ פֿון פּוֹר, פֿון בויך. „וואוהיין ווילסטו זאָל איך זיך אַ? רוף מיר אָן דאָס אַרט וואו דו וואוינסט“ [בעת דער אַשמדי פּליט מיט ישראלקן], ממוּס, קליאַשע, ז' 160. „אַלע וואָס האַבן געזאָגט אַז זיי זענען פֿאַר- מעגלעך אין אַ האַטעל צו גיין — זיי אַלע האָט מען פֿון שיק אַראַפּגעלאָזן,“ פּה. פֿון ווייטע לענדער.

8. אַראַפּנדיערן אָן אינסטרומענט (מכשיר) אויף עפעס. אַרויסלאָזן אָן אינסטרומענט פֿון האַנט. אַ די שער אויפֿן קעפעלע. אַ אַ הובל אויף אַ ברעט. „זיבן וואָכן זאָלסטו דיר ציילן, פֿון ווען מע לאָזט אַראַפּ אַ שניידמעסער אויף דער תּבואה,“ תּי, דברים, טו, ז' 9. „די קלעזמער האַבן אַראַפּגעלאָזט די סמיטשקעס. דער יום־טובֿדיקער עולם איז געבליבן שטיין רואיק,“ טפ, סודות, ז' 9. „מענטשן זענען מיינסטן? — האָט ער אויף אַ רבע אַראַפּגעלאָזט די האַק . . .

עמעצן מיט אַ שטריק דורך דעם פֿענצער. אַ די אייבערשטע באַנק פֿון קופּע. אַ די טריסיים איבער די שויבן (א״כ). אַ דעם מת אין כּבֿר. „דער הימיל וואָרד הראַב גילושן אונד דש טעט אונד נוט, / איין געביל ווש בֿור שלושין, נימנט קונט זעהן גוט“ [שטריכל איבער ו, גאַט], שמואלבֿוּב, סטראַפּע 1701. „דו דאַרפּשט יא גיך אַנדערשט טאָן דען דו דו פֿון דיר אַראַב לאַשט זיין פּלורן, דאָ וואָר דעם פּעור זיין עבודה,“ ר' יעקבֿ בר' יצחק גיגל, קהלת יעקבֿ, פּראַג תּכנ״ג, פּט/ב. „באַזוינזט נח אַ פֿאַרסאַפּטער יוד, לאָזט אַראַפּ דעם קלומיק מיט סחורה אויף דער ערד און נעמט זיך ווייטער אויסרופֿן וואָס ער האָט צו פֿאַרקויפֿן,“ ממוּס, בּישיבֿה של מטה.

[אַז מע לאָזט אַראַפּ די תּפּילין — מוז מען פּאַסטן, אַבער ווען די תּפּילין זענען אין זעקל — דאַרף מען נישט פּאַסטן. אָן עס־האַרץ האָט ערבֿ טשעה־באַבֿ בפּיחן אַראַפּגעלאָזט דאָס זעקעלע תּפּילין אויף דער ערד און האָט געטענהט: מאַרגן דאַרף איך נישט פּאַסטן.]

2. טענע. בּני פּאַרשיידענע מלאַכות טאָן יענעם טייל אַרבעט, בעת מע דאַרף עפעס לאָזן פֿאַלן, נידערן. אַ די טיר פֿון אויוון. אַ אַ הייבער, אַ הענטל, אַ פּרענט אַזוו. אַ קלעצער אויפֿן טיך. אַ ביימער = אַראַפּהאַקן זיי. „ווען די פֿאַרב איז שוין אומערדום גלייך אַנגעקאַכט, קאָן מען זיי [די קליידער וואָס מע פֿאַרבר] אַ [אין קעסל] און נאָר אַלע 10⁵ מינוט אומגראַנקע, ש. שפּיראַ, קליידער פֿאַרבערן, וואַרשע 1900, ז' 54. „די אַרבעט פֿון אויפֿ- הייבן און אַ די פֿעדעס טוען די קעמלעך אין וועבשטול,“ ע. איראַ, צניג, קיעו 1928, ז' 40. „אַז מע לאָזט אַראַפּ די קאַלאַשעס צעשמעלצטן טשוהון, קען זיך ציוניפּסישט דער פּליסיקער טשוהון פֿון דער קאַלאַשע,“ סאַכאַרני איבֿ, ל. פּרומיק, וואָס דאַרף מען וויסן. . . וועגן אַ וואַגראַנקע, חאַטראַוו 1932, ז' 46. „קופּעטווייזן זענען די פּויערים געווען צעוואַרפֿן איבערן וואַלד. טייל האַבן אַראַפּגעלאָזט ביימער, אַנדערע — געזענט קלעצער,“ אַפּאַ, אַליין, ז' 19. אַנאַ לאַגיש אויך: „עס גייט נישט דורך קיין נאַכט אַז מע [די פּאַרטיזאַנער] זאָל נישט אַ אַ צוג,“ דאַבֿין, וויסרוטישע ערד, מאַסקווע 1947, ז' 64. אַ אַן אױג (אױגל) בּימס שטריקן אָדער העקלען — אױג, ב 130; — אױגל, ב 4, 1062.

3. אַראַפּוואַרפֿן. אַ פֿון אַלע שטיגן. אַ אין אַ גרוב. אַ פֿון עראַפּלאַן די אמתע קניידלעך. „איך וועל דאָס נישט שוויגן. מע מעג מיד אין אַסטראַג (געפּענגעניש) אַ!“ [ער אַסטראַג איז אַלט געווען טיף אין אַ קעלער], קמ, 1867, Ne 11. „מע וועט אַיך נעמען, איר הערט צי ניי, און מע וועט אַיך אַ פֿון אַלע טרעפּ,“ ש. פֿון כּתריעווקע, ז' 128. „אַז דער שונא וועט אַנשפּרינגען און וועט אַ דרזי אַזוינע קייקעלעך. . . קען דאָך שוין זיין פֿאַרשפּאַרט צו בליבן אָן אַ בויך לאַכניק,“ לייזער קאַ- צאָווישט, הומאַרעסקעס, מינסק 1933.

„אין פֿאַרלעגן קייט לאָזט ער אַראָפּ זײַנע הענט“, בערג, באַם דניעפּער, ו, 'עמעס', ז' 37.

א' די נאָז — ווערן ברוגו, אַרײַנפֿאַלן אין אַ שלעכטער שטימונג. „ביסטו מיט מיר ברוגו — ווייס איך נישט פֿאַרוואָס. / גייסט אַרום אַ גאַנצן טאָג אַראָפּגעלאָזט די נאָז“, ז' 29. (ב) פֿאַרלירן האַפֿערדיקייט, זיכערקייט אין זיך. קומען צו אַ פֿאַרהער און א' די נאָז. „לאָז נאָר די נאָז וויינט צו פֿיל אַראָפּ, / שוין דאָס זעקסטע מאָל זאָגסטו מיר אָפּ“, א. ב. רוק, דער שיינער... וואַרשע 1871, ז' 3. „זאָג איך מוסר, כאַטשע זיי האָבן פֿאַרדרוס, / מוזן זיי דאָך פֿאַרלירן, אַראָפּלאָזן די נעזער“, ב. ז. ראַבינאוויטש, דער דיטשפּוט פֿון אַ שילער מיט אַ קלויניק, ווילנע 1877, ז' 15. „באַטראַכטנדיק זיך אַז דער בעל־הבית פֿון דער שטאָט [אין שול] איז דער פּריץ, איז אים באַלד פֿאַרגאַנגען דער חשק און האָט אַראָפּגעלאָזט די נאָז“, ממוס, אַ שטאָט אין מזרח, ז' 10.

א' דעם קאָפּ — זען אין אַ שווערן מצב; אַן אַ מעגלעכקייט זיך צו געבן אַן עצה, צו געפֿינען אַן אויסוועג. זען אומצופֿרידן. שווינגן דיק (ברוגערדייט, אין פֿאַרלעגן קייט) א' דעם קאָפּ. באַגעגענען דאָס אומגליק מיט אַראָפּ געלאָזטע קעפּ. א' דעם קאָפּ און שטילערהייט וויינען. א' דעם קאָפּ ווי אַ זינדיקער (מענטש). א' דעם קאָפּ פֿון חרפה. זיך אַנבאַלאָזן און א' דעם קאָפּ. „טאַכטערשי, וואָס ביסטו פֿאַר־ סמוטשעט, / וואָס גייסטו אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ?“, ז' 29. „די גרויע פֿאַרזאָרגטע וואַכערדיקייט, מיט איר קלאַפּן זיך אין האַרצן אַשמונו, א' דעם קאָפּ און תּחנון פֿאַלן“, ממוס, שלמה ו, ז' 82. „לאָז איך מיין קאָפּ אַראָפּ וואָס הענגט אויף מיר ווי בלע, / און לערן זיך ווי ער צו שפּילן זיך אין טרוים / מיט אַלץ און גאַרנישטיג, ווי זון מיט וואַלך־שויס“, מלה, לידער וו, ניי 1934, ז' 156. „איז אַ טרויעריקייט מיט אַן אימה זיי באַפֿאַלן. זיי האָבן אַראָפּגעלאָזט די קעפּ צו דער ערד, פֿון דאָ און דאָרט האָט זיך דערהערט קרעכצן, אַש, תּהליס־יוד. אַנאַ לאַגיש אויך: „די מאַסע האָט... אַראָפּגעלאָזן די שו פֿרינע די טויזנטפֿאַכיקע, און זי איז געזעסן, די מאַסע, ווי אַ שעפּס, מק, מאַנטיק.

א' דאָס פֿנים — דזוו א' דעם קאָפּ, א' די נאָז. „און דעריבער אַן מיר ריידן, / לאָזן מיר אַראָפּ דאָס פֿנים, / און די ווערטער, שטיל, געוואויגן, / ווי עס פֿאַסט פֿאַר אונדז קבצנים“, אר, אַרעמע מענטשן.

א' די פֿליגל (עז) — פֿאַרלירן האַפֿענונג, זיכערקייט, פֿעסטקייט. אויפֿהערן זען שטאַלץ. „האָט [דער דאָקטער] אַראָפּגעלאָזט די פֿליגל און אַנעהויבן מורה זען אַז בלוט־צאַפּן דאָרף מען, אַז ריצנאָייל מעג מען געמען“, פּרי, 'בשעת מגיפה.

א' די פֿעדערן — ווערן ווייניקער יחסן ביי זיך.

א' דעם ווייזל — דערשרעקן זיך. אומ־ איידל וועגן אַ מענטשן.

12. אין אַ צאָל ספּעציפֿישע אויסדרוקן — אַטאַצירט מיט די עיקר־בב:

א' דעם זינען — זיך פֿאַרגעסן, נישט לייען מער קיין אַכט. „אַז עס האָט בב אים געדויערט אַן עסק אין מיטן עסן און ער האָט אַראָפּ געלאָזן זען זינען פֿון צו היטן די הענט נישט אַנצורירן זיך וואו מע טאָר נישט, זאָל ער נאָכאַמאָל וואַשן די הענט און מאַכן אַ ברכה על נטילת ידים“, ברכות מנחם [קעניגסבערג תּר"ח], ו.ב. אַזוי אויך: א' דעם געדאַנק.

א' אַ פֿאַטש (פּעטש), אַ פֿראַסק — אומגעריכט פֿאַטשן. „האָט ער באַלד דעם על־טערן כאַפּער אַראָפּגעלאָזט צוויי הייסע פּעטש“, י. ל. בינשטאַק, בינא ר' שלמה בערלינער, לוחאוו 1896, ז' 55. „איז אויפֿגעשטאַנען הערשקע... און האָט אים אַראָפּגעלאָזט אַ פֿאַטש פֿון אויבן אַראָפּ“, שע, יד ערשטע קאַמוני, קאַפּ ז. „האָט דער פּריסטאָוו אויף מיר אַ געשריי געגעבן און אַראָפּגעלאָזט מיר אַ היליקן פֿאַטש אין פֿנים אַרײַן“, טשענסטאַכאווער יוד, ז' 382.

„ער האָט דער טאַכטער אַראָפּגעלאָזן אַ פֿאַר געוונטע פֿרעסק“, מ. אַחוּ, צוויי שוועגער, ווילנע תּריס, ז' 14. „האָט אויפֿגעהויבן די האַנט אויף א' אים אַ מתנת־יד, ש. בעקערמאַן, די יודישע קאַזאַק, אַדעס 1886, ז' 13. אַנאַ לאַגיש: א' די ווירע אויפֿער דעם תּלמידס האַנט, א' די אַבשטוי אויפֿן פֿערדס רוקן, א' די רוטש, א' צוויי אויך: א' אַ שטראַף.

א' אַ שלום־עליכם — דזוו א' אַ פֿאַטש, שטיפֿעריש. „ביז איך ווער [מיטן קעלבן] אַ נאַנטער שמעלקע און לאָז אים אַראָפּ אַ גראַבן שלום־עליכם, אַזוי טאַקע מיט דער גאַנצער האַנט, מיט אַלע פֿינג פֿינגער“, ממוס, דאָס קעלבליד, ז' 6.

א' דעם קאַזיריק — פֿאַרשטעלן די אויגן, אויפֿהערן זיך שעמען. „פֿאַלגט מיר... לאָזט אַראָפּ דעם קאַזיריק און גייט אַריבער צו אים“, עוחר בלאַשטיין, דער כּהן, ווילנע 1896, ז' 220.

א' די הייזלעך — פֿדי צו שמעסן אין חדר (אויך אין דער היים). א' די הויזן און אַרײַנצייילן די פֿינעריקע 39. אויך: א' די מכּנסים. „מיר האָבן אים אַמאָל אַרײַפֿ געצויגן אויף דעם טיש, און מע האָט אים אַראָפּגעלאָזט די הויזן, און יעדער האָט געמוזט שפּינען אין... אַרײַן, ל. פּימענטטיין, תּיקון לייבאַלע, לעמבערג 1894, ז' 37. אַליין א' די הויזן = זיך דערנידערקין. „וואָס האַסטו אַראָפּגעלאָזן די הויזן? וואָס האַסטו זיך אַזוי שטאַרק דערנידערקט פֿאַר אים?“, דרו דאַרפֿשט יוא ניקש אַנדרשט טאָן דען דו פֿון דיר אַראַב לאַשט דען פּלודרן... דאז וואו דעם פּעור זען עבודה, ר' יעקב בר יצחק טג"ל קהלת יעקב. פּראַג תקכ"ג, פּט.ב. אַל יין א' די הויזן און זאָגן דעם צווייטן פּוסק פֿון שיר־השירים (ישקני) = מיאוס אַנזעצן. א' דאָס העמדל איבער די הויזן = געהערן צו דער רעוואָלוציאַנערער יוגנט פֿון אַרום 1905. „דאָס איז יענער חבֿרה־מאַן וואָס האָט... אַראָפּ

געלאָזט דאָס העמדל איבער די הויזן“, שע, ט"ה, ז' 111.

א' פֿון פּרייז — פֿאַרקלענערן דעם פּרייז, רעכענען וועלחלעך. אַזוי אויך: א' פֿון מקח. פֿאַראַלעל: א' פֿון חשבון.

א' פֿון טאָן, פֿון טראָפּ — פֿאַרקריכן אין אַ זיבט בייס זינגען, בייס שפּילן, נישט אויסהאַלטן די מעלאָדיע. „א' דעם טאָן — א) נישט רעדן אַזוי זיכער, נישט אַזוי גאווהדיק ווי פֿריער; ב) לעבן באַשיידענער, אַנצווימען די הוצאות. „מע דרייט זיך יאָקאַש ווי וויינט מע קאָן, / אַבי חלילה נישט א' דעם טאָן, י"ל, ווענט לוח, אַדעס תּרמ"ג, ז' 50. א' דאָס קול — רעדן שטילער.

13. (קצבֿיש) א' די קישקע (אַפּטיילן פֿון דער מענטש, אינגעווייז וואו די קישקעס קומען אינאיינעם מיטן חלב, שמאַלץ).

14. (געאַמעטריע). א' אַ פּערפּענדיקולאַר אויף דער גראַדע און שאַפּן צוויי 90־גראַדיקע ווינקלען.

אַראַפּלאָזן זיך — דפּו. זיך א' אויף די שפּיץ פֿינגער, אויף די קני. זיך א' צו דער ערד. אַ גזירה (פּלאַג, צרה, אַנשיקעניש, אומגליק, מגפה אע) לאָזט זיך אַראָפּ אויף אונדזערע קעפּ. דער עראַפּלאַזן לאָזט זיך שוין אַראָפּ. די הענט לאָזן זיך אַראָפּ. אַן אייגל לאָזט זיך אַראָפּ פֿון די שפּיזלען. די נאַכט (אַ פֿינצערנישט) לאָזט זיך אַראָפּ. א' זיך צום פּשוטן פֿאַלק. „אַ גע־שמאַקער שלאָף לאָזט זיך אַראָפּ אויף די פֿאַרמאַטערטע“, „אוי, מין האַרץ, מין קרוין, אַט לאָז איך מיך פֿון דער וועלט אַראָפּ“, ז' 75. א' זיך ווי אַ היישעריק, ווי אַ כּמאַרע, ווי אַ פּיפּיטש. יעדער הימל לאָזט זיך אַראָפּ (אויף דער ערד) = דער מצב ווערט זייער אַ שלעכטער, אַן אויסזיכטן אויף בעסערס.

„איין טייל האַטן זיך אויף די מויאר גישטעלט / מיט זייל איינס גרושן, / זא זיך דיא מהומה נישט שטילן וועלט / אין איינן גרסן אַנב [=הינאב] זיא זיך וואַלטן לושן“, ווינק, ז' 12.

„אַז איך שענק אים... אַ קוק, דאַכט זיך מיר, ער איז זיך פּשוט מחיה; שענק איך אים נאָך עטלעכע ווערטער, לאָז מיך צו אים אַראָפּ און זאָ אים פֿאַר גוטסקייט מוסר“, ממוס, קליאַטשע, ז' 105. „אויף דעם פֿאַדעם האָט ער זיך אַנ־ געהויבן אַראָפּצולאָזן אין די טיפּסטע אַפּגרונטן פֿון פּלפּול, ווינט ו, 'שרעבערק, ז' 119. „בלבבט איר שוין נאָר זיך אַראָפּצולאָזן פֿון דאָרט מיט פֿיל שלעכטע פֿינצערער טרעפּ אין דער נידער“, בערג, באַם דניעפּער וו, 'עמעס, ז' 75. „די שוואַרצע טויב, וואָס מע רופּט זי נאַכט, האָט זיך שטיל־שטיל אויף די יתומים אַראָפּגעלאָזט“, אַשט, מיטעלעך, ז' 12.

מיט ספּעצ בב: 1. קומען צו פֿאַרן. קומען צו גאַסט. „ווען וועט ער זיך א' אין אונדזערע מקומות?“, „די פֿריינד האָבן זיך דעם שבת אַראָפּגעלאָזט צו אונדז צוזאַמען מיט זייערע משפּחות“, א' זיך מיט אַ שיה קיין אַמעריקע. 2. זען (ווערן) ביי זיך געפֿאַלן, פֿאַרלירן

דעם מוט, זיך דערנדרעיקן. „מיר האָבן זיך אַראַפּגעלאָזט צו אַלע גינדיקע פּרנסות, צו אַלע שענדלעכע מסחרים“, זאָגט דער קליינער פּל-בונדיק. אַדעס 1885, ז' 9. „האַט זי זיך געקענט אַ, זי זאל נעמען עפעס אַ סוחרל אָדער אַ סלוושיטעל, דאָס הייסט אַ דינער ביי יענעם?“, יוֹזאַב, 1888, № 1, בּינלאַגע. „איר זענט געוויס אַצונדן רינד און עס פאַסט אײך נישט זיך אַראַפּ-צולאָזן אונדז צו באַזוכן“, ז. א. פּרידמאַן, בּש, באַרדיטשעו תּרנאָ, ז' 41.

101 — אַ סך אַען ביז מע גינדרט אינגאַנצן אַראַפּ. „דאָך האָט אים דער שטאַלץ פֿון די אויגן אַרויסגעקוקט, און די אַ און די פֿאַר-אַכטונג“, זפּ, 'בערגשטיגער', דאָס נייע לעבן, ניי יאָר 1913. „דורך דער אַראַפּגעינערונג און אַ פֿון דעם חיות צו די אונטערשטע מיט פֿילע און שטאַרקע צמצומים“, תּניא, נד.

עֵכֶן. עֵנִישׁ. עֵר (יִז, קֵע). עֵרִי.

אַראַפּלאַטמכענען — טרוו. דזוו. אַראַפּ-לקח(נען). אַראַפּגאַנגענען.

אַראַפּלאַכן — אוטוו. „די ביימער וואַקסן הויך און שטאַלץ, / דער הימל לאַכט צו זיי אַראַפּ, א. וועוויאַראַקאַ, ליעבשאַפּט, קראַקע 1911, ז' 53. „די פֿולע לִבְנָה האָט צו זיי אַראַפּגעלאַכט, ווי זי וואַלט זיי דערקענט“, ירחמיאל גרינ, באַרג-יִד, וואַרשע 1938.

אויך מיט זיך. 101. עֵנִישׁ.

אַראַפּלוֹגן — אוטוו. אַרַכּ בּישטעם. אַראַפּקוקן. „אויב גיט [שטריכל איבער] האָט פֿון הימל הראַב גילוגט דו ער וואַלט זעהן, אויב איינר וואָר דער דאָ קליגט אויב פֿאַרשט גיט [שטריכל איבער], סחמ. תּהילים, יד, 2. „און אַבִּימלך, דער קיניג פֿון די פּלשתיים, האָט אַראַפּגעלוגט דורך דאָס פֿענצטער“, חזקת, יד/ב. „איך בעט זיך, דערבאַרעמדיקער פֿאַטער, לוג פֿון די הויכע הימלען אַראַפּ און זע זיין ליב פֿאַלק ישראל“, אײַן נייע שׂטס תּחינה לערֶב יום פּפור, פּיעטריקאָוו 1881.

אַראַפּלויכטן — אוטוו. 99: ~לויכטן. אַ פֿון טורעם. „זיין [דעם חתנע] פּנים האָט אַראַפּ געלויכטן צו לובלינער ייִדן מיטן ליכט פֿון אַבִּךְ-הספּיר“, ייט, טאַג, 1961 v 6. „... צוויי טעכטער, וואָס עס לויכט אַראַפּ פֿון זיי אַ ייִדיש-כינעזישער חזן“, ש. בּרִיִּיראַל, פֿאַר, 1966 III 29. אויך מיט זיך. 101. עֵנִישׁ.

אַראַפּלוייערן — טרוו. אַ דעם טונא. 101. עֵר.

אַראַפּלויפֿיק — אַדי. וואָס לויפֿט אַראַפּ. וואָס קען אַראַפּלויפֿן. אַיער שטראַם. יִקִּיִּיט — „שטייגער, אַנגעוואַרפֿענע איבער דער אַ פֿון באַרג“, ז. בּרכות, דער רינדן רוישט, ז' 103.

אַראַפּלויפֿן — אוטוו & אַקווו. אַ פֿון צווייטן גאַרן. אַ זיך טובל צו זיין. אַ דעם הויכן באַרג. „לאָזן מיר אַ צום ים, טאַמער וועלן מיר דערנען אַ שיק“, טרויענד אונד אײַן טאַג,

וואַרשע 1839. „אײַן אשה וכמה יותר דיא דאָך אויבן אין דער שול גיוועזן זיין גיוועסין, האָבן מיר גיוואָגט דאָן זיא גיב וואָלן אַראַפּיר לאַפֿין“, גה, ז' 326.

אויך: 1. אַראַפּרינען. אַראַפּגליטשן זיך. „אויך גייער דש זאָלן ברעט קרום צו ליגן אַז דש טריפֿה זאָלן זאָל אַ“, עה, כא/א. „ווען איינער האָט זיך געוואַשן זינע הענט, זאָל ער זיי נישט אַפּווישן... נאַר ער זאָל צו-גויפֿנעמען די הענט און זאָל לאָזן די וואַסער אַ פֿון זיי“, 201, טא/א. „דאָ מאַכט זיך דער שטן גאַר גרינדיק און גיבִּיזיק און פֿול אייטער, און דער גאַווער לויפֿט אים אויס זיין מויל אַראַפּ“, פּאַוויר, ספּורי הפּלאות, וואַרשע 1844, יט/א. „אײַל איז הייבֿ במעשר ווי עס לויפֿט אַראַפּ אין דעם אײַל-באַהעלטער“, ודעים, פּו/א.

2. בּש מאַלירעס. אַ די וואַסער איבער גיין נאַכמאַל מיט אַ באַרשט.

מיט זיך. ~לויף, דער. 101. עֵכֶן. עֵנִישׁ. עֵר (יִז, קֵע). עֵרִי.

אַראַפּלויפֿען — טרוו. 20. אַראַפּשיילן. אַ שאַלעכץ. „זיי האָבן מיר אַראַפּגעלופֿעט די הויט, צוויי טויזנט קערבלעך. דו ביסט ווערט אַזאַ חתן?“, י. גוידאַ, דער ניער פּראַצענטניק, ווילנע 1893, ז' 35. מיט זיך.

אַראַפּליווערן — טרוו. 99: ~ליפֿערן. אַ סחורה. „מע האָט דעם קייִדאַנאָוער [= קוידאַ] נאָווער] יונגמאַן אַראַפּגעליווערט. קוים איז ער קיין זשׂטאַמיר געקומען, האָבן אַלע געמוזט חתמענען דאָס כתבֿ רבנות“, קמ, 1867, № 36.

אַראַפּלוייגן — טרוו. אַ די זעק פֿון וואָגן. „עס איז ציט מע זאָל אַ די יאַרמע פֿון די רעדלפֿירער און אַליין מענטשן ווערן“, קמ, 1866, № 33. „דער לווה ראוֹבֿן דאָס געלט דעם מלווה העכום [= דעם ניש-ייִדישן] אין זינער האַנט גיט און ער גיט עס דעם צווייטן ישראל, אַבער דער מלווה העכום זאָגט צו ראוֹבֿן: לייג אַראַפּ דאָס געלט און ביסט פּטור, און ראוֹבֿן לייגט עס אַראַפּ פֿאַר דעם עכום המלווה [מעג דער צווייטער לווה ישראל איבערגעבן דעם פּראַצענט דורך ראוֹבֿנען], מ. הלוי הורי ווייך, ספּר פרשת מרדכי, אונגוואַר 1866, טו/א.

מיט זיך — דערנדרעיקן זיך. ~לויג, דער. 101. עֵכֶן. עֵנִישׁ.

אַראַפּלויכטן — אוטוו. דזוו. ~לויכטן. אַ פֿון מאַטבּוים. „אַז די הייליקע נשמה קוקט און לזכט אַראַפּ פֿון איר הויך אַרט אויף דעם פֿאַרטיינטן גוף“, הרבֿ א. ל. בּראַנדיס, איבֿד, ספּר שׂיח 1901, יאָס 1843, ז' 53. „וועסטו פֿאַר עמרמס זון דאַרט זיין משפּט טאַן, וועלן מיר לזכטן אויף דער ערד אַראַפּ, ווען נישט — זאָגן מיר דערפֿון זיך בּיידע אַפּ“, ממוט, שירה, ז' 44.

מיט זיך. 101. עֵנִישׁ.

אַראַפּלוייענען — טרוו. אַ פֿון די ליפֿן יעדער

וואַרט. אַ פֿון פּנים יענעם צער (פֿרייד, אומ-זיכערקייט אַזאַ). „דאָס איינציקע וואָס מע האָט געקענט... אַ פֿון איר פּנים איז געווען אַ שטאַרקע טיפּיש-ווינערישע עקשנות“, נאַמ, ידאָס רבישע אייניקל, „זי האָט געוואַלט פֿון רייזלס פּנים אַ דעם אמת מכוח... [זינען] רייד“, פּה, רויטע פעלדער, ז' 104. „כּהֵאָב דעמאַלט פֿון די שטערן מזלות ליכטיקע אַראַפּ געלייענט“, מאָל, דוד המלך אַליין איז געבליבֿן, 'טויטער שבת'.

מיט זיך. עֵכֶן. עֵנִישׁ.

אַראַפּלעזן I — טרוו. דטשמ. אַפֿט געניצט. דזוו אַראַפּלייענען. אַ פֿון געזיכט. „ציגינערטעס וואַרפֿן קאַרטן און לעזן אַראַפּ פֿון דער האַנט“, מזנ, ידער זומער-אַוונט דעמערט. „זי זעט דאָס סײַקאַסט איר זיידן צער זיין פֿאַרציילן, וויל זי כּאַטש אַראַפּלייזן פֿון זינע תּנועות זייערע פֿאַראַנגענהייט“, שמואל שׂיך, די ירושה, דראַהאַביטש 1902, ז' 31.

אַראַפּלעזן II — טרוו. אַרַכּ. אַראַפּנעמען (סילעצטע פֿון) גערעטעניש. „וואָס איבֿר איז גיבליבֿן פֿון ישראל דאָש מוז אַך גוך היראַב גילעזן ווערן וויא אַם וויין שטוק, אַז איינר דער דאָ הערשט אויף די שטופֿפֿלן“, שערטיר, ז' 9.

אַראַפּלעקן — טרוו. אַ פֿון דער ליפּ דאָס ביסעלע אַנגעמאַכטס. „נישט קיין וואָלקנס — בלודנע חיות דרייען הונגערדיק די עקן, וואַרפֿן זיך אין רויטן פֿעצער חיה-בלוט אַראַפּצולעקן“, ב. לאַפֿין, דער פּולנער קרוג, וויזיע פֿון אַ רויטן רעגנבויגן.

מיט זיך — קזוו. 101. עֵכֶן. עֵנִישׁ.

אַראַפּלערן — טרוו. אַרַכּ. מאַכן ליידיק פֿון אונטן. „ער פּרובֿט מיך, זאָגט גאַט, אויב איך ווער צו אַיך נישט עפֿנן (ארוכות) די פֿענצטער אים הימל אויב וויל צו אַיך הראַב לעהרן [תּי: אַראַפּגיסן] אַ ברכה“, סחמ, מלאכי, ג. 10.

אַראַפּלערנען — טרוו. אַ אַ מוסר. אַ פֿון די שילדן די רוסישע אותיות. מיט זיך — „דערפֿון קען דער פֿאַרשטאַנדיקער אַ זיך אויף אַנדערע זינד און חטאים“, תּניא, צת. 101.

אַראַפּלאַטמכענען — טרוו. אַראַפּגאַנגענען (אין פֿאַרשטעלטן לשון וואָס איז געוואָרן אַלגעמיינ-פֿאַרשטענדלעך פֿאַר ייִדן און צום טייל פֿאַרשטענדלעך אויך פֿאַר ניש-ייִדן וואָס האָבן אַפֿט געהאַנדלט מיט ייִדן). אַ פֿון די קוישן מיט פירות. „זיי פֿלעגן נעבען אַ... אַקעגן אַ צענט-חלק פֿון זיין [דעם פֿערדס] פּיטער“, ממוט, 'ספֿר הבהמות', ז' 23. „איז יאַנקלס ערשטער געדאַנק געווען אַז... [יענער] האָט שוין אַראַפּגעלקחנט פֿאַר זיך הונדערט טויזנט גילדן“, ג. ה. עהרמאַן, דאָס גרויסע געווינס, וואַרשע תּרפֿי, ז' 15. „ער פֿלעגט קונציק אונטערשטעלן אַ פּיסל בּש דער יענגלי-

שער וואָג, אַזוי אַז ער האָט אַראַפּגעקלעבט פֿון יעדן זאַק תּבֿואָה אַ פּוד אָדער אַ האַלבן, פ. רודאַ, טמו, 3 V 1964.

אַראַפּמאַכן — טרוו. 1. אַראַפּנעמען, אַראַפּ

טאָן, אַראַפּזעצן א.ע. אַ פּעס אײנס און צוויי. אַ דאָס איבעריקע, דאָס אומנייטע. „אַך אַזו אָן דיא שטופּל אײנן [=ריבאַזײן] פּלעגט זיך אַך טײג צו הענגן, דאָש מוז מן אַך וואול אַראַב מאַכײן“, עפש, דרן הישר לעולם הבא, 99ד, תּמײה? ל/ב. „ווען דר חזן וויל דש פֿר דעם עמוד ניט טאָן די תּפּילײ אָפּ צו טאָן פֿון כּבֿוד השׁי וועגן, אַזוי מוז ער צום ווינגשטן די רצועות פֿון די הנט אַראַפּ מאַכן“, עזח, סט/ב.

2. בטל מאַכן. צו נישט מאַכן. אַראַפּזעצן פֿון אַ שטעל, אָן אַמט. „אַ שפּײ טאָן בּפּועל ממש טאַר מען נישט אָן אַ געזעץ, ניט וואָס אַזאַ זאַך — אַ אַ טאַרשינאַ“, די מעשה פֿון פּער

ברידער, וואַרשע 1906, ז' 25. „ס'קומט אַ יונג אַראַפּצומאַכן אונדזער גלײבן בײו צו נישט“, ש. דרײ, ליכטיקע וואָר, קיעוו 1930, ז' 125. „אַ אונטער (אונטערן) האַנט = וויי נישט איז פֿאַרענדיקן עפעס. „אַ מיט דער (מיטן) האַנט = אַרויסווייזן ביטול, זיך דער כּענען מיט עפעס אָדער עמעצן. ... אין דער פּסיכאָלאָגיע פֿון דעם יענקי וועלכער מאַכט אַלץ אַראַפּ מיטן האַנט, אַלץ — אַחוץ זײנע בײזנעס“, איבז, ל. פּײכטוואַנגער, עפש, ריגע, יאַר, ז' 5.

מיט זיך — זיך און אַנטלײפֿן. ~ מאַך, דער. ~ ונג. ~ עכץ. ~ עניש. ~ ער (יין-קע). ~ ערני.

אַראַפּמאַלן I — טרוו. 1. אַרויפּמאַלן אױף אַ בילד, אַ די שײנע לאַנדשאַפּט. [דער מאַלער]

זאָל זי אַ ווי די מאַמע האָט זי געהאַט, בערג, ידער עדות. 2. אַראַפּנעמען פֿון אַ בילד. אַ דעם טונקעלן הינטערגרונט. ~ ונג. ~ עכץ. ~ עניש.

אַראַפּמאַלן II — טרוו. 1. אויסמאַלן אין אַ מיל. אַ תּבֿואָה. 2. אַנווערן בײם מאַלן. אַ אפּשר אַ פֿאַר פֿונט מעל. מיט זיך. ~ מאַל, דער. ~ עכץ. ~ עניש.

דער. ~ עכץ. ~ עניש.

אַראַפּמאַצן — טרוו. לאַקל, לאַדוש. אַראַפּ

גנבֿענען. [ערן וועט אים חלילה ניט אַ פֿאַר שפּולן פֿונעם טייערן שום און ער וועט אָפּהיטן די סחורה, יוסף אַקרוטני, באַלוטער וועבערט, בײא תּשײג, ז' 315. „מע האָט קאַני טראַלירט דעם לױן-וועבער אָדער ליפּעראַנט, צי ער האָט ניט אַראַפּגעמאַצט פֿון דעם שום אָדער פֿון דער קעטע“, פ. מינג, לאַדזש אין מיטן זכרון, בײא 1958, ז' 21.

אַראַפּמאַרדעווען — טרוו. אַראַפּשלמדערן.

אַראַפּוואַרפֿן מיט כּעס. אַ פֿון אַלע טרעפּ. אַ און אַראַפּבריקען. „אַט טוט עס זיך אַ מאַרדע-ווע אַראַפּ אין אַלע שוואַרציאַר“, שע, מאַריענ-באָד.

אַראַפּמורמלען — טרוו. עפעס אַ אין באַרד.

„האַט דער ווינט אַראַפּגעמורמלט דורכן קוימען

אין דעם וויגוואַמ?“, יהוּאַש, איבז, הײנאַוואַטאַה, זי רוחות. „מע מורמלט אַראַפּ די גדה אַבי יוצא צו זען, ד. י. זילבערבוש, שטרעכאַ לען... ווין 1916, ז' 136. מיט זיך. ~ מורמל, דער. ~ עניש.

אַראַפּממיתן — טרוו. אַראַפּוואַרפֿן, אַראַפּ

שלמדערן און דערבײ צעממיתן, אַ דעם שיכור פֿון אַלע טרעפּ.

אַראַפּמסחרן — טרוו. פֿאַרקױפֿן וואַלול, אױך מיט הײזק, אַבי פּטור צו ווערן פֿון דער סחורה. „מע קען די גענזו ניט פֿירן קײן אויסלאַנג, מוז מען זיי אַ“. אַפּט מיט זיך — איבער הײזק, אַנווער וויטער ניט קענען פֿירן קײן שום מסחר. ~ ונג.

פֿאַרקױפֿן וואַלול, אױך מיט הײזק, אַבי פּטור צו ווערן פֿון דער סחורה. „מע קען די גענזו ניט פֿירן קײן אויסלאַנג, מוז מען זיי אַ“. אַפּט מיט זיך — איבער הײזק, אַנווער וויטער ניט קענען פֿירן קײן שום מסחר. ~ ונג.

אַראַפּמעקן — טרוו. אַ דאָס אַנגעשריבענע אױפֿן טאָול. אַ עמעצנס חטא, שאַנד א.ע. „דעם חותם פֿון אַט דער [ידישער] אַנדערשקײט האָט נישט באַווײזן אַראַפּצומעקן פֿון זיך אַפֿילו די יידיש-דייטשע אַסימילאַציע“, צײט, טמו, 1961 XII 29.

מיט זיך — פֿון זיך, אָן עמעצנס ווילן. ~ מעק, דער. ~ ונג.

אַראַפּמקלען — [מאַקלען] טרוו. אַראַפּ

טרעבן מיט אַ שטעקן. אַ די יונגטשעס פֿון גבֿירישן הױף. ~ עניש.

אַראַפּן — בײם רעדן אַנשטאַט: אַראַפּ דעם. אַ באַרג.

אַראַפּן — די, מצ פֿון אַראַפּ, דער. „גײ אַלײן, וועסטו וויסן דעם טעם פֿון אַ, ... וועסט זען עולה-לגדולה מיט שטייגער צוקאַפֿן, מאַל, אין ירושלים קומען מלאַכײם.

אַראַפּנהרען — [עריקן] טרוו. אַראַפּ

וואַרפֿן אַזוי אַז מע זאָל געהרגט ווערן. אַ דעם חצוף-מחוצף פֿון די טרעפּ.

אַראַפּנידערן — דער, ז' (ס). 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אַראַפּנידערן (זיך). פֿאַמעלעכער אַ. 2. וועג, אָרט וואו מע גידערט אַראַפּ. „די הייד-דיפּערענצן... גרייכן מערער פֿון טױזנט מעטער. פֿונדעסטוועגן פֿילט מען שױן כּמעט נישט דעם דאָזיקן אַראַפּהענגענדיקן אַ“, י. גלבוט, אײז, 1961 25.

אַראַפּנידעריקן — טרוו. 1. מאַכן מע זאָל אַראַפּנידערן. אַ דעם אַנפֿאַלער וואָס האָט זיך דורכגעריסן בײזן שפּײץ באַרג. 2. דערנידע-ריקן. אַראַפּשטופּן צו אַ גידעריקען שטאַפּל, געזעלשאַפּטלעכע, עקאַנאָמישן א.ע. אַ דעם פֿאַר-ריסענעם אַרליטטיק. 3. אוטו. דזוו אַראַפּנידערן, ב. „ער [דער משורר] גידעריקט אַראַפּ צו די מענטשלעכע ברואים... און בעט זיי רחמים אַז זיי זאָלן זיך רײניקן“, ד. י. זילבערבוש, סקײצע, ווין 1921, ז' 83. מיט זיך. ~ ונג.

אַראַפּנידערן — אוטוו. אַראַפּגיין, אַראַפּ

שטייגן, אַראַפּלאָזן זיך, אַראַפּקומען; אַראַפּפֿאַרן, אַראַפּשווימען, אַראַפּפֿליען; אַראַפּפֿליסן, אַראַפּ

רינגען א.ע. אַ קײן מצרים. דער טאַג, דער רעגן, דער געפּל אע גידערט אַראַפּ. אַ פֿון דער פֿאַרענדיקער מדרגה, מעמד, ניוואַ, גראַד. טרויער, זאָרג, צרה אע גידערט אַראַפּ אויפֿן מענטשן. אַ פֿון גדולה, פֿון עשירות. די נשמה גידערט אין גוף אַראַפּ. אַ אין די מיט שערײ-טומאה. „איך וויל מיט דיר הײנאַב אין מצרים גידרן“, בליק, בראשית, מו, 4. „זײא זען הײנאַב גײנדרט אין דיא טײפּי גלײך אַלש איין שטיין“, יוסיפּו, אַמטש 1668, שכא/ב. „דיא אינזן זען אויף גנגן... צום הימל אונג זען אַראַפּ גײדרט בײו צום תּהום“, סהמ, תּהילים, קו, 26. „קומט, לאַמיר אַ און צעמישן זײער שפּראַך“, תּי, בראשית, יא, 7. „די צען ספּירות פֿון אַצילות וועלכע גידערן אַראַפּ... דורך אַ שטאַרקע פֿאַרקלענערונג...“, תּניא, קד. „ווי נאַר דער מלך האָט מיין זײדן מיט דער לירע דערזען, האָט ער אַראַפּגעגידערט פֿון זען טראַן“, יפ, ליבשאַפּט, ז' 30.

1. מאַכן מע (עס) זאָל אַראַפּנידערן. אַראַפּשטופּן, אַראַפּשטויסן, אַראַפּוואַרפֿן, אַראַפּ

שלמדערן; אַראַפּריקן, אַראַפּפּרעסן, אַראַפּ שלאַגן א.ע. פֿאַרקלענערן. אַ עמעצן פֿון אַ הױכן אָרט. אַ די פּרײזן, זיי זאָלן ווערן צוגענגלעכער. אַ דעם מלך פֿון זען טראַן. אַ די בחינה, די מדרגה א.ע. „ווערט ער נעמן דען מלאך פֿון אדום בײא זען האַרין אונג ווערט אין גידרין האַרב אונג זען קרפּט נעמן אויך“, בראַנט, פרק יג. „דאַמיט [מיטן משפּן און זײנע כּלים] אַראַפּצוגידערן קדושה ושפּע עליונה פֿון מקור החכמה“, ר' יעקב מוזנבא, משלי חכמה (שמות), ווילנע תּרמ"א, כה/א. „וועל איך עם [דעם אַלטן רב] אַ פֿון זען שטול און אויף זען אָרט וועל איך זעצן מיין איידיעם“, ספר דבֿר שלום, פּשעמישל, יאַר, כד/א. „מע דאַרף אַ אַ טרעפּ צו נעמען אַ חײב“ [נחית דרגא ונסוּב אַתּתאַן], ב. פ. רודאַ, טמו, 1960 XI 13. „די רעגירונג צווינגט די געזעלשאַפּט אַראַפּ צוגידערן איר לעבנס-סטאַנדאַרט“, מ. צאַני, דער יידישער זשורנאַל, 1967 I 27.

2. אַראַפּפֿאַזן, ווען ער איז גינגיין אין איין שטאַט... אונג האָט גיזעהין לנשים יפּות, האָט ער אַראַב גײדרט זענה אויגן, נצו, ויקרא, ח/א. „זאָגט רחב: איך האָב (עבֿי-רות) גיטאַן מיט דעם שטריק, דו איך האָב הרױף גיצוגן (רועי זונות), דער מיט וויל דיא צדיקים אַראַב גידרן“, סה, יהושע, ב, 15.

מיט זיך — „זיך אַ אין דער טיף און אַרויפּציען אַ פּערל“, פּויל [וועגן נעמען אַ גוטע חײב פֿון זײער אַ גידעריקן שטאַנד]. ~ ונג —

1. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אַראַפּנידערן (זיך). אַן אַ וואָס געזייערט לענגער ווי דאָס אַרויפּשטייגן. „די ערשטע זעלבשטענדיקע פֿלי-אונגען, די ערשטע האַרץ-קלאַפּנדיקע אַען...“, מאַרשאַק איבז, ליעוו רובינשטיין, דער סטעג פֿון די סאַמורבּענע מאַסקווע 1934. 2. דער גידערונג. ירידה, דעגראַדאַציע. „פֿון מדרגה צו מדרגה דורך די אַ פֿון די וועלטן, בײזוואַנגען זי האָט זיך אַנגעטאַן אין גשמיותדיקע זאַכן“, תּניא, ז' 32. ~ ניש. ~ ער.

אַראַפּנייגן — טרוו. 99: ~ נויגן [דן]. אַראַפּנייגן אַליין אַראַפּנייגן זיך פֿון אַ צווייטן. אַ די אַויגן און דערנען וואָס עס טוט זיך אויף דער ערד. אַ די אַויגן און דערהערן דאָס קול. וואו איז דער צער וואָס נייגט אַראַפּ דאָס לעבן? דער צער... דאָס איינציקע וואָס איך פֿאַרנעם, טעג, אַ בוים אין פּוילן, ז' 140. זיי נייגן זייערע שאַרפֿע שפּיצן אַראַפּ / אַלץ נידעריקער, אַראַפּיקער, ביז זיי קומען צו / צו דעם ביסל מאַמע־ערד אינעם בלויען טאָפּ, הל, אַ בלאַט... עפּלבוים, 'מאַמע־ערד'.

מיט זיך — אַ זיך פֿאַרן גרויסן אויטאָ־ריטעט, איך האָב מיך צום קינד אַראַפּגענייגט און האָב עס מיר אויפֿן רוקן געלייגט, עט, משלים, ווילנע 1925, ז' 157. ווער ס'האַט דאָס ליד צום געהערט דער האָט זיך געמוזט — ביז נאָר וויינען גערייט — אַ טיף צו דער ערד, מלה אין ניו־יאָרק, וואַרשע 1927, ז' 122. „און צו כּוואַליעס פֿון לויטער קרישטאָל נייגט זי אַראַפּ זיך און קושט זיי אין מויל, יפּ, פּאַסטעכער אין ישראָל, תּ״א 1953, ז' 115. ~ נייג, דער. ונג, עכץ, עניש.

אַראַפּניק — דער, יעס. אויך: האַראַפּניק, נאַראַפּניק. <P: harap(nik). בייטש פֿון געפֿלאַכטענע שטריק אָדער לעדערנע רצועות. קאַנטשיק. „נאַ זשע מיט אַן אַ שמיס, האַק וויפֿל עס האָט נאָר געקענט אַרײַן, קמ, 1864, № 20. „מלמדים... נעמען אַרויס ביי די קינדער דאָס שטיקעלע געזונט מיט זייערע געפֿלאַכטענע אַעס, איבן, וו. ס, דיא מעשה פֿון דעם שטיקעלע ברויט, זשיטאַמיר 1869, ז' 45. „געפרוּוט מיט גוטן, געפרוּוט... מיט בייזן... געשלאָגן מיט אַן אַ, צעבראַכן אויף אים אַ גוטן יאַמשאַוון שטעקן, שע, איזענבאַרן געשיכטע, ז' 261. „ער האָט געגעבן אַ הייב זײַן לעדערנעם אַ מיטן בלינענעם שפּיץ איבערן יזדנס פּנים, פּ. רודאָ, טמז, 1961 IV 30.

אַראַפּניעמען — טרוו. 1. אַראַפּטראַגן, אַראַפּ־ברענגען, אַראַפּהייבן פֿון אויבן. אַ פֿון בוידעם די פּסחדיקע כלים. אַ עטלעכע שטיינער פֿון מיטן שטעג באַר־אָרויף. אַ ס'געצייג פֿון דער אייבערשטער פֿאַליצע. אַ פֿון פֿעלעך די שבת־דיקע קאַפּאַטע. וואָס ווילסטו? דאָס טעלערל פֿון הימל זאל איר דער אַ? „מעגסט דיר זיך דערהייבן ווי אַן אָלדער הויך / און צווישן די שטערן דײַן נעסט מאַכן אויך, / איך וועל דיר אויף מײַן וואַרט / אַ פֿון דאָרט, ממוס, שירה, ז' 92. „מוז מען טאַקע אַ פֿון בוידעם די רעשט העפֿטן פֿון דרײַפֿוס־ראַמאַן... און גוט אַפּשטיובן, פּראָ, יראַש־הודש, פּונקט 2. „אַט באַוויזט שוין אַדער זייגער האַלב־אַכט און מע מוז שוין די שפּולן אַ, צ. דאַלגאַפּאַלסקי, זיב, מינסק 1933.

2. אַפּטיילן דאָס אייבערשטע. אַפּשויעמען. אַ די ערשטע שיכט. אַ די גאַלדענע אייגעלעך פֿון יודן. אַ פֿאַר זיך דאָס אייבערשטע פֿון שטייסל. אַ די סמעטענע און אויסשלאָגן

פּוטער. ווען מע האָט אויפֿגעשטעלט מילך, טאָר מען שבת אָדער יום־טובֿ נישט אַ די סמעטענע ביז דער מילך, הרבֿ מ. טייטלבוים דק"ק אוהעל, ספר מעין סתור, דיני שבת, סימן כט. אַ די סמעטענע = אויך: דעם (גרעסטן טייל) רווח. אזוי אויך: אַ דאָס פֿעטע, דאָס פֿעטע, די יודן. „אַז מע נעמט אַראַפּ די סמעטענע — בלייבט די זויערמילך; „פֿאַר זיך — די גאַנצע סמעטענע, פֿאַרן פֿרינד — די זויערמילך, שוו. „מע טאָר ניט אַ פֿאַרשפּריצען חלבֿ אָדער וואָס פֿון אותיות אין שבת, טי, ז' 83. „ווי מע זאל פֿון טרעסטן און קרוינען אַלטע אַ זיי די גאַלד און זילבער, איין ביכל... ווי צו פֿר היטן דאָס גיוונד אונ פֿון פּרנסה פֿון פּיל זאַכין... שקלאָו 1785. „מיט אַ צאָן־הובל נעמט מען לייכט אַראַפּ דעם איבעריקן קליין, י. מ. בערמאַן, די טיטלע־אַרבייט, סט' פעטערבורג 1913, ז' 23. „... אַפּילו ווען שוין אַראַפּגענור מען דעם שוים פֿון איבערטרײַבנקייט... א. גאַרדן, פּאַש, 1955 21. אויך: אַ דעם גלאַנץ פֿון אויבן. אַ דאָס פֿולע שע פֿל = נעמען פֿאַר זיך נאָך מער ווי מען איז באַרעכטיקט.

3. אַוועקנעמען פֿון אַן אָרט און אַריבער־ברענגען אַנדערשוואו (אָדער אַוועקשטעלן צוריק צי אַוועקוואַרפֿן). אַ די בענטש־לייכטער פֿון טיש. אַ די וואַסע און באַקוקן דעם אַתרוג. אַ אַ בילד פֿון (דער) וואַנט. אַ אַ טאַץ מיט גלעזער פֿון קרענעץ און אַוועקשטעלן אויפֿן טיש. אַ די גאַנצע משפּחה קיין אַמעריקע. „אַז מע נעמט ניט אַראַפּ דאָס קינד פֿון טיש — נעמט עס זיך אַליין אַראַפּ, שוו. „דער צדיק האָט דען תּליון גיבעטן, ער זולט אים דיא שוואם הראַב נעמן. דער תּליון שפּראַך, זאל איך קוינט עולם הבא האָבן. ער שפּראַך: יאָ. ער נאַם זי אים הראַב, בראַנט. פרק י. „אויב נאַם דען שטיין אַליינט מיט איין מאָל הראַב אויב האָט דען שטיין ניט גיוועלגרט, צאינה, ויצא, ל/ג. „ווען איינס איין פֿלואַ בייסט אין זינער תּפּילה, זואַ טאָר ער זיאַ ניט הראַב נעמן מיט זינער הגט, לטו, כג/א. „מן נעמט דאָ אַייא אויב (זרוע) פֿון (סדר) בעקן אַראַב אויב היבט דאָ בעקן אין דיא היך אויב זאָגט מיט הויכר שטים (האָ פּלחמא עינא), עפש, סידור תּפּילות, אַמטש תּק"ח, קמ/ג. „ווען איך וואַלט געזעסן... ביי די טיכען פֿון בבל, וואַלט איך דווקא אַראַפּגענומען אַ האַרפֿע פֿון די ווערבעס, ממוס, צוריק אַהיים, ז' 87. „די טירלעך פֿון אַלמער... נעמט מען אַלע נאַכט אַראַפּ צו אימפּראַוויזירן אַ בעט פֿאַר די קלע־נערע קינדער, אַר, די פּליזמא, אַ גרויסער פּויגל איז פֿון דער היך צו מיר געקומען / און האָט אַ הייסע קויל געבראַכט אין זינע קלויזען... האָט ער פֿון גאַטס מזבח זי אַראַפּגענומען?, י. הוואַט, אין געוועב, ז' 132.

4. אַראַפּשניידן אָדער אויפֿקלייבן גערעטע־ניש. צונויפּנעמען תּבואה פֿון אַ פֿעלד אָדער פּירות פֿון אַ סאָר. אַ די זאַנגען, די סנאַפּעס.

די סאַמע צייט אַראַפּגענומען פֿון די פֿעלדער. באַוויזן אַראַפּגענומען דאָס ברויט פֿון די פֿעלדער. אַ דאָס גערעטעניש פֿון יעדנס פֿעלד באַזונדער און גלייך אַפּפּירן אין יענעם שפּער. אַ די רייבן (מערן) פֿון פֿעלד = אויך: אַוועקנעמען עפעס גוטס, ברענגען שאָדן. „ער קוקט אונז אַן ביי, גלייך ווי מיר וואַלטן די רייבן אַראַפּגענומען פֿון זײַן פֿעלד. „יעדער תּבואה הערט אויף צו טויגן צו דער זריעה, אַז מע האָט זי אַראַפּגענומען פֿון פֿעלד נאַטערהייט און מע האָט זי געהאַלטן אין אַ פֿאַרמאַכט אָרט, מ. וועבער, דער יודישער פּעלד אַרבייטער, וואַרשע 1891, ז' 49. „מוז מען אַ טייל תּבואה אַ גרין, וויל אויב מע זאל וואַרטן ביז עס וועט צייטיק ווערן, וועט די תּבואה וואָס איז פֿריער צייטיק געוואָרן, זיך אַפּשיטן, אַגראַנאַם ק. גיטמאַן, די נויטיגסטע אַגראַנאַמישע זיז' עס... טשערקאַס 1929. אויך אַ אַ פּיל — אַ שוחט וואָס שטעק גענוז אין די חדשים טבֿת־שבֿט נעמט אַראַפּ אַ פּיסל, ווען נישט איז דער שוחט אין אַ סכּנה, שמירת הנפש, ירוש' לים תּשי"ג, ז' 17.

5. אויסטאַן. אַפּטיילן פֿון לייב, פֿון אַן אַבֿר. אַ אַלע מלבושים און זיך לאָזן אין ים אַרײַן. אַ די פּאַטשיילע פֿון די פּלייצעס. אַ דעם מאַנטל און די קאַלאַשן. אַ די ברילן און זיי אויסווישן. אַ פֿון קאַפּ אַ באַנד (סטענגע).

אַ דעם שלייער (די מאַסקע) = אויך: אַרויסקומען מיט קלאָרע דיבורים, מיט אַפּענע רייד. יאָ די קייטן (פֿון די פּיס) = אויך: באַפֿרייען פֿון יעדער מין יאָ, שטראַף. אַ דעם שטריק (פֿון האַלדז) = אויך: באַ־פֿרייען פֿון אַ סכּנה, פֿון אַ שווערער שטראַף. אַ דאָס היטל פֿאַר עמעצן = אַ אַרויס־וויזן אים דרײַ־אָרן; (ב) זיך באַציען צו יענעם ווי צו אַ הערשער, אַ מאַכט־האַבער. אַפֿאַר אים דאַרף מען דאָס היטל ניט אַ = ער איז ניט ווערט קיין דרײַ־אַרן־באַציאונג, איז אַ מענטשל אַן שום דעה אָדער מאַכט. „מענטשעלעך וואָס וויטען זיך, נעמען אַראַפּ דאָס היטל פֿאַר אים לעכן טשינאוויקל, פֿאַר אַיטלעכן פּריצל, ממוס, קלאַטשע, ז' 85.

„ער האָט אַראַפּגענומען זײַן אייבעררעקעלע / און האָט איר געטאַן ראַטולירן, פּל. „צוועלף אַזייגער בנדערנאַכט, / אינדרויסן איז געווען קאַלט. / איך האָב אַראַפּגענומען דאָס זינען טיכעלע / און אַנגעטאַן אים אויפֿן האַלדז, פּל. „ליש אין אַן זינער קעטן אומדר, דש אימל שלמה המלך ניט וואַלט הראַב נעמן. דו קונטן אַשמדי אויך ניט הראַב נעמן, כּ״י דע ראַטי, איין מעשה בֿון שלמה המלך, ברעשיע 1510 [9. פּאַלק, וואַכשטייבן]. „ווען מן די תּפּילין אַפּ לינט, זאל מן צום ערשטן (תּפּילין קל ראַש) אַפּ ליגן אויב מיט די לינקי הגט פֿון קאַפּ אַראַפּ נעמן, עת, ל/ג. „איר ווערט צו נישט געמאַכט... אין דער מינוט, ווען איר נעמט אַראַפּ פֿון זיך אויף אַ ווילע אַמער פּליזין, בעמ v, ז' 143. „איז געקומען די גיירה אַן יזדן מוזן אַ דאָס היטל

פֿאַר דעם ווען און טאָרן נישט גיין אויפֿן טראָג טראָג, יב אַטוואַצק . . . ז' 876.

6. פֿיג: אָפּטיילן פֿון דער נשמה. א' די טומאה פֿון דעם גשם א' דעם כּס, דעם צאָרן. א' די דעם רוח־שטות, די גאווה. א' פֿון קאַפּ די קרוין פֿון חסידות. א' די הקפּדה פֿון לערערשער שליחות. "קען מען א' קאַמפלעקסן ווי מע נעמט אַראָפּ אַ הוט?" דאָס שלעכטס ווערט איבערגעקערט צו ווערן אינגאַנצן גוטס, אַזוי ווי יצירטובֿ ממש, דורך א' פֿון אים די שמוציקע קליידער, וואָס דאָס זינען די תּענוגי־עולם־הזה, תּניא, כּח. א' די האָט געהאַט גוטע האָפּענונג, טאַמער וועט גאָט א' די שאַנד פֿון איר קינד און אים ממלא זיין דעם היזק, די פֿאַרלירענע פּאה, אַש, תּהלים־יוד. — גאָט! אויב דו שעמסט זיך נישט, נעם איד איד אַראָפּ פֿון זיך די חפּפה, ציטירט אין נאַמען פֿון אַ שארית־הפּליטהניק.

7. באַפֿרייען פֿון אַ פּיזיער אָדער געשטי־קער שוועריקייט. א' אַ לאַסט, עול, יאָד. א' אַ גאָט שוין פֿון האַרצן = באַפֿרייען פֿון אַ שווערער זאַרג, פֿון אַ שרעק איבער עפעס אָדער עמעצן. און אשתי־חיל וואָס נעמט אַראָפּ פֿון מאַן דעם גאַנצן עול־פּרנסה. א' פֿון עמעצן אַ מיאוסן בל בול. א' פֿון זיך (פֿון אַ צווייטן) די אַ חריו־תּ. "בב יעדער שווער־באַלאַדענע בהמה מוז מען העלפֿן די לאַסט א'", בבא־קמא נג/ב. "אַז איינער וועט דעם אַנדערן העלפֿן אויפֿצולייגן די משא און אַראָפּצונעמען — דען וועט זייער פֿירונג זייער וואויל זיין, חנה, ב, ז' 226. "דער שלאָף האָט פֿון מיר אַראָפּגענומען אַלע דאגות, געמאַכט מיר פֿאַר־געסן מײַן האַרץ־קלעמעניש, ממוס, 'בישיבֿה של משה', עס איז בעוה"ר [= בעונוחיגו הרבים] אַזוי געשען: מיר האָבן דאַרן דעם סך גליק אַראָפּגענומען פֿון אינע דעם עול־התּורה און מיר האָבן נישט געהאַלטן די מצוות, ספר המצוות, וראַנגאָוואַל ט', "יעדער בעל־שכל טוט פֿילן אַז אַזוי באַלד מע טוט פֿון זיך אויס אינגאַנצן דאָס היטל, נעמט ער פֿון זיך אַראָפּ דעם עול־מלכות־שמים", א. י. שפּערלינג, ליקוטים II (טעמי המנהגים), לעמבערג תּרס"ט, כד.

8. בטל מאַכן. אַנולירן. אָפּשאַפֿן. א' אַן אירסור פֿון . . . מיט אַ גטולה א' מחלה, אַ קרענק, ווי מיט די הענט. א' דעם חרם. א' אַ שטראַף, אַ קנס, אַן אָפּצאל. א' אַ באַשול־דיקונג. א' זינד דורך מתווה זיין זיך. א' עטלעכע פּונקטן פֿון אַפּמאַך. א' די האַרבקייט פֿון פֿאַרעלטערטן געזעץ. א' אַ סירכא. א' די באַלאַגערונג, די באַלאַקאָדע, "דער וואָס הייליקע פֿון וואַכנטע טיילט אָפּ / לאָז עמעצן פֿון אונדז אונדזערע זינד אַראָפּ", ממוס, זמירות, ז' 85. "אַלס ער האָט געהערט ווי דער פֿאַרזינדער האָט אַראָפּגענומען די שולד פֿון דעם מאַרד פֿון . . . האָט ער שוין מער נישט געקענט דולדן, יעקבֿ טעט, איבן, דער געהיימער מאַרד . . . ניי 1914, [נישט פּאַנגירטן], פֿאַר יעדן . . . וואָס פֿאַרמאַגט אַן איידעלע נשמה . . .

דאָרף אַראָפּגענומען ווערן די גרענעצן וואָס דער מיטלאַטער האָט אויף אים אַרויפֿגעלייגט, אַש, תּהלים־יוד. "אַ יזנס אַ וואָרט פֿון תּורה ותּפֿילה . . . עפֿנט אַלע ציגור־השפּעה, נעמט אַראָפּ קטרוגים ח"ו", לדב, ניי 1957, עג. "זי האָט עס געטאַן אומיסטן, כדי אַלע זאָלן דאָס היטן, כדי אַראָפּצונעמען פֿון זיך גאָטס שטראַף דורך בויון", בערג, באַס דניעפּער ו, 'עמעס', ז' 28.

9. פֿאַרקלענערן. פֿאַרמינערן. אַרונטערציען, חיסורן. א' פֿון פּר ר ז. נישט א', בלוין שטעלן אַ מינוס. "מען קען דערצו נישט צולייגן און דערפֿון נישט א'", מס, קהלת תקע"ט, ג, 14. "חילסט מאַכן דעם פּרווה צי האַסטו גוט געמאַכט דעם חשבון חיסור, זאָלסטו דעם פּרווה מאַכן אויף חיבור; זאָלסטו שטעלן דעם סך וואָס דו האַסט אַראָפּגענומען אויבן און אונטן זאָלסטו שטעלן דעם סך וואָס דיר איז געבליבן אַחר־החיסור", מלאכת מחשבת, ווילנע 1874, ז' 16. "די אַרבעטער־רינג־שול . . . דאָרף נישט א' נאַר צוגעבן וואָס אין דער פֿאַרליק־סקול פֿעלט", דא. פֿון בערלין ביז טאַרפּאַנציקאַ, וואַרשע 1930, ז' 231.

10. פֿריוויליק אָפּגעבן. א' חלה. א' פֿון הכנסה צען פּראָצענט פֿאַר צדקה. א' מעשׂה. "ווי די קנעטערקע גיסט אַרײַן וואַסער, נעמט זי אַראָפּ חלה", זרעים, קז/א. "געווען זיין שטייגער איז פֿון אַלטע צייטן / אַראָפּצונעמען מחמת גרויס רחמנות / אַ צענטע טייל פֿון אַלע זינע תּבואות / צו שפּינן אַרעמע, יתומים און אַלמנות", ממוס, יודל, ז' 16. "פֿון יעדן קאָן האָט מען אַראָפּגענומען אַלעמאַל מויד־געלט", שע, 'קנאַרטי', "איד וועל א' פֿון [געלט באַשטימטע פֿאַרן] שבת צוויי גרינצער און איד וועל פֿאַר זיי טאַקע עולם־הבא אַליין איינהאַנדלען", ספר שִׁחֵי רמ"ל, לעמבערג, יאָר? ז' 14.

11. אַראָפּרעכענען, צונעמען אַן דעם הסכם. נעמען איבערגאָהאל אַ טייל. אַראָפּגעבענען. א' אַן דעם וויסן פֿון בעל־הבית. א' די שטייערן. א' דעם מס־הסתּדרות, א' שכר־הליכה. א' וואָס עס ליגט 'שלעכט' [=נישט־פֿאַרשלאָסן]. "האָט ער עס [דאָס פּאַס] אויפֿגעהויבן און אַראָפּ־גענומען אַ פֿערטל לוג . . . מוז ער באַצאָלן", בבא־מציעא, מג/ב. "דער כּהן־גדול נימט זיין טייל הרקב פֿאַר אונד, ב, ז' 2. "אַך איז דער סדר הדיוטים", טח, ויקרא, ב, ז' 2. "אַך איז דער סדר פֿון אַנדרי מלכים, ווען זיא דיא מלחמה גוואונן האָבן דא נעמן זיא דז בעשט פֿאַר אַראָב פֿון דען זאַק רויב", מחזור שלש רגלים, אַמסט 1713, קעה/ב. "נאַר אַ פּראָסטע צעה, היינו . . . א' דעם ערשטן בויגן פּאַפּיר פֿון אָפּגעחחממעטן פּריגאָוואַר, ממוס, טאַקסט. "בשם נאַכקאַנטראַ־לירן . . . פּלעגן די זשאַנדאַרמען א' צענדליקער לעבלעך פֿון טראַנספּאַרט און אַזוי אַרום פֿאַר־קלענערן די ברויט־פּאַרציעס", גראַפ, 1955, Ne 8.

12. אין פֿאַרבינדונג מיט אַן אַבֿר — אין טעפּצ אויסדרוקן. נישט א' די אויגן (קייין

אויג) = א) כסדר, אַ לענגערע צייט קוקן אויף עמעצן און דערבײַ אַרויסוויזן ליבשאַפֿט, גרויס אינטערעס, אַראָפּפֿאַל אָפּשני. נישט א' די אויגן פֿון דער שיינהייט. נישט א' די אויגן פֿונעם צדיק. "זי [די דוכסה] האָט פֿאַרגלוסט זיין שיינקייט אין האַרצן, זי האָט גאַרנישט געקענט איר אויג א' פֿון אים", קהל חסידים, לעמבערג 1875, א; ב) נאַכקוקן כדי צו היטן, האַלטן אַן אויג אויף עמעצן. "מע טאַר קייין אויג פֿון אים נישט א', ער קאָן נאָך פֿון צרות זיך אַ מעשׂה אַנטאָן". "האָט [ער] חוקר־ודורש געווען און נישט אַראָפּגענומען די אויגן פֿון דעם פּרעמדן יידן מיט דעם געשאַרענעם בערדל", אַר, ידער מאַדערנער אליהו הנביא, א' די אויגן — אויפהערן קוקן, האָבן השגחה, היטן. "אַז גאָט ב"ה נעמט אַראָפּ אַן אויג פֿון אונדז — ווער וועט אונדז ראַטעווען?"

א' דעם קאַפּ — א) אַראָפּהאַקן, אַראָפּ־שניידן. "אַז מע נעמט אַראָפּ דעם קאַפּ, האָט מען שוין נישט קייין פֿאַרשפּאַרט מען צו האָבן קאַפּ־ווייטיק", שוה, "זינען די ישמעאלים פּלוז־לונג אויף די ערלים [קאַנאַקן] געקומען און האָבן מיט זייערע מעסער עטלעכע ערלים די קעפּ אַראָפּגענומען", מעשׂה אומן. "דו וועסט מיר נישט זאָגן דאָס שטיקל תּכונה, אַזוי ווי עס דאַרף זיין דאָס פּירוש דערפֿין, אַזוי וועל איד דיר זיין קאַפּ לאָזן א'", מעשׂה נפלא ונורא מהרבֿ הגאון הקדוש . . . מוהרר זלמינא וויטפֿ־סקער, טשערנאָוויץ 1864; ב) צעטומלען, מאַכן מע זאָל נישט חוסינ וואו מען איז אויף דער וועלט. אומגליקלעך מאַכן, בדלות שטעלן. "צרות נעמען אַראָפּ דעם קאַפּ", שוה. "אַראָפּגענומען בבב אַ יונגע מיידל דעם קאַפּ און דערנאַך אַוועקגעוואַרפֿן איר", ב. גאַרין, דיא מדיקיס . . . ניי 1900, ז' 39. "כאַטש נעם (מיר, אים) אַראָפּ דעם קאַפּ" = בשום־אופֿן נישט, פֿאַר קייין פֿאַל נישט. "כיוועל נישט אויסזאָגן, כאַטש נעם מיר אַראָפּ דעם קאַפּ". "און פּרוווט, לאָזן זיי דאָס וועלן איבערגעבן אויף פּאַפּיר — איר זאָלט זיי א' דעם קאַפּ", שע, אידישע שרטיבער, ז' 113. "יער וועט (קען) דעם שד דעם קאַפּ א' = ער איז זייער אַ גרויסער בריה, אַן אויפֿטוער. אויך: א' דרייער, אַ שווינדלער.

א' די האַנט פֿון האַרצן = געבן אַ גרעסערע נדבֿה ווי מע קען איינגטלעך. העלפֿן אויף אַ גרויסמוטיקן אופֿן.

א' די הויט — א) אַראָפּשינדן. "ווען עס זאָל זיין אויף משן סאָד, וואָלט איד אים געהייסן די הויט א'", מפּענח נעלמים, וואַרשע 1889, יא/ב; ב) שטאַרק שמיסן. "אַלס איד בין געוואָרן אַלט אַ יאָר פֿינף און האָב אָנגעהויבן צו גיין אין חדר, פֿלעגט מיר דער רבי א' די הויט דאָנערשטיקן, דאָס איד זאָל קענען וואָס איד האָב געלערנט אַ גאַנצע וואָך, אמד, דער פֿאַרשפּאַניסט, ווילנע תּרל"ח, ז' 15; ג) עקס־פּלואַטירן. "זיי ווייסן נאַר צאַפּן בלוט, שינדן דעם אַרעמאַן א' די הויט", שע, אַרעמע און פּרייליכע ו, ז' 33. דז א' די פֿעל .

א' פֿלייש פֿון לייב = מאַכן מע זאָל ווערן

שטרעקן! — א' די 'באָיס' פֿון דער אַרבעט!
אַפּ, די טענענערין, ז' 93. אויך: באַזעטיקן
פֿון דער אַרבעט. טאַוו. „אויב דו וועסט אַוועק
פֿון דער פּאַרטיי, וועט מען דאָך דיר א' פֿון דער
אַרבעט און קיין געהאַלט ניט צאָלן. איז פֿון
וואָס וועסטו לעבן?“, ש. גאַדינער, איבז, וו.
סטאַטסקי, דער איבערבאַדן, מאַסקווע 1932.
„פֿון דער אַרבעט האָט מען זי שוין אַראַפּ-
גענומען... דאַכט זיך קיין מיטגליד פֿון פֿאַר-
איין אויך ניט“, מק, זעלמענאַנער וו, מינסק
1935, ז' 126.

אַראַפּעמעריש — אַד. וואָס איז ווי ביי
(כאַראַקטעריסטיש פֿאַר) אַן אַראַפּעמער. אַע
זשענדעקייט. קייַט.

אַראַפּעסודען — טרוו. נעאַל? עפעס אַראַפּ-
ברענגען פֿון אויבן, פֿון הימל, ווי אַ סוד,
מעשׂה סוד. אויך: מאַכן אויס סוד. „ער האָט
אַ גרויסע וועלט אַראַפּגעסודעט פֿון דער הייד“,
וויט וו, יקולטורליגע, ז' 57. מיט זיך —
קזוו. זיך א' פֿון האַרצן.

אַראַפּעסטיק — אַד. לאַקל, מאַראַרעש. וואָס
עס איז באַרגאַראַפּ. „אין די אַע ישובים, אין
אַלע דערפֿער צווישן בערג... איז גרויס
סידחקות ביי ייִדישע קינדער עד אידלשער“,
הערצל אַפּשאַן, בית ישראל, וויזשניצער רבי'ס
הויף, סיגעט 1939.

אַראַפּעטרונען — אַוטוו. נעאַל. אַראַפּענדערן
מיט אַ צעטערקלאַנג פֿון אַ סטרונג. „אַ שטים
אַ שטילע האָט גערופֿן אין דער נאַכט... /
און האָט אַראַפּגעסטרונגעט ווי פֿון הויכן הימל“,
לע, אַ יוד אויפֿן ים, ז' 60.

אַראַפּעסילען — טרוו. אויך: ~סיליען.
אַראַפּעציען, אַראַפּעמען וואָס עס איז אויפֿגע-
סילעט אויף אַ שנירל אָדער פֿאַדעם. א' די
קרעלן כדי זיי איבערצוסילען. אויך מיט
זיך — פֿון זיך, אַן אַ צוועק. „עניש.

אַראַפּעסליניען — אַוטוו. אַראַפּענען אַזוי
ווי שפּיעכץ, צוזאַמען מיט שפּיעכץ. „עס
סליניעט פֿון באַרד אַראַפּ די שטערע זופֿ.“
„אַראַפּעסליניעט האָט דער קרייץ דער איזער-
נער ביי אים פֿון לאַץ“, פּמ, מלחמה וו, מאַסקווע
1948, ז' 88.

אַראַפּע(ס)מאַרען — טרוו. טל. מאַכן מע זאָל
אַנווערן כּוחות, אַנווערן לייב, מאַנעווער ווערן.
טרעבן די פֿערד אַ ווייטן מהלך ביזן א' זיי.
„אַ פֿערד איז ניט קיין מענטש — ער לאַזט זיך
ניט א', ער ציט אויס די קאַפעטעס און
ויאַכלרהו“, בעלעגלהש ווערטל. מיט זיך
— זיך א' פֿאַרן פּרייוו.

אַראַפּעט — קאַנווערב. קומט אַנשטאַט אַראַפּ
אין פֿאַלקסטימלעכן אויפֿן רעדן, ווען דער
איבעריקער טראַף העלפט מאַכן ריטמישער די
רייד. — אויסעט, אויפֿעט, איינעט, אַנעט. „גו,
קריכט א'!“, „אַ! — זאַגט מען דאָך איינך!
„ער איז גילאַפֿן אַרפּיט פֿון דעם הויז“, שו'ת
ב'ח, פּפּדמ 1797 [הש וו]. „איך לאַז מין בליק
א' צום פּאַרקעט, — ווי כּוואַלט דערפֿילט
פֿאַרוואָס דו וואַרפֿסט א' פּולע לאַסטן פֿון דין
שולטער, שרייט דער קאַרגער אויף דעם פּורן“,
ש. שטערן, פֿריע איבערדיכטונג, די געטלעכע
קאַמעדיע, קאַוונע 1932. „לאַזט חנה א' דעם
קאַפּ, ישראליקערין, מיט וואָס זענען מיר
זוכה אַזאָ הייליקן לויז?“, פּ. פּאַסטעכער איו

שטרעקן! — א' די 'באָיס' פֿון דער אַרבעט!
אַפּ, די טענענערין, ז' 93. אויך: באַזעטיקן
פֿון דער אַרבעט. טאַוו. „אויב דו וועסט אַוועק
פֿון דער פּאַרטיי, וועט מען דאָך דיר א' פֿון דער
אַרבעט און קיין געהאַלט ניט צאָלן. איז פֿון
וואָס וועסטו לעבן?“, ש. גאַדינער, איבז, וו.
סטאַטסקי, דער איבערבאַדן, מאַסקווע 1932.
„פֿון דער אַרבעט האָט מען זי שוין אַראַפּ-
גענומען... דאַכט זיך קיין מיטגליד פֿון פֿאַר-
איין אויך ניט“, מק, זעלמענאַנער וו, מינסק
1935, ז' 126.

17. אַפּלערנען. א' אַ מוסר, אַ מוסר-
השכל. א' אַ גוטע לערע. געוויינטלעך מיט
זיך. „וועט זיך דערפֿון איין שיינעם מוסר
אַ“, אמד, הנסיון, ז' 3.

18. פֿאַרבייט די ווערן: אַראַפּעשנידן, אַראַפּ-
שערן, אַראַפּעבינדן, אַראַפּעציען, אַראַפּערייסן,
אַראַפּעראַצן, אַראַפּעוואַשן, אַראַפּעווישן אַ. א' די
וואַנצעט, די באַרד. א' די וואַל פֿון שפּעלע.
א' די אַפּגעבערענטיקייט פֿון די פּלייצעס. א' די
דעם שוים פֿון די ליפּן. א' דאַס בענדל פֿון
אַרבל. א' די רינגלעך פֿון לולב. א' אַ קאָר-
רעקטור. „אַלער האַפּט זיין גוט שווערט אַן
זיין האַנדן. / מיט קיינרלייאַ דינגן ער עשׂה
אַב נאַם. / דען מיט הייטס וואַסער עשׂה הר אַב
נאַם“, שמואל'בוך, סטראַפֿע 1031. „מיט אַ
בריטווע נעמט ער [דער כּהן] אים [דעם מצורע]
אַראַפּ אַלע האַר פֿון גאַנצן לייב, וואו עס
ווערט נאָר געזען האַר“, טסי וו, ז' 26. „ער
זאָל וויינען... פֿון פינטל פֿון האַרץ... איז
דאָ אַ גרויסער תּיקון... אַראַפּעצונעמען וואָס
ער האָט פּוגם געווען אין צלם-אלקים“, פּוקח
עורים, שקלאַוו 1832, אות ה. „די האַר פֿון
באַרד און די וואַסעס פֿאַרהיטן פֿון פֿאַרקילונג
און פֿון צאַנווייטיק. דעריבער איז גלעכער צו
טראַגן אַ באַרד, ווען מע האָט ניט קיין באַ-
זונדערע נייטיקייט זי אַראַפּעצונעמען“, דר' מ.
גאַטליעב, פּאַפּולערע אַלגעמיינע היגעניע, וואַר-
שע 1908, ז' 69. „איז דערלויבט, וועל איך
נעמען... זיין אַפּטישן אַנצילער און כּוועל
דעם דייטש פֿון דאָרט א' [=אַראַפּעשנידן]“, מ.
לעוו, פּאַרטיזאַנישע וועגן, מאַסקווע 1948.

17. אַפּלערנען. א' אַ מוסר, אַ מוסר-
השכל. א' אַ גוטע לערע. געוויינטלעך מיט
זיך. „וועט זיך דערפֿון איין שיינעם מוסר
אַ“, אמד, הנסיון, ז' 3.

18. פֿאַרבייט די ווערן: אַראַפּעשנידן, אַראַפּ-
שערן, אַראַפּעבינדן, אַראַפּעציען, אַראַפּערייסן,
אַראַפּעראַצן, אַראַפּעוואַשן, אַראַפּעווישן אַ. א' די
וואַנצעט, די באַרד. א' די וואַל פֿון שפּעלע.
א' די אַפּגעבערענטיקייט פֿון די פּלייצעס. א' די
דעם שוים פֿון די ליפּן. א' דאַס בענדל פֿון
אַרבל. א' די רינגלעך פֿון לולב. א' אַ קאָר-
רעקטור. „אַלער האַפּט זיין גוט שווערט אַן
זיין האַנדן. / מיט קיינרלייאַ דינגן ער עשׂה
אַב נאַם. / דען מיט הייטס וואַסער עשׂה הר אַב
נאַם“, שמואל'בוך, סטראַפֿע 1031. „מיט אַ
בריטווע נעמט ער [דער כּהן] אים [דעם מצורע]
אַראַפּ אַלע האַר פֿון גאַנצן לייב, וואו עס
ווערט נאָר געזען האַר“, טסי וו, ז' 26. „ער
זאָל וויינען... פֿון פינטל פֿון האַרץ... איז
דאָ אַ גרויסער תּיקון... אַראַפּעצונעמען וואָס
ער האָט פּוגם געווען אין צלם-אלקים“, פּוקח
עורים, שקלאַוו 1832, אות ה. „די האַר פֿון
באַרד און די וואַסעס פֿאַרהיטן פֿון פֿאַרקילונג
און פֿון צאַנווייטיק. דעריבער איז גלעכער צו
טראַגן אַ באַרד, ווען מע האָט ניט קיין באַ-
זונדערע נייטיקייט זי אַראַפּעצונעמען“, דר' מ.
גאַטליעב, פּאַפּולערע אַלגעמיינע היגעניע, וואַר-
שע 1908, ז' 69. „איז דערלויבט, וועל איך
נעמען... זיין אַפּטישן אַנצילער און כּוועל
דעם דייטש פֿון דאָרט א' [=אַראַפּעשנידן]“, מ.
לעוו, פּאַרטיזאַנישע וועגן, מאַסקווע 1948.

מיט זיך — „האַט אַנגעהויבן פּערעבער-
דעווען צו פֿיל, קלערן, גריבלען זיך, אַדיק זיך
אין דער זעט“, ממוס, קליאַטע, ז' 86.
„פֿאַרקערט, ביי האַלב הוצאָה וועט אים אַצינד
ליכטער זיין זיך אַראַפּעצונעמען אַהין און איר
וועט לעבן בשלום ושלווה“, פּרץ, „האשה מרת
חנה, בריוו פֿון איר ברודער. „דער לען
באַדאַרף ווייקן אין וואַסער, ביז דער פֿלאַסק
נעמט זיך ליכט אַראַפּ פֿון די שטענגלעך“,
מ. וועבער, דער יודישער פּעלזאַרבייטער, וואַר-
שע 1891, ז' 115. „אַט הערט, לייב שוסטער-
לעד, אַ מעשׂה, נעמט אייך אַראַפּ אַ שפיגל
פֿון מיר... ווי אַזוי זיך צו פֿאַרהיטן פֿון
אַנעלכע אומגליקן“, ב. בעקערמאַנן, זב, דער
יודישער שפּיעגעל, וואַרשע 1895, ז' 25.

~נעם — דער. אַן אַזיליקער א'. א' צייכן.
ספּעצ אין פֿאַרבינדונג מיט אַגריקולטור. א' פֿון

אויסגעדאַרט. „סע טריקנט אויס דעם מוח, סע
נעמט אַראַפּ דאַס פֿלייש פֿונעם לייב, סע
זויגט אויס דעם מאַרן פֿון די ביינער“, ממוס,
'בישיבֿה של מטה'.

13. אַפּפּאַטאַגראַפֿירן. אַפּמאַלן. א' עמעצן
ווי ער ליגט אויפֿן גראַז. א' דעם פּרעזידיום
באַזונדער און דעם עולם אין זאָל באַזונדער. „ער
האַט נאָך דערביי מיטגעגעבן זיין פּאַרטערטל,
וואָס ער האָט אויספֿייעט פֿאַר דער מלחמה ביי
אַ פּאַטאַגראַפֿער פֿון זיך אַראַפּעצונעמען“, ממוס,
דאַס קליינע מענטשעלע, ניי 1910. „סוזאַל מיר
זיין גוט אויפֿן האַרצן, וואַלט איך אים אַראַפּ-
גענומען אַ פּאַטאַגראַפֿיע“, ש. מנחם-מענדל,
ז' 169. שפּאַטיק: איין זיידן האָט ער געהאַט
אַ פּאַטאַגראַף — ער פּלעגט א' גרעט פֿון
ביידעם [וויטן ב 11], ש. קאַמעדיעט,
ז' 147. אַפּט מיט זיך.

14. מעסטן אַ קונד וואָס פֿאַר אים גרייט
מען אַן אַרבעט. א' אַ מאַס פֿאַר (אויף) אַ פֿאַר
הויזן, אַ מאַרינאַרקע. א' אַ מאַס פֿאַר (אויף)
אַ פֿאַר שטייול. „נעמט זעע אים, זינט מוחל,
אַראַפּ אַ מאַס, נאָר מיט אַ תּנאי“, ש. יא
פֿאַרשטערטער פּסח. „ווייסט אַ מינדסט קינד
אַז ער נייט קליידער אַפֿילו פֿאַר פּראַסטע גויים
און שעמט זיך ניט א' אַ מאַס פֿון אַ שיקסע“,
אַר, די חברה פּלירזמ. „קען מען אַ אַ מאַס,
אויב אַזוי? איז שוין גרייט געווען די שני-
דערקע צוצוטערען צו דער אַרבעט“, מ. טייטש,
אַרום דער פּאַבריק, מינסק 1929, ז' 29. א' אַ
מאַס פֿון עמעצן = אַפּשאַצן וואַסער מין מענטש
מען איז. „ווי אַ שניידער נעמט אַראַפּ אַ מאַס,
אַזוי פּלעגט ער [אַגאַלפּאַדן] א' אַ מאַס פֿון דעם
אַקטיאָר“, א. דרוקער, קלעזמער, קענע 1940,
ז' 139.

15. אַראַפּהייבן פֿון יעדער מין פֿאַרקער-מיטל.
קומען אַנטקעגן, מקבל-פנים זיין ביים אַנקומען.
אַראַפּעברענגען. אַריבערנעמען. א' פֿון קעמל. א'
פֿון בויד. א' פֿון באַן, פֿון אַראַפּלאַן. „קיינער
קען ניט קומען א' פֿון שיה, וועל ס'איז איצט
סעזאָן“, א' די קליינשטעטליקע מיידל כדי
חטונה צו האַבן מיט איר. „אומעטום האָט ער
געגעבן קעמזע... מע האָט אים אַראַפּענומען
צו... שווערע האַבערינס און צו קינדער, וואָס
ס'איז זיי פּלוצלינג אַפּגענומען געוואָרן דער
דיבור, באַש, דער יוד פֿון פּבלי. „איך בין
געווען אין דער ערץ-וועדע און אַנגעגעבן אַ
ביטע אַז איך וויל א' קיין רוסלאַנד מין טאַטע-
מאַמע און יינגערן ברודער“, יב אַטוואַצק... ,
ז' 931.

16. ניט לאָזן ווייטער אַרבעטן. א' פֿון דער
אַרבעט, וועל דער פֿאַראייין האָט געמאַלדן אַ
שטריק. „בונד' האָט אַראַפּענומען ביי מיר די
אַרבעטער“, בערג, באַם זוינפער וו, 'עמעס',
ז' 177. „בחורים מיט מיידלעך גייען איבער די
היזער א' די שטובדינסטן, קעכיס, גאַרניטש-
נעס. ס'גייט פֿלינק און שטרענג: נו, קומט!
גיכער!“, מרדכי בן הלל הכהן, אין מאַמע לשון,
ווינע 1935. „מיט גוטן וועט מען גאַרנישט
אויספֿירן! — דאַרף מען שטריקן! — אַוודאי

ישראל, ת"א 1953, ז' 32. אויך: אַראַפּעסן-צו, דזוו אַראַפּעסן.

אַראַפּעסן — טרוו. אליין א' דאָס געדיכטע און איבערלאָזן פֿאַר אַנדערע דאָס שיטערע. "אויך טאָר ער נישט... [אום שבת אַראַפּעסמען] די סמעטענע, דאָס ער וויל עסן די זאָוערמילעך, נאָר ער זאָל אַזוי א' די סמעטענע פֿון אויבן", 207, סו.א. "דער פּראָצעס פֿון גראַווירן גלאַז באַשטייט אין א' דעם גלאַנץ פֿון דעם גלאַז אין געוויסע פּלעצער", ס. פּינסטאָן, כעמיע, נ"י 1920, ז' 128. "מע קאָן... רוקנדיק זיך לענג אױס דעם בופּעט, א' אַלץ װאָס דער בופּעט פֿאַראַמגט", אַבֿרהם שולמאַן, פֿאַר, 1960 VIII 26. -עכץ. -עניש.

אַראַפּער — אַר. דזוו אַראַפּ. Mhd: hēr-abe(r). "אומר דש אימש שלמה המלך ניש וואַלט הראַבר נעמן, דו קונטן אַשמדי אויך ניש הראַבר נעמן, כּי דע ראַט, איין מעשה בֵּן שלמה המלך, ברעשיע 1510 [9]. פּאַלק אין װאַכּסטײַבוך, ז' 257]. "אויך אַביר האָב דאַר מיט ניש צופּירן גיוועזן אונ' בין אַראַפּיר אין דער שטויב גילאַפּין אונ' נאָך מיין קינד זעהן װאָליך", גה, ז' 72.

אַראַפּעסאַטשן — טרוו. א' דעם יונגאַטש פֿון דער בימה. "א' די פּליגל = ווירקן אויף ניש קיין גענוג איידעלן אופֿן מע זאָל אַנווערן מוט, אונטערנעמערישקייט. פֿאַרוואָס טאַקע ניש א'. [איים] די פּליגל, אַז אים זאָל אָפּנעמען דער חשק צו דרייען אַ קאָפּ, משה טיטש, אַרום דער פּאַבריק, מינסק 1929, ז' 163. -עניש.

אַראַפּאַרטערמילען — טרוו. דזוו אַראַפּ פֿאַטאַרטאַפּירן, מיט בייטעם פֿון ביטול אַדער שפּאַסיק. אויך: אָפּמאַלן אַ בילד פֿון דער פּערזאָן. מיט זיך.

אַראַפּעוויזען — אַוטו. א' פֿון בערגל אויף אַלע פֿיר. "פֿון הימל האָבן אַראַפּעוויזעט צעריסענע שטיקלעך שווערע װאַלקנס", א. ק. איב, גריגאָרי עפיק, פּסטראַ ראַמענ, באַרדי טשעו 1934. "שיגעלן האָבן אַראַפּעוויזעט פֿון די פּאַלקעס און פֿונאַנדערגעדעקט האַלב־נאַקעטע מענטשן מיט אָפּגעהאַקטע פּיס", מ. קאַבריאַנ' סקו, סאָווי היימלאַנד, 1963, I № 1. אויך מיט זיך. -עכץ. -עניש.

אַראַפּעוויצן — טרוו. א' דעם שטויב. "כדי אויסצוגלייכן די 'טאָלן' װאָס באַקומען זיך אויף דער אייבערפֿלאַך [פֿון פֿאַניר], מוז מען א' דעם גאַנצן פֿאַניר און אַ צווייט מאַל איבער־פֿאַנירן", בער, ז' 59.

מיט זיך. -ונג. -עכץ. -עניש. -ער (-ין, -קע). -עריי.

אַראַפּערצילען — טרוו. דטש. D: purzeln. אַראַפּוואַרפֿן עס זאָל זיך איבערדרייען, פֿאַלן מיט די פּיס אַרויף. "ביים א' [יונהן] פֿונעם שיף אין ים ארמן זענען זיי [דער קאַפּעליוש און די יאַרמלעק] פֿון זיין קאָפּ אַראַפּעפֿאַלן", ד. י.

זילבערבוש, מענטשען און געטעהענישן וו, ווין 1931, ז' 90.

אַראַפּעטירן — טרוו. 1. פֿאַרענדיקן עפעס צו טאָן אויך ווייניג־אוי, כדי (אַבי) פּטור צו ווערן. א' די היימאַרבעט. "ער זאָל נישט באַלד אַרויסגיין פֿון דער שול... דען עס איז גלייך ווי ער פּטור אַראַפּ פֿון זיך אַ משאַ הס' ושלום", 287, כג.ב. "גיי איד מיר פֿון דער שול מיט אַ רואיק געמיט... ווי געוויינלעך אַ יוד װאָס האָט אַראַפּגעפּטורט דאָס דאַוונען", ממוס, צוריק אַהיים, ז' 287.

2. מאַכן מע זאָל פּטור ווערן. זיך באַפֿרייען פֿון עפעס, פֿון עמצין. [ער] איז אַזאַ פֿאַטער װאָס פּטור אַראַפּ אַ טאַכטער, אַ האָרב פֿון די פּלייצעס, גלאַט אַזוי, אַבי פּטור געוואָרן? האָט איר אַ טעות!", שט. יאָ פֿאַרשטערטע התונה. "האַט אַפּילו געמאַכט אַ פֿאַרשלאַג אַז מע זאָל זען װעגן אַ שידוך און איר א' פֿון קאַפּ", א. מ. שאַראַקאַנסקי, אַ ספּיטצעל פֿון אַ פּוריס־שפּילער, נ"י 1899, ז' 11. "האַט דער רעדאַקטאָר געהאַט אַ קליין בייכל, װאָס ער פֿלעגט אַלע יאָר פֿאַרן קיין קיסלאַװאַדסק א' עס", פּינזל טיטאָ, װאָס איז געשטן, באַראַקאָו 1935. "א' אַ ש ט י ין פֿון האַרצן = פּטור ווערן פֿון אַ שווערן חרב, פֿון אַ התחייבות, טיפּער זאָרג אע.

אַראַפּפּיקן — טרוו. א' פֿון קאַרניו די ברעקלעך ברויט. "בייא נאכט (עצמי נקר מעלי) ווערן מען פּייך... אויש גפּיקט, דעניצו דיא ווערים פּיקן מיר דאָס פּלייש פֿון דיא בייין הראַב", טהמ, איב, ל, 17.

אַראַפּפּלאַטשיקן — טרוו. א' די בריסטלעך ביים פֿאַרשטעלן זיך פֿאַר אַ יינגל... דאַרף מען [דאָס פּלייש] א' אַזוי אַז זיי זאָלן באַקומען דעם פֿאַסאָן פֿון האַמבורגער", פֿאַר, 1967 V 2. מיט זיך. -ונג.

אַראַפּפּלאַטשן — טרוו. 99. ~ פּלאַטש-מלען. 99. 1. אַראַפּדריקן די שטימונג, דעם מוט. פֿאַרמינערן דעם פּרעסטיזש. "אויך בין גע-האַט אויפּגעשטאַנען אַ האַפּערידיקער, אַבער דאָס שפּערל אין רינשטאַק האָט מיך צוריק אַראַפּ-געפּלאַטשט", באַש, פֿאַר, 1963 II 16. "נישט בלויז אים גערופֿן צו זען װאָס ס'קינד טוט, נאָר מיט דעם רוף געוואַלט אים אַען, דער־נידעריקן אים אין האַמלהלס אויגן", ב. דעמ' בליג, צאַנקענדיקע ליכט, נ"י 1958, ז' 185.

2. פֿאַרקלענערן. מאַכן עס זאָל האָבן אַ קלענערן אַנזען. "דאָס קלוגקייט פֿון מיכלען, אַז ער דערמאַנט דערפּי נישט דעם נאַמען, האָט די טרעוואַגע אַראַפּגעפּלאַטשט", יא, שטערנ' טיכל, לייפּציג 1861, ז' 129.

מיט זיך. -ונג. "דער גאַנצער פֿבוֹר באַלאַנגט צום רב, און צוזאַמען דערמיט זענען אויך געגאַנגען אַלע פּוילע וויצן, יעדע פֿאַרעם פֿון ביטול און אַ'ונג", באַש, פֿאַר, 1968 I 1. -עכץ. -עניש.

אַראַפּפּלאַצן — אַוטו. "דער קאַרסעט פּלאַצט

פֿון איר אַראַפּ". "אויך פּיל דעם זעלבן טעם ווי פֿון איינעם װאָס אויף אים איז שוין די ציפּט געקומען אַז די רייפֿן זאָלן פֿון אים א'", ווינט VI, יוניסעבנערג, ז' 153. אויך מיט זיך. ~ פּלאַצן, דער.

אַראַפּפּלונמישן — אַוטו. אַראַפּרינען ווי אַ שטאַרקער שטראַם, מיט אַ געטומל, געפּלוש. "דאָס רעגנוואַסער פּלונגטשט אַראַפּ פֿון דער רינע". טרוו — דזוו דזוו. "א' די פּולע פּאַ-מוניצע פֿון צווייטן גאַרן". ~ פּלונמיש, דער. אַוטו.

אַראַפּפּלויכען — טרוו. אַראַפּגיין מיט אַ געפּלייך, [אַ געקלאַנג װאָס דערמאַנט פּלייך־פּלייך]. א' אַן עמער װאַסער. אויך: א' קללות אויף זיין קאַפּ. "דער פּוילגל... האָט מיט אַ מענטשלעך געשריי אַ צעשפּרייט געטאַן זינע פֿאַרבלוטקטע פּלייגל... און אַראַפּגעפּלויכעט אַ שוואַרצן געווייך", סוז, ז' 34. ~ פּלויך, דער. -עניש.

אַראַפּפּלעטשן — טרוו. אַראַפּדריקן. דזוו אַראַפּפּלאַטשן. "האַט געטאַן אַ לייג זיין גרויסע, ברייטע דלאַנע אויף... [זיין] קאַפּ און אים אַראַפּגעפּלעטשט דעם דעניק און דאָס היטל ביז איבער די אויגן", מ. אַלבּערטאַג, אינ קופּערנעם עכט. קיעו 1932. "האַט זיך געלוינט... צו רעדן רוסיש... און באַזונדן אין יידיש אַזוינע אויסלעגנדישע ווערטער?... ס'האַט עפעס אינגאַנצן אַראַפּגעפּלעטשט די מיידלשע חשי-בות", באַש, פֿאַר, 1958 IV 11. מיט זיך. -עניש.

אַראַפּפּרעסן — טרוו. א' די קניישטן פֿון מלבוש. א' די איבעריקע פֿאַרלאַנגען. אויך מיט זיך. -עכץ. -עניש.

אַראַפּפּתחן — [פּאַסען] טרוו. נעאַל. אַרויסרעדן די קמץ ווי פּתחן. ספּרדיית איז איבער באַקוועמלעכקייט: מען פּתחט אַראַפּ אין איילעניש אַזוינע ווערטער, װאָס אַניט װאַלט מען נאָך געקענט געשטרויכלט ווערן איבער זייער ניקוד", ים, אונזער געדאַנק, ריגע 1933.

אַראַפּפּאַדערן — טרוו. אַמ. פֿאַרלאַנגען און מאַכן מעגלעך מע זאָל קומען צו פֿאַרן פֿון דער אַלטער היים, פֿון איראַפּע קיין אַמעריקע. שיקן פּאַפּירן און א' אַהער די חשב מיט די קינדער. א' די אַלטע מאַמע קיין ניריאַרק. -ונג.

אַראַפּפּאַלען — אַוטו. 99. דזוו אַראַפּפּעכ-לען. אַראַפּשניצען, אַראַפּגלאַנצן. "פֿון די צוויי לאַנגע טישן האָבן אַראַפּגעפּאַכלט פֿריש־גע-װאַשענע טישטעכער", י. פּערלע, יזן פֿון אַ גאַנץ יאָר, ז' 405.

אַראַפּפּאַכען(ע) — טרוו. אַראַפּטרעבן פּאַכ(ע)נדיק מיט דער האַנט אַדער מיט עפעס אין האַנט. אויך: "מיטן וויידל פּאַכעט דאָס פּערדל אַראַפּ די אינזעקטן". אויף אַלגעס ווייסע ציין געקראַכן איז אַ פּליג, ... [ער]

האַט זי מיט דער האַנט אַראַפּגעפּאַכעט", פּמ, מלחמה ו, נ"י 1956, ז' 214. אוטוו — אַראַפּשנינען. פּד. "די פּרישע ריינקייט האַט אַראַפּגעפּאַכעט נישט נאָר פֿון דאָזיקן בעט, נאָר אויך פֿון טאַטע מאַמע-בעטן", י. פּערלע, יוד, 1939, ז' 123.

אַראַפּפּאַל — דער. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אַראַפּפּאַלן. כּסדרדיקער אַ. גידעריקער אַ. גרויסער אַ.

2. גרויס דרך-אָרן, אָפּשני. אַ פֿאַרן רבין. לפּני כל הגבּה... והדבֿיקות באלקות בעומק יותר מן הראשון צריך להיות תחלה השפּלות העצומה (בל"א אַ ביי זיך זייער שטאַרק), ר' דובער מליובאַוויטש... שער התּשׁוּבָה והתּפּלה, שקלאוּ תקעו... עס פּעלט לגמרי דער אַ פֿאַרן פֿאַרהייליקטן טעקסט, ימ, יושפּ xvi, 4.

3. ירידה. עקאָנאָמישע, סאַציאַלע דעגראַדיר-רויג. פּרונאַנען וואַקסט דער אַ, [אויב] ניט פֿון די ריכטע אָנציאָונגס [=מלבושים?], מסדר אגרת, תקפּ"ה, ז' 52. "קין שטאַרקער אַ, קין גרעסערן בויזן [אַן די איצטיקע פּרנסה איז אַן אַנפּפּאַרהויזן האָבן זיי זיך ניט געקאַנט פֿאַרשטעלן, שע, פּוּנים יאַרד ו, ז' 143-144].

4. אַראַפּשנינערויג, פֿאַרמינערונג, פֿאַר-קלענערונג. "דער אַ פֿון דרש הונדערט טויזנט יידן צו צען אָדער פּרופּצן טויזנט", פּמ, 1955 או 22. "איידער ער דערגרייכט צו אַ העכערער מדרגה איז ער אין אַ בחינה פֿון אַ", תּניא, 312. "דער שנדידיקער איבערגאַנג: דער אַ צו גשמיות", מוק, טעאָטער און אידיש טעאָטער, ז' 239.

5. אַפּריס. דער אַ פֿון פּליין. וּנְג.

יֶק — אָד. וואָס איז מיט אַ געפּיל פֿון געפּאַלנקייט. אין אַן אַער שטימונג... האַט זיך אַרויסגעלייטשט פֿון... [אים] אַ און אַנטוישט, צ. דאָלגאַפּאַטקי, זיד, מינסק 1933. "אויך צו באַקן אַ גאַנצן טאָג איז דער באַלע-באַס... ניט געווען אַ ביי זיך", נ. גאַרדאַו, סמ, 1956 או 22. "יֶקייט".

אַראַפּפּאַלן — אוטוו. 1. פֿאַלן פֿון אויבן אויף אַראַפּ. דער רעגן (שניי, האַגל) פֿאַלט אַראַפּ. אַ טרער פֿאַלט אַראַפּ. אַ פֿון דאָך (בויר) דעם, לייטער, בוים אַראַפּ. אַז דו קריכסט צו הויך, וועסטו אַ אין מיסטקאַסטן: "גללכער צו גיין פּאַמעלעך אויף (האַרט ביי) דער ערד ווי (איידער) צו פֿלענען הויך און דערנאָך אַ"; "פֿאַלט אַראַפּ איין פּערל — צעשיט זיך דער גאַנצער שוור"; "פֿון הימל פֿאַלט גאַרנישט אַראַפּ" [=מע מוז האַרעווען כדי צו האָבן אויף חיונה]; "פֿון אַ גוט פֿערד איז כּאָטש גוט (כּדאי) אויך שלעכט) אַראַפּפּאַלן", שוו. "אַ מענטש איז ווי אַ פּויגל; ער פֿליט כל-זמן ער באַוועגט זינע פּליגען; זאָל ער וועלן זיך אָפּרוען פֿלענדיק — וועט ער אַ, ר' ישראל סלאָנטער. "ווען איין באַלען ווער צו בראַכן, אַזוּ טאָר מן וואוּל [אום שבת] איין בעט שטאַט אודר איין באַנק אונטער שטעלן, דאָש זיא ניט

ווייטער האַבן פֿאַלט", 107, עב/ב. "ווען איינעם פֿאַלט אַראַפּ זיין מאַנטל אָדער זיין טלית בשעת דאווענען, זאָל ער ניט מפּסיק זיין", 207, כב/א. "ווען אום שבת איז אים געפּאַלן אַ לעכט אויף דעם טישטעך, מעג מען דעם טיש איבערקערן כדי דאָס לעכט זאָל אַ", 199, שלחן ערוך, ח"א [לעמבערג? יאַר?], ט/ב. "האַט זי געוואַרט ביי ער איז אַרויף אויף דעם שפיץ זעלבויים; האַט זי גענומען די ברענבריל און האַט זי געהאַלטן אַקען זיין מוה, ביי עס האַט אים געברייט אין מוה. איז ער אַראַפּגעפּאַלן אין ים אַרצין", נחב, 'מעשה ממלך וקיסר', אַפּט פֿאַלן ביי דעם שענסטן וועטער / אַראַפּ פֿון בוים די גרינסטע בלעטער", עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 47. "אַ קוועקזילבער, דאָ וואו ס'איז קאַלט — זינקט ער, פֿאַלט ער אַראַפּ, אַראַפּ", ממוט, יאַסיפּות, 'שאַטיגענע האָר פֿאַלן אַראַפּ איבער אַ געטאַקטן נאַקן", מ. דלזוטאַנסקי, פּאַר, 1967 או 25.

2. דזוּ בו, פּיג. "ווערטער פֿאַלן אַראַפּ פֿון די ליפּן". "דער שלאָף פֿאַלט אַראַפּ אויף די אויגן". "אַ נעפל וועט באלד אַ אויף דעם פֿעלד". "ווי צוויי גראַבע שופן וואַלטן אַראַפּ געפּאַלן פֿון די אויגן, דען זי האַט דערקענט דאָס דאָס איז דער זעלביקער אַרעמער למדן", אמד, דער פּלעט אויף שבת, ווילנע 1872, ז' 42. "אויף די מידע אויגן פֿאַלט שווער אַראַפּ די נאַכט", פּרץ, לידער און פּענטע, 'ציקאַ', ז' 128. "דער לעצטער קלאַנג פֿון קירכן-גלאַק איז נאָנט אַראַפּגעפּאַלן", טעג, קאַפּריז, "דער לעצ-טער קלאַנג".

3. אין אַ צאָל אידיאָמאַטישע אויסדרוקן: אַ (ווי) פֿון דאָך (בוידעם) = ניט וויסן וועגן וואָס עס רעדט זיך; זיין שטאַרק צע-טומלט. אַ (ווי) פֿון הימל, (פֿון דער פֿלוגע א) = אַזוי ווי אַ פֿון דאָך; (ב) אַנקומען אומגעריכט, ניט באַקאַנט פּרונאַנען; (ג) באַציט זיך בלויז צו "הימל" פּלוצעם אַרענקריגן אַ סך געלט, ווערטפּולע זאַכן אע. אַ פֿון הימל אויף דער ערד = אויפּהערן צו חלומען, צו פּאַנטאַזירן, ווערן רעאַליסטיש. אַ פֿון יענער וועלט = אינגאַנצן ניט וויסן וואו מען איז אויף דער וועלט, זיין שטענדיק צעטראַגן. אַ ווי פֿון... [מיטן] גאַמען פֿון אַ קליין שטעטלע, אָפהענגיק פֿון געגנט] = ניט וויסן וואָס עס טוט זיך אויף דער וועלט. אַ ווי פֿון פּיטשניעו (לויט ד. סדן = ווי פֿון אויוון). אַ פֿון פּנים = ווערן דאָר, אויסגעמאַגערט, אויסזען זייער שלעכט. דאָס פּלייש פֿאַלט (שטיקער פּלייש פֿאַלן) אַראַפּ = אויך: האָבן גרויס געמטנפּש, אַ סך ווייטיק. אַ אויף אַ פּרעמדער וועלט = זיך פּלין איינזאַם, פּרעמד. אַ פֿון טיש = גיין אין גיווען, וואָס ביי זיי פֿאַלט אַראַפּ פֿון טיש וואַלטן צוויי געזינדן געהאַט זיך צו שפּיזן. אַ שט יין פֿאַלט אַראַפּ פֿון האַר צו = מע האַט זיך באַפּרייט פֿון אַ גרויסער זאָרג, הכבדה, פֿון אַ התּחייבות אע. אַ באַרג פֿאַלט אַראַפּ פֿון די פּלייצעס

= אַזוי ווי ביי 199. אַ איבער די אויגן = פֿאַרפּירט ווערן, צעטומלט ווערן איבער דעם צווייטן פֿאַרמעגן, פֿאַרדינסטן אע. אַ פֿון גאַט = מיטאַמאַל פֿאַראַרעמט ווערן, ליידן פֿון כּלערליי אַנשיקענישן [אַזוי ווי גאַט וואַלט אָפּגעטאַן זיין השגחה]. ידאָס טעלערל פֿון הימל פֿאַלט אים אַראַפּ = אַלע באַגערן, ברכות ווערן מקוים. "מע זאָל אים אַרויפ־שטעלן אַ טעלער אויפֿן קאַפּ, וועט ער ניט אַ" = ער איז אַ פּאַמעלעכער, ער רירט זיך קוים. 4. געמינערט ווערן, ווערן קלענער, ווייני-קער. פֿאַרלידן, אַנווערן. אַ פֿון פּרייז. אַ פֿון מקח. דער פּרייז פֿאַלט אַראַפּ. "דער פּראָסט פֿאַלט אַראַפּ". אַמאַל איז ער ווידער זייער אַראַפּגעפּאַלן און איז געוואָרן אַ בעל-חוב אויף דרייצן הונדערט גילדן, ש"ב"ח בעש"ט, זשאַלקעו תר"י, כה"א. "אַז פּעל פֿאַלט פֿון מקח אַראַפּ, דאַמאַלסט בלויב איך שוין אַזוי ווי דו געמיין", ה. קליבאַנאָוו, קול חדש, ווילנע 1910, ז' 27. אַ פֿון געשעפּט. "סיגעשעפּט איז מיר אַראַפּגעפּאַלן". אַ פֿון אַ שידוך = זיך אָפּזאָגן פֿון שידוך. אַ פֿון געזונט, פֿון די כּוּחות. אַ פֿון דער מדרגה — פֿון פּרירעדיקן שטאַנד, פֿון אַנווען, פֿון חשיבות, פֿון דער גדולה. אַ פֿון י"חוס. "ער מעג אונטערהייבן דעם זיט-מיר-מוהל און עפעס טאָן, עס וועט אים קיין זאַך ניט אַ". אַ פֿון טאָן = בייטן דעם פּרירעדיקן הויכן טאָן. "דער טאָן ביי אים איז אַראַפּגעפּאַלן" = ער רעדט באַשיידענער, אַניי-געהאַלטענער. גאַלד וועט דערפֿון ניט אַ — אין פֿאַרבינדונג מיטן באַרעכטיקן דאָס באַשטראַפֿן אַ קינד אָדער בייס אויסמוסן-עמעצן. אַ פֿון די פּרירעדיקע געדאַנקען, פֿון דער אַמונה. אַ פֿון פּרייז, פֿון דער פּאַרטיי. אַ פֿון דער מעלה מענטש (וואַרטזאָגער, פּירער, וואַרטסמאַן אע). אַ פֿון דער פּוּנקציע = פֿון אַ באַשטימטער טעטיקייט, אַמט, באַשעפּטיקונג. אַ פֿון אַמאַליקן גלאַנץ [אי סאַציאַל, אי מאַראַ-ליש]. אַ פֿון אַ הויכן דאָך אין אַ טיפּן (טיפּער) גרוב, אויך: אַ מיאגראַ רמא לפּירא עמיקמא.

5. אויך פֿאַרקערט צום 4: פֿאַרדינען (אומגעריכט). "פֿון דעם מסחר איז מיר אַראַפּ געפּאַלן אַ פּאַר רובל". "איך דעם כּרד איז מיר אַראַפּגעפּאַלן אַ מטמון" = דאָ האָב איך אָנגע-קליבן אַ סך געלט. אַ אין קעשענע = אַרענבאַקומען געלט. "מיר... איז פֿון לאַפּני מיצלעך און יאַרמלקעס נישקשה גענוג געלט אין קעשענע אַראַפּגעפּאַלן", ממוט, דאָס קליינע מענטשעט. 6. ספּעע אין פֿאַרבינדונג מיט קליידונג. "די מלבושים פֿאַלן אים אַראַפּ" = אַזוי צעטראַגן און צעפּילט זינען זיי; (ב) אַזוי אויסגעדאַרט איז ער געוואָרן. "די הויזן פֿאַלן אים אַראַפּ" — אויך: ער האַט זיך שטאַרק באַנאַרישט. "אַז מע טרענט אַפּ די קנעפלעך, פֿאַלן די הויזן אַליין אַראַפּ", שוו. "מע מאַג

וואויל זיך אַרומדעקן מיט אַ זאַק פֿאַרן רעגן, אָבער מע זאָל אים פֿאַרנט צובינדן מיט אַ שנירל, דאָס ער זאָל ניט קענען אָן, לטז, ס.א. „אַז אַ מלבוש איז אַראַפּגעפֿאַלן פֿון לייב, האָט ער עס ניט אַוועקגעשענקט קיין אַרעמאָן“, פּראָ, יאָלקס' געשיכטן. אויך מיטן ערשטיקן ב: „ווען מן צו מורגנשט איין העמד אָן ציכט, דאָ טוט ערש אויבר דען קאַפּפּ אונז לושט עש הראַב פֿאַלין אים בעט, דאָ מיט דש ער ניט נקיס איין“, בראַנט, פּראָ יד. „צוקומענדיק צום ברעג טיפּן, פֿאַלט פֿון אַיטלעכן דאָס אַנטאָן פּלוצעם אַראַפּ“, ממוט, ווינטשפּ, ז' 22.

7. ספּעצ אין פֿאַרבינדונג מיט אַ געשוויר, אַ מכה, קללה: „פֿראַנצן זאָלן זיך אויפֿעסן און די נאָז זאָל זיך אָן“, דאָס צרעט אין פֿאַרדאָרט געוואָרן און סע איז אַראַפּגעפֿאַלן, נחב, מעשה מחכם. „נעמען גאַל פֿון אַן אַקס אָדער פֿון אַ קו און אַנשמירן אויף אַ טיכל און דאָס טיכל צווייגן אויף דעם וואַרצל, וועט דער וואַרצל אָן, דער מלאַד רפּאל . . . פּשעמישל תּרע"ד, ז' 45.

8. אַראַפּקומען אומגעריכט. — 33. אַ דאָקטער איי אַראַפּגעפֿאַלן אין שטעטל. „מיט אַ קורצער צייט צוריק איז אַראַפּגעפֿאַלן אַהינצו אין שטעטל איינער פֿון די געוויינטלעך אַרומ-פֿאַרנדיקע בעלי-שמות“, ממוט, שלמה וו, ז' 48.

9. מיט די פרעפּ ביי אַ פֿאַר יאָ ביי זיך = אָן מוט, אָן האַפֿענונגען; ווערן קליין אין די אייגענע אויגן. „פֿאַלט נישט חס' ושלום אַראַפּ ביי זיך“, שע, יד שטאַט פֿון די קליינע מענטשעלעך. „וועינן הַבושה שמתבייש דהיננו שנפֿל בלבו בושה על עצמו . . . וגם ענין כללות השפֿלות פּל עולם הוה החומרים . . . (בלאָ ער פֿאַלט ביי זיך זייער שטאַרק אַראַפּ און די וועלט פֿאַלט זייער אַראַפּ)“, קונטרס ההתפעלות מרב . . . מו"ה דובֿ בער בן מו"ה שניאור זלמן זצ"ל? [קעניגסבערג? 1831], ט/ב. אַזוי אויך: אַ ביי יענעם (אין די אויגן). אַ פֿאַר עמעצן = האָבן אַפּשפּי, גרויס דרך־אָרץ פֿאַר עמעצן; זיך שרעקן פֿאַר עמעצן. אַ פֿאַרן גרויסן עולם.

99: אַ ווי פֿון דאָך (בוידעם), ווי פֿון (בלויען) הימל, ווי פֿון יענער־וועלט, ווי פֿון עולם־האַצילות. עס איז אים אַראַפּגעפֿאַלן; ווי אַ קלאָץ פֿון בוידעם, ווי אַ פּיפּיטש. אַ (האַבן אַראַפּפֿאַל) ווי אַ יון פֿאַר תּחינות, ווי אַ קאַנאַק פֿאַר סליחות, ווי אַ זשאַנדער (זשאַנדאַר) פֿאַר מגידות (מוסר), ווי יורקע פֿאַר יושר.

שפּאַטיק פּאַרטיטשעניש: אַל תּבּטחו — דו זאָלסט ניט ריטן, בנדיבֿים — אויף אַ זאָטל, שאַין לו תּשוּעה — וואָס האָט ניט קיין סטרע־מעניעס, הצא רוחו — טוט אַ בלאָז אַ ווינט, ישובֿ לְאִדמתו — פֿאַלסטו אַראַפּ אויף דער ערד, ביום ההוא — אין יענעם טאָג, אַבְדו עשתנותיו — קענסטו פֿאַרלירן זיינע הויזן.

דיק — אַע בלעטער. אַע וואַלוטע. אַע אייזנס, שטאַבעס אע. די־קייט.

מיט זיך — פֿון זיך. סתם אַזוי. עֵכְנִי. עֵנִישׁ. עֵרֵנִי.

אַראַפּפֿאַרן — דער. 1. אַקס און רעזולטאַט פֿון אַראַפּפֿאַרן. אַן אַייליקער אַ. אַ מסובּוּדיקער אַ. 2. אַרט פֿון אַראַפּפֿאַרן. אַ גליטשיקער אַ. אויך פּיג: „מֵהאַט געהאַלטן אינמיטן שחריה, אויפֿן סאַמע אַ צום שמונה־עשרה“, נח לורי, עליע יאַרש, קיצעו 1940. ז' 11.

אַראַפּפֿאַרלירן — טרוה. פֿאַרלירן וואָס מע האָט (טראַגט) אויף זיך. אַ די פֿאַטשיילע פֿון די פּלייזעס. „סאיז יענע היציקע רעדנערין וואָס האָט אַראַפּפֿאַרלירן אירע אונטערהויזן, ווען זי איז אַריין אין גוואַלדיקער התלהבות“. אַ צעחושטער פֿלעגט ער אַלצידיג פֿון זיך אָן, ייט, פּוילן 111.

אַראַפּפֿאַרן — אַוטו. אַ באַרג־אַראַפּ. 1. אַוועק־פֿאַרן ציטשוויליק פֿון אַ גרעסערער שטאַט און קומען צו פֿאַרן אין אַ קלענערן פּונקט. קומען צו גאַסט, אויף אַ באַווך. אַ בעלן אַראַפּפֿאַרן צו טאַטע־מאַמען) אויף יוס־טובֿ. „איז אַראַפּגעפֿאַרן אַהין אַ געוויסער בעל־השבעה אום צו דערגיין וועלכע קדושים זיינען דאָרט מקובר“, אַמד, דער ליטוואַק אין וואַליניע, ווילנע 1870. „וואָס פֿאַר אַ גרויסע גדולה אויף די אַבייזים איז געקומען, אַז דער רבי האָט זיך אויף זיי דערבאַרעמט און איז אַראַפּגעפֿאַרן צו זיי אויף שבת!“, קמ, 1870, № 36. „מע פֿאַרט אַראַפּ קיין מאַדעפּעווקע אויפֿן רייד און מע שטעלט זיך אויס מיט אַזעלכע שאַרפע קראַמען“, שע, יוסילע סאַלאַווי, ז' 54.

2. אויך פֿאַר קערט, קומען ציטשוויליק אין אַ גרעסערער שטאַט. „קיין וואַרשע האָט מיין ניט געזאָגט אַוועקפֿאַרן, נאָר אַ“, א. מ. קלאַפּ, אַ וואַלף אין אַ שטעפּט פּעל, וואַרשע 1899, ז' 8. „פֿאַרן גליבן אַראַפּ קיין פּייטער [=פּייטער(ס)באַרג] און דאָרט ביי די גרעסטע שררים אַינזיבּסן קבֿרים“, ש"ו [שמואל זיל־בערשטיין], די בערדנעשפּעקולאַציע, וואַרשע 1894. „פֿרונדעסוועגן האָבן איך זיך מיישט געווען אַז אַ קיין גלופּס איז גאַרינט קיין קרומע זאָך“, ממוט, חילוף, ז' 4. „איך האָב . . . קיין חרטה ניט וואָס איך בין אַראַפּגעפֿאַרן אַהער קיין אַדעס“, שע, מנחם־מענדל, ז' 12.

3. אַוועקפֿאַרן אין אַ זיט. אַ פֿון גליבן וועג — אויך פּיג. אַ פֿון די גוטע מידות. „דער בעל־עגלה איז אַראַפּגעפֿאַרן אויפֿן הינטער־הויף אַוועקשטעלן דעם וואָגן מיט די פֿערד“, דבֿ, ניי תּשי"ז, ז' 326. אויך עמיגרירן קיין אַמעריקע אָדער אין אַן אַנדער ווינט לאַנד [דאָס פֿאַרן קיין אַמעריקע איז געווען פֿאַר־בונדן מיט אַ נעגאַטיווער פֿאַרשטעלונג מצד חשׁוֹבֿע לַיַט סוף 19. י"ה און אָנהייב 20]. „מיט אַ האַלב שטעטל משפּחה פֿאַרן זיי אַלע אַראַפּ“, אַש, אָנקל מאַזעט, ז' 24.

4. אַראַפּרוקן זיך. אַראַפּגליטשן זיך. אויף אַ שליסעלע אַ פֿון פֿאַרשנייט בערגל. „זיין בריל פֿאַרט אים אַראַפּ אויפֿן שפיץ נאָז“.

5. אַראַפּפֿאַלן פֿון דער סאַציאַלער, עקאָנאָמי־שער, אויך גיטטיקער מדרגה. אַ פֿון אַמאָליקער עשירות. אַ אין אויגן פֿון אייגענע חבֿרים. „גאַנץ גינדיק אַראַפּגעפֿאַרן איז . . . [ער] שוין מיט זיינע חזניש. די צייט האָט אים אומגעטריבן פֿון דער גבֿירישער קלויז אין חבֿ"ד און פֿון דאָרט אין דער קצבישער אָדער אין דער שנידערשער קלויז“, ח. ד. גילדענבאַטט, דער חזן, ווילנע 1897.

6. ווערן דאָר, פֿאַרלירן אַ סך וואָג, שלעכט אויסזען. אַ פֿון לייב, פֿון פּלייש. אַ פֿון פּנים. מיט זיך. עֵכְנִי. עֵנִישׁ. עֵרֵנִי.

אַראַפּפֿאַרקויפֿן — טרוה. פֿאַרקויפֿן עפעס וואָס מע טראַגט אויף זיך. „זי וועט איר כתובה אַוועקגעבן, דאָס קלייד פֿון זיך אַ, זיך אַליין פֿאַר אַ דינסט שטעלן, אַבי חליצה צו נעמען“, פּראָ, שרייב אַ פּעליטעטאָן. אַ טייל האָבן דאָרט אַראַפּגעפֿאַרקויפֿט פֿון זיך די קליידער פֿאַר ברויט“, חג, טמוז, 1968 v 24.

אַראַפּפֿאַינקלען — אַוטו. פּרייד פּינקלט אַראַפּ פֿון די אויגן. „די מאַמע האָט געהאַט גרויס פּרייד וואָס דער ברייליאַנט פּינקלט אַראַפּ פֿון רחלס וויסער האַנט, צינדט זיך אין גרין, רויט און פּאַנס“, אַפּאָ, יאָ ברייליאַנט. „פֿון דער וואַנט, נעבען דער קיד, האָבן אַראַפּ־געפּינקלט קופּערנע ראַנדלעך. פּיט־פּאַנען און פֿאַרשידענע אַנדערע קופּערנע כליים“, ה. 2. זשיטניצקי, דעם זייזנס הויז. אויך מיט זיך. ז' 11.

אַראַפּפֿאַרן — טרוה. אַ פֿון באַרג, פֿון בוידעם. נעמען פֿאַר דער האַנט און אַ פֿון די טרעפּ. „די אַנשים האָבן גרוישי הילף גיטאָן . . . האָבן וואַלין . . . די וויבֿער פֿון דיא איבריטישי שויל [=שול] אַראַפּפֿאַרן“, גה, ז' 327. אויך: 1. אַוועקפֿאַרן, צופֿירן צו אַ באַשטימטן אַרט. אַ אין אַ רעסטאָראַן, אין אַ שטובֿ אויף צו נעכטיקן, אין אַ שיף אַזוּ. אַ פֿון עמוד — צוקומען צום חזן בעתן דאוונען, אים אַננע־מען פֿון ביידע זיטן פֿאַר די אַרעמט און אַוועקפֿאַרן אים פֿון עמוד, כדי בִּפְרֵה־סיא אים צו באַליידיקן און באַשטראַפֿן פֿאַר זיין שלעכט אויפֿפֿירן זיך. „האַט דערציילט אַז מע האָט יאַסעלען אַראַפּגעפֿירט ערגעץ אין אַ שטאַט פּונעם עמוד . . . פֿאַר . . . מיאוסע מעשה“, שע, יוסילע סאַלאַווי, ז' 115. „מע האָט דעם בר־מינן אַראַפּגעפֿירט אין שטעטל“, מק, פּאָע־מען, ווילנע 1920, ז' 49.

2. ברענגען צו פֿירן. ספּעצ אין פֿאַרבינדונג מיט אַ מאַטעריאַל, מאַשין, מיטן פֿאַרענדיקן אַן אַרבעט. אַ די לעצטע וועגענער סנאַפעס פֿון די פֿעלדער. אַ די קאַנסערווירטע פּיט אין מאַגאַזין. „איך האָבן ביי קיינעם ניט געקענט פּוועל זיין אַז מע זאָל אַ אַ קלאַפּטער האַלץ, זאָל זיין מיט וואָס צו הייצן די רובּע“, ש. בעקערמאַן, די יודישע קאַזאַק, אַדעס 1886, ז' 20. „ווי שטאַלץ און ווי מיי מע באַגעגנט דעם אַוונט, / צום סוף ווען מע פֿירט שוין די תּבּוּאה אַראַפּ־טען, אין קאַומערזש“.

3. אַראַפּעלאַטערן, אַראַפּעלאַטערן א.ע. א' זאָמ, ליים פֿון קערפּער אונטער אַ הייסן שפּריץ. "ער וועט דאָס [אַנגערעכטען] דאַרפֿן אַ צומערשטן דורך דעם אַפּרייבן די הענט גוט... און אַפֿ צוטרעקענען די וואַסער גאַנץ גוט פֿון דער האַנט פֿאַרן וואַשן", הרבֿ ש. ז. שניאורסאָן, איבז, 1874, ז' 4.

4. אַוועקפֿירן אין אַ זינט. אויך פּיג. א' פֿון וועג, פֿון גלייכן (גראַדן, רעכטן, גוטן, ריכ-טיקן) וועג, פֿון דרד-הישר. א' פֿון גלויבן, פֿון ייִדישן דת, פֿון לערנען תּורה א.ע. "אוי, פֿון אַלע וועגן האָט ער מיך אַראַפּעפֿירט און אַריינגעפֿירט אין אַ בלאַטע", פּל. "געלט אָן אַ ברעג פֿירט אַראַפּ פֿון וועג", שווי. "איר זאָלט מיט אַניער מאַכט... [די יודן] א' פֿון דעם קרומען וועג אויף וועלכן מע פֿירט זיי", אמה, דיא אידען פֿון וואַרשויא, ווילנע תּרל. "דער יצירהרע האָט שלמהלען אַראַפּעפֿירט פֿון וועג, פֿונעם חכמית זינגען", ממוט, שלמה וו, ז' 80. "מיין טאַטע, זאָל מאַרדך ימים, איז ווילד ברוגז אויף לשון־קודש. ער זאָגט אַז לשון־קודש פֿירט אַראַפּ פֿון ייִדישקייט", ייל, משלחת, זשיטאַמיר תּרליו, ז' 43. פֿאַרעלעל אויך: א' פֿון טאָן, פֿון דער מעלאַדיע. א' אַ שמועס אויף (צו) אַן אַנדער טעמע. "מיר... ביים טיש זינגען זמירות, אָבער דער ווינט אין דרויסן זאָגט קינות. און מיט אַזע עצהות אַז עס האָט אונדז אַראַפּעפֿירט אויף סאַמע ימים־נוראִים" דיקע ניוגונים", פּראָ, חסידיש, קלעצקין, ז' 165. "לאַמיר א' דעם שמועס צו אַ מער אינטימען שעפּערישן ווינקל", פּראָ, צוק, סעפט 1958. א' פֿון זינגען (דעה, מוח, קלאָרן של) = שמוגע מאַכן. "קאָן זיך אַמאָל טרעפֿן אַז אומשטענדן זאָלן אים א' פֿונעם זינגען", ממוט, אַ גרויע האַר.

מיט זיך. ~פֿיר, דער. ~וונג. ~עכין. ~עניש. ~ער (זין, קע). ~עריי.

אַראַפּעלאַטערן — אַוּטוו. "מחנותווין מאַל-כים... אַראַפּעפֿלאַטערט האָבן אויף דער ערד", יוּאַש, אַלטע פּסוקים — ניי פֿאַר-טייטשט. אַ טיפּע קופּקע פֿון וועלכער עס האָבן אַראַפּעפֿלאַטערט אַלערליי בענדער און בענדלעך", ייט, טאַג, 1961 IV 29. מיט זיך. ~פֿלאַטער, דער. ~ניש.

אַראַפּעלאַטערן — אַוּטוו. "דאָ וויל איך מאַכן איין פֿאַראַ פֿלאַמן היראָב פֿון הימל", היסטאַ-רישע אַלעגאָריע פֿון ר' מאיר שיץ, פֿירט 1694 [ריב, פּש וו], ~פֿלאַב, דער.

אַראַפּעפֿלום — דער. דזוו אַראַפּעפֿליין, אַראַפּ-שטראָם.

אַראַפּעפֿלייזן — אַוּטוו. שטראַמען וואָס פֿלייצן אַראַפּ פֿון די בערג. אויך פּיג. "שניי וואָס איז צעגאַנגען און אַראַפּעפֿלייצט פֿון האַר-צו", זש, זב שוואַבלב, וואַרשע 1909, ז' 4. "און געגאַסן האָט אַ רעגן, ווי אַ ים אַראַפּ-געפֿלייצט, / שטראַמען האָבן אויף די וועגן / בעלזלעך קינעלעקע געקנישטשט", ב. לאפּי, צייכנט, 1920.

טרוו — מיטשלעפּן עפעס ביים א'. א' דאָס מיסט. א' די אַרעמע היזלעך ביים ברעג טיך. מיט זיך. ~פֿלייזן, דער — אַ נאַדל-בוים ליגט אין א' פֿון וואַסער צעבראַכן", חג, דער מאַמענט צוואַה, ז' 120. ~וונג. ~עכין. ~עניש.

אַראַפּעפֿליסן — אַוּטוו. וואַסער פֿליסט אַראַפּ דורך דער רינגע. "בלוט... לויפֿט... אין אַדער־קאַנאַל... און פֿליסן אום אין גוף, גיך ווי טיכן, דאָ אַראַפּ און דאָ אַרויף", ממוט, יודל, ז' 47. אויך פּיג: "אותיות פֿליסן אַראַפּ פֿון דער פען". "מיט שניי באַשפּריצטע קודלעס, וואָס אַראַפּעפֿלאַסן זיינען גלייך ווי טונקלע ווינטער־שטראַמען", יוּאַש, היבאַוואַטהאַ, די פּיר ווינטן. "דורך דער פֿאַרמיטלונג פֿון צדיק ווערן די מצוות פֿון זיין דור אויפֿגעהויבן. מידת־הדין ווערט פֿאַרוואַנדלט אין מידת־הרח"מים, און די שפֿע פֿליסט אַראַפּ פֿון אויבן", סי סאַג, ז' 264. "אַ סך וואַסערן זיינען שוין אַראַפּגעפֿלאַסן = שוין אַוועק אַ לאַנגע צייט. מיט זיך. ~וונג. ~עכין. ~עניש.

אַראַפּעפֿלייזן — אַוּטוו. 1. "גיי איך מיר אַרויס אין שטעטלע / און טו מיך אַרומקוקן. / פֿליט אַראַפּ אַ שיינער פּויגל / און טוט מין האַרץ דערקוויקן", פּל. "נאָך דעם געבעט איז ער [רמבם] אַנטשלאָפֿן געוואָרן. עס האָט זיך אים געהלומט אַז עס עפֿנט זיך דער הימל און אַן ענגעל פֿליט אַראַפּ אויף דער וועלט און שטעלט זיך נעבן אים", ספּורי נפֿלאות, 1505 תּר.

2. אַראַפּקומען, אַראַפּנידערן, אַראַפּפֿאַלן — אַזוי גיך ווי מע וואַלט זיך געטראָגן אויף פֿליגלעך. א' פֿון די טרעפּ, פֿון טרעפּ, פֿון בוים א.ע. "האַט געטראָפֿן נאָר מיר און דעם קאַפּ, / אַזוי אַז מין היטל איז געפֿליגן אַראַפּ", ייג, וואָס איז ביי דער אַסיפּה געבליבן. "אַרומגעשפּאַנט מיט אַ פֿאַריסענעם קאַפּ אַרויף, צוהאַלטנדיק... דאָס היטלע, עס זאָל נישט אַי, שו, יוסילע סאַלאַוויו, ז' 65. "עס איז זייער גליטשיק און איך ריזיקיר יעדער מינוט אַראַפּ-צופֿליען פֿון דעם הויך־אַנגעשטאַטענעם העג", י. א. קאַצאַוויטש, 60 יאָר לעבן, ז' 119. "זענען די רשטערס אַראַפּגעפֿליגן אין ים אַרצין און זיך גאַנץ נישקשהדיק אונטערגעטובֿלט", ד. פּלינקער, טמו, 1965 IV 28.

3. מיט פֿאַרשידענע פּיג בב. א' פֿון די עקזאַמענס ווי אַן אונטערגעשטאַטענער פּויגל. א' פֿון אַן אַמט, פֿון גבאות א.ע. "זע נישט דעם וויין... ווי זיין פֿאַרב שפּילט אויסן גלאַז, ווי ער פֿליט אַזוי גלייך אַראַפּ", מט, משלי תקע"ד, כג, 31. "מיט איינמאַל איז אים דער פֿריילעכער יאַל תּירא עבֿדי יעקבֿ אַראַפּגע-פֿליגן פֿון די ליפּן", ב. דעמבלין, צוק, סעפט 1958.

אויך מיט זיך. ~פֿלי, דער. ~וונג. ~עכין. ~עניש. ~ער (זין, קע). ~עריי.

אַראַפּעפֿליקן — טרוו. אַראַפּריסן געשווינד, פֿון באַלקן האָבן

מיט אַנווענדן אַ ביסל כּוח. א' פֿון זיך די בגדים, די שמאַטעס א.ע. א' פֿון ברוסט דעם אַרדן. "געוויינט האָבן די ביימער ביי די נעכט, / אַליין פֿון זיך אַראַפּעפֿליקט די בלעטער / און זיך אַרויסריסן געוואַלט פֿון דער ערד", פּמ, מלחמה, ניי 1956, ז' 160. ~פֿליק, דער. ~וונג. ~עכין. ~עניש.

אַראַפּעפֿעבלען — אַוּטוו. פּד. אַראַפּשניען מיט ריינקייט, מיט פֿרישקייט, נשקייט. א' מיט אַלץ וואָס מע טראָגט אויף זיך און וואָס דאָס פּנים דריקט אויס. "גרוי שוין, דאָך רוט אויפֿן פּנים אַזאָ ווישע פֿרישקייט... און ס'פֿעכלט פֿון אים אַראַפּ אַלץ וואָס ער גייט", יחיאל לערער, מין היים.

אַראַפּעפֿרעסן — טרוו. אויפֿפּרעסן אַלץ וואָס איז אַנגעגרייט, וואָס איז פֿאַראַן. א' די פֿליישן וואָס זיינען געווען אַנגעבראַטן פֿאַר אַלע פֿאַרבעטענע געסט. א' די פירות פֿון די ביימער. ~עכין. ~עניש. ~ער (זין, קע). ~עריי.

אַראַפּעפּאַפּן — טרוו. א' פֿון אויבן הייס וואַסער. א' מעד.

אויך מיט זיך. ~וונג. ~עכין. ~עניש.

אַראַפּעפּאַרן — אַדוו. אויך פרעפּ. אין דער ריכטונג אויף אַראַפּ. [נאָך תּשיש־המיטה] האָט ער זיך אַפּגעוואַשן מיט וואַרעם וואַסער פֿון דעם נאַפֿל אַ", ספּר חסידיש, תק"ז? תקע"ז? סימן קנה. "דאָך קוקט זי אויס [די זון] שוין בלאַסער, / און רו איז איר שוין קאַרג, / און לאַזט זיך פֿריי צום וואַסער / א' הינטער באַרג, אַר, זי זון אין האַרבעסט", מיליאַרדן וועלטן קוקן א' שעמעריין און פֿינקלען... די נאַכט קוקט א' מיט פֿאַסט, קעלט און שטיל-קייט", שטערן, מינסק 1940, № 8-7. "ווי נאָר ער דערזעט פֿון א' יאַסקעווער גאַס אַנקומען דעם ערשטן אַרעמאַן, שטעלט ער זיך אַוועק אין טויער", חג, טמו, 1967 III 17.

אַראַפּעפּאַנג — דער. אַראַפּעפּאַנג. אַראַפּעפּאַנג.

אַראַפּעפּאַפּן — טרוו. א' פירות פֿון בוים. "בדי אויסצוגלייכן די טאַלן וואָס באַקומען זיך אויף דער אייבערפֿלאַך, מוז מען אַ דעם גאַנצן פֿאַניר און אַ צווייט מאַל איבערפֿאַנירן", בער, ז' 59. ~צופּ, דער. ~וונג. ~עכין. ~עניש.

אַראַפּעפּאַצו — אַדוו. אויך פרעפּ. דזוו אַראַפּעפּאַ אַ ביסל עמפֿאַטישער, בולטער, שאַרפֿער. לויפֿן א' דער שטאַט. "ווערט די פרעפּ א' פֿאַרטאַפּלט, פּונקט ווי אַהינצו צו און אַהערצו צו", הרבֿ ל. פּינבערג, יושפּ VII, ז' 69. "אַ" — אַזוי האָט מען גערופֿן אין וואַלאַזשין דעם טייל שטעטל וואָס איז געווען פֿאַרגאַראַפּ", ריב.

אַראַפּעפּאַצווער — אַדוו. פּטמ. נידעריקער. "איך האָב מיך צעקלאַפּט א' פֿון דעם קושיזש", פּישל בימקאָ.

אַראַפּעפּאַטערן — אַוּטוו. "פֿון באַלקן האָבן

אַראַפּעצייכערט די טעורסטע לאַמפּן, י. קיי... טלמאָ, פּאַר, 1959 IX 13. אַ בלייכע שטילקייט צייטערט פֿון די ווענט אַראַפּ מיט פֿאַרביקן געשריי, רובֿ, איך, ר"ה תשי"ח.
 טרוה — מאַכן עס זאָל ציטערן אויף אַראַפּ. „דער געשטאַרבענער האָט נאָך איין מאָל אַ גלאַץ געטאָן מיט אויפֿגעריסענע אויגן און צוריק אַראַפּעצייכערט די ברעמען, וועט, אַ שטעטל, קולטור־ליגע, זי 71. מיט זיך. זונג. ניש.

אַראַפּעצייכענען — טרוה. אַראַפּעמען אַ צייכענונג. פֿאַרשריבן אין אַ דאָקומענט. אַ אַ לאַנדשאַפֿט. „איז... [ער] געקומען צום מורה הוראה אין שטוב און דער ייד האָט אים אַראַפּ געצייכנט, נאָפּ, 1948, № 11.
 מיט זיך. זונג. עניש.

אַראַפּעציען — טרוה. 1. מאַכן אַראַפּעציען ציענדיק. אַראַפּעציען. אַ וואַסער דורך קאַנאַלן. אַ דאָס טעלערל פֿון הימל. אַ מעצען צו זיך. „אַ ווייב (פֿרוי) צייט אַראַפּ דעם מאַן (אין אַפּגרונג) און אַ ווייב (פֿרוי) הייבט אים אין דער הייד, שוה. „ער האָט געוואַלט זי אַ צו דער ערד, אויפֿן דיוואַן זי וואַרפֿן, שפּעטלינג איבז, דיאָ קאַראַציע מיידלעך, וואַרשע 1899, זי 30. „מין פעקל אויפֿן רוקן וועט מיך גאַנץ באַשטימט אַ אין אַפּגרונג, דפּ, 'בערגשטיי' גער, דאָס נעט לעבעג, ניי, אפּריל 1913, זי 11. „סיוואַק מין בליק, ביז סיוועט די ציאַונגט קראַפֿט פֿון ערד / זיך נאַכאַמאַל באַמזען / פֿון פֿיכטער צווינג אַ געלע בלאַט אַראַפּעציען ען, האָפּ, אין גלויב, זי 77. „איניע נאָר פֿאַר מעלעכן צייט אַראַפּ מיט דינע פֿינגער וויסע פֿאַרהענגלעך פֿון פֿענצטער, לייב קוויטקאָ, 1919, זי 15. „די וואַלקנס צי אַראַפּ פֿון הויך צו זיידער / וואַס לייג זיי אויס אין קופּעס וואַס געדריטער, האָל, אין טרעפֿלינקע, ניש קוק אזוי אויף מיר.

2. אַראַפּעמען. אַראַפּעלעפּן. אַ דעם צודעק פֿון דעכל. „[ער] צייט אַראַפּ די געשטוקעוועטע קאַלדרע פֿון איבערן קאַפּ, ייז, 'אַלט שטאַט, געלעגן... איז [זי] אזוי, ווי איר געווען וואַלט זייער הייס, די קאַלדרע ווי אין שלאַף וואַלט זי פֿון זיך אַראַפּעצייגן, פּמ, מלחמה, ניי 1956, זי 214. פּיג: „אַ נעט זון האָט [שלום] אַש אויפֿן הימל, וואַס ער האָט אויף דער ערד אַראַפּעצייגן, שוה, שלום אַש, ניי 1960, זי 17.

3. אַ שלעפּ טאָן אויף אַראַפּ. „איך רעב אַן די הענט מניע אין גראַן, ווי דער דין איז, און צי גוט אַראַפּ דאָס היטל אויפֿן קאַפּ, ממוט, קליאַטשע, זי 73. „האַט זי... ווי אַ קלֶבֶטע ממש אים אָנגענומען ביי זיך קאַפּעלוש, עס אים אַראַפּעצייגן איבער די אויגן, בער האַ ראוויץ, דער גלובל. „יאַ די נאָז = דער נידעריקן. „האַט מען אים אזוי לאַנג ביי דער נאָז געצויגן, ביז מע האָט זי אים אַראַפּעצייגן, אבג, דעקטור, וואַרשע 1876, זי 10.

4. אויסטאָן וואַס מע טראַגט, אַליין, פֿרייז וויליק, אַ 5 ון זיך די אייבערקליידער, די

מאַריאַראַקע אַע. אַ דעם שטוריענעם קאַפּעליש. „ער שפּרינגט אַראַפּ פֿון שטול, צייט אַראַפּ פֿון זיך זיין מונדיר, שט, פֿון צוויי וועלטן, זי 21. „[ער] האָט מיט גרויס פֿאַרויכטיקייט אַראַפּ געצויגן פֿון זיך דעם ראַק און געוואַלט ערגעץ אויפֿהענגען, אַר, 'פּלאַמעס', [ער] וויל ניט אַ פֿון זיך דאָס זינדנס און פּראַוועט אַלע פֿרייטיק־צונאַכטס טישן, בערג, אפּפּאַנג, 'וואַס־טאַק', זי 177. ספּעצ, ווען ביינס אויסטאָן קומט אויס צו שלעפּן, אַ די שטייול, אַ די שיד און זיך זעצן שבעה. פּיג: „ווערן קלוג אונזערע פֿינגער און מיר ציען אַראַפּ דעם שליייער פֿון זאַכן, ווי אַ חתן דעם דעקטור פֿון דער כלהס פּנים, יפּ, די לעגענדע נח גריי, ניי 1960, זי 8.

5. אויסטאָן איבערגוואַלד. 'ויפֿטישו' (ברא־שית, לו, 23) פֿאַרשטייט אורח: „זיי האָבן אַראַפּעצייגן" [ת: אויסגעטאַן]. „האַבן זיי אים... ארויסגעבעטן אין פֿאַליש אַרץ און... אים מחילה אַראַפּעצייגן די תּחתינים, קמ, 1866, № 25. „ראַש־הקהל האָט געמווט זיין דער... וואַס האָט געקאַנט דעם האַרץ האָבן... אַ דעם מלבוש פֿון דער עגונהס לבב, אַפּירעמען דאָס קישן פֿון אונטער אַ קראַנקנס קאַפּ, פּראַ. 'שטעט און שטעטלעך, פּונקט 28. „האַט מען גענומען אַ פֿון אים... אַ בורקע, דערנאָך אַ פֿינגעם טכוריענעם טולופּ, הרבֿ לוי גליקמאַן פֿון אַקערמאַן, זכרונות לבית לוי, קעשענעוו תּרצ"ד, זי 9. „וואַנדערן טאַקע... די מענטשן צו צו די וואַגנעס, וואו פֿון יעדן ווערן צוגע־נומען די פעק, אַראַפּעצייגן די שיד, 'שטעט־טאַכאווער יודן, זי 192. „דער דייטש האָט אַראַפּעצייגן די וועש פֿון דעם יידישן מיידל... דערנאָך אויף דעם נאַקעטן לבב מיט דעם גלייטיקן יאַלאַוואַון צווינגל געקאַטעוועט אין איר, יז סאוואַצק... זי 948.

6. אַראַפּשינדן. „פֿון איין אַקס צייט מען קיין צוויי פֿעלן ניט אַראַפּ, שוה. „די שלאַנג דערציילט: ער האָט מיר געוואַלט מין שינע הויט אַ און זיין ווייב, באַקליידן, מסדר אגרת... וואַרשע 1848, זי 36. „מיהאַט ביי אַרעמע לייט די הויט אַראַפּעצייגן מיט פֿאַלשע נתינות און הערכות, ריבֿ, זי הפּקר וועלט, וואַרשע תּרס"ב, זי 34. „שטייט אַ פּיזער מאַן און צייט אַראַפּ אַ פֿעל פֿון טויטן לאַם, עס הענגט אַראַפּ אויף ביידע הינטערשידקע פּיס, מלך ראַוויטש, נאַקעטע לידער, ווין 1921. „דער יעגער שטעלט אַיין זיין לעבן, שיסט אַ טיגער אַדער כאַפּט אַן אַליגאַטאר, צייט אים אַראַפּ די פֿעל און שטעלט אים דערנאָך אויס אין אַ מוזיי, קאַר ווו, ניי 1940, זי 10.

7. אַראַפּקריגן פֿון הימל, פֿון עולמות העליר־נים. אַ ריינע נשמות פֿאַר די קינדער. „מן אין הימל פֿענט אַלי דיאָ טאַרן, דיאָ מן הייטש (שערי רחמים)... טאַרן פֿון רחמנות, אוני קאַן אַראַפּ ציהן פֿיל גוטש אויף דען עולם, עפש. דרך הישר לעולם הבא, פּפּדמ, תּמ"ה? נב/ב. „אַלע פֿליקודש וואַס זענען געווען אין בית־המקדש, וואַס מע האָט דורך זיי אַראַפּעצייגן דעם רוח־הקודש פֿון אויבן אַראַפּ, נוצ.

סה/א. „די אַבֿות — זיי זענען די מרכבֿה און דעריבער האָבן זיי זוכה געווען אַ אַ נפֿש, רוח און נשמה צו זייערע קינדער וואַס קומען נאָך זיי ביז אייביק, תּניא, זי 92. אויך גענאַטווי: „דאָש איז אַלש גירעכנט אַן הויב זיאָ דיאָ הענט אויף אַן דש אונרייגן אורט, וואַ אייטל מוזיקים אונט שדים זיין אונט ציכט דיאָ קללות הראַב אויף זיך אונט אירי קינדער, בראַנט, פּרק נא.

8. אַראַפּעצענען. אַ די קלענערע צאָל פֿון דער גרעסערער. אַ אַ צען פּראַצענט פֿון געהאַלט. אַ פֿון חשבון אַלע הוצאות.

9. באַפּרייען פֿון פעפּס. אַ דעם ברוג, פּעס אַע. „נימט דאָן הירן הרויז אונט אין פֿלימן אונטער דען הירן ציכט מן הראַב פֿון בייך, בראַנט, פּרק יז. „ווען זיך איין שלאַנג אום דעם הוינג לינט, דאָ נעמט מן איין צוואַנג אונט ציהט דיאָ שלאַנג פֿון דעם פּאַס היראַב, צאִינה, קסט, ג. „מע וויל נאָר אַרויס נעמען דאָס געווער פֿון די ליטווישע הענט, מע וויל דערפֿון אַ די פֿרעמדקייט, מע וויל עס נאָר פּשוין, פּראַ. „אַ נייער נצחון.

10. אַראַפּעצענען. אַ וואַס מע האָט שלעכט אַוועקגעלייגט. „איך קלער אַן זי האָט די פּויערשע שטייול פֿון אַ וואַגן אַראַפּעצייגן, פּראַ, יאָס שטרעמל. „באוויזן אַראַפּעציען און ניט באַוויזן אַפּעציען" [באוויזן אַראַפּעציענען נען, אַבער ניט צו אַנטלויפֿן].

11. אַראַפּעציען. אַראַפּעמען אַ קאַליר. אַ דאָס סיף־בליוע און איבערלאַזן אַ מיתה־משונה קאַליר. „הייסער ספּירט וועט אַ די גאַנצע פֿאַרב פֿון זי זיידער, ש. שפּירא, קליידער פֿאַרבער, וואַרשע 1900, זי 22.

12. אַראַפּעציען. אַ די שפּיצן פֿון די ביימער. „ווען אַן אויגן־דאָקטער צייט זיי אַראַפּ [די בעלמעס פֿון די אויגן], אַלפּס וו, ווילנע 1901, זי 23.

מיט זיך — „דער אורעטער איז אַ זייער לאַנג און שמאַל רעדל וואַס צייט זיך אַראַפּ פֿון די גירן, ד"ר. ע. פּאַט, סמח, 1961 VIII 13.

~ צי דער. אַונג. ע־כֿין. עניש.

אַראַפּעציער — אַדור. דור אַראַפּעציער. „קוש מיך אַ פֿון דער פּלייעז י!

אַראַפּעציער — דער, ס. מענער (אויך: פּרויער)־קאַרעסט איבערן בויך.

אַראַפּעציער — דער (דאָס). קינדערשפּיל, דורו שפּיל ריבעלעך, ווען קינדער האַלטן זיך איינס נאָך דעם אַנדערן און אַלע אינאיינעם שלעפּן פעפּס אַרויס אַדער שלעפּן אַוועק.

אַראַפּעצווען — טרוה. אַראַפּעציען. „וועסט באַצאָלן טיער און ניט אַ אַן פֿיער, שוה. ע־כֿין. עניש.

אַראַפּעצווען — טרוה. אַראַפּעמען מיט שמיץ. אַ פֿון יונג זיין חוצפּה.

אַראַפּעצווען — טרוה. דורו דורו. „טוט מיר אַ טובה און העלפט מיר אַ אַ שטיין פֿון מין

האַרץ. פֿאַרעפֿנטלעכט דאָס דאָזיקע ברויחל מינס אין אַינער היימיש-האַרציקן היימיש, ש. מעל-צער, היימיש, אַדר תשי"ח. מיט זיך. עניש.

אַראַפּקאָממען — טרוו. 1. אַראַפּקאָממען.

מלמדישער טיטש אין פֿאַד אָנהייב 20. י"ה: יוגללו את האבין (בראשית, כט, 3), גלותי את חרפת מצרים (יהושע, ה, 9), יוגלגלתיך מן הסלעים (ירמיה, נא, 25) — א' [תי אין די אַלע שטעלן: אַראַפּקאָממען]. אַ' אַ שטיין פֿון האַרצן = באַפֿרייען פֿון אַ דריקעניש, זאָרג א.ע. אַ פֿון זיך די קאָלרע. רעדנדיק האָט ער דערווייל אַראַפּקאָממען פֿון וואָגן עטלעכע פֿעסער וויין, 9. עדעלמאַן, דער אַדעסטער קאָלענדאַר אויף דעם יאָר תרנ"ד.

2. פֿאַרקערט פֿון פֿאַרקאָממען. איצט בין

איך... פֿאַרטיק אַלע מינע אַרבעטן, — האָט זי געזאָגט... אַראַפּקאָממען די אַרבל, 99. יידישער קאָלאָניסט, ז' 53. "זי הייבט אָן זיך עסקן מיטן אַרבל וואָס לאָזט זיך ניט אַזוי גיך... א' איבער די פֿיכטע אויסגעהאַרעוועטע הענט", הירש דאָביג, 99 דער וויטרוסישער ערד, מאַסקווע 1947.

מיט זיך — "האַט זיך אַראַפּקאָממען אַ גרויסע לאַווינע פֿון אַן אַפֿן-באַרג", ש. ז. קהת, איבז, נ. רובאַקין, וואונדער אויף דער וועלט, [באַרדישעו] 1895. "פֿורן משאות וואָלטן זיך אים פֿונעם האַרצן אַראַפּקאָממען, נאָר ווען אַז ער זאָל זיך אַ ביסל אויסוויינען", י. ויער-ניקאָוסקי, שלש סעודות ציט, באַרדישעו 1899, ז' 17. "אַ טרער האָט זיך דעמאָלט אַראַפּקאָממען פֿון מיין אויג", מענדל זינגער, 1919 מיין היימלאַנד, ויין עכ"ץ. עניש.

אַראַפּקאָכּן — טרוו. פֿאַרקלענערן, אַפּשאַפֿן

דורך קאַכן. א' דעם שוים. "מע נעמט אַלזאָ 30 גראַם רויע געמאַלענע קאָוועיקערנער און אַקט זיי אין אַ האַלפֿן ליטער וואַסער, ביז עס קאַכט אַראָפּ אויף דער העלפֿט", שלג, איבז, דער אוצר פֿון עזונד און לעבן, וואַרשע 1908, ז' 26.

מיט זיך. ~ קאָך, דער. זינג. עניש.

אַראַפּקאָלערן — טרוו. פֿד. 99: ~קוילערן.

אַראַפּקאָלערן. "אַז יעקבֿ אַיניו האָט אָנגעטראָפֿן רחלען אין פֿעלד, האָט ער אַראַפּקאָלערט... אַלע שטרויכלונגען וואָס דער שטן און די קלי-פות האָבן געלייגט אויף זייער וועג", אש, תהלים י"ד. "אַ' די משא וואָס דריקט אַזוי שווער", יחיאל לערער, מין היים, ז' 126. "גאַט, / וואו איז יעקבֿ / וואָס זאָל אַ דעם שטיין, / זאָגן אַז דער טאָג איז נאָך לאַנג", יחיאל האַפֿטער, [אַפּקאָלערן]. 1957.

מיט זיך — "אַפּשר וואָלט איך... הייני-קער געווען ביי מענטשן אין די מזילער, ווען מײַן נאָמען זאָל זיך נישט אַזוי גלאַטיק אַ פֿון דער צונג", פֿרץ, יזער משוגענער בטלן. "עס קאָלערט זיך אין דער גאַס אַראָפּ די

גרימפלען פֿון קלעזמאַרים", ל. מלאך, אַפּפֿל, וואַרשע 1922, ז' 144. עניש.

אַראַפּקאָמען — טרוו. 99: ~קעמען. א' די

לאָקן. "שטייט רבֿקה אין שפיגל און קאַמט אַראָפּ די הערלעך; איז צוגעגאַנגען יעקל און האָט איר באַשאַטן מיט קערלעך", 29.

אַראַפּקאָמען — טרוו. אויך: ~קאַסיען,

~קאַשען. אַראַפּשנידן מיט אַ קאַסע. "אַרויס איז דער זייער פֿאַרטאָג צום געמויזעכץ דאָס היי אַראַפּקאַסיען", מק. פֿאַעמען, ריכטן, ווילנע 1920, ז' 38. "די פֿערד האַדעווען מיר על חשבון הגביר, מיר קאַסען אַראָפּ די סאַמע בעסטע לאַנקע", ש. ברעגמאַן, דורך קריג און רעוואָלוציע, אַדעס 1932, ז' 231.

מיט זיך — "די פֿעטע לאַנקע האָט זיך גרינג אַראַפּגעקאַסעט". עניש.

אַראַפּקאַפֿען — אוטוו. אַראָפּטריפֿן. "די

וואַסער וואָס וועט אַ פֿון דעם שטיקל צוקער זאָל ער טרינקען", דער ליכטיגער גן עדן, זשיטאַמיר 1876, ז' 10. "פֿון דעם גאַנצן ליבב הייס / קאַפּעט אַראָפּ דער שווייס", עט. ליזער, ווילנע 1925, ז' 94. "פֿון הימל האָט אַראָפּ געקאַפּעט ווי טרערן גרויסע טראָפּנס רעגן", ממוס, מסעות, ז' 106. "איך דער הייל... די גרויסע שטיין-שטיקער, פֿון וועלכע עס האָט וואַסער אַראָפּגעקאַפּעט", נס, איבז, אַנדערעסענס מעטהעדען, קיעז 1920.

טרוו — פֿיג: "פֿאַרצו לאָזן אַ פֿון זיין סאַוועטישן רעאַליזם טראָפּנס ייִדישע ראַמאַנ, טיק", שג. יוד' שריבער אין סאַוועטן-רוסלאַנד, ניי 1958, ז' 428.

אויך מיט זיך. עכ"ץ. עניש.

אַראַפּקאַפֿען — טרוו. אַראָפּבריקען. ליגן

זיי ביידע... אונטער אַ ברודיק שיטער בעט-געוואַנטל... [וואָס] זיי האַלטן אין כסדרדיק אַ פֿון זיך, דוד מיצמאַכער, "שמאַטע-קליבער". עניש.

אַראַפּקוועטשן — טרוו. אַראָפּדריקן. אַ

עטלעכע גראַפֿנס פֿון פֿרינז. "קוועטשט אים אַראָפּ דעם קאַפּ און מיט די פֿיס האַלט ער אַרום ווי מיט צוואַנגען", ב. שאַפֿיר, אַבֿרהאַמל דער שוסטער, אַדעס 1911, ז' 29. "איר וועט ביי מיר ניט אַ איין פֿעניג ניט", ש. ברעגמאַן, ניאַמקע שוואַרץ, קיעז 1935. "אַ הויכן בלוט-דרוק קאָן מען הינט אַפּטמאַל אַ מיט נייע רפֿואות", דר' עמנואל פֿאַט, טאָג, 14 XII 1958. מיט זיך — פֿאַר זיך. "פֿון יענעם צרות זיך געמאַכט אַ פֿרונס...", געמאַכט כאַפֿלאַפּ, אַראָפּגעקוועטשט זיך אין בייטל אַרצין", שג. מעשיות און פֿאַנטאַזיעס, ז' 59.

~קוועטש, דער. זינג. עכ"ץ. עניש.

אַראַפּקוויטשען — אוטוו. פֿד. אַראָפּ

גליטשן זיך. "לאַמיר מאַכן אַ שילטל און אַ פֿון באַרג", ל. לעהרער, יושפֿ 1958, ז' 5.

אַראַפּקוילערן — טרוו. דזוו. אַראָפּקאַלערן

←

אַראַפּקוילען — טרוו. דזוו. אַראָפּקאַלען. מיט זיך — "הויפֿל שוואַרצע אַפּגרונטיקע טרעפּ האָט זיך אַ קוילל אויף צוריק אַראָפּ געטאַן גערמאַניע", פּמ, מלחמה וו, ניי 1956, ז' 552.

אַראַפּקוילען — טרוו. אַראָפּשטויסן עס זאָל

זיך אַראָפּקאַלען. א' אַ זאָק פֿון בערגל. מיט זיך — "זיך אַ פֿון סטויג, פֿון בערגל שניי". עניש.

אַראַפּקומען — אוטוו. 1. אַנקומען פֿון

אויבן. א' פֿון העכסטן גאַרן. אַ בתיקול איז אַראָפּגעקומען. "איין אורטיל האָבן זי טון פֿר קינדן / אַז ווען עש פֿום הימל אַרב ווער קומן", ווינץ, ז' 7. "אליה הנביאן... תפילה צו מנחה איז וואָרדן דער הערט... איין פֿאַר קאַם פֿון הימל היראַב פֿר אויגן פֿל ישראל", 100 כה"ב. "ווען אַבֿר דיא נשמה אַראָב קומט, אַזו האָט זיא דיא בחירה", עפש, דרך הישר לעולם הבא, 99דמ, תמ"ה? יא. "דורך איר הויז גייט דער וועג אין דער העל אַרצין, קומט אַראָפּ אין די חדרים פֿון טויט", מס, משלי תקע"ד, ז' 27. "אַז דער ליכטיקער מלאך איז אַראָפּגעקומען, האָט ער שוין געטראָפֿן אַ פֿינצערן מלאך ביינס גוסס צוקאַפּנס", פֿרץ, אַפֿאַלקס געשיכטן. "ווי פֿון יענע הויכע וועלטן / איז זי דאָ אַראָפּגעקומען, / ווי פֿון אוצר הנשמות / האָט דער בורא זי גענומען", יוהאַש, רבי מתיא.

2. אַראָפּרייען. אַראָפּפֿליסן. אַראָפּטריפֿן. דער

רעגן הייבט אָן אַראָפּצוקומען". "מיטן שטראָם קומט אַראָפּ דער גאַנצער אַפּפֿאַל פֿון די פֿאַבריקן". "אויך פֿון אַ קליינער וואונד קומט אַראָפּ בלוט פֿון האַרצין", שוו. "לויטש בראַטן, ניט צו זער דרעהן, דו דאָש בלוט האַרב טריפֿט, אויך גיט [=גיט] ניט אינש פֿלייש אויך בגיטש דש דאָן זלך האַרב קומט", בראַנט, פֿרץ יו.

3. קומען צו פֿאַרן [מיטן בייטעם: אומ-

געריכטערהייטן]. אַ מאַדנער אורח איז אַראָפּ געקומען. "סיאיז אַראָפּגעקומען אַ שנידער-יונג / און זאָגט, ער וועט מיר נעמען", 29. "היינטיקע וואָך איז... אַראָפּגעקומען... דער מאַקאַריוער רבי... אַלע יידעלעך גוט אַרומ-געבאַלט", 19פֿאַל, 1885, № 10. "חיהלע וועט דאָרט בוודאי... חופּה האָבן און וועט מיט אים אַ אַהיים", יד. אבֿו נגן. "נחום וועוויקס איז אַראָפּגעקומען... און איבערגענומען די פֿאַטשט' מיטן הויף", שג, פֿונ'ס יאַרד, ז' 54. "ווי נאָר עס פֿלעגט אין שטעטל אַ אַ פֿרעמדער, אַ וואַיאַזשאַר מיט מוסטערן, אַן אַגענט פֿון ניימאַשינען... ייז, יאַשע קאַלב, 'מתנות', ז' 213. "אַ' פֿון הונגער-לאַנד = אַנקומען, אַרציקומען זייער אַ הונגערדיקער, מיט אַ גרויסן אַפּעטיט.

4. סתם אַנקומען פֿון ערגעץ (וועגן אַ זאָך).

"דאָס פעקל וועט אַ אין אַ וואָך אַרום". "מע האָט שוין באַשטעלט די סחורה, אַבער ווער ווייס ווען זי וועט אַ". "והיה היום, קומט אַראָפּ

אַ בריוו פֿון אַ שטאָט פֿון פּוילנער גליל מיט פֿיל תּומוּם, אַז זיי פֿאַרלאַנגען זייער ער זאָל ווערן דאָרטן רבֿ, רבי מרדכי מיט דעם פּאַבסט, ווילנע תּרמ"ז, ז' 4. זיי האָבן דעם פּלאַץ נאָך אויך ניט געוויס, ביז עס וועט אַ אַ גייער פּלאַץ, אַלפֿס וו, ווילנע 1901, ז' 26. אויך: אַ באַפֿעל (גיוריה, אוקאַז אט) קומט אַראָפּ. אין אַ וואָך צוויי אַרום, פּונקט צו דער מגילה, איז אַראַפּגעקומען דער נאַבאַר, קמ. 1868, № 45.

5. אַנקומען ווי אַ חלק, ווי אַ צוטיילונג פֿון אַ בודזשעט. עס קומט ווייניק אַראָפּ פֿאַר בילדונג פֿון דעם מאַגען בודזשעט. פֿון קאַראַבעטשני סבאַר [דער טאַקסע] האָבן זיך די שטאַט־רעדל־פֿירערס פּאַסטאַרעט [באַמיט] דער באַלניצע [שפּיטאַל] זאָל אַ וואָס צום קנאַפּטשן, יאָנאַ, 1882, № 43.

6. ווערן ערגער, סאַציאַל אָדער גיטטיק נידעריקער. ווערן אַ יורד. אַפּצערן. אַ פֿון פּנים, פֿון לייב. ער איז נעבעך אַראַפּגעקומען דאָס לעצטע יאָר. גלויבן נאָך 70 האָט ער אַנגעהויבן אַראַפּצוקומען און עס איז שוין שווער זיך צונויפֿצורעדן מיט אים. מיט דער צייט בייט זיך דער כאַראַקטער און טייל מידות פֿון מענטשן... אַנטוויקלט זיך און קומט אַראָפּ, אויף וואָס דאָרפֿן מיר לערנען יודישע געשיכטע, וואַרשע 1902, ז' 3. דאָס איז דער תּכלית פֿון דעם אַ פֿון די וועלטן, תּניא, 274.

די אַרעמסטע פֿון ישראל באַטראַכט מען גלויבן ווי זיי וואַלטן געווען פֿריצע מענטשן וועלכע זענען אַראַפּגעקומען פֿון זייער פֿאַר־מעגן, בִּבְאִימָא, ז' 3.

מיט זיך — ער קומט זיך אַראָפּ אַ זאַטער און אַ צופֿרידענער. קאָם, דער. ז' 11.

עכין. עניש. ערין.

אַראַפּקוקן — אוטו. 1. קוקן פֿון אויבן אַראָפּ. אַ דורכן פֿענשטער אויף דער גאַס. זיין איך אויף דעם דאַך / און קוק אַראָפּ און לאַך: / אַלע מיידלעך האָבן חתונה / און איך מיט זיי באַגלזן, 29. קוק אַראָפּ, וועסטו וויסן ווי הויך דו שטייט, שו. קוקט אויך אונטן אַראָפּ מיט זיין שאַרף אייגל / און זוכט זיך אַ קרבן אויס פֿון די פֿייגל, ממוס, שירה, ז' 57. פֿון דאָרטן אַראַפּגעקוקט אין גאַרטן אַריין, שווער איך אַיך אַז סאיז ג'דען שבּגך עדין, ש. מאַטל ו, ז' 49. דער הימל... אַ גרויסע געפֿרויענע שויב, דורך וועלכער די מלאַכים מען זיך אַראַפּצוקוקן אויף דערער און קאַנען ניט, אַש, פּענטערבורג.

2. פּיג. מאַכן דעם אַינדרוק אַזוי ווי אַ באַטראַכטן. באַקוקן. גאָט זיצט אויבן און קוקט אַראָפּ אונטן, שו. קוק אַראָפּ מיט גרויס רחמנות אויף די קריג / אין וואָס מײַן שכל מיט מײַן אמונה זענען: / און לערן מײַן אויס איך זאָל זיך אַזוי קליג / אמונה מיט שכל אויסגלייכן צו קענען, עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 84. די גילדענע זון האָט... מיט איר ליכטיק פּנים אַראַפּגעקוקט פֿון בלויען הימל מילד און פֿריינדלעך אויף דער ערד, ממוס, שלמה ו, ז' 4. אַ קוק טאָן אויף

אונדזער חבֿר פּיניען... אויף זינע קורצניכ־טיקע אויגן מיט זיין שפּיצעכיקער נאַז וואָס קוקט אַראָפּ אין מויל אַריין, ש. מאַטל ו, ז' 97.

3. מיטן בליק אויסדריקן דערהויבנקייט, גאווה אָדער להיפֿך — געפֿאַלנקייט. אַ קאַלט, מיט פֿאַרריסנקייט. די אויגן קוקן אַראָפּ, דאָס האַרץ קוקט אַרויף; אַז מע קוקט אַראָפּ — איז דער שטערן גלאַט, שו. פֿאַרברענט, פֿאַרשרפּעט די זעכער פֿון האַלץ / וואָס האָבן אַמאָל אַראַפּגעקוקט שטאַלץ, בירד שאַפּיר, מעלאַזיט, קראַקע 1886, ז' 43. ער וואַלט געווען נענטער צום תּכלית, שוין געשטאַנען העכער פֿון זינע חבֿרים און וואַלט אַראָפּ געקוקט אויף זיי... מיט גדלות, ממוס, שלמה ו, ז' 28. די הימלען זענען ווייט און די שטערן קוקן אַראָפּ גלייכגילטיק אָדער מיט חווק, פּרץ. דאָס אַרעמע יינגל, טרייב און שווערמוטיק קוקן אַראָפּ די געזיכטער פֿון משה וואַהרן וועלכע זענען אויסגעשניצט פֿון האַלץ אויפֿן עמוד, אַר. דער פּרוש, עס קוקן די מאַרמאַר־אַטלאַנטן אַראָפּ אַזוי ווי ערשטוינט און דערשראָקן, פּרוג וו, ז' 1910, ז' 83.

מיט זיך — גלייכגילטיק, סתם אַזוי. קוקן, דער. עכין. עניש.

אַראַפּקוישן — טרוו. אַראַפּנעמען, אַראָפּ ווישן, אויסטריקענען מיט קושן. אַ דעם טרויער פֿון די אויגן. אַ און אַינשלינגען איר מילד־קייט און ליבהאַרציקייט, דעם שטויב פֿון איר פּנים וואַלט איך אַראַפּגעקוישט, / די טרערן פֿון מײַנע אויגן וואַלט זי מיר אויסגעווישט, ש. בעקערמאַן, דער מאַרגען שטערן, אַדעס 1884, ז' 4. מיט אַלטע אַינגעפֿאַלענע ליפּן האָט די באַבע אַראַפּגעקוישט פֿון אירע באַקן די טרערן, יודל יאַפּע, גינגאַלד, מאַסקווע 1940.

מיט זיך — קוּו. קוּש, דער. עכין. עניש. ערין.

אַראַפּקויקלען — טרוו. 99. קויקלען. אַ די קלעצער (פּעסלעך) פֿון באַרג. אַ די האַרמאַטן. ווי יעקבֿ איז געקומען האָט ער אַליין אַראַפּגעקוקט דעם אַבֿן־נגף, נוצ, סא.א. ווי יעקבֿ האָט דערזען רחלען... אַזוי האָט יעקבֿ געזענט און האָט אַראַפּגעקוקט דעם שטיין פֿון דעם מויל פֿון ברוגעס, תּי, בראשית, כט, 10. אויך פּיג, באַפֿרעזען פֿון אַ דרוק, זאָרג אַע. אַ אַ שטיין (דעם שטיין, די שטייגער) פֿון האַרצן. דרו הייליקער גאָט... מיט דײַן גרויסן רחמנות זאָלטו פֿון אונדז אַ דעם גרויסן, פֿאַרכטיקן שולד, ראָס אייז, דער איינגלישער גענעראַל, ווילנע 1879, ז' 13. תּי פֿאַרשטישט גל מעלי חרפה וכו' (תּהלים, קיט, 22): קינקל אַראָפּ פֿון מיר שאַנד און בזיון.

מיט זיך — אַ רייף קען זיך אַ. אַ טרער קינקלט זיך אַראָפּ. אַ שטיין (באַרג) קינקלט זיך אַראָפּ פֿון האַרצן (פֿון די פּלייצעס, פֿון רוקן). פּרײַזן אויף תּבֿואה קינקלען זיך אַראָפּ. זיך אַ צו בעטלברויט, צום הקדש. ווער עס

האַט זיך אַראַפּגעקוקט אינגאַנצן. פֿיר אים אַרויף און גיי מיט אים טאַנצן; אַ שמד, אַ שלאַסער און אַ קצבֿ קינקלען זיך ניט אַראָפּ צום הונגעריקן מצבֿ [דאָ ווערן אויסגעערעכנט די מלאַכות וואָס גיבן שטעניקן ברויט], שו. ״סיקקלען זיך אַראָפּ ווי קעפּ אין קאַרבֿ די שקיעות״, חג, דורות, ז' 35. דער וויינענדיקער קדיש האָט זיך אַראַפּגעקוקט פֿון זינע שלאַפּע ליפּן, מ. שטיקער, איה, ר״ה תּשכ״ו.

אַראַפּקלאַפּן — טרוו. 1. אַראַפּנידערן קלאַפּניק מיט אַ האַמער, מיט יעדער מין מכשיר. אַ מיט אַ שטעקן די פּירות פֿון בוים. אַ פֿון קאַפּ דעם העלעם.

2. אַראַפּברעכן. אַ דעם זיגל, דעם שלאַס. די געטאָ... פֿון יעטוידן פֿאַרבאַט אַראַפּגע־קלאַפּט דעם טרויאַקס, פּמ, מזחמה ו, ז' 1956, ז' 280.

3. אַראַפּשיסן. אַראַפּאַגן. אַ דעם שוואַס עראַפּלאַן. אַ פֿון דער פֿאַרנומענער פּאַזיציע.

4. מאַכן עס זאָל ווערן (ווייזן) ווייניקער. אַ פֿיבער מיט כינין. אַ דעם בלוטדרוק מיט אַ נײַער רפֿואה. אַ די טעמפּעראַטור אין צימער. אַזוי אויך: אַ דעם גראַדל (גראַדוסניק).

5. פּיג. בנוגע גיטטיקע אייגנשאַפֿטן. אַ יענעם מוט, אונטערנעמערשיקייט אַע. אַ די פּליגל (ען) = אַנטמוטיקן, צונעמען האַפּענונג.

מיט זיך — אַ זיך פֿון ריכטיקן וועג (פּלאַן, סדר אַע). קלאַפּ, דער. ז' 11.

אַראַפּקלויבן — טרוו. 99. קלויבן. אַפֿ־קליבן און אַראַפּנעמען, אוועקנעמען. אַ פּירות. אַ ווערעמדיקע אַרבעס. מענטשן האָבן געהאַט אויפֿצופאַסן דעם עפּל־גאַרטן און אַ און ברעני גען... אויפֿן בופּעט, אַלפֿס, הערצליכע ליבע ווילנע 1900, ז' 34. פֿעלדער־בעלי־בתים... פֿלעגן אַ זייער תּבֿואה אויפֿן געמאַסטענעם שטריק און געבן פּאה פֿון יעדער שורה, פּיעט, פּאה, ד, ה. מן טאָר וואוּל (אום שבת) היראַב קלויבן די פֿעדרן דיא דרויף ליגן אונד דראַן הענגען, לטו, סז, ב.

מיט זיך — אַראַפּקומען נאָך לענגערע חכנות. ביז ער האָט זיך אַראַפּגעקליבן פֿון אייבערשטיבל איז שוין אוועק אַ האַלבער טאַג. קלויבן, דער. ז' 11. עכין. עניש. ער — אורח פֿאַרשטישט פֿיבֿוצר (יִרְמִיָהוּ, ו, 9) ווי דער אַצער [תּי: האַרבסטער].

אַראַפּקלעטערן — אוטו. אַ פֿון בוידעם, פֿון טוויג היי אַע. איין ברוגן דער זער טיף איז און מן האָט ניט מיט וואָש הרויס צו שעפּין וואַשר, דאָ טאָר מן וואוּל (אום שבת) היראַב קלעטערן און ווידר הרויף קלעטערן, לטו, פ.ב. אַקווו — אַראַפּגעקלעטערט האָט די זון דעם הימלס טרעפּ, יוואָש, זונען־אונטער־גאַנג. אַצדיק פֿון טרעפּ, וואַקלט זיך פֿאַר ווירט ווי אין הינערפּלעט, יפ, נפּיליס, תּ״א 1963, ז' 75.

אַראַפּקניען — אוטוו. פֿאַלן אויף די קני. אַראַפּבוקן זיך און אַמניביגן די קני. די יידישע מאַגאַטן האָבן אַראַפּבוקניט און גע- דאַקט פֿאַר השי"ת טוינט... מאַל", א. ב. דער מִסְטֵר ישועה, וואַרשע 1900, ז' 30. "אין שוואַרצן פֿאַרהילט, שטייט אַ פֿרוי אויפֿן שוועל, אַ וויל זי — און קען זיך ניט רירן", חג, דער מענטש פֿון פֿענער, נ"י 1962, ז' 70. "אַט אַזוי, קני אַראַפּ צום נאַכטישן גראַן, / ניט שרעק זיך פֿאַר שטומקייט פֿון שטיינער", יפ, ליבשאַפֿט, ת"א 1967, ז' 69. מיט זיך. -אונג. עכין. עניש.

אַראַפּקניקן — טרוו. 1. דווח אַראַפּקנאַקן. 2. אַראַפּנעמען פֿון פרניו, אַ אַ דריטל פֿון דעם וואָס דער אַנטיק־הענדלער האָט פֿאַרלאַנגט.

אַראַפּקערן — טרוו. אַפּקערן פֿון אויבן. אַראַפּקערן דאָס דאַקאָמערל און אַ דאָס מיסט. קער, דער. -אונג. עכין. עניש.

אַפּקערעווען — אוטוו. אַפּנייגן אין אַ זיסט. אַ פֿון ריכטיקן וועג, גיין אויף פּשוט. אַעווען אַ ביסל אַן אַ זיסט, מ. טיטט, אַרום דער פֿאַבריק, מינסק 1929, ז' 41. "אַעווענדיק פֿונעם וועג, איז די מאַשין אַוועק איבער די הרודיקע פֿעלדער", חיים גילדין, פּליגל, קנעח 1939. מיט זיך — זיך אַ פֿון גרויסן שלאַך.

אַראַפּקראַדניען — טרוו. פֿר. אַראַפּגנבֿעניען.

אַראַפּקראַכן — אוטוו & טרוו. אַראַפּפֿאַלן אַדער אַראַפּשלידערן מיט אַ קראַך, אַ קנאַק. דער דזשעט האָט אַראַפּגעקראַכט. אַ דעם דזשעט. ~קראַך, דער. עניש.

אַראַפּקראַצן — טרוו. אַראַפּרייניקן קראַצן דיק. אַ דעם אַנגעוואַקסענעם שמוץ. אַ דעם שטויב פֿון דורות. אַ די אויפֿשריפטן. מיט זיך. ~קראַצן, דער. -אונג. עכין. עניש. ערני.

אַראַפּקריגן — טרוו. אַרויסקריגן. אַראַפּ נעמען מיט אַן אַנשטרענג. אַ די ביכער פֿון דער אייבערשטער פֿאַליצע. אַ פֿון טיש דעם געשמאַקסטן ביסן. "מיט גרויט עמל ויגייעה דאָו מאַן זיא מיט איר קינט האָט מאַנקין [=צווישן] דיא אַנדרי אַראַפּיר גיקראַגין", גה, ז' 331. אַ דאָס טעלערל פֿון הימל = אַלץ וואָס מע באַנערט זייער שטאַרק. מיט זיך — אַ זיך פֿון בוידעם אַן אַ לייטער.

אַראַפּקרויזן — אוטוו. אַראַפּדרייען זיך. אַראַפּקומען, אַראַפּנידערן אין אַ קרייז (אין קרייזן). אַ טאַנצנדיק.

טרוו — מיטנעמען, מיטשלעפֿן עמעצן אַדער עפעס ביים אַ. אַ התחבלה אין אַ קאַרהאַד. מיט זיך — "מנין האַרץ קלאַפט מיט צום טאַקט איינטאַניקן [פֿון זייגער], צום פֿלאַטער פֿון אַ שטראַלכל אַ וויסליבניקן, וואָס קרייזט זיך אין דער שטיל אַראַפּ צום דיל, אַל וו, ז' 147. ~קרייזן, דער. -אונג. עכין. עניש.

אַראַפּקריכן — אוטוו. 1. אַראַפּגיין, אַראַפּ נידערן קריכנדיק. אַ פֿון בויד, פֿון דער קעלניע, פֿון אויטאַבוס, פֿון דער בריטשקע אַ פֿאַרקער מיטלען. אַ פֿון בוידעם, פֿון בוים, פֿון היי. אַ פֿון בעט, פֿון געלעגער. אַ פֿון עמעצן = אויפֿהערן זיך טשעפען, צוזושטיין. "איך ווייס גישט וואָס דו ווילסט — איך זאָג דיר מיט גוט; קריך אַראַפּ פֿון מיר", רבּונו־של־עולם, קריך אַראַפּ פֿון דעם הימל און קוק דיר אַן דין וועלט", שוו. "איך האָב מיך נאָך ווייניק אַנגעהעצקעט [אין וואָגן, אין בויד], גיי קריך אים נאָך אַראַפּ אַט דו חסידאַריע [פּעיאַ, חסיד] דו", אבג, דעקטוו, וואַרשע 1876, ז' 52. "די זון קריכט אַראַפּ פֿון די שפיץן ביימער", ממוט, 'שבת', דער ייד אין אַראַפּגעקראַכן פֿון פֿאַסט־וואָגן... זיך געזעגנט... און גאַר קאַלט", פּראַ, "אין פֿאַסט־וואָגן, אַ געלע צי טעריקע שלאַנג / איז דורכן שויב אַראַפּ געקראַכן אויפֿן דיל", יהוּאַש, דער סוף פֿון ליד, "האַט זיך אַריינגעריקט אין וואָנט אַריין... ערשט בשם אַנברוד פֿון באַניצען איז ער אַראַפּגעקראַכן", מר, 'מוניע דער פֿייגל־הענדלער'.

2. זיך אַראַפּרוקן אין אַ זיסט. "דער שניפּס קריכט אַראַפּ צום געניק", פֿונדערסטווען זע נען אונדזערע יידן דאָרט חלילה גיט אַראַפּ געקראַכן פֿונעם וועג; זאָל גאַט היטן! קמ, 1866, № 50. "מען איז שוין אַזוי אַראַפּגע־קראַכן פֿון וועג אַז מיט האָט גיט אַנגעהויבן צו דערקאַנגען אַ יידן", ש. בעקערמאַן, די וידישע קאַזאַקין, אַדעס 1886, ז' 8. "איר זענט אַראַפּ געקראַכן פֿון דעם אמתן פּשט", מפּענח נעל־מיס, וואַרשע 1889, ז' 1.

3. זיך אַראַפּשיילן. "ווייל זיא האָבין פֿר גאַסין זייער זרע אַז וואַשיר הייטער־הייד, אַזו האָט זיא הקב"ה גיצאַלט מיט הייטי וואַשיר, דו דיא הויט איז פֿון זיא אַראַפּ גיקראַכן", נצו, ט/א.

4. פּיג לויט ב 1. "וועסט אונדזער שטאַט גיט דערקענען. זי קריכט גיט אַראַפּ פֿון די רישטאַוואַניעס [מע האַלט אין איין בויען, צובויען]", ב. מעדרעט, אויף דער אַכטער דיסטאַנציע, מינסק 1932, ז' 3.

מיט זיך — "סיהיטל קריכט זיך אַראַפּ אויף דער פֿאַטליניצע". ~קריך, דער. -אונג. עניש.

אַראַפּראַבירן — טרוו. אַוועקנעמען, אַראַפּ נעמען ווי רויב. אַ דעם אַנגרייט אויף ווינטער. אַ דאָס באַהאַלטענע געווער און לאַזן אַן שוץ דאָס באַפֿאַלענע דאָרף. -אונג.

אַראַפּראַיען — טרוו. סל. אַראַפּגראַבן. אַ אַ גאַנצן באַרג. עכין. עניש.

אַראַפּראַלן — טרוו — 1. אַראַפּקעלען. 2. אַראַפּוויקלען. אוטוו — אַראַפּקעלען זיך (וועגן אַ שטאַרק קול, ווי אַ דונער). "און פֿון די הימלען האָט אַראַפּגעראַלט אַ קול: / דין לעבן איז דאָס לעבן פֿון אַ גראַן, / דאָך אייביק

לעבט דער קעניג פֿון גערעכטיקייט", יהוּאַש, דער גאַט פֿון גערעכטיקייט. אויך מיט זיך. -אונג. עניש.

אַראַפּראַמען — טרוו. 99: ~ראַמען, ~רוימען. צונעמען, אַוועקנעמען. אויסראַ־מען. אַ מיסט. אַ דעם אַנגעוואַקסענעם ברוד. אַ פֿון וועג = א) באַזיטיקן, יענער זאָל גיט קענען ווינטער זיין אַ שטער; ב) טייטן, דערהרגענען; ג) זיך באַפֿרעיען פֿון אַ טענה, אַ מאַטיוו וואָס קען זיין אַ שטער. "מיר מוזן קודם־כּל אַ פֿון וועג עטלעכע טענות ותביעות וואָס זענען אַרויסגעשטעלט געוואָרן אַנטקעגן יידיש", זשיט, דאָס נייע לעבען, נ"י, פֿעב 1910. אַ פֿון טיש = אויך: אויפֿעסן וואָס שטייט אַנגעגרייט אויפֿן טיש. "ווען ער האַקט אַריין די פֿיר כּוסות וויין / און ראַמט אַראַפּ פֿון טיש / עטלעכע גוטע שטיק פֿיש...". ש. מ. אַסטראַווסקי, דער מאַסקעוואַרן באַל, וואַרשע 1884, ז' 46.

מיט זיך. ~ראַם, דער. -אונג. עכין. עניש.

אַראַפּראַסלען — אוטוו. [דעסמח? <D: ras- seln]. קלינגלעך, טומלען ביים אַראַפּקעלען זיך. "דאָס אַ פֿון די שטיינדלעך, ... אַמאַל דאָס ווינטער רוישן פֿון גלעטשער־וואַסער", פּראַ, 'ציקאַ' ז' 206.

אַראַפּרוטשן — אוטוו. אַרכ. אַראַפּגליטשן זיך. "ווען מן דיא (ציצית) אַן מאַכט, זאָל מן דען ערשטן קנאַפּף האַרט דראַן מאַכן, דש גיט דיבר דיא עק קאַן אַראַב רוטשן, דש דיא (ציצית) זאָלן הענגן אימר דאָרין", עפּש, טידור תּפּילות, אַמטט תק"ח, ז/ב. מיט זיך — אַראַפּגליטשן זיך. אַ זיך פֿון אַ גליטש־ברעט.

אַראַפּרוימען — אַראַפּראַמען. [אין ליטרש די אַפּסטעט פֿאַרעם מיט וי]. "די דינסט האָט אויף די שפּיץ־נעגל אַראַפּגערוימט די כלים, און פֿאַן... האָט געדערעמלט אין דער פֿאַר־נאַכטלעכער שטילקייט", יהוּשע פּערלע, 'נפּין אַזייגער אינדערפֿרי'.

אַראַפּרויפֿן — טרוו. "זי גייט אַרום... ווי אויפֿן עולם־הדמיון; רופֿט מען זי — גלנך ווי מע וואַלט זי פֿון יענער־וועלט אַראַפּערופֿן", פּראַ, 'אַראַפּגעלאַזטע אויגן'. "מנין פֿרוי נאָך מיטאַג לייגט זיך צו אַ ביסל, האָב איך געשיקט איר [=זי] אַ", י. מ. אַלפּעראַוויץ, דיא וועלט מלחמה..., ווילנע 1905, ז' 41. "פֿון דער הייך איך שפּאַטנדיק / אַ: חמורים. / דער פֿאַסטעד וועט אין לעבן גיט / פֿאַר שעפּסן פֿאַלן כּורעים", יהוּאַש, 'פֿירערשאַפֿט'.

~רוף, דער. -אונג. עכין. עניש.

אַראַפּרוקן — טרוו. 1. אַ דעם פֿאַרהאַנג. אַ דאָס טיכל ביז די אויגן, אַ דעם טלית פֿונעם קאַפּ אויף די אַקסלען. "איינער טוט דעם אַנדערן אַ קניפּ, אַ רוק אַראַפּ פֿון הינטן דאָס היטל, און מע שרשט אויס זינגענדיק: ווי־וואַטו", ממוט, שלמה ו, ז' 87. "האַט אים געהערט אין

טראַג, פֿלעגט אַ דעם קאָועראַק און האָט זיך גאַנציש וויסנדיק געמאַכט, א. בודאַן, המן מיט מרדכי'ן ווילנע 1893, ז' 10. „אַראַפּגע-רוקט די קעקע אויפֿן קאַרק / און מיט אַ רימען אָנגעגורט די מאַרינאַרקע“, פּמ, מלח' מה ו, ג' 1956, ז' 260.

2. אַרזנירוקן אין יד אַרזנין שוחד. אַ דעם פּריסטאָו אַ דרזיערל. „דערזניל האָט מיין עוריאל אַראַפּגערוקט אַ פּיובערל (אַ פּינף-רובלדיקע); דעם טאַטנס ירושה האָב איך דאָ ניט צוגעלייגט“, אבג, דעקטור, וואַרשע 1876, ז' 29.

3. אַראַפּשטופֿן, אַראַפּנידערן. „מע זאָל ניט אַ אַ יידן, אַ ייד מוז בליפֿן בַּחַינת עולה“, שו.

מיט זיך — „זאָל זיך ניט [דער שלראַש] אַ צום האַלדז“, טש, ז' 22. „די זון ווערט רויט און הייבט אָן אַראַפּצורוקן זיך צווישן די הויכע מויערן“, י. א. קאַצאָוויטש, 60 יאָר לעבן ז' 63. „דער פֿון ווייטיק אין דעם קיניס באַוועגונגען, אָנגעדראַלענער בויך האָט זיך אַראַפּגערוקט ווי אַ פֿולער זאַק“, רחל קאַרל, ערד. „דער שלאַפֿער שמייכל האָט זיך פֿון זיין דאַרן פֿנים פּאַמעלעך אַראַפּגערוקט“, בערג, אַרום וואַקזאַל, וואַסטאַק, ז' 94.

אויך: ווערן אַ יורד. פֿאַרלירן דאָס געזונט. „ער האָט זיך אַראַפּגערוקט, ווען ער האָט געהאַנדלט מיט תּבֿואה“. פֿאַר דעם יאָר וואָס מיר האָבן זיך גישט געזען, האָב איך זיך שטאַרק אַראַפּגערוקט“, סמב.

~רוק, דער. עכץ. עניש. ערני.

אַראַפּריזלען — אוטוו. אַראַפּפֿליסן ווי אַ קליינער קיימ-קיימ-שטראַם, ווי אַ שטעלע. „פֿון די שפּאַלטן נעמט ריגען אַ וויאַלעטער טוש, ריזלט אַראַפֿ אין די טאָלן“, דא, פֿון בערלין ביז טאָן-פּראַנציסקאַ וואַרשע 1930, ז' 184. „אַדם און חוה... טרינקען גאַטס וויגילד וואָס ריזלט אַראַפֿ פֿון די צווינגן“, יפ, די לעגענדע נח גרין, ג' 1960, ז' 91.

מיט זיך. ~ונג. עניש.

אַראַפּרייבן — טרוו. 1. ריבן עס זאָל ניט זיין מער. אַ פֿלעק. אַ די שטעכענישן אין זינט. „ווען איינעם האָט זיך אָנגעקלעפט ליים אָדער ערד אין זיין שו, טאַר ער אים ניט [אום שבת] אַ אויף אומגעפֿלאַטערטער ערד“, לטז, ס.ב. „ער האָט געמוזט אַנטרעטן יענעם אויפֿן פֿוס, כלומרשט ווי ניט-בכיוון, כדי אַראַפֿ צורייבן דעם גלאַנץ פֿון דעם שוואַקס“, ב. גאַרין, דיא מויקים... ג' 1900, ז' 13.

2. פֿאַרענדיקן אַ שטיקל אַרבעט אויף גיך. אַ אַלע פֿיר ווענט (ביים מאַליעווען) אין אַ 2 שעה. 3. אַראַפּדריקן פֿון מקה. קומען צו אַן אַרעמען בעל-מלאכה און אַ דעם פּרייז פּמעט אויף העלפֿט. 4. אַראַפּעסן, אַראַפּפּרעסן. „חברה האָבן ניט נאָר אַרזניגעריבן דעם טאַפּ בולבעס, מע האָט אַראַפּגעריבן אַז עס איז קיין איין בולבע ניט געבליבן“.

מיט זיך. ~רייב, דער. ~ונג. עכץ. עניש.

אַראַפּרייזן — טרוו. לז. אַראַפּרעדן. אַ פֿון האַרצן = אויסדערציילן וואָס עס דריקט, וואָס פֿאַרשאַפֿט זאָרג און האַרצווייטיק. קומען צום... פֿאַרטרויערן סודות און אַ פֿון האַרצן.

געוויינטלעך מיט זיך — „וויפֿל אַ מענטש זאָל זיך אַ פֿון האַרצן — דאָס געדיכטע בליבט ביי אים“, שו. „האָט זיך ביי אים אויפֿגעמאַכט דער מויל און ער האָט גענומען אַ פֿון האַרצן“, זש, שקלאָווער קינדער. „מיר, די ליינערס... האָבן אויך ניט געקענט אַריבערטראַגן די שטומקייט... מיר האָבן גאַרניט קיין ווערטער צו קענען זיך אַ פֿון האַרצן“, שג, ה. לייזיק, ז' 410. „מיט דעם אַלטן שלאַס... פֿון וועלכן עס רייזן אַראַפֿ דורות“, גראַפ, 1955, № 8, ז' 4.

~רייד, דער. ~ונג. עכץ. עניש. ערני.

אַראַפּרייטן — אוטוו. אַ פֿון געבערג. „דער מלכהס גילדענע קאַרעטע מיט די בלויע זינדענע שימלען רינט אַראַפֿ פֿון די וואַלקן-טרעפֿן“, יפ, ליבשאַפֿט, תּ"א 1967, ז' 94. אויך מיט זיך.

~רייב, דער. עכץ. עניש. מיט אַ פֿון אַ באַהעלטעניש.

אַראַפּרייניקן — טרוו. אַ די פֿלעקן. „זיבן שפּרענגונג שפּרענגט ער אויף דאָס אַרט וואו מאַן דיא אַשן הראַב ריינגט אונ' אויף זיין פֿיר עקין [פֿון מזבח] פֿיר שפּרענגונג“, מחזור ר"ה יו"פ, הומבורג 1721, קצנ"ב. „מע קאָן מיט [קאַסעמטישע] מיטלען אַ די האָר [פֿון פֿנים] וועלכע האָבן זיך שוין באַוויזן“, פֿאַר, 1968, ז' 15.

אַראַפּרייטן — טרוו. 1. אַמליק, מיט כוח אַראַפּציען, אַראַפּלעפֿן וואָס איז צוגעפֿעסטיקט. אַ די בילדער פֿון וואַנט אַ די פּיגור פֿון פֿאַסאָד. אַ די רויטע פֿענער פֿון די סלופּעס. אַ אַ שטעמפל, אַ זיגל. אַ די הויט פֿון הערינג. „דער שטורעם רינט אַראַפֿ אַ פֿאַר ביימער“, „די פּלה... האָט מיט כּעס אַראַפּגעריסן פֿון זיך דעם בראַסלעט וועלכן זי האָט באַקומען אַ מתנה“, עליכס שלום, דיא צוויי בילדער, באַרדיטשעו 1890, ז' 6. „סי'האָט ניט געדויערט קיין מינוט ווי יאַשקע האָט אַראַפּגעריסן דעם אויסשליסער“, פּינוחל סיטאַ, אַט דאָס זינטען מיר, באַראַוויקעו 1932, ז' 163. „קאַנסטו זיך שטעלן אַליין פֿאַרן עמוד... אַ פֿאַר זיך דעם הייליקן זיגל [אויפֿן פּסקדין פֿון בית-דין של מעלה]“, דא, אַב הרחמים, ג' 1943, ז' 5. „זי האָט פֿון כּעס אַראַפּגעריסן פֿון וואַנט דעם אַלט-מאַדישן זיגער“, ייז, יאַשע קאַלב, ג' 1956, ז' 93. „די גערמאַנישע ריטער האָבן אַראַפּגע-ריסן דעם טאַוול, אויסגעמאַרדעט די קינדער און דערצערט“, סי טאַנג, ז' 599. אַ דאָס טעלערל פֿון הימל = איבערגוואַלד אַרינקריגן אַווינס וואָס מע וויל עס שטאַרק האָבן.

2. צונעמען טעריטאָריע (ביים באַזיגן אַ לאַנד). אַ עולאַס פֿון פֿראַנקרייך. אַ בעסאַראַביע פֿון רומעניע.

3. צעשטערן וואָס איז אויפֿגעבויט. אַ די אַלטע כּאַלופּעס. אַ אַ גאַנצע געגנט און אַלץ איבערבויען. „די אייבערפֿאַן וואָס האָט גע-טראַסקעט איבער די קעפּ... ביז דעם גליק-לעכן טאַג ווען מע האָט זי אַראַפּגעריסן“, לע, טח, 1964, ז' 18.

4. אַראַפּכאַפֿן וואָס איז צוגעדעקט. אַ די קאַלדרע פֿון די אַינגעשלאַפֿענע. „אַן אַ טראַפֿן רחמנות האָט דער פֿעטער... קודם-כל אַרומ-געריסן די ווענט, אַראַפּגעריסן דעם סכּך“, שע, פֿונים יאַרד, ז' 260.

5. מיט אַ צי, מיט אַ ריס, מיט כוח אַפּטיילן דאָס צוגעוואַקסענע, דאָס אויסגעוואַקסענע. אַ פּירות פֿון ביימער. אַ די נאָך גרינע בלעטער, אַ גרינסן פֿון די בייטן. „אַז מן אַבד דאָש מיינישט בלעטר אַראַב ריזנט [פֿון דער ערבה] איז פּסולי“, עפש, דרך הישר לעולם הבא, פֿדמ תּמ"ה, ע/ב. „די פֿרוכט קען מען אַרומקלייבן מיט שטעקנס, פֿאַרויכטיק, ניט אַווי ווי ביי אונדז איז דער שטייגער אָדער אַ די פֿרוכט“, מ. וועללער, ווי מען פֿלאַנצט אַ טאָד, ווילנע 1900, ז' 32. „יעדן טאַג אינדערפֿרי איז אונטער דער אַנפֿירונג פֿון אַ יידישן פּאַליציאַנט אַוועקגעגאַנגען אַ גרופּע קיין אַטוואַצק... אַראַפּצוריסן די פּאַמידאַרן וואָס זינען גע-פֿלאַנצט געוואָרן דורך די קראַנקע און פּער-סאַנאַל“, יזב אַטוואַצק, ז' 830.

6. אויסטאַן וואָס מע טראַגט מיט כוח איבער-גוואַלד. אַ די יאַרמלקע, דאָס היטל. אַ די הויב, די פּאַשטיילע. אַ די קידוש-רינגלעך פֿון די פּינגער, די אויערינגלעך אע. אַ פֿון זיך די מלבּושימלעך און אַרזנישפּרינגען אין וואַסער. „איך רינט אַליין פֿון זיך אַראַפֿ דאָס פּעלצל, אַבי מע זאָל מיר אַפּלאָזן“. „צערעמאַניעס מיט אַ יידיש וועבּל? / אויך מיר לזיט!... מע ריכט אַראַפֿ אַווינער, מחילה, סי'הפּבל“, מומוס, יודל, ז' 105. „איך איך [דער בהן] בין מצורע? מיך מחוץ למחנה?... ניין! טו אויס דעם אַפֿוד, רינט אַראַפֿ די אוריס-ותומים פֿון דין ברוסט!“, פּרוג, מ'חוץ למחנה, „די רביצין... פֿאַרציילט ווי איך רינט אַלץ פֿון מיר אַראַפֿ, ווי איך שלפּף אַפֿ די אַפּפּאַסן פֿון די שטיחיל“, פּרץ, וז, זיקאַ, ז' 49. „די דייטשן האָבן פֿון די אומגליקלעכע אַראַפּגעריסן אַלע בעסערע קליידער, שיך“, סי טאַנג, ז' 727.

אַ די טרעס טלעך = אַראַפּזעצן פֿון אַ שטעל, פֿון אַן אַמט. אַ די מאַסקע = אַנטפּלעקן יענעמס פּאַלשקייט, צביעות, רשעות אע. אַ די פּאַלשע מישקאַרע = דז. אַ די קייטן = באַפֿרעצן. אַ די קרוין פֿון קאַפּ = אַל מאַכן אויס פֿירער, אויטאַריטעט, דעה-זאָגער; ב) צונעמען פֿון עמעצן דאָס טיערסטע (ווייב, קינד). אַ דעם שלייער (= א) אויסזאָגן, דערגיין אַ סוד וואָס עמעצער האַלט באַהאַלטן; ב) אַ די פּאַלשע פּאַרפּוצונג.

7. שעדיקן קערפערלעך. א' אן אבר פון גוף.
 "דעם קאָפּ וועל איך אים א'י", א' א האנט
 פאַר זאָס אין אַרבעט!". פאסן א' פון אים —
 אַט דאָס איז ער ווערט!". א' זיך די גע-
 זער = זיך ממית בכלל. א' די באַרד פון
 זיך = זיך אָפּגאַלן, ד"ה ווערן אַן אַפיקורס.
 א' די פֿעל (די הויט) פון די ביינער = זייער
 שטאַרק עקספּלאַטירן. אויך פּיג: "די ליטע-
 ראַיזשע פּונקציע ריכט אַראָפּ די גראַבע הויט,
 וואָס דאָס פּראַקטישע ציט אַרויף אויפֿן לעבן
 צוליב פּראַקטישע צוועקן", י. ראַפּאָרט, 1951 II 16.

8. איבערגוואַלד אויפֿוועקן. א' פון (זיסן)
 שלאָף. א' פון געלעגער, פון בעט אט. "גאָט
 ווייסט וואָס דאָ העט געשען, ווען עס זאָל מיך
 נישט עפעס אַזוי ווי א' פּונעם בעט", עט.
 טערקעלע, ווילנע 1925, ז' 370. "אין אַ קאַלטער
 ווינטער-נאַכט האָבן שוידערלעכע קולות אַראָפּ-
 געריסן פון די בעטן די נישטיגן אין גראַדע",
 גראַפּ, 1955, № 8, ז' 17. אויך מיטן ערשטיקן
 ב: "אַראַפּעריסן פֿרויען פון געלעגער און אַלע
 לייט געשליכטערט און דער שוועל", טעג,
 איצטער, נ"י 1948, ז' 38.

9. אַראַפּוואַשן. אַראַפּרייניקן איבערגוואַלד.
 אַראַפּצופּן. א' די אַנגעוואַקסענע בלאַטע. א' דעם
 פּאַרד פון קאָפּ. "לערנט אַבער גיניג, ווען
 זיא זיך טוֹבל זען דו זיא זיך דיא פֿלטן אַם
 בויד וואל אויש וושין, אוי וואו זיא איין
 גרינגל הוט, זול זיא עש הראַב רישין", בראַנט,
 פרק לג. "ער שפּאַנט דורך דעם גרויסן
 שפיטאַל, וואו עס קרעכט דאָס יידישע פֿאַלק.
 רייסט אַראָפּ פון אַלע בינדן, קאַמפּרעסן
 און אינזעכנעריס", בעמ או, ז' 50.

10. ברענגען ווייטיקדיקן מאַטעריעלן שאַדן.
 עקספּלאַטירן. א' פון די שכירות. "דו זאָלסט
 ניט א' פון דעם באַדונגענעם לויז, פון וועלכן
 דו האָסט זיך מיט אים באַדונגען", מב"ם,
 הוגה דעות וו, ווילנע 1912, ז' 4. "ער מיטש
 זיך צווישן די פּירקאָזשטיקע... רייסט אַראָפּ
 שכירות ביים סטאַראַזש...". שע, יוגענד
 ראַמאַנט, ז' 84. "איך דער רב געבליבן זיצן
 אין שטעטל צווישן זינע בעלי-בתיים וואָס
 פֿלעגן אים פון יאָר צו יאָר א' פון די שכירות",
 אר, ידער רב און זינע ספֿרים. "יאָרן גייען
 אַוועק ביו עס גיט זיך אַפּן אַראַפּצורייסן ביי
 די בעלי-בתיים אַ טייל שכירות", זשיט v, נ"י
 1917, ז' 58. "א' דאָס עשירות מיט געוואַלד איז
 רויב, גזילה, גניבה", ז. מוירער, זי נישט
 קיין וואוילער יונג וו, טאַראַנאָ 1925, ז' 41.

11. רעכענען צו טייער. א' דעם קאָפּ, די
 הויט, דאָס לעצטע העמד פון לייב. א'
 די כראַפּע (←).

12. שעדיקן. אונטערגראַבן. אַסע געניצט אין
 סאָו פֿאַרבאַנד. א' דעם פֿינפֿ-יאָר-פּלאַן. א' די
 קאַלחירטישע אַפּליפּערונגען דער מלוכה. א'
 דאָס פֿרידלעכע בויען. בכיוון א' אַ קאַנצערט,
 פֿאַרשטעלונג אט. א' אַ (פּאַטריאַטישע) דעמאָן-
 סטראַציע.

13. שטאַרק קריטיקירן (מיט בייזע כוונות).
 א' אַ שרעכער, א' זען נינעם ראַמאַן. א' די
 רעדאַקציע. א' אַ פֿאַרשטעלונג. א' די אַרבעט
 פון דער וויסנשאַפֿטלעכער קאַלעגיע. א' און
 אַנטקרוינען אַלטע פֿאַלק און רעוואַלוציאָנערע
 שרעכער", כ. דונעץ, שטערן, מינסק 1929,
 № 4.

14. ניט קענען א' די אריגן = ניט קענען
 אָפּוועגן דעם בליק, כסדר קוקן. ניט קענען א'
 די אויגן פון דער שיינער פֿרוי. "די שייך
 געשטיקטע טעפּעכן פון ערטיע, די קונציק
 אויסגערעדעקלטע עלפֿנבייך-אַרבעטן פון יאַפּאַן
 האָט ער דאַרסן געזען און האָט פון זיי ניט
 געקענט א' זינע אויגן", יהושע, פּראָזאַ, אַלי-
 האַסאַן. "זינען די קליינע געשטאַנען און קיין
 אויג ניט אַראַפּעריסן פּונעם זאַפֿט וואָס האָט
 אין די קרוגן אַרענגערונען", ע. איראַ, שיך
 און קאַלאַש, קיעז 1928, ז' 61.

15. אַרויפֿצוהינגען צו זאָגן. א' פון די ליפּן,
 א' פון מויל. פּשיניקן ביזן א' פון די ליפּן
 נעמען פון אומשולדיקע חבֿרים. "מע זוכט דעם
 מאַרשעליק, דעם בדחן, דעם... אויסגעלאַסענעם
 וויץ... מע רייכט אים פון מויל אַראָפּ", פּריק,
 'ציקאַ' וו, ז' 247.

מיט זיך — א' זיך פון קייט ווי אַ הונט.
 (ווי אַ משוגענער). ווילדע ווערטער וואָס רייכט
 זיך פון דער צונג אַראָפּ. זיך א' פון דער נאַרע.
 ~ רייזם, דער. "ונג. עכין. עניש.
 -ער (יין-קע). ערני.

אַראַפּרייטעריש — אַדי. וואָס איז פון
 (אזוי ווי בני) אַן אַראַפּרייטער. אַע קריטיק.
 -קייט.

אַראַפּריינען — אוטוו. אַ טרער רינט אַראָפּ,
 בלוט רינט אַראָפּ, האַרצווייטיק בלינעט", שוו.
 "איז עש [דאָס זאָלצברעטל] ניט גיהאַבלט, זאָ
 מוש מן וואָש אונטער ליגן דאָו עש טאַל
 הפֿטיג איי, אויך דאָש בלוט אויך זלך וושיך
 רינט הראַב", בראַנט, פרק יז. "מן זאָל זיך,
 ... אונטער קיין וואַרר ריך ניט זעצן, דען דאָו
 וואַרר מעכט אויף אים איין ראַב רינג" מב.
 'מעשה סג, אַמֿשט תּסיא'. אַזו האָט ער זיך
 צו אונש אים גיקערט אויך איז אים בלוט
 פון פנים אַראָפּ גירונג", שו"ת צמח צדק,
 אַמֿשט 1775, ז' 224 [הש ו]. "איין פֿאַס אייל
 וואָס איז אויסגעגאַסן... אויב ער קען ראַטע-
 ווען אַ רביעית אין טהרה — זאָל ער ראַטעווען,
 און אויב ניט... עס זאָל בעסער א' און אין
 דער ערר אינגענומען ווערן, זרעים, פּא.

אויך פּיג: "נישט-פֿאַרגינערש שמייכעלע
 איז אים אַראַפּערוונען פון די ליפּן", רחל קאַרל.
 ערד. "די טרייפֿע תּאהור רינט אַראָפּ פון זינע
 וואַנסעס", חג, טמו, 1967, ז' 4.
 מיט זיך. ~ ריין, דער. "ונג. עכין.
 עניש.

אַראַפּריין (זיך) — אוטוו. אַראַפּקלעטערן
 מיט שוועריקייט. "ער האָט נאָר בלוזי אַראָפּ-
 גערירט פון וואָגן... אַבער ער איז שוין געווען
 אַזוי פֿאַרשטעפֿט אַז ער איז געבליבן שטיין

ווי אַ קלאַץ", וויט וו, קולטור-ליגע, ז' 40.
 -עכין. עניש.

אַראַפּרעגעניען — אוטוו. ווען עש ניט
 זאָלט פון הימל הראַב רעגנן, דאָ ווערט יוא
 ניקש וואַקסן", לטו, קלח/ב. "האָט עש אַראָב
 גרעגנט דר (מן) דש זיא גגעסן האָבן", יוסיפּו,
 אַמֿשט 1743, ריב. "ווערט דען הקב"ה פֿענשט
 מאַכן אין הימל, דאָש קאַרן ווערט הראַב
 רעגיגן", ציינה, צד/ד.

פּיג: "עס האָט אין תּשרידיקן לאַנד אַ
 קאַלטער פֿלאַם אַראַפּערגעגנט", מק, פּאַעמעס,
 ווילנע 1929, ז' 110. "די ערשטע וואָס האָט
 די פֿלעכטן אירע אויף מיין ברוסט דער
 דאַרשטיקער אַראַפּערגעגנט", יפ, נפּיליס, תּ"א
 1963, ז' 25. אויך מיט זיך.

אַראַפּרעידן — [זי אַפּסטעט פֿאַרעם אין ליטראַש]
 ← אַראַפּריידן. "איך מוז פֿאַר איינעם א' אַלץ,
 אויב נישט — וועל איך משוגע ווערן", טעג,
 זינע זיבן יאָר אין תּל-אַבֿיבֿ, ב"א 1949, ז'
 187. "א' די פּראָזע (אַקטיאַריש) =
 א) ביי אַ פּראָזע רעדן בלוזי די ווערטער, אַן
 אינטאַנאַציע, אַן מימיק; ב) אַפּשפּילן שנעל,
 אַבי יוצא צו זען.

מיט זיך — "אַז מע רעדט זיך אַראָפּ
 פון האַרצן, ווערט גרינגער (אויף דער נשמה)",
 שוו. "ביין איך דורך די צוויי יאָר געוואָרן אַזוי
 פּרעמד אַז דו קאַנסט מיר שוין נישט אַנטרויען
 און א' זיך פֿאַר מיר?", י. האַלפּערן, שיינדעלע,
 וואַרשע 1913, ז' 15.

~רעד, דער. "ונג. עכין. עניש.
 ערני.

אַראַפּרעכענען — טרוו. 1. פֿאַרקלענערן
 דעם חשבון. אַראַפּציען, חיסרון. א' אַלע הוצאות
 פון פּאַקן, פּירן, אויסלאָזן אַז דאָס יערלעכע א'
 די הכנסות פון דער ווירטשאַפֿט. א' די אַרבע-
 טערס פון זייער לויז פֿאַר אַראַפּעטקונגען.
 "די וואָס לעבן דאָ גוט וועט מען זיי א' פון
 ג'רעדין", די מענטש פון פיער ברידער, וואַרשע
 1906, ז' 53. "ווען איין סאה תּרומה טהורה
 איז אַרענגעפֿאַלן אין ווייניקער ווי הונדערט
 מאָל אַזוי פּיל חולין, זאָל מען פֿאַרקויפֿן אַלץ
 צו די כּהנים פֿאַר דעם פּריז פון תּרומה און
 מע זאָל א' די געלט פֿאַר די סאה", זרעים,
 ער/ב. "די סומע זאָל שפּעטער אַראַפּעכענען
 ווערן פון טראַנספֿאַרט זאַכן וואָס וועט געשיקט
 ווערן", ס' סאַניק, ז' 754.

2. ניט נעמען אין באַטראַכט. "אַראַפּעכענען
 ניט קיין שטאַרק אַנזיכטיקע אונטערשיידן",
 מוו, שוואַרצע פּינטעלעך.
 מיט זיך. "ונג — און אַן א' זאָל
 געמאַכט ווערן פון זיין שאַצונג", תּי ויקרא,
 כו, 18.

אַראַפּרעלסן — רעלס אַראָפּ, ~ געערעלט.
 אוטוו — אַראַפּפֿאַרן פון די רעלסן. טרוו —
 מאַכן עס זאָל אַראָפּ פון די רעלסן. "ונג.
 אווו.

אַראַפּשאַפּן — טרוו. א' די שופן פון די פיש א' די קארע. א' די הויס = אויך שטארק פנינקן, ווייטיקדיק עקספּלואַטירן. א' די הערנער = זיך מאַכן יינגער, זאָגן אַז מען איז יינגער ווי אויף־דער־אמתן [אויף די הערנער פון די קיי וויזן די צאל קארבן וויפּל מאַל מע האָט שוין זיך געקלעבט]. ווען די טייג ניט גאַנץ פּעשט זיין, פּלעגט זיך טייג צו הענגן אָן די העלגר העלצר [בניט העלגערן מצה], דאָ גיהערט מן גלייך אַראַפּ צו שאַפּן דאָז ניט חמץ ווערט, עפּש, דרן הישר לעולם הבא, 1959, תמ"ה לז/ב. אויך דערקאָן זיך ניט, ביסט אָן אַנדערער געוואָרן... שאַבט ער פּון זיך זיבן פּעלן אַראַפּ, און שאַבט עס דאָך ביזן סוף ניט אַראַפּ, יודל יאָפּע, דאָס איידעמל, מאַסקווע 1936. דער וואַסער האָט זי לאַנג געשווענקט / און גאָר די ערד אַראַפּגעשאַפּן; / און איצטער סטאַרטשען שוואַרץ ווי קויל / די גרעבלעס גאַקעטע, פּאַרשוועטע ביינער, יוסף גאַלניק, גש, די גרעבלעס. אַראַפּשינגן, א' פּון מיר טו מלנע ווערטער. / ס'איז פּוילנ־דיקע פּלייש, איך דאַרף זיי נישט, 1922, 292. מיט זיך. **אָנג. עכין. עניש.** ער — אויך: מכשיר אויף אַראַפּצושאַפּן.

אַראַפּשאַפּענען זיך — אוטוו. נעגל. אַראַפּ קומען אַזוי ווי אַ שאַטן. די רעיונות שאַטענען זיך אַראַפּ פּון זייערע אויגן, מ. י. שעליבסקי, א' יארן אַרום, ז' 64.

אַראַפּשאַלדערן — טרוו. (קאַרטנשפּיל) אַראַפּ נעמען דעם אייבערשטן טייל פּון פּעשל קאַרטן און אוועקלייגן אונטן אַדער אין אַ זיט. א' פּוך תהיילמל (פּון דער טאַליע, פּון קליינ־ש"ס) נאָר עטלעכע קאַרטן.

אַראַפּשאַקלען — טרוו. א' דעם שניי. א' די באַשולדיקונג. דער ייִד האָט אוועקגעשטעלט די בייטש... אַראַפּגעשאַקלט פּון זיך דאָס אייז, א. בערגמאַן, קאַצקער מעשיות, וואַרשע 1929, ז' 127. די נאַכט איז געווען אַ וואַרעמע, צווייגן האָבן אַראַפּגעשאַקלט דעם שניי פּון זיך, ירחמיאל גריי, באַרג־יודן, וואַרשע 1938. ער [דיין געליבטער] איז יינגער פּון דיר... ער וועט זיך און ווי שטויב, דוד שחר, א'ק, ר"ה תשי"ח, ז' 98. אַראַפּגעשאַקלט פּון די דיקע צווייגן סאַמע־גאַלטע ברוינע קאַשטאַנעס, חג, טמו, 1968 VII 26.

מיט זיך. **שאַקל, דער. אָנג. עכין. עניש.**

אַראַפּשאַרן — טרוו. א' מיט דער האַנט די שטעקלעס. א' די האַנט פּון דער טאַליע. א' דעם קאַפּעליוש צו דער פּאַטליניצע צו. א' די אומגעריכטע טענות. א' די ערד (די בעל־מעס) פּון די אויגן = מאַכן מע זאָל דערוען דעם אמת. שאַלעכץ וואָס איז ראוי צו אַ בהמה און די ברעקלעך וואָס בליפּן אויפן טיש מעג מען [אום שבת] זיי אַ", 1922, סג/ב. "די רעכטע ווערטער ליגן מיר אויף דער צונג, נאָר איך קען זיי נישט אַ", פּראָ. דאָס

שטרעמל. ווי דו האַסט נאָר אַפּגעשוירן די האָר, איז... ווי מע וואַלט די קרענק מיט דער האַנט אַראַפּגעשאַרט, י. האַלפּער, שיינ־זעלט, וואַרשע 1913, ז' 18. א' דאָס פּעטס פּון די הערצער און אויפּווכן דאָס פינטל פּון געוויסן, ו. בורשטיין, א'ק, ר"ה תשכ"ד, ז' 47. "פּון טיפּסטער טיף האָב איך געענטפּערט אים: איך גלויב! / און פּון מן פנים באַלד האָט ער מיט ווייכן פּאַכער / מיט פּרישן וויש אַראַפּגעשאַרט דעם שטויב / פּון לעצטן טאַג", 198.

אויך: צוגאַנגענען. א' וואָס עס ליגט שלעכט. א' אַ בייטעלע פּון טיש. הונגער שאַרט אַראַפּ אָן איינציקע מצה", שוו [א הונגערקער איז גרייט צו גנבענען אַפּילו אַזוינס וואָס קען דעם הונגער ניט שטילן].

מיט זיך — האָט זיך אַט די יונגע אַלמנה אַראַפּגעשאַרט היפּשע עטלעכע גראַשנס", שע, יוסילע סאַלאַוו, ז' 119. **שאַר, דער. אָנג. עכין. עניש.**

אַראַפּשווייגן — אוטוו. ניט ענטפּערן מיט רייד. פּאַרשווייגן. א' טרויער שווייגט אַראַפּ פּון די פּאַרווייניגע אויגן. א' פּרימאַרגנדיקע שטיל־קייט האָט אַראַפּגעשווייגן פּון די פּרימער", באַש, נק, 33 №, ז' 117.

טרוו — אויסדריקן עפעס ניט דורך רייד. א' דעם טרויער, די באַהאַלטענע פּרייד. מיט אַ מאַך מיט דער האַנט א' די אומצופּרידניקייט.

מיט זיך — די געסט האָבן מער געשוויגן ווי גערעדט. זיי האָבן זיך נישט אַראַפּגעערעדט נאָר אַראַפּגעשוויגן פּון האַרצן, וויל הענט האָבן אויערן, מ. נאָדלמאַן, טמו, 1964 X 4. "צי האָבן מיר נאָך אַ חוש... פּאַר אַזאַ צערעמאַניאַל פּון א' זיך פּון דעם האַרצן? ווייזט אויס אַז ניין", גריי, בלעטלעך פּון אַ טאַג־בוך, ז' 1954, ז' 159.

~שווייג, דער. **אָנג. עכין. עניש.**

אַראַפּשוועמען — טרוו. אַרכ. מאַכן אַז עס זאָל אַראַפּשוועמען. אַראַפּשווענקען. "וויא מאַגט האַלטן אין דר הנט אוי גישט פיל ווישיר דרויבר דש זלך אוי בלוט ווישיר ווערט הראַב גישוועמט", בראַנט, 1974, פרק יז.

אַראַפּשווענקען — טרוו. א' דעם שמוץ. א' רעשטלעך פּון פּאַרב. דאָס געוויסער שווענקט אַראַפּ די הינדלעך ביים ברעג טיך". צו מורגנש רואט אין ווינט [אַ רוח רעה] אויף דען הענדן. דאָ מוש מן אין הראַב שווענקן... דרביא מאַל דרויבר גישן", בראַנט, פרק ח. דער טיך האָט אים נאָך געבראַכט שאַדן אין וועסנ־ציט... פּאַרטרונקען זיין שטוב, אַראַפּגעשווענקט זיין פּאַרווייטע פּעלד", ח"ה זעלדעס, ווינטער אָבענ־דעג וואַרשע תרנ"ה, ז' 10. "ניט געקאַנט פּאַרטראַגן דאָס וואַסער וואָס האָט זיך געהויבן, געוואַרפן די שיף און געוואַלט... דאָס וואַסער זאָל זי א'", 198. ייִבקראַנקהייט. "אין איין אַרט ווערן די בערג אַראַפּגעשווענקט, וואַקסן ניעע אויס אין אַן אַנדער אַרט", זק איבז, מעשיות וועגן ערד, בערלין 1922, ז' 15.

אויך פּיג: א' די וועלט פּון מאַרד. א' די גאַנצע געזעלשאַפּטלעכע אַרדענונג. א' די פּרינער־דיקע אַנשטרענגונגען. "הונדערט לינגס קענען ניט א' איין אמת", שוו. "די כוואַליעס פּון עמיגראַנטן־שטראַם... מוזן א' די אַלע יוניאַנט... וואָס ווערן אויסגעבויעט מיט אַזוי פּיל מיי, זשיט IV, ז' 1912, ז' 68. "מזן נשמה ברענט. יעדער פּרישער טראַפּן שווענקט אַראַפּ אַ זינד... און די אויגן זעען ווי עס בליט און גרינט", טעג, קאַפּרייז, וואַרשע 1921, ז' 123. "נישט אַלע וואָס ווערן געבוירן פּון ייִדישע טאַטע־מאַמע קענען דורכמאַכן יענע גרויסע ייִדישקע" וואָס רופּט זיך ייִדישקייט, און זיי ווערן אַראַפּ־געשווענקט פּון דעם גיט־ייִדישן ים אַרום זיי", ה. טעקלער [ציטירט פּון צייט, טמו, 1964 IX 4]. "ער האָט זיך פּלייסקען ווי אין אַ ים געוואַלט, מיט אים א' פּון זיך דעם אוממענטשלעכן טרויער", פּמ, מלחמה וו, ז' 1956, ז' 397.

מיט זיך — נאָך דעם עסן זאָל מן אַזוי טרינקן אַז מן קאָן אויף איין מאַל אַז זיך דש עשן זאָל אַראַפּ שווענקן אויך דעם מאַגן, עמ, כו/א. **אָנג. עכין. עניש.**

אַראַפּשווערן I — טרוו. בטל מאַכן דורך אַ שבוּעה. א' פּון זיך די באַשולדיקונג. **עניש.**

אַראַפּשווערן II — אוטוו. מיט שווערקיט ציען אויף אַראַפּ. דער צוצי־כוח וואָס שווערט אַראַפּ. זאַפּטיקע שטענגלעך ווינטרויבן האָבן אַראַפּגעשווערט צו דער ערד און געוואַרט אַז מע זאָל זיי אַפּשניידן פּון שטאַם", מ. דלוזש־נאַוסקי, פּאַר, 1958 I 7. טרוו — אַראַפּדריקן. "דער זאַק מעל שווערט מיך אַראַפּ", כ"האַב געטראַגן מלבושים וואָס האָבן מיך אַראַפּגע־שווערט", באַש, א' שיף קיין אַמעריקע.

אַראַפּשוידערן — אוטוו. דורכגענומען ווערן פּון גרויסן שרעק, ציטערניש, וואָס צווינגט אַראַפּצוגיידערן. א' פּון דאָך־קאַמערל וואו דער בר־מינן איז געלעגן. טרוו — (קאַרטנשפּיל) אַראַפּגעמען פּון קאָן אַ געוויסע סומע אויף עפעס אַ ציל. א' אויף אַ צדקה־זאַך. א' פּאַר דער דינסט, פּאַר עסנוואַרג אַ.

אַראַפּשווימען — טרוו. אַראַפּנעמען שוים אַדער יעדער מיך שיכט פּון אויבן. א' די יודן. א' דאָס פּעטע. א' די סמעטענע. "מעשה גישאַך אַן רב נחמן זיין טעכטער דיא שוימטן אַל צייט דיא טפח מיט דיא הענט אַראַב", מב, מעשה קיג. "עס ווערט דאָס הייטל אויף די זופן אין פּאַרשידענע זאַלצן. (דאָס אַלץ האַלט מען פּאַר נייטיק אַראַפּצושווימען מיט דעם לעפּל)", דר' חייטין & ד' מאַרדפּין, די לעהרע 1919 לעבעג, בערלין 1899, ז' 44. "ווען דער וויין ווערט אויסגעפּרעסט פּון די טרויבן און קומט אַראַפּ אונטן אין קעלטער, איז אויף דעם וויין פּאַראַן אַ שוים... און מע שוימט דאָס אַראַפּ... כאַטש דער וויין איז שוין אַראַפּגע־שוימט געוואָרן, מעג ער... טרינקען אומגע־מעשט", פּיעט, מעשורות, א, ז.

אויך פּיג: וויפּל ווייטיק דאַרף דורכלעבן אַ

יידישער דיכטער, ווען פֿון זינע ליפן שוימען אַראַפּ אַזעלכע שורות, פֿינג פֿאַש, 1966 IX א. די שקיעה האָט ביים טאָג די שנין אַראַפּגע- שוימט, אַפֿאַ... שקיעה. מיט זיך. ~ שוים, דער. יונג. -עכין. -עניש.

אַראַפּ-שטאַט — אַדוו & טוב. די, יִשטעט.

1. אין דער ריכטונג שטאַט אַראַפּ, נידעריקער ווי עס איז דער צענטער פֿון שטאַט אָדער מחוז דעם צענטער. 2. אונטערשטאַט (איבז פֿון E: down-town), צענטראַלער האַנדלס טייל פֿון אַ שטאַט. האָבן זיך די פֿורן געזירט פֿון אַרט... האָבן זיי אַזעלגעסקריפעט אַ"ש מיט דער... לאַנגער גאַס, בערג, אַפּגאַנג, יוואַסטאַק, ז' 209. דאָס אַיזערנע אייוועלע וואָס ער האָט געבראַכט אַהער צו שלעפּן... פֿון ערגעץ וועט, אַ"ש, ב. דעמבליג, יוועסט סייד, זאַמליכער וו, נ"י 1937, ז' 93. "ער לעבט ווי אַ מולט־מיליאַנער [אין] אַ הויז אַ"ש", בצג, טמ, 1964 XI 11.

אַראַפּ-שטויסן — טרוו. אַ פֿון באַרג, פֿון

די טרעפּ, אַ פֿון טראַטואַר. רייכלין 8 פֿאַר- טשטשט 'שמוטה' (מלכים ב, ט, 33): "שטושן זי הר אבא" [ת: שלידערט זי אַראַפּ]. "די אשה אסתר הג'ל עטליכי שטעגין אַראַפּיר גישטויסיין, גה, ז' 330. אַז דיא ששים רבוא מלאכים ווילן שירה זאָגין למעלה, דאָ קאַנין זיא ניט ביז זיא אַפּשיידין פֿון זיך דיא קליפות אוני שטויסין זיא אַראַפּ, נצו, כב/ב. "רבקהלע קריגט אַ שטויס אַראַפּ פֿון דער שוועל און עס פֿליט איר נאָך דער טאַפּ, וועט, אַ שלעכטע פֿרוי, וואַרשע 1930, ז' 177. "די סאַלדאַטן שטויסן מיך אַראַפּ מיט זייערע ביקסן", לייב יפה [אַראַפּ, 1948, № 11].

אויך: אַראַפּרעכטן מיט כוח. באַזעטיקן. אַ דעם טינג פֿון וואַנט. "זיא [די גרוב] וואַר בקלעבט מיט קאַליך. דאָ האָבן זי אַראַפּ גשטויסן דש קאַליך אוני זיא וועלגרטן דען שטיין פֿון דען גרוב", יוסיפּו, אַמטש 1743, יד/ב. אויך: אַזעלגעשטויסן, פֿאַרשטויסן (אי בערגוואַלד). אַ פֿון (ריכטיקן) וועג. אַ עמעצן פֿון זינע מיינונגען, אינשטעלונגען אע. אויך פֿיג: "וואָס וועטער שטויסט מען אונדו אַראַפּ אין דער גרוב פֿון אַרעמקייט, רעכט לאַזיקייט און אומוויסנהייט", דער רויטער זונטאָג, לאַנדאָן 1905, ז' 2. "שטערנדיק דעם קינד פֿריי אַפּצורעאַגירן די עמאַציאַנעל-שווערע זכרונות, קאַן מען דורכדעם פֿאַרזענען אַדער... אין דער ספֿערע פֿון אומבאַוואַסטן, פּראַפּ 5. שניאָרסאָג, די קאַטאַסטראַפֿאַלע צייטן... בערלין, "וואָס דאַרף טאַן אַ קאַמור ניסט מיט אַ וועב וועלכע פֿרוווסט אים אַ פֿון געהעריקן וועג", מ. טייטש, אַרום דער פֿאַבריק, מינסק 1929, ז' 39.

מיט זיך. ~ שטויס, דער. יונג. -עכין. -עניש.

אַראַפּ-שטופּן — טרוו. דוון דפּוו. עס איז

אַסור צו טובֿלען כלים אום שבת. אַבער מע

מעג זיי טובֿלען דורך אַן ערמה: ער זאָל גיין מיט דער בלי אין מקוה אַרצין, און דער וואַסער זאָל זי אַנפֿילן מיט וואַסער, און זאָל מיט דער וואַסער עפעס גינצן, 202, סח/ב. "דער שווער האָט מיך באַלד אַראַפּגעשטופּט פֿון קעסט", קמ, 1968, № 43. "בעסער איז זיי זאָלן דיך אויפֿרופֿן צו זיך, איידער מע זאָל דיך דערנאָך אַ פֿונעם פֿיינע-בריהשעפֿט וואָס דו האָסט זיך געהאַלטן", מס, משלי תקע"ד, כה, ז. "שטופּט יענעם אַראַפּ פֿון דער באַנג; אַראַפּ, אַראַפּ! אויף דעם פֿאַרן האָבן אַך אַ חוקה", ממוס, שלמה ו, ז' 35. "אַז כּוונה בנים דאווענען ווערן באַשאַפֿן מלאַכים... אַן כּוונה ווערט עס אינגאַנצן אַראַפּ געשטופּט אַראַפּצו, תּניא, קנד. "די אַלטישקע האָט זיך קויםקוים נאָכגעשעפֿט... אין דער לאַנגער וויסטער קאַלאַנע. האָט זי טאַקע [דער נאַצין] אַראַפּגעשטופּט פֿון בריק אין גיעמאַן אַרצין", אליהו גאַזשאַנסקי, גראַדנע, תּ"א 1945, ז' 44.

מיט זיך. ~ שטופּ, דער. יונג. -עכין. -עניש.

אַראַפּ-שטינגלען — אוטוו. אַראַפּשטינגן מיט קליינע טריטעלעך אָדער פֿון קליינע שטינגן, טרעפלעך.

אַראַפּ-שטייגן — אוטוו. 1. אַראַפּגיין מיט

טרעפּ(לעך) פֿון אַ פֿאַרקערמיל. אַ פֿון באַן, פֿון שיף. אַ פֿון דער דראַזשקע. "בין איך אַראַפּ גישטיגן אונ האָבן העלפֿין אַב וואַשין דאָס פֿנים", שו"ת פּני יהושע, אַמטש 1715 [הש ו]. "ווען דאָ קומט אַן דש שלאָס... דר דאָ זאָל צו קיסר גמאַכט ווערן... דאָ שטינגט ער אַראַפּ פֿון דש פֿערד", יוסיפּו ו, פֿיורדא 1764, קכ/א. "ווען מן אַבר רעט, איז מן ניט (מחויב) אַראַפּ צו שטינגן [צו זאָגן תּפּילת־הדרך]", עפש, סידור תּפּילות, אַמטש תק"ח, עב/ד. "איז די רויטע זון פֿאַרגאַנגען. / פֿון זינן טראַן פֿון זיבן טרעפּן / שטינגט אַראַפּ דער יונגער הערשער", יהואַש, דער בלומען פּאַלאַץ. פֿאַרנדיק פֿון דער אַרבעט, איז ער היידער אַראַפּגעשטינגן ביים זעלבן שטעק, אר.

אַראַפּ-שטייגן — אוטוו. 1. אַראַפּגיין מיט

דעם ברודערס קוילן. 2. אַראַפּנידערן סאַציאַל, קעאַנאַמיש, גייס־טיק. אַ פֿון אַ הויכער מדרגה. אַ פֿון פֿאַר-זיצערשאַפֿט, פֿון אַנפֿירערשאַפֿט אע. מיט זיך. ~ שטויג, דער. אַראַפּשטינג-לייטער, טרעפּ.

אַראַפּ-שטייגן — דעסמ. אַראַפּשטערצן.

אוטוו — אַראַפּפֿאַלן. "כדי מיר זאָלן ניט דאַרפֿן אַרונטערפֿאַלן און אַ פֿון אונזער הויכ־קייט, של"ה הקדוש, צוגעדרוקט צו ציאנה וראינה, ב, נ"י תר"י, ז' 805.

טרוו — אַראַפּשלימדערן. אורח פֿאַרטישט יזהגרת'י (מיכה, א, 6): "איך ווערע אַ".

מיט זיך — קוקן אויף דער מאַסע וואַסער וואָס האָט זיך פֿון אַ הויכער סקאַלע אַראַפּ געשטירצט", יונה טרובניק איבז, דר' פֿהיליפּ זאָהן, רבי יהודה הלוי, ווילנע 1895, ז' 7. ~ שטורין, דער. יונג.

אַראַפּ-שטעכן — טרוו. אַראַפּשטעכן מיטן שטעכן. "ער האָט זיך שוין גישט געפֿונען קיין אַרט... דאָס האָט אים ווי נאָדלען אַראַפּגע-שטאַכן פֿון געלעגער", ב. עליס, שרעק, מינסק 1941.

אַראַפּ-שטעלן — טרוו. 1. אַזעלכעשטעלן אויף

אַרונטער. אַ די ליכטערס אויפֿן טיש. אַ דעם וואַזאָן אויפֿן דיל. אַ אין קעלער. "מע דאַרף זיך געוואוינען אַ ביידע פֿיס פֿון בעט פֿאַר אַמאַל, ניט איינציקוויי, פֿויל און לאַנגזאַם", דר' מ. גאַטליעב, פּאַפּולערע אַלגעמיינע היגעניע, וואַרשע 1908, ז' 41. "פֿון די וואַגאַנען פֿענצטער האָבן יידן... אַרויסגעשטעקט די קעפּ, אַרומ געשמעקט אַלע זיטן, אַבער מורא געהאַט אַ פֿוס אַראַפּצושטעלן", ב. דעמבליג, צוויי און אַ דריטער, נ"י 1943, ז' 30.

2. שטעלן אונטער עפעס. אַ אונטערן טיש.

"איך וועל אונטערשטעלן אַ דריי אונטער די פֿינף-און-צוואַנציק, און זאָגן דריי מאַל פֿינף איז פֿופֿצן — וועל איך אַ אַ פֿינף... מסדר אגרת, איין נבער בריפּשטעללער, וואַרשע 1858, ז' 140.

מיט זיך — "איר יונגער שלאָף איז קלעפּיקזיס / און קלעמט די אויגן, קלעמט די אַנגלעך, / נאָר ס'שטעלן זיך אַראַפּ די פֿיס...". מאַן, נאָענטע געשטאַלט, ז' 443.

~ שטעל, דער. יונג. -עכין. -עניש.

אַראַפּ-שטערצן — טרוו. אַרכ. טוו. אַראַפּ-

שלידערן, מלל פֿאַרשטשט 'שמוטה' [מלכים ב, ט, 33]: "שטערצט זי אַראַפּ" [ת: "שליד־דערט זי אַראַפּ"]. פּרגל: אַראַפּשטיערצן.

אַראַפּ-שטראַלן — אוטוו — "גנאָר, חסד,

שטראַלט אַראַפּ פֿון הימל", זענען... צופֿרידן פֿון כּבוד וואָס שטראַלט אַראַפּ פֿון גרויסן רב־אויף קהלשע קעפּ, פּרץ, ווי, ציקאַ, ז' 117. טרוו — אַראַפּברענגען אין פֿאַרעם פֿון שטראַלן. "די זון שטראַלט אַראַפּ וואַרעמקייט". מיט זיך. ~ שטראַל, דער. יונג. -עניש.

אַראַפּ-שטראַמען — אוטוו — "פֿון באַרג

שטראַמט אַראַפּ דער טינד". "אין זינן גע-קעסטלטן שניפּס וואָס האָט אים זייער פּינקט־לעך אַראַפּגעשטראַמט ביז צום לעדערנעם פּאַס אַרום זינע... הויז, האָט ער זיך דאָ, אין זיבן ראַטן־היים, געפֿילט פֿאַר אַ גרינעם", פּמ, איינס אַפּ איינס ז' 79. טרוו — אַראַפּברענגען מיטן שטראַם. אַ אַפּגעבראַכענע צווינגן.

~ שטראַם, דער — "דאָס אַראַפּשטינגן פֿון

די אַרגאַנישע שטאַפֿן וואָס ווערן אויסגעאַרבעט אין בלאַט רופֿט זיך אַ", א. גאַלזאַמב איבז, ג. באַטש, געוויקסן וו, וואַרשע 1922, ז' 127. יונג. -עכין. -עניש.

אַראַפּ-שיטלען — טרוו. מיי אַראַפּשטייטלען.

"ווען מן דען (מרור) אין (חרוסת) איין טונקט, זאָל מן דען (חרוסת) היידר אַראַפּ שיטלן, אַבר ניט מיט דען (מרור) עשין, עפש, סידור תּפּילות, אַמטש תק"ח, קמג/ג.

אַראַפּשיטן — טרו. אַ מיסט פֿון צווייטן גאַרן. אַ בולבעס פֿון זאַק. די מויערן האָט מען צעשאַסן און געדונגען אַרבעטער אַראַפּ צושיטן די וואַלן אין די פֿאַסן [= שוין גראַבנסן אַרצין, פּראָ. מ'זעט זכרונות, 'ציקאַ' זא, ז' 13. אַ גרויסע בקשה פֿאַרלאַנגסטו פֿון רבונג-של-עולם: קיין פֿריצטיקע באַרעלעך פֿון די ביימער נישט אַ, אַש, תהילים י"ד. אַ די קאַנטן (זמטן) = (וועבער) אויסברייטערן דאָס געוועב פֿון ביידע זעטן פֿון דער אַסנאווע (← 1693).

אויך: אַראַפּשיטלעך — דפּו. מ'ו. אַזו באַלד מאַכט דש יודליין איין גרוש פֿיאר הראַב שיטן פֿון הימל, 'היסטאָרישע אַלעגאָריע פֿון ר' מאיר ש"ץ, פֿירט 1694 [ר"ב, פּש ווו, שפ' 28].

אויך פּיג: אַ גאַלד אויפֿן שטעטל, אויף דער מ'שפּחה. אַ פֿון זיך די קללות פֿון פֿינצטערן גלות, דער אידישער אַרבייטער [זשענעוו?] 1899 № 7. 41.

מיט זיך — אַ שניי האָט זיך אַראַפּגעשיט אויף דער ערד און אַ שרעקלעכער שטורעמוינט האָט אים אין דער לופֿט געטראַגן, א. י. בוכבינדער איבז, דיא בלוטיגע אינקוויזיציע, ווילנע 1895, ז' 4. פֿון זענע אויגן-הערלעך שיט זיך אַראַפּ שניי-שטויב, אַש, תהילים י"ד.

אויך: 1. אַראַפּקומען, אַרצנוקומען מאַסני ווייז. פֿון באַרג שיט זיך אַראַפּ אַ גאַנצער המון. [זענען נישט שטאַרק צופֿרידן געווען ... פֿונעם פֿרישן אַגעלויף וואָס האָט זיך באַלד אין די ערשטע קרייסי-יאָרן אַ שאַט אַראַפּ געטאַן אַהער פֿון ... פּוילן, פֿאַרזענער שריפט, № 1, אָקט 1945, ז' 51.

2. אַרויסטיין זיך. מעל(צוקער) שיט זיך אַראַפּ פֿון די זעקלעך. דער שניט [פֿון מאָן] פֿאַנגט אָן דעמאַלס, ווען דער מאָן שיט זיך אַראַפּ פֿון די מאָן-קעפלעך, מ. וועבער, דער יודישער פּעלדאָרבייטער, וואַרשע 1891, ז' 110.

3. אַראַפּרוקן זיך. דער טלית האָט זיך אים אַראַפּגעשיט פֿון די אַקסלעך, וויס וו, קולטור-ליגע, ז' 105.

4. אַראַפּפֿאַלן. פּר. ער וועט זיך אַמאַל אַ פֿון דעם הויכן קלעטערן.

~ שוים, דער. יונג. עכץ. עניש.

אַראַפּשיילן — טרו. אַ שאַלעכץ. אַ די הויט. אין איין פֿערטל שעה האָט ער אַראַפּ געשיילט די שטאַר פֿון זענען אויגן, אַזוי ווי אַ העטל פֿון אַן איי, איבז, מעטאָ טאַביא, ווילנע תקצ"ו. כּדי אַפּצושיילן די שאַלעכץ און צעברעקלעך די קערנער, האָט דער מענטש אַנגעהויבן צו ניצן שטיינער, איבז אַדס הראשונים זורות, וואַרשע 1896, ז' 29. די תּאוהדיקע פֿעל / פֿון גוף אַראַפּגעשיילט: / וואָס טוט מ'זיין ריינע זעל / זי ציילט, זי ציילט, הז, לידער פֿון גרענד, צוויי מאַל צוויי ...

אויך: 1. בכלל אַראַפּנעמען פֿון אויבן. אַ די בלאַטע, אַ די נעע מאַנירן. אַ די צביעות.

דער רעאַליזם וועלכער פֿילט זיך ... אויף דער אייבערפֿלאַך קען נאָר אַ פֿון אים [דעם ראַמאַנטים] די אייבערשטע שאַל, ב. ריחוק, דאָס נעט לעבען, נ"ה, אַפּריל 1913, ז' 32.

2. אויסטאַן. אַראַפּוואַרפֿן. אַראַפּגעשיילט פֿון זיך דאָס דינע נאַכטעמד פֿון דורכזיכטיקן קרעפֿ-דע-שיין, טמז, 1965 או 24. ער האָט אַ מאַך געטאַן אַן אַ גוט-מאַרגן, בעת ער האָט געהאַלטן אין אַ פֿון זיך דעם אייבערמאַנטל, נאָד, דער געניאַלער אידיאַט.

מיט זיך — מ'יר האָבן זיך אליין אַראַפּ געשיילט פֿון אַלע הויטן, / ביז דאָס געמיט איז אונדו געוואָרן וואַונדיק-רוי, אַפּא, צוק, דעצ 1961. יונג. עכץ. עניש.

אַראַפּשיינען — אוטו. 1. בנוגע ממשות-דיקע זאַכן. די זילבערנע ליכטערס שנינען אַראַפּ פֿון שבתדיקן טיש. עס שנינען אַראַפּ פֿון די ווענט די בילדער פֿון ווילנער גאון און פֿון משה מאַנטעפֿאַרעץ. אין גרויסע פֿרייד האָט די וועלט, ווען די זון פֿון הימל אויף זיי אַראַפּשיינט, גזלות דוד ומלכות שאול, וואַרשע 1852, ז' 3. פֿון די הענט האָט אַראַפּגעשיינט טבעערע בראַנזעלעטן, א. נוסבאָום, פּעטענע די גאַבעטע, וואַרשע 1885, ז' 53. פֿון די טישן האָבן אַראַפּגעשיינט די שיינע הויכע קוכנס, די זויערע פֿיש און אַנדערע מאַכלים, איש יהודי, יזש"ו, 1885, № 7. ער האָט צעהאַנגען בילדער ... און איבער זיי דעם לאַזונג 'וויסן איז מאַכט, וואָס האָט דערנאָך לאַנגע יאָרן אַראַפּגעשיינט פֿון וואַנט, ס'טאַנג, ז' 457.

2. בנוגע אייגנשאַפֿטן, שטריכן פֿון כאַראַק-טער, בכלל פּיג גוטסקייט (ערלעכקייט, פּשטות, קלוגשאַפֿט אע) שיינט אַראַפּ פֿון פּנים (פֿון די אויגן), פֿון דער ליכטיקער צורה. אַ מיטן גאַנצן הדרת-פּנים. קומט זיך צו אַ פֿרוי וואָס איר אַדליקטי שיינט איר אַראַפּ פֿון קערפּער, א. מאַרגענטשטערן, עגל הזחל, וואַרשע 1898, ז' 118. נאַרביע, ס'מעל שיינט? דער שבת שיינט. פֿאַראַן אַזאָ קרעטעכץ, שיינט עס אַראַפּ פֿון אַלע מאַכלים, י. מ. נעמאַן, שבת-אויבט, וואַרשע 1923, ז' 88. טויזנטער חנען האָט בילגוריי געהאַט, וויל פֿון אַלץ האָט אַראַפּ געשיינט י. י. דישיקייט, חורבן בילגוריי, תּ"א תשט"ו, ז' 3.

מיט זיך. שוין, דער. יונג. עכץ. עניש.

אַראַפּשינדן — טרו. אַ די פֿעל פֿון אַ בהמה. פֿון אַ נבלה קען מען אַ איין פֿעל און פֿון אַ טויטן גביר אַ סך פֿעלן, שו [מע קען נעמען אַ סך קבֿורה-געלט]. אַ די הויט (= א) שמעסן אַ סך, זייער ווייטיקדיק, אַ מלמד וואָס שיינט אַראַפּ די הויט. די קאַזאַקן האָבן אַנגעהויבן מיט זייערע ראַפּניקעס צו ציילן אחת ואחת ביז אחת ושבֿעים ... זיי האָבן אים אַראַפּגעשוונדן זען הויט, יעקבֿ מאַרגענטשטערן, דיא שיינע בלוהמכען, וואַרשע 1880; ב) שטאַרק עקספּלואַטירן, עקאַנאָמיש דריקן ביז דער העכ-סטער מדרגה. רייסן געלט פֿון אַרעמע ליכט,

די הויט פֿון זיי אַראַפּשינדן, ג. י. ראַחויטס, דער גוואַלד ריט, ווילנע 1883, ז' 15. די [צאַרישע] רעגירונג האָט אַזוי אַראַפּגעשוונדן די הויט פֿון די פּויערים אַז עס זענען געבליבן מיליאָנען סקעלעטן, ב. חופּס, אַ פּאַליטישע אַדער אַ סאַציאַלע רעוואַלוציע, [נ"י] 1905.

אויך פּיג: אַ די הילצערנע הויט פֿון זאַל. אַ, אַראַפּשאַבן פֿון מיר טו מ'זעט ווערטער. / סאיז פּוילנדיקע פֿלייש איך דאַרף זיי ניט, טוצ ו, ז' 292. דאָ גילטן זאַל מ'זעט צאַרן און מ'זעט בעס, / וואָס קאַן די לוחות אויף אַ פֿעלדו צעברעכן, די הויט פֿון זיך אַ פֿאַר בעס, דא. אַבֿ הרחמים, נ"י 1943, ז' 53. יונג. עכץ. עניש. ער.

אַראַפּשיסן — טרו. 1. שיסן פֿון אויבן אויף אַראַפּ. אַ פֿלילן פֿון מויער. אַ באַמבעס פֿון עראַפּלאַנען. אַ די פּליטים. דאָ האָט ער וויר אויף דען קינג ביזוי ריד גרעט אונז ער האָט אַראַפּ גשאַסן פֿון דען טאַרין, שאר, ז' עג. לאַזט אַפּ זענע פֿלילן הין און הער צעשפּרייט, / שיסט אַראַפּ בליצן אין דער לענג, אין דער ברייט, ממוט, שירה, ז' 29.

2. אַראַפּשלאַגן דורך שיסן. אַ דעם שונאס עראַפּלאַן. אין זכות פֿון ... פֿלענע מאַגאַנטן געלעבט [וואָס] האָבן אונדו טייל פֿון זיי אויף ביימער אַרויפֿגעיאָגט און ווי פּיילג אַראַפּגע-שאַסן, פּראָ. קאַפּ און האַנט. אַלע קאַנאַנען פֿון דער וועלט וועלן ניט אַ קיין איינציק שטויבל פֿון די לוחות, זב, די שטימע פֿון טאַל, נ"י 1940, ז' 210.

3. זייער גיך אַראַפּפֿלען. דער מלאך פֿון ג'ען האָט ב' קיינעם קיין רשות נישט גענר-מען. על דעת עצמו איז ער אַראַפּגעשאַסן אויף דער ערד נאָך ליבלס נשמה, פּראָ. יבשם גוסס צוקאַפֿן.

4. געבן אַ שטאַרקן פּאַטש. אַ אַ פּאַטש, אַ כּמאַל, אַ ברען איבער אַן אויער אע.

5. גיך אַראַפּקומען, אַרויסגיין. אַ פֿון באַרג, פֿון העכסטן גאַרן. גאַב אים איין אַהר פֿלג, דו אים גליפֿך דו דם אַראַב שיסט, אַ פּראַגער פֿאַמיליען-מגילה, 1732 [ש. פּרידלאַנד, וואַכ-שטיינבוך, ז' 72].

מיט זיך — זיך אַ פֿון די באַפֿאַלערס. ~ שים, ~ שאַם, דער. יונג. עכץ. עניש.

אַראַפּשיקן — טרו. 1. שיקן עמעצן מיט אַ ספּעציעלער שליחות. אַ אַ רעדנער פֿאַר די וואַלן. בראַנפֿן איז אַ שלעכטער שליח: מע שיקט אים אַראַפּ אונטן, קריכט ער גאָר אַרויף אויבן, שו. גאַט ברוך-הוא זאַל שוין אַ דעם גואל-צדק און דער בית-המקדש זאַל געבויט ווערן, אַמין, סיפורי מלחמות, וואַרשע 1863, ט/ב. אַהער אַראַפּגעשיקט. איז ער אַנגעקומען אַהער אום פֿרישטאַג-צונאַכטס צום דאווענען, האָט צוגעזעען די ספֿר-תּורות ... י, ז' 180. זאַל קאַלוגע אַ אַ שליח מיוחד מיט עטלעכע גילדן קיין וואַרשע, פּראָ ווו, 'ציקאַ, ז' 186.

2. ארץ־פארפן ווי א מתנה, ווי א נס. גאט שיקט ניט אראפ פון אויבן אז מע ליגט אויפן אויזון, שו. „אז כ״בין געווען א קינד, האט מיר דער באַלט אראפגעשיקט א דרייער פאר לערנען, י. מ. נעמאן שבת־אויבט, וואַרשע 1923, ז׳ 110. „שיקט פֿייער פֿון הימל אראפ אום צו אַנטפּאַנגען די קרבנות און דאָס קטורת, צײַנה, קצא/א.

3. להיפוך, ווי א שטראף. א' א ביזן איבער־גאַנג א' היסטע קללות. פֿאַרוואָס שיקסטו ניט אַראַפּ אויף זייערע קעפּ אַ שרעקלעכן דונער אום אויסצוואַרעלען די טרייפֿנאָקעס?״. ל. לעווײַק, רפֿאַל דעם שנידער׳ס טאַכטער, ווילנע 1888, ז׳ 28.

4. צושיקן. אַראַפּברענגען. „אוי פֿאַרענט־פֿערט געוואָרן די גמרא פֿון די צען טעפּ אַרעמקייט וואָס זענען אַראַפּגעשיקט געוואָרן אויף דער וועלט, ממוס, מסעות, ז׳ 56. „לכבוד דעם פֿוטער וואָס זיסל האָט אָנגעטאַן האָט דער ווינטער אַראַפּגעשיקט אַ שטאַרקן פֿאַקסט, אַר, יזער מאַדנער.״ דערנאָך איז געקומען דער מבול, און נאָך דעם מבול איז די מלוכה אַראַפּגעשיקט געוואָרן פֿון אויבן אויף דער ערד, קאַר וו, נ״י 1940, ז׳ 25.

~ שיק, דער. זנג. עכץ. עניש.

אַרץ־שלאַגן — טרו. 1. אַראַפּהאַקן, אַראַפ־קלאַפּן, אַראַפּשיסן. א' עטלעכע צווינגן. א' די רייפֿן פֿון פֿאַס. „איר זשט שוין לאַנג אַזאַ טיכטיקער שיסער אַראַפּצושלאַגן אייגענע פֿלי־ערד,״ ש. ברענגמאַן, דורך קריג און רעוואַלוציע, אַ אַדעס 1931, ז׳ 78.

2. אוועקנעמען, אוועקפֿירן. שטויסן צו ביטן אַן אינטעטעל. א' פֿון אַ (מיליטערישער, טעאַרעטישער, פּראַקטישער, אידייאַישער) פּאַזי־ציע. א' דעם חשק, די לוסט, די כּוונות. א' (פֿון מוט. א' פֿון דער דעה, פֿון פּלאַן. א' פֿון פּאַנטעלעגעס [פֿון גלייכן געדאַנק, איד]. א' פֿון וועג = צעטומלען. אַראַפּפֿירן פֿון אָנגעמערקטן רעדן, טראַכטן. אזוי אויך: א' פֿון שלאַך, פֿון טראַקט, פֿון טאַלק, פֿון טראַפּ. „הקיצור המעשה, דערווייל האָט איר מיך אַ ביסל אַראַפּגעשלאַגן פֿונעם וועג, און מיר האַלטן נאָך גאָר פֿון פֿאַרנט,״ שע, מעשיות און פּאַנטאַזיעס, ז׳ 212. „דאָס פֿונדערצינדן זיך [פֿון עולם], דאָס פּאַטשן פֿון שמש [מע זאָל זיך שטיל] שלאַגט אים [דעם מגיד] אַראַפּ פֿון וועג און ער טומלט זיך אין די רייד, אר. ידיר רינדליק דרשה. די דאָזיקע שפֿע האָט אַ ביסל ... אַראַפּגעשלאַגן פֿון טראַפּ דעם ... פּראַוויציעלן אוניווערסיטעט,״ מוז, אויסלאַנד, ז׳ 293.

3. אַראַפּנעמען. אַראַפּרעכענען. א' אפּשר אַ העלפט פֿון פֿאַרדינסט. א' פֿון חשבון. מיט זיך — א' זיך פֿון וועג (שלאַך אַזאָן). זיך א' פֿון וועג איבער דער זאָווערעכע. „איך מיש... איינס מיטן אַנדערן און קאָן אזוי חלילה א' זיך פֿונעם שלאַך,״ שע, ט״ה, ז׳ 182. „די פֿריילעך אָנגעשטעלטע חתונה

מוזיק האָט גענומען זיך א' אַלץ מער אויף אומעטיקע, טרויערדיקע מאַטיוון, י. א. לייזע־רֶאוּיטש, דער זינדלער, פּעטראַגראַד 1919, ז׳ 14 [19]. א' זיך פֿון די פֿיס = זייער אַ סך אַרומלויפֿן, אַרומגיין.

~ שלאַג, דער. זנג. עכץ. עניש. ער (יז, קע). ערני.

אַרץ־שלאַגערן — טרו. אַראַפּוואַרפֿן מיט כּוח. א' אין אַ גרוב, אין וואַסער. א' דעם ריטער. א' דאָס קינד פֿון וואַגן וואָס פֿירט קיין אוישוויץ און אַראַפּשפּרינגען אַליין. א' אויף דער ערד דעם טראַן (די שטול פֿון רבנות אט) = זיך אַפּוואַגן פֿון דעם. „קומען הונגעריקע קי און שלאַדערן עס אַראַפּ ביים אַרויסשלעפּן הויפּנוויזן שטרוי אויפּצופּרעסן,״ ממוס, ווינטש, ז׳ 109. „דער אַלטער האָט אַראַפּגעשלאַדערט די שיק, אויסגעלאַצט אַ פּאַר גלעזערנע אויגן און גענומען קושן סײַניקל,״ פּאַ, ׳בניצאָט אין סאַלון.״ „איך פּאַל מיט זיך און ווער אַראַפּגעשלאַדערט — אַלץ מיט זיך אויף אַ וואַלקן,״ חג, מענטש פֿון פֿייער, ז׳ 62.

מיט זיך — א' זיך אין טיפּן. „סישלאַדערט זיך אַראַפּ, פֿאַרוויקלט אין אַ פּאַך, דער לעצטער אויפּשטענדלער אין וואַרשע, אין דער געטאַ,״ פּמ, מלחמה וו, נ״י 1956, ז׳ 508. „וואַלטן די פּענצטער ניט געווען מיט גראַטעס אומגע־הויערדיק, איך וואַלט זיך אַראַפּגעשלאַדערט אין די אַרעמס פֿון ווינט,״ יפ, פּאַסטעכער אין ישראָל, ת״א 1953, ז׳ 99.

~ שלאַדער, דער. זנג. עניש.

אַרץ־שלאַנגען — טרו. 1. מאַכן אַ שפּיזן זאָל גיך אַראַפּ דורך דער שפּיזערער, וושט, אין מאַגן אַרצין. א' אַ ביסן. א' אַ גאַנצן מאַלצייט. „ניט אַראַפּצושלאַנגען און ניט אויסצושפּייען,״ פּוהל [= מען איז אין אַ שווערער סיטואַציע, ווען יעדער פּאַשלוס איז ניט גינסטיק]. „וואָס מע שלינגט ניט אַראַפּ דאָס האָט מען ניט.״ מע דאַרף אזוי פּיל אַפּפּיכטן וויפּל מע קען א,״, שו [פּרג אױך 65]. „מע מעג גיין אַנקוקן אויף בילעטן מיט וואָס פֿאַר אַ גיכקייט די קאַרטאַפֿל ווערן אָפּגעשיילט, אין מויל אַרטיגעכאַפּט און אַראַפּגעשלאַנגען,״ ממוס, שלמה ו, ז׳ 87. „לאַקרקע, ווען ער עסט אים — מאַכט מען די ברכה] שהפל, און אויך ווען ער שלינגט אים נישט אַראַפּ, נאָר ער נאָגט אויס דעם זאַפּט — שהפל,״ חא, וואַרשע 1867, סב/א. ווען מע האָט אים [דעם כּהן] געזאַגט [בשעת ער האַלט דאָס עסן אין מויל]: דו ביסט טמא געוואָרן אַדער די תּרומה איז טמא געוואָרן, — זאָגט רבי אליעזר — ער מעג א,״, זריעם, עח/ב. „פֿאַרנאַכט [צו תּשעה־באַפֿ] האָט דאָס שטעטל אין אַזעלעניש אָפּגעכאַפּט די סעודה המפּסוקת אַ מאַגער, אַן אַרעם מאַלצייט, אַראַפּגעשלאַנגען אַ קאַלט אי מיט אַשׁ,״ ש. ערדבערג, טמד, 1964 VII 17. „נעמט זי צו... דאָס שטיקל ברויט, באַנעצט עס מיט שפּייעכץ, בייסט אַפּ מיט די נאַקעטע דושאַנסלעס צו קרישקעלעכ־

וויזן און שלינגט זיי שווערלעך אַראַפּ,״ עוזר וואַרשאַוסקי, שמוגלאַרט, וואַרשע 1920.

2. מאַכן אַז עפעס וואָס האָט ניט קיין שפּיז־ווערט זאָל דורכן וושט אַרצין און באַ־האַלטן ווערן אין מאַגן, אין די קישקעס. א' אַ גאַלדענע מטבע, אַ ברייליאַנט אט. א' אַ צעטל מיט נעמען פֿון חֲבֵרִים, אַ געהיימע אינסטרוקציע אט. „שלינג אַראַפּ און פֿאַרקריס זיך ניט,״ פּוהל — וועגן ביטערע מעדיצינען און אויך: ווען מע מוז עפעס טאָן וואָס איז אינגאַנצן ניט צום האַרצן, דאַרף מען ניט אַרויסוויזן די אומצופֿרידנקייט, דעם עקל. א' אַ (די) ביטערע פֿיל = אויך: אויף גיך טאָן עפעס וואָס מע מוז, אַבער וואָס איז זייער שלעכט, שווער. „זעסט אויס ווי דו וואַלטס) אַראַפּגעשלאַנגען אַ (לאַנגן) שטעקן,״ פּוהל — וועגן אַ בעל־גאווה וואָס האַלט זיך שטעף, אָנגעבלאַזן. „אויב עס קומט אַרצין שפּייעכץ אין מויל [בשעתן דאַוונען], זאָל ער עס א,״, 207 ב/ב. „... האָבן... [צוויי פֿרויען] זיך געפּאָדן, זיך אָנגעטאַן וויכע קליינער, זיך געלייגט אין די בעטן און באַגאַנגען זעלבסטמאַרד דורך אַ ציאַן־קאַליי,״ יב, אַטוואַצק, ... ז׳ 828. „דאָס געלט האָט מען ביי אים געפּאַקט, די ברויילעך אַבער האָט זיך אים אינגעגעבן די לעצטע מינוטן פֿאַרן דערשאַסן ווערן אַראַפּצושלאַנגען,״ טשענסטאַ־כאַטער יוד, ז׳ 230.

3. באַהאַלטן אין זיך, ניט אַרויסוויזן. ניט אי־בערריסן ביש רעדן, דערציילן. א' אַ פֿאַרדראָס. א' אַ סוד. א' אינגעמען אַ שטומעניש און אַ שאַ, ווי דאָס לשון וואַלט אָפּגענומען. „בייס אָפּ און שלינג אַראַפּ דין צונג,״ פּוהל — רעד ניט, דערצייל ניט! „ער האָט אַ סך סודות אַראַפ־געשלאַנגען,״ יל, דאָס פּוילישע יונגע, 1895, ז׳ 115. „מע זאָל זיך אויסלערנען (מע מוז קענען) אַ צרות (וויטיקן),״ שו. „הירשל און שלינגט אַראַפּ דאָס לעצטע ביסל שרעק און נעמט זיך אָן זיך שמוזש־בלינדן כּוח,״ הר, אין שטעטל טג פֿון אַרבעט. הירשל ווערט נתגלה. „האַט אַראַפּגעשלאַנגען אַ שמיכל וואָס האָט אים צעקנייטשט דאָס פּנים, א. קאַהאַן, אינזשעניערן, קיצו 1932, ז׳ 131. „שבת טאָר מען זיך נישט מצער זיך — [זי] האָט אַראַפ־געשלאַנגען די טרערן, געשטאַרקט זיך און מיט אַ צעבראַכן האַרץ די שבת־ליכט אָנגעצונדן,״ אַש, תּהלים־יד.

4. פֿאַרשוויגן. ניט רעאַגירן איבער פֿאַר־שיידענע סיבות. זיך גאַרישט וויסן מאַכן א' אַן עוולה (אַ קרוידע). א' אַ באַליידיקונג. א' אַ ליגן (באַרימער, פּוסטע רייד אט). א' ניט ענטפֿערן מיט דער זעלבליקער מטבע. זיך דיפּלאַמאַטיש, א' און מאַכן אַ פּרינגלעכע מינע צום בייזן שפּיל. א' אַ פּאַטש. א' אַ שטעכיכן וויץ. א' בייזע רייד (ווערטער) און זיך אַפווישן סימיל (און אַפווישן די וואַנצעס). „עס קומט אים אַראַפּצושלאַנגען, ווען מע האָט אַפּילו ניט גוט צעקניטש,״ ווען דו ביסט ניט חזק — שלינג אַראַפּ אויך (דעם) חזק, שו. „ווי קען מען אזוי אַ זאָך א,״ צי שטיל־שוויגן: דאָס קינד

וועט... אָסור זיין לבוא בקהל, מעשה...
 פון אַ מחזר וויא ער האָט מקדש השם געווען,
 [וואַרשע תרי"א], ז' 3. „די קינדער מאַכן פֿון
 זיי [די פעדלערס] חוק, וואַרשע זיי נאָך שטיי
 גער און זיי מוזן געבען אַ און זיך אַפּווישן
 דאָס מויל, גליַך ווי מע מיינט גאַרניט זיי“,
 יפּאָל, 1885, № 13. „די גרויסע צרות...
 האָט אין זיי [יידן] הינט אויפגעוועקט עפעס
 אַוויגנס וואָס באַטייט שוין גאַר אַנדערס ווי דאָס
 פֿרערדיקע אַ די אַלע פּורעניות, וואָס איז נאָר
 אַ גורדין, אַ שטראַף פֿון גאַט, ממוס, אַ
 טגולה... ז' 20. „אַ דער בעל־הבית...
 לייגט אָפּ די באַצאלונג, מוז מען אויך אַ“,
 י. מ. אַלפּערטוויץ, דיא וועלט מלחמה...
 ווילנע 1905, ז' 44. „אויב די גבירים ווילן זיך
 ניט פֿרעגן ביי דעם עולם, קאָן דער עולם זיך
 באַגיין אָן די גבירים. די מיליאָנערן האָבן דאָס
 ביטערע שטיקל מרור אַראַפּגעשלאַנגען, מרדכי
 בן הלל הכהן, אין מאַמעלשון, ווילנע 1935.

5. אַרבינגריגן. צוגעמען פֿאַר זיך. פֿאַרצערן.
 אַ די גאַנצע שותפות, וועלן אַ בראַדסקיס
 פֿאַרמעגן, „פֿון זיין פֿאַריס עלטערן איז געבליבן
 אייניקע טויזנט קערבלעך... האָט יצחק זיי
 געוואַלט אינגאַנצן אַ“, גאָדיל קערשענקאַרין,
 דער טיראַנישער פּעטער, וואַרשע 1886, ז' 8.
 „זייער [די יתומימס] פֿאַרמעגן האָט ער אַראַפּ
 געשלונגען און די קינדער זענען געבען גע-
 גאַנגען... נאַקעט און באַרוועט, י. מאַרגענ-
 שטערן, מעשה משני קצבים... ווילנע תרנ"ח,
 ז' 3. „די צוויי... [מאַן און וויב] האָבן
 אַנגעהויבן פֿיקן און קלענע פֿון גרייטן און
 דורך צוויי יאָר אַראַפּגעשלאַנגען 200 רפּניש“,
 ז. מוירער, זיי נישט קיין וואוילער יונג ו,
 טאַרנאָו 1911, ז' 8.

6. גיך דורכלייענען. אַ די גאַנצע גאַוועלע
 אין איין מעת־לעת, עס זענען דאָ ביכער...
 וואָס זענען נאָר צום פֿאַרוזכן, אַנדערע דאַרף
 מען אַ... און אַ קליינע צאַל דאַרף מען
 צעקלייענען, ז' 41. לעזער, דיכטער, קריטיקער ו,
 ניי 1928, ז' 51 [צייטערס בייקאַנען]. „וויכטער
 ווי די ערשטע צען זענען האָבן איך ניט געקענט
 אַ, אַזוי פֿריקערע זייס סענטימענטאַל, אומעכט“,
 קאַר ו, ניי 1938, ז' 250.

7. אַרויסרעדן שווערע ווערטער, ניט אַראַפּ
 צושלינגען. ניט קענען אַ אַזאַ זאָגאַראַנישענע
 וואָרט, עס בלייבט שטעקן ווי אַ ביין אין האַלדן.
 „פֿרעגט בחרם די אַלטע מוטער וואָס אַ טענע-
 מענט־הויז איז. זי וועט עס גאַרניט קענען אַ
 אַזאַ שטיקאַווע וואָרט“, אַר, ניו־יאָרקער ביל-
 דער.

8. באַזיגן. אַינגעמען אינגאַנצן. גובר זיין.
 אַ דעם שונא. אַ דעם קאַנקורענט. אַ פֿינלאַנד
 האָט דער שכן דער ריז ניט געקענט. אַ די
 עשרת־השבֿטים, „גאַר גלאַט אַ אונדו גייט אויך
 ניט אַלעמאַל אָן“, מ. ריבֿקין, דער וועניזשער
 בלוט־בלבול, ווילנע 1914, ז' 245.

זו מיט זיך — זיך אַ אַ האַלבן קוכן.
 ~ שלוינג, ~ שלונג, דער. ונג. עכין.

עניש. ער (יזן-קע) — אין אייגענע
 ענינים איז דער יונגערמאַן פֿון תמיד אַ פֿאַר-
 שלאַסענער, אַן אַ'ער, ד. י. זילבערבוש,
 מענטשן און געשעהעניסן וו, ווין 1931, ז' 66.
ערי.

אַראַפּשילעפן — טרוו. 1. מיט פּוה, מיט
 אַנשטרענגונג אַראַפּטראַגן. אַ פּעק, זעק, שווערע
 משא פֿון בוידעם אין קעלער אַרצין.
 2. אַראַפּשטופן, אַראַפּשטויסן. אַראַפּציען מיט
 פּוה. אַ אין גרוב, אין תּהום, אין וואַסער
 אַזחז. „שטיי אויף, וואַרעם איך וועל דיר
 געבן אַ שלעפּ אַראַפּ פֿון בעט“, ז. פּימסטער
 שטיי, תּיקון לייבאַלע, לעמבערג 1894, ז' 71.
 „ביידע פֿאַרליבטע זענען דורך דעם האַסטיקן
 שטראַם צום אַפּגרונט אַראַפּגעשלעפט געוואָרן“,
 גראַפּ, 1948, № 1, ז' 29. „כראַנישע אַמאַטאָרן,
 וועמען עס הייבט ניט אָן צו אַרן צי מע היר-
 זשעט זיי אַראַפּ פֿון דער בינע און צי מע
 שלעפט זיי אַראַפּ“, ע. קאַנטאַר, טאָג, 1957, אַ 22.
 אויך פּיג: „מיט געוואַלט אַראַפּגעשלעפט די
 שטערן צום אַפּפֿאַלט“, מאיר שטיקער, טחז,
 1962, אַ 9.

3. מאַכן אַראַפּנידערן סאַציאַל, גניסטיק. אַ
 דעם סטאַנדאַרד פֿון די לימודים. אַ ביז צו אַ
 נידעריקערער מדרגה. אַ ביז צו די אינטערעסן
 פֿון מושב־זיקימניקעס. „[די נשמה]... איז גע-
 ווען אין אַ בחינה פֿון גלות... וועלכע מאַכט
 זינדיקן דעם גוף און שלעפט אים אַראַפּ אין די
 טיפּענישן פֿון גרוב“, תּניא, ז' סא.

4. אויסטאָן מיט אַ צי אַראַפּ. אַ פֿון זיך די
 שטייול, די שיק, די באַטיקעס, די זאַקן. אַ די
 הענטשקעס מיט די צייץ. אַ דעם פעלץ פֿון
 דעם פֿאַרבֿיגניער. „שלעפּ דעם קאַפּטן פֿון אים
 אַראַפּ אַז ער האָט ערבֿ געווען פֿאַר אימעצן“,
 חס, משלי תקע"ה, כ, 16. „דער פּוילישער
 פֿאַליציאַנט... האָט פֿון די טויטע אַראַפּגע-
 שלעפט די שטייול און פעלצלעך“, יזב אַט
 וואַצק... ז' 856.

אַ פֿון זיך די הויט = א) בייטן אַיני-
 שטעלונגען, אַיינגעוואַנדערטע וואָס האָבן זייער
 לעבן־לאַנג... ניט געקאַנט אינגאַנצן אַ פֿון
 זיך די אַלטע הויט, זשיט וו, ניי 1912, ז' 205;
 (ב) שווער האַרעווען; ג) פּיג: „פֿאַרטאַג
 איך שלעפּ די נאַכט פֿון זיך אַראַפּ, / ווי אַ
 זעלנער פֿון זיין קאַפּ / נאָך אַ הייסער שלאַכט
 די קאַסקע“, חג, דורות, ז' 26. „סייזנען די
 נעכט זיינע שוויסיקע העמדער, / דו שלעפט
 זיי אַראַפּ מיט דען הויט נאָכן שלאָף“, חג, דער
 מאַמעט צוואַה, ז' 66.

5. אַראַפּגנבענען. „איך וועל גיין פֿלומרשט
 עפעס קויפֿן און וועל אַ אַ קוכן“, י. א. קאַצאָ-
 וויטש, 60 יאָר לעבן, ז' 66.

מיט זיך — אַ זיך צום טיפּסטן אַרט אין
 טאַל.

~ שלעפּ, דער. ונג. עכין. עניש.
ער (יזן-קע) ערי.

אַראַפּשילעפּערייש — זדי. וואָס איז פֿון
 (ווי ביי) אַן אַראַפּשילעפּער, ביי אַזאַ וואָס

דערנידעריקט, ציט אַראַפּ צו אַ נידעריקערער
 מדרגה. „מיט זייער מאַראַליש־אַן אויסשטייט“,
 אַפּאָ, טאָג, 26 iv 1951. קייטא.

אַראַפּשמיכלען — אוטוו. שמיכלען פֿון
 אַ העכערער פּאַזיציע (לויטן אַרט, לויט דער
 סאַציאַלער מדרגה) צו עמעצן וואָס איז אויף אַ
 נידעריקערער. „די בילדער שמיכלען אַראַפּ
 פֿון די ווענט“. דער לערער (אַנפֿירער, קאַמאַנדיר
 אע) שמיכלט אַראַפּ צו די תּלמידים (אונטער-
 לינגען, זעלנערס אט). אַ מיט אַ חזוק־שמי
 כעלע. „אַ קינד מיט אַ גאַלד־בלאַנד קעפל האָט
 מילד אַראַפּגעשמיכלט פֿון דער באַבעס האַנט
 צו די אַרומזינדיקע קינדער“, דער חסיד
 [=TID אומנים], אונטער שטילט הימלע, וו
 וואַרשע 1921, ז' 52. „פֿון פּיעדעסטאַל האָט
 ער אַראַפּגעשמיכלט צום עולם, באַשיידן און
 שטאַלץ“, שג, וועגן יודישע שרביבער ו, 1927,
 ז' 84. „ווי איידל דער געבער זאָל ניט זיין און
 ווי שטאַרק ער זאָל זיך ניט באַמען... אַראַפּ
 צושמיכלען צום נעמער, בלייבט ער אַלץ דער
 העכערער און יענער — דער נידעריקער“, ב.
 שפּעטנער, פֿאַר, 1957, ז' 23. „שמיכלט פֿון דער
 אַפּישע אַראַפּ די עולם־הוה אַליין מיט האַלב
 פֿאַרמאַכטע תּאווהדיקע אויגן“, שעכ, סאָוו
 היימלאַנד, 1967, № 4, ז' 24. „פֿון דער
 גאַנצער צורה האָט אַראַפּגעשמיכלט אַ היימישע
 בטלנות, אַ גוט־מוטיקייט, אַ שעמעוויקייט“,
 באַש, פֿאַר, 1969, iv 11.

מיט זיך. ~ שמויכל, דער. ונג. עניש.

אַראַפּשמייןן — טרוו. 1. אַראַפּשלידערן.
 גיך, מיט אימפעט אַראַפּוואַרפֿן. אַ פֿון די
 טרעפּ, פֿון סטויג. „אַרויף גאַנגן אויף דש דאָך
 אויב האָט גפֿונדן דש עש איין נוצרי איז דר די
 שטיינר אַראַפּ שמייסט“, שאַר, ז' כּכח. „ווערט
 ער אַראַפּגעשמיסן דורכן פֿענצטער פֿון העכסטן
 שטאַק“, מ. שטרינגלער.

2. אַראַפּטרייבן, אַראַפּציאָגן מיט אַ שמיץ.
 „דאָס פֿערד האָט דעריבער אַ וויידל פּדי אַראַפּ
 צושמייסן פֿון זיך די פּליגן“, ממוס, שלמה ו,
 ז' 77.

3. אַראַפּלאָזן פֿון פּרייז. אַ דעם פּרייז.
 „האָבן זיי אַראַפּגעשמיסן אויף אַ פעני...
 האָט יענער שוין געמוזט אַ אויף אַ פעני“, שע,
 אַ מעשה מיט אַ גרינהאַרץן.

4. אַראַפּוואַרפֿן פֿון זיך. גיך, מיט אימפעט
 אויסטאָן. מוחל זיין די כיבודים, אַ פֿון זיך די
 קרוין. „אַראַפּגעשמיסן די מונדירן בליציק
 גיך“, פּמ, מלחמה וו, ניי 1956, ז' 365.

5. סאָוו. אַראַפּנידערן אין דער סקאַלע פֿון
 לויזן. „איר האָט טאַקע איך־דעראַמתן מיר
 אַראַפּגעשמיסן אַ קאַטעגאָריע“, י. ליובאַמירסקי
 איב, א. גלעבאַוו, דער שניפּט, מאַסקווע 1932.

~ שמויזם, ~ שמים, דער. ונג.

אַראַפּשניפּן — טרוו. אַראַפּגנבענען. ווען
 עס זענען געלעגן ביי דער שמשטע אומגע-
 ציילטע קיכלעך און איך האָב שוין דריי טעג

קיינ מאכל גישט געהאַט אין מויל, האָב איך . . .
השק געהאַט אַראַפּשניפֿ אַ קיכל, פּראָ, ידער
משוגענער בטלן.

אַראַפּשניפֿ(לען) — אוטוו — ניווען, סאַפּען,
שווער אַטעמען ביים אַראַפּנידערן. אַ פֿון אַ
הויכן באַרג.

טרוו — אויסשמעקן, אַראַפּלוגן, אַראַפּקוקן,
אַראַפּשניפֿירן. אַ די באַנדיטן. אַ די חיה.

מיט זיך — פֿאַרבגייענדיק סתם אַזוי
זיך געטאַן אַ שניף אַראַפּ אַזא וואַלפּיש ווי דאָס
פּראַבלעם מיטל-הויכדיטש, נפ, יפּאָ, 1939,
№ 3.

אַראַפּשעפֿן — טרוו. אַ די ס מ ע ט ע נ ע
= אויך: דאָס פֿעטע, דאָס געשמאַקע, דעם
גרעסטן טייל רווה, דעם בעסטן חלק אַע.
„אויסצוקלעבן פּסולת אויס איין עשן איז
אַסור אַם יום טוב. . . מן טאַר קיין קעז אונג
פּוטער מאַכן אַם יום טוב, אַבר פֿון דיא סמעטיני
מאַג מן וואַל אַ ביטל אַראַב שעפֿן צו ברויכן
אַם יום טוב, אַבר מן טאַר ניט גאַר אַראַב
שעפֿן, דרך חיים, זשאַלקעו, תּפֿג? „וויזן
איז הייב אויף מער ווי מען שעפט אַראַפּ
וואָס עס שוימט פֿון אויבן. אַפּילו ווען ער
האַט שוין אַראַפּגעשעפט, מעג ער נעמען פֿון
דעם אייבערשטן קעלטער און פֿון די רינע און
טרינקען, זרעיס, פּו.א. „וועל איך פֿון מאַלצייט
חלומיקען ניט אַ קיין קריגל ווייזן, פּמ.
כאַזיאַטער וו. פּאַריז 1924, ז' 21. „ס'האַבן
פֿון יעדער גאַס די ראַגן / מיט גוואַלד אַראַפּ
געשעפט / אַ כּוואַליע מענטשן-שטראַם, ב.
לאַפּי, דער פּונער קרוג, ילדער פֿון ניר
יאַק״.

~שעפֿן, דער. זונג. עכץ. עניש.

אַראַפּשפּאַרן — טרוו. 1. אַראַפּדריקן מיט
אַ שטופּ, מיט אַ צוקוועטשן. אַ עמעצן ביז צו
דער וואַנט, ביזן אונטערשטן שטאַפּל. „דער
שניי שפּאַרט אַראַפּ און די סאַנסעס מיט שפּי
ציקע קעפּ פֿאַרעקשנטע שפּאַרן אַרויף, חג,
דער מאַמעט צוואַה, ז' 120.

2. אין אַ וויכוח ביסלעכווייז גובר זען מיט
בעסערע מאַטיווינגען. אַ דעם חכר ביים
לערנען אַ סוגיא, זעלען ווען קעז אַן אַפּאַגענט
אַ דעם רעדנער.

מיט זיך — „סיוימעלען שוין אַרום די
שנאַרדיקע זאַרגן. . . איך שפּאַר זיך שטיל
אַראַפּ פֿון מינע שאַטנדיקע רעלסן, האַפּ, גז,
ז' 80.

~שפּאַרן, דער. זונג. עכץ. עניש.

אַראַפּשפּרינגען — אוטוו. אַ פֿון אַ לויפֿן
דיקער באַן. אַ פֿון בעט (געלענער, נאַרע). אַ
פֿון די טרעפּ. אַ פֿון שיפּל אין וואַסער.
„שפּרינג אַראַפּ, שפּרינג אַראַפּ, טעכטערל, פֿון
אויבן, / כּהאַב דיר געבראַכט, כּהאַב דיר
געבראַכט אַ חתן צו פֿאַרקויפֿן, פּל. „ער האַט
געמיינט עש ווער איין שיני מייד, דאָ איז ער
פֿון דיא בריק הראַב גישפּרינגן, 10, כּת.ב.
„אויסמיידן זיך דאָרט איז ניט געווען קיין שום

מעגלעכקייט, סידן אַ און צעשלאַגן דעם קאַפּ,
ממוס, מסעות, ז' 74. פֿאַרן פֿאַרט מען גאַלאַפּ
דורכן שטעטל. . . די פּריצה האַט מורא, ער
[דער ייד] זאָל ניט אַ, פּראָ, פּאַלקסטי גע-
שיכט, קלעצקיין, ז' 36. „די נירוואַנאַ איז
געשטאַרבן, / יאַמער ברויזט נאָך איר דער
גאַנגעס, / און אַ רעגן שפּרינגט אַראַפּ —
סירעגנט קדיש איבער בודאַן, צייט, מסטרון,
נירוואַנאַ שטאַרבט.

מיט זיך. ~שפּרינג, ~שפּרינג, ~שפּרינג,
דער. עכץ. עניש. ערני.

אַראַפּשפּרייבן — טרוו. 1. נאַכשרייבן. קאַ
פירן שרעבנדיק. אַ דעם אַפּיר אפּשר צוואַנציק
מאַל. „ניט געווען אַמאַל קיין אַנדער מיטל צו
קאַפּירן, סידן אַ“.

2. אַראַפּנעמען פֿון אַ חשבון (אַריבערפֿירן
דיק אויף אַ קאַנטע פֿון אַ צווייטן). „אין
אינעם פֿון די גראַבע ביכער איז די גוראַליע
געווען אַראַפּגעשריבן פֿון שיינדל דער גרויסערס
קאַנטע און אַרויפגעשריבן אויפֿן פּאַטער,“
בערג, באַם דניעפּער, עמעס, ז' 506.

3. אַראַפּנעמען פֿון אינווענטאַר. אַ דאָס
מעבל וואָס איז שוין צעבראַכן. „אַ בינטל יידן
. . . פֿון געטאַ. . . אַראַפּגעשריבן צום פֿאַרניכט
און אויסגעשטעלט אין דער רשימה, פּמ,
חלמה ו, ניי 1956, ז' 255.

מיט זיך — פֿאַר זיך, אַליין.
~שרייב, דער. זונג. עכץ. עניש.

אַראַפּשפּרייען — טרוו. 1. שרעיען פֿון דער
הייך באַמתיק, ממשותדיק, אַ פֿון באַלאַקאָן צו
די קינדער: ניטע, ניטע! דאָז (בת קול) פֿון
הימל האַט הראַב גישריאַן: איך האָב גיוועלט
האַבן דש תּמר זאָל ליגן בינאַ יהודה, צאניא,
מ.ג. „צעקלוצע מיר ניט דעם טרונוק! — שרייט
פֿון דער הייך אַראַפּ צום ציגעלע דער בייזער
וואַלף, דער רוצח, עט, משלים, ווילנע 1925,
ז' 191. „איטלעכן באַזונדער גלוסט זיך אַ באַרג
סיני, שטיין אויף אים און אַ פֿון דאָרט זענע
געבאַט,“ ממוס, שלמה ו, ז' 101. „האַט ער צו
איר אַראַפּגעשריגן: יעצט איז קיין צייט צו
וויינען, דאָס פּאַלשע וויב, לעמבערג תּרס"ז
[ניט פּאַגינירט]. „איצט שרייט זי שוין מער
ניט אַראַפּ צו אונז פֿון די עסטראַדעס מיט
דער הילף פֿון הילכערס,“ שג, קריטיק און
קריטיקער, ב"א 1959, ז' 228. „אַ פֿון דער
ל 5 נה (פֿון די שטערנס, פֿון אַ שטערן) =
א) פֿון אַזוי הויך אַז מע קען סיוויי ניט הערן;
„הו שרייט דאָך אַראַפּ פֿון דער לבנה, פֿון
פֿערטן גאַרן;“ ב) מיט אַזאַ געשריי אַז די
גאַנצע וועלט מוז עס הערן. „אַזאַ גוואַלד שרייט
אַזש אַראַפּ פֿון דער לבנה“.

2. בולט אַנשרייבן, אַפּדורקן, עס זאָל זיך
אַזוי שטאַרק חאַרפֿן איז די אויגן ווי מע וואַלט
עס אַראַפּגעשריען. „אַרשיניקע לאַזונגען שרייען
אַראַפּ פֿון אַלע געביידעס,“ ז. מ'ו, אַקערשט
פֿון מאַסקווע, ווילנע 1934, ז' 10. „פֿון די
ווענט פֿון די כעלעמער גאַסן שרייען אַראַפּ

מעלדונגען, יזב כעלם, ז' 248. „פֿון די ווענט
פֿון ווילנער שוליהויף שרייען אַראַפּ אויפֿשריפֿטן
פֿון פֿאַר דער מלחמה, חג, טמז, 1968 VII 19.

אוטוו — פּיג. זיין שטאַרק קאַנטיק. רייכ-
קייט (זאַטקייט, עשירות, צופֿרידנקייט, אַרעמ-
קייט אַע) שרייט אַראַפּ פֿון זייערע פּנימער. „די
יומ־טובֿדיקייט שרייט אַראַפּ אויך פֿון די
טונקלע וואַלקנקראַצערס,“ ש. איזבאַה, טמז,
9 V 1962.

אויך מיט זיך — אַ זיך פֿון האַרצן.
עכץ. עניש. ער (זין, קע).
עריי.

אַראַפּשפּרייערש — אַד. וואָס איז פֿון
אַדער אַזוי ווי ביי עמעצן וואָס שרייט אַראַפּ.
אַע לאַזונגען. קייט.

אַראַפּשפּילען זיך — אוטוו. זיך אַראַפּ
ראַטעווען מיט אַ שכלדיקן אינפֿאַל. „דער חכם
שכלט זיך אַפּילו פֿון דער תּליה אַראַפּ, שוו.

אַראַפּיען — די. ס. >איי >. פֿינערלעכע
רעדע וואָס מען האַלט ביי ספּעציעלע געלעגן-
הייטן; מליצהדיקע דרשה. געניצט אויך איר.
„ער טראַגט אַרײַן אַן אינטימען טאָן אין זײַן
אַ“, פּאַש, 1959 XI 15.

אַראַפּק — דער. >איי >אַראַפּיש. אַלאַקאַ
האַליש געטראַנק, געצויגן פֿון ריני, פֿון פּאַטיקע
און פֿון זאַפּט פֿון אינדאַמאַליאַשע פּאַלמעס.
96ער אַ. „צום שלוקערצן איז דאָס בעסטע
מיטל צו גיסן אַ אויף אַ שטיקל צוקער און
עס עסן אַדער וואַרעמע טיי צו טרינקען, תּענה
ארוכה, לבוב 1850. „און ווי ער האַט דאָס
געזאַגט האַט מען אים געמאַכט אַ טשני, נישט
אַבער טיי מיט אַ, נאַר אַ פּאַר גרויסע גלעזער
אַ מיט אַ ביסעלע וואַרעם וואַסער, יפ, הקדמה.
אין אַ מודעה פֿון קמ, 1868, № 42. „אויך
האַנדלען זיי מיט אַלטע קליידער, אינזן, וויין,
אַ, דיאַמאַנט, זענען קלעזמער. . .“, יפּאַל,
1887, № 6.

אַראַפּק — דער, עס. >רומ. אויך: אַראַקע,
מאַלדעוויש. דראַנג. קלעצל צום אַרויפֿציען
וויינטרויבן. פֿרילינג קלאַפּט מען אַרײַן אַעס
און מע צייט דראַט.

אַראַפּקל — דער, זען. >איי >גר. אַרט אַדער
מעדיעם פֿון פֿאַרויסזאַגן געשעענישן אין נאַמען
פֿון אַ גאָט דורך אַ פּריסטער אַדער פּריסטערין.
אַרויסזאַג, וואָס מע קען אויך טיטשן צוויי-
דריטיק, ווי אַן ענטפֿער אויף אַן אַנפֿרעג וועגן
עתידי אַדער וואָס צו טאָן. דער אַ פֿון אַפּאַלאַ
אין דעלפּי. „דער אַ האַט דעם גריכישן קעניג
. . . געוואַרנט פֿאַר זײַן נישטגעבוירענעם זון, אַז
ער וועט זײַן אייגענעם פּאַטער טייטן, זש,
קיסר און רבי, ז' 92. „פֿאַרן אַ איז ניטאָ קיין
אויב. ער ווייט נאַר פֿון אַזוי וועט עס זײַן
. . . אַלץ איינס ווי דו, אַרעמער מענטש, וועסט
האַנדלען אַדער ניט האַנדלען,“ גריג, איד 110
וועלט, ניי 1953, ז' 23. „גורל מיינער, היט
מיין טריט פֿון וואַקל, זיי מיר אַן אַ,“ סוצ'
פּו ו, ז' 129. „אַש פּר וך. די דעפעשן זענען

אזוי קורן ווי אַיִשין און די צעטונגען וואָס קומען זענען שוין אַלט, קמ, 1866, № 21.

אַרצ'ר — דער, זן. <איי> <?>. מלוכהשער מאַגאזין אָדער גוט. מלוכה־קאָסע. ייִש — אַדי געוויינלעכער ב: מלוכהש. די פֿאַרוואַל־טונג... האָט זיי אויפֿגעבויט... אַ שפּיטאַל מיט אַן אַפּאָטעק און אַראַרישע מאַגאזינען פֿאַר תּבואה, הערצל אָפּשאַן, בית ישראל — וויזשניצער רבי'ס הויף, ס'געט 1939. די אַלטע לייט האָבן קאָמענציע בשם אַראַר און די יונגעלייט אַרבעטן אין אַקאָרד און אויך פֿאַר גוטן טאַגלויך סתּם, 'גרוב', אין ייִדישע שריפֿ־ט, לאָדזש 1948. געהאַלטן אין פּאַכט מיט אַ שותף די אַישע ראַגאַטקעס, רחל אויערבאַד.

אַראַרוט — דער. *E: arrowroot*. טראַפּיש־אַמעריקאַנער געוויקס *Maranta arundinacea* מיט גרויפֿיקע פֿירות. אַ דריטער [סאַרט גרויפֿין] אַ ווערט געמאַכט פֿון דעם וואַרצל מאַראַנטאַ, י. א. מעריסאַן, היגענע, נ"י 1917. אויך קראַכמל פֿון דעם געוויקס.

אַראַשידין־בוימל — דער. *Fr: arachide*. אייל אויסגעפרעסט פֿון פֿיסטאַשקעס, ערדניס־לעך, רביניסלעך. איבער די געסלעך האָט זיך געטראָגן דער ריה פֿון צימערינג, וואַגיל, אַיִב און באַנאַנען, פֿאַרזינער צעטטיריפּט, פֿאַרזי 1953, № 1.

אַרב — די. *Mhd: erbe*. ירושה, נחלה. גוטס וואָס ווערט איבערגעגעבן דעם קומענדיקן דור, די קומענדיקע דורות. „לאַא חוסן — אירבא, [אונטערן א א גולן. לי נחלה, ריכלין 8, משלי ט, 6. א — טו פֿאַר: נחלה, אחווה, מורשה, ירושה. אזוי איז אויך געטישט געוואָרן אַחסנתייה פֿון אַקדמות. עס קען זיך האַרב אויך די ריכטע אַיִש, שו. גאַט האָט זיך געזאַלט פֿאַר אַ פֿירשט איבער זיין אַ [על נחלתן], תּי שמואל א, י, 1. אשר אני נתן לכם לאחזה — צו איין אַיִש, מש, סב/ב. ווי שווינגט דערויף וואָס פֿעלקער זענען געקומען אין דען... מטמא געווען דען הייליקן היכל, הרב נ. הנוב, ספר שערי ציון, זשיטאָמיר 1849. העלה, גאַט, דען פֿאַלק און בענטש דען אַ און דערהייב זיי דאַס מזל, איין נבע ש"ס תּחנה, מקרא קודש, פֿיעטריקאָו 1881. גלייבט אַן די מאַראַל שטאַמט פֿון דער געטלעכקייט און זעט אין איר אַ טייל פֿון גאַט אין הימל און אַן אַ פֿון דעם אַלמעכטיקן אין דער הייד, זשיט ו, נ"י 1912, ז' 219. אַלע פֿעלדער מיינן אַ, נאָר מיינע אינגעוויידן הונג געריקע ברומען, יפ, ליבשאַפּט, תּ"א 1967, ז' 46. אַר אַיִך: עַרב. איינער קאַם דען ליב [=לייב] צו האַלן / דער אַנדר נאָך זינגט טוט דיא ערב צו טאַלן, ספר משלים, 199 תּמ"ז, יד/א.

אַרבעטער — דער, זן. <איי> <?>. מלוכהשער מאַגאזין אָדער גוט. מלוכה־קאָסע. ייִש — אַדי געוויינלעכער ב: מלוכהש. די פֿאַרוואַל־טונג... האָט זיי אויפֿגעבויט... אַ שפּיטאַל מיט אַן אַפּאָטעק און אַראַרישע מאַגאזינען פֿאַר תּבואה, הערצל אָפּשאַן, בית ישראל — וויזשניצער רבי'ס הויף, ס'געט 1939. די אַלטע לייט האָבן קאָמענציע בשם אַראַר און די יונגעלייט אַרבעטן אין אַקאָרד און אויך פֿאַר גוטן טאַגלויך סתּם, 'גרוב', אין ייִדישע שריפֿ־ט, לאָדזש 1948. געהאַלטן אין פּאַכט מיט אַ שותף די אַישע ראַגאַטקעס, רחל אויערבאַד.

אַרב — פּטמ. אופֿן אַרויסרעדן דעם פֿאַר־שפּרייטן טיטל רב פֿאַרן נאָמען אויך פֿון אַ פּשוטן יוד. געווען באַזונדער פֿאַרשפּרייט אין אוקר. דער יוד הייסט אַרב טוביה, נישט אַנדערש ווי אַרב" [עס קומט דער גראַם מיט גאַרב], אָפּא, וואָך איז דער סטעפּ, 1963, ז' 35.

אַרב — דער. הימלישער קערפּער. אין פֿייער וואוינען זיי אַלע [די וואָס זענען פֿאַר־שוואונדן אין מיינאַנעקס רויכן]. וועסט זיי נאָך טרעפֿן אַמאַל אויף וועטע פֿלאַמיקע אַרבן, צייט, לידער פֿון חורבן... 1967, ז' 108.

אַרבאַ' — דער, די. ס. <רוס> טורקמעניש, פֿון קאַווקאַזער לשונות. 1. לאַנגער פּויערי־שער וואָג, מיט צוויי אָדער מער פֿערד צו פֿירן היי אָדער שטרוי. זיי צוגעפֿירט צו דער אַ, זיך אַלע וויל פֿאַרקוקט, פּמ. מלחמה, מאַסקווע 1948, ז' 76. 2. לייכטער וואָגן אויף צוויי רעדער. ער האָט געוואַלט נעמען אַן אַ (אַ וועגעלע אויף צוויי רעדער), האָט ער אָבער אויף דעם הויכן אַ נישט געקענט אַרויפֿקריכן, יעקבֿ כּהן, אַמעריקאַנער, 1959, ז' 11.

אַרבאַטן זיך — אַר. פּט. פֿון אַרבעטן. *Mhd: er-bēten*. דערבעטן זיך. האַבן ווירן... זיך אַרבאַטן... פֿיל געלד צו געבן צום אב צוק, ר' זלמן הענא, איבז, ר' דוד גאַנז, צמח דוד, 1909 תּנ"ח.

אַרבאַלדן — אַוטו. אַר. *Mhd: er-balden*. זיין חוצפּהדיק, עזותדיק. „נבלת — אַרבאַלדטו, כּלומר [ר] בלא בושת פנים, ריכלין 8, משלי ל, 32. תּי: „דו האָסט זיך פֿאַריאָוטט“.

אַרבאַלעט — דער, זן. טוטש 454. געווער אין מיטלעלטער. <איי> <פר> <?> פֿיל־אויבויגן, צוגעפֿעסטיקט צו אַ שטעקן, מיט אַ מעכאַניזם אַרויסצושיסן די פֿיל.

אַרבאַרמען — אַוטו. אַר. *Mhd: er-barmen*. דערבאַרעמען זיך, האַבן רחמנות. „יחון — אַרבאַרמט ער, ריכלין 8, דִּרְיִם, כּח, 50 [תּי: „לייטעליקן“]. גאַט זאָל זיך איבר דיא זעלביגי לייט אַר באַרמין אונג זיא פֿון ביזן צום גוטן וועג ווייזן דאָן זיא דאָש איביגי פֿאַר דאָן צייטליכ אן נעמין, גה, ז' 139. ריכלין 8: אַכזריות — אונאַרבערמקייט, לי רוח אַכזר, משלי, כז, 4.

אַרבנעוועס — דאַס, זן. טו פֿאַר אחווה. „איך וועל געבן וועלט־שטאַמען דיר אַן אַרבטייל און דיר אַן אַ [תּי: „אייגנטום“] די ראַגן פֿון דער ערד, נגמ, ב, 8.

אַרבאַרפֿאַקאַר — סאַו. אַרבעטער און דאַרפֿס־קאַרעספּאַנדענט. ייִש — אַדי. „די אַישע אַלפֿאַרבאַנדישע באַראַטונג וועט אַרייַן טראַגן אַ נעמע שטראַם אין דער אַרבעט, די גאַרבער... שטימע, מאַסקווע 1928, № 3.

אַרבה — [אַרבע] דער. אַיִ, קאַל חב. <ק?> הייערעיק.

אַרבון — דער, זן. <רעס> <פּויל, >רוס. <טערקיש. 1. וואַסערמעלאַן, קאַווענע.

cucurbita citrullus. איז וואַסערדיק מיט אַ רויטן קאַליד פֿון דעם פֿלייש. מיט אַ גרויסן קאַפּ ווי אַן אַ. „רויט ווי אַ צייטיקער אַיִ“, פּויל. „די שאַלעכץ פֿון אַעס, דאַס מיינט מען פֿון די קאַווענעס“, איבז, תּקוני שבת, אויסטראה 1818. „מיט דער זשעדיקייט פֿון אַ פֿאַרהונגערטן וואָס זעט אַן אויפֿגעשניטענעם אַ אין אויסשטעל־פֿענצער“, מלה, די גאַלדענע פּאָווע, ז' 86. פּיג: „האַט ער זיך מתחייב געווען 500 רובל נון... ער האָט דאַס דער ווערט, וויל... אַ גוט אַל דערקענט זיך פֿון קליינער־הייט, הרב לוי גליקמאַן, זכרונות לבית לוי, קעשענעז 1934, ז' 35. „דער קאַפּ איז אים געוואָרן גרויס ווי אַן אַ און הויל, וואָרעם די האָר זענען אים אויסגעקראַכן פֿון קאַפּ און די הויט האָט באַקומען אַ טאַבעקקאַליר, מענדל מאָ, קעוונער אין חבד, 1966, ז' 135.

2. אין די נאַצישע אויסראַט־לאַגערין: „קאַפּ פֿון אַן אויסגעגראַבענעם מת וואָס מע האָט פֿאַרברענט אויפֿן שייטער“, בלומ, ייִשפּ xvi, 4. „טשיק — דער, יעס. קערל פֿון אַרבוו.

„פֿרייטיק־צונאַכט און שבת בייטאַג האָט מען געשיילט סעמעטשקעס אָדער אַיעס, שוואל הורוויץ, יושפּ xv, 3. „עס איז אויך געווען אַ קאַכלקע, אַ פֿאַרטיפּונג אין אויוון, וואו מע האָט געטריקעט סעמעטשקעס, אַיעס (ד"ה קערנדלעך פֿון אַרבוון)“, יושפּ xii, 4, ז' 115. „אַַעריע — גאַרטן אָדער פֿעלד וואו עס וואַקסן אַיִן. „ער פּאַכטעט אַ שטיקל צעלינע און מאַכט אַן אַיִ“, משה אַלמאַן, שמעטער־לינגע, בוקאַרעשט, יאָר, ז' 10.

אַרבטום — דער, זן. <איי> <?>. 1. אייביק גרינער קוסט פֿון דרום־איראָפּע מיט רויטע יאָדעס בעניצט ווי אַ באַפּוצונג און אויך פֿאַר שפּיין. 2. קריכיג גראַדגעוויקס פֿון צפֿון־מזרחדיקע שטאַטן אין אַמעריקע מיט ריחדיקע וויסע אָדער ראַזע בלימעלעך.

אַרבטייל — דער, זן. טייל, חלק פֿון דער אַרב. דוּו אַרב. טו פֿאַר נחלה. תּי פֿאַרטישט 'נחלה' מיט 'נחלה'; נגמ — מיט אַ (אזוי אויך אין נגמ, רות, ז, 9). ממוס, זמירות, ז' 21, גיט איבער 'נחלת יעקבֿ יירש בלי מצרים נחלה' ווי: „יעקבֿס אַ האָט מען דערפֿאַר, / אַן אַרב אַן אַ גרענעץ דער פֿאַר. „איך וויל בייא דעם מלך גין אונג וויל בעטן פֿאַר מיינן אַ ישראל, צאינה, תּרגום שני, קפּה/ד. „די קינדער זענען איין אַרב טייל גאַטש, עפּש, סידור תּפּילות וו, קה/א. [דער פּסוק אין תּהלים, קכז, 3 אין תּי: „די אַרב פֿון גאַט זענען קינדער“]. „די שוואַרצע אויגן זענען באַגלאַנצט מיט דער היימלעכער פֿרייד פֿונעם אַיִ“, א. מ. פּו. פּוּקס, גר, № 16, ז' 44.

אַרבטייל — אַר. „שלמה המלך זאָגט אין משלי [יט, 14] [בית והון נחלת אַבֿות...]: דאָן איז טויטש — איין הויז אונג גיטר זען ערב טייל פֿון פֿאַטער, בראַנט, פרק ח. [תּי:

הויז און גוטס איז אַ ירושה פֿון עלטערן].
„אוי אַיצונד צום גליק און הייל / איז זיאַ מיר
גווערדן צור ערב טייל“, מאַרסן, לטון זחל,
אַמטש מציד, ז' 60.

אַרביט — דער, זן, 99: אַר, די, ס. >איי

1. עליפטישע ליניע, וואָס באַצייכנט
דעם גאַנג פֿון אַ פּלאַנעט בכלל, פֿון אַ סאַטעליט
אַרום דער זון אָדער יעדער אַנדערן הימלשן
קערפּער. אַ... ראַקעט שטייט הינט גרייט
אַרייפּצושטיסן... אַ סאַטעליט אין אַרביט
אַרום דער ערד, טמז, 1963 IV 3.

2. ביינערודיקער אַרומקרייז פֿון חלל אין
שאַרבן וואו עס קומט אַרפּן דאָס אויג, די
קנאה דריקט צונויף אין אַ ספּאַזמע די האַלדז,
זי דריקט אַרויס די אויגן פֿון די אַעס, ש.
גאַדינער איבז, יורי אַלעשין, קינע, מינסק 1931.
3. קרייז פֿון ווירקונג, אַ סך אַ גרעסערער
אומגליק וועט זיין, אויב אוקרענע מיט איר
גרויסער באַפֿעלקערונג... וועט ציטשוועליק זיך
אַריינגליטשן פֿון דער סאַמעטישער אַע, גריי,
מענטשן און ווערטן, ניי 1953, ז' 197.

אַר — אַר, אַע גיכקייט, אַ באַוועגונג.

אַער וועג. „דער קאַנקער [אויף טראַכאַמען]
מוז אומבאַדינגט קוקן אויף אונטן. דער אויס
געקערטער ברעם ווערט צוגעדריקט צום אַר
ראַנד“, טמז, וואַרשע 1929, № 12.

יִרְן — אוטו & טרו. אַ אַרום דער זון.
„לעצטן דינסטיק... ווען גלען האָט אַרביטירט
די ערד דריי מאָל“, לע, טמז, 1962 II 25.

אַרביטער — דער, ס. >איי >ל. בורר,

באַשטימט פֿון ביידע צדדים. דער וואָס מע גיט
אים איבער צו געבן זיין אורטייל, זיין פּסק
ביי אַ סכסוך (און ביידע צדדים זענען זיך
מתחבֿים עס אַנצונעמען). דער אַ אין דער
קליידער־אינדוסטריע, אַ סופּער־אַ.

אַ געריכט. „וועגן אַן אַר, פֿאַר די
אינערלעכע אַרגאַניזאַציע־ענינים פֿון דער גע
זעלשאַפֿט“, טמז, וואַרשע 1929, № 4.

אַרביטראַזש — דער, זן, >איי >פר.

1. בוררות־געריכט, אַקאָמיסיע, איבערגעבן אַן
עין, אַ סכסוך אויף אַ, אַקיס אויף דערליי
דיקן פֿרידלעך די קאַנפּליקטן צווישן די אַר
בעטער און פֿאַבריקאַנטן, א. דאַמעטק, שטערן,
מינסק 1932, № 11-10. האָט ער גראַבלעך זיך
פֿונאַנדערגעלאַכט: ער איז אַרנטלעך פֿאַר אַ
בורר און אַן אַ, בערג, באַט דניעפּער וו,
אַן אַרביטער־געריכט. 2. הענדלער מיט וואַלוטע
די אַרבעט פֿון אַרביטורן.

אַרביט — דער, זן, וו, ין, קע, ס.

1. מיטגליד פֿון אַן אַרביטראַזש־קאָמיסיע, פֿון
אַן אַרביטער־געריכט. 2. הענדלער מיט וואַלוטע
אין וואַרשעווער געטאָ וואָס עקספּאַרטירט די
„סחורה“... מחוצן געטאָ און אַפּילו מחוץ די
גרענעצן פֿון גענעראַל־אַווערנעמענט, אַבער ער
אַליין פֿאַרט נישט, בזמ, יושפ, XVI, 4.

אַרביטראַמאַר — דער, זן, ס. >איי >ל.

1. דוּ אַרביטער. 2. דער וואָס פֿירט אונטער־

האַנדלונגען. „אַרביטראַטורש ווערקליכי מאַנן
אורד אונטער הענדליר פֿון בייזן פּרטייאַן ער
פֿאַרן דאָך אונטער שטראַף און קנס אַרגומעט ביי
וויזן איין רייד“, יוסף מאַרשן, חנוך לנער,
פּירודא 1774, כ/ב.

אַרביטראַר — אַר, נישט־מאַטיווירט, וואָס

האַט נישט קיין אַביעקטיוון יסוד, וואָס באַזירט
זיך נישט אויף דע־הקהל, וואָס איז אַנגענומען
לויטן באַשלוס פֿון איין מענטש. „דער אַנצער
געזאַנץ פֿון אַנשפּאַרן די שרעבונג אינאַיינעם
אָדער באַהאַפֿטן אויף דער צאָל טראַפֿן איז
נישט בלויז אַ, נאָר ער ווערט פֿאַקטיש צע
שטערט פֿון די אַנדערע תקנות“, שטיינבוים,
יושפ, XVI, 4.

אַר — אַר, לאַקאַלע סאַוועטן האַבן אַ

אַליין באַשטימט וויפֿל געביידעס די גלויביקע
... דאַרפֿן האַבן פֿאַר זייער באַטעסדיגסט,
גריי, מענטשן און ווערטן, ניי 1953, ז' 234.
יִשְׁקִיִּים. „אַ צושטאַנד פֿון אַ און הפֿקר“,
ביקל, טמז, 1954 II 5.

אַרביטראַר | יִבְמַר, אַיי ט, אַיי ש (אַ) — אַמ.

E: arbitrator, arbitrate, arbitration.
„די אַרבעטגעבער... וועלן נישט אַינגיין אויף
קיין אַייטאַר, סײַן זיי זענען מיט אים
אַבסאַלוט זיכער“, קאַמפּס יוניאָן פֿאַר די נאָדל
אַרבעטער, פּראַגראַם, ניי 1926, ז' 40. „די
יוניאָן זאָל... זיין געצוואַונגען אַנצונעמען אַר
יישאַן“, דאַרטן, ז' 42.

אַרביטראַרן — טרו, ריר, אַר. משפּטן

און אויסגלייכן דורך אַרביטראַזש, בוררות, אַ
דעם קאַנפּליקט צווישן אַרבעטער און בעל־
הבית, אַ אין אַ מחלוקת. „אַציע — איבער
געבן אויף אַציע. יִרְוִנָּג.

אַרבייט — אַרבעט.

אַרביירן־קרויט — דאָס, מצ נב. ב? „רפּואות

ווען איינע אשה חיו האָט האַרווינדן. קודם כל
גיב איר צו עשין אין אַל איר עשין (ווינטש
וואַרף קרויט). אַך נעם (ווינטש וואַרף קרויט)
אויף (פֿללין קרויט) אויף (אַרביירן) קרויט...
קאָך דאָ אַליש אין אַלטיין וויין אויף גיב איר
אַפֿט צו טרינקן, סוד וו, כד/ב.

אַרביירן — אוטו. ביר, אַרביט 99: הַאָרְבִּירָן.

Mhd: her-birgen. פֿאַרברענגען אין אַן אַר
בעריק. געפֿינען אַן אַרט צו נעכטיקן. „דער
נאָך האָב איר אַן שלויך לאָזן ווישן וואָש פֿעגיל
עש וואַרן אונ ער זאָל זיך אין אַכט נעמן פֿר
זיא, אונ זאָל זיא נישט אַ דיא נאַכט, נר שלויך
האַט מײַן אַרווייזן נישט גינאָמן, יִבריוו פֿון יאַר
1771 [AJHS, XXXIV, NY 1937, p. 100].

אַרבל — דער, מצ ווי אַצ. *Mhd: erbel*.

1. חלק פֿון
ביי האַנט זאַקס. 2. מלבוש וואָס באַדעקט די אַרעמס, וואָס נעמט
אַרום די גאַנצע אָדער אַ טייל האַנט. קורצער,
לאַנגער, ברייטער, שמאַלער אַזוּ אַ. אונטער־
שטער אַ — דער אונטערשטער טייל פֿון אַ.
אַנבאַפֿן, אַ צי טאָן ביים אַ, שלעפֿן פֿאַר אַן אַ.
שטיין, זיצן מיט די הענט פֿאַרלייגט אין די אַ.

אַראַפּאַטשען אָדער אַרויפּקאַטשען די אַ. אַ
לעבל האָט נישט קיין אַ, אַן אַנגעבאָטער אַ.
... איין נייא העמד וואָש דער האַלו אורד
אַרבייל איז צו גינפֿט, דוד חיים, זשאַלקעוו
1723] 1723]. „ווען מען טוט זיך אויס די קליידער
צייט מען פֿרעזער אַפּ דעם לינקן אַ, דערנאָך דעם
רעכטן“, חא, לג, א. האָט איר אַנגעטאָן אַ
גרויסן כאַלאַט מיט לאַנגע אונטערגעקערטע אַ,
מ. ריִבֿקי, דער וועליזשער בלוט־בלבול, ווילנע
1914, ז' 217. „אַ מאַנטל גייט מיר נאָך...
ליידיקע צוויי אַ ווילן מיך דערשטיקן“, חג,
דער מענטש פֿון פּערט, ניי 1962, ז' 15.

אַ־ל אַר. אַ־א ו נ ט ע ר ש ל אַ ק, אַ־מ אַ נ
ז ש ע ט, אַ־פ אַ ד ק ל אַ ט ק ע, אַ־פ אַ
ט ש ע ו ק ע, אַ־פּו ט ע ר, אַ־צ י ק.

אַויסטערענען אַן אַ = צונעמען ביי עמעצן
די ווייב אָדער די פּרנסה.

אַרייטלויפֿן, זיך ראַטעווען מיט אַן אַפּגע
ברענטן (אַפּגעזענקטן) אַ = קוים אַרויסקומען
אַ לעבעדיקער פֿון אַ שריפֿה אָדער בכלל פֿון אַ
גרויסער סכנה. „זיך דערלויבן געוויסע פֿרע
הייטן אויף דער בינג: זיך נאַריש מאַכן, רעדן
אייגענע ווערטער (אַרבל־פּראַזע)“ הייסט עס
אויף טעאַטער־לשון, ש. איריס, אַט אַזוי האָט
מען געשפּילט טעאַטער, ב״א 1956, ז' 44.
יישטן (ווי) פֿון אַ = רעדן, דערציילן, מאַטי
ווירן לאַנג, אַן אַן אַפּשטעל. שיטן וויצן, חכמה
לעך, פּסוקים, מימראס, ראיות ווי פֿון אַ אַרויס.
„מײַן אַוואָקאַטש איז טאַקע ווי פֿון אַ, אַבער
דעם פּראַצעס האָב שײַט פֿאַרשפּילט“.

אַרצונגעמען אין אַ = דוּו האַבן, באַהאַלטן
אין אַ. אַ־ק ל י מ ק ל. „לויפֿניק פֿונעם
מרחץ מיטן נאַסן בעזעמל אין איין האַנט און
מיטן ברייהשגעמאַכטן אַ־ק אין דער אַנדע
רער...“, ייל, נישט טויט נישט לעבעדיג, ווילנע
תרנ״ה, ז' 60. אַ־שיצער, אַן אַרבל אייער —
אַ מענדל אָדער 15 אייער. [אַפּשער ווילל פּויער־
טעס פֿלעגן עס ברענגען אין ברייטע אַרבל].
אַ פּויערטע... איז געקומען, זי האָט גע
בראַכט אַן אַרבעלע אייער, איציק קיפּניס,
מײַן שטעטלע סלאָווענע, ה, ת״א 1971, ז' 108.

אַהאַבן אָדער באַהאַלטן אָדער פֿאַר
שטעקן אין אַ = איגנאַרירן, זיך נישט רעכענען
מיט עפעס אָדער מיט עמעצן. אויך: אַינזאַלטן
אַ סוד. „האַבן זיי געמיינט דאָס זיי האַבן מיך
שוין אין אַ און וועלן מיך מנצח זיין“, אמד,
דיא גיסטער געשיכטען, ווילנע 1871. „... יעקב
האַט געשיקט זאַגן צו עשו... מה דאָך לַפֿן
וואָס ער איז דער רבי פֿון אַלע שווינדלערס
האַב איר אים באַהאַלטן אין מײַן אַ...“, אַיבז,
מוהרײַם יעִבֿק, מדרש רבה, בראשית ב',
וואַרשע 1888.

אַדעווען פֿון אַ, קעכלען פֿון אַ
= געבן גוטע ערונג, גוט אַכטונג געבן, נישט
זשאַלעווען. „די מאַמע פֿלעגט זיך אין אים
שמעלען, אים האַדעווען פֿון דעם אַ, אַנשטאַפֿן
אים די קעשענעס מיט גוטע זאַכן, ממוס,
פּישקע, ניי 1910. „מײַן שווער און שוויגער

האָבן געהאַרעוועט און האָבן מיט מיין וויב געהאַרעוועט פֿונעם אַ"י, חיים מלמד, קמ, 1868, № 40. „מע האָט למול געבראַכן טעפּ! ... מיין לאה איז אין זיבעטן הימל און קאַכט דעם חתן פֿונעם אַרבל", יהודה ליב בינשטאַק, בני ר' שלמה בערלינער, לברב 1896, ז' 69.

יִזְאָגֵן פֿון אַ"י, רעדן פֿון אַ"י, „איר מיינט אפֿשר, פֿאַני שלום-עליכם, איך זאָג דאָס איך גלאַט אַזוי, פֿונעם אַ"י, שט, ט"ה. „איר מעגט זיך אויף מיר פֿאַרלאָזן און איך רעד ניט פֿון אַ"י, ח. מאַליץ, די היים און די פֿרוי, נ"י 1918, ז' 7.

יִלְאָכֵן איז אַ"י = א) לאַכן אַ סך, מיט זיכערקייט; ב) ניט אַרויסווייזן דעם ביטול, דאָס אַפֿלאַכן פֿון עמעצן.

מֵעֵסֶטֶן מיט אַן אַ"י = (שניידעריש) איבער דעם וואָס דעם באַשטעלער געפֿעלט ניט עפעס אין אַ"י הייסן איבערמאַכן דעם בגד. „אויב מע מעסט אַ שטיקל אַרבעט מיט אַן אַרבל, בעט זיך ... פֿיל-ווייניקער איבערמאַ- כונגען", י. ריוועט, דער שניידער, ווילנע 1913, № 6, ז' 9.

עֵסֶן פֿון אַ"י = אַט וואָס מע האָט, אַן אַן אַנגעגרייט; לעבן פֿון טאַג אויף טאַג, אַן אַ באַשטענדיקן מקור פֿאַר חיונה.

פֿאַרקאַטשען, פֿאַרקאַשערן, אַרויפֿאַשערן די אַ"י = זיך מאַכן גרייט צו אַן אַרבעט אָדער זיך צו שלאָגן מיט עמעצן, „מע באַדאַרף ... אויך עפעס טאַן, אַרבעטן ... בקיצור עס פֿאַרריסט זיך מיר דאָס היטל, עס פֿאַרקאַטשען זיך די אַ"י, ממוט, פֿישקע, נ"י 1910. „אויסטרײַסלען, אויסשאַקלען פֿון אַ"י = איבערשטייגן, זיין בעסער, פֿעיאַקער, אויפֿטועישער אע ווי אַ צווייטער.

פֿאַרשטעקן אין אַ"י = דזוו אויסטרייט- לען פֿון אַ"י, „איר זענט אַ געבילדעטער מענטש. איר קענט די אַלע אַמעריקאַנער ראַבביס פֿאַר- שטעקן אין אַ"י. אלא מה? אין אַמעריקע דאַרף מען קאַנען גיין מיט די עלנבויגנס", אַפּא, היברו, ז' 10.

פֿאַרעכען (זיך) דעם אַ"י = שפּאַטיש וועגן אַ פֿאַרגן, וועגן אַ ריכטן וואָס גיט אַ קליינע נדבֿה: „ער האָט זיך אַזש צעבראַכן דעם אַ"י פֿאַר הכנסת כלה".

רעדן אַן אַ"י, רעדן אַ האַלבן אַ"י, „דער רעדנער האָט גערעדט נאָר אַ האַלבן אַ"י (אַ ווערטל וואָס איז אויפֿגעקומען אין די קיבוצים, ווען פֿרויען פֿלעגן זיך נוהג זיין צו שטריקן בעת די לאַנגע רעדעס אויף פֿאַרזאַמלונגען, האָט מען געמאַסטן די ציט פֿון די רעדעס מיט דעם וויפֿל מע האָט געקענט פּאַרזיין אַנצור- שטריקן)", יושפ, xxxi, 2.

שרייען אין אַ"י = האָבן מורא צו רעדן אָדער אַרויסצוזאָגן אַ מיינונג. „ער שרייט הורא אין אַ"י אַרײַן = כלומרשט לויבן, כלומרשט אַרויסווייזן פּאַגיסטערונג. ש"י ינער אין די אַ"י = אויף פֿוילע

מענטשן. „אוישטישן אָדער אויסטרייטלען דאָס זאַמד פֿון אַ"י = ווערן רירעוודיקער, פֿלייסיק, זיך נעמען צו דער אַרבעט.

שיטן דורכן אַ"י = רעדן ניט ממשותדיקע רייד, פֿלאַפּלען.

ינאָך איז ביים גלח אין אַ"י — זאָגט מען צו עמעצן וואָס בעט נאָך, נאָך [ווייל דער גלח טראָגט ברייטע אַ"י].

אַנגעבוֹטעטער אַ"י = פּוסטער מענטש, אַנגע- בלאַזענער גאַרניט.

קלאַפּן אַ"י צו אַ"י = זיך דערואַרעמען אין אַ פֿאַרשטיקן טאַג דורך קלאַפּן אין האַנט אין דער אַנדערער. „וויס־רוסן אין די וויסע פעלצלעך ... פֿלעגן קלאַפּן אַ"י צו אַ"י, זב, ליטא, ווילנע 1914.

אַפּצווינג פֿון אַ טיך, וואו אַ טייל פֿון שטראַם גייט אַוועק אין אַ זיטיקער ריכטונג. אַן אַ"י פֿון אַן אָזערע אָדער פֿון אַ ים, דער באַטנישער אַ"י פֿון פּאַלטישן ים. „דערבײַ טיילט ער [דער טיך לעפּן] אָפּ פֿון זיך אין דער זיט גרויסע 'בלינדע' אַרבל", איבז ב. ראַבינאוויטש, וו. אַרסעניעו, אין דער טינגע, קיעוו 1930.

אַרבלאַנד — דאָס, מצנב. אַרכ: עַרבלאַנד. ירושה-לאַנד. צוגעזאַגט לאַנד, אַרץ-ישראל. „אונ דאָש ער אונש וויל ווידר קערין צו אונזר ערב לאַנד (במהרה בימינו אָמץ)", יוסיפּו, אַמסט 1743, הקדמה.

אַרבלײַלונג — דזוו. אַרכ. פּלוצעם, פּלוצ- לונג, האַסטיק אַזוי ווי אַ בליץ. „אויב ער גרימט דר צאָרן פֿון קין אוף הכל ... אויב נאַם דו אַקער אַינזן ... אויב שלוג דאָ מיט זיין ברודר אַ"י אויב טיטיט אים", איבז, די יעקב בר' מתתיהו הלוי, תם וישר, גאַווידוואָר תקמ"ו.

אַרביִן — טרוו. אַרבין, געאַרבעט. אַרכ. עַרביִן Mhd: erben. באַקומען עפעס דורך אַרב, ירשען. „גירשה — חיר ווילן אירבין", ריכלין 8, תהלים, פג, 13. אויך מש, אויך מלל — ערבן. „דאָש לנד דו איר זיט קומען צו אַ"י, סהמ, עזרא, ט, 11. „אחרום איז ירושלים וואָרן צו הויפֿן ... אויב האָט גיערבת דא אַיילן אויב איגלן", ר' לייב סופּר ... קינות עם פֿירוש לשון אשכּנז, פּראַג תּס"ט. „גאַט יתברך פֿאַר- שמעהש זיין תּפלה גיט אונז ער ווערט ערבין עולם הזה אונז עולם הבא", לטו, פ"ד. „מזין תּלמיד ... ווערט מאַכין דש לאַנד כּנען צו ישראל טאָן ערביין", מ'שה רבינו בשרייבונג, אַרט? 1750? [חנא שמערוק, גק, № 50]. „מענכר מוז איבד זיין מויל אונז צונג שטאַרבין, / אויב פֿרעמדה טואהן דאָש זינגיג אַרביין, עיון, כה"ב. „... וואָס נוצט דא אים זיין פֿאַרמעגן ... ווער וועט דאָס אַ"י (ירשענען)", אַמעריקאַנישע גליק, וואַרשע 1895, ז' 92. „און די לבנה באַלויכט אונדזער שאַרבין, און די קאַץ וואָס קומט אונדזער פֿלייש צו אַ"י, מלה, לידער וו, נ"י 1934, ז' 187. „געבליבענע! בעת אַבער פֿרייד זאָלט איר אַ"י די טרערן פֿון יענע וואָס צאַנקען אין קלעם", סוז, ז' 436.

„דאָרט בין איך געזעסן אַ נאַכט בין פּאַגין און נאַכגעטראַכט ווער מיין ירושה וועט אַ"י, חג, דער מענטש פֿון פּענער, ז' 34. „11. „דרום וועל איך געבן איר ווער צו פֿרעמדי אויב אירי פֿעלדער צו אַ"י [לירושים]", סהמ, ירמיה, ח, 10 [ת"י: „אַפֿירשער"]. „דער שומר וואַכט דרימלעניקערהייט איבער אַ האַב- און-גוטס, איבער אַן אַ"י וואָס איז אַ שטיקל ערד", יג, תּו"ו, ז' 194.

אַרבינשוואַך — די. פּר. פּטמ. [אַרב פֿון גערון] גערון-שוואַכקייט. גערון-צוזאַמענבראַך. „זי אַרבעט אַזוי שווער, זי וועט זיך נאָך אַנמאַכן אַן אַ"י, לל. קרי"ט.

אַרבע — די. ים. דזוו אַרבאַ' ← די פֿאַרעם האַרבע נר. גרויסער וואָגן אויף צוויי אָדער פֿיר רעדער מיט צוויי הויכע דראַבינעס (ליי טערס) וואו מע לייגט אַן סנאַפעס תּבואה. „פֿון סטעפּ איז צוגעפֿאַרן אַ געלאַדענע אַ"י, און דער עולם איז צוגעטראַטן צו דער אַרבעט", חיים גילדין, אַ כּאסענע, קיעוו 1937.

אַרבע — [אַרבאַ] צוו. >יקרא, יא, 20 אַא. פֿיר (מין נקבה) אין פּנסקים, אין לשון פֿון סופּרים, אין פֿאַרשטעלן לשון. ערשטער טייל פֿון אַ צאַל פֿאַרזעס און אויסדרוקן. „ווערט מן תּיכף-קנסין איהם אַ"י ר"ט [ריכט-טאַלען]", פּנקס קהילת אה"ג, כרוז כז, תּפ"ד. [ש. אסר, יזבל ווואוו, 116].

אַ' אמהות — אמהות, 1405.

אַרבע אַמות — (... אַמעס, (אַמויס) די. 99: דלד [דאַלעדן] אַמות > יחזקאל, מג, 14 אַא. >בבא מציעא, י"א, פֿיר איילן. 1. נאָרמע ביים רעגולירן פֿאַרשיידענע הלכות. [למשל: אַ מת איז מטמא אין זינע אַ"י; מלווה זיין אַ מת דאַרף מען לכלהפחות אַ"י; אַ פֿרוי ווערט מקודש (אַפּגעט) אויב דער מאַן וואַרפֿט אַרײַן דאָס קידושין-רינגעלע (גט) אין אירע אַ"י, לויט גיטין, ע"ח/א. אויב איינער לויט אַ הויז, דאַרפֿן די פֿענצערס זיין נידעריקער אָדער העכער אַ"י פֿון שכנס פֿענצער, פּדי ער זאָל ניט קאַנען אַרײַנקוקן וואָס עס טוט זיך ביי יענעם, לויט בבא בתרא, כב/א. „דער וואָס שפּאַנט אַ"י אין אַרץ-ישראל איז דיער צו האָבן יענע וועלט", לויט פּתובות, קיא/א. „דאָ יצין בבא דעם (תּלמיד-חכם) ... אין זיין אַ"י אַ"י, סהמ, שופּטים, ה, 23. „אויב האַבן אַך בבא (עונש חרב) פֿר באַטן דש קיינר ... גיט אין זיין (אַ"י) קומין, שאר, קו"טו. „אַ"י נאַנט לעבן אים האָבן אַלע מורא געהאַט צו גיין, יב"ץ בערד, רבי קאַשמאַן דער נעגם, ווילנע תּרנ"ו. 2. די פֿיר איילן פֿאַר אַ קבר, וואָס צו זיי איז יעדערער גלייך באַרעכטיקט, לויט ברכות, מ/א. „מינע אַ"י וועט ביי מיר קיינער גיט צונעמען".

אַ' אַ של אָדם קונות לו — [שעל אָדאַם קיינויס לוי] זאָץ. תּח. >בבא מציעא, יא/א. די פֿיר איילן פֿון אַ מענטשן מאַכן אים אַבנאייגענען: אויב עמעצער האָט געפּונען אַ

ואך אין א' א', איז ער זי קונה; ער ווערט איר באזיצער, זי ווערט זינען. דאס זייגערל איז מינים, כ'האב עס געפונען אין מינען א' א', און ס'איז אַ בפרושער דין א' א' ש' א' ק' ל'.

ארבע ארצות — [אראצויס] די. פיר

לענדער (שטעט, פראנצויזן, ראיאנען) 1. סדום, עמורה, אדמה וצבויים [סדאם, אמורא, אר מא...]. >בראשית, י, 19; דברים, כט, 22. דער חומש דערציילט אַז גאָט האָט געמאַכט רעגענען אויף זיי שוועבל און פֿעיער.

[דער ווילנער גאון האָט אָפּגעמאַכט מיט די פּרנסים, אַז נאָר ביים אינפּירן אַ נייע תקנה זאָל מען אים רופֿן צו אַן אַסיפה. איינמאַל האָבן די גבאים אָפּגעמאַכט ניט אַרײַנצולאָזן אין שטאָט פֿרעמדע אַרעמעלעכע; זיי האָבן פֿאַרבעטן דעם גאון צו אַן אַסיפה, ער זאָל געבן זײַן הסכמה. — כ'האב דאָך מיט אײַך אָפּגעמאַכט, אַז איר זאָלט מיך רופֿן נאָר וועגן אַ נייער תקנה! — אודאי, רבי! אַט ווילן מיר דאָך טאַקע אינפּירן אַ נייע תקנה! — ניין! זי שטאַמט נאָך פֿון די אַמאַליקע א' א' — סדום ועמורה, אדמה וצבויים; זיי האָבן אויך ניט אַרײַנגעלאָזט פֿרעמדע אַרעמעלעכע לויט ב. יאושזאָן, פֿון אונדזער אַלטן אוצר].

2. ירושלים, חברון, צפת, טבריה (בארימט מיט זייערע ישיבות און כוללים). פֿלעגט קומען אַ משולה, און די גבאים האָבן אים איבערגעגעבן דאָס געלט פֿאַר די אַרעמע לייט פֿון די א' א' (י' ח' צ' ט'), זמן שזר, טמז, 1967 III 26.

3. גרויס-און קלייןפּוילן, ריזשן און ליטע, וואָס האָבן געהאַט אַן אויטאָנאָמע פֿאַרוואַלטונג אין 17-16. און העלפט פֿון 18. י"ה. ← וועד אַרבע-אַרצות. ס'איז ניט קיין ווערטעלע, יידן פֿון די א' א' פֿון קרויןפּוילן, י"ט, טמז, 1960 I 23.

ארבעה — [אַרבעאַן] צוה. מין זכר. >ויקרא,

יא, 23 א. 1. פיר, זן ועלבשטענדיק, נאָר אין פֿאַרבינדונג מיט אַ צאָל פֿראַזעס און אויס-דרוקן. 2. פֿאַרשטעלטער נאָמען פֿון ימח-שמוניק אין קאָוונער געטאַ, פֿלח נומ' 2. יושפ, 4, XVI.

ארבעה אַבֿות נזיקין — [אָועס נעזיקין]

די >בבא קמא, ב/א. א' א'. פיר פֿאַטערס פֿון שאַדנס, ד"ה: פיר סאַרטן (הויפטגורמים וואָס טוען אַן) הייבן ביי יענעם: א. 'השור — דער אַ קס (אַדער אַן אַנדער בהמה) אין רשות היחיד מיטן פֿוס (רגלי), למשל: צעברעכט פֿלום; ב. 'הבור — אַן אויפֿגעגראָבענע אָדער אויפֿגעפֿנטע גרוב — אין רשות-הרבים; ווען אַ לעבעדיקע באַשעפֿעניש — אַחוץ אַ מענטש — פֿאַלט דאָרטן אַרײַן און ווערט דער-הרגעט אָדער געניזוקט. ג. המבזה — דאָס אָפעסן מיטן צאָן — 'שן; אויב, למשל, אַ בהמה עסט אָפּ אַ פֿעלד; ד. 'הבער — אַן צינדן. אויב אַן אָנגעצונדן פֿיער פֿאַר-שפּרייט זיך. אין די אַלע פֿיר פֿאַלן מוז מען פֿאַרגיטיקן פֿאַרן היזק. 'איך האָב... איבער-

געזעצט אַ בלאַט א' א' נ'... פּרץ, אין פּאַסטוואָגן.

2. סאַציאַלידעסטרוקטיווע עלעמענטן. די פֿאַרראָבענע כאַראַקטערן פֿון די א' א' נ'... ד"ה פֿון די פֿיר ייִדישע מוזיקים, א. מאָרגענ-שטערן, ענג הזהב, וואַרשע 1898. [דאָרטן אויסערעכנט: דער פּראָצענטניק, דער בעל-הבית פֿון אַ הויז, די באַקאַנטע דאָזאַרצעס, די בעלי-מחלוקת].

3. הסרונות, נעגאַטיווע שטריכן. [דער מע-מאַרגנדום... צו משה מאָנטעפֿיאַרע] האָט זיך אָנגעהויבן... א' א' נ' און זיי האָבן אויס-גערעכנט פֿיר דעפֿעקטן ביי יידן, זיי, די יידן גופא, זינען שולדיק אין אַלע צרות, אָבער די מלכות-לייט זינען צדיקים גמורים, א. גא-לאַמב, טמז, 1970 III 21.

ארבעה בנים — [באַנים] די. >הגדה

של פּסח. פֿיר זין [וואָס ווערן דערמאַנט אין דער הגדה: חכם, רשע, תם, שאיניוודיעל-שאל]. געניצט אַלס פּעיאַ: מגושמדיק, פֿאַרגרעבט, רוי. 'דער בעל-עגלה האָט זיך אַוועקגעזעצט מיט זינען א' ב' און אָפּגעדערעפטשעט אַ סדר'. די א' ב' האָבן זיך אַ נעם געטאָן צו דער אַכילה. 'ער איז פֿון די א' ב' אין דער הגדה' (אַ רמו אויפֿן רשע). 'פֿון דעם פֿעה' [לחמא] האָט ער געמאַכט פֿיס גלזך צו די א' ב', דער יוד-פֿאַר פּסח, וואַרשע 1881, ז' 75. איר. א' ב' — די גרויסע פֿיר [פֿאַראַייניקטע שטאַטן, רוסלאַנד, ענגלאַנד, פֿראַנקרייך] זיצן און שוויצן צו מאַכן שלום אין מיטעלן-מזרח.

ארבעה וחמשה — [וואַכאַמישאַן] >בבא

קמא, עט/ב. תלמודישער ט'. פֿיר און פינף, ד"ה פֿיר מאָל און פינף מאָל אַזוי פֿיל. קנס וואָס אַ גנבֿ דאַרף באַצאָלן אויב ער האָט געגנבֿעט און געשאַכטן [אָדער פֿאַרקויפֿט] אַ שעפּס (4). אַן אַקס (5). באַזירט אויף: שמות, כא, 37. 'בני אַ שעפּס האָט די תורה רחמנות געהאַט אויף דעם גנבֿ... וועל ער מוז דאָס טראָגן אויף די פֿלייצעס', שהם, כא/ג.

ארבעה טורים — [טורימים] די. >שמות,

כח, 17. פֿיר רייען (בערג). די פֿיר טיילן פֿון הלכה-ספֿר פֿון ר' יעקבֿ בן אשר, באַרימטער פֿוסק, 14. י"ה, וואָס זינען פֿולל אין אַ קלאַסיפֿיצירטער פֿאַרעם אַלע דינים און פּסקים פֿון ש"ס בבלי און ירושלמי. א. טור אורח-חיים (← 824); ב. טור יורה-דעה — דינים פֿון שחיטה, טריפּות, בשר וחלב, מאכלות אסורות, נידה, אבילות וכד'; ג. טי אבן-העזר (← 22); ד. טי חושן-משפט — ציווילע רעכט ווי עדות, געלט-תביעות, לווה און מלווה וכד'. די א' טי זינען געוואָרן דער יסוד פֿאַר דעם שפּעטערדיקן שולחן-ערוך פֿון ר' יוסף קאַרו. [צו די א' טי איז פֿאַראַן אַ פירוש 'בית-יוסף' — פֿון ר' יוסף קאַרו און ירכי משה' פֿון רמ"א, ר' משה איסערליש].

ארבעה יבֿרות — [יעסוידעס] די. פֿיר

גרונדן. די פֿיר עלעמענטן פֿון וועלכע עס

באַשטייען אַלע פֿיזישע קערפּערס פֿון דער וועלט: פֿיער, וואַסער, ערד, הינט. [איבער-גענומען פֿון דער פֿאַר-סאָקראַטישער גריכישער פֿילאָסאָפֿיע].

ארבעה מינים — די. >סוכה, לו, א. פֿיר

מינים (געוויסן) וואָס מע נעמט אום סוכות: אתרוג, לולב, הדס, ערבה אָדער הושענא. 'כיבין אַרײַנגעגאַנגען אין סוכה און כ'האָב גענומען די א' מ' און געבענטשט אתרוג', אליעזר רובינשטיין, איבז, ש. י. עגנון, טמז, 1967 VII 14. 'די א' מ' סימבאָליזירן דאָס איינזאַמען יידן פֿון אַלערליי קאַטעגאָריעס, איינגעשלאָסן די... אַן מצוות', הלל זינדמאַן, טמז, 1967 X 18.

ארבעה צריכין היוזק — תורה ומעשים טו-

בים, תפילה ודרך-איש — [כיוצא... טוירע אומאַאַסים טיפֿים, טפֿילע וויידערער-ערעץ] זאָץ. תח. >ברכות, לב/ב. פֿיר [סאַרטן מענטשן] דאַרף מען דערמאָנען: די וואָס לערנען, די וואָס טוען מעשים-טובֿים, די וואָס זינען מתפלל, יעדן איינעם אין זיין אומנות.

א' צ' להודות — [לעהוידעס] זאָץ.

תח. >ברכות, נד/ב. פֿיר [סאַרטן מענטשן] דאַרפֿן דאַנקען [גאָט ווען זיי זינען איבער-געקומען אַ סכנה]: אַריבער בשלום אַ ים; אַ מדבר; געזונט געוואָרן נאָך אַ שווערער קרענק; באַפֿרייט געוואָרן פֿון געפֿענגעניש', הלל זינד-מאַן, טמז, 1965 XI 25.

ארבעה (ש)נכנסו לפרדס — [שע']

ניכנסוּ לעפֿאַרדעס] פֿראַזע. תח. >חגיגה, ד/ב. פֿיר זינען אַרײַן אין פרדס. 1. פּיג. 'געוואָלט דערגיין די סודות פֿון וועלטבאַ-שאַף. [די גמרא דערציילט אַז פֿיר תנאים: בן-עזאי, בן-זומא, אַחר (← 852) און ר' עקיבֿא האָבן גענומען עוסק זיין אין חכמה נסתרה, אין סודות פֿון וועלטבאַשאַף. בן-עזאי האָט אַרײַנגעקוקט און איז געשטאַרבן; בן-זומא האָט אַרײַנגעקוקט און איז צערודערט געוואָרן; אַחר האָט זיך אָפּגעקערט פֿון טראַ-דיציאָנעלער ייִדישקייט; נאָר ר' עקיבֿא נכנס בשלום ויצא בשלום — ער האָט געפֿונען אַן ענטפֿער אין דער תורה אויף אַלע סתירות אין דער וועלט]. 'קשיות איינע האַרבער ווי די צווייטע... און די ליפּן האָבן שטיל געוויס-פֿערט: א' ש' ל', אָפּא, אין פּוילישע וועלדער, ז' 139.

2. געניצט בכלל וועגן מענטשן [און ניט דווקא פֿירן] וואָס גריבלען זיך, פֿילאָסאָפֿירן, זינען זיך עוסק אין חקירה. 'אַ ש' ל' און האָבן זיך אָפּגעברייט'. 'אַ ש' ל', אָבער אַרויס-גיין האָבן זיי ניט געקענט'.

ארבעט — די. נ. >Mhd: erbeit, erebeit, arebeit.

די פֿאַרעם אַרבייט — זטשמ. 1. פֿיזישע טעטיקייט אַרויסצובאַקומען אַ ניצ-לעכן פּראָדוקט. באַשעפֿטיקונג צו פֿאַרדינען, צו לעבן דערפֿון.

כאַראַקטעריסטישע אַזי ביי א': אומזיסטע,

אומנייטיקע, אינטערעסאנטע, אָנגעלייגטע, אַקור ראַטע, אַרויסגעוואָרפֿענע, גוטע, געדעכטע, גע- זונטע, גראַבע, דערוויליקע, האַלבע, האַלדו- ברעכערישע, זיכערע, טעמפע, לאַנגוויליקע, לויניקע, מאַשינאווע, ניצלעכע, נוציקע, ניט אָפּגעשטאַצטע, ניט באַמערקטע, ניט באַצאָלטע, ערלעכע, פינקטלעכע, פֿאַרענדיקטע, צרותדיקע, קאַטאַרושע, ריינע, שוואַרצע, שווערע, שטענ- דיקע, שיערע, שלומפיקע, שלעכטע, שמוציקע, שעפֿערישע א.א. אַפֿטע צונויפֿהעפֿטן מיט א': בויאַ, גאַלדאַ, האַלצאַ, היימאַ, הילפֿסאַ, טאָגאַ, נאַכטאַ, לוינאַ, לעבנסאַ, מאַסןאַ, מעטאַלאַ, נאָלאַ, נאַכטאַ, ערדאַ, פֿאַרטייאַ, פֿאַבריקאַ, פֿאַכאַ, פֿעלדאַ, פֿרויענאַ, צוגאַבאַ, צוגרייטאַ, צוואַנגאַ, קאַטאַרגעאַ, קאַפֿאַ, קול- טוראַ, קינדעראַ, שאַפֿאַ, שאַנדאַ, שטובאַ, שטיקאַ, שקלאַפֿאַ. א.א. עטלעכע צונויפֿהעפֿטן, וואו דער ערשטער טייל איז א': אַאינספּעקטאָר, אַאימט, אַאָבאָדינגונגען, אַאידיסיפּלין, אַאָגע- ריכט, אַאָרוושינאַ, אַאָרעבינאַ, אַאָשטעל, אַ(ס) טישל, אַאָרויז, אַ(ס)קאַלאַט, אַ(ס)בלווע, אַ מענטש, אַפּלאַן, אַפּלאַן, אַפּראַפּעס, אַפּרייז, אַפּליכט, אַצווינג, אַציינט, אַציעמער, אַציינש, אַציעטיילונג, אַקליידער, אַקקעסטל, אַשוין, אַשטונדע (טעמס.) ← אַשעה).

אויסדרוק מיט ווערן: אומשטייגס געזאָגט אַן אַ, אונטערייאָגן ביי דער אַ, אַנברענגען (זיך) אַ, אַינשפּאַנען (זיך) אין דער אַ, אַרויס- דרייען זיך פֿון אַ, אַרומדרייען זיך אָן אַ, אַרומגיין אָן אַ שטאַך שטאַנד אַ, אַרן מאַרק, פֿאַרן באַשטלער, בלייבן אָן אַ, געפֿינען אַ, דערנערן זיך פֿון אַ, האַבן אַ סך אַ, האַבן אַ איבערן קאַפּ, וואַרטן אויף אַ, וואַרפֿן די אַ, זען אין דער אַ (ביז איבער די אויערן), זיצן אָן (אַ שטאַך) אַ, חלומען ביי דער אַ, יאָגן זיך ביי דער אַ, כאַפֿן ביי דער אַ, לעבן פֿון אַ, נעמען זיך צו דער אַ, פֿאַרדינען פֿון אייגענער אַ, זען פֿאַרוואַרפֿן מיט אַ, אָן אַ וואָס צאָלט זיך ניט, קראַצן זיך ביי דער אַרבעט, ניט רעכענען זיך מיט (דער) אַ, שטיין ביי דער זעלביקער אַרבעט יאָרן לאַנג אַזוו.

פֿאַראַן פֿאַרשיידענע מינים אַן לויט דער הלכה. ← אַבֿמלאַכה 22. ← אַרבעים חסר אחת. ← במזיד, בשוגג, יום־טובֿ, מוקצה, מטלטל זען, שבת, שבת.

אין 29: אַלע זינגלעך גייען פֿון דער אַ, — און מוזן לייבעלע איז ניטאָ ביי מיר. אַיך האָב שוין ניט קיין כוח ביי דער אַ איינצוזיצן, און פֿאַר מין מאַמען זאָג איך דאָס ניט אויס, אוי, ניט אויס, אַיידער איך לייג מיר שלאָפֿן דאַרף איך שוין אויפֿשטיין, מיט מינע קראַנקע ביינער צו דער אַ גיין.

אין 30: אַן ס'איז ניטאָ קיין אַ איז פֿאַטשן אין תחת אויך אַן אַ. ווען ביינערט זיך ניט דער שניידער אויף דעם שטיקל אַ? — ווען מע ניט אים תכריכים. אַ אָן הענט און אָן פֿיס — פֿאַר אַ שלומזליקער אַ. פֿון אַלע אַ אין באַד אַרין. געפֿינען (אויסגראַבן) אַ אונטער דער ערד. אַן אַ פֿאַר אַ ליידיקייטער

(גאַראַדאָוואַן, פֿאַליציסט, פֿאַלאַדענטשענס, נאַכטוועכטער, לייזקנאַקער) — דאָ אַן אומאיני- טערעסאַנטע, לאַנגדויערדיקע און אומניצלעכע אַ. אַן אַ פֿאַרן טיפֿול — ניט קיין גייטיקע, אַזאַ וואָס פֿאַרלאַנגט אַנשטרענגונג, פֿירט (קען פֿירן) צו שלעכטע רעזולטאַטן. די אַ וואַקסט אונטער זינע הענט — איר וועגן אַ פֿוילן אַדער פֿאַמעלעכן אַרבעטער, וואָס וויפֿל ער זאָל ניט אַרבעטן, איז דער אַינדרוק אַ עס איז געבליבן נאָך מער ווי בשם סאַמע אָנהייב; די אַרבעט ברענט אונטער די הענט — אַווי גיך אַרבעט מען, אַווי גיך ווערט פֿאַרטיק. אַ פֿאַר אַ פֿייס — איר וועגן זייער אַ קליינעם פֿאַרדינסט פֿון דער אַ אַדער וועגן גאָר אַ קליינער פֿאַשטעלונג. ס'איז אָן עסיריה די אַ — עס וועט קיין זאָך ניט אַרויסקומען פֿון איר, אומזיסט די טרחה. אַ שטיקל אַ — ביי אַ בעל־מלאכה יעדער מין פֿאַזונדערע באַשטעלונג. קען ביי אַ שניידער אַ גאַנצער גאַנטיגער אַדער בלוין אַ מאַיאַנאַרקע אַדער אַ פֿאַר הויזן זען אַ ש' אַ.

שוו מיט אַרבעט: אַ נאַר ווייזט מען ניט קיין האַלבע אַ; אַ איז קיין שאַנד ובפֿרט אין אַ פֿרעמדן (אין דעם אייגענעם) לאַנד; אַמעריקע איז אַ טיער (גאַלדן) לאַנד, ווייל קיין אַ איז ניט קיין שאַנד; אַ גוטער אָנהייב איז אַ האַלבע אַ; וואָס פֿאַר אַ מענטש — אַזאַ איז זען אַ; דאָס פֿעלד (די ערד) האָט ליב אַ; די אַ איז שמוציק, אַבער דער פֿאַרדינסט איז ריין; יעדע אַ איז אַ ריינע, אויב די פרנסה איז אַ שיינע; די אַ האָט נאַר איין מעלה — עס וועט קיינמאַל ניט זען קיין צייט צו שטאַרבן; ווי די אַ — אַווי דער לויז; ווער עס זוכט לייכטע אַ גייט מיד צו בעט; ווער עס זוכט לייכטע אַרבעט דאַרף ניט קיין שווערן בשטלי; אַן אַ ריינע און אַ פרנסה אַ שיינע; אַ בענקט נאָכן אַרבעטער; ניט דער איז אָן אַרבעטער ווער עס זוכט אַ, נאַר דער וועמען די אַרבעט זוכט (וואָס די אַרבעט זוכט אים); יעדע אַ האָט זיך איר צייט; פֿון אַ איז נאָך קיינער נישט געשטאַרבן; פֿון אַ פֿגורן די פֿערד [זאָגן בעלי־עגלות ווען ס'איז ניטאָ קיין אַ און ניטאָ קיין געלט צו קויפֿן פֿיטער פֿאַר פֿערד]; אָן אַ לייגט מען די ציינער אויף דער פֿאַליצע; אַ ברענגט ברויט — פֿוילקייט גויט; פֿון אַ ווערט מען ניט ריך; ניטאָ קיין אַ — ניטאָ קיין פֿרוכט; ס'איז דאָ אַ אָן אַ גראַשן, ניטאָ קיין גראַשן אָן אַ; נאָך דער אַ איז דאָס עסן געשמאַקער; אַז מע האָט אַרבעט, קערט מען איבער די וועלט [ווש: קערן נאַכמאַל און איבעררייען]; ס'איז גרינגער צו געפֿינען אַ ווי צו געפֿינען פרנסה; אַ מאַכט דאָס לעבן זיס און פֿוילקייט היילט די ביינער; פֿיל הענט מאַכן פֿון דער אַ אָן ענד; דער שליסל (וועג) צו גליק הייסט (אין) אַ; אַ מאַכט דאָס לעבן זיס [דאָס שוו איז פֿאַפּולער ביי די דייטשן (און מע האָט עס גענומען פֿון זיי), פֿלעגן עס כסדר דער

מאַנען די אויפֿווערס איבער דער שרעקלעכער צוואַנגאַרבעט אין די נאַצישע לאַגערן, און יידן האַבן דערבײַ פֿאַרביטן דאָס וואַרט זיס אויף מיאוס, אַבער דער פֿאַרביט פֿון זיס אויף מיאוס איז שוין פֿריער געווען אין ווילנע און אין אַנדערע גרויסע שטעט. נאָך צוגאַבן צום אַלטן שוו: מיט קורצע טעג און לאַנגע פֿיס, און מע באַקומט לאַנגע פֿיס, אין אָן ענטפֿער צו די אַנטרײַבערס; און ברעך הענט און פֿיס, אויך: אַיך בין ניט קיין נאַשער].

דא גינג רבי ברוקא צו אים אונט פֿראַגט אין וואָש זען ערבט [אַרס. ערב(י)ט] איז, בראַנט 1676, פרק יד. אַלהיא די קנעכט צו דעם הויז צו גינגן אונט איר אַרבייט זיא אן פינגען, טפֿר משלים, 1686, נגא. אין דער ערבײט גיט [=גיט] דער מלך אונט נעמט איין ערביטר אויש דער ערבײט אונט גיט מיט אים שפּאַצירן, 1701, ק/ב. האָט דער בעל־הבית גיטאַן מיט [אים] שווערע אַ אונט פֿלעגט אים שיקן צו שררות טראַגן סחורה, נחם, מעשה בחכם ותם, כגד, די גאַנצע צייט בין איך געווען אָן אַ שטאַך אַ... געגאַנגען פשוט ווי אָן אַ קאַפּ, י. ד. פּוטערמאַן, דער אַריסטאָ- קראַטישער צדיק, וואַרשע 1889, ז' 4. יענע האַבן פֿון זינעוועגן איינגעלייגט די וועלט, מיט זייער אַ פֿאַרשאַפֿט מאַיאַנטיקעס, ממוס, קליאַטשע, ז' 35. גיט אונז אַ וועלן מיר אַיך איבערקערן די וועלט! שם, אַלטיבֿ כתרילעוועקן, ז' 149. אַזעלכע מלאַכות ווי שמידעריי, בלעכעריי, סטאַלעריי, אויף וועלכע מ'האַט ביי אונז... געקוקט ווי אויף נידעריי קע, גראַבע אַ... בער, ז' 7.

2. יעדער מין באַמייאונג. טרחה. שווערע מי. אַנשטרענגונג. אידיאַמען וואָס באַצייכענען אַ געשטרענגטע, שווערע, ביטערע אַ; אַ מיט אויסגעשאַבענע קישקעס. אַ אויף אַלע כליים, אַ מיט די זעטן, אַ מיט דער גאַל. אין ריכטלין 8: „געעתי — איך ערבייטא, תהלים, 7; „עצבותם — איר ערבייט, תהלים, טו, 4; „ויחבל — ער ערבייטעט, תהלים, ז, 15; „עוצב — ערבייט, ל' בעצב תלדי בנים, [ת: ירך עוצב] — אַ פֿאַרזאַטיקער וועג, תהלים, קלט, 24. [אונטערן ע קומט אין ריכטלין 8 אַ פתח]. ער שלוג צו בייזן זעטן מענכן האַרטן שלאַג. / ויל מענכר שטאַרקר הייד אויף זיינר זעטן לאַג. / דא הטן אַל ישראל ערבייט גלליך גינגו / דש זיא אויש צוהן דיא טוטן דיא דער העלד דר שלוג, שמואל־בן, סטראַפֿע 1030. אַביר גאַר בקושי מיט גרושי ערבייט דאָז מאָן דיא נשים וועלכי אויף דער טרעפּף גילעגין זען האָט פֿון אַנאַנדר גיבראַכט, גה, ז' 327. „מין אָן כַּת [כבֿוד תורתך] שרביט אודות גיסך מהרר מענדלי ייִץ [ישמרהו צורן] אוב ער האָט דאָס געלט מקבל גיווענט, ער האָט עז מקבל גיווענט מיט גרושיר אַרבייט, פּראַג, ז' 36. פֿון רומקאַוסקיס אַ רעדע אין לאַדזשער געטאַ: אַרבעט האָב איך פֿאַר אייך און עסן האָב איך — האָט מען איבערגעגעבן מיט אַן אַקצענטיר

ווערט פֿאַרצייכנט די ציט פֿון דער אַרבעט אָדער (און) דאָס וואָס איז געטאָן געוואָרן. די אַצער אין סאָוועטישע פֿאַבריקן. "יעדערער וואָס האָט געאַרבעט ביי די דעמאָן... האָט באַקומען אַן אַ" שרה ערליכמאַן, אין דאָס בוך 1917 ז' 471.

אַרבעטביץ — די, ען. דער סאַמע פֿיל־צאַליקער מין בינען וואָס אַרבעטן אויס דעם האַניק. אויך: **אַרבעטערין**. "וואָס וואָלט די מלכה און אירע זכרים געקענט אויפֿטאָן אָן די פֿראַסטע אַען?". "טראַגט אַהין אַרצין די לעבעדיקע בינען (דעם ער, די מלכה און אַ") יאָכ ו, ז' 249.

אַרבעטגאַנג — דער, גענג. סדר, סיסטעם, אַמגעשטעלטער אופֿן פֿון אַן אַרבעט. "מע שטרעבט צו פֿאַרביטן די ווערקשטאַטן וואָס האָבן אַ גראַדליניקן אַ אויף אַנטשפּרעכיקע מאַשינעס מיט אַ קריזדאָמאָדרייאָנג", א. ל. זינדל, טאַקערי, מאַסקווע 1932, ז' 5.

אַרבעטגעבער — דער, ס, מצ ווי אצ. יעדערער וואָס שטעלט אָן אַן אַרבעטער אָדער אַרבעטערס. דער ריכער אַ. אַן אַ וואָס אַרבעט אויך אליין.

אַרבעטגעזעץ — דער, ז. 1. יעדער אַרבעטער, חוץ דעם אָנפֿירער, דעם ממשטער. 2. ווער עס לערנט זיך אָן אַרבעט, אַ מלאַכה.

אַרבעטגעלט — דאָס, ז, ער. באַצאַלט, לוינ פֿאַר אַרבעט אין פֿאַרעם פֿון געלט (אויך שוה־כסף). "מזין זון זאָל עסן פֿינג פֿאַר מזין אַ וואָס מיר וועט קומען פֿאַר אויסשפּרייטן די פֿינג [צום טריקענען]", פֿיעט, מעשרות, ב, ז. "אַז דו וועסט דינגען אָן אַרבעטער צו אַרבעטן ביי דיר, זאָלטו אים באַלד באַצאַלן זיין אַ", שמי"ר, מעשה 19 פרומטן ר' טו"ה, וואַרשע 1901, ז' 10. "לי וועבערן זענען... אונטערן לוינקעטיגיקס הענט וועלכער מאַכט אַלערהאַנט שווינדל... זיי זאָלן ווייניקער אַ ביי אים נעמען", ייִפֿאָל, 1887, № 29.

אַרבעטדינסט — דער, ז. אַרױפֿגעצױאָנגענע אַרבעט וואָס איז דער דינסט צו אַ מלך, אַ פּריץ, אַ באַצױנגער. "גאָך פֿופֿציק יאָר אַלט זאָל ער זיך אומקערן פֿון דעם אַ", תי, במדבר, ה, 25.

אַרבעטהויז — דאָס, הַפּיזער. אויך אַל־ס־הויז. 1. הויז וואָס איז ספּעציעל געבויט אָדער אַינגעשטעלט פֿאַר וואַרשטאַטן, פֿאַבריק־לעך, שעפּער. "הויכע, פֿינצטערע אַרבעט־היזער", עוזר וואַרשאַוסקי, כּאַלאַסטער וו, פּאַריז 1924, ז' 25. 2. הויז צו אַרבעטן פֿאַר אַרעסטירטע, פֿאַרשיקטע, פֿאַר יוגנטלעכע פֿאַר־ברעכערס. פֿאַרמשפּטן צו פֿינג יאָר אין אַן אַ.

אַרבעטהיפּאָמזען — דער, ז. 9: **מ־עזען**, די, ס. פּראַפּאָזיציע וואָס מען איז זיך משער אָן זי איז באמת בהסכּם מיט דער נאַטור און וואָס קומט אויף ביי אַ פֿאַרשונג, ביינע ווינסאַפֿטלעכען שטודירן, און איז מסוגל צו דערקלערן אַ צאַל דערשנינגען וואָס די

אַרבעטאַרין — די, ס. [האַלבער אַקצענט אויפֿן אַ]. אַ פֿרוי אָן אַרבעטער. דזוו אַרבעטערין, גאָר מיט אַ בייטעם פֿון פּטמ. אַ שריפּה אין אַ פֿאַבריק וואו יונגע אַיס זענען פֿאַרברענט געוואָרן. "די אַרבעטער און אַיס האָבן נאָך אַלע סטאַטשקעס גענוג געפֿינצטערט און געקבצנט", אוריה קאַצענעלנבאַגען, אין ליטע ו, ז' 42.

אַרבעטאַריש — [האַלבער אַקצענט אויפֿן אַ] אַד. וואָס איז פֿון, האָט אַ שייכות צו אַרבעטאַרערס. דזוו אַרבעטעריש, גאָר פּטמ. [מער פֿאַרוואַרצלט אין דעם פֿאַלקס רייד, איידער עס האָט זיך פֿאַרשפּרייט דאָס מאָדערנע וואָרט אַרבעטער אַנשטאַט אַרבעטאַרער <— "אונדזער שטעטל איז פֿון תּמיד אָן געווען אָן אַ שטעטל", דאָס אַמעריקאַנער אַע) פֿאַלק האָט געקראָגן זיין באַפֿטיום פֿון בלוט, זיין 'בדמין חירי', אַבאָ גאַרדן, אין דוד עדעלשטאַט געזענען בוך, נ"י 1953, ז' 49.

אַרבעטאַרער — [האַלבער אַקצענט אויפֿן אַ] דער, ס, מצ ווי אצ. [אַרבעט + (סופּיקס)־אַרען]. די איינציקע פֿאַרשפּרייטע פֿאַרעם ביי עס האָט סוף 19. י"ה זיך באַוויזן די פֿאַרעם אַרבעטער, איינגעפֿירט פֿון די אינטעליגענטע אָנפֿירערס פֿון דער אַרבעטער־באַוועגונג. ד"ר יוסף בערנ פּעלד האָט געשריבן פֿון פֿאַריז: "אויך האָב נישט געהערט אין דער היים [אין קאַלאַמין] דאָס וואָרט "דער אַרבעטער", גאָר דער אַ". "עסט דער לערנינגל גיך, איז ביינע מיינסטער געווען אַ סימן אָן ער וועט ווערן אַ גיכער אַ". "וואָס זשע קומט הינט דעם אַ [העושה]. תי: [טוערן] דערויס וואָס ער האָרעוועט", מס, קהלת, תקע"ט, ג, 9. "אַ מעל צו אַ מלך וואָס דינגט אַ צו באַאַרבעטן זיין גאַרטן", 202, פּט/ב. "געזונגענע אַיס... זענען מחויב צו נעמען סוידעטעלטטוועס", קמ, 1865, № 25. "די אַ אין די וואַרשטאַטן פֿלעגן שוין זיצן שטיל ווי די לעמעלעך", וויטס, אַ שטעטל, 1930, ז' 68. "פֿאַרן מאַרקעט זענען שוין געשטאַנען זיי אַיס, אויסגעקוקט די סחורה", אָפּאָ, די טענצערין, ז' 318. "איס איז דער שלאָף פֿון דעם אַ [העווד]. תי: "פֿון דעם וואָס אַרבעט", נגמ, קהלת, ה, 11. "ספּאַסט איך נישט דער יחוס... סאיז נישט גוט — אַן אַ", בראָד, אַל דאָס גוטס, ז' 21.

יִשׁ — אַד. "אונדזער אַישער אַני־מאַמין", יוסף שלאָסבערג, סחז, 1964 XII 31. "קיי"מ. "אונדזער לייבאַריזם, אַישקייט", דאַרטן.

אַרבעטיבּהמה — [בעהיימען] די, אַ־ב־ות. יעדער מין בהמה וואָס העלפט ביי אַן אַרבעט. "שבת איז אויך דער רוטגאָ פֿאַר אַלע אַ־ב־ות", ווען מע מאַכט פֿון דער קו אַן אַ־ב־, גיט זי נישט קיין סך מילך". אויב דאָס פֿעלד געפֿינט זיך אויף בערג... אַזוי אָן מע קאָן עס נישט פֿאַראַקערן מיט אַ־ב־ות, גאָר מע מוז עס אויפֿגראַבן מיט אַ האַנט־גראַבאַמזן... פֿיעט, פּאה, ב, 6.

אַרבעטביכל — דאָס, עך. ביכל וואו עס

רונג: "אַ האָב איך פֿאַר אַ זך און עסן האָב איך", בלומ, יוספ, XVI, 4. געלע אַ — די אַרבעט וואָס יזן האָבן דורכגעפֿירט אין קאַנצענטראַציע־לאַגערן אין די פּוּלוער־פֿאַבריקן.

3. דזוו עבודה, עבודה־שימים. דאָווען, לערנען תורה. "קומט ביינאַכט, נעמט ער זיך צו דער אַ: אָדער ער דאַוונט, אָדער ער לערנט, אָדער ער קוקט אַזוי אַרצין אין אַ ספּר", שע, דאָס טעפל. "גוטע אַ! = מעשים־טובים. "לפּומיה דעבֿיחא" — נאָך דער אַ נאָך פֿון איטלעכן צדיק, עבֿידין — וועט מען מאַכן צו די צדיקים, 'מטלחא' — אַ שאַטן אין גן־עדן", סדר אַדמות מיט עבֿרי־טיטש, [לעמבערג? אַנהייב 19. י"ה, ז' ה/ב].

4. גיטטיקע אַ: שאַפּונג. פֿאַרשונג. (ניט) ווערט זיין אַזאָ אַרבעט. ווינסאַפֿטלעכע אַ, קולטור־אַ. קונסט־אַ. הילפֿאַ. געזעלשאַפֿטלעכע אַ מיט אַ סך איניציאַטיוו. די אַ פֿון שרייבער. פֿאַלקלאַר־אַ. "אומציייליקע אַן, פֿאַרשונגען, שטודיעס מוזן ערשט קומען, ביי אַ צווייטער גרעץ וועט אויפֿשטיין און מאַלן אויפֿסני, מאַלן אויף אַ נייעם אופֿן", קאַר וו, נ"י 1940, ז' 13. "די אַ איז די סאַמע סינטעטישע און איבער־זיכטלעכע וואָס מיר האָבן וועגן אונדזער ייִדישן לשון", ימ, קוד, 1941. "גיט זוכן קיין פֿיל השבונות פֿון די געדאַנקען פֿון דעם מענטשן... וואָרעם דאָס איז דעם אייבערשטנס אַ און נישט קיין אַ פֿאַר אַ מענטשן פֿון פֿלייש און בלוט", תּניא, ז' 270 (550). "די גאַנצע צייט האָט רינגעלבלום אָפּגעגעבן דער בילדונג־אַ אין דער יוגנט־באַוועגונג", ר. מאַחלער, אין ספּר טאַג, תּ"א 1970, ז' 648.

5. איר. טואונג מיט שלעכטע, אומריינע, אַנטימאַראַלישע כּוונות. אָפּאַרערע. גיבֿיה. טאַן אַלע שמוציקע אַ. דאָס איז דעם יאַסעלעס אַ. דאָך אָבער מיינן איך נישט דאָס דיווער וועט זיך באַלד פֿאַר מיר דערשרעקן און וועט עס באַלד אָפּשטעקן, אַמד, דער טיום התורה, ווילנע 1868. "אויב מע כאַפט די גיבֿים ביי דער אַ, האָבן זיי אַ ברירה: אָדער זיי וואַרפֿן אַוועק די אַ אינדערמיטן און אַנטלויפֿן, אָדער זיי הערן דעם בעל־הבית ווי דעם קאַטער און טוען זיך זייערס", ממוס, צוריק אַהיים, ז' 90.

6. רעזולטאַט פֿון באַמיינונג, פֿון אַ טעטיקייט. "גדליה הערש... האָט היינדיק אויפֿן קינד געזאַגט: ער וועט זיין אַ גוט שטיקל אַ, אַ שאַרפֿע נאָרל מיט אַ שפּיעציקע קעפל", ממוס, ווינטשפ, ז' 23. "מיט דעם וואָרט "אַ" ווערט אָבער געוויינטלעך אַנגערופֿן נישט בלויז דאָס טאַן, נאָר אויך דאָס וואָס עס קומט אַרויס פֿון דעם טאַן", איבז ב. פּונגענבוים, דער טאַציאַליזם פֿון אַ ביז תּ, נ"י 1894, ז' 32.

אַרבעטאיינס — דער & די, ז. — איינס, 87-1186. אָפּגעשלאַסענע גרופּע וואָס פֿאַר־נעמט זיך מיט אַ באַשטימטער אַרבעט. "אויפֿן זאַוואַד זינען דאָ עטלעכע באַזונדערע אַן". "מע האָט אַינגעטיילט די לאַגערינקעס ווי אַן".

וואס איז ניט קיין ער און ניט קיין זי און וואס איר פונקציע באשטייט נאך אין ארבעט פארן מוראטיק.

ארבעטמאנש — 99: א'סמענטש. דער, מענטש וואס ארבעט, לעבט פון ארבעט. זון ארבעטארער. „געלט [פאר דער קרעדיט קאאפעראציע] האט מען גענומען ביים א'ס מענטשן", נש, יודישע קאאפעראציע, בערלין 1925. „געוויינטלעך לייגן זיך שלאפן ארבעטס-מענטשן אין דעם ערשטן דריטל אין דער נאכט", פיעט, ברכות, א, א.

ארבעטן — אוטו. ארבעט, געארבעט. *Mhd.* ar(e)beiten, erbeiten. 1. טאן אן ארבעט, א מלאכה. אנווענדן געסטיקן אדער פויזשן כוח כדי צו דערגיין צו א תכלית. א' פאר חיונה. א' שווער און ביטער. א' מיט די זינטן, א' עבודת-פרך, א' בחומר ובלבנים, א' אויף (מיט) אלע פלים. א' אויף וואס די וועלט שטייט, א' אן א מאס, אן א שיעור. א' איבער די כוחות. א' געשמאק, מיט אלע פלים. א' מיטן בלוטיקן שווייס (מיט גויטשווייס), א' מיט ווערעם, א' מיט דער גסיסה.

* מיט די עלנבויגנס = זיך שטופן פארן. * מיט די זינטן = א' א' אוי שווער און דער קערפער הייבט אן היי צו טאן; ב) טאן, צו פארדיינען מן-הצד, אויך אונטער-געבענען עפעס ביי דער ארבעט וואס מע קען האבן פון דעם זשיקע פרנסה. א' מיט ציין און נעגל. א' מיט דער (גרינער) גאל, א' מיט רוחות, א' מיט אגסטן, מיט צרות (לייד), א' מיטן טויט (פאר די אויגן). א' מיטן טויט צו גלייך. א' מיט התלהבות, מיט פרייה, א' מיט הנאה, מיט הארץ און נשמה, א' מיט די (אלע רמ"ח) אברים, א' מיט כוונה, מיט התמדה, מיט פליס. א' פאר עולם-הבא, א' לטובת-הכלל. א' פאר זיך, א' ביי יענעם, א' זאל יענער. א' אן הענט און אן פיס. א' אן קאפ. א' אויף דער גאנצער פארע — [פריער וועגן א פארביק, דערנאך פ'ג וועגן מענטשן]. א' אויף אן די ארבל ווערן געשוואלן — איר, וועגן א פוילן. * מיט אויסגעשאבענע קישקעס = מיט דער גרעסטער אנטערענונג. * א' אויף אלע פראגטן = פון פארשיידענע זינטן, מיט פארשיידענע ענינים. * א' אין די וועגלעך = ארומשלעפן זיך כדי עפעס צו דערגרייכן. מיט אן אנוויי אויף ציט: א' איבערשעהן, א' ביו אין דער טיפער נאכט. א' בנטאג און בינאכט. א' 15-16 שעה אין א מעת-לעת אדוו.

„ארבעט, מיידעלע, וועסטו האבן א קליידע-לע", פויל. „דעם ערשטן תירוץ זאלסטו זאגן, דו האסט געארבעט שפעט", פל. „איך לעב מיר אפ זייער גוט / א' דארף איך ניט", ר' חיים ליבערמאן, פ'ון בדחנישן רעפערטואר, י"שפ, xiii, 4. שו: „א פוילער שלאפט זיצנדיק און ארבעט ליגנדיק". „א בעל-מלאכה ארבעט פאר דעם עסקן און עסט פאר דער ארבעט"; „אליין קען מען עסקן, נאך ניט ארבעטן"; „אז מע קלערט אום שבת צו פיל, ארבעט מען ווייניקער אינ-

שווער צו פארבייטן. אויך: **ארבעטסלאזן**. **ארבעט(ס)לאזיק**, נר. וואס האט ניט קיין ארבעט, הגם ער זוכט ארבעט אויף צו לעבן. וואס בלייבט (איז געבליבן) אן א שטעל. א'ער פארדינער פאר דער גאנצער משפחה. די פינף פראצענט כמעט — באשטענדיקע א'ע. א'ע הענט. אן א'ער פאכמאן. א'ער געזעל. ארויסהעלפן א'ע אדער סתם ארעמע מענטשן. ארומדרייען זיך איבער די גאסן ווי אן א'ער. דורכמאכן שווערע יארן, זיין א'. „האט דער מאגיסטראט ... ארעסטירט א פאר הונדערט א'ע נעגערס און געצוואונגען צו ארבעטן פאר דער שטאט", דא, פון בערלין ביו טאן-פראנציס קא. ... ווארשע 1930, ז' 255. „האט געארבעט אין פארביק, געווען א', געהונגערט", יוסף סמאלאזט, 'ביים אפענעם קבר, היים און פרעמד, לאדזש 1937.

-**קייט**. די גרויסע א' צווישן די קוילנ-רעבער. די א' פארשפרייט זיך בלייך-שנעל. די א' שטיגט (פאלט). „פארגיכערן די טעמפן פון דער אינדוסטריאלזירונג פון לאנד, די ליקוידירונג פון א'", די רויטע וועלט, כאראקאוו 1930, Ne 12-11.

ארבעטלוין — 99: ארבעטסלוין. דער, ען. לויך, באצאלונג אין געלט אדער אין שוה-כסף פאר ארבעט. „דער א' פון דעם עבד געהערט צו דעם האר", ב'א-חציעא, כב.ב. „דאס שמיטה-יאר איז משמט א חוב... די באצולונג פון אן ארבעטער איז שמיטה ניט משמט... אויב די א' קומט פאר טאן אזא ארבעט וואס הערט אויף אום שמיטה-יאר, איז עס יא משמט", פיעט, שביעית, ה, א.

ארבעטלייט — 99: א'סלויט. די, במ. אצ — א'מאן. מענער וואס ארבעטן. „דאן דוא הער ברינגט צעהן ארבייטש לייט / דאן זיא אין נשארט טראגן אויף רשטי, 190 פויל. חסלים, ט/ג. „די א'סלייטע, אלע קוקן / אויף דעם קראנקן מיט א וויי. / זיי קוקן אויף זיין מידן רוקן / וועלכער קרימט זיך ביים געניי", מר, נ"י 1908, ז' 38.

ארבעט מאכט פריי — זאן. אויפשייפט אין דינשט אויפן אריינגאנגטויער אין איר-שויער (← 506) לאגער, אויך ביי אנדערע אויסראט-לאגערן, ווי מיינדענק. „זיין פלעגן צוגעבן: פ'ון לעבן אדער אין קרעמאטאריום איינס — צוויי — דריי, בלומ, י"שפ xvi, 4.

ארבעטמאן — 99: א'סמאן. דער, מענער, לייט. מאן וואס ארבעט, וואס לעבט פון ארבעט. „עס וואר איין מאל איין ארבייטס מאן, דער טעט שווערע ארבייט פאר איין גרינגן לויך, משל הקדמוני, אויסטרהא תקניתי. „א גוטער פריינד! ווען איך וועל שטארבן, / טראגט צו מין קבר אונדזער פאן — / די פרייע פאן פון רויטע פארבן, / באשפריצט מיט בלוט פון א'סמאן, ד. עדעלשטאט, פאלקס געדיכטע, נ"י תרס"ד, ז' 33.

ארבעטימוראטיקע — די, ס. מוראשקע

פארשונג פארנעמט זיך מיט זיי, אבער עס איז נאך וויסנשאפטלעך ניט אויפגעוויזן אז דאס איז טאקע א ממשות און ווערט דערווייליק, צייטווייליק אנגענומען, וועל עס העלפט מיט, איז ניצלעך ביים שטודירן און ביים דערקלערן דערשיינונגען. „די וויסנשאפט זוכט אונדז צו געבן א בילד פון דעם עקזיסטירנדיקן לעבן, און אויב דאס גיט בילד איז ריכטיקער אדער עס איז א בעסערע — א'סיפהאטעווע — מוזן מיר אלע פריערדיקע השערות אועקווארפן", שו, לעזער, דיכטער, קריטיקער, ז' 169.

ארבעטהענט — די. געוויינלעכער ב: אר-בעטער. זיך גייטיקן אין נאך א'. וואס טוט מען מיט אזוי פיל א'?

ארבעטוואך — די, ז. (צאל) טעג אדער שעהן אין דער וואך צום ארבעטן. אונדזער א' איז 35 שעה. אן א' פון פינף טעג. אויך צאל וואכן אין א יאר. „דער לערער אין א מיטלשול האט סך-הכל צווישן 38 ביז 40 א' אין א יאר".

ארבעטזאם — א'די. דטשמ. אפט געניצט און שווער צו פארבייטן. וואס איז פאקא צו ארבעט, וואס איז טועריש. וואס וויינט ארויס ענערגיע, וואס איז ספרייטע, איז פליסיק. אן א' לעבן. א'ע, ניכטערע און ניט-פארגרעבעט מענטשן. א'ער קיבוצניק. אן א' פאלק. „עס איז אומגעקומען א שטאט מיט יידן, ערלעכע א'ע, וועלכע האבן ביו זייער אומקום געגלייבט אין מענטשלעכן יושר", מרדכי באכנער, אין 190 כושאנאוו, רעגנסבורג תש"ט ז' 226. **א'קייט** — „דער יודע איז צו עטוואס מעהר פעהיג ווי צום האנדל, מאן זיהט צו וואס פלייס, א'קייט און פלעסער ווילן קען [א יודן] פרענגען", ווארשוינער יודישע ציטונג, ווארשע 1867, Ne 7.

ארבעטמאן — דער, טעג. 99: ארבעטס-מאן. טאג פון ארבעט, טאג ווען מען ארבעט. „שלפערדיק אין ארבעטסטעג איז נאך אן אומפארשעמטער זון", חס, משלי, תקע"ד, י 5. „א נארמאלער א' האט דעמאלט געהייסן צווישן צוועלף און פערצן שעה א מעת-לעת", יקב שאצקי, אין טשענסטאקא-ווער יודן, נ"י 1947, ז' 25.

ארבעטמוטער — דער, ס. ענערגישער דורכ-פירער פון (אן) ארבעט. „און שלמה האט געזען דעם יונג אז ער איז אן א' [עושה מלאכה הוא], און ער האט אים אויפגעזעצט איבער דער גאנצער לאסטארבעט פון דעם הויז פון יוסף", תי, מלכים א, יא, 28.

ארבעטיונג — דער, ען. געזעל. יונגער ארבעטער. לערלינג. לערניונג. „ער איז נאך ווייט צו א מיינסטער, ער איז דאך נאך אן א'".

ארבעטלאגער — דער, ז. לאגער וואהיין מען איז פארשיקט אויף צוואנגארבעט, אויף עבודת-פרך. א' געווארן א זייער אפט ווארט אונטער און נאך דער גאנצער הערשאפט.

ארבעטלאזן — א'די. דטשמ. אפט געניצט און

8. אַקוווּ & טרוו. דזו אויסארבעטן. טאָן אַ באַשטימטע אַרבעט. אַ די ערד. אַ מעבל, אַ טליתים, אַ מלבושים, אַ זאָקן. אַ לעדער. אַ זאָלען. אַ צוימען. אַ זאָק = בעט דער ערשטער וועלט־מלחמה, פּאָד: זיך שלאָגן געשמאַק, מלחמהווען ווי אין פּסוק שטייט, פּתחיה פּרימער, ייִשפּ, vii, ז' 66. „די נשמה קומט אין מענשין דורך דיון מלאך... אונז דיון מלאך אַרבייט דיא נשמה אונז אונטיר ווישט איר דיא (פּילוסאָפּים)“, בע, לז,ב.

9. אַרכ. גורם זיין אָדער האָבן ווייטיק, עגמת־נפשׁ. „עצבו = ערבייטן“, ריכילי 8, תהלים, נו, 6.

מיט זיך — „עס אַרבעט זיך גוט“. „עס אַרבעט זיך גיט“.

אַרבעטונע/מער — דער, ס, מצ ווי אצ. ווער עס נעמט, קריגט אַרבעט ביים אַרבעטגעבער, ביי דעם וואָס צאָלט פֿאַר דער אַרבעט. „אַ עס פֿעלן גיט קיין אַיס איז שווער צו העכערן דעם אַרבעטליין“.

אַרבעט(ס) — צונויפֿהעפֿט וואו דער ערשטער טייל איז אַרבעט מיט אַ פֿאַרבינד־סמך צווישן ביידע טיילן. [אין אַ צאל עלטערע און אינגער־פֿונדעוועטע ווערטער איז דאָס וואָרט גע־קומען שוין צוזאַמען מיט דער סמך. אַלגע־מיינער אָנווייז: עס קען גיט זיין קיין סמך אויב דער ערשטער טייל איז פֿון אַ ווערב; עס קען יאָ זיין אַ סמך, אויב עס העלפֿט צו פֿאַרגרינגערן דאָס אַרויסרעדן.]

ביי אַרבעט — אין צונויפֿהעפֿטן וואו עס איז נישט גרינג צו דערגיין צי מע האָט דאָ אַ ווערב אָדער אַ סמך. קען מען דאָ פּסקענען אויף ביידע אָפֿנים און עס איז נייטיק זיך צו רעכענען מיט קלאַנגיקייט. (ס) אין קלאַמערן — דאָרטן וואו עס איז בעסער אויסצוקומען אָן סמך, אָבער דאָך באַגענגט מען אויך אַ סמך; ביי צונויפֿהעפֿטן אין קורסיוו ווערט בפֿירוש רעקאַמענדירט נישט ניצן קיין ס. (א)־אומפֿעאיק, (ס)־אונטערעמונג, (ס)־אינוואַך, (ס)־איני־הייט, (א)־אַמט, (א)־אַרט, (ס)־באָדינגונג, (ס)־באַטאַליאָן, (ס)־בַּהמָה, (ס)־בִּיריגאַדע, אַגעבער, אַגעלט, אַגעמינישאַפֿט, (א)־גרופּע, אַהענט, אַייליק, (א)־כּוּחַ, (א)־לאַגער, (א)־לוינ, (א)־לוסט, (א)־ליכט, (א)־מאַטע־ריאַל, (א)־מאַן, (א)־מאַרק, (א)־מעגלעכקייט, (א)־מענטש, אַנעמער, אַעלעמענט, (א)־פּאַזיציע, (א)־פּלאַן, אַס־פּונקט, (א)־פּלאַך, (א)־פּאַרטיילונג, (א)־פּעאיק, (א)־קאַפיגענט, (א)־קאַלאַנע, אַיקאַמאַנדע, (א)־קאַרטע, (א)־קראַפֿט, (א)־ראָד.

אויסמינן ס, ווען דער צווייטער טייל פֿון צונויפֿהעפֿט הייבט זיך אָן מיט ז, זש, טש, ס, צ, ש, דוגמאות: אַזאַל, אַזוכער, אַזשורנאַל, אַזשילעט, אַזשאַרטער, אַזיסטענס, אַז־סִבִּיבָה, אַזיצט, אַזישוטעלונג, אַזשעה, אַזשול.

עס ווערט רעקאַמענדירט ס צווישן צוויי טיטן: אַרבעטסטאָג, אַרבעטסיש. אויך

אַראַפֿברענגען אויף שבת, יפ, ז' 129. „ווער שמועסט און זיי גייען אום ווי די חסידים ראשונים און אַ גאַנץ שטאַרק פֿאַרטראַכט אין די עולמות עליונים“, טעיאַטאַר, ז' 28. „ער פֿלעגט ריידן מיט הענט און פֿיס, אַרבעטן אויף אַלע כּלים און אַפּגיין מיט שווייס“, ממוס, מסעות, ז' 91.

3. מאַכן אַ טומל, אַן איבערקערעניש. „ביז הצות אַ די שדים, נאָך הצות האָבן זיי קיין שליטה נישט“. אַ אויף טיש און אויף בענק. אַ מעשים = א) טומלען, שרייען, שטיפֿן, ווילדעווען, מאַכן סקאַנדאַלן. „ביד־הומנים קענען די חדר־ינגלעך אַ מעשים“; ב) זייער שטאַרק זיך אָנטערענען, אַרומלויפֿן, זיך מען ביז גאָר כּדי עפעס צו דערגרייכן. אַ מעשים צו דערגערן ווייב און קינדער און לסוף גאָר דערלייגן דעם לעצטן גראַשן. „די געלעגערס אונטער זיי אַ: סקריפען, קרעכצן, גיבן אַפּ קאַנצערט“, ממוס, ווינטש, ז' 207.

4. לערנען תּורה, דאָוונען. מען זיך צו פֿאַרפֿולקומען. אַ איבער זיך כּדי צו קומען צו יראת־שמים. „דען רשע דער דאָ האָט פֿאַר זיננס הערן קיין מורא / אונז נישט מאַג אַ אין דער תּורה“, ספר משלים, פּדמ תּמ"ז, נו,א. „לעולם אַל ציט זאָל איין איטליכר תּורה לער־נין און זאָל אַכטן און טראַכטן דש ער זאָל ערביטן אין דער תּורה“, לטו, קו,א. „ווען דער מענטש וואָלט אזוי פֿיל געאַרבעט איבער זיין נשמה וויפֿל ער אַרבעט אויפֿן גוף, וואָלט ער געקאַנט אַריבערגיין איבער דעם דינינגן שני־רעלע פֿון לעבן“, אין נאָמען פֿון ר' ישׂראל בעל־שם־טובֿ, ווען מע האָט פֿאַר אים זיך געחידושט ווי אזוי אַ קונצומאַכער גייט אויף אַ שטריק. „האָט ראש־השנה שטאַרק געאַרבעט אין דאָוונען... אין קלייל“, ממוס, ווינטש, ז' 89. „ער אַ אויף איבערברעכן זיך, אויף פעולות און תּבֿוֹה“, חג, צחח אַטלאַט.

5. גנצענען. „געאַרבעט ווי אַ מכשפה אויפֿן מאַרק... זיבן מאָל געזעסן אין קיטש“, פ. בימאָ, גנבים, וואַרשע 1919, ז' 9. „דאָס ערשטע מאָל... דערהערט... אַז אַזעלכע זאָכן ווי באַגנצענען קראַמען הייסט „אַרבעטן“, אַ גאַנץ פֿיין וואָרט“, זש, טחז, 18 VIII 1963.

6. באַוועגן אַ טייל קערפּער. עפעס טאָן מיט אַן אַבר. אַ אזוי מיט דער נאָז אַז מע הערט עס אויפֿן צווייטן גאַרן. אַ מיט די ציינער און ממש אַריינראַמען אַלץ וואָס עס שטייט אויפֿן טיש. „אַרום די ווענט ביי די קאַרעטס זענען געלעגן אויף שטרוי פֿערד און געאַרבעט מיט די בייכער ווי מיט בלאַזעק“, אַפּא, אין פּוילישע וועדער, ז' 119.

7. דריטפּערזאָניק. אין אים אַרבעט אַ שר, אַ רוח, דער שוואַרציאַר. עס אַרבעט אין איר קנאה, וואָס פֿרעסט זי אויף. „אַ מאַקאַליע אַרבעט עס אין דיר“, זין אים טוט, אַרבעט די מטבע, דער איינציקער שכל איז ביי אים גאָר די מטבע, ממוס, זי אַלטע מעשה, ז' 12. אויך: אַמ. <E: it works. עס גייט, עס קלאַפט, עס ווערט אויפֿגעטאָן.

דערוואַכן; „אַז מען אַרבעט ביי האָניק, גיט (האַט) מען אַ לעק, אַז מען אַרבעט ביי טאַבעק — גיט (האַט) מען אַ שמעק“; „דער מענטש דאַרף אַ און גאָט דאַרף זיין צו הילף“; „אַז מען אַרבעט ווי אַ פֿערד, ליגט מען לעבעדיקער־הייט אין דרערד“; „ווען דער ציגינער איז הונגעריק, איז ער גרייט צו אַרבעטן“.

9: אַ ווי אַן אייל, אַן אַקס, אַן אַקס אין סאַכע, אַ בהמה, אונטער דער (אַ) בייטש, אַ ווינט, אין טאַטשקעס, אַ ידענע ער־פּסת, פֿאַר לבנען, אַ מאַשין, אין מצרים, ידן אין מצרים, אַ מכשפה, אַ סקאַטינע, אַן עבד כּנעני, אַ פּאַ־ראַבעק, אַ פּויער (פּאַרן פּריץ), פֿאַר פּרעהן, אַ פֿערד, אַ בעל־עגלהש פֿערד, אַ פּויעריש פֿערול, אַ קאַטאַרושניק, אַ רוח, אַ שד, אַ שקלאַף, ווי אַ שכירי־יום. הומ: אַ ווי אַ גראַף, אַ שטאַט־בעל־הבית, ווי אין גר־עדן.

מיט דער אַרכ פֿאַרעם: ער(ב)ן: — ריכילי 8 פֿאַרשטייט יִלְהִי (דניאל, ז' 25); „ערבייט עש, ל' טרייה“ [ת: וועט ער מאַ טערן]. „דער רשע האָלט זיין הענד איבר אַגנדר אונז וויל נישט ערביטן אונז עסט פֿון אייטל גוילה“, צאנינה, קהלת, קעג/א. „זוא שפראכן זיא [יידן צו די מצרים]: צאָלט אונז וואָש מיר בייא אַיך פֿר דינט האָבן, אַזו איין גרוש פֿאַלק אין פֿיר הונדערט יאַר צו ערביטן, דאָ וועלן מיר אַיך דאָש אַבער היידר צו שטעלן“, מחזור שלש רגלים, אַמשת 1713, קי,ב. „נמצא דאָ ערביט דר גוף אַלו דר נשמה פֿיר, דאָ איז דר גוף איין קנעכט צו דר נשמה, לטו, א,ב. „די גרושי לבט... לאָזן די טייג ליגן, ערביטן גיט שטעץ דראָן, דז מן זאל זי שטאַרק און טאַפּן דראָן צו ערביטן“, עפש, דרך הישר לעולם הבא, שקלאַח 1796, פרק כא.

„די גאַנצע צייט וואָס דער פּויעל אַרבעט ביי דעם בעל־הבית איז ער גליַך ווי דער בעל־הבית אַליין“, שהם, ו/ב. „אַרבעט אין דינע יונגע יאַרן און לאָז זיך גיט אַפּ אין דינע לעצטע יאַרן“, אמה, בן פּדק, ווילנע 1865. „ווי אזוי ער אַרבעט מיט דעם בלוטיקן שווייס, ווי אזוי ער קריכט אין בלאַטע, ל. בינשטאַק, בב ר' שלמה בערלינער, להאָחו 1896, ז' 5. „צוליב דעם פֿאַרלאָזן מיר אונדזערע עלטערן, אונדזער היים... און גייען אַ אויף די בערג פֿון ישׂראל אויסצוטרעטן אַ וועג פֿאַר אונדזערע ברידער“, ממוס, ביישיבֿה של מטה, ז' 52. „אַ הייסט בייקומען אַ ווידערשטאַנד“, ט. בערלס, מענטש־מאַשין, קיעזע 1927, ז' 81.

2. אָנווענדן כּלערליי מיטלען, לרוֹב רייד און העויות, כּדי צו דערגיין צו עפעס. זיך אָנווענדן אויף עמעצן. אַ אַרום עמעצן, אים מאַכן אויס־צודרייען. אַ מיטן פּיסק, מיטן מויל, גאָר מיט די ליפּן. מאַכן מיט די פּוויסטן, מיט די קולאַקעס. מאַכן מיט די הענט און גוואַלדעווען. „ענטליך האָט זיא לנג ע"ה לפי חכמתה גיערביט... דאָז זיא דען זעליגמאַן צום התן גימאַכט האָט עס בת של הקצין ר' הירץ הנוֹבֿיר“, גה, ז' 263. „זאָלט איר זען דאָרט מיט די נגידים צו אַ זיי זאָלן דעם רבין זאָל לעבן אַהין

אין אַזאַ ציוניסטישע פֿעסטיבאל ווי אַס־פֿראַדוקט, וואו ס פֿאַרגרינגערט דאָס אַרויסרעדן.

אַרבעטס-געמיינשאַפֿט — די, ין. פֿאַר- שפּרייט אין געטאָס פֿון ראַדעס, קראַקע א.א. וואַרשטאָט וואו די ייִדישע צוואַנגאַרבעטער האָבן אויסגעאַרבעט פֿאַרשיידענע אַרטיקלען פֿאַר דער דזשטישער אַרמיי בעת דער 2. וועלט-מלחמה, בלומ, ייִשפּ, xvi, 4. אין אַלע אַנדערע פֿאַלן: אַרבעט-געמיינשאַפֿט מיטן 3: בשותפותדיקייט פֿון אַן אַרבעט.

אַרבעטסמאַג — דער, טעג. — אַרבעטסמאַג. [סיווערס רעקאָמענדירט די פֿאַרעם מיט 8, ווייל עס פֿאַרגרינגערט דאָס אַרויסרעדן. אַזוי אויך און]. „מע האָט די יונגען געמוזט נאָכ געבן, פֿאַקירצן דעם אַ“, וויבס, אַ שטעטל, וואַרשע 1930, ז' 26. „דער אַ [אין קאַנצענטראַ צייט-לאַגען] האָט זיך אָנגעהויבן פֿיר פֿאַרטאָג, דאָס בוי 19 פֿון לובלין, 1952, ז' 529.

אַרבעטס-טויט-לאַגע — דער, ין. ס׳די אומלעגאַלע זעלבסטהילף-אַרבעט, ס׳די קול-טור-אַרבעט זײַט טראַוויק אין געווען דער אויפֿט פֿון זײַן [רינגבלומס] אינציאַטיוו, ר. מאַהלער, אין ספֿר טאַנק, ת״א 1970, ז' 664.

אַרבעטסטיש — דער, ין. שרייבטיש. יא, איינציאַטיק לוקסוס-טיש האָט זיך געפֿונען אויף סענעקאָס אַ צווישן די פֿאַרשיידענע... באַשריבענע פֿאַרמעטן, ייִט, דער בריוו צו נאָוואַטוסן.

אַרבעט(ס)מאַרק — דער, מערק. פיג. אַרט וואו דער אַרבעטנעמער קומט אָנבאַטן זײַן אַרבעט, זוכט דעם אַרבעטגעבער. סכּום אַרבעט-נעמערס וואָס ווכן אַרבעט. „די ייִדישע מאַסן עמיגראַציע פֿון יענער צייט האָט זיך באַוויזן אין לאַנד גראַד אין ברען פֿון עקאָנאָמישן קריזיס, ווען די קאָנקורענץ אויפֿן אַסמאַרק איז געווען גרויס“, גאַפּ, 12, ז' 5.

אַרבעטספֿליכט-פֿאַם — דער, פֿעסער. „דאָס קאַרטל וואָס עס האָט באַקומען יעדער ייד [אין די געטאָס אונטער די נאַציס] וואָס איז געווען געוואונגען צו אַרבעטן פֿאַר די דזשטן — מענער פֿון 17 ביז 55, פֿרויען פֿון 18 ביז 45. אויפֿן קאַרטל איז געווען אַ נומער, דער נאָמען, פֿאַמיליע-נאָמען, עלטער, אַדעס. מיט דער צייט איז דער נאָמען אַזוי ווי פֿאַר-שוואונדן און געבליבן איז נאָר דער נומער. מע פֿלעגט רופֿן צו דער אַרבעט לויט די נומערן; גראַדע איין טאָג, אומגראַדע אַן אַנדער טאָג, קאָווער געטאָ, פּלח, 8, בלומ, ייִשפּ xvi, 4.

אַרבעט-עלעמענט — דער, ין. אויך: אַ'ס-עלעמענט. טייל פֿון אַ פֿאַלק (געזעלשאַפֿט, סבֿיבֿה אט) אָדער אַפֿילו אַ גרופּע יחידים וואָס קען (דאַרף) אַרבעטן. „עס איז ניט נאָרמאַל ווען אַ געזעלשאַפֿט האָט ווייניק אַ'ע'ן“.

אַרבעט-ענערגיע — די, ס. אויך: אַ'ס-ענערגיע. פּוח צו קענען זײַן אַקטיוו, צו אַרבעטן. סכּום אָנשטרענגונגען ביים אַרבעטן.

אַ טוער מיט אַ באַשטענדיקער אַ'ע, אַ נער-וועזער מענטש מיט אַן אַ'ע וואָס איז ניט באַשטענדיק, פֿאַלט אָדער הייבט זיך.

אַרבעטער — דער, ס (אויך: מצווי אצ). וון — ין, קע, ס. Mhd: arbeiter. ווער עס לעבט פֿון אייגענער מי, ווער עס אַרבעט פֿאַר אַ לוינ. בפּלל יעדערער וואָס טוט אַן אַרבעט. — אַרבעטאַרער. ריכטיק 8 פֿאַרשטימט: ווער צײַט (תהלים, קכו, 2): „די ערבייטער [פתחן אונטער ע, ב, ט], פּלמ אַוכלי יגיע פּפּיהם“. טב פֿאַרשטימט פּועל „אַרבעט“, יא.א. מיט כאַראַקטעריסטישע אַדי: דרויסנדיקער, מחוצנער, אייגענער, היימישער, היגער, פֿרעמדער, אַרײַנ געפֿאַרענער, פֿוילער, אויפֿטוערישער, (אומ-) טיכטיקער, (אומ)אַקטיווער, שווערער, פּראַפֿע-סיאַנלער, קוואַליפֿיצירטער, רענטאַבלער, קוס-טאַרישער, שלאַגלערישער א.א. דוגמאות פֿון צונויפֿהעפֿטן וואו אַ איז דער צווייטער טייל: ערדאָ, פֿעלדאָ, היימאָ, נאָדלדאָ, צוואַנגאַ. מאַשינדאָ, פֿאַבריקאָ, זאַוואַדאָ, טראַנספֿאַרט אַ, שטראַןאָ, טאַגאָ, וואַדאָ, יאַרדאָ, סעזאָן אַ, אינזבאַיאָ, גאַלדאָ, זאַקאָ, לעדערדאָ, מאַטאַלדאָ, קונסטאָ, שטריקאָ, אַזונ. אַ — גער אַ — וואָס אַרבעט אַן אַ באַשטעלונג פּדי די פֿאַרטיקע סחורה שפּעטער צו פֿאַרקויפֿן אַליין אָדער לויט באַשטעלונג פֿון לאַגערינקעס: שטיקאָ, שקלאַפֿןאָ. *משה-רבינוס אַ = פֿוילער, פּאַמעלעכער אַ. דוגמאות פֿון צו-נויפֿהעפֿטן וואו אַ איז דער ערשטער טייל: אַ-אינטערעסן, אַ-אינסטיטוציע, אַ-אַמט, אַ-אַרגאַניזאַציע, אַ-אַרטעל, אַ-באַוועגונג, אַ-פֿאַר-איין, אַ-אַרדן, אַ-דעמאָנסטראַציע, אַ-פֿאַרטיי, אַ-פּראַטעסט, אַ-אידיאָלאָגיע, אַ-רעגירונג, דינ-גען, צונעמען, אָפּזאָגן אַן אַ. אינשפּאַנען אַן אַ אין דער אַרבעט. אונטערצאָלן די אַ'ס.

„דעם אַ אַ גילדן, דעם בעל-מלאכה אַ רובל“, שו.

אַ מעגן ליינענען קריאת-שמע אויף אַ שפיץ בויס אָדער אויף אַ מויער... אַבער שמונה-עשרה טארן זיי דאַרטן ניט דאווענען (וויב) תפילה, מוז האָבן פּוונה), זרעם, יג, פֿון דעם געלט וואָס די פֿאַבריקאַנטן צאָלן אויס די אַ זאָל מען אינזשאַלטן 2 פּראַצ, און פֿון דעם זאָל מען שטיצן די אַ וואָס בליבן אַן אַרבעט, ייִשפּ, 1884, № 17. „דער אַ מוז נעמען וויפֿל אַ מענטש מוז האָבן, ער זאָל ווי עס איז אויס-לעבן דעם טאָג“, פּרץ. „צו באַקומען אויס-געצאָלט די גאַנצע שכירות אַפֿילו אין דער צייט וואָס אַ איז חלילה אינזגעפֿאַלן און קען נישט קומען צו דער אַרבעט“, ד. זילבערבוש, מענטשן און געשעהענישן וו, ווין 1931, ז' 51. „... וועגן דעם קאַמף וואָס די אַקעס איז אויסגעקומען אויסצוהאַלטן...“, דער אידישער אַרבייטער, פּרעסבורג 1897, № 54, ז' 24.

אַרבעטער — דער. שפּיערערייַט. דאָס גרע-בערע וואַליקל פֿון דער פֿעלץ-מאַשין.

אַרבעטער-בונד — בונד.

אַרבעטערבונד — דער, ין. דזוו פּראַ-

פֿעסיאַנלער פֿאַראייין. „באַלד האָבן זיך אין גאַנץ ענגלאַנד געבילדעט אַ'ן... דער פּאַרלאַ-מענט האָט די פֿאַבריקאַנטן צוליב די 1825 אַ ביסל באַגרענעצט די פּרײַזייט פֿון די בונדן“, דער אידישער אַרבייטער, לאַנדאָן 1902, № 13.

אַרבעטערנאַם — די, ין. 1. גאַס וואו עס וואוינען אַרבעטער. 2. סבֿיבֿה פֿון אַרבע-טער, געזעלשאַפֿטלעכקייט בײַ אַרבעטער.

אַרבעטער-שאַקע — דער אָדער די. ביטול-וואָרט אַנטשטאַט אַרבעטער(קע).

אַרבעטערטום — דאָס. דזוו אַרבעטערשאַפֿט. נר.

אַרבעטער-רייך — דער, ין. אַ ייד אַן אַרבע-טער. „געווען זײַנען אַ'יין אין אַלע פֿיליזאָפֿיע פֿאַכן“, טעג, אַ בויס אין פּוילן, ב״א 1945, ז' 74.

אַרבעטער-פֿאַלק — דאָס, פֿעלקער. 1. פֿאַלק פֿון אַרבעטער. 2. טייל פֿון פֿאַלק וואָס באַ-שטייט פֿון אַרבעטערס. „וי ליערן מאַכן אַ שטאַרקן אינזנרוק אַנאַנק זייער... טיפּער ליבע צום אַ'פּ“, די גאַרענער שטימע, מאַסקווע 1924, № 32. „געקומען די צייט אַ דאָס גאַנצע אַ'פּ, אינזענענדיק און באַגריפֿנדיק זײַן אונ-טערדריקטהייט, זאָל אָנהייבן צו פֿאַדערן אַ חלק אין דער רעגירונג“, ... בונד... וואָס וויללען די סאַציאַלדעמאָקראַטן אין רוסלאַנד, זשענעוו 1899.

אַרבעטער-ציוניסטיש — דער, ין. מיטגליד פֿון אַ סאַציאַליסטיש-ציוניסטישער פּאַרטיי. די ערשטע גרופּעס אַ'צ'ן.

אַרבעטער-קיך — די, ין. גאַרקן אָדער ספּעציעל אינזגעאַרדנטע געזעלשאַפֿטלעכע קיך פֿאַר אַרבעטערס. קריגן פֿאַר אַ ייד אַ יורד אַ באַנע אויף אַ מיטאַג אין אַ'.

אַרבעטער-קלאַס — דער, ין. געזעלשאַפֿט-לעכער קלאַס פֿון די אַרבעטערס אין איין לאַנד אָדער אומגעטום. „אין די צייטן פֿון די סאַציאַ-ליסטן-אומפּאַסטן האָט דער אַ'ק' געהאַלטן ערשט אין אַנטשטיין“, א. קאַנטאַר איבז, וו. קאַרפּינסקי, שמועסן וועגן לעניניזם, מאַס-קווע 1934, ז' 36.

אַרבעטער-ריינג — דער. נאַמען פֿון דער אַרגאַניזאַציע פֿאַר אַלייךהילף אין די פֿאַר-איניקטע שטאַטן און קאַנאַדע, שפּעטער אויך אין אַנדערע לענדער (פֿראַנקרייך, ענגלאַנד, מעקסיקע, אַרץ-ישראל א.א.).

אַרבעטערשאַפֿט — די, ין. כּוח (קראַפֿט) פֿון אַלע אַרבעטער. דער גאַנצער שיכט אַרבע-טערס. זיך שטיצן אויף דער ייִדישער אַ' די אַ פֿון ענגלאַנד. די אַרבעטספּאַרטיי וואָס נעמט אַרום כּמעט די גאַנצע אַ'. „על-פי שכל איז נישטא קיין איינציקער טעם, פֿאַרוואָס די אַ'... זאָל איבערלאָזן די וויכטיקסטע פּראָבלעמען פֿון אונדזער לעבן אין די הענט פֿון די ניש-פּראַעטאַרישע ריכטונגען“, זשיט און, ניי 1919, ז' 174.

ארבעטפוך — דאָס. דזוו אַרבעט(ס) בהמה. אַרבעטפֿי — דזשם, נר.

אַרבעט|פֿעאיק — אויך אַ'ספֿעאיק, אַדי. וואָס איז פֿעאיק, איז מסוגל, איז אין שטאַנד צו אַרבעטן אַ סך. אַצער מענטש. קאַלאָניזירן אַ לאַנד קען מען מיט אַ לעבעדיק פֿאַלק, מיט אַן אַספֿעאיקן... מענטשלעכן מאַטעריאַל, דאָס פֿאַלק און די באַוועגונג, לעמבערג 1925, ז' 25.

יִקְיִטָא — אין די ליכטע פֿאַלן בליבט דער געוואַרטעניקער ביי זיין אַ'ספֿעאיקייט, דר' מ. לענסקי, מאַדערנער פֿאַמיליענאַקטאָר, וואַרשע יאָר, ז' 14.

אַרבעט|קראַפֿט — 99: אַ'סקראַפֿט. די 1. קראַפֿט וואָס ווירט זיך אַרויס אינעם אַרבעטן. קראַפֿט וואָס איז גייטיק דורכצופֿירן אַן אַרבעט. דער אַרבעטער מוז פֿאַרקויפֿן זיין אַסקראַפֿט, ב. פֿינגעבוים איבז, קאַרל קאַוטסקי, דער טאַציאָליזמוס פֿון א' ביו ת, ניי 1894, ז' 32. דער בעלהיבת באַצאַלט גיט דעם אַרבעטער פֿאַר דעם גרעסטן טייל אַרבעט, ער צאַלט נאָר פֿאַר דעם אַרבעטערס קראַפֿט... די ענגלישע אַרבעטער האָבן דעם אונטערשייד פֿון אַרבעט און אַ'סקראַפֿט גיט פֿאַרשטאַנען, די געשיכטע פֿון די ענגלישע אַרבייטער-בונדען, זשענעו, נאָו' 1900, ז' 72.

2. סכום קראַפֿט וואָס עס איז פֿאַראַן ביי אַלע אַרבעטער אין אַ באַשטימט לאַנד, געגנט, ביי אַ (טייל) פֿאַלק. נאָך דער עפֿידעמיע איז געפֿאַלן די אַ' די אַ פֿון אַלע קיבוצים, פֿון אַ קיבוץ, מושב א.ע. פֿאַרטיילן די אַ פֿאַר פֿאַר-שיידענע פֿאַכן (אינדוסטריעס, אונטערנעמונגען). 3. כוח צו אַרבעטן ביי אַ יחיד. אַדאַנק זיין... אויסערגעוויינלעכער אַ איז ער געווען אין שטאַנד אויסצוטראַגן די אומגעהייערע לאַסטן.

אַרבעט|ראַד — די רעדער. אויך: אַ'סראַד. די קלענערע, גרינגערע אָדער פֿאַדערשטע ראַד אין אַ רעדערקייט פֿון אַ מאַשין, ח. א. פֿינקעל, יוד' טעכני ווערטערבוך, כאַראַקאָו 1923, ז' 30.

אַרבעטשול — די, לערנשול פֿאַר קינדער, וואו די פֿראַגראַם און דער אויפֿן לערנען זיינען איינגעשטעלט אויפֿן יסוד פֿון אַרבעט. פּעדאַגאָגישע עקספּערימענטן אין דער אַ. אינ' טערעסאַנטע עקספּאַנאַטן פֿון דער אַ. די יידיש-וועלטלעכע שול האָט געשטרעבט צו זיין אַן אַ'.

אַרבעטשטוב — די. דזוו וואַרשטאַט, מאַס-טערסקיע.

אַרבעטשטח — דעם אַ'ש' אַרום דעם ווינטשטאַק טאַר מען גיט פֿאַרזייען מיט תבואה, פֿיעט. פֿלאים, ב. י.

אַרבעטשטייגער — דער, ס. די פֿראַפֿ-פֿאַראַיינען האָבן איינגעפֿירט אַ נייעם אַ'ש'.

אַרבעטשטעל — די, ז. בייטן די אַ. זוכן אַ בעסערע אַ. איבער דעם וואָס די אַרבעטס-לאַזיקייט האָט זיך פֿאַרשפּרייט, האָט די רע-גירונג איינגעשטעלט נייע אַ'ן. שטייען די קאַצעטלער אין וואַסער, צעשפּרייט איבער די פֿאַרטיילטע אַפּשניטן פֿון דער אַ'ן, ישק, שליט און אומזעג, ז' 201.

אַרבעטשיין — די & דער, ען. קאַרטל, צעטל, דאַקומענט וואָס באַווייזט אַז מע אַרבעט אָדער אַז מע מעג אַרבעטן. די יידישע אימיגראַנטן פֿון פּוילן האָבן געדאַרפֿט אַרויס-נעמען אין פֿראַנקרײך אַ'ען. ווען מע האָט ביי אַן אַבלאַזע אין געטאָ געפֿונען יידן אַן אַ'ען, האָט מען זיי געשיקט אויף שמעליץ, אין די קאַלאָניאָונס אַרײַן. דער איינציקער שאַנס צו בליבן לעבן איז געווען דער אַ'ן, ש. יאָני קעלעוויטש, אין ברוינײַץ 99 זכרון, 1953, ז' 501.

אַרבעטשעה — די, ז. די שעה פֿון (פֿאַר) דער אַרבעט. קומען אויף קורסן נאָך די אַ'שין. זיין אויסגעמאַטערט נאָך די לאַנגע אַ'שין. די פֿראַבעס פֿאַר דער פֿאַרשטעלונג האָבן געמוזט פֿאַרקומען אויפֿן חשבון פֿון די אַ'שעהן. די מענער האָבן פֿאַרדינט צווישן 4 און 5 רובל אַ וואָך פֿאַר אַן עלף-מיט-אַ-האַלבער אַ'ש' אַ טאַג, יעקב שאַצקא, אין טענענטאַווער יוד, ניי 1947, ז' 24.

אַרבעטשפּיל — די, ז. שפּיל וואָס איז פֿאַרבונדן מיט עפעס אַן אַרבעט. אַ'שין אין קינדערגאַרטן. אַ'ש' אין די נידעריקערע קלאַסן פֿון דער אַרבעטשול. דער דאַקטער מוז אַכטונג געבן אַז די אַנשטרענגונג פֿון די שפּילן זאל זיין צוגעפֿאַסט צו דער פֿיזישער אַנטוויקלונג פֿון קינד און די אַ'שין אין באַוועגונג-שפּילן זאלן זיך האַראַמאַניש ביינאַן, דר. א. אַלגראַוידאָ, איבז, דר' גוסטאַוו טוגענדרייך, דערציאונג פֿונם קליניקני, בערלין 1927, ז' 46.

אַרבעים — [אַרבעאַים]. תח > בראשית, ז. 17 א. די צאל פֿערציק. נאָך כמעט אַ יונגעמאַן, איד מיין אַרום אַ'ן, ממוס, דאָס קליינע מענשעלע. וויפֿל ביסטו אַלט? אַרום אַ דאַכט מיר?, אנוכי, אַמאַליקע יאָרן.

אַרבעים חסר אַחת — [כאַסייר אַכאַס] פֿראַזע. תח. > מכות, ג/י. פֿערציק ווינציקער איינס. 1. די 39 שמיץ פֿאַרן עוֹבֵר זיין אויף געוויסע לאַזן פֿון דער תורה. 2. בכלל פֿאַרדינטע שמיץ. ער איז ווערט אמתע אַ'ן ח' אַ'ן, ש. אַנז, דאַרף מען זיך אַרבעטן-בלען אַ'ן ח' אַ'ן. 3. די צאל וויפֿטאַרבעטן <— אַב-מלאכה, 22 וואָס זיינען אַסור אום שבת.

אַרבעים יום קודם יצירת הוולד — [ייים קוידעם יעציראַס האַוולאַד] זאָן תח. > סוטה, ב.א. פֿערציק טעג איידער דער חלד (עמבריאָן) פֿאַרמירט זיך [צווייטע העלפֿט: בת-קול יוצאת ואמרת בת פלוני לפלוני, ד"ה יעדער זיווג איז מן-השמים]. אין דער גמרא

איז פֿאַראַן אַ מאמר: אַ' י ק' י ה' מכריים בת פלוני לפלוני, אָבער מע רופֿט גיט אויס אַז זיי זאלן לעבן בשלום, טמז, 1968 II 12.

אַרבעי-כּוֹת — [אַרבע קוויסעס] די. במ. > פסחים, צ.ב/ט. פֿיר כּוֹסות וויין צו טרינקען אין די סדרים-נעכט: ביי קידוש, נאָכן זאָגן די ערשטע העלפֿט פֿון דער הגדה, נאָכן בענטשן און בייים סוף פֿון דער הגדה; מע מאַכט אַ ברכה 'בורא פרי הגפן. אַפֿילו אַן אַרעמאַן, וואָס לעבט פֿון צדקה איז מחוייב מקיים צו זיין די מצוות פֿון אַ'ב'. ער מיינט גיט די חרוסת נאָר די אַ'ב', פּוול. פֿון די אַ'ב' ווערט מען גיט שיכור, שו. — פֿון הרבה כ' קומט קיין גוטס גיט אַרויס, ווש, אַרבע-הרבה = אַ סך]. ער איז אזוי פֿרום אַז ער היט אַפֿ אַ'ב' יעדן טאַג, פּוול. דער חסיד האָט דערוואַלט אַנגעגרייט וויין אויף אַ'ב', קח. לעמבערג 1875.

אַ טיכל מיט ראַזינקע-וויין אויף פּסחדיקע אַ'ב', פּרוג, ו' צום נייעם יאָר, 1889. קונים וואָס קומען צו מיר אויסקלויבן אַ'ב' ווייני, ש.ע. לַפֿנֵד יוֹסֵטֵב, ז' 11. אויך אַן אַפֿאַרינדונג מיטן סדר, וועגן אַ סך טרינקען. ביי ש.ע: איבערקערן די פֿינפטע פֿון די אַ'ב'"; נאָך דעם זיבעטן כּוֹס פֿון די אַ'ב' "זי איז עוסקת באַכילה און גיסט אַרײַן אַ'ב' כּסדר. איר מוזט וויסן אַז די באַצנע רפואה איז דאָ נאָר אַכילה ושתייה, חנניה חוואַט, הומאַ-ריסטישע ערצעהלונגען, וואַרשע תרע"ב, ז' 11.

אַ'ב' ש'ל מצווה — [שעל מצווע] די. אַ' ב' (ביינעם מקיים זיין די) מצווה (פֿון קבֿורת-המת). [קבֿרנים אין שטעטלעך פֿלעגן זיך נוהג זיין צו מאַכן אַ שטעפֿסל פֿאַר און נאָך דער קבֿורה]. די נושא-המיטה טרינקען אַ'ב' ש' מ' פֿאַר און נאָך דער מעשה, קמ. 1869, № 4.

אַרבעי-כּוֹת — [קאַניפֿעס] דער, ז. 99: אַ'ביל — דאָס. > זֵדֵרִים, כב, 12. פֿיר עקן. טלית-קטן [טאַלעסאַקאַטן]. די אַ'ב' זיינען פֿון וואָל, פֿון לימונט דריי-פֿערטל אייל די לענג, אַ האַלבע אייל די ברייט. מע טראַגט אַ'ב' אויפֿן לייב אָדער אויפֿן העמד כּדי מקיים צו זיין די מצווה פֿון ציצית. פֿון די לעלעך אין די פֿיר עקן הענגען אַראָפּ אַרײַנגעמאַכטע ציצית. אַז מע טוט אַז די אַ'ב', מאַכט מען די ברכה "אשר קדשנו במצוותיו וצונונו על מצוות-ציצית". מן זול וואול איין גנצן טג איין אַ'ב' אַן טראַגן, 99 המנהגים, אַמסט 1723, ד.ב. טון דיא לייט גיט רעכט, דיא אין דיא שול איין אַ'ב' בענשן אונ' האָבן איין טלית אין שטענדר ליגן, ר' שלמה זלמן לונד, קהלת שלמה, אַמסט 1744. ווען איין ציצית איז פּסול געוואָרן איז אַסור צו גיין אין דעם אַ'ב'". דרן אדם, ווייליידט 1860. "סקיליידט (סיפּאַסט) אים ווי אַ חזיר (הזוט) אַן אַ'ב' (ציצה) כ"י, פּוול: "סיקלעמט אים אונטערן אַ'ב' כ"י = ער איז הונגעריק, אַ בלוי קיטע-ווענעם אַ'ב' מיט אַ קעלנערל פֿאַרן האַלד, יא. שטערנטיכל, לייפּציג 1862. ווער עס האָט אַן אַ'ב' פֿון פּשתים

לפון) און וויל ציצית אַנמאַכן וואָס אויס וואָל איז, מוז מען אין דעם נקבֿ אינווייניק מיט אַ שטיקל לעדער אַרוממאַכן וועגן שעטנוץ, הרבֿ א. ברודא, הליכות עולם, אונגוואָר 1864, ח/א. „אין אונגערן זינען די אַ״פֿ קלענער. זיי זאָגן, זיי שעמען זיך צו קומען פֿאַר די פּריצים אין לאַנגע טליתים קטנים, מנשה אונגער, טמז, 1967 II 22.

ארבע פנפות הארץ — [האָרען] די.

פּראָזע. תּח. > ישיעה, יא, 12. ׳פֿיר עקן פֿון דער ערד, מזרח, מערבֿ, צפֿון און דרום, ד״ה: די גאַנצע וועלט. ׳די צעשפּרייטע פֿון יהודה וועט ער אויפֿקלעבן פֿון די אַ״ כ״ ה״. ׳אין איין וואָך זאָל מען קריגן אינגלאַדונגען פֿון אַכט שטעט פֿון אַלע אַ״ כ״ ה״, שע, בלאַנזענדע שטערן וו, וואַרשע 1922, ז׳ 187. ׳און זרע אַברהם... צעשפּרייט איבער שבעה ימים, צע זייט אויף אַ״ כ״ ה״, פּראָ, געדאַנקען און א״ ד״ע, ׳זכרונות׳, < אַ פּנות העולם.

ארבע מאות שקל כסף — [שעקל קעיסער]

פּראָזע. תּח. > בראשית, כג, 15. ׳פֿיר הונדערט שקל זילבער, [צווייטע העלפֿט: ׳ביני ובין מה היא׳ — צווישן מיר און דיר, וואָס איז עס?]. דאָס האָט געזאָגט עפֿרון, ווען אַברהם האָט געוואָלט אָפּקויפֿן בני אים דאָס פֿעלד פֿאַר אַ קבֿר. געניצט מיט בב: א) אַ קאָפּוליער אָנצוהערעניש אַז כּ״ד״כ אין דער מקה. ׳ר׳ יוד, איר ווילט דעם פֿוטער? דער פּרייז? א״ מ״ ש״ פֿ׳... מה היא?׳; ב) נישט טיקער סכום, שיבוש, אַ רענדל אַרויף, אַ רענדל אַראָפּ, א״ מ״ ש״ כ׳... נישט כּדאי זיך צו דינגען״.

ארבע מיתות בית־דין — [מיסעס־בעזון]

די > טנחדין, ז/א. 1. ׳פֿירערליי טויט־שטראַפֿן: א) פֿאַרשטיגען, סקילה, ב) פֿאַרברענגן, שריפה, ג) דערהרגענען מיט אַ שווערד, הרג, ד) דערשטיקן, חנק. ׳דר באַרמיגי מלאכי־חבלה, זי זענען דאָרטן דן אַ״ מ״ ב״ד״, מעשה עמנואל, שקלאַוז? 1814. ׳ישראל... טוען לידן די אַ״ מ״ ב״ד... פֿון וועגן דען הייליקן נאָמען״, א״יין נ״ע ש״ס תּחנה, פּיעטרי קאָו 1881.

2. שטראַף בכלל. טאַרטורן, עינויים, אָפּק״ר מעניש. ׳איך בין חייבֿ אַ״ מ״ ב״ד, איך האָב געזינדיקט פֿון אָנהייבֿ ביז צום סוף׳, הרבֿ נ. נ. הנובֿר, ספר שׁערי ציון, זשיטאָמיר 1849. [מען האָט זיי אָנגעבונדן בני די ווידלעך פֿון די פֿערד און מען האָט זיי געטאָן גרויסע יסורים, אַ״ מ״ ב״ד״, מעשה ירושלים, וואַרשע 1889. ׳איז אים דערפֿאַר געקומען קרימינאַל, אַ״ מ״ ב״ד״, שע, ׳מעשיות 1001 נאָכט׳, ׳ניט מיט אַ״ מ״ ב״ד״ פֿאַרבעסערט מען די זינדיקע וועלט׳, פּראָ, די פֿרומע קאָץ. ׳אונדזער צע׳ זיאוונג צווישן די פֿעלקער [אין] געוויס געווען איינס פֿון די... מיטלען, דורך וועלכע אונדזער פֿאַלק איז פֿאַרהיט געוואָרן פֿון די אַ״ מ״ ב״ד״, זשיט׳ v, נ״י 1917, ז׳ 113. שפּאַטיק, אַמ —

פֿיר וועבער פֿון רבנים; פֿיר רביצינס [מיסעס = אַ פֿרוין].

ארבע מאות פרסה — [מייאויס פֿאַרסע]

פּראָזע. תּח. > מגילה, ג/א; אַ״ מ״ פֿ׳, ׳פֿיר הונדערט (פּערסישע) מזלי, [צווייטער טייל: ׳על [אַל] אַ״ מ״ פֿ״ — אויף פֿיר הונדערט מזלי, געניצט מיטן ב: גרויסער שטת. ׳האָט דער רבי זיך אַזוי אויסגעטענהט מיט אַ בת־קול איבער אַ שטח פֿון אַ״ מ״ פֿ׳ ע״... אַפּא, אַלײ, ז׳ 79.

ארבע על ארבע — [אַל... אַל...]

תּח. פֿאַרביטן אַפֿט אויף די על די. 1. שטח פֿון פֿיר איילן די לענג און פֿיר איילן די ברייט; קוואַראַט. 2. אין גרויס ענגשאַפֿט. ׳ער וואוינט אין אַ שטיבעלע אַ״ ע״ אַ״״.

ארבע פנות (ה)עולם — [פּינעס (ה)אַ־אוילאָס]

די. פּראָזע. תּח. > לויט יחזקאל, מג, 20. ׳פֿיר הוינקלען, עקן פֿון דער וועלט׳ ד״ה פֿון אומעטום. ׳מיט דער ציטע האָט עס [צו אונדן]... פֿאַרטראָגן פֿון אַ״ פֿ׳ ע״... אַ גאַנץ היפש געצינדל״, יל, מיין ספר זכרונות, אַדעס 1883, № 4. ׳די קונים וואָס מע וועט ערשט אויסזוכן אין אַ״ פֿ׳ ה״, ב. פֿינגעבוים איב, קאַרל קאַוטסקי, דער סאַציאַליזמוס פֿון אַ״ ב״ז תּ, נ״י 1894, ז׳ 36. ׳בב די גוטע־יידן קומען זיך צוזאַמען חסידים פֿון אַ״ פֿ׳ ה״, יצחק משה באַדנר, צבֿיה פֿון אַדעסא, לעמבערג 1905. ׳די קעפֿ זענען נאָך צעשפּרייט און צעזיט אויף אַ״ פֿ׳ ה״, פּראָ, ז׳ נ״ע באַוועגונג.

ארבע פרשיות — [פֿאַרשעס] די. > מגי

לה, כט/א. 1. ׳פֿיר פרשות, וואָס מע לייענט ספּעציעל צו מפֿטר אין די פֿיר שבתים פֿון ראַש־חודש אָדער ביז ראַש־חודש ניסן: א) פֿ׳ שקלים [.. שקלאַים] וועגן האַלבן שקל, צו דעקן די הוצאות פֿון בית־המקדש [שקלים, א, א]; מע לייענט די פּרשה פֿי תּשא, אין וועלכער סירעדט זיך וועגן שקלים. [שמות, ל, 16-11; הפֿטורה: מלכים ב׳, יא, 17 — יב, 17] שבת ראַש־חודש אָדער, אָדער שבת מִבְּרַכִּים, ווען ראַש־חודש אָדער פֿאַלט אויס אינדערוואָכן; ב) פֿ׳ זכור, שבת פֿאַר פּורים, זכור את אשר עשה לך עמלק, דבֿרים, כה, 17-19; הפֿטורה: שמואל א״, טו, 34-1]. דאָרטן ווערט דערמאַנט עמלק וואָס פֿון אים שטאַמט המן הרשע; ג) פֿ׳ פּרה [.. פֿאַראַ — די רויטע קו] במדבר, יט, 22-1; הפֿטורה: יחזקאל, לו, 38-16. [אויב עמעצער איז געוואָרן טמא דורך אַגרידן אַ מת האָט ער נישט געטאַרט מקריבֿ זיין דעם קרבן פּסח, סײַדן ער האָט זיך גערייניקט מיט וואַסער וואָס איז געמישט מיט אַש פֿון דער פֿאַרברענטער פּרה אַזומה]. אין אַנדענען דערפֿון לייענט מען די פּרשה שבת פֿאַר פרשת החודש; ד) פֿ׳ החודש [.. האַכידעש] וואָס הייבט זיך אָן מיט ׳החודש הזה לכם׳ [שמות, יב, 20-1; הפֿטורה: יחזקאל, מה, 16 — מו, 18]. דאָרטן רעדט זיך וועגן קרבן־פּסח. מע לייענט די פּרשה ראַש־חודש ניסן ווען ס׳פֿאַלט אויס שבת, אָדער שבת מִבְּרַכִּים, ווען ראַש־חודש פֿאַלט אויס

אינדערוואָכן. (מגילה ג, ד). אין אַן עיבור־יאָר לייענט מען די אַ״ פֿ׳ אין אָדר שני. איטלעכער שבת ווערט אָנגערופֿן אויפֿן נאָמען פֿון זיין פּרשה: ׳שבת פֿרשה שקלים׳ וכד. מע זאָגט ספּעציעלע יצרות.

2. פֿיר פּרשיות אָנגעשריבן דורך אַ סופֿר אויף פֿאַרמעט אין די בתים פֿון די תּפֿילין: ׳שמע׳ (דבֿרים, ו, 9-4) — אינהאַלט: אַחזות הבורא: ׳זיהיה אם שמוע׳ (דבֿרים, יא, 21-3) — קבלת־עול־מלכות־שמים; ׳קדש׳ (שמות, יג, 10-1) — יציאת־מצרים; ׳זיהיה פי יביאך׳ (שמות, יג, 16-11) — כיבוש־הארץ. [אין וועלכן סדר מע דאַרף די פּרשיות שרעבן — איז אַ מחלוקת צווישן רש״י און רבנו תּם].

ארבע רוחות — [רױכעס] די. > רמיה,

מט, 36. ׳פֿיר הוינטן, עקן. צום טעוול, גיי צו די אַ״ ר׳. ׳די ציטע מטטרונס... הערט פֿון אַ״ ר׳ אַ געזאַנג פֿון זאַווערױכעס, צייט, מטטרון.

אַ״ ר׳ העולם — [האַאוילאָס] די.

> לויט זכריה, ו, 5: ... השמים, ׳פֿיר זעכטן (עקן, הוינטן) פֿון דער וועלט. ׳זיי זאלן זיך נישט זוכן... געשעפֿטן פֿון דער וועלט... נישט פֿאַרשפּרייטן דאָס ביסל געלט אויף אַ״ ר׳ ה״, פּראָ, ׳פֿיר דורות — פֿיר צוואות. אַ״ ר׳ ה״ שטייען הפֿקרדיק אַרום און לויערן, אצג, פֿאַרנאָכטן גאַלד, ז׳ 74.

ארבע תעניתים — [טאַניסיים] די. ׳פֿיר תּעניתים, [זכריה, ה, 19]. א) עשרה־בטבת

(צום העשירי; רעכנדיק פֿון ניסן איז טבת דער צענטער חודש) — נבֿוכדנאצר האָט פֿאַלאַגערט (ירושלים; ב) שבעה־עשר בתמוז (צום הרבֿעי); דער פֿינט האָט אַנגענומען די שטאַט; ג) תּשעה־באבֿ (צום החמישי) — דער בית־המקדש איז חרובֿ געוואָרן; ד) צום גדליה (צום השבֿעי ע״), דער דריטער טאָג אין תּשרי, צומאַרגנס נאָך ראַש־השנה, וועלל מע האָט געטייט גדליה בן אַחיקם, און נבֿוכדנאצר האָט פֿאַרטריבן די שארית־הפּליטה פֿון לאַנד. געהערט האָט ער אַז עשרה־בטבת איז אַפּשר איינער פֿון אַ״ תּ, האָט ער ווי אַלע עמי־הארצים געמיינט... האַרבע תּ״, יא, שטערנט־כלל, ל״פּציג 1861, ז׳ 18.

אַרבעים — דער, מצ ווי אצ, ן. Mhd:

erbeis. פֿעלד־אויך־גאַרטן־געוויקס און זאַמען פֿון דעם געוויקס אין שויטן. קליינע, קמלעכ־דיקע, גרינע, ענלעך צו בעבלעך. גארטן־אַ, געזאַטענער אַ, גרינער אַ, יונגער אַ, זיסער אַ, צוקער־אַ, צוקער־וואַנער אַ, צימעס־אַ, קאַמעס־אַ, פֿערדישע אַ. אַ־גריין, אַ־וופּ, אַ־וויך. קליין ווי אַן אַרבעטל, אַן אַ״ די גרייס, צעקמק לען זיך ווי אַ. קלייבן (ווערעמודיקע) אַ. האָבן אַ אין די זאַקן (שיך) = זיך פֿילן זייער אומבאַקוועם. אַנשיטן זיך אַ אין די זאַקן — זיך פּשניקן דוירכדעם כּדי אַפּצוקומען אויף דער־וועלט פֿאַר די זיג. אַרבינע־אַקן אַ = אַרבינשיסן קוילן. אַפּשיטן מיט געלט ווי אַ חזיר מיט אַ. קוקן אויף אַ און מיינען אַז

וועלן אויך אַבֶּרהמס אלוהים מיט זייער געלעכ־
טער באַפֿאַלן ווי שפּאַרבער, יפֿ, ליבשאַפֿט,
ת"אָ 1967, ז' 26. „די דור־המדברניקעס וואָס
זענען יאָ אַרײַן אין לאַנד כּנען און געוואָרן
די אַײַס פֿון לאַנד, יג, טמו, 1969 III 16.

אַרבעריק — דער, זן. ← האַרבעריק, אַכ־
סניא. אַרט איבערצוגעטיקן. „און ער איז
געגאַנגען און דאָס איבעריקע געלט וואָס ער
האַט נאָך געהאַט, האָט ער עס אַוועקגעגעבן
אויף דער אַײַ, נחב, 'מעשה מבן מלך ובן
שפּחה שנחלפר, מג.א. „אַבער די יהודים וואָס
פֿאַרן אויף אַ יאַרד און דינגען זיך אַין אויף
אַזעלכענע ערטער וואָס וואוינען קיין יהודים —
אַסרן זיי איינער אויפֿן אַנדערן, 202, עג.א.

אַרבעפֿאַלן — דאָס. מצ נב. פֿאַלן וואָס
ירשנט. „אַבער אַיך האָט גאַט גענומען, און
אינד אַרויסגעצויגן פֿון דעם אַינן־שמעלצאויין,
פֿון מצרים, אום צו זיין פֿאַר אַן אַײַ [לעם
נחלה], אזוי ווי היינטיקן טאַג, תי, דברים,
ד, 20.

אַרבעפֿאַק — סאַוו. קירצונג פֿון אַרבעטער־
פֿאַקולטעט. „לייגט אַוועק די זעגעלעך, לייגט
אַוועק די האַק; לויפֿט אַהיים זיך זעגענען —
מיר פֿאַרן אין אַײַ, הגל, ווי און מוט, מאַסקווע
1929, ז' 77. „דאָס דאָזיקע ביכל איז אויסגע־
רעכנט פֿאַר שולן פֿון העכערן טיפֿ (שולן פֿון
דער צווייטער שטופּע, אַין, אַונטשולן, טעכ־
ניקומס אַזוו), מ. גיטלין, פֿראַדגעשעפֿט,
מאַסקווע 1932, ז' 3. „אַוועײַן — דער.
סטודענט פֿון אַרבעפֿאַק.

אַרבעקאַר — דער, זן. סאַוו. קירצונג פֿון
אַרבעטער־קאַרעספּאַנדענט. „עס איז אויסגעהאַ־
דעוועט געוואָרן אַ מעכטיקע אַרמיי פֿון אַין און
דאַרפֿקאַרן, וואָס זייערע קורצע קאַרעספּאַנדענצן
זינגען... וויכטיקער פֿון לייטאַרטיקלעך, ז.
מ'ו, אַקערשט פֿון מאַסקווע, ווילנע 1938, ז' 58.
י"ש — אַדי.

אַרבי — אַדי. אַרכ. בייני, שלעכט. *Mhd: arc*.
„עז האָט מירז גיטון איין ביזר מאַן / מיט
זינים אַרגן ליישט, / איך דאַנק גאַט דאָז דוא
קומן ביישט, / אוב דוא מיר קענשט העלפֿן
אויז דירז נוט, טפר מוּסלימ, 999 1686, כא.א.
„ווי גאַר אַריג מוז דער מענש זיין גוועזן די
ווייל עש זיך הוט פֿר ענדרט איבר אים מעשה
בראשית, מב, מעשה 10. „דרום פֿאַר צאַרן
דיך ניט זאָ שטאַרק, עס איז ניט גימיינט זאָ
אַרג, מכירת יוסף, 999 1713 [אַווע ווו, ז'
496]. „דען דער סדר איז ווען די עלטרן פֿירן
דיא גדולה צו שטרק גיאט מן מיט זיר קינדר
נאָך איר עלטה פֿון טיט אום גנץ איבל אונ אַריג,״
עיון, כז.ב.

אַרנאַ — דער, ען. *Fr: argot*. 1. אַפֿן
רעדן מיט אַ סכּום ספּעציעלע ווערטער אין
לשון פֿון אַ נידעריקן סאַציאַלן שיכט. באַזונ־
דערער אויסדרוק אין רעדן פֿון אַ גרופּע. „ווער־
טער פֿון עמך און פֿון ייִשוּבֿניק... פֿון בלאַטע
יאַטן... גנבֿישע, קלעזמערשע און אַנדערע אַ־

דער טיפּוּלספּאַדעם פֿירן אויך אַנדערע אַנבלאַ־
ראַפֿיליקע בלומען־געוויקסן ווי למשל דער אַײַ.
Orobanche clatior florealis

אַרבעט־שוק — דער, עס. זשוק וואָס דער־
נערט זיך פֿון אַרבעט־שויטן און פֿון אַנדערע
מינים שויטן־געוויקסן. *Bruchus pisi*.

אַרבעט־מושל — דער, ען. גאַר קליינער
מושל.

אַרבעט־מעל — די (דאָס), זן. „אַז מע וועט
עסן אַײַ [אום פּסח, ווייל מע האָט מתיר געמאַכט
קטניות], קאָן דאָך זיין אַז מע וועט גאַר אַ
טעות האָבן און עסן וויצנמעל אויך, יוד, פֿאַר
פּסח, וואַרשע 1881, ז' 37.

אַרבעט־ניצע — די, ס. יידענע וואָס פֿאַר־
קויפֿט געזאַטענעם אַרבעט. „די דור־ייִנגלעך
גרייטן צו זייערע קאַפּיקעס און וואַרטן שוין
אויף דער אַײַ.

אַרבעט־סאַווע — די. דער קלענסטער מין
סאַווע. *Mamestra pisi*.

אַרבעט־קוסט — דער, זן. עס. קוסט,
ביימל וואָס אויף דעם וואַקסן אַרבעט־שויטן.
Robina frustescens

אַרבעט־קויטל — דאָס, עך. איר וועגן אַ
קייטל פֿון פֿאַלשע פּערל, פֿאַטשערקעס אַדער אַן
אַנדער מין ציירונג אין פֿאַרעם פֿון אַ קייטל.

אַרבעט־קיכל — דאָס, עך. קיכל פֿון
צערבינענעם אַרבעט מיט צוקער אַדער האַניק.

אַרבעט־שויט — די (דער), זן. הילדז וואו
עס איז דאָ אַ פֿיר־פֿינף אַרבעטלעך. „אויף אַין
פֿון גאַרטן אַפֿילו רויע [מאַכט מען אַ ברכה]
בורא פרי האדמה. אַין פֿון פֿעלד שהפל אַדער
בורא פרי האדמה, ברכות מנחם, [קעניגט
בערג, תרי"ח], עא.ב. „אויף תכריכים גישט
צומאַל! און קיין קערנדל אויף ברויט, קיין
אַײַ, פֿרן, לידער און פֿאַעמעט, ציקאַ, ז' 297.
„קודם וועט מען דעם ריז דעם רויטן / וואָס
אַלעמען וויל ער שלאָגן און טויטן / אַוועקוועצן
עסן אַײַ, מלה, לידער וו, ניי 1934, ז' 140.

אַרבעט־שטרוי — דער. מצ ווי אצ, ען. גע־
טריקנט דין צווינגל וואָס אויף דעם הענגען די
אַרבעט־שויטן. „דאָס בעסטע מאַטעריאַל צום
אונטערבעטן [די שטאַלן] איז שטרוי, ...
אַרבעט־שטרוי און ראַפּס־שטרוי, מ. וועבער,
דער יודישער פֿעלדאַרבייטער, וואַרשע 1891,
ז' 40.

אַרבעט־שיכער — דער, ס. קינדערשפּילכל.
ראַגאַטקע, וואַרפֿלעק צו שיסן מיט אַ שטיינדל
אַדער מיט יעדער האַרטער און קיילעכדיקער
זאַר.

אַרבער — דער, ס. נעאַל 1928. יורש. „אַז
סיוועט אויסוואַקסן ביי דיר דען זון — דען
אַײַ / וועט ער דעם צווייטן טויט דיר ברענגען:
— דין גיט אַרבוֹן, הל, אַלע ווער, לידער, ניי,
ז' 292. „זינע קינד־קינד־קינדער, זינע אַ־

עס איז בעבעך. *עס קלעפט זיך ווי אַ
צו דער וואַנט, פּוּל = עס האָט גיט קיין
שום שניכות, עס האָט גיט קיין זינען, עס איז
אַן שום פֿאַרבינדונג, אַן אַלע שום לאַגי. „אַן אַ
מיט אַ וואַרעם = אויך: למדן וואָס גיט
גיט קיין נדבה, אַ רבֿ מיט חסרונות. „אַזאַ
רבֿל אַזאַ אַײַ מיט אַ וואַרעם... אַן תורה, אַן
יחמה... מיט אַ סך חניפה... פֿאַרשמוצט דאָס
דינטום, ג. ת. לעווערן אַ פֿאַטאַגראַפֿיע 199
אַ פּראַוויניע אַדער די צוואה, אַדעס 1884,
ז' 11. „שבת קודש, שבת קודש, שבת, שבת
אינדערפֿרי, עסן מיר אַלע פּוצאַ! און אַ קאַש־
קעלע פֿון בעבעלעך, און אַ קאַשקעלע פֿון
אַרבעטלעך, 99. „גערשטן אונ מעל אונ גריבן
זאַנגן, בונן אונ לינגן אונ ערביש זולט איר
אויך אַנפֿאַנגן, שמואל־בֿוֹן, סטראַפֿע 1540.
„אַך מיט אַרביז לעזן מוז מן מוקדק זיין
צווייא דריאַ מאַל, שׂה ו אַמטש 1723, עג.א.
„נאָך דעם לעזן זאַל מן דיא אַרביס טאַן אין
קאַלט וואַשר, אַזוא קומן שוין דיא לעכריגי
ווערמיגי אַרביס אַרויף צו שווימן, עה, כא.א.
„אַט די אַלע רייך האַבן אַזוי פֿיל געהאַלפֿן
פּונקט ווי איין אַײַ אין דער וואַנט, קמ, 1865,
№ 3. „אויף געריבענעם אַײַ, דהיינו וואָס מע
צערעבט און מע זינט דאָס איבער אַז מע
דערקעט שוין גישט דעם אַײַ כּמעט — מאַכט
מען נאָר שחבל, שלחו ערוך וו, זשאַלקעו? אַ
אַנהייב 19. י"ה, א.א. א.א. — זשאַקט אַלערליי
— בורא פרי אדמה, ברכות מנחם, קעניגט
בערג תרי"ח, עא.ב. „מע טאַר גיט קאַכן [אום
פּסח]... אַײַ מיט פּערלגרויפֿן, מעגן דאָך גיט
קטניות אַלע פּסח, אַלפֿט, דער קלוגער קינד וו,
ווילנע 1922, ז' 2. „דער וואָס מאַכט אומ־
גילקלעך אַ נקבה... און דער וואָס טוט פּשוט
אַ גנבה, שיט זיך אַן אַײַ אין די זאַקן, עט,
לידער, ווילנע 1925, ז' 28. „מאַדאַם זשאַנעט
פֿלעגט... גאַנץ יום־פּיפור שטיין אויף אַרבעט,״
יפֿאַל, 1887, № 49. „פֿרנטיק אינדערפֿרי איז
געווען אַ טראַדיציע בני אַלע ליטווישע יידן צו
קאַכן אַײַ אויף טרוקן, הירש אַבראַמאָוויטש,
אין ליטע וו, ניי 1951, ז' 426.

אַרבעסן — אַדי. וואָס איז פֿון אַרבעט. וואָס
האַט אַ קאַליר ענלעך צו אַרבעט. אַענע קאַשע.
אַענער מאַנטל — צונאַמען אין רוסלאַנד
פֿאַר אַ שפּאַן. ... האַב איך באַמערקט אַרום
הויז עטלעכע פֿאַרדעטיקע פּערוואַנען, טיפּישע
אַענע מען, מ. מ. ראַזענבאָום, טראַנערונגען
פֿון אַ סאַציאַליסטי־רוועלוציאַנער, ניי 1921.

אַרבעט־קינדערשפּיל — שפּילן אין אַײַ. מע
קליבט אַן גאַנץ קלייניקע שטיינדלעך און מע
וואַרפֿט זיך מיט זיי. עס געווינט דער וואָס
טרעפֿט מער ווי די אַנדערע.

אַרבעט־בוים — אַרבעט־קוסט.

אַרבעט־ברויט — דאָס, זן. ברויט פֿון
אַרבעט־מעל.

אַרבעט־ווערגער — דער, ס. פֿאַראַזיטיש
געוויקס אַן כלאַראַפֿיל. „אַן ענלעך לעבן ווי

איז אַ פֿאַרבונדן מיט אַ פֿאַרטיי, איז אויך נישט מעגלעך בלויז דורך שטרעפֿן צו דערציען וועמען נישט איז צו אַזער דיסציפּלין, ע. מוס, יחיד, מאַסע, פֿירער, וואַרשע 1934, ז' 61. קייט.

אָנאָס — וואָס פֿאַרבייט אַ, נר. ... בנוגע צו דעם גרונט־כאַראַקטער פֿון דער איצטיקער אָאָנס־פֿאַליטיק, בונד, די קאָנפֿערענץ פֿון דער רוסלענדישער סאַציאַל־דעמאָקראַטישער אַרבייטער־פֿאַרטיי, אַרץ? יאַנואַר 1909, ז' 12. "דער בוי פֿון אונדזער שכל שליטט אין זיך אַזן צוויי פֿאַרשיידענע אָאָנס־טיפֿן: דעם לאַגישן און דעם דיאַלקטישן טיפֿן," זשיט VII, נ"י 1917, ז' 79.

אָרגאַניזאַציע — די, ס. >איי >.

1. גרופע, וואָס איז בכּוּחן פֿאַראייניקט דורך איין בשותפֿותן פּלאַן, מיט אַ צענטראַלער איידיאָן און געמיינזאַמע אויפֿגאַבעס, געזעלשאַפֿט־לעכע, פֿאַרטייאישע, פּראָפֿעסיאָנעלע אַ אַ. לאַקאַלע אַ, סובּווערסינע, קאָנספּיראַטיווע אַ. רעליגיעזע אַ, לאַנדאַ, הילף־אַ, פֿאַר־אַ, יוגנט־אַ, ספּאָרט־אַ, צענטראַלע אַ, קאַמף־אַ, קהילה־אַ, קולטור־אַ, קונסט־אַ, שול־אַ, צענטראַלע ייִדישע שול־אַ ← צישאָ. אַ־אַפֿאַראַט, אַ־אַפֿ צווייג, "די אַ נעמט צו פֿון יחיד אַלע זינע פֿעאיקייט, ער מוז זיך איר אינגאַנצן אונטעררוואַרפֿן," מוז, דער וועג צו אונדזער יוגנט, ווילנע 1935, ז' 236. "די שטאַט האָט געהאַט אַ ריי קונסט־אַס, ספּאָרט־קלובן, געזעלשאַפֿט־לעכע פֿאַראיינען און אַפילו פֿאַרלאַנגן, יעקבֿ שאַצקאָ, אין טשענסטאָכאָוער יודן, נ"י 1947, ז' 9.

2. אומלעגאַלער אויספֿיט פֿון סחורות אין די קאָנצענטראַציע־לאַגערן, "אין די קאָנצענטראַציע־לאַגערן איז אַנגעגאַנגען אַן אויספֿיט פֿון סחורות צווישן די לאַגעריקעס ... אויף לאַ־גערילשן האָט דער דאָזיקער אויספֿיט געהייסן אַ. דאָס וואָרט אַ האָט אויך געמיינט גניבֿה, און גניבֿה האָט עס געהייסן נאָר ווען איין לאַגעריק האָט געגנבֿעט בּינע צווייטן, ייבֿל XXXVII, ז' 108. "אַָן — נר. אָרגאַניז־זיישן — mg.

אָרגאַניזירט — אַדי פֿאַר אָרגאַניזירן ←.

אַער אָנפֿאַל, אַע אַקציע, אַע הילף, אַער כּוח, אַע פֿערמענטן, אַע שחיטה, די אַע ייִדישע אַרבעטערשאַפֿט = אויך: אַ פּסעוודאָנים פֿון בונד, געניצט איבער פֿאַליציאישע מאַטיוון אין צאַרישן רוסלאַנד, "צו די אומצילבאַרע מיליאָ־נען פֿון פֿאַרמען וועלכע האָבן זיך אויסגע־בילדעט פֿונעם רוינען שטאַף פֿון אונדזער פּלאַנעט געהערן אויך די אַע ברואים, דער אַהאַרער ציעל פֿון אַנאַרכיזמוס, לאַנדאָן 1901, "ער שעצט אינסטינקטיווע יעדע שפּראַך ווען זי ווערט גערעדט פֿון אַ גוט אַן פֿאַלק", בעט וו, וואַרשע 1929, ז' 109. "ס'ווערט טרויעריק אויפֿן האַרצן, ווען מע זעט ווי דער אונטערגאַנג פֿון ייִדיש איז אַ גוט־אַער, אַן אונטערגעשטופּטער און אונטערגעאַזלעטער," ג, טח, 1964 X 13. "ערהייטא — אַדוו, "דעם קאַמף מיט די

פֿאַרשט די סטרוקטור און די פֿונקציעס פֿון אָרגאַנען בּי בעלי־חיים און געוויקסן.

2. אינסטיטוציע, אַמט, אַפּצווייג פֿון אַן אַנטשטאַלט אָדער אָרגאַניזאַציע וואָס פֿירט אויס אַ באַשטימטע פֿונקציע אין געזעלשאַפֿטלעכן לעבן, דערעיקר אַן אַומינסטראַטיווע פֿונקציע, אויספֿיר־אַ, מאַכט־אַ, "אַדאַק דער אומאָרגאַניזירטקייט פֿון אונדזערע ווירטשאַפֿטלעכע אַ־ען ...", די גאַרבער שטימע, מאַסקווע 1924, № 32.

3. אָפּצייאָן, צייטשריפֿט, אַרויסגעגעבן פֿון אַן אָפּציעלער קערפּערשאַפֿט כּדי צו זיין איר פֿירשפּרעכער, רעגירונג־אַ, אַרמיי־אַ, פֿאַרטי־אַ, "אומבאַפֿלעקטער אַרבעטער־אַ, / צונג פֿון וואַרהייט און פֿון רעכט, / ווידער האָב איך יעצט דאָס גליק ... / צום געבורטסטאָג דיר אַ ליד ... צו זינגען, מר וו, נ"י 1908, ז' 178. "דער קריז האָט זיך נישט באַגונגט מיט רע־גולערע צוזאַמענקומען ... נאָר אויך אַרויס־געבען אַן אייגענעם אַ־, ספּר סאַנאָ, ת"א 1970, ז' 649.

4. דוּו אַרגל ←. אַ־סאָ — ווער עס שפּילט אויף אַן אַרגל. אַ־אַרקעסטער.

אָרגאַניזאַציע — דער, ז. 1. מיטבאַטייליקטער אין דער לעגענדאַרער נסיעה פֿון יאַזאַן נאָך דער גאַלדענער פֿעל (גריכ־מיטאַלאָגיע), 2. מין שנקע אין זייער אַ געדרייטן, ספּיראַלן מושל, לעבט בּי די ברעגן פֿון ימען, אַרום אינדזלען, "יש — אַדי, "מיטגעמאַכט אַע און קאַרסאַ־רישע אַוואַנטורעס איבער ימען", א. י. זאַקסאָ, גאַפ, ב"א 1948, № 65.

אָרגאַניזאַציע (ז) — דער, ז. 9. ליכטער שטאַף פֿון באַוויל מיט אַ גלאַנץ פֿון זינד, שטינפֿער מוסלין, אַ חופּה־קלייד מיט אַ שלעפֿ פֿון אַ.

אָרגאַניזירן — דער, ז. ען, >איי >. שטאַף פֿון זינד, צונויפֿגעוועבט מיט אַן אַנדער מין פֿאַדעם, די פֿעדעס אין דער לענג זינגען פֿון זינד און אין דער ברייט פֿון אַן אַנדער מין.

אָרגאַניזע — די, שטאַף בלויז פֿון רעיאָן, ניללאַן אָדער פֿון קינסטלעכער זינד, געניצט פֿאַר אַוונטקליידער אָדער פֿאַר באַפּוצונגען.

אָרגאַניזאַטאָר — דער, ז. טאַרן. ווער עס אָרגאַניזירט, וואָס פֿירט דורך אַן אויפֿגאַבע מיט דער הילף אויך פֿון אַנדערע מענטשן, דער אַ, דער איניציאַטאָר, דער וועקער, אַ פֿון אַ נייעם פֿאַראיין, אַ פֿון אַ קאַנגרעס, אַ צוזאַמען־פֿאַר, "ער איז געווען אַ ייד אַ למדן, אַ גוטער אַ און משמעות אויך אַן עושר", יעקבֿ שאַצקאָ, אין טשענסטאָכאָוער יודן, נ"י 1947, ז' 11.

יש — אַדי, וואָס האָט אַ שייכות צום אויפֿן אָרגאַניזירן, צו דער אָרגאַניזאַציע און איר סטרוקטור, אַער קאַפּ, אַע כּוחות, אַע פֿעא־קייטן, קייט.

אָרגאַניזאַציע־אַנעל — אַדי, וואָס איז פֿון (האַט אַ שייכות צו) אַן אָרגאַניזאַציע, געניט־שאַפֿט אין אַער אַרבעט, אַ ספּאָרט־קלוב וואָס

ווערטער, ים, יישפ, ווו, 4. "צווישן די באַ־זונדערע מינים אַ פֿאַרנעמט בּי יודן אַ שרובֿן אַרט דאָס קלעזמער־לשון, וואָס ליגט אויף אַ שטח צווישן פֿאַר־זשאַרגאָן און אַן אונטערוועלט־שפּראַך", מ. וו. בערנסטיין, יישפ, אוא, 1. 2. נאָמען פֿון אַ לעגענדאַרער שיף, נאָמען פֿון אַ דרומדיקער קאָנסטעלאַציע — די שיף אַ. "מיוזם, דער — אויסדרוק, וואָרט פֿון אַן אַ.

אָרגאַניזם — דער, ז. ען, >איי >. גר. הויכ־פּונקט בּי אַ געשלעכטלעכן פֿאַרקער, ווערט אַ אַנגערופֿן דער מאַמענט, ווען די געשלעכט־לעכע אויפֿרייצונג דערגרייכט דעם העכסטן פּונקט, ד"ה בעת די זרע פֿליסט אַרויס, פּנעט, ווילנע 1928, № 19. "די ליבער האָבן אַנגע־הויבן זיך וואַרפֿן אין אַ פֿאַראַקסיום פֿון קאַני־וואליסעס, דער קלימאַקס איז געווען אַן אמתער אַ־, ברודס, גר, № 59. "סמ"יש — אַדי, אַע רגעס.

אָרגאַמט — דער, ז. רומ. דינער, קנעכט, האַרעווען ווי אַן אַ בּינע פּריץ.

אָרגאַן — דער, >איי >. גר. >. כעמישער עלעמענט, גאַ אַן אַ קאָליר און אַן אַ ריח, ווערט באַניצט צום אָנפֿילן עלעקטרישע פּלאַן־רעסציר־לאַמפּן און וואַקואום־טרעבלעך פֿון ראַדיאָ, "אַ זעלטענער ניש־אַקטיווער גאַ, געפּינט זיך אין דער לופֿט", ס. פּינסטאָו, כעמיע, נ"י 1920, ז' 148.

אָרגאַן — דער, ז. ען, >איי >. גר. 1. אַר, טייל פֿון מענטשלעכן אָרגאַניזם, פֿון אַ בעלי־חיי אָדער פֿון אַ געוויקס מיט אַ באַשטימטער סטרוקטור, אַן אַ פֿירט אויס אַ באַשטימטע פּונקציע, אַטעמ־אַ, שפּינד־אַ, בלוט־אַ, געהער־אַ, מעלעכע אַען, געשלעכטלעכע אַען, אַען וואָס העלפֿן איבערצוקאָכן דאָס עסן, אויס־שייד־אַען, "עס איז ... גוט פֿאַר דעם גוף דאָס בלוט זאָל אַ ביטל אונטערטריבן די אַען", איבז, די מעטה פֿון דעם שטיקעלע ברויט, זשיטאַמיר 1869. "די פֿאַרשיידענע אַברים פֿונעם ... גוף, וואָס פֿירן אויס געוויסע שטענדיקע אַרבעטן הייסן אַען, איבז, ווי אַזוי גייט צו דאָס לעבן ... ביאָליסטאָק 1923, ז' 7.

אָאָד — דער, ז. פּלאַמאַטיש קעמערל וואָס פֿירט אויס פֿאַראַלעלע פֿונקציעס צו די וואָס בּי העכער אַנטוויקלטע אָרגאַניזמען ווערן זיי דורכגעפֿירט פֿון אַ באַזונדערן אָרגאַן.

אָגענעזיס — דער, ז. אַפּשאַם און אַנטוויקלונג פֿון אַן אָרגאַן. "אָגענעזיטיש — אַדי.

אָמעראַפּיע — די, דאָס היילן מיט מיטלען וואָס מע קריגט אַרויס פֿון אָרגאַנען פֿון בעלי־חיים, "גיבן אַרין אין קערפּער די שטאַפֿן וועלכע די דאָזיקע אַן פּראָדוצירן (מהאי טעמא רופֿט זיך עס אַ)", טאָ, וואַרשע 1929, № 98. "אָמעראַפּיעאיש — אַדי, אַע פּרעפּאַרטן, אַיישע רעשטלעך וואָס מע געפּינט אין שטיינער.

אָלאָגיע — די, צווייג פֿון ביאָלאָגיע וואָס

אָנטשטעקנדיקע קראַנקייטן... דאָרף מען פֿירן אַי, איבּו. י. ראַזנבוים, דאָקטער פֿלעקל, גריפּ, מינסק 1932.

קייט — פּסיכאָגניסטיקע אַי. [די בעלי-בתים] ווילן גאַר אָפּציען ביז עס וועט זיך ענדיקן דער סעזאָן און דאַן אַרויסרופֿן די אַרבעטער [צו שטרעקן] ביז דער איצטיקער ניט-אַ און צעוואָרפֿנקייט, די נאַדעל, ווילנע 1913, ז' 15.

אָרגאַניזירן — טרום. זיר, אָרגאַניזירט.

1. שאַפֿן אָן אָרגאַניזאַציע, ספּעצ אין פֿאַרבינדונג מיט אַרבעטער, מיט אַ פֿאַך, מיט סאַציאַלן קאַמף, אַ פֿראַפּעסיאָנעלן פֿאַראיינ, יוניאָן, אַ די לוינקעטניקעס, די בעליבתים, די פֿאַבריקאַנטן אַזאַז. אַ די אַרבעטער אין סינדיקאַטן.
2. אינשטעלן סדר, אָרדענונג. סיסטעמאַטי-זיר, דערפֿירן צו מער, צו בעסערע רעזולטאַטן. אַ די אַרבעט, די פֿראַקוואַציע, אַ די אַרבעט אין ביוראָ, אַ יום-טובֿ, אַ אַ פֿאַרשטעלונג, אַ דעם קאַנטראָל, אַ דאָס צושטעלן שפּיט, אַ לויט נייע מעטאָדן דעם קורס פֿון... אַ די אַפּענסיווע, די דעפּענסיווע אַע, אַ דעם טעראַר, אַ די אונטערערדישע באַוועגונג, אַ זעלבשוין גרופּעס.

3. צוגעבן אָן אָרגאַנישע סטרוקטור, אַ די מוויק, עס זאָל אַרויסקומען אַ קאַמפּאָזיציע-גאַנציקייט.

4. העצן, וועקן צו אַ מאַסן-אָרויסטרעט. "ער האָט באַשלאָסן צו אַ מאַסן-אַנפֿאַלן פֿון פּויערן אויף יידן", ר. מאַהלער, 1970 סאַנאָ, ת"א 1970, ז' 239.

5. גנבֿענען [אין פֿאַרשטעלטן לשון].

6. צונעמען פֿון די דעטשישע סקלאַדן, האַנדלען מיט די געגנבעטע זאַכן. "ידן האָבן עס ניט באַטראַכט ווי אַ חטאָ, דאָס וואָרט איז געווען באַקאַנט אין אַלע לאַגען און איז אַפֿילו אַרפֿן אין די דעטשישע אַפֿיציעלע דאָקומענטן", בלום, ייִש 1916, 4.

אָרגאַניזירן — [ביז צונויפֿהעפֿטן וואו דער ערשטער טייל איז דער ווערבאַלער שטאַם] — אַי-טאַלאַנט, אַי-כּושרונות, אַי-מעגלעכקייטן, אַי-פֿאַרזאַמלונג, אַי-פּעאָיאָקייט, אַי-קאַממעט אַא. מיט זיך — זיך אַי אין אַ פֿאַראיינ, זיך אַליין אַי, ניט צו פֿאַרלירן אַזוי פֿיל צעט. "וונג — לאַזונגען ביז דער אַי, אַי פֿון דער זעלבשוין, ער (יין, קע).

אָרגאַניזירן — דער, ען, >איי >גר. 1. יסוד

פֿון באַזונדערע טיילן, אַברים, אָרגאַנען מיט באַזונדערע לעבנס-פֿונקציעס. פֿאַרעם פֿון לעבן אויפֿן אַי פֿון אַ בעל-חי אָדער געוויקס. שטאַר-קער, אַמזערנער, שוואַכער אַי. "פֿערדישער אַי" = אַמזערנער אַי. "פֿאַסט זיך צו אונדזער אַי" צו די געענדערטע באַדינגונגען און איבער-קעמפֿט זיין, פֿגעז, פֿאַריז 1949, № 12.

2. באַשעפֿעניש מיט פֿאַרשיידענע, אויך מיט פֿרימיטיווע אָרגאַנען, מיקראָסקאָפֿישע אַיען. "עס זענען פֿאַראַן אַיען וועלכע באַשטייען גאַר פֿון

אין צעל[טל]... אַזוינע איינצעליקע אַיען וואוינען אַפֿט אין קאָלאָניען", א. ש. זאַסט, דאָס לעבן פֿון פֿלאַנצן.

3. אָרגאַניזירטע, קאַמפּליצירטע קערפּערשאַפֿט מיט אַפּצווייגטע טעטיקייטן. דער אַי פֿון דער מדינה. היסטאָריש-ציוניסטישע וואַקסענע גרופּע. "דער אויסגעוואַקסענער ייִדישער אַי האָט אַפֿ-געטיילט פֿון זיך אַ קאַטעגאָריע מענטשן וואָס מיר רופֿן געוויינלעך איבערגאַנגס-טיפּן", בעמ 14, ז' 33. "אזעלכע ריכטער זענען סאַציאַלע כירורגן וואָס אַמפּוטירן די שעדלעכע אַברים פֿון סאַציאַלן אַי", גרינ, איד און וועלט, נ"י 1953, ז' 286. "ניט געקוקט אויף דער פֿאַר-שטאַרקטער אַנטיסעמיטישער פֿראַפּאָגאַנדע, איז דאָס לייטווישע יידנטום געבליבן ביז דעם לעצטן טאַג פֿון ליטעס אומאַפֿהענגיקייט אַ פֿעסטער, פֿולבלוטיקער אַי", מ. סודאַרסקי, אין ליטע ו, נ"י 1951, ז' 153.

4. קאַמפּלעקס, סיסטעם פֿון אידייען מיט אַ צוזאַמענהאַנג צווישן זיך. פֿילאָסאָפֿישער אַי פֿון קלאַסישן גריכנלאַנד. דער אַי פֿון דער ייִדישער מחשבה. דער אידיאָישער אַי פֿון לייזיקס, שאַפֿונג. דער אַי פֿון דער אַמעריקאַנער אידייע, אויסגעדריקט אין דער קאַנסטיטוציע.

5. געטיקער בוי פֿון אַ פֿאַלק אָדער געזעל-שאַפֿט. "אַ פֿאַלק איז אַן אַי וואָס באַשאַפֿט מענטשלעכע קולטור", זשיט 1911, נ"י 1919, ז' 172. "דעמאָלט איז דאָס יידנטום געווען אַ פֿעסטער אַי, אַ לעבעדיקער כוח, אַ געטיקע איינהייט", קאַר ו, ז' 199.

יִסְמִיּוּשׁ — אַדי. וואָס איז פֿון, איז אַזוי ווי אַן אַי.

אָרגאַניזירער — דער, אָ. ס. <E: organ-izer

באַזאַמט פֿון אַ יוניאָן מיט דער פֿונקציע צו אָרגאַניזירן די אַרבעטער ווי מיטגלידער פֿון זען יוניאָן און אויך אויסגלייכן סכּסוכים אין די שפּעטער, קאַנטראָלירט פֿון אַט דער יוניאָן. "בין אידן אין דעם טייטש [פֿון אַ באַשטימטן באַזאַמטן אין אַ יוניאָן] נוטה מקיל צו זען ביז אַי", מוז, ייִש 1911, ז' 42.

אָרגאַניזירט — דער, זי, וונ יין, קע, יס.

פֿראַפּעסיאָנעלער מוזיקער וואָס שפּילט אויף אַן אָרגל. "נייע טעמפלען מיט אַלטאַרן... שיינע כּאַריסטן... שיינע אָרגלען מיט אַי", פּנחס מיינאָוואַסקי, מאָדערנע ליטורגיע אין אונדזערע סינגאַגען אין רוסלאַנד, אַדעס תרס"ט, ז' 199. ביז אַפּאָ אין וואַלד — אַיער.

אָרגאַניזירן — דער. 1. שיטה וואָס אַלט

אַ אַלע פּאַטאָלאָגישע סימפּטאָמען שטאַמען פֿון אַ קראַנקייט פֿון אַן אָרגאַן. 2. שיטה וואָס באַמיט זיך דורכצופֿירן אַן אַנאַלאָגיע צווישן דער אַנטוויקלונג און פּאַשטאַנד פֿון דער געזעלשאַפֿט מיט אַ ביאָלאָגישן אָרגאַניזם. אַי-סמייש — אַדי. "ביז פֿאַר גאַר ניט לאַנג האָט געוועלטיקט ווירכאַוס צעלולאַרער און אַיער פּרינציפּ", טאַ, וואַרשע 1930, № 43.

אָרגאַניק — אַדי. נעגל. וואָס איז פֿאַרבונדן

מיט אַ ספּעציעלן אָרגאַן. אַיע געשלעכט-פּאַגערן אין דער צייט פֿון פּובערטעט. "מסוגל צו דערוואַקסענער געשלעכט-אָיער סעקסואַליטעט", מוז, דער וועג צו אונדזער יוגנט, ז' 43.

אָרגאַניש — אַדי. 1. וואָס איז שוין צו אַן

אָרגאַניזם, וואָס איז פֿאַרבונדן מיט, וואָס קומט פֿון אַ ביאָלאָגישן אָרגאַניזם אָדער אָרגאַניזם מיטן 3. די צווייגן, די אַיע טיילן פֿון דער אָרגאַניזאַציע. די אַיע וועלכע זיך, אַיע מוראַ. אַיע טעטיקייט. "אין דער אַיער נאַטור האָבן מיר לכול-הפּחות צו טאַן מיט אַ שורה פּראַצעסן וואָס חורט זיך איבער זייער רעגלמעסיק", זשיט וו, נ"י 1912, ז' 153.

2. וואָס איז פֿון, שטאַמט פֿון אַ ביאָלאָגישן אָרגאַן אָדער אָרגאַניזם מיט 23. אַיע קראַנקייט. אַיע פּונקציעס.

3. וואָס האָט אין זיך דעם עלעמענט קוילנ-שטאַף, קאַרבאָן. די אַיע וועלט, אַיע שטאַפֿן, אַיע שפּיטן, אַיע באַמיסטיקונג. אַיע פֿאַרבינדונג-גען, צעלאָאָנגען, זאַלצן, זייערסן. אָרגאַנישע כעמיע. "דער פֿילישטאַף ווערט אויך אָנגערופֿן דער אַיער טייל פֿון באָדן", א. קאַדישעט, באָדן קענטשאַפֿט, ווילנע 1920, ז' 3.

4. וואָס איז אַזוי קאַמפּליצירט ווי אַן אָר-גאַניזם, איז ענלעך אויף אַן אָרגאַניזם. די אַיע אַנטוויקלונג פֿון דער געזעלשאַפֿט. אַן אַיע גאַנציקייט, אַיע טעאַריע פֿון געשיכטע, אַיער טייל פֿון לעבנסטייגער. "די ייִדישע געשיכטע אין די תּלוצות איז אַ פֿאַרבונדן מיט אויטאָ-נאַמיע", דאָס פֿאַלק ישראל איז תמיד געווען און איז געבליבן אַ פֿעדעראַציע פֿון אַיע גלי-דער, פֿון עכטע מיטגלידער", דר' א. שטיינבערג, אין ליטע ו, ז' 407.

5. וואָס האָט אַ שייכות צו די גרונטגעזעצן פֿון אַ לאַנד. די אַיע געזעצן, אַיע גלמכיקייט פֿון אַלע בירגער.

6. (קונסט) וואָס האָט אין זיך אַן עלעמענט לויטן מוסטער פֿון אַ פֿאַרעם אין דער נאַטור, הגם אויבּוואויף איז עס ניט קאַנטיק. "זעט איר ניט דעם אַי צונויפֿפלעכט אין אַט דער מאָדער-נער מאַלערע?"

7. וואָס איז נאַטירלעך, איז ניט אַפּצוריסן, אַפּצוטיילן, אַ סאַציאַליסטישער באַנעם וואָס איז אַ פֿאַרבונדן מיט די נביאים. אַן אַיער ווידערווילן לגבי עפעס וואָס איז אומריין. לשון קודש און ייִדיש ווי אַיע טיילן פֿון דער נאַציאָ-נאַלער קולטור. "דאָס רעכט און די פֿליכט פֿון יעדן בירגער איז נאַטירלעך זיך צו האַלטן ביז זען אמונה... [כל-זמן] זענען איבערצוגענוגען זענען נאָך מיט איר אַי און אינטיים פֿאַרבונדן", גרינ, איד און וועלט, ז' 33. "פֿאַר אַלע די פֿאַר-וועמען עס לעבט די נייע ייִדישע ליטעראַטור לעבט ער ווי אירער אַן אַיער טייל", ש. קריטיק און קריטיקער, ביא 1959, ז' 382. קייט — אַקייט פֿון אַ וועלטבאַנעם.

אָרגאַנישע כעמיע — טייל כעמיע וואָס

שטודירט אַלע מינים פאַרבינדונגען מיט קוילנ-שטאַף.

אַרגאַנעל — דער, דן, גאר קליינער אַרגאַן ביי מענטשן און בעלי-חיים בכלל. כּמראַרגאַן.

אַרגאַם — דער, 99: אַרגאַם. <איי> גר. (מיטאַלאַגיע). לעגענדאַרער ריז מיט הונדערט אויגן, וועמען די געטין הערצ האָט באַשטימט צו היטן אירע אַ קאַנקורענטין, די נימפֿע יאַ. געניט מיטן 3: גוטער, וואַכיקער שומר. „... לטוף היט די דאָך נישט אַיין, ווען זי זאָל אַפילו היטן מיט דעם אַ אויגן, אַמא, דער אַפּערקו, ווילנע 1872, ז' 20.

אַרגאַמפּייל — דער, אַרגענטינער אַפּטייל פֿון ייִדישן וויסנשאַפֿטלעכן אינסטיטוט.

אַרגוואַניש — אַדי. argwöhnish <D> נר. וואָס האָט נישט קיין צוטרוי. „הורדוס איז פֿון נאַטור אַרגעוואַניס (דאָס הייסט ער האָט ליב פֿאַלד חושד צו זיין און צו גלייבן אַלע פּליאַסקעס)“, [אמז], איבז, טיפּורי הורדוס, ווילנע 1863, ז' 19.

אַרגומענט — דער, דן, <איי> גר. 1. מאַ-טיוריונג, ראַיה, באַגרינדונג פֿון אַ מיינונג אין אַ וויכוח, אין אַ דיספּוט. שוואַכער אַ, שטאַר קער, איזערנער אַ, אַ הינקעדיקער אַ, אַנטאַ-לאַגישער אַ (← 1533). אַיז פֿאַר און קעגן. אַוואַקאַטישער אַ, ברענגען אַן אַ, שיטן מיט אַיז. צוטראַכטן נאָך אַן אַ. באַווייזן מיט כּלערלי אַיז. דער בעסטער אַ פֿאַר אַ שלעכט (פּויל) פֿערד איז דער שטעקן. „פֿון אַ פֿאַר פֿאַקטן שטימט ער אויס אַ באַנצע איזערנע קייט פֿון אַיז“, זשיט 10, ניי 1912, ז' 238. „מע קען דאָ אַרבינוואַרפֿן דעם אַ אַן ווען אַלע וואַלטן געווען באַפֿרידיקט... וואַלט די וועלט געוואָרן אַ בלאַטקעלע“, מוז, דער וועג צו אונדזער יוגנט, ווילנע 1935, ז' 293. אויך געשלעג. „פֿייערדיקע אַיז / שיסן פֿון די מויל-קאַנגענען / יעדער שאַס באַשטייט נישט מינוער / ווי פֿון זיבן לעקסיקאָנען“, יחזקאָ, יחזקלקות און זמומים... דינט דיעז פֿראַגע [צדיק ורע לו, רשע וטובַ לו] אַלס אַ און אויסרייד אום צו בריקעווען דער אַלערהעכסטער השגחה“, משה עפשטיין, דער טוד פֿון הושענות, ניי 1921, ז' 7.

2. אַמ, קריגעריי. „קענסט נישט מײַן אַלטן? ער איז צערייט! כּהאַב הינט געהאַט אַן אַ“ מיט אים, אַפּאַ, לינטשעריי.

3. מאַט. אַן אומאַפּהענגיקער וואַריאַבל פֿון אַ פֿונקציע.

אַטאַר — דער, ווער עס אַרגומענטירט, האָט ליב, איז נוטה צו אַרגומענטירן. „אַטאַרן — אַטאַיע“ די. אַרגומענטירונג. סכּום, קייט פֿון אַרגומענטן. פֿראַצעס פֿון מאַ-טיורין. „אַריש“ אַדי. וואָס מע קען קעגן דעם ברענגען אַן אַרגומענט, וואָס איז נישט דערווייך געוואָרן. „סאיז נישט מער ווי אַ סכּרה, סאיז אַ“.

אַרגומענטירן — אַוטוו. טיר, אַרגומענטירט. ניצן אַרגומענטן. דעפאַטירן, פֿירן אַ דיסקוסיע. אַ פֿאַר אַדער קעגן. „מײַן ליבער מענטש, לאַמיר נישט אַ“, שמ, גר, 25. Ne 25. אַנג. יער.

אַרגון — [אירגין] דער, ים. אַיי. אַרגאַני-זאַציע. אַפּצווינג פֿון אַן אַרגאַניזאַציע. אין דער יתאחדות עולי-פּוילין... איז דער טשענסטאַ-כאַווער אַ (ברענטש) געווען דער ערשטער און שטאַרקסטער, ג. פּריטאַג, אין טשענסטאַכ-ווער יודן, ניי 1947, ז' 347. „אין אַ אמהות עובדות וואו גאלדע האָט אַן אַקטיוון אַנטיל גענומען“, י. קרוק, גר, 38 Ne 38.

אַרגוואַזם — דער, זען, <איי> גר. 1. סיס-טעם פֿון איינאַרדענען אַרגיעס ביי אַ געצוי דינערישער פֿייערונג. אַ לכּבּוד פּאַקטוס (דיאַ-ניס). „... מיטן זעלבן אַי [ווי ביי די פֿראַנד קיסטן] איז געווען דורכגעדרונגען אויך דער סאַבאַטיאָניזם [שבת-צייַט-פּאַרעוועגונג], און אין דער הינזיכט שטעלן זיי נישט פֿאַר קיין אויסנאַם פֿון... אַנדערע קריסטלעכע סעקטעס“, ט. היי-ליקמאַ, געשיכטע פֿון דער געזעלשאַפֿטלעכער באַוועגונג פֿון די אידן אין פּוילן און רוסלאַנד, מאַסקווע 1926.

2. דאָס דורכפֿירן אַרגיעס. „מיר האָבן דאָ דעם באַנצען עבֿודה-זעהדיקן טאַנץ פֿון זינע העסלעכע פֿלאַמען, זיין באַנצע שוואַרץ-טומאה-דיקייט, זיין רעליגיע-פּאַנאַטישן אַ“, שג, ה. לייַוויק, טאַראַנטאַ 1951, ז' 139.

אַרטיש — אַדי. וואָס איז פֿאַרבונדן מיט אַרגיע. וואָס איז ענגלעך צום אויפֿפֿירן זיך בעת אַן אַרגיע. אַ בלוטיקער, אַיער ריטואַל. „די הפֿקות, דער אַיער סעקסואַליזם וואָס האָבן באַגלייט די פֿאַלשע משיחישע באַוועגונג זינען געווען אַן אויסדרוק פֿון דעם פֿאַלקס ווילן אויסצורייסן די צווימען פֿון נאַציאָנאַלער דיס-ציפּלין“, פּנחס גאַלדאַהאַר, גש, מעלבּורן 1949. „רויטש ער אַפּ אַ שעה אַ און ווירואַריש“, לע, אין אַפּאַליב, ניי 1968, ז' 313.

אַרגיע — די, ים. <איי> גר. 1. סעודה, טאַנץ און פֿראַצעסיע לכּבּוד דעם גאָט דיאַניס (אַס) אַדער פּאַקטוס.

2. אויסגעלאַסענע פֿאַרוויילונג, וואַקאַנאַליע. צוזאַמענקום, צונויפֿלוף צו לאָזן פֿרי אַלע צווימען אין שיכּורן, פֿרעסן און סעקסועלן פֿאַרקער. „די סטודענטן האָבן געטומלט, גע-שריגן, געשאַטן מיט זידלערייַען און קללות. הינט איז... זייער סאַטורנאַליע, די אַליעריקע אַ פֿון די סטודענטן“, נס איבז, וויקטאַר הוגאַ, נאַטראַט, קניעז 1929. „אָוועקגעשלעפט זיי [די ייִדישע טעכטערן], נאַקעטע, צעהאַקטע, / אויף וועגענער פֿון לאַסט, אין זייער בלוט פֿאַרפֿאַקטע, / צעטראַטענע אין שמוץ. צו אַיס צוגעשטעלט“, אַ 22 ווו, ז' 262. „און שדים צעהוילעטע, מיט פֿלייטן וואַניניקע צעקרימען די שעהן, פֿאַרבן רויט די אַ פֿון טויט“, י. מאַניק, ווי פֿייערלעך.

3. ווילדע, צעיושעטע העצערע, בלוטדאַרשטי-קער אַנפֿאַל פּאַרגאַם. „אין 18... איז ליטע כּמעט אינגאַנצן געווען פֿרי פֿון דער אַ פֿון קאַטוילישן פֿאַנאַטיזם“, מ. ווישניצער, אין ליטע, ניי 1951, ז' 46.

4. אומגעצוימטקייט. אַן אַ פֿון שאַפֿן. אַ פֿון שריבאַיקע קאַלירן. „אין... פֿון די אַסאַ נאַסן אויף וועלכע ער איז אַ גרויסער בריה... געוואָרן עפעס אַ מיין אַ“, שג, ייִדישע שריבער אין סאַוועט-רוסלאַנד, ניי 1958, ז' 253.

אַרגיע (ווען) — אַוטוו. גיע(ווע), געאַרגיע (וועט). נעמען אַנטיל אין אַן אַרגיע. „דער... דור וועט זיך... באַפֿרייען פֿון יעדער תּאוה צו אַ איבער די עלעמענטאַרסטע רעכט פֿון יחידים און נאַציאָנאַלע גרופּעס“, אימ, 5 v 1967.

אַרגל — דער, זען. מוזיקאַלישער אינסטר-מענט פֿון איין אַדער מער רייען רערן וואָס שאַפֿן קלאַנגען, קאַנטראַלירט פֿון איינער אַדער מער קלאַוויאַטורן. קאַמפּליצירטער מוזיקאַלי-שער אינסטרומענט, געניצט לרובֿ אין די קלויס-טערס. איינגעפֿירט אין אַ צאַל רעפֿאָרם-שולן. אַ-בלאַזער, אַ-מאַכער, אַ-מוזיק, אַ-מייסטער, אַ-שפּיל. אַ קאַפּ ווי אַן אַ. „אורגל אויב האַרפֿפֿן אַל זינטן שפּיל קאַן ער וואַל. / ער שפּראַך צו זינגן קנעכטן מן אין [דודן] ברענגען זול“, שמואל-בֿ, סטראַפֿע 295. אַבבֿ כּנור ועבֿ. כּנורא וואַבֿאַ. בלשון אַשכּנז אורגיל“, אב, ספר מתורגמן, איזנה 1541, ז' א.א. „האַבן ווערין מיר דינה [=דרינגען] אַל דיא פֿרייז פֿון אַרגלין אויב שעלמיא: / זיא אַנטביטן [=אַנזאַנגן] אונז אין אַל די לאַנד דו מיר זיך זאָלן פֿרייאַן, יעקבֿ טויסק, איין שייַן נייא ליד פֿון משיח, אַמסט 1666. „... דאָ גינדאַכט זיך רבי חנינא ער האָט אַל זיין טאַג קיין בעשר קול גיהערט איבֿר אַלי אורגלין אויב פֿפֿיפֿין“, מב, מעשה קסט. „טאַר מען דאָך גלאַט נישט הערן דעם אַי זינט דער בית-המקדש איז חרובֿ געוואָרן“, אש, קיין אַמעריקע, ז' 103. „אַ די זעלבדיקע לנט וועלן אויסבויען זיך אַן אייגענע שול, ווי די דייטשע יידן אין אויס-לאַנד, אַרנישטעלן דאַרט אַן אַ ווי אין אַ טומאה“, יי, ברידער אַשכּנזי, ז' 15.

דיק — אַדי. אַיע מוזיק. „די קלאַנגיקע, אַיע צו גרויסע שטימע“, בראַך, גש, 1959, ז' 243.

אַרגלען — טרוו. אַרגל, געאַרגלסט. נעאַל. שפּילן אויף אַן אַרגל. י. מאַניק.

אַרגלער — דער. אַרגאַניסט. אַווו. **אַרגלעם** — קיינער ווערט אויף דען אַנדערן קנאה אויב שונא מער טראַגן נאָך ליבנות אויב דו אַרגלשט אונטער פּנים זאָגן, צוכט 1716, ג.ב. „גלייך צו דענקען איז, דש איין פֿר גונפֿטיג פֿר שטאַנד, ווען עז איז בייא איין אום טויגנד, גימוט ווערקט עש אַל ציטט דו אַריגטיש אויש“, שאר, כּב.ב.

אַרגעבן זיך — אַרכ. 1. אָפּגעבן זיך. ריכטליך 8 פֿאַרטישט יותמכרו' (מלכים ב', י"ז); "אונ' זי אַרגבנט זיך". 2. זיך אונטערגעבן. ריכטליך 8 פֿאַרטישט 'הנפלים' (מלכים ב', כה, 11): "די אַרגעבנ'ן." [ת"י]; "וואָס זינען אַריבערגעלאָפֿן".

אַרגעלן — אוטוו. אַרכ. אויפֿשרייען, מאַכן אַ ליאַרעם. ריכטליך 8 פֿאַרטישט 'תחרץ' (שמואל ב', ה' 24): "זולטו אַרגעלן".

אַרגענטאָל — אַדי. וואָס האָט אין זיך אַ ביסל זילבער.

אַרגענטאָץ — דער. צונויפֿשמעלץ פֿון קופּער, צינג און ניקל. זינזילבער.

אַרגענטום — דער. 1. לאַטייניש וואָרט פֿאַר זילבער. געניצט פֿאַר ריינעם זילבער. 2. זאַלב, געניצט אין מעדיצין צום אָפּברענען בראַדעווקעס, רויפֿלייש.

אַרגענטיב — דער. מינעראַל וואָס האָט אין זיך זילבער און שוועבל. וויכטיקער אַרץ פֿאַר זילבער. רויזילבער.

אַרגענטינ'זום — דער. יען. 1. שיטה, ריכטונג וואָס הייבט אַרויס, האַלט טייער וואָס עס איז כאַראַקטעריסטיש פֿאַר אַרגענטינע. 2. וואָרט וואָס איז ספּעציפֿיש אין דעם שפּאַניש פֿון אַרגענטינע. וואָרט וואָס ווערט געניצט אין ייִדיש פֿון אַרגענטינע.

אַרגענטיניש — אַדי. 1. וואָס איז פֿון אַרגענטינע, וואָס איז כאַראַקטעריסטיש פֿאַר אַרגענטינע. 2. וואָס איז זילבערדיק. קלינגיקע אַע מטבעות. קייִט.

אַרגענטינע — גנ. פֿעדעראַטיווע רעפּובליק אין דרום־אַמעריקע. לויט באַפֿעלקערונג און שטח, די צווייט־גרויסע מדינה אין דרום־אַמע־ריקע. די ערשטע ייִדישע תושבים פֿון אַ זינען געווען אַנטום פֿון שפּאַניע און פֿאַרטוגאַל אין 16 י"ה. די פֿאַרבינדונגען מיט אַנדערע ייִדישע קהילות זינען געווען שוואַכע און אין פֿאַרלוף פֿון צייט האָבן זיך די אַנטום אַסימילירט. אין 19 י"ה זינען אַנגעקומען קיין אַ די ערשטע ייִדישע אימיגראַנטן פֿון אייראָפּע. די ייִדישע קהילה פֿון ביא איז געגרינדעט געוואָרן אין 1862. "הייבט איינער אָן צו זאָגן 'פל־מקדש' אָדער שרייען 'חי וקיים' אין באַר־דיטשעו, הערט זיך... דאָס אייגענע קול אויך אין אַ", ממוס, שלמה, ז' 1877. "מע רעדט וועגן פֿאַרן ערגעץ אין אַ ניער היים. מע רעדט וועגן אַמעריקע... אַרגענטינע", ספּ, סודות, ז' 330. "דעם 26סטן אָקטאָבער 1894 איז אָפּגעפֿאַרן אַ גרופּע פֿון 12 ייִדישע משפּחות... קיין אַ, געשיקט פֿון דער ייִקאָ", גאָפּ, ביא 1955, № 8.

אַרגענטינער — אַדי. וואָס איז אין אָדער פֿון אַרגענטינע. דער אַ ייִדישער קיבוץ. אַן אַ צייטונג. די אַ קאַלאָניעס.

אַרגענטינער — דער, מצווי אַצ. וונ — ייִ, קע, אויך: אַרגענטיניקע.

אַרגענטיש — אַדי. וואָס האָט אין זיך זילבער. אַער צונויפֿשמעלץ.

אַרגעץ — אַדוו. פּד. דזוו ערגעץ. "וואו ער איז געקומען, האָט מען זיך געוואַלט מיט אים משדך זיין, און וויל ער האָט אין אַרגעץ ניט געוואַלט אַנזוויליקן, זאָ האָט מען אים געהאַטט מיט פֿינדטאַפֿט", יעקב מאַרגענטער, דיא שיינע בלוהמכטן, וואָרטע 1880.

אַרגער — אַדי. קאַמפּאַראַטיו פֿון אַרג — פּד, גאַליציע, אוקר. אויך אין עטלעכע לר. — אַרגסט. האָבן נאָך אַן אַ מזל. "וואָש איז דען אַרגיר אַז איין זינד, האָט דר צדיק גיענטפֿרט דש איז דיא האַפֿערטיקייט אונ' דיא שמייליריאַ", חה ו, קיה"א. "עש איז אַרגיר איין ביז אויף ציהונג אין דעם מענטשן הויז אַלש דיא צרות דיא דאָ ווערן זיין בנא דיא מלחמה פֿון (גוג ומגוג)", מהמ, עח"א. [לויט ברכות, ז' 3]. "סע איז פֿאַרהאַנדן צענערליי פֿיילן און צענערליי סמען, וואָרן אַז מע וויל שיסן אַ פֿייל באַשמירט מען זי מיט אַ סם וואָס איטלעכער סם איז אַרגיר דהיינו ער איז מער מוזיק", נחב, 'מעשה מהו' בעטלערס, ז' עג/ב. "דו ביסט איצט אויך ניט אַ אַלס אין יענע יאָרן", יד, אַדו גנף. "וואָס עלטער כיווער — אַלץ אַ ווערט מיר", באַש, מבן טאַטנס בית־דין שטוב, ז' 76.

אַרגערניש — דאָס. דזוו ערגערניש. וואָס פֿאַר אַ אַ איך האָב הינט געהאַט", ימבר'ע, שפּרינצע מירל די נגידיסטע, בוקאַרעשט 1878.

אַרנקאַמיטע'ט — דער. טאָוו. קירצונג פֿון אַרגאַניזיר־קאַמיטעט.

אַרגאַרבינג — די. אַרכ. 1. פֿאַרשונג. אויפֿדעקונג. ריכטליך 8 פֿאַרטישט במחוקק (במדבר, כא, 18): "אין אַרגרובונגא". 2. גראַ־ווירונג. דאָס וואָס איז אויסגעשיצט. ריכטליך 8 פֿאַרטישט 'פתוחיה' (תהלים, עד, 6): "איר אַרגרובונגא" [ת"י: "אירע געשיניצן"].

אַרגראַבן — טרוו. אַרכ. *Mhd: er-graben*. ריכטליך 8 פֿאַרטישט 'אחפריה' (דניאל ז, 15): "אישט אַרגרבן" [ת"י: "באַטריבט גע־וואָרן"].

אַרגראַבן — אַרכ. גראַווירן. ריכטליך 8 פֿאַרטישט 'רגבים' (מלכים א', ו, 9): "אַרגרבן".

אַרגרויסונג — די. יען. אַרכ. דזוו דער־גרייסונג. ריכטליך 8 פֿאַרטישט 'מגדול' (שמואל ב', כב, 51): "אַרגרושונגא" [ת"י: "טורעם"].

אַרדאָווי(צו)אַניש — אַדי. (געלאָגענע). פּע־ריאָד פֿון דער פֿאַלעאָזאַנישער ערע, צווישן דעם קאַמברישן און סילוורישן פּעריאָד, מיט אַן ערד 500 מיליאָן יאָרן צוריק. געווען שוין אַלגע (← 1358) און די ערשטע ים־גראַזן.

אַרדאָל — דער, זי. אויך: לייַע, ס. >איי

>ל. גאַטס משפּט. אין מיטלעטער, ווען דער באַשולדיקטער ווערט אויסגעפרוּווט דורך שווערע עינויים, אויב ער האַלט ניט אויס, איז אַ באַוויזן אַז ער איז שולדיק. "דער... אויסדרוק [דורך פֿייער און דורך וואַסער] שינט אונז צו דערמאַנען די מיטלאַלטערשע אַען... וואָס די געריכטן פֿלעגן איבערגעבן דעם משפּט גאַט און דעם באַשולדיקטן אויספֿראַבירן מיט פֿייער און וואַסער", יע, ייִדישע מאַכלים וו, וואָרשע תר"פ, ז' 62. "יזן טאָר מען ניט צווינגען צום „גאַטס משפּט“ אָדער אַז, ווי עס איז דעמאָלט געווען אַנגעפֿירט בני קריסטן", זק, איבן שד, IV.

אַרדאַנ'אָנעס — דער, זי. 99: "אַרדאַנ' — די, זי. 99 >ל. 1. אַפֿיציעלער באַפֿעל פֿון קעניג, רעגירונג, פּאַליציי, פֿון יעדער מאַכט. "מיט גאַר דער שטרענגקייט פֿון די אַז", נש, איבן, שד VIII. 2. דאָקטערס רעצעפט אָדער פֿאַרשריבונג. אין ייִדיש פֿון אימיגראַנטן אין פֿראַנקרייך.

3. אַריוטאַנט, אַפֿיצערס אַרויסהעלפּער. גע־וויינלעך — אַפֿיצערס באַדינער. זעלנער וואָס באַדינט אַן אַפֿיציער. דער בראַווער סאַלדאַט שוויק איז געווען אַן אַ.

אַרדונג — די. יען. נר. אַנשטאַט אַרדענונג. "דאָש איז נאָך אַלו וואָן דאָ בלשפּין די נאַטיר־ליכי צשטין אין אירין רעכטי אַרדונג. עש איז אַביר נאָך מער פּלאָנונג פֿר האַנדין וואָן זיך די צשטן פֿר ענדירין אויש אירי אַרדונג", בע, יז/ג.

אַרדיו'ו — דער, יעס. בעט, מאַלדעווע. *Ru: ardeiu*. גרינער פֿעפּער. אַ פֿיפּיקער בחור, ממש אַן אַ". אַלע עסן אַעס: די ג־ירים מיט פֿלייש, די קבצנים מיט קאַרטאָפֿל".

אַרדינאַט — דער, זי. >איי >ל. 1. פֿאַר־וואַלטער, באַזיצער פֿון אַן אַרדינאַציע. אַ מיינט אַ בכור וואָס האָט דאָס רעכט צו רע־פּרעזענטירן די משפּחה. דער טיטול איז אויפֿ־געקומען... אין 19 י"ה, ייבל 1044, ז' 306. 2. באַזיצער פֿון אַ גרויסן גוט, ריכטער פּריץ. "און אַז עס איז געקומען דער שררה... דער אַ וואָס האָט זאַמאַשט געבויט...". פּראַ, ימינע זכרונות.

אַרדינאַטאָר — דער, זי. *P: ordynator*. דאָקטער וואָס פֿירט אַן אַן אַפּטיילונג אין אַ שפּיטאַל. דער אַ פֿאַר די אינערלעכע קראַנקייטן. "זיין זון... איז געווען אַ פֿון אַ געטאַ־שפּיטאַל", גאָפּ, 1948, № 10.

אַרדינאַטע — די, ס. >איי >ל. מאַט. ווערטיקאַלע ליניע פֿון אַ קאַאַרדינאַטן־סיסטעם. — אַבסציסעס, 13.

אַרדינאַל — אַדי. >איי >ל. וואָס איז שפּך צו אַן אַרדענונג, צו אַ סיסטעם. אין דער אַער ריי פֿון בעלי־חיים, געוויקסן. אַע צ אַ ל אָדער ס ד צאַל: ערשטער, צווייטער אַאזוו. 2. 10. דער, זי. אַרדינאַלע צאַל. דאָס וואָס

קומט אַרײַן אין אַ סיסטעם אויפֿן ריכטיקן אָרט.

אַרדינאַנ־נאָם — דער, זײַן דזוו אַרדינאַנס 33. „עטלעכע אָפֿיצערן זענען געפֿאַרן און זייערע אָין האָבן זיי זייערע ריזע־טאַשן נאַכגעטראָגן“, ייִז, ברידער אַשפּנז, ז' 328.

אַרדינאַ־נין — די, זײַן אָיי >ל. 1. אַמור־ניציע, ספּעצ אַרטילערישע, 2. באַפֿעל, פֿאַר־אַרדענונג, באַשטימונג, דירעקטיוו. 3. דזוו אַרדינאַנס.

אַרדינאַ־נין־הויז — דאָס, אַכסניא פֿאַר אַרע־מע אורחים. אַינגעאַרדנטער נאַכט־אײל פֿאַר אַרומשלעפּערס. „איך בין גוועזן אין עיר קייטאן, אין איין יהודי אין אַײַה קראַנק געוועזען, און איך אַלס אַרעמאַן בין גיב דאָרטן געענעכטיגט, דען במדינת פּריסן אין קיין הקרש ניטאָ, רק עניים נעכטיקן אין אַײַה“, הרב אַריה ליב צינץ מפּלאַצק, שוײַט מוהראַל, וואַרשע תּרס״ז, ז' 69.

אַרדינאַציע — די, סײַ >איי >ל. 1. מאַיִך־ראַט. געזעצלעכער רעגלאַמענט פֿאַר ירושה. בירושדהיקער פֿאַרמעג פֿון אַן אַריסטאָקראַטי־שער משפּחה וואָס דאָס געזעץ האָט פֿאַרבאַטן עס צו צעטיילן צווישן יורשים, נאָר אין אַדמי־ניסטרייט געוואָרן פֿון איין יורש, געוויינלעך פֿון עלטסטן זון.

2. אינסטרוקציע פֿון דער מאַכט. באַפֿעל. רעגלאַמענט וואָס האָט אַ שייכות צו אַ ספּעציע־פֿיש געביט. אַ וואַל־אַײַ פֿון בירגערמייסטער. „אין אַנהייב פֿון 17. יײַה האָט דער קעניג באַשטעטיקט אַן אַײַ פֿאַר די שטאַט־האַלן אין סאַנזײַ, ר. מאַהלער, אין 190 טאַג, תּײַא 1970, ז' 32.

3. פֿאַרשריפֿטן פֿון דאָקטער ווי אַזוי אַפּצור־היטן אַ קראַנקן. אַײַ־צײַכען — וואו מע באַטראַכט דעם קראַנקן, דאָקטערס קאַבינעט. „דורך אַ נייג מיטן קאַפּ האָט דאָקטער... אַנגעוויזן דער מאַדאָם... אַרבינצוגיין אין אַײַ־צײַ“, ב. רעטלער, אַמעריקאַנער, נײַ 1958, 4/IV №.

אַרדינאַר־ — דער, זײַן 1. משרת פֿון אַ פּריץ. ווער עס דינט אין אַן אַרדינאַציע, 2. אויך סתּם דינער, משרת. „שלוש־וויק — דער, עס. פּויער וואָס פֿאַרדינגט זיך צו באַאַרבעטן ערד און קריגט דערפֿאַר אַ טייל פֿון גערעטעניש. „סײַרוב האָבן זיי אַליין [די אַרענאַרן] די ערד ניט באַאַרבעט, נאָר גע־דונגען אַײַעס, פֿאַרבאַקעס (יאַרִיקע אַרבעטער), וואָס האָבן באַקומען פֿאַר זייער אַרבעט...“, ייִזב XXII, ז' 195.

אַרדינאַריע — די, סײַ. P: ordynaria. <P>. סכּום שפּיז וואָס דער פּריץ צאָלט זינע אַרבע־טערס. „דער רבּונד־שע־עולם... הויל נישט אַן זיך קענעט בערל דער שניידער זאָל נעמען יתּור. זאָל ער ווי אַ פּריץ געבן אַײַ, פּריץ. בערל דער שניידער.“

אַרדינאַרע באַרדען — די, מצ. אַרכ. Mhd: burde. געוויינלעכע שטייערן, דײַה הכנסה און געשעפֿט־שטייער. „ווער ניכט צור בהוה דער קאַנטריבוציע־אַן [=צײַאַן] ייעהרליך 400 גולדן מיט זײַן אורדינאַרי ברדאן ביזא טראַגטי זעלס ניכט פֿלוגט זײַן זול“, פֿראַגער תקנות קעגן לוקסוס, פּראַג תקכ״ז [ב]. וואַכשטיין, ייִבל ו, ז' 339.

אַרדינאַרעין — דער, עס. 1. אַנגעשטעלטער ביים פּריץ וואָס באַקומט אַ באַשטימטן סכּום שפּיז. 2. אַדוואַנט. געהילף אַדער דינער ביז אַן אָפֿיציר. „ווען ער איז צוריקגעקומען... האָט אים איבערגעגעבן אַ צעקײַשטן קאַב־ווערט... דער אַײַ האָט געבראַכט“, ש. ברעג 188, שלוימקע גוטערמאַן, מאַסקווע 1939.

אַרדינאַרן — טרוו. זינר. (גע)אַרדינאַר. אויך: אַרדענאַרן. 1. אַינגעשטעלן אַן אַרדענונג, אַ סדר. „זוא זאָגט (הקבײַה): שוויג עש איז ביזא מיר זוא גאורדינרט גוואָרן דש עש זוא זײַן זאָל, מהמ, לו/א. אַביר המקום בײַה דער זײַן ציט אונ־זיל אַלזו פֿאַר זעצט אונ־אורדינרט האָט“, גז, ז' 32.

2. אַרויסגעבן אַ באַפֿעל. „דרויה העט דש פֿאַרלימענט אורדינרט מן זאָל דו גיך משפּט למלך ירײַה איבר שיקן“, כײַ וועגן מעצער עלילת־דבֿ, 1669 (פּ 100, שפּ 270).

3. באַשטעלן סחורה. באַשטעלן עמעצן צוליב עפעס. „אורדינירט הב דיר נגד זײַן פּטורים אויז צו ליוורן, יוסף מאַרש, חנוך לנער, תקל״ד, ז/ב. [מיט בב זײַ אַלס אין ייִדיש פֿון דרום־אַמעריקע, השפּעה פֿון שפּ lordenar].

4. אויפֿגעמען קראַנקע. פֿאַרשריבן אַ רפּואה. אַנזײַזן אַ קראַנקן ווי זיך צו פֿירן. „... אונ־לוש אים דען רופּא מאַכן איין רעצעפט און לאַש אין באַלד אַײַ איין מעדיצינה“, ספר משלים, 199ד, תּײַא, ז/ב. „דײַ... אַרדינירט פֿון 8 ביז 12“, רייד, טשערנאָוויץ.

5. געבן רעכט צו ווערן אַ גלח, אַ פּאַסטאָר אע אין אַ קריסטלעכער רעליגיעזער אינסטי־טוציע. זײַנג. ער.

אַרדינע־ר — אַד. אויך אַרדינאַר. >איי >ל. געוויינלעך, געמיינ, פּראַסט, גראַב. אַן אַרע־מענטש. האָבן אַן אַײַ כאַראַקטער. אויף אַן אַײַ אופֿן. אַרע־גב — זידלואַרט. „וחלילה לי מעשות כּדבֿר הזה, תּולה מעות על קרן צבֿי צו זײַן, ניש ווי יונגע ליטן אורדינאַר איין יערן טרויאַן“, שײַ סגל, אגרת שלמה, וואַנזבעק 1732, ז' 3. „די חכמים האָבן געזאָגט... די עלטער איז איין אַרע־קרענק“, אײַב, 13 המלד והנזיר, זשאַלקעוו 1771. „די גמרא זגט: אונטר הונדרט מענטשן שטערבט נאָר איינר אורדינאַרי טויט אונ־זיך אונ־ניצײַג שטערבן דורך עין הרע“, ספר תּם וישר ו, זולבאַך תק״ס, נז/ב. „אין לאַנד הורו האָט אַ חכם גענומען אַן אַײַ שטיין און האָט אים אין די טעסט געלייגט... איז געוואָרן... אַן טיערער שטיין“, א. פּאָויר, גדולת יוסף ו, יועפֿאַז תקצ״ח, כד/ב. דאָס ויקלען די קינדער האַלט מען פֿאַר זייער

נייטיק... זענען די אַרע־מענטשן אין דעם זייער אומגעשיקט, מלכה בערלאַנט, די גליק־ליכע מוסער, ווילנע 1836, ז' 20. „אין אונדזער געגנט זענען פּמעט אַלע קרעטשמערס איידעלע מענטשן וואָס זענען אויף קיין אַרט ניט ספּאַסאַנע צו אַרע־אַרבעט“, משה־אהרן מיכל, ייִפּאַל, 1882 וו 4. „ער האָט געמאַכט זײַן עשירות מיט אַזעלכע אַרע־גענו וואָס עס פּאַסט ניט... אַרויסצוברענגען זיי... שחור על גבי לבֿן“, א. מאַרגענטער, עגל הזהב, וואַרשע 1898, ז' 5. „האָבן זיי קעגן אים אַרויסגעגעבן די שטענלעכסטע פּאַמפּלעטן, די גידערטרעכ־טיקסטע פּאַשקווילן, די אַסע פֿאַרלוימדונגען“, Spectator אין נאַמען פֿונם אמת, לבֿוב־קראַקע 1911, ז' 22. „זי ווערט רויט ווי פֿיער... מהמת זי גייט זייער אַ פּראַסט געקלייט“, ש, מעשיות און פּאַנטאַזיעס, ז' 246.

קײַט — „צום שפּיץ פֿון זייער [פֿון דער פּוילישער אינטעליגענציע] אַ איז צוגעקומען 'בשעת הדחק', א. קאַפּלובֿיץ, אין יזב זלצ־טשעוו, תּײַא 1970-71, ז' 31.

אַרדן — דער, סײַ >פּר >ל. 1. אַראַגיאַנזאַציע פֿון מאַנאַכן מיט באַזונדער שטרענגער דיס־ציפּלין, צום טייל אויך מיט ספּעציעלער קליי־דונג, צו העלפֿן דעם קאַטאָליציזם און דעם פּויפּס. דאַמיניקאַנער אַ. פֿראַנציסקאַנער אַ. יעזואיטן־אַ. אַ 'ברודער' פֿון אַזאַ אַ. אַ שוועסטער. די קאַנטער־רעוואַלוציע זיגט, דער יעזואיטן־אַ ווערט אַ מאַכט אין ליטע, ער קאַנטראָלירט די דערציאונג, מ. ווישניצער, אין ליטע ו, ז' 70. „דער פֿירשט האָט אַראַפֿ־געבראַכט דעם אַרדן פֿון אַפּאַסטאַל פּאַוועל וואָס האָט זיך געפּונען אין אונגאַרן“, יעקבֿ שאַצקא, אין טשעכע־סאָוועט יודן, ז' 5.

2. מיליטאַריסטישע אַראַגיאַנזאַציע פֿון ריטערס אין מיטלעלעך מיט ספּעציעלע רעכט און פּליכטן, מיט אַ באַזונדערע עמבלעם. „די דײַטשישע טעוואַנישע אַײַס וואָס האָבן די אַלט־פּריסן פֿאַרטיליקט און פֿאַרנומען זייער לאַנד, האָבן אַוועקגענומען פֿאַר זיך דעם נאַמען פּרינסן“, א. קאַצענענבאַרג, אין ליטע ו, ז' 311. „ייִדישע סוחרים וואָס פּלעגן פֿאַרן קיין פּרינסן, אין דעם לאַנד פֿון דעם ריטער־אַ, זענען דורך וויטאַווסן געשטיצט געוואָרן“, מ. ווישניצער, אין ליטע ו, ז' 57.

3. ספּעציעל (פֿון אַ קיניג) געשאַפֿענע גרופּע אין דער נײַער צײַט פּדי צו געבן אויסצײכע־נונגען פֿאַר פֿאַרדינסטפֿולע יחידים פֿון העכערע שיכטן. אַ פֿון גאַרטער [=זאַקנענדל] אין ענגלאַנד. אַ פֿון ווערט אין פּרינסן און פֿאַר אויסלאַנד. קאַזאַליר פֿון אַן אַ.

4. אויסצײכענונג, מעדאַל, באַזונדערע עמבלעם, שריפֿטלעכער דאָקומענט פֿאַר יחידים וואָס עס ווערט זיי אַפּגעגעבן כּפּוד פֿון אַ צענטראַלער מאַכט אַן אַ טרענער. אַ קישעלע, וואָס אויף דעם דערלאַנגט מען דעם אַ ביז אַ פֿיערלעכן אַקט. באַלוינען מיט אַן אַ קריגן אַ לעניד־אַ. „ה' ר' הירש בריץ... האָט געקריגן פֿון דעם

אין אַן אָ. בשׂטן די אַרדענונג. 3 פֿאַרשטשט
 ׳דרך ארץ׳ — ׳אַרדנונג׳. מלל פֿאַרשטשט
 ׳סוריים׳ (איִבֿ, י. 22) ׳אַרדנונג׳. עס איז בײַ
 אים נישט אַ זײַן בײַדעמשייל, פֿון
 [אויף אַ משׁובענעם]. ׳דרום וויל איך דיא
 אורדנונג נישט ברעכן. ווען איך גון אַל דינג
 נוך אַנגרד רעכין׳, ספֿר משלים. קואַ ביך, נ/א.
 ׳דא גון די פֿכּוּד אורד אורדינונג און אַן אים
 קאַם, דאַז ער ריימין זאָלט, טרעטיט ער אויף
 אױב שפּראַך׳, ׳שילדבורגר זעלצאַמי אױב קורצ־
 וויליגי גישיכטע קאַפֿ 17 [אַװע ווו, ד' 484].
 ׳האַט דער גראַף געטראָפֿן אַן אָ — ׳הלוואַ
 אויף אַלע שׁונאַייִשראָלים געזאַגט׳, איין גאַנץ
 נעט מעטע פֿון איין טאַנדעטניק, לעמבערג
 1891. ׳די אורדנונג פֿון דען לענדן גירטל אױב
 זײַן קרומהייט אום דש לײב האַט פֿר געבן
 קיגן דיא דאָ פֿר קרימין אירי גידאַנק׳, מחזור
 ר״ה וי״פ, הומבורג 1721, ריא.ב.

2. סיסטעם אין דער געזעלשאַפֿט. סכּום
 געזעצן אין אַ לאַנד. די קאַפיטאַליסטישע אָ.
 די אַלטע אָ. די נײַע אָ. די רעוואָלוציאָנערע
 אָ. אַ גערעכטע, אַ גייטיקע אָ. וועלט־אָ. זאָך
 אָ. ׳ווען השי״ת וויל איין לאַנד שטראַפֿין,
 זאָ זעצט ער אין איין און ניצליכי אױב פֿר
 זופֿין, זאָ בלד דער הייבט ער נישט רעכט
 פּוּליציאַ אָבּר [=אַדער] אורדנונג האַלט, גאַר
 לײכטליך דער גאַנץ הויפֿן צו גרונד פֿאַלט׳,
 צוכט. ׳בײַ דער היינטיקער אָ שטייט ער [דער
 ייִד] אויסער דעם געזעצן׳, קמ. 1869. Ne 5.
 אַ פּראָצעס פֿון איבערגאַנג פֿון אַלט־אָ צו
 נײַ־אָ וואָס וועט געדויערן יאָרן׳, ב. ריווקין.
 גרונט־טענדענצן. . . ז' 337. ׳דײַנע אויגן
 לײכטן, פֿינלעך, / ווען דו רעדסט פֿון נײַע
 צײַטן: / אַלע מענטשן גלײַך און גליקלעך, /
 ווען די אַרדנונג וועט זיך פֿעסן׳, אר. יצו אַ
 סאַציאַליסטישן. ׳זי נײַע אַרדענונג׳ [נאַציאָנאַלער
 לאַזונג] האַט זיך געגעבן אַ צעוואָרף איבער
 דער ערד, דער זיבן מאַל געשענדערט׳, פּמ.
 מלחמה ו, מאַסקױע 1948, ז' 45.

3. אַנווייז. ׳דיא ערליכי לײט האַפֿין גרויש
 טרחה ממני גיהאט עם המעות פֿאַר חיכ
 [וועקסלען] אויף צו נעמין אױב מיר עש לקצת
 גיגעבין ולקצת נאָך מיינר אָ אַן אַנדרי
 פֿלאַטצין שיקט׳, גה. ז' 293.
 אַײַד־ניס־ט — [אַרויסגערעדט דײַטשיש:
 אַרדנונג־דינסט]. די ייִדישע פֿאַליצי אין די
 געטאַס און אין אַ טייל נאַצישע לאַגערן.
 אומאַרדענונג־דינסט אַנשטאַט אַײַד, אַרבעט־
 אַמט, אַרבעטצוזאַנג, בפּלל קאַרופּציע און שׁוויני
 דל׳, בלומ. יושפ, xvi, 2. דעם ייִדישן פֿאַליציסט
 האַט מען אויך גערופֿן: אָס (דינסט)מאַן. אָס־
 דינסטלער, אָס־היטער. מצ — אָס־לײט, ׳שפּע־
 טער איז מען דערבאַנגען אַן אַ ייִדישער אָס־
 מאַן גיט איבער דער געטאַפּאַ ידיעות וועגן
 דער קאַמף־אַרגאַניזאַציע׳, מ. קושניר, אין
 טשענעט־אַכאַווער ייִדן, נײַ 1947, ז' 225.

אַרדענונגלעך — אַד. נר. וואָס איז מיט
 אַן אַרדענונג, סיסטעמאַטיש. מאַרק ווב. קײַבל, דאַרט.

יִפֿאַ, 1882, Ne 24. ׳[די מלמדים] זאָלן דינגען
 אַן אַע דירה פֿאַר דעם חדר און האַלטן ריין׳,
 קמ. 1864, Ne 21. ׳העברעאישע און זשאַרגאַנישע
 לייטעראַטור זײַנען ווי צוויי וואַסערן: די ערשטע
 אַן אַלטער לויפֿיקער טיך, אין וועלכער עס
 פֿאַרפֿעלט שׁוין אַע פֿיש. די צווייטע אַ זומפיקע
 סאַדעווקע וואו מע טרעפֿט אַלט גאַר גרויסע
 קאַרפֿן׳, זב, דאָס ווידערקױ, ספּעקטאַרס
 פֿאַרלאַג, וואַרשע 1894, ז' 18.

3. אַרנטלעך. ערלעך. ׳צו אונטערשיצן אַע
 מענטשן . . . אַן זיי זאָלן הלילה נישט בעקרייזן
 דעט ווערן׳, שלום־יעקב אַבּראַמאָוויך, קמ.
 1865, Ne 4. ׳איך אַרבעט בײַ אַיך מיטן
 בישערן שׁווייט, אָ, מיטן גאַנצן האַרצן׳, א.
 מאַמאַראָוסקי, די הגדה פֿון דער לינקער זײַט,
 אַדעס 1908, ז' 3. קײַבל.

אַרדנען — טרו. אַרדן, געאַרדנט. *Mhd: orde-*
nen, orden. דוז אַרדענען. — אַמנשטעלן
 לויט אַ סדר, אין אַן אַרדענונג. ׳עדי מערחה
 בלכ־שלם — אַרדנן׳, מלל, פּו/א. ׳נאָך [אַ]
 קאַמף האַט די רעגירונג מיטל געפֿונען די זאַך
 צו אַ דורך אַ געזעצן׳, יִפֿאַ, 1881 X 15.
 ׳סיסטעם׳ הייסט ציוניפּישטעלן, צונויפֿלייגן,
 אָ; אָבער אָ איז סוף־בל־סוף מעכאַניש, עס
 מיינט נישט מער ווי אַוועקשטעלן איין קערפּער
 לעבן דעם צווייטן אין אַ געוויסן סדר׳, קאַר וו,
 ד' 160.

אַרדנער — דער, ס. 1. דוז אַרדנער, 2.
 ׳אין וואַרשע פֿלעגן יונגע בחורים זיך אַרנען
 כאַפּן אין טעאַטער אַן בילעטן, נאָר געבן דעם
 אָ אַ פֿאַר שטבעות׳.
 2. ייִדישער פֿאַליציאַנט אין געטאַ, אַדעמאַן.
 די קהילה־לײט האַפֿן דורך זייערע אָ זיך
 געלאָזט אין אַ געיעג צו כאַפּן נאָך האַלבער
 נאַכט ייִדן אויף אַפּשושיקן אין די פֿאַריכטונגס־
 לאַגערן, [בלומ. יושפ, xvii, 1]. אויך דער
 לאַגער־ניס וואָס גיט אַכטונג אויף דער אַרדע־
 נונג אין אַ בלאַק, דאַרטן.

אַרדע — די, ס. — האַרדע. >רוס >טאַ
 טעריש. 1. וואַנדערנדיקער שׁבֿט. לאַגער פֿון
 אַזאַ שׁבֿט. די גאַלדענע אָ — פֿאַראייניקונג
 פֿון אַ צאַל טאַטערשע שׁבֿטים אונטער איין כאַן.
 ׳די . . . אַנטקריסטילעכע און באַסורמאַנישע אָס
 וועלן פֿאַר די לײַדן . . . באַצאַלן׳, נט, הויפּט־
 שטעט, מאַסקױע 1934.
 2. ווילדער המון, באַנדע. ׳בשם עק פֿון
 שטאַט וואו ס׳האַט געוואוינט אַ גאַנצע אָ
 געמיינע לײט׳, י. מאַניק, אין טריט פֿון זײַן
 וואַנדער.

אַרדע־באַרדע־טשאַרדע — די קינדער־
 שפּיל, דוז איקס־מיקס־דריקס — 1332.

אַרדענונג — די, ען. *Mhd: ordenunge*.
 1. גוטאַנגעשטעלטער סדר. אַרדנונג נר.
 זאַרגעוודיקע אָ. מוסטערדיקע אָ. אָ־היטער.
 אָ־שטערער. האַלטן די זאַכן אין אָ. ברענגען
 אין אָ. איינפֿירן אַן אָ. זײַן אין אָ. אַנלײגן

קייסער איין סטאַניסלאָוויץ דריטע קלאַס, קמ.
 1865, Ne 15. ׳הויך דעם האַב איך אָס פֿונאַנען
 איר ווילט, פֿרוג ווו, גש, נײַ 1910, ז' 83.
 רעקאַמענדרן עמעצן צו קריגן אַן אַרדן. אים
 האַט זיך געוואַלט אַן דער רויטאַרמיער זאָל
 וויסן אַז ער איז אַן אָ־טרעגער׳, נאַטע לורי,ע,
 הימל און ערד, מאַסקױע 1965, ז' 124. אַן אָ
 פֿאַר העלדישקייט, פֿאַר אויסצייכענונגען פֿון
 קריגסלײט. אויך גוטמוטיק און שפּאַסיק —
 אַ בענדל, אַ בלימל. ׳דער טאַנצמייסטער פֿלעגט
 צושטעפֿען אַ פּאַפּירענע אָ די אַנטיילנעמערס
 אינעם קאַטיליאָן־טאַנץ׳.

5. מאַסן־אַרגאַניזאַציע מיט קאַנקרעטע צילן
 פֿון הילף און געזעלשאַפֿטלעכע טעטיקייט,
 געשאַפֿן פֿון און פֿאַר אַ ספּעציעלן קריזן,
 קלאַס, נאַציאָנאַליטעט אע. פֿאַרטערנאַלער אָ.
 קאַלומבוס־אָ אין אַמעריקע. אָ פֿון בני־ברית,
 אַרבעטער־רינג. ייִדיש־נאַציאָנאַלער אַרבעטער־
 פֿאַרבאַנד און אויך לאַנדסמאַנשאַפֿטן קענען
 באַטראַכטן ווערן ווי אָס.
 6. אַרכ. באַנדע, כאַליאַסטרע. ׳איך ווש אויך
 אין דעם אורדן / דעם די בובן פרזין בַאַר
 יעהן, ש. הוגרלן, ׳ווערפֿלליד׳, 15. י״ה ריב־,
 דער קאַמף קעגן אַזאַרטשפּילן בײַ ייִדן, נײַ
 1946, ז' 170].

7. באַפֿעל. אינסטרוקציע. ער האַט זיי
 געגעבן אָס און די ברידער זײַנען אַוועקגעפֿאַרן
 אויף דער גרענעץ, רעד׳ אַקש, דאָס געזאַנג
 פֿון די פֿעלדער, מאַסקױע 1939, ז' 86. [שפּ:
 אַרדען, מצ׳עס].

8. אַרכ. *Mhd: orden*. סדר, איינגעשטעל־
 טע ריי. ׳זי [אסתר] הילט אירן אורדן אױב איר
 אָי צו רעכט׳, מגל, שורה 205.

אַרדנונג — אַרדענונג.

אַרדנמלעך — אַד. 1. אַרכ. *Mhd: ordenlich*.
 וואָס איז לויט אַ סדר, אַן אַרדענונג. וואָס איז
 געזעצלעך. די דש (ספֿר) האַט געשטעלט אין
 איין אַרדנמליך (לשון) דש עש איטליכש קינד
 קען פֿרשטיין, מ. מן, יוספ, אַמטש 1743,
 הקדמה. ׳איינר היישט תענית גירוש, דער
 אַנדרי פֿינץ האַנץ / אורדענדליכ וויא דיא
 ווערמטיר גזירה מיט דער גאַנץ׳, בחורים־ליד,
 18. י״ה [ייבל ווא, 43, ז' 350]. ׳וסדר, איינה
 ארדינטליכה אפֿן ריכטונג אין דעם מענשינס
 אויז גאַבין איזט איין [אַ]לבר ביהולף׳, ספֿר
 מ־חר פּנינים, הומבורג תצ״ט, ב/א. ׳איז עס
 מעגליך אין ייִדיש שפּראַכ? וואו וועד אַרטאַ
 גראַפֿי נאָך גראַמאַטיק איז? אַרדנמליך וויא דו
 עז פֿר לענגסט צו שרײַבן׳, משה בן מתתיהו
 מאַקאַטיל, איבז, ספֿר תּפּתח ערוך וספֿר עדן
 ערוך, מעץ 1777, הקדמה [ייבל ווא, 21].

2. נאַרמאַל, געוויינטלעך. רעגלמעסיק. דורכ־
 שניטלעך. אַן אַע פֿלענאַרע זיצונג. שטאַרבן
 מיט אַן אָ טויט. אַער פּראָפּעסאַר = פֿולער
 פּראָפּעסאַר, מיט אַלע רעכט פֿון זײַן אַמט.
 . . . איז געווען דער איינציקער אַער פּראָ־
 פּעסאַר . . . אין דער היגער מעדיצינישער אַקאַ־
 דעמיע, האַט מען אים שׁוין לאַנג אויסגעגעסן׳,

ליט'געשיכטע, ווילנע 1928, ז' 215]. זינג — ריכלין 8 פארטישט אזוי שאח' (ויקרא, יג, 2).

אָרהײַעווען — ג.נ. אין אלטע ייד' מקורים ארהיאב, רומ' ארהיי, רוס' ארגיעוו. קרפשוטאט אין צענטראל-בעסאראביע. דערמאנט אין די שו"ת פון מהר"מ מלובלין (1558—1616). אין 1942 האָבן די נאציס בשותפות מיט דער רומענישער אַרמיי אומגעבראַכט אין אַ עטלעכע הונדערט יודן. די איבעריקע זענען געוואָרן דעפארטירט קיין טראַנסניסטריע.

אָרהײַצן — טרוו. אַרכ. Mhd: erhitzen דערהיץן. ריכלין 8 פארטישט שיפוח' (שיר השירים, ב, 17) „דש ארהיצט" [תני: „פארווייען וועט" און נכמרו' (איכה, ה, 10): „והירדן ארהיצט".

אָרהײַנקען — טרוו. אַרכ. אויפהענגען. ריכ' ל' 8 פארטישט ינתן' (שמואל ב', יח, 9): „און ער וורט ארהינקט".

אָרהײַק — ר"ת ארץ-הקדושה.

אָרודיע — די, יס. אויך אָרודיע. טל. R: орудие. 1. געווער, מכשיר, כליזין. „ער איז ביי איר געוואָרן ווי אַן אַ אין די הענט, ער איז צו די קינדער געוואָרן אַ טראַץ", עליכס שלום, די צוויי בילדער, פארדייטשעו 1890, ז' 17.

2. קאנאן, האַרמאַט, מאַלאַדעץ, שטעל שוין אויף די צווייטע אַ", ש. ברעגמאַן, דורך קריג און רעוואָלוציע, אַדעס 1931, ז' 176.

אָרודניק — דער, יעס. טל. ווער עס אַרבעט מיט אַן אָרודיע, 13. מינער, גראַבער אין אַ מינע. „... כמו פּוּלח וּבֹקע באַרץ (תהלים, קמא, ד). ... אזוי ווי יענע וואָס אויפֿרעסן און צעשפּרענגען די סקאַלעס אין דער ערד וואָס הייסט די אַעס אום גאַלד און זילבער צו באַקומען פֿון דאַרטי", אמד, תהלים עם מצוד' ומצו"צ. ... בלשון אַשכּנז המדוברת ... עזרי טייטש, ווילנע 1876.

אָרודעווען — אוטוו. דעווע, (גע)אָרודעוועט. R: арудаваць. 99. **אָרודעווען**: R: арудовать. 1. גיך, מיט אימפעט טאָן, אַר-בעטן. „די מיידלעך און די וויבער ... האָבן פֿלינק אָרודעוועט מיט די בלאַנקענדיקע ווילעס", נאָטע לורייע, הימל און ערד, מאַסקווע 1965, ז' 152.

2. קאָמאַנדעווען. שטרענג און קאָפּריזע פֿאַרוואַלטן. אָרודעווע גיט, דו ביסט דאָ גיט דער קנאַקער". אַ סטאַרעץ, אַ פֿרומער וואַריאַט ... האָט זי גענומען אונטער זינע פֿליגלען און אָרודעוועט מיט איר נשמה". י. טיגער, דער צדיק און דער בעל-תּשובּה. „דער שטאַ לענער מאַכטהאַבער ... דער וועמען אַ מיט מענטשלעכע לעבנס איז אַ לוסטיקע שפּיל", הל, נבע יודישע ציטונג, 17.1953. זיי מיינען אַרטיקלען אין האַנט די ממשלה און אָנהייבן אַ איבער דער וועלט", ש. טיימאַן, צווייגן, ב"א 1960, ז' 166.

ר"ט [=ריכטטאַלער], אַגרת שלמה, וואַנדובעק 1732, י.א. „זאָ באַלד די אורדר מוזן זעלט אַינן לויפֿן דו איך עז איהם אַוויירן און אים פֿון זיני אובליגאָ ווידר ענטלאָזן ווערט", יוסף מאַרשן, חנוך לנער, פֿיורדא תקל"ד, י.א. „און דיא רעשט [געלט] גיב אן משה פֿרענקס און לאָז ער דיר איין אָרדיר געבן אַן מיט-טיר דוד פֿרענקס בכאַן ...", פּב פֿון 1758 [79, AJHS xxxiv]. אין יידיש פֿון צפֿוך אַמעריקע אַפֿט געניצט, אַמ.

4. אָרדענונג, סדר. „ער איז מער בקענט וויא דיא ווערט רעכט מוזן גשריבן ווערן. זוא האָט ער אַלש רעכט אין אורדר גבראַכט", מהמ. ב/ב. „איטליכר שרייבר דר דאָ וויל שרייבן ביכר און וויל פֿר צילן אַלטי זאַכין ... דער גיהער אין רעכטן אורדר צו שרייבן", יוסיפּו, אַמסט 1743, פ.ב. „ווען אַ מענטש דאַרף האָבן אַ שלעכטן ... לעבן, טוט ער אַלץ קאַפּויער ... אָדער וואו עס דאַרף זיין מיט גליק — טוט ער אַלץ מיטן גוטן אַ", ציַריניטן גאַלאַמב, איבז, הלכות דעות ... ווילנע 1875, ז' 40.

5. דוּו אָרדן, 43. אַ גענעראַל מיט אַ סך אַיס אויף דער ברוסט. „איז געגאַנגען דער מלך און האָט געשיקט אוקאַזן נאָך אַלע יעדניראַלן און נאָך אַנדערע שררות וואָס זיי האָבן געהאַט שררהאַפֿט און אַיס. [אין ל'ק־טעקסט: „שיש להם התמנות ואורדירש"ן]. נחב. 'מעשה נסים', ז' טז/ג. „זען דאָס פנים פֿון [טויטן] קניאַז ... ווי ער איז געלעבן ... אין אַ צימער, אויס געשלאָגן מיט שוואַרץ און מיט אַפּפּילדונגען פֿון אַלע זינע אַיס און פֿאַנען", קמ, 1863, № 27.

אָרדערונג — די, יען. דוּו אָרדענונג. פּטמ. „זיין שפּיי, זינע בגדים מוזן זיין אַלע מאָל ציטיקט און אין אַ", א. רעזיצער, וויא קען מען זיך פֿעהרן פֿון דער האַלענד? פּעטער-בורג 1892, ז' 1. „באַקומען אַ פֿאַר גאַרדינקעס צום פֿענצטער, האָט עס אַלעס [דאָס מעבל] אין אַ אַוועקגעשטעלט", ל. לעוויץ, רפּאַל דעם שנידער'ס טאַכטער, ווילנע 1888, ז' 57.

אָרדערן — טרוו. דער, (גע)אָרדערט. אַמ. E: to order. 1. באַפֿעלן. „ער האַלט אין איין אַ, מעשה גענעראַל". „דער פּרעזידענט אָרדערט צו פּאַלמעסן אים", א. לוצק, אַ בוד צום לעבן, נ"י 1948, ז' 41. 2. באַשטעלן. „וואָס וועט איר אַיך הייסן אַ? מילכיסקס צי פליישיקס?". זינג.

אָרהײַלן — טרוו. אַרכ. פֿאַררוישן, פֿאַרקלינ-גען. ריכלין 8 פארטישט 'תצילנה' (שמואל א, ג, 11): „אַרחלנט" [תני: „וועלן קלינגען"].

אָרהײַבן — אוטוו & טרוו. אַרכ. Mhd: er-heben. דערהייבן (מאַכן צו) דערגרייכן אַ העכערע מדרגה. 'תתנשא' במדבר, טו, 3, זינדיר אַרהייבט", ריכלין 8. מיט זיך — „אין איצט גימלטר צייטן הבין זיך אונור אירליך זער אַרהובן", אסתר-פּאַעמע, כ"י האַמבורג, № 34. [מון, בילדער פֿון דער יוד'

אָרדענונג(ס)פול — אַדי. אין אַן אַן ביוראַ. אַ'ספּולקייט — דאָ לאָזט זיך פֿעסטשטעלן ווי ווייט יעדער איבער טויג זיך אויס אין וואַכנאַמקייט, אַ און פינקטלעכקייט", ישא, שליאַץ און אומוועג, ז' 272.

אָרדענונג-צאַל — די, ין. אָרדינאַלע צאַל, סדר-צאַל, ערשטער, צווייטער אַזוּ.

אָרדענלעך — אַדי. דוּו אָרדנטלעך. „עז פֿינדין זיך נשים וּתּחלות וועלכי איר סדר נשים גיט אַ האַפּין", טור, כה, 1.

אָרדענען — טרוו. דוּו אָרדינירן. „... אַלעז האָט עש דער אַלמטיג גאַט גי-אורטנט און גיבאַטן דש מיר זאַלן זיין קנעכט", יוסיפּו, אַמסט 1661, נ/ג. „דרום אורדנטין זיא אַלש וואָש גיטיג וואָר דו זיא דען קיסר אויף דו שטאַטליכשטי אין אירם פֿלעקין אַנטפּאַנגין און טראַקטירן מעכטן", שילדבורג זעלצאמי און קרוצויליג גישיכטי, קאַפּ 17. [אָוט ווו, ז' 480].

אָרדענער — דער, יס. 1. אַראַגניזאַטאָר, דער וואָס אָרדנט אַינן. „דער אַ פֿון יוס'טוב, דער קאַמאַנדיר פֿון באַל", ימ, איבז, טאַמאַס מאַן, טאַניאַ קרענער, ריגע 1930. 2. דער וואָס גיט אַכט אַן אַלץ זאַל זיין אין אָרדענונג. „דער אַ וויינט אַיך וואו עס איז אַיער אַרט", „דער אַ האָט שוין פֿריער אויסגעקערט דעם זאַל".

אָרדענקען — טרוו. אַרכ. אויסדענקען, דער-דענקען. [המן טענהטן] מיר קוגן אין דער ווערלט זאָ גרוש גיט אר זינקן", מגל, שורה 922.

אָרדער — דער, יס. אַיי >? 1. באַפֿעל, אויפֿאָ פֿון דער מאַכט. „זאַלכש העט המלך יר"ה וואָהל גיפֿאַלין און שיק אים היא מיט אַ עקספרעס מהמלך יר"ה זאַלכיש ווייטער נימר צו טאָן און היהודים צו שוּנין", כ"י מעצער עלילת דם, 1669 [פּש ווו, ז' 267]. „און אים אויף אַלים אורדר געבן און בפֿעלן, זוא בנאָלד דער ווינד גוט איז, דו מאַן קאן אַילנ-דיג אב זיגלין", מראות הצוואות, וואַנדובעק תע"ת. „דער קיניגין וואָר זולכש גיט עבין, / דאָ האָט דער קיניג אין צאַרין שאַרף אורדר געבן, / דש מן זיא [ושתין] האָט געבראַכט גלפֿך אום איר לעבן", טה וו, פֿיורדא תפ"ז, ז' 3.

2. פֿאַראַרדענונג. „אַן זיין קרושפּענדענטיין אַ געבן דאָס מאַן לבעלי זצ"ל זאַל געבין וואָש ער פֿר לנגיט", גה, ז' 318. „איז געקומען אין גראַווע און האָט איבערגעגעבן קהל דעם טאַטנס אַ", ליטוו, ז' 54. „לעצטנס האָט זי געגעבן אַ אַ מע זאַל אויף אַזעלכע ברייט אינגאַנצן גיט ענטפֿערן", זש, קיסר און רבי, ז' 134. 3. באַשטעלונג בעלפֿה אָדער בכתב צוצר-שיקן סחורה אָדער טראַנספֿערירן געלט. אַנ-געלטיקער אַ. „דאָך גדול תקיף כזה גיט רפֿו-זירן מעגיין אורדר קענין, ולאורדר יענעראַל שוליובורג על מכ"ת טראַנסירט די אַלפים ת"ק

דא גידוכט ער אים איינן זין. איך מוש איין לישט וינדן דו איך ויידר היניש, שמואל בוך, סטראַפּע 1134. די וואָס וועלן קומען זון איר, וועלן שוין נישט צוריק אָ, מס, משלי תקע"ד, ב, 19. "מוז מען זען, ווען מע טוט אָן דאָס העמד, אָ די רעכטע זעט זאל זען אָ, ניט אַרײַן, חא, ה/א. אָ" — געהער צומערשטן דער גאַסט אַרויסצוגיין, דערנאָך דער בעל־הבית, עח, יד/א. "בין איך אָ מיט דער שפּראַכע, קורץ און שאַרף, ממוס, קליאַטשטע, ז' 58. "נו, אָ מיטן חשבון, נאָך גיך און געשווינד, דער טאַג שטייט נישט, שט, גאַלד־שפיגערס, "זען אָ יוד הייסט נישט קענען אַרויס פֿון גאַט. אַפֿילו אָז מע וויל עס... אַפֿילו נאָך אַלע אַפֿילוס, צייט, אַלע לידער און פּאָעמעס ו, נ"י 1967, ז' 216.

טרעפֿט זיך אין באַראַקטעריסטישע אויסדרוקן און פֿאַרבינדונגען, לוגמא: ער איז אַרויס = א) באַפֿרייט פֿון תּפֿיסה; ב) באַפֿרייט פֿון פּריוויו. "פֿון אַפֿרימען איז אַנגעקומען אַ דעפּעש אָז ער איז אָ, יעקבֿ שטיינבערג, באַשטאַנדע, בערלין 1922, ז' 46. נאָרוואַס (אַקערשט) פֿון אַרוי ון אָ — נאָך גאַר פֿריש; אָ פֿון אַחריות = מער ניט טראַגן קיין אַחריות, פּטור ווערן פֿון אַחריות; אָ פֿון ב אַל אָ נס — זיך פֿאַרלירן, ניט וויסן וואָס צו טאָן, ווי צו באַשליסן; אָ מיט ב אַ ק ציינער — רעדן, פֿאַרלאַנגען, מאַנען קלאַר און שאַרף; אָ פֿון די ברעגן (ברעגעס) — פֿאַרפֿלייצן בײַ אַ געוויסער און אויך פּיג: "ער איז גאַר אַרויס פֿון די ברעגן, ער האָט גערעדט דריי שעה נאָכאָנאַנד"; אָ ב ש ון ו ע ין — צעקלאַפּט, צעוואַנדיקט. אויך פּיג: אָ מיט ג אַ נ צ ע ב יינער — אָן אַן אַנווער, אָן אַ שאַרן פֿאַר זיך; אָ פֿון ג ע ד ו ל ד — פֿאַרלירן ס'געדולד; אָ פֿון די (אייגענע) ד ל ד אַ מות — פֿון ענגן קרייז אינטערעסן, פֿון דער ענגער סביבֿה; אָ פֿון די האַל אַ ב ל י ע ס — א) געוואָרן אויפֿגערעגט, צעקאַכט, צעיאַכ־מערט, ב) אומאַייל, אַוועק צו אַן אַנדער ענין, טעמע; אָ פֿון דער האַ נ ט — שוין אינגאַנצן פֿאַרטיק; אָ פֿון די הע נ ט — ניטאָ מער קיין שליטה איבער עמעצן אָדער איבער עפעס; אָ פֿון הע ז ה — מיט העז: דער יסוד איז בלויז העז: אָ אַן אַ הע מ ד — אַלץ אַנגע־וואָרן, בילד־הדל געוואָרן; אָ פֿון וואַס ער — פֿון אַ געפֿערלעכער סיטואַציע; אָ פֿון די ווינדעלעך — געוואָרן דערוואַקסן, זעלב־שטענדיק. אָ פֿון חו בות — זיי באַצאָלט אָדער דורכגעקומען מיט קרעדיטאָרן; אָ פֿון ט אָן — אַפּשטיין פֿון אַ גרופּע, פֿון אַן אַנגענומענער מיינונג; אָ פֿון ט י ר אַ ז ש — א) פֿאַרלאָרן געגאַנגען, אויפֿגעהערט צו זען וויכטיק, ב) פֿאַרשפּרייט געוואָרן און מע קען עס ניט קריגן מער; אָ אויפֿן ט ע ל ע ר — געוואָרן אויס סוד, אַפֿן פֿאַר אַלעמען; אָ מיט אַ ט ע נ ה (אַינזענדונג, עולה, פֿאַראַיבל) — קלאַר און שאַרף רעדן וועגן דעם; אָ פֿון ט ר אַ ט — דוּו אָ פֿון טאַן; אָ ס ר ו קן —

אַרווענדן — טרוו. אַרכ. פֿאַרמזדן, אָפּהאַלטן. ריכלין 8 פֿאַרטישט: 'חשך' (שמואל ב/ ית, 16); "ארוונטא" (תּי: "צוריקגעהאַלטן").

אַרוועקן — טרוו. אַרכ. *Mhd: er-wecken*. אויפֿוועקן. דערוועקן. ריכלין 8 פֿאַרטישט: 'עוררתיך', (שיר השירים, ת, 5): "אַרוויקט דיך" (תּי: "דיך אויפֿגעוועקט").

אַ רוח אין ... טאָטן — מיט אַ פּאַסעסיוון פּראָנאַם: דען, אַפּער, זען, איר, זייער. אויס־דרוק צום זינלען. ב ענלעך צו: דער טיפּול (דער שוואַרציאָר) זאָל אים נעמען. באַזונדער פֿאַרשפּרייט אין אומק. "איבערצאָר מעגט איר איבערגיין אויף מן פֿאַרמעגן, אַ רוח אין אַפּער טאַטן, ממוס, אין אַ שטורם־ציט, ז' 23.

אַרויס — אַדוו. *Mhd: herüz, hinüz*. אין דער ריכטונג פֿון אינעווייניק אויף דרויסן. היפּוך פֿון אַרײַן (←). "פֿון אַ נאָר און פֿון אַ גרוב איז שווער אָ, שוּ [נאָך שוּ ← אַרײַן].

קומט אַנשטאַט אַ ווערב מיטן קאַנווערב אַרויס, זייער אַפֿט אַנשטאַט: אַרויסקומען, אַרויסגיין. "ער האָט געעפּנט די טיר און איז אָ פֿון שטובֿ". אָ פֿון קלויז נאָכן דאווענן. אָ פֿון אַ פֿריינד נאָכן מַבְקֵר חולה זען, נאָכן מנחם אַבֿל זען, נאָכן אויפֿמאַנען אַ חוּבֿ. אָ מחדש צו זען די לבנה. אָ פֿון אַ ווינקל, פֿון קאַרידאָר, פֿון פּיריהויז אע.

"רבי, איך וויל (דאַרף, ברויך) אָ" — געוויינטלעכע בקשה פֿון אַ חדר־ינגל וואָס דאַרף אָ אויף נקבים. אזוי אויך: "ער איז (וויל, דאַרף, ברויך) אָ, "ס'איז אַ סנהה זיך צוריקצוהאַלטן, ווען מע ברויכט אָ, שמירת הַנֶּפֶש, ירושלים, תשי"ג.

"וועלן (האַפֿן, פֿאַרויסזאָגן) אָ פֿון עמעצן זאָל עפעס אָ" = ער זאָל אויסוואַקסן אַ חשוּבֿער מענטש. פֿון אים וועט אָ אַ גדול בישראל. "ער זאָל זען אין אַ גרויסער שטאַט, וואָלט פֿון אים אַרויס... זיי ווייסן נישט וואָס פֿון אים וואָלט אַרויס, שט, גאַלד־שפיגערס. "מזין טאַטע האָט געוואָלט אָ פֿון זען... [ינגל] זאָל אָ נישט קיין שנידער... נאָר אַ בן־תּורה, אַ רבֿ, כאַטש אַ דיין, פּיג, קינדער".

אַפּטע 99: אָ ווי בויםל אויפֿן וואַסער, ווי אָן אַ העמד (הויזן, גאַטקעס אט), ווי אַ נאַסער האָן, נאַסע קאַץ.

אין קללות: "סיזאַלן אים אָ די אויגן (די געדערים, די קישקעס, דאָס אונטערלייב, דאָס הינטערלייב אא"וו). "ווער ס'איז מקנא — זאָלן אים די אויגן אָ, "די נשמה זאָל אים אָ דורך דער נאָזלאַך" (באַליציע).

"פֿון וועלדל איז זי אָ מיט וויינען און מיט קלאַגן", פּל. "אַזוי אַלעקסאַנדער דער צווייטער] דורכגעפֿאַרן דורך ווילגע. פֿאַרשטייט זיך, זענען אים אַלע אַרויס איבערנעמען", פּמ. "דש בור דרוש דען קויניג דש ער ניט טורשט דא הין. היניש צו דען זענן שטרעפֿן

3. בושעווען. בויאַנעווען. "יעדן טאַג אַ נייע גזירה... און דערצו אַרודעוועט נאָך דער פֿירשט כאַוואַנסקי: אויב ניט אַלע יידן איז כאַטש די וועליושער יידן דאַרפֿן האַבן בלוט אויף פּסח", אורי פינקעל, מענדעלע מויכער ספּאַרימ, מינסק 1939. "אין די וועלדער אָ באַנדיטן, זיי טעראַריזירן די באַפעלקערונג", ט. ברעמאַג, שלוימקע גוטערמאַן, מאַסקווע 1939. פּיג: "... איז געזעסן אויף אַ באַנק אין בערנאַדינער גאַרטן... די ווילענקע האָט אַרודעוועט הינטער איר רוקן", א. קאַרפּינאָ ווישט, בייט ווילנער דורכהויף, תּ"א 1967.

אַרוואַגלט — אַדי. אַרכ. צעדרייט. ריכלין 8 פֿאַרטישט: 'ינעהו' (משלי יב, 8): "אור וויגלט, כּמו נע ונד".

אַרוואַוואַרן — *Fr: au revoir*. צום זען זיך, אויף היידערעווען. געניצט פֿון יידישע אימיגראַנטן אין פֿראַנקרייך. יידן אין פֿראַנקרײַך וו, נ"י 1942, ז' 198.

אַרוואַונדערט — אוטוו. אַרכ. פֿאַרוואַונדערט זען. ריכלין 8 פֿאַרטישט: 'תמהו' (משלי מח, 6): "ארוונדרט".

אַרוואַונען — די, ס. *Ru: arvanā*. אַדע־רויף, ערבֿון, באַראַנטיע. געבן אָדער באַקומען אַן אָ הייסט קויפֿן אָדער פֿאַרקויפֿן.

אַרוואַאָכן — טרוו. אַרכ. אויפֿוועקן. ריכלין 8 פֿאַרטישט: 'תעורר' (משלי י, 12): "ארוואַאָכן".

אַרווייזן — טרוו. אַרכ. *Mhd: er-wisen*. דערווייזן. באַווייזן. "מוז מן אויך דיא דמוטיקייט אָ מיט דעם אַבּציהן דען הוט, דו דער קאַפּא בלויז איזט", זלמן הענא איבז, צמח דוד, פּפּדמ תּנ"ח.

אַרוויילן — טרוו. אַרכ. *Mhd: erwelen*. דערוויילן. אויסקלעבן. ריכלין 8 פֿאַרטישט 'לכרם' (קהלת ג, 18): "צארווילנדא זי לי לבחרם" (תּי: "צו לייטערן, לויט רש"י). "דען זיא איזט דיא אויז ארווילטה הויך וואהל גיעהרט, אַכטבאַרי (← 1346) כלה דיא זער וועהרט", מאַרשן, לישון זהב, אַמסט תּצ"ד, ז' 8.

אַרוועגלען — אוטוו. אַרכ. זיך וואַקלען. ריכלין 8 פֿאַרטישט: 'תמוג' (תהלים, מו, 7): "זול חער וויגלן".

אַרוועגן — טרוו. אַרכ. דערטראַגן. *Mhd: erwegen*. ריכלין 8 פֿאַרטישט: 'מסע' (איוב, מא, 18): "דש נימן קן ארוויגן".

אַרוועגן זיך — אוטוו. אַרכ. דערוועגן זיך. זיך אַנזשטעלען. "מעניכט זיך אויפֿט אַרוועגט אָהן פּאַס אינז מקום צו שלעכיקן", גה, ז' 24.

אַרוועלן — טרוו. אַרכ. אויסוויילן, דערוויילן. ריכלין 8 פֿאַרטישט: 'ראית' (שמואל א, טו, 1): "איך הן ארווילט".

אַרויסאַומעטיקן — אױסױ. נעגל. אַרויס-בליקן מיט אױמעט. „ניט די רוסישע רחבותן אױמעטיקן אַרויס פֿון מױן בליק“, נפֿתלי הערץ כהן, פֿאַרשריבן אין זכרון, ת״א 1966.

אַרויס און אַרױן — אַרױן און אַרויס. „אַ“ פֿון בלאַטע מיט איין פֿוס, אַרױן מיט ביידיע; „פֿון אַ בלאַטע אַ“ און אין אַ בלאַטע אַרױן; „אַ“ פֿון איין צרה און אַרױן אין אַ צווייטער(ר), פֿול. „אַ גרעפֿן אַ אַ געױנט אַרױן“ — װערטל בױ מוטערס, װען דאָס עױפֿעלע גרעפֿט זיך אָפֿ נאָכן עסן. „עש איז איצונדער ניט די צױט דער נאָך אַז װיאַ זױנט אַז מן ציכט אַרױש אױן אַרױן, מן דאַנקט גאָט אַז מן אױף איין שטעל קאן בליפֿן“, פֿראַגב. ד' 52.

אַרויסגעמען — אױסױ. „עס האָט שױן גוט אַרױסגעאַטעמט מיט האַרבסט“. טרוו — „די װענט האָבן אַרױסגעאַטעמט פֿיכקױט“. „זיך אױף שױני האָט דער יעפֿרייטער צוגע-שפּאַרט, מיט אױגן אָפֿענע דעם לעצטן הױך אַרױסגעאַטעמט“, פּמ. מלחמה ה, נײַ 1956, ד' 223. „אין אַ שטילן זומערדיקן פֿאַרנאַכט, װען... די ערד האָט אַרױסגעאַטעמט איר בלאַע אָװנט-בענקשאַפֿט“, סױ ה, ד' 34.

אַרויסאַילן — אױסױ. „זאָלטן דיאָ לײַט װישן דען גרוישן עױש װער דא אױז דער שול גיט פֿאַר דער קדושה װבֿא לציון, אַזױ מעכטן זיא פֿר גױש ניט אַזױ אַרױז אַללן“, עפּש, דרך הישר לעולם הבא, פֿ99ד תּמזה, נ/א. „מיט אַ גוטן טאַג האָט ער אַרױסגעאַללט פֿון דער װאַינױנג“, י״ה, די אומבעקאַנטע פֿערליבסטע, װאַרשע 1901, ד' 88. „מיט זיך — „אױז װען ער װיל אױז דער שולן גין דא זאָל ער זיך ניט הרויש אַללן“, סױ, יב/ב.

אַרויסאַנאַלזירן — טרוו. „אך גלייב אין מױן פֿעאַיקייט אַרױסצופֿילן און אַ דעם אמת פֿון געשריבענעם װאַרט“, י. ראַפּאַפּאַרט, פּאַש 1951 XII 2.

אַרויסאַנדערשן זיך — „זי אַנדערשט זיך אַרויס פֿון אַלע די אױבעריקע“, י. מאַניק, זײַ יונגע שפּאַצירערין.

אַרויסאַנטװיקלען — טרוו. „אַ זאַפֿטיקע פֿירות פֿון אַ װילד געװיקס. מיט זיך — אַ רײדעניש װאַס פֿון דעם האָט זיך אַרויס אַנטװיקלט אַ גאַנצער דיאַלעקט. „דער יײדישער מאַנאַטעאַיזם לאַזט זיך גישט דערקלערן װי עפּעס װאַס האָט זיך אַרױסאַנטװיקלט פֿון אַרומיקע רעליגיעס“, צײט, טמוז 1963 XII 13-14.

אַרויסאַנטפלעקן — טרוו. „ײדיש איז אַזױ ריך אַז נאָך אַלע פֿאַרשױנגען איז עס אַ לשון װאַס איז נאָך ניט גענוג אױסגעפֿאַרשט. דאָס כוללדיקע װערטערבוך װעט, װי מיר האָפֿן, אַט די ריכטיקייטן אַ“, צײט, טמוז, 1965 I 29. מיט זיך — „אַלע װױזעס און משיחישע חלומות האָבן מיט אַ גרויסער אַנצװענדיקייט זיך דאַרט אַרױסאַנטפלעקט“, דרום-פֿאַריקע, יוני 1948, ד' 16.

אַרױם — זױ. גײ (גײט) אַרויס. „אַ, אַ, איר יונגאַטעס“, אין דער רבי אױפֿגעשפּרונגען — „אַ... !“, אַפּאַ, קאַנסיליום.

אַרויס — פּרעפ. זױ. מױך, אױסער די גרענע-צן פֿון. „קרושניקער בעליבתיים גײען אַ דער שטאַט זען װי מע לערנט זײ שיכין“, שע, מעשױות און פֿאַנטאַזיעס, ד' 148. „אין אָװנט האָבן זײ בײדע לאַנג אַרומגעשפּאַצירט אַ דער שטאַט“, בערג, אַפּאַנג, יװאַסטאַק, ד' 39. „האַט געװאַינט אַ דער שטאַט אין אַ קליין הױז“, שטערן, מינסק № 1110, 1932. [מע קען אַ דער שטאַט באַטראַכטן װי אַן אױדאַמאַטישן אױסדרוק אַנשטאַט אױסער דער שטאַט, — אױסער, פּרעפ. 299].

אַרויס — צװײטער טײל פֿון צװײטער פֿון — אַרויס, אין אַרויס אַ. גײן, פֿירן אע פֿון שטאַט אַ, פֿון שטוב אַ, פֿון הויף אַ. שיטן װי פֿון אַר ב ל אַ. מעשה גליך פֿון אונטערן אױזן אַ. „דער רוסיסער איז געװען און האָט אױסגעכאַפט דאָס טײערע קינד פֿון דער װיג אַ“, נחב, 'מעשה מבעלת-פֿילה', די שװײנדיקע פֿאַרע װאַס שלאָגט פֿון דער קיך אַ, װי פֿון אַן אױנגעפֿאַרעטער באַד אַ, אש, װאַרשע. אַרױסנעמען פֿון די שטיבער אין הויף אַ. „האַט אַזױ אַנגעשטאַן [שױן] אַז יענעם פֿרימאַרגן האָט ער געהאַט פֿיל צו טאָן, צומערשט בױם עפֿענען די טיר פֿון זײן שטיבעלע אין דרויסן אַ“, נס, משפּחה מאַש-בער װ, נײַ 1948. „אױז זאָך [=געזען] ער צום ביזן שטאַק אַרױז, אַבר עש װאַר גניץ פֿינש[ט]ער“, אײלין שפּיגל, פּראַג תּצ״ה, ד' 2.

אַרויס — קאַנווערב. — אַרױן, קאַנווערב. 1. מיט דעם זעליבן ב װאַס דער אַזױ אַרויס. למשל: אַרױסלױפֿן, אַרױסשפּרינגען, אַרױס-קריכן, אַרױספֿליען, אַרױסקלעטערן אַזױ מיט װערבן װאַס באַצײכענען אַ באַװעגונג. 2. װײַזט אַז עס איז ניט מער ערגעץ אױנעװײניק, אַז עס װערט געבראַכט אין דרויסן, פֿון אַ גרעסערער זאָך, למשל: אַרױסטראַגן, אַרױסברענגען, אַרױספֿירן, אַרױסלייגן, אַרױס-פּאַקן אַזױ — בױ טרוו. 3. װײַזט אױף אַ מער קאַנקרעטער אַרבעט אין פֿאַרגליך מיטן קאַנווערב אױס, למשל: אַרױסזעצן, אַרױסרייסן, אַרױסגנענען, אַרױס-שרײַבן, אַרױסװיקלען אַזױ. 4. װײַזט אַז עס איז ענגדיגטיקער און איז עמפֿאַטישער אין פֿאַרגליך מיטן קאַנווערב אױס, למשל: אַרױסדרוקן, אַרױסעסן, אַרױס-בױסן, אַרױסװישן, אַרױסװאַרטשען אַזױ.

די אַנדערע בױ זען בױ די װײַטער-דיקע װערבן, װערבן מיט אַרויס װערן נאָר צום טײל פֿאַרצײכנט און װערן אױסגעװײזט נאָר אין פֿאַל װען בױ ניט קלאָר; װאַס שײך ניט פֿאַרצײכנטע װערבן — די שטאַ-מען פֿון די װערבן, — װערבן מיט אַױס.

פֿון אַ שװערער סיטואַציע אַן שום שאָדן פֿאַר זיך; אַ פֿון די כּוּחֹת — פֿאַרלירן די כּוּחֹת; אַ פֿון די כּלִים — װי אַ פֿערד פֿון געשפּאַן; אַ דױז אַ פֿון די האַלאַבליעס; ב) רעאַגירן אױף ניט קײן געװײנטלעכן אױפֿן אױבער התפעלות, אױבער בײװיקייט, אױבער יעדער שטאַרקן געפֿיל; אַ מיט דעם לע ב ױן — זיך ראַטעװען; אַ מיט לשױן — רעדן קלאָר און שאַרף, זידלען, שעלטן; אַ לתּר בּוּת רעה — אַרױסטרעטן אַדער פּאַסױז זיך אַפֿ-װנדערן פֿון אַמאָליקן פֿרומען טראַכטן און פֿירן זיך. אַ פֿון דער מאַדע (באַנוץ, געברױך) — היפּון פֿון אַרױן... אַ מיט מױז מן — גליך פֿירלייגן געלט אַדער גליך צאָלן; אַ מיט מױז — האָבן מױז בױם אַפּשליסן ניט קײן גוט געשעפֿט אַדער דױז אַ פֿון װאַסער; אַ אין מלחמה (בחרבו ובקשתו) — פֿאַרפֿירן אַ שאַרפֿע קריגעריי קעגן עמעזן אַדער קעגן עפעס; נאַרוואַס (אַקערשט) פֿון דער נאַר ל אַ — דױז פֿון אױזן אַ, פֿון דער האַנט אַ; פֿון נאַר אַױם איז ער (שױן) אַ — ער איז אַ פֿאַלנער שױטה, ממש אַ משוגענער; אַ פֿון פֿאַרמאַציע — אין פֿאַרבינדונג מיט אַ מיליטערישער אַקציע. „די באַמבאַרדירערס זענען אַרויס פֿון דער פֿאַרמ“; אַ פֿון פֿאַרעם — געװאַרן אומגעלומפּערט, אומסיסטעמאַטיש, אַרבעט ערגער װי פֿרױער; אַ פֿון פֿורעם — גאַרװאַס אױסגעפֿורעמט; אַ פֿון פֿיער — פֿון אַ גרויסער סכּנה; אַ אױפֿן פֿעלד — אַ אױף נבֿים, טאַן נאַטיר-לעכע באַדערפֿענישן; אַ פֿון אַ צרה (בלאַטע, זומפּ, נעץ, קלעם אע) — היפּון פֿון אַרױן אין... אַ פֿון קאַן — דױז אַרויס פֿון פֿיל, שױן אַפּגעטאַן זײנס. אַ פֿון קאַפּ (פֿון געדאַנק) — פֿאַרגעסן, ניט האָבן מער אין זײנען; אַ פֿון קױס — (װעגן אַ מענטשן) שטאַמט פֿון גינעריקסטן שיכט; אַ פֿון קױ-דער-שיכלעך — שױן דערוואַקסן, זײן אַדער האַלטן זיך פֿאַר אַ פֿולן מענטש; סױעט פֿון שטערן ניט אַ — מע מױז לערנען כּדי צו קענען; אַ פֿון פֿיל — שפּילט ניט מער קײן ראַלע; אַ מיט אַ שפּראַך (מיט דער שפּראַכע) — דױז אַ מיט לשון.

די נשמה איז אַ (א געשטאַרבן, ב) זיך שטאַרק דערשטאַקן, ג) שװער געהאַרעװעט. די זױן איז אַ פֿון (איר) פֿורטער פֿאַס — װעגן אָנהײב פֿון אַ זוניקן טאַג. די נאַל איז אַ פֿון זאַך, די נאַר פֿון הײ — געװאַרן אױס סױז אַזױנס װאַס שטעכט, קאַמ פּראַמעטירט. אַ נאַר פֿון באַד אַ — זיך אַרױסגעמישט אין עפעס און דערבױ אַרויס געװײן טפּשױט. דער דעק איז אַ — סױז געװאַרן ניט װיכטיק (מעג עס אױסרינען). אַ פֿון מקוה — װאַױלינגערש, מע מעג האָבן מיט איר סקסױעלן פֿאַרקער, אױך װעגן אַזאַ װאַס איז אין מקוה קײנמאַל ניט געװען. רױף פֿון פֿישערס בױם פֿאַרױפֿן פֿיש; װײַבעלעך — פֿיש! / כּשר און פֿריש. / לעבעדיק, צאַפֿל-דיק, / גאַר װאַס פֿון מקוה אַ“.

~ אנטפלעקט — אדי פאר. זינע הענט, ארויפגעוויבענע, אע פון דער קאפאטע... שוועבן און קרייזן אינדער-לופטן, ל. אליצקי, ישיבה ליט, ת"א 1968. קייט.

ארויסאנען — טרוו. דער גאנצער כעלעמער געטא האט געוואוסט וואס עס באטייט דער דאזיקער רוף, יעדער האט ארויסגעזען די גרויסע געפאר פון פארניכטונג און טויט, י. גרינשפאן, יזפור'בון כעלס, יאהאנעסבורג 1954, ז' 545.

ארויסאפערירן — טרוו. נעגל. איך ווייס ווי שווער עס איז ארויסצואפערירן דעם יידישן קאפ פון דעם פערעמדן גוף און א סכנה פאר ביידע ארגאניזמען, זשיט, 1914.

ארויסארבעטן — טרוו. כוחות, וועלכע האבן ארויסגעארבעט און געקנאטן דעם כאראקטער פון אונדזערע גרויסע מענטשן, ר. זעליגמאן אייבז, דר. מ. גאסטער, די כתובה בערלין 1923, ז' 53. „שווינגעניש ארבעט מען דא ארויס פון זיך איינציקווייז, אזוי ווי א שפין דעם שפינד וועבט, מז, זעלמענאנדר וו, מינסק 1935, ז' 160. אויך: ארבעטן ביי זיך (אין שטוב, וואר-שטאט) פאר א צווייטן און מיט יענעם מא-טעריאלן (פאריוו). מיט זיך — איידער עס האט פון דעם תהורה'והו זיך געקענט א א וועלט, פרא, יעקב וינעוואן, שלום-עליכם איז דער ניער ייד מיט אלע זינע דיסאנאנצן, מיט זיין גאנצער אומהארמאגנישקייט וואס ארבעט זיך ארויס, קעמפט זיך דורך צו א ניער הארמאניע, קאר, טמו, 16 VII 1966. ז' 16.

ארויסבאגלייטן — טרוו. א דורך דער טיר. א מיט א קאנוואי. נאכדעם אז הערשעלע האט ארויסבאגלייט די מאמע, איז ער געגאנגען ווידער אין זיין רוא ארצין, ממוס, ווינטשפ, ז' 95. מאדעפעווקע איז פארנומען ארויס צובאגלייטן דעם ליבן שבת-קודש, שע, אידישע ראמאנען, ז' 230. גיטעלע איז אים נאכגעגאנגען צו דער טיר, פוננאנען זי האט אים ארויס באגלייט מיט די בליקן, וויט, שרעבערק, ז' 215. ז' 215. עכץ, עניש. ער (יון. קע). ערני.

ארויסבאווייזן — טרוו. א דעם גראבן יונג, דעם קבא, א דעם כעס, דעם כהן, א גניצקער מענטש באצויבט זינע נארישקייט ארויס, מט, משלי, תקעדי, יד, 29. די דאזיקע קאמפאניע האט זיך געהאלטן איינס, אדיק אמאל עפעס אזעלכע מאדנע גענג, ממוס, שלמה, ז' 114. דא האט יעדער פון אונדז ארויסבאווייזן אזוי פיל באשיידנקייט און עניות, אז מע האט זיך ווידער געמוזט צעקריגן, שע, פיר זינען מיר געווען, ז' 177.

מיט זיך — שפעטער אבער האט זיך ארויסבאווייזן, אז סאיז נישט אזוי די מעשה, דאס וואס מע האט פארלאנגט איז נישט, ממוס, בהמות, ז' 38. עס האט זיך ארויסבאווייזן אז דער בחור איז אזוי א בחור ווי איר זיט א גוברענאטאר, שע, דער מיסטיק, סאו היימ

לאנד, 1961, № 2. ~ באווייזן, דער. עכץ, עניש.

ארויסבאווען — טרוו. ארויסנארן פון ערגעץ. „ער האט נאך ניט געקענט רוען און דאסן ביז ער האט זינען הורקנס ארויסגעבאוועט פון בכל וואס ער איז דארטן געזעסן בפכוד גדול, אמד איבז, סיפורי הורדוס, ווילנע 1863, ז' 2. „און די קאזאקן האבן זיך נאכגעיאגט און דער שר מיט זינע זעלנער זינען געלאפן פאר זיי ביז ער האט זיי ארויסגעבאוועט פון שטאט, י. מזח, ש"ס יהודה, גזרת ת"ח ותי"ט, ווילנע תרס"ה, ז' 244.

ארויסבאוונדערן זיך — אוטו. „מין וויסע שטוב... באזונדערט זיך ארויס מיט איר העלקייט פון די אנדערע פארשיידן קאלירטע שטיבער, מרדכי יפה, דרום אפריקע, 1957, № 105. ז' 105.

ארויסבאלייטן — פסמ & אראכאזירט. דווי ~ באגלייטן. „און זיי האבן ארויסבאלייט אים [צברמען] און זיין ווייב און אלץ וואס ער האט געהאט, תי, בראשית, יב, 20. אויף א כוס וויין לויבן הויך די יידן / דין [שבת] אויף ארויסבאלייטן אין פרידן, ממוס, זמיר דות, ז' 27. ז' 27. עכץ, עניש.

ארויסבאמקען — טרוו. א יונגער דאקטער אין א וויסן כאלאט... באהארט מיט אן ערנסטער מינע די יידענע און באמקעט ארויס אונטער דער צונג: א גערוחן-טאקא, יוסף סמאלאזש, יבסם אפענעם קבר, י

ארויסבאפעלן — אוטו & טרוו. א צו זאגן, צו טאן עפעס. „נאר ווי דער רב האט געטאן דעם בריוו ליינען... אזוי האט דער רב ארויסבאפעלן איין גרויסן דאנק, אז מע וועט אים שטענדיק איין גרויסן געשאנק, מעשה אומן. [די ארעסטירטע] האבן אבער ארויס באפעלן זיי [די בני-משפחה] זאלן צוליב טאן און ארויסקלייבן, א. ב. דער מספר ישועה, ווארשע 1900, ז' 29. אויך: ארויפצוויינגען... זיי מוזן זיך אנעלענען אויף זייערע אייגענע כוחות, ווען זיי קענען נישט א זייער גרויס קייט אויף די פרידלעכע שטוב-זיצערס, יג, טמו, 5 VII 1957. ~ באפעלן, דער. עניש.

ארויסבאפרייען — טרוו. „דער גלח... האט שטיל ארויסבאפרייעט די פיס פון די פאלדן פון זיין גלח-קלייד, נס איבז, וויקטאר הוגא, נאטר דאס, קעזו 1929. „פאראן אין ווערטער אזא ליכט, דו דארפט עס נאר א און גאר דאס לשון ווערט אויפגעריכט. תתחדש, יידיש, צו באנאנאנג, ייט. „מיט וואס פאר א זעלענער דרייטקייט האט [לייוויק] ארויסבאפרייעט פון אונדזער אונטערבאוואוסטען... אונדזער... מורא פארן סוף, שנ. ה. לייזיק, ז' 387. „ער האט זיך דערפילט ליכט און גרינג, ווי עמעץ וואלט אים ארויסבאפרייעט פון א שווערער, איינזערנער קלעם, ב. דעמבליה, פאר, 1960 II 14. מיט זיך — א זיך פון פענטעס. ז' 14.

ארויסבאקומען — טרוו. 1. קריגן מיט א שוועריקייט. ארויסקריגן, א די עטלעכע דאלאר. א פרווילעגעט. א ווארט, אן ענטפער. אן אטעסטאט. א מיט די נעגל, מיט א נאדל. א קלאנג. א הארציקע טענער פון פידעלע. „[דאס קינד] לאזט... בארל ארויסק [דעם ברוסטווארצל] ווייל עס קומט אים שווער אן ארויסבאקומען די מילך, מלכה בערעלאנט, די גליקליכע מוסער, ווילנע 1836, ז' 30-31. „טוינטער וואסער-פייגלעך לאזן זיך ארונטער אין וואסער און באקומען ארויס די בעסטע פארעלן, אמד, דיא שקלאוועריא, ווילנע 1887. „אט אזוי, אזוי... בכדי ארויסבאקומען דערמיט ביים קראנקן קינד נעבעך כאטש א קליין שמיכעלע, ממוס, ווינטשפ, ז' 20. „אפשר וועל איך, אפשר דאך / ערגעץ-וואו און ערגעץ-ווען א ביסל רוי, טעג, ינע שורות אכט.

2. ארויסקריגן דורך ארבעט. א א נוציקן פראדוקט. א מינעראל פון דער ערד. א ס קוילן. א זויערשטאף פון בערטאלעטזאלץ. „פון פאליטורער ווערט פארלאנגט ער זאל ביי ארויספאליטורן א שטארק, לויטערן בלאנק אן פלעקן, בער, ז' 131. „א פלעגן מאכער... צייכנס אויף דער פעל מיט קרינד... ברעכט זיך דעם קאפ ווי אזוי פון דער פעל וואס מער ארויסבאקומען, בערג, באס דניעפער, עמעס, ז' 37.

3. ארויסקריגן אויף א נישערלעכן אופן. ארויסנארן. א אויף לינג. „אזוי האבן די פוחזים געשוויגן. זיי האבן נאך אלץ געטראכט די יהודים ארויסבאקומען אויף יענער זיט, מעשה אומן. „אן אונזערער... איז פיל געפער-לעכער... [פון א גנב, ווייל ער] באקומט ארויס דעם גראשן פון אונטער זיבן שלעסער, אמד, דברי יוסר, ווילנע 1863. „אין קעשענע האט ער געהאט א פופצנטהאלבן גראשן, וואס ער האט ארויסבאקומען ביי זיין פלוזיחטע אונטער דער קישן, ממוס, מסעות, ז' 34. „איין אייגל קוקט ביי אים פלומרשט קיין פאצן-זייט און דאס אנדערע טראכט ווי אזוי מע צעשפיליעט דין און מע באקומט ביי דיר ארויס א גמילות-חסד אויף צו פארפאלן, שע, זומער-לעבען, ז' 132.

4. ארויסקריגן אינפארמאציע. אויפדעקן. אנטפלעקן. א א סוד. א וויכטיקע ידיעה. „א פון עמעצן זיין גאנצע לעבנס-געשיכטע. „און ווי אלט און שלאף איך בין, לא-עליכם, האב איך מיר פארט שטארקע מי געגעבן ארויס צובאקומען פון גרויסן אוצר אזעלכע ענינים וואס טויגן פאר די קינדער ישראל, ממוס, מסעות, ז' 5. „ער האט שוין לאנג געוואלט א פון אים, וואס איז דאס וואס ער האלט זיך אזוי פעסט אין יידישקייט, שע, אין שטורם, ז' 108. „אלע מעשיות זענען משלים... אין וועלכע דער נמשל... ליגט ווי א זאמען בא-האלטן; מע דארף נאר א, פרא, ירד מאל גערופן. „זעענדיק אז זי וועט פון לערנערן גארנישט א, איז זי אויפגעשטאנען... און

... האָט דער גולן אויס זיך אַרויסגעבולן, וואָס זאל איך דיר דאָ זיין גאַנץ בילעכץ שרייבן? יפ, ז' 163. א' די גאל = א) אַרויסשרייבן דאָס ביטערניש וואָס האָט זיך אָנגעקליבן; ב) דורך געשרייבן זיך מאַכן ליכטער אויפֿן האַרצן.

אַרויסבלאָזן — טרוו. א' דעם שטויב, א' קנולן רויך. „וואָס טוט איר בעת איר אַטעמט? איר ציט עפעס אַרײַן אין זיך און בלאָזט אַרויס פֿון זיך“, ח״ה זעלדעס, ווינטער אָבענדען, וואַרשע תרנ״ה, ז' 54. א' פֿון זיך די לונגען = בלאָזן אָנגעשטרענגטערהייט. אוטוו. דער ווינט האָט אַרויסגעבלאָזט פֿון אַלע שפּאַלטן. „און זייער אַ טיפּערער געשמאַק האָט אָנגעהויבן אַרויסצובלאָזן פֿון טיפֿן וואַלד, אַ געשמאַק פֿון טיפּערע בשמים“, וו. גאַלדבאַוס, אַ יודישע נשמה, פרעמיסלע 1927, ז' 28.

אַרויסבלאָנזן(ש)ען — אוטוו. א' פֿון וואַלד. „אַ גאַנצע נאַכט האָבן ליכט געברענט... צען ליכט האָבן דורך קלויד־פֿענצטער אין נאַכט אַרײַן אַרויסגעבלאָנזשעט“, עליע שעכטמאַן, 1930.

אַרויסבלאָנקען — אוטוו. „דורכן פֿענצטער בלאָנקען אַרויס די מעשענע ליכטערס“. אויף די באלאָנקען האָבן... אַרויסגעבלאָנקט די בונטע בילדער פֿון זייער קייזער“, עוזר וואַר־שאַוסקי, קאַליאַסטער וו, פּאַריז 1924, ז' 29. „פֿון די פֿענצטער האָט עס אַרויסגעבלאָנקט מיט הונדערטער ליכט... און באַלויכטן אַ שטיק מאַרק“, יקר וואַרשאַוסקי, יר יוסף מינץ. „פֿון אָפּגעמאַגערטן געזיכט אַרויסגעבלאָנקט האָבן די צײַן“, פּמ. מלחמה וו, נײַ 1956, ז' 275. אויך מיט זיך. - עניש.

אַרויסבלאָנקען — אוטוו. אַרויסקומען פֿון אַרומבלאָנקען. א' פֿון געדיכטן וואַלד. מיט זיך — „זי (וואָס האָט זיך אַרויסגעבלאָנקעט): און איך? וואָס וועט זיין מיט מיר?“, פּרץ, דראַמאַטישע ווערק, יציקאַ, ז' 277. - עניש.

אַרויסבלאָסן — אוטוו. דער פּרימאַרגן בלאָסט שוין אַרויס. „דער בלייכער שניי האָט אַלץ בולטער גענומען אַ, אַרויסגיטן זיך מיט דער קאַלטער וויכטיקייט“, מ. זעלמענאַנער וו, מאַסקווע 1931, ז' 140. אויך מיט זיך.

אַרויסבלאָשטשען — אוטוו. דזוו אַרויס־בלאָנקען. „די רבנים, די מורי־הוראות ליגן אויך אין זייערע שטאַרקע הענט [בזי די פּרץ צענטניקעס]. זייערע וועקסל בלאָשטשען אויך אַרויס פֿון זייער פּאַרטעלי“, א. מאַרגענשטערן, עגל הזהב, וואַרשע 1898, ז' 77. אויך מיט זיך. - עניש.

אַרויסבלויזן — טרוו. „דער בעל־הביתעס טאַכטער... האָט אים אַ צונג אַרויסגעבלויזט“, וויט, בערל און שמעלי, מיט זיך. - עניש.

אַרויסבלויזען — אוטוו. א' שטיק הימל בלויט אַרויס פֿון צווישן די כּמאַרעס. מיט זיך

אַרויסביאַלאַגירן זיך — אוטוו. נעאַל. „צו דעם גאַר ערשטן שטיקל לעבעדיקע פּראַטאַ־פּלאַזמע וואָס האָט זיך אַרויסגעביאַלאַגירט אין דעם אַבסאָלוט־טויטן ים“, זשיט וו, נײַ 1912, ז' 86. - עניש.

אַרויסבויווען — טרוו. אַרויסקריגן. אַרויס־קוועטשן. ז. טענדערס, טאַג, 1957 VI 16. מיט זיך.

אַרויסביטערן — טרוו. אַרויסגעבן מיט ביטערניש. א' אַמיאָשודיקע רייז. מיט זיך — „איך רייזן זיך מיט גאַט, פֿיר מיט אים צולהכעיס... ביטערן זיך אַרויס בײַ לייטשען די רייז“, מ. י. שעליבוסקי, איק, פּסח תשכ״ט.

אַרויסביטשעווען — טרוו. אַרויסקריגן פֿון אַ גרוב, גריבל, בלאָטע. מיט שמעסן (שמין) אַרויסטרײַבן אַ פֿערד (מיט אַ וואַגן) פֿון אַ בלאָטע. העלפֿן א' דעם וואַגן פֿון בלאָטע. אַרויסקלאָפֿן ניס פֿון גריבל בעת מע שפּילט אין ניס.

אַרויסבייגן — טרוו. „דער מלאך... בייגט אַרויס דעם שטראַלנדיקן קאַפּ“, פּרץ, פּאַלקסטי געשיכטן. „אין דער מיט געשפּרייזט האָט איינער... די ברוסט אַרויסגעבויגן“, וואַש, זעאָונגען, 1920. מיט זיך — זיך א' פֿון פֿענצטער.

~ בײַגן. דער. „דער שפּיגל שלום־עליכטס איז ניט קיין פּלאַכער, נאָר אָדער אַן אַרײַנגעבויגענער אָדער אַן אַרויסגעבויגענער, און דערבײַ איז די מאַס פֿון אַרײַנבייגן אָדער א' וואַקלדיק און אומבאַשטענדיק“, י.מ. יוסף XXV, 2, 34.

אַרויסבייטן — טרוו. א' דאָס ווייכע און איבערלאָזן די סקאַריקע. אויך פּרץ: 1. אַרויס־שטופֿן. א' עמעצן פֿון אַ שטעל, אַ פּאַ־זיציע. „ער האָט פּאַרשטאַנען, אַז עס וועט מוזן קומען דער וואָס וועט האָבן מער שכל, וועט זיין מער טיכטיק, און אים א'“, י.מ. די ברידער אשכנזי, 127. 2. אויסקען. אַרויסרײַסן. „וועט ער ניט קענען א' קיין אמת פֿון דער צוואַה“, מ. י. שעליבוסקי, אין יאַרן אַרומ, 1961, ז' 26. „סע שאַטענען זיך שטיבער וואַרניש־וואו, נאָר בייזער ווינט אַרויסגעביטן האָט פֿון זיי דאָס לעבן“, י. מאַניק, אין טריט פֿון זיין וואונדער, ת״א 1964, ז' 118.

מיט זיך — „אויף די באַרן און עפֿל־בימער האָבן זיך אָנגעהויבן א' פֿון די קנאַספֿן גרינע שפּיציקע בלעטלעך“, מ. י. שעליבוסקי, אויף אַ פּולער וואַלד, ז' 64. „די הויפֿן פֿון דער פֿינצטער זיך געבראַכן, / געביידעס האָבן זיך אַרויסגעביטן“, חג, פּאַרוואַקסענע וועגן, ז' 76.

אַרויסבילדן זיך — אוטוו. „פּלוצעם אין גלות האָט זיך אַרויסגעבילדעט אַ מין אַנאַרכויזמוס, יעדער וויל ווערן מיט געוואַלד אַן עושר, וויל דווקא נאַכטן דעם גנדי“, ז. מורדער, זי נישט קיין וואוילער יונג וו, טאַראַנאָ 1925, ז' 41.

אַרויסבילן — טרוו. א' דעם ווייטיק. אַט דאָס

אויסגעשריגן, טפ, טודות, ז' 28. „נישט איין פֿאַרלוירענע פֿרייד איז פֿאַרהוילן אין אַ פּרי אַ נישט־צניטיקער. א' קאָן עס נאָר דער וואָס קען די כּוונות“, צייט, איק, ר״ה תשי״ח.

מיט זיך — א' זיך פֿון אַ געפֿענגעניש. זיך א' פֿון אַ שווערער קראַנקייט. „נאָך דער תּלחה, ווען דער גוף זינגער וועט בליבן אַן אַן אַטעם, וועט ער, זאַלקינג, זיך א' פֿון גוף און פֿרײַ אַוועק אין יענער אומענדלעכקייט וואו עס געפֿינט זיך אַן אייביקער שלום“, צייט, יד תּלחה. **באַקאָמען**, אַדי, פּאַר. אַער פּרץ־דוקט. אַע מעטאַלן. אַע פּריווילעגיע.

~ באַקום, דער. א' פֿון אַינז, קופּער אע. א' פֿון צוקער. - עניש. - ער (יזן־קע). - ערני.

אַרויסבויען — טרוו. „ווען משיח ווערט קומן במהרה בימינו ווערט ירושלים אַזו וועט הירושל גיבוט ווערן אַלז אין זיין מואַרן קומן“, שעריר, לא, 39. אויך מיט זיך. ~ בײַ, דער. - עניש.

אַרויסבויערן — טרוו. א' פֿון דער וואַנט די ווייכע שטויקאַטורקע. אויך אוטוו. נעאַל. אַרויסקוקן אַזוי ווי דער בליק וואַלט זיך אַרויסגעבויערט.

אַרויסבוכניען — אוטוו. אַרויסצען. „אַרויס־געבוכניעט מיט אַ געווייזן“, ב. מאַרק, ליב, 1938 21. ← דזוו.

אַרויסבוכען — אוטוו. אַנפֿאַנגס האָבן זיי זיך... אָנגעקוקט מיט ליבע בליקן, נאָר דער נאָך האָט דערפֿון אַרויסגעבוכעט איינע פּלאַ־מענדע ליבע, אַלײ, גליקליכע פּאַמיליע, וואַר־שע 1881, ז' 18. „און יצחקל האָט געגעבן אַ בוך אַרויס מיט אַ קוואַל טרערן“, וויט וו, ישרעפּערק, ז' 119. „זי גאַנצע געביידע האָט אָנגעהויבן צו ברענען, סײַהאַט לאַנג ניט גע־זייערט, האָבן ריזיקע ריטע צונגען אַרויס־געבוכעט פֿון אַלע פֿענצטער“, מערן, מינסק 1932, № 87. „גייט אים אויף פֿון האַרץ אין האַלדן אַרײַן אַ כּוואַליע אַ גאַנצע, וואָס קוים־קוים ער האַלט זיך אַינן פֿון א' אין אַ געווייזן“, ב. טייטלבוים, אויפֿן שוועל, וואַרשע 1933, ז' 255. ← דזוו.

אַרויסבוכניען — אוטוו. כּײַהאַב געמיינט — דאָ וועל איך מיך שוין נישט איינזאַלטן און א' מיט אַ געווייזן, י. מ. ניימאַן, שבת־אויבט, וואַרשע 1923, ז' 132.

אַרויסבורטשען — טרוו. א' אַ באַפֿעל. א' אַ קללה. „אין האַרץ פֿון אַ געשטפֿן מענטש בליבט רוען די חכמה, פֿון נאַראַנים אָפּער בורטשעט עס אַרויס“, מס, משל, תקע־יד, יד, 33. „גיי בעסער שלאָפֿן, גייז — האָט חילי אַרויסגעבורטשעט פֿון דער שיסל“, אפּאַ, אין סאַלון. אויך מיט זיך. - עניש.

אַרויסבושעווען — אוטוו. „דער כּעס, וואָס האָט אַרויסגעבושעוועט פֿון דער מוטערס אַג־בושהדיקן שרייען“, ז. טרייסטער, טמז, 1966 29 IV.

— „פון ווייט, פונעם שיפועדיקן בארג... האט זיך אהער ארויסגעבלייבט דער גרויסער וואלט מיט זיין אנהייב געדיכטעניש“, בערג, אפגאנג, יואסטאק, ז' 126.

ארויסבליאסקען — אוטוו. עטלעכע ליכט בליאסקען ארויס. „צוויי שורות פערדיש-גרויסע ציין, / וואס האבן ווייט ארויסגעבליאסקעט פון א ברייטן, לאכנדיקן מויל“, הר, לייט, קאגן קורענטן. אויך מיט זיך. „עניש“.

ארויסבלייבן — אוטוו. ארכ. בליבן אין דרויסן. „אוי מן לושט אין גיט הינען אוי מוז הרוישן בליבן און איין מצורע אדר איין זב שטיט (מחוץ למחנה מושבו)“, בראנט, פרק לג.

ארויסבלייזן — טרוו. דזוו ארויסבלייזן. „איך ווער אינגאנצן אויסגעלערט פון כוחות און אויפן הארצן ליגט מיר אזוינס ווי א שטיין, נאר די צוגג ארויסצובלייזן, ווייט, די שיינע גיטל, ז' 33.

ארויסבלייבן — אוטוו. „וואו גיט וואו האט פון א פענצטער ארויסגעבלייכט א צעשוואר מענער פיערלי“, שטערן, מינסק 1929, № 4. „עס האט ארויסגעבלייכט דער טאג מיט זינע רויטע סאנדאלן“, נאד.

מיט זיך — „פון דער טיפער טונקלייט האט זיך א ווייט פנדל ארויסגעבלייכט“, ווייט, א וואלד-מידל, ז' 31. „שטיקלעך שניי [האבן] זיך ארויסגעבלייכט פון די נאקעטע פעלדער“, אפא, קאנטראבאנדיטן. „נאר די נאז האט זיך ארויסגעבלייכט [פון דער מאמעס פנים] אזוי שפייק... ווי א שנגבל פון א פויגל“, אפרים קאגאנאווסקי, אונטערן פליגעל פון בית-עלמין, ווארשע תרע"ב, ז' 7.

ארויסבלייזן — אוטוו. „פון זאמען, וואס גאטס האנט וועט אראפלאזן דער פארשמאכטער וועלט, וועט א פאר איר דער ניער טאג“, פרא, א ליבעי. „ווארטן אויף בעסערע צייטן, ווארטן ביי די האפענונג וועט פון דער ערד א“, פה, פון ווייטע לענדער. „אייביק נני, שטאט פון רויטן שטיין, ווי גאטס ווארט וואס האט פון דיר ארויסגעבלייכט“, אפא, גילדענע שקיעה, ז' 187. „דער גוואלדיקער דיכטערישער אויפטו וואס דאס מזרח-אייראפעאישע יונדנטום האט פון זיך אויסגעגלייט און ארויסגעבלייכט“, לע, טאג, 1958, ז' 11. „בלי, דער. -אונג. -עכין. -עניש“.

ארויסבלייזן — אוטוו. ארויסקומען, ארויס- שנינען ווי א בליק. „לאכט דער שווארצער מלאך. און צוויי שורות ווייטע ציין בליצן אים ארויס פון אויסגעקרימטן מויל“, פרא, בייים גוסס זוקאפן. „ער טוט א ווייט מיטן פייגער אויף משה תורה פון וועלכער עס האבן ארויסגעבלייכט די פיערדיקע אותיות: יאהבת לרעך כמוך“, צ. ה. הארנשטיין, זלידניעפוקער לעבענדע פאטאגרא, באדייטשעו תרנ"א, ז' 30. „פון דער פיינצטעניש האט העל ארויסגעבלייכט א שטערן, יואש, דער קערן, 1913.

טרוו. ארויסברענגען ווי א בליק. „איך האב ליב געהאט צו הערן... די געדאנקען, וואס ער האט ארויסגעבלייכט, אזעלכע פשוטע און אזעל- כע אריגינעלע“, ל. קאפרי, פאט, 1949, ז' 21.

ארויסבליקן — אוטוו. ארויסקוקן. „עס האט מיין יונגע שוועסטער, / ווען ס'האט איר וואס געדריקט, / דורך אבערע קליינע שוויבן / אין גאס ארויסגעבליקט“, אה, די פענצטער. „זי פלעגט שוין טעגווייזן אפזיצן אין בעט און א דורך א קליין שפבל אין געוועלע אריין, עוזר ווארשאווסקי, קאליאסטער, פאריז 1924, ז' 58. אויך: ווערן (זיין) קאנטיק, ארויסשטארצן. „פון אונטער א ליכטן ווייט-גרוילעכען נעפל-שלייער הייבט אן ארויסצובליקן א בערגיקער פאס לאנד“, פה, פון ווייטע לענדער. „דער פארקבצן טער הויף“ האט פון אט די זיטלעך [פון פענעקס מאגוסקריפט] ארויסגעבליקט ווי פאר- גליווערט געפירערעכץ, בערג, באם דנייפער וו, 'עמעס', ז' 246. „בליקט ארויס א פעלז אן אלטער, / ווי א לאכעדיקער ספינקס; / נעמען בערג און בערגלעך לאכן, / סיווער א שמהה רעכטע און לינקס“, טעג, קאפרי, איפעטרי. ~ בליק, דער. -ונג. -עכין. -עניש“.

ארויסבליישטען — אוטוו. אויגן וואס בליישטען ארויס ווי צוויי בריליאנטן. „די האר דונקל רויטע ווייטע... די דונקל ברוינע אויגן זענען רויטלעך, דאך בליישטעט אויס זיי ארויס חכמה“, צעד, ז' 62. „יאכצי האט איצטער ארויסגעבליישטעט... ווי א מעשענער אפגע- פוצטער סאמאוואר“, טפ, יודישער קאלאניסט, ז' 204. „פון אירע בלויע אויגן האט ארויס- געבליישטעט א לויטערקייט“, ב. עליט, שרעק, מינסק 1941.

טרוו. ארויסברענגען געפיל דורך בליישטען. א מיט די אויגן גרויס התפעלות. אויך מיט זיך.

ארויסבלעזלען — אוטוו. ארויסקומען אין פארעם פון בלעזלעך. „ווען מען דריקט ארוי- טער אן אפענע פלאש אין וואסער, קען מען ליכט זען ווי די לופט בלעזלט ארויס און דאס וואסער פארנעמט דעם פלאץ פון דער לופט“, ס. פינטסטאן, כעמיע, ניי 1920, ז' 62. „מאדאם בליאש... [האט] אפגעצויגן די ליפן און ארויסגעבלעזלט: — טאקע און וואו וואלט איר בעסין געלאזט?“, אפא, היברו, ז' 72.

ארויסבלעכצן — אוטוו. „פון צווישן זייערע ליפן האבן ארויסגעבלעכצט געשוואלענע ציני- גער“, ראכמאג, 1927, № 76.

ארויסבלעקען — טרוו. וועלחל האט מורא, פארמאכט די אויגן... דארט אין ווינקל שטייט עמעצער און בלעקעט אויף אים ארויס די צוגג, אפא, אויף יענער זיט בריק. „... האט נח ארויסגעבלעקעט עפעס ווי א קראנקע, גוסס זיקע שאף“, הר, אדמס קינדער, בורא פרי הגוף. „עניש“.

ארויסבעטלען — טרוו. טל ארויס, ~ גע- בעטלט. ארויסקריגן דורך בעטן זיך, א א

גרעסערע נדבה. „הינטיקע יונגעלעכט מוזן זייערע ווייבער א פון זייערע עלטערן, אמד, איינע פערדרייענט, ווילנע 1873, ז' 23.

ארויסבעטן — טרוו. בעטן ארויסגיין, איר, ארויסווארפן, ארויסטרעבן. א בדרך כבוד, אים זאגן ילכה דודי. „די חברה האבן א קוק געטאן אז פאטשן העלפט גיט, האבן זיי אים [דעם גנב] ארויסגעבעטן אין פאליש אריין“, קמ, 1866, № 25. „מע האט אונזו בחרפתנו פון די דערפער ארויסגעבעטן“, פרא, שטעט און שטעטלעך, פונקט 2. „זי האט אים ארויס- געבעטן, טאקע ממש ארויסגעווארפן פון איר קאיוטע“, ב. דעמבלין, צוויי און א דריטער, ניי 1943, ז' 50.

ארויסברומען — אוטוו. „עס וועט אויך ערגעצוואו פון אן אלטער חורבהדיקער שול א א ליד פון פנין און ליד“, יודישע זאמל- ביכער וו, ווארשע 1918. טרוו — א א קללה. „די עלחטאים פלעגט ער א ווי א לייב און שלאגן זיך אין הארצן“, מוק, מינע באגעגע- ניש, ז' 30. „מיטל [פאר דער אינטעליגענץ]... ארויסצוברומען איר ווייטאג און ארויס- צושאלן איר פרייד“, זשיט וו, ניי 1912, ז' 129. מיט זיך. ~ ברום, דער. -עכין. -עניש“.

ארויסבריינען — טרוו. ארויסזאגן, ארויס- רעדן, ארויסברענגען מיט א סך רייד. ארויס- טייטשן. א פיתום און רעמסס. „די הויפט פייגור איז דער יאהודישער הוינקענפלעך פאבריקאנט... וועלכער דערשמעקט... די ערנסטקייט פון דער סיטואציע און ברענט ארויס זינען הויכע פילאסאפיעס“, א. דאמע- טעק, שטערן, מינסק 1932, № 11-10. מיט זיך. -אונג. -עכין. -עניש“.

ארויסברילן — טרוו. א ווי א לייב. א א באפעל. „א פארבארגענער קול ווי א מעכטר קער מדבר-שטורעם האט זיין אן ענטפער ארויסגעברילט“, יואש, משה רבינוס טויט. „אזוי האט מיט א כריפ דער יונג ארויס- געברילט דעם סס פון זיך — זיין פנין, מלה, ידי זונה — אונזער פירערשאפט“, צו קענען ערלעך א פון זיך די גויט איז גייטיק א לעבע- דיקער קאנטאקט מיט שאפ, נאד, טינט און פעדער, ניי 1936, ז' 195.

ארויסבריען — טרוו. ארויסטרעבן דורך אפניסן מיט קאכעדיק וואסער. „האט דער שוכן מורא געהאט אהין צו גיין... יענער זאל אים גיט א אדער דעם קאפ צעהאקן פאר זיין שדכות“, י. מארגענטער, טאכע [! שמחה] פלאכט, ווילנע 1894, ז' 5. „צווישן אונז איז אילן געענדיקט! זאלסט גיט דערוועגן אריבערטעטן מין שוועל, כוועל זיך א, משומד דו!“, אפא, היברו, ז' 161.

ארויסברעכן — טרוו. 1. דורכברעכן, ארויס- קריגן מיט דורכברעכן עפעס. א א וואנט און זיך אריינקריגן אין באגן. „אייביק-געשלאסענער ליכטיקער קרייז, / ... ברעך אונזו ארויס פון דער נאכט, ווי פון אייז“, חג, פליטיס, ז' 69.

עפעס צו טאן, נאָר איך וועל אָבער נישט האָבן די מעגלעכקייט דעם כּוח אַרויסצוברענגען, צו וואָס אים איינצוברענגען און מיט אים ניצלעך זײַן, ממוס, די קליאַטשע. „ער זאָל נישט האָבן קיין שליטה צו אַ זיין תּאווה אין ווירקלעכ־ קייט, תּניא, זי לר. „איך ווייס נישט צי חסידות האָט באַוואוסטזיניק אַרויסגעבראַכט פֿון זיך אין זיך דעם נײַעם קודש־באַגריף, קאַר, גי' 1938, ז' 218. אַי' מן הכּוח אל הפּועל = פֿאַרווירקלעכן וואָס מע פּלאַנירט.

8. באַשאַפֿן, אָפּשילדערן. פֿאַרקערפּערן קינסט־ לעריש. באַשרייבן. אַי' עפעס מיט (פֿון) דער פּען, מיטן פּענדול, אַי' די לעכערלעכע זײַטן פֿון דעם פֿאַלקסמענטשן. אַ סך מאל האָב איך אַיך דערמאָנט און אַרויסגעבראַכט אין מײַנע אמתע, נישט־אויסגעטראַכטע מעשיות איינעם פֿון מײַנע באַליבסטע פֿאַרשינען, דעם רבֿ פֿון כתּרילעוֹר־ קע, רבֿ וויזפּל, שט. קליינע מענטשעלעך, ... 190. וואָס איז דען סאַלאַנט אויב נישט די אינטענסיווע פּעאקאייט צו פּילן און אַי' דעם ווערט פֿון זאָכן, שג. קריטיק און קריטיקאָר בײַא 1959, ז' 170. „דען יענע האַנט וואָס האָט פֿון שטיין דאָס ווערק אַרויסגעבראַכט, / האָט פֿאַר דעם זעלבן ווערק אַ האַרץ פֿון אַוונטשפּין געמאַכט, הר, אונטער גאָטס הימלעך, דער לעלפֿאַנט.

9. (ארויס)זאָגן. אויסדריקן (זיך). קלאַר אַ וואָס מע וויל זאָגן. אַי' אַ השּׁערה. וואָס ווילסטו דערמיט אַי' אַ נײַעם געדאַנק. אַי' די באַשול־ דיקונג. אַי' פֿאַר דער עפּנטלעכקייט. אַי' פֿאַר שייַדענע קלאַנגען. אַי' אַ מעלאָדיע. אַי' דעם ריכטיקן טאָן. „זיא... האָט נעביך אין דער האַשט ניקש קענין אַנדרשט הרווי ברענגיין, גה, ז' 35. „ווי זאָל ער [דער רבֿ] דאָ אַי' דעם אמת, צוויי ערליכע יונגעלעך, ... פּיעטריקאָר 1921, ז' 14. — שוויג, טאַכטער, און ברענג נישט אַרויס איבער די נײַעם לעפֿצן אַזעלכע אַפֿ־ קערערישע רייד, י. מ. ניימאַן, שבת־אויבס, וואַרשע 1929, ז' 50. „ער... עפּנט אַ מויל, ברענגט אַרויס אַמאָל עפעס אַ פֿאַרדומפּט קול, ממוס, ישרפֿים, ז' 7. „לאַזן די אויסדרוקן אָדער די ווערטער וואו און ווי זיי שטייען, אָבער ענדערן די אינטאַנאַציע, מיט וועלכע אייניקע פֿון אונדז ברענגען זיי אַרויס פֿונעם מויל, גרינ, בלעטלעך פֿון אַ טאַג־בוך, נײַ 1954, ז' 9. יניט אַי' אַ וואָרט (פֿון מויל) = אַ בליפּן אַן לשון (מתמת איבערראַשונג, שרעק אַ שטאַרקע עמאַציעס). „ווי אַ דונער האָט מיך געטראַפֿן, אַזוי בין איך געווען צעמישט הערני־ דיק אַזוינס, און נישט געקאַנט אַי' פֿונעם מויל קיין וואָרט, ממוס, אַ גרויע האַר, ז' 14. „דו הייבסט אַן צו ריידן און די ווערטער שטעלן זיך דיר ווי ביינער אין האַלדז און דו קענסט זיי נישט אַי' נישט אַרונטערשלינגען, ממוס, ווינטש ווו, נײַ 1920, ז' 20. (ב) (פֿאַר)שווינגן. „איך וועל דיר ווייזן, דאָס זײַן חובּב איז אַ בעל־סוד, זאָל מיר דאָס מויל פֿון אונטן שטיין, אויב איך וועל איין וואָרט אַי' ש. לעדערער,

דיך גויש נישט פֿר לאַזן אונז ווערין זעהן דז זיא דיך ווערין קענה איין רויש ברענגיין, פּראַג, ז' 51. „ווען איינר האָט מחטיא רבים גיווען דהיינו ער וואַר (מימר דת) אונז האָט זיין קינד און מיט זיך גיפּירט אַז זי זאָלן ממיר זיין אונז ער וויל חוזר זיין, זאָל מען אים נישט מקבל זיין, ביז ער זײַני קינד און אַרויש ברענגט, ספר חסידים, רוסלאַנד? תקי? תקע? זי, סימן קנה. „עס איז מיט איר נאָך קיין איסור נישט געשען, אַזוי וועט מיר געוויס איין (נס) מיט איר געשען און ווער זי קענען אַי' [פֿון בית־הונובת], פּאָוויר, ספּורי הפּלאות, וואַרשע 1844, ז' 1/2.

4. אַרויספירן פֿון אַ נשמה־צושטאַנד. אַי' עמעצן פֿון יאוש מיט אַ גוט וואָרט. „די פֿראַגע ברענגט אים אַרויס פֿון דעם דול וואָס זײַנע ווערטער האָבן אויף אים אַנגעוואַרפֿן, ב. גאַרן. „אַ קלאַפּ אין דעם פֿאַדער־דר ברענגט אַרויס רפֿאַלן פֿון זײַנע געדאַנקען, ממוס, ווינטש, ז' 222. אַי' פֿון שגעון = אויך: אויסהיילן. אַי' פֿון די כלים, פֿון גלכעווייכט, פֿון געדולה, פֿון זיך = דערפירן עמעצן צו אַ צושטאַנד פֿון גרויסער אויפֿרעגונג, מאַכן אַז עמעצער זאָל פֿאַרלירן דעם קאַנטראָל איבער זיך. „אַ שלעכט בוך קאַן אַיך אַי' פֿון די כלים און אַרײַנברענגען אין פּעס, שג. קריטיק און קריטיקער, בײַא 1959, ז' 82.

5. פּראָדוצירן. אויסאַרבעטן. „ער האָט אַרויס־ געבראַכט אַן אַנדער מין אינזונאַרג, זיין אָדער בליפּ, נחב, 'מעשה מהו' בעטלירס. „זיי [די שמעלצאויבונס] ברענגען אַרויס וועכנטלעך ביז 40 טויזנט צענטנער שטאַבאייזן, קמ, 1864, № 51. „יענע פֿלעגן עסן דאָס דאָר שטיקל ברויט מיט דעם שווייס פֿון זייער פּנים, חוצדעם זיך גאַניט פֿאַרינגען, אַפּילו דאָס וואָס זיי האָבן אַליין אַרויסגעבראַכט און אויפֿגעהאַדער וועט מיט זייער פּראַצע, ממוס, קליאַטשע, ז' 35.

6. אַרויסקריגן רוה, נוצן פֿון עפעס, פֿאַר־ דיגען. „דען איך דאז מיינשט תּל [תּודה לאַל] פֿון אינן האב אַרויש גיבראַכט וואָז איך אין ה' שנים האָב נישט קענן ביקאַמן, פּראַג, ז' 5. „איין שלישי־קרקות, עש ברענגט דיר גויש רוחים אַרויש, עיון, ז' 3. „ווער שמועסט די אַרעמע האָבן מיט זיך צו טאָן, פֿון דעם ווינט ברויט אַרויסצוברענגען, צעד, ז' 2. „עס וועט אים נישט איינפֿאַלן: טאַמער וואָלט דער מענטש זיך געקענט אַי' זיין ברויט, ווען ער זאָל האָבן דעם רובל עפעס צו קויפֿן קלייניקייטן און פֿאַרקויפֿן, יוספֿין, 1881, № 4. „אָבער דער עיקר... איז... אַז זיי זאָלן דאָרט קענען זיצן במנוחה ווי בײַ זיך אין דער היים און אַי' דאָס שטיקל ברויט מיט אייגענער אַרבעט, ממוס, אַ טולז, ... 23.

7. פֿאַרווירקלעכן, רעאַליזירן. אַנטפלעקן. אַי' מוט, ענערגיע, אַי' אַ פעולה. „וואויל דעם מענטשן וואָס דערלאַנגט חכמה, דעם מענטשן וואָס ברענגט אַרויס מביניוּת־שאַפֿט, מס, משלי, תקע, ז' 13. „איך וועל פּילן אין מיר אַ כּוח

2. אַרויסברענגען עפעס פֿון זיך מיט אַי' שטרענגונג. אַי' פֿון זיך דעם אַנגעקליבענעם ווייטיק, „לאַנג זיך אינזאַלטן קען ער אָבער נישט ברעכט ער אַרויס מיט אימפעט, אַש, רבֿ שלמה נגיד, 1921, ז' 33.

3. אויסמייקענען. אַי' דעם פֿעטן מאַלצייט. אטוט. אַרויסרעסן זיך. אַ געוויין (אַ געלעכטער) ברעכט אַרויס. אַ מלחמה, אַ רעוואָלוציע ברעכט אַרויס. „פֿון זיין קעל אַרויסגעבראַכן האָט אַ ווילדער קרעכץ: גאַט פֿון גערעכטיקייט, יהו' אַש, גאַטס גערעכטיקייט. „און אַ שטילער זיפּץ, אַ ווייטאַגעלעכער זיפּץ האָט פֿון עק וועלט אַרויסגעבראַכן, פֿאַרשפּרייט זיך איבער דער וועלט, ייש, איבן, ח. ג. ביאַליק, די מגילה פֿון פּעער.

מיט זיך: אַי' זיך לתרבות רעה. „די יונגען האָבן זיך אַרויסגעבראַכן פֿון סטראַי און אַ האַגל געטאַן... מיט זלולים, חג, מזש, 1898, ז' 1. „ווי אַזוי האָט דאָס ווייכע אַרעט גרעזעלע געקענט דורכשפּיזן און זיך אַי' אויף דער איבערפֿלאַך? י. עלבערג, איק, ר"ה תשכ"ב. ~ פּראַך, דער. עניש.

אַרויסברעמען — אטוט. אַרויסקוקן. „ס'ברעמט דורך די צווינגן דער מולד אַרויס, פּאַפּערניקאָר, סטרגיי יעסענין, תּשיל, ז' 23.

אַרויסברענגען — טרוו. 1. ברענגען פֿון אינעווייניק. אַרויסטראַגן. אַי' פֿון קיך אַ שטיקל ברויט פֿאַרן אַרעמאַן. „דיא רוריא... לוף אונז בראַכט ביהענין איין גרוש לזליך הרויש, שמואל בוך, סטראַפֿע 1518. „ווען מן אַמאָל אויז זיין הויז גאַנגן איז אונד האָט וואש פֿר געסן, זאָל מן נישט צו ריק גיין, זונדרן זאָל זיך עש לאַזן אַרויש ברענגיין, צוואת ר' יהודה החסיד, 1899, תקניט, ז' יב.

2. אַרויסציען. ברענגען צו פירן. אַי' די שווערד פֿון שיי. „גילדיט (גורלות) וואָרן צווייא, אויף איינר שטונד (תּטאח) אונז אויף דער אַנדר שטונד (עזאול). ער קלאַפט זי וואָל דורך אַנדר אונז בראַכט זי הרויש אויז דער פֿון ביקש, מחזור ר"ה ווייב, הומבורג 1721, קצב/ב. „פֿון דאָרטן ברענגט מן אַרויז עד היום הזה אַליר הנד קעסטליכי בשמים אונז אוצרות מלכים, קונסט ביכל, אַמטש, תּע"ה. „זשט ווישן אַלש ווען איך דויה גגעבני צאהל עטוואש איבר בליבט [נאך דער קוואַדראַט־ וואַרצל־צייאונג] זוא קאַנט איהר גוויש קיין גאַנציס מעהר אַרויש ברענגיין, זונדרין נאָר איין ברוך, מ. ז. אייזליך, מלאכת מחשבת, פּראַג תקל"ה, ז' קעא. „[די אדומשע חילים] גינגטין ווירד אין דש (היכל) אַרפּין אונז בראַכטין אַרויש אַל די שאַלק האַפּטיגי מאַנן די בביא זי גהערטיין, יוספֿין, פּירדאָ 1764, קט/א. אַי' פֿון געבוריך, פֿון אומאַץ (סחורות, מטבעות אש). „זיי [די סוחרים] קאַנען די פּראָדוקטן אינגאַנצן אַי' פֿון געבוריך, פֿאַרבאַהאַלטן זיי און אַפּילו פֿאַרברענען, ב. מיכאַלעוויטש, אונטער פּראַגאַם, וואַרשע 1918, ז' 60.

3. אויסלייזן. אַרויסראַטעווען. „דא ווערין זיא

דער שרעקליכער פערברעכער, ווילנע 1897, ז' 26. נישט קענען א' דעם א ט ע מ = נישט קענען אפכאפן דעם אטעם. א' שחור על גבי לבן = אויסדריקן שריפטלעך.

10. גורם זיין. ארויסרופן א דערשיינונג. זיין די סיבה פון עפעס. און ווי מילך געשלאגן ברענגט ארויס פוטער, דער נאָן דאָקוטשעט ברענגט ארויס בלוט, אזוי די פעולה פון כעס ברענגט ארויס קריג, מס. משלי, תקע"ד, ל, 33. "דער יצירהע איז געקומען... ער זעט א ייד מיט באַרד און פאות און צעלאַכט זיך... כא, כא, כא! א גרויסע זאך ארויסצוברענגען צו אַן עבירה, פ"ק, ידער כעלמער מלמד, די כוחות וואָס האָבן די טענדענץ ארויסגעבראַכט אין לעבן זינען איבערגעשטאַרקט געוואָרן פֿון אַנדערע נייע כוחות וואָס האָבן געהאַט אין זיך אַן אומגעקערטע טענדענץ, זשיט, 1911. פֿון כַּבֵּס נאַכט, מיט וואָרט פֿון צויבערץ, א' מיר זאָלטו דעם פּראָפּעט, / דעם טויטן שמואלן, יהוָאָש, שאול.

11. ארויסווייזן א געפיל, עמאציאנעלן צו שטאַנד. א' צייכנס פֿון אַכטונג. א' הכנעה. א' אַהבַת־ישראל, ער איז צופֿרידן שוין פֿון דעם גופּא וואָס ער האָט איבערראַשט, געמאַכט אַ סורפֿריי. און זאָל טאַקע וועלול א' זיין גאַרע פֿאַרוואַנדערונג, ל. אַליצק, ישיבֿה־ליט, ת"א 1968. "דער חשש איז אַז ערנצטער און אזוי אַיננדריקלעך אַרויסגעבראַכט, יזבֿל xxiv, ז' 277. דעם ידֿברי חיים" האָט אויך ניט געשטערט אין א' זיין אַינגעבוירענעם חוש פֿאַר הומאַר און סאַטירע, ר. מאַהלער, סֿפֿר טאַנן, ת"א 1970, ז' 259.

12. מאַכן עס זאָל געבוירן ווערן. ארויס־געבן אַ גערעטעניש. און די הילף פֿון גאַט וואָס קומט דעם מענטשן דערבײַ איז גליַך אזוי ווי רעגן וואָס ער טרינקט אָן דאָס פעלד און וואָס ברענגט אַרויס און מאַכט שפּראַצן, חה וו, ז' 191. אַ שד אין זײַן טאַטנס טאַטן אַרײַן, די ערד זאָל אים אַרויסוואַרפֿן וואָס ער האָט אַזאַ טרייפֿענע זרע אַרויסגעבראַכט אויף דער וועלט, יוד פֿאַר פּסח, ז' 43. מע ווערט געטער באַקאַנט און גייט אַינן אין שידוכים וואָס פֿאַרעהלפֿן צו דערהאַלטן דאָס פּײַגל־געשלעכט און אַרויסצוברענגען אויף דער וועלט נייע באַשעפֿענישן, יוִזֿל 1882, № 49. "די קריסטער וואָס מע זייט אויף די פעלדער / און וואַקסן ניט ווילד ווי גראַז אין די וועלדער / וואָס דעם קומט געבען אָן גענוג שווער / ביז ער ברענגט זיי אַרויס אויף דער וועלט אַהער", ממוס, שירה, ז' 32.

13. מאַכן עס זאָל אַרויסשיינען, בולטער זיך אַרויסזען. דאָס ליכט ברענגט אַרויס אַלע קאַלירן. "די שנייהייטס בגדים ברענגען נאָך מער אַרויס די געליקייט פֿון זיין הויט".

14. אַרויסשפּעצן. אַרויסמייקענען. אויס־ברעכן. ווען די חולשה איבערהאַנט גענומען האָט און קיין אַכילה קאָן ער ניט אַנזען און ווען ער שוין גענומען האָט אין מויל, אזוי דאָס זעליקע ברענגט ער גליַך ווידער אַרויס,

מרגינתא, שקלאון תקנ"ד. אַפֿילו ער ברענגט פֿון זיך אַרויס ליחה אָדער ער טוט אויסשפּעצן פֿאַר זיין חבֿר און עס איז זיין חבֿר נמאט, אזוי קומט ער דערפֿאַר לדין, א. י. שפּערלינג, ליקוטים וו (טעמי המנהגים), לעמבערג תרס"ט, ז' 38.

15. אַרײַן אַפּשאַפֿן, אַפּגעוואוינען. "דען ווען שוין דער גרינו איז אין זיין קינדש קאַפּף אַרײַן גינגן אויב איז גיווינטלך אין זיין מויל, דען גרין אַרויש צו ברענגן בישטו זיין טאַג ניט פֿועל", ע"ו, ט/ב.

אויך מיט זיך. וַנִּגַּב. "דיזער שכל הפועל ווירקט גראַדע דורך אַ קערפּער. זיין עוֹבֿדא איז די א' פֿון פֿאַרווילונג אין די ווירקלעכקייט", מב"ס. הוגה דעות ו, ווילנע 1912, ז' 28. "עכ"ן. עניש. ער (י"ן, ק"ע). "דער א' פֿון דעם ליגן איז... שמערל דער שוחט", א. י. סאַפֿיר, חסאת הקהל... ווילנע 1881, ז' 6. "עס איז אַן אומגליק וואָס דער א' דער פּראָדוצירער - דאַרף אויסהאַלטן אזוי פֿיל... אומזיסטע עטערס, צייט, טמו, 1957 VI 7. אויך דזוו אויסברענ־גער זב (← 159). ער"ו.

ארויסברענען — טרוו. "ער האָט אַרויסגע־ברענט און אַרויסגעשטורעמט פֿון זיך דעם כּעס און די זידלערענען, וואָס ער האָט ניט דערוואַגט די קוגים אין געשעפֿט", חג, ר' צמח זטאָט.

ארויסגאַנג — דער, ז'ן. "די קולטור־אינסטי־טוציעס און ציבור־פֿאַרלאַנג דאַרפֿן אויסבריי־טערן די איבערזעצערישע אויפֿטוען און זיך אַרײַנקלאַמען אין אַ ברייט צוגעשניטענעם פּלאַן פֿאַר אַן א' פֿון אַן אוצר פֿון דער ייִדיש־ליטעראַטור, דף כּנגד דף, אחד מקור ואחד תרגום, ד. א. ד. היימיש, תשרי תשכ"ב.

ארויסגאַבע — די, ס. "די א' פֿון הערצלס ביאַגראַפֿיע און פֿון זיין ווערק אַלט־נעלאַנד" איז ניט גענוג, זשיט א, ז' 1919, ז' 15.

ארויסגאַנג — דער, גענוג. ען. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אַרויסגיין. א' פֿאַרבאַטן. א' הינטער דער שטאַט, אַ תּלמיד־חכם שפּאַנט, לויפֿט פֿאַרן ווייב און בײַם אַרײַנגאַנג און א' כאַפֿט ער זיך גיין פֿאַרויס, ממוס, שלמה. "זיי האָבן ליב זיין די ערשטע אויך בײַם א' [דורך דער טיר], שט, בלאַזענדע שטערן ו, חאַרשע 1922, ז' 41.

2. אַרט אַרויסצוגיין. זשיטיקער א'. רעזערױר א'. פֿאַרמויערטער א'. אַקאַנאַל. א' צום ים. זיך לאָזן צום א'. אין דער זעליקער צײַט באַלאַגערט שוץ־פּאַליציי און געסטאַפּאָ דעם א' פֿון טונעל מחוץ דער געטאָ, טענענטאַכאווער יוד, ז' 1947, ז' 197.

3. בשייכות מיטן קערפּער. אויך: שטולגאַנג. אַ וואַסערדיקער א'. איבערהויפּט זאָלן זיי זיין שטרענג און זייער געוואַרנט נישט אַנצור־רירן מיט די בלויע הענט נישט אין דעם א' און נישט אין דעם אויסברעכעכץ פֿון דעם

קראַנקן [אויף כאַליערע], טאַר, ז' 58. "די וויכטיקע אויפֿגאַבע פֿון דעם פעריאָד [אין קימפעט] איז די עפֿענונג פֿון דעם אונטערשטן א' פֿון דער הייבמוטער", פּנעה, ווילנע 1931, № 22.

4. בשייכות מיט אַפּרו. א' אין וואַלד אַרײַן. אַ־קליידער, אַ־שיך. אַ־הוט. טאַו — היינט איז אַן אַ־טאַג. ווער פֿאַרגעסט עס זיין אַ־טאַג? אין פֿאַרבינדונג מיט באַפֿרייאַונג. דער א' פֿון מצרים, ציילן די טעג ביזן א' פֿון תּפּיסה. "די אויסלייזונג פֿון עִבְרוֹת צו חרות איז דעריבער אויך אַן א' פֿון מיאוסקייט צו שיינקייט פּונקט ווי מאַפּילה לאור גדול", ה. זיבמאַן, אַלגעמיינער זשורנאַל, ז' 1972 וו 29.

5. דאָס אַרויסקומען פֿון אַ בוך, פֿון אַ פעריאָדישער אויסגאַבע. "געשריבן בײַם א' פֿון זיין בוך ייִדישע לידער", ס. פּרוג וו, ז' 1910, ז' 131.

6. אַרויסקום פֿון אַרטיסט אויף דער סצענע. זיך צוגרייטן צום א'. א' פֿון דער פּרימאַדאַנע. 7. (בײַם שפּילן) דער ערשטער גאַנג. "דער שפּילער מיט וויכטע שטוקעס אָדער מיט וויכט, מאַכט דעם א'", מ. קוטשינסקי, יזשפּ, ז' 89.

8. פֿאַרקערפּערונג. "די ערשטע טרעפּ [צום קשר מיט אלקות] איז שתיקה, דער א' פֿון שכל צו הלפּשה", לדב, ז' 1957, עט.

ארויס גאַנגן — פּראָזע. אַרויס מיט די ביינער. גוט אַפּגעשניטן, זיך אַרויסגעדייט פֿון זייער אַ שווערער לאַגע. ניצול געוואָרן, "שטאַרק רייניקייט, נאָר דאַנקען גאַט, — א' ג'".

ארויסגאַם — דער, ז'ן. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אַרויסגיין. ←.

ארויסגוססן — אוטוו. נעאַל. אַרויסשטאַרצן אין אַ מצבֿ פֿון גסיסה. "כיזע ווי סיגוססן אַרויס די דורות פֿון די גלידער און מאַלן אין לִבְנֵה־שפּן צוואות אויף די הענט", סוצ, פּעסטונג.

ארויסגולען — טרוו. אַל דעני פּעסטי שטעט ווערן גרינג זיין אַינן צו געמן אויב אַרויש צו גולן וואָש דרינגן איין, סהמ, נחום, ג, 12.

ארויסגיין — אוטוו. 1. פֿאַרלאָזן אַן אַרט וואָס איז אַפּגעשלאָסן. אַרויסקומען. א' דורך דער טיר. קושן די מזוזה בײַם אַרײַנגיין און א'. גיי אַרויס, מע רעדט דיר אַ שידוך! פּוּל [געוויינטלעך שפּאַסיק. אַן אַ שדכן פּלעגט קומען רייזן אַ שידוך, פּלעגט מען הייסן דעם בחור אָדער דער מיידל אַרויסגיין פֿון שטוב. פֿון דעם דאָס חכמהלע בײַם בעטן עמעצן אַרויסצוגיין פּדי יענער] זאָל ניט הערן אַ שמועס]. "אַרײַנגיין דאַרף פּרייער דער עלטער־רער, א' — פּרייער דער ינגערער", זעליגמאַן איבן, מסכת דר־אָרְז זוטא, ווילנע 1878. אַז אַ הונט בילט, זאָל מען א' זען, שוו. "דורך אַ פּענצטער טאַר אַ קינד נישט א', וויל ער וועט נישט וואַקסן", גלייבטעכץ. "און אהוד איז אַרויסגעגאַנגען אין פּירהויו און האָט צוגעמאַכט די טירן פֿון דער אייבערשטובֿ", תי, שוֹפֿטים,

ג. יוסף... ריף, לאסט אידערמאן פון מיר היינוויגן, בליק, בראשית, מה, 1. ער איז נייארט אויש דעם פאר הויז ארויש גנגן דא זיין ב' גולנים נאך גיקומן, ש"ת מהרש"ל, לובלין 1599 (הש"ו ז' 92). איין שמחה פון יום טוב האט ער גימאכט דער כהן גדול צו אל זיין ליב האבר ווען ער איז אפן גאנגן אין דאס בית המקדש אונטער הויז גאנגן מיט שלום וזנדר ביזי ביגעניגט, מחזור ר"ה ויו"ט, המבורג 1721, קצה/א. וואש ווערשטו דא מיט גוינר דש דוא דיק אפן שליטט אין די מוארין פון דיא שטאט, גיך ארויש צו מיר, יוסף, אמשט 1743, קנד. גייט ארויס! = אויסרוף בנים ארויסטרעבן עמעצן. דו ארויס! ניט א מפתח ביתו, ניט א פון די דלדאמות = א פירן אן אפגעוונדערט לעבן, זיין איינזאם, עלנט; ב) זיין א דאגמאטיקער. מורא האבן פאר א ניי ווארט, נייעם געדאנק. א' אויף מלחמה, קריג א אנהייבן א מלחמה אדער געשיקט ווערן מלחמה צו האלטן. אלע יונגע מענער זינען ארויסגעגאנגען אויף דער מלחמה. אז עס וועט אמאל אויסקומען אז מע וועט דארפן א נייטיקע טרעוואגע מאכן אויף א קריג א, פלאי, המדבר בצדקה. ווארשע תרנ"ב, ז' 8.

2. דו ב' 1 פ'ג. א געפיל וואס גייט ארויס פון די טיפענישן פון הארצן. א וועג וואס גייט ארויס צום ים. פון דעם ארט גייען ארויס עטלעכע וועגן. תחילת האט ער גערעכנט א' מיט א פנעריקן ארטיקל קעגן, ש"ע. 19 פ' כתיבלעווען, ז' 30. די לעצטע איז ארויס געגאנגען די ניימאשין [מע האט זי פארקויפט], פ'ג. די אלמנה, א חסרון בליבט א חסרון, מאכט לגמרי ניט אויס / פון וועמעס מויל און פדער עס גייט ארויס, א' 2. קליין וועלט, לאנגאן 1894, ז' 74. מיט דעם גרויסן ליארעם און געוויין / קומט ער — אויף דער וועלט ארויסצוגיין, עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 5. יעס גייט מיר פון קאפ ניט ארויס = איך טראכט שטענדיק וועגן דעם. די נשמה גייט ארויס פון גוף. (שרייבט דר מלאך המות פון הייסן ארצין) / משה בן עמרם זיין ציטט איז אויך / זיין נשמה זאל דיר גיין אויך זיין גוף ארויז, משה רבינו בשריבונג, ארט? 1750? [ג' 50, ז' 21]. קללה: א' זאל פון דיר די נשמה! א' פאר עמעצן = זיין א פירשפרעכער, זיין א שתדלן פאר עמעצן. ער איז ביי אונדז די ערשטע האנט, / ער איז ביי אונדז די קרוין, / אט אויף אזעלכע דופן מיר, / אזעלכע ברואים רופן מיר / פאר אונדז ארויסצוגיין, זל וו, דער יידישער פארשטייער. א' פאר זיך = פענען אן אייגענעם געשעפט, וואר-שטאט אט.

3. באקומען זיך (נאכן פארענדיקן עפעס). דערגיין צו א מצב, א תכלית. אריבערגיין אין אן אנדער צושטאנד. ארויסוואקסן. וואס וועט פון דעם אלץ א' ס'קען א' א מתלוקת. א' א זיגער (באזיגער). א' (פון א געשעפט) מיט היזק (רווח). פון דעם לאבוס וועט שוין קיין

ר' ניט א' מיט א קאפ כולה תורה. די תלמידים גייען ארויס [פון תלמוד-תורה] אומד וויסנד פון קיין ברעקל יידישקייט, א. י. טאפיר... חסאת הקהל... ווילנע 1881, ז' 35. ווען מען שלאגט איין שטיין אן אנדערן דא גייט דער פנער ארויס און פארברענט הייזער און שטעט, א. ג. דער פראצעס... ווארשע 1885, ז' 23. א' יידישע אקאדעמיע... וואס פון דארטן זאלן א' די גרעסטע לומדים און חכמים, ש"ע, קליינע מענטשעלעך... ז' 131. "מורינו הבעש"ט... [איז] געגאנגען אין עולמות-העלוינים און האט זייער ניט געד וואלט א' פון דער התבודדות-וועלט, לדב, ניי תשי"ז, קלו. ס'ווייל די וועלט ניט בליבן אפגעווארט, / וויל ניט א' פון איר קינדער-עלטער, האל, מ'ן אוצר, מאסקווע 1966, ז' 77. א' אויף א דרך, אויף א (ברייטן) וועג. "פון 3טן נומער אן הייבט דער מינסקער ארביטער אן ארויסצוגיין אויף א ברייטערן וועג פון פאליטישן קאמף און באקומט אן אינטערעסאנטן כאראקטער", דער אידישער ארביטער, לאנדאן 1902, № 14, ז' 174.

א' אין איין העמד, אין די גאטקעס, ווי מע שטייט און גייט; א' בעירוה ובהוסר-כל, א' גאלע בחוסר-כל. א' הויל ווי א קאטויל, א' פון שפיל, א' נקי, א' אן א פרנסה, אן א גראשן אדגל א (א זיין אויסגעשפילט, קאפוט, באג קראט; ב) האבן א ביז גאר מיאוסע פסק. ווען איינער גייט ארויס פון א געשעפט נקי, גאלע בחוסר-כל, זאגט מען: ער איז ארויס געגאנגען גאל ישראל [והס גאל באאן] — גאל. א' באקעם = אויסקרענקען. דאס ביסל פרנסה איז אים ארויסגעגאנגען באקעם. קללה (אפט שפאטיקע): ס'זאל דיר א' באקעם! א' ווי א נאסער האן, ווי א נאסע קאץ = איר, האבן א שלעכט אויסזען נאך א נישטגעלונגענער אונ טערעמונג. א' פון עמעצן א מענטש א לייט = דערגיין צו א תכלית. אויסמענטשלען זיך. פון אים וועט שוין קיין מענטש ניט א' פון דעם בחורל קען א' א לייט. אויך: א' עפעס רעכטס אדער געראטן = זיך איינגעבן. דער שטאלנט איז ארויסגעגאנגען געראטן, זאגן די געסט. און די באלעבאסטע גיט צו [א קאמפלימענט פאר א קאמפלימענט]: נאך די געסט נאך.

א' פון די פליס, פון געוולד, פון גלייכגענויכט, פון די ראמקעס, פון זיך אט = פארליין איבער זיך דעם קאנטראל, ווערן שטארק אין פעס, ווערן שטארק אויפגערגעט, צעקאכט. א' א קאליקע, א מת = א כאפן גאר א גרויסן יעריק. לאז ארויס נאכאמאל אויף מיין ברודער דאס דאזיקע ווארט, זאגן איר דיר צו אן דו גייסט ארויס פון מינע הענט א מת, ש"ע. בלאזונדנד שטערן וו, ווארשע 1922, ז' 94. ב) זיין (ווערן) ענלעך אויף א מת. ג) פארבליבן א קאליקע. א' בשן ועין = א' אן אנגעשלאגענער. א' בחורבן ובקשתו = א) כאפן קלעפ אדער האבן א מיאוסן פסק בכלל; ב) שארף קעגן עמעצן ארויסטרעטן.

א' פון די יארן = ווערן פארזעסן, פאר-בליבן אן אלטע מויד. א' פון די קינדערשיך = ווערן ריף, זעלבשטענדיק. א' אין טיראוש (א) (וועגן ווערטפארן) ווערן אויסגעקויפט; ב) נישט ווערן מער באנוצט, פארעלטערט ווערן (וועגן א זאך). דו א' פון געברויך, פון באנוץ; ג) אויפדערן שפילן א ראלע (אין דער געזעלשאפט). דו א' אויף פענ-סיע, נאך מיט הומאר. אויך: (אונטערן איינפלוס פון רוסיש. מיט הומאר); חתונה האבן (פאר א פרוי). א' פון פאסאן. ווען מע הענגט זי [וואלענע זאכן] אויף, ווערן זיי אויסגעצויגן און גייען ארויס פון פאסאן. פאר. 1962 x 26.

4. זיך לאזן גיין מיט א ציל, מיט א כוונה צו גיין ערגעץ. א' בעטלען. א' איבערבנסן. "הן מיט אלי בחורים מוזין מיר ארויז גיין [זוכן] מיר מוזין זעהן וועהר דא ווערט אין בעשטן בשהיין", בחורים ליי, פדמ 1750 [יובל 100]. א' אויפן מארק נאכפרינגן זיך אויף אן איבערגעכאפטער פרוי, ש"ע, לכבוד יום טוב ו, ז' 40. אים איז דורכגעפליגן א געדאנק: אפשר א' איבער דער מדינה [קליבן נדבות, בעטלען]? גייען דאך אזוי פילי, ב. טייטלבוים, אויפן שוועל, ווארשע 1933, ז' 119. א' אויף א דרך = א ענדיקן בלאנדזשען. ב) ווערן (צום סוף) א מענטש. זיך אויסלערנען א פאך. א' מיט א טיכל. א' מיט א (רויטער) פאטשיילע = קליבן פאר עמעצן נדבות.

5. זיך לאזן גיין סתם אזוי, צוליב א פאר געניגן. א' אין א טענצל. א' מיט א מיידל [פ'ג: אויסגיין, ב' 20, ז' 162]. א' שפאצירן. א' איבער פלעלער, איבער וועלדער. אפריין דעם טאג און די שעה ארויסצוגיין [אויף אן אויספלוג]. און יצחק איז ארויסגעגאנגען זיך דורכצוגיין אין פעלד, ת, בראשית, כד, 63. און נאכדעם גיין ארויס אין פעלד, / און הער זיך צו צום אונטערקאנג, דא ו, ווארשע 1920, ז' 118. א' (א ביסל) אין גאס, אויף דרויסן = כאפן א ביסל (פרישע) לופט. אז עס איז טרוקן אין האלדז און אין די שטייול איז נאס — קען מען ניט א' אויף דער גאס, שו. א' ניט קלוג, אי ניט שייך, / און ניטא מיט וועמען אויפן גאס ארויסצוגיין, פ'ג. א' אין דער וועלט = א זיך לאזן האנדערן; ב) זיך אנהייבן באזיין פאר מענטשן, אנטוילנעמען אין בעלער, אונטן; ג) ווערן זעלבשטענדיק. יעס א' אין ערגעץ = לעבן אפגעוונדערט, ניט גיין צו קיינעם צו גאסט.

6. באגעגענען. גיין אנטקעגן. א' דעם מארגן אנטקעגן. ער האט געטאן איין פליך דאס די פרוי זאל צו אים א' אנטקעגן, אמד, איינע רויבער געשיכטע, ווילנע 1864. א' אנטקעגן מיט ליכט, מיט מויק, מיט א קאפלע, בתופים ובמחולות אדגל. (אויך איר): באגעגענען מיט גרויסער פאמפע, מיט א גרויסן טראסק. 7. אפזיכען. ניט האלטן זיך אן (ביי) עפעס. א' פון דער נארמע. א' פון די גרענעצן (פון עטיקעט). קיין פסוק גייט ניט ארויס פון זיין

פסט [אין מקרא יוצא מדי פשוטן], שו. "דער פסוק טוט קיין מאל אויש זיין גלייכן וויא זיין ביישייד פֿר אונש אין די תורה שטייט אַרוישיגיאָן, עײַג, ב.ב. "מיר קאַנען זיך דאָ נישט גענויער אָפּשטעלן אויף דער פֿאַזע פֿון דער רעליאַטיוויטעטס־טעאָריע, ווייל דאָס וואַלט הייסן אַ פֿון די גרענעצן פֿון דעם ביכל", 101, ד' 69.

גיט) אַ פֿון דער אומנות, פֿון דער שליחות = גיט) טאָן וואָס מען איז באַפֿולמעטיקט צו טאָן; גיט אַרבעטן לויט דער פֿראַפֿעסיע. [דער מלאַך הרחמים] האָט גיט משנה געווען, ער איז גיט אַרויסגעגאַנגען פֿון זיין אומנות, אלא ווייל דער מלאַך איז געווען מצד הרחמים איז ער אַקעגן אים געשטאַנען [קעגן בלעמען] ער זאָל מקלקל זיין אַלע זינע פעולות, נוצ'ו, ו זשיטאַ מיר תרכ"ג, ד' 228.

אַ חוץ לשטה = ווערן אָן אַפיקורס. "כאַטש ער איז אַ פֿראַסטאַק [דער בעשט] וועט ער פֿאַרט גיט אַ חוץ לשיטה. לאָז מען אים לאָזן פֿירן ווי ער פֿירט זיך", קהל חסידים, לעמבערג 1875, ח.א.

אַ לתרבות רעה = אויפֿהערן זיך פֿירן אויפֿן פֿרומען שטייגער. "ווען ער זעהט אָן זיא [די קינדער] ווערן אַרויש גיין [לתרבות רעה] זאָל ער פֿון זיי לידן [און זיי גיט פֿאַרייאַגן פֿון הויז]", ספר חסידים, רוסלאַנד? תק"ז? סימן קנה, 31. "ווער ס'איז גיט אַרויס געגאַנגען לתרבות רעה בפֿרסהיא, פֿלעגט זיך אינשטעלן דאָס לעבן און לערנען בגניבה אין קעלער, אויפֿן בוידעם", ממוס, ביישיטה של מטה.

גיט אַ פֿון דער מאַמעס סידור, פֿון (זיין) ראש־חודש־סידורל = זיך האַלטן ביי אַ פֿאַרעל־טערטער, אָפּגעלעבטער שיטה, זיין אַ באַגרע־נעצטער מענטש.

אַ פֿון טאָן, פֿון דער מאַדע, פֿון דער קאַלייע = אָפּווייכן פֿון די אינגעשטעלטע כללים. גיט אַ פֿון דער ליניע, פֿון דער ווירע = אויך סאָו: זיך האַלטן ביי דער פֿאַרטייליניע.

8 (ארויס) באַפֿרייען זיך, באַפֿרייען ווערן. אַ פֿון לאַגער, קאַרצער, טורמע אע. אַ פֿון אונטער טער מעצענס השגחה. אַ פֿון אומזוכערקייט און צער טומלטיקייט. אַ פֿון וואַכעדיקן לעבן. אַרעניגין גייט מען אַרין דורך אַ ברייטער טיר, אַ גייט מען אַרויס דורך אַ שמאַלער, שו. "אין יענער צייט איז דער פּויער, אַקערשט אַרויסגייענדיק פֿון פֿאַנשטשיגע, געווען נאָך אַלעמען אונטערטעניק", גאָפּ, № 8. אַ פֿון מצרים, אַ פֿון גלות. "איטלעכער איינצלנער פֿונק פֿון דער שכינה, וואָס אין נפֿש פֿון איטלעכן יידן, גייט אַרויס פֿון גלות... אויף אַ וויילע, אין חיי־שעה, דאָס איז תפֿילה", תניא, קטו.

אַ פֿון די האַלאַבליעס (= א) נעמען זיך די פֿרייהייט, באַפֿרייען זיך; (ב) אַראַפּוואַרפֿן דעם עול פֿון מצוות. אַ פֿון רי = זוכה בדין זיין, דערקלערט ווערן (פֿאַר) אומשולדיק. אַ

פֿון אַ סכנה, אַ (קוים) מיטן לעבן. אַ טרוקן. אַ מיט גאַנצע ביינער = גיצול ווערן. איבער־קומען, אויך: אַ פֿון אַ (שלעכטער) לאַגע.

9. אַרויסקריכן, אַרויספּוועזן, אַרויסקאַראַב־קען זיך. אַרויספֿאַרן אָדער אַרויסשווימען. אַ אויף אַלע פֿיר, אַ טשוועק איז אַרויס(גע)גאַנגען) אין שוין, וויפֿל אַזיגער גייט אַרויס די באַן (דער דאַמפֿער)? קללות: ס'זאָלן דיר אַ די אויגן פֿון קאַפּ, ס'זאָלן דיר אַ די געדערעם (די קישקעס, דאָס הינטערליבב אע). אַ פֿון קאַפּ, פֿון זינע, פֿון די געדאַנקען = פֿאַרגעסן. אַרעניגין אין איין אויער און אַ פֿון צווייטן = זייער גיך פֿאַרגעסן עפעס. אַ פֿון דער (איגענער) הויט, פֿעל = דווי אַרויסקריכן פֿון... מאַכן זייער גרויסע אַגשטרענגונגען. די אויגן גייען (קריכן) פֿון קאַפּ אַרויס = זייער שטאַרק וועלן עפעס. גאַרן, לעכצן.

10. אַרויסזען זיך. אַרויסשטאַרצן. "דער קאַפּ פֿון דעם אינזבאַרג גייט אַרויס איבער דער אייבערפֿלאַך פֿון אַקעאַן". פֿון דער פֿופֿטיקע גייען אַרויס שטיקער וואַטע". "אוי ווען זיא מוז אויז גיין דא וול זיא זיך ור שליאיירן דש איר נויארט דיא אויגן הרויש גיין אויז דאז וועלביג איז דיא שאַנהייט פֿון ווייבד הענגט גאַר אן אויגן", בראַנט, פרק יד. "און אַ נאַגל וואָס ער איז גרעסער און גייט אַרויס וויטער פֿון דעם ליבב... מוז מען אויסרייניקן דאָס מיאוסקייט וואָס אונטער דעם נאַגל", הרב ש. ד. שניאורסאָן איבז, ספר ברכות הנהניו, וואַרשע 1874, ד' 4.

11. אויסשיידן זיך, אויסטיילן זיך. אַרויס־רינען, אַרויסשטראַמען. צודיריקן אַ מכה ס'זאָל פֿון איר אַ אייטער, "פֿון די ווענט גייט אַרויס אַ פֿיכטיקייט". זי פֿאַרויכטיק בייט קאַכן פֿאַרביקע וועש, ווייל ס'גייט פֿון זיי אַרויס די פֿאַרב. "פֿונדאָנען גייט אַרויס דער ירדן?". "נאָך איין קוואַל וועט אַ פֿון דעם קוואַל און וועט זיך מתפשט זיין", נצו, זשיטאַמיר תרכ"ג, ד' 209. אַ פֿון (איבער) די ברעגעס (ברעגן) = פֿאַרפֿלייצן, "דו עש גיט הרויש ווערט גיין [איבערן ברעג] אויז דען עולם דר טרענקן מיט דיא פֿון דען תהום", מחזור חלק שני, שלש רגלים, אַמחט 1713, כא.א. "דער טיפּ האָט אַ טבע אַז פֿון צייט צו צייט גייט ער אַרויס פֿון די ברעגן און פֿאַרפֿלייצט דאָס לאַנד אַרום זיך", ממוס, ביישיטה של מטה. אַ ווי בויםל אויפֿן וואַסער, אַ אויף דער אייבערפֿלאַך = ווערן אויס סוד. אַ פֿון גייט אַרויס די גאַל = עס איז גיט אויסצוהאַלטן, מע קען צעזעצט ווערן פֿון פֿאַרדראַס.

12. אַרויסרעסן זיך (פֿון גאַזן, רויך, שטויב, פֿלאַמען אע). אַרויסשטראַלן, "פֿונדאָנען גייט אַרויס דער רויך", פֿאַרמאַך די פֿאַרטקע, די וואַרעמקייט זאָל גיט אַזי". "אין וועבערעניען גייט דער וואַל־שטויב אַרויס פֿון ריט־וואַלץ". "אין אַ פֿאַרסט זעט מען די פֿאַרע וואָס גייט אַרויס פֿון מויל". "זייער תורה איז נישט די וואָס דאַרף אַ פֿון ציון און באַצליכטן די וועלט",

פרץ, יועגן מילה־סקאַנדאַל, קללה: אַ זאָל דיר די פֿאַרע".

13. דעהערן זיך. אַרויסרעדן. אַרויסשריען. אַרויסווינגען. אַרויסשפּילן, פֿון פֿידל קענען אַ וואונדערלעכע קלאַנגען. אַ בתקול גייט אַרויס. אַ מיט(ן) לשון. אַ מיט אַ פּומון. אַ מיטן אמת (מיט ליגנס). אַ מיט אַ שאַרפֿער רעדע. "וואָס איז אַרויסגעגאַנגען פֿון מויל קען מען צוריק גיט כאַפֿן", שו. "דיא ריד ווערן אַרויש גיין, איך וויל מין לעפֿצן עפֿן אונז וויל ענפֿרן דעם גיוואַרנט זיין דו אים קיין און ציכטיג וואַרט זאָל אויז זינען מויל הרויש גיין", 101, נ.א. "איטלעכער מענטש זאָל איבערזעגן זיין זיביר איי ער גייט אַרויס פֿון זיין מויל", ר' משה בר' נתן נטע איבז, ספֿט מוסר, סדילקאָוו 1833. "פֿון אונטערן פֿאַרהאַנג גייט אַרויס אַ ביטער געשריי, צוגלייך טאַקע אַ קוויטשעלע, אַ גע־וויין", ממוס, שלמה, ד' 42. אַ מיטן אָן בקול (← 838). אַ מיטן חשבון = צו־שטעלן אַ חשבון.

14. אַרויסטרעטן פֿון אַ גרופּע. פֿאַרלאָזן אַן אַרגאַניזאַציע. זיך אויסשליסן פֿון אַ פּלל. אַ פֿון פֿאַרטיי. "איטלעכע זאָל וואָס איז געווען אין פּלל מיט פֿיל אַנדערע זאָכן און איז דערנאָך אַרויסגעגאַנגען פֿון דעם פּלל", זה 3, ד' 28. "פּידוע מיינט אַזאָ יוד אין דעם זכות פֿון זינע נישט־יודישע אַרבעטער אַליין אַרויסצוגיין פֿון דעם 'צעל' יידן", א. גאַלאַמב, דעם מאַרגן אַנטקעגן, מעקסיקע 1948, ד' 7.

15. נעלם ווערן, פֿאַרשווינדן. "טרעב אַרויס דעם בלאַזן, וועט אַ די קריג", מס, משלי תקע"ד, כב, 10. "קומט דער קריג אַרין אין הויז, / גייט דאָס גליק פֿון דאָרט אַרויס", ממוס, יודל, ד' 109. "ווען דער פֿלעק איז אַן אינגעשפֿאַרטער און גייט גיט גיך אַרויס, ווייקט אַיך די פֿאַרפֿלעקטע ערטער אין וואַסער", פֿאַר 1965 VII 28. אַ פֿון די אויגן, "אויז דו הולטש, גיי מיר אַרויס פֿון מיינע אויגן / זע דו אַליין צו וואָס אַלע זינע חכמות טויגן", טעיאַטאַר, ד' 29.

16. פֿאַרזוירט ווערן. "פֿון דער שטריקערדי גייען אַרויס זייער גוטע סוועטערס", אויף די משקה ווען וואָס גייט אַרויס פֿון ווינטרויבן מאַכט מען אויך אַ ברכה אַחרונה", הרב ש. ד. שניאורסאָן איבז, ספר ברכות הנהניו, וואַרשע 1874, ד' 19. "איז קיין גרויסער מייסטער נישט, און דאָך וועט פֿון זיין שטוב נישט אַ אַ זייגערל וואָס זאָל יעדער רגע וועלן צעזעצט, צעקלאַפט און צעשפּרונגען ווערן", פּרץ, 'עולם־הבא'.

17. אַרויסדרינגען. מאַכן אַ לאַגישן אויספֿיר. זיך שטיצן אויף עפעס. אַ פֿון אַ שטאַנדפּונקט. אַ פֿון אַ הנהגה. גלייבט מיר, איך וועל אַוואַדא גיט אַ פֿון איבערע רייד... טוט מיר צוליב און זאָגט מיר... ווי אַזוי איך זאָל גיין בהד־רגה", קמ, 1866, № 43. "דער סאַציאַליזם קען גיט זיין קיין וויסנשאַפט, ווייל ער גייט אַרויס

פון מענטשלעכע פֿאַרלאַנגען, דער אידישער אַרבייטער, לאַנדאָן 1902, № 14.

18. אַפּשטאַמען. אַ פֿון רבנים. אַ פֿון אַן אַרעמער משפּחה. און מלכין וועלן אַ פֿון דיר, תּי בראשית, יו, 6. זאָל אויך נישט אַנדערש אומקערן דעין זון צו דעם לאַנד וואָס דו ביסט פֿון דאַרטן אַרויסגעגאַנגען, דצוה, כד, 5.

19. דערשיינען. פֿאַרעפֿנטלעכט ווערן. אַ אין דער עפֿנטלעכקייט. אַ צווישן מענטשן. אַ אויף דער (ליכטיקער) וועלט, ליכטיקער שניין. די צענטונג גייט אַרויס צוויי מאל אַ וואָך. אַז אין דעם קופּערט ליגט סאַמעט און זייד, קען מען אין טראַנטעס אַ פֿאַר ליכטיק, שו. און ר' אָשר גייט אַרויס ליכטיש אין אַ נעיער קאַפּאַטע מיט אַ שיינעם היפּשן שלומפּער, ממוס, היינטש, ז' 202. אין דער לעצטער צייט האָבן אָנגעהויבן אַ אויף דער וועלט אַלעוילי פֿאַרעפֿנטלעכען, שע, אַלט-ניכפּרתי לעוועק, ז' 63. כּללע אפּשער אינגאַנצן פֿון מענטשן, טאָ מוז איד אַ ווי אַ מענטש און אַרויספֿאַרן ווי אַ מענטש, בערג, אַרום וואָך זאָל, וואָסטאַק, ז' 69. *עס גייט אַרויס אַ געווען (גוריה, פֿאַררענונג אדגל) = גייט אַרײַן אין קראַפֿט.

20. ווערן פֿאַרשפּרייט, פּאַפּולער. ווערן אויס סור. אַ קלאַנג איז אַרויסגעגאַנגען אַז... אַז דער ווען גייט אַרײַן, גייט אַרויס דער סוד (נכנס יין יצא סוד), שו. דאַרט בײַ פּועלים ווערן אַפּט געוונגען לידלעך, אייגענע אַרבעט טאַקע, וואָס גייען דערנאָך אַרויס צווישן עולם... און באַקומען דעם נאַמען 'פּאַלקס-לידלעך', ממוס, שלמה, ז' 87.

21. אויפֿגיין (פֿון הימליקערפּערס). אַז די לבנה וועט אַ, וועט ווערן ליכטיקער. אַז די זון גייט אַרויס, גייען די שטערנס אונטער, שו. אונד דאָ זון גיט אַלי מאַרגנש אַרויס אַז איין חתן דער דאָ גיט אויש זינגר חופּה, סהמ, תהילים, יט, 6. שבת בעלותך שלאָפֿט מען נאָכן טשאַלנט שווער, / ווען די זון פֿון תמוז גייט אַרויס פֿון פּוּטערפֿאַס, ז' 60.

22. (ביים שפּילן שאָך, קאַרטן אַ). מאַכן דעם ערשטן גאַנג, צוג. בפּלל מאַכן אַ גאַנג. אַ מיטן פֿערדל. און דערביי זיך מתחבּה זיין, ווי עס וואָלט געווען אַז דער אַרויסשפּילער וואָלט אַרויסגעגאַנגען מיט דעם צווייטל און נישט מיט דעם וואָלטען, י. לעוו, יפּאַגל, 1888, № 10, בּינלאַגע.

23. גיין אויף נקיות, אויף באַדערפֿענישן. האָבן דעם מאַגן. נאָך דער נטילה יעשה צרכיו (אַ) און דערנאָך זיך נאָך איין מאל וואָשן און די ברכה על נטילת ידים און אַשר יצר זאַגן, הרבּ א. ברודאָ, הליכות עולם, אונגאַר 1864, ב/ב. ווער עס דאַרף אַרויס קטנים אָדער גדולים, טאַר נישט דאַווען בײַ ער גייט אַרויס, ספּר מקור הברכה וו, מונקאַטש תרנ"ה, טו/ב. גייט איינער אַרויס לצורך [און עס זיינען נאָר געווען צען מתפללים], אַזוי מוז מען אַפּשטעלן דאָס דאַווען און וואָרטן בײַ

יענער קומט צוריק, פ. רודאָי, טאָג, 1959 VIII, 2. אַ גדולים. אַ קטנים = משתין זיין. *אַ אויף דער לופֿט = מאַכן נקיות אין דרויסן.

24. זיין געווענדט. אַרויסקוקן. מע בויט נישט קיין הויז זיין פֿאַסאַד זאָל אַ אויף צפֿון. דער באַלאַקן גייט אַרויס צום טיפּך. בנימין... שטעלט זיך דערנאָך פֿאַרטראַכט נעבן פֿענצ-טער וואָס גייט אַרויס אין אַ קליין גערטנדל, ממוס, די אַלטע מעשה, ז' 27. שפּעטער ווי אַלעמאַל (האַט זיך) געלויבט אין פֿענצטער... וואָס גייט אַרויס צום הינטערשטן ברייטן זייט-געסל, בערג, אַפּגאַנג, וואָסטאַק, ז' 24.

25. אַר. אַרויסברענגען. פּטרן (געלט). ווען אים זיין גליק שטערן, לאָזט לידיו וונדר געלט אַרויז גיין, וואָ ווערט ער אונגינגי, אליהו בר' ליוז אַיבז, תלמיד צחקן מוסרי, אַמטש 1692.

מיט זיך: און נאָך מעריבּ בין איד מיר אַרויסגעגאַנגען פֿון אַכסניה צוליב די געשעפֿטן מינע צו זען זיך מיט סוחרים, ממוס, שלמה. אַזאָנג. ... וועט מען פּסקענען אַז איר פּסק איז פֿאַרברענגונג, אין נהר דינור וואָס פֿון די חיות הקודש איז זיין אַ, ספּר ישירי ל, ווילנע 1867. יד. עכין. עניש. ער (יין, קע). דער אַ וואָס וועט אַרויסגיין פֿון די טירן פֿון מיין הויז מיר אַנטקעגן... זאָל געהערן צו גאַט, תּי, שופֿטים, יא, 31. ערײַ.

אָרויסגיטערן — אַוטו. נעאָל. אַרויס-קומען ווי אַ גיכט. זיך צוכאַפּן צו זייער אַ טיפּן דאָ [פֿון אַ ברונגן], פֿון וועלכן עס האָבן אַרויסגעגייסטערט אַן אַ שיעור אויסטער-לישע פּנימער, מ. גראַסציעמערטאָג, גאָ, № 78.

אָרויסגיין — טרו. אַ דאָס איבערבלעבעכץ פֿון די טעפּ. אַ ווי אויף אַ חזיר אַ פּאַמוניצע. פֿון וואָלוועלע פּיש גיכט מען אַרויס די יוד; גיכט נישט אַרויס דאָס אומריינע (וואָסער) בל-זמן דו האַסט נישט דאָס ריינע (מע גיכט נישט אַרויס די אומריינע ביז מע האַט נישט קיין ריינע; מע זאָל נישט דאָס אומריינע וואָסער אַ, ביז דאָס ריינע קומט נישט צו פּליסן), שו. אַזוי טוסטו דאָס בלוט פֿון מיר צאַפּן, / און דו גיכט עס אַרויס אויפֿן גאַס, פּל, ווען פֿון תרומה וואָס איז געשטאַנען אַפּגעדעקט מוז מען אַ, זרעים, עט/א. די ערשטע פֿאַר יאָר לערנט [דאָס יונגל] בײַ דער שניידערקע האַלץ אַריינצוטראַגן... די פּאַמאַניצע אַרויסצור-גיטן, רחלע די זינגערין, זשיטאַמיר 1868. *סיאיז אויפֿן הונט אַרויסצוגיין = עס האַט נישט קיין טעם. *אינאַיינעם מיט דעם וואָסער אַ אויך דאָס קינד = אַרויסוואַרפֿן דאָס אומנוציקע צוזאַמען מיט דעם נוציקן. *אַ אַ טיפּך (אַ ים) טרערן.

אויך פּיג: געוועזן פֿאַרטיק איז זיין קאַפּ, / און בולטי-ליכטיק איז די העלד-געשטאַלט, / וואָס פֿון זיין מוחס שמעלצאוייוון, / אַרויסגע-גאַסן האַט זיין דיכטער-גיכט, יוואָס, קיניסט-לער-ווייען.

מיט זיך — זאָל מען געווען מגדל זיין אים ווי געהערק, וואָלט די געפּילן זיינע אַרויס-געגאַסן זיך אין שריפּן, אין מאלן, אין שפּילן, ממוס, שלמה, ז' 65. די באַלעפּאַסטע האַט פֿאַרהאַנגען די פֿענצטער, כדי די שמחה זאָל זיך נישט אַ אויף דער גאַס אַרויס, י. עדיסאָג, אַמטריק, 1961 IX 29.

דונג. עכין. עניש. ער (יין, קע). ערײַ.

אָרויסגלאַנצן — אַוטו. פֿון די אויגן גלאַנצט אַרויס פֿרייד. אַ בוימעלע האָבן אונדזערע אַבֿות-אבֿותינו אין דער ווילדער וויסטע פֿאַר-פּלאַנצט, / מיט פּראַכט און שיינהייט האַט דאָס איינע פֿון אַלע בוימעלעך אַרויסגעגלאַנצט, [ידענעם, № 1951, ז' 35]. אַז אייניקע יידישע באַנקירן גלאַנצן אַרויס, האָבן זיי דאָס צו פֿאַרדאַנקען זייער געשעפֿטס-פּעאַיקייט, קמ № 1870, 45.

אָרויסגלאַנצן — אַוטו. פּאַפּאַרישע אויגן פֿון נאַכט-פּריגלען נעמען אַ פֿון אַלע ווינקלעך, דא, שוואַרץ-רויט, וואַרשע 1910, ז' 90. שלעפּט זיך איבער דער נאַכטיקער שטומקייט וואָס גלאַצט אַרויס פֿון די פּינצטערע היזער, אַפּא, די טענערי, ז' 109.

אָרויסגלייטשן — טרו. אַ גלאַטע ריידעלעך מיט פּינע מיינעלעך. און אין מיטן קוקן אויף דער גרעב [פֿון גאַלד] אַרויסגעגלייטשט דורך די ציין [אַ וואָרט], א. קאַהאַן, מענטשן פֿון אַלקער, מאַסקווע 1927, ז' 29. אַ די שניבע פֿון טויער (ביים שפּילן האַקן). נעמט [דאָס געבעקס] מיט אַ מעסער אַרום פֿון די ברעגעס און גליטשט עס אַרויס אויף אַ וואַרעמען טעלער, נ. בלום, אַפּא, 1972 III 31.

געוויינטלעך מיט זיך: 1. אַן גליטשערס קען מען זיך אויסגלייטשן, מיט גליטשערס — זיך אַ. דאָס בענקעלע האַט זיך אים אַרויס-געגלייטשט פֿון אונטער די פּיס. פֿון אַוויגע וויצן קען זיך די נשמה אַרויסגלייטשן, פּוהל, לז. די לבנה האַט זיך אַרויסגעגלייטשט פֿון הינטער די וואַלקנס און עס איז געוואָרן קענטיק דער שליאַך, מק, אַיבז, נ. אַסטראָאָסקי, ווי שטאַל האַט זיך פֿאַרהאַרטעוועט, מינסק 1937.

2. אַוועקגיין קיינער זאָל נישט באַמערקן. אַרויסקריגן זיך. אַ יך שטילערהייט פֿון צימער. אַצינד איז די רעכטע צייט אויפֿצושטיין און אַ זיך פֿונדאַנען, שע, פֿון כּתרילעוועק, ז' 63. אים... האַט זיך אַינגעגעבן אַרויסצוגלייטשן זיך דורך דער קייט פּאַליצירליכט און אַנטלויפֿן אין וואַלד, ש. שלה, אין ספּר טלוצא, תּי"א, 1961, ז' 456. אַ זיך פֿון (אונטער) די הענט, פֿון אונטער דעם קאַנטראַל, פֿון אונטערן פּעער.

3. נישט ווערן. פֿאַרלאָרן ווערן. פֿאַרלירן. אַ שאַנס גליטשט זיך אַרויס. קיילע, איר האַט... אַ בייטשטל קרעלן — ס'וועט זיך אַ פֿון אַיך, בימאָג, נבֿים, וואַרשע 1919, ז' 51. ער איז געווען מלא רציחה וואָס דער הונדער-

תבואה, דער בוים — פירות. „איינער פון די חכמים] גיבט ארויף דש פ' בורגנה ליכט, חזק, ד'ב, „שפראך און בילדן [וועט] ישראל און א' פ'ל פרוכט, ממוס, די אלטע מעשה, ז' 29. „אירע פ'לדער זענען געגליכן געווען צו אויסגעווייגענע בריסטן וואס האבן דעם לעצטן טראפן פון זיך שוין ארויסגעגעבן, אש, תהילים י"ד. „מיר זענען גוזר אויף דיר דו זאלסט א' דין קינד פון דינע געדערים, ווי דער דין איז, י"ה, יאשע קאלב, 'מתנות, ז' 110. א' א טרער = לאזן (פאלן) א טרער. וויינען שטילערהייט אדער האלטן זיך במם צעוויינען. אויך: איר.

3. אפגעבן, צוריקגעבן, צעטיילן, א' מיטאגן ארעמע סטודענטן, א' דאס אנגעראבעוועטע, א' הילף ארבעטסטאלען. „אויב דעם דוכס זיך שוועשטערש זון דר איז... גיוועזן אום איין מליצות צו טרייבן אז מן די קינדער זעלט ווידר ארויז געבן אב מן הט ניקו קעגן בייא אים אויז ריכטן, 'גזירה ממדינה אויטרטיר, ספר מעשה ה' אמשט 1725 [הש וו, ז' 24]. „די קאסע און בוכפירונג פונעם מושב-זקנים... וועט א' געלט צו הוצאות, י"ב, 1890, № 5. „דער לערער האט געפועלט, מע זאל זיי... א' אויף קליידונג און... שטיינעלעך, שט, אין שטורם, ז' 44. „ווען דער שטר איז געקומען אין דער האנט פונעם ריכטער זאל ער אים קיינמאל ניט א', בבא-מציעא, ז'א. א' א תשובה = אנווייזן וואסער שטראף מע דארף נעמען אויף זיך במם תשובה טאן. א' פון א באנקאנט, פון א מטבע = געבן רעשט. א' א וועקסל, א'ך, האב איך עטליכה מולט גשריבן אז איר מירל שחי(חיה) זולט די כ"י [כתב-יד] דא מיטן באטיט פון וועקסלען] מחמת חיים סוכר רויז געבן, פראג, ז' 11.

4. אויסבארגן, אנטלענען, פארדיינען. א' אויף ארענדע, א' געלט אויף פראצענט, א' ביכער צום ליינענען, א' א צימער. „[ער האט] דעם שומר אנדערגעשטעלט, נישט ער זאל זיי [די כתבים] היטן, נאר ער זאל זיי דעם א' וואס דארף זיי האבן, י"פ. „אונזערע חכמים האבן... א' היתר געזוכט... געלט ארויסגעגעבן [אויף פראצענט] דאס עס פאר די יתומים גוזן טראגן זאל, מ. הלוי הרוויק, ספר פרשת מרדכי, אונגוואר 1866, ז' ו. „דער מלוה אין שטאט... האט נישט געבארגט קיין געלט אין באר, נאר סחורה, ער האט ארויסגעגעבן די חסידישע וויבער סיטץ און טיכער אויף בארג אז זיי זאלן אנדלען אויפן מארק, אש, תהילים י"ד. א' אויף פראקאט. „דער ראקאץ ווער מלמד האט זיך נאך פארנומען מיט א' מע-שה-ביכלעך אויף פראקאט, אר, י"ד קליאטשע. 5. פארקויפן, אלע וואס גיבן ארויס (פאר-קויפן) אין א גרויסער מאס (אין הורט) מעגן פארקויפן דמאי, פינטע, דמאי, ב, ד. אין סאון באנוץ — פארקויפן דעפיציטע סחורות אדער פראדוקטן. הינט גיט מען דא (ארויס) פוטער. 6. מסרן, פארראטן, ארויסלעפערן דער מאכט.

וועלכע באשולדיקונגען און פארברעכנס די רע- גירונג גיט ארויס א באשולדיקטן וואס אן אנדער רעגירונג מאנט, מע זאל אים ארויסגעבן. „דער צווייטער טייל פון קאנאדישן א' א'... איז אין קראפט לגבי דער מדינה וואס בעט ארויסצוגעבן, בצג, טמו, 1967 | 23.

ארויסגעבוירן — אד, פאר ארויסגעבוירן. 99: ~ געבארן. די אענע פון די ארעמסטע געגנטן. קייט.

ארויסגעבולט — [... בוילעט] אד, פאר פון ארויסבולטן. א שארפע אע דערקלערונג. „ער פארזשומרטע די אע אויגן, ל. אליצקי, ישיבה-ליבט, 1968. „ערהייט. קייט.

ארויסגעבונדן — אד, פאר ארויסבונדן. די אענע פון דעם פארוויקלטן מצב. „ערהייט. קייט.

ארויסגעביטן — אד, פאר ארויסגעביטן. די אענע פלומרשטע מציאה. „ערהייט. קייט.

ארויסגעביסן — אד, פאר ארויסגעביסן. אענע שטיקער עפל. „ערהייט. קייט.

ארויסגעבליצט — אד, פאר ארויסבליצן. „גריבער אויגן אינגעבויערט, / מענטשן-בליק ארויסגעבליצט, / שטייסט פארגאפט: פון וויל- דער רוערד / שאפנדיקער אטעם שפריצט, ב. לאפיג, דער פולער קרוג, א טויער. קייט.

ארויסגעבלעזען — אד, פאר ארויסבלעזען. „בלבט שטיין מיט די אויסגעשטרעקטע הענט ווי א נאר מיט אן אער צונג, ב. דעמבליג, צאנקענדיקע ליכט, נ"י 1958, ז' 99. „ערהייט. קייט.

ארויסגעבן — טרו, 1. געבן עמעצן וואס מע האט געהאלטן אינעווייניק, איז געווען פארמאכט אדער געהיט. א' עפעס פון געשעפט, שפּעכלער, סקלאר אע... האט געהיטן זיך משרת אויס דער בויד א' מאטעריע און קליי- דער, מעשה אליהו, לואווא, סוף 18. י"ה. א' פון האנט = דורבלאזן א גוטע געלעגנהייט (צו פארדינען). פארלירן א שאנס. זעכט, איך הב צוויי טעכטיר, דיא האבין נאך קיין מאן גיקענט, דיא וויל איך אפך ארויז געבן צווישן אפך אויב טוט מיט אינו וויא עז אפך געפילט, בליק, בראשית, יט, 8. „נאר ווי איז מען מבלט אזא טיערע זאך [די טאקסע]? אזא בורלאנט? ווי גיט מען ארויס פון האנט אזא גילדענע ארענדע, דער ריזנדר, ווארשע 1883, ז' 10. א' א משכון. „אויב האב אין דיא משכנות ארויז געבן דו זיא מיר גומר פיל הייב זיך, פראג, ז' 5. א' א בייטש אויף זיך = געבן א צווייטן א מעגעלעכקייט ער זאל קענען שאנצאזירן.

2. דוח ב, 1. פיג. אויסטיילן. אויסטיילן (פון זיך). דער שטיינערנער דיל גיט ארויס א קעלט. אנגעווארעמטע קערפערס גיבן ארויס אינפרא- רויטע שטראלן. דער אויוון גיט ארויס א היץ אז מע קען ניט צוגיין. די ערד גיט ארויס

טער פאר זיך בוררות האט זיך אים פון האנט ארויסגעגליטשט, בערג ווו, וואססאק, ז' 38. „די אקופאנטן זענען געווארן שוואכער פון טאג צו טאג, די לייצעס פון דער מאכט האבן זיך ארויסגעגליטשט פון זייערע הענט, י. יא- נאווסקי, 1981, № 11, ז' 35. „די ערד גליטשט זיך ארויס פון אונטער די פיס = א) פארלירן יעדן אנהאלט, יעדן אנשפאר, יעדע אחיזה. ב) פילט אז ער פאלט. ~ גליטש, דער. „עכץ. עניש. ער (יז, קע). ערני.

ארויסגליען — אוטו, פון בליק גליט ארויס א התלהבות. „כאטש זען דעם בוים, האט א פארלאנג ארויסגעגליט פון ליפ, טוצ ו, ז' 386.

ארויסגנבענען — טרו, א' דעם אפיקומן. ער קען א' דאס וויסל פון די אויגן, א' די נשמה. „א שלעכטער חזן גנבעט זיך אריין און א גוטן חזן גנבעט מען ארויס. „אז מע גנבעט ארויס דאס פערד, שליסט מען צו די שטאל; אז מע האט ארויסגעגנבעט די קו, מאכט מען דערנאך די שטאל צו, שו. „אז מע גנבעט ארויס במם פוילישן שענקער די פארגאבענע פערדישע פאדקעווע פון אונטער דער שוועל — ווערט ביי אים אפגעהאקט די מחיה, מ. דלר- גאטש, וועלט-מטורה, ווארשע 1881, ז' 13. „זאלסט דיר אפהיטן פון שלעכטע מענטשן... ווען אפילו ער קושט דיר אין פנים, זאלסטו איבערצייילן דינע ציין, צי ער האט נישט פון זיי ארויסגעגנבעט, א. י. שפערלינג, ליקוטים וו, לעמבערג תרס"ט, ז' טו. „פון דעם אלטנס רייטוואגן... וועט זי א' די הייסע ברענענדיקע שרפים און זיי אינשפאנען אין אירע מא- שינעס, ממוס. קליאטשע, ז' 147.

מיט זיך — ארויסקריגן זיך, אין געהיים ארויסקומען. א' זיך ווי א שלאנג. ער קען זיך א' פון דער תפיסה דורך דעם לעכל פון שליטל. „אייז זאך וויל איך דיר בעטן: / זאלסט זיך א' פון דין שטוב, / און פארן זאלסטו מיד באלייטן, ז' 25. „שלמהלע גנבעט זיך ארויס פון שטוב און גייט אויפן קבלת-פנים צו דער שייך חנעוודיקער נאטור, ממוס, שלמה, ז' 64. „די יידישע טאכטער... האט זיך ארויסגעגנבעט פון געטע און איז ארומגעגאנגען אין אונזער הייליקן יום-טוב אויף אונזערע ריינע גאסן, פרא. ירד מתנות.

ארויסגע- געפינט ניט מיט ארויסגע... ארויס + דעם ערשטן אות פון שטאם.

ארויסגעבאטן — אד, פאר ארויסבאטן. אענע סחורה. „ערהייט.

ארויסגעבאלט — אד, פאר ארויסבאלן. אע אויגן. „[ער] האט אפגעווישט דעם שווייס פון דעם שמאלן א'ן שטערן, באש, גימפל תם, נ"י 1963, ז' 62.

ארויסגעבאקט — דער, זן. אקט, פאראר- דענונג פון א געזעץ וואס ווייזט אן פאר

האָבן מיר אַ גאַסט, גיב זיך עפעס אַרויס, שרה-לאה, לכבוד אַן אורח מיט אַ גוטער וועטשערע, די מעשה פון פֿינער ברידער, וואָרשע 1906, ז' 29.

זנג. עכץ. עניש. ער (יין, קע). פסקא, רעדאקטאָר אַ. געווען דאָרט אַמאל אַיס, ציטונגען, ליינער. געווען אַמאל טאַטעס, זיך און טעכטער, ווילנע געווען, סעג, מיטען יבין יאָר אין תל אביב, ב"א 1949, ז' 215. ער.

ארויסגעבעריש — אַדי. וואָס איז כאַראַקטעריסטיש פֿאַר אַרויסגעבער. אַיע אַקטיוויטי. אַיע פּלענער אויפֿן קומענדיקן יאָר. קייט.

ארויסגעבראָכט — אַדי. פֿאַר אַרויסברענגען. 99: ~ געברענגט. דאָס אַרויסגעזאָגטע, דאָס אַיע, די אַיע ענערגיע. ערהייט. קייט.

ארויסגעבראָכן — אַדי. פֿאַר אַרויסברעכן. די אַיענע ברעטער פֿון פֿאַרקאָן. אויב זינע קליי דער ווערן פֿאַרשמוצט פֿון אַיענעס... דאָרף ער זיי גלייך אויסברענען, וועגן חאַלענאַ, פּעטראָגראַד 1916, ז' 12. ערהייט. קייט.

ארויסגעגאָזט — אַדי. פֿאַר אַרויסגאָזן. די אַיע פֿון דער מאַלינע. ערהייט.

ארויסגעגאַנגען — אַדי. פֿאַר אַרויסגיין. די אַיע רינגלען מיך אַרום, נ. ווענהויז, 99 אַ זען וואָס, מינסק 1932.

ארויסגעגאַסן — אַדי. פֿאַר אַרויסגיסן. דאָס אַיענע וואַסער, די אַיענע זלוזלים. ערהייט. קייט.

ארויסגעגלייט — אַדי. פֿאַר אַרויסגלייטן. אַיע פֿונקען. אַ דריטע, פֿאַרשייט, דאָס קליי צעריסן און אָן שיד — פֿון מַזן ווייטיק אָן אַיע, חג, פּליטיס, ז' 172. ערהייט. קייט.

ארויסגעגנעט — אַדי. פֿאַר אַרויסגענעטן. אַיע בענטשליכטער. זיין אוצר איז אָפֿן און עס איז אַלץ אַי, 207, לבא. ערהייט. קייט.

ארויסגעגעבן — אַדי. פֿאַר אַרויסגעבן. אַיענע תקנות. אַיענע ווערק, די מיטאָגן, אַיענע פֿון דער פֿאַלקס־קיד. דער אַיענער פֿאַרברעכער. אויפֿצו קויפֿן פֿאַר אַ שפּאַטגעלט דער פֿאַבריקעס אויף זיך אַיענע פֿאַפֿירן, ממוס, ווינסט, 9, ז' 216. ערהייט. קייט.

ארויסגעגראָבן — אַדי. פֿאַר אַרויסגראָבן. אַיענער אוצר. אַ שיכט אַיענע הרוגים פֿון דער געטאָ, פּמ, מלחמה, וו, גיי 1956, ז' 485. ערהייט. קייט.

ארויסגעדרונגען — אַדי. פֿאַר אַרויסדינגען. דאָס אַיע וועגעלע האַלץ. ערהייט. קייט.

ארויסגעדונערט — אַדי. פֿאַר אַרויסדונערן. אַיער צאַרן. אַזוי ווי בייַלעק [פֿון ל. שאַפֿראַס דערציילונגען] — דאָס אַיע שווינגן — האָט

אַ געזעץ, אַן אוקאַז, אַ באַפֿעל. אַ אַן אורטייל, אַ גורדין, אַ פּסק (דין). אַ אַן איסור.

13. אויסשריבן און איבערגעבן מענען אַ דאָקומענט, אַ אַן אַטעסטאַט, באַשנייקונג אע. אַ אַ ספּראַווקע. אַ אַ דיפּלאָם. וואָס ווילט איר, איך זאָל שוין דער באַלעבאַטע... אַ אַן אַטעסטאַט אויף שייַנקייט? ספּ, סודות, ז' 150. דער שקלאָווער קאַזאַנער ראַבינער האָט בשום אַרפֿן ניט געוואַלט אַ נח פּאַנדרען אַ מעטריקע מיט אַ שטעמפּל, זש, נח פּאַנדרע. אַ אַן אַנטרוי צעטל גיט אַרויס אַן אַנשטאַלט אַדער אַ פּרי וואַטע פּערזאָן, מ. גיטליק, פּראָזאַטישגע שפּעטלעכע שפּראַך, מאַסקווע 1932, ז' 21.

14. אויפֿהאַרעווען, אַרטיסולן, אַרויסלאָזן (פֿון אַ לערנאַנשטאַלט). אַ הויך־קוואַליפֿיצירטע אינזשענירן. אַ ישיבֿה וואָס האָט אַרויסגעגעבן גרויסע רבנים. אַזעלכע ווי גלוסק גיט אַרויסעט, קען ענגלאַנד אַפֿילו אויך נישט אַי, ממוס, פּישקע. און ווער האָט דאָ געקענט אַ אַזאַ טעכטערל, אַן גיט די אַמאַליקע אויסגע־ איידלעטע פּוילישע פּרינציפּס? סייטיבערג, אין אַ פּאַרוואָרפֿן ווינקל, בערלין 1922, ז' 4. נאָר אַזאַ הנהגה האָט געקענט געבן ביה אַזעלכע תּלמידים ווי די וועלכע די ישיבֿה האָט אַרויסגעגעבן, לדב, גיי תּש"ו, ז' 246. אַ פֿאַלק וואָס האָט פֿון זיך אַרויסגעגעבן אַזוי פּיל מערערס מיט אַזעלכע אַכרויותדיקע פּאַנטאַ־ זיעס, יג, טחז, 1964 אַ 29.

15. אַרויסברענגען קלאַנגען, קולות אע. אַ אַ געשריי. אַ אַ גרעפּץ. גיט קענען אַ אַ וואָרט. דאָס פּידעלע גיט אַרויס שייַנע טענער. אַ פֿון זיך זיפּצעלעך, שייַנע הוסטעלעך מע זאָל זיך אומקוקן, זיין האַלדז איז געווען מסוגל אַרויס צוגעבן זעלטענע קולות... הויכע ווי דער הימל, טיפע ווי דער ים און ריינע ווי גינגאַלד, שע, יוסילע סאַלאַוווי, ז' 82. אַ מענטש וואָס האָט (קיינמאַל) קיין מנחה פֿאַרן עמוד גיט געדאַוונט. כּמעט קיין קול־גינה פֿון זיך נישט אַרויסגעגעבן, פּראָ חסידיש, ז' 48.

16. אַרויסברענגען ריחות. אַ אַן אַראַמאַט פֿון רויזן. אַ אַ נפֿיחה, אַן עיפּוש. עס זינגען אויך די בייַמער אין גן־עדן, גיבן פֿון זיך אַרויס זיסע שמעקענדיקע ריחות פֿון בשמים, ממוס, שלמה, ז' 59.

מיט זיך: "ווער זיך אפּיר הינויש וויל געבן צו דען כּשדים דא אפּך בילעגן דר זול לעבנדיג בליבן", שעריר, כא, 9. אַ באַקוועם צימער גיט זיך אַרויס אין אַנדינגונג פֿאַר זייער אַ ביליקן פּרייַז, ל. לעווין, רפּאל דעם שנידערט טאַכטער, ווילנע 1888, ז' 67.

אויך: פֿאַרשטעלן זיך. אַנרופֿן זיך. אַ יד וואָס גיט זיך אַרויס פֿאַר אַן אַטאַליענער. אַיינמאַל... איז אַראַפּגעקומען... איינער אַ פֿאַרשוין... און האָט זיך אַרויסגעגעבן, אַז ער איז דאָס געקומען... אַפּדינגען דאָס טעאַטער, שט, בלאַנזענדע שטערן, וואָרשע 1922, ז' 20. אַזאַ אַטאַמאָספֿערע, אַן... יידישע מיידלעך ווילן זיך... נישט אַ פֿאַר יידישע, ספּ, סודות, ז' 54. אַ זיך מיט אַ (גוטן) מיטאָג, כּיבוד אע. האָט

אַ באַהאַלטענע יידן. דער פּראָזאַקאַטאָר האָט אַרויסגעגעבן אַלע רעוואָלוציאָנערן. אַ קאַנווענץ אַרויסצוגעבן אַנטלאָפֿענע פֿאַרברעכערס. דאָס קאַמן אַבֿשלום קענט אין דש הויש גראַנט. / וואו זיין דיא צוויין פּוהנים גיב זיא הרויש צו האַנט, שמואל בוך, סטראַפֿע 1520. ... אונ' דיא נוצרים... זינן זיא נאָך גלאָפֿן אונ' האבן אן גפֿאַרט דש מן דיא יהודים זאָל אַרויש געבן, שאר, פח. דער הירט וואָס ער האָט זיך אומגעוועקט מיט אים די קליידער... האָט אים ניט ווילנדיק פֿאַרראַטן (אַרויס־ געגעבן), אמד, קאַרטוכע, ווילנע 1878. אין פֿאַרזי האָט מען געמפּשט... איינעם אַ דריפֿטס דערפֿאַר, וואָס ער האָט אַרויסגעגעבן גייטיקע פּאַפּירן פֿון דער מלוכה, שט, קליינע מענ' שטעט, ... ז' 62.

7. אויסדערציילן, אַרויסזאָגן, אויסדריקן. באַ־ שרעבן. אַ וואָס אויפֿן האַרצן. אַ געדאַנקען. סיאני נישט אַרויסצוגעבן וואָס מיר האָבן איבערגעלעבט. עס האָט מיר געטראָפֿן אַן אומ־ גליק / וואָס איך קען פֿאַר קיינעם גיט אַי, 5. איך מעק און קלעק און קען גיט אַי אויפֿן פּאַפּיר דאָס וואָס איך דענק, קמ, 1865, № 16. דאָס וואָרט 'מורא' איז צו שוואַך אויף אַרויס צוגעבן אַיך דאָס געפֿיל וואָס רופֿט אַרויס ביי מיר אַ הונט, שט, אידישע שרעבער, ז' 26. "מזין טעט און געליבט קינד, איך קען דיר גיט אַי ליבשאַפֿט ווי זו ביסט ביי מיר איינגעליבט", סטי וו, ז' 86. דערנאָך האָט ווער אַ סוד אַרויסגעגעבן / און ווידער איז זי פּיקער, אומבאַשיצט, סעג, איצטער, ז' 26.

8. חתונה מאַכן. "מע דאָרף זען... זינע [דעם אַרעמאַנס] קינדער העלפֿן אַרויסצוגעבן ובפֿרט הכנסת־כּלה איז זייער אַ גרויסע מצוה", פּרוקא עוויר, מ"ש, פרק לא.

9. דערקלערן. מסביר זיין. פֿאַרשטיין פֿאַר־ שטיי איך, נאָר אַ קען איך גיט. אַז עס פֿעלט אין אַי — פֿעלט אין פֿאַרשטיין, ר' ישראָל סאַלאַנטער.

10. פּראָדוצירן. אַ גוטע סחורות. דער די פּיר פּונט מעל פֿלעגן אייגנטלעך אויסער די דריי חלות נאָך אַי פֿון זיך אַכט פּונט בולקעס, אַר, 'בולקעס', די אַנגעצויגענע פֿעדער [פֿון וואַנטזייער]... פֿאַרמאַגן אויך די פֿעאיקייט אַרויסצוגעבן אַרבעט, וועל זיי באַוועגן די מאַשינעריע פֿון זייער, מ. זאַבלוזאַווסקי, פּיזיקע, ... ביאָליסטאָק 1929, ז' 76.

11. אַפּדרוקן. פֿאַרעפֿנטלעכן. שאַפֿן (גיט־ טיקע ווערטן). אַ אַ בוך, אַ חיבור, אַ וויסנ־ שאַפֿטלעכע אַרבעט. אַ אַ ביבליאָטעקל אונטערן נאָמען 'קליינע דערציילונגען'. אַ עפעס בכּתב, בדפּוס, אַ אַן אייגענע היפּאָטעזע. איך זאָל זוכה זיין אַרויסצוגעבן אַלע ששה סדר־משנה, פּיעט. איינער די יידישע מחברים... וועלן זיך אויסשלאָפֿן אַרויסגעבן די ספֿרים פֿון בנימינס נסיעה אין לשון־קודש, וועל איך דער־ וועל מיר פּרווון כאַטש אַ קיצור פֿון זיי אַ אויף פּראָסט יידיש, ממוס, מסעות, ז' 5.

12. באַשטימען פֿון אַ מאַכט־אינסטאַנץ. אַי

ער אויך די בליקן אין אפגרונט אריינגעשטאכן, טה, וועגן יודישע שרייבער וו, 1927, ז' 93.

ארויסגעדרונגען — אַדי, פֿאַר אַרויסדרוינגען. אַע אויספֿירן. . . . ווערן פֿאַרקניפֿט מיטן אַלטן תּוהר־טעקסט און זיי ווערן אַ פֿון אים בדרך־עקועגעטיק, אַ ל' פֿינער, איק, פסח תשכ״ה. קייט.

ארויסגעדרויקעוועט — אַדי, פֿאַר אַרויסדריקעווען. דוּו אַרויסגעקוועטשט. אין בראַנפֿך ברויערען, גאַליציע, פֿאַד.

ארויסגעהאַנגען — אַדי, פֿאַר אַרויסהענגען. אַ וועט. אַ שוואַרצער הונט מיט פֿאַרמאַכטע ברעמען און די צונג אַ, ווי געפֿאַרט, ווייט, אַ הייסער שבת־טאַג. ערהייט. קייט.

ארויסגעהויבן — אַדי, פֿאַר אַרויסהייבן. די אַענע פּונקטן פֿון אַפּמאַך. די רייניקייט, אַ פֿון אַרונקודש. דאָס אַענע אַקערלאַנד רופֿט מען יונגעלד, מ. וועבער, דער יודישער פעלד־אַרבייטער, וואַרשע 1891, ז' 27. ערהייט.

ארויסגעהויכט — אַדי, פֿאַר אַרויסהויכן. אַער ריח פֿון בראַנפֿך. אויפֿן שטראַם אַ פינטל קראַנקע פֿיזער ווי רעשטלעך פֿון אַ שיף. . . . און זייער טיף — נשמות פֿון אַע שעהן, 10 צו ז' 296. ערהייט. קייט.

ארויסגעהערט — אַדי, פֿאַר אַרויסהערן. די אַע אַנצוהערענישן. די ריטמען וואָס שאַפֿן דעם ניגון זענען נאָך דערצו באַגלייט מיט אַ וואויל־אַער זשעסטיקולאַציע, צייט, טמז, 1958 ז' 31. ערהייט. קייט.

ארויסגעוואַקסן — אַדי, פֿאַר אַרויסוואַקסן. 99: ~געוואַקסן. אַענע דערנער. די שוועריקייטן, אַענע פֿון דער סיטואַציע. ערהייט. קייט.

ארויסגעוואַרפֿן — אַדי, פֿאַר אַרויסוואַרפֿן. אַענע רייד, דיבורים. אַ געלט. אַענע הוצאות. אַ (ווי) אויפֿן ווינט. אַ ווי אין דרויסן, ווי פֿאַרן הונט, פֿאַרן חזיר, ווי פֿערל פֿאַר אַ חזיר. אַענע אַרבעט, האַרעוואַניע. אַענע צייט. בפי גאָט איז ניטאָ קיין אַענע, שו. מיט יחידים אַבער טאָן חסד, אונטערהאַלטן אַ געפֿאַלענעם, אַ גויטבאַדערפֿטיקן איז אַן אַענע זאָך, ממוט, שלמה וו, ז' 74. איך דאַרף אַנפֿך זאָגן פֿריער אַן סאיז אַ אַענע טרחאָן, שע, זומער־לעבן, ז' 124. ערהייט. קייט.

ארויסגעוואַשן — אַדי, פֿאַר אַרויסוואַשן. אַענע פֿלעקן. ערהייט. קייט.

ארויסגעוויזן — אַדי, פֿאַר אַרויסווייזן. נאָך נישט אַענע ענערגיע. אַענע ברייטהאַרציקייט. אַענער געדאַק. ערהייט. קייט.

ארויסגעווינען — טרו. און תּמיד האָט ער מיר געהאַט אַ נעסע צו דערציילן. . . . נצע טאָך עפֿעקטן. . . . וועלכע אים איז געלונגען פֿון דער פֿילד אַרויסצוגעווינען, יחואָט, פּראָדע, ידער פֿילד־שפּילער אַן הענט.

ארויסגעוויסערן — אַקווו. נעאַל. מאַכן עס זאָל ווערן אַ געוויסער. נציומער געוויסערט דעם טיך אַרויס, יג, 191 מנין גאַנצער מ, ז' 302.

ארויסגעזאָגט — אַדי, פֿאַר אַרויסזאָגן. אַע מיינונג. אַע פֿרייד. יאָגט פֿון טיר צו טיר דאָס נישט־אַע, נישט־אַרויסגעקלאַנגע, נישט־פֿאַרשטענדלעכע געווייזן, הל, לידער און פֿאַ עמעס, ז' 128. ערהייט. קייט.

ארויסגעזאָנג — דער, יען. האַרציקער אַ, אַ פֿון פֿרייד.

ארויסגעזונגען — אַדי, פֿאַר אַרויסזונגען. אַענער טרויער. אַ ליד, אַ פֿון דער פֿילד, אַ ליד נאַקעט אַליין פֿאַר זיך אין דער וועלט, יפ, די לעגענדע נח גרין, נ"י 1960, ז' 109. ערהייט. קייט.

ארויסגעזויפט — אַדי, פֿאַר אַרויסזויפֿן. אַע גריפעלעך. עס בלאַנדזשעט אום מיין בליק פֿון פנים איבער פנים ווי אַן אַער שטראַל פֿון כּמאַרנעם הימלי, חג, דער מאַמעס צוואַה, ז' 46. ערהייט. קייט.

ארויסגעזעצט — אַדי, פֿאַר אַרויסזעצן. אַע אויגן. אַע פֿענצער און טירן. אַן אַער צאָן. ערהייט. קייט.

ארויסגעחקירה — אַדי, פֿאַר אַרויסחקירהן. אַע, ריין־אַבסטראַקטע טעאָריע. קייט.

ארויסגעמאַן — פֿאַר אַרויסמאַן. זען אַ פֿון אַלע עסקים. איך בין אין גאָט אַריינגעלעבט, / איך בין פֿון גאָט אַרויסגעמאַן; מיט אים — ווען כּשטיג אויף מעלן טרעפֿ, / פֿון אים — ווען כּגרייך זען פּוסטן טראַן, ב. לאַפֿי, דער פּולער קרוג, טרויער, ~געמאַנען — אַדי אין פּולער פֿאַרעם, די אַע שטיקער פּוטער. קייט. ענקייט.

ארויסגעמירטשעט — אַדי, פֿאַר אַרויסמירטשער־טשען. דוּו אויסגעטאַרטשעט. די ביינער פֿון די געקניטשע באַקן, אַע, שע, מלך און מלכה.

ארויסגעמלעכען — אַוטו & טרו. נעאַל. אַרויסקומען אַדער אַרויסגעבן, אַרויסברענגען עפעס וואָס איז געטלעך. וואַלט איך אַ נביא זען ווי גאָר אַמאַל — / אַרויסגעטלעכט וואַלט פֿון מיר אַ קול, טו. יודישע גאָט, ז' 154.

ארויסגעמעלעפעט — אַדי, פֿאַר אַרויס־טעלעפען. אויף איטלעכן זינגלס אַער צונג, יי.

ארויסגעמראַנגן — אַדי, פֿאַר אַרויסמראַנגן. די אַענע זעק. דער אַענער טויטאורטייל. ערהייט. קייט.

ארויסגעמראַטן — אַדי, פֿאַר אַרויסמראַטן. 99: ~געמראַטן. די אַענע אויף דער פֿאַר־זאַמלונג. ערהייט. קייט.

ארויסגעמריבן — אַדי, פֿאַר אַרויסמריבן.

די יידן, אַענע פֿון די דערפֿער. דער אַענער אַרבעטער [מחמת זען לעטער] זיצט און בעט ברויט, ביזוואַגען ער ריינט אַריבער אין דער אייביקער וועלט, דיא טכירות, לעמבערג 1896, ז' 24. ערהייט. קייט.

ארויסגעמרישטשעט — אַדי, פֿאַר אַרויס־טרישטשען. 99: ~געמרישטשעט. די באַקן זענען אַפּגעפֿאַלן, די אויגן זענען, ווי מע זאָגט, אַ, מ. מ. אויזערקיס, דער פּרויוואַט־לעהרער וו, דראַהאַביטש 1898, ז' 94. ערהייט.

ארויסגעמראַנגט — אַדי, פֿאַר אַרויסמראַנגן. די היימלאַזע, די אַע פֿון שטעט און שטעטלעך. די ערשטע גרויסע גרופּע, אַ אין פֿראַנס פֿון שבת, אין ווינט, טעג, איצטער, נ"י 1948, ז' 38. ערהייט. קייט.

ארויסגעמכאַפט — אַדי, פֿאַר אַרויסמכאַפֿן. קראַנקע, זקנים און קינדער, אַע פֿון די בונד־קערס. אַן אַער זאָן פֿון אַן עסיי. ערהייט. קייט.

ארויסגעמלאַדן — אַדי, פֿאַר אַרויסמלאַדן. די אַענע סחורות. אַענער כּעס. ערהייט. קייט.

ארויסגעמלאַזן — אַדי, פֿאַר אַרויסמלאַזן. 99: ~געמלאַזן. אַ באַקאַנטער, נאָר אַן אַענער פֿון אויג. שרעקלעך איז גאָר די קויל וואָס איז נאָך פֿון ביקס גיט אַ, די נבנטע קאַנפֿערענץ פֿון בונד, אַרט? יאָר, ז' 48. ערהייט. קייט.

ארויסגעמלאַכט — אַדי, פֿאַר אַרויסמלאַכן. דער פּראַטעסט איז גיט מער קיין שווינגדיקער, ער איז אַן אַער. די וועלט — אַ גלגול פֿון אַ שרעקדיקער סאָווע, מיט אַ שגעוירעטעניש אַ, בראַד, גש, ז' 123. ערהייט. קייט.

ארויסגעמלאַפעט — אַדי, פֿאַר אַרויסמלאַפען. 99: ~געלופֿעט. אַרומלויפֿן ווי אַ הונט מיט אַן אַער צונג. קוקן מיט אַע אויגן.

ארויסגעמלאַפֿן — אַדי, פֿאַר אַרויסמלאַפֿן. אַענע קינדער. ערהייט. קייט.

ארויסגעמלויכטן — אַדי, פֿאַר אַרויסמלויכטן. אַענע גוטסקייט. ערהייט. קייט.

ארויסגעמאַכט — אַדי, פֿאַר אַרויסמאַכן. אַער קאַלנער — אַזאָ וואָס גייט אַרויס איבערן רעקל אַדער בבלי אַן אַפּגעלייגטער, אַ ברייטער. ערהייט. קייט.

ארויסגעמאַלדן — אַדי, פֿאַר אַרויסמאַלדן. די אַענע פֿון האַטעל. קייט.

ארויסגעמאַלן — אַדי, פֿאַר אַרויסמאַלן. אַ פֿאַרעך, ווי מעל אַ פֿון אונטער די מיל־שטייער. צווישן די ציין שטיל אַענע קללות, ה. ל. קאַזשבער, קאַזאַנע גימנאַזיע, טשער־נאוויץ 1927? ערהייט. קייט.

ארויסגעמאַלקן — אַדי, פֿאַר אַרויסמאַלקן.

99: ~געמעלקט. דאס לעצטע ביסל א'ענע מילך. א'ענער אייטער פון געשויר. די עטלעכע א'ענע ווערטער. -ערהייט. -קייט.

ארויסגעמוטשעט — א'ענע, פאר ארויס-מוטשען. די א'ע, די ארויסגעפנייטקע אונטער-שריפט אונטערן פאלשן דאקומענט. -ערהייט. -קייט.

ארויסגענארן — טרום. „... ער זאל אונדז א' אויס די שטאט, און די גנבים וועלן אריינגרומען און אלץ אויסליידיקן, מ. מ. ווי מען האט געשחטען קליינע יונגעלעך... ווארשע תרס"ג, ז' 21.

ארויסגענומען — א'ענע, פאר ארויסגענומען. 99: ~געענעמען. דאס אינדעלע, א' פון וויגעלע. פאפירגעלט, א' פון אומלוף. די ערשטע גרופע קאלאניסטן, א'ע דורך דער י"ק"א. פאראגען צו זאגן א שפרוך... א' פון א גאנץ אלטן כתב-יד, ממוס, מסעות, ז' 52. -ערהייט. -קייט.

ארויסגענום — [.../גענום] א'ענע, פאר ארויס-נסן זיך. לעפן געבליבענע דורך א נס. „די א'ע פון היטלערס קאצעטן, קאלכאיוונס, א. י. קריזאנאוסקי, 1945.

ארויסגע'נעצן — אומטו & טרום. ארויסקומען מיט א גענעץ. אויסדריקן מיט א גענעץ. „מיר פלין די גאנצע געיסטיגע ארעמקייט וואס גענעצט ארויס פון זייער לאנגווייליקער עשי-רות", שג, שלום אש, נ"י 1960, ז' 172. „גלייכ-גילט גענעצט ארויס פון זיין בליק", נפתלי הערץ כהן, פארשריבן אין זכרון, ת"א 1966. „אן אויפגעלייטער האט פון בעט זיך אויפ-געכאפט... דעם לעצטן טראפן שלאף פון מויל ארויסגעגענעצט", פמ, מלחמה וו, נ"י 1956, ז' 360. „זיי האבן ארויסגעגענעצט די מידקייט פון זייערע גלידער", י. מעצקער, פאר, 1967, ז' 11.

ארויסגעאלאפעט — א'ענע, פאר ארויססא-לאפען. ארויסגעלאצעטע, א'ע אויגן. הינט מיט א'ע צינגער. „האט... אנגעהויבן דעשוורען... א מענטש מיט א'ע רויטע וויסלעך", ש. גאד'י נער, איבז, גלאדאקא, צעמענט, מאסקווע 1927, ז' 246.

ארויסגעטארטשעט — א'ענע, פאר ארויס-טארטשען. א'ע אויגן. א'ע דעפעקטן. „דאס פערד איז געווען אויסגעדארט, מיט אלע ריפן א'ע דורך דער אפגעריבענער פעל", י"ז, חב"ר נחמן, ז' 335. -ערהייט.

ארויסגעפאלאשעט — א'ענע, פאר ארויס-פאלאשען. אנטלויפן ווי א'ע מוזלעך. א'ע וואנצן. „מיט שרעק האבן זיך געטראגן מחנות פליגן, א'ע פון די נייע איינגענומענע שטיקער ערד", אש. -ערהייט.

ארויסגעפאלט — א'ענע, פאר ארויספאלן. „מיט הרחבה האט זיך דער רויך געצויגן דורך די קוימענס פון די הייזער, פונקט ווי דער

לאנגזאם א'ער ליוולקערויך פון א טערקישן פאשא", מר וו, נ"י 1910, ז' 344.

ארויסגעפוישט — א'ענע, פאר ארויספוישן. מיט אן א'ע בויך. שלעפן די א'ע זעק. -ער-הייט. -קייט.

ארויסגעפוצט — א'ענע, פאר ארויספוצן. די א'ע פלעקן. אויך: ארויסגענעצט. א'ע וילבערנע לייכטערס. -ערהייט. -קייט.

ארויסגעפיקט — א'ענע, פאר ארויספיקן. א'ע שטיקלעך קוכן. דאס ארויסגעקליבענע, א'ע בילד פון דער זאמלונג. -ערהייט. -קייט.

ארויסגעפלעקט — א'ענע, פאר ארויספלעקן. >אנטפלעקן. „... צי א ווארט פון מיר אליין א'ע", אפא, גילדענט שקיעה.

ארויסגעפולט — א'ענע, פאר ארויספולן. אן א'ע סברה, א'ע נארישקייט. -קייט.

ארויסגעפראוועט — א'ענע, פאר ארויספרא-ווען. די א'ע מיט גרויס פאראד. -ערהייט. -קייט.

ארויסגעפרעסט — א'ענע, פאר ארויספרעסן. א'ע געלט. א'ער ענטפער. -ערהייט. -קייט.

ארויסגעפאלן — א'ענע, פאר ארויספאלן. א'ענע שטיקלעך און ברעקלעך. די א'ענע מטבעות. א'ענער צאן. די א'ענע קארט. „איך לייג יעדער א'ענע האר אין דער גמרא אריין", פרק, עלוט. „אויף שלאכטפעלדער וויסע וואלגערט איר זיך... געשאכטענע, דערשטאכענע, מיט א'ענע געדערס", אקש, ווענט, קינעו 1921, ז' 29. „דרייט ער זיך גאר ארום ווי אן א'ענער, אן איבעריקער", ב. דעמבליג, צוויי און א דריטער, נ"י 1943, ז' 50. -ערהייט. -קייט.

ארויסגעפאנגען — א'ענע, פאר ארויספאנגען. א'ע ציטאטן. „די עבודה זרה די דא הייטט כמוש מוז א'ע הניווש גיפגון הין וועק ציהן מיט זינן כהנים אוני הערן", שערט'ה, מה, ז. [ת: „כמוש וועט אין גלות אונז, זינע פריסטער און זינע הארן אינאיינעם"]. „די ווערטער צאפלען זיך ווי ערשט א'ע פיש", הל, לידער און פאעמעס, ז' 536. -קייט.

ארויסגעפארן — א'ענע, פאר ארויספארן. א'ענע עולים וואס מע רופט זיי יורדים. „בארג-אויף האט זיך דורכגעשלעפט א פריש-א'ענער איד-וואזטישק", בערג, באם זינעפער וו, צעמעס, ז' 39. -ערהייט. -קייט.

ארויסגעפונען — א'ענע, פאר ארויסגעפונען. א'ע סיבות, סודות, אומשטאנדן אע. -ערהייט. -קייט.

ארויסגעפיערט — א'ענע, פאר ארויספיערן. א'ע רייד. א'ער אטעם. -ערהייט. -קייט.

ארויסגעפיינען — טרום. געפין ארויס, ~גע-פונען. א'ע דאס פארבארגענע, א'ע נאפט. א'ע די אמתע באדערפענישן. „און אז די טאכטער קומט צו גיין... פארקוקט איר אין די אויגן

אריין, טאמער וועט ער עפעס פון איר א'ע — אומויסט די ארבעט", שט, אין שטורם, ז' 151. „וועלכע מעטאדע... איז אבער די ריכטיקע? וועלכע זאלן מיר אנטרויען די ארבעט פון א'ע סאציאלאגישע געזעצן?", זשיט וו, נ"י 1912, ז' 11. מיט זיך — א'ע זיך אין דער נייער און פארפלאנטערטער סיטואציע. ~געפין, דער. ~געפונען. ונג. ~עכין. ~עניש.

ארויסגעפירט — א'ענע, פאר ארויספירן. א'ע סחורה. א'ע צו די גאזקאמערן פון טרעבליקע. -ערהייט. -קייט.

ארויסגעפישט — א'ענע, פאר ארויספישן. פאלמעסן דעם א'ע קערפער. „די בעסטע מוסטערן פון דער כינעזישער פאזיע... זענען ווי פערל, א'ע דורך פאעטישטיכער פון די טיפענישן פון לעבנסים", י. ראפאראט, טרא: פנט גלויבן מעלבארן 1948, ז' 180. -ער-הייט. -קייט.

ארויסגעפלאכן — א'ענע, פאר ארויספליסן. א'ע וואסער. „אויף ארום איז טאלסטאט פאלקס מעשה א'ע פון דער אגדה דורך פארשיידנערליי קאנאלן", בערנארד העלער, יובל וו, № 21. „א'ע פון גאנצן אינהאלט פון [יערושולאם] ליד [באבי יאר] און פון דעם שוידער ארום די אומבאצייכנטע קברים פון די יידישע קדושים", יג, טמז, 10 VII 1964. -ערהייט. -קייט.

ארויסגעפלוזן — א'ענע, פאר ארויספלוזן. א'ענע פייגעלעך. פון קאפ א'ענער געדאנק. -ערהייט. -קייט.

ארויסגעפלייצט — א'ענע, פאר ארויספלייצן. א'ער טיפן. „האט ווי ניט באמערקט די א'ע פריילעכע ארעמקייט אין די געסלעך", חג, טמז, 1964 III 20. -ערהייט. -קייט.

ארויסגעפליקט — א'ענע, פאר ארויספליקן. א'ע פעדערן. קללה: „א'ע זאל ער ווערן און זאל ער שוין בליבן אן א'ער". „אפגעריסן פון זיין גאנצן פריערדיקן לעבן, פון דער היים, נאענטע און באקאנטע, א'ע פון דער פרייער סביבה", יעקב קרעטצ'אק, א סדר אין פינאנד, קאפענהאגן 1912, ז' 9. -ערהייט. -קייט.

ארויסגעפריירן — א'ענע, פאר ארויספריירן. 99: ~געפרארן. אנטלויפן אן א'ענער פון הייל. א'ענער פון זיין קרייז, געזעלשאפט אע. -ערהייט. -קייט.

ארויסגעצויגן — א'ענע, פאר ארויסצויגן. א'ע ווערן ביי דער שווערער ארבעט. קללה: „א'ע זאלסטו ווערן!". „איך האב געוואוסט אויף קלאר דאס איד וועל א'ע ווערן דערפאר... אלס מיינע עלטערן וועלן געווארן ווערן, אמד. „אונטער מיר ברענט דער גיהנום און איבער מיר איז א'ע א קאלטער שטיינערנער הימל", פרק, סיברענט. „א פאר קעלנער, א'ענע ווי זיי גייען און שטייען פון גיירארקער וואלדארף אסטאריא", אברהם שולמאן, פאר, 26 X 1962. -ערהייט. -קייט.

ארויסגעקארטשקעט — א'ענע, פאר ארויס-

קאָראַשקען זיך. און אָיער ווי אַ וואָרעם פֿון אונטער דער ערד. און אָיער פֿון אַ צרה. ערהייט.

ארויסגעקארבט — אָדי, פֿאַר אַרויסקאַרבן. אַוועקוואַרפֿן די אָיע שטיקלעך האַלץ. אַ פֿון דער שטיינערנער פֿיגור. ערהייט. קייט.

ארויסגעקוועטשט — אָדי, פֿאַר אַרויס קוועטשן. אָיער מאַראַנצוזאַפֿט. אָיע נדבֿה. ערהייט. קייט.

ארויסגעקוליעט — אָדי, פֿאַר אַרויסקוליען. נאַרישע, אָיע ווייזן. „די גרויסע אָיע אויגן זענען אים געווען אַנגעגאַסן מיט היץ“, נח לוריע, עליע יאַרש, קצנע 1940. ערהייט.

ארויסגעקומען — אָדי, פֿאַר אַרויסקומען. די אָיע פֿון טיפֿע באַהעלטענישן. דאָס פֿון גוטס אָיע שלעכטס. ערהייט.

ארויסגעקומטערט — אָדי, פֿאַר אַרויס קומטערטן [נאַגל, נר.] >קוסטן. „אינמיטן וועג, פֿאַרנייגט, ווי אַלטע אויסגעקרימטע ווערבעס מיט פֿיס, ווי וואַרצלען דאַרע פֿון דער ערד אָיע, שטייט און אַלטער פֿישער מיט אַ פֿישער קע“, פּמ, וואַכטעג, ז' 227.

ארויסגעקלאַנגט — אָדי, פֿאַר אַרויסקלאַנגן. פֿון דער דירה אָיע שכנים. „יאַגט פֿון טיר צו טיר דאָס נישט־אָרויסגעזאַנגע, נישט־אָיע, נישט־פֿאַרשטענדלעכע געוויינן, הל, לידער און פֿאַעמעס, ז' 128. ערהייט. קייט.

ארויסגעקלונגען — אָדי, פֿאַר אַרויסקלונגען. אָיער שם פֿון דעם גאַון. אָיע מהומה, טרעוואַגע אַע. קייט.

ארויסגעקליבן — אָדי, פֿאַר אַרויסקליבן. איבערלאַזן די אָיענע חפֿצים. ראַטעווען בלוין געציילטע אָיענע. ערהייט. קייט.

ארויסגעקנאַטן — אָדי, פֿאַר אַרויסקנאַטן. פֿון פֿאַרג ליים אָיענע פֿיגור. [דן] נייע פֿאַרטיי ... איז דאָך אַ פֿון דער מפֿאַיי, יג, טמז, 1965 ix 19. ערהייט. קייט.

ארויסגעקראַכן — אָדי, פֿאַר אַרויסקראַכן. „און אָיענע פֿון אונטער אַש געשטאַנען איז אַ שול“, פּמ, מלחמה ו, גיי ז' 576. „די גאַנצע שארית־הפליטה ... די אָיענע פֿון די מאַלינעס“, חג, דער מאַמעס שבתים. ערהייט. קייט.

ארויסגעראַטעוועט — אָדי, פֿאַר אַרויסראַטעווען. אָיע פֿון ברענענדיקן הויט. קיין איינציקער אָיער פֿון געטאָ. ערהייט.

ארויסגעראַמט — אָדי, פֿאַר אַרויסראַמען. 99: ~געראַמט, ~גערוימט. דאָס אָיע טרייף־פּסולע. אַ ווערן — באַזעטיקט ווערן. „די נישט־פֿאַרלאַזלעכע מוזן פֿון צווישן אונז אַ ווערן“. ערהייט. קייט.

ארויסגערוינען — אָדי, פֿאַר אַרויסרוינען. אַ וואַסער. אָיע סודות. ערהייט. קייט.

ארויסגערויפֿן — אָדי, פֿאַר אַרויסרויפֿן. אָיענע

פֿעירלעשערס. אָיענע ספֿקות. ערהייט. קייט.

ארויסגערוקט — אָדי, פֿאַר אַרויסרוקן. מיט און אַין בויך. און אָיע ברוסט. און אַ הויז. אָיער פֿאַסטן. „אויפֿן קאַפֿ אַ זנדן טיכל, אַ אַ ביסל אַזוי אַז עס קוקן אַרויס בגניבֿה האַר“, ממוט, ווינטש 9, ז' 182. „ער אַליין איז לויטער ווייט־אָיער שוֹפֿר, שוֹפֿר צו דער ווייט־אָיער, צייט, מטטרון, יאונטער פֿלאַמען. ערהייט. קייט. אָיער — סאַוו. ווער עס קריגט און אויסצייכענונג פֿאַר גוטער אַרבעט.

ארויסגעריבן — אָדי, פֿאַר אַרויסריבן. לאַטעס איבער אָיענע קני. אָיענע, באַנאַלע ריי. ערהייט. קייט.

ארויסגעריסן — אָדי, פֿאַר אַרויסריסן. אָיענע בלעטער. צייטאַטן, אָיענע פֿון קאַנטעקסט. אָיענע מצבֿות. אָיענע געדערים. „דאָס גאַלד, אָיענע בני מתים מיט די צייטן ... פּמ, מלחמה וו, גיי 1956, ז' 488. אַ ווערן — אויך: לידן אַ סך, האַרעווען זייער שווער. ערהייט. קייט.

ארויסגערעדט — אָדי, פֿאַר אַרויסרעדן. 99: ~רייזן. אָיע טענות, באַליידיקונגען אַע. ניט אַ זאַל עס ווערן = ניט־דערמאַנט, ניט געבראַכט איבער די ליפֿן. „ער לידט פֿון אַזאַ קרענק אַז ניט אַ זאַל עס ווערן“. ער איז שוין אויפֿן עולם־האמת, און ער האָט געהאַט אַ שוואַכקייט אַז ניט אַ זאַל עס בלעבן. ערהייט. קייט.

ארויסגעשאַטן — אָדי, פֿאַר אַרויסשיטן. 99: ~געשיט. דאָס אָיענע פֿון זאַק. אָיענע פֿראַנעס. אַ פֿריש פֿאַרפֿרוירן שנייעלע, ערשט אַ פֿון די שוואַרצלעך־גרויע כּמאַרעס, ממוט, זי אַלטע מעשה, ז' 27. רייז, אָיענע דורך ציינער שיטער, הל, אלע לידער און פֿאַעמעס, ז' 316. ערהייט. קייט.

ארויסגעשאַסן — אָדי, פֿאַר אַרויסשיסן. אָיענע ראַקעטע. אויך: הויך אויסגעוואַקסן. אַ הויכע, אָיענע ווי אַ סאַסנע, אַש, תּהילים יוד. „ער אַליין איז גאַר געווען אַ הויכער, און אָיענער, מיט אַ דאַרן, געבויגענעם האַלדז, י. קייטעל־מאָ, פֿאַר, 1958 וו 16. ערהייט. קייט.

ארויסגעשוואַומען — אָדי, פֿאַר אַרויס שווימען. אָיע טויטע קערפּערס. אָיע פֿראַגעס, פֿראַבלעמען אַע. ערהייט. קייט.

ארויסגעשוויגן — אָדי, פֿאַר אַרויסשוויגן. אָיענער אַפּוזאָג. קייט.

ארויסגעשוירן — אָדי, פֿאַר אַרויסשרען. 99: ~געשראָן. אָיענער פֿאַס האַר. אָיענע שטי קער למונט. ערהייט. קייט.

ארויסגעשמאַכן — אָדי, פֿאַר אַרויסשמאַכן. אָיענער פֿון אונטערן היי. אויך: חוצפּהדיק [לויט אַנאַלאָגיע מיט אויסגעשטאַכענע אויגן]. ניט האַבן צו טאָן מיטן אָיענעם יונג.

ארויסגעשמאַלטיקן — טרוו. נעאַל. אַרויס־

פֿורעמען, אַרויסקריגן אַ געשטאַלט. ווהייטמאַן האָט ... [געשטרעבט] צונויפֿניסן זיך מיט דער אַמעריקע פֿון זען צייט, פֿדי דורך זיך אַ די אַמעריקע פֿון דער צוקונפֿט, פֿאַריזער צענט־שריפֿט, 1956-57, № 1615, ז' 141.

ארויסגעשמאַרט — אָדי, פֿאַר אַרויסשמאַרן. אָיער בליק, אָיע טפּשות. „טראַגט שוין יעדער פֿון זיי אין בוועם צו איינציקע חלות, פֿון וועלכע די אָיע שפּיצן זענען שוין אַפּגעביסן“, ווייס, שטעטל, וואַרשע 1930, ז' 59. ערהייט. קייט.

ארויסגעשמאַרצ(ע)ט — אָדי, פֿאַר אַרויס־שמאַרצ(ע)ן. אָיע סחירה. „די סחורים פֿון די פֿראַכטן מיט גרויסע, אָיע בוועם־קעשענעס“, ש. ברעגמאַן, ניאַמקע שוואַרץ, קצנע 1935. ערהייט. קייט.

ארויסגעשמויסן — אָדי, פֿאַר אַרויסשמויסן. יידן, אָיענע פֿון זייערע עקאָנאָמישע פֿאַזיציעס. „מיטלען איבערצוקוואַליפֿיצירן די דורך אויטאָ־מאַציע אָיענע אַרבעטער“, פּאָש, 1963 v 15. „עקליבֿא ... דער גיטטיקער און היסטאָרישער גיבור, און אלישע איז געוואָרן דער זיטיקער, דער אָיענער, דער אַחֿר“, קאַר וו, גיי 1940, ז' 47. ערהייט. קייט.

ארויסגעשמויפט — אָדי, פֿאַר אַרויסשמופֿן. די אָיע אין דרויסן. אָיער פֿון שותפות, גע־שעפֿט אַע. ערהייט. קייט.

ארויסגעשמייגן — אָדי, פֿאַר אַרויסשמייגן. 99: ~געשמייגט. אָיענע פֿון וואַגאָן. אָיע פֿון דורכשיט. ערהייט. קייט.

ארויסגעשמעלט — אָדי, פֿאַר אַרויסשמעלן. אָיע סחורה, אָיע פֿיגורן. גיין מיט און אָיער ברוסט. אָיע פֿאַדערונגען. ערהייט. קייט.

ארויסגעשמעקט — אָדי, פֿאַר אַרויסשמעקן. אַרומלויפֿן מיט און אָיער צונג. „יינגלעך אין ספּעציערס, הינטן מיט אָיע העמדלעך, לויפֿן פֿאַרויס“, ממוט, ווינטש 9, ז' 220.

ארויסגעשיידן — אָדי, פֿאַר אַרויסשיידן. 99: ~געשיידט. אָיענע שטאַפֿן פֿון אַרגאָניזם. „דורך דער הויט ... ווערן אַ שדלעכע קוילנ־זויערס“, פּגנע, פֿאַריז 1949, № 3.

ארויסגעשיקט — אָדי, פֿאַר אַרויסשיקן. אָיע פֿון די גרענעץ־געביטן. „בחוירמלעך מיט שטעק־לעך, אָיע פֿון דער היים פּכיוון צו זוכן מציאות“, ממוט, שלמה וו, ז' 41. „פֿון די עטלעכע טויזנט אָיע איז נישט געווען קיין איינער וואָס זאַל אַינגיין אויפֿן בייטן די אַמונה“, ימ איבֿז, שד ווו, ז' 175. ערהייט. קייט.

ארויסגעשלאַגן — אָדי, פֿאַר אַרויסשלאַגן. אָיענע פֿון די רייען. [דן] ווישט די נאַז ... פֿאַרשאַרט אונטערן קאַפּטיכל די אָיענע האַר און שילט“, בערג, באַס דניעפּער ו, יעמעס, ז' 227. ערהייט. קייט.

ארויסגעשלאָסן — אָדי, פֿאַר אַרויסשליסן.

א'ענער עלעקטרישער שטרעם. - ערהייט. קייט.

ארויסגעשלידערט — אדג, פאר ארויס שלמדערן. יידן, א'ע פון זייערע וואוינונגען. אלאפא שטרעלן זענען איינגעשליסן א'ע דורכן אטאם איבעריקע פאר אים פראטאנען און נייטראנען, א. ריינהארט, צוק, אקט 1957. קייט.

ארויסגעשליפן — אדג, פאר ארויסשליפן. א'ענער און-ווייטויב, אויך: כסרע, געביפט. און א'ענער יונג. - ערהייט. קייט.

ארויסגעשליפט — אדג, פאר ארויסשליפטן. א פאס מיטן און א'ע צאפן. די א'ע שופלאדן אונטע קאמאד. פון די בעטן א'ע האלב-אנגעטאנענע קרבנות. א'ע ווערן = האבן א סך צרות. קללה: א'ע זאל ער ווערן! - ערהייט. קייט.

ארויסגעשמין — אדג, פאר ארויסשמין. דעסמ. נר. די ארבעטער ווערן אלץ אין גרעסערע מאסן א'ע פון די פאבריקן, דער עיקר פון סאציאליזמוס, זשענעו 1901, ז' 26. אונטערן אנגריף פון דער רויטער ארמיי זענען די וויספאליאקן א'ע געווארן פון מינסק אין 1920, שטערן מינסק 1932, 11-10.

ארויסגעשניטן — אדג, פאר ארויסשניטן. א'ענע גאלשטייער. ביימער, א'ענע פון דער העלער קלארקייט, זענען געשטאנען און שאטנס, מק. ימניע דער פייגל-הענדלער. - ערהייט. קייט.

ארויסגעשעפט — אדג, פאר ארויסשעפטן. א'ע וואסער. א'ע תורה. א'ע נדבות. - ערהייט. קייט.

ארויסגעשפארט — אדג, פאר ארויסשפארן. א'ע שויב, טיר. ער לויפט פלינג מיט זענע דריבע טריט, מיט די א'ע אויגן, יודל יאפע, דאס איינעמל, מאסקווע 1936. - ערהייט. קייט.

ארויסגעשפונען — אדג, פאר ארויסשפונען. א'ע פעדעס. א'ער הלום. - קייט.

ארויסגעשפינגן — אדג, פאר ארויסשפינגען. 99: ~ געשפינגן. א'ע ביינדל. הונגעריקע, א'ענע פון לעבן. די טיפע נאכט... שלינגט צוריק דעם לעבנס-שימער און, א'ע בלויז אויף איין מאמענט, יהושע, פארגענגלעכקייט, 1906. 300 מענטשן אויף א שמוציקער פראכט-שיף, א'ענע אין די נעגל פון אומקום, זב, נייע בלעטער, קאנווע 1939, ז' 95. - ערהייט. קייט.

ארויסגעשפילט — אדג, פאר ארויסשפילן. א'ער טרויער. און א'ער זאץ זענער איז א קינסטלערישער און באטעמטער צוזאמענרוף פון פויליש-יידן חן, יג, טמו, 1969 X 26. - ערהייט. קייט.

ארויסגעשפראצט — אדג, פאר ארויס-

שפראצן. א'ע זריעות. א'ע האפענונג. ... אויב דער ווייץ איז שוין געווען א ביסל א', פיעט, כלאים, ב, ג. - ערהייט. קייט.

ארויסגעשפרונגען — אדג, פאר ארויס שפרינגען. די א'ע פון די וואגאנען, ווען מע האט געפירט אין די טויטלאגערן. און א'ער מיט נייע טענות. - ערהייט. קייט.

ארויסגעשראקן — אדג, פאר ארויסשרעקן. די א'ענע פון זייערע באהעלטענישן, פון די ביינעמער און קעלערן. - ערהייט. קייט.

ארויסגעשרויפט — אדג, פאר ארויסשרויפטן. א'ע קאנדעלאברע. א'ע פילסלעך פון טיש. - ערהייט. קייט.

ארויסגעשריבן — אדג, פאר ארויסשריבן. א'ענע האנט. א'ענע דאקומענטן. א'ענע מעדיצין. "מוז אין די תנאים שטיין בפירוש א'ע און די כלה טאר קיינמאל ניט פארן אין דעם ווארעם באד ארצין", עט, סערקעלע, ווילנע 1925, ז' 320. - ערהייט. קייט.

ארויסגעשרינגן — אדג, פאר ארויסשרינגען. 99: ~ געשרינגען. א'ענע לאונגען. אויך: באוואוסט, באקאנט. א'ענער לך. א'ענער אנטער סעמיט. - ערהייט. קייט.

ארויסגעשריי — דעה, ען. אקט פון ארויס שרענען. א'ע פון ווייטיק.

ארויסגראבלען — טרוו. א'ע די בלאטע פון אונטער די נעגל. א'ע א פאר גראשן פון קעשענע. ארויסגעגראבלט א שפאר ביסל פון די קהילה-געלעטער. הערט א בעל-עסק פון א דזשט, ראיו נישט פויל ארויפצוקריכן אויפן 7טן שטאק... ארויסצוגראבלען אלטע פאראטאלן, ביינערנע קנפע פון פאר 300 יאר, ז. מוידער, זע נישט קיין וואוילער יונג, א טארנאו 1911, ז' 16. "אין דער פיינעטער ארויסגעגראבלט א ראזיר-מעסערל פון מין רענצל", באש, פאר, 1967 VII 3. מיט ז' 7. - עניש.

ארויסגראבן — טרוו. א'ע אן ארכעאלאגיש אנטיקל. "אין פעלד געגראבן האבן אידן זיך א ברונעם, / און גראבניק אן אוצר כ'האב געפונען. / ארויסגעגראבן כ'האב אן אוצר גאלד", האל, מין אוצר. מאסקווע 1966, ז' 259. אויך פ'יג: "געקומען שלמה מונק און האט ארויסגעגראבן דעם פיינטן פון זען מחזור-קבר און האט אים ווידער אריינגעפירט אין דער פילאזאפיע", קאר, ז' 170. מיט ז' 7: "און ווי אזוי מיר וועלן זיך א'ע פון אונטער דעם גרויסן... בארג... פון חובות, וויסן מיר נישט", פ. קאנטאטא, פאש, 1965 XI 15. - רנג. - עכץ. - עניש.

ארויסגראפן — טרוו. זאל די ערד א'ע גראפן, תי, בראשית, א, 11. "אין דאס געווארן דער טוי, וואס האט ארויסגעגראבן די אצוים פון די העברעאישע פסוקים", יג, תוך, ז' 259.

ארויסגרייזן (י) ען, ~ גרייזען — טרוו. הלואי וואלטן זיי מיר ליבערשט ארויסגעגרייזשעט די

אויגן פון קאפ', ה. ז. זשיטניצקי, דעם זיידנס ה'זל.

ארויסגרייפן — טרוו. ארויסכאפן. א'ע פון שאכטעלע דעם שענסטן בריליאנט. אויך: ארכ. אויסשטרעקן. "דא גריפן דיא מעניר הגויו אוני בראכטין לוט צו אינן אינש הויו, אוני שלאטין דיא טיר צו", בליג, בראשית, יט, 10. [תי: "האבן די מענער אויסגעשטרעקט זייער האנט"].

ארויסגריינען — אוטוו. נעגל. ארויסקומען ווי א גרינס. "אין פלאש פארהאקט מיט פעסטן צאפן, / צום גארטל צוגערימענט שלעפט דער ריטער מיך! / גלאט, אויף בולבען? אויף פאטשן זיך? / ארויסצוגריינען דורך די שווארצע ווענטלעך [פון פלאש?]", קוו, 1919, ז' 55.

ארויסגרעפן — טרוו. "דער שיכורער פאר-שוין האט ארויסגעגרעפט א פאר מיאוסע ווערטער", ר. סטאר, פאר, 1963 VII 17. אויך מיט ז' 7. - עכץ. - עניש.

ארויסדאווענען (ע) נען — טרוו. נעגל. "וועלט-יידנטום און וועלט-גויימטום — ביידע האבן עס הונדערטער יארן אריינגעדאווענט און ארויס-געדאווענט פון זייערע טעסטאמענטן, סידורים און תפילה-ביכער", יג, איק, 1957. "די בענק שאפט נאך ציון האט מען ארויסגעדאווענט פון די תפילות: ותחונה עינינו בשו"כ לציון", י. בן-ישראל, יזב ולאטשעו, ת"א 1970-71, ז' 213.

ארויסדאכטן — טרוו. "ער, וואס האט די וועלט פון זיך ארויסגעדאכט — ער ווייסט, צייט, גש, / פון דער ריגועדא".

ארויסדאמפן, ~ דאמפן — אוטוו & טרוו. מיט א הייסן פרעסל א'ע דאס וואסער. "איד פיל ווי עס דאמפט פון אים ארויס א שאטן און איד זאפ אים אפן מיט די אויגן", פראג, גוטע פריינד. "פון א פלאכן שיסעלע האט ארויס-געדאמפט א קליינע מאמעליגע פון וויסן גריצן-מעל", ש. ביקל, איק, פסח תשט"ז.

ארויסדאסן — טרוו. במקום-ווערב פאר כמעט אלע ווערבן מיטן קאנווערב ארויס. דא: ארויס-טרייבן. "מע קאן מיך... דערקענען, און איד בין א דאס... א ייד מיין איד, און מיך מחילה א'ע פונדאנען", טע, קאמעדיעס, ז' 83.

ארויסדונערן — אוטוו. דזוו אויסדונערן, נאר עמפאטישער. א דונער האט ארויסגע-דונערט אין מיטן העלן טאג.

טרוו — ארויסרעדן הויך, ווי ס'וואלט דונערן. "אונטער זיין שטערן... וועבט און שפינט זיך אויס אן אבווייטעלני אקט קעגן גאט און וועלט; ער וועט אים אמאל א", פראג, גוטע פריינד. "גאט, אידער דו האסט פונעם בארג סיני ארויסגעדונערט דזענען געבאט", אפא, געטראכט מיט עבריי-טשט, ז' 72. "דער יונגער קאזאק האט דריי מאל אויסגעשפיגן און ארויסגעדונערט איינע פון די יאדערנידיקע קלות

אין זמן רוסישער מוטערשפראך, א. קאליט, יוב אטוואצק, קארטשעוו, ת"א 1968, ז' 194.

ארויסדופטן — טרוו. ארויסגעבן א ריה. „אויך די שוועסטער קוועלן אן פון דעם אָנגעגעמען וואַלדרייח, וואָס די ריטלעך האָבן אַרויסגעדופטעט אין שטוב, אַר ו, דער וואַלד אין שטוב, „די הייסע זון האָט ביי אַלע בלעטלעך און גראַזן געפֿנט די מַזלעלעך און אַלע צוזאַמען דופֿטן אַרויס אין גאַרטן אַרבעט אַ פֿרישע דופֿטיקייט, י. שטיינבערג, אין אַ פֿאַרוואַרפֿטן ווינקל, בערלין 1922, ז' 8.

ארויסדיסטילירן — טרוו. פֿ: דעסטי- לירן. „האַסטו עפעס אַ באַגריף וואָס פֿאַר אַ חכמנית זײַן באַבע איז, נאָך עדהיים לערנט זי ... און איז ביכולת אַרויסצודעסטיילירן פֿון קרבֿן־מנחה פֿרישע חכמה, דײַר א. שטיינבערג, אין ליטע, ז' 402.

ארויסדעקלאַמירן — טרוו. „אַבער איך און די גאַנצע וועלט האָבן אַינך ליב, — האָט ער דראַמאַטיש אַרויסגעדעקלאַמירט, ב. באַטוויניק, געקל' ערצהעלונגען וו, נײַ 1948, ז' 65.

ארויסדערביווען — טרוו. אַרויסקריגן. אַרויסבאַקומען. — איך ווייס עס — האָט פֿערל אַרויסדערביוועט פֿון זיך אַ וואַרט — עס איז נישט נײַ. גאַרנישט אַנטדעקט, ב. רעטלער, טאָג, 18 VI 1960. „קאָן זיך דורך אַ שפּאַרונג אַרײַנשפּאַרן זיך, אין אַ שטאַל אַ פֿאַר פֿערד, אליהו טענענאָפֿ, פֿאַר, 1961 XII 30.

ארויסדערהערן — טרוו. אַ אַזוינט וואָס קיינער האָט נישט דערהערט. מיט זיך: אַ גרויס געוויין האָט זיך פּלוצלעם פֿון דער וויבערשער שול אַרויסדערהערט, וואָס איז באַלד אַריבער אין אַ לילה, נט, קאַרבאַנעט, מאַסקווע 1943.

ארויסדערזען — טרוו. „און ווען כּיזאַל אַפּילו אַ פֿאַרבּיגער פֿון פֿענצטער אַ און רופֿן צו אים, צי קאָן ער מיר דען העלפֿן?, י. שפּירא איבז, דר. ז. ה' עהרמאַן, דער בעל שם פֿון מיכלשטאַט, וואַרשע תּרפֿיה, ז' 129.

ארויסדערטאַפֿן — טרוו. אַ אַ סוד. „ר' שמעלקע איז געשווינד צוגעלאַפֿן צום שמש שאַפּקעלע, אַרויסדערטאַפֿט פֿון דאָרט אַ פּלעשל בראַנפֿן, ממוס, ווינטשפֿ, ז' 38. אויך מיט זיך — זיך אַ פֿון אַ שווערער לאַגע.

ארויסדערלאַנגען — טרוו. „פֿיחול האָט געהייסן אַ פֿון שטוב די כּאַלאַטלעך, וויס, דור הוֹזן דור בּ, ז' 103. „דורכן קיכפֿענצטער דערלאַנגט מען אים אַרויס וועט לפֿבוד יום־טובֿ און ער לויפֿט אַראָפֿ מיט דער לעצטער נשמה זיך טובֿל זמן פֿאַר דער 'שהחיינו', טמב.

ארויסדערפֿילן — טרוו. „שטאַרק נײַגעריק און נישט פֿאַרשטייענדיק, האָט זי אַרויסדער- פֿילט פֿון איר עפעס גרויסעס, וויכטיקעס, עוזר וואַרשאַוסקי, כּאַליאַסטער וו, פֿאַריו 1924, ז' 29.

ארויסדערצוילן — טרוו. „איך האָב דאָס אַליין געהערט פֿון דער מאַמעס מויל ווי זי האָט מיר אַרויסדערצוילט פֿונעם מנורת־המאור, יוֹפֿ 1886, 19 Ne. מיט זיך: „דער שווימען זאַל זי ערגעצוואו און זיך אַ, פּמ, מלחמה וו, נײַ 1956, ז' 598.

ארויסדערקענען — טרוו. „מע האָט אים אַבער פֿון די אַרעמע אָפּגעריסענע שמאַטעס אַרויסדערקענט, אַש, תּהילים־יוֹד. „מיר זאָלן קענען דאָס ייִדישע אַ פֿון צווישן אַלע אַנדערע פּערזענלעכקייט־עלעמענטן, מוה, דער וועג צו אונדער יונגט, ז' 26.

ארויסדראַפֿען — טרוו. אַ עמעצן די אויגן. „ביז דער לעצטער צײַט האָט מען די אוצרות פֿון דער רוסישער ערד אַרויסגעדראַפֿעט ... מיט דער הילף פֿון פּליטקע גראַבליעס, איבז, ד. כאַראַבין, עקאָנאָמישע געאָגראַפֿיע, קיעוו 1928, ז' 95. מיט זיך — אַ זיך פֿון אַ צרה. — עניש.

ארויסדרייען — טרוו. 1. אַ אַ שרפֿעל. „טושטו צו אים זאָגן ער זאָל זיך נעמען דען שפּאַהן פֿון עבירות אויש זײַן צעהן, גיבט ער דיר ענטוואַרט, טוא דיר דען בלקן פֿון עבירות אויש דען אויגן אַרויש דרעהן, עיוו, לו/ב. „עטל דרייט נאָך אַ ביסל מער דעם לאַמפֿ אַרויס ... און טראַגט אים צו נאָך ... נענטער צום פֿענצטער, בערג, אָפּגאַנג, וואַסאַטאַק, ז' 25.

2. אַרויסראַטעווען, אַרויסבאַפֿרענען עמעצן. „קורק, אַזוי לאַנג און אַזוי ברייט, ער האָט דעם פֿעטער שמה אַרויסגעדרייט פֿון אַלע צרות, עט, דער פּעטער פֿון אַמעריקע, ווילנע 1925, ז' 467.

3. אַרויסחקירהן. מאַכן אַן אומגעלומ פּערטן אַרער סאַפּיסטישן אויספֿיר. אַרויס־קוועטשן אַ ווערטל, אַ חכמהלע. דרייען און אַ אַ ווילדע משונהדיקע טעאַריע. „קיין שענערן תּירוץ האָסטו שוין נישט געקענט אַ?“, רייד, / וואָס דער דבחן האָט אַרויסגעדרייט / פֿון זײַן אַלטן גאַרגל, אַזוי ווי אַ ציג, / וואָס מעקעט ווען זי איז הונגעריק, מלה, יד באַלאַדע פֿון אַבֿרם דעם קצבֿ.

4. פֿאַרדינען, ספּעקולירן. אויסקאַמבינירן עפעס פֿאַר זיך. זיך דרייען אַרום פּריץ און אַ אַ פֿאַרדינסטל. „אַז מע דרייט, דרייט מען אַרויס, פּוּל. „אַז מע דרייט זיך אַרום דער שיסעלע, דרייט מען אַרויס אַ גוטע ביסעלע, שו.

ארויסדרייען זיך — טרוו. 1. זיך אַ פֿון אַ קלאַק־שיא. „פּלוצלונג האָט זי זיך מיט איר גאַנצן קערפּער געטאָן אַ דריי אַרויס אַזוי פּלינג ... און האָט אים פֿאַר אַט דער האַנט אָנגעכאַפּט, בערג וו, וואַסאַטאַק, ז' 17. „פֿון זײַן לינקן אויג האָט זיך טאַקע באַלד אַרויסגעדרייט אַ טרער, מלה, לידער וו, נײַ 1934, ז' 41.

2. געפֿינען אַן אויסוועג. זיך וויגיט־איז אַ.

אַ זיך פֿון אַ שווערער לאַגע. אַ זיך מיט אַ ליגן. „ער האָט געהאַט אַ גוטן קאַפּ און האָט זיך געקאַנט זייער גוט אַ ביי די פֿאַרהערענישן, אמד, רויזע פּינקעל, ווילנע תּרלד, ז' 4. „וואָ רעם ווער נאָך קען אַזוי ווי אַ ייד זיך אַ פֿון אַ שווערן עיגן, וויזן אַ סכֿר־פּנימ־יפֿות אי דעם צד, אי יענעס, ממוס, צוריק אַהייט, ז' 65.

3. פּטור ווערן פֿון עפעס וואָס איז נישט געוואונטשן. זיך אַרויסראַטעווען. אַ זיך פֿון אַן אַרבעט. אַ זיך פֿון אַן ענטפֿער. אַ זיך פֿון אַ סכּנה. אַ זיך פֿון מיליטערידינסט. אַ זיך פֿון אַ באַשטייערונג, פֿון איבעריקע הוצאות. אַ זיך פֿון כּבֿוד. אַ זיך פֿון אַ צרה. „אַרעמע קינדער, בני־יחידים, גייען דינען, אין דער צײַט ווען ביי רבֿכּערע דרייען זיך אַלע קינדער אַרויס פֿון פּריוויו, ב. גאַרין, דיא מוזיקס ... נײַ 1900, ז' 49. נישט געמישט זיך אין קיין שום זאַך און אַרויסגעדרייט זיך פֿון זאָגן אַ דעה אין עפעס, ייח, ברידער אַשכּנזי, ז' 145. „ניט איבערצוקליגן אונדזער ווירקלעכקייט און זיך נישט אַ פֿון איר, נאָר זי באַגריפֿן, י. לעסטשינ סקי, די פֿאַלקס שטימע, נײַ, יוני 1911, Ne 3. „גענוג אַבער! איך וועל זיך נישט אַ פֿון אַזוי פֿיל אומגליקן, אַר, אין גאַט, „און רבֿקהלע מיט אַן אַינגעשפּאַרטייט וויקלט זיך אַרום אים און ער קען זיך פֿון איר נישט אַ, וויס, אַ שלעכטע פּרוי, וואַרשע 1930, ז' 180. אַ זיך פֿון עמעצנס הענט. „ווייל איך זיך אַ פֿונעם יצ־הרעס הענט, יענער לאַזט מיר אַבער נישט אָפּ, ממוס, ביישיבֿה של מטה.

~דריי, דער. ~ונג. עכּין. עניש. ער (יין קע). ערני.

ארויסדרייעריש — אַדי. וואָס איז כאַראַק־טעריסטיש פֿאַר אַן אַרויסדרייער. אַיער תּירוץ. קייט.

ארויסדרינגען — אוטוו. 1. אַרויסקומען מיט שוועריקייט. וואַסער קען אַ פֿון יעדן שפּאַלט. אַ שטראַל ליכט איז אַרויסגעדרונגען דורך די לאַזנס. „די ווערטער דרינגען שוין אַרויס פֿון האַלב־פֿאַרהלשטע ליפֿן, שמעון האַראַנטשיק, גאַטס משפּט.

2. אַרויסשניצען. „מע האָט געפֿילט דאָס אַצילותדיקע ליכט וואָס האָט אַרויסגעדרונגען פֿון זײַנע אויגן, צייט, טמו, 1957 X 25.

3. אַרכ. אַרויססטאַרטשען. אַרויסקריכן. „דרינגן איר דיא אויגן צום קאַפּף אַרויש ווען זיא דיא ביטרן וואַסער טרינקט, מב, מעשה קח.

טרוו — 1. מאכן אַן אויספֿיר. אויפֿכאַפֿן דעם מיין, די כּוונה. אַ אַ ניעם געדאַנק. אַ עפעס פֿון אַ נאַטיץ. מע קען פֿון דעם גאַנצישט אַ, „אין קיין אונטערזוכונג וועט איר נישט געפֿינען קיין איין סאַציאַלאַגישן כּלל, פֿון וועלכן איר זאָלט קאַנען אַ יענעם גורדין למות, זשיט וו, נײַ 1912, ז' 197. „וואָס ער האָט געוואַלט אַ, האָט זיך איצט נישט געקלעפּט אַ וואַרט צו אַ וואַרט, א. ראַבאָ, אייגענט ערד. „אַרויסדרינגענדיק פֿון דעם פּסוק פי תּשא את

צו הויפן הרויש פון זיך ביז צו זיך דאש ער זיך ניט זאל פאַר ברענגן, מחזור ר"ה וי"ב, הומבורג 1721, רה/א.

אַרויסהוסטן — טרוו. א' ליחות, לייכעץ. א' בלוט. א' פון זיך די לונגען. [מיט די בלעזלעך און טראַפנדלעך ליחה און שליים] הוסט ער [דער חולה] אויכעט אַרויס אָט די גריפֿמיקראָפֿן וואָס געפֿינען זיך אין אָט די בלעזלעך און טראַפנדלעך, י. ראַזנהויז אַיב, דאָקטער פֿלעקל, גריפֿ, מינסק 1932. מיט ז' יך.

~הוסט, דער. זנג. עכץ. עניש.

אַרויסהייבן — טרוו. 1. הייבן אויף אַרויס. "ווען עש רעגנט דא היבן דיא פֿיש דיא שנעבל אויש דעם וואָס אַרויש דו זיא וויפֿן פֿון דיא רעגן וואָסר", מחזור, שלש רגלים, אַמטש 1713, חלק שני, פח/א. האָבן אָנגעהויבן אַרויס-צוהייבן די אַלטיטשקע פֿון וואָגן... האָבן זיי זיך אַלע העכטס איספּוועט, אמד, פֿייגעלעך די ענונה, ווילנע 1875.

2. אויפֿשטעלן. אויפֿהייבן. לאַמיר פֿון אַש א' די הילצערנע, נידעריקע שול און לאַמיר דעם רב דעם כעלעמער צוריקגעבן זיין הייליקע שטול, ייט. *נישט א' די אויגן [פֿון אַן אַרבעט, אַ בוך אט] = זיין זייער פֿאַרטיט אין עפעס. מיט התמדה טאָן אָדער לייגען עפעס. "ער האָט נישט אַרויסגעהויבן די אויגן פֿון דער אַרבעט", ק. צעטיניק, דאָס הויז פֿון די ליאָלקעס. *נישט קענען א' דעם קאַפֿ = שווער אַרבעטן. "די שקלאַפֿעריי אַרבעט ביי די דניטשן האָט פֿאַרשקלאַפֿט דעם מענטשן זוי, אַז מ'האָט ניט געקענט אַפֿילו א' דעם קאַפֿ", י. ראַגזינסקי, אין יב זאָלשטעו, ת"א 1970-71, ז' 315.

3. אַרויסנעמען. באַזיטיקן. "עז גיבט אין טייל וויכער דיא הייבן דען בלוטש טראַפֿפֿן אַרויז אונז עסן דש אייא, די זעלכין טון די עסין טריפֿות", עפֿט, זרך הישר לעולם הבא, 99דמ תמ"ה, סז/ב. "מע וויל אים א' פֿון זיין וואַרעמער נעסט און אַוועקטראַגן", ייט, טאָג, 16 | 1960. *א' עמעצן פֿון זאָטל = אַראַפּוואַרפֿן פֿון אַ הויכן פּאַסטן, דערנידעריקן אַ הויכגעשטעלטע פּערזאָן. "היינט ביסטו אויפֿן פֿערד און מאַרגן הייבט מען דיר אַרויס פֿון זאָטל".

4. אויסלייזן. באַפֿרעיען. "גאָט... זאָל מיך א' פֿון דעם זינדיקן לעבן", ייל אַיב, ג. לעסינג, נתן החכם, אַדעס 1884, ז' 73. "פֿון דעם ערר-קרייז ברענג אים [דעם מלך-המשיח] אויף, פֿון דעם גלות שעיר זאָלסטו אים א'", מחזור... בית ישראל... יום כיפור, ווילנע תרצ"ו, ז' רלא.

5. דערהייבן. שטעלן העכער. אויסטיילן. בולט מאַכן. א' עמעצן צווישן טויזנטער. א' די פֿאַרזינסטן פֿון בעלי-יבֿל. א' איבערן דורכי שניט. א' גוטע משלים. א' אַ נייעם געדאַנק. א' עמעצן און אים באַשטימען אויף אַ העכערן פּאַסטן. "גאָט, איך וויל מיט לויב דיך דער-הייבן / ווייל דו האָסט מיך אַרויסגעהויבן / און

אַרויסהאַקן — טרוו. א' פֿעיער פֿון אַ קרעמען. א' דעם שונא פֿון זיין פּאַזיציע. א' שטיקער אַיז פֿון פֿאַרפֿאַרענעם טיפֿן. "קראַ-קאַוויאַקאַ אַנע, / שטופּ אַרויס די פּאַנע, / אַז די פּאַנע וויל ניט גיין, / האַק איר אַרויס די צייץ", קל. "ער וואָר גלפֿן אַבֿרהם צו איינם פֿאַר שטאַפֿטן פֿעלזן דא מן שטיין הרויש הקט דיא ווייל ער קיין קינדר האט", מחזור, חלק שני, שלש רגלים, אַמטש 1713, קכו/א. "די שטאַרקע פֿון הויף האָבן אים געוואַרנט, אַז זיי וועלן אים א' פֿון דער דירה און נאָך צעממיתן", חג, טמוז, 1962 27 VII.

~האַק, דער. זנג. עכץ. עניש. ער (יין-קע). ערני.

אַרויסהאַרכן — טרוו. "זי איז דאָ אַזוי געזעסן און אַרויסגעהאַרכט אין דער ליידיקער וועלט אַרין", נאָד אַיב, אַלטענבערג, ווי אַיך זע עט, ז' 21. "איך לאָז אַ בינטל האָר דיר איבער דאָ אונטערן שטיין. /... האַרד אַרויס מײַן ליב-שאַפֿט אויס דעריין, / ווי פֿון אַ גלאַק — אַיננעשמידטע קלאַנגען", סז/ב, יודישע גאַט, ז' 133. אויך מיט ז' יך. זנג. עניש.

אַרויסהויבן — טרוו. אַרויסבלאָזן. אַרויס-אַטעמען. א' דעם ריח פֿון בראַנפֿן. א' טאַבעק-רויך. א' דאָס לעצטע וואַרט. *א' דעם לעצטן אַטעם, א' די נשמה = שטאַרבן. "דאָ האָט דער פֿלל גדול: וואָס מער אַלץ מער' אַרויס-געהויבט זיין פֿשרע נשמה", זשט ווו, נ"י 1912, ז' 107. "און נאָך איידער די קרושים האָבן אַרויסגעהויבט זייער לעצטן אַטעם, האָבן שוין די איבעריקע יידן... זיך געמוזט צו גרייטן צו אַ נייעם גלות", י. א. לייזערנאָוויטש, פּערלאַפּענע שאַטנט, פּאַריז, יאָרז' ז' 95.

~הויך, דער. זנג. "סוד פֿון זען א' פֿון לונגען / דורך שויב דורך אַפֿענער אין זון אַרין", הל, זי באלאָדע פֿון דענווער סאַנאַ-טאַריים, 1934. "עניש".

אַרויסהוילן — טרוו. אַרויסליידיקן. "דא וועלן מיר דען גשטאַרבינם אַרויש הולן אויש זיין גראב אונז מיר וועלן אים ווערפֿן אין דש הויז פֿען (יהודי)", שאר, פא/ב. "ווי מושלען, פֿון וועלכע מע האָט אַרויסגעהוילט די פּערל, שלאַפֿן די אַלטע פֿידלען", יפ, די לעגענדע נח גריה, נ"י 1960, ז' 110.

אַרויסהויען — טרוו. אַרכ. אַרויסהאַקן. "דאש זיין די ענגלן פֿון דען פֿעלזן וואו דין נשמה פֿון זיא אַרויש גיהויאט איז גיוואָרן", בע, ז' 1.

אַרויסהויערן — אַוטוו. 99: ~האַווערן. "סיאי די טראַגעדיע וואָס הויערט אַרויס פֿון דעם רייקן קולט פֿון עגלי-הזהב, פֿון זיין מאַיעסטעט דעם דאַלאַר", דר' נ. סווערדלי, טאָג, 1959 XI 4.

אַרויסהוילן — טרוו. אַרכ. אַרויסנעמען אַ הויפֿן. "אונז האט דש (קטורת) גגעבן דרויף [אויף דער פֿעיערפֿאַן] אונז האט עש אַן גהובן

ראש בני ישראל, האָט ער מיט... אַמונה גע-גלייבט אַז יידן וועלן אין יאָר תש"א אויס-געלייזט ווערן, מרדכי באַכנער, אין 196 רוסאַנאָו, רעגנסבורג תש"ט, ז' 317. "די הויפֿט-אידייע פֿון אַ דראַמע טאַר ניט איבערגע-לאָזן ווערן פֿאַרן פּובליקום צום א'... זי דאַרף ווערן דער עיקר פֿון דער דראַמע", שג, ה. לייזיק, ז' 370.

2. אַרכ. אַרויסשטיסן, אַרויסשטופֿן... זעכט אַז ער ווערט קומן דער באַשין שליסט צו דיא טיר אונז איר זאָלט אים הרויש דרינגן מיט דער טיר, סהמ, מלכים ב, קי/ב. אויך מיט ז' יך. זנג. עכץ. עניש. ער (יין-קע). ערני.

אַרויסדריקן — טרוו. 1. א' דעם גאַנצן זאַפֿט פֿון אַ פרי. א' אייטער פֿון אַ מכה. "און ער [דער פריין] איז קיין נאָר ניט און דריקט אַרויס די נשמה פֿון אונדז", די מעשה פֿון פֿיער ברידער, וואַרשע 1906, ז' 13. "די געבורט קומט פֿון דער טעטיקייט און נאַטירלעכע אייגן-שאַפֿטן פֿון דער געבערמוטער און בויך-מוס-קולן, וואָס קאַרטשען זיך שטאַרק צוזאַמען און דריקן אַרויס דאָס "קינד", אַיב, עצות פֿאַר דעם פרומען לעבען, וואַרשע 1908, ז' 26.

2. אַרכ. שטאַרק אַקצענטירן. "שלישית דש מן דש אות [מיט אַ דגש חזק] אַזו שטאַרק אַרויז דרוקט אים רידן דש עש נאָך איין אות לאַזט שפּיהרין וועלכש שוין ניט שטיט דא ביא", אַבן ישראל, מעץ 1766, ג/ב. ~דריק, דער. זנג. עכץ. עניש.

אַרויסדרעל(י)עווען — טרוו. אַרויסדריען מיט אַ דריל. א' אַ שטיק האַלץ. אויך: משלח זיין. "גבאי: מיר האָבן שוין דאָס אמתע שטיקל, אים פֿונדאַנעט אַרויסצודרעלעווען", מ. דאָויד-זאָל, דער ליעווער רב, 1934, ז' 181.

אַרויסדרענגען — טרוו. אַרויסשטופֿן, אַרויסשטיסן. א' פֿון קאַלעקטיוו. מיט ז' יך — "אלוז קום איך צו איר אין דען גרוישן גידרענג זיא וויל זיך אַד אַרויז דרענגין", גה, ז' 328.

אַרויסהאַבן — טרוו. אַרויסקריגן. אַרויס-דרינגען. "ווען זיא וואש זיא גיטאָן האבן גיאט זי שלעכט אויש, מעכטן זיא גערן פֿון דיר איין עצה אַרויש האָבן", עיון, סד/ב. אַ בעל-מוסר איז שטענדיק פֿאַרטאָן אין בירור-המידות און אין א' די אייגענע כוחות-הנפש, חג, ר' צמח אַטלאַס. "גענוג אים געווען די ערשטע רייד פֿון מופֿיר, און ער האָט אַרויס די גאַנצע זאַך אין תור", ישק, גק, 56 Ne, ז' 236.

אַרויסהאַנג(י)ען — טרוו. אַרויסטרענגן. אַרויסאַנגן. האַנג(י)עט זיי אַרויס פֿונדאַנען! אַניט וועל איך דיך הייסן א' פֿון מײַן שטוב מיט שטעקענעס. אַ מכה וועט שוין דער לערנער גיין אין אַ יאַרמלקע, מע וועט אַזעלכע א' ווי אַ הונט, מיר וועלן אין די שקלאַלעס אַרײַנזעצן אַנערע מלמדים", קמ, 1868, 17 Ne.

שוין אָפּ די קינדער און מען הענגט אַרויס טריקענען די בעבעכעס, ממוס, מסעות, ז' 36. אויך מיט זיך. ז'נג. עכץ. עניש.

אַרויסהעפֿטן — טרוו. (שנזדערע) א' די קלאַפּעס. ← אויסהעפֿטן.

אַרויסהעצן — טרוו. יידישע ישובים, געראַ טעוועט פֿון די הינדאמאָקעס, אויסבאַהאַלטן אין וואַלד. די אַרומיקע פּויערעס פֿלעגן זיי אָבער א' פֿון דאָרטן אַזוי ווי ווילדע חיות, ברוס. די שטייע ערד, ז' 284.

אַרויסהערן — טרוו. 1. קלאַר דערהערן. א' יעדן אינסטרומענט באַזונדער. א' דעם אַלטן ניגון. האַסטו בי מיר דעם זיגמאַרש נישט אַרויסגעהערט? איך באַדויער דינע אַויערן, זפ, 'בערגשטעגער', דאָס נבע לעבען, נ"י עפב' 1913. 'בלויז דער אַויער וואָס קאָן אויסהערן די טיפּסטע טענער, קאָן אים א' אַט דעם אַלטן און פֿאַרבאַרגענעם... מאַטיוו פֿון דער אייביקער אומרוי, קאַר וו, נ"י 1940, ז' 100. 'כ"האַב צוערשט זיך נישט צוגעהערט. אָבער באַלד האָב איך אַרויסגעהערט ווי אַ מיידל זידלט זיך אויף פּויליש מיט אַ שאַרפֿן ייִדישן אַקצענט, אַסתר שטערנבליק, אין דאָס בוך פֿון לובלין, 1952, ז' 494.

2. אַרויסדרינגען. זיך קלאַר מאַכן. מע קען א' פֿון זינע רייד אָ... 'ביסלעכווייז ציטנ' וויזן און אַפֿילו שטיקערווייז הערט מען אַרויס מענדעלעס נוסח פֿון שלום-עליכמס לשון, ימ, יוספּ וואַ, 1. 'רשי האָט אַרויסגעהערט פֿון אַט דעם רוף [ויקרא] אַ ליבשאַפֿט־אויסדרוק פֿון השי"ת צו ייִדן, ה. זנדמאַן, טמז, 1962, ז' 16.

מיט זיך — 'דערשטיקט זינען געוואָרן די קלינגענדיקע קינדערשע שטימעלעך, וועלכע האָבן זיך אַרויסגעהערט פֿון דעם ענגן און דושנעם חדר', א. פּינגוואַי, יב זלאַטשעוו, ז' 375.

~הער, דער. ז'נג. עכץ. עניש.

אַרויסהעשען — אַטוו. אַרויסגיין, אַרויס אַיילן העשענדיק. 'תיכף האָט די באַבע... געכאַפט די פֿאַטשיילע און אַרויסגעהעשעט אין דרויסן', מק, זעלמעניאַנער ו, מאַסקווע 1931, ז' 39.

טרוו — אַרויסזאָגן עפעס העשענדיק. 'זי האָט אַ פֿאַרכלינגעטע, ווי איינער וואָס שטיקט זיך, אַרויסגעהעשעט, וויזנדיק מיטן פֿינגער אויפֿן יום־כיפור־ליכט, וואָס איז געשטאַנען אין אַ מערזשל מיט זאַמד', שמעון האַראַנטשיק, 'גאַטס משפּט'.

אַרויסוואַקסן — דער, ז'. דאָס וואָס וואַקסט אַרויס. ווערטיקער א'. 'די דערשינונג פֿון אַ מענדעלע, שלום־עליכמס און פּרץ איז נישט גלאַט אַזוי אַ צופֿאַל פֿון דרײַ טאַלאַנטפֿולע ייִדישע... פֿאַרפֿאַסערס פֿון מעשיות, נאָר זיי זינען אַן א', אַן עקספּלאַניע אין ייִדישן לעבן', יג, תּד ו, ז' 94.

[אַהיים] קומשט בשלום אַמץ, פּראַג, ז' 51. 'דער כלל איז איטלכר דער אין איין מסוכן אורט איז מוז גומל בענשן ווען אים גוט אַרויש העלפט', סהמ, תּהלים, קו, 32. 'אויש דעם פּסוק קענשטו דיר נעמן פֿיל ראיות, אַז קאן דיר העלפֿן אויש פֿיל ספּיקות אַרויש', עיון, ב/ב. 'זאָל זען איטלעכס אַרויסצוהעלפֿן פֿון ביזו עס זאָל אים קיין ביזו איבערפֿאַרן', רבקה בת ר' יוסף איבז, אגרת בעלי חיים, [לעמבערג], שער ב, פרק א. 'האַב און מיר געלאָזט א' דעם אומגליקלעכען געבען פֿון דעם שענקעקע און שענקעקעס הענט', ממוס, 'שם און יפֿת', ז' 29. 'ווי שיינ האָב איך מיר דאָ ביז אים אויסגעפֿאַרשט, וואו די רפּואה איז צו קריגן וואָס קען מיר אויס מנן חולשה א', עט, סערקלע, ווילנע 1925, ז' 360.

2. זווו העלפֿן, נאָר עמפֿאַטישער. א' מיט געלט, מיט אַ גמילות־חסדל. א' דעם אַרעמאָן (אַרבעטלאָזן, לאַנדסמאַן אַזווו). 'היחיל, אַ שאַד דער מאַמעס אַרעמע גראַשנס, וואָלט ליבער אויפֿן מאַרק אַרויסגעהאַלפֿן, אַש, תּהלים ייִד. 'דאָ העלפט אים גאָר שטאַרק אַרויס זיין אידיאָמאַטישער פּויליש־ייִדישער לשון — ער פֿאַראַמחט און פֿאַרקירצט די דראַמע ביז גאַר', ב. ריווקין, אונדזערע פּראָזאַאיקער, ז' 317. 'און ווען זייערע וועבער וואָלטן זיי נישט אַרויסגעהאַלפֿן אין דער פּרנסה... וואָלט זיי געווען אויסגעקומען אַרומצוגיין איבער די הינזער', מ. אַשענאָוויטש, שטעט און שטעטלעך אין אוקראַינע וו, נ"י 1948, ז' 116.

מיט זיך — קעגנזעטיק זיך א'. זיך א' מיט אַ גלעכזעריקע.

~הילף, דער. ~העלף — 'די טאַכטער וועט איר דאָ זיין אַן אַהעלף', צאַני, ליבשאַפֿט, ז' 156. 'ז'נג. עכץ. עניש. ער (יין, קע). אַ מלמדישער א'. אַנגעשעלעטער, פֿרעווייליקער העלפֿער. 'ער דאַרף נישט קיין פֿעלד־אַרבעטער, — ער דאַרף אַן א', אַ גע־טרעיען פֿרענדיג, ברוס, די שטייע ערד, ז' 69. ערײַ.

אַרויסהעלפֿעריש — אַדי. וואָס איז כאַ־קאַטעריסטיש פֿאַר אַן אַרויסהעלפֿער. אַע טעטיקייט. קייזל.

אַרויסהענגען — טרוו. די ציצית הענגען אַרויס. א' אַ פֿאַן א' אַ מעלדונג. א' אין פֿענצטער אַ בילד. 'האַט מען אַרויסגעהאַנגען דעם רויטן פֿלאַג / האָט זיך אַנגעפֿאַנגען דער גרויסער שלאַג', 29. 'קומט אַרײַן דער סטרווש, / נעמט ער אַראָפּ דאָס היטל. / און אַז מע צאָלט קיין דיר־העלפֿער, / הענגט ער אַרויס אַ קוויטל', 29. 'טראַגיש [דאָס קינד] צו דער מוטרי, זיא זול אים צו זינגן געבן, דאָ הענגט זיא די ברושט הויש... ', בראַנט, פרק טו. 'ווען זיין הענד אודר פֿיס [פֿון גוסס] צום בעט אַרויז הענגן מאַג מן זיא וואָל לאַנצום אין בעט ליגן', ש. פּראַנקפורט, ספר החיים, זולצבאַן תקנ"א, ד/ב. 'לידענעס נעמען זיך צום וואַרעמעס ערשט דערנאָך ווען מען שמייסט

מינע ביזע פֿענט / אויף מיר נישט דערפֿרייט היינט, ממוס, שירה, ז' 92.

6. פּעטצ. אויפֿאַקערן. 'אַ אַן אַקערלאַנד הייסט: נעמען אַ שטיק לאַנד וואָס דערויף איז ביז יעצט נישט געוואַקסן קיין תּבֿואה... און מאַכן פֿון דעם אַ פֿעלד פֿאַר זריעה', מ. וועבער, דער יודישער פּעלדאַרבייטער, וואַרשע 1891, ז' 26.

מיט זיך — זיך א' איבערן דורכשניט. יעדער מענטש וויל זיך א'. דער באַרג הייבט זיך אַרויס. 'פֿון צווישן די עברישע שקלאַפֿן... האָט זיין מאַיעסטעטישע מעכטיקע פּיגור זיך אַרויסגעהויבן ווי אַ קערפּער פֿון אַ ריז צווישן ליליפּוטן, אַש, משה. 'וואו איז נאָך אַ ציט... וואו ס'זאָלן זיך פֿון אַזוי פֿיל וויכטיקע און גרויסע געשטאַלטן א' אַזעלכע צוויי גרעסטע ווי דער תּנא ר' עקיבֿא און דער גענעראַל בר־כּוכבֿא?', ש. ביקל, שריבער פֿון מיין דור ו, ז' 312.

~הייב, דער. ז'נג. עכץ. עניש.

אַרויסהייסן — טרוו. הייסן אַרויסגיין. 'בלויז דאָס איינציקע פֿאַרלאַנגען מיר פֿון אַינר, דאָס איר זאָלט א' אַלע מענטשן אויס דער שטוב', י. מאַרגענשטערן, מעשה משני קצבים... ווילנע תּרנ"ח, ז' 13.

אַרויסהילכן — אַטוו. פֿון שטוב האָבן אַרויסגעהילכט משונה־ווילדע קולות. אַ מחנה עכאַס הילכט פֿון באַרג און פֿעלדז אַרויס, יוהאַש, שאויל, אויך פּיג: 'פֿון יעדער גאַס און פֿון יעדן ווינקל האָט אַרויסגעהילכט זייער חרפה', איבז, ש. י. ענגון, טמז, 1968 X 6. טרוו — א' אַ מאַרש. דער הילכער הילכט אַרויס באַפֿעלן.

אַרויסהילן — טרוו. אַרויסוויקלען. א' דאָס עופֿעלע פֿון די שמאַטעס. געוויינטלעך מיט זיך — 'אומגעריכט האָט זיך אַרויסגעהילט די זון', אפּא... שקיעה. 'און נאָך אַזוי פֿיל צורות הילן אַרויס זיך פֿון דער פֿינצטער', יפ, ליבשאַפֿט, תּ"א 1967, ז' 92.

אַרויסהעלן — אַטוו. 'דער מאַרגן, אַ יונגער, אַ פֿרישער... העלט', פֿון דעם צוגע־ברוינטן פֿערדמיסט... אפּא, 'אַ תּכלית'. 'און אַט גאָר העלט אַ טאַג אַרויס — עס שווימען רואיק גאַסן, רוב, צוק, מערץ—אפריל 1968. אויך מיט זיך. ז'נג.

אַרויסהעלפֿן — [אַביעקט אין דאָטיוו, פּאַסיווע קאַנסטרוקציע מעגלעך]. 1. העלפֿן אַרויס־גיין, אַרויסבאַקומען זיך, אַרויסראַטעווען (זיך). א' פֿון אַ ציה, פֿון אַ גויט, פֿון אַ קלעם, א' פֿון אַ מחלה, אַ קרענק. א' פֿון אַ ספּק. 'איך בין אין סדום... דר פֿרומשט גיוועזן אין דר שטאַט, זיא בין איך ווירדיג גיוועזן דו מיר גאַט האַט גיהאַלפֿן הרויש', טח, בראַשית יט, 49, רש"י. 'השי' [השם־יתברך] שמו זאָל דיך פֿריש אויג גיוונד לאַזן בלעבן אויג זאָל דיר איין רויש העלפֿן אויז דינער תּפֿיסה אַז דוא ווירד צו דינע קינד אויג ווייב איין היים

ארויסווארף — דער, זי. 99: ~וואַרף. „פֿרוכט און גרינסן רוייערײטן“ פֿאַרגרעסערט דעם אַ פֿון די גיפֿטיקע אָפֿפֿאַל־פֿראָדוקטן, מיטלזאַל, וועגט קאַדבֿור, נײַ 1926, ז' 26.

ארויסוואַרפֿען — טרו. אַ דעם וויטאַג. „טייל־מאַל גלנץ עס וואַלט פֿון אים אַ דיבוק אַרויס־געוואַרפֿעט“, פֿר. ידער אַלטער ר' שמעון.

ארויסוואַקלען זיך — אוטו. אַ שיכור האַט זיך אַרויסגעוואַקלט פֿון וואַגאַן. „איך האָב מיך, אָנהאַלטנדיק זיך בײַ די ווענט, אַרויסגעוואַקלט פֿאַר דער טיר בעטן ברויט“, פֿר. וואָס מתים פֿאַרצײלן. „אַן אַלטער נעגער וואַקלט זיך אַרויס פֿון אַ קאַפֿע־הויז“, מ. זלוזנאווסקי, פֿאַר, 10 IX 1969.

ארויסוואַקסן — אוטו. 1. וואַקסן פֿון דער ערד, פֿון זריעה. אַרויספֿראַצן. „כּײַהאַב פֿאַר־זײַט גערשטן, / איז אַרויסגעוואַקסן קאַרן. / מיר האָבן בײַדע אַ ליבע געפֿירט, / און עס איז גאַרנישט געוואָרן“, פֿל. „אמת וואַקסט פֿון דער ערד אַרויס“, שו. [איבז אמת מאַרץ תּצמת]. „איין קאַרן ווייץ ווען מן ביגראַבט נקיס דא ווקשט ער אַרויז מיט פֿיל קליידר. דא צדיקים דא ווערן ביגראַבן אין קליידרן, מפֿלשפֿן דו זיא אויף שטיין אין קליידרן“, טח — מדרש, דברים, לב, 10. „איין פֿלן בחור טוט גלנץ זען צו איין קעהר די מן שטעקט אין די ערד אַרען אי מעהר דאַש בײַמל טוט אַרויט וואַקסן, אי בעער עש איז צו נוצן“, עיון, כו/א. „ניט אומעטום וואו מען פֿלאַנצט וואַקסט אַזאַ בלי־מעלע אַרויס ווי אַיער קינד“, יד. אבן נגף.

2. (אויס)וואַקסן פֿון אינעווייניק אויף דרויסן. לאַזן אַ נעגל. „... אונז זען לאַנד [דעם פֿוילערס] בליבט וויסט אונז וואַקשט ניקש אַרויט“, זח, לז/ב. „אַט די הייליקע אַנשטאַלט [זי תּלמוד־תּורה]... וואָס דאַרף ערצײען די פֿאַרלאַזטע שפֿעלעך, זײ זאַלן אַ אמתע יידן מיט איבערצוגונג און גוטע זיטן“, צעד, ז' 38. „דער ציגנבאַק איז זײער שטאַרק געוואָרן, עס וואַקסט אים אַרויס אַ פֿירענדיק אַרן“, ממוט, זמירות, ז' 41. „פֿון אַזאַ געלעכטער, הערט איר, קען אַיך אַ געלעכטער אויפֿן פּופּיק“, שע, אַרעמע און פֿרייליכע, ז' 42.

3. (פּלוצלונג) זיך באַווייזן. אַ חוּזק זאַל דיר אַ = זאַל זיך באַווייזן עפעס אויף זיך פֿנים וואָס מוז אַרויסרופֿן לניטיש געלעכטער. „און לאַז ער אַ קראַץ טאַן זיך אין דער פּאה, וואַקסט ווי פֿון דער ערד אַרויס אַ טראַנספּאַרט סחורה“, ממוט, ווינטש, ז' 159. „און ווי פֿון אונטער דער ערד וואַקסט אַרויס מן פֿעטער, דער משכּיל, מן קהלת — מן שריפֿטן זאַמלער“, פֿר. מײַנע זכּרונות, „איך האָב חתונה געהאַט“, זײ וועלן ערגעץ אפּשר נאָך אַ צוריק, ווי נאָך די נעכט וואַקסן אַרויס די אינדערצײען“, פּמ, מלחמה, ז' 1956, ז' 285.

4. ווערן גרעסער, פֿאַרנעמיקער. אַ פֿון אַ האַט זי אונטערגעטאַשטעט און פֿון צוויי קליינע

פֿון אַ מלבוש. „פּײַסי איז אַרויסגעוואַקסן פֿון די העמדלעך, קײן נייע קאַן מען ניט קויפֿן. געמאַכט איין גרויסע“, און. דרוקער, קלענער, קלענער 1940, ז' 64. „זײער צײַטשריפֿט, וועלכע וואַקסט אַרויס פֿון איר ענגלאַנדסמאַנשאַפֿט לעכער ראַם“, גאַפ, Ne 8, ז' 78. „אַ פֿון די קינדערשע שיד (שיכלעך) = ווערן ריף, זעלבֿ־שטענדיק.

5. זיך אַרויסאַנטוויקלען. איין אמת וואַקסט אַרויס פֿון צווייטן. אַן אייני וואָס איז אַרויס־געוואַקסן פֿון באַטראַכטונגען. אַ פֿון צווישן די פֿאַלקסמאַסן, פֿון דער אַרבעטער־באַוועגונג. „עס וועט פֿון אים אַ אַ גאון, אַ רבי פֿון גנבים“, פּויל. „האַט מען אָנגעהויבן צו... האַפֿן, אַן פֿון פּרוש וועט אַ אַ גדול בישראל“, פֿר. פֿאַלקסטימלעכע געשיכטן, קלעצקי, ז' 188. „די ערשטע וועלט־מלחמה איז ניט אַ פֿעלקער־קריג און איז ניט אַרויסגעוואַקסן פֿון דעם אַנטאַגאָניזם צווישן פֿעלקער“, זשיט, VIII, נײַ 1917, ז' 47. „פֿון די פֿאַרעלטענישן, אין וועלכע עס האַט געלעבט די ווייזשע עדה אין מיטלעלע, איז אַרויסגעוואַקסן, פֿאַרקערט, אַן אומקריגערישקייט“, מוז, בילדער פֿון דער יודישער ליטעראַטור־געשיכטע, ווילנע 1928, ז' 103.

מיט זיך. ~וואַקסן, דער. „דער דור וואָס דאַרף זען דער אַ פֿון דער מדינה“, אפּא. טח, 1965, ז' 14. דנג. עכץ. עניש.

ארויסוואַרפֿען — טרו. אַרויספּוּפֿן. „די [גראַן] וואָס כּײַהאַב אַמאַל אַרויסוואַרפֿעט פֿון פּאַפּיר זענען פֿאַרגעלט געוואָרן מיט דער צײַט, משה יונגמאַן, שײַכלעך פֿון אַרץ הקדש, תּשכּ״ט, ז' 151.

ארויסוואַרף — דער, זי. אָפֿפֿאַל, מיסט. אויך: דזוו אויסוואַרף ← 229.

ארויסוואַרפֿן — טרו. 1. וואַרפֿן פֿון אינע־ווייניק אין דרויסן. אַ די פּילקע דורכן פּענצטער. „אַז מע האַט פֿינט דעם אַרעמאַן, וואַרפֿט מען אַרויס זען טלומיק“, „אַז מע וויל ניט דעם העלפֿער, וואַרפֿט מען זען פּעקל אַרויס“, שו. „אשתו של מאיר הגל העט אים הסרבּל שלו צו דער פּתח הבית אַרויז גיוואַרפֿן“, כּײַ וועגן מעצער עליית־דמ, 1669 [99 שפּ׳ 263]. „דא הוט מן אים [צו אַלפּסנדר מוקדון] הרויט גיוואַרפֿן [פֿון גרען אַרויס] איין ביין פֿון איינם טאַטן [=טויטן] מענשן וואו דש אויג איז דרינגן גישטנדין“, בראַנט, פּרק מב. „... אונז אַז די דופּסים דאַס זאַכן [אַז די טעכטער פֿון ירושלים זענען פֿאַרלויבט געוואָרן] דא ווערפֿן זי אויז דעם וואַגן אַרויז“, ר' ליב סופּר בן ר' חיים חזן מפּונג, קינות, פּראַג תּש״ט. „אַז איינר דר דא פינט איין שטיין [במרגמה] אין דער שלפּדע דא ביגערט דער זעלביג דאָך ניט דו דער שטיין זאַל דרינגן בליבן נייארט דו מן זאַל אין אַרויט ווערפֿן“, סהמ, משל, כו, ת. „מען זאַל זיבן מאַל זען גוף אַ פֿון דער מטה, און בײַ יעדן מאַל זאַל מען זאַגן יאַז דאַס איז

לפֿות פֿון מן גשמה, אַז עס זאַל זען אַ כּפּרה פֿאַר מײַנע זינד“, אש. תּהילים. יוד.

2. אַרויסטרייבן, אַרויסאַגן. גאַנטיק, אויס־שליסן (פֿון אַן אַרגאַניזאַציע). אַ דעם עוכר ישראל פֿון קלויז. אַ פֿון קלוב. אַ פֿון דער מאַנשאַפֿט. אַ פֿון רעגײמענט. נישט האָבן קיין האַרץ אים אַרויסצוואַרפֿן. נעם אים פֿאַרן קאַלנער און וואַרף די נבֿלה אַרויס צו אַלדי שוואַרצע יאַר. „וואַרף אַרויס דעם אַרעמאַן, איך קען דאַס רחמנות ניט צווען“, איר פּויל. „כל־זמן מע זיצט אין הויף, איז מען אַ האַר; אַז מע וואַרפֿט אַרויס פֿונעם הויף, איז מען אַ נאַר“, „נעם אַ יידן אונטערפֿאַרן, וואַרפֿט ער דײַך אַרויס פֿון וואַגן“, „איינעם וואַרפֿט מען אַרײַן, דעם אַנדערן וואַרפֿט מען אַרויס“, שו. „איז איין עני עבֿר, דא זאַלן דיא גבאים אין קנסיין אום זען קצבֿה, און זאַלן אויש דער צדקה בתים אַרויז ווערפֿן“, מקא. „דא האט זיך עניי הכהן איבּר אים גשטאַרקט אונז האט אים אוש ירושלים אַרויסוואַרפֿן“, יוסיפּו. אַמסט 1743, קעד/ב. „אַט וויל ער, טוט ער אַ מאַך מיט דער האַנט, וואַרפֿט מײַך אַרויס — און עס ווערט פֿון מיר אַ תּל“, ממוט, קליאַטשט, ז' 139. „אונדזערע שפּײַך־בײַ שפּײַך־קעפלעך — די קליינע איבערגעכמהטע סוהירמלעך וואָס די קאַפּעראַטיווע באַוועגונג וואַרפֿט אַזוי לייכט אַרויס פֿון שטעט און שטעטלעך און צעשטרייט ווי זאַמד אויפֿן ווינט“, פּר. „חומש מיט רש״י. אַ אויף צוויי (דריי) שפּענדלעך = אַן שהיות. איינס און צוויי. אַ אַכטקאַנטיק ← 1348. אַ פֿאַר די הינט = אַרויסטרייבן אַן רחמנות. אַפּגעשמיסן און פֿון באַד אַרויסגעוואַרפֿן = טאַפֿלט און מיאוס באַשטראַפֿט געוואָרן.

99: אַ ווי (אַ שטיק) מיסט; ווי דעם הונט; ווי אַ פֿל; ווי אַ צויג; ווי אַ חזיר. אַ ווי אַ געפּנרטע מויז; ווי אַ שערבל, כּחרי הנשבר.

3. אַפּזאַגן. לאַזן אַן פּרנסה. אַ פֿון דער אַרבעט. אַ פֿון פֿאַבריק די בונטאַווישטיקעס. אַ אויפֿן גאַס. „אין דער שטאַט נ. האָבן די פּאַפּעטישטעלעס־חסידים אַרויסגעוואַרפֿן די בעס־טע לערער און זײ פֿאַרביטן אויף מלמדים פֿונעם אַלמאַדאָישן שניט“, שלמה באַנדאַרטשוק, אַ בריעף צו אידישע עלטערן, אַדעס 1913. „ער [דער יודישער אַרבעטער] האַט געקאַנט דרייסטער אַרויסטרעפֿן קעגן זען עקספּלואַטאַַטאָר, וועלכער האַט אים געקענט, אמת, אַ פֿון דער פֿאַבריק, אָבער ניט פֿון דער קוואַרטיר“, ע. טשערניאַוסקי, דער יודישער אַרבעטער אין וויטרוסלאַנד, מינסק 1932. „זײ האָבן זיך באַמיט צו איבערצײנגן די אָפּגעשטאַנענע פּויר לישע אַרבעטער, אַז עס האַנדלט זיך בלויז וועגן אַ די יודישע אַרבעטער“, ר. מאַהענר, אין טשעכע־אָווער יוד, נײַ 1947, ז' 60.

4. דזוו וואַרפֿן נאַר עמפּאַטישער, מיט שוואַנג. אַפֿט באַנוצט אין ספּאַרט. אַ דעם באל. אַ דעם דיסק וויטער פֿון אַלעמען. קללה: אַ זאַל אַיך די צעניאַריקע קדחת.

5. אַוועקוואַרפֿן (ווי) אַן אומנוציקע זאַך. אַ וואָס מע וועט שוין מער ניט באַדאַרפֿן. אַ דעם

עפעס אַזוינע ניצע מאָדעס, וואָס וועלן אים אַנמאַכן בייכווייטאַג, ממוס, דאָס קליינע מענ- שטעט, נ"י 1910. אין סירקעו גופא האָט עפעס געוואוינט... א... גוטער... וואָס פֿלעגט נאָך זעלטן כאַפֿן אַ פּיזנודל און אונטערוועלעכץ אַ מופֿתֿל, י"ג, דאָס פּוילישע יונגע, אַדעס 1895, ז' 140.

14. אַרויסריידן, אַרויסזאָגן. פֿר וואָר דער ווערט זיך אום זעהן / ווערט ניט ווישן וויא דעם איז גישעהן. / דו ער אַלי מאַמרים ווערפֿט הרויה. / גלפֿן און ווען ער העט גילערנט די גמרא אויב, צוכט הקדמה [צייט ריב, יושפֿ xiv 3, ז' 70]. אַבר דר רשע שווערט צום ערשטן מאל ווערפֿט ער דען הייליגן שם צו זיין מויל הרויש, 102, ז' 171. כאַשע-באַשע האָט אים אין איילעניש אַ גאַנץ קאַלט יאָר אַרויסגעוואַרפֿן. י. בודזאה, אַ פֿאַדע זאָט כילעב, ווילנע 1913, ז' 3. האָט מיט פֿאַר- כאַפֿטן אַטעם גענומען אַ איינציקע אָפּגעשילטע ווערטער, ש. אַלעק, אינ אַנגלי, כאַקאַווי קיעו 1932.

15. אויסזינגען, אויסשפּילן. ער ווערפֿט אַרויס איין קויל [קול] אַז וויא דיא גוילן, / ער בלאָזט זיך אויף אַז ווען ער ווער גשוואַלן, ר' יואל זון, ריח ניחוח, פֿיורדא 1724. — אַזו, וואָרף נאָר אַרויס פֿון דער פֿייל אַ פֿאַר שוואַרצע אויגן! שט, אידישע ראַמאַנט, ז' 136. די פֿייל וואַרפֿט אַרויס פֿון זיך אָפּגעריסענע גע- שרייען, פּרץ, חסידיש, קלעצקין, ז' 42.

16. אינטענסיוו שאַפֿן (גוט-ברודעריש). ... אַבי סאיז אים [י. ל. פּרצן] נאָר געקומען דער רוח-הקודש, האָט ער אַרויסגעוואַרפֿן איין גאַוועלע נאָך דער אַנדערער, שט, אידישע שרייבער ... ז' 76.

17. געבן צו פֿאַרקויפֿן. עקספּאַרטירן. אַ סחורה אויפֿן מאַרק. די צאָל פּראָדוקטן, וועלכע אַרגענטינע וואַרפֿט אַרויס אויפֿן וועלט- מאַרק, וואַקסט שנעל, וואוהיין קיעו 1912, № 5, ז' 39. סאַו — געבן אַ מעגלעכקייט צו קויפֿן. אַ אַפּעלסניען פֿאַר די וויילערס אין דעם טאָג פֿון די וואַלן.

מיט זיך — אַ זיך פֿון אַ פֿענצטער. ער האָט זיך אַרויסגעוואַרפֿן אין דרויסן, מיט ניט- זענדליקע אויגן געלאָפֿן וואו די פֿיס האַפֿן אים געטראָגן, ש. מיזלער, אין זוהיל (נאַוואַ- גראַד-וואַלינסק), תּ"א משכּ"ב, ז' 148. אויך: פּסמ. אַפּטראָגן זיך (דער עיקר געניצט אין אימפּ. פּנס אַרויסטרייבן מעצפֿן).

~וואַרף, דער. אַט דער דאָזיקער אַ פֿון שטוב האָט אַ שטיק צייט געהאַט אַ גוטע וויר- קונג, זש, פּעטער זשאַמע, ווילנע 1930, ז' 58. ז'נג. עכין. עניש. יער (זין). קע.)

אַרויסוואַרצלען — טרוו. אַז זיי [מאַן און ווייב] צעקריגן זיך איין מאַל, וועמען שילט מען — דעם שדכן, און אַז דער שדכן איז געשטאַרבן וואַרצלט מען אים פֿון קבֿר אַרויס, מסדר אנרת, תּקפּיה [נלזעט, מיט 100 יאָר צוריק, 1972, ז' 72].

פֿאַרשלאָג פֿון דער קאַמיסיע ביי דער ייד- בילדבירור און כאַקאַו... אַ פֿון אַלף-בית די סוף-אותיות... איז... ניט באַרעכטיקט, א. וועוויאָרעק, דער אויסלייג פֿון אידיש, מאַסקווע 1926. אַ דעם אינעווייניק (קצבֿות) = אַרויס- נעמען די קישקעס.

8. אַרויסשטעלן אַדער אַרויסהייבן עפעס פֿאַרויס, מיט אימפעט. צום אָנפֿאַנג וואַרפֿט מען אַרויס דעם לינקן פֿוס, נאָכדעם דעם רעכטן און אַזוי גייט מען שוין דעם גאַנצן וועג: איינס צוויי... איינס... צוויי... אַר, ניט אין פֿוס. ער [דער פּראָש] שטעקט אַרויס צי ער וואַרפֿט אַרויס די צונג, יאָו, ז' 227.

9. אַרויסטראָגן אויף דער אייבערפֿלאַך (וועגן אַ סטיכישן כוח). דער באַלטישער ים וואַרפֿט אַרויס בורשטיין. דער טיפֿן שילנגט אַזן און וואַרפֿט דערנאָך אַרויס זינע קרבנות. דאָס פֿייער וואַרפֿט אַרויס רויטע צונגען. אַז מע וואַרפֿט דעם סוד אַרצין אין ים, וואַרפֿט אים דער ים אַרויס, שוה. אַר... סבֿרה. אַז די ערד קאָן דאַרט אַ אַ מיליאָן פּוד נאַפֿט אין איין טאַג! שט, מנחם-מנדל, ז' 137. ניוטאָן האָט דערקלערט דאָס ליכט דורך אַ קאַרפּוסקו- לערע טעאָריע — אַלס אַ באַוועגונג פֿון קליינע שטאַפֿטיילן, וועלכע דער מקור פֿון ליכט וואַרפֿט פֿון זיך אַרויס, גוט, ז' 11. קללות: די ערד זאָל אים אַ! די ערד זאָל דען טאַטן אַ און זיך — אַרענוואַרפֿן! יער (זי) איז אַזוינס וואָס דער ים וואַרפֿט אַרויס = אַפּפֿאַל, מיסט.

10. ניט רעכענען זיך מיט עפעס. ניט נעמען אין אַכט. און וואָס יענע טראַכטן אויס / וואַרף בלאַ בושע עס אַרויס, ממוס, יודל, ז' 115. אַ עפעס פֿון קאַפּ, פֿון די געדאַנקען = זיך מען פֿון קלערן וועגן עפעס, פֿאַרגעסן. אַ עמעצן איין האַרצן = אויפֿהערן ליב האַפֿן.

11. צוטיילן. צוואַרפֿן. אַלוו האָט אַלכסנדר דרוס נאָך מער גיבעטן... זו זולטי מאַן אים דאָך עפיש אויז דען גי-עדן הרוינווערפֿין, גה, ז' 304. זיי האַנדלען [די מענער], זיי זינען די טוערס און מיר קוקן אויס פֿון זייערע הענט, אַז זיי זאָלן פֿאַר אונדז עפעס אַ, ש. בעקערמאַן, דער זשענסקער וואַפּראַט, אַדעס 1887, ז' 39. אַז מע באַדאַרף אַ אַ קערבל... אַ ווערט אַנגערופֿן: געגעבן אַ כאַפֿ-אַרויס דאָס ביישעלע און אַ געב-אַרויס די מטבע: נאַט אייך... נישט געצייילט! שט, מאַנאַלאָג, ז' 113.

12. אַרויסשפּיען, אַרויסכראַקען. ווען דעם קראַנקן פּעניקט אַ טרוקענער הוסט און ער קאָן ניט אַ קיין פֿלעגעמע, איז גוט צו געבן אַ ברעכמיטל, שלג איבז, דער אוצר פֿון געזונד און לעבע, וואַרשע 1908, ז' 15. צו לונגען אַסטמע דאַרף מען היילן די לונגען, זיי זאָלן קאַנען אַ די לחות, וואָס זאַמלט זיך אַן איגע- ווייניק, טאַר, ז' 24.

13. צוקלערן אַדער אַפּטאַן עפעס ניט גע- וויינטלעכס. אַ ווילדע שטיק. לייזער האָט מורא געהאַט איך זאָל מיט דער צייט נישט אַ

גאַנצן בלאַם. די ערשטע קערט די שטיבעלע אויס, / די צווייטע וואַרפֿט די מיסט אויפֿן גאַס אַרויס, 28. איידער אַ, בעסער אַרענוואַרפֿן [מיינט: אויפֿעסן], שוה. געם דעם קלומיק און וואַרף אים אַרויס צו אַלדי שוואַרצע יאָר, קמ, 1868, № 8. וויפֿל מאַל האָט מען זיך געבייזערט פֿאַר די געפּרנטע הינט מיט אַלערליי שרצים וואָס מע וואַרפֿט אַרויס וואו סע טרעפט זיך — און גאַרניט, ממוס, צוריק אַהיים, ז' 62. צוואַמען מיט אָפּגעלעבטס האָט מען אַרויס געוואַרפֿן אייביקע... אַצאָנאַלע ווערטן, נט איבז, טד VIII.

אַ די שערבלעך = מאַכן אַ סוף צו עפעס וואָס טויג נישט, איז קאַליע געוואָרן. איז דער טאַפֿ (דאָס לעבן) צעבראַכן — וואַרף אַרויס די שערבלעך, שוה. וואַרפֿט אַרויס דעם אויוון (צעברעכט דעם אויוון) זאָגט מען באַגעגענער דיק אַ גוטן גאַסט. [מע דאַרף שוין ניט דעם אויוון, ווייל מיט אַזאַ גאַסט וועט אונדז זיין גענוג וואַרעם]. יי וואַרפֿט נישט אַרויס די שאַלן פֿון קאַרטאָפֿליעס = איז זייער שפּאַרעו- דיק. מע דאַרף עס שוין אַ אויפֿן מיסט (עס איז ווערט אויף אַרויסצוואַרפֿן; מע מעג עס שוין זיכער אַ). אַ ווי אַ שאַל פֿון אַן אויס- געגעסענער גוט. אַ אויפֿן ייניעם אַרט = אַוועקוואַרפֿן וואו מענטשן גייען ניט.

6. טאָן אַדער זאָגן עפעס אוממיסט, אַן שום פעולה. אַ רייד פֿאַר אַ געבראַטענעם עקשן. אַז דו זעסט זיך האַרץ קען נישט קיין מוסר דער טראָגן / וואָס וואַרפֿט אַרויס אוממיסט זינען רייד, טעיאָטאַר. שוין פֿוּצן יאָר ווי ער שטריקט, פֿעדעמט אַזן און וואַרפֿט אַרויס, ק. בענעק, פּאַריזער אַבאַזשורן, פּאַריז 1938. אַ געלט (אין בלאַטע) = אויסגעבן געלט אויף אומגיטיקע זאַכן. טראַנזשירען. — וואָס טויג אַיך אַ שדכן, פֿרעגט ער מיר, איר האָט נישט וואוהיין טעלעכע קערבלעך אַרויסצוואַרפֿן, י. ל. בינשטאַק, ביזא ר' שלמה בערלינגער, לחאָוו 1896, ז' 68. צי וואַלט ניט אַ יושר געווען אויפֿן אַרט פֿון אַ געלט אויף קרעניץ... קויפֿן פֿאַר די אַרעמע תּלמוד-תּורה-קינדער קאַפּאַטקעלעך אַדער... שטיינעלעך?, פּרץ, שטעט און שטעטלעך, פּונקט 1. אַ ווי פֿאַרן הונט; ווי אין דרויסן; ווי פֿאַר אַ חויר; ווי (אַ) פּערל פֿאַר אַ חויר; געבן אַ ניט- באַהאַונטן אַדער אומדאַנקבאַרן מענטשן אַ גוטע זאַך.

7. אַרויסרייסן, אַרויסנעמען. באַזייטיקן עפעס פֿון אינעווייניק, פֿון תּוך. אַוני האב צו ברוכן... דיא בק צין פֿון שלקין, אַוני פֿון צווישן זינגי צין האב איך אַרויש גיוואַרפֿן (טרף) דאש פֿר צוקונג, סהמ, איבז, כט, 17. אַרויסצו- וואַרפֿן דאָס מייאוסקייט פֿון זינע עבירות און אויסצוואַמען... דאָס מיסט וואָס דו האָסט געמערט פֿון זיין פֿיל עסן און תּענוגים פֿון זיין אָפּקערונג, איבז שבֿט מוסר, סדילקאַו תקצ"ג. ער וואַלט פֿון זיין אייגענער קולטור אַרויסגעוואַרפֿן נאָר דאָס שוואַכע, שעדלעכע, אָפּגעלעבטע, זשיט, וו, נ"י 1912, ז' 222. דער

מיט זיך — „ער, פונקט ווי זיין חבר, [האָט] זיך נישט געקענט אַ פֿון מאַמע־לשון“, ש. בן־ישראל, פֿאַר, 1969 II 27.

אַרויסוואַשן — טרו. „דרום גהערט מן דאו גלינג פֿאַר אויף צו שניידן אי מן עש ווערט אונ־ דש בלוט וואול אַרויז צו וועשן אי מן עש זאַלצט“, עפש, דרך הישר לעולם הבא, 99דמ, תמ״ה, סה״ב. „פֿון וועטע זאכן קאָן מען זיי [פֿלעקן פֿון מילך אָדער זופּ] אַ מיט הייסע וואַסער און סאָדע אָדער באַראַקס“, ש. שפירא, קליידער־פֿאַרבערען, וואַרשע 1900, ז׳ 37. „אַרויסגעוואַשן פֿון זיך אַלדי אומריינקייט פֿון זיין פֿאַרוואַרלֶאָטן גוף“, ייִ, דערצײלונגען, ז׳ 18.

אַרויסוואַשעווען — טרו. „מע פֿלעגט אַ קלעצער פֿון טיף, דאָס הייסט אַרויסציען די פֿליטן, די טראַטוועס געהילץ אָדער אויך גע־ ציילטע עטלעכע קלעצער וואָס זינען געווען צוגיפֿעבונדן, וואָס מע האָט זיי אַווי געשיקט איבערן טיף, פֿון די אַרומיקע וועלדער פֿדי זיי צו ברענגען אין די טאַרטאַקן“, לייב רייזער, יוספֿ XXI, 3.

אַרויסווייזן — טרו. 1. דוּו ווייזן, באַווייזן, נאָר עמפֿאַטישער. בולט מאַכן. אַ בריהשאַפֿט, טאַלאַנט, הצלחה. אַ אימפּאַטענץ. אַ די גבורה פֿון אַ קדמון. אַ פֿשטות פֿון געדאַנק. אַ אַ שאַפֿן מוח. אַ וואָס מע קען, מע יכלט. אַ דאָס וואָס עס טוט זיך אויפֿן האַרצן. אַ גע־ וואַלדיקע מבינות אין... „אַו זי האָט אַרויסגעווייזן איר פֿנים, פֿלעגט מען אַנידער־ פֿאַלן מתמת גרויס שיינקייט“, נחב, ׳מעשה במבעריר והעניי. ׳שטעלן זיך דאַוונען פֿאַרן עמוד, כּדי אַ פֿאַרן עולם דאָס קול־נגינה זינס׳, ממוס. שלמה. ׳זייערע לייבער, אויסגעמאַגערטע און אַפּגעצערטע פֿון הונגער און היץ, האָבן אַרויסגעווייזן די ביינער פֿון זייערע ריפּן און רוקנס׳, אש, משה. אַ גרויסע פּאַסיווע העל־ דשיקייט האָט אַרויסגעווייזן יעדער ייד שוין דערמיט אַליין, וואָס ער האָט געהאַט די גבורה ווי עס איז אַפּצולעבן אַ טאַג אין דעם בלוטיקן תּהום פֿון אַ געטאַץ, צײַט, טמז, 1964 II 11. אַ אויף עמעצן די גבורה = אונטערדריקן, אינדיקעווען זיך אויף עמעצן. נישט קענען אַ אַ נאָז אויף דער גאַס = מורא האָבן אַרויס־ צוגיין פֿון שטוב.

2. אַנטפֿלעקן וואָס איז געווען באַהאַלטן, פֿאַרמאַסקירט, אומבאַמערקט. אַ ווער (וואָס) מען איז. אַ די אמתע כּוונה. ׳וואָס לייגסטו זיך אַווי אין קאַשיק? דו וויינט דערמיט בלויז אַרויס דיין נישט־פֿאַרגינען׳. ׳דער קלוגער באַ־ האַלט דעם שכל, דער נאַר וויינט זיין נאַריש־ קייט אַרויס׳, שו. ׳וויינט, טאַטעניו, וויינט דיין גנאָד אַרויס / און פֿון שונאים לייז דיין יודלעך אויס׳, ממוס, יודל, ז׳ 76.

3. אַווייזן אויף אַ חירקונג, אויף אַ רעאַגירן. אַ אַ ווידערשטאַנד דעם שונא. אַ הילף. ׳די טערקישע רעגירונג וויל איצט אַ איר אייבער־ האַנט אויף די פֿירשטנטימער [וואַלאַכיע־מאַל־

דאַויען׳, קמ, 1866, № 10. ׳ערשט דערנאָך אַ דאָס ניס... האָט זיך אַינגעלעבט און וויינט באַשיינמפֿערלעך אַרויס דעם גרויסן נוצן וואָס אין אים לייגט, — ערשט דענסטמאַל כאַפֿט מען זיך אין דעם שטאַרק אַן׳, ממוס, מסעות, ז׳ 68. ׳זיך חידושן אויף דעם מערקוהירדיקן קעגנשטעל־כּוח וואָס די ייִדישע שפּראַך האָט אַרויסגעווייזן אַנטקעגן איר איבערמעכטיקן קאַנ־ קורענט׳, מו, שטאַפֿלען.

4. אויסדריקן אַ שפּירונג, אַ געפֿיל. אַ ליבשאַפֿט, פֿרינדלעכקייט. אַ פּחד, כּעס אע. אַ דרך־אויף, כּוונטונג. אַ סימנים פֿון אומרו. זיך אַנטאָן אַ כּוח ניט אַרויסצווייזן די ווייטיקן. ׳און בשעת אַן ער וועט זיין אין כּעס, וועט ער זיין אַן ענוו, כּלומר ער וועט דעם כּעס ניט אַ׳, חה וו, ב, ז׳ 66. ׳דעם הכנסת־אורחים וואָס די אַרטיקע ייִזן... האָבן אַרויסגעווייזן איז ניט באַשריבלעך׳, לדב, ז׳ 1957, ז׳ 130. ׳מיר נעמען אַן ווי נאַטירלעך יעדן אויסדרוק פֿון אומאַכטונג וואָס אייגענע מענטשן... ווייזן אַרויס צו אונדזער שפּראַך׳, הל, טאָג, 1942 II 28.

5. אויסדריקן אַינשטעל אָדער שטימונג אָדער אַ כאַראַקטערשטריך. אַ אַן אינטערעס. אַ אַ גוטע באַצאָנונג צו... אַ (אומ)גע־ דולד. אַ ענערגיע, פֿליכט. ׳צוליב זייער איבער־ סענסיטיווקייט ווייזן זיי אַרויס אַ זייער איבער־ געטריבענע שטעלונג צו זיך און צו אַנדערע ייִדן׳, לל, איק, ר׳ה תּשכ״א. ׳מיידלעך האָבן אַרויסגעווייזן אַזוי פּיל ערנסט, אַזוי פּיל עקשנות אין אַינבניסן די נניע לימודים׳, מוק, מינע באַגעגענישן, ׳אויסלאַנד׳, ז׳ 48. אַ די נעגל = טאַן שלעכטס, ווי טאַן עמעצן. אַ דעם כּהן = אַ כּעס.

6. באַווייזן אויף אַן אינדיקאַטאָר אָדער אַנדער פֿייזשן מכשיר, אופֿן. אַ מיטל וואָס האָט נישט נאָר געקאָנט אויפֿכאַפֿן די קליינע דיפֿערענץ [צווישן ליכט־געשווינדקייט און ערד־ געשווינדקייט], נאָר וואַלט אַפּילו געקאָנט אַ אַ הונדערט־חלק פֿון איר, אויב זי וואַלט נאָר ווירקלעך געווען׳, גוטנ, ז׳ 45.

7. אַרויסשיקן, פֿאַרשיקן, אַרויסוואַרפֿן, אַרויס־ זעצן, דטשמ. נר. אַ פֿון דער דירה, פֿון שטאַט, פֿון לאַנד.

אַרויסווייזן זיך — זפּוו. 1. דוּו באַווייזן זיך, נאָר עמפֿאַטישער. ׳דו און די גאַנצע חבֿרייא זיצט דאָ אין שטוב דריי טעג און איר זאָלט אַיפֿן ניט אַ אויף דער גאַס ווייל דער מלאך־המות איז אַצונד שכיח׳, נצב, פח׳ב. ׳זונעם זייל פֿאַרע וויינט זיך אַרויס אַ געשטאַלט פֿון אַ מענטשן׳, ממוס, שלמה, ז׳ 108.

2. אַרויסקומען, דערשיינען, באַווייזן זיך אויף דער אייבערפֿלאַך. נאָכן רעגן האָבן זיך דאָ און דאָרט אַרויסגעווייזן שוואַמען. אויף די ליפּן קאָנען זיך אַ שפּעלטלעך. ׳דער לעבנס־ שטריך [קרהיחים]... פֿאַנגט אַן זיך אַרויס־ צווייזן לעבן דעם ערשטן פֿינגער וואָס מע רופֿט אים אַגודל, ר׳ מ. א. גאַלינו, חכמת הדי,

וואַרשע 1882, ז׳ 7. ׳אָדערן האָבן זיך אַנגע־ הויבן אַ אויף איר פֿנים׳, שפ, גליקליכע און אומגליקלעכע, ז׳ 186. ׳איבער די אויבערדעק פֿון די ווייסע שניי־וועלט ווייזן זיך שוין דאָ און דאָרט שוואַצע ערד־פֿלעקן אַרויס׳, אש, דאָס שטעטל, ז׳ 1911, ז׳ 3. ׳די פֿונגעס וועלן זיך אויך נישט אַ פֿון אונטערן פֿאַגיר, ווייל זיי וועלן אַלע טריקענען אין איין ריכטונג׳, בער, ז׳ 39.

3. אַנטפֿלעקן זיך וואָס עס איז איינדער־ אמתן. אַ זיך פֿאַר אַ גרויסן למדן, פֿאַר איינעם פֿון די חסידי־אומות־העולם. אַ זיך פֿאַר אַ טאַלענטירטן שרייבער. ׳עס וויינט זיך אַרויס: ער האָט אונדו אַנגעפֿלפֿט!׳. ׳ווער ער איז האָט זיך אַרויסגעווייזן אַ ביסל שפּעטער׳. ׳פֿאַרגיפֿטן אים לוינט ניט, וואָרעם מע וועט דאָך אים אַנאַטאַמירן און עס וועט זיך אַ׳, אמד, דער סולטאַן, ווילנע 1895. ׳מע נעמט זיך צו דעם פּושי־ישראל און עס חזינט זיך אַרויס... ער איז ניט איינער און אויך ניט דער רעכטער בעל־עבֿירה׳, ממוס, די אַלטע מעשה, ז׳ 24. ׳געווען איז עס, ווי עס האָט זיך אַרויסגעווייזן, אליהו הנביא, וואָס האָט זיך... אין אַ דייטשל פֿאַרשטעלט׳, פּרץ, ז׳יבן גוטע יאר. ׳ער [רינגעלבלום] גיט איבער וועגן שמעות, וואָס זענען אַרומגעגאַנגען, אַפּילו ווען זיי האָבן זיך אַרויסגעווייזן אומבאַגרינדעט׳, ר. מאַהלער, אַיזן 190 טאַג, תּ״א 1970, ז׳ 659.

4. אַרויסשטעלן זיך וואָס עס איז ניט, מען איז ניט אויף אַן אמת. אַ זיך מיט אַ פֿאַלשן דאָקומענט. פֿאַררעקאַמענדירן זיך. זיך אַ ווי אַן איבערגעגעבענער טוער. ׳ווייזן זיך נישט אַרויס פֿאַר אַ מלך און שטופּ דיך נישט אַרײַן צווישן גרויסע ליינט, מס, משלי, תקב״ה, כה, 6. ׳אין תּוך אַרײַן אָבער איז ער דאָ אומעטום און תּמיד, גאַנץ גלייך, צי ער וויינט זיך אַרויס גראַב אין רשעות אָדער ער גייט אונטער אַ דעקטייל פֿון רחמנות׳, ממוס, אַ סגולה... ז׳ 12.

5. אויפֿגיין פֿון הימלקערפּערס. ׳יעדן טאַג ווען די זון פֿאַנגט נאָר אַן זיך אַרויסצווייזן, באַפֿעלט גלייך דער ראַש־הקהל [פֿון ירושלים] דעם שמש, ער זאָל אַרויף אויפֿן דאָך פֿון בית־המדרש און אויסשרייען מיט אַ הויכע שטימע דאָס וואָרט ׳התפּילה׳׳, ח. ש. סליווקי, הנודד דער נע ונדניק, וואַרשע תּרנ״ג, ז׳ 38. ׳די זון האָט זיך אַנגעהויבן ביסלעכווייזן אַ אויף מזרח־זייט׳, אלי אַביון, יודישע קינדער וו, באַרדיטשעו תּרנ״ט.

~ווייזן, דער — ׳די תּקופֿה פֿון דעם איטאַליענישן רענעסאַנס... איז נישט געווען גינציק פֿאַר די אַיז פֿון מיטלעלטערלעכער באַרברײַט׳, זק אַיבז, שד v. ׳ווען שאַפֿטסבערי, וואַלטער אָדער מאַנטעסקיע רעדן וועגן דער ייִדישער רעליגיע, איז זי פֿאַר זיי איינע פֿון אַ סך אַען פֿון דעם ייִדישן פֿאַלקס־ גינסט׳, י״בב וואַא, 68, א. ׳עכץ. ענייש. ער (יִו־יקע). ערני.

אַרויסוויינען — אַוטוו & טרו. אַ דעם צער.

3. בעקערמאַן, דיא גליקליכע הויזען, וואַרשע 1895, ז' 8. „אַז דו ציסט מיך שוין יאָ פֿאַר דער צונג, וועל איך דיר טאַקע בפֿירוש אַ — איך בין דיר מוחל דען רחמנות", ממוס, קליאַטשע. „שֶׁחַ וְהוֹדִיָּה" דאַרף מען אַ אין קלאַרע ווערטער, וואָס יעדער וואָרט שטינט און הערט זיך, לדב, נ"י 1957, ז' 120.

3. מגלה זען, זאָגן ביזן סוף. אויסדערציילן אַלץ. אַ דעם גאַנצן ריינעם אמת. אַ דאָס ביטערע האַרץ. „דאָש איז דען רוח־הקודש דער אין מיר קומט זאג איך אַרוישי", סהמ, תהילים, עג, 28. „שלמה המלך זאָגט אין משלי (כל רוחו יוציא כסיל) דו איז טויטש אַל זען גימויט ער איז צוכט דער נר אונ' זאָגט זען שטות הרויש אונ' הוט ניקש אין זיך", בראַנט, 1676, פרק כ. „די פֿרויא זאגט ווער זאל דאָ עשין שוימן / אונ' ווער זאל זעהן צו דעם הוי, / דיא וואַרהייט וויל איך אַזך זאָגן אַרויס", 1867, № 14. „די גרויסע צרות און ווייטיקן וואָס אונדו... האָט... געטראָפֿן זע' נען אַווי שרעקלעך פֿיל און אַווי נאָך פֿריש, אַז מיר קענען ניט און מען פֿאַרשפּאַרט עס איך טאַקע זיי אַרויסצוזאָגן", ממוס, אַ סגולה, ז' 3. „יאַ פֿון חדר = דערציילן אַ סוד.

4. פֿאַרמולירן, מעלדן. אַ אַ מיינונג. אַ פֿרבי די אייגענע דעה. אַ דעם פסק־דין. „בין מיד גיוואַרדן צו דער לעדן אונ' האָב מוון דיא נבואה הירווישר זאָגן", שעריר, כ, 9. „נאָלן מיר עס זאָגן, קומט עפעס נישט אויס / משה רבינו זאָגט עס דאָך נישט אַרויס", ממוס, שירה, ז' 81. „צו וואָס קנעלט ער אַזן מיט מיר דאָס וואָס איך אַליין האָב דער ערשטער אַרויס־געזאָגט נאָך מיט אַ פֿאַר און צוואַנציק יאָר צוריק?", נפ, יאָ 1939, № 3.

מיט זיך — פֿאַר אַדער קענן עמעצן אַדער עפעס. „אין אַ דעמאָקראַטיש לאַנד זאָגט מען זיך אַרויס פֿרע". „עס זאָגט זיך אין זיי אַרויס אַ ליבע צו גאָט, כבוד און שיינקייט צום פֿאַלק ישראל", ממוס, יאָ גרויע האַר, ז' 9. „מע האָט זיך געמוזט אַ וועגן דעם תוך פֿון נאַציאָנאַליזם", זשיס ווי, נ"י 1917, ז' 182. „איך בין געווען אינגאַנצן אַרומגענומען מיט אַ העכערן געפֿיל וואָס זאָגט זיך ניט אַרויס אין ווערטער", לדב, נ"י תשי"ז, ז' 236.

~זאָגן, דער. „ערן האָט אין דעם אַ דערשמעקט אַ מיגלעכקייט פֿאַר זען אַמט", מוה, היטלערס פֿראַפעטאָר, ז' 257. „אָנג — דער דאַטיוו וויזנט אַז די טואונג אַדער די אַ האָט אַ שייכות צו דער פֿערזאָן, און אויב אַ נאָמען פֿון אַן אומבאַלעבטער זאָך איז אין דאַטיוו — איז עס אין אַ געוויסן ינען אַ פֿערזאָגניפֿירונג, הייסט עס אַז די זאָך האָט אינטערעסן אַווי ווי אַ לעבעדיקע באַשעפֿעניש", ימ, יושפ, ו, ז' 133.

עכץ. עניש. „מיט די מזמורים פֿון דוד המלכס תהילים, מיט די קלוגע אַן פֿון

טעך", פֿרץ, יררש מאַל גערופֿן. „אַ שוואַרצער וואַלקן, וועל איך זיך פֿון קוימען / אַ און שווימען נאָך דען טראַט", סוז, יודישע גאָס, ז' 129. „דער יודישער גורל האָט זיך אַרויס־געוויקלט פֿון אַרץ־ישראל, כדי זיך צונויפֿוויקלען מיט דעם גורל פֿון גאָר דער וועלט, כדי אין צונויפֿגעוויקלטיקייט מיט דער וועלט צוריק זיך פֿאַרוויקלען מיט אַרץ־ישראל", ריב, סוז, 1966 ווי 13.

~וויקל, דער. „אָנג. „ביי דעם גרעסטן טייל פֿון די בעסטע גריכישע פֿילאָסאָפֿן ווערט דער אינדיווידואַם באַטראַכט ווי אַן אַ פֿון אַ קראַפט אַדער אַן אַרויסשטראַלונג פֿון אַן אַ אידיע", בן נתן, דאָס נייע לעבען, פֿעברואַר 1913. „עכץ. עניש.

אַרויסוועבן — טרוו. אויך פיג: אַ חלומות. מיט זיך — „אַ נעבל־טייל וועבט זיך אַרויס פֿונעם טעך, / און גרינולט זיך איבער פֿאַר־שלאַפֿענע וועלן; / דער וואַסער־פֿאַל פֿינקלט מיט בלוטיקן גלאַנץ, / און שפּרינקלט מיט רויע קאַרעלן", יהושע, זון און נעבֿל, יפין השמשות.

אַרויסוועלגערן — טרוו. אַ אַלע מצות פֿון די מירעס. מיט זיך — „אבר זאָלט דער אַפֿפֿיל אַב פֿאַלין פֿון דעם עץ־הדעת אונ' זאָלט זיך וועלגערן הרויש אויש דעם הייליגן אורט, דא מעכט מן וואול מעיגן עסיין", צאינה, ד/ג.

אַרויסווענדן — טרוו. „און פֿרעמדע פֿרוי, וואָס זיצט אין נעבל אינגעהילט / דעם קאַפּ אויף ביידע הענט, / מיט אויגן, שוין פֿון וויינען רויע, / צום ים אַרויסגעווענדט", מלה, אין ניו־יאָרק, וואַרשע 1927, ז' 219.

אַרויסוועקן — טרוו. „אויף אַזעלכע היסטאָ־רישע פֿלעצער האָבן מיר תמיד דאָס געפֿיל אַז מיר וועקן אַרויס מיט אונדזערע טריט די גרויסע אילוזיע פֿון דורות, מעשים און גע־שיכטעס, וואָס דרימלען אין דער דאָזיקער ערד", ייס, פּוילן v.

אַרויסזאָגן — טרוו. 1. אַרויסברענגען פֿון מויל מיט אַרויסאַטיקולירטע קלאַנגען. אַ 'מודה אַני'. קוים וואָס ער זאָגט אַרויס אַ וואַרט. אַ שמות־הקדושים. „דער גרעסטער ווייטיק איז דער וואָס מע קען אים פֿאַר אַנדערע ניט אַ", שוה. „דאָס וואַרט דאַרף טייער זען איידער מע זאָגט עס אַרויס", מדרש עשרת הדברות, לעמבערג 1862. „מען האָט געכאַפט קליינע קינדער וואָס האָבן נאָך נישט געקענט אַ דאָס וואַרט 'אַמע'", ר. מאַהלער, אין ספֿר טאַני, ת"א 1970, ז' 831.

2. דווח זאָגן, נאָר עמפֿאַטישער. זאָגן בפֿירוש. געבן צו פֿאַרשטיין. „מע מוז אַ די גאַנצע ברכה און מע טאָר ניט צונויפֿכאַפֿן די ווערטער נאָר אַ יעדעס וואַרט באַזונדער און מע דאַרף פֿאַרשטיין וואָס מע זאָגט", ספֿר מקור הברכה, מונקאַטש תרנ"ה, ה/ב. „זאָג איך דיר אַרויס מיטן האַרבן וואַרט אַז קוים ברענג איך אַהיים דאָס געלט, וועל איך דיר... געבן אַ פֿאַר טויזנט רובל אַז דו זאָלסט פֿון מיר נעמען גט",

פֿון דער אַמען אַ פֿאַר גראַשן אויף צוקער־קעס. „טיילמאַל האָט עפעס אַרויסגעוויינט, ווי אַ נשמה בעט זיך תיקון", פֿרץ, ווי אַווי די וואַלדיש־יבֿה איז בטל געוואָרן. „גו, נו, — האָט די אַלטע דינסט אַרויסגעוויינט פֿון פֿאַר־טעך", אָפּא, אַליין, ז' 40. „סאיז ליימיק מנין אויער, צעפאַטלט און גרויס, / און ער האַרנט וואָס דאָס האַרץ וויינט אַרויס", מק, פֿאַעמען, ווילנע 1920, ז' 9. „פֿון זען בליק, פֿונעם קרומען גאַליקן שמייכלעל האָט אַרויסגעוויינט דער יוד", שטערן, מינסק 1939, № 1. „שפֿע־טער, נאָכן פֿאַגראָם אין זען וואוינשטאַט אַדעס [האָט ביאַליק] אַרויסגעוויינט פֿון זיך זען מצבֿה־שיר: 'לקדושים', צייט, סוז, 1965 ווי 12.

אַרויסווייען — אוטוו. אויך פיג. „פֿון זיי ביידן, ווי פֿון ציווילע, ווייעט אַרויס נאָך דער ווילן צו גיין", עוזר וואַרשאַוסקי, קאַליאַטערע וו, פֿאַריז 1924, ז' 33. „פֿונעם בוים, אינגע־טונקענעם אין טעך, / האָט אַרויסגעווייעט אַזאַ מין פֿאַרדאַכט", הלל שאַרגלע, יזב כעלם, יאָהאַנעסבורג 1954, ז' 378. „און אַט האָט אַרויסגעווייעט אַ שטילקייט פֿון דער פינצטער און ער האָט איר אַטעס נישט געהערט", ב. רעסלער, סוז, 1961 X 7.

טרוו — „זאָגען וואָס זענען צעריבן געוואָרן פֿאַר שבת, טאָר מען ניט אַ די פֿלאַזע אום שבת מיט אַ כלי", 202, סז/א, מיט זיך. עניש.

אַרויסוויכערן זיך — אוטוו. „דו ביסט גע־וואַקסן קלוג און טראַציק — ביז דו האָסט זיך פֿון דער שטוב אַרויסגעוויכערט", לע, אַ יוד אויפֿן ים, ז' 128.

אַרויסווינטיקן — טרוו. „מאַכן אַז עס זאָל אַרויסגיין, עס זאָל פֿאַרשווינדן מיטן כוח פֿון ווינט אַדער אַווי ווי מיט אַ ווינט. אַ דעם שטויב. „האָבן פֿון קאַפּ אַרויסגעווינטיקט דאָס געדעכעניש פֿון געוועזענער היים", פּה, רויעט פעלדער וו, ז' 608. מיט זיך.

אַרויסווינקען — אוטוו. „פֿון די מולטערס דאָרט ווינקען אַרויס, רייזנדיק דעם אַפֿעטיט, כּל־המיני געבעקסן אין פֿורמידקע געשטאַלטן", ממוס, שלמה, ז' 85. „די תאוות רחמנא־ליצלן ווינקען דאָרט פֿון די גרויסע שויבן אַרויס און דער יצר־הרע געפֿינט זיך אויף יעדן שריט", א. וועוויאַרקא, הימעל און ערד, לעמבערג 1909, ז' 33. „דורך די אַפֿענע פֿענצטער ווינקען אַרויס אויסגעקאַלטע קוימען־אווינס", וויס, אַ שטעטל, וואַרשע 1930, ז' 9.

אַרויסוויקלען — טרוו. „אַ דאָס ברויט פֿון פֿאַפֿיר. אויך פיג. „נאָר אַ גליקלעכער סלוטשני האָט מיר פֿון דער סומאַטאַע אַרויסגעוויקלט", א. י. סאַפֿיר אויס מינסק, חטאת הקהל... ווילנע 1881, ז' 13.

מיט זיך : זיך אַ פֿון אַ שוועריקייט, פֿון אַ בבלול. דאָס קינד וועט זיך אַ פֿון די ווינעלעך. „ברייטער און לענגער איז געוואָרן די געגנט... עס האָט זיך אַרויסגעוויקלט אַ

חול"ל, מ. גראט צימערמאן, פאטש, 1 VIII 1967.
ער (י.ו. קע.) ערני.

ארויסזארגען — טרוו. דזוו ארויסזוקען.
ארויסזארגען (מיט קלעפ), גיב דעם האלדעריגע
אין האלדז און נאקן און זארגע אים ארויס ער
זאל פארגעסן דעם אדעסו"י. זי האט געטענהט
צום פאטער אז ער פארשעמט זי, זי האט
פארלאנגט מע זאל דעם יונג א' און ארויס
זבענקען, אז ער זאל ברעכן הענט און פיס",
פאטש, פאג, 8 XII 1961.

ארויסזינגן — טרוו. 99: ~זינגן. ארויסזינגען
זויגנדיק, א' ביזן לעצטן טראפן, איבערן
לאנגן זיין זויגט דאס וואסער ארויס פון די
טייברעקלעך דעם טאגנזינערס", ע. אירא, אויך
שיך און קאלאש, קענוו 1928, ז' 30. אויך
פגי: א' דעם תמצית שבתמצית, איך האב פון
דענע ליפן / דען הארץ ארויסגעזויגן, / איך
האב דיר די נשמה, / ארויסגעקושט פון די
אויגן, יהושע, זון און נעבל, קייטן, א'
פון אן עפאכע דאס וויכטיקסטע, דאס בעסטע
און דאס שענסטע און באזויגן עס פאר
מענטשן, מוק, טעטער און אידיש טעטער,
ז' 80. א' פון פינגער = אויסטראכטן,
אויסקלען.

ארויסזוכן — טרוו. 1. שטארק זוכן און
געפינען. אזו הב איך אויז צווייא הונדרט
שטיק ארויז גיווכט איין שטיק צוועהל צינגי,
י. מארש, חנוך לנער, פירנדא תקליד, יב/ב.
דש אלו האב איך מיא גהאט אונ אויז ספרים
ארויז גוכט אונ היר אין איין קליין ספר
גשטעלט, ר' שלמה זלמן לונדא, איבז, תמוני
שבת, זולצבאך תקני"ב. האט איר אין געוועלב
ארויסגעזוכט אן אלט קלייד מיט א שאל מיט
א פאר פוטערשיך, דיא הילף פון דעם ארומון
דינסט מיידיל פון בראד, לעמבערג 1880. איך
האב געמוזט א' תירוצים אויף צו פארלייגן דעם
זמן התחונה אויף שפעטער, ד. י. זילבערבוש,
מענטשן און געטעהענישן וו, וויין 1931, ז' 55.
2. זוכן א מעגלעכקייט. מען זיך, סטארען
זיך. אויך טאר מען ניט ריידן גוטס פון
איינעם פאר מענטשן וואס האבן אים פלינט,
ווארעם דאס וועט דאך ברענגען דערצו אז זיי
וועלן ווי וועט מעגלעך א' צו ריידן עפעס
שלעכטס אויף אים, חא, לא/ב.

מיט זיך — האט זי זיך מייש געווען
בגניבה פאר איר מאן און האט זיך ארויס
געזוכט א וועג קיין ריישע, מעשה נורא מהרב
הצדיק המפורסט רבי ר' מענדיל מרימינא,
לעמבערג 1883. יעדער בחור האט זיך ארויס
געזוכט א קווארטיר, אזוי האט מען עס גערופן
אין אונגערן, א צימער צו שלאפן, הרב י. י.
זיכערמאן נחמ יעקב, נ"י תשכ"ו, ז' 143.
~זוך, דער. דנג. עניש.

ארויסזינקן — טרוו. דער טאג זוינקט ארויס
פרייד.

ארויסזונען — אוטו. און פלוצעם האט

ארויסגעזונט פון דארט א נאנערן פרימארגן,
בראד, גש, ז' 64.

ארויסזידלען — טרוו. דטשמ, נר. דעפאר
טירן. מאכן עמיגרירן. פארשטויסן.

ארויסזיין — אוטו. ארכ. זיין ארויסגעקומען.
ארויסקומען. וויא דיא (יהודים) אלי זינגן
אויז דעם (ים) ארויש גוועזן האט (הש"י) דאש
(ים) ווידר היישן לויפן, אזו זינגן דיא (מצרים)
אלי ארטרונקן, עפש, סידור תפילות, אמשט
תק"ח, קמה/א.

ארויסזייען — טרוו. 1. דעם לעצטן
טראפן וואסער פון דער פליאשקע. 2. ארויס
רעדן שטיל דורך די ציין, אזוי ווי מע וואלט
געזעט דורך זיי די ווערטער. א' קאלטבלוטטיק
דורך די צונויפגעדיקטע ציין. — איך וועל
איך שוין דערציילן! — האט ער מיט רואי
קייט, וואס האט מיך געשאקן, ארויסגעזעט
פון זינע צוויי גראבע ליפן, אר, דער ברייך
זאמלער.

מיט זיך: "אין קרעטשמע בלויז האט
פון א לארן שפאלט ארויסגעזעט זיך א וויי
סער שטראלן-פאט", הר, הרודעט, דארף און
שטאט.

ארויסזייערן — טרוו. 1. ארויסברענגען
עפעס אזוי ווי עס וואלט געוירט. שנינען
וואלקנס מיט ניער שיין. / עפעס שנודט זיך
אין זיי ארען, / שווימט, שווימט — און פיערט
ארויס, / זיערט ארויס ווי ווייץ, צייט, גל וו,
מ'טרוניא.

2. שוואך ארויסרעדן (וואס האט אין זיך
זויערס). א' א קללה. ארויסגעזיערט — קוים
ארויסגערעדט פארשטשוונגען, ז' זיפער,
צווישן טיכנ... מאנטרעאל 1961, ז' 411.
"פון די קלאנגען ארום די באראטונגען...
און פון דעם וואס עס ווערט פון וועמען
ארויסגעזיערט פון מויל, קען מען פרובירן
זיך שאפן א באגריף אין וואס עס גייט דארטן",
בצג, טמז, 21 IV 1969.

ארויסזינגען — טרוו — ארויסברענגען זינג
גענדיק, א' חזונושע שטיק, א' פרייד. איך האב
געגעבן א זינג ארויס... און האב איבערגע-
דרייט דעם פסוק מיט די פיס ארויף, שע,
מאטל ו, ז' 99. "עס טרעפט, אן די וועלט
זינגט ארויס א פארבארגענעם ניגון", מק,
פאמעט, ווילנע 1929, ז' 130. "מיט זינע
לידער פון אומקום איז [ה]. לייחיקן אויסן
געווען אי ארויסצוזינגען און אויסלאדן פון
זיך דאס געפיל פון שרעק פארן אונטערגאנג",
טנ, ה. לייחיק, ז' 387. "דאס איז געווען אן
אלטע הויזגרייל, זי איז שוין דא געזעסן א
סך יארן... און ארויסגעזונגען איר אייביק
ליד פון איינטאגיקייט און לאנגוועליקייט",
ה. ל. זשיטניצקי, דעם זיידנס הינדל.

אוטו — ארויסזינגן זיך דורך זינגען. "פון
אונזערע תפילות זינגט... ארויס... א דער-
פרישונג און טרייסטונג", יג, תוד ו, ז' 193.
איך בין די זומערנאכט וואס זינגט ארויס /

מיט שטערן פון דער טיפעניש פון טיכנ",
י. מאניק, אין טריט פון זיין וואנדער. א'
סעודהלע וועט עס זיין... האניקברוינער ווען
זינגט ארויס פון פאטער, יפ, נפילים, ז' 62.

ארויסזיפן — טרוו. "דער בעקיר האט אים
ביפולך ער זאל דש מעל זיפן אין מונט שיין;
דא זיפט אזילין שפילג אל דש מעל צום
פענשטר הרויז אין דען הוף הרונטער אין דען
מונט שיין הרעין", אזילין שפילג, פראג תצ"ה,
ז' 6. "מיר [דארפן] גוט דורכזיפן די פאקטן
כדי א' די קערנדלעך אמת", אפא, טמז,
1965 II 1.

מיט זיך — "ער האלט איין דעם פעס מיט
אלע כוחות. די ווערטער זיפן זיך ארויס צווישן
זינע איינגעצויגענע ליפן מיט א פהץ", פנחס
גאלדאר, דעציילונגען פון אויסטראליע, מעל-
בורן 1939.

ארויסזיפן — אוטו — "ער פלעג אזש א
שטיקל בארד אין מויל ארענאפן, ער זאל
ניט א' אדער אויסשרינען פאר צער", נט, קאר
באנעט, מאסקווע 1943. טרוו — "אונטער-
ציענדיק דעם חשבון גענוי, פלעגט ער א'
בשתיקה: מע וועט מוזן צולייגן ווידער א צוויי
גילדן!", אר, דער ווינטער יאר, גישט
ווילנדיק האב איך ארויסגעזיפן: פארביטערטע,
עלנטע מענטשן, וויס וי, וויסענבערג, ז' 16.
מיט זיך. ~זיפן, עניש. ערני.

ארויסזיין — אוטו — אראפשטינגן. פד. פלעא
האט אים דעוילאנגט די זלאטע און איז ארויס-
געזעסן [פון דער דראשקע], באש, פאר,
1966 X 21. טרוו — עפעס אויפלאזן דורך
זיין. "קום אהיים, וואס וועסט דא א זי".

ארויסזען — טרוו. 1. דערבליקן. דערזען
דורך (ניט געקוקט אויף) א פארשטעלעניש.
דערבליקן צווישן עפעס וואס מע קען ניט זען.
א' נאר די אויגן. "און אז ער שטייט אקעגן
בארג, זעט ער ארויס דעם שפיץ פארג וואס
דארט איז דער קוואל, אבער תיכף ווי... ער
וויל צוגיין צום בארג, זעט ער שוין ניט
ארויס דעם שפיץ, קאן ער שוין ניט קוקן
אויף דעם קוואל", נחב, מעשה מהו בעטלירס,
ע/א. "קומט ברידערלעך, מעסט אן מנינע
ברילן, וועט איר גוט א' יענעם", י"ל, כל בוניק,
זשיטאמיר 1876, ז' 52. "מע זעט ארויס א
שטיקל צונג ארויסקוקנדיק דורך א היפש
שפעלטל אויפן ארט פון צוויי אויסגעפולטע
ציין", ממוט, ווינטש, ז' 75. "אויפן קאפ א
בלוי זינדן טיכל, אזוירנע ארבעט... אז מע
האט געקאנט א' דעם גאנצן שליער מיט די
צעפ", שע, טעמענעוו. "אין הויז איז אומעטיק
און טריב / די פענצטער — קאלט און
טרופן: / דו קענסט דורך זיי א' אלץ, / עס
ווילט זיך דאך ניט קוקן", אר, פארשפעטיקט.

2. באמערקן אדער באמערקט ווערן. "זיין
געזונטער קארק, זיין פרצויפנים און זיין
שרעקלעכער בליק האבן ארויסגעזען טאקע נאר
ווי פון א מוראדיקן גולץ", ממוט, קליאטשע.

דיקע בלומען. קללה: אַ געשויר זאָל זיך דיר אַ אויפֿן הינטערליבב. זען, דער. זונג. עכץ. עניש.

אָרויסהדרן — אוטו — נעאַל. אָרויסקומען, באַזינן זיך אַזוי ווי אין חדר. . . . ווי ס'וואָלט בראַשית זיך אָנגעהויבן דאָ. דאָ חדרט דער תהר־וּבֵהוּ אָרויס, בעריש ווינשטיין, אַמעריקע, ז' 46.

אָרויסחזקן — אוטו. „פֿון פֿענצטערס . . . מע קוקט אויף מיר ביטער, מע חזקט אָרויס פֿון די קראַמען“, טעג, אַ בוים פֿון פּוילן, ב"א 1945, ז' 86.

אָרויסחלומען — טרוו. אָרויסקריגן אין (דורך) חלום. „אויב איך זאָל גיט קענען פֿונעם טאַגיקן לעבן מײַנס . . . גיט אַ אַ צווייטן לעבן, און אים אָנטאָן אין בלוט און פֿלייש“, הל (שג), ה. לייזיק, ז' 148.

אָרויסטאַגן — אוטו. אָנהייבן טאַגן. „אַ מאַט־העלער פֿלעק, דאָן אַ שייך, דאָן אַ ליכט, / אַ וועט פֿון דעם פֿעד־האַריזאָנט“, יחאָש, זון און נעבֿל, זי נעצט נבֿואה. „דער באַגינג, אַ קלאַרער, אַ פֿרישער, האָט זיך געווינט איבער באַרג און טאַל, אָרויסגעטאַגט פֿון די אַפֿ־גרונטן“, אַפֿאָ, שלעכטס.

אָרויסטאַמשען(ווען) — טרוו. דוּו אָרויס־טאַקן.

אָרויסטאַמשען — טרוו. אָרויסקקלען. מע דאַרף אַ די ליידיקע פֿעסלעך פֿון דער קאַמער. מיט זיך: „די אַרעמע האָט אָפּגעזיפֿצט . . . און האָט זיך קוים אָרויסגעטאַמשעט פֿון שטוב אָרויס, אָנהאַלטנדיק זיך אָן דער פֿיטרינע מיט ביידע הענט“, ווינט ו, אַ מעשה מיט אַ ציג, ׳ווינטענבערג, ז' 82.

אָרויסטאַן — טרוו. אַרכ. 1. אָרויסנעמען, באַזינטיקן. „פֿר דש שלשול, גים איין אָפּפֿל אונ־טו איין לוך דרפֿן אונ־טו די קערן הער אויש אונ־טו פֿל דש לוך פֿן דעם אָפּפֿל פֿל וואָפּש אונ־טו ברוט דען אָפּפֿל וואָל אונ־טו גיב אימש צו עשן“, כ״, ספֿר הרפֿואות, 1744 [דזקא, № 17]. „אונ־טו זיך ירמיה גינג אונטער דעם פֿאַלק אויז אונ־טו אונ־טו ליגט אין גימט אין דאש גיפֿענקיגס דען צדיקוהוט ביפֿולן אין הירויש צו טון“, שעריה, לה, 4. „דען זויאר טייג מוז מן אַרויז טון [פֿאַר פּסח] אי [=איידער] מן חלה נעמט“, עפש, דרד הישר לעולם הבא, פֿדומ, תמ״ה, סא/ב. „דען איז דען (מת) איין (ביוש) דז דער (אָרון) צו קאַרטש ווער אונ־טו עש ווידר אַרויז טון“, ש. פּראַנקפורט, ספר החיים וו, קיטן, תע״ו, יא/ב.

מיט זיך: באַפֿרענען זיך. פּטור ווערן. אַ זיך פֿון אָן אַרבעט. „וואָס מער דו טוסט זיך אָרויס פֿון די גשמיות, גיסט זיך איבער אין דעם רשות פֿון דעם צדיק, דאָס הייסט, גיסט איבער דעם צדיק דפֿן רצון“, אַפֿאָ, אין פּוילישע וועלדער, ז' 54. „מיר מוזן גישט פֿאַרענדיקן

זיי צו בעטלברויט“, לאַג, 1887, ז' 100. „ווען איינער פֿאַרדינגט צו זיין אַ חבֿר אַ הויז אין דער רעגנצייט (ווינטער), קען ער אים גיט אַ פֿון סוכות ביז פּסח, בַּא־מִצִּיעֵא, קא/ב. „זיי ווילן מיד . . . אַ פֿון דער ליטעראַטור, אַזוי ווי דער לענדלאַרד וויל מיד אַ פֿון דער דירה“, הל, דער פֿאַעט איז געוואָרן בלינד.

2. אָרויטשלאַגן, אָרויטהאַקן. אַ די ציין. אַ אַ שויב, אַ דעם קאַריק פֿון פֿלאַש. אַ דעם שונא פֿון זיין פֿאַזיע. אַ עמעצן פֿון זאָטל = אַראַפּוואַרפֿן פֿון אַ חשוּבֿער שטעל, פֿאַר זיציע. אַ די נשמה = (צווינגען) לויפֿן, אַיילן זיך אַזש ביזן פֿאַרלירן דעם אַטעם, ביזן אומקומען. קללה: אַ זאָל אים די נשמה = זאָל ער שטאַרבן. אַצינד, אַז גאַט האָט געטאָן אַ נס און ס'איז געווען פּעטש, האָט מען וועלווען אָרויסגעזעצט אָן אויג, שט, פֿון פּתרילעווקע, ז' 242.

3. צווינגען אַראַפּצושטיגן פֿון אַ פֿאַרקער־מיטל. אַ פֿון אַ שייך, באַן. „אין איין שייך וואו די (מגורשים) וואָרן איז דער (דבֿר) דרין קוקן, דאָ האט זיא דער שפֿר אָרויטשגעזעצט אויף דש לנה, אויף איין אַרט דש גיט בחאונט וואַר, שאַר, צו/ב. אַ אַ דעסאַנט.

4. אָרויסנעמען מיט כוח. אַ די טיר פֿון די פּעטליעס. „בײַם אַ דאָס פֿענצטער זעץ גיט אָרויס [2 ב] די שויבן“.

אוטו — 1. אָרויסקומען מיט אימפעט. בלוט זעצט אָרויס פֿון דער וואונד. פֿון דער ברענענדיקער שטוב זעצן אָרויס וואָלקנס רויך. פֿון באַד זעצט אָרויס אַ פֿאַרע. „כדי זיי [די פּוּתח־האַרױן] זאָלן גישט אַינעהויכן דעם עיפּוש וואָס גיט אַ זעץ אָרויס פֿונעם אָרון“, קמ, 1867, № 30. „ער צאַפֿלט און עס זעצט אים אָרויס אַ שוים, / גאַט אַבער האָלט מיט כוח אים בײַ דער צוים“, ממוס, שירה, ז' 53. „אַ שווייס האָט אים אָרויסגעזעצט איבערן גאַנצן לײַב“, זש, טמ, 1963 X 13.

2. אָרויסרייסן זיך. אַ מיט אַ געלעכטער. „אַלץ וואָס האָט במשך פֿון יאָרן געדריקט און געשטיקט האָט מיטאַמאַל אָרויסגעזעצט אין בלוטיקע טרערן“. „עס זעצט דענסטמאַל פֿון מיר אָרויס מיט אימפעט, ווי פֿון אַ פֿלעך־שפּענענדיקן באַרג, אַלצדינג וואָס מיר האָט זיך אָנגעקליבן אויפֿן האַרצין“, ממוס, קליאַטשע, ז' 36. „די געוויינען האָבן פֿון אים אָרויס־געזעצט, ווי שטאַרקע משקה פֿון אַ פּלוצלונג־אויפֿגעקאַרקטער פֿלאַש“, בערג, באַט דניעפּער ו, ׳עמעס, ז' 54.

3. אָרויטשטאַרצן. „אויף איר פנים איז שרעקלעך געווען צו קוקן, אירע רויטע אָנגע־לאַפֿענע אויגן האָבן אָרויסגעזעצט אַזוי ווי זיי וואָלטן אָרויסגעפֿאַלן“, אַש, תהילים:יד.

מיט זיך — אַ זיך פֿון שייך. „שבת מנחה־צייט זעצן זיך ביידע שכנות אָרויס אויף די שוועלן פֿון זייערע הייזקעס“, חג, טמ, 1966 ווא 9. אויך: אָרויטשפֿאַרצן. פֿון די גרינע קנאַספֿן האָבן זיך אָרויסגעזעצט בונטע שמעקע־

119. „און ברײַנע, אַזוי ווי מע האָט זי גישט אָרויסגעזען בײַם לעבן, האָט מען זי קוים אָנגעזען אויף דער מיטה, פּראַ, ׳מענדל ברי־נעס“.

3. פֿאַרשטיין. אָרויסדינגען. באַנעמען. מע זעט שוין אָרויס דעם סוף. אַ דעם פֿו גל = פֿאַרשטיין וואָסער (שלעכטער) טיפּ דאָס איז. „איך האָב גענוג . . . צייט געהאַט אָרויס־צוזען ווי עס איז נויטיק זיך אַפֿילו ביז דעם העמד אויסצוברענגען אַבי אַ נגיד זאָל מען זיין“, קמ, 1867, № 44. „עסן אַ גוטן מיטאַג [ערב־יו־כיפור]. . . גיין אין מקוה, מאַכן צוויי ליכט . . . כלעבן גיט קיין גאַרישע מנה־גים — מע זעט אָרויס מיטן שכל, אַז אַזוינע גוטע מעשים זענען טאַקע מכפר אויף שרר און רמאות“, יוד־פֿאַר פּסח, וואַרשע, 1881, ז' 51. „דער אַרענדאַר האָט אָנגעקוקט סענדער־לען — און האָט פֿון גאַנצן הילוך אָרויסגעזען, אַז דאָס איז עפעס גיט גלאַט אַזא פֿאַרשוין ווי אַנדערע“, ממוס, מסעות, ז' 46. — אַפֿנים, ווי איך זע אָרויס האָט דאָ בײַ איך אָרם־הראשון נאָך קיינמאַל שבת גיט געהאַלטן?“, שט, בלאַזענדע שטערן ו, וואַרשע 1922, ז' 21.

4. דערפֿילן, דערשפּירן. אָנשטויסן זיך. „וויפֿל איך האָב מיט אים אַינגעטענהט / האָב איך דאָס פֿאַלשקייט פֿון אים אָרויסגעזען“, זל. „איך זאָג דיר, אַז איך זע אָרויס בחוש אַז מיר האָבן גרויסע זכות־אַבֿות“, [ש. בערנשטיין] שלשום בר יענטע, ר' יאַכצע זל גאה, קעשע־נעו 1884, ז' 27. „קומענדיק אהיים האָט מען שוין אָרויסגעזען אין דיר אַז דו ביסט צע־טראָגן“, ממוס, קליאַטשע, ז' 45. „נאָר אין די אויגן האָט מען אָרויסגעזען, אַז ער האָט זי ליב“, שט, מעשיות פֿאַר איד־קינדער ו, ז' 161.

5. אוטו. אַרכ. אָרויסקוקן. „איזט עש טאג גיוואַרין, איזט זיא ווידר אַן פֿענשטיר גישטאַג־דין אונ־טו אויף דער גאַס אַרויז גיזעהין“, גה, ז' 238.

מיט זיך — ער ער זיך קוים אָרויס לעבן איר. גיט וואָס דעם פנים די שיינקייט זאָל זיך גיט אַ. „די ווענט . . . אויסגעשטירט מיט שוואַרצע בלאַטע און אויף אייניקע ערטער אָפּגעשלאָגן, דאָס זאַמד זעט זיך אָרויס“, קמ, 1867, № 44. „פֿיכטע זומפיקע ערטער טריקנט ער אויס / און די ערד מיט תבֿואה זעט זיך דאַרט אָרויס“, ממוס, שירה, ז' 27. „באַדאַרף נאָר ישראל זיין אייבערשטע שמוציקע קאַפֿאַטע אַראַפּוואַרפֿן, וועלן זיך אַ די בגדי־מלכות וואָס ער דער אויסדערוויילטער פֿון גאַט, טראַגט אונטער זיין קלייד“, אַש, תהילים:יד.

אָונג. עכץ. עניש.

אָרויסזעצן — טרוו. 1. אָרויסוואַרפֿן. אָרויס־טרײַבן. אַ פֿון דער דירה פֿאַר גיט צאַלן דירה־געלט. דער פּריץ האָט געהאַט בדעה אָרויס־צוזעצן דעם פּאַכטער. אַ פֿון פּאַסטן (פֿון דער פֿאַרוואַלטונג) מיט אַ טראַסק. אַ יידן פֿון די גרענעץ־שטעט. „ער זעצט אָרויס אַלטע בעלי־מחיות, אַלטע בעלי־אֶכְסוּוּת און ברענגט

די עובדא, אָבער מיר קאָנען זיך נישט א' פֿון דעם חוב צו טאָן, לע, טומ, 1864 XI 18.

2. אַרכ. אַרויסגיין. אַרויסקומען. דען בני זולטי זיך אויז דען סחור' האַנדל אַרויז טון, דען עש וואַר זען כליין, גה, ז' 220. „אוי, דא זיא אירם לייב גיפונדן: אוי, אַלו זיא נון גיבאַר, טעט זיך איין האַנד הרויז [פֿון טראַכט], דא נאָם דיא היבאַם אוי, באַנד איין רוטיין פֿאַדים דרום, י. בליץ, בראשית, לה, 37-38.

אַרויסטאַנען — טרוו & אוטוו. „די דערציילונג ... האָט אַן עלעגישן מוסר-השכל, וואָס ווערט נישט באַטאַנט, נאָר טאַנט אַרויס פֿון דעם דערציילטן, צייט, טומ, 1961 XI 10.

אַרויסטאַנען — אוטוו. 1. טאַנצנדיק אַרויס-קומען. אַרויסשפּרינגען טאַנצנדיק. „דער קליינער זשוואַרער בחור האָט אַרויסגעטאַנצט פֿון זינע הענט, מ. י. שטילבוטסקי, אין דער וועלט אַרבי, ז' 285. „אוי רבּוּח, דאַרף מען א' פֿון אייגענעם פֿלייש און געבייזן, יפ, די לעגענדע נח גריי, ז' 1960, ז' 9.

2. זיך (מיטאַמאַל) באַזינן אויף דער אייבער-פֿלאַך. „פֿון דער קעלט האָבן אויף די פֿיס אַרויסגעטאַנצט פֿראַסטביילן“.

3. דערווייטערן זיך. אַפּוויכען. „מיר האָבן צו ווייט אַרויסגעטאַנצט פֿון אונדזער עלטערנס גלויבן און לעבן שטייגער, הרב א. העפּטער-מאָ, פֿאַר, 1972 X 15.

מיט זיך. ~ טאַנצן, דער. עכץ. עניש.

אַרויסטאַפֿן — טרוו. „און מניחוביה טאַפּט ער אַרויס פֿון דער בוזעמקעשענע אַ ברייח, ממוס, שלמה, ז' 47. אויך פֿיג: באַמערקן. „די ערשטע קנייטשן האָבן זיך נאָך אויסבאַהאַלטן, אָבער אַ געניט אויג האָט זיי שוין געקענט א'“ מ. שטרינגער, אינזלטן אויף דער ערד, ז' 17. עניש.

אַרויסטאַרטישן — אַדי. נעאַל. וואָס שטעקט אַרויס; וואָס זעט זיך ציטלעך אַרויס, בולט; אויסגעבויכט, אויסגעפּוקלט, קאַנוועקס. א' פֿאַרגרעסער גלאַז. אַן א' נגידיש בייכל. יקייט.

אַרויסטאַרטישען, טאַרטישען — אוטוו. די ביינער אויפֿן פנים טאַרטישען אַרויס. א' ווי קרומע פֿינגער. א' ווי שטרוי פֿון אַ לעכערדיקן זאַק. „דאַס[!] האָר פֿון באַרד זענען שטעכעדיק און טאַרטישען אַרויס ווי קליינע שפּיזלעך,“ יו' 1889, 20 №, ביילאַגע. „איים דאַכט זיך, אַז עס טאַרטישעט אַרויס פֿון אונטערן קאַפּע“ ליוש [די אַרעמקייט], אַר, דער גבירישער אַרעמאָ.

אַרויסטויכן — אוטוו. „ער האָט זיך געריכט, אַז באַלד וועלן א' פֿון ים די באַשעפֿענישן, וואָס זיינען האַלב-מענטש און האַלב-פֿיש“,

באַט, פֿאַר, 1967 V 22. פֿיג: „בליצן האָבן אַרויסגעטויכט פֿון דער פֿינצטערניש“, אָפּאַ, די טענצערין, ז' 24.

טרוו. אַרויפֿברענגען דורך טויכן. „עס איז שווער אַזן זכרון אַרויסצוטייכן זען נאַמען“, מ. דלזוווסקי, פֿאַר, 1963 V 19.

אַרויסטוינען — אוטוו. „פֿון יעדער שטיינדל טויט אַרויס דאַס שטומע האַרץ“, יוּוּאַש, אין געוועב וו.

אַרויסטויטשן — טרוו. „נאַכוואָס זשע האָט יעקב אַבינו באַדאַרפֿט דעם רבּוּנר-של-עולם אַזוי בפֿירוש א' אַז ברויט זאַל ער אים געבן יצו עסן, פֿון קליידונג אַצוקליידן“, פֿאַר שִׁבְחֵי רמ"ג, לעמבערג, יאַרז, ז' 38. „וואַרעם פּונקט ווי אַט יענע אַלע דינים, האָבן זיי ניט געקענט פֿון דער תורה ניט א', אַט אַזוי האָבן זיי אויך ניט געקענט פֿון דער תורה אַט אַזאַ דין יא א'“, ש. צ. זעצער, וויכטיקע גרונד פּרינציפּן... „ני 1934, ז' 102. „ווייטט נישט אַז איך מיין הינדען? דאַרף מען אים ערשט א', דעם שוטה“, עט, סערוקעלע, ווילנע 1925, ז' 296. מיט זיך. ~ טויטשן, דער. ונג. עכץ. עניש.

אַרויסטויילן — טרוו. „ווייל דער אויבערשטער, אונדזער גאַט דער ליבער, זיצט אויבן און טיילט אַרויס דאַס באַדערפֿעניש אויף דער ערד אונטן צו אַלע באַשעפֿעניש, ממוס, שירה, ז' 50. „קומט צום עסן, דאַרף מען טיילן, אַלעמען א' דאַס שטיקל ברויט ווי לעקער“, ש. אַלטינג פּתריעווקע, ז' 168.

מיט זיך: „דער קאַנאַריק האָט זיך אַרויס געטיילט מיטן גילדערנעם פֿעפֿיאַל“, מק, מונוע דער פֿייגל-הענדלער. „דאַס יידישע לעבן אין שטעטל וואָס טיילט זיך בולט אַרויס פֿונעם אַנגעזאַמלטן מאַטעריאַל“, יפ, יב, זלאַטשעוו, ת"א, 1970-71.

~ טיילן, דער. ונג. עכץ. עניש.

אַרויסטוימנען — טרוו. אַרויסשלידערן, אַרויסוואַרפֿן. „ביז די מאַשין איז אַרעין אין אַ פֿאַסע, אַרויסגעטלומעט דעם מענטשן וואָס האָט געקירעוועט סירעדל“, נאָד. עכץ. עניש.

אַרויסטעלעבעמען — טרוו. אַרויסשלידערן, אַרויסוואַרפֿן. „ער [זרחין] וועט נישט דערלאָזן, אַז מע זאַל אַיך פֿאַר די קאַלנערס נעמען און ווי שיכורע גוים א'“, מלה, די גאַלדענע פּאַווע, ז' 237.

אַרויסטעלעפֿע(ט)שען — טרוו. פֿפּ: ~ טעלעפֿען. אַרויסשטעקן (וועגן צונג). „איך האָב מיך אויסגעצויגן אויף דער ערד, אויסגעגלאַצט די אויגן, אַרויסגעטעלשעפֿעט די צונג, אויסגעשערעט די ציין ווי איינער רעדט: רבי, העלפֿט!“, אבג, גלגול, וואַרשע תרנ"ו, ז' 37. „דראַפּעט זיך אַרויף אויף דעם באַלעמער א'... קורץ און גראַב יידל... פֿאַר-מאַכט די אויגן, טעלעפֿעט אַרויס אַ צונג ווי אַ

בופֿלאַקס און קוויטשעט מיט אַ מיחה-משונה-קול, קמ, 1868, № 15. „אַ צונג האַב איך אַרויסטעלעפֿעט ווי דער... שוחט אַן ער פּרוּוט דעם חלף“, יל, דאַט פּוילישע יונגעל, לעמבערג 1885, ז' 16. „בפֿ שפֿוך חמתך איז רב לייבושול געלעגן שוין ווי אַ געקוילעט קאַלב: / דעם קאַפּ פֿאַרוואַרפֿן אויף אַ זעט, די צונג אַרויס געטעלעפֿעטשעט העכער האַלב“, הר, לייט, ז'י גנבה.

אַרויסטעמען — טרוו. נעאַל. אַרויספֿילן אַדער אַרויסברענגען דעם טעם. א' אויך אַ ביטל זויערקייט פֿון געקעכטס. פֿיג: „האַסט פֿון זען געדאַנק געמיט אַרויסגעטעמט אַ רבי עקיבֿא“, אפּאַ, שְׂקִיעָה.

אַרויסטעמען — טרוו. „ווי אַרויסגעטעמעט פֿון דער ווינטערדיקער לופֿט שטייען בולט די שטיבער אויפֿן שניי, מק, זעלמענאַנער וו, מינסק 1935, ז' 12.

אַרויסטראַגן — טרוו. 1. טראַגן פֿון אינעווייניק אויף דרויסן. א' פֿון הויז אַ בענקל. א' דעם אַרעמאַן אַפּצוסען. „ווען מע טראַגט ביינאַכט אַרויס דאַס מיסט, נעמט מען צו דעם שלאַף ביי די קינדער“, פּוול [מע שיט דאַך אויס דאַס מיסט און מע קען אַרויפֿשיטן אויף נישט גוטע, רעכענען זיי זיך אַפּ און נעמען צו דעם שלאַף ביי די קינדער]. „מע קען אים א' [און ער וועט זיך נישט אויפֿכאַפֿן, אַזוי האַרט שלאַפֿט ער], פּוול. קללה: א' זאַל מען אים [א טויטן]. „דער לעטשטי ר' האַלף גיט [גיט] אים אַלי יום אין זען גיוועלב טראַגט אים אַרויש וואַש ער זיכט אוי, וואַש ער נישט זיכט, גה, ז' 218. „אין איינס הויז זאַל מאַן עז [דעם קרבֿן-פּסח] עסין, מאַן זאַל ניקש פֿון זענעם פֿלייש פֿום הויז הירויז טראַגין“, בליץ, שמוח, יב, 46. „אַלו מן דען מענטשן אויז זען הויז אַרויז טראַגט [אַ בר-מינין] גין די מלאכים פֿון צדקה פֿאַר אַן אוי, רופֿן אויז מאַכט פּלאַץ פֿאַר דעם דער דא האָט צדקה געבן“, עפּש, דרך הישר לעולם הבא, פּדמ תמ"ה, ג/א. „אודר דאַש ער וועלט עפּיס דרינג הרויש טראַגן, אודר דאַש ער וועלט עפּיס הניין טראַגן, דא איז ער מחויב זיך דרינען [אין שול] נידר צו זעצין“, לטו, כ/א. „בפּ יידן איז שוין פֿאַר פּסה, די ציט פֿון עפֿענען טיר און טויער, א' אויף דער גאַס טיש און בענק... כשרן אַלצדינג אויף פּסח“, ממוס, שלמה, ז' 118.

2. דזוו בו, נאָר פֿיג. א' אַ מיינונג, אַן איינדרוק וועגן אַ מענטשן. „פֿון איטלעכן הויז טראַגט מען עפּעס אַרויס“, שו [א] מע ווערט באַוויקט, מע לערנט זיך עפּעס אַפּ; ב) — [ב] „און וואָס ער האָט פֿון תּנך אַרויסגעטראַגן, דאַס האָט ער אונדז אונטערגעטראַגן: אַן אייגנ-אַרטיקן סינטעז“, שו, ווענען יודישע שרביבער וו, ז' 29.

3. אַריבערפֿירן, אַריבערטראַגן. א' די דע-באַטע פֿון איין פֿאַרום אויף אַ צווייטן. „מע טאַר נישט א' [אום שבת] פֿון איין רשות אין אַנדערן אַפֿילו קיין לעפּעדיקע זאַכן, צום ביי

טער); „אָפּגעשמיסן און פֿון באַד אַרויסגע-
טריבן (און אין גאַס אַרויסגעוואַרפֿן)“; „פֿילע
(פֿאַרשטונקענע) פֿיש געגעסן, שמיץ געקראַנן
און פֿון שטאַט אַרויסגעטריבן“; „אַן עבֿירה אַ
שלעכטן מאַן (אַ שלעכטע ווייב, אַ גנבֿ, אַ הונט)
אַרויסצוטריבן“ [מיינט: ס׳איז אַזאַ שלעכטער
וועטער]; „גייט אַרום אַ געפּוצטע טאַק און
טויג נישט אַפֿילו אַ קאַץ אויס דעם אויוון
אַרויסצוטריבן (דעם עק צו פֿאַרבינדן)“; „טויג
נישט אַ הונט אויס דער גרוב אַרויסצוטריבן“.
1701. װאָס איז דער אונטערשייד פֿון אַ ציג
צו אַ ייד? — אַ ציג טרייבט מען פֿרײַער אַרויס
און דערנאָך מעלקט מען זי; אַ יידן מעלקט
מען פֿרײַער אויס און דערנאָך טרייבט מען
אים אַרויס“ 1702.

„טרייבן אַרויס די יונגען / און קויף לעבער
מיט לונגען, / — נאָר קיין געלט איז אַלץ
נישטאַ“; 1703. „אַ נאַר טרייבט מען פֿון באַד
אַרויס“; „אַ רעגן טרייבט אַרפֿן אין שטוב און
אַ ביינע ווייב טרייבט אַרויס פֿון שטוב“; „אַ
קהלשער באַק לאַזט זיך פֿון גאַרטן נישט אַ“;
„אַ האָן וואָס קריינעט נישט — טרייבן אַרויס
אַרער שעכט אָפֿ“; 1704. „אַ גאַנז וואָס הערט די
גמילה זאָל מען אַ פֿון דער קהילה“; 1705. „אַ
968 [שפּאַסיק: מע דאַרף די גאַנז שעכטן
צו פּוּרן]. „אַיר מעניר ציהט הין, אונז דינט
גאַט, ... מאַן טרייב זיאַ הירווי פֿון פּרעה“;
1706. „אַ בליי, שמוּת, י 11. „טרייבן אַרויס דעם
בלאַזן, וועט אַרויסגיין די קריג“, מס, משלי,
תּקע״ד, כּב״10. „אונז עז וואַר אַלו זיאַ קאַמין
זואַ גינג אַרויז שכם מיט זיבן מאַני אונז
טרייבט זיאַ אַרויז“, ר׳ יעקבֿ ב׳ מתתיהו הלוי,
תּס וישר, הענא, תּע״ח. „די יונגאַטשעס
זענען דאָך ווערט מע זאָל זיין אין חרם אַרייַן
לייגן דאָך מיט אַ פּוּק פֿון שטעטל אַ“;
1707. „אַ פּוּק, גרונעלע די רעבעצין, ווילנע 1874, ז׳ 20.
„טרייבט אים אַרויס פֿון שול, קלאַפּט אים אָן
די זעטן ... האָט געזענעט פֿון יעדער הינקל“,
שמ׳ר, אַ טויטער בעלום הזה, ווילנע 1876.
„עס האָט אַ פּנים טאַקע נאָר ווי עפעס אַ
שלעפּער, אַ בעטלער רעכנט און פֿאַרשרייבט
די צאָל הכּוּזען פֿון וועלכע מע האָט אים אַרויס-
געטריבן“, ממוט, בהמות, ז׳ 14.

2. אַרויסשיקן, דעפּאָרטירן. אַ יידן פֿון אַ
שטאַט (גובערניע, ענגענט, לאַנד), אַ די יידן פֿון
געטאָ און זיי ברענגען אין אַן אויסראַט-
לאַגער. „דער קייזער האָט ביי זיך זייער פּעסט
באַשלאַסן אַרויסצוטרייבן אַלע יידן פֿון בעמען-
לאַנד“, אמד, דער גואל, ווילנע 1866.

3. אויסשליסן (פֿון כלל, פֿון אַ גרופּע,
אַרגאַניזאַציע אע). אַ פֿון פּאַרטיי. אַ פֿון דער
וואַרן פֿון דער השּׂפּלה-באַוועגונג. ווען די אַר-
מיקע האָבן זיך דערפֿון דערוואוסט, האָט מען
אים אָנגעהויבן רודפֿן און אַרויסגעטרייבן פֿון
בית-המדּרשׁ, ע. אורי, זוהייל (נאַוואַגראַד-
וואַלינסק), תּאָ תּשכ״ב, ז׳ 107.

4. אַרויסוואַרפֿן פֿון דער אַרבעט. אָפּזאָגן פֿון
אַ שטעל. אַ אַ שלעכטן אַרבעטער. אַ סימבאָליאַט

„מיין כּוונה מיטן דערציילן אַט די מעשֿה איז
עס זאָל זיך אַ אָן ענין פּנימ׳י, לדבֿ, נ׳י 1957,
ז׳ 9.

~ טראַג, דער. זונג. עכין — טפּעצ.
בײַ אַ גויאישער לוויה. עניש. ער (יין,
קע). „אַן אַנגיייער איז אַן אויסברענגער,
אַן אַנגיייערקע איז אַן אַקע“, שו. ערײַ.

אַרויסטראַנספּאָרטירן — טרו. „עס איז
שרעקלעך געווען צו זען ווי הונדערטער פֿאַר-
מיליעס ... קראַנקע און קאַליקעס האָט מען
אין קייטן געקאַוועט, אַרויסטראַנספּאָרטירט ...
איבער דער גרענעץ“, קמ, 1867, № 25. זונג.

אַרויסטראַפֿן — טרו. אַרויסגיין אַ פֿליסי-
קייט טראַפּנוויז. אַ עטלעכע טראַפּנס אין אַ
גלאַז וואַסער. „ווען איינער האָט דא אַיין פֿאַס
האַט אַיין קליין לעכליץ דאז דער גוט ווען
אינציג ווען אַרויז טראַפּט ווען מן דאַש קליין
לעכליץ נישט צו מאַכט, אַזו קאן דאז גאַנץ פֿאַס
פֿול ווען כּליה ווערײַ, טפּש, דר׳ הישר לעולם
הבא, פּדפּת תּמ״ה, עא/ב. מיט ז׳ יך.

אַרויסטרויערן — אַוטו & טרו. בולט
אויסדריקן טרויער. „עס האָט אַרויסגעטרויערט
דער באַגער צו באַרעכטיקן דעם מענטשנס
יסורים און צו געפֿינען אַ זין אין זיי“, שב׳ ו,
ז׳ 265. „... — וועל סע פֿאַרן פֿון אַמעריקע
אנוי פֿיל טאַוואַיישטעס, — האָט זאַוועלע
אַרויסגעטרויערט מיט אַ סאַפּראַן, נישט הערנדיק
וואָס נייטן רעדט“, פּמ, איינט אָף איינט, ז׳ 177.
אויך מיט ז׳ יך. זונג.

אַרויסטרוייערן — טרו. „שמוט זיך אַ
יך — ווערט עס תּיכּף אַרויסגעטרוייערט,
שרייבט מען דערפֿון אויף אַלע גאַסן“, קאַר וו,
נ׳י 1940, ז׳ 212.

אַרויסטרייט — דער. 1. אַקט אַדער רעזול-
טאַט פֿון אַרויסטרעטן. „כאַטש רעליגיע איז אַ
פּריואַטער ענין, איז אַבער אַ שמו אַן אַפּענער
אַ פֿון יידישן כלל“, טמח, 1961 X 27.

2. אַרויסמאַרש. מיליטערישע אַפּעראַציע. „די
פּאַליטישע פּאַרטייען האָבן אָנגעהויבן אונטער-
האַנדלען וועגן אַ געמיינזאַמען באַוואַפֿנטן אַ
אין פֿאַל פֿון עפעס אַן אַקציע“ מצד דעם
אַקופּאַנט, רעד׳ דר׳ ר. מאַהלער, טשענסטאַ
כּאווער יזד, נ׳י 1947, ז׳ 192.

3. אַרויסקום פֿאַר דער עפֿנטלעכקייט. אויפֿ-
טריט אויף דער בינע. דער ערשטער אַ פֿון
נייעם כאַר. „דאָס איז געווען דער רעזשיסער ...
וואָס גיט אַכטונג אויפֿן אַ פֿון די אַרטיסטן“,
שע, בלאַנענדע שטערן וו, וואַרשע 1922, ז׳
336.

אַרויסטרייבן — טרו. 1. צווינגען עמעצן
אַרויסגיין, אַרויסלויפֿן. הייסן גיין. אַרויסגיין.
פֿאַרטרייבן. אַ צו אַלדי שוואַרצע יאַר. אַ פֿון
שטוב. אַ מיט אַ בעזעם, אַ וואַלגערהאַלץ.

2. אַ ווי אַ הונט, ווי אַ כלבֿ, ווי אַ צויג, ווי
אַ חזיר. „טרייבן אים אַרויס דורך דער טיר —
קריכט ער אַרפֿן דורכן קווימען (דורכן פֿענצ-
ר)“

שפּיל בהמות, חיות, עופֿות, אויסער דעם איסור
מוקצה וואָס איז דאָ ביי דעם, טסי ו, ז׳ 84.
„די ... רעגירונג [האַט] ... אַרויסגעטראַגן דעם
קלאַסנאַמף [פֿון די פֿאַבריקן] אויפֿן גאַס“,
שטערן, מינסק 1932, № 87.

4. אַרויסגעבען. באַגעבען. „וואָס עס איז
קלענער פֿון אַ מווי, מעג מען עס טראַגן אַרויס
(צו הויז)“, שו. „אוי ווי! לאַמיר שטאַרק
קלאַגן / מיט זייער אַ גרויס געווייז; / ער
פֿלעגט אַרויסצוטראַגן, / אַצינד טראַגט מען אים
אַליין“, עט, ליזער, 1925, ז׳ 279. אַ ביי אַ
העמר; אַ די שטוב; אַ סינזיסל פֿון אויג =
צוגעגעבן אַלץ, נישט איבערלאַזנדיק קיין זאַך.
„זי וועט זיך אַ דאָס וויסל פֿון די אויגן —
אויסרוק צו באַצייכענען אַ דינסט וואָס איז
אַ גרויסע גנבֿטע.“

5. אַרויסטרייבן, אַרויסאַגן, אַוועקפֿירן איר
בערגוואַלד. אַ אויף דריי שפּענדלעך. „חתך
כלה ציטערן צו שטעלן די אונטער די פֿיר
פֿלעקער, טאַמער וועט מען זיך אַ פֿון אונטער
דער הופּה ... ווי די זאַסטאַנטע כּלה האָט אַפֿ-
געפֿלאַגירט פֿאַר אירע עלטערן“, יזא׳, 1887,
№ 17.

6. פֿאַרמולירן. באַשליסן. באַשטימען. אַ אַ
פּסק, אַן אורטייל, אַ באַשלוס, אַ החלטה. אַ אַ
רעזאָלוציע. „דיא צאל פֿון (כלי קודש) דיא ער
האַט ציטערט טראַגט ער הייד הרויש אונז
וועשט הענד אונז פֿיס“, מחזור ר׳ה וי׳כ,
הומבורג 1721, קצד/ב. „ביידע [דינער] האָבן
באַשלאַסן פֿאַרצוברענגען זייער סכּסוך פֿאַר
דוד המלך, וועלכער זאָל אַ אַ משפּט, מנורה,
וואַרשע 1930, № 1. „אַ שטורעם האָט זיך אין
די הימלען צעוויינט און דאָס בית-דין האָט
אַרויסגעטראַגן זיין פּסק-דין: כּרת׳, א. וויי-
וואַרשע, הימעל און ערד, לעמבערג 1900,
ז׳ 45. „ווען מיר זעען, אַז ער איז באַקאַנט
מיט אַלע אַלעוועלטלעכע גדולים און ווייס
אַפֿילו נישט די העלדן פֿון זיין אייגענער קולטור,
זאָלן מיר זיך נישט אַלילן אַ אים דעם אַטעסטאַט
פֿון מער מענטש“, זשיט וו, נ׳י 1912, ז׳ 146.

7. טרייבן רכילות. אויסדערציילן וואָס דאַרף
בלויבן בסוד. „ווער עס טראַגט אַרפֿן (צו מיר)
— טראַגט אויך אַרויס (פֿון מיר)“, שו. „מע
האַט געשעט זיך שטאַרק, חלילה-וחס / אַרויס-
צוטראַגן עס אַמאַל אין גאַס“, ממוט, יודל,
ז׳ 19. „די לצים האָבן שפּעטער די סודות
אַרויסגעטראַגן אין גאַס און געמאַכט דערפֿון
אַ טעמע פֿאַר וויצן און רכילות“, יזא׳טקאַוו-
סקי, יזא׳טקאַוו, קאַרטשעוו, תּאָ 1968,
ז׳ 708. „אַ דאָס מיסט פֿון (דער) שטוב =
דערציילן פֿאַר פֿרעמדע וועגן שטוב-מחלוקת,
וועגן צרות וואָס מע וויל זיי אויסבאַאַלן.“

8. (מאַטעמאַטיק) אַוועקשטעלן מחוץ די קלאַ-
מערן. אַ דעם געמיינזאַמען טיילער.

מיט ז׳ יך: „וואָס עס טראַגט זיך אַרפֿן,
טראַגט זיך אַרויס“, שו. „פֿון די רעסטאַראַנען
האַט זיך אַרויסגעטראַגן מוזיק און געלעכטער,
אויסגעמישט זיך מיטן גליך-גלאַן פֿון טראַמ-
ווייען“, פֿאַריזער צענטערפֿסט, 1958, № 21.

וואס מע דארף אים נאָר אַי. „די אַנטיסעמיטישע זירעקציע האָט אַרויסגעטריבן אַלע ייִדישע אַנ־געשטעלטע.“ אַ רב, אַז קהל וויל אים נישט אַי אין ער קיין רב־נישט; אַז מע טרעבט אים אַרויס — איז ער קיין מענטש נישט, ר' ישראל סאַלאַנטער. „פשוט דער פּרנס־חודש האָט גע־רופֿן די רעדלפֿירער, די פּני־העיר און פֿאַר־געלייגט באַשטראַפֿן דעם רב־אמאָל האָט מען געפּסקנט אַז מע זאָל אים אַי, און מע האָט אים אַרויסגעטריבן, יק.“

5. אַפּרייניקן. אַרויסרייניקן. אַ מיטל אַרויס־צוטרייבן טאַראַקאַנעס. אַי דעם (דאָס) אָרט ביי אַ קימפּעטאַרין. [ווען עשׂן] צו פֿיל איז [אין מאַן] זאָ פֿר ברענט עש מיט גיוואַלט אונט־ווערד אייטל קאַלין דש מוש מן דר נאָך מיט גראַשן רפֿואות הרויש טרעבן, בראַנט. פרק מ. „דיא רפֿואות מאַכן דעם בן־אָדם שוואַך אונט־טרעבן אַרויז דש בייג בלוט מיט דען גוטן, קונשט ביכל, אַמטש תּע״ח. „די רופֿאים... זאָל אַיך... איין געמעניש [געבן צו] טרינקען עס אַזל אַיך טרעבן אַרויס אַינער פֿרעסן, רבֿקה בת יוסף... איבן, אַרנת בעלי חיים, לבֿוש תּקס״ה. „דערנאָך זידט מען די גומי אין לויג כדי אַרויסצוטרייבן פֿון איר די איבעריקע רעשטלעך שוועבל, ע. אַיזוד, שײד און קאַ־לאַש, קיעוו 1928, ז' 68.“

6. מאַכן אַ סוף צו אַ צושטאַנד, כאַראַקטע־ריסטישן שטריך, אַיינגשאַפֿט. אַי פֿון שטוב דעם הונגער. אַי פֿון עמעצן עקשנות (דעם עקשן). אַי דעם יצירה־עם ביישטיין אַ נסיון. אַי אַ דיבוק, די קליפה, דעם טיחול אע. אַ דאָקטער קען אַלעס, נאָר נישט אַי דעם דלות; „אויף אַי דעם קבצן (דעם דלות) (בא־דאַרף מען ערשט זיין) אַ גידי (אַן עושר);“ „מיט אַ פֿילן שטעקן קען מען נישט אַי דעם דלות;“ „די גאַנצע וועלט איז פֿול מיט שדים, טרעב זיי כאַטש פֿון זיך אַרויס, שו״. „די רפֿואה טרעבט דאָס קינד מיט געוואַלט [פֿון מוטער־ליב] אַרויז אונט־תאָמרא איז דאָש קינד נאָך נישט אונט־גיראַגן זוא ווערט עש נישט לעבן בלעבן, קונשט ביכל, אַמטש תּע״ח. „האַבן זיך די קנעכט אַנגערופֿן, דער ייד שטעקט נאָך אין אים, מע מוז פֿון אים דעם ייד מיט אַ גוטער ביישט אַי, דאָס גיטופּעט יונגיל, לעמבערג 1884. „דו שייגער אָבער ביסט נאָך אַ שניק, האָסט נאָך ציט אַרויסצוטרייבן פֿון דיר דעם ליטוואַק און ווערן אַ מענטש, ממוט. ילגולים, ז' 8. אַי פֿון לעבן; אַי די נשמה פֿון גוף (לעב) = אומברענגען. טייטן. „... אונט־ווען גון איין מענש דר צירנט ווערט אונט־דש ער הינויז טרעבט זיין נשמה אונט־זינע לעב... (ר״ל) ווען זיך איין מענש זעלבֿר טייטט...“ יוסף, אַמטש 1661, ז' רמו. „מיר קאַנען דאָ זאָגן, אַז די נאַטור קליבט אַפּ די וואָס טויגן און לאַזט זיי לעבן און מערן זיך; די איבעריקע, וואָס טויגן נישט טרעבט זיי אַרויס פֿון לעבן, אליהו זאָוויזדאָה, די אַייביגע מלחמה, וואַרשע 1897. אַי אַ (די) קרענק, דעם הוסט אע = אויסהיילן, „מע דאַרף איר אַינגעבן אַ גוטע

פֿאַרציע אינסולין (אַ מיטל קעגן צוקערקראַנ־קייט) און אַי פֿון איר דעם צוקער [פֿיג וועגן אַן אַקטריע], מוק, טעאָטער און אידיש טעאָטער, ז' 275. „אַן אינטערעסאַנטע אַפֿ־שפּרעכעניש האָט מען געפֿונען אויף אַ גריכישן פּאַפּירס וועגן דעם ווי אַווי אַרויסצוטרייבן אַ טיחול פֿון אַ מענטשן, א. ריפּקניד, פּגעט, ווילנע 1937, № 3.“

מיט זיך. ~ טרניב, דער. ~ ונג. ע־כין. עניש. ער (יין־קע). ערני.

אָרויסטרייבערן — טרוו. 1. דזו אַרויס־טרייבן נאָר איר. „סיגעשעט, אַז מע נעמט אַ פּלומרשט גוט־אַינגעבירגערטן אומשטערלעכן און מע טרייבערט אים אַרויס פֿון זיין רואיק ווינקלע, יג, איק, 1961 xi 17.“

2. אַרויספּרעסן געלט פֿון עמעצן. אויס־שאַנטאַזשן. די זשוליקעס האָבן אַרויסגעטריי־בערט פֿון זייער קרבן ביז אַ גראַשן. אַי די קישקעס = אויסמאַטערן, אויספּניקן. „מע זאָל וואַרטן, הערן און זען און שוויגן, אַנישט וועט ער אַי די קישקעס פֿון זיי, א. ראַבאָ, אַייגענע ערד.“

אָרויסטרייסלען — טרוו. טרייסלענדיק אַרויסוואַרפֿן, אַרויסשטן, אַרויסניסן אע. אַי אַלץ פֿון די קעשענעס. אַי וואַסער פֿון עמעצן וואָס האָט זיך געטרונקען. „טרייסל נישט אַרויס קאַרן צוואַמען מיט פּסולת, שו״. „אַז אַך און וויי איז צו זיי ביידין! זיי זיצן אין אַ שיינעם וואָגן, עס קאָן די נשמה אויך אַי, שׂע, בלאַג זענדע טעטן ו, וואַרשע 1922, ז' 142.“

אויך פֿיג: אַפֿילו אַן ערד־ציערעניש טוט זיי נישט אַי פֿון זייערע פֿאַרשילטע צוגעשטאַנענע געוואוינהייטן, ה. זימאַג, טמו, 1965 viii 13. „אַן אַפּאָזיציע וואָס האָט אַרויסגעטרייסלט דעם ריכטער פֿון זיין ריכטער־פּאַסטן אינעם העכסטן געריכט אין לאַנד, י. רבֿן, פֿאַר, 1969 x 12.“

מיט זיך — „פֿון איין קעשענע־ווינקל ביי מיר האָט זיך אַרויסגעטרייסלט אַ ביכל מאַכאַקע, ל. גאַלעמבאַסקי, יב אַטוואַק, ... תּאָ 1968, ז' 1034. ~ ונג. ע־כין. עניש.

אָרויסטריפֿלען — טרוו. „אַנדערע באַקלאַגן זיך... אויף אַפּטע פּאַלוציעס, אַדער אַי פֿון זרע בעתן שטולגאַנג, פּגעט, ווילנע 1923, № 87. מיט זיך. ~ ונג.“

אָרויסטריפֿן — אוטוו. דאָס וואַסער טריפֿט אַרויס טראַפֿן נאָך טראַפֿן, אויך פֿיג: „פּונדעסט־וועגן האָבן אַרויסגעטריפֿט אַ שטילע טרייסט און טיפֿע אמונה, אַז דאָ אַ באַשאַפֿט מען אַ נייעם בראַשית, ב. רעסלער, טמו, 1971 xii 12. טרוו. „ביי די עשר מכות טריפֿט מען מיטן פּינגער אַרויס פֿון כּוס, יע, דער וואַונדער־אוצר פֿון דער יודישער שפּראַך, דאָווען, וואַרשע תּרע״ז, ז' 87. מיט זיך. ~ ונג. ע־כין. עניש.

אָרויסטרעבעווען — טרוו. רוטיצ. אַרויס־פֿאַדערן. „דער רבי האָט אים אַרויסגעטרעבע־

וועט צו זיך און האָט אים מודיע געווען, אַז נעמראָוו וויל אים נישט פֿאַר קיין שוּחט, קמ, 1866, № 1. „נאָך אַ געוויסער ציט וועט ער אַי דאָס יונגע פּאַרפֿאַלק צו זיך, זש, פּעטער זשאַמטע, ווילנע 1930, ז' 153.“

אָרויסטרעמן — אוטוו. 1. אַרויסגיין. אַרויס־מאַרשירן. אַי פֿאַרויס. אַי פֿון דער ריי. „ער וועט שוין פֿון שטאַט נישט אַי, ער זאָל וויסן — גליקלעך צו ווערן!“, שׂע, יוסילע סאַלאַווי, ז' 46. „ווען די פּויערים האָבן געמאַכט די ערשטע פּרווון צו רויבן, איז אַרויסגעטראַטן אַן אַפּטיילונג מיליטער און 25 אַנפֿאַלער זענען אַרעסטירט געוואָרן, ר. מהאַלער, 19 סאַנץ, תּאָ 1970, ז' 240. „ניט אַי מפתח בית (ביתו) = שטענדיק זיצן אין דער היים.“

2. אַריבערקלעבן זיך. „אַליש סוכות גיט אַיך, טרעט אונט־דעני וואַונג אַרויז / און וואַון אין דער סוכה גלעך אַליז ווי אין דענים הויז,“ טה וו, ה/ב.

3. זיך אויסשליסן פֿון אַ גרופּע (אַראַגני־זאַציע). אַפּוויכן. אַי פֿון פּאַרטיי. אַי פֿון גאַסט געבאַט. „דער גימנאַזיסט... איז אַרויסגעטראַטן [פֿון גימנאַזיע] נישט געענדיקט און האָט נישט געוואַלט מחלל שבת זיין,“ יזפֿאַל, 1885, № 34. „דיזער טייל [פֿון ייִדישן פֿאַלק] האָט נאָר פֿאַרלאַנגט אַרויסצוטרייבן פֿון דער אַפּגעשיידט־קייט און זיך באַהעפֿטן צו דער געבילדעטער וועלט פֿון די גריכן,“ אַלכסנדר האַראַקאָווי, די יודישע רעוואַלוציאַן, ז' 1892.

4. אַרויסקומען אויף דער אייבערפֿלאַך. שווייט טרעט אַרויס אויפֿן שטערן. רויטע פֿלעקן זענען אַרויסגעטראַטן אויף די באַקן. „ניט אַפּווישניק די טרערן וועלעך עס האָבן אים אַרויסגעטראַטן אויף די אויגן, אמד, די אידען אין וואַרשויא, ווילנע 1869. „נאָך צוויי טעג [סקאַרלאַטינע] ווערט דאָס פּנים אויפֿ־געדונצט, עס טרעטן אַרויס קליינע פֿלעקלעך,“ איבן, דער אוצר פֿון געזונט און לעבען, וואַרשע 1908, ז' 14. „איך בין מ־בולבל געוואָרן נאָך מער ווי פֿריער, טראַפּנס קאַלטן שווייס זענען מיר אַרויסגעטרעטן אויפֿן פּנים,“ ממוס, אין אַ שטורם־ציט, ז' 21.

5. אויפגיין פֿון הימלקערפּערס. „סעפּענען טירן זיך פֿונעם מזרח־זיסט / און עס טרעט אַרויס דער מאַרגנשטערן,“ ממוס, יודל, ז' 126. „די זון ברענט נאָך נישט... הייבט ערשט אַן אַי אויפֿן גרויסן הימל,“ שׂע, מעשׂיות פֿאַר אַידישע קינדער וו, ז' 186.

6. דערשיינען. בולט ווערן. אַ נאָ וואָס טרעט אַרויס ווי אַ בולבע. „אַ טרויעריק בילד, גלעך ווי עס לעבט, טרעט מיר אַרויס פֿאַר די אויגן,“ ממוס, קליאַשעט, ז' 78. „די קלאַסן־הילכום זענען אַרויסגעטראַטן און זייער גאַנצער נאַקעט־קייט,“ דער אידישער אַרבייטער, לאַנדאָן 1902, № 13. „מיטן וועקסן דערגרייכט מען, אַז דאָס געבוי פֿון האַלץ טרעט פּולט אַרויס און ווייזט זיין גאַנצע שיינקייט,“ י. מ. בערמאַן, די טיש־לער אַרבייט, פּעטערבורג 1913, ז' 38.

אימפעט, זיך אילנדיק ארויסנעמען, ארויס קריגן פון ערגעץ. ארויסריסן. א' פון די הענט. א' פלייש פון קעסל. א' פון קעשענע א שנופי טיכל (נאזטיכל). א' דעם רעוואלוער און אויס- שיסן. א' דעם טשאַלט פון אויוון. א' בנים מערדער די האַק, בנים קלעזמער דעם סמיטישק, בנים שריבער די פען. א' ווי אַ שלאַנג. "מיט פֿרעמדע הענט איז נאָר גוט (באַקוועם) הייסע קאַשטאַנעס (האַלעוועשקעס) פֿון פֿיער אַרויס צוכאַפֿן", שווי. זענען געקומען דריי מלאכי- חבלה און האָבן דעם רבי פֿון דעם ברענענדיקן פֿיער אַרויסגעכאַפט און האָבן אים אַרבינגע- וואָרפֿן אין אַ גרוב וועלכע הייסט 'בור הקרח', ריב, די פֿקדו וועלט וו. וואָרשע תרס"ב, ז' 51.

פֿון אַ שרפֿה, וואָס מע כאַפט אַרויס איז גליבן ווי געפֿונען, אַלצ, תּוּכַחַת חיים, ווילנע 1865, ז' 56. פֿלוצעם, אין דער הייסער מינוט טאַקע, כאַפט אַזויק פֿונעם העליש פֿיער אַרויס מיט צוואַנגן אַ גילנען שטיק אַפֿינן, ממוס, שלמה, ז' 76. א' פֿון ב ע ט = אַרעסטירן. א' די פֿיש פֿאַר דער נעץ (= א) פֿרווון עפעס אויסניצן פֿאַר דער צייט; (ב) ניט האָבן קיין געדולד; מאַכן פֿריצטישקע אויספֿירן. א' (ווי אַ הייסע בולבע = א) פֿיג. זיך אַפֿבריען אָן (איין) עפעס; (ב) אומבאַטראַכט נעמען אויף זיך עפעס וואָס פֿירט צו שוועריקייטן.

2. איבערגוואַלד אָדער מיט אימפעט צונעמען עפעס. צוכאַפֿן. באַרבינן. א' אַ ביטל און אַנט- לויפֿן. אַז זיי קומען צום בימדין און נאָר איינער האַלט די קלייד און דער אַנדערער גייט נאָך און שריבט איד האָב די קלייד געפֿונען און יענער האָט ביי מיר די קלייד אַרויס- געכאַפט, דאָ איז ניט דער דין ער זאָל זיך מיט יענעם טיילן, שהחם, וואָרשע 1865, א/ב. איר דאַרפֿט... געדענקען, אַז א' די קראַנקייט קען מען ניט, און דעריבער זאָלט איר... ניט אַרומ- לויפֿן פֿון איין דאָקטער צום צווייטן, פֿנעט, ווילנע 1928, № 24. "דבורה כאַפט אַרויס די האַנט: די פֿינגער טיף איינגעקראַכט און ברויך און בלאַ פֿאַרלאָפֿן, ווינט. אַ שלעכטע פֿרוי, קלוטורליגע, וואָרשע 1930, ז' 181. א' דעם ביסן פֿון מויל = פֿאַרקאָקורירן ביז בדלות שטעלן, ניט געבן די מעגלעכקייט צו פֿאַרדיינען.

3. אַפֿקריגן אויף צוריק, אַפֿראַטעווען עפעס פֿון עמעצן. "סילעטג אויסזען ווי אַ חֲבֵרָה הינט האָבן עפעס צוגעכאַפט, און מענטשן ווילן ביי זיי צוריק א' פֿון די מילער", א. בערגמאַן, דאָס פֿוילישע שטעטל, וואָרשע 1926, ז' 98. "ווי דענקט ער: ס'איז מעגלעך די פֿינגר הונדערט רובל אַרויסצוכאַפֿן", בערג, אַרום וואָקזאַל, 'וואַסטאַק', ז' 80.

4. אַריבערכאַפֿן. נישט געבן די מעגלעכקייט עפעס צו קריגן, טאָן, זאָגן אדגל. אַרבינגאַפֿן. א' עמעצן די מצאיה פֿון אונטערן נאָז (פֿון די הענט). א' ביי אַ צווייטן אָן אורח. א' אַ שאַרפֿן פֿרוין. "דעם רבי אַליין האָט מען אין העג אַרויסגעכאַפט און אַפֿגעראַמט אין אַן אונטערשטיבל אַרבינן", [תיים מאַלאַנאַ], 'גדולת רי וואָלף... [9]. "כאַפט אַרויס ביי אַ

אַרבעטן איבער די כּוּחַת. אַ נאָר יאָגט נאָר דעם דוך אויס זיך אַרויס פֿון כּעס", מס. משל, תקע"ד, כט, 11.

2. אַרכ. אַרויסבלאָזן, אַרויסטראַגן. "צו פֿר גליבן אַז וויא שפּרייאַר אַז דער ווינט יאָגט אַרויז אויז דען שניאיר", בע, לט/ב.

אונטו. אַרויסלויפֿן מיט גרויס אימפעט. אַרויסאלין. א' אין סאַמע באַגינען און קומען אַ טויטמידער בינאַכט.

מיט זיך: א' זיך פֿון די כּוּחַת = אַרבעטן גיך און אַ סך, איבער די כּוּחַת. ~ יאָג, דער. "ונג. עכץ. ענייש.

ארויסאָווען זיך — אונטו. באַוויזן זיך. אַז דער פֿרילינג קומט אָן, יאָווען זיך אַרויס די קרעמער פֿון אונטער די טישלעך און יעדער סוחר שטייט זיך נעבן דער טיר, עליכס שלום, דיא צוויי גילדער, באַרדיטשעו 1890, ז' 59. ענייש.

ארויסאַמערן — אונטו & טרוו. אַרויס- פֿלאַצן מיט אַ (ביטער) געוויין. א' מיט ביטערע טרערן. א' דאָס ביטערע האַרץ. "פֿון זיינע רייד האָט אַרויסגעיאַמערט דער יודישער צער פֿון דורות", ש. י. האַרענדאָרף, טעאַטער- קאַראַוואַנטע, לאַנדאָן 1955. "די אַרעמקייט וואָס האָט געיאַמערט, / פֿון זיין יעדן זוף אַרויס- געיאַמערט", מלה, לידער, ז' 188. ~ יאַמער, דער. "ונג. ענייש.

ארויסוכצן — טרוו. אַרויסגעבן קלאַנגען פֿון פֿרייד. "דר גוט (משה) הוב דא מיט אן זיין גיזאַנג מיט דש וואָרט (אז) זיא יוכצטן אויש דען מער הרויש", מחזור חלק שני, שלם רגלים, אַמסט 1713, קנז/ב.

ארויסערן — טרוו. פֿון פֿירן. אַרויס- ברויזן. דער וויין יערט אַרויס פֿון די פֿעסער. אויך פֿיג: "אַנגעטאָן איז זי אין עפעס גע- פֿאַרבעטע ציגנעריש-גנבֿישעס, פֿון וועלכן עס יערט אַרויס איר פֿליישיק לייב", אַם, תּהילים יד. "ונג. עכץ. ענייש.

ארויסיק — אַדי. נעאַל. וואָס איז אַרויס אָדער דרויסנדיק. אַזע גאַון. יִקוּיִם.

ארויספֿישוֹפֿן — טרוו. "פֿון ליים אַרויס- געכישוֹפֿט האָט מײַן האַנט, / פֿאַרברואים בלינדע פֿונקען גלויבן", הר, פֿאַרנאַכט, יתרח וויינט אויף זיינע טויטע געטער. "בעלעטריסטיק אָדער פֿאַעזיע קאָן זיין גרויס נאָר דאָן, ווען זי כּישוֹפֿט פֿאַר אונז אַרויס די ווייטענישן פֿון דער וועלט", שג, קריטיק און קריטיקער, ב"א 1959, ז' 144.

"ונג. ער (יין, קע). "זיינען פֿאַראַן איידעלערע אַס פֿון ניעע בליטן?", ים, צוויי רעפֿערטאַטן, 1954.

ארויסכאַלטווען — טרוו. אַרויסקריגן עפעס מיט כּאַלטורע. א' אַ שייך לעבן דורך פֿלומרשט- מאַדערנע מאַלערעניען.

ארויסכאַפֿן — טרוו. 1. האַסטיק, מיט

7. אַרויסקומען פֿאַר דער עֶפֿנטלעכקייט.

אַרויסזאָגן זיך. אויפֿטרעטן. דעמאָנסטרירן. א' קעגן (פֿאַר) ... א' קעגן פֿאַליציי, קעגן פֿאַג- ראַמטשטישקעס אע. א' אויף אַ פֿאַרזאַמלונג, מיטינג, אַונט. א' מיט קריטיק, מיט אַ טענה, מיט גראַבע אַנפֿאַלן. א' מיט ברכות. א' אויף דער סצענע. א' מיט גרויס אַפֿלאַמב, מיט דער פֿאַלג. א' אויף קאַנצערטן, אין פֿיעסעס. א' אין אַ שטרעיק. א' מיט אַ ליסטע צו די וואָלן. א' מיט אַן אייגענעם אַנימאָמין. "ער האָט זיך קיינמאַל נישט געריכט, אַז זיין שטילע שוור וואָס האָט ביז אַהער קיין שום שלעכט וואָרט נישט גערעדט, זאָל אַצינד אַזוי אומפֿאַרשעמ- לעך אַ", א. ו. דאָס מערדערישע ווייב, לובלין 1875. "ער טרעט דאָ מיט אַ שירה צו גאָט אַרויס, / ער פֿישטשעט, שווישטשעט אַזוי זיין שירה אויס", ממוס, שירה, ז' 66. "איין איינ- ציקער א' אין די גאַסן... וועט אונז ברענגען מער נוצן איידער אַלע פֿאַרבינדונגען מיט די ליבעראַלן", דער אידישער אַרבייטער, לאַנדאָן 1902, № 14. "עס זיינען אויסגעוואַקסן אונ- ווערסאַלע רעליגיעס, וואָס טרעטן אַרויס מיט דער פֿרעטעניע אַז זיי זיינען אַלגעמיינ-מענטש- לעכע אמתן", זשיט וויי, 1919, ז' 222. "איך בין גרייט אַרויסצוטערען אַלס עדות אין אַלע געריכטן", טעג, מינע זיבן יאָר אין תּל- אַבֿיבֿ, ז' 139.

~ טרעט, דער. דוז אַרויסטריט. "ונג. עכץ. ענייש. ער (יין, קע). ערניי.

ארויסטרענען — טרוו. אַרויסריסן (אַפֿ) טרענענדיק, א' שליפעס פֿון מונדירן. "מע וואָסט אין בעניזן די פֿינסטע זינדענע קליידער מיט דעם גאַנצן באַפֿון... מע דאַרף פֿון דאַמענקליידער נאָר די העקלעך אַ", ש. שפּירא, קליידער פֿאַרבערן, וואָרשע 1900, ז' 6. א' אַן אַר ב ל = צונעמען פֿון עמעצן זיין ווייב, געליבטע, זיין שטעל אָדער אַ באַשטעלונג; אַרויסקאָקורירן. עכץ.

ארויסשאַפֿקווען — טרוו. אַרויסקריגן, אויסבעטלען. (גראַדנע). פֿון אַ קאַרגן גבֿיר איז שווער אַרויסצושאַפֿקווען אַ נדבֿה.

ארויסיאָגן — טרוו. 1. דוז אַרויסטריבן נאָר מיט מער אימפעט. א' פֿון שטוב. א' יידן פֿון דער שטאַט. "און ווען זיי גייען דעם פֿאַטער דערייזילן, טוט ער זיי אַ", 29. — אויך מושוו דער צו אן גרעפֿן מענכה מאהל דיין הויז ווען דיך גליבן כל עולם אויש לאַכט ווען מן יאָגט דיך אַרויש", עיון, כה/א. "זוא בלד דאו איד [משה] אים [פרעה] מיט צעהן שלעק האב גש[ל]אגן. דא האט ער [פרעה] זיא [דיין] פֿאַלק ישרא[ל] אויז זיין לאַנד טאָן אַרויז יאָגין", משה רבינו בשריבונג, אַרזט 1750? [חנא שמערוו, גק, № 50, ז' 24]. "אַפֿגעוואַינען [די יידישע מיידלעך] פֿון די אייגנהייטן וואָס זיי אַרויסצויאָגן באַמען זיך לייט", קמ, 1865, № 43. א' עמעצן (פֿון זיך) די נשמה, די פֿאַרע. די קישקעס (מיט די געדעריים) = אויס- מאַטערן. צווינגען עמעצן אָדער זיך גופּא צו

חיים) א ה ו נ ט (אויף דער גאס) ארויסצולאזן = ס'איז גאר א שלעכטער וועטער (א פראסט, א שלאקסרעגן אט).

2. לאזן עפעס ארויסקומען, ארויספליסן. א' א ים טרערן. א' בלוט פון אדער. א' די לופט פון דער שינע. די גראפע ווענט לאזן גיט ארויס קיין קלאנג. א' דעם ווייזן פון פאסט. א' די שיפן פון קאנאל. א' דעם טשוהון פון דעם שמעלצ-אוייון. א' די געדעריים (די קישקעס) = א) מאכן אין בויך א שטערבלעכע וואונד; ב) ביים סטראשען, שילטן. א' דעם (גאנצן) גיפט = ארויסווייזן שלעכטסקייט, רשעות. "רניסט אראפ די קאפעס! לאזט ארויס די הארץ", פרא. "ביינאכט אויפן אלטן מארק". "די יונגען האבן אנגעפוצט די שטיול ביז צו גלאנץ, ארויסגעלאזט די פלודערן, געזאנגען סטעפישע פארציגן", פמ. מלחמה וו, ניי 1956, ז' 492.

3. באפרייען, פריילאזן, לאזן אנטלויפן. א' אויף דער פריי. א' (פריי) אויף אלע פיר זיטן. א' די יידן פון געטא. א' ביזן משפט. "שלא את עמי — לאזן אפ מנן פאלק, לאזן ארויס די רוסישע יידן!". א' פון די נעגל דעם קרבן. א' א פויגל פון שטינג. "אויג... זול אין מוזן תפסיק, אויג מן זול אין גיט ארויש לאזן ביז ער דען מס גיפט והוצאות", תקמ. "דו ביסט שוין דען פעקל איבערגעקומען, און דער מלאך דומה האט דך שוין פון די לאפעס ארויס-געלאזט", אבג, גלגול, ווארשע תרנ"ו, ז' 5. "גו האר, געדענק אצינד דען הבטחה / וואס נעכטן צוגעזאגט פאר דער מלאכה, / דו זאלסט אצינד מיך א' פריי", ממוס, זמירות, ז' 79. "גאר ווען משיח וועט קומען, וועט ער באפרייען און א' אלע רשעים פון גיהנום", אש, תהילים י"ד. "באלד וועט קומען א באפעל / וועט ער געבן זיך א ווייז / וועט צעווייגען זיך דער אייז... / וועט ער עפענען א שלאס / און א' די גראז", יהואש, פריילינג, 1917. א' פון מצרים; א' פון גלות. אויך פריי. א' פון ווארט; א' פון עסק = באפרייען פון א הת-חיבות אדער פון שותפות. א' אויף ערבות (פאראל).

4. אויסטיילן פון זיך. לאזן ארויסוואקסן. אויסשטראלן. ארויסבלאזן. דער סאמאואאר לאזט ארויס א פארע. א' פון מויל קנוילן רויך. ווענט וואס לאזן ארויס פליכטיקייט. [אזן] דער ווינט פון צפון היבט אן צו וויאן, דא קומט הקב"ה אין ג'ע [ג'ענדן] און לאזן אלי די בעמיר איר ריה אויג גישמאק ארויש", קה, פיורדא 1743, יח.ג. "פון צייט צו צייט זאל מען באשיטן דאס מיסט מיט טרוקענער ערד, כדי דאס מיסט זאל גיט א' דעם גאז פון זיך", מ. וועבער, דער יודישער פעלדארבייטער, ווארט ש' 1891, ז' 42. "מינעראלן וואס אנטהאלטן... אוראן לאזן אויך ארויס פון זיך רענטגען-שטראלן", פנעד, ווילנע 1924, № 1. א' דעם (לעצטן) אטעם, דעם דוך = שטארבן. *ניט א' קיין דוך (קיין פארע); גאר דעם אטעם א' = זיין שטיל. גיט א' א פיפט. *נישט בא-

ממוס, צוריק אהיים, ז' 81. "האט זיך פון פרויקעס הארץ ארויסגעכאפט א שווערער, שווערער זיפף, שע, אידישע ראמאנטע, ז' 110. 5. אויסטיילן זיך. "פון 100 קינדער שווער לעך כאפט זיך ארויס איינער וואס קען לערנען", קמ, 1866, № 17.

~ כאפט, דער. יונג. עכץ. עניש — "עס ווערט א געשלעג איבער א בייגול, א ריטעניש, א בייטעניש, אן א' פונעם מויל איינער ביים אנדערן", ממוס, ווינטש' ז' 221. ער (יזן-קע). עריני.

ארויסלאזערן — טרוו. 1. ארויספלאפען, ארויספלוידערן. ארויסגעלאבערט וואס ער ווייס און וואס ער ווייס ניש.

2. ארויסגיבענען. א שכל — ארויסכאפן א ווארט פון א פרעמדן בוך און ווערן א מחבר; קאנפעינירט דען בעסער גיט א' א פערד פון א פרעמדער שטאל און ווערן א ליוועראנט? מ. דלוגאטש, די וועלט מסורה, ווארשע 1881, ז' 31.

ארויסלאדן (עווען) — טרוו. א' סחורה פון די וואגאנען. "די קעפ און די נשמה זענען נאך פול מיט פרעמדע ליריק, ווען וועט מען דאס אלץ א' פון זיך?", סעג, מינע זיבן יאר אין תל-אביב, ב"א 1949, ז' 204.

~ לאדן, דער. יונג. עכץ. עניש. ער (יזן-קע). עריני.

ארויסלאזען — ארויסקומען מיט א לאזן, מיט א פארבאט. "יענער האט שוין לאנג פון רויטן בויך ארויסגעלאזעט", סוצ, פירקאנטיקע... ז' 68.

ארויסלאזן — דער, זן. 1. אקט אדער רעזול-טאט פון ארויסלאזן (זיך). "זאל קיין א' פון אירע ליפן, פון אירע נודים גיט באשטיין", תי, במדבר, ל, 13. א' פון טשוהון. א' טיר. א' דורכגאנג. 2. גראדואירונג פון א שול. גרופע גראדואאנטן פון א לערניאר. א' אונט.

ארויסלאזן — טרוו. 1. לאזן עמעצן ארויס-קומען. א' פון דער תיבה גאטס ברואים. גיט ארויסגעלאזן די יידן פון דער ברענענדיקער שול. "אז מע בענטשט טל, לאזט מען ארויס די פערד פון שטאל [= זיך פאשן]", פוול. "דא טעט דער קויניג דוד דיא ציהן קעבש ווייבר אין איין הויש. / אויג שפנזט זיא אל איר לעבטאג דוך ליש ער זיא גיט הרויש", שמואל ב'ו, סטראפע 1630. "דיא נשים דיא זיך שטעלן על מפתן העזרה אויג לאזן קיינם ארויש, זיא מוז איינ ורפץ [א פרושה אין דער קהלשער שיסל]", כ"י, פונקס הכשרים של קהלת פונא. "זינט די האסט דען שיינהייט דיר בענאמען / וואס איר ווילט זיך טוט זי עס מיט דיר / לאזט דיר גיט ארויס גאר פון דער טיר", ממוס, יודל, ז' 28. א' נקי; א' בערום ובחוסר כל = בדילהדל מאכן, בדלות שטעלן, רואינירן. *אן עבירה (א צער-בעלי-

שייגען די מויד פון אונטער די הענט, שוין גארנישט ווי א טאנץ ממסטער", יי, אלט-שטאט. א' ביי עמעצן די ווערטער (פון מויל).

5. אויסקלייבן, אפקלייבן. א' א זאץ פון א בוך. [דער מגיד] ווייסט ארויסצוכאפן מיט דעם קאפ אראפ ערגעץ א מדרשל, ... און דערויף אנפלוידערן גאט ווייסט וואס", קמ, 1866, № 10.

ארויסכאפן זיך — דפו. 1. אנטלויפן. ארויסטראטעווען זיך. אנטרונגען ווערן. א' זיך ווי פון א פניער (א שרפה). א' זיך פון די ענגע דלד-אמות. א' זיך פון פאליצייאישע הענט, פון תפיסה. [דער חתן] האט קוים געטראפן די טיר און האט זיך ארויסגעכאפט ווי פון א פיעקלע, אמד, דער מיליאנער, ווילנע תרכ"ט. "אפשניידן פון זייערע געשעפטן פאר האלב געלט, אבי גיך זיך ארויסצוכאפן און זיין פון די ערשטע", יד, יופא, 1881 x 8. "אפגעכאפט פונעם רביץ דעם שלום-עליכם און האב מיך ווי אן אפ-געברייטער קוים ארויסגעכאפט", ייל, דאס פוילישע יונגעל, אדעס 1895, ז' 121. "סענעדערל... איז זייער פריילעך געווען וואס ער האט זיך ארויסגעכאפט פון זיין ווייבס הענט", ממוס, מסעות, ז' 41.

2. ארויסרייסן זיך פון א סטיכישן כוח. "דאס וואסער וועט זיך א' פון די ברעגן און פארפלייצן דאס גאנצע שטעטל". "פון פענצטער האבן זיך שוין ארויסגעכאפט פלאמען פניער".

3. ארויסלויפן אויף א ווילנע. שטילערהייט געלם ווערן. א' זיך אויף א מינוטקעלע. א' זיך נאך א טרונק וואסער. "כאפ זיך ארויס און געפין א פאר יידן צו א מנין". "אז מע כאפט זיך אמאל ארויס ביי א קאלטן און גאסן וועטער אן א שאל אדער אן קאלאשן אין דרויסן ארויס, באקומט מען טאקע באלד דעם פסק... א קאטער אדער א זשאבע אין האלדז", ד"ר. ליאקומאחויטש, אינפעקציענע קראנקהייטן און חאלערא, פעטערבורג 1907, ז' 10. "גאנץ פרי האט זיך דער טאנדעטיק... אין מארק ארויסגעכאפט און באלד צוריק א פארשאטענער מיט שניי... צו לויפן געקומען", בערג וו, יואסטאק, ז' 140.

4. ארויסזאגן עפעס גיט-ווילנדיק, גיט-בא-קלערט. א' זיך מיט א ווארט און דערנאך חרטה האבן. א' זיך ווי א גראבער פליגל. "וואלסט זיך בעסער די צונג אפגעביסן, איידער זיך א' מיט זאג באליידיקונג". "עס איז פאראן אפט א שלימול וואס כ'האב שוין צוגעזען אונטער דער זון אז מע כאפט זיך ארויס מיט עפעס פאר א שררה", מס, קהלת תקע"ט, ו, 5. "אמאל איז ער אויף איר ברונג געווארן, האט זיך אים ארויסגעכאפט א ווארט", דער גיט-גוטער זאל דיר אוועקגעמען", נחב, מעשה מאבדות בת מלך, ז' ד/א. "זיי לאזן מיך אבער גיט אויסרעדן א ווארט, זיי פארשלאגן מיר די ריי. סע זאל זיך ביי מיר גיט א' עפעס צווייט וואס סע וועט זיי גיט זיין צום הארצן",

וויזן די פארע פון מויל ארויסצולאזן = ס'האט פאסירט זייער שנעל און אומגעריכט.

5. פארליין. אפלאזן. לאזן פאלן. נישט (קענען) אינהאלטן. א שאדן ארויסצולאזן אזא פארדינסט. (ניט) א גוטן קונה. א נפיקה, א געסרחה. לאזן זיך נאך א פערער און א פערענע, פון. מיט ניט: ניט א דעם לארגעט פון אויג. נישט א דאס עופעלע פון די ארעמס. זיך אנציען מיט דעם רויך פון רבינט הילצערנער פיפקע וועלכע ער לאזט פון מויל ניט ארויס, יד, אבן גפן. פון דעם ערשטן טאג אן... נאך דער חופה האט זי אים גענומען אין די הענט ארען און נישט ארויסגעלאזט, טע, ארעמע און פרייליכע ו, ז' 11. אזא שייך מיידל וועלן מיר פון אונדזער דאטשע נישט א, ספ, סודות, ז' 4. א' פון האנט (פון די הענט) = אויך: דורכ-לאזן א געלעגנהייט, א שאנס. א' די לייצעס (פון די הענט) = אויך: אפשוואכן די אנפירונג, דעם רעזשים.

א' פון די אויגן (פון אויג) = פארזען עפעס. ניט לייגן אכט אויף עפעס. *ניט א' פון אויג (די אויגן) דעם ציל. א' פון קאפ, פון הארצן = פארגעסן.

6. ארויסבאגלייטן. א' פון טיר. א' מיט גרויס פאמפע. האבן קיינמאל פון שטוב אן ארעמאן ניט ארויסגעלאזט טרוקן [אן א נדבה], א. סאפיר, דער קליינער קאטערוניק, ווילנע תרמ"ג, ז' 4.

7. ארויסברענגען פון מויל. ארויסגעבן א קלאנג, א ווארט אדגל. א' א פריילעכן ניגון. א' א הויכן גענעץ. א' א קרעכץ, א זיפץ, א פניץ, א' א געשריי, קולות, א ברומערע, א געוואל, א קוויטש. א' א געלעכטער. א' א געוויין ווי יום-כפור צו נעילה. א' קללות אויף רשעים. און אזוי וועט זיך דערזיין [דערזען] / וועט זי א' א געוויין: / געשטארבן אזוי יונג דורך דיר, פ' 29. פיג: 'אויב וואש אונזרי חכמים עליהם השלום האבין אויב זייער מויל ארויף גלאזן, דאו איז אלו וואר בווארין', כ"ה ימילת א"ב, 1703. 'איז אבר דו דר מענט איין ביז ווארט צו זיין מונד הרויש לאזט, זא קומט איין ביזר מלאך אויב אנטפאנגט דאס זעלביג ביז ווארט, לט, ב/ב. א' קול האבן ארויסגעלאזט די הימלען / און זינען פילן זינען אומגעלאפן, ת, תהילים, עה, 18. ניט א' א פיפס וועגן עפעס = פארשוויגן. מאכן א סוד פון עפעס. ער לאזט זי ניט ארויס פון מויל = ער האלט אין איין רעדן פון איר.

8. באקאנט מאכן. מעלדן. פארשפרייטן. אפ-דרוקן. א' א רויף, אן אפעל. א' אן אומגעלאן אויפ'רויף, א פראקלאמאציע. א' אן אפענעם בריוו. א' א בוך, א זשורנאל. א' א (גוטן, שלעכטן) שם וועגן עמעצן. א' א שמוע = מאכן מיט דער בלאטע צו גלייך: פארשווארצן עמעצן דאס פנים. אויסטראכטן א בלבול. א' א קלאנג, א קול, א שמועה; א' פאר דער וועלט. א' די קאץ פון זאק = אויסדערציילן וואס מע האט

געדארפט פארשוויגן. (מיט הומאר) אויסזאגן א סוד.

9. ארויסגעבן אן אפיציעלן דאקומענט. א' א געזעץ. א' א באפעל, אן אוקאז. א' א קאז מאנדע, פארארדענונג. א' א הלוואה.

10. פארשטעלן. באווייזן. א' די תלמידים פארן עולם, זיי זאלן אליין דערציילן וואס זיי האבן געלערנט. א' עמעצן אויף דער ארענע.

11. איבערהיפן. ניט דערמאנען. דורכלאזן. א' א פאר ווערטער. א' אן אות. א' די איבעריקע זיטלעך פון ראמאן. ביים דאווען א' די פיוטים.

12. פראדוצירן. ארויסענדיקן. פארטיק מאכן. א' גוטע סחורה. איין שטיקל ארבעט ארויס געלאזט, דאס אנדערע גענומען, טע, ס"ה, ז' 83. נו, וואס בין איך? א גארנישט! און דאך לאז איך אמאל ארויס א שטרעמל אויף קהל — בייגט זיך קהל אין דרענען! פרי, דאס שטרעמל.

13. (שנודערע) לענגער אדער ברייטער מאכן א (טייל פון) בגד אויפ'ן השבון פון מאטעריאל וואס מע האט כותחילה געהאט פארבויגן. א' זאפאס.

מיט זיך: 1. אועקלאזן זיך. א' זיך אין וועג. [ער] טוט א וואונק... און לאזט זיך גיין... דאס לאזט מען זיך ארויס פונעם שטעטל ווייט אויפ'ן ספאציר, ממוט, שלמה, ז' 94. וואס זאל ער [דער רבין] געבען טאן? לאזט ער זיך ארויס אויף דער וועלט... שלאגט ער אן, אויף דער רונדרינע אין כעלם, פרי, שטעטע און שטעטלעך, פונקט 6.

2. אנפאלן, אנגריפן. פ'ר ציאי דיא זינגן דיניס גליבטינס, אויב לאזיך ניט הירויז קיגן דמן (שונא) אויב דוא פ'ר שטייט דו ער קיגן דיר גויניגט, ס'פ'ר מ'בחר הפנינים, הומבורג תצ"ט, י/ב.

3. א' זיך פון א געשעפט, עסק אע = פארענדיקן, ליקוידירן, ארויסגיין פון אים. א' מאל ווידער האט זיך איינער געוואלט א' פון דעם געשעפט, האט ער זיך... מיישט געווען, ער שנייט אפ, פארלירט... עטלעכע פראצענט און עקט, קת, 1864, № 33.

רונג. עכץ. עניש. ער (יין, קע). אין א פאר שעה ארום וועט דער א קומען ווארטטעווען די ציטונג, פ'בוול סיטא, וואס איז געשטען, כאראקא 1935. ער'י.

ארויסלאזניק — דער, יעס, נעאל. גרא-דואנט, סאוו היימלאנד, 1970, № 12, ז' 143.

ארויסלאכן — אוטוו. זיך אינהאלטן נישט ארויסצולאכן. איך האב פיל ארויסגעלאכט / און גאר ווייניק אויסגעוויינט, / מוז איך איצט אין טיפער נאכט / פלוידערן וואס ניט גע-מיינט, מק, לידער, בערלין 1922, ז' 45. מיט זיך. לאר, דער. עניש.

ארויסלאמרן — טרוו. ארויסזאגן. איך האב אבער באלד באקלערט אן שוויגן טאר מען דא ניט, מע דארף א' אלץ וואס עס ליגט אויפ'ן הארץ, זב, ב. בעקעמאנן, דער יודישער שפיענגעל, ווארשע 1895, ז' 29.

ארויסלונגן — אוטוו. ארויסקוקן. ארכ. ביי-טעם. מאן לוגט דא ארויש ווער דא אן דער טיר רופט אורר קלאפסט, סחמ, מלכים א, ז' 5. און מאנדע קלאר / האב איך דערזען די גרויסקייט פון א גרעזל, / וואס לוגט ארויס פון שנייען ווי א שוואלב, סוצו, ז' 41. עניש.

ארויסלויבן — טרוו. דזו אויסלויבן — ז' 265. איבר איין בעכר וויין מאך קידוש פ'כן מיט איין ליבליך גיזאנג. לוב גאט הך ארויש לאז דיר ניט זען באנג, ברכת המזון (שבת זמירות), אמסט 1723, י/ב. ~לויב, דער. רונג.

ארויסלויבן — אוטוו. 1. לויפן פון אינע-ווייניק אין דרויסן. א' פון שטוב. א' אויף דער גאס. א' שוואליאם (מיט אימפעט) אין דרויסן. א' ווי פון א שריפה. א' ווי אן אפגעסמאליע-טער. א' קוים מיטן לעבן, זיצן שוועסטערלעך דרין / לויפט ארויס די שענסטע, די קלענסטע, / און רופט דעם בחורל ארען, פ' 29. זיא זיין הרצן קומן, שפראך דיא ורויא דש אישט וואר, / זיא לופן ווידר הינויש צו דעם אנדרן טאר, שמואל בון, סטראפע 1520. איין טייל ליפן צו דער גשן אנוי / אן אורטר דא זיא ביקנט ווארן, ווינץ, ז' 12. ווער ער גשווינד ארויז גילאפין אויב ס'רבל שלו בתוך הבית פאלין לאזין העט, כ"י וועגן מעצער עלילת-דם, 1669 [פ' 100, ז' 263]. דא ליפט אל דיא קראנקן הרויז [פון שפיטאל] אויב קיינער וואלט דער לטצטי זיין, איילין שפירל, פראג תצ"ה, ז' 6. אויב דא ער העריט, דו אן איין גישרייא מאכטי אויב ריף, דא לייט ער זען קלייד בייא מיר, אויב פליהיט אויב ליף הינויז, בליץ, בראשית, לט, 15. אין דער ערשטער נאכט פסח פון דעם [אינצוגיין יאר 1850 איז א קריסטלעך דינסטמיידל ארויסגעלאפן אויס דעם הויז פון דעם יידישן קצב און האט געשריגן אן דער ייד האט זי געוואלט קוילען הייל ער דארף קריסטלעך בלוט אויף פסח, ספ'ורי נפלאות, לבוב תרנ"י. א' פון אלע טירן = זיך צוזאמענולויפן. א' קטנים = א' משתין צו זיין.

2. מיט אימפעט ארויסקומען פון ערגעץ. אפט פלעגט ער א' אויף א ווילדן פערד אין די סטעפעס אדער אין די פעלזן, שפערלינג איב, דיא קאראמער מיידלעך... ווארשע 1899, ז' 9. יעדעס מאל לויפט עמעצער אנדערש ארויס אין מיטן זאל און זינגענדיק-צו טאנצט ער א טענצל, ו. גליקסמאן, אין טשענס-טאכאווער יוד, נ"י 1947, ז' 253. ס'וועט פון שטערן ניט א' = מע דארף קנעלן, זוברעווען, לערנען כדי צו קענען. *עס איז] ארויסגעלאפן פון קאפ = פארגעסן. די געדערים זענען ארויסגעלאפן = אויך: זייער שטארק געיאגט, געלאפן, שווער געהארע-וועט. קללה: א' זאל פון אים די נשמה. א' זאל פון אים די טרייפענע זעל ווי עס יאגט פון מיר די נשמה, דער יודישער פאר פסח, ווארשע 1881, ז' 27.

איז גאר ניט געשריבן. א' פון צווישן די שורות. א' א (באהאלטענע) כוונה. [ער] ליענט דערנאך פון א בוך ארויס די מענטשנס אלע מעשים וואס ווערן אפגעטאן בייטאג, ממוס, שלמה, ז' 59. „ער האט מיר גאנצע נעכט פון ספרים ארויסגעלייענט... פארצן א גיהנום, פרא, 'ס'ברענט'.

א' עפעס פון פנים, פון די אויגן, פון די בליקן אדגל = דערפילן, דערשפירן, זיך אג' שטויסן. „איך האב די שטורערייך ארויסגע- ליענט / פון מאמעס פיבערדיקן בליק, ב. לאפ'ן, דער פולער קרוג. א' פון די קארטן = פארויסזאגן לויט דעם ווי קארטן טאשן זיך אויס.

2. (איבער)לייענען מיט אנטשטענדיג. א' פון אן אלטן כתב-יד. קוים מיט צרות א' וואס דארט איז אנגעשריבן.

3. פארלייענען. איבערלייענען א פראגמענט. א' פארן עולם פון אן אלטן ספר. „ער האט זיך א וויילע אפגעשטעלט פאר איר, עפעס ארויס- געלייענט פון א העפט, אפא, גליק, „דער רב האט זי געשיקט רופן און איר ארויסגעלייענט פון ספרים, אז דאס איז נישט דער יידישער וועג, באש, פאר, 25 VIII 1961. „כהן גדול (מאכט אויף א ספר און נעמט א'"), יפ, נפילים, ת"א 1963, ז' 17. ארויסזאגן עפעס ווי ארויסגעלייענט פון א בוך — ארויסזאגן דניש- לעך, קלאר, פינגטלעך.

א' פארן עולם פון אן אלטן ספר. „ער האט זיך א וויילע אפגעשטעלט פאר איר, עפעס ארויס- געלייענט פון א העפט, אפא, גליק, „דער רב האט זי געשיקט רופן און איר ארויסגעלייענט פון ספרים, אז דאס איז נישט דער יידישער וועג, באש, פאר, 25 VIII 1961. „כהן גדול (מאכט אויף א ספר און נעמט א'"), יפ, נפילים, ת"א 1963, ז' 17. ארויסזאגן עפעס ווי ארויסגעלייענט פון א בוך — ארויסזאגן דניש- לעך, קלאר, פינגטלעך.

א' פארן עולם פון אן אלטן ספר. „ער האט זיך א וויילע אפגעשטעלט פאר איר, עפעס ארויס- געלייענט פון א העפט, אפא, גליק, „דער רב האט זי געשיקט רופן און איר ארויסגעלייענט פון ספרים, אז דאס איז נישט דער יידישער וועג, באש, פאר, 25 VIII 1961. „כהן גדול (מאכט אויף א ספר און נעמט א'"), יפ, נפילים, ת"א 1963, ז' 17. ארויסזאגן עפעס ווי ארויסגעלייענט פון א בוך — ארויסזאגן דניש- לעך, קלאר, פינגטלעך.

א' פארן עולם פון אן אלטן ספר. „ער האט זיך א וויילע אפגעשטעלט פאר איר, עפעס ארויס- געלייענט פון א העפט, אפא, גליק, „דער רב האט זי געשיקט רופן און איר ארויסגעלייענט פון ספרים, אז דאס איז נישט דער יידישער וועג, באש, פאר, 25 VIII 1961. „כהן גדול (מאכט אויף א ספר און נעמט א'"), יפ, נפילים, ת"א 1963, ז' 17. ארויסזאגן עפעס ווי ארויסגעלייענט פון א בוך — ארויסזאגן דניש- לעך, קלאר, פינגטלעך.

א' פארן עולם פון אן אלטן ספר. „ער האט זיך א וויילע אפגעשטעלט פאר איר, עפעס ארויס- געלייענט פון א העפט, אפא, גליק, „דער רב האט זי געשיקט רופן און איר ארויסגעלייענט פון ספרים, אז דאס איז נישט דער יידישער וועג, באש, פאר, 25 VIII 1961. „כהן גדול (מאכט אויף א ספר און נעמט א'"), יפ, נפילים, ת"א 1963, ז' 17. ארויסזאגן עפעס ווי ארויסגעלייענט פון א בוך — ארויסזאגן דניש- לעך, קלאר, פינגטלעך.

א' פארן עולם פון אן אלטן ספר. „ער האט זיך א וויילע אפגעשטעלט פאר איר, עפעס ארויס- געלייענט פון א העפט, אפא, גליק, „דער רב האט זי געשיקט רופן און איר ארויסגעלייענט פון ספרים, אז דאס איז נישט דער יידישער וועג, באש, פאר, 25 VIII 1961. „כהן גדול (מאכט אויף א ספר און נעמט א'"), יפ, נפילים, ת"א 1963, ז' 17. ארויסזאגן עפעס ווי ארויסגעלייענט פון א בוך — ארויסזאגן דניש- לעך, קלאר, פינגטלעך.

ארויסליכטיקן — אוטוו. דזוו ארויסליכטן, נאר עמפאטישער. „יעדע זאך שפיגלט אפ זיך אליין, און קען זען... ווי עמעצנס לעבן פון זיי ליכטיקט ארויס, ב. לאפ'ן, צייכנס, א פאראיינזאמט הויז, מיט זיך — „דער ארץ-ישראל מאטיוו האט זיך ארויסגעליכטיקט פון זמן [לייוויקס] העל-זען, יפה, ז' 1. ר'ג.

ארויסליכטלען — אוטוו. נעאל. ארויס- ליכטן ווי א ליכטל. „ווי א פאך-וועכטער, וואס שטייט און ליכטט דעם לויפנדיקן צוג, / האט ער פון שפיגל מיר ארויסגעליכטלט, צייט, גש, 'שטאנס אויפן וועג.

ארויסלעבן — טרוו. נעאל. ארויסרופן צום לעבן. „די שפין אויף איר ווייכן פארטרוילעכן שפין-קול / האט שמייכלדיק אנגערוימט זי- ניקע קלאנגען / וואס האבן ארויסגעלעכט נצע פארלאנגען, סוצ, געהיימסטאט, ז' 103.

ארויסלעזן — טרוו. 1. דזוו ארויסלייענען. — מיי. אפס אין ליטוויש. א' פון די קארטן. „יעקל האט אים פראסט פון די אויגן ארויסגע- לעזן וואס ער וויל, 'יהל, די אומבעקאנטע פארלייעבעט, ווארשע, 1901, ז' 73.

2. ארכ. אויסקלעבן. ארויסקלעבן. „... די ערגשטי בלעט טונין זיא איהם ארויז ליון, 'בחורים ליד, פדמ 1750. [א. פרימאן, וואס שטייב'ן, ז' 350].

ארויסלעכערן — טרוו. זאלן אים ציינד די

פעקל צרות, און ער זיך פעקל, ווי ער וואנדערעוועט ארום שוין א לאנגע צייט, ממוס. שם און יפת, ז' 31. א' (ווי הערינג) אויפן טעלער = זייער גענוי דערקלערן, ארומ- ריידן אלע פרטים. „איינער וואס פארשטייט נישט אויפן וואונק, מוז מען אים אלץ אויפן טעלער א', שו. א' די קארטן אויפן טיש = זאגן אפן וואס מע וויל, וואס מע מיינט; ארויסברענגען די (באהאלטענע) כוונות און פלענער.

3. דזוו ארויפלייגן. א' די שולד. „אוי דער פ'ה טאָר נישט לאזן ריידן פון קיינעם ענין ביז דו דער ר"ה דאז קנס הרויז ליגט, תקק. „טאָגטעגלעך פלעגט מען א' עטלעכע... טויטע קערפערס אויף א'... וואָגן... וועלכן ס'האָט געשלעפט אָן אויסגעדייווערטע שקאָפּע... צום בית-הקברות", מ. גריפעל, אין ספר לוצא, ת"א 1961, ז' 401.

4. ארויסלאזן. „האט די רביצין וואס לייגט קיינמאל נישט דעם זאך פון האנט ארויס, ארויסגעלאזט פון אונטערן ארעם די קנול מיטן פאדעם, פרא, קינדער, „זי האט ארויסגעלייגט גאפלימעסער פון די הענט, אפגערוקט פון זיך דעם טעלער, ב. דעמבלין, פאר, 1971, ז' 21.

~ לייגן, דער. -עכץ. -עניש. -ער (זין, -קע). -עריי.

ארויסליכטן — אוטוו. 99. ~ לויכטן. ליכטן פון אינעווייניק, פונדערווייטן. ארויס- שניצען. ארויסגלאנצען. עס ליכטט ארויס פון בית- המדרש. פארהענגען די פענצטער קיין איין שטראל זאל נישט א' אין דרויסן. א' ווי די וו, ווי א בריליאנט, ווי דעם צדיקס פנים, א' ווי די מגורה פון קוימען, „גאלד ליכטט ארויס פון (דער) בלאטע", שו.

אויך פ'ג: „דער יידישער פונק ליכטט אים ארויס פון די אויגן, „נאר איין יידיש פאך- פאלק ליכטט ארויס אויף דעם צעטל... זיי האבן געשענקט אויף דער חברה", קמ, 1862, Ne 1. „פאראן גרויסע ליכטיקע שטערן וואס ליכטן... ווייטווייט פון דער יידישער בינע ארויס, וואס זייער אפשמין דערגרייכט אזש אהין צו די אומות-העולם, שט, בלאגענדע שטערן וו, ווארשע, 1922, ז' 227.

מיט זיך: „און ליכטן זאל זיך צוועהדיק ארויס דער שבת-קודש איבער גאר דער וועלט, יי. ~ לויכט, דער. -ונג. -עניש.

ארויסלייען — טרוו. דזוו אויסלעזן — 271. א' פון שטוב ביז איין שטול צו דעם שכנס חתונה. „דאס מחזור וואס איך האב ביי אבן פארוועזט / ... איך בין דאך געבען אן ארעמע אלמנה, / ליכט מיר עס ארויס אויף ראש- השנה, עט, משלים, ווילנע, 1925, ז' 240. -ונג. -עכץ. -עניש.

ארויסלייענען — טרוו. 1. ארויסרינגען, ארויסזען פון (ביים) ליענען. א' אן אינטערע- סאנטן געדאנק. א' פון יעדער פראצעדע דעם גוטן ווילן. א בעלנות ארויסצוליענען אַווינס וואס

3. ארויספליסן. ארויסגיין זיך. „עפן נישט דעם קראן, אַנט וועט פון פעסל א' דער ביר". „דורך דער אפגעווער וואונד איז ארויסגעלאפן דאס גאנצע בלוט". „דיא דאקטורים אים אלי זעני אודרין זאלן עפיגן, און זאלן אים אל זיך בלוט לאזן ארויש לאפן", שאר, 30. „אוי די רומיים זאכן [= האבן געזען] וויא דש בלוט ארויש לאפט אויש די טארין פון ירושלים זאלט איין קוועליידער באך, יוסיפון, פוירדא 1764, כזב. „ווען מן איין גאנש זאלט אודר איין ענט, אזו זאל מן איין ווינג אך זאלצין און מוז עש אויף שטעלן דש דאש זאלן וואשיר וידר ארויז לויפן קאן, עפש, דרן הישר לעולם הבא, פדמ תמ"ה, ס/א.

4. אנטלויפן, ארויסגיין, איבעררייסנדיק א טעטיקייט. איבערלאזן עפעס אדער עמעצן. א' פון (מיטן) דער ארבעט, פון א לעקציע. „גשים ונאשים איזט אליש אויז דער שויל גילאפין און בעו"ה אין דיא בעשטי תפילות ארויז גילאפין אן הייליגן י"ט [= יום-טוב], גה, ז' 87. „מן זאל נישט הרויש לויפן אויז דער שול, מן זאל נישט זאגן: דיא שול איז אים צו שווער גיווען, צאינה, קנב/ג. „א דאקטער לויפט ארויס פון א יולדת, וואו ער האט, נאך אן איבערזיין, אויסגעשטעלט די יד אויף נאך צען רובל", פרא, 'שטעט און שטעטלעך, פונקט 20.

5. צולויפן ערגעץ. א' אין קראם. א' צו א חבטע. א' צו די שכנים.

6. לויפן אנטקעגן. באגעגענען. א' אין אן אטאקע. א' דעם פרימארגן אנטקעגן. „אזו זענן ארוש גלאפן פיר בחורים פון ירושלים און הרנגען אלי שומרים און הבן גשליגן אין די מחנה רומים איין גרושין שלאק, ש' יט, א.

מיט זיך. ~ לויף, דער. -עכץ. -עניש. -ער (זין, -קע). -עריי.

ארויסליאפען — טרוו. ארויסזאגן, פעיא. „דאס מויל פון הולטייעס אבער ליאפעט ארויס שלעכטס, מט, משלי, תקע"ד, טו, 28.

ארויסלייגן — טרוו. 1. אזועלייגן וואס מע האט ארויסגענומען אדער כדי עפעס צו באווייזן. אויסשפרייטן. א' דאס רעגול אויפן טיש. א' סחורות אין פענצטער, אויפן טאמבאק. א' א טעפעך פאר די פאראנע געסט. „אז מעסט בעבלעך מיט פארפל און מע וויל נישט עסן די בעבלעך אבער די פארפל, זאל מען נישט א' [פון שיסל, פון טעלער פאר אלעמען] דאס וואס מע וויל נישט עסן, ש"ו, ז' 81. „ער איז אריין אויף א פארהער צום קאמיטאר... ער האט ארויסגעלייגט זינע פאפירן", טעג, גע- ברענטע ערד, ב"א 1947, ז' 185.

2. ארויסזאגן. פארמולירן. ראפארטירן. א' טענות פרעסענדיעס. א' אלץ וואס מע האט אויפן הארצן, קיין זאך נישט באהאלטן ביי זיך. א' די מאטיוו פון א וויכטיקן שריט. א' פארן רבין וואס עס האט פאסירט. א' דעם (ביטערן) אמת. „איך האב פאר אים ארויסגעלייגט מיין

שוואצע קראַען פֿון דעם בויך אַ און צע- שלעפן אים צוזאַמען מיט זיינע קישקעס איבער די דעכער, היסט, קנאה און תאוה, פראַגורעס, ז' 81.

ארויסלערנען — טרוו. מאַכן אַן אויספֿיר

בײַם לערנען אָדער שטודירן. אַ אַ דין. אַ ווי זיך צו פֿירן. „אונז מיר גיהערן איצונד צו ביישיידן פֿון דש אַנדרי חלק זעלכיי גלעכניש וואו אַרויש מן קען נאָך מער אַנדרי זאַכן לערנן,“ חה ו, צו/א. „ווי אַזוי אַ גנב לערנט אַרויס דעם קלוחומר אַז ער מעג גנבענען: 'מה דאָך אין מײַנע קעשענעס, וואו דו טאַרסט נישט אַרײַנשטעקן דײַנע הענט, מעג איך, — מכל-שכן אין דײַנע קעשענעס, וואו דו מעגסט יאָ אַרײַנשטעקן די הענט, מעג איך דאָך אַוואַי,“ אויך לערנען מיר פֿון דעם אַרויס ווי דער דיין דאַרף גוט חוקר-וודרש זײַן בײַ אַ דיך-תורה, ... צוויי ערליכע יונגעלעך, ... פּיעטריקאָו 1921, ז' 17. אויך: דזוו אויסלערנען. „ווערטער פֿון דער תורה לערנט מען נישט אַרויס פֿון ווערטער פֿון נביאים,“ באַאָקאָמ, ב/ב.

ארויסמאַטערן — טרוו. אַרויסקריגן דורך

מאַטערן עמעצן אָדער זיך. אַ נאָך אַרבעט. אַ אַן אַרטיקל פֿאַר דער צייטונג. „איך האָב פֿון זיך אַרויסגעמאַטערט אַ יאָר לעבן און זיי זענען געשטאַנען ביידע אַזוי קאַלט,“ מר ו, נײַ 1910, ז' 185. מיט זיך. „וַנַּג. נײַשׁ.“

ארויסמאַכן — טרוו. 1. פֿאַרענדיקן מאַכן

אויף גיך. אַ די גאַנצע באַשטעלונג. אַ די שיקלעך ערב יום-טובֿ.

2. אַרויסוואַרפֿן. אַרויסשטופֿן. באַזעטיקן

עפעס אָדער עמעצן. אַ אַלץ וואָס איז גע- שטאַנען אויפֿן פֿענצטער. „שטיטצע לומדים דיא אום דיר זיך / לאז זיא בײַא דיהר געהן אויז אונד אינן / געבע זי איינן שיעור קבוע אין דײַן הויז / דא קאנסט דוא עז בעהזע מאַכן אַרויז,“ אַ האַלעניש-יידיש כלה-ליד פֿון סוף 18. ײַה, ײַ. מ. היללעטום, פֿש וו, שפ 349. „ער איז מיר דאָרט ... אַנגעקומען זייער גראַב, און ער האָט מיך פֿון דאַרפֿן אַרויסגע- מאַכט,“ אמד, דיא אַלטע שולד, ווילנע 1867.

אוסוו. אויסקומען, אַנטרעפֿן, באַטרעפֿן. וויפֿל קען דאָס אַלץ צוזאַמען אַ? „אַ בעלה-בית האָט געפֿרעגט אַ יידן וואָס האָט געוואַלט בײַ אים אַרבעטן ווי אַ בוכהאַלטער: — וויפֿל קען אַ צוויי מאל צוויי? — און וויפֿל דאַרפֿט איר עס זאָל אַ? — האָט געענטפֿערט דער קאַנדידאַט אויף אַ בוכהאַלטער,“ וו9.

ארויסמאַכן זיך — דפֿו. 1. פֿאַר-

שווינדן. אַרויסבאַקומען זיך פֿון ערגעץ. אַ זיך פֿון שטוב, פֿון דער היים. אַ זיך דורך אַ הינטערטירל. „... אבר ווען די בכרים ווילן צווינגן אַז די יהודים זאָלן (ממיר דת) זיין, ווער עש קאן פֿריאר אַנטלופֿן זאָל זיך אַרוש מאַכן אוש דר שטאַט,“ ספֿר חסידים, רוסלאַנד? תק״ז? תקע״ז? סימן קנה, 49.

2. פֿיג. אַרויסדרייען זיך. אַפֿטשעפען זיך.

פֿטור ווערן פֿון עפעס. אַ זיך פֿון אַן אַרבעט. אַ זיך פֿון אַ בלבול, פֿון פֿרויוו, פֿון פֿאַר- אַנטוואַרטלעכקייט. אַ זיך מיט אַ גראַבן ליגן. אַ זיך פֿון עמעצנס הענט. ענטפֿערן אַבי זיך אַרויסצומאַכן. אַ זיך פֿון אַ קרייז, גרופע אע. „די אַבינים הייבן זיך ערשט אַן צו קורירן אַלס זיי זענען שוין העכסט מסוכן און דאָהער איז שווער זיי אויסצוקורירן. איז אַם קליגסטן דאָס מע זאָל זיך פֿון זיי גאַר אינגאַנצן אַ,“ אמד, דער גלגול, וואַרשע 1867. — אַבער איך בין דאָך גאַרנישט דער וועמען איר זוכט ... — רבי, איר וועט זיך נישט אַ, איר זענט עס!“, אַש, תהלים-ייד.

3. אַרויסקומען. אַרויסאַנטוויקלען זיך. דאָס הינדעלע האָט ערשט זיך אַרויסגעמאַכט פֿון אײַ. „אַ פּויערעם-לאַנד וואָס האָט זיך ערשט אַנגעהויבן אַ פֿון נאַטורלעך ווירטשאַפֿט,“ נש, הומאַניזם אין דער עלטערער יוד, ליטע-ראַטור, בערלין 1922, ז' 58.

וַנַּג. עֵכֶן. עֵנִישׁ. עֵר (-קע).

ארויסמאַניען — טרוו. אַרויסלאַקן. אַרויס-

קריגן מיט פֿאַלשע, גוטע רייד. אַ עפעס מיט שיינע ריידעלעך. אַ פֿון תּמעוואַטן יידן ביז אַ גראַשן. „אַט איז די יונגע פֿעלד-לאַר, וואָס דער פֿאַסטער האָט אַרויסגעמאַניעט מיט זיין געזאַנג פֿון איר נעסט,“ ברום, די שטילע ערד, ז' 100. עֵנִישׁ.

ארויסמאַנען — טרוו. אַרויספֿאַדערן. אויפֿ-

מאַנען. אַ אַן אַלטן חובֿ. „מאַני מאַנט בײַ אים אַרויס אירע דרײַ טויזנט רובל ירושה,“ בערג ווו, וואַסטאַק, ז' 21. „וַנַּג. עֵכֶן. עֵנִישׁ. עֵר.“

ארויסמעלדן — טרוו. אַרכ. אַנרופֿן. „... מן

זאָל אַלהיא אַרויס מעלדן דעם טאַג וויא ער הייסט מיט דעם נאַמן ווען מן די תּחינה זאַגט,“ נביא תּחינות ובקשות, הומבורג, תּפֿ"ט. „הרב האריז זל הט מזהיר געווען זייני תּלמידים דו מן זאָל קיין מלאך מיט זיין נאַמן אַרויז מעלדן אַפֿילו אין לערנן,“ קה, פֿירודא 1743, נג/ב. „דער דיין ברענגט מיט ווען איינר זיך וואס לאזן בײַא דעם (בית-דין) מתיר זיין אַזו מוז ער דעם נדר פֿון [פֿאַר] דעם (בית-דין) בשידליך אַרויש מעלדן,“ עה, גט/ד. מיט זיך. „וַנַּג.“

ארויסמעלקן — טרוו. אויסמעלקן ביזן סוף.

אַ ביז אַ טראַפֿן. אויך פֿיג: אַ אַ פֿאַר דאָלאַר פֿון ריכטן פֿעטער. „איך וועל בײַ זיי אַ דעם דם-התּמצית,“ שט, פֿאַרפֿישיפֿטער שניידער. „די ווערטער פֿון דאָווענען האָבן נאַכגעגעבן. ער האָט געקאַנט פֿון זיי אַ דאָס וואָס ער האָט געוואַלט,“ אַש, תהלים-ייד. „עֵכֶן. עֵנִישׁ.“

ארויסמשלחן — טרוו. דזוו משלח זיין, נאָר

עמפֿאַטישער. אַרויסישקין. הייסן גיין. (מיט אַ בײַטעם פֿון הומאַר). „וועסטו זיך נישט אַפֿ טראַגן מיט גוטן וועט מען דיך אַ.“ אַ מיט אַ שפּאַן (אין הינטן). אַ מיט כּבֿוד. „און סטעמ-

פעניו, קוים אין געוואָרן נאַכט, אַזוי האָט ער די חברה קלעומער אַרויסגעמשלחט אויף אַ 'זמירות',“ שט, אידישע דאָמאַנע, ז' 229. „באַטשאַטש האָט אים אַמאַל שוין שיער אום שבת מיט אַ פֿור אַרויסמשלח געווען,“ [חיים מאַלאַגאַ, גדולת ר' וואַלף ... יפ, ז' 238].

ארויסן — פרעפֿ + דעם. אין לז אויך פֿאַר זאָכ- ווערטער פֿון וויבלעכץ מין. אַרויסשלינדערן אַ טויער.

ארויסנאַגן — טרוו. אַרויסזויגן, אַרויסציען

(פֿליסיקייט) מיט די ליפֿן. אַ מילך פֿון פֿלע- שעלע. „די קרעלן ... זענען ... אַזוי בלאַס, ווי מע וואַלט די רויטיקייט ביז אַ טראַפֿן פֿון זיי אַרויסגענאַגט,“ אַפֿאַ, אַסטראַל, ז' 35.

ארויסנאַרן — טרוו. 1. דזוו אויסנאַרן (←

ז' 288). אַ געלט. אַ אַ ווערטפֿולן חפֿץ. מע קען פֿון אים אַ אַלץ וואָס ער האָט. אַ דעם יאָ מיטן יניין. „אַ די נש מ ה = איר וועגן ניש קיין קלוגן וואָס מע קען אַ פֿון אים אויך דאָס טיפֿערסטע. „און אַז דו האָסט מיר די ליבע אַרויסגענאַרט. / איצט האָב איך שוין בײַ דיר נישט די ווערט,“ 29. „אַרויסגענאַרט האָט זי בײַם מלאך-המות גליק / און אויף די אומהעגן אין פֿעלד צעוואַרפֿן זיי ווי זייער,“ פּמ, מלחמה ו, נײַ 1956, ז' 285.

2. מיט אַן אַינפֿאַל, כּיטערקייט מאַכן אַן עמעצער זאָל אַרויסקומען אָדער אַוועקגיין. אַ דעם יאָלד פֿון שטוב. אַ עמעצן פֿון אַ באַהעל- טעניש. „דערפֿאַר האָט זי אַפֿך מיט אַזאַ אַני שטעל אַרויסגענאַרט נאָך אַ דאָקטער, זי זאָל דערווייל קענען אַרויסלאָזן איר צווייטן מאַן וואָס איז ... געלעגן באַהאַלטן אונטערן בעט,“ ב. בעקערמאַן, דיא גליקליכע הויזען, וואַרשע 1895, ז' 30. „ישׂראל ... (צו די גבאים): גייט דורכן הויף ... נאַרט מיט עפעס דעם עולם אַרויס,“ פּראַ, זי גאַלדענע קייט, 3. אַקט. „די וון האָט מיך אַרויסגענאַרט פֿון וואַלד צוריק אין פֿעלד / און ווידער פֿאַר מיר אויפֿגעדעקט די ווייטיקייט פֿון דער וועלט,“ טעג, לירישע לידער, קיעוו 1919, ז' 33.

מיט זיך: אַרויסגעבנענען זיך. אַרויסמאַכן זיך. אַ זיך פֿון דער היים. „איינימאַל האָבן זיי זיך אַרויסגענאַרט שמחת-תורה פֿון הקפות,“ פּראַ, אַ פֿאַרשטערטער שבת. „אויסגענוצט אַלע הינטערלייטיקייטן זיך אַרויסצונאַרן פֿון יענע וואָס האָבן זי פֿאַרפֿאַלגט מיט פֿלומרשטער ליבע,“ באַש, פֿאַר, 1966 vi 3.

עֵכֶן. עֵנִישׁ. עֵר (-ין, -קע).

ארויסנאַשן — טרוו. אויסנאַשן וואָס איז

געווען אַפֿגעלייגט אין אַ זנט, באַהאַלטן. אַ דאָס איינגעמאַכטס פֿון בופֿעט. אַ די סמעטענע און איבערלאָזן די זייערמילך. „אין די לענג גשין זיא דאן בעשט הרויש, אויז דאָן שמאַלץ היבן זיא אַב פֿון טויפֿן אויז עשין עס מיט בראַט,“ בראַנט, פרק נב. „די ראַושינקעס, וואָס ער פֿלעגט אַ, געדענקט ער,“ פּראַ, 'הנרות הללו, 'אונדזער קעכין שריטט און רודערט, /

ליאַרעמט, ווילדעוועט און רעשט — / עמעץ
האַט איר פוטער־רוכן / פֿון דער פֿאַן אַרויס־
גענאַשט, אול, דער נאַשער.

אַרויסנייגן — טרו. אַרויסקריגן דורך אַזני־
בייגן. אַ פֿון קריגל נאָך אַ ביסל מילך. ״ווען
ער מעסט מיט דער מאָס, דאָ זאָל ער איין
ווינציק מער מעסן, דען עש בליבט אַלי ציט
וואָס אין דער מאָס, דען עש איז ניט וואול
מיגליך דאָש מן עש גאַנץ אונ' גאַר קן הרויש
נייגן״, 102, קח/ב.

אַרויסנעמען — טרו. 1. נעמען, דערלאַנגען
פֿון אינעווייניק אויף דרויסן. אַרויסטראַגן. אַ
די ספֿרת־ורה פֿון אַרן־קודש. אַ די וועש פֿון
וואַליע. אַ אַ שוועבעלע און אַנציינדן אַ פּאַפֿי־
ראָס. אַרויסגענומען האָט ער דעם רעוואַלווער
און האָט דבֿורהלען דערשאַסן, 99. און אַז
ער האָט אַפּגעבעטן האָט ער אַרויסגענומען זיין
קליין פֿיפּעלע און... שיינ געשפּילט דעם
ניגון וואָס די לויים זינגען אין בית־המקדש״,
הנסיו, ווילנע 1856, ז' 9. אַ״ו״ דא גוט שיקט
דש מבול, דא הוט ער צווייאַ שטערן אויש דעם
עיש אַרוי גינאמן אונ' האט זיא איין גינעצט
אין מזל טלה, אונ' דורך דיא לעכר... האט
עש גירעגנט״, טהמ, איוב, לה, 30. ״ווען איין
גוי... ווערסט וואַ אַינן אין דאָן (מתן בסתר)
דאָ זאָל מן גיוואַר ווערדן, וויפּיל ער האט איין
גיוואַרפֿן אונ' זאָל עש ווידר הרויש נעמען,
אונ זאָל עש געבן עניים פֿון גויים״, 101, מו/א.
״מע טאָר ניט די תּפּילין אויס דעם בייטעלע
אויסשטילען נאָר מיט דער האַנט אַ״, הרבֿ א.
ברודא, היכות עולם, אונגואַר 1864, ז' ו.

ניט לאַזן (זיך) קיין שעפל פֿון באַר אַ =
ניט לאַזן צונעמען וואָס מע דאַרף אַליין האַבן.
ניט לאַזן זיך שפּיען אין קאַשע, ניט לאַזן
קרויזען זיך.

אַ אַ שױב פֿון איין פּענצער און
אַרנישטעלן אין אַ צווייטן, [אין ווילנע] אַ אַ
שויב אויף אַנטאַקאַלנע און אַרנישטעלן אויף
שניפּשאַק (= א) טאַן וואָס איז ניט פּראַקטיש.
(ב) לזען כּדי צו באַצאַלן אַ חובֿ; לזען ביי
יאַקלען און אַוועקגעבן שמערלען.

2. נעמען אַ טייל פֿון אַ גרעסערער זאַך,
פֿון אַ סכּום. אויסטיילן פֿון אַ גרופּע. אַ עמעצן
פֿון דער חבֿרה און אים עפעס געבן. אַ געלט
פֿון דער קאַנטע פֿון באַנק. ״רויט״ [ראשים
וטובֿים] וקהל זולן פּראַש געבן אירי מס, ואחר
כּך זאָלין דיא גרבי־מסים אויש דעם פּאַליש
אַרויש נעמן דיא דא זאָלין פּראַש געבן״,
תּקא... ווען שון איר מדות זער אונטר
שיידליך זיין, קומן זיא דאָך דאַרינן איבּר איינש
דו זיא נעמן איינש פֿון זיך אַרויש אונ' שטעלן
אים פֿר איין ראַש אונ' מנהיג״, חהו, מב/ב.
״צווישן אונדו וועסטו דיר זיין חלק מיט אַ״,
גורל אַ, איין בייטל זאָלן מיר אַלע האַבן״, מס,
משלי תּקע״ד, א, 14. אַ פֿון גרייטן =
פֿון די רעזערוון. אַ אַרבעט = נעמען
אַרבעט אַהיים, מחוץ דער פּאַבריק אַדער מחוץ
די גרענעצן פֿון דער שטאַט.

3. אַרויסקריגן. אַפּנעמען. אַפּקריגן אויף
צוריק. האַבן רווח. אַ די הוצאות. אַ דעם קרן.
אַ מיט פּראַצענט. אַ אַ חובֿ. אַז מע לייגט
אַרין קדחה, נעמט מען אַרויס (א) קרענק״;
״אַז מע לייגט ניט אַרין טאַקע, נעמט מען
אַרויס אַ מכה״; ״אַז מע לייגט גוט אַרין, נעמט
מען גוט אַרויס״; ״אַז מען לייגט אונטער איין
איי, נעמט מען אַרויס צוויי״, שו. ״ווער עס
האַט אונדו געשיקט אַדרויפֿן זאָל שיקן דאָס
איבעריקע און אַ די ספֿרים״, קמ, 1865, נ 20.
״אַז מויק, ער וועט אַרניילייגן אַ קלאַפּ, וועט
קיינער ניט אַ״, ב. גאַר״, דיא מוים, ו, 1900.
אַ אַ תּשובֿה — ווען מע האָט חרטה
אויף זינד, מע וויל ווערן אַ בעל־תּשובֿה, קומען
צו אַ רבּין (א צדיק, א רבֿ) און קריגן ביי אים
גענויען אַנווייז וואָס צו טאַן כּדי אַפּצוקומען
פֿאַר דער זינד. אַ אַ תּשובֿה און אַ יאַר ציט
אַפּריכטן גלות.

4. אַרויסבאַקומען אַ שריפּטלעכן באַווייז.
אַ אַ דאָקומענט, אַ פּאַטענט, אַ ספּראַווקע, באַ״
שייניקונג. אַ אַ כתבֿ, אַ כתבֿה, אַ צעטל, אַ
קויטל אט. ״דער סוחר האט רבי שמואל חסיד
אב גצילט טוינדן גאלד גילדן... אונ' האט
אַרויש גנומן כתבֿים״, איין שיינה היסטאָריא
פֿון דרביא לייט, לבֿובֿ [סוף 18. י״ה]. ״ער
[המן] נעמט אַלץ אַרויס ווי אים דער קעניג
האַט באַפֿוילן״, ר' אהרן מטרביש, ספר מצח
אהרן, וואַרשע תּר״ג, כה/ב. ״ער האָט ניט
אַרויסגענומען ביי אים [בניס חלפֿן] קיין שלישי־
צעטל אויף דעם פּקדון... האָט דער חלפֿן
אַפּגעליקנט שטיין און בייך, יצחק משה
באָדער, צבֿיה פֿון אַדעטאָ, לעמבערג 1905.
״נעמסט נישט אַרויס ביי יענעם קיין צעטל,
קיין איינגעטונקטע פּען!״, שע, 75 טויזענד,
ז' 60. ״ניט אַ ביי גאַט אַ קויטל (= ניט)
האַלטן גאַט פֿאַרן באַרד (= ניט) זיין (צו)
שטאַרק זיכער ביי זיך. אַ אַ תקיעת־כּף =
אַפּמאַכן, פֿעסט צוזאַגן.

5. צונעמען איבערגנוואַל. אַפּרייסן פֿון
עמעצן. ״סאיז אַן עבֿירה אַרויסצונעמען ביי
אַן אַרעמאָן די לעצטע קישן״. אַזוי ווי מע האָט
אים פֿון שטוב אַרויסגענומען, / האָט זי אַ
פֿריי פּנים באַקומען; ״אַזוי ווי מע האָט אים
פֿון שטוב אַרויסגענומען, / האָט זי אַנגעהויבן
מיט טרערן צו גיסן, 29. אַ [בניס אַנדערן,
ביי אַ צווייטן] דעם ביסן פֿון מויל = אויס־
קאַנקורירן, צונעמען אַ פּאַרדינסט. אַ די
נשמה (דאָס חיות, דאָס נפֿש, דאָס לעבן) =
(א) מאַכן עמעצן שטאַרבן; (ב) פּאַרמאַטערן (ביז
צום טויט), (אויס)מאַטערן; (ג) אַנטאַן ווייטיקן,
עגמת־נפֿש. אַ דאָס האַרץ (דאָס געזונט,
דעם דם־התּמצית, די קישקעס); אַ דעם קליאַק
(דעם מאַרד) פֿון די ביינער = דוּז אַ די נשמה.
״מיט גוטע רייד קאַן מען אויך די עצמות אַ״,
שו. אַ ליבע צו פֿירן, צו פֿירן איז דאָך גאַר
קיין וואונדער, / ניטעמט אַרויס די מאַרד פֿון
די ביינער פֿון יעדן אַבֿר באַוונדער״, 99.

אַ דעם ווינט פֿון די זעלנען (די פּליגלען) =
אַנטמוטיקן.

6. אַרויסלייגן וואָס איז באַהאַלטן, אַפּגער־
לייגט אין אַ זינט. ״מע הייבט אַן איבערשרייבן,
מען עפּנט אומעטום און מע נעמט אַרויס וואו
עפעס ליגט״, ש. בערנסטיין, ר' יאַכצע דל גאה,
קעשענעוו 1884, ז' 23. ״גיך צעפּאַקט ער
ס'קרעמל זינס מיט סחורה... נעמט אַרויס
אַנטישטנע מיני ספֿרים, ממוס, יודל, ז' 6.
״צוליב דער שטאַט ווין האָט די מאַמע אַרויס־
גענומען די שבתדיקע זידענע פּאַטשיילע״,
שע, מאַטל ו, ז' 219. אַ געלט = זיך
פֿונאַנדערצאָלן, באַצאַלן.

7. אַרויסציען, אַרויסשלעפּן. אַ די שטווקעס
פֿון די ברעטער. אַ דעם שטאַלנט פֿון אויוון,
דאָס עסן פֿון דער רער. אַ אַ מעסער פֿון
כאַליעווע. אויסזען ווי אַ מויו וואָס מע נעמט
אַרויס פֿון (אַ לאַדעשקע) זויערמילך. זיך
טראַגן מיטן אמת איז בוזעם־קעשענע און אַ
אים ווען מע דאַרף. אַ די געבראַטענע קאַרטאַפֿ־
ליעס פֿון אַש. דאָס האַבן גייט צו גרינג ווי אַ
אַ פּאַר אויסגעבאַצען קוילעטשלעך פֿון אויוון
אַרויס. ״פּערווי איז שוין אַנגעקומען, / און
צום פּרויוו מוז איך שטיין, / אַז איך וועל אַ
אַ קליינעם נומער, / און פּאַניען דינען וועל
איך מוזן גיין, 99. אַ אַ נאַר וואַרפֿט אַרין
אַ שטיין אין וואַסער (אַרין), קענען אים צען
חכמים נישט אַ״; ״מיט פּרעמדע הענט איז נאַר
גוט (באַקוועם) האַלעוועשקעס (קאַשטאַנעס) פֿון
פּינער אַרויסצונעמען״, שו. ״זאָלין זיא [די
צעטלעך] ליגן לתוך הקלפי ואח״כ זאָל מן
חמשה צעטליך אַרויו נעמין בזה אחר זה״,
תּקנות ק״ק ניקאַלסבורג (מעהרין), 1676.
אַ פֿון די הענט = א) אַפּט אין פּאַר־
בינדונג מיטן טוב מציאה; אַרויסכאַפּן. איבער־
כאַפּן. קויפֿן אַליין וואָס אַ צווייטער האָט
געוואַלט קויפֿן אַדער פּאַרקערט; (ב) ניט געבן
אַ מעגלעכקייט עמעצן צו טאַן עפעס. אַיר
האַט אַרויסגענומען מין וואַרט פֿון מויל =
דוּזו איר האָט מיר אַרויסגעכאַפּט פֿון מויל —
איך האָב געטראַכט, געוואַלט זאַגן וואָס איר
האַט געזאַגט. אַ אַ האַנט פֿון אַ האַנט =
איבעררייסן פּריינדשאַפֿט, ברעכן תּנאים. אַ
די שטווקעס פֿון וואַנט = אַרויסגענענען אַלץ.
אַ אַ צאַל פֿון אַ קוואַדראַט־וואַרצל (קובישן
וואַרצל) = דוּזו אַרויסציען אַ וואַרצל.

8. אַרויסשניידן, אַרויסקאַלופּען. אַרויסרייסן.
אַ די מאַנדלען, די פּאַליפּן. אַ די מוטער
[געבערמוטער, פּסמ] ביי אַ פּרוי. אַ עטלעכע
צייין. ״ווי דערנער וואָס פּאַרטשעפּען זיך אין
וואַל — אַז מע וויל אַ די דערנער... רייסט
זיך מיט אַ ביסל וואַל אויך, יעבֿן איב, עין
יעקבֿ, ברכות, וואַרשע תּרמ״ו, כד/ב.

אַ אַן אַויג (די אויגן) — ״ער איז אַזוי
אומגעלומפּערט אַז ער קען חלילה אַן אויג אַ״.
״באַדי זיך אַ איין אויג, אַבי יענעם צוויי״ —
אין אַ פּאַרביטערטן קאַמף, אַבי צו נעמען נקמה.
אויך; אַ זיך צוויי אויגן, אַבי יענעם איינס״
— ווי אומזיניק עס איז פּאַנאַטישע שנאה.
״לאַזן זיך פּאַר עמעצן אַ אַן אויג״ = זיך
מוסר־נפֿש זיין, זיין גרייט צוליב עמעצן אויף

א. ב. ר. אדעליעראַדע, וואַרשע 1865, ז' 36. דעם וויב האָבן די חכמים אַרויסגענומען... פֿון פֿלל פֿון די פֿירות פֿון בוים אַז מע זאָל דערויף אַ ברכה מאַכן בורא פֿרי הגפֿן, הרב ש. ז. שניאורסאָן איבז, 59 ברכות... וואַרשע 1874, ז' 17. די שענסטע בלענדע ראָזע, ווען מע זאָל אַ פֿון איר גאַרסן און איבערזעצן אין אַ אומגעפֿוצטן בלומען־טאַפּ ווערט זי צו גאַר־נישט, י. ד. טאַיב, דער קדיש... ווילנע תּרמ"ט, ז' 61. אין פֿשיכע זענען מיר גע־גאַנגען כדי... אַרויסצונעמען דאָס חסידות פֿון דער יאַטקע און מאַרק און צוריק אַרומברענגען אין אַרונ־הקודש אַרײַן, אַש. תּהלים י"ד. די [דיטשע] רעגירונג האָט אַלע יידן אַרויסגע־נומען פֿון יעדן געזעץ, אַשר אַלכסנדר העלער, קהילת רישא, 59 זכרון, תּ"א 1967, ז' 536. *מאַטעמאַטיק) אַ מחוז די קלאַמען = אַרויס־טראַגן דעם געמיינזאַמען טיילער מחוז די קלאַמען.

17. ביי פֿאַרשיידענע מלאכות. (שניידער), אַרויסלאָזן (דעם פֿאַרבייגענעם מאַטעריאַל בעת דער מעסטונג). (בלעכער) פֿאַרגלייכן. באַ־נוצט נאָר אין פֿאַרבינדונג מיטן טוב ברעגלעך. אַ ברעגלעך = פֿאַרגלייכן מיט אַ בלעכער־שער שער דעם אונטערשטן ראַנד פֿונעם עמער כדי צוצושליסן דעם דנג (דעם דעק).

מיט זיך : אַ זיך אַן אויג. אַן ערלעכער... נעמט ער זיך אַרויס אַ מוסר צום גוטן, מס, משלי, תקע"ד, כא, 12. די רז"ל האָבן... געזאָגט אַז אַ מענטש זאָל זיך קיינמאַל נישט אַ פֿון פֿלל, תּניא, ז' 114. און בנערינו ובזקנינו ובבנותינו — יעדערער זאָל זיך אַ מיט פֿרוי און קינדער, פֿון צושטאַנד פֿון עב־י פֿרעה, ציט דעם ליובאַוויטשער רבי, טזח, 1967 iv 24. אין אַזאָ שעה, וואָס מיר האָבן זיך אַהער אַרויסגענומען, פּה, עלנט און נויט, 1923, ז' 138. אויך : אַרויסדרייען זיך. — גיין קדיש, האָט זיך רוכטשע אַרויסגענומען פֿון זינע פֿינצטערע, הייסע הענט. — מאַרגן וועלן מיר שטעלן אַ חופּה, פּערלע, גילדענע פּאַווע, ז' 212. אַ זיך די ציין = נישט פֿאַרגינגען; מקנא זיין.

~נעם, דער. ~ונג. ~עכץ. ~עניש. ~ער (יין־קע). ~עריי.

אַרויסגעפֿלען — אוטו. נעגל. אַרויסווייזן זיך פֿון אַ נעפל. פֿון די אַנגעצונדענע גאַס־לאַמפּן האָבן אַרויסגענעפֿלט גריין־געלע סנאָ־פּעס, ל. טרייסטער, היימיש, יולי 1958. אויך מיט זיך.

אַרויס נקי — [נאַקי]. פֿאַרלאָרן אַלץ אין אַ געשעפֿט, אַרויס אַן אַ גראַשן. פּטמ אויך: אַרויס אַק.

אַרויסנשמאַט — די, שטעט. דאָס וואָס איז בשכּונת אַדער הינטער דער גרענעץ־ליניע פֿון דער שטאַט. לעבן צווישן גוים אין דער אַ.

אַרויסכאַטען — טרוו. דזו אויסכאַטען — 294. אַ אַן עוף. אויך: אין פֿאַרבינדונג מיט טוב

אַרויסגענומען אַז מע וויל זיך אַפּנאַרן? זאָ קאן מן דא אַרויני נעמן דז אַפּט קומט איין אום פֿר שטענדיגער מענש אונ' וויל דעם חכם זיין ספֿר שענדיק, ר' בער אייבשיץ, כ"י 59 באר ש"ע, 1742. דרום געהער איטלעכער אַ מוסר אַרויסצונעמען, געוואַרנט צו זיין פֿון איין אשה זרה, פּאַויר, ספּורי הפּלאות, וואַרשע 1844, ה/א. פֿון דער גמרא אַליין האָבן זיי [די רבנים] נישט בכוח אַרויסצונעמען אַ פּסק־הלכה, דער יוד' פֿאַר פּטח, וואַרשע 1881, ז' 113. לייב־ציכע... מיטט אויס ווי מע זאָגט קאַשע מיט מאַן... אין דער האַפּענונג אַז... איטלעכער וועט פֿונעם אויסמישעניש אַ דאָס וואָס איז אַן אַנצוהערעניש אַקעגן איר, ממוס, שלמה, ז' 72. פֿון יעדער מעשה אַדער מנהג פֿון אַלטע חסידים... פֿלעגט ער אַ אַ בכּן און אַ מידה־טובה, לדב, ג"י 1957, ק"ז.

14. אַראַפּברענגען. אַריבערנעמען. אַ וויב און קינדער פֿון דער אַלטער היים. אין אַ קורצער צייט אַרום — אַזוי שרייבן זיי — וועלן מיר אַלע אַ זיך, וועט אַפּן פֿאַרענטפֿערט ווערן אַלע קשיות, ממוס, ז' די אַנטדעקונג פֿון וואַלין, ז' 9. ער האָט שוין חשק אַ אַהין זיין וויב און קינדער, שנ. ט"ה, ז' 28. אַזוי וואַכעדיק האָט ער זעלטן זיך געפֿילט, נאָך אַידער די היגע מאַגנאַטן האָבן אים אַרויסגענומען אַהער פֿאַר אַ רב, בערג, באַם זינעפּער או, עמעס, ז' 398.

15. אויסלייזן. אויסקויפֿן. אַ אַן אַרעסטירטן אויף ער־בֿות. אַ פֿון פּרייז. אַ דעם משכּון (דעם פֿאַרזעצטן פּעלץ) פֿון לאַמ־באַרד. אַ אויף אַ חרם־קוויטל. אַ ייִדישע קינדערלעך פֿון זייערע לעפּדיקע קבֿרים אין געטא. יוכבֿד דיא מוסר פֿון משה רבינו איז אויך לעבדיק אינש גן עדן קומן אונ' האט דאז קינד גיחואונג אונ' וויא טאגן מן האט זיא הרויש גינמן פֿון דער פֿלוכונג [חוהס], בראַנט, 1676, פרק ו'. אַזי זענט מאַמין באַמונה שלמה דאָס די מטבע וועט אַפּן אַ פֿון אַלע אַייערע צרות, א. מאַרגענשטערן, עגל הזהב, וואַרשע 1898, ז' 61. אַזוי ווי דו האַסט אום ראש השנה אַרויסגענומען זיין קנעכט יוסף פֿון דער תּפֿיסה, אַזוי זאָלסטו אונז אויך אַ היינט פֿון דעם יום־הדין, איין נעט טס תּחנה, פּיעטריקאָו 1881. לַסוף אזי הקבֿה עקומען מיט זיין גאַנצער פּמליא של מעלה מיט גרויס אויפֿצוג און פּאַראַד און האָט זיי אַרויסגענומען ביד רמה [פֿון מצרים], נוצ, מה/א. גאַט וויילט נאָך פֿאַרציטונג יעקבֿ אויס / נעמט אים פֿון אַלע צרות אַרויס, ממוס, זמירות, ז' 80.

16. אַוועקשטעלן אויסערן רשות. אויסשליסן. אַפּגרענעצן. אַ פֿון דער יוריסדיקציע. דער בית־הדין האָט באַשלאָסן אַרויסצונעמען דאָס קינד פֿון דער מוסערי רשות. אַ אַ פֿאַבריק פֿון רשות פֿון איין מיניסטעריום און איבער־געבן אַ צווייטן. אַ עמעצן פֿון אַ שלעכטער ווירקונג, סבֿיבה. אַ פֿון אַלגעמיינעם כלל און מאַכן אַן אויסנאַם. מע זאָל אַדעליען פֿון זאָ איין באַרבאַרישער מוסער פֿון דער היים אַ,

אַ קרבן. מע נעמט אים אַרויס אַן אויג — דאַקט ער גאַט וואָס גיט ביידיע — ער איז הילפּסלאָז, שטעלט גיט קיין ווידערשטאַנד. לאָזן (זיך) אַ אַן אויג פֿאַר אַ גראַשן = זיין זייער קאַר אַדער אַרעם. פֿינצטער כאַטש נעם אַרויס אַן אויג. (זיך) מוזן די אויגן אַ — קוים מיט צרות איבערלייענען. אויך: אַרויסרופֿן קנאה.

א' מיטן (פֿונעם) שורש — אויסוואַרצלען. יאָד וועל (דיר, זיי אַזוז) אַ די קישקעס, די געדעיים, די אויגן (און וואַרפֿן פֿאַר די הינט) — בעים סטראַשען, בייט שעלטן.

9. מאַכן צו גישט. באַזומטיקן, ליקווידירן. געלט איז די בעסטע זיף וואָס נעמט אַרויס דעם גרעסטן פֿלעק; אַלע פֿלעקן קען מען אַ מיט אַ ביטעלע גאַלד, שו.

10. אַרויסגאַנצען. צוגאַנצענען. מע נעמט אַרויס די קו (דעם פֿערד) פֿון שטאַל און דעם שטאַל שליטט מען צו, שו. [= א] גאַכן שאָדן ווערט מען קלוג; (א) אַז מע נעמט די כלה (דעם חתן) פֿון אַ געמיינען שטאַנד, האָט מען גיט מער צו טאָן מיט דער פֿלהס (דעם חתנס) משפּחה. לויט דעם צווייטן אַ אַנשטאַט דעם שטאַל שליטט מען צו אויך; דעם שטאַל פֿאַרברענט מען. אַלזו האָט אַתּוּר איין גדול מהומה גייערש בבֿיה [=בבֿית־הכנסת] אַליש ווען גבֿים בבֿיה חורין אונ' אַליש אַרויש נעמיין, גה, ז' 331. דאָס וויב און דער בחור... האָבן דאָס גאַנצע וויב אויס [גע־זוכט] און... האָבן דאָס בעסטע און שענסטע אַרויס[גענומען]... און זינען אַוועקגעריטן, משל הקדמוני, אוסטרהא, 1808. ער נעמט אַרויס סוויטל פֿון די אויגן — ער איז אַ דורכגעטריבענער יונג, אַ געניטער גבֿ.

11. אַרויספֿירן. נעם אַרויס אַ בער פֿון וואַלד און לערן אים אויס שרייבן, 79. עס שטייט [ביי אַבֿרהאַמען] הבט גוץ השּׁמימה, גאַט האָט אים אַרויסגענומען אויפֿן גאַס און האָט אים געזאָגט קוק נאָר אויפֿן הימל, תּנוחא, בראַשית, וואַרשע תּרמ"ו, ז' 117. אַ פֿון פֿאַרלענגעניש = אַרויספֿירן, אַרויסברענגען פֿון אַן אומבאַקוועמען מצבֿ. אַם דזו אויס־נעמען, א 10, — 293.

12. ציטירן. אַפּקלייבן פֿון (אַ) ווערק. אַ אַ ציטאַט פֿון אַ בוך. דער גרימוני חכם נעמט אַרויש פֿון דעם מאַמר נאָר וואָס אים טוג און אַנדרי ווערט וואָס דאָרט שטייט וואָס איז אים (מתנגד) לנט ער אונטר שטעליג. ש, לו/ב. אויך האב איך אין טייטשן גבראַכט עטליכי זאַכין... רויז גנומן פֿון מין ספֿר שיח השּׁדה דאז איך אויף לשון הקודש קערצליך גדרוקט האב, 59 שיח השּׁדה, פֿירורדא תּצ"ז, פרק ח. דש האב איך אַרויש גנומן פֿון פֿיל יודיש שרייבר, שאר, ז' 10. [ט"ה דער מילכיקער] נעמט די פּסוקים אַרויס פֿון די אַלטע בלעטער און פֿון זייער אַלטן פּשט און שפּאַרט זיך אויף זיי אַן, ב. שפּפּער, פּאַר 1965 III 27.

13. אַרויסדרינגען. אַרויסלערנען. קומען צו אַ מסקנא מאַכן אַן אויספֿיר. פֿונדזאָנען האַסטו

לעבער, די נירקע) אע = פאַרשאַפֿן גרויס) האַרצווייטיק, ערגערניש, צער.

4. אויסוואַרצען. מאַכן צו נישט. אומ-ברחמנותדיק אַ קאַרופּציע. „עס איז זייער שווער די שפּילה פֿון דאָרט [פֿונעם געשעפֿט] אַרויסצוצען“, קאַלמוס, זעלטענער בריח, וואַרשע 1883, ז' 9.

5. אַרויסשוויסן עמעצן פֿון אַ שטעל, פֿאַר-זיצען. אַרויסקאַנקורירן. זיך אויף עמעצן אַני-זעצן כדי אים אַרויסצוצען. „מיר האַלטן ניט פֿון אַפּער סכּרה אַז אין אַ ייִדיש אַנשטאַלט וועלן קריסטן אַ יידן“, יאָפּאַל, 1881, № 11.

6. אַר. עסן אַ ביסל. איבערפּייסן, צופּייסן. „אויף אַז אַפּט זיאַ גיין אויבֿר דען שוואַרץ זאָ עשין זיאַ וואוּ הרוישי“, בראַנט, פרק נב. מיט זיך. זינג. עכץ. עניש.

אַרויסער — קאַנווערב. אַר. דזו אַרויס. — אַזוי ביי גה. „אין דעם הויז, וואוּ... איז ווארום, איז ער העלן גיין אויף / הירוישיר“, טח, דברים, כא, 13.

אַרויספאַמטן — טרוו. 1. מיט אַ פּאַטש (פּעטש) אַרויסוואַרפֿן. אַ די פּילקע איבערן פּאַרקאַן. אַ דעם ענות־פּנים פֿון שטוב אַרויס. אַ דעם שגעון פֿון קאַפּ. אַ פֿון דער נאַריש-קייט.

2. פּאַטשנדיק אויסדריקן געפֿילן, עמאַציעס. „די פֿאַרזאַמלטע האָבן אַרויסגעפּאַטשט זייער באַגייסטערונג פֿאַרן גרויסן קינטלער“. ער-וואַרטנדיק דעם גליקלעכן מאַמענט, / שוין האָט ער זינגע פּליגלען אַנגעגרייט, / אַרויסצופּאַטשן פֿאַר דער וועלט זיין פֿרייד“, יהוּאַש, דער האָן און די פּלעדערמייז, 1909. זינג. עכץ. עניש.

אַרויספאַמפֿען — טרוו. 1. אַרויסציען פֿון ערגעץ פּליסיקייט מיט אַ פּאַמפּע. אַ וואַסער פֿון פֿאַרפּלייצטן קעלער.

2. אַרויסקריגן פֿון עמעצן אַ ידיעה, גייט, סוד. אַ פֿון די עדות אַלץ וואָס זיי האָבן גע-וואוסט. „ער איז געוואָרן שיפור בלוין פֿון געפּיל אַז דאָס אַלץ איז מעגלעך פֿון זיך אַרויסצופּאַמפּען, זיך באַפּרעצן פֿון דעם מיט אַמאַל און זייער שייך“, בערג, באַם זינעפּער, עמעס, ז' 491.

3. אַרויסציען, אויספרעסן, אַנראַבעווען מאַ-טעריעלע ריכטימער, געלט. אַרויסשאַטאַזשירן. די אַפּעריסטן האָבן אַרויסגעפּאַמפּעט פֿון זייער קרבן ביז אַ פּרוטה. „דאָס... אַ די אוצרות פֿון לאַנד דורך דער דימטשעסטרטיכר שער קריגסמאַשין האָט אַרויסגעוואָרפֿן... אין... אַקופּירטן פּוילן אַ... ווירטשאַפֿטלעכע נויט“, יוסף שטאַמפּפּאַטער, אין דאָס בוך פֿון לובלין, 1952, ז' 234. מיט זיך. עכץ. עניש.

אַרויספאַסטן — די, בא. נעגל. קאַרעספּאַנדענץ אויף אַרויסצושיקן, און וב.

אַרויספאַקן — טרוו. 1. אַרויסנעמען, אַרויס-

אַרויססימפּאַניען — טרוו. נעגל. אַרויס-ברענגען ווי אַ סימפּאַניע. „אַרויסגעסימפּאַניעט און אַרויסגעטהילימט אויף גאַלע אַרגל-שפּראַך די נשמה... פֿונעם ייִדישן מיני“, [אין סוז. געהיימטשאַפֿט], מאַטעס דימטש, דוקא, ב"א 1951, № 6, ז' 236.

אַרויסענבערן — טרוו. אַ פֿון צאָן די פּלאַמבע. „איר חלומען זיך בינען, פּלענדע פֿון בלום צו בלום, זיי עגבערן פֿאַרגאַפֿט פֿון צווייט אַרויס דעם האַניק“, פּח, מלחמה, ו' נ"י 1956, ז' 268. זינג. עניש.

אַרויסעט — קאַנווערב. — אויסעט, 98-297. קומט במקום אַרויס אין פּאַלקסטימלעכן אופֿן רעדן. „כאַשקע, גיי אַרויסעט, / וויכניע, דריי זיך אויסעט! / אַ כאַלערע זאַל דיך טרעפֿן! / אַוואוהין ביסטו פֿאַרקראַכן“, ז' 29. „די שטרויענע בייזלעך שטראַלן און פּאַרען / אַרויסעט דעם טוי און דעם רעגן“, מק, פּאַעמען, ווילנע 1920, ז' 42. „עס ווערן די שטאַטס אַלץ גרעסער. / די זון פּליט אַוועק ווי אַ פּאַוען. / אַ יונג ציט אַרויסעט אַ מעסער / אַזוי ווי אַ שטראַל פֿון כאַליאַווע“, סוז, ז' 63.

אַרויסעמענען — דזו אַרויסאטעמען. — „דער מענטש און די בעליחיים עטעמען אַרויס קוילנזויער־גאַז“, ד. האַכבערג איבֿ, שמיי, געוויקט, מאַסקווע 1920, ז' 180. זינג.

אַרויסענטפֿערן — טרוו. 1. ענטפֿערן פֿון ערגעץ אינעווייניק. „האַב איך געהערט ווי איינער יאַמערט אין דעם בוים. האָב איך גע-פּרעגט: ווער ביסטו? האָט מיר יאַס קול אויס דעם בוים אַרויסגעענטפֿערט: איך בין דער שד וואָס דער בעשט האָט מיך אין וואַלד איינגעוועצט תּפּוס“, יפ. 2. ענטפֿערן מיט חוצפּה. צו וואָס האַסטו באַדאַרפֿט אַ? וואַלסט בעסער פֿאַרשוויגן.

אַרויסעסן — טרוו. 1. עסן פֿון אַ כּלי אַרויס. עסן פֿון עפעס וואָס איז פֿאַרשלאַסן, פֿאַרמאַכט. אַ פֿון טאַפּ קאַשע. „איר בייך (פּצחו) עפֿן זיאַ אויף עשן דען מאַרך הרוישי“, סהמ, מיכה, ג' 3. „מיט איין האַנט [האָט די נעגערטע] איינגעוויגט אַ קינד און מיט דער צווייטער האַט זי אַרויסגעעסן פֿון אַ בלויער שיסל קאַלטע קוקרווע“, אַפּאַ, ליניטשערני.

2. אַרויספּייסן, אַרויסגרויטשען. אַרויסלעקן. אַ מיט די ציין אַ לאַך. „דער בערן גראַבט מיט די לאַפעס אין דער ערד און עסט פֿון דאָרט אַרויס פֿאַרשידענע וואַרצען און בולבע-פּלאַנצן“, א. יאַקובזאָל, פֿאַר, 1958, א' 28.

3. אַרויסברענגען (מיט אַ זנערס). צעשטערן (כעמיש). שוועבלזייערס קען אַ אַ שטיק בגד. „גאַר אַלטע פּלעקן פֿון אורין העלפֿט שוין ניט קיין מיטל, ווייל דער אורין האָט די גאַנצע פֿאַרב פֿון קלייט אַרויסגעגעסן און מע קאַן דאָס שוין ניט אַפּפּרייטן“, ש. שפּיראַ, קליידער-פֿאַרבערני, וואַרשע 1900, ז' 32. אַ די אַויגן = אַרויסרופֿן טרערן מיט אַ שאַרפֿן ריח, מיט אַ רויך. אַ דאָס האַרץ, די

קישקעס, אינגעווייז אע: א) אויסטרייסלען, אויסשאַקלען. „מיר זינגען אַזוי געפֿאַרן און זיך געשלעפּט אַ גאַנצע נאַכט איבער טאַלן, בערג און טיכן, אַז עס האָט אַזש אַרויסגעטאַטעט די קישקעס“. ב) (אינעם לשון פֿון שלעגער) אַרויס-זעצן. אַרויסרייסן. „איכל דיר אַ די קישקעס, וועל איך דיר!“ ג) צנען פֿון עמעצן געלט. שאַטאַזשירן. „ער האָט שוין פֿון מיר אַרויס-געצויגן אַ קאַפּיאַל — ער סאַטעט פֿון מיר אַרויס די קישקעס“.

אַרויססטאַרטשען — 99: אַ סטאַרטצען. — שטאַרטצן. אַוטו — אַרויסהייבן זיך.

זיך אַרויסבולטן. אַרויסשטעקן. אַ קוימען וואָס סטאַרטשעט אַרויס. „אַ טורעם סטאַרטשעט אַרויס צום הימל“. עס סטאַרטשען ביי איר אַרויס די בריסטן. „פֿון אונטער דער הויט סטאַרטשען אַרויס בלויע אַדערן“. די ריפּן סטאַרטשען אַרויס. אַ ווי אַ פּלאַק, ווי עוג-מליהבשן. „אין מיטן בוידן האָט אַרויסגע-סטאַרטשעט אַ פֿאַרדרייטער שפּיעצבדיקער פּר-פּיק אַזוי ווי דער ענזאָל“, מ. דלוגאַטש, די וועלט מסורה, וואַרשע 1881, ז' 22. „ער... פֿאַררייסט דאָס אויסגעדיינערטע העלדזעלע פֿונעוואַנען עס סטאַרטשעט אַרויס דאָס גערגעלע, מוסס, בהמות, ז' 24. „אויסגעשטאַרבן איז די לאַנדשאַפֿט, / וואַרניט־וואוּ אַן איינזאַם הויז, / וואָס פֿאַר-שיניט ווי אַ מצבֿה, / סטאַרטשעט פֿון דער ערד אַרויס“, יהוּאַש, שייני.

אויך פּיג: „ביים טענדענציען שרעכער איז רעכט צו פּאַלשעווען, צו פֿאַרדרייען די ווירק-לעכקייט, אַבי די טענדענץ זאַל אַ“, שג, וועגן יודישע שרעכער ז' 203. „עס סטאַרטשען פֿון איר ניט אַרויס ווידעראַנאָדיקע אידיאישע שפּיצן“, שפּס, ו' 387.

טרוו — אַרויסשטעקן, אַרויסרוקן. „אַראַפֿ געקלעטערט האָט די זון דעם הימלס טרעפּ, / עס סטאַרטשען נאָר די בלויע בערג אַרויס די קעפּ / ביים ראַנד פֿון הימל“, יהוּאַש, יונערן אונטערגאַנג. „איך דריק צונויף די ליפּן, איך סטאַרטשע אַרויס די אויגן, כדי איינצוהאַלטן נאָך אַ וועל די טרערן וואָס פֿאַרנעפלען מיין בליק“, פּאַריזער ציטשערפֿט, 1963, № 31, ז' 74.

מיט זיך. עכץ. עניש.

אַרויסהירון — טרוו. נעגל. אַרויסבאַקומען, אַרויסרופֿן צום לעבן פֿון אַ סידור. „פרום איז אונדזער ייִדישע מווע... ס'האָט זי דער ייד אַרויסגעסידורט, אַפּאַ, גילדענע שקיעה, ז' 191.

אַרויסהילן — טרוו. אַרויסציען (פֿון אַ שוור). אַראַפּציען פֿון אַ פּאַדעם. אַ בייזן לעצטן קרעל. מיט זיך — „די בלויע רינגען רויך, וואָס סילען זיך אַרויס / פֿון גאַלד־צעפּיערטן ציגאַרן־זשאַר“, הר, אין שאַטן פֿון בוים, יעס שמעקט מיט וואַלד. „מיט די הענט האָט זי [די שפּיענערין] געוואַרפֿן היין און צוריק אַ ישיפּלי פֿון וועלכן ס'האָט זיך געהאַלטן אין איין אַ אַ לאַנגער פּאַדעם“, ע. איראַ, צינג, קיעו 1928, ז' 38.

לייגן וואָס איז געווען (טיפּ אָדער גוט) אַרבייטגעפאַקט. אַ שמישיקדושה פֿון פּליסט זאַק. אַרבייטפאַקן האָסטו אַרבייטגעפאַקט, נאָר ווי וועסטו דאָס אַלץ אַײַז״.

2. אַרויסשיקן, אַרויסטראַנספּאָרטירן עמעצן. אַפּט איר. „גענוג חרפות און בושות געהאַט פּסח! — געגאַנגען אין שול אַרײַן אין... אַלטן קליידל, אין וועלכן די קבצנישע קרובֿים האָבן זי אַרויסגעפאַקט״, פּראָ, ׳ס׳ברענט. „כ׳האַב מורא — ... ער זאָל מיך נישט מאַכן צו ׳מופֿן׳, די חבֿרה וואָלטן מיך שוין לאַנג אַרויס־געפאַקט נאָך ברוקלין״, אַפּאָ, ׳מאַריס און זײַן זון פֿיליפּ׳. „אָוואַי איז דער פֿאַטער נישט גערעכט, וואָס ער וויל דעם זון אַ פֿון שטובֿ, טמז, 1962 II 17.

3. אַרויסכאַפֿן, אַרויסציען. אַרויסקריגן. „קײַן שענערע מציאה האָסטו שוין נישט געקענט אַײַז?״. „זי גייט גלייך אומבאַמערקט צו דעם קרוג צו, שטעקט די האַנט אַרײַן, פאַקט דאָס קליינע גליק אַרויס [חאו עס ליגן צעטעלעך אָדער קליינע זאַכן], א. ב. רױף, אַדעליערדאָזע, וואַרשע 1865, ז׳ 16.

4. צוריקבאַקומען, אַרויסטראַטעווען. אַפּקריגן אויף צוריק. „דער עיקר איז... צי ווייסט אַבֿרהאַמטיק נישט: אַפּשר קען מען פֿאַרט דאָס געלט אַײַז, בערג, אַרום וואַקזאַל, וואַסטאַק, ז׳ 81.

מיט זײַך : „איך [האַב] פֿונדערווישן געזען, ווי אַ סך מענטשן האָבן זיך אַרויסגעפאַקט פֿון אונדער פֿעדערהיזל״, א. אַקאַנאַוואַסקי, אונטער פּליגלע פֿון בית־עלמױ, וואַרשע תרע״ב, ז׳ 17. „עס האָט זיך אויפֿגעוויבן אַ געווימל צווישן די מענטשן, וואָס האָבן זיי אַרומגע־רינגלט, ווען זיי האָבן זיך שוין פֿון די טירן אַרויסגעפאַקט״, ווינט, ׳ש׳רעבערק, ז׳ 73. זונג. עכץ. עניש. ער (יין, קע). ערני.

אַרויספוטמע (ווע/נען) — טרוו. 1. אַרויס־פּלאַטערן, אַ וואָס עמעצער האָט אַנגעפּלאַגט טערט.

2. אַרויסדרייען, אַרויסבאַפֿרענען פֿון אַ שווע־רער סיטואַציע. אַ אַן אייגענעם מענטשן פֿון אַ סקאַנדאַל.

מיט זײַך — „אַנגעוויבן צאָלן פּראַצענטן ... און מוז שוין האָבן אַ גליקלעכן צופֿאַל אַ זיך פֿון זײַ, ראַוין אַנפּאַסקי, דער וויכטיגער שמועס, באַרדיטשעו 1898, ז׳ 24. „די פֿאַמיליע ט... האָט זיך קוים אַרויסגעפוטעט פֿון דער דיעלע״, י. בודאַהל, מאַסקע פּליד... ווילנע 1927, ז׳ 30.

אַרויספויזען — אַוטוו. אַרויסקריכן. אַ אויף אַלע פּיר. אַ פֿון בירהויז ווי אַ פֿאַרטשאַדעטער טאַראַקאַן. „פֿון צווישן די אַרויסגעריסענע קליי־דער האָבן ווי ווערעם אַרויסגעפויזעט די אינגע־וויידן״, ש. ביקל, אַיק, פּסח תשט״ו. אויך פּיג: „ווער איז געווען מענדעלסאָן און נאָך פּיל גרויסע לייט? זיי זענען אַלע געלעגן בשם

דלות אונטערן פֿאַרטוּך, זענען אַרויסגעפויזעט אויף דער וועלט און געוואָרן גרויסע לייט״, ח. ד. גיזדענבאַטט, דער יודישער גבור, ווילנע 1913.

אַרויספויזן — אַוטוו. 1. אַרויסשטאַרצן. אַרויסבולטן. „פֿון אונטער דער קאַלדרע האָט עפעס אַרויסגעפויזט — צי אַ קאַפּ, צי אַ קניי״. 2. אַרויספּלאַצן. אַרויסשיסן. „דער שאַמפּאַ גיער האָט אַרויסגעפויזט מיט אַ קנאַק״. „בייל־קע האָט זיך נישט געווערט און אַלע מאַל אַרויס־געפויזט מיט אַ פֿאַרטאַיעטן געלעכטער״, פּה, רויטע פּענדער, ז׳ 62.

3. פּיג. אַרויסקומען, אַרויסטראַמען. „דער־פּילט ער גאָר פּלוצלינג, ווי שטאַרק עס פּוישן אַרויס פֿון אים געפּילן, באַגערן, פֿאַרלאַנגען״, אַקש רעד, זב, דער וועג פֿון פֿאַראַט, מאַסקווע 1932, ז׳ 67.

טרוו. אַרויסשטעלן פֿאַרויס. אַ דעם בויך. מיט זײַך. עכץ. עניש.

אַרויספופוכען — טרוו. נעאַל. אַרויסגעבן עפעס מיט קלאַנגען וואָס זענען ענלעך אויף פּרופּו. „שטייט בשם צווייטן ברעג אַ דאַמפֿער און פּופּוכעט אַרויס פֿון זיך שוואַרצע און גרינע קנוילן רויך״, ל. אַליצקי, ישיבֿה־ליבט, ת״א 1968.

אַרויספורקען — טרוו. דווי אַרויספּאַרקען.

1. אַרויסדיליבען, אַרויסקאַלופּען. אַ אַ בעטלער פֿון גאַז. אַ מיטן פּינגער די מטבע וואָס האָט זיך פֿאַרקניקלט אין ווינקל.

2. אַרויסרוקן. אַרויסשטופּן. אַ די שטעקשיך פֿון אונטערן בעט.

3. פּיג. מאַכן עמעצן ענג, צווינגען פֿאַרלאַזן אַ אַרט אַ שטעל. „נאָר פֿון די צייט וואָס די גבֿירים... האָבן אויפֿגעגעבן דעם פֿאַריאַד פֿון זאַוואַד, איז די יידן ענג געוואָרן, דען די באַזאַמטע זוכן זיי ביסלעכטווייז אַרויסצופּורקען פֿון היר״, יפֿאַ 1887, № 36.

מיט זײַך. עכץ. עניש.

אַרויספטרן — טרוו. 1. אַוועקשיקן, אַרויס־שיקן עמעצן אויף אַן אומדירעקטן אַרפֿן. באַ־פּרענען זיך פֿון עמעצן, אַ עמעצן מיט אַ גלייכווערטל. עמעצן געשווינד אַ, „גאַטינקעס! ווי פּטרס מען אַרויס דעם נודניק?״, אויף וואָס וועסטו האַלטן דען מיידל? אויף יקרותר? דו וועסט נישט גוטעס אויסוואַרטן. דו קענסט אַ — מוזסטו זיך נאָר פֿרייען״, י. בערלין, משה דער טרעגער... נײַ 1901, ז׳ 6. אויך פּיג. „די... העלדן וואָס ער האָט נישט ליב, זעט ער וואָס גיכער אַרויסצופּטרן״, שג, דערצוילערט און דאַמאַניטן, ז׳ 491.

2. זיך באַפֿרענען פֿון עפעס. אויך מאַכן מע זאָל פּטור ווערן פֿון עפעס וואָס האָט פֿאַרשאַפֿט אַרבעט, זאַרגן, הוצאות (אין פֿאַרבינדונג מיט אַ צייט). אַ דעם חודש אלול. אַ די ימים־נוראים. אַ די יום־טובֿים און בליבן נקי. אַ דעם זמן אין חדר. „היינטיקע צייטן, פּל־זמן דו האַלטסט

זיך אויף די פּיס — פּטר אַרויס דעם חמץ פֿון שטובֿ, י. גויזאָ, דער נעטר פּראַצענטניק, ווילנע 1893, ז׳ 52. „מע פּטרט אַרויס דעם פּסח פֿון שטובֿ, און דאָס אַ אים, האַק־און־פּאַק מיט אַלע זענען כלים, מאַכט אַן אויף דעם יידנס נשמה עפעס אַ מרה־שחורה״, ממוס, שלמה, ז׳ 9.

3. אַרויסענדיקן אַן אַרבעט און פּטור ווערן פֿון איר. אַ אַ פֿאַרלעגענע באַשעלונג.

4. דווי אַפּפּטרן, אַרויסכאַלטורען. אַ אַ שטיקל אַרבעט. אַ אַן איבערזעצונג אַן דער מחבר זאָל זיך נישט דערקענען.

מיט זײַך — זיך אַ פֿון אַן אַנשיקעניש. זונג. עניש.

אַרויספויניקן — טרוו. דורך פּניקען(ונגען) אַרויסקריגן, אַרויסבאַקומען, אַרויסרופֿן עפעס. אַ פֿון די אַרעסטירטע פֿאַלשע דערקלערונגען. „די קירכע האָט פֿון זיי דווקא געוואַלט אַ קאַנפֿעסיעס״, יג, טמז 1967 IV 23. „ער האָט איר [=זי] אַרויסגעפּניקט אין זײַן הלום פֿון איר קבֿ״, חג, זורות, ז׳ 188. זונג. ער.

אַרויספּוּלן(ל)פּוּלן, פּלען — טרוו. אַרויס־קריגן, אַרויסבאַקומען עפעס דורך אַ פּפּול, דורך פּלפּלען זיך. אַ פֿון פּשוטן פּסוק פּיתום ורעמסס. אַ נישט־געשטוינגנס. „קען מען [פֿון דעם]... נישט אַ קײַן נאַציאָנאַלן קאַנפּליקט״, זשיט וי, נײַ 1917, ז׳ 71. פּלעניש.

אַרויספוינטלען — אַוטוו. אַרויסקוקן פּינט־לענדיק (מיט די אויגן) אָדער פּיג פֿון אותיות, ווערטער, גקודות אע וואָס קען ווערן צוגעלייכן צו אַ פּינטל, פּינטלעך. „דעם באַהאַלטענעם חוזק וואָס צו אים אַרויסגעפּינטלט פֿון די ייִדישע זעטלעך [פֿון די ביכער] האָט ער ליכט אַראַפּגעשולונגען״, מ. שטריגלער, אינדזלען אויף דער ערד, ז׳ 221. „פֿון די שוואַרצע אויגן האָט אַרויסגעפּינטלט אַ מאַנצבילשע אַפּגע־נאַרטיקייט״, באַש, פּאַר 1961 II 25. „די אויגן האָבן אים געווען אַרויסגעפּינטלט פֿון זען פֿאַרגעלט־געקניקטישטן פּנים״, ר. פּטענעבערג, היימיש, תּשרי תּשכ״ג.

מיט זײַך. עכץ. עניש.

אַרויספיקן — טרוו. 1. „איין שטיבעלע האָט אַרויסגעפיקט ביי דער צווייטער דאָס קערנדל״. אַ אומפּלייט פֿון די פֿעדערן. אַ פֿון עמעצן די גאל = זיך רייצן; טאָן צולהכעיס. „[ער] פֿאַרקויפֿט מול־קוויטלעך, וואָס זען פּוילג אין שטיבל פּיקט אַרויס פֿון קעסטעלעך״, טשענסטאַָ כאַווער יודן, נײַ 1947, ז׳ 136. „איך בין פּוילג אין ווינטערלאַנג וואָס פּיקט אַרויס פֿון בוים דעם פֿרילינג״, י. מאַניק.

2. וואוילינגעריש. אַרויסטרעבן. אַ דעם קאַרגן פֿון אונדזער חבֿרה.

מיט זײַך: דווי אויספיקן זיך, — 306. דאָס היגדעלע פּיקט זיך אַרויס פֿון איי. „דעמאָלט ווען זיי [די יידן] זענען שוין איבער־געלעגן ווי גוטע זאַמען איבער דעם ווינטער אונטער דער ערד און האָבן זיך שוין אַנגע־

הדורות, ביז משיח וועט קומען א' פונעם שולחן-ערוך", ש"י וו, ז' 22.

ארויספיקעלען — טרוו. 1. ארויסשיקן וואס איז איינגעפאקט אין א פעקל (אויך אין א פאק). ארויסטראנספארטירן. ארויסליפערן. א' דאס ביסל האב-און-גוטס.

2. פג מיט א ביטעם פון הומאָר. די חזנים... מוזן... די גאנצע קראַפֿט זייערע ווידמען נאָר דער שול, אָבער ניט א' דורך די גראַמאַפֿאָנען אַלע הייליקע געזאַנגען וואו די וועלט האָט אָן עק", פנחס מינקאווסקי, מא' דערנע ליטורגיע אין אונזערע סינאָגאָגן אין רוסלאַנד, אַדעס, תרע"ז, ז' 37.

3. ארויסמשלחן. א' א' ניטגעבעטענע גאָסט. מיט זיך — אַפֿטראַגן זיך. מאַכן אַ ויבֿרה. נעלם ווערן. „פעקל זיך אַרויס כל-זמן דו ביסט גאַנץ!“. דער סוף וועט זיין, אַז דער רבֿ וועט מיט זיינע חומרות און מיט זיין פעקל יראת־שמים זיך מוזן א' [פֿונדאַנען], י"ג 1885, № 17. [איר] זיין קרעכצעלע האָט אים דעם קאַפּ געריסן, און אָן ערשט מאַל האָט ער זיך אַרויסגעפעקלט פֿון דעם שלאַפֿאַצמער", י"א 1885, אין קעטל גרוב, מאַסקווע 1929, ז' 131. די מאַראַנען, פֿאַרשייטענדיק אַז זיי ווערן באַטראַכט אַלס הכנסה-קוואַל, האָבן זיך... [גענומען] גרופּעס ווי... פֿון פֿאַרטוגאַליע, שטערנ, מינסק 1941, ז' 3. „עכץ. עניש.

ארויספערלען זיך — אטוו. נעגל. ארויס-קומען ווי פערל. „שטערן, ווי אויגן פון מלא' כים קינדער, פערלען זיך ארויס אויפן הימל“, י. מאַניק.

ארויספערען — טרוו. 1. ארויסשטעלן פֿאַרויס. א' די ברוסט — ביי ינגלעך — ארויסרוקן צו ווייזן אַז מען איז אַ יעדל; ביי מיידלעך — צו ווייזן אַז מען איז שוין אַ פֿרוי. „יאָטן האָבן זיך אויסגעצויגן און אומיסטנע מערער אַרויסגעפערעט די ברוסטן, כדי צו רויטאַרמייער“, פֿיזיול סיטאָ, אַט דאָס זענען מיר, 1932, ז' 68.

2. ארויסשטופן, ארויסשטויסן. א' די צעיאַכ מערעט יידינע פֿון שטוב אויפֿן הויף אַרויס. „ר' פנחס קאַרעצער] האָט זיך אין דער פֿינצטער אַזוי לאַנג געראַנגלט מיטן שר של ישמעאל ביז ער האָט אים אַרויסגעפערעט צוריק קיין סטאַמבול“, י"ג, דער סטאַטעק וו, אַדעס 1876, ז' 91. א' די נשמה = זיך אַזלן, זיין פֿאַרקאַט אין עפעס.

עכץ. עניש.
ארויספראוואוד(י)ען — טרוו. 99. פֿראַ-וואַד(י)ען. ~ פֿראַוואַדזיען. 1. ארויס-באַגלייטן. א' די זין אין אַרמיי. 2. פֿענץ. אַרויסשטעלן הינטער דער טיר. אַרויסמשלחן. אַרויסטרייבן. „ניטגעבעטענע געסט מוז מען א'“. „גאָט צו דאַנקען, אַרויס-געפֿראַוואַדעט דעם מנובֿל“, אין קעווע, וי... האָט מען ערשט ייִדן פֿון דאָרט אַרויסגעפֿראַ-

2. אַרויסקומען אַדער טאָן עפעס אומגע-ריכט, האַסטיק, מיט אימפעט, ווירקנדיק ווי אַן אויפֿרייס. אַרויסברעכן, אַרויסצעצן (מיט). אַ פֿאַרשטיקטער ווייטיק קען א' לאָזן א' די געפֿילן. יעדן טאָג פֿלאַצן אַרויס ניצע פֿאַרשווע-רונגען. פֿון אַ לאַדע קלייניקייט קען א' אַ גרויסער סקאַנדאַל. א' מיט אַ געלעכטער, גע-וויין, מיט ביטערע טרערן אע. „האַט אים פֿאַר-קוועטשט דאָס האַרץ און [ער] האָט אַרויסגע-פֿלאַצט מיט אַ געוויין אויפֿן קול“, ר' יעקבֿ מדובנא, משלי חכמה, שמות, ווילנע תר"ג, נד/א. „אין [א] קורצער צייט [ארום] וועט עס אין ארץ-ישראל שטאַרק אומרויך ווערן און... די אומויליקייט און ווידערשפעניקייט וועט א' אַזוי ווי פֿון אַ באַרג אַרויס וואָס שפּייט פֿון זיך מיט פֿענער“, אין קיצור פֿון דער מעשה פֿון דיא יודיא וואַרשע 1837. „אין זי געוואָרן העכסט אויפֿגעבראַכט... און האָט אַרויסגע-פֿלאַצט מיט איינעם ווייזן אויפֿגוס פֿון פֿלון און שימץ“, אחד, דער אידישער פֿאַסטזאַנג, ווילנע 1880, ז' 60. „דאָס האָט זיך אַרויס-געוויזן קלאַר און בולט אין דער צייט פֿון דער... מלחמה און נאָך אַפֿענער האָט עס אַרויסגעפֿלאַצט אין דער צייט פֿון דער רוסישער רעוואַלוציע“, מוק, טעאָטער און אידיש טעאָ-טער, ז' 33.

3. זיין (ווערן, מאַכן) אַ סענסאַציע. באַוואוסט ווערן אַדער באַוואוסט מאַכן. א' מיט אַ מעשה, אַ נישט וואָס נישטגעשטויגן נישטגעפֿלויגן. „אַ נאַל אין זאַק קען מען נישט באַהאַלטן (— עס מוז א'“, שוו. [ער] האָט אַרויסגע-פֿלאַצט באַלד מיט זיינע גרויסע בקיאות און חריפֿות דאָס ער האָט ביי די אורחים זייער און זייער אויסגענומען“, אחד, פֿייגעלע דער מגיד, ווילנע 1868, ז' 26. „קאַשעבער פֿלאַצט אַלץ נישט אַרויס פֿאַר דער וועלט מיט זיין געדריק־טער לאַגע“, אה, ידער גבֿירישער אַרעמאַן.

אַקווו. אַרויסזאָגן, אַרויסלייגן (מיט אימפעט, מיט כּעס אע). „עטלעכע טעג האָט ער... זיך צוגעהערט, צוגעקוקט און... אין איין... אָונט איז ער געקומען צו מיר און האָט אַרויס-געפֿלאַצט זיין פֿלאַן“, מוק, מינע באַגעגענישן וו, ז' 236. מיט זיך. ~ פֿלאַץ, דער — א' פֿון ענערגיע. „ונג. עכץ. עניש.

ארויספלוידערן — טרוו. „אַ נאַר פֿלוידערט אַלדאָס ביזן אַרויס“, מס, משלי, תקע"ד, י, 18. מיט זיך. „ונג. ניש. ער (יין, קע). ערני.

ארויספליען — דזוו אַרויספֿלאַצן. — אין אַזך דאָס דינען געווען צו שווער? — אַך, ניין. ס'איז אַרנישט ניט געווען... כּווייס נישט... און אַדיק פֿאַרצוויפֿלט: כּהאַב דאָך נישט געקאַנט בלייבן, מאיר ווינער, עלע פֿאַליקס אונטערגאַנג, ז' 15.

ארויספסקענען — טרוו. אַרויסנעמען, אַרויס-קריגן אַ פֿסקדין, אַן ענטפֿער אויף אַ שאלה פֿון אַן אויטאָראַטיוון מקור. „עד סוף כל-

הויבן א' צום פֿרילינג צו“, קמ, 1864, № 49. „עס ערוואַכט דאָס געשלעכט... עס פיקט זיך אַרויס... די חיה-מאַנספֿערשוין“, פּרק, זכור-נות, ז'יקאָ, ז' 94. „פֿראַבלעמען וועלכע הייבן ערשט אָן זיך אַרויסצופֿיקן אין דער אַלטער קלוגער אייראַפֿע“, דא, פֿון בערלין ביז סאַן-פֿראַנציסקאָ, וואַרשע 1930, ז' 111. יערשט פֿון איי זיך אַרויסגעפיקט = נאָך גאַר פֿריש, ניי, יונג, ניטגעניט. „ונג. עכץ. עניש. ערני.

ארויספיקען — טרוו. 1. אַרויסגראַבלען, אַרויסקאַלופֿען. א' אַ פֿיזעלע פֿון קינדס קע-פעלע. 2. אַרויסנעמען, אַרויסציען מיט אַ פיקע. א' אַ בינטל היי. „עניש.

ארויספלאַנטן/ען, ערן — טרוו. אַרויס-נעמען, באַפֿרעיען פֿון אַ פֿלאַנטער, צעטומלעניש, פֿאַרדרייעניש. א' די פֿיס פֿון די שטריק. „אַז אַ מענטש וויל ניט מודה זיין זיין פֿעלער... ביז ער פֿאַרפֿלונטעט זיך אַזוי, אַז ער און קיינער קען נישט און וויל נישט אים אַערן“, קמ, 1865, № 7. „אַז ער שרעכט אַ קאַנטראַקט, פֿאַרדרייט ער... און פֿאַרפֿלאַנטעט זיך אַליין טאַקע... אַז... צען אַדוואַקאַטן קאַנען אים ניט אַען“, שט, אין שטורם, ז' 106.

מיט זיך — א' זיך פֿון די געדיכטע צווינגן אין וואַלד. א' זיך פֿון אַ שווערער לאַגע. „אַט ווי קאַבאַנאָס אין פֿאַרקאַכן פֿון איין צרה אין דער אַנדערער און האָט זיך שטאַרק פֿאַר-פֿלאַנטעט! נאָר ווי אָבער פֿלאַנטעט מען זיך דאָ אַרויס?“, ממוט, אַ שטאַט אין מזרח, ז' 20. „דער העכט וועט זיך שוין אַזוי לזכט ניט אַערן פֿון זיינע הענט“, 99א, משה ליגנער. ~ פֿלאַנטער, דער. „ונג. עכץ. ערניש. ערניש.

ארויספלאַלען — טרוו. ניט-באַטראַכט א' דעם סוד. מיט זיך. ~ פֿלאַפל, דער. דער ערשטער קינדערישער א' „ונג. עכץ. עניש. ער (יין, קע). ערניש.

ארויספלאַצן — אטוו. 99. ~ פֿלעצן. 1. אַרויסקומען פֿון ערגעץ מיט (ווי) אַן עקס-פֿלאַזיע, אויפֿרייס, מיט אַ קנאַל, אַ קנאַק. אַרויס-ריסן זיך. דער טיפּן האָט געהאַלטן בשם א' פֿון די ברעגעס. „אַ שטאַרק-הויכע זעל מיט אַ געדיכטן רויך האָט אַרויסגעפֿלאַצט מיט גרויס רעש פֿון זיין קראַטער (לאַך) און האָט זיך דערהויבן אין דער לופֿט אַרײַן“, י. טרובניק, זשאַרגאָן לערער, וואַרשע 1886, ז' 89. „איר זיצט און קלערט... און זיי [די גאַזן] קענען דערווייל א' און חרובֿ-ונחמבֿ מאַכן די גאַנצע וועלט, פּרק, יא שמועס מיט גאַנעמאַן. „די מעטעליצע דרייט סאַמע איבערן הויף, ווי זי וואַלט פֿונדאַנען אַרויסגעפֿלאַצט“, מק, זעלמע-ניאַנער וו, מינסק 1935, ז' 109. „אַרויסגע-פֿלאַצט האָבן פֿון ווייז-ברוי די שפּונטן / פֿון לשון, וואָס יערט ביי מוזן פֿאַלק אויף די גרונטן“, חג, פֿליטיס, ז' 54. *די אויגן פֿלאַצן אַרויס [פֿון קנאה, פֿון זשענעקייט].

וואָדעט און געטרובן, קמ, 1869, № 5. „איר האָט זיך אויסגעוויזן אַז זלמן מיט משהו... טראַכטן פֿלענער ווי זי אַ פֿון שטוב, ... פּוטערמאַן, דער אַרטיסטאָקראַטישער צדיק... וואָרשע 1889, ז' 14. **עכץ. עניש.**

אָרויספֿראַווען — טרוו. 1. אויסריכטן אין וועג און אַרויסשיקן. אַוועקשיקן. אָפּשיקן. אַ קיין אַמעריקע. אַ אין דער שטאַט אַרץ. אַ די קינדער אין שול. „איך בין אַוועקגעגאַנגען און האָב דאָס מיידל אַרויסגעפֿראַוועט אין קלניזל אַרץ און אַליין צום דיין, יי. קמ, 1867, № 32. „הדריינגלעך, ווי דער סדר, / זיי אַ אין חדר, / לערנען תורה גוט און פֿין, / גוטע פֿרומע יידן זיין, מל, דער באַרג. „מיד האָט מען געוואַלט אַ פֿון שטוב נעכטיקן ביי אונדזער שכנה, ה. אָקערמאַן, סמח, 1969 II 22.

2. אַרויסבאַגלייטן מיט כּבוד. אַ קיין אַרץ ישראל. אַ די פֿרײוועליקע מיט אַן אַרקעסטער. „אַרויסצופֿראַווען דעם רב האָבן זיך צוואַמען געקליבן די שענסטע לייט פֿון שטאַט“.

3. פּעיאָ. דזוו אַרויספֿראַווען(ען). „וועלן מיר זייערע מענטשן אַ און וועלן שפּעטער אַ ביסל הוליען, יא. סאָווי אויסג' 1931, ז' 300. „ווען מע דאַרף זיי אַ פֿון די ביזנעס, האָט ער... זיך אויסגעדריקט, אַז ביזנעס איז ניט קיין אינטערעסאַנטע באַשעפֿטיקונג“, פֿאַר, 1962 I 14. **עכץ. עניש.**

אָרויספֿראַלן — טרוו & אוטוו. אומגעריכט און (אָדער) הילכיק עפעס אַרויסזאָגן. אַ אַ קלאַרשיא. אַ (מיט) אַ מיטברוך. — לאַמיר זיך פֿרײער צעטיילן מיטן וואָל! — האָט ער אַרויסגעפֿראַלט, אַר VII, יאָדיש, ז' 154. „דערװייל כאַפט ער אַ בליק אויפֿן נאַגל און פֿראַלט אַרויס דעם אַחג שמוח“, טעג, מינע זיבן יאָר אין תּל־אָב־בֿ, ז' 97.

~ פֿראַל, דער. ונג. **עכץ. עניש.**

אָרויספֿרייזן זיך — אוטוו. נעאַל. ווערן אַרויסגעשטיסן פֿון מאַרק, ניט קאַנען קאַני קורירן איבער געהעכערטע פֿרייזן. העכערן דעם לויזן פֿון די אַרבעטער און דערביי זיך ניט אַ פֿון מאַרק. פֿאַראַן אין דער אַמעריקאַנער ביזנעס־וועלט אַ באַגריף פֿון אַ זיך פֿון מאַרק: אַ פֿראַדוקט קען ווערן אַזוי טייער, אַז די קונים אין מאַרק זאָלן דאָס ניט קענען קויפֿן, בצג, סמח, 1962 I 8.

אָרויספֿרעסן — טרוו. 1. אַרויסקוועטשן. אַרויסדריקן וואָס איז ווייך אָדער פֿליסיק. אַ פֿון די יאָדעס דעם גאַנצע זאַפט. אַ די פּאַסטע פֿון דער טובע. „בייזם צוואַמענדריקן די לונגען ווערט אַרויסגעפֿרעסן אַ סך טובערן קולאָדיגפֿט, וועלכער ווערט איינגעזאַפט אין בלוט“, דר. מ. לענסקי, מאָדערנער פֿאַמיליענ־דאָקטאָר, וואָרשע, יאָרז, ז' 127.

2. פּיאָ: „די ייִדישע פֿרעסע האָט פֿון איר לשון אַרויסגעפֿרעסט ס'לעצטע ביסל חיות, אי־דאַמאַטיק, עכטיקייט“, פֿאַר, יושפּ 1911, I.

א' ט ר ע ר ן = אַרויסרופֿן. אויך: גורם זיין גרויס געמחנפֿט. „חרובּ ירושלים האָט ביי איר מער טרערן אַרויסגעפֿרעסט ווי די צעשטע רונג פֿון טראַיאָ“, ח. ל. הילפֿער, דיא הניט־מאָדישע בילדונג, ווילנע תּרנײַ, ז' 16.

3. אַרויסקריגן עפעס דורך אַ דרוק אויף עמעצן אָדער דורך גרויסע אַנטשטענונגען. אַרויסרעסן איבערגוואַלד. אַ פֿון עמעצן אַ צוואַג. אַ דורך פֿייניקונגען פֿון די אַרעסטירטע דאָס מודה זיין זיך אין אַ נישט־באַגאַנגענעם פֿאַברעכן. מיט האַרעוואַניע אַ פֿון דער ערד אַלץ וואָס זי קען געבן. „די פֿאַבריקאַנטן פֿרעסן אַרויס פֿון אַרבעטער מערער פֿראַצע און גיבן ווייניקער שכירות“, די שכירות, לעמבערג 1896, ז' 48. „כּיבעט זי, פֿרעס עס פֿון מיר מיט גוואַלד אַרויס, רעס עס מיר פֿון האַרץ אַרויס, אַז נישט וועל איך חלילה משוגע ווערן“, א. ווייעראַקאָ, הימעל און ערד, לעמבערג 1909, ז' 51. „דעם געדריקטן פֿאַלקס פֿראַטעסט, / מיט געוואַלט אַרויסגעפֿרעסט / דורך יסורים / וועלכע שטינגן / איבער יעדע מאַס פֿון שווינגן, יחואָס, די פעולה פֿון טרערן. „מע האָט געמוזט... זען אַרויסצופֿרעסן פֿון דער איצ־טיקער געזעלשאַפט אַלץ וואָס מע קאַן נאָר אַ כּדי אויפֿצוהייבן די עקאָנאָמישע און קולטור רעלע מדרגה פֿון דער אַרבעטערשאַפט“, זשיט א, נײַ 1919, ז' 114. „האַנדלונגען וואָס ווערן אַרויסגעפֿרעסט דורך צוואַנגמיטלען זענען גע־וויינטלעך פֿון אַזאַ נידעריקער קוואַליטעט, אַז זיי זענען ווייניק וואָס ווערט פֿאַר אַ געזעל־שאַפטלעכער באַוועגונג“, ע. מוס, יחיד, מאַסט, פֿירער, וואָרשע 1934, ז' 59. „אַ דעם זיבעטן שווייס פֿון עמעצן = א) אויסנוצן, עקספּלוי אַטירן אָן שום רחמנות; ב) פֿאַרפֿאַלגן, (אַרומ) יאַגן, (אַרומ)טרייבן, איזידעקווען זיך; ג) (ספּאַרט) צווינגען אַ סך מאַל איבערחוורן אַ שווערע פֿיזישע געניטונג. „אַ (אַרויסקריגן) פֿון אַ שטיין דאָס (די) ווייכע = א) זיך שטעלן אַ נישט־רעאַלן אָדער צו שווערן ציל; ב) ניט קענען קריגן אַ טובה אָדער גמילות־חסד ביי זייער אַ קאַרגן אָדער שלעכטן מענטשן. 4. דורך שאַנטאָזשירן אָדער אַן אַנדער אומ־ערלעכן מיטל עפעס אַרויסבאַקומען. אַ געלט אויף אַ שענדלעכן אַפֿן. „די זינטיש האָבן זיך געמיט אַרויסצופֿרעסן פֿון די יידן זייערע באַהאַלטענע אוצרות, ווערט־פֿאַפּירן“. „אַט דער בחור, דער פֿראַאַרם מיט די וויימפּערלעך, וואָס האָט ביי מיר אַרויסגעפֿרעסט פֿולצן מאַרק, שע, זומער־לעבען, ז' 135. „די דאָזיקע... איז אַן איינפֿאַך לייכטזיניקע שטאַטישע מיידל, וואָס האָט זיך די גאַנצע צייט געשפּילט מיט אים און אַרויסגעפֿרעסט פֿון אים געלט, געזונט און לעבן“, ד. באַגען, די וועמען מע פֿאַרגעסט ניט, מאַסקווע 1933.

5. אוטוו. אַרויסשטאַרצן (ווי עס וואַלט געווען אַרויסגעפֿרעסט פֿון ערגעץ). דער בויך פֿרעסט פֿון אים אַרויס.

~ פֿרעם, דער. ונג. **עכץ. עניש.**
 ער (יזן, קען). **עניש.**

אָרויספֿשטלען — טרוו. אַרויסשטישן. דזוו אויספֿשטלען, 311. „וויפֿל קאַפֿ־מאַטעריניש וואַלט דאָ פֿאַרשפּאַרט דער מאַרקסיטישער אינטעליגענט, וואָס האָט דווקא געוואַלט אויך די וויסנשאַפט און די קונסט אַ פֿון דעם קלאַסיקאַמף“, זשיט א, נײַ 1919, ז' 122. „איך ווייס, מע וועט מיך פֿאַלש פֿאַרשטיין. מע וועט אַפֿשר אַ אַז דאָס שרייט אַ צעוויילדעוועטער בעל־תּאוה“, ימ אַיבז, יונגל און מיידל, 1929. **עכץ. עניש.**

אָרויספֿאַדערן — טרוו. 1. פֿאַרלאַנגען מע זאָל אַרויסישן, אַרויסגעבן. אַ דאָס געלט פֿון באַנק. אַ די באַשטעלטע סחורה. 2. פֿאַדערן מע זאָל קומען פֿאַר אַ באַשטימטן צוועק. אַ נאָך עדות צום משפּט. אַ אויף אַ פֿאַרמעסט, אַ דועל אע. אַ וויב און קינדער צו קומען קיין אַמעריקע. „מיד פֿון דעם בײַד [בית־דין] צו זיך אַרויש פֿאַדרין לאשן, גה, ז' 372. „זיי קוקן אויף מיר בייך, ווייל זיי פֿאַרשטייען זייער גוט צו וואָס זיי ווערן דאָ אַרויסגעפֿאַדערט“, ממוס, שלמה, ז' 24.

~ פֿאַדער, דער. אַ פֿאַטעניציעלער אַ. ונג. „עס האָט זיך געפּילט אַז עס איז אַן אַ [צו] דער אַלטיקייט וואָס האָט אים געוואַלט בייגן, מוק, מינע באַגענגנישן, ז' 67. „ניש. ער (יזן, קען). **עניש.**

אָרויספֿאַדעריש — אַדי. וואָס איז כאַראַק־טעריסטיש פֿאַר אַן אַרויספֿאַדערער. אַע מענטשן. דו ביסט אַ ביסל צו (פּיל) אַ. „פֿרויען האָבן געטראָגן קריגערישע, אַע פֿלאַקאַטן“, ב. שפּע־נער, פֿאַר, 1960 XI 22. **עניש.**

אָרויספֿאַכן — טרוו. 99. ~ פֿאַכען. פֿאַכ (ע)נדיק מיט עפעס אַרויסוואַרפֿן, אַרויסקערן, אַרויסטרייבן, אַרויסרייניקן. אַ מיט אַ האַנטעך די פֿליגן פֿון צימער. „פֿאַכע ניט אַזוי מיט די הענט — וועסט אַ אַלץ וואָס אויפֿן פֿענצטער“! „און האַפֿערדיק פֿאַרויס אַרויסגעפֿאַכט די צעפֿ / און ווי מיט צווייט די צעפֿ פֿאַרפֿלאַכטן מיט מטבעות“, פּמ, מחמת זע, נײַ 1956, ז' 491. „אַ פֿון זיך די לונגען (ען), די נשמה = זיך איבערהאַרעווען. האַרעווען ביין פֿאַרליין די פּווחות, ביין פֿאַלן. „שלעפֿן אַנאָ וואָגן, / און דערצו נאָך אויף אַ הונגעריקן מאַגן, / הייסט, נו, יאָ, אַ פֿון זיך די לונג, אשט, משלים, ו, דאָס פֿערד און די בייטש. אויך: אַ די נשמה = אַגעבען גאָט די נשמה, שטאַרבן. ~ פֿאַך, דער. ונג. **עכץ. עניש.**

אָרויספֿאַלן — אוטוו. 1. פֿאַלן פֿון אינע־ווייניק אויף דרויסן. אַ דורכן פֿענצטער. די מטבעות זינען אַרויסגעפֿאַלן פֿון דער קעשענע. פֿון אויוון איז אַרויסגעפֿאַלן אַ פֿרענענדיק שטיק האַלץ. „אַז מע פֿאַלט אַריין, פֿאַלט מען אַרויס אויך“, שוו [מע דאַרף זיך ניט מייאש זיין אויב מען איז אַפּילו אַרײַנגעפֿאַלן, דורכ־געפֿאַלן]. „(אהוד) שטאַן גאָר באַלד דאָש שווערט אים אין זיין בויך, דש אים דיא גידערם אַרויש פֿאַליין, צאנינה קסב/ד. (צורר) ער

בינט ווסר אין זיני וואַלקן, (ולא נבֿקע) אויב עשׂ ווערט גיא גשפֿאַלטן דער וואַלקן אונטר זיא, דהיינו עשׂ שקט זיך גיא דז פֿיל ווסר זעלטן מיט איין מאַל אַרויס פֿלן דאָש אַלט איז גוטש וואונדער, שהמ, אויב, כו, 8. „עז איז מותר צו טראַגן שטרויא מיט איינר זיפא וויא וואול דש דר שפּרייאַר הרויש פֿאַלט, דר ווייל דז ער זיך כּוונה גיט האַט דש דער שפּרייאַר זאָל הרויש פֿאַלן... אבר דש שטרויא אויז צו זיפן, דר וואַרטן דש דער שפּרייאַר זאָל הרויש פֿאַלן, דש זעלביג איז אַסור, 107, ע/ב. „אזי וואָס איך פֿרעג האַט... דען דער בעל־הבית אַליין אויסגעקלאַפט די תּבֿואה, אַז איך זאָל זאָגן, אַז דאָס געלט איז אַוודאי פֿון אים אַרויסגעפֿאַלן, דרום מוז איך צו אים דאָס געלט אומקערן, שהמ, ז/ב. „אזוי ווי אַ זיפ וואָס מע זיפט וויין פֿאַלט אַרויס די פּסולת און די מעל בלעבט, הרב י געבאָרט, ספר מעשה אַבֿות, וילנע 1880, ז' 100. „אַ הון וואָס כאַפט דעם געבראָק וואָס פֿאַלט פֿון איבער־געפֿילטן פֿערדס מויל אַרויס טראַכט ביי זיך: וואָס פֿאַר אַ פֿילאַנטראָפּ עס איז?“, פּראַ, 'מענית־געדאַנקען (אַפֿאַרזימען)."

2. דז פּיג. „נאָך איז אין דעם (כלל) דר איין ברכה מאַכט אַן כּוונה דר לאוט זיא ברכה צום מויל הרויש פֿאַלן, 107 ג/ב. „אַז עס פֿאַלט אַרויס ביי אַ חתן אַ ביסן פֿון מויל — איז אַ סימן אַז די כּלה איז הונגעריק, פּגל. — כּיגב דיר אַ זעץ אין טראַמוווי אַרען, וועלן דיר אַ אַלע פּאַסאַזשירן“ (וואויזוינגערש: כּיוועל דיר אויסהאַקן אַלע צייגערן). „אַ פֿון אַר ב ל (אײ) = אַן אַנשטרענגונג, פֿון העלער הויט, מיצקע־דעריצקע. „אַ ליד קומט גיט גלאַט אַזוי אין דער וועלט אַרען, פֿאַלט גיט אַרויס פֿון אַרבל, הל, איק, פּסח תּשס״ו. „עס פֿאַלט אַרויס די נישמה = א) זייער הונגעריק; ב) שטאַרק דערשראָקן. „מע זאָל גאָר דערצו גיט געפרוּחט ווערן: מענטשן זענען הונגעריק, סע פֿאַלט זיי אַרויס די נשמה, און דאָ ליגן פֿאַר זיי אַזויגע געשמאַקע פּאַטראַועס, און זיי טאַרן גיט געניסן, ממוס, 'בישיבֿה של מעלה, ז' 18. „אַ פֿון די הײזן = א) ווייל זיי זייענען צו גרויס, צו ברייט; ב) ווייל מען איז געוואָרן צו שטאַרק אַפּגעצערט, צו דאַר. „אַ פֿון די שײך = א) צו גרויס די שײך (פֿאַרן טראַגער). „די שײך האַט ער צוגעבונדן מיט שטריקלעך, אַז ער זאָל גיט אַ, ש. בעקערמאַן, דער זשענסקער וואַפּראַט, אַדעס 1887, ז' 26. ב) קריגן אַן אַמט, אַ פּאַזיציע וואָס מען איז גיט מסוגל צו פּונקציאָנירן אין איר. „אַ באַקעם = דזוו אויספֿאַלן באַקעם ← 312. „פֿון די שיריים בין איך גיט זאָט געוואָרן, דער אינגעמאַכטס איז מיר אַרויסגעפֿאַלן באַ־קעם איבער אַן עין־הרע, יײ, כל בוניק, זשיטאַמיר 1876, ז' 44. קללה (אַפֿט שפּאַ־סיקע): „זאָל דיר אַ באַקעם!“

3. אַראַפּפֿאַלן, אַנידערפֿאַלן. „אַ פֿון די קאָד לעס. „אַ פֿון דריטן גאַרן. „די וואַזאַנעס מיט בלומען זייענען אַרויסגעפֿאַלן פֿון באַלקאָן אויף

דער ערד אַראַפּפֿ. „אַ מיטן פּיטום אַרויף = אַן שום שאַדן. „האַט ער זיך געלייגט געבן איין וואַנט אַפּצוורען... איז אַרויסגעפֿאַלן פֿון וואַנט איין שוואַלב מיט איר נעסט און פֿאַל אים אויף די אויגן דאָס ער גליַך בלינד וואַר, איבז, מעשה טאַביא, וילנע 1836. „אַנשטאַט אַן ענטפֿער, הייבט אַן די מאַמע שטאַרק פינט־לען מיט די אויגן, און מיט יעדן פינטל פֿאַלט אַרויס אַ טרער, מ. קאַבריאַנסקי, טאַוו היימ־לאַנד, 1963, I, № 66.

4. גיט אינגעפֿאַלן זיך אויף אַן אַקס, אויף אַ שטיצפּונקט. „עס זינען אַרויסגעפֿאַלן אַלע שרעפֿלעך (פֿון מאַשין). „די ראַד האַלט זיך אויף משקולת — אַטראַט פֿאַלט זי אַרויס. „גליַך ווען איינר איין שונר פּערליך מיט אַלירליי אַבנים טיבֿות און גיריאַט האַט, דען מוז ער אובן איין קנאַפּ מאַכן און אונטן אן דיא שונר אַך, זונשט זאָלטן די אַבנים טיבֿות אַרויש פֿאַלן, 107, קנא/א. „אַז אַ טיר אָדער אַ לאַדן... פֿאַלט אַרויס אום שבת, טאַר מען גיט צוריק אַרויפֿרעגן אויף די האַקעס, דר דאָס, וואַרשע 1860. „אַ פֿון קאַפּ = פֿאַרגעסן. „שטעלט אַיך פֿאַר, אַזאָ וויכטיקע זאַך איז מיר אַרויסגעפֿאַלן פֿון קאַפּ, מ. טביטש, אַרום דער פֿאַבריק, מינסק 1929, ז' 244.

5. אַרויסגלייטשן זיך. פֿאַרלירן די שליטה איבער עפעס אָדער עמעזן. אַ זאַך פֿאַלט אַרויס פֿון האַנט. „איך האָב אויף דעם יינגל מער קיין שליטה גיט — ער פֿאַלט מיר אַרויס פֿון די הענט“. „אַז דער פּועל איז אַן עני, מעג דעם פּועלס זון נאַכגיין נאָך זיין פֿאַטער און מעג קלויבן די תּבֿואה וואָס פֿאַלט אַרויס פֿון פֿאַטערס האַנט בשעת ער שנידט (דאָס הייסט לקט), שהמ, ז/ב. „איך האָב יענעם טאַג צעבראַכן צוויי טיילגעזער, עטלעכע פֿאַרצער־לייענע טעלער זינען מיר פֿון דער האַנט אַרויסגעפֿאַלן, ממוס, דאָס קליינע מענטשנע. „די לייצעס פֿאַלן אַרויס פֿון האַנט (די הענט) = אויך: פֿאַרלירן די דעה, די מאַכט. „איז דאָס געווען... אַן עקספּערמיענט אַזאָ, כּדי צו דערגיין אויף וויפֿל די לייצעס זינען שוין אַרויסגעפֿאַלן פֿון זינע הענט?“, מ. טביטש, אַרום דער פֿאַבריק, ז' 136.

6. דזוו ב 5 אין פֿאַרבינדונג מיט אַ געפֿיל (אומגעדולד, עגמת־נפשׂ, איבערראַשונג אע). „און דער שכנה שייגע־האַדל / פֿאַלט פֿון האַנט אַרויס די נאָדל, פּראַ, מאַנשי. „די רויטע אַנ־געגליטע קוילן / פֿאַרחלומען דאָס באַנצע הויז, עס ווילט זיך ליינענע, דערציילן... / דאָס ביכל פֿאַלט פֿון האַנט אַרויס, טעג, פּאַנעמע, וואַרשע 1926, ז' 105.

7. אין פֿאַרבינדונג מיט אַן אַבר, מיטן אַראַ־גיזם: אויסקריכן, אַפּטריקענען, אַפּשטיין, אַפּ־פֿאַלן. זיך האָר פֿאַלן אַרויס. זיך אַזוי צעוואונדן זיין אַ פינגער אַז דער נאָגל קען אַ. „וואַרצלן פֿון די הענד — נעם גאַל פֿון איין (בהמה) אונ־עטליכה מאל מיט איין טוך וואַ נאַס אויף גיבונדן, פֿלן זיא אויש דען גרונד אַרויש, ש. פּראַנקפורט, ספר החיים וו, ספר רפואות, קיטן

תע״ז, ז' ס. „און נאָך איז פֿון דעם פֿיל־ליסטעליקייט פֿון דעם באַשעפֿער... וואָס די ציין פֿון דעם קינד פֿאַלן גיט אַרויס אַלע מיטאַמאַל נאָר איינציקווייז, זה ווו, ז' 133. „פֿאַר פֿעטקייט פֿאַלן די פֿעדערן אַרויס, / זיי האַלטן דאָס נעבעך קוים מיט צרות אויס, ממוס, שירה, ז' 76. „זינען דריי אונטערשטע... ביינציינ... וועלן זיך אייביק שאַקלען און... קיינמאַל גיט אַ, בערג, באַט דניעפּער ו, עמעס, ז' 127. קללה: עס זאָלן דיר אַ אַלע ציין און עס זאָלן דיר בליבן איינער אויף צאַנווייטיק.

8. וועגן נאַטור־דערשטונגען. אַ רעגן וועט באַלד אַ. „אַזאָ האַגל איז שוין לאַנג גיט אַרויסגעפֿאַלן, „סיאז דער שניי דער ערשטער / הינט אַרויסגעפֿאַלן; / אַפּגעקאַכט די שטי־בער, / אַפּגעווישט די שטאַלן, י. ראַגליק, גש, דער ערשטער שניי.

9. מאַכן אַן אַנפֿאַל, אַן אַטאַקע פֿון אַ באַלאַ־גערטן אַרט (שטאַט, פֿעסטונג אע). „אַ פֿון אַ פֿעסטונג. „אַ אויף דער אַרמיי וואָס באַלאַגערט. „איינער זאָגט אַז מע מוז אַ און מלחמה האַלטן מיט די פֿייגל, פּראַ, דאָס בלאַנדזשען אין מדבר, אַ מיט אַ גוואַלד, אַ געשריי, אַ טומל אע = מאַכן אַ ויצעקו, אַ טומל... „אַ יונגער בהור פֿאַלט אַרויס מיט אַ געוואַלט, אַז ביי אים איז גיט געוואָרן טאַקע דאָס ברויט, דאָס לעצטע שטיקל ברויט, ישׂה, שליח און אומזעה, ז' 274.

10. זיך אַפּטיילן, זיך אַפּוונדערן. בליבן הינטערשטעליק, אַפּשטיין. אויפֿהערן אָדער בכלל גיט אַנטייל נעמען אין עפעס. אַפּפֿאַלן. „אַ פֿון אַ גרופּע (אַראַגאַניזאַציע, קלוב אע). „אַ פֿון אַרקעסטער, פֿון דער טרופּע, אַ פֿון פֿאַבריק, זאַוואַד, וואַרשטאַט אע. „אַ פֿון אַ שטעל, אַ פֿון דער (אַן) אַרבעט. „אַ פֿון סטראַי. „אַ פֿון דער אַטשערע, אַ פֿון שפּילן, פֿון קאַן. „הו פֿאַלט אַרויס! — ביי קינדערשע ציילענישן. „אַ פֿון פינאַל. „אַ דער ערשטער פֿון די ספּאַרט־פֿאַרמעסטונגען. „אַ פֿון דער רשימה קאַנדי־דאַטן. „אַ פֿון דער פּראַגראַם. „אַ פֿון אַ שמועס. „אַ פֿון רעכענונג, פֿון חשבון (אויך פּיאַ).

11. (צופֿעליק) גיט דערמאַנט, גיט געדורקט ווערן. עטלעכע נעמען קענען אַ בייס מאַכן אַ רשימה. „אַ גאַנצער פֿאַראַראַף איז אַרויסגע־פֿאַלן פֿון אַרטיקל“. „אויך איז אַרויסגעפֿאַלן פֿון יענעם נומער [צייטונג] די גאַלעריע פֿון די פֿאַרשוואונדענע מענער, אר, 104, פֿאַרזעהט, ז' 196. „אַז דער שטרעק האַט זיך פֿאַרצויגן... זענען אַרבעטער... איינציקווייז אַרויסגע־פֿאַלן פֿון פֿאַך, אַפּאַ, איין שטריק, — נו, שרהלע — זאָגט דער פֿריילעכער יורע, וואָס איז אויך אַרויסגעפֿאַלן פֿון דער אַרבעט, — פֿאַרסטו מיט אונדז, י. יאַפּע, אין קענטל גרוב, מאַקסווע 1929, ז' 90. „פֿיל באַרימטע ייִדישע פֿירער [זענען] אַרויסגעפֿאַלן פֿון דער צאָל קאַנדידאַטן, ווייל זיי האָבן זיך געפּוּנען אין פעטערבורג, מ. גינבורג, אין גאַפּ, № 10. „שטייול, שיד האַבן געטאַפּשעט, זיך געקאַפּעט

אין טיפן שני, אבער קיינער איז נישט ארויס געפאלן פון דער לוייה-מחנה, 2. טרייסטער, צוק, מארץ 1960.

12. פלוצלונג, מיט אימפעט ארויסקומען פון ערגעץ, באווייזן זיך. „פלוצלונג זענען ארויס געפאלן א מאסע מענטשן אין קליינע שיפן און האבן זיך צוגעלאזט צום קריגשיף, קמ, 1863, № 12. „היים (פאלט ארויס פון שטוב עמפערט, מיט א פידל אין דער האנט),“ פרא, יואס אין פידעלע שטעט.

13. מעט. ווערן אריבערגעהויבן פון אונ טערן ווארצל. א פון ווארצל. $v_{12}=2v_3$, $va^3b=avab$.

פאל, דער. א פון דער שול פאר דער צייט. זונג. עכץ. עניש. ער (יין-קע). ערני.

ארויספאנגען — טרוו. 1. ארויסקאפן מיט

דער הילף פון א נעץ. ספעצ וועגן א יעגער, פישער, פייגליכאפער אע. א אלע קארפן פון דער סאזשקע. — דאס בענקען זיי — אזוי זאגט פאנטשיפ־ו — / צו די וועלף און צו די שלאנגען / וואס זיי האבן אמאל מיט די הוילע הענט / פון די נעסטן ארויסגעפאנגען, מלה. די באלאדע פון קאשטאכאן. דערנאך האבן זיי געמוזט צווען ווי אזוי די דשטשן פאנגען ארויס פון אלע לעכער די קליינע גנבימלעך, מ. שטרינגער, אינזען אויף דער ערד, ז' 8. 2. ארויסראטעווען פון א נעץ. יצחק האט געוואלט א עשו פון יצירהרעס האנט, הרב סענדר פרידנבערג, רפואות הנפש ורפואות הגוף, לאון 1912, ז' 27.

פאנג, דער. עכץ. עניש. ער (יין-קע). ערני.

ארויספאנגען — טרוו. דזוו אויס-

פאנטאזירן נאר עמפאטישער. דאס ווערק, וואס ער וויל פון דעם א דאס נצע לעבן, שג לעזער, דיכטער, קריטיקער, ז' 288. ז' 11.

ארויספארן — דער. 1. אקט אדער רעזולטאט

פון ארויספארן. א פיערלעכער א. ארגאניזירן דעם א פון יידן קיין ישראל. חוץ די כתבים האט מען בבם א געמוזט געבן די משולחים געלט אויך אויף די נייטיקע הוצאות, ממוס, די אנטדעקונג פון וואלין, ז' 8. זיצן אין דער היים אן א' = ניט ארויספארניק אין ערגעץ.

2. ארויסטריט, ארויסטערטונג. ארויסגעווי-

זענע איניציאטיוו. (אפט מיט א בייטעם, איר) „איך ווייס זייער גוט, אן [בשיכות מיט מנין ערשטן] א אין דער יידישער ליטעראטור מיט מיינע מעשיות וועט געוויס דעם עולמס ערשטע שאלה זיין: מה שמכח, פעטער, ממוס, דאס קליינע מענטשעלע. „פארשטייט איר דאך שוין אליין, וואס פאר א מין פסק איך האב געכאפט פון מנין רבין אויפן ערשטן א' מיט די קנעפלעך,“ שג, מעשיות פאר אידישע קינדער, ז' 182.

3. אויספלוג. מאַווקע. עקספורט. א הינ טער דער שטאט.

4. (אומגעריכטער) אויספיר. „עס בעט זיך ציטירן כאטש שורהלעך איידער מיר גייען ווייטער אן מיט אונזער מאדנעם א פון היינ טיפן ווייטגעפאלעכען ארטיקל“, וואלאז, טמו, 1962 v 27.

א-בריגאדע. א-דערלויבעניש. א-וויצע. א-סעסיע. א-פיער. א-שנין.

ארויספארלירן — טרוו. פארלירן עפעס וואס

איז געווען (באהאלטן) אינעווייניק. ארויסווארפן ניט ווילנדיק. א עפעס פון דער קעשענע. „בני דעם ווארפן [זיך אויף דער מאמעס קבר] האט זי אויס דער קעשענע 100 רויב אין פאפיר איינגעוויקלט ארויספארלירן“, קמ, 1866, № 32. ז' 11.

ארויספארן — אומוו. 1. פארן פון אינע-

ווייניק אויף דרויסן. פארניק ארויסקומען פון א קלענערן אדער באגרענעצטן שטח אין א גרעסערן אדער אומבאגרענעצטן שטח. א פון הויף אין גאס. א פון די ענגע שמוציקע געסלעך צו דער פריער נאטור. „ארויספארן אין א בלאטע איז גרינג, ווי פארט מען אבער פון איר ארויס?“ [ווי באקומט מען זיך ארויס פון דער שווערער לאגע?]. „גו, אזוי ווי די פוחזים זענען ארויסגעפארן פון דער שטאט, אזוי זענען זיי געלאפן, מע האט זיי ניט געקענט מיט דעם אויג דערנען, מעטה אומו. „אין נאך א פאר מינוט ארום איז פון דעם וואלד ארויסגעפארן א פויער מיט א גרויסע פור האלץ“, ממוס, קלאטשע, ז' 104. א אויף עמעצנס ביי נער = מאכן א קאריערע אויפן חשבון פון א צווייטן אדער ארויסטרייען זיך פון א צרה, באגראבניק א צווייטן.

2. ארויסקומען אויף (אריינפארן אין) א וועג.

א אויפן שליאך. בלאנדזשען, בלאנדזשען און צום סוף א. „און א וואס גיכער אויפן וועג... פארביי דעם גרויסן אוניאטישן קלויסטער, מ. ריבין, דער וועליושער בלוט-בלבול, ווילנע 1914, ז' 30. אויך פייג: „די משומדים האבן געמיינט אז דער שמד וועט זיי העלפן א אויפן ברייטן שליאך פון דער אלמענטשלעכער קולטור.“

3. אוועקפארן. פארלאזן אן ארט. א פון

האטעל און ניט באצאלן א קאפיקע. „ער איז ארויסגעפארן מיט א ווייטער פריער פאר מיר.“ שפאטיק: „איך פאר נאך ניט ארויס (אוועק) און זינט נאך ניט געזונט.“ „דרום ביט איך דיר, שרייב מיר אלזו שורש אב עז דיר שטיט [= גרינטלעך אויב עס לוינט זיך דיר] דער פיר אן דוא בישט איין רויש גיפארין“, פראג, ז' 48. „די וועלט איז גלייך צו אן אכסניא, דער פארט אריין דער פארט ארויס, אן אנדערער האט גאר קיין צייט אין איר אפצוועסן זיין אג בייטשן, אמת, אמרי בינה, ווילנע 1864. „בני זיי [אין] געבליבן דאס זיי זאלן א אין זייער אימעניע אום זיי זאלן ניט ליגן אונטער לייטישע אויגן, א. טאפיר, דער קליינער קאטערוניק, ווילנע 1883, ז' 10. „איך בין געפאלן אויף אן עצה, ארויספארניק פון דער היים, אראפגעמען

עטלעכע קערבלעך און זיי באהאלטן אין א קניפל אונטערן העמד, ממוס, ביישיבה של מטה, ז' 44. „די שטאט האט אים געהייסן א אין משך פון פינה טעג, יעקב שאצקא אין טשענסטאכאווער יוד, ז' 1947, ז' 20.

4. אריבערפארן זיך צו באזעצן. עמיגרירן. עולה זיין. א פון דער אלטער היים. א קיין אמעריקע און דערנאך נעמען צו זיך די משפחה. „טייל יידן אין סאוועטן-פארבאנד האבן ארויס צופארן קיין ישראל.“ א געבעט פון א יודענע: רבונר-של-עולם, וועסטו מיר אונשריפן א גוט יאר — איז גוט, טאמער נישט — פאר [אין] ארויס צו מנין שוועסטער אין דארף אריין און דו זעסט מיך מער נישט,“ פוול, „גיט מיר די בעסטע פרנסה, איך זאל א פון דארף אין שטאט אריין, וועל איך מיך מיט אונד ניט בייטשן,“ שג, ט' 149. „אנדערטהאלבן יאר האב איך געלעבט אין מיכלשטאט און דאן בין איך ארויסגעפארן אויף א קאנדידעט אלס מלמד צו איינעם אין יידן,“ פוול מיכלשטאט, ווארשע עהרמאן, דער בעל שם פון מיכלשטאט, ווארשע תרפ"ה, ז' 116. „במעט אלע וואלטן מסכים געווען צו פארקויפן די בעבעכעס און א קיין ארץ-ישראל, יק. „קיין ארץ-ישראל — האט דער רבי געזאגט — פארט מען נישט ארויס, קיין ארץ-ישראל פארט מען אריין,“ מ. אונגער, טמו, 1965 v 16.

5. פארן מיט א באשטימטן ציל, עפעס אויפצוטאן. ארויסלאזן זיך אין א שליחות. א אויפן יריד. א מיט א דעלעגאציע. א אויף גאסטראלן. „מיטן אייגענעם מקח פארט מען אויפן יריד ניט ארויס,“ שוה. „גאט איז א טאטע, און ישראל זענען בני-רחמנים, שרייבט מען כתבים, פארן ארויס משולחים, מע האפט, מע ווארט. און וואס? באריט, ממוס, שלמה, ז' 105. „א פלעגט אריה מיט א פוסטן וועגעלע און פארנאכט פלעגט ער קומען צוריק אנגע-לאזן מיט אלדאס גוטס,“ מ. טביטש, איבד, ח. ג. ביאליק, אריה בעל גוף. א אין בערשאד מיט אן אייגענעם טלית = אפטאן א נארשיקייט [אין בערשאד האט מען געוועבט טליתים און מע האט דארט זייער וואלוו געקענט זיך אנטשאפן א נעעם שייגעס טלית]. אויך וואוילינגעריש: א אויף דאטשע (קיין פארז) מיט דער אייגענער חייב.

6. פארן סתם אזוי. פארן זיך אפרוען, פאר-ברענגען (זיך). זיך לאזן פארן. פארן מיט גרויס פאמפע, אנטטעל. א מיט פיר פערד נאשפיץ. א אויף א פיקניק, אויף א וויקענד. א אויף א באצונ זומערטאג. א אויף א לאדקע איבער דער אדער. „מען איז ארויסגעפארן פון דעם חתן-צד אויף דער חתונה מיט א גרויסן אויפצוג, היינו מיט דרייסיק קאלעסן און דריי-סיק בוידן מיט בריטשקעס, נסים ונפלאות וואס הרב הקדוש יהושע העשיל מאפסא האט באוויזן, ארט? יאר. „טאמער זעט איר אמאל א גלופסקער יוד פירט זיך מיטן טראסק ווי א גביר, פארט ארויס אין א פאעטאנדל מיט א פאר ברענענדיקע סוסים, זאלט איר וויסן אן

סיאזי נאָר אַן אַנשטעל, ממוס, צוריק אַהיים, ז' 77. „עס איז גאַרנישט שייך, אַז מע פֿאַרט נישט אַ ביסל אַרויס, / עס איז שטאַרעריש צו זיין זומער צו הויז“, ז. מורירער, זב נישט קיין וואוילער יונג וו, טאַראַנאָו 1925, ז' 54. „און אַז ער איז דערויף אַרויסגעפֿאַרן איבער דער שטאַט, זענען די גאַסן געווען פֿול מיט מענטשן, וואָס זענען געקומען אַנקוקן דעם חידוש, דעם עולם־הזה, וואָס אַ ייד פֿאַרגינט זיך אין גלות“, שמעון האַרנאָנטשיק, גאַטס משפּט.

7. אַפֿפֿאַרן. אַנהייבן פֿאַרן. אַ צען אַזויגער אינדערפֿרי. „ווען פֿאַרט אַרויס דער ערשטער דאַמפֿער (אויטאָבוס, באַן אדגא)“? „נאַכוואָס איז זי מיר איבערגעגאַנגען מיט ליידיקע עמער, אַז איך בין אַרויסגעפֿאַרן, אַבג, דעקטון, וואַרשע 1876, ז' 56.

8. בכלל אַנהייבן עפעס. אַרויסטרעטן מיט עפעס. (אַפֿט אַפֿלאַכעריש, איר). אַ מיט אַ שפּאַנגל־ניצער אינגיזאַטיוו. אַ מיט אַ פֿראַיעקט אַז מע קען זיך האַלטן פֿאַר די בייכער. „אים איז גאַרנישט געווען צום האַרצן דער ביוראָקראַט־טיים מיט וועלכן פ. איז גלפֿך אַרויסגעפֿאַרן אַזוי ברייט“, מ. טייטש, אַרום דער פֿאַבריק, ז' 5. „שלמה פֿאַרט דער ערשטער אַרויס מיט זיין פֿידל“, א. דרוקער, קלעזמער, קענען 1940, ז' 35.

9. אַרויסזאָגן אומגעריכט אָדער מיט אומ־צופֿרידנקייט אָדער כדי אַרויסצורופֿן אַ צווייטנס אומצופֿרידנקייט (אַפֿט מיט אַ בייטעם פֿון הומאָר). אַ מיט אַ טענה, מיט אַ מענה־לשון. אַ מיט אַ טאַנדעטער דרשה. אַ מיט אַן אומ־געלומפּערטער ווערסיע. „ווער און ביוזונן מיט וואָרטן אַרויש פֿאַרט, דש שטעכט וויא איין שווערט, אָבד דיא צונג דש ווייזן איזט הייל־זאַם“, משלי בלשון אַשכּנז, פֿ9פ9 1713, יב, 18. „צו וואָס טויג נאָך זאַלצן יענעם אויף די וואונדן און אַ מיט אַ מקח זעקסטעהאַלבן?“, שע, אידישע ראַמאַנטן, ז' 213. „בכּן, שטייט ער אויף, אָט דער זעלבער זעליק דער היטל־מאַכער, און פֿאַרט אַרויס אינמיטן דערינען מיט זיין צעווידיקן קידוש“, זש, שקלאַווער קינדער, ז' 30. „אַ וואָרט האָט באַקומען דימשניץ — דאָ האָבן שוין אַלע אַנגעשפּיצט די אויערן: מיט וואָס וועט אַ דער נייאנקער“, מ. טייטש, אַרום דער פֿאַבריק, ז' 111. „אַ אויפֿן באַליבטן פֿערדל = אַרויסזאָגן דעם באַליבטן אַרגומענט, תּירוץ; אַנהייבן דרשענען אויף דער באַליבטער טעמע.

מיט זיך: די איידעלע פֿערד אַקעגן פֿירן זיך אַ גליקלעך לעבן אין שטאַל... פֿאַרן זיך אַרויס אַמאַל שפּאַצירן מיט זייער פֿרייך, ממוס, קליאַטשע, ז' 35.

זונג. עכּין. עניש. ער (ין קע). ערני.

ארויספֿאַרנעמען — טרוו. 1. נעמען אין אייגענעם באַזיץ עפעס פֿון אינעווייניק אַרויס. אַ פֿון קיך אַלע קופּערנע פֿלים.

2. פֿאַרשטיין, באַנעמען עפעס אויפֿן סמך פֿון אַ לאַגישן (פּסיכאָלאָגישן) אויספֿיר. אַ פֿון זיינע רייז אַז ער וועט סוף־פּליסוף עס פֿאַר קויפֿן.

מיט זיך — אַפֿטראַגן זיך, פֿאַרלאָזן אַן אָרט. „אָדער זי אַ מענטש, אַניט — פֿאַרנעם זיך אַרויס פֿונדאַנען“, ה. אַקערמאַן, טמו, 1965 II 21.

ארויספֿאַרשטיין — טרוו. „בינה מיינט: מבין דבר מתוך דבר — אַ אַ זאָך פֿון אַ זאָך. דאָס הייסט אַרויסזען מסקנות, אַרויס־לערנען לאַגישע קאָנסעקווענצן, הרב י. ב. סאַלאַוויטשיק, טמו, 1961 XII 1. עכּין.

ארויספֿיבערן — טרוו. אַרויסקריגן (ווי) דורך פֿיבערן. אַ אַ בקשה, אַ פֿאַרלאַנג. אַמאַל קען מען אונטער דער בייטש פֿון מוואַרבעט אַ פֿון זיך די פֿינטעס אינספּיראַציעס, טג, לעזער, דיכטער, קריטיקער, ז' 348. זונג.

ארויספֿויכטן — טרוו. מאַכן אַז עפעס זאָל אַרויסקומען פֿיכט. „נאָר ס'האָט די משא פֿון דעם נאַענטסטן עבר שווער / אַרויסגעפֿיכטט ביי אים אין אויג אַ מידע טרער“, ברזד, גש, ז' 66. „פֿון קרישלידיק־טרוקענע זאַמדן / אַ וועל איך ממש בליטונג“, סוז, וואַלדיקס. זונג. עניש.

ארויספֿויערן — אַוטו & טרוו. אַרויסקומען אָדער אַרויסברענגען ווי (מיט) אַ פֿענער. די האַרמאַטן האָבן אַרויסגעפֿיערט אַלע מיטאַמאַל. נאָכן פֿאַנראַם אין קעשענעו האָט ה. נ. ביאַליק פֿון זיך אַרויסגעפֿיערט די פֿאַעמע 'בעיר ההרי גה'. „שנינען וואַלקנס מיט ניערע שנין / עפעס שניידט זיך אין זיי אַרצן, / שווימט, שווימט — און פֿערט אַרויס, / זיערט אַרויס ווי ווייזן, צייט, גל וו, 'מטרוניהא, ז' 111.

ארויספֿויען — אַוטו — „דער ווינט... קען אויך, פֿון פֿאַרקאַנעס פֿאַרהאַלטן / אַ דורך די מינדסטע שפּאַלטן“, מלה, גאַלדענע פּאַוע, ז' 248.

טרוו — אויסדריקן עפעס דורך פֿיפֿטן. אַ פֿרייד, די גוטע שטימונג. אַ די תּפּילה צום אייבערשטן. מיט זיך.

פֿויף, דער. עכּין. עניש. ערני. ארויספֿוילן — טרוו. 1. דערפֿילן עפעס פֿון אינעווייניק, וואָס איז פֿאַרבאַרגן. אַ ליבשאַפֿט. אַ פֿון זיין שרייבן אַ קאַלטקייט. „אַ קאַטשקע, למשל, קאַן אַרבינשטעקן אין וואַסער דעם שנאַבל און אַ מיט אים, צי עס זיינען דאָרט פֿאַראַן פֿישלעך“, א. יאַקובזאָן, פֿאַר, 1961 X 15. „ווער נאָך האָט אין יענער צייט, די צייט פֿון דער השּׁכּלה, אַזוי טיף אַרויסגעפֿילט דאָס וואָס י. ל. פרץ האָט שפּעטער אַנגערופֿן: 'אונדזער בלוטיקע ייִדישע שיינקייט?', צייט, [7 №, 98].

2. מיטפֿילן. „די מוטער האָט גיכער פֿאַר־שטאַנען אָדער אַפֿשר אַרויסגעפֿילט די קינדער

אין די פֿאַרקומענדיקע ענדערונגען“, יוב זלָאָ טשעוו, ז' 137.

מיט זיך: „עס האָט זיך אַרויסגעפֿילט די ליידיקייט פֿון אינעווייניק“, וויטס וו, 'קולטור־ליגע, ז' 92. זונג. עכּין. עניש.

ארויספֿינצערן — אַוטו. אַ שולד־געפֿיל פֿינצערט אַרויס. אַ היסטעריע פֿינצערט אַרויס. „ביטערניש פֿינצערט אַרויס פֿון דער געשטאַלט“, ש. ביקל, טמו, 1958 XI 23. „אַני שטאַט אַ קוימען האָט אַרויסגעפֿינצערט פֿון אַ וואַנט אַ קעלעכיק לאַך“, באַש, פֿאַר, 1962 XII 30.

מיט זיך — „די גריבער האָבן זיך אַרויס־געפֿינצערט צווישן דעם ווילדן אַנגעוואַקסענעם גרינס, ייט, טאַג, 1958 II 8. זונג. עניש.

ארויספֿינקלען — אַוטו. „האַט שוין דאָ אָדער דאָרט אַן איינציק שטערנדל, בלאַס ווי אַן אַרבעטל, אַרויסגעפֿינקלט“, וויטס וו, 'קולטור־ליגע, ז' 195. „ראַזעס פֿאַרוזשמורעטע אויגן האָבן אַרויסגעפֿינקלט פֿון פֿאַרזיגענע שפּעלט־לעד, ווי די שאַרף פֿון חלפּים“, אַפּאָ, פֿאַר־שלאַפֿן. טרוו. אַ פֿרייד.

פֿינקל, דער. זונג. עכּין. עניש.

ארויספֿירן — טרוו. 1. פֿירן עפעס אָדער עמעצן פֿון אינעווייניק אין דרויסן. אַרויס־ברענגען פֿירנדיק מיט זיך אָדער מיט (אויף) אַ פֿאַרקערמיטל. אַ די פֿערד פֿון שטאַל. אַ דעם וואָגן פֿון דער בלאַטע, דעם אויטאָמאָביל פֿון גאַראַזש. אַ די בעבעכעס, דאָס האַב־און גוטס, דעם קאַפּיטאַל. פֿאַרבאַטן די יידן אַרויס־צופֿירן קיין ישראל מער ווי... „די קברים קען מען מיט זיך גיט אַ“, אַ צו דער אייביקער ר. — וואוהיין פֿירט אַרויס דער וועג? — ער פֿירט אַרויס צום ים. „מע פֿירט אַרויס די קו (דעם פֿערד) פֿון שטאַל און דעם שטאַל שליכט מען צו (דעם שטאַל פֿאַרברענט מען)“, טוו. [— אַרויסנעמען, ז' 10]. „... איזט פֿאַר באַט מן מלך ירה" גישעהן קיין לוטרינגיר געלט אפֿן אָדיר אויז צרפֿות אַרויז צו פֿירין“, גה, ז' 316. „דען קיין פֿורמן האָט מן קענן קריגן צו הייאר / אודר מן האט אין באַצאַלט גאַר טיאר. / דען זיא האבן זעלברט דאש איין נייא קלאַג ליד פֿון חורבן ק"ק וורמיישא, אַמטט 1723 [9פ9 ווו, שפ' 53]. „זייער גוט איז אונטערצושיטן אונטער אַ בית־הכסא טרר־קענע ערד, כדי דאָס מענטשן־מיסט זאָל זיך דערמיט אויסמישן און דערנאָך איז עס לייכט אַרויסצופֿירן אויפֿן פֿעלד“, מ. וועבער, דער יודישער פֿעלדאַרבייטער, וואַרשע 1891, ז' 39. „איך האָב זיי באַצאַלט... אויסגעלייזט די קליאַטשע פֿון זייערע הענט, נאָר באַאָפֿן איך זאָל זי אַ פֿון דער שטאַט“, ממוס, קליאַטשע, ז' 65. קללה. אַ זאָל מען אים (זיין קאַפּ, אַ טויטן)!

2. פֿירן פֿאַרקויפֿן. עקספּאַטירן. אַ דאָס לעצטע ביסל מילך, די לעצטע קו אויפֿן מאַרק.

לכד ז' / ער זאל ווי א שאף ניט פֿאַראירן, ממוט, שירה, ז' 83. „ניט אלע דניאלס זינען גענוג פֿרום דער אייבערשטער זאל זיי לעבע דיקערהייט א' פֿון א לייבנארוב, זש, שקלאַ ווער קינדער.

9. אַרויסברענגען פֿון אַ (נשמה) צושטאַנד. אַקטיוויזירן, רעאַליזירן, א' פֿון מרה־שחורה, פֿון עצבות. א' פֿון טרוים, פֿון די פֿאַנ־טאַזיעס. א' עמעצן פֿון אַ שאַק, פֿון אַ דעפּרע־סיע, א' פֿון די רעיונות. א' מן הכוח אל הפועל. „ברענג געשווינד דאָס ביכל! דאָס וועט אונדו געוויס פֿון אַלע ספֿקות א'ו, יי לאַ איבז, ג. לעי־סינג, נתן החכם, אַדעס 1884, ז' 65. א' פֿון די כלים, פֿון גלנצעוויכט, פֿון זיך אע = דזוו אַרויסברענגען פֿון . . . (←).

10. פֿירן שפּאַצירן, זיך אַפּרוען. פֿירן (אניג לאַדן) צום טאַגן. א' די קינדערלעך שפּאַצירן. א' דאָס הוינגעזינד פֿון נאָסן קעלער אויף דער פֿרישער לופֿט. „איין טאַג איז פֿאַר זיי (די רשעים אין גיהנם) אַפּגעקליבן, אַלע ער־שבת שפּעט פֿירט מען זיי אַרויס אַפּצורוען זיך, ספֿר ישר לַב, תקעוֹת, לאַא, אַלע פֿרי־מאַרגן פֿלעגט ער זי א' פֿון קאַטוך און געשפּאַצירט מיט איר אויפֿן הויף און אין גערטנער, ממוט, קלאַטשע, ז' 78. „איין מאָל אָדער צוויי מאָל אין יאָר צעטאַנצט ער זיך אָף אַ גבֿירישער סעודה מיט אַ קבצן אַמאַל . . . ער פֿירט אים פֿון הינטערן טיש אַרויס . . . און . . . צעטאַנצט זיך אַזוי, אַז . . . מענטשן . . . קאָנען פֿון אים און פֿון זיין שותף אין טאַגן די אויגן ניט אַפּרייסן, נט, מישפּאַכע מאַשבער, מאַסקווע 1939.

11. אַננעמען פֿאַר אַ האַנט אָדער פֿאַרן (אויג טערן) אַרעם און אַרויסבאַגלייטן, הייסן גיין. צווינגען צו פֿאַרלאָזן דעם פּלאַץ. באַזומטיקן. אַרויסוואַרפֿן. א' דעם כּוּליגאַן פֿון זאַל. „אויג דער מחבר ברענגט אויף די חזנים איין מליץ . . . וואָן ער ניט רעכט רעט, טוט מן איהם אַרויספֿירן, ר' יואל חזן, ריח נוחה, פֿיורדא 1724. „אַ סימן אַז ער איז פֿאַרט געקומען, האָבן זיי ניט געלאָזט אים א' נאָר האָבן אַפּגע־טרעטן פֿון זייער מקום קבֿוע, קמ, 1866, № 47. „אינימאַל (האַט) דער פֿאַרויזער פֿון די ציונים . . . געהייסן דאָס מיידל מיט פֿיקסל־אייגעלעך א'ו, י. יאָפּע, אין קעסל גרוב, מאַסקווע 1929, ז' 51. א' פֿון סטראַי = (א) מאַכן ניט פּאַסיק פֿאַר מיליטער־דינסט; (ב) שעדיקן אַז עס הערט אויף צו פֿונקציאָנירן. „נאָך איר שלעפט זיך נאָך דער . . . פעכאַטינער, וואָס איז פֿאַרוואונדעט געוואָרן אין אַזוינע ערטער וואָס האָבן אים אַרויסגעפֿירט פֿון סטראַי אויף לאַנג, א. ש. ברענמאַן, דורך קריג און רעוואָליוציע, וועט 1931, ז' 265.

12. דעפּאַרטירן, אַרויסשיקן. א' די קרבנות צום טויט. „ווען מע האַט אים (דעם גערער חסיד) אַרויסגעפֿירט פֿונעם קעלער צום שיקן, איז ער געווען אַנגעטאַן אין קיטל און תּלית (גרייט יעדע מינוט צום טויט), אין יזבֿ שטוּאַצק . . . ז' 910. „בשעת די דנטשע רוצ־

מעס, א' די ראַטע אויף אַ מאַרש. א' די מויקאָנטן פֿאַרויס. א' די באַטאַליאַנען אין שלאַכט. א' די רעווערוון. „דער דריש דער האַט הינויש גיפֿרט אויף דאָס פֿעלד איין גרוו מעכטיג אויג שטאַרק הער, יוֹסיפּו, אַמסט 1661, מח/ב.

7. ברענגען צו פֿירן, כּדי פֿאַרצושטעלן עמעצן. פּראַטעזשירן. באַקענען דעם עולם. א' אַ נייעם טאַלאַנט. א' אויף דעם ליטעראַרישן מאַרק. „איך הייס דיר דו זאָלסט מיך אויפֿן מענטשן־טאַרג א'ו, דער קרימער מאַרשעליק . . . לעמבערג 1875, ז' 47. א' פֿון די דלד־אַמות; א' אויף אַ ברייטן וועג, דרך, שליאַך; א' אין דער וועלט אַרעין = א) מאַכן אַ סוף צו עמעצנס אַפּגעשטאַנענקייט; מאַכן פֿון עמעצן אַ לייט. „דער קאַפיטאַליום האַט . . . דעם גרעסטן טייל (יידן) פֿאַרוואַנדלט אין פּראַלע־טאַריער און . . . אַרויסגעפֿירט פֿון זייערע ד־אַמות אויף די גרויסע אַרענע פֿון אייראָפּעאַישן לעבן, דער אידישער אַרבייטער, (בערלין 1896, № 1). „איך בין דער איינציקער וואָס קאָן באַוועגן / אין ריטמען בייגעוויקע אונדזער שפּראַך; / וואָס האַט זי אַפּגעווענדט פֿון שמאַלע שטעגן / און זי אַרויסגעפֿירט צו ברייטן שליאַך, לייב נידזוט, [אגפ, № 11]. „ווי די אַמאַליקע משפּילים, האַט זיך אים זייער געוואַלט פֿאַרשפּרייטן צווישן יידן בילדונג, אויפֿקלערונג, אַפּשוואַכן דעם פֿאַנאַטיזם און א' יידן אין דער וועלט אַרעין, יק; (ב) ריינדן שידוכים. פֿירן צווישן מענטשן, אויף בעלער אדגל. „נאָר עפעס אויף דעם געוויסן דאַרף האָבן די מאַמע וואָס פֿירט אַרויס די טאַכטער אין דער וועלט אַרעין, פּראַ, פּוריים־שפּילער; ג) מיט טוב עסק, ענין, געשעפט אע = צוועכטמאַכן, מיט הצלחה אַרויסענדיקן. „ער (האַט) זיך צוגעזעצט צו איר און געוואַלט א' דעם עסק אויף אַ דרך, מ. שטרילגער, אינזלען אויף דער ערד, ז' 242; (ד) מיטן אַדי גלנץ אָדער אין פֿאַרבינדונג מיט דרך־הישר (= 1) העלפֿן אַן אַפּיקורס זיך אומקערן צום ייִדישן גלויבן; (2) בכלל אויס־מענטשלעך אַזאָ וואָס האַט זיך אַראַפּגעשלאָגן פֿון גלייכן וועג. פּרגל ב 8. „זי (די הייליקע נשמה) האַט מיך נאָך ליב, זי וועט מיך נאָך א' אויף דעם גלייכן וועג און וועט מיך מציל זיין פֿון אַפּערע הענט (פֿון דער סטראַַאָהראַ), הרב א. ל. בראַנדיס איבז, ספֿר טיח ספּוּנים, 1843.

8. אַרויסראַטעווען פֿון אַ צרה. אויסלייזן. העלפֿן אַרויסבאַפֿרעיען זיך, פּטור ווערן פֿון עפעס. א' פֿון אַ צרה, פֿון אַ בלאַטע, פֿון אַ שלעכטער לאַגע. א' פֿון קלעם. א' פֿון אַ טעות. א' דאָס לאַנד פֿון פּאַליטישער אינזאַלאַציע. „איבערדעם זענען די לייט פֿון דעם בעל־תּפֿילה געגאַנגען צו דער מדינה, טאַמער וועלן זיי קענען א' זיי פֿון זייער גאַרישקייט, נחב, מ'עשה מבעל תּפֿילה, נ/א. „דאָס איז דער ערשטער וויכטיקסטער שריט וועלכער קען א' אייראָפּע פֿון דער אומגעוויסער אוממיכערער לאַגע, יוֹפּאַל, 1885, ז' 21. „זאָלסט יעקבֿ פֿון

דאָס לאַנד פֿירט אַרויס די פֿאַרשיידנסטע סח־רות. „קאַבצאַנסקער לאַפּציעס וועלן זיך צעגייין אויף דער וועלט, וואָרעם אַלע וועלן זיך אַנטאַן אין לאַפּציעס — און גערבלעך און אויסגעאַרבעטע פֿעל וועט מען אויך א' גאַנצע אוצרות, ממוט, צוריק אַהיים, ז' 44. „דער סוחר האַט אַרויסגעפֿירט אויפֿן מאַרק אַ שאַק נקבֿות אין ליכטע הילן, אין ג'עוֹן־קליידער, פּראַ, פּוריים־שפּילער. „אַ געלונגענער אַנאַנס, וואָס האַט געהאַלפֿן א' אַ נייעם אַרטיקל אויפֿן מאַרק, האַט פֿאַרוואַרטט דעם שרייבער אויף זיין גאַנץ לעבן, אַפּא, אַן אַנאַנס.

3. צונעמען, אַפּנעמען עפעס מיט אַ טראַנס־פּאַרט־מיטל. א' דעם באַגאַוש פּלויזן ס'איז נאָך ליכטיק. שוין כּלעבן צייט אַרויסצופֿירן דעם הקדש (דעם כּלאָם). אַפּשרייבן די גאַנצע בעל־הבתי־שקיים און א' די לעצטע קו. „אסור ער־בפּסח פֿון חצר דאָס מיסט אַרויסצופֿירן, נאָר אויף זי זייט צו לייגן איז מותר, הרב א. ברודא, הליכות עולם, אונגוואַר 1864, עז/ב. „חברה האָבן זיך אַינגעקערט און מע האַט דערווילע אַרויסגעפֿירט די (געגנעטע) סחורה . . . באַהאַלטן בני יעקלען אין קעלער, ב. א. זאַביעוונסקי, די שווערע צייט וו, וואַרשע 1887, ז' 39.

4. ברענגען צו פֿירן. אַריבערפֿירן. א' די אומלעגאַלע דרוקערע אויף אַ זיכערן אַרט. קומען צו פֿאַרן אַליין און א' מיט זיך די גאַנצע משפּחה. „אַברהם־יענקלס האַט חשק אַרויסצופֿירן די חתונה קיין יעהופּעץ, שע. אידישע ראַמאַנטן, ז' 202. „די אַרבעט איז אַרויסגעפֿירט געוואָרן פֿון די גרויסע צענטערס אין ניש־אַרגאַניזירטע שטעטלעך, קאַמפּס יוניאַן פּאַר די נאַזל אַרבעטער, פּראַגראַם, נ"י 1926, ז' 31.

5. גייענדיק אָדער פֿאַרנדיק מיט עמעצן איינ־איינעם וועזן די ריכטונג. העלפֿן אַרויסקומען. א' דעם בלינדן דורך דער טיר. א' בלאַנדזשע־דיקע. א' פֿון אַ געדיכטן וואַלד. „שפּאַנטס מיר איין די פֿערדלעך, / שמירטס מיר אַן די רעדלעך / און פֿירטס מיך אַרויס אויפֿן גרויסן הויף!“, 29. „אַבשולום בֿוירט זיין קנעכט. הינויש בֿור דיא שטאַט, שמואל בוך, סטראַפֿע 1414. „נויערט אַז גאַט לעבט דער דען זאַמן דאָש הויז ישראל הוט הירויש גיפֿירט אויג הירויש גיברוכט פֿון לנד צפֿון, שעריר, כג, 8. פּיו: „ער האַט דער ערשטער אים אַרויסגעפֿירט פֿון דער רייך־רעליגיעזער אַטמאָספֿערע און אַריינגעבאַכט אים אין דעם רעאַלן לעבן, קאַר ו, נ"י 1938, ז' 134. „אונדזער ברענטש . . . האַט אַרויסגעפֿירט פֿרויען פֿון אונדזערע מיטגלידער פֿון דער קיך און פֿאַראינטערעסירט אין געזעלשאַפטלעכע טעטי־קייטן, טשענסטאַכאווער יודן, נ"י 1947, ז' 294. א' אין גאַס (אונטער דער פּאַן, די פּענער) = אַרגאַניזירן אַ דעמאָנסטראַציע, מאַניפּעסטאַציע.

6. (צווינגען) אַרויסקומען. אַרויסשטעלן פֿאַרויס. ווירקן (צווינגען) אַרויסצוגיין. אַרעבן פֿירן אין קאַמף. א' די זעלנער פֿון די קאַזאַר־

דאָנציס, אייגן ליכט, נ"י 1954, ז' 8. לאָזן מיך הערן דען קול, / אַ פֿאַרקערטערטע אין אַ געשטאַלט ווי אַמאַל, / ווען דו האָסט פֿון די חורבֿות אַרויסגעפֿלאַמט הויך", חג, דער מענטש פֿון פֿינער, ז' 44.

~פֿלאַם, דער. יונג. עכין. עניש.

אַרויספֿלוס — דער. אויך: ~פֿלאַם. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אַרויספֿליסן. אַרענפֿלוס און אַ פֿון געלט. אַ פֿון אויסשטראַלונג. [די שיינע ליטעראַטור] איז אַן אַ פֿון דעם לעכצן נאָך גאולה וישועה אין ברייטסטן און טיפֿסטן מיין פֿון די ווערטער, אַבאָ גאַרדיו, ש. יאַנאָוו סקיי... ל"א 1957, ז' 52.

אַרויספֿלי — דער, ען. אַקט פֿון אַרויספֿליען, אַ פֿון די בוטשאַנעס. נאָך ניט באַשטימט די שעה פֿון אַ פֿון אונדזער עראַפֿלאַן. "קוקט זיך צו צום אַ און אומקער פֿון די בינען אין ביינשאַק", יאָכ, ז' 246.

אַרויספֿלייצן — אוטוו. אַרויסשטראַמען און פֿאַרפֿלייצן עפעס. שטראַמען פֿון ערגעץ אינעם טענטיוו, מיט גרויס אימפעט, אַ שטראַם טרען האָט אַרויסגעפֿלייצט פֿון זיינע אויגן, מ. יודעלסאָהן, דער ממזר אַלט דאָקטאָר, ווילנע 1927, ז' 7. "דער רעגן האָט הילכיק געקלאַפֿט אויף די דעכער, ברוקשטייגער און ברודיק אַרויסגעפֿלייצט דורך די וואַסער־רינגס", חג, טמו, 1963 x 9. "דער וואַס האָט באַפֿוילן די שטראַמען אַרויסצופֿלייצן פֿון די ברעגעס", יפֿ, נפֿיליס, ז' 34. "דער אַידיקער אָטעם דאַרף [בני די קלאַנגען ש, זש] זיך דורכשפּאַרן דורך דריי קעסלעך רעזאָנאַטאָריס", יאָ, יושפֿ 1961, ז' 1. אַ מיט אַ געוויין (אַ קלאַג, אַ יאַמער אדגל) = דזוו אַרויספֿלאַצן... האָט אַרויסגעפֿלייצט מיט אַ געוויין און אַ שרעקלעכן קלאַנג", ל. יאַסטלאַוו, ר' עדיאל... ווילנע 1892, ז' 9. פיג: אַ הייסער שטראַם פֿלייצט אַרויס פֿון האַרצין, למד שאַפֿיראָ, נאוועלן, "דאָס שמאַלע פּאַסיקל מ'לבוש מאַכט נאָך מער בלוט די ברייטע נאַקעטקייט וואַס פֿלייצט אַרויס", מ. גראַס־צימערמאַן, פּאַש, 1970 ווו 1.

טרוו. אַר. "וואַלט גאַט יתברך דו ישראל זאַלטן זעהן דש נס דאָו ער אין גטאָן האָט אוי מאַכט דו דר ברוגן פֿלוס דורך דיא לעכר אוי פֿליצט הרויז קעפּף אוי אַריס אוי בלוט, דאָ מערקטן ישראל דאָש נס", מחזור שלש רגלים, אַמטש 1713, קסד/ב.

~פֿלייצן, דער. יונג. עכין. עניש.

אַרויספֿליסן — אוטוו. 1. פֿליסן פֿון אינע־ווייניק אין דרויסן. בכלל אָנהייבן פֿליסן פֿון ערגעץ. דער טיפֿ פֿליסט אַרויס פֿון אַן אָנערע. אַ סך בלוט איז אַרויסגעפֿלאַסן פֿון דער אָפֿענער וואונד. "איין פֿלוס פֿון דעם בלוט דו דאָ וואַר הינויז גיפֿלונן איז דר שטאַט גליכן אַלש איין באַך דר וואַסרן", יוסיפֿוו, אַמטש 1661, זד/ב. "וואַש איבר בליבט [פֿון אויסגעברענטן בראַנד־וויין] טונקט בוים וואַל אַפֿן אוי ליג אויף דיא צין אוי לאָז דען אום פֿלויס אַרויז פֿליסן

טיוו פֿון אַ פֿילעם. דעם פֿאַזיטיוו פֿון דעם נעגאַטיוו.

19. (ספּאַרט). פֿירן פֿאַרויס. אַ די פֿילקע אויפֿן מיטן פּלאַץ.

מיט זיך. ~פֿיר, דער. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אַרויספֿירן. אַ געלט. אַ אַרגאַן. אַ פֿענענונג. אַ פּראַצעס. אַ קאַנאַל. אַ רער (ראָר). אַ שנין. מיסטאַ. 2. עקספּאַרט. יונג. עכין. עניש. ער (יון, קע). ערני.

אַרויספֿירן — טרוו. 1. אַרויספֿאַנגען (ווי) אַ פֿיש. אַ אַ גרויסן העכט. אַ דעם גנב, שפּיאַן אַע. אַרויסגעפֿינגען. אַרויסנעמען. אַ (אָווי ווי) מיט אַ נעץ. אַמאָנעקלעמט געוואָרן אין די שעפּסענע פֿעל... אַז מע האָט מיך געמוזט אַ פֿון זיי, אַש, דער מאָן פֿון נצרת וו, 1943, ז' 38. "ער זוכט אין באַרג שמאַטעס און פֿיישט אַרויס אַן אַלטע פֿאַר שיד", בצנ, טאָג, 1960 ו 11.

2. פיג. אַרויסקריגן אָווי ווי מיט אַ ווענדקע (ווענטקע). אַ טערמינגען פֿון פֿאַרשיידענע אַר־טיקלען. אַ דעם הידוש פֿון דער סוגיא. קוים מיט צרות אַ אַ מנין צווישן אַ המון יידן. אַ פֿון עמעצן דעם אמת. "דער פּסיכיאַטער האָט זיך געמיט אַרויסצופֿירן פֿון פֿאַציענט זיינע פֿאַרבאַרגענע נטיוט". "ער האָט אַרויסגעפֿיישט אַ פּערל פֿון תּהר־ו־הודיקן ים... [בני צו] שענקען דער וועלט", פּראָ, פֿון דער שווערער ציט. "וי פֿיישט אַרויס יאַר־יערלעך פֿון זיי אַלץ אַ גרעסערן פּראַצענט פֿון יונגע פֿעאיקע מענטשן און מאַכט זיי פֿאַר... אַסימילירטע", זשיט, וו, 1912, ז' 256. "ער האָט זייער געשיקט אַרויסגעפֿיישט עטלעכע ציטאַטן פֿון מיינע אַרטיקלען וועלכע האָבן פֿאַרדינט אויס געלאַכט צו ווערן", מוק, מיינע באַנגענעניש וו, ז' 206. "יעטוידער גלאַסע וואַס מע קען אַ איז אַ קרן", מוו, יושפֿ 1961, ז' 1. יונג. עכין. עניש.

אַרויספֿלאַטערן — אוטוו. 1. פֿלאַטערן פֿון אינעווייניק אויף דרויסן. אַרענפֿלאַטערן און אַ ווי אַ פֿייגעלע. "הענט, צוויי ליכטיקע צוויי שטילע הענט, עפֿענען זיך אויף, און תּפֿילות פֿלאַטערן פֿון זיי אַרויס ווי טויבן", חג, געוויין פֿון דורות, ז' 134.

2. אַרויסציערן. ציטערנדיק אַרויסקוקן, אַרויסבליקן. פֿון שטיבל פֿלאַטערט אַרויס דער יגיון. פֿון אויגן פֿלאַטערט אַרויס די פֿרייד (שולד). "סיאיו געווען קאַלט, כאַטש אינעם אויוון האָט אין דער טונקלקייט אַרויסגע־פֿלאַטערט אַ רויטער פֿלאַם", אַפּריס קאַנאַנאָוו סקיי, די מומע הדס, אַ פֿאַר שוואַרצע יידישע אויגן, אָווינע וואַס האָבן אַרויסגעפֿלאַטערט פֿון שייטערהויפּס", באַש, פֿאַר, 1963 ו 26.

~פֿלאַטערן, דער. יונג. ניש.

אַרויספֿלאַמען — אוטוו. אַרויסקומען, דער־שניצען ווי אַ פֿלאַם. "פֿון דער פֿינצערניש האָבן אַרויסגעפֿלאַמט וועלפֿישע אויגן", מרדכי

חיים י"ש האָבן אים [דובנאָוון] אַרויסגעפֿירט אין ריגער געטאָ צו דערשיסן, האָט ער זיך געזעגנט מיט די יידן", ר. מאַהלער, אין ספר סאָגן, ז' 1970, 658. "ווי קומט עס מע זאַל זוכן יידן, אַז מע האָט זיי דאָך שוין לאַנג אַרויסגעפֿירט?", ל. וונדה, אין יוב זלאַטשעוו, תּ"א 1970/71, ז' 301.

13. אַפּרופֿן, אויסשליסן. אַ פֿון דער פֿאַר־וואַלטונג. אַ פֿון צענטראַל־קאָמיטעט, פֿון פֿאַ־ליטביריאָ, אַ נייער סאַרט היטלער... וועט אַ זיינע דייטשע אַטאַמיקער פֿון דער שותפֿות־דיקער אַטאַמישער אַרבעט אין פֿראַנקרייך", בצנ, טמו, 1967 ווו 17.

14. מאַכן צו נישט, ליקוידירן, אַרויסנעמען. אַ אַ פֿלעק, אַ שלעכטן ריה. אַ דעם הוסט מיט געהאַקטע באַנקעס. "אַלע פֿלעקן קען מען אַ (אַרויסנעמען) מיט אַ ביסעלע גאַלד"; "געלט איז די בעסטע זייף וואַס פֿירט אַרויס (נעמט אַרויס) דעם גרעסטן פֿלעק", שוו. [מע זאַל אַנירעייבן די רפּואה אין דער אָפּגענומענער צונג] עס פֿירט אַרויס די גראַבע ליהה פֿון דער צונג, בליבט די צונג געוונט", תּעלה אַרוכה, לוחאָו 1850.

15. באַשאַפֿן, אַרויסברענגען דורך סעלעקציע נייע סאַרטן. אַ אַ היברידי. אַ אַ נייעם סאַרט ווייץ, חכמהלע: צונויפֿפֿאַרן אַ מיוז מיט אַן אונטערוואַסער־שיף און אַ פּיפּערנאָטער.

16. (אַפּ)שילדערן, פֿאַרקערערן קינסטלע־ריש. באַשרייבן, אויסשפּילן. אַ עפעס מיט דער פען. אַ אַן אַריגינעלן טיפּ, אַ קאַמפּליצירטן כאַראַקטער. "ער האָט אַרויסגעפֿירט אויף דער בינע אַ גרופּע יידן, איבערשמועסער און איבער־טראַכטער וועגן די שווערע ציטן", ש. ביקל, טמו, 1954 ווו 14.

17. מאַכן (קומען צו) אַ לאַגישן אויספֿיר. רעזומירן, באַווייזן, אויפֿקלערן, בולט מאַכן. אַרויסברענגען אַ מוסר־השכל. אונטערפֿירן אַ סדיקהל. אַ אָווינס צו וואַס קיינער האָט זיך ניט דערטראַכט. אַ אַ (כעמישע, מאַטעמאַטישע) פֿאַרמל. אַ אַ קלאַרן חשבון. אַ דעם נאַציאָנאַלן געדאַנק אויפֿן פֿאַדערפֿלאַן. "ער האָט אויך גע־לערנט... געשטודירט / ביז ער האָט דעם געדאַנקען אַרויסגעפֿירט", ש. מ. אַסטראָווסקי, דער מאַטקעראַדן באַל, וואַרשע 1884, ז' 95. "וואַס איך האָב אַרויסגעפֿירט פֿון זייערע ביידע דעות איבער דעם ענין, וועט איר שוין אַליין פֿאַרשטיין", יי, דאָס פּוילישע יונגעל, אַדעס 1895, ז' 211. "דאָך וועט מען... אַפֿן שטאַרק אָנצוהערעניש געבן אַז איר זענט יידן און אַ אַינער יחוס פֿון טאַטנס טאַטן ביזו שמען, דעם עלטער־עלטער־ווייזן פֿון אַברהם אַבינו", ממוס, אַ סגולה... ז' 18. "איך וויל ניט ציען די עצמות פֿון דעם עולם ביזן סוף און ערשט דעמאָלט אַ דעם מוסר־השכל פֿון דעם ראַמאַן", שע, דער מיסטייק, סאָוו היימלאַנד, 1961, № 2. אַ ווי בוי מל אויפֿן וואַסער = באַווייזן קלאַר און דייטלעך. דעמאַסירן. 18. (פּאַטאַגראַפֿיע). אַנטוויקלען דעם נעאַ־

זיך איז דער מאַשניסט אַרויסגעפֿליגן פֿון דער מאַשינ־אַפֿטיילונג און גענומען גוואַדעווען, בערג, באַס זינעפער וו, 'עמעס', ז' 468.

די נשמה איז (איר אָדער אים אדגל) אַרויסגעפֿליגן = געשטאַרבן. ...דיא שענשטן אונטער דיא וויבער מיט גשפּאַלטיג בינן וואָרן זיא אויז גשפּרייט אונ' צו שפּאַלטן, דש קינד דו דא נאָך דרינגן וואָר אין זינן הנטל האבן זיא אויך מאַכן הרויש פֿליהן אירי (נשמות), מחזור ר"ה וי"ב, הומבורג 1721, רל"ב. "מע האָט דאָס ליכט איצט אָנגעצונדן, / ווייל מע וויל זען מיט די אויגן, / אויב די נשמה איז שוין פֿאַרשוואַנדן, / אויב זי איז שוין אַרויס געפֿליגן, עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 35.

קללה: אַ זאָל ביי דיר די נשמה! דאָס האָרץ, (די נשמה) פֿליט אַרויס = מע דערשרעקט זיך זייער שטאַרק. תי פֿאַרשטשט: יופֿג לבו' — ס'איז אים אַרויסגעפֿליגן זינן האָרץ" (בראשית, מה, 26). "אָך, אים קאָן זי ניט דערלאָנגען, / דאָס האָרץ איז מיר שיער אַרויסגעפֿליגן, אבג, דעקטון, וואַרשע 1876, ז' 5. "איינמאָל אין אַ קאַלטער ... ווינטערנאַכט איז באַפֿאַלן אונדער פֿאַבריק די פֿאַליצי ... ביי מיר איז שיער די נשמה אַרויסגעפֿליגן פֿון שרעק און פחד, ר. פּענדערמאָן, אין טשענסטאַכאווער יודן, נ"י 1971, ז' 382. אַ פֿון ק פ פ = פֿאַרגעסן.

5. אַנטלויפֿן, עוקר זינן פֿון ערגעץ, אַ פֿון תּפֿיסה, פֿון לאַגער אע. "דא זיא נון זאָך, דו ער זינן קלייך אין איר האַנדין ליס, אונ' הינינו פֿליהטי, בליג, בראשית, לט, 13. (הוי הוי) שרייט אויז (ינוסו) דו זי זאָל אַרויז פֿליהן [תי: "אַנטלויפֿט פֿון דעם לאַנד פֿון צפֿון"] די ישראל (מארץ צפֿון) פֿון בבל, סהמ, זכריה, ב, 10. "די טוקטורת [דאָקטאָרן] אונ' שרייבן אַך צום טייל / זינן אַך אַרויז גיפֿלוגין, / זי גידאַכטן עש איז דא ווערד גליק נאָך הייל, / מיר וועלן עש ניט לענגר וואָגן, ווייג, ז' 7.

6. אַרויסגעטריבן, אַרויסגעוואָרפֿן ווערן, קריגן אין האַלדן־און־נאַקן. פֿאַרלירן די פֿאַרבעט, די שטעל, די מאַכט. אַ פֿון מיניסטעריום, פֿון דער פֿאַרוואַלטונג אע. אַ דורך אַלע טירן. אַ מיט אַ קנאַק. אַ מיטן קאַפּ אין דר'ערד. "צוריק מיט אַ שטיק ציבט איז פֿון אַט דעם הויז אַרויסגעפֿליגן מיט אַ קנאַק דער יונגער און שיינער סטודענט ... אַרויסגעפֿליגן איז ער איבער אַ מיאוסער מעשה ... מיט לאהקע. דער ניי טאַרין, בערג, אָפּגאַנג, וואַסטאַק, ז' 47.

אונג. -עכץ. -עניש. -ער (יין, -קע). -ערי.

אַרויספֿליקען — טרוו. אַ עטלעכע פֿעדעס פֿון געוועב. אַ אַ פֿעדער פֿון אַ פּאָוע. אַ בלעטלעך פֿון אַ בוך. "איר פנים איז פֿאַרהילט געווען און אַך / האָב בלויז געזען איר מוראדיקע גרייס ... / אַרויסגעפֿליקט האָט די געשטאַלט אַן אויג, / אַ רויטן פֿינקלדיקן שטערן, וואַט, יד בלוטיקע אַניוויאונג. קללה: "אַרויסגעפֿליקט זאָלסטו ווערן!"

אַזוי ווי אַיך קלער מיר, אַזוי פֿליט אַרויס אַ טויב פֿון איר נעסט און ווינקל בוידעם און בלעבט שטיין אויף אַ בעליק פּונקט אַנטקעגן מיר, ממוס, 'בישיבה של מעלה, ז' 13. "די ברעקלעך גאַנצעלעך, וואָס די הייוון מאַכן אינעווייניק אינעם טייג, שפּאַרן זיך אויך אַרויס צופֿלען, נאָר דאָס פּאַפּיקע פּוכקע טייג דער לאַזט זיי ניט ... בלאַזט זיך דערפֿון דאָס טייג, ע. איזרא, פֿון פּעלד צום טיש, קיעז 1928, ז' 96. "עס זענען אַרויסגעפֿליגן ריחות [פּונעם וואַלד], עס האָבן זיך ממש געהוילעט בשמים, זיי האָבן זיך אים איינגעזאַפט ממש דורך אַלע אַבריים, פּרץ, ווי אַזוי די וואַלדישיבה איז בטל געוואָרן. "אַז אַ פּונק פֿליט פּלוצלונג אַרויס פֿון אויוון און פֿאַלט אינמיטן שטוב, איז אַ סימן אַז אַ גאַסט וועט קומען, פּגל. קללה: די לעבער זאָל דיר שטיקלעכוויז דורך דער נאָז אַ! "יסועט פֿון שטערן ניט אַ = פֿון זיך וועט עס ניט ווערן, מע דאַרף עפעס טאָן.

2. אַפֿפֿליען מיט (פֿון) אַ פֿאַרקערמיטל. ווען פֿליען מיר אַרויס? דער עראַפֿלאַן איז אַקערשט אַרויסגעפֿליגן. אַ מיט אַ דיריזשאַבל. 3. אַוועקפֿליען. זיך לאָזן פֿליען. אַ טבע פֿון אַ פּויגל: אַ פּאַטש טאָן מיט די פֿליגלען פֿאַרן אַ. אַ אין די וואַרעמע לענדער. אַ וואַרט קען אַ בכל תּפּוצות־ישראל. "אונ' ויא הקב"ה האָט אָדס וחוה בשאָפֿין, ויא דיא קליפה האט גיזעהין איר גרושה שונקייט פֿון אובין איז זיא ווידר אַרוש גיפֿלוגין זיך צו העפעטין אין דיא (שומרי שעים של מעלה), נצו, ד/א. "מך איין פֿליגל צו מואב דו זיא גישוינדן זאָלן אַרויז פֿליהן אודר גיבט אונ' טוט אַראָב די קרון וואָ דא איז צו מואב, סהמ, ירמיה, מה, 9. "אונ' משה דער זאָך אויף דיא לוחות, דא איז דאָו כתב הרויש גיפֿלוגין אין הימל, צאניה, קלא/ז. "איז אַרויסגעפֿליגן אַ גרויער פּויגל, זיך אַ צי געטאָן ... איבער די פֿעלדער ... דערנאָך האָט ער זיך אומגעלומ־פּערט אַוועקגעלאָזן ... ווינט, ווינט אַריבער די לאַנקעס, מק, 'מאַנטיק.

4. גיך (ווי אַ פּויגל) אַרויסקומען, אַרויס־באַקומען זיך. מיט אימפעט אַרויסלויפֿן, נעלם ווערן, פֿאַרשווינדן. אַ הענדום־פּענדום פֿון צי מער. אַ דורך דער טיר ווי אַן אָפּגעשמיסענער. זיך אויפֿכאַפֿן צו שפּעט און אַ אין שולע נישט־געגעסן. "פֿון מויל זענען אים אַרויס־געפֿליגן האַלבע ווערטער — אַזוי האָט ער זיך געאַפֿלט". ווען עס פֿליט אַרין דער הונגער דורך דער טיר, פֿליט אַרויס די ליבע דורכן פֿענצטער, סוו. "המן וארכט זינן צאָרן אונ' לובג היז הויש", מגל, שורה 1252. "בדאַרף זיך מאַכן, אַז מע זאָל מיט אַ שפּילקע אַ שטאַך טאָן אין דעם פּאַכירל, איז דאָס קדחת ווי אַ רוח אַרויסגעפֿליגן, ממוס, שלמה, ז' 47. "איידער זיי [די ווערטער] זענען אַרויסגע־פֿליגן פֿונעם מויל, זענען שוין געשטאַנען גרייט צען אַנערער ווערטער אויף אַרויסצו־פֿלען", שע, פֿון כּתריעוועקע, ז' 254. "אויסער

אויז דען מויאל", טור וו, כא/א. "ווען עס טרעפט אים אַן אומאוישפּרעכלעכער טרויער, עפנט זיך דער ברוגע פֿון זינע אויגן און דער טייערער טוי (ראַטע) פֿליסט פֿון דאַרטן אַרויס און היילט און קרעפֿטיקט", י. טרובניק, אין יוד' פֿאַלקסביבליאָטעק, קיעז 1888, № 1, ז' 265. "אַ דאַרט [בנים כותל־מערב] דערמאַנט זיך דער ייד ווער ער איז אַמאַל געווען און ווער ער איז יעצט ... און אַ שטראַם טרערן פֿליסן אַרויס פֿון זינע אויגן", ח. ש. סליווקין, הנווד דער נע ונדניק, וואַרשע טרניג, ז' 46. 2. אַרויסקומען דירעקט, אַן אַ שטער. גלאַטיק, ווי אַ וואַסער. "רייד וואָס פֿליסן אַרויס פֿון האַרצן דרינגען אַרין אין האַרצן", שו. "אויז דיה פּעדד קיל טוהן הרויס פֿליסן גוטה וואונש אַהני ציל אונד פֿיל טויזנד שעני גריסן", מאַרשן, לשון זבֿה אַמטש תּצ"ז, ז' 10. "דאָס ליד וואָס פֿליסט אַרויס אַן קלאַנג ...", מק, שירים, ווילנע 1920, ז' 22. "דער בית־המדרש ... פּונגוונען עס האָט אַרויסגעפֿלאָסן קולטור און יידישע בילדונג", ש. ז. פּונגוטשאַוו, פֿאַר וואָס דאַרפֿן מיר אַ העברעאישע שול, וואַרשע תּרפ"ב, ז' 8. "זי [די איינפֿאַכע פֿאַלקספּראַך] איז פֿון זינן מויל אַרויסגעפֿלאָסן אַזוי ווייך און בייגיך ... אַז שלום־עליכם אליין וואַלט אים געמעגט מקנא זיין, ל. קאַברין, 9אש, 1949 ז' 21. "וואָס מיינט חכמה? חכמה איז די געבורט פֿון וויסן. דער סאַמע אָנפֿאַנג. חכמה איז דער קוואַל. פֿון דעם קוואַל פֿליסט אַרויס פֿאַר־שטאַנד", הרב י. ב. סאַלאַווייטשיק, טמז, 1961 ז' 10.

3. זינן אַ פּאַקטנדיקער אָדער לאַגישער פּועל־יבא פֿון עפעס. אָפּשטאַמען. "שווער אויפֿצור־כאַפֿן דעם מוסר־השכל וואָס האָט געזאָלט אַ פֿון זינע רייד, אינטערעסן וואָס פֿליסן אַרויס פֿון דער באַוונדערער יידישער לאַגע. האַנד־לונגען וואָס פֿליסן אַרויס פֿון חיהשע אינ־סטינקטן. "אויף דעם צווייטן וועג פּאַטראַכטן מיר גענוי יענעם אורקוואַל פֿון וועלכן די היפּאַטעזע פֿליסט אַרויס", זשיט, דאָס נייע לעבען, ניי יולי 1910, ז' 7. "ביי יודן פֿליסט נישט אַרויס הסד פֿון מענטשלעכקייט, נאָר פֿון געטלעכקייט. הש"ת האָט אין אונדו אַרײַנגעגעבן אַהַת־חסד דורך אור פּיך, כּביכול", הלל זבֿדמאַן, טמז, 1960 ז' 8. "דאָס אויסבויען אַ טורעם אויף איינעם פֿון די שפּיצווינקלען [פֿון דער שול] איז אַרויסגעפֿלאָסן פֿון זיכער־קייט־טעמים [די שול האָט אויך געדינט ווי אַ פּעסטונג אין מלחמה־צייט]", אין ספר לוצק, ת"א 1961, ז' 93.

פֿליסן, פֿלעסן, דער. -ונג. -עכץ, -עניש.

אַרויספֿליען — אוטוו. 1. פֿליען (אויך פּיג) פֿון אינעווייניק אין דרויסן. דאָס פֿייגעלע איז אַרויסגעפֿליגן פֿון שטייגעלע. "אַז מע שלאָגט דעם קאַלטן שטיין, פֿליט אַרויס אַ הייסער פּונק", שו. "דאז בעט גיוונט פֿר ריכט נימנט, די פֿעריין פֿליהן הרויס אונ' די קינדר מכין נאַס אונ' זיא פֿר פֿוילין", בראַנט, פרק טו.

מיט זיך. ~פֿליק, דער. -ונג.
-עכץ. -עניש.

אַרויספֿלעדערן — טרוו. נעגל. „די מאַמע האַלט שטענדיק אין האַנט אַ פֿלעדערוויש און פֿלעדערט אַרויס שטויב פֿון שטוב“, נאָד, טעג פֿון מינע טעג, 1935, ז' 42.

אַרויספֿלעמלען — אוטוו. אַרויסשניגען פֿון אַ פֿלעמל אָדער ווי אַ פֿלעמל. „דער אָפּשיץ פֿון די בענטשליכט, וואָס האָבן דורך די פֿאַר-פֿאַסטקטע שויבן אַרויסגעפֿלעמלט“, חג, צמח אַטלאַס. אויך פֿיג: „העי, לאַנדסמאַן דו, אין דורכגעבראַנפֿענטן קאַזשור, / דו העלד אין לאַפּטשעס פֿון דער דיכטונג פֿון דער שענסטער. / ווי פֿלעגסטו נעבענדיק אַ פֿון בוך — / אַ שנין פֿון קינעלעך אין נידעריקע פֿענצטער“, אַל וו, יצום לאַנדסמאַן.

טרוו — „פֿון איר אויג האַט אַ געדאַנק אַרויסגעפֿלעמלט אַ דאַנק; / מענטש, האַסט מיר צוריקגעגעבן גלויבן אין דעם מענטש“, צייט, גל וו, ז' 284.

-ונג. -עכץ. -עניש.

אַרויספֿעבלען — אוטוו. אַרויסגלאַנצן, אַרויסשניגען. „איר וויסער האַלדו פֿעכלט אַרויס פֿון העמד מיט די שפּיצלעך“, אַ ים גאַלע קעפּ און קעפלעך מיט רויטע און וויסע פֿאַטשיי לעכלעך, וואָס האָבן אַרויסגעפֿעכלט ווי צעווייטע בלימעלעך פֿון צווישן דער מאַנה, וויט, אַ שטעטל, וואַרשע 1930, ז' 52.

אַרויספֿרייאַקן זיך — אוטוו. נעגל. אויפֿ-שטיין גאַר פֿרי און אַרויסגיין. „אַצינד, אינעם שפּיל פֿון די רויטלעכע שטראַלן, האַט ער זיך אַרויסגעפֿרייאַקט און אַנגענומען אַ געשטאַלט פֿון אַ ׳דיעד׳, זש, ביים דניעפּער, ווילנע 1939, ז' 375.

אַרויסצאָלן — טרוו. אַרויסגעבן (אַפּגעבן) דעם סכּום געלט וואָס עס קומט. אַ דעם שותף זיין חלק און ליקוידירן די שותפות. אַ די אַקציאָנערן זייער דיווידענדן. „אַלזואַ איזט דיא פֿראַג וויא פֿיל איינר דען אַנדרין אַרויש צאהלין זאַל [פֿון געשעפֿט]“, ב. ז. אייזליך, מלאכת מחשבת, פֿראַג קללה, ז' רלה. „ער האַט... געהייסן... פֿון דער מיליטעריקאַסע אַ וויפּל עס דעמט זיך אַן פֿאַר אַ סאַלדאַט אויף עס“, קמ, 1862, № 4. „דער חסרון [איז], וואָס ביידע ברידער האָבן נישט געוואַלט הערן פֿון אַ“, שע, קליינע מענשעלעך... ז' 145. „ווער עס וועט געבן מער [פֿאַר דער פֿאַבריק], זאַל זי ביי אים בלייבן און אַ דעם אַנדרין זיין חלק“, צוויי ערליכע יונגעלעך, פּיעטריקאַח 1921, ז' 9. „עס קומט אים [נאָך] אַרויס צוצאָלן = איר, ער האַט נאָך טענות, ער איז נאָך גערעכט. ער וועט דיר אַ = איר: דו מעסט וואַרטן ביז ער וועט דיר באַצאָלן דעם חוב. דו וועסט דאַס געלט ניט אַפּקריגן.

מיט זיך. ~צאָל, דער. -ונג. -עכץ. -עניש. -ער (-ין, -קע). -עריי.

אַרויסצאָנען — אוטוו. אַרויסקומען צאָנ-קענדיק, מיט אַ געצאַנק. „די לעצטע האַפֿענונג צאָנקט אַרויס פֿון די האַלב־פֿאַרלאַשענע אויגן“. „גיב איך אַ מיש פֿון איין נומער [פֿון אַן אַלטן זשורנאַל] די זיטן, צאָנקט מיר אַרויס פֿון דער שטאַט דער בראַשית“, גאָפּ, № 43, ז' 65.

מיט זיך. -עניש.

אַרויסצאָפלען — טרוו. אַרויסברענגען, אַרויסקריגן עפעס ביים טרייסלען זיך, ביים ציטערן. אַ פֿון זיך אַ וואַרט פֿון טרייסט. געוויינטלעך מיט זיך, אוטוו. אַרויסקריגן זיך ביים וואַרפֿן זיך, טרייסלען זיך. אַ זיך פֿון נעץ, פֿון אַ סכּנה, פֿון אַ טויטגעפֿאַר. ~צאָפל, דער. דער לעצטער אַ. -ונג. -עניש.

אַרויסצאָפֿן — טרוו. 1. אַרויסקריגן דורך אַ צאָפֿן אַ קראַץ אַ ביר פֿון פֿעסל. 2. אַרויסדריקן. „פֿון ייִדן קען מען אַ אַ סך געלט דורך פֿאַרשיידענע צוגעשפּיצטע שטענערן“, יעקבֿ שאַצקא, אין טשענסטאָכאווער יודן, ניי 1947, ז' 12. „דער שוסטער האַט פֿון אים [דעם בעל־מופֿתל] אַרויסגעצאָפֿט אַלע ברכות און ווינטשעוואַניעס, אַ אַנצן שאַק“, ב. רעס־לער, איק, ר״ה תשי״ח. מיט זיך. -ונג. -עניש. -ער (-ין, -קע). -עריי.

אַרויסצו — אָדוו. אין דער ריכטונג פֿון אַרויס, מחוץ. קוקן מיט פֿאַרבענקטע אויגן אַ צום וואַלד. „דש ים וואַר אובן אויף זיא [אויף די רינדער] אובי אַל די רינדער... מיט דעם פנים זינגן זיא גישטאַנדן אַרויש צו, צו מזרח, מערב, צפון, דרום“, סהמ, מלכים א, ז' 25. „מע שלאַגט זיא [= די מזוהן] אין דער קרים מיט דעם שם אַריין צו אובי דו ענד פֿון דער מזוהה אַרויני צר“, ר' שלמה זלמן לונדן, קהלת שלמה, אַמסט תקי״. „די קלייניקע פּיכיקע טעלעסקאָפּ [= פּישעלעך מיט גלאַנציקע העל-גאַלדענע שופּן] צייכענען זיך אויס מיט זייערע אומגעוויינלעכע אויגן וואָס זינגען אויסגעקערט אויף אַ“, די אונטערוואַסערדיקע מלוכה, ווילנע 1923, ז' 66. „די פֿענצטער גייען אַרויס אויף דער צווייטער זיט מויער, אָבער אויך דאַרטן, אַהין צו די פֿעלדער אַ, האַט די מוטער זיך באַוויזן“, אַש, תהלים יוד.

אַרויסצווייגלען — אוטוו. אַרויסקומען אין פֿאַרעם פֿון אַ צווייגל, ווי אַ צווייגל. „זע ווי אויפֿן שפּין בוים צווייגלט נאָך אַרויס“.

טרוו. נעגל. אַרויסגעבן, אַרויסברענגען צווייגלעך. „האַט עק־החימם אַלטער שטאַם אַרויסגעצווייגלט מיך“, מ. ז. טקאָטש, צוקא, אַקט 1955.

אַרויסצווייגן — אוטוו. אַרויסקומען אין פֿאַרעם פֿון אַ צווייג. אַרויסטיילן זיך. „פֿון דעם בלענדיקן געשעפֿט צווייגן אַרויס עטלעכע אַפֿ-טיילן אין פֿאַרשיידענע געגנטן“.

טרוו. אַרויסגעבן, אַרויסברענגען צווייגן,

אַפּטיילן. „די אונטערעמונג איז געוואָרן אַזוי גרויס אַז זי האַט אַרויסגעצווייגט נייע פֿאַבריקן אין עטלעכע שטאַטן פֿון לאַנד“.

אַרויסצוויינגען — טרוו. אַרויסבאַקומען מיט כּוח. אַ אַ זיך־באַשולדיקונג. אַ פֿון זיך אָפֿענע רייד. אַ פֿון קלאַוויר די ערשטע מע-לאַדיע. אַ פֿון טרוקענעם באַדן אַ גערעטעניש. „פֿון פֿינצטערע, מיט טויט געזאַפּטע שוואַמען / אַ וואונדער האָב איך אומגעריכט אַרויסגעצוואונג-גען“, יחואַש, „אונטער זיבן ועגלעך“, „אַרויס-געצוואונגען אַ זיך מודה זיין און פֿאַרמשפּטן“, בצג, טמז, 1953, א 5.

-עכץ. -עניש. -ער (-ין, -קע). -עריי.

אַרויסצוויבערן — טרוו. אַרויספּשוּפֿן אַ דאַס טעלערל פֿון הימל. אַ וויין פֿון וואַנט. „קיין שום ייִדישער דיכטער האַט נאָך ביז הינט פֿון זיין האַרץ נישט אַרויסגעצוויבערט אַזאַ שיינע סקאַלע פֿון טענער“, צ. שפּיצער, דאַס נייע לעבען, ניי מיי 1911, ז' 47. „וואָס די מענטשן האָבן פֿון כּאַס אַרויסגעצוויבערט איז געווען אַ וואונדער“, דא, פֿון בערלין ביז טאַר פֿראַנצויסקאַ, וואַרשע 1930, ז' 140. „אַפּשר ווייסט איר, ווי אַזוי משה־ריניוס שטעקן האַט אַרויסגעצוויבערט וואַסער פֿון אונטער דער ערד“, גריי, בלעטלעך פֿון אַ טאַג־בוך, ניי 1954, ז' 260. „ענגון האַט פֿון דאַרטן [פֿון די ספֿרים] אַרויסגעצוויבערט שטילקייט און טיפֿ-קייט“, יעקבֿ פּאַט, צוקא, יאָנו־פֿעבר 1958.

אַרויסצוונגען — אוטוו. נעגל. אַרויסקומען ווי אַ צונג. אַ פֿלאַם, וואָס צונגט אַרויס אין מיטן נאַכט... האַט הינט דאַ אויפֿגעפֿלאַמלט צום הימל“, נאָד, דערלאַנג אַהער די וועלט, בורזשו, ניי 1930, ז' 62.

אַרויסצונופֿן — טרוו. אַרויספֿליקן. אַ די גראַע האַר. „פֿלעגט באַווייזן אַרונטערצוכאַפֿן די רע-שינקע אונטערן בוועם. מיט פֿינגער האַט ער אַרויסגעצופּט צו פּיצלעך און יעדן איינעם איינגעטיילט אַ כּונית“, י. בריקט, יושפּ XVIII, 2. ~צופֿ. -עכץ. -עניש. -ער (-ין, -קע). -עריי.

אַרויסצונו — אָדוו. דזו אַרויסצו ← (אַפּשר עמפֿאַטישער). זיך לאָזן אַ ווי אַן אונטערגע-שאַסענער, הענדום־פּענדום. „מן שלאַגט זיא אַן אין דר קרום מיט דעם שם אַריינצו און דש עק פֿון דר מזוהה אַרוישצונו“, דרך חיים, זשאַלקעו, תפּ״ג?

אַרויסצו — דער, עץ. אַקט אָדער פֿראַצעס פֿון אַרויסציען (זיך). גרינגער, שווערער, כּסדר-דיקער, אומבאַמערקטער אַזוּו אַ. „ווען מע האַט מיך געפֿירט צום טויט, האָב איך ביזן לעצטן אויגנבליק געפֿילט דעם אַ פֿונעם גרויסן מעסער“, מ. שטיקער, איבז, נ. זאַקס, סמו,

11 XII 1966. אײנשטרומענט. אײקאנאל. אײ רע. יאונג.

ארויסצייטערן — אוטו. ארויסקומען מיט

א ציטערניש), פלאמען האבן ארויסגעצייטערט פונעם אויוון. פון זען מויל האבן ארויסגע ציטערט אפגעריסענע פראצעס. א ציכטער שטילער זיפץ האט פון איר ברוסט ארויס געצייטערט, ווינט, וואלד-מידל, עס האט ארויסגעצייטערט א נשמה, וואס זינדיקט און האט חרטה, שנ, וועגט יודישע שריבער וו ז' 53.

טרוו 1. ארויסזאגן מיט א ציטער. „בור- מאן, האט זי שטיל פון אט דער גלוסקייט ארויסגעצייטערט, איר זעט דאכט זיך געשלאפן, בורמאן, בערג, אין א פארגרעבעטער שטאט, יואטשאק, ז' 6. 2. מאכן ציטערן און ארויס ברענגען, ארויסטרעבן עמעצן פון ערגעץ, א די ביגען פון זייערע באהעלטענישן.

מיט זיך : „האט ער מורא אויסשטרעקן די האנט, שיינדל זאל זיך ניט א פון זען בליק, מ. י. שעליבוסקי, אין יארן ארום, 1961, ז' 203. ניש.

ארויסצייגן — טרוו. דווי ארויסזען —

א די געפילן. „דער שטארקער בליק... האט ארויסגעצייגט דאס זי האט שיינע מענטשלעכע בילדונג, ג. י. ראויטש, דער גוואלד ריט, ווילנע 1883, ז' 45. „דער מענטש וואס זען כאראקטער איז פארדארבן צייגט... ער ארויס די שלעכטסטע מידות, א. מארגענטער, עגל הזהב, ווארשע 1898, ז' 13.

מיט זיך : „דער פולדמארשאל בעדענעק [האט זיך] ניט ארויסגעצייגט אויף דעם שלאכט- פעלד... מע האט דערווארט פון אים גרויסע גבורות, פלוצעם האט זיך אויסגעלאזט א טיפ, קמ, 1866, № 25. „דאס אייגענע [די פארבינד- דונג און אפהענגיקייט צווישן ריכטונג און באוועגונג] וועט זיך א, ווען מיר וועלן... באטראכטן די איינפאכסטע מאשינען, ד' א. קאספע, פיזיק, ניי 1916, ז' 26.

ונג. עכץ. עניש. ער (יין קע). ערני.

ארויסציינערן — טרוו. נעגל. ארויסזאגן

עפעס דורך די ציין, פארקלעמטערהייט. „פאליע, ער ציינערט ארויס א באשוערער... דו ביסט אויף מיר ברוגז, טוז ו, ז' 461.

ארויסציימלען — אוטו & טרוו. א א מארש.

„פון קאסטן ארויס האט אנגעהויבן א שרים ורוחות... טיילמאל ממש געדויערט, פרץ וו, ציקא, ז' 238. „ער האט געשניצט ברעטלעך, אנגעצויגן אויף זיי סטרוונעס פון פאדעם און מיט די פינגערלעך ארויסגעציימלט קלאנגען, וו פעט, איק, פסח תשי״ז, ז' 35. עניש.

ארויסציען — טרוו. 1. ציען פון אינעווייניק

אויף ארויס ביטלעכווייז אדער ביזן סוף. א דאס טישקעסטל. די מיידל האט לאנגזאם גע- נומען א איר האנט פון זענע הענט. ציען דעם רעטעך און צום סוף א. א דעם עמער

פון ברונעם, דעם פראפן פון פלאש. פארויכ- טיק א דעם זייגער פארן קייטלע. א אין אין דער לאטעריע א גוטן, א מולדיקן בילעט. [מיינט אויך: סתם האבן מזל]. „זיי האבן מיר צום רעדל צוגעשטעלט, / דעם פינצטערן נומער ארויסצוציען, 29. „כיועל אויסליידיקן די שייד און וועל מוזן שווער פון איר א, ת, שמות, טו, 9. „דר נאך ליה ער אין דאש פאר בארגני ארט אויב צוג הרויש צו אנט פלעקן דאש (פלי) פון דען (ספורת), מחזור ר"ה וי"ב, הומבורג 1721, רה.א, עש איז איין משל אז איין בעקר דער דא שטיט פו דען קלך אובן, קומט דר שונא ורפט ער אויף אים קולן, קומט זען אוהב ציכט ער אים ווארום ברוט ארוש אויב גיבט אימש, סהמ, איוב, לו, 32. „ווען איינר העט ריבן אין זאנד ליגן אורר רעטיך אויב זיא העטן נאך ניט איין גיווארצילט דא טאר מן זי [אום שבת] וואל הרויש ציהן מיט דען בעטער, לטו, עב/א. „אויב מע קויפט א בינטל ציבעלע אדער קנאבל, זאל ניט א ציבעלע אדער א קנאבל פון בונד און עסן, נעיערט מע דארף פריער אפבינדן, דרך הישרים, [קעניגסבערג], 1857. „די נשמה — די נעיונדיגע האט ארויס געצויגן א פארבלוטקטע שפילקע פון דער פארמשפערס פוס און פליט מיט איר צום הימל ארויף, פרץ, דרש מתנות, „שבת קומט צו פאנישעק [צום פערדל] דאס שיינע בחורל אן א בבשט, ער גיט א נעם א גארשטש טרוקן היי, פאנישעק נעמט א פון זענע הענט לאנגע פאסיקלעך, יואל מאסטבוים, פאנישעק, א פאסטריגע (די סטריגאניע, די שטער) = א ארויסענדיקן א שנודעריש שטיקל ארבעט. א פאסטריגעס און אפטרעגן דעם בעל-הבית א שטיקל ארבעט, ממוס, דאס קליינע מענ- שעלט. ב) אויספארריכטן, אויסענדיקן יעדער מין ארבעט. א די פאסטריגעס פון דעם עסי.

2. דווי ארויסרעסן. ארויסשלעפן. א עפעס מיט כוח, מיט מי, מיט אנשטרענגונגען. א א באקצאן. „אזוי ווי מע האט אים פון טיך ארויסגעצויגן, / פון די פישלעך איז ער געווען צעביסן, 29. „אזוי האבן זיי ארויס געצויגן און ארויפגעבראכט יוספן פון דער גרוב, תי, בראשית, לו, 28. (בב בליק: „צויגן זיא אין הירווי אויב דער גרוביך). „האבן איין גזאמלט... דיא ספרים און האבן זי ארויב צויגן אין דיא גסין פון דער שטאט און האבן אלי פו ברענט, ר' ליב סופר בן חיים, איבז, קינות עם פירוש לשון אשכנז, פראג תש"ט. „איין מעשר דש דא שטעקט אין דר וואנט טאר מן אן שבת ניט הרויש ציהן, לטו, עב/א. „האבן ארויסגעצויגן פון פלאנקן צוויי לאנגע שטענגלעך און האבן זיי אויבן צוזאמענגעבונדן, אמד, פחד בילה, ווארשע 1855, ז' 67. „די בריסקער שונר האט מיר געוואלט פמעט פון בעט א דאס איך זאל גיין שוין צו דער ארבעט, מסדר אגרת, תקפ"ה יע, מיט הונדערט יאר צוריק, 1927, ז' 65. „ווען איר נעמט א צוואנג ארויסצוציען

א נאגל, זעט אין צו פארכאפן דעם נאגל אין דעם צוואנג מיט דער גרעסטער קראפט, א קאספע, פיזיק, 1916, ז' 30. א פאדעם האט פון קנויל זיך אפגעדרילבט, / און איז אין פינצטעריש צו מיר דערגאנגען, / האב איך מיט מי געצויגן און געגריבלט, / און האב ארויסגעצויגן שלאנגען, יהושע, שאטנס, 1914. „אין יעדער אומריינער זאך זענען דא הייליקע פונקען. נאר עס זענען דא ניצוצין פישע- מאנטשיקע, דקי'מך הדקי', וואס דער צדיק-הדור קען זיי ניט א פון די אומריינע זאכן, חג, טמו, 1959 X 30. „נאקעט ליגן די [קערפערס] אין שניי, פראסט פארגליווערעט; די מילער אויפגעריסן, פון דעם נאכזען און א די גאל- דענע ציין, ישק, שליח און אומוועג, ז' 282. א די שטוועקעס פון וואנט = ארויסגעציען אלץ וואס געפוינט זיך אין שטוב.

3. ארויסנעמען. א א שפיגעלע פון האנט בבטל (רידיקול). א א פופציקער, א הונדער- טער. א א סיגארעטל פון טאש, א פון שראנג דאס זענענע קלייד. א דאס טיכל פון בוועם קעשענע. א פון קופערט דאס גאנץ האב-און גוטס. א דעם רעוואלוער און אויסשיסן. „דען קארניר ווארד ער אים אויף בינדן / אויב צוך הרוי איין קרישטאלן גלאז / דער ווירט זאגט וואו איין קעשטליך דינג איז דא, ספר משלים ו, פדמ תמ"ז, מט/ב. „קענט דענקן וואס דאש פאר איין צער איזט גיוועזן דאש מאן ששה מתים מאגן [=צווישן] די לעבינדיג ארויב גיצאגין, גה, ז' 327. „דוא דארפט ניט גין אין איר הויז צו נעמן איין משכון [בב אן אלמנה] נבארט זיא זאל דיר איין משכון הרויש ציהן ווען זיא דיר שולדיג איז, צאנה, קלט/א. „דער שטערן (כסיל) האלט גרושי היטן, טוט גאט ב"ה זען היטן ארוישציהן און מאכט אים אופין דיא היטן זאל שטארק ארויב שפין דו דיא פירות זאלן בצאלט צענטיג ווערן, בע, לו/ס. „רב וויפל איז אליין אין שול, און גלפך צום ארון-קודש, ארויסגעצויגן איין ספר-תורה און די אנדערע ספר-תורה, שע, אלט-ניב פתרי- לעווקע, ז' 23. „האבן זיישע דאקטוירים גע- וואלט אנפירן מציצה מיט א מאשינקע... האבן די מוהלים געזאגט: לאו! קוים וועט זען א זייג-מאשינקע מאכן זיי א שטריק און ציען קיין מעסערל נישט ארויס!, פרא, ישעט און שטעטלעך, פונקט 5.

4. פוג: א פון א כלל, פון א גרופע, פון א מצב. „קנאה און תאוה און פכוד... ציט ארויס דעם מענטשן פון דער וועלט, י. יאטעלעזיק, תוכחת מוסר (רמב"ם), ווילנע תרל"ו, ז' 20. „דורך דעם פיל איבער- לעסטיקן מיט הוצאות-הבית... דאס מאכט דעם מענטש אינגאנצן א פון גרד אדם און ברענגט אים לגדר בהמה, ר' יצחק האמבורגער איבז, שיח יצחק, לעמבערג 1876. „איך רעכן זענע אברים אויס / פון קלענסטן ביזן גרעסטן, / פון נאכט זען שאטן כצי ארויס / די גרויס זענע צו מעסטן, הל, אין טרעבלניקע בין א זי ניש געווען, ידאס ליד פון פשוטן וואונדער.

א' די זון פון איר פֿוטער פֿאָס, אין פֿארבינדונג מיט טוב גאָט = סיוערן גרויסע היצן, סקומט אַ גוטער זוניקער וועטער. „אויב הקב"ה ווערט אויף זיא אירשט נאך אַלין גיהנם, אַרויט ציהן די זון אויש דען פֿוטער פֿס אויב ווערט זיא פֿר ברענגן, סהמ, תהלים, מט, 15. „זומער אין די גרויסע היצן, תמוז, אַשטייגער, ווען דער רבוגר-של-עולם ציט אַרויס די זון פֿון איר פֿוטערפֿאָס, עס ברענט, עס סמאליעט, ממוט, ישׁס און יפֿתׁ... ז' 5. „האַט גאָט צוריק פֿון פֿוטערפֿאָס / די זון אַרויסגעצויגן, / און אויפֿגעהאַנגען איבער מיר / אַ בלויען רענגוביגן, הר, 'אויטאַבאָיאָגראַפֿישע פֿערזן, אין שענסטן טאָג פֿון האַרבסט.

א' עפעס אָדער עמעצן אויף דער ליכטיקער שנין (= א) פֿאַרעפֿנטלעכן, פּובליקירן. „ערגעץ טיף אין מיר... ליגן זכרונות, איד וויל זיי פֿון דער טונקלער טיפֿעניש אַ אויף דער ליכטיקער שנין, פֿראַ, 'מינע זכרונות; (ב) דע מאַסירן. ווייזן עמעצנס אמתן פֿרופֿן.

ע' עס איז אַזוי גרינג ווי אַ אַ האָר פֿון (דער) מילך צום גייט צו אַן שום שוועריקייט. „ענלעך צום תלמודישן 'כמשחל בינתא מחלבא' [ברכות, ח/א] — זאָגט מען אויף ייִדיש: עס איז אַזוי גרינג ווי אַ אַ האָר פֿון מילך, יע, וואונדער-אוצר... יודישע מאכלים וו, ז' 95. „האַט ער אין זיך די זאָכן, גייט אים אַרויס די נשמה אַן צער, אַזוי ווי מע ציט אַרויס אַ האָר פֿון דער מילך, און אַז נישט גייט אים אַרויס די נשמה אַזוי ווי מע שלעפט אַרויס דערנער וואָס זענען אַנגעצאָנקערט מיט וואַל, ר' חיים יצחק מאַליק, נחלת יעקב, סאַטמאַר 1935.

5. אַרויסנעמען פֿון אַן אייגענעם חשבון, פֿון אַ באַנק, אַ דעם דעפֿאָזיט, פֿקדון, וקלאַד. „ס'איז אַנטשטאַנען אַ מהומה צווישן די בעלי פֿקדונות וועלכע האָבן אַנגעהויבן מאַסנזיין אַ זייערע וקלאַדן, די קאַפֿערטאַטיווע בעוועגונג, וואַרשע 1926. Ne 3.

6. אַרויסראַטעווען, אויסלייזן, אַרויספֿירן פֿון אַ (שלעכטן) מצב, פֿון אַ שווערן (נשמה) צושטאַנד. אַ עמעצן פֿון אַ שלעכטער לאַגע, פֿון אַ צרה, אַן אומגליק, אַ דאָס שעפֿלע פֿון דעם וואַלפֿס ציין (נעגל). אַ פֿון גלות, פֿון מצרים. אַ דאָס פֿאַלק וואָס איז בלינד, אַ די מאַמע (די קינדער) פֿון דער גויט, „נאָר דו, מנין קינד, וועסט דיר טון מען / דעם טאַטן פֿון גיהנם אַרויסצויעצן, 9. וואַרעם זיי זענען דנין פֿאַלק... וואָס דו האָסט אַרויסגעצויגן פֿון מצרים, פֿון דעם איינז-שמעלאַאוויין, תּ, מלכים א, ה, 51. „אויב השׁי" ב"ה [השמייתברך ברוך-הוא] קאָן דען מענשן אויז זיין צרות אַרויז ציאַן אויב קאָן אים היילן פֿון זיין וויטאָג אויב יסורים, גה, ז' 13. „די תּשׁוּבָה אמיתית ברענגט אים צום לעבן און ציט אים אַרויס פֿון מות צו חיים, פּוקח עורים, שקלאַוו 1832, אות ט"ו. „ער [דער רעדאַקטאָר פֿון 'קול מבשר'] האָט אונדז אַרויסגעצויגן פֿון אונטער דער לאַסט... [פֿון די] דיינים וואָס

רופֿן זיך... רבנים, מיר זאָלן מער ניט זיין זייערע שקלאַפֿן, קמ, 1866, Ne 30. [דער געדאַנק] איז אין שטאַנד אונדז אַרויסצויעצן... פֿון טרויער צו פֿרייד... פֿון אונטעררוואַרפֿנקייט צו זעלבשטענדיקייט, הגדה של פסח על-פי נוסח חדש, נ"י 1894. „אַ עמעצן פֿון חושך, פֿון דער פֿינצטער (= א) פֿון קלעמעניש; (ב) פֿון אומוויסן. „קוועל מיך גישט... אַ שוואַכע בין איד... האָסט מיך אַ רגע אַרויסגעצויגן פֿון דער פֿינצטער, פֿראַ, 'סיפֿרענט.

7. באַפֿרעיען פֿון אַ ווייטיק אָדער אים לינג דערן, אויסהיילן. „איד קאָן אַ פֿון איר אַלע צענערליי פֿעלן... און איד קאָן זי היילן דורך צענערליי ניגונים. וואַרעם איר רפֿואה איז דורך ניגונים, נחב, 'מעשה מהז' בעטליים, ז' עה/א. „זינע גלידער, פֿילט ער, ווערן שווער, עפעס ציט אים די ערד שטאַרק צו זיך ווי זי ציט אים אַרויס די אַלע ווייטאַגן, ממוט, הינטשפֿ, ז' 166. „אויב די מיטלען האָבן נישט געהאַלען אַרויסצויעצן אינגאַנצן דעם בראַנד און עס האָט זיך געמאַכט ברעך-בלאָזן מיט ראַנעס, דאַרף מען אַנהייבן היילן מיט זאָלפֿן, טאַר, ז' 30.

8. צונעמען איבערגעוואַלד. צורויבן. „גאָט דו האָשט געברענגט אויב האָסט רשות גיגעבן דען פֿענד אויז צו רוימן דנין בית המקדש אויב אַרויז צו ציהן אַלץ וואָס דרינגן וואַר, ר' ליב סופֿר בן חיים איב, קנינת עם פֿירוש לשון אַשכּנז, פֿראַג תּשׁט. „אין 9 חדשים האָט מען ביי איר אַרויסגעצויגן ווי ביי אַ הונט פֿון די ציין 4 רובלעס [דירה-געלט], יוד' פֿאַר פּסח, וואַרשע 1881, ז' 30. „די פֿאַליאָק, וועלכע האָבן געהערשט ביד-חוקה, ציען אַרויס דאָס לעצט ביסל אַרעמקייט ביי די יידן מיט הויכע שטייערן, תּ. בעזאָויק, אין גאָפֿ, Ne 7. אַ ש מ אַ ל צ — שאַנטאַשירן די יידן וואָס האָבן געלעבט ווי אַרייער מחוצן געטאָ. די וואָס האָבן דאָס געטאָן — שמאַלצאַווינקעס.

9. אַרויסגעצויען. אַרויסנאַרן, די גנבים האָבן אַרויסגעצויגן פֿון שטוב די לעצטע בעפעכעס. אַ פֿון דער אַלד ביי אַ פּרטה. „דא קאָם איין קריסטן בוב [=ינגל] אויב וואַלט דען לוקיא [=לאַקיי] איין שנופֿטוד אויז זיין טאַשין אַרויז ציהן, אַ פֿראַגער פֿאַמיליען-מגילה, 1732 [ש. פֿרידלאַנד, וואַכשטיין-בוב]. „זיי קאָנען טרעפֿן צום אַוויזן און אַרויסנעמען וואָס ס'איז דאָ, אַ פֿון די שאַפֿעס די אַינגעמאַכטסן, שע, אַרעמע און פֿרעהליכע וו, ז' 227. „ווי אַ גנב אויפֿן מאַרק, ציט זי [די רעגירונג] אַרויס דעם אַרבייטער און בויער דעם לעצטן גראַשן פֿון קעשענע [מיט די אומדירעקטע שטייערן], תּ. מיכעלזאָה, הערשעל דער שניידער, לאַנדאָן 1903, ז' 5. „[אַז ביי אַ 'מאַרעוויכער' און צי אַרויס געלט-טיכטערס פֿון די פּוילישע סעמע-רינגעס, ש. י. האַרענדאַרף, טעאַטער-קאַראַוואַ נעג, לאַנדאָן 1955.

10. אויסמאַטערן. אויספֿיניקן. אַ אַ מודה זיין זיך פֿון אַן אומשולדיקן. אַ אַ פֿאַלש שווערן דורך פֿיניקונגען. „זי לאַכט ווי אַ

מישוך-מאַכערין און ציט ביי דיר אַרויס דעם גאַנצן אמת, ביי צום לעצטן טראַפֿן, באַש, פֿאַר, 1972. IV 7.

אין די ווייטערדיקע אידיאָמאַטישע אויסדרוקן: א' די נשמה, די זעל (פֿון גוף), דעם מענטשן פֿון דער וועלט = מאַכן שטאַרבן, אומברענגען. א' דאָס חיות (די עצמות, די נשמה, דעם לעצטן מאַרד, דעם קליאַק, די קליי פֿון די ביינער) = א) אויסמאַטערן. צווינגען עמעצן וואַרטן אויף עפעס. רייצן עמעצנס פֿאַרלאַנגען. „דו האָסט מיר מנין חיות אַרויסגעצויגן, / און דו גיסט עס מיר נישט צוריק אַוועק" (דאָס באַנצע חיות, אויב האָסטו מיר אַרויסגעצויגן, / און דו גיסט עס מיר נישט אַפֿ צוריק); „פֿון אונדזער סוד ווייסט נישט קיינער, / דו ציסט מיר אַרויס דעם מאַרד פֿון די ביינער; „הערט נאָר אויס, גוטע ברידער אַלע, / מנין אייניקל סוד בין איד אַנד מגלה, / אַ סוד, אַ סוד וואָס ווייסט נישט קיינער, / וואָס ציט מיר אַרויס די מאַרד פֿון די ביינער, 79. „ס'די וואָס זענען געבליבן און ס'די וואָס זענען פֿרי פֿון דער וועלט אַוועק, האָבן פֿון איר דאָס חיות אַרויסגעצויגן, אַש, תהילים י"ד; (ב) אויסנאַרן, שטאַרק עקספּלאָאָטירן עמעצן. „נעם איינעם אַ נעבעכל און גיב די טאַקסע אים איבער, הייבט ער דאָס אייגענע אָן, לערמען בלק מיט דעם עולם — צופֿן, ריסן און אַ די קליי פֿון די ביינער, ממוט. דאָס קליינע מענ' שעלע, נ"י 1910. „פֿאַרן טויט ווילן זיי [די דייטשן] פֿון אונדז אַ דעם לעצטן מאַרד פֿון די ביינער, אין י"ב אַטוואַצק, קאַרטשעוו, תּאָ 1968, ז' 885. „אַ הויז אויף אַרויסצויען ביי אַ קעכען די קליי, בערג, באַם דניעפּער וו, 'עמעס, ז' 407. קללה: אַרויסגעצויגן זאָלסטו ווערן!

11. אַפּצויען, אַפּווענדן צו זיך. פֿאַרנוצן. פֿאַרשווענדן. „דאָס דאַרף וועט נאָך אַ אַרבֿעטס-הענט פֿון די שטעט... דעמאַלט וועט אַפֿן שטיין פֿאַר יידן די פֿאַבריק, פֿראַ, 'קאָפֿ און האַנט'. „געלערנטע האָבן אויסגערכענט וויפֿל היץ-ענערגיע [ער] אוראַנאָן 'קאַרלאַ' האָט אַרויסגעצויגן פֿון ים צו קאָנען ווילד-ווייניגעווען, [וואַלף יונין], טמח, 1963. x 13.

12. אַרויסקריגן אַ פֿראַדוקט. פֿראַדוצירן, אויסאַרבעטן. „איינקויפֿן ביינער כדי אַרויס צו צויען פֿון זיי קליי. „אויב איז דען צו דענקן פֿון דען טוטן לייב דל ליבן אָדער בערין זאָל מן אַרויט ציהן האַניק, בע, יב/ב. „אונזרי חכמים זאָגן דל איז קינפֿטיגי ארץ-ישראל ווערדי אַרויז ציהן חיים ברוט דל מן גלניך עסין קעני, ר' יוסף דאַרמשטאַט איבז, תּורת משה, קאַרלס-רוע 1770. „אַלע פֿירות וואָס מע האָט זיי אויסגעקוועטשט אַרויסצויען וייער זאָפֿט איז וייער זאָפֿט נישט אַזוי חשוֹב ווי די פֿירות אַליין, הרב׳ ש. ז. שניאָרסאָן איבז, ספר ברכות הנהנין, וואַרשע 1874, ז' 88. „אויף אַ גרויסן מאַסטשטאַב ציט מען זויערשטאַף אַרויס פֿון דער לופֿט אָדער מע שפּאַלט דאָס אַפֿ פֿון וואַסער, ס. פֿינטשטאַן, כעמיע, נ"י 1920, ז' 38.

13. ארויסגעבן (פֿון זיך). „די ערד האָט אַרויסגעצויגן גראַז, קרויט וואָס מאַכט זיך זאַמען צו זיך מיין“, חזקת א.א. „איין כלי צו דער נשמה דאָס איז דער (קנה): ער ציט אַרויס דאָס קול און נעמט ניט אַרצן קיין שום זאַך“, לט, ב/א. „אַלע די ביימער ווי זיי ציען אַרויס פֿון זיך אַ פרי — כאַטש עס איז נאָך זייער קליין, פּונדעסטוועגן האָט דאָס דעם גאַמען פֿון אַ פרי אויף זיך“, הרב ש. ז. שניאורסאָן איבן, 199 ברכות הנהיג, וואַרשע 1874, ז' 71.

14. אַרויסצויגן. אַרויסקריגן, נערונג. אַ וואַסער פֿון אַ קריגל. „דש דריטי איז דש דא מאַכט דש עשן קאַכן אין מאַגן אויב ציהט אַרויט דש ריינשטע אויב בעשטה וואָס דרינג איז אויב שיינט עש אַב פֿון דש שלעכטי וואָס ניקש ניץ איז אויב שיקט דש גוטי גאָך דען גוף“, חה ו. לח/א. „ווען די בריסטן ווערן פֿאַרשטעמלט מוז דאָס קינד דורך גרויסע מי אַ די מילך“, מלכה בערלאַנט, די גליקליכע מוטער, ווילנע 1836, ז' 21.

15. באַפֿרעצן פֿון אַ שעדלעכן שטאַף. אַ אַן עיפּושוויקן גאַז. „דער מאמר האָט ווי איבער געקליבן די מהשבות און דיבורים, ווי זאַלץ קליבט איבער און ציט אַרויס דעם דם פֿון דעם בשר הנמלח“, פּוּקח־שׁוּיט, וי ת"ש [פֿאַטאַ גראַפֿישע אויסגאַבע], ז' 7. „לאַזט זיך אויס, אַז די ווענטליאַטאָרס פֿאַרלעשן ניט אַפֿילו אַ שוועבעלע... שוין אַפּגערשטימט, וועגן אַ דעם שטויב“, די גאַרבער־שטימע, 54 Ne, מאַסקווע 1924. „מע דאַרף באַנוצן מיטלען וואָס אַנטפֿעטן און ציען אַרויס דעם איבערפֿלוס פֿון אייל וואָס די הויט פֿאַרמאַגט“, מ. ראָז, פֿאַר, 1965 IX 14.

16. אַרויסבאַקומען, אַרויסקריגן (פֿון אַ באַ שפּעטיקונג, פֿון אַ יחיד, אַ גרופּע, פֿון אַ גאַנצער סביבה) געלט, הכנסה. אַ פֿון קרעמל די אַרעמע חיונה. אַ פֿרנסה פֿון געשעפֿט. אַ פֿון אַ שטיין די ווייכע — לז, איר, ניט קענען אַ קיין שום ניצלעכס. אַ פֿון קמזן אַ הונדערטער פֿאַרן בית־היתומים. „גרינגער פֿון אַ קאַרגן אַרויסצוציען די נשמה איידער אַ גראַשן“, פֿון אַ ברוקווע קאַנסטו ציען בלוט? אַרוי קאַנסטו בני אים אַ אַ קאַפּיקע, פּוּל. „אַלי הכמות וואו ניט דרין גשפּאַכין אויב ניט פֿר לייטן אויב גירעט ווערט, אינט וויא איז אוצר און פֿון ניקש הירווי גיצויגן ווערט צום גוץ“, ספר מִבְּחַר הַפְּנִינִים, הַמְּבֹרָג תּצִיט, י/ב. „אויף די פּרוּוואַטע שטונדן, איידער מע ציט אַרויס דעם גראַשן, קריכט אַרויס די נשמה“, י. גוּדִיאַ, דער סאַווענט איז פֿערפֿאַלען, ווילנע 1894, ז' 4. „דערפֿאַר האָט ער אַבער אַרויסגעצויגן פֿאַר די דראַזשנער נשפּים אַ הונדערטער... און בני וועמען“, שט. אַבזענן באַהן געשיכטעס, ז' 151. „די גויאישע באַ פֿעלקערונג פֿאַנגט אַפּגעבן שוטטער־אַרבעט בלויז צו די קריסטלעכע שוטטערס און דער פֿאַר איז זייער שווער געווען אַרויסצוציען פֿרנסה פֿון דעם דאָזיקן פֿאַך“, יב זלגטשעוו, תּ"א 1970-71, ז' 30. „אַלע אוינדערע טעג זענען הַבַּל, נאָך יעדער מענטש דאַרף דערפֿון אַ

און אַרויסרעיסן היי־עולם“, ב. רעסלער, טמז, 1971 IX 26.

17. אַרויסברענגען אַ קלאַנג. אַרויסבאַקומען אַ וואָרט. אַ קלאַנגען פֿון אַ מוויקאַלישן איי־סטרומענט. אַ הימלשע טענער פֿון דער פּיאַנע. שווער אַרויסצוציען פֿון דעם פֿאַרשלאַטענעם נפֿש אַן איינציק וואָרט. „מע קוועטשט די סטרוגעס און מע ציט פֿון דעם אַרויס פֿאַרש־דענע, און צום מיינסטן טרויעריקע, וויינענדיקע לידער“, שט. אידישע ראַמאַנען, ז' 129. „ער ווייסט פֿון אַלע סודות און שווינגט, קיין וואָרט וועטט בני אים נישט אַ“, ספ, סודות, ז' 31.

18. אַרויסלערנען. אַרויסדרינגען. מאַכן אַן אויספֿיר, אַ מסקנא. „זואַהב נור אַרויז גצוגן [פֿון די דקדוקספֿרים] וואו ניטיג איז צו רידן“, אַבן ישראָל, מיץ 1766, הקדמה, ד/ב. „אַ אַ בולטע איבערגעוויכט איבערן קאַפּיטאַליסטישן סיסטעם“, דער פֿרענדער געזאַנג, מִזִּיּוּג 1963, ז' 10. „צוואַס בכלל אַ אַלגעמיינע מסקנות פֿון די ווערק פֿון פֿאַטע? צוואַס אונטערציען סך־הכלען?“, שט. קריטיק און קריטיקער, ביא 1959, ז' 201. „דער רב האָט ניט פֿאַרפֿעלט אַרויסצוציען אַ ביסעלע מוסר פֿון דעם אויס־טערלישן פֿאַל“, הרב העפּטערמאַן, פֿאַר, 1963 VII 21. „פֿאַרשטייט [מענדל] מאַן אַרויסצוציען פֿונעם פּייסאַזש עפעס אַ מיין באַזונדערן לִי ריזם“, ש. ביקל, טמז, 1968 14.

19. אַרס [פֿאַר הַיַּנְטִיצִיטִיקן לשון נר]. אַרויס־פֿאַרן, פֿאַרלאָזן אַן אַרט. אַריבערקליבן זיך. אַרויסמאַרשירן, אַרויסטרעטן. „גון איך האב איין מאַלט באַטע גיטה אַרויז צו ציהן מיט דעם ר' איצק, זאָ געט מן מירש אַב גראַשן, ירדי בריח פֿון קראַקע, 1630 ספר הויבֿל ליצחק בער, ז' 315]. „ניט לענגר וואָר צו וואָרטן מער / מיר צוגן איין רויש מיט גרושן שאַרן [מתנות], ווייג, ז' 23. „גון זענין מיר אויב אַלין בורג הרויז גיצאָגין אויב לעת ערבֿ בשלום אין דען דאַרף גיקומין“, גה, ז' 155. „נאָך גיכער ווי די ידיעות זענען אַנגעלאָפֿן... איז שוין דער קייזער געווען אַרויסגעצויגן פֿון זיין פּאַלאַץ“, עוזר וואַרשאַוסקי, אין כּא־ליאַסטער, פֿאַריז 1924, ז' 58. „חנה איז געווען אַרויסגעצויגן בני איר שווער אויף איין יאָר ביז זי האָט געקענט אַפּפּווען איר הויז [נאָך דער שריפֿה], מ. יודעלסאָהן, דער שמיד אַלט דאָקטאָר, ווילנע 1927, ז' 15.

20. מַטַּט. אַ אַ קוואַדראַט־וואַרצל. 361=19. אַ אַ וואַרצל ביז דער פּינקטלעכקייט פֿון... מיט זיך — 1. „פֿון דינינקע שטענגעלעך ציען זיך שמאַלע, לאַנגע בלאַס־בלויע בלעטער אַרויס“, פּראַ, ז'יקאַ, וי, ז' 125. „דער רויך ציט זיך אַרויס דורך אַ פֿענצטערל וואָס איז פֿאַרשטאַפֿט מיט שטרוי“, יא. ערשטער אידי רעקרוט, סאָווי אויסגאַבע 1931, ז' 160.

2. אַרויסקליבן זיך, אַריבערקליבן זיך. אַ זיך אין אַ נשער דירה. „אַלטער גלויבן, אַלטע האַפּנונג / ציט זיך פֿון מנין האַרץ אַרויס — אַפּגעוואוינט האָט איר דאָרט יאָרן, / איצט איז

אַנער ציט שוין אויס“, אַר, אַלטער גלויבן. „מאיי געוואַקסן און אויפֿגעצויגן געוואָרן מיטן לשון, און די ווערטער, וואָס זענען אַוועקגע־וואַקסן און זיך אַרויסגעצויגן פֿון זכרון און אַוועק וואוינען אין ווערטערביכער, — זענען בני אַ ייד אַ סקעפּטיקער בכלל קיין יידיש נישט“, יג, טמז, 1969 IX 19.

3. צוריקציען זיך, אַפּזאָגן זיך. „די רעגירונג דאַרף זיך אַ פֿון די אַלע רענטאַבילע געשעפֿטן וואָס זענען געוואָרן קבֿרים פֿאַר הונדערטער מיליאָנען פּונטן“, צאַג, דער יידישער זשורנאַל, 1967 I 27.

ע(ו)דיק — אַדי וואָס מע קען אַרויס־ציען. אַע פֿעדעס. י־קרייטל. עניש. ער (י־ן, קע). ערני.

אַרויסצירופֿן — טרוו. נעאַל. אַרויסקריגן דורך צירופֿים עפעס אַווינס וואָס איז פֿאַר־באַרגן. „די בעלי־קבֿין האָט אלישע אַרויס־באַקומען, פֿון פֿינצטערניש זיי אַרויסגעצוי רופֿט, פֿון הייל־פֿאַרבאַרגניש אַרויסגעפּאַנגען“, צייט, יעקבֿ פּראַנק, ז' 43.

אַרויסציערן — טרוו. אַרויסקוקן אַדער אַרויסדרינגען מיט צער. „[עס] האָט פֿון גרינבערגס בעל־פה און בכתב... אַרויסגע־צערט אַ טיף־רעליגיעזע באַציאונג צו בן אַרמס פֿיזישע לייזן“, שבש ו, ז' 265. „פֿון די שוואַרצע אויגן האָט אַרויסגעצערט די אונטער־טעניקייט פֿון יענע וואָס דער גורל שלאַגט אַן אויפֿהער“, באַש, אַ שיף קיין אַמעריקע.

אַרויסקאַטשען — טרוו. אַרויסקקלען. „העלער האָט אַרויסגעשטאַרט פֿונעם אויוון צוויי באַרלס אַש, אַנגעהייצט און אַליין נישט געגלייבט, ווי נאָך ער האָט אַרויסגעקאַטשעט די באַרלס פֿאַרן הויז“, אַפּא, ז' לענדלער. „בנינאַכט בעת כּמאַרעדיקע שרפֿים האָבן די לבנה איבער דער וועלט אַרויסגעקאַטשעט“, יפ, די לענגענדע נח גרין, ניי 1960, ז' 18. אויך פּיג: „קודש! מע מאַכט קידוש; אַ טייל זענען זיך עפעס אַזוי ווי מתכוון... אַרויסקאַטשען דעם “שהחינו קימנו לזמן הזה“, ד. זילבער־בוש, שטרעכאַלעך, ... וויין 1916, ז' 135. מיט זיך: זיך אַ פֿון צימער. „דער וואָגן האָט טרייסלענדיק זיך אַרויסגעקאַטשעט פֿון באַרישפּאַל“, שט. פּונס יאַריד. עניש.

אַרויסקאַלופֿען — טרוו. אַ פֿון צווישן די ציין אַ שטיקל פֿלייש. אַ פֿון אויער וואָקס. אויך פּיג: „... אדרבה זעט וויפֿל מי און געלט קאַסט אַן אַנדערן קליינשטעטלידיקן רבֿ איידער ער קאַלופֿעט אַרויס ביי זיי [בני די גרויסע רבנים] אַ ירה־המופֿלג, החריף ובקי“, קמ, 1870, Ne 20. „געוואָרערט האָבן די אַקופּאַנטן הינטער רושעוו — שווער איז געווען פֿון דאָרט זיי אַ“, א. גובניצקי, סאָווי היימלאַנד, 1961 Ne 2.

מיט זיך: „שטעלן פֿון בערנע [האַב אידן געלייענט פֿאַר מנין פֿאַטער אין די יאָרן 1873 ביז 1875, ווען איך, אַלט שרמבער, האָב

געהאט זיך נאָרוואַס אַרויסגעקאָלופּעט פֿון איי, ווינטש, גוו VII, נ"י 1927, ז' 82. "עכץ. עניש".

אַרויסקאָנטשען — טרוו. אַרויסענידיקן. אַ די אַרבעט. ... וועלכע פֿאַרטייע סחורה מע דאַרף געבן אַ זאַפּאַס און וועלכע מע דאַרף שוין אַ, אַיזיק קיפּניס, מיין שטעטלע סלאַ-וועשנע, ת"א 1971, ז' 276. מיט ז' יך. עניש.

אַרויסקאָפּען — אוטוו. אַרויסטריפֿן. אַייל קאַפּעט אַרויס פֿון פֿלאַש. "עכץ. עניש".

אַרויסקאָפּען — טרוו. 1. אַרויסגראַבן. "פֿונאַנען האַסטו דאָס אַרויסגעקאַפּעט אַזאַ מין אַנטיקליז". מענין נסיעתו ליער שמצא שם ההרוג ... הפנים שהיה איינגעקאַפּעט בתוך השלג, ולקח קרדום און האַט אַרויסגעקאַפּעט הפנים מתוך השלג, הַרְבֵּי אַרְיָה לִבְּוֹש לִפְּשִׁי, שׁוֹמֵת אַרְיָה דְּבִי עִלְמָי, פֿרעמישל 1874, פּט/ב. 2. אַרויסבריקען. "דער פֿאַטקאָ איז צוגע-לאַפֿן, אַנגעכאַפּט דעם גענעראַל ביים קאַלנער, געעפֿנט די טיר און מיטן פֿוס אים אַרויס-געקאַפּעט אין קאַרידאָר אַרײַן", אַפּאַ אין שטאַב, מיט ז' יך. "עכץ. עניש".

אַרויסקאַראַבּקען(ווען) זיך — אוטוו. אַרויסקריכן, אַרויספּויען. קריכנדיק אַרויסבאַ-קומען זיך. אַ זיך פֿון אַ בלאַטע, אַ זיך פֿון אַ צרה. קוים אַ זיך מיטן לעפֿן. דאָס פֿליגעלע האַט ניט געקענט אַ פֿון דעם שפּיגלעכע. אויף קיוועס גאַניק קאַראַבּקעט זיך אַרויס משהלע אין אַ פֿאַר מולטענע היילעך מיט אַ שפּענצער, זש. דער ממזר, ז' 96. "ערשט אויפֿן דריטן טאָג האַט זיך דער עולם ביסלעכווייז, פֿאַמעלעך אַנגעהויבן אויסצושטוכען פֿונעם שווערן, עי-פּושידיקן שטאַד און איינציקווייז ענומען האַבן זיך אַ אויסגעמוטשעטע געשטאַלטן אויפֿן ברך דיקנאַסן דעק", הר לייט, אַריינע פֿיס. אַפֿן שליאַך הרינועט אַן אויסגעדאַרט פֿערדל ביזן בויד אין דער בלאַטע, עס בליבט אַלעמאַל שטיין, און ס'געדייערט שעהן לאַנג, ביז עס קאַראַבּקעט זיך אַרויס, ה. פֿאַליאַנקער, אַ צעבליטע סטעפעט. קלעוו 1938. "מיט ביידע הענט האַט ער זיך אַנגעכאַפּט אין שטאַם פֿון בוים, געפּרוּווט זיך אַ מיט די אייגענע פּוּחוּת", ברוס, ביי די טיכין פֿון פֿאַלעטיע, ז' 318. "וואו דער געוויינטלעכער מענטש געפֿינט זיך אין אַן אומגעוויינטלעכער לאַגע און אַז ער פּרוּבירט זיך אַ פֿון דער לאַגע, מאַכט ער זיך מער אַן ... צרות", סג ווענען יודישע שרבי-בער וו, ז' 118. "עניש".

אַרויסקאַראַבּקען זיך — דזוו. אַפֿט ביי יל, ביי שטע. אַפֿט אין ווּרר. אויך: קאַ-ראַסקען זיך, קאַראַפּען זיך, קאַ-ראַכאַסקען זיך, קאַראַצאַפּקען זיך.

אַרויסקוואַלן — אוטוו. 1. אַנהייבן קוואַלן פֿון אַ באַשטימטן אַרט. אַ פֿון אונטערן באַרג. אַ פֿון אַ פֿעלדו.

2. שטענדיק פֿליסן נאַכן אַנהייבן קוואַלן. דער טיך קוואַלט אַרויס פֿון די בערג און ציט זיך אַבער אַ גרויסער טעריטאָריע. אַ פֿון שכנישן לאַנד אויסגעפֿאַרשטע אורקוואַלן. אַ פֿון שכנישן לאַנד און זיך ציען אַבער דער גאַנצער לענג פֿון דער אייגענעם לאַנד.

3. פּיג. אַרויסקומען ווי (מיט) אַ שטראַם. אַ פֿון די טיפּענישן פֿון דער נשמה. "עס קוואַלט [פֿון אַפּענעם פֿענצטער] אַרויס אַ וויי-טיקדיקער ניגון", אַג. מעפּיסטאַ, ז' 40. "וואַל אַ אַ חשק מיטצוהעלפֿן אין דער וויכטיקער אַנטוויקלונג פֿון יודיש", ים, אין קלד, 1939. "אַ יוד האַט ממלא געווען אי זיין רצון אי דעם אייבערשטנס — זאַל אויף אים נישט רוען אַ פֿרייד וואָס קוואַלט אַרויס פֿון די העכערע ספּעראַן?", אַפּאַ, טמו, 1971 v 24. מיט ז' יך. ~ קוואַל, דער. 1. אַקט פֿון אַרויסקוואַלן. 2. אַרט, אַנהייב פֿון אַ פֿליסיק וואַסער. אַ פֿון ירדן. יונג. "עכץ. עניש".

אַרויסקוועטשן — טרוו. 1. קוועטשן פֿון איינעווייניק אויף אַרויס. אַרויסדריקן. אַרויס-שטופֿן. אַ די צאַנפֿאַסטע פֿון דער טובע. "ווען איין דוקאַטן ניכט וויכטיג איז, אין וויכטיג צו מאַכן, נעם פֿרישן פֿעקערש דרעק און קוועטש דען זאַפֿט אַרויז און שמיר דר מיט דיין ליכטן דוקאַטן און לאַז אין טרוקן ווערן", קונשט ביכל, אַמטש תע"ח. ... און קוים אַריינגעכאַפּט זיך ... מעג מען שוין יענעם ... צוקוועטשן, און פֿאַרוואַס טאַקע נישט אינגאַנצן אַי?", שטע, אַלט-ניב כּתרילעווקע, ז' 40. "פֿון דעם טייל מאַגן [ווערט] די שפּיזן פֿאַמעלעך אַרויסגעקוועטשט און איבערגעשטופֿט צום צווייטן עק מאַגן פֿונאַנען ס'עפֿנט זיך אויף דער געדעריס-וועג", ט. בערלס, מענטש-מאַשינ, קלעוו 1927, ז' 20.

אַ די לאַפּעטע = וואַרגן [דער וועמען מע וואַרגט שטעקט אַרויס די צונגן]. "מע קען (דאָ) אַ די נשמה, דעם מאַרד פֿון די ביינער אַדגל = א) עס איז (דאָ) זייער ענג, אַן ענג-שאַפֿט. "אין שול שול איז דערווייל אַן ענגשאַפֿט אַז גאַט זאַל זיך מרחם זיין, איינער דעם אַנדערן קוועטשט אַרויס די נשמה", יוד פֿאַר פּסח, וואַרשע 1881, ז' 124. "זיי האַבן מיך געדריעט, געטרעטן מיט די פֿיס און מיר אַרויסגעקוועטשט דעם מאַרד פֿון די ביינער", ממוס, קליאַטשע, ז' 37; ב) מע ווערט (דאָ) עקספּלואַטירט. אַ אַ העכערע באַלוינונג. אַ מער אַרבעט.

2. אַרויסבאַקומען איבערגוואַלד, מיט גרויס מי אַדער קאַמף. אַ פֿון אַ קרובֿ אַ צוואַג צו העלפֿן, אַ אַ נדבֿה פֿון אַ קאַרגן. פּרוּבירן אַ אַ טרער ווען עס ווילט זיך לאַכן. אַ אַ מוסר-השכל פֿון אַ מעשה ווען אַ ציג אַ וויכטיק. "צווישן דעסין איאיר [=איידער] הכּתבֿי גי-קומין זיין, האַט מחוּ[תנין] הקצין ר' משה גימיינט פֿון מיר נאָך לקצת אַרויז צו קוועטשן", גה, ז' 252. "יעדע ווילע האַט זיך אַן אַנדער מיידל געזעצט צום האַלבֿ-צעבראַכענעם ראַיאַל און אַרויסגעקוועטשט קלאַנגען הייזעריקע, צע-

שפּאַלטענע פֿון די אַפּגעבליאַקעוועטע קלאַווישן", א. קאהאַן, מענטשן פֿונם אַלקער, מאַסקווע 1927, ז' 52. "איך האַב דאָס קאַנספּיראַציע-לעפֿן אים פֿאַרביטערט און קיינמאַל ניט אַרויס-געקוועטשט פֿון אים אַ שמיכל", אַ אַ, ז' 124. "איצט איז די ריכטיקע ציט אַרויסצוקוועטשן העכערע לוינען און פֿאַרגייטקונגען", צאַג, אַר, 1971 vi 24.

3. אַרויסשאַנאַזשירן. באַגולען, באַרויבן. עקספּלואַטירן. אַ פֿון די אַרבעטער די עצמות. "דיוע רויבערישע באַנדע האַט שוין גענוג באַ-זולט דאָס פֿאַלק, האַט אַרויסגעקוועטשט פֿון אים דעם לעצטן גראַשן", דער רויטער וונטאַג, לאַנדאָן 1905, ז' 1. "גראַדנער ייִדן האַבן אַינגעצאַלט אין מוזמנים אַן ערך 200 טוינט דאָלאַר במשך פֿון אַ פֿאַר וואַכן. דאָס האַט מען אַרויסגעקוועטשט מיט טויט-דראַאונגען", מ. באַט, אין גאַפּ 1, ז' 23. "די געלט-געריקע אַפּיצירן האַבן אַרויסגעקוועטשט פֿון די איינ-וואוינערס גוואַלדיקע סומעס געלט", ים איבו, טד VII, ז' 192. "דער פּלאַן [פֿון די נאַציס] ... איז געווען צום ערשט ... דורך קאַנפּליקאַציעס און רויב, אַרויסצוקוועטשן פֿון די אויסגע-רויבעטע פֿאַרהונדערטע ... קרבנות דעם מאַק-סימום פֿון בחינדיקער צוואַנגס-אַרבעט", אין פּר סאַני, ת"א 1970, ז' 721.

4. אַרויסנאַגן מיט מאַטערניש אַדער מיט אַ בייטעם פֿון איר, סאַרקאַזם. קוים מיט צרות אַ (פֿון זיך) אַ וואַרט. זיך קוועטשן, קוועטשן און אַ [וועגן אַ שעמוודיקן]. "יעדער [פֿון די געסט] האַט זיך געפֿליכט אַ בעסערן וויץ אַרויסצוקוועטשן", ימבר'ע, שפּרינגע מירל, ... בוקאַרעסט 1878, ז' 41. "מע וועט מיינען: איך בין פֿייל און וויל ניט אַרבעטן ... האַט דער אַרעמאַן קוים אַרויסגעקוועטשט", יח"ג, די קאַלאַניסטן, וואַרשע תר"ץ, ז' 92. "ער פֿלעגט שמייכלען און אַפֿט אַפּילו אַ פֿון זיך אַ הלצה-לע, אַ מעשהלע, וואָס ער האַט געהערט", מוזק, מיינע באַנגענישן, ז' 180.

מיט ז' יך: "ענדלעך האַט זיך פּרשטן שוין אַרויסגעקוועטשט און האַט אַרויסגעזאַגט עסט-רייך ... אַלץ וואָס זי וויל אין שלעוויג-האַל-שטיין", קט, 1865, № 10.

~ קוועטש, דער. יונג. "עכץ. עניש. ער (-ין, קע). ערני.

אַרויסקוועלן — אוטוו. דזוו ~ קוואַלן.

1. אַנהייבן קוועלן. קוועלן, קוואַלן פֿון איינע ווייניק אויף אַרויס. דאָס וואַסער האַט אַרויס-געקוועלט פֿון דער טיף. "ער האַט גוואַגן דאָס גבערג אויף דען אַב גרונד פּלוּמר וואו דער תּהום אַרויס קוועלט", מחזור חלק שני, שלש רגלים, אַמטש 1713, כא/א. "דעשט מאל וואַר אין דיא שטאַט איין קוואַל ברונן אַרויז קוועלן פֿון זער גוט איל", יוסיפּוּו, פּירודא 1764, ד/ב.

2. פּיג. אַרויסקומען (ווי אַ קוואַל). אַרויס-דרינגען. די ווערטער האַבן אַרויסגעקוואַלן פֿון זיין ממיתודיק האַרץ. פֿון אַלע זיינע תּנועות

[האַב איך] איין שליח אין מקום אַרין גשיקט אויב מ׳זען קינדער צו מיר לאַזן אַרױן קומיין, נח, ז' 269. „געזענען זשע, סענדערל, מאַרגן גאַנץ פֿרי זאָלסטו אַהױן אַרויסקומען, ממוס, מסעות, ז' 32. „איך בין אַרויסגעקומען אויף דער בערזע... און האָב אויסגעפּויקט אַז איך האָב צו פֿאַרקויפֿן אימעניעס, שט, מנחם מענדל, ז' 115. „נעם פּנחסן און קום אַמאַל אַרויס צו אונדז, אָפּא, די טענצערי, ז' 243.

3. אַרויסטראַטעווען זיך, ניצול ווערן. אַרויס- באַפֿרײען זיך, אַ פֿון אַ סכּנה. אַ מיט סכּנות נפֿשות. אַ מיט גאַנצע ביינער. אַ ט ר ו ק ן . אַ פֿון אַ גרויסער געפֿאַר. אַ (קוים) מיטן לעבן. אַ פֿון אונטער עמעצנס השגחה. „אַרײַן גיין גייט מען אַרײַן דורך אַ ברייטער טיר, אַ קומט מען אַרויס דורך אַ שמאַלער, שוה. „דא קאַם אײן ווינט אונז צו בראַך דאַש שיף אונז אַל איר סחורה דער טראַנק, קוים דו זיא [די פֿאַרערס] זעלבסט אַרויס קומן, סחמ, משלי, טו, ג. „דא זיצט אַמאהל אײן גרושן חסיד אונז ער קאַם אײן די גיורת פֿון שפּניא אַרויז, קח, פֿיורדא 1743, ט/ז, ב. „ווען די שלאַנג בייסט נאָך אײדער מע האָט איר אַנג געשפּראַכן, אַזוי קומט דער אַנשפּרעכער נישט אַרויס, מס, קהלת, תקעט, י, 11. „זענען זיי איצט אויך אַריבער איבער אַלע וואַסן ביז זיי זענען אַרויסגעקומען, נחב, מעשה מבערגי וועגן, לב, ג. „די שכונה וועט אַ פֿון די קליפות, נאָך דעם ווי עס וועט זיך ענדירן דאַס אויסקלעבן [מבַרר זײַן] פֿון די ניצוצות, תּניא, ז' קמה. „ניט אַ אַ (קײן) לעבעדיקער = אומקומען, שטאַרבן. אַ פֿרײַ = דוּוו אַרויס- גיין פֿרײַ.

4. באַווייזן זיך. אַ צווישן מענטשן. „אויף איר פנים זענען אַרויסגעקומען גייע קנייטשן. „די באַבע איז אַרויסגעקומען אין איר סאַמע טענעם בגד. „אין וויפֿל טעג אַרום נאָכן קראַנק ווערן קומען בשם קינד אַרויס די פֿאַקז. „אַז אין דעם קופֿערט ליגט סאַמעט און זיך, קען מען אין טראַנטעס אַ פֿאַר ליפֿט, שוה. „קומשטו ניש, קויניג דוד, הרויש צו דנינום היר / איך וויל דיר אונגלויק מאַכן דוא אויבר ווינדשט עש גוימר מער, שמואל'בו, סטראַפֿע 1586. „אַלע אומות-העולם קומען אַרויס אַינגערודט ווי די קוימעקערער און אײן פנסתי-ישראל וויס ווי אַ מעל-הענדלער, פּרץ געדאַנקען און אײדעט. „אַמאַליקע ציפֿטן אײדער עס איז אַרויסגעקומען מאַשינען איז געווען נור האַנט אַרבעט, אָפּס, הערצליכע ליבע ה, ווילנע 1910, ז' xi. „אַ חתן מיט אַזאַ זייער דאַרף מען אויף פּפרות, איך וועל מיך שעמען אַרויס צוקומען אויף דער גאַס מיט אַזאַ פּגר, ז. מוירער, זב נישט קײן אַוויילער יוג ה, טאַר נאָו 1925, ז' 47. „אַבער עפעס אַן אַפּשטראַל פֿון יידישקייט... דאַרף דאָך אַ איך דער דיכ- טונג פֿון אַ יידישן פּאַעט, בצצ, טמו, 1961 x 1. „אַ אויף דער וועלט (ליכטיקער שיין) = באַ- ווייזן זיך; געבאַרן ווערן. „איצט קומט ער אויף דער וועלט אַרויס / ווי פֿון אַ פֿינצטער

אַ פֿון די לידער האַנט באַשטימט זייער טעמאַ- טיק, י גאַלדבערג, צייטשריפט מינסק 1926. 4. רעזולטאַט, דאַס וואָס קומט אַרויס פֿון אַן אַרבעט-פּראָצעס. אַ פֿון צוקער נאָכן ראַפֿינירן. „דער אַ, דער פּראָצענט פֿאַרטיקע לעדער פֿון דער וואַג רויע שלאַכט-פֿעל איז ביי 55—50 פּראָצענט, וואולאַן, האַנטביכל פֿאַר לעדער אויסאַרבעט ה, פּעטראַגראַד 1922, ז' 46. 5. אַרט אַדער מעגלעכקייט אַרויסצוקומען. זיך פֿאַרפּלאַנטערן אַן אַן אַ, געפֿינען דעם אײנציקן אַ. „ווי לאַנג וועל איך זיך דרייען אין די רויטע רויזן און זוכן מײן אַי?, אָפּא, דער רויטער פֿאַדיס.

אַרויסקומען — אַוטו. 1. (אַנקומען פֿון אינעווייניק. אַרויסגיין. אַ פֿון שטוב. אַ אין דרויסן. „איך האָב אַנך פֿאַרקלאַפּט, די שפּיל איז אויס / אַלע קינדער, קומט אַרויס, קל (בנימ שפּיל אין באַהעלטעניש). „אַז אַ הונט בילט, זאָל מען אַ זען, שוה. „דער ערשטער איז אַרויסגעקומען אַ רויטער, אינגאַנצן אַזוי ווי אַ האַריקער מאַנטל; און מע האָט גערופֿן זײַן נאַמען עטו, תּי, בראשית, כה, 25. ביי בליק: „דער ערשטי דער אַרויז קאַם וואָר ריטליך, גאַנץ רויך וויא איין פֿעל. „נבֿוכנצר... האט גשריגן... די קנעכט פֿון גוט דען איברשטן, גיט אַרויס אונז קוממט הרויש, סחמ, דניאל ג, 26. „איך ווער רופֿן מיט הוכר שטים וועלכר נישט קראַנק איז דער קום הרויז [פֿון שפיטאַל], אײלין שפּיגל, פּראַג תּצײה. „דער איז דאָך אויך אויס דער תּפֿיסה אַרויסגעקומען מלך צו ווערן, מס, קהלת, תקעט, ד, 14. „דער זאַמדיקער... וועג קומט אַרויס פֿון שיטערן... נאַדל-וועלדל, פּרץ ה, זיקאַ, ז' 192. „די תורה קומט אַרויס פֿון געטלעכער חכמה, תּניא, קמה. „ניט אַ מפתח ביתו. ניט אַ פֿון די דלדאמות = דוּוו ניט אַרויסגיין. „פֿון פּאַוויאַק וועט ער אַ — אַ גרויסער, וואַרשעווער, פּוול (= א) מע האָט דעם יאַט אַרײַנגעשיבטעט אויף אַ שפּאַר ביטל יאַר, ער וועט דאַרט אויסוואַקסן; ב) אַרײַנגעזעצט האָט מען אים פֿאַר אַ קליינער גנבֿה (פֿאַרברעכן). אַ אַבער וועט ער אַ גרויסער גנבֿ; ג) ער וועט פֿון דאַרט אַ אַ קאַמוניסט, באַלשעוויק].

2. אַנקומען. צוריקקומען. אַראַפּקומען. אַנט- קעגנקומען. לאַנג שפּאַצירן ביזן אַ צום ברעג ים. „אַט שטיי איך בשם קוואַל וואַסער, און די טעכטער פֿון די שטאַטלעכט קומען אַרויס שעפֿן וואַסער, תּי, בראשית, כה, 13. ביי בליק: „אונז דער ליטשן טעכטער אין דיוז שטאַט ווערדין אַרויז קומין וואַסיר צו שעפֿפֿן. „היינטר דיין הולן [=הוילן] שטיין זולשט בור בַאַרגן זײַן. / ביז איך ווידר הרויז קום מיט דער קנאַבן מײַן, שמואל'בו, סטראַפֿע 491. „אַלו ליבר טאַטן, זאָ בעט איך ענק איר זולט מיר נישט פֿור איבל האבן ווען איך ניט אַרויש קום, ירײַ ברויז פֿון קראַקע, 1630 [ח. שמערק]. „בחרים מאַשפּנו בישײכות פּוילין, ספּר היבֿל ליצחק בער, ירושלים תּשכ״א, ז' 315]. „וויא איך פֿאַר ליפּציג בין קומין...

האַט אַרויסגעקוועלט אַ תּאווה. חכמה וואָס קוועלט אַרויס פֿון הייליקן קוואַל (פֿון דער תורה). „אַ גרויסע בידהער נישט געפּילטע קראַפֿט איז פֿון ערגעץ אין זײַן האַרצן אַרויס- געקוואַלן, יהוּאַש, פּראַזע, אַליהאַסאַן. „עס קוועלט אַרויס דער דרימל / פֿון קוואַל — אַ קוים געווימל — / און שווימט פֿאַרביי מײַן אויער, / אַ דינערידינער טרויער, הר, אין שענטסן טאַג פֿון האַרבסט, 'שלאַף, דאַס שטייט טאַקע באַשריבן אין דעם הייליקן צאיינה וראינה וואָס די אַלע רייז פֿון אים קוועלן דאָך אַרויס פֿון גרויסע תּנאים און צדיקים, י. 2. אַסטרינסקי, ליבעט נאָכן טויט, ווילנע 1927, ז' 19. „אַ שטאַם טרערן האָבן פֿריש אַרויסגעקוועלט פֿון אירע אויגן, אַש, תּהילים 117.

~ קוועל, דער. ונג. עכץ. עניש.

אַרויסקוועלן — טרוו. אַרויסמאַטערן. אַרויס- פּייניקן. אַ פֿון עמעצן אַ סוד. „איך ווין איבער דעם וואָס איך קאַן נישט לערנען, האָט יחיאל איצט אַן חרפה אַרויסגעקוואַלן, אַש, תּהילים 107.

ונג. עכץ. עניש.

אַרויסקוועלן — טרוו. אַרויסקלען. אַ די פֿעסלעך פֿון שצער. „קוילערט אַרויס אויפֿן ווייב זינען בולטע אויגן, וואָס זיצן צווישן שלאַבערדיקע צעקנישטע קישלעך הויט, פּנחס גאַלדהר, דערציילונגען פֿון אויסטראַליע, מעלבורן 1939.

מיט זיך: „פּערלען האָט אַ פֿאַר טרערן פֿון די אויגן זיך אַרויסגעקוילערט, וועלכע זי האָט מיט איר שניפּטיכל מאַמענטאַל אַפּגע- ווישט, ה. זאָנענבערג, די געפּאַנגענע רוי- בעניס... לאַדו תּרפֿיז, ז' 22. ונג. ניש.

אַרויסקוועלן — טרוו. 1. אַרויסקלען (אומגעלומפּערט, ווי אַ שווערן זאַק). אַ איינז- בראַך. „אַפֿט מיט זיך: „[די יידענע] האָט זיך אַרויסגעקוילעט [פֿון שליסן], באַרנישט נישט דערפֿילט מחמת אַנגעפּעלצטיקייט, שירע גאַרש- מאַן, דער קויעכ פֿון לעבן, מאַסקווע 1941.

2. אַקוּוו — אַרויסבולטן, מאַכן אַרויס- שטאַרצן. אַ די אויגן.

מיט זיך: „דער ייד איז געשטאַנען צע- טומלט, די אויגן האָבן זיך אים קאַמיש אַרויס- געקוילעט, און ער האָט אויסגעזען ווי אויס- געפּאַטשט, מאיר ווינער, עלע פּאַליקס אונטער- גאַנג, באַראַקווי 1929, ז' 28. עכץ. עניש.

אַרויסקום — דער, ען. 1. אַקט פֿון אַרויס- קומען. קוממיותדיקער אַ. איזלשערדיקער אַ. 2. אַרויסטרעט. דער אַ אויף דער בינע. אַן אַ פֿאַר אַלע מיטגלידער פֿון פֿאַראייניגן. 3. אַפּשטאַם. דער אַ פֿון הסתדרות איז פֿון די ערשטע יאַרן פֿון דער צווייטער עליה. זײַן פֿון אַ געהויענעם (נעבעדיקן) אַ. „דער אַ פֿון די פֿערר וואָס שלמה האָט געהאַט אין געווען פֿון מצרים, תּי, מלכים א, י, 28. „דער

זיך מגייר גוועזן און איז פֿון אים אַרום גקומן רבי מאיר און רבי מאיר האט אן גהובן די קליפה מתקן צו זיין, ר' צבי הירש קאַזינאָב, קאָ נאָוידוואָר תקמ"ח. און וויבאלד ער זעצט זיך, זאָל ער זיך באַדענקען: ווער בין איך, פֿונאַגען בין איך אַרויסגעקומען? לט, כא/א. זי די נשמה וואָס האָט עטלעכע מדרגות אין נאָר איינע צו איר מוטער, היינט מיר קומען אַרויס פֿון איין שורש... נאָר די זינד האָט אונז צעשיידט, הרב א. ל. בראַנדיס איב, ספר שיח ספּנים, 1843, ז' 51. די קינדער וואָס וועלן פֿון אַזך אַ וועלן קיין מורא ניט האָבן פֿאַר דעם יצר-הרע, נוצ וו, מב/א. אום זיך צו העלפֿן פֿון וואָס עס איז פֿאַר אַ שלעכטס, דאַרף מען וויסן, פֿונאַגען עס קומט אַרויס, אַנאַנים, דיא שכירות, לעמבערג 1896, ז' 3.

12. אַרויסשפּאַצן. אויסוואַקסן, צניטיק ווערן פֿון פירות. פֿון פֿאַרטיקטע ביימער קומען קיין פירות ניט אַרויס, שו. ... דר סימן פֿון דיא חכמה דער דא ווערט גינען אַן זאָכן די אויש דיא ערד שפּאַצן... אונז דיא אויף אַנדרי ערט אַרויש קומן ווען מן זיא שון ניט האט גיזיאט, חח, לה/ב. בלעטלעך אַזוינע, וואָס חוץ צרות, קרענקונג און יסורים וועלן דערפֿון קיין פירות גישט אַ, ממוס, זי אַלטע מעשה, ז' 29. אַ פֿון די קינדערשיך = ווערן אַ דערוואַקסענער.

13. פֿאַרקומען, פּאַסירן, טרעפֿן זיך. אַנט-שטיין, ווי איז דאָס אַרויסגעקומען, אַז דו ביסט גיצול געוואָרן? וואָס וועט אַ — וועט אַ. טעאַרעטיש איז איינס, פּראַקטיש אַבער קומט אַפֿט אַרויס צוויי. אַביר איז אַנדערש בער"ה [בעוונותינו הרבים] אין דער דאָס [=טאַט] אַרויז גיקומין וויא ווייט פֿולגין ווערט, גה, ז' 289. — דען ווען דוא ווערשט מענכה מאל זאגין איך ווייט דיא זאך גיזיש, און קומט ניט אַזוי אַרויש, ווערשטו ביגריפֿן אַז גיבשט זיך זעלבשטן פֿר איין ליגנר אויש, עיוג, מח/א. — נו, וועל איך מיר גיין און זיך באַזעצן אויף מיין אייגענער ערד. — ווער ווייט ווען דאָס וועט אַ, א. ראַבאָ, אייגענע ערד.

14. זיין אַ פּעלעיוואַ, אַ רעזולטאַט פֿון עפעס. אויסלאָזן זיך. אַ ישועה, אַ הצלחה, אַ הילף אע קומט אַרויס. שווער זיך פֿאַרצורשטעלן וואָס דערפֿון קען אַ. סיקען אַ די גרעסטע רעה. אַט וואָס עס איז אַרויסגעקומען פֿון דין עקשנות! זאָל בעסער ניט אַ צו וואָס עס קען קומען, פּוול. אַז מע טוט קומט וואָס (עפעס) אַרויס, אַז מע טוט גאַרניט — קומט גאַרניט אַרויס; פֿון שלעכטס קען קיין גוטס ניט אַ; פֿון אַ קוש און אַ קיזל קומט ניט אַרויס קיין פּיצלי; פֿון (גרויס) אַזלעניש קומט קיין גוטס ניט אַרויס; פֿון צוויי קעכניס קומט אַרויס דאָס עסן אַדער געוואַלצן אַדער גאַר אַן זאָל; סיאני גישט וואָס מען לייגט אַרין איז טייג, נאָר וואָס עס קומט אַרויס; פֿון קאַטאַוועס קומט קיין

קומען און האָט מיט איר שיין באַליכטן זינען קליידער, א. רובינשטיין איב, ש. עגנון, סמו, 1966 חו 16.

8. באַקאַנט ווערן. באַוואוסט ווערן. דער סוד קומט אַרויס. דער טעות קומט אַרויס. דער ליגן קומט אַרויס. אַ ווי אַ דערטרונקענער. דער נאָר קומט פֿון אומעטום אַרויס, פּוול. נאָכן טויט קומט אַרויס דער סוד; נאָך (איך) נשן חדשים קומט אַרויס דער סוד; דער אמת קומט אַרויס ווי בויםל אויפֿן וואַסער, שו. מע טאָר ניט אַפּמאַכן צו ליפּערן פירות (און דאָס געלט פֿאַרויסבאַרגן) איידער דער מאַרק פּריו איז אַרויסגעקומען, בראַמזיעא, עב/ב. 9. אויסשיידן זיך. אויסטיילן זיך. אַרויסרעיסן זיך (פֿון גאַזן, רויך, שטויב, פֿלאַמען אע). טרערן קומען אַרויס פֿון די אויגן. צודריקן ביי אַ דערטרונקענעם דעם ברוסטקאַסטן סיצל ביי אים פֿון (דורכן) מויל אַ דאָס וואַסער. פֿון קעלער קומט אַרויס אַן עיפּוש. וואַלקנס רויך קומען אַרויס פֿון דער רענענדיקער שטאַט. פֿון אונטער די רעדער פֿון דער מאַשין קומט אַרויס אַ געדיכטער שטויב. די פּראַ טעאין קאָן דער קערפּער ניט פֿאַרברענען אינ-גאַנצן... עס בלייבט פֿון דעם אַ צונויפֿזאַק, וועלכער הייטט אורעץ און קומט אַרויס דורך די גירן, דר י. מעריסאָ, הגיענע. אַ אויף דער אייבערפֿלאַך = ווערן אויס סוד.

10. אַרויסקריכן, אַרויספּויען. אַרויסשטאַרצן אַרויסקאַראַבקען זיך. אַ אויף אַלע פּיר. אַ פֿון אַ טיפּער גרוב. אַ נאָל אין זאָק קען מען ניט פֿאַרבאַרגן, דער שפּיץ קומט אַרויס היינט אַדער מאַרגן; אַז מע לייגט אונטער אַן איי, קומט אַרויס אַן עוף, שו. ווער איז ווי דו פֿון לעבנס זומפ / אַרויסגעקומען ריין ווי גאַלד, / ווער האָט ווי דו דעם אידעאל / מיט ער-לעכקייט דעם חוץ באַזאַלט? יואַש, צו מאַריס ווינטשעווסקי, 1906. דער שטיין [וועט] צע-פּלאַצט ווערן און סינען אַ אַ זאָק מרושע. און דאָס וועט זיין אַרמילוס דער שטן, אַפּא, אין פּוילישע וועלדער, ז' 86. די נאָכט הייבט אַן צוצופּאַלן, אַ טיפּע בלויקייט קומט אַרויס פֿון דער נידער, פֿון צווישן די ביימער און הייבט אַן די ביימער אַינצונויקלען, פּה, פּון ווייטע לענדער.

11. אַפּשטאַמען. אַרויסוואַקסן. אַ פֿון פּראַט-טע טאַטע-מאַמע. אַ פֿון רבנים און דינים, ניט פֿון קיין שנידערס און שוסטערס. אַ יידישער ישוב וואָס קומט אַרויס נאָך פֿון גלות-בבֿל. פֿיל נפֿשות וואַלט פֿון אונדז אַרויסגעקומען, / האָט זי זיי פֿון דער וועלט געבראַכט, ז' 29. פֿון דרש פּיינען קומט ניט אַרויס קיין איין צדיק; פֿונאַגען די כלה קומט אַרויס, דאָרט גייט זי ווידער אַרין; פֿון גנידים קומען אַרויס גנידמלעך; פֿון אַ קויק קומט אַרויס אַ פּערד [אַז מע ווערט געבאַרן אַ קיזיק, שטאַרבט מען אַוועק (וואַקסט מען אויס) אַ פּערד], שו. ברכה: דאָס ינגעלע זאָל זיין אַן ערלעכער ייד און זאָל פֿון אים אַ אַ דור פֿון (גאַלע) חסידים און צדיקים. גירון קיסר האָט

טונקל הויז, עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 5. די ליטוואַקעס קומען... אַרויס אויף דער וועלט אַנגעשטאַפטע מיט ש"ס און פּוסקים, ייט, סמו, 1960 חו 11. אַ אין דער עפֿנטלעכקייט = א) אַנהייבן באַווייזן זיך צווישן מענטשן; אויפֿ-הערן פֿירן אַן אַפּגעזונדערטן שטייגער לעבן; ב) אַרויסטרעטן, אויפֿטרעטן פֿאַרן ברייטן עולם (מיט רעדעס, קאַנצערטן אַזל; ג) באַקאַנט ווערן, פּאַפּולער ווערן. אַ אין דער עפֿנטלעכ-קייט מיט אַ ניער פּראַגראַם; ד) ווערן אויס סוד. אַ פֿון אַ וי בן = האָבן די אייבער-האַנט, באַזיגן.

5. דערהערן זיך. אַרויסרעדן. דעררעדן זיך צו עפעס. פֿון דער פּיאַנע קומען אַרויס זיסע קלאַנגען. פֿונאַגען קומט אַרויס דאָס וואַרקען? אַ מיטן לשון, מיטן דיבור, מיט אַ פּומון, מיטן אמת (מיט ליגנס), אַ מיט אַ פּראַטעסט, מיט אַ געשריי. אַ מיט אַ פּאַדערונג, מיט קריטיק, מיט אַ לאַזונג, מיט אַן איסור, אויסער שמע-ישראל קומט קיין וואָר וואָרט פֿון זיין מויל גישט אַרויס, פּוול. פֿון וואָס מען רעדט (פֿון וואָס מען זאָל ניט שמועסן), קומט מען אַלץ אַרויס אויפֿן טויט; אַז עס קומט אַרויס פֿון אַ קאַץ, מאַכט עס מיאָר; וואָס איז פֿון מויל אַרויסגעקומען איז ווי (איז ניט) מיטן וואַסער אַוועקגעשוואַמען; וואָס איז אַרויסגעקומען פֿון מויל קען מען צוריק ניט כאַפֿן; איידער דאָס אַרויס קומט אַרויס פֿון דין מויל, ביסטו דער באַלעבאַס; דערנאָך איז עס דער באַלע-באַס, שו. פֿון פֿאַרשניטע ליפּן קומט אַרויס אַ בייזער מכשול, מס, משלי, תקע"ד, יב, 13. חיים האָט גאַנצענע טעג געלערנט די סאַלאַ, זי זאָל וואָס ריינער, וואָס גלאַטער אַ [פֿון אינטרומענט], אַר, די דרש טאַקטן. עס פֿלעגן ביי אים אַ די שטראַפֿירייד מיט אַ ביטע-רע שווערער בייזקייט, ז' 27, גיי תשי"ז, ז' 219.

אַ קול, אַ קלאַנג איז אַרויסגעקומען = מע האָט אַנגעהויבן רעדן וועגן עפעס, אַ קלאַנג האָט זיך פֿאַרשפּרייט אַז... אַ מיטן אַז בקול, ← 838.

6. פּאַרעפֿנטלעכט ווערן. אַ מיט אַ מעלדונג. אַ מיט אַ צירקולאַר. יום ד' סיון תק"ו לפֿ"ק זינה כתבֿים אַרויז גיקומן, יעקבֿ טויסק, איין שוין נבא ליד פֿון משיח, אַמטט 1666, ד/ב. טוטן אַבער אויגן אויף דעם ספֿר הקדוש וואָל איז אַרויש גקומן וואש עש איז נאָך אויף דר וועלט ניט גוועזן, ספר חסידים, (רוסלאַנד, תק"ז), שער-בלאַט, איך האָב בנים [מחבר] געזען נאָך עטלעכע שיינע ספֿרים... אַבאַלד וועלן צוויי אַ, יפ, הקדמה. עס קומט (גיט) אַרויס אַ געזעץ (גיריה, דעקרטע אַזל) ← אַרויסגיין ב 19.

7. אויפֿשנינען, אויפֿליכטן. אַז די זון קומט אַרויס, גייען די שטערנס אונטער, שו. זי האַרט ביי דער טיר און קוקט זיך אום, / אויב דער חתן וועט צו איר קומען / נאָר אים קוקט זי אויס / ביי טאַג קומט אַרויס, עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 61. די לבנה איז אַרויסגע-

18. פֿאַרטיק ווערן. ס'וועט אַ אויף מאַרגן. „דער רוח וועט זיך בעל-הביתטע ניט נעמען אַז דער וואַרמעט וועט שפעטער מיט אַ שעה אַז“ ממוס, מסעות, ז' 79. „עס קאַן אַ הלואי אויף דער נאַכט“, שט, אַלטיני פּתרילעווקע, ז' 88. „ס'וועט אַ אויף סווענטע ניגדע = ווער ווייס ווען, קיינמאַל ניט.

19. קומען פֿון יענעם (געלט). געהערן ווי אַ חובֿ, שכירות. עס קומט מיר אַרויס פֿון אַיך, ר' יוד! „וואָס ס'וועט דיר אַז, וועל איך סילוקן“. פֿאַר דער אַרבעט קומט אים אַרויס נאָך צוויי גילדן“. „דעם זיגינער קומט נאָך רעשטע (ר'ה) אַרויס“ [ז'ה — דער גנבֿ מאַנט נאָך, שו. „מיט איר... האָט ער זיך זען געוואַלט? צוליב וואָס? געלט וועט אים דערפֿון אַז“?], בערג, אַרום אַוואַזאַל, וואַסאַק, ז' 59. „דיר קומט עפעס אַרויס פֿון אונדזער ערד? / מיט קבֿרים האָט מען זינע טאַטעס דאָ באַעוולט?“, פּמ, מלחמה, מאַסקווע 1948, ז' 8. „מע האָט... באַרעכנט וויפֿל עס קומט דעם גוי אַרויס מאַן אַפּשלאַגן דעם חובֿ“, ייט, טמז, 1961 VIII 19. „סיקומט דיר נאָך אַרויס! = ער איז נאָך גערעכט!“, צום סוף ביסטו גערעכט / עס קומט דיר דאָס קוילעטשל אַרויס, / מיר טוען אַיך אַלעס שלעכטס / איר שטייט נאָר צרות אויס“, אבג, דער יוד אין קוועבֿ [הש 1]. „איר פֿאַרשטייט? אים קומט נאָך אַרויס“, שט, אַ וויסעט כּפּרה.

20. אַריבערגיין אין אַן אַנדער צושטאַנד. אַזוי אַראַפּנידערן די טעמפּעראַטור אַז פֿון אַ פֿליסיקייט זאַל אַרויסקומען אַ האַרטער קער־פּער. פּער. אַ אַ קאַליקע, אַ מת. אַ פֿון הכּוּחַ אל הפּועל = פֿון פֿאַרטראַכטן צום דורכפֿירן, פֿון דער טעאָריע אין דער פּראַקטיק.

21. ווערן צוריק אַ יוד נאָכן שמד. ווען ער האָט געהרגעט אַ מענטש אומגערן און האָט דערויף תּשובֿה געטאָן מעג ער יאָ דוכנען. אויך איין מומר וואָס איז אַרויסקומען מעג דוכנען, זא, כ/כא.

22. אַרויסקוקן. די פּענצטער קומען אַרויס אויף מזרח־זייט.

23. מאַט. באַקומען זיך. דער סך־הכל קומט אַרויס אַזאַ.

24. אַר. צורעכטקומען. דורכקומען. „ליבר ישראל־לעבן, מיין זון ליפּמן האָט מיר אויס פּוילן גשריבן וויא ער וויל מיט זיך חתן הרויש קומן“, פּראַג, ז' 14.

25. אַר. אַראַפּציען. אַרויסציען. „שלף דש עש חר אויש קומט“, ריכלין 8.

זנג. ע־כּבּן. עניש. ע־ר (י־ן, קע). ע־ריני.

אַרויסקומעריש — אַדי. וואָס איז כאַראַק־טעריסטיש פֿאַר (אַן) אַרויסקומער אַדער אַרויס־קומען. אַע טענדענצן.

אַרויסקוק — דער, זי. אַקס אַדער רעזולטאַט פֿון אַרויסקוקן.

2. האַפּענונג, דערוואַרטונג. אויסרעכענונג.

דורך עולם, וואַרשע 1861. „וואָס קומט דיר אַרויס פֿון די אַלע טיפּערע שמועסן, אַז זינע חבֿרים רעדן נאָר, אַז טוען טוען זיי ניט אַ האַנט אין קאַלט וואַסער און האַבן ניט בכּוּחַ דיר צו העלפֿן“, ממוס, אין אַ שטורם־צייט, ז' 30. „צוריקשמועסניק, וואָס וועט מיר, שלים־מול, אַ דערפֿון?“, שט, טבֿיה, ז' 20.

„וואָס קומט דיר אַרויס פֿון זיך עשירות מיט זיך פֿאַרמעגן אַז דו קענסט [ניט אַפּעסן] אין דער צייט“, יצחק גרינשפּאַן איב, משל ומליצה, לעמבערג תּרס"ב. „פֿון וון און פֿון רעגן קומט אַרויס אַ פֿאַרמעגן“. „אַט דאָס האַב איך אויס־געקלערט, זאָגט קהלת, איינציקווייז איינציק־ווייז אויפֿן חשבון אַרויסקומען“, מס, קהלת תקע"ט, ז' 27. „זי ווייסן ווי צו האַנדלען דאָס דער פּראַצענט זאַל ווייניקסטנס אַז“, מסדר אגרות, 1925 [יע, מיט 100 יאָר צוריק, 1927, ז' 51]. „אַ אויף אַ דרך, אויף אַ (ברייטן) וועג.

16. מאַכן אַן אויספֿיר, קומען צו אַ מסקנא. זיך שטיצן אויף עפעס. אַרויסדרינגען. אַרויס־ווייזן זיך, אַרויסשטעלן זיך. אַ פֿון אַ שטאַנד־פּונקט. אַ פֿון אַ הנחה. אַ פֿון אַ פּסוק, אַ מימרא, פֿון אַ סוגיא, אַ פּלוגמא. „אום ווילן די אותיות אונ' אום ווילן די נקודות, אונ' אום ווילן דען טראַפּא, אונ' אום אַלי דיא הייליגה שמות וואָן נון אַרויז קומין איז דען ספֿר משנה תורה“, אריה ליב בר' יהודה זעליגמאַן, תּלמידי המור עדים, פֿירורא 1725. עס קומט אַרויס אַז ער איז גערעכט. „דען נאך דעם ר' יודא בעל זצ"ל איזוהו ימי אום גפֿירט קומט הירווי דאז ר' יהודא לבעלי זצ"ל גיזאגט איך גיב דיר ניט אַ פּשוט מעות“, גה, ז' 114. „קומט זיננט דערפֿון אונדזער שמועס אַרויס... אַז דער מענטש האָט אין זיך אַזאַ מעלה“, טעיאַטאַר, ז' 90.

17. אַינגעבן זיך, באַקומען זיך. ס'איז אַרויסגעקומען אַ גוטע זאַך, אַ שייך ליד. דער טשאַלנט איז אַרויסגעקומען געראַטן. איך וועל זיכער קומען, אויב עס וועט מיר נאָר אַ. דער אַנצו איז נאָכן פֿאַרבן אַרויסקומען אין פֿלעקן. די סצענע איז ביים דראַמאַטורג אַרויס־געקומען בלאַס. „אַבר איז אַלו בסגנון אחד אַרויס קומין וויא עז החסיד מפֿרש האט גוועזין“, כ"י וועגן מעצער עלילת־דם, 1669 [פּש ווו, שפ' 257]. „די אותיות [אויפֿן חושן] פֿלעגן אַ בולט און די שטיינער האַבן באַלויכטן אויף די דאָזיקע אותיות“, נוצ ו, קכד/ב. „געלעזן האָט דער שניי ביים הימל בלויזן חלום, / און שטילע וויסקייט האָט די הייך ביים שניי גענומען; / און שטערן האַבן זיך געטוקט אי דאָ, אי דאָרטן — / און ס'איז אַ ווינטער־נאַכט אַרויסגעקומען“, יוסף ראַלניק, גש, גלייך ווי די פֿיגלי. „ווען עס קומט אַרויס ביי אַ גאַלדשמיד אַ כּלי, דאָרף די כּלי מער ניט אַנקומען צו די הענט פֿון דעם גאַלדשמיד“, תּניא, ז' קנט. אַ אויף אַ שפור (שפורן) = פֿאַלן אויף... אַ אויף אַ שפור פֿון אַ וויכטיקן מלהמה־פֿאַרברעכער.

גוטס ניט אַרויס; „נישטאַ דאָס שלעכטס וואָס זאָל נישט אַ צום גוטן; „אַז צוויי קריגן זיך, קומט דעם דריטן אַ תּובֿה אַרויס; „אַז מע לאַזט אַ זכר און אַ נבֿיה אַליין אין הויז — קומט קיין גוטס ניט אַרויס; „פֿון קרומע שידוכים קומען אַרויס גליכע קינדער; „פֿאַר אַ תּובֿה קומט אַפּטמאַל אַרויס אַ רעה, שו.

... איזט דאָר נאָך ניקש אַליש ווינט הריון גיקומין“, גה, ז' 81. „וואו עש קומט איין חילול השם אַרוי זאַל מן גיט חילק כּכּוּד זינן אַפֿי איין (ר"ב)“, פּר חסידים (רוסלאַנד? תּע"ז?), סימן ה. „דער נאָר פּלודיערט... אַזוי אַ מענטש איבערלינגט זיך נישט וואָס דערפֿון קען אַ“, מס, קהלת, תקע"ט, י, 14. „אויך קומט אַרויס פֿון די שלעכטע חבֿרותות ליגן און פֿאַלשע רייד“, חה 3, ר/ב. „איך האָב מורא געהאַט דאָס מע זאַל גיט אונטערסליחהן אין דער פּאַליציי, קען אַ דערפֿון אַ גאַנצע צאַצקע“, אמד, דיא קאַזנער בריקע (בויד), ווילנע 1874.

„ערצייילונג פֿון אַ למדוואַויניק וועלכער האָט אַפּגעראַטעוועט אַ גאַנצע מדינה אין פֿון גירוש... אַז עס איז אַרויסגעקומען אַ גרויסער קידוש־השם“, הרבֿ ש. א. הרשקוביץ, דער רואה ואינו נראה, בני־ברק, יאָר, שער־בלאַט.

מיט אַ געגאַטיוון רעזולטאַט — ס'איז אַרויס־געקומען אַ בוידעם, נעכטיקע טעג = ס'האַט זיך אויסגעלאָזן גאַרניט מיט גאַרניט, לא דובים ולא יער. אַז אין איין העמד, און די גאַטקעס, ווי מע שטייט און גייט; אַ בעירום ובחוסר־כל אַ גאַלע, בחוסר־כל. אַ הויל ווי אַ קאַטויל, אַ פֿון שפּיל אַ נקי, אַ אַן אַ פּרוטה, אַ אַן אַ גראַשן אדגל. אַ באַקעם. אַז ווי אַ נאַסער האַן, ווי אַ נאַסע קאַץ.

15. קומען צו אַ תּכלית. האַבן נוצן. אַ פּאַלנער) מענטש. אַ אַ לייט מיט לייטן גלייך. אַ אַ נאַר מיט אַ צעטל. אַ פֿון דער גאַנצער געשיכטע אַ העלד (אויס מענטש, צעבראַכן). אַ פֿון אַ מסחר מיט רוה (מיט היק). אַ מיטן קרן. „וואָס וועט פֿון דיר אַ? [וואָס פֿאַר אַ תּכלית וועט זיך פֿון דיר?]. „די פֿיערדיקע ליבע, / זי טוט אין האַרצן ברע־נען; / וואָס קומט אַרויס פֿון אַ ליבע שפּילן, / אַז מיר קענען זיך גיט נעמען?“, פּ. „וואָס קומט מיר אַרויס פֿון מיין פּויליש רעדן אַז מע לאַזט מיך אין דעם הויף גיט אַרטיין?“, „וואָס קומט מיר אַרויס פֿון דער גוטער קו וואָס גיט אַ סך מילך — אַז זי שלאַגט דערנאָך דאָס שפּיל אויס?“, „וואָס קומט אַרויס פֿון אַ גוט פֿערדל אַז עס שטייט אין שטאַל?“, „וואָס קומט אַרויס דעם האַן אַז ער קוקט אין בני־אדם — אַ כּפּרה ווערט ער דאָך [וועגן אַן אַרעמען יחסן]“, „וואָס קומט אַרויס פֿון דעם גוטן ביר אין דער שלעכטער פֿאַס (אַז די פֿאַס איז אַ שלעכטע)?“, שו. „וואָס קומט אַרויס פֿון אַזעלכע אַזליקייטן דאָס איך מוז לער צוריקגיין“, א. פּאוויר איב, בחינות עולם, זשאַקעווע תּקמ"ה, סג/א. „וואָס קומט עס אַרויס פֿון די עבירות טאָן, די נשמה זינע האָט ער [דער מענטש] איבערגעפֿירט“,

אָ שטאַט פֿון קבוצנים, דער גאַנצער א' איז אויף די פֿרעמדע, די סוחרים, שע, אַלטני פּתחילעווקע, ז' 134. "זייער שטיל, אָן רעש אָן א' אויף עולם־הבא", אפא. טמז, 1953 II 13.

3. שטאַנדפונקט. פּערספּעקטיוו. "איר ברודער ... האָט געהאַט דערבנ זפּן א': אים איז גלאַט ניט געפֿעלן אַט דער שידוך", שע, בלאַזונדע שטערן, וואַרשע 1922, ז' 199. "אין דער גאַנצער דעבאַטע ... מערקט זיך אין אַ געוויסער מאַס אָן א' אין די אַייגענע פּאַרטי־ראַמען", ניטן גאַרדאַן, טמז, 1953 VI 11. אַ־פּינטל. אַ־פֿעלד.

אָרויסקוקן — אוטוו. 1. קוקן פֿון אינע־ווייניק אָדער פֿון אַ באַהעלטעניש אויף אַרויס. אַרויסבליק. א' דורכן פֿענצטער. א' אין ררויס, אויפֿן גאַס. א' פֿון הינטערן פּלוט. אים האָט זיך געדאַכט, אַז טויזנטער אויגן קוקן צו אים אַרויס פֿון די פּאַנאַרער קבֿרים. "דא קוקט איילן שפיגל צום פֿענשטער הרויז אונ' וויזט דעם בישוף איין פֿרויא", אייל'ן שפּיגל, פּראַג תּציה, ז' 20. "שכּנים פֿרעגן איינער ביים אַנדערן, אַרויסקוקניק פֿון די אַפֿענע פֿענצטער, קשיות: האָ ווער זאָל עס אַוינס זפּן", ממוט, מסעות, ז' 7. "די הון זיצט זיך אינעווייניק ביים פֿענצטערל ביים אַפֿענעם און קוקט אַרויס", אַלש, מיטטעלעך, ז' 11. "פֿון אונטער דעם שוואַרצן קאַפּ לאַקן האָבן אַרויסגעקוקט אַ פּאַר אומרויאַקע שוואַרצע קאַרש־אויגן פֿון דעם זון אַפּגעברענטן געזיכט אַרויס", אַש, תּהילים יוד. "איר קוק אַרויס פֿון אויטאַבוס, דאָ גייט אַ גרויסע באַוועגונג פֿון אויטאַמאָבילן און אויטאַבוסן", טעג, מינע זיבן יאָר אין תּל־אָבֿיבֿ, ב"א 1947, ז' 25.

2. דזוו ב 1, פּיג. "מע זאָל פֿון זיך גישט א' און יענעם (דעם אַנדערן, דפּן חבֿר) גישט אַרבייטקוקן", זיך נאַמען פֿון ז' אלימלך לזענט קער אָדער דעם קאַזאַנער רבי. "מאכלים קוקן אַרויס פֿון די טעלער און שמיכלען צו אפֿן און שמעקן אפֿך", שע, בלאַזונדע שטערן, וואַרשע 1922, ז' 248. "זי איז צוגעגאַנגען צום שווי־פֿענצטער ... פּונגאַנען עס האָבן אַרויס געקוקט פֿאַרשידענע פּינקלענדיקע גאַלד־זאַכן", אַר, גאַלד. "פֿון אָן אַפֿענער שאַנק. קוקן אַרויס אַפּגעשילטע רוקנס פֿון אַלטע ביכער", יהושע פּערלע, זפּן אַזיגער אינדערפֿרי.

3. זפּן געווענדט ערגעץ, אַרויסגיין, אַרויס־קומען. די פֿענצטער פֿון שלאַפֿזימער קוקן אַרויס צו מזרח. די פֿאַסטאַן פֿון די הַזווער קוקן אַרויס אויף דרום. "ביילקע איז געזעסן ביי אַ פֿענצטערל וואָס האָט אַרויסגעקוקט צום הויף", אַר, זי ערציהונג.

4. אַ לענגערע ציט אָדער אַנגעשטרענגט קוקן. "אזוי וועלן דלינע אויגן פֿרע א', און דלינע אויגנלידער גליפֿן אַנטקעגנשטיין", מט, משלי, תקע"ד, ז' 25. "איין אייגל ביי אים קוקט אַרויס קיין צפֿון־זייט און דאָס אַנדערע קוקט אפֿך גליפֿן אין דער נשמה אַרײַן", שע, אין שטורם, ז' 177. "מאַמע, מאַמע, קוק אַרויס, /

זע די טורעמס קעגן הויז", יהושע, מלך־ווינטער, 1920.

5. קוקן אָן אַ זיט. אַוועקקוקן פֿון דעם אין וואָס מע האָט פֿרעזער געקוקט אָדער געדאַרפֿט קוקן. אין חדר קוקן די קינדער אַמאַל אַרויס פֿון סידור, פֿון חומש. א' פֿון דער הגדה און מוסרן די קינדער פֿאַרוואָס זיי שטיפֿן. "אַז ער ענדיקט דאָס ביכל, בליבט ער זיצן פֿאַר־טראַכט, אַרויסקוקניק מיט אומעטיקע אויגן אין וויטן שטח אַרײַן", דער חסיד (דוד תּאר־מיס), אונטער שטייע הימלען, וואַרשע 1921, ז' 73. "קום אַרײַן און קוק אַרויס", פּוהל = מעגסט אַרבייטקומען, אָבער ניט לייגן קיין אַכט אויף דעם ווי די שטוב זעט אויס, זי איז נאָך ניט אויפֿגערוימט].

6. באַטראַכטן עפעס. זיך שטיצן אויף עפעס. א' פֿון אַ שטאַנדפונקט. "דערפֿון איז אַרויסצור קוקן ווי אַנגעמאַסטן עס זינען די משפּטים פֿון בורא־יחבֿרך", ר' יעקבֿ מדובנא, משלי חכמה (במדבר), ווילנע תּר"ג, כג.ב. "קונדיק הינט אַרויס אויף דער אַזויקער תקופּה פֿון אַ ווינטער פּערספּעקטיוו — וואָס איז די ספּעציע־פּישיקייט פֿון זלאַטשעווער יקן", י. פּרינדל, אין יב זלאַטשעוו, תּ"א 1970-71, ז' 194.

7. אַרויסזען זיך. זיך וואַרפֿן אין די אויגן. אַרויסבולטן. "דורך אַ היפש שפּעלטל אויפֿן אַרט פֿון צוויי אויסגעפֿולטע ציין האָט ביי אים אַרויסגעקוקט אַ שטיקל צונג". "אויף איין זיט טיפֿן קוקן אַרויס פֿון צווישן גרינוואַרג און ביימער אַ דריי קליינע הַזווער פֿאַר דריי פּויערשע פֿאַמיליעס", ממוט, שלמה, ז' 3. "פֿון פֿלאַקס איז שוין קיין זכּר ניט געווען, אויסער אַ באַרג אַש וואָס האָט אַרויסגעקוקט פֿון די פֿינע־אויפֿגעפֿרעסענע ווענט", אַר, פֿלאַקס. "סיי זומער סיי ווינטער האָט זפּן האַלב־נאַקט לייב אַרויסגעקוקט פֿון די צערי־טענע שמאַטעס", אַש, תּהילים יוד. "פֿון אונטער די פּאַרטעס קוקט אַרויס אָן איבערגעבליבן ... שטיקל ברויט, אָן אויסגעשמירטער העפֿט", אַבֿרהם קאַהאַן, די גאַלדענע ראַטע, קיעוו 1935.

8. אַרויסקריכן. אַרויסשטאַרצן. פֿון דער וואַ טווקע האָבן אַרויסגעקוקט שטיקלעך קליאַטשע. אַ שוואַרצער לאַק האָט בגניבֿה אַרויסגעקוקט פֿון אונטערן זנדענעם טיכל. "קיים קוקן אַרויס פֿון דער ערד יונגע גרעזעלעך ... קלינגט שוין דאָס לעבנסליד אין דער גאַנצער וועלט", ממוט, אַ גרויע האַר, ז' 23. "דפּן שלאַנקער קערפּער שטאַרט, עס פֿלאַטערן די לאַקן, / דפּן גראַע־ברוינלעך קלייד אומשלאַגט דף, ווי דערשראַקן, / און בולט קוקט אַרויס אַיעדעס גליד דורך איר", דא, אין שטורעם, 1915. "מיט אַ פּויערשן שטריק פֿאַרבּונדן די צעריטענע קאַפּאַטע, און באַרוועסע פֿים האָבן אַרויסגעקוקט פֿון די אויסגריבענע שייך", אַש, תּהילים יוד.

9. באַווייזן זיך, דערשפּענן. אַרויסשפּענן. די זון האָט אַרויסגעקוקט פֿון צווישן די וואַלקנס. "ערגעץ גאַנץ ווייט ... שפּאַלט זיך דער הימל און עס קוקן אַרויס פּינע־רויטע קעפּלעך פֿון שיינע ליכטיקע פּרובֿים", ממוט, קליאַטשע,

ז' 141. "ער האָט געזען דורך אַ שפּאַלט פֿון זינע בעטלערישע קליידער א' אַ הייליקע שפּן פֿון פֿייער און בגדי־מלכות", אַש, תּהילים יוד. "פֿאַרשלייערט אין וואַלקנס גייט אויף די לבנה, / באַהאַלט זיך און קוקט פֿאַל אַרויס ווי אַ לץ", טעג, אין קאַזמערזש.

10. געבן וועגן זיך צו וויסן, צו שפּירן. קומען צום אויסדרוק. דער דלות קוקט אַרויס פֿון אַלע ווינקלעך. פֿון זפּן גאַנצער האַלטונג קוקט אַרויס אַ רואַיקע זיכערקייט. "וויכטיק איז אָבער זייער אמתע ריינע יונגע ליבע וואָס האָט ... אַרויסגעקוקט פֿון זייערע יונגע ווענט", אַר, ליבע אָן אַ היים. "פֿון איר פנים האָט אַרויסגעקוקט דער יאוש און אַנגסט, אזוי ווי זי וואַלט געווען געזען דעם אַפּגרונט וואָס וואַרט אויף איר", אַש, תּהילים יוד. "דער ים איז רואַיק ... פֿון זפּן מידן צעקניגישטן איי־בערפֿלאַך קוקט אַ סוד אַרויס", פּה, פֿון ווייטע לענדער. "פֿון אַלע ווינקלעך (אין שטוב) האָט אַרויסגעקוקט עפעס אַזוינס וואָס האָט ניט קיין ריח ... ניט קיין טעם און זפּן נאַמען איז 'אומגליק', בערג, באַס דניעפּער, וו, 'עמעס', ז' 176. "אין די אַנגעגליטע טעג פֿון דפּן לעבן קוקט דער דורשט אַרויס פֿון דפּן דורשטיקער סאַרנע", א. שומיאַטשער, אין שעהען ...

פֿון די אויגן (פֿון בליק) קוקט אַרויס ... = די אויגן (דער בליק) דריקן אויס ... פֿון זינע אויגן האָט אַרויסגעקוקט טיפֿע זאַרג (גוטסקייט, בושה, שטאַלץ, טעמפּקייט, חוצפּה אַזוו). "ווי טיק און יסורים קוקן אים אַרויס פֿון די באַ־טריבטע אויגן", ממוט, שלמה, ז' 117. "דאָס איז אַ מענטש ... וואָס דאָס לעבן ... ביי אים ... קוקט אַרויס פֿון דעם שאַרפֿן בליק פֿון די קלוגע אויגן", שע, אידישע שרייבער, ז' 34. "דער קבצן קוקט אים שוין פֿון די אויגן אַרויס", פּראַ, יזער נדבֿין. "פֿון זינע אויגן האָט אַרויסגעקוקט די פּיצנערניש פֿון קע־לערן", דא, טמז, 1962 V 11.

11. לייגן האַפּענונגען. אומגעדולדיק וואַרטן, אויסרעכענען אויף עמעצן אָדער עפעס. א' אויף אַ קונה. א' אויף אָן אורח, אַ גאַסט. די יתומימ לעך האָבן געבעד אומויסט אַרויסגעקוקט אויפֿן טאַטן. א' אויף אַ ישועה, אויף אַ נס. א' אויף ברוי, אויף אַ גרוס, אויף אַ לעבעדיקן סימן. א' אויף אַ טובֿה, הילף, אויף אַ ירושה. א' ווי אויף משיחן. א' אויף די פּאַר קערבלעך וואָס דער מאַן פֿאַרדינט. א' אויף אַצעריקע. א' אויף פּורים. א' אויפֿן זעטלער יריד. "נאַר אָן אַרעמאַן קוקט אַרויס אויף משיחן", וויל. "אַז מע קוקט אַרויס אויפֿן שווערס שטייול, גייט מען פּאַר־וועס", שוו. "אַ קינד מיט טאַלאַנט דאַרף ניט קאַסטן קיין נדן ... קליידער ... קעסט, עס קוקט שוין ניט אַרויס אויפֿן טאַטנס געלט", דער יוד־פּאַר פּסח, וואַרשע 1881, ז' 154. "די אַלע [שנאַרען] קוקן אויך אַרויס / ווי עס מאַכט זיך שמחות אין אַ הויז", ש. מ. אַס־טראַווסקי, דער מאַסקאַראַדן באַל, 1884, ז' 44. "... נאַר זיי זאָלן דאָרט באַמת האַרעווען, אַקערן און זייען, שניידן און רעעשן און

ארויסזעצן. א' די ציין. א' די קארקעס פון די פלעשער. א' דעם דעק פון קאסטן. א' פונקען פון א שטיין. א' דעם שוואג פון א פאזיציעס.

2. אויספארעמען קלאפניק מיט א האמער. ער איז א ממשטר ארויסצוקלאפן פון שטיין (מעטאל, בראנדז, גאלד) די שענסטע סטאטועס.

3. מיטן שלאגן אדער מיטן שטרעפן בכלל ארויסנעמען, ארויסהאקן פון עמעצן אן אייגן-שאפט. א' יעדן חשק זיך קעגנזושטעלן זיך עקשנות, שגעון. טרעבט אים ארויס פון שול, קלאפט אים אן די זעסן... קלאפט אים ארויס די משוגעת, שלאגט! קלאפט! האט געדויערט פון יעדער ווינקל, שמיר, א טויטער בעולם הזה, ווילנע 1876. פון אים איז אויסגעקומען ארויסצוקלאפן מיט כוח די אומבאגרייפלעכע גרינגשעצונג צו פרויען, ד. מ. אייב, וו. סטאטוסקי, די סטאטישע מינסק 1931, ז' 72. „איר דארפט וויסן גוט די נאטור און, פאר-קערט, א' פון די אפגעשטאנענע מענטשן די נארישע געדאנקען, פובול סיסא, אט דאס זינגט מיר, כאראקא—קיעוו 1932, ז' 120. *מע קען עס אים פון קאפ גיט א' = ער האט זיך ארוי אינגעקעשט, אינגעשפארט, אז מע קען מיט אים גארניט מאכן.

4. קלאפניק ארויסבאקומען. דערשלאגן זיך. דערגרייכן עפעס נוציקס. „דער מאן איז א באראבאן, די פרוי איין באראבאנטישק. מיט אירע קאפריזן, אזוי ווי מיט שטעקנס קלאפט זי פון אים ארויס וואס זי וויל, עליכס שלום, דיא צוויי בילדער, בארדיטשעוו 1890, ז' 74. אוטום — קלאפן פון אינעווייניק אויף ארויס. שטארק פולסירן. דאס הארץ האט מיר ביים לויפן ארויסגעקלאפט אזוי, אז דאכט זיך מע האט געקאנט הערן פאר א מיל. וואס רוישט מיר אין קאפ און זעצט ווי אין א מיל, / וואס האקט און וואס קלאפט מיר ארויס אויסן שטערן?“, פראג, לידער און פאעמע, ציקא, ז' 328.

מיט זיך. ~קלאפ, דער. זונג. עכין. עניש. ער (זין, קע). ערני.

ארויסקושן — טרוו. דורך קושן עפעס ארויס נעמען, ארויסקריגן. א' די טרערן פון קינדס אויגן. „איך האב פון זינע ליפן / זיין הארץ ארויסגעוויגן, / איך האב זיך די נשמה / ארויסגעקושט פון די אויגן“, יהושע, זון און נעבל, קייטן. „די פריילינגזון קושט מיט אירע ווארעמע שטראלן אזוי לאנג די ערד, ביז זי קושט ביי איר ארויס פרישע שמעקנדיקע גרינע גרענעלעך“, ד. י. זילבערבוש, שטרעכאלעך... ווין 1916, ז' 134. „באלד וועט... זיך אריין שפארן דער שווארצער טויט... וועט צוגיין צום בעט און וועט א' דעם לעצטן קרעכץ אירן“, ד. דאשעווסקי, אמעריקאנער, נ"י, 1958 VI 27. „לידנשאפטלעך, נאקעט קומט דער שטורעם, / קושט ארויס פארסטעט רו פון מיר“, סוצו, ז' 47.

מיט זיך — דזוו. ~קוש, דער. עכין. עניש.

ארויסקוימלען — טרוו. ארויסנעמען פון א קייטל. א' א רינגעלע, א ברעלאק, א' די וויכ טיקסטע ראיה פון דער טעאריע.

מיט זיך. „ער האט פלינט ווערטער וואס שפילן נישט, וואס קייטלען זיך נישט אריין איינס אין סאנדערע, קייטלען זיך נישט ארויס איינס פון סאנדערע און כאפן קיינמאל נישט קיין טאנץ ארום דעם טרויעריקן אמת און ארום זיך אליין“, צייט, טמו, 1967 IV 14.

זונג. עכין. עניש.

ארויסקולען — טרוו. 99: ~קויקלען. א' דעם וואגן. א' פֿעסער פון בירהווי. אויך פֿיג: „מאניש ענטפערט... און קקלט ארויס פון צווישן די געלע ציין א זיס געלעכטערל“, א. קאחא, מענטשן פון אלקער, מאקסווע 1927, ז' 7. א' די אויגן = ארויסשטעלן, ארויס-גלאצן די אויגן (פאר גרויס איבערראשונג, פחד).

מיט זיך — ווערטער ווי פערל האבן זיך פון זיין מויל ארויסגעקקלט. „פון זינע שיינע אויגן האבן זיך ארויסגעקקלט אייניקע טרערן“, אפרים מרגליות, געפונענע עלטערן, ווארשע 1894, ז' 4. „מיט פחד האבן זיך די ווערטער ארויסגעקקלט“, אפא, אין פוילישע וועלדער, ז' 174.

~קויקל, דער. זונג. עכין. עניש.

ארויסקלאפן — אוטום — ארויסאמערן. שטארק קלאפן. „דער צער האט זיך פון ליב ארויסגעקלאפט“, הר, אדמס קינדער, יוסף און פוטיפֿרע. טרוו — ארויסזאגן, ארויסרעדן קלאנגניק. א' אלץ וואס האט זיך אָנגעקליבן אויפֿן האַרצן. — אָבער מײַש זײַן אַ ייִדישע טאַכטער, — האָט שאַיע דער שמיד אַרויסגע-קלאַגט זײַנע רייד, מ. י. שעליבוטסקי, אין דער וועלט אַרײַג, 1957, ז' 225. אויך מיט זיך.

~קלאפ, דער. זונג. עכין. עניש. ער (זין, קע). ערני.

ארויסקלאפן — טרוו. 1. ארויסקלאפן.

זאלן ניט דארפן א' אויף קצבה פון דער חלוקה, דער קליינער פליבוניק, זב. אדעס 1885, ז' 7. „דאס וויסטע לאַנד, די פֿאַרלאַזטע אַלמנה, וואָס קוקט שוין אַזוי פֿיל יאַרן אַרויס אויף אירע פֿאַרטריבענע קינדער, רופֿט איצט צו אַפֿיך, ממוס, אין אַ שטורט־צײַט, ז' 12. „זי געדענקט — אין אַלטע צײַטן / האָט מען זיך צו איר געבוקט, / פֿאַר אַ געטיין זי גערעכנט, / אויף איר הילף אַרויסגעקוקט“, אר, די לבנה.

א' (זיך) די אויגן = א) זייער שטארק ווארטן, גארן, לעכצן, בענקען. „און ווי די אינדן אויף די אויסגאנגען פון די וואסערן, אזוי קוקן ארויס אונדזערע אויגן צו אונדזערע ברידער“, שע, 'בתרילעווקער נשרפים'. (ב) כסדר, אן אויפהער קוקן; קוקן אָנגעשטרענגט (לויט ב 4; ג) שטארק זוכן (און ניט געפינען) (← אויסקוקן, 340).

12. שטרעבן צו עפעס. זיך מיען עפעס צו דערגרייכן. „איטלעכער מענטש זאל א' אז עס זאל אים צוקומען א מצוה“, 20ט, יד/א. „פון גענדן קאן מען אויף שמאלץ אליין נישט א'“, שע, גענדן. „די חז"ל דערציילן וועגן צוויי וואנדערער וואס האבן ארויסגעקוקט אויף א ישוב, ביז זיי זענען צוגעקומען צו א בית הקברות“, ה. זינדמאן, טמו, 1967 XI 24.

13. לויערן. „דא קוקט מען דאך נאר ארויס אויף זייער בלוט, מע שטעלט אן אויף זייער לעבן“, מס, משלי, תקע"ד, א. 18. „דער יצה"ר [=יצירה] מיט זיין כיתה... וואס זיי גייען ארום אין דער שטאט און קוקן נאר ארויס צו מאכן שטרויכלען די מענטשן“, הרב א. 2. בראגיס אייב, ספר שיה ספונים, 1843, ז' 30. „די גוים זאלן אויך ניט... א' א ינד צו שמדן. עס איז אבער ביי זיי די גרעסטע מצוה“, דאס גיטויפטע יוגיל, לעמבערג 1884. „דא פאר-בליפן קענסטו ניט... די שלעכטע מענטשן... קוקן דא ארויס אויף דען לעבן“, א. י. בוכבינדער אייב, דיא בלוטיגע אינקוויזיציע, ווילנע 1895, ז' 14. „דער פאסטעך מיט זינע אויגן / וויסט דאך שוין וואו צו טויגן; / ער קוקט אויף מיר ארויס / ווי א קאץ אויף א מויז“, עט, משלים, ווילנע 1925, ז' 115.

אָזווה — 1. דערוען (נאָך לאַנג אָדער אָנגע-שטרענגט קוקן). א' א פגימהלע. א' א געפאר דארט וואו קיינעם חלומט זיך אפילו ניט. א' אין וואנט אן אוצר. 2. אויסדריקן. ברענגען צום אויסדרוק. ארויסברענגען. „די גרויסע בלויע אויגן אירע וועלכע ברענען ווי פֿייער און קוקן ארויס לידנשאפט... גיבן צו לעבן און רייך איר... געזיכט“, אַבֿרהם יצחק בוכ-בינדער, דיא שיינע גיטעלע, ווארשע 1894, ז' 20.

מיט זיך. אַ גאַנצע מחנה האַלצהעקער... קוקן זיך די אויגן ארויס, וואו מע וועט ערגעץ אפוארפן א פֿורל האַלץ“, ב. דעמבלין, צוויי און א דריטער, נ"י 1943, ז' 8.

עכין. עניש. ער (זין, קע). ערני.

ביקל נומער צוויי. צום פאלשן שפיגל זאלט איר זיך ניט קערן, / נאך קנפסט ארויס א ריע שטיקל ציט און ברענגט צום נאזלאך — וועט איר איינער אומקויריח הערן, טוצ. יודישע גאס, ז' 19. **זונג. עכץ. עניש.**

ארויסקעפלען זיך — אוטוו. נעגל. ארויס הייבן די קעפלעך (איבערן וואסער). צום אלעס ערשטן איז דאס וואסער זיי איבער די קעפלעך אריבער, אבער באלד דערנאך האבן זיי זיך ארויסגעקעפלט און שווימען אַוועק, נס. איבן, אַנדערסטנס מעשהלאך, קיעוו 1920.

ארויסקערן — טרוו. „איין זעצט זיך צו טיש אונטער זיך ניט אויש גילערט דו איז גי רעכנט — מן הייצט איין אובן אבן אונטער די אש ניט הרויש גיקערט, בראַנט, פרק מי. „ארויסגעקערט דעם מאך, אפגעקייטלט און אויפגעמאַכט די צוויי האַלבע ראַמען פון זומער־פֿעצערל, יש, נח פֿאַנדערט. **קער, דער. זונג. עכץ. עניש. ער (יין קע). ערני.**

ארויסקראַצן — טרוו. „א' פון טאָפּ דאָס צוגעברענט. א' מיט אַ שאַרף מעסערל די אונטערשריפט. אויך פֿיג: „און דאָן האָב איך געטאַפּט אין דעם רואינען־שוויב, / געזוכט אַ רעשט צו ראַטעווען פון אַזער רויב, / ביז פון דער חורבֿה האָב איך עס אַרויסגעקראַצט, יִהוָאַש, זון און נעבֿל, יִהָאָס, אַ פּאַספּאַרט האַסטו? ... איך האָב זיך גליַך אַוועקגעזעצט מיט גרויס דרֿך־אַרץ און גענומען אַ מינע פּאַפּירן, שטערנ, מינסק 1926, № 4 (7). „אַ קופּע קויטיק גרעט — פון אונטן ביז אַרויף איז! / נאַ! וואָס דיר ווילט זיך, דול־ווינט, קראַץ אַרויס און געס דיר, פּמ, די קופּע, וואַרשע 1921, ז' 5. „אַ אַ גראַשן = אַרויס געפֿינען, אויסזוכן אַ מטבע. אויך: מיט שווע־ריקייט פֿאַרדינען אַ קלייניקייט. מיט זיך — דוּוּ אויסקראַצן זיך, ← 348. **קראַצן, דער. זונג. עכץ. עניש.**

ארויסקרויסמענען — אוטוו. געוויינטלעך מיט זיך. *Lit: kraustytis*. 99: ~קרויס־קענען, ~קרוי(ז)שקען. אַרויסקלייבן זיך פון אַ דירה אין אַ צווייטער, אויך פון איין אַרט אין אַן אַנדערן.

ארויסקרייגן — טרוו. 1. קריגן מיט שווערי קייט, מיט מאַטערניש, אַרויסבאַקומען. א' פון אונטער דער ערד אַ ביסל מילך פֿאַרן קראַנקן קינד. א' פון אינסטרומענט אַ ריינעם טאָן. א' אַ העכערונג אין די שכירות. א' מיט די צייך, א' ווי פֿון אַ שטיין די ווייכע. גראַב: „פֿון אים עפעס אַרויסצוקרייגן איז ווי פֿון אַ טויטן אַ פֿאַרץ. „דיא גאַרגיל איז הול... אַן איין שאַלמבא, אום דש קול אַרויש צו קרייגן, חה ה, לח/א. „בנים קצין דעם רובל אַרויסצוקרייגן איז שווערער ווי טויזנט ספּאַנישע פֿליגן, פ. א. ר. דער אַרוממאַנן, וואַרשע 1879, ז' 8. „ער ווייסט [דער חומשי־ניגל] ווי מע האָט דעם אַרון פֿון

דער מעלאָדע קלינגט אַרויס אַ צער. „איך ווייט דו כמה הייליגי גלאַקין דיא קלינגן אין דען קינד, כלומר פֿיל סודות שטעקן אין אים, דיא קלינגן אויש אים אַרויש, נצו, במדבר, כה, 3. „עס וועט קומען דער טאָג, ווען דענע לידער וועלן אַ פֿון אַלע פֿענצטער, פּרמ, דער באַרד.

טרוו — 1. אַרויסברענגען עפעס דורך קליי־גען. „דעם מענטשנס האַרץ איז געגליכן צו איינער אָנגעסטרויעטע האַרפֿע, אַזוי ווי זי קלינגט אַרויס די שענסטע טאָנען... „אמה, דער גואל, ווילנע 1866. „אַ באַק געשטאַנען איז אַמאַל, / און גוגעהאַרכט זיך צו דעם זיסן קול, / וואָס פֿון אַ פֿידל האָט אַרויסגעקלונגען, יִהוָאַש, דער באַק און דער פֿערד, 1909. „פֿריילעך אין אַ קאַראַהאַד... שפּילט! און זאַל א' פֿון אַזער מויל דאָס יודיש ריין און לויטער, ווי דער גיסט פֿון אַ געשאַכטן קינד, טוצ ז' 74-273.

2. אַרכ. אויסדריקן אין קלאַנגען. „אַלי ווערט וועלכי אויז לאזן הם, הן, כם, כן, תם, תן, ווען שון דו וואַרט דר נאָך שטיט דר טראַפּף מלעיל איז דר ערשטי גיט (נסוג אחר) דען ער מוז אַרויז קלינגן דען אונטער שייך צווישן (לשון זכר ונקבה), אַבֿו יִשראַל, מיץ 1766, יז/ב.

עוודיק — אַדי. וואָס קען אַרויסקלינגען. אַ פּשוטע אַע מעלאָדע. „קייט. מיט זיך. **זונג. עכץ. עניש. ערני.**

ארויסקנאַקן — טרוו. „תמיד, אַז מע טוט אים אַ רוף בנים נאָמען, שטעלט ער זיך געשווינד... און נאָקט אַרויס פֿריילעך... איך, משה, עברג, באַס דניעפּער ה, עמעס, ז' 320. „אויפֿשטייענדיק פֿון שלאַף, פֿלעגט ער [חזן סיראַטאַ] זאַפֿאַרט אַ אַן אייבערשטע צע, ווי פֿון אַרבל, ש. וויגאַדאַ, פֿאַר, 1962, 9 xii.

מיט זיך. **קנאַק, דער. זונג. עכץ. עניש. ערני.**

ארויסקנוילן — טרוו. אַרויסקנוילען. אַרויס־פּלאַנטערן. א' פֿון דעם באַרג צעפֿילטע שטיק עטלעכע באַנצע. א' דעם אמת. מיט זיך: א' זיך פֿון עמעצנס הענט. אַ קשיא קנוילט זיך אַרויס, ווען יודיש — זינט עס האָט זיך אַרויסקנוילט פֿון בראַשית־דיקן צושטאַנד וואָלט בכלל גיט פֿאַרמאַגט דעם גייטראַלן מין, וואָלטן מיר זיך גאַרניט גע־דאַרפֿט חידושן, ימ, יושפּ iv, 63, ז' 85.

~קנויל, דער. זונג. עכץ. עניש.

ארויסקנייפֿן — טרוו. א' שטיקער פֿון דער חלה. „דאַרטן נעמט מען זיך ציט צו שנעלן עטלעכע מינוט מיטן מיטלסטן פֿינגער די טאַבע־פּושקע איידער מע קנפּסט אַרויס דעם שמעק, דער אמת. באַסטאַן 1895, № 8. „ווילל דרתי איז פֿאַרחלומט געווען, / האָט אים דער רבי דעמאַלט שיער גיט / די נשמה פֿון לייב אַרויסקעניפֿן, מלה, ידאָס גאַלדענע

קלויבן קורבֿ לנגלה — עשרה דברים אונטער יתקונים דו דער מענטש מוז נוהג זיין בשלחן של שבת, נצו, במדבר, כז, 3.

2. אַרויסנעמען. אויסשליסן. אַלימנירן. „צוויי אַרליי פֿיש היישט אַך צווייא מינים, דא טאָר ער אַך גיט אנדרש הרויש קלויבן דען מיט דער הנט, לטו, עד/ב. „ר' יוסי זאָגט, אַז מע זאַל א' דעם אַנדערן מין אינגאַנצן, פֿיעט, פּלאים, ב, א.

מיט זיך — 1. זיך אַריבערקלייבן וואוינען אין אַן אַנדער אַרט. בכלל פֿאַרלאָזן אַן אַרט. זיך אַפּטראַגן. א' זיך פֿון דער דירה, אַכטניא. „הערסט! קאַנסט זיך אַפֿילו מאַרגן א' [פֿון דער דירה]. ווער עס וועט נאָך דיר וויינען, זאַל יענעם די אויגן אַרויס, דער יוד פֿאַר פּסח, וואַרשע 1881, ז' 31. „ער [דער אַרעמער נעגער] קוקט אויף די נעגער, וואָס קלויבן זיך אַרויס צו וואוינען אין די בעסערע געגנטן צווישן די וויסע ווי אַנטלויפֿער פֿון זייער אייגענער ראַסע, בצג, טמו, 1965, 101.

2. זיך צוגרייטן צו גיין ערגעץ. „גאַנץ פֿרי, איידער אַיך קלויב מיר אַרויס אין מאַרק, שט, ידאָס טעפֿל.

~קלויב, דער. זונג. עכץ. עניש. ער (יין קע). ערני.

ארויסקלויבן — טרוו. 99: ~קלויבן. מיט אַלע בב פֿון אַרויסקלויבן. „לכן האָב איך אויסגעקליבן די דינים פֿון ברכות... אַז יעדער מענטש זאַל קענען לערנען די דינים, טפר מקור הברכה, מונקאַטש תרנ"ה, הקדמה, ווען פֿאַר איינעם ליגן צו עסן אויפֿגעראַכענע נוסן מיט די שאַלן איז נאָך מתיר די מאַנדלען דאַפֿון אַרויסקלויבן און גליַך צו עסן, הרבֿ א. ברודא, הליכות עולם, אונגאַרן 1864, מג/א. „דער עיקר עבֿודה — פֿאַרנעמען זיך אין תורה און מצוות, צו א' די ניצוצות [פֿון די קליפות], תניא, ז' 288.

מיט זיך — „די נשמה זענע... האָט זיך אַרויסקעקליבן ביי אים פֿונעם מוח... און איז אַרצן אין שכנות צו אים אין דער נאָז, ממוס, ווינטשפ, ז' 171. „זי איז אַרצנגעלאָפֿן אין קיך. וואָן, וואָן פֿונדאַנען, שלעפּערקע, אַט די מינוט זאַלסטו זיך שוין אַ, ש. בעקערמאַן, דער זשענסקער וואַפּראַט, אַדעס 1887. „צי וועט אים די אייגענע רעגירונג אַזוי פֿרינדלעך און אַזוי האַרציק העלפֿן א' זיך פֿון דאַרטן, ווען אים וועט שלעכט זיין?“, פּה, פֿון ווינטע לעבֿן דער. „אַ זיך פֿון דעם ראיאָן איז אונדז געווען שווער, ווייל די דעשטן פֿון די אַרומיקע גאַר־ניצאָנען האָבן אונדז אַלע וועגן איבערגעשניטן, מ. לעוו, פּאַרטיאַנישע וועגן, מאַסקווע 1948.

~קלויב, דער. זונג. עכץ. עניש. ער (יין קע). ערני.

ארויסקלינגען — אוטוו. קלינגען פֿון אינעווייניק אויף אַרויס. פֿון צימער האָט אַרויסקעקלונגען עמעצנס הויכע שטים. פֿון איר טאָן האָט אַרויסקעקלונגען אַן ערנסטיקייט. פֿון

ארויס און טוט אן צרות / הרגעט און שלאגט מיט די הינער פפרות, ממוט, שירה, ז' 90.

עס קריכט (שוין) ארויס פון האלדו = סיאי (שוין) איבערדריסק, דערעסן געווארן. עס עקלט (שוין) דערפון. "הרב מצוות קריכן פון האלדו ארויס: א צו גרויסער אפיקומן, א ווינטערדיקער שלשסעודות און די מציצה פון א דרייסיקעריקן גר", פ. 70. א' פון א יי = אויספיקן זיך. "באלד ביים א' פונעם איי, שטיקלעך שלאעכץ האבן נאך געקלעפט אויפן געזעסל, האבן זיי זיך שוין א שטעל געגעבן אויף די פיסלעך, א פיסט געטאן — שלום עליכם!", ממוט, קלאַטשע, ז' 75. *נארוואס (ערשט) פון איי ארויסגעקראכן = א נאך זייער יונג, נישט דערפארן, נאך גאר א גריי נער. נאך איך אבער בין נישט קיין מלופס קינד און נישט ערשט נעכטן פונעם איי ארויס געקראכן אז איך זאל מיך נישט קענען אג שטויסן, ממוט, דאס קליינע מענטשעלע, ניי 1910. (ב זייער ניי, פריש, אלאצדינג קומט אים פאר עפעס גאר ניי, גלחן ווי ערשט פונעם איי ארויסגעקראכן, ממוט, שלמה, ז' 61.

2. בכלל פאמעלעך, פארויכטיק אדער מיט שוועריקייט ארויסקומען. א' פון בונקער, פון די טראגשייען. א' פון דער נידעריקער זעמי לאנגע און אויסגלייכן דעם רוקן, דאס גאנצע שטעטל מיט די הינזער, מיט די מענטשן דארט און מיט דער גאנצער נאטור ארום און ארום, קריכן ארויס ווי טויטע פון די קברים און קומען... צו אים אין חלום, ממוט, שלמה, ז' 11. "ארויסקרייזלען מענטש קום ווייטער, כוועל דיר ווייזן באהעלטענישן", שע, אין שטורם, ז' 96. "אין שטעטל האט מען זיך ארויסגעשלעפט פון די שטיבער... ארויסקרייזלען די קראכן זענען די הינקעדיקע, די בלינדע, די יאדישלעווע מיט געשוואלענע בייכער", מק ו, ווילנע 1929. "א' פלעג איך נאך אז סיאי געווארן פלינגטער אין דרויסן, און א גאנצן טאג בין איך געלעגן פארשטעקט ווי א מויז אין א נאָרע, אין יב, זלאַטשעוו, ת"א, ז' 302. א' פון די לעכער (באהעלטענישן, היילן, הינזער אע) = זיך באצויגן אויף דער ליכטיקער שנין, אויפהערן מורא צו האבן.

3. פ. 3. די לבנה קריכט ארויס פון די וואלקנס. "די גאווה קריכט ארויס ווי נאך מע פרעגט אים עפעס". "די זון פארגייט און באהעלטענע שאַטנס קריכן ארויס", פריש, פאלקסט געשיכטן. "אפילו א גרענעלע קריכט ניט ארויס פון דער ערד ביזוואנען א מלאך שלאגט עס ניט און זאגט: וואַקס!", ממוט, מסעות, ז' 3. "נעמט א סוף די נאכט פון תענוג, / הייבן אן ארויסקרייזלען / קעפ פון פאלמען אין דער גראַקייט", יהואש, ידער בלומען-פאלאך. "און דורכן צווייטן מויל-ווינקל איז ארויסגעקראכן א שמיכל", א. קאהאן, אינושטערן, קיעוו 1932, ז' 174. "דיין הויז איז גרויס, נאך די חדרים זענען צוגע-מאכט, פון דארט זאל ניט א' די פוסטיקייט און די נאכט", חג, דער מענטש פון פייער, ז' 56.

שטוב און אַוועק אַהיים, צו זיין טאַטן, א. בערגמאַן, קאַצקער מעשיות, וואַרשע 1929, ז' 150. "זי זעט זיך שוין אין גיהנום א פאַר פאַלענע, צווישן שלאַנגען און עקדישן. קיינמאַל וועט זי זיך נישט פון דאַרטן א", אש, תהילים יד. "דעם יידנס גערישטע קאַנטטיטוציע האַט זיך אַרויסגעקראַגן פון דעם יידנס גרויט-סיטואַציע — פון דער איבעראַיבערגעוויבנדיקייט פון זיין געשטיקן איבערבוין", ב. ריווקו, א גלויבן פאַר אומגלויביקע, ז' 93. "ונג. עכץ. ענישו. ער (יין, קע). ערני.

ארויסקרייזלען זיך — אוטוו. ארויסקומען אין קריזלעך, געקריזלט. "פון אונטערן הובל קריזלעך זיך ארויס די הובלשפענער". "קרייזלעך זיך ארויס פון פאלאץ / ידער טאג די בלאַע שלענגלעך [=רויכן], יהואש, ידושא ראַדא. "סיהאט זיך ארויסגעקריזלט א פארע און סיהאט געווייטעט מיט זויעריקייט פון משקה פלערלייך, רעטלער, טחז, 1959 xii 26. "עכץ. ענישו.

ארויסקרייזלען — טרוו. *Mhd: krisseln*. שאַרף, ביטער ארוישרעך, לאַקל, פּר (קעלץ), "דער אַלטער אַהרעלע רעדט] מיט אַ קרייסל-דיקער שטים [נאָך אַ היפשער ווילע שווינגן הייבט ער אָן אַ", ש. בערלינסקי, א לעבן גייט אויף [פּאַ, וואַרשע 1938, 2].

ארויסקרייזן — אוטוו & טרוו. א' פון קאַטור. "דער האָן קרייט אַרויס זיין מאַנצ-פילשן האַנער". א' מיט אַ היינעריקער שטים. "פון די סוכות קרייזן ארויס הענער, קוואַקען הינער און גענדו גענגען", פריש, "בילדער פון א פראַווינצירעווע, פונקט טו. "אויסעהרנדיק זיין זונס ריי, איז... [ער] געבליבן אזוי געפלעפט, ווי ער וואַלט געקוקט אויף איינעם וואָס אַ מין דיבוק, אַ נישט-גוטער קרייטעט פון אים ארויס", נט, די משפחה מאַשבער וו, ניי 1948. מיט זיך. ~קרייזלעך, דער. "עכץ. ענישו.

ארויסקרייבן — אוטוו. 1. קריכן פון אינע-ווייניק אויף ארויס. ארויספויזען, ארויסקלע-טערן. ארויסקראַבקען זיך. א' דורכן פּענצטער. א' אויף אַלע פּיר. א' פון אונטער דער פּערענע. אַריינפאַלן אין אַ גרוב און קוים מיט צרות א'. "די זנדי ווערמליך... שלוףן דריין [אין זייער נעסט] איינה ציכט לנג, אונד וואָן זיא ווידר אויף גוועקט וואַרדן, מאַכן זיא איין קליין לעכלן דורך זעלביגן נעשט אונד קריכן אַרוישי". החזור חנוך טניל, אגרת בעלי חיים, פּדמ תע"ג. "אוי גינג הין און שלוג זיין חבֿר דא ער האַט וועלן צום לאַך אַרויש קריכן מיט איין האַמער אין זיין קאַפּף", חב, מעשה קיז [אזווען]. "אין דער זעלביגן נאָכט גיפּינט איילין שפיגל איין לאַך אין זענער שטינג אוי קראַד הרויז", איילין שפיגל, פּראַג תצ"ה, ז' 29. "אַליין זעט ער אויס ווי ער וואַלט נאָרוואַס אַרויסגעקראַכן פון בעטגעוואַנט, פאַר-פּעדערט", אש, תהילים יד. "בינאַכט קריכט עס

יוסף ארויסגעקריגן מיט אַ קונסט פון דעם טיך נילוס, דער יוד פּאַר פּסה, וואַרשע 1881, ז' 59. "זיין פּרוי... פּלעגט יעדעס מאַל דאַרפֿן וויינען מיט טרערן, ביז זי פּלעגט ביי אים א' אַ רובל אויף דער הוצאה", יעקב טער, דער פּראַצענטניק... ניי 1901, ז' 4.

2. (צו)נעמען איבערגעוואַלד. ארויסרייסן. אויס-וואַרצעלען. א' דעם קרבן פון דעם תלינס הענט. "ווען שוין דער גרייז איז אין קאַפּף אַריין גינגן, איז שוועריגליך ארוישישן צו קריגן, ווען מענטש גלחן נעכט רייסן מיט צוונגן, עיון, סח"ב, אפּשר נאָך קענען פון מלאך-המות דעם שווערט א', / בעפֿאַר ער איז אַנגעשאַרפֿט, אויף די העלוער צו ליגן", אד"ם, דער שפּיעגעל פּיר אַלגע, וואַרשע 1893, ז' 29. "נאָך גענוג שווערער מי איז געלונגען סוף-בל-סוף ארויס-צוקריגן [אים] פון די דנישישע מיליטערישע לאַפעס", י. ווינער, אין גאָפּ, № 10.

3. ארויסבאַקומען דורך אַרבעט. א' זויער-שטאַף פון דער לופט. א' פון דער ערד אַ גוטע גערעטעניש. א' אַ הויכע קוואַליטעט פון סחורות. אויף אַזא אַופן שפּאַרט מען זיך אַפּן ציט און מע קריגט אַרויס פון דעם קליי די גרעסטע קלעפּיקייט וואָס ער פאַרמאַגט, בער, ז' 32. "באַצקל קריגט אַרויס כּמעט פון יעדן קלאַץ צוויי אַפּאַלקעס", חיים פעט, צווישן פּינען.

4. ארויסבאַקומען אויף אַ נישט-ערלעכן אַופן. ארויסנאַרן. א' פון אונטערן טאַמבאַק, אויף לינג, דורך בלאַט. א' אַ פּאַלשן דאַקומענט. "טו אַ טרויבער דעם טאַטנס קעשענעס און קריג אַרויס אַ רעכטע מטבע", שע, בלאַנזענדע שטערן ו, וואַרשע 1922, ז' 90. "מיר זענען צו דערהויבן, מיר פּלענען צו הויך, מיר זאלן זיך אַראַפּלאַזן און גראַבלען אין פּרעמדע קעשענעס אַרויסקריגן קליינגעלט", פּריש, "ציוניזם". פּע-נעק איז געזעסן אין שטאַל... טיף אין הי און האַט געשוויצט באַם אַ דאָס געלט פון דער פּושקע", בערג, באַם דניעפּער ו, "עמעס", ז' 483.

5. ארויסבאַקומען אינפאַרמאַציע. אויפֿדעקן. אַנטפלעקן. א' וויכטיקע סודות, פּרטים, ידיעות. א' אַ וואַרט, אַ הסכמה. א' אַ שפּין, אַ דאַקר-מענט, אַ פּאַס. א' אַן אינטערוויו, אַ נאַטיין אין דער צייטונג. "פון יעדן אומגליק, פון יעדן חורבן האַבן זיי אַ זעאונג אַרויסגעקראַגן, און דאָס פּאַלק פאַר די הערצער אַריינגעצויגן אין דער זעאונג", פּאַש, 1951 VIII 3. "די אַרעסטיר-טע ווערן... געפּיניקט, מע וויל פון זיי א' די נעמען פון זייערע מיטקעמפּער", דאָס בוי 191 לובלין, 1952, ז' 584.

6. ארויסבעטן. פטור ווערן פון עמעצן. גע-וואַלד, ווי קריגט מען דעם נודניק ארויס פֿונדאַנען?! "דא האט דער יודי ניט גווישט ווי ער דען יונג זאל אויש זיין וויז ארויש קריגן", שאר, קבו. מיט זיך : א' זיך אַ גאַנצער פון זינע הענט (ידיים). א' זיך פון אַ וואַסער, בלאַטע, צורה, נויט. "ער האַט זיך אַרויסגעקריגן פון

„פון יעדער שורה קריכט אַרויס די באַהאַלטענע כּוונה“, ב. רעסלער, טמז, 2 VII 1966.

4. באַפֿרייען זיך, פֿטור ווערן פֿון עפעס. איבערקומען, אַ מיט גאַנצע ביינער, אַ פֿון אַ שווערער קרענק. ניט אַרויסצוקריכן פֿון די חובֿות, פֿון דלות, פֿון דעם גיהנום. אַן עסק וואָס מע קען פֿון אים ניט אַ, אַ פֿון די מסחרים און זיך זעצן על התורה ועל העבודה. אַ פֿון זעלנערישן אַנטועכץ. אַ פֿון אונטערן וויבס פֿאַנטאַפֿל. „סיאיז ניט אַרויסצוקריכן ווי פֿון אַ לייזיקן פֿעלץ“, פּויל. . . זאַלסטו אים [דעם אַרעמאָן] . . . שטיצן ער זאַל קענען אַ פֿון זען נידעריקן צושטאַנד“, פּויל. המדבר בצדקה, וואַרשע תרנ״ב, ז' 40. „די וואָס זענען שוין געווען ביי זיי אין נעץ, זוכן נאָר פֿון זיי אַרויסצוקריכן“, ש. בר כּוכבֿ, אַ נייע אַמע־ריקאַנישע הגדה . . . ווילנע 1900, ז' 6.

סיאיז ניט אַרויסצוקריכן פֿון אים = מע קען פֿון אים ניט פֿטור ווערן. אַנגעזייעט ניטש אַרויסצוקריכן = אַרײַנפֿאַלן, דורכפֿאַלן. אַרײַנגעקראַכן און קען ניט אַרויסקריכן, אַרויס קומען, ספּעצ וועגן אַ שלעכט געשעפֿט. [לכתּחי־לה אַ ווערטל בשייכות מיט פֿריירערס. כּדי די קליענטן זאָלן ניט אַנטלויפֿן צו אַן אַנדער פֿריירער, פֿלעגט מען אַלעמען אַנזייען די פּינמער און הייסן וואַרטן]. *עס קריכט מיר ניט אַרויס פֿון קאַפֿ = איך טראַכט שטענדיק וועגן דעם. חזונים און משוררים זענען אים קיינמאַל פֿון קאַפֿ נישט אַרויסגעקראַכן, שט. יוסילע סאָלאָווי, ז' 18.

5. אויספֿלאַנטערן זיך. אויפֿקלערן (אַן ענין). לייזן (אַ פֿראַגע). „איר פֿאַרדרייט, פֿאַרפֿלאַנ־טערט אַזוי, אַז עס איז אוממעגלעך אַרויס צוקריכן, מע קען ניט פֿאַרשטיין וואָס איר ווילט“, ממוס, קליאַטשע, ז' 124. „ווי אַזוי איז דאָס רבֿ שיעה אַרויסגעקראַכן פֿון די דאָזיקע חשבונות — ווייסט נאָר איין גאַט“, שט. קליינע מענטשעלעך . . . ז' 54. אַ פֿון דער (אייגענער) הויט = זיך זייער שטאַרק מיען עפעס צו דערגרייכן. אַ פֿון דער אייגע־נער הויט אַבי נושאָח צו זען. „זיי קריכן ממש אַרויס פֿון זייער הויט צו פֿירן גרויסע געשעפֿטן“. אַ פֿון אַ בלאַטע, אַ זומפֿ = אַרויסגיין פֿון אַ שווערער לאַגע. דו אַ מיט די גאַנצע ביינער.

6. אַרויסשטאַרצן. אַרויסבולטן. שיק פֿון וועלע די פֿיס קריכן אַרויס. *עס קריכט אַרויס ווי אַ נאַל פֿון זאַק = עס איז אוממעגלעך אויסצובאַהאַלטן. „אומזיסט קען נאָר די קישקע אַ“, שו. „ור ציטן האבן די וויבן שטירן טיכליך גיטראַגן דש די האָר ניט האָבן קוינן הרויש קריכן, באַזנט, פרק יד. „אַט דעמאַלט איז מיטאַמאַל ווי פֿון דער ערד אַרויסגעקראַכן פֿאַר שלמהלעס אויגן אין העלע פֿאַרבן אַ בילד ערן זען לעבן, ממוס, שלמה, ז' 83. „די לאַנגע הענט זענען זענען היפש אַרויסגעקראַכן פֿון זענען אַרבֿל, וואָס זענען ווי אַינגעשרומפֿן געוואָרן מיטאַמאַל“, יי. . . קאַרנאַוסקי, ז' 297. „אַ קוישל מיט גרינעם אַרויסגעוואַקסענעם

שטיפֿיאַר וואָס איז אַרויסגעקראַכן פֿון די אינגעווייזן פֿון די רויטלעכע ציבעלעס“, פ. שטיינאַקס, טאָג, 21 III 1960.

7. *די אויגן קריכן אַרויס = אַ זיי זענען אַרויסגעשטאַרצט, אויסגעלאַצט. „זען איבערגעפֿרוירן בלוט איז פֿון טרינקען נאָך וויערער געוואָרן, זענען בעקלעך — געדראַלענער, און זענען מוטנע אויגן זענען אים אַרויסגע־קראַכן ווי ביי אַן איבערגעפֿרוירענער פֿראַש“, זש. טמז, 13 X 1963; ב) שטאַרק אַרויסקוקן, זיך נישט קענען דערוואַרטן אויף עמעצן אַדער אויף עפעס. „די אויגן קריכן מיר אַרויס פֿון קאַפֿ ביי אַך זע דוך שוין צוריק אין דער היים“. אַן גאַטס ווילן קאַנען מיר גאַרניט טאָן, אַט ליגט שוין פֿלטיאל אַ גאַנצן חודש קראַנק. מיר קריכט אַקאַרשט די אויגן ניט אַרויס, און ער שטאַרבֿט פֿאַרט ניט!“, דער קליינער פֿל־בונדיק, ז' 21. אַדעס 1885, ז' 40. „דעם אַרבעטער דאַרף אַ די אויגן, איידער ער דערוועט זען פֿאַרהאַרעוועטן רובֿל, אַנאַניס, די שכירות, לעמבערג 1896, ז' 70. *עס איז ענגו די אויגן אַרויסגעקראַכן, ביי מע האָט דערלעבט זען דעם בילעט“, שט. אַרעמע און פֿרייליכע, ז' 118; ג) שטאַרק מקנא זען, פֿלאַצן פֿאַר קנאה. „לאָזן זיי די אויגן אַ קוקנדיק“, יהל, די ערשטע ליבע, וואַרשע 1881, ז' 8. *עס קריכט אַרויס די נשמה. „איידער מע דער־לעבט די נחמה קריכט אַרויס די נשמה“, שו. דאָס אונטערלעב (הינטערלעב) קריכט דיר (שוין) אַרויס = דו מאַטערסט זיך זייער שטאַרק. קללה: אַ זאָלן אים די אויגן פֿון קאַפֿ (די געדערעם, די קישקעס, דאָס הינטער־לעב).

~קריכן, דער. ונג. עכין. עניש. ער (יין קע). ערני.

אַרויסקריסטאליזירן — טרו. „כדי אויף אַ כשר, וויסנשאַפֿטלעכן אינדוקטיוון אופֿן אַרויסצוקריסטאליזירן אַ וועלכן עס איז סאַציאַ־לאַגישן געוועזן“, זשיט וו, נײַ 1912, ז' 189.

מיט זיך : „שפראַך איז אַ זשאַראַגן וואָס האָט זיך שוין אַרויסגעקריסטאליזירט אין גע־וויסע פֿעלטע פֿאַרמען“, זשיט וו, 1912, ז' 132. „וואָס עס וועט זיך אַ פֿון חירות־גחל־ביי די קומענדיקע וואָלן, און וואָס זיי וועלן דערגרייכן אין די וואָלן, קאָן מען נישט וויסן“, בצג, טמז, 1967 III 12.

אַרויסקרעכצן (ע) — אַקווו. אַרויסברענגען אַ קרעכץ אַדער קרעכצעניק עפעס אַרויס־ברענגען, אַרויסזאָגן. אַ קרעכץ. אַ אַן אוי־וויי. „און אַז איך האָב מײַן לעצט געשריי / אַרויסגעקרעכצעט דורך ציין־קעריץ — האָט זיך אַראַפֿעלאָזט אַ בליץ / און דורכגעהאַקט זיך ערד אויף צוויי, מלה, אין ניו־יאָרק, וואַרשע 1927, ז' 238. „דער אַרויסהעלאַפֿער, דער נעגער, האָט זיך אַוואַי אַנגעשיכורט, האָט די אַלטיטישקע אַרויסגעקרעכצט פֿון צווישן די קישקעס, אַפֿאַ, אַ לענדלער. „[די הירשין] האָט

אין דער שטיל ווי אַרויסגעקרעכצט איר אַנגסט“, י. מעצקער, גאַטס באַשעפֿענישן. ~קרעכץ, דער. עניש.

אַרויסקרעכן (ע) — דאָס איז אַלץ? קרעקט פֿון זיך אַרויס. . . דאָס שוואַרצע ידעלע“, י. שפּיגל, גק, № 33, ז' 98. מיט זיך. עניש.

אַרויסראַטירן — טרו. דוּו אַרויסראַטעווען. [געווען אַפֿט אין לשון פֿון די פֿריערדיקע עטלעכע דורות. ספּעצ אין 17]. „איך האָף אַז ער וועט אונדזער קינד אַ, אמד. ז' 111.

אַרויסראַטן I — טרו. אַרויסרעסן. פֿאַר־טיליקן. אַ די רעשטלעך פֿון געטאָ. ז' 111.

אַרויסראַטן II — טרו. אַפֿראַטן, אַפּעצהן. אַ עמעצן פֿון שלעכטן פֿלאַך, פֿון אַ סכּנהדיקער אונטערנעמונג. ז' 111.

אַרויסראַטעווען — טרו. 99: ~ראַטירן (1). 1. אַרויסשלעפֿן אַדער אַרויספֿירן עמעצן פֿון ערגעץ און אויף אַזא אופֿן ראַטע־ווען, אויסלייזן, מציל זען. אַ קוים אַ לעבע־דיקן. אַ אַ מענטשן פֿון אונטערגאַנג. אַ פֿון תּלנים הענט, פֿון עמעצנס נעגל, פֿון פֿינער און פֿון וואַסער. אַ פֿון שמד. פֿיל טויזנטער מענטשן זענען שפּאַצירן געגאַנגען, / געגאַנגען זענען זיי אַלע גלחץ; / פֿיל טויזנטער מענטשן האָבן זיך די מצווה גענומען / אַרויסצואַטע־ווען דעם חתן פֿון טיך, פּל. „דער מאַמעס תּפֿילה ראַטעוועט אַרויס אַפֿילו פֿון גרוגט פֿון ים“, שו. „וועלנדיק אַ נאָך אַ טייל תּכּרים צו די פֿאַרטיזאָנער, האָט ער זיך פֿאַרבוּנדן מיט אַ דייטשישן שאַפֿער, וואָס האָט זיך אַנגע־געבן פֿאַר אַ סאַציאַליסט“, אין טשענסטאַכאווער יודן, נײַ 1947, ז' 231.

2. אַרויסהעלפֿן. אַ עמעצן מיט אַ הלוואָהלע. „אַ גוטע געוואוינהייט האָב איך געהאַט — פֿאַרשטעלן זיך פֿאַר אַ נאַרישעוואַסן בעת אַ געפֿאַר. די דאָזיקע געוואוינהייט האָט מיך אַ סך מאַל אַרויסגעראַטעוועט“, שטערנ, מינסק № 3, אַדאַנק גרויסע באַמיונגען איז דאָך געלונגען אַרויסצואַטעווען דעם דיכטער פֿון שווערן מצבֿ, ב. טייטלבוים, אין יוד אַטוואַצק, קאַרטשעוו, תּ״א 1968, ז' 675.

3. נישט צולאָזן, נישט דערלאָזן עפעס זאָל גיין לאיבד, פֿאַרפֿאַלן ווערן. אַ פֿון אַ שריפֿה. אַ חובֿ. פֿידלקע מיט יאַסקע דעם בייגלכאַפֿער [ביידע שטאַטישע גנבים] . . . האָבן טאַקע די גאַנצע מצווה פֿאַרדינט, זיי האָבן אַרויסגע־ראַטעוועט ביי איין האָר [בשעת דער שריפֿה], אַבער וואו דאָס איז אַהינגעקומען, האָט אויך קיינער ניט געוואוסט, י. ד. טאַיב, דער קדיש . . . ווילנע תּרמיט, ז' 19. „דאָס ליכטל פֿון גר־תּמיד בייס אַרונ־קודש, האָט זיך גע־דאַכט, איז שוין אינגאַנצן פֿאַרטונקען געוואָרן אין ים פֿון פֿינצערניש און מע קאָן עס פֿון דאָרט נישט אַ, אַש, תּהילים יוד. „ער האָט געוואַלט אַ די ייִדישע שפּראַך — און דערמיט דאָס ייִדיש־דענקען פֿון דער שפּינועבס־דינקייט

און דער גאַסן-קלאַנגיקייט, קאַר ו, נ"י 1938, מר. עניש.

מיט זיך — א' זיך פֿון פֿערה, פֿון טויטן לאַגער. א' זיך פֿון אַ שווערער קראַנקייט, פֿון מלאך-המוותעס הענט. א' זיך פֿון אַן אַנשיקער ניש, פֿון אַ נונדיק. *מילא, איך הענג ביי איין פֿוס, הענג איך ביי אַ צווייטן, נאָר מע דאַרף זיך פֿרווון אַ", פֿול. "דעם אומגליקלעכן איז ניט צו רעכטן; ראַטעוועט ער זיך אַרויס פֿון איין צרה, לויפֿרט ביי דער טיר אַ צווייטע", שו. "זיי זענען געבליבן נאָקעט און באַרוועט און קוים זיך אַרויסגעראַטשקעוועט מיטן לעבן", ממוט, צוריק אַהיים, ז' 100. "יעדער איינער מוז זיך טיף פֿאַרטראַכטן ווי אַזוי אַרום ער זאָל זיך אַ' פֿון דעם... שמוציקן זומפֿ", לדב, נ"י 1957, ז' צב. "דער רעדנער האָט באַשימפֿערלעך דערזען... אַז... אַנדערע ראַ-טעווען זיך אַרויס געגנעטערהייט אויף דער פֿרייער לופֿט", צ. דאָלגאַפֿאַלסקי, זבד, מינסק 1933.

ער (יין, יקע). ערני.

ארויסראַטשקע(ווען) זיך — אַטוו. I. מיט שוועריקייט אַרויסקריכן, אַרויספּויען. אַרויס-קאַראַבנקען זיך. א' זיך אויף אַלע פֿיר פֿון טראַנשיי. "דער שענקער אַליין האָט זיך מיט אַלע כּוחות אַרויסגעראַטשקעוועט און האָט צו וויסן געגעבן דער פּאַליציע, און איז דאָרט חלשות געבליבן", הענטן מעדניקאַוו, יאָפֿאַל, 1882 vi 24. "ביז דער אַלטער האָט זיך ספּאַמ-ניענטעט און אַרויסגעראַטשקעוועט פֿון אונטערן וואַגן אַרויס, איז דערווילל דער שמועס איבער-געריסן געוואָרן", יל, דאָס פּוילישע יונגעל, אַדעס 1895, ז' 68. "אַזוי האָבן זיך באַדאַרפֿט דערפֿילן אַמאַל... בעל-עגלות, בשעת זיי פֿלעגן זיך אַ' פֿון די זומפּיקע שליאַכן און אַרויף אויפֿן שטראַז, משה אַלטהאַן, שמע-טערלינגען, בוקאַרעשט, יאָר? ז' 32. "ער האָט זיך קוים אַרויסגעראַטשקעוועט פֿונעם וואַגאַן, דער אַלטער", בערג, באַם דינעפּער ו, יעמעס, ז' 417.

פֿי: "און אַט ראַטשקעוועט זיך שוין אַרויס די ערשטע גרעזעלעך פֿון דער ווינטערדיקער תּבואה, וואָס האָט זיך געוואַרעמט אונטערן שניי", אפֿא, טמו, 1966 x 21.

2. זיך אַרויסבאַקומען מיט מי און מאַטער-ניש פֿון אַ שווערער סיטואַציע. אַרויספּלאַנטערן זיך פֿון אַ צרה. "אוי איז ער געלעגן אין דרערד. ער האָט זיך אַבער אַרויסגעראַטשקעט", רייד (קאַלאַמיי). "אַרבאַ, גיב... איין עצה מיט וואָס פֿאַר אַן אַופֿן קען איך מיר אַ' פֿון אַזאַ פֿינצטער חסידות", יל, קמ 1867, № 25. "וואָס דאַרפֿן מיר טאָן זיך אַרויסצוראַטשקעווען פֿון דער ביטערער לאַגע?", יד, יאָפֿאַל, 1881 x 8. "ער ראַטשקעט זיך אַרויס אויף אַלע פֿיר אויס זיין ספֿיכה. אַנטלויפֿט צו מיר אין שטוב כּדי זיך אַפּצונונדערן פֿון דער וועלט", ד. י. זילבערבוש, שטרעכאַלעך, ... ווין 1916, ז' 164. אַ לויב צו גאַט וואָס איר האָט זיך

אַרויסגעראַטשקעט פֿון די שנייען און פֿרעסט", מר. עניש.

ארויסראַמען — טרוו. 99: פֿ. ~ראַמען, ~רוימען (<-). אַרויסרייניקן, אַרויסקערן, אַרויסשטעלן. באַזייטיקן ראַמענדיק. מיטן מיסט אַ אַ גאַלדן פֿינגערל. מיט אַ בעזעס אַ די אַפּיקורסים (די בונטאַוושטיקעס אט). פֿאַרן קאַלכן (וויסן) די שטוב אויף פּסח אַ אַלע זאַכן אין דרויסן אַרויס. "אַלץ וואָס איז אַ שפּיץ פֿאַר מענטשן אָדער פֿאַר בהמה... און עס האַלט ניט לאַנג אין דער ערד האָט עס שפּיעט [=שמיטה] און צו זיין געלט-שבֿיעת, מע מוז עס אַ און זיין געלט אַ", זרעים, ט/ב (בני פֿישט: ~רוימען). "ווען גאַט וועט אַ דעם רודה-הטומאה פֿון דער וועלט", תּניא, ז' 160.

~ראַם, ~ראַם, דער. קללה: "זאַלסט זיין די כּפּרה, די געלייטע, די געשיידעטע און דער אַ פֿון שטאַט אַרויס" (בריסק).

זונג. עכץ. עניש. ער (יין, יקע). ערני.

ארויסראַנגלען — טרוו. אַרויסקריגן דורך (מיט) אַ געראַנגל. א' פֿון עמעצנס הענט די גניבה.

מיט זיך. דורך געראַנגל זיך ראַטעווען, זיך באַפֿרײען אָדער עפעס דערגרייכן. א' זיך פֿון מלאך-המוותעס הענט. "אַזוי פֿיל... פֿרויען און קינדערלעך, וואָס האָבן זיך פֿון שטעטלשע שחיטות אַרויסגעראַנגלט, האָבן דאָ דעם טויט ניט אויסגעמיטן", ל. רייזער, אין גאַפֿ, № 11. "זיך אַרויסגעראַנגלט צו פֿולער אַנערקענונג", אפֿא, טמו, 1962 x 14.

~ראַנגל, דער. עכץ. עניש.

ארויסרונדן — טרוו. אַרויסברענגען, אַרויס-זאָגן עפעס מיט רונד, מיט רוגאז, אויפֿגערעגט טערהייט. א' די אַלטע טענות. א' דעם פּראָ-טעסט וואָס קען קיין פעולה ניט האָבן.

ארויסרוטשן זיך — אַטוו. דטשמ. אַרויס-קריכן. אַרויסגליטשן זיך. "טיילמאַל האָט זיך עס [דאָס קאַרטאַפּליקין] אויך פֿון דער הייל אַרויסגערוטשט", פּראָ, יוועגן אַ שווימער...".

ארויסרויטיקן — אַטוו. אַרויסווייזן זיך מיטן רויטן קאַליר. "האַט... [ער] באַטראַכט... זענען צעריסענע קאַמאַשן, פֿון וועלכע ס'האַט אַרויסגערויטיקט אַ צעריסענע זאַק", י. ל. שאַצק, קאַרנבולמען, ביאָליסטאָק 1935. אויך מיט זיך.

ארויסרוימען זיך — אַטוו. 99: פֿ. ~רייט-לען זיך. אַרויסווייזן זיך ווי רויטלעך. "פֿאַר-שוויצע פֿינמער האָבן זיך אַרויסגערויטלט ווי פֿון אַ געשווילעכץ", בערג ו, וואָספּאַק, ז' 104. זונג. עניש.

ארויסרויבערן — טרוו. 99: פֿ. ~רייבערן. 1. אַרויסטרייבן מיט רויך. א' די אַסינעס פֿון זייערע נעסטן, די וואַנצן פֿון שטוב. די נאַציע

האַבן אַרויסגערויבערט די פּאַרטיזאַנער פֿון די קאַטאַקאַמבעס.

2. סתם אַרויסטרייבן עמעצן פֿון אַן אַינגע-זעסענעס אַרט. פּאַרטרייבן, פּאַריאַגן, ענג מאַכן כּדי מע זאָל אוועק, ניט קומען מער. באַזייטיקן, דערווייטערן. א' יידן פֿון זייערע עקאָנאָמישע פּאַזיציעס. "מע נעמט נישט און מע רויבערט נישט אַרויס קיין שכנים אין מיטן פּאַר-פּסח!", טע, מאַנאַלאָג, ז' 43. "פֿון ייִדישקייט האָבן זיי גאַרנישט געוואוסט... זיי זענען ממש שוין גאַר קיין יידן נישט געווען, אַבער א' זיי פֿון דער גמיע האָט מען נישט געקאַנט", מוק, מינע באַגעגענישן ו, ז' 57.

3. אַרויסעסן, אַרויסוואַרצלען. א' פֿון עמעצן דעם פֿוילער. "בידע, בידע, בידע זשאַרגאַן! עס מוז נאָך געדויערן אַ קליינע ווילע, ביז מע וועט אַ אַט דעם דאָזיקן דוך פֿון אונדזער יונגע ליטעראַטור", טע, יאָפֿאַל, 1887, № 33.

4. אַרויסלאָזן מיטן רויך. "שטיי איך אויף אינמיטן גאַס, ווי ס'שטייט דער שוואַרצער קוימען / אויפֿן דאָך פֿון אונדזער הויז; / ער האָט שוין לאַנג פֿון זיך אַרויסגערויבערט אַלע טרוימען, / איצט וויינט די אַרעמקייט פֿון אים אַרויס", חג, זורות, ז' 22.

5. דזוו אויסרייבערן (<- 357). "איך האָב בייגעשטייערט מיין ביסל רויך אַ צוויי צענדליק יאָר. איך פֿלעג אַ צוועלף ציגאַרעטן אַ טאַג", יג, טמו, 1964 x 17. זונג. עניש.

ארויסרוימען — טרוו. דזוו אַרויסראַמען. מבער זיין. באַזייטיקן. "אין מסכת שבת רב נחמן בר יצחק הוסי גיהט אין [=א] וויין גאַרטן אונט אים וויין גאַרטן וואָר איין בערגל מיט ערד, אונט ער זינגט לייט די אים דאָן בערגל זולטן הרויש רוימן", בראַנט, פרק מד. "גאַט, דו האַסט גצערנט אונט האַסט רשות גיגעבן דען פֿינצט אויז צו רוימן זיין בית המקדש אונט אַרויז צו ציהן אַלץ וואָס דרינג וואָר", איב, ר' ליב סופּר בן ר' חיים חזק. "קינות" עם פּרוש לשון אַשכּנז, פּראָג תּסיט. "מצוה ט': מיזאַל מבער זיין (אַ) דאָס חמץ ערב פּסח", ספר מיני תּרגומ"א והוא ספר המצוות, לאָדו, יאָר, ז' 5. "פֿון די פּירות פֿון שמיטה [פּלוגמר די וואָס וואַקסן אין שמיטה-יאָר פֿון זיך אַליין] טאַר מען ניט עסן, נאָר אויב עס איז דאָ פֿון דעם מיין אין פֿעלד פֿאַר די חיות, אויב עס איז שוין גיטאָ פֿון דעם מיין אין פֿעלד מוז מען אַ דאָס מיין פֿון שטוב", טשי ו, ז' 45.

זונג. עכץ. עניש. ער (יין, יקע). ערני.

ארויסרונד(יק)ן זיך — אַטוו. אַרויס-בולטן, זיך וואַרפֿן אין די אויגן מיט רונדיקייט. "פֿליישיקע ליפֿן וואָס רונדן זיך אַרויס פֿון די פּאַרקעמטע וואַנצעס", ישק, שליאַד און אומ-וועג, ז' 149. זונג. עכץ. עניש.

ארויסרוף — דער, זין. אַקט אָדער פּראָצעס פֿון אַרויסרופֿן. אַ מעכטיקער, חוצפהדיקער אַ. אָננעמען דעם אַ. ניט רעאַגירן אויפֿן אַ. אויף אירע נידעריקערע טרעפּ איז קונסט אַן אַפּרוף, אויף אירע העכערע מדרגות איז זי — אַן אַ, שו, קריטיק און קריטיקער, ב״א 1959, ז' 172. „די דינער שטאַרק זיך וואונדערן דערויף: / פֿאַרוואָס מע הערט ניט אויפֿן וועג זיין רויף, / ניט זיין [דעם מלכס] אַ, האַל, מיין אוצר, מאַסקווע 1966, ז' 250. „אַמאָליקע צייטן איז דער קיבוץ געווען אַן אַ, אַן אַ צו לעבן אַ קאַמונע־לעבן און שאַפֿן בעסערע פֿאַרמען אין צווישנמענטשלעכע באַצייאונגען, צאנז פֿאַר, 1972 iv 25. אַ״צ ע ט ל . אַ״ז אַן [נר.] = אויסרופֿאַן].

ארויסרופֿן — טרום. 1. רופֿן עמעצן ער זאָל אַרויסקומען פֿון אינעווייניק, אַ דעם פֿאַרויצער פֿון דער זיצונג. אַ הינטער דער טיר. די נאַציס האָבן אַרויסגערופֿן פֿון המון דעם רב און אים דערשאַסן. „ווען איינר הנבין גיט אין די שולן דו ער איינע וועלט הרויש רופֿן... 10, כו. א. א. „ער האָט זיך אַליין... מטרייה געווען אין שול אַרביין, און האָט... די צוויי יונגעלייט פֿון דאָרט אַרויסגערופֿן אויף אַן אַביסקע, קמ, 1867, № 11. „אַלצדינג... מוז האָבן אַ סוף. אַפֿילו דאָס אַ אַן אַרטיסט אויף דער סצענע פֿון ייִדישן טעאַטער, שט. בלאַזונדע שטערן, וואַרשע 1922, ז' 210. „אַ וועט פֿון דער וועלטס לאַבירינט / דער שוֹפֿר מטטרונס אַ הימלשן אינד / און דער אינד וועט מיט ריקוד פֿיס שנעלע / צעטרעטן די שלאַנג, צייט, מטטרון, וואַרשע 1922. „איך — ברודער ליב לעכער פֿון צופֿאַל, / האָב איינמאַל אינגע־צאַמט די רגע, — / און האָב די זון אַרויס גערופֿן / פֿון הינטער כּאַמאַרעדיקע וועגן, ב. לאַפֿין, דער פּולער קרוג, ייִד זון.

רופֿט נישט אַרויס דעם וואָלף פֿון וואַלד! = שפּילט זיך נישט מיט (קײן) פֿעצער! זעט פֿאַר־זיכטיק ביים האָבן צו טאָן מיט צעשטערערישע כּוחות. אַ פֿערד פֿון שטאַל = זיי צו גבֿענען.

2. בכלל דוּו רופֿן נאָר עמפֿאַטישער. אַרויס־פֿאָדערן. צורופֿן. אַפּרופֿן פֿון ערגעץ. אַ אויף אַ פֿאַרמעסט. אַ אויף אַ דועל. אַ אויף אַ דיך־תּורה. אַ מיליטער פּדי צו אונטערדריקן דעם אויפשטאַנד. אַ די גיכע הילף, די פֿעיער־לעשערס. אַ די שטרעקערס אין פֿאַבריק אויף אונטערהאַנדלונגען. אַ אין געסטאַפּאַ. אַ נאָך עדות צום פּראָצעס. אַ דעם שילער צום טאָול. „אַז דער מאַנאַט אַפּריל האָט פֿאַראַיגט דעם מרה־שחורדיקן ווינטער און אַרויסגערופֿן דעם ליבלעכן זומער, ב. זילבערמאַן, אהבֿת דוד ויהונתן, קעשענעו 1885, ז' 8. „איז מיט זיין פּבּליז אַליין צוגעגאַנגען צו משהלען מיט דער דעה אים אַנצולערנען — אַ אים אויף אַ פּאַיע־דיניק... אַרדבא, לאָז מען זען ווער וועמען וועט איבערשפּאַרן, ממוס, ווינטשפּ, ז' 100. „ער איז געשטאַנען ביי דער טיר פֿון רבינס בית־המדרש צווישן אַנדערע אורחים, אָבער דער

רבי האָט אים געהייסן אַ און געזעצט ביים טיש נעבן זיך, אַש, תּהלי־יוד. „מע האָט דרינגענד אַרויסגערופֿן דעם לייטענאַנט... אין זיין מיליטערי־טייל [= מע האָט אים אַפּגערופֿן פֿון אורלויב], נאַטע לוריע, הימל און ערד, מאַסקווע 1965, ז' 54.

3. גורם זיין. ברענגען צו אַ מצבֿ, אַ סיטור־אַציע, דערוועקן אַ פּיזישע אָדער אַ געזעלשאַפֿט־לעכע רעאַקציע. אַ אַ מחלוקת. אַ אַפּלאַדיס־מענטן. אַ אַ פּאַניק, אַ סקאַנדאַל, אַ סענסאַציע. אַ אַ קריזיס, אַ ווירטשאַפֿט־לעכע נויט. אַ אָנער־קענונג ביי אַלעמען. באַדינגונגען וואָס רופֿן אַרויס אַן איבערקערעניש אין די געדאַנקען. קלאָר מאַכן די סיבות וואָס האָבן אַרויסגערופֿן די קראַנקייט. אַ פּאַליטיק וואָס רופֿט אַרויס אַרעמקייט, נויט. אומצופֿרידנקייט וואָס קען אַ אַן אויפשטאַנד. אַ אַ רעאַקציע מיט (דורך) דער ווירקונג פֿון שטאַפֿן, ריחות אע. אַ שווייס אויפֿן ליב. „אַ שוועבעלע איז טאַקע קליין — אָבער ס'קען אַ (אנמאַכן) אַ גרויסע שרײַה, שו. „זי פֿלעגט זיין אין שטאַנד פֿון דעם האַרטסטן מענטשן טרערן אַרויסצורופֿן, 2. לעוויץ, רפּאל דעם שניידערס טאַכטער, ווילנע 1888, ז' 19. „דער בדתן האָט אויסגעשיט אַלץ וואָס ער פֿאַרמאַגט, אַבי נאָר אַ אַ שמיכל ביים חתן אויפֿן געזיכט, י. גוידאָ, דער ניער פּראָצענטניק, ווילנע 1893, ז' 42. „דער קאַקליוש רופֿט אַמאַל אַרויס געפֿערלעכע שלאַפֿקייטן ווי למשל אַ לונגען־אַנצייגונג, אַ בייטל־בראַך, לונגען־קאַטאַר, אַ אַרטהס יצחק בוכבינדער, דער יודישער פֿאַלקס קאַלענדאַר, אַדעס תּרנײַה, ז' 49. „אזוי איז ביי אונדו שוין די מאַדע, אַן יעדע נייע געשעעניש וואָס סע טרעפֿט זיך דעם כלל־ישראל, סײַ צום גוטן, סײַ צום שלעכטן, רופֿט אַרויס באַזונדערע פּאַעטן און שרײַבערס, דרש־נים און שחמלנים, ממוס, צוריק אַהיים, ז' 88. „אַ ייד מוז האָבן בטחון, בטחון רופֿט אַרויס דאָס מול, ייט, טמז, 1960 xii 2.

4. אויפֿוועקן אַ געפֿיל, אַן איבערלעבונג. אַ צער, עגמת־נפשׁ, ווייטיק, אַ מרה־שחורה. אַ באַוואונדערונג, האַפֿענונגען, התלהבות, התפעֿלות, רחמנות אדגל. אַ אילוזיעס. אַ חשד, פּעס, צאַרן, אַן עקל, שרעק. אַ אינטערעס, נײַגער. אינסטרואַציעס וואָס רופֿן אַרויס אומ־פֿאַרשטייענישן, ספּקות. אַ אַ חשק, באַגער, פֿאַרלאַנג אע.

5. אויפשטעלן, רעסטאורירן, אויפֿלעבן. „דאַך אַ תּנופּה־בילדער, חנופּה־שטימונגען מוז איך... מיט געוואַלט צוריק אַ די קינדערי־אַרן, פּראַ, אַ יונגן שרײַבערס חנופּה, „דאָס ליכטע באַרירן מביע האָר האָט אין מיין פּאַנאָיאַיע אַרויסגערופֿן מאַדנע מילדע בילדער און האָט מיך מילד, ליב איינגעשלעפֿערט, י. האַלפּערן, שיינדעלע, וואַרשע 1913, ז' 20. „איך דאַרף אַ דעם נעכטן מיט זײַנע פֿאַרברענטע געשטאַלטן, טעג, מינע זיבן יאָר אין תּל־אַבֿיבֿ, ב״א 1949, ז' 144.

אַ צום (איך) לעבן (= א) אַרבינגעבן לעבן, אויפֿלעבן, פֿאַרשטאַרקן. „אַ אין לעבן דאָס וואָס

שלומערט אין מיר, פֿאַוואַן, אויסטאַקן, אַרויס־שליפֿן די פּערל און די ברייליאַנטן וועלכע ליגן באַהאַלטן אין דעם שטויב פֿונעם לעבן, י. באַוואַנער, גט, פּאַנעזי און פּאַנעזי, נײַ 1911, ז' 212; ב) באַשאַפֿן, געבערן. „גלפֿך מיט דער ברוזשואַזיע איז באַשאַפֿן געוואָרן און אַרויס־גערופֿן געוואָרן צום לעבן נאָך אַ ניער קלאַס, איר היפּוך — דער פּראַלעטאַריאַט, מ. א. רעליגיאָן און קלאַסענגעגענשאַפֿטען, לאַנדאַן 1903, ז' 71. „אייננטום איז דאָס וואָס געהערט מיר, וואָס איז אַרויסגערופֿן געוואָרן אין לעבן דורך מיין שכל, מיין אינפֿאַל, מיין ענערגיע, זשיט 7, נײַ 1917, ז' 166.

6. אַרויסצווינגען. אַרויסקריגן. אַ אויף אַפֿן קייט, אויף אַן אַפֿענעם שמועס. אַ אין מענטשן די חיה. „רובּערט האָט דאָס ערשטע מאָל אויף זיין לעבן פרובירט אַ אַ פֿאַלשן זיפֿן, ב. זיל־בערמאַן, אהבֿת דוד ויהונתן, קעשענעו 1885, ז' 29. „מיר דאַרפֿן זאָגאַר קינסטלעך אַ [ביי פֿאַרגיפֿענוגען] דאָס ברעכן, דײַ מ. גאַסליעב, זעט געוונדן, וואַרשע 1902, ז' 6. „דער ליכטסטער אופֿן אַרויסצורופֿן אַן אַבאַרט איז פֿאַר די אַקושיקעס — דורכצושטעכן... די פֿרוכט הייטלעך דורך די הילף פֿון אַן אינ־סטרומענט, א. ז. א. יודו 19 און אַקושיקעס, וואַרשע 1909, ז' 63. „דער קריג האָט ניט איבערגעאַנדערט די נשמה פֿון דעם אַרבעטער, ער האָט נאָר אַרויסגערופֿן אויף דער אייבער־פּלאַך דאָס וואָס איז געווען פֿאַרבראַגן אין דער טיף, זשיט 10, נײַ 1919, ז' 159.

אַ די געמיטער = פּראָוואַצירן אַ קריגעריי. אַ (די) געיסטער (געיסטן) = א) ביי ספּירי־טואַליסטן — קאַמוניקירן מיט פֿאַרשטאַרבענע; ב) אַ כּוחות וואָס מע קען זיי ניט באַהערשן. אַ אויף דער ה ע ז ה = אַ אין דעם מענטשן דעם שײַגען, דעם צו־הלכעניק, אַן וועסט מיך אַ אויף דער העזה, קען איך נישט גוט זאָגן פֿאַר זיך, אַפּאַ, יײַטפּ א, ז' 118. אַ אויפֿן גאַס = אויספּראָוואַצירן אויף אַ דע־מאַנסטראַציע, באַריקאַדן, קאַמף אע. „אַנדערש איז געוואָרן די טאַקטיק פֿון דעם קעמפֿונג פּראַלעטאַריאַט אין 1848 יאָר איז זיין פּאַליטי־שער קאַמף געווען אַ באַריקאַדן־קאַמף... היינט פֿירט דער פּראַלעטאַריאַט אַ טעגלעכן פּאַליטישן קאַמף און דערביי לאָזט ער זיך ניט בשום אופֿן אַ אויפֿן גאַס, דער אידישער אַרביטער, לאַנדאַן 1902, № 13, ז' 31.

מיט זיך — דוּו אַנרופֿן זיך, פּרינציפּליק פֿאַרלייגן זיך עפעס צו טאָן. „האַט דער מהר"ל באַלד זיך אַרויסגערופֿן אַז מיט אַלע זײַנע כּוחות וועט ער שטרײַטן קעגן דעם עלילת־דַם, מעשה פּונים מהר"ל מפּראַג, אַרטי? יאַר, ז' 5. „זי האָט זיך אַליין אַרויסגערופֿן אויף צו זיצן נעבן קאַנקן, שט, אין שטורם, ז' 200.

־ונג. עכץ. עניש. ער (יִן, קע). עריי.

ארויסרופֿעריש — אַזי. וואָס איז כאַראַקטע־ריסטיש פֿאַר אַן אַרויסרופֿער אָדער אַרויסרוף.

פראוואקאטאריש. חוצפהדיק. זיך האלטן א'. א'ע פאדערונגען. אן א'ע שטעלונג. אן א'ע שטייכלעך. רייך, ענטפערן א' און בייד. פאר מאגן אן א'ן רייך. 'קוקט אויף יעדן מיט א'ן חזק', חג, צמח אטלאס וו. 'קייט'.

ארויסרוקן — טרוו. 1. רוקן פון אינעווייניק אויף ארויס. ארויסשטעקן. ארויסשטעלן. ארויס שטופן. ארויסשארן. א' די פאנטאפל פון אונ טערן בעט. א' דאס טישקעסטל. מע טאר ניט א' די האנט דורכן פענצטער בעתן פארן. 'דעם טיפּש (דעם אייזל) רוקט מען ארויס דעם ערשטן'. שו. 'ווען איינעם איז איין ביין ארויסגערוקט געווארן, מעג מען אים פאר ריכטן אום שבת', 202, ע/ב. 'זי אליין רוקט ארויס קונציק אירע פיסלעך פון אונטערן קלייד', פרג. 'פורים-שפילער', איך האב א' רגע ארויסגערוקט דעם קאפ און דערנען פאר זיך א' הילצערן בריקל', דא, פון בערלין ביז טאן-פראנציסקא. 'ווארשע 1930, ז' 194. 'דער בוים האט די הארטיק-געוואקסענע צווייגן / געווארפן דעם רוים אויפן אקסל — / דער רוים האט כסדר דעם אקסל ארויסגערוקט / פון אונטער די צווייגן', צייט, מסטרוו. 'עס צעשפרייט זיך א' צעשטערנטער הימל, עס רוקט ארויס איר בלאסע צורה די נאקעטע לבנה', ש. ברענמאן, דורך קריג און רעוואלוציע וו, אדעס 1931, ז' 201.

2. ארויסהייבן פענס אדער עמעצן. באטאנען. בפירוש אנווייזן. אויסטיילן פון צווישן אנדערע. א' א' יונגן פאקאן מענטשן אויף א' וויכטיקער שטעל. א' עמעצן אין בירא, אין צענטראל-קאמטעט. א' א' פארשטייער, דעלעגאט צו א קאנפערענץ, קאנגרעס. א' ארגומענטן, לאזונגען. א' די סיבה פון א' דערשנינג. א' ערנסטע פראבלעמען. א' א' פראטעסט, פאדערונגען, א פארלייג, א פראגע, א סברה. א' דעם אייגענעם איר. 'די ווייטערע אנטוויקלונג [אין דער נשעך פייזיק] האט ארויסגערוקט אויפן ערשטן פלאן די שטראלונג', גוט, ז' 17. 'שמעון [האט] אזוי געדרייט און ארויסגערוקט אזוינע גע-ביפטע טענות, אז ער האט צעמישט די גע-דאנקען ביים רב און ביים בורר פון אנדערן צד', באש, פאג, 1962 X 12. 'דער שווערער קרעכץ איבער דעם יידישן בראך... האט אים אויסגעטיילט, אויסגעצייכנט און ארויסגערוקט פון צווישן די דיכטער-משכילים', צייט, אין גאפ, № 7.

ארויסרוקן זיך — אוטוו. 1. ארויס-שליכטן, ארויסשארן זיך פון ערגעץ. (פארזיכ-טיק) נעלם ווערן, אפטרעגן זיך. א' זיך הינטער-ווייזען און נעמען די פיס אויף די פלייצעס. 'וואס שטייסטו, ליימענער גולם? רוק זיך ארויס און ווער א' האז', רייז. 'אפילו דא מלאכים... האבן זיא זיך הרויש גירוקט אויז דעם משכן', צאינה, אחרי-מות, ז'ה.ג. 'דערנען אז עס איז שלעכט, מע שלאגט, מע ריכטט ביכער האבן זיי זיך ארויסגערוקט דורך א הינטערטיר', ש. בעקערמאן, דער זשענטקער וואפראט, אדעס 1887, ז' 38. 'געדענק זשע

מארגן... האט בנימין שטילערהייט אנגע-רוימט סענדערלעך אין אויער און ווי א קעצעלע זיך ארויסגערוקט פון שטוב', ממוס. מסעות, ז' 33. 'איניציוויזן, איניציוויזן, האט זיך דער עולם אנגעהויבן א' פונעם רבס שטוב', שט, קליינע מענטשלעך... ז' 102. 'ער האט שטיל גענומען דעם שטעקן און האט זיך שטיל ארויסגערוקט פון שטיבל', ז' 108. 'אידיש', ז' 29.

2. פאמעלעך אדער אומבאמערקט ארויס-קומען פארן, ארויסקריכן, פארזיכטיק באוועגן זיך פון אינעווייניק אויף ארויס. א' זיך פון די באהעלטענישן, א' זיך פארן צו די פאדערשטע רייען. 'דער פעסט זיצנדיקער טשוואק אין וואנט וואס רוקט זיך, קריכט ניט-וויילנדיק פאמעלעך ארויס פון זיין שטעלע, קומענדיק אין בארירונג מיט א מאנגעט', ממוס, שלמה וו, ז' 66. 'אין א וואך ארום איז דער גאנצער פארלינג פארשוואונדן. א קאלטער צוון-ווינט האט זיך ארויסגערוקט פון ערגעצוואר', וואס פראצע, דער עפלוים. 'קיינער זאל נישט זען קנשפט ער בשם דאווען יעדן ארעמאן, וואס וויל זיך א' אין פראנט פאר אים און פארשטעלן זיין הילצערנעם פוס', ייז, 'צווישן בעטלער'. 'די נאכט איז צוגעפאלן. ווי שאטנס האבן זיך גענומען א' פון וואלן א גרופע פארטייאנער אויף פערד', י. אראל, דער אלגעמיינער זשור-נאל, נ"י, 1972 א ז' 22.

3. ארויסהייבן זיך. ארויסווייזן זיך. באווייזן זיך. ווערן אנגעווייזט, בולט. א' זיך אין פאג דערגרונט. א' זיך אויפן ערשטן פלאן, אויף דער ארענע. א' זיך אויבאן, עס האבן זיך ארויס גערוקט נשע טוערס. 'ניש אלעמאל רוקן זיך ארויס די בעסטע', 'צדיקים ווען זיך נישט אן, רשעים רוקן זיך ארויס', שו. 'צווישן עולם זוכט אבער יעדער אועקצומאכן יענעם און זיך א' אויפן פראנט, צו זיין עלטער', י. היערני קאוסקי, שלם טעודות צייט. — א. אונזער נחמן איז ניט אפיווער, — האבן די געזעלן געזאגט מיט שטאלץ, וואס איינער פון זיי האט זיך ארויסגערוקט', ייז, חדר נחמן, ז' 171. 'גאר דא און דארט רוקט זיך ביי אים דער הומאר ארויס אויבאן און צעוואקסט זיך אפילו ביי גראטעקס, רחל אויערבאך, היימיש, טבת תשי"ח.

4. ארויסשפרינגען, ארויסשטעלן זיך. ארויסווייזן אן אומגעלומפערטע איניציאטיוו. א' זיך ווי א יאלד אויף א חתונה. א' זיך ווי א יוון (אין סוכה). א' זיך מיט א שפאגל-נייעם פראזשעקט. 'גאר אינמיטן האט זיך ארויס גערוקט איינער א יונגערמאן, אפילו ניט פון די גרויסע גאונים ותרפים, גאר א רעכטער בעל-סבא... און האט א פראגע געטאן א קלאך קשיא', דער יוד, פאג פוסח, ווארשע 1881, ז' 35.

א' זיך מיט מעות, מזומנים, קליינגעלט אע = זיך פילן געצוואונגען אדער ארויסרופן צו צאלן אדער געבן א נדבה. 'סיועט דיר ניט העלפן, דו רוק זיך ארויס מיט מעות. סניוויט

דארף זי האבן נשע מאדנע קליידער', פ. זא מאשטיין, אין יוד, פאלקס ביבליאטעש, № 1, 1888, ז' 104. 'הברה בחורים, רוקט זיך אקארשט ארויס מיט די מזומנים', שט, קא מעדיעס, ז' 12.

5. ארויסזען זיך. אנטפלעקן זיך. ארויסקוקן. 'פון שווארצן שפיצנשאליקל האט זיך ארויס גערוקט א שמאל ברויך-באשפרענקלט פנימל, ווי פון א נעסט דאס קראסע פויגלשע איי', רחל ה. קארל, ערד. 'דער שלראש זאל זיך ניט א' ווייטער פון די האר אויפן שטערן ארויף', טשי, ז' 22.

~רוק. עכץ. עניש. ער (י-ן, קע). ערני.

ארויסרהמנותן — טרוו. נעגל. ארויסרופן דיק רחמנות ארויסקריגן עפעס. 'ער האט ביי מיר ארויסגעהמנותט מיט זיין פרום רחמנות פנימל מנייע רחמנותדיקע לעצטע פאר הונדערט דאלארלעך ביין לעצטן סענט', א. י. קראזאוסקי, 1933.

ארויסריזלען — אוטוו. ארויסקוואלן, ארויס-פליסן אין פארעם פון א קליינעם שטראם. פון בארג ריזלט ארויס א קוואל. 'דאס איז דאס לעבן... וואס שטורעמט און ריזלט ארויס פון די טיפטע פארבארגענישן פון דער נשמה', זרובבל, צוק, מארץ 1956.

מיט זיך. זנג. עניש. **ארויסרויטשן** — טרוו. ארויסרוקן עפעס וואס קאטשעט זיך, וואס איז אויף רעדלעך. מיט זיך. — ארויסרושטן זיך. דער לאמער האט זיך ארויסגערייטשט אויף דער גאס ארויס. קלענער-לשון: אנטלויפן. 'געגעבן דעם שיי געץ א וואונק, אז ער זאל זיך א' פון שול, וויל ס'האט זיך דא פארקאכט די אמתע קאשע', ש. י. הארענדארף, טעאטער-קארעאונגען, לאנ דאן 1955.

ארויסריטשען — ארויסרעווען. אוטוו — 'ארויסגעריטשעט האט א הייזערדיקער קרעכץ פון קעל, / ווי ס'כארכלען פון אן אקס, געבונון צו דער שחיטה-באנק', הר, פארנאכט, אין מדבר וואקסט א שווארצע שוואם.

טרוו — 'ער האט ארויסגעריטשעט א נייעם באפעל צו איינעם פון די וועכטער ביי דער טיר', מ. שטיקער, טמו, 1960 X 30. 'מיט ציין געקריץ האט... [ער] צו זיך אליין ארויס געריטשעט', א. שטיינמאן, אינטימ מיט דער וועלט, ת"א 1971, ז' 73.

מיט זיך. עכץ. עניש.

ארויסרויבן — טרוו. א' דעם ווייטיק פון דער פלייצע, א' די פלעקן פון קלייד. 'און אזוי איז געשען, אז ארום א שטיין / האט מען שטרוי צונויפגעקליבן — / און דאס פנער האט מען פונעם שטיין / מיט די הינטנס ארויסגע-ריבן', מלה, זי באלאדע פון קאשטאכאן.

מיט זיך. ~רייבן, דער. זנג. עכץ. עניש.

ארויסרייזן — דער, זי. 1. אַקט אָדער רע-
זולטאַט פֿון אַרויסרייזן (אַרויסרעדן). 2. אַנ-
שטאַט אויסשפּראַך. — אויסשפּראַך, אויס-
שפּראַך, 385. ״וועגן אַ כּללישן אַ״, ים, יזשפּ
א, ז' 1, (1951). ״ונג — ״מתקן זיין דעם
נפֿשההיונית און דעם גוף דורך די אותיות פֿון
דיבור וואָס דער נפֿש רעדט מיט די פינגער אַען
פֿון מויל״, תּניא, ז' גט.

ארויסרייזן — טרוה. 99: רעדן —
[נאָר אין ז' מיט יי, אין אַנדערע מיט [ע]
דוגמאות מיט יי: ״דער זאָל די קריאת־שמע
ניט אַ, נאָר ער זאָל זי ליענען מיט דער
מחשבה״, חזקוני, ב, ז' 185. ״וואָס ער האָט
געוואָלט אַ האָט זיך אים פֿון צונג ניט אַראָפֿ-
געריסן, יז, אַבֿן גנף. ״איך וויל ניט אַ פֿון
מויל, זשײט, ז' 1912, ז' 125. ״טרויער
פֿון אַן עלטערדיגן... ניט אין וואָרט אַרויס-
צורייזן, ניט אין תּהילים אויסצווויינען, מל,
״מזן טאַטע.״ געקוקט איבער אויפֿן אַנדערן
ניט אַידיק קיין וואָרט,״ נאַטע לוריע, הימל און
ערד, מאַסקווע 1965, ז' 53. ״אויך דער ליט-
ווישער ינד דאַרף איבערגרופֿירן אי אַרפּנים פֿון
אַ אי באַשטיטיקע בינדונגען, כּדי באמת אַריבער-
צוגיין צו אַן איבערדיאַלעקטישן כאַראַקטער פֿון
אַ״, ים, יזשפּ, א, ז' 14.

רייזער — ״עס דוכט זיך אַז דאָס האַרץ
פֿון דעם אַ גייט אויף אין פֿלאַמקייט״, הל,
טאָג, 1957 א, ז' 23.

ארויסרייזן — אַרומ. זיך לאָזן רייסן פֿון
ערגעץ. אַרויספֿאַרן רעטנדיק, אַ אויף אַ נסיעה.
אַ פֿון שטאַט. אַזוי באוור יום ווירד אַרויז
גריטן אויף ווער סמוך ללילה געווען וויא ער
דורך טענשין גריטין אייז, ״ביי וועגן דעם
מעצער מאַלית״, 1669 (9ט אוי, ז' 260). ״ר
ליב ע״ה מיט זיין חבֿרות [אין] אַרויז גריטן
דעם חתן אַנטקייגן, גה, ז' 60. ״דא איז ער
אַרויז גריטן אין איין חשוכי רעט וואָגן,
שאר, יז, ב. ״אַלע טאָג פֿון פֿרימאַרגן פֿלעגן
זיי אַרויסצורייסן אויף געיעג מיט פֿויקן און
טרומייטן,״ [9ט], הנסיון, ווילנע 1856, ג.
״אויפֿן שטאַק זיך אויפֿגעזעצט און — אַ ריט
אַרויס פֿון טיר״, פּראָ, לידער און פּאַעמען,
ציקאַ, ז' 356.

מיט זיך. ״ער איז זיך אַמאָל אַרויסגעריסן
אויסן שטאַט, זיין אַרײַטאַנט געבן אים, פּלאי,
המדבר בצדקה, וואַרשע תּרנ״ב, ז' 24.

רייזן — רײַטן, דער, ונג. עכץ.
עניש. ער (ײַן קע). ערײַ.

ארויסרייזן — טרוה. 1. רייסן פֿון אינע-
ווייניק אויף אַרויס (ביזן סוף). שלעפֿן און
אַרויסציען מיט כּוח, מיט אימפעט. אַ אַ צאָן.
אַ בייים זקן אַ האַלבע באַרד. אַ פֿון דער ערד
דאָס ווילדגראַז. אַ פעס פֿון מעצענס הענט.
אַ אַ זייטל פֿון בוך. ״אויף ער האָט גישלאָגן
גוט (צירין) זײַני לידגראַז אים (אחור) אַרײַן זיין
מזן גיקראַכן אויף האַבן איר גידערם אַרויז
גריסן,״ סהמ, תּהלים, עה, 10. ״אויב ער וויל,
האַקט ער אָפֿ די ביימער נידעריקער ווי אַ טפֿח

פֿון דער ערד און זייט [אין אַ שמיטה־יאָר]
און נאָכדעם רייסט ער אַרויס די וואַרצלען,״
זרעײַם, לז, ב. ״זיך לאַנגזאַם אויפֿגעהויבן, / מיט
די הענט דעם פֿעלדן דעם גרויסן, / פֿון דער
ערד אַרויסגעריסן,״ יהוּאָש, ״הצאָוואַט־האָס חבֿ-
רים.״ און ווען דער אָדלער פֿליט גישט מער /
און ווען דער אָדלער פֿאַלט, / פֿאַרוואַס מוז
זיין די ראַב / וואָס רייסט די אויגן אים
אַרויס,״ מלח, אין נײַ־יאָרק, וואַרשע 1927,
ז' 188. ״אויב אַ פֿרוי האָט זיך דערלויבט אַ
פֿישל אַנריין, האָט ער [דער פֿישער] ביי איר
אַרויסגעריסן דאָס פֿישל פֿון האַנט און איר
געגעבן דערמיט איבערן פֿנים,״ ס. באַרדיטש-
גאַלדבערג, אין 99 לוצק, תּ״א 1961, ז' 342.
״איך וועל דיר אַ זיין טרפֿהנע האַרץ און
טרעטן מיט די פֿיס,״ יעקבֿ גאַרדיג, זיא
געברידער לוריא, וואַרשע 1907, ז' 24.

אַ דאָס האַרץ = א) צעברעכן דאָס האַרץ,
אַנטאָן אַ סך געמת־נפֿש. ״דו האָסט מיר מזן
האַרץ אַרויסגעריסן, / אַזוי ווי אַ בלום אויס
איר אַרײַט,״ 29. ״זײַנע ריידן האָט מײַן האַרץ
אויס מײַן לײַב אַרויסגעריסן, עס רוישט מיר
נאָך אין די אויערן ווי אַ שטורעמווינט,״ גדולת
דוד ומלכות שאול, וואַרשע 1852, ז' 5.
ב) אַרויסרופֿן שטאַרק עמאַציעס, דערהויבענע
געפֿילן. אויפֿרודערן מעצען. ״בײַם באַזעצן״
די כּלה האָט דאָס ציגײַנערישע פֿידעלע אַרויס
געריסן דאָס האַרץ, ווי סע וואָלט פֿווען אַ
כּשר ייִדיש פֿידעלע,״ אפּא, אײַק, 1959 א, ז' 4.
אויך: אַ דאָס האַרץ פֿון ברוסט.

2. דוּו אַפּרייסן. אַפֿט פּיג. אַרויסנעמען
מעצען פֿון זיין סבֿיבה, פֿון אַ מצבֿ, פֿון אַ
באַשעפֿטיקונג. גרינגער אַ אים אַ צאָן (ב) און
איינער אַ אים פֿון זײַנע ספֿרים. קיינער איז
גישט בכּוח אים פֿונדאַנען אַרויסצורייסן. דער
וועקער האָט מיך אַרויסגעריסן פֿון סאַמע מיטן
חלום. ״מע כאַפט מיט גוואַלד קינדער, מע נעמט
זיי אַוועק, מע רייסט זיי אַרויס פֿון זייער
גלויבן,״ ג. י. ראַוויטש, דער גוואַלד ריט,
ווילנע 1883, ז' 34. ״שלאָפֿן, נעבען, ווי די
פֿאַרצויבערטע פּרינצן, און סײַז פּשוט אומ-
מעגלעך זיי פֿון דאָרט אַרויסצורייסן,״ ממוט,
מסעות, ז' 72. ״מע האָט מיך אַרויסגעריסן פֿון
אַלעם גוטן; / אויסגענוצט און אַרויסגעוואַרפֿן /
ווי אַ שאַל פֿון אַן אויסגעגעסענער נוס,״
פּראָ, יאָ גלגול פֿון אַ. ״דער אויער האָט
אַלץ געהערט געוויינטלעכע ווערטער וועגן די
אַרעסטירטע... וואָס זײַנען אַרויסגעריסן גע-
וואָרן פֿון דער אַרבעט,״ בערג, באַס דניעפּער וו,
״עמעס,״ ז' 475.

3. (צווינגען צו) ביישטן שטימונג, געפֿיל, גע-
דאַנקען. אַ מעצען פֿון מרה־שחורה, יאוש אט.
אַ פֿון פֿאַרטראַכטיקייט, געדולדיקייט. נאָר דער
אימפעט פֿון ריטעס... קאָן דעם אַלגעמיינעם
מאַראַליש־פֿאַלעמישן נוסח אַ פֿון אַנאַנימקייט,
שבֿט, ז' 321. ״דווקא ייִדישע סאַציאַליסטן
קאָנען גישט אַ פֿון זיך די געלע בלעטער און
דעם שטויב פֿון פֿאַרעלטערטע טעאַריעס,״ לע,
טמ, 1965 IV 11. ״יעדער מענטש דאַרף פֿון

זיך אַ דעם פֿאַרבאַרגענעם גנבֿ וואָס שטעקט
אין יעדן איינעם — דעם איך זינעם, אין
נאָמען פֿון ר' מנדל קאַצנער.

4. באַפֿרייען, ראַטעווען. אַ מעצען פֿון די
נעגל (פֿון מלאך־המות, פֿון באַנדיטן, געסטאַפֿאָ
אט). אַ מעצען פֿון אַ שלעכטער לאַגע, פֿון אַן
אומגליק, פֿון אַ צרה. אַ פֿון זײַנע דלד־אמות.
״ווער ווייסט ווי לאַנג עס וואָלט נאָך אַזוי
געדויערט, ווען מומע פֿייגע זאָל ניט געווען אַ
דעם מייזניקל פֿון טאַטנס הענט,״ זש, שקלאַווער
קינדער.

5. אויסוואַרצלען. אַ מיט די וואַרצלען =
גרינטלעך, קיין סימן זאָל ניט בליבן. ״כּדי
מיר זאָלן האַבן די מעגלעכקייט צו לעבן און
געניסן פֿון לעבן, מוזן מיר אַ מיט דעם
וואַרצל די סיבות וועלכע לאָזן אונדז ניט
לעבן,״ בן חופּים, אַ פּאַליטישע אָדער אַ טאָ-
ציאַלע רעוואַלוציע, 1905, ז' 7. אַ פֿון
האַרצן = אויפֿהערן ליב האַבן, סימפּאַטי
זיין, גלייבן אַ פעס. ״ניט דערמיט וואָס
דער מענטש שאַינט צו צו דער אָדער יענער
פּראָגראַם, ווערט ביי אים אַרויסגעריסן פֿון
האַרצן זײַנע רעליגיעזע געפֿילן,״ מ. א., רעלי-
גיאָן און קלאַסענגעגנזאַטצען. לאַנדאָן 1903,
ז' 73. אַ די וועלט פֿון זיך = [ביי מוסר]
ניקעס] אונטערדריקן אין זיך דעם יצירה־רע,
די פֿאַרלאַנגען.

6. צונעמען פעסע פֿון מעצען איבערגאָהלד.
צוכאַפֿן, צורויבן. אַ פֿון די הענט. אַ פֿון
אונטער דער נאָז. אַ עטלעכע קערבלעך. אַ פֿון
דיקטאַטאָר די מאַכט. און אַז מײַנס אַ קורבֿ
... רייסט מיר אַרויס דעם קונה פֿון געוועלב
... זאָל איך אים קיין שונא ניט זײַן?״, פּראָ.
״וועגן געשיכטע.״ פֿלעגט זיך מיר וועלן בשעת
מעשה אַ פֿון זיין גראַבער האַנט דעם חלף,
אַר, ״רײַט שונאים,״ די מאַכט וועט ער אַ פֿון
די נאַפֿאַלעאַנדלעך,״ צייט, מסטרון, ״הייליקער
נאַפֿאַלעאַן.

אַ בייים צווייטן (ביי יענעם) דעם (לעצטן,
בעסטן) ביסן (שטיקל ברויט) פֿון מויל (פֿון
גאַרגל) = לאָזן אַן אַ ביסן ברויט, צונעמען
ביי מעצען די פרנסה. ״פֿיל נייע זאַכן האַסטו
... אַרויסגעבראַכט טאַקע דיר אַליין אויף
צרות, אַרויסצורייסן ביי דיר פֿון די הענט
אַרבעט, פֿון מויל דאָס שטיקל ברויט,״ ממוט,
קלאַטשע, ז' 86. ״דו וועסט דאָס אויסקרענקען
אין הקדש מיט פּראַצענט וואָס דו רייסט אַרויס
פֿון מיר דעם ביסן פֿון מויל,״ ש. ב. [ביקסאָן],
דער פֿיש מאַרק, ווילנע 1900, ז' 4. ״שטעלט
איך פֿאַר דעם אַמאָליקן רוייען מענטשן... זיין
לעבן איז אַן אייביקער קריג מיט חיות רעות
און מיט זיין גלייכן, וועלכע ווילן ביי אים
דעם ביסן ברויט אַ,״ בן־דוד, אויף וואָס
דאַרפֿט מיר לערנען ייִדישע געשיכטע, וואַר-
שע 1902, ז' 6. אַ אַ קרבן = אויך: אומ-

ברענגען, דערמאַרדן.
7. אַרויסקריגן, דערשלאָגן זיך מיט שווערי-
קייט, קעגן מעצענס ווילן. אַ דירה־געלט ביי
אַרעמע לאַקאַטאָרן. אַ ווי פֿון אַ חזיר (אַ האַר).

מומס, 1909 בהמות, ז' 30. "מיינע וואָס פֿאַר אַ ווערטער עס קאָנען זיך אַיַ ביי אים פֿון מויל", שט. אַלט נב פּתּרילעווקע, ז' 56. "דורך די פֿענצטער פֿון שולן... רכּסט זיך אַרויס דאָס האַרצווייטיק פֿון יעל נהרות בבל", פּרָג, חסידיש, קלעצקין, ז' 160. — ליבט מיר דריי רובל! — האָט זיך ביי איר אַרויסגעריסן פֿון מויל, אַר, זיי פֿאַרצווייפּלונג.

~ רינים, ~ רים, דער. זונג. עכץ. עניש. ער (יין קע). ערני.

ארויסריינען — 1. רינען פֿון אינעווייניק אויף

אַרויס. אַרויסגיין זיך ביסלעכווייניג. דאָס וואָסער רינט אַרויס פֿון די שפּאַלטן. "איין פֿרויאַ הוט איין מאָל גישפּראַכן איך פֿסט היינט; דא איז איר נאָך אירם טאָט בלוט אויז דעם אַרונ הרויז גרויני... דרום דו זיא גירעט האט איך פֿסט היינט", בראַנט, פּרָק סא. "דא שטאך ער זיך אין איין פֿוס זוא טיף... דאז בלוט ביגאַן אים הרויז צו רינין", 1909 משלים, 1. 1909 פּרָג, ט/א. "אוי ער הוט גיעפּנט גוט (צור) דען פֿעלון, (יוזבו) דא זינן אַרויש גירונג די ווסר", סהמ, תּהלים, קה, 41. "הקבּיה שיקט איטליכם קינד צווייא שטיין, פֿון איינם רינט איל [=איייל] הרויש, אוי פֿון דעם אַנדן רינט הוניק הרויש", צאינה, שמות, נד/א. "סני אויף דעם האַניק וואָס איז געשלונגען אין די טייטלען און סני אויף דעם האַניק וואָס רינט אַרויס פֿון די טייטלען מאַכט מען אַלץ שהפּל", איבז ש. ז. שניאורסאָן, 1909 ברכות תּהניג, וואַרשע 1874, ז' 76.

2. דזו בו פּיג. "עס איז אים גרינגער געוואָרן, ווי אַ שווערע זלינע פּינצטערניש וואָלט אַרויסגערוינען פֿון דער נשמה", מק. מאַנטיק. "דער מענטשן־שטראַם איז שוין לאַנג אַרויסגערוינען פֿון גאַרטן דורך די פּילע אויס־גענג, 7. שאַפּיראָג, נאַוועלען. געוויסע סודות וואָס אַ געוויסע פּירמע האַלט זייער שטרענג, רינען מיטאַמאַל אַרויס צו איר קאַנקורענט", טמ, 1962 ז' 81.

3. דזו אויסרינען. "אַך טאָר ערש ניט קליין שנידן דש דש וואָסר הרויש רינין זאַל, עש איז אַסור", 120, עה/ב. "אויב די ברעטער (די קלעפּקעס) זענען גוט באַהעפּט... וועט די וויין בליפּן אין די פּאַס, און אויב די קלעפּקעס וועלן זיין אַפּגעשיידט איינער פֿון אַנדערן, וועט די וויין אַי", מחזור כל בו, בית ישראל, ר"ה [ברכת ישראל], נ"י, ז' 206.

~ רין, דער. אַקאַנאַל. עכץ. עניש.

ארויסרייסן — דער. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אַרויסרייסן (זיך). "מיר מוזן שטוינען... פֿון דעם פּאַעטישן אַיין דער יודישער וועלט אַרפּין", וואַלף יוניג, אין דרום־אַפּריקע, אַקטאַ בער 1957.

ארויסריין — טרוו — 1. אַרויסטאַפּן. אַרויס־רוקן, אַרויסשטופּן. אַי די צוגעפּראַרענע שליסנס. "שטייער וואָס דער אַקער האָט זיי אַרויסגע־רייט פֿון שטעל", זרעים, ד/ב.

דיקן צימער אויף דער פֿרישער לופֿט. "ער האָט שוין היינט געהאַט אין וואַרשע עטלעכע התנוות, און ער האָט זיך קוים פֿון זיי אַרויס־געריסן", 1909, סודות, ז' 12. "מיר האָבן זיך אַרויסגעריסן איינמאַל אין אַ שבת צום דאָך־טער", שט. קליינע מענטשלעך... ז' 73. "דער ינד הייבט שוין אָן זיך אַרויסצורייסן אויף דער ברייטער וועלט", ש. ז. פּוגציוו [פּוגאַטשאַוו], פֿאַר וואָס דאַרפּען מיר אַ העברעיִ אישע שול, וואַרשע תּרפּ"ב, ז' 4. "געקוקט... צי ריפּט זיי זיך ניט אַרויס צו פּיל פֿאַרויס, אָדער צי גייען זיי ניט צו פּיל פּאַמעלעך", דאַביג, וויטרוסישע ערד, מאַסקווע 1947, ז' 125.

3. דורכרייסן זיך. "פֿון דער ברענעדיקער שטוב האָבן זיך אַרויסגעריסן וואָלקנס רויך". "פֿון קראַטער פֿון וואַלקאַן ריכטט זיך אַרויס צעשמאַלצענע לאַווע". אַ הויכן קוימען וועט ער [דער פּאַלאַץ] האָבן ווי די גרעסטע פּאַבריק. דורך די פֿענצטער וועלן זיך אַ פּערדריקע פּלאַמען, ווי פֿון אַ קאַלאַוויין", פּרָג, יועגן מילה־קאָנאָדאַל. "אַרויסגעריסן האָט זיך דורך אַ שפּעלטעלע ווערן־ניט־ווען אַ ניצוץ פֿון יענע סוד־חלומות", יחואָש, פּראָזע, ווי ער האָט עס געמיינט. "ווערט דאָס וואָסער אין דער מילך פּאַרוואַנדלט אין איין [ווען מילך פּרייט אין פּלאַש] און ריכטט זיך אַרויס פֿון פּלאַש, וועל דער פּלאַץ ווערט צו קליין", ס. פּנטסטאָן, כּעמיע, נ"י 1920, ז' 55. "וואַלקנס קאַלירטע אינגעלעכענע גאַזן ריפּט זיך אַלע וועלע אַרויס פֿון די קעסלען", ע. איזרוט, ציג, קיעוו 1928, ז' 71.

4. שטורעמדיק אַרויסווייזן זיך (וועגן גע־פּילן, געוואוינהייטן אע). אונטערדריקטע איני־סטינקט ריפּט זיך אַרויס אויף דער פּרנ. "ווען מע זאָל זאָגאַר די איידעלע זיטן... באַדעקן מיט אַ גראַפּן אונדורכריינגענדן דאָך... דאָך אָבער מוזן זיך די איידעלע זיטן איבערגוואַלד אַי", ליב לעוויק, רפּאַל דעם שניידערס טאַכ־טער, ווילנע 1888. "דאָס זענען הייסע... געפּילן וואָס צוגויפּשטיקנדיק זיך אינאיינעם ריפּט זיי זיך מיט אימפעט אַרויס פֿון דער ברוסט", ממוס, אַ סגולה... ז' 5. "די שגאה איז געווען אַ טיפּע און אַ פּאַרביסענע, וואָס פּלעגט זיך אַיַ ביי יעדער געלעגנהייט", מ. טייטש, אַרום דער פּאַבריק, מינסק 1929, ז' 28. "דער הויף וועט זיך אַמאַל אַיַ אויף דער פּרייער גאַס, וועט דאָרט ביי פּינע באַלעבאַטיים דאָס לעבן ניט זיין זיכער", בערג, באַם דניע־פּער 11, עמעס, ז' 28. "פּריידי מיט טרויער קען מען צוואַמען ינישט אינפּאַנסן, טרויער וועט זיך שטענדיק אַיַ אויבאַן", טעג, מבינע זיבן יאַר אין תּל־אַב־יב, ב"א 1947, ז' 38.

5. אומגעריכט אַרויסקומען. אַרויסקאַפּן זיך מיט עפעס. פֿון זיין האַלדז האָט זיך אַרויס־געריסן אַ כּריפען. "אונדזער לייב שפּרינגט אַזש אונטער פֿאַר גרויס ווייטיק פֿון אַזאַ שלום־עליכם און עס ריכטט זיך אים ניט ווילנדיק אַרויס אַ הירושע טיף פּונעם האַלדז",

אַיַ ביי אַ טרייפּענעם ביי אַ קערבל אויף צדקה. אַיַ ביי טאַטע־מאַמע אַ צושטימונג צום שידוך. אַיַ אַ סוד (די סודות) = מאַכן אויס סוד, אַנטפלעקן. אַיַ ביי דער נאַטור אירע פּאַרבאַר־גענע סודות. "פלוצלונג לויפּט דער כאַאַס אַן / און מישט גיך אַלע שטערן אויס / און ריכטט ביי מיר דעם סוד אַרויס, / דעם סוד פֿון אַלע וועלטן", טעג, שטייע טרויער, צום "מילך־וועג". "רייזיקע גראַב־טראַקטאָרן ריפּט אַרויס די סודות פֿון די בערג־וויסענישן, אַנט־פלעקן דאָס אינגעוויידי זייערס", אפּא, טמ, 18 v 1964.

59: אַיַ ווי פֿון מויל, ווי פֿון צווישן (הינטער) די צייין; אַיַ ווי פֿון אַ הונט אַ בייין, אַיַ ווי פֿון הינטישע צייין, ווי ביי אַ לייב פֿון מויל (פיסק) אַרויס; אַיַ ווי אַן אַכר פֿון גוף; אַיַ ווי פֿון די נעגל פֿון טויט. ניט אַרויסצורייסן ווי פֿון סמאַלע (ווי פֿון הינטישע צייין). "ביי אים אַיַ אַ נדבָה — איז פּקיע־ימ־סוף", שט. אע־זענבאַהן געשיכטעס, ז' 142.

8. אַרויסברענגען, אַרויסגעבן, אַרויסבאַקן מען נאָר עמפּאַטישער. אַיַ אַ קלאַנג. "הרווישט: בראַוואַ! איר האָט אַרויסגעריסן דאָס, וואָס ביי מיר איז געלעגן אויף דער צונג", שט. פֿון צוויי וועלטען, ז' 90.

ארויסרייסן זיך — אוסו. ← דפּו. 1. אַרויס־ראַטערען זיך. באַפּרייען זיך. פּטור ווערן, אַנטלויפּן. אַיַ זיך קוים אַ לעבעדיקער. אַיַ זיך פֿון די נעגל (פֿון די אַרעמס) פֿון טויט, פֿון היטלערס גיהנום, פֿון געטאָ. אַיַ זיך פֿון אַרעמ־קייט, פֿון (די) צרות. אַיַ זיך פֿון קלעם (פֿון דער ענגעניש) אויף דער פּרייער וועלט. אַיַ זיך פֿון דער היים. אַיַ זיך פֿון אונטער עמעצנס השגחה. 99: אַיַ זיך ווי פֿון (אַ) פּייער (שרפּה, פּאַזשאַר). אַיַ זיך ווי פֿון טורמע, ווי פֿון טויט. "באַם בעלי ז"ל ער העטי קענין נאָך איין שני שנים האַלטן, זוא העטי ער זיך ע"ה גינגן קענין אַרויז ריפּטן [פֿון זינע חובּות און קרעדיט־אַרן]", גה, ז' 310. "אַידיק זיך פֿון טפּוּלס הענט, ביין איך געווען אַ לאַנגע צייט ווי אַ געפּענטעטער האַן, וואָס באַלד נאָך דעם אויפּגינגן אים ליגט ער אַ וועלע שטייל", ממוס, קליאַטשע, ז' 149. "צוויי טויזנט יאַר האָבן ייִדן אַפּגעשלאָפּן אין צרות און פּיל הונדערטער יאַר האָבן מיר ניט געטאָן קיין ריר מיט קיין פּינגער אַרויסצורייסן זיך פֿון דער ביטערער לאַגע", בלעטער, № 23-24. "די מענטשן, די פּייגעלעך באַוועגן זיך שנעלער, / און וואַנדאַ פּאַרהאַלט מיך אין גאַרטן און לאַכט... / ביז אַנמאַכט פּאַרשיכור איך זי מיט מייַן קושן, / זי ריכטט זיך אַרויס און פּאַרשיינדט וואו ביז נאַכט", טעג, אין קאָד־מנדוס. "אים [איין] קלאָר געווען, אַז ער מוז זיך אַיַ — און וואָס שנעלער. און ער האָט זיך אַרויסגעריסן און געוואָרן אויסגעריסן", צייט, אין גאַפּ, № 7.

2. מיט שוועריקייט אָדער אימפעט אַרויס־באַקומען זיך פֿון ערגעץ. אַרויסקומען פֿאַרויס, אַרויסקלעפּן זיך צוגוייזן. אַיַ זיך פֿון שטיקע־צייט, אין גאַפּ, № 7.

2. מיט שוועריקייט אָדער אימפעט אַרויס־באַקומען זיך פֿון ערגעץ. אַרויסקומען פֿאַרויס, אַרויסקלעפּן זיך צוגוייזן. אַיַ זיך פֿון שטיקע־

2. ארויספירן פון א צושטאנד. א עמעצן פון פארגליווערטקייט. א דעם בחור ער זאל כאפן א טענצל.

3. באוועגן עמעצן ארויסצופארן, ארויסצורייזן. מע קען אים נישט א פון שטוב (פון שטאט אע).

אסו — זיך לאזן אין וועג אריין. ארויספארן (געוויינטלעך מיט זיך —). פוסטייערס, פעכאטע און רעטעריע ווילן דא נאר א מקבל פנים זיין, און ער איז שוין דערווייל אין שטאט אויף דער טראנזיע, [חיים מאלאגא], גדולות ר' זאנצער [פ' ד' 341].

מיט זיך — 1. פארלאזן אן ארט. ארויספארן. אריבערפארן. אוועקגיין, זיך לאזן האבן דערן. דאס האט אזוי לאנג געדויערט, ביז דער עולם האט זיך פון שול ארויסגערייט, מ. שלפפטיג, היינט דאסע, ווארשע תרס"ג, ז' 10. "איך האב ממש איינציקער שוועסטער דאס הייזל וועלכע איז געבליבן פון מיינע עלטערן איבערגעלאזט און האב מיך ארויס גערייט אויף דער וועלט, מ. מ. אויזערקיס, דער פרייאַטלעהרער ווו, ז' 34. "למען השם, ריינעלע, ריר דיך נישט ארויס אויס קראקע!", ז' 1. זילבערבוש, שטרעכאלעך, . . . ווין 1916, ז' 116. "דער אלטישקער איז געבליבן אביז געקארטשעט אין א ווינקעלעך און נישט געוואגט זיך פון דארט ארויסצורירן", וויבס, ה' שרע-בערק, ז' 188. "אויך די קינדער ווערן אנגע-שטעקט מיט דעם פחד פארן אומקום. זיי רירן זיך נישט ארויס פון שטוב", אין זיב אטוואַצק, קארטשעוו, ת"א 1968, ז' 884.

2. ארויסבאקומען זיך. "אויך וואר אונז ליכטער ארויסצורירן זיך פון די בערג זאמד וואס האט אנגעקערט קעגן אונדז", אמד, דיא וויסטעניא זאחארא, ווילנע 1868.

~ריר, דער, זינג, עיבן, עניש.

ארויסרעד — דער, זי, ארויסרייד. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אַרויסרעדן. אָדער דער אַ פֿון אירע ליפֿן וואָס זי האָט געאַסרט, תּי, במדבר, ל, 7. 2. אַנשטאַט דעם אַויסשפּראַך, אַויסשפּראַך, נפּ אין ייִדישע פּאַנעטיק, 1940; אַווו.

ארויסרעדלעך — טרום. 1. ארויספירן אויף רעדלעך. א די אנגעפאקטע זעק. 2. ארויס שמוגלען סחורה (געטאלשין). א דאס ביטל סחורה קיין האן זאל נישט א קריי טאן. מיט זיך: נעגל. ארויסבולטן, אין פאָרעם פון א רעדל. צוויי בלוטיקע פלעקן האבן זיך ארויסגערעדלט אויף זינע קיטענע באקן. אפא. די טענצערין, ז' 302. עניש. עניש. ער (יין, קע). ערני.

ארויסרעדן — דזוו ארויסריידן. 1. (קענען) ארויסברענגען, ארויסגעבן אַרטיקולירטע קלאַנג גען, סימבאָלן פֿון באַשטיטן. ריידן אויפֿן סאַ בעסדיקן לאַסן, נישט קענען אַ דעם שײַן אָן

אַראַבער קען נישט אַ דעם פֿ און דער ליטווינער — דעם פֿ. "מן זאל וואל ארויש רידן די פון (ישראל) דז מן זאל נישט מיין ער זאגט (אישראל), מחזור ר"ה וי"ב, הומבורג 1721, ה/ב. "פילי לביט זעהר פעהלין אין רידן דש זיא דיא שוה ארויש רידן אלו ויא איין תנועה אונז מאכן איר איין גזאנג אלו ויא איין צירי וועלכש באמת איין טעות גדול איז, אבו ישראל, מיי 1766, ד/א, "די אותיות א' ח' ה' ע' וועלכע ווערן ארויסגערעדט דורכן האלוד", תניא, ז' 388.

2. דזוו רעדן, זאגן, נאר עמפאטישער. מורא האבן ארויסצורעדן א ווארט. "עס איז אַזאַ פֿראַסט אַז מע קען קיין וואָרט נישט אַ פֿון [אין אַ שווערן ווינטערטאָג, ווען מע האַלט די הענט אין די קעשענעס און מע קען מיט זיי נישט זשעטיקולירן, ווי זשע קען מען רעדן?]. אַ וואָרט איז גרינג אַרויסצורעדן, נאַר אים כאַפֿן אויף צוריק קען מען שוין נישט, שו. אויף איין מענש טוא קיין איבל ווארט רידן ארויש", טה וו פירדא 1723, כא, "שוין פינף און צוואנציק יאר, אַז ער האָט קיין דעשטיש וואָרט נישט אַרויסגערעדט", זא, פון בערלין ביז סאַפֿראַנציקאָ, וואָרשע 1930, ז' 155. "מיר זענען טאַקע פֿראַסטע מענטשן — האָט ער פֿאַרשעמט אַרויסגערעדט", נאָמ, דאָס רבישע אייניקל.

נישט אַ אַ וואָרט = דזוו שוויגן, נאַר עמפֿאַ טישער. "נישט קענען אַ אַ וואָרט = פֿאַרלירן דאָס לשון, דעם פֿוח-הויבור, געפלעפֿט ווערן, שטאַרק איבערראַשט ווערן. נאַך איידער איך האָב אַרויסגערעדט אַ וואָרט (נאַך איידער איך האָב געהאַט ציט אַ וואָרט אַרויסצורעדן) = דאָס האָט פֿאַסירט זייער שנעל, בליק-שנעל, אומגעריכט. יעד רעדט נאַך אַ וואָרט אַרויס = ער האָט נאַר באַוויזן צו עפענען דאָס מויל, צו זאָגן עפעס. און ער רעדט נאַך אַ וואָרט אַרויס = שטייט ביי דער טיר אַגענטן שוין גרייטע אַ באַנדע, פֿרוג וו, נ"י 1910, ז' 215. אַ אַ ביזו וואָרט = שעלטן. אַ פֿון זיך די קל יי, די ג א ל = רעדן און נישט קענען איבערציגן אַ צווייטן; בלעבן אָן כוחות רעדני ריק. "דער שרעבער שרעבט, דער עולם לייענט, און קיין פֿאַרענדערונג קיין פֿאַרבעסערונג ווערט נישט געמאַכט. ווי איינער רעדט: טי מאַן — יא זראָוו: לאַז דער שרעבער פֿון זיך די גאַל אַ, מיר בלעבן ביים אונדזעריקן, הניץ [נפתי הערץ ניימאנאוויץ], די ביידע הער-שעלם, וואָרשע 1898, ז' 32. "און דו רעד אַרויס צום שוואַרצן יאר, / די גאַל פֿון זיך און באַוויזן אים קלאַר — / אַז נישט אַלץ אין לעבן איז ווי מע וויל", מלה וו, נ"י 1934, ז' 51.

3. אַקצענטירן, אונטערשרייבן, אַרויסהייבן ביים רעדן. אַ מיט פֿאַקציניער. אַזו אַך ווער דאָ לאַנט אויש זיין מויל דברי תורה אַר תפלה, זאל ער רידן רעכט אַרויש איסליכש וואָרט, נישט שלינגן דיא ווערטער דז זיא זינגן חסרים, נצו, במדבר, "דש לויטרקייט פֿון דען רידן דז ער זוא גלפֿך הרויש גירעט

האָט צו זיני יונגן זיא זאַלן וואָרטן", מחזור ר"ה וי"ב, הומבורג 1721, רכח/א. "און ווען ער זאגט (ברוך אלה) זאל ער דען (שם המיוחד) רידן שאַרף הרויש", 101, ט/ב. "ווען דוא דען לערנין נישט רעכט אַרויש רעשטט אונ טושט נאַר אינוועניגן ברומן, טושט דריבר איין שלומען", עיון, כט/ב.

4. אַרויסזאָגן אויפֿן קול (פֿון מויל) וואָס מע האָט בדעה. אַ מיט די ליפֿן וואָס עס ליגט אויף דער צונג. "דאַרפֿן האָבן איך לאַנג באַדאַרפֿט שוין שלאָפֿן, / וויל אַ דער מלך: — / נאַר די צונג האָט זיך צונויפֿגעגאַסן מיטן גומען, / און די ציינער האָבן זיך אַזוי ווי אויסגע-וואַרצלט", ה2, דאָס קראַנקע צימער, 1918. "ער] ווייס אַפֿילו וואו די קשיות געפֿינען זיך. אָבער ער האָט עס קיינמאַל נישט אַרויסגערעדט [אויפֿן קול, אַנדערע זאַלן הערן]", ש. טימאָז, צווייטען.

5. דערציילן, אויסדריקן אין ווערטער אַ געפֿיל, שטימונג, איבערלעבונג. אַ (אַלץ) וואָס אויפֿן האַרצן. "אַפֿאַרט אָדער אַז אַ זיט — דאָס רעדט איינער אַרויס אויף דער בינע, וואָס ער טראַכט אין האַרצן, און די צושוינער דאַרפֿן פֿאַרשטיין, אַז ווען ער רעדט אַזוי, הערן נישט די אַנדערע, וואָס שטייען לעבן אים אויף דער בינע, וואָס ער זאָגט", שטערנ, מינסק 1939, № 9. "די פֿרוי וואָס זיצט מיט אונדז בייס טיש / אינמיטן און רעדט אַרויס יסורים און געפֿאַר", טעג, איצטער, נ"י 1948, ז' 27. "איך וויל נישט אַ פֿון מויל = עס איז נישט שוין וועגן דעם צו רעדן, צו שרעבן. נישט אין ווערטער אַרויסצורעדן = נישט צו באַשרייבן, עס פֿעלן ווערטער.

6. פֿאַרמולירן, דעפֿינירן. "דאָש מויל פֿון צדיק טוט רידן (חכמה) קלוגהייט, פֿלומר ער זיכט פֿאַר אַן וואָל דען דין וויא דיא תורה האט גיפסקת אונז דר נאך, טוט זיין צונג רידן דש משפט אַרויש", סהמ, תהלים, לו, 30. "קיום וואָס סענדערל האָט אַרויסגערעדט דעם וואונטש זינעם, האָט פֿלוצלעם איינער אויף מאַסחויטע ריש זיי אַ פֿרעג געגעבן: ווער איז דאָ, מחוס, מסעות, ז' 114. "זיין אורטייל האָט ער שטיל אַרויסגערעדט: / פֿאַרשעפֿטיקט האָט זיך זיין געבעט", יהושע, זון און נעבל, פֿאַר גאַסט מזבח.

7. מַפֿרש זיין, אויסשטישן, דערקלערן, דעטאַליירן. "שלמה האָט אויך גיזאגט זיין ריד דז מען זאַל פֿר שטיץ (משלי) דיא בייא ריד דהיינו וואָש ער מיינט אין רעט נישט אַרויש", סהמ, משלי א, ה, 6. "מייני ריד . . . צו רידן אַרויש . . . דיא גלויטרטי תורה מַפֿרש צו זיין", מחזור שלש רגלים, אַמטש 1713, ר/ב. 8. אַנרופֿן. אויסרעכענען (אויף אַ קול). דערמאַנען. אַז איינר רעט אונז נענט דען שם המיוחד דז מוש הוירט, דא איז מן שולדיג צו זאָגן דער איז אים חרם זיין, דז ער גושט נאָמן אַזו ביישידליך הרויש רעט", בראַנט, פרק ג. . . אונז ער מוז אַרש רידן [בשעת ויידוין] דיא עבירות וואָש ער גטואן האָט", ספֿר

דערוואַרעמען, אין חושיך ליכט דערנען — / כוואַרט יעדן טאָג אַן מינדעסטן פֿאַראַבל / אַ ווינט זאָל קומען, אַ פֿון האַנט די פען, / מאַל, דער מלך דוד אַליין איז געבליבן, געזען גענונג.

*אַ פֿון אַרבל = א) זיין אַ בעסערער מומחה, פֿעאיקער, ספּיריטוער. „ער קען זיך מיט איר ניט פֿאַרמעסטן — זי שאַקלט אים אַרויס פֿון אַרבל“; ב) אַן (גרויסער) אַנשטרענגונג אַפּטאַן (אַ סך) גרויסע זאַכן. „ר׳ זינזלן האָט געזיפּעט. אַזי זענען אַמאָל געווען צדיקים! זיי האָבן געשאַקלט מיט מופּתים פֿון אַרבל אַרויס“, באַט, פֿאַר, 1960 i 30.

2. אַרויספֿירן פֿון אַ צושטאַנד. אַ פֿון גלייַכ־געוויכט, פֿון גלייַכגילטיקייט א.ע. „לינדעס ייִדישקייט“ האָט אים אַרויסגעשאַקלט פֿון זיין צופֿרידענעם סטאַטוס אַלס נאַכגעמאַכטער קריסט“, הרבֿ א. העפּטערמאַן, פֿאַר, 1972 x 15. *אַ פֿון די האַלאַבלעס = צעטומלען, צעברעכן עמעצן. „ער איז אַ צעבראַכענער מענטש, די מלחמה מיט די סאָוועטישע באַדינגונגען האָבן אים אינגאַנצן אַרויסגעשאַקלט פֿון די האַלאַב־לעס“, י. עדיסאָ, אַמעריקאַנער, נײַ 1961 x 1. מיט זיך. ~שאַקל, דער. יונג. -עכץ. עניש.

אַרויסשאַרן — טרוו. שאַרן פֿון אינעווייניק אויף אַרויס. אַ דאָס אַש. „מיט פֿרעמדע הענט איז גוט אַ הייסע קוילן פֿון אויוון“, שוו. „ער מעג נעמען אַ זעג... ער זאָל איבערזעגן קעז... אַ קליינע לאַפּעטקע אַ פֿינגן פֿון אַ פֿאַס“, תקוּני שבת, אויסטראַה 1818. „מע האָט די שיד ערשט געזוכט און געפרווט מיט דער קאָשערע אַ פֿון אונטער דער בעט“, ממוס, ווינטשפּ, זײַ 65. „טובֿיה זעט ווי די קינדער“ שאַרן אַרויס פֿון אַ גריבל... ריין גאַלד, פּראַ, זיבן גוטע יאָר, „די אינדיאַנערקע האָט אַרויסגעשאַרט די געבראַטענע קאַרטאַפֿל, זיי צעלייגט אויף אַ בלעך“, פֿאַ, ביבער־כאַפּערס. אויך פּיג: „רבּונדעלמא כּולו... דאָס זיינען ליטעראַטור... פֿון וועלכן באַרל צרות האָט אַרויסגעשאַרט אַזעלכע פֿאַרשימלעע געזיכטער“, דער לאַנדזחכס, נײַ 1894, № 10. „פֿון אַלע קעשענעס האָבן זיך ביי אים פֿאַליטישע געזעסן געשאַטן, פֿון איטלעכן ווינקל האָט ער זיי אַרויסגעשאַרט“, בעט וו, זײַ 130. „דורך די טרערן, וואָס דאָס ווינטל שאַרט אַרויס פֿון אירע אויגן, האָט זי... געזען... בערג, באַט דניעפּער וו, „עמעס“, זײַ 309.

מיט זיך — אומבאַמערקט אַרויסגיין, אַוועק־גיין, שטיל זיך אַפּטראַגן, אַ זיך קיינער זאָל ניט באַמערקן. אַ זיך פֿון זאָל כּדי ניט אַנטייל צו נעמען אין דער אַפּשטימונג. „די תּורה־הקדושה איז וואָרן דורך מינר הנד גיגעבן. / נון ווי פֿר מיינשטו מיר צו נעמן מין לעבן / דרום אַך גיא אַוועק פֿון מיר / אונג שער דיר אַנוי צו דר דיר [=טיר]“, משה רבינו בשרי־בונג, אַרש? 1750 [ח. שמערוק, גז, № 50]. „דער הער וועט פֿון מין מלאַכה אַודאי קאַנטעט זיין. (ער שאַרט זיך שטילערהייט

„איך פֿאַרהאַף ער וועט מיך פֿון דעם אַפּשילעכן צויבערער אַ“, פּרינצעטין עדינג, וואַרשע 1882, זײַ 3. „גאָט האָט אים געהאַלפֿן זיין טאַכטער פּונעם וואַסער אַ“, יונה טרובניק איבז, דרײַ פֿהילפּוזאַהן, רבי יהודה הלוי וו, ווילנע 1895, זײַ 26.

אַרויסרענטן — טרוו. אַמ. E: to rent. אַפּדינגען. געבן צעטוהליק צו ניצן פֿאַר אַ געצאָלט. „די דאָזיקע ביונעס פֿון אַ אַ צאָל לוקסוס־זאַכן איז אין די לעצטע פֿאַר יאָר פֿאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ ביליאָן־דאָלאַר־אינ־דוסטריע“, טאָג, 1958 ii 16.

אַרויסשאַטענען — טרוו. אַרויסברענגען עפעס ווי אַ שאַטן, אויף אַ ניש־ממשותדיקן אופֿן. „דער פּאָעט האָט [די שייכות] נישט אַרויסגעזענען, נאָר אַרויסגעשאַטעט“, אַפּא, טמו, 1962 x 14.

מיט זיך — אַרויסשליצן ווי אַ שאַטן. „אַ פּרוי פֿון ניש־דאָזיקער וועלט / זיך שאַטנט אַרויס פֿון געצעלט“, י. מאַניק, טריט אין באַנינגן.

אַרויסשאַלן — אַוטוו. — דזוו אויסשאַלן (← 362) נאָר עמפּאַטישער. „קייין טרער בשׂם דאָוונען האָב איך ביי אים נישט געזען, נאָר האַרטקייט, קאַלטקייט און ביטערקייט האָבן אַרויסגעשאַלט פֿון זיין דאָוונען“, מוק, מינע באַנגענען, זײַ 29. „פֿון אַן אַפֿן פֿענצטער... האָבן אַרויסגעשאַלט... ווערטער פֿון ייִדי־שע קינדער“, שמעון האַראַנטשיק, „גאָטס־מש־פּט“, טרוו — אַ פֿריי, אַ דעם נצחון. מיט זיך. יונג.

אַרויסשאַם — דער, ין. אַקט פֿון אַרויסשיסן. אַרויסשאַפֿן — טרוו. אַרויסטרעבן. אַרויס־שיקן. אַרויסשטעלן. „זאָלין אַרהיזפרחי הסוֹב־בֵּים מעיר לעיר בלי התעסקות פרנסה או איהו מלאכה, זאָל מען ניט לאָזן תּוך מדינה אַרום שלעפּן. רק מען זאָל זיין אַרויס שאַפֿין“, סיטטעס של היהודים, תקל"ז, חלק ב, יז.א. „ווען ער ניכט צאָלן, ווערט אַמאָן אים פֿון דער דירה הערויסשאַפֿן“, מ. הלוי הורוויץ, ספר פּרשת מרדכי, אונגוואַר 1866, טז.א.

מיט זיך. דזוו אינשאַפֿן זיך. „זי האָט אַרויסגעשאַפֿט זיך כתּבֵּים ביי רבּנים אַז זי מעג חתונה האָבן“, אַמעריקאַנישע גליק, וואַרשע 1895, זײַ 106. יונג. -עכץ. עניש.

אַרויסשאַקלען — טרוו. 1. אַרויסטרייסלען. שאַקלען פֿון אינעווייניק אויף אַרויס. שאַקלען־דיק אַרויסבאַפֿרענען וואָס איז צוגעפּעסטיקט, אַרויסשיטן. אַ די פּירות פֿון זאָק. „אַ מענטש זאָל זיין תּפֿילין ניט אַ אויס דעם זעקל, ניערט ער זאָל מיט זיין האַנט די תּפֿילין אַרויסנעמען“, ספר חסידים, רוסלאַנד? תקוז, סימן קנה. „זאָל זי כאָטש אים אַ [דורכן פֿענצטער] מיטן קאַפּ אויף גיין“, פּראַ, „משוגעים“, פֿון האַרץ די לעצטע פּונקען אויפּגעקליבן — די קעלט

חסידיים, רוסלאַנד? תקי? סימן מב. „אַך! האָב איך אַ געשריי געטאָן, אַז ער האָט מיר אַרויס־גערעדט די קליאַטשע, איך קען ניט כלעבן, איך קען ניט פֿאַרן רעזיגניק“, ממוס, קליאַטשע, זײַ 173. „זיי האָבן געהערט גאָטס בּכּוֹדִיקִין און פֿורכטבאַרן נאָמען אַ בפֿירוש פֿון כּה־גדולס מויל“, אַט, תּהלי־יוד. „דער שטן וועט קומען אונדזערע עבֿירות באַשיידלעך אַרויסצורעדן און אונדזערע פֿאַרקרימטע געדאַנקען צו אַנט־פּלעקן“, מחזור ע"ט בית ישראל... יוס־כיפור, ווילנע תרצ"ו, זײַ 209.

9. אַרויסשלאָגן פֿון קאַפּ אַן אינריידעניש. „אַ איינעם פֿון אַן אינגערעדטער קרענק איז נישט גאַנץ ליכט“, ה. ג. גאַרדאָ, טמו, 1964 ii 9.

א. אַרויסחונן זיך דורך רייד. עס רעדט פֿון אים אַרויס די נאַרישקייט (גאווה, פֿאַרריסניקייט א.ע). עס רעדט פֿון אים אַרויס דער אַריסטאָקראַט (דער טאַקטישער מענטש א.ע). דער פּרטישער יונקער רעדט אַרויס פֿון דעם שנעק. „אַבער לאַמיר לאָזן אַן אַ זיט דעם מין קינסטלער, וואָס נאָר די אינטואַיציע רעדט פֿון אים אַרויס“, שג. קריטיק און קריטי־קער, בײַא 1959, זײַ 103. „ווי נאָר סײַז געקומען צום ייִד, האָט פֿון זיי אַרויסגערעדט די וואַלגאַרע המון־שנאה וואָס זיי האָבן געירשנט“, יג, טמו, 1966 v 27. צללות: דער די בוק זאָל פֿון דיר אַ! (אָדער סתּם: סזאָל פֿון דיר אַ!). סירעדט פֿון אים אַרויס = ער רעדט פֿאַר פֿיער און פֿאַר וואַסער, ער ווייט אַליין ניט וואָס ער רעדט.

2. אַרויסקוקן. אַרויסווייען. אַרויסהויכן. „אויפֿן גאַס האָבן זיך געוואַלגערט טויטע מענטשן און חיות... טויט־שערק האָט אַרויס־גערעדט פֿון איטלעכנס פּנים“, אין גאַפּ, № 11. מיט זיך — „היט זיך... איר זאָלט זיך ניט אַ פֿאַר מין מאַן“, קמ, 1868, № 43. *אַ זיך דאָס האַרץ = דערציילן וואָס עס דריקט אויפֿן האַרצן (און מאַכן זיך אויף אַזאָ אופֿן גרינגער). „עס פּוקעט זיך מיר די גאַל, עס רעדט זיך אַרויס מין ביטער האַרץ, מין שווער געמיט“, ממוס, קליאַטשע, זײַ 36. „עס רעדט צו אונדז אַן אַנגעפֿילט האַרץ, וואָס מוז נאָך אַ סך מער איבערלאָזן, אַמנאַלטן, אינ־שטומען אין זיך, ווי דאָס וואָס עס רעדט זיך אַרויס“, בעט וו, זײַ 59. „ווען ערגעץ אין מיר... נאָר צי דאָס ניט באַשטיט, / אַז עמעץ אין מיר הינט די יוצרות פֿאַרבייט... און סירעדט זיך אַרויס מיר ניט דאָס וואָס איך וויל“, האַל, מין אוצר, מאַסקווע 1966, זײַ 129. -עכץ. עניש. -ער (יז, קע). -עריי.

אַרויסרעזיגנירן — טרוו. נעגל. מאַכן אַז אַנגעזער זאָל רעזיגנירן פֿון זיין אַמט, זאָל אַנגעבן אין דעמיסיע. אַרויסוואַרפֿן. „זיי האָבן בלווי געמאַכט דעם זשעסט אין אַ מאַלאַטאַוון“, יג, טמו, 1956 vi 8. יונג.

אַרויסרעטן — טרוו. דטמס. אַרויסראַטענען.

ווערט שטאַרק ... איבערגעוואַרעמט, כדי ... דאָס קינד זאל אַ די היץ, פֿאַנט, 1949, № 76.
הגב אויף דעם פּאָליטור אין שוין קיין איל נישט צו באַמערקן, נאָר טיף אין די פּאַרן אין ער דאָ און ער שוויצט אַרויס ערשט אין אַ געוויסער צייט אַרום, בער, ז' 129.

פֿיג: „דער ווייץ צעטומלט אים... שוויצט די תּאווהלע אים אַרויס פֿון אַלע פּאַרן, א. פרומקין, איבז, ר. ראַקער, זענט כאַראַקטערן... ז' 42. „מזיין טאַטן האָט מוזן באַבע אויף דער עלטער שוין פֿון זיך אַרויסגעשוויצט, מלה, ליטער, וו, נ"י 1934, ז' 94.

מיט זיך. ~שווייץ. זנג. עניש. ערני.

אַרויסשווינגען — טרוו. ודר. Uk < швыргать. אַרויסשלידערן, אַרויסוואַרפֿן. אַ דעם העזנהיק.

אַרויסשוועבן — אוטוו. שטיילערהייט אַ פֿון צימער. „זי האָט אים געטון אין קבֿר דערקאַנען און פֿון קבֿר געטון אַ,“ 79. „דען גיאן אַרויש דיא כּרוזים דיא אויש רופֿן דען פּסק דיין אונזי כּמה משחיתים דיא שוועבין אַרויש גומר צו זיין דען גור דיין, נצו, ז/ד. „די יונגע פּאַרלעך האָבן געשוועבט איבערן גרויסן זאל ווי זיי וואַלטן געוואַלט ערגעץ אַ אין אַן אַנדער וועלט,“ אר VII, ז' 87.

אַרויסשוועמלען — אוטוו. נעאַל. אַרויס-קומען, אַרויסשפּראַצן ווי אַ שוועמל. „פֿון היני טער אים — אַ דערפֿעלע פֿון דרעירד אַרויסגע-שוועמלט, אַ וועג, אַ קאַרש-גאַרטן און אַ מענטש,“ סוז, ז' 102.

אַרויסשווענקען — טרוו. אַ פֿון אויג דעם שטויב. אַ גאַלד פֿון זאַמד. „די... וואַסער-טראַפּנס שווענקען אַרויס פֿונעם גראַניט דעם גאַנצן פֿעלד-שפּאַט,“ זק, איבז, מעשיות וועגן ערד, בערלין 1922, ז' 12.

אַרויסשוידערן — טרוו. „ווי ער וואַלט בכּייון געזוכט צו שרעבן ספּעציעלע לידער און פֿון זיי נישט נאָר אַרויסשלאַגן שטוינונג, נאָר אויך אַ שטוינונג,“ יג, ורד, ו, נ"י 1956, ז' 157.

אַרויסשופֿן — טרוו. אַ עמעצן פֿון שטוב. מיט זיך — „ער האָט זי געוואַלט נעמען ביי דער טאַלע און זי האָט זיך פֿליגן אַרויסגע-שופּט פֿון זינע הענט,“ ש. בערגמאַן, דורך קריג און רעוואָלוציע, אַדעס 1931, ז' 367.

אַרויסשפּלען — טרוו. אַ די ערד. „שטייען אַרבעטער אין גריבער מיט ריבליעס און אַכצן-דיק שפּלען זיי דעם פֿעכטן דוב פֿון גרוב אַרויס,“ די גאַרבער שטימע, מאַסקווע 1925, № 76.

אַרויסשטאַט — די, שטעט. פּאַרשטאַט. געגנט וואָס איז הינטער די גרענעצן פֿון שטאַט. „מיטאַמאַל איז געוואָרן אויס צווישן אים און דער שלווה, וואָס ער האָט אויפֿגע-

„נאַכדעם ווי דער מנין צעגייט זיך, בליבט אין פּוסטן מקום קודש הענגען אַ סודותדיקע שטיילקייט, ווי די טיפֿעניש פֿון אורוואַלד וואַלט נאָך אַרויסגעשוויגן פֿון געהילץ,“ חג, טמו, 18 iv 1962. „די שטיילקייט וואָס האָט אַרויסגע-שוויגן פֿון דער תּלמוד-תּורה צו דער גאַס, זינט דאָס לערנען דאַרטן איז איבערגעריסן געוואָרן,“ ל. טרייסטער, טמו, 7 v 1965.

טרוו & אַקווו — אַרויסברענגען, אויסדריקן עפעס דורך שוויגן. „ער איז געזעסן רואיק... געקוקט אויפֿן לאַמפּ, און דערבײַ אַרויסגעשוויגן שוויגערשטיינער אַזוינע, וואָס האָבן זיך געלייגט אויף די נשמות פֿון די מחותנים,“ מק, זעל-מעניאַנער, מאַסקווע 1931, ז' 32. „בליבט זי שפּעט ביינאַכט אַליין, ציט זי זיך פֿינגלעך אויס, /... און שוויגט איר האַרץ אַרויס פֿאַר וועלט,“ קוו, טריט, ז' 61. „כּוואַלט דאָס גרויסקייט זיננס [גאַט] אַרויסגעשוויגן, / כּוואַלט דאָס אייגענע קליינקייט אינגעלעכט,“ אפּא, יעקבֿס געזעלט, ז' 89. „האַט אויפֿגע-ריסנקייט פֿון אויגן ביי אים אַרויסגעשוויגן: וואָס זאַל איך דיר זאָגן,“ מאב, דער גייער. מיט זיך. ~שווייץ, דער. זנג. עכץ. עניש.

אַרויסשווימען — אוטוו. שוויס אַרויס, האָב און ביז ~געשוואומען. שווימען פֿון אונטער עפעס אויף אַרויס. אַרויסקומען. אַ ווי אַ סוד. אַ פּראַגע (ענין, פּראַבלעם, דיסקוסיע) שווימט אַרויס. אַ אין זכּרון. אַ ווי אַ לאַקש אין אַ טעלער יוד. פֿון פֿינצערניש שווימען אַרויס געשטאַלטן. אַ נייע טעמע שווימט אַרויס. די זון (לבֿנה) שווימט אַרויס פֿון די וואַלקנס. אַ שאַטן (סימבאָל, רמז) קען אַ ינגון שווימט פֿון ערגעץ אַרויס. „דער אמת שווימט אַרויס ווי בויםל אויפֿן וואַסער,“ שוו. „אונזי [גאַט] שיקט דעם ברונן אין דען טאַל, אונזי ער מאַכט הרויש שווימן אונזי פֿליצן גאַר פֿיל פֿיס...“ צאיוה. קיחג. און צו שטעכן בלוט אַרויסגע-שוואומען / און צו אַכץ מיט בעטן הילף געקומען,“ ממוס, יודל, ז' 154. „שניידן זיך אַרויס דרײַ וויסע זקנים. ער האָט זיי געזען אַ פֿון די שאַטענדיקע ווענט אין זייערע וויסע בגדים,“ אש, תּהילים יוד. „פֿון דער קינדערשער פּאַנטאָניע / שווימט אַרויס אַ באַרג אַ הויכער, / גרויס און איינאַם און מיט גאווה,“ יהואש. 'שבת נחמו'. „דאָס געלע פֿינצערניש האָט מיטאַמאַל זיך דורכגעשטראַלט, האָט דורכגע-בראַכן דאָס שטבל, אַרײַנגעקראַכן, מיטגענומען... [דעם ינגל] און אַרויסגעשוואומען,“ הל, אַלע ווערק, ז' 268.

מיט זיך. ~שוויס, דער. זנג. ער (יין-קע). ערני.

אַרויסשווינגען — טרוו. שווינג אַרויס, ~גע-שוואונגען. אַרויסוויצען. „העט מן צו ריביני זאַנגן דיא צו ריבן ווערן פֿר שבת טאַר מן ניש די שפּרייאַר הרויש שווינגן מיט קינים כּלי,“ 107, עה/א.

אַרויסשוויצן — טרוו & אַקווו. „דאָס צימער

אַרויס פֿון דער שטוב,“ רחלע דיא זינגערין, זשיטאַמיר תּרכ"ה. „דער אַלטער יאַס איז מיד געוואָרן און פֿון טיש זיך אומבאַמערקט אַרויס-געשאַרט,“ הר, הרודעס, דאָס קנס-מאַל. „חנה-לאה... הייבט גאַרניט אַן צו הערן אַפֿילו דעם סקריפֿ פֿון דער טיר, ווען אירע צוויי פרנסה-געבערס שאַרן זיך אַרויס אין דרויסן,“ וויס, יאַ טאַטע מיט בנינים, „דעם אַלטן איז אינגע-פּאַלן אַז איצט... קאַן מען זיך אַרויסבאַ-קומען פֿונדאַנען, האָט ער זיך... נאָך אינגע-שרומפּענער... אַרויסגעשאַרט פֿון פּאַץ און געלאַזט זיך לויפֿן,“ צייט, די תּליה. ~שאַר, דער. זנג. עכץ. עניש. ער (יין-קע). ערני.

אַרויסשארפֿן — טרוו. 1. אַרויסשטעקן עפעס וואָס איז שאַרף. אין דאָזיקן מאַמענט האָט זיך דער שלאַנג אַ באַוועג געטאַן... אויפֿגעהויבן דעם קאַפּ, אַרויסגעשאַרט דעם צונג און אַנט-פּלעקט די צייץ,“ א. ל. איבז, אַלחנני, היימיש, אַקטאָבער 1961.

2. שאַרף אַרויסברענגען, אַרויסזאָגן עפעס. „מיך וואַלט עס ניט געאַרט — שאַרטס חנהשע אַרויס די רייד,“ מ. י. שעליבוטסקי, אין יאַרן אַרום, 1961, ז' 188. מיט זיך. זנג. עכץ. עניש.

אַרויסשוואַרצאַפֿלען זיך — אוטוו. נעאַל. אַרויסקוקן ווי אַ שוואַרצאַפֿל פֿון אויג. אַרויס-שוואַרצן (זיך). „דאָס געקעסטלע וואַלד-געוועב אַרום זיי האָט אויסגעזען ווי נעסטן, און דורך יעדער אַזאַ נעסט האָבן זיך אַרויסגעשוואַרצאַפֿלט קעפּ פֿון אַרבעטער,“ פּמ, איינס אַף איינס, ז' 171.

אַרויסשוואַרצן — אוטוו. אַרויסקוקן ווי אַ שוואַרצער פֿלעק. אַרויסשטאַרצן פֿון עפעס וואָס איז שוואַרץ. קרימענס מיט ריך האָבן אַרויסגעשוואַרצט פֿונדערווייטן. „דער פּאַרפֿרוי רענער טיף... האָט זיך געצויגן צווישן שרי טערע גול-ביימלעך. ביי די ברעגעס, וואו עס איז דורכגעהאַקט, האָט דאָס וואַסער אַרויסגע-שוואַרצט פֿון די לעכער,“ אפּא, 'ביבער-כאַ-פּערס'. אויך פֿיג: „ווען מע לייגט נאָך צו די זאַגעכצן זינע וועגן יידן אַלס אַמביציען און דאַמינירנדיק פּאַלק' און די רמזים וועגן דעם יאַיביקן וואַנדערער, שוואַרצט אַרויס בולט דאָס קאַטוילישע נישט-שלום מאַכן מיט דעם אויפֿ-קום פֿון ישראל,“ הלל זינדמאַן, טמו, 1970 II 18. מיט זיך. ~שוואַרץ, דער. זנג. עכץ. עניש.

אַרויסשוויטשען — אוטוו. אַרויסשניצען. „די מומע איז געזעסן אין איר טונקל ווינקל און די רויטע בעקלעך האָבן אַרויסגעשווי-טשעט,“ אש, גש IV, ז' 36.

אַרויסשווייגן — אוטוו. אַרויסווייזן זיך דורך שוויגן, דורך שטיילקייט. „און ס'מאַכט ניט אויס וואָס ווערטער דונערן און שאַלן — / גאַט שטיילקייט שווינגט אַרויס אויך דורך די הויכע רייד,“ נחום יוד, פּאַר, 1962 VII 22.

בוים אין זמן שטילער חזקע צײַ, י. אַקרוסני, טמז, 1969 XI 3.

אָרויסשטאַלפּערן — אוטוו — אָרויסהינקען.

אָרויסגיין זיך פֿאַרטשעפּענדיק אין עפעס. טרוו — אָרויסשטאַמלען. האָט זיך אַ ביסל פֿאַרשעמט און אָנגעהויבן עפעס אָרויסצו- שטאַלפּערן ווערטער וועלכע מע האָט גאַרנישט פֿאַרשטאַנען, מ. מ. אויזערקיס, דער פּריזאָנט- לעהרער IV, דראַקאַביטש 1898, ז' 102.

אָרויסשטאַמלען — טרוו. זאָל מיך גאָט

שטראַפֿן אויב איך האָב געמינט אייך עפעס צו באַליידיקן, האָט דער אַלטער קוים אָרויסגע- שטאַמלט, ווינט ו, ׳שרעבערק׳, ז' 199. ׳זי האָט אים גערופֿן טכור, זיך דערפֿילט קליין און נישטיק און אָרויסגעשטאַמלט...׳, אַ 99, אונטערעוולט, ז' 221.

שטאַמל, דער. זונג. עכץ. עניש.
ער (יין, קע). ערני.

אָרויסשטאַמען — אוטוו. אַ פֿון רבנישן

יחוס. ׳יידן׳ זענען קינדער פֿון נביאים און זייערע אַלע מנהגים שטאַמען אָרויס פֿון אַ הייליקן יסוד, ס׳ר מטעמים, לאָדו, יאַר? הקדמה. פֿערד איידעלע, מיט אַ יחוס-בריוו אַז זיי שטאַמען אָרויס פֿון איידעלע עלטערן, ממוס, קליאַטשע. ׳ס׳ז גוט ס׳ז שלעכט האָבן אַ וואַרצל פֿון וועלכן זיי שטאַמען אָרויס, די שכירות, לעמבערג 1896, ז' 3. ׳... ווער זענען די דאָזיקע ׳סטאַרס׳? פֿונדאָנען שטאַמען זיי אָרויס?׳, שע, בלאַזונדענדע שטערן וו, וואַרשע 1922, ז' 226.

שטאַם. זונג. עכץ. עניש.

אָרויסשטאַרבן — אוטוו. 1. אָרויסטרעטן

פֿון אַ גרופּע דורך שטאַרבן. אַ מענטשלעכע אַנטייילונג [אין פֿעלקער] אין וועלכע מע טרעט ניט אַרצן נאָר מע ווערט אַרבינגעבוירן און פֿון וועלכע מע קאָן ניט אָרויסטרעטן, סיבן אַן וועלט, ז׳ 112, 1912, ז' 112.

2. אָרויסקומען אָפּשטאַרבנדיק. ׳יעדער אַטעם- שוים / וואָס שטאַרבט פֿון איר אָרויס / וואַקסט ווי אַן אָפּגרונט אויס / אין אַלע ווינקלען פֿון הויז,׳ מלה, לידער ו, נ׳ 1934, ז' 142.

אָרויסשטאַרטשען — אוטוו. 99: ~שטאַר-

צ׳(V). אַ פֿאַר אומגעוויינלעך גרויסע קאַצענע אויגן שטאַרטשען אים אָרויס, ווי ב׳ אַ קאַץ ווען זי פּאַפּאַדעט אַ מיזל,׳ יפּאַל, 1887, № 17. ׳האָט דער ייד... דערזען פֿון שניי אַ אַ שטיק טלית מיט אַ ציצה,׳ אש, תהילים:יד.

אָרויסשטאַריק — אַזי. נעאַל. וואָס שטאַרט אָרויס. אַע אויגן, בייער אע. אַן אַער טעות.

אָרויסשטאַרן — אוטוו. אָרויסקוקן. אָרויס-

ווייזן זיך. אָרויסשטאַרצן. אַ פֿון ים. אַ פֿון שניי. אַ פֿון קראַנקגעט אויף די וואָס קומען מבֿקר חולה זיין. ׳מע טאָר ניש מאַכן אַ צורה פֿון אַ מענטש וואָס עס שטאַרט אָרויס,׳ ס׳ר

המצוות, וואַנאָוו, נ׳ ט, 1935. ׳אויב מע זעט נאָכדעם אַ די געוויקסן פֿון דער ערד, מוז מען זיי פֿאַרדעקן מיט ערד,׳ מ. וועבער, דער יודישער פֿעלד-אַרבייטער, וואַרשע 1891, ז' 108.

׳פֿון אונטער דער לאַנגער צווישנפּיציקער באַרד האָט פֿון ביידע זיטן אָרויסגעשטאַרט דער טליח-קטן,׳ פּרץ, וואָס הייסט נשמה. ׳פֿון צווישן די ביימער האָט אָרויסגעשטאַרט דער שפיץ פֿון פּריצט פּאַלאַץ,׳ דער חסיד [דוד תאומים], אונטער שטילע הימלען, וואַרשע 1921, ז' 45. ׳פֿון די פֿורן וואו מע פֿאַרלאָרענעט די טויטע שטאַרן אָרויס פֿיס און הענט,׳ יזב אַטוואַצק, קאַרטשטוו, ת״א 1968, ז' 879. ׳האַבן אַינגעקרייט אַינעם ווייכן פֿעלדוועג די אַדיקע ריפּן פֿון דעם טויטן פֿערד,׳ רחל קאַרן, ערד.

זונג. עכץ. עניש.

אָרויסשטאַרציק — אַזי. נעאַל. וואָס שטאַרט

אָרויס. אַע שפיצן פֿון ביימער.

אָרויסשטאַרציק(ע) — אוטוו. 99: ~שטאַר-

טשען. הויכע קיימעס שטאַרצן אָרויס. פֿלע- קענער, דרענגער, קלעצער אע שטאַרצן אָרויס. ׳פֿון צעריסענעם מאַנטל שטאַרצט אָרויס די וואַטע.׳ דער בעל-הבית האָט דאָך געלאָן די אַדיקע שטעקעלעך,׳ פּיעט, כלאים, ו, ה. ׳אַ מיטלואוואַקסיק... יודל... מיט צוויי אַדיקע בערשטלעך האָר פֿון די נאָלעכער,׳ נח לורי, אַ געוויינלעכ לעבנ, מאַסקווע 1935, ז' 5. ׳האָט אָנגעוויזן אויפֿן בויד וואָס האָט אָרויסגע- שטאַרצט איבערן טיש,׳ באַש, פֿאַר, 1967 VIII 19. ׳זי האָט אירע ציינער שרעקלעך פֿאַר- ביסן פֿאַר גרויס שמערץ, אירע אויגן האָט איר אָרויסגעשטאַרצעט,׳ מ. יודעלסאָהן, דער ממזר אַלס דאָקטאָר, ווילנע 1927, ז' 4.

דיק — אַדיקע טענדענץ, כּונה. דיִקייַט.

מיט זײַך. ~שטאַרצן — אַ פֿעלדזויקער

זונג. עכץ. עניש.

אָרויסשטויגן — טרוו. דעשמ. אָרויסגנבע-

נען. ׳איזט דאָס גוואַר גוואַרן דער שר, האָט ער זי פֿון דאָרט אָרויסגעשטולען מיט זער גרויסע תּחבולות,׳ מעשה פּליאה מג' אַחים ווו, וואַרשע 1875, ז' 6.

אָרויסשטויבן — טרוו. אַ פֿון דער געזעל-

שאַפֿט אַ עמעצן פֿון האַרצן. אַ יידן פֿון מסחר. אַ פֿון דער שותפֿות. אַ דעם באַדן (גרונט) פֿון אונטער די פֿיס = א) פֿון אַן אָנהאַלט, אַן אַנשפּאַר; ב) צונעמען די פּרנסה, די שטעל. אַ פֿון די כלים = צעטומלען, דענערווירן. ׳דא קאם דער קויניג דוד היים אין זיין הויש. די ציהן קעבש ווייבר שטייש ער אַל הרויש,׳ שמואל-בוך, סטראַפֿע 1626. ׳גור ר' פֿייבש אונט ממש מיט גיוואַלט אָרויש גישטוסיין,׳ גה, ז' 199. ׳דאָ האָט מן אים פֿון דעם בית המדרש הרויש גישטוסיין,׳ לטו, קכד/ב. ׳ווען ח״ו [חסדשולום] איין בן אָדם אין חרב אייז... הערט מן זיין תּפֿלה ניט צו אוני זיין נשמה ווערט פֿאַר וואַגלט אוני מן שטויסט די נשמה אָרויס פֿון די מחיצה של

מעלה,׳ קה, פֿיררדא 1743, לה/ד. ׳הולטצעס אָבער ווערן פֿון דער וועלט געטריבן און פֿאַלשיניקעס אָרויסגעשטויסן,׳ מט, משל, תקע״ד, ב, 22. ׳ווייסן מיר ניט ווי וויכטיק ס׳איז די ראַלע פֿון דער פּראָסטאַטע בנים אַ די זרע בעתן געשלעכט-אַקט,׳ דר׳ ע. פּאַט, טמז, 1962 VI 10.

מיט זײַך. ~שמוים, דער. זונג. עכץ. עניש.
ער (יין, קע). ערני.

אָרויסשטויבן — טרוו. אַ עמעצן אין דרויסן.

אַ פֿון אַ פּאַזיציע. אַ פֿון אַ געשעפֿט, פֿון שותפֿות. קוים אַ ווערטער פֿון מויל. אַז זי דערזעט אַ נעצע ליובע, שטופּט זי מך אָרויס,׳ 29. ׳ווען אַ קינד זאָגט אַ חכמה, שטופּ עס אָרויס פֿון שטוב׳ [ווייל ער קען באלד זאָגן אַ נאַרישקייט], טוו. ׳דעם מאַטראַס האָט מען אָנ- געפּאַשטט... און מע האָט אים אָרויסגע- שטופּט,׳ נחב, ׳מעשה מבערגיר והעני,׳ ז מ/א. ׳די שטיפּמוטער וועל איך אַ ווי זי שטייט און גייט,׳ ש. בעקעמאַג, הדסה, אָדעס 1884, ז' 72. ׳בעטן רחמים ב׳ אַ גרויסן מוכר-ספרים, ער זאָל ב׳ אים צונעמען די ספרים אין קאַמיטאַץ, אַפּשור וועט ער זיי וויעס-איז אַ,׳ אר, ׳זער רב און זינע ספרים.׳ דערנאָך האָבן זיי אים אינגאַנצן אָרויסגעשטופּט, הינטט איז ער אַ יוד, וואוינט אין הקדש,׳ אש, תהילים:יד.

מיט זײַך: עס צעשפילן זיך אין מיר די

געבליטן, ריטן דעם מוח און שטופן זיך מיר אָרויס דורך די אויגן,׳ ממוס, קליאַטשע, ז' 36. ׳דאָס שיינע קינלעכדיקע בייכל האָט זיך אָרויס- געשטופּט פֿון אונטער דער קאַפּאַטע און ווי געשריגן: תּרבות!׳ ייט, טמז, 1960 XII 23.

שמוף, דער. זונג. עכץ. עניש.
ער (יין, קע). ערני.

אָרויסשטורעמען — אוטוו — אָרויסלויפֿן

מיט (ווי) אַ שטורעם. אַ פֿון קראַם. אַ צע- שויבערטע, מיט פֿאַרבראַכענע הענט, האָט בינקע אָרויסגעשטורעמען פֿון אַ טאַקע, א. גאַרפּינאַ- וויטש, בנים ווילנער דורכהויף, ת״א 1967.

טרוו — אָרויסוואַרפֿן, אָרויסאַגן עמעצן

אַדער עפעס זייער גיך, ווי אַ שטורעם. ׳ער האָט אָרויסגעברענט און אָרויסגעשטורעמט פֿון זיך דעם כּעס,׳ חג, צמח אַטלאַט.

אָרויסשטויגן — אוטוו — אַראַפּגיין, אָרויס-

קומען פֿון הינטער אַדער אונטער עפעס. אַ פֿון וואַסער, אַ פֿון דער באַן, פֿון פֿור. ׳אוי- נאָך אינן זאָך איך אַנדרי זיבן, דערי, זער העסליכ אונט מאַגרי קיא, הירוני שטינג, איך האָב אים גאַנצן לאַנד מצרים ניט זוא העסליכ גיזעהן,׳ בליק, בראשית, מא, 18. ׳ווען ער אויז זיין בעט אָרויש שטינגט, זאָל ער זיפּצן אויב ער זאָל פּיאַראַגט זיין אין זינעם זיין,׳ לטו, יט/א. ׳דען דינע אינדול איז אַ גרויסער וואַפֿליש וואָס ער שטינגט אָרויס אויס דעם ים,׳ מעשה פּליאות מג' אַחים ווו, וואַרשע 1875, 9. ׳אין איטליכן ברעקל פֿון זינע יודישע געשטאַלטן... זעט מען אַ די נשמה פֿון דער גאַנצער

יידישקייט, שנ' וועגן יודישע שרייבער וו, 138 ז.

טרוו — איבערשטיגן מיט אַ העכערן פּרינץ. אַ דעם קאָנורענט. דערווייט ער זיך אַז... שאַרפֿט די ציינער אים אַרויסצושטייגן שלישי דעם קומענדיקן שבת, ש. י. יאַקאָב, די ביהו, וואַרשע 1906, I Ne. ~ שטייג, דער. יונג. יעבן. עניש.

אָרויסשמיין — אַוטוו. 1. זיך בולט, קלאַר. אַרויסהייבן זיך. אונטערגעשטראַכן ווערן. אַ טורעם וואָס שטייט אַרויס. אַענדיקע רייד. מלל פֿאַרשטישט יעל שן סלע' (אייד, לט, 28): „הרויש שטיהגדי שפיץ“. אַזעלכע דינים וואָס שפּראַצן אויס דער תּורה און שטייען ניט אַרויס באַשיידלעך אין דער תּורה, חזו, טז, ב. „אין דער תּורה שטייט דאָך אַרויס באַפֿירוש אַז עס זינען דאָ פֿיר [מינים] שומרים, שהם, לג.א. „עס מוז דייטלעך אַי אין שטר-שותפות וועל-כער אַרט דער מקבל דאָס שותפות-געלט צו פֿאַררענען דעם האַט“, מ. הלוי הרוויק, ספר פרשת מרדכי, אונגוואַר 1866, כד, א. „זען מיר אויפֿן פּנים, האַלדו, ברוסט... קליינע רויטע פֿלעק לעך וואָס שטייען אַרויס עטוואָס בולט אויף דער הויט“, שלג איבד, דער אוצר פֿון געוונד און לעבע, וואַרשע 1908, ז' 13.

2. זיך אויסטיילן מיט אַנדערשקייט. אַ פֿאַלק וואָס שטייט אַרויס מיט זינען שיכורים. „אונד-זער תּורה שטייט אַרויס פֿון אַלע אַנדערע תּורות וועלכע זינען פֿאַראַומהירדיקט געוואָרן“, זב, די שימט פֿון טאָל, ניי 1940, ז' 284.

3. אַרכ. שטיין אין דרויסן, אין אַ זנט. „שפּראַך דער לויטן שלאַגר [ווער עס שווייטט צונויף מעטאַלן?] דער אַרוי גשטנדן וואַר צו דען אינן שטיט...“ מב [אָווע ווו, ז' 471].

אָרויסשטירבן — טרוו & אַוטוו. דטשמ. „זיי האָבן געזען אַז ביי מיר האָט אַרויסגעשטירבט אַ שטראָם טרערן פֿון די אויגן, האָבן פֿאַר-שטאַנען אַז מירן לאַגע איז זייער קריטיש“, ע. בלאַשטייג, איי אַמנה פֿון אַ לעבעדיגען מאַן, ווילנע 1895, ז' 30. מיט זיך: „ניט לאַנג דערויף האָט זיך פֿונעם באַרג אַרויסגע-שטירבט מיט רעש אַ... טיך מיט לאַזע פֿון צעשמאַלצען שטיינער“, י. טרובניק, זשאַרגאָן לערער, וואַרשע 1886, ז' 90.

אָרויסשטעבן — אַוטוו — פֿון שטורעמדיקע אינדן האָט אַ פֿעלדז אַרויסגעשטאַכן, יוואַש, יזעאונגען.

טרוו — אַי די אויגן = זיך גרויס עמעצן אין די אויגן. גורם זיך קנאה. „דער קליינער שון [פֿאַר די אַיבערער] שטעכט אויך אַרויס זיך אויגן די שיעער פֿון קלאַס קאַפּיטאַליסטן“, דער אידישער אַרבייטער, פּרעסבורג 1897, I Ne 54, ז' 13.

מיט זיך: „און אַז ער האָט גענומען אַרויסשפּעצן דאָס געזאַלצנס פֿון זיך מויל, האָבן דינע הערלעך גענומען אַי זיך פֿון אונטער זיך גאַנצער הויט, הל. דער וואַלף. „איז ער גרייט אַרויסצושטעכן זיך די אויגן“.

מלה, די גאַלדענע פּאָווע, קליוואַנד 1924, ז' 77. יונג. עניש.

אָרויסשטעלן — טרוו. 1. אַרויסנעמען פֿון אינעווייניק און שטעלן (אַוועקלייגן, אויפֿהענגען) אין דרויסן. אַי אַן עמער אויף רעגנוואַסער. אַי דאָס מיסט פֿאַר דער טיר. אַי דאָס אַלטע מעבל. אַי די פּיס פֿון אונטער דער וואַרעמער קאַלדער. אַי די שויבן פֿון די פֿענצטער. „זיי האָט אַרויסגעשטעלט טריקענען דאָס צעוואַשענע גע-פּעס“, ממוט, ווינטשפּ, ז' 63. *מע דאַרף אַי דעם אויוון = סקאַצול קומט, דער זעלטענער גאַסט איז ליב. מאַט: אַי אויסער (מחרץ) די קלאַמערן, אַי פֿון אונטער דעם ראַדי-קלאַ.

2. אַרויסוואַרפֿן. אַרויסשטויסן. אַרויסטרייבן. אַי עמעצן פֿון דער חבֿרה (גרופּע, קלוב אט). אַי אויף דער גאַס = אַרויסוואַרפֿן פֿון דער דירה. אַי דעם אַפּיקורס = אַרזינגלייגן אין חרם. אַי פֿון אַ געשעפֿט, פֿון אַ שותפות. אַי פֿון קאַפּעראַטיוו. „קומט אַרפֿן דער זאָנע מיט דעם גראַבן שטעקן, / און אַז מע גיט אים קיין דירה-געלט, שטעלט ער אַרויס די בעטן“, פּל. „חתימות מיך אַלס אַפּיקורס אַרויסצו-שטעלן פֿון זלינגעפֿעק“, צ. ה. האַרנשטיין, זלינגעפֿעקער לעבענדיגע פּאַטאַגאַר, באַרדיטשעו תּרנא, ז' 25. „מע האָט אים פֿון דאָרט [גבֿירס הויז] נקי אַרויסגעשטעלט, אַזוי זינען די באַקאַנטע און פֿריינד זיך צעפֿלויגן“, מ. מ. אַווערסקי, צעזינעטע און צעשפּריי-טע... לעמבערג תּרס"ו, ז' 16. *פּרעמדע אַבער באַנוצן אונדו צו יעדן וועלט-פּראַצעס, באַהעלפֿן זיך מיט אונדזערע שוואַכע קרעפֿטן, נוצן אויס און שטעלן אַרויס פֿאַר דער טיר, פּר. קאַפּ און האַנט.

3. אַינדרעשטעלן (אויס)שטעלן מע זאָל דערזען, אַי פֿאַר די געוועלבער זעק מיט אַרבעס, מעל אט. אַי אַ פֿאַס הערינג, זייערע אווערקעס אט. אַי אין פֿענצטער, אַי אויף אַ וויסטאַווע. ביי אַ פּאַגראַם אַי אַ צלם אין פֿענצטער. אַי די סחורות ביי אַ רייד. אַי די נאַקעטע פּאַלקעס. אַי (אַ טיפּער בילד, די אַנטיקן, די קראַם, דעם גאַנצן פּאַרמעגן, דאָס גוט אַאָוו) אויף לי-ציטאַציע, אַ טאַרג. „מע דאַרף עס אַי אין פֿענצטער עס איז גוט, מע קען זיך אַרויסשטעלן מיט דעם. מיט איר צוגאַב — „אַבער מע דאַרף פֿרזער צומאַכן די לאַדנס“, 1909. „אַ חשק אַ ביסל אויפֿדעקן דאָס צע-קאַטעוועטע לייב, מחילה, און אַי דער וועלט — נאַט, קוקט די וואונדן, ממוט, אַסיפּות. „איז פּאַרבאַטן געוואָרן די ייִדן צו עפּענען זייערע קראַמען בעת די תּגאות און אַפּילו אין די פֿענצטער איז זיי דעמאַלט פּאַרבאַטן געוואָרן אַרויסצושטעלן סחורות, אַלְוּהס חומט [כאָ מעט], אין יזב קהילת רישא, תּ"א 1967, ז' 382.

4. אַרויסהייבן. אונטערשטרייכן. אַפּשאַצן. אַי עמעצנס מעלות אַדער חסרונות. אַי עמעצנס פּעאַיקיטן. אַי מאַטיוו. אַי עמעצנס רעכט. אַי אַ פּראַגע, אַ פּראַבלעם, אַן עיקר. „האַב איך די דינים דייטלעך אַרויסגעשטעלט, דאָס

ווען איינער זיך אַ שטר-עיקסא שרייבן לאַזט — זאָלן ביידע גוט וויסן דעם פּירוש דערפֿון“, מ. הלוי הרוויק, ספר פרשת מרדכי, אונגוואַר 1866, כח, א. „מיר מוזן קודם-כל אַראַפּראַמען פֿון וועג עטלעכע טענות ותבֿיעות וואָס זינען אַרויסגעשטעלט געוואָרן אַנטקעגן יודיש“, זשיט 14, ניי 1912, ז' 131. „אַדיק דעם אַנטשידענעם אַנטאַגאָניזם פֿון מיסטיק לגבי וויסנשאַפֿט...“, ר. מאַהלער, ספר טאַנק, תּ"א 1970, ז' 270.

5. פֿאַרלייגן פֿאַר אַ גרופּע, פֿאַר אַ געוועל-פּאַפֿטלעכן קרייז. אַי אַ פּאַדערונג. אַי אַ געזעץ פּראַיעקט. אַי די קאַנדידאַטור. אַי אַ געאייניקטע וואַל-ליסטע.

6. פֿאַרשטעלן, פֿירשטעלן. אַפּמאַלן. אַי פּאַ-זיטיוו (געגאַטיוו). אַי עמעצן ווי (פֿאַר) אַ פּריינד (שונא). *אַי צום נאַר = אַפּנאַרן. אַי עמעצן פֿאַר אַ מאַדעל, אַ מוסטער. „אַרויס צושטעלן די סאַציאַליסטן ווי אַ גרופּע אַנ-העצער“, די געשיכטע פֿון די ענגלישע אַרביי-טער בונדען, זעגענו 1900, ז' 110. „אַ פֿינעם איש האָט דער טאַטע אַרויסגעשטעלט און באַוויזן ווי דער אנוש און גבֿר ווענדן זיך אַן דעם מענטשן אַליין“, לדב, ניי תּשי"ו, ז' 214. „די שרייבערס פֿון דער וועלט האָבן אין זייער מערהייט אַרויסגעשטעלט דעם ייִד אין אַן אומגיניקער ליכט“, לע, טמו, 1964, ז' 5. „צי טוט דען ניט פֿביכול אַזוי מיט זיך וועלט, וואָס ער האָט מיט אַלע שיינקייטן פֿאַר אַלע הפּקריינגען אַרויסגעשטעלט?“, י9, ליבשאַפּט, תּ"א 1967, ז' 15.

7. צוציען עמעצן. ברענגען צו עפעס, לטובֿה אַדער לרעה. אַי אַן עדות. אַי פֿאַר אַן עדות. אַי פֿאַר אַ סגיבור (קטיגור), פֿאַר אַן אַדוואַקאַט, פֿאַר אַ בורר. אַי פֿאַר אַ געווינס. אַי פֿאַר אַ סכּנה. אַי אויף פֿיזישער אויסראַטונג.

8. אַרויסדערציילן. איבערגעבן. אַי אַפֿן אַלע סודות, אינטריגעס. „פֿון זינען סיעות דער-ציילט בנימין חידושים. מיר וועלן דערפֿון נאַר אַ מקצת אַי“, ממוט, מסעות, ז' 92.

9. אין פֿאַרבינדונג מיט אַן אַבר, אַ גליד פֿון קערפּער. אַי די אויגן = פֿאַרוואונדערן זיך. אַי די אויערן = הערן עפעס ניס, זיך חידושין. אַי אַ האַנט = זיך גרייט צו העלפֿן. אַי די ליפּן (ליפלעך, ליפלעך) = זיך גרייטן ווינען; זיך חנדלען; זיך פֿאַר-ציען, וועלן קריגן אַ קוש. אַי אַ פּוּס פֿון שטעטל, אַרויסגיין, אַוועקפֿאַרן. אַי אַ פּוּס פֿון שטעטל, פֿון טאַטע-מאַמעס היים. אַי אַ פּוּס = סטראַשען צו שלאָגן. אַי אַ פּינגער = אַנחייזן אויף עפעס, זאָגן מוסר. אַי אַ (דאָס) פּוּסל — „דער חזיר שטעלט דאָס כשרע פּוּסל אַרויס“, שוו. [דאָס פּוּסל איז געשפּאַלטן ווי ביי כשרע בהמות, ד"ה זיך אַי ווי עפעס וואָס איז גוט]. אַי אַ צוּבּ = אַפּלאַכן, חוּק מאַכן, ווייזן אַז מע לאַכט זיך אויס פֿון עפעס, פֿון עמעצן. „אַלע גלידער ווילן ריידן און די צונג אַליין שטעלט מען אַרויס“, שוו. מיטן זעלביקן ב אויך (נאַר גראַבלעך): אַי אַ (דעם) לעקער. אַי דאָס צינגל = זיך באַלעקן, הנאה האָבן.

א' דעם שטערן = ארויסווייזן חוצפה.
 „איין פרויא דיא אירי שטירן הרויש שטעלט
 אוב וויל אלש ש[אפין אוב רידן אין אלש“,
 בראנט, פרק יד. א' דעם קופערנעם שטערן.
 א' א פליג. אויך א' צוויי, צען פליגן. א'
 א פליג אונטער א דעקלע = ווייזן און מע
 רעכט זיך ניט, מע האט גיט קיין מורא, קיין
 אפשני. ווייזן און מע וועט אפטאן, טאן אויף
 צולהכעיס. א' א פליג אין פנים ארנין. „איך
 נעם מיך און מיט הארץ און שטעל אים ארויס
 א פליג“, שט. מאטל פייסי, ז' 258. א' א פליג
 אונטער דער פאלע = זאגן נאך זיך עפעס
 שלעכטס וועגן עמעצן וואס מע האט מורא פאר
 אים.

ארויסשטעלן זיך — 1. בארימערש ארויס

ווייזן זיך, אויספלייזן זיך. א' זיך פאר א למדן,
 פאר א קענער. א' זיך פאר א גאנצן יאטעבער
 דאם. פלייג האבן זיך ארויסצושטעלן. זיך א'
 אין פאסטן. זיך א' פאר די מחותנים מיט שיינע
 חתןמתנות. „מע מעג שמועסן פון וואסערע
 בריהשאפט מע וויל, שטעלט ער זיך ארויס
 צומערשטן, מט. משלי, תקע"ד, יח, 6. א' זיך
 פאר דער וועלט מיט דעם פויג, מיט דער
 פאמפע“, ממוס, 'אסיפות'.

2. פאלשערהייט זאגן וועגן זיך, שפילן די
 ראַלע פון עמעצן. זיך א' פארן יורש. זיך א'
 פאר א דאקטער.

3. אפטרעגן זיך. „שטעל פיס, שטעל זיך
 ארויס פונדאנען!“ „אן שהיות האט פעניקע זיך
 באַלד ארויסגעשטעלט פון... [יענעמס] וואו-
 נונג“, בערג, באם דניעפער וו, 'עמעס', ז' 254.

4. זיך אנגעמען פאר עמעצן. פארטיידיקן. זיך
 א' פארן גערעכטן, פאר ישר, א' זיך פאר
 גאנץ שטעלט „נישטיקע זיך דער רבונר-שליעולם
 מע זאל זיך א' פאר אים?“ „איך האב מיך
 געפרווט א פאר מאַל פאר אים א' זיך, האב
 איך געהאט מוזן ערלעך אויסקומעניש“, ממוס,
 קליאַטשע, ז' 100. „איש אשר קנא לשם האל, /
 דער מאן וועלכער איז באקאנט דער גאנצער
 וועלט / וואס האט פאר גאטס נאמען זיך
 ארויסגעשטעלט“, ממוס, זמירות, ז' 89.

5. דרייטערזאגן. ארויסווייזן זיך נאך גע-
 וויסע איבערלעבונגען, נאך אן אויספארשוונג
 אע. עס שטעלט זיך ארויס נאך א חקירה
 ודרישה. „עס שטעלט זיך ארויס אן עס איז
 געווען א שווינדל“. „די פונות זינע שטעלן זיך
 ארויס ערשט שפעטער“. „די פֿעאיקייטן שטעלן
 זיך בולט ארויס ווען מע ווערט שוין אויס
 קינד“. „עס האט זיך ארויסגעשטעלט אז...
 [ער] האט געפירט א גרויס הויז... געגעבן
 גרויסע פרידנות פאר פרעמד געלט“, ז. מוירער,
 זי נישט קיין וואוילער יונג וו, „טראגאוו 1911,
 ז' 61. „דא האט זיך ווידער ארויסגעשטעלט
 יענע אסימילירנדע קראפט פון אמעריקע“, דא
 פון בערלין ביז טאן פראנצויסקא, ווארשע 1930,
 ז' 39.

~ שמועל, דער. זונג. עכין. עניש.
 ער (יז, קע). ערני.

ארויסשטעלן — אטום. דרייטערזאגן.

ארויסרוקן זיך. ווייזן זיך. א טיכל שטעקט
 ארויס פון קעשענע. אפגעדעקטע ארעמס שטעקן
 ארויס פון בלויזן העמדל. עפעס שטעקט ארויס
 פון דער ערד, פון שניי אע. „די לבנה שטעקט
 פון צווישן די וואַלקן ארויס און קוקט זיי נאך
 פונדערווייטנס מיט אפשיי“, ממוס, קליאַטשע,
 ז' 70. „א פֿאַרשטאַכן ביטל בעז האט פון
 מילכיקן דעקאַלט ארויסגעשטעקט“, בעריש
 ווינשטיין, איה, ריה תשכ"א.

טרוו — אין פארבינדונג מיט (גלידער פון)
 קערפער, אבער און אטום. „פון זומפ האבן
 ארויסגעשטעקט אלע מיליאנען א ויג, נישט
 האַבנדיק די חוצפה צו טראַכטן וועגן אן אויס-
 לייערישער מינוט“, עוזר וואַרשאַווסקי, אין
 כאַליאַטערע וו, פּאַרזי 1924, ז' 42. „די באַרד
 זינע האט ארויסגעשטעקט פון די בינטן“, מ.
 לעוו, פּאַרטיאַנישע וועגן, מאַסקווע 1948. „די
 ביינער שטעקן ארויס פון אונטער דער אויס-
 געריבענער פֿעל“, ממוס, 'בישיבה של מטה,
 ז' 26.

א' די זיג א = ארויסגיין אין דרויסן. מורא
 האַבן ארויסצושטעקן די זיג א. „ברענט דער
 פראַסט און שטעכט ווי נאָדלען, / ניט אַ נאָז
 ארויסצושטעקן“, יהואַש, 'שליטלענדיק', „שטאַט
 חזירים זינען געלעגן טיף ביז איבער די
 אויערן, ארויסשטעקנדיק נאָר דאָס פּיסקל“,
 ממוס, ווינטש'9, 22. „קיין קאַראַבעלניק האַט
 זיין פֿוס ניט ארויסגעשטעקט פון קרעטש-
 מע“, ע. בלאַשטיין, די שוויגער וו, ווילנע 1892,
 ז' 69. „פון דער אַנדערער זיט שטעקט מען
 דאָס חזיר'פּיסקל ארויס [= מע מאַכט אַן
 אַנשטעל אַז מען איז פֿרום]“, ארד, קמ, 1869,
 Ne 4. „א' די זיג א = א פלאַכן; ב) שטאַרק
 באַגערן. דזו ארויסשטעלן אַ צונג. א' די צונג
 פון פֿאַרמאַטערטייט. 'עלמי תרחיבו פה תא-
 ריכו לשון' — „אויף וועמען רייסט איר אויף
 דאָס מויל, שטעקט איר ארויס אַ צונג“, תי,
 ישעיה, נו, 4. „זוואַשטיקעס אויף פֿערד /
 מיט די גרויסע בערד / שרבען, זינגען, שפּרינג
 גען / שטעקן ארויס די צינגען“, אבג, דער יוד
 אין קוועט [הט ו]. „א שטאַרק זיך צעפֿלאַקערן
 דיקע שניט האַלץ שטעקט ארויס פֿונעם אויוון
 דעם עולם לאַנגע פֿלאַם-פֿינדעדיקע זינגלעך“,
 ממוס, שלמה וו, ז' 56. „א' דעם קאָפּ
 דורכן פֿענצטער. א' דעם קאָפּ אין דרויסן. „איך
 שטעק ארויס דעם קאָפּ דורכן אַפֿענעם פֿענצטער
 און בלייב שטיין“, שט. זומערלעבן, ז' 34.

מיט זיך — „עס שטעקט זיך שוין אַ האַנט
 ארויס זיך אַפֿצופֿליקן!“, פּראָ. לידער און פּאָ-
 עמע, זיקאָ, ז' 289.

~ שמועל, דער. זונג. עכין. עניש.

ארויסשטראַלן — אטום. די פרייד שטראַלט
 ארויס פון אלעמען. פון די אויגן שטראַלט
 ארויס גוטסקייט. „א גרויסער, אַ לאַנגער עמוד-
 אש פון פֿיל ברענענדיקע ליכט אין שול, אין
 הויז, שטראַלט ארויס דורך די פֿענצטער“,
 ממוס, שלמה וו, ז' 76. „די קוואַל פון שמחה

איז ער [הקב"ה], פון אים שטראַלט זי ארויס“,
 פּראָ. חסידיש, 'קלעצקין, ז' 59. „דאָס וואַרעמ
 קייט וואָס האַט ארויסגעשטראַלט פון די פֿרעמדע
 חסידים האָט... אַרומגענומען און געאייניקט
 צוזאַמען“, אַש, תּהלים-יוד. „נאָר דו האַסט
 מיר דאָס וואַרט געגעבן / פֿאַר מינע לעפֿצן,
 גרויסער גאָט, / וואָס פֿירט מיך פון מוזן
 שטומען לעבן / ארויסצושטראַלן אין דעם
 גנאָד“, מל, דאָס וואַרט. „אַן אַפּשיידליך צום
 גיבסט וואָס שטראַלט ארויס, אַנטרינט / און
 טראַגט אַ נייע בענטשונג און אַ נייעם האַפֿן“,
 סוצ'ו, ז' 306.

מיט זיך: „די ספּיריטואַליסטן רופֿן אַט
 די אומזיכפֿאַרע געשטאַלט וואָס שטראַלט זיך
 פון אונז ארויס און רינגלט אונז אַרום ווי
 אַ לבוש — אַראַ“, ב. ריווקין. ה. לייזיק, זינע
 לידער... ז' 198.

~ שטראַל, דער. זונג. עניש. ער
 (יז, קע). ערני.

ארויסשטראַמען — אטום. בלוט שטראַמט

ארויס פון צעשניטענעם קערפער. ריחות שטראַ-
 מען ארויס פון בלוטמן-גאָרטן. אַ ליד שטראַמט
 ארויס פון מויל (האַרצן). אַ חלק פון דעם
 ירדנס וואַסערן שטראַמען ארויס פון חרמון.
 „פֿאַרבליבן זינען פֿאַרגליווערטע שטיינערנע
 שטראַמען פון דער לאַזע וואָס האַט ארויסגע-
 שטראַמט פון זיי“, איבן, זק, מעשיות וועגן
 ערד, בערלין 1922, ז' 37. „אַ שטראַם טרערן
 האַבן פֿריש ארויסגעשטראַמט פון אירע אויגן“,
 אַש, תּהלים-יוד. „ניטאָ ביי אים קיין אַפֿגע-
 צאַמטקייט צווישן דער ליטעראַטור און די
 מקורות אין לעבן פון וועלכע זי שטראַמט
 ארויס“, מאַל, איה, 23 IV 1948.

~ שטראַם, דער. זונג. עניש. ערני.

ארויסשטערקן — טרוו. א' אַ לאַנגע צונג.
 „דאָ שטרעקט ער דיא הנט אַרויז אונ' נאָם זיא
 [די טויב] צו זיך אין דען קאַשטיין“, בליז,
 בראשית, ח, 9. „... דאָ טעט איילין שפּיגל זיין
 היט [=האַנט] ארויס שטרעקן אונ' ריס איין
 (גנב) בייא דיא האַר“, איילין שפּיגל, פּראָג
 תּצ"ה, ז' 3. „איך האָב ליב צו ליינען אויפֿן
 זאַמד ביים ברעג פון ים און א' די נאַקעטע
 פּיס, ער זאָל זיי מיר וואַשן און גלעטן“, פּראָ.
 'צום נייעם יאַר. „דער גולם גייט אין די קניען
 אינן דעם שם. לציט שטרעקן די לבנה ארויס
 לאַנגע צונגען“, יפ, די לעגענדע נח גריי, נ"י
 1960, ז' 68.

מיט זיך: „זיי אַקעגן שטרעקן זיך ארויס
 אַפֿענע געלע פּיסקלעך פון יונגטישקע נאַקעטע
 פּייגעלעך וואָס ווילן עסן“, ממוס, שלמה, ז' 94.

~ שטראַק, דער. שאַרפֿער א' פון זינע
 קינבאַקן, הל, טמו, 17 V 1958. זונג.
 עכין. עניש.

ארויסשיבן — טרוו. ארויסנעמען שיבנדיק.
 ארויסרוקן. ארויסשטופן. „אייער נעמט ארויס
 (הרודה, שיבט ארויס) פון איר (האַניק) אום
 שבת איז ער שולדיק פֿאַר טאָן אַ מלאכה אום
 שבת“, פּיעט, שביעית, י, ז. מיט זיך —

זיין גאָז, ז. מוירער, זי נישט קיין וואוילער יונג ו, טאַראַנאָו 1911, ז' 7. „צו ונתנה חוקה האָט מיטאַמאַל זיך דערהערט אין שול אַ כליפּ, אַ ווייניגערע וואָס האָט אַרויסגעשאַסן פֿון אלע אַנדערע געוויינענע, ש. מילער, אין יב זווהיל (נאַוואַגראַד-וואַלינסק), ת״א טשכ״ב, ז' 148.

פּיג. „פֿון דער טיר אַרויסגעשאַסן האָט אַ שטעג פֿון וויסן ליכט“, יהוּאַש, גאַסט גע- רעכטיקייט. „לאַנגע אַרעמס האָבן אַרויסגעשאַסן פֿון איר ענגן סוועטער מיט די קורצע אַרבל“, חג, סמח, 1961 ix 10.

אַקוווּ. אַ געלעכטער. אַ אַ התלהבות. „שיסן זיי אַרויס זייער גאַנצן טעמפּעראַמענט ... און בליפּן אויסגעלאַשענע ... אין אַנדערע פּיעסן“, מוּק, מינע באַגעגענישן וו, ז' 269. „דאַרף אַ יידענע זיך מישן און שוין אַ [= דערציילן גלפּן], ישׁק, געשלינדער, ז' 10. מיט זיך. ~ שאַם, ~ שוים, דער. -וּנג. עניניש. -ער — קוילן טרעפּן אין האַרץ פֿונעם אַ, הל, זב, די יונגע, שרי-טוּס, נ״ל 1919.

אַרויסשיפּען — טרוו. אַ צווישן די ציין אַ שאַרף וואַרט, אַ קללה, אַ זידלואַרט אע.

אַרויסשיפּן — טרוו. אַ סחורה. „ער האָט זי אַרויסגעשיפּט אויפֿן וואַסער“, נאָד, איבז אל- טענבערג, ווי איד זע עט, ז' 10.

מיט זיך — אַנטפלעקונג נאָך אַנטפלע- קונג פֿון דער טיף פֿון שרעק שיפּן זיך אַרויס מיט העלע פֿאַרוסן אַנטקעגן, הל, אַלע ווערק ו, ז' 258.

אַרויסשיקן — טרוו. 1. אַ סחורות. אַ

שליחים איבער די יידישע קהילות. אַ בריוו מיט לופּטפּאַסט. „און ער האָט אַפּגעוואַרט נאָך אַנדערע זיבן טעג און האָט ווידער אַרויסגע- שיקט די טויב פֿון דער תּיבה“, תּ, בראשית, ח, 10. „האָט זי אַרויסגעשיקט אַ תּשובּה דורך אירע פּאַנעס אויך מיט אַ שיר און מיט ליב- שאַפּט“, נחב, מַעשה מִפּערגיר והעני, לד,ד. „אַטראַדן וואָס די רעגירונג פֿלעגט אימער אַ אויף אַבלאַוועס קעגן דיזע רויבער-באַנדע“, אמד, דער הירקאַ, ווילנע 1877. „די דאָזיגע דעפּעשע, האָט לוציפּער געמעלדעט, איז פֿון רומעניען, מען בעט רחמים אַרויסצושיקן טינט“, ממוס, קליאַשטע, ז' 167. „אין צען יאָר אַרום ... וועט אונדזער מאַטל אַ נאָך אונדז אַ קאַרעטע מיט פּיר ברענעדיקע שקאַפּעס“, שע, יוגענד ראַמאַנען, ז' 75.

2. דעפּאַרטירן. אַ אַ פֿאַרברעכער. אַ פֿון געטאַ אין די אויסראַט-לאַגען. „די אויסזעציקע (מצורעים) ווערן אַרויסגעשיקט אונטער דער שטאַט און בליפּן אַמאַל דאַס גאַנצע לעבן וועט פֿון מענטשן“, קמ, 1868, № 47. „... ויצא, וישלח, וישב, אויסוואַנדערן, אַ זיך אַנידער- זעצן, דאַס זענען די דריי סדרות וועלכע גייען ביי אונדז יידן“, ד׳ר יעקב טשערני, קול יעקב, באַרדיטשעוו 1897.

3. אַרויסגעבן פֿון זיך. „אני, באַרן! בערהאַ-

זיך געפּניקט אין גרום נאָך מיין טויט“, חג, דער מענטש פֿון פּיער, ז' 44. „אין גוף אין ליימיקן איז סודותדיק באַהאַלטן אַ ניער אַדם ... פּאַמעלעך שיילט ער זיך אַרויס פֿון בלוין“, יפ, ליבשאַפּט, ת״א 1967, ז' 92. -וּנג. עניש.

אַרויסשינען — אוטוו. דאַס עלעקטרישע ליכט שנינט אַרויס פֿון זאַל. די תורה שנינט אַרויס פֿון די אויגן. אַ ווי אַ יאַגע(דע) פֿון (דער) מילך. „די בלה (נעבעך) שנינט אַרויס ווי די מגורה פֿונעם קוימען“, פּוול, איר. „ער (זי) שנינט אַרויס ווי אַ פֿלוי פֿון מילך(ד)“, לאַקל (ראַדעס) [= זעט אויס זייער שלעכט]. „אַ בריליאַנט שנינט פֿון דער בלאַטע אַרויס“; „דער צדיק שנינט אַרויס ווי דער ליכטיקסטער שטערן“; „גליק שנינט אַרויס פֿון הינטער וואַלקנס (כמאַרעס)“, שוו. „גלפּך אַז דיא ווסר דיא דאָ זען איין פּנים קיגן דען אַנדערן פּנים, דהיינו דאַש פּנים דו איינר אַרפּן וויזט — אַזו איין פּנים שנינט ווידר דער קיגן אַרויש“, סהמ, משלי, כו, 19. „פֿון גאַנצן דיען טאַטנס דעם צדיקס הויז האַסטו צומשענסטן געשינגט אַרויס“, טעיאַטאַר, ז' 22. „די נויט האָט אַרויס געקוקט דורך יעדער שפּאַרע, די אַרעמקייט האָט אַרויסגעשנינט פֿון יעדער שצעלקע, אמד, ד׳ר יושר, ווילנע 1863. „אַז ער רעדט מיט עמעצן און טוט אַ שמיכל, איז דאַס ווי דער מאַרגנשטערן וואָס שנינט אַרויס פֿון צווישן די וואַלקנס“, ממוס, אין שטורם-ציבט, ז' 19. „דאַס פּנים האָט אים געפּלאַמט און עס האָט אַרויסגעשנינט פֿונעם תּלית אַרויס“, שע, יוטילע סאַלאַווי, ז' 79.

מיט זיך. ~ שׂוין, דער. -וּנג.

אַרויסשימערן — אוטוו. „אויף די טרעפּ זענען געשטאַנען פּיל נעגערדיקע, צווישן זיי האָבן אַרויסגעשימערט אַדוואַקאַטן וואָס זענען אַרויסגעקומען ... אַמפּאַנגען דעם קייסער“, קמ, 1867, № 22. „די אויגן האָבן דאַכט זיך אויפֿ- געהויבן / און טרויעריק האָט זיין בליק אַרויס געשימערט“, יהוּאַש, די מטרוניא. „די נאַכט פֿון אַחרון-שליפּסח איז דאַס ציטערדיקע ניגון, ליד, וואָס שימערט אַרויס פֿונעם גרויען עלנט“, מ. דלוזשנאַוסקי, 1967 iv 30.

אַרויסשין — אוטוו. 1. אַ פֿון די פּאַזיציעס. „אַבער די יהודים און די פּריצים און די גלחות און שטודענטיס זענען געשטאַנען אַרום דער שטאַט און האָבן זיך געווערט פֿאַר די פּוּחים און האָבן אַרויסגעשאַסן“, מעשה אומ.

2. אַרויספּלאַצן, אַרויסקנאַלן. אַרויסקומען מיט אימפּעט. פֿונקען שיסן אַרויס פֿון פּיער. נאַפּט שיסט אַרויס פֿון דער ערד. אַ מיט אַ מבול ווערטער, מיט קללות, מיט אַ ריגון, מיט אַ געלעכטער, מיט אַ געוויין. „אוי ישראל זאַכן [= האָבן געזען] דען (באר) שטיין מיטן אין דען טאַל אוי, לזכּסט אַלז דיא לבנה אוי, דאַש ער צאַג הרויש גלידר פֿון מענשן, אוי, דאַש רוט בלוט שיסט הרויש“, צאינה, קיח,ג. „עפעס אַ גאַנצער פּאַנאַגראַף שיסט אַרויס פֿון

בנים פֿונאַנדערציען שיבן זיך די בלעטער [פֿון טיש] אַרויס איינס פֿון אונטער דעם אַנדערן און הייבן זיך אויסאַמאַטיש אַרויף“, בער, ז' 68.

אַרויסשימלען — טרוו. מיו. אַרויסטרייסלען, אַרויסשאַקלען. „אוי, דער קיניג גבישט מאַן זולט דען זאַק אויף מאַכין אוי, אַלזי אַרויש שטיילן“, גה, ז' 208.

אַרויסשיטן — טרוו. 1. אַ אַלע זאַכן פֿון זאַק. 2. אַר. אַרויסגיין. „אוי, מן זאַל אל דיא וואַשר דיא גישעפט זען אַרויז שיטן אוי, אַך דריבא היזור פֿון איטלכר זעט פֿון [מת],“ ש. פּראַנקורט, ספר החיים וו, קיטן תע״ו, ז' 1. 3. אוטוו. אַנשטאַט אַ זיך. „די פּאַ- סאַוירן שיטן אַרויס פֿון די וואַגאַנעס און לויפֿן צו צום בופּעט“, שע, פּונם יאַריד וו, ז' 158.

מיט זיך — מעל שיש זיך אַרויס פֿון זאַק. אַ זיך פֿון אַ זאַל. „אַלעליי חסידים האָבן זיך מיט אַ געשריי און געקריגעריש אַנגעהויבן אַרויסצושיטן פֿון די טונקעלע אינעווייניקייטן פֿון די בוידן“, יט, פּוילן וו. -וּנג. עכין. עניש.

אַרויסשיידן — טרוו. אַ אַ גרופּע פֿון אַ גרויסן כלל. אַ אַ באַגריף. „אַ טענה אַנטקעגן דעם מאַרקסיזם פֿאַרוואַס ער האָט די סאַציאַ- לאַגיס צו ווייניק אַרויסגעשיידט פֿון דעם גאַנצן סכּום מענטשלעכע וויסנשאַפּט“, זעט וו, נ״י 1917, ז' 39.

מיט זיך. ~ שויד, דער. -וּנג. עכין. עניש.

אַרויסשייטערן — אוטוו. נעאַל. פֿון (דורך) אַ שניטער אַרויסקומען. „די פֿרומע פּלאַמען וואָס נאָר מיר האָבן זיי אַרויסגעשניטערט“, אפּא, גילדענע שקינה, ז' 170.

אַרויסשילן — טרוו. אַ דעם קערן, עיקר, תּמצית. אַ פֿון שטיין גראַציעזע ליניעס. אַ דעם אמת פֿון די פֿאַרשיידענע גבּית-עדותן. „מיר האָבן געפרוּווט אַרויסצושיילן דעם קערן פֿון ביאַליקס פּאַעטישער פּערזענלעכקייט“, בעמ וו, ז' 64. „די קונסט פֿון דעם דראַמאַטורג פּאַשטייט דאָך אין אַ דעם עיקר, די הויפּט- פּיגורן פֿון אומענדלעכן פּלאַנטער וואָס הייסט ווירקלעכקייט“, קאַר וו, ז' 108. „פֿון זיך האָט ער דאַס וואַרט מיט פּריייד אַרויסגעשיילט“, אפּא, לויטער ... קוואַל, ז' 102.

מיט זיך — אַ זיך פֿון נעפּל. עס שוילן זיך אַרויס כאַראַקטעריסטישע שטריכן. שופּן שוילן זיך אַרויס פֿון דעם הויט. „עס האָט זיך פֿון די נעפּלען אַרויס אַרויסגעשיילט אַ שטאַרקער, בלוטיקער האַרבסט“, מק, ימוניע דער פּייגל-הענדלער“. „איר פֿלן געטאַקע פּלייצע און די ווייכע מיידלשע באַקעס וואָס שוילן זיך אַרויס פֿון לזכּסט אַרומגענומענעם פּויען כאַלאַט“, ב. דעמבלין, צוויי און אַ דריטער, נ״י 1943, ז' 14. „ביז איך האָב אַרויס געשיילט זיך פֿון מײן הויט, האָב איך לאַנג

מאטן! הענגען אראפ אויף גראבע צוגעברוימטע שטעקעלעך, שיקן ארויס פון זיך א ריחניחוח, שע, אידישע שרובער, ז' 24.
 ~ שיק געטענע, אפארט, לאמ, פ, סט אנציע.
 ~ונג, מאסדא, עכין, עניש, ער — אויך: יעדער מין אפארט ארויסצושיקן כחא-ליעס.

ארויסשלאגן — אוטו — ארויסקומען (אויף דער אייבערפלאך), דער שווייס שלאגט ארויס אויפן שטערן, א צרעה, מכה, געשוירן אע שלאגט ארויס, דער רויך שלאגט ארויס פון קוימען, נצע שפראצלעך שלאגן ארויס פון כמטע פארטריקען בוים, עס שלאגט ארויס א מאמישע פרייז אויפן פנים, פון קעלער שלאגט ארויס אן עיפוש, פון פלעדו שלאגט ארויס קאלט וואסער, אזעלכע דערווישן... טאנצן און שפרינגען אזוי לאנג, ביזוואנען עס שלאגט זיי ארויס שוים פון מויל, אמד, דער סולטאן, ווילנע 1895, די לידער וואס שלאגן ארויס זיי א קוואל פון הארצן, פראג 11, ניי 1910, ז' 3. ווי א לעבעדיקער קוואל האט די וועלט ארויסגעשלאגן פון גאטס ווילן און רינט וויטער און וויטער אין דער צייט, פרא, פאלקסט געשיכטן, אפילו פאר לומדים עפנט ער טונקלע קאמערן אין ידנטום און לאזט העלע ליכטער א פון דארט, חיים ליבערמאן, פאר, 1961 XI 17.

טרוו — מיט קלעפ עפעס אויפמאכן, דער גרייכן און מיט פארשיידענע פיג בב. א פון זינען (קאפ) א דאגה, א נאר, די גאנצע מעשה, דעם נארישן פלאן, א פון הארצן עצבות, ספקות, א פון איר די קליפה, א דעם טשאד פון קאפ, א די גאוה, די אויפגעבלאזענע זיכערקייט, א פון עמעצן דעם נאר, א דעם טויו מיט א צווייטל טרומף, א פון די הענט דאס מעסער, די ביקס אע, א דעם באדן פון אונטער די פיס, א פון ארט, פון פלאץ, א עמעצן פון דער פרנסה, א דאס ביטל פרנסה, א ברויט מיט פוטער צו דער זעט, אז מע שלאגט, איז אדער מע שלאגט אריין אדער מע שלאגט ארויס; "מיט איין דאגה שלאגט מען ארויס די אנדערע דאגה"; וואס קומט ארויס פון דער גוטער קו וואס גיט א סך מילך אז זי שלאגט דערנאך דאס שעפל ארויס; "איין פלאקן שלאגט ארויס דעם צווייטן"; "א גוטער סוחר שלאגט ארויס רווח אויך פון באוול-סוחרה"; "א תורה קען מען ניט אריינשלאגן א תאוה קען מען ניט א"; שווי, "ליכט שלאגן מיר זיא ווירד אנויו / אידער קריג ווערט לענגר, הערטר", ווינג, ז' 12. "דא מיר זען פו גרויש רחמנות צו ווארמען גיקומן דא קומט דר יעקב פול וואשיר און טעט איינע נאך דען אנדרן ארויז שלאגן דו מיר שרמאן אונ ברומן, איין נציא קלאג ליד אויף איין משרת פון פראנקפורט [9 שפ 172], "אוי וואו ישאל עש גיט טון, דא שיקט הקב"ה נבוכדנצר אוי סחור אוי טיטוס אוי שלאגן ישראל אוש דעם לאנד ארויש", מחזור שלש רגלים,

אמסט 1713, רלד, ב, האט... באדארפט אויף אייביק א פון אים דעם געדאנק פון זען נסיעה אין די וויטע מקומות, ממוט, מסעות, ז' 23. "מזן ברודער אליה זאגט אז ער מוז מיר ארויסשלאגן דעם שגעון פון מאלן מענטשער לעך, שע, מאטל, ז' 276. "נאר פלוצלונג באווינט זיך א קונה, / אזוי ווי אן ארבעט די גרויס, / און בעט פאר א קאפיקע הערינג / און שלאגט אים פון עינין ארויס, אל, ז' 229.

מיט זיך — א זיך פון די פוחות, א זיך פון קאפ, פון מוח, א זיך פון שלאף, א זיך פון די פאלשע געדאנקען, קוים א זיך די הרצאות, א זיך פון זאטל ווערן א יוד, אראפפאלן געזעלשאפטלעך, עקאנאמיש, שלאג זשע דיר ארויס די ליבע פון דען הארצן, און רייז אזא נארישקייט ניש אפן, פל, ווי מע קומט צו תהלות לאל עליון, מוז מען זיך אלע פרעמדע געדאנקען א אים דעם קאפ, חא, יג, א, דאס הייסט איך האב מיך ניט וויסנדיק געמאכט, ארויסשלאגנדיק מיר פון קאפ די ווייטיקן, ממוט, שלמה, און איך זאל זיך א פונעם קאפ... אז... מע קאן ביי איר פאמפען געלט, שע, סביה, ז' 159.
 ~ שלאג, דער, ונג, עכין, עניש, ער (יין, קע), ערני.

ארוישליידערן — טרוו, ער הוט זיא הרויש גשלידערט אויף דען בארטן דש מערש אום ווילן דעם רויב דא זיא אינן ווארן גיקרינט, גיצירט מיט גאלד, מחזור שלש רגלים, אמסט 1713, ז' קנח, א, די כוואליעס פון דעם אימיר גראנטו-שרמאן וואס שלידערט טאגטעגלעך ארויס טויזנטער נצע הענט אויפן ברעג, זשעט 14, ניי 1912, ז' 68. "מע האט מורא פאר אים... אז ער זאל א ווארט פון זיך גיט א ווי א פורכטפארע קראפט", אש, תהליסיידי.
 ~ונג, ניש, ער.

ארוישלייבן — אוטו, א אומבאמערקט, ווי א גנב, אט שלכט ארויס פון הינטערן אויוון ר אברהמל בעל-תענית א בארוועסער, ז' 18, מאנסי.

געוויינלעך מיט זיך — וואו שלכט איר אפן ארויס? זאגט, זאגט וואס איר האט צו זאגן! גענארטע וועלט, 1815, [סאווי אויס-גאבע 1940, ז' 73]. "שלכט זיך אויף די שפיץ געל ארויס פון טיש", פרא, שמחה שבשמחה, ונג, עניש.

ארוישלייערן — טרוו, א די גאנצע פיגור, א דעם סוד, מיט זיך — ווען פון דער פארנער אָנאטעמדיקער זומער-נאכט שליערש זיך ארויס א שטילער ראויקער פארטאג, דוד מיצמאכער, שמאטע-קליבער.

ארויששלינגען — טרוו, נעגל, טאפעלע שויבן באשטעל איך צו שיצן מזן גליק פון די מענער... / בלייבן זיי גאנץ ווי מזן ליבע און זויבער און טאפל, נאר יענער / שלינגט זיי ארויס פון די שויבן, פארנארט מיט א שיינער מתנה, סוז 11, ז' 168.

ארויששליסן — טרוו, אויך מאט — א פון די קלאמערן: ab+ac=a(b+c), איך האב דענסט הלפן דיון כלל גמעל, וויל מן דא ארויז שליסן קאן וויא גיטיג איז איין איטליכש אות רעכט ארויז צו דרוקן, און ישראל, מעץ 1766, א/א.

ארויששלינגלען — טרוו, ארויסציען ווי א שלענגל, א דעם גערוו, מיט זיך — ארויסקומען ווי א שלענגל. "האט ער גענומען פירן מיטן מעסער איבער דעם הענדלס האלדו... סיהאט זיך באוויזן א קראץ... און א שנירל בלוט האט זיך ארויס געשלענגלט", אפא, לייבקע מויק, פון דעם געבל הייבן זיך אן ארויששלינגלען די וועגן פון דער טעאטער-קונסט, מוק, טעאטער און אידיש טעאטער, ז' 17. עניש.

ארויששליפען — טרוו, א זאכן פון זאק, א פון קעשענע עטלעכע גראשנס, א די פיס פון טיפן שניי, א די שווערד פון שיי, א עמעצן פון תפיסה, א יידן פון גלות, א פון א צרה, א פון די וואגאנעס און יאגן אין טויטן-לאגער, קוים א חיונה (פרנסה) = קוים פארדינען אויף חיונה, א פון דער וועלט = א דערפירן עמעצן צום אומקומען; א ארויסראטעווען פון א ניש-ידישעלעכער סביה, א אין דער וועלט (ארין) = שטויסן עמעצן צו פאלאזן ענגטראדיציאנעלע פירונג גען, א דעם טאטן פון יענער וועלט = א אויסקלערן א ממר-בלבול; ב זידלען אין טאטן אריין, א די קישקעס = אויך: (קלעזמער-רלשון) שפילן וויינענדיקס, "ארני שלעפן אין א בלאטע איז גרינגער ווי א פון בלאטע"; "אז מע באצאלט ניש דעם שנידער, שלעפט ער די פאסטריגע ניש ארויס", שווי, "ווען איינע איין רימן אויש דען שוך ווער הרויש גישלעפט איז עש מותר ווירד הניין צו מאכן", 101, ע/ב, "... אונ, נאם אים בנא דער האנט אוי, שלעפט אים מיט גיוואלט הרויס, צאינה, קסח, "האט אים א שטריק איבער דעם האלדו געטאן און האט אים ארויס געשלעפט אויס דעם קלויסטער", מעשה אומן, "און א האנט פאלד שטרעקט זיך אויס, / כאפט אים, שלעפט אים פלינק ארויס", ממוט, יודל, ז' 53. "דער איידעם וועט א פרק משניות אפלערענען און דערצו א קריש זאגן, וועט ער זיי פאר די האר אפילו פון גיהנם א", י בוד זאהן, דער מקח מעות, ווילנע 1927, ז' 9.

מיט זיך — "אינדערפרי האט זי זיך א ביסל ארויסגעשלעפט אויס דעם בעט", מעשה נורא מהצדיק המפורסם רבי ר' מענדלי מריי מינא, לעמבערג 1883.
 ~שלעפ, דער, ונג, עכין, עניש, ער.

ארויששמאקען — אקווז, "דער פורמאן איז פון פארנט פאראנגען, ... מיט די ליפן א ויא ארויסגעשמאקעט... נ ווינהויז, אפ דער וואכ, מינסק 1932. עניש.

ארויששמאקצע(נען) — טרוו, "די בעלי-בתים

אַרויסשעפּן — טרוו. „איין ברויגן דר זער טיף איז אויגן מן האָט גיט מיט וואָש הרויש צו שעפּין וואָשר, דאָ טאָר מן וואול היר אב קלעטרן, און ווירד הרויף קלעטרן, 102, פו/ב.

פּיג: „די צאָל פֿון גיגן אויגן פֿאַרציג (מצות) ווערשטו אין דען (דבור) פֿינדן, אויגן איין מאָן פֿון פֿאַר שטאַנד טוט זיאַ הרויש שעפּן אויגן אויש דען (דבור) ווערדן זיאַ ביישיידן, מחזור שלש רגלים, אַמטט 1713, רלח/ב. „אויגן ווי אַ טיף וואָסער איז אַן עצה אינעם מענטשנס האַרץ, ווער קלוג איז קאָן זי אַ, מס, משלי, תקע"ה, כ, 5. „פֿאַר דיר קען איך קיין טור גישט האָבן... מיט די אויגן שעפּסטו מיר אים פֿון האַרץ אַרויס, פּראָ, ידאָס קראַנקע זינגל.

אַרויסשפּאַנען — אַוטוו. „אין פֿון בית־מדרש דער ערשטער, „גיטש וויסנדיק אַליין נאָך וואָס, האָט ער מיט לאַנגזאַמע טריט פֿון הויף אַרויס־געשפּאַנט,“ ווייט ו, „שרעבערק, ז' 167. „איז מעכעלע פֿעפּלער מיטן גאַנצן קלאַפּערגעצנג אַרויסגעשפּאַנט,“ ק. הילדער, קומאַרנער פּאַר־שויען, ז' 52. „און ער האָט איינמאַל מיט אַ רידל / ביינאַכט אַרויסגעשפּאַנט געהיים,“ סוז ו, ז' 316.

אַרויסשפּאַרן — אַוטוו. די אויגן שפּאַרן אַרויס פֿון קנאה. טרערן שפּאַרן אַרויס פֿון די אויגן. דער גיגון פֿון לערנען שפּאַרט אַרויס פֿון בית־מדרש. אַ פֿעלדו פֿון שפּאַרט אַרויס פֿון ים. „אַ פֿון קליידל) = זיין פֿעטלעביק, מיט אַ גרויסער ברוסט. *די נשמה שפּאַרט אַרויס = א) זייער ענג אַנגעטאָן; ב) זייער הונגעריק. *דער קבצן שפּאַרט אַרויס = מע זעט גילדן ווי אַרעם ער איז. „קישעלעך און האַנטיכער שפּאַרן אַרויס הינטן פֿון די קליידלעך, ממש אַ יצר הרע צו קוקן, ממוס, צוריק אַהיים, ז' 68. „אַ שוים האָט אים אַרויסגעשפּאַרט פֿון אונטער די דראַטענע וואַנסעס,“ זש, נח פּאַנדורע, „דורך די טירן און פֿענצערס שפּאַרן אויך אַרויס אין גאַס די ריחות פֿון די מאַכלים,“ מ. דלזשנאָוו סק, פּאַש, 1962 III 1.

טרוו — „אַ ווערטער פֿון צווישן די ציין, אַ סחורות פֿון דער פֿרעמד. „[בב אַ בראַך] ווערט אַרויסגעשפּאַרט די געדערים (עס ווערט גע־ברעכט) אָדער עס שפּאַרט אַרויס די אונטער־געדערים (קאַרקאַשקע),“ דר' מ. זוטמאַנאַוויטש, די הויזליכע מעדיצין, ווילנע 1887. „עס קאָגן קורירן איינער מיטן צווייטן יונגע וואָס קענען מער און לענגער אַרבעטן, שפּאַרן אַרויס די אַלטע...“ פּראָ, „וועבער־ליבע, דריטער בריוו. „מילך אין פֿלאַש ווערט פֿאַרפֿאַרן און שפּאַרט אַרויס די פּראַבקע (קאַרקע),“ ס. פּיננעסאָוו, כעמיע, ניי 1920, ז' 55.

מיט זיך — „זייער נשמה איז ענג אין איר דירה, שפּאַרט זי זיך אַרויס און בליבט הענגען אויפֿן שפיץ נאָז, ממוס, ביישיכֿה של מעלה, ז' 13. „דאָ און דאָרט שפּאַרט זיך אַרויס אַ ביסל לייכט דורך אַ שפּאַרע פֿון אַ לאַדן,“ פּראָ, קלאַק־געשיכטן. „דורך אַפֿענע טיר און פֿענצ־

אַרויסשמעקן — אַוטוו. „אַבד וועלכי פֿון די בתולות] דיא דאָ זיין וואָרן ביישלאָפֿן פֿון איינע מאָן דאָ האָט דער וואָרן פֿון איר יוא הרויש גישמעקט,“ צאַינה, ככד/ב. „דער שבת שמעקט אַרויס פֿון יעדן ווינקעלע,“ אַפּאָ, אַליי, ז' 181.

טרוו. דערפֿילן. „אַ יענעם מיין, כוונה. אַ אַ נצע סכנה. „זנג. „עכין. „עניש.

אַרויסשניטן — דער, ז'ן. דזוו אויסשניט, ← 379. אויך: אַ חלק פֿונם גאַנצן, אַ מוסטער. „נעמט מען זי [די געזעלשאַפֿט] אָבער ווי זי איז פֿאַר זיך, איז זי גיט מער, ווי אַ קלייניג־קער אַ פֿון דער גאַנצער נאַטור,“ זשיט, דאָט נייע לעבע, ניי, נאָז 1910, ז' 45.

אַרויסשניידן — טרוו. „אַ די קעשענע מיט קליינגעלט, „בלילה בליל שבת דער טמא דיק בערמן גשליכן ואר מלל בעט מיר אין [דעם ראָקן] וועק גיגומן אויגן הגניבה בהלטיין, יום אַ דיא כסף קנעפּ אַרויז גשניטן,“ גה, ז' 362. „פֿאַר אשה חולנית דש גיט זאָל מפּיל זיין געם איין הערץ פֿון איין האָן דש אַרויז גשניטן איז וואָרדין, ווייל ער נאָך גילעבט האָט אויגן הענג איר אן דען האַלז,“ טור, כו/ב.

מיט זיך — 1. „אין די ציט אַן זיך ביי די קינדער אַ, ציינער אַ, לידן זיי נעבעך שרעקלעכע שמערצן,“ אַיב אל"מ, [קאַרטווישן סקין] דער דאָקטער בוד, וואַרשע 1882, ז' 26. „גליך ווי דער פֿרימאַרגן האָט זיך גענומען פֿון וואַלד אַ,“ אַפּאָ, אַליי, ז' 181.

2. זיך אַרויסבולטן. „אַ בלאַנדער קאָפּ פֿון אַ יונג מיידל שניידט זיך אַרויס דורכן פֿענצ־טער,“ ל. קוסמאַה, נאַרנבונד, 1931, ז' 9. „איר בער די בערג און איבערן הרהבית האָט זיך אַרויסגעשניטן אַ בלויער קאַראַ,“ ב. רעסלער, טומ, 1971 IV 9.

~שנייד, דער. „זנג. „עכין. „עניש.

אַרויסשניפֿן — טרוו. אַרויסצוקען, אַרויסצופֿן. „ער האָט פֿון צדקה־פּושקע אַרויסגעשניפֿט אַ גאַלדענע מטבע,“ פּראָ, פֿון דער שווערער ציט.

אַרויסשנירלען — אַוטוו. נעאַל. אַרויס־קומען ווי אַ דין שנירל. „אַ ווייכע שטים האָט אַרויסגעשנירלט פֿון טריבל,“ סוז, גק, Ne 68.

אַרויסשנעלן — טרוו. אַרויסקלאַפֿן מיט רעש. „נעכטן ערשט האָט דאָ געבושעוועט אַ האַגל, / טיר און שויבן מיט געקנאַק אַרויס־געשנעלט,“ הל, אַלע ווערק, ז' 255.

אַרויסשעמערירן — אַוטוו. אַרויסבאַוויזן זיך מיט העלקייט, אַרויסבלישטשען. „די יידן אין זייערע שווערע אויפֿגעקענעפּלטע קאַפּאַטעס פֿון אונטער וועלכע ס'האַט אַרויסגעשעמערירט טליתים־ווייסקייט,“ אַפּאָ, ידענען גאַט, מיט זיך. „זנג.

אַרויסשעפּטשען — טרוו. שטיל אַ, אַ אַ תפילה. מיט זיך. „עניש.

באַנוגענען זיך גיט מיט דעם, וואָס זיי שמאַקצ־נען אַרויס פֿון אַרבעטער די לעצטע ביסל בלוט...“ די טאָכרות, לעמבערג 1896, ז' 62. „עניש.

אַרויסשמוגלען — טרוו. 99: ~שמוכלען. „אַ עמעצן פֿון תפסה. „מען שמוגלט אַרויס מענטשן אין קאַסטנס פֿון מיסט און אין די זעלביקע קאַסטנס שמוגלט מען אַרצן ברויט,“ יזב, טשענסטאַכאווער יוד, ניי 1947, ז' 197.

מיט זיך — „פּונקט אין רעכטן ברען פֿון די לויב־געזאַנגען האָט ער זיך אומבאַמערקט אַרויסגעשמוגלט פֿונעם פּרעזידיום־טיש און אַרויס אויפֿן גאַס,“ שטערן, מינסק 1938, Ne 65.

~שמוגל, דער. „עכין. „עניש. „ער (יין קע). „ערני.

אַרויסשמיכלען — אַוטוו. „די זון שמיכלט אַרויס פֿון צווישן וואַלקנס, „דער שלום־בית שמיכלט אַרויס פֿון אַלע ווינקעלעך,“ אַ זקן מיט אַ קלוג, איידל פּנים, וואו פֿון יעדן קנייטש האָט אַרויסגעשמיכלט אין כל חדש תחת השמש,“ אַפּאָ, אַליי, ז' 112. „פֿון זינע קליינע אַרבינגעראַבענע אויגן האָט ווי שטענדיק אַרויס־געשמיכלט דער גרינער אַפּלאַנץ,“ בערג V, נאָך אַלעמען, וואַסטאַק, ז' 210. „בלומען אין גלעזערנע תפסות שמיכלען אַרויס אזוי מילד,“ טעג, לירישע לידער, 1910. „אַ פֿאַר שוואַצע אויגן, טיף ווי די נאַכט. ס'האַט אַרויסגע־שמיכלט פֿון זיי אַ גוטסקייט און אַ צניעות,“ פּאַש, פּאַר, 1970 XII 5.

מיט זיך. ~שמיכל, דער. „אַט דעם גראַטעסקן אַ האָבן אַ טייל יידישע דיכטער פֿון גאַלציע... רעאַליזירט,“ שבש ו, ז' 159. „זנג. „עניש.

אַרויסשמיין — טרוו. 1. אַרויסוואַרפֿן. דטשמ. „אַ דעם יונגאַטש. אַ דעם בראַק און איבערלאָזן נאָר גוטע סחורה. אַ פֿון דער פּאַרטיי, „אזוי ווי מע שמעסט אַרויס געפּאָרטע הינט... אזוי וואַרפֿן די יידישע ווירטסליבט אַרויס זייערע אייגענע ברידער ווען זיי באַצאָלן גישט דאָס דירה־געלט,“ א. מאַרגענשטערן, ענגל הזהב, וואַרשע 1898, ז' 50. „צוגויפֿגע־קליבן זיך אַלע אינאיינעם און אַרויסגעשמיסן דעם סטאַרשינאַ פֿון אַלע טירן,“ די מעשה פֿון פיער ברידער, וואַרשע 1906, ז' 25. „איר האָט שטאַרק השק... אַ אים דורכן פֿענצער,“ שטע, זומער־לעבען, ז' 15, „גלות דאַטשע“.

2. מיט שמין אַרויסקריגן. מיטן שמעסן פֿאַראַיגן. אַ פֿון חברה־מאַן דעם אמת. אַ פֿון יינגל דעם פּויליאַק.

~שמייסער, דער. ווער עס וואַרפֿט אַרויס. „זנג.

אַרויסשמיצן — טרוו. „איך וועל איר צע־פּאַטשן דעם טרייפֿענעם פּנים און אַ אויף צוויי שפּענדלעך,“ ש. בעטערמאַן, דער זשענסקער וואַפּראָס, אַדעס 1887, ז' 3.

טער האָבן זיך נאָך פֿון ערגעץ אַרויסגעשפּאַרט גיכע פֿאַרשפּעטיקטע קלעפּ וואָס פֿאַלן אויפֿן פֿישברעטל, בערג ו, וואָסטאַק, ז' 160. האָט ער ניט אַזאַ קינסטלערישן אימפעט וואָס זאָל זיך אַ פֿון דער פּראַלעטאַרישער ראַם, ש, יודישע שריבער אין סאָווירטלאַנד, נ"י 1958, ז' 386.

~ שפּאַר, דער. ונג. עכץ. עניש. ער (יז, קע). ערני.

אַרויסשפּראַכען — טרוו. דזן אויג זאָל פֿון אַררט־בערג מיט אַש / אַ פֿונג אַן איינציקן אַ / און אים פֿונאַנדערמיניטערן, / פֿונאַנדערווייען און צעפֿאַלקערן, יהוּאַש, אַלטע פּסוקים — נ"י פֿאַרטייטשט, 1907.

אַרויסשפּראַכען — אַרויסגעפֿאַרן, אַרויסהויען זיך אויף אַ בולטן אויפֿן. פֿרייט שפּיגלט אַרויס פֿון די אויגן, דער ווען וואָס קומט זעלטן צום יידן אויפֿן טיש שפּיגלט אַרויס פֿון די כּוֹסות, אַרז, קמ, 1865, № 13. טרוו — איז וואָס באַהאַלטן זיי, די גרויסע איילבערט־אויגן / אַ פֿון זיך, זאָג, וואָס פֿאַרזאַמלן זיי — / אַ נאַמען פֿאַר מיינ טרייסט צו נאַמענלאָזן ווייז, האָל, טיפּן אוצר, ז' 128, מאַסקווע 1966.

מיט זיך — זענען פֿאַראַן ווייניק פֿאַקטן פֿון פֿריער און שפּעטער אין מיינ לעבן וואָס שפּיגלען זיך אַרויס אַזוי לעבעדיק פֿון מיינ זכּרון, לל, אין טשענסטאַכאווער יודן, נ"י 1947, ז' 360. ונג. עניש.

אַרויסשפּראַכען — אַרויסשטראַלן, אַרויסבאַווייזן זיך אויף אַ בולטן אויפֿן. פֿון די צוויי רעאַליסטישע בילדער הויכט דראַמע און עס שפּיזלט אַרויס פֿון דאָרט עפעס אַן אַנזויניקעניש אויף אַ העכערער דראַמאַטישקייט, שש ו, ז' 80. ס'האַט אַרויסגעשפּראַכט פֿון דעם אויג חשד און אַלטי־וועבערישע קהפּדה, באַש, פֿאַר, 1972, iv 21.

אַרויסשפּראַכען — טרוו. אַזאַ אייגעם דאַרף די ערד אַ. דאָ האָט דאָס ים די מצריים אַרויש גשפּיגן טוטרהייט אויף דער יבשה, סהמ, תּהלים, קו, ז' 7. דאָרום ווער דאָ גנות נאָך גיט אין ארץ ישראל, דעם טוט דאָש לאַנד הרויש שפּאַיזן אונ' פֿר ווערפֿן אים הרויש, צאינה, קנב, א. אויסוואַרפֿן וועלכע די אַלטע וועלט האָט אַרויסגעשפּיגן און וועלכע האָבן זיך דאָ באַזעצט גאַנץ באַקוועם, דער אידישער אַרבייט־טער, לאַנדאָן 1902, ז' 85. ווי אויף אַ ליחונט מיט אַ פינדזל, / אַרומגענומען מיט אַ ראַם, / אַזעלכן אויף דעם טרער־אינדול / האָט אונדז אַרויסגעשפּיט דער ים, מל, אויף ניר יאַרקער שטיינער. יענעם וועט אַמעריקע אַ און אויב גיטש וועט ער זיך באַמבלען ווי אַן איבעריקער באַלאַסט, דא, פֿון בערלין ביז סאַן־פּאַנצוסקאַ, וואַרשע 1930, ז' 34.

~ שפּראַ, דער. ונג. עכץ. עניש.

אַרויסשפּראַכען — טרוו. אַ אַ גאַנצע אינטריגע. מיט זיך — האָסטו באַווייזן זיך . . . און פֿון

דזן אויג האָט מילד אַרויסגעשפּונען זיך אַן איינציקער לאַנגער בליק און מיך פֿאַרוועבט, יהוּאַש, דער הייליקער. ונג. עכץ. עניש.

אַרויסשפּראַכען — טרוו. ער האָט שטענדיק געמוזט אַ דאָס נישטגעוויינלעכע, בעמ ו, ז' 95. דאָס שפּירט מען זיטלעך אַרויס פֿון זינע ווערטער, זק, יובל XXXI, ז' 57. פֿון זיך אַליין דעם ווינטער האָבן מיר אַרויסגעשפּירט, אפּא, גילדענע שקיעה, ז' 19.

מיט זיך. ~ שפּראַ, דער. ונג. עכץ. עניש. ער (יז, קע). ערני.

אַרויסשפּעקולירן — טרוו. גאַך מער, איי ניקע קויפֿער האָבן אויסשפּעקולירט פֿון אַ שטעלע פֿון דער בולע פֿון פּיס ו, אַז זיי קענען גאַרנישט באַצאָלן דעם יידן דעם קויפֿ־פּרייז וואָס זיי האָבן אויסגעוואַנען, יפּאַל, 1886, № 13. ונג.

אַרויסשפּראַכען — דער. פּראַצעס אַדער אַקט פֿון אַרויסשפּראַכען. אַ פֿון אַ קליין גרעזל. די נאַרמאַלע צייט פֿון אַ ביי פֿאַרשידענע זומען איז . . . 3'1 טעג, יאָכ ו, ז' 25. יעדער יודיש וואַרט איז אַ גיכע פֿון יודישן גייסט, אַן אַ פֿון דער יודישער נשמה, ימ, יזשפּ ו, א, 4. חקירות וועגן דער ספּעציפּיקייט פֿון יודישן געדאַנק וואָס איז אַן אַ פֿון דער באַזונדערקייט פֿון יודישן מוח, ש. מאַרגאַשעט, טמד, 1963, vi 22. אַ ק נ א ס פ .

אַרויסשפּראַכען — אַרויסשפּראַכען אַרויס פֿון אַהבֿת־ישראל. דער נשער דור שפּראַכט אַרויס. די קשיא שפּראַכט אַרויס פֿון עיקר סוגיא. דער מאַרגן וועט באַלד אַ. פֿון אַ מצווה שפּראַכט אַרויס אַ סך מצוות. דער ריכטיקער פּירוש־המלות שפּראַכט אַרויס, ווען מע זוכט דעם פּשט. אונ' די נשאי (נבֿר ארת) וויל איך אַיך זאָגן אי זיא נאָך הרויש שפּראַכען צו קומין אונ' צו ווייזן זיך, צאינה, ו, ב. ווען עס האָט שוין אַרויסגעשפּראַכט, זאָל ער ניט זאָגן: איך וויל פֿריער זייען און נאָך דעם אומקערן מיט דעם אַקער, זרעים, לז, ב. די מלחמה פֿון די פּאַסטעכער וועלכע האָט אַרויסגעשפּראַכט אין דעם יאָר 1320. . . האָט אומגעבראַכט זייער פֿיל יידן, יפּאַל, 1886, № 45. האָט ווי אַ קראַפּעווע נאָך דעם ערשטן זומער־רעגן אַרויסגעשפּראַכט מיטאַמאַל שלאַפֿ־קייטן אַלערליי, ממוס, ווינטשפּ, ז' 26. פֿאַר־ברענען אַלטע ספּרים איז אַ רפּואה בדוקה און אַ טייערע סגולה עס זאָלן אַ פֿליגל, פּרא, יר' נחמקעס מעשות'. מיט זיך. ונג. עכץ. עניש. ערני.

אַרויסשפּראַכען — אַרויסשפּראַכען אַרויס פֿון מיל. פֿונקען שפּראַכען אַרויס פֿון פֿענער, פֿון די אויגן. אין עק הימל שפּראַכט אַרויס אַ פֿענעדיקע צונג און פֿאַרשווינדט און זינקט אַיין, פּרא, יפּון דער שווערער צייט. טרוו — די ערד שפּראַכט אַרויס נאַפֿט. די ווער־טער שפּראַכען אַרויס שזאָה. און איך בין בלויז

אַרויסשפּראַכען — אַרויסשפּראַכען אַ פֿון די פֿריער־דיקע ענגע ראַמען. ער האָט פֿון גרויס שמחה אַנגעכאַפּט דעם ניגער און מיט אים אַרויס געשפּראַכט פֿון שענק, פּרא, יפּון ניר־יאַרקער געטאַ, ז' 26. בעת זי שפּראַכט פֿון טיפּן אַרויס און עס ברענט האַרט און קאַלט איר הויט, יפּ, ליבשאַפֿט, ה"א 1967, ז' 12.

~ שפּראַ, דער. ונג. עכץ. עניש.

אַרויסשפּראַכען — אַרויסשפּראַכען אַ פֿון שטוב ווי אַן אַפּגעקאַכטער. אַ אין שרעק פֿון בעט. אַ אין גאַס און אַרומברענגען דאָס קינד. אַ ווי אַ פֿיש פֿון וואַסער. אַ מיט אַן אומבאַטראַכט וואַרט. יעדן טאָג שפּראַכט אַרויס אַ נשם. אַ אין דער פֿענטלעכקייט. אַ ווי אַ נאַר פֿון באַד = אומגעראַטן, נאַריש, עפעס טאַן אַדער זאָגן אומגעריכטערהייט. אַ פֿון די האַלאַבלעס (כלים) = ווערן צעקאַכט, זייער אין פעס, אויפֿ־ברויזן. אַ פֿון דער (העלער) הויט = אַ וורכלעבן עפעס וואָס רעגט שטאַרק אויף, צעטומלט; ב) פּלוצעם ווערן איבערראַשט, אַן דערש; ג) שטאַרק נחפּעל, באַגיטטערט ווערן. אַ פֿון די היימישע ראַגאַטקעס = אַנטלויפֿן פֿון דער היים. אַן אַן אַרעמאַן דערוועט אַ גראַשן, שפּראַכט ער פֿון דער הויט אַרויס; ברעך אויף אַ זעמל, שפּראַכט אַרויס אַ ייד (ליטוואַק); אַ ייד באַדאַרף נאַר אַ קניישט אין שטערן, שפּראַכט שוין אַרויס אַן עסקל; וואָס מע קען שפּראַכט ניט גלאַט פֿון קאַפּ אַרויס [= מע מוז זיך לערנען]; אַז מע דאַרף געראַטעוועט ווערן, שפּראַכט סימול אַרויס, שוו. דאָ איז איין מאָן הרויש גי־שפּראַכען, אונ' האָט זיך גישוילט, ער הוט גימיניט עש איז תּחית הממים, בראַנט, פרק מד. אונ' פֿיל טראַגדיג ווייבן האָבן זיא אויש די פֿענשטערש גימיניט אונ' האָבן זיא אויף גפּאַנגן אויף איר שפּיסן, פֿון אונטן דש דיא קינד זיין אַרויש שפּראַכט פֿיל אילן ווייט, שאַר, צט. ווען חס ושלום איין שריפּה ווער דאָן ער זיך פֿערכט, ער מעכט שאַדין אַפּיין, וויא באַלד אונ' ביהענד ווערט ער אויז זיינס בעט הרויש שפּראַכט און גיזוימט, לטו, יט, א. גאַך יום־טובֿ נעמט מען ביי דער פּלה עטלעכע קערבלעך און גיט דעם צעכמאַסטער, שפּראַכט אַרויס פֿון דער נאָדל אַ נשער שניידער, ארז, קמ, 1867, № 33. ער וועט נאָך אַ פֿון דער העזה און ער וועט אונדז ניט וועלן פֿאַלגן, ש. בעקערמאַן, טרייער משרת. . . וואַרשע תּרמ"ג, ז' 36. ביי עס איז . . . אין אַ שיינעם פֿרימאַרגן אַרויסגעשפּראַכען און סאיז געוואָרן אויס סוד", שט, קליינע מענשעלעך. . . ז' 24. מיט זיך. ~ שפּראַכען, דער. ונג. עכץ. עניש.

אַרויסשפּראַכען — אַרויסשפּראַכען אַ פֿון מיל. פֿונקען שפּראַכען אַרויס פֿון פֿענער, פֿון די אויגן. אין עק הימל שפּראַכט אַרויס אַ פֿענעדיקע צונג און פֿאַרשווינדט און זינקט אַיין, פּרא, יפּון דער שווערער צייט. טרוו — די ערד שפּראַכט אַרויס נאַפֿט. די ווער־טער שפּראַכען אַרויס שזאָה. און איך בין בלויז

וויזט אויף דער ריכטונג און דערביי קען עס זיך פֿירן, אַבסטראַקט, אין גלעסטיקן זינען — זיך ריפֿט אַ צום הימל; זיך אַרויפֿרייבן און קאַנקרעט, דערגרייכען — זיך אַרויפֿרייבן צו דער פֿאַזיאַציע אויפֿן באַרג. בולט איז דער חילוק אין דער פֿאַרגאַנגענער צייט: „זיך נשמה האָט זיך געריטן אַ צום הימל“ און „ער האָט זיך אַרויפֿגעריטן אויפֿן צווייטן גאַרן“. מע האָט מיך געפֿאַקט, אין תּפֿיסה געטאַן איינקלעמען. יעצט ליג איך אויף דער נאַרע און גלאַץ מיט די אויגן אַ, „גנבֿים-ליד“. . . זיך פֿון דיום קורצן לעבן שיינ[ט], דאָ אַ איך דאָ אַלז בישייד“, פֿר משלים, 1686, נ/א. „אַז מע ליגט, זיט מיר מוחל, מיט דעם פּיפּיק אַ, גייט מען שוין נישט דאַוונען“, ל. ג. בינשטאַק, בניא ר' שלמה בערלינגער, לואווא 1896, ז' 51. „בנים מאַכן די ברכה דאַרף מען האַלטן דעם אתרוג מיט דעם עוקן אַרויף“, שסי ו, ז' 121. „דעם ענטשנס נשמה וואַקסט פֿון הימל, מחמת דעם ציט עס אים נעבער אַלץ אַ, אַ, ממוס, מסעות ז' 55. „דער קאַפּ איז פֿאַרוואַרפֿן אַ. . . אויפֿן פנים זעט מען התפּעלות“, שע, פֿונס יאָר ו, ז' 86.

אַ פֿאַרבייט אויך דעם ווערב וואָס קען פֿאַר שטאַנען ווערן פֿון דער פֿאַרבינדונג; אַ מיטן הילפֿסווערב איז דעמאָלט דער פּרעדיקאַט פֿון זאַץ. אַ אויפֿן (ריכטיקן) וועג. אַ אויף ניע (אַנדערע) רעלסן. אַ אויפֿן געדאַנק, אַ אויף דער מחשבה. עס איז אַ אויפֿן רעיון, אויפֿן זינען. ער איז אַ אויפֿן טראַן, אויף דער מלוכה. ביי אַ שמועס איז מען אַ אויף אַן ענין, אַ טעמע אַזוואו. אַ אויף אַ הויכער מדרגה. אַ געדאַנק איז מיר אַ אַ. . .

אַ פֿאַרבייט אַ ווערב מיטן קאַנווערב אַרויף: אַרויפֿגיין, אַרויפֿקומען, אַרויפֿקריכן, אַרויפֿ שטייגן אע. „די אַר צערנן גוט ית“. . . צום לעצטן מוש ער טרויאַרן אונטערשט אַז אייך בהמה אונטער נשמה קאַן נישט הנויף, בראַנט. פרק ג. „וואַט דיר גאַט בצאַלין. . . אונט גרושן לון לעולם הבא וואו אַ מיר הופֿיין אונט האַריון“, שה וו, פֿיורדא תּפֿיח, ו. „זאַלן אַ אויף דער קליינער אינדול. . . און זאַלן קיין מורא נישט האָבן פֿאַר די אינדיאַנער“, חייקל הורוויץ, צפֿנת פענח, באַרדיטשעוו 1817. „קום אַרויף — וועט מען גיין אַלץ אַ רויפֿער“, צייט, אַלע לידער און פּאַעמעס וו, ז' 161. „עפֿן, זיידע, עפֿן אויף, כּוועל דיר אויף די קני אַ“, האַל, מבן אוצר, מאַסקווע 1966, ז' 103. „פֿאַר ליינען נישט און ריידן פּאַליטיק איז שוין נישט איין יוד אַ אויף דער תּליה“, ישק, שליאַך . . . ז' 235.

אויך 310. דער, זן. „דער אַ איז אַלעמאַל שווערער ווי דער אַראַפּ“. פּטרן אומזיסט פּווחות אויף די אַן. „לאַזן ליגן אַ ינגל מיטן הוילן אַ און אַליין ערשט גיין אַנקלעבן ריטער אין באַד“, ייל, נישט טויט, נישט לעבעדיג, ווילנע תּרנ"ח, ז' 55. אויף דעם אַ — פֿד אויף דעם סמך, נעמענדיק אַט דאָס אין באַטראַכט. „אויף דעם אַ באַשליסט מען צו. . .“.

שטאַט] נישט אַרויסגעוואַיעט, חלילה! ניין! אַרויסגעמיטלעכטע און אַרויסגעטהילימט אויף גאַלע אַרגלישפּראַך די נשמה. . . פֿונעם יידישן מנין, מאַטעס זיטש, אין דוקא, ב"א 1951, 6 №.

אַרויסתפֿיליחן — טרוו. נעגל. „די טיפּע איבערלעבענישן וואָס דאָס יידישע פֿאַלק האָט. . . אַרצנגעלעבט אין די צוויי לשונות [יידיש און אַרמיש] און אַרויסגעטהילימט פֿון זיי“, ש. ביקל, טח, 1964 IV 17.

אַרויף — [אַרויף — גד; אַראַף — פּד; אַריף — אוקר] אַדוו. Mhd: her-ûf, hin-ûf. אין דער ריכטונג פֿון נידעריקער אויף העכער. היפּוך פֿון אַראַפּ. באַרג אַ און אַפּאַרג; שטראַם אַ און אַ שטראַם; וואַסער אַ אַרוואַסער. אַ און אַראַפּ, אַראַפּ און אַ. איבערקערן (מאַכן) אַלץ מיט די פֿיס אַ, מיט קאַפּ אַראַפּ. זיך שטעלן מיט די פֿיס אַ. גיין מיטן קאַפּ אַ = אויך: מאַכן גוטע געשעפֿטן, זיין אין אַ גוטן מעמד. אַ ניע הויט איז אויף אים אַ = געוואָרן (מיטאַמאַל) לעבעדיקער, געווי- טער, מוטיקער. אַ רענדל אַ, אַ רענדל אַראַפּ — אַבי זיך נישט געדוונען, פּוול. „אַרוואַסער, אַראַפּוואַסער, אַבי אין דרויע אויף שבת“ פּוול, וורר. אַ העמדעלע אַ, אַ געזונט אין גוף, בנים אַנטאַן אַ העמדעלע אַ קליין קינד, אַן עופּעלע. „העלף מיר נאַר, גאַט, אַ אַרונטער וועל איך שוין אַליין גיין“; „טרעפּ קערט מען פֿון אויבן אַראַפּ, נישט פֿון אונטן אַ“; „די וועלט איז ווי אַ לייטער: אַ גייט איינער, אַראַפּ דער צווייטער“ [פּרגל: במדבר רבה ג; תּנחומא, מטות]; „מיט אַ לייטער אויפֿן הימל אַ קען זיך קיינער נישט באַוואַרענען“; „ווייל דער פֿערד האַבער, וועט ער שלעפּן אַפּאַרג“; „אדער מיטן פנים אַ אַדער מיטן פנים אַראַפּ — אַבי געזונט זאָל זיך דער קאַפּ“, שוו. קלה אויפֿן חשבון פֿון אַ פֿירער, אַ חשבון מאַן; „אים פּאַסט נישט אַראַפּ טאַ זאָל מען אים רופֿן אַ, אַבי מיר וועלן פֿון אים (זינער) פּטור ווערן“. אַזוי אויך אויף היטלערן: „מע מעג אים שוין מאַבליינין אַ“.

שלעפּן די קו אויפֿן בוידעם אַ = טאַן עפעס אַן קאַפּ, אַן שכל, מיט אַ פֿאַלשן פּלאַן. אַ אויפֿן בענקל = פֿאַרנעמען אַ פּאַזיציע פֿון מאַכט. אַ מיירע אַראַפּ, אַ מיירע אַ = טאַן עפעס כּסדר, אַן אויפֿהער [בנים באַקן מצות, איז ווי נאַר מע ווערט פֿאַרטיק מיט אַ מיירע, נעמט מען זיך גלפּן צי אַ ניער מיירע]. וואוינען אַ גאָס. . . [געוויינטלעך מיטן נאַ מען פֿון דער גאַס] — דאָ פֿאַרנעמט אַ די פּאַזיציע פֿון אַ פרעפּ] — דאָרטן וואו די גאַס ציט זיך באַרג אַ אַדער אין דעם וויטשן טייל פֿון דער גאַס. אויך: אַשט טאַ — אין העכערן טייל פֿון דער שטאַט, וויטער פֿון אַ ברעג טפּך אַדער ים.

[אומעטום וואו ס'איז פֿאַראַן צום אַ אַ ווערב, לייגן אַכט צי אַ איז אַן אַדוו אַדער בלוזי אַ קאַנווערב. ס'איז אַ חילוק אין ב: זיך ריפֿטן אַ

אַ טראַפּנדל, / אַרויסגעשפּריצט פֿון גרויסן ים, / אַ פּונק וואָס לעשט זיך ביטלעכווייז — / דערווייטערט פֿון זיך אַרויפֿפֿלאַם, יוואַש, געזאַמלטע לידער, ניי 1910, ז' 310. מיט זיך. ~ שפּריץ. עכין. עניש.

אַרויסשרויפֿן — טרוו. און פֿון דער באַזשע מאַטקעס אויגן, / די דימענטן, די גרייס ווי נישט, / אַרויסגעשרויפֿט — און פֿילפֿוּדביגן / ווי נישט געווען — געצויגן פֿיס, מל, אויף גיר יאַרקער שטיינער.

מיט זיך — אַלע, אַלע העלדער / גאַרן זיך אַ פֿון אונטער קעפּ און לאַקן / און ווי שוואַנען וויטע, גליכע / גלפּך און וויס אַוועקשווימען צו אים, צייט, מטרון, צום שענסטן פֿון מלאכים. ~ שרויף, דער. ונג. עכין. עניש. עריי.

אַרויסשרייבן — טרוו. „דעם אמת וויל איך איך אַ; / כּוואַלט נישט געוואַלט שטאַרבן אין דער פֿרעמד“, פּל. „דער עיקר איז אַבער. . . אַליין אויף זיך אַכטונג צו געבן, אַלץ אין ספֿים אַרויסצושרייבן האָט גאַר קיין עק נישט“, מט. קהלת, תקעט, יב, 12. „מע קען דאָס אַזוי פֿיל נישט אַ, מחמת די גרויסע סודות, נאַר מיר שרייבן עס בדרך־כּלל“, נצ, קג/ב. „פֿאַרוואַסער. . . האָט איר זיך געפּוילט אַ זיי אין בריוו אַנזערע גרויסע צרות?“, ממוס, נשרפים, ז' 15.

מיט זיך. ונג. עכין. עניש. ער (-יו, קע). עריי.

אַרויסשריינען — טרוו & אוטוו. אַ פֿון היינטער די גראַטעס. אַ פֿון זיך דעם צאַרן. אַ פֿון זיך די לונגען. אַ ממעמקים צום טאַטן אין הימל. גרויסע אותיות שריינען אַרויס פֿון מצות. „פֿאַראַקסן בלוט שווינגט נישט, עס שרייבט פֿון דער ערד אַרויס“, שוו. „פֿון זינט [יצחקס] וועג האָבן דיא (מלאכים) פֿון הימל ביטליך אַרויף גשרען“, מחזור ר"ת, הומבורג 1923, קפּט/ב. „זאָל איך אַפּגענוגען ווערן ווי קרח און זאָל אַ אַז איר זינט אמת“, גענאַרטע וועלט, 1815? [סאָווי אויסגאַבע 1940, ז' 101]. „טויזנט מאַל מוז איך מיר דאָס האַרץ אַ, איידער זיי פֿאַלגן איינמאַל“, עט, טערקעלע, ווילנע 1925, ז' 444. „דער מאַן זוכט, די קינדער זוכן, מע רופֿט רופֿט און זי שרייבט פֿון ערגעץ אַרויס אין איין פּעס“, ממוס, ווינטשפּ, ז' 81. „מען אוממאַכט שרייבט פֿון מיר אַרויס: / כאַטש איין מאַל ווער אויך דו אוממעכטיק / און טריבן מיט מיר צוזאַמען אויס / די פּען פֿון אייביק זיך גערעכטיק“, הל, אין טרעבליני קע. . . די פּען פֿון אייביק זיך גערעכטיק.

מיט זיך. ~ שרין, דער. עכין. עניש. ער (-יו, קע). עריי.

אַרויסשריינען — אַדי. וואָס איז ווי ביי אַן אַרויסשריינער. אַע גוואַלדן. קייט.

אַרויסתהילימען — טרוו. נעגל. אַרויס ברענגען ווי תּהילים. [סוצעקווערס געהיימ

ארויף — קאנווערב. גיט צו דעם ב פון אדוו. היפוך פון קאנווערב אראפ.

ביי די ווערפן מיט ארויף — ווערן נישט אנגעוויזן אימפ און פאר. ← די ווערפן מיט אויפ אדער מיט אויס, איינז אפ קאנ- ווערפן. נאר א טייל ווערפן מיט ארויף ווערן פארצייכנט. די וואס ווערן געבראכט ווערן אויסגעטייטשט פלוז אין די פאלן, ווען הוצן גרונט-קומען צו אויך אנדערע פפ. ווערפן וועלכע ווערן נישט פארצייכנט, ← די שטאמען פון די ווערפן.

ארויף און אראפ — צוג אדוו. זיך הייבן, זיך דורכגיין א' א'. א גראש און א גראשן אראפ פון וועגן א הינקעדיקן. «עס איז מותר צו שטעלן א קארב פאר קליינע הינדע» לעך דאס זיי זאלן דערויף לויפן א' א' א', לט, סג, און אויך ב' א' צוג קאנווערב: «מע מעג איבערקערן א קארב פאר די פייגע» לעך דאס זיי זאלן דערויף לויפן א' א' א', תקוני שבת, אוסטרעהא, 1818. «פיערדיקע מלאך כים וואס האבן אין אויגן זיך געדרייט א' א' א' עפעס א הויך לייטערל», ממוט, ווינטש, ז' 86. אויך: עס וועלן נאך זיין א סך און און א'.

ארויף אראפ — ארויף און אראפ. «א' א' אויף די טרעפ, א מינוט ציט האט נישט קיינער. אלע מיט פארטראגענע קעפ טופקען מיט די פיס די שטיינער», אבג. «דער יוד אין קיע» [הש ו]. «וועל איך נעמען עפעס מער אדער עפעס ווייניקער — דאס איז א קלייניקייט, א רענדל א', א רענדל אראפ». יידן וועלן דורכ- דעם חלילה נישט בדלות ווערן, ממוט, טאקסט.

ארויפברעטן — טרוה. 1. ברענגען צו א בעסערן צושטאנד, צו א העכערער מדרגה. א' צירונגען, א' א געשעפט, ווארשטאט, פאבריק א. א' א ביזנעס וואס האט געהאט באנקראט- טירט. «איך וויל א מאמע זיין צו א מאן, פירן אים און דערציען און א' צו עפעס», ייז, ... קארנאוסקי, ז' 247.

2. (שנידעריש) ארויפנייען עפעס אויף א מלבוש. א' אויפן מאנטל א פוטערנעם קאלנער. אטס מיט זיך — זיך א' אדאנק דעם טאלאנט, פנינעם כאראקטער א. א' וועג זיך אויסצוגריינען און זיך ארויפצוארבעטן. «דער מענטש ... האט געקראגן פון גאט זיין טייל נשמה דורך זיין א' זיך, דורך זיין גרויסן דורשט גאטס מידות נאכצוטון», אש, תהילים יד. «דער מענטש קען זיך א' אויף אזא מדרגה, ער זאל קאנען קערעווען מיט זיך אליין», חג, ר' צמח אטלעס. «איך האב זיך שוין געהאט דעמאלט ארויפגעארבעט אויף א פיל העכערן פונקט ווי דער שלאסבארג», דטש, ווילנע. «תרח איז געשטארבן אין דער פרעמד, פון נחורן איז אויך גארנישט געווארן, פלוז אברם האט זיך ארויפגעארבעט», קאר, וו, נ"י 1940, ז' 21.

אראבעטן, דער — «עס עפענען זיך וועגן צום לייטער פון א', בצג, טמו, 1965 או 19. זונג. עניש. ער (יך, קע).

ארויפבאטן — טרוה. באטן א העכערן פרינץ. א' א פאר קערבלעך.

ארויפבאלייטן — טרוה. «איז מיין יונגער ריכטער יוועליר-הענדלער ארויפבאלייט געווארן פון זיין קליין געזינדל», ב. זילבערמאן, אהבת דוד ויהונתן, קעשענעו 1885, ז' 42.

ארויפבארג — דער. מצ ז' דזו בארג ארויף, טוב. «געגאנגען זענען מיר אלע אינ- איינעם, און דווקא צו פוס, כאטש ס'איז א', שע, ארעמע און פרייליכע, ז' 124. «גיט א טרעב דאס פערד און שוועלער-מיד נעמט ער בייקומען דאס לעצטע שטיקל שטארק-פאר- שנייטן א', ה. דאבין, אד דער וויטרוסישער ערד, מאסקווע 1949.

ארויפבויען — טרוה. 1. א' א העכערן גארן. א' א מאגומענט אויפן פיעדעסטאל. 2. צוגעבן. צושטעלן, א' א צווייטע העלפט אויף א שפריכווארט: גאט וועט העלפן — «אבער ווי העלפט גאט, ביז גאט וועט העלפן?». א שיינע וויב איז א האלבע פרנסה — «אבער וואו נעמט מען די צווייטע העלפט?».

3. אויסבעסערן, דערפירן צו א בעסערן צושטאנד. א' א געשעפט. א' די פירמע. ~ בוי, דער. אונג. עכין. עניש.

ארויפביזעווען — אוטוו. ארויפבאפן זיך. «האלט טאקע די מאמע ... עטלעכע דינע קארע- שאלעצער, ... דינע העלצלעך איבער זיי, און דאס פיער זאל אנהייבן ארויפצוביזעווען», וויט, וו, יקולטור-ליגע, ז' 154.

ארויפבייגן — טרוה. א' א שטאף. מיט זיך — א' זיך אויפן (איבערן) קינד. ~ בייג, דער. זונג.

ארויפבלאזן — טרוה. «דער ווינט בלאזט ארויף אויף דער ווערנאדע די געלע בלעטער». «האט זי אויף אים פירן ארויפגעבלאזן א וואלקנדל ציגארעטן-רויך», א. ווייץ, פאר, 1961 או 31. מיט זיך. ~ בלאזן, דער. זונג. עכין. עניש.

ארויפבלוען — אוטוו. א' ביז צום באלאקן. «די יינגערע [שוועסטער] וועט נאך א' ביז צו דער עלטערער». מיט זיך. ~ בלי, דער. אונג. עכין. עניש.

ארויפבעטן — טרוה. בעטן ארויפקומען. פארבעטן ארויפקומען. א' צו זיך אויפן דריטן גארן. «דער גבאי האט אים ארויפגעבעטן. דאן האבן שוין אלע דערקענט ווער ער איז», ר' יעקב מדובנא. משלי חכמה, ווילנע תרנ"ג, יט/א. «דער פרינציפאל האט אים [דעם אינ- ספעקטאר] ארויפגעבעטן צו זיך, און דער אינ- ספעקטאר איז אועק צופרידן», י. מ. אלפערט

וויק, די וועלט מלחמה ... ווילנע, ז' 42. «שמעון האט אים זייער מכבד געווען און ארויפגעבעטן אויבנאן», אש, דער מאן 19 נצרת, וו, ז' 55. זונג. עכין. עניש.

ארויפבענקען — אוטוו. בענקען צו עמעצן, צו עפעס, וואס איז אויף א העכערער מדרגה. א' צום טעלערל אין הימל. א' צום אחרית הימים. «די יידישע מאסן האבן ארויפגעבענקט צו אים [פריצן]», יג, איק, 1956. עניש.

ארויפברענגען — טרוה. 1. ארויפהייבן. ברענגען צו טראגן (פירן) ערגעץ העכער. א' פון קעלער א פסל וויין, לאוישקעלעך מיט זויערמילך אדוו. א' דאס קינד מיט זיך. א' יידן קיין כנען. «אוי וינגן דען קייניג אויב ברוכטן אין הינרויף דעם קייניג צו בבל קען רבלת, דיא אים לנד חמת ליגט», שטרטיר, נב, פ. «אז מען האט ארויף גיבראכט ר' אלעזר פון זיין קבר אויב האט אים גבראכט צו זיין פאטר אין זיבן מערה אריין», נצו, 1904 1711, ויקרא ז/א. «דיא מכשפים דיא דא קענן דיא מתים ארויף ברענגן דיא ווערן אן שבת ניש גיענטפריט», מחזור שלש רגלים, אמטש 1713, רנג/ב. «הרב בעשט האט אים [דעם] גלגול מתקן געווען און די פראש איז געפארט און זיין נשמה האט ער ארויפגעבראכט», קהל חסידים, לעמבערג 1875, ז/ב. «גאט, האסט פון גרוב מיין נפש ארויפגעבראכט, נישט צו זינקען אין גרוב מיד לעבעדיק געמאכט», ממוט, שירה, ז' 62. «דער יצירהרע גיט נאך א פייף און ברענגט ארויף רחב הוונה — עס גייט נישט, כאטש צעריסן זיך!», פרא, «דער כעלע- מער מלמד», «דאס פירן בכורים אין בית-המקדש קיין ירושלים האט געהייסן א' זיי», פיעט, בכורים, ג, ב. «מדבר, הייב אין תפילה אויף צו גאט דעין קול, / ער זאל אויף דעין זאמד א' א משה», הל, א בלאט אויף אן עפלוים, 'מדבר-סאנאטן'.

2. דערהייבן. ברענגען צו א העכערער מדרגה. א' צו דער תורה און צו מעשים טובים. «ווי אזוי ברענגט מען ווידער ארויף יידן פון זייער געפאלנקייט צו געטלעכע הויכקייטן?», ה. זינדמאן, טמו, 1963 או 12. «ווען איצטער זאלן אייניקע פארשטענדיקע מתעסקים זיך געפיינען, קען מען די חברה אויף די העכסטע שטופע א', פלאי, המדבר בצדקה, ווארשע תרנ"ב, ז' 46. [ער] האט מיט זינע פעאיקייטן ארויפגעבראכט דאס געשעפט אויף א הויכער מדרגה», צייטונגה לעדער, אין קהילת רישא, 1967, ז' 491.

3. שטיסן צו טראכטן. דערמאנען. א' אויפן געדאנק. א' אין זכרון די יונגע יארן. א' ב' א שמועס א' א מאליקע צייטן. א' אויף די רייד דעם איצטיקן פאליטישן מצב. ארויפגעבראכט ווערן אויף דער מתשבה און ... «האט זי [די שוויגער] אזוי לאנג געברויטע ביז זי האט ארויפגעבראכט דאס וויבל און זי זאל אים אועקווארפן», קמ, 1867, № 1. «דער געזעץ

אליין [וועגן גראוואציע] האט ארויפגעבראכט אויפן געדאנק אן עקסיסטירן פון א פאזונדער מערום וואס געפינט זיך אומאבערריסטלעך אין שטח, גוטן ז' 10. "דאס ברענגט זי שוין אפילו ארויף אויפן געדאנק, צי האט ער נישט ערגעץ א חובב", בערג, באם דניעפער וו, 'עמעס', ז' 322. "רשי האט נישט געקענט א' אויפן הארץ (יא, אזוי איז דער אויסדרוק: וכי עלתה על לב) אן מנהיגים זענען בלוט-פארגיסער", ה. זינדמאן, טח, 1966 VIII 19. "זעט ער נאך נישט ארויפצוברענגען אויף אט יענעם באגעגעניש וואס האט זיך שלעכט אויסגעלאזט", ישק, יניע איראפע'.

4. אויסדריקן. ארויסזאגן. ארויסברענגען. א' אויף די ליפן, אויף דער צונג. א' אין מויל. "זאלט נישט א' דעם נאמען פון י' דען גאט צום פאלשן", תי, שמות, כז, 7. "ווי אזוי האט איר געקענט א' אויף די ליפן אזא מין שטותע-רניז?", י. שפירא איבז, דרי, נ. עהרמאן, דער בעל שם טוב 190 מילכשטאדט, ווארשע תרפ"ה, ז' 131. "און נאך וואס פאר א ווינט-פרנסות! עס איז מיר א בויון גאר אויף דעם מויל ארויפצוברענגען", 90, יודישער קאלאניסט, ז' 9. "[ער] האט געהאט א טאטן וואס איז גאר מיאוס אויפן מויל ארויפצוברענגען — אן ערדרגעבער און א מאמען א וועשעריקן, אר, י' הברה כליזמר". ער וועט אפער קיינמאל זינע געפילן צו איר אויפן מויל נישט א', בערג וי, נאך אלעמען וואסאטאק, ז' 105. "דערצו נאך צוגעגעבן די ריכטיקע רוסישע מ'רישברד'ס, וואס מע קאן זיי אויף פאפיר נישט א', 9. רודאג, טח, 1961 XI 5.

5. דערלאנגען. מיטברענגען. א' אויפן טיש די שענסטע מאכלים. א' פון היימשטעטל א פרישע פאעמע. "ברענגען זיי ארויף מיט זיך די תורה און מצוות וועלכע קומען דורך זיי און צוליב זיי, תניא, ז' 252.

6. גורם זיך גוטס אדער שלעכטס. א' א ביסל שפן אין פינצטערן לעבן. א' עמעצנס כעס. א' עמעצן אויפן פינער = פאר-מסרן; טרעבן רכילות אע. "זיי האבן אויף מיר הערויפגעבראכט די גרעסטע, די ערגסטע, די אומערטרעגלעכסטע צרות", גב"ר מווילנא [גבריאל ראויטש], ר"ב משפחה, ווילנע 1865. "דאס אומגליק וועלכעס ערווארטעט אלע יידן פון עסטרייך דערמיט וואס זיי האבן אויף זיך ארויפגעבראכט דעם צארן פון א פאנאטישן גינסטלעכן", א. י. בוכבינדער, איבז, די בלוטיגע אינקוויזיציע, ווילנע 1895, ז' 10.

7. ארויפפירן. א' דעם פארבלאנדזשעטן אויפן ריכטיקן וועג. "איז מען אין הימל נישט אויסן צו באשטראפן דעם זינדיקן נאך... א' אים אויף א נייעם דרך", ד. מעקלער, אמעריקאנער, נ"ה, 1959 X 2.

8. ארויפלייגן. ארויפארבעטן. "מיר רעקא-מענירן אראפצושליפן די פאלטור וואס מע האט מיט אזוי פיל מיין געלט ארויפגעבראכט אויפן האליק", בער, ז' 129.

מיט זיך — א' זיך צו א פולער רואיקייט. ~ ברענגן, דער. זונג. עכין. ענייש. ער (יין, קע). ערני.

ארויפגאנג — דער, גענג. אויך: ען. 1. אקט פון ארויפגיין. שווערע א'. 2. ארט דורך וועלכן מע גייט ארויף. וועג ארויפצוגיין. "וואו איז דער א' אויפן בוידעם?". "ווי זיי גייען ארויף דעם א' פון שטאט, אזוי האבן זיי אנגעטראפן מיידלעך", תי, שמואל א, ט, 11.

ארויפגיין — אוטו. 1. גיין צו א העכערן ארט. מלאכים פון גאט גייען ארויף און נידערן אראפ אויף אים [אויפן לייטער], תי, בראשית, כח, 12. "אט גייען ארויף פון טיך זיבן קי, שיין אויפן אויסזען", תי, בראשית, מא, 2. "זעקש שטאפלן מושט מן גין אנויף, אויף בידי זמין האט עש שטאפלן אוני בענטשן, דאוונט ער שוין וויטער אויך", ת. שוועלך, ווייז, ז' 34. "וואר אים [ר] עמרמען איין לושט [צו די וויטער און מיידן] אן קומן אוני גינג דיא לייטר ארויף אוני וואלט צו דען מיידן, בראנט, פרק יד. אמאל האט ער באצארפט א' מיט דער סחורה אויף א הויכן גארן, איז די ארבעט אים שווער געווען, נחב, מעשה בחכם ותם. "דער דרך-העולם ווידער איז, יעדער ניער חזון וואס גייט ארויף צו ר"ח בענטשן. דאוונט ער שוין וויטער אויך", ת. דלוגאטש, וועלט מסורה, ווארשע 1881, ז' 62.

2. ארויפטשטען. ארויפהייבן זיך. ארויפגיין. פיג. "צי קען מען א' אין הימל ארען / און פרעגן ביי גאט צי ס'דארף אזוי זיין?", 29. "די תפילה גייט ארויף און די ברכה גייט אראפ", שו. "בייא נאכט גיט דיא נשמה ארויף אוני זיא ווערט גיפריט אויף אירי מעשים... אוני אלץ ווערט אויף גישריבן, נצו, במדבר ד/א. "די תפילות פון ישראל גיט ווייטר ארויף דורך אכצען פיתות מלאכים, דש לסוף די אותיות אונ דיא ווערטער זו גרוש ווערן, עפש, דרך הישר לעולם הבא, ארט? יאר. "ווער ווייס דאס דען אז דער דוך פון מענטשן קינדער אז דער גייט גראד ארויף און דער דוך פון דער בהמה גייט אראפ אין דער ערד ארען", מס. קהלת, תקע"ט, ג, 21. "אז מע טוט אכזריות מיט אן עני ואביון... דערויף שטייט אז זיך צעקה גייט זייער ארויף", פוקה עורים, נ"י ת"ש, פרק לא.

3. ארויפקומען צו אן ארט (געגנט, לאנד) וואס איז העכער אדער וויכטיקער ווי דער אויסגאנג-פונקט. א' קיין ארץ-ישראל, צום בית המקדש. א' צום מנזח. א' צו קריאת-התורה. "אז דוא ארויף גינגש דניני פריד אפער צו גינעהן... וויא שין ווארן דען דניני טריט", מחזור שלוש רגלים, אמשט 1713, קנד/א. "דא וואריד דער תמר אן גיאגט; זיך, דנין שווער גיט הינויף קען תמנתה זיך שאף צו שערין, בלי, בראשית, לח, 13.

4. אויפהייבן זיך (וועגן פוישע דערשונג גען). "זעלכע זאכן וואס זייער טבע איז ארויפ-צוגיין, דהיינו פיער און דעסטגלעכן", חה 2,

ז' 112. "עס גייט זיך, רינט בלוט גאנצע טיכן, פון וועלכע עס זעצט ארויס א הייסע פארע וואס גייט ארויף צו די וואלקנס, ממוט, קליאטשע, ז' 136. "מע שטעלט ארען דעם טערמאמעטער... אין קעסל און זעט ווי הויך די קוועקזילבער גייט ארויף", ש. שפירא, קליידער-פארבער, ווארשע 1900, ז' 60.

5. דווי אריינגיין. [געוויינטלעך פלעגט אויס-קומען ארויפצוגיין עטלעכע טרעפלעך אויף א באניק, אויף א פרייזע אין די קליינע שטעט-לעך]. "האט ער זיך מייש געווען, ער וועט נאכאמאל א' צו דעם זעלבן שכן, ווייט ו, 'שרעבערק', ז' 172. "אויב דו וועסט נישט אויפהערן ארויפצוגיין צו מין מיידל, וועסטו זיך אויסרעכטן א פינצטער יאר", נאד.

6. שטיגן געזעלשאפטלעך, סאציאל. פאר-נעמען א וויכטיקערע פאזיציע. א' אין גדולה אין עשירות. "גיי נישט אליין ארויף, מע זאל דיר נישט זאגן — גיי אראפ", שו. "עש קומט איין טאג דו דער שאלקהפטיגער גיט אלץ א שטאפלין וויש ארויף, דש איז אלץ פאר אורזאכט פון גאט ביה", בע, י"ב. אויך: א' אויף כסא-הרבנות. א' אויפן טראן [וואס האט שטאפלען]. אויך: דער פריז גייט ארויף, א' אויפן פריז.

7. ארויסטרעטן פאר אן עולם. א' אויף דער בינע, אויף דער טריבונע. א' אויפן גאנצן זיכער = ארויסטרעטן מיט פולער אינעוויי-ניקסטער זיכערקייט. "דערווייל גייט... [זין] שטיל אראפ פון דער סצענע [= אויפגעהערט שפילן א ראלע], אזוי ווי זי איז ארויפגעגאנגען אויף איר", שט, יוגענד ראמאנען, ז' 58.

8. זיך באציען צו עפעס. האבן א שייכות. חל זיין. "דער דא זאגט איין אמן יתומה, כלומר ער ווייט נישט וואו ארויף דר אמן גייט, ער זאגט אמן אין טאג אגנין", לטו, כד/ב. "זהא קתני גייט ארויף אויף דער בריתא פון פריער", ש"י וו, ז' 51. "די בחינה פון דעם נאמען וועלט גייט ארויף אויף א בחינה פון ארט און א בחינה פון צייט דווקא", תניא, שלו; "דער נאמען מעשה גייט ארויף אויף א זאך וואס איז שוין אפגעטאן געווארן", דארט, רמא.

9. זיך דערנענטערן, צוגיין צו א באשטימטער צייט. עס גייט פאלד ארויף צו הצות. "שבת קודש, ווען עס גייט ארויף צו מנחה, זאל מען זיך פארנעמען מיט הלכות פון שבת", תניא, קלו.

10. אין די אויסדריקן: א' אויפן זינען — נעמען טראכטן וועגן דעם; א' אויפן גע-דאנק. אויך: א' אויפן נאז — וועגן א בגד וואס איז צו קליין.

מיט זיך — שבת נאכן שלאף זיך א' אין קלויז אריין. ~ גיי, דער. "אונג, עכין. ענייש. ער (יין, קע). ערני.

ארויפגיין — טרוו. א' ספירט אויף קארשן. א' נאפט און קאליע מאכן די שפיין. אורח פאר

ליגט אַ אַ גרויסע איבערבעט, ממוס, שלמה, ז' 123. -ערהייט. -קייט.

ארויפלגעוויזן — אַדי, פאַר ארויפֿוויזן. — אַיענע בילדער, אַיענער באַרג־ארויף. -ערהייט. -קייט.

ארויפלגעוויקלט — אַדי, פאַר ארויפֿוויקלען. — אַיע שטאַפֿן. איר וועגן ליטווישע, אַיע אויף אַקסן, / ... טרויעריק ביזן איד פֿון אַנזער זעט געוואַקסן, חג, דורות, ז' 43.

ארויפלגעזעצט — אַדי, פאַר ארויפֿזעצן. — אַיע קעשענעס. ביקסן מיט אַיע שפּיזן. פּירערס אַיע אויף די פּלייצעס פֿון פֿאַלק. -ערהייט. -קייט.

ארויפלגעטאַן — אַדי, פאַר ארויפֿטאַן. — 99: ~געטאָן. אַיענער. אַיענע מלבושים. אַיענע רייפֿן אויף אַ פּאַס. -ענערהייט. -ע(נ). -קייט.

ארויפלגעטורעמט — אַדי, פאַר ארויפֿטורען. — מען. — אַיע לאַקן. אַן אַיע שטאַט. -ערהייט. -קייט.

ארויפלגעטראָגן — אַדי, פאַר ארויפֿטראָגן. — אַיענע זעק, "מיט אַ געפּאַסיקער ליניע איז אַ אויף דער מאַפּע די אינלענדישע גרענעצן, א. היינרייך, יוספּ אא, ז' 3. -ערהייט.

ארויפלגעטראָטן — אַדי, פאַר ארויפֿטראַטן. — דאָס פּיסל, אַ אויף אַ שטיק גלאַז, נעמט בלוטיקן. דער אַיענער אויף דער סצענע. -ערהייט. -קייט.

ארויפלגעכאַפּט — אַדי, פאַר ארויפֿכאַפּן. — אַיע פּאַטיילע אויף די פּלייצעס. דאָס געמעל, אַ אויפֿן פּאַפּיר. -ערהייט. -קייט.

ארויפלגעלאַנגערט — אַדי, פאַר ארויפֿלאַנגערן. אַיע זאַכן, "עס האָט נישט לאַנג געדויערט, איז שוין די גאַנצע שטאַט געלעגן אַ אויף זייערע פּענצטערן, וויסן וו, קולטור־ליגע, ז' 112. -ערהייט. -קייט.

ארויפלגעלאָזן — אַדי, פאַר ארויפֿלאָזן. — 99: ~געלאָזט. אַיענע באַזוכערס. אַיע גע־דאַנקען. -ערהייט.

ארויפלגעלאַפּט — אַדי, פאַר ארויפֿלאַפּן. — לויף (געוויינטלעך געניצט ביי אַ גרעסערער צאַל ארויפֿלופּערס).

ארויפלגעלאָפּן — אַדי, פאַר ארויפֿלופּן. — אַיענע קינדער, חיהלעך. -ערהייט.

ארויפלגעלייגט — אַדי, פאַר ארויפֿלייגן. — אַיע משא. אַיע געלט־שטראַף. אַיע לאַזן. -ער־הייט. -קייט.

ארויפלגעמויערט — אַדי, פאַר ארויפֿמויערן. אַיער צווייטער גאַרן. [אויפֿן] פּיעדעסטאַל, אויף וועלכן ס׳איז געווען ארויפֿגעמויערט די יונגע פּאַראַשוטיסטקע, מאַטע זעכטיגער, בויער, מינסק 1940. -ערהייט. -קייט.

ארויפלגענומען — אַדי, פאַר ארויפֿנעמען. —

ארויפלגעבונדן — אַדי, פאַר ארויפֿבונדן. אַיענע שלילפֿן, אַיענע לאַזן. -ערהייט. -קייט.

ארויפלגעבלאַזן — אַדי, פאַר ארויפֿבלאַזן. אַיענער שטויב. אַיענע גאווה. -ערהייט. -קייט.

ארויפלגעבן — טרו. 1. ארויפֿלייגן. ארויפֿ־שטעלן. דערלאַנגען פֿון אונטן ארויף. אַ נאָך וואַסער אין טאַפּ. אַ נאָך טונקלע פֿאַרב. אַ די חתימה און אַ שטעמפל. אַ געשניטענע עפל אויף ריזן. "ער האָט גענומען די טרויבן... עס ארויפֿגעגעבן [דורכן פּענצטער] דעם יונגן וויפּל", ב. זעמבלין, צוויי און אַ דריטער, ניי 1943, ז' 31.

2. זוגעבן צו דער מאַס, וואָג. אַ נאָך עט־לעכע פירות צום טאַפּ. אַ נאָך אַ ביסל צוקער צו (אויף) די צוויי פֿונט.

3. דערלאַנגען צום טיש. "ווען וועט מען שוין אַ די זופּ?".

4. אַוועקשיקן ווי באַגאַזש. אַ אויף דער באַן די שווערע שטעמאַדאַנען. אַ אויף אַ שוף די קאַסטעסעס מיט מאַראַנצן.

5. ארויפֿגייען. ארויפֿפּאַזן. ארויפֿטאַן. אַ אויפֿן מאַנטל אַ פּוטערנעם קאַלנער. אַ אויף דער בלוזקע אַ באַפּוצונג.

ארויפלגעבראַכט — אַדי, פאַר ארויפֿברענגען. — 99: ~געברענגט. אַיער פּרישטיק. אַיע יודיעה. -ערהייט.

ארויפלגעבאַנען — אַדי, פאַר ארויפֿבאַניין. — אַיע געסט. אַיער וועג. -ערהייט.

ארויפלגעגעבן — אַדי, פאַר ארויפֿגעבן. — אַיענע שפּיזן. אַיענע סחורה. -ערהייט.

ארויפלגעגריזלט — אַדי, פאַר ארויפֿגריזלען. "שוואַריציקע וואַנציקעס, אזוי פֿאַרן אַ אַז עס איז פּראַסט אַ מחיה צו קוקן", ע. בלאַשטיין, שפּרייכע דייא פּקחית, ווילנע 1895, ז' 3.

ארויפלגעדייא — אַדי, פאַר ארויפֿדייען (זיך). — אַיער קנויט. אַיע וואַנצעס. -ערהייט. -קייט.

ארויפלגעזאַנגען — אַדי, פאַר ארויפֿזאַנגען. — אַיער שלאַס. אַיע קאַפּטע. -ערהייט.

ארויפלגעוויבן — אַדי, פאַר ארויפֿוויבן. — "בלבך זענען די פּערד געגאַן, אַלץ אין אַנגע־שטרענגטן שפּאַן, מיט אַראַפּגעלאָזטע קעפּ און ארויפֿגעוויבענע רוקנס", ע. איזרא, פֿון פעלד צום טיש, קיעז 1928, ז' 15. "זענע [דעם ראשי־ישיבה] הענט, אַיענע, ארויסאַנטפלעקטע פֿון די קאַפּטע־און העמד־אַרבל, שוועבן און קרייזן איך־דער־לופּטן", ל. אַליצקי, ישיבה־לבט, ח״א 1968. -ערהייט. -קייט.

ארויפלגעוואַקסן — אַדי, פאַר ארויפֿוואַקסן. — אַיענע בראַדעווקע. אַיענע צווייגעלעך. -ערהייט. -קייט.

ארויפלגעוואַרפֿן — אַדי, פאַר ארויפֿוואַרפֿן (זיך). — אַיענע שולד. "אויף דעם קראַנקן

שטשט יוהריקתי (מלאכי, ג, 10), און איך וועל ארויפֿגיסקן [תי: "אַראַפּגיסקן"]. "ווען מע האָט צעשניטן ברויט דערויף ארויפֿצוגיטן יוד, טאַר [אום שבת] די יוד גיט זען אזוי הייס אַז מע זאַל פּינגער דערינגען ניט קענען אַינ־האַלטן", 202, ס/ב, "אַזאַ באַשעפּענישל קען ליגן אַ לאַנגע צעט... אַן אַ סימן פֿון לעבן. פּרוווסטו אַבער אַ דערויף אַ טראַפּן וואַסער — אַהאַ, סע לעבט שוין", ממוס, 'בישי' בַה של משה, "מישט גוט אויס, גיסט ארויף אויף אַ הייסער באַשמירטער מיט פּוטער... סקאַווערע, באַקט", מיסולאַוו, וועגעט' קאַד־בוך, ניי 1926, ז' 163.

מיט זיך. ~גיס, דער. 99: ~גאַס, ~גום. זונג. -עכץ. -עניש.

ארויפלגלאַנצן — אוטוו. "די זון גלאַנצט ארויף אויף אַרעם און ריזן", "האַט דער יונגערמאַן... אים ביי דער פּאַמיליע אַנגערופֿן און די אויגן פֿון היטער די ברילן אַפּער אויף אים ארויפֿגעלאַנצט", ש. גאַדינער, דער מענטש מיט דער ביקס, ה. מאַסקווע 1928, ז' 44. מיט זיך. ~גלאַנצן. זונג. -עכץ. -עניש.

ארויפלגלאַצן — אוטוו. אַ צום באַלקן, אַ צום טורעם פֿון ראַטהויז, "זען פּרערידיק לעבן האָט בייס דאָקטער אויסגעזען אזוי נישטיק אַז עס האָט זיך ווען־נישט־ווען באַוויזן, האָט עס פֿון דער ווייט ארויפֿגעלאַצט צו אים ווי די ליידי קייט פֿון אַן אַפּגרויט", אַפּא, טענצער, ז' 140. -עכץ. -עניש.

ארויפלגלימטשן זיך — אוטוו. אַ זיך אויפֿן בערגל. "פלעגט אַפּט אונדזער בליק נישט־וויילנדיק זיך אַ צו דעם נאַקעטן צווייגן־קעלעט", יהואַש, פּראַזאַ, דער עפּלבוים, "דערנאָך האָט ער זיך ארויפֿגעגלימטשט מיט דעם באַסיק אויף דעם בערגל אַיזן, וויסן ה. 'שרעבערק', ז' 25. ~גלימטש, דער. זונג. -עכץ. -עניש.

ארויפלגליען — טרו. אַ אַ צייכן אויף די רוקס פֿון די בהמות. "אַ בראַנד צו צינדן אין די טויטע צייטן פֿון געוועב און אַ שאַנד ארויפֿצוגליען אויף פֿאַרשניטע קעפּ", יהואַש, 'דערלייזונג'.

~גלי, דער. זונג. -עכץ. -עניש.

ארויפלגענעקען זיך — אוטוו. שטילערהייט, בגינה ארויפֿקומען, ארויפֿשטייגן, ארויפֿקריכן אע. אַ זיך אויפֿן בוידעם. אַ זיך אויפֿן עפל־בוים.

ארויפלגען — די ווערטער וואָס מע גע־פּינט ניט מיט ארויפֿגען — דעם ערשטן אות פֿון שטאַם.

ארויפלגעאַרבעט — אַדי, פאַר ארויפֿאַרבעטן (זיך). אַן אַיע פּירמע. דער אַיער עולה. -ערהייט. -קייט.

ארויפלגעבויגן — אַדי, פאַר ארויפֿבויגן (זיך). אַיענער ראַנד, אַן אַיענע אייבערשטע ליפּ. -ערהייט. -קייט.

אָער פּאָסאַשיר. אַע שאַל. ערהייט. קייט.

אָרויפגעפּאָקט — אָדי, פּאַר אָרויפּפּאַקן. אַע אויף די לאַסטוועגענער. אַ סחורה. ער-הייט. קייט.

אָרויפגעפּאַלן — אָדי, פּאַר אָרויפּפּאַלן. אַענער הונט. אַענער שרעק. ערהייט. קייט.

אָרויפגעפּאַרן — אָדי, פּאַר אָרויפּפּאַרן. אַענער וואָגן. זיי זינען געגאַנגען באַרוועס און האָבן געטראָגן רויטע שטערנדלעך אויף אַענע היטלעך, נח לוריע, איינער פֿון דער שערענגע, באַרדיטשעוו 1936. איר יונגער נאַקן לויכט אָבער אויף וויס און פֿאַרפֿערירש צווישן דעם שוואַרצן שטאַף פֿון דעם אַענעם קאַלנער, זש. טמז. 19 1936. ערהייט. קייט.

אָרויפגעפֿירט — אָדי, פּאַר אָרויפּפֿירן. אַע סחורה. אַער אויפֿן גליטש. ערהייט. קייט.

אָרויפגעפֿלאַכן — אָדי, פּאַר אָרויפּפֿליסן. אַענע האַפֿענונג. אַענע ידיעה. ערהייט. קייט.

אָרויפגעפֿלויגן — אָדי, פּאַר אָרויפּפֿליען. אַענער אַלער. אַענע נשמה. ערהייט. קייט.

אָרויפגעצוואונגען — אָדי, פּאַר אָרויפּצווינגען גען. אַענער פּלאַן. אַן אַ זיך מודה זיין. אַענע רעליגיע. די יידישע מדינה האָט געפֿירט אַן אַע פֿאַרטיידיקונגמלחמה, צייט, טמז, 19 1963 iv. ערהייט. קייט.

אָרויפגעצוואונגעניש — דאָס (ד), זי. רעזולטאַט פֿון אַ פּילמאַליק געצוואונגען ווערן. דאָס יידישע בוך זאָל אַרבעטקומען אין די היימען ניט ווי אַן אַע, הל, צוג, אַפּריל 1955.

אָרויפגעצויגן — אָדי, פּאַר אָרויפּציען (זיך). אַן אַ העמדל. אַענער חשד. איצט האָט ער מער ניט באַדאַרפֿט שטיין אַן אָנגעשטיפֿטער טער מיט אַן אַענעם שטאַלץ, ב. דעמבלי, צוויי און אַ דריטער, ניי 1943, זי 38. ער-הייט. קייט.

אָרויפגעקאַמטשעט — אָדי, פּאַר אָרויפֿ-קאַטשען. אַע הויזן. אַע קלעצער. ערהייט. קייט.

אָרויפגעקומען — אָדי, פּאַר אָרויפּקומען. אַע אורחים. דער שטערן איז אים פֿאַר-קניישט, דאָס פּנים פֿאַרגעפּלט פֿון פֿריש אַע אויפֿן מוח געדאַנקען, ממוט, שלמה, זי 27. ערהייט. קייט.

אָרויפגעקלעפט — אָדי, פּאַר אָרויפּקלעפּן. פֿון איין האַנט אין דער צווייטער האַט ער איבערגעלייגט עפעס אַ בוך מיט אַן אַע באַ-שריבן פּאַפֿירל, מ. ריבקי, דער וועלישער בלוט-בלבול, ווילנע 1914, זי 230. ערהייט. קייט.

אָרויפגעקעמט — אָדי, פּאַר אָרויפּקעמען. אַע האַר. ערהייט. קייט.

אָרויפגעקראַכן — אָדי, פּאַר אָרויפּקריכן. אַענע אויפֿן בוידעם. אַענער צו דער סאַמע סמעטענע (פֿון געזעלשאַפט). ערהייט. קייט.

אָרויפגערוקט — אָדי, פּאַר אָרויפּרוקן. אַע ברילן. הינט איז איר ניט געפֿעלן וואָס דאָס טיכל אויפֿן קאַפּ איז איר אָרויפּגערוקט אַזוי אַז עס קוקט אַרויס האַר, ממוט, ווינטש, זי 92. ערהייט. קייט.

אָרויפגעריבן — אָדי, פּאַר אָרויפּריבן. אַענער כריין. אַענע מאַזאַליעס. ערהייט. קייט.

אָרויפגעריטן — אָדי, פּאַר אָרויפּריטן. אַענער זעלנער. אַענע פֿערד. ערהייט. קייט.

אָרויפגעריסן — אָדי, פּאַר אָרויפּריסן. די אויגן, אַענע צום הויכן טאַטן, זינען פֿאַר-טרערט. אַענע פּרייזן. ערהייט. קייט.

אָרויפגעשאַטן — אָדי, פּאַר אָרויפּשיטן. אַענער צוקער. אַענע ערד. ערהייט. קייט.

אָרויפגעשאַפּן — אָדי, פּאַר אָרויפּשיפּן. אַענע קיילן. אַענע פֿייער-צונגען. ווי ער וואַלט דורכגעגאַנגן אַ מאַנגל, אַזוי דאַר, צוזאַמען געצויגן און אַ איז זיין קערפּער געווען, אַש, תהלים יד. די קלענערע זינגלעך און מיידלעך וואָס זינען שטאַרק אַ, פֿון קינדער געוואָרן פּאַלנע מענטשן, יי, דערציילונגען, זי 17. ערהייט. קייט.

אָרויפגעשאַרצט — אָדי, פּאַר אָרויפּשאַרצן. אַן אַ נעול. אַע וואַנצעס. דעם קאַפּעליזש אַ און די אויגן אויסגעשטעלט ווי קאַרטאַפֿ-ליעס, מר וי, ניי 1910, זי 168. אין קיך שטייט אַ מיידל מיט אַע אַרבּל און שווענט דאָס געפֿעס, וויס, קריינדעלע, קלוטור-ליגע, זי 134.

אָרויפגעשוואומען — אָדי, פּאַר אָרויפּשווי מען. אַע דערטרונקענער. אַער חשד. ערהייט. קייט.

אָרויפגעשטאַכן — אָדי, פּאַר אָרויפּשטעכן. אַענע אינעקטן פֿון דער קאַלעקציע. אַ דיין יונג מיידל מיט אַ הענגל מיט אַ אויף איר יאַק, יהושע, סאַבוויי. מוראַשקעס טראַגן די שוועסטער צוויי / אויף הערנער-ליכט אַ / און ברענגען זיי און לייגן זיי / צו די סאַמע פֿיס פֿון פֿיכול, הל, צוויי מוראַשקעס. ער-הייט. קייט.

אָרויפגעשטעלט — אָדי, פּאַר אָרויפּשטעלן. אַע פּלים. אַער קאַפּ. ערהייט. קייט.

אָרויפגעשמעמלט — אָדי, פּאַר אָרויפֿ-שמעמלען. אַער נאַמען פֿון דער פֿירמע. דער שטיינעריקער צער פֿון דינע אונטערערדן / איז אויך אויף מײַן געזיכט אַ, חג, שינן 19

פּאַרלאַשענע שטערן, זי 129. ערהייט. קייט.

אָרויפגעשמעקט — אָדי, פּאַר אָרויפּשטעקן. גרויסע שטיקער, אַע אויף גאַפּלען. אַ גראַנער, אַ דריידל, אַ פּאַן מיט אַ רויטן עפל אַ אויבן, ממוט, ווינטש, זי 20. ערהייט. קייט.

אָרויפגעשמרעקט — אָדי, פּאַר אָרויפֿ-שמרעקן. אַע הענט. ביי דער לבנהס בלוטיקן גאַלד / מיט אויגן צום הימל אַע / געשטאַנען — איינער אַליין, מלה, לידער, וי ניי 1934, זי 97. ערהייט. קייט.

אָרויפגעשלאַגן — אָדי, פּאַר אָרויפּשלאַגן. אַענער קולקורא צו די מתפללים. אַענער רויך. ערהייט. קייט.

אָרויפגעשניטן — אָדי, פּאַר אָרויפּשניידן. אַענע רעדלעך וואורשט. אַענע פּרייזן. ער-הייט. קייט.

אָרויפגעשנעלט — אָדי, פּאַר אָרויפּשנעלן. אַן אַ נעול = אַ פּאַרייסן נעול.

אָרויפגעשעפּט — אָדי, פּאַר אָרויפּשעפּן. אַטע עמערס וואַסער. אַע פֿרייד. ערהייט. קייט.

אָרויפגעשפּיגן, ישפּיגן — אָדי, פּאַר אָרויפּשפּיען. אַענע, אַע ליחות. אַענע אַע זידלערשיפּען. ערהייט. קייט.

אָרויפגעשפּרונגען — אָדי, פּאַר אָרויפֿ-שפּרינגען. אַע קאַז. אַע פּרייזן. ער-הייט. קייט.

אָרויפגעשראַקן — אָדי, פּאַר אָרויפּשרעקן. אַענע קינדער, פֿייגעלעך. ערהייט. קייט.

אָרויפגעשרויבט — אָדי, פּאַר אָרויפּשרויבן. אַע ברעטער. וואָס העכער די אַע האַפֿע-נונגען... אַלץ גידעריקער איז דער אַראַפּזינק, א. גאַרדי, יאַנאווסקי... ל"א 1957, זי 77. ערהייט. קייט.

אָרויפגעשריבן — אָדי, פּאַר אָרויפּשריבן. אַענע תקנות. אַ פֿירגריזל. ערהייט. קייט.

אָרויפגעשריגן, ישריגן — אָדי, פּאַר אָרויפּשריען. אַענע, אַע באַפֿעלן, טענות. ערהייט. קייט.

אָרויפגעשריי — דער, ען. געשריי אָרויפּצו.

אָרויפגראַבלען — טרוו. אָרויפּשאַרן, אָרויפֿ-געמען מיט אַ גראַבל(א). אַ היי. מיט זיך — מיט מי זיך אָרויפּהייבן, אָרויפּקלעטערן. אַ זיך אויפֿן בוידעם. עניש.

אָרויפגרייכן — אַוטוו. דערגרייכן צו אַ הייך. אויף דעם זינדלייטער פֿון צויבערני / געהאַפּט האַסטו אַ / צום טראַן פֿון גאַד און באַרעמעהערציקייט? יהושע, שאול, ער האָט ווענט געהאַט צו איבערשטיבן / אַזוינע ריויקע ווי בערג וואָס איבער וואַלקסן / דאָ אָרויפּצו-גרייכן, מלה, לידער, וי ניי 1934, זי 246.

ארויפגראפֿטן — טרוו. אינ. דזוו ארויפֿ־ שטשפעיען, מאכן א הרבֿה. <E: to graft>. א. גאַלאַמב ברענט עס פֿון אַרקישראלדיקן ייִדיש, אונזער שול, נײַ 1936.

ארויפֿדזשוויג(ל)ען — טרוו. פֿ. <P: dzwigać>. ארויפֿשלעפֿן אַ מאַס, אַ שווערע זאַך. ער האָט אַרויפֿגעזשוויגעט אויפֿן באַרג אַזאַ שווערן פּאַק, אַז ער האָט זיך שווער דאָס האַרץ אונטערגעריסן.

ארויפֿדעקן — דער, זי. אייבערשטער, העכסטער דעק פֿון אַ שייף, זיך אויסציען אויף אַן אַפּלייג שטול אויפֿן אַ און זיך זונען.

ארויפֿדעקן — טרוו. אַ נאָך אַ קאַלדע. גאַט האָט אויף דיר דעם באַרג סיני ווי אַ שטאַרץ אַרויפֿדעקט, א. וויעוויאַרקא, הימעל און ערד, לעמבערג 1909, ז' 28.

מיט זיך. **אָננ. עכין. עניש.**

ארויפֿדערלאַנגען — טרוו — אַרויפֿהייבן. דערלאַנגען אויף אויבן. ער האָט מיר די בעקנס אַרויפֿדערלאַנגט, בשעת איך בין געשטאַנען אויבן, וויבט וי. וויכטענבערג, ז' 199. אַז מע האָט אים אַרויפֿדערלאַנגט אויפֿן טיש, האָט ער מיט זיך קיין גן־עדן־ריח גישט מיטגעבראַכט, מ. טבֿטש איבז, ח. נ. ביאַליק, אַריה בעל־גוף. „די בניּים האָבן ... אַרויפֿדערלאַנגט פּאַמעלעכן דעם סכֿך, הר, הרודעס, יעס קרישט זיך. מע האָט דעם זיידן זענעם געבראַכט אויף דעם זעלבן טראַגעברעטל, וואָס אויף דעם האָט מען אַרויפֿדערלאַנגט די ציגל אויפֿן צווייטן שטאַק, פּמ. איינס אַף איינס, ז' 3. אוטוו — דערגרייכן. אַ ביז צו דער העכסטער הייך. „האַב צו זיך אַקסן אַרויפֿדערלאַנגט און מע האָט מיך אַרויפֿגענומען“, נט. מוסר. מיט זיך. עניש.

ארויפֿדראַפֿען זיך — אוטוו. מיט אַנ־ שטרענגונג אַרויפֿקלעטערן, אַרויפֿשטינגן, אַרויפֿ־ קריגן זיך. אַ זיך אין דער הייך. אַ זיך אויפֿן שפיץ בוים. אַ זיך אויפֿן פֿערד. אַ זיך אויפֿן פּאַרקאָן. אַ זיך אויפֿן בעלעמער. מע האָט אים מן השמים געהאַלפֿן אַז ער זאַל זיך אַ אויף אַזאַ גליכע וואַנט, איין ווינדערליכע מעשה פֿון דעם הייליגען בעל התוספות הר"ר שמשון זצ"ל. לעמבערג 1890. געבעטן אַט דעם אָדן ... ער זאַל מוחל זיין זיך אַ אויף די באַנטעס און אַ קוק געבן וואו האַלט עס אין דרויסן, ממוט. בישיבֿה של מעלה, ז' 19. ער האָט זיך פּאַוואַלע אַרויפֿגעדראַפּעט אויפֿן הויכן קרעשטשאַטיק, די שענסטע גאַס אין קיעוו, שט. פֿונים יאָרד וו, ז' 245. אַז אומה וואָס מיט דעם כוח פֿון איר תורה און פֿון אירע בירושהדיקע מידות דראַפּעט זיך כסדר אַרויף, פֿאַרויס אַלע אומות־העולם, ד. י. זיל־ בערבוש, שטרעכנאלעך, ... ווין 1916, ז' 165. אויך אין פֿאַרבינדונג מיטן סאַציאַלן מצבֿ: ער האָט זיך אַרויפֿגעדראַפּעט העט־הויך און איז אַנגעשטאַפּט מיט טויזנטער, פֿאַר, 1961, אַ 10. עניש.

ארויפֿדרוקן — טרוו. אַ אויפֿן שער־בלאַט דעם געביטענעם נאַמען פֿון בוך. אַ שיינע אותיות. אַ אַ בילדל. „ווען מען דעם חותם גראַד אַרויפֿדרוקט האַלב אויף דער פֿאַס און האַלב אויף דעם שטאַפּער זיין זאַל“, מרדכי הורוויץ, ספר פרשת מרדכי, אונגוואַר 1866, מ/א. ~ דרוק, דער.

ארויפֿדרייען — טרוו. אַרויפֿהייבן, העכער מאַכן מיטן דרייען. אַ דעם קגויט פֿון לאַמפּ, אויך: אַ דעם לאַמפּ. אַ דעם פֿלאַם. אַ דאָס עלעקטרישע ליכט. „ווען [ער] איז אַומעק־געגאַנגען מיט צוויי קאַנען וואַסער, האָט זי דערזיגל אַרויפֿגעדרייט [מיטן ראַד ביים ברר־געם] אַנדערע צוויי“, ב. בעקערמאַן, זב דער יודישער שפּיטענגל, וואַרשע 1895, שפּי 67. „מעגסט זיין אַ ביסעלע מער פֿון־דערהויבטן מיט דעם מוזיקאַנט וואָס האָט אַרויפֿגעדרייט די וואַנצעס אַרויף ווי עפעס רעכטס“, שט. מענטשן. „די טעג ווערן שוין קירצער, די נעכט טיפּער און באַנגער — און באַלד וועט דער אַקטאַבער אַ זיין קגויט, רייזל זשיכליני־סקי. „די רעכטע האַנט איז געווען איינגעשפּאַנט אין דעם שפּיגל וואָס האָט אַרויפֿגעדרייט די אויפֿגעשפּונענע פֿעדעס“, פֿאַר, 1966, ז' 17.

מיט זיך — „ביטערע פֿראַגן ... דרייען זיך אַרויף ווי פֿאַרפּלאַנטערטע שנירלעך“, פּראַ. מינע זכרונות, איך האָב חתונה געהאַט. ~ דריי, דער. **אָננ. עכין. עניש.**

ארויפֿדרינגען — פֿ. ~ דרענגען. טרוו — אַרויפֿצווינגען. אַ אַ סך אַרבעט. אַ נייע פּליכטן. „אומגעריכט ... איז אַראַפּגעפּאַלן דער באַפֿעל פֿון דער הייך ערגעץ אַדער אַרויפֿגע־דרונגען [געוואָרן] פֿון אַ פּינצטערן תּהום“, אַר, זאָס בילד. „משהס אייגענער וועג איז אַרויפֿגעדרונגען געוואָרן אויף אים פֿון אַן אומבאַוואַסטקייט, ווי עס וואַלט אים מיט ריטער געשמיסן צו גיין צום באַרג סיני“, אַש. משה.

אוטוו — אַרויפֿקומען מיט אַן אַנשטרענגונג. „פֿון איין זעט זענען אַנטוויקלט געוואָרן שנעק, פּילע מינים פֿון וועלכע האָבן אַרויפֿגעדרונגען אויף דער יבשה, ש. בלוס, דער בוים פֿון לעבן, נײַ 1931, ז' 105.

מיט זיך — „וועט ניט אויסגעפֿינען אַזאַ רעליגיע, וואָס זאַל זיך אַ אויף דעם מענטשנס שכל מיט דער זעלביקער מאַכט ווי דאָס טוט די מאַטעמאַטיק אַדער די נאַטורוויסנשאַפֿט“, זשיט, דאָס נײַע לעבעג, נײַ, אַקט 1910. אַ מעכטיקער אַ. ~ דראַנג — דער, זען. אויך ~ דרינג. **אָננ. עכין. עניש.**

ארויפֿדריקן — טרוו. אַרויפֿקועטשן. איבער־לאַזן אַ צייכן, געמאַכט מיטן אַנווענדן (אַ ביסל) כוח. אַ אַ ש ט ע מ פּ ל (אויך פּיג). „האַסטו ניט אויף מײַן קאַפּ אַמאַל אַרויפֿגעדריקט די קרוין“, יהושע, שאול. „הייבט אַן שלאַגן צום האַרצן פֿון דער וואַלגאַריטעט וואָס די טרייפּענע כּונה האָט אויפֿן וואַרט אַרויפֿגע־

דריקט“, אַפּא, געטראַכט מיט עַר־רייטישט, ז' 215.

מיט זיך — „דאָס וואָס איז באַמט גיכט איז באַשיידן, פּשוט און האָט גאַרישט אין זינען צו אַ זיך“, א. י. זאַקוטקי, אין דוד עדעלשטאַט, ... בײַא 1955, ז' 76.

~ דריק, דער. **אָננ. עכין. עניש.**
ארויפֿדרש(ע)נען — טרוו. אַרויפֿברענגען אַ דרש. „לא תּלקט לעני ... דרשנט די גמרא דעם וואַרט לעני אַרויף ... אַז דער עני טאַר ניט נעמען די פּאה פֿון זיין אייגענעם פֿעלד“, שחמ, ה/א.

ארויפֿהאַלדן זיך — אוטוו. נעאַל. אַרויפֿ־לייגן זיך מיטן האַלדן. „אַ וועט זיך מײַן קאַפּ אויף זינע שנידמעטערס געשווינד“, פּמ, אין כאַלאַסטערע וו, פּאַריז 1924, ז' 6.

ארויפֿהאַלטן — טרוו. האַלטן אויף אַרויף. „מן [גע]הערט דש מונד פֿון דעם שוֹפֿר אַרויף צו האַלטן“, מחזור ר"ה וי"ב, הומבורג 1721, יט/א. „בשעת מע זאָגט קדושה, זאַל איטלעכער מענטש זינען אויגן אַ אַז ער זאָגט: קדוש, קדוש, קדוש“, 202, יא/ב.

מיט זיך. ~ האַלט, דער. **אָננ.**
ארויפֿהאַלן — טרוו. אַרכ. אַרויפֿברענגען. „מאַכט דו זיך דש ראַד [בײַם ברונעם] רירט אונז דרייט דו עש קען דיא וואַשר אַרויף הולן פֿון גאַנץ אונטן“, ח ח, ו/עד.א.

ארויפֿהאַלען — טרוו. מג. סל. אַנטאָן, אַרויפֿציען, אַרויפֿדעקן אויפֿן נאַקעטן לעב. „די זינדענע זעלעכערטע פֿאַרסמאַליעוועטע בעקעשע מיט דעם וואַלענעם גאַרטל צו די קריזשעס אַרויפֿגעהאַלעט“, קלמן היזלער, קומאַרנער פּאַרשווינגן.

ארויפֿהאַקן — טרוו. אַ בלעך. אַ אַ שטייחל צו זיין אַז דאָ וואוינט אַ שוסטער. מיט זיך — אַ זיך אויף אַ שטיין = אויך, ניט פּוועלן, קיין זאַך ניט אויספֿירן. „בחורים ברוכים אַ רוח אים ... ווי זאָגט מען דאָס בײַ אונדז? האָט זיך אַנגערופֿן דער דירעקטאָר ... און האָט זיך אַרויפֿגעהאַקט ווי אויף אַ שטיין“, שט. בלאַנדזענדע שטערן וו, וואַרשע 1922, ז' 47.

ארויפֿהייבן — טרוו. אַ די אויגן צום באַלקן. אַ דאָס טראַג־ברעטל מיט די ציגל. אַ דאָס לעבן צום שורש פֿון קדושה. „הייב מיך נישט אַרויף און וואַרף מיך נישט אַראַפּ“, שוו. „דעמאַלט איז ה־ה־קדישא אין אַלקער אַרמן און דעם זיידן אויף דער מיטה אַרויפֿגעהויבן“, יפ, די לעגענדע נח גריף, נײַ 1960, ז' 14.

מיט זיך — „די וואַסערן אין אַזיערע הייבן זיך אַרויף אויף אַ פּוסי“. „כדי אַ יפּוֹר־בוך זאַל זיך אַ איבער די ענגע ראַמען פֿון לאַקאַלער באַזיטונג איז נייטיק ... ר. מאַה־לער, אין ספר סאַנג, תּײַא 1970, ז' 11.

~ הייב, דער. **אָננ. עכין. עניש.**
ארויפֿהייכן — טרוו. נעאַל. „איין האַנט ...

ארויפֿגעהייכט צו אַ נישֿ־ערדישן טאָג, טוצ, פון ו' ז' 176.

אָרויפֿהילן — טרוו. אַרויפֿדעקן. „אויסגע־ צויגן אַ לאַנגע האַנט צום הענגער און אַרויפֿ־ געהילט איר מאַנטל איבער איר אַקסל“, וויבט ו1, יומעסענבערג, ז' 147. מיט זיך. „ונג.

אָרויפֿהיפּערן — אוטוו. „מיטאַמאַל האָט אַ פּוילג, ווי אַ קאַלירט שטיקל זונפֿאַרגאַנג, אַרויפֿגעהיפּערט אויף מײַן אַקסל“, טוצ, פון ו' 34.

אָרויפֿהעלפֿן — [אַביעקט אין דאַטיוו, פּאַסיוו מעגלעך]. העלפֿן אַרויפֿקומען. אַ דער זקנה אויפֿן צווייטן גאַרן. „דש איז גאַט בײַה ער מאַכט אויך דר נשמה פֿרידן אין הימל אונז העלפט איר ווידר אַנפֿיך, בע, כו,ג, מיט זיך. ~ העלף, דער. עניש. ער (יִן־קע). ערני.

אָרויפֿהענגען — טרוו. אַ וועס אויפֿן בוידעם. אַ אַ שלאָס אויף דער טיר. אַ אַ שלאָס אויפֿן מויל — פֿאַרווערן, ניט דערלאָזן פֿריי זיך אויסטריקן.

אָרויפֿוואַרפֿן — אוטוו. „האַט זיך אָפּגעשטעלט אַ סטאַדע הינט און מיט די מאַרדעס צו מזרח אָנגעהויבן אַ צו דעם רויטן שטיקל הימל“, מלה, לידער ו, נײַ 1934, ז' 269. עניש.

אָרויפֿוואַלגען — טרוו. אַרויפֿקליקען. אַרויפֿלייגן וואַלגענדיק, אַ שטיינער, קלעצער אויפֿן פֿריצען פּלאַץ, אַ מיסט. „אַחוץ די דאַזיקע גזירות איז שוין אין די צייטן פֿון מאַריאַ־טערעזאַ אַרויפֿגעוואַלגערט געוואָרן אויף די יידן אַ וואַלדיקע שטיבער־משאַ, ר. מאַה לער, אין ספר טאַג, ת״א 1970, ז' 169.

מיט זיך — פֿרהצירס געשריי האָט זיך ווי אַ דונער אַרויפֿגעוואַלגערט אויף אים, אי. דרוקער, קלעמער, קעזעו 1940, ז' 104. „ונג. ניש.

אָרויפֿוואַלען — טרוו. אַרויפֿוואַרפֿן אַרויפֿ־ לייגן. אַ אויפֿן טיש אַלע אַינגעקויפטע פעק לער. „אים [דעם קליינעם סוחרל] צו הילף ווערט דאָס וויב אַן אַש־היל אַדער ער וואַליעט גאַר אויף איר אַרויף דעם גאַנצן עול, ארז, קמ, 1867, № 27. מיט זיך — „מיט די גאַנצע שווערקיט האַסטו זיך אַרויפֿגעוואַליעט אויף מיר, ב. גאַרן, דיא מוזיקס... נײַ 1900, ז' 30. עניש.

אָרויפֿוואַסער — אַזוו. קעגן שטראַם. שווימען אַײַוו. „די וויבער האָבן זיך געבאַדן וויבט פֿון די מאַנצבילן, אַבער דאַרט איז געווען דאָס וואַסער... קויטיק און פֿאַרשימלט, ווי־טער אַײַוו איז געווען ריינער, יק.

אָרויפֿוואַקסן — אוטוו. עס וואַקסן אַרויף פֿרישע צוויגעלעך. „אַ בראַדעוועק וועט דיר אַ אויפֿן שפיץ נאַז“, מיר זענען אין ליפֿן געלעטערט. מיר וואַקסן אַרויף אינעם לויטער, וואַקסן אַרויף, הייבן אַרויף אונדזער האַרץ,

אונדזער וואונד אַרויף, אינעם לויטער, קוו, 1919, ז' 140. ~וואַקס, דער, אויך: ~וואַקס. „ונג. עניש.

אָרויפֿוואַרפֿן — טרוו. 1. וואַרפֿן אַ זאַך אויף אַן אַנדער זאַך אַדער אויף אַ באַשעפֿעניש וואָס ליגט, געפֿינט זיך העכער. בכלל וואַרפֿן עפעס פֿון אונטן אַרויפֿצו. אַ די פּאַנטאַפֿל אויפֿן דאַך. אַ אַ פֿורל היי אויפֿן בוידעם. „וואָס מע וואַרפט אַרויף אויפֿן מילשטיין, מאַלט זיך אַלץ אָפּ“, שוה. „אייני האָט אַן דר אַנדרי ניט אַן גירירט אין דען הנויף ווערפֿן אונז אין דען פֿאַנגן“, מחזור שלש רגלים, אַמסט 1713, עה/א. „חיים וואַרפט אַרויף זיין פֿאַרדינסט, אַינגעוויקלט אין אַ שטיקל פֿאַפּיר“, פּר. „שלום בית“, „די ייִדישע ספֿרים וואָס בלייבן אַנדן פֿון עלטערן ירושה וואַרפט איר אַרויף אויפֿן בוידעם גאַר אַן בושה“, ישראל ברייף, מײַן זיידעס הַגדה, ווילנע 1908, ז' 29. „ווי ער פֿלעגט עס טאָן, האָט זי איצט אויפֿן רוקן פֿון פֿערד אַרויפֿגעוואַרפֿן אַ דרעך“ [אויך צום 3], י. אַקרוסני, צוק, סעפּט 1956. אויך פֿרי: „דען זאַק מיט טרויער און מיט פֿריי אַרויפֿגעוואַרפֿן דעם צופֿאַל אויף די הערנער“, האַל, מײַן אויער, מאַסקווע 1966, ז' 134.

2. אַ וואַרפֿן טאָן, אַ שלמדער טאָן עמעצן (ווי דאָס וואַלט געווען אַ זאַק) אויף אַרויף. אַ דעם שיכור אויפֿן פֿאַלייאַישן אויטאַ. „זענען געבאַנגען די מאַסקאָוויטער און האָבן געבראַכט פֿורן, און מע האָט אַרויפֿגעוואַרפֿן אויף אַיט לעכער פֿור זעקס פּוּחזים“, מעשה אומן. „די כּוואַליעס האָבן זיך אויפֿגעהויבן ביז דעם הימל, האָבן צעשלאָגן די אַקרענטן און אַרויפֿ־ געוואַרפֿן די מענטשן אויפֿן ברעג, ממוט, מסעות, ז' 84. „מע האָט געבראַכט די קינדער, מע האָט זיי באלד אַרויפֿגעוואַרפֿן ווי שטיינער אויף מיסטוואַנגענס און זיי אַוועקגעשיקט צום טויט“, שטענטאַכאווער יודן, נײַ 1947, ז' 211.

3. אַנטאָן אויף זיך אַדער אויף אַ צווייטן אין אַלעניש. ראַש אַ אויף זיך די קליידער. אַ אַ כּאַלאַט צו באַדעקן (פֿאַרדעקן) דאָס לייב. אַ אַ טיכל אויפֿן קאַפּ, די פֿאַטשילע אויף די פֿלייצעס. אַ דעם אייבערראַק, ניט דורכגעמען זי אַרבּל. אַ אויף זיך אַ שווערע בורקע. „וועט זי אַנטאָן איר איינציק שבתדיק קליידלעך, אַ אויף זיך דאָס רויטע שאַלעכלי“, שע, בלאַנדזענדע שטערן ו, וואַרשע 1922, ז' 95. „דאָס קורצע און גראַבע לייבל האָט ער אויף זיך אַרויפֿגעוואַרפֿן“, בערג ו, וואַסטאַק, ז' 140. „ביילע וואַרפט אויף זיך אַרויף אַ האַלב־ קליידל און גרייט צום טיש“, אַפּא, אויף יענער זייט בריק. „אַנשטאַט קליידער האָבן זיי אויף זיך אַ חיהשע פֿעל אַרויפֿגעוואַרפֿן“, י. רימאן, יאַר, חדשים, וואַכן און טעג, קעזעו 1927. אַנאַלאַגיש אויך (בפֿירוש גראַבלעך): „פֿון געוואוינהייט האָט ער ניט באלד אַרויפֿגעוואַרפֿן אויף זיך טלית און תפֿילין“, בערג ו, וואַסטאַק 1922, ז' 94.

אַ אויף איר זיין שינעל. אַ אויפֿן קינד איר שאַל. „האַבן זיי אים אַרויפֿגעוואַרפֿן איין קלייד אַרום האַלדו און האָבן אים אומגעשלעפּט“, מהמ, ווילנע תרס״ז, יג/ב. „זי האָט זי אַרויפֿ־ געפֿירט פֿון הינטערן שפּיכלער, אַרויפֿגעוואַרפֿן אויף איר אַ גרויס וואַרעם טוך“, מ. רייִקין, דער וועליזשער בלוט־בלובל, ווילנע 1914, ז' 242.

4. אַנשטאַט אַרײַנצוואַרפֿן, ווען עס קומט צום לעצט בלם קאַכן. „מע קאַכט וויסע פֿאַסאַליעס... מע גיט צו געפֿרעגלטע ציבעלעך, און צען מינוט פֿאַרן דערלאַנגען, וואַרפט מען אַרויף גאַנץ קליינע פֿאַרפֿעלעך“, ב. שאַפּראַן, ייִדישע קיך, וואַרשע 1930, ז' 87.

5. אַרויפֿצווינגען. אַרויפֿלייגן עפעס וואָס באַשווערט אַ אַ שווערע געלט־שטרעף. אַ אומ־ דערטרעגלעכע שטיבערן. אַ דעם עול־פּרנסה אויף דער וויב. אַ אַן אַחירות פֿאַר עפעס, פֿאַר עמעצן. „דאָס קען מען אַרויסלערנען פֿון אַ גאַר אַ שבוּעה דורך אַיין עדות“, בִּיא־מציעא, ד״א, „אַז מען איז זיך טומן אויף לייט אַז זיי זאָלן אים שפּינן, הייסט גלמך ווי ער וואַרפט אויף זיי אַרויף אַ משאַ“, חה 3, ב, ז' 299. „זיי עסן נישט קיין פֿלייש דערפֿאַר ווייל מע האָט ביי זיי אַרויפֿגעוואַרפֿן אַ טאַקע אויף אַלצדינגי“, שע, מעשיות און פּאַנטאַזיעס, ז' 12. „אַנשטאַט פּאַנשטשינע האָט מען אויף אונדז אַרויפֿגעוואַרפֿן אַ באַדאַקטע“, די מעשה פֿון פֿיער ברידער, וואַרשע 1906, ז' 19. „מע האָט אַרויפֿגעוואַרפֿן אויף איסאַקן די התחייבות צו קריגן געלט“, א. קאהאַן, מענטשן פֿונם אַקער, מאַסקווע 1927, ז' 69.

6. אַרויפֿצווינגען אויף עמעצן אַ געפֿיל, אַן איבערלעבונג, אַ געדאַנק. אַ אַ מורא (פחד), שרעק, אימה. אַ אַן אומחן אויף עמעצן. אַ די מיינונגען פֿון דיקטאַטאַר. „זיך צו שטאַרק אַנטקעגן דעם יצר הוועלכער מאַכט שווער דעם קערפּער און וואַרפט אויף אים אַרויף פּויל־ קייט“, תניא, ז' 124. פֿאַראַלעל: „ווער האָט אַיך ערלויבט מיר אַזאַ גליק אַ וועלכעס איך קאָן ניט דערטראַגן“, יד, אַבן נגן.

7. באַשולדיקן. אַ די שולד אויף יידן און מאַכן פֿון זיי דעם שעיר־לעוואָל. אַ די שולד אויף אַ נידעריקן באַאַמטן. אַ אַ חשד אויף אַן אומשולדיקן. „... פֿאַרלירעניש דער־ נאָך דעם חשק צום לערנען, אַידיק זייער אַפּט די שולד אויף דער אומשולדיקער גמרא, ממוט, שלמה ו, ז' 59. „וואו איז נאָך לייכטער ווי דעם[!], שולד אויפֿן שווינגיקן גאַט אַרויפֿצו־ וואַרפֿן?“, מב״ם, הוגה דעות ו, ווילנע 1912, ז' 11. [אַ אַ בל בול, נר. אַ בלבול קען מען אויסטראַכטן, פֿאַרשרייטן אַאַ, אַבער ניט אַ].

מיט זיך — מיט די גרונט־בב פֿון אַרויפֿ־ וואַרפֿן. אויך: 1. אַנפֿאַלן מיט פעס און זידלען אַדער (וועלן) שלאָגן. זוכן אַ געלעגנ־ הייט אַרויפֿצוואַרפֿן זיך מיט בייזער קריטיק. אַ זיך ווי אַ חיהרעה, ווי אַ בייזער פֿעל, ווי אַ טיגער. „קען ער זיך זעלבסט ניט אַ מיט

אירס אַ פֿינגער, פּאַן, קינדער, גיך איז אַרױפֿגעזעצט געוואָרן אויף זײַן אַרט דער פּאַריז, שט. פּלאַנזונדע שטערן, וואַרשע 1922, ז' 336. „צוגעגאַנגען צום שפּיגל, אַרױפֿ־געזעצט אויף זיך די קאַסע מיט די גאַלדענע סטענגעס און אויפֿמערקזאַם באַטראַכט זײַן אַפּגעשטאַלט“, ד. פּעלדמאַן, איבּו, י. באַבעל, דערציילונגען, כאַראַקטן 1925. „מע האָט אים אַנגעבויקערט די ביינער און נאָך אַ גוליע אויפֿן שטערן, ווי אַן איי די גרייס, אַרױפֿגע־זעצט“, פּיטל סיטאַ, אַט דאָס זינען מיר, 1932, ז' 42. אויך פּיג: „אַ קרוין פֿון שאַנקייט וועט זי [די חכמה] דיר אַן“, מס, משלי תקע׳ד, ז' 9. „איך קען אויף דיר (אים) מײַן קאַפּ ניט אַן“ = איך קען דיר ניט מאַכן קליגער, פֿעאיר קער; איך קען דיר קיין זאַך ניט אויסלערנען. „דער רבי צום פֿאַטער פֿון אַ יינגל וואָס האָט גאַרניט זיך אויסגעלערנט: „מײַן קאַפּ קען איך אויף אים נישט אַן“, יע. דער וואונדער־אונזר פֿון דער יודישער שפּראַך, דער מענטליכער קערפּער, וואַרשע תר״פּ, ז' 10.

4. אַרױפֿגעצן. אַרױפֿפּאַסן, צופּאַסן. „אַז אַ טיר אָדער אַ לאַדן אַז עס פֿאַלט אַרויס אום שבת טאָר מען ניט צוריק אַן אויף די האַקעס“, דרך אדם, וואַרשע 1860. „מע זעצט אַרויף אויף אַ גאַנץ גרויסן האַטשיק, וואָס ער איז צוגע־טשעפּעט צו אַ גאַנץ שטאַרקער איזערנער קייט — אַ שטיק פֿלייש... און מע לאַזט דאָס אַראָפּ אין ים אַרײַן“, קמ, 1869, № 47. „היי זשידוק, קום אַהער, העלף מיר אַן דאָס ראָר“, א. בערגמאַן, קאַזקער מעשיות, וואַרשע 1929, ז' 116.

5 דערהייבן. איבערגעבן אַן אַמט מיט מאַכט, מיט דעה. אַן קרוין = מאַכן פֿאַר אַ קייניג. אַן אויף דעם פּסאָ־הרבנות. אַן אויף דער (דעם) שטעל פֿון אַ רבי, פֿון אַ גבאי, פֿון גרויסע פּאַלאַצן קומט מען אַפּ, / פֿון קעלערן שטימט מען אויף. / דעם טרײַבט די צייט פֿון שטול אַראָפּ, / דעם צווייטן זעצט מען אַרויף, צוג, המנגל, לעמבערג יאָר, ז' 17. „נאָך הונדערט און צוואַנציק יאָר אַז מע וועט דאַרפֿן אויף דעם טאַטנס שטול אַן מײַן ברודער זלמנגן, ווייסן מיר ניט וואָס מיט אונדו, דעם טאַטנס איבעריקע קינדער, וועט זײַן?“, יד, אבֿו נגף. „דאָ [אין אַמאַליקן פּוילישן סיים] האָבן מיר מער מאַכט פֿון דעם קעניג. מיר זעצן אים אַרויף און מיר קאַנען אים צו יעדער צייט אַרונטערזעצן“, באַש, פֿאַר, 1961, ז' 6.

6. אוטוו. אַרױפֿהייבן זיך. „פֿון ער־בעטל האָט אַרױפֿגעזעצט... אַ רויטער ריזיקער וואַלקן“, ראַכמאַן, גק 76. מיט זיך — אַן זיך אויף אַ שײַף, אויף אַ דראַזשקע, „און רבקה איז אויפֿגעשטאַנען מיט אירע מיינלעך און זיי האָבן זיך אַרױפֿגעזעצט אויף די קעמלעך און זײַנען געגאַנגען נאָך דעם מאַן“, תי, בראשית, כד, 61. „ווען צוויי מענטשן האָבן... געפֿונען אַ פֿערד, האָבן זיי זיך ביידע אַרױפֿגעזעצט אויף דעם פֿערד ריפּט...“, שהם, בא, „מע טאָר זיך ניט אַליין אַן אויבנאָן,

אַרױפֿוועלגערן — אַרױפֿוואַלגען. אין אַ מחזור [?] ווערט פֿאַרטישט גלגל עלינו רחמיך; „וועלגער אויף אונדו אַרויף זײַנע דערבאַרעמונגען“.

אַרױפֿווערטן — טרוו. העכערן דעם ווערט. אַן די אויפֿטוען פֿון געשטאַרבּענעם אַנפֿירער. „זיי האָבן פֿאַרלאַנגט פֿון מער־דײַטשלאַנד אַז זי זאָל אַן די מאַרק“, ש. ביקל, טמו, 1968, חו 6.

אַרױפֿווערטם — אדוו. אַרױפֿצו. „דער סדר איז ווען מן דש אחרוג בענשן וויל, אַזו ווענט מן דאָן אחרוג אַרום דען פּיטום אַראָב ווערטש אונ; דען שטיל אַנויף ווערטש“, עפש, דרך הישר לעולם הבא, פּרומ, תמהז, סה, א.

אַרױפֿוועלען — טרוו. אַן אַ שטעמפל. „אַ קוש האָט ער אַרױפֿגעזיגלט אויף איר האַנט“, מ. יודעלסאָהן, דיא בעטראַגענען ליבעט, ווילנע 1913, ז' 23. „ונג. עניש“.

אַרױפֿזינגען — טרוו. אַן אַ סערענאַדע. „אזי געווען אין שטאַנד אַרױפֿצווינגען ביז מײַ איבער דער הויכער יצע“ מיט אַ מערק ווירדיקער שפּילעוודיקער לייכטקייט“, ש. וויגאָדא, פֿאַר, 1963, א 15. „איך זינג אַרויף צו דיר, מײַן עלנט“, י. מאַניק, אין טריט פֿון זיבן וואונדער, תיא 1964, ז' 29.

מיט זיך. „זינג, דער. עכין. עניש“.

אַרױפֿזעצן — טרוו. 1. אוועקזעצן אויף עפעס עמעצן (וואָס איז אַפּשער פֿרענער געווען גינדערי קער). אַן דעם יינגל אויף אַ צווינג און אים הייסן אַליין אַראָפּקריכן. אַן דאָס קינדעלע אויף אַ באַנק. אַן אויפֿן אויוון. „כאַליסניקעס און שלימעזליקעס זענען אַרױפֿגעזעצט געוואָרן אין זיבעטן הימל“, מס, קהלת תקע׳ט, י, 6. „זיי האָבן צוגעשטעלט אַ לייטער און האָבן אַרױפֿגעזעצט קציען אין דעם בוידעם־שטיבל וואָס אויף דעם טורעם“, מ. גאַלדבוים, שלמה המלך׳ס טאָכטער, פּשעמישל 1928, ז' 9.

2. מאַכן אַז עמעצער זאָל זײַן אויף אַ פֿאַרקער־מטל. אַן אויף אַ שײַף אַ באַן, בויד, טראַמױז אע. „מע האָט אַרױפֿגעזעצט אויף קריסטלעכע פֿורלעך בלוין אַלטע, קראַנקע און קליינע קינדער. די אַלע איבעריקע זײַנען גע־טריבן געוואָרן צו פּוסי“, ל. לאַש, גאפּ 1948, № 2; „די רעשט, אַריבער 3000 מענטשן, האָט מען אַרױפֿגעזעצט אויף לאַס־אויטאָס און זיי אוועקגעפֿירט אין קרעמאַטאָריום“, דר׳ י. גאַרדאָ, דאָרטן, № 65. אויך: אַן אויפֿן קעמל אע. „נישקשה... וועסט טויגן, ישראל, האָט דער אַשמדאי געלאַכט און מיך צוריק אַרױפֿ־געזעצט אויף דער קליאַטשע“, ממוס, קליאַטשע, ז' 176.

3. אַרױפֿטאַן עפעס אויפֿן קערפּער. „דערנאָך נעמט מען תּפֿילין של־ראַש פֿון תּפֿילין־בייטעלע אַרויס און זעץ אַרויף אויף דעם קאַפּ, וואו די האָר הייבן זיך אָן, קעגן די אַויגן, סײַ ו, ז' 21. „עס פֿאַלט מיר אַינן, אַראָפּצוגעמען אַ פֿינגערל פֿון מײַן פֿינגער און אַרױפֿזעצן אויף

זײַן שטאַה און מיט זײַנע זידלערעצן, ממוס, יבישיבֿה של משה. 2. מיט אימפעט, מיט זשענדעקייט זיך מענן עפעס אַרױפֿצוקריגן, צו באַקומען, צו דערגרייכן. אַן זיך אויפֿן שוואַרצן מאַרק צו כאַפּן מציאות. אַן זיך אויפֿן לערנען וואָס גיכער צו קריגן דעם דיפּלאָם. אַן זיך אויף האַנדל־וואַנדל, אויפֿן נייעם אַרט לעבן. זיך אַן אויפֿן געראַטענעם בחור אים צו פֿאַרקנסן. „שיכורים... הונגעריקע... דאַרפֿן זיך נישט אַן אויף טרינקען און עסן מיט אַזאַ יצר־הרע ווי די האַלאַנעשטער... אויפֿן יודישן טעאַטער“, שטע, בלאַנדזענדע שטערן ו, וואַרשע 1922, ז' 26. 3. צושטיין צו עמעצן פֿרי יענער זאָל אויסהאַלטן, ווערן צו לאַסט. אַן זיך אויפֿן ריכטן פֿעטער. „ווערף דיר זעלבסט ניט אַרויף דאָש דו ניט זאָלסט פֿאַלן אונ; צו שאַנדן ווערן“, נעקח ע״י יוסף מאַרש, איבּו ירושע בן טאָר ניט מפקיר זײַן אָדער תע״ב. „אַ מענטש טאָר ניט מפקיר זײַן אָדער מקדיש זײַן זײַנע גיטער און זיך אַן אויף לייטן“, י. 2. יאַטעלאָוויץ, תּוכחת מוסר (רמב״ם), ווילנע תרל״ו. „עס איז ניט פּראַקטיש זיך אַרױפֿצוואַרפֿן אויף יעדן איינעם מיט עצות“, געזונד און לעבען ו, נײַ 1905, ז' 20. ~וואַרף, ~וואַרף, דער. „ונג. עכין. עניש. ערני“.

אַרױפֿוואַסלעווען — אוטוו & טרוו. אַרױפֿ־פֿאַרן אויף אַ שיפֿל אָדער אַרױפֿפֿירן אַ שיפֿל מיט וואַסלעס, „מע קען נעמען אַ שיפֿל... ביז דעם לאַזטשניק און אַ... ביז וועריק“, א. קאַפּפּינאַוויטש, בבס ווילנער זורכחויף. אויך מיט זיך.

אַרױפֿווייזן — אוטוו & טרוו. ווייזן (אויף) עפעס וואָס איז אַרויף. אַן (אויף) דעם אמת. „אויפֿן וועג פֿון חכמה האָב איך דיר אַרױפֿ־געווייזן, מס, משלי, תקע׳ד, ז' 11.

אַרױפֿוויינען — אוטוו. הינט וואָס וויינען אַרויף צו דער לבנה. „האָט זי אַרױפֿגעוויינט צום הימל, מיט אויגן ווי פֿינער, אַפֿן און גרויס“, מלה, לידער וו, נײַ 1934, ז' 92. אויך פּיג: „עס זאָל חלילה נישט אַראָפּרינען די טרער זופּ וואָס דער שעפּלעפֿל האָט אַרױפֿ־געוויינט בבס אַינגויסן“, ירחמיאל בריקס, אַ קאַפּ אין געטא, ז' 104.

אַרױפֿווינדעווען — טרוו. אַרױפֿהייבן אויף אַ ווינדער. „די אַנקערס וואָרן אַרױפֿגעווינדער־וועט און די שײַף האָט זיך אַנגעהויבן שוין צו באַוועגן“, [אמדן] איי הים, ווילנע 1856, ז' 5. מיט זיך — „דערשמעקנדיק האַניק, הייבט דער בער אַן זיך אַרױפֿצווינדעווען אויפֿן בוים“, ווינטש ו, נײַ 1920, ז' 218.

אַרױפֿוויקלען — טרוו. אַן פֿאַדעם אויף אַ מאַטיק, אויף אַ שפּולקע. פּיג: אַן די לעצטע פּאַסירונגען אויפֿן גאַנצן קוביל קאַנפֿליקטן. מיט זיך — אַן זיך ביז צום אמתן פּלאַנטער. „ונג. עכין. עניש“.

בזמם מאָן. זאָל מען אונטער דער חופּה א' אויף זיין פֿוס, גלייבטען. „אויף דיא ערשטי שטאַפּל און מן הנויף טראָט דאָ הויארט און איינר זיטן איין גילדנר אוקס“, צאָינה, קפּאָא, „איר פֿוס וועט מער אויף זיין שוועל ניט א'“, יד, יאָטענע, ז' 50. „דעמאָלט ערשט זינען די מאַטראַסן אַראָפּ אויפֿן ברעג, אַרויפֿגעטראָטן אויף דער ערד“, אָקס, קינדער פֿון איין פּאַלג, מאַסקווע 1928, ז' 64. „געוואָרפֿן האָט ער זיך ביי דער טיר פֿון בית־המדרש, אָז יעדער פֿרומער וואָס קומט אַרײַן זאָל אויף זיין לײב א'“, אָס, תּהילים יד. אויך: אויפֿטרעטן, פֿאַרנעמען אָן אָרט. א' אויף דער בינע. א' ווי אָן עדות בזמם משפט. א' אויף אַ נייער ש ט ט ע ל.

~טרעט, ~טריט, ~טראַט, דער. ~ונג. -עכץ. -עניש.

אַרויפֿטרעפֿן — אַוטו. גיין און טרעפֿן צו אַן אָרט אַרויפֿצו. א' צו אַ שכן מיט די פּינצטער־רע טרעפּ. פֿאַרטאָג וואַקלט זי זיך, צוריק־גייענדיק איבער דער גאַס, און טרעפֿט אַרויף צו איר שטיבל אויפֿן פֿערטן שטאַק, פּראָ. פֿורים־שפּילער.

אַרויפֿשוועקלעך — טרוו. (קירושנערץ) אַרויפֿקלאַפֿן טשוועקלעך בזמם פֿונאַנדערציען פֿוטערואַרג אויף אַ ברעט, דאָס א' דעם מאַנטל איז זייער אַ לאַנגע און מאַזאָליעדיקע אַרבעט, א. יאָקובזאָג, פּאַר 1964 III 8.

אַרויפֿשעפּען — טרוו. א' מיט אַ קייט. „דער טאַטע האָט ... אַרויפֿגעשעפּעט דאָס דאָך־בענקלע און אויף דער פּלייצע פֿאַרוואָרפֿן אַ פֿאַר שאַק שינדלען“, חיים פּעט, איק, פּסח תּש״ו. מיט זיך — זיך א' אויף אַ הויכן שטאַנג. -עניש.

אַרויפֿיאָנג — טרוו. דזוו אַרויפֿטרעפֿן, נאָר שטאַרקע, עמפֿאַטישער. א' די פֿערד אויפֿן באַרג. „מע האָט אַרויסגעאַרט וועלולען אין מאַרק אַרײַן און אַרויפֿגעיאָגט אויף אים אַלע ציגן“, פּראָ. דער למד־וואַניק. „האַבן מיר שפּעטער אין זכות פֿון גוטע, פֿינע מאַגאַסן געלעבט, האָבן אונדז טייל פֿון זיי אויף ביימער אַרויפֿגעיאָגט און ווי פּייגל אַראָפּגעשאַסן“, פּראָ. קאַפּ און האַנט. אויך: א' אַ שרעק, אַ מורא אע. א' אַ שווערע שטימונג אע. מיט זיך. ~יאָג, דער. ~ונג. -עכץ. -עניש.

אַרויפֿיאַווען זיך — אַוטו. באַזינען זיך פֿון אויבן, ערגעץ אין דער הייך. „האַבן זיך אַנגעהויבן אַ יונגוואַרג וואָס קלעבן זיך אין קרעצלעך“, ב. דעמבליג, פּאַר 19 VI 1966.

אַרויפֿיאַכן — טרוו. אַרויפֿלייגן אַ יאָר, אַ משא. א' אויפֿן אייזל מער וויפּל ער קען אויסהאַלטן. א' אַלע תּרי״ג מצוות. „פּריקת־עול איז כלל נישט אַנגעמאַסטן אויף די וואָס האָבן אין זייער שרײַבן געפרוּווט א' אויף ידן אַחריות“, אפּא, טמו, 1963 II 26.

דער בינע. א' אַ האַנטעך אויפֿן פּנים. א' די שפּיציקע וואַנצעט.

אַרויפֿטראָגן — טרוו. 1. א' אין שטוב אַרײַן. א' אַ משא. א' בלומען פֿאַר דעם קראַנקן און שפּיטאַל. א' דעם שטאַלנט צום טיש. „און ווער האָט דעם מרה־הוראַה אַרויפֿגעטראָגן אויפֿן צווייטן שטאַק אין שפּיטאַל? ווינטער פּאַנדורע!“, זש, נח פּאַנדורע.

2. פּיג: „ער ברויך ניט ביז מע זאָל אים די פּחילות א' און אים אויף אַ זילבערנע טאַץ דערלאַנגען, יד, אַבן נגף. „דער מאַמען שרײַבט איר איינציק קינד. / כאַפּ עס אויף, דו ליבער ווינט! / און טראָג אַרויף אויף יענער־וועלט / צו דער מאַמעשים געצעלט“, פּראָ. דער יתומהס ברויזעלע. „האַט ער זיך גענומען לערנען שפּילן פּייל, אפֿשר וועט אים די פּייל א' אין דער הייך“, אר, דער אויטאָמאָביל.

3. אַרכ. אויפֿהייבן. „מנינע הענט טו איך א' צו דעם הער וואָס איבער אַלע הערן / און טו דערויף שווערן / אַז דינע אַלע (מעשים) האָבן איך ניט געטאַן באַגערן“, ספר ישרי לז, ווילנא הורדנא תקעט, כב/א.

מיט זיך — זיך א' ווי אַ ווינט. ~טראַג, דער — „ער פֿאַרמאַגט אין אַ גרויסער מאַס אַ־קראַפֿט“, א. גאַרדיג, פּאַש, 31 VII 1953. ~ונג. -עכץ. -עניש. ער (יין, -קע). -עריי.

אַרויפֿטרייבן — טרוו. 1. א' די קי אויף דער פּאַשע. „בעל־עגלות פֿלעגן אַהער שבת אָדער יום־טובֿ א' זייערע פֿערד זיי אויסצובאָדן און אַנצופּאַשען“, אוריה קאַצענעלבאַגן, אין ליטע, ו' ניי 1951, ז' 37. אויך: מאַכן עס זאָל שטאַרק שטיגן. א' דעם ווערט פֿון די בילדער. א' דעם פּרײַז פֿון עסנוואַרג. „גראַפֿן, פֿירשטן האָבן זיך געמאַכט איין האַנט [בײַ] דער ליציטאַציע] אַרויפֿצוטרייבן גאַנץ הויך אין געלט, דאָס זיי [די יידן] זאָלן נישט אין שטאַנד זיין ... צו באַצאָלן“, א. ב. דער מַסַר ישועה, וואַרשע 1900, ז' 18.

2. אַרויפֿבויען. לז. „דער פֿונדאַמענט איז שטאַרק, קאָן מען א' נאָך אַ שטאַק“. 3. שטויסן צו עפעס. דערפֿירן צו אַ געדאַנק, אָן איבערלעבונג. „אויף אַזאַ מין חקירה [אַז] אין די ציגן שטעקן נשמות פֿון מענטשן] האָט מיך אַרויפֿגעטריבן דאָס אויסזען פֿון די דאָזיקע ציגן“, שט, קליינע מענטשלעך, ... ז' 189. „די שמועסן מיט אים האָבן זי אַרויפֿגעטריבן אויף אַ חשד“, א. קאַהאַג, אינטשענער, קינעו 1932, ז' 201.

יך — אַדי. נעאַל. וואָס האָט דעם כּוח אַרויפֿצוטרייבן. וואָס טרעבט אַרויף. אַע מאַשין. -יקייט.

מיט זיך — זיך א' צו התלהבות. ~טרייב, דער. ~ונג. -עכץ. -עניש.

אַרויפֿטרעטן — אַוטו. א' אויף גלאַז און צעשנידן זיך דעם באַרוועסן פֿוס. א' אויפֿן ווייזל פֿון דער קאַץ. „אַז מע וויל האָבן אַ דעה

אחוץ אַז דער בעל־הבית אַליין פֿירט אַרויף און וועט זיך אַנידער, טשי, ו' ז' 47. „ביידע האָבן זיך געשווינד געוואַשן ... אַרויפֿגעוועצט זיך אויף די קעפּ די שטרויענע היטעלעך“, פּראָ. ישוועטער.

~זען, דער. -עכץ. -עניש.

אַרויפֿטאַן — טרוו. 1. אַרויפֿלייגן. אַרויפֿ־געבן, וועל איך אַלדי קראַנקשאַפֿט וואָס איך האָב אַרויפֿגעטאַן אויף מצרים ניט א' אויף דיר“, תּי, שמות, טו, 26. „האַט געמאַכט אָן איינערנע קרוין און מע זאָל די קרוין צעגלען און מע זאָל אים די קרוין אויף דעם קאַפּ א'“, מעטה אומן. „איין טעם וואָס דער זון מאַכט צו דעם פֿאַטער די אויגן [ווען ער שטאַרבט], ווייל מיר געפֿינען אַז הקבֿ"ה האָט געזאָגט צו יעקבֿ, יוסף וועט א' זיין האַנט אויף דינע אויגן“, ספר מטעמים, לאָדו, יאָר?

2. אַנטאַן פֿון אויבן. אַרויפֿציען. „ווען איר וועט אָן איבערציער צוריק א', ווען ער איז נאָך פֿיכט, וועט ער זיך אויסציען, פֿאַר, 1965 X 29. „גאַר שווער גייט מיטן א' די שייך, וואָס פֿון פֿראַסט און נעץ זינען זיי צווייקט און איינ־געצויגן, ישק, שליאַד און אומוועג, ז' 272. „אַרויפֿגעטאַן אויפֿן קאַפּ זיין שוואַרצן קאַטע־לאַק און אַרויס אויפֿן אַוונט־שפּאַציר“, א. קאַרפּינאוויטש, ביים ווילנער דורכהויף, תּאָ 1967. „האַט דער פּרַמלך גענומען אַ פּינגערל און האָט איר אַרויפֿגעטאַן אויף דער האַנט. האָבן זיי זיך מתחתן געווען“, נחב, מעטה ממלך וקיסר.

מיט זיך. ~טו, דער. ~ונג. -עניש.

אַרויפֿטאַנצן — אַוטו. אויך: אַרויפֿשפּרינגען, אַרויפֿלויפֿן אא. א' אויפֿן בוים, אויפֿן דאָך. „דאָס וואָסער האָט אויפֿגעגלאַנצט, זיך גערעדלט ... צום חלום אַרויפֿגעטאַנצט“, יחיאל לעווער, מין חיים.

מיט זיך. ~טאַנץ, דער. ~ונג. -עכץ. -עניש.

אַרויפֿטאַסקען — טרוו. 20. אַרויפֿשלעפּן. א' משא אין די וואַנצעט. „אַ אויף דער איי־בערשטער באַנק און קאַטעווען מיטן בערעזעווע בעזעמל“, יי. -עניש.

אַרויפֿטורעמען — אַוטו. „ערטערוויזן האָבן די שנייען אַרויפֿגעטורעמט דריי און אַ האַלב פֿוס די הייך“, טמו, 1966 I 29. „אַ מויער האָט אַרומגערינגלט דעם הויף, פֿון וועלכן עס האָט אַרויפֿגעטורעמט אַ צוויי־שטאַק הויז“, איק, פּסח תּש״ו, ז' 10. מיט זיך. ~ונג.

אַרויפֿטיבלעווען — טרוו. (סטאַליערץ) אַרויפֿהאַקן, אַרײַנהאַקן הילצערנע טשוועקעס אין אַ דינעם שיכט האַלץ. אַרויפֿקלעפּן אַ דין טאַוועלע האַלץ אויף האַלץ. „איין פּראַבלעם בזמם טיבלעווען ... בזמם א' אַ דין רעמל אָדער אַ דין בלאַט“, בער, ז' 77.

אַרויפֿטילמען — טרוו. פּר. אַרויפֿטריקן. אַרויפֿשטויסן. אַרויפֿוואָרפֿן. א' דעם עולם אויף

אָרויפֿדישן — טרוו. נעגל. דערהייבן צו דער מדרגה פֿון ווערן אַ ייִדישע זאַך, אַ ייִדישער ענין. „חסידים פֿלעגן אויפֿכאַפֿן אַ גוויאַשן מאַרש און אים אַזוי פֿאַררעכטן אַז ער האָט באַקומען אַ ייִדישן תּיקון. זיי האָבן אַרויפֿ־געהויבן, אַרויפֿגעייִדישט די ניצוצות פֿון אַ ניגון“, צייט, טאָג, 5 VI 1959. מיט זיך. זונג.

אָרויפֿיק — אָד. וואָס גייט אַרויף, אַרויפֿצו. אַער וועג. אַער [וואַסער] שטראַם אין אַ גע-וויקס. אַע סעקווענץ אין אַ מעלאָדיע. „די עלטער צעפֿרעסט ניט איר פֿרייען פֿאַרנעם, / קאָן איר אַז דראַנג ניט דערשלאַגן“, אַלף כּץ, אַקערצט, ניי 1929, ז' 18. יִקִיִט.

אָרויפֿכאַפֿן — טרוו. 1. אין גרויס אַינלעניש עפעס אַנטאַן אויף זיך. אַ אויף זיך אַ מאַנטל און אַרויסליפֿן. אין פֿאַנג אַ אויף זיך וואָס עס קומט אונטער דער האַנט. „איך האָב אויף מיר אַרויפֿגעכאַפֿט דאָס קלייד... און אין דער פֿינצטער געכאַפֿט דיין ספּאַדיק“, יאָו, 1931, ז' 287. „ער האָט אַפּגענאַסן נעגלואַסער, אַרויפֿ־געכאַפֿט אויף זיך דעם שלאַפֿראַק און איז אַרויס אין גאַרטן“, אַר בֿיבס דאַווען. „ווער עס האָט ניט קיין דיוואַן, מוז שטענדיק פֿרייער אַנטאַן די זאַקן, איידער ער שטעלט אַראָפֿ די פֿיס, אָדער אַ אויף די פֿיס וואַלענע טופֿלעס“, דר' מ. גאַטליעב, פּאַפּולערע אַלגעמיינע היגע־ניע, וואַרשע 1908, ז' 41. „סימכע פֿלאַכטע האָט אויף זיך אַ כאַפֿ אַרויף געגעבן טלית און תּפֿילין, ווי עס וואַלט געברענט“, ייט, טאָג, 12 X 1960.

2. אַרויפֿטראַגן, אַרויפֿהייבן אין אַינלעניש. אַ בייִדע טשעמאַדאַנעס אויף די טרעפֿ. אַ דאָס קינד און אַרויסליפֿן אויפֿן באַלאַקן.

3. העכערן אַ פֿריזש אומבאַטראַכטערדייט. אַ דעם פֿריזש פֿון בילד פֿון הונדערט אויף פֿינף הונדערט דאָלאַר.

4. כאַפֿן און אַרויפֿציען. אַ אַ פֿיש. אַזוי אויך: „וואַלט איר הערן ווי די דזשישע דרש־ניס כאַפֿן אַרויף אַ פּוֹק אויף דער ווענטקע גלפֿן ווי די חסידישע רביים“, וויזשער פֿאַר פּוּט, וואַרשע 1881, ז' 32.

5. פֿאַרשריבן, פֿאַרצייכענען אויף גיך. „סאיז שווער אַרויפֿצוכאַפֿן אויפֿן פּאַפֿיר דאָס וואָס סע ווערט דאָ גערעדט“, שו, אַלט־ניכ פּתרילעוואַקע, ז' 97. „סיפֿאַלט שו, זיכט, און איבעריק איז איצטער דיר דעין שאַטן. / וואַלט כאַטש געשטאַנען דאָ דערביי דער איידעלער שאַפען, / וואַלט ער אַלץ אַרויפֿגעכאַפֿט אויף נאַטן“, טוצ, פּוּט, ז' 73.

מיט זיך — 1. אַרויפֿדראַפֿען זיך, אַרויפֿ־קלעטערן. זיך אַרויפֿהייבן גיך און מיט אַן אַנשטרענג. אַ זיך אויף אַ פּוּלויט. זיך אַ אויף דעם סאַמע שפּין בוים. אַ זיך אויף דער אייבערשטער באַנק אין באָד. אַ זיך אויף דער בימה, אויפֿן באַלאַקן, אויף דער עסטראַדע. אַ זיך אויף דער גאַלאַרקע אָן אַ בילעט. „אויב מע כאַפֿט זיך נישט אַרויף, פֿאַלט מען נישט

אַראָפֿ“, „אויב מע כאַפֿט זיך ניט אַרויף, פֿאַלט מען אַראָפֿ“, שווי [ינד] מערקן די קעגנאַנאָנדי קייט פֿון די בייִדע שוון. „האַבן זיך געפרוּווט איטלעכער ווער עס וועט זיך קענען, אַ אויף דעם זעגלבוים“, נחב, 'מעשה מלמד וקיסר'. „מזין שכן האָט זיך מיט אַן אינגאַנגסבילעט אַרויפֿגעכאַפֿט ביז צו דער ערשטער ריייע“, פּרץ, 'גאַרקיס אויפֿן לעצטן שטאַפֿל'. פּיג: „מזין שווער איז אַ קענער. אַז ער כאַפֿט זיך אַרויף אויף אַ פּוֹק, האַלט ער שבת אויף אים“, י. יקיר, טאָו היימלאַנד, 1967, ז' 8.

2. ספּעצ. אַרויפֿציען זיך, אַרויפֿקריכן, אַרויפֿ־קלעטערן אויף אַ פֿאַרקער־מיטל. אַ זיך אויפֿן שיפֿל, אויפֿן טרעפֿל פֿון טראַמווּע; אויף דער בויד, אויף דער באַן אַזוו. אַ זיך אויף דער קעלניע, אויפֿן דראַגניק, אויף די קאַזעס. „דער שיפֿער קערט אום די שיף און ער כאַפֿט זיך נעגד אַרץ און הייבט אַן געשווינדט צו אַנט־לויפֿן“, טעיטאַטאַר, שפּ 78. „ראַובן טענהט: דער גאַנצער פֿערד איז מיין, איך האָב אים פֿריער זוכה געווען, איך האָב מיך פֿריער אַרויפֿ־געכאַפֿט אויף דעם פֿערד, איידער דו האַסט אים אַנגעהויבן צו פֿירן“, שהם, ב/א. „באַלד וואַקסט עפעס אויס ווי פֿון דער ערד אַ מין נפֿש, כאַפֿט זיך אַרויף אויף דער קלאַטשע רינט־דיק“, ממוס. קליאַטשע, ז' 42. „טאַמער וואַלט געווען אַ סבֿרה, אַזוי ווי מיר שטייען... זאָלן מיר זיך אַ צו אַיך אויפֿן וואַגן“, שו. טבֿיה. „כאַפֿט זיך אַרויף אויפֿן מעכטיקן עק פֿון דעם אומגעהאַרשן פֿיש און רינט אַוועק“, ב. רעסלער, טמו, 8 VII 1961. אויך פּיג: „כאַפֿ זיך אַרויף געשווינד, / דער וואַלקן איז הויך, / דער הימל נאָך העכער, / לאַמיר פֿלענע צום אייבערשטן גיךען, / און אפֿשר נאָך העכער“, אסתר שומיאַטשער, לידער, 1956, ז' 133.

3. אַרויפֿשטיגן. פֿאַרנעמען אַ העכערע סאַ־ציאַלע פּאַזיציע. זיך אַ פֿון אויבן, ווי בוימל אויפֿן העכער. אַ זיך אויף אַ גוטער שטעל. אַ זיך צו די אייבערשטע, צו דער אייבערשטער ריי. „צו העלפֿן בכּוּדע אַפּגעקומענע אויף אַזאַ איין אַרט, אַז דורכדעם זאָלן זיי זיך קענען אַ אויף אַ שטיקל שטייגער פּרנסה“, שלום יעקבֿ אַבראַמאָוויץ, קמ, 1865, ז' 4. אַ זיך אויף די פֿיס = פֿאַרנעמען אַ פּעסעט עקאַנאָ־מישע פּאַזיציע. „דער... גאַר קיין גאַר... צוריק מיט אַ יאַר אַנגעזעצט... און שוין זיך אויף די פֿיס אַרויפֿגעכאַפֿט“, בערג, אַרם וואַקזאַל, 'וואַסאַק', ז' 63. אַ זיך אויפֿן בענקל = ווערן אַ בעל־דעה, פֿאַרנעמען אַ וויכטיקן אַמט. „ווי גאַר ער האָט זיך אַרויפֿ־געכאַפֿט אויפֿן בענקל און זיך צו אים צוגע־קלעפט... וועט ער בליבן עסקן, אים וועט נישט דראַפֿען קיין אַרבעטסלאַזיקייט“, צאַנ.

4. אַרויפֿטראַפֿן זיך. אַנפֿאַלן, באַפֿאַלן מיט רייד, זינדלעמען. באַצווינגען. אַ זיך אויפֿן מאַן, אויף דער שכנה, דעם בעל־מלאַכה אַזוו. „דער געמיינער עולם פֿלעגט זיך טאַקע אַמאַל אַ אויף זיי [די קהלסליכט] און זיי גוט אַפּוילעזן“, ריבֿל, די פּקור וועלט, וואַרשע

טרס"ב, ז' 38. „ער [דער אַשמדאַן] האָט זיך אַ ביסל אויף אים אַרויפֿגעכאַפֿט, און די שפּיל איז געוואָרן פֿאַרן טיוול“, דער יוד' פֿאַר פּוּט, וואַרשע 1881, ז' 99. „זיי האָבן זיך אַרויפֿ־גע־כאַפֿט אויף די אַפּיקורסים, אויף די הנזטיקע מאַדערנע געלערנטע, פֿאַרשאַלטן זיי דאָס גע־ביין“, ממוס, מסעות, ז' 102. „דאָס פּנים האָט איר אַזוי געפֿינערט אַז זי איז געווען גרייט אַלע מינוט אַ זיך אויף טעמפּעניון ווי אַ ווילדע קאַץ“, שו, אידישע ראַמאַנען, ז' 192.

5. אַריבערגיין אומגעריכט אָדער מיט אַן אויסרעכענונג צו אַן אנדער טעמע. ריידן וועגן שטוביקע זאכן און אַ זיך אויף (צו) פּאַליטיק. „וואָס כאַפֿסטו זיך אַרויף אויפֿן פֿאַראַיאַריקן שניי, ווען איך וויל פֿון דיר אַן ענטפֿער וועגן געשעפט?“,

6. אַרויפֿהייבן די שטים. אַ זיך אויף די העכסטע טענער. „און דעם לעצטן וואַרט האָט ער [דער חזן] געוואַלט מאַכן אַ קונץ: אַ זיך גאַר אויף דער הויכער אַקטאַווע“, אַר, פֿאַרלאַרן דעם קול.

~ כאַפֿ, דער. זונג. יעכין. יעניש. יער (יין, קע). יעריי.

אַרויפֿלאַזן — טרוו. 99: ~לאַדענען. אַ משא אויף אַ פּור, וואַגן, וואַגן אע. „איך פֿיל מיך ווי אַ הערקולעס — קאַנסט די גאַנצע וועלט אַ אויף מיין פּלייצע“, זפ, 'בערגשטיי גער', דאָס נענע לעבען, פּעב' 1913. „אויף די פּורן האָט מען אַרויפֿגעלאַזן די יידן און זיי איבערגעפֿירט אין פֿאַרשיידענע שטעטלעך“, שפּרינצע פּינערשטיי, אין דאָס בוך פֿון לובלין, 1952, ז' 440. „מזאָל העלפֿן זיין חבֿר אַרויפֿ־לאַדענען אויף די בהמה“, שפּר מיני תּרגימ"א, לאַדו, יאַרז, ז' 24.

מיט זיך. זונג. יעכין. יעניש.

אַרויפֿלאַדעווען — טרוו < זפּו. < P: kadowac. „הינט־מאַרגן וועט צופֿאַרן אַ וואַזשי וואַדע און מע וועט אַ זיך זאָכן“, יהושע פּערלע, יידן פֿון אַ גאַנץ יאַר. „אַלאַיאַניס צי ער לאַדע־וועט אַרויף אויף זיין וואַגן האַליק, מעל, צי לעבעדיקע, טויטע מענטשן, וואָס ער האָט געפֿירט אַהין און צוריק פֿון אַטוואַצק קיין קאַרטשעוו“, ה. גייסר, אין יזכּור־בוך אַט־וואַצק... ז' 723.

אַרויפֿלאַזן — טרוו. 1. לאַזן אַרויפֿקומען, אַרויפֿגיין. לאַזן אַריינקומען. ניט אַ צו זיך די שלעפּערס. אַ צום (אויפֿן) עמוד. אַ אויף דער בימה. אַ בהמות אויף דער פּאַשע. ניט אַ קיין יידן אויפֿן באַרג, אין פּאַרק. ניט אַ קיין ציווילע מענטשן אויפֿן שאַסיי. ניט אַ אַן אַפּי־קורס אויף דער שוועל. אַ אַ מאַנצ־ביל = האָבן מיט אים סעקסועלן פֿאַרקער. „אויפֿן אויג ניט אַ = ניט וועלן זען, ניט וועלן זיך טרעפֿן.“ „אי [=איידער] ער נאָך רעכט קומן וואַר אין הימל, וואַלטן דיא מלאַכים אין ניט אַנויף לאַזן, מחזור שלש רגלים, אַמטש 1713, רמה/א. „די תּפֿיל פֿון עני אונז

פ = פארויקן, ווירקן אויפן געשטיקן מהות. א' א חותם אויף דעם יוגנטלעכן, אויף דעם גאנצן יוגנט דור. "חדרים און מלמדים האפן ארויפגעלייגט זייער שטעמפל אויף גאנצע דורות". דו וועסט אויף אים דין חותם פון טרענישט א' י. טרובניק, אין יודישע פאלקס ביבליאטעק, קינעו 1888, ז' 268. מאמעליגע — דאס איז דער ספעציפיש בעסארפיש-רומענישער מאכל... ער האט פשוט זיין סטעמפל ארויפגעלייגט אויף דער בעסארפער שער באפעלקערונג, יע, יודישע מאכלים, ז' 14. אויך: א' די האפענונג אויף עפעס אדער אויף עמעצן.

מע וואלט אויף מיר די שמו ארויפגע-לייגט און מע וואלט מיר עזק מהשורש געווען, ריב"ל, די פקדוועלט, ווארשע תרס"ב, ז' 31. "איר זענט [טענהט דער רב]... גרויסע עזות-פנימער, איר זענט מבוזה כבוד-התורה און לייגט ארויף אויפן רבין, י"ל, דאס משלחת, זשיטאמיר תרל"ו, ז' 11. "איר האב ארויפגע-לייגט ארויף אים דעם עול-התורה און, נישקשה צו פארזינדליקן, עס שלעפט מנין בידל און פארשרייט השכלה צווישן יידן עדה-היום, ממוס, אין א שטורם-צינט, ז' 55. "די געוויסע דרב ירדים... אויף וועלכע דער מאזעפעווקער ייד קוקט ארויס... אידיק דאס גאנצע שטיקל האפענונג נאר אויף זיי, שע, יוסילע סאלאוויי, ז' 33. "דערוועקן דין הארץ אויף צו פאלגן דינע חברים וואס האבן אויף דיר דעם חרם ארויפגעלייגט", בערג, באס דניעפער, יעמעס, ז' 247.

3. פפעצן ארויפצווינגען צו געבן געלט, א טייל פארמעגן. א' שטיפען. א' אויף פלייש, אויף הייון, אויף ליכט, א' א שווערן אפצאל. א' מס. א' א געלישטער א' צינדן. א' א קאנטריבוציע. א' א סעקוועסטער. א' די הוצאות אויף א שבו פון עמעצן. "חברת תלמוד תורה איז געווען פאררעכנט ווי א הייליקע, מכובדיקע חברה. דערום איז אויף יעדן איינעם וואס האט געוואלט זיין א חברה ארויפגעלייגט געווארן צו באצאלן דמיכניסה", א. י. בדאווער, רשימות, אדעס תרע"ח, ז' 427. "צו וואס נאך איינער [נאך א שוחט] מע וועט דאך א' ווייטער אויפן פלייש, ממוס, פרייוו. עס וועט זיין גענוג... אז מיר וועלן אויף זיי א' מס", שע, מעשיות פאר איר קינדער, ז' 15. "העלפן צעברעכן דעם יאך וואס די ריכטע לייגן ארויף אויף די ארעמע", י. "כדי צו דעקן די אלע אויסנאפן, האט דער ריש-גלות ארויפ-געלייגט א ספעציעלן תבואה-שטייער אויף די געגנטן", אביעזר בורשטיג, אמעריקאנער, ג"ל, 27 VI 1958.

מיט זיך — א' זיך אויף עמעצן, אים דריקן, אים רודפן. "דאך זאגט איילין שפיגל: ליהב מוטר, וואו ארויף זיין מענטש ליגט [=לייגט], דו גיבט אים אל זיין טאג (פרנסה בכבוד)", איילין שפיגל, פראג תצ"ה. "א בשר-ודם טאך זיך נישט א' אויף אן אנדער בשר-ודם... א בשר-ודם קאן קיים זיך אליין דער-

טראגן, פראג. האשה מרת חנה, 2. ברוי פון איר ברודער.

~לייגן דער. זינגן. עכין. עניש. ער (זין, קע). ערני.

ארויפלייטערן — אוטו. נעגל. ארויפקומען מיט א לייטער. "די גאנצע וועלט איז אזא צווישן-הימל-און-ערדישע... אונדזער לעבן וואס לייטערט ארויף צום הימל און טרעט דערווייל אפ אין באנק אבינגוקאסירן דעם טשעק", יג תוד, ז' 448. זינגן. אונ.

ארויפליימען — טרוו. פאר בעסערע מעבל דארף מען איבער דער גאנצער רונדער אייבער-פלאך פון דער צארגע א' א בלינד-פאניר, ווייניקסטנס פון דרב מילמעטער די גרעב, בער, ז' 44.

ארויפלענגען — אוטו. ארכ. דערגרייכן, דערלאנגען ביז... אירי [בבלס] שטרוף ריכט ביז אן דען הימל און, לנגט הינויף ביז אן דען וואלקין, שערטיה, נא, 9. אפער איז דער ווערב ארויפלאנגען, און דער קאנווערב ארויף קומט אנשטאט דעם פרעקיס דער].

ארויפן — ארויף דעם. פרגל אויפן, 459.

ארויפנעמען — טרוו. 1. ארויפהייבן. ארויפ-טראגן. א' די פעק אויפן צווייטן גארן. א' די משא, די קוילן, די שטיפלעך האלן. אויך דעם לייב נעמט ער [דער אפריקאנער בופל] ארויף אויף זיינע הערנער און לאזט אים גיט אפ, א. ג. דער פראצעס... ווארשע 1885, ז' 50. "האט מען שוין דעם רבין ארויפגענומען אויף זיין בעט און מע שיקט גלפן נאך דעם שטאט-דאקטער", מעשיות נוראים [פון ראדזימינער רבין], פיעטריקאו תרע"ד. "... ארענגיין לפני ולפנים פון קדישקדישים הייסט א' דעם פרוכת פון ארויפקודש און זיך פארען מיט הייליקייט אליין, ש. קאלקער, דאס פאלק און די בא-וועגונג, לעמבערג 1925, ז' 6.

2. ארויפברענגען. דערבעטן דעם חשוכן מאן צו זיך און א' אים אין דער סאליע. א' אויפנאן. "דער הייליקער פורים איז אונגעקומען, האט מען מיד אין הימל ארויפגענומען", 28. "פעצער-צינגער פליען הויך, / אטאט נעמט מען אים ארויף / — און ער כאפט מיט שרעק זיך אויף", ממוס, יודל, ז' 53.

3. העלפן אדער לאזן ארויפקומען אויף א פארקערמיטל. קענען ארענגעמען. א' אין בויד אפער א צענדליק פארשויען. "די שיה נעמט ארויף איבער טויזנט פאסאזשירן". זען ווי איר זאנול זעט אויס אויפן פערד. ער וועט זי א' ווי יענער פרייז, גוט צוטוליען צו זיך און מיט איר אוועקפאסטן, אפא, ראמאן פון א פערדינג, ז' 34. "א גרויסע בינע וואס האט ארויפגענומען איבער אכציק מוזיקער", מ. רעכטמאן, אין יזכור-בדו אטוואק, ... ז' 415.

4. אנטאן אויף זיך. א' אויף זיך א פניעם מאנטל. א' אויף זיך דער מוטערס טערקישע שאל. "ידענעס ווארפן אראפ פונעם קאפ דעם שליער און נעמען ארויף אויף זיך מיני שמאט-

קעס, ליטווישע טשעפטשיקעס, מחילה, אנויגע, ממוס, שלמה, ז' 101. "ער האט אויף זיך ארויפ-גענומען דעם פעלק, אגעטאן אויף דער יארמל-קע דאס שטרעמל און אוועק איבערן גאס", מ. ריבקי, דער וועלדער בלוט-בלבול, ווילנע 1914, ז' 170. "א' אויף זיך ל' ב' (פ' ל' י' ש) = ווערן פעטער, צונעמען וואג. א' אויף זיך פלייש און אויפהערן צו הוסטן. "א' אויף זיך ש' מ' א' ל' = אויך: ווערן גלעכגילטיק צום צווייטנס לידן. א' אויף זיך שמאלץ און ווערן טויב צום ארעמאנס קרעכץ.

5. אויפנעמען. ארענגעמען. אנטעלן. א' א לאנדמאן צו זיך אין שאפ. "ער איז... אפילו אכזריותדיק און דעם וואס קומט ערשט בעטן, מע זאל אים א'... אוועקעצען ביי א מאשין... געבן עפעס צו פארדינען", א. גארדין, יאנאווסקי... ל"א 1957, ז' 145. "האט מען דעם זיידן ז'... ארויפגענומען ער זאל זיין אב-בית-דין", א. וועיאקרא, הימעל און ערד, לעמבערג 1909, ז' 47.

6. ביי פארשיידענע טאוונגען, ארבעטן — ארויפלייגן, ארויפטאן, ארויפקריגן א. א' אויפן טיש דעם גאנצן אינדיק. א' אויף ברויט א ביסל האניק. א' דעם חלף אויפן שארפשיין. א' באך טעריעס אויף א דין געזול. א' דעם פיש אויף דער ווענטקע. בייט וועבן, א' גענגלעך פון דער אטנאווע אויפן בישטל. פאראלעל: א' אויף לייזונג די שיינע צורה.

7. פייג, אין אבסטרקטן זינגען. א' אויפן געראנק, אויף דער מחשבה. א' אויף זיך התחיי-בות, א' נדר, נייע צוואגן א. דערנאך ווען יידן נעמען ארויף אויף זיך פיל עבירות און זיי ווערן אצינגעפעט אין פיל צרות, שלמה יאנאווסקי, 199 עקדת יצחק, ווארשע תרע"ב, ז' 36. "ער נעמט אויף זיך ארויף אזא מין געראטענעם טאג", בערג, באס דניעפער, יעמעס, ז' 284. "די חסידישע רביים... האבן ארויפגענומען אויף זיך צו פארמיטלען דעם געוויינטלעכן יידן מיט דעם בורא, א. קאצע נעלנבאגן, אין ליטע, ז' 1951, ז' 357.

מיט זיך. ~נעם, דער. זינגן. עכין. עניש. ער (זין, קע). ערני.

ארויפעט — דווי ארויף. פטמ. פרגל — אויפעט, 465. אין שלאף גייט די נשמה אין הימל א' / עבירות פארשריפט מען אין ביכער. / אבער דו, מנין קינד, ביסט נאך א קליינער, / מעגסטו שלאפן רואיק און זיכער, 59.

ארויפפאמטשן — טרוו. אויך: ארויפוארפן, ארויפקלאפן, ארויפקלעפן, ארויפליאסקען. א' די פילקע גאר הויך. "א שטיקל פאפיר האט א פלאטער געגעבן און גלייך געווארן ארויפגע-פאטשט אויף דער וואנט ארויף, וויס וו, קול-טורליגע, ז' 156.

מיט זיך. ~פאמטש, דער. עכין. עניש.

ארויפפאקן — טרוו. א' די פסהדיקע פלים אויפן בוידעם. א' נאך א פאר העמדער אין

צרה, די קרענק זאל אנקומען צו מיר אדער צו מייניקע — זאל עס בעסער אנקומען צום שונא. [ער] איז געשטארבן נאך פאר דער שריפה, דער הויב איז ארויפגעפאלן אויף זיין אלמנה". ר. מאהלער, ספר סאני, ת"א 1970, ז' 143.

6. פיג. פלוצעם ארויפקומען, זיך טרעפן. דריטפערזאניק. עס פאלט ארויף אויפן געדאנק, אויף דער מחשבה, אויפן זינען. "אינמיטן דערינען פאלט מיר ארויף אויף דער מחשבה ... א מענטש אין א צרה דארף מצייר זיך זיין דעם רבינס צורה פאר זינע אויגן". מ. דלוגאטש, קמ, 1870, № 26. "טאמער וועט אויף דעם [זינען] מלווה א פלעק אדער עס וועט צערסין ווערן, וועט מען זאגן אז דו האסט געגעבן אן עיך־רע", אי. שפערלינג, ליקוטים II, לעמבערג תרס"ט, ז' יז. [בב א שידוך] קען מען ליכט א אויף א מענטשן וועלכער איז גאר מאראליש מידערווערטיק", פנעז, ווילנע 1929, № 4.

י"ק — אדי. נעגל. וואס קען, האט א טבע ארויפ(צו)פאלן. א'ע שטיינער. אן א'ע אשה.

מיט זיך — קוזן. פֿאַל, דער. ונג. עכץ. עניש. ער (יין קע). ערני.

ארויפפאנירן — טרוו. "דעם מיטן פון פאניר שניידט מען ארויס מיט איין צמ קלענער פון דער געצייכנטער פארעם און די געבליבענע איי פארמיקע ראם פאנירט מען ארויף אויף דער טיר", בער, ז' 85. ונג.

ארויפפארבויגן — אדי. פאר פון ארויפפאר בייגן. די א'ענע ראנדן פון הוט. א'ענע פאלעס.

ארויפפארן — אוטוו. א' אין גאלאפ. א' ריטונדיק. "בשם א' און אראפפארן קען די סחורה זיין אין סכנה". א' אויף עמעצן מיטן דיאל אין ברוסט. "אקעגן א פאר שעה ארום איז דער וואגן ארויפגעפארן גלייך אויפן מארק אין טונעיאדווקע", ממוס. מסעות. ז' 21. "אך מאך מיט דעם בעזעמל אויף דער אייבערשטער באנק, ווי מיט דער בייטש א'דיק אויף א בארג". ר. בינשטאק, ביא ר' שלמה בערלינער, לוחא 1896, ז' 10. "דער קוטשער ... האט געוואלדיק געפאכעט מיט א לאנגער בייטש איבער אלע קעפ און גלייך אויף די מארקלישט און זייערע שטעלעס ארויפגעפארן", ייז, 'אלט־שטאט'.

אויך: ארויפפאלן מיט בייזע רייד, מיט זיך לערנען, אויך מיט פויסטן. "דער נאציסער 'שאר־פירער פארט ארויף אויף דעם קראנקן מיט די פויסטן". "איר פארט אויף אונד ארויף און ווילט באזונדן אז מיר זענען פשוט ליגענערס ... וואס זענען זיך מכחיש מניה רביה", ארז, קמ, 1864, № 25. א מיידיל ... דארף האבן אויף אזוי פיל טאקט און פאר שטאנד ניט ארויפצופארן אויף דער מאמען מיט באליידיקונגס־רייד", פאר, 1961, iv 7.

מיט זיך. פֿאַר, דער. ונג. עכץ. עניש.

ארויפפירן — טרוו. א' עמעצן צו זיך. א' די

העמדל. א קוש האט ער ארויפגעזיגלט אויף איר האנט און א פאר גרויסע טרערן איז ארויפגעפאלן אויף איר האנט", מ. יודעלסאָה. דיא בעטראַגענע ליבע. ווילנע 1913, ז' 23.

2. אנדערפאלן און צופעליק אנטרעפן אן עפעס. פאלן און א' אויף א חויר. א' אויף א קאטשערע אין ווינקל. [ער] לויפט איר נאך אויף דעם שפיגל ארויף און פאלט ארויף און פאלט געלט", עט, סערקענע, ווילנע 1925, ז' 293. "אין די שטאק־פינצטערע נעכט ... איז א יוד געשטריכעלט געווארן און ארויפגעפאלן פון אויף איר, אויף אונדזער בהמה הייסט עס", ממוס, ספר הבהמות, ז' 39. "די פארויגלטע טירן פון די וואגאנעס זינען געעפנט געווארן און מענטשן האבן אנגעהויבן ארויפצופאלן איינער אויפן צווייטן", טשענסטאָכאווער יוד, ניי 1947, ז' 113.

3. אָנפאלן. באַפאלן. א' אויפן שונא, אויף דער פֿינדלעכער פאזיציע. א' אומגעריכט אויף א יישוב. א' אויפן רב, גבאי, פרנס־הודש און זיי אויסדילען. א' אויף א שוואַכער און אים אנברעכן רוק־און־לענד. "איז ער ארויפגעפאלן אויפן דרשן מיט זיין גאנצער חוצפה און האט זיך אנגעפאנגען מיט אים מתוכח צו זיין", יפא, 1890, № 9, בשללגע. "ר' יעקב עמדין האט דאס ניט געשמעקט, איז ער ארויפגעפאלן אויף אים און האט אים געזינדלט כאחד הריקים", תולדות יחונת, לובלין 1889, ז' 34. "בלויז ליפעלעך און א שיינעם פיסק האט זי געהאט. מסתמא פלעגט זי קומענדיק פון שול א' אויפן איידעם, ווי מע זאגט, אויף אלע פיר", י. בודאָהן, דער מקח טעות, ווילנע 1927, ז' 18. אויך פ'יג: "אך האב אלעס געמיינט אז נאר די רוסישע דרשנים זענען אזוינע רוצחים און פֿעלד־גולנים, א' פלוצלינג אויף פסוקים, ארומ רייסן זיי פון קאפ ביז פיס", דער יוד פאר פסח, וואַישע 1881, ז' 31.

4. צופאלן צו עמעצן, צוטוילען. א' איינער אויפן אנדערן און צעקושן זיך. "דער רב איז ארויפגעפאלן אויפן ינגל און זיי האבן ביידע געוויינט", מ. גאלדבוים, א יודישע נסמה, פשעמישל 1927, ז' 18. "פלוצים לויפט צו א בחורל צו א רעדל ... און פאלט ארויף מיט א געכליפ אויף איינעם א נידעריקן און איינע געדארטן: 'מאמע האט אנגעזאגט נאר צוזא מען', ייז, שליט, ... ז' 283.

5. דורכגענומען ווערן פון א געפיל. פלוצעם געשטעלט ווערן פאר א ניער סיטואציע. עס פאלט ארויף א שרעק (מורא, פחד, אימה, אן אימת־מות, אן אימה ופחד). עס פאלט ארויף אן אומעט, א מרה־שחורה, א מעלאנכאלישע שטימונג. עס פאלט ארויף א ניע גיורה, אן אנשיקעניש, א ניער שטייער, א שווערע לאסט. "ווי א דונער פון קלארן הימל איז דער באפעל ארויפגעפאלן אויף דאס מיליטער", מ. מיכעלזאָהן [מ. רובינשטיין], טאדעאוש קאש־ציוויל, לאַנדאָן 1904, ז' 25. א' זאל עס אויפן שונאם קאפ! = אַנשטאָט דעם וואָס די

טשעמאָדן. א' סחורה אויפן לאסט־אויטאָ. "מע האט אלע יודן אויפגעלאָדן אויף דעם וואָגן מיט גרויס אַכזריות, געשלאָגן מיט די קאַלבעס פֿון די ביקסן און אלע אַרויפגעפאַקט אויף איין טראַק", ר. פֿינולאוויטש, אין יזכור־בוך זלאָטשעוו, ז' 410. מיט זיך. פֿאַק, דער, ונג. עכץ. עניש.

ארויפפויזען — אוטוו. א' אויפן אויוון. "דעם חויר דוכט זיך בלויז: ער גוואלדיק הויך איז, ווען אויף א בארג א הויכן פויזעט ער ארויף", פמ. מלחמה II, ניי 1956, ז' 454. מיט זיך. עניש.

ארויפפטרן — טרוו. ארויפברענגען, ארויפ־טירן, ארויפטרעגן אא און דערבז פטור ווערן. א' טרייעלע ליטעראטור, קאנטראבאנד, געגנבעטע זאכן ערגעץ אויף א בוידעם. א' דעם אלטינקן זיין אויפן אויוון. [ער] האט זיי שוין קיים דערלעבט ארויפצופטרן דארט אהין, ווייס ו, 'שרעבערק', ז' 30. ניש.

ארויפפלעמטשן — טרוו. ארויפהייבן און מאכן פלאטשיק. "אין פערדעניע האב איך מיר אראפגעלאזט די פלודערן איבער די שיך און האב זיך צונויפגעשפילעט דאס הארץ און די פאות א ביסל ארויפגעפלעטשט", ייז, כל בוניק, אדעס 1876, ז' 39. עניש.

ארויפפעקלען — טרוו. ארויפפאקן (←) קליינע פעק. "מע קויפט אים א בילעט פאר אכט רייניש קיין ווין און מע פעקלט אים ארויף אויף די באץ", ז. מוירער, זי נישט קיין וואוינער יונג ו, טאראנו 1911, ז' 9. "בין איך מיין פורמאן געפארן אויפן ניעעם ארט. די קעסטלעך אויפן וואָגן ארויפגעפעקלט", נ. ווינהוי, 9 דער וואַכ, מינסק 1932. מיט זיך — א' זיך אויף דער בוידי. עניש. ערני.

ארויפפראווען — טרוו. ארויפלייגן, ארויפ־דרייען, ארויפקלעפן אא (בב פארשידענע אר־בעטן). א' א שרייפל, א גווינט, א קלעצל, א רימען אאזוו. א' א שפול מיט פאדעם.

ארויפפראלן — אוטוו. גיך ארויפקומען, אזוי ווי עס וואלט קיין שטער ניט געווען (ווי דורך אויפגעפראלטע טיר און טויער). "די וואס זענען גארואס געווען אונטן פראלן ארויף דורך דעם כוח פון זייער שטאלענער ענערגיע צו דעם העכסטן שטאפל פון ריכקייט", זשיט v, ניי 1917, ז' 166. פֿראַל, דער. ונג. עניש.

ארויפפרעסן — טרוו. ארויפדריקן, א' דעם צייכן פון דער פֿירמע. "גלייך ווערט א קוש ארויפגעפרעסט אויף אירע יונגע, בלענדע, אבער דורשטיקע ליפן", אר, וואס האט זיי פארבונדן.

ארויפפאלן — אוטוו. 1. פאלן פון אויבן. א קלאץ פאלט ארויף און צעברעכט אים א האנט. א פונק איז ארויפגעפאלן אויף איר

ווי זיך אונטערצוגעבן, בגצ, טמו 12 xi 1964.
באציאונגען צווישן מלוכות... האָבן קנאַס
צו טאָן מיט דעם פֿאַלק און מיט זינע אמתע
געפֿילן... דאָס איז דיפּלאָמאַטיע... עטיקעט,
וואָס מדינהשאַפֿט צווינגט אַרױף, יג, טמו,
1966 v 15. „מיר וועלן זיך דאַרפֿן אויף אַפּך
אַרױפֿפֿאַרן, אַ אויף אַפּך צובונדן צו אונדז“,
אפּא, געטראַכט מיט עבֿרֿייֿטיֿטט, ז' 167.
אויך: ווען מע צווינגט עפעס אַרױף אויף
זיך: אַ אויף זיך אַ געלעכטער, גלשכּגילט,
אַפּגעהיטנקייט אַ. אַ אַ פֿאַרשטעלטן נאַמען
אויף זיך. אַ אויף זיך צו אַנטלױפֿן.

~ צווינגן, דער. 9פּ: ~ צוואַנג,
~ צוואַונג. זונג. עכץ. עניש.
ער (זין, קע). ערני.

אַרױפֿפֿאַרן — טרוו. אַרױפֿברענגען,
אַרױפֿהייבן מיט צויערע, מיט כּישוף, אַ פֿון
דער טיפּעניש די קייניגן פֿון אונטערערד. אַ
פֿון ים דאָס גאַלדענע פֿישעלע. פֿאַראַן מחברים
וואָס קאַנען מיט אַ פֿראַנז אַ אַ גאַנץ בילד,
ד' ש. מאָרגאַשעט, טמו, 1963 9 11. זונג.

אַרױפֿפֿאַרן — דזוו אַרױפֿצו (אפֿשר
עמפֿאַטישער). אין אַ צאַל שטעטלעך דער
נאַמען פֿאַר יענעם טייל וואָס איז פֿאַרגאַרױף.
„דער וואָס זעט דעם פּרת פֿון דער בריק פֿון
בבֿל זאָגט ברוך עושה בראשית, אָבער הינט
אַז די פּערסיער האָבן געענדערט [דעם לויף פֿון
טייך] — איז פֿון בייֿשור אַ. רבֿ יוסף האָט
געזאָגט: פֿון איהידיקרא אַ“, ברכות, נט/ב.
קאַמפֿאַרטיוו — אַ'ער — אַ'ער שטאַרט
בערל טרעגער איינער אַליין ווי אַ „כראַפּיע“
אין בעט“, פּראָ, יאָן קעלער־שטובֿ.

אַרױפֿפֿאַרן — דער, עץ. אַקט אַדער רעזולטאַט
פֿון אַרױפֿפֿאַרן. אַ פֿון אייבערלעדער אויפֿן
פּוסטריש־לעדער מיט אַ מאַשין, ע. אַזרא,
ש'ד און קאַלאַש, קלעוו 1928, ז' 48 (דאַרטן
געמעל נומ' 26). אַ'ב ריק.

אַרױפֿפֿאַרן — טרוו. אַ אַ מאַרש, אַ יונויש
לידל. אויך: פֿאַרבייט־ווער פֿאַר אַרױפֿ־
שטעלן, אַרױפֿמאַכן, אַרױפֿבױען אַ. אַבי מע
זאָל זי [די דירה] נאַר איבערשיטן מיט ציגל,
... אַרױפֿמאַלען פֿיר נײַע ווענט און אַ אַ
בלעכענעם דאַך“, שע, מאָטל ו, ז' 158.
אָוטוו — שממסן, קלאַפּן ווי אויף (מיט) אַ
צימבל, אַ אין הינטן.

אַרױפֿפֿאַרן — טרוו. 1. ציען עפעס פֿון
אונטן אויף אַרױף און אַרױפֿברענגען, אַרױפֿ־
הייבן. אַ דעם פֿאַרהאַנג און אַראַפֿלאָזן אים.
אַ די זעגעלען. „זיאַ צוגן ירמיה הירוף אויז דער
גרובן און דען שטריקן“, שטריה, לח, 13.
„זאָגט רחבֿ: איך האָב (עבֿירות) גיטאַן מיט
דעם שטריק, דו איך האָב הירוף גיצוגן (רועי
זונות). דער מיט וויל די צדיקים אַראַב גינדן“,
סהמ, יהושע, ב, 15. „ווען מן וויל וואַשר קריגן
אויש דיא טיפֿה ערד מיט איין ראַד, האָט מן
נור צו גיברויכן דיא כּלים וואור מיט מן דיא

ער פֿליכט הירוף וויא איין אַדליר אויז ווערט
זיך וליגל אויז שפּרייטן איבר בצרה“, שטריה,
מט, 22. אַ שוואַלב איז אַרױפֿגעפֿליגן אויף
אַ שטעם אום אַיין ווייניק וואַל פֿון איר צו
באַקומען איר נעסט אויסצופֿאַסטערן, ליאַני
דאַר, נעטער בריפֿן שטעלער, ווילנע 1844, ז' 71.
אַ ייִדישע נשמה זאָל תּיכּף־ומיד נאָך דער
קבֿורה אַ... גלייך אין ליכטיקן גן־עדין, פּראָ,
שטעטע און שטעטלעך, פּונקט 6.

אויך פֿיג: פֿעיער־שלאַנגען פֿליען אַרױף אין
דער הויך. „די הייליקע ווערטער — זיי האָבן
שימערירט אין דער דיקער פֿעטער אלול־נאַכט
ווי גליווערעמלעך — און יחיאל האָט זיי געזען
אַ אין הימל אַרױף“, אַש, תּהיִלים־יוד. אויך:
אַרױפֿפֿליען. אַ אויף די טרעפּ. אַ צו דער
מאַמען אין די אַרעמס.
מיט זיך. ~ פֿלי, דער. זאָנג. עכץ. עניש.

אַרױפֿפֿאַרן — דזוו. אין דער ריכטונג אויף
אַרױף, שווימען אַ. אויסשטרעקן די הענט אַ.
גיין אַ, נאָך העכער. זיך באַוועגן שטענדיק אַ.
שטיגן אַ. „פֿון זינער אַקסיל אויז אַרױף צו
וואַר ער [שאול] העכר אַז אַל דאָש פֿאַלק“,
סהמ, שמואל א, ט, 2. „די אַרבעטערשאַפֿט]
פֿאַרשטייט שוין די נויטווענדיקייט ... פֿאַר־
לויפֿיק צו שטרייטן מיט די קאַפיטאַליסטן און
שפּעטער אַ מיט דער רעגירונג“, דער אַיִדישער
אַרבייטער, לאַנדאָן 1896, № 32, ז' 20. „... אַ,
צו דעם מקור פֿון די רחמים עליונים, וואָס
הערט אַנגערופֿן אַבֿ הרחמים“, תּניא, ז' 256.
„זי האָט געטראָגן אַ וויס קליידל וואָס האָט
אַרומגעקאַפט איר קערפּער ביז אַ צום האַלדז“,
מ. דלזשנאַווסקי, פּאַר, 9 vii 1969. אַ'באַרג
— דזוו אויף־פֿאַרן.

אַרױפֿפֿאַרן — דער, זן. מאַרש, אַראַגאַניזירטער
מאַסנדיקער שפּאַציר אויף אַ פֿאַרגאַרױף, בכלל
אין דער ריכטונג אויף אַרױף. אַן אַ מיט אַן
אַרקעסטער.

אַרױפֿפֿאַרן — טרוו. צווינגען אַ חיד, אַ
גרופּע, אַן אַראַגאַניזאַציע, עפעס צו טאָן (זיך צו
פֿירן) קעגן אייגענעם ווילן, אַ אַ גוירה צו...
אַ מיליטער־פֿליכט, שטייערן, דראַקאַנישע גע־
זעצן אַ. אַ אַ שלום־אַפּמאַך, אַ רעכט פֿאַר די
נאַציאָנאַלע מיעוטים, אַ אַ נײַעם גלויבן. אַ אַ
פֿאַליטיש־געזעלשאַפֿטלעכע אַרױענטאַציע. אַ אַ
נײַעם אויסלייג. דער יונדראַט האָט געקענט אַ
פֿאַרשיידענע אַרבעטן. אַ אויף ייִדן פֿון איין
לאַנד אַן אַפּונדערונג פֿון גאַנצן וועלט־דנטום.
„דאַרטן [אין טעאַטער] האָט דער ייִדישער עולם
... זיך געשמאַק אַרױפֿגעצוואַונגען און האָט
גורם געווען אַ באַמערקלעכע ענדערונג אין
ייִדישן טעאַטער“, יובֿל אַא, № 4. „ייִדן האָבן
אַזוי פֿיל צוגעטראָגן צום עקאַגאַמישן לעבן
פֿון לאַנד, אָבער אויף קיינעם גאַרינט געוואַלט
אַ“, א. קאַצענעלנבאַגן, אין ליטע ו, נײַ 1951,
ז' 381. „די [סאַוועטישע] מאַכט צווינגט אויף
זיי [די ייִדן] אַרױף פֿאַרינגונגען פֿון אַסימיר־
לאַציע, וואו זיי האָבן קיין אַנדער ביריה ניט

געליימטן אויף דער שײַף. מע פֿירט אַרױף
אויף טרעפּ. טרעפּ פֿירן אַרױף ביז צום
דאַך. מלל פֿאַרטימטשט 'מעלים את ארון ה'
(שמואל ב, ו, 15): „פֿירן אַרױף“ [תי: „האַבן
אַרױפֿגעבראַכט“]. „ער גיבט דש מן זאַלט
היניף פֿירן דיא מוטר הורקנוס אויז זיין
שוועטער אויף דעם טורן“, יוסיפּו, אַמטש
1661, ז' קד. „מע טאַר זיך ניט אַליין אַרױפֿ־
זעצן אויבנאַן, אַחוץ אַז דער בעל־הבית אַליין
פֿירט אַרױף און זעצט דיך אַנידער“, סט' ו,
ז' 47. „אונדזער מלמד'שער שאַוויניום פֿירט
אונדז אַלע מאַל אויפֿן הימל אַרױף נײַע שטערן
וואָס ליכטן אין פֿינצטערן גלות“, פּראָ, 'ביל־
דונג. „אַ בײַטער פֿון די צייטן פֿירט גאַט —
אַרױף דעם מענטשן דעם באַנטישן“, צייט,
מטטרוג, יאַדע צו דער פֿרײַהייט. „אַן עס־עס־
מאַן האָט צוואַמגענומען דרייצן קינדער...
זיי אַרױפֿגעפֿירט אויף אַ פֿלאַץ... און זיי
דאַרט גענומען אויסשיסן“, שמואל זיסמאַן,
אין חורבן בילגורי, תּ"א תּש"ט, ז' 304.

אין פֿאַרבינדונג מיט באַזונדערע ווערטער און
אויסדרוקן: אַ אויף אַ (ריכטיקן, נײַעם) וועג,
אויף אַ גלייטשן (געפֿערלעכן) וועג. אַ
אויפֿן דרך, אויפֿן דרד־הישר. אַ אויף
אַ גלייטש. אַ אויפֿן פֿיער = אומ־
גילקלעך מאַכן. אַ אויף אַ ביטש — דזוו
פֿירן אין באַד אַרױף, פֿאַרגאַרן. אַ אויף אַ
סליאַד, אַ שפּור אַ. אַ אויף אַ גע־
דאַנק, אַ אויף אַ מחשבה, אויף אַ חשד, אויפֿן
שכל. אַ אויף דער בינע, אַ סצענע =
אויך העלפֿן שפּילן אַ ראַלע אין דער געזעל־
שאַפֿט. אַ אַ שמועס אויף אַן ענין, טעמע.
אַ אויף אַ זעלכע (אַזויניע) זאַכן [ווען מע
וויל ניט דערמאַנען בֿירוש; געוויינטלעך וועגן
מיאוסע מעשים, וועגן סעקסועלע זינד אַע].
„דער יוצר־הרע (דער שוואַרציאַר) פֿירט אַרױף
ווער ווייסט אויף וועלכע זאַכן“.

מיט זיך. ~ פֿיר, דער. זונג. עכץ. עניש.
ער (זין, קע). „די פּיתח
וחלקקער, אַ'ער אויפֿן גליטש, וואָס אַליין
דרייען זיי זיך אויס גלאַט ווי אַ טעלער“, ממוט,
מסעות, ז' 85.

אַרױפֿפֿליבאַר — אַדי. דטשמ. נר. וואָס קען
אַרױפֿפֿליען. אַרױפֿפֿליאיאָ.

אַרױפֿפֿליגלען — נעגל. אָוטוו — אַרױפֿ־
קומען אויף פֿליגלען. „אַרױפֿגעפֿליגלט אין אַ
קראַגעשטאַלט דער שקר“, בראַד, גש, ז' 55.
טרוו — אַרױפֿברענגען אויף פֿליגלען. „פֿליגלען
אַרױף אַ געבעט צו די הייכן, פֿליגלען אַרױף
אַ געוויין“, אַלף פּאָ. מיט זיך.

אַרױפֿפֿלייבן — אָוטוו. „געזען אַ מופֿת: וואָ
סער פֿליסט אַרױף“, ה. זיזמאַן, טמו, 1962
ז' 23.

אַרױפֿפֿליען — אָוטוו. פֿייגעלעך, באַלאַנגען,
פּאַפּירענע שלאַנגען, עראַסטאַטן, עראַפֿלאַנגען
פֿליען אַרױף. אַ אויפֿן שפּיץ בוים. „גון זיך,

וויסן, די פארשטאממען. א צו זיך די ישיבה בחורים וואס זינען שוין נתחמק געווארן. 8. ארכ. עולה זיין קיין ארץ-ישראל. פארן קיין ארץ-ישראל. „בניא דעם דער בעכיר גיפונדין איז, זאל מין קנעכט זיין, איר אבי ציהט הינויף מיט פריין צו אימארם פאטיר“, בליג, בראשית, מו, 17. „נאך דען דש דער (ר' יהודה הלוי) דש (ספר) האט (מעתיק) געווען... איז ער ארויף גצאגין נאך (ארץ ישראל)“, שאר, אמתט 1713, לא.ב.

9. העכערן א פרייז. א דעם מקח פון (אויף) פלייש. א גראשן אויף הייון. „בינר לביני האבן אלע בעקערס... געמאכט יד אחת און האבן ארויפגעצויגן דעם מקח טאקע באלד... ווי עס וואלט שוין געווען אן אמת יקריות א הונגער“, קמ, 1865, Ne 28. „פונ- וואנען זשע וועט די שטאט אויף אלצינג נעמען? מע וואלט איצט שוין געמעגט א א דריי קאפיקעס אויף דער אקע פלייש“, ממוט. טאקסט. „למשל, און איך זאל נעמען א בילעט [בשם פאן מיט דער באן], וואלט איך שוין מוון א אויף יעדן הערינג א גראשן“, אר. דער באן בילעט.

מיט זיך — דער רויך ציט זיך ארויף צום הימל. א זיך צום פנצטער און ארויסקוקן אויף גאטס וועלט. א זיך צום דאכשטיבל און ליינען גאנצענע נעכט. „האט דער קריהלחן זייער אפט אזוי ווי לולב-בלעטער און ציט זיך ארויף... און דאס איז א גוטער סימן אויף א גוטן מזל.“ מ. א. גאלדינג, חכמת חיי, ווארשע 1882, ז' 10.

אונג. עכין. עניש. ער (יין). קע) — אויך: ביזסטאהלטר. ערני.

ארויפקאדערן — טרוו. ארויפלייגן צע- קאדערטערהייט, צעקנייטשטערהייט. א אן אלט און צעריסן טוך און ארויסגיין אין רעגן. „קא דער ניט ארויף דעם מאנטל, טו אים אן ווי א מענטש“.

ארויפקומען — אוטוו. 1. קומען ארויפ- צו(צו). א אויף צווייטן גארן. א אויף ברעג. „דא זיא הינויף קאמן דיא צוויין קוינן מאן / דא ליף יהונתן דער יונגיא דיא היידן גאר קרעפטיקליכן אן“, שמואל-בו, סטראפע 215. „ווען זוא איין תפלה [מיט טרערן] ארויף קומט, איין אויפן [— ארפנים, 812] דער היישט רחמאל... נעמט די תפלה מיט דעעות... איז עולה למעלה אוי ווערט מקושר למעלה“, נצו, ז.ב. [דא און וויטער ביי עפש און יוסיפון האט א א קאנקרעטן ב]. „וועלכר אין חוצה לארץ שטערבט, זא שטערבט מן אין איין אנדרן רשות אוי האט פיל שרים אורר מלאכים איבר זיך, זא קאן דיא נשמה ניט גליך אנויף קומן“, עפש, דרך הישר לעולם הבא, פגמ תמה? כה.ב. „די (נשמות) פון די אלטי זיני גשווינדר אוי בהענדר צו לויפן ארויף צו קומען אין די איביגי וועלט“, יוסיפון, פיורדא 1764, קמא.ב. „זי האט זיך מיישט געווען, זי וועט אים ניט אראפוארפן, ביז ער

תהלים יי. „קיין איינער פון דער קאמאנדע טראכט נאך ניט וועגן א וואס אויף דעם בליוון קערפער. שוידערן מאכט נאך דער געדאנק צו בארירן די הויט וואס איז פארשרפעט פון דער קראפפוועי, ישק, שליח, ז' 246. פארא- לעל: „קוק אן די קוקלע מיט ריכטיקע אויגן / ווי זי האט אויף זיך ארויפגעצויגן / א קאפ געפרייזטע האר, / אויף א גאנצן קלאפטער גאר“, ש. מ. אטראווסקי, דער מאסקווער אדן באגל, ווארשע 1884, ז' 67.

אויך פרי: א דעם גען אויף זיך = שמדן זיך אדער זיך פארשטעלן פאר א גוי. א אויף זיך א מאנטל פון א לינקן ראדיקאל. „וויניקער פון אלץ קליידט אים דאס קאמוניסטישע פעלצל וואס דו האסט אים געהאלפן א אויף זיך“, י. יאפע, אין קעסל גרוב, ז' 137. „... באמיט זיך צו א אויפן יידישום א נעמע דעקטור“, שטערן מינסק 1932, Ne 110. „א א נייע הויט אויף זיך = ווערן אנדערש, אויסזען אנדערש ווי פריער. א די מילה — „זונדר דיא פרייקינג אן הקב"ה אוי שוועיך זיין הייליגן נאמן, דען ציכט מן דיא מילה הרויף, אז ווען ער ניט געייזשט ווער [= אזוי ווי מע וואלט אים גארניט געמלט] אוי פראלט אים גיהנם“, בראנט, פרק יא. „א די א קסלען = אויך אויסדריקן א פארלעגנהייט, וויפון אז מע קען ניט (סאיז) ניטא וואס) צו ענטפערן. א אויף זיך דעם רוח, דעם שוואציאך, דעם תלוי, דעם געץ = זיך אויספוצן איבער יעדער מאס, שרייאיך, וואולגאר.

5. בכיוון שאפן פאר זיך אן אויסדרוק פון פנים. א אויפן פנים א ברייטן שמיכל. א א פריילעכע מינע. א אויפן פנים די מאסקע פון א גולן. „[ער] האט ארויפגעצויגן אן ערנסטע מינע אויף זיין פנים“, אר. די אפשפייגלונג.

6. ווירקן עס זאל אנטשטיין א געפיל, אן איבערלעבונג, א שטימונג. א אויף זיך אדער אויף יענעם שרעק, טויט-שרעק, פחד אע. א אויף עמעצן האט, שואה אע. א קנאה צו זיך. א אויף זיך דעם ארעמאן, דעם דלות. „איידער מע ווערט א יורד (אן ארעמאן), ציט מען ארויף אויף זיך דעם יורד (דעם ארעמאן)“, שו. „און וואס נאך — איר ציט אויף אייך ארויף לייטישע רייז, שאנדע און שפאט“, ממוט. גשרפים. אפגעלאזענע מענטשן... ציען אויף זיך ארויף א מין פאראכטונג פון אנדערע“, געזונד און לעבטן, ז' 1906, ז' 14. „ציען מיר ארויף אויף זיך קנאה און שואה“, בוציוו אלפט, מעטה אלפט וו, ווילנע 1901, ז' 13. „דערפון קען דער פארשטאנדיקער א אויף זיך א גרויסע יראה, בעת ער איז זיך עוסק אין תורה“, תניא, ז' 114. „און כדי ארויפצויען אויף זיך די אימה פון גאט, האט ער א גאנצן טאג עוסק געווען אין מוסריספריים“, אש, תהלים יי. „א אויף זיך דעם געץ = ארצינברענגען זיך אין כעס [ווייל צארונען איז דינען עבודה זרה, ככל הכועס כאילו עובד עבודה זרה, זוהר, בראשית, כו, ב].

7. צוציען. א צו זיך די דארשטיקע נאך

וואר ארויף ציהט אויט דיא ברויך, חה 1, ע/ד. „אום... גרעטער צו מאכן די [בריסט] ווארצלען, דארפן זיי נאך בשעת טראגן עטלעכע כע מאל אין טאג א די ווארצלען“, מלכה בערלאנט, די גליקליכע מוטער, ווילנע 1836, ז' 15. „ווי קעלבער האט מען יידן אויף שטריק צעהאנגען, אויסגעטאענע מאמעס אויף תליות ארויפגעצויגן“, בעריש ווענשטיין, אין קהילות רישא, ספר זכרון, ת"א 1967, ז' 376. „א אויפן טיש = באשטראפן מיטן אפשמיטן אדער באליידיקן אויף אן אנדער אופן. „אים א אויפן טיש און אים שינדן די הויט“, ד. הנאה בים והנעמים וו, ז' 50. „מיר האבן אים אמאל ארויפגעצויגן אויפן טיש, און מע האט אים אראפגעלאזט די הויזן און יעדער האט געמוזט שפניען אין... ארץ“, ז. פיינטענשטיין, תיקון לייבאלע, לעמבערג 1894, ז' 37.

2. ביי פארשיידענע ארבעטן — ארויפ- שלעפן און ארצינפאסן. א אויף א קאפ און אויסרייניקן דעם קאפעליש. א אויף א געשעל, אויף א הענטל, אויף א קלעצל, אויף א מאנעקען, אויף א קאפעטע. א א רייף אויף א פאס, אויף א ראד. א שינעס אויף שליטנס. „בשם פלעכטן קומט אויס איטלעכן איך-דער- ברייטעכיקן פאדעם אלעמאל א אויף אן איך- דער-לענגעכיקן פאדעם“, י. יאכניסא, מיט געניטע הענט, קינעו 1925. „א די ראנדן אירע [פון דער באליידיקן] אויפן פוסטריט-לעדער, און ארויפלאפן אן מידשוע און דעם אפצאסט“, ע. אירא, שיד און קאלאשא, קינעו 1928, ז' 50 (זען דארטן געמעל 26). אויך פרי: „... גע- ווארפן די רעדער פון בונדישן ריטוואגן און ארויפגעצויגן די עסקרישע“, זב. אקש, דער וועג פון פאראט, מאסקווע 1932, ז' 84.

3. ארויפבויען. א א גארן (א שטאק, אן עטאזש). א מויערן אויף די בערג. א אן עורת-נשים אויפן בית-מדרש. „די דאזיקע בנינים שטייען נישט-פארענדיקט... דער דאך איז נישט ארויפגעצויגן“, דר' מ. לענסקי, מאך דערנער פאמיליענדיקטאט, ווארשע יאר, ז' 10. „לייגן דעם ערשטן יסוד און א עטאזשן פון בנין-הארץ“, ש. קאלקער, דאס פאלק און די בעוועגונג, לעמבערג 1925, ז' 27.

4. אנטאן אויף זיך אדער אויף אן אנדערן. א אויף זיך דעם פעליך, דעם מאנטל, דעם פאלטן, דעם איבערראק, די קורטקע. א די קאפאט, דעם זשופיצע. א די שיד, די שטיול, די זאקן, די הענטשקעס. א די הויזן וואס לאזן זיך אראפ. א אויף זיך דעם שבתדיקן אנוואג. א דאס קליידל. א דעם קראוואט. א דעם סליח. „מיט ציטערדיקע הענט האט פרויקע גענומען א אויף זיין בעלה-בית די מלבושים“, שע, אידישע ראמאנען, ז' 110. „ר' שלמהלע האט ארויפגעצויגן זינע קילעכ- דיקע זילבערנע בריילן“, י. בודזאגא, א מעשה פון א רב... ווילנע 1927, ז' 26. „זיין חבר, ר' יצחק וואורקער, וועלכער האט ארויפגעצויגן אויף זיך דעם גרויסן זאק [ווי דאס וואלט געווען א מלבוש], די מצוה פון פדיון-שבריים“, אש,

רציחות, איז אַרױפֿגעקומען דער לאַזונג: ייִדן האָבן געשלאָגן די ליטווינער, דר' ש. גרינהויז, אין ליטע ו, נײַ 1951, ז' 162.

מיט זיך. ~ קום, דער. ונג — (דער גאנג אין לעבן) הייבט זיך אָן מיט אַ שענערן קראַוואַט און ציט זיך אויפֿן ברייטן וועג פֿון תּכלית און אַונג, בריוו צו אַ אינ־טעליגענט, די בימה, ווילנע 1925, № 10. — עכץ. עניש. ער (יין, קע). ערני.

אַרױפֿקוקן — אױסו. 1. קוקן אַרױפֿצו. אַ

צום באַלקאָן פֿון דריטן גאַרן. אַ אויף די הויכע ביימער. „בשעת ער זאָגט שמעיִשׂראל, זאָל ער מיט זינע אויגן אַ“, 202, י/א. „אַז מע וויל אַז מע זאָל דעם קינד נישט געבן אַן עיך־הרע, זאָל מען אַ“, א. י. שפּערלינג, ליקוּטִים וו (טעמי המתנגים), לעמבערג תּרס״ט, ז' ת. „ער קוקט אַרױף צום שמאַלן פּאַס הימל וואָס בלייבט זיך הויך איבערן ענגן געסל“, פּראַ. 'משופּע'. „לאַשטשענדיק זיך... האָט זי אונ־טערגעשפּאַרט איר פּנים אויף ביידע עלנבויגן און האָט צו אים... אַרױפֿגעקוקט“, בערג ווו, 'וואַסטאַק', ז' 96. „וועט יענער אין דרויסן אַ צו דער לכּנה פּאַרטראַכט, / וועט ער דורכן פּענצטער פּאַמעלעך אינמיטן דער נאַכט / מיט אַ נאַקעטן פּוס יענעם געבן אין פּלייצע אַ זעץ, מלח, לידער ו, נײַ 1934, ז' 184.

2. שטרעבן צו דערגרייכן העכערס, בעסערס. „אַז מע קוקט צו פֿיל אַרױף, פּאַרפּראַשעט מען זיך די אויגן“; „אַז מע קוקט פּסדר אַרױף אין דער הייך, כאַפּט אַ שווינדל“; „אַז מע קוקט אַרױף, איז דער שטערן געקאַרטשעט“; „די אויגן קוקן אַראַפּ, דאָס האַרץ קוקט אַרױף“, שו.

3. זיך באַציען מיט דרױ־אַרץ, מיט אַפּשני. אַ צו יחוס, צו בילדונג, צו אַ קנעפל, צו אַ מונדיר. אַ צו עמעצן מיט כּבֿוד, מיט רעספּעקט. „מע האָט אַרױפֿגעקוקט צו אים [=רמב״ם] מיט אַפּשני און מיט מורא, מיט רעספּעקט און מיט חשד“, קרז ו, נײַ 1938, ז' 119. „די פּרױמע וועלט אַמאַל האָט טאַקע אַרױפֿגעקוקט צו אַ ישיבֿה־מאַן און געהאַלטן פֿון אים אַן עולם־ומלואו, געגלייבט אַז ער טויג צו אַלץ“, ריבֿ, יושפּ xiv, 3. „יחילא האָט געמוזט צום טאַטן אַ, עס האָט זיך אים אויסגעוויזן אַז דער טאַטע שטעקט שוין מיטן קאַפּ אין די הימלען“, אש, תּהילים:יד. „געווען אַ חילוק צווישן יאַ־קאַבשטאַטער און קרייצבורגער בעל־בתים. די קרייצבורגער האָבן נישט־שעמענדיק זיך אַרױפֿ־געקוקט צו די יאַקאַבשטאַטער“, ריבֿ אין ליטע ו, נײַ 1951, ז' 413. „די אַלטע יודישע ליטעראַ־טור האָט, אַזוי ווי אייער לעזער און אייער פּאַרפּאַסער, אַרױפֿגעקוקט צו דער ליטעראַטור אויף העברעאיש־אַראַמעאיש“, שג, יוד־שרטבער אין סאַו־רוסלאַנד, נײַ 1958, ז' 404.

~ קוק, דער. עכץ. עניש.

אַרױפֿקוקלען — טרוו. אַ פּעסל אויפֿן

בערגל. „אויפֿן האַרצן איז אים געוואָרן זייער שווער, ווי מע וואַלט אַרױפֿגעקוקלט אויף אים

זי אַ דרר געטאַן, דעם טאַג, ווען זיין יאַרצייט געפּאַלט, גיין אַן דעם שטערנטיכל און קיין שום צירונג זאָל אויף איר ליב אַ“, עט. טערקעלע, ווילנע 1925, ז' 358. „אַ נייע הויט קומט אַרױף = מע הייבט אַן אויסזען אַנדערש, פּרישער, לעבעדיקער. „זי האָט חתונה געהאַט צום צווייטן מאָל און אַ נייע הויט איז אויף איר אַרױפֿגעקומען“. „עס איז אויף איר [אויף דער שול] אַ נייע הויט אַרױפֿגעקומען... מע האָט זי אַפּגעפּראַוועט“, קמ, 1868, № 15.

8. אַרױפּאַקומען זיך אין (אויפֿן) גיטטיקן לעבן. סױועט אַ אַ נייע אידיי. עס איז מיר אַרױף אויפֿן זכרון. „עס קומט גאַר אויפֿן זינען נישט אַרױף אַזוינס צו קלערן“. נאַטיר־לעך אַז אַזאַ חשד זאָל אַ אַ אויף אַן אַניפּאַל. „מעלעקען [=אַרױסדרשנען] יציר־אַתּמצרים פֿון דער פּערטער פּרשה פֿון שיר־השירים איז נאָך קיינעם אויפֿן מוח נישט אַרױפֿגעקומען“, יוד־פּאַר פּסח, וואַרשע 1881, ז' 73. „עס קומט מיר באַלד אַרױף אויפֿן געדאַנק, ער האָט זיכער הינט געהאַט אַ שלעכטע באַגעגעניש“, ממוט. אַ גרויע האַר. „די מחשבה אַוועקצופּאַרן... איז מיר שוין אַ סך מאָל אַרױפֿגעקומען אויפֿן זינען“, פּראַ. 'האשה מרת חנה', ו. בריוו פֿון מאַן. „צי איז אים ביים אַראַפּקומען אַהער נישט אַרױפֿ־געקומען אַ הרהור אַז ער פּאַרט אַהער אויספֿירן אַ געוויסן ענין“, בערג, אַפּגאַנג, 'וואַסטאַק', ז' 42. „פֿון דיר ווערט אַיטלעכער טוד אַנטדעקט, איי עס קומט נאָך אַרױף אויף דעם האַרצן פֿון איינעם פֿון אַלע באַשע־פּעניש“, מחזור בית ישראל... יוס־כיפור, ווילנע תּרצ״ו, ז' 94.

9. אַריבערגיין צו אַן אַנדער זאַך, ענין אַדער פּערזאָן ביים רעדן צי ביים טראַכטן בלויז. אַ אויף אַן אַנדער טעמע = רעדן וועגן פּאַליטיק און אַ אויף מסחר. „פֿון וואָס מע רעדט (מע זאָל נישט רעדן), קומט מען אַרױף אויפֿן טויט“, שג. „איך וויל דאָ נישט מער באַווייזן ווי גוט די בילדונג איז און דערפֿון וויל איך אַ אויף דיר“, ממוט. קלאַטשע, ז' 111. „פֿון וואָס איר זאָלט נישט רעדן מיט ח. — אויף די קאַרטן מוז ער אַ“, שג. קאַמעדיעס, ז' 68. „פּאַמעלעך, שטילער־הייט פּלעגט ער שוין אַ מיט זיין מעשה אויף אַפּיקורסות“, יק. „אַז מען איז צוגעבונדן [צו חסידות] פּאַלט מען נישט, אַבער עס איז שוין צייט אַ אויפֿן אמת“, לדב, נײַ 1957, ז' כט.

10. אַרױפּשטייגן סאַציאַל, גיטטיק. אַ צו יחוס, צו אַריסטאָקראַטיע, צו עשירות. אַ צום העכסטן קלאַס ספּאַרטלעכערס. אַ צו פּאַרשטיין דעם קאַמפּליצירטן ענין.

11. געניצט אַנשטאַט; אויפּקומען, אַנקומען. „מיט דער ערשטער קאַלייקע פּלעגט אַ 'קוף' [אַנדינט אויף אַ נאַמען] אַדער דער מיטן העפּט און אַנמאַכן אַ שחיטה [קאַנפּיסקירן קאַנטראַ־באַנד]“, א. בערגמאַן. דאָס פּוילישע שטעטל, וואַרשע 1926, ז' 45. „כדי צו באַרעכטיקן די

וועט אַ העט אַרױף אויף דעם שפיץ פֿון דעם זעגלבוים“, נחב, 'מעשה מלך וקיסר'. „פֿון עק וועלט גייען וואַלקנס אַרױף גאַנץ הויך / מיט זיי קומען פּעכטע גאַנץ אַרױף אויך“, ממוט, שירה, ז' 20. אויך פּיג: „איר זענט אַ יוד, ... איר דאַרפֿט באַלד אַ אויף די העכסטע שטאַפלעך“, ייט, טאַג, 1959 XII 26.

2. אַרױפּקומען צו באַזוכן, צוליב עפעס אַן ענין. אַ צו אים (איר) איז דעם קליינעם שטיר־בעלע. „פּאַרוואָס קומט איר נישט אַרױף צו אונדז?“, זייט מוחל פּאַרן אַ אַ נישט־געבעטע־נער. „ער נאָך איר קומן דער שופּט אין מין פּיר הויז אַנויף פֿר מין שטובֿין“, יוס־טובֿ ל־פּ מאן העלער, כ״י [אַקספּאַרד] 'מגלת איבֿה', 1703.

3. אַרױפּגיין אויף אַ העכער געבויטן אַרט מיט אַ ספּעציעלן ציל. אַ אויף דער טריבונע, אויף דער בימה, אויף דער בינע, אויפֿן רעדנער־באַלקאָן. אַ אויף אַ באַן, שיר, טראַמוויי אַזוו.

4. ביים באַוועגן זיך אַנשטויסן זיך אויף עפעס, אויף עמעצן. אַ אויף דער פּאַליציי־אישער וואַך. „שטאַרקער דאַרף זיין דאָס היטונג אין וועג, ווען די פּור קומט אַרױף אויף אַ שטיין איר אַ סכּנה פּאַר די סחורה [וואָס איז גלאַד־וואַרג]“, מחזור כל בו, בית ישראל, ר״ה, נײַ, ז' 192.

5. גיין אַדער פּאַרן ביזן קומען צו אַן אַרט אַדער וועג וואָס מע באַדאַרף. בלאַנדזשען אַ לאַנגע צייט ביזן אַ אויפֿן ריכטיקן וועג. פּאַרן מיטן אויטאָ און אַ צו (אויף) דער גאַס וואו עס איז דער חתונה־זאַל. פּרױער פּאַרן אויף זייטיקע וועגן און דערנאָך אַ אויפֿן שאַסיי. אַ אויף אַ דרױך = אויך; קומען צו אַ תּכלית, צו אַ ריכטיקן רעזולטאַט.

6. אַרױפּשוימען. באַווייזן זיך פֿון אויבן. „דעם דריטן טאַג, ווען דער חתן איז אויפֿן וואַסער אַרױפֿגעקומען, / זענען זינען פּיס גע־ווען צעביסן“, פּל. „דער בוימל קומט אויפֿן וואַסער אַרױף“, „דער (יעדער) אמת מוז אַ ווי בוימל אויפֿן וואַסער“, שג. „דאָש דור־המבול האָבן [מיט] אירי אייביג קינד... פֿר שטאַפט דיא לעכר פֿון אב גרונד דז דאש ווסר זאָל נישט אַרױף קומן“, סהת, איבֿ, כד, 19. „זאָל מן דיא אַרביס טאָן אין קאַלט וואַשר, אַזוא קומן שוין דיא לעכריגי ווערמיגי אַרביס אַרױף“, עח, כא/ג. „דער פּאַרשטאַנד קומט אַרױף ווי בוימל אויף וואַסער, עס געפֿינען זיך שיינע שולן אונטער ייִדן“, ליאַנדאַר, נבער בריפֿן שטעלער, ווילנע 1844, ז' 19. אויך: אַנשטאַט אַרױפֿ־רינען. „דאָס וואַסער וואָס קומט אַרױף אויף זינע הענט פֿון מויל... קומט דאָך דאָס נישט פֿון אַ כּשרע בליי, איבז הרבֿ ש. ז. שניאור־סאַן, פּר ברכות הנהניו, וואַרשע 1874, ז' 8.

7. אַרױפּנעמען אויפֿן לייב. אַנטאַן אויף זיך. „קיין פעלץ און קיין שיד פֿון לעדער קומען אויף אים נישט אַרױף“, אַ קלייד פֿון צעמישטע מינים פּלאַקס מיט וואַל זאָל אויף דיר נישט אַ, נחומא, שמות, וואַרשע תּרמ״ה, ז' 225. „האָט

דעם דרעש-שטיין וואָס וואַלגערט זיך ביי זיי הינטער דער שטוב, נאָטע לודיע, הימל און ערד, מאַסקווע 1965, ז' 31. אויך פּיג: א' אויף עמעצן דעם (א) בלבול; א' אויף זיך די גאַנצע שולד.

מיט זיך — צוויי גרויסע טרערן האָבן זיך לאַנגזאַם אויף זיין גרויע באַרד אַרויפֿגע-קקלט, י. בודזאָה, דאָס חנוכה ליכטל, ווילנע, יאָר, ז' 28. ז'נג. עניש.

אַרויפֿקלימען — אוטוו. ← אויפֿקלימען, 482.

„אום דאָ מיט אַרויף צו קלימן אויף די הוכי פֿעלדן, שאַר, קמב/ב. זיא האָבן דש הויז גוועלט אַנידר ריסק אונ' זינן אַרויף נעקלמן קיגן דיא אינורני גיגיסר, שאַר, קלה/ב. האַלט זיך דר מענש פֿאַשט אן די קריטיר, דש ער ניט גאַנץ אַרונטר פֿאַלט ביי די פֿריגטיגי חיות, דאָך קענט ער וואול אַרויף קלימן...“ 107, קמט/א.

אַרויפֿקלינגען — אוטוו. — קלינגט שויבן,

קלינגט אַרויף, קלינגט אַרויף, / צו אונדזער גאַט און וועקט דעם טאַטן אויף, 75. טרוו — א' די גוטע בשורה.

אַרויפֿקלעמערן — אוטוו. א' אויף אַ בוים,

צום שפיץ (פֿון) סלופ. „איין ברונן דר זער טיף איז אונ מן האַט ניט מיט וואַס הרויש צו שעפיין וואַס, דא טאַר מן וואול היראב קלעטרן אונ ווידר הרויף קלעטרן, לטו, פ/ב. „שמחת-תורה קומט אָן, די מצווה פֿון ויצן מיט סופה ווערט בטל, קלעטערט מען אַרויף אַינס סכנת-נפשׁות אויף די אַפּגעמצווהטע סוכות-לעד, מע וואַרפט אַראָפּ דעם גרינעם סכך, זש, שקלאַווער קינדער. די זון האַט אויף די העכסטע בערג אַרויפֿגעקלעטערט און זיך אינ' געקוקט, צום טאַל אַראָפּגעשטראַלט...“ ה, אדמט קינדער, וועלט'ס באַשאַף.

אויך פּיג: „מיטן ליכט פֿונעם דיכטער קלע-טערט ער אַרויף אויף די גיט-אויסגעפֿאַרשטע באַרגשפיצן פֿון דער מענטשלעכער נשמה, איבן, מאַקס ריינהאַרד, מענטש-וויסנשאַפֿט 1930, ז' אפריל 1930.

טרוו — נעאַל. „אויף אַ בוים האַט מיך די שרעק אַרויפֿגעקלעטערט, נאָר געברייט ווי פּריי סעק האָבן מיך די בלעטער, אפּא, לויטער... קוואַל, ז' 273.

~קלעמער, דער — א' אויף גאָר אַ הויכן עקאַנאָמישן שטאַפּל. ז'נג. ניש.

אַרויפֿקריכן — אוטוו. 1. אַרויפֿקומען

קריכנדיק. א' אויפֿן בוידעם. א' אויף דער בויד. א' אויפֿן פֿערד. „בראַנפֿן איז אַ שלעכטער שליח: מע שיקט אים אַראָפּ אונטן, קריכט ער גאָר אַרויף אויבן;“ אַ שידוך איז ווי אַ לייטער: אַז מע שטעלט אים קרום, קריכט מען אַרויף, שוו. [= ער קען זיך אויסדאַכטן ניט פֿאַטיק, אָבער שפּעטער ווייזט ער זיך אַרויס גוטן]. „פֿון דען פֿרעש דער ווייאַר זאַל ווימלין, דיא זאַלין הירויף קריכין אונ' קומין איז דען הויז, אין דיניי שלאַף קאַמריין, בליי, שמות,

ז, 28. „עס איז אַסור אַרויפֿצוקריכן אויף אַ בוים אום שבת“, 207, עא/ב. „אַט באַדט מען זיך אין הַמִּיטְבְּרִיא, מע קריכט אַרויף אויפֿן הַרְהִיזִיתִים, ממוט, מסעות, ז' 10. „איז אַ ייִנגעלע אַרויפֿגעקראַכן אויפֿן פּריפּעטשיק און האַט געוואַרט, דער רבי זאַל אים געבן אַ סימן, י. פּרינד, אין יזב זלאַטשעוו, תּ״א 1970-71, ז' 79. אויך פּיג: „איך פֿיל כּסדר ווי דער קאַלטער טויט קריכט מיר אַרויף פֿון די שפיץ פֿינגער פֿון די פֿיס ביי צום האַרץ, פּריי. אַ קלעזמער-טויט. א' אויפֿן קאַפּ (= א) ניט לאָזן צו רח האַלטן אין איין פֿאַרלאַנגען עפעס, קאַמאַנדעווען איבער עמעצן. דער וואַס פעטטעט פֿון תּחילת זיין דינסט, וועט ער אים דערנאָך גאָר אויפֿן קאַפּ א, מס. משלי תקע״ד, כּט, 21. [תּי: „דער וואַס פֿאַרצערטלט פֿון יוגנט זיין קנעכט, וועט ער צום סוף ווערן אַן אייבער-האַרץ“]; ב) ווערן אַן אידייפֿיקס. „איז צו אים אויפֿן קאַפּ אַרויפֿגעקראַכן דער שוואַרצער קאַ-טילאַק, זב, נייט בעטער, קאַנאָנס 1939, ז' 66. 95: א' ווי אַ האָן (הון) אויף דער לאַקטע.

2. אַרויפֿהייבן זיך סאַציאַל מיט מין און ניט שטענדיק אויף אַן איידעלן אפֿן. א' ביי צו די אייבערשטע פֿיג' הונדערט. „אַז מע קען גוט קריכן, קריכט מען אַרויף, שוו. „איז באַד... ווי אין אַ פֿריער מדינה, וואו איטלעכער האַט אַ גליכע דעה... פֿרי צו דערגרייכן גלייך מיט אַנדערע אַ הויכע שטופֿע — אַרויפֿצוקריכן אויף דער אייבערשטער באַנק, [ב] מיט אַנצור הערענישן אויף אַ [2], ממוט, מסעות, ז' 103. „אַ קבצן זאַל אויף די העזה א' אין מזרח, וואַלט געווען הימל עפֿן זיך,“ שט, מעשיות און פֿאַנטאַזיעס, ז' 90.

מיט זיך — א' זיך אויפֿן אויוון און אויס-ציען זיך ווי אַ פּרייג. ~קרייך, דער — אויך: אַרט וואו מע קריכט אַרויף, יעדער מיטל אַרויפֿצוקריכן, דער א' צום עראַפּלאַן. עכין. עניש. ער (יין, קע). עריי.

אַרויפֿצוקיין — טרוו. א' דאָס היטל. א' די אַרבל,

די הויזן. א' די ברילן אויפֿן שטערן. א' דעם פֿאַרהאַנג. א' דאָס קינד אויף דעם געזעס.

מיט זיך — א' זיך צו דער ערשטער באַנק, א' זיך גענטער צום רביץ. א' זיך אין ראַנג. „פֿאַר גרויס שרעק איז איר דאָס פֿאַרטעך אַראָפּגעפֿאַלן און די קאַפקע האַט זיך איר אַרויפֿגערוקט,“ ש. בעקערמאַן, הענטשע די צדקתשע, וואַרשע 1883, ז' 5. „יעדער יידענע וויל זיך דאָך אויבנאָן א'... דעם הזן אַנקוקן,“ ח. שלפּפּשטיין, דער וויבערישער יום-כּפּור, וואַרשע, יאָר, ז' 5. ~רוק, דער. עכין. עניש.

אַרויפֿרייטן — אוטוו. „דא ריטן זיא ביהענדן

אויף דען בערג הינויף, / דונ אונ' זיין מאַגן בייגינגטן אין דאָרויף,“ שמואל-בּוּד, סטראַפֿע 633. „דו זעסט דאָך אַז אויף דיר א' דאָ אַהער... איז אוממעגלעך,“ וויבט וו, קולטור-ליגע, ז' 119.

מיט זיך. עכין. עניש.

אַרויפֿרייסן — אַקווו. 1. גיך (און מיט אַנשטרענג) אויפֿהייבן, פֿאַררייסן. א' די פּנימער צום הימל. א' די אויגן צום מאַן אויפֿן דאַך. „אונטערטאַנצנדיק אויף אַ פֿיסל, רייסט ער אַרויף דאָס קעפל צו דער לַבָּנה, פּריי. בילדער פֿון אַ פּראַווינציע, א' ייִנגעלע? א' די אויגן צו עמעצן (= א) קוקן מיט דרך-אָרץ, מיט פֿאַרוואַנדערונג; ב) מקנא זיין. א' די ג א ז = אַרויסווייזן גאווה.

2. העכערן דעם פּרייז אומבאַרעכטיקט. א' עטלעכע אגודות אויף אַ פֿלאַש מילך. „אויב דו מיינסט אַז... [ער] וועט צו דיר צולייגן, האַסט אַ טעות... ער האַט שוין אַרויפֿגעריסן אַ סענט אויף אַ פּונט [פּלייש],“ אפּא, די טענצערין, ז' 114.

מיט זיך — ווילדע קולות ריסן זיך אַרויף. „דער ווינט רייסט זיך אַרויף אַהער.“ אויך: מיט מאַטעריעל אַרויפֿשטופן זיך, אַרויפֿ-קריכן, דערגרייכן. א' זיך צום פּענצטערל אויפֿן דריטן גאַרן. א' זיך צום העכסטן קענעפל [= באַאַמטן, געוויינלעך אַזא וואַס טראַגט אַ מונדיך]. „האַט זיך דער בּוּד-מלך אַרויפֿגעריסן אויף דעם זעגלבוים,“ נחב, מעשה מלך וקיסר. אויך: צופֿעליק זיך אַנטרעפֿן, זיך אַנשטויסן אויף עפעס וואַס איז גאָר שלעכט. א' זיך אויף דער מכשפה, א' זיך אויף אַ מיגע. „איך האָב מיר אַרויפֿגעריסן אויף ריינע דרייצן פּאַסן, [= כּסדר געהאַט שלעכטע קאַרטן],“ שט, דאַמי שריפּטע, ז' 70.

~רייטן, דער. ז'נג. עכין. עניש. עריי.

אַרויפֿשאַסן — דער, זי. אַקט אַדער רעוול-טאַט פֿון אַרויפֿשיסן. א' צו דער לַבָּנה.

אַרויפֿשאַרן — טרוו. א' ערד אויפֿן קבר. א'

דאָס טיכל אויפֿן קאַפּ. א' אַ פּאַסמע האָר פֿון פֿאַר די אויגן. „מיט איין וואַרף פֿון אַן אַקסל אַ שאַר אַרויף אַדער אַראָפּ דעם אַננהיל,“ רחל אַויערבאַך, אין לאַנד ישראָל. מיט זיך — שטילערהייט א' זיך. „ער רעדט אַ צעהיציטער און דאָס היטל שאַרט זיך אים אַרויף.“

אַרויפֿשאַרצן — דווי אויפֿשאַרצן, ← 491.

„האַט ער גלייך אַרויפֿגעשאַרצט דעם אַרבל פֿון העמד און געוויזן דעם יידן זיינע אַנגע-שפּאַנטע מוסקלען,“ אש, גראַסמאַן און זון. „ער האַט אַרויפֿגעשאַרצט דאָס אַרבעלע און געוויזן אַ בלאַע האַנט,“ וויבט וו, קולטור-ליגע, ז' 197. מיט זיך.

אַרויפֿשווימען — אוטוו. 1. שווימען פֿון

אונטן אַרויפֿצו. „פֿעטס איז לייכטער ווי וואַסער, שווימט עס אַרויף,“ א' ווי בוי מל אויפֿן וואַסער. א' ווי אַ דערטרונקענער. „ער שרייב איין (שם) אויף איין שערבן אונ' וואַרף אין אויף דען נילוס, אַזו בלאַלד שוואַם ער [יוסף] הצדיקס אַרין אַנויף,“ טח, שמות, יג, 19. „מע מאַכט אויף די ייִדן און מע וואַרפט אַרין די קניידלעך... זיי דאַרפֿן אַנשוועלן און א,“ ב. שפּאַראַן, ייִדישע קוד, וואַרשע 1930, ז' 30.

ליגט אין גלאַז אַ טײעלע, / ליגן ליגט עס טײפּ. . . / אַך, וואָלט עס אַ, / וואָלט געווען אַ ברױו, אַר, דאָס טײעלע.

2. אויך פֿיג: אַ בלאַט, גוטמטיק פֿנים אין אַרױפֿגעשוואמען אויפֿן הימל און אַ בלאַסע שפֿין האָט זיך צעגאַסן איבערן ים, ל. שאַפֿירא, נאַוועלען. „אינעווייניק [אין די בתי־מדרשים] האָבן געציטערט קלײנע פֿלעמלעך ווי נשמה־ליכטלעך, און פֿון דאָרט איז אַרױפֿגעשוואמען אַ טרױער־קױכער גיגון, פֿרץ, ווי אַזוי די וואַלדיש־יבֿיה איז בטל געוואָרן. „אַמאָל וועט דאָך דאָרט אַ דער איצטיקער צאַפל אין האַרץ, בערג 10, וואָסטאַק, ז' 71.

3. אַרױפֿקומען פֿון אַ נידעריקערן שטאַנד. אָנהײבן שפֿילן אַ ראַלע. אַ אויף דער מוטנער אייבערפֿלאַך. אַ אויף דער פֿאַליטישער אַרענע. „ווער עס שווימט אַרױף פֿון אויבן פֿירט. . . גאָך זײַן קאַפֿ, קמ, 1867, № 25. „עפעס גאָר נייע מיני פֿליקודש זענען אַרױפֿגעשוואמען אויך דאָ . . . געוואָרן רעדל־פֿירער, ממוס, אַ שטאַט אין מורח, ז' 17. „אין אַמעריקע דאָרף מען קענען קריכן, קלבערן, שפֿרינגען, לױפֿן, שווימען, גליטשן זיך, אונטערזײַנען אונטערן וואַסער, ווידער אַ, דא, 1909 בערלין ביז סאָן פֿראַנצײסקאַ, וואַרשע 1930, ז' 34. „אין די ערשטע יאָרן גאָך דער מלחמה [פֿון 1812] שווימען אַרױף די אַזױ־גערופֿענע ײִדישע דע־פּוטאַטן בײַ דעם רוסישן הױפּט־שטאַב, דר' מ. ווישניצער, אין ליטע, ז' 1951, ז' 76.

4. ווערן אַלגעמיין באַקאַנט, באַוואוסט. בולט ווערן. „ניצע צילן (אויפֿגאַבעס, פֿראַגעס, ענינים) שווימען אַרױף. „אונדזער ליבע איז אַרױפֿגע־שוואמען / אַזוי ווי בוימל אויפֿן וואַסער, פֿל. „דער אמת שווימט אַרױף ווי בוימל אויפֿן וואַסער, שוו. „מוסר איז ווי בוימל אין וואַסער, עס מוז אַ, ר' ישׂראל סאַלאַנטער. „די שטאַט איז פֿון אייביק אָן. . . דער מקור פֿון ניצע אידייען. . . דאָרטן שווימט אַרױף פֿון אויבן דער קעגנזאַץ פֿון פֿאַרשידענע קלאַסן־אינטע־רעסן, ניעמאַנסקי, די פֿאַרזער קאַמונטע, זשע־געו 1905, ז' 10.

5. אַרױפֿקומען אויפֿן זײַנען. זיך דערמאַנען. זיך פֿאַרשטעלן. אַ פֿראַגע שווימט אַרױף. „דאָס געבוירן־שטעטל שווימט אַרױף אויפֿן זכרון. „עס שווימט אַרױף די געשטאַלט פֿון דעם לערער. „עטלעכע מאָל איז אַרױפֿגעשוואמען רחל, נאָר איר געשטאַלט האָט זיך לאַנג נישט געוואָלט האַלטן, 99א, ראַמאַן 1909 אַ פֿערד־גג. ז' 67. „עס שווימען אַרױף שמועסן מיט [חיים גרינגער], עס לױטשן אויף אין זכרון טײלן פֿון זײַנע רעדעס, שבֿט, ז' 259. מיט זײַך — „די סובמאַרין שווימט זיך אַרױף און טױכט ווידער אַראַפֿ. ~ שװױם, דער. זײַך. „עכץ. „עניש.

אַרױפֿשױנגען — טרוו. אַרױפֿברענגען, אַרױפֿהײבן מיט אימפעט, מיט שוואונק (שוואונג). אַ אַ יונגן גענעראַל צום הױפּט־קאַמאַנדיר אויף אַלע פֿראַנטן.

מיט זײַך — „אויפֿצוהײבן זיך איבער דער גיכטיקער אַרעמקײט פֿון זײַן קלאַס און אַרױפֿצושױנגען זיך ביז די העכסטע שפֿיצן פֿון בילדונג, זשיט, דאָס נײַע לעבען, נײַ אַפֿריל 1911. ~ שװױנג, ~ שװאַונג, דער. זײַך. „עניש.

אַרױפֿשױבען — אוטוו. אַ ווי אַ גרינגע שוואַלב. אויך: געדאַנקען (מחשבות, רעיונות, חרטה־געפֿילן אע) שוועבן אַרױף. „גרינג ווי אַ מלאַך האָט זי אַרױפֿגעשוועבט אַלץ העכער און העכער, וויס וו, קולטור־ליגע, ז' 86. „די זון איז דאָ. . . צו שענקען ליכט דעם שטױבל אויך וואָס קומט אַרױפֿצושױבען, מלה, לידער וו, נײַ 1934, ז' 124. „שוועבט די תפילה אויף די פֿלינגלען פֿון ליבע אַרױף הויך צו די הימל לען, אַש, תהלים־ייד. מיט זײַך. ~ שװעב, דער. זײַך. „עניש.

אַרױפֿשױבערן — טרוו. צעשויערן אויף אַרױף. ברענגען אין אומאַרדענונג. אַ די האָר. אויך: אַ די געדאַנקען. מיט זײַך — „פֿון טיכטן טונקל בלוט האָט זיך אַרױפֿגעשויערט רױך אַ שוואַרצע הפֿקר־פֿאַן, צײט, מסֿטרוו, וואַרשע 1921, געשיכטע.

אַרױפֿשױמאַט — די, שטעט. 1. טײל שטאַט וואָס גײט באַרג־אַרױף. 2. טײל שטאַט וואָס איז וויטער פֿון ים־ברעג, פֿון ברעג פֿון אַ טײך. וואַינען אין אַ.

אַרױפֿשױמאַרן — אוטוו & אַקווו. אַרױפֿקוקן געדויערדיק אַדער (און) מיט אויסגעלאַזטע אויגן. אַ צום טורעם. אַ די פֿאַרוויינטע אויגן. „פֿון בײַדע זײַטן פֿון צערסינעם באַרג שטאַרן אַרױף דאָ און דאָרט נאַקעטע, אויסגעדאַרטע בײַמלעך, פֿרץ, זײַט מיר מוחל.

אַרױפֿשױמאַרן — אוטוו — אַ געשטעל מיט גלאַז וואָס האָט שפֿיציק אַרױפֿגעשטאַרט צום הימל און ווי אַ סטראַשײדלע אַנגעוואַרפֿן אַ פּחד, א. אַקטערמאַן. אַמעריקאַנער, 1960 X 21. טרוו — אַרױפֿלייגן אַ שטאַרץ, אַ שטערצל. „דער היתר איז נאָר [אום שבת] די כלי מיט קאַפֿע האַלב מיט זאַנד צו באַדעקן און דערנאָך אָן אַנדער קדירה אַ און אויף דער קדירה איז מותר געוואָנט אַדער קישנס אַרױפֿצולייגן, הרבֿ א. ברודא, הליכות עולם, אונגוואַר 1864, ל/ב.

מיט זײַך. ~ שװאַרץ, דער. זײַך.

אַרױפֿשױמױבן — טרוו. אַרױפֿשױטן שטױב. „דער ווינט שטױבט אַרױף דעם אַפֿפֿאַל, „אויף מאַרגן, נאָכן לעצטן מאָל אַנדעקן (אַדער אויפֿפֿאַליטורן). דאָרף מען אויף דער געפֿאַל־טורטער פֿלאַך אַ וויער קרייז, בער, ז' 131. מיט זײַך. ~ שװױב, דער. זײַך. „עניש.

אַרױפֿשױמױכן — טרוו. אַ אַ שטיין אויפֿן באַרג. אַ עמעצן אויף אַ סכּנוואַיקן וועג.

„נידערטרעטיקע מאַנצבילן און די אומויסן הייט האָבן זײַ [די גאַנספֿרויען] אַרױפֿגעשטױסן אויפֿן וועג פֿון זײַנד, איבז, דר' ט. קאַרניג, היגעניע פֿאַר אונפֿערהײַאַטעטע. וואַרשע 1908, ז' 8. „איז איין וועלאַסיפעד שנעל פֿאַרבײַגע־לאַפֿן פֿאַרבײַ אים און עס האָט אים אַרױפֿ־געשטױסן אויף די שײַנעס. . . און דער וואַגאַן איז אַריבער זײַן פֿוס, מ. יודעלסאָהן, דער ממזר אַזס דאַקטאָר, ווילנע 1927, ז' 16. „אַ נײַ־גאַרנדיקער אַמעריקאַנער ראַקעט שטייט היינט גרייט אַרױפֿצושטױסן אַן אומזשאַווער־דיקן שטאַל־סאַטעליט אין אַרביט אַרום דער ערד, טמו, 1963 IV 3.

מיט זײַך ~ שװױם, דער. זײַך. ~ „ווען דער מאַגן איז געזונט פֿי דער מעוברת און זי ליינדט ניט קײנע שמערצן, דהיינו אַינג, ברעכן. . . מלכה בערלאַנט, די גליקליכע מוטער, ווילנע 1836, ז' 5. „עכץ. „עניש. „עריי.

אַרױפֿשױטפֿן — טרוו. אַ עמעצן אויף די טרעפּ. „עמעצנס אַ האַנט האָט אים. . . אַרױפֿ־געשטופּט אומעטום אויבנאָן, חז, טמו, 1964 IV 30.

מיט זײַך — אַ זיך צום פֿאַרזיצער. שטױסן זיך מיט עלנבויגנס פֿדי זיך אַרױפֿצושטופֿן. „רבונר־של־עולם, ווי שטופּט זיך עס אַ ייד אַרױף אַזוי הויך אונטערן הימל און שטעט זיך גאָך אַזן דאָס לעבן אַ אַהײַן, ממוס, ווינטש, ז' 73. ~ שװױט, דער. „עכץ. „עניש. „עריי.

אַרױפֿשױטורעמען — אוטוו. אַרױפֿשױטען מיט אַ שטורעם. אַ אויף דעם שונאס פֿאַזיע. מיט זײַך — „דורך שרעקלעכע פֿעיערן און דורך האַלשע פֿלאַמען געטראָגן, וועלכע אַבן זיך אויף איר [דער אומת־ישׂראל] אַרױפֿגעשטר־רעמט צו פֿאַרניכטן, מבֿס, הוגה זעות וו, ווילנע 1912, ז' 62.

אַרױפֿשױטיגן — אוטוו. 1. אַרױפֿטייגן, אַרױפֿהײבן זיך. אַ אויף טרעפּ. אַ פֿון וואַסער אויף דער יבשה. אַ אויף אַ טראַן. „לאַזן מיר אַנױף שטייגן אויף דיא דעכיר פֿון דיא היזור, אויב וועלן דיא היזור אַזן רײסן, שאר, קבו. 3. [רבֿקה] שטייגט הינאַב צום ברױנין אויב פֿלייט דען קרוג אויב שטייגט הירױף, בליץ, בראשית, כד, 16. „אַרױפֿגעשטיגן נאָך עטלעכע טרעפלעך, האָבן זײַ זיך אַראַפֿגעלאַזט אין אַ מין זיצעכץ פֿון צוויי שטיבלעך מיט אַ קיך, שע, בלאַזענדע שטערן וו, וואַרשע 1922, ז' 320. „קוקט זיך צו מיט וואָס פֿאַר אַ גיכקײט און ווי הויך עס שטייגט אַרױף די וואַסער אין אַלע דרײַ גלעזלעך, יאָכ, ז' 150. 2. דערהײבן זיך גיכטיק, סאַציאַל, אַ צו עשירות, צו בילדונג. „די באַפֿעלקערונג איז אַזוי אַרױפֿגעשטיגן אַז זי האָט זיך פֿאַרטאַפֿלט. „בײַ אַ שידוך זע אַרױפֿצושטייגן, ניט אַראַפֿ־צושטייגן, שוו. „ווערט ער גיוואַר ווערן וואָס דער חילוק איז צווישן דיא מעלה דיא ער איצונד האָט אויב צווישן דיא העכשטי פֿון אַלע

מעלות, דען ווערט ער טראכטן אל ציטס העכר ארויף צו שטינגן, וזה ו, ג/א. "איך קען א/ איך קען ארונטערניקען. איך קען ווערן בעסער, קליגער, געבילדעטער, איידעלער, י. באווסט ווער, פאטויע און פראזע, נ"י 1911, ז' 212. א ינד אין ליטע האט געוואוסט אז ער דארף לערנען תורה... און שטינגן אלץ העכער, אבער ניט וויסן אז ער איז ארויפגעשטיגן מיט א שטאפל העכער פון אן אנדערן, א. קאצע נעלבאנג, אין ליטע ו, נ"י 1951, ז' 360. "ווען די זיניקע האבן צו דער מאכט ארויפגעשטיגן, איז אים פארטרויט געווארן... אנטשילצונעמען אפילו אין געהיים געהאלטענער שטיק מלאכה, נט, קארבאנט, מאסקווע 1943. "די קינסטלע רישע מדרגה צו וועלכע זי איז לטוף ארויפ געשטיגן איז געווען געוואלדיק גרויס, י. קארני הענדלער, היימיש, אויג'סעפט' 1961.

3. ווערן שטינגער. הייבן זיך אין פרני. "דער פרני אויף פלייש איז אזוי ארויפגעשטיגן, אז מיר מוזן ווערן וועגעטאריער." אפנים אז די פרויען זענען אלע ריך געווען, עס איז דער פרני ארויפגעשטיגן ביז צו א מיליאן, מלה. לידער ו, נ"י 1934, ז' 137.

4. אריבערוואקסן. "דער ינגערער שטינגט אריבער מיט א גאנצן קאפ דעם עלטערן." די ביימער יערה... מ'האט אויסגעשטעלט אין בית-המקדש ארום די זיטן פון מזבת, און די שפיצן פון די ערבות האבן ארויפגעשטינגט איבערן מוזת, טש' ו, ז' 123.

5. ארויפטרעטן. א' אויף א שטול כדי אראפ צונעמען א ספר. "ווען דיא מוטר פון ר' טרפון הוט זאלן צו בעט גין, דא הוט ער זיך גיבוקט אונ' האט לויטן אויף זיך הנויף שטינג אינט בעט, בראנט, פרק לא.

מיט זיך. ~ שמו"ג. דער — העכערער א' א' פון (אין) פרנין. "דער מענטש איז זוכה ווערט זיין... אן אילייטער צו דער מדרגה פון צלב-אלוקים". מ. דאווידזא, דער ליעווער רבי, ז' 16. "ונג. עכ"פ. עניש. ער (י"ו, קע)."

ארויפשטינגערשיס — אד' וואס איז ווי בני איינעם וואס שטינג ארויף, א'ע זיכערוקייט. קייט.

ארויפשטינגען — אוטו. נעגל. ארויפשטינגען שווער, האמעטענע, ווי שטיין. "פון די הויכע מויערן ארום / שטיינט ארויף א שרעק / וואס פארעסט די פליגל מיינע אויף", אגל כף, אקער ציט, נ"י 1929, ז' 71.

ארויפשטיגען — טרוו. א' דאס פלאטערל אויף א שפילקע. "אלכסנדר מוקדון האט בני זיך אליין אויסגעשטיגן א שטיק פלייש און ארויפ געשטאכן אויפן שפיז", ממוט, מסעות ז' 18. "א' זיי אלעמען אויף ווילעס, כאפט זיי דער רוח", ד. מ. איבז, ה. סטאוסקי, די סטאגניצע, מינסק 1931. "איר קענט די ווייכע מאקא-ראנדלעך א אויף פארשיידענע פארבן שטריו און עס ארויפשטעלן אויפן טיש אין א טעפער לע", נ. בלוט, פאר, 1972 ו 22.

מיט זיך. ~ שמו"ך. דער. ונג.

ארויפשטעלן — טרוו. 1. שטעלן אויף עפעס וואס איז העכער ווי דער ארט וואו מע געפינט זיך. א' די ביכער אויף דער איי-בערשטער פאליצע. א' א פוס אויפן גאניק, אויפן לייטער, אויפן אונטערשטן שטאפל אגזוז. א' א מצבה אויפן קבר. א' דעם טאפ אויף דער פליטע. א' דעם דענקמאל אויפן פיעדעסטאל. א' א גרויסן מגידוד אויפן דאך פון דער שול. "דער אינטערעס [= דא: בליצשלינגער] וואס מע שטעלט ארויף אויף א דאך איז אויס אפן. מילא, דאס אפזון לאזט נישט אין ווי אריין קיין קליפה", יפ, ז' 159. "מעג מען הייסן אן עובד-יבוכים קאלט געקעכטס א' אויפן אויוון איידער מע הייצט אפן", 202, נח/ב. "זאגט רבי יהושע: די מויער ארום דעם ג'ענדן איז זייער הויך, איך קען נישט אריבערקוקן. אזוי נעמט אים דער מלאך-המות און שטעלט אים אויף דער מויער ארויף", מעשה רבי יהושע בן לוי, טשערנאוויץ תרס"ו. "דער דוכס האט... אים געהייסן א' זינע פיס אויף דער קופערנע פלאש וואס וואר אנגעגאסן מיט זודיקע וואסער", אמד, דער טיוס התורה, ווילנע 1868. "צעלייג אונט-ציט אויפן פריפעטשיק א פצער, שטעל ארויף דארט אויף א טרינישקע א טעפל", ממוט, שלמה, ז' 48.

א' א פוס = ארשניקומען, זיין ערגעצוואו. יער ווייס ניט וואו די פיס ארויפצושטעלן = ער גייט אויפן קאפ, מיט די פיס ארויף, ד"ה ער איז צעדולט. א' א קינד אויף א בענקל (אויפן טיש) = פארהערן אין לערנען נאך גאר א קליין קינד. א' אויף צוויי בענקלעך = ארויפערער, 327. א' א קאפ אויף זיין (איר) פלייצע = ד"ה אז דערווייל האט ער נישט קיין קאפ. "זיין יודישן קאפ וועט ער אויף דעם טרוקענעם ענגלענדער ניט א", שט, בלאזנענדע שטערן, ווארשע 1922, ז' 71. "מע זאל אים א' א טעלער אויפן קאפ, וועט ער אויך נישט אראפפאלן", פוול וועגן א פוילן, אן אומבאזעצטען, א פלעגמא-טיקער.

2. ארויפשטינגען, ארויפצייכענען, ארשנינגען. א' אויפן קרעדיט אדער דעביט. א' אויף דער רעכענונג. א' אויף דער ערשטער רשימה פון טראנספארט אין די אויסראט-לאגערן. א' אויף (אין) די ציטונגען וואו עס פארדינגען זיך דירות. "זיי האבן מיך שוין לאנג ארויפ געשטעלט אויף דער קאנטע פון הויך און אועקגעמאכט מיט דער האנט", פרא, 'בריו אויס ווארשע, פונקט 4.

3. ארויפשטעלן, ארויפקלעפן. א' א שילד. א' א לייבל פון דער ווינאן.

4. ארויפבויען. א' נאך א גארן. "אזוי ווי קיין שול וואלגערט מען נישט אום, וואלט איך געהייסן מע זאל איבערשטן די ווענט א' א נייעם דאך", שט, פון כתר-ליטוועק, ז' 56.

5. דערלאנגען צום טיש. א' פיבור.

6. דעהייבן איבער עפעס אדער עמעצן. א' דעם נייעם ראש איבער אונדו.

מיט זיך — א' זיך אויפן בענקל. "דאס שוועלבעלע וואס האלט בני אונדו זיך אויף און שטעלט א נעסט זיך אויף די פלעגטער ארויף", ממוט, שירה, ז' 66. "א' זיך מיט די הינטערשטע פיס(לעך) = זיך פארעקשנען. א' זיך קעגן עפעס אדער עמעצן = פרא-טעסטירן, קעמפן, רעוואלטירן. א' זיך קעגן מלכות. "דאס מזל שטעלט זיך ארויף אויף אים = א לענגערע צייט גייט אים גוט. ~ שמו"ל, דער. ונג. עכ"פ. עניש. ער (י"ו, קע). ערני.

ארויפשטראם — דער, ען. יעדער מין שטראם מיט א ריכטיג ארויפצו. עלעקטרישער א'. "דאס ארויפשטינג פון וואסער [פון שטענגל צו די בלעטער] ארויף רופט זיך א", א. גאלאמב, איוב, ג. באטש, געוויקטן וו, ווארשע 1922, ז' 127.

ארויפשיטן — טרוו. א' א פולווערל אויף דער וואונד. "ער האט ארויפגעשאטן די קטורת אויף די קיילן... איז געווארן דער קדשיקדשים אינגאנצן מיט רויך", מחזור בית-ישראל, י"ב, ווילנע תרצ"ו, ז' קיה. "מע האט עטלעכע לאפעטעס ערד ארויפגעשאטן... אין א פאר מינוט איז דער קבר פול געווארן", יד, אבן גפן. "אויף די פארשארטע בולבעס אין דעם פאראויגן... א' פון אויבן פריסיק, הייסע אש מיט גלענדיקע פונקען", הירש אבראמאוויטש, אין ליטע ו, נ"י 1951, ז' 420. אויך פג: א' די לעצטע לאפעטע ערד אויף עמעצן = אים אינגאנצן באגראבן.

אויך: ארויפסיסן. "זאל מען די זודיקע שטיי גער אריינלייגן אין דעם טראכטער און... גלנץ א' דאס קאכעדיקע וואסער", הרב מרדכי וורוויץ, ספר פרשת מרדכי, אונגוואר 1866, מ/ב. "ס'איז נישט גענוג מע זאל [אינדערפרי] די הענט אפשוועקען אין א כלי מיט וואסער, מע מוז דווקא א' דרש מאל אויף יעדער האנט בסדרוגין", שמירת הנפש, ירושלים תשי"ג.

מיט זיך. ~ שמו"ג. עניש. ערני.

ארויפשטינגען — אוטו — א' גלנץ אויף ארעם און ריך. "האט זיך געוויזן די לבנה, מונטער און העל האט זי ארויפגעשניט אויף די זיצנדיקע, צ. ז. רובינשטיין, דער שרעקליכער קנסימאל, אדעס 1883, ז' 28.

טרוו — א' א ברכה אויף די קינדערשע קעפעלעך. "הש"י... האט אויף זיי ארויפ געשניטן שפע אלוקות", טש' ו, ז' 124.

מיט זיך. ~ שמו"ג. דער. ונג.

ארויפשיסן — אוטו — ארויפהייבן זיך אין האסט, מיט אימפעס ארויפפליען אזוי גיך ווי א קויל וואס מע שיסט ארויף. פצער-צוגנען שיסן ארויף. "מיר האבן איבערגעשראקן אן אדלער און ער איז ארויפגעשאטן צום הימל", פרא, 'בנים פאקיר', "זאלן רויך האבן ווי פון

דרי. ס. פאלק, דער מעננער רעסטער, נ"י 1905, ז' 98. "דער שניי שפארט אראפ און די סאנסע מיט שפיציקע קעפ פארעקשטע שפארן ארויף", ז' 120. דער מאמענט צוואה, ז' 120.

טרוו — ארויפדריקן. אַנטשפארן און דריקן. א' א קלאץ אויף יענער זיטט טיר, מע זאל זי ניט קענען עפענען. א' אויף אונדז דעם עול אויסצוהאלטן די יתומים. "ענגע קראגס... דריקן די בלוט־אדערן, און דאס בלוט ווערט ארויפגעשפארט אין דער הייד", דר' מ. גאט' ליעב, פאפולערע אלגעמיינע היגיגע, ווארשע 1908, ז' 34. "ווארט, איד וועל דיר אים [דעם בבל] אינאנעטשן — זאגט לייבל און שפארט ארויף אים אים זיין האנט און קוועטשט", אש. אהיים, מינסק, יאר, ז' 3. "האט ער א פולן קויש ארויפגעשפארט דער מאראם אויפן קאפ", י. יאפע, אין קעסל גרוב, מאסקווע 1929, ז' 7. "א גרעוועלע — סע שפארט ארויף דאס קעפעלע פון וויסטעניש און ענגעניש אריבער אויף א פריער וועלט", א. לוצקי, טמו, 1962 ז' 25.

מיט זיך — א' זיך ביז צום רבין איבנאן. ~שפארן. ז' 120. "עכץ. ענייש.

ארויפשפירן — טרוו. ארויפשטעכן אויף א שפין. א' פלייש און עס אויסבראָטן אויף קוילן. אויך פ'יג: "די ברעמען, ווי זיי האַלטן אַנטלאָפֿן פֿון די אויגן, אַרויפֿגעשפּינט הויך אין געקנייטשטן שטערן אַרױף", יחיאל לערער, מין היים, וואַרשע 1936. ז' 120.

ארויפשפירן — אַוטו & טרוו. א' בלוט אויפן טיכל. "אַז דער פֿלוסיקער [הוב] וועט א' אויף אַ ריינעם, זאָל יענער וואַשן זײנע קליידער און זיך באַדן אין וואַסער און זײן אומריין ביזן אַונט", תי. ויקרא, טו. 8. ~שפין, דער. "אונג. ענייש.

ארויפשפירן — דער, ז' 120. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אַרויפשפּרינגען. אומגעריכטער א'.

ארויפשפירן — דזו ארויפשפאנגען, אָבער מיט גרויסע טריט. "איד שפריצן ארויף אויף א צווייטן שטאַק און קלאַפֿ אָן אין דער ערשטער טיר", סעג, מבענע זיבן יאר אין תל־אָבֿיבֿ, ז' 78.

ארויפשפירן — טרוו. ארויפלייגן אין דער גאַנצער לענג און ברייט. א' א צודעק, פ'יג: א' די פראטעקציע, די שוץ. א' חסד און גאָד. מיט זיך. ~שפרייט, דער. ז' 120. "עכץ. ענייש.

ארויפשפירן — אַוטו. 1. א' אויפן בענקל, אויפן טיש אע. א' אויפן טאַטן און אים אַרומנעמען. זיך איינלויפן און א' אויף א וואנט. א' אויף דער בימה. "אַ הונט שפּרינגט אַרויף אויף אַ מענטשן, אָבער אַ מענטש שפּרינגט ניט אַרויף אויף אַ הונט", טו [א=] שלעכטער פֿאַלט אָן ווי אַ הונט אויף אַ גוטן, אָבער ניט אַ גוטער אויף אַ שלעכטן. "דאָ וואַלט ער בײַז איר [דער זונג] ליגן, שפּראַך זיא: ברענג מיר יאָר דאָש צווייגל פֿון דען העכשטן בוים, דא

זיך א' אויף א וועג, נעמען מאַכן א לעבן (אמ). נאך א סך עקספערמענטן זיך א' אויף א דרך צו באקעמפן די שווערע קראַנקייט. ~שלעפן, דער. ז' 120. "עכץ. ענייש. עריי.

ארויפשלעפן — טרוו. 1. א' די הויזן איבער דעם צעקאטעוועטן אַחור. א' א קאַסטן אויף די טרעפ. א' די צעריסענע שטיול. א' אויף די האַר אַ הוט מיט אַ גאַנצן בלומען־גאַרטן. א' דעם גרויסן פֿיש וואָס האָט געצאַפֿלט אויפֿן שאַרפֿן האַטשיק. "דער הימל איז אַנגעדוולט, שלעפט אויף זיך אַרויף, מעשה קבצן, אַ שטאַרק אָפּגעבליאַקעוועטן מאַנטל פֿון אַ מיתה־משונה קאַליר", ממוס, שלמה, ז' 91. פ'יג: "די נאַ רישע פֿרומע וואַלטן גערן די גאַנצע וועלט מיט זיך אַרויפֿגעשלעפּט אין הימל אַרױף", קומ. 1866, Ne 20. "א' די קו אויפן בוידעם = טאַן אָן אומגיציקע שווערע אַרבעט, אָן שום זינען. "א' אויף זיך אַ שעפּסענע פֿעל = מאַכן אַן אַגשטעל פֿון אַ שוואַכן און אַ גוטן. "א' אויף זיך דעם רוח (דעם געץ, דעם תלוי, דעם שוואַרץ יאַר) = זיך אויספּוצן אויף אַ ווילדן אַפֿן, אָן שום געשמאַק, מיט צו פֿיל צירונגען.

2. ארויפנעמען אויף זיך. אריבערנעמען. א' אויף זיך א נשעם עול. א' אויף זיך צרות. "אַ פֿאַר יאָר שפּעטער האָט ער אויף זיך אַרויפֿגע־שלעפט נײַע פּראָצעסן", דער אמת, באַסטאַן 1895, Ne 8, ז' 63. "אַז מע באַדט זיך אין אַ שמוציקע מקוה, קען מען אויף זיך א' די שעדלעכסטע זאַראַזעס", דר' מ. גאַטליעב, פֿאָפּולערע אלגעמיינע היגיגע, וואַרשע 1908, ז' 53. "די פֿאַרשימלטע אייראָפּעאישע פֿאַרמען פֿון לעבן ווערן דאָ מאַלפֿע־מעסיק אַרײַנגעבראַכט און אַרויפֿגעשלעפט אויף זיך", פּה, פֿון וויטע לענדער.

מיט זיך — זיך א' ביזן צענטן גארן. ~שלעפן, דער. ז' 120. "עכץ. ענייש.

ארויפשעפן — טרוו. א' אן עמער וואסער. פ'יג: א' נאך א מעגלעכקייט. א' פרייז. "ווען א ברונען שטייט אין די גאַס איז אַסור [אום שבת] וואַסער אַרויפֿצושעפּן און אויף דער גאַס עס צו שטעלן", הרב א. ברודא, הליכות עולם, אונגוואַר 1864, יא.ב. ז' 120.

ארויפשפאנגען — אַוטו & אַקוואו. א' אויף אַ באַרג ביזן סאַמע שפיץ. א' די טרעפ מיט אַפּליקע טריט. א' פֿון דער ערד ביז צו דער לבנה. אויף דער בריק [האַטן] מיט פֿעסטע טריט אַרויפֿגעשאַפּט אַ ראַטע סאַלדאַטן", נאַטע לוריע, הימל און ערד, מאַסקווע 1965, ז' 225. מיט זיך. ~שפאן, דער. ז' 120. "עכץ. ענייש.

ארויפשפארן — אַוטו — אַרויפֿקומען, אַרויפֿ־הייבן זיך מיט כוח, מיט אַן אַנשטרענג. א' ביזן טרעפ. א' אין די הימלען. "די אורין קען זיך ניט אויפֿהאַלטן, מע מוז לאָזן יעדע ווילע צו ביסלעך, דאָך גייט דאָס גאַנצע וואַסער נישט אַרויס, די וואַסער שפּאַרט אַרויף צום האַרצן",

אַ קאַלאַכאוויץ צום הימל אַרויפֿגעשאַפּט", א. י. האַפּפּענבערג, דאָס נײַע לעבען, נ"י, דעצ' 1910. "זייער ווייט, אויף דער יבשה, האָט אַרויפֿ־געשאַפּט ווי פֿון אַ ביקס אָן אומגעריכטער קריי פֿון האַן...". ל. שאַפּיראַ, נאַוועלען.

טרוו — א' די גראַנאַטן. א' אַ ראַקעט. א' אַ פּלאַנעט־שיף. האַבן די פּלאַמען געקנאַקט און געשאַפּט גלענדיקע גלאַוועס אַרויף", א. בערנשטיין, פֿאַר, 1959 ז' 14. מיט זיך — "געלעכטערס פֿון די שכנים שיסן זיך אַרויף צו אונדז אויפֿן צווייטן גאַרן". ז' 120. "עכץ. ענייש.

ארויפשיקן — טרוו. א' דעם שלחמנות. א' א טעלעגראַם. א' דעם אַגענט, דעם פֿאַרקויפֿער אַזוואו. "שיק ניט אַרויף פֿאַר אַ שליח אַ נאַר, וועסט זיך אַנצוקויפֿן בויגנות און צער", טוו. ז' 120. "עכץ. ענייש.

ארויפשלאגן — שוץ־טייל. זען; געמעל 23, ע. אַיזאַ, ש'ד און קאַזאַשקו, קענען 1928.

ארויפשלאגן — טרוו — א' א ברעט. א' א שילדל. א' די מוזה. א' א קולקורא אויף דער בית־מרש־וואנט. "קאַן... [ער] שטיין ביי דער אַרבעט, דרעלעווען אַ קלעצל אָדער א' אַן אַבאָד", בערג 4, וואַסטאַק, ז' 31. אויך: מאַכן עס זאָל אַרויפֿפֿליען, אַרויפֿשטינגן. "איד וועל... קוקן און קוועלן: דאָס איז מײַן פּויגל, איד האַבן געמאַכט, איד האַבן אַרויפֿגעשלאָגן אין דער הייד", פּראָ, דאָס שטרעמל.

אַוטו — אַרויפֿהייבן זיך, אַרויפֿפֿליען, דאָס פֿינער דער רויך, די פֿונקען) שלאָגט אַרויף. אויך: דריטפערזאָניק, פּד, אַרויפֿקומען. אָפּ גרעפּצן. "די הענט און פֿיס זײנען בײַ אים קאַלט, דאָס בלוט שלאָגט אים אַרויף אין פנים", דאָקטאָר ס. פֿאַלק, דער מעננער רעסטער, נ"י 1905, ז' 64. "ער האָט געטאַן אַ שלוקערץ און סײַהאַט אים אַרויפֿגעשלאָגן אָן אומבאַשעמט וואַסער", באַט, פֿאַר, 1961 ז' 1.

מיט זיך — אַרויפֿאַרבעטן זיך. זיך דער־שלאָגן צו בעסערס, העכערס. זיך א' צו עשר רות. מצליח זיין, זיך א' אויף (צו) דער העכסטער מדרגה. א' זיך צום ציל. א' זיך צו א שטיקל יחוס. "גאט העלפט, ער [דער פעד] לערן שלאָגט זיך שוין אַרויף אויף אַ בענגל, זײַה אַ פּאַק פֿון פּאַרנט און אַ פּאַק פֿון הינטן", יפֿאַז, 1887, Ne 7. "פֿון יענע פֿינע בריות וואָס האַבן... מיט פֿינף פֿינגער אַרויפֿגעשלאָגן זיך אויף אַ מויער און אויף נאָך אַ מויער", שע, אידישע שרטיבער, ז' 158. "ער איז... פשוט אַ געוועזענער פּויער, אַ בעל־גוף, אַ דרייער, וואָס האָט זיך אַרויפֿגעשלאָגן און איז געוואָרן אַ פֿאַרוואַלטער", ליפּמאַן־לעווין, מיטן שטורעם אַנטקעגנ, מאַסקווע 1939. "וואָס אַ מענטש טוט נישט, וויל ער זיך העכער א' און מער דערווערפן, אַזוי איז אין מעשים טובים, אַזוי אויך אין מסחר", נס, משפּחה מאַשבער 11, נ"י 1948. "זיך א' אויף אַ דרד (וועג) = אויך: נאָך פּרוּווענישן, נאָך מאַטעריאַלן אַג־הייבן פֿאַרדיינען אָדער בכלל טאַן עפעס ריכטיק.

... האָט אַבימלך געזען אַן יצחק אונטערהאַלט זיך מיט זײַן ווייב רבקה, ספר הישר, תולדות, וואַרשע 1859, שפ' 7. [חי: בראשית, כו, 8: ערשט יצחק שטיפט ...].

3. ש ט י י ג ע ר באַשטימונג. אַזױ. ווי אַזױ. אויף וואַסער אױפֿן. „ווי אַ קען מען עס טאָן?“. „אַט ווי אַ מע קען עס דערגרייכן“. די סיבות ווי אַ ער זאָל קענען עפעס אויסווערן... זענען אויך ניט גלייך איינע צו דער אַנדערער, זח 3, ב' ז' 112. „בז דער שכונע אין איר... אַינגעפֿאַלן ווי אַ צו פֿאַרגרעסערן אירע הכנ' סות“, עזר וואַרשאַווסקי, אין כאַליאַסטערע וו, פֿאַרזי 1924, ז' 44. „ער האָט זיך בשום־אױפֿן ניט געלאָזט דערקלערן ווי אַ ער איז פֿאַרפֿאַלן געוואָרן, ה. כאַצקעלעטס איבז, העקטאָר מאַלאַ, ראַמען קאַזבֿריס, ווילנע 1940.

אַרױם — דער, זען. < דער. 1. דאָס וואָס איז אַרום, איז פֿון אַלע זײַטן אין אַרט. דער שײַנער אַ. שטיין אויפֿן טורעם און באַקוקן דעם אַ. זײַן באַקאַנט מיטן אַ. קומען אויפֿן מאַרק פֿון גאַנצן אַ. אויפֿן ברייטן שטח פֿון אַ. דער נאַענטער (ווייטערער) אַ. „בערג־שפיץ ייִגן זייערע קעפֿע צו אַלע אַען“, הל. „ניטאָ אין די אַען קיין סימן פֿון קיין זיג“, נגד. „אַ קוק געגעבן אויף אַ פֿאַרטייעטע אַען“, פּת. מילכאָמע, מאַסקױע 1948, ז' 73. „דער גרויער אַ איז געווען פֿאַרזיגן מיט אַפּגלאַנצן פֿון פֿייער“, אַק 97 פּק, צוק, פֿעב' 1957.

2. סאַציאַלע סיבֿה. אומגעבונג. שכנישאַפֿט. געזעלשאַפֿטלעכער קלימאַט. דער פֿרעמדער (איי־גענער, פֿרײַנדלעכער, פֿינטלעכער, בלינדער אַא) אַ. „אונזער קאַמף מיט זיך און מיטן אַ“, הל, אַ ברייח פֿון אַמעריקע צו אַ ווייטן פֿריינד. „אַבֿרהם אַבינו האָט געפֿילדעט אַן אַ“, טמז, 1965 ו' 5. „אויסהיטן דאָס אייגענע אינעוויי־ניקסטע לעבן קעגן דעם אַ פֿון בלינדער אומפֿערזענלעכקייט“, ש. ביזל, טמז, 1957 ו' 15.

אַרױם — געניצט אויך ווי אַ זױט מיט בב פֿון אַדױ אַדער פרעפּ. „אַ! אַ! קיין אַנדער וועג איז ניטאָ“. אַ — דאָס איז דער ענטפֿער, ווייל קיין איד קען ניט און טאָר ניט זײַן איזאַלירט.

אַרױם — פרעפּ. 1. מיט אַן אַרט ב' ווי אַדױ, ב 1. אַנקלעבן פֿרײַנד אַ זיך. די דערפֿער אַ דער גרויסער שטאַט. אַנגראַבן וואָלן אַ דער פֿעסטונג. דערנער אַ אַ רויז. זיצן אַ דעם פֿיער. אַינפֿלאַנצן ביימער אַ די הינזער. די הינטערגעסלעך אַ דעם מאַרק. די אינוועקטן אַ די געוויקסן. „מלאָכים מיט פֿליגל / שטייען אַ דיין וויגל / אַ גאַנצע נאַכט אויסגעשטעלט“, עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 97. „ווי צווייגעלעך פֿונעם איילבערשבוים, גרין און פֿריש, / זיצן דינע קינדערלעך אַ דיין טיש“, ממוס, שירה, ז' 81. „אַ דעם אויסגעלאַשן־קאַלטן קראַטער, / פֿון כאַאָס דעם געוועזענעם טעאַטער“, יוואָש, פֿראַלאַג, אַ טיש — מע האָט אין זינגן: וואו מען עסט, מע לערנט, מען אַרבעט, מע פֿירט אַן. די לומדים אַ טיש. די פּועלים אַ טיש.

אַרױפֿשרױפֿט — די, ז'ן. דאָס וואָס איז (ווערט) אַרױפֿגעשריבן, אַרױנגעקריצט אַע. אַ שיינע אַ אויף אַ מצבֿה.

אַרױבױט וקצרות — [אַרוקעס אוקצאַרעס] אַדױ. < איכה רבֿה, פרשה א, כ. ילאַנג און קורץ. אויספֿירלעך, פֿרוטרוט, מיט אַלע דעטאַלן. רעדן אַ ו' — אַרומרעדן אַן עינין מיט אַלע פֿרטים (פֿיטשעוועס). „ער האָט מיט מיר אַינגעטענהט אַ ו' ביז ער האָט געפּוועלט וואָס ער האָט געוואָלט“. שפּאַצירן אַ ו' — מיט לאַנגע און אַפֿטע שפּאַנען און שפּרייזן ציוואַמען.

אַרױך על מדותיו — [... אל מידויסאַון] פֿראַזע. זח. < אַפֿשר לויט תהלים, קלג ב: „שירוד על חי מדותיו“ — לאַנג איבער זײַנע מאַסן, איבער זײַן באַרד, ד״ה: צו לאַנג. די ווירטין... באַקוקט... מײַן נאָ... האָט זי באַמערקט אַז ער איז אַ ע' מײַ, דער מ. גאַט ליעב, זײַט געזונד וו, וואַרשע 1903, ז' 19.

אַרױם דער, אַס. < אַי >. אַרױך: אַרױך. 1. ווילדגראַס. ווערט אויך אַנגערופֿן שלאַנגענ־גראַס, אויך אַהרנס באַרד. arum maculatum. 2. געוויקס וואָס ווערט קולטיווירט מיט געל־ווייסע בלימעלעך און מיט בלעטער וואָס דער־מאַנען פֿילעך פֿון אַ פּויגל, calla palustris.

אַרױם — אַדױ. Mhd: her um(b)e. 1. אַרט־באַשטימונג. פֿון אַלע זײַטן, אין אַ שכנישאַפֿט, אין אַ סביבֿה. אין אַ קרייז (וואָס אין זײַן מיטן איז עפעס, טוט זיך, געפֿינט זיך וואָס איז אויסגעזריקט דורך אַ ווערבֿ), אַ איז שטיל. אַ איז אַ פֿריילעך לעבן. מע קלאַנגט און מע ווײַט אַ. עפעס טוט זיך אַ. אַ פֿילט מען זיך פֿרײַ. אַ איז גאַרנישט ניטאָ. שטיין אַ און וואַרטן אויף עפעס. זוכן און (ניט) געפֿינען אַ. „איטלעכעס מײַל אַ אין דער סביבֿה געווען איז איר שייַנקייט מקנאָ“, יוואָש, דעם תּנאָס קללה, אַ איז אייביק נאַכט און אייביק אינדערוואַכן, חג, שײַן פֿון פֿאַרלאַשענע שטערן, ז' 102.

דאָס לעבן אַ. די מענטשן (ביימער, זאַכן אַאזח) אַ. „קויפֿסטו אַ הויז, פֿרעג זיך נאָך ווער זענען די שכנים (וואָס וואוינען אַ“, שוה. „ער וועט דעם טעמפל אומשטירצן אין בראַנד און דעם באַרג אַ צעאַקערן, אל וווּ ז' 55. „זיך דערמאַנט מײַן שטאַט (וואָס אין) מיט אַ גרויסן וואַלד אַ“, סעג, פֿון רוסלאַנד — צע־בראַכענע זיגל, וואַרשע 1920, ז' 54. 2. צײַט באַשטימונג. שפּעטער. דערנאָך. אַוועק אין צײַט. קומען אַהיים דרײַ יאָר אַ. געזונט ווערן אַ חודש אַ — אין־אַרום, — אַ פרעפּ, ב 3. „זאָל אונז שיקן משיח דוד קינד... אונז צו פֿירן אין ארץ ישראל הייַן... ווידר אַ צו איינר... ברידערשפֿט ביגעבן“, צוכט. „אַלי בויער וואָ איין יהודי לאָזט פֿלאַנצן פֿינא זיך, דאַרף מן דיא פירות ניט עשין... ווען די דרייַ יאָר אַ זענן... דער נאָך מאַג מן דיא פירות עשין“, ר' שלמה זלמן לונדן, קהלת שלמה, אַמסט טקיד. „און סוף דרײַ חדשים אַ

שפּראַנג ער אַנױף אונ' בראַכט אירש“, טח, במדבר, לג, 13. „צו מאַרגנט... דאָ קאַמן דיא אַפֿין אונ' זעצט אונ' איטליכר אַף איין הוט אויף זײַן קאַפֿף אונ' שפּינגן אַרױף אויף די ביימער“, אייל'ן שפּינגל, פֿראַג תצ״ה, ז' 26. „מע־ע־ע! מאַכן די ציגן, דרייענדיק מיט די וויידעלעך און שפּרינגען אַרױף פֿלינק אויף דעם וואַגן“, ממוס, ספר הבהמות, ז' 28. „אַז הרבֿ הגאון רײַנעס קומט... דרשנען, שפּרינגט אַרױף אַ פרוש אויפֿן בעלעמער און כאַפֿט אים אַן בײַ דער גרגרת“, פּראַג, שטעט און שטעט־לעך, פּונקט 4.

2. אַרױפֿקומען גיך, אומגעריכט, מיט אימ־פעט אַ צו עמעצן אויף עטלעכע מינוט. די עלטער שפּרינגט אַרױף אומגעבעטענערהייַט. „ווי זי [שרה] איז געשטאַרבן, איז אַרױפֿגע־שפּונגען אַלטקייט אויף אַבֿרהם אַבינו“, תּנחור מא, בראשית, וואַרשע תרמ״ז, ז' 115.

3. שטאַרק העכער ווערן אין ווערט. „די אַרטיקע וואָלוטע פֿאַלט, שפּרינגט דער דאָלאַר אַרױף“. „נאָל מען ניט קויפֿן קיין ימאַלצעווער? אַז אַלע טאַג... שפּרינגט עס אַרױף“, שע, מנחם־ענדל, ז' 51.

4. זיך אַהאַסטיק אַ הייב טאָן צו אַ בעסערער פּאַזיציע. אַ צו גדולה און פֿבֿור. אַ צו עשירות. „איינער פֿון די זין... איז געווען אַ גרויסער רודף־אַח־הכבוד, האָט געוואָלט גאַר אַ אין דער הייד און ווערן אַ קעניג איבער די יידן“, אַלכסנדר האַרקאוו, דיא יודישע רעוואַלוציאָ, נײַ 1892, ז' 5.

מיט זיך. ~שפּרינגן. זונג. עכץ. עניש. ער (יז, קע). ערײַ.

אַרױפֿשרױפֿן — טרוו. אַ אַ ברעט, די גאַנצע פּאַליצע. אַ אַ לאַמפֿ צום סופֿיט. אויך: אַ דעם פֿריי, (דעם מקו, די פֿרייזן). שטאַרק העכערן. באַשטראַפֿן פֿאַרן אַ די פֿרייזן.

~שרױף, דער. זונג. עכץ. עניש.

אַרױפֿשרױבן — טרוו. אַ אַ נאַמען אויף אַ טאַחל, אויף (איז) אַ העפֿט. מיט זיך — זיך אַ אַדאַנג די גרויסע אויפֿטוען אין דער קליינער רשימה פֿון די וויכטיקסטע מענטשן.

אַרױפֿשרױען — אַוטו — אַ און וואַרע)גען. אַ צו עמעצן. אַ צו (אויף) אַן אַרט. „מע קאָן אַמאָל אַ צום שרײַבערס עלעבנייערנעם טר־רעם און פֿאַרלאַנגען אַז ער זאָל אַראַפֿנידערן אויף דער ערד“, שג, לעזער, דיכטער, קריטי־קער ו' 310. „קעמפֿנדיק מיט די שטריק... האַבן זיי פּלוצלינג דערהערט דער באַפֿעס שטימע וואָס האָט צו זיי אַרױפֿגעשריגן פֿון אונטן“, הל. זשיטניצקי, דעם זיידנס הבזל. „זי טוט אַ לאַך צו דעם מאַנצביל וואָס שרײַט אַרױף און ער טוט צו איר אַ בלינצל“, באַש, פֿאַר 1972 X 21.

טרוו — אַ גוואַלד. אַ אַראַפֿ, אַראַפֿ! אַ די ידיעה וועגן דער פּלוצעמדיקע ישועה. ~שרײַ, דער. זונג. עכץ. עניש. ער (יז, קע). ערײַ.

ווערן דאָ ניט פֿאַרצייכנט, ← די
בב פֿון קאַנווערב.

אַרום און אַרום — אַדוו. ← בב פֿון אַרום, אַדוו. פרעפ. 1. אַבסאָלוט פֿון אַלע זינטן. אומעטום. זיצן אַ און אַ. אַרוםאונדערן אַ און אַ. פֿאַרטיק מאַכן אַ און אַ. ס'איז (ניט) פֿריילעך אַ און אַ. אַ און אַ בליט דער מאַן. „שפּאַצירן זענען מיר ביידע געגאַנגען / אַ און אַ דעם שפּיטאַל. / גאַט אין הימל ווייסט דעם אמת, צי אונדז וועלן מיר זיך נאָך זען אַמאַל,“ 2. „שפּאַצירן זען מיר ביידע געגאַנגען / גען / אַ און אַ איבערן הויף. / דניצע צוויי גנבישע אויגן / האָבן דאָך מיר איבערגעקויפֿט,“ 3. „ליבעלידער פֿום גנבים“ [9ש ו, שפּ 293]. „דער אייגענער אַלקער... אַ און אַ קלומקעס,“ פּעקלעך גרויסע און קליינע, ממוס. „בישיבֿה של מטה,“ ווען איינער האָט אַ דאָך, וואָס דער דאָך איז גראַד, און מע גייט אַרום אויף דעם דאָך, ברויך ער צו מאַכן אַ צוים אַ און אַ,“ 4. 99 המצוות, ווראַנאָז ט, 1956.

2. כסדר, בלויז אַרום און ניט ווייטער. זיך דרייען אַ און אַ ווי אַ וועווערקע אין אַ ראַד. „ווער איין חכם זען וויל... אונז האָט גאָר ניט צו פֿאַר חכמה גלערנט, דער קומט יושט זואַ ווייט אַלש ווער איינע מיהל פֿיהרט, גיאט אלש הירוס אונז הירוס אונז קומט ניט פֿון פֿלאַץ,“ 5. 99 מִבְּחַר פֿנינים, תצ״ט, זא, ער גייט קיין דרום און דרייט זיך אויס קיין צפֿון, אַ און אַ גייט אויס דער ווינט, מס, קהלת, א, 6.

3. בסך־הכל, ביים אונטערציען אַ חשבון. „וויפֿל טרעפט עס אַ און אַ?“, רעכענען פֿאַר דירה און עסן אַ און אַ 40 לירעס אַ מעתלעת. „וויפֿל וועט איר זיך הייסן... אַ אַנמעסטן אַ און אַ פֿאַר דער אַרבעט?“, שט, מעשיות פֿאַר איד׳ קינדער וו, ז׳ 76. „ער האָט אַ און אַ אינגאַנצן דרײַ טעמעס, וואָס ער האָט זיי פֿרזער אויסגעניצט פֿאַר דערצייילונגען,“ מוק, מינע באַגעגענישן ו, ז׳ 53. „דער אונטער“ שטער סך־הכל האָט באַטראַפֿן אַ און אַ 510,700 אַראַבער, א. אַלפֿער׳ו, טמו, 1964 XII 1.

אויך: דער אַ און אַ. „ביזאָנען האָב איד מִפֿרש געווען דעם אַ און אַ פֿון אַרץ־ישראל,“ א. מַאֲלָאָה, 99 דרך אמת, וואַרשע 1894, ז׳ 24. „הינט אַ פֿון אַ און אַ בלאָזן שטאַרקע ווינטן,“ ממוס, ספר הבהמות, ז׳ 10. „ווי גע־פֿעלט איך... דער וואַרעמער דרויסן מיט אַט דעם גאַנצן אַ און אַ?“, בערג וו, וואַסטאַק, ז׳ 13.

אַרוםאַטעמען — טרוו. אַרײַנאַטעמען פֿון גאַנצן אַרום. אַ די גוטע ריחות.

אַרוםאירן — אַטוו. דעסמ. דזוו אַרום בלאַנדזשען, ספּעצ אין גיטטיקע ענינים. „מיר האָבן אין דער וויסנשאַפֿט פֿעריאָדן פֿון שטיל־שטאַנד און פֿון פֿאַרשריט, פֿון רעאַקציע און פֿון הילפֿלאָזן אַ,“ זשיט וו, גײ 1912, ז׳ 184.

אַנגעקומען ניצע געסט. „אַנגעקומען... בין איך פונקט אום פֿרײַטיק פֿאַרנאַכט, שוין אַ ליכט־בענטשן,“ שט, מעשיות און פֿאַנטאַזיעס, ז׳ 83. „זיך אַזוי איינמאַל ביך־הומנים, אַ ראַש־השנה־צייט, פֿאַר אונדזער הייזל...“ אַר יענער בריוו. „ס'איז געווען אַ צוועלף אַזייגער ווען ביי דעם שנידער האָט מען אויף אַ פֿאַר מינוט איבערגעריסן די אַרבעט,“ בערג, באַם דינעפֿער ו, ז׳ 301. „אַ אַ יאָר צייט איז ער... געלעגן אינגעלייגט,“ ש. סטמאַן, טאַג, 1958 XI 28.

7. אין פֿאַרבינדונג מיט אַ מאַס. אַן ערך. קאַסטן אַ הונדערט רובל. אין דורכשניט אַ אַ סענט אַ מיל. אַרײַניסן אַ אַ האַלבע גלאָז וואַסער. צושיטן אַ אַ לעפֿעלע זאַלץ. ברענגען אַ אַן עמער פֿלוימען, אַ אַ קילאָ צוקער אע.

אַרױם — קאַנווערב. פֿרגל: אַרום, אַדוו: אַרום, פרעפ. גיט צו פֿאַרשיידענע בב דעם שטאַם פֿון ווערב. אויך בב דעם זעלביקן ווערב קען אַרום קומען מיט אַ פֿאַר אַדער מיט עטלעכע בב. די אַפֿסטע זיינען:

1. וויינט אַן אויף אַר ט. פֿון אַלע זינטן (לכל־הפחות פֿון צוויי זינטן), למשל: אַרום בויען, אַרומבינדן, אַרומגעניצען, אַרומוויקלען, אַרומשטאַפֿן, אַרומליכטן, אַרומצוימען, אַרום שפּיערן אַ.

2. וויינט אַן אויף צי ט. אַ לענגערע צייט, אויך — כסדר, אַן אויפֿהער (פֿון שטאַנדפונקט פֿון דעם סוביעקט פֿון ווערב). למשל: אַרומאַמ פֿערן זיך, אַרומבלאַנדזשען, אַרומבושעווען, אַרומוואַרשען, אַרומזוכן, אַרומטומלען, אַרום מאַרשירן, אַרומשלעפֿן אַ.

3. וויינט אַז עס איז פֿון אַלע (לכל־הפחות פֿון עטלעכע) שטאַנדפונקטן, קוקווינקלען. למשל: אַרומטראַכטן, אַרומלויבן, אַרומפלאַנרן, אַרומקריטיקירן, אַרומשמועסן אַ.

4. וויינט אויף הין און צוריק, הין און הער. למשל: אַרומגיין, אַרומגעלען, אַרומפֿלען, אַרומקריכן, אַרומשוועבן, אַרומשפּאַצירן אַ.

5. וויינט אַז ניט אינגאַנצן, נאָר פֿון די ברעגן, פֿון אַ זינט. למשל: אַרומבייסן, אַרום ברענען, אַרומברעקלען, אַרומגרויזשען, אַרום שניידן, אַרוםשניצן אַ.

6. פֿאַרבנט הינט־אַרום, וויינט אויף אַ פֿאַרקערטער ריכטונג זינט. למשל: אַרומברענ גען, אַרומהייבן, אַרומטראַגן, אַרומפֿאַרן, אַרום פֿירן, אַרומשלעפֿן אַ.

די אַנדערע בב ← אין די וויי־טערדיקע ווערפֿן. דער עיקר־ב ווערט ווייטער ניט אויסגע־טויטשט. אויך די אַנדערע בב ווערן ניט אויסגעטויטשט, ווען זיי דרינגען אַרום פֿון ערשטיקן בב פֿון שטאַם. בני די ווערפֿן מיט אַרום ווערן ניט אַנגעווייזן ניט איצ, ניט פֿאַר. ← די ווערפֿן מיט די קאַנווערבן אויס, אַרום אַא. וואָס שייך ווערפֿן וואָס

2. פֿאַר אַ נאָמען פֿון אַ אַבֿר (מיט אַן אויסגעברייטערטן בב פֿון אַרט). פענטעס אַ די פֿיס. אַ ווייטיק אַ דעם בויך. דער שטריק אַ האַלדז. עס שטעכט אַ האַרצן. „מיט דער רצועה פֿונעם של־יד מאַכט מען זיבן פֿריכות אַ דער לינקער האַנט און דריי פֿריכות אַ דעם מיטלסטן פינגער,“ אַבֿרהם רעכטמאַן, ז׳ 11 XL.

3. מיט אַ לעבעדיקן סוביעקט אַדער אַ ב־ י ע ק ט וואָס וויינט גלייכצייטיק אַן אויף אַן אַר ט. טאַנצן אַ חתן־בלה, אַ דעם זיגער. זיך אַנזאַמלען אַ דעם רעדנער, אַרעמע קרובים אַ דעם גביר פֿון דער משפּחה. „ווי אַ שיינע רויז האָב איך געבליט, / שיינע בלעטלעך איז אַ מיר געווען,“ 5. „אַז מע ריכט זיך אַ אַ גידי — ריכט מען זיך אויס אַ לאַך,“ שוו. „אינז געזאַמלט זאָל אַינגעזאַמלט ווערן גאַנץ ישראל אַ דיר,“ תי, שמואל ב, יו, 11. „אַלץ אַ אונדז איז געוואָרן אין אַ געוויסער צייט און וועט אַמאַל אויפֿהערן,“ ארד, קמ, 1865, № 3. „ווי אַנגענעם עס איז פֿרוי, ... ווען מענער דרייען זיך אַ איר,“ 90, יידישער קאַלאָניסט, ז׳ 86.

4. אויך פֿיג: „טיף־טיף האָט אַ האַנט אַ קייט אַ דעם גיסט און איינג־דמיון געקאָועט,“ אצג, אין ציטונט רויט, „בני מיר אין פֿנסק,“ אַרבעטן אַ עמעצן = זען צו ווירקן אויף אים, אויף זיין אויסזען, זינע מידות, אידייען. „גײן אַ זיך, אַ עמעצן = זאַרגעוודיק אַפּהיטן, כאַווען. מ׳זען (סטאַרע) זיך אַ עמעצן = אויסהאַלטן, אויפֿהאַלטן, זיין גרייט אויף קרבנות לטובֿת עמעצן. מען זיך אַ טאַטע־מאַמע, אַ ווייב און קינד.

5. אַנשטאַט וועגן. בשניכות מיט, אין פֿאַרבינדונג מיט (אַן ענין, אַן אינטערעס, אַ געשעפט אַ פֿראַבלעם, אַ פֿערזאָן). אַ אַ מה לוקת. אַ דער הוצאה פֿון דעם פֿאַראיין. אַ דער אונטערעמונג. אַ פֿאַרדינסטן. דער שמועס אַ דער איצטיקער פֿאַליטיק, אַ אַ בוך, אַ דעם מחבר, לויבֿווערטער אַ דעם געשטאַרבענעם. „געדרייט זיך אַ אַ שאלה און געמאַכט קאַלאַשן קאַליע“ [= אומזיסט זיך געמיט אַ אַ הויכן ענין], פּויל. „אַלץ דרייט זיך אַ ברויט און טויט,“ שוו. „אַ פֿרוי און קינד קען אויך זיין וויי־אויך ווינד,“ שוו. „שענדלעך אַז שמשים זאָלן זיך ניט אנהייבן מתעסק זיין אַ אַ מת יום יום־טובֿ שני, ביז מע זאָל זיי פֿאַרויס קבֿוה־געלט אום יום־טובֿ באַצאַלן,“ פֿלאַ, המדבר בצדקה, וואַרשע תרנ״ב, ז׳ 36. „ער איז אַ מעקלער און ריכט זיך אַ צוקער,“ שט, מנחם־מענדל, ז׳ 92. „דער קאַמף צווישן... בית־הלל און בית־שמאי — אַ וואָס האָט זיך עס געדרייט,“ קאַר וו, גײ 1940, ז׳ 12. „וי פֿאַרעט זיך אַ וואָך צייט אַ דעם פֿאַל,“ מ. בורשטין, גורל, ז׳ 4.

6. מיט אַ צי טיב. אַן ערך, לפֿי־ערך, מער ווייניק. וואַרט אַ צוויי שעה. אַ דרײַ אַזייגער אין דער נאַכט. ס'קומט סוף זומער, אַ ראַש־חודש אלול. באַקן ניט מער ווי אַ 45 מינוט. באַצאַלן ערשט אַ סוכות־צייט. „בנים פֿאַר־ענדיקן דעם מאַלצייט, אַ ברכת־המוון, זינען

ארומאפערן זיך — קווא. ארומקריגן זיך. ספעצ אין גיטטיקע ענינים. א זיך וועגן א מימרא, א סוגיא. האט ער געפונען צוויי בלינדע [אין בית מדרש] וועלכע האבן זיך ארומגעמפערט, דר זאל קינד איבז, ברכות, נ/א, ז' 196. **נייש.**

ארומאנדערשן — טרוו. נעגל. גרינטלעך, אלזטיק איבעראנדערשן. א דעם שטייגער. **זינג.**

ארומאקערן — טרוו. א דאס פֿעלד. אויך: ארומגראבן. **בטינאכט** פֿלעגן אלע גויעס... מיט טאנץ און געשריי ארומגעאקערט דאס גאנצע דארף... געמינט און איבער דער געאקערטער טער ליניע קען דער טויט נישט אריבער שפרינגען, יז 1885, 5 №. **זינג.** **נייש.**

ארומארבעטן — ארטו. גרינטלעך אפֿטאן עטלעכע ארבעטן. **ווען** פֿון דער פֿארנער אנטעמדיקער זומערנאכט שליערט זיך ארויס א שטילער ראזיקער פֿארטאג... פֿלעגט שוין געלע... א אין שטוב אן אפרו, ווי א ביי, דוד מיצמאכער, **שמאטעקלפֿיער.**

טרוו — 1. באַארבעטן אלזטיק (אין דער טיף). **ווען** דוא איין (אבן טוב) ווילטט אין איין פֿינגרליין טון, דען לושטוא [=לאזסטו] הירוט ערביטיין, טח, שמות, כח, 4, רשי. 2. פֿארטיפֿן זיך אין אן ענין. **דער בעל-שם** האט נישט מחדש געווען קיין נצע שיטה. ער האט זיך אבער אפגעשטעלט ביי איין פרט און אים גענומען און ארומגעארבעט, הרב שווארצ-מאן, אין אמעריקאנער, יאר? 26 VIII.

3. (שנידעריש) ארומנייען. א זיך מלבוש. 4. (גנבים-שפראך) באַגנבענען אלץ מיט איין מאל. **איידער** מע זאל נאכאמאל ריזיקירן, איז גלייכער ארומצוארבעטן אויף א קלאפ, בימאק, גנבים, וואַרשע 1919, ז' 29. באַשווינדלעך, אזוי א זאל ער זאל ברעכן דעם קאפ. מיט זיך. **זינג.** **עכץ.**

ארומא(ר)מען — טרוו. דטשמ. דווי דווי. **האט** אים ארומגעארעמט און האט זינגע באַקן מיט אירע הייסע קושן באַדעקט, 2. לעוויק, רפאל זעט שנידער'ס מאַטעטער, ווילנע 1888, ז' 47. **ער** האט זי ארומגעארעמט... און אזוי האבן זיי פֿארברענגט... אין די צערט-לעכטע ארומהאלטונגען, וויטט VI, ז' 186. מיט זיך. **זינג.**

ארומארעמען — טרוו. ארומגעמען מיט ביידע ארעמט. **מיט** די ווערטער ארעמט ער זי ארום און גיט איר א קוש, ב. א. זאביע זענסקי, די שווער ציט ו, וואַרשע 1887, ז' 55. אויך פיג: א לייכטע פֿאַרברענגט ארומגע-ארעמט האט אים, פמ, מלחמה ו, ז' 578. מיט זיך. **זינג.**

ארומבאבלען — טרוו. פד. ארומזיקלען מיט א סך מלבושים. **מע** האט מיך ארומ געהילט און ארומגעבאבלט. איך בין ארויס אין גאס אריין ווי איינער וואס קומט קאפוער

פֿון אונטערן וואַסער, י. פערלע, יודן 19 א גאנץ יאר, ז' 75. מיט זיך. **עכץ.** **עניש.**

ארומבאבלען — ארטו. 99. **בובלען.** א לענגערע ציט בלעזלען (זיך). **אז** מע וואַרפט נישט קיין שטיין, אַבלט סוואַסער נישט אַרום. **די** צעוויפֿנאָקייט פֿון די וואַסערן וואַס בובלען אַרום, נאָד. מיט זיך. **עניש.**

ארומבאברען — ארטו & טרוו. 22. ארומ טאַפֿן. ארומשאַרן. ארומזוכן טאַפֿנדיק. א ווי א בלינדער. א (אין) אלע ווינקלעך. מיט זיך ← דווי. **עניש.**

ארומבאברען זיך — ארטו. ארומפֿאַר(ק)ען זיך. ארומפֿלאַנטערן זיך. א זיך מיט די רעדע לעך פֿון זייער און (נישט קענען) צונויפֿשטעלן דעם מעכאניזם. א זיך צווישן אלטע נומערן פֿון דער ציטונג ביזן געפֿינען דעם אַרטיקל. א זיך מיט עפעס כדי צו פֿאַרייכטן. **עניש.**

ארומבאגלייטן — טרוו. נאכגיין, גיין ארום אזוי ווי באַגלייטנדיק. **די** דערשטאַקענע פֿנימער פֿון די דינסטן זינען געוואָרן נאָך בלאַסער... זיי האָבן אַרומבאגלייט מיטשקען און זינע חברים, אקש, קינדער 19 א אין פֿאַלקא, מאַסקווע 1928, ז' 25.

ארומבאדעווען — ארטו. ארומשליאַנדער-ווען. ארומליפֿן, ארומגיין און נישט טאָן קיין ניצלעכע ארבעט. פֿוטטעפֿאַסעווען, א איבער די גאַסן. מיט זיך.

ארומבאוואַרפֿן — טרוו. א דעם הויף מיט שטיינער. אויך: (שנידעריש) באַנייען ארום און ארום. ספעצ ארומפֿאַסעווען. א ברעגלעך.

ארומבאזאגערע(ווען) — טרוו. P: bazgrać. ארומטענטלען. ארומפֿאַסען. א די ראַנדן פֿון א העפֿט.

ארומבאזען — טרוו. ארומקוקן, באַקוקן. אונטערזוכן א חולה אָדער עמעצן וואַס באַ-קלאַנג זיך אויף א קרענק. א אלע שולקינדער. א די רעקרויטערע. וואַרטן ביים דאָקטער, ער זאל זיי א. **די** דאָקטוירים האָבן א די פֿאַר-וואונדערטע, געגעבן זיי די ערשטע הילף, עזר וואַרשאַווסקי, אין כאַזיאַטערע וו, פֿאַריז 1924, ז' 55.

ארומבאזעצן — טרוו. א די נצע שכונה מיט עולים. אויך: א די קרוין מיט דימענטן. **דיא** ציהט... [ער] אויש זיין בוזים איין קאַשט-ליכר אידל גישטיין, ער וואַר אַרום בזעצט מיט פֿילאַרליא פֿערליין, יוסיפֿון, אַמסט 1743, כג. מיט זיך. **זינג.**

ארומבאטראַכטן — טרוו. א די קנעפ און די בענדלעך פֿון די מונדירן. א די געוויקסן אין דער אַראַנזשערע. אויך: באַטראַכטן, באַ-קלערן פֿון אלע זעטן. א די נצע פֿראַבלעם. **האט** די שאַלעכץ פֿון סאַמע גרעסטן איי געפֿלאַצט און פֿון דאָרטן האַט זיך א גרויס... פֿייגלע אַרויסגעוואַרפֿן. די קאַטשקע האַט עס

ארומבאַטראַכטן, נט, איבז, אַנדערטענס מעטה-לעך, קצעו תרי"ב, ז' 14. מיט זיך. **זינג.** **עניש.**

ארומבאמבלען — 99. **באמבלען.** ארטו — ארומשאַקלען זיך אין און הער. **עס** הענגען נאָך צווישן און באַמבלען אַרום אין דער נשמה פֿון די מענטשן און פֿאַרוואַנדלען זייער רואיק לעבן אין א גיהנום פֿון דערמאַנונגען, ש. ביקל, טמו, 1968 ז' 14.

טרוו — פֿלאַלען, זאָגן אַרום אָן ענין. צוגעבן רייד וואַס זינען נישט נייטיק. נאָכן אָננעמען דעם באַשלוס וויטער נאָך א דעם ענין. **כאַטש** ער האַט שוין אָפּגעדאַונט, נאָר ער האַט נאָך געהאַט עפעס אַרומצובאַמבלען, 99, גליקליכע און אומגליקליכע, ז' 86.

געוויינטלעך מיט זיך — אַרומדרייען זיך. **די** נשמה האַט זיך ביי זיי אַרומגעבאַמבלט דא צווישן די גדולים, נאָר דער גוף איז געווען ערגעץ ווייט, שט, **כתרילעווקער נשרפים.** **עניש.**

ארומבאמ(עו)ען — ארטו. א. א לענגער-רע ציט לעבן, זיך אויפֿפֿירן ווי א באַס, ליידיקייטער, הוליאַק, אַרומשלעפֿער, אן אַרבעט, אן א ציל. א מיט יידישע קלאַפֿעס. **בני** אים איז דאָס א געווען א סאַרט וויסנשאַפֿט, מאיר שטיקער, טאָג 1957 X 13. **דאָס** באַמעוועט אַרום גאַנצע נעכט מיט פֿריילעכע וויבלעך, סאַמאליעט וועלטן, 98, פֿאַר 1964 וו 2. מיט זיך. **עניש.**

ארומבאנד — דער, בענד. באַנד וואַס נעמט אַרום דעם קערפֿער. **און** (משה האַט) אַרומגעגורט מיט דעם א פֿון אפֿוד, תי, ויקרא, ח, 7.

ארומבאסעווען — ארטו & טרוו. א. א לענגערע ציט באַסעווען; זיין, זיך פֿירן ווי א באַס. קאַמאַנדעווען. כסדר אַרויסגעבן באַפֿעלן. א איבערן מאַן. דער עלטסטער באַסעוועט אַרום (איבער) זינע ינגערע ברידערלעך. **מע** קען נישט א קינדער, א. מענעט, 98, פֿאַר 1964 ז' 4.

ארומבאשווענצלען — טרוו. באַשפּריצן מיט קריסטלעך-געהייליקט וואַסער פֿון אלע זעטן. פֿעיִא.

ארומבדחנען — ארטו. ארומפֿאַרן און זיך פֿאַרנעמען מיט בדחנות. זיין א בדחן א לענגערע ציט.

ארומבדקע(נען) — טרוו. 99. **בדקע-ווען.** אויך: ארומזוכן, ארומטאָפֿן בכלל. דורכ-פֿאַרשן אויף א גרינטלעכן אופֿן. א דעם באַגאַזש פֿון די ריזנזערים. א די פֿאַרדעכטיקע דאָקומענטן.

ארומבוהייע(ווען) — ארטו. א לענגערע ציט אָדער אין פֿאַרשיידענע ערטער זיך אויפֿ-פֿירן ווי א בוהי. יאָגן זיך נאָך פֿאַרשיידענע פֿרויען. זיך אַרומשלעפֿן מיט נישט-אַנשטענדיקע פֿרויען.

ארומבוטשערן — טרוו. אמ. אויך: שטארק צעקלאפן, צעבלוטסקן. א' דעם יונג וואס טשע פעט זיך צו אלטע יידן.

ארומבויען — טרוו. א' די געמויערטע שטוב מיט שטאלן און שטעכלעך. א' מיט א מויער. „ביז נאכט האט ער ארומגעבויט ארום הביזין [=היזול] א גראבע וואנט", י. ראזווינסקי איבז, דער פאלשער שולדבריעף, ווארשע 1885. ז' 73. „די קונסט... מוז אנדעררווארפן די ווענט, וואס די... תנאים האבן ארומגעבויט פון אלע זיטן", זב שטראהלען, העפט 1, ווילנע 1909, ז' 103. אויך פיג: א' ארום דעם עלטסטן אין דער משפחה די זין און איידעמס. מיט זיך — „די ציט ריכטט אלע מינוט אפ א שטיין פון דער מויער, מיט וועלכער ער האט זיך אזוי קונציק ארומגעבויט אפצוטיילן זיך פון דער אפיקורסישער וועלט", פראג, חסידיש, קלעצקין, ז' 253. „אז דו וועסט זיך א' דעקן דעם דאך, פארקייטעווען די שויבן, וועסטו שפעטער אויס רעכענען", מ. גאלדשטיין, בירעבידזשאנער אויפן אמור, מאסקווע 1934, ז' 77. ~ בוי, דער. עכ"ץ. עניש.

ארומבונדן — דער, זן. „דער קאמאשן שטעפער גייט בלויז צונויף די אייבערשטע טיילן פונעם שוך: די קאלעקע מיטן א'", ע. אירוא, שיד און ראלאשא, קיעוו 1928, ז' 45.

ארומבושעווען — אוטוו. א' אין אלע געס- לעך. אויך: א' א לענגערע ציט. א' ביזן און נאכן פרייוו. א' ווי א פיער. דער ווינט בושעוועט ארום. „ווי לאנג קען מען אזוי א'?", „בלהמיים קראנקייטן האבן ארומגעבושע וועט אין לאנגע... עס איז אוממעגלעך געווען פון זיי זיך אויסצוהיטן", י. ראזווינסקי, אין יב זאטשעוו, ת"א 1970-71, ז' 319. מיט זיך.

ארומבחרן זיך — אוטוו. 1. ארוימלויפן מיט מענער. 2. ליב האבן צו זיין בהכרותא פון מענער, פארברענגען, אונטערהאלטן זיך מיט בחורים. „טאכטערשי, גענוג ארומגע- בחורט", די בחורטע איז תמיד ארומגעבחרט" = ארומגערינגלט מיט בחורים.

ארומביגלען — טרוו. דטשמ. פארשרייט אין אמ שפער. דזוו ארומפרעסן. א' די ברעגעס.

ארומבידעווען — אוטוו. וואנדערנדיק אי- בער פארשיידענע מקומות אדער א לענגערע ציט אויף איין ארט, פירנדיק א לעבן פון מאטעריגישן און צרות. א' ווי דער אמתער שלימול.

ארומבייגן — טרוו. א' א קענטל ביי לעדער- ארבעט. „דער שאבלאן דארף געבויט ווערן פעסט, כדי ער זאל זיך, במש א' די שיכטן, נישט נאכגעבן", בער, ז' 45. אויך: „ווייל מע קען נישט ניצן דעם סוועיקאנאל, מוזן די שיפן א' דעם קאפ גוטע האפענוג". מיט זיך. ~ בייג, דער. ז'נג.

ארומבינדן — טרוו. 99: ~ בינען. א' א וואונד. א' א שטריק ארום האלדו. „... זאך אין פליג ציטיג ביגונד צו ווערן אויג שפרוך: דש וול ור ביכורים זיין אויג באנד פור צייכן איין בענדיל ארום", טח, שמות, כג, 19, רשי. „כדי נישט צו פארקילן און צו שטארקן דעם בויך, זאל מען אים א' מיט א באנד פון דינע לעדער אדער בארכאט", מלכה בערלאנט, די גליקליכע מוטער, ווילנע 1836, ז' 13. „ערשט האט מען [די הושענא]... ארומגעבונדן מיט לולב-בלעטלעך און באהאלטן אין סידורל", יצחק משה באדער, צ"ה פון אדעסא, לעמבערג 1905.

אויך פיג: א' מיט שטרענגע געזעצן. א' מענטש באדארף זיין פריי... פון די אלע פארפלאגטערטע קניפעלעך מיט וועלכע עס בינדט אים ארום אונזער נאריש לעבן", ר. אדעלייט, דער פאסאזשיר, ווארשע 1914, ז' 12. מיט זיך — זיך א' מיט א גארטל. „בינדן זיך ארום מיט א שמאטע דעם קאפ און טוען אן א ערקישן קאלאט... איז דאס א מין ארץ-ישראל", קמ, 1869, № 18. „דו זאלסט אנגורטן הערשאפט. דו זאלסט זיך א' מיט שטארקייט", מחזור כל בו, בית ישראל, ג"י, ר"ה, ז' 188.

~ בינדן, דער. ז'נג — „מע בינדט... גאר פעסט ארום דעם נאפלאשנור... א ביסל ווייטער מאכט מען נאך אצא א' און דערנאך שניידט מען איבער דעם נאפלאשנור צווישן ביידע אע"ן", פנטז, ווילנע 1925, № 3. עכ"ץ. עניש.

ארומבליאדעווען — אוטוו. פד. ארומבליאפן. ארומגיין און זיך בארימען מיט אויסגעטראכטע העלדישקייטן, ליגענען. א' פאר באקאנטע וואס געטרויען אים נישט.

ארומבלאטשען — אוטוו. פד. ארומטאפן טשען אין בלאטע. א' און דערנאך אנקויטיקן די שטוב. עניש.

ארומבלאנדזשען — אוטוו. 99: ~ בלאנד-זשען, ~ בלאנד(ז)ען. א' היין און הער. א' צווישן די הרייחושך. א' איבער די ליקלעך. א' אין וואלד. א' ווי א פארלארענער. א' ווי א שאטן. אויך פיג: זינע אויגן בלאנדזשען ארום איבערן בית-מדרש. די אידישע בלאנדזשעט דערזעל ארום. „ער וועט שוין אי אזוי טאקע שטארבן אן מוסר און אין זיין משונהנער נא- רישקייט ארומבלאנדזשען", מס, משלי, תקע"ה, ה, 23. „לאנג האבן מנינע טרערן-פולע בליקן ארומגעבלאנדזשעט צווישן די געדיכטע מענטשן מאסע", מר, vi, גיי 1910, ז' 15. „אין א פשוטן פארנאכט פארשרייט זיך אט דאס נישט און בלאנדזשעט ארום איבער דער שטאט", בערג, אפגאנג, וואסטאק, ז' 22. „די מוטלאזע הענט פון א נאנע וואס בלאנדזשען ארום אין בלינדן נישתהי", הל, לידער פון ג'עט, אין ארעמען חדר. „אפשר האבן זיך נאך ערגעץ דא אין צימער ארומגעבלאנדזשעט אירע פארטריקטע

פאסעס אטעם", פמ, דוראויס דוראויס, ז' 208. מיט זיך. עניש.

ארומבלאנקען — טרוו. א' אלע מעטאלענע חפצים.

ארומבלאנקען — טרוו. 99: ~ בלאנקויען, ~ בלוקויען, ~ בלוקענייען. דזוו ארומ- בלאנדזשען, ספעצ ארומגיין, ארומשפרען היין און הער, וויסנדיק וואו מען איז, אבער אין צע- טומלעניש, אין ווייטיק. א' ווי א פריעמער, ווי א ניט-היגער. א' אויף גאטס באראט. „איצט בלאנקעט איר נשמה ארום / ... זי הארט ביי דער טיר און קוקט זיך אום, / אויב דער חתן וועט צו איר קומען", עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 60. „דאס פויערל האט נאך ארומגעבלאנקעט, געהעטשקעט זיך...", מק, מוניע דער פייגל- הענדלער. „ביידע אויסגעמוטשעטע האבן זיי ארומגעבלאנקעט... אין סאלטשעס צימער", פ, סודות, ז' 443. „א שווארץ-געהילטע, אי בערן שניי אדיק, האט זי אליין ווי א קרא אויסגעזען", ייז, יאשע קאלב, ג' 1952, ז' 95. „אן אייננעשרומפענער, אייננערהויקערטער, בלאנקעט [ער] נאך אלץ ארום איבער די אימה פולע געסלעך פון געטא", מאיר יעליג, דער ציילונגען פון יודישע סאונטישע שריבער, ז' 440.

אויך פיג: „זעצט זיך אזעק דערנעבן און קוקט... בלאנקען דאן ארום אין קאפ נישט געדאנקען, נאך עפעס אזוינס... נארישקייטן", למד שאפירא, נאוועלן, „אין זאוואד-הויף האט א שטויב ארומגעבלאנקעט גאנצע מעת-לעתן", א. קאהאן, איינזשענערן, קיעוו 1932, ז' 150. „נישט פריעג ביי מיר אויף מנינע אפגעלעבטע יארן, וואו מנין געשטראפטע ליבשאפט האט ארומ- געבלאנקעט", חג, דער מענטש פון פיער, ז' 50.

מיט זיך [א סך אפטער ווי ביי ארומבלאנד-זשען] — א' זיך צעוילטערהייט. א' זיך ווי א דולער. „בלאנקען מיר זיך ארום ווי שאף אן א פאסטען, ווי שייף אן רודער", גענארטע וועלט [1815?], סאווי אויסגאבע 1940, ז' 78. „זיי בלאנקען זיך דארט ערגעצוואו ארום, / עס קוקט זיך קיינער אויף זיי נישט אום", עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 39. „ביי דער ערשטער תקיעה וויינט זיך משיח בן דוד... פארנעמט די צדיקים און נאך יידן צונויפגעלאפענע, וואס בלאנקען זיך ארום אין דער מדבר און פירט זיי קיין ירושלים", ממוס, ווינטש, ז' 43. „האט נישט אויפגעהערט א' זיך פון פענצטערל צו פענצטערל, פון מענטש צו מענטש", ייז, דערציילונגען, ז' 321. „געטראכט האט זיך אים... וועגן זיין פוסטער שטוב... און וועגן דעם וואס ער וועט זיך דא אייביק א' אן איינזאמער", בערג, ארום וואקאל, וואסטאק, ז' 23. עניש.

ארומבליאדעווען — אוטוו. 1. ארומשלעפן זיך מיט אויסגעלאסענע פרויען. 2. ארומ- דרייען זיך און נישט פראדוצירן [אין ווילערנען

פֿון בעליבתים קעגן די געזעלן, קעגן אַרבע-
טערן. „נו, גענוג שוין אַ!“

אַרומבלי(א)נדען — טרוו. דזוו אַרומ-
רעמעלען, אַרומליאַמעווען.

אַרומבעטן I — טרוו. 1. פֿאַרבעטן (אַלע-
מען) פֿון אַרומ. אַ שכינים צו דער שמוחה.
2. בעטן זיך ביי אַ צאַל. אַ די חשוֹבֶע לייט,
זיי זאָלן זיך משתדל זיין.

ענישו. ער (יין, קע). **עריי.**

אַרומבעטן II — טרוו. מאַכן ווייכער, פֿאַ-
קוועמער אַ געלעגער. אַ דעם קראַנקן מיט
פֿערענעס און קישנס. אויך פֿיג: „(רפֿודני
בתפוחים) בעט מיך אַרומ מיט גוטע, שמעקע-
דיקע עפֿל“, הרבֿ א. 2. בראַנדיט, איבז, הרבֿ
אליעזר כהנא, 99 שייח טפֿונים, ביאַס 1843,
ז' 14. „מע האָט אים, דעם אַלאַרם, פֿריער גוט
אַרומגעבעט מיט מליצהדיקער וואַטע“, ב. שטפֿ-
נער, 98ר, 1965 II 15. מיט זיך. **עכץ.**

אַרומבערגלען — טרוו. דאָס אַרומהויפֿן
אַדער אַ די קרויט ווערט אויסגעפֿירט דריי
מאַל, י קאָמענעצקי און י צענעלניצקי, דער
גרינס גאַרטן, פֿעטערבורג 1920.

אַרומבערשטלען — טרוו. 99: ~ **בערשטן.**
„אַ פֿרוי אַ באַלעבאַסטע לאַזט נישט אַרויס איר
מאַן אין סטריט ביז זי בערשטלט אים און
רייניקט אים גוט אַרומ“, ח. מאַליץ, די פֿרוי
און די היים, ניי 1918, ז' 45. „לערנער האָט זיך
פֿיין אַרומגעוואַשן, דערנאָך אַרומגעבערשטלט
זיין קאָסטויים“, 99, סודות, ז' 129.
מיט זיך. **ענישו.**

אַרומבראַדזשען — אַוטוו. 99: ~ **בראַד-
ז(י)ען.** אַרומקריכן מיט די פֿיס אין
וואַסער (בלאָטע, זומפֿ). סתם אַרומבלאַנדזשען.
אַ אין טיפֿן שניי. אַ מיט די נאַקעטע פֿיסלעך
אין ים-וואַסער. „אין וואַלד בראַדזשען אַרומ
גאַנצע טיטשקעס וועלף“, ברוס, ביי די טיפֿן
פֿון פֿאַלעטיי, ז' 27. אויך: פֿיג: אַ איבער דער
וועלט. מיט זיך. **ענישו.**

אַרומבראַד(י)ען — אַוטוו. 1. דזוו דפֿוו.
2. זיך אַרומשלעפֿן. „שקצים וואָס איר זענט!
נישט גענוג וואָס איר פֿאַרברענגט אַ האַלבן טאַג
אין שולע, פֿאַרברענגט איר נאָך מיט אַ אין
די גאַסן“, שמעון דיטט, הן גאַלתי, ניי תשל"ג,
ז' 19. „ווייט פֿון טראַקט... בראַדיען אַרומ
ליידיקיייער און העצן דעם פֿויער“, יודל יאַפֿע,
אין קאַמף, מאַסקווע 1932, ז' 27.

אַרומבראַזגען — טרוו. 99: ~ **בריאַזגען.**
אַ די היינטישע פרצופֿים.

אַרומבראַזגען — אַוטוו. דזוו אַרומבראַדזשען,
אַרומבלאַנקען. „ווען מיינע טרויעריגעסט קומען
זיך צוגויף, בראַזגע אַך אַרומ צווישן קבֿרים“,
פֿון אַ בריוו [צו דר' עמנואל פֿאַט], סתח,
1961 XII 28.

אַרומבראַיען — אַוטוו. 99: ~ **ברויען.**

P: broic. אַרומשטיפֿן. אַרומוואַיעווען. אַרומ-
רודערן. „שקצים בראַיען אַרומ מיט שיקסעס“,
ייט, פֿוילן וווּ. „קינדער, עץ זאָלט זיצן שטיל
... און עץ זאָלט נישט אַ“, ירחמיאל בריקט,
טאַג, 16 IV 1951. **עכץ.**

אַרומברוינען — טרוו. „די באַלעבאַסטעס
האַפֿן געהאַט זייערע דאגות: צי איז דער
לעקעך גוט אַויפֿגעגאַנגען, צי איז דער קוגל
פֿון אַלע זשטן אַרומגעברוינט“, נאַטע לורייע,
הימל און ערד, מאַסקווע 1965.

אַרומברוינען — אַוטוו. 99: ~ **ברויזשען.**
דזוו אַרומבראַדזשען. אַ אין די בלאָטעס און
מאַכן אַ תל פֿון די הייזלעך. אויך פֿיג: „סיאז
געווען אַ מקום פֿון פרנסה מיטן פֿולן מויל.
מע האָט געזשייבט און אַרומגעברויזעט אין דער
שפֿע“, בית ישראל — וויזשניצער רבי'ס הויף,
סיגעט 1939.

אַרומברייען — אַוטוו. דזוו אַרומברויען.
טרוו. אַרומרעדן, אַרומפֿאַפלען.

אַרומברויסטן — טרוו. 99: ~ **ברויסטן.**
אַרומוויקלען די ברוסט, די בריסטן. מיט
זיך — „דו הוּסט נאָך, בריסט זיך אַרומ מיט
אַ וואַלן טוד“, „פֿעסט אַ זיך, ווען מע הערט
אויף צו געבן זיגן“.

אַרומברויקערן — טרוו. 27. דזוו אַרומ-
ברויקן.

אַרומברענגעווען — טרוו. (שניידעריש) אַרומ-
זויעמן. אַרומליאַמעווען.

אַרומברעמלען — טרוו. נעאַ2. אַרומלייגן
מיט ברעטלעך. „דעריבער אַינלן דאָס די פֿאַרק-
היטער זיי [די שטיינערנע פֿיגורן] אַרומצוהילן
מיט שטרוי און זיי אַ, דער שאַרפֿער ווינטער
זאָל איבער זיי קיין שליטה נישט האַפֿן“, ב.
דעמבלין, אין החשבֿן, ז' 72. אויך: ~ **ברע-
טלען** — „טענענהאַלץ אויף אַרומצוברעטערן
דעם מזבח האַפֿן זיי אַפֿילו נישט געקראַגן“, זש,
שקלאַווער קינדער, ציקאַ, ז' 94.

אַרומברעכן — טרוו. אַ די שפּיצן. אַ די
צווינגן. אויך: אַ די הענט (די נעגל) פֿאַרן קריכן
זיך שלאָגן (צערגאַבלען ווי אַ קאַץ).

אַרומברעמען — טרוו. אַרומרינגלען. אַרומ-
צירן, אַרומפֿוצן ווי מיט אַ ברעם. אַ דעם קוכן
מיט ניסלעך און ראַזשינקעס. „[די לעוואַדען],
אַרומגעברעמט מיט אַ זילבערן טיכל פֿון איין
זייט“, שט, 'שיר-השירים', די געבענטשטע
פֿעלדער וואָס ברעמען אַרומ דעם שאַסיי פֿון
ביידע זייטן, זב, פֿון פֿוילען, וואַרשע 1920,
ז' 63.

אַרומברענגען — טרוו. 1. אַרומברענגען
פֿון אַ צווייטער זשט. „ניט פֿון פֿאַרזענעם
אַרומברענגען, מע דאַרף אַ די אַלע זאַכן דורך דער
קיך“.

2. ברענגען צו אַ צאַל. אַ דעם אַתרוג מיטן
לולב צו דער גאַנצער גאַס.

עכץ. ענישו. ער (יין, קע). **עריי.**

אַרומברענען — טרוו. „מע דאַרף זיי [די
פֿלעקערן] גוט פֿאַרשפּיצן... אַדער אַ“, מ.
וועללער, ווי מע פֿלאַנצט אַ טאָד, ווילנע 1900,
ז' 22. „שאַרט מען זיי [די גערשטן] איבער מיט
אַ שטעקלעך כדי זיי זאָלן אַרומגעברענט ווערן
פֿון אַלע זשטן“, יאַכ א, ז' 16. ~ **ברען,**
דער. ~ **לנג.**

אַרומגאַלדייען — אַוטוו. **Uk: галайда**.
אַרומשלעפֿן זיך. אַרומוואַלגען זיך. אַ ווי דער
אמתער באַסיאַק.

אַרומגאַלן — טרוו. אַ באַרד און וואַנצעס.
אויך: אַוועקנעמען פֿאַרמעגן, מאַכן נקי. „איז
אַראַפֿגעקומען דער מאַקאַרעווער רבי... אַלע
ייִדעלעך גוט אַרומגעגאַלט און אין עטלעכע
טעג געמאַכט ביי 800 רובל“, ייִפֿאַל, 1885,
№ 10. מיט זיך.

אַרומגאַנג — דער, גענג, עץ. 1. אַקט
פֿון אַרומגיין (זיך). אַרומדריי. אַ פֿון דער
ערד אַרומ דער זון. „אַזאַ אַ פֿון דער זון מיט
די פֿיר יאַרצייטן רופֿן מיר אַן יאַר“, קמ,
№ 51, 1867.

2. דאָס אַרומגיין היין און הער. „געפֿלאַגט
מיט שפּאַצירן, אויך געשלאָגן מיט לערע אַרומ-
גענגען“, א. פֿאַויר איבז, בחינות עולם, זשאַל-
קעוו תקס"ה, יא/ב.

3. דאָס גיין אַרומ פֿון אַ הינטערזשט. „דער
אַ געווערער צו לאַנג“, „שטילינקערהייט האַפֿן
זיי צוגעגרייט אַן אַנגריף“, זב, רעד' אקט,
דער וועג פֿון פֿאַראַט, מאַסקווע 1932, ז' 145.
4. דאָס (אויס)האַדעווען. אַפֿהיטונג אַז עס
זאָל (אויס)וואַקסן. דאָס אַפֿולערע ביכל פֿון
דר' ג. ריטנער, וואַרשע 1926. הייט: דער אַ
און די פֿלעגע פֿון זויגניד. „די גאַנצע טירחה
וואָס מע לייגט אַריין אינעם אַ אַרומ דעם
באַוול“, ע. אַיזדא, צינג, קעזע 1928, ז' 16.
„ביי אַ ריכטיקער פֿלעגע און אַ גוטן אַ קען
אַזאַ קינד בליפֿן לעבן“, פֿענט, ווילנע 1931,
№ 8.

אַרומגאַרטלען — טרוו. אַרומבינדן מיט אַ
גאַרטל. אַ די לענדן. „מיט אַ פֿאַקן-שטריק קען
מען נישט אַ אַ זיידענע זשופֿיצע“, שוו. אויך פֿיג:
„די בלעטלעך וואָס גאַרטלען אַרומ דאָס
בלומען-קוישל“, יאַכ א, ז' 161. „צוריק אַנגע-
גאַרטלט מיט די הענט“, אַפֿא וו, 'קלעצקי', ז'
29. „מיט אַינער כוח, רבי, מיט אַינער אמונה
וועל איך אַ מין שוואַכן ווילן“, אַפֿא, יעקבֿס
געצעלט, ז' 226.

מיט זיך — אַ זיך מיט כוח. „אַרומצו-
גאַרטלען זיך מיט אַ גאַרטל, דאָס ער זאָל מאַכן
אַ צווישנשייד צווישן זיין האַרץ און די ערווה“,
207, כבא. „נעמען קאַפֿ דעם טאַנטס
אַן אַלט היטל און אַ זיך מיט אַ קריקע“,
ממוס, ווינטשפֿ, ז' 66. „כּהאַב מיך גאַרוואַס
אַרומגעאַרטלט מיט דער פֿאַטשיילקע מעריבֿ

אָנגעגאַנגען. וואָס איז דאָ צו רעדן? ז. טעגער טי, אָף מינע אַרבעטס, מאַסקווע 1968.

7. זיין (ווערן) דורכגעדרונגען פֿון אַ שטיי

מונג [אַן איבערלעבונג, אַ געפיל, אַ געמיט־ צושטאַנד] און פֿאַרבלעבן אָן אַ שנייג איז אַט

דעם מצב־רוח. אַ ין איינע צרות, אין צער, אין קלעמעניש, אין האַרצווייטיק אַזוו. אַ

אַן אַ קאָפּ = זיך ניט קענען קיין עצה געבן אין אַ שווערער סיטואַציע, זיין שטאַרק פֿאַר־

דאָגהט. אַ אָן אָנגעבלאָזענער, אָן אָנגעדורדל־

טער, ווי אָן אָפּגעשמיטענער אַט. אַ באַטרייבט, באַזאָרגט אַט. אַ אַ באַרעגנטער אַ אַ באַ־

עוולטער, געקרייזער, אומבאַהאַלפֿענער. אַ בלינדערהייט, אין חוּשׁ, אין פֿינצטערניש, אין

אומזיכערקייט אַט. אַ אַ געקוילעטער = דוּו אָן אַ קאָפּ; אויך: אינגאַנצן רואינירט.

אַ דול, פֿאַרוולט, צעטומלט, צעטראָגן אַט. אַ פֿאַרלומט, פֿאַרטראַכט, פֿאַרטשאַדעט אַט.

אַ פֿאַרצוויפֿלט, פֿאַרייאַוושט, פֿאַרמרה־שחורט אַט. אַ אַ צעקאַכטער, צעיושטער אַט. אַ מיט טענות, פֿאַראַיבלס, פֿרעטענייעס אַט. אַ מיט

אַ ז = אַרויסווייזן אומצופֿרידנקייט, אָנגע־ שטויסנקייט אויף עמעצן (אַלעמען). „אונדזער

פֿרייז גייט אַרום גאַר גולן אויף דער מעשה“, יפּ, ז' 56. „מע גייט אַרום דול, אָן קעפּ און

מען איז גערן ווי מעגלעך פֿון דער צרה פֿטור צו ווערן“, ממוס, אַ שטאַט אין מורח. „שוין

דעמאַלט אַ 'חוקר' געווען... און בין אַרומ געגאַנגען אין עולמות העליונים“, פֿרק, מינע זכרונות, ז' 11.

8. זיין מיט אַ בולטן דרויסנדיקן סימן. אַ מיט אַ פֿאַרבונדענער האַנט. אַ אונטערן

אַרעם מיטן מאַן. אַ אומגעוואַשן און אומ־ געקעמט. אַ מיט אַ בעלמע אויף אַן אויג.

שטענדיק אַ מיט אַן אָנגעפּאַקטן פֿאַרטפֿעל. אַ מיט וויסע הענט = ניט טאָן קיין

פֿיזישע אַרבעט. אַ מיט איבערגעלייגטע הענט אויפֿן האַרצן = זיין אָפּגעשלאָסן ביי

זיך, היטן די אייגענע סודות. אַ מיט אַ בויך = זיין שוואַנגער אין די לעצטע חדשים. „איך

מיאוס מיך פֿאַר מיר אַליין, גיי אַרום אומגע־ וואַשן, אַן אומריינקייט“, פֿרק, בערל שניידער. „איך גיי אַרום איינגעטונקט אין זון, / עס

וויגן זיך איבער מיר פֿאַלמען“, הל, 'אויפֿן בוידעם קלאַנט דער דאָך“.

9. זיין אָנגעטאָן אַדער ניט־אָנגעטאָן. אַ אין זינדנס, אין אַטלעס און זינד, אין סאַמעט

און אין אַטלעס. אַ באַרוועס. אַ אַן אַ היטל, אַן אַ יאַרמלקע. אַ אין אָפּגעכוימלטע קליידער.

אַ אַן אַ קלייד אויפֿן לייב. אַ אַדס־נאַקעט. אַ אָפּגעריסן און אָפּגעשליסן. אַ קרויע־בלוע.

אַ מיט אַ נאַקעטער נשמה = אַן געפילן, אַן טיפֿערע איבערלעבונגען. אַ מיט אַ נאַקעטער מַחשבה = מיט אַ באַשטענדיקן

געזאַצקען שום שטוייווינונג. „דער אמת קען אַ אַ נאַקעטער, דעם שקר דאַרף מען באַקליידן

[= מע דאַרף אים פֿאַרשטעלן]; „דער אמת גייט אַרום אַ נאַקעטער, קוקט זיך קיינער אויף

אים ניט אום“, טו.

רוקט און גענומען אַ איבערן חדר שטילער־ הייט“, ממוס, אין אַ שטורם־ציטט, ז' 32. „הער איך אַ אין אַלקער ביי מיר / אַהין און אַהער, צווישן פֿענצטער און טיר...“, מלה, אין ניר יאַרק, ז' 99.

3. אַרומקרייזן. „אוי דען אום גאַנג פֿון דיא זון אויב לַבְנֵה אויב שטערן דיא שטיל שטיין

אויב אויך דיא אַרום גיין“, חה, קלו/א. „פֿון ענד דען הימל איז זיין אויש גנג (ותקפתו) אויב זיין אום רינגלונג פֿון דער זון איז אויף

עק פֿון דער וועלט גיט דיא זון אַרום“, סהמ, תלים, יט, ז' 7. „דער רב־מיט אַ ספֿר־תורה אין די אַרעמס האַט אָנגעהויבן אַ אַרום בעלמעער“, ה. גייער, אין יזב אַטוואַצק, ת״א ז' 1968, 736.

4. גיין איבער (אין) פֿאַרשיידענע ערטער. אַ, ניט קענען איינזיין אויף אַן אַרט. אַ בודק צו זיין די מזוונות. אַ פֿון אורחים־הויז צו אורחים־

הויז. אַ און וואו גענעכטיקט — גיט געטאַגט. אַ מבית לבית, פֿון שטוב צו שטוב. „אוי, ממש וועל וועל איך מיר שוין צונעמען / און אַ וועסטו מיד שוין זוכן“, פֿל, „ווערן אַנשים

חשׁוּבִים אַרום גיהן אויב ווערן חתימות אויף נעמן וכל א״א [אחד ואחד] ירשום כפֿי נדבֿת לבו“, פֿנקס קהלת אַה״ו, כרונו פּד, תפּ״ו [ש. אָספּ י״בל 1200, אַאַאַ, ז' 120]. „דערנאָך האַט דער

יענער־אַל... באַפֿוילן אַז מע זאָל אַ אויף די דערפֿער און מע זאָל כאַפֿן פֿורן“, מעשה אומן. „האַסטו שוין פֿרוברט דעם ימס גרונט צו דערלאַנגען? / ביסטו ווען אין תהומס בוזעם

אַרומגעגאַנגען?“, חר, ה. גייער, 1908, ז' 181. „די שרעקן טויט צי קאָן דערפֿילן / ווער סגיית אַרום מיט אַלטעג־טרייט“, יוסף ראַזניק, גט, דאָס וויסע בעט“.

5. גיין פֿון איינעם צום אַנדערן. אַ פֿון כאַסיען צו באַסיען, פֿון בערלען צו שמערלען. „וואַלט דאָך יעדער מענטש באַדאַרפט ערב־יוב־

כיפור אַ זיין זיין אַפּידעטע און זיך אַפּרעכענען מיט זיי פֿון אַרנטלעך“, יוד־פֿאַרפּיסח, וואַרשע 1881, ז' 51. „מדרכי איז אַרומגעגאַנגען צו

אַלע זיינע באַקאַנטע בעטן געלט ליען. אַבער ליידער זיי האַבן אים אַלע אָפּגעזאַגט“, געשיכטע 199 איין באַראָן, לעמבערג תר״ס. „גיית מען אַרום פֿון שמונין צו ברינין און מע רעדט אַפּ

פֿון דער גאַנצער וועלט“, שע, 75 טויזנט. אויך פֿיג: [מען עסט לינדזן ביי אַבילות וויילן

איין ליגן איז רונד צו ווייזן דש דאָש אַבילות גיט הרום: הינט איז עש אַן איינס, מורגן איז עש אַן איינס אַנדרן“, ספֿר המנהגים, אַמסט 1723, לא/א.

6. גיין אַ לענגערע צייט (מיט עמעצן). גיין און טראָגן עפעס. אַ מיטן חבֿר, מיט דער חבֿרעט, מיט דער חבֿרה [כחורען]. אַ מיט דער באַנדורע, זי גייט אַרום מיט אַלע כליים (פּרער מעטן) = איז אַ פֿרוי מיט בולטע סימנים פֿון

איר געשלעכט. „דאָ דר שטיין באַק מיט דען איין האַרץ אַלי מיט אַנגדר אויף דען פֿעלד טעטן אַרום גיין“, ספֿר משל הקדמוני, פֿאַג, יאַר. „שווערלעך ווערט אַרומצוגיין אַ סך / זיך

צו דאַנען“, פֿרק, דאָס וואַסערלי. אַ ייד, פֿאַרוואַרפֿן אויף עק וועלט צווישן פֿרעמדע צונג גען, גאַרטלט זיך אַרום מיט זיין פּטחון, בעל־דמיון [נש], דאָס נייע לעבע, נ״י מיט 1911. „אין וועלטישער רחבות מיט ענגשאַפֿט / אַ זיך ווי מיט שטאַל“, הל, 'אויפֿן בוידעם קלאַנט דער דאָך. ז״ג. עניש“.

אַרומגוואַדזשען — אוטוו. אַרומטרעטן אין בלאַטע, אין זומפּ. „נאָך אַזוי פֿיל אַ זינען מיר די פֿיס געשוואַלן געוואַרן“, טמו, 1970 וו 25.

אַרומגורטן — טרוו. 99: גאַרטן. דוּו אַרומגאַרטלעך, [אין אַ מער געהויבן לשון]. אַ די לענדן. [און] משה האַט אים אַרומגעגורט מיט דעם אַרומבאַנד פֿון אַפֿוד“, תּ, ויקרא, תּ, 7. „אַרומגעגורט האַט זיי אַ גרינער פּאַס געפֿלאַנץ, פּמ, מלחמה וו, ז' 490. מיט זיך — צו דער ערד זיך געזעצט... אַש אויף זייערע קעפּ געשטרייט, זיך מיט זעק אַרומגעגורט“, פֿרק, אייב, 'איכה. ז״ג. עניש“.

אַרומגיין — אוטוו. פּרגל אומגיין, 542-544. 1. גיין אַרום, פֿון אַ הינטערזייט, מיט אַ זיטיקן וועג. אַ דורך די ליקלעך ביין קומען צו דער הויפטגאַס. אַ דעם הויף און אַריינ־ קומען דורך אַ זיטיקן טויער. „מע האַט ניט געקאַנט אַריינגיין נאָר מיט איין טויער, מוז מען אַרומגיין כמה ממיל... זענען זיי אַרומ געגאַנגען ביז זיי זענען געקומען צום טויער“, נחב, 'מעשה מבן מלך ובן שפּחה שנחלפּו. „לאָזן אַמיסנע פֿאַרביי דעם טראַקט פֿון יושר אַרומצוגיין מיט פֿינצטערע סטעזשקעס“, חט, משלי תקע״ה, ב, 13. „דאָס שילפּ האַט ניט געקענט דורכגיין און האַט באַדאַרפט אַנגלייגן וועג און אַ אַזאַ אַרט“, ב. דאָבינאוויטש אייב, וו. אַרסעניעו, אין דער טיבע, קיעוו 1930.

2. גיין אַהין און אַהער. אַ אויף גאַטס ערד. אַ איבערן קלויז פֿון איין עק צום צווייטן. אַ איבערן בית־מדרש, איבערן שולהויף. אַ דערשלאָגן, ליידיק. פֿערד גייען אַרום אויף דער פּאַשע. „דער נאָר גייט אַרום אין דער פֿינצטער“; „אַז אַ שיינע הון גייט אַרום אין שטוב — איז אויך שייך“, אַ ייד, איידער ער באַרגט זיך, גייט ער אַרום און זאָרגט זיך, און קומט דער זמן־פּרעוּן — שפּט ער יענעם אָן; „פֿריער זענען די מלאַכים אַרומגעגאַנגען אויף דער ערד, הינט זענען זיי אַפֿילו אין הימל גיטאַ“, שו. „אַז משה־רבינו איז יאָ אַרומגע־ גאַנגען אויפֿן באַרג סיני און האַט געשריגן יאַני שלמה — ווער האַט אים געהערט?“, פּוּז [לאַכט אָפּ פֿון אַן עס־הארץ וואָס פֿאַר־ מיטש די יוצרות]. „איך לאָז זיא דאָך ניכט לענגר אין דער [אַן]ראַירונג הרום גיין, קאַז, 55 בניס על אַבּוּחם, האַלע 1732, כה/ב. „אַלע נאַכט פֿלעגן אַ אַבּכאַדן פֿון 40 גויים און 20 יידן, זיי זאָלן ניט דערלאָזן עס זאָל צו עפעס [= אַ פּאַרגאַם] קומען“, יפּאַג, 1882 וו 4. „ער האַט דערזען — איך שלאָף, האַט ער זיך אָפּגע־

כדי זיי אַרומצוגיין און פֿירן האַלב־טרייפֿע געשעפֿטן, חג, טמו, 9 X 1963.

17. זיין (ווערן) פֿאַרשפּרייט, אַלגעמייך באַקאַנט. זיין (ווערן) פּאָפּולער. עס גייט אַרום אַ ווערטל אַז... דאָס גליכע ווערטל וואָס גייט אַרום צווישן סוחרים. עס גייט אַרום אַ מעשה, אַ לעגענדע... עס גייט אַרום די אַלטע אַגדתא. עס גייט אַרום אַ קלאַנג, אַ רכילות, אַן אויסטראַכטעניש. עס גייען אַרום בלבולים אויף יידן. עס גייט אַרום דער שם... עס גייט אַרום אַ טעאָריע. „דיא גנזי בערש [= בערווען] הרום גנגין דאו איך דען מאַקלירש האב דיא ח״כ [חילופי כתב־וועקסלען] געבן, גה, ז' 269. „פֿון גאַנץ אַלטע צייטן נאָך גייען אַרום צווישן דעם עולם און געפֿינען זיך אויך אין ספֿרים זייער וואונדערליכע מעשיות, ממוט, 'גלגולים, ז' 12. „צו ברענגען אין הויז די קלאַנגען וואָס גייען אַרום אין שטאַט וועגן אַ זיכערן פֿאַרגאַם, בערג, באַט דינעפּער וו, 'עמעס, ז' 110.

18. (וועגן אַ קראַנקייט) זיך אויסשפּרייטן. אַן עפּיעדמעע קען נאָך חילולא. עס גייט אַרום די כּאַל(י)ערע. פֿלעקטיפּוס איז דאָ אַרומ־געגאַנגען. „היות עס האָט זיך גיוויזן פּה ווילנא, הן ביא חריסטיאַנעס והן ביא יהודים, איין אַרום גייענדיקע קראַנקייט, ע״כ בפּדי צו נעמען מיטלען, אַז די קראַנקייט זאָל זיך נישט פֿאַרשפּרייטן... „אַ הודעה, ווילנע 1831 [פּגעה, ווילנע 1931, № 7]. אויך: דער הונדערטער אַרומ.

19. (וועגן אַ ווייטיק) „עס גייט מיר אַרום אַ שטעקעניש אַרום האַרצן. „עס גייט איר אַרום אַזאַ קאַפּווייטיק אַז זי ווערט אויס מענטש. „גראַך פֿון אַט דעם נישט־געפֿעלשטן טרויער נעמט איר אַ שאַרפֿע קעלט איבערן רוקנבייץ, א. טעכטמאַן, סאַו׳ היימלאַנד, 1967, № 4.

20. אַנשטאַט: אַרומוואַנדערן. אַ פֿון לאַנד צו לאַנד. „בפֿאַל צוויי טויזנט יאָר גיי איך, ייד, אַרום, / איך בין פֿול די וועלט, איך בין אומעטום / און אומעטום געהאַסט, גאַר יודישע לידער, חאַרשע 1882, ז' 10.

21. אַנשטאַט: אַרומדרייען זיך. די וויזערס פֿון זייגער גייען אַרום. „דער דאָ ליגט בייא איינר (אשת איש) דער קומט [= ווערט מגולגל] אין איין איזל, ער אונ' זיא. אַך קומן דיא ביידי צווישן צווייא מיל שטיין דיא דא אַרום גינן, דאש איז איין צער דער נישט צו בשרייבן איינ' עפש, דרך הישר לעולם הבא, 1999, תמ״ה, ל/ב.

22. אַר. אַוועקגיין, פֿאַרבניגן, אַריבערגיין. „מאיה טעם זען יוא נישט יום של אחריו למיך גאַנגין אונ' חקירה גהאט אונ' האבין ח״ית או ט״ת [אַכט אַדער נען] יום לאוין ארום גיין, ׳כ״י וועגן מעצער עלילת־דם פֿון 1669, [9] שׁ, וו, שפ׳ 262.

23. אַרומגיין ווי אַן זיך, ווי אַן אַ קאַפּ, צו חלום, אין אַ חלום; ווי אַ נעכטיקער, אַ דולער, צעדולטער אַ. ווי אַ פֿרעמדער, אויף אַ פֿרעמ־

און גייען אַרום אַן פּרנסה, לאַעלינו׳, י. ה. זאַנענבערג, די געפֿאַנגענע רויבערס, לאַדו תּרפ״ז, ז' 3. „די קאַפיטאַליסטן האַלטן זיך אַזיין און די מעקלערס גייען אַרום בעל״, שט. מנחת מענדל, ז' 130. „ביז דער חתונה גייען זיי אַרום שלינגאון־שלאַנג און טונקען נישט אַזיין... אַ פּינגער אין קאַלטע וואַסער, י. גוידאַ. דער טאַוועסט איז פֿערפֿאַלעטן, ווילנע 1894, ז' 22.

13. אין פֿאַרבינדונג מיט נישט־חתונה געהאַטע. אַ אומבאַווינט. אַ פֿרעליידיק. אַ אַ פֿאַרזע־סענע מויד. אַ ליידיק, פֿירן אַ מיינלש (בחורש) לעבן. אַ שוין מיט אַ גרויען צאַפּ. אַ סינגל, אַ. אַ נאָך צום האַבן. „ער האָט שוין אַ גרויסע בתולה, זי איז שוין אַלט 18, נאָר 17 יאָר אַוואַי... עס איז פֿאַר אונדזער שטאַט אַ בושה אַז אַזאַ גרויסע בתולה זאָל אַ״, קמ, 1866, № 31.

14. שטענדיק אַרומפֿירן זיך מיט עמעצן פֿון קעננדיקן געשלעכט וואָס איז אַ נישט־חתונה־געהאַטע(ר), זיין אין צושטאַנד פֿון נישט־אַפּציעלין ער־בת־פּלה. אַ מיט אַ בחור (מיינל). „איך בין מיט אים אַרומגעגאַנגען, / און מײַן מאַמע האָט פֿון דעם נישט געוואוסט, פֿל. „אוי, זאָגן וועל איך דיר דעם רעכטן אמת, / אַז דען חבֿרטע, וואָס זי גייט אַרום מיט זיר, פֿל. „צוואַס דאַרפֿסטו מיט איר אַ, אַבי אויפֿ־רײַסן לײַטן די אויגן, א. קיפּניס, אונטער־וועגנס, ז' 78. „איך וויל אַבער נישט מיט אים סתם אין דער וועלט אַרײַן [= אַן אַ פּלאַן חתונה צו האַבן] א״, טמו, 1967, וו 27.

15. זיך באַגיין מיט עמעצן אַדער מיט עפעס אויף אַ גוטן (ריכטיקן) אופֿן. וויסן ווי צו האַנדעווען, פּילגעווען, אַכטונג געבן. אַ אַרום דעם אַלטן טאַטן. אַ אַרום אַ קראַנקן. אַ אַרום אַ קאַמפּליצירטער מאַשין. „אייך, יידן, זאָג איך... נישט צו רייצן די רוסן, אַזערע שכנים... זיי נישט דעררגונען, נאָר אַ מיט זיי מיטן גוטן, יפֿ, 282, 1882, № 17. „ווען זיי קומען פֿון חרז אַהיים, לערנען זיי זיך אַנשטאַנען אַ פֿערד און אַ אַרום עופֿות, זש, נח פּאַנדרע. „די מלחמה איז אַ מעלקעדיקע בהמה, מע דאַרף נאָר וויסן ווי אַזוי אַרום איר אַרומצוגיין, גיש זי אַוצרות, ש. ברענגמאַן, דורד קריג און רעוואַלוציע, אַדעס 1932, ז' 284. „קענסט אויך אַ אַרום די שנייד־פּאַפּיר־מאַשינען?״, א. שיינ־פּענדל, אַמערקאַנער, 1961, וו 18.

16. אויסמינדן. אויסחויכן. איבערקליגן. אַ אַ (קינדליקע) פֿראַגע. אַ אַ פּראַבלעם. אַ דאָס (האַרבע) געזעץ. „מיר לייגן אַן וועג אַרומצו־פּראַזן, יול, דער טאַטן, וו, אַדעס 1876, ז' 103. „יידן ווילן שוין אַ דעם נעמען זאַקאַן פֿון מז דעם דריטן, יפֿ, 1882, וו 10. „אין דעם בויען אויף די אַיינזערנע געזעצן האָט דער פּונד׳ בתמימות געמיינט אַז זיי זענען די איינציקע געזעצן וואָס דער ייד קען נישט אַ״, זשיט וו, נ״י 1917, ז' 224. „אויס־גענוצט זיין גרויסע קענטשאַפֿט פֿון די געזעצן

10. גיין פֿון איין אַרט צום צווייטן, פֿון איינעם צום אַנדערן עפעס צו קריגן. אַ פֿאַר־קויפֿן עפעס. אַ צו קרובֿים נאָך חנוכה־געלט. אַ צו אַנשי־שלומנו אויף הכנסת־פּלה. „איין משל: איין פֿון אַרם דר בייא טג אַרום גיש אויף דיא חובֿות אין דיא טערפֿיר [=דערפֿער]... אונ' ער נעמט חובֿות אַזיין... אונ' ער האָט נישט זיין חובֿות בוך בייא זיך, ר' אריה ליב בר' זעליגמן מפּיזבונג, תּיקוני המועדים, ח״א, פֿיררדא תּפ״ט. „אַלע די לײַטן די זיך פֿאַרבונדן יערלעך צו צאָלן מחובֿים... אַ מעעות איינצופֿאַדערן פּל רביעית השנה, תּמ׳ נות מהחכרה מגדלי יתומים באַטשטרם, תּקמ״א. „גייט מיט זענע ספֿרים אַרום... ווי וועלכער אַרעמאַן, יפֿ, הקדמה. „אַן אַגענט פֿון דער גרויסער קאַמפּאַניע אַפּס פּסח׳ איז אַרומגע־גאַנגען מיט אַ בוך און האָט געמאַכט פּלעטן אויף עולם־הבא, יפֿ, 1886, № 40. „ראַש־הקהל האָט געמווט זיין דער וואָס האָט געקאַנט אַ מיט די עמשים פֿון איין אַרעם היז צום צווייטן און אויפֿמאַנען... אויסדריקן און אויספּרעסן דעם שטייער, פּר. „שטעט און שטעטלעך, פּונקט 28. „אַ מיטן קעסטל אין די שטעקען... מיט צאַנבערשטלעך, מיט שמעקנ־דיקן זיף, יוסף גראַב, גש, ווין 1919.

11. ספּעצ. גיין בעטלען. אַ אַיבֿער די המוצר. „שענקסט אַ נדבֿה, שענקסט אַ נדבֿה / אויך אַמאַל דעם צווייטן, / מיר גייען אַרום געלט פֿאַרדינען / אויף פּסח אַנצוגרייטן, ז' 29. „ווער עס האָט נאָר אין אונדזער ליבע שולד / דער זאָל אַ אייביק אין די המוצר, פֿל. „לבֿסוף לאַזט ער צווייא בחורים מיט דעהם צעטל פֿר זיך אַרום גיין, בחורים־ליד, 1999, 1750 [יב 100]. „אַ קבצן וואָס גייט אַרום פֿון איין שטאַט צו דער אַנדערערן מיט איין קיבוץ־בריו: דאָס ער וויל זיך דערנערן אַדער זיין טאַכטער אויסגעבן — דאָ דאַרף ער נישט באַצאָלן דערפֿון חובֿות, סײַן עס שטייט אין דער קיבוץ־בריו אַז זיין אַזוי אויף חובֿות צו באַצאָלן, ז' 20, מג. א. „אין קאַבצאַנסק אַליין איז פֿאַר זיי נישטאָ קיין פּרנסה, סײַן איינער צום אַנדערן מיט אַ טאַרבע אין די המוצר אַרומצוגיין, ממוט, הינטשפ, ז' 3. „אַן אַ גאַנצע שטאַט וויל אַז מלך גויס אייניקל זאָל אַ איין די המוצר — וועט עס איה״ש מקום ערשן, בערג, אין אַ פּאַרגרעבטער שטאַט, יואַסטאַק, ז' 8.

12. זיין, גיין ליידיק, אַ אַן אַרבעט. אַ שלינג־און־שלאַנג אַ אַן אַ שטעל. אַ בטל, אַן אַ שטאַן אַרבעט. אַ פּוסט־און־פּאַסט, פּוסטעפּאַסט. אַ (מיט) די הענט אין די קעשענעס (די באַקעס). „די שווערסטע אַרבעט איז אַרומצוגיין ליידיק; „אַ יוד און אַ וואָרף גייען נישט אַרום ליידיק (זיי זוכן פּרנסה), שוו. „די עבֿירה (שנאת־חינם) ווערט בעוונותינו הרבים מאַל גע־מערט, דערום לאַזן אַנצן קיין חידוש נישט זיין וואָס מיר זענען אַזוי לאַנג אין גלות. דאָס קומט אַלץ פֿון ליידיק א״, ז' 20, ד/א. „מיר האַבן שוין געזען: גאַנצע בריונים, זעלטענע קנאַקערס

זיסטע מיטגאנגן. איך: א' א שטאט מיט א
הויכער וואנט. זונג. עכץ. עניש.

ארומגעבעט — אד. פאר ארומבעטן וו. <
דאס א'ע ה(י)סכ'בעט. "ער איז געזעסן אויבאָן
בבם טיש, א' מיט קישנס", י"ט, טמז, 1959
ז' 27. ערהייט.

ארומגעבראָטן — אד. פאר ארומבראָטן.
"דאָס פלייש איז נאָר א', ניט אויסגעבראָטן".
ערהייט. קייט.

ארומגעבראָכט — אד. פאר ארומברענגען
<. 99: געפֿערענגט. א'ע, ארשנגעשמולג-
טע סחורה. ערהייט.

ארומגעבראָכן — אד. פאר ארומברעכן <.
א'ענע צווינגן. א'ענע שטיקלעך מירמלשטיין.
ערהייט. קייט.

ארומגעברוינט — אד. פאר ארומברוינען
<. "דאָס פלייש איז נאָר א', ניט אויסגע-
בראָטן". "דער עטוואָס פֿאַרייסקער נאָז...
איז א' געווען פֿון דער נוז", נאָטע לוריע, הימל
און ערד, מאַסקווע 1965, ז' 21. ערהייט.
קייט.

ארומגעברענגט — אד. פאר ארומברענגן.
"איך בין אין גאַנצן וואַסער, / ארומגעברענגט
מיט נאַכט", אסיא, צווינגן ציטער, תשל"ב,
ז' 80.

ארומגעברעמט — אד. פאר ארומברעמען
<. "די אירערן זענען פֿול מיט בלאַטע און די
נעגל א' מיט שוואַרצן", שע, פֿונם יאָרד וו.
ז' 160. קייט.

ארומגעברענגט — אד. פאר ארומברענגען
<. א'ע ציגל. "ארשינגיסן וואַסער אין א' כלי
פֿון ליים וואָס איז עטוואָס א", א. שולמאַן
איב, א. וו. צינגער, עלעמענטאַר-פֿיזיק, מאַס
קווע 1923. "א פֿונט גערשטן... אויף א'
פֿלאַטשטיקער פֿאַן און בראָט זיי אָפּ... שאַרט
זיי איבער מיט א' שטעקלעך, כדי זיי זאָלן א'
ווערן פֿון אַלע זייטן", יאָב ו, ז' 16. ער-
הייט. קייט.

ארומגעגאַלט — אד. פאר ארומגאַלן <.
א'ע קעפּ. ערהייט. קייט.

ארומגעגאַנגען — אד. פאר ארומגיין <.
99: געגאַנגען. א' ידעיה. א' חולאת.

ארומגעגאַרטלט — אד. פאר ארומגאַרטלען
<. ברייט און פֿעסט-א'ע אַלטפֿרענקישע יידן.
די פֿאַזיציע, א' מיט אַקאַפּעס. טרעגערס, א'ע
מיט גראַבע שטריק. א'ע קאַפּעסע. "יעדער יונגל
מוז גיין אין א' קאַפּל אויפֿן קאַפּ און א' גאַרטל
א', אָן דעם טאַר מען אין חדר ניט אַרשינקומען",
טשי ו, ז' 61. "די אשה זאל ניט מפיל זיין,
זאל מען מאַכן א' זינע מפה צו א' ספֿר-תורה
און מיט דער אַלטער מפה זאל די אשה גיין א'
דעם בויך, ביז זי וועט בשלום אויסטראַגן",
סור, ז' 23. "יידן... אויפֿן שולחיה, א' מיט
רויטע פֿאַטשילעס און וואַרטן אויף א' שטערן",

אַרשינגושיבן עס אין אויחן", נ. באַזמע, בלוען
וועט דער טרויס, 1955, ז' 85.

מיט זיך — קזוח. גלעט, דער. זונג.
עכץ. עניש.

ארומגעבעטן — טרוו. צו ביסלעך, פֿון אַלע
זייטן. א' פֿון זאַוואָד וואָס עס לאָזט זיך נאָר.

ארומגע — די ווערטער וואָס מע גע-
פֿינט ניט מיט אַרומגע... אַרומ
+ דעם ערשטן אות פֿון שטאַם.

ארומגעאַקערט — אד. פאר ארומאַקערן
<. א' פֿעלד. ערהייט. קייט.

ארומגעאַרבעט — אד. פאר ארומאַרבעטן
<. א' מויערל (מפֿערל). "קען מען ניט זאָגן
אַז די אַרבעט וועט גיין גוט, אויב דאָס לעכל
איז א' מיט ליים", סאַכאַרני איב, ל. פֿרומין,
וואָס דאַרף מען וויסן... וועגן א' וואַגראַנקע,
כאַראַקאָו 1932, ז' 35. ערהייט. קייט.

ארומגעאַרעמט — אד. פאר ארומאַרעמען
<. "זיי זענען ביידע שיכור און האַלטן זיך
א' און וואַקלען זיך צוזאַמען", וויבס, קריינדעלע,
'קולטור-ליגע, וואַרשע 1930, ז' 128. "איך
שווער, מיט מיינע הענט א'ע אַרום אַפֿער אַש,
צו זיין אַפֿער קול און דער קול פֿון שטומען
אויסגעברענטן קאַצעט", קאַ. צעטניק, היימיש,
אלול תשי"ח. ערהייט. קייט.

ארומגעבויגן — אד. פאר ארומבייגן <.
א'ענע זייטלעך פֿאַפּיר. "די שוואַרצע געזיכטע
באַרד קיילעכיק, קונציק א', נישט חלילה אַרומ-
געשוירן", שע, יוסילע סאַלאַוו. ערהייט.
קייט.

ארומגעבויט — אד. פאר ארומבויטן <.
א'ער מאַרקפֿלאַץ. "דאָ זענען די וואַנדערפֿולע
קוואַל צוגעדעקט און א' אַזוי ווי מיט אַלטאַרן",
מז ו, ניי 1910, ז' 91. "די מילך-פֿערמע איז
געווען א' מיט א' סך לאַנגע און הויכע שטאַלן",
נאָטע לוריע, הימל און ערד, מאַסקווע 1965,
ז' 103. ערהייט.

ארומגעבונדן — אד. פאר ארומבינדן <.
ליגן א' מיט שטריק. א' מיט א' ווייט-בלוינען
באַנד. "די באַבע האָט אָפּגעקלאַפט די מיט
שמאַטעס א'ענע שיד", אָפּא, אין פֿוילישע וועל-
דער, ז' 395. "איז זי אַראַפּגעקראַכן פֿון בעט
אין אָן א' קעפל מיט א' רויט פֿאַטשיילעכל",
וויבס ו, "שרעבערן", ז' 21. "דאָס נייע יאַר קומט
אַפּגעוויקלט אין רעאַליזם, ניט א' מיט טעאַריע
און אידעאָלאָגיע", בצנ, טמז 1965, ז' 11. ער-
הייט. קייט.

ארומגעביסן — אד. פאר ארומביסן. א'
ברויט. "פֿלאַכע, גרויע פֿעלדער, וואו א'ענע
שטיקער שניי זענען געלעגן", אָפּא, 1863,
ז' 167. "אינדריסן איז קעגנאייבער די פֿענצטער
שטיין געבליבן א' ווייט-בלייבע א'ענע לבנה",
חג, טמז, 1968, ז' 1. ערהייט. קייט.

ארומגעבן — טרוו. א' נדבות. א' די פושקע צו
שמעקן טאַבעק, א' די נויטבאַערפֿטיקע אומ-

דער התונה, א' זיטיקער, ניט-געבעטענער
(באַסט); ווי אויף שפּילקעס, אויף הייסע קוילן;
ווי א' בלינדער, א' חסר-דעה, א' משוגענער, אָן
אַנגעבונדענער, א' בלינד פֿערד (אין אָן אייל-
מיל); ווי א' פֿאַרסטער, א' פֿאַרסטע מוין;
ווי אונטער דער ערד, אונטער א' וואַסער, הינטער
דער וואַנט, א' געקוילטער האָן, ווי א' ניט-
דערקוילטע הונ; ווי א' גולן, ווי א' רוצח; ווי
א' נזול, א' שוחט אין די זיין טעג, א' הונט
(פֿלד, צויג) אין די זיין טעג, א' בעל-דושער
אויף אָן אַרעמער התונה, ווי ברוך (רח) (אין
לענטשע) אויפֿן יריד; ווי א' סאַוואַלע, ווי דעם
קהלס באַק; ווי א' בכור אויפֿן גוטן-אַרט; ווי א'
פֿאַדאַסטער, באַמאַסטער, באַפּיטער; ווי א'
שאַטן; ווי א' סטאַטיק, סטאַטעטשנער, ווי מיט
זינדענע הענטשקעס, ווי אויף שטישקעס [ווען
מע וויל זיין איידל צו א' מענטשן]; ווי א'
פעדער בבבם פֿאַס, ווי מיט א' ברעמיע (ברע-
מענע) האַלץ אויף די פֿלייצעס; ווי א' נאַר אויפֿן
מאַרק, א' נאַר אויף א' התונה, ווי צווישן אַבליים.

מיט זיך — זיך א' מיט די הענט אין די
קעשענעס. זיך א' פֿראַנק און פֿרע אָ.

יך — אד. וואָס גייט אַרום. אַרומגייענדיק,
א'ע באַשעפֿענישן. א'ע קראַנקייט.

אונג. עכץ. עניש. ער-יין.
קע) — א' טאַנדעטניק, אָן אַער; אָן אַערין
אַרום א' קראַנק. ערני.

ארומגיסן — טרוו. א' די בייטן מיט וואַסער.
"זאַלסט דעם פֿאַלאַץ א' מיט שוועבל און פֿער",
א. י. סאַפּיר, דער קליינער קאַטערזניק, וואַרשע
תרמ"ג, ז' 17.
מיט זיך. זונג. עכץ. עניש.

ארומגולן — ... גילגען אַוטו. אַרומ
דרייען זיך. "און וואַלט א' פֿליג געוויזן דיר /
דער וויינער פֿון דעם זייגער — / גלגול אַרום
דיר פֿון משל, / דעם געברייכטן לאַדן-קלאַפֿער",
מלה, לידער וו, ז' 126.

ארומגולותן — ... גאַלעסן אַוטו. אַרומ
וואַנדערן ווי א' פֿרעמדער, (חי) אין גלות.
"אַרומגעגולות און ניט פֿאַרגלות געוואָרן".
"אַליין, ווי אָן עלנטן יתום, האָבן מיר געלאָזט
דעם זון... א' איבער דער ברייטער וועלט",
הרבֿ משה חיים בלויא, אונזער יודי, לובלין
1934.

ארומגליטשן — טרוו. פֿירן, זיך גליטשן
אַרום עפּעס. א' דאָס קינד (אויף א' שליטעלע).
געוויינטלעך מיט זיך: "דער שרויף טויג
ניט, ער גליטשט זיך אַרום", "זי האָט אַפֿילו
געלאָזט זינען האַריקע הענט זיך א' איבער איר
ליב", ז. ווינפֿער, אויף די זאַמדן פֿון יהודה,
ניי 1946, ז' 16.

גליטש, דער. זונג. עכץ. עניש.

ארומגעלטן — טרוו. א' דאָס קינדעלע. "רואיק
האַט... [ער] פֿאַרדרייט א' ציגאַר, אַרומגע-
גלעט אים מיטן מויל פֿון אַלע זייטן", פּמ,
מילכאַמע ו, ז' 15. "מיין מאַמע האָט פֿונקט
געאַלטן אין אַרומגעלטן א' ברויט... אויף

(זיך) — אַער האַלדו. פֿרויען, אַע מיט וואָ- לענע שאַלן. פֿיס, אַע אין שמאַטעס. הוט ער זיך מאַנטל לאַזן פֿאַלן, האט אין איינר וועלן אויף היבן, דאָ זאָך ער איין שלאַנג וואר הרום גוויקלט, סהמ, משל, ה, 19. „מן זאל נעמן פֿון דר דריטי (מצה) איין שטיק דיא נאָך איז פֿאַר האַנדן אויף פֿון דען לאַטיק אַרום גוויקלט טרוקן, עפש, סידור תפילות, אַמטט תק"ח, קמד, א. . . . תפילין זאָלן זיך בתים פֿירקעדיק, מיט שינען אויף ביידע זיט, שוואַך, די פרשות אַ מיט שערות, גענייט מיט גידין פֿון אַ אַקס און רצועות שוואַרצע, סטי, ו, ז' 18. „הנהלע . . . דעם קאַפּ אַ מיט קאַשטאַנען-צעפּ, אסתר שומיאַטער, לידער, ז' 86. ערהייט. קייט.

אַרומגעוועבט — אַדי, פֿאַר אַרומוועבן. — אַן אַע נעץ. אַ פֿאַרלאַרענער גרענד, אַ פֿון רויטן זונען-גאַלד, א. פרומקין איב, ה, ראַ קער, זעקס כאַראַקטערן . . . , ז' 107. ער- הייט. קייט.

אַרומגעזאַמלט — אַדי, פֿאַר אַרומזאַמלען (זיך). — די מערסטע פֿון די אַע האַבן געגעבן געלט די קרובֿים, שלמה סיימאָן, חאַרצלען, 1956, ז' 92. ערהייט. קייט.

אַרומגעזוימט — אַדי, פֿאַר אַרומזוימען. — אַ זשאַקעטל, אַ מיט זידי. הוצעה, אַע מיט ביימער. אויגן, אַ מיט שאַטנס. דאָס טיכל איז געבליבן ליגן . . . גלאַס און קלאַר אין די אַע מיט גראָו און צויטן שטילע ברעגן, פֿרוג וווּ, ניי 1910, ז' 135. „זי האַט געטראָגן . . . אַ וויסן גרינגן יאַקל וואָס איז געווען אַ מיט רויטע שפיצן, י. באַוואַווער, גש, ניי 1911, ז' 235. „אַ בלייכער, דאַרער סטודענט מיט רויטע, ברוינע-בלויע אַע אויגן, פֿראַג, יראַש- חודש, פֿונקט 2. „בז דער שנין פֿון לאַמטערן האַט פענעק געזען יאַנקלס פֿנים, אַ מיטן בלאַנדן, ווייכן בערדלי, בערג, באַס דניעפער, ו, יעמעס, ז' 230. ערהייט. קייט.

אַרומגעזעען — אַדי, אַע אַנשטאַלטן. אַע קינדער. אַע קראַנקע. ערהייט.

אַרומגעזעצט — אַדי, פֿאַר אַרומזעצן. — אַע געסט. דאָס איז מנין גערטל קליין, אַ מיט קיזלשטיין, פֿראַג, לידער און פֿאַמען. יציקאָ, ז' 404. ערהייט. קייט.

אַרומגעטאַן — אַדי, פֿאַר אַרומטאַן (זיך). — די אַינענע אַרבעט. אויך: אַרומגעוויקלט. „מיט אַ גראַפֿן שאַל אַ, ייס, לידער און לויבן, מאַנטראַעל 1944, ז' 340.

אַרומגעטאַקט — אַדי, פֿאַר אַרומטאַקן — אַע פֿיסלעך פֿון די בענקלעך. „זיך הומאַר, . . . אַ ביסל ניט גענוג אַ — אַבער דערפֿאַר ווירקט ער, יוֹבֿלֿיב לֿפֿוֹד דר' א. מוקדוני, ז' 3. ערהייט. קייט.

אַרומגעטרויעריקט — אַדי, פֿאַר אַרומ- טרויעריקן. נעאַל. „דאָס ייִדישע וואָרט איז אַ

(זיך) — דאָס אַע פֿאַרל. ערהייט — אַיערהייט זענען זיי ביידע די נאַכט אינגע- שלאַפֿן, וויס וווּ, יוֹעלט־ביבליאָטעק, ז' 27. „מע האַט זיי אויסגעטאַן נאַקעט און די וואַנד דאַלן האַבן זיי דערשאַסן, ווען זיי זענען גע- שטאַנען אַ, ד. ניימאַרק, אין יזב כעלס, יאַ האַנעסבורג 1954, ז' 738. קייט.

אַרומגעזאַנגען — אַדי, פֿאַר אַרומגעזאַנגען. — אַע שמאַטעס, גלעקלעך, קאַלירטע פֿאַפֿירלעך אַזוו. ערהייט. קייט.

אַרומגעזאַקט — אַדי, פֿאַר אַרומזאַקן. — אַער שטאַם. „אַ פֿאַרוואַנדעטער . . . אַן אַ פֿוס, מיט אַן אַער קני, פֿמ, מלחמה, ו, ז' 191. „דער שטיין איז פֿירקאַנטיק אַ, סעג, מינע זיבן יאַר אין תּ"א. ב"א 1949, ז' 196. ערהייט. קייט.

אַרומגעהילט — אַדי, פֿאַר אַרומהילן (זיך). — אַע אין זינדנס. אַע סטאַטוע. „ווען די כנסת־ישׂראל איז אַנגעטאַן שוואַך, אַ שוואַך און ברומט ווי אַ טויב, פֿראַג, מינע זכרונות, יציקאָ, ז' 85. „ווען דזן שוועסטער רעדט צו מיר, דאָן וויינט דאָס לעבן, אַ פֿון וואַלקנס גרויע, מלה, אין נייִמאַרק, ז' 166. „זיך למדנות איז אַ געווען מיט אַ זינדן מענטלעך, ד. י. זילבערבוש, סקיצען, וויז 1921, ז' 46. „אַ אין אַלטע צעריסענע טיכער, האַבן זיי אויסגעזען ווי אַנטלאַפֿענע פֿון אַ חרובֿ־געוואָ- רענע שטאַט, ה. ז. זיטניצקי, דעם זינדנס היזל. קייט.

אַרומגעוואַקסן — אַדי, פֿאַר אַרומוואַקסן. — אַיענע באַקן. אַיענע ביימער. „די אַרומגע- שוועקטע הרעבליע, דער גרינער, מיט אַטשע- רעט אַיענער סטאַוואַק, נאַטע לורי, הימל און ערד, מאַסקווע 1965. „איך פֿאַרבלבב אין זיך אליין . . . אַן איין געדאַנק, אַ בלויז מיט לייב, חג, דער מענטש פֿון פֿעטער, ז' 58. ערהייט. קייט.

אַרומגעוואַרען — אַדי, פֿאַר אַרומוואַרען. — ער האַט דעם שליסל צום גרויסן פֿלאַנטער וואָס האַלט אַ די גאַנצע וועלט, יג, טמ, 1960 vi 28. ערהייט. קייט.

אַרומגעוואַרנט — אַדי, פֿאַר אַרומוואַרענען (זיך). — נעאַל. באַוואַרנט פֿון אַלע זיטן. „מיט וויפֿל האַרטע וויטן עס זענען שוין אַ די וואַונדן, יג, 1956.

אַרומגעוואַרפֿן — אַדי, פֿאַר אַרומוואַרפֿן. — אַיענע שטיינער. „איך זע זאַמאַשטש נאָך אַלס פֿעסטונג אין איר מאַכט, פֿראַכט און אַיענער שרעק, פֿראַג, מינע זכרונות, יציקאָ, ז' 50. ערהייט. קייט.

אַרומגעוואַשן — אַדי, פֿאַר אַרומוואַשן (זיך). — אַיענע פֿנימלעך. אַיענער בר־מינן. „דאָס אַרטיקל איז אַרפֿן נישט אַ, נישט־בערייניקט . . . מיטן גאַנצן שמוץ אַרפֿן, פֿראַג, יאַ ניער נצחון. ערהייט. קייט.

אַרומגעוויקלט — אַדי, פֿאַר אַרומוויקלען

זיט, אַ שטעטל, קולטור־ליגע, ז' 21. ער- הייט — צי מעג מען טראָגן אַ פֿאַטשיילקע אַ אום שבת, אמד איב, א. בערענשטיין, פֿינגעלע דער מגיד, ווילנע 1868, ז' 35. קייט.

אַרומגעגורט — אַדי, פֿאַר אַרומגורטן. — אַ מיט גבורה. „אַל זיילר דש הובש גריזש הרום גיגרט [תּ: „אַרומגערייפֿט"] זילברן, שמות, כו, 17.

אַרומגעגלעזערט — אַדי, פֿאַר אַרומגעלעזערן. „איצט זיצט זי אויף דער אַער וועראַנדע, חג, טמ, 1969 x 10.

אַרומגעגעבן — אַדי, פֿאַר אַרומגעבן. — אַיענע פֿלעטן. „[די שטאַט] איז אַ פֿון מעכטיקע שטייגענע ווענט, איב שפּערלינג, דיא קאַ- ראַמישע מיידלעך, וואַרשע 1899, ז' 4. ער- הייט.

אַרומגעגעסן — אַדי, פֿאַר אַרומגעסן. — אַיענער לאַבן ברויט. ערהייט.

אַרומגעגראָזט — אַדי, פֿאַר אַרומגראָזן. אַע סטעזשקעס. „אויף יענער זיט פֿון די וועגן, אין די שטילע הייפלעך / מיט די אַע פֿלוטן, דרייען זיך אַרום . . . , אַצג, קריג אויף דער ערד, ז' 84.

אַרומגעגרויזט — אַדי, פֿאַר אַרומגרויזען. 99: ~ געגרייזעט. „דאָס גאַנצע ייִדישע לעבן איז אַ . . . באַרעכנט און צוגעטיילט יעדן טריט, קמ, 1866, № 4. „אינעם הויף אַרומ געגרויזעט) האַט עולם זיך צעלאָזט אין ריקוד, אַפּא, וואָן איז דער סטעפּ, ז' 56.

אַרומגעגרויזשעט — אַדי, פֿאַר אַרומגרויזשען. 99: ~ געגרויז(י)עט. אַע ביינער. „די ביימער . . . בליען שטיין, אַע פֿון צפֿון־ווינטן, איב וול, לידן, שטילער אַדער גרויסער, מינסק 1936. ערהייט. קייט.

אַרומגעגרענעצט — אַדי, פֿאַר אַרומגרענעצן (זיך). — דאָס אַע געטאַ. אַע געלטמיטלען. אַער פֿראַגראַם. „די פֿאַרטיקע אינטאַרויען [=אינטאַרסעס] זענען ענטוועדער אַ מיט אַ פֿאַניר . . . , י. מ. בערמאַן, די שישלער־אַרבייט, פעטערבורג 1913, ז' 46. „אַ ייִדישער דאַרף איז אַ קלאַר אַער שטח, אויף וועלכן די ייִדישע אינטעליגענץ קאָן צוגויפֿזאַמלען איר גאַנצע ענערגיע כדי צו העלפֿן דעם פֿאַלק, זיט א, ניי 1919, ז' 156. ערהייט. קייט.

אַרומגעגריי — דער, ען. פֿילמאַליקער, דויער- דיקער אַרומדריי. אַ שווינדלענדיקער אַ, צי זענען עס די אייניקלעך פֿון סדום / אַז קיינער זאָל ניט קענען זיי / אין זייער קללהדיקן אַ, בראַג, פֿאַגניסטערונג, ז' 63.

אַרומגעגרייט — אַדי, פֿאַר אַרומדרייען (זיך). — אַער שטריק אַרום האַלדו. „אויפֿן געטאַקטן נעול גאַלדענע פענסע מיט אַ שוואַרצן פֿאַדעם, אַ אַרום זשילעטיק־נעפֿלי, טמב. ער- הייט. קייט.

אַרומגעפֿאַלדזט — אַדי, פֿאַר אַרומפֿאַלדזן

מיט כלערליי באזונדן פון פאסיאויטעט, יג. טח. 10 V 1964.

ארומגעטריבן — אָד. פּאַר אַרומטריבן. די אַצענע פֿון דער שאַרית־הפּליטה. אַצענע שעפּלעך. ע־רהייט. קייט.

ארומגעכאַפּט — אָד. פּאַר אַרומכאַפּט. אַ טשערעדע פֿון שרעק אַע קינדער. אויף אַ געוויסן שטח איז דער דאָזיקער אָרט פֿון אַלע זינטן אַ מיט אַ געדיכטער אַינזיגע, זרובֿל, דאָס נייע לעבען, ניי טעפּט 1910. פֿעלקער וואָס זענען אַ מיט די פֿלאַמען פֿון קריג, זשיט און, ניי 1919, זי 112. פֿאַרטייט אין לערנען, אַ מיט דעם שטרעם פֿון געפֿיל, לדב, ניי תּשׁו, קנה. אויך שפּאַן דיר נאָך, ווי דו אין פֿלאַם אַ, הל, און טרעבלינקע... אין דען זכות, י. ל. פּרץ. ע־רהייט. קייט.

ארומגעל(ו)אַמע(זוע)ט — אָד. פּאַר אַרומ־ל(ו)אַמע(זוע)ט. אַ קראַנק, אַ מיט פֿעל. עס וויינט זיך אַ גרויס טליח־אויך־פֿיליין־זאָק פֿון אַ בן־פּוקע־פֿעלכן, אַ מיט בלויע קרעקעס, ממוס, ווינטש, זי 184. אַ טאַטן האָב איך געהאַט אַ בלאַס, אַ דאָרן, מיט טריבע אַע אויגן, פּרץ, יועבער־ליבע, 5. בריח. און אַ יאַרמלקע פֿון סאַמעט, / מיט אַ זנד אַרומגע־ליאַמעט, / כאַצקעלען, ווי ער איז קליין / און דאַרף ערשט אין חדר גיין, מל. דעם זיידנט טשעקן. ע־רהייט.

ארומגעליטן — אָד. פּאַר אַרומליטן. אַצענע פּליטים. אַצענע יתומימלעך. ע־רהייט. קייט.

ארומגעלייגט — אָד. פּאַר אַרומלייגן. אַע זאָכן. בײַנס זינט היימישע סידורימלעך, אַ מיט פֿרישע בינגלעך ציצית, פּה. פֿון ווינטע לענדער. די צוויי שוואַרצע צעפּ זענען איר אַ ווי אַ קראַנק אַרום איר קאַפּ, ב. דעמבליה, גר. Ne. 49. ע־רהייט. קייט.

ארומגעלעקט — אָד. פּאַר אַרומלעקן (זיך). אַער טעלער. די קני — אַ פֿון פֿעער און פֿאַרצערט... פּה, מלחמה וו. ניי 1956, זי 550. ע־רהייט. קייט.

ארומגעמאַכט — אָד. פּאַר אַרוממאַכן. אַ גאַרטן וואָס אַ איז מיט אַ צוים — וויבאַלד מע מאַכט ברכה איין פּרי פֿון איין בוים, ברויך מען שוין אין גאַנצן גאַרטן ניט מער ברכה צו מאַכן, ודבֿ א. ברוידיא, הליכות עולם, אונגוואַר 1864, לא.א. ע־רהייט. קייט.

ארומגעמאַסטן — אָד. פּאַר אַרוממעסטן. אַצענע מלבושים. אַצענער הויף. ע־רהייט. קייט.

ארומגעמויערט — אָד. פּאַר אַרוממויערן. אַ אַרומ־געמויערט. (פרוזות) אופֿן ווערט ירושלים בנעסן ווערן אונז ניט הרום גמויאַרט פֿון וועגן פֿיל מענשן אונז בהמות, סהמ, זכריה, ב. 8. אין די דינים בבֿ היזער אין אַע שטעט גייט מען אַלץ נאָך דעם אָרט

וואו דער וואַרצל שטייט, זרעם, צ.א. מע האָט אים געבראַכט אין גאַרטן וועלכער איז געווען אַרומגעמאָוערט מיט הויכע ווענט, איבז, אַ שינע איסטאַריע פֿון דעם איינזיגן גענעראַל־אַדוואַטאַנט... זשיטאַמיר 1874. קיין אַ געטאַ איז [אין טשענסטאַכאַו] גיטש געווען, טשענסטאַכאַווער יוד, ניי 1947, זי 207. ע־רהייט. קייט.

ארומגענומען — אָד. פּאַר אַרומגעמען (זיך). אַע שטיין אַ און זיך ליובען. אין אַ לייכט־אַעס כאַלאַט. ער איז אַ פֿון אַ רחמנות־געפֿיל, פּיגורן, אַצענע אין אַ קרייז. גיט אויסגעבויעט היזער, אַ מיט פֿרישאַנגע־פֿלאַנצטע ביימער. ער ליגט נעבן אַ קעבל און האַלט זי אַ שטעפּ מיט ביידיע הענט, ממוס, מסעות, זי 49. דערזע איך... אויף דער ערשטער זיט, מיט אַ געדיכטן שוואַרצן ראַם אַ... שטע פֿון כּתוּלעוועק, זי 56. די פּרילינג־נאַכט ליגט אויף איר בעט פֿון גראַן און בלומען. דער לבנהס מילדער שימער האַלט זי זיס אַ, יואַש, יומער־נאַכט. מיר זענען געווען אַ מיט אַ געפֿיל פֿון באַאומראַיקונג, ניטן פּירער, אין 1961, זי 552. ע־רהייט — געטאַנצט אַערהייט און אַ ביסל מער ווי דער אַנגענומענער אַנשטאַנד ערלויבט, זש, טח, 1967, זי 15. קייט.

ארומגענייט — אָד. פּאַר אַרומנייען. בלווקעס, אַע מיט פֿאַרביקע פֿעדעס. ע־רהייט. קייט.

ארומגעטרוזשעט — אָד. פּאַר אַרומ־טרוזשען. אַרומגעהובלט. ער זיצט אָן אַ היטל, די באַרד אַ, מ. אַחוּן, אַנאַ גריגאַר יעוואַ, ווילנע רחבי'ה, זי 51.

ארומגעמאַל(ו)עט — אָד. פּאַר אַרומ־מאַל(ו)ען. אַער טאַפּ. מיטן אַין ראַהאַטש [האַט זין אַרויסגעשלעפט פֿון אויוון די גרויסע טשוהונגע טעפּ, נאַטע לורי, הימל און ערד, מאַסקווע 1965, זי 36.

ארומגעפאַטשט — אָד. פּאַר אַרומפאַטשן. אַע יונגאַטשעס. די זויס דערפֿון איז געווען אַזוי שטעפּ ווי אַ האַרן, אַ מיט שניי פֿון גיכן לויפֿן, וויס וו, יקולטורליגע, זי 47. ע־רהייט.

ארומגעפאַקט — אָד. פּאַר אַרומפאַקן. אַ גלאַזוואַרג. אַע סחורה. ע־רהייט. קייט.

ארומגעפאַרקנט — אָד. פּאַר אַרומפאַרקענען. נעאַל. אַ גרויסע צערקווע, אַן אַע מיט אַ הילצערנעם צוים, י. עדיסאַ, מינע פּיר יאַר אין סאַוועטן־רוסלאַנד, זי 71.

ארומגעפּוּצט — אָד. פּאַר אַרומפּוּצן. אַע מעשענע לייכטערס. אַע פֿריליך. די לאַנדשאַפּט איז אַ קראַנקע... דינע פּעראַזקעס ליגן האַלב־געבראַכן, אַע יאַלקעס, און איבעראַל הערשט דער קופּער־ברוינער קאַליר פֿון דעם גראַז, דא, פֿון בערלין ביז סאַן־פּראַנציס־קאָ, וואַרשע 1930, זי 87. ע־רהייט. קייט.

ארומגעפּינדזלם — אָד. פּאַר אַרומפּינדזלען. אַע פֿענענדזלם. אַע ווענט. אירע אויגן, אַ מיט שוואַרצער פֿאַרב, זענען ליידיק און אויסגעשעפּט און וויסט, נאַד. ע־רהייט. קייט.

ארומגעפּלאַנטע(ר)ט — אָד. פּאַר אַרומ־פּלאַנטערן. אַ אַ פֿון פֿאַררייטן פּלפּול. דאָס שטעטל, אַ מיטן שפינוועבס פֿון שטעכיקן דראַט, מן איבז, נ. אַסטראַוסקי, ווי שטאַל האָט זיך פֿאַרהאַרטעוועט, מינסק 1937. ע־רהייט. קייט.

ארומגעפּלוימיקט — אָד. פּאַר אַרומפּלוי־טיקן. נעאַל. אַרומגערינגלט מיט אַ פּלויט. שמאַל דאָס וואַסער, טונקל, קויטיק, / דער נעדיק אַ, אפּא, וואָד איז דער טעפּע, זי 25.

ארומגעפּאַסט — אָד. פּאַר אַרומפּאַסטן. אַ קאַלטער שווייס נעמט ריענען טראַפּנוזע, / און בלויע צוויי אַע רייפֿן / אַרום די אויגן טרעטן שאַרף אַרויס, הל, די פּאַלאַדע פֿון דעווער סאַניטאַרוים. ע־רהייט.

ארומגעפּלאַכטן — אָד. פּאַר אַרומפּלאַכען. אַע צווינגלעך. אַט שטייט ער [דאָס יודעלען] פֿאַר דיר אַ פּאַרטיקער — אַ בינטל ביינער, אַ מיט שסי'ה גידין, ממוס, אין אַ טוורס־ציט, זי 25. ע־רהייט. קייט.

ארומגעפּליקט — אָד. פּאַר אַרומפּליקן. דער בוים, אַ פֿון ווינט, ווי לאַנג אַבער ביסטו געגאַנגען אַרומגעריסן, אַ, פֿאַרשוואַרצט, ל. לעוויי, רפּאל דעם שנידערס טאַטער, ווילנע 1888, זי 38. ע־רהייט. קייט.

ארומגעפּרויירן — אָד. פּאַר אַרומפּרוירן. אַע געפֿראַרן. אַענע קאַלוזשע. דער האַרינט האָט צוגעלייגט צום מויל דעם אַענעם מונדשטוק, ב. מאַרשאַן איבז, לעוו רובינ' שטיין, דער שטעג פֿון די סאַמוריען, מאַסקווע 1934.

ארומגעצאַמט — אָד. פּאַר אַרומצאַמען. אַע געצוימט. אַע זאַנע, אַ מיט כלערליי פֿאַרבאַטן, אַ מיט שטעכיקע דערנער. איר לעבט דאָך גאַרינט, איר זענט דאָך פֿון אַלע זינטן אַ מיט דינים און חומרות און סיגים, ממוס, ביישיבה של מטה. ה'שית פֿאַרלאַנגט פֿון דעם מענטשן אַז ער זאָל... טאַן גוטע מעשים, ער זאָל זיין אַ, רי שמואל קלוננימוס אַיזבונד... אמרי שמואל ווו, וואַרשע 1912. דער גאַנצער אַער גבירישער הויף האָט גע־הודושעט מיט אַרבעט און געזאַנג, ב. דעמבליה, צוויי און אַ דריטער, ניי 1943, זי 8. ע־רהייט. קייט.

ארומגעצוואַנגן — אָד. פּאַר אַרומצוואַנגן (זיך). אַע שיי ווי אַן אַענער. די פּאַלמעס זענען אַ און די גרינקייט די פֿרישע מילדערס דעם בליק, טעג, מינע זיבן יאַר אין תּ"א, ב"א 1949, זי 128. ע־רהייט. קייט.

ארומגעצויגן — אָד. פּאַר אַרומצויגען (זיך). אַע פֿעסט אַ מיט שטריק. אַ שטיקל

פעלד, מיט דרענגלעך א, און א הויז, טעג, געברענטע טריט, ב"א 1947, ז' 49, די געפאנענע גענע [אין קאנצענטראציע-לאגער] זינען געווען בלויז פארווערלטע סקעלעטן, א מיט הויט, דאס בוד פון לובלין, 1952, ז' 529. ער-הייט. קייט.

ארומגעצוימט — אדי, פאר ארומצוימען. — 99: ~געצאמט, די ישיבה איז געווען אין סאמע מיטן וואלד, גאר א עלפי קבלה מיט א שם, פרא, ווי אזוי די וואלד-ישיבה איז בטל געווארן. איז ער זיך ארומגעגאנגען, א אין זיך... ווייניק פארברונן מיטן ארום, מאיר ווינער, עלע פאלקס אונטערטאג, כאראקאוו 1929, ז' 35. פאר די איבערגעבליבענע יידן האבן די דייטשן געמאכט א נע געטא... א מיט שטעטיקע דראטן און שטארק באוואכט דורך אוקראינער, טשענסטאקאווער יודן. נ"י 1947, ז' 210. ער-הייט. קייט.

ארומגעצופט — אדי, פאר ארומצופן. — איע בארד. איער בוים. די פיעסן פון יענער צייט ליגן הינט א סך פון זיי שוין ארום-געריסענע און איע פון שונדיגענט, שנה דער-צויערס און דאמאניסטן וו, ז' 269. ער-הייט. קייט.

ארומגעצירקלט — אדי, פאר ארומצירקלען. — איע פייגורן. גאך ריכער, איידער אין קלארע, שארף איע געפילן, איז דעם מענטשנס נשמה אין שטימונגען, זשיט ו, נ"י 1912, ז' 142.

ארומגעקויילעכיקט — אדי, פאר ארומקלע-כיקן, נעגל. סיקומט אריין אן אומבאקאנט יודל מיט אן א רויטלעך-בלאנד בערדל, ל. אליצקי, ישיבה-ליט, ת"א 1968.

ארומגעקלאמערט — אדי, פאר ארומקלא-מען. — איע אויסשטישונגען. אט פאלט זי צו צום דיל און הייבט זיך אויף, די הענט א ארום האלדז, הל, אלע ווערק, ליער, ז' 155. קייט.

ארומגעקלאפט — אדי, פאר ארומקלאפן. איע טעפעכער. האט גענומען די גרינע איע קווארט און זיך געוואלט איננאשן, עליע גארדאן, דרב ברידער, מאסקווע 1938. ער-הייט. קייט.

ארומגעקליבן — אדי, פאר ארומקליבן (זיך). — איענע יאנדעס. א ליכטל, וואס דו צאנקסט נאך אלץ אין מיין געמיט, / מיט אט די שאטנס די איענע, אל ו, אין גאונס קלויז. ער-הייט. קייט.

ארומגעקלייעט — אדי, פאר ארומקלייען. — איע קארניזן. איע פאפירן. ער-הייט. קייט.

ארומגעקלעפט — אדי, פאר ארומקלעפן. — 99: ~קלעבן [לאנגע ען]. איע טאפל-שוין (=פנצטער). אט האט די מאמע אנדערגעשטעלט דאס טשאלט אויף א בענקל, אפגעריסן די אקלעפטע שטארץ, ווייט וו, קולטור-ליגע, ז' 111. ער-הייט. קייט.

ארומגעקראנצט — אדי, פאר ארומקראנצן. — 99: ~געקראנצט. איער קאפ. אן אשארונע, מיט בלומען א, זש, קיטר און רבי ו, ז' 244. ממין געסלעע האט צוויי איע טויערין, חג, דער מענטש פון פיער, ז' 125. פון ביידע זיטן איז דאס טיפל געווען ארומגע-קראנצט מיט די פנינסטע בלומען, פרא, פאלקס-געזיכטן. ער-הייט. קייט.

ארומגעקרויזט — אונשאט ארומגעקרויזט. די קוימענס פון מידאנעק מיט הויך איע ווענט פארבוט, פמ, מלחמה וו, ז' 490.

ארומגעקרוינט — אדי, פאר ארומקרוינען. — איע מירמלשטיינערנע זילן. גאנצע ווער-טער... א מיט שטראלן ווי דער מארגן-שטערין, הל, זי שעה פון גענאד, זינן פנים איז געווען א מיט א וויסער בארד, [איבן] רחל ינאית, טמז, 1961 או 23. קייט.

ארומגעקרויזט — אדי, פאר ארומקרוינען. — איער שפילפלאץ. א סאך, א מיט א פארקאן. געדוכט, איך וועל צעברעכן אלע קרוינע... און פלוצעס... גאר אליין א, יפ, פאסטעכער אין ישראל, ז' 104. ער-הייט. קייט.

ארומגעקראמט — אדי, פאר ארומקראמען. — 99: ~גערוימט. די איע חדרים, ברענענדיקע שווארצע אויגן, באצייטנס א מיט שווארצע ברעמען, יז, קארנאווסקי, ז' 13. ער-הייט. קייט.

ארומגעקריבן — אדי, פאר ארומקריבן. — איענער סאמאואר. איער רוקן. ער-הייט. קייט.

ארומגעקרייבט — אדי, פאר ארומקרייבן. — איע זעלן פון הויף רונד ארום, א מיט זילבער, תי, שמות, כו, 17. די פעסער געכשרטע, מיט אומהיימלעכע טונקלע מילער און איע בככער, מ. זלושנאווסקי, פאר, 11 IV 1965.

ארומגעקרינגלט — אדי, פאר ארומקרינגלען. — דאס לאנד, א פון שונאים. זיך דורכריסן צו די איע. דער פאלאך, א מיט א סאך, דער רבי זיצט בשם טיש, א פון זינע תלמידים. דער יצירהע האט קיין מאכט נישט אין דעם מענטשן וואס איז א מיט מצוות, 20ט, כ/ב, זיצט די... סעדעכע, א פון אלע זיטן מיט מולטערס, ממוס, חסעות, ז' 84. איז קיין גוטן יודס אנדענקען נישט א בשם פאלק מיט אזא קראנץ פון הארציקע... לעגענדן ווי דער אנדענקען פון ר' לוי-צחק בארדיטשעווער, ליטו. ווען ער [דער מענטש] קוקט זיך ארום, זעט ער זיך א פון אן אייביקער... חושב-דיקער נאכט, גוטן, ז' 109. ער-הייט. קייט.

ארומגעקריסן — אדי, פאר ארומקריסן. — איענע בגדים. מיר זינען אלע געווען איענע, פארמאטערטע פון לעצטן שווערן חודש פאר דער באפרייאונג, ל. רייזער, אין גאפ, 1948, № 2, ז' 46. א פארטיפער אין א ספר מיט

איענע טאזילען, חג, טמז, 1962 או 9. ער-הייט. קייט.

ארומגעקערט — אדי, פאר ארומקערן (~ריי-דן). — איע עינים, פראבלעמען אע. ער-הייט. קייט.

ארומגעקערט — אדי, פאר ארומקערנען. מאכן ראנדן, רענדער ארום (די אויגן). דאס נאכט-מיידל... אויסקונדיק, מיט קרענקלעך בליצנדיקע, איע אויגן, וועמען עס איז פון מארק, פרא, ביינאכט אויפן אלטן מארק, סצענע פון 1. אקט.

ארומגעשאטן — אדי, פאר ארומשיטן. — 99: ~געשיט, פד. א זאמר. איענע קערנ-דלעך. דאס תנכל... ארומגעזעצט מיט טייערע איידלשטיינער, ארומגעשיט מיט קלארקייט, יג, גר, № 57. ער-הייט. קייט.

ארומגעשאסן — אדי, פאר ארומשיסן. — אן ארומגערינגלטע, איענע מחנה. אן איענע סאסנע האט טרויעריק געשטארט מיט צווייגן נאקעטע, דא, אס הרחמים, ז' 26. ער-הייט. קייט.

ארומגעשארן — אדי, פאר ארומשערן. — 99: ~געשוירן. איענע האר. איע שכירות. אונטער דעם נפיעס, עטוואס ארומגעשארענעס קאמיטעט, האט אונזער געהיימע דוקערע געארבעט, מארק כינאי, פאר, 28 IV 1963. ער-הייט. קייט.

ארומגעשוואומען — אדי, פאר ארומשויען. — איע איינבערג. איער אפפאל. ער-הייט. קייט.

ארומגעשומר-הינט — >שומר-הינט. דערזען דעם אפענעם גרינעם טיף, ארום געשומר-הינט מיט מסופנע בערג, נאד, די נכסטע ווערק פון משה נאדיר וו, נ"י 1931, ז' 228.

ארומגעשטאכן — אדי, פאר ארומשטעכן. — לאנגקארטעס, א מיט שפילקעס, ק. ח. הייריק, אין פיער און בלוט, ווארשע 1928, ז' 248. ער-הייט. קייט.

ארומגעשטעלט — אדי, פאר ארומשטעלן. — איע בלומענטעפ. וואס איז דאס א די גאנצע קלייט מיט סאלדאטן? ש. בעקערמאן, טרייער משרת, ווארשע תרמ"ג, ז' 64. איך ליג שוין אויף דער ערד, א מיט ליכט, הל. ער-הייט. קייט.

ארומגעשטעקט — אדי, פאר ארומשטעקן. — אין א רויט מיזל, א מיט פעדערן פון אלע מיני עופות, ממוס, קליאטשע, ז' 119. מע מאכט המוציא איבער דעם... פורים קוילעטש וואס מיט זאפראן און... ראוינקעס א, ש. קליינע מענטשעלעך... ז' 39. ער-הייט. קייט.

ארומגעשיילט — אדי, פאר ארומשיילן. — איע קארטאפל. זיין איער נאז האט געפלאמט מיט גוואלדיקן טראומף, ד. מ. איבן, ו.

סטאָוסקי, די סטאַנציע, מינסק 1931. „אונטן איז דאָס בערגל גאַל, ווי אַ“, פּראָ „מעשות׳-ערהייט. קייט.״

אַרומגעשלאַגן — אַדי, פאַר אַרומשלאַגן — אַ ווי אַ הושענא. „אַלע טירן און פּענצטער פֿון שטוב זענען אַ מיט פאַרשידענע שיר-המעלותן“, דער יוד׳ פאַר פּסח, וואַרשע 1881, ז׳ 15. „ערהייט. קייט.״

אַרומגעשלאַסן — אַדי, פאַר אַרומשליסן — אַענער פּאַלאַץ. „בלבבן זיי שוין ביידע זיצן, זי אפּגעטוליעט אין זינע אַענע אַרעמס אַרום איר“, וויטס VI, ז׳ 169. „ערהייט. קייט.״

אַרומגעשליפֿן — אַדי, פאַר אַרומשליפֿן — אַענער דימענט. „די לעפֿל בופֿלהאַרן, שוואַרץ און גלאַס אַ“, יואַש, הינאַוואַטהע. „ערהייט. קייט.״

אַרומגעשנורעוויט — אַדי, פאַר אַרומשנור-רעווען. „קומט אַרײַן... מיט אַ פאַרטעך אַע ריילז“, ש. האַראַנטשיק, גאַסט משפֿט.

אַרומגעשניטן — אַדי, פאַר אַרומשניידן — אַענע שטעקלעך. אַענע גרענעצן. אַ וואַלרעכט. „די וויסלען... שאַרף, ווי אַ פֿון די ברוינע שטערנס“, טור וואַרשאַווסקי, כאַלאַסטערע וו, פּאַריז 1924, ז׳ 38. „ערהייט. קייט.״

אַרומגעשנירט — אַדי, פאַר אַרומשניירן — יעטוידער אַענע כּלי, וואָס אויף איר איז ניט אַן אַ דעקל, איז אומרייז׳, תּי, במדבר, יט, 15. „די בייטלעך [מיט שמורה-מעל] ווערן... פאַרפּאַסט... אין פּאַפּיר, אַ פּעסט מיט שפּאַנט“, אליעזר בערגמאַן, דאָס פּוילישע שטעטל, וואַרשע 1926, ז׳ 103. „ערהייט. קייט.״

אַרומגעשפּאַלמן — אַדי, פאַר אַרומשפּאַלטן — אַענע כּלי. אַענע פּאַרציע. „ערהייט. קייט.״

אַרומגעשפּונען — אַדי, פאַר אַרומשפּונען — אַ האַרץ, אַ מיט רהמנות. „די צדקה וואַקסט... אַ ביסל טרוקן, אַ ביסל האַרט, אַ ביסל אַ מיט איבערקער שרעכער׳, פּראָ „ראש-חודש׳, פּונקט 7. „ערהייט. קייט.״

אַרומגעשרומפּן — אַדי, פאַר אַרומשרומפּן. אַינגעשרומפּן פֿון אַלע זייטן. אַ בלאַס, אַ פּנימל. אַענע גרענעצן. „קייט — „די מאַכט פֿון אַטאַמיש... געווער זאָל ענגלאַנד אין איר אַקייט געבן דאָס געפּיל אַז זי איז באַשיצט“, יג, טמו, 1957 IV 19.

אַרומגעשריבן — אַדי, פאַר אַרומשריבן — אַענע געאַמעטרישע פּיגור. אַענער קרייז. „דער סידור איז אַ מיט הגהות׳, לדב, נ״י תשי״ז, ז׳ 448. „ערהייט. קייט.״

אַרומגראַפּליע(ווען) — טרוו. מיט אַ גראַפֿ-ליע אַרומרייניקן. אַ דעם פּאַרוואַקסענעם הויף.

אַרומגראַפּלען — טרוו. מיט געגל אַרומ-קראַצן. מיט זײַך — אויך: זיך פאַרען אַרום

עפעס. „האַט זיך אַרומגעראַבלט בײַ דעם קליינעם נאַפֿט-לעמפל און עס אַנגעצונדן“, ייט, פּוילן ווו. „עניש.״

אַרומגראַפּן — טרוו. „גערשטן וואַקסט אַמ בעסטן נאָך געוויקסן וואָס מע גראַבט זיי אַרום בשעת זיי וואַקסן“, מ. וועבער, דער יודישער פעלדאַרבייטער, וואַרשע 1891, ז׳ 72. „אַרומ-געגראַפּן די עטלעכע ווינש-ל און עפּל-ביימער אין פּאַליסאַדיק“, נאָטע לוריט, הימל און ערד, מאַסקווע 1965, ז׳ 22.

מיט זײַך — „אונדזערע... האָבן געלאָזן די דנישטן אַנוי נאָענט זיך אַ, אַז זיי זענען איינע די צווייטע אין פּנים“, ש. ברענמאַן, דורך קריג און רעוואָלוציע ו, אַדעס 1931, ז׳ 346. „וַגַּב. עֵכָב. עֵנִישׁ.״

אַרומגראַמען — טרוו. באַזינגען, באַשריבן אין גראַמען. אַ אַ הקדמה צו אַ ספֿר. „די קונסט פֿון דעם ברוחן איז אַרומצוגראַמען די גאַנצע חתונה“. „וַגַּב — יענע קריטישע אַען פֿון יידישע פֿירונגען וואָס זינגען כאַ-ראַקטעריסטיש פֿאַר די לידער פֿון דער השּׂפּלה-תּקופֿה“, יושפֿ XV, ז׳ 82.

אַרומגראַפּירן — אַדי, פאַר אַרומגרייפֿן, אַרומ טראַגן זיך (ליפּנדיק, ריטנדיק אע) מיט שלעכטס. באַנדיטן גראַפּירן אַרום. די עפּידעמיע גראַפּירט אַרום. „יעזוס זאָל אים פאַרגעבן די זינד זינע פֿון אַ אויף דער פּוילישער ערד“, מענדל מאָאָ בײַ די טויערן פֿון בערלין.

אַרומגרייזען — טרוו. 99: ~ גרייזען, ~ גרייזלען, ~ גרייזעווען. אַדער, מַג בעט. אַרומצוימען. אַרומגענעצן. אַ מיט דראַט, מיט לאַטעס, מיט שטריק. אַ מיט אַ פּלוט. „באַלד זענען סאַלדאַטן געקומען און האָבן דאָס הויז אַרומגעגרייזעט“, אַלטער נע-רינסקי, אַ חתן אויף אויסצאַהלין וו, אַדעס 1887, ז׳ 7. „זיין נאָמען איז אַרומגעגרייזעט מיט אַ גר פּרוּוואַקסייט און זיין נוסח: חריפות בצמצום“, מ. גראַט-ציערשאַן, גאָ, № 66, ז׳ 121. „אַליין מיטן וויב אַרומגע-גרייזעט דעם הויף מיטן גאַרטן“, אַי. קיפּניס, „אונטערוועגס, טאַו היימלאַנד, 1968, № 6. „צוגעבויע גאַנציקלעך מיט אַינגעפּלאַנצטע אַרומגעגרייזטע ביימער און בלומען“, אַי. קיפּניס, די ציט גייט, קעזע 1940.

אַרומגרייז(י)ען — טרוו. 99: ~ גרייזשען. אַ ווי אַ הונט אַ ביינ. „דעם גאַנצן סאַד... אַרומצאַמען... עס זאָל ניט גיין קיין סקאַט, איבערהויפט ציגן וואָס גרייזען אַרום די קאַרע“, מ. וועלנער, ווי מען פּלאַנצט אַ טאַד, ווילנע 1900, ז׳ 31. „די ווענט זענען הויל, נאַקעט, אַרומגעגרייזעט פֿון די ציגן“, שע, מעטיות און פּאַנטאַזיעס, ז׳ 86. „דער גאַט פֿון זינד האָט זיי אַלעמען אַרײַנגעכאַפט אין מויל, זיי אַרומ געביסן, אַרומגעגרייזעט און אויסגעשפּיגן“, אַפּאָ וו, „קלעצקין“, ז׳ 209.

אויך: ~ גרייזלען — מיט ציינדעלעך, מיט קליינע ביסנס. „ער עסט ניט די מצה,

נאָך ער נעמט און גרייזלט זי אַרום“, דוד פּרישמאַן, טרעצהלונגען, 1929. מיט זײַך — קאַז. „עניש.״

אַרומגענעצן — טרוו. אויך: ~ גרענע-צירן, פּסח. אַ דאָס נייע געביט. „האַבן מיר אַיצט פֿאַר זיך דעם שטח פֿון מערבֿדיקן יידיש אַרומגענעצט פֿון אַלע זיטן“, מוה, יושפֿ ווא, ז׳ 53. אויך מיט זײַך. „וַגַּב.״

אַרומגראַהן — אַדי, פאַר אַ לענגערע ציט אַדער וועגן פאַרשידענע ענינים. מיט זײַך. „עניש.״

אַרומדראַכטן — טרוו. דוזו אַרומטראַכטן אַ. אַ אַן עיני. מיט זײַך — אַ לענגערע ציט, כּסדר. „עס האָט זיך מיר אַרומגעדאַכט אַז ערגעצוואו האָב איך שוין דעם פּאַרשוינ באַגעגנט“. „עניש.״

אַרומדראַלבען — טרוו. אַ דאָס אַיז אין עטלעכע ערטער. „דער ווינטערדיקער אַהנט ליגט קלאַר און שטײַף ווי אַן אַרומגעדאַלבענע שטיק צוקער אונטערן בלויען הימל“, מק, זעלמענאַנער וו, מינסק 1935, ז׳ 80.

אַרומדראַמפֿן — טרוו. אַ אַ קלייד בײַם רייניקן. „ווער שטינגט פֿון היסטעניע... אַרומגעדאַמפֿט ווייניק [=ווייניק] און מירא [=מירע]“, פּראָ איב, „שירה-שירים.״

אַרומדראַקטערן — אַדי, פאַר אַרומדראַקטערן (כלומרשט) ווי אַ דאַקטער. „אַינגאַרדענען געהעריקע פֿאַר-העלטענישן צווישן די יידישע פּעלדשער... וואָס האָבן אַרומגעדאַקטערט אין דער שטאַט“, דר׳ י. טיפּער, אין טאַי, וואַרשע 1929, № 11-10. מיט זײַך — אַ לענגערע ציט זיך היילן בײַ פאַרשידענע דאַקטוירים.

אַרומדראַרנען — טרוו. נעגל. אַרומגרינגלען (ווי) מיט דערנער. „פּטור ווערן פֿון דער קריסטלעכער טראַדיציע וואָס האָט אַרומגע-דאַרט זיין ליד׳, יג, תּודן וו, ז׳ 310.

אַרומדוירען זיך — אַדי, פאַר אַרומדוירען (פּומפּיאַן, ליטע). „Lit: doroti < כלומרשט טאַן, פּאַרען זיך אַרום עפעס. „זי דוירעט זיך אַרום און טוט קיין נאַך ניט (אויף)“.

אַרומדורסן — אַדי, פאַר אַרומדורסן [דוירעסן] טרוו. פֿאַר-צוקן. אַרומרײַסן [נאָר אין פֿאַרבינדונג מיט אַ לעבעדיק באַשפּענישן]. „די וועלף וועלן אַ אַרומ-אונדזערע שעפּלעך“. מיט זײַך — אַרומ-קריגן זיך. „ובפֿרט נאָך כּ״האַב זיך אַרומגע-זורסט מיט אַ מאָן, געפֿירט אַזעלכע שרעקלעכע קאַמפּאַניעס און אַזש אויף דער גאַס אַרויס געטראַגן זיי“, וויטס VI, ז׳ 168.

אַרומדריקען — טרוו. אַ מיט אַ וואַרעמער קאַלדרע. אַ מיט שטרוי. „אַפּילו ווען מע האָט שוין איטלעכס טייג באַזונדער אַפּגעבאַקן און דערנאָך נעמט מען די ביידע צוזאַמען אין דער מולטער אַדער מע דעקט זיי אַרום, מעג מען נעמען חלה פֿון איינעם אויף דעם אַנדערן“, הרב מ. טייטלבוים דאָק איהעל, ספֿר מעין

דרייען זיך תמיד ארום קהל, ווילן דער שטאָט רק אינברענגען, ממוס, קליאַטשע, ז' 85.

4. זיין אָן אַרבעט, ניט האָבן וואָס צו טאָן. א' זיך ליידיק. א' זיך שלינגר-אויך-שלאַנג, פוסט-אויך-פאַס, אָן אַ גראַשן אין קעשענע. — וואָס טוסטו איצט? — וואָס קען איך טאָן? איך דריי זיך אַרום. "איך וועל מיך אַרומדרייען אזוי לאַנג, ביז די טויזנט רובל וועלן שוין אויך ניט סטיצען", ש. בעקערמאַן, הדסה, אָדעס 1884, ז' 8. "די אַלע האָבן זיך אַרומגעדרייט אָן אַ פיצל אַרבעט", טעג, געברענטע ערד, ב"א 1947, ז' 167.

5. סתם אַרומגיין, אַרומשפּאַצירן. א' זיך אויף דער גאַס און זיך טרעפן מיט חברים. א' זיך שבת נאָכן טשאַלט, די הענט פאַרלייגט אויף הינטן.

6. אַ לענגערע צייט זען אין אַ באַשטימטער שטימונג, זיין דורכגענומען מיט אַ געפיל. א' זיך אַ ברוגזער. א' זיך אויף דער וועלט אַ באַעוולטער, ווי אַן אַרויסגעפאַלענער, ווי אַן איבעריקער. א' זיך מיט אַ ווייטיק אין האַרצן. א' זיך מיט אַן איינציקן געדאַנק. "דו מיינסט אַז עס איז ליב צו זען ווי אַלע דרייען זיך אַרום מיט ברוגזע פּנימערע", י. האַלפּער, שיינדעלע, וואַרשע 1913, ז' 9.

7. זען ביי עמעצן. לעבן צווישן אַ באַשטימטן טער גרופע. "מילא זאָל זיך אַ אָן איידעם אין שטוב!" [אויך ווי אַ לצנות, ווען עס איז נישט קיין טאַכטער אויסצוגעבן]. זיך אַ צווישן בעלי-עגלות און וואוילע-יונגען. "זינט איך לעב דריי איך זיך אַרום צווישן קלוגע, איבער-געשפּיצטע, פּראַקטישע יידן פֿון כלהמינים", ממוס, ישיבה של משה. "דרייען מיר זיך שטענדיק אַרום צווישן פּרעמדע קולטורן, דרייען מיר זיך אַרום פּרעמדע, פּאַרגעסענע", פּראַ. יעשו שפּילט.

8. זיך שדכנען, הויפּירן. זיך מען צו זען אַרום עמעצן און ציען דעם אויפּמערק צו זיך. א' זיך אַרום אַ יחפיה. "שרה האָט זיך אַרומגעדרייט, חיה האָט זיך דעם קאַפּ פאַר-דרייט", 99. "בשעת ער האָט זיך אַרומגעדרייט אַרום מיר, זיך געשדכנט", ש. יחיסע פּפרה. 9. האַלטן אין אַרענקריגן און אין פאַרלירן געשעפטן דרייען זיך אַרום דעם באַלעבעלט וואָס איז אַראָפּ פֿון קעסט. "מעקלערענגעלט דרייט זיך אַרום און דרייט זיך ניט אַרפֿן". אַ מענטש ביי וועלכן עס דרייען זיך אַרום טויזנטערס — זאָל נישט באַקומען קיין קרע-דיט?", ז. מוירער, זי נישט קיין וואוילער יונג וו, טאַרנאָו 1925, ז' 72.

99: א' זיך ווי אַ נעכטיקער, אַ פאַרבלאַנד דושעטער, ווי אויף אַ פּרעמדער חתונה, ווי אַ שאַטן; ווי אַ שיף אָן אַ רודער, ווי אַ ווערערקע אין ראָד, ווי דער באַנדער אַרום פאַס, ווי אַ כּהן אַרום בית-עולם, ווי אַ חזן אויפֿן (ביים) יונג-ריצד; ווי אַ חתן אַרום אַ כּלה, ווי קהלס באַק, ווי אַ דנישט אויפֿן קאַזיק אַז; ווי אַ פּאַרץ אין ראַסל (גראַב).

תפילות, אַמטש תק"ח, יא/ב. אַז זיט זיך האָבן און גיטרונקן, דאָ הוט מן דען טיש הרום גידרעט... אַויג האָבן דש עשין פֿון חזיר געשין [=געגעסן], בראַנט, פּרק נט. "וואַרש" תיך לי לעולם... זאָגט הערשעלע, אַדיק די רצועה אויפֿן פּינגער", ממוס, ווינטש, ז' 56. "איבער זיין שטערן רויטהאַריקע הערנער זינגע ביידע שלייפֿן דרייען אַרום", הל, 'קי' און הבל. א' אַרום אַ (דעם) פּינגער = גרינג איבערקליגן.

1. מאַכן אַ קריש, אָן עיגול ביים באַוועגן זיך אַהין און אַהער. "עס דרייט זיך אים אַרום אַ מילשטיין (מילראָד) אין קאַפּ", פּוול [= איז שטאַרק צעטומלט, פֿול מיט זאַרגן]. א' זיך ווי אַ שאַטן. "מן זאָל מיט זינגר האַנד אודר שטעקן איין גראַס [=קרשין] אום זיך מאַכן אַויג זאָל זיך אַרום דרעהן", עפש, טידור תפילות, אַמטש תק"ח, עב/ד. "דאָס עניות איז גליפֿן אַז איין ראָד וואָס זיך אַ טוט, פּלומר: דאָס עשירות בליבט ניט אויף איין אַרט, אַמאָל איז איין עושר בליבט בללות און איין אַרעמאָן ווערט ריפֿן", קה, הוראָדנא תקנה. "סימול דרייט זיך ווי אַ ראָד אַרום און עס קערט אַ וועלט מיט מענטשן אום", ממוס, יודל, ז' 95. "אַ זיך אַרום זיך אַליין און שלאַנג מיטן שטערן אין אַלע צאַמען אַרפֿן", הל, די אייביקע צוויי.

2. גיין, באַוועגן זיך, פֿלענען הין און צוריק. א' זיך איבער די גאַס, איבער דער שטאַט. א' זיך אין קאַרידאָר. א' זיך איבער דער פּלאַט פאַרמע און וואַרטן אויפֿן צוג. "אין שטוב ביים גביר דרייען זיך אַרום קען, ביים אַרעמאָן — מנין", שו. "מחמת אין יעהופּעץ [= קיעו, וואו יידן האָבן ניט געהאַט קיין וואוינרעכטן] טאָר איך ניט זיין... דריי איך מיך אַרום דעם גאַנצן טאָג אויף קרעשטשאַטיק" [=הויפט-גאַס פֿון קיעו], ש. מנחם-מענדל, ז' 47. "אין אונזערס אַ פּוילישער שטאַט האָט זיך אַרומגעדרייט אַ גלגול", פּראַ. 'שטעט און שטעטלעך, פּונקט 19. "האָב איך זיך אַרומ-געדרייט אין פּאַפּרייטן לובלין און געזוכט... די אַלטע יידישע שטאַט, געזוכט און נישט געפֿונען", נחמן בלומענטאַל, אין דאָס בוך פֿון לובלין, 1952, ז' 594.

3. אַרומגיין זוכנדיק פּרנסה, וואַרטנדיק אויף אַ פאַרדינסטל, "עס דרייען זיך אַרום טאַנדעט-ניקעס, הענדלער, מעקלער... יידן מיט שטע-קעלעך... אַלע לויפֿן ווי די משוגעים, ניסטערן, זוכן פּרנסה", ממוס, קליאַטשע, ז' 84. "הענדלערס דרייען זיך דערווייל אַרום מיט די קולאַקלעך איבערן מאַרק", עליע שעכטמאַן, 99 שיינדעלע, כאַרקאָו 1930. א' זיך אַרום (ביי) עפעס אַדער עמעצן = אַ ביטל שוין האָבן פאַרדינט און ווינטער) זיך מען צו פאַרדינען פֿון אַ געשעפט אַדער מיט דער הילף פֿון אַ מענטשן צי אַן אינסטיטוציע. א' זיך אַרום צוקער (תבואה, אַ דעליאַנקע וואַלד אאזוו). א' זיך אַרום דעם גביר (דעם קהל, קהלשע עסקים). "יענע מיני מענטשעלעך וואָס

טהור, אַרט, יאַר, ידיני חלה, סימן יא. "מע טאָר ניט [אום שבת] אַ אַ וואַרעמען מאַכל מיט קישור כּדי עס זאָל בליבן וואַרעם", חא, נח/ב. מיט זיך — "מע מעג וואויל [אום שבת] זיך אַ מיט אַ זאָק פֿאַרן רעגן, נאָר מע זאָל אים פֿאַרנט צובינדן מיט אַ שנירל דאָס ער זאָל ניט קענען אַראָפּפֿאַלן", 207, ס/א.

~דעק, דער יונג. עכין. עניש.

אַרומדערלאַנגען — טרוו. אַז ער האָט אַרומדערלאַנגט דעם באַקאַל (בעכער) זינגע בני-בית, האָט מען דעהערט אַ גערויש אין גאַס, ה. רעקענדאַרף, איבז, יידישע פּאַלקס בייבליאָטעק, 1888, ז' 233. מיט זיך. עניש.

אַרומדערציילן — טרוו. "אַט די אַלע מעשיות האָבן אַלטע חסידים אַרומדערציילט צענדליקער יאַרן, ייט, פּוילן. מיט זיך. יונג. ער (יין, קע). עריי.

אַרומדראַפֿן — אוטוו. אַרכ. אַרומשלעפֿן זיך. "אי געכר ער טוט אין די וועלט אַרום דראַפֿן, אי גשווינדער ער קען וואָס צו אַזאַמן האַבן", עיון, ל/ב. מיט זיך. 99: ~דראַפֿן קען זיך — אַרומטרייבן זיך. "וואָס רחב הזונה זאָל ניט געווען זיין, האָט זי זיך ניט אַרומגעדראַקעט ווי דעין שוועסטער".

אַרומדראַפֿן — טרוו. 99: ~דראַפֿטעווען. א' אַ צעשפּאַלטענעם טאָפּ, אַ צעבראַכענעם טאָפּ קען מען אַ, אַ מענטשן קען מען ניט אַ, שו. "נעמען דעם לעבעדיקן זאַמען, אַרום וועלכן די שאַל האָט געפּלאַצט... און צוריק אין דער שאַל פֿאַרשליסן און פֿאַרבינדן און אַ די שאַל, פּראַ. יועגן וואָס פֿירן אַפֿ פֿון יידישקייט, פּונקט 12. "האַט אַ האַלב לעבן זיך אַרומגעשלעפט איבער פּוילן, אַרומגעדראַ-טעוועט דעם יידישן דלות", עפּא, די טענצערין, ז' 9.

אַרומדראַל(י)ע(ו)ן — אוטוו. אַרומלויפֿן. אַרומקריכן (ניט דוקא אויף אַלע פֿיר). ניט קענען איינזיגן אין דער היים און אַ אין פּרעמדע שטיבער. "צוליב דער מאַמעס און דעם שוועסטערס אייביקן שטיין איבער דער באַלע, האָט דער קליינער... געקאַנט פּריי אַ איבער דעם שטיין הויף", ב. דעמבליג, ערב נאַכט, ת"א 1954, ז' 82. "האָב איך... אויפֿ-געגעבן דאָס אַ מיטן פּאַנאָגראַף איבער די גאַליצישע און שטעטלעך", ש. י. האַרענדאַרף, טעאַטער-קאַראָוואַנע, לאַנדאָן 1955. "אַט האָבן זיי אַרומגעדראַלעט אין ראַמאַנטישן הפּקיע", גראַס-צימערמאַן, דאָס וואָרט, ז' 95. מיט זיך. עניש.

אַרומדרייען — טרוו. א' די כלה אַרום חתן זיבן מאל. "ווען מן דיא (תפילין) צו וויקלט, זאָל מן די (תפילין) פֿון איינר האַנד צו דר אַנדער ליגן, אונ זול די (רצועות) דרויף ליגן, אבר ניט דיא תפילין אַז אַרום דרעהען דאז זיך דיא (רצועות) דרויף וויקלן", עפש, טידור

~דריי, דער — „און עס איז געווען בשם א' פון יאר", תי, דברי הימים ב, כד, 23. **~אונג** — די צאל אען אין א מינוט. **~עכץ** — „ווען איינער ווייס ניט וואס א מלמד איז, וועלן אים די אלע ארומשריבענישן און אן גארניט העלפן", צייט, טמו 1958 | 31. **~ער (יין, קע)**. **~עניש**.

ארומדריקן — טרוו. „אחשוורוש געווען האט אסתר, דא ווענדט ער זיך פנים פון איר אַוועק. ער וואלט זי גארניט אַנזען. דא זינען געקומען מלאכים... און האבן אים זיך האלדן מיט גוואלד ארומגעריקט איבערדאנק", ר' אהרן מטריבין[ש], ספר מצח אהרן ווארשע תר"ג, כא/ב. מיט זיך. **~אונג**. **~עניש**.

ארומדערעפטשען — אוטוו. א' אין שניי, אין בלאטעס. „פונקט ווי אַרענצוגיין אין אַ שיינעם גארטן און עקסטערע אַרומדערעפטשען און צו טרעטן אלע בלומען", י. האלפערד, שיינדעלע, ווארשע 1913, ז' 18. **~עניש**.

ארומדורש(ע)נען — טרוו. „דער פסוק בעט זיך: גוואלד, מגיד, האט אויף מיר רחמנות, דרשע מיר אַרום", דער יודי פאר פסח, ווארשע 1881, ז' 56. **~עניש**.

ארומהאפעווען — אוטוו. ארומטאן זיך. ארומלויפן, ארומשמעצן. „ער וויל היינט זיך טאג ארבעטן אויפן צאם, א' בשם וועג", חיים פעט, א הויז אויפן פעלד.

ארומהאזען — אוטוו. א' ביזן טיפן עלטער. „אהיים ארימט לייזע אַ בייזער. מלכה לויפט אים אַרום אַנטקעגן... נעמט זיך אַ אַרום שפאן אים צוהעלפן", נח לודיע, א געוויינלעכ לעבן, מאַסקווע 1935, ז' 5. „האַט זי גענומען אַ איבער דער שטוב, וואָס איז אַזוי אַפגע-לאָזן געוואָרן, זינט זי איז אין דער היים ניטאָ", ב. דעמבלין, צוויי און א דריטער, נ"י 1943, ז' 11. „אַריבער דרש וואָסן האָבן זיי אַרומ געהאַטעט אין דעם ייִדישן קוואַרטאַל מיט העק און מיט שטיקער אַיזן און אַרומגעזוכט ייִדן", דר' י. ל. סהאַרן, אַמעריקאַנער, 1961 | 10 XI. **~עניש**.

ארומהאלבעלבנהן — טרוו. נעאַל. אַרומ גלעטן אין אַ ליניע וואָס דערמאַנט אַ האַלבע לבנה. „די אַנגע שיינע פֿינגער זינען האָבן... אַרומגעהאַלבעלבנהט אירע פֿאַרשלאָסענע קליינע בריסטן, נאָך אונטער דער זון, ת"א 1966, ז' 155.

ארומהאלדן — טרוו. א' אים (זי) מיט ביידע הענט. א' און קושן. „שטיל האַלדזט אַרום דער מאַך די אַלטע מצבֿות און ציט זיי אין דער ערד אַרײַן", פּרץ. „דער רבֿ האָט אַרײַנגע-קוקט אין אַ ספֿר. מיט איין האַנט האָט ער אַרומגעאַלדזט אַ גלאַז טייִך, באַש, איך, ר"ה תשי"ח. „צום ערשטן מאל, זינט זיך זיך קומען פֿון פֿאַרשיקונג, האָט דער טאַטע פֿעסט אַרומ געהאַלדזט זיך זיך זיך", י. דובאַרוסקי, דער אַלגע-מיינער זשורנאַל, נ"י 1972, ווו, 17.

מיט זיך — קזוו. **~אונג**. **~עכץ**. **~עניש**.

ארומהאלטן — טרוו. פֿעסט א' די טייערע כלי. „דאָס פֿוס [בשם בענטשן] אויף די רעכטע האַנט צו שטעלן אַן די פֿינגער אַ", עה, כו/ג. „און אַן זיך ברוסט / מיט גרויסער לוסט / האַלט ער זי מיט ביידע הענט אַרום, / אַפּער פֿרום", עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 57. „ער האָט דעם שוועסטערלעס קערפּערל אַרומגע-האַלטן", וויט, ג' שרעפּערק, ז' 77. „די קייטך מויערן וואָס האָבן אַרומגעהאַלטן ירושלים ווי גאַרטלעך", אַש, דער מאַן פֿון נצרת וו, 1943, ז' 187.

מיט זיך — קזוו. „האַבן זיך אַרומגעהאַלטן ביי די הענט און אַרום דעם רבי געטאַנצט", אַש, דער תהליסייִד.

~האַלט, דער. **~אונג**. **~עכץ**. **~עניש**. **~ער (יין, קע)**. **~עניש**.

ארומהאלטעווריק — אַר. וואָס מע קען אַרומהאַלטן. א' פּעקל. **~יקייט**.

ארומהאַפן — טרוו. א' אַ קלאַפּ. „האַט ער באַלד... מיט אַ שאַרף העקל אַרומגעהאַפּט פֿון עפּלבוים... די צווינגן וועלכע האָבן איבער-דערלאַנגט צו די שכנישע גערטנדלעך", ג. גראַטבערג, פֿאַש, 1949 | 21. „די גוטע מעשים ווערן אַנגערופֿן דער אַרומשניידן און א' די דערנער וועלכע האַלטן זיך אַן אין אַהוריים", תנ"א קנד. **~אונג**. **~עכץ**. **~עניש**.

ארומהויבן — טרוו. באַהויבן. אַרומנעמען מיט אַ הויך, מיט אַ שטימונג. א' אַ ווערק מיט אַ פעסימיסטישן אויפֿגעמען דאָס לעבן. **~אונג**.

ארומהויפן — טרוו. אַרומשטען מיט עפעס. אַרומבערגלען. „ווען מיר וועלן אַ קאַר טאַפּל, ד"ה מיר וועלן אויפֿשאַרן אַרום דעם אונטערשטן טייל פֿון אונטערערדישן שטענגל אַ הויפּן ערד", ד. האַכבערג איבא, אַטאַ שמיכל, געוויקסן, מאַסקווע 1920, ז' 72. **~עניש**. **~ער (יין, קע)**.

ארומהייבן — טרוו. א' דעם פאַרקאן אַרום דעם סאַד. מיט זיך — „ניט באַוועגדיק זיך, ווי אויסגעאַטענע, האָבן זיך אַרומגעהייט פאַפּאַראַטניקעס, ווי אַ מענטש די הייך", ה. מיזל איבא, אַ פֿאַרײַעווע, ערדציטערניש, מאַס-קווע 1939. **~אונג**. **~עניש**.

ארומהיילן — טרוו. א' מיט אַ קאַלדערע, מיט שמאַטעס אַע. א' מיט (אין) זינדנס. א' מיט קדושה פֿון אַנקומענדיקן שבת. „אַזוי ווי אַ העמד מאַכט אַ, אַזוי האָט מיר גאַט אַרומגע-הילט מיט צדקה", חטנ, הפֿסרת נצבים. „דער וואָס עס טוט אַ דאָס העמדל פֿון בושה, ווערן פֿאַרהיילן זינען פֿעלער", א. י. שפּערגלינג, ליקוטים וו, לעמבערג תרס"ט, ז' 76. „הילט ער זי אַרום מיט אירע אייגענע אַרן", י. האַל פּענד, שיינדעלע, וואַרשע 1913, ז' 44. „אַ טיפּער צער האָט די דעכלעך אַרומגעהילט", וויט, אַ שטעטל, קולטורליגע, ז' 87. „אַ

זילבערנער געפּל האָט אַרומגעהילט די ווינט-קייט", אַפֿרים קאַנאַנאווסקי, די מומע הדס.

מיט זיך — זיך א' דעם האַלדן. „מאַכן ציצית אויף אַ מלבוש וואָס עס איז גרויס אַזוי אַן אַ קינד פֿון גיין יאַר קען זיך א' דעם קאַפּ און דעם גרעסערן טייל פֿון קערפּער, און עס האָט פֿיר עקן", ספר המצוות, ווראַנאָו ג' ט' 1935. „אַזוי האָבן מיר זיך נאָך מער אַרומ געהילט מיט דעם אמתן רעליגיעזן מאַנטל", חיים כהן, דברי נחומים, בוקאַרעשט 1883. „געטאַפּאַוועצט... האָבן געהייסן אים זיך א' אין אַ טלית און... אים אַזוי געפֿירט אין שול אַרײַן, אידאָ ראַפּאַרט-גליקשטייג, אין דאָס בוך פֿון לובלין, 1952, ז' 398. „איך וועל מיר א' אין האַרבּסטיקע געפּלען און אַוועקגיין פֿון דיר", רייזל זשיכלינסקי, שווינדזיקע טירן.

~הייל, דער. **~אונג**. **~עכץ**. **~עניש**.

ארומהיניען — אוטוו. אַרומדרייען זיך אַרום עמעצן אַדער עפעס. א' אַרום אַ מיידל וואָס געפּעלט. א' אַרום אַ שענק. **~עניש**.

ארומהיפן — אוטוו. אַרומשפּרינגען פֿאַרויס. „נאָך די פֿייגעלעך פֿליען נישט, אויף דער ערד היפּן ווי אַרום אין ליים", פּרץ. זי אַכטע אַפֿ-טיילונג אין גיהנום.

ארומהעלפן — טרוו. מיט דאָסיו. א' אלע פֿריינד און באַקאַנטע. א' איר אי מיט אַ דירה אי מיטן קריגן אַ שטעל. מיט זיך — „דער וואָס גייט מיט ערנצטיקייט דער קעזן זיך תמיד אַ", מס, משלי תקע"ד, כה, 18. **~אונג**. **~עניש**. **~ער (יין, קע)**.

ארומהענגען — אוטוו. 1. אַ אַרומדרייען זיך ערגעץ. א' אַרום אַ שענק. „לעצטע נאַכט האָבן זיך אַרומגעהאַנגען מיט חברה בשם האַפּן. איך וויל זיך אַרײַפֿקריגן אויף אַ שף", ב. דעמבלין, יוועסט ספּיד, אין זאַמלביכער וו, נ"י 1937, ז' 81.

2. טרוו — א' אַ בילד מיט בלומען. „קליינע אייל-שאַלן האָבן אַרומגעהאַנגען ווי אויסגע-ריפּטע פֿרוכטן צווישן די בראַנדזענע צווינגן און געהעמערטע בלעטער", ייט, דער ברייו צו נאַוואַטוסן.

מיט זיך. **~אונג**. **~עכץ**. **~עניש**.

ארומהפֿקרן — אוטוו. אַ לענגערע ציט זיך אויף הפֿקר. אַרומגיין הפֿקריק. א' פֿון שטאַט צו שטאַט. „דאָ וואַלגערט זיך ערגעץ ביי אַפּך מיין זון... גענוג אַרומגעהפֿקרט. איך בין געקומען צו פֿאַרן נעמען אים אַהיים", יודל יאַפּע, דאָס איידעמל, מאַסקווע 1936.

ארומהקרשן — אוטוו. אַ לענגערע ציט זיך וואַלגען אין אַ הקדש, אין הקדשן. „אַרומ בעטלען און א' זינט ער איז געוואָרן אַ קאַ-ליקע". טרוו. כסדר אַנמאַכן אַ הקדש. א' אלע צימערן.

ארומהקפֿהן — אוטוו. אַרומגיין (מיט) הקפֿות. „זיך אַרומוויקלען מיט אַ טלית, אַ הייב אויף טאָן די ספֿרתורה און א' אַרום באַלעמער,

אונטערהאַצקען און אויסזינגען דעם 'עורר-דלים הושיעוה' נאָ, הערשל נאָוואַק.

אַרומהרגענען זיך — אַוטו. קזוו. אַ זיך מיט די קינדער אין חדר. "שעמען מעגט איר זיך, מענטשן זאלן זיך תמיד אַ, פונקט ווי גענג סטערס", אַפּ אַו, קלעצקיץ, ז' 187. "בעת ער איז דאָרט צוריקגעקומען פֿון פֿראַנט און שפּיט טאַל, האָט ער זיך חדשים-לאַנג אַרומגעהרגעט מיטן טאַדזשיקישן גאַראַיספֿאַלקאַם", טומ, 1961 X 13. **עניש**. **עריי**.

אַרומהריזען — טרוו. 99: ~הריזיען. דזוו אַרומגריז(יען) — אַ די עפל. אַן אַ שיעור האָזן... זיי טוען מיר אַן אַ סך שאַדן. די בעסטע קאָווענדלעך האָבן זיי מיר אַרומ געהריזעט", ב. מאַרשאַק איבז, אַ שיאַן, אין טאַוועטישע ליטעראַטור, קינעו 1940, № 12-11. מיט זיך — זיך אַרומקריגן. **עניש**.

אַרומוואַלגען — אַוטו. אַ איבער דער וועלט. "צעבראַכן פֿונעם שטענדיקן אַ, קומען זיי אין דעם לאַנד כּונען", ממוס, די אַלטע מעשה. "צי וואַגלט נישט אַרום מײַן בליק אויך איצט / אַרום די אויסגעהרגעטע אין מדבר בײַ מריבֿה?", הל, אין טרעבלינקע... "וואָס איז אַ דור", "שטאַר" בנדיק זאַלטסו אַ און קיינמאַל געשטאַרבן נישט זײַן, מלה, אין ניו־יאָרק, ז' 216. "פֿון אַ צו רביים וועט נישט זײַן קיין פרנסה", באַש, 9 אָר, 1969 II 14.

מיט זיך — אַ זיך אין עולם-התּוהו. די אַלע צרות וואָס מיר זײַנען אויסגעשטאַנען אין אונדזער אַ זיך אין גלות, ממוס, 'שם און יפֿת'.

~וואַנגל, דער. **זנג**. **עניש** — נאָך אַ גאַנצער וואָך אַ לאַזט זיך אַצינד... ווי גע- וויינלעך אויף שבת צו חשב און קינדער אַהיים, ממוס, יפֿת. **ער** (זיך-קע). **עריי**.

אַרומוואַרדען — טרוו. אַרומשמירן מיט ברוד, בלאַטע. אַ דאָס פּנימל. מיט זיך. **עניש**.

אַרומוואַרזשען זיך — אַוטו. סל. אַרומ פֿירן זיך. אַ זיך מיט אַ מייל אַ שיינע פֿאַר יאָר און נישט חתונה האָבן מיט איר. **עכין**. **עניש**.

אַרומוואַווען — אַוטו. אַרומשטיפֿן. אַרומ האַיעווען. (געוויינלעך בלויז וועגן קינדער). "באַ גערסט צו לערנען אַדער ווילסט אַ (שטיפֿן)?", באַש, 9 אָר, 1963 X 12.

אַרומוואַוינען — אַוטו & טרוו. אַ (אין) אַ גאַנצער) געגנט. **ער** — נעאַל. "די שפּראַך וואָס מיר האָבן איבערגענומען פֿון די דאָרטיקע אַיט", דר. י. בערנפֿעלד, וועקער, יוליאַויגוסט 1967.

אַרומוואַנדערן — טרוו. אַ דעם גרויסן העלד. "זיך איינפֿלאַנצן / אין אַן אייגענער אינטימער נאַכט / וואָס איך האָב אינגאַנצן אויסגעטראַכט / און אַרומגעוואַנדערט פֿון אַלע זײַטן, יג, כּיוועל זיך איינגלויבערן.

אַרומוואַרווען — אַוטו. אַרומשטיפֿן. אַרומ האַיעווען (געוויינלעך בלויז וועגן קינדער).

אַרומוואַכן — טרוו. "האַט מען באַלד אַרומ געוואַכט די גאַנצע געטאַ און דערהויפֿט האָט מען געזוכט בײַ ר'... י"ב בערק, רבי קאַשמאַן דער נעלם, ווילנע תּרנ"ו, ז' 23. **זנג**.

אַרומוואַלמשיען — טרוו. אַרומשלעפֿן. געוויינלעך מיט זיך — אַרומשלעפֿן זיך, נאָכליפֿן נאָך פֿרויען (בײַ אַ פֿרוי — נאָך מענער). פּוסטעפֿאַטווען.

אַרומוואַלגען — טרוו. פֿון אַלע זײַטן אויסוואַלגען, אויסוואַלגען. געוויינלעך מיט זיך — אַ זיך אין דער פֿרעמד. אַ זיך איבער דער וועלט. אַ זיך ווי נאָך אַ שריפֿה, אַ פֿאַרגאַם. אַ זיך ווי פּליטים. אַ זיך ווי אַ הונט. "דאָך אין מוח וואַלגערט זיך אַרום אַ מחשֿבה", פּראַ, די אַלמנה, "אַז די נשמה פֿאַרזינדקט זיך אַזוי פּיל, אַז אַפֿילו דער גיהנום איז אויך פֿאַר איר ווינציק, און דאָמאַלטט משפֿט מען איר אַפּ זיך אַרומצוואַלגען אויף אונדזער יונד-קער וועלט", י. ל. אַסטרינסקי, נבעט פֿון יענער וועלט, ווילנע 1927, ז' 5. "אין בית-מדרש האָט זיך אַרומגעוואַלגערט אַן אויסגעוואַקסע-נער בחור, אַ קלעדיקער יתום", אַש, תּהילים יד. "הונדערטער יאָרן וועט איר אַיך אַ צווישן די משחיתים און מע וועט אַיך אין גיהנום נישט אַרײַנגלײַזן", באַש, "דער יוד פֿון בבֿל". **זנג**. **עניש**.

אַרומוואַלצן — טרוו. אַ אַ שטאַף. מיט זיך — "ער דיא גאַנצן נאַכט שלאָף לוז גיוועזן וואָר, אַלע ער זיך נון אין זײַני פֿעדריץ... לאַנג גינג אַרום גיוואַלצט האַט", שילדברוגר זעלצאַמי אונ' קורצווייליגן גישיכט'י [אַווע ווו, ז' 481]. **זנג**.

אַרומוואַנדלען — אַוטו. אַ אין צעריסענע סאַנדאַלן. "צווישן רויכערדיקע הויפֿנס דאָרט / ווי אַ שאַטן שטיל פֿון אַרט צו אַרט / וואַנדלט היז און ער אַ מאַן אַרום", ממוס, יודל, ז' 73. "מיט טויזנט יאָר צוריק האָבן דאָ אַרומגע-וואַנדלט וועלף", מר וו, ניי 1910, ז' 171. "וועלול דערמאַנט זיך ווי ער וואַנדלט אַרום מיטן טאַטן אויף דער פֿריי", אַפּ, אויף יענער זײַט בריק.

~וואַנדל, דער. **זנג**. **עניש**. **ער** (זיך-קע). **עריי**.

אַרומוואַנדערן — אַוטו. אַ פֿון איין לאַנד אין אַ צווייט לאַנד. "דאָס אויג וואַנדערט אַרום פֿון איין פּנים צום צווייטן". "דיא לײַט וואָש טון אַרום וואַנדערן ווישן אימיר וואָש פֿאַר גוט אין דען לענד אויך אין אַנדריין", עי"ו, יג/ב. "האַט מען שוין אַמאַל דערקענט אַז מיר זענען יידן, זענען אויך מענטשן אַזוי ווי די אַנדערע, וועלן מיר נישט מער אין דער וועלט אַ", יג, טיחת-חולין, וואַישע 1889, ז' 34. "כּיהאַב אַרומגעוואַנדערט / אַלע מײַנע טעג / און

פֿאַראַרעמט קום איך / פֿון מײַן לאַנגן וועג", אַר, די פּאַגעגעניש.

~וואַנדערעווען, פּוט. אַפּט בײַ ממוס. "קורץ, איך... האָב זיך גענוג אַרומגעשלעפֿט, גענוג אַרומגעוואַנדערעוועט מיט מײַן הויגעזינד אויסצוזוכן אַ אַרט, אַ היים, ממוס, 'שם און יפֿת'.

זנג. **עניש**. **ער** (זיך-קע).

אַרומוואַרפֿן — טרוו. אַ שטיינער און ביינער. אַ מחשֿבות. אַ די אומרויאַקע בליקן. "אויב ער שפּילט זיך מיטן באַל און וואַרפט אים אַרום, וועט דאָך יעדער[ער] מוון צוגעפֿן אַז דער באַל באַוועגט זיך", דר. אב קאַספּע, פּיזיק, ניי 1916, ז' 18.

מיט זיך — אַ זיך אויפֿן היי. "איך וואַרף מײַך אַרום אין בעט, אַ געדאַנק מאַטערט און לאַזט נישט שלאָפֿן", פּראַ, יאַ ריזע אין דער צײַט. "אין מענטשלעכע בלוט וואַרפט זיך אַרום דער קאַליער צווישן העל-רויטלעך און טונקל-רויט", ד. מאַרדפּי, די לעהרע פֿון לעבען, בערלין תּרנ"ח. "ער] לאַזט אַיך פֿילן אַז ער קען אַ זיך מיט אַיך ווי מיט אַ שפּילצײַג", י. א. קאַצאַוויטש, 60 יאָר לעבן, ז' 272.

~וואַרף, ~וואַרף. **זנג**. **עניש**.

אַרומוואַשן — טרוו. אַ די קינדער, אַ די הענט. אַ די וואונד. "עיקר הטהרה איז גוט אַרומ-צוואַשן דעם נפֿטרס גאַנצן קערפּער", הרבֿ מרדכי־יצחק הלוי עפּשטיין, דינים המלוקטים מהפּוסקים השייכים לחברה קדישא, לאַנדאַן תּרפֿ"א.

מיט זיך — "פֿון דײַן נבֿילה וועלן זיך אַליין די וואַסערקאָלן לאַנג אַ נישט קענען", חג, דורות, ז' 152. **זנג**. **עכין**. **ער** (זיך-קע).

אַרומווייצלען זיך — אַוטו. אַרומשפּילן זיך מיט חכמהלעך, מיט וויצן. אַ לענגערע צײַט זיך ווייצלען. אַ זיך און אַרויסדרייען זיך פֿון יעדער אַחריות. **עניש**.

אַרומוויקלען — טרוו. אַ די רצועות. אַ פֿאַדעם אַרום אַ שפּול. אַ די פֿיס מיט אַניצעס. אַ מיט דראָט אַ צעשפּאַלטן ליימען טעפל. "נעם ווייניך, טיבללש קוט, וויש מעל, אַלש צו גלייכן, טוא דרײַן וויסל פֿון איי אונ' וויקלש אום קאַפּ אַרום" [אַ רפּואה קעגן קאַפּ-ווייטיקן], ש. פֿראַנקפּורט, ספּר החיים ווו, קיטן תּע"ז, סא/ב. "מיט דעם מין האַנטעך פֿלעגן וויבער אַ דעם קאַפּ איבער דער קאַפּקע", ממוס, שלמה, ז' 100. "אַ זיסער דרימל האָט אַרומגעוויקלט די אַלטע אַקאַציעס", פּרוג ווו, ניי 1910, ז' 71. "טשאַטערדאַג! גיבענען צו דיר זיך מחנות כּמאַרעס און וויקלען דיר מיט שוואַרצע סאַמעטן אַרום", פּמ, וואַכנטעג, ז' 206. "אַ אַרום פֿינגער = גרינג איבער-קליגן, אינערדן וואָס מע וויל. "ער קען זיי אַלעמען אַ אַרום פֿינגער".

מיט זיך — "ער מוו זיך בײַ דעם טיש אַ זײַן קאַפּ, דען... עס איז אַסור צו אַ תּלמיד-

הכח ער זאל גיין בגילוי־ראשׁ, נצח, קלד. די טאָלן וויקלען זיך מיט תבואות אַרום, ממוס, שירה, ז' 35. זילבער־וויסע געפעלעך... וויקלען זיך אַרום הויך... איבער מן קאָפּ, פּרץ, די גאַלדענע קייט, אַקט 2. די בלעטלעך... האָבן מיט זייערע שטענגעלעך אויף די טיטשקעס זיך אַרומגעוויקלט, וויבט, יאָ הייסער שבת־טאָג. זי... האָט זיך אַרום־געוויקלט מיט אירע הענט אַרום זיין האַלדז, אַפּאָ, אַ ראַמאָן פּוֹ אַ פּערד־גלד, ז' 26. דאָ וויל ער אויך דער אַלטער זיך אַ מיט אומ־באַגרענעכקייט און ווערן אַצן, נישט, מבאָ, דער גייער.

זונג. עכץ. עניש. ער — זינגען פאַראַן בעסערע אַס פֿון אַלטע שר־שימ? י, מ צוויי רעפּערטאָן. (זי, קע). ערני.

אַרמווישן — טרוה. אַ די פאַרטערטע אויגן. אַ שטייב. ... האָט אַרויסגעצויגן פֿון בוועם זיין טיכל, האָט אַרומגעווישט דאָס פנים און דערפֿי אַ לייכטן כלפּ געטאָן, מ. ריִבֿיק, דער וועליווער בלוט־בלבול, ווילנע 1914, ז' 380. אַן אַנזערנע בעט דאַרף מען אַלע פאַר וואָכן אינגאַנצן גוט אַרומוואַשן מיט הייסע וואַסער און אויף טרוקן אַ, דר' מ. גאַטליעב, פּאַפּולערע אַלגעמיינע היגעניע, וואַרשע 1908, ז' 40.

מיט זיך — לערנען דאָס קינד זיך אַרום־צוווישן [נאָכן האָבן דעם מאָגן]. ~וויש, דער. זונג. עכץ. עניש.

אַרמוועפֿן — טרוה. אויך: אַ מיט אַ לעגענדע. אַ אַ טעקסט מיט אַ סך הערות. דאָס יונג־פאַרגאַנגענע דערמאַנט זיך, / אַרומגעוועבט מיט בעקשאַפֿט־זיד, טעג, פּאַמען, וואַרשע 1926, ז' 106. עס איז אַרומגעוועבט געוואָרן אַרום זיי אַזאַ קונציקע נעץ, אַז פֿון וואָס פֿאַר אַ זיט איר זאָלט זי נישט אַ צי טאָן — וועט עס זיי אַלעמען אַנרירן, ש. דערצײלערט און ראַמאַניטן, ז' 426.

מיט זיך — שפּיגלעכע וועבט זיך אַרום אין די הינקלען. ~וועב, דער. זונג. עכץ. עניש. ער (זי, קע). ערני.

אַרמוועגן — דער, זי. וועג וואָס פּירט אַרום און אַרום. דער אַ איז אפּשר דרייַ מאָל לענגער ווי דער גליכער וועג. יק — אַדי־יקייט.

אַרמוועלען — טרוה. דוּו אַרומוואַלערן <... אַ די זיטן = אַנברעכן די ביינער. דר מלך האט אין שין פלי, דו ער דרויש טרינקט אַל ציט. זוא גיט איינר היז אויב וועלערט דזוי פלי אין דרעק הרום, לטו, ה.ב. מיט זיך. זונג. עניש.

אַרמוועלט — די, מצ נב. דער טייל וועלט וואָס איז אַרום. אַרומיקע סביבה. די (ניט) יודישע אַ. בבש זיך די אַ יאָ, באַקומען געוויסע יחידים, וואָס האָבן געוויסע מעלות אין דער מלחמה פֿאַרן קיום, דעם פֿאַרטייל וואָס

זיי בלומפֿן לעבן, צש, פּנגעו, ווילנע 1932, № 5. דעם אייביקן געראַנגל פֿון ייד מיט דער אַ, ה. זבדמאַן, טמו, 1961 XI 24.

אַרמווענדן — טרוה. אַרכ. איבערדרייען. אַוועקקערן, אַוועקדרייען. אַפּקערן, אַפּדרייען. ווען מן זיכט איין אַרמון פֿון וויטן, דא זול מן דאז פנים ניש הרום ווענדן אַז ווען מן אין ניש זעט, בראַנט, פרק כח. ווער דאָ הגבהה האָט, דאָן ער זיך מיט דער ספֿר תורה אַרום ווענט אויף אַלי זיטן דאָן די לייט זאָלן זעהן דיא אותיות, עפש, דרך הישר לעולם הבא, פּדמ תמ"ה, ז' 26. הקב"ה קען דאָש מול באַלד הרום ווענדן אונ־דעם עני זאָל מן העלפֿן אי ער גאָר נידר פֿאַלט, צאינה, קלד/ג.

מיט זיך — תפילה לעני כי יעטוף — דאש מיינט מען די תפילה פֿון איין עני וואָש ווענד זיך אַרום מיט אַן מאַכטקייט, לטו, כד/ב.

אַרמווערנלען — טרוה. אַרכ. אַרמוויקלען. ער מאַכט זיך אַנזרני געסעס... אונ־די שאַרפֿי שפיצן אַרויז צו, אונ־ער ווערלט דא אַרום אַלירלייאַ עסין שפּני, (חלב) אונ־שמאַלץ... דא וואַרשע עש דניאל אין דש מויל פֿון דען דראַקין, יוסיפּוֹן, פּירוד 1765, ט/א.

אַרמווערן זיך — אַוטו. פֿאַרטיידיקן זיך. בבתוך־כך האָבן מיר זיך מיט אונדזער פֿאַר־זשאַווערטן דעגן און מיט די צוויי העק בכח גדול אַרומגעווערט, היסטאָריע איינע שיף בראַז, וואַרשע, יאַרז, יג/ב.

אַרמוואַגן — טרוה. אַ דעם ועלביקן ליגן. אַ מע זאָל עס יתפֿך טאָן. דעם גאַנצן תיקון־שבעות האָט ער שוין אַרומגעזאָגט אין דער היים נאָך פֿאַר העטשערע, מ. דלוגאַטס, די וועלט מסורה, וואַרשע 1881, ז' 21.

~זאָג, דער. זונג. עכץ. עניש.

אַרמוואַמלען — טרוה. אַ אַ גרויסן עולם. מיט זיך — מן האט גיבראַכט איין (ספֿר תורה), דא האבן זיך דיא רבנים הרום גיזאַמלט אונ־איטליכר איז גיזעסן נאָך זיין (חשיבות) נאָך, צאינה, צח/7. די צדיקים וועלן זיך אַ אַרום דעם וואָס איז אויסגעצירט מיט גאַר־פּינקל און איידלשטיין, ב. רעסלער, טמו, 1963 VII 13.

~זאַמל, דער. זונג. עכץ. עניש. ער (זי, קע).

אַרמוזימען — טרוה. אַ ברעגן פֿון מלבוש. אַ אַ קוכן מיט ראַזשינקעס און מאַנדלען. אַנייערע קאַנטן זינגען אַרומגעזוימט מיט שלענג־לעך פֿיער, וויבט, קריינדלע, קולטור־ליגע, ז' 120. מיט דער שוואַרצער באַרד וואָס האָט אַרומגעזוימט אַ פנים ווי אויסגעהאַמערט אויס קיולשטיין, אַש, משה. דאָס שפּעטערע לעבן פֿון די קרבנות איז נישט בכוח אַרומצווימען די פּיערע איבערלעבענישן, דר' ש. ביקל, טמו, 1968 I 14.

מיט זיך. זונג. עכץ. עניש.

אַרמוזוכן — טרוה. אַ און (ניט) געפּינען. אַ

(אין) די קעשענעס. אַ עמעצן זינט וואָכן. אַז דו וועסט זי [די חכמה] אַ אַזוי ווי געלט... מ, מס, משלי תקע"ז, ב, 4. אַ אַ תשובה אַז זייערע נשמות זאָלן באַהיט ווערן פֿאַר דעם אש של גיהנום, י. מאַרגענשטערן, מעשה משני קצבים... ווילנע תרנ"ה, ז' 16. איך האָב געזוכט אין פינצערניש / אַ זעמדל וואָס גע־ווען איז אין אַקעצן פֿאַרטראַגן, / איך האָב אַרומגעזוכט אומזיסט, יהוּאַש, יבבס טויער פֿון לעבן. צווישן די באַגראַבענע האָט זיך אויך געפֿונען די דערשאַטענע טאַכטער פֿון... וואָס [זי] האָט זיך געהאַט געמאַלדן אַנשטאַט איר פֿאַטער, וועמען מע האָט אַרומגעזוכט, ה. מאַהלער, אין ספֿר טאַג, ת"א 1970, ז' 790.

מיט זיך — קזוו. אויך: איך האָב זיך אַרומגעזוכט אין אַלע מינען כלים, ראָס איב, דער איינגעלשער גענעראַל, וואַרשע תרמ"ד, ז' 23.

זונג. עכץ. עניש. ער (זי, קע). ערני.

אַרמויזן — דער. ש. ביקלס בוך, אינויך און אַ, בוקאַרעשט 1936. פּרגל אינויך, 1291.

אַרמוזיבן — אַוטו. (וואַש ראש) אונ־איך ביין אובן אן אונטר זיא גיזעסן ווען מן איז הרום גיזעסן [אין טרויערן], סהמ, אויב, כט, 25. ווערשטו בלאַקלייד ווערן מיט צירונג דר ציראַט אונ־דיני אַלטי לייט ווערן אין דיר הרום זיצן, מחזור שלש רגלים, אַמסט 1713, קלו/ב. סיאיו נישט גוט אַז... [זי] זאָל גאַנצע טעג אַ אין דער געוועלשאַפֿט פֿון איר מאַמען, טמו, 1966 XII 29.

אַרמוזען — טרוה. 1. באַקוקן, באַטראַכטן (פֿון אַלע זיטן). אַרמוקוקן. אַ דעם וואַלד צו וויסן וויפֿל ער איז ווערט. האָט מן דען אַרזן הקודש מוזין אויף טאָן אונ־דרין אַרום גייען אויב עפּיז פֿון זאַלכין זאַכין דריין אויז, כ"י וועגן מעצער עלילת־דם, 1669 [פּש ווו, שפּ 275]. אַז פֿלאַקס געפּינט זיך אומעטום, טאַר מען אַנדערש נישט אַנטאָן אַ קלייד וואָס נישט אַ ייד האָט גענייט, ביוואַנען מע זעט נישט גוט אַרום, זרעים, מט/ב. איז צוגעגאַנגען צום קינד און האָט אים גוט אַרומגעזען, אויב ער האָט זיך פּעסעס זיך געקאַליעטשעט, נעחק ע"י ר"א מ"ס, יוסף דער יתום, ווילנע 1865.

אַיידער מע נעמט אַן אַ בגד צום פֿאַרבן אַדער צום וואַשן, דאַרף מען אים די ערשטע זאָך אַ פֿון אַלע זיטן, אויב סיאיו נישט אַן אים קיין ריס, ש. שפּיראַ, קליידער פֿאַרבערט, וואַרשע 1900, ז' 41. זי איז געווען די מבינע... זי מוז אַ די פּלה, אַ, אויף מבינות.

2. פֿאַרייכטן. אַפּהיטן. לייגן אַכט. אַ דעם חולה. די שוואַכערע תלמידים דאַרף מען מער אַ ווי די גוטע קעפלעך. מע האָט דעם צימער אַרומגעזען, עס זאָל זיך אין אים אַ שפּעלטלעע נישט געפּינען, א. י. ספּיר אויס מינטק, חטאת הקהל... ווילנע 1881, ז' 26. דאָס הינדל דאַרף מען אַ פֿאַרטינקעווען מיט

ליים די לעכער, אַביעזר בורשטיג, אַמעריקאַ נער, 1958 אױ 5.
3. אונטערזוכן. א' דעם קראַנקן.

אַרומען זיך — אַ פּאַרעלעלע זאַך מיט די באַ וואָס דרינגען אַרויס פֿון אַ אַרומקוקן זיך. „מע באַזינגט ניט זיך אַרומצוזען — און דער שוואַרצער מלאַך קלאַפט שוין אין טיר“. אין דער אינוול... זיך איבראַל אַרום געהן, האָבן זיאַ געהן פֿיל בויםר אונט פֿירות קרישטיק, הַבּחור חנוך סג"ל... איבן, אַגרת בעלי חיים. הענא תע"ג. „דיא רער וואו דורך דיא שטערן זעהר [=שטערנעווערס] קעגן זיך אַרום זעהן אויף אַלי זיטן נאָך דיא שטערן, חהו, קמא/א. „דו וועסט זיך גאַרניט אַ ווי די ציט וועט איבערלויפֿן, 118 ז' 118.

2. דערוען און פֿאַרשטיין. זיך איבערצייגן. „כאַמיק [= איך האָב מיר] דערנאָך ווידער אַרומגעזען אין אַלע אַרבעט וואָס מניע הענט האָבן אויסגעאַרבעט, חט, קהלת תקע"ט, ב, 11. „מע זעט זיך גון אַרום דאָס די ציג... האָט זיך אַליין ניט געמאַלדן און קיין פרעזענט געבראַכט, מסדר אַגרת, וואַרשע 1858, ז' 39. „זיי זעען זיך אַרום אַז וואָס וועטער פֿאַרקלע נערט זיך אַלץ זייערע שכירות, די שכירות, לעמבערג 1896, ז' 41. „בחורים הייבן אָן זיך אַ וואָס זיי פֿעלט, ממוס, שלמה, ז' 86. „איצט האָט זיך עוועלין אַרומגעזען אַז קיינער דאַרף זי נישט. די קינדער זעען אונטערגעוואַקסן... אייביג האָט אַן אַנדערע, אַפּא, די טענערי, ז' 208.

3. חרטה האָבן. „האַט ער זיך אַרומגעזען דאָס וואָרום ברויכט ער אַנצוקאַרמענען די גאַנצע שוואַרער-באַנדע, א. י. סאַפֿיר, דער קליינע קאַסערזניק, ווילנע תרמ"ג, ז' 6. „צו שפּעט, זאָגט זי... האָב איך מיר דערמאַנט אין איר... צו שפּעט האָב איך מיר אַרומ געזען, טע, שיר-השירים, „מיר האָט לעבן געלערנט שטענדיק (נישט געלאָזט זיך אַפֿילו אַ“), אַקש, ווענט, קיעוו 1921, ז' 26. „עס בלוטיקט דאָס האַרץ דאָך אויף יעדער ריין אומזין... אוי קינדער, אוי קינדער — איר וועט זיך אַ“, האַל, ווי און מוט, מאַסקווע 1929, ז' 15.

~זען דער. אַונג. עניש.

אַרומזען — טרוו. 1. אַוועקזען. „לעתיד לבא ווערט הקב"ה נעמן אַל די עלצטן אונטיר ישׂראל אונטיר ווערט זי הרום זעצין אַז וויא דיא סנהדרין זיין גיזעשן, בראַנט, פרק לא. „אַ גרויס גערודער, אַ גרויס געזום, בחורים זעצט מען ביים טיש אַרום, עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 11.
2. אַרומפֿלאַנצן. אַ בלומען אַרום הויז. אַ די בייטן אין בלומען-גאַרטן.
3. אַרומקרייזן. אַרומרינגלען. אַ דעם הויף מיט שטיינער.

מיט זיך — אַ זיך אַרום טיש. „דער עולם האָט זיך באַלד אַרומגעזעצט אַרום דעם אורח

ווי אַרום אַן אַבֿרֿטובֿ, אַפּא, אין וואַלד. „מיר האָבן זיך אַרומגעזעצט נעבן די פּעקלעך,“ ה. שאַרגעל, אין יוב כעלס, יאָהאַנעסבורג 1954, ז' 661.

~זען דער. ונג. עכין. עניש.

אַרומחפֿושן — טרוו. „... מיינט זוכן — אַ כאַפּ טאָן אַזאַ פֿאַרשוין אין מיטן גאַס, צי גאַר אין אַ קאַפּע — און אים באַזוכן פֿון קאַפּ ביז די פֿיס. נאָך אַזאַ בודק חמץ זיין באַדויערט מען אַזאַ איינעם: אַוי, האָט מען אים אַרומ געחפֿושט!“, ב. דעמבליג, צאַנקענדיקע ליכט, נ"י 1958, ז' 23.

אַרומחנפֿע(נען) — טרוו. שטאַרק חנפֿע(נען), פֿון אַלע זיטן אַדער אַ לענגערע ציט. „אַ ייד וואָס ניריאַרקער... האָבן באַלעקט און אַרומ געחנפֿעט“, א. קורא, אױ 1970, ז' 161. עניש.

אַרומטאַדלען — טרוו. טאַדלען פֿאַר אַ צאַל חסרונות. טאַדלען פֿאַרשיידענע מענטשן אַדער זאַכן. אַ אַלץ אין שטאַט, האַטעל אַ. ונג. עניש.

אַרומטאָן — אַוטוו & טרוו. 1. אַרומלייגן, אַרומרינגלען, אַרומגרענעצן אַ מיטן קאַנווערב אַרום. אַ עטלעכע עלעקטרישע אייוועלעך אין דעם גרויסן זאַל. אַ מיט פֿאַפֿיר אַלע ווענט. אַ מיט אַ שאַל די פֿלייצעס. „מן האָט זיאַ אַלי גטאַן אין איין הויז אונט האָט אום דש הויז אַרום גטאַן האַלץ אונט דערי ווען רעביץ אונט דאָ מן זיאַ האָט גוועלט פֿר ברענע...“ שאר, עג/ב. „אַלע באַשעפֿעניש האַסטו מיט אַ גרענעץ אַרומגעטאַן און די טעג פֿון זייער ציט האַסטו מיט אַ גבול באַרינגלט, מחזור ט"ט בית ישׂראל... יום פּפור, ווילנע תרצ"ה, ז' 32.
2. זיך מען אַרום (צוליב) עמעצן. „פֿון די סדרא און... אַפּצולערנען ווי וועט יצחק האָט אַרומגעטון אין עשו דאָס ער זאַל זיין אַ ייד,“ הרב טענדער פֿריזנבערג... רפואות הנפש ורפואות הגוף, לאַדו 1912, ז' 30.
3. (לשון פֿון מוסניקעס) פֿאַרטיפֿן דאָס טאַן גוטס מיט די ריינטע כּוונות. „ניט אַזוי דער טאַן ווי דער אַ“ פֿרינציפּ אין מוסר לויט דער פֿאַרמולירונג פֿון ר' יוסף-יוזיל הורוויץ.
מיט זיך — 1. פֿאַרטיק ווערן, ספּראַווען זיך מיט אַרבעט; באַזינגן אַפּצוטאָן די וויכ-טיקסטע אַרבעטן. „יידענעס קלאַנגן זיך אַז מע קען גאַרניט זיך אַ“, „קוועלט די מאַמע וואָס זי קען זיך דערוועלן אַ אין שטוב“, חיים פעט, אױק, פּסח תשי"ז. 2. ספּראַווען זיך מיט עמעצן. גוֹבֿר זיין. מאַכן אַז יענער זאַל אַוועק, אַפּשטיין, ניט שטעפען זיך. „איך וועל אים באַפֿרידיקן אַז ער זאַל זיך אַ מיט אים,“ י. ד. טאַיב, דער קדיש... ווילנע תרמ"ט, ז' 48. ~טוועכין. ~טוועניש.

אַרומטאַנצן — אַוטוו. אויך: 1. אַרומשפּרינגן גען, אַרומדרייען זיך. אַ אַרום די טישן, ווילד אַ אויף דער לאַנקע. דער בליק טאַנצט אַרום פֿון איינעם צום אַנדערן. שאַטנס טאַנצן אַרום אויף די ווענט. „אין שטוב טאַנצט

אַרום דער זלות“. אַ אויף פֿרעמדע חתונות = זיך אַרביימישן אין עסקים וואָס האָבן ניט קיין זייעקטע שייכות צו יענעם; באַלעבאַטעווען וואו מע פֿאַרבעט ניט. אַ אויף יענעם קאַפּ = אַרויפֿצווינגען זיך אויף עמעצן, מאַכן אים אינגאַנצן נאַכגיביק. „רַב אַדאַ בר אַהבָה הוט פֿפּליגן צו נעמן דיא כלה אויף זיין אַקסיל אונט הוט מיט איר הרום גיטנצט פֿיר גראַשן פֿרייזן אונט מצוה“, בראַנט, פרק לב. „ליס איהן נאַקנט אויש ציהען אונט טריב אַלי גשפּעט אין איהן. ער מוז דען גאַנצן מאַרק הרום טאַנצין ערום ועריה, מעשה אומן. זאַל דאָס מיזל לעבן נאָך אַ רגע... זאַל עס אַ ביסל אַ, אַפּציערן, ווידוי זאַגן, פּרץ, די פֿרומע קאַץ. „איך ביז געלעגן אויף דער ערד אַ געבונודענער. צעבלוטיקט און נאַענט אַרום מיר האָט אַרומגעטאַנצט דער קליינער גוי“, 2. גוטער, נאַוועלן. „גוטער פֿעניקס... טאַנצט אַרום און שטאַלסט און קעניגסט אין מיין אומעטיקן חדר“, סעג, לירישע לידער 1916, „גוטער פֿעניקס. אויך אין פֿאַרבינדונג מיט ווי טיק. אַ פֿון צאַנווייטיק, „בני אַ חולה מסובן... ווערט אויסגעריסן מער פֿון אַלעמען, טאַנצט אַרום, שלאַפֿט ניט קיין נעכט“, טע, קליינע מענטשעלעך... ז' 160.

2. אַקווען. אַ לענגערע ציט טאַנצן אַ טאַנצן. אַ אַ וואַלט.
3. מיט פרעפּ אַרום. אַרומדרייען זיך אַרום עמעצן, אים סערווירן, באַדינען, אַפּגעבן פֿבֿוד, חנפֿענען. אַ אַרום דעם בביר. „דער אַפֿ טייקער וואָס טאַנצט אַזוי אַרום מיר“, טע, אַ וויסע פֿפרה.

מיט זיך — אַן זאַרג, אַן דאָגות, סתם אַ זיך. ~טאַנצן, דער. עכין. עניש. ערני.

אַרומטאַפּשען — אַוטוו. אַ אין צעריסענע שטיחל. „מיר [ווינבער] זענען דערצו ווי גע-בירן נאָר אַ שטענדיק וועגן דער אַכילה,“ י"א 1887, ז' 18. „דער אַפּלאַנג פֿון רויט אַדערדיקן יעסען וואָס האָט אַרומגעטאַפּשעט און געקלונגען מיט די קופּערנע פֿיס איבער אַלע שליאַכן,“ מ. מוניע דער פֿייגל-הענדלער. „דער גאַנצער מאַרק איז געווען איין שטיק בלאַטע אין וועלכער די מענטשן האָבן אַרומגע-טאַפּשעט ביזן גאַרטל,“ חורבן בילגוריי, תיאַ תשט"ז, ז' 12.

מיט זיך — אַ פֿאַר פּויערים האָבן זיך נאָך אַרומגעטאַפּשעט, קוים האַלטנדיק זיך אויף די פֿיס, ברום, בני די טיכונ פֿון פּאַלעסטיע, ז' 88. עניש.

אַרומטאַפּן — טרוו. אַ אין חושך, אין פֿינצ-טעריניש. אַ דעם קראַנקן. „ער האָט מיר אַרומ געטאַפּט מיין גאַנץ ליבב און געזען אַז איך בין זייער מאַגער און ער האָט מיר אַפּגעלאַזט,“ מעשה גור אריה, אַדעס תר"ל. „ער [דער זיין] האָט איר [די גאַנצן] אַנגעפֿלאַנגען צו בדקענען און אַרומצוטאַפּן... נאָך אַ פֿערטל שטונדע טאַפּן, האָט ער זיך אַפּגעריסן וואַנענע צו דער גאַנצן: „... דו ביסט אַ טרייע זאַך!“, א. מ.

טראַקאָנסק, אַ פּוּסצעל פֿון אַ פּוּריס־שפּילער, נײַ 1699, זײַ 6. „אַרומגעטאַפט אירע לענדן און בריסטן צו זען צי איז זי נישט קיין אומד טראַכטעריין“, באַש, שטן פֿון נאַרײַ.

אויך: פּרווון דערגיין וואָס עס איז באַמת. זוכן, פֿאַרשן. אַ אַן עינין. „מיר טאַפּן אַרום מיט אומזיכערע פּינגער פֿון סבֿרא און אַניז דרוק און ווייסן ניט פֿאַקטן און ציפֿערן“, ים, קוז, 1939. „געגריבלט אין מין שווינגן זיך, אַרומגעטאַפט מין שטומען, ... צי איז ... נישט עפעס טרייפֿט פֿאַראַנען“, רובֿ, צוק, מערץ־אַפּריל 1968. „דעם ליגן האָט מען אַרומ גערעדט און אַרומגעטאַפט, אָבער מע האָט עס נישט שאַרף פֿאַרזאַמט“, יג, טמוז, 18 VI 1967.

מיט זיך — „איך שטעק אַרפּן די האַנט אין קעשענע נאָכן בייטעלע געלט — ניטאַ! איך טאַפּ זיך אַרום פֿון אַלע זעטן — ניטאַ!“, ממוס, 'בישיבֿה של מטה'. „איך האָב זיך שוין פֿון לאַנג אַן אַרומגעטאַפט און האָב אויף זיך קיין עבֿירה ניט געפֿונען“, א. י. ספֿיר אויס מינסק, חטאת הקהל ... וו, ווילנע 1881, זײַ 35. „מיט ליבשאַפט טאַפּן זיך אַרום די שאַטנס“, חג, פֿאַרוואַקסענע וועגן, זײַ 77.

~ טאַפּ, דער יונג. עכץ. עניש. ער (יין קע). עריי.

אַרומטאַשמען — טרוו. פֿיג אַרומרינגלען. „אַ היפּשלעך שטעטל, אַרומגעטאַשמעט מיט הכּנערהייקע בערג“, נאָד, די נבּיטע ווערק פֿון משה נאָדיר וו, נײַ 1931, זײַ 178.

אַרומטוליען — טרוו. אַ מיט וואַרעמקייט, מיט ליבשאַפט. „עס האָבן מיינע אַרעמע לידער / האַלב־נאַקעט דורך די וועלט געשוועבט / דאָך דו האַסט מיט דינע נשמה / אַרומגעטוליעט און באַוועבט“, מר IV, נײַ 1910, זײַ 163. „הער איך אַרומגעטוליעט מיט זינדענער רוי, דוד אַפּאַלגאָו, אַרגענטינער ביימעלעך, Ne 247. „שווענקט אָפּ אַ וואַרעם אין וואַסער, טריקנט אים גיך אויס, אַדיק אים מיט פּילטער־פּאַפּיר“, יאָב וו, זײַ 240. מיט זיך — אויך קוזו. עניש.

אַרומטויילן — טרוו. „דו ער גון הוט אַרום גטיילט אונז ער עסט ווידר“, די בשרייבונג פֿון אַשכּנז אונז פֿאַלק, פֿאַר 801675 801675 פּש וו, שפּײַ 542]. „דער (על בית) זאַל זיך אַזו (נוהג) זען וואָס ער זענען גינג אַרום טיילט, עז זייא פּיטרויל צום אַפּן טונקן אונז (מרור) ...“, עפש, טידור תּפּילות, אַמטט תקּײַה, קמג, „עס זאַל זען מין חלק אין גיך־ענדן מיט די וואָס זענען גוֹבֿה צדקה, אָבער ניט מיט די גבאים וואָס טיילן אַרום די צדקה, און זיי גיבן איינעם צו ווייניק און דעם אַנדערן צו פּיל, לטו, מב/ב. „דער וואָס די מוציא אַרומטיילט זאַל זי ניט וואַרפֿן, נאָר פֿאַר אַיעדן גידערלייגן די מוציא אויף דעם טיש“, הרבֿ א. ברודאָ, הליכות עולם, אונגוואַר 1864, כּב/ב.

מיט זיך. ~ טוייל, דער יונג. עכץ. עניש. ער (יין קע). עריי.

אַרומטוליק(ען) זיך — אוטו. [אין לז ניטאַ]. 1. אַרומשלעפּן זיך. אַרומוואַלגען זיך. אַ זיך קרוי־בלוע. „האָט מען זיך אַרפּן געזעצט ... אין דער געראַמיקער בויד, זיך אַרומגעטליקעט יומם ווילה“, י. טיגער, דער צדיק און דער בעל־תּשובֿה.

2. (וועגן אַ פּרוי) פֿירן אַן אויסגעלאָסן לעבן. „די ציגאַנקע ... וואָס טליקעוועט זיך אַרום מיט יעדע פֿאַר הויזן“, אַפּפּ, אַ ציגאַנקע. „זיך דערווייטערט פֿון איר, ניט געוואַלט זי זאַל זען ווי זי טליקעט זיך אַרום מיט די אַמעריקאַ נער ועלנער“, ב. דעמבליג, צאַנקענדיקע ליכט, נײַ 1958, זײַ 162. עכץ. עניש.

אַרומטעלען — אוטו & טרוו. אַרומקלינגען. אַרומקלינגלען. „די ליפּן פֿון אַ חכם טעלען אַרום געניטשאַפט, דאָס אַרץ פֿון טיפּשים אָבער מיינט דווקא אַנדערש“, מס, משלי תקעײַה, טו, 7.

אַרומטעסלען — טרוו. נעאַל. אַרומטעסען. „האָט מין עלנט מין אַרומגעטעסלט דיך“, ייס, לידער און לויב, מאַנטרעאַל 1944, זײַ 290.

אַרומטראַגן — טרוו. אַ אומטראַגן, אומטראַגן זיך, 591. אַ שווערע קוישן מיט גרינס. אַ דאָס קראַנקע קינדלעך. „אַך איין נאָך טיש [לעצטע שפּיז, דעסערט] צו מאַכין בלאָגט איזט, אָבר דורך אויז קיינע אויף זאַצין [= טעיערע כלים] צו גברויכניך, פֿאַרנער תקנות קעגן לוקסוס, תקכײַ [ב]. וואַכשטייג, יובל וו, זײַ 343]. „ספּרײַ תּורות, וואַרום טוט איר שווינגן און טוט ניט קלאַנגן, דען עס איז אַפּן אַזוי אַ חרפה געשען, די פּוּחזים האָבן אַפּן אַפּן די גאַסן אַרומגע־טראַגן, מעטה אומן. [ווען איינער וואוינט אויף אַן אַרט וואָס זען געלט איז ניט באַוואַרנט פֿאַר גניבֿות, און ער האָט עס אַפּגענייט אין זען קלייד, מעג ער עס אַ אַן זען הויז, אָבער ניט חוץ לעירוֹבֿ, לטו, ס/א. „די לינגער וואָס טראַגן פֿאַרריסן אַרום די אומווערדיקייט זייערע אין טליתים פֿון פֿרעמדן ליכט“, מבא, דער גייער.

אַ אין זכּרון אַלץ וואָס מע האָט גע־לערנט; אַ אין זכּרון הונדערטער בלעטער גמרא. אַ אויף די הענט = אויך: זייער שטאַרק ליב האָבן די ווייב, די כּלה. אַ אויף חידושים = זיך צו באַרימען מיט דעם. אַ אויף טעלערעך = אויספויקן, פֿונג אַנדערשפּרייטן (געוויינטלעך אַ רכילות). אַ אויפֿן קאַפּ = (ווערט זען מע זאַל) זייער הויך אַפּשאַצן. אַ שלח־מנות — איר, פֿאַרשפּרייטן רכילות. קוללה: אַ זאַל מען אים אויף די הענט = זאַל ער ווערן געליימט אָדער זאַל ער שטאַרבן.

אַרומטראַגן זיך — דפּו. אַ זיך מיט אַ געדאַנק (אידיי, מחשבה, פּלאַן, פּראַיעקט אט). אַ זיך מיט זאָרג (האַרצווייטיק אט). אַ זיך מיט אַ חלום (פּאַנאַזיע, האַפּענונג אט). אַ זיך מיט (גימפּלס) טענות (פֿאַראיבולס, אַפּונוענדונגען אט). קלאַנגען זיך אַרום. אַ זיך

מיט אַן אַפּגעזעטער קרענק. זיך אַ (=גיך אַרומשפּאַנען, אַרומלויפֿן) פֿון איין גאַס אויף (אין) דער אַנדערער. „קאַמאַרן, מיקו, טראַגן ווי די רוחות זיך אין דער לופֿט אַרום“, ממוס, פּישקע. אַ ייד האָט זיך געקאַנט פֿראַנק־און־פּרײַ אַ איבער דער גאַס מיט יידישע ספּרים און בייכלעך, שע, יררני לוחות. „ער האָט זיך אַלע יאָרן אַרומגעטראַגן מיט זען פּירוש אויף תּהילים און מיט זענע חנדלעך אויף אַבֿן־עורא, בערג, אַפּגאַנג, וואַסטאַק, זײַ 37. „מיט אַ יאַמער זיך די קאַץ אַרומגעטראַגן: מיא, מיא! די באַלעבאַסטע מיך פֿאַרגעסן ... און עסן וויל איך, עסן!“, אשט, משלים ו, זײַ 40. „מליצות וואָס טראַגן זיך אַרום אין־דער לופֿטן ווי בלאַנדזשענדיקע זומפֿ־פּעיערלעך“, דר' נתן בירנבוים, רעליגיוזיעטע־מאַדערניזם [פּנו דר, א. א. Ne א. לאַדו תּרצײַב, זײַ ה]. „האָט ציבט זיך אַרומצוטראַגן מיט זען איך ווי מיט אַ קאַמפּליצירט פּראַבלעם“, גריג, מענטשן און ווערט, זײַ 87.

59: אַ זיך ווי אַברהם אָבינו מיט דער מילה, ווי דער רבּונר־של־עולם מיט דער תּורה, ווי מיט אַ טעיערן חפֿץ, ווי אַ קאַץ מיט אַ מויה, ווי אַ קאַץ מיט אַ קעצל, ווי אַ הונט מיט אַ בייך, ווי אַ הון מיט אַן איר, ווי מיט אַ טאַרבע, ווי אין אַ חלום, ווי פּרעהס טאַכטער מיט אַ שטול, ווי הגר מיט ישמעאלן אַ.

~ טראַגן, דער יונג. עכץ. עניש. ער (יין קע). עריי.

אַרומטראַכטן — טרוו. אַ אַן עינין אַנאַליזירן און אַ אַ אַ קראַנקן / אמת, פֿאַר אַ פּילאַזאַף איז גאַרנישט שווער, פֿונדעסטוועגן האָט ער די פּולקע הין און הער / געדרייט, געדרייט, אַרומגעטראַכט, געוואַרן בייז, מלה, לידער וו, זײַ 220. „די עולה איז וואָס ער האָט אַלץ ניט אַרומגעטראַכט, איידער ער איז געבאַנגען חתונה האָבן מיט אַ קריסטין“, חג, טמוז, 1964 IX 25. „נאַכדעם ווי איך האָב אַרומגעטראַכט אַלע פּרטים, פֿאַרטרוי איך דעם פּלאַן“, ש. ווינער, אין יובֿ כּעלם, יאָהאַנעסבורג 1954, זײַ 389. מיט זיך. יונג. עניש.

אַרומטרייבן — טרוו. אַ אין גלות. אַזוי קאַלט, כּאַטש טרייב אַרום וועלף. אַ עמעצן ווי אַ הונט. אַ ווי דער פּריץ זען יידל, אַ פֿון איין פּקיד צום צווייטן. „די נשמות פֿון די רשעים] ווערן פֿון ... ביזי מלאַכים אַרום גי־טרייבן, עפש, דרן הישר לעולם הבא, 199 דמ, תּמײַה, טו/ב. „איך דער געשטאַלט [פֿון אַ קליאַטשען טרייבט מען אים נעבען אַרום שוין אַ גוומא יאָרן פֿון איין אַרט אויף דעם אַנדערן“, ממוס, קליאַטשע, זײַ 29.

מיט זיך — אַ זיך איבער די גאַסן = זען אַ ליידיקגייטער, אַ פּוסטעפּאַסניק, אַ זיך מיט פּרויען (מיט מענער) = פֿירן אַן אויס־געלאָסן לעבן. „די שטיפּלומטער האָט זיך שוין אַזוי ווייניק געקיקערט אום אירעס אַ זיך (אומוואַלצען זיך), אמת, דיא שטיף מיינעל, ווילנע 1876. „האָב איך געמוזט פֿאַרלאָזן מין

לאנד און א' זיך אין דער פֿרעמד, אר, ידער אפֿיציער.

~ טרױב, דער זונג. עכץ. עניש. ער — צו דעם דאָיקן פֿאַלקס־הייל אין צוגעשטאַנען אָן ער־רֶב פֿון אַס, אַוואַנטוריסטן און פֿאַרברעכערס, זק איב, שד ו. ערין — נאָך וואָס זאָל איך זיין און א' ביי די סטאַדעס פֿון דינע חברים? ת, שיר השירים, א. 7. ערקע. ערני.

אַרומטרימען — טרו. 1. אַרומשערן.

- 2. אַרומרייניקן די צויטן נאָכן ענדיקן נייען.
- 3. אַרומפּונן, אַרומגאַרנירן. א' דעם קוכן.
- 4. פּיג: צונעמען אַ פֿאַרמעגנס. האָט אים אַזוי אַרומגעטריט אָן ער האָט אַפּילו ביי אים דעם זיגער צוגענומען, אפּ א, ו, קלעצקין, ז' 139.

אַרומטרעפן — אַוטו & טרו. א' איבער דער פּאַלאַנע, אויף דער לאַנקע. א' די ערד און זי איינהאַרטעווען. דאָס קהל האָט שוין גאַרנישט צו באַפֿעלן אַרומצוטערען אויף מענטשנס קעפּ, אַמעריקאַנישט גליק, וואַרשע 1895, ז' 55.

די קאַרטן זענען געלעגן איבער דער פּאַלאַנע צעשיט און ער האָט אַרומגעטרעטן צווישן זיי, וויט א, ירשבערק, ז' 146.

אַרומטשאַטעווען — אַוטו. לוייערן פֿון פֿון אַלע זיטן. אַמאַל אין דרויסן, אַמאַל אין די גאַסן, זי טשאַטעוועט [ת: לוייערט] ביי אַיטלעכן ווינקלעלע אַרום, מס, משלי תקע"ד, ז' 12.

אַרומטשאַפּען — אַוטו. פּד. 99. ~ טשאַפּען, פֿען, ~ טשאַפּטשען. אַרומטרעטן (מיט שטילע טריט). די באַבע אין רויסן נאָכט קאַפקעלע, אַ קליינע, האָט שטיל אַרומגעטשאַפּעט פּעט איבער דער שטוב, י. פּערלע, יודן 19 אַ גאַנץ יאַר. ער האָט אַרומגעבלאַנדזשעט איבער די גרויסע פּאַלאַק־שטובן אין די שלאַפֿ־לאַזע נעכט, אַרומגעטשאַפּעט אין שלאַפּראַק און אין די שטעקשיך, י. ברודער אַשכּנזי, ז' 659. עפעס אַ ניט־גוטער אין אַ באַרג שאַטעס זיך אַרומגעשטעלט אין צוויי לעדערנע טשאַפּעס און אַזוי אַרומגעטשאַפּעט — טשאַפּע טשאַפּע, טשאַפּע, 3. טייטלבוים [זעמבלין], אויפן שוועל, וואַרשע 1933, ז' 150. אַ טאַכטער פֿון אַ וואַסערטרעגער האָט געזונגען לידער, אַרומגעטשאַפּעט אַ באַרוועסע, מיט צעלאַזטע האַר, באַט, אר, 1965 IX 24. אַ רבי וואָס טשאַפּעט אַרום אַן איינזאַמער צווישן שטויב און שפיגל וועבס, ייט, פּוילן א, 1944, ז' 126.

אַרומיק — אַד. וואָס איז (געפּינט זיך) אַרום. אַע דערפֿער. אַע בנינים. זיך איזאָלירן פֿון דער אַיער וועלט. די אַע שטילקייט. דאָס אַע לעבן. אַע אייבערפֿלאַך. גאַטס צאָרן האָט זיך אויסגעגאַסן... אויף די אַע שטעט, ס'האַט זיך אַנגעהויבן פּאַרגאַמען מיט שלעק, מיט אומגליקן, ממוס, אין אַ שטורם־ציטט, ז' 4. עס שפּריצן פֿונקען רויט פֿון אים און פֿליען רונדאַ, / זיי צינען ביידע שרפּות אָן — אַלזשטיק, אומעטומיק, לע אַ יוד אויפן ים, ז' 12. עס וועט שוין איצט מער קיינעם גיט איינפֿאַלן צו איזאָלירן די ליטעראַטור פֿונעם אַין לעבן, טג, קריטיק און קריטיקער, ב"א 1959, ז' 214. די שטומע בליקן פֿון די אַע האָבן אין אים גענומען אויסברען ווערטער, מ. שטריגלער, אינזלען אויף דער ערד, ז' 41. יקייט — די פֿרענדלעכע (פֿענדלעכע) אַ. האָט ער נאָך אַ ברייטע אַ מיט טויזנטער בלומען און גרינע טאַלן געזען, וויט א, ירשע בערק, ז' 122. וואָס גייט אים אָן דער באַראַקטער פֿון דער אַיי, טג, דערציילערס און ראַמאַניסטן ו, ז' 348. איך פֿאַרנעם זיך מיט דער אַ, פּרי איד זאָל גישט טראַכטן וועגן אַנדערע זאַכן, טג, מינע זיבן יאַר אין תל־אָבֿי, ז' 137.

אַרומכאַפּן — טרו. 1. מיט אַ פֿלינקער באַזעצונג אַרומנעמען מיט די הענט. א' דאָס קינד און עס אויפהייבן ביזן באַלקן. א' קושן און האַלדון. פּלוצלינג כאַפּט זי מען גאַר אַרום און נאָך געקושט, עך האָב אַפּילו צו איר

אַפּטיילן, י. ריוועס, פֿאַרבאַרגענע קויכעס, מאַסקווע 1941.

טרו — אַוועקאַגן, פֿאַריאַגן, יאַגן פֿון איין אַרט צום צווייטן. האַט געוואַלט די יודן אַ, / האָבן זיי אים צוריקגעשלאָגן, ז' 29. הייבט מען אָן אַרומצויאַגן, הייבט מען אָן אַרומפּלאַגן, ז' 29. זי דערציילט אונדז וואָס זי איז אויסגעשטאַנען נאָך דער חתונה, ווי... מע האָט זי אַרומגעאַגט: 'שטאַטישע פֿאַר־פּעראַנקע', ש. בערלינסקי, 'געהאַלפֿן געוואָרן'. האָט זיך פֿאַרגלוסט דעם מערדער... איינשפּאַנען צוויי יודישע פֿרויען אין שטריק, מיט לייצעס, און זיי אַרומגעאַגט איבערן גאַנצן לאַגער, ז' 1955, אפּ 8.

מיט זיך — א' זיך נאָך געלט. א' זיך נאָך (מיט) מוידן. דער שניי יאַגט זיך אַרום אין דער זאַווערעכע. פֿון שפּאַצירן גיין אין ער קיין ליבהאַבער, נאָך דעם עסן און טרינקען יאַגט ער זיך ניט אַרום, מסדר אגרת... וואַרשע 1856, ז' 52. גאַט האָט מיין פֿאַטער און מוטער געטאַן פּלאַן / און נאָך בעטלברויט טוען זיי זיך אַ, פּינול מאַלדאָוסקי, די גישיכטע פֿון ב"א, וואַרשע 1878, ז' 12. גאַנץ פֿרי שטייט דער טויטער אויף, מיישיינס גע־זאַגט, תּהיית־המתים און — ווינטער לויפֿן, ווי־טער א' יוד, ממוס, ווינטער, ז' 121.

עכץ. עניש. ער (יין, קע).

אַרומטרימען — אַרומטרימען מיט אַן אַנדער חוש. א' די קלאַנגען וואָס טראַגן זיך פֿון הויף. א' קאַלטער, פֿאַרשטיקטער גערוד האָט זי אַרומגעכאַפּט פֿון אַלע זיטן, מ. ריבין, דער וועליזשער בלוט־בלבול, ז' 211.

געשריגן: עך וויל נישט, טעיאָטאַר. און הי ער כאַפּט אַרום דעם רבֿ פֿעסט מיט ביידע הענט איינצורוימען אים אין אויער אַ סוד, ממוס, מסעות, ז' 48.

2. דערבליקן אין איין רגע. אַרומקוקן און גלנץ דערזען. א' מיט איין בליק די געגנט. א' מיט די אויגן וואָס עס איז געשען. זיך אינטערעסירן בלויז מיט דעם וואָס מע קען א' מיטן אויג. דאָס גאַנצע פֿעלד וואָס מײַן אויג כאַפּט אַרום... געהערט צו מיר, טג, גרינס אויף שבוועות, ער האָט אַרומגעכאַפּט דעם גאַנצן עולם. א' אַן אַ צאָל געשעענישן האָבן זיך אַפּגעצייכנט אין איין רגע, אפּ 8, לייטשע־רני.

3. גיך דערשפּירן מיט אַן אַנדער חוש. א' די קלאַנגען וואָס טראַגן זיך פֿון הויף. א' קאַלטער, פֿאַרשטיקטער גערוד האָט זי אַרומגעכאַפּט פֿון אַלע זיטן, מ. ריבין, דער וועליזשער בלוט־בלבול, ז' 211.

4. דורכגענומען ווערן פֿון אַ פּלוצעמדיקן שינוי אין קערפּער. ווייניקן כאַפּן אַרום. א' קעלט (אַ פֿיבער, אַ ציטער) כאַפּט אַרום. האָט אייניקע אַרומגעכאַפּט אַ פֿאַרקילונג און זיי האָבן געקריגן דאָס קדחת רביעית, באַט, דער שטן אין גאַר. אויך פּיג: דאָס פֿיבער פֿון דרשנות, די מגפּה פֿון איצטיקן דור, כאַפּט מיך אַרום מיטן גאַנצן כּוח, ממוס, ביישיכֶה של משה.

5. גיך, גרינג תּופּס זיין. אויפֿכאַפּן. א' אַ פּראַבלעם. א' די האַרבע סוגיא. א' די ניע סיטואַציע. זי האָט אַרומגעכאַפּט אַלע אַנגע־הייטיקע און אַרויסגעוויזן אַלע דער־גרייכונגען, די גאַרבער און בערשטער־שטימע, חאַסקווע 1928, אפּ 3.

6. באַהערשט ווערן פֿון אַ שטאַרקער איבער־לעבונג, פֿון אַ געפֿיל. אַ שרעק (פּחד, גרויל, אימה אע) כאַפּט אַרום. אַ פּעס (צאַרן, פֿוריע) כאַפּט אַרום. שמחה (פּרייה, גדולה) קען א' התלהבות וועט א' דעם עולם.

7. דז וועגן אַ שטימונג. אַ בענקשאַפֿט, אַן אומרויאַיקייט, (אומהיימלעכקייטן) כאַפּט אַרום. אַן אומקלאַרער אומעט כאַפּט אַרום, איידער מע מאַכט הַבֿדלה, עס כאַפּט אים אַרום פֿון אַלע זיטן אַ מאַדנער שטראָם פֿון רוח־הקודש, טג, מאַנאַלאָג, ז' 195. אַ גרויסע אויפֿלעבונג כאַפּט אַרום דעם עולם, וויט ו, יוויסענבערג, ז' 173. אַט די שטיקאָוועדיקייט האָט אַרומגעכאַפּט גיט נאָר די קרעמער, נאָר אויך ס'גאַנצע שטעטל, משה טייטש, אַרום דער פּאַריז, מינסק 1929, ז' 218.

8. דז וועגן אַן אידיי, אַ באַוועגונג. אַ ראַ־מאַנטישע שטימונג כאַפּט אַרום. ווערן אַרומגעכאַפּט פֿון הערשנדיקן ציינום. חסידות האָט אַרומגעכאַפּט די מאַסן אין דרום־רוסלאַנד. די רעוואָלוציאָנערע (ציוניסטישע, סאַציאַליסטישע אא) באַוועגונג כאַפּט אַרום די יוגנט.

9. זיך אויסשפּרייטן אין שטח אַדער אין צייט. די עפּידעמיע כאַפּט אַרום די גאַנצע

99: אַ ווי אַ משוגענער, ווי אַ חסר־דעה, ווי אַ פֿאַרסטע מוין, ווי אַן זיך, אַן אַ קאַפּ, ווי אַ שד, אַ שרעטלע, ווי אַ וועווערקע אין ראָד, ווי אַ מוין אויף אַ צימבל, ווי חניקל (שמערל, שמעיה אַ) אויפֿן יריד, ווי אַ פֿאַר־שפעטיקטער סאַרוער, ווי אַן אינד נאָך קוואַלן וואַסער אַ. אַזאַ געפֿיל ווי מוראַשקעס וואַלטן אַרומגעלאָפֿן איבערן רוקן.

מיט זיך — סתם אַזוי, אַן אַ קלאַרן ציל. ~לויף, דער. ~ונג. ~עכץ. ~עניש. ~ער (יין, קע). ~עריי.

אַרומליאַמע(ווען) — טרוו. אַ מיט סאַמעט (זכּו). אַ מיט טייערע שפיצן. "דער משמש, אַ זקן מיט אַן אויסגעבויגענעם רוקן... מיט אַלטע טראַכאַמעדיקע אויגן וואָס זעען אויס ווי אַרומגעליאַמעוועט מיט רויטן", שט. פּונם יאַריד, ז' 249.

אַרומלינג — אוטוו. פֿעלדער וואָס ליגן אַרום. "די זעק... זענען אַרומגעלעגן אין מיטן שטוב, און קיינער הענט זיי ניט געוואַלט אַנריירן", עט. משלים, ווילנע 1925, ז' 155.

מיט זיך. ~ונג. ~עכץ. ~עניש.

אַרומלייגן — טרוו. אַ מיט שניי און ריפּן די פֿאַרפֿרוירענע פֿיס. "מע מוז אַנטאָן הויזן אַדער אַ גאַרטל אַדער אַ די הענט פֿאַרנט איבערן העמד, עס זאָל זיין אַ צווישנשייד צווישן דעם האַרץ און דעם אונטערשטן טייל", חא, ו/ב, "אַז מע האָט אַ שמערץ ביי די נירן, זאָל מען נעמען באַראַווע וואַסער, אין דעם אַיני טונקען אַ טיכל און גוט אויסדריקן און אַ אויף דעם אַרט פֿון דעם שמערץ", א. י. שפּער־לינג. ליקוטים וו (טעמי המנהגים), לעמבערג תרס"ט, ז' 106. "זיי האָט זיך אַינגענורעט אין מײַן קערפּער, האָט אַרומגעלייגט אירע הענט אַרום מײַן האַלדז", דר' ה' זאַלאַטאַראַז, גש, ג, ניי 1924, ז' 199. "דאָס וואָס פֿאַרגייט... לייגט אַרום זינען קייטן אַרום דעם מענטשנס נשמה", א. פּרומקין איבז, ר. ראַקער, זעקס כאַראַקטערן..., ניי 1929, ז' 188.

מיט זיך. ~לייגן, דער. אויך: ~לאַגן. ~ונג. ~עכץ. ~עניש.

אַרומליניע — די, יס. ליניע וואָס רינגלט אַרום. גרענעצט אַרום, נעמט אַרום.

אַרומליסטשען — טרוו. אַרומשאַפֿן. אַראַפֿ־נעמען שופֿן. דאָ: אַרומשערן. "די סטודענטן פֿונעם ראַזיר-אויגווערסיטעט האָבן זיי אַרומ געליסטשעט מיט די מאַשינלעך", נאָט, אונטער דער זון, ת"א 1966, ז' 100.

אַרומלעטען — אוטוו. סל. אוקר. אַרומ פֿליען. אַרומלויפֿן. אַרומשלעפֿן זיך. אַרומ לעפּטשען. אַ מיט קענען אַיניגן אין שטוב. "לעטע ניט אַזוי פֿיל. ווער געזעצטער, רואי קערן!". ער לעטעט ניט אַרום אויף די קאַני גרעסן, ממש, דער שטערן־וואַג, מאַנטערעאַל 1968, ז' 30.

אַרומלעקן — טרוו. אַ די וואונד. אַ מיט הנאה

אַרומלאַגן — דער, זי. דאָס מיט וואָס מע לייגט אַרום. אַן אַ פֿון שטיינער. באַגיסן מיט קע־ראַסין דעם אַ פֿון האַלץ און אונטערצינדן.

אַרומלאַגערן — טרוו. "זיי האָבן אַרומגע־לאַגערט די שטאָט דריי מיט אַ האַלב יאָר, ביז עס איז זיי מיאוס געוואָרן זיך אַרומוואַלגערן אויפֿן פֿעלד אַזוי לאַנג", ל. יאַסטעלאַוויץ, דער פֿאַרוואַלטער (הנדוד), ווילנע תר"ן, ז' 41.

אַרומלאַזן — טרוו. אַ בנים נייען די ברעגן. אַ שפיצן. "דער שוסטער לאַזט אַרום דעם דובעל, אַ אַ שפֿיל מיט סמאַלע. ~לאַזן, דער. ~ונג.

אַרומלוגן — טרוו. אַ אַלץ אַרום זיך. מיט זיך — "לוגט זיך דער מלך אַרום אויף די מאַנין וואָס אום אים שטיינן אונד שפּראַך", הפּחור חנוך בר' צבי הירש, איבז, אגרת בעלי חיים, הענא 1718.

אַרומלויפֿן — אוטוו. אַ היז און הער, היז און צוריק, אַ אַרום אַ מויער. אַ מיט מענער (פֿרויען). אַ פֿריי, אַן אַרבעט. אַ פֿאַרקויפֿן אַלטע זאַכן. אַ ווכן אַ גמילות־חסד. זיצן אין חדר, ניט אַ פֿראַנק־אוי־פֿריי. אַן אין וואַלד אויף געיעג. דער גרויסער כּוח וואָס מאַכט דעם מילשטיין אַ די פֿינגער לויפֿן אַרום איבער די קלאַוישן. שערטיר פֿאַרטייטש ו'התשוטטנה' (ירמיה, מט, 3): "לאַפֿט הירום", מלל: "לויפֿט אַרום". אַ פֿון טריינען צו ברענען, פֿון כאַסיען צו באַסיען, פֿון שמינען צו בינען אַ. יער לויפֿט אַרום און זוכט זיין ריפּ = א) זיין זיווג, די פֿרוי וואָס ער זאָל חתונה האָבן מיט איר; ב) אויך שפּאַטיק, ער יאָגט זיך נאָך פֿרויען. "ווען דו וואַלט ניט געווען אַ וואַלט די מילך ניט געווען אויסלויפֿן" [דו וואַלט ניט געדאַרפֿט לויפֿן צום רבֿ מיט אַ שאלה וועגן פֿליישיקן טעפל וואָס די מילך האָט אים אַנגע־רירט, כּבלל דו וואַלט ניט געהאַט קיין שאַדן, ניט געווען אין אַ פֿאַרלעגנהייט]. אַדיקע אייגעלעך.

"אַז דער האָן לויפֿט אַרום אין גאַס, קען מען מיט אים קיין כּפרות ניט שלאַגן", שוו. "דיא אַרמוט איז איין גלגל חוזר בעולם... עש לויפֿט הרום אַז איין ראָד אין דער וועלט", בראַנט, פרק כח. "בעלי זיגל... ער מיט זהב גיהאַנדילט אונ' הרמיר גילאַפֿין מבית לבית אונ' זהב אויף גיקאַפֿט", גה, ז' 69. "מן ניט אַרום לויפֿן זאָל אין זינער תּפֿילה", ר' שלמה זלמן לונדון, קהלת שלמה, אַמסט תק"ד. "דער (בית חדש) שריבּט: מען טאָר מיט דעם (שמש) ניט אַ, ניערט ער מוז בליפֿן קלעבן ביי די הנוּכּה־ליכט, ביז די הנוּכּה־ליכט אויס געברענט זינען", עח, ע/ג, אַ מאַמען וואָס זייגט איר קינד, וואָס לויפֿט אַרום אַ גאַנצן טאָג [אַן אַפּגעמוטשעטע, אַן אויסגעהוּנגערטע], אַז דאָס ביטל מאַגערע מילך ווערט אויך איבערגעברענט", אַבְרָהם יצחק בוכבינדער, יפֿאָל 1885, № 20. "ער פֿלעגט זיך כאַפֿן בנים קאַפּ, אַ צעדולט און שרייען, רעדן מיט גאַל", ממוס, מסעות, ז' 115.

גענגט. אַ גרויסער הויף וואָס כאַפּט אַרום צענדליקער בנינים. אַ פֿאַרמעגן וואָס כאַפּט אַרום פֿעלדער און גערטענער. "די אַנפֿאַנג־שול כאַפּט אַרום אַן ערך די ערשטע פֿיר לערנאַרן", ימ, איינהייטלעכע פֿאַלקס־שול. "די כּוואַליע פֿון ייִדן־אויס־טראַטונג כאַפּט אַרום אַלץ מער און מער שטעטלעך", ז. לעוויןבוק, ברנוֹביץ 1953, ז' 524. "דער ערשטער עטאַפּ [אין דער געשיכטע] כאַפּט אַרום די צייט פֿון אימיגראַציע, די טעטיקייט פֿון ליטווישן וועד", חנא גאַרבער, גאָפּ, 1948, № 2.

10. (וועגן אַ נאַטור־דערשנינג) צעשפּרייטן זיך און אַרביינעמען ווי אין אַ קלעם. גרויסע היזן (קעלטן) כאַפּן אַרום דאָס לאַנד. "מך כאַפּט פּלוצלונג אַרום אַ שטאַרק־דופֿטיק, האַרבסטניקע גאַרטן־לופֿט", פּרץ, מינע זכּר־נות, איך האָב חתונה געהאַט.

דאָס פֿיער כאַפּט אַרום דעם גאַנצן בנין. "נאָסע שפּענלעך... טוען דערנאָך אַ פֿלאַקער... און כאַפּן אַרום אַ קאַנדיק טעפל", ממוס, ווינטשפּ, ז' 228. "דאָס פֿיער קריכט צו אים נענטער, האָט אַרומגעכאַפּט די שטענדערס... אויסגעלופֿטע, זיי פֿלאַקערן", פּרץ, אויך אַ קרבֿן.

11. כּולל זיין אַרומגעמען. "דער סדר־היום מוז אַ אַלע וועטערדיקע פּראָבלעמען". "דער שמועס האָט אַרומגעכאַפּט אַלע לעצטע סקאַני דאַלן". אַ כּלל וואָס כאַפּט אַרום אַ סך פרטים. "די סטאַטיסטיק... כאַפּט אַרום בערך 1700 אַפּעראַציעס", דר' מ. לענסקי, מאַדערנער פּאַמ־ליענדאַקטאַר, וואַרשע, יאַר, ז' 128.

12. (וועגן אַנטוועקן, שידך) שטיף אַרומ נעמען. ענגע שידך וואָס כאַפּן אַרום דעם פּוס. "אַ וועט קליידל וואָס האָט אַרומגעכאַפּט איר קערפּער ביז אַרויפֿצו צום האַלדז", מ. זלוזש־נאַוסקי, פּאַר, 1969 VII 9.

13. פּיג, לויטן בוי; אויך לויט אַנדערע בב. "די משוגענע שריפֿה האָט אַרומגעכאַפּט די וועלט און לעשן האָט מען זי געקענט נאָר מיט ימען גאַנצע פֿון בלוט", אלחנן צייטלין, אין אַ ליטעראַרישער שטוב, מיט ספּעקטאַרן. "די פֿאַליעס וועלן זיך מיט מיר באַגריסן, אַ און אַפּקילן מײַן וויי", טעג, אַ בוים אין פּוילן, ז' 139. "דאָס פֿיער פֿון תּאוּה האָט אַרומגע־כאַפּט זיין גאַנצן קערפּער, ער האָט געברענט פֿון גלוסטעניש", פ. רודאַ, טמ, 1965 III 21. מיט זיך — אַ זיך און זיך קושן. ~כאַפּ, דער. אַפּשאַצן מיט אַ פֿולן אַ. "אַן אַנגרענעצ־דיקער אַ פֿון דער טעמאַטיק...", מ. אַסטור, אויפֿן שוועל, 1960, אַיא. ~ונג. ~עניש. ~ער (יין, קע). ~עריי.

אַרומלאַפּוסן — אוטוו. 99: ~לאַפּעסן. אַרומאַווען. אַרומשפּרינגען, אַרומטומלען. זיך אויפֿפירן (וואו מע זאָל ניט זיין) ווי אַ צעלאָזענער יונג. "האָט זיך געהערט דאָס געלעכטער, דאָס אַ פֿון די יונגען, וועלכע זיצן אויף דער באַנק פֿאַר זייערע פֿענצטער", אַש, דאָס שטעטל.

ווינט, פֿון וויסטקייט דול, איעדע וועלט, ווי אַ
יללה, אויפגעווינגט די שטויבן, פֿם, מלחמה וו,
גיי 1956, ז' 532.

יִוֵּג. עֶר (יִוֵּג, קַע). עֶרִי.

אַרומנענדרעווען — אַרומ. אַרוממאַגלעך.
אַר' אַיבער דער וועלט.

אַרומנעמבאַר — אַרומנעמען. געשטאַרע שטח.
קען אַרומנעמען. אַרומנעמיק. געשטאַרע שטח.

אַרומנעמיק — אַרומנעמען. 1. וואָס נעמט אַרומ.
אַלץ אַרומנעמען. אַ ברייטע און אַרומנעמען קאַסע
גאַרע. „שטייגערישקייט אין אַרומנעמען, איז פֿולדיק“,
י. מ. י. 1956, № 3. 2. וואָס מע קען
אַרומנעמען. אַרומנעמען. אַרומנעמען. יִקִּיט.

אַרומנעמען — אַרומנעמען. 1. אַרומנעמען מיט
הענט ווי אַן אויסדרוק פֿון ליבשאַפֿט, נאַענט
שאַפֿט. אַ מיט ביידע הענט, צוריקן צום
האַרצן און קושן. אַ דעם געטרענען חבֿר, דאַס
ליבע קינד אַרומ. „אין אַ וועלט אַרומ שוין אַ
גלעט, אַ טאַפֿ, דערנאָך אַ האַלדזן, אַן אַרומ
נפֿש אַחתי, ממוט, סֿר הבהמות, ז' 43. „בפֿ
די ווערטער האָט ער זיין פֿאַריאַמערטע פֿרוי
אַרומגענומען און אַ הייסן קוש... אַנגעגלייט“,
ש. לעדערער, דער שרעקליכער פֿערברעכער,
וילנע 1897, ז' 9. „האַט זיך צו פֿריידען צוגע
טוליעט און מיט דער האַנט זי אַרומגענומען“,
ווייס, וו. וועלט־ביבליאָטעק, ז' 24. „זי נעמט
אַרומ דעם פֿאַטער מיט אירע הענטלעך און
לענט אַן דאַס קעפל אַן זיין ברוסט“, מ. בור
שטייג, גורל, ז' 5. „האַב איך אַן אויסגעקרימטן
בוים אַרומגענומען שיער און אים געקושט פֿאַר
פֿרייד“, יחאָש, זומער־נאַכט.

2. דזוּ בױ, נאַר פֿיג. דער שלאָף נעמט אַרומ
(מיט סאַמעטענע הענט). די זיסע רייד האָבן זי
אַרומגענומען. „די כוואַליעס פֿון טייך נעמען זי
אַרומ מיט זייערע אַרעמס“, פֿ. גליקליכע און
אומגליקליכע, ז' 72. „און שטאַרקער האָט דאַס
ביימעלע דער שלאָף אַרומגענומען“, פֿרוי, וו,
גיי 1910, ז' 74. „די כמאַרע, שוין אַ צע
פֿאַטלעט... האָט אַנגעהויבן אַ אַלץ“, מ. מ.
מאַנטיק. „די טאַפֿאָליע האָט אַרומגענומען מיט
די הענט דעם שטרייענעם דאַך“, רייזל זשיכ
לינסקי. „ביבין אַ פֿידלשפּילער... געווען, און
ווי דער אַונט־ווינט די בלומען, האָט מײַן ניגון
מילד און ריינ מענטשן אַרומגענומען“, פֿ.
פֿאַסטעכער אין ישראל, ז' 153. „האַלט זי [די
כמחן] חשוב, וועט זי זיך דערהייבן, נעם זי
אַרומ, וועט זי דיר אַנברענגען כֿבוד“, מ. מ.
משלי תקע"ד, ד, 8. קללה: „אַ (פֿלאַם) פֿיער
זאַל זיך אַרומ“.

3. פֿולל זיין, אַנשליסן. האָבן אין דער
קאַמפּעטענען. ניט מעגלעך אַרומגענומען אין
אַ קורצן אַרטיקל. אַ דעם גאַנצן מאַטעריאַל
פֿאַר דער געשיכטע פֿון... „דער סוג מענטשן
נעמט אַרומ אַ גרויסע צאַל“, אַ די גאַנצע
פֿראַגע איז זייער שווער. וועמען נעמט אַרומ
די אויספֿאַרשונג? „דאַס קליינע האַרץ נעמט

קערצן דרויזן אין דיא שול, דו דאַש (נר) זאַל
זיין אין תועלת צו דיא (נשמות) דיא דאַ
היישן (נר ה' נשמת אדם), ש. פֿראַנקפֿרט,
סֿר החיים וו, קיטן תע"ו, יו. „איר וואַקס און
סמאַלע גיסן, / מיט גאַרן אַ פֿעלד/ וואָס האָט
מען דאַ צו שמיסן — / זי איז נאַר איינע
אין דער וועלט“, ש. מ. אַסטראָווסקי, דער
מאַסקעווער באַל, וואַרשע 1884, ז' 42. מיט
זיך. יִוֵּג. עֶרִי.

אַרומנעגלען — אַרומנעמען. אַרומ
קלאַפֿן מיט נעגל. אַ דעם קאַסטן. מיט זיך
— פֿיג: זיך אַ מיט באַוויזן און מאַטיוון.
יִוֵּג. עֶרִי.

אַרומנעפֿלן — אַרומנעמען. אין קינדער־לשון
דזוּ אונטערן לעפעלע, ← 755.

אַרומנעווען — אַרומנעמען. אַרומנעמען
(וועגן בעלי־חיים, וועגן מענטשן פֿעג). אַרומ
זוכן. וועלן דערגיין, דערשאַפֿן. אַ ווי אַ הונט.
אַ די פֿאַדלע. „אים פֿאַרדריסט אויף דעם
לאַנדמאַן, אין זיין איצטיק אַ אויף דער שיף“,
ב. דעמבליג, פֿאַר, 1916 VI 19. עֶרִי.

אַרומנעווען — אַרומנעמען. אַ די אַרבל, די בלוזקע.
„נעם גישטושיגי (ווידר קולין) אויף טוא זיא
גאַר פֿיין זיפֿן, אויף טוא דש פֿולפֿר אין דען
באַלן אויף טוא עש רונד אַרומ וואול צו גיין“,
קונסט ביכל, אַמסט תע"ח. „איין דער דאַ האָט
אין זיין אַרמיל איין פֿאַדים אודר איין שונר
דו מן דר מיט צו ציהט דש אַרמיל, טאַר מן
אַם שבת ניט צו ציהן דען עש איז גלפֿך אַן
ווען איין ציהט, אודר עז זי דו די לעכר
ווערן וועט, און ווערן הרום גיניאט“, לט.
פֿ. ב. „באַקומען די עטלעכע גראַשנס, האָט
אונדער שלום־שכנא... אַוועקגעשיקט אַהיים
דעם וויב... זי זאַל זיך אַ ביסל אַרומצאַלן די
פֿאַרבעט, אַ אויף יום־טובֿ די קינדער“, ש.
פֿון פֿסח ביז פֿסח, ז' 245. „דאַס צושנידן,
צופאַסן און צוקלאַפֿן די אוסטילקע צום קאַפּול
און דערנאָך דאַס אַ די זאַנאַטאָוועק מיטן אַל
און דראַטווע צו דער אוסטילקע“, ש. דמשק.
אַ יענע יאַרן, 1950. *אַ אַ שטוב = באַשלאַגן
די ווענט פֿון שטוב מיט דינע בלעטער, מיט
שעלאָווקעס.

~גיי, דער. אַונג. עֶרִי. עֶרִי.

אַרומנעווען — אַרומנעמען. אַרומנעמען
עפּעס וואָס איז באַהאַלטן, אַ דאַס פֿאַרלאַרענע
פֿעטלע צווישן די בייטן פֿון גאַרטן. אַ אַ
דאַקומענט אין די הויפּנס פֿאַפֿירן. „פֿאַרהיט
און פֿאַרניכערט פֿון די קליינע, שפּיציקע
צייגלעך וואָס האָבן אַרומגענישטערט אַ גאַנצע
נאַכט אין זיידנס שטוב“, ה. ל. זשיטניצקי, דעם
זיידנס הַבזל. „מע האָט אים אַרומגענישטערט,
געשטעלט אַ פֿרינז פֿאַר זיין קאַפּ“, פֿאַריזער
צייטשריפֿט, 1953, № 1. „די פֿאַטרולן פֿון
דער געסטאַפּאַ האָבן זיך אַרומגעווייט און
אַרומגענישטערט אין געטאַ“, משה פֿראַנער,
טז, 1961 XI 29. „אַרומגענישטערט האָט אַ

איטלעך ביינדל. אַ דעם טעלער. אויך: חנפֿע) —
נען אויף אַ זיך דערנידענדיקן אַפֿן. אַ דעם
בביר פֿון אַלע זעטן. „און וואו אַ וואָרט אַן
אייגנס און אַ ריינס — האָט איר פֿאַרשפּיט,
און פֿרעמדע מיט אַרומגעלעקט ווי האַניק“,
טוצ, פּוּו, ז' 294. „אַנגעשאַטן אַ בערגלע
מאַכאַרקע אויף אַ בלעטלע פֿאַפֿיר... געוויקלט
עס הין און צוריק, אַרומגעלעקט מיט דער
צונג דאַס געבליבענע לענדל פֿאַפֿיר, עס
פֿאַרקלעפֿט“, ב. דעמבליג, פֿאַר, 1960 II 14.

מיט זיך — אַ זיך פֿון פֿאַרגעניגן. „אַז מע
זעט זיך שטוב, די קאַץ וואַשט זיך, כלומר זי
לעקט זיך אַרומ, אין אַ סימן אַן דעם טאַג
דאַרף אַנקומען אַ גאַסט“, מ. דלוגאַטש, וועלט
מסורה, וואַרשע 1881, ז' 54.
עֶרִי. עֶרִי. עֶרִי. עֶרִי. עֶרִי. עֶרִי.

אַרוממאַביליזירן — אַרומנעמען. אַרומ
גאַנצן אַרומ. מאַביליזירן פֿון פֿאַרשיידענע
עלטערס. אַ מענער ביז 55. אַ זעלנערס אויך
פֿון די פֿאַרנומענע געביטן. יִוֵּג.

אַרוממאַכן — אַרומנעמען. אַ וואָס מע דאַרף אין
הויף, אין דער גאַנצער באַלעבאַטישקייט. „גוט
[מיט אַ שטריקלעך איבערן ו] האָט דיא
פֿינצטערנס הרום גימכט אַן ווענדן, סהמ, אויב.
כו, 109. „דוא גאַט האַשט אום די נשמה
אַרומ גמאַכט דען לעב, דר איז אייטיל פֿולי
שראַלן ערדין, בע, כב/ג. „ווער עס האָט אַן
אַרבע־כנפֿות פֿון פּשתים (לפֿן) און וויל ציצית
אַנמאַכן וואָס אויס וואָל איז, מוּו מען אין דעם
גבֿ אַינעווייניק מיט שטיקל לעדער אַ וועגן
(שעטנו), הַרְבֵּ. א. ברודא, הליכות עולם, אונגוואַר
1864, ח/א. מיט זיך. עֶרִי.

אַרוממאַנדרעווען — אַרומנעמען. אַרומ
אַלע זעטן, מיט פֿאַרשיידענע מיטלען. אַרומ
שיקן פֿון איין לאַגער אין צווייטן און אַ די
צוואַנג־אַרבעטער.

אַרוממאַנדרעווען — אַרומנעמען. אַרומ
כמחן. אַרוממאַנדרעווען. איבערקלאַפֿען. „זי
אַזוי אַ מענטש, הער זיך צו וואָס מע רעדט,
עפּעס אַ חסידיש וואָרט צי וואָס. גיין, מע הערט
מערניט נאַר אַ“, מ. דלוגאַטש, קמ, 1870,
№ 26.

אַרוממויערן — אַרומנעמען. אַ דעם שלאָס מיט אַ
הויכער וואַנט. „די איינציקע אַרבעט וואָס עס
האַט געפֿירט... די לובלינער לאַנדסמאַנשאַפֿט
... איז געווען דאַס אַ דעם אַלטן יידישן בית
עולם“, נחמן בלומענטאַל, אין דאַס בוך פֿון
לובלין, 1952, ז' 598.
מיט זיך. יִוֵּג. עֶרִי.

אַרוממויערן — אַרומנעמען. אַ אַ פֿעלד. אַ אַ קיי
לעכדיקן קלאַפֿ. „ווען מן די זינל וויל הרום
מעסטן אין עש דרז אַילן... אויף די דיק
דהיינו דיא וונט פֿון דר זינל וואָר פֿיר פֿינגר
דיק“, סהמ, ירמיה, נב, 21. „דרום אַך מעטין
דיא וויבֿר דש (קברות) אַרומ מיט איין גאַרן,
דו אַלי (מתים חל) דראַן האָבן, אויף מאַכן

טערטע אַרעמס קענען אים נישט אַזױ, צעד, ז' 50. „פֿרייליך... איז זײער שלאַנק, איר טאַליע קען מען מיט צוויי פֿויסטן אַזױ, מ' וועלסטקאָה, דײַא בעטראַגענע לעבע, ווילנע 1913, ז' 7.

12. אַרױסנעמען. באַגנבֿענען. אַ פֿון עמעצן אַלץ וואָס ער האָט. „די פֿיסלעך מיט די קעפלעך וועל איך אַרצײליגן אין די טשאַלנט־טעפלעך, די פֿעטע פֿון זײ אַ און דעם קוגל, שבת חול־המועד, אויך נישט פֿאַרשעמען, י. דאַמעראַצקי אײבז, ילג, יודישע פֿאַלקס־ביבליאָ־טעק ו, 1888, בפֿלאַגע, ז' 30. „רעגירן האָט באַטייט אַ די באַפֿעלקערונג, זק אײבז, שד V, ז' 414.

13. פֿאַרנעמען אַ שטח אָדער אַן אַפֿשניט פֿון צײַט. „די אַרבעט וועט אַ מער ווי אַ יאָר. „דאָס לובלינער געטאַ האָט אַרומגענומען דעם שטח פֿון דעם ייִדישן קוואַרטאַל מיט די... געסלעך פֿון אַמאַליקן געטאַ, י. טרונק, אין דאָס בוך פֿון לובלין, 1952, ז' 357. „רוסלאַנד... האָט דאָן אַרומגענומען פּוילן, אוקרענע, ליטע, לאַטװיע און אַפֿילו גאַליציע, י. שײנ־הייט, אַמעריקאַנער, 1961 IX 22. „די קהילה פֿון סאַנדזער קרינז האָט שױן אין יאָר 1785 אַרומ־גענומען אויך די ייִדן פֿון די שטעטלעך גריבאַוו און באַבאָוו, ר. מאַהלער אין פֿער סאַנג, ת״א 1970, ז' 182.

14. (געאַמעטריע) אַרומצײכענען מיט אַ לײניע. אַ דעם קוואַדראַט מיט אַ קרינז־לײניע. די אַדיקע לײניע.

מיט זײַך — ווען די שכינה איז מַפֿטס די כנסת־ישראל, נעמען זײ זיך ערשט אַרום און טאַנצן צוזאַמען, מ. אונגער, טמו, 1962 X 21. „זײ האָבן זיך אַרומגענומען און האָבן זיך אַנגעקושט, ש. בעקערמאַן, טרענער משרת, וואַרשע תרמ״ג, ז' 54. „[די כלה] האָט זיך איצט מכלומרשט אַרומגענומען מיטן שלײער, י. האַלפֿערן, שײנדלע, וואַרשע 1913, ז' 24. „נאָך צען רובל: און פֿאַר דערויף דאַרפֿט איר צוגרייטן צוויי לײלעכער אויף זיך אַרומצור־נעמען נאָכן וואַשן, סמב VI, ז' 275.

~ נעם — דער, ען. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אַרומנעמען. גרויסער אַ. אַפֿגעצוימטער אַ. אין אַן ענדלאַזן אַ. אַ פֿון דער ברויט.

יִנְנָה אַ לײַדנשאַפֿטלעכע אַ. „די גאַנצע ערשאַפֿונג און איר גאַנצע אַ און איר פֿאַר־קניפּונג איז זײער גוט, מב״ם, הוגה דעות ו, ווילנע 1912, ז' 36.

עֵכֶן. עֵנִישׁ. עֵר (יִן, קע). עֵרִי.

אַרומנעמעריש — אַדי. וואָס עס איז ווי בײַ (כאַראַקטעריסטיש פֿאַר) אַן אַרומנעמער, וואָס עס איז געוויינטלעך בײַם אַרומנעמען. מיט ערלעכער אַער פֿרינזשאַפֿט. קײַט.

אַרומנעפעלען — טרוו. „אַן אוטאַפּיע נעפֿלט בלויז אַרום. „זי האָט זיך גליַך אויסגעניכ־טערט פֿון דער זיסער שיכרות וואָס האָט זי אַרומגעפעלט, חג, צמח אַטלאַס ו.

מיך אַרומגענומען, אַפֿרים קאַנאַנאַוסקי, יאָנו־טערן פֿליגל פֿון בית־עלמין.

7. פֿאַרשטיין. תּוֹפֵס זײַן. אַ דעם עיקר פֿון דער פֿראַבלעם. נישט קענען אַ די נײַע מחלוקתן. „איר האָט נאָר אַ מויל און סע רעדט... אַ אַ זאָך — דאָס נישט!“, שע, אַרעמע און פֿרייליכע ו, ז' 203. „ער האָט נישט געקענט אַ מיטן מוח אַזעלכע מיני מויערן, אַזעלכע לאַגערן פֿון אַלערליי סחורות“, די מעשה פֿון פֿיער ברידער, וואַרשע 1906, ז' 39. „דער דין דאַרף גוט חוקר ודורש זײַן בײַ די־תּוֹרה, ... לאַנגזאַם און גוט אַ די זאָך, ... צוויי ערליכע יונג לען... פֿיעטריקאַוו 1921, ז' 17. „אַרומצור־נעמען דעם מאַטעריאַל כּדי פֿון אים אויסצור־קנעטן די בילדער פֿון דעם ייִדישן וועלט־עפֿאַס“, שג, דערצײלערס און ראַמאַניסטן ו, ז' 365.

8. אַרומבליקן. אַרײַנעמען אין אַ (אײן) בליק. אַ אַלע תּלמידים אין קלאַס. אַ די שײנע פֿאַנאַראַמע. „נישט אַרומצונעמען מיטן אױג — וועל עס איז וועט אָדער וועל עס איז פֿאַראַן זײער אַ סך. „די אויג האָט אַ גבּול, קען זי דרום נישט אַ אַ זאָך וואָס האָט נישט קיין גבּול“, מחזור ע״ט בית ישראל, יום־טפּוֹר, ווילנע תרצ״ו, ז' 92. „אַט שטייט זי... און נעמט אַרום מיטן אַרצײקן בליק איר צום טויט דערשראַקן קינד“, פּראָ, אַ ליבע, „בייגט זיך אַריבער... נעמט אַרום מיט אײן קוק דעם גאַנצן הימל“, שע, בלאַנדזענדע שטערן ו, וואַרשע 1922, ז' 231. „בראַשית־ייִדיש איז געווען אַ פֿילקײט נישט אַרומצונעמען מיטן אויג, און ערשט צובײַסלעך... נעמט זיך פֿון איר אַרױסשײלן די הענטקע רעפֿאַסיווע אײנהײט־לעקכײט“, מוה, יושפּ XIV, № 4, ז' 100.

9. אַרײַנעמען אין זיך מיט אַן אַנדער חוש, חוּצן זען (פּראָג ב 5). דער פֿראַסט (די וואַרעם־קײט) נעמט אַרום אַלע גלידער. זיסע ניגונים נעמען אונדז אַרום. „די שמערצן פֿון געוויינטן האָבן איר זײער שטאַרק אַרומגענומען, אײבז ראָם, דער אײנגעלשער גענעראַל, וואַרשע תרמ״ד, ז' 3. „איז נאָך ווער אויף דער וועלט צו געפֿינען וועמען פֿינן האָט ווי מיך אַרומ־גענומען?“, ברון ברכיה, דער חלוץ, נײַ 1927, ז' 20. „סײַהאָט אים אַרומגענומען אַ געשמאַקער ריח פֿון די יומ־טבֿדיקע מאַכלים“, א. בערג־מאַן, קאַצער מעשײות, וואַרשע 1929, ז' 110.

10. פֿאַרלען צו בײַ 9-6 און גיטשיקן זינען. „דאָס וואַרעמקײט וואָס האָט אַרױסגעשטראַלט פֿון די פֿרעמדע חסידים, האָט... אַלעמען אַרומגענומען און געאַייניקט צוזאַמען, אַש, תּהילים יד. „די אַמאַליקע חסידישע יונגעלעכט האָבן זיך איבערגעגעבן צום חסידישן לעבן... דער חסידישער אױר האָט זיי אַרומגענומען“, לדב. נײַ 1957, ז' מה. „האָט די הפֿקות אַרומ־גענומען גאַנץ גאַרז אויף די שטאַט איז געפֿאַלן אַלץ טיפֿער אין אַפֿרונט“, באַש, דער שטן אין גאַרבֿ.

11. אַרוממעסטן. [אויך דער גרונט־ב]. אַ בוים, זײער אַן אַלטער, ער איז אַווי דיק אין אומפֿאַנג אַן צוויי מענטשן מיט אויסגעברײ־

אַרום די גרויסע וועלט, שוה. „סײַזי וויכטיק אַן די פֿראַפֿאַגאַנדע זאָל אַ וואָס גרעסערע מאַסן, דער אײדישער אַרבייטער, לאַנדאָן 1902, № 13, ז' 89. „די מלוכה... קאַן אַ און אַרײַנעמען אין זיך גאַנץ־פֿאַרשידענע עטנאָלאָגישע עלע־מענטן, אײבז, אַ. גראַדאַוסקי, מלוכה און נאַציאָן, אָדעס 1906, ז' 4. „די דריי אַווי וועלט פֿונדער אַפֿשטייענדע ענינים קאַנען אמת אַרומגענומען ווערן מיט אַן אײן־אײנציקן פֿאַגריק, זשײט VIII, נײַ 1919, ז' 171. „פֿאַר־טיפֿט זיך אין דער גרויסקײט פֿון גאַט, ווי ער איז פֿול אין אַלע וועלטן און נעמט אַרום אַלע וועלטן, תּניא, ז' 31. „איך וועל צום הימל נישט דערלאַנגען און נישט אַ די וועלט, שע, פֿאַעמען, רעגײנאַ. „צײ קאַן ער דען מיט די דאַרבענע הענטלעך זײנע אַ אַזאַ גרויסע, גוואַל־דאַוונע וועלט? [שייך אויך צום ב 2], ז' 9, די לעגענדע נח גרין, נײַ 1960, ז' 101.

4. אַרומצוימען, אַרומרינגלען, אַרומגרענעצן. אַ דעם גאַרטן מיט אַ פּלוט אַ אַ פֿאַס מיט רײפֿן. אַ די שטאַט מיט אַן אַמײ. אַ מיט אַ ראָם. „פֿון אײן זײט נעמט זיי אַרום דער טײך... ממוס, מסעות, ז' 30. „אַזאַ יידס אַ מחשבה האָט טאַקע מקיף געווען, ווי מיט אַ גאַרטל אַרומגענומען אַלע עולמות“, פּראָ, עקבֿתּא דמשיחא, אַז עס וואַקסט אַן מאַך, דאַרף מען אים אַ מיט... אײזערנע בערשט־לעך, מ. העללער, ווי מען פֿלאַנצט אַ סאַך, ווילנע 1900, ז' 32. „איז טאַקע טשענסטאַכאַוו פֿאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ פֿעסטונג, וואָס האָט ווי אַ שטאַרקער רינג אַרומגענומען דעם מאַ־נאַטײר, דײַ יעקבֿ שאַצקי, אין טשענסטאַכאַ־ווער ייִדן, נײַ 1947, ז' 6. „די דײַטשן האָבן אַרומגענומען דעם פּלאַץ און צוגענומען נאָך עטלעכע הונדערט ייִדן און זיי אַוועקגעשיקט אין שאול תּחתיות“, מרדכי באַרנער, אין פֿער כּזשאַנאַ, רעגיסטראַר תּש״ט, ז' 289.

5. דורכגענומען ווערן פֿון אַ געפֿיל. זען אונטערן רושם פֿון אַ שטימונג, אַן איבערלע־בונג. אַ מורא (פחד, אימה, אַנגסט, גרויל, ציטער אע) נעמט אַרום. תּהלה־בות (באַגניסטערונג, פֿרייז אע) נעמט אַרום. אַ צער (ווייטיק, עגמת־נפש אע) נעמט אַרום. אַ מאַדנע סימנעקײט מיט אַ מרה־שחורה האָבן אַרומגענומען זײערע נשמות, שע, בלאַנדזענדע שטערן ו, וואַרשע ז' 325. „אַן אַפֿשטױס, אַ פֿינטשאַפֿט כּמעט צו דעם שלעכטס אירן האָט אים אַרומגענומען, וועט ו, יקולטור־ליגע, ז' 33. „אַ גרויס בענק־שאַפֿט און אַ טיף רחמנות האָט מיך אַרומ־גענומען אויף דער שכינה, כּכּיכול, א. וועי וואַראַק, הימעל אַ ערד, לעמבערג 1909, ז' 14. „אַ גרויסשטאַט בײַנאַכט, סאַראַ וויסע פֿרעמד־קײט עס נעמט אַרום אין דער פֿינצטער, מלה, ליער ו, נײַ 1934, ז' 43. „די אַוונט־שלוה נעמט אַרום די קו צוריק, הל, אַ בלאַט אויף אַן עפֿלבוים, נײַ אַ רעגן.

6. באַוויקט ווערן פֿון אַ צושטאַנד. די שטילקײט נעמט אַרום. „די אויגן זענען מיר צוגעפֿאַלן און אַ מאַדנער זיסער שלאַף האָט

אַרומסאַפּאַטאַזשע(ווען) — טרוו. די מורא אז מע וועט אַ שווערע שטרעפּן פאַרן אַ.

אַרומבלייזען — אוטוו. לז. אַרומרייען זיך. אַרומשלעפּן זיך. „אז מע סלוינעט אַרום אין די גאַסן, האָט מען נישט וואָס צו נאַסן [=נאַשן]“, שוו. -עניש.

אַרומבמאַזשען — טרוו. P: smażyć. אַרומפּרעגלען. מיט זיך — אַ זיך אויף דער זון. -עניש.

אַרומבמאַליען — טרוו. אַ די הונ. „לעבער, אַפּילו פּשרע, אַז ער ווערט געקאַכט — טאַר מען אים נישט עסן, און מע מוז אים פּרייער גוט אַז, זרעיס, פּגאַ, און גאַט האָט אַרום געסמאַליעט דעם ישׂראל פֿון אַרום און אַרום, ישעיה, פּירוש עבֿר טיטש, לעמבערג 1877. „האַט ער אַרויסגענומען פֿון זיין טאַרבע אַ שטיקל הירשן־פּעל, אַרומגעסמאַליעט עס אויפֿן פּייער און גענומען צעקרישן עס מיט אַ מעסער אויף פּיצעלעך, ווי לאַקשן, ג. פּרידמאַן איבֿן, וו. ק. אַרעניעו, דערטו אוואַלאַ, מינסק 1935. מיט זיך — אַ זיך אויף דער זון. -עניש.

אַרומבמאַרפּען — טרוו. אַ די פּאַנען. אַ די מאַרדע = אַרומגאַלן, פּעיִאָ. „האַבן זיי אים געפּירט אין באַד אַרפּן, וואו מע האָט אים אַרומגעוואָשן און אַרומגעקראַכט אַפּצורייניקן פֿון אים דעם שמוץ“, ש. וויגאַדאַ, פּאַר, 1964 19. מיט זיך. -עכץ. -עניש.

אַרומבדווען זיך — אוטוו. אַנווייזן אויף אַ צאָל עדות פֿון אַרום. אַ זיך מיט אַלע שכנים. אַ זיך מיט אַלע שפּיל־הבֿרים אַז ער איז געווען אויפֿן שפּילפּלאַץ.

אַרומבדיק — אַדו. דוּו אַרומיק ←. פּטמ. „ווי עס האָט זיך נאָך נישט געטראַפֿן דאָס מע זאָל פּירן אַ מת צוריק פֿון בית־עולם, אַזוי האָט מען נאָך נישט געבראַכט פֿון ווילנע אַ מיידל צוריק אין די אַזע שטעטלעך, אמד, דער אונצבֿטייגער בעזוד, ווילנע 1868. „שענק לעך, קלייטלעך פֿאַר אייגענע, פֿאַר בעל־בתים שטעטלדיקע, אַדער פֿאַר בעל־גופֿן, פּויערים פֿון די אַזע דערפֿער, ממוס. שלמה, ז' 38. „אויף די אַזע הויכע בערג און אין דעם טיפֿן טאַל איז רואיק, שטיל, ז. י. זילבערבוש, שטרעכאַלעך, ... ווין 1916, ז' 176.

אַרומבדווען — אוטוו. אַרווייזן עזות אַרום און אַרום, אין אַ סך פּאַלן. אַ ווי אַ בעל־עגלה.

אַרומבעט — קאָנווערב, אַדו אַרום + ע ט. ← אויסעט, 98:297; אויפֿעט, 465 אַז קאַנ ווערען + עט. „ווי אַ ביסטו אַנגעקומען צו אונדז?“, געפינען דעם וועג ערגעצואו אַ. „פֿון דער ליבע גיי איך אַ / ווי אַן אַרטסטאַנט אין קייטן, 29. „קיין פֿענצטער איז נישט געווען, האָט ער נישט געהאַט ווי אַ אַרויסצוגיין, 5מ. „אין גאַרטן שפּאַצירט ער אַ / און גרויס ווי די וועלט איז זיין אומעט“, ח. אַלעקסאַנדראָו

[מינפֿ וו, ז' 251]. „זיצן זיך אַ / מאַן און ווייב און קינדער“, א. דאַדזשאַן, [מינפֿ וו ז' 126]. „דין טאַטן האָט מען אויפֿ־געהאַנגען אויף אַ וויסטער ציג און דו קריכסט דאָ אַ“, י. קיפּניס, צום לעבן, מאַסקווע 1969. „אויף ייִדישע גאַסן ... די אויגן, / זיי נעמען אַלץ אַנדערש אַז“, טעג, אַ בוים פֿון פּוילן, ב"א 1945, ז' 73. אויך 30ב: תורה לניטערט דעם אַז, שוו. „און די פּייגל פֿון אַ / הייבן אַן צו פּליען, שפּרינגען, אַר, ישבת שירה. „הער זיך אַבן צו דעם אַז, מק, שירים, ווילנע 1920, ז' 34. „אַ בוים מיט דעם גאַנצן אַ / האָט לאַנגזאַם מײַן האַרץ אַינגעדרינגען“, טעג, אַ בוים פֿון פּוילן, ז' 17. „אין גאַס נאָר שקצים פֿון אַז“, ל. קוטמאַן, ענדאַ, 1948, ז' 22.

אַרומבען — 1. אַרום + דעם. אַ באַרד האָט ער אַ גאַנצן פנים, משה אַלזמאַן, בלענדעניש, טשערנאוויץ 1926. 2. מצ פֿון אַרום, דער. די וויסטע אַז, „עס קומען זיך צונויף אַלע אַ / פֿון איבער ים, פֿון וויסטען לאַנד“, הג. „דער מלך יאָגט ... ווי אויף אַזאַ מין אַרפֿן / ער וואַלט געאַמלט פֿון ערשטן טייל אַנטלויפֿן. / אַן קריזעניש אין וועג און אַן אַ / אין צווייטן טייל פֿון אַט דער מעשה קומען, האַל, מײַן אויזר, מאַסקווע 1966, ז' 251.

אַרומבען — טרוו. אַ אַלץ וואָס סײַזי דאָ אויפֿן טיש. אויך: עסן אַ סך און דערבֿי ברענגען שאַדן דעם קאַרגן בעל־הבית. „דו וועסט מײַך אַ די ביינער“ — שרעקט זיך דער קאַרגער. „דו וועסט מײַך אַ, אַבער איך וועל זיך קראַנק מאַכן“, פּוול וועגן קאַרגן גאַסט־געבער וואָס מוז נעבעך געבן אַ סך און טרייסט זיך מיט דער נעקמה.

אַרומבער — דוּו אַרום, אַרומעט. הינטן אַז. „יענע לאָזט נישט דורך, גייט מען אַז“, מע לערגט ווי אַ דאָס קול גייט אַרויס“, בנייהו רוקט אין הרומר גר ווישליך הר ווידר, פּיי (ווילמעסדאָרף) מלכיס־בון [פ. פּאַלק, וואַכ־שטייבֿוד, ינואַ 1939, ז' 265]. „אזו גיט ער דער ארמר טראַפֿן אַרום הער [=אַ] אין די גאַס ווי איין (פּועל בטל)“, די בשרייבונג פֿון אַשכּנז אויף פּאַלק [מח, פּש ווו, שורה 369]. „בין איך אַרומר גילאַפּין ממש אַלש איינר דער ח"ו חסר דיעה איוט“, גה, ז' 328. „אַט דאָ אַ איז אַרויסגעפּליגן דאָס פּייגעלעך?, שע, אַקטאַר, וואַרשע 1922, ז' 12.

אַרומבערט — אַדו. דוּו אַרומעט. „אחוצדעם ווען זיי [די שטאַטישע יידן] וועלן זען ווי אַ מע קען צו דער צייטונג קומען, וועלן זיך געפּינען ... עטלעכע וואָס וועלן אַבאַנירן, קמ, 1866, № 2. „אַז איך זיך ... פֿאַרמאַכט מיט די קראַטן, גוואַלד! ווי אַ קען איך שוין צו דיר קומען“, גנבֿים־ליד [ש. לעהמאַן, פּש ו, ז' 298]. „וועט ער קויפֿן סחורה בחצי־חינם און אַזוי אַ וועט זיך אַ שטיקעלע פּרנסה מאַכן“, ז. מוירער, זײַ נישט קיין וואוילער יונג ו, טאַנאַו 1911, ז' 8.

אַרומפּאַנגראַמירן — טרוו. אַנפּאַלן פֿון די אַרומיקע דערפֿלעך און אַ דאָס שטעטל. -ונג.

אַרומפּאַדען — אוטוו. 99. אויך ~ פּאַדען, ~ פּאַדעווען. אַרומרייען זיך אַרום עמעצן אַדער עפעס. זײַן כּסדר אַרום עמעצן כּדי צו באַדינען. אַרומטאַנצן אַרום עמעצן אַרויסצווייזן ליבשאַפֿט. זיך שטאַרק מען בײַם טאָן עפעס אַן אַרבעט (אַזא וואו מע דאַרף אַרומגיין). אַ אַרום דער געליבטער (דעם געליבטן). אַ אַרום אַ קראַנקן. „ער איז געווען שרעקלעך אומרואיק און אַרומגעפּאַדעט צעקאַכט, ווי אַ הונ וואָס וויל אין וועסנע זיך זעצן אויף אייער, ממוס, מסעות, ז' 112. „די לעצטע צייט פּאַדיעט עפעס לייבעטשקע צו פּיל אַרום דער אויסגעוואַקסענער וויסטער קרובֿה“, זש, דער ממוז, ז' 11. „אַלער־ליי סעקרעטאַרן און אונטערסעקרעטאַרן ... האָבן זיך געפּאַרעט, אַרומגעלאַפֿן, אַרומגע־פּאַדעט“, יי, חֶבֶר נחמו, ז' 299. „ניט וויסנדיק פֿון קיין רו, האָט ער אַרומגעפּאַדעט ... [אין] די פּעלדער ... געשאַפּט איבער דעם שוואַרצן סטעפּ, נאָטע לוריע, הימל און ערד, מאַסקווע 1965, ז' 45. „בטיה האָט אַרויסגעטראַגן פֿון היזן אַן עמער וואָסער, אַ מעסטל זאַלץ און שטריק. ער האָט אַרומגעפּאַדעט אַרום מאַראַגאַ־ריטען, חיים פּנט, אַן ערשטלינג.

99: אַ ווי אַ מה־יפּית־יזל אַרום פּריץ, ווי אַ פּויער (באַטראַק) אַרום פּריץ; ווי אַ הונ אַרום די הינדעלעך, ווי אַ הונ מיט אַן איי; ווי אַ פּרוּמער יזד אַרום מצה־שמוּרה, ווי אַ שמש אַרום אַ רביץ; אַ ווי בחורים אַרום אַ יפה־פּיה, ווי אַן אַלמן אַרום אַ בתולה.

מיט זיך — סתם אַזוי, אַן אַ באַשטימטן ציל. -עכץ. -עניש.

אַרומפּאַדקעווען — דוּו דוּו 99. אַ בחור פֿון אַ יאַר אַכצן, מיט רויטע באַקן און מיט אַ לאַנגער ליוסטריינער נאַקדיקע, האָט אַרום געפּאַדקעוועט אַרום דער מאַמע, גענאַשט ... „שע, קליינע מענשעלעך, ... ז' 93.

אַרומפּאַווען — אוטוו. נעאַל. אַרומשפּרייזן ווי אַ פּאַווע. „ער פּאַוועט נאָר אַרום אויף דער אייבערפּלאַך פֿון ייִדישן לעבן“, נ. סווערדליג, טמז, 1967 xi 16.

אַרומפּאַטלען — אוטוו. 1. אַרומגיין צע־פּאַטלט, אין שמאַטעס. 2. דוּו אַרומפּאַדען. „ווען איינע האָט געזאַגט אַז דער קאַפּ טוט איר וויי, האָבן די אַנדערע צוויי גלפּך גענומען אַ אַ אַרום איר, געגעבן איר פּילן“, באַש, פּאַר, 1962 xii 15.

אַרומפּאַטשן — טרוו. אַ די יונגאַטשעס. אַ טייג שוין נאָכן אויסקעטען. „דער ווינט האָט געשטויסן אין פּוכלען דאַן, געצופּט די נאַסע שמאַטע פֿון אַ שויב און מיט וואַסערדיקע לאַנגע הענט אַרומגעפּאַטשט די ווענט“, מק, 'מוניע דער פּייגל־הענדלער.

מיט זיך — „מע האָט זיך געזינדלט, אַ ביסל אַרומגעפּאַטשט, און וואָס איז געבליבן?

... מע זאל מאכן נאך אן אסיפה", יאָאָל, 1887 № 27.

אוסוו — אַרומגיין מיט טריט וואָס הערן זיך ווי פעטש, אַ אין שטעקשיך. אַ באַרוועסער-הייט איבערן דיל. **עכץ. עניש.**

אַרומפלאַנדערעווען — אוסוו. וורר. אַרומ-שמען. אַ ווי אַן איידעמל וואָס איז אַראָפּ פֿון קעסט.

אַרומפאַניוויירען זיך — אוסוו. פּד. $P <$ poniewierac się. אַרומוואַלגען זיך. „אַ יודע" נע קען זיך באַגיין אָן אַ מאַן, נאָר דעם מאַנצביל איז שלעכט, ער מוז זיך נעבעך אַ"ן, און קאַל-מוט, זעלטענער ברית... וואַרשע 1882, ז' 11. „פאַניוויירעט ער זיך פֿונדעסטוועגן אַרום אין שענקלעך און קרעטשמעס", העשעלעט.

אַרומפאַנעווען — אוסוו. 1. זיך אויפֿפירן ווילד. אַ ווי די משוגעים. אַ און גאַרניט טאַן. „די קינדער פאַנעווען אַרום און דאָס הויז זעט שוין אויס ווי אַ הקדש".

2. זיך אויפֿפירן ווי אַ הערשער, אַ בעל-דעה. קאַמאַנדעווען איבער עמעצן. „זי האָט באַלד דערפֿילט די מאַכט... און האָט גענומען אַ מיט אַ שטאַרקער האַנט", פּאָר, 1964 | 19. 3. אַרומגיין ליידיק, ווי אַ פּאַן.

אַרומפאַנצען — טרוו. באַפאַנצען פֿון אַלע זעטן. פֿאַרפֿעסטיקן. אַ די אייגענע פֿאַר-טיידיקונג. „ווילט איר זעטיקן איבער אַפּעטיט מיטן אייננעמען דעם באַזאַר און אַ קרעדיט געזעלשאַפֿט?", פּאָר, יוער זאַל ריכטן?, „זיי וואַלטן וועלן אַ דעם תּלמיד קעגן די געפֿאַרן פֿון מאַדערנעם לעבן", נ. גאַרדאַן, טח 1959 30 VII

מיט זיך. **זנג. ניש.**

אַרומפאַקן — טרוו. אַ די פּאַליצעס מיט סחורה. „האַט מען... [אים] אָנגעהויבן אַרומ-צופאַקן מיט וואַליקעס, שפּענעכערס און ווי-בערשע סיכער", ייט, טאָג, 1959 II 21.

מיט זיך. **פּאַק, דער. זנג. עכץ. עניש.**

אַרומפאַרען זיך — אוסוו. אַרומדרייען זיך אַרום עמעצן אָדער עפעס און דערבײַ זיך (פלומרשט) פֿאַרנומען מיט אַן אַרבעט. אַ זיך אַרום די געסט. „האַט הייניק באַמערקט די מענטשן וואָס האָבן זיך אַרום אים אַרומגע-פאַרעט", משה טיטש, אַרום דער פּאַבריק, מינסק 1929, ז' 42. „דער געפּוצטער געהילף שירשעט מיטן פּאַפּיר אַזוי ווי מײַן וואַלטן זיך אַרומגעפאַרעט", יהושע פּערלע, זיבן אַזוי גער אינדערפֿרי. **עניש.**

אַרומפאַרענטשעווען — טרוו. נעגל. אַרומ-רינגלען, אַרומבויען פאַרענטשן. „די אַרקעט האָבן זיך געבעטן אויף שטוםלשוין, מע זאל זיי אַ", מאַטע דעכטאַר, בויער, מינסק 1940.

אַרומפאַרקען — אוסוו. אַרומפאַרען. אַרומ-

זוכן, אַרומגריבלעך. אַ אין אַלע שוּפֿלאַנדן. „איך וואַלט קיינמאַל ניט געלאָזט עמעצן אַ אין מײַן קערפּער און ניט וויסן וואָס אייגנטלעך טוט ער דאַרטן", דר' עמנואל פּאַט, טח, 1961 IX 25.

מיט זיך — דזוו אַרומפאַרען זיך, מיט אַ בייטעס פֿון ביטול. אַ זיך אין צימער און פלומרשט אַרומווישן שטויב.

אַרומבויען — אוסוו. אַ ווי בלינדע הינטלעך. אַ מיט אַ וואונד אין בויד. „אַ ריויקער גרויער פאַנצער-אַוטאָמאָביל... האָט אַרומגעפּויעט אַן אויפֿהער יאַמערניק מיט זיין פּיפּער", רעד' אַקאַש, 14 אַקטיאָבער, מאַסקווע 1931, ז' 18. „די ניסן האָבן נאָכדעם אַרומגעפּויעט איבער הויפֿן, איבער הילדער, איבערן גאַנצן דאַרף", עלע גאַרדאַן, דרײַ ברידער, מאַסקווע 1938. **עכץ. עניש.**

אַרומבויען — אוסוו. אַרויסשטאַרצן בײַם באַוועגן זיך אַהין און אַהער. „פּויען אַרום גרויע און שוואַרצע פֿלעקן — פּויערים און פּויערטעס אין דער היימישער ליוונט... פּויען אַרום גאַר אַנדערש געקלייעטע פּויערן", פּאָר, וי, איך האָב חתונה געהאַט, יציקאַ, ז' 122, 123.

אַרומפּולען — טרוו. אויך: פּוליען. סל. דזוו אַרומשטויבן. „באַלד וועל איך דאַרפֿן נעמען אַ שמאַטע און אַ (אַרומשטויבן) די שטענדערס". מיט זיך. „האַט זיך ניט געקענט אַ ביסל אַ", פּה, דראַמע, 1951, ז' 212. **עניש.**

אַרומפּויען — טרוו. אַ מיט פלומען. אַ בגדים. אויך: שטאַרק באַגנבענען. אַרויסנאַרן געלט. „מע כאַפּט אַרײַן אַ גרינעם, מע פּוצט אים אַזוי אַרום אַן ער פֿאַרשפּאַרט שוין אַ צווייטן מאָל צו קומען נאָך סחורה", פּאָר, די טענע-רין, ז' 316. „די ליבהאַבערס פֿון אוימוסטע פירות וועלן זיי אַ (ריסן בגנבה)", יובל 2011, 187.

מיט זיך — ער האָט געלאָזט רופֿן אַ באַרבידער, האָט זיך געלאָזט אַ, האָט זיך שוין אָנגעטאַן, מ. מ. אויזערקיס, צעזייטע און צעשפּרייטע... לעמבערג תּרס"ו, ז' 106.

פּויען, דער. זנג. עכץ. עניש. ער (יז, קע). ערין.

אַרומפּויאַשעווען — טרוו. אַי. אַרומגראַבן מיט אַ פּיאַש, אַ ציטרוס-ביימער.

אַרומפּלאַנגן — טרוו. פֿאַרשאַפֿן אַ צאַל פּלאַנענישן. אַרומיאַגן און אַ ווי דעם אייביקן געוויינטלעך מיט זיך — זיך אַ טעג און נעכט. זיך אַ הינטן און ניט זיין זיכער מיטן מאַרגן. אַ זיך וועגן דעם שטיקל ברויט. „די יידישע טאַלאַנט... האָבן אַנדערע אויפֿ-גאַבן פֿאַר זיך איינער אַ זיך מיט די פּאַר צענדליק טויזנט יידיאַקעס אין די געטאַס", זשיט VIII, נ"י 1919, ז' 206.

פּלאַנג, דער. זנג. עכץ. עניש. ערין.

אַרומפּלאַנעריש — אַדי. וואָס איז כאַ-ראַקטעריסטיש פֿאַר עמעצן וואָס פּלאַנט זיך אַרום. אַע אומזיכערקייט. קייט.

אַרומפּלאַנטען — טרוו. 99: פֿלונטערן. דזוו אַרומפּלאַנטערן. „שטריק האָבן אַזוי אַרומ-געפּלאַנטעט דעם גאַנצן קערפּער אַן עס איז ניט מעגלעך געווען זיך אַרויספּלאַנטען פֿון זיי". מיט זיך — „אין מוח האָבן זיך אַרומגע-פּלאַנטעט פֿאַרשיידענע בילדער פֿונעם יידישן דערפֿעלע", מענדל זינגער, פֿון מײַן היימלאַנד, ווין 1919. **עניש.**

אַרומפּלאַנטערן — טרוו. אַרומנעמען מיט אַ פּלאַנטער. פֿאַרדרייען. אַרומוויקלען מיט אַ קגויל. אַ פֿעדעם אַרום אַ קלעצל. אַ אַ קלעצל מיט פֿעדעם. „איך האָב גאַרניט געוואַלט מיט נעמען וואָס האָט מיך אַרומגעפּלאַנטערט... און וואָס איז ווי שווערע געוויכט געהאַנגען אויף מײַן יעדער באַוועגונג", יודל יאַפּע, אין קעטל גרוב, מאַסקווע 1929. „קיינער האָט זיך זינט איך לעב נישט אָפּגעשווינדלט. ער איינער האָט מיך אַרומגעפּלאַנטערט מיט ליגן", א. סטיינמאַן, איבז, היימיש, אַפּרייל 1961.

מיט זיך — גאַנצע זעקס טעג וועלן מיר זיך אַזוי אַ אין די וואַסערן בײַם עקוואַטאָר, פּה, וויטע לענדער. „14 יאַר האָט ער זיך אַרומגעפּלאַנטערט צווישן די גאַליצישע שטעט", שטערן, מינסק 1932, № 10-11. „עס פּלאַנטערט זיך אַרום אַ נעץ אַ גרויער, ביז עס קומט די אוימויכטבאַרע טרויעריקע שפּין", דא, וואָס ביזן איך דען?, „מע האָט גערעדט... אַן זיי [די פּליטים] ברענגען אַרײַן אומאַרדענונג זיי פּלאַנטערן זיך אַרום אַן אַרבעט און אַן באַ-שעפֿטיקונג", טעג, געברענטע ערד, ב"א 1947, ז' 186.

פּלאַנטער, דער. זנג. ניש. ער (יז, קע). ערין.

אַרומפּלאַניק — אַדי. וואָס נעמט אַרום מיט אַ פּלאַן. אַע שטאַטישע אויפֿבויע-אַרבעט. יקייט.

אַרומפּלינדערן — טרוו. אַ און לאָזן ווי די מאַמע האָט געהאַט. „ער האָט זי גוט אַרום געפּלינדערט און האָט זי געלאָזט גיין אין די הינדער", יאָסעף, 1887, № 32. זנג. ניש.

אַרומפּליעסקען — אוסוו. 1. אַרומגיין און פאַטשן מיט די הענט. אַ פֿון גרויס התלהבות. 2. דזוו אַרומפּליעסקען. אַרומגיין און אַרויס-געבן אַ קלאַנג, ענלעך צו אַ פּליוסק. „שמיני עצרת האָט... [ער] געהוילעט... אין שנק און... אויסגעגאַסן אַ גרויס פּאַס בראַנפֿן און אַרומגעפּליעסקעט אין דער בראַנפֿן-בלאַטע", שמעון האַראַנטשיק, גאַטס משפּט. **עניש.**

אַרומפּלע/טשערן — אוסוו. אַרומגיין און אַרויסגעבן אַ קלאַנג, ענלעך צו פּלש, פּלש. אַ בײַם ברעג ים. אַ אין די לוושעס נאָכן רעגן. אַ מיט נאַקעטע פּיס אין מיטן מאַרק. „האַט זי אָפּגעטאַן זאַכן וואָס פּאַסן נישט פֿאַר אַ

וויב פון א מלמד. זי האט אויסגעטאן די שיד
און האט ארומגעפלעטשערט בארוועס, באש.
פאר, 1960 XII 23.

מיט זיך — מאמענטנוויז פלעגט אויך
מזן נשמה... אריינשפרינגען אין דעם דער-
קוויקנדן פון יענער שטימונג און פלעגט זיך
לוסטיק א' אין זינגע וואלן, זשיט או, נ"י
1919, ז' 56. עניש.

ארומפסלען — טרוה. אויך: ארומרייכערן אין
פארבינדונג מיט א סגולה. אויב א קינד דער-
שרעקט זיך פאר א הונט, שנודט מען אפ
ביים הונט א בינטל האר און מיט דעם בינטל
רייכערט מען ארום דאס קינד, גייט דער שרעק
אחוץ. מע רופט עס פסלען און א' (אן אלטע
פרוי פון שאחול, ליטע).

ארומפעדלען — אוטוו & טרוה. א' (מיט)
קעמעלעך, שערעלעך, טיבעלעך. איר — א'
מיט הרשעות אום פורים און מיט שמחת
תורה פאנען אום תשעה באב. "איך הארעווע
מיט דעם פאק און פעדל ארום", מ. אהן, צוויי
שוונגער, ווילנע תר"ס, ז' 21. "דער מלאך
וואס פעדלט ארום מיט פעקלעך צרות האט
פאר יעדן איינעם א פעקל און פאר סינגלליכט
צוויי, ח. מאליץ, די היים און די פרוי, נ"י
1918, ז' 7. עניש. ערני.

ארומפעטשילען — טרוה. ארומפאטשן מיט
קליינע פעטשעלעך. א' די בעקעלעך. "האט גע-
עפנט די שטאל, ארומגעפעטשט די פערד...
טיף איינגעאטעמט דעם ריח פון פערמיסט",
באש, פאר, 1959 IV 18.
מיט זיך — קוה. עניש.

ארומפענטן — אוטוו. ארומגיין און שווער
אטעמען (ווי נאך א לויפן, ווי פארמאטערטער
הייט). E: to pant. "זיי האבן אנגעהויבן
ארומצופענטן איבער די יידישע געשעפטן און
אין די פרייאטע הייזער כדי צו פארקויפן די
בילעטן פאר זייערע פארשטעלונגען", ש. י.
הארענדארף, טעאטער קארואאנעו, לאנדאן 1955.

ארומפענטמען (ווען) — טרוה. ארומבינדן מיט
פענטעס. א' די פערד. "די אלטע חומרות וואס
מע האט אונדז פארצוימט מיט זיי, ווי די
שפין פענטעוועט ארום די פליג מיט אירע
שטריקעלעך", יאפא, 1887, № 16. עניש.

ארומפע'סמלדיק — אדי. (באטאניק). וואס
האט א פעסטל ארום דער בלום. א. גאלאמב
איבן, ג. באטש, געוויקסן, ווארשע 1922, ז' 156.
א'ע בלום.

ארומפשטלען — טרוה. ארומנעמען מיט א
פשטל, מיט פשטלעך. ניט א, נאר קומען גלעך
צום פשט. "דער דיכטער דארף ניט ארום
רעדן און א' זינגט א ליד", ג. און תוד, ז' 54.
מיט זיך — הנאה האבן פון א' זיך.
עכין. עניש.

ארומפאכלען — אוטוו. פאכען מיט א
קורצער האנט-באוועגונג. "ער האלט שוין פונ-

דערווייטנס די האנט אין דער הייך און פאכלט
ארום מיט דער... עקסטרי-אויסגאבע ווי מיט
א שמחת-תורה-פאך", ד. י. זילבערבוט, שטרע
כאלעז, ... ווין 1916, ז' 137. מיט זיך.
עניש.

ארומפאכען (ע) — אוטוו & טרוה. באוועגן
עפעס הין און צוריק (צו מאכן א ווינטל, צו
צינען אויפמערקשאפט א). א' די (מיט דער)
פאך. "און דו, שלעכטע שוועסטער, פאלגסט,
פאכסט ארום מיטן מעסער", פראץ, די גאלדענע
קייט, 2. אקט.

מיט זיך — ארויסגענומען איר טיכל,
ארומגעפאכט זיך, מ. ריבקינ, דער וועלזשער
בלוט-בלבל, ווילנע 1914, ז' 197. ונג.
עניש.

ארומפאלן — טרוה. באפאלן. ארויפפאלן.
"שוואים קענען אונדז א'". "די קינדער זינען
ארומגעפאלן דעם פאטער און געמאנט עסן".
"פאטער און מוטער האבן אים מיט א געוויין
ארומגעפאלן האלדזן און קושן", יא. שטערנ
טיכל, לייפציג 1861, ז' 5. "קומט ער ארין...
איז זיי ארומגעפאלן און האט זיי געקושט",
נחב. מעשה מהו בעטלירס, ט/ב. "האט זיך
נישט געקענט איינהאלטן און איז אים ארומגע-
פאלן קושן", קמ. 1870, № 51.

אוטוו — "דערווייל קומט ער ארין און
זאגט: איך בין דא, און איז אויף זיי ארומ-
געפאלן און האט זיי געקושט", נחב. דארטן,
ז' ס/ב. "איז ער מיר ארומגעפאלן ארום
דעם האלדז און האט מיך אנגעהויבן צו קושן",
יפ. ז' 12. "ווי זיי האבן אים דערזען, זינען
זיי אלע ארומגעפאלן ארום אים ווי די בינען",
ל. יאטעלאוויץ, דעם פאטערס צוואה, ווילנע
תרמ"ז, ז' 18. "מינע ארעם זינען ארומגע-
פאלן ארום איר האלדז", ב. גארין, לפוד
פסח, ... נ"י 1899 [ניט פאגנירט].

אויך: אראפפאלן פון אלע זיטן. א מעבל-
טיק, וואס ס'זאלן ניט א' ביי אים די קארניזן,
י. מ. בערמאן, די טישלער-ארבייט, פעטערבורג
1913, ז' 32.

~פאלן דער. ונג. עכין. עניש.
ער (יין קע). ערני.

ארומפאלצן — אפפאלצן.

ארומפאלצעווען — טרוה. (קאמאשן-שטעפע-
רע) ארומשניידן, דין מאכן די ברעגן פון א
כאליעווע, זיי זאלן גרינג זיך פארבייגן כדי
זיי צונויפצושטעפן אויך דער מאשין.

ארומפאנירן — טרוה. פונקט אזוי פארוויקלט
איז די ארבעט אויך א' א פראפילירטן
קארגיז... ווען די ווינקלען זינען רונדע,
בער, ז' 97. ונג.

ארומפאצען — אוטוו. ארומלויפן. ארום
שמצען. טאן אין אילעניש און אומבאטראכט.
א' אן א זינען. א' פאץ-מאץ. עכין.
עניש.

ארומפארן — אוטוו. א' ווי א משולה, שליח.
א' וועגן געשעפטן. א' ריכטיגן. א' אויף יא

רידן. א' מיט א טרופע איבער דער פראווינג.
א' אין שיד = אין ווייטע מקומות, צווישן
חשובע ליט. "דער קאפ פארט (מיר) ארום
= שטארק צעטומלט, אויף די בענק אין דא
קלויס מוזין מיר ארום פארין. / ארום פארין
מוזין מיר אין די קלויס, / צו עסין אונד צו
לערנין האבן מיר קיין הויז", 'בחורים-ליד',
פדמ 1750 (יבל 1000, ז' 346). "דער דא
ספרים (בכבוד) האלט לאָשט זיא ניט אויף דער
באנק ארום פארן [= זיך וואלגערן], עפט,
דוך הישר לעולם הבא, פדמ, תמ"ה, ג/ב.
"הנבחה-ציט פלעגט דער שטאָט-שוהט א'
מיט אים איבער די ארומעדיקע ישובניקעס און
צונויפנעמען ביי זיי וועקלעך קארטאפלי, ממוט,
שלמה וו, ז' 43. "א שיינעם קאבינעט, א פערדל
אן אייגנס מיט א פאָעטאָנל א שיינס אויף
ארומצופארן איבער די קראַנקע", שע, אין
שטורם, ז' 23. "אן אויטאָ מיט א געגאָסן
איז ארומגעפארן איבער דער שטאָט און מיט
שמחה אויסגעשרייען: הינט הענגט מען זיבן
יידן, מאָרגן הונדערט, איבערמאָרגן אלע יידן",
מדוכי באַרנער, אין ספר כושאָנאווא, רעגנסבורג
תש"ט, ז' 286. "אידיקער א גענט".

מיט זיך. ~פאלן דער. ונג. עכין.
עניש. ער (יין קע). ערני.

ארומפארריכטן — טרוה. א' די צעריסענע
בגדים. א' די האַלב-אינגעפאלענע בנינים. מיט
זיך — אפגעריסענע, אפגעשליסענע — נאר
א' זיך וויל מען ניט, שטערן, מינסק 1938,
№ 3.

ארומפארשן — טרוה. א' אן ענין פון אלע
זיטן. "די גאנצע ערד ארומגעקוקט און ארום"
געפארשט איר צורה, איר הויכקייט, איר
אטמאָספערע, ד' ארשאַנסקי איבן, שאַמאָס,
פראַץ שלומיאַל, וואַרשע 1902, ז' 52. ונג.
עניש.

ארומפידלען — אוטוו. א' איבער די הויפן
בלינדערייט. אויך: פארבישט-ווערב פארן טאן
עפעס א לענגערע ציט, וואס זיבן ב איז קלאר
בלויז פון קאנטעקסט. "וואס פידלסטו ארום?
אדער נעם זיך צום לערנען אדער פאר אהיים".
אויך טרוה — "ער האט אים אזוי ארומגע-
פידלט אז יענער איז געבליבן אן לשון".

מיט זיך — "וואו פידלסטו זיך ארום א
גאנצן טאג אין קרענק?", מ. י. בערדיטשעווסקי.
עכין. עניש. ער (יין קע). ערני.

ארומפילן — טרוה. א' דאס געצינג. א' די
ציינער און זיך נעמען צו די ביינער, פוהל.
א' די שפיצן פלעקלעך פון פידעשווע און
אפצאָס, ע. איווא, שיד און קאלאָשן, קיעז
1928, ז' 50. "דער קיט... אן ער טריקנט גוט
אויס, פילט מען אים ארום מיט אַזא האַרטן
מין שוואַמשיין", בערג, באַס דניטפער, ז'
עמעס, ז' 135.

אויך פוג: "אזוי קאן די ארבעט קלערער מאכן,
אויסשליפן, א' די רעזולטאטן פונעם שאַפונגס-

פראצעס, שנ, לעזער, דיכטער, קריטיקער ו, ז 340.

מיט זיך — ווערן איידעלער אָדער שאַר־פֿער. -ונג. -עכץ. -עניש.

אַרומפֿינצטערן — טרוו. אַ אַ צימער. אַ דאָס געמיט. מע ווערט אַרומגעפֿינצטערט אַז מע האַלט שמאַל מיט ייִדיש אויף דער גאַנצער מאַפע פֿון אונדזער צעשפּרייטקייט, יג, טמו, 20 X 1963

מיט זיך. -ונג. -ניש.

אַרומפֿירן — טרוו. אַ עמעצן (די גאַנצע וועלט) בײַ (פֿאַר) דער נאַז. אַ ווי אַ ציגנער אַ בער. זיך לאָזן אַ פֿון דעם יצירהרע. אַ עפעס צו פֿאַרקויפֿן. אַ די אױגן — אַרומפֿאַרבן. אויך: אַ מיט אַ קאַליר אַ וואַנט. אַ גע־זעגענען זיך = אַ אַ חתן זיך געזעגענען מיט די חשובֿע בעליבתיים פֿאַרן אַרויספֿאַרן חתונה האָבן אין אַן אַנדער שטעטל. עס טרעפט אַז דער מינדסטער פֿירט דעם גרעסטן בײַ דער נאַז אַרום, שוו. פֿירט מיך אַרום אונטער די אומות אונז יא גיוועלטיגן אַן מיר, צאינה, קצא/א. צוועלף מולות אונז צוועלף חדשים אַרום פֿירן דיא וועלט, דיא זענען קיגן די צוועלף שטֿטים גשטעלט, שוה וו, פֿיררדא 1723, ג/ב. אַ הון האָט אַרומגעפֿירט אירע הינדע־לעך... און דערצווישן איז געווען אַ קאַטשקע־לעך, עט, משלים, ווילנע 1925, ז 150. די שפּרעכערין... האָט אים [דעם קינד] אָנגע־שפּיגן אין אייגעלעך, דרײַ מאַל אַרומגעפֿירט מיט אַ מעסער, געזאַגט עפעס אויך, דער יוד פֿאַר פּסח, וואַרשע 1881, ז 71... אַרומגע־פֿירט די שטובֿ־וינקלעך און די נידעריקע פֿענצטער מיט סינקע און די פֿרונע מיט רויטער ליימ, נאַטע לורי, הימל און ערד, מאַסקױע 1965, ז 22.

מיט זיך — אַ זיך מיט אַ מיידל. אַ זיך מיט דער טאַרבע איבער די הינזער. זיך אַ מיט עמעצן ווי מיט אַן אַבֿ־טובֿ. דרײַ יאַר מיט אַ חתן זאַל זי זיך אַ, דערנאַך זאַל ער זיך אויסלאַכן פֿון איר, פֿל. אַ רחמנות כלעבן אויף אַינער ווייב. זי געבעך פֿלאַגט זיך, פֿירט זיך דאָרט אַרום מיט אַפּערע קינדער, ממוס, קליאַטטע, ז 50. אים איז ניט אָנגעשטאַנען אַרומצופֿירן זיך מיט נאַרישע מיידלעך, ייִד, דערצוילונגע, ז 67.

פֿירן דער. -ונג. -עכץ. -עניש. ער (-ין, -קע). -עריי.

אַרומפֿלאַטערן — אוטוו. בינען פֿלאַטערן אַרום איבער בלומען. שוואַרצע פֿייגל פֿלאַ־טערן אַרום אין וויינט, פֿרץ, זי נאַלדענע קייט, 1. אַקט. מיט אַ באַזונדערן ברען האָט זי גענומען אַ און אַרומצאַפֿלען צווישן די שלע־גער, ב. עליס, שרעק, מינסק 1941.

טרוו — געמען אַ געדאַנק און אים אַרומ־זינגען און אַ מיט זעלבסטפֿאַרגליבטקייט, יג, תּוֹן ו, ז 51. מיט זיך — אַן אַ ציל, אַן זאַרג. -ניש.

אַרומפֿלאַנצן — טרוו. אַ דעם גאַנצן שטח מיט ביימער. אַנשטאַט... [ווילדען גראַזן] האָבן איך אַרומגעפֿלאַנצט מיט רויזן און בלומען, ג. י. דאַוויטש, דער גאַלדען ריס, ווילנע 1883, ז 22. אויף זענע גוטע, ריינע פֿאַרווייטע זענענס אין מיין האַרץ, ווילסטו אַ דערנער?, ייִל, איבז, ג. לעסינג, נתן החכם, אָדעס 1884, ז 34.

מיט זיך. -ונג. -עניש.

אַרומפֿליגלען — אוטוו. נעאַל. אַרומטראַגן זיך, אַרומשוועבן מיט פֿליגלען. מיר האָבן אין פֿרימאַרגן איבער אים [דעם טיפּן נאַרעוון] אַרומ־געפֿליגלט, / איצט בלוטיקט אין זיין בלויען שפּיגל / שוין אונדזער זוף־פֿאַרגאַנג, חג, פֿאַרזאַקטענע וועג, ז 9.

אַרומפֿליען — אוטוו. פֿייגעלעך פֿליען אַרום אַהין און אַהער. אַפֿט פֿיג: קאַזאַקן פֿליען אַרום אויף די פֿערד. די אויגן פֿליען אַרום פֿון איין בילד צום צווייטן. די נאַל פֿליט אַרום אין אירע הענט, דער שניי פֿליט אַרום אויף די פֿליגלען פֿון ווינט. דער קאַפּ פֿליט אַרום = פֿאַרשיידענע (באַאומראַנקנדי־קע) מחשבות האַלטן אין איין בייטן זיך, דער דרשן... איז אַרומגעפֿלויגן אין שיר־שירים ווי אַ משוגענער, געמאַכט פּסוקים פֿאַר קאַ־ליקעס, דער יוד, פֿאַר פּסח, וואַרשע 1881, ז 31. די קינדער פֿליען איצט אַרום אין דער וועלט, / זינגען אומעסום לידער און דער עולם קוועלט, ממוס, שירה, ז 60. אַליין פֿליען זיי אַרום איבער יעהופּעץ אויף גומי־לאַסטענע רעדלעך, שע, טבֿיה, ז 52. פֿליען מיר אין קאַפּ אַרום גאַנצע סוגיות, גמרא־שטיקער, פֿרץ ו,א, מינע זכרונות, ציקאַ, ז 53... דער בן־תּורה, וואָס דער קאַפּ איז בײַ אים תּמיד אין דער מסחר־לופּט אַרומגע־פֿלויגן, בערג ו, נאַץ אַלעמען, וואַסטאַק, ז 10. ווי אַ שיינער זומער־פֿייגל צווישן בלומען פֿרישע, רויטע, / פֿלעגט אַ זיין נשמה צווישן ספּריים־בלעטער טויטע, מלה, אין ניראַרק, ז 19.

מיט זיך — סתם אַזוי, אַן אַ ציל. פֿלי דער. -אונג. -עכץ. -עניש. ער (-ין, -קע). -עריי.

אַרומפֿליקן — טרוו. אַ די גאַנד. אַ עמעצן — אויף אַן אומערלעכן אופֿן אַרויסקריגן פֿון אים (אַלץ) וואָס ער פֿאַרמאַגט. מע [זי] חבֿרה־קייטאַן צופּט און מע פֿליקט אַרום דעם בר־מינן, וועלכן זיי האָבן ערשט געכטן באַ־גראַבן, זב, דער קליינער פֿליבוניק, אָדעס 1885, ז 39. עס איז גלעכער [אין די ערשטע קנאַספּן, מ. וועללער, ווי מען פֿלאַנצט אַ טאַד, ווילנע 1900, ז 31. ער האָט אויפֿגעוהויבן דעם צווייג אַרומגעפֿליקט די בלעטלעך און די שטעקלעך, ספ, סודות, ז 37. דער גלות, וואָס האָט אונדז אַהער געבראַכט, האָט... ברעקלעכעניש אַרומגעפֿליקט און אַרומגעריסן אַלע שיינע, גוטע, ייִדישע מידות פֿון אונדזער

פֿאַמיליע־לעבן, ח. מאַליק, די היים און די פֿרוי, ניי 1918, ז 84. ער (-ין, -קע). -עריי. -עניש. ער (-ין, -קע).

אַרומפֿלעכטן — טרוו. אַ אַ ליימענעם טאַפּ מיט דראַט. אַ מיט די אַרעמס און צודריקן צו זיך. אַ לעגענדעס אַרום דעם העלד. אַן אַלטער נעגער... די צו לאַנגע הענט אַרומ־געפֿלאַכטן אַרום די פֿיס, אַפּאַ, ליינטשערצי. אין זייערע אויגן האָבן די גרונטפֿעסטן פֿון דער ייִדישער רעליגיע קיינמאַל ניט געקאַנט ווערן אַרומגעפֿלאַכטן מיט די נעצן פֿון דער טומאה, זשיט ו, ניי 1912, ז 210. דער דאַרבוש, בײַם צאַם־טויער דער היטער, / ער פֿלעכט אַרום מיט אַפּזליכט אויך דעם ווינט, הל, אַ בלאַט אויף אַן עפּלבוים, דער דאַרבוש אין העלן שניי. מיט זיך. פֿלעכט. -ונג. -עכץ. -עניש. -עריי.

אַרומפֿראַנטעווען — אוטוו. פֿראַנטעווען אַ לענגערע ציט. אַרומגיין און פֿראַנטעווען. האָט דרייע גענומען אַ אין אַ זינדענעם קאַפּ־טיכל, טש, בײַם דניעפּער, ווילנע 1939, ז 224. מיט זיך.

אַרומפֿרייזן — אוטוו. <Fr: fräsen <D: fraisen אַרומפֿרעסן. אַרײַנענבערן, אַרומ־הובלען, ווידער האָט זי געשפּירט די טריבע, נאַכאַנאַנדיקע טרויעריקייט וואָס פֿרייזט אַרום איר, אַרום אַלע, שוין יאָרן גאַנצע, עוור וואַרשאַוסק, קאַליאַסטער וו, פֿאַריז 1924, ז 52.

אַרומפֿריירן — אוטוו. די נאַטע קליידער פֿריירן אַרום. טרוו — די שאַטנס פֿון דער קאַלטער שול האָבן... אים אַרומגעפֿראַזן ווי אַזוי, חג, צמח אַטלאַס וו. -ונג. -עניש.

אַרומפֿרעגן — טרוו. אַ לאַקיי האָט מיך אַרומגעפֿרעגט ווער איך בין און וואָס איך וויל, דר, אַרשאַנסקי איבז, שאַמיסאַ, פֿרץ שלומיאַל, וואַרשע 1902, ז 3. ער וועט בײַ אים אַ, וואָס הערט זיך אין טראַק, אַנכי, צווישן הימעל און ערד.

מיט זיך. פֿרעג, דער. -ונג. -עכץ. -עניש.

אַרומפֿרעסן — טרוו. אַ (גראַז) כּלחוך השּׁור. עשׂ הט אום זיך אַרום גיפֿרעסן אונז צו ריסן אונז צו שטויסן, אונז דש איבריגי דו הט עשׂ מיט זיין פֿיס צו טרעטיין, יוסיפּוּן וו, פֿיררדא 1761, מא/א. האָבן די מייזשוקעס שטאַרק אַרומגעפֿרעסן די ביימער, יאַכ ו, ז 25.

אַרומצאלן — טרוו. אַ די אַלטע חובֿות. גע־וויינטלעך מיט זיך — האָט אים געגעבן פֿאַרויס געלט ער זאַל זיך אַ, אַלטער נעריי־טק, אַ חתן אויף אויסצאַהלין, קעשענעו 1886, ז 10. זיך אַרומגעצאַלט מיטן קצב, מיטן קלייטל, מיטן מלמד... און מיר האָבן געהאַט אַ פּסח, שע, זומער־לעבן, ז 9. נאַ

אַרומצירן — טרוו. אַ דעם טיש מיט בלומען. „מע פלעגט אַ די ביבורים מיט פירות אַפילו וואָס זענען ניט פֿון די זיבן מינים, זרעים, קב/ב.

מיט זיך. ~ ציר, דער. זונג. עניש.

אַרומצירקלען — אוטוו & טרוו. אַ פֿיגור. אַ, אַרומרינגלען אַ טייל פֿון אונדזער געגנט. „די אַרבעט פֿון דער קאַנפֿערענץ האָט זיך ניט געקאָנט האַלטן אין די רייז־פֿילאָלאָגישע גרענעצן וועלכע די אַינבאַרפֿער האָבן אַרומ געצירקלט אַרומ איר, זשיט IV, נײַ 1912, זײַ 119.

מיט זיך. זונג. עניש.

אַרומצענטן — דער, אַ. ס. (טייל פֿון) פֿיגור אַרומ אַ צענטער. אַ'ריש — אַד.

אַרומצעפען(ווען) — טרוו. אוקר. אַרומ רינגלען, אַרומנעמען מיט אַ קייט. אַ אַ פֿלאַץ און אַרעסטירן אַלע פֿאַרזאַמלטע.

אַרומצערקלען — דזוו אַרומצירקלען. „מיט דעם ציענרעם לעפֿל אין דער... האַנט האָט דער רבֿ אַרומגעצערקלט דאָס געקעכטס און אויסגעשניטן אויפֿן טעלער אַלץ קלענערע און קלענערע קרייזן פֿון גריץ, ש. ביקל, אים, פסח תשט״ז.

מיט זיך. זונג. עניש.

אַרומקאַרניען זיך — אוטוו. ס. אַרומ וואַרפֿן זיך. „ער האָט ניט געקאָנט שלאָפֿן, ער האָט זיך אַרומגעקאַרניעט אַ גאַנצע נאַכט אויפֿן טאַפֿטשאַץ... אין קיך, מ. גאַלדשטיין, בירעביזשאַנער אויפֿן אַמור, מאַסקווע 1934, זײַ 17.

אַרומקאַווען — טרוו. אַרומשמידן, אַ די פֿער, זיי אַנטאָן פֿאַרקוועס. „וואו ער גיט אַ קוק, זעט ער ווי דער טויט האָט אַלץ אַרומ געקאַוועט. אַפֿילו דאָס טיכל איז אויך טויט, יר, גש׳ זײַ 34.

מיט זיך — אַ זיך מיט די בעסטע ראיות. עניש.

אַרומקאַטייען — טרוו. אַ די קינדער אויפֿן שליטן. מיט זיך — „אזוי האָט... אונדזער זיידע יוגה... אַרומקאַטייעט זיך אַלע זענען יאָרן, יפ, די לעגענדע נח גריך, נײַ 1960, זײַ 13.

אַרומקאַלכן — טרוו. אַ די ווענט. „בפֿ די ספֿרדישע יידן איז אַ מנהג תשעה־באַב נאָך האַלבן טאָג צו וואַשן די פֿאַדלאָגעס און אַ די הינדער. דאָס איז לפֿבֿוד משיחן וועלכער דאַרף לויט דער מסורה געבוירן ווערן אין טאָג פֿון תשעה־באַב, אַגודת אַנשי מעמד ובית ועד לחכמים. לוח תשכ״ח, זײַ 61.

אַרומקאַלעווען — אַקווד, אוטוו. אַרומגיין. אַרומשלעפֿן זיך. „דער חרפה... צוליב בין איך געגאַנגען... נישט אין גלפֿכן וועג; איך האָב אַרומגעקאַלעוועט עטלעכע גאַסן און ענדר לעך געקומען, פֿרי, דאָס אַרעמע ייִנגלי.

פֿון מיטאַג איבערגעלאָזטע פֿלייש, שמעון האַראַנטשיק, גאַטס משפֿט.

אויך: באַשווינדלעך; אַרויסנאַרן געלט, ווערט פֿילס. „דו האָסט געמוזט פֿון דייַן געלט וואָס אַנווערן, אָבער גלפֿכער צו זאָגן דאָס דער שווער האָט אַיך אַרומגעזופֿט, זאָל, זײַ 96. מיט זיך — אַרומקניפֿן זיך. עכץ. עניש.

אַרומצייכענען — טרוו. אַ אַ קריפֿליניע. „אַ דאָס געשלאָסענע געטאַ אַרומ דער ייִדישער גאַט, מענדל נערגעשל, אין ספר טאַני, תש״א 1970, זײַ 720.

~ צייכן, דער. זונג. עניש.

אַרומציינגלען — טרוו. נעאַל. אַרומרינגלען מיט אויסרופֿן. „האַבן אים זייערע געשרייען אַרומגעציינגלט: פֿאַנע... אַנטלויפֿט נישט, מיר זעען זיך אַזוי זעלטן... אַנטלויפֿט איר גאַר?, מ. סטריגלער, אינדלען אויף דער ערד, זײַ 41.

אַרומציינדן — טרוו. אַ פֿענערן. אַ מיט טעאַטער־לעמפלעך. מיט זיך. זונג. עכץ. עניש.

אַרומציען — אוטוו — אַרומוואַנדערן. אַרומ וואַגעלן. אַרומגיין. אַרומפֿאַרן. אַרומשלעפֿן זיך. אַ איבער שטעט און שטעטלעך און אויס שטרעקן אַ האַנט מקבל סו זען צדקה. „זאָ האָבן די קינדער ישראל פֿיל יאָר אין דר ווישטנאַ נאָך אום בערג שיער אַרומ גצויגן, ר' יעקבֿ בר' מתתיהו הלוי, תם וישר, הענא תעיה. „הש״י וייל האָבן דו זען תורה זאָל גילערנט ווערן, אַזו מאַכט זיא [די לומדים] הש״י צו אַרמי לבט, אַזו זען זיא גיצוואונגן מלמדים צו זען אונ' בידערפֿן ניט אין עולם אַרומ צו ציהן אַלש די עמ'הארצים, עפש, דרך הישר לעולם הבא, פֿ99דמ תמ'הז, ו/א. „דאש ארומ ציהן פֿון איין אַרים מאַן קומט אים שווער אַלו איין אַרמי פֿרוואה אַן, [טלטולא דבֿרא קשה מדאיתתא, סנהדרין, כו/א], עיוג, לו/א. מלל פֿאַרטישט: יעניים מרודים תבֿיא בית' (ישעיה, נה, ז): „די הרום ציהן" [ת: „פֿאַרוואַלטען]. „אויפֿן גרונד פֿון דער נשמה, וואו פֿינצערע אורקעפֿטן ציען אַרומ אין זייערע שטומע קרייזן, א. פֿרומקין איבז, ר. ראַקער, זעקס כאַראַקטערן... נײַ 1929, זײַ 12.

טרוו — אַ אַ גאַרטל (אַ פֿאַסיק) אַרומ די לענדן. „צײט זי פֿעסטער אַרומ די אַנטבליזטע הענט אַרומ אים, יי, קלעפֿיק. „די היט איז געווען אַזוי אויסגעטרילקט אַז זי האָט פֿעסט אַרומגעצויגן דעם שאַרבֿן, ד. מ. איבז, ו. סטאַוסקי, די סטאַניצע, מינסק 1931.

מיט זיך. ~ צי, דער. זונג. עכץ. עניש.

אַרומצייפֿען — טרוו. דזוו אַרומשטיפען. „פֿאַרגליכט די הייך פֿון גראַז וואָס אַ פֿערד האָט אַרומגעצייפֿעט מיט דער הייך פֿון גראַז וואָס אַ קו האָט אַרומגערייזט, יאָב ו, זײַ 295.

וועט זי זיך אַ אין קרעמל און נעמען אַלץ וואָס זי דאַרף אויף שבת, י. בודזאַהן, דער גלאַמפֿישקער פֿרעזידענט, ווילנע 1927, זײַ 18. „ארויסגעראַטעוועט אַ ביסל קאַפֿיטאַל, אַרומ געצאַלט זיך. דער דר־אַרץ פֿאַר אים האָט זיך ווידער געהויבן, זש, קיטר און רבי ווו, ציקאַ, זײַ 10. זונג. עכץ. עניש.

אַרומצאַמען — טרוו. פֿ9: ~ צוימען. אַ מיט אַ הויכן פֿאַרקאַן. אַ מיט אַ סיג אויף אַ סיג. „הייסט דאָס אַ מערונג און אַ גדר, וואַרעם זיי האָבן אַרומגעצאַמט, מע זאָל ניט קאַנען עובר זען די עבירות, חנה, ב, זײַ 27. „די וואָס צאַמען אַרומ די קונסט און זיך אַליין מיט די בייזע, שטעקיקע דראַטן פֿון פֿאַציאַלע און אַנדערע פֿאַרטייאַשקייטן, שנ, קריטיק און קריטיקער, בײַא 1959, זײַ 218. „איך האָב אַרומגעצאַמט זען קבֿר און פֿאַרויט דאָרט בלומען און גראַזן, רייזל זשיכילינסקי, פֿאַר, 1961 VIII 28.

מיט זיך. ~ צאַם, דער. זונג. עכץ. עניש.

אַרומצאַנקען — אוטוו. זעטש. נר. אַרומ קריגן זיך.

אַרומצאַפלען — אוטוו. אַ פֿון שרעק. „די קליינע אַקוואַריום־אייגעלעך, געפֿאַנגענע אין דער נעץ פֿון די וויסלעכנס, האָבן פֿריידיק אַרומגעפֿאַלט, מענדל מאַן, בני די טויערן פֿון מאַסקווע, נײַ 1956, זײַ 252.

אַרומצואַלעווען — אוטוו. פֿ9. 1. אַריבער רינגען ביט זיין. 2. אַרומפֿאַרן זיך. אַרומ לויפֿן. „איך האָב גענומען אַ איבערן אַפֿ געדריקט טעקסט מיט דער שטעלקייט פֿון אַ מאַטאַרציקל, אַבֿרהם שולמאַן, פֿאַר, 1964 II 25.

אַרומצוימען — טרוו. פֿ9: ~ צאַמען. „מען פֿרענט האָט אום גירינגלט אונ' הרום גיצוימט דען וויין גאַרטן, סתם, ישעיה, ה, זײַ 2. „דו האָסט דאָך אַרומגעצוימט אים און זען הויז און אַרומ אַלעם... פֿרץ, יפֿון אירבֿ, „די תורה האָט אַרומגעצוימט די מעגלעכקייט אַ טויטאורטייל אויף עמעצן אַרויסצוגעבן, ש. צ. זעצער, וויכטיקע גרונד פֿרינציפֿן... 1934, זײַ 57. „די ערשטע [ווייב] איז געווען אַ פֿרומע יידענע וואָס האָט אַרומגעצוימט זען לעבן מיט מצות, מ. דלזושנאַוסקי, פֿאַר, 1966 VIII 28. „דער דיטש אַליין האָט אויפֿגעהערט צו שרעיען, אַרומגעצוימט די יידן און געפֿירט, טעג, איצטער, נײַ 1948, זײַ 49.

מיט זיך — „ווער הייסט אונדז אַ זיך און אַפֿשיידן זיך פֿון דער גאַנצער מענטשלעכער וועלט?, זשיט ווו, נײַ 1919, זײַ 94. „די תורה וועלט בויט אַ מויער אַרומ זיך און צוימט זיך אַרומ מיט אַ 'משמרת למשמרת', אפא, טמז, 1963 II 25.

~ צוים, דער. זונג. עכץ. עניש. ער (יין קע). ערני.

אַרומצויפֿן — טרוו. אַ פֿענערן. אַ די הון. אַ אַ ברויט. ... נעמט זי זיך געאַזליק אַ דאָס

„שפרה האט אַרומגעקאַלענעט נאָך איר טרור“ קענעם מיטגאָ... פֿון איין ווינקל אין צווייטן, ב. גאַרין, שפּראַך, נײַ 1910, ז' 12.

אַרומקלאַמאָנדעווען — אַוטו. אַ ווי מיט זעלנערס), מיט מיר האָבן די חברה־ליבט אַרומגעקאַמאָנדעוועט, מיך מושטירט און אונ- טערגעשטורקעט, י. טיגער, דער צדיק און דער בעל־תשובה.

אַרומקלאַמאָנדעווען — טרוו. מאַכן בולטע קאַנטן אַרום. „שריבט... פֿון וואַסער געוויקס די זוימען זענען... דעקט צו מיטן גלאַז און קאַנטעוועט אַרום מיט די שמאַליקע פאַסיקלעך פאַפּיר, יאָכ ו' 167.

אַרומקלאַקן זיך — אַוטו. וואָל. געוויינטלעך מיטן ב: פטרן אומויסט די ציט, אַנשטאַט צו אַרבעטן. סאַבאַטירן די אַרבעט. „איך קען דיך ווינטער ניט האַלטן, האַסט שוין גענוג זיך אַרומגעקאַקט ביי מיר“ (פאַרשריבן אין פאַריו).

אַרומקלאַרוואַטשען — טרוו. אַרומשניידן מיט אַ טעמפּ מעסער. אַרומשערן אומגעלומפערט, אומגליבן. אַ אַ לעבל ברויט. אַ דעם געבראַ טענעם אייניק, אַ די האַר, אַ אַ שטיקל געוואַנט.

אַרומקומטען — טרוו. אויך: אַ קומעווען. אַרומוויקלען מיט אַ וואַרעמער קאַלירע (פאַ טשיילע אט). „האַט זי אַרומגעוויקלט, אַרום געקוטעט און מיטן קינד אויף די הענט זיך אַוועקלעאַזט צום גרויסן הויף, חג, טמו, 1961 א. 8. IX. מיט ז' י. עניש.

אַרומקוילערן — טרוו. אַ קלעצער. ... פֿיל קאַכעדיק וואַסער אין דעם פֿאַס אַרניקומען זאָל... און דאָס פֿאַס אַ... און דאָס קאַכע דיקע וואַסער אַרויסשטין און מיט קאַלט וואַסער אויסשווענקען, מ. הלוי הורוויץ, שפּראַך פּרשט מרדכי, אונגוואַר 1866, מ/ב. מיט ז' י. ניש.

אַרומקומען — אַוטו. 1. פֿר (כעלעם אַ) אויסקומען מיט ציט. „סאיז טאַקע קורץ פֿרישטיק, אַבער מע קען זיכער נאָך אַ און מע דאַרף גיט מאַכן אַ מהומה.“

2. צוריקקומען צו אַ פֿריערדיקן אַרט. צוריקקומען פֿון דער זעלביקער ציט אין יאר. „דרום אַך האָב איך מיר פֿאַר גנומין / אַלש איך וויל אין דיא מחנה ישראל אַרום קומין...“ משה רבינו בשריבונג, אַרט? 1750] [חנה שמעריק, גז, № 50]. „פֿון מיר מאַכין אַב טאַן נאָך מעהר פֿלאַגונג פֿון דיא אַרום לויפֿטיק טעג, ביז דש יאר אַלי ציט אַרום קומט, בע, יז/ג.

אַרומקוקן — טרוו. דערווען. באַקוקן. באַ טראַכטן. נאָכזען. צוקוקן זיך. אַ עמעצן פֿון קאַפּ ביי די פֿיס. אַ אַ צימער אין אַלע ווינקע- לעך. אַ ווי מע פֿירט זיך דאָ. „פֿאַליציי איז געקומען און האַט אַרומגעקוקט דאָס בילעט און האַט דערקענט... אַז דאָס איז אַ פֿאַלשעס, ב. א. זאַביעווענסקי, די שווערע ציט וו, וואַרשע 1887, ז' 42. „שפּעטער האַט ער... אַראַפֿ-

גענומען פֿון פֿלעקל די שבתדיקע [קאַפּאַטע], אַרומגעקוקט זי פֿון אַלע זיטן און אַנגעטאַן אויף זיין גוף,“ ממוט, אין אַ שטורם ציט, ז' 32. „די אַלטע האַט דאָס באַמערקט די ערשטע און האַט גענומען אַ... דעם גאַנצן טיש,“ טע, אַקטיאָרן, וואַרשע 1922, ז' 15. „גייענדיק אויף דער לעקציע, פֿלעגט... אויסקומען דורכצוגיין... שטילע געסלעך, וואו ער האַט געקענט... אַ דעם אַלטן ראַק, איבער ציילן די פֿלאַמעס,“ אַר, „שטילע טריט,“ אַן אַנדערער קוקט אַרום אַרום וואָגן [מיט שטילעך האַלן] און געפינט אַז... צווישן איין שטיל האַלץ און דעם אַנדערן זענען דאָ גרויסע בלוויין, מוזק, מינע באַגעגענישן ו, ז' 23.

מיט ז' יך — אויך: באַטראַכטן, לייגן אַכט. אַ זיך וואו מע האַלט אין דער וועלט. זיך אַ אויף דער געגנט (שטאַט אַ). (ניט באַווייזן זיך אַ. מען איז אַווי פֿאַרטראַערמאַט אַז מע וועט זיך ניט אַ. זיך אַ ווי אַ גנב. זיך אַ מיט רחמנות. „דו וועסט זיך צו שפּעט אַ און וועסט ניט קענען כאַפּן צוריק,“ פֿל. „אויך אויף אַלעמען וואָס מע שמועסט דאַרפֿסטו דיך נישט אַרומצוקוקן,“ מס, קהלת, תקעט, ז' 21. „דערנאָך האַט ער זיך ערשט אַרומגעקוקט און ער האַט זיך ערשט דערמאַנט וואָס ער האַט דאָ געטאַן אַווי אַ ווילדע זאָך,“ נחב, „מעשה מבערגיר וועני.“ „עס טאַר קיינער זיך ניט אַ אין שמונה־עשרה, ביז ער קומט ווידער אויף זיין אַרט נאָך עושה שלום,“ לטב, יא/א. „מע הייבט אַן אַרומצושיקן, / זיך אומעטום אַרומצוקוקן...“ עט, ליזער, ווילנע 1925, ז' 91.

~קוק — „דער ביזאציטיקער אַ“, מוו, דער וועג צו אונדזער יוגנט, ז' 32. עכין. עניש. ער (יז, קע). עריי.

אַרומקושן — טרוו. אַ דאָס פֿאַרוויינטע פּנימל. „גענומען אויפֿן שוים און האַט ווי אַ קרוין אַרומגעקושט איר וויסן האַלדן,“ י. שטיינ בערג, אין אַ פֿאַרוואַרפֿן ווינקל, בערלין 1922, ז' 22. מיט ז' יך — אַ זיך מיט יזגלעך (מיידלעך). עכין. עניש. עריי.

אַרומקומטען — טרוו. אַרומשטאַפּן מיט קיט. אַ די שויבן. „איכיל דאָ צוגרייטן אַלץ... צעפֿירן די פֿאַרפֿן... אַ די שפּאַלטן אויף די ווענט,“ ברוך גלאַזמאַן, שטיינעוועבס, מאַסקווע 1925.

אַרומקייט — די מצ נב [ריכטיק פֿאַרמירט איז: אַרומקייט] — „האַבן זיך געלעבט פֿאַרבאַרגן אַן אַלט לעבן... אַפֿשר וועט די אַ אַן זיי פֿאַרגעסן,“ מרדכי באַכנער, אין שפּראַך, רענסבורג תּשׁט, ז' 326.

אַרומקלאַמערן — טרוו. אַ און פֿעסט צר האַלטן. אַ פֿאַר דער טאַליע. „עמעץ (זי פֿעסטער אַדיק און נישט לאַזנדיק קומען צום וואַרט),“ פּרץ ו, ביינאַכט אויפֿן אַלטן מאַרק, ציקאַ, ז' 212. „די הענט האָבן אַרומגע-

קלאַמערט דעם קאַלטן שטיין, און אויפֿן שפיץ פֿון דער מצבה איז געשטאַנען אַ קראַ, א. ויעוויאַראַקא, הימל און ערד, לעמבערג 1909, ז' 17. „דעם אינזערנעם רינג, וואָס האַט די גאַנצע ייִדישע געזעלשאַפֿט אַרומגעקלאַמערט, האַט ער אויפֿגעדעקט אינגאַנצן,“ מ. ריבין, דער וועליזשער בלוט־בלבל, ווילנע 1914, ז' 283. „און איינער ליגט אַ קראַנקער אויפֿן דעק, מיט קאַלטע פֿינגער קלאַמערט ער אַרום דעם איינזאַנקער,“ מלה, אין ניו־יאָרק, ז' 199. „די סאַטנעס, וואָס האָבן זי [זי אַזערע] אַרומגעקלאַמערט פֿון אַלע זיטן, שאַקלען מיט די מעכטיקע קעפֿ, איבז, ג. אַסטראַווסקי, ווי שטאַל האַט זיך פֿאַרהאַרטעוועט, מינסק 1937.

מיט ז' יך — „ער איז די מוטער אויפֿן האַלדז געפֿאַלן און זיי האָבן זיך מיט די הענט אַרומגעקלאַמערט,“ א. סאַפּיר אויס מינסק, פּטאַת קהל... ו, ווילנע 1882, ז' 52. ~קלאַמער, דער. יונג. עניש.

אַרומקלאַפּן — טרוו. אַ די ווענט. אַ זאַנגען מיט אַ הילצערנעם קלאַפּער. אַ אַ קראַנק און אויסהערן די לונגען. „די גרובן האָבן שוין ביקסן ווי אַ פֿאַס אַרומגעקלאַפּט,“ פּמ, מילכאַמע, מאַסקווע 1948, ז' 94. מיט ז' יך. ~קלאַפּ, דער. יונג. עכין. עניש.

אַרומקלויבן — טרוו. [פֿאַרשרייטע ד' פֿאַרעם]. אַ די יאַגע־דעס. „ער קען אַפֿך אַ אַרום זיך אַ גאַנץ רעדל און דערציילן,“ טע, מע היליעט.

מיט ז' יך — זיך אַ אַרום שניטער. ~קלויב, דער. יונג. עכין. עניש.

אַרומקלויבן — דזוז דפּו. [פֿאַרעם פֿון כלל־שפּראַך]. „און זיין ווינגאַרטן זאָלסטו ניט אַ ריין... פֿאַרן אַרעמאַן און פֿאַרן פֿרעמדן זאָלסטו זיי איבערלאַזן,“ תּי, ויקרא, יט, 10. „די פֿרוכט קען מען אַ מיט שטעקנס, פֿאַרויכ־טיק,“ מ. וועללער, ווי מען פֿלאַנצט אַ סאַד, ווילנע 1900, ז' 32. „ער זאָל אַ נאַענט אַרום זיך די אַלע וועלכע דאַווענען... ניט שטילער־ הייט און כאַפּן ניט,“ תּניא, קסג.

מיט ז' יך — אַ זיך אַרום דער פֿאַן. „צום רעדל מענטשן וואָס האָבן זיך אַרומגעקליבן אַרום דעם אַלטן קאַפּיטאַן,“ ה. זאַלאַטאַדאָו, גש ו, נײַ 1924, ז' 177.

~קלייב, דער. יונג. עכין. עניש. ער (יז, קע). עריי.

אַרומקליידן — טרוו. אַ די קינדער צו פּסח. אויך פּיג: „אזוד־העם האַט קראַכמאַלס שיטה... ציגעאייגנט דורך אַ דעם אינהאַלט מיט אַ ניער פֿאַרעם,“ וו. בורשטיין, איק, ר"ה תּשכ"ח. מיט ז' יך — „מענער פֿלעגן זיך אַ מיט גאַנצע האַלבע קעלבער אין די הויזן אַרבין, זיך גוט אַרומבינדן און אַווי פֿאַרן אויף די קאַלייקע,“ א. בערגמאַן, דאָס פּוילישע שטעטייל, וואַרשע 1926, ז' 67. יונג. עכין. עניש.

ארומקלעמערן — אוטוו. א' אויף טרעפ. „די ארעמע קלאסע מענטשן ארבעטן בחמר ובלבנים... בניטאג קלעטערן זיי ארום אין די גרעסטע קעלטן“, א. מארגענטער, עגל הזהב, ווארשע 1898, ז' 49. **ז'נג.**

ארומקלעמערן — טרוו. ארומגעמען מיט א קלעם. — 'ער קלעמט ארום, דער דעסטש'... נאך קיינער האט נישט געהערט אים, פ.מ. מילכאמע, מאסקווע 1948, ז' 133. אויך מיט זיך. **עניש.**

ארומקלעמערן — פ. דווי ארומקלאמערן. „זי קלעמערט אים פעסטער ארום“, פ.ר. ז' 178. **ציקא, ז' 178.**

ארומקלעפן — טרוו. א' פלאקאטן אויף די ווענט. א' די ווענט מיט פלאקאטן. „געבראכט א מולער... צו מאכן א קליינעם אייוועלע, א' די שפאלטן און גוט אויסווישן“, ל. געוויי. רפאל דעם שניידערס טאכטער, ווילנע 1888, ז' 56. „קינדער... האבן זיך צעשאטן ביי דער זיסט פון וועג, האבן ארומגעקלעפט די פארענטשן פון די בריקן“, שטערן, מינסק 1939, № 9.

מיט זיך — „זיך שטרעפן... אפצו שווענקען דעם שמוץ וואס האט זיך ארומגעקלעפט ארום דער נשמה“, זישיט 1912, ז' 258. **עניש.**

ארומקלערן — טרוו. ארומטראכטן. א' א וויכטיקן ענין. „פון די עטלעכע [סתירות] וואס איר האט אויסגעריכט, וואלט מען שוין אויך געקענט מאכן א גאנצן ספר, ווען מען זאל וועלן זיי א' פון אלע זיסטן, ממוט, אין א שטורם צייט, ז' 43. „געוואלט אפכאפן דעם אטעם און א' דאס וואס איר אנטפלעקט געווארן“, פ.ה. רוטע פולדער, ז' 335.

מיט זיך. ~ קלער, דער. **ז'נג.** **עניש.**

ארומקניפן — טרוו. מאכן א קנאפ ארום עפעס. „ווען איינער העט איין וואקסן ליכט און גיצונדן, אונזער העט גערן דש דש וואקס ליכט נישט גאָר זאלט פֿר ברענן, דאָ טאָר מן וואול וואָש אַרום קניפן, ווען עש דראן קומט דש עש פֿר לעשט — דש איז מותר“, לט, פ.3.

ארומקערן — טרוו. א' דאס שפינוועבס. א' (איז) אלע ווינקלעך. א' דאס מיסט. ~ קלער, דער. **ז'נג.** **עניש.**

ארומקערן זיך — אוטוו. אומדרייען זיך. אַוועקקערן זיך. אויסדרייען זיך מיטן רוקן. „זיא וול דעם מאָן קיין רוגו ווייזן... וועלכש הישט איין בויז ווייב? דיא ריכט צו טיש אונז קערט זיך הרום פֿום מאָן“, בראַנט, פרק ת. „וויא זאל זיך דען איינער הרום קערן אודר וויא זאל דען איינער זינגן מליץ נישט צוהערן דו ער זיך נישט איז אודר דו ער נישט פֿר געשטי, לט, י.א. „ויפֿן יודר“ — אונז משה קערט זיך הרום צו יודרן“, ציינה, פ.3.

„דער נאָך זאל ער גיין און דער שול טיר אונז זאל זיך ארום קערן צום (ארום הקודש) צו אונ הינטר זיך גיין“, עפט, טיזור תפילות, אמטט תק"ח, נה.ג. „זאגט ר' חיים: איך בין גוזר אויף דיר, דו זאלסט זיך צו מיר א'. דא קערט זיך דער רוח ארום“, גדולת יצחק, ווילנע תקס"א.

~ קלער, דער. **ז'נג.** **עניש.**

ארומקראצעניען זיך — ארומקראצען זיך. מיט ביטול, איר. „דערנאָך האָט ער תמיד מיט א שמייעלע / פֿאַרקוועשט די אייגעלעך, / און זיך מיט פינגערלעך ווי בייגעלעך / אַרומ געקראַצעניעט אַוואו מע האָט באַדאַרפֿט“, מלה, יחי אַזוי מען מאַרשטט 'באַנונץ' אין אַמעריקע.

ארומקריינען — טרוו. א' די קעפלעך פֿון די קינדער וואָס פֿירן אויף די שפיל. „די קרוין וועט זיך (שעטרה לו אמר) [שר השירים, ג, 11] וואָס זיך מוטער וועט אים א' — דאָס איז דער כתב פֿון דער תורה וואָס... דער הייבט און דערגרייכט דעם ת"ח [תלמיד-החכם], הרב א. ל. בראַנדיס איב, ספר טיה ספונים, יאָס 1843, ז' 34.

ארומקרייגן — טרוו. אריינקריגן, ארומבאָ קומען אומדירעקט, אויף אַ זיסטיקן אופֿן. א' די פֿאַרבאַטענע סחורה. **עניש.**

ארומקרייגן זיך — טרוו. א' זיך פֿון הריצאָט ביזן גט. „יעדע פֿון די וויבער... האָט די ערשטע געוואָלט קרייגן... דעם ראַמאָן... אויף 'פֿראַקאָט'... און זיי האָבן זיך אַרומ געקריגט איינע מיט דער אַנדערער“, טג, דער ציילערס און דאָמאַניסטן, ז' 92. „די לינקע אַרבעטער... האָבן צוזאַמען מיט די בונדישע אַרבעטער, מיט וועלכע מע פֿלעגט זיך אייביק א', זיך פֿאַראַייניקט אין איין... מאַרש“, פ. רעמט, גאָפּ 1948, № 65.

~ קריג, דער. **עניש.**

ארומקריינעריש — אַדי. וואָס איז ווי ביי עמעצן וואָס קרייגט זיך אַרום. אַז א' צושטעפען זיך. **קייט.**

ארומקריינדן — טרוו. א' שטאָף פֿאַרן ציר שניידן. „ווי מע קען היינטקע צייטן נישט פֿאַרבייטן קיין קינד צו לערנען תכלית-זאָכן, אַזוי קען מען זיי נישט א' אַ קריינדן און פֿאַר שרייבן: דאָס לערן און דאָס נישט“, קמ, 1870, № 20. **ז'נג.** **עניש.**

ארומקרייזן — דער. ז' דער א' ארום אונדזער אינדול. „אין דער נאַטור קומט פֿאַר אַ גרויסער א' ווי אַ ראַד-דרייעניש: דער מענטש און די בעלי-חיים עטעמען אַרויס קוילגויער-גאַז, די געוויקסן זאַפֿן אים אַפֿן און טיילן אַרויס זויערשטאָף, וועלכן עס עטעמען אַפֿן אין זייער צד דער מענטש און דער בעלי-חיים, ז. האַכבערג איב, אַטאָ שטמל, געוויקסן, מאַסקווע 1920, ז' 180.

ארומקרייזלען — טרוו. 1. דווי ארומקרייזן. דאָס א' פֿון דער ערד אַרום איר אָקס. „אַז איר וועט אַלץ אַזוי ציען די מעשה, וועל איך אַפֿן מוזן הושד זיך אַז איר ווילט לאַנג א', איידער איר קומט צום עסק“, קמ, 1864, № 27. „אין וואַרשע... קרייזלט אַרום אין די גאַסן אַזאָ מין מודעה: אַן ערפינדונג צו היילן פֿאַרשיידענע קראַנקייטן“, פּראָ, יאָסעט און שטעטלעך, פּונקט 4.

2. מאַכן קרויזן, לאַקן. א' די האָר פֿון אלע זיסטן.

מיט זיך. **ז'נג.** **עניש.**

ארומקרייזן — טרוו. ארומצייכענען אַ קרייז. מאַכן אַ קרייז אַרום עפעס. ארומפֿאַרן אין קרייז. א' די גאַנצע ערד. „דער חכם... האָט אַרומגעקרייזט אַרום זיי אַז קיינער זאל נישט קענען צוטרעטן צו זיי“, נחב, מעשה מחכם. „און ווי ער איז געלעגן — ערשט אַ שפּאַרבער האָט דרײַ מאָל אים אַרומגעקרייזט, גענידערט“, סוז, פּוּו, ז' 373.

מיט זיך — „יעדער מנין און יעדער קלייזל האָט זיך אַרומגעקרייזט, אַרומגעגרענעצט — זי איז די אמת, עכטע ייִדישקייט“, פּראָ, 'מין ווינקלעך, כּלל ופרט'. **ז'נג.** **עניש.**

ארומקרייזן — טרוו. ארומבינדן (ארום דרייען). אין דער פֿאַרעם פֿון אַ קרייז, האָר־זאַנטאַל און ווערטיקאַל. „מע האָט מיך אַרומ געקרייזט אין בלוטיקע וואונדן, געקאוועט, געבוונדן“, פּראָ, לידער און פּאַנטעג, ציקאַ, ז' 339. „זי האָט פּאַוואַליע פֿאַרפּאַקט דאָס וויכטע געפֿלאַכטענע קוישל, אַליין האָט זי עס אַרומ געקרייזט מיט אַ דיקן שטריק“, ב. דעמבלין, צוויי און אַ דריטער, ז' 11.

מיט זיך — זיך ארומצלמען. **ז'נג.** **עניש.**

ארומקרייכן — אוטוו. 1. „איטלעכער פֿון מענטשן קען די שלאַנג / וואָס קריכט אַרום אויפֿן בויך און אין לאַנג“, ממוט, שירה, ז' 83. „אַפילו אַ ווערעמל וואָס קריכט אַרום האָט אין זיך קדושה“, הרב מאיר שוואַרצמאַן, טח, 1964, א' 5. „שטאַט מיט אַ משוגע נעם וואָס איז אויף הענט און פֿיס אַרומגע-קראַכן אין אַ ראַד אַרום אַ הויז אַן אַזנגע-פֿאַלענעם“, מלה, די גאַלדענע פּאַוע, ז' 54. „אַ עמעצן אויפֿן קאַפּ = קאַמאַנדעווען, גע-וועלטיקן איבער עמעצן.

2. אַרומגיין געבויגענערהייט, איינגעקאַר-טשעט. אַרומשאַרן זיך. אַרומפּויען (וועגן אַ מענטשן). „צו פֿיס אונטערוועגס אַליין / פֿלעגט ער נעבעך צו מוזן גיין, / אין בלאַטעס אַרומצוקרייכן, / זיך פרנסה אַפּצווייכן“, עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 84. „די מאַמע איז עפעס אַרומגעקראַכן אין די ווינקלעך, איינ-געקאַרטשעטערהייט“, ווייט 61, ווייטענבערג, ז' 68. „רק איך קרייך דאָ אַרום אין די קעלערס... דראַפּע זיך... אויף בוידעמער“, בערג, באַט

דניפער וו, 'עמעס' ז' 18. "פון באגין ביז שפעט אין אָונט איז ער אַרומגעקראַכן אין שווערע זעלנערשע שיד", ב. דעמבליג, צאנקענר דיקע ליכט, נ"י 1958, ז' 305.

3. אַרומגיין וואו מע דאַרף ניט. בכלל פ"ג. "אַ יונג וועבב טאַר נישט זיצן אָן אַ מאַן, ובערט אַ יונג וועבב זאָל אַ צווישן יידישע אַדוואַקאַטן, מען איז דאָך נאָר אַ בשר-ודגים", א. מאַרגענשטערן, ענגל הזהב, וואַרשע 1898, ז' 85. "איר מאַן קריכט היידער אַרום און זוכט אַ ליובאַוויניצע", חג, טמו, 1967 v. 5. "וואָס וויל אַ מאַנספאַרשוין? ... כּיכאַפּ מיך אויף... קאַצענע אויגן... די פּאָות קריכן מיר אויפֿן האַרץ אַרום ווי די ווערעם", פּרץ, 'שוועסטער'. [זי] האָט זיך געמאַכט תּמּעוואַטע, גלייך זי פאַרשטייט נישט מרדכי'ס בליקן, וועל-כע פּלעגן אַ אויף איר ווי אומרויאַקע פּריש-טשעם", רחל ה. קאַרן, ערד. מיט זיך — סתּם אַזוי, אָן ציל.

~ קרייז, דער. -ונג. -עכין. -עניש. -ער (-ין, -קע). -עריני.

אַרומקרייצן — טרוו. אַ צייכנס. אַן אַרט וואָס איז אַפּגעשוואַרצט מיט טינט האָט מען אַרומגעקרייצט אויסווייניק און אינעווייניק, איז ממילא פֿון דעם געשוואַרצטן געבליבן אותיות, טש' וו, ז' 52. -ונג. -עכין. -עניש.

אַרומקראַפירן — טרוו. באַרויפן אַ סך פֿון דעם אַרום, אַ זיך פֿון די אַרומיקע שטעט-לעך. -ונג.

אַרומקראַפֿטן — אַר. אַוטו. דעשמ, 19. יא און שפּעטער. אַרומצעהן. אַ וואָס צו טאָן.

טרוו. אַרומטרעפֿן. באַשטימען דורכן וואַרפֿן גורל. "אַלוו גינגן זיא צו ראַט אונ' ליסן אַרום ראַטן וועלכר איינר צו ערוועלן ווער", 'שילד' בורגער זעלצאַמי אונ' קורצווייליג גישיכטי [אַזע ווו, ז' 480].

אַרומקראַפֿטן — אַוטו. דזוו דפּוו, 13. איר אַ, ווי זיך צו פירן. מיט זיך — זיך אַ מיט פּרשינד. ~ ראַט, דער. -ונג.

אַרומקראַפֿען — אַוטו. אַ ווי די פינען, "... ווער עס זאָל גלייך אַוועקגיין מיטן רויך, ווער עס זאָל נאָך אַ אויף דער ערד ווי אַ געיאַנטער הונט, ביז ער וועט אַליין קראַפירן", משה פּראַנגער, טמו, 1962 | 12. מיט זיך. -עניש.

אַרומקראַפֿען I — טרוו. אַרומרוימען. אויפֿ-רוימען פֿון אַרום. אַ די צימערן. מיט זיך. -ונג. -עניש. -ער (-ין, -קע). -עריני.

אַרומקראַפֿען II — טרוו. אַרומנעמען מיט אַ ראַם. אַ די בילדער. "די בלאַנדע האַר ראַמען אַרום דעם פּינעם שטערן", א. פּרומקין איבז, ר. ראַקער. זעקס באַראַקטערן... נ"י 1929, ז' 178. -ונג. -עניש.

אַרומקראַפֿעלען — אַוטו. אַרומליפֿן. אַרומ-פּלאַדערן. אַרומשמעצן. אַ ווי אַ משוגענער.

"און אַז מען איז שוין נאָך דער תּחונה — מוז מען שוין אַזוי פּיל אַזי", אַש, בייט אַפּגרוונט.

אַרומקראַפֿען — דזוו דפּוו. 9פּ: ~ ראַנצלען.

אַרומרויַדערן — אַוטו. אַ איבערן טיפּן. אויך: אַרומקאַמאַנדירען. אַנמאַכן אַ טומל. ווירקן אויף עמעצן, ער זאָל ניט אַ. אַ אין דער געוועלשאַפֿט. "אַ דריי-אַריק בלאַנד זינגעלע זייערס האָט דאָ אַרומגערויַדערט אויף דעם דיל", ירחמיאל גרין, באַרגיידן, וואַרשע 1938. "גע-וויינלעך האָבן דאָ אַרומגערויַדערט מייז", באַש, פּאָר, 1966 x 7.

מיט זיך. -ונג. -עניש.

אַרומרוקן — טרוו. אַ דאָס מעבל. אַ עמעצן פֿון איין פּאָזיציע אויף דער אַנדערער. "דיא אויף דעם ועלד שטערפן דיא בויגיל ווערן צו פּלוקן, / אונ' אַל דיא דניגן ווערט מן הרום רוקן", מלכיש'בוך, פּערז 750.

מיט זיך — "עס איז גוט אַן אַ דריטער זאָל אונטערהאַלטן די שטעל פֿון בראַך, פּדי די צעבראַכענע טיילן [פֿון דער האַנט] זאָלן זיך ניט אַ", דר' מ. גאַסטלייב, זינט געזונד ו, וואַרשע 1902, ז' 62.

אַרומרויַזלען — טרוו. אַרומרוימען. אַ מיט שפיץ. "וועיבערע וואָס ספּאַנדיצעס פּלעגט מען אַ מיט שפיץ וואָס מע האָט אַרויסגעזען פֿון אונטער די קליידער".

אַרומרויַפֿן — טרוו. אַ דאָס לייב מיט ספּיריטעס. "נאַ, ריבב אַרום די פּלעקלעך [נאָכן אַרבינגלאַפֿן זיי אין זוילן, און איך וועל דעם צווייטן שטייול אויפֿקלאַנקן", ב. שאַפּיר, אַברחמל דער שוסטער, אַדעס 1911, ז' 25.

מיט זיך — "אַלע פּאַרטאָ און אַונט ריבבן זיך אַרום די מיטגלידער פֿון דער גרופּע מיט קאַלטן וואַסער און פּאַרנעמען זיך מיט גימ-נאַסטיק", נ. וויכנרוי, אַפּ דער וואַכ, מינסק 1932. אויך: אַרומרויַען זיך. "אין דער אַכסניא, וואו... [ער] האָט זיך אַרומגעריבן, געטרונקען און געעסן און געוויצט זיך", ב. גאַריג, דיא מדיקס..., נ"י 1900, ז' 52.

-ונג. -עכין. -עניש.

אַרומרייַדן — ז'ד. דזוו אַרומרעדן. "מע פּלעגט אַ און איבערדיסקוטירן וועגן אַלע מאַסטילען וועלכע מע מוז אַננעמען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ניער לאַגע", פּגעד, פּאַריז 1948, I №.

~ רייז, דער. -ונג. -עכין. -עניש.

אַרומרייַזן — אַוטו. אַ איבער שטעט און שטעטלעך פֿון תּחום. אורח פּאַרטישטשט: 'וסחרוה' (בראשית, לד, 10): "רייזעט איר אַרום" [ת]: "פּאַרקערט דרינען". "כּהאַב אַרומגערייזט די גאַנצע וועלט / און צוריקגע-קומען צו מנין פּלה", פּל. "אויב ער אַרום רייזט אין אַלי דיא שטעט פֿון זיין קינגרייך", שאר, לד/ב.

~ רייז, דער. -ונג. -עכין. -עניש. -ער (-ין, -קע).

אַרומרייַטן — אַוטו. אַ איבער דער געגנט, אַ די גאַנצע געגנט. "אַזוי ווי עס קומט דער הייליקער פּוּריים, / פּאַרגעסן די וועבלעך אָן זייערע יסורים. / זיי מיינען, עס איז אַזוי ווי פּאַרצשטן, / זיי טוען אויף די פּאַרטעכער אַ", פּל. "דאָ זיא גון די ריד פֿון ר' סענדר האָבן גיהערט / דו ער וויל אַרום ריטן אונ' די יודין אַפּ קויפֿן פֿון שווערט", אהרן בר' יוסף, איין ש'ין נביא ליד פֿון אונ'ו, פּראַנג תּמּח [MGWJ. 1937, № 2, p. 227]. "אויך חסי-דים וועלמער אויף אַאַך אַ, מיר חסידימלעך וועלמער לעבן און עץ — פּאַשאַל פֿון וואַטין", טעיאַטאַר. "חרפה האָט אויף אונדז אַרומגעריטן אונטער בייטש פֿון שפּאַטנדיקן האַגל", ב. לאַפּיר, דער פּולער קרוג, די אַמאַליקע לאַטע די געלע. "עס וועט דער געיאַמער אַ איבערן טיפּן ווי אַ דונער אַ טויבער", חג, זורוו, ז' 52. "לאָזן זיך אַ אויפֿן קאַפּ = לאָזן קאַמאַנדע-ווען איבער זיך; לאָזן באַליידיקן.

אַרומרייַכערן — טרוו. "די שמוציקע קליידער מיט די לינז דאַרף מען... אַ אין אַ באַזונדער קעמערל מיט שוועבל", ל. יאַכאַוויטש, איבז אַנשטעקנדע קרייניק, אַדעס 1921, ז' 17. מיט זיך. -ונג.

אַרומרייַניקן — טרוו. אַ דעם שטויב. אַ די ביקס. "באמת האָט ער געהאַט זייער אַ גוטן קאַפּ, נאָר עס איז נאָך געווען פּאַרוואַקסן, מע האָט נאָך ניט אַרומגערייניקט", ג. י. ראַוויטש, דער גוואַלד ריט, ווילנע 1883, ז' 17. "לכבוד יום-טובֿ האָט מען אַרומגערייניקט און באַשאַטן מיט געלן זאַמד און דאָס שטיבעלע אינעווייניק אויסגעווישט", ג. י. קאַצאַוויטש, 60 יאַר לעבן, ז' 46.

מיט זיך — "עס איז אַזוי פּאַרוואַרפֿן מיט שטיקלעך דרוש, שמאַטעס פֿון רמו, פֿון סוד... אַז מע קען זיך שוין ניט אַ", דער יוד' פּאַר פּסח, וואַרשע 1881, ז' 58. -ונג. -ער (-ין, -קע).

אַרומרייַסן — טרוו. אַ פּרוכט (צווינגן) פֿון די ביימער. אַ די קאַפּטע. אַ דאָס האַרטע פֿון ברויט. [דעם שוחטס] כתב זאָגט אַז אים קומט די שטיקלעך פֿון דער בהמה, נאָר אַז עס קומט צום אַקס, רייסט ער אים אַזוי אַרום, אַז דעם קצב בליפּט שוין גאַרנישט, ייל, משלחת, זשיטאַמיר תּרל"ו, ז' 26.

אַרומרייַסן זיך — קזוו. אַרומקריגן זיך. "זיי לעבן ווי די טייפּן און רייסן זיך אַרום ווי די קעץ", פּווז. זיך אַ איבער אַ לעפל געקעכט. אַ זיך פּאַר די נעז(ער). "אין חודש ניסן רייסט מען זיך אַרום איבערן ביסן, שוו. "אונדזערע קליידער האָבן זיך אינגאַנצן אַרומ געריסן, אונדזערע שיד צעפּוילט געוואָרן. מיר זינען געבליבן מוטער-נאַקעט, אין קעשענע — ליידיק", ממוס, 'שם און יפת...". "איר האָט אַיך אַרומגעריסן ביי די קעפּ און דער טאַטע

שלמה וו, ז' 73. „האַבן מיר אַרומגערעדט דאָס געשעפֿט זיך און געלאָסן שוואַכע, מע-מנחם מענדל, ז' 138. אַרומגערעדט אונטערן האַק אַזוי ברייט די קרושה פֿון לעבן, די קרושה פֿון טויט,“ אַל וווּ, דער וויכוח, „די וויכוח האַבן זיך געלאָזן טיף אַ גאַס מעשים, אַר, דער עיבור.“

2. באַרען. „דעם טאָג זענען אַלע ליידיק און מע האָט ערשט ציט יענעם אַ“, ש. בעקער-מאַן, טריבער שווער, וואָרשע תרמ"ג, ז' 41. מיט זיך — „איינער מיר וועלן זיך דאָ אַ בעט איד אַך, איר זאָלט קיינער אויף מיר קיין פֿאַראַבל האַבן,“ פֿלאַי, המדבר בצדקה, וואָרשע תרנ"ב, ז' 28.

~רעדן, דער. ונג. עכץ. עניש. „נאָך אַלע באַוואַרענישן און אַן ווייסן מיר דאָך אַלע אַז פֿדי צו דערגיין ווי דאָס פֿאַלק האָט גערעדט, דאָרפֿן מיר לערנען ביי שלום עליכמען,“ ימ, יושפֿ xxv, 2. ער (יין, קע). עריי.

אַרומרעכענען — טרוו. אַ אַלע הכנסות און הוצאות. אַ אַן ענין. „האַט זי זיך אַרביינגעטאָן אין רעכענען, אין אויסרעכענען, באַרעכענען און אַ אַ אירע באַדערפֿענישן,“ עזר וואָרשאַווסקי, כאַליאַסטרע וו, פֿאַריז 1924, ז' 43.

מיט זיך — „אויף שבת איז ער געקומען זיך אויסרוען, זיך אַ, און זונטיק מיטן טאָג גלפֿן איז ער ווידער אַוועקגעפֿאַרן,“ משה גלעטמאַן, בלענדעניש, טשערנאוויץ 1926. ונג. עניש.

אַרומשאַפֿן — טרוו. אַ מערן, אַ די קאַרע. אַ אַ פֿאַן, אַ מולטער. מיט זיך — זיך גוט אַ אין פֿאַר. ונג. עכץ. עניש.

אַרומשאַפֿטאָיען — אַוטוו. 99: ~שאַפֿטאָיען. אַרומשלעפֿן זיך. „ווען דו וועסט אַ / אין פֿרייען הימל און פֿרייען זיך / מיטן פֿרייען לעבן גאַר אַ נעמעם...“, גאַר, שירי — יודישע לעדער, וואָרשע 1889, ז' 70. געוויינטלעך מיט זיך — „זי זאָל זיצן אין ראַפֿשאַנסק און ער זאָל אַ זיך אין חילגע,“ ב. גאַרין.

אַרומשאַפֿטענען — טרוו. אַרומרינגלען, אַרומדעקן מיט אַ שאַטן. „דער וואָלד האָט אונז געהיים אַרומגעשאַטנט,“ חג, פֿליטיס, ז' 113.

אַרומשאַפֿליעווען — טרוו. 99: ~שאַפֿלי-ווען. אַרומשאַפֿן מיט ברעטער אָדער ברעט לעך. „די מקוה האָט מען אַרומגעשאַפֿליעט מיט ברעטער, און אַזוי גייט מען אין מקוה,“ יפֿאָל, 1886, № 8. „זומער וועט דאָס הויז זיין אויסגעטינקעוועט און אַרומגעשאַפֿליעוועט,“ חיים פעט, אַ הויז אויפֿן פעלד.

אַרומשאַפֿנען — טרוו. אַרומגראַפֿן, אַרומפֿעסטיקן. אַרומרינגלען מיט אַ (זאַמ) חאַל. „ער זאָל אים לעפען 500 גולדן, ער זאָל די פֿעלדער אויסבעסערן, אַ אַד-ג,“ מ. הלוי הורוויץ, ספר פרשת מרדכי, אונגוואַר 1866, לב/א.

„אינדערפֿרי האָט די זון העל געברענגט, פֿון ערגעץ האַבן זיך באַוויזן ים-פֿייגל און האַבן אַרומגערינגלט דאָס שיק,“ ל. שאַפֿיראָ, נאַוועלן. „דינע אויגן זענען קאַלט און אויסגעלאַשן, פֿרעמד איז דיר די וועלט וואָס רינגלט דיר אַרום,“ מל, הייב אויף די אויגן. „דער געטאָ ווערט... אַרומגערינגלט דורך אַ פֿאַרשטאַרק-טער וואָך פֿון ווערטוויסער פֿאַליציי,“ ז. לע-ווינבוק, אין 'ברנבוך' ספר זכרון, 1953, ז' 587.

מיט זיך — „מיר וועלן זיך ניט אַרום רינגלין אונז זעצן צו דער סעודה ביז זיין [דודס] קומן אַל הער,“ סהמ, שמואל א, טו, 11. „די גאַנצע ייִדישע רעליגיע... האָט געהאַט נאָר איין אוסקוק און זין: ווי אַזוי אַרומצו-רינגלען זיך מיט אַן אייגענער נאַציאָנאַלער אַטמאָספֿערע?“, זשיט א, ניי 1919, ז' 15.

עכץ. עניש. ער (יין, קע). עריי.

אַרומרינגען — טרוו. דזו דפֿו. „ווינטער האָב איך געמוזט די שטאַט אַ, / שריפען סטראַנע און אָנגע ביי אַלע טויערן, / דעם נעמעם לאַנגו האָב איך געזונגען / און בין שיער געוואָרן געפֿרויירן,“ ר' חיים ליבערמאַן, פֿון דחנישן רעפערטואַר, יושפֿ וווּ, 4. „זייערע הויפט-כוחות זענען איצט פֿאַרנומען מיטן אַ די וואַלדאָרער און פֿאַרשטעווער וועל-דער,“ י. פֿערלאָו, פֿאַר 1963 וו 23.

אַרומרעגירן — אַוטוו. 1. רעגירן, הערשן אַ לענגערע צייט. אַ איבער די אַנגענומענע געביטן.

2. פֿד, גאַליציע. (אַרומ)קאַמאַנדעווען, וואָיע-ווען, שטיפֿן. „שוין דערוואַקסענע — און רעגירן נאָך אַרומ.“ „מיר פֿלעגן טאַנצן, שפּרינגען און קאַלערן זיך. בעת אַ אינעם היי פֿלעגט דאָס בלויאַויגיקע שיקסל משונהדיק לאַפֿן און קוויטשען, אַבֿרהם זאָק, אין אומרו פֿון יאַר, ב"א, ז' 336.

מיט זיך — אויך: קענען זיך באַהערשן, זיך אַפֿנהאַלטן. „מוז שוין דער מנהג אַזוי עקזיסטירן, אַז אונדזערע הייליקע וויכער זאָלן זיך ראַש-השנה-יום-פיפור אין די שולן אַ,“ מ. שלעפֿטשיין, דער וויכערשער יום כפֿור, וואָרשע, יאַר, ז' 5.

אַרומרעדלען — טרוו. אַרומרינגלען מיט אַ רעדל (מענטשן). אַ דעם גאַסן-רעדנער. אַ דעם קונצנמאַכער.

מיט זיך — אַרומרייען זיך אין אַ רעדל. „אַ גרויסער זשוק איז געשאַנען אויף אַ יאַנדע-ביימל, ... אַ צווייטער האָט זיך אַרומ גערעדלט מיט אַ זשומערל,“ 99פ, אין וואַלד. ~רעדל, דער. עניש.

אַרומרעדן — [פֿאַר-פֿליידיש בעסער ווי אַרומריידן] טרוו. 1. אַרוממווען, אַרומ דיסקוטירן. באַריכות אַ אַן ענין. אַ אַן מורא די איצטיקע פֿירונגען. אַ די שטעלונג פֿון דער פֿאַרטיי. „די מעשה פֿאַדערט צוליב פֿיל וויכ-טיקע זאַפֿן אַרומגערעדט צו ווערן, ממוט,

... האָט דערפֿון גרויס צער געהאַט,“ פֿרץ. 'האשה מרת חנה', 1. בריוו. „[ווי] ריטן זיך אַרום איבער אַ פֿאַר זייערע וויכערלעך וואָס זיי האַבן אָפּגעריסן אין זינדנס גאַרטן,“ מ. בורשטיין, בני די טיכען פֿון מאַזאַוויע, ז' 20.

עכץ. עניש. ער (יין, קע). עריי.

אַרומריסעריש — אַדי. וואָס איז כַּאָ ראַקטעריסטיש פֿאַר אַן אַרומריסער. אַע איבן געשפּאַרטיקייט. קייט.

אַרומרייען — טרוו. מן, מיטן-גאַליציע. דזו אַרומרייען.

אַרומרייפֿן — טרוו. „אַז ענגשאַפֿט רייפֿט אַרום אים ביי דעם האַרצן,“ י. יאַנאַסאַוויטש, אַ שטוב אין שטעטל. „אַ התלהבות האָט אַרומ גערייפֿט זיך האַרצן, יח איה, טאַמאַס מאַן, טאַניאַ קענגער, ריגע 1930. „שרעק רייפֿט קאַלט אַרום זינען שלייפֿן,“ י. אַקרוטני, צוק, סעפט 1956.

אַרומרינג — דער, יען. „שנינדט אויס אַ פֿאַס פֿאַפּיר וועלכער זאָל זיך גלפֿן... מיט זיין לענג צום אַ פֿון גלאַז,“ יאָ א, ז' 41. „פֿון דער היך כאַפֿן אַ קוק אויף דער שטאַט און איר אַ,“ ט. בערלט, מענטש-מאַשינ. קיעו 1927, ז' 7. „דער גרויסער סיבירער אַינזאַך ווען ציט זיך וועדליק אַ פֿערטל אַ פֿונעם ערד-קילדער, ב. ראַבינאַוויטש איהב, וו. אַרסעניעו, אין דער טעג, קיעו 1930. אַל — „בלויז אין דעם אַל מיט שוועריקייטן טריאומפּירט דער פֿאַעט,“ יג, טזז, 1966 וו 9.

אַרומרינגלונג — די, יען. זיך אַרויסריסן פֿון אַן אַ אַ אַרום דעם קונצנמאַכער. „אַ סך פֿייגל האַבן דעם קאַליר פֿון זייער אַ, א. יאַקובזאָן, פֿאַר 1961 X 15. „דער ייִדישער פֿראַלעטאַריאַט... איז אַ קלאַס פֿון אַ פֿאַלק וואָס לעבט אין קאַמפּאַקטע מאַסן אין... פּויערשער אַ,“ מ. ליטוואַקאָו, אין אומרו וו, מאַסקווע 1926. „אַן ער איז אין אַ איז אים געווען קלאַר,“ פֿמ, מילכאַמע, מאַסקווע 1948, ז' 41. „קענען זיין טויזנטער פֿאַרשיידנקייטן אין דער אַפּיעקטיווער אַ,“ מו, דער וועג צו אונדזער יוגנט, ז' 38. „... אַנגעטונקט אין אַ פֿאַרטיקער אַ, אין אַ מין וואַלקן,“ ב. י. ביאַלעסטאַצקי, אין ליטע, ז' 1951, ז' 121.

אַרומרינגלען — טרוו. אַ דעם שונא. אַ די ערד רונד אַרום. די סכּנה (פֿעצער, וואָסער אַ) רינגלט אַרום. „מנען צרות האַבן מיר אַרומ גערינגלט אַזוי ווי אַ בעדנאַרש אַ פֿאַס,“ 9. „דר וואָש פֿר זיכרט זיך אין גאַט וועט אים חסד אַרום רינגלין,“ חז ב, קפּ/ב. „ער וועט אַ די צדיקים צו זיין... אויף אַ שטול... פֿון דימענט-שטיינער,“ סדו אַקדמות מיט ער-טיטש, לעמבערג? אַנהייב 19. יח, ז' ו/ב. „מלאַכיים וועלן אים [דעם צדיק] אויפֿברענגען און די אַפּוהיקודש וועלן אים אַ,“ הרב נ. נ. הונדער, ספר שער ציון, זשיטאָמיר תרע"ט, ז' 69.

מיט זיך — און איך האב זיך מיט ווערק ארומגעשאצט! הינזער געבויט, ווינבערג גע- פלאנצט! פראג, איבז, קהלת, ב, 4.

ארומשפאלקען — טרוו. „איך וועל איך ארומטרייבן אין גלות, ווי מע שאקלט ארום תבואה אין א זיפ כדי אויסצורייניקן“, ר' יעקב מדובנא, משלי חכמה (ויקרא), ווילנע תר"ג, כב/א.

מיט זיך — „וועט זיך פענעק אַ איינער אליין — ער, דער פוסט-אויף-פאס פֿונעם שטעטל“, בערג, באַם דניעפער, ו, 'עמעס', ז' 32.

ארומשאַרלאַטאַנעווען — אַוטוו. — אַרומ- גיין פּוסט-אויף-פּאַס. אַרומשלעפּן זיך. „דו וועסט ביי מיר די גאַנצע נאַכט מיט אַזאַ הולטיקע, מיט אַזאַ דראַכע אַז'י, ממוס, פּישקע.

טרוו — I. פטרן געלט מיט שלעכטע צוועקן. אַ דעם טאַטנס האַרעוואַניע. 2. אַרומשווינד- לען. אַ פֿון יענעם זינע לעצטע פֿאַר גראַשנס.

ארומשאַרן — טרוו. אַ ערד אַרום אַ פֿאַר- פֿלאַנצט ביימל. מיט זיך — אַרומגיין, אַרומדרייען זיך שטילערהייט. „מוניע האָט זיך אומעטום אַרומגעשאַרט ... ערגעץ אין אַ בעריאָוועווען וועלדל“, מק, 'מוניע דער פֿייגל- הענדלער'. „ער זעט דעם דזשט זיך אַ צווישן די מתיים“, פּמ, מלחמה, ו, ז' 1956, ז' 215. „קינסטלער און מוזיקער, אַרום וועלכע ס'פֿלעגן זיך אַ די אויפגעקומענע יידישע גבירים“, ש. י. האַרענדאָרף, טעטעטראַוואַנטע, לאַנדאָן 1955.

ארומשוויימען — אַוטוו. „מיסט (דרעק) שווימט אַרום פֿון אויבן“, שוו. „אַז מע זעט אַ טייעלע אַ אין אַ גלאַז טיי, איז עס אַ גוטער סימן“; „אַז מע זעט אַ שטריי אַ אין אַן עמער וואַסער, איז עס אַ שלעכטער סימן“, זאַבאַבאַנעס. „אַזו אויך וואַרן די רשעים אין ים הירום שווימן, איז ער איז גיטיט גיוואַרדן“, צאינה, סג/ב. [זין ליינט אַרײַן איר גאַנצן חוש אין דעם טשאַלט, ער זאָל אַ אין שמאַלץ לכּבֿוד השּׁבת“, א. מאַרענגעשטערן, עגל הזהב, וואַרשע 1898, ז' 30. „די לבנה שווימט אַרום ווי אַ וויסע קאַטשקע אין אַ בלויען טיפֿך“, ה. אַקער- מאָן, טמז, 1968 VII 13.

אויך פֿיג: אַ אין יחוס, אַ אין כּל-הגוטיקייטן. „עפעס איז אים בשׂם האַרצן דאַרטן אַרומגע- שוואַמען אַ בענקעניש“, משה אַלמטאָן, בענקע- ניש, טשערנאוויץ 1926. *אַ = זיך טומלען אַן שום ציל. „שוים ניט אַרום, פּלאַנטער זיך נישט אונטער די פֿיס“.

מיט זיך — סתם אַזוי, צוליב הנאה. זײַנג. עכץ. עניש. ער (יין, קע). ערני.

ארומשווינדלען — טרוו. באַשווינדלען ווע- מען עס לאַזט זיך נאַר. מיט זיך — „דיר שווינדלט זיך אַרום אין קאַפּ דאַס משוגעט — וואָס ביי אַיך הייסט אַסימלאַציע“, יהל, די קאַלאַניסטן, ו, וואַרשע תרץ, ז' 18. זײַנג. עניש.

אַרומשוועבן — אַוטוו. שוואַלפֿן שוועבן אַרום. אַ אין די וואַלקנס = פֿאַנטאַזירן. אַ שטיל- קייט שוועבט אַרום. „יעצט איז ער מיטן וואַסער אַ פֿאַר, און ערשט נישט לאַנג אויף דער יבשה אַרומגעשוועבט“, 25. „אויז זיא שוועבטן אַרום אין אַלי גאַסין פֿון דיא שטאַט די גאַנצי נאַכט צו בוועהן וואָש זיא טאַן וואַלטן“, יוסיפּו, אַמטש 1743, קעא. „זינן גשמה וועט אַ / און דאַרט אין הימל אייביק לעבן“, עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 51. „אַ יידישער קאַפּ שוועבט אַרום אינדערלופֿטן. נישט קיין גוף, קיין זוואַניע פֿון אַ גוף“, ממוס, 'בישיבה של מטה'. „אין האַרץ האָט צווישן איר און דער וועלט אַרומגעשוועבט דער פֿאַרטרטע פֿון יונגן פּריץ“, פּראַג, אַראַפּפּעלאַזטע אויגן.

מיט זיך — „עמעצנס דאַרטן אַ נשמה / שוועבט אַרום זיך אויף דער וועלט, / הענגט זיך אַנעט אויף אַ בלעטל, / אַטאַ שמעטערלינג אין פֿעלד“, טעג, קאַפּריין. ~ שוועב, דער. זײַנג. עניש.

אַרומשווענדן — אַוטוו. אַרומדרייען זיך כדי זיך אַרײַנצודרייען (אין אַ גרופּע, אַ געשעפט). אַ מיט (אַרום) וואוילע-יונגען. „וועט זי דאָך ניט קענען אַ מיט קיין בערדאַקעס [= סטראַזש- ניקעס?], י. העשטעלעס. מיט זיך.

אַרומשווענדערן — אַוטוו. דזוו דפּוו. אַרומדרייען זיך. אַרומגיין אַן אַ באַשטימטן ציל. „אויף דעם דריטן טאַג אַלעט אַיך האָב אין גאַס אַרומגעשווענדערט, קומט מיר אַנטקעגן אַט דער פֿאַלשער יונג“, י. בודאַהאָ, אַ געטראַיע וויביל זעלבן, ווילנע 1892, ז' 53.

אַרומשווענקען — טרוו. „דער ווינט מיטן רעגן האָבן נאָך ניט באַוווּן זיי אַרומצובלאַזן און אַ און מאַכן זיי מיט אַ פֿאַר פֿעלדון-קעפּ קירצער“, דא, פֿון בערלין ביז טאַן-פּראַנציסקאַ, וואַרשע 1930, ז' 125. מיט זיך — אַ זיך מיט קאַלט וואַסער. עניש.

אַרומשוויבערן — טרוו. צעשוויבערן אַרום און אַרום. „אַ בערדל וואָס וואַקסט ווילד שוויבערט אַרום דאַס פּנים“.

אַרומשטאַלפּערן — אַוטוו. אַרומגיין און ספּאַטיקען זיך, זיך פֿאַרטשעפּען, האַלטן אין (בשׂם) פֿאַלן. „איך שטאַלפּער אַרום איבער פֿעלדויקן ברובּוואַרג פֿון חושך צו חושך“, י. מאַניק, טריט אין באַגינען.

אַרומשטאַלצירן — אַוטוו. אַ מיטן יחוס, מיט די געראַטענע קינדער. „ויהי היום האָט אין ... גאַלד-געוועלפּ בכּבֿוד אַרומשטאַלצירט חיים וואַסערטרעקערס קדיש“, ב. זילבערמאַן, אַהבֿת דוד ויהונתן, קעשענעוו 1885, ז' 49. זײַנג.

אַרומשטאַמלען — אַוטוו. אַרומגיין און שטאַמלען דערפֿש. אַרומטראַגן אַ ספֿר-תּורה און פֿאַרשעמטערהייט אַ: יעזר דלים הושיעה נאַ. טרוו — כּסדר איבערחזרן שטאַמלענדיק: אַ דרדואַנק פֿון טיט-טיפֿן האַרצן. עניש.

אַרומשטאַמלן — טרוו. (קאַמאַשן-שטעפּערני) אויסהאַקן לעכעלעך אין אַלע אייבערשטע טיילן פֿון שיף. אַרומשטאַמלן די האַלעווקעס, אַדער פּשישוועס און נאַסקעס, ד"ה אויסשטאַמלן לעכעלעך.

אַרומשטיין — אַוטוו. „איך בין אין דער שטוב גיוועזט, זענן די בעלי זמר אום דען טיש אַרום גישטנדיק“, שו"ת חוט השני, 99דמ 1679 [הש ו]. „מיר האָבן אַן אַלטן מאַן געזען זיצן און זעקס זענען אים אַרומגעשטאַנען, און ער האָט מיט זיי גערעדט“, מעטה השם, לב"ב תרכ"ב, ז/ב.

~ שטייענדיק — די אַע האָבן זיך דערשראַקן.

מיט זיך — אַזוי זיך, אַן אַ ספּעציעלן ציל. ~ שטיי, דער. זײַנג. עכץ. עניש. ער — „הינט, ביי די פֿיס פֿון זייערע פּריצטעס, ... האָבן ביזן געהאַווקעט צו די אַ“, ב. דעמבליך, פּאַר, 1960 VII 10.

אַרומשטיפֿן — אַוטוו. אַ לענגערע ציפּט (אין עטלעכע ערטער) שטיפֿן. אַז עס קומט אַ שבת אינדערפֿרי, די זון שיינט, שטיפֿט די חברה אין גאַס אַרום, וויבט, אַ שטעטל, קולטור-ליגע, ז' 26. „סי'האַט אין מנינע וויינענדיקע האַר / אַרומגעשטיפֿט אַ שטראַלכל ווי אַ העול“, סוצ'י פּוו, ו, ז' 41. „די קינדער ליגן אונטער בערגלעך שטיל, / זיי האָבן דאַרט אַרומגעשטיפֿט אין וואַסען. / זיי קומען גראַבלען טויטערהייט דעם דיל / און וויגן מיט די שפיצן פֿון די סאַסענס“, חג, דער מאַמעס צוואה, ז' 13.

מיט זיך. עכץ. עניש. ער (יין, קע). ערני.

אַרומשטעלן — טרוו. „נעמט ער אַ בעקן מיט וואַסער ... און שטעלט אַרום זעקס ליכטערס מיט ליכט“, פּרינציפּסין עדינא, וואַרשע 1882, ז' 2. „ווען די אומות-העולם וואַלטן געוואוסט ווי גוט דאַס משפֿן און דער בית-המקדש האָט געטאַן די וועלט וואַלטן זיי אים אַרומגעשטעלט מיט האַרמאַטן, מיט שאַנצן היטן אים“, תּנחומא, שמו"ת, וואַרשע תרמ"ו, קנג. „פלוצעם בנינאַכט האָט דער פּריסטאָו אַרומגעשטעלט גרונמס שטוב מיט ערלים מיט סאַלדאַטסקע קעפּ“, יוסיפּו, 1887, № 18. „דער הימל האָט איר טויטנבעט מיט ליכט אַרומגעשטעלט, און ס'האַט מיט פֿלאַמען זיך צעברענט דאַס גאַנצע מערבֿ-פֿעלד“, יהואַש, יונגען-אונטערגאַנג, „די איבער-געבליבענע [יידן] ווערן גלפֿך אַרומגעשטעלט פֿון די יווערקשוץ (פֿאַבריק-פֿאַליציי) און עס פֿאַרמירן זיך שוין גרויסע רייען פֿרויען וואָס ווערן גלפֿך אַוועקגעפֿירט צו דער באַן“, מ. קושניר, אין טענסטאַכאווער יודן, ניי 1947, ז' 221.

מיט זיך — אַ זיך אַרום עמוד און זאַגן קדיש. אַ זיך בשׂם בעט פֿון קראַנקן פֿאַטער. „און זע, אַזערע גאַרבן האָבן זיך אַרומגע- שטעלט און האָבן זיך געבוקט צו מנין גאַרב“, תּי, בראשית, לו, 7. „און זיי האָבן זיך אַרום

מיר ארומגעשטעלט און האָבן געשפּאַט פֿון מיר, טויזנט און איין טאָג, ווילנע 1878, ז' 86. אַ גאַנצע חברה וויבער האָבן זיך מיר אַרומגעשטעלט און האָבן געוואָלט [פֿאַר כלה באַדעקסן] מיר אויפֿלעכטן און צעפֿלעכטן די האָר, י. האַלפּערג, שיינדלע, וואַרשע 1913, ז' 8.

~שמעל, דער. זונג. עכין. עניש. ערני.

ארומשמעקן — טרוו. אַ מיט פֿעדערן = אַפּלאַכן פֿון מעצען, חזוק מאַכן, מיאוס אַפּנאַרן. מיט זיך — [זי] האָט ניט געהאַט די טבע... באַהענגען זיך מיט שמאַטעס, אַ זיך מיט שמאַכטעס אַלערליי, שע, יוטייע סאַלאַוו. זונג. עכין. עניש.

ארומשטראַלן — אַוטו & טרוו. ליכט וואָס שטראַלט אַרום. אַ שמייכל וואָס שטראַלט אַרום. „ווי יונג זי איז, ווערט איר פֿאַרטאָגעשטאַלט נאָך יונגער, / ווען דער באַגינגען נעמט אַ איר קאַפּ,“ הל, דער וויסער ניגון. זונג. עניש.

ארומשטרייבן — טרוו. אַ אַ בגד מיט פֿוטער. אַ פֿעל מיט אַ קאַליר, אַ די קאַנטן פֿון לעדער מיט אַ שטרין-אייזן. „אַ מאַדנער גוי... ער דערקענט זאַרעז... וואָס דער מענטש דאַרף האָבן און נעמט נאָר אַ גילדן פֿאַרן אַ דרש מאַל [דעם קאַפּ מיט עטלעכע פֿינגער און זאַגן דערבאַ אַ שפּרוך], איז עס ווי מיט דער האַנט אַוועקגענומען,“ יא, סאַו 1931, ז' 267.

ארומשטרייבן — טרוו. אַ אַ שאַל פֿיג: „ער האָט אים אַרומגעשטריקט מיט חנופה, אַרייַן גענונגעט זיך צו אים אין האַרץ, פֿאַר, פֿאַלקסט געשיכטן. די אַלמנה ווידער האָט אים אַרומ געשטריקט מיט איר שווינג ווי איר שוועסטער מיט איר ריידן,“ זוג, טמ, 1963 XI 29. זונג. עכין. עניש.

ארומשיבען — טרוו. אַרומוואַרפֿן. אַרומ שטופֿן. *Uk: uhabati*. „מע האָט מיט מיר אַרומגעשיבעט פֿון אַרט צו אַרט,“ י. טיגער, דער צדיק און דער בעל-תשובה. געוויינטלעך מיט זיך — אַ זיך ווי אַ קאַץ צווישן צוויי טעלאַרלעך (מיט) מילך. „יענקל שיבעט זיך שוין ווידער אַרום מיט די שקצים,“ י. מעצקער, אויפֿן זיידנס פעלדער.

ארומשייטן — טרוו. „וויילסט כאַפֿן פֿליגן, שיט אַרום צוקער,“ שוו. „דער מענטש האָט זיך גוט דערוואַסט אין וועלכער צייט דער טיפֿן פֿאַר-טרינקט אַלע יאָר, האָט ער אַנגעהויבן מיט אַ צייט פֿרויער אַ הויך די ברעגעס,“ ח"ה זענדעס, ווינטער אַפּענדען, וואַרשע רנ"ה, ז' 10. „אַז דער בוים זיצט שוין גוט, שיט מען אַרום דאָס בערגל,“ מ. וועללער, ווי מען פֿלאַנצט אַ סאָד, ווילנע 1900, ז' 29. „האַט מען געוואָלט האַלטן וואַרעם אַ געקעכטס... שיט מען אַרום מיטן פֿריטיק דאָס טעפל,“ יושפּ X, 4, ז' 115. מיט זיך — אַ זיך מיט זאַמד

בנים ברעג ים. ~שימו. דער. זונג. עכין. עניש. ער (יין, קע). ערני.

ארומשיווון — טרוו. אַמ. אַרומגאַלן. מיט זיך — „אָוועק צום באַרבער און האָט זיך אַרומגעשיווט,“ ב. גאַרין, זי מדיקום... נ"י 1900, ז' 46.

ארומשיילן — טרוו. אַ אַן עפל. אַ די אַביצעס פֿון די ווענט, אַ לעדער פֿון פֿאַטלען. מיט זיך — פֿון זיך, אַן קיינעמס אַרבעט אַדער כוונה.

ארומשיוסן — טרוו. אַ דעם עולם מיט אַ מאַשניביקס. „פֿאַליציאַנטן און סאַלדאַטן האָבן... די אַרבעטער-באַצירקן... געהאַלטן אין איין אַ,“ שטערנ, מינסק 1932, № 87. מיט זיך — קזוו.

ארומשייבן — טרוו. אַ שפּיץ אין די הייזער. „זי האָט היעניראַל אַרום גשיקט וואו מען איינ זאַלכין יהודא אַהין גנומין האָט,“ באַלע גערניש, ז' 232. „זיא וועלין פֿיארונג [=גע-הילץ] קאַפֿין בימי הקיץ... פֿדי עניימ אַרום צו שיקן,“ פּננס קהלת אה"ו, כרוז פּו, 1726 [ש. אַטו, יובל XXXIII, ז' 120]. „האַט אַרומ געשיקט אירע מייזן צו פֿאַרבעטן...“ חס, טשלי תקע"ד, ט. 3. „מע הייבט אַן אַרומ צושיקן, / זיך אומעטום אַרומצוקוקן...“ עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 91. מיט זיך — קזוו. אַ זיך שלחמנות.

זונג. עכין. עניש. ער (יין, קע). ערני.

ארומשלאַפֿען — אַוטו. 99: ~שלאַפֿען. אַרומגיין, טרעטנדיק מיט שוועריקייט. אַ איר בערן שניי. אַ אין בלאַטעס. געוויינטלעך מיט זיך — „זיי האָבן זיך אַרומגעשלאַפֿעט אויף די גאַסן פֿון חפּה,“ מ. שטיקער, טמו, 1964 IV 26.

ארומשלאַגן — טרוו. אַ די ווענט מיט ברעט לעך. אַ מעבל מיט געוואַנט. אַ אַ מאַנטל מיט פעלק. אַרכ. אויך מיטן ב, אַ זיך. „דוא זאַלשט מיט דיין פֿרוואה נישט פֿאַהר האָבן, ומכל-שכן ניט מיט איר אַרום צו שלאַגן,“ ע"ו, מ/ב.

מיט זיך — קזוו. זיך אַרומקריגן. זיך געבן פעטש. זיך אַ איבער דער ירושה. זיך אַ מיט שקצים. זיך אַ ווי ווילדע קינדער. זיך אַ איבער אַ נאַפֿט און איילגעגנט.

~שלאַג, דער. זונג. עכין. עניש. ערני.

ארומשלאַפֿען — דזוו. אַרומשלאַפֿען. „ביי טאָג שלאַפֿעט ער אַרום איינער אַליין הינטער דער שטאַט,“ פֿאַר, בשעת מגיפה.

ארומשלויענען — אַוטו. דזוו. אַרומשלויעזן. < 2183.

ארומשליאַיען (זיך) — אַוטו. סל. אַרומ שלעפֿן זיך. „האַבן פֿאַרלעכווייזן און איינציק-

ווייז אַנגעהויבן אַ זיך די פֿיל אַרבעטער פֿון פֿאַבריק, בערג IV, וואַסטאַק, ז' 67.

ארומשליאַיען/יערן — אַוטו. אַרומגיין סתם אַזוי, אַן אַ ציל. אַרומדרייען זיך. אַ איבער די גאַסן צעטומלטערהייט. „דרש טעג און דרש נעכט... אַרומגעשליאַנדערט איבער די גאַסן,“ זש, בניס דניעפּער, ווילנע 1939, ז' 254. מיט זיך — „דער לאַקאַמאַטיוו שליאַנדערט זיך אַרום איבער די רעלסן ביי דער סטאַנציע אַן אַ טאַק.“

זו אויך: אַ'דרעווען — „בניטאַג וואַלגערט מען זיך אין שטוב, מע פֿרעסט און מע פֿאַסט, און בניטאַכט שליאַנדעוועט מען זיך אַרום,“ ברוס, די שטייע ערד, ז' 117. מיט זיך — „וואָס וועסט זיך דאָ אַדעווען? דו זעסט דאָך אַן דאָס לעבן עקט זיך,“ ש. גאַדינער, דער מענטש מיטן ביקס וו, מאַסקווע 1933, ז' 179.

ארומשליאַפֿען — אַוטו. „איבערן זומפ האָבן די יעגער-הינט אַרומגעשליאַפֿעט,“ נס, אַנדער-טענס מעשהלאַך, קזעו תר"פ, ז' 19.

ארומשליידערן — טרוו. אַרומוואַרפֿן מיט כוח. אַ די זאַכן פֿון שטוב. „מיר מיינען ניט... אַז דער מענטש... האָט אַ רעכט אַרומצו-שליידערן כלים מיט די פֿיס, גייענדיק אין גאַס,“ ש. צ. זעצער, וויכטיקע גרונד פֿרינציפּן... נ"י 1934, ז' 89.

מיט זיך — אַ זיך אין פֿיבער. זונג. עניש.

ארומשלייבן — אַוטו. אַרומגיין שטילער-הייט, קיים באַמערקט. „איך שלפֿן אַרום. אַן אַפּגעוועלקטער שפּיגל / כאַפט אויף געשווינד מען איינזאַמע געשטאַלט,“ לייב נידוס, „איידער סיבאַגינט די פּיץ, די לידן אין דער געטאַ, איידער דער טויט אַ באַגינט,“ פּמ, מלחמה ז, נ"י 1956, ז' 285. „איבער די געטאַ-גאַסן האָבן אַרומגעשליכט צעווייטיקטע מענטשן,“ אויזא ראַפּאַפֿאַרט-גליקשטייג, אין דאָס בוך פֿון לוב' ליו, 1952, ז' 402. מיט זיך — „גאַסני-פֿרויען האָבן זיך אַרומגעשליכט איבערן הויף,“ י"ו, חבֿר נחמ, ז' 118.

ארומשלייען זיך — אַוטו. דזוו. אַרומ שליאַיען זיך. פּעיִא, אַפֿט ביי שע. „אַזוי האָבן איך די גאַנצע צייט אַרומגעשלייעט זיך, געבן דעוועט, קיין גוטן טאָג ניט געהאַט,“ הר, ליים, יא פֿינצטערע בשורה. עניש.

ארומשלייפֿן — טרוו. אַ דעם דימענט. אַ דעם אייגענעם כאַראַקטער. „הייבט מען שוין אַן אַרומצושליפֿן די פֿריערדיקע שטיינערנע גע-ציג,“ איבז, קודריאַוסקי, אַדס הראשונים דורות, וואַרשע 1896, ז' 30.

מיט זיך — „איז אַט — לעב איך. איך שלפֿף זיך אַליין אַרום שטילינקערהייט,“ שטערנ, מינסק 1938, № 3.

זונג. עכין. עניש. ער (יין, קע).

ארומשלייסן — טרוו. פֿאַרשליסן פֿון אלע

זיטן. אַרומרינגלען. אַ זאַלע טירן און טויערן. „דאַרטן ליגט פאַרכיטשע דאָס... וואָס האָט אַרומגעשלאָסן זיין מוח ווי מיט געפֿענקענישׁׁ וועט, א. פרומקין איבז, ר. ראַקער, זעקס כאַראַקטערן... נײַ 1929, זײַ 161. מיט זײַך. װנג. עכײַן. ענישׁׁ. ער.

אַרומשלעגער — אַרומשלאָגן. ין. קע. יי.

אַרומשלענדערן — אַוטו. דזוו אַרומ־שלאַנדערן. אַרומוואַנדערן. אַרומשלעפֿן זײַך. אַ איבער די אַרעמע גאַסן. געוויינטלעך מיט זײַך — זײַך אַ ווי אַ יתום. זײַך אַ פּוסט־און־פּאַסט. „זײַך אַרומגעשלענדערט אַן אַפּגעריסע־נער און אַ פֿאַרהלומטער, ייט, פּוילן ו. סײַטונטער פֿון זײַנע אַרבעטער האָבן אַרומ־געשלענדערט זײַך אין די גאַסן און אויף די וועגן, ייז, ברידער אַשכּנזי זײַ 369. „בײַטאַג אויף די פֿערד־געיעגן און בײַטאַכט שלענדערט מען זײַך אַרומ איבער די קאַפּעצן, מ. בודשטין, גורל, זײַ 6. נישׁׁ. קע.

אַרומשלעפֿן — טרוו. אַ גוטן זאַגט מען, אַ שלעכטן שלעפֿט מען (אַרומ); „אַ גוטן שלעפֿן די הינט אַרומ, שוו. קללה: „הינט (חזירים) מעגן (זאַלן) אים אַײַך; „אַ ווי אַ סױט ה (פֿון איינעם צום אַנדערן). „מין זאַל דען טאַר וועכטר בינדן אַן דיא שוועגן פֿון דיא פֿערד אונײַ דיא מן אים זאַל אַרומ שלעפֿן אויף אַלי דיא מאַרקן אונײַ גאַסן, שאר. עה. „מען האָט זײַ גיטאַן פֿערטלן אונ קעפּין, אונ די הינט אונ דיא חזירים האָבן זײַ גיטאַן אַ אין די גאַסן, מעשה אומן. „בײַ מלכהלען ברענט טאַקע אונטער די הענט, אָבער זײַ דאַרף זײַך דאָך נישׁׁ אַ מיט אַנדערע, מק, מוניע דער פֿייגל־הענדלער, די פּריצים האָבן זײַך דער־וואוסט וועגן אים, און מע שלעפֿט אים אַרומ פֿון הויף צו הויף און פֿון באַל צו באַל, א. דרוקער, קלעמער, קעזע 1940, זײַ 142. „די געטאַ איז געלעגן ווי אַ מת אַן טהרה... און איך האָב אויף מײַן גוף אַרומגעשלעפֿט אַ כּמאַרע, חג, דער מענטש פֿון פֿינער, זײַ 15.

מיט זײַך — אַ זײַך איבער די פֿינצטערע גאַסן. אַ זײַך אין דער פֿרעמד. אַ האַלב־געליימטער זײַך אַ איבער דער שטוב. אַ זײַך פֿון בוני צו שמוגן. „דער ה[אַ]לבן האָט ער [אַ]ברם אַכּינן] פֿר זינגט דו... זי מושטן זײַך אַרומ שלעפֿן... זיין קינד אין גלות פֿיר הונדרט יאַר, מחזור רײַה ויײַ, הומבורג 1721, נה/ב. „יידן פֿאַרגעסן זײַך די ווייטיקן... שלעפֿן זײַך אַרומ פּל־זמן עס דינען זײַך די פֿיס, ממוס, ווינטש, זײַ 26. „זי איז ספּוויסע געווען שלעכט פֿאַרשטמט אין דער געגנט און האָט זײַך פֿון פֿערצן יאַר אַן מיט אַפֿיצירן אַרומגעשלעפֿט, בערג, אין אַ פֿאַרגרעבטער שטאַט, וואַסטאַק, זײַ 17. „זי שלעפֿט זײַך אַרומ איבער פּוילן זוכן איר אַנטקומענעם מאַן, ייט, פּוילן ו. „ווערטער זענען נישׁׁ קיין בראַדיאַגעס, זײַ שלעפֿן זײַך נישׁׁ אַרומ סתּם

אַזוי, פּוסטעפּאַסעווען נישׁׁ, אַפּא, אײַך, רײַה תּשכײַז. װנג. עכײַן. ענישׁׁ. ער (קע). ערײַ.

אַרומשמונצן — אַוטו. אַרומגיין און לאַכן פֿאַרשייט, אַרויסווייזן אומריינע כּוונות. „זי האָט אַזדאי אים, מאַקסן, צוגעשטעלט הערנער אין בוינעס־אירעס, אַרומגעמינצט מיט אַלע גוטע־ברידער, באַש, פּאַר, 1972 vi 23.

אַרומשמועסן — טרוו. אַ דעם ענין (די פּראַבלעם, די טענות). „הערט זשע אויס, קינדערלעך! שמועסן איז נישׁׁטאַ מכות וואָס — די וועלט איז שוין אַרומגעשמועסט [געוואָרן], בערג, אַפּאַנג, וואַסטאַק, זײַ 17. מיט זײַך. ~שמועס, דער. װנג. ער.

אַרומשמויען — אַוטו. אַ אַרומ אַ פֿאַרדינסטל. אַ ווי אַ סאַרווער אויף אַ חתונה. אַ ווי יונה (ירוחם) אויפֿן יריד. אַ ווי די גלאַזונע מחר תּנחטע. אַרומטאַנצן, אַ אַרומ יפֿהפּיה. „האַבן אַרומגעשמועטע די פֿאַפֿראַקטע קעלנערס... קונציק זשאַנגלירט מיט די טאַצן און טעלער, בוד גלזומאַג, סײַטונטעבס, מאַסקווע 1925. „[אין דער גאַס] שמועטע מען אַרומ מער און שפּעטער אין אַונטן ווי אין די אַנדערע גאַסן, בערג, באַם דניעפּער וו, עמעס, זײַ 214. וואָס בין איך געווען? אַ שלעגער. לזכּטע הענט געהאַט. מיטן היטעלע אַן אַ זשט אַרומגע־שמועטע, הל, הירש לעקערט. „די רביצין האָט אַרומגעשמועטע אַרומ די... מאַמעס און קינד דער, שלמה סבּמאַג, וואַרצלען, 1956, זײַ 60. ענישׁׁ. ער (יין) קע.

אַרומשמירן — טרוו. אַ דעם אויוון, אַ די שטוב פֿון דרויסן. „נעם (חלב), שמיר איין רום אונײַ לאַזן דיא וואַגן אין דיא מיט שטיין, ווערט זיא ניט אַריבער גיין, ש. פּראַנקפורט, ספר החיים וו, קיטן תּעײַ, ס. „זי האָט אַרומגע־שמירט די שטוב פֿון דרויסן, אויסגעקאַלכט זי צוויי מאַל נאַכאַנאַנד, נאַטע לוריע, הימל און ערד, מאַסקווע 1965, זײַ 22. „וועט ער קענען בײַ מיר / די רעדער אַ, אַלע פֿאַרבלאַטיקטע פֿיר / פֿאַר אַ האַלבן גראַשן, מלה, לידער ו, זײַ 96.

מיט זײַך — אַ זײַך מיט שמעקעדיקע אײַלן. ~שמיר, דער. װנג. עכײַן. ענישׁׁ.

אַרומשמעקן — טרוו. אַ און נאַכשפּאַצירן. אַ דעם זעלנערשן ריח. „אַן אַדלער האָט מען הינט דעהרגעט... איז ער געבליבן ליגן דאַרטן אין בלוט, אין שמוץ... דעם פּריצס הונט האָט אים אַרומגעשמעקט מיט חשק, גע־נומען לעקן, פֿון דער וואונד די לעצטע טראַפּנס, פּראַג וו, נײַ 1910, זײַ 138. „קומען וועט אַמאַל צו גיין אַ חזיר... וועט אַ מיר זיין גראַבער שנויץ אַ, זײַך אַפּקערן פֿון מיר מיט חזירשע תּרעומות, צײַט, שאַטנס אויפֿן שניי. „פֿון די וואַנאַנען־פֿענצטער האָבן יידן... אַרויסגעשטעקט די קעפּ, אַרומגעשמעקט אַלע זשטן, אָבער מורא געהאַט אַ פּוס אַראַפֿ־

צושטעלן, ב. דעמבלין, צוויי און אַ דריטער, נײַ 1943, זײַ 30.

מיט זײַך — „ער שמועסט עטלעכע מאַל [דעם פּוילן] הלמאַי ער לאַזט זײַך אַ פֿון פּלערליי גאַסנדיג, ייז, אַלטישטאַט, װנג. עכײַן. ענישׁׁ.

אַרומשנאַרן — טרוו. אַרומגיין און בעטלען. אַרומבעטלען. אַרומזוכן שפּינן. נאָך בולטער, שאַרפֿער: ~שנאַרערן. „בינען, פּליגן, וועס פֿון און אַנדערע מינים אינעקסן פֿלעגן אַ אומעטום און איבעראַל צו באַקומען עטוואָס עסנוואַרג, א. ש. זאַקס, דאָס לעבן פֿון פּלאַנצן. װנג. עכײַן. ענישׁׁ. ער (יין) קע.

אַרומשנאַרען — טרוו. אַרומזוכן, אויס־קוקן. אַרומשפּאַנעווען. „אויסשפּירערס שנאַרען דאָ אַרומ. „דער בעל־עגלה האָט אַרומגעשנאַרעט מיט דער פֿאַכניקער בײַטש אין האַנט... ער האָט געזוכט פֿאַרשינען, בערג, אַפּאַנג, וואַסטאַק, זײַ 44. „אין שטאַט זײַנען פֿאַרבליבן די זשאַנאַרן אַנצושרעקן און אַרומצושנאַרען, ל. קוויטקאַ, ליאַם און פעטריק, קעזע 1932. עכײַן. ענישׁׁ.

אַרומשניידן — טרוו. אַ די פֿאַרדאַרטע צווינגן פֿון די ביימער. אַ צוויטן פֿון אַ מלבוש.

אויך: באַנערעצען. אַינצויעמען. פֿאַרקלענערן. אַ די מאַכט פֿון קיניג. אַ עמעצעס פֿונקציעס. אַ די גרענעצן פֿון געטאַ. „... דער וואָס איז געווען קעגן מילה און אַזוי אַרומגעשניטן דאָס ייִדנטום אַז סײַזו געוואָרן צו קלעכדיק, אַפּא, אין פּוילישע וועלדער, קלעצקי, זײַ 192. „די גוטע מעשים ווערן אַנגערופֿן דער אַ און אַרומהאַקן די דערנער וועלכע האַלטן זײַך אַן אין אַחוריים, תּניא, קנד.

~שניט — דער, זן. קונציקער אַ. אַ פֿון אַ לאַנגער רעדע. װנג. עכײַן. ענישׁׁ.

אַרומשעמערידן — אַוטו. אַ ווי ווישטע פֿייערלעך. „די קליינע פֿלענדיקע בריאהלעך האָבן אַרומגעשעמעריט אין וואַלד פֿראַנק־און־פּריי, ברוס, די שטילע ערד, זײַ 19. װנג.

אַרומשפּאַנען — אַוטו — אַרומגיין (מיט גרויסע טריט). שפּאַנען היין און צוריק. „ער איז... אַוועק און גענומען אַ איבערן קאַרי־דאַר, נאַטע לוריע, הימל און ערד, מאַסקווע 1965, זײַ 124. „אין זעלבליקן פֿרילינג 1950 האָבן איך נאַר געהאַט אַן אַקאַזיע אַרומצו־שפּאַנען בײַנאַנד מיט שאַנאַלן אין פֿאַריזער מוזיי פֿון מאַדערנע קונסט, סוצ, נק, 79-80, זײַ 15.

אַקוזוו — אַרומרינגלען שפּאַנענדיק, גייענדיק מיט גרויסע טריט. „אַ מענטש וואַלט געקאַנט אין משך פֿון זיין לעבן אַ 9 מאַל די ערד אַרומ און אַרומ, א. פּינמאַן, סוז, 3 VIII 1954. מיט זײַך. ~שפּאַן, דער. װנג.

אַרומשפּאַצירן — אַוטו. 1. שפּאַצירן אַהין און צוריק, „פּאַלעך שפּאַצירן אַרומ איבער

דער הויפטגאַס פֿון שטעטל". אַרומשפּאַצירן
דיק אין און הער אין די גערטנער פֿון מינע
זכרונות און קונדליק סדר פֿאַרויס...
א. שטיינבערג, אין ליטע ו, נ"י 1951, ז' 406.
2. שפּאַצירן אַ לענגערע צייט. "אין אַוונט
האַבן זיי ביידע לאַנג אַרומגעשפּאַצירט אַרויס
דער שטאָט, בערג, אַפּגאַנג, וואַסטאַק, ז' 39.
מיט זיך — צוליב פֿאַרגעניגן, אַן זאַרגענישן.
~שפּאַצירן, דער. -וּנג.

אַרומשפּאַרן — טרו. אַ אַ ביימל מיט צוויי
פֿלעקענער. אַ דעם צעבראַכענעם פֿלויט, די
אינפֿאַלנדיקע וואַנט.

אַרומשפּאַרן זיך — אַטום. אַ לענגערע צייט
פֿירן אַ וויכוח וועגן אַן ענין. אַ זיך פֿאַר וועמען
מע זאָל שטימען. -עכץ. -עניש.

אַרומשפּילן (יען) — טרו. אַ מיט שפּילקעס,
מיט זיכערשפּילקעס. אַ די הייערעלעך מיט קנעפֿ-
לעך. אַרומגעשפּילקעט אירע שיינע האָר מיט אַ
וויסער קיסיקע, ה. זאַלטאַראָו, שריפטן ו,
נ"י 1924, ז' 48.

אַרומשפּילן — טרו. 1. אַרומגיין, אַרומפֿאַרן
אע און שפּילן. אַ חתונה-ניגונים. אַ אויף דער
קאַטערינקע דעם זעלביקן ניגון. אַ די זעלביקע
פּיעסע.

2. שפּילן (אין קאַרטן) און כסדר געווינען
בפֿ אַ גרופּע. אַ די סאַלדאַטן. אַ אין קנעפלעך
די חררינגלעך.

3. אַרומפֿאַרקויפֿן פֿלעטן צו געווינען עפעס.
אַ אַ ויגער, אַ ראַדיאַ אע.

אָטום — אומרויאַק באַוועגן. דעסמ. נר.
"די הענט שפּילן גערועזן אַרום די פּאַפּירן אויפֿן
טיש". די אויגן זענען האַבן אַרומגעשפּילט
אומרויאַקער ווי אַלעמאַלי, מ. ריבֿקי, דער
וועלזשער בלוט-בולבול, ווילנע 1914, ז' 303.

געוויינטלעך מיט זיך — זיך אַ ווי אַ קאַץ
מיט אַ מויו. זיך אַ מיט מיליטערישע פּאַראַדן.
זיך אַ מיט אַ מיי דל (פֿרוי) — אויך: לעבן
מיט איר. "די קליינע קינדער האַבן זיך אינע-
געמאַטערט אַדיק זיך מיטן קעצל און זענען
געשמאַק אינגעשלאָפֿן", ד. טעלעשטאַט, שריפטן,
וואַרשע 1906, ז' 22. "זיי זענען דאָך גישט
קיין מלופּס-קינדער, מע קאָן דאָך גישט —
און מע טאָר גישט — זיך אַ מיט זיי ווי מיט
פּופּעס", ל. טרייסטער, צוק, מערץ 1960.
-וּנג. -עכץ. -עניש. -ער (יין),
-קע). -עריי.

אַרומשפּינען — טרו. אויך: אַ רייז מיט
חכמהלעך. אַ יענעס מוח מיט כּיטערקייט.
"טוינטער יאָר האַבן אים [דעם גלויבן] אַרומ-
געשפּונען מיט אַ געוועב פֿון מנהגים וואָס האַבן
אַזוי ווייניק גרויסקייט און געהויבנקייט אין
זיך", קאַר וו, נ"י 1940, ז' 107. "אומעט האָט
אויך גענומען אַ... [זען] נאָמען און זען
הויזגעניגן", שמעון האַראַנטשיק, נאָטס משפּט.
אַ באַרוועס קינד גייט קאַרבּלומען זוכן /
... ביז שטילערהייט די נאַכט האָט אירע
טוכן / אַרום אונז ביידן דיק אַרומגעשפּונען",

יהואָש, יראַינערונגען, "די לַבָּנָה שפּינט אַרום
די מרחקים מיט אַ וויס געשטאַרבן ליכט",
ייט, טאָג, 1960 ו 21.

מיט זיך — "דער פֿעדעם-קויל אָדער
קאַקאַן... מיט וועלכע דער זינד-וואַרעם שפּינט
זיך אַרום, אַנטהאַלט די רויע זינדנס", ס.
פּינסטאַן, כעמיע, נ"י 1920, ז' 244.

-וּנג. -עכץ. -עניש. -ער (יין),
-קע). -עריי.

אַרומשפּרייזן — אָטום. אַ איבערן צימער. אַ
רויאַק, ווי בים טאַטן אין ווינגאַרטן. אַ ווי אַ
יוסטער בעל-הבית שבת נאָכן שלאָף. ... אַ
געהויבן אַ אין שטוב מיט אַ געשריי: גראָבע
יונגען, רוצחים", פּרק, וואָס הייסט נשמה.
"עס האָט זיך געשטעלט אַ שיינ וועטער...
און אַ ווידערגעבאַרענע זון האָט אַרומגע-
שפּריזט... מיט וואַרעמקייט און פֿרייד",
אַבֿרם ראָזנפֿעלד, די גרינע בריק, וואַרשע
1924. אַ לאַנקע צווישן שטאַלן. נפֿיל שפּריזט
אַרום צווישן קרויליקעס, דערלאַנגט זיי גראַז",
יפֿ נפֿילים, ת"א 1963, ז' 91.

מיט זיך — סתם אַווי, מיט הנאה.
~שפּרייזן, דער. -וּנג. -עכץ. -עניש.

אַרומשפּרינגען — אָטום. אַ ווי אַ האָז
(העזל), ווי אַ קעלבעלע, אַ לאַשאַקל. אַ און
אַרומטאַנצן. "גיאָנגט: איך בין דיר מקדש דר
מיט, דו בישט מײַן פֿלה אונײַן מײַן פֿרוי, אונט
האַט זיאַ גיקושט אונט אַרום גישפּונגען אונט
גירופֿן — זעט לוסטיג, שײַט-עבודת הגרשוני,
פּדמ 1699 [הש ו, 263]. "ער... זאָך אויף
דיא הוכי ביימר וויא דיא אַפֿין מיט דיא היט
הרום שפּרינגן", איילן שפּיגל, פּראָג תצ"ה,
ז' 26. "איך-דעראַמתן, זאָגט אַליין וואָס וואָלט
אים געבליבן צו טאָן, אויב גישט אַ ווי אויף
וודיקע קוילן", הל, ז' אייביקע צוויי. מיט
זיך — מיט הנאה.

~שפּרינגן, דער. ~שפּרונג. -וּנג.
-עכץ. -עניש. -ער (יין), -קע). -עריי.

אַרומשפּרייבן — טרו. 1. אַ דאָס איינציקע
שטיקל פּאַפּיר פֿון ביידע זעטן.

2. באַשרייבן. איבערגעבן בכתב. אַ אַלע
פּרטים. אַ אַלץ וואָס מע זעט. "מײַן פֿעדער
זאָגט זיך אַפֿ דאָ אַרומצושרייבן די עלטערנס
אַנגסט", ב. א. זאַבינענסקי, די שווערע צייט
וו, וואַרשע 1887, ז' 23. "האַבן מיר אויף אים
דערלאַנגט צום זעמסקין — אַלץ לויטן געזעץ
— אַרומגעשריבן אַלע זענען שיינע מעשים",
די מעטה פֿון די פּיער ברידער, וואַרשע 1906,
ז' 25. "אוי ווי, ווען איר זאָלט עס אַ אונזערע
צרות, אפֿשר וואָלט די וועלט דערפֿון כאַטש
געוואוסט", פּה, פֿון וויטע לענדער.

3. איבערגעבן אויף אַן אַנדער אַיפֿן. איבער-
לייענען און אַ מיט אייגענע ווערטער. "וואָס
פֿאַר אַן עצה גיט מען זיך מיט לאַנדוויס זעטשע
פֿאַרשטשונגען?... מיר האַבן זיך דערטראַכט
צו אַט וואָס: גאַנצע שטיקער טעקסט אַרומצו-

שרייבן מיט אַנדערע ווערטער", זיב, 1938,
נומ. 43.

4. אַרומקרייזן מיט אַ ליניע. אַ אַ ראַד,
אַן עיגול, אַ קרייזן-ליניע), אַ צירקל. (בפֿ
גימנאַסטיק) "אויפֿהייבן די הענט אַן אַ זעט
אויף דער הייך פֿון די אַקסלען און אַ מיט זיי
ברייטע קרייזן", פּגעז, ווילנע 1932, № 5.

-וּנג. -עכץ. -עניש — "ווען איינער
ווייס ניט וואָס אַ מלמד איז, וועלן אים די אַלע
אַין און אַרומדרייענישן גאַרניט העלפֿן", צייט,
טמז, 1958 ו 31. -ער (יין), -קע). -עריי.

אַרן — [אַרן] דער. מצ: אַים. אַרונות [אַרוינעס]
>שמות, כה, 10 אא. 1. אַרן-קודש. קאַסטן,
תיבֿה. הייליקער אַלמער וואו עס שטייען אין
שול (בית-מדרש, קלויז) די ספֿר-תורות און
אַנדערע תּשמישי-קדושה. דער פּרוכת איבערן
(אויפֿן) אַ. עפענען און פֿאַרמאַכן דעם אַ בפֿ
געוויסע תּפֿילות. אויפֿעפענען דעם אַ און
מתפלל זען. אויפֿרעיסן דעם אַ(קודש) ←
487. "שטייען ספֿר-תורות אין דעם אַ — ניט
צעשניטן", טעג, איצטער, נ"י 1948, ז' 194.
"לאַנגאַם מאַכן אויף זיך ביידע טירלעך פֿונעם
אַ", דא, גש ו, 1911.

2. אַרן של מת. מתים קאַסטן וואו מע
לייגט אַרין דעם מת צו קבורה. פּקד. אַרונדל.
"איז דער מנהג אין לנד (צרפת) דו מן מאַכט
אויז דעם טיש פֿון דיא (חסידים) ווען ער
שטערבט אַיין אַ אין זען קבֿר", צאינה, תרומה,
עה/ג. "זעט מיד מטהר און ליגט מיד אין
איין אַ", חב, אַמטט, מעשה 242. "אפֿשר
האַנדלט ער מיט לכוונת אויף תּכריכים! אפֿשר
מאַכט ער אַונות", פּרק, 'בשעת מגפה'. "דאָך
קוקט אויף זען מלבוש... אַ טויטן-געוואַנט,
אַ קיטל, אַ קלייד פֿונעם אַ", יהואָש, זכר
לחורבֿן. "שטיל וועט מען זען אַ טראַגן /
און קיין שבתים וועט מען זאָגן", אר, אויף אַן
אַרעמאַנס טויט. "מײַן... גאַנצע מי פֿאַרשווענד
איך אויף אַצנות", הל, אין טרעבלינקע...
"מען וואַרפט שוין אויף דעם אַ זאַמד און
שטיינער", זע. "ר' אליהו בעלישם... פֿאַר
זען פּטירה האָט ער איבערגעלאָזט אַ צוואה אַן
נאָך זען טויט, ווען מע וועט דורכפֿירן זען אַ
פֿאַרבי דעם רוסישן קלויסטער און קריסטלעכע
כוליגאַנעס וועלן אַנהייבן וואַרפֿן שטיינער, זאָל
מען ניט אַנטלויפֿן... נאָר אַפּשטעלן דעם אַ
און בליבן שטיין", ע. וויניק, אין יזב כעלס,
יאַהאַנעסבורג 1954, ז' 184. "די אַס זענען
געטראַגן געוואָרן פֿון די פּרינג און חבֿרים
פֿון די דערהרגעטע ביז אויפֿן בית-עולם", אין
טשענסטאַקאווער יודן, נ"י 1947, ז' 174. "טאַ-
טע, נאָכן שליטן מיט דען אַ / נאַכגעלאָפֿן בין
איך דיר, כּדי / אַנצוואַנגן ערגעץ דען זכרון /
מיט אַ טויב אין בוועס וויס ווי שניי", סוצ,
פּו ו, ז' 14.

3. (מיט ביטערע איראַניע) אַלמער פֿאַר
מלבושים, ספֿרים, קרעצען אע.

4. (גנבים-שפּראַך) באַהעלטעניש. "די קליי-
גערס זענען אין אַ".

אַרונדאַ — דער, ס. וואַסער־געוויקס פֿון דער משפּחה דאַרן מיט פּוסטע שטענגלעך. arundiraceae. אַ מין אַאיר, ← 2, טשערעט. arundo phragmites

אַרונד(ה)ברית — [.. (האַ)ברית] דער. > ירושע, ג. 6. אַא. אַ פֿון בונד, תי. דער הייליקער אַ אין וועלכן עס זענען געווען די ישי לוחות' וואָס האָבן עדות געזאָגט אַז גאָט האָט פֿאַרשיניטן אַ בונד מיט די בני־ישׂראל. 99: אַ'ברית ה' [.. האַשעם] > ירושע, ד. 7. אַ' פֿון גאָטס בונד, תי. און דער איין זאַמליר... גינג, נאָך דעם אַ' פֿון גאָט גינגן דיא כהנים אונט בלאַזן מיט שופֿרות, סהמ. ירושע, ו. 9. וועט הקב"ה אומקערן צען זאַכן וואָס איז אָפּגעגאַנגען אין אַנדערן בית־המקדש, דהיינו דעם אַ' און כרוב־ים... איבד אַבְקַת רוכל, שקלאָוו? 1814. די 24 אויסדרוקן פֿון געבעט וואָס שלמה המלך האָט דערמאָנט בעת ער האָט אַרענגעבראַכט דעם אַ' מיט די לוחות אין קדש־קדשים, ברכות, ז' 107. דער בית־קדש־קדשים — וואָס דאַרטן איז געווען די שכינה... דער אַ'... דאָס איז דאָס האַרץ פֿון דער גאַנצער וועלט, נוצ. זשיטאַמיר, תרכ"ג, רגא. ייעש בצלאל את האַרונ' (שמות, לו, 1) פֿאַרוואָס צוערשט דעם אַ' און דערנאָך דעם משכן? — צוערשט זאָל מען זאָרגן וועגן תורה גוף און דערנאָך וועגן בנינים, הלל זענדמאַן, טמז, 1866 וו 18. שווער מיר אָבער ביי דעם אַ'... ביי די לוחות, ירושע, זעלי און שמואל.

אַרונד(ה)קודש — [אַרונד(ה)קודש] דער. מצ: אַינזיק, אַיִן־קודש, איין מאָל אין תנך. > דרי הימים ב, לה, 3; שבת לב, א. 1. דער אַ' פֿון הייליקייט, הייליקער אַ, תי. [אין שולחן־ערוך, אורח־חיים, זענען דאָ באַ' זונדערע דינים וועגן אַיִן־קודש, די קדושה זענען איז גרעסער פֿון בית־כנסת און קלענער פֿון דער ספֿרת־תורה [מגילה, ב, ג]. אַפֿט געווען געשיצט פֿון אַ מעצציעלן סאָרט האַלץ. די געזימסן, קאַרניזן מיט אויסבייגן, מיט באַצירונגען (פֿר) בים, לייבן, לעמפערטן, הירשן, מגן־דודס, שויתים, שלאַנגען, אויפס, נעמען פֿון די צוועלף שבֿטים וכד', פֿאַרהאַנגען מיט אַן אויסגעהאַפֿטענעם פֿרוכת]. ביי אַ טייל תפילות עפֿנט מען דעם אַיִן־קודש, דער מגיד פֿלעגט שטיין פֿאַרן אַיִן־קודש. מע שטייט אויף, ווען מען עפֿנט דעם אַיִן־קודש.

אַרונדיגען אין אַיִן־קודש. *אויפֿרעסן דעם אַיִן־קודש (← 487) און מתפלל זען פֿאַר אַ חולה מסוכן, אַ פֿרוי אַ מקשה־לילה, בעת אַ צרה, אַ גויה. אויפֿרעסן די טירלעך פֿון אַיִן־קודש. צופֿאַלן צו די ספֿרת־תורות אין אַיִן־קודש. ביי אַ טענה, אַ תביעה זיך אַוועקשטעלן פֿאַרן אַיִן־קודש און ניט לאָזן אַרויסנעמען. *איין־קודש מיטן קאַפּ אין אַיִן־קודש = איבערשניבן מיט פֿרומקייט. הייליק (פֿרום, צדיק, חסיד, ירא־שמים), כאָטש נעם און שטעל אים אַרפֿין אין אַיִן־קודש. אַ יצדקתך, כאָטש באַהאַלט אים אין אַיִן־קודש. *יצדקתך אין אַיִן־קודש = געטיק געראַנגל ביי אַ ירא־שמים; עבירה אינערוויקלט אין אַ מצווה. עמפֿאַטיש,

ווען עמעצער וויל מזאָל אים גלייבן: „איך קאָן שווערן דערויף ביים אַיִן־קודש“. האָט מן דען אַיִן־קודש מרזין אויף טאָן אונ' דירין אַרום גינען אוב עפֿי פֿון זאָלנין זאָכין דרפֿן איין, כפי וועגן עמעצער עלילת־דם 1669 [99 וו, שפ' 275].

וואָס גישריבן איז אין דען אַיִן־קודש — די פּסוקים די איינן מענטשן אן דכטיק מכן אַן שוית' ה' לנגדי תמיד" [תהלים, טז, 8], 101, יא. אַבֿר דש (אַיִן־קודש) וואָר ניט דאָ, דען (ירמיה הנביא ע"ה)... האָט דש פֿרבאַרגין, יוֹסִיפֿוס פֿיררדא 1764, יב/ב. וואָס נעמט ער די הייליג ס"ת [ספֿרת־תורה] אויז דען אַיִן־קודש אונ' נעמט זיא אין זען אַרפֿים אונ' שווערט, גה זכרונות. ער [דער רמב"ם] האָט זיך אַנידער־געוואָרפֿן פֿאַר דעם אַיִן־קודש און האָט מיט גרויס געוויין געבעטן: האַר פֿון דער וועלט, לערן מיך די תורה, יוֹסִיפֿוס נפֿלאות, לכֿרֿבֿ תרי"ג. יום־כיפור צו פֿלגדרי... דער רבי שטייט ביים אַיִן־קודש, דעם קאַפּ אַרענגעגראָבן אין פֿרו־כת", א. בערמאַן, קאַצקער מעשיות, וואָרשע 1929. דער וואָס גייט מיט אויפֿציען שטעלט זיך אין צפֿון פֿון אַיִן־קודש, הרבֿ ש. אטק, מנהיג שמחת תורה בוויירמייזא, בית־הכנסת, ת"א, תשרי תש"ז. אין דער גמרא ווערט געזאָגט [ברכות, מז/ב] אַז ניין יזן און דער אַיִן־קודש זענען זיך מצטרף צו אַ מינין, הרבֿ יוסף דובֿ ספֿאַלצוויטיק, טמז, 1968 וו 23. דאָרט וואו ס'איז געשטאַנען דער אַיִן־קודש איז געבליבן... איין וואָרט... אנוכי פֿון ערשטן געפֿאַט אין די עשרת הדברות, חג, טמז, יחורבֿע קלויין, 1968 וו 19. בעת אין בית־הכנסת עפֿנט מען דעם אַיִן־קודש, עפֿנט מען למעלה דעם אַרונד־ברית ד", לדב, ניי תשי"ז, ז' 454. די קאַצקע האָבן געווינט געווער אין אַיִן־קודש און דערקלערט אַז זיי ווייסן זיכער אַז דער יראַבין איז אַ דייטשער שפּאַן, א. קאַליש, אין יזב אַטוואַק, ת"א 1968, ז' 200.

2. פֿיג. סימבאָליזירט די מעלות טוֹבוֹת פֿון אַ נפֿטר [צדיק, חסיד, רבין]. באַצייכנט אַ פֿערזענלעכקייט מיט אַ מאַראַלישער השפּעה. וועמען שיקט מען זען וואָס מאַכט רבי? האָבן זיי געשיקט בריקפֿאר... האָט [ער] אַזוי גע'זאָגט: די מלאַכים מיט די ערד־לישט האָבן זיך געהאַלטן פֿאַר דעם אַיִן־קודש, האָבן די מלאַכים מנצח געווען... האָבן די רבנן צו אים געזאָגט: איז דען רבי געשטאַרבן? זי, דרכי עולם והוא אוצר חיים, ווילנע 1866. די מצבֿה אויף וועלכער עס איז אויסגעקריצט: פֿה נגנו אַיִן־קודש, ניטן גאַרדאָן, טמז, 1968 וו 15.

3. דוּו אַרונד־הברית. אַז עוואַ הפּהן האָט אויסגעשטרעקט זען האָנט און האָט אַנגערירט אין אַיִן־קודש וואָס די לוחות זענען אין אים געלעגן... איז ער באַלד געשטאַרבן, מחזור לראַש־השנה, סלאַוויטע 1832, ל/א.

אַיִן־קודש־וינקל — דער, דער אויבאַן אַ פֿפֿבוֹדיק אַרט ביי דער מורה־וואַנט רעכטס אַדער לינקס פֿון אַיִן־קודש, אַ שטאַט אין סאַמע אַיִן־קודש.

אַיִן־קודש — דאָס. פֿאָרשערטל. דריקט אויס שטאַרקע ליבשאַפֿט (בעיקר צו אַ בן־יחיד, בתי־יחידה וכד'). אַיִן־קודש מנינס, וואו ביסטו? אויך איר: אַיִן־קודש איז דער תכשיט דענער, דאָס אַיִן־קודש אונדערס, נעם גיס אויס די פֿאַמעניצע, שט, לכֿבֿוד יוֹסִיפֿוס. הייליק — כאָטש נעם און שטעל אים אַרפֿין אין אַיִן־קודש — געווייני־טלעך איר, שפּאַטיק.

אַיִן־קודש־שטל — שפּאַטיקע פֿאַרדרייעניש מיטן ב: לערנער, ישיבֿה־בחור. באַנקוועטשער וואויליונגעריש. רבי, חלשט ניט, קוקט נאָר אַהער, אַבער... בן־יחיד, אַבער אַיִן־קודש־שטל, אבג, דעקטוֹ, וואָרשע 1876.

דיק — אַדי. מיט דער האָנט האָט ער אַ מאַך געטאַן צום אַרונד־קודש־דיקן אויבאַן, מאַל, ליכט פֿון דאַרבוים, ב"א 1965, ז' 87. יִקִיט.

אַרונד־חושך — [.. כוושעך] דער, שוואַרצער אַיִן. [אָ פֿון שוואַרצקייט]. 1. מתימקאַסטן אין וועלכן מע לייגט אַרפֿין אַ ברמיני.

2. בכיוון פֿאַרגרייזט עס זאָל זיך בינדן מיט הרי־חושך, די מלאכי־חבלה וועלן מיך אַוועק־טאַסקען אונטערן [=גינטערן] אַיִן־קודש, יי, קמ, 1867, № 26.

אַרונד־נושאַ את נושאַיו — [.. שעל מעסן] דער. ← עס גויסאַון זאָן. תח. > טוטה, לה, א. געניצט מיטן ב: די תורה באַשיצט יידן. לערן, יינגע־לע, תורה, וועסטו זען געזונט ווייל אַיִן־קודש יי, ג'.

אַרונד־של מת — [.. שעל מעסן] דער. ← אַרונד 23. תח. אויך: אַיִן־המת — [אַיִן־המעסן] > טוטה, יג, א. [מקבֿר זען אַ מת אין אַיִן־קודש איז אַרואַלטער מנהג. אַז יוסף איז געשטאַרבן, איז ער אַרענגעטאַן געוואָרן אין אַיִן־קודש אין מצרים, תי: בראשית, ג, 26. אַזוי האָט מען זיך נוהג געווען אויך ביי די חכמי־ישׂראל. (ברכות, יט, א). דעם אַיִן־קודש מי' פֿלעגט מען מאַכן פֿון האַלץ, פֿון מירמלשטיין (נידה, כז/ב), פֿון מעטאַל (טוטה, יג, א), אויך פֿון שטיין. דער אַיִן־קודש מי' איז אַסור בהנאה, נאָר מע דאַרף אים פֿאַרברענען (שמוחז, ג).

אַרונד־טער — Mhd: hēr-under. 1. פֿאַלט צונויף אין ב מיטן קאַנווערב אַיִן־קודש, אַיִן־קודש. אויף אַראַפּ, אויף נידעריקער, אין דער ריכטונג פֿון אויבן אַראַפּ, ביי אונטן, באַרג־אַראַפּ, שטראַם־אַראַפּ. אַז מע קען ניט אַריבער, מוז מען אַיִן־קודש. שו. און ווידער קומט איין טאַג דש דער געטליכער מאַן איז הונד ביי אן הימל, נידעריט ער פֿון זען הונד הייט וויר אַרונד, בע, יב. עס קאָן זיך די צייט פֿאַר־קערן אין איין קליינעם אויגנבליק דאָס דיר ווערט אַוועקגענומען דען לישטזעליק געלט און דען פֿבֿוד פֿון דען קאַפּ אַיִן־קודש, א. פֿאַויר, בחינות עולם, זשאַלקעוֹ תקס"ה, יח/ב. רב מלך דער חזן פֿאַרוואַרפֿט דעם קאַפּ אַיִן־קודש, שט. אים מעג מען מקנא זען. האָט ער אויך עפעס אָנגעהויבן קוקן אַיִן־קודש זען אייגענעם

צאקערן אויף אַרונטער דאָס וואָס איז אָנגע-
וואַקסן אויפֿן צעצאָקערטן שטח. אַ אַלע ווילד-
גראַזן. אַ די בלימעלעך.

אַרונטערבאַרבעטן — טרוו. קאַלע מאַכן.
לאָזן, דערפֿירן דערצו עס זאָל גיין אויף אַראָפֿ
וואָס מע האָט פֿריער אַרױפֿגעאַרבעט. אַ אַ
געשעפֿט, אָן אונטערנעמונג. מיט זיך —
ווערן שוואַכער, אָנווערן כּוחות פֿון צו פֿיל
אַרבעטן, אַרױפֿאַרבעטן דעם וואַרשטאַט און
דערפֿי זיך אַ. זײַנג.

אַרונטערבאַרן — טרוו. מיטן באַדן אַראָפֿ
וואַשן, אַפּשאַפֿן. אַ דעם ברוד וואָס האָט זיך
אַינגעגעסן.

אַרונטערבאַטן — טרוו. בײַם פֿאַרקױפֿן
פֿאַרלייגן אַלץ אַ קלענערן פֿריז. אַ ביזן
זעלבסטקאַסטן. אַ און צולייגן, וויל די
פֿירות הייבן שוין אָן צו פֿוילן.

אַרונטערבאַמערן זיך — אַוטוו. באַמען
זיך ביזן סוף. דוו אַרונטעראַרבעטן זיך.

אַרונטערבאַנצן, נוצן, ניצן — טרוו. באַניצן
אַווי לאַנג, ביז עס ווערט אָן די נוציקייט פֿון
אַ זאַך. אַ אַ מאַשין. אַ דעם אויטאָ וואָס איז
שוין אויסגעפֿאַן 150,000 ק"מ. זײַנג.

אַרונטערבאַרען — טרוו. אַרויסנאַרן ביזן
סוף. אַרױפֿגרינגן ניט קיין געניטן שותף און
אים אַ.

אַרונטערבאַרשטן — טרוו. אויך: באַרשטן
און דערפֿי אַפּשאַפֿן, מאַכן עס זאָל ניט זײַן
מער. אַ שטויב. קען מען אויך אַזאַ פֿלעק אַ?

אַרונטערבױען — טרוו. בײַם (צו)בויען
מאַכן ערגער, מיאָסער, אומבאַקומער, סאַקע
אַרױפֿגעבױט אַ דאַכקאַמערל, אַבער אַרונטער-
געבױט דעם גאַנצן בנין. אַ ~ בױל, דער.
-אַונג.

אַרונטערבױגן — טרוו. 1. „זי בייגט אַ
ביסל אַרונטער דעם קאַפּ, קוקט מיך ערנסטער
אַ...“, פֿראַ, „שטעט און שטעטלעך, פּונקט
18. „קױם אַבער עפֿנט אויף זײַן שוועסטער
אירע אויגן, / דאָן מוז איך שווינגנדיק מײַן
קאַפּ אַרונטערבױגן“, מלה, אין נײַ-אַרק, וואַר-
שע 1927, ז' 166. 2. מאַכן נידעריק(ער).
אַ יענעם פֿבֿוד, שטאַלץ. 3. אונטערדריקן,
מאַכן אונטערטעניק. אַ די אַרױמיקע פֿעלקער,
מלוכות.

מיט זיך — 1. „די זומערנאַכט, אין ים
פֿאַרליבט, / האָט טיף זיך אַרונטערנעבױגן; /
מײַן ווילדער ים, מײַן שטאַלצער ים, / קום
קוש מיר די גאַלדענע אויגן, יחואָש, זון און
מעבל, וואַסער-שפּיגל. 2. זיך אונטערגעבן.
~ בױגן, דער. זײַנג. עכץ. ענייש.

אַרונטערבױטן — טרוו. אויסבײַטן, איבער-
בײַטן אויף ערגערס. אַ שיד אויף שלורעס.
אַ דאָלאָרן לױטן אַפֿיציעלן קורס דאַרטן וואו
די וואַלוטע האַלט איין פֿאַלן. ~ בױטן,
דער. עכץ. ענייש.

נישט, איז אויך נישט קיין אומגליק, מע גט
זיך — און אַ פֿון מאַרק, טמו, 1967 | 1.

אַ אַ אונטער עמעצנס א ו י ג, פ ל י ג ל (ע ן),
הענט = זיך אָדער אַרונטערקומען אונטער דער
השגחה (אין רשות אע) פֿון עמעצן. „צײַט איין
יָאָר אײַזט דײַזער הצר אַ אַ אונטער די הענט פֿון
אַ נײַעם שר“, אמד, סיפורי מוסר, 1875, ז' 9.
„אין יאָר 1346 איז דאָס ליבעראַלע גרויס-
פֿירשטנטום ליטע אַ אַ אונטער די פֿליגלען פֿון
נוסח-רויס“, חנא גאַרבער, אין גאַפּ, בײַא 1948,
8 Ne.

4. פֿאַרבייטן: צווישן. „אונדזער [האַנטווער-
קער] פֿאַראַיין וואָס אַ זיי האָבן זיך אַרײַנגע-
כאַפט זײַטיקע מענטשן“, רײַד (קאַווע). „דיא
(אַנשי כּנסת הגדולה) ... דאָש זײַנן גוועזן
הונדערט אונד צוואַנציג (זקנים) וואו אַרונטער זײַנן
גוועזן (נביאים: חגי, זכרי, מלאכי)“, אַבן
ישראל, מעץ 1766, ד/א.

אַרונטער — זוו. געניצט אין אויסרופֿן: אַ! אַ!

אַרונטער — קאַנווערב. פּרגל אַראָפֿ. די אַפּסטעטע
בב זײַנען: 1. דוו אַ אַדוו, בב. למשל:
אַרונטערבייגן, אַרונטערברעכן, אַרונטערגיטן,
אַרונטערגליטשן זיך, אַרונטערהענגען, אַרונטער-
געמען.

2. אַראָפּ און אונטער. למשל: אַרונטער-
ברענגען, אַרונטערגעבענען זיך, אַרונטער-
וואַרפֿן, אַרונטערטאַן, אַרונטערקליקען, אַרונ-
טערקלייטשן.

3. (אַ)הינטער. אין דער ריכטונג פֿון הינטער
עפּעס. למשל: אַרונטערגיין, אַרונטערדרייען,
אַרונטערזעצן, אַרונטערלויפֿן.

4. גאָר נידעריק. אַרונטערבוקן זיך, אַרונטער-
בייגן, אַרונטערדרייען, אַרונטערבייטן.

5. (פֿאַר) ווייניקער, אַרונטערבאַטן. אַרונטער-
מאַכן, אַרונטערלאָזן.

6. אומקלאָר. ניט-ווילנדיק, אַרונטערבורטשען,
אַרונטערבאַרבלען, אַרונטערזאָגן.

7. אַפּשאַפֿן. אַרונטערבאַדן, אַרונטערזאָגן,
אַרונטערבאַרשטן, אַרונטערבאַרטן.

8. ערגער. אַרונטערבויען, אַרונטערבאַפֿעס-
טיקן, אַרונטערמלאַכהן.

9. ביזן סוף. אַרונטערברעכן, אַרונטערברע-
נען, אַרונטערשמירן.

ווערן אָדער בב פֿון ווערן
מיטן קאַנווערב אַרונטער וואָס
ווערן ניט פֿאַרצייכנט ← שטאַם
פֿון ווערב און די פֿאַרשיידענע
באַטייטן פֿון קאַנווערב אַרונ-
טער —.

אַרונטערבאַלען — טרוו. אויפֿאַכלען. אויפֿ-
פֿרעסן אַלץ וואָס איז דאָ, וואָס איז אַנגעגרייט,
אַ אַלץ וואָס שטייט אויפֿן טיש. אַ ווי אַ
היישעריק, אַ דאָס אַנגעגרייטע אין די שפּיכ-
לערס און אין די קעלערן.

אַרונטערבאַקערן — טרוו. בײַם אַקערן איבער-

טאַטן, ברוד מילער, אין זאַמלונגען, Ne 12.
„און דאָן האָט ער הויך און שאַרף, אַזוי מע
זאָל יעדעס וואָרט הערן, ערקלערט פֿון אַלמע-
מער אַ“, י. שפּיראַ איבא, נ. ה. עהרמאַן, דער
בעל-שם פֿון מיכלסטאַדט, וואַרשע תרפֿ"ה, ז'
102. „איך זע ווי אַן אַרצ-וואַכער אויס / ווען
איך גיי אַזוי מיטן קאַפּ אַ“, מלה, לידער, ז' 1934,
38. „אַ פֿליקע באַוועגונג בערגלאַ-
האַט שטורמיש פֿאַרלאָשן יעדן פֿונק פֿון מונ-
טערן געדאַנק“, יסק, שליח... ז' 239.
„אַ מגלה, וואָס האָט זיך פֿאַרשלעפֿט פֿון טיריע
קיין גליל אַ“, י. ש. איבא, א. גפֿן, איק, ר"ה
חשט"ו.

2. זד. אויסגעדאַרט, אַפּגעצערט, פֿאַרלאָרן
כּוחות. הייניקער געוואָרן, אַרעם געוואָרן, אַ
יורד געוואָרן, אַראָפּ פֿון גוטן שטאַנד, אַ
פֿון מעמד. „זע ווי זי אויסזעט, זע ווי זי
איז ווי אַרונטערן וואַנט אַ“, אמד, דער
בעל-שם אין די זאַרענט, ווילנע 1869. „אין די
דרש יאָר איז זײַן שווער אַ / ער גייט אום
ביזן אויך קיינמאַל מונטער“, גאַר. טירי —
יודישע לידער, וואַרשע 1889, ז' 87. „מיר
קומט בײַ אים... צוויי טויזנט רובל, און ער
איז הינט אַ... האָט נישט קיין צוויי טויזנט
גראַשן“, אמעריקאַנישע גליק, וואַרשע 1895,
111. „זײַן [זײַן] פֿאַנאַטיזם איז אויך אַ סך אַ
קעגן אַמאַל“, י. בודאַהאַ, אַ כּדאַיע זאָד כּלעבּו,
ווילנע 1913, ז' 19. „די נאָ אַ לאַנגע און
פֿאַרענדיקט זיך מיט אַ שפּיץ אויף אַ“, רעד'
אַקש, זב, דער וועג פֿון פֿאַראַט, מאַסקווע
1932, ז' 124.

3. פֿאַרבייטן: אַרונטערגיין, אַרונטערקומען,
אַרונטערפֿאַלן, אַרונטערנעמען, אַרונטער
זינען אַ. „העלף מיר נאָר, גאַט, אַרױף, אַ
וועל איך שוין אַליין גיין“, שוו. „בײַ אים איז
אויסגעקומען דעם עולמס ווערטל פֿאַרקערט:
אַז מע קען ניט אַ, מוז מען אַרביבען... [דער
ווינטשפּ, ז' 103. „איז אַרײַנגעקומען... [דער
גוי] — איז דאָס היטל אַ“, שע, אין שטורם.
ז' 30. „שטילע נאַכט מיט זײַן פֿליגלען / איז
אויף שילהם באַרג אַ / האָט אין זילבערשפּין
און שאַטנס / אַיינגעדעקט דעם אוהל-מועד“,
יחואָש, יעלי און שמואל. „די זון איז שוין
געווען אַ, ווען מיר האָבן זיך אומגעקערט“,
זא, פֿון בערלין ביז טאַן פֿאַרצײַטקאַ, וואַרשע
1930, ז' 261.

גיין ביז אַ = ביזן סאַמע סוף, זיך ניט
אַפּשטעלנדיק פֿאַר קיין שום מניעה. שפּילן
ביז אַ = אַיינשטעלנדיק אַלץ וואָס מע האָט.
שלאָגן זיך ביז אַ = ביזן אָנווערן די
כּוחות, צעבלוטקט ווערן אע. אַ פֿון
זינען = אַראָפּ פֿון זינען, משוגע ווערן.
אַ פֿון מאַרק, פֿון דער אַרענע =
אויפֿהערן זײַן וויכטיק, שפּילן אַ ראַלע, ניט
ווערט זײַן אַז מע זאָל זיך אינטערעסירן, זיך
פֿאַרנעמען מיט דעם מענטשן אָדער מיט דעם
ענין. „וועט ער זײַן אַן אַפּגעשלאַגענע הו-
שענע, און אַ פֿון דער נאַציאָנאַלער פֿאַליטישער
אַרענע“, פֿאַר, 27 VII 1964. „און אויב חלילה

ארונטערביטשן — טרוו. אַרונטעריאָגן, שלאָנגדיק מיט אַ בײַטש. אַ די ינגלעך װאָס זײַנען אַרױף צו אים אין סאָך.

ארונטערבליבן — אוטוו. 1. בליבן אונטן. אַ אין טאָל, װען אַלע זײַנען אַרױף אױפֿן באַרג. 2. בליבן הינטערשטעליק. „די איבעריקע װעלן שוין נאָכגיין, סױעט דאָך זײַן אַ בױש אַרױם טערצאָבלעבן“, װאָלף טאַמבור, מיטן היים, דער־צײלונגען, סײַגעט 1940, ז' 52.

ארונטערבערשטלען — טרוו. דזו אַרונטערבערשטן, אָבער מיט אַ בערשטל.

ארונטערברעכן — טרוו. אַ אַ צווייג פֿון בױם. „אײלין שפּיגל ברעכט דיא גילדני הױף אײַזן פֿון זײַן פֿפֿערדן װידר אַרױטר אױף פֿר קױפֿט זיא“, אײלין שפּיגל, פּראָג תצ״ה, ז' 7.

ארונטערברענגען — 1. אַ די גאולה, די ישועה. „זײַן גוטסקײט און מײַן פֿרומקײט קענען אַ משיחין“, איר פּויל. „װיא קונטן מיר זװא עפּין װײַזן דו ער זאָגן װערט: ברענגט אײאר ברודיר מיט הירונטיר“, בליק, בראשית, מג, 6. „אױף צװײ שטיינר טאַבלן האָט ער אַרױטר גיבראַכט מיט זײַנר האַנט“, מחזור, חלק שני, שלש רגלים, אַמסט 1713, סח/ב. „זיא [די נשמה] װײַש ניט װער זיא האָט אין דעם גוף אַרױטר גיבראַכט“, בע, כג/ב.

2. ציטירן פֿון אַ חושבֿן מקור. אַ אַ פּסוק בײַ אַ װיכוח. אַ אַ משנה בײַ אַ פּלוגתא אין דער גמרא. „דער מדרש ברענגט אַרױטר דעם פּסוק“.

3. ברענגען אונטער עמעצנס השגחה. אַרײַן ברענגען אין עמעצנס רשות. „אַרױטרעגער בראַכט די בלאַנדזענדע נשמות אונטער זײַערע פּליגל, און זײ געגעבן אַ תיקון“, פ. רודא, טמו, 1961 XII 10.

4. אַראָפּברענגען. ברענגען עמעצן פֿאַר אַ ספּעציעלער שליחות, פֿונקציע — פֿון אַ גרע־סערן, װיכטיקערן אָרט אין אַ קלענערן. אַ דעם לעקטאָר פֿון װאַרשע, אַ די טרופּע אױף גאַסטראָלן. „דאָס האָט אונדזער קולטור־פֿאַראַיין אַרױטרעגערבאַכט דרױ זשיטלאָוסקין“.

מיט זײַך — אַראָפּנדיערן, דערפֿירן זײַך צו אַ נידעריקערער מדרגה. ~ ברענגן, דער. זײַט. עניש. ער (יִן, קע).

ארונטערגיין — אוטוו. 1. אַ פֿון בעט, פֿון געלעגער. אַ ביסל טרינקען, דאָס עסן זאָל אַ „אַרױפֿגעשטיקט האָט דער מערדער יאַקוב, / דבורהלע זאָל צו אים אַ“, 29. „דער נאָך גינגן די אַפֿין פֿון דיא ביימר הירונטר“, אײלין שפּיגל, פּראָג תצ״ה, ז' 27. „אַזױ באַלד אַז רבי אליעזר דאָס דעהערט, אַזױ גײט ער פֿון זײַן שטעל אַרױטר און קושט און האַלדזט אים“, מעשֿה השם, לַבֿוֹת תרכ״ב, ד/ב.

2. אַ אונטער עמעצנס פּליגלען) = אױן טער עמעצנס השגחה, שוק, אין עמעצנס רשות.

„און װער עס האָט קײַן געלט און האָט ניט געהאַט דאָס גליק אַ אונטער ראַטשילדס גרויסע אָדער חױבֿר־צײַונס קלײַנע פּליגל“, מ. װעבער, דער יודישער פּענדאַרבייטער, װאַרשע 1891, ז' 3.

3. פּיג. „דער טאַטע גײט אַרױטר / פֿון זײַן װינקלדיקער ראַם / אין האַפּונג אױף אַ בת־קול, / אױף אַ נס פֿון יצחקס לאַם“, הל, אין טרעבלינקע. . . . „די באַלאַדע פֿון מײַן טאַטנס פֿאַרטערט“.

4. אַפּרײַען זײַך אין אַ זײַט, אַפּױכֿן, אױס־װײַכן, אַ פֿון װעג, דער װאָגן זאָל קענען דורכפֿאַרן, אַ פֿון דר־הישר.

5. אַראָפּשטינגן פֿון אַ פֿאַרקער־מיטל. אַ פֿון בױד, פֿון װאָגן, אַ פֿון באַן, פֿון שיף, פֿון עראָפּלאַן. „װען מן צו פֿוס גײט, זאָל מן אײַן װײַנג שטייאַן, װען מן תּפֿילת־הנרדך זאָגט, װען מן אָבר פֿאַרן אָדער רײַטן טוט, ברויכט מן ניט אַרױטר צו גיין“, 190 שײַח השֿדה, פֿירודא תצ״ה, הקדמה.

6. גיין אױף נקוּת, אַרױסיגין. „זײַט מוחל, אײך דאַרף אַ“.

7. אַרײַנקומען צו עמעצן (װאָס װאײַנט נידעריקער). אַ צום חֶבֶר אין פֿאַרשטאַט. „אײך האָב אַל מײַן טאָג קײַן שעינר מענש גיזעהן. . . אײך בײַן הירונטר גאַנגן דאָש אײך װיל דיר זאַגן“, 1907, כא/א.

8. פֿאַלן, אַרױטרקומען אין געזונט.

9. פֿאַלן, אַרױטרקומען אין פֿאַרמעגן, װערן אַ יורד.

10. פֿאַלן, אַרױטרקומען אין פרײַז.

11. אַרױטרקומען, פֿאַרשווינדן (פֿלעקן אט). „װי די טרעטר װאר מע ברענט טעפ, װאָס דאָס שװאַרצקײט קאָן נײַמאַלס אַ“, ש. ג. הרפֿבֿי, די געליהענטע האָק, באַסטאָן 1911, ז' 11.

12. רעכענען זײַך צװײשן אַ גרופּע. אַרױטר־פֿאַלן אונטער אַ כלל אַן אַלגעמײַנעם באַגריף, אַ אונטער אַלע עולױם. „דער סאַרט ניט־פֿרום גײט אַרױטר אונטער דעם גרד לתּיבֿאָן“, פּלאַי, המדבר בצדקה, װאַרשע תרנ״ב, ז' 6. „דאַרט אײך קײַן זאָך [ניט] קײַן שאַנדע, קײַן אַרבעט אײך [ניט] נידעריק, װען דאָס גײט נאָך אַרױטר אונטער דעם אײַנציקן װאַרט 'בײַזנעס', יאַזנע קרױנע. . . . זײַ 1903, ז' 7.

אַונג. עניש. ער (יִן, קע). ערײַ.

ארונטערגיין — טרוו. „דיא ערדין שטעקט אין מיטן פֿון אַלי יסודות, זיא אײז צו פֿאַר דש איבריגי נאַטירליכי שַמליגי זאַכין דאש דש איבריגי נאַטירליכי שַמליגי זאַכין דאש זיא יסודות ניט בהאַלטין קענין שטיזן זיא אָר גיסיין אַלז צו איר אַרױטר“, בע, ד/ג.

ארונטערגליטשן — טרוו. אַ קלעצער פֿון באַרג. געװײנלעך מיט זײַך — „מען קען זײַך [דאָ] אַ און צעברעכן קאַפּ און לײַב און לעבן“, אײבז [אמד] טיפּורױ הירודוט, װילנע

1863, ז' 18. „בײַם קעניג פֿון קאַפּ האָט די קרױן זײַך אַרױטרערגעגליטשט“, מלה, לידער װ. ~ גליטש, דער. זײַט. עניש.

ארונטערגלען — אוטוו. „סײַהאָט געקלונגען . . . פֿונװאַנען? פֿון װעמען? / צי האָט עס באַגינען אַרױטרערגעגליט / פֿון מורחס ער־װאַכנדן פֿלאַמען־געזיכט?“, יװאַש, זון און נעבל, יאָ זיג?.

ארונטערגלעמן — טרוו. אַ די טרערעלעך פֿון קינדס פּנימל. אױך: מיט זיסע רײַד, מיט חניפה אַפּשאַפֿן, אַ יענעמס כּעס, ברױג אע. עניש.

ארונטערגעבענען — טרוו. אַ עפעס פֿון אײַבערשטן צײַמער. מיט זײַך — „דער װײַט האָט זײַך אַלע רגע אַרױטרערגעגעבעט און אײַנ־געפֿרירט אים דעם שװײס אױפֿן לײַב“, פּראָ, פֿאַלקסט־געשײַכטע, קלעצקין, ז' 81.

בײַ ניט־אױסגעטייטשטע װער־טער מיט אַרױטרעגען — דעם אױפֿנימטױו מיטן קאַנווערב אָדער דעם אױפֿנימטױו פֿון שטאַם־װערב.

ארונטערגעבױגן — אַדױ, פּאַר. „דער (מחרל) אײז אַן ראָש השנה געשטאַנדן מיט זײַן קאַפּף אַרױטר גבױגן אַז ער האָט תּפֿילה גאַטן“, מחזור ר״ה יװ״ב, הומבורג 1721, ז/ב. „בײַם קלאַנג [ס] . . . אײז דער שפּײַץ צונג אַ“, יאָ, יװשפּ אַאַ, ז' 2. ערהײַט. קײַט.

ארונטערגעבונדן — אַדױ, פּאַר. „מע פֿירט אַ יונגמאַן מיט אַ שטריק די הענט אַ“, טױזנט און אײן טאַג, װילנע 1878, ז' 38. ערהײַט.

ארונטערגעבן — טרוו. 1. אַ פֿון אױבן דעם פֿולן זאַק.

2. אַרױטרעכענען, אַ פֿון פרײַז.

3. אַרױטרענייען, אַ דעם אונטערשלאָק פֿון מלבוש.

~ געלעבן — אַדױ, פּאַר. אַענער פֿון פֿרײַער־דיקן מקח. ערהײַט. קײַט.

ארונטערגעדרייט — אַדױ, פּאַר. „אײבער־געלאָזט ברענען אײַן לאַמפּ, אָבער מיט אַ שטאַק אַן קנױט“, אַר, דער פּרוש. ער ראַנגלט זײַך נאָך װי אַן עוף מיט אַיע פּליגל אין די הענט פֿון שוחט, דוד פּוכאַלניק, הינטיש בלוט, װאַרשע 1937, ז' 28. ערהײַט. קײַט.

ארונטערגעהאַנגען — אַדױ, פּאַר. „מע האָט אים אַרױסגענומען [פֿון װאַסער] שװין אײַנגאַנצן געל מיט אַן אַיעם קאַפּ“, װײַטס וי, אַפּגע־שטױסן. ערהײַט.

ארונטערגעלאָזט — אַדױ, פּאַר. 9: ~ גע־לאָזן. אַיע אױגן. אַיע זאַקן. *בלעבן (שטיין) מיט אַיע הױזן = פֿאַרשעמט װערן. „די געטאַ־פֿאַרביגײַער זענען נאָכגעגאַנגען מיט אַיע קעפּ דעם שטאַלצן יידן“, ר. מאַהלער, אין 190

סאָנאָ, ת"א 1970, ז' 819. ערהייט. קייט.

ארונטערגעפאלן — אָד, פּאַר. 1. אַענע שטיינער. האָט ער דערפֿילט ווי עמעצער... שמידט צונויף זײַן נאַקן אין אַענע פּלייצעס, הל, ידער וואָלף.

2. געפליבן אָן מוט, אַ דערנידערקטער. זײַן בײַ זיך אַ. פּאַרוואָס זײַט איר אַזוי אַ בײַ זיך וואָס איר זײַט דורכגעפֿאַלן בײַם עקזאַמען? ש. מילער, זוהיל (נאַוואַגראַד-וואַלינסק), ת"א 166, תשכ"ב.

א'ע(ר) — ווער עס האָט אָנגעוואָרן געלט. ערהייט. קייט.

ארונטערגעפאלן — אָד, פּאַר. אַרונטערגעפֿאַרן. אויך: „געוועזענע נגידים מיט אַענע געשעפטן“, זש. פּעטער זשאַמע, ווילנע 1930, ז' 48.

ארונטערגעצויגן — אָד, פּאַר. אַענע פֿעל. „אַרונטר גיצוגן — דש ביטשט אויף דען אונטרשטן עולם“, מחזור ר"ה וי"ב, הומבורג 1721, א/ב.

ארונטערגעקעמט — אָד, פּאַר. „די פּאות זײַנען געוואָרן קירצער און האַלבאַ“, צדוק פּעפּער, אין דאָס בוך פֿון לובלין, 1952, ז' 156. ערהייט.

ארונטערגעקרישלט — אָד, פּאַר. „די ווענט מיטן אָפּגעשפרונגענעם אַין טינק“, חג, טמז, 1962 v 25.

ארונטערגעשאַפן — אָד, פּאַר. אַענער אַד ריטן. אַ שטיק בלעך פֿון דאָן. אַענע פּירות. אַענע ווענט. „אַ קליינע אַלטע הַנזל, דער דאָן איז האַלבאַ“, מ. יודעלסאָהן, חזקע די שווע- בעלע, ווילנע 1927, ז' 7. ערהייט. קייט.

ארונטערגעשאַפן — אָד, פּאַר. אַענע אַר לער. לויפֿן ווי אַן אַענער. ערהייט.

ארונטערדאטירן — טרוו. (סוחריש). באַ שטימען אויף אַ שפּעטערדיקער דאַטע. אַ דעם וועקסל אויף אַ חודש שפּעטער. זנג.

ארונטערדוצן — טרוו. דוצן עמעצן וואָס מע האָט פֿריער געאַרבעט. „ער איז אָבער געוואָרן אַ יורד און מע האָט אים אַרונטער- געווצט“.

ארונטערדינגען — אַוטוו & טרוו. אַ פֿון פּרינז (מקח). אַ פֿון אַ העלפט ביז צוויי-דריטל פֿון פּרינז. אַ די איבעריקע תּבֿואה. אַ (פֿון) דעם וואָלו. אַ פֿון דער באַרימער. „ווען מע זאָל אַפֿילו אַ היפּט ביסל אַ פֿון דעם ענין ייִדישע השפּעה אין אַמעריקע, בלפּט נאָך אַלץ איבער אַ סך מער ייִדישער אינפֿלוס... ווי אַנדערשוואַ“, צייט, 1956 IX 14.

עכין. עניש. ער (יין, קע). ערני.

ארונטערדעבאטירן — טרוו. דורך לער- גערן דעבאטירן באַזייטיקן, אָפּשאַפֿן אַ פּראָב לעם, ענין, שאַלה אע. זנג.

ארונטערדרייען — טרוו. 1. אַ עפעס פֿון אַ העכערן אַרט. אַ דעם קניט פֿון לאַמפּ. אַ דעם קאַפּ.

2. אַרונטערדריקן. „[ער] איז אויפֿגעשפרונג גען... האָט איר אַרונטערגעדרייט די הענט, און דריי קושן האָבן געקלונגען“, ח. ל. העל- פּערי, דיא הַבּנטמאָדישע בילדונג... ווילנע תּרנ"ו, ז' 13.

3. אַרונטערדינגען, אַרונטערדריקן, פּאַרדרייען אַ פּרינז, דעם ווערט פֿון עפעס.

מיט זיך — אַ זיך אין (צווישן) עולם. אַ זיך צווישן די פֿיס. עכין. עניש. ער (יין, קע). ערני.

ארונטערדרינגען — פּטמ. דזוו דוווו. אַ דעם לעבענס-סענעדער [=לעבן-סאָנאָדאַרד].

ארונטערדריקן — טרוו. 1. „ווי אַ דעקל וואָס דריקט אַרונטער די איבערגעפֿילטקייט“, ז. וויטפּער, ייִד קולטור, דעצ' 1938, ז' 28.

2. איבערגוואַלד, געפֿלאַנטערהייט פֿאַרמינערן. „אַרונטערצודריקן מיט גוואַלד אַלע געסטלעכע און קערפּערלעכע ענינים וצדקות פֿון דין“ פֿאַלק אונטערן ציוניזם, נחנאל, דער פּוסט ערנער אייוועג, פּיעטריקובֿ תּרס"ד, ז' 32. „פֿאַרקערט, ווען ער דריקט אַרונטער די וויכטי קייט פֿון גלות, קלאַפט ער דאָך אויס קאַפּיטאַל פֿיר זײַן אידעע“, אב. גאַלדבערג, דאָס ננע לעבן, ז' יאָנואַר 1911, ז' 47.

3. מיט מאַכיאַנציעס דערפֿירן דערצו אַן דער פּרינז (ווערט) זאָל פֿאַלן. אַ די אַקציעס אויף דער בערזע. אַ יענעם אָנזען זאָל פֿאַלן. זנג. עכין. עניש. ער.

ארונטערהאַנגלען — אַוטוו. אויך פיג: „באַראַש פֿון קעגנערשאַפֿט וואָס האַגלט אַרונטער אויף זײַן קאַפּ“, נ. גאַרדאַג, טמז, 1963 II 14. עניש.

ארונטערהאַלטן — טרוו. בפּייוון האַלטן עמעצן אויף אַ נידעריקערן שטאַפּל, נידערי- קערער סאַציאַלער מדרגה ווי יענער פֿאַרדינט. אַ דעם נאַציאָנאַלן מיעוט, דעם ייִדן. מיט זיך. האַלטן, דער. עכין. עניש.

ארונטערהאַנדלען — טרוו. (סוחריש). פֿאַר- קויפֿן וועלוועלער היפּל עס האָט אַליין געקאַסט. אַ און ווערן אויס קאַפּעליוש-מאַכער.

ארונטערהאַקן — טרוו. 1. אַ צווינגן. „די שונאים גייען אַרײַן און האַקן דעם דרשן זײַן קאַפּ אַרונטער אויף דער שוועל“, מעשה אומן. „צי דען איבער זשטיקע וואוקסן... זאָלן מיר דען... זעלבסט דעם בוים אַי?“, מ"ם, הוגה דעות ו, ווילנע 1912, ז' 18. „אַרונטערגעהאַקט דעם שפּאַגל-גנעם צילינדער- הוט פֿון זײַן קאַפּ“, ש. וויגאַדאָ, פּאַר, 1963 III 3.

2. פֿאַרקלענערן אַ פּרינז. אַ די סחורה אויף אַ דריטל.

3. דורכוואַרפֿן בײַם באַלאַטירן. מיטאַמאַל און ברוטאַל אַראַפּנידערן עמעצן. אַ דעם נעכטיקן פּלילדן.

מיט זיך. עכין. עניש. ער ערני.

ארונטערהאַרעווען זיך — אַוטוו. דורך שווערער האַרעוואַניע אָנווערן דאָס געוונט.

ארונטערהאַלפֿן — אַוטוו. העלפֿן אַרונטער- גיין, אַרונטערשטיגן. אויך מיט זיך — זיך אַ מיט די קוליעס. עכין. עניש. ער (יין, קע).

ארונטערהענגען — אַוטוו & טרוו. אַ וועט אויף אַ שטריק. אַ לעדערנע טאַרבע הענגט אַרונטער פֿון אַקסל. „עס הענגט איר אין טרעפּיל [=טראַפּנדל] אויז דער נאָז הרונטער“, איילין שפּיגל, פּראָג תּצ"ה, ז' 18. „ווען מן דש מת טראַגט אויף דען מטה-ברעט, זאָל איינר די הענד פֿון מת אין די הוך האַלטן, דש זי ניט אַרונטר הענגן, ווער איין ביוש פֿר דען מת“, ש. פּראָקאָפּורט, ספר החיים, זולצבאַך תקנ"א, ט/א. „הענטלעך דינע... איינס ליגט אים אויף דער ברוסט און דאָס צווייטע הענגט שוואַך אַרונטער“, ממוס, נ'שר פֿיס, ז' 13. „אַ שלאַנג וואָס הענגט אַרונטער פֿון אַ צווינג“, חג, דער מענטש פֿון פֿיבער, ז' 59. מיט זיך.

ארונטערהעלמן — טרוו. (שנפּדערץ) אַ אַני טערגייען, אַרונטערגעבן. אַ די פּאַדשווקע אין אַ בגד.

ארונטערוואַרפֿן — טרוו. 1. אַ פֿון אַלע- טרעפּ. „לזוט השׁי“, ווען איין מענטש שטערבט דעם זעלביגן זײַן שטערן אַרונטער וואַרפֿן, צו וויזן אַלו זיא נור קנעכט זײַנן און ניט הערן אַני מוזן פֿר גיין ווי מענשן אויך, הבחור חנוך סג"ל, איב, אגרת בעלי חיים, הענא תּע"ג. „ווי גאַנטע ימח"ש דאָס געלט וואָהל גייהט האָט, ליט ער זי צום פֿענסטער אַרונטער וואַרפֿן. זי שטאַרבין אַלע“, מעשה אומן. „קיינער באַמערקט נישט די פֿאַלנדע שטערן, / דעם גאַלד וואָס די נאַכט וואַרפֿט אַרונטער אין תּהום“, טעג, סטרונעס, אַפּשער בין איך דער לעצטער.

2. צעוואַרפֿן, צענעמען אַ געפּי. אַ די כאַלופּע. אַ אַ גאַנצע גאַס.

3. אַרונטערגעמען פֿון פּרינז. „און אויב זיי וואַלטן אַרונטערגעוואַרפֿן די שכירות נאָך מערער, למשל ביז 76 רובל די וואָך, וואָלט ער [דער אַרבעטגעבער] געוויס זיי צוגענומען“, די שכירות, לעמבערג 1896, ז' 8.

4. אַרונטערגעמען. אַרונטערזעצן. אַ אַ רע- גירונג. אַ דעם יאָך פֿון אַ פֿרעמד פֿאַלק. „השׁי האָט זיבן מלכים אַרונטר גיוואַרפֿן, דיא דאָ זײַן גיזעצט איבר זיבן אומות“, צאניה, מסעי, כב/ג.

5. דעגראַדירן. אַ פֿון דער גדולה. „הייבט ער מיד פֿריער אויף, כדי ער זאָל מיד קאַנען

טיפער א"ו, וו. שפירא, דער צ'ובעק, ... אדעס 1896, ז' 131.

6. מאַכן אונטערטעניק, א' אונטער זיך די שכנישע מדינות. א' די פרייע פויערים און מאַכן פון זיי ליבאייגענע.

7. אַרומנעמען מיט כוח. מיט איין האַנט זי ביי דער טאַליע אַנגעכאַפּט, אונטערן אַרעם אַרונטערגעוואָרפֿן און אַוועקגעלאָפֿן מיט איר צו דער שטוב, ש. גאָדינער, דער מענטש מיט דער ביקט, ו. מאַסקווע 1928, ז' 48.

8. פֿאַרוואַרפֿן. אַנשפּאַרן. „איין מאָל גיט יענקל אַ רוק מיט פּעס דעם חובת הלבבות, וואָרפֿט אַרונטער דעם קאַפּ אויף דעם אַנגלען פֿון באַנק און פֿאַרגאַצט די אויגן צום סופֿיט, פּרָג. יענקל פּעסימיסט.

9. (שנידערע) אונטערנייען. אונטערסטריגען ווען.

10. אַריבערוואַרפֿן. „מיט אַ ריר מיטן קאַפּ האָט זי צוריק אַרונטערגעוואָרפֿן די רויטע פֿאַליע האָר, פּרָג. דאָס קראַנקע יינגל.

11. אַפּטרייסלען, אַרויספֿאַרנייען זיך. „גע- אַרבעט מיט אַלע כוחות כדי אַרונטערוואַרפֿן פֿון זיך מײַן אַנפֿאַלער, י. שפירא, איבז, דר. ג. ה. עהרמאַן, דער בעל שם פֿון מיכלסטאַדט, האַרשע תּרפֿיה, ז' 144.

מיט זיך — א' זיך אונטער אַ באַן. א' זיך אונטער אַ געפֿאַר, סכנה.

~וואַרף, דער. -ונג. -עניש. -ער (-ין, -קע). -עריי.

אַרונטערוואַסן — טרוו. 1. דורך וואַסן באַפֿרייען פֿון עפעס וואָס איז נישט געוואונטשן. א' די בלאַטע פֿון קערפער, די פֿלעקן פֿון קלייד. „אנדערע האָבן געזאָגט אַז דאָס באַדן זיך יעדן טאָג וואָסט אַרונטער די פֿעטקייט פֿון ליבב, דר' זובאַווסקי, פֿאַר, 1962 XI 8.

2. אַראַפּשווענקען, מאַכן עס זאָל אַוועק- פֿלייען. אַ געסט אין בוים ... קאָן אַרונטער- געוואַשן ווערן אין אַ גוס רעגן, בצג, טמו, 1963 VII 8. „דאָס געוויסער קען נאָך חלילה א' דאָס היזקעלע פֿינעם סאַמע ברעג טיפֿן.

3. העלפֿן אַרונטערשלינגען אַ האַרטע שפּיז מיט אַ צוגאַב פֿון אַ געטראַנק, א' דעם טשאַלנט מיט קוואַס. „די שפּיזן האָבן ניויאַרקער ליב אַרונטערוואַשן מיט קנאַפּע פֿיר מיליאָן קוואַרט מילך, ש. איזבאַן, טמו, 1962 V 9. אויך פֿיג: א' די צרות מיט אַ גוטן טרונק בראַנפֿן. -ונג. -עכין. -עניש. -ער (-ין, -קע).

אַרונטערוויבוחן — טרוו. נעגל. דורך אַ לענגערן וויכוח באַזונטיקן, אַפּשאַפֿן. א' אַ פֿלו- מרשטע פֿראַבלעם. א' אַן אומיוסטן פֿאַראיבל, אַן אומפֿאַרשטענדעניש אע.

אַרונטערוויקלען — טרוו. א' פֿעדעם. מיט זיך — „סי'האָט זיך פֿון יענעם [דעם וואַלדס] געהיימיניט אַ זינדענער שאַטן אַרונ-

טערגעוויקלט, יהואש, זון און נעבז, אין וואַלד. -ונג. -עניש.

אַרונטערווישן — טרוו. א' שפּינוועבס פֿון סופֿיט. „[דעם] איבערגעליבענעם [שוטיב] ווישט אַרונטער מיט די וויכטע טיילן פֿון האַנט, י. מ. בערמאַן, די טיטלער-אַרבייט, פּעטערבורג 1913, ז' 45.

מיט זיך. ~וויש, דער. -עכין. -עניש.

אַרונטערוועגן — טרוו. וועגן שווערער כדי איינע פֿון די וואַגשאַלן זאָל פֿאַלן אויף אַראַפּ. באַנעצן וואַל אויף אַרונטערוועגען. אויך פֿיג: זיין, ווערן שטאַרקער אַדער מיט מער השפּעה. „איין קאַנדידאַט וועגט אַרונטער דעם צווייטן. „די גליכגעוויכט ... זאָל א' אויף מצרימס זיט, טמו, 1963 IV 5.

מיט זיך — פֿון זיך, אַן אַרבייניש. -ונג. -עכין. -עניש.

אַרונטערוואַגן — טרוו. אויך: 1. (אַקטיאָ- ריש) נישט מקפיד זיין אויף דער פֿראַגע. 2. בכלל דורכשפּילן אַ ראַלע) אַן אינטערעס, נאָר יוצא צו זיין.

אַרונטערוואַמלען — אַוטוו. אַראַפֿקריכן, אַראַפֿגיין, אַראַפּשפּרינגען פֿון זאָטל. מע מוז איר העלפֿן א'.

אַרונטערוואַקן — אַוטוו. אַרכ. אַרונטער- זינקען, אַרונטערפֿאַלן. „אויב דיא ערשטי זיבן טעג איז דער שווערט פֿון (מלאך המות) קעגין זיא אוף גיריכט אין דיא הוד; אויב זאָקט ביזוכר ווישט אַרונטער, ש. פֿראַנקפורט, 1990 החיים, וו. קיטן תּע"ז, מב/ב.

אַרונטערוואַפֿן — טרוו. א' ביזן דנג. „ווי ער וופּט אַרונטער דעם בעכער ווען, געזענגט זיך מיט די תּלמידים און גייט אויס שמיילענדיק אין זינע יסורים, י. גאַלדאַקרו, פֿאַר, 1969 VIII 1. -עכין. -עניש.

אַרונטערוואַדלען — טרוו. צו נישט מאַכן מיט זידלערען. „די מאַרקיינדענע זידלט אַרונט- טער אַפּילו די וואָס קומט פֿון איר עפעס קויפֿן. -עכין. -עניש. -ער (-קע). -עריי.

אַרונטערוואַלבערן — אַוטוו. נעגל. אַראַפֿ- שניצען ווי זילבער. „מיר האָבן ... געבענטשט דאָס פּינאַכטיקע ליכט וואָס האָט אַרונטערגע- זילבערט אויף דער ערד, יג, טמו, 1969 VIII 1.

אַרונטערוואַנען — טרוו. א' אַן אַלטן ניגון. אויך אַוטוו. — ווירקן ווי אַ געזאַנג. „זינע פֿאַרעלטערטע מלבושים האָבן ממש אַרונטער- געזונגען פֿון אים, הר, פֿאַש, 1953 I 21. -עניש.

אַרונטערוואַנקען — אַוטוו. 1. א' אין אַ תּהום. „איך קען אַרויפֿשטייגן, איך קען א' א' א' באַוואַונער, פּאַעזיע און פּראָזע, ניי 1911, ז' 212. „נאָר ווען ער [דער אַדלער] זינקט אַרונטער פֿון די הייבן, און צערעסט דעם זינגר-פּויגל מיט זינע נעגל, איק, פּסח תּשס"ז.

2. טיף אַראַפּנידערן סאַציאַל אַדער אין שטאַפּל פֿון ווערטן, א' אין אַרעמקייט. „זייער באַגריף פֿון אַנאַרכיסטישער פֿרייזשט איז אַרונטערגעזונקען צו דער מדרגה פֿון ניהיליס- טישן הפֿקר, ב. צוקערמאַן, איק, ר"ה תּשי"ח. „[דער] ווערט פֿון דאָלאַר זינקט אַרונטער אַלץ מער און מער און די אינפֿלאַציע וואַקסט, טמו, 1966 XII 14.

אַרונטערוואַנען — אַוטוו. — אַרונטערוואַנקען, אַרונטערשטייגן, אַרונטערקומען. „האָט זיך דער הימל שטאַרק פֿאַרוואַלקנט און אַ בליץ האָט אַרונטערגעזעצט און פֿאַרברענט דעם קרבֿן, ט. אַבידוקט, טמו, 1962 IV 13.

טרוו. — 1. אַרונטערוואַנגען, אַרונטערדריקן, נידעריקער מאַכן, מביזה זיין. „אָווי ווי די יידן זינען סעמיטן, דאָרף מען שוין א' אַלדאָס סעמיטישע בכלל, צייט, טמו, 1957 VI 14.

2. אַרונטערוואַרפֿן (מיט אַ זעץ, מיט אַ קנאַק). אַראַפּנעצן. א' פֿון טראָג, פֿון אַ שטעל. „דאָ האָבן מיר מער מאַכט פֿון דעם קעניג, מיר זעצן אים אַרויף און מיר קאַנען אים צו יעדער צייט א' א' באַש, פֿאַר, 1961 I 6.

3. דעגראַדירן, דערינדעריקן, מבייש זיין, משפּיל זיין.

4. מאַכן פּאַמעלעכער. „מע וואַרט דאָך אויף דיר ... דו זעצט אַרונטער די טעמפּל, י. ליובאַמירסקי איבז, א. גלעבאַח, דער שניפּס, מאַסקווע 1932.

5. אַרביינעצן אונטן אין קערפער אַ מעסער, אַ קויל. „[ער] האָט פֿון דער הייד / נישט געקענט א' אונטערן בויך / פֿון זיך ליבבלעכן ברוודער, מלה, לידער, וו, ז' 194.

מיט זיך — 1. „זאָג דעם קיניג אויב קיניגן: זעצט איך הירונטיר נידרן אפּערן שטול אויף דיא ערד, דען די קרון פֿון אויערם הערליך קייט איז איך פֿון אפּערם הייבט [=הויפט] גיפֿאַלן, שעריר, יג, 18. „אָוודאי מוז מען זיך בוודאי א' און פּשוט ווערן חבֿר מיט דעם גאַנץ נידעריקן פֿאַלק, חיים כהן, דבֿרי נחומים, בוקאַרעשט 1883. „און זעצט זיך אַרונטער אויף אַ בענקל אַ פֿאַראַמערטע, חג, טמו, 1967 II 17.

2. אַפּנעצן זיך, לאָזן אַן אַפּנעץ (אין אַ פֿליסיקייט). „אייניקע פֿון דינע זאָלצן [קאַל- ציום און מאַנגנעזיום] זעצן זיך אַרונטער צום דעק ווען מע קאַכט דאָס וואַסער, ט. פֿבינסטאַן, כּעמיע, ניי 1920, ז' 53.

~זעין. דער. -ונג. -עכין. -עניש. -ער (-ין, -קע).

אַרונטערוואַזקן — טרוו. בטל מאַכן, אַפֿ- שאַפֿן, באַפֿרייען זיך פֿון עפעס דורך מאַכן חזוק. א' יענעם טענות, מאַנגנען אע. א' די קלעמענישן.

אַרונטערטאַגן — אַוטוו. אומגעריכט אַנ- הייבן טאַגן. „די נעכט זינען דאָ אין צפֿון קורצע, מיר האָבן נישט באַוויזן זיך צו לייגן שלאָפֿן — ווי עס האָט שוין אַרונטערגעטאַגט.

ארונטערטאדלען — טרוו. דערנידעריקן, צו נישט מאכן מיטן טאדלען. א' א פארשלאגן. א' דעם קאנדידאט.

ארונטערמאן — טרוו. 1. ארונטערלייגן. ארונטערשטעקן. „אז קב"ה האט די וועלט באשאפן, האט ער ארונטערגעטאן זיין האנט אונטער דעם כסא-הכבוד און האט אויסגעצויגן די נשמה פון משיח, מכיר, 19 אַבְתָּק רוכל, לעמבערג 1850, ז' 10.

2. ארונטערנעמען. ארונטערשויעמן. „נעם הוניק אויף לאזן אים וואַרים ווערן, טוא דען שוים אַרונטער“, טרוו, כ/ב.

3. אונטערלייגן. אונטערגעבן. אונטערשלאגן. אונטערפוטערן. א' וואַטע, דער מאַנטל זאל זיין וואַרעמער.

ארונטערמאנצן — „האלט דער הויכער ייד נישט אויס, טאנצט אַרונטער פון דער קעלניע, / לאַזט זיך לויפן אויפן באַרג“, צייט, גש ו, וואַרשע 1932, יאָנאַטערישע פּאָעמע.

מיט זיך. ~מאַנצן, דער. ז'נג. **עכין. עניש.**

ארונטערמאקסירן — טרוו. טאַקסירן וויי ניקער ווי יענער קען אַדער דאַרף צאָלן. א' דעם נגיד. מיט זיך. ז'נג.

ארונטערמאשטשען — טרוו. סל. אַרונטערשטעלען. „און דער אַלטער ייד נעמט א' (אַרונטערטראַגן) קאַסטנס מיט 'פּיסלעס' פון וואַגן און מיט אַ הויך קול נעמט ער אויס שרייען זיין סחורה“, ה. אַקערמאַן, טרוו, 1969 VII 19.

ארונטערמייזן — אַוטוו. אונטערטוקן זיך. אַרונטערטונקען זיך. „סובמאַרין... האַט הינט אַרונטערגעטויכט אונטערן אַטלאַנטישן אַקעאַן און האַט אַרויסגעשאַסן אַ פּאַלאַריס-ראַקעט“, טרוו. 14 VI 1963. ז'נג. **ער.**

ארונטערמייטשן — טרוו. בייַם פּאַר-טשטשן, בייַם אויסשטישן פּאַרמינערן דעם ווערט, די וויכטיקייט, א' די דערקלערונג פון מיניסטער. א' די סכנה פון נייע גזירות. **עכין. עניש. ער.**

ארונטערמעהן — אַוטוו. טענהן ווי אַ געפּלאַנענער, ווי אַן אונטערטעניקער. א' מיט הכנה. טרוו. מיט טענות זיך מען צו נישט מאַכן, בטל מאַכן, א' דעם פּראַטאַקאַל, די שטראַף.

ארונטערמאָנגן — א' אַ שווערע משא. „שטראַמען וואַסער... לייזן אויף פּיל פון די מינעראַלן און טראַגן דאַס אַרונטער אין ים“, ס. פּיננאַטאָן, כעמיע, נ"י 1920, ז' 53. מיט זיך — „די זאַכן וואַס שטייען אויף אַ טיש וואַלטן זיך אַרונטערגעטראַגן פון דעם מינדסטן ריר, פון מינדסטן בלאַז פון אַ ווינטעלע [ווען נישט די ריבונג]“, אב. קאַספּע, פּיזיק, נ"י 1916, ז' 37.

ארונטערמרוימען — אַוטוו. נעאַל. אַראַפּ-

נידערן אין די טרוימען. פּרענער טרוימען צו ווערן אַ גרויסער פּאָעט, דערנאַך א' אַ עפעס אַ צייטשריפט זאָל אַפּדורקן די עטלעכע צוגע-שיקטע לידער.

ארונטערמרויסלען — טרוו. א' די עבירות צו תּשליך, א' די פּרוכטן פון די ביימער. „די לאַנדשאַפּט טרייסלעט ביסלעכווייז די נאַכט אַרונטער“, יחואש, 'זומער-מאַרגן', „די יידישע נשמה אין רוסלאַנד טרייסלעט פון זיך אַרונטער דעם שטויב פון שעבוד מלכות“, נ. נאַרדאַג, טרוו. 10 VI 1971.

מיט זיך. ~מרויסל, דער. ז'נג. **עניש. ער (יין. קע).**

ארונטערמרינקען — טרוו. א' די מעדיצין און זיך נישט פּאַרקרימען. א' דעם בעכער ווייזן ביזן דגא. **עכין. עניש.**

ארונטערמרויפן — אַוטוו. עס טריפּט אַרונטער פון סטעליע. „אויף מיין קבֿר זאָל יאַר-יערלעך א' אַזאַ טרער“, ווינטש וו, נ"י 1927, ז' 125. אויך פיג: „האַנגיק טריפּט אַרונטער פון זיינע ליפּן“.

~מרויף, דער. ז'נג. **עכין. עניש.**

ארונטערמרויבען — טרוו. לאַזן דעם טשוב אַרונטערפּאַלן אויפן פּנים. א' די האַר און ממש פּאַרשטעלן די אויגן.

ארונטערמרויגן — טרוו. גיך אַרונטערטרייבן, פּאַרשטויסן. „נו, על-פּו? וואוינען אין מיר שוין פּיר פּאַרשוין?... און דער לעצטער, אַ מנתח-דאָוונער וועלכער האַט אַלע אַרונטערגע-יאַגט הינטערן אויזון און זיי זאָלן קיין פּיפּס נישט געבן“, פּראַג, 'דער משוגענער בטלן'. מיט זיך — זיך א' פון באַרג. **עכין. עניש.**

ארונטערמרויבלען — נעאַל. אַוטוו. אַפּקומען, אַנמאַטערן זיך בייַם פּיערן אַ יזבל. א' און צוריק מיט געמען צו דער געוויינטלעכער אַרבעט. טרוו. מיט אַ וויידערוויילן דורכפירן עמעצנס אַ יוביליי. א' זיינע זיבעציק יאַר.

ארונטערמרויטובן — טרוו. פּאַרענדיקן פּראַווען אַ יום-טובֿ (מיט מ, מיט אַ סך הר-צאות). א' דעם טיערן פּסת. „אָוועק שוין די ימים-גוראים, אַרונטערגעיום-טובֿט סוכות, און דלות פּפּעט נאָך שטאַרקער ווי אין לידעלע יאַף בריי“.

ארונטערמרכאָפּן — טרוו. אַרונטערגעמען גיך. צונעמען בגניבה. א' עפעס פון טיש. א' גאַט אונטערן טלית = מיינען אַז מען איז יוצא קעגן רבּנוּר-של-עולם מיטן דאָוונען. „ער פּלעגט באַווייזן אַרונטערצוכאָפּן די רעשינקע [= אַ צוקער-געבעקס] אונטערן בוועם. מיט די פּינגער האַט ער אַרויסגעצופּט צו פּיצלעך און יעדן איינעם אַינגעטיילט אַ כּוית“, י. בריקס, יוסף 1878, ז' 2. „מע שטאַטעוועט זיי, זיי זאָלן נישט א' אַדער אַרונטערלאַזן עפעס אין פּאַקעט [=קעשענען] אַרײַן, נישט באַצאַנדיק“, פּראַג, 8 VII 1961.

מיט זיך — 1. צוכאָפּן זיך, צוגיין אויף אַ קורצער צייט (אין אַ נידעריקערן אַרט). „זומער-צייט כאַפּט ער זיך אַפּט אַרונטער קיין קאַני-אַללענד“, פּראַג, 1968, ז' 12.

2. צופּאַרן, אַריבערפּאַרן אויף אַ קורצער צייט. א' זיך צו טאַטע-מאַמען אויף פּסת.

3. אַרונטערגיין גיך, אַרונטערויקן, אַרונטערגענען זיך אונטער אַדער הינטער עפעס. „איך האָב מיך כּמעט אומגעזען אַרונטערגע-כאַפּט הינטער די רובע און האָב מיך מיט דער... [וואַרעמקייט] איינפּאַך מחיה געוועזן“, מ. מ. אויזערקיס, דער פּרייאַט-לעהרער ווו, דראַהאַביטש 1898, ז' 28. „גאַר קליינע חיהלעך האָבן זיך אַרונטערגעכאַפּט די מיצריים אונטער די מלבושים און אַפּגעביסן פון זיי די הויט“, פּראַג, 'שטעט און שטעטלעך', פּונקט 27. „ער] האַט זיך ווי אַ קעצעלע אַרונטערגעכאַפּט אונטער דער צעפּליקטער קאַלורע“, ב. שאַפּיר, אַבְרהאַמל דער שוטטער, אַדעס 1911, ז' 21. „נאַר ער איז אַריבער. מן-הסתם האַט ער זיך אַרונטערגע-כאַפּט פון הינטן, הינטער דער בויג, אַז קיינער זאָל נישט זען“, טרוו. 25 XI 1960. „ווען דער רעגן האַט גענומען שמעסן ווי מיט ריטער, האַט זי זיך שנעל אַרונטערגעכאַפּט אונטער אַ קאַלירט-לימונטענעם דעכל“, ה. בורקאַ-פּערל-שטיין, טרוו. 14 XII 1962.

ארונטערמרכליאָפּען, מלואפּען — אַוטוו. אַרונטערשמעסן, אַרונטערגיסן מיט אַ הילך. „אַ גוס רעגן האַט גענאַסן... ווי פון אַ בייזער האַנט אַרונטערגעכליאָפּעט“, ל. קאַברין איבוב, מאַפּאַסאַן, 'פּריליין פּיפּי', גוו ו, נ"י 1913, ז' 5.

ארונטערמרכלאָפּען — טרוו. אַרונטערגענען. א' וואַס עס ליגט נישט גוט. „אַז דו טוסט נאָר דברן, וועט מען פון דיר א', פּוול.

ארונטערמרכלאָזן — טרוו. 1. לאַזן עמעצן אַרונטערגיין, אַרונטערוקמען, אַרונטערשטיגן. א' דאַס קינד פון בענקל. א' אַ פּאַסאַזשיר פון אויטאָבוס. א' דורכן פּענצטער. „דענצמאַל נעמט דער פּויגל אים אויף זיינע פּליגלען / און טראַגט אים איבער טאַלן, וואַסערן און היגלען, / און אַז זיי קומען צו אַ הייל, לאַזט ער אים אַרונטער / בייַם סאַמע אויסהאַק, וואַס איז מיט אַ שטיין פּאַרשטעלט“, אפּא, יעקבֿס געצעלטן, ז' 137.

2. מאַכן עס זאָל אַרונטערגיין, אַרונטערוקמען, אַרונטערגייערן, אַרונטערוקלען (זיך). א' די הויזן. א' פון אויבן אַ שטריק. „מע פּלעגט זיי [די טויטע פון שייף] אַזוי א' אין מער גאַר אַן שום צערעמאַניע, מע זאָל נישט אינשערקען די לעבעדיקע“, אמד, איי היס, ווילנע 1865. „דעם פּאַרהאַנג האַט מען שוין וויפּל מאַל אַרונטערגעלאָזן“, טע. בלאַנזענדע שטערן ו, וואַרשע 1922, ז' 209. „צי איך האָב עס זיך פּאַרדינט צי נישט, האַט מען מיר אַרונטער-געלאָזט די צעריסענע חתונת-מלעך און אַרײַן געפּיצקעט מיט אַ ריטל פון אַ בעזעם“, ייט.

טמו, 1961 או 9. *א אין קעשענע = צונעמען פאר זיך (מיט פאלשקייט, בגניבה).

3. אַרונטעררוואַרפֿן. װאָס װילט איר מע זאָל אייך פֿלעטן דעם מוח און אַ פֿון אַלע טרעפֿי?״, שׂע, בלאַזנענדע שטערן װ, װאַרשע 1922, ז׳ 342.

4. אַראָפֿנידערן (אין פֿאַרבינדונג מיט אַן אַבר). *א׳ די אױגן = זיך פֿאַרשעמען. *א׳ דעם קאַפּ = א) זיך פֿילן שולדיק; ב) פֿאַרלירן מוט. *א׳ די נאַז = א) פֿאַר לירן דעם מוט, װערן דערשלאָגן; ב) זיך ערגערן, זיך אומצופֿרידן. *א׳ די הענט = פֿילן אַז מע קען קיין נאָך ניט טאָן. *א׳ די פֿליגל (ע 1) = פֿאַרלירן מוט.

5. פֿאַרקלענערן, אַרונטעררעכענען. א׳ אַ פֿאַר גראַשנס פֿון פֿרייז. א׳ פֿון די שטבערן אַ דריטל.

6. דערלאַנגען אַ קלאַפּ. שלאָגן. א׳ אַ פֿאַטש. א׳ אַ בוכצע אין בויך. ״מיין אַלטע װיב״ האָט נישט געלאָזט, האָב איך איר אויך אַרונטער געלאָזט״. מע זאָגט טאַקע: א׳ אַ פֿאַטש, װייל פֿאַטשן און שלאָגן קען מען נאָר, װען מען איז גרעסער פֿאַרן צװייטן, ים איב, יונגל און מיידל, 1929.

7. אַפֿלאַזן בשׂם שטריקן. א׳ אַן אײַגל און פֿאַרשמעלערן.

8. פֿאַרשפּילן. אָנווערן. ״כדי עפעס צו געווינען, מוז מען עפעס א׳״, שׂון.

מיט זיך — 1. א׳ זיך פֿון די טרעפּ. א׳ זיך פֿון באַרג. דער אַעראַפּלאַן לאָזט זיך אַרונטער אויפֿן פֿליפֿעלד. און רבֿקה האָט אויפֿגעוויבן אירע אויגן און זי האָט געזען דעם יצחק, און זי האָט זיך אַרונטערגעלאָזט פֿון אַפּ דעם קעמל, חזת, בראשית, כה, 64. ״ער האָט גאַרניט באַמערקט ווי דער דאַקטער ... איז בלייבן געוואָרן ווי די װאַנט, און ער האָט זיך אַרונטערגעלאָזן פֿון שׂטול״, מ. יודעל-טאה, דער מחזר אַלס זאַקטאַר, װילנע 1927, ז׳ 29. א׳ באַרג מיט אומעט לאָזט זיך אַרונטער טער אויף ... [דער] נשמה, דער לעבעדיקער, פֿאַש, 1952 או 18. 2. זיך דערנידערן, זיך בייגן (הכנעהדיק, עניוודדיק). א׳ זיך ביז צום בעטלען ברויט. 3. אַפּצערן, מאַגער װערן, פֿאַרלירן כוחות.

~לאָזן, דער. יונג. עניש.

אַרונטערלאַטמכענען — טרוו. אַרונטער-לקהענען. א׳ פֿאַר אַ גראַשן און שׂוין הייסן אַ גנב.

אַרונטערלאַכן — טרוו. דערנידערן, מבטל זיין דורך אַפּלאַכן. ״ער גייט צום עשאַפֿאַט, צום גורל זינעם, מונטער, / און הערט דעם פּסק אין מוט אין ווירדיקן, אין פֿעסטן, / און לאַכט דעם אַנבאַט פֿון פֿאַראַט מיט האָס אַרונטער״, אַז װוּ, ״הירש לעקערט״.

אַרונטערלוויפֿן — טרוו. נעגל — בכיוון שטאַרק איבערגעטריבן לויבן, כדי אין-דער-

אמתן טאָן דאָס פֿאַרקערטע. א׳ דעם פֿאַרריסע-נעם פֿלל-טוער.

אַרונטערלוויפֿן — אַוטו. א׳ פֿון זעקסטן שטאַק. ״דיא תורה איז גיגליכן צו איין באַך װאַשיר דיא פֿון אובן אַרונטער לויפֿט״, לט, קנא/ב.

אַרונטערלויגן — 1. א׳ דעם פֿאַרמאַכטן מחזור אונטערן אַרעם. א׳ אַ טראַפֿן װאַסער אונטערן מיקראַסקאָפּ. א׳ דעם אַפֿיקומן אונטערן קישן. ״ניט װילנדיק האָב איך אויס-געשטרעקט מיין האַנט און אַרונטערגעלייגט דעם אשמדאי תחת ירכו״, ממוט, קליאַטשע, ז׳ 176. ״אַראַפּגענומען דעם האַן פֿון װאַגן און אַרונטערגעלייגט צופֿוסן פֿון בעט״, מ. א. א. פֿאַקעס, ״בילדער פֿון דער ליטא, יוד. פֿאַקעס ביבליאָטעק, קלעו 1888, ז׳ 170. ״מיד האַפֿן זיי אַ געבונדענעם אַרונטערגעלייגט מיטן קאַפּ אונטער אַ קראַץ און יעדע סעקונדע האָט אַ טראַפֿן װאַסער אַ טריף געטאָן אויפֿן סאַמע מיטן פֿון קאַפּ״, מ. קושנער, אין טשענסטאַ-כאַווער יוד, ניי 1947, ז׳ 228.

מיט זיך — זיך בייגן, זיך דערנידערן (הכנעהדיק). אונדזער אַקס, דער שטאַלצער און דער געזונטער, / לייגט זיך דעם אַלמעכ-טיקן גאַט אַרונטער, ממוט, שירה, ז׳ 97.

~לויגן, דער. יונג. עכבן. עניש.

אַרונטערלוינען — טרוו. 1. אַראַפֿלייענען, פֿון דעם װאַס איז אויבן, הויך אָנגעשריבן, אָנגעדרוקט אַע. א׳ פֿון פֿלאַקאַט. 2. גיך, גרינג דורכליינען. 3. פֿאַרשטיין פֿון אַן אויסדרוק פֿון פנים. א׳ פֿון דעם פֿריילעכן גלאַנץ פֿון די אויגן, פֿון שמיכל אַע. ״איך האָב געקענט א׳ פֿון אירע ליפֿן די פֿראַגע״, ט. רענענסטערג, פֿאַר, 1965 x 28.

אַרונטערמאַגליעווען — טרוו. אַרונטער-פּרעסן קנייטשן, צעקנייטשונגען מיט אַ מאַגל. א׳ אַ ליללעך. (שפּאַסיק) א׳ די קנייטשן פֿון פנים.

אַרונטערמאַכן — טרוו. 1. אַרונטערלייגן הינטער. ״איך האָב אַרונטערגעמאַכט די פּאות אונטער די אויערן, האָב מיך געקויפֿט ... דעטשע בגדים״, פּראָ, ״האַשה מרת תנה״, 3. בריוו פֿון מאַן. [זין] האָט זיך שעמעדיק אַ לאַק הינטערן אויער אַרונטערגעמאַכט״, װיט, צום איידעם אויף קעסט, ״װעלט-ביבליאָטעק, ז׳ 112.

2. אַרונטערנעמען, אַראַפּרעכענען. א׳ פֿון פֿאַרשריבענעם פֿרייז. ״איר מושט אַבר אַלי מאַהל װען איר איין ציפֿר פֿון אובן אַרונטער נעבן דען דיפֿערענץ שרעפט, עטליכה פּונקטן פֿון דען זעלביגן ציפֿר אַרונטער מאַכן, דאַמיט איר איינז ניט טועה זיין״, מ. ז. אייזליץ, מלאכת מחשבת, פּראָג תקל״ה, צב.

3. מבטל מאַכן. אַרויסווייזן ביטול צו עמעצן צו עפעס. *א׳ אונטער דער האַנט. א׳ אַ גדול. ״ער איז אַ שלעכטער מענטש, אַלעמען מאַכט ער אַרונטער״. װאַס איינער גלייבט

מער אין ציוניזם, אַלץ מער קער ער זיך ערלויבן אַרונטערצומאַכן דעם גלות אונטער דער האַנט״, אב. גאַלדבערג, דאָס נייע לעבען, ניי, יאַנואַר 1910.

4. מאַכן עפעס אין אַיילעניש, ניט גענוג גוט. א׳ די היימאַרבעט און אַרויסלויפֿן זיך שפּילן.

5. אַפּרייניקן, אויסמעקן, אַפּרענבן אַע. א׳ די פּלעקן.

מיט זיך — זיך אַרונטעררוקן, זיך אַרונטערשאַרן, זיך א׳ אונטערן בעט, די קינדער זאָלן אים גיט געפֿינען.

~כאַך, דער. יונג. עכבן. עניש. ער (יין, קע). ערני.

אַרונטערמוסרן — טרוו. נעגל. מיט אַ סך מוסרן אַפּשאַפֿן אַ שלעכטן שטריק ביי עמעצן, אַ שלעכטע רגילות. א׳ דאָס רייכערן. ״מיינסט אַז מע קען א׳ דעם שיכור?״.

אַרונטערמלאַכה(װען) זיך — אַוטו. אויפֿ-הערן זיך אַ גוטער בעל-מלאכה, פֿאַרלירן דעם אינטערעס צו דער אַרבעט און א׳ זיך.

אַרונטערמנשקן — אַוטו & טרוו. אַרונטער-קושן אין הינטן. ״קענסטו מיר א׳ װאָו יידן האַפֿן גערוט״ [אַנצוהערעניש אויף זיחונו בתחת, במדבר, לג, 26].

אַרונטערמערבן — אַוטו. >מערב. איז װאַס אַז די זון איבער מיר מערבֿט שׂוין אַרונטער, טעג אין שאַפּ, ניי 1936, ז׳ 66.

אַרונטערמרחצן — טרוו. דורך פֿאַרען זיך אין אַ שׂוויצבאַד זיך באַפֿרענען (פֿון אַ שטעכע-ניש, אַ װייטיק). א׳ שטעכענישן אין קריזש, אין די קריזשעס.

אַרונטערן — אַרונטער + דעם. א׳ באַרג. א׳ שטראַם. שיפֿן פֿון א׳ טייך = װאַס פֿאַרן מיטן שטראַם.

אַרונטערנוד(י)ען — טרוו. דערדריקן מיט נודיען. א׳ ביו חלשות. עניש.

אַרונטערנוצן — טרוו. 99: ~ניצן. נוצן אַזוי לאַנג, אַזוי פֿיל ביז עס פֿאַרלירט דעם װערט. א׳ די מאַשין. א׳ דעם זעלביקן װיץ, די זעלביקע מעשה.

אַרונטערנידערן — אַוטו. 1. א׳ פֿון נענען קיין מצרים. א׳ צום ים-המלח. א׳ פֿון בוים. ״והיא זיא גון אַזו ריידן, איז איין שלאָנג פֿון בוים רונטר גיידרט אונט האָט דען מאַן װאַלין ממית זיין, ספר שיח השדה, פֿיורדא תציז, פרק ה.״ (משה רבינו) ... גונג אויף צום הימל אונט מאַכט גיידרן הרונטר די גקרייניט תורה אַם פֿאַרר טאג דאש (שבֿועות), מחזור שלש רגלים, אַמטש 1713, קצח/ב. די (נשמה) שרעאַט אונט מאַרמירט װייל מן זיא האָט אַרונטר גיידרט פֿון הימל, בע, כג/ב. אַ ליכטיקער מלאך איז פֿון הימל אַרונטער / אויף װינטע פֿליגען און אַרונטערגענידערט / דורכן פֿינצטערן פֿענצטער אין זיין אַרעמען

שניידן וואָס איז איבעריק. א' די צעוואַקסענע צווינגן.

10. אַריבערפֿירן, אַריבערטראָגן וואָס איז אויפֿגעשטעלט ציטווייליק. א' אַ געצעלט. ווען דאָס משכן ציט, זאָלן די לויים עס א'; און ווען דאָס משכן רוט, זאָלן די לויים עס אויפֿשטעלן, זחת, במדבר, א, 51.

11. אַרונטעררייסן. א' אַ וואַנט פֿון אַ מויער. א' די חורבה. דאָ ווערן אַפֿט הַנוֹעַר אַרונטער גענומען און מע בויט אויף דעם זעלבן פּלאַץ, טאָג, 16 X 1958.

12. אוועקנעמען עמעצן פֿון אַן אַרבעט, פֿון אַ פּאַסטן. א' פֿון אַ שטעל. ער איז ניט אוועק אַליין, די בעליבֿתֿים האָבן אים אַרונטערגענומען פֿון זיין זען פֿון זיי דער קאַסיר. עס זינען געקומען די סטרעיקערס און אַרונטער גענומען די סקעבס, א.מ.

13. חיסרון. אַרונטעררעכענען. (היפּוך פֿון צויליגן, צוגעבן). א' אַ קלענערע צאָל פֿון אַ גרעסערער. א' פֿון רעכענונג אַ פּאַר רובל. ער טאָר ניט משנה זיין אין זינע רייד, ניט צויליגן און ניט א', נאָר ריכטיק גערעדט, י. יאָסעלעוויץ, תּוֹכַחַת מוֹסֵר (רמב"ם), ווילנע תּרל"ה, יט. יעדער זינער קאָדעקס פֿון מנהגים קומט גאַנצט צוצוגעבן, נאָר א', ד. איידלסבערג, טחז, 17 1961 III 17. [ער] האָט געריסן געלט פֿון דער קהילה, פֿון יחידים און אויך אַרונטערגענומען פֿון די אייגענע שכירות, זג, טחז, 15 IX 1968.

14. באַפֿרייען פֿון עפעס, ריינוואַשן. א' דעם חשד. אַרונטערצונומען דעם בלוטיקן בלוט בלבול פֿון דעם ייִדישן פּאַלק, א. פעג, פֿאַר, 7 III 1965.

15. באַהאַלטן, אַרונטערלייגן אונטער עפעס, אַריבערדעקן. באַלד נעמט ער די שטיוול, וויקלט זיי אַזן אין אַל שאַטע און נעמט זיי אונטערן פּאַלאַט אַרונטער, ב. שאַפֿיר, אַבֿרהאַמל דער שוטטער, אָדעס 1911, ז' 31. ער גיט אַ נעם אַראָפּ דאָס פֿידעלע פֿון דער וואַנט און לייגט עס אַיניג טאַרבעלע אַרין, נעמט עס אַרונטער אונטערן בוזעם און גייט אַראָפּ, חסיד [= דוד תּאומים], אונטער שטילע הימ' לען, וואַרשע 1921, ז' 73. זינגלעך פֿון דער חדרבאַנג, וועמען טאַטעס האָבן אַרונטערגענומען און אונטער זייערע טליתים בעתן דוכענען, פ. שטיינזאָקס, טחז, 17 VII 1966. א' אונטער אַ זי פ — 687.

16. אַרייַננעמען אין רשות. הערשן איבער עפעס אָדער עמעצן. א' אונטער דער פֿאַר וואַלטונג פֿון ... א' אונטער דער אַדמיניסטראַציע פֿון ... א' אונטער (אייגענע, די) הענט. א' אונטער זיך [— ב 17]. א' אונטער דער האַנט. זענען זיי געוואָרן שטאַלץ און ... פֿאַרדאַרבן, אַלע מסחרים האָבן זיי אונטער זייערע הענט אַרונטערגענומען, ח. ש. סליזקין, הַנוֹדד, דער נע ונדניק, וואַרשע תּרנ"ג, ז' 52. מאַכן אַ יִהְיֶה נתחכמה ווי אַרונטערצונומען אונטער ציוניזם אַלע צדקות,

קדירה אַרונטערצונומען אום שבת, הרב א. ברודא, הליכות עולם, אונגוואַר 1864, לו, ב.

4. אויסטאָן וואָס מע טראָגט אויף זיך. פֿאַר ראַלעל אויך: אַפּשיילן. אויך: אַראָפּרייסן הויט. א' דעם פעלק, די קאַלאַשן, דעם הוט, א' די מאַס קע נאָכן באַל. א' די קאַרע, א' די אַפּגעשטאַרבענע הויט. א' די שפּאַקולן. אַזוואַי שיילט זיך עס ... האָט ביינוש דערקלערט און קונציג אַרונטערגענומען פֿון דער באַזאַנע די גראַבע הויט, אר, ראָטשילד און ראָקאַפּעלער. "קיים ווי זי האָט דעם אָטעם אַפּגעכאַפט, האָט זי אַרונטערגענומען פֿון זיך די שווערע פֿאַר טיילע, פ. שטיינזאָקס, טאָג, 29 V 1960. א' אַ הִיטל פֿאַר עמעצן = אַפּגעבן כּבֿוד, רעספּעקטירן. "זוז מיר מוחל, איך האָב פֿאַר געסן, אַז איצט דאַרף איך אַ דאָס היטל פֿאַר דיר", ב. גאַרין, שפּרה ... נ"י 1910, ז' 20.

5. אַראָפּנעמען אַן איבערשטע שיכט. א' דעם שימל. די סמעטען[ען] איז נאָר מותר אַרונטערצונומען שבת פֿון די מילך, ווען מע וויל גליך עסן, הרב א. ברודא, הליכות עולם, מג, ב. יודין האָט איבערגעטאַשט די קאַרטן, האָט געגעבן פּאַניען אַרונטערצונומען און האָט אויסגעטיילט, מ. בלינקין, קאַרטנשפּיל, נ"י, יאָר, ז' 88. "פֿירעהנגלעך, וואָס דעם קליינעם שטויב, וואָס פֿאַלט אויף זיי קאָן מען מיט איין פֿעדער א'", ג. הרב'כ, די געליהענטע האָט באַסטאָן 1911, ז' 11.

6. אוועקנעמען, צונעמען. (וועגן אַ גליד פֿון קערפּער, וועגן אַ פּונקציע פֿון די גלידער). א' די האַנט פֿון איר טאַליע, א' דעם פּוס פֿון פּעדאַל. "קלאַרע האָט שנעל אירע בליקן פֿון איסאַקן אַרונטערגענומען", אַפּריס מרגליות, געפונענע עלטערן, וואַרשע 1894, ז' 21.

7. אַמפּוטירן. אַראָפּנעמען עפעס פֿון קערפּער. א' אַ האַנט, אַן אויער (ווי אַ שטראַף). די אַפּעראַציע וועט א' די בעלמעס פֿון די אויגן, זיי זאָלן דערוען דעם שפּין פֿון אמת, [אַפּלס] מחזור כל בה בית ישראל, ר"ה, נ"י יאָר, ז' 55. צוערשט האָבן דאָקטוירים געמיינט אַז מע וועט אים דאַרפֿן א' די פּוס, מ. יודעלסאָהן, דער ממזר אַלט דאָקטאָר, ווילנע 1927, ז' 11. "אויסער דעם איז זי געווען אַ האַלבע אַקושעריק, ציינער פֿאַרריידן, אַ רויז פֿאַרטרייבן, אַ פּיפּען פֿון הינער אַרונטערצונומען", י. ד. טאַיב, דער קדיש ... ווילנע תּרמ"ט, ז' 5. ווען אַ האָר פֿאַרשמיסט זיין ניט־ייִדישן קנעכט צום טויט, קומט דעם האָר די קאַפּ מיט אַ שווערד אַרונטערצונומען, מ"ם, הוגה דעות וו, ווילנע 1912, ז' 37. א' עמעצן דעם קאַפּ = אויך: פֿאַרדרייען דעם קאַפּ, פֿאַרטומלען.

8. אַראָפּשניידן פֿון פֿעלד. אַרונטערהאַרבסטן אַ גערשטן. אַרום זינען פֿעלדער, עס פּאַשען זיך ריינער, און פּויערים נעמען אַרונטער דעם היי, טעג, איצטער, נ"י 1948, ז' 142.

9. אַרונטערהאַקן, אַרונטערזעגן, אַרונטער

שטיבל, מל, ר' שלמה דער וואַסערטרעגער, פֿאַרשלאָפּענע טיכן, וואָס גייערן אַרונטער פֿלעגמאַטיש פֿון די כּוֹמוּנע ליטווישע וועל־דער, ברום, ב"ב די טיכן פֿון פּאַלעסטי, ז' 11.

2. פּיג. ווי פֿאַרטריקנט ... אונדזערע ייִדישע וועלט וואַלט אויסגעווען, ווען גישט דער יונגין קער יתומל פֿון אַקופּ [ר' ישראל בעש"ט], דורך וועמען אַ שטיק הימל האָט אַרונטערגענומען אויף דער ערד, נ. גאַרדאָג, טחז, 10 XII 1959.

3. אַראָפּגיין, אַראָפּשטינגן פֿון אַ פֿאַרקער־מיטל. א' פֿון עראָפּלאַן. "איך פֿראַנקוּרט האָט דער מושל ... ניט געלאָזט זיי אַרונטערצונומען פֿון דער שיף", פ. מאַרקוט, טחז, 30 XI 1962.

טרוו — מאַכן עפעס גייעריקער. דערגייערן. אַרונטערדיקן עמעצנס אָנווען, חשיבֿות. א' דעם באַאַמטן, דעם אַנגעשטעלטן. א' דעם יורה. א' דעם בלאַט־ניוואַ.

מיט זיך. זינגן. די געפֿאַר פֿון א' צו צינישער ליידיקייט, צו געמייניקייט, הל, טאָג, 6 I 1951. נ"יש. ער.

אַרונטערנעבעכ(לען) — טרוו. אַרונטער־דיקן צו דער מדרגה פֿון אַ נעבעכל.

אַרונטערנעמען — טרוו. 1. אַרונטער־ברענגען, אַרונטערטראָגן, ברענגען פֿון אויבן אַראָפּ. א' דעם ייִנגל פֿון בוים. א' אַ בוך פֿון דער אייבערשטער פּאַליצע. א' די פּסחדיקע פּלים פֿון בוידעם. אַז מע דאַרף דעם גנב, נעמט מען אים אַרונטער פֿון דער תּליה, שו. "אי ער דו עשין שפּיני פֿון זינעם אַזיל אַרונטער נעמט, די וויל שטערבט דר גוטי אַרים מאַן", קה, פֿיורדא 1743, כּט"ד. "איך וויל זיי בלויז געבן די ריינסטע מתנה, כאַטש נעם זיי אַרונטער פֿון רויים די לבֿנה", טעג, איצטער, נ"י 1948, ז' 65. יער נעמט פֿון מוצה אַרונטער = קיין זאַך איז ניט הייליק ביי אים.

2. העלפֿן אַראָפּשטינגן פֿון אַ פֿאַרקער־מיטל. (באַגעגענען ביים אַנקומען, באַהילפֿיק זיין מיט פֿאַראַמאָליטעטן). א' פֿון באַן, פֿון עראָפּלאַן. א' פֿון קעמל. אַבאַ, שרשט זי. ... האַלט מיך צו, כּיהאַב מורא, נעם אַרונטער מיך פֿון אייזל, יעקבֿ פֿרידמאַן, ליבשאַפּט, תּ"א 1967, ז' 37. זייער פֿאַרשפּרייט אין אַמעריקע ביים אַנקומען פֿון אימיגראַנטן. דאָרט האָט זיי ניסל שוואַלב אַרונטערגענומען אַלעמען, איינציקווייז, כּמעט אויף די הענט אַראָפּגעטראָגן, שט, בלאַנזענדע שטערן וו, וואַרשע 1922, ז' 50. אַנומלטן האָט ער געזען זי אין חלום — / ער האָט פֿון דער שיף זי אַרונטערגענומען, מלה, די גאַלדענע פּאַווע, ז' 79.

3. אַראָפּנעמען וואָס מע האָט געהאַט אַריפֿ־געשטעלט. א' פֿון טיש די שפּינזן. א' די למכֿ־טערס. ווען מען די קדירה וויל [אַ]וועקנעמען, מוז מען די קוילן רירן, איז אַסור לישראל די

אלע הנהגות, אלע כוחות, אלע מוחות פון די קהילות, 'נתנאל', דער פוטערנער אייווען, פיטערקוב תרס"ז, ז' 46.

17. באַשיצן. באַהיטן. באַשירעמען. פאַט־ראַגנירן. פּראָטעקטירן. *אַ אונטער דער (אייגענער) פּאַלע. *אַ אונטערן טלית. אַ אונטער זיך. *אַ אונטער די פּליג־ל (ע ז) ← 712. „און דער שיינער מאַן זאָל כאַטש צוגיין, ווי דער שטייגער איז, אַ זי אונטער די פּליגעלעך, קוצעניומצעניו פאַר זאַץ גוטע בשורה“, ממוס, ספר הבהמות, ז' 45.

18. אַרונגעמען אין אַן אַלגעמיינעם באַגריף. אַרונטשליסן אין אַ כלל. אַ אונטער געזעצן אַ סך דערשנינונגען פון דער נאַטור. „דאָס גע־ווינטלעכע אויסלייגן לאַזט זיך איבערהויפט גאַרניט אַ אונטער כללים“, 12, באַרדיטשעוו תרכ"ט, הקדמה.

19. אויסמעסטן (בני פאַרשיידענע מלאכות, ספּעצ בני שנידערץ). אַ אַ מאָס בניים באַשטעלן אַ גאַרניטער, אַ אַ מאָס בניים באַשטעלן אַ פאַר שטייול.

20. מאַכן אַ קאַפּיע, אַ בילד, פּאַטאַגראַפֿירן. „איין מאַלער בני דעם שענסטן פּאַטרעט הע־רויטער נעמען מוז ער אידן וואַסער צום גע־ברויך נעמען... זי ווערט אין אַלע קאַלאַרן געברויכט צו אַלע פאַרבן און צו אַלע מאַ־טעריאַלן“ (סוף בריוו 28) [ריב, פון אַן אַלטן ברייוו שטעלער, יוספ 200, 1].

מיט זיך — „ווען ריוח זען ווערט, זאָל ערשט דער נותן זיך ריוח אַ“, מ. הלוי הורוויץ, ספר פרשת מרדכי, אונגוואַר 1866, כזא. „זיי וועלן זיך איינע די אַנדערע די קעפּ אַ“, ב. אַלפס, אַ ווירקליכע הערצליכע ליבע, מעשה אַלפס וו, ווילנע 1901, ז' 42.

נעם, דער. אַרונטער. עכץ. עניש. ער־ (זי, קע) — „די קאַפיטאַליסטישע אונטערנעמער און די פּאַליטישע אַערי“, הינטש ו, ניי 1920, ז' 298. עריי.

אַרונטערסאָפּען — אוטוו. 99: סאָפּען. אַרונטערגיין שטאַרק סאָפּענדיק, אַ פון באַרג.

אַרונטערסטראַכירן — טרוו. פאַרסטראַ־כירן אויף אַ סומע וואָס איז (אַ סך) קלענער ווי דער ווערט. אַ דעם נעמע בנין, אַ די טייערע בילדער. אַרונטער.

אַרונטערסטראַשען — טרוו. מיט סטראַ־שען צווינגען אַראַפּצוקומען. אַ דעם יונגאַטש פון בוידעם.

אַרונטערסיליקן — טרוו. בניים באַצאָלן אַראַפּעמען פון חשבון, אַ אַפּשר אַ פּערטל.

אַרונטערסיליען — טרוו. היפּון פון אַרויפ־־סיליען, אַרויפ־ציליען, אַ די קרעלן.

אַרונטערסרדיבלען — טרוו. אַראַפּערקע־נען פון אַ סומע, פון אַ סדיבלע, פון אַ חשבון, אַ פּינף פּראָצענט. אַרונטער.

אַרונטערספּעקולירן — טרוו. ספּעקולירן

אַז דער ווערט וועט (זאָל) פּאַלן, אַ די אַקציעס. אַ ווערט־פּאַפּירן. מיט זיך. אַרונטער.

אַרונטערענדיקן — טרוו. אינגאַנצן פאַר־ענדיקן אויף גיך (און ניט אַזוי זאַרגעוויק ווי אין אַנהייב). „סאיז ערב יום־טובֿ און מע מוז די אַרבעט אַ“, אַרונטער.

אַרונטערענ(ט)פּערן — טרוו. ענטפּערן אויף אַלע פּראָגעס כדי פּטור צו ווערן. אַ (אויף) אַלע בריוו. ענ(ט)פּער, דער. אַרונטער.

אַרונטערעכען — טרוו. 1. אויפּעסן אַלץ וואָס איז צוגעגרייט. אַ אַלע מאַכלים פון ריכטן טיש. 2. אויפּעסן וואָס מע ריכטט אַראַפּ. אַ עטלעכע עפל פון בוים. אַ טאַמאַסן פון גאַרטן.

אַרונטערעקזאַמענירן — טרוו. 1. מאַכן מע זאָל דורכפּאַלן בני אַן עקזאַמען. אַ דעם קאַנדידאַט אויף... מיט זיך — זיך אַליין באַשולדיקן אין אַ דורכפּאַל בני אַן עקזאַמען. 2. דורכמאַכן, זיך באַפּרייען פון אַלע עקזאַ־מענס. אַרונטער.

אַרונטערפּאַטשן — טרוו. 1. מיט פעטש צווינגען מע זאָל אַרונטער. 2. אַפּשאַפּן מיט פעטש. אַ דעם יינגלס חוצפה. 3. אַרונטער־דריקן, דערנידעריקן. אַ ביסל אַ דעם אויפ־געבלאַזענעם פענכער פון זייער מאַכט, בצג, טמז, 1967 vi 9. עניש. ער.

אַרונטערפּאַרקען — טרוו. 1. אַרונטער־שטופן, אַרונטערשטויסן. 2. זוכן פון אונטן. 3. אַפּטאַן אַן אַרבעט שלעכט, פּאַרקענדיק זיך. מיט זיך — (שפּאַסיק, מיט ביטול) געפּינען פאַר זיך אַ פּאַר פון אַ נידעריקערן מעמד, אַ זיך מיטן בעדערס טאַכטער. עניש.

אַרונטערפּאַרן — טרוו. 1. גיך, פון יוצא וועגן, פּאַרענדיקן עפעס טאַן. אַ די היימאַרבעט. אַ אַ באַשטעלונג. 2. פּטור ווערן אויף גיך פון עמעצן, אַ דעם נודניק, די אומאינטע־רעסאַנטע געסט, דעם ווייטן קרובֿ. מיט זיך. עניש.

אַרונטערפּאַר(ו)לען — טרוו. דורך אַ פּלפול אַפּשאַפּן, צו נישט מאַכן. אַ די שאלה. אַ אַ וויכטיקע פּראָבלעם. אַ די טענות פון אַפּאַנענט. מיט זיך — „ער האָט זיך אַרונטערגעפּלפולט און פון דעם איז דער ענין ניט קלאַרער געוואָרן“.

אַרונטערפּלאַנירן — טרוו. נעאַל. מאַכן פּלענער, פּלאַנעווען אויף אַ נידעריקערן שטאַפּל, מיט ווייניקער פּאַרנעם. „מע האָט דאָ אַרונטער־פּלאַנירט דעם סאַציאַליזם“, רייז (א).¹

אַרונטערפּלויכען — אוטוו. אַ פּלייצרעגן האָט גענומען אַ אין אַנצאָליקע שטראַמען, ברוס, די שטייע ערד, ז' 90.

אַרונטערפּראַווען — טרוו. פּראַווען מיט אַ קנאַפּ פּאַראַד, ווייניט איז, אַ אַ שלש־סעודות. אַ אַ יוביליי.

אַרונטערפּרעכען — טרוו. 1. מיט אַ פּרעסל, אַ פּרעסאַזיוו, אַפּשאַפּן פּאַרקנייטשונגען. אַ וואָס דער געזעל האָט קאַלע געמאַכט. 2. אַרונטערדריקן. אַ יענעם שטימונג. אַ דעם פּאַריסענעם מיטגליד פון האַנטווערקער־פּאַראַיין.

אַרונטערפּרעשמלען — אַזוי ווי אַרונטער־פּרעשמלען.

אַרונטערפּרעאַלן — אוטוו. 1. אַ פון די טרעפּ. אַ אין אַפּגורנט אַרפּן. „ווער עס זיצט אויפֿן וואָגן אויבאַן פּאַלט אויך צומערשטן אַרונטער“, „ווער הויך שטייגט — דער פּאַלט אַרונטער“, שוו. [בני דוד מוויקוס, איין שין ליד פון די הגד ווערקש לייט, 1905]. „גליקן פּאַלן ניט אַרונטער פון דער לבנה“, רענדלעך (פּאַמפּעשקעס, קיכלעך) פּאַלן פון הימל ניט אַרונטער“, שוו. *סי־פּאַלט ניט אַרונטער פון הימל = פּאַרצן פּאַר דעם אַ סיבה, עמעצט אַ כּוונה. *נאַר ברעקלעך פּאַלן אַרונטער (פון זען טיש) = ער גיט ווייניק זדקה, כאַטש ער איז ריך. „איילין שפּיגל... שטיג אויף איין בוים... אַבער ער איז הרוטר... גיפּאַלין“, איילין שפּיגל, פּראָג תצ"ה, ז' 26. „דאָ האַלט זיך דר מענש, פּאַשט אַן דיא קרישט דאָש ער ניט גאַנץ אַרונטער פּאַלט בניא די פּר גיפּטיגי חיות“, 1902, קמט/א. „דאָ איז ער איין רונטר גפּלן, אונג וואָל איין שעה האָט זיך דאָש וואַשיר... גיבלעזולט“, שו"ת ב"ח, 1909, 1797 [הש ו]. „אַ וויכער שטול... מע זאָל קענען זיצן רואיק... ניט פּירכטנד אַרונטערצופּאַלן פון אים“, אמד, די אַקט־אַרבעט ווילנע תרל"ו. „איד בין איין מאָל אַרונטערצופּאַלן / שוין און דוקא מיט אַ לאַמפּ אין די הענט, / מע האָט מיך נאַכדעם קוים דערקענט“, מלה, לידער ו, ז' 124.

2. פּיג. אַ שטיין פּאַלט אַרונטער פון האַרצן = זיך באַפּרייען פון זאַרג, פון קלעמענישן, פון אַ צרה. „געלאַסן אַן קלאַנג פּאַלט מנין האַרפּע אין אַפּגורנט אַרונטער“, סעג, קאַפּריז, וואַרשע 1921, ז' 24. „בלויז אַ ריך, אַ קליינער אינערלעכער שטויס — און עס פּאַלט אַרונטער ווי אַן וואַלאַנט דער פּאַר־זרות־אַנגעוואַקסע־נער שטויב“, ד. איידלסבערג, טמז, 1961 x 13. *זען שטערן פּאַלט אַרונטער = ער האָט ניט מער קיין מזל.

3. אַרונטערקומען (וועגן נאַטור־דערשיינוג־גען). דער שניי פּאַלט אַרונטער. אַ נעפל פּאַלט אַרונטער. דער טוי וועט אַ בנינאַכט. „די הייליקע נאַכט [פון יום־כיפור] פּאַלט אַרונטער, די הערצער מיט שרעק ווערן פּויל“, יהואש, מעשה שטן.

4. אַראַפּלאַזן זיך (אין פּאַרבינדונג מיט אַן אַבר). *די הענט פּאַלן אַרונטער = מע פּאַרלירט דעם מוט. מע פּילט אַז מע קען דאָ קיין זאַך ניט טאַן, ניט אויפּטאַן, ניט העלפּן. „גלייך צום שניי וואָס דעקט די פּעלזן, / פּאַלט זען וויסע באַרד אַרונטער“, יהואש, ישבת נחמיה. *דער קאָפּ פּאַלט אַרונטער

הויף דער ברוסט) = מען איז שטאַרק פֿאַר- זאָרגט, פֿאַרטראַכט; מע קען זיך קיין עצה ניט געבן.

5. אַראָפּגליטשן זיך (וועגן עפעס וואָס מע טראַגט אויף זיך). „די היילעך פֿאַלן ביים יינגעלע אַרונטער.“ ווען דער טלית פֿאַלט אַרונטער פֿון איינעם אינגאַנצן, מוז ער נאָך אַמאָל ברכה מאַכן אָפּילו ווען פֿון טלית איז אין די האַנט געבליבן עפעס, הרב א. ברוך, הליכות עולם, אונגאַר 1864, ט/ב. ידער ש ל י י ע ר פֿאַלט אַרונטער = מע דערווייט זיך עפעס וואָס איז געווען פֿאַרהוילן, באַהאַלטן.

6. פֿאַרשווינדן, נישט ווערן, אַלע ספּקוט פֿאַלן אַרונטער. „אַבער ביז דעם וואָס האָט קאַפּ און מוח און דעם ווייט, פֿאַלן אַרונטער אַלע קשיות“, [אַלטס] מחזור כל בו, בית ישראל, ר"ה, נ"י יאָר, ז' 53.

7. אָפּפֿאַלן, ווערן ווייניקער. די היץ (די חמילה) פֿאַלט אַרונטער. די קעלט (די קרירה) געמט אָ. די טעמפּעראַטור פֿאַלט אַרונטער ביז נול. די וואַסערן אין טיפּן פֿאַלן אַרונטער. דאָס געוויסער פֿאַלט אַרונטער.

8. אַרונטערנידערן פֿון דער סאַציאַלער מדרגה, פֿאַרלירן פֿריערדיקן גלאַנץ, אָנען א.ע. אָ. ביז צו בעטלברויט. „אין דער יעצטיקער צייט איז די גרויסע פּראַכטפֿולע שטאַט גאַר אינגאַנצן אַרונטערגעפֿאַלן פֿון איר פֿאַריקע גלענצענדע מדרגה“, ח. ש. סליווקין, הנודד, דער נע ונדניק, וואַרשע תרנ"ג, ז' 50.

9. פֿאַרלירן מוט. אָ. פֿון מוט, פֿון קוראַזש. „אין ווייט באַמונה שלי ניט... וואָס דו ביסט דאָ אַזוי אַרונטערגעפֿאַלן? מיר דאַכט זיך, אָן עס וועט... גאַר בליפּן די זעלבע וועלט ווי פֿריער“, יאָזאָ, 1890, № 9.

10. אומגעריכט אָנקומען. „אין מאָל איז מײַן פֿעטער פּסח-צייטן דערשינען ביז אונז אין דער היים, ער איז עפעס ווי פֿון הימל אַרונטערגעפֿאַלן“, ש. טענענבוים, אין יזכור-בוך כּלם, יאָהאַנעסבורג 1954, ז' 370.

11. זיך (ווערן) אָפּהענגיק פֿון אַ מאַכט, פֿון עמעצנס אַ דעה. אָ. אונטער דער אָדער יענער יוריסדיקציע, אָ. אונטער אַ שטראָף. זיך אונטער עמעצנס אָפּטרופּסות. „אין יאָר 63 פֿ"ק איז ארץ-ישראל אַרונטערגעפֿאַלן אונטער רויס“. אין 1795 איז גראַדנע אַרונטערגעפֿאַלן אונטער דער רוסישער מאַכט, י. אפרון, אין גאָפּ, 1948, № 2.

12. באַווירקט ווערן. אָ. אונטער דער ווירקונג פֿון דער ספּיכּה. „צי איז ער אויך נכשל געוואָרן און אַרונטערגעפֿאַלן אונטער דער השפּעה פֿון ענגליש?“, א. א. ראַבאָק, יושפּ אא, 3. „אויך ער... איז אַרונטערגעפֿאַלן דעם ספּיכּאָ אָן יוואָ-אַרטאַגראַפיע איז אַ מין תורה מסיני“, מ. גראַטמאַן, היימיש, אָקט 1961. „די יוגנט איז אינזאָלירט, און מהאַיטעמא פֿאַלט זי אַרונטער אונטער דער שעדלעכער השפּעה פֿון אומדער-וואַקסענע“, א. בלווישטיין, טחז, 21 VIII 1963. פֿאַלן, דער — „צום אָ יונג איד“, אפּא,

גילדענע שקיעה. עכץ. עניש. ער (יז, קע).
ארונטערפֿאַרן — „מיר זענען צוזאַמען אַרונטערגעפֿאַרן פֿון דער באַן אויף איין דראַזשקע“, פֿאַללער, דער שליח, וואַרשע 1922, ז' 17.

ארונטערפֿירן — טרו. 1. אָ גאַרבן פֿון די פֿעלדער, פירות פֿון די סעדער א.ע.

2. פֿירן, ברענגען אונטער. אָ די פֿערד אונטער אַ דעכל ווען עס רעגנט. „אָ אונטער אַ חופּה = חתונה מאַכן. „איד האָב מײַן ווילן גאַנץ פֿאַרלוירן און מע האָט מיך אַרונטערגעפֿירט אונטער אַ חופּה וואָס מע האָט געמאַכט פֿון אַ שאַל“, מ. מ. אויערקיס, דער פּריוואַטלעהרער, דראַהאַביטש 1898, ז' 13. „און אַז עס איז געקומען מע זאָל מיך פֿירן אונטער דער חופּה, האָט מען אַרונטערגעפֿירט מײַן שוועסטער לאה, און ניט גענוג וואָס איד האָב געשוויגן, האָב איד נאָך מוסר געווען איר די סימנים“, [אַלטס] מחזור כל בו, בית ישראל, ר"ה וו, נ"י יאָר, ז' 141.

3. אַראָפּפֿירן אין אַ זייט. „אָ פֿון דרך הישר. „א פֿרוי אָן אויסגעלאַסענע האָט אים אַרונטערגעפֿירט פֿון גליכּן וועג“, נ. זאַלאַוויץ, אפר 1962, XI 8. „... וועט מען די קינדער אָ פֿון דעם יידישן וועג“, א. פּויליאַוויטש, אין יזכור-בוך זלוציב, תאָ, ז' 143.

ארונטערפֿלאַטערן — „און היינט האָט פֿון אונטערשטן צווייגל / דאָס לעצטע [בלעטל], דאָס איינציקגעבליבענע / אַרונטערגעפֿלאַטערט צו דער ערד“, יהואַש, ידער הערבסט בוים.

ארונטערפֿליען — „צייפּ-צייפּ און פֿליט אַרונטער [דער פֿויגל] גליכּן צום אָנגעגרייטן גליק“, פּראָ. לידער און פּאַעמען, צייקאָ, 123. „און ווי אויף גאַלדענע פֿליגעלען פֿון אַ שטילן מלאַך זענען אַרונטערגעפֿליגן צו אים איידעלע זיסע ווערטער“, ד. עדעלשטאַט, שריפּטן, נ"י 1925, ז' 364. „פּולזלינג האָט עס געטאָן אַ קנאַק, און ס'האַט פֿון אַ ברענענדיקן דאַך אַרונטערגעפֿליגן אַ שטיק ברענענדיקע האַלץ“, מ. ווייסמאַן, פֿון בריסק ביז טעמאַטישט.

ארונטערפֿרעסן — טרו. אויפֿפֿרעסן אַלץ וואָס איז אָנגעגרייט. „איילין שפּיגל הוט איין גבראטן האָן פֿון דען שפּיט [טעות? שפּיט] אַרונטער גיפֿרעסן“, איילין שפּיגל, פּראָג תצ"ה, ז' 4.

פֿרעם, דער. עכץ. עניש. ער (יז, קע). ערני.

ארונטערפֿאַלן — טרו. ביים צאָלן (ראַטעס-וויז) פֿאַקטיש געבן קלענערע סומעס ווי עס איז געווען אָפּגערעדט, אָפּגעמאַכט. „פֿון נאָך דער דריטער ראַטע האָט דער בעל-חובֿ גענומען אָ מיט דער טענה אָן ער קען ניט געבן מער“.

ארונטערצו — אדו. אין דער ריכטונג פֿון אַרונטער, אויף אַרונטער, נידעריקער און נ"י דעריקער. „אונ' שיטן וואָס צום ערשטן פֿון דען קאַפּ אָן אַרונטער צואַ ביז דז ליללך וואול

נאַש איז“, ש. פֿראַנקפּורט, ספר החיים וו, קיטן תע"ז, ז' ט.

אַרונטערציען — טרו. 1. אַרונטערנעמען, אַראָפּציען. אויסטאָן מיט אַ צי. אָ דעם פֿאַר-האַנג. אָ דעם אייבערראַק, די הענטשקעס, „איד האָב גלייך אַרונטערגעצויגן מײַן הוט, אַ ניג געטאָן מײַן קאַפּ און געשטאַמלט“, י. א. מרג' ליות, אַמעריקאַנער, 1962 II 12.

2. אַרונטערפֿאַרן, אַוועקציען. „מיט זענע אייגענע הענט האָט ער אָנגענומען דעם אָפּגאַט, געגעבן אים אַ צי אַרונטער פֿון דעם מזבח“, א.ש. משה.

3. פּיג. אַרונטערשלעפּן, ציען, שלעפּן אויף אונטן. „אזוי שמיכלען בערג דורך פֿאַרמירמל" טע אויגן, / ווער האָט זיי אין אָפּגרונט אַרונטערגעצויגן?“, חג, דער מענטש פֿון פּינער, נ"י 1962, ז' 71.

4. אַרונטערנעמען, אַרונטעררעכענען, היסורן. אָ פֿון חשבון די הוצאות פֿון טראַנספֿאַרט.

5. אויסזינגען אָדער אויסשפּילן אויף נידע ריקערע טענער.

6. לאַקל (טשערנאָביל, בתים-מאַכערץ). טאָן די אַרבעט פֿון אַרומוויקלען מיט דינעם פֿאַר-מעט די פֿיר קלעצלעך פֿון וועלכע עס באַשטייט די פֿאַרעם (דער דפּוס) פֿון שלראש, אַזוי אַז עס בילדן זיך פֿיר בתים פֿאַר די פרשות.

מיט זיך. ~ צי, דער. אַונג. עכץ. עניש. ער (יז, קע).

אַרונטערקאַמשיען — אָ אַ פֿעסל. מיט זיך — „פֿון ווייטסטן פֿענצטער האָט זיך דער לעצטער אָונט-שטראַל שוין אַרונטערגעקאַ-טשעט“, ה. זאַלאַטאַראָו, נס ו, נ"י 1924, ז' 67. „ניט איינער גליטשט זיך דאָ אויס און קאַטשעט זיך אַרונטער אין טיכּבעט אַרין“, ישאָ, שליטא... ז' 201.

אַרונטערקאַלקולירן — טרו. ביים מאַכן חשבון אַרונטעררעכענען פֿון פֿריער פֿאַרויס-געזענער הכנסה אָדער הוצאה. אָ (די סומע פֿון) די באַשטערונגען. אַונג.

אַרונטערקאַמבינירן — טרו. 1. דורך אַ קאַמבינאַציע פֿאַרמינערן דעם ווערט. אָ אויב באַרעכטיקטע מאָנוגען. 2. (שאַכּשפּיל) קאַמ-בינירן ביזן סוף. אָ ביזן געבן מאַט. אַונג.

אַרונטערקאַנקורירן — טרו. דורך (שאַר-פֿער) קאַנקורענץ אַרויסשוויסן (פֿון) אַ געשעפּט (אונטערנעמונג). אָ אַלע אַנדערע שוך-געשעפּטן פֿון דער גאַס. אַונג.

אַרונטערקוועטשן — טרו. אַרונטעררע-כענען. חיסורן מיט אָן אָנשטרענגונג, מיט אַ באַמיאונג. „לאָזט זיך אויס, אָן מע וועט דאָ אָ אַ האַלבן ביליאָן דאָלאַר פֿון דער סומע וואָס [דער] פּרעזידענט... האָט געבעטן“, בצנ, טחז, 1963 III 29. ~ קוועטש, דער. עניש.

אַרונטערקוליען — ער האָט מער ניט וואָס מורא צו האָבן פֿאַר די צוויי נאַרוויסע פֿערד

אין זיין געשפאן... אז ווי זאלן אים א' פון דער קעניע, בצג, טח, 26 XII 1963. מיט זיך — "בני יעדן שריט איז מען ניט זיכער... א' זיך אין א טיפן שלוכט", אמד, קארטוכט, ווילנע 1878. -עניש.

ארונטערקומען — 1. ארונטערגיין. קומען פון אויבן ארונטער. א' פון די שטיין. "ווען דבורהלע איז צו אים ארונטערגעקומען, / איז זי געבליבן פונדערווייטנס שטיין", פ. 2. ... גיבט זיא רעגן ווען זיא אים נייטיג האבן, אונ' דו ארונטר קומן אויף איר צייט", חח ו, מא/ב. "איין מאל האט ער (אליהו הנביא) געבעטן זאל אים דאך חיונין דיא (נשמות) ווען זיא קומן פון דער ישיבה של מעלה) פון הימל איין רונטר", ש. פראנקפורט, ספר החיים וו, קיטן תע"ז, יח/ב. "גאר אינגאנצן גלאט איז עס איר נעבעך ניט אפגעגאנגען. א'דיק פון בוידעם האט זיך מוזן מאמע אויסגעליטשט", ח. ליבערמאן, פאר, 1961 IX 1.

2. פין. "פון די ביכער-טאווען קומט ארונ-טער 'בישקע דער קרומער' און בליבט פאר מיר שטיין", אסתר שומיאטשער, לידער, 1956, ז' 23.

3. ווערן א יורד, אראפפאלן אין סאציאלן מעמד, פון שטאנד, פון פאזיציע, פון גדולה, פון עשירות. "איז ער אראפגעגאנגען וועט ער א' פון זיין גדולה", ד"ר זאלקני איבז, ברכות, [נז/א], ז' 200.

4. פארלירן דאס געזונט. ווערן מאגער. אויס-זען שלעכט. א' פון פנים. א' פון ליב. א' און מוזן אפזאגן זיך פון דער ארבעט.

5. אראפקומען מיט אן אינספעקציע. ארונ-טערגעשיקט ווערן (אן אינסטרוקציע) פון א העכערן באאמטן, פון אן אמט. א' פון קאני טראיארי. "פאראיארי... איז ארונטערגעקומען א פרעדיסאניע פון נאטשאליק גובערניע", יפאז, 1887, № 34.

6. אראפקומען מיט אן אינספעקציע. ארונ-טערגעשיקט ווערן (אן אינסטרוקציע) פון א העכערן באאמטן, פון אן אמט. א' פון קאני טראיארי. "פאראיארי... איז ארונטערגעקומען א פרעדיסאניע פון נאטשאליק גובערניע", יפאז, 1887, № 34.

7. אראפקומען מיט אן אינספעקציע. ארונ-טערגעשיקט ווערן (אן אינסטרוקציע) פון א העכערן באאמטן, פון אן אמט. א' פון קאני טראיארי. "פאראיארי... איז ארונטערגעקומען א פרעדיסאניע פון נאטשאליק גובערניע", יפאז, 1887, № 34.

ארונטערהאנדלען — טרוו. פד. דזוו ארונטערגעבנען.

ארונטערהאנדלען — טרוו. פד. דזוו ארונטערגעבנען.

1. א' פון פענצטער. "דערנאך נעמט ער מיר אן פארן שפיץ בערדל, א צי געבנדיק מיר דערמיט דעם קאפ, איך זאל א", ממוס, קלאסשע, ז' 146. "די פאציאטע האט זיך שטארק אריבערגעבויגן און קוקט ארונטער אויף זינסגליכטן — אויך אן אלטע שווארצע חורבה, — אויף אן אלטע אויסגעדארטע, אמינ געבויגענע, ציטערדיקע ידענע", פראג, יואס דארף א ידענע? ". געדענקט איר, ווי מאיעס טעטיש / איר פלעגט שפאנען אין דער הייד, און א' שפעטיש / אויף א ליכטל קליין און בלייד? ", מר וו, נ"י 1908, ז' 92. "מיט א האלבן און שפיציקן פנים, / פארקוימט אין צעצויגע נעם פראפיל, / קוקט די ליבנה ארונטער אויף מיר", הז, מיט א האלבן... אין קיינעמט לאנד. "היזער קוקן ארונטער פון באהעלטע-נישן אינעם כרמל-בארג", אפא, טח, 1964 X 1.

2. א' אויף — מזלול זיין, גרינגשאצן. "ער האט מיט זיין שטאלצן אריסטאקראטישן קאפ

ארונטערגעקוקט אויף דער גאנצער יונגער ליטעראטור", יג. חוד, ז' 73. ~קוק, דער. -עכין. -עניש.

ארונטערהאנדלען — "די פאסטעכער האבן נישט ארונטערגעקוקלט דעם שטיין פונעם ברונעם, אפא, נעטראכט מיט עברייטשט, ז' 28. מיט זיך. -עניש.

ארונטערהאנדלען — ארטו — קלאגן פון אויבן אויף אראפ. טרוו — שטארק באקלאגן. "אז ער איז קראנק געווארן, האט אים די משפחה אזוי ארונטערגעקלאגט, אז ער האט שוין געמוזט זיך אפזאגן פון יעדער ארבעט".

ארונטערהאנדלען — טרוו. 1. ארונטערנע-מען מיט א קלאפ. דערמיטערן דורך קלאפן. א' דעם טערמאמעטער.

2. מיטאמאל פארקלענערן, פארמינערן. א' שכירות. א' פארדינסטן. א' א פריוו. "די קאנקורענץ האט ארונטערגעקלאפט די רענט אין אנדערע אפארטמענט-היזער", רענענסבורג, פאר, 1965 V 31.

ארונטערהאנדלען — טרוו. פד. דזוו ארונטערגעבנען.

1. א' פון קלויסטער-גלאקן קלינגען ארונטער פון בארג. "לייג זיך צו, און איך וועל א' נאך קאפע", ל. פארעט. פאר, 1960 X 23. -עניש.

ארונטערהאנדלען — ארטו & אקוזו. א' פון בוידעם. "און ווי א בן-מלך, וואס פארלאזט דעם פאטערס קיניגלעכע סאליעס, קלעטערט ער ארונטער וואלדיקן בארג", יפ, ליבשאפט, ת"א 1967, ז' 77. -ונג. -ניש.

ארונטערהאנדלען — טרוו. 1. קניישטן אויף הינטער. פארבייגן. 2. גיט לייגן צו פיל אכט, פארקלענערן דעם ווערט. ~קניישטן, דער. -ונג. -עניש.

ארונטערהאנדלען — טרוו. פד. דזוו ארונטערגעבנען.

ארונטערהאנדלען — ארטו — א' דונער פון שטיין האט ארונטערגעקראכט אויף דער ערד", חג, דער מענטש פון פינער, נ"י 1962, ז' 148. "א גרויסער אמעריקאנער העליקאפטער האט ארונטערגעקראכט אויף א קליינעם פלי-פעלד", פאר, 1967 V 8.

טרוו — ארונטערהאנדלען, ארונטערהאנדלען מיט א קראך. א' א פארפעסטיקטע פאזיציע. ~קראך, דער. -ונג.

ארונטערהאנדלען — טרוו. 1. א' עפעס פון דער הייד.

2. קריגן פאר ווייניקער. א' (פון) דעם פרייו.

3. ארונטערהאנדלען, אויסבאהאלטן. "דעם פיסק האט ער ארונטערגעקריגן הינטערן קלייד פון אן עלטערע דאמע", עוזר הארשאוסקי, כאיאסטער וו, פאריו 1924, ז' 27.

4. ארונטערשלינגען, ארונטערהאנדלען (עסני-)

ווארג, געטראנק) אין מאגן. "זי דען [=סידן] ער (דער גוסס) זאגט מן זאל אים טרינקן געבן, דען מאג מן אים געבן דש ער נאך בפה איז אונ' קען ארונטער קריגן", ש. פראנקפורט, 190 החיים, זולצבאך תקני"ד, ד/א.

מיט זיך — אויך קען ער זיך זייער קונציק א' אונטער די גרונט-זיילן פון די קאמערן אין הויף, ווען מע שפילט זיך אין באהעלטעניש, אזוי אז קיינער זאל אים נישט געפיינען", ייז, ברידער אשכנזי, ז' 33.

ארונטערהאנדלען — ארטו. 1. א' אונטערן בעט. "זיין זינען ארונטערגעקראכן אונטער די וועגן און אינגעשלאפן מיט א ווילן פארקליינעטן שלאף", ז. פעלדמאן איבז, י. באבעל, דערציילונגען, כאראקאוו 1925. א' אונטער די נעגל = זיך מאכן קליין, גרייט זיין צו דינען, הנפענען. א' אונטער דער וויבס ספא-ניצע = זיין אונטערטעניק דער וויב.

2. ארונטערגיין, ארונטערהאנדלען, ארונטער-קלעטערן, ארונטערהאנדלען זיך פאמעלעך, קריכנדיק. א' פון באן, א' פון שטראן און פארבלאנדושען. "א יונגעראמאנטישק, וואס קריכט אפסטאל ארונטער פון דרך-הישר, גיט וויל ער איז א רשע, נאך צוליב זיין אומ-פארזיכטיקייט", נ. זאלאוויץ, פאר, 1964 X 29. -עניש. -ער (יין, -קע). -עריי.

ארונטערהאנדלען — טרוו. אפשאפן דורך קרענקען. א' דאס פעטס פון ליב. א' די צעבאלעוועטיקייט און די קאפיריון.

ארונטערהאנדלען — טרוו. 1. אונטער אדער הינטער עפעס אריבער, אריבערלייגן מיט א שטופ. א' דעם טלית אונטער דער קאפאטע. "הינטערן קליידל רוקט זי ארונטער עפעס א בארג מיט שמאטעס, מיט רייפין, ממוס, ווינטשפ, ז' 92. "די וויבער... לייגן אריין דאס האלץ אין אויוון איבערהוייזן... און מאכן אזוי ווי א געביידע בדי זיי זאלן א' איין קינדל דאס זאל ברענען איבער דעם גאנצן אויוון יום-טוב", הרב מ. טייטלבוים דק"ק איהעל, 190 מעין טהור, ארט? יאר?, דיני יום-טוב, סימן ה. "אין שלישן האט ער אונטערן היי ארונטער-גערוקט אן עמער האבער", מ. לעוו, פארטיאז-נער וועג, מאסקווע 1948. "אינגעוויקלט [דאס טייג] אין א וויס טישטעכל, האט מען עס ארונטערגערוקט אונטער דער פערענע אין בעט", טילויע בארדיטשגאלדבערג, אין 190 לוצק, ת"א 1961, ז' 343.

2. ארונטערשטופן, ארונטערהאנדלען. "צוליב דעם איז דאך גליכער פאראמאל אויפהייבן אלע... אומיקע פעדעם און א' דעם פאדעם", ע. אירזא, ציג, קלעו 1928, ז' 40. "דער לאמפ רייכערט, דער קנויט איז ארונטערגערוקט", ש. גאדינער איבז, וו. סטאווסקי, דער איבער-בראך, מאסקווע 1932.

מיט זיך — טו איך מיך א כאפ צו דער בוזעם-קעשענע, רוק זיך ארונטער בעסער אונטער די צווייגן און זיין אין שרעק, ממוס.

קליאטשע, ז' 104. מע לייגט זי [די מטבע] ארפן אין קעשענע, און ווען דארט איז אַ לאַך, רוקט זי זיך אַרונטער אין כאַליעווע אַרפּין, ל. קאַברין איבא, מאַפּאַסאַן, גוּו, נ"ו 1913, ז' 4.

~רוק, דער. עכץ. עניש. ער.

אַרונמערריסן — טרוו. 1. אַ אַ פּלאַמבע.

2. אַרונטערנעמען מיט אַ צי, מיט אַ ריס. אַרונטערשלעפּן ריסנדיק, אַפּריסן, א' פּון וואַנט דאָס בילד פּון פּריערדיקן פּירער. "רבי עקיבא האָט מען מיט אַיזערנע קעם דאָס פּלייש פּון ליב אַרונטערגעריסן", שטרי זמעות תחינה, ברעסלוי תרי"ז, ז' י. "קומט גאָטס שטראַף און ריסט פּון זיי אַרונטער די גאַלדענע קליידער [פּון די וואָס פּנייקן די אַרעמע מענטשן], שלעפט זיי מיט גוואַלד אַרויס פּון זייערע סאַלאַנען [לעבן ציה וצלמות], א. מאַרגענ-שטערן, ענג הוהב, וואַרשע 1898, ז' 37. "עס וועט דער ווינט דער כעסן / צו מיר אויך קומען באלד / און מיר א' / פּון לעבנסבוים מיט גוואַלד, מר, נ"ו 1908, ז' 208. "די לעצטע מזוזה אַרונטערגעריסן / ... איך וועל שוין דאָרט קיינמאָל ניט קומען, ניט וויסן", טעג, איצטער, נ"ו 1948, ז' 113.

3. פּיג. דו באַדאַרפּסט די בלעטער פּון דעין טרוים א', חג, דער מענטש פּון פּיער, נ"ו 1962, ז' 56. "א' די מאַסקע פּון ... = דעמאַסקירן. א' די מאַסקע פּונעם צבועק. "איך ריס אַרונטער די מאַסקע פּונעם שקר און שטעל אים צום שאַנדזיל", פּראָ, ז' אַכטע אַפּטיילונג אין גיהנום.

4. צעשטערן, רואינירן. א' דעם עקאָנאָמישן באַדן פּון אונטער די פּיס. "דאָס געוויסער האָט אַרונטערגעריסן די בריקן און אויך גאַנצע בנינים". פּאַראַפּלאַגן און פּאַרניכטן זיי אויף יעדן שריט און טריט, א' אַלע זייערע מאַס מיטלען", מ. לעוו, פּאַרטיזאַנישע וועג, מאַסקווע 1948. "די פּוילישע מאַכט ... האָט גענומען א' דעם רינג געשעפּטן ... הונדערטער יודישע משפּחות זנינען געבליבן אָן ברויט", ה. שיט-לער, אין יוב כעלם, יאָהאַנעסבורג 1948, ז' 123. "די קאַראַאימער האָבן אויך דערנאָך [אין דער צייט פּון נאַציהערשאַפּט] אַרונטערגעריסן פּון אַיזערנעם טויער פּון דער טראַקער פּנסיה דעם מגדוד", מ. אוריאל, אין ליטע, נ"ו 1951, ז' 207.

5. שאַרף קריטיקירן, אַנזוינין אויף חסרונות און דורכדעם ניט דערלאָזן קיין דערפּאָלג. א' די פּאַרשטעלונג, די פּיעסע, "אויב אַזוי וואַלט איך שוין לאַנג געדאַרפּט אויפהערן שרייבן! מע האָט גרעסערע פּאַעטן פּון מיר אַרונטער-געריסן!", אפּא, היברו, ז' 65. "ווען דער קריטיקער איז נישט צופּרידן ווען ער רייסט אַרונטער אַ בוך, ווי מע רופּט עס אָן אויפּן וואולגאַרן לשון, איז ער געגליכן צו אַ גוטן לערער, ווען ער באַשטראַפּט זיין תלמיד", שג, קריטיק און קריטיקער, ב"א 1959, ז' 136.

6. סאָווי סאַבאַטירן, "דער סענטיאַבערפּלאַן

פּון די ברויטפּאַרגרייטונגען איז אַרונטערגע-ריסן", ש. נאָדינער איבא, וו. סטאַווסקי, דער איבערבּראַך, מאַסקווע 1932.

מיט זיך. "רינג. דער. א' פּון אָן אַרבעט, פּון אַ פּלאַן. "רינג — דורך דער א' פּון זייער שול, זאָלן [זיי] אינוועסטירן ביז אַ 15 טויזנט דאָלאַר אין אַ בית-המדרש", קלאַרמאַג, טמו, 13 xi 1962. "עכץ. עניש. ער — בייער א'.

אַרונמערריסעריש — אַדי. וואָס איז (ווי) פּון אָן אַרונטעריסער. אַע קריטיק, אַע אַרבעט. "קייטא.

אַרונמעררינען — אוטוו. "היכלו) דען קענטין אַלי קלוגי לישט פּון אַלי לענדר ... מיר אין דעם הימל פּענסטיר צו מאַכין דש זי דורך די פּענסטיר אַרונטער רינין מאַכין מיר אַנדרי קרעפּטין", א. פּאָוויי איבא, בחינות עולם, זשאַלקעו תקס"ה, ל/ב. מיט זיך. "עכץ. עניש.

אַרונמעררעגענען — אוטוו. "אָט די אַלע שנעלע לכּכע דאָלאַרן האָבן ניט אַרונטער-גרענגט אויף [אים] ... פּון הימל", בצג, טמו, 11 ii 1964.

טרוו — אַרונטערגיסן, אַרונטערוואַרפּן אַזוי ווי אַ רעגן פּאַלט. "באַמבערס זענען געפּלויגן הין און צוריק און אַרונטערגעגענגט טאַנען צינד-באַמבעס אויפּן געדיכטן דזשאַנגל", טמו, 29 i 1967.

אַרונמעררעדן — טרוו. א' פּון דער הויכער עסטראַדע. מיט זיך — א' זיך פּון האַרצן. "וואַלט עס זיך דאָ נאָר געהאַנדלט וועגן אַ 'דיאַלאָג' פּשוטו במשמעו", אין וועלכן ביידע צדדים רעדן זיך אַרונטער פּון האַרצן", ד. 2. מעקלער, טמו, 30 v 1965.

אַרונמערשאַפּן — טרוו. "דאָס אַמאַלאַג פּון גאַלד ווערט דאָן פּון די [קוועקזילבער]-פּלאַטן אַרונטערגעשאַפּן און דאָס קוועקזילבער ווערט אַפּגעטיילט פּון דעם גאַלד", ס. פּינסטאַוו, כעמיע, נ"ו 1920, ז' 111. "לאַמיר רייד, ווי קאַרע פּון אַ בוים, א' אפּא, יעקבס נעצעלטן. "רינג. עכץ. עניש.

אַרונמערשאַפּן — טרוו. שאַפּן ווייניקער (מיט אַ כּוונה). א' דעם ווערט פּון געמעל. "רינג. עכץ. עניש. ער (-ין, -קע). עריי.

אַרונמערשאַקלען — טרוו. א' דעם טערמאַ-מעטער. אויך: אַפּטרייסלען זיך פּון עמעצן, דורכדעם מאַכן ווייניקער חשבּו. "וואָס גיכער מע וועט אים [דעם באַראַן] א' ווי אַ יודישע פּירער, אַלץ געזינטער וועט עס זיין פּאַר דער יודישער געמיידע", יג, טמו, 8 vi 1962.

מיט זיך. ~שאַקל, דער. "רינג. עניש.

אַרונמערשאַרבען — אוטוו. אַרונטער-נידערן שאַרבענדיק. א' אין אַ זידן קלייד. "עניש.

אַרונמערשאַרפּן — טרוו. א' די ברענענדיקע קוילן. אויך: אַרונטערנעמען און באַהאַלטן. מעלים זיין, זעקס קאַסינאָס האָבן אַרונטער-געשאַרט זעקס מיליאָן דאָלאַר פּון די פּראַפּיטן מיטן צוועק אויסצומיידן דאָס צאָל פּעדעראַלע אינקונפּט-שטפּערן", טמו, 28 xii 1966. מיט זיך. ~שאַרף, דער. "רינג. עכץ. עניש. ער (-ין, -קע). עריי.

אַרונמערשאַרפּן — טרוו. 1. דינער און שאַרפּער מאַכן אַ שפּיץ, אַ ברעג, א' אַ שפּיץ. 2. מאַכן אויס שאַרף, א' אַ מעסער וואָס פּאַלט אַרפּין צו די קינדער אין די הענט. "רינג.

אַרונמערשרדנען — טרוו. שדנען מיט עמעצן פּון אַ נידעריקערן מעמד, א' אַ טאַנסט אַ קינד מיטן בעדערס טעכטערל.

אַרונמערשווימען — אוטוו. א' מיטן שטראַם. "צוויי טרערן זענען פּאַמעלעך געקומען אַרום טערצושווימען פּון אירע באַקן", נאָד איבא, פ. אַלטענבערג, ווי איך זע עט, נ"ו 1919, ז' 120. ~שוויים, דער. "רינג. עניש.

אַרונמערשוועבן — אוטוו. "ער האָט [בנים אַראַפּנידערן צו דער ערד] אַרונטערגעשוועבט צום וואַסער אויף אַ פּונקט ווייניקער ווי פּינג מיל פּון דער שפּיץ", טמו, 17 v 1963. אויך פּיג: א' פּון הויכע טרויערן.

אַרונמערשווענקען — טרוו. "מע קען עס מיט זיבן וואַסערן ניט א' פּוהל. "זאָל דער רעגן שוין גיין כאַטשבי פּערציק טעג, ווי בשעת דעם מבול, און ער זאָל א' די גאַנצע וועלט", ה. אַקערמאַג, טמו, 20 i 1968. אויך פּיג: "אַלדאָס מיאוסע מוז ווערן אויפּגעדעקט, אַז נישט — ווערט עס אַזוי איינגעיאַדעט אַז מע קאַן עס שוין מיט זיבן וואַסערן נישט א' צייט.

מיט זיך. "עכץ. עניש.

אַרונמערשווסטערן — טרוו. גיך און שלעכט אַראַפּטאַן יעדער מין אַרבעט. א' דעם באַשטעלן פּאַרטייעט, א' אַ לויב-אַרטיקל.

אַרונמערשטאַלפּערן — אוטוו. א' אויף אַ קוליע. "ווען דער סטאַליער שטאַלפּערט אַרום טער פּון בית-המדרש און לאָזט זיך גיין דורכן הויף צום טויער", חג, טמו, 3 i 1964.

אַרונמערשטודירן — טרוו. גיך און אויבן אויפּיק דורכשטודירן. א' פּאַרן עקזאַמען וואָס מע האָט דורכגעלאָזט במשך פּון גאַנצן סע-מעסטער.

אַרונמערשטויבן — טרוו. אויך פּיג: א' שטויב פּון דורות. "דען וואַכייקייט וועל איך א' אפּא, יעקבס נעצעלטן.

אַרונמערשטויבן — טרוו. א' די קאַסמאַס-שיף פּון דער לבנה. "ווער רופּט מע זאָל אַנצייגן אַ לעמפל אויפּן שטערן / און לאָזן זיך אין טיפּסטע אַפּגרוונטן א' מלה, לידער וו, ז' 125. "פּון זייער אַמאַליקער קולטור-הויכ-

קייט זינען די אראבער ארונטערגעשטאסן געווארן צו דער מערכה פון אפגעשטאנענקייט, י. הירשהויט, צוק, יאני 1972. ~שמויס, דער. ונג. עניש.

ארונטערשמופן — טרוו. [איך] האב נאך דאס שליסלע צוויי מאל איבערגעדרייט, דער נאך דאס קעסטל טיף אונטערן שטרוי בני צוקאפנס אין בעט ארונטערגעשטופט, עט, סעקעלע, ווילנע 1925, ז' 403. ווען מע האט ארונטערגעשטופט דאס אונטער דער באנק, פלעגט זיך טרעפן אז עס פלעגט אפערפאלן, א. בערגמאן, דאס פוילישע שטעטיל, ווארשע 1926, ז' 31. אויך פוי: "אוראניום ווערט פאמעלעך ארונטערגעשטופט פון דעם אויבנאן", טמו, 1963 VIII 21. מיט זיך. עכץ. עניש.

ארונטערשמיגן — אטוו. "ווי ער איז אזוי געריסן אונטערדערוועגנס, דערזעט ער פון וויסן ווי א מענטש ליגט אויף דעם וועג, אזוי שטיגט ער ארונטער פון פערד... און באזוכט אים", 2. יאסעלאוויץ, ר' טעריאל מיט דעם בער, ר' חיים בעל תשובה, ווילנע 1892, ז' 13. "איך וועל ארויפשטיגן צו די העכסטע הימלען, / א' צו די טיפסטע טיכען פון דער וועלט", י. באוואווער, גוה, ניי 1911, ז' 11. "דער קאנדוקטאר פון אויטאבוס האט מיר געהייסן א' דא", 2. פארעט, פאר, 1965 X 2.

~שמוייג, דער. "די וויזע יעקבס האט געהאט נאך איין באטייט, צו וויזן יעקבן דעם אויפשטיג צום הימל און דעם א' אפא, נע טראכט מיט עברייטיטט, ז' 32. ונג. עניש.

ארונטערשטימען — טרוו. אפוארפן. פאר- באלאטירן. פאראלקעווען. א' דעם גבאי, דעם פארזיצער פון פאראייך, די הערשנדיקע פארטיי אע.

ארונטערשמעלן — טרוו. א' אונטערן קראן. א' א געוונגענעם, ער זאל זיך שטעלן צום פריזיוו. זאלסטו גיט כפלען [די סומע] מיט די נולן, נאר זאלסטו זיי א' אונטער דער שורה, גערקט מיט איין אות, מלאכת מחסבת [איבערדרוק פון מ. ז. אייזליך, פראג תקליה], ווילנע 1874, ז' 27.

מיט זיך. ~שמעל, דער. ונג. עכץ. עניש. ער (יז, קע). עריי.

ארונטערשמעקן — טרוו. ארונטעררוקן און באהאלטן. א' אין טאש. "דער נאך נעם דוא מצה די אין דר מיט טוט ליגן... אונ' דיא גרעשט העלפט טוא בווארין צו אפיקומן בונדר, אונ' דאש קלענשט חלק ווידר צווישן] דיא מצות שטעק ארונטר", טה וו, פוירדא תפ"ז, ט/ב. מיט זיך. עניש.

ארונטערשמערצן — טרוו. ארכ. ארונטער- ווארפן. ארונטערשטויסן. "ווען דו שון דין נעשטר אזו הוך מכשט אליו דר אדליר פליכט,

דענוך וויל איך דך פון דאגן הירוטיר שטירצן", שעריר, מט, 16. מיט זיך — "אלס ער [דער קארן-הענדלער] גיעהערט האט דש דאן קארין איז אב גיטלאגין... גינג ער אויף דאש דאך אונ' שטערציט זיך זעלבשטן ארונטר אונ' שטורב", אליהו ברי ליוז חזן ממספחת קוטנים איב, תלמיד צחקן מוסרי, אמשט תצ"ח.

ארונטערשמראלן — אטוו. "ליכטיק, ווי א גרויסער אפאל, / שטראלט די זון אויף דערד ארונטער", הר, געדיכטע און לידער, 1914, נאך א רעגן.

ארונטערשיבן — טרוו. ארונטעררוקן. א' א קעסטל אונטערן בעט. א' עמעצן טרייף- פסול. א' קאנטראבאנד און לויפן מסרן. מיט זיך. ונג.

ארונטערשייגן — טרוו. א' האפן (ראזשינ' קעס, ניס) אויפן חתן. "דיא ערדין שטעקט אין מיטן פון אלי סודות... אלש דש איבריגי נאטירליכי שימליגי זאכין דאש דיא יסודות גיט בהאלטין קענין שטיין זיא אדר גיסין אלזו צו איר ארונטירי, בע, ידג, מיט זיך. עכץ. עניש.

ארונטערשיילן — טרוו. א' קארע פון בוים. "זאלסט גיט דארפן פון דין בלאנדזשעניש דערציילן, / ווי ווילדפלייש וואס מע מוז פון ליבב א'", חג, דער מענטש פון פבער, ניי 1962, ז' 81.

ארונטערשיסן — טרוו. א' עמעצן פון א בוים, ער זאל אראפפאלן. א' פון אויבן, ווען דער שיסער איז אויף א בוים. "עס איז קיינע קלייניקייט אנצוגריפן איינע באוואפנטע באנדע אין וואלדיקע געבירגע (בערג), וואס פון יעדן געדיכט בוים שיסט ארונטער א פאר- בארגענער פלינד", אמד, קארטונע, ווילנע 1878. ונג. עניש. ער.

ארונטערשיקן — טרוו. צוואס האט גאט ארונטערגעשיקט די נשמה אויף דער וועלט, אמער זי איז דאך פריער אויך געוועזן אין הימל אויף א גאנץ גוט ארט, ר' משה אהרן גלעקמאן מליקאווא, ברכי נפשי, ווארשע 1898. "בעת איך קום צום גביר שטיין בני זמן טר... די גבירה שיקט מיך ארונטער אין קיד, דארט איז מין מקום-קבורה", ה. קליבאנאו, די בלודנע פיגיל, ווילנע 1908, ז' 20. "באשע- פער פון ליכטיקייט! מיר וועלן צו שיינען אויפהערן, מיר וועלן אונדזערע שטראלן אויף דער ערד גיט א' אויב דו וועסט אים דאס לעבן נעמען", יהואש, משה רבינוס טויט. "און איך וועל רופן צום גאט פון ישראל און זאל מען זען, וועלכער גאט עס וועט א' א פיינער פון הימל צו פארצערן דעם קרבן", ט. אביזיקס, טמו, 1962 IV 13. ונג. עכץ. עניש.

ארונטערשלאגן — טרוו. 1. ארונטערקלאפן. שלאגן, קלאפן עס זאל ארונטערקומען, ארונ- טערפאלן.

2. אינפרעסן, צונויפֿריקן. "אויף די לאַנקעס זינען געלעגן ווייךגעוואָרענע גראַעגרינע און ברויךגרינע בלעטער, וועלכע דער שניי האָט אַרונטערגעשלאָגן", נאָד איב, אַלטענבערג, ווי איך זע עס, ז' 91.

3. מאַכן מע זאָל אַפּוויכען. א' פון וועג מיט אַ פּאַלשן אַנוויזן. "גרעסערע חכמים איז גיט געלונגען צו א' מיך פון רייד... — וויצלט [ער] זיך... און ציט שוין וועטער אין אַן אַראַטאַרישן טאַג", ישא, שלאָז, ז' 233.

4. נידעריקער מאַכן עמעצענס מעמד. א' פון דערהויבנקייט.

5. אַרונטערלאָזן, אַרונטערבייגן. "מוז ער דיר מודה זיין און מוז זיין פנים אַרונטר שלאָגן", ע"ו, כח/ב.

6. אַראַפּוריקן דעם פרייז. א' דעם ווערט פון דאָלאַר. "די [געוועזענע] ליבבנעכט... האָבן זיך ביי יידן פאַרדונגען אויף אַרבעט און דעם לויז פון יידישער נישקוואַליפֿיצירטער אַרבעט אַרונטערגעשלאָגן", א. קאַצענעלנבאַגנע, אין ליטע, ניי 1951, ז' 349. ~שלאָג, דער. ונג. עניש.

ארונטערשלאָפֿן — אַקוווו. אינשלאָפֿן און דורכשלאָפֿן ווען די כּוונה איז געווען צו זיין וואָר. קומען אַ מידער און א' די גאַנצע פּאַר- שטעלונג.

ארונטערשלידערן — טרוו. א' דעם יאָך. א' די 'טיראַניי'. "זי האָט ענדלעך אַרונטערגע- שלידערט די שווערע דריקנדע לאַסט וואָס האָט געפּרעסט איר פּאַרפּלעקטן געוויסן", מר V, ניי 1910, ז' 229. "ווי אַ שד אַזוי גיך, / אַרונטערגעשלידערט דאָס רעקל פון זיך", מלה, אין ניו-יאָרק, וואַרשע 1927, ז' 111. "בנינאָכט ווערט אַ פּיצער צעלייגט אויף אַ באַרג, / ביז בלוט רינט אַראָפּ פון דעם שטיינערנעם קאַרק — / דער פּלאַם ווערט אין אַפּגרונט אַרונטערגעשלידערט", חג, דער מענטש פון פּינער, ניי 1962, ז' 146.

מיט זיך. ~שלידער, דער. ונג. עניש.

ארונטערשלינגען — טרוו. א' א פיל. א' א ביטערע פיל = אויך: גיט רעאגירן, פלומרשט אָננעמען פּאַר גוט (ליב) עפעס שלעכטס. "ווער אין (גוימן) שמערצן האָט איז אַסור אויסצוגאַרגלען און אויסצושפּיען שבת, אָבער אַרונטערצושלינגען איז מותר", הרב א. ברודא, הליכות עולם, אינגוואַר 1864, ס/א. "נעמט אים צו פון מיר, דעם בייך... איך וועל זיך מיט אים ווערן, איך קען אים גיט א', ער שטייט מיר אין גרגרת", מר ווו, ניי 1908, ז' 107. "דו הייבסט אָן צו רעדן און די ווערטער שטעלן זיך דיר ווי ביינער אין האַלדז און דו קענסט זיי גיט אַרויסברענגען, גיט א'", ווינטש ווו, ניי 1920, ז' 20. א' אַן עוול ה = גיט רעאגירן, גיט אַרויסוויזן קיין ווייטיק, אויך: א' אַ באַליידיקונג אע.

ארונטערשלינדן — ארכ. דוון אַרונטער-

שלינגען. „דוא מושט דין רבי בכבוד הלטן... אפילו מיט אַ ביסל שפּוקיכט דרפֿשט דואַ גיט אויש שפּוקן אָדער אויש שפּיאהן און מושטש אַרונטער שלינדן“, עיון, מב/א.

אַרומערשלעפן — טרוו. אַ פֿון שטול, בענקל אע. „וואָן זיאַ [די נשמה] וויל אַנויף גיין אין דיא היכזי הימלשי בעריג, וואָרפֿן זיאַ [= די מוזיקס] איר אין דיא נידר ווידר אַרונטער אונז ער [= דער שטן] זאָגט: שלופּט איר גשווינד אַרונטער אונז זיאַ שלופּפֿין גלנץ אַרונטער, בע, כו.ב. [בני פּאָוויר, זשאַלקעו תּקס״ה: „ווערט זי גלנץ אַרונטערגעשלעפּט“]. „מיד פּלוצלינג פֿון טראַן אויפֿן זיבעטן הימל / אַרונטערגע-שלעפּט אויף דער ערד“, יהוּאַש, 'בלומען און דערנער. אויך: פּיג. בענגען צו אַ נידערי קערן סאַציאַלן אָדער געסטיקן מעמד. אַ די מדרגה פֿון אַ שול, פֿון לערנען. אַ דעם עילוי צו זיין עלטער-דורכשניט. אַ דעם שטאַלצן פּאַעט צו חניפֿה פֿאַרן הערשער. „ער שלעפּט אַרונטער דאָרְקִיכאַטן צו זיך, ער פֿאַרקלענערט אים“, קאַר, ו' 135. ~שלעפּ, דער. עכ״ן. עניש.

אַרומערשמועסן — טרוו. דורך אַ לענגערן שמועס מאַכן צו נישט. אַ יענעם טענות און אַננווענדונגען. מיט זיך — זיך אַ פֿון האַרצן.

אַרומערשמייכלען — אוטוו. — שמיכלען פֿון אויבן אַראָפּ. זיצן אויפֿן פֿאַטערשטול און אַ.

טרוו — 1. עפעס אויסדריקן מיטן שמיכלען. „ס׳האַבן שטערן אַרונטערגעשמייכלט חכמה“, אפּא, ... טעטפּ. 2. מיט שמיכלען בטל מאַכן. „איין וווינקער פֿרימאַרגן האָט אַרונטער-געשמייכלט אַלע קינדישע, לופּטיקע צרות“, יג, איק, 1961 | 27.

אַרומערשמייבן — טרוו. אויך: אַרונטער-וואָרפֿן. „איינער דער ווינט וועט אַ פֿון די ביימער די בעלעטער און זיי איבערלאָזן נאַקעט“, אפּא, געטראַכט מיט עבר־טיטש, ז' 78. טאָוו אַ אַ קאַטעגאָריע = אַראָפּזעצן. פֿאַרקלענערן שכירות. „זאַל ער הוליען אַ מאָל דריי דורכ-אַנאַנד, וועלן מיר אים אַ אַ קאַטעגאָריע, וועט ער ווידעראַמאַל פּוסטעפּאַסעווען, וועלן מיר אים אינגאַנצן משלח זיין“, י. ליבאַמירסקי איבן, אַ גלעבאַוו, דער שניפּט, מאַסקווע 1932.

אַרומערשמעלצן — טרוו. אויך: 1. אַרונ-טערעבן פֿעטס. „קענטן זיאַ דען אין הימל מאַכן פֿענשטער דו דא קענט דאָרְך דיא פֿענשטער אַרונטער שמעלצן אָדער אַרונטער נידרן אַנדרי קרעפּטונג אונז אויש מיר מאַכן איין נישט גיבניאַ, בע, טו.ג. 2. אַפּשאַפֿן דורך שמעלצן.

אַרומערשניידן — טרוו. 1. אַרונטער-נעמען שניידניק. אַ די תּבואה. „בלויז שטע-כיקע שטרויען, די רעשטלעך פֿון זאַנגען, / אַרונטערגעשניטן, אַ זומער — פֿאַרגאַנגען“, טעג, איצטער, נ״ו 1948, ז' 106.

2. אַרונטערנעמען אַ טייל. קלענער, ווייניקער מאַכן. אַ שכירות. „הינט וועלן זיך די הענט ביי די קראַנקע... נישט אַזוי טרייסלען ביים אַ פֿון דער פֿאַרציע ברויט, ישׁק, שליט, ... ז' 275.

3. אַפּשאַפֿן. פֿאַראַיבעריקן. אַ פֿון דער הוצאה. „פֿון דעם טייבל-געלט וואָס מוזן מאַן גיט מיר וועל איך עפעס קאַנען אַ פֿאַר שכר-לימוד“, מ. מאַרענשטערן, טמז, 1961 | 3. זינג. עכ״ן. עניש.

אַרומערשנעלן — טרוו. אַ אַ מוק פֿון דער נאַז. „אַבּר צוכן וואָס אויף די לאַמפּ פֿון איל פֿר ברענט איין [אום יום־טובֿ] מעג מען וואָל אַרונטער שנעלין“, עח, נב/ד.

אַרומערשען — טרוו. „דערוויילע האָבן איך זייער האַסטיק גענומען לויפֿן און זיך אַ פרעס געטאַן ביי איר ברוסט אַ די פּערל, י. ד. טאַיב, דער קדיש, ... ווילנע תּרמ״ט, ז' 87. עניש.

אַרומערשפּאַטן — טרוו. דורך שפּאַט דער נידעריקן, צו נישט מאַכן. אַ דעם גרויסהאַל-טער. אַ טענות. ~שפּאַט, דער. זינג. עניש.

אַרומערשפּיינן — אוטוו. אויך פּיג. אַ אויף אַלע כלומרשטע גליקן. „דעם אייפֿל־טורעם אין פּאַריז, וועלכן דער קאַפיטאַליסט האָט אויסגעבויט אום פֿון די וואַלקנס אַרונטער-צושפּען אויף די הענט, וועלכע קליידן אים און... באַשיצן אים פֿון היץ און קעלט“, ווינטש, ו' נ״ו 1920, ז' 297. ~שפּיי, דער. עניש.

אַרומערשפּעקולירן — טרוו. מיט ספּע-קולאַציעס) אַרונטערוואָרפֿן אַ פרזש. אַ די ווערט־פּאַפּירן. אַ די קראַנקע וואַלוטע. מיט זיך. זינג.

אַרומערשפּרינגען — אוטוו. „דער שטראַם... לאַכט און שפּרינגט אין טאַל אַרונטער“, יהוּאַש, הַטאַוואַטהאַ. ~שפּרונג, דער. עכ״ן. עניש.

אַרומערשרייבן — טרוו. פֿאַרשרייבן. אויפֿשרייבן. טענאַגראַפּיש אַ די גאַנצע רעדע. „זיין פֿאַטער פֿלעגט דורכפֿירן אַזעלכע כּפּול-שמזנהדיקע, העכסט־קאַמפּליצירטע קאַלאַראַטורן אין איין פֿאַרכאַפּדניקן אַטעם, אַז עס איז אומ-מעגלעך געווען זיי אַרונטערצושרייבן אויף נאַטן“, ש. וויגאַדאַ, פּאַר, 1963 | 15.

זינג. עכ״ן. עניש. ער (יין, קע). עניש.

אַרומערשריינען — אוטוו. — שרייען פֿון אויבן אויף אַראָפּ. „עס שרייט אַרונטער פֿון פֿאַן דער נאַמען פֿון פֿאַראַיין“. „זי עפּנט די טיר און שרייט אַרונטער צו איר זי זאָל נישט לויפֿן אַזוי, ווייל זי האָט געבען אַ שוואַך האַרץ“, א. זאַלאַטאַרעווסקי, קאַרטן, נ״ו 1910, ז' 5.

טרוו — מיט שרייען אַראָפּשרייבן. פֿאַר-

שרייען. מיט אַ געשריי אַפּוואַרפֿן. אַ עמעצן פֿון דער טריבונע. אַ דעם פֿאַרלייג.

~שרי, דער. עניש. ער (יין, קע). עניש.

אַרומערשרעקן — טרוו. מיטן אינשרעקן ברענגען דערצו, מע זאָל אַרונטער. אַ פֿון בוידעם. עניש.

אַרומערשרעפֿען — טרוו. אונטערצינדן עס זאָל אינגאַנצן אַפּברענען. אַ אַלע געבייען פֿון היף. עניש.

אַרום — דער. מצ: אַרוםס. >כתובות, יג.ב. פֿאַרקנסטער. חתן וואָס האָט פֿאַרקנסט אַ פֿרוי און נאָך נישט חתונה געהאַט מיט איר.

אַרוםאַנקע — די, ס (גאַרבערז). מכשיר אַרומצופּרעסן קליינע פינטעלעך אין לעדער.

אַרוסה — [אַרוסע] די. מצ: אַרוסות >כתובות, יג.ב; קידושׁ, עה/א. פֿאַרקנסטער. אַ פּלה ביי צו דער חופּה. אַ פֿרוי וואָס אַ מאַן האָט זי מקדש געווען, אַבער האָט נאָך נישט חתונה געהאַט מיט איר. „און ער האָט אונדז פֿאַרבאַטן די אַרוסות און מתיר געמאַכט די נשואות“, [פֿון די שבע־ברכות]. אַ האָט דעם דין פֿון אַן אשת־איש. „דאָ שפּראַך ער צו מיר: וויא זאָל איך איין ענד מכיין? איך קאָן נישט. דאָ וואָגט איך אין: וואָרום? דאָ זאָגט ער: זיאַ איז מוזן אַ“, שו״ת מהרשׁל, לובלין 1599 [הש, ו' שפּ 180]. „השמי־תּבּרך מיט כּנסת ישׂראל איז אַזוי ווי אַ חתן איז מקדש זיין אַרוסה“, טשי, ו.

אַרושן — אַרויף דעם. „שיפֿן וואָס קומען פֿון אַ טיפֿן“, ברוט, די שטילע ערד, ז' 176.

אַרושעט — דזוו אַרויפֿעט, אויסגעלייגט לויטן אַרויסרייד. „איך טראַג אַך מיינן אַקסל אַ שטיפֿער אַ קינד, / אַ שטיפֿער אַ גרויסער, / ער קלעטערט אַ / מיט פּוכיקן גופּל“, האַל, ליזער, קיעוו 1922, ז' 12.

אַרוש — דער, מצ: אַרוים. >בראשית, מט, ז א.א. פֿאַרשאַלטן, פֿאַרשאַלטענער. „ר' יוד, אויב איר וועט עובר זיין אויף דער עבירה, וועט איר אַרומצופֿאַן אַן — אַז איר וועט האָבן צו זינגען און צו זאָגן“. „די אַלף... איז פֿאַרט מיט איר נישט באַשאַפֿין געוואָרן די וועלט, ווייל מיט איר ווערט געלייענט דאָס וואָרט אַ“, נצ, מט/א. „שטייט דעמאַלט נישט אַן דעם אַ/ דעם רוצח, זיך צו פֿאַרבינדן מיט דעם קרבן צי גואל־הדם“, ה. זינדמאַן, טמז, 1961 | 3.

אַ אַפּס פּי עז — (... אַפּאַם קי אַזן זאָץ. תּח. >בראשית, מט, ז. „פֿאַרשאַלטן זייער פּעס ווייל ער איז שטאַרק“, תּי [דאָס האָט געזאָגט יעקבֿ וועגן זינע צוויי זין שמעון און לוי]. „ר' יוד, באַרואַיקט זיך, איר ווייסט דאָך אַ אַ פּי ע' — פֿון כּעס קומט נישט צו קיין געזונט“.

אַ אַשר לא יקים — [.. אַשער לוי יאַקים]. [צווייטע העלפּט: את דבֿרי התורה הזאת — עס דיוורי האַטויער האַזויס] זאָץ. תּח. >זבֿרים, כו, 26. פֿאַרשאַלטן זאָל זיין

דער וואָס פֿאַלגט ניט אויס די רייד פֿון דער דאָזיקער תורה, סוף פֿון אַן אַזוהרה וואָס בית דין וואָרט אַז ער וועט אַרבעטלינג אין חרם: „מיר וואָרענען... אויב דו וועסט ניט אויס פֿאַלגן דעם פֿסקדין וועט אויף דיר פֿאַלן דער דין פֿון אַ' ל' י...“ טמז, 31 VIII 1965.

אַרורה — [אַרורע] די מצ: אַרורות [אַרורעס]. >בראשית, ג, 17 א. פֿאַרשטאַלענע. באַצייכנט עליפֿי רוב אַן אשה אַ מרשעת, אַ רשעטע וואָס דערגייט דעם מאַן די יאָרן. „אַן אַ' אַ וועב מאַכט דעם מאַן פֿאַר אַ שיפור“, שוה. „וואָס אַרט אַיך וואָס די אַ' פֿלודערט? ... גיט מיר אַן עצה ווי ווערט מען פֿטור פֿון אַזאַ קלבה?“, המגלה רין דרזיק, דער ריזענדער, וואָרשע 1883. „וואָס זאָל איך מיט דיר רעדן? דו ביסט געוועזן אַן אַ' און דו בלעבסט אַן אַ“, א. נוסבויס, פעטלעע די גאַבעטע, וואָרשע 1885, ז' 31. „דאָרט האָט אַ בעל־דרשן פֿאַקומען דאָס ערלעכע אויסקומעניש פֿון זען פֿלוגיתטע, די אַ“, ממוט, שטורם־צייט, ז' 39. „זי וויינט די אַ', און שילט אַליק, / און האָלט אים דורכויס אין געשריי, אַל ו, ז' 227. „מילא אַן איך שוואַרץ די צורה — האָב איך אַ ביליע, אַ וועב אַן אַ“, די מרדכיילע, משלים, ידער שנאָרער און אליהו הנביא.

פֿיג. זייער שלעכטער שטריך פֿון שטייגער, שלעכטע אינסטיטוציע. „איך דערמאָן זיך אַן מַזן אַ', דער זשאַראָן רחמנא ליצלן“, א. ג. [דוד פֿרישמאַן], לאַקסע, וואָרשע 1894, ז' 16. „איר ווילט אַפֿשר קאַנען די מוטער וואָס האָט געבוירן אונדז דעם קרופֿניק? [ד"ה וואָס צווינגט אונדז צו שפּיטן זיך אַרעם] דאָס איז די אַ' די טאַקע, דער יוד' פֿאַר פֿטח, וואָרשע 1881, ז' 17.“

אַרור היום — [אַרור האַיויס (האַיאַם)] פֿראַזע. תח. >ירמיה, כ, 14. „פֿאַרשטאַלטן דער טאַג, אַן אויסדרוק פֿון פֿאַרדראַס, חרטה, באַדויערן פֿאַר אַן אָפּגעשטאַנענער זאַך, געשעעניש וכד'. „אַ' ה', פֿאַרשטאַלטן איז די שעה וואָס איך האָב זיך געלאָזט איבערריידן“, חג, טמז, 7 XII 1967.

אַרור המן — [.. האַמאַן] פֿראַזע. תח. >זמר 'שושנת יעקב' וואָס מע זינגט פֿורים. פֿאַר שטאַלטן (זאָל זען) המן. [געניצט ווי אַ קללה פֿאַר יעדן שונא־ישׂראל]. „אַ' ה'! זאָל דער דעשטישער ימח־שמוניק אַרבעטן אַ מיתה־משונה!“. „אַ' ה', זאָל אים די ערד אַרויס וואָרפֿן!“.

אַרור המן וברוך מרדכי — [.. אוי וואָרן] .. זאָץ. תח. >לויט מגילה, זב: /פֿאַרשטאַלטן המן און געבענטשט מרדכי. [די גמרא זאָגט אַז פֿורים איז אַ ייד מחוייב זיך אַנשיכורן ביי ער זאָל ניט וויסן דעם חילוק צווישן אַ' ה' ו' מ']. „גיט וויסן פֿון אַ' ה' ביי ב' מ' = אַ) זען גוט שיכור. „דער מענטש איז שולדיק זיך אַנצוטרעניקען שיכור אַן פֿורים ביי דאָס ער ניט קענען וויסן דעם חשבון צווישן אַ' ה' ו' מ'“, ר' אהרן מטרביטש.

פֿור מצח אהרן, לב; ב) ניט פֿאַרשטיין דעם חילוק צווישן גוטס און שלעכטס. „אַ שטיק שוטה — אַ גאַנץ יאָר ווייס ער ניט דעם חילוק צווישן אַ' ה' ו' מ'“. „איך האָב ניט געוואוסט פֿון אַ' ה', ניט פֿון ב' מ'“, אמד, דער פֿלעט אויף שבת, ווילנע 1872, ז 20.

אַרורה — אַרורה, געאָרורה. אוטו — זיך פֿירן ווי אַן אַרורה. טרוו — כסדר שעלטן. „אַזאַ הינטיש מויל, דעם אייגענעם מאַן האָלט זי אין איין אַ“.

אַרור שוכב עם בהמה — [.. שויכעוו אים בעהימע] זאָץ. >דברים, כז, 21. „פֿאַר־שאַלטן דער וואָס ליגט מיט .. אַ בהמה. ביזו אַדער שפּאַסיק וועגן אַ מאַן וואָס האָט זייער אַ נאַרישע וועב. „אויף אים איז דאָך געזאָגט אַ' ש' ע' ב' [אין טעקסט: עם כל בהמה] — זען דאָריש איז דאָך אַן אמתע בהמה בצורת מענטש“, פ. רודאָג, טמז, 4 IV 1965.

אַרזוכן — טרוו. אַרְכ. Mhd: ersuochen. זוכן און געפֿינען. דערפֿאַרשן. אויסגריבלען. דערזוכן. ריכלין 8 פֿאַרטישט יח־פֿת' (איוב, יא, 18): „אויב זולט גרובן ... ל"א — אויב דו זולט אַרזוכן“ [ת: 'און וועסט זיך אַרומ־קוקן'].

אַרזייהלכונן — [אַרזיי האַלואַנען] די. תח. >שופטים, ט, 15 א. „צעדערן פֿון לכֿונן. פֿיג: באַצייכנט עליפֿירוב אַנשישם, גדולי ישׂראל. אויך פֿראַמיגענעט דיכטער, קינסטלער וכד'. „אונזערע ליטעראַרישע אַ'ה' זענען אַפֿשר שייך, נאָר זיי וואַקסן ניט“, פֿריג, גע־דאַנקען און אידיע, ז' 266. „ווען אַ'ה' באַ־געגענען זיך, הייבן אַן צו פֿלענען דברי־תורה, חידושים און פֿירושים“, ניטן גאַרדאָג, טמז, 17 X 1965.

אַרזשעכאווע — פֿ: אַרזשעכאווע. אַדי. P: orzechowy <. וואָס איז פֿון נוסנהאַלץ. „זיי שלאָפֿן אויף שפּערע אַ' בעטן און דער קלוגער למדן ליגט נעבעך אויף אַ זאָק שטרוי“, א. מאַרגענטער, עגל זהבה, וואָרשע 1898, ז' 9.

אַרזעניק — דער. < אַרסעניק. „איז די פֿאַרגיפֿטונג דורך אַ, זאָל ער טרינקען אַ סך מילך מיט געלבער פֿון איי, אויך זאָל ער טרינקען אייביש־טיי, רופֿא חולים, דער הויז דאַקטור, [לבֿבו?] יאַרז.

אַרזשע — די, יס. קלעוו. בראַפֿן פֿון ניס. יעדער זאָקאָהאַלישער געטראַנק.

אַרזשעך — דער, יס. P: orzech <. נוסנ־בויס, נוסהאַלץ. „בשם פֿאַליטורן האַלץ מיט איידעלע קאַלירן ווי... אייניקע סאַרטן אַ' (נוס־האַלץ) ...“, בער, ז' 121.

אַרזשעכאווע — אַדי, 22. < אַרזשעכאווע.

אַרזשען — אוטו. P: rżec <. הירושען.

אַרזשען — טרוו. אַרזשע, געאַרזשעט. קלעוו.

שיכורן, טרינקען. „פֿאַרוואָס דען גיט איר זיי ברויט? זיי זאָלן זען אין איין שטיק און קעגן אַיך און סאַמטען מיט די גלאַזן, דער פֿאַר וואָס זיי קענען גוט אַ' י?“, אבג, דעקטוד, וואָרשע 1876, ז' 52.

אַרזשיפֿרהי — [אַרזשיפֿאַרזיך] די, געוויינלעך בלויז מצ. אויך: אַ'פֿי, פֿאַרשפּרייט אין פֿד. >כתובות, סא.א. פֿלענדיקע אורחים [רשי: וואָס פֿאַרהאַלטן זיך איבער שבת ... און גייען אַוועק]. פֿ: אַרזשיפֿורחי. וואָגלערס, וואַגני דערנדיקע אַרעמעלעכט, שלעפֿערס, גייערס איבער די הייער. „מין זייא ווישן דו איך האָב גיהערט מכמה אַ'פֿי“, פֿראַגב, ז' 37. „גאַטס הויז זאָל ניט זען קיין שלאַפֿשטוב פֿאַר אַ'פֿי“, פֿריג, ר' יתכן גבאי. „דער אויוון איז פֿון דרש זעטן געווען אַרומגעשטעלט מיט בענק און סיהאַבן דאָרט גענעכטיקט מדינה־גייער, אַ'פֿי“, באַש, גימפל תמ, ניי 1963, ז' 180. „גוט אַכטויגן געבן וואָסער פֿנים עס מאַכן די פֿרעמדע אַ'פֿי, ווען זיי קוקן אויפֿן חתנס צורה“, ייט, טאַג, 23 XI 1957.

ז' אויך אַז. „דער אַ'פֿי וואָס האָט פֿרייער אין פֿאַליש דערצייילט ... פֿלערלי וואונדיררים“, ב. רעטלער, טאַג, 29 VIII 1964. „אויפֿגענומען ווי אַ באַזונדערע קאַטעגאָריע מענטשן: „דאָס פֿאַר־שווינדן פֿונעם אַ'פֿי איז אַ שלעכטער סימן ... פֿאַרן מין מענטש בבללי, גרינ, בלעטלעך פֿון אַ טאַג־בוך, ניי 1954, ז' 164.“

אַ'פֿ־ניק — דער, יס. איינער פֿון די אַ'פֿי. „דאָס בית־המדרש האָט מען פֿאַרריכט און אָפּגעשלאָסן און קיין אַ'פֿי זאָל ניט פֿאַס־קודען גאַטס הויז“, רעד' גרשם באַדער, וידישער פֿאַלקס־שפּעלער, לעמבערג תרע"ב. „סתם אַ־פֿיעס זענען דערעיקר זומער־צייט געווען גישט זעלטענע געסט אין דעם שטעטל“, יחיאל האַ־פֿער, ר' פֿישעלע.

אַרחץ בנקיון כפי — [ערקאַץ בייניקאַייין קאַפּאַין] זאָץ. תח. >תהלים, כז, 6. „איך וואָס אין רייניקייט מיינע הענט, תי. געניצט מיטן ב: איך בין גיט שולדיק, כ'ישוער, ס'איז אַ פֿשוטר בבלול; א' ב' כ'“.

אַרט — דער (די), Mhd: art. 1. שטייגער, ארפֿן, דרר. אויף דעם אַ. אויף אַזאַ אַ. דער־גרייכן עפעס אויף יעדער אַ. פֿאַרשידענע אַן. „שווער צו וויסן אויף וואָסער אַ' דאָס וועט זיך איינגעבן“. „דער אַ' פֿאַרצייטיקן פֿאַרן האָט זיך אינגאַנצן אומגעבליטן“. אַ ריכטיקער אַ' לעבן. „איך האָב מַזן דאַנקזאַנגונג פֿאַר זולכי גרושי פֿכוד אויב טרחה אַן אינין אַפֿ גיליגט זוא גוט אַליש איך עש גיקענט אויב די אויף ריכטיגי טיטיש [==מיטשען] אַ' מיר עש גיר לערנט האָט“, גה, ז' 296. „זמנה העפֿליכה אַן מיר גפֿעלט האַבין מיינש צאַרטש הערץ איבר וואונין“, יוסף מאַרש, לשון זהב, אַמטש תצ"ד, ז' 10. „האַט הקב"ה אויסגעלייזט [פֿון גלות בבל] גיט מיט מופֿתים, נאָר שטילערהייט, גאָר אויף אַן אַרעמען אַ“, נוצ, מה/ב, דער

כלל... ערקלערט אויף וועלכער אָרט מע קאָן געבן אַרױס געלט אויף אַ סחורה, מרדכי הלוי הורוויץ, ספר פרשת מרדכי, אונגוואַר 1866, ד/ב. ... האָט די מצווה מקיים געוועזן אויף די שענסטע אָרט, ר' הילל ליכטענשטיין, עת לעשות וו, סאַטמאַר תרפ"ה, נג/ב. "דו זאָלסט זיך צוגעוואוינען צו דעם ייִדישן אָ' לעבן", ממוט, ישם און יפת, ז' 32. "ליב האָבן קען מען אויף אַלערליי אָין, און עס איז אַזוי שווער זיי אויסצורעכענען", ספ, ייִדישער קאָ' לאַניסט, ז' 155. "גיט אים צו פֿאַרשטיין אַז ער קאָן אויף דער אָרנטלעכער אָ' אויך אַזוי לעבן", ישראל אָרנשטיין, רעיונות ישראל אָדער די גענאַרטע וועלט, יאָס 1893. "מוז אויסגע' פֿאַרשט ווערן די אָ' ווי אַזוי די ניש'עקאַנאַמישע פֿאַקטאָרן ווירקן", זשיט וו, נ"י 1912, ז' 174. "אין צוזאַמענהאַנג מיט דער שעדלעכער חיר' קונג פֿון אַ יוצנידיקן אָ' לעבן", פֿגעה, ווילנע 1929, № 3. "איז דען די אָ' פֿון אַ שלאָפֿנדיקן צו שרעדיקן?", באַא קמא, ד/א.

2. פֿאַסטאָן. מאַניר. איינפֿאַרמיק, אויף איין אָ'. אַן אָ' קונסט. אַ נעצער אָ' קליידער (הויזן, היטעלעך אט). "ערשטנס האָט ער זיך געלאָזט אויסקליידן אויף דעם רבנישן אָ'", [אָמ], דער בדחן, ווילנע 1864, ז' 16. מיט אַזאַ אָ' רעדן אַרױסרופֿן צאָרן. "אויף זיזער אָ' שרעכט מען איינעם יעדן ווי מע וויל", פֿון אַן אַנגאַימען בש ט"פ, סופֿר, [לעמבערג 1812?], [ר"ב], יושפֿ גאַרשן אָ' אויף דעם שטייגער פֿון פֿאַרצייטיקע ספֿרים, צ"י ניטן גאַלאַמב, די בורזשוואַזיע, וואַרשע 1906. "אויף וואַסער אָ' — נוסח אַשכּנז אָדער ספֿרד", פֿרוג וו, נ"י 1910, ז' 193. "מיר האָבן אַפֿילו זיך נאָך ניט געאַייניקט אויף אַן אוינפֿאַרמער אָ' פֿון אויסלייגן ווערטער", ווינטש VII, נ"י 1927, ז' 243.

3. מױך, סאַרט. פֿאַרשיידענע אָין סחורה. די גוטע און טייערע אָין ווענען. לייכטע שפּנין אָין. "מיר קויפֿן ניט אַזאַ אָ' ביכער מיט פֿאַנגאַראַפֿישע בילדער". "נעמט איבער אויס' צופֿירן דורך געדונגענע מענטשן פֿאַרשידענע אָין אַרבעט", קמ, 1865, № 48. "בב זיי איז די הויפּטאַך געלט... דאָס מיידל איז בב זיי נאָר אַ געבנאַך, אַן אָרט אַפֿיקומן", יה"ל, די אומגעקאַנטע פֿערליבטע, וואַרשע 1901, ז' 158. 4. לעצטער, פֿרטימדיקסטער אַפּניטייל אין באַטאַניק און זאָלאָלאָגיע. "מע רעדט וועגן מינים און אָין באַשעפֿענישן, דאָס וואַרט מין באַצייכנט genus, דאָס וואַרט אָ' באַצייכנט species. "צוזאַמען מיט ז. קלמאַנאָויטשן האָבן מיר גע' נומען די ווערטער מין און אָ' נאָך אין יאָר 1918, אין פֿאַרבינדונג מיט דעם לערנבוך פֿון באַטאַניק, אַרױסגעגעבן פֿון דער קולטור'ליגע' א. גאַלאַמב, יושפֿ 1904, 3, ז' 93. "סאיז שוין ניט ווייט די צייט, ווען די אָין [מלוּח'געוויקסן] וועלן זיך באַהעפֿטן מיט זייערע איינמיניקע קרובים פֿון דער מלוּח'משפּחה", ישראל'שטיי' מנ, 1958 v 29. אויך וועגן מענטשן: "איינ' רשע מיט דען אַנדרן טואַהן גערן וואַנדרן. דען

אַ אָ' מיט אַ אָ' אויף איין אָרט קומן צום בעשטן פֿאַרט", עיון, נ/ב.

אָרט — דער & דאָס. מ: ערטער. *Mhd: ort*.

1. וועלט'שטח. רויס. די צוויי גרונטבאַגריפֿן אָ' און צייט. אָ' פֿאַר באַוועגונג. די דריי אויסמעסטונגען פֿון אָ'. צייט ווי די פֿערטע אויסמעסטונג פֿון אָ'. געאַמעטרישער אָ' פֿון אַ ליניע. "עש זענן מקומות דו דאָ לייכט... אונ' איין טייל אָרטין דו איז נאָר אייטל פֿינצטרנש", נצו, ו/7.

2. רחבות, פֿרעיער שטח. גענוג אָ' צו באַנעצן הונדערטער טויזנטער. פֿאַראַן אָ' אויסצושפּרייטן די הענט. "סאַראַ אָרט! מע פֿאַרט מזלן און מזלן און דער סטעפֿע לאָזט ניט אַרויס". אָ גוט וואַרט מאַכט אַ ברייט אָ'", שוון [מיטן ב: מרחיבה דעתו של אדם].

3. באַשטימטער פּונקט אין שטח. טוו פֿאַר מקום. פּינקטלעך אַנגעוויזענער פּלאַץ. אָפּגע' טיילטער, צוגעטיילטער, אָפּגעברענעצטער פּלאַץ. אַוועקלייגן אויף אַן אַנדער אָ'. איבערשטעלן דאָס מעבל אויף אַנדערע ערטער. בלייבן אויפֿן זעלביקן אויפֿן אַינגענעם אָ'. ניט קענען פֿאַרלאָזן אַן אָ' (ניט) רירן זיך פֿון אָ'. ערטער צום שפּאַצירן. אויסברייטן (פֿאַרשמעלערן) דאָס אָ' פֿאַר די קראַנקע. "עס ווילט זיך טאַנצן, מע קען ניט אַפּנישטיין אויף איין אָרט". ער האָט אַנגעגעבן די פּינקטלעכע צייט און דעם גענויען אָ' וואו מע וועט זיך טרעפֿן". גיין אויף אַן אָ' אָפּצומאַכן אַן ניטיק געשעפט. "דאָס אָ' וואו מ'זן וויגל איז געשטאַנען". אַנמערקן די אַלע ערטער וואו מע דאַרף פֿאַרפֿלאַנצן ביימער. ברכה: "אויף קיין ש'לעכט אָ' זאָלט איר ניט שטיין (טרעטן)" [בשייכות מיט אַ גלייבע' ניש אַן אָ' קען מכריע זען דעם גורל פֿון אַ מענטשן]. "איבערלאָזן פֿון מעצען אַ גאַס אָ' = צעבלוטיקן, בכלל צעשלאָגן. "אויף דעם

אָ' וואו די הינט האָבן געלעקט דאָס בלוט פֿון נבֿותן, וועלן די הינט לעקן אויך דען בלוט", תי' מלכים א, כא, 19. "איינ שטאַן אָרן פֿעלן אַפֿילו דו דאָ ווערט אויש גיריסן פֿון זענען אורט — דער זעלביג פֿריכטיגט אויך", סהמ, איוב, יד, 18. "זען פֿריידיקייט... איזט פֿאַר גאַנגין. ער זוכט אַלי אָפּ גילעגיני אורטיר", גה, ז' 280. "ער טעט תפילה אַם זעלביגן אורט... ער איבער נעכטיגט דאָ", לוט, ט/ב. "עס זאָל אים טראָגן צו דעם אָ' וואָס טאַג און נאַכט קומען זיך צונויף", נחב, 'מעשה מחכמים'. "ווען אייגער נעמט איילבערן פֿון דעם אָ' וואו מע האַלט זיי... זרעים, ז/ב.

4. פּאַסיקער, ריכטיקער פּלאַץ. גוטע שטעל פֿאַר עפעס. אַוועקלייגן אויפֿן געהעריקן אָ'. צושטעלן די סחורה נאָר אויף אַן אָרט וואו די סחורה קען ניט באַרעגנט ווערן. אַן איבער' קערעניש אין שטוב און קיין זאָך איז ניט אויפֿן אָ'. "עס איז ניט דער אָ' וועגן די ענינים צו פֿאַרפֿירן אַ ויכוח". דאָ, אין דעם אָרטיקל, איז ניט דער אָ' צו שרעבן וועגן דער פֿראַגע. "ניט געטראָפֿן דעם אָ' — אַן ענטפֿער מעצען וואָס סטראַשעט, וואָס מאַנט, מיט אַן אַנדייט אַן

מע האָט ניט מורא פֿאַר אים. "געטראָפֿן דעם אָ'!" — איר, האָסט פֿאַרבלאָנדזשעט, זיך טועה געווען אע. *דער קאַפּ איז אים אויפֿן ריכטיקן אָ' = ער ווייס וואָס ער זאָגט, ער קען טראַכטן. "דאָס ריכטיקע וואַרט אויפֿן ריכטיקן אָ'" — ווי אַ לויב פֿאַר קלוגע רייד. "אַן איבעריק וואַרט האָט ניט קיין אָ'", שוון ריכטלין 8 פֿאַר' טייטשט 'בקרן' (ישעיה ה, 1): "אין איימא אורטא". [תי: "אויף אַ בערגל"]. "דאַמיט דש קיינר זאָל קענין זאָגין ער העט קיין ידיעה מן כל הניל, זאָל דיוור פסק אָהן גישלאָגין וואַרין אַן אַלי אָרטיקן", זכ"י וועגן מעצער עלילת'דם, 1669 [99 שפ' 276]. "... זענין מיר שולדיג צו טון זייא (תמיד בכל עת) און אַלי צייט (ובכל מקום) אונ' אַלי ערסיר [אין חה 1: "אין אַלי פּלאַצן"]", חה 2, ט/א. "יפתח טאַכטערן האָט זיך אַך אויז ערווילט אין אורט, וואו זיא איר צייט זאָל איר לעבן [א]נג פֿאַר ברענגן", בית ישראל, אַמטש 1723, יד/ג. "דאָ רוישט, עס קאַכט, עס זיזט און ברענט, דאָ איז קיין אָ' פֿאַר דיר צו שטיין", מר ו, נ"י 1908, ז' 25. "אין איין אויגנבליק האָט זי דערפֿילט אַן איר אָ' איז דאָ", ייז, יאַשע קאַלב, נ"י 1956, ז' 68.

5. מקור. אָפּשטאַמ'אַרט. אַראַפּנידערן פֿון פֿריערדיקן אָ' און זיך באַנעצן אין די טאַלין. שווער אַנצוגעבען דעם אָ' פֿונאַנען עס קומען אַהער די קאַראַימער. "... אונ' מוז געדנקן אַז ער איז גיקומן פֿון איין שטינקיגן טראַפֿן אונ' איז פֿון איין אום פֿלעטיק אורט", נח, יח/ב. "דורך זען תשובה [טאַן] ברענגט ער צוריק די השפעה פֿון דער שכונה צו איהר אָ'", תניא, ז' 394. "אַ נשמה, בשעת זי דאַרף אַראַפֿ' קומען אין גוף, הייבט זי זיך אַן געזעגענען מיט איר אָ' אין אַז'רה'השמות", לדב, נ"י תשי"ז, ז' קסט.

6. זיצפּלאַץ. אַן אָ' אין דער ערטער ריי, אינעם אָ' לאָזשע. זיצן אויפֿן זעלביקן אָ'. זיך אַינמאַטען אין אַן ענגן אָרט, אויף אַ קורצער באַנק, זיצן אומרוואַיק און דאָך בלייבן אויפֿן אָ'. אַנשפּאַרן זיך אויפֿן אַנגלען וואָס איז איבערן אָ'. געפֿינען אַן אָ' און זיך זעצן. אַן אָ' אויבנאָן, בייס ברעג טיש. זיך אַ הייב טאָן פֿון אָ' ווי אַן אינטערעסאַנטער. אויפֿכאַפֿן זיך פֿון אָ' און צולויפֿן צום פּרעזידיום. האָבן אַן אָ' אין דער אָפּערע [אויך מיטן ב 4]. (ניט) זיין אויפֿן אָ' [אויך מיטן ב 4]. אָפּטרעטן דעם אָ' אַן ערטער. "ניט קענען מער אַפּני' זיצן אויפֿן אָ' = זען זייער אומרוואַיק, נערווען, אויפֿגערגעט. אָפּבלאָזן דאָס אָרט, ד"ה אָפּבלאָזן שטויב איידער מע גיט דעם זיצפּלאַץ, אַרױסוויזן גרויס דר'אַרק, ממש פֿאַרגעסערן מעצען. "ברענען דאָס אָ' פֿון עמעצן = רודף, אַנטאַן עמעצן לידן, זען מלא רציהה. "צאָל אָפּ פֿאַרן אָ'" — ערנסט און שפּאַסיק [אויך מיט בב ד, 13]. "מע טאַר ניט זיצן אויפֿן טאַטנס אָ'", [לויט קידושין, לא/ב]. "זי גיט אָפּ איטלעכן זען אָ', אויסשטעלנדיק זי ווי זי וויל", ממוט, יא גרויע האָ'". דער

רבי יחיאל איז געווען אויף זיין אָנהייב טיש, אַש, תהלים יוד.

7. פּלאַץ, שטעל וואו מע שטייט, מע ליגט, מע געפֿינט זיך צייטווייליק. אַן אַ אין באַד אויף דער אייבערשטער באַנק. ניטאָ קיין אַ אַפֿילו צו שטיין ביי די ווענט. אַן אַ אויף אַ באַנק אין בית־מדרש דורכצושלאָפֿן די נאַכט. „זאָל איך אַיננעמען אַ מית־משונה אויף דעם אַ“ — בנים שווערן זיך אַז מע זאָגט ניט קיין ליגן. זיין אַ איז אויף דער אייבערשטער נאַרע. זיך ניט רירן פֿון אַ = אויך: זיין פֿאַרעקשנט, ניט אַינגיין אויף אַ פֿשרה. ניט קענען אַיני שטיין צו שטיין אַן אַ אויך מיט בב א 14, 15]. (ניט רירן זיך פֿון אַ — אויך מיט בב. „ער זיא [די תּלילה] טוט אויף איין אַ דש דאָ איז ניט ריין, דען דש שפּריך וואָרט אַזו גיט: איינר דער דאָ אין דיא מקוה שטיט אונ' האָט איין שרץ אין דיא הנט, דער בליבט אין זיין ערשטן שטאַנד, ר' יהודה ליב בר' משה, שירי יהודה, אַמטט 1697. „קרח מיט אַלים איז פֿר שלונדן גיוואָרן, דאָ איז אַלו אַזן גנגן אן דאָש אורט, וואו די דרייב זיין גישטנדן — דאָש איז איבר גבליבן מיטן דריינ', שהם, תּהלים, מב, 1. „דאָס איינציקע וואָס איך בין אין שטאַנד צו טאָן איז וואָס איך קען אים געבן ביי מיר אַ אַרט אויף נאַכטלענער, ממוט, ווינטש, ז' 162. „סאָלטשע האָט זיך ווי אַן אַפּגעברייטע אויפֿגעכאַפט פֿון איר אַ“, ספּ, סודות, ז' 145.

8. וואוינארט, דארטן וואו מע לעבט באַשטענ־דיק אָדער אַ לענגערע צייט. אַרומוואַגען און ניט קענען געפֿינען קיין אַ. בליבן אויפֿן אַ. אַנגעוואַרעמעטע, אַינגעזעסענע ערטער. „וועסט געבן דעם הינטעלע אַ גוט וואָרט, / וועט ער דיר לאָזן אויף זיין אַרט“, 58. „אויף זיין אַ וואַקסט אַ שטיין אויך“, שו [קעגן פֿאַרלאָזן אַ וואוינארט און עמיגרירן]. רביכלין 8 פֿאַרשטישט „אַצל פּיה' (משנ' ז, 8): „בי אירמי אורטא — פּלומ' פינתה של זונה“ [תּי: „לעבן איר ווינקל“]. „מיר ווינטשן אַצינד פֿאַר אונדזערע אַרעמע ברידער נישט מער ווי עפעס אַ שטיקל אַ וואָס זיי זאָלן עס קענען אַנרופֿן זייער אייגנס, ממוט, אַ טגולה . . . ז' 23. „דאָס זענען געווען אַ גרופע חסידים וואָס האָבן זיך נאַר־וואָס אומגעקערט פֿון פּשיסכע, פֿון דעם אַ פֿון זייער רבינ', אַש, תּהלים יוד. אויך פּיג: „רבי שמעון בן יוחאי האָט זיך אויס־דערוויילט אַ הייליק אַרט, דאָס ער זאָל דארטן לערנען מיט זינע תּלמידים, און דאָס אַ האָט געהייסן אידראָ, קב הישר, ווילנע תּרלה, סד/ב.

9. שטעטל. טייל פֿון אַ לאַנד, פֿון אַ מדינה. „דורך אונדזער גרענעץ־אָ איז געגאַנגען אַ גרויס קאַנטראַבאַנדע“. אַוועקפֿאַרן זומער אין די דאָטש־ערטער וואו מע געפֿינט אַ אַסכּנע וואָל. אַריבערקליבן זיך פֿון די קלענערע ערטער אין מקום אַריין. דער אַ אין ליטע פֿונאַגען דער מלמד איז געקומען קיין וואָלין. „וועל איך [גאָט] דיר מאַכן אַן אַ וואָס ער

זאָל אַהין אַנטרינגען“, תּי, שמות, כא, 13. „משל — מן עשׂת אומנטום ברוט אין דער וועלט, / דרום ווען דיר איין אורט ניט גיפֿאַלט, / זאָ ציך אַן איין אַנדער אורט, / עז גילט דיר זאָ פֿיל דאָ אַלש דאָרט“, צוכט. . . . ווען איר אונפֿאַרטייאשי דיינים העט אונ' אין פֿאַרטייאשין אורט משפּטיט“, גה, ז' 118. „אַז מע קומט אויפֿן אַ [וואוהין מע האָט עמיגרירט] ווערט יעדער איינער אַרנגעצויגן אין זינע אינטע־רעסן“, שע, „דער מיסטיק, סאָו הימלאַנד, 1961, 2. Ne „צווישן די מגידים וואָס פֿלעגן אין יענער צייט אומפֿאַרן פֿון אַ צו אַ מוסר זאָגן“, לדב, נ"י תּשי"ז, ז' 436. „איר האָט אויך דאָ געפֿילט דאָס וואָס עס האָט זיך אַפּגעשפּילט אין די אַנדערע פּראָווינצ־ערטער פֿון יענער חרוב־געוואָרענע וועלט“, אין זב זלגטשטעו, ז' 49.

10. פּאַנאַראַמע. אויסבליק. פֿוישער אַרומ. אַ שיינער אַ מיט ביימער און בלומען. אין געבערג געפֿינט איר גענוג שיינע ערטער. „נאָך איידער די זון אונטערגייט / וואָרט ער שוין אויף אַ שטיל אַ און האָרט“, עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 58. „אַ זיס לעבן איז דאָרט, / וואָס פֿאַר אַ שיינ אַ! / וואַסער, בערג און טאָלן / נאַר אַפּצומאַלן“, אַבג, „דער יוד אין קניעב, [הש ו]. „דאָ אייניקט באַלד דאָס אַ, ווי נאַר עס רעגנט“, משה לאַקייטש, צוק, פֿעבי 1966. „האָט זיך געפֿונען אין אַ שיינער שטילער געגנט, אין אַ געריכטן וואָלד און איז געווען אַ צוצואונגס־פֿאַר געסט“, אין זב אַט וואַצן . . . תּ"א 1968, ז' 103.

11. שטאָט אין שול, אין בית־מדרש. ירשע־נען אַן אַ ביי דער מורח־וואַנט. אַ מחלוקת איבער אַן אַ אין בית־מדרש. „אַז ווער עש אַל טאָג יום כּיפורים אָדער ראש השנה, / דאָז איר קיינר איבר הופּטט איין וואָרט, / אונ' בליבן זיען אין דער שולן אויף איין אורט“, ספּר משלים 1686, לא/א. „אַז ער האָט פּאַקומען געלט, האָט ער זיך אַנגע־הויבן איידלען, דהיינו: געקויפֿט זיך אַן אַרט אין מורה, שבת שלישי“, שע, יוגענד־אַמאַנט, ז' 69.

12. פּאַזיציע אין דער געזעלשאַפֿט (גע־וויינטלעך זאָ וואָס איז פֿאַרבונדן מיט חשיבות). זיין אויף אַ הויכן אַ. יער פֿאַרנעמט אַן אַ! = ער איז אַ חשוּב־ער מענטש. די הויכע ערטער = געוויינטלעך: די רעגירונגס־קרפֿיזן. „נאָך דעם רבינס פּטירה האָט דער עלטסטער איידעם פֿאַר־נומען זיין אַ“. דער ריכטיקער מענטש אויפֿן ריכטיקן אַ. „קריך נישט דאָרט וואו ס'איז ניט זיין אַ“, „עס שווינדלט דער קאַפּ, ווען מע מוז פֿון אַ אַראָפּ“, „ווייס זיין אַ און רייד ניט קיין וואָרט“, שו. „זי וויל אַנדערש ניט נאַר אַז מע זאָל אומקערן קריק איר פֿאַטער דעם קיסר אויף זיין אַרט“, חזם, „מעשה מבערגיר העני“. יעדער דאַרף זיין זיין אַ און ניט קריכן איבערן קאַפּ“, י. א. לייזער־וויטש, פּונם אַלטן קוואַל, פּעטראַגראַד 1918, ז' 21. „עצבות נעמט זיך פֿון גרויס האַלטן זיך, וואָס ער דערקענט ניט זיין אַ און דעריבער איז

אים שלעכט אויפֿן אַרץ, פֿאַרוואָס ער איז ניט אין אַ מדרגה פֿון צדיק“, תּניא, ז' 50. „ער מוז זיין אַנדערש ווי אַנדערש. אַנדערש־די קייט איז דאָס וואָס גיט אים אַן אַ אין דער ליטעראַטור“, שג, יוד' שרייבער אין סאָו־רוסלאַנד, נ"י 1958, ז' 382.

אויך וועגן אַ גרופע, אַ שטאָט, אַ לאַנד. דער אַ פֿון אַמסטערדאַם אין דרוקער־פֿון 17. און 18. דער אַ פֿון דענעמאַרק אין ראַטעווען יידן בעת דער נאַצי־צייט, „ערב־דער צווייטער וועלט־מלחמה האָט שטענטיג־אַפּאַן פֿאַרנומען אַ גרויסן אַ אין דער עקאָנאָמישער טעטיקייט פֿון [פּוילן]“, יעקב־שאַצקא, אין טשענסטאַ־כאַווער יוד, נ"י 1947, ז' 9.

13. אַמט, אינסטיטוציע, אַנשטאַלט, ביוראָ. לאַקאַל. געשעפֿט. מַזן שטודיר־אַ. אַוועקגיין אין רעגיסטרירונגס־אָ זיך צו פֿאַרשרייבן פֿאַר אַ פֿרעווייליקן. „אויף 175 איסט־בראַזוויי אין ניריאַרק זינען יאָר־לאַנג געווען די ערטער פֿון אַ צאָל אַרבעטער־אַרגאַניזאַציעס“. „דער אַ פֿון קאַמיטעט איז אין דער גמינע“. „אויך האָט זי געהאַפֿט אַן אַ נייע צורה וועט אַינזענען דאָס אַ [דאָ: געשעפֿט, אַ בית־זונות], א. קאַרפּינאַ־וויטש, ביים ווילנער דורכהויפּ, תּ"א 1967.

14. פּלאַץ צום אַרבעטן, צו האָבן אַ שטעל. שווער צו קריגן אַן אַ אין די איצטיקע קרייז־יאָרן. אַן אַ פֿאַר אַ לערלינג, פֿאַר אַ געזעל, פֿאַר אַ געניטן אַרבעטער אע. „פֿאַר מַזן / דזשאַב, אין מַזן לייזן איז גרינג געווען צו קריגן אַן אַ“. „ער האָט געטאַן שלא כּרצונו, ד"ה ער האָט . . . [אים] קיין אַ געגעבן“, יואַל, 1887, 4. Ne „אין די בעסטע צייטן אַפֿילו האָט ער זיך מער ווי אַ חודש ניט געקענט איינזעלן אויף אַן אַ“, אר, דער באַיקאַטיר־טער.

15. שטעל פֿאַר אַ דינסט. זיך שטעלן אויף אַן אַ. קריגן אַ גוט(ן) אַ. „זי איז שוין איצט געווען אינגאַנצן אויף אַן אַ“. „מַזן אַרעמע שוועסטער האָט געהאַט גענוג קרענקונג און האַרצווייטיק און לסוף איז זי אַוועק פֿונעם אַ“. „אַז מען איז צו שיינ איז (קען) דער אַ (זיין) מיט געווייזן, שו. „אַז גאַט וועט איר העלפֿן זיך שטעלן אויף דעם גוטן אַ, אַוועק־דינען אַ צייט און צונויפֿשלאָגן עטלעכע גראַשן“, ממוט, ווינטש, ז' 228. „די עלטערע טאַכטער איז געבליבן אַן אַן אַ. זי האָט געהאַט אַ וואוילע שטעל ביי אַ פּאַפּראַלק אַן קינדער“, פּרז, אין קעלערשטוב, „ניט קיין מיאוסע, קען אַבער נישט איינזען אויף אַן אַ“, ל. מלאך, 2899, וואַרשע 1922, ז' 11.

16. שטעל אין אַ ספּר, און אויך פֿון אַ בוך, אַ צייטשריפֿט. אַרט פּונוואַגען מע ציטירט. אויפֿן זעלבליקן אַ זאָגט אויך דער מחבר אַ . . . אַ טונקל אַ ביי אַ קלאָרע עטייאַסט. אַ האַרבער אַרט בייס מהרשאַ. „גר ויל מערן צו לייאן בֿון יציאת מצרים דער איז גוט הולדיג, אַז ווי [די] חכמים זגן אין ויל אורטין“, 'מדרש ויושע, 16. י"ה [יעקב־מיטליט, יובל XLII, ז' 281]. „אַליין אַן דען אורטן וואו עש

געפאַר מצד די אַגעביטיקע, י. פּרודמאַן אַיב, ר. כ. סענדערס, מאַנגנט, מינסק 1935; אַגעלט — געלט וואָס די מאַרקויצערקעס פּלעגן באַצאַלן דעם מאַרק־פּאַלעבאַס. ... גע- באַנגען צווישן די אַרעמע פּשעקופּעס... ער האָט פֿון זיי פּשוט געגעסן אַב־מֶהֶחַי ווען זיי האָבן אויפֿגעהאַלטן זיין אַיג' איין האַלבע שעה, א. מאַרגענטער, ענגל הַחַי, וואַרשע 1898, ז' 118. אַגעשענעניש — „זיין איבער- ציטלעכער און אויסעראַרטלעכער צוגאַנג צו ציטט און אַגעשענענישן, שג. ה. לייזיק, ז' 453; אַהפּעולה — „די צוויי טעג וואָס אַב־רהם איז געגאַנגען און איז נאָך ניט געקומען צו דעם אַהפּעולה,“ שלמה יאַנגוסקי, ספּר עקדת יצחק, וואַרשע תרע"ב, ז' 30. אַיזאַך; אַיזעקייט; אַיזאַגע; אַיזמנה; אַיזנאַמען — „דער אויסלאַז i איז אין רומענישע אַיזנעמען ניט מער ווי דער צייכן פֿאַר פֿאַרוויכערונג, מ. שעכטער, יושפּ xvii, 1.

דוגמאות פֿון ציוניפּהעפּטן מיטן צווייטן טייל אַרַט: אויפֿהאַלטאַ, דאַווןאַ, וואוינאַרט, גע- ריכטאַ, געשעפּט(ס), זאַמלאַרט, זיצאַרט, געבוירנאַ, פֿאַרשיק(ונג)אַ, קוראַרט, שוצאַרט אאַזו.

אַרַט — דער ראשי־תיבות פֿון רוסישן נאַמען פֿון דער געזעלשאַפֿט פֿאַר מלאַכה, אינדוס- טריע און ערדאַרבעט ביי ייִדן: Общество Распространения Труда (среди ев- реев в России). געשאַפֿן אין פעטערבורג אין 1880 פֿון אַ גרופּע ייִדישע כלל־טוערס, האָט אַ אַנגעהויבן זיין טעטיקייט מיט אַיני- אַרדנענען ייִדישע בעלי־מלאַכות פֿון איבערבאַ- פֿעלקערטן תּחום־היישוב אין די צענטראַלע רוסישע גובערניעס.

זיינט דעמאָלט האָט אַ זיין טעטיקייט שטאַרק אויסגעשפּרייט און הינט איז אַ פֿאַרבאַנד פֿון געזעלשאַפֿטן אין 38 לענדער אויף אַלע קאָנטינענטן.

אַרַטאַ — ערשטער באַשטאַנד־טייל פֿון אַ צאַל אינטערנאַציאָנאַליזמען וואָס שטאַמען פֿון גרי- כיש. גלייך, ריכטיק, גוט, רעגלמעסיק, פּשוט.

אַרַטאַפּטיש — אַדי. וואָס האָט אַ נאַר- מאַלע ראיה מיט ביידע אויגן, אַן אַ זען.

אַרַטאַנאַל — אַדי. דער, ן. וואָס שאַפֿט רעכטע ווינקלען. דאָס וואָס איז רעכט־ווינקלדיק, אַע ליניע. דער האַרזאָנטאַלער אַ.

אַרַטאַגעניש — אַדי. 1. פּסיכאָלאָגיע — וואָס גיט די ריכטיקע היילונג און אַנטוויקלונג פֿון גינסטיק־אַפּגעשטאַנענע, פֿון דעפּעקטיווע (קינדער). אַן אַצער קלאַס. 2. ביאָלאָגיע — דזו דזוו.

אַרַטאַגענעליטיש — אַדי. 1. ביאָלאָגיע — וואָס די אַנטוויקלונג פֿון מין און פֿון אַרט גייט אין אַ גלייכער ליניע, בהסכּם מיט אַלגעמיין־באַשטימטע יסודות.

2. טאַציאָלאָגיע — וואָס היט אויף אַ היפּאַ- טעטישן פֿאַראַלעליזם ביים אַריבערגיין פֿון

הייליקן אַ אין חודש אלול. *אַרויסוואַרפֿן אויף אַ ריין אַ (אויפֿן ריינעס אַ) = אַרויס- וואַרפֿן אויפֿן בית־עולם, ווייל מע דאַרף עס ניט, עס ברענגט ניט קיין נוצן, עס איז זייער מיאוס אע. קללה: אויף קיין גוטן) אַ זאַל ער ניט שטיין (טרעטן) = ער זאַל ליגן אין דער ערד און ניט גיין (טרעטן) אויף דער ערד. „נאָך דעם גרויסן מגידס פּטירה... איז דער רבי... דורכגעפֿאַרן אויף דעם הייליקן אַ“, קהל חסידים, לעמבערג 1875, י.א. „אונדזער ליטעראַטור איז ווי אַ ייִדיש הייליק אַ: אַלעס נעמט עס צו — אַ מת, אַ נפּלע, אַ פֿאַרנעניש, אַ מונקאַלב, ייל, דאָס משלחת, זשיטאַמיר תּרל"ו, ז' 8. „אַפּטיילן אין אַלע שטעט... פֿעלד אויף אַ הייליק אַ“, יד, יפּאָל, 1881 X 8. „דאָס לעצטע מאָל וויל זי זיך געזעגענען... מיטן הייליקן אַ“, שע, 'שירה־שירים. אַ אַן די אַדי = קבֿר, קומען צום גרייטן אַ. קויפֿן אַ שטיקל אַ. קללה: „פֿאַרליגן זאַל ער אין מיין אַ — באַגראַבן ווערן אין קבֿר וואָס איז באַשטימט פֿאַר מיר.

22. אויפֿן אַרט פֿון — במקום, אַנשטאַט. אויף מין אַ — אין מין סיטואַציע, אַנשטאַט מיר. „דו ביסט מין אַ פֿון אַן אוצר“ [ד"ה כּיהאַב דיך אין דרעך, ווייל אַן אוצר זוכט מען דאָך אין דער ערד]. געבן אַ פּאַטש אויפֿן אַ פֿון אַן ענטפֿער. „אַן אַנדערער אויף מין אַ וואַלט געמאַכט אַ געשריי“, באַש, גימפּל תּם, נ"י 1963, ז' 10. „שענקען רו מין האַרץ דעם פֿיל־געליטענעם. קיין אַנדערס האָב איך דאָך ניט אויף זיין אַ“, האַל, מין אוצר, מאַסקווע 1966, ז' 151.

23. אויפֿן אַרט — גלייך, תּיפֿה, אַן אַן איבערקלער. אַפּצאַלן דאָס גאַנצע געלט אויפֿן אַ — ביים צושטעלן די סחורה, ביים שליסן אַן אַפּמאַך אע; געבן פעטש נאָך אַזאַ חוצפּה- דיקן ענטפֿער. *ויסן, קענען אויפֿן אַ = ניט דאַרפֿן נאַכטראַכטן, ניט דאַרפֿן אַרײַנקוקן אין אַ פּירוש, אין אַ אַנדער ספֿר. „באַלד ווי איינער רעדט אַרויס אַ וואַרט, / שלאַנגט דער צווייטער אַפּ אים אויפֿן אַ“, ממוס, יודל, ז' 130. „ווער פֿון אייך עס וועט זיך אונטער- שטיין דאָס מיידל אַנצורירן דער מוז אויפֿן אַ געהרגעט ווערן,“ חתן המלך, פּשעמישל תּרע, ז' 40. „מע האָט זיי אַלע אַרײַנגעפּאַקט אין לאַסט־וואַגאָנעס. ווען מאַמעס האָבן גישט גע- וואַלט אַפּגעבן זייערע קינדער, האָט מען זיי דערשאַסן אויפֿן אַ“, טשענסטאַכאווער יודל, נ"י 1947, ז' 202.

24. אַרכ. די שפיץ, די שאַרף. „נון הטן עש עמלק העלדן דיא וואַרן גישוונד. / זיא שלוגן זער אויף הער דודש גיזינד. / וואַל וואַרטן זיך דיא יודן מיט איריך שווערט אורט. / אויש האַרטי שטעהילן ייגן נימט הורט קיין וואַרט,“ שמואל־בײַן, סטראַפֿע 769. דוגמאות פֿון צונויפֿהעפּטן מיטן ערשטן טייל — אַרט: אַ־באַוואוינער; אַ־באַזיט; אַ־ בעלי־הבית; אַ־געביטיקע — „די אַ־געביטיקע קע זעלנער וואָס זיינען אויסגעצערט... די

אים פּנים [= אינווייניק אין טעקסט] טונקל אונ' אונבֿרשטענטליך גיוועזן איז, יוסיפֿון, אַמטש 1661, ד/ב. „כדי דער חתן זאַל גלייבן אַז מיט דעם וויב דאַרף מען אַפּלעבן די וועלט, האָט ער אויסגעדרונגען פֿון אַ סך ערטער פֿון דער תּורה,“ ספּ, גליקליכע און אומגליקלי- כע, ז' 115. „דורשטן... נאָך אַ שטיקעלע פּשט אין אַ האַרבן אַ, נאָך אַ תּירוץ אויף אַ האַרבע קשיא“, י. א. לייזער־וויטש, דער זינדיקער, פּעטראַראַד 1919, ז' 10.

17. אַבֿר אַדער טייל פֿון אַן אַבֿר. אייפּעמיזם אַנשטאַט: וויקער, קילע, מכה, געשויר, פּאַרן. אַ ווייטיקדיק אַ. אַנגעווייטיקט אַ. *אַן ערטל פֿון חסד = אויך: וועגן אַן אַ אין קערפּער וואָס הערט אויף ווי צו טאָן אַדער האָט ביי אַ קראַנקן קיינמאַל ניט פֿאַרשאַפֿט קיין ווייטיקן. „אַ פּאַר חדשים נאָך דער אַפּעראַציע איז אַט דא אין אונטערליב אַן ערטל של חסד,“ וועט אים אין עטלעכע ערטער עפּענען אַן אַדער... ער זאַל אַפּגעפּלייצט ווערן מיט בלוט, אַמז, דער סולטאַן, ווילנע 1895. מעטאַנימיש אויך וועגן אַ מלבוש. „אין זייער אַן אומעסטעטישן אַ פֿון זינעם אַ בגד איז קיינמאַל ניט צוגע- שפּיליעט,“ מר ווו, נ"י 1908, ז' 144.

18. געשעלעכטלעכער פֿרויען־אַרגאַן. „איך מוז מיך וואונדן איבר דעם מענישן דער גיבאַרן איזט פֿון דעם אַ, דעם אויז גאַנג פֿון וואַשיר [=אוריין] אונ' בלוט, וואו אַהער אים (גאור) קומען זאַל,“ מֶחֶר הפּנינים, הומבורג תּיצ"ט, נב/ב. „דער אַפּצוג דאַרף זיין אַזוי, זי זאַל זיך גוט אַרומוואַשן דאָס אַ און אַרום דעם אַ און אַנטון אַ קלאַר העמד און לייגן אַ קלאַר לילעך... און מיט דעם טיכל מאַכן די בדיקה,“ י. מ. כּהן, ספּר גדר עולם, וואַרשע תּרנ"ב, ז' 31. וואויליונגערש: „זי האָט אַ געשמאַקן אַ, און אַן איך זאָג עס — מעג מען מיר גלייבן. אַן אַנצוהערעניש: „געמיינט אַן איך האָב שוין דעם אַ געטראַפֿן — צו דער זאָך האָב איך באַלד מיט איר גערעדט,“ יוסף חאַש, טעקסט און מוזיק, געשפּילט האָב איך אין קאַרטן, ווילנע, דרוק שלאַפּבערג, יאַר?.

19. בלוזי דאָס פּלאַצענטע, אויך: די צווייטע העלפּט, מוטער־קוכן, געבערעט, בערט. תּח: שליא. „די געווינערין האָט שוין געהאַט דאָס אַ“, „עס האָט זיך געטראַפֿן, מע האָט אים גערופֿן צו אַ יולדת אַרויסצונעמען דאָס אַ, אַן די שטאַט־באַבּע אַלז גראַד אַרויסגעפֿאַרן אין אַ דאַרף אַרײַן,“ פּראָ, 'בשעת מגיפּה', „איך האָב מין פֿרוי אַפּגעפֿירט אין... שפּיטאַל, האָט זיך אַרויסגעוויזן אַן די באַבּע האָט נאָכן האָבן אַפּגעריסן אַ שטיקל אַ און פֿאַרגיטיקט די קימפּעטאַריין,“ פּנגע, ווילנע 1924, Ne 11.

20. אַנשטאַט הינטן, מיטן אַדי ווי כּע ר. אַרײַנגשטיסן אין ווייכן אַ, „ער אַטעמט אַפּ געהאַקט און גיט אַ קניפּ דעם מיידל אין אַ ווייכן אַ“, יוסף ראַלניק, גש, 'דער עקאַנאַם'.

21. בית־עולם, בית הקבֿרות. מיט די אַדי: ריינער, גוטער, הייליקער. לויפֿן אויפֿן ריינעם אַ מעסטן פֿעלד. קומען צום

שולדנדיק אלעמען אין . . . רעכטן אפנייג, פֿאר בלענדנדיק די אויגן מיט זייער פלומרשטער אײשקייט, פֿארמסט, קינעו 1937, № 4.

אַרטאָדאָקסיש — גדי. וואָס איז פֿון אַרטאָדאָקס. אַע געמיינדע. וואָס איז (ווי) ביי אַן אַרטאָדאָקס. אַע אַן אַין אָפֿן. אַע ייִדן פֿון די מערבֿ־לענדער. דער יונגער אַער רבֿ פֿון אַ שטאָט אין די דרום־שטאָטן. פֿאַרזאַנדלען די קאַנסערוואַטיווע שול אין אַן אַער. קריגן אַן אַרטאָדאָקסעלן קאַ־ראַקטער. דערזען אין דער השֿכלה אַ סכּנה פֿאַרן אַין ייִדנטום. „אפֿילו די אַע אָנהענגער פֿון דעם אַלטן מאַרקסיום האָבן געמוזט איבער־געבן אַ סך פֿון זייער פֿעסטונגען, זשיט ווי, נײַ 1912, ז' 173. די אַע לערן־אַנטשטאַלטן זענען אונטערן דרוק פֿון דער צייט און פֿון בילדונגס־מיניסטעריום געוואָרן מער שולן אייִ דער חדרים, יוסף בערגער, אין ליטע, נײַ 1951, ז' 228. „די העברעאישע לערער־פֿראַג פֿעסיק גלישט זיך אַרויס פֿון אַע הענט, נ. גאַרדאַ, טח, 1959 VII 30. „דערצו איז די אַרטאָדאָקסיע גופּא צעטיילט אין דרזל לעמענטן מיט פֿיר באַזונדערע פֿאַרבאַנדן פֿון אַע רבּנים, בצנ, טח, 1966 XI 27. קײַט.

אַרטאָדאָקסישע קירך — די. די קריסט־לעכע קירך פֿון דער מזרחדיקער רוימישער אימפעריע, די ביזאַנטישע קירך. אויך די גריכיש־אַרטאָדאָקסישע קירך. דער ראַש — דער פּאַטריאַרך אין קאַנסטאַנטאַנאָפּאָל. צו דער אַר קײַ געהערן אַלע פֿעלקער וואָס זייער קריסט־טום קומט פֿון ביזאַנץ. „דאַרטן וואו עס הערשן דאָס סלאַוונטום און די אַע (פּראַוואַסלאַווע) קירכע. „ דער אידישער אַרבייטער, לאַנדאָן 1902, № 14, ז' 28.

אַרטאָדאָקס — דער, יען. אויך: דרֿאַמע, די. ס. גליכער, זירעקטער, קירצסטער וועג פֿון אַ שיף אָדער פֿון אַן עראַפּלאַן. יײַש — גדי.

אַרטאָמאַניש — גדי. וואָס האָט די ריכטיקע אַקצענטירונג, באַטאָנונג. אַע ווערטער, אויס־דרוקן. ייִז.

אַרטאָמאַניש — גדי. באַט. וואָס וואַקסט מער אָדער ווייניקער ווערטיקאַל. אַע געוויקסן. ייִז.

אַרטאָמאַניש — גדי. 1. פּאַטאַגראַפֿיע — וואָס גיט ריכטיק איבער די קאַלירן. 2. פּיזאַלאַגיע — וואָס איז סענסיטיוו לגבי קאַלירן, ווי צו רויט.

אַרטאָלאַן — דער, יען. טטוטש, 247. >איי > Hortulanus. זינגפֿויגל פֿון דער משפּחה Fringillidae, מיט געל־גרויע פֿעדערן, מיט אַ לאַנגן שטאַבל און רויטע פֿיס. לעבט אין אייראָפּע, אַזיע און אַפֿריקע.

אַרטאָמאַרפֿיש — גדי. וואָס האָט די ריכטיקע פֿאַרעם. אַע מאַפע פֿון הויכקייטן און נידערונגען. אַע קאַטאַלאַגירונג. קײַט.

ספּעציעל — א) בנוגע אַ וועלטלעכער שיטה. אַ מאַרקסיסט, אַ שטרענגער אַ; אײַשקייט, פֿאַרמאָסטן — אַ אַרטאָדאָקסישע קירך;

ב) בנוגע קריסטן — אַ אַרטאָדאָקסישע קירך; ג) בנוגע יידן — אַ פֿרומער. ווער עס האַלט זיך שטרענג ביי די פּרינציפּלן און די לעבנס־פֿירונגען פֿון טראַדיציאָנעלן ייִדנטום, ווער עס לעבט לויט דער תּלמודישער הלכה, מיט די צוגאַבן פֿון שפּעטערע רבּנישע אויטאָריטעטן.

דער ט' בנוגע יידן אויפֿגעקומען ערשט סוף 18. און זיך פֿאַרשפּרייט אין 19. ייִה ביי משכּי־לים און רעפֿאָרמערס אין דזשטלאַנד; פֿרומע יידן האָבן פֿון זיי שפּעטער איבערגענומען דעם ט'. ביי דער ערשטער וועלט־מלחמה האָבן פֿרומע יידן אין מזרח־אייראָפּע ניט געניצט דאָס וואָרט און אויך דערנאָך זעלטן און אַפֿילו מיט אַ ווידערוילן. פֿאַרשפּרייט ביי אַלע קריסטן אין אַמעריקע.]

קאַמפֿן צווישן אַין און פֿרענע, צווישן ציוניסטן און אַין. די פּאַרטיי פֿון די אַין. די פֿאַדערונג פֿון די אַין. אַ מתנגדישער יונגערמאַן, כאַטש ער איז אַ שטאַרקער אַ, על־בֿל־זיה קוקט ער פֿאַרט אַמאַל אַן אַ שטיקל אבֿן־עוואַ, אַ שטיקל רלביג, דער יוד פֿאַר פּטח, וואַרשע 1881, ז' 140. „אונטער דער לאַזונג יעט לעשות לך“ האָבן זיך קאַנצענטרירט אַלע אַין, סײַ די חסידים און סײַ די מתנגדים. . . כדי אויסצורייניקן די נעסטן פֿון דער „טומאה“, א. פּטוועלגאָוויטש, אין ייִז זלאַטשעוו, תּ״א 1970-71, ז' 150.

יע — די, מצ נב. פּלל, גרופּע, ריכטונג פֿון אַרטאָדאָקסן. די אַיע האָט געזיגט (איז דורכגעפֿאַלן) ביי די וואַלן. פּשוטע פֿאַלקס־מענטשן וואָס שטייען צו צו דער אַיע. די אַיע אַרגאַניזירט זיך. דר' נתן בירנבוים — דער אידעאָלאָג פֿון דער אַיע. די אַיע וואָס באַ־הערשט די ייִדישע מאַסן.

אַרטאָדאָקסאַל — גדי. דזוו אַרטאָדאָקסיש, ספּעצ בנוגע דער שיטה, די פּרינציפּלן פֿון אַרטאָדאָקסן. מיט אַן אַין אינהאַלט. אַ־סאַציאַ־ליסטיש. אַ־נאַציאָנאַל. אַע לערערס. אויסגע־וואַקסן אין אַן אַער פֿאַמיליע. „עס האָט זיך באַוווּן די פֿיגורע פֿון אַ מאַן אַ יאַר 35, אַן אַע פּיזאַנאָמיע“, עוזר בלאַשטיי, דער פּהן, ווילנע 1896. „אַנדערע ציוניסטן, ניט ווילנדיק אַפּשטופּן פֿון ציוניזמוס די פֿרומע יידן. . . אַנטזאָגן זיך פֿון אַ מאַסע אייגענע פֿאַדערונגען — דאָס איז דער אַער אַפּאַרטוניז־מוס“, דער אידישער אַרבייטער, לאַנדאָן 1902, № 13, ז' 92. „ער איז דעמאָלט געווען אַ סאַציאַל־דעמאָקראַט, זי אַ יאַקאַבינקע. . . שפּע־טער איז ער געוואָרן אַ קאָדעט און זי אַן אַע באַלשעוויטשקע; איבן מ. שאַדור, מ. עסענ, אין דער עפּאָכע ווען טיאז אַנטשטאַנען די פּאַרטיי, זשיטאַמיר 1932, ז' 17.

קײַט. „זיי פֿאַראַייניקן אין זיך אי אַ, אי ציוניזם מיט דעם העברעאיש“, י. מ. איינ־הייטלעכע פֿאַלקסול, 1922. יײַש — נר. ייִשקײַט — נר. . . באַ־

איינ קולטור־סאַדע אין אַ וויטערדיקער. „מוז דען דער אַריבערגאַנג פֿון קאַפּיטאַליזם אין סאַציאַליזם זײַן דווקא אַ אַער?“. ייִז — דער.

אַרטאָגראַם — די. יען. פֿאַרבינדונג פֿון אַ פֿאַר אַותיות אין דער ריכטיקער שרײַב־שפּאַך וואָס קומען אינאַיינעם און שאַפֿן אַ זע־אַפּאַציאַציע. י. מ. די נביע שול, 1930.

אַרטאָגראַפֿיע — די. ס. — אויסלייג. סכּום כללים פֿאַרן אָנגענומענעם אויסלייג פֿון שפּראַך. לימוד ריכטיק צו ניצן אַותיות במם שרײַבן. איבערלאָזן די אַ פֿון אַריגינאַל. „עז זאָלטי זיך אויך איינר פֿינדן דעם עז מעגליך אין יודשי שפּראַכץ? וואו ווערד אַרטאָגראַפֿיע נאָך גראַמאַטיק אינזש, איבן, משה בן מתתיהו, מקאַסי, ספר תּפתח ערוך וספר ערוך ערוך, מעץ 1777 [יבב XIV, 21]. „קען אַ יחיד ניט קומען אַזוי אַנישלאַמהדיק און דורכפֿירן איבער־אַנדערשונגען אין דער אַ“, מודכי שטעטער, אויפֿן שוועל, מאַרץ־אַפריל 1968. „אַזא איינער . . . וואָס ער וואַלט ניט זוכה געווען מען זאָל אים דרוקן, האָט איצטער זײַן אייגענע טריבונע און זײַן אייגענע אַ“, ש. נע, לעזער, דיכטער, קריטיקער וו. ז' 425.

יײַש — גדי. „שאלות וועגן דער אַדער יענער ענדערונג אין אויסלייג ווערן ביי פֿיל חברים געלייזט פֿון רעוואָלוציאָנערן“ (במחילה) שטאַנד־פּונקט. מע באַשליסט אַזוי ווי עס זעט אויס „לינקער“ . . . ביי די דאָזיקע חברים זעט אויס יעדע פֿאַרויכטיקייט אויף דעם געביט ווי אַ מין אַער מענטשעוויזם, א. וועוואַקאַ, דער אויסלייג פֿון אידיש, מאַסקווע 1926. „דער אַער מולך איז אַן אייביקער געץ“, י. מ. די נביע שול, 1930. „איך קען זיך קיין עצה געבן וואוהין אַרײַנצובויען די פֿאַרשיידענע אַע פּר־טים אַחוץ דעם שטומען אַלף“, מו. יושפּ 2, XIX.

גראַפֿאָ — דער, ז. ספּעציאַליסט אויפֿן שטח פֿון אַין. [אויך גראַפֿלעך, נ. מעגלעך בלוין מיט ביטולב.]

אַרטאָדאָנאַ — דער, ז. ציינדאָקטער, סטאַמאַטאָלאָג, מומחה אויפֿן געביט פֿון ציין־סטרוקטור. ייע, די. יײַש — גדי.

אַרטאָדאָפּעטיש — גדי. וואָס איז אויף אַרײַנצושטעלן ציינער לויט אַ מאָדעל פֿון גיפּס. אַע אַפּאַרטן.

אַרטאָדאָקס — גדי. נר. < דזוו. „ניט אַפֿ־טרעטן אויף אַ האָר פֿון אַין ייִדנטום“, יפֿל, № 22, 1885. אַע מאַרקסיסטן.

אַרטאָדאָקס — דער, ז. רעכט־גלייביקער. ווער עס האַלט זיך שטרענג ביי די געזעצן, פֿירונגען, מנהגים פֿון זײַן אַמונה אָדער שיטה. שטרענגער און קאַנסעקווענטער טראַדיציאָנאַ־ליסט וואָס דערלאָזט ניט קיין שינויים און אַפֿ־וויכטיגע פֿון דער (דורות־פֿירער) אייגענעשטעל־טער סיסטעם.

אַרטימאָטריש — אַדי. וואָס איז פֿאַרן ריכטיקן מעסטן. נייע פינגטלעכע אַע אַפֿאַראַטן. קרייט.

אַרטימאָטאָפֿ — דער, זי. אינסטרומענט צו פֿאַרשן די אינעווייניקסטע סטרוקטור פֿון אַן אויג. י"ש — אַדי. דאָס אַע באַקוקן די אויגן.

אַרטימאָפֿיע — די. דאָס ריכטיקע אַרויס־רעדן. שטודיע פֿון ריכטיקן, פֿון אַנגענומענעם אַרויסרעדן די קלאַנגען פֿון אַ שפּראַך, איבער די פֿאַרשיידענע דיאַלעקטישע און לאַקאַלע אונטערשיידן. די כללישע אַ. בויטן די ייִדישע אַ אויפֿן יסוד פֿון ליטווישן דיאַלעקט. „ניט געווען פֿרער אַ און דערנאָך אַרטימאָפֿיע. ווי דאָס וואָלט געווען לאַגיש און פשוט“. עס האָט זיך געקאַנט אויסדאַכטן אַז אין אונדזער צעוואַפֿרנקייט וועט שווערער פֿון אַלץ זיין... שאַפֿן אַן איינגעשטעלטע, אַן אַנגענומענע ייִדישע אַ, י"מ, י"שפּ 1878, 2. י"ש — אַדי. י"כט.

אַרטימאָפֿיע — דער, זי. <איי> גר. ספֿע־ צייליסט אין אַרטימאָפֿיע. „די פֿוסלעלעך גע־וואָרן זינגען פֿלאַך, דאָס רופֿט זיך פֿלאַטפֿוס־ביי די אַי, זיאַמע טעלעטן, אַף מינע אַכרי־עס, מאַסקווע 1968. י"ע. אַ צווייט פֿון דער מעדיצינישער וויסנשאַפֿט וואָס פֿאַרנעמט זיך מיט דער היילונג פֿון ביינער, געלענקען, חוט־השדרה און מיטן סקעלעט בכלל, דר. יעקב־ב. גלען, צו געזונט און צו לעבן, ניי. אויך: י"ק, אויך: אַרטימאָפֿיע. י"ש — אַדי. אַע אַפֿאַראַטן. אַע כירורגיע. אַע שיד. „באַזונדערע אַע גימנאַסטיק פֿאַר שוואַכע קינדער מיט אויסגעקרימטע רוקסן געהערט שוין צו דעם שול־דאַקטער“, פֿענע, ווילנע 1924, № 12, ביבלאָע. „אין די... גוט־איינגעאָרדנטע קורערטער פֿאַרשיידענע אינריכטונגען פֿון אַע און מלעקטראַטישע אַפֿינעטן“, הירש מאַע. קורערטער און טוריסטיק אין פּוילן, וואַרשע 1935.

אַרטימאָפֿאָניע — די. כמעט דוּ אַרטימאָפֿיע, נאָר מיטן באַזונדערן קאַנצענטרירן זיך אויפֿן אַרויסרייט פֿון יעדער קלאַנג באַזונדער. י"ש — אַדי. דער אַישער אונטערשייד צווישן אַרויס־רעדן טש ווי איין קלאַנג אַדער ווי אַ צונויפֿ־גאָס פֿון טש.

אַרטימאָפֿאָפֿאָרזייערעם — דאָס כעמישער ט, ווילנער רעאַל־גימנאַזיע. געניצט ביים פֿער־טיליזירן. גיט צו אַ זויערלעכן טעם צו אַנאַל־קאָהאַלישע געטראַנקען.

אַרטימאָפֿאָפֿאָריש — אַדי. וואָס באַקומט זיך פֿון אַרטימאָפֿאָפֿאָרזייערעם.

אַרטימאָפֿענטאָר — דער, י"ס. געאַמעטריע. פונקט וואו עס שניצן זיך די דריי פערפענדיקן לארן צו די זיבן פֿון אַ דרייעק. י"ש — אַדי.

אַרטימאָפֿאָל — דער, זי. <איי> גר. מינע־

ראַלאַגיע. ליימ־קילזשטיין פֿון פֿאַטשאַ, גע־ווינגלעך פֿון אַ וויסן אַדער ראַזן קאַליר. גע־הערט צו דער גרופּע פֿעלדזשינעראַלן. הויפֿט־קוואַל פֿון פֿאַטשאַ אין דער נאַטור. געניצט ביים אויסאַרבעטן פֿאַרזעלע.

אַרטימאָפֿאָל — דער, זי. <איי> גר. פֿראַדוקט פֿון רויער קאַקס־סמאַלע אַדער פֿון שטיינקוילן. ווערט געניצט צום אויסאַרבעטן דעזינפֿעקציע־מיטלען. רוישטאָף פֿאַר פֿלאַסטישע פֿראַדוקטן.

אַרטימאָפֿירט — דער, זי. סאָוו. רת פֿאַר אַרטיקער ווירטשאַפֿטלעכער קאַמיטעט. „די שטאַט איז נאָך פֿאַרחרבֿט געווען פֿון דער פּוילישער אַקאָפּאַציע און דער אַ האָט ניט געהאַט קיין געלט“, מ. טיטש, אַרום דער פֿאַבריק, מינסק 1929, ז' 42.

אַרטימאָפֿירט — דער, י"ען. <Fr: artisan>. אין פֿראַנקרײַך. בעל־מלאכה, מייסטער וואָס אַר־בעט אַליין אַדער מיט דער הילף פֿון זײַן אייגענער משפּחה.

אַרטימאָפֿירט — דער, מצ נב. <איי> גר. מאַרק ווב. בריהשאַפֿט אין אַ מלאכה, קינסטלעריש־קייט, ווירטואַליטעט. „איינער קאַנקורירט מיט בעסערע, איינער מיט ביליקערע אַרבעט, אַן אַנדערער ווייטער — מיט מער געשמאַק, אַ“, פֿראַ. אין וואָס איז אַבער הילף. „אין דעם דאָזיקן אינטעלעקטועלן אַ איז געווען עפעס שיינס און עפעס טראַגיש“, שג. וועגן יודישע שרביבער וו, ז' 176. „זי האָט אויך באַוויזן דעם גאַנצן פֿעכער פֿון איר אַ אין שפּיל, טאַנק, געזאַנג, מימיק, א. ש. יודיש, טח, 1962 IV 26.

אַרטימאָפֿירט — טרו. אַרכ. אורטיילן <825>, צוטיילן, גוור זיין. רעכלין 8 פֿאַרטישטשט 'גזר' (אסתר, ב. 1). „וורט אַרטימאָפֿירט, י"א בשירט" [ת"י: „גזר געוואָרן“].

אַרטימאָפֿירט — די. <איי> גר. סכּוּם האַר־מאַטן, קאַנאַנען און לאַנציערס פֿון ראַקעטן פֿון אַן אַרמיי. פּוילדיקע באַצייכענונג פֿון מיליטע־אַפּטיילונגען, באַוואַפֿנט מיט זיי. אַנטריטאַנגאַ, אַ־פֿיער, אַ־שאַס, אַנט־לופֿט־אַ, אַ־פֿערד, אַ־פּאַלק, אַ־דיוויזיע. זעניט־אַ, אַטאַ־מישע אַ. אַפּטרעטן אונטער דער דעקונג פֿון אַ אַריבערפֿירן איבערן טיך הינטער געדיכטער אַ־שיסערני. פֿאַראַן סך־הכל דאָרט אַ טויזנט פֿיר יונגן, פֿעכטאַע, אַ וכולו אַלע סאַרטן, פֿרוג ווו, ניי 1910, ז' 152. „ביז טאַג זיך אַנגעשטויסן אויף נאָך טיילן פֿון אַ“, ש. ברעג־מאַ, דורך קריג און רעוואַלוציע, אַדעס 1931, ז' 245. „דערנאָך פּוסיגער, דערנאָך אַ, קאַוואַ־לעריע“, טעג, געברענטע ערד, ב"א 1947, ז' 96.

פ.ג. שטאַרקע אַרומגענוטן אין אַ וויכוח. „צו האַלטן קונסט, ליטעראַטור און וויסנשאַפֿט פֿאַר דער שווערער אַ אין דינסט פֿון דער עקזיס־טירנדיקער מלוכהשער אידעאָלאָגיע און זיי איינשטימן אין קייטן פֿון אַ... רעזשימס אינטערעסן“, ר. ראַקנער, פֿאַש, 1948 IV 30. הימלישע אַ דונערן.

י"כט — דער, זי. אַן אויסגעצייכנטער אַ. י"כט־יש — אַדי. „עס קומען לאַנגזאַם די גענאַרטע רגעס אַן / און ווייט זיך קריצט אַער געדונער“, פּמ. מלחמה, ו. ניי 1956, ז' 217. י"כט־י — סל. דוּו אַרטילעריש. נר. „די אַרבעטן פֿון אַן אינזשענער וואָס מאַכט אַפּיטן צו פֿאַרבעסערן אַיסקי געווער“, קמ, 1869, Ne 20. י"ש — אַדי. אַ געווער. אַ פֿענער. אַער אַנגריף.

אַרטימאָפֿירט — דער, זי. וונ. י"ן, י"קע, י"ס. אַפֿט ווי מעלדעך. <איי> גר. 1. קינסטלער, מייסטער אויף אַ קינסטלערישן געביט. ער איז אַן אַ אויף זײַן שטח.

2. אַפֿט וועגן אַ אַטלעטישן אַקטיאָר, אויך וועגן אַ טענצער, אַ זינגער, בכלל וועגן יעדערן וואָס טרעט אויף פֿאַר אַן עולם. אַ פֿאַרדינסט־פּוילער אַ פֿון דער ביינע. דער קאַמיקער דער אַ. די אַי פֿון באַלעט. אַ רעציטאַטאָר אַן אַ. „ער האָט זיך אַנגעגעבן פֿאַרן באַרימטן אַ... וואָס האָט געשמט אין דער גאַנצער וועלט“, שמעון בעקערמאַנ, דער מאַרגען שטערן, אַדעס 1884. „שוואַלב האָט... זייער שטאַרק אַפּגע־לויבט... דעם יונגן אַ פֿון בוקאַרעשט“, שט. בלאַזענדע שטערן, ו. וואַרשע 1922, ז' 198. „זי ווערט אַ באַרימטע שפּילעריין, אַ זינגעריין, אַ טענצעריין, אַן אַי“, שפ, סודות, ז' 197.

3. געניצט אויך פֿאַר אַ מאַלער אַדער סקולפּטאָר | נ י ט געניצט פֿאַר אַ פּאַעט, פֿאַר אַ שרײַבער בכלל, סידן וועגן אַ באַשטימטער אייגנשאַפֿט, למשל: די גראַמען פֿון אַן אַ.

4. אַ בעל־מלאכה וואָס צייכנט זיך אויס מיט געקיצלעקייט.

5. אַפּנאַרער, אַנשטעל־מאַכער. „ער איז אַן אַ און דרייט זיך אַרויס פֿון אַרבעט“, ער איז אַן אַ, מאַכט פּוילע שטיק. אויך דעזערטיר.

6. געטאַלשון. „אַ — 1. אַ ייִד אויף דער אַרישער זייט, דוּו אַקטאָר, אַקאַדעמיק, אַנגליק אַ. דער נאַמען נעמט זיך דערפֿון וואָס ייִדן אויף דער אַרישער זייט האָבן געמוזט די גאַנצע צייט שפּילן אַ ראַלע ווי אַן אַ אויף דער סצענע. 2. אַזוי האָבן די דייטשע קאַפּאַס גערופֿן אַ ייִדן וואָס האָט זיך געקלאַגט אויפֿן געזונט: סיהייסט ער וויל ניט אַרבעטן, ער שפּילט די ראַלע פֿון אַ קראַנקן. אויף אַזא איינעם איז געווען אסור לרחם“, פּלח, 2 [בלזום, י"שפּ, xvii, 1].

י"ש — אַדי. אַע דערגרייכונגען. מיט אַן אַין ברען. די אַע שול. „פֿאַר מיר איז גע־שטאַנען נישט אַ לייכטזיניק מיידעלע, מיט דעם קרימען זיך, מיט דעם חשק צו געפֿעלן אַלע... מיט דעם אַיִן בלעקען... גיין!“, יעקב־גאַלדשטיין, ביי דער יונגער מוטער, לאַדוש 1912. „ער מוז האָבן... אַ וואַרעמערן, אַן אינטימערן אינטערעס. ער מוז זײַן מענטשלעך, ניט נאָר אַ“, שג. שלום אַש, ניי 1960, ז' 319.

אַרטימאָפֿאָקט — דער, זי. <איי> גר. קינסט־לעך נאַכגעמאַכטע זאַך פֿון אַ נאַטירלעכן

אַביעקט אין מוויי זינען דאָ נאַטירלעכע אַביעקטן און אַין.

אַרטיִפֿיציעל/אַל, ייעל — גדי. <איי >2. וואָס איז קינסטלעך, ניט נאַטירלעך. פּלאַסטישע און אַנדערע אַע מאַטעריאַלן. קייטא.

אַרטיק — גדי. דטשמ. אַפֿט אין לז. 1. גע- זעצט. ניט־שטיפּערש, וואָס פֿירט זיך אויף רואיק, גוט. דיסציפּלינירט. שטיל. זיך האַלטן אַל. "זיך אַל!" — צו אַ קינד. "איבערגעטראָגן איר גראַבקיט מיט געדולד, שטיל און אַל", מ. אחוה. צוויי שוועגער, ווילנע תר"ס, ז' 17. "טאַטע און מאַמע האָבן געהאַט נחת פֿון זייער קינד וואָס איז געווען אַזוי אַל", אר. דאָס אינ- טעליגענטע הויז.

2. אַנשטענדיק. פּאַסיק. דרך־ארצדיק. אַ ניט־ אַ וואָרט. פּאַרלאַנגען עפעס וואָס איז ניט־אַל. "לערן זיי, דאָס זיי זאָלן גאַטפֿאַרכטיק און אַל" (בדרך־אירן) זיין, מסדר אגרת אדער איין נבחר ברפישטמלער, וואָרשע 1858, ז' 28. "די אַלטע הינזער ... איבערגעטראָעט ... גייט שוין דאָרט יעצט צו אַ ביסל אַער", אַ הושענא בלעטטעל פֿיר אַדעסטער עולם, אַדעס 1895. "אַפֿילו די ווילדע חיות וועלן אויך דעמאָלט [אין ימות־המישיח] אַ ווערן, ש. היילפּער, רעליגיע און היסענסאַפֿט, וואָרשע תרס"ט, ז' 13. "זיי אַל" — האָט זי דער מאַן געשטראַפֿט ווי אַ קינד ... מענטשן קוקן אויף אונדז, ייז, בריידער אַשפּניז, ז' 454. "זיך זיך אַל, שוואַר- צער הונט", בראַד, הייגעלעבט, ז' 6.

3. וואָס איז אין אַ גוטן סדר, שייך אַמנ געאַרדנט. "אויף די טעלער ליגן אַל / שוין די אייער אויסגעצילטע", מר ו. ניי 1908, ז' 281. "ווינאַל אַ בעל־מוסר האָט דערגרייכט די מדרגה אים זאָל ניט אַרן צו גיין אַרומגע- ריסן ... מעג ער ממילא גיין אַנגעטאָן אַל און מיט אַ שניפֿס", חג, צמח אַטלאַס.

4. וואָס איז ווי, וואָס זעט אויס פֿון פֿאַר- שידענע מינים — אין צונויפֿהעפֿטן וואו אַל איז דער צווייטער טייל. פֿילאַע וויפּערשע בייטלעך. זעקס־אַע עלעקטרישע איוונט. מעשה־א.

5. וואָס איז ווי, וואָס זעט אויס פֿון פֿאַר- שידענע מינים — אין צונויפֿהעפֿטן וואו אַל איז דער צווייטער טייל. פֿילאַע וויפּערשע בייטלעך. זעקס־אַע עלעקטרישע איוונט. מעשה־א.

יִקייט — מיט גרויס דרך־אראך און מיט אַל. "למשל ווי די הומאַניטעט (מענטשן־ליבע), אַל העפֿלעכקייט", אמד, רוזע פֿינקעל, ווילנע תרל"ד, ז' 24. "זעט מיט וואָס פֿאַר אַ אַ יעדער עסט און טרינקט", ב. אַלפֿט, מעשה אַלפֿט וו, ווילנע 1901, ז' 31. "דאָ דאַרפֿן זיי ... צוטראַכטן ערנסט און מיט אַל", עוזר וואָר- טאַוסקי, כאַליאַסטער וו, פּאַריז 1924, ז' 27. "די אַטאַניקע געשטאַלטן הינטער די פֿענצטער פֿאַרשטאַרקן נאָך מער די אַפּגעווייטערטקייט און די מעשה־א פֿון די הינזער ביים וועג", ברון גלאַזמאַן, שטיינעבט, מאַסקווע 1925.

אַרטיק — גדי. וואָס איז אויף אַ באַשטימטן אַרט. העגער. אַער אַמנוואַינער, תושב. אַער ישוב. געהערן צום אַין קיבוץ פֿון חלוצים. אַער קאַמיטעט, אַע מאַכט. אַ געלט. אויסקומען

מיט די אַע קרעפֿטן. אַ טייל אַע, געבליבענע און אַזעלכע וואָס האָבן געמוזט בליבן, ממוס, שלמה וו, ז' 88. "די אַע פֿאַלקבענק ... ווען זיי וועלן האָבן הינטער זיך אַ גענוג זיכערן פֿינאַנציעלן אַפּשפּאַר ...", די אידישע צענטראַל־ באַנק אין ליטע, קאַוונע 1920. "די שפורן פֿון דעם עלטערן קלעזמערשן רעפּערטואַר וואָס האָבן געקאָנט ... מיט אַ סך אַע אַנשיכטונגען פֿאַרבליבן ביז צו אונדזער צייט", מ. בערע- זאַוסקי, יידישע אינסטרומענטאַלע פֿאַלקס־מוזיק, קלעוו 1937. "אַע אַנעסטעזיע, פּאַרענעצנדיק פֿאַרויס דאָס אַפּעראַציע־פעלד, קרעמפּירט דעם אַפּעראַטאָר", פּענע, פּאַריז 1940, № 8. "קיינ פֿרעמדער ייד ... האָט ניט געהאַט דאָס רעכט זיך אינצואַרדנען אין אַ ליטווישער שטאַט אַן דער דערלויבעניש פֿון אַין קהל", מ. ווישניצער, אין ליטע וו, ניי 1951, ז' 168.

אַרטיקאַטש — דער, עס. דזעוטריר. ברום, די שטילע ענד, ז' 126.

אַרטיקל|אַציע — די, ס. <איי >ל. 1. אַקט אַדער פּראָצעס פֿון אַרטיקולירן, <

2. פּאַנעטיק — דאָס באַוועגן די רייד־ אַרגאַנען אין פּראָצעס פֿון רעדן. דאָס אַרויס- ברענגען די קלאַנגען פֿון רייד קלאָר און אויפֿן ריכטיקן אויפֿן. יעדער מין צופאַסונג און באַ- וועגונג פֿון רייד־אַרגאַנען דערבײַ. קלאַנגען־אַל. שפּראַך־אַל. שווערע (גרינגע) אַל. אַל פֿון פֿאַר- שידענע למדן און רישן. "קורירן דאָס שטאַמ- לען דאַרף מען דורך ספּעציעלע גימנאַסטישע איבונגען וועלכע זאָלן אַנטוויקלען די ריכטיקע טעטיקייט פֿון די מעכאַנימען פֿונעם רייד־ אַפּאַראַט פֿון אַטעם, שטים און אַל", פּענע, ווילנע 1931, № 16.

3. באַט — צונויפֿהעפֿטונג פֿון צוויי טיילן פֿון אַ געוויקס וואָס האָבן זיך צעשפּאַלטן אַדער קנעען זיך צעשפּאַלטן.

4. אַנטאַמיע, פּיזיאָלאָגיע — יעדער באַ- וועגונג פֿון אַ גליד אַדער טייל פֿון אַ גליד. קניאַ. אַרעם־אַל געשלעכט־אַל קניאַ.

5. דענטיטיק — דאָס אינשטעלן אין דער ריכטיקער פּאָזיציע פֿאַלשע ציין.

6. דאָס אינשטעלן אַ טעלעפֿאָן (=סיסטעם) איבערצוגעבן רייד ווי מיגלעך קלאָר.

7. אין קונסט — אין אַרכיטעקטור, דאָס פּאַסיקע, דאָס רעלאַטיוו־בעסטע צעטיילן, צע- גלידערן אַ פּלאַך לויט אַרכיטעקטאַנישע מאַטיוון. אין מוזיק — דאָס בולטע קאַנסעקוטיווע אַרויסברענגען קלאַנגען בײַ אַ קאַמפּאָזיטאָר, מענט.

אַטאַר — דער, ז. 1. רייד־אַרגאַן וואָס קען זיך באַוועגן. די צונג און די ליפּן, למשל, זינען אַין. 2. דענטיטיק — מעכאַנישער מיטל וואָס רעפּרעזענטירט די באַקנעיינער, וואוהין מע שטעלט אַרײַן די פּאַלשע ציין.

אַטאַריש — גדי.

אַרטיקולירן — טרום. ליר, אַרטיקולירט. 1. < דפּו. > "די שלעכטע שפּראַך ביים קינד הענגט אָפּ פֿון דעם ניט קענען אַרויסרעדן די קאַנסאַנאַנטן פֿון דער אַדער יענער אַרטיקוליר- גרופּע", פּענע, ווילנע 1924, № 11.

2. אַרויסברענגען אַ געדאַנק, אַן איידי קלאָר, שפּאַר, אין אַ (לאַגישן) סדר. צונויפֿברענגען אין אַ סיסטעם באַזונדערע רעיונות.

3. אַרויסהייבן אַ באַשטימטן שטריך אַדער אייגנשאַפֿט אין אַ ווערק פֿון קונסט, אין אַ געדאַנק אַדער אין אַ סיסטעם געדאַנקען. אַל דעם אַפּזאָג, דאָס צושטימען. אַל דאָס טונקל- בלויע. אַל דעם פֿילאַסאָפֿישן אידעאָליזם. ז' 11.

אַרטיקולירט — גדי, פּאַר. אַע רייד. אַער קלאַנג. "די פֿיס פֿון אינסעקט זינען באַהעפֿט צו דעם רומפּ פֿון זיין קערפּער און זינען אַרטיקולירט פֿון עטלעכע גלידער יעדע", ש. בלום, דער בוים פֿון לעבן, ניי 1931, ז' 119. "אין דער ספּעציע פֿון אגדה און מדרש געפינען מיר דעם ... אַניווערסאַליטישן צוג פֿון דער תורה און די נביאים קלאָרע און מער אַל", גרינ, איד און וועלט, ניי 1953, ז' 45. "קייטא.

אַרטיקל — דער, ען. <איי >ל. 1. שריפֿט־ לעכע אַפּהאַנדלונג אין פּראָעזע אויף אַ באַזונד- דערער טעמע אַדער אַ פֿאַרויכדיקער טייל פֿון אַ בוך. אַל אַל אין אַ צייטונג, זשורנאַל אַזאַמלונג, ענציקלאָפּעדיע. פּובליציסטישער, וויסנשאַפֿט־ לעכער, פּאַפּולערער, זשורנאַליסטישער, מעדי- צינישער, פּאַליטישער אַל אַל. לאַנגער, קלאַר- מעטערדיקער, לאַנגווייליקער, סקאַרבאַווער, אינ- טערעסאַנטער, פֿיל־זאַגנדיקער אַל אַל. לייטאַ- רע, עדיטאָריעלער אַל, רעדאַקציע־אַל. רע- דאַקציע־אַלער אַל, הויפּט־אַל, לויב־אַל. קריטישער אַל. אַרײַנפֿיר־אַל אַלאַר(ע)־אַל. שרייבן אין אינ- לעניש, ווי מע שרייבט אַ צייטונג־אַל. אַל- שרייבער. אַל־מעסיק. אַן אויבנאויפֿיקע אַל־ אַרטיקע באַטראַכטונג. "האַט דיוער אַל (סטאַ) טייקא) גרויס בייפֿאַל געפונען בײַ דעם פּובלי- קום (נאַרד)", אמד, דער פּאַרטיפּיאָניסט, וויל- נע 1878. "אַן איש משפּיל ... באַקאַנט דורך זינע אַען אין המליץ און אין קמ", קמ, 1870, № 41. "פֿיל ספּרים און אַרטיקלען זענען אַצינד בײַ אונדז דאָ פֿון געלערנטע מענטשן איבער דער איצטיקער יידישער לאַגע", ממוס, אַ סגולה ... ז' 4. "דער אייבערפּראָקוראַר פֿון פעסט האָט געמאַכט אַ פּראָצעס ... פֿאַר דעם וואָס ער האָט אין זיין זשורנאַל געדרוקט אַן אַל דאָס פֿאַריינדישע אונגאַרן", ז' 1882, № 44. "דער רעדאַקטאָר פֿון וואָרשעווער איד- ראַעליס האָט איבערגעהאַקט זיין גאַנג אַען איבערן ציוניזם", פּראַ. פּאַלעמיק. "אַרומנע- מען די גאַנצע פּראָגע וועגן אימוניטעט ... איז זייער שווער אין אַ קורצן צוטריטלעכן אַל", צש, פּענע, ווילנע 1923, № 65.

2. פּאַראַגראַף, טייל, קאַפיטל, פּונקט, סעיף פֿון אַן אַפּמאַר, אַ קול־קורא. אַ באַפֿעל אַע בייטן אַ פּאַר אַען פֿון קאַנטראַקט. איבער-

2. פּאַראַגראַף, טייל, קאַפיטל, פּונקט, סעיף פֿון אַן אַפּמאַר, אַ קול־קורא. אַ באַפֿעל אַע בייטן אַ פּאַר אַען פֿון קאַנטראַקט. איבער-

2. פּאַראַגראַף, טייל, קאַפיטל, פּונקט, סעיף פֿון אַן אַפּמאַר, אַ קול־קורא. אַ באַפֿעל אַע בייטן אַ פּאַר אַען פֿון קאַנטראַקט. איבער-

2. פּאַראַגראַף, טייל, קאַפיטל, פּונקט, סעיף פֿון אַן אַפּמאַר, אַ קול־קורא. אַ באַפֿעל אַע בייטן אַ פּאַר אַען פֿון קאַנטראַקט. איבער-

2. פּאַראַגראַף, טייל, קאַפיטל, פּונקט, סעיף פֿון אַן אַפּמאַר, אַ קול־קורא. אַ באַפֿעל אַע בייטן אַ פּאַר אַען פֿון קאַנטראַקט. איבער-

2. פּאַראַגראַף, טייל, קאַפיטל, פּונקט, סעיף פֿון אַן אַפּמאַר, אַ קול־קורא. אַ באַפֿעל אַע בייטן אַ פּאַר אַען פֿון קאַנטראַקט. איבער-

2. פּאַראַגראַף, טייל, קאַפיטל, פּונקט, סעיף פֿון אַן אַפּמאַר, אַ קול־קורא. אַ באַפֿעל אַע בייטן אַ פּאַר אַען פֿון קאַנטראַקט. איבער-

בויערט טיף אַרײַן אין דער ערד און דאָס וואַסער ווערט אַרויסגעפּאַמפּעט. אַער ברונעם. אַ וואַסער. דאָס אַע בויערן.

אַרטיקל — דער (די), ז. $\langle R \rangle$. $\langle P \rangle$: artel. $\langle P \rangle$: artel. $\langle R \rangle$: artel. 1. אַרגאַניזירטע גרופּע שוואַרצאַרבעטערס וואָס פאַרדינגען זיך צוזאַמען דורכצופירן אַן אַרבעט און קריגן באַצאַלט אַלע צוזאַמען (אויב די גרופּע באַשטייט פֿון מענטשן אָן פּאַמיליעס אָדער פֿון צוזאַמענגעפאַרענע איז אויך דאָס עסן בשותפותדיק). אַן אַ אויס-צולאָדן אָדער אַנצולאָדן שיפּן אין אַ פּאַרט. אַן אַ אויסצוהאַקן אַ טייל פֿון וואַלד. „עסן פֿאַר 130 מענטשן אין אַ פֿון אַרעמע...“, קמ, 1869, № 21.

2. גרופּע בעלי-מלאכות וואָס אַרבעטן אין איין וואַרשטאַט אָדער אין פאַרשיידענע ערטער, נאָר מאַכן אַפּ צו נעמען די זעלביקע פּרינץ פֿאַר דער אַרבעט, צו קויפֿן בשותפות די רוי-מאַטעריאַלן א.ע. אַרגאַניזירן די בעלי-מלאכות אין אַין. פּראָדוצירן אַ „נאָר הער דאָקטער מיינט אַז אַלע שניידער זאָלן זיך בינדן צו פּאַפּן, עס זאָלן ווערן אַין“, פּראָ, אין וואָס איז אַינער דילף. „געזעלשאַפֿטן, אַין און קאָ-לעקטיוון וואַרפֿן האָבן אַ באַשטעטיקטן סטאַטוס אָדער אַפּמאַך, לויט וועלכן זיי האָבן רעכט צו קרעדיטירן זיך און נעמען אויף זיך אַהריות“. 3. האַלפּער, אַ האַנט בוי... 1911 פּאַלקס-באַנק, ווילנע 1922, ז' 11.

3. טאַוו. פּראָדוצירן אַפּפּאַרעטיוו פֿון בעלי-מלאכות. אַרגאַניזירט פֿון דער אַרטיקער טאַוו מאַכט. „דער תּוך גופּא פֿונעם אַ באַשטייט אין דעם וואָס אין אים ווערט... צונויפֿלעפּאַרט די קאַלעקטיווע... ווירטשאַפֿט מיט די פּריוואַטע אינטערעסן פֿון די קאַלוירטניקעס“, א. קאַנטאַר איבז, ו. קאַרפּינסקי, שמועסן וועגן לעניניזם, מאַסקווע 1934, ז' 261. „און ס׳ניכעוועט עלנט די אַרבעט / אין יעדער צעשטויבטער אַ“, א. כאַריק, קעלעכדיקע וואַך, 1936, ז' 109.

„ניק — דער, עס ווער עס איז אַ מיטגליד פֿון אַן אַרטעל. דז — „שטיק“, דער, עס. „אין דעם גרויסן שנקודעספּאַראַן קומען זיך צונויף... מאַטראַס, אַרבעטער פֿון פּאַרט, אַעס“, פּנחס מינקאווסקי, מאַדערנע ליטורגיע אין אונזערע סינאַגאָגן אין רוסלאַנד, אַדעס תּרע, ז' 9. דז — אַרטיקלער — טאַוו נעאַל, נר.

ייִש — אַדי. וואָס איז פֿון (שייך צו) אַן אַ. וואָס איז ווי אין (בני) אַן אַ. אַע סכּסוכים. אַע צוזאַמענאַרבעט. „קייט. נע — אַדי און טוב, סל, נר. „די אַ וועלכע זינען געקומען פֿון סטאַניצע האָבן געלעבט אויפֿן הוילן יאַר, אין געצעלטן“, ד. מ. איבז, ו. סטאַווסקי, די סטאַניצע, מינסק 1931.

אַרטיקלזירן — טרוו. נעאַל. טאַוו. אַרגאַניזירן בעלי-מלאכות אין אַן אַרטעל. „... און די שניידער זינען אַרטעליזירט“, א. סטרעלעך, רעקאַנסטרוקציע, מאַסקווע 1933. „זייער פּאַ-דיטנדיק איז נאָך די צאָל אינדיווידועלע האַנט-

אַרטיקל־דיק — אַדי. וואָס איז מיט אָדער אויפֿן שטייגער פֿון אַרטיקל, ב 1. אַ רעדנדיקע און, וואָס ס׳איז ס׳ערגסטע בני אים, — אַן אַע... וואָרן זיין גאַנץ שרייבן: די אַע לידער און פּאַפּירענע קריטיקן... — זינען דאָך בני אים מעשים בכל יום ויום, פּישל בימקא, אין אונזער צייט. „שטיקע — פּעיאַ וועגן אַ צעצויגענעם אַ, ב 1. „שטינע — פּעיאַ וועגן אַ מיט אַלע ב. „אַרטיק — פּעיאַ וועגן אַ לאַנגן אַ, ב 1.

אַרטיקלזויזן — אַוו. איין אַרטיקל נאָכן צווייטן. ביסלעכטוויזן, אַ אַרומרעדן דעם קאַמפּליצירטן ענין אין אַ גאַנג אַרטיקלען. אויס-פּאַרקויפֿן די סחורה אויף די פּאַליצעס אַ. „... ואגב זה האב אין כפתב ממן בישוער אינן אַז אַלש אַרטיקלש ווישל מיט געבין“, גה, ז' 390.

אַרטיקל — אַדי. רואיק, וואָס איז אין אַרדענונג. „זיא אויף דען מאַרק פֿון הורין אַרטיקט וואַרטיק“, ר' יוסף דאַרמשטאַט, איבז, תּורת משה, קאַרלסרוואַ תקל"ק/קט"א.

אַרטישאַק — דער, ז. „איי“ אַיט <אַר-אַ ביט. 99 (פֿון פּראַנציפּייש): „אַרטישאַק“. פּעלד-און גאַרטן-געוויקס, פֿון דער משפּחה Cynara. מיט גרינלעך-וואַלעטע בלעטער אין פּאַרעם פֿון אַ רויז. דעם בלומען-קאַפּע עסט מען ווי אַ גרינס פֿאַר זיך אָדער ווי אַ צוגאַב צו פּאַרשיידענע שפּינן. „רימין וועגן אַין“, ברכות מ/ב. „מאכל בהמה... הדרורים, אַ-דערנער“, פּיעט, שביעית, ז. א. „מען שטעלט צו אַ צעשניטענע הון און... ברוקווע... פּאַסאַ-ליעס... הישפּאַנישן אַ...“, ב. שאַפּראַג. ייִדישע קוז, וואַרשע 1930, ז' 94. „ווי יענער פּראַווינצלער... וואָס האָט גיט געוואוסט ווי מען עסט אַן אַ“, זש. קיסר און רב, ז' 279. „פּלוצעם דאָס וואַלעטע און העל-בליוע און גינגלענע פֿון אַין, דיסטלען און בוריאַנען“, ג. מייזל איבז, גמ, № 48, ז' 77.

אַרטיקלעך — אַדי. אַרכ. קינסטלעריש, שייך. „אין יאַר תּע"א האָט יוסף מאַרשן אַרויסגעגעבן די באַקאַנטע שני אַרטיקלי גישיכטן — זיבן דערציילונגען פֿון באַקאַנטשאַס דעקאַמעראַ, איבערגעזעט אין ייִדיש“, י. שאַצק, יבב ווא, 65.

אַרטיקלעך — אַדי. וואָס איז שייך צו אַן אַרט. אַע אינטערעסן. די אַע טאַפּאַגראַפּיע. אַע אייגנ-שאַפֿטן וואָס זינען מרמז אַז מע קען דאָ געפּינען נאַפּט. „קייט — פֿון אַלטן ירושלים איז כּמעט מער גיטש פֿאַרביליבן ווי... דאָס בלויזע בילד פֿון איר אַ“, ייט, פּוילן v.

אַרטן — אוטו. נעאַל, 1939. בליבן אויף איין אַרט. „וואוהין איז דין שפּאַן און וואו וועסטו אַי“, טוצ, פּו ו, ז' 193.

אַרטיקלזויזן — אַדי. אויך: אַרטיקלזויזן. <אַי> <אַרטיקלזויזן>. וואָס איז פֿון (וועגן) אַ ברונעם — וואָס מע גראַבט גאַנץ טיף,

שרייבן בלויז עטלעכע קורצע אַען פֿון עסיי. „ווען זיא דוכטן דו איינר העט גיט רעכט געבן... זולן עש זיא מגלה זיין לרו"ט [=] לראשים וטובים] און זיא מיט דען גבאים זולין אין קנסן כּמעט, מן זול דר פיר אויש רופֿן דען אַ אין אַלי שולן“, תקמ. „אַך שרייבט אויף דאָ פּאַריגן אַ וויא מיר אַיך לענגשט גישריבן האָבן“, פּראַג, ז' 31. „דאָ האָט דר קיסר אירקוליאוס דיא ערשטי אַ אוישגנומן, דש ער אַלי דיא יהודים אויז שפּאַניא זאָל פֿר יאַגין“, שאר, ז' 30. „... הוסכּם בהסכּמה אחת... אום אַ כּיו וועלכש זאגט...“, תקנות מהחברה מגדלי יתומים באַמשרדס, תקמ"א.

3. גראַמ. באַוונדערער וואַרטקלאַס פֿון עטלעך כּע ווערטער אין אַ צאָל לשונות. דער אַ קומט פֿאַר אַ סובסטאַנטיוו (מיט די ווערטער וואָס ציען זיך צו אים) אָדער איז אַ פּרעפּיקס צי אַ סופּיקס פֿון סובסטאַנטיוו. דער אַ (אויב ער איז מער ווי איינער) קען חזון אויפֿן גראַמאַ-טישן מין. עס טרעפֿט זיך נאָר איין באַשטימטער אַ (למשל, ענגליש), צוויי (למשל, פּראַנציפּייש), דריי (למשל, דייטש). אין ייִדיש: ב א ש ט י מ - ט ע ר אַ, מעגלעך — דער, וויבלעך — די, גייטראַל — דאָס, מערצאָל פֿאַר אַלע מינים — די; אומבאשטימטער אַ — אַ (פּאַר אַ וואַקאַל אָדער דיפּטאַנג אַן). אין מערצאָל פּאַרשווינדט דער אומבאַשטימטער אַ. פּאַראַן אויך נעאַטיווער אַ — קייין. פֿון אַ פרעט מיטן באַשטימטן אַ קען ווערן אַ צונויפֿשטעלן, למשל: אויף דעם = אויפֿן, פֿון דעם = פֿונעם.

4. נאָך צום פּאַרקויפֿן, מין, סאַרט פֿון אַ סחורה. געברויך אַ, אימפּאַרטאַ, עקספּאַרטאַ. שפּינדאַ, פּראַווינאַטאַ, מאַדעאַ, לוקסוסאַ. סעזאָנאַ, פּאַרברויךאַ, אַנדעקאַ, קאַנסומאַ. אַ פֿון ערשטן געברויך. ראַציאָנירטער אַ. גייער אַן אויפֿן מאַרק. „איי דאָס אַן אַעלע!“, המצוי בין הסוחרים אַ... שנעשה בו שתי וערב...“, הרב יהודה אַטאַ, שו"ת יהודה יעלה, חלק יורה דעה, לעמבערג תּרל"ג, שאלה קעז, ג/ב. „עס וואונדערט אונדו ווי זיי פֿאַלן אויס זיך אַנצומעסטן דעם אַ“, קמ, 1868, № 14. „אייגנטלעך באַדאַרף יעדער אַ פּאַרביליבן אין זיין באַשטימטן פּרינץ, צײַ ניטן גאַלאַמב, די בורזשוואַיע, וואַרשע 1906. „לעדער-מאַשי-נעס וואָס מאַכן פֿון געוויינטלעכע פֿעל די שטענטע... אַען, וואוּלאַן, האַנטביכל פּאַר לעדער-אויסאַרבעט ו, פּעטראַגראַד 1922, ז' 43.

5. איר וועגן אַ נאָך אָדער אַ ווערט. „ייִדיש קייט, דאָס איז דאָך זיין אַ“, ממוס, אין אַ שטורם צייט, ז' 8. „גיט גיט עולם-הבא פּאַר אַ גאַנץ געזינד, / מע גיט דעם איינעם נאָר ווער עס פּאַרדינט. / מיט דעם אַ קען מען גיט בשום אויפֿן / געשעפֿטן מאַכן, גיט שנקען, גיט פּאַרקויפֿן“, גאַר, שירי — ייִדישע לידער, וואַרשע 1889, ז' 95. „און דעמאָלט האָב איך זיך איבערצייגט אַז חסידות איז אַזאַ אַ וואָס וועט גיטש אויסגיין“, יז. „עשירות איז אַן אַינגענעמע זאָך, אָבער ס׳איז אַ געפּערלעך אַ“, לדב, נ"י תשי"ז, ז' 428.

ווערקער אין שטעטל. אין א סך שטעטלעך איז ארטעליזירט דערזינל נאך ווייניקער פון א העלפט פון אלע האנטווערקער און קוסטארן, ש. ליפשיץ, וועג טעטל, קלעוו 1932.

ארטעמיוזיע — די, ס. באַט. געוויקס פון מין *artemisia*, פֿאַרשפּרייט אין טרוקענע גע- ביטן פֿון צפֿונדיקן האַלבקיילעך. אויך: **אַרמעמיסיע**, אַ-זאַפּט, אַ-קרויט. אַ זאַל האָבן פֿאַרשיידענע היילאייגשאַפֿטן. ביי טור דערמאָנט כה/ב, כט/ב. געווען אַנגענומען ווי אַ רפואה פֿאַר נשים וואָס האָבן ניט דעם סדר נשים, ווי אַ סגולה קעגן מכשפות א.א.

אַרטעמיע — דער ר"ת פֿון אַרבעטער טעאַטער פֿאַרבאַנד [← ז. זילבערזונג, איד' טעאַטער לעקסיקאָן, נ"י 1931, ז' 92]. אַ צייט שפּעטער איז געגרינדעט געוואָרן די „פֿרעזשע-דראַמאַ טישע-סטודיע וואָס איז פֿאַרואַנדלט געוואָרן אין אַ „רעד' ר. מאַהלער, טשעכע-סאָוועט אַווער יידן, נ"י 1947, ז' VIII.

אַרטעמיע-קאָט — 1. דזוו אַרטיפֿאַקט. 2. ביאָ-לאַגני. סטרוקטורן אין מיקראַסקאָפֿישע פרעפֿאַראַטן וואָס קומען אויף אין פֿראַצעס פֿון צוגרייטן די דאָזיקע פרעפֿאַראַטן, אָבער וואָס מע געפֿינט ניט אין לעבעדיקע אָרגאַניזמען.

אַרטעריאַ — ערשטער טייל פֿון אַ צאַל אינטערנאַציאָנאַליזמען.

אַגראַפֿיע — פֿאַרשונג, באַשרייבונג פֿון אַרטעריעס;

אַטאָמיע — אַפּעראַציע איבער אַן אַרטעריע;

אַווענאַז — אַד. וואָס איז שייך אי צו אַן אַרטעריע אי צו אַ ווענע;

אַרטעריאַל — דער, זי. שמאַלע אַרטעריע;

אַלאַגניע — אַפּצווייג פֿון אַנגיאָלאַגיע, לערע וועגן בלוטגעפֿעסן, וואָס פֿאַרנעמט זיך מיט שטודירן אַרטעריעס;

אַרטעריאַל — דער, זי. אַנציינדונג פֿון אַן אַרטעריע.

אַסקלעריאַז — דער, זי. דאָס פֿאַטאַלאַ- גישע דיקער און האַרטער ווערן פֿון די אַרטעריע-ווענטלעך וואָס פֿאַרמינערן דעם צו- פֿלוס פֿון בלוט. דער אַ ביי עלטערע מענטשן. אַ וואָס ווירקט אויפֿן מאַרד. „אַ... די ווענטלעך פֿון די אַדערן ווערן... פֿאַרהאַרטעוועט, פֿאַרקאַלט און די אַדערן ווערן שמעלער, דר' יעקב. ב. גלען, צו געזונט און צו לעבן, נ"י.

אַרטערווע — די, ס. >איי >גר. 1. בלוט-געפֿעס וואָס פֿירט דאָס בלוט פֿונעם האַרץ צו די געוועבן, אָרגאַנען און גלידער. אַנאַגניע אַ, אַקסיל-אַ, בראַנכיאַלע אַ, פּולמאָנאַרע אַ. די סיסטעם פֿון די אַס. פֿאַרהאַלטן דאָס בלוט און איבערבינדן די אַ, „די אַ פּולסירט כמעט גלעך מיטן האַרץ און גיט אין אַ מינוט אַווי פּיל קלעפּ היפּל דאָס האַרץ, איבז, ד. מאַרדפּין,

דיא לעהרע פון לעבעג, בערלין 1898. „פֿון לינקן קאַמער ווערט די אַין-בלוט, די אָפּנער פֿרישטע בלוט, אַריבערגעפֿאַמפעט אין אַרטע, צש, פּנגז, ווילנע 1924, № 6. „די רערן וואָס צעטראַגן פֿון דער סטאַנציע, פֿונעם האַרצן דאָס ריינע בלוט רופֿט מען אַס, ט. בערלס, מענטש-מאַשינ, קלעוו 1927, ז' 27.

2. הויפטוועג, הויפט-שטראָם. מסחר-אַ. פֿאַרקער-אַ. „די אַס פֿון שאַנכע... באַמען זיך אינסטינקטיוו אונטערן גרויען רעגנדל אינצוהאַלטן זייער מיוחסדיקן אויסזען, ב. מאַרשאַן איבז, לעווע רובינשטיין, דער שטעג פֿון די סאַמרויטען, מאַסקווע 1934.

יאַז'ל — אַד. וואָס איז פֿון אַן אַרטעריע, אַיאַל בלוט. „פֿון דער אונטערקאַמער [אין האַרץ פֿון אַ פֿראַש] הייבט זיך אָן אַ קורצע רויטלעכע כלי וואָס צעצווינגט זיך גלעך אויף צוויי צווינגן: אַ רעכטע און אַ לינקע, דאָס איז דער אַיער שטאַם, יאָכ, ז' 231.

אַליזירן — טרוו. זייר, אַרטעריאַליזירט. פֿאַרואַנדלען ווענאָזיש בלוט אין אַיאַל בלוט דורכן אַריינברענגען זויערשטאַף אין די לונגען. אַד. אויך: „יאַעל — יעדער קאַפּלאַר באַ שטייט... פֿון צוויי קני, אַן אַיעלן און אַ ווענאָזן, טאַז, וואַרשע 1930, № 21.

יאַליז — „די דאָזיקע רער רופֿט מען לונגען-ווענע לויטן בוי פֿון אירע ווענטלעך, בלוט אָבער טראַגט זי אין זיך... ניט קיין ווענאָזיש, נאָר ריינס, אַיאַליזיש, ט. בערלס, מענטש-מאַשינ, קלעוו 1927.

אויך: „אַלנע — סל. נר. „דער אַיאַלנער בלוט-שטורץ איז געפֿערלעך, דער לאַנדאַרביי טער, לוח פֿאַר קאַלאַניסטן, 2. יאַרגאַנג, ווילנע 1902, ז' 184.

אַר(ט)צניי — די, מצ נב. אַרכ. *Mhd: arzenfe*. רפואה היילונג. „ליבה ברידער, קויפֿט דיזה ליבליכה תפלה אודר גרעפֿטיגה אַרטצנייא פֿאַר גוף אונ' נשמה דיא ניט אין זולכעם שטיטשן דרוק גיוועזן איז ווייל דיא וועלט שטייט, אהרן בן שמואל, ליבליכה תפלה... פֿיורדא 1709, שער-בלאַט.

אַרטקאָם — דער, יען. סאַו. ר"ת פֿאַר אַרטיקער קאַמיטעט. „מע מזו אָרגאַנאָירן אין אַ פֿאַר אלע אַרבעטער פֿון די פּרויוואַטע אונ-טערנעמונגען אין שטאַט, די גאַרבער שטימע, מאַסקווע 1925, № 76.

אַרטראָפּאַר — דער, זי. באַט. >איי >גר. ספֿאַר פֿון אַן אַלגע (← 1358), אַ לישי, אַ שוואַם וואָס קומט אין פֿאַרעם פֿון אַ שנירל קרעלין.

אַרטראָפּאַרד — דער, זי. זאַגל. <GR: arthron + podos. פֿאַמליע פֿון אָנוו'ה-השדרה-דיקע באַשעפֿעניש, אינסעקטן און ים-באַשע-פֿענישן וואָס זייער קערפּער באַשטייט פֿון רינגען און באַוועגלעכע טיילן. די שפּין, דער סקאַרפּאַן, דער ראַק און דאָס נאַסטל געהערן צו די אַי. „די אַין האָבן גישט קיין מורא פֿאַרן

מענטש און נייטיקן זיך גישט אין זיין הילף, ש. בלוט, דער בויס פון לעבן, נ"י 1931, ז' 110. „אַז'ל — אַד.

אַרטריטיס(ים) — דער, זי. >איי >גר. 99. יוזם, אַרטריטיזם. אַנציינדונג, קראַנקייט פֿון די געלענקען וואָס נעמט זיך פֿון אינ-פּעקציעס אָדער מעטאַבאָלישע שינויים. „עלטע-רע מענטשן, באַשווערע סירוב מיט אַיזם און קראַנקייטן פֿון די אַטעמ-וועגן פֿילן זיך בעסער אין די וואַלד-פּליינען, הירש מאַק, קור-ערטער און טוריסטיק אין פּוילן, וואַרשע 1935. **יקער** — ווער עס לינדט פֿון אַרטריטיס(ים). **יזש** — אַד. אויך: אַרטריטיש.

אַרטריטיס(ע) — טרוו. אַרכ. דערציילן, ריכט-לין 8 פֿאַרשטשט יושנאָמ' (דַרְיִם, ה' 7) „אונ' דו זולט אַרטריין" (תּי: „אַנצשאַרפֿן"). ריכטלין 8 פֿאַרשטשט יאספּרה כמו' (תהלים, עג, 15): „איך וויל אַרטריין אַזו, פּלומור אַספּרה הַדַר" (תּי: „איך וועל רעדן אַזווי").

יזנג — ריכטלין 8 פֿאַרשטשט יולשניגה (דַרְיִם, כח, 37): „אונ צאַרטריינגא... לשון סיפור" (תּי: „פֿאַר אַ שפּאַט"). ריכטלין 8 פֿאַרשטשט יבספֿר' (במדבר, כא, 14): „אין אַרטרינגא, לי ויספֿר", (תּי: „אין דעם בוד").

אַרטרינקען — טרוו. אַרכ. דערטרענקען, ריכטלין 8 פֿאַרשטשט יוניער' (תהלים, קלו, 15): „אונ' ער ארטרינקטא" (תּי: „אַרצינגע-טריילסט").

אַרטשאַפֿט — די, זי. מיו, גאַליציע. שטעטל. געגנט, אומגעגנט. באַשטימטער געאָגראַפֿישער שטח. „אין מעהרער אַרדשאַפֿטן במדינתנו האָבען די יהודים מתענה גיוועסען, גוירה העפּב, אָנהייב 19. י"ה [יובל XIV, 21]. „ווען די הלואה איז געשען אין אַן אַ וואו די תבואה ביליקער איז אַלס אין דען אַ וואו דער לווה איבער תבואה געפֿאָדערט ווערט, ברויך דער לווה נאָר צוצוצאָלן לויט פּריזן ווי די תבואה גילט אין דען אַ וואו די הלואה געשען איזט", הרב מ. הלוי הורוויץ, ספֿר פּרישת מרדכי, אונגוואָר 1866, מגז. „ער זאָל גיט זיין פֿאַרשיטן פֿון צעווישן זינע ברידער און פֿון טויער פֿון זיין אַ", פּרץ, איבז, ירות, ד. „אין אַ סך אַן זאַגן זיי [די מחללי-שבת], דאָס דער שבת גיט די פּרנסה אויף די גאַנצע וואָך, ר' שמעון וואָלף מרגליות, לב שמעון Bűdszentmihály 1923. „דאָס איז אַן אַ ביים סוף פֿון דער וועלט, / ערגעץ אין אַ תּהום אַ טיפֿן / וואו מע קען גישט צוקומען גישט מיט קיין באַן / און אפֿילו גישט מיט קיין שיפֿין, מלה, די גאַלדענט פּאַועט, קליוולאַנד, ז' 190.

אַרטשיק — דער, יקעס. *Uk: apчик*. 1. (הילצערנער טייל פֿון אַ פּרימטיוון זאָטל), בייגעוודיקער שטעקן פֿון אַ זאָטל. זאָטל... די וואַסער-טרעגער מיטן קעראַמיסל, די קצבים מיט די אַעס און די טרעגער מיט די שטרק אויף די לענדן, י. שמולוועוויטש, פּאַר, 1962 xi 4. 2. דזוו דזוו. „די פּויערים,

זיי שלעפן, ווער ביים דישל, ווער ביים א"י, טיגער, דער זידק און דער בעל תשובה.

ארטישק — דער, יקעס. ← דפּוּ. <P>

1. געשיצטער גראבער דראג, שטעקן אינגער קארבט אין ביידע עקן, צוגעפּעסטיקט צום וואָג אַ ביסל העכער ווי די קני פֿון די פֿערד. אויף די קארבן ווערן פֿאַרצויגן די שטריק פֿון געשפּאַנטן פֿערד. „איך האָב מורא אַז עס האָט זיך אָפּגעריסן דער אַ", ממוט, די טאַקט, ז' 49. „האַט צוגעשפּאַנט מיט אַעס צו דער פֿרישער נבלה די איבערגעבליבענע פֿערד און געשלעפט און וואָלד", רחל קאַרן, 'ערד'. „ערשט מיט אַ וואָך צוריק האָט ער אָפּגעשטעלט אַן אַבאָז מיט אַמוניצע... צוגעבונדן די זשאַלנערן אין די אַעס ביי די פֿערד", מאַטע דעכטיאַר, בויער, מינסק 1936. „צוויי סאַלדאַטן זינגען אַראָפּ פֿון וואָגן און מיט אַעס גענומען קאַטע" ווען דאָס פֿערד", י. מעצער, גאַטס באַשעפּט נישט, ניי 1958, ז' 10. „די פֿערד זינגען שוין געשפּאַנט, בלויז איין לייטש דערענדיקט נאָך מענדל צו פֿאַרלייגן אויף אַ שלייף אויף דעם אַ אַרויף", עזר וואַרשאַווסקי, שמונגאַרט, ניי 1946, ז' 235. אַרונטערנעמען דעם אַ און געבן קלעפּ.

2. פּיג. גראַבעריינג. „זע נאָר סאַראַ אַ ער איז!". ילערנען פרשה אַ = אַרויסוויזן גראַבקייט. „טובֿיה האָט אויך... נישט געלאָזט הערן סיפּראַסטע מעהילשון פֿון די שטאַל יונגען וואָס האָבן זיך אָנגעלערנט אין דער פרשה אַ", י. אַקרוטני, צוק, סעפט' 1956.
3. געטאַקטער שטעקן ביי אַ בעט ווי אַ באַצונג.
4. גאַרטל.
5. טייל פֿון העבשטול.

ארטישקאָווע — אַדי. וואָס איז אינגער שפּאַנט אין דער ברייט פֿון וואָגן צוגעבונדן אין אַ זיט. היפּוד פֿון נאַשפּיצאַווע. „די אַ פֿערד צי די לאַשעקעס וואָס פֿלעגן גיין אין דישל...". זט.

ארטישען — אטוּ. טשע, געאַרטשעט. <R>

речистые. רעווען, ברומען, וויינען מיט אומ קלאַרע קולות. „אַ סטאַע מיט וועלף און זיך ראַיען און ראַיען / זיך איבער אים ריסן און אַ און וואַיען", הר, אונטער גאַטס הימלען, פֿה נקבר.

ארי — אַרי הקדוש.

ארי — דער, מצ אַריות [אַראַיעס] > משלי כב, 13 אַ. לייב. פּיג: שטאַרקער, קרעפּטיקער. „פֿאַרשויםטע פֿערד ווי די אַות", פּרץ, איבער אַ שמעק טאַבעק.

אראַנדיע פֿאַדעם — דער, מצ נב. [גריכישע

מיטאַלאַגיע. די פּרינציפּס אַראַנדיע האָט געגעבן טעוואַוס אַ קניגליכע פֿעדעם פֿדי ער זאָל קענען זיך אַרויסרעטעווען פֿון לאַבירינט].

וועגוועזענער מיטל זיך אַרויסצופּלאַנטערן פֿון אַ פֿאַרוויקלטער סיטואַציע, פֿון אַ שווערער פּראָבלעם, פֿון יעדער מין לאַבירינט ענינים. „זיי גיבן אונדז אַן אַ-5' מיט וועלכן מיר קאַנען זיך אַריינטירן אין דעם לאַבירינט פֿון די איינציל-פֿאַקטן", זשיט וו, ניי 1912, ז' 141. „זיין בוך דער תּנך ווי דער אַ-5' אין לאַבירינט פֿון די שפּראַכן איז נאָך נישט געהאַט אַרויס אויף דער ליכטיקער שיין", צייט, טאָג, 1958 ז' 14.

אריאָזאָ — מוזיק ט. orioso. <It>. באַציר כענונג צו זינגען אַדער שפּילן מוזיק מיט געפּיל, פּאַטעטיש.

אריאל — > ישעיה, כט, 1. נאָמען פֿאַר ירושלים. „גאַט האָט אין אַ אויפּגעשטעלט די סוכת דוד הנופֿלת", חג, ירושלים של מעלה און ירושלים של מטה, תּשכ"ה, ז' 16. אויך: נאָמען פֿאַרן בית המקדש, פּיג: אוריאל, 825.

אריאַל און רעשקע — שפּיל מיט מטבעות וואו מע האָט געדאַרפֿט טרעפֿן אויף וואָסער זיט די מטבע אין געפּאַלן [אַ-אַדלער, ריקאַפּ פֿון מלך], אַ קינדערשפּיל און אַן אַנאָטישפּיל ביי דערוואַקסענע.

אריאַלע — די, ס. פּילקאַליריקער זינג פּויגל, ענלעך צו אַן איחולע (← 1038). גע- הערט צו דער פּאַמיליע oriolidae.

אריאַץ — דער. קאַנסטעלאַציע פֿון שטערן. [אין גריכישער מיטאַלאַגיע אַ יעגער אַ ריו וואָס די געטין אַרטעמיס האָט אים געטייט און איז געוואָרן אַ געשטערן]. „קענסטו בינדן די קייטן פֿון זיבן שטערן אַדער די שטריק פֿון אַ [כסיל] לויז מאַכן", תּי, איוב, לה, 31. [אין עמוט, ה, 8: אַ-שטערן].

אריאַ ניום — דער, מצ נב. קריסטלעכע

סעקע, געגרינדעט פֿון אַרויס [אַלעקסאַנדריע, אַנהייב 4. י"ה) וואָס האַלט אַן קריסטוס איז נישט אַ טייל פֿון גאַט און פֿאַרלייגט די געט- לעכע דרייאַייניקייט, נאָר אַנערקענט קריסטוסן ווי פֿון גאַט באַשאַפּענעם אַ מין אַרם הקדמון וואָס איז אַראָפּ צווישן מענטשן אין אַ מענטש- לעך געשטאַלט. די אַפּיציעלע קריסטלעכע קירך האָט גערודפֿט די אַנהענגערס פֿון אַ עד חרמה. „דוקא אין דער סאַנדזער געגנט איז די כפּירה פֿון אַ געווען שטאַרק פֿאַרשפּרייט צווישן דער שלאַכטע", ד. מאַהלער, אין ספֿר טאַג, ז' 36.

נער — דער, אַנהענגער פֿון אַ. ניש — אַדי. ניוירן — טרוו. אַריבערברענגען צום אַ.

ארי בין החובות — [... בין האַרכיביעס] פּראָזע. תּח. > משלי, כו, 13. אַ לייב אין די גאַסן, תּי. דאָס זאָגט דער פּויליאַק ווען מע שיקט אים ערגעץ. געניצט מיטן ב: אַ פּוילער תּירוץ. „כּיצע דו האַסט נישט קיין חשק צו גיין, אַודאי... אַ ב' ה'".

אריאַסעמיטיש — אַדי. וואָס געהערט

גלפּכעזטיק איז צו אַרער אי צו סעמיטן. „די יידישע שפּראַך איז... אַ שטיק אַרישע נשמה, וואָס מיר האָבן אַרינגענומען אין זיך און צו נויפּגעגאַסן מיט דער אייגענער נשמה, אזוי אַז זי איז שוין איצטער נישט קיין סעמיטישע, נאָר אַן אַ-סיע", זשיט אַ, ניי 1919, ז' 145.

אריבער — Mhd: hër-über. 1. געניצט

מיטן גרונט ב מער. אויך: העכער, לענגער, געדויעריקער, עלטער. „אַז מע קען נישט אַ, גייט מען אַרום און אַרום (מוז מען אַרונטער)", שו. „אַז מע קען נישט אַ — מוז מען אַ", שו. [מע גיט עס אויך איבער אין נאָמען פֿון ר' מענדל קאַצקער]. „וואָס דער אייבערשטער גיט, גיט ער שוין אַ", ר' מנשה אילער. „אין אַדעס איז דאָ מילי-מיליאָסן גאַלדענע רענדלעך... געלט איז דאָ אַ גענוג", ממוט, שטורם צייט, ז' 7. „זיין אינערלעכקייט זאָל זיין אָנגעפּילט מיט ליבשאַפֿט פֿול און אַ, ביזוואַנען עס וועט זיך פֿאַרשפּרייטן אויך צום לינגן [דאָ: ממשותדיקן, קערפּערלעכן] טייל", תּניא, ז' נא.

2. פֿאַרבייט אַ ווערב מיטן קאַנטערב אַ וואָס באַצייכנט אַ פּאַווענג. בכּו, קומט אַן שטאַט: אַריבערגיין, אַריבערקומען, אַריבער-לויפֿן, אַריבערפֿאַרן, אַריבערפּלען, אַריבער-שווימען, אע. „איך בין אַ צו אים זיך דורכ-צושמוקסן". „מיר זינגען אַ די גרענעץ". יהודי, (ב)לאַוו! — נאָר איבער דעם מים אַ", פּוול [איר וועגן געבן זיך אַ נדר, וועגן צוזאָגן אַווינס וואָס איז שווער מקיים צו זיין, וואָרנט מען — קומט דער ענטפֿער: נאָר בין מע וועט אַ דאָס וואַסער, ד"ה מע וועט אַרויס פֿון אַ סכּנה]. „קיים וואָס ער איז אַ די שוועל, לויפֿט... [יענער] אים אַקעגן גאַר אין איין אַטעם", ממוט, ווינטש, ז' 200. „ער וועט אַ קיין אויסלאַנג, וועסטו אים רופֿן קנאַקניסל", בערג, באַס דניעפּער וו, 'עמעס', ז' 437. „די דאָזיקע שטעטלעך, זיי זינגען מיר ליבער / פֿאַר אַלע פּיל לענדער וואָס איך בין אַ", טעג, איצטער, ז' 91. „איר זיט מיר איינגאַל אַ אין שטור-מישן ווילדן געלאַף", חג, דער מענטש פֿון פּינער, ז' 73.

3. קומט אַנשטאַט די ווערבן, אויסגערעכנט ביים ב 2, אַבער מיט אַ צייט ב. צי מיט אַן אַנדער מין ב, חוץ פּאַווענג זיך. דער יום-טובֿ (פּסח, חול-המועד, ימים-נוראים, אע) איז אַ. „די צייט (שה, וואָך, אע) איז אַ און קיין רעזולטאַט איז דערוויל נישט". די הייסט רגע איז אַ. „די מאַכט (דעה, העגעמאָניע, אע) איז אַ צו אַן אַנדער מלוכה (גרופּע, קלאַס מענטשן אַזאַ). „די קראַנקייט (שלאַפּקייט) וועט באַלד אַ". „איבער אים קען מען אַ" = מע דאַרף זיך נישט רעכענען מיט אים. ס'איז אַ במסורה. „ס'איז אַ אַ קעל ט איבערן ליב" = פֿון פּחה, פֿון דערווען, אַדער דערווייט זיך וועגן אַ שרעקלעכער זאַך. „אַ אויף אייגענער קעסט = אַנהייבן אַליין אויס-צוהאַלטן זיך און די משפּחה [אויפֿן סמך פֿון דעם איינעם וואָס גייט אַראָפּ פֿון זיין שווערס

קעסטן. מיט איין פֿוס א' די קרעטשמע" = [בעל-עגלהס] פֿאַרן גיך, זיך אָפּשטעלן אין אַ קרעטשמע נאָר אויף אַ קורצער וועלט. "די ראָלע פֿון זינגען מהיפֿות פֿאַרן פֿריץ איז אַ" שט, אין שטורם, ז' 109. "ער איז געבוירן געוואָרן [מיט שלעכטע מידות] און ס'איז גאָר נישט אַ און גאַרנישט אַוועק פֿון אים", תּניא. ז' 70. "דערווייל טראָגט דער נייעמאַן שוין קרינסע, / דערווייל איז דער הינטער אַ" טעג, אַ בוים און פּוילג, ז' 27. "דער מיטעלער רבי איז געוואָרן נשיא, ... איז דעם מיטעלן רבינס חזקה אויף פּתחת-האַרן אַ צום צמח-צדק", לדב, נ"י תּשי"ז, רכו.

4. קומט אַנשטאַט אַ ווערב מיטן קאַנווערב אַ וועק, פֿאַרביי, דורך. דער פֿעס איז אַ. אַזוי אויך וועגן יעדער געפֿיל, שטימונג, איבערלעבונג. "מע האָט גערעדט וועגן קונסט און שיינקייט ... איז מען אַ צו שיינע פֿרויען", 90, סודות, ז' 34. "איך שטיי אַ געפֿעלפֿטער זיך איבערצוגעבן / אין גוטן רשות פֿון דעם גליק צו פֿאַרגעבן, — נאָר כּיגען ניט איבער חורבן און מאָרד ניט אַ", הל, אין טרעבלינקע, ... פֿאַרגיב נישט, מענטש-קרבן.

5. קומט אַנשטאַט אַ ווערב מיטן קאַנווערב אַ, אַחוץ די ווערבן אויסגערעכנט ביים ב. 2. "אַ העמדעלע אַרויף — אַ געזונט אין גוף, אַ העמדעלע אַראָפּ — אַ געזונט אין קאַפּ, אַ העמדעלע אַ — אַ געזונט אין אַלע גלידער", לידל ביים אַנטאַן אַן אַנדער העמדל אויף אַן עופֿעלע.

אריבער — פרעפ. פֿרגל איבער, פרעפ. <

1. 75-873. קומט מיטן גרונט: מער ווי, העכער ווי, גרעסער ווי, אַרבעטן אַ די פֿור-חורת. געבן אַ דער מאַס. איבערנעמען אַ דעם מקח, אַ אַ דרייערל. אַ דער טבע, דער נאָטור < איבער דער טבע, 915. רעדן אַן קאַפּ = אומפֿאַרשטענדלעך פֿאַרן הערער. טאַן אַ מעכענס קאַפּ = זיך ניט רעכענענדיק מיט אים. "אונדזער משפּחה האָט אַרום און אַרום געציילט אַ הונדערט מענטשן". איז מעגל אַ גרויסער בעל-חשבון, עס איז אַ סכּראַ אז ער קען אַזש ביז אַ תּשבורת", אַר, אַ פּסחדיקער טאַטע". "דער קאַסיר זאָגט: ... [ער] האָט שוין איבערגענומען אַ אַ דרייערל", בערג, באַם זנדעפּער ו, 'עמעס, ז' 221. "אויב מער און אַ דער מאַס — האַלט מען ניט אויס", נט, משפּחה מאַשבער, נ"י 1948.

2. קומט מיט אַ צייט-און אַ שאַפּט אין זאַץ, צוזאַמען מיטן וואָרט אַדער ווערטער וואָס בינדן זיך מיט דער פרעפ. אַ צייט-באַשטימונג. אַ אַ מעת-לעת, אַ וואָך, אַ יאָר אע. אַ דריז וואָכן. אַ צוואַנציק יאָר. אַ מנחה, מעריב. קומען אין בית-מדרש אַ דעם ליענען. אַן פּרייז = איבער 21 יאָר אַלט, אַן אַלטער בחור (אַבער אַ באַפֿרעטער פֿון מיליטער-דינסט אין צאַרישן רוסלאַנד). אַ שלושים = אַ מיידל וואָס איז עלטער פֿון 30 יאָר. אַ טאַכטער אַן אונטערגעוואַקסענע, שוין רעכט אין די יאָרן, אַ

צוואַנציק", שט, יוסילע סאַלאַוויי. "און מיטאַמאַל מיר גיבן זיך אַ שטרעמדיקן טראָג / דורך גרויסע וועלדער טונקלע — אַ נאַכט און טאַג", טוצ, 119, ז' 42.

3. קומט מיט אַן אַר ט-ב און שאַפּט אַן אַרטי-באַשטימונג. אַ דער גאַנצער שאַפּט (געגנט, וועלט). אַ די ברעגן. אַ דעם באַרג (די בערג). אַ אַ וואַנט (די ווענט). אַ אַן אַפּשטעל. "עס רוקט זיך דער הינטער / אַ דער וועלט / און שרעקט אַפּ דעם עולם / מיט ווינגן און קעלט", אַר, לידער, 'ווינטער'. "דעם וואָלקן אַבער האָט געגלוסט זיך טאַנצן אַ שאַפּט-בערג און אַוונט-גריבער", פֿריד ווינגנער, אַ פּאַסטן אין ניר-יאָרק, נ"י 1951. "אַ די אַקסלען פֿון די בערג, ווי אַ שומר מיט זמן בלוי אויג טשאַטעוועט כּנרת", אסתר שומיאַטשער, לידער, 1956, ז' 114.

4. קומט מיט אַן אַריבער-געטראָגענעם מ-ע טאַג-נישן ב פֿון אַרט. חובות אַ די אויערן. צרות (זאַרג, חובות אע) אַן קאַפּ. זאַט אַן האַלדז. גליכן נאָך אַ מהנשתנה זיך נעמען צום עסן. "מע ווערט אַ בעל-חוב אַ די אַויערן און אַפּט מוז מען אַנקומען ליענן צו געמייען ... מענטשן", אלז. תּוכחת חיים, ווילנע 1865, ז' 59. "איבער שרפֿים, אופנים און הייליקע חיות, איבער און אַ אַן אַן אַפּשטעל און אַ ביז ... אַהין, אַהין, אַהינצו", צייט, מסטרוב, קץ. "מיר זאָלן אַנטאַן אונדזער יידיש ליד אין הייליקער באַקליידונג / צו אַכפּערן עס און צו הייבן עס אַ אַלע קעפּ", הל, אַ בלאַט אויף אַן עפּלבוים, זי אייביקע צוויי.

5. איז דער צווייטער טייל פֿון צונויפֿגע-זעצטע פרעפ: איבער... אַ. מיט... אַ. אַרבעט איבערן קאַפּ אַ. אַ ממל די ווינט מיט אַ שמיצל אַ [פֿון בעל-עגלהש: נאָך דער ממל וועט נאָך אויסקומען צו געבן אַ שמיצל דעם פֿערדן]. פֿון אַרטיב אַ צו צייט-ב: זמן אַ יאָר אַכציק מיט אַ שמיצל אַ. אויך: מיט אַ סמיטיק אַ [איבער ענלעכקייט אין קלאַנגען, פֿון קלעמער-וועלטן].

אריבער — קאַנווערב. די וויכטיקסטע בב זינגען:

1. פֿון אויבן און איבער עפעס. למשל: אַריבער-בייגן (זיך). אַריבערגליטשן זיך. אַריבערגעבן. אַריבערדראַפּען זיך. אַריבערהייבן. אַריבערהעני-גען. אַריבערוואַקסן. אַריבערוואַפֿן. אַריבער-וויקלען (זיך). אַריבערוויצן. אַריבערטראָגן. אַרי-בערלייגן. אַריבערנעמען. אַריבערפֿאַרן.

2. פֿון איין זייט אויף דער אַנדערער. למשל: אַריבערברענגען. אַריבערגיין. אַריבערנענען. אַריבערוואַנדערן. אַריבערוועלען. אַריבערזעצן. אַריבערטרייבן. אַריבעריאָגן. אַריבערכאַפּן (זיך). אַריבערלויפֿן. אַריבערלייגן. אַריבערנעמען. אַרי-בערפֿעלען.

3. מער פֿון אַ געוויסער מאַס. מער ווי אַן אַנדערער. מער ווי פֿריער, למשל: אַריבער-אַרבעטן (זיך). אַריבערטיטן. אַריבערגיטן (זיך). אַריבערגעבן. אַריבערדריקן. אַריבערוואַקסן.

אַריבערווייען. אַריבערוועגן. אַריבערכאַפּן. אַרי-בערלעבן. אַריבערמאַכן. אַריבערמישן. אַריבער-נעמען. אַריבעררעכענען.

4. דזוו איבער. למשל: אַריבערדרייען. אַרי-בערוואַקסן. אַריבערוועגן. אַריבערלויפֿן. אַרי-בערלעבן. אַריבערנייען. אַריבערנעמען זיך. אַרי-בערפֿאַרן. אַריבערפֿליסן.

ביי די ווערבן מיט אַריבער ווערן ניט אַנגעוויזן אימפּ און פֿאַר < די ווערבן מיט איבער אַדער מיט אַן אַנדער קאַנווערב. די ווערבן מיט אַריבער ווערן אויסגעמישט בלויז אין די פֿאַלן, ווען חוץ די דריי גרונט-פֿב קומען צו אויך אַנדערע פֿב. ווערבן מיט אַריבער וועלכע ווערן ניט פֿאַרצייכנט, < די שטאַמען פֿון די ווערבן און קאַנווערב אַריבער <.

אריבער און אריבער — דזוו איבער, נאָר עמפֿאַטישער, לעלאַ וועלאַ. סחורות וואָס פֿילן אַן אַלע מערק אַ אַ. "מענטשן ווערן רק מער און ערד קומט דאָך ניט צו. מילא קלויבט זיך אַן חובות, פֿאַדאַקעס אַ אַ אַ", די מעטה פֿון פֿיער ברידער, וואַרשע 1906, ז' 20.

אריבערבייגן — טרוו. אַ אַ צווינגל. אויך פֿיג: אַ עמעצן צו דער אייגענער גרופּע. אַ דעם שטעקן אויף אַן אַנדער זייט = אַננעמען אַ פֿאַרקערטע מיינונג. "וועט ... [ער] גיכער אַ זמן געשטאַלטערישע פען אויף דער זייט פֿון נאַטוראַליטישער באַשריבונג", ביש ו, ז' 385.

מיט זיך < זי איז אומפֿאַרוויכטיק צוגע-לאַפֿן צום ברעג שיף, און האָט זיך אַריבער-געבויגן איבערן ברעג און איז אַרשינגעפֿאַלן אין ים", זעל"ג פֿון ניואַ זאַגער, שיינע אַנקדאַטן, ווילנע 1893. "ביינט זיך אַריבער ... אין דרויסן אַרויס ... נעמט אַרום מיט איין קוק דעם גאַנצן הימל", שט, בלאַנזענדע שטערן ו, ז' 231. "די פֿאַציאַט האָט זיך שטאַרק אַריבערגעבויגן, און קוקט אַרונטער אויף זיינס גלייכן — אויך אַן אַלטע, שוואַרצע חורבה", פּראַ, וואָס דאַרף אַ יודענע". "סיבייגט זיך איבער אים אַריבער [איבערן ים], ס'בלאַע ווייב — די נאַכט, ... [וי] שטילט אים אַינ", אַג, מעפּיסטאַ, ז' 79.

~ פֿייג, דער. ונג. עכץ. עניש.

אריבערבלאָן/ירן, יעווען — טרוו. פּד. אַריבערכיטערעווען. אַריבערבלאַפֿן. אַריבער-שטיגן עמעצן. אַ דעם אַנפֿירער פֿון דער באַנדע.

אריבערבלאָנדזשען — אוטוו & אַקוואַ. אַ דעם געדיכטן וואַלד. אַ איבער אַן אומ-באַוואוינטער געגנט. אויך פֿיג: "און די גע-דאַנקען זינגע האָבן די גאַנצע צייט ניט אַריבער-געבלאַנדזשעט איבערן פֿאַרקאַן פֿון גאַרטן",

י. שטיינבערג, אין א פארווארפן ווינקל, בערלין 1922, ז' 6. "עניש".

אריבערבלאָפֿן — טרוו. "מע קאן זאגן, אז די דרש האבן זיך פארהערש אין בלאָפֿ... ווער וועמען... וועט א", שט, בלאָנענדע שטערן ו, ז' 173.

אריבערבלוינלען — אוטו. א' מיט די אויגן צו די בחורים. "דער צאָרן קעגן שלום אָשן האָט זיך... גענומען... דערפֿון, וואָס ער האָט... מיט זינען ווערן אריבערגעבלינעלט צו די גוים", ד. טוב, פֿאַר, 1961 IX 24.

אריבערבלויצן — טרוו. א' די ידיעה קיין אמעריקע. "איך האָב שוין געזען אריבער-געבליצט דיר און פֿרידען אונדזער מזל-טוב און אונדזערע ברכות", דפ, גא, № 38. "דער אוראלטער סינגאַל איז דערנאָך אריבערגעבליצט געוואָרן אַהער, ער זאָל אַוועקלאָזן אין גאַנג דעם רונדן דרייטישעל אין דער ספּייס [=קאַסט מאַס] נאָדל, ער זאָל אָנהייבן קלינגען אין די גיאָאָמישע גלאָקן", טזח, 1962 IV 22.

אריבערבליקן — אוטו. א' איבערן פֿאַרקאַן. אויך: אריבערגיין, אריבערקומען און א קוק טאָן. "ליבע שכנה, איך מוז אַוועקגיין. וועט איר א' צו זען וואָס די קינדער מאַכן?".

אריבערבעטערן — טרוו. "דעם אויפגעקער-מענעם] איז ווייניק... נאָכטון דעם ייִדישן גביר... ניין, ער מוז נאָכטון דעם גראַף אָדער דעם פֿירשט; און נישט אַליין נאָכטון, אָבער נאָך א' אים", יזאָג, 1887, № 49. מיט זיך. ז' 10.

אריבערבראָדזשען — אַקאָוו. 99: ~ בראָד-זען. א' דעם זומפ. "רעסענדע שטרעמע... וואָס מע מוז זיי אריבערשווימען אָדער גאָר אריבערבראָדזשען מיט גרויס געפֿאַר", אַחד, דער אונזעטיגער בעדון, 1878, ז' 78. "סי'האַט זיך אים [= דעם שיכור] אויסגעזאַכט, אַז אַזינד גייט ער אַרויס פֿון מצרים, און די ייִדן דאַרפֿן א' דעם ים־סוף און זיי האָבן מורא אַרעביזשפּרינגען", פֿאַרזער ציטער־פֿט, 1956, № 14, ז' 100. אויך בנוגע צו ציט: "אַזוי האָט זי... אריבערבראָדזשען אַלע שווערע ציטן", י. קייטעלמאַן, פֿאַר, 1958 III 16. "עניש".

אריבערברומען — טרוו. "ער רעסט די גראַבע שטרונע... און וויל א' מיט איר טרויער די גאַנצע גאַס", צייט ו, ז' 162. "עניש".

אריבערבריקן — טרוו. א' א תהום. "דער גאַנצער שטח איז פֿול מיט אַרויסגעהויענע פֿעלדזן און טיפֿע אָפּגרוונטן און עס זענען גייטיק גרויסע אַנטשערענונגען כדי אַריבער-צובריקן איבער דעם גרויסן הייך־אונטערשייד פֿון דאָזיקן שטח", קרננו, № 3, יולי 1962. ז' 10.

אריבערברענגען — טרוו. א' די וויב און די קינדער פֿון דער אַלטער היים. "און זאָגט

אַז איך האָב נישט קיין באַגריף / ווי ער האָט געליטן אויף דער שיק, / וואָס האָט אים אַריבערגעבראַכט אַהער", ז' 15. "שפּעטער איז דער 'העולם' אַריבערגעבראַכט געוואָרן קיין ווילנע", גאָפ, 1955, № 8, ז' 34. "איינמאַל האָט מען מיך אויך אַריבערגעבראַכט צו אים אין דער וואוי-נונג", יזב זלאָטעוו, ת"א 1970-71, ז' 362. מיט זיך. ~ ברענגן, דער. ז' 10. "עכץ. עניש. יער (יין) קע".

אריבערגאַנג — דער. זען. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אַריבערגיין. איבערגאַנג. [דער ערדס] א' פֿון גאַרצושטאַנד... אין גלייִכליסיקן צושטאַנד, לאָזט זיך מיט אַ געוויינלעכער נאַטור-ערשענונג ערקלערן", מב"ם, הוגה דעות ו, ווילנע 1912, ז' 43. "דער כלל וועגן א' [יין] — [א] איז חל נאָר אויף ווערטער וואָס זענען... ברייט געניצט געוואָרן", ימ, י"שפ, v, 2. 2. אַרט וואו מע גייט אַריבער, מיטל אַריבער-צוגיין, גאַנגברעט, גאַנגבריקל. "מע האָט צו-רעכטגעמאַכט די קלאַדקע, בכדי צו באַליכטן דעם א'", גאָפ, 1948, № 1615.

אריבערגיין — אוטו & אַקאָוו. פֿאַרגל איבער-גיין, 892. 1. ייך באַוועגן דורך אָדער איבער עפעס און קומען צו אַן אַנדער זעט, אַנדערש-וואו. א' די גאַס. א' אַ בריק. א' דעם טיפֿך. א' פֿון איין שיינעם אַרט צום אַנדערן. א' איבער דעם ים. "מיט אַן אַלינע פֿאַרצויגן גליצן, / גאַט ווייס, צי מיר וועלן אַי", 99. "אוי וואַסערל, וואַסערל, טריקן זיך אַיך, / אַז איך מיט מנין געליבטן זאָלן קענען א'", 95. "זיין וואָרט זאָל זיין אַ בריק, וואָלט איך מורא געהאַט אַריבערצוגיין", פּוול, "און גאַט... האָט געמאַכט א' אַ ווינט אויף דער ערד, און די וואַסערן האָבן זיך אַינגעשטילט", תי, בראשית, ח, 1. א' יידיש קינד האָט צוליב דער חגא דעם טאָג מורא געהאַט אַריבערצוגיין דאָס געסל אַינגעשטעלן זיך דאָס לעבן", אַש, תהילים יד. "אויף אַדורכגיין פֿון איין זעט געטאָ צום צווייטן, איז געמאַכט געוואָרן אין דער הייך אַ בריקל, וואָס דער א' האָט געשמעקט מיט סכּוּת־נפֿשות", גאָפ, 1948, № 2, ז' 28. "מע האָט געדאַרפֿט זיך צואַיילן, כדי באַווייזן א' מיטן פֿאַראַם דעם טיפֿך, ווייל די דעזשטן האָבן געקאַנט איבערשניידן דעם וועג", נאַטע לורי, הימל און ערד, מאַסקווע 1965, ז' 297.

אויך פֿיג: "ווען דער מענטש וואָלט אַזוי געאַרבעט איבער זיין נשמה וויפֿל ער אַרבעט אויפֿן גוף, וואָלט ער געקאַנט א' איבער דעם דיניקן שנירעלע פֿון לעבן", [מע גיט עס איבער אין נאָמען פֿון בעטשן]. א' די גרענעץ = אויך: אַפֿלאָזן, פֿאַרלירן דעם מאַראַלישן (גיכטיקן, לאַגישן אַט) צוים אַפֿהאַלט, מאַס. ווערן אומגעוויינלעך. א' אַלע גרענעצן. אַלקאָ האַל... איז גיפֿטיק, ... אַז מע מאַכט נאָר דעם ערשטן שריט איז מען גורם צו ווייטער-דיקע, ... גייט מען אַזוי אַרום אומבאַוואוסט זיניק אַריבער די גרענעץ און מע פֿאַלט אַ

קרוב פֿון אַלקאָהאָליזם", איבז, ד"ר ל. פֿאַסקאַל, פֿון וואַנען נעמען זיך אונזערע קראַנקייטן, לאָזן 1912. "די שילדערונגען גייען אַריבער יעדער גרענעץ אַפֿילו פֿון אומגעוויינלעכקייט", מ. יפה, היימיש, מיי 1959.

2. צוגיין. צוקומען. אַריבערקומען (צו עמעצן, ערגעצוואן). אַרענקומען צו גאַסט. נאָכמיטאַג וועל איך א' צו דיר. "איך בין ביים רבי אַ חשוב, גאַנץ פֿרי וועל איך מיט אַיך צום רבי און וועל פֿאַר אַיך שמועסן", ספר שִׁבְחֵי רמ"ל, לעמבערג יאָר, ז' 20. "גיי צו איר אַריבער, פֿאַרנט דורך נישט, זי וועט זיך שוין נישט פֿאַטשן", מעשה נורא מהצדיק המפורסם רבי ר' מענדעלי מרימינאָב, לעמבערג 1883. "גיי נאָר אַריבער צו ר' גבֿריאלן און זאָג אים אַז איך האָב זייער שיינ געלאָזט בעטן צו מיר אויף אַן אָנפֿאַסן", עט, סערקעלע, ווילנע 1925, ז' 342. "ניט א' עמעצנס שוועל = (ניט) אַרענקומען צו עמעצן. שווערן נישט אַריבערצו-גיין זיין שוועל. "נאָ ממין האַנט כִּיבין גרייט, איידער נאָכט פֿאַרגייט, / האַנט אין האַנט א' מנין שוועל", סוצ, פּוול, ז' 78.

3. פֿאַרבייגיין אַן אַרט. "יידן האָבן זיך דאָ אַנידערגעשטעלט שמועסן — און לאָזן קיינעם נישט א'", ממוס, מסעות, ז' 76. "דער ווינט גייט מיט פעסיקן אימפעט אַריבער און שלפֿדערט דעם אַפֿפֿאל אין זאַמדיקע גריבער", טעג, איצטער, ניי 1948, ז' 106.

אויך פֿיג: "ביי דו וועסט ווערן אַן אמתע פֿראַלעטאַרקע, וועלן נאָך דאַרפֿן אַ סך וואָס ער א' [= סי'ועט נאָך דאַרפֿן פֿאַר-בלייבן אַ לאַנגע צייט ביז...]. אַר, אין יעדער צייט".

4. ווערן איבערגעפֿולט און אַריבעררינגען איבער די ברעגן. איבערגיין זיך. א' איבער די ברעגן. די גלאַז וועט באַלד א'. "גיס נישט מער, דער ביר וועט א'". "און צו אַלע האָט זי אַלץ אויסגעלאָזט צום סוף; די וואַסערן זענען אַבער איבער דיר נישט אַריבערגעגאַנגען [= ביסט נישט געווען אין אַ ספּאַנע], נחב, 'מעשה מבערגיר והעני' [ז' לה/א], די בלוטן גייען אַריבער = מע ווערט שטאַרק אין כּעס, מיט האָט אַ סך צער. א' ווילדער, אַ צאַרניקער פֿיבער, ער גייט מיר די בלוטן אַריבער", מרו, וואַרשע 1908, ז' 22.

5. זיין מער פֿון אַ געוויסער מאַס. אַריבער-שטייגן. א' עמעצן אין תורה, אין וויסן, אין ספֿאַרט אַא. "איין זומר הוט, דר ברייטי באַרטן האָט, דאָן איין פֿוישט ברייט זענען באַרטן הריבר גינן, דאָ טאָר מן נישט אַם שבת דאַריין גיין", לטו, סז, א. "פֿיל ווייבער האָבן פֿאַרדינט און גרויס דאַריבער / דו אָבער גייסט זיי אַלע ווייט אַריבער", ממוס / זמירות, ז' 14. [לויט: משלי, לא, 29]. "מבינים האָבן... געזאָגט אַז ער וועט זיין אַ פֿלי-שלמה און וועט אַמאַל א' דעם טאַטן זענעם", שט, יוסילע סאַלאַווי.

6. פֿאַרבייגיין (וועגן ציט). אַלע יום־טובֿים זענען שוין אַריבערגעגאַנגען". אַזוי איז אַרי

ראנדן, אריבער דעם ברעג / עס גיסט זיך אריבער [דער טיך] / און לאזט זיך אין וועג, אקט, מזרח און מערב, מאַסקווע 1940, ז' 81.

2. פּיג: די פאַסקעק געווען איז מעוברת, / דער עפּלסאַד, דער בינציקטלער — אַ גרינז, / געשטאַנען ביידע מילכיג-ווייס, / ווי גרייט אַ זיך אין פּירות, ש. רויטמאַג, דער האַניק-טרעגער, סאַו. היימלאַנד, 1961, № 3. יעס גיסט זיך (נישט) אַריבער = עס איז דאָ (ניטאָ) ביי עמעצן צו פּיל געלט. "ער איז אַ קנאַפּער פּאַרדינער, ביי אים גיסט זיך נישט אַריבער." זיי האָבן פּון אַלדאָס גוטס, עס גיסט זיך אַזש אַריבער."

ונג. עכץ. עניש.

אריבערגלאַנצן — טרוו. איין קאַפיטאַליסט דעם צווייטן האָט אויך זיך געסטאַרעט אַריבער-צופּראַנטעווען, אַריבערצוגלאַנצן — דאָס האָט מיטגעבראַכט צו קנאַה, צו שטאַה, צו גאַוה, צו פּוסטע יחסנות, לאַסאַר איגניס, דער וועג צום אייביגען גליק, וואַרשע 1905, ז' 39.

אריבערגליטשן — טרוו. אַ דאָס שליסלעלע צו דער צווייטער זיט פּון באַרג. געוויינטלעך מיט זיך — אַבער אונדזער וועגעלע גליטשט זיך אַריבער דאָס שטיקל וועגס ציט אַנדער-האַלבן שעה, ווייס, אין שוואַלבן [ז], וואַרשע 1909, ז' 8. ~גליטש, דער. עניש.

אריבערגנענען — טרוו. אַ דעם אַנטלאַפּער נעם פּון קאַטאַרגע איבער דער גרענעץ. "זיי שטעלן זיך אַפּן דאָס לעבן און גנענען אַריבער פּאַרשידענע אויסלענדישע סחורות דורך די גרע-נעצן", א. מאַרגענשטערן, עגל הוהב, וואַרשע 1898, ז' 60. מיט זיך — "עס האָבן אויף איר געוואַרט מענטשן, וועלכע האָבן איר גע-האַלפּן זיך אַ אויף יענער זיט", גאַפ, 1948, № 11, ז' 42.

אריבערגע — די ווערטער וואָס מע געפּינט ניט מיט אַריבערגע- אַריבערגע- + דעם ערשטן אות פּון שטאַם און האָבן אין זינען דעם ב פּון קאַנווערב אַריבער.

אריבערגעבויגן — אַד, פּאַר. אַריבערבייגן ← "נאַר [ער]... שטייט נאָך אַלץ אַן אַיער איבערן שטענדער און קען ניט אַפּכאַפּן דעם אַטעם, ווי ער וואַלט געקראַגן אַ זעץ אונטערן לעפּעלע", חג, טמו, 1964 VIII 14. "ערהייטא קייט".

אריבערגעבן — טרוו ← איבערגעבן, בב 81, 897. מיט זיך.

אריבערגעהאַלעוועט — אַד, פּאַר. וויר. אַריבערגעכאַפּט די מאַס. "אַיער, האָט ער אַלץ פּאַרשפּילט וואָס ער האָט פּריער געוואונען".

אריבערגעהאַנגען — אַד, פּאַר. אַריבער-הענגען ← אַיע וועט. "טרויעריקע שמחות אונטער דעם שאַטן פּון דעם אַיעם טויט-וואַלקן", י. א. לייזערנאָויטש, דער זינדיקער, פעטערבורג 1919, ז' 12.

פּון איין אויפּפיר צו אַן אַנדערן. אַ פּון פרטים צום עיקר. אַ אין אַן אַנגריף. "לאַמיר בעסער אַ צו די באַשריבונגען פּון דער שטאַט גופאַ", שט, קליינע מענטשעלעך... ז' 14. "נאָך דעם ווי מיר האָבן קורץ באַרייט די פּראַגע וועגן דעם אורשפּונג פּון דער זשאַרגאַן-ליטעראַ-טור, קענען מיר אַ צו נענטערע עפּאַכן", בעמ, ז' 20. "לאַמיר יעצט אַ צו באַטראַכטן באַזונד-דער יעדן פּונקט וואָס ווירקט אויף די פּאַר-קלענערונג אָדער פּאַרגרעסערונג פּון רעבונג", אב. קאַספּע, פּיזיק, ניי 1916, ז' 29. "וועדליק פּאַר איז אַ קאַמבינירטע פרעפּאַזיציע וואָס קומט מיט אַ סך סובסטאַנטיוו... איז גאַנץ נאַטיר-לעך אַז עס זאָל אַ על-פּי אַנאַלאָגיע אויף יאָרן אויך", אבד, יושפ, XVI, 3. "אַ צו דער ט אַ ג אַרדענונג (צום סדר-היום) = אויך: וועטער זיך אויפּפירן ווי עס האָט גאַר-נישט פּאַסירט.

12. אַריבערקומען פּון איין (סאַציאַלן, קול-טורעלן אע) שטאַנד אין אַן אַנדערן (אויף בעסער אדער ערגער). אַ פּון איין פּראַפּעסיע צו אַ צווייטער. אַ פּון איין גרופּע (פּאַרטיי) צו אַ צווייטער. אַ פּון קליינהאַנדל צו ערד-אַרבעט. אַ פּון אַ נידעריקן אַמט צו אַ בעסער-באַצאַלטן. "די-אויך די באַרימטע פּרימאַדאַנע פּאַרלאַזט די יידישע בינע און גייט אַריבער צו דער אַמעריקאַנער", שט, בלאַזנענדע שטערן, ז' 143.

13. בייטן אַינשטעלונג, שיטה, גלויבן אע. אַ צום שונא. אַ צו אַן אַנדער אידעאָלאָגיע. "פּון שטראַףרייד איז מען אַריבערגעגאַנגען צום קושן זיך; פּרעמדע מיט פּרעמדע, אייגענע מיט אייגענע", טעג, פּון רוסלאַנד-צעבראַכענע זיגל, וואַרשע 1920, ז' 56. "איר אַ אין פּראַ-וואַסלאַויע איז אויך ניט מער ווי אַ יידיש שפּיצל", א. שטעטמאַג, ערש, סאַו. היימלאַנד, 1962, № 2. "און פּון דעם אינטעליגענט גייט דער ביטול אַריבער צו דעם פּאַלקס-מענטשן", קאַר, ז' 15, 1940. "ער הייבט אַן אַ פּון היכל-ההשגה אין היכל-ההרגש", לדב, ניי 1952, ז' עט.

~ניי, דער. -אונג. עכץ. עניש. ער (יין, קע).

אריבערגיסן — טרוו. 1. איבערגיסן, אַנגיסן אַ פּליסיקייט אין אַן אַנדער בלי. אַ דעם בוימל. 2. פּיג: אַ לערער קען ניט זיין בלויז אַ לייקע אַריבערגיסן זיין וויסן צו די קינדער, בצג, טמו, 1964 XII 9. "דער טאַג איז בלויז פּרייט און גיסט אַריבער / דאָס בלויזע אויף טאַצן גילענע", לע, פּריילינגדיקס, טמו, 1967 ז' 26. 3. אַנגיסן אַז עס זאָל אַריבעררייזן איבער די ברעגן. אַ אַן עמער וואַסער. אַ אַ גלעזל בראַנפּן.

מיט זיך — 1. אַ פּאַמוניצע גיסט זיך אויך אַליין אַריבער, שו — [מיטן ב: דאָס אומרייגע, דאָס שלעכטע מערש זיך, אויב מע גיסט עס ניט אויס באַצייטנס]. "אַריבער די

ברעגעאנגען אַ וואַך נאָך אַ וואַך (אַ יאָר נאָך אַ יאָר), פּמ. "זי וואַלט זיך געוואונדערט, ווען עס זאל אַ אַ טאַג אַן קלעפּ", פּריג, גאַרקיס אויפּן לעצטן שטאַפּל. אַ גאַנצער דור [וועט] נאָך אַ איידער אַט די דאָזיקע געיאַגטע און געפּלאַגטע יידן וועלן אויסגלייכן די רוקנס", זש, קיסר און רבי ז', 109.

7. ניט ווערן (וועגן געפּיל, איבערלעבונג, קראַנקייט). "די קראַנקייט (די פּיבער, די מגיפה) וועט אַ", "אזוי ווי אַ ווינט וואָס דויערט אַ גאַנץ לעבן, איז איבער [אים]... אַריבערגע-גאַנגען די מלחמה", עזר וואַרשאווסקי, כאַ לייאָסטער, ז' פּאַרזי 1924, ז' 57. "ער האָט אונדז געטרייסט מיט זיין שטילער שטייב: אַלץ וועט אַ"... דאָס איז גאַרישט יידן. נאָר אין מאַל שטאַרבט מען". פּר לוצק, ת"א 1961, ז' 489. "משוגעטן וואָס גייען אַריבער און אַזעלכע וואָס קיין דאָקטער קען זיי נישט היילן", חג, טמו, 1967 IV 21.

8. דריטערזאָיגיק. דורכלעבן. ווערן דורכ-גענומען, דורכגערוגען. אַ פּחד (שרעק, מורא אע) גייט אַריבער. אַ ציטער (גרויל) גייט אים אַריבער. "באמת איז טאַקע אַריבערגעגאַנגען אַ קעלט איבער די ביינער פּון דעם פּיילער", מ. א. שאַכטעט, פּיילער פּון דער ליטא, יוד פּאַלקסביבל, № 1, 1888, ז' 176. "עס גייט מיר שוין אַריבער די גר גר ת" = עס האָט שטאַרק דערעסן. "די גאַל גייט מיר אַריבער" = ווערט פּול מיט ביטערקייט, רוגו, כעס.

9. אַריבערקומען אין (אונטער) אַן אַנדער רשות (וועגן פּאַרמעגן אָדער מענטשן). אַ פּון קראַנקן פּאַטער צו אַן אַפּטורפּוס. "געלט איז קיילעדיק, גייט עס אַריבער פּון איינעם צום אַנדערן", שו. "איבער אַפּערע הענט איז שוין פעסע אַריבערגעגאַנגען גאַלד מיט זילבער, אַז מע זאָל געבן פּאַלשע וועט איר ניט דערקענען?!", ש. בעקערמאַן, טריבער משרת, וואַרשע תרמ"ג, ז' 65. "זאָל מ' זיין אַ = איך בין גרייט מוותר צו זיין (אויפּן אייגענעם כּבוד, מיינונג אע); מעג איך שוין האָבן אַנווער. "לאַז דינעם אַ, לאַז אין העקר אַ גראַשן, וועסטו פּריי זיין פּון בילן, פּון הייטישן לשון", אלצ, תּוכחת חיים, ווילנע 1865, ז' 78.

10. באַקומען אַן אַנדער פּאַרעם, אַן אַנדער געשטאַלט, אויסזען. דאָס אַ פּון אַ צעלאַזלעכן מצב אין אַן אומצעלאַזלעכן. אַ פּון אירי אויף יוד. "איר ווייכהאַרציקייט פּלעגט אַפּט אַ אין ריינע מוטערשע געפּילן", פּינזל סיטא, אַט דאָס זינען מיר, כאַראַקטריקעווען 1932, ז' 24. "דער טומל אין רבס בית-דין-שטוב איז אַלץ געוואַקסן און איז אַריבערגעגאַנגען אין פעטש", יב זאָטשענא, ת"א 1970-71, ז' 143. "דער ליטווישער ייד דאַרף איבערגרופּירן אי אופּנים פּון אַרויסרעדן, אי באַטטיקע בינדונגען, פּדי באמת אַריבערצוגיין צו אַן איבערדיאַלעקטישן כאַראַקטער פּון אַרויסרעדן", ימ, יושפ, XI ז' 14.

11. אַריבערקומען פּון איין ענין צום צווייטן,

אריבערעוואקסן — אדי, פאר אריבער-וואקסן. — עס קאן זיין, אז דערפאר, וויל זיי זענען ביידע א ביטל א, ביידע פארנעמען, און חתנים, שע, יוגענד ראמאנט, ז' 147.

אריבערעווארפן — אדי, פאר אריבער-ווארפן. — אע געט, אע הויזן (קנייהויזן). **ענער** — טפעצ דער וואס מע האט אים ארי-בערגערט פון פאדאליע קיין מזרח-גאליציע אפצוראטעווען פון כאפערט.

אריבערעווינען — טרוו. אריבערקריגן, ארי-בערענען עמעצן צו זיי. — אריבערעווינען, ב 4. 901. א' עמעצן (ביסלעכוויזן) אויף אונזער זנט. א' יידישע קינדער צו די טאגשוילן. א' די יוגנט מיטן אנזינדן אין זיי אידעאלזום.

אריבערעלאזן — אדי, פאר אריבערלאזן. 99: ~ געלאזט. זינען שיד זענען שמוציק, איין הויז אונטערגעקאשערט און אייגע א', מר ווו, ניי 1908, ז' 149.

אריבערעלייגן — אדי, פאר אריבער-לייגן. אער קאלנער (קראגן), רחל האט זיך אנגעטאן א ליכט ציצן קליידל, א ציצענע בלווקע מיט אייגעלעך און מיט אן און קאל-נער, אפ, א ראמאן פון א פערדראגנ, ז' 52. **ערהייט**.

אריבערענומען — אדי, פאר אריבער-נעמען. — יעדער לשון האט זיך זיין גאנג אין איבערפארעמען ווערטער, אע פון אן אנדער לשון, קאט, יושפ XVII, 2. **ערהייט**. קייט.

אריבערענפוצעוועטן — אדי, פאר אריבער-פוצעווען. — גיי איך ארויס צום שטאל צום פערד... און טרעף דאס שטיין א' מיט איין פוס אויף יענער זיט קלאץ, שע, טביה, חוה.

אריבערענקומען — אדי, פאר אריבערקומען. — אע ייזן פון סאוועט-רוסלאנד. העלפן די ניי אע, אן אער פון אן אנדער פארטיי. **ערהייט**.

אריבערענקראכן — אדי, פאר אריבערקריכן. — אונטער אלע יונגעליכט... האט קיין איינציקער אויף מיר קיין אפנדרוק ניט גע-מאכט... דער איז געווען פאר אן אער, איבערגעקלערטער פילאסאף, יענער... רחלע די זינגערין, זשיטאמיר 1868. **ערהייט**.

אריבערערעדטן — אדי, פאר אריבעררעדן. אע טעמע. אער נמער מיטגליד. **ערהייט**. **קייט** — יעדער אמתער פאעט פארמאגט איבערפלוסן. איבערפלוס מיינט רואיקייט, א-קייט, פון דעם דארף ערשט געשאפן ווערן מאס, יג, צוק, פעב 1959.

אריבערעשמוכלטן — אדי, פאר אריבער-שמוכלען. א טראנספארט וויין פון עטלעכע גרויסע טונען, אער צווישן אנדערע זאכן פון קאוקאז, פלעגט זיין גענוג נאר אויף עטלעכע

טעג, מ. דעמבאווסקי, מיט די קאזאקן איבער בוקאווינע... ווילקאווישק, יאר.

אריבערראבל(י)ען — טרוו. בשם צו נויפראבליען אריבערהייבן, אריבערברענגען אויף אן אנדער ארט. א' דאס היי צום רעכטן ווינקל פון הויף. **עניש**.

אריבעררייסן — טרוו. א' עמעצן פון יענער זיט פלוט. מיט זיך — די שפיציקע טורעמעס האבן אריבערגעגרייסט זיך איבער די נאענטסטע דעכער, ימ איד, טאמאס מאן, טאניא קרענער, ריגע 1930. **עכין**. **עניש**.

אריבעררויערן — אטוו & אקווח. א' און ממילא אריבערלעבן. אויף וויפל [איר]... איז געלונגען... צו מאכן פון אירע לידער א געזעמל פון געאמעטרישע מעטאפארן, האט איר ליד נישט אריבערגערויערט די ציטשטימונג, ש. בייקל, טמו, 1961 II 26.

מיט זיך. ~ דויער, דער. **ונג**.

אריבערדזשוויגען — טרוו. סל. א משא אריבערשטופן, אריבערשארן, אריבערטרעגן. גיי, דזשוויגע אריבער א הויז! מיט זיך — האבן אויף קוליעס זיך ערגעצוואו אריבער-געדזשוויגעט, ק. הביזנער, קומאנער פאר-שוויגע, ז' 8. **עניש**.

אריבערדעקן — טרוו. האט אריבערגעדעקט דאס קינד מיט א פאטשיליע, אום די פליגן זאלן אים ניט בייסן, ג. ראוויטש, ריב משפחה... ווילנע 1865, ז' 9. ער דעקט אריבער דעם טלית איבערן קאפ און גיסט טרערן פאר דעם זון ומפאנס כלל, מב"ם, הוגה דעות ו, ווילנע 1912, ז' 17. זי האט איר באקלאגט, זי האט אריבערגעדעקט איר קליידל, מ. יודעלסאגן, חיבקע די שוועבעלע, ווילנע 1927, ז' 23.

מיט זיך — כהאב זיך א ווארף געטאן לעבן א טויטער פרוי און זיך אריבערגעדעקט מיט איר פארבולטיקט טיכל, דאס בון פון לובלין, 1952, ז' 496.

~ דעק, דער. **ונג**. **עכין**. **עניש**.

אריבערדעגרייכן — אטוו. חסידים כאפן זיך איינס דאס אנדערע אויף די פלייצעס, וועלנדיק א' מיט די אויגן איבער די קעפ, ווייט, מזל טוב.

אריבערדרינגען — אטוו. זיי שמועסן פריי, וויל די גרופן פון ארבעטער און שומרים געפינען זיך ווייט... און אין דער מיט זיצט א יונגער עולם, וועלכער פילדערט, לאכט און זינגט און לאזט זייערע ווערטער נישט א' צו די ארבעטער, מענדל זינגער, פון מנין היימלאנד, וויין 1919. **עניש**.

אריבערהאלעווען — טרוו. אריבערכאפן די מאס בשם שפילן, בשם הוליען. א' דעם באקאנטן הוליאקע.

אריבערהויבן — אריבערהייבן.

אריבערהויבן — אטוו. בלאזן מיטן אטעם איבער עפעס אריבער. פון די פאלדער און די פאשעס האבן אריבערגעהויכט ריחות פון גראז, אויפגערודערטער ערד, ... מיסט פון בהמות, באש, פאר, 1967 XI 24.

אריבערהופן — אריבערהיפן. [די פארעם מיט ו בלווי אין ל.ד.] — איבערהופן, 921. — איבערהיפן, 922.

אריבערהייבן — טרוו. 1. הייבן אריבער עפעס. אריבערטראגן. איז קען איך אזוי לייכט א' / מנין לעצטן כוח איבער יאך און נויט, מל, ביין איך פאלארן? ער האט אריבער-געהויבן דעם בליק צו דער סטאנציע, וואו אין א פענצטער איז געזעסן די חברה אגענטן, ב. דעמבלין, צוויי און א דריטער, ניי 1943, ז' 31. 2. פיג. אריבערפירן, אריבערוועזן. אן אנדער עלעמענט ווערט אריבערגעהויבן פון מיטלאטער צום היינטיקן יארהונדערט, בצג, טמו, 1964 XI 27.

מיט זיך — ... ער וואלט עס אפשר ניט אריבערגעטראגן, ווען ער וואלט ניט געהאט דעם כוח זיך אריבערצוהייבן איבער אט די אלע זאכן, מר, לעבנסבאשרייבונגען פון בערימטע מענער, ניי 1906, ז' 46. אומווארפן, צעשפענדלען און צעשטויבן, / און דערגאך זיך איבער אלץ אריבערהויבן, הל, לידער, ניי 1932, צום ווינט.

~ דרייב, דער. **ונג**. **עכין**. **עניש**. **ער** — דער, ס. אויך: א שילער וואס פירט פאטאזשירן אריבערן וואסער, (יין, קע). **עריי**.

אריבערהילכן — טרוו. הילכן שטארקער ווי אן אנדער געהילך. א' דעם שטורעם. דער טראמבאן, האט ווילד געטראמבעט, דער סאקסאפאן — געקוויטשעט, סיקלארענטל — געריטשעט און די גרויסע פויק האט זיי אלע אריבערגעהילכט, ר. פאזאטיק, היימיש, אפר-מז 1961. אויך מיט זיך.

אטוו — אריבערקומען מיט א הילכער. דער דונער פון די פראנצויזישע רעוואלוציאן פון 1830 האט אריבערגעהילכט אין ענגלאנד און האט פראנצויזישע ווייניג די פאלקסמאסן, דער אידישער ארייטער, לאנדאן 1902, № 13. ~ הילך, דער. **ונג**. **עניש**. **ער**.

אריבערהיפן — טרוו. [די פארעם מיט א יוד אויך ביי שרייבערס, געבארענע אין דער ליטע]. 1. אריבערשפרינגען. און זי נעמט ארום מנין קאפ און זי שעפטשעט מיט די ליפן: / — משחית-מלאך... זאלסט מנין קינד א', הל, די באלאדע פון מדברי. ווען ער האט שוין געהאלטן בשם א' די פאמעלע, לעבן דעם אנגעברענטן אויוון, האט [ענער] אים... פארשטעלט דעם וועג, א. קארפינאוויטש, בשם ווילנער דורכהויף, מאי 1967.

2. דורכלאזן בשם ליינען. אריבערשפרינגען בשם איבערגעבן געשעענישן פון א באשטימט טער צייט, בשם אויסדרוקן געפילן. און מיר

קענען אין עלטער פֿון עצה און זיקנה, כִּימִין פֿון ריפֿקייט און איבעררעפֿקייט, נישט אַ דעם טיפֿן פּאַטאָס פֿון... „ביש ו, ז' 355. „פֿיר יאָר מוזן מיר, ליבע לעזער, אַ“, מ. יודעלסאָהן, חזקת די שוועבעלע, ווילנע 1927, ז' 28.

אַרבערהיפערן — טרוו. דזוו אַרבערהיפֿן (←), ספּעצ ב 2. „די פֿיס... וואָס מיטאַמאַל זיי טוען זיך אַ ריס פֿון דרערד און היפערן אַרבער ציטט און רוימ“, האַל, ערדישע וועג, מאַסקווע 1945, ז' 85. „די צוויי טויזנט יאָר גלות־געשיכטע קען מען לייכט אַ“, אפּא, געטראַכט מיט ע־רִי־טִי־טִיט, ז' 149. „אַפֿילו יום־כיפור האָבן זיי אַרבערגע־היפערט די פֿיר טים און אַרבערגע־קוקט אין אַ גמראַ“, חג, טמו, 1965 III 5. ז' 11.

אַרבערהענגען — אוטוו — אַ איבערן פֿענצטער. „דער ווינט... רונצלענדיק טרעפ אין דעם העלן געוועב פֿון די זוניקע זאָנגען —/ דאָ גרין, דאָ בורשטין, / און דאָ גאַלדיק און געל — / איז אַרבערגע־האַנגען אַ וועל נאָך אַ וועל“, י' הוּאַט, זון און נעבל, דער שטיין. „די אויפֿגעבליטע ביימער זינגען אַרבערגע־האַנגען איבער די גינערקע פּאַרקנס מיט פֿולע אַפּגעגאַסענע עפֿל, מ. דאַניעל, אַקט־אַבער־פֿינערו, קענען 1938.

טרוו — אַ וועש צו טריקענען. אַ די טעקע איבער דער פֿלייצע. מיט זיך. ~האַנג, ~הענג, דער. ז' 11. עכין. עניש.

אַרבערוואַג — דזוו איבערוואַג, 923.

אַרבערוואַגלען — אוטוו. אַרבערוואַגלען. אַרבערוואַגלען נאָך וואַגעלנישן. אַ קיין אַמע־ריקע. „דער אַלטער עפֿלבוים... בעת סִיהאַט דער בליץ אים געטראָפֿן... [אין] אַרבערגע־לאַפֿן פֿון האַלץ־גוף צו פֿלאַם־גוף און דערנאָך אין אַ רויך־כּמאַרע אַרבערגע־וואַלט אין זיין דריטער מראה, יפ, ליבשאַפֿט, ז' 106. מיט זיך. עניש.

אַרבערוואַרען — טרוו. 20. אַרבער־שלעפֿן. אַ עפּעס צו זיך.

אַרבערוואַזשען — טרוו. 20. אַרבער־וועגן. „כּדי עס זאָל נישט אַ“, נאָד.

אַרבערוואַלן — אוטוו. אַרבערגיין ווי אַ וואַל. אַרבערכוואַלען זיך. „פֿאַר דעם שנין פֿאַר אים פֿאַרייס האָבן אַרבערגע־וואַלט זינגע וואַלקנס“, נגת, יח, 13. [ת:] „פֿאַר דעם שימער פֿאַר אים זינגען זינגע וואַלקנס צע־האַנגען“.

אַרבערוואַנדערן — אוטוו. 99. ~וואַנד־דרעווען. אַ פֿון לאַנדאָן קיין ניו־יאָרק. אַ טרופּע וואָס מוז במעט נאָך יעדער פֿאַרשטעלונג אַ פֿון איין זאָל אין אַ צווייטן. די אויגן וואַנדערן אַרבער פֿון קינד אין וויגעלע צו דער יונגער מוטער. ז' 11.

אַרבערוואַקלען — טרוו. אַרבערגעבן,

אַרבערטראַגן שאַקלענדיק, טריילענדיק דעם אַביעקט אָדער זיך אַליין וואַקלענדיק. אַ דעם שיכור. אַ דאָס לאַכנדיקע קינד. מיט זיך — „שוין אַ פֿאַר וואַכן, ווי איך האָב זיך אַרבערגע־וואַקלט אויף דער אַנדערער זייט“, אפּא, טמו, 1967 VIII 17. ז' 11. עניש.

אַרבערוואַקסן — אַקוווו. אַ עמעצן אין אַלגעמיינער אַנטוויקלונג. „ער איז אויסגע־וואַקסן אין די שפּעטערדיקע יאָרן און ווייט אַרבערגע־וואַקסן זינגע אייגענע פֿריערדיקע לידער“, יג, תּוּן ו, ז' 61. „אַטאָס נאָך אַ ביסעלע וואַקסטו מיך אַרבער“, אי, דרוקער, קלעומער, קינעו 1940, ז' 99. „דער מיטטער־האַפּטער מגיד אין גראַמען איז... אַרבערגע־וואַקסן דעם פּאַעט“, ביש ו, ז' 391. „זיי האָבן געפֿילט אַז דער ייִדישער בירגער־המון איז שוין לאַנג אַרבערגע־וואַקסן זיין אימיגראַנטיש־קייט“, אפּא, טמו, 1966 III 3. מיט זיך.

~וואַקסן — דער, זי. אַקט אָדער רעוול־טאט פֿון אַרבערוואַקסן. אַ פֿון תּלמידים איבער דער שמאַלער פּראָגראַם.

אַרבערוואַרטן — אַקוווו. אַ דער טאַכטערס חתונה. „האַסטו געוואַלט אַ ביז איך וועל חתונה האָבן“, חג, טמו, 1967 II 17. עניש.

אַרבערוואַרפֿן — טרוו. 1. וואַרפֿן פֿון איין אַרט אויף אַן אַנדערן (איבער אַ מחיצה אָדער אַ שטערנוג). אַ איבערן טיך אַ שטיינדל. אַ איבערן צוים אַ צעטל, איינגעוויקלט אין אַ פּאַפּירל צוזאַמען מיט אַ שטיין. אַ איבערן מויער שפּיץ אין געטאָ. אַ איבערן בענקל — אַפּצושמיכטן. אַ איבערן געלעך — (קאַקעטיש) דזוו וואַרפֿן אויגן, וואַרפֿן אַ קוק — 133.

2. אַרבערלייגן מיט אַ וואַרף. אַ דעם צאַפּ אויף דער ברוסט. אַ דאָס פעקל (די משא) פֿון איין אַקטל אויפֿן צווייטן. אויך פּיג: אַ די אַחריות (די שולד) אויף אַן אַנדערן. פּאַראַ־לעל אויך: אַ שוואַה פֿון די פּריצים אויף די יידן. אַ אַ בריק — אַן אויפֿבויען, אויפֿ־שטעלן אַ בריק; (ב) נאָכן פֿונאַנדער־פּענען צוריק אַראַפּלאָזן די בריק; (ג) שאַפֿן אַ (נייע) פֿאַרבינדונג. אַ אַ בריק צווישן די ביידע גרופּעס וואָס האָבן זיך באַקעמפֿט.

3. אויף גיך אַרבערשיקן, אַרבערפֿירן. אַ עמעצן איבער דער גרענעץ. אַ סחורה פֿון איין שטאָט אין אַ צווייטער. אַ פֿרישן באַטאַליאָן אויפֿן (צום) פּראָנט. אַ מיליאָנען דאָלאַרן אין אַ גרויסער וואַלוטע־ספּעקולאַציע.

4. (שניידעריש) אַרבערבייגן. אַרבערנייען. אַ ברעגלעך. אַ הייזן וואָס זינגען צו לאַנג. אַ דעם פֿאַר דעם, עס זאָלן אייגענווייניק אין אַ מלבוש נישט זיין קיין צווייטן. „אַז מע וואַרפֿט אַרבער דעם פּאַדעם שייט זיך נישט דער שטאַף“, — אַ כלל גדול ביי שניידערס.

5. באַדעקן, צודעקן (אויף גיך). אַ אַ פּאַטיילע אויף זיך. אַ נאָך אַ קאַלדרע.

מיט זיך — אַ זיך פֿון איין געשעפט אָדער

מלאַכה צו אַ צווייטער. „איך האַלט זיך ביי דער קאַפּאַטע, די פּאַלעס זאָלן מיר נישט אַ זיך איבערן קאַפּ“, ממוס, שלמה, ז' V. „וואָס מער אַפּגערוקט עס שטייט איין בנין פֿון אַן אַנדערן, איז מען אַלץ מער באַוואַרנט, אַז דאָס פֿינער וועט זיך נישט אַ אויף די איבעריקע בנינים“, דר' י. ליאַקומאַוויטש, אינפּעקציעזע קראַנקהייטען און חאַלעראַ, פּעטערבורג 1907, ז' 8. „די פּויערשע שוואַה צו די פּריצים האָט געקאַנט זיך אַ אויף רייכע יידן אין די שטעט־לעך“, בערג, באַס דניטפּער וו, עמס, ז' 95. ~וואַרף, ~וואַרף, דער. ז' 11. עכין. עניש. ער (יין) קען. ערני.

אַרבערווייזן — טרוו. ווייזן עפּעס, געבן אַ צייכן (סיגנאַל) איבער אַ מחיצה, אַ שטערנוג. אַ אַ רויטן סיגנאַל. „עס האָט אַ זון נישט געקענט צוקוקן דעם צער פֿון דער אַלטער מאַמען און האָט איר דערציילט אַ ליגן... אַ פֿון צווייטן הויף האָט מען אַרבערגעווייזן צייכנס, אַז די אויסראַטונג איז אַפּגעשטעלט“, טשענסטאַכאווער יידן, ניי 1947, ז' 219.

אַרבערווייזען — טרוו. „דער ווינט ווייט אַרבער דעם שטויב“, די געוועלשאַפֿטלעכע אויפֿקלערונגס־אידיען, וואָס האָבן אַרבערגע־ווייזען פֿון דער נאַענט־געוואַרענער ווין און בערלין, האָבן גייסטיק צערודערט אַ שפּאַר ביסל באַגאַבטע און פֿרומע ייִדישע יונגעלעכט“, ביש ו, ז' 152. מיט זיך. עניש.

אַרבערוועגן — טרוו. 1. וועגן מער, שווערער; האָבן מער וואַג. אַרבערצען אויף דער וואַגשאַל. „איין משא וועגט אַרבער די אַנדערע“, שו [= אין צרה איז גרעסער פֿון דער צווייטער]. „זינגע רימעטלעך וועגן אַרבער זינגע דימעטלעך“, פּוהל. „ער וויל, איין שאַל זאָל אַ, ער וויל מאַכן אַ סוף צו דער מיטל־מעסיקייט, צו דער וואַכעדיקייט“, שג, וועגן ייִדישע שרובֿער, ז' 170. „איז בעסער אויס־צוקלייבן די פּאַזונדערע ייִדישע קאַנסטרוקציע, כּדי די פֿרעמדע השפּעה זאָל מיט דער צייט נישט אַ די אייגענע“, אאר, יושפֿ XVI, 3.

2. שטעלן אויף אַ העכערער מדרגה, מאַכן ווערטיקער, חשוּבֿער. אַ דעם אינסטינקט מיט לאַגישע רייד. „טויטע פֿליגן פֿאַרשטינקען און צעבלעזלען דעם זאָלבימישערס אייל, אַזוי וועגט אַרבער אַ ביסל נאַרישקייט חכמה און פֿכוּד“, תּי, קהלת, י, 1. „מענדעלע־געשטאַלט איז איבערגעוואַקסן און האָט אַרבערגעוואויגן אַבראַמאַוויטשן, און האָט אים איינגעשלונגען אין זיך“, ב. ריווקין, אונדזערע פּראָזאַאיקער, ז' 27. „דעם צדיקס אויטאָריטעט האָט אַרבער־געוואויגן די אויטאָריטעט פֿון רב אין שטאָט“, א. קאַצענענלנבאַנגע, ליטע ו, ז' 357.

3. מכריע זיך, באַשטימען, בעת אַ יידענע קומט אים פֿרעגן אַ שאלה אין מיליטקס און פֿליישיקס, וועט ער קענטיק צען מאַל זיך איבערלייגן, ביז ער וועט אַ אויף פֿשר“, חג, טמו, 1968 X 25.

~וועגן, דער. ז' 11. עכין. עניש.

בקשה דערלויבן אים א' די שול קיין ווארשע, טשענסטאָאָווער יודן, נ"י 1947, ז' 22. ווען די עפידעמיע האָט זיך שטאַרק פאַרשפּרייט, האָט מען דעם שפּיטאַל געמוזט א' אין א'... גרעסערן בנין, י. טרונק, דאָס בוך פון לובלין, 360 ז'.

4. איבערפלאַנצן. איבערזעצן. אינאָקולירן. אינוועקטן וואָס טראָגן אַריבער באַצילן. זיי שניידן אַזן די קאָרע פֿון איין פֿלאַנץ און טראָגן אַריבער אַהער (אינאָקולירן) אַן אַנדער געוויקס, פֿגועה, № 109, 1923. פֿיג: אַבראַ-מאַויטש האָט ענדגילטיק אַריבערגעטראָגן מענ-דעלען פֿון דרויסן אין זיך אַרצן און פֿול-שטענדיק זיך איבערגעענטפֿערט אין מענדעלעס רשות, ב. ריווקין, אונדזערע פּראָזאָאיקער, 28 ז'.

5. פֿון איין צייט, תקופה, אַריבערברענגען אין אַן אַנדערער. דער זכרון איז אַ פֿלי-מאַשין וואָס טראָגט אַנזך אַריבער אין איין רגע מיט 50-60 יאָר צוריק. טראָגן מיר ניט אַריבער אונדזערע אייגענע באַגריפֿן, די מאַטיוון פֿון דעם אַנטיסעמיטיזם אין דעם 19. י"ה אויף פֿרעזעדיקע דורות? קאַר וו, 1940, ז' 11. די חברה [פּיאָנערן] וועלן זיך צולערנען צו שטענ-דיקער דיסציפּלין און וועלן אַ שפּעטער אין זייער אַרבעט, ע. מעשטינסקי, פּיאָנער... מאַסקווע 1929, ז' 6.

6. אַנווענדן אַ געדאַנק, אַן אידיע(ע), אַ מיינונג אָדער אַ געפֿיל, אַן איינשטעל אויף אַן אַנדער ארפֿן, אויף אַן אַנדער ענין, צו אַן אַנדער גרופּע, ספּיכה. א' די געטרענשפּאַסט און איבערגעגעבנקייט בלויז צו דער אייגענער משפּחה. אַזוי קאַן אַ יתום א' זיין גאַנץ בענקעניש און הייסע אינטימישקייט אויף די איבערגעבליבענע ברידער, שוועסטער און קרובֿים, דר' פ. שניאורסאָן, די קאַטאַסטראָפּאַלע צייטן און די וואַקסענדיקע דורות, בערלין יאָר?

7. איבערגעבן אָדער אַריבערנעמען אַ דעה, מאַכט, אַ מלוכהשע פּונקציע. לויט דעם פּרינציפּ פֿון דער נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע וועט דער שטאַט א' אויף די איינצלע פֿעלקער אַ טייל פֿון זיין מאַכט, זשיט א, נ"י 1919, ז' 20. אַ דאַנק דער פֿאַראייניקונג פֿון 1386 זיינען ביסלעכעוויי אַריבערגעטראָגן געוואָרן קיין ליטע דער פּוילישער מלוכה-שטייגער און די יורי-דישע און אַדמיניסטראַטיווע אינסטיטוציעס, ליטע וו, נ"י 1951, ז' 52.

8. (בוכפירונג) אַריבערפירן פֿון איין חשבון אויף אַן אַנדערן. [די באַנק] זאָל א' דעם בילעט פֿון זיין חשבון על חשבון הגביר...? ש. אַרעמע און פּרייליכע ו, ז' 113.

9. (לינגוויסטיק) אַריבערברענגען פֿון איין לשון אין אַן אַנדער לשון, פֿון איין גראַם אין אַן אַנדערער. אַ פֿאַרשטענונג פֿון פֿרעמדע לשונות... הייסט עס אַז דער רעדנער אָדער שרייבער האָט ניט קיין אייגנס, נאָר ער טראָגט פּשוט אַריבער פֿרעמדס און פּרוּוט אים נאָר אַנצוטאָן אַ יידישן לבושי, ביר, יידישקייט און

אריבערטראַגן — אַקווו. א' אַ בריק. ווייזט אויס, אַז אַ ייד ווי איך דאַרף גרינג זיין ווי אַ שטייגער אַ זשמעניע ליכט, וואָס טאַנצט אַריבער אַ כּוואַליענדיק וואַסער, יפ. די לעגענדע נח גרין, נ"י 1960, ז' 13. אויך: אַריבערשפּרינגען. א' דאָס טיכעלע.

מיט זיך. ~טאַנץ, דער. עכץ. עניש.

אריבערטאַסקען — טרוו. 20. אַריבער-שלעפּן. אַריבערטראָגן מיט מי. אַ בודניק... איז... צוגעלאָפֿן מיט דער ביקס, נאָר ער האָט שוין מער ניט אוספּיעט צו זען, נאָר ווי ר' בער האָט אַריבערגעטאַסקעט די פּיס איבערן פאַרקאַזן, תּחית המתים, וואַרשע 1902, ז' 15. מיט זיך. עניש.

אריבערטורעמען — אַקווו. אַריבערהייבן זיך ווי אַ טורעם. הַיבנט וועט מנין שטומקייט אַריבערטורעמען די געטלעכקייט פֿון דנין לעצטן טראַט, מבאָ, דער גייער.

אריבערטראַגן — דער, זן. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אַריבערטראָגן. נאָר מע דער קלערט זיי דורך אַן א', אַ פֿאַרזאָנדלונג אָדער אַ פֿאַרשפּרייטונג פֿון אַ פֿרעזיקער באַווע-גונג, זשיט ווי, נ"י 1917, ז' 153. מע דאַרף אויך איינזען אין אַ צאל פֿאַרבינדונגען די השפּעה, דעם א' פֿון דער סמיכות-קאָנסטרוקציע, פֿון ערש-שבת און ערש-יום-טובֿ — גרייטע סמיכות — האָבן מיר געשאַפֿן: ערש רעוואַ-לוציע; ערש נצע, גרויסע געשעענישן, ימ, יזשפֿ xvi, 3. אין זכות פֿון עסן לעבט מען, פּוול [הומאַריסטישער א' פֿון באַגריף זכות און בזכות אויף אַזאַ מאַטעריעלן ענין ווי עסן].

אריבערטראַגלעך — אַד, נעאַל. וואָס מע קען אַריבערטראָגן. אַע משא. אַע קראַנקייט, צרה.

אריבערטראָגן — טרוו. 1. טראָגן פֿון איין אָרט צום צווייטן. א' די זעקלעך תּבֿואה פֿון הויף אין שפּיכלער. די הענדלערקעס האָבן... [נעענטער צום שענק] אַריבערגעטראָגן זיי-ערע טישלעך מיט די לעקעלעך, מיט די קאַני-פֿעטן, מ. ריבּין, דער וועליזשער בלוט-בלבול, ווילנע 1914, ז' 47. א' דעם בליק פֿון איינעם צום אַנדערן.

2. טראָגן, ברענגען איבער עפעס. דאָך מיך האָט פֿון זיסע דעמונות מנין מוח / אַ תּיבה געבויט ווי פֿאַרצייטן האָט גה, / און האָט מיך אַריבערגעטראָגן די וועלן, / צום דאָפּטיקן באַרג, צו אַלימפּוס דעם העלן, יחואש, אַלימפּוס און חורבֿ.

3. איבערפלאַצירן. אַריבערפירן אין (אויף) אַן אַנדער דירה, גאַס, שטאַט. א' דאָס כּסא-הרבנות פֿון ריסן קיין גאַליציע. א' די קינדער-היים (די שול, דעם בית-מדרש, די ישיבה אע) אין אַן אַנדער געגנט. סוף מנן 1860 ווענדט זיך נעפּעלד צום בילדונג-קורסאַר מיט אַ

אריבערזאָגן — טרוו. זאָגן מער ווי עס איז נייטיק אָדער ריכטיק. א' וואָס עס איז פֿאַרגע-קומען הינטער פֿאַרמאַכטע טירן. ~זאָגן. דער. עכץ. עניש.

אריבערזאָלצן — טרוו. א' אַ געקעכטס מע זאָל עס ניט קענען אין מויל אַרייננעמען. ער האָט אין זיין פּאַעמע אַריבערגעזאָלצן, און דערמיט באַזאָלצן די יידישע וואונדן, יג, תּוֹד ו, ז' 85. ונג. עניש.

אריבערזיין — אוטו & אַקווו. 1. אַריבער-קומען אין אַן אָרט אויף אַ געוויסער (קורצער) צייט. [די מצריים] שפּראַכן די (עבודת אל-הים) איז מעכטיג דו קבֿי"ה איר ניקש קעגן טון (והא ראייה) ישראל זיין גוא אריבר גוועזן אויב אַם דריטן טאָג פֿון אירן ציהן האָבן זיא ווידר מוזן הער קומן, מחזור חלק שני, שלש רגלים, אַמטש 1713, קעה/א.

2. זיין אין אַן אָרט מער איידער מע האָט געמיינט (געזאַרפֿט).

3. דוון אַריבערזעצן. 2. ער וועט אַמאַל א' דעם טאַטן זינעם, ש. יוסילע סאַלאַווי.

אריבערזינגען — טרוו. א' דעם אַרקעסטער. דעם באַריטאָן איז גרינג אַריבערצוזינגען די סאַפּראַנאָ. ווער דען זאָל זיין אַ מבין און האָבן דר-ראַק פֿאַר תּורה, אַ בעל-עגלה? — האָט פּערלע אַריבערגעזינגען איבערן טיש צו דער האַראַדנער רביצין, חג, טמו, 7 v 1965.

מיט זיך — אַריבערקומען זינגענדיק. ווי אַנדערש וואָלט ער זיך געקענט א' פֿון לעבן אין טויט אַרצין?, א. ניסענאָן, אין צדיקס טריט, 1950, ז' 83. ~זינגן, ~זינגן, דער. עכץ. עניש.

אריבערזעגלען — טרוו. א' עמעצן אויף דער צווייטער זיט פֿון דער אָזערע. און אויפֿן שיפֿל פֿון אומרו זעגל איך אַריבער די פּינצטער-ניש, י. מאַניק, אין טריט פֿון דנין וואַנדער. מיט זיך.

אריבערזען — אַקווו. דערזען פֿון אַריבער אַ גרעסערן שטה. א' דעם וואָלד אויפֿן צווייטן ברעג טיך.

אריבערזעצן — טרוו. 1. אַוועקזעצן אויף אַן אַנדער אָרט. א' דעם חשוּבֿן גאַסט אין דער ערשטער ריי.

2. אַריבערפירן אַ תּלמיד אין אַ העכערן קלאַס, פּיתה. א' אין לעצטן קלאַס.

3. באַשטימען אויף אַ העכערן אַמט. אַנ-שטאַט אַרציינזעצן זיי אויף לאַנגע יאָרן אין תּפֿיסה, זעצט מען זיי אַריבער אויף העכערע אַמטן, ה. בורקא, טמו, 1963 וו 12.

4. איינפלאַנצן אויף אַן אַנדער אָרט. זיי האָבן יאָ פֿאַרזיט אויגעקעס אין שטוב און האָבן יאָ אַריבערזעצט די אויסגעוואַקסענע שפּראַצן אין גאַרטן אַרצין, י. ראַכליג, פּאַר, 1972 וו 18.

מיט זיך. ~זעץ, דער. ונג. עכץ. עניש.

לשון ה'ארשע תר"ץ. דאָס גרינגע א' ווערטער פֿון אנדערע וואָרטקלאַסן אין דער גרויסער מדינה פֿון ווערב איז בליספֿאָ אָן אייגנשאַפֿט פֿון ... ייִדישן לשון, ימ' יושפֿ אXXI, 2.

10. אַקווו. דורכמאַכן און איבערשטיין אַ קראַנקייט, פֿיזישע ווייטיקן, אָן אַנשטרענגונג, שווערע איבערלעבונגען. א' חרפות און בושות. א' רעמאַטישע ווייטיקן. א' הונגער. א' פֿייני קונגען אין תּפֿיסות: א' די אינקוויזיציע, די נאַצישע אַרבעטסלאַגען. מער פֿון אַלץ האָט זי נישט געקאָנט א' דאָס וואָס מע שעלט איר זעטלעך, שט. קליינע מענטשעלעך... יאָן אָנגעלייגטער ברית'. ווער ווייס, צי וואָלט ער געקאָנט א' די אַלע יסורים פֿון גוף און גיסט... ווען נישט די כּוחות וואָס עס האָט אים געגעבן די ספֿירעליגעזעע קינדהייט?, שט. קריטיק און קריטיקער. ב"א 1959, ז' 361. האָט זי נישט געהאַט קיין כּוח אַריבערצו טראָגן די שווערע ווייען, פ. מאַרקוס, שמו. 1963 v 24.

11. אַקווו. אויסהאַלטן אַ צרה, אָן אומגליק. אויסלייזן אַ שווער לעבן און זיך נישט אַזוי ברעכן. פֿרעמדע דאגות (צרות) קען מען א' שו. "הער נאָר אויס, מאַמעניו, ... כּי קען די צרות פֿון מײַן געליבטן נישט מער א' 29. גענוג צרות... יסורים האָבן מיר אויסגע ליטן ביז היינטיקן טאָג... פֿאַר אונדזער תּורה... און ב"ה מיר האָבן אַלץ אַריבערגעטראָגן, שמו פֿלאי, ספר האמת והשלום, לעמבערג 1893, ז' 49. "דו זאלסט זיך צוגעוואוינען צו דעם ייִדישן אַרט לעבן, ראָט איך דיר, כּדי דו זאלסט קענען ווי עס איז עקזיסטירן, אַדיק דעם יאָר פֿון גלות, ממוס, ישׁם און יפת, ז' 32. "ווען נישט דאָס קאַפּל חלום... וואָלט אונדזער בידנער לעבן געווען נישט אַריבערצוטראָגן", פ. די לענגענדע נח גרין, נ"י 1960, ז' 9.

12. אַקווו. פֿאַרלייזן מיט געדולה. טאַלע ריין, טובל זיין. [ער] האָט שוין נישט געקאָנט א' די שקרים וכבֿים פֿון דעם צורר-יהודים, יפֿאַל, 1887, № 49, ביללאַגע. דאָס אָפּגעבן מזל-טובֿ... מיט דעם אונטערשמייכלען זיך... בין איך שוין נישט אין שטאַנד אַריבער צוטראָגן, שט. אַרעמע און פֿריליכע, ז' 108 "מיר זענען תּמיד געווען אָנגעגרייט אַפּצו טרייסלען פֿון אונדזערע פֿיס דעם שטויב פֿון יענעם לאַנד, וואָס האָט נישט געקאָנט א' אונדזער באַזונדערע עקזיסטענץ ווי אַ פֿאַלק, זשיט א, נ"י 1919, ז' 87.

מיט זיך — א' זיך אין די יונגע יאָרן. זיך א' אין אַן אנדער וואוינארט. א שטורעם (א פּאַגראַם, די מלחמה) טראָגט זיך אַריבער איבער דער שטאָט (געגנט). אומעטיקע שטראַלן, בלייכע / אויף די גאַסן, אויף די שטייגער / און אַ גיגון ווי פֿון איה / טראָגט זיך וואוינטי-וואו אַריבער, אַר, 'שבת בבשטיאָג. פֿלוצעם טראָגט רואיק אַ שטים זיך אַריבער נישט איכיק נישט דואיק — אַ שטים ווי פֿון גריבער, סוצ. וואַלדיקס, 1940, ז' 109. "דער יום-טובֿדיקער יוד האָט זיך אַריבערגעטראָגן אין

אַ יום-טובֿדיקער וועלט", א. מענעס, פֿאַר, 1967 x 15.

~מאָראַל. דער. זונג — אפֿילו אזא וואָרט ווי יתום איז אויסגעברייטערט געוואָרן אין באַשטיט. עס טרעפֿן דאָ פֿלעריי אַיען פֿון באַשטיט, י. טשערניאָק, יושפֿ אXXVI, 3. "עכין-עניש. ער (קע). ערני.

אַריבערמאדעווען — טרוו. לד. 99 : ~מאָראַלעווען. אַריבערפֿירן איבערן טיפֿן.

אַריבערמאדעווען פֿאַרטיין — טרוו. אַלע שכנים... נעמען זיך אויסגיטן די גרויסע פֿאַ מעניצע. ווייטער ווי איבער דער שוועל טראַנט פֿאַרטירט מען זי נישט אַריבער, דער יודישער פֿאַר פסח, וואָרשע 1881, ז' 16. "מע האָט געוואָלט די געשטאַלט פֿרץ א'... אין אַ קאַ לעקטיווער געשטאַלט פֿון ייִדישע שריפֿט שטעלער, יט, פּוילן VII. זונג. ער.

אַריבערמאדעווען — טרוו. 1. טרעבן פֿון איין זיט אויף אַ צווייטער איבער עפעס. "מע האָט אויסגעקליבן אַ פֿלאַכן אַרט אין טיפֿן, דורכוואַנען מיט האָט די עטלעכע הונדערט אומ גליקלעכע אַריבערמאדעווען דעם טיפֿן, יז כעלם, יאהאַנעסבורג 1954, ז' 87.

2. אַריבערגיטן. אַריבערשטיין. דאָס גאַלד צוזאַמען מיט דעם זאַמד און בלאַטע, אין וועלכע עס געפֿינט זיך, ווערט דאָן אַריבער געטריבן איבער באַזיילבערטע קופּערנע פֿלאַטן וועלכע זינען באַדעקט מיט קוועקזילבער. דאָס קוועקזילבער ציט צו זיך צו די ברעקלעך גאַלד, ס. פֿינטסטאָן, כעמיע, נ"י 1920, ז' 111.

אַריבערמאדעווען — אַדי. דוז אַריבער טראָגלעך. "קיי" — "טיי (און דאָס זעלבליקע אויך קאָווע) אַלס געטראָק פֿאַרטרייבט די שלעפֿעריקייט, גיט צו דעם קערפּער מונטער קייט און א' מ. שפּיראָ איבז, וו. איגלאָוו, וואָס פֿאַר אַ געטראָקענע זינגע פֿאַראַן און וואָס גיבט זיי דעם אַרגאַניזם. פֿאַלטאַטע 1932.

אַריבערמאדעווען — טרוו. 1. אַריבערשאַפֿען. אַריבערגיין (איבער) אַ שטערונג, אָן אַפּאַמונג, אַ ספעצ אָנגעמערקטע לייניע, "ער לאָזט אים פֿאַלן [דעם שטעקן], און טרעט איבער אים אַריבער אום צו גיין זיין וועג ווייטער, איבז, שפּערלינג, דיא קאַראַמישע מיידען... וואָר שע 1899, ז' 24. "דער טראָט טרעט אַריבער די ספּערישע צווימען, סוצ, 1963, ז' 149. א' די (עמעצנס) שוועל = אַרצניקומען צו עמעצן. "זיין חייב פֿלעגט זיך תּמיד מיט אים קריגן פֿאַרוואָס... ער וויל קיינמאַל צום רבין אפֿילו די שוועל נישט א' ספּורי מעשיות, לעמבערג 1882. "מיט מײַן א' דאָס ערשטע מאָל די שוועל פֿונעם דאָקטערס הויז, ווי אַן איך געווען געגליכן צו אַ וואַנץ, וואָס כּאפּט זיך אַרצין צו גאַסט אין אַ שפּאַלט פֿון אונדזער בעט, ממוס, דאָס קליינע מענטשעלע. א' די (דעם) גרענעץ = אַריבערפֿאַרן (אַריבער גיין) אין אַן אנדער לאַנד, טעריטאָריע, רשות אע. "פֿאַר א' די אָנגעצייכנטע גרענעצן פֿון

געטאַ, האָט מען אפֿילו אַ קליין קינד דערשאַפֿן, טשענסטאַקאווער יודן, נ"י 1947, ז' 244. "פֿאַר דעם שטיקל קרקע אויף אַ קבֿר איז מען שטאַרק מקפּיד צו באַצאַלן... וועלל מע גלייבט אַז די מלאכי-חבלה האָבן נישט קיין שליטה אַריבערצו טרעטן די גרענעצן פֿון אַ רשות-היחיד (ילקוט ראובני, ויחי), אַבֿרהם רעכטמאַן, יבֿל XLII.

2. פּיג. א' די גרענעץ פֿון זיקנה. "איז קען איך אַזוי ליכט א' / צו יענער לויזער אַפּגע נייגטער שעה", מל, 'בין איך פֿאַרלאָרן? "דער וואָס האָט דעם כּוח א' דעם גרענעץ פֿון מישושידיקן שכל און קומט צו דעם גבֿול פֿון נפֿש-לעבן, לדב, נ"י תּשי"ז, קנה. "אַט ווי אַ קייט פֿון בערג זיך אויסגעצויגן האָט די ציט, / וואָס נישט פֿאַר מענטשן-כּוחות זי א' האַל, מײַן אוצר, מאַסקווע 1966, ז' 100.

3. אַדורכגיין, אַדורכקומען איבער (פֿאַרבי) עפעס. "עס האָלט דעם קאַפּ פֿאַריסן הויך, / צו שטערן און פֿלאַנעטן, / און ווי די פֿיס פֿון נאַכטוואַנדלער / אַ תּהום א' "יחואָש, די פּאַעזיע פֿון יאָשי. "אַ קאַן [זי]... נישט די שטוב, דאָרט לעם דער קוואַטשקע ליגט איר זון דערהרגעט", פּמ, מלחמה ו, מאַסקווע 1948, ז' 63.

4. עוֹבֵר זיין אויף אַ דין אַדער ברעכן אַ געזעץ. "דער עולם איז נאָך שטאַרק פֿרום געווען, אָפּגעהיט, מורא האָבניק אַריבערצו טרעטן איבער דעם וואָס מע טאַר נישט, נט. קאַרבאַנעט, מאַסקווע 1943. "דאָס שלעכטס אזא מין דינס — ווי פֿון אַ האָר דער שאַטן, / און מיר א' אים איז נישט געראָטן", האַל, מײַן אוצר, מאַסקווע 1966, ז' 175.

~מאָרעל, ~מאָראַל. דער. זונג. עכין-עניש. ער (זי).

אַריבערמאדעווען — טרוו. 1. לויפֿן, ריטן אַדער פֿאַרן גיכער ווי אַן אַנדער באַשעפֿעניש אַדער זאָך, דערגרייכן עס און זיך באַוועגן ווייטער. "דער הונט יאָגט אַריבער דעם פֿערד, אָבער דער פֿערד קומט ווייטער ווי דער הונט", שוו. "פֿאַר אונז שטייט אַ קאַמף-אויפֿבאַבע דעריאָגן און א' נ. ווינהויז, אַ דער וואָס, מינסק 1932. "זי האָט זיך געלאָזט לויפֿן, אַדיק די פֿורן, וועלכע האָבן זיך געצויגן איינע נאָך דער אַנדערער, נאָטע לוריע, הימל און ערד, מאַסקווע 1965, ז' 61.

2. אַריבערשטיגן אין קאַנקורענץ. און אַפֿט האָט ער געטראַכט... וועט די דאָזיקע קליינע שטאַט א' ניריאָרק, אַר, דעם ברודערס קוילן. "אַמעריקע, אַמעריקע, קרימט זיך דער קליינער ברייטער, מיר וועלן אַמעריקע א' מ. גאַלדשטייג, בירעבידזשאַנער אויפֿן אַמור, מאַסקווע 1934, ז' 14. "די שכנותדיקע יונגע אויטאָטראַדע וועט מיט הוצק דעם [אַלטן שליאַך] א' י. יאַנאַסאָוויטש, אַ שטוב אין שטעטל.

3. אַריבערשטיגן מיט אַ גיסטיקער מעלה. גרייכן מער. א' דעם רבין, א' אין שפּילן דעם אַלטן פֿידלער. "אין אַ פֿאַר יאָר האָב איך זיך

געלאָפֿן אין דער גרופע פֿון די אַלטע ליטע, 1970, ז' 787.

5. (צייט) פֿאַרבייגיין גיך אַזוי ווי אומבאַ- מערקט. „וואָלטן שוין די עטלעכע טעג אַ, די גליקלעכע מינוטן זאָלן געשווינדער צו אונדז קומען, ד. א. פֿרידמאַן, ביש, באַרדיטשעוו תרנ"א, ז' 35.

6. אַרבערערייגן אַ ראַנד פֿון אַ כּלי. „די מילך קאַכט און וועט פֿאַלד אַ,“ וויפֿל מאַל האָט שוין די יויך אַרבערגעלאָפֿן ביי דיר? „צי גיסטו נאָר וואָס פֿון דען כּוס / דעם פֿולן לויפֿט אַרבער? / וואָס פֿון דען איבערזאָטן טיש / ניט ווילנדיק פֿלעכט איבער?“, יהוּאַס, יזאַטע פֿילאַנטראָפּיע.

7. אַרבערערייגן פֿון איין צד (גלויבן, גרופע, פֿאַרטיי אע) צום צווייטן צד. אַ צו דער מער- היט פֿאַרטיי. אַ צו די אונטערדיקערס. „אַט זינגען זיי ביי אונדז און אַט לויפֿן זיי אַרבער אין אַ צווייטער טרופּע, אַט מאַניען מיר זיי איבער פֿון דער צווייטער,“ א.י. דרוקער, קלעזמער, קלעז 1940, ז' 137.

8. גיך אַרבערקומען אין אַן אַנדער מצב. „דער אַלטער עפּלבוים (געטראָפֿן פֿון אַ בליק, אין) אַרבערגעלאָפֿן פֿון האַלץ-גוף צו פֿלאַם גוף,“ פ. ליבשאַפּט, ז' 106.

~לויף, דער. ונג. עכין. עניש. ער (זין קע). ערני.

אַרבערלויפֿעריש — אַדי. וואָס איז כּאָ- ראַקטעריסטיש פֿאַר אַן אַרבערלויפֿער צו אַ צווייטן צד, לאַגער. אַע פֿאַלשקייט. קייזל.

אַרבערלויגן — טרוו. 1. לייגן פֿון איין אַרט אויף אַן אַנדער אַרט. אַרבערברענגען. אַרבערטראַגן. אַ דאָס קינד פֿון וויגעלע אין בעטל.

2. איבערלייגן אויף עפעס. אַרבערשפּרייטן. באַדעקן. אַ די בעט מיט אַ פֿאַרביקער קאַלדורע. אַ אַ ברעטל איבער דער ריטשקע. „וואו אַבר איין אופֿן [=אַפֿענען] גאַס איז אונדז איין אופֿן הויף, דאָ העלפֿט דער עירוב אַן [=אויך] ניט, ביז דז מן מוז ליגן [=לייגן] איין באַלקן איבער די גאַס הריבר, פֿון איינר וואָנט צו דר אַנדער אויף ביינע זעטן,“ 107, פב/א.

3. (לייגן איבער די קני און) אַרענשמעסן. אַ דעם בחורעץ און אַרענצימבלען. „און דערנאָך האָט ער געהייסן אימשיטשקעס זי אַ... און מיט בייטשן שמעסן,“ קמ, 1867, № 9. „זיי האָבן פֿון חסיד אַראַפּאָעריסן די קאַפּאָטע, אים אַרבערגעלייגט און געמאַכט 'משפּנתא, אים געשמעסן מיט גאַרטלען, ביז דער חסיד האָט שוין אויף אַלעם מספּים געווען,“ מ. אונגער, טמו, 1967 III 5.

4. אַרױפֿלייגן (אַ משאַ) אויף די פֿלייצעס (איבער די אַקסלען) פּדי עס צו שלעפּן (טראַגן). „איינער האָט געגעבן צו זיין חבֿר געלט צו היטן און דער האָט עס איינגעבונדן און עס אַרבערגעלייגט איבער זיין רוקן (אזוי אַז מע קען עס ליכט געבענען),“ בײַאַ מציאַט, לו/א.

~כאַפּ, דער. ונג. עכין. עניש. ערני.

אַרבערמאַליען — טרוו. (וואוילייגעריש) אַרבערפֿירן, אַרבערקריגן. „ער האָט געוואָלט אַ צו זיך די דאָזיקע שיינע פֿרימאַדאָנע מיט איר ברודער שוואַלב, מיט נאָך אַ פֿאַר 'מסור- רים,“ טע, בלאַזנענדע שטערן, ז' 200.

אַרבערלאָזן — טרוו. 1. לאָזן אַרבעררייגן, אַרבערשפּאַנען איבער אַ שטערונג אַן אַפֿ- צאַמונג, אַ ספּעצ אַנגעמערקטע ליניע. אַ די גרענעץ. אַ אַ איבער דער (עמענס) שוועל = לאָזן אַרענקומען (צו עמעצן). „גלופּסקער יידן ווערן עזותניקעס נאָר דעמאַלט, ווען איר גיט זיי שלום-עליכם און לאָזט זיי אַרבער איבער אַזער שוועל,“ ממוס, צוריק אַהיים, ז' 74. „כּהאַב אַבער מורא, אַז דער אַלטער וועט מיר מער איבער זיין שוועל נישט אַי,“ אַפּאַ, אין פֿוילישע וועלדער, ז' 278.

2. אַפּלאָזן, אַוועקלאָזן. לאָזן אַוועקגיין, דורכ- לאָזן. „דיא מצרים זעלטן גרענקן דיא (עבֿודת אלילים) וויל זיא ניט אַריבער לאָזן,“ מחזור שלש רגלים, אַמטש 1713, קס/א. „איך טאַר נישט אַזוי אַ די מינוט, אַפּשר וועל איך מיר נאָך צייט האָבן אויסצוקויפֿן פֿון מיינע זינד,“ וויט, ישרעבערק, ז' 170.

3. פֿאַרבליאָזן. פֿאַרשוויגן, מוחל זיין. „אַ סך מאַל איז יעדער שותף מצדו מחויב, אויב ער איז גינציק, געטריי די שותפות, צו שוויגן... איבערשוויגן... אַ; ניט שטעלן אויף די פֿיסלעך... ניט מאַכן פֿון אַ וואָרט אַ קוואַרט,“ ג. ח. לעוונער, דער צווייטענדיגער תנאים, ווילנע 1897.

~לאָזן, דער. עכין. עניש.

אַרבערלויפֿן — אַטוו & אַקווו. 1. צור- לויפֿן און זיין אַ וועלע. אַרבערקומען לויפֿנ- דיק. אַ איז שטאַט עפעס צו דערגיין. „ווי איך האָב דען ברייול איבערגעלייגט, האָב איך געמיינט איך לאָזן די נשמה, און בין אַרבערגע- לאָפֿן ווי אַ משוגענער צו [זיין],“ פ, ז' 149.

2. איבעררייגן לויפֿנדיק. „פֿלינק געווען איז היאַוואָטהאַ; / פֿלעגט אַ פֿעל פֿון בויגן שיסן, / דאָן זי שגעל אַ, / ביז זי הינטער אים פֿלעגט פֿאַלן,“ יהוּאַס, היאַוואָטהאַ און מאַדושי- קוויט.

3. אַדורכלויפֿן, פֿאַרבלייפֿן. „און אַזוי ווי אַ ווינט איז אַ קליינע אומעטיקע מינע אַרבער- געלאָפֿן איבער איר געזיכט,“ ג. י. ראַוויטש, ריב משפּחה... ווילנע 1865, ז' 23. „אַ קעלט איז אַרבערגעלאָפֿן איבער מיין קערפּער,“ דר. יאַקאָב א. שניצער, רבֿ גימפּעל בעל מחסֿבה, בײַ אַרז, ז' 4.

4. אַרבערקומען אויף דער אַנדערער זעט לויפֿנדיק. אַ די גאַס, דעם הויף, דעם פּלאַץ. „אַ סך יידן האָבן גענומען אַ אויף דער רוסי- שער זעט,“ בוד פֿון לובלין, 1952, ז' 469. „עס זענען געווען פֿאַלן, וואו טעכטער האָבן נישט געוואָלט פֿאַרלאָזן זייערע מוטערס און אַרבער- צייט וו, וואָרשע 1887, ז' 56.

אויסגעלערנט די גאַנצע תורה, האָב נאָך אַרי- בערגעיאָגט דעם טאַטן,“ ב. א. זאַביעוונסקי, די שווערע צייט IV, וואָרשע 1887, ז' 57. „ידישע בעל-הביחטעס וועלן זיך דאָך וועלן איינע די אַנדערע אַרבעררייגן מיט זייער בריהשקייט,“ פ. בימקא, א.י. פּסח תשכ״ו. מיט זיך — קווו. עכין. עניש.

~יאָג — דער, זין. אַקט פֿון אַרבעררייגן. „זי האָט געקאַנט זיכער זיין, אַז זי וועט איר אַ אויסבשניטן אויף וואונדערבאַרע געזונות אין דער ערשטער צייט,“ זשיט VIII, נײַ 1917, ז' 74. ונג.

אַרבערערייגן — אַטוו. אַרבעררייגן איבער דער פֿאַרעם וואָס די זאָך דאַרף האָבן. יאַפּאַ, № 14.

אַרבערמאַכן — טרוו. 1. אַ די מאַס = נעמען, מאַכן, געבן צו פֿיל, מער ווי מע דאַרף, מער ווי עס קען זיין נוציק. מגום זיין. „ווי דער שטייגער איז פֿון פֿיל סוחרים אַזוינע וואָס כּאַפּן אַרבער די מאַס בייים קויפֿן און פֿאַרקויפֿן סחורה. זייערס איז גינגאַלד און פֿון יענעם מאַכן זיי אַש,“ ממוס, יחלוף, ז' 3. „ער האָט באַשטימפּערלעך איינגעזען, אַז ער האָט איבערגעטרייבן, אַרבערגעכאַפט די מאַס,“ אר. ידער קריטיקער. „ער האָט שוין געהאַט צו פֿיל אַרבערגעכאַפט די מאַס... דאָס געדולד האָט געפּלאַצט,“ ק. ח. היישריק, אין פֿינער און בלוט, וואָרשע 1928, ז' 231.

2. אַרבערנעמען, אַרבערברענגען עפעס גיך. „ווען די [צייטונג]... איז אַנגעקומען נאָך קאַפּ, האָט שלמהלע דער רופֿא אַרבערגעכאַפט די גאַזעטן צו ר' דודלען און געלייענט וואָס עס הערט זיך אויף דער וועלט,“ אַפּאַ, אין פֿוילישע וועלדער, ז' 160.

3. אַרבערפֿירן מיטאַמאַל צו אַן אַנדער ענין. „פֿאַלט דער... יונגעראַמאַנטישק אויף אַ המצאה און כּאַפּט אַרבער דעם קלוידיבחור אויף אַ וואָכענדיקן שמועס, אויף הויז-העולם,“ ד. י. זילבערבוש, מענטשן און געשעהענישען, ווין 1931, ז' 27.

מיט זיך — 1. פֿאַרן ערגעץ און אַנקומען אַהין אַן באַזונדערע צוגרייטונגען, מיט וואָס עס מאַכט זיך. „איך בין דיר מודיע אין גרויס אַמילעניש, זאַלטס למען-השם דיק תּיכּף אַ אַהין וואו דער מלמד איז,“ פ, ז' 34. „איך וואָלט מיר אַרבערגעכאַפט קיין קאַסעו צום רבי, איך זאָל מיר מיט אים מיינע זיין וועגן דער זאָך,“ מעשה נורא מהצדיק המפורסם רבי ר' מאירל מפּרימישלאַן, לעמבערג 1878.

2. אַרבערקריגן זיך. אַ זיך איבערן פּלויט, איבער אַ גרענעץ. „נאָך דעם איז ווידער די שפּין געאַנגען צו דער פֿליג און איז אַזוי געקראַכן ביז זי האָט זיך שוין אַרבערגעכאַפט מיט איין פֿיסל אויף דעם בלעטל,“ נחב, מעשה במלך שכבש מדינות, [ז' כ/ג]. „מיינ עצה וואָלט געווען איר זאַלט זען ווי עס איז אַ זיך זאַגאַנדיגע,“ ב. א. זאַביעוונסקי, די שווערע צייט וו, וואָרשע 1887, ז' 56.

„דערנעבן איז געשטאנען א קאראמיסל, א שטיק ארומגעלאטע האלץ וואס מע פלעגט אַ אױף די אַקסלען“, יױפּ 11, 4.

5. איבערענטפערן. איבערגעבן אחריות אן אנדערן. אַ פּױשע אַרבעט אױף מאַשינען. אַ אַ טײל אַרבעט אױף דעם נײעם געהילף. אַ די רײזיקע פֿון דער אונטערעמונג אױף אַלע אַקצײנערן.

6. (וועבערז) וועבן די פֿעדעס אין דער ברייט נאָכן אויסוועבן אין דער לענג.

מיט זײך — „די אַלטע ליכטצײערן: — אױב אַזױ, קומט דאָך דיר אַ חלק? נאָ לײג זײך אַרײַבער, וועל אײך דיר מכבד זײן מיט פֿינף שטיק. מ. נעמאָן, שבת־אױבס, וואַרשע 1929, ז' 38.

~ לײג, דער. -ױנג. -עכץ. -עניש. -ערני.

אריבערלעבן — אַקחן. 1. איבערדויערן, איבערלעבן, לעבן לענגער ווי אַן אַנדערער. „אָך און וײי צו אַ טאַטן וואָס לעבט אַרײַבער דעם זױן.“ מײר גײט נישט אין לעבן, נאָר אין אַרײַבערלעבן“, סױז, מײשיס טאַגבוך, גק, № 81.

2. דורכלעבן, פֿאַרטראָגן אַ פּאַסירונג אַ געשעעניש מיט אַ שטאַרקן אַינדרוק אױף דעם מענטשן. „מײן שענסטן, ליבסטן גאַסט אײך קאָן קײן האַנט נישט געבן... נו, זאָג, מײר וועלן דאָס מיט דיר אַ אַײ“, האַל, ערדישע וועגן, מאַסקױע 1945, ז' 56. „ווי וועלן עס זײנע טאַטע־מאַמע אַ אַז זײער בכור האַט אַ נישט געמלטן זױן?“, חג, טמו, 1969 IX 12. -עכץ. -עניש.

אריבערמובלען — טרוו. אריבערשמוגלען. „פֿאַר זײן געלט האַט מען שױן עטלעכע הונדערט ביקסן אַרײַבערגעמוכלט פֿון אױס־לאַנד“, אַפּאָ, אױן פּױלישע וועלדער, ז' 263.

אריבערמופֿן — אַ. E: to move. אַוטוו — בײטן וואױנאַרט. אַרײַבערלעבן זײך. „ווי האַט אַלײן אַפּגעזוכט רומס [= צײמערן] און אַרײַבערגעמופֿט אַן זײן הילף“, ב. גאַרין, דיא מױזיקים... „נײ 1900, ז' 41. „צײ טראַכטסטו וועגן אַ קײן אַמעריקע?“, שע, לכּבֿוד יום־טױב, ז' 141.

טרוו — אַרײַבערפֿירן. „אַז יענער און יענער מענעדוּשער [= פֿאַרוואַלטער, אַנפֿירער] האַט געמאַכט אַ צו זײך... יענעם און יענעם 'סטאַר', שע, בלאַנדענדע שטערן וו, ז' 143. „אױף אַ טאַקטפֿולן אַופֿן האַט זײ דעם געשפּרעך אַרײַבערגעמופֿט צו אַ גאַנץ אַנדער ענין“, ב. באַטווינקל, געקליבענע ערצהעלונגען וו, נײ 1948, ז' 95.

אריבערן — פרעפּ. אַרײַבער + דעם. אַ טײך. אַ ים.

אריבערנאָרן — טרוו. איבערנאָרן. אַרײַבער צײען דורך אױסנאָרן. אַ צו זײך יענעם וויב. „דער אײנציקער געבילדעטער אַרטיסט... איז

געווען דער סופֿלער... וואָס האַלצמאַן האַט אים אַרײַבערגענאַרט צו זײך פֿונעם לעמבערגער טעאַטער“, שע, בלאַנדענדע שטערן וו, ז' 280.

אריבערנעמען — טרוו. 1. אַרײַבערפֿירן. נעמען צו זײך האַלטנדיק אַבער עפעס. „אָדער בײזוי אַוּכלין [טאַךר] מען נישט גורם זײן], דעײנו אַ דעם לעפֿל יוּד אַיבערן ברויט... דאָס ברויט צו באַגײסן“, טשי וו, מז. „דו וועסט שױן קײנמאַל... מײר נישט אױסשטרעקן די האַנט פֿון בריק אױף אַ מײך צו זײך אַרײַבער טײך“, אַקש, ברויט, מינסק 1928, ז' 56.

2. אַרײַבערברענגען. אַרײַבערפֿירן. אַ וויב און קינדער פֿון דער אַלטער היים. „באַראָן הירש... האַט גראָד שױן דעמאַלט געהאַט פּאַשטימט אַרײַבערצוגעמען יודן פֿון די לענדער, וואו זײ זײנען געווען אונטערדריקט און פֿאַר־פֿאַלט“, גאַפּ, 1953, № 7, ז' 55.

3. אַימטירן, נאָכמאַכן. אַ אַ מאַדע. אַ אַ באַשטיט פֿון אַ וואַרט. „דער אַוצר פֿון אַ פֿאַלק קאָן געהערן נאָר צו די קינדער פֿון דעם פֿאַלק, פֿרעמדע קאַנען אַ צו זײך נאָר אַ טײל פֿון אים“, זשיט וו, נײ 1912, ז' 144. „אײטלעכער פֿון בײדע צדדים... האַט געקאַנט גרינג אַ אַ מנהג, וועלכער איז געווען בשױת־פֿותדיק פֿאַר אַלעמען“, ר. זעליגמאַן אײב, מ. גאַסטער, די פּתּוּבה, בערלין 1923, ז' 19.

4. אַרײַבערבינדן. אַרײַבערוואַרפֿן. אַרײַבער צען. „זײ האַט אַרײַבערגענומען די שאַל אַיבערן קאַפּ... און האַט מיט שטיפֿע כּעסדיקע טריט גענומען אַרומשפּאַנען אַיבערן צײמער“, בערג, אַפּגאַנג, וואַסטאַק, ז' 180.

5. אַרײַבעראַפֿן די מאַס. נעמען מער וויפֿל מע דאַרף. אַ אַיבערן פּרײז.

6. אַרײַנקריגן אין אײגענעם רשות. אַרײַנ קריגן אַ שטעל, אַן אַרבעט. אַ די פּאַזיציע פֿון פֿאַרזײער. אַ אַ אין די אײגענע הענט דעם גאַנצן פֿאַראײן. אַ אַ אױף זײך די אַחריות.

מיט זײך — „אײבער דעם אפֿוד איז געווען צוויי אַקסלבענדער, זײ זענען געווען צוגע־נײט צום גאַטל פֿון אפֿוד, דאָס האַט זײך אַרײַבערגענומען אַיבער די אַקסלען פֿון כּהן גדול“, טשי וו, לו. ~ נעם, דער. -ױנג. -עכץ. -עניש. -ער (זײן קע). -ערני.

אריבערפֿאַלדן זײך — אַוטוו. <אײ >. אַרײַבעראַטעווען, זײך מען געזײנער צו ווערן. „פֿלעגט ער זײך אַ ערגעץ אין אַ דאַרף, אין אַ קרעטשמע, אַ סאָד, אַ פּאַכט, אָדער אַפּגעדונגען וואו עס איז אַ שטיקל וואַלד און מאַכן דאָרט סמאָראַוידלע“, צײ הירשקאָג, נישט הינטער אַ פּלוּט, בערלין 1922, ז' 11.

אריבערפֿאַרשטען — אַוטוו. אַרײַבער שטאַרצן. זײן העכער פֿון עפעס. „אַבער אַזױ ווי דער אײבערשטער טײל פֿון אַ טיר האַט אַרײַבערגעסטאַרטשעט אַיבער זײן קאַפּ, האַט [ער] עס... באַמערקט און געוואַלט וויסן וואָס עס שטעקט הינטער אײר“, ר. זעליגמאַן אײב, הערשדאָדע, בערלין 1922, ז' 28-29. -עניש.

אריבערפֿאַרשטען — אַוטוו. סטריקן, שטריקן מער, לענגער ווי עס איז נײטיק, פּאַסיק. „די פֿולסטע סימפּאַטיע מײנען איז די גאַנצע צײט געווען מיט די לערערס וואָס סטריקן... אַבער מורא האָב אײך, אז עס דערגײט שױן צו דער מדרגה פֿון אַ“, אַפּא, טמו, 1968 XI 11.

אריבערפֿאַרשטען — טרוו. 1. ענטפֿערן אױף אַן ענטפֿער. ענטפֿערן פֿון אַ צווייטער זײט. אַ פֿון יענעם ברעג. „אָוּשעם [= אַדראַבא] — האַפֿן די שקצים אַרײַבערגעענטפֿערט צו זײ — מײר מאַכן פּאַמניקעס“, וויבט וו, 'שרעבערק', ז' 7. 2. אַרײַבערגעבן אין אַ צווייטעם רשות. ← אַיבערענטפֿערן, בב 3, 977. -ױנג. -ניש.

אריבערפֿאַרשטען — טרוו. אױך: שלעכט אַימטירן, פּלאַגיאירן. „זײ האַט ווירקלעך גע־מײנט אַז פּינטל רעכנט, דאָס זײ האַט אױך ליד אַרײַבערגעפּאַצקעט פֿון שילערס“, י. באַרזאַהן, מאַסקע 1927... ווילנע 1927, ז' 13. -עניש.

אריבערפֿאַרשטען (ע) — טרוו. ... ווערט די אַרטערען־בלוט, די אַפּגעפֿירישטע בלוט, אַרײַ בערגעפּאַפּעט און די אַרטיע“, צש, פּנעה, 1924, № 6. -עניש.

אריבערפֿאַרזען — אַוטוו. „דעם וועג אױף צוריק זענען מײר שױן נישט דורכגעגאַנגען, נאָר אַרײַבערגעפּרױזעט“, מ. לעוו, פּאַרטיזאַנישע וועגן, מאַסקױע 1948. -עכץ. -עניש.

אריבערפֿאַרזען — טרוו. ווי נישט איז אַיבער־ענדיקן (אַן אַרבעט) כּדי וואָס גיכער פּטור צו ווערן (פֿון איר). אַ דעם טאַג אַרבעט. „ווי נאָר די עלטערן פּטורן אַרײַבער די בר־מזוּחה שמחה, זאָגן זײ נישט נאָר 'ברוך שפּטרג' צום בר־מזוּחה־בחור, נאָר טאַקע אױך... צו דער שול“, הרבֿ א. שורין, פּאַר, 1966 XI 11.

אריבערפֿאַרזען — טרוו. 1. אַרײַבערטראָגן, אַרײַבערברענגען, אַרײַבערפֿירן נישט קײן שווערע משאַ (פּעקל, געפּעק) פֿון אײן אַרט אױף אַ צווייטן. אַ די טשעמאַזאַנעס פֿון וואַקאַל אין האַטעל אַרײן. „ווערטער פּױלישע פּעקלעט מען גלאַט אַרײַבער, אַזױ ווי זײ שטייען און גײען [בײם אַיבערזעצן אױף יודיש]“, יױפּא, 1938, № 1.

2. אַרײַבערפֿירן, אַרײַבערברענגען עפעס (עמע' צן) פֿון אײן אַרט אױף אַ צווייטן. „אַך רבּונו־של־עולם... עס זאָל מעגלעך זײן אַרײַבער־צופּעקלען אַהינצו אין דער ישיבֿה, אַט דאָס אַלצײנג, דאָס קעלבל אַהיין אױך טאַקע“, ממוס, 'ספֿר הבהמות', ז' 56. „דער מענטש... האַט אַרײַבערגעפּעקלט אונדזערע דעלעגאַטן אַהער פֿון יענעם וואַנאָן“, שע, 'פּתּרילעווקער נשׂרפֿים.

3. טראַנספּאַרטירן עמעצן. מאַכן מע זאָל עמיגרירן. אַרײַבערברענגען צו זײך (מיט אַ בײטעם פֿון הומאַר, פֿון בײטול). אַ קײן אַמעריקע די קרױבֿים, די לאַנדסלײט, „די קלײן קאַלאָניאַציע האַט באַדאַרפֿט בײסלעכזױז אַ קײן ארײַשׂראַל אַ גרויסע יודישע באַפֿעלקע־

רוגני, זשיט או, נ"י 1919, ז' 88. „צוריק מיט עטלעכע יאר איז זיין שכן פון אזא לעבן אַזש קיין אמעריקע אַנטלאָפֿן. אינגיכן אויך די משפּחה אַהין אַריבערגעפּעקלט“, ע. איזראַ, צוג. קעזע 1928, ז' 17.

4. איבערשיקן אויף יענער־וועלט. „וועגן באַרימטן [דאָקטער]... ווערט דערציילט, אַז ווען ער האָט געפּילט, אַז ער האָלט ביינס שטאַרבן, האָט ער זיך זייער געשראַקן... האָט ער געזאָגט: — קנאַפּ חולאים האָבן איך אַהין אַריבערגעפּעקלט? זיי וועלן... זיך אַלע אַפּרעכענען מיט מיר“, גאַפּ, 1948, № 10, ז' 70.

5. אַריבערשמוגלען. אַריבערפּירן עפּעס (עמעצן) אומלעגאַל איבער אַ גרענעץ. אַ אומלעגאַלע ליטעראַטור. אַ דעם אַנטלאָפּענעם אַרעסטאַנט. „ער האָט געוואוסט ווי אַנצור־האַנדלען ענגליש געווער. ער האָט דאָס גוט געקענט אַ“, שירע גאַרשמאַן, דער קויעכ פּונעב, מאַסקווע 1948.

מיט זיך — אַ זיך אין אַ ניער דירה. אַ זיך פּון שטעטל איז שטאַט אַרין. אַ זיך אַהין פּונדאָנען מע קען קיין בריוול ניט שרייבן [=שטאַרבן], פּוול. „פּעקל זיך אַריבער מיט ווייב און קינדער צו מיר“, שע, קליינע מענער שיעלען... ז' 35. „אַ דאַנק מיין חבֿר... האָבן איך באַלד נאָך שוועות זיך אַריבערגעפּעקלט פּון דער קעלעראַכסנייה, דניאל טשאַרני, ווילנע. „דאָס מאָל ווילן יידן אויף אַן אמת זיך אַ קיין אַרץ־ישראל. זיי קענען מער ניט איבערטראַגן דעם ביטערן גלות“, יונתן שליאַ, זוהיל (נאַזאַרגראַד־וואַלינסק), תּ״א תשכ״ב, ז' 129. „אַפּשר האָט ער אַפּגעזאָגט די עטלעכע גילדן און אַריבערגעפּעקלט זיך אַהין וואו מען עסט ניט... רעטער מיט שמאַליץ, שע, ט״ה, ז' 167.

זונג. יעכין. עניש. יער (יין). יקע.

אַריבערפּאַלן — אוטו — 1. אַרױפּפּאַלן. אַראַפּפּאַלן. פּאַלן איבער, אויף עפּעס (עמעצן). אַ ווי אַ שיכורער גוי. אַ איבער די פּאַרענטשעס. „דער הינקעוואַטער שמש מיט דעם שופּר אין איבער אים אַריבערגעפּאַלן“, אמעריקאַנישע גליק, וואַרשע 1895, ז' 99.

2. דורכפּאַלן. „פּאַרברענט זאָל עס ווערן!... [דער אַנדערער וויל פּאַרענטפּערן:] אַ קלוגער פּאַלט אַמאָל אויך אַריבער“, פּ. בימקא, גנבֿים, וואַרשע 1919, ז' 36.

3. אַריבערלייגן זיך. „ווייבער מיט גוידערס... וואָס פּאַלן אַריבער אויף דיקע שמאַליציקע העלדער“, א. קאהאַן, מענטשן פּון אַלקער, מאַסקווע 1927, ז' 4.

4. אַריבערגיין אין אַן אַנדער קאַליר. אַ בלוי וואָס פּאַלט אַריבער אין גרין.

טרוו — אַנפּאַלן. באַפּאַלן. „און סאַלדאַטן זענען אַריבערגעפּאַלן, איבערגעקערט די שטובֿ“, שע, פּאַריסטן די יוצרות.

פּאַל, דער. זונג. יעכין. עניש.

אַריבערפּאַצווען — אַריבערפּאַצווען, 985.

אַריבערפּאַרן — 1. אַקווו. פּאַרן איבער עפּעס פּון איין זעט אויף אַ צווייטער (איבער אַ טיף, אַ בריק, אַ ים אע). „נצאָרט מיט זיינס שטאַב איז ער [יעקבֿ] היינבר גיפּאַרן דען ירדן וויא דען גישריבן איז אין דער תּורה“, יוסֿיפּ, אַמסט 1661, שאַ.ב. „אויב דאָ וואַר אַך קיין שיף דש ער מיט אַריבער קענט פּאַרן, דאָ גינג ער הין אויב איין קליין ברעט אויב פּאַרט מיט אַניבער, מב. מעשה קיא. „דער זעלביג היפּן זינא צייגן אויב דער שטאַנד זינא אַך צייגן, זוא איך הייריביר פּאַר צו דיר אודיר דוא הייריביר פּאַרשט צו מיר איבער דיוין היפּן אויב שטאַנד צו בישעדיגן, בליק. בראשית, לא, 52. [תּי: אַריבערגיין]. „ס'קומען זייער פּיל אַרבעטער אַריבערצופּאַרן די גרע־נעץ“, טשענסטאַקאווער יודן, נ"י 1947, ז' 128.

2. אוטו. אַוועקפּאַרן פּון איין אַרט אין אַ צווייטן. אַריבערקלייבן זיך אין אַן אַנדער געגנט. אַ פּון שטעטל אין שטאַט. „יידן פּאַרן אַריבער קיין אַרץ־ישראל“. וואו עס איז נישטאָ דאָס רעכט פּרזי... אַ פּון איין אַרט אין דעם צווייטן, דאָרטן איז נאָך נישטאָ קיין פּערוועזן לעכע פּרינציפּט“, [בונד], וואָס וויללען די טאַציאָלדעמאָקראַטען אין רוססלאַנד, זשענעוו 1900.

3. אוטו. צופּאַרן אויף אַ געוויסער צעט. אַ צו טאַטע־מאַמען אויף פּסח. „גלייבסט ניט? טאָ פּאַר אַריבער“, פּוול. „בין איך דערווייל אַריבערגעפּאַרן קיין פּאַנקעוויץ און האָבן דאָרט אַפּגעשמועסט... וואָס די גויע און דער פּאַטער זאָלן זאָגן אויף דעם פּאַרהער“, יפ, ז' 169. „מע האָט נאָר געדאַרפּט האָבן אויף הוצאות / צום רבין אַריבערצופּאַרן“, יג. שױת־חולין, שווערע צעטן. „צו קוים פּערציק יאָר איז איר דער עלטערער זון... געשטאַרבן. זי איז אַריבערגעפּאַרן אין שכנותדיקן שטעטל, מיטגעגאַנגען אויף דער לוויה“, שמעון האַראַנטשיק, באַטש משפּט.

4. אַקווו. (דעריאָגן און) פּאַרביפּפּאַרן. אַ דאָס שטעטל, זיך ניט אַפּשטעלנדיק אויף דער אַכסניא.

5. אוטו. אַריבערגיין. אַריבערקומען איבער בייטנדיק דעם מצבֿ, שטאַנד, געמיט־צושטאַנד, שטימונג אע. אַ פּון דלות צו שפּע. אַ פּון טרויער צו פּרייד. „ביסלעכווייז וועלן מיר גאָר אַליין ניט באַמערקנדיק, אַ פּון דער קאָפּיטאַליסטישער געזעלשאַפּט אין אַ סאָציאַליסטישערן“, דער אידישער אַריבייטער, לאַנדאַן 1902, № 14, ז' 116.

6. טרוו. — איבערפּאַרן, טרוו, ב1, 986. אַ קינד וואָס האָט זיך געשפּילט אויף דער גאַס.

פּאַר, דער. זונג. יעכין. עניש. יער (יין). יקע. יעריי.

אַריבערפּאַצווייַען — דוּו איבערפּאַצווייַען ווען, 987. אַ סך מאָל ביי שע.

אַריבערפּירלען — אוטו & אַקווו. אַריבער־יאָגן, אַריבערשטיגן (עמעצן). „גרישאַ: לייגט אַרויף די האַנט אויף ישראַל־איטרס קאַרטן] געענטפּערט און אַריבערגעפּירלט מיט אַ גאַנצן כּף־האַער [=25ע], שע, קאַמעדיעס, שראַגע.

אַריבערפּילט — אַד. דטשמ. אַריבערגע־פּילט. איבערגעפּילט. איבערגעפּאַקט. „דורך נאַכט און גאַסן וויינט צעטראַגן דעם פּאַלקס אַע פּרייד“, א. ניסענזאָג, מעטעאָר, 1930, ז' 17.

אַריבערפּירן — טרוו. 1. מאַכן מע זאָל אַריבערפּאַרן, אַריבערגיין, אַריבערקומען פּון איין אַרט אויף אַ צווייטן. אַ אַלע יידן פּון דער גאַנצער שטאַט אין דעם ענגן געטאָ. „ער האָט אים נאָר צוגעזאָגט אַ, און אַ קאָן ער אים, אויב ער וויל, מיט אַ שײַפּל“, שע, לפּכֿוד יוסֿיפּ, ו, ז' 48. „די קראַנקע [אויף פּלעק טיפּוס] האָט מען אַריבערגעפּירט אין שפּיטאַלן, אַדער אין ספּעציעלע איזאָלאַציע־העזער“, פּגעז, 1948, № 1. אַ אויף יענער־וועלט = מאַכן מע זאָל שטאַרבן.

2. דורכפּירן דורך אַן אַרט (וואָס אין דעם איז פּאַראַן אַ סכּנה). אַ איבער דער גרענעץ. אַ דורכן וואַלד וואו עס וועגן דאָ גולנים. „אז דו וועסט אונדז בשלום דעם ים אַ, וועלן מיר הייסן געבן מער“, 28. „[דײַן אַרבעט פּון אַ יידן פּון געטאָ אויף דער אַרישער זעט, טפּר לוצק, תּ״א 1961, ז' 463.

3. אַריבערברענגען עפּעס (משא, זאָכן אע). אַ אויפֿן שטופּ־וועגעלע גאַנצע פּודן משא. אַ די תּלמוד־תּורה אויף אַן אַנדער גאַס. אַ דעם טעמפל אין אַ פּאַרשטאַט. „טרייילט אַפּ דעם סאָר, האַלב פּרוכט פּירט אַריבער צו מיר אין קלוניע, ביי מיר איז זיכער, נאָר שאַ...“, נאַטע לוריע, דער טעפּר רופּס, מאַסקווע 1932. „אויף דעם דאָזיקן פּלאַץ... האָט די קהילה אויפּסניי אַנגעהויבן צו בויען די שול, אַזיך דאָרט אַהין די אַנגעזאַמלטע בוי־מאַטעריאַלן“, טפּר טאַנג, תּ״א 1970, ז' 148.

4. דורכפּירן אַיבער עפּעס. „האַט גאַט אַריבערגעפּירט אַ וויינט איבער דער ערד און זינען שטיל געוואָרן די וואַסערן“, מחזור כל בו, בית ישראַל, ר״ה, נ״י יאָר, ז' 161. „און אַט קומט פּאַלד עפּעס איינער אַ געניטער קאַרעקטאַר... און וועט איבער אים אַ שוואַרצן שטריך אַ און וועט אים ווי אַ גרינז, פּונדאָנען אַרויסוואַרפֿן, אַר. דער קאַרעקטאַר.

5. וועגן אין אַן אַנדער ריכטונג. אַ דעם בליק אויף דעם, ווען יענער האָט עס באַמערקט. אַ אויף אַנדערער רעלסן = אינגאַנצן בייטן די ריכטונג, דעם אַינשטעל. „און וועלנדיק אַ דעם שמועס אויף אַן אַנדער זאָך... האָט ער געזאָגט“, מ. טייבט, אַרונס דער פּאַריק, מינסק 1929, ז' 90. „און אַריבערגעפּירט דעם שמועס אויף טעמעס, וואָס זינען איצט אין אַמעריקע מער אַקטועלי“, ב. שפּענער, פּאַר, 1967 v 14.

6. (שאַפֿן פּאַרינידונג דורך) מאַכן פּליסן (שטראַמען). אַ וואַסער פּון רעזערוואַר אין דער שטאַטישער קאַנאַליזאַציע. אַ וואַרעמקייט

אָדער אַ באַנק, אָדער אַ קראַם, צאָגן פֿאַר, 1972 II 22.

2. באַדעקן מיט פֿאַרב, באַזילבערן אַע מאַל־ כּוּת. „מאַכט רשי: זיי האָבן געמאַכט מטבעות פֿון קופּער און זיי אַריבערגעצויגן מיט זיל־ בער“, ע. לעף, יובל XIII, 87.

3. צו שטאַרק אַנציען. אַ דעם בויגן. אַ דעם אינטערעס פֿון די צוהערערס. אַ די איי־ גענע שטרענגקייט.

4. דורכצען. אַרױפֿצען. „אויב עס איז אַפֿך שווער איינצופֿעדעמען אַ נאָרל, דאַרפֿט איר דעם פֿאַדעם אַ איבער אַ פֿכט שטיקל זײַף“, פֿאַר, 1966 VI 27.

5. אַריבערפֿירן. העלפֿן אַריבערקלעבן זיך פֿון איין דירה (וואוינאַרט) אויף אַן אַנדער דירה (וואוינאַרט). אַ אויף יענער זיט גרענעץ.

6. אַריבערקריגן עמעצן פֿון איין צו (גרופּע) צו אַ צווייטן צו. אַ אויף מיט זייט, אין מיטן אַרגאַניזאַציע אַע.

7. אַריבערברענגען אין גיטטיקן זינען. אַריינפֿאַסן. אַ די אידייען פֿון מאַדערנער פּסיכאָלאָגיע אויף דער דערציאונג פֿון יונגן דור. אַ דעם קאַמף פֿאַר רעכט פֿון ייִדישן מיעוט אויף אַלע באַעוולטע מינדערהייטן. „בכּיּוּן סטאַרעט ער זיך אַריבערצוציען זיין צעשוּיבערטן געדאַנק אויף די אַלע וואָס ליגן דאָ נעבן אים“, מ. טייטש, אַרום דער פֿאַבריק ... מינסק 1929, ז' 13.

מיט זיך — טעפּע מיטן 55. „האַבן מיר די דירה פֿאַרקױפֿט, אַרומגעצאַלט זיך מיט די חובֿות און אַריבערגעצויגן זיך ... אין אַן אַלטער חורבֿה, שע, מעשׂיות פֿאַר ייִדישע קינדער וו, ז' 140. „לאָזן אַ זיך אַהין, אויף יענער זיט גרענעץ“, ייִ. קאַרנאַווסקי, ז' 10. „אַלע ייִדן אין שטאַט זענען געווען געצוואונגען זיך אַריבערצוציען אין דעם געטאָ“, פֿאַר סאַנג, תּ״אָ 1970, ז' 745.

~ צי, דער. „אונג. עכּיץ. עניש.

אריבערקאַלען — טרוו. אַריבערקאַלען. אַריבערקאַטשען. „האַבן גענומען אַ די פֿעסער פֿון די וואַנגען אויף דער שיף אַרויף“, י. עדיסאָ, פֿאַר, 1970 IV 19.

אריבערקומען — אַוטו. 1. אַריבערגיין, אַריבערשפּרייזן, אַריבערפֿאַרן איבער עפעס אויף דער אַנדערער זיט. „אַלואַ באַלד אָבּר דאַש דער אַלפֿסנדר היניכּר גיקומן וואָר דאָ צו שמאַלץ דאַש אַיז דאַש מן ניט מער דאַריכּר ריטן נאָך גיין מאַכט“, י. יוסיף, 119. אַמטש 1661, מט. „דאַן האָט דר שטן דער זעהן אונז מכתּ זיך צו איינז וושר דו אַכּרהם ניט זולט קינן הריכּר קומען קען הר המוריה“, טוה. בראשית, כב, יג. רשי. „שפיגאַנע עפנט די אויגן און זאַגט צו נאַכט, צו וועלט: / — אַן דו האָסט געהייסן זיך לינגן, טו איך ווי דו האָסט באַפֿעלט. / ווי קום איך אַווער אַריבער נאָך הונדערטער יאָרן פֿון טויט? — כּיִדאַרף אויס־ לעבן אַ זייעם פֿיבער, כּדי נאָכאַמאַל שטאַרבן מיט פֿרייז“, הל. שפיגאַנע.

פֿלייצן. דער טיפּ פֿלייצט אַריבער ביידע ברעגן. „דער ביליק־געוואַרענער דאַלאַר פֿלייצט אַריבער דעם וואַלוטע־מאַרק“. „דעם רבינס ברכות פֿלייצן אַריבער איבער די קעפּ פֿון זינע חסידים“. „ליטע האָט מיט איר לומדות און גאונות אויך אַריבערגעפֿלייצט די גרענעצן פֿון דער ליטווישער מדינה“, א. קאַצענעלנבאַגען, אין ליטע ו, נײַ 1951, ז' 353.

~ פֿלייזן, דער. „ונג. עכּיץ. עניש.

אריבערפֿלייזן — אַוטו & טרוו. אַריבער־ רינען, אַריבערגיין אין אַ פֿלוס. איבערפֿלייזן. אַ די ברעגן. „אין זינע טעאַט־רשטיקער באַרט זיך אַלצייגן אין מוזיק און פֿליסט אַריבער אין טאַנץ“, איבּ. מאַקס ריינהאַרד, אין מענטש־ וויסנשאַפֿט ו, נײַ, אַפּריל 1930, ז' 33. „רעגן טראָפּ האָט אַנגעפֿילט די גראַבנס ביו אַ“, א. שומיאַטשער, אין שעהן ... „מיר טוען אויס אַכּרים פֿון פֿלייש און ביינ / און פֿליסן אַריבער, געהיים צום וואוינאַרט פֿון וואַרט“, י. ליבשאַפֿט, תּ״אָ 1970, ז' 7.

מיט זיך. „ונג. עכּיץ. עניש.

אריבערפֿליען — אַוטו. 1. זיך אַריבער־ טראָגן פֿליענדיק פֿון איין אַרט אויף אַ צווייטן. „די סאַראַקע איז אונטערגעשפּרונגען און איז אַריבערגעפֿליגן אויף אַ העכערער פערמע“, אַנע טעטלמאַד, פֿאַר דאַרעמ־אוראַל, מאַסקווע 1947.

2. גיך זיך אַריבערטראָגן פֿון איין אַרט אויף אַ צווייטן, פֿון איין פּראָפֿעסיע, אַרבעט צו אַ צווייטער. אַ פֿון איין מלאכה צו אַ צווייטער. אַ פֿון בוכהאַלטעריע צו אַלגעמיינע פּלאַניר־ אַרבעט.

3. גיך פֿאַרבגיין, פֿאַרפֿליען. „ליכטיקע וועלט! דו פֿליסט דאָך געד אַריבער אַן מען זעט זיך גאַר ניט אַרום“, געליא בת ר' משה זײַל פּערסיץ, חשבון הנפש, אַרט, יאָר, ז' 6. ~ פֿלי, דער. „אונג. עכּיץ. עניש. ער (יין, קע). עריי.

אריבערציימען — אַוטו. „און די שיטערע וויסע באַרד האָט אַריבערגעצייטערט איבערן קריגל“, וויט ו, 'שרעפּערק, ז' 148. „ניש.

אריבערציימלען — אַוטו & טרוו. 1. אַרי־ בערשפּילן, אַריבערקלאַפּן אויף אַ ציימבל. 2. אַריבערשמייסן. אַ דעם יונג אויפֿן נאַקעטן. 3. אַריבערשטיגן (בײַ אַ קאַרטן־שפּיל, געוועט, פֿאַרמעסט). „געענטפֿערט אויף מניע דריי [קאַרטן] און אַריבערגעציימבלט מיט אַ צענערל אויף דריי גלייך ווי אויף אַלע“, שע, קאַמעדיעט, 'שראַגע, ז' 255. „עניש. עריי.

אריבערציען — טרוו. 1. אַרױפֿציען עפעס איבער עפעס, באַדעקן, פֿאַרדעקן. אַ דעם זייעם צוועק איבערן בעט. אַ די דעקע איבערן קאַפּ. „אַ כאַפּ געטאָן די תּפֿילין און אַנגעטאַן, און אַריבערגעצויגן דעם תּלית איבערן קאַפּ“, י. מ. אַלפּעראַוויץ, דיא וועלט מלחמה ... ווילנע 1905, ז' 26. „אַ איבערן פּנים אַ געשטריקטן זאַק און באַפּאַלן אַ גאַזאַלין [= בענזין] סטאַנציע,

דורך רערן מיט הייס וואַסער. אַ ענערגיע. אַ דעם עלעקטרישן שטראָם.

7. איבערגעבן אין אַן אַנדער רשות, אין אַן אַנדער אינסטיטוציע. אַ די קהלשע אַנשטאַלטן צו דער דעמאָקראַטיש־געקליבענער קהילה. אַ די סטודענטן אויף אַנדערע קורסן. אַ די יוגנטלעכע אין דער פֿאַרטיי. „אַ אין קהלשע אייגנס די שטעטישע באַלמכטונג, די וואַסער־ לייטונג (וואַדפֿראַוואַרן), טראַמױזען“, דער איר־ די שטרן אַרבייטער, לאַנדאַן 1902, № 14, ז' 115.

8. איבערגרופּירן, איבערקלאַסיפֿיצירן. אַ די 'אינוואַציאָנען צו פֿאַרשיידענע וואַרטקלאַסן. אַ די פֿאַלש־קלאַסיפֿיצירטע אינועקטן צו די מער באַרעכטיקטע פֿאַמיליעס.

9. בייזן די שטימונג, העלפֿן אַריבערגיין פֿון איין שטימונג אין אַן אַנדערער. אַ פֿון דערשלאַנגקייט צו ניע האַפֿענונגען. ... די שטימונגען פֿון רוימישן פעבל, וועלכער לאָזט זיך לייכט אַ פֿון אויפֿברוי קעגן זינע באַרויבער צו פֿאַנאַטישע שונאַ צו ייִדן, א. ירושלים, אין גאַנג, רויס, אַפּריל־מײַ 1947, ז' 15.

מיט זיך. ~ פֿיר, דער. „ונג. עכּיץ. עניש. ער (יין, קע). עריי.

אריבערפֿלאַטערן — טרוו. טער אַריבער. ~ געפֿלאַטערט. „טייכן, דערפֿער, כּיִפֿלאַטער זיי אַריבער. / וואָס איך פֿלאַטער איבער, ווערט שוין מייך, טויז, פּו ו, ז' 46. „ניש.

אריבערפֿלאַנצן — טרוו. 1. איבערפֿלאַנצן. איבערזעצן אַ געוויקס פֿון איין באַדן (אַרט) אין אַ צווייטן. איר אַן אַרגאַן פֿון איין קערפּער אין אַ צווייטן.

2. פּיג. איבערזעצן, איבערפֿלאַצירן (עמעצן) אין אַ נייער געגנט און זיך מען אַן דער אַריבערגעזעצטער זאָל זיך פֿאַרוואַרצלען אינעם נייעם באַדן. אַ ווערטער אין אַן אַנדער שפּראַך. „ניט נאַר האָבן זיי ניט אויסגעראַבן די ייִדישע וואַרצלען און אַריבערגעפֿלאַנצט זיי אין אַ פֿרעמד פֿעלד, נאַר זיי האָבן אויסגעראַבן קאַנאַלן וואָס זאָלן באַוואַסערן און שפּרייזן דאָס ... ייִדישע פֿעלד מיט די קולטור־עלעמענטן פֿון דער פֿרעמד“, זשיט VIII, נײַ 1919, ז' 208.

„די ייִדיש־שאַפּונג דאַרף מען אַ אין דער עכּרית־שאַפּונג פֿון דער מדינה [= ישראל]“, פֿאַר, טוה, 1964 VII 27.

מיט זיך — ער האָט זיך פֿון די קירגיזישע סטעפעס ... אַריבערגעפֿלאַנצט, איינגעשורטט אין ישראלדיקן עמק, א. הגליל, פֿאַש, 1961 IX 15.

~ פֿלאַנצן, דער. „ונג. עכּיץ. עניש. ער (יין, קע).

אריבערפֿלייסן — טרוו. אַריבערפֿלייסן אין פֿליסיקייט. איבערפֿלייסן. מיט זיך — זיך איבערנאַשטרענגען אין פֿליסיקייט. „ער האָט אַ ביסל אַריבערגעשפּילט, זיך אַ ביסל אַריבער־ געפֿלייסט“, נאָד.

אריבערפֿלייזן — אַקוּוו & טרוו. פֿאַר־

2. אריבערפעקלען זיך. אריבערציען זיך. אריבערקלייבן זיך. „מיטן אויסברוך פון דער צווייטער וועלט-מלחמה... האָט [ער] גע... גע- האָט דאָס גליק אַריבערצוקומען קיין אַמעריקע“, טשענסטאַכאָוער יודן, נ"י 1947, לVI.

3. צוגיין, צוקומען צו גאַסט, אַרבינקומען צו עמעצן אויף אַ וועלע. „אַט בין איך אַ ביסל אַריבערגעקומען, מיר זענען דאָך איצט שכנים“, עט, טערקעלע, ווילנע 1925, ז' 326.

4. אַקרום. איבערקומען. דורכלעבן עפעס אַ שווערן מצב און בייקומען. אַ די קראַנקייט. אַ אַזוי פיל יאָרן פֿון מאַטערן זיך אין אַרעמ- קייט. אַ די שווערע און סכנהדיקע נסיעה.

5. איבערלעבן, דורכלעבן אַ געפֿיל. „ס'א ליבשאַפֿט סימאט אריבער אירע אויגן“, נג, אידן, נ"י 1938, ז' 68.

6. אַקרום. (דעריאָגן און) פֿאַרבגיין, פֿאַר- בייפֿאַרן. אַ דאָס דאַרף. ~קום, דער. עניש. ער (יין, קע).

אריבערקונדעסן — אַקרום. „לאַזן גאָט העלפֿן, אונדזער זיידע [ממוס] זאָל נאָך לאַנג קונדעסן, אַ די אייניקלעך זענען“, שט, 'בריוו', היימיש, שבֿט תשי"ט.

אריבערקוקן — אוטום. 1. קוקן איבער עפעס אויף עפעס. „אַסעלע קומט אָן פֿון דער אַנדערע[ן] זעט, קוקט איר אַריבער איבער די פלייצעס“, אבג, דעקטור, וואַרשע 1876, ז' 29. צייטנווייז פֿלעגט זי אַפֿרטיסניק די אויגן פֿונעם ספֿר, אַ איבער די שפּאַקולן, גלאַט אין דער וועלט אַרפֿין, ממוס, שלמה... ז' 72.

2. קוקן פֿון איין אַרט אויפֿן צווייטן. „איין מאָל שבת בייטאָג האָט ער זיך אויפֿ- געכאַפֿט פֿון שלאָף און אַריבערגעקוקט צו איר אין בעט קעגנאיבער, ווייס ג, 'שרעבערק', ז' 21. „אַ מילד ווינטל האָט געלאָזן אויפֿן באַרג גרייזים, וואָס קוקט אַריבער צום הר עיבֿל“, נגאָרדאָג, טמו, 1967 X 18.

3. זיך האַלטן אין גרויסן. „אַלע הויכן קוקן אַריבער איבער זיך“, מס, קהלת, תקע"ט, ה, 7.

4. אַקרום. ניט לייגן קיין אַכט אויף עפעס. „לאַמיר אַ זענע חסרונות“. מיט זיך — קרום. דער. עכץ. עניש. ער (יין, קע). ערני.

אריבערקוקעניש — אַדי גרויסהאַלטע- ריש. פֿאַרימעריש. אַן אַער צייניקער. „אַז מען איז אַזוי היפּערקלוג און פֿילאַזאָפֿיש-סטאַאיש און אַ ווי אַ באַשעווען, מ. גראַסמאַן, היימיש, אָדר תשי"ח.

אריבערקלינגען — טרום. אריבערכיטרע- ווען. אריבערשטיגן מיט חכמהלעך, המצאהלעך. „קיינער קען ניט מער רמב"ם פֿון אים, קיינער וועט אים ניט אַ איך מסחר", חג, טמו, 1966 I 21.

אריבערקלייגן — טרום. אריבערשטיגן מיט קלוגשאַפֿט. אַ דעם קאַנקורענט, דעם קעגן קאַנדידאַט.

אריבערקלייבן — טרום. אריבערקלייבן, ז' 1, 5, 1002-3.

מיט זיך — 1. בייטן די דירה, וואוינאַרט, לאַנד. משנה מקום זען. „דער פעזלער... איז... געוואָרן אַן עושר, האָט גענומען אַ דאָקטער פֿאַר אַן איידעם, זיך אַריבערגעקליבן אין אַ הויך הויז“, ל. קאַברין, אָרט די באַרד.

2. זיך אריבערקריגן. אַ זיך איבער אַ גרענעץ, איבערן וואַסער.

~קלייב, דער. זונג. עכץ. עניש.

אריבערקלינגען — אַקרום. „דער אַלטער האָט זיך צעוויינט, אַז עס האָט אַריבערגע- קלונגען דעם שטאַרקן ווינטגעשריי“, י. ד. טאַיב, דער קדיש..., ווילנע תרמ"ט, ז' 31. מיט זיך — קרום. עכץ. עניש.

אריבערקלעמען — טרום. אַ דעם פֿאַראַן. אַ דעם באַרג. „און דער פֿאַפּ איז געווען אַזוי שווער און אַנגעפֿרעסט, אַז ער האָט קוים מיט אים געקענט אַ“, פמ.

אריבערקנאַקן — אוטום & טרום. במקום-ווערב פֿאַר אַ צאָל ווערבן מיט אַריבער, וואָס ווערן אַפּגעטאָן מיט אַ קנאַק: אַריבערשפּרינגען, אַריבערקלאַפֿן, אַריבערהאַקן, אַריבערקנאַקן אַז.

אריבערקראַדינען — טרום. זל. פר. אַרי בערגנבענען. אַריבערשטיגן אין גנבענען. אַ אַ פֿאַרשוין איבער דער גרענעץ. אַ פֿון אַ גנב, וועלל הגנב מן הגנב — פטור. מיט זיך — אַ זיך ווי אַ קאַץ.

אריבערקרויסטענען — אוטום. פפ : ~קרויסקענען, ~קרוי(ז)שקען. <Lit: kráustyti. העלפֿן אַריבערגיין אויף אַן אַנדער דירה, אין אַן אַנדער וואוינאַרט. געוויינטלעך מיט זיך — זיך אַריבערקלייבן. „דער רבי דאַרף זיך אַ אויף אַ נעצער דירה“, אויך ער האָט אַ רייד געטאָן וועגן אַריבערקרויסקען זיך אויף דער לבנה“, מ. מראַטשני, פֿאַש, 1957 X 18.

אריבערקריגן — טרום. 1. אריבערפֿירן. לאַזן אַריבערקומען. העלפֿן בשם אַריבערקלייבן זיך. „און זען צי ער קען אים גלייך איצט אַ אויף כורשעס זעט“, א. גילנער, טמו, 1964 II 15. 2. אַריבערברענגען, אַריבערציען אויף אייגענעם צד, אין דער אייגענער גרופּע. אַ דעם פֿעאיקן רעדנער אין אונדזער פֿראַקציע.

מיט זיך — אַ זיך אויף יענער זעט גרענעץ. אַ זיך אין דער שטאַט וואָס דער שונא האָט פֿאַרנומען. „דער ווירוס קריגט זיך אַריבער פֿון קראַנקן אויף אַ געזונטן מענטש דורך פֿאַרשיידענע אַפֿנים“, פּגוע, 1949, № 11-10. „ווען די פֿאַליאָקן האָבן אונדז איבער- געלאָזט שטיין פֿאַרן וואַסער, האָבן מיר גישט געוואוסט וואָס צו טון, ווי אַזוי אַריבערצוקריגן זיך אויף דער צווייטער זעט“, יוב אַטוואַצק, ... ת"א 1968, ז' 926.

אריבערקרויבן — אַקרום. נר. אריבערגיין. „דורכגעאַנגען דעם תּימנישן קוואַרטאַל, אַרי- בערגעקרייבט אַ קניל אַראַבישע געסלעך“, ש. איזבאַג, טמו, 1967 X 11.

אריבערקריבן — אַקרום. אַריבערקלעטערן. „יא, ווי איך בין אַ ייד, טאַקע אַ פּלויט... מע נעמט און קריכט אַריבער“, ממוס, פּישקע. ~קריב, דער. זונג. עכץ. עניש.

אריבערראַטעווען — טרום. 1. ראַטעווען דורך אַריבערפֿירן, דורך העלפֿן עמיגרירן, גנבענען אַ גרענעץ א.ע. אַ קיין אַרץ-ישראל. „מע דאַרף אין די נעצער באַדינגונגען אַרפֿין, אַ וואָס מער פֿון פֿריער“, מוה, יובל XXXV.

2. פּיג. „וויכטיק אויסצופֿאַרשן, ווי האָבן מאַרקס און ענגעלס איינגעפֿונדעוועט זייער דיאַלעקטיק און צי האָט זיך זיי איינגעגעבן אַריבערצוראַטעווען זי אין זייער סיסטעם“, זשיט וו, נ"י 1919, ז' 98. מיט זיך. זיך אַ צו די אייגענע.

אריבעררודערן — אַקרום. אריבעריאָגן, אַריבערשטיגן רודערדיק. „זיי האָבן געריר- דערט... אַפֿרייער האָבן זיי זיך אַנגעלייגט — ווער וועמען וועט אַ“, אַקש איבן, וואַלענטיין קאַטאַיעו, אַ זענג איינזאַם טעמעריט, מאַסקווע 1938, ז' 19.

בערגעקרייבט אַ קניל אַראַבישע געסלעך“, ש. איזבאַג, טמו, 1967 X 11.

אריבערקריבן — אַקרום. אַריבערקלעטערן. „יא, ווי איך בין אַ ייד, טאַקע אַ פּלויט... מע נעמט און קריכט אַריבער“, ממוס, פּישקע. ~קריב, דער. זונג. עכץ. עניש.

אריבערראַטעווען — טרום. 1. ראַטעווען דורך אַריבערפֿירן, דורך העלפֿן עמיגרירן, גנבענען אַ גרענעץ א.ע. אַ קיין אַרץ-ישראל. „מע דאַרף אין די נעצער באַדינגונגען אַרפֿין, אַ וואָס מער פֿון פֿריער“, מוה, יובל XXXV.

2. פּיג. „וויכטיק אויסצופֿאַרשן, ווי האָבן מאַרקס און ענגעלס איינגעפֿונדעוועט זייער דיאַלעקטיק און צי האָט זיך זיי איינגעגעבן אַריבערצוראַטעווען זי אין זייער סיסטעם“, זשיט וו, נ"י 1919, ז' 98. מיט זיך. זיך אַ צו די אייגענע.

אריבעררודערן — אַקרום. אריבעריאָגן, אַריבערשטיגן רודערדיק. „זיי האָבן געריר- דערט... אַפֿרייער האָבן זיי זיך אַנגעלייגט — ווער וועמען וועט אַ“, אַקש איבן, וואַלענטיין קאַטאַיעו, אַ זענג איינזאַם טעמעריט, מאַסקווע 1938, ז' 19.

אריבעררייזן — אוטום. „דער אַרויסגעטריבע- נער אַרבעטער [איבער אַלטקייט] זיצט און בעט ברויט, בייזוואַנען ער ריזט אַריבער אין דער אייביקער וועלט“, דיא שכירות, לעמבערג 1896, ז' 24.

אריבעררייטן — אַקרום. „אויב ער וואָר איבר דש אַזוי ריטן אויב דא ער דריכט וואָר, דא איז דש אַזוי צו שמאַלצין דש זיא ניט קענטן אַריבר ריטן“, יוסיפּו, אַמסט 1743, ז' ל. „דער... קריגסמאַן איז מסתאמ איינגעוואקען געוואָרן אין זומפּ, בעת ער האָט געפרוּווט אים אַ אויף זיין פֿערד“, זק, איבן, מעשיות וועגן ערד, בערלין 1922, ז' 50.

אריבעררייבן — טרום. דזוו איבעררייסן < 1012. מיט זיך — „ווען [זיי]... האָבן שוין געהאַט אויסגעשאַסן אַלע קוילן, האָבן זיי געפרוּווט דורך דעם קאַנאַל זיך אַ אויף דער אַרישער זעט“, טשענסטאַכאָוער יודן, נ"י 1947, ז' 232.

~רייב, ~רייס, דער. זונג. עכץ. עניש.

אריבערריינען — אוטום. „דאָס וועט אַיך איינברענגען אַרבעט, ווען פֿון פֿענדל וועט אַ עסנוואַרג“, פֿאַר, 1965 XI 19. „פֿון יענעם שטראָם דעשטעמעריומען וואָס מע האָט ממשיך געווען דאָ אין אַמעריקע אין די ניינציקער יאָרן אַפֿילו און עס האָט אַ ביסל אַריבערגרונען אין דעם צוואַנציקסטן י"ה אַרפֿין“, מ. רעכטמאַן, יושפֿ XV, 3.

אריבעררעדן — אַקרום & טרום. 1. רעדן אַריבער אַ געוויסן שטח. „זייער גענעראַל האָט אויפֿגעהויבן די רעכטע האַנט און האָט אַריבער- גערעדט צו זענע לייט“, קמ, 1863, № 12.

אריבעררייבן — אַקרום. נר. אריבערגיין. „דורכגעאַנגען דעם תּימנישן קוואַרטאַל, אַרי- בערגעקרייבט אַ קניל אַראַבישע געסלעך“, ש. איזבאַג, טמו, 1967 X 11.

אריבעררייבן — אַקרום. נר. אריבערגיין. „דורכגעאַנגען דעם תּימנישן קוואַרטאַל, אַרי- בערגעקרייבט אַ קניל אַראַבישע געסלעך“, ש. איזבאַג, טמו, 1967 X 11.

אריבעררייבן — אַקרום. נר. אריבערגיין. „דורכגעאַנגען דעם תּימנישן קוואַרטאַל, אַרי- בערגעקרייבט אַ קניל אַראַבישע געסלעך“, ש. איזבאַג, טמו, 1967 X 11.

אריבעררייבן — אַקרום. נר. אריבערגיין. „דורכגעאַנגען דעם תּימנישן קוואַרטאַל, אַרי- בערגעקרייבט אַ קניל אַראַבישע געסלעך“, ש. איזבאַג, טמו, 1967 X 11.

2. אַרבערשטייגן אין רעדן. „דערבי האָט איינער דעם אַנדערן געזען אַרבערצורעדן“, טע. בלאַזנענדע שטערן, ז' 274.

3. רעדן צו אַ זעטיקן. „דער ייִדישער טעאַ-טער האָט דער ערשטער גענומען אַ און אַר-בערשטייכלען צו די וואָס האָבן זיך געפֿונען אין דרויסן“, ב. שעפּנער, פֿאַר, 17 VI 1961.

מיט זיך — רעדן מער, העכער ווי מען דאַרף. „[זיין] צוה איז געווען, וואָס ער האָט נישט גערעדט, נאָר זיך אַרבערצערעדט“, י. יאַנאַסאַוויטש, מיט ייִדישע שריבענער אין רוסי-לאַנד.

אַרבערשוואַרצן — טרוו. אַרבערפֿירן

איבער אַ גרענעץ אומלעגאַל. „[זי] האָט בפּלל מיט קיינעם נישט גערעדט וועגן אַ דעם דניעסער“, טפ, סודות, ז' 381. „נעכטן קומט צו מיר משה קוניאַרזש און שלאָגט מיר אַן כּיזאַל אַ פֿאַרטיע פֿון פֿאַרטיק פֿערד איבער דער גרענעץ“, פֿאַר, אַ ראַמאַן פֿון אַ פּערד גנב, ז' 29.

אַרבערשווימען — אַקזוז. 1. „מאיר

פֿלעגט זיך שטענדיק באַרימען, / אַז ער קען דעם נייעמאַן אַ, / מאיר האָט זיך מאַמען ניט געהערט: / ליגט ער אַ יונגער אין דרערד“, פֿ. „און דערנאָך וועלן מיר אַ דעם ים... און מאַכן אַ רביע איבער אַמערקע“, טע, אידישע שרייבער, ז' 65. „דאָס וואָסער איז אַבער נישט געווען טיף, זענען ייִדן אַרבערגעשוואומען אויף ברעטער די פֿאַר טעג פֿון אויסגוס“, אַש, תּהלימיִת.

2. פֿיג. „פֿון אַלע מענטשן נישט איינער, / איז אַמאַל צוריקגעקומען / אַהער אַרבערצור-שווימען, / אַהער פֿון יענער זעט באַרטן / אונדז צו דערציילן פֿון דאַרטן“, עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 105. „איבער דער פֿענעגונג פֿון שאַפּע שווימט שטיל דורך די לבנה: שטיל איז זי אַרבערגעשוואומען“, פֿרץ, פֿאַלקסטי גע-שיכטן, יקלעציקין, ז' 159. „גוואַלד, ווי מיר גלוסט זיך גוואַלדיק / אַרבערצורשווימען די נאַכט“, סוצ, ייִדישע גאַט, ז' 134.

~שוויים, דער. זונג. עכין. עניש. ער (יין-קע). ערני.

אַרבערשוועבן — אוטוו. אַקזוז. „ווער

דאַרף די טויב? ווער קען זי אויסלערנען אַ / דעם רויב־פֿיגל וואָס וואַרט אויף איר אין אַט דער הייך דער בלויער?“, מזה, וו, קייניג שלמה, פֿיג. אַ צו דער לבנה, אַ איבער אַלע לעבנס-שוועריקייטן.

~שוועב, דער. זונג. עכין. עניש.

אַרבערשווימען — אוטוו. „די פֿרייד האָט

שוין אין איר אַנגעקוועלט, אַרבערגעשווימט אין אַ היליכיק געלעכטער“, ליפּמאַן־לעווין, דעם שטורעם אַנטקעגנ, מאַסקווע 1939. „דאָס איז די אומגליקלעכע דיסציפּלין... וואָס לאָזט ניט אַז דאָס געפּיל זאַל אַ און פֿאַרפּלייצן דאָס געזאַגטע“, יג, תּוד, ז' 13.

~שוים, דער. זונג. עניש.

אַרבערשטייגן — 1. אוטוו — בעטן איין מיטל פֿון טראַנספֿאַרטאַציע אויף אַ צווייטן. צופּלען צום פֿאַרט און אַ אין אַ שיף.

2. אַקזוז. אַרבערשפּרייזן, אַרבערגיין, אַרבערפֿאַרן אַ הויכן פּונקט. אַ אַ פֿאַר טרעפּ מיטאַמאַל.

3. אַקזוז. זיין (ווערן) גרעסער ווי אַ באַשטימטע צאַל. דער טיראַזש פֿון דער צעטונג שטייגט שוין אַרבער צען טויזנט. „די צאַל תּעניתיים וואָס שטייגט אַרבער צוויי הונדערט און צוויי און פֿאַרטיק... וואָס ער וואָלט געדאַרפֿט פֿאַסטן“, תּניא, קצא.

4. טרוו. דערגרייכן מער ווי אַן אַנדערער. קריגן אַ גרעסערן שם. ווערן חשׁוּבֿער, ריכער אַע. אַ יענעם אין אַ פֿאַרמעסט. יניט אַרבער צושטייגן — ניט קענען בעסער צו זיין פֿון אים. „דער מענטש איז דאָך פֿון נאַטור פֿייל, נאָר ווען אין זיין אַרבעטן איז פֿאַרבוונדן מיט האַפּענונג אַז ער וועט שטייגן און נאָך אַ דעם און יענעם, דאָס גיט אים מוט צו אַרבעטן“, י. מ. אַלפּעראַוויץ, דיא וועלט מלחמה...

ווילנע 1905, ז' 39. „עס איז... קיין וואונדער נישט וואָס איינער זוכט דעם אַנדערן אַרבער צושטייגן אין לוקסוס“, צ. ה. וואַקסמאַן, אין לאַנד פֿון מהר"ל און מאַטאַריק, וואַרשע 1936.

5. טרוו. זיין (ווערן) בעסער, מער, וויכטיקער אַע. מיט דער איבערזעצונג אַ דעם טעקסט. אַ אַלע האַפּענונגען. עס שטייגט אַרבער זינען כּוּחוֹת. „רעליגיע... האָט... כּסדר געטענהט... אַז זי האָט אַ געוויסע ידיעה פֿון דאָס [=דעם] וואָס שטייגט אַרבער אַלע ידיעות“, מעריטאַן, איב, ה. ספּעסער, די ערשטע פֿריי-ציפּ, ווילנע 1927, ז' 102. „און דער גרייפֿ פֿרוכט וויל זיי ביידין [מאַראַנץ און ציטרין] אַ מיט זיין גאַלד־קאַליר“, טעג, מינע זיבן יאָר אין תּל־אַבֿיב, ב"א 1947, ז' 24.

6. טרוו. גוֹבֿר זיין. איבערשטאַרקן. „ערלעך־מאַן שטייגט אַרבער דעם באַגעלעך־מאַן“, טוו. פֿיל טעכטער האָבן אויפּגעטאַן בריה־שאַפּט, אַבער דו שטייגסט זיי אַלע אַרבער“, תּי, משלי, לא, 29. „און גרויס איז אונדזער צער, ער שטייגט אַרבער וועלטן, / און מיר, מיר זענען מיד אַנטקעגן אים און קליין“, דא, גש, וו, וואַרשע 1920, ז' 122.

~שטייג, דער. זונג. עכין. עניש.

אַרבערשטעלן — טרוו. 1. אַוועקשטעלן

אַנדערשוואו, אויף אַן אַנדער אופֿן. אַ דעם שרעכטיש. אַ די אותיות עס זאַל זיך באַקומען אַן אַנדער וואָרט.

2. אַרבערפֿירן, אַרבערברענגען איבער אַ שטערונג אויף דער צווייטער זעט. אַ די גרענעץ. אַ אויף יענער זעט גרענעץ.

מיט זיך. ~שטעל, דער. זונג. עכין. עניש. ערני.

אַרבערשטראַלן — אוטוו — „די זינקענדיקע

זון קען שוין ניט אַ איבערן באַרג“. טרוו — האָט טאַקע אַרויסגעשניטן אַן

אינערלעכע שיינקייט פֿון יצחק בן־צבֿי, וואָס האָט אַרבערגעשטראַלט גרענעצן פֿון לענדער“, פ. ליבערמאַן, פֿאַר, 26 IV 1963. „דאַרפֿסטו מיט זיין קרבן מנצח זיין אַ דור און אַ צו דעם מאַרגנקינד אַ בשׁוּרה“, סוצ, ו, תּ"א 1963, ז' 378.

~שטראַל, דער. זונג. עניש.

אַרבערשטישעקען — אוטוו. <P: szwekać

אַרבערבילן פֿון אַ צווייטער זעט. אַ פֿון אַן אַרט פֿונאַנען ער קען נישט צוקומען נאַנט.

אַרבערשייבן — אוטוו — שיסן איבער עפעס

אויף דער אַנדערער זעט. „אַ... גרענעץ־וועב טער האָט הינט אַרבערגעשאַסן איבער דער וואַנט אויף אַ... [פֿאַליציסט]“, טמז, 20 II 1962. טרוו — שיסן העכער, וויטער פֿון ציל. פֿיג. „דער קאַסמאַפֿאַליטיזם און דער שאַוויניזם האָבן אַרבערגעשאַסן דאָס [=דעם] ציל“, זשיט, וו, ניי 1912, ז' 118.

אַרבערשיפֿלען — טרוו. אַרבערפֿירן אויף

אַ שיפֿל. „אין דער נאַכט... וועלן קומען די שמוגלערס און אונדז אַ איבערן טיך קיין רומעניע“, פ. רודאַ, טמז, 1962 IX 23. מיט זיך. עניש.

אַרבערשיפֿן — טרוו. אַרבערפֿירן אויף

אַ שיף. אַ אויפֿן צווייטן ברעג. אַ דורכן טיך. „לסוף זענען געקומען צוויי ערלים און... האָבן צו זיי געזאַגט זיי וועלן קענען אַ זיי איבער דעם בוג“, מעשה אומן. „אַ סך ווילן ניט אָנהייבן אַן יענער זעט טיך צו גלייבן; / ... וואָרן אַז מע וועט זיי ריפֿן, / אַמאַל אַרבערצושיפֿן, / וועלן זיי אַפּילו ניט האָבן / זיך מיט דער טרייסט צו דערלאָבן, / אַז מע שיפֿט זיי דאַרט צום גיטן, / ווילן זיי האָבן דאָ געליטן“, עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 106. מיט זיך — „טו אויס... סימלבוש פֿון פֿלייש און הויט, וועט לנכסער זיין זיך אַרי בערצושיפֿן“, יפ, ליבשאַפּט, ז' 105. זונג. עניש.

אַרבערשיקן — טרוו. 1. אַוועקשיקן פֿון

איין אַרט אויף אַן אַנדערן. אַ אין אַן אַנדער טורמע. אַ די פּליטים אין די אַרומיקע שטעטלעך. אַ די ישיבֿה־בּחורים אין דער גרוי־סער ישיבֿה.

2. צושיקן. „איך האָב אַ טאַטן ביז הונדערט און צוואַנציק יאָר, שיק אַרבער אַ שדכן, וועסטו האָבן ענטפֿער“, ב. בעקערמאַן, דער ייִדישער שפּיעגעל [ב], וואַרשע 1895, שפ' 33.

3. אַרבערעגבן. אַרבערברענגען. די אַקאַציעס שיקן צו אונדז אַרבער זייערע ריחות.

אַרבערשלאָגן — טרוו. דווי איבערשלאָגן

בב 12' 16, 22' 24. < 1023.

~שלאָג, דער. זונג. עכין. עניש. ער (יין-קע). ערני.

אַרבערשליידערן — טרוו. „אַזא שטורעם

אַז ער האָט אַן אַראַבער, וואָס איז געריטן אויף

א קעמל אויף דער איינער זינט פונעם שטרעם ... אריבערגעשלינדערט אויף דער אנדערער זינט, באַמציט, פון/א. אויב הונדערטער טויזנטער און מיליאנען מענטשן ווערן אריבער געשלינדערט פון איין מדינה אין א באַשטימט טערן אנדערער מדינה, פ. לייבמאן, זי 61 פראגן 11, מער 1910, ווילנע, זי 61.

~שלינדער, דער. זונג. ניש. יער (קע).

אריבערשולעפן — טרוו. א. פק. דער רוח האט אים געטראָגן, ער זאל אַ צו זיך דעמאלט ... אויך די ביידע שלימלעך, שט. בלאַנז זענדע שטערן 11, זי 96.

אריבערשמוגלען — טרוו. 99: ~שמוכ לען. אומלעגאל אריבערברענגען, אריבער פירן אַ איבער דער גרענעץ. אַ אומלעגאלע ליטעראַטור. אַ פאַפיראַסן אָן באַנדעראַלן. אַ אַ קינד איבער די געטאַ-מירערן. ~שמוגל, ~שמוכל, דער. עניש. יער. עריי.

אריבערשמויטן — טרוו. 1. שממסן מער, העכער, וויטער (פון עמעצן). אַ קורצע בייטש דערלאַנגט נישט, אַ לאַנגע שמויט אריבער, שוו. און די כוואליעס פון ים ... רייסן זיך ... העכער און העכער ... ווילן אַ אריבערן דעק, שט. בלאַנזענדע שטערן 11, זי 102.

2. אריבערשטיגן, ווערן בעסער, גרעסער (פון עמעצן). ווי האָבן זיך אליין מיט ... אייגענע כוחות דורכגעשלאָגן ... און גענומען איבערשטיגן און אַ איינס דאָס אנדערע הן אין עשירות הן אין צדקה, שט. פון כתרילעווקע, זי 117.

זונג. עכץ. עניש. עריי.

אריבערשמעקן — אטווו — אריבערקומען (וועגן ריח). פון שכנס הויה האט צו אונז אריבערגעשמעקט דער ריח פון געדעמפּטע פליישן, עס שמעקט אריבער פון די לאַנקעס מיט היי. אקווו. 222. אריבערטעטן. ווי מע האט אריבערגעשמעקט די שועל, באַלד פייבד ... אַפּאָ, יושפּ 6.

אריבערשפאָנען — אטווו & אקווו. 1. ארי בערגיין, אריבערשפרייטן איבער עפעס. אַ איבער אַ גרענעץ. אַ אַ תּוּם, אַ אַפּגרוּט. מיט אַ קלאַפּנדיק האַרץ און מיט ציטערנדיקע פּיס האָבן אַ אריבערגעשפּאַנט די שועל פּונעם דאָיקן קליינעם גן-עדן, שט. אויפן פּידל. אויב מע שפּאַנט אריבער איבער אַ קינד, וועט דאָס קינד נישט וואַקסן. אויב מ'האַט שוין אריבערגעשפּאַנט, דאָרף מען צוריק אַ, גיין בעכץ.

2. דו פּיג. טיפּע און ברייטע אַפּגרוּטן ... ליגן צווישן אונדזערע פּאַרטייען און ... מע ווייס נישט, ווי אזוי אריבערצושפּאַנען, זשיט 10, ניי 1912, זי 48. זאָלן אין דער סדר-נאַכט אונדזערע געפּילן אַ איבערן אַמזערנעם פּאַר-האַנג, ה. זיידמאַן, טמוז, 1962 IV 18. פּונקט

ווי אונדזער שכל — אַפּילו ווען ער שטייט אַיך, ביי אַ גאון ווי אַנשטיין — האָט גרע נעצן, וואָס ער קאָן נישט אַ, אזוי אין אַן גרענעץ אונדזער מענטשלעכע נאַרישקייט, צייט, טמוז, 1962 IX 7.

3. דורכגיין, פּאַרביגיין, אַוועקגיין. זוי האָט גליַך אריבערגעשפּאַנט אין עסזימער אַרין און זיך צו אים נישט אומגעקוקט, בערג, נאָד אַלעמען, וואַסטאַק, זי 21.

4. אריבערלעפן אַ צייט. ערשטנס האָבן אַיך שוין אריבערגעשפּאַנט ששים, והשנית בין אַיך אַזאַ מענטש וואָס ... לעבן און שטאַרבן אין ביי מיר גלאַט אַלץ איין יום-טובּ, שט. מאַנאַלאַג, זי 96.

~שפּאַן, דער. זונג. עכץ. עניש.

אריבערשפּאַצירן — אקווו. אריבערגיין שפּאַצירנדיק. אַ די גרענעץ. אויך פּיג. דאָס וואָרט אַלערגייע האָט שוין פּון לאַנג אריבערשפּאַצירט פּון מעדיצינישן ווערטערבוך אין אַלגעמיינעם ווערטערבוך, און פּון דאָרטן — אין פּאַלקסלשון, דר' ע. פּאַט, טמוז, 1967 I 15.

~שפּאַציר, דער. זונג. עניש.

אריבערשפּאַרן — טרוו. וועסט אים נישט אַ מיט אַכצן פּאַראַקסן. מיט זיך. ~שפּאַר, דער. עניש.

אריבערשפּיטן — טרוו. טויט-בלייכער יונגעראַמן ... אין אַ שאַל אַינגעוויקלט, און — שפּיט איבערן פּלויט גרויסע שטיקער פּלוט אריבער, נאָד, זעקס ביכער. דער קאַ-ראַוול האָט פּון זיי געטריבן ליצנות און איבער זייערע קעפּ די אַפּגעביסענע מאַכאַרקע שטיקלעך פּון די צונויפּגעדרייטע פּאַפּיראַסן אריבער געשפּיגן, ש. אַלעק, אין אַנגלי, כאַראַקאָויקעו 1932. ~שפּי.

אריבערשפּילן — טרוו. דער מאַעסטראַ שפּילט אַלעמען אריבער. ער האָט אַ ביסל אריבערגעשפּילט, זיך אַ ביסל אריבערגעפּליסט, נאָד. מיט זיך. ~שפּיל, דער. עכץ. עניש.

אריבערשפּרייטן — אקווו & טרוו. אריבער שפּאַנען. אַ די שלושים. אַ די גרענעצן פּון אַנשטענדיקייט (מאַראַל). אַ די באַקומענע פּול-מאַכטן. און אויפן וועג האָט זי פּאַרשאַרצט אַ ביסל דאָס קלייד, ווען זי האָט געדאַרפּט אַ איבער אַ וואַסערלי, וויט, וי, ירעבערק, זי 18. חסידיים פּלעגן אויסגיטן וואַסער אום פּסח און אַ דעם יום. מ. אונגער, טמוז, 1961 9. האָבן אַיך אריבערגעשפּרייט איבער רחבּוּוויקן קרייז פּון מן ליטווישער משפּחה, א. שטיינ בערג, אין ליטע, ניי 1951, זי 397.

~שפּרייט, דער. זונג. עכץ. עניש.

אריבערשפּרייטן — טרוו. אַנטפלעק זיך אַ און שפּרייט, מן ליבער / דין פּריידן, ווי אַ בייבדל, אויף מיר אריבער, ממוט, שלמה ... 10. זי 10. ~שפּרייט, דער. זונג.

אריבערשפּריינגען — אטווו & אקווו. 1. שפּריינגען איבער עפעס. זאָג נישט האַרץ, ביז דו ביסט נישט אריבערגעשפּריינגען דעם קלאַץ, שוו. ביינאַכט פּלעגן אַלע גויעס פּון דאָרף אַרויסלויפּן ... און מיט שטעקנס, קאַ טשערעס און לאַפּעטעס, האָבן זיי מיט טאַנץ און געשריי אַרומגעאַקערט דאָס גאַנצע דאָרף ... געמיינט ... אַז איבער דער געאַקערטער ליניע קען דער טויט נישט אַ, יופּאָ, 1385.

Ne 5. אין די ספּערן, וואו מע טרעפט זיך ... מיטן קלענסטן פּיצל עולם-הוה, שפּרינגט מען איבער יידישקייט אריבער, ווי איבער אַ שטרוי, פּראַ. וועגן, וואָס פּירן אָפּ פּון יידישקייט, 1.

2. אריבערהיפּערן. דורכלאַזן. אויסלאַזן. אַ אויף יענער-וועלט = שטאַרבן. מיר מוזן אַ די קללות מיט די זלזולים צווישן חפּקע די שוועבעלע מיט איר בתּפּלוגתא, חפּקע די שוועבעלע, ווילנע 1927, זי 28. ווילן אַ די גאַנצע יידישע געשיכטע און צוריקקערן זי צו די ארצישטן, אפּא, טמוז, 1965 IX 30.

3. אויף אַ ווילע אַריינגיין, צולויפּן. אַיך זאָל נישט מורא האָבן פּאַר דער בעל-היבּיתע, העט אַיך אפּשר געקענט אַ שפּרונג אריבער געבן אויף דער פּאַטשט, עט. טערקעלע, ווילנע 1925, זי 359.

4. אריבערגיין פּון איין אַרט (סיטואַציע) צום צווייטן שפּריינגענדיק (גאַר גיך). די רויסע סאַציאַליסטן האָבן געהאַפּט אַז רוסלאַנד וועט מיט אַיך אַ אַ סאַציאַליסטישע אַרדענונג, ב. ביק, וואָס איז אַ קאָנסטיטוט ארענדע פּאַרזאַמלונג, זשענעוו 1905, זי 36.

5. אריבערייגן. ווער וועמען וועט אַ? מיט זיך. ~שפּרינג, ~שפּרונג, דער. עכץ. עניש. יער (זין, קע). עריי.

אריבערשריטן — טרוו. דטשמ. אריבער טרעטן. אריבערשפּאַנען. אריבערשפּרייטן. ווען ליפּן און דערנידעריקונגען שריטן אריבער אַ געוויסע גרענעץ, איז עס גאַנץ נאַטירלעך, אַז ... די רעאַקציע [זאָל] זיין אַ געפּיל פּון טאַטאַלער הילפּלאַזיקייט און יאוש, גריי, איד און וועלט, ניי 1953, זי 234.

אריבערשרייען — אטווו. 1. שרייען פּונדערווייטנס, פּון איין אַרט צו (אויף) אַ צווייטן (איבער אַ שטערוג). די וויבלעך ... [האַבן] זיך געשטעלט פּונדערווייטנס צו ענדיקן זייער שמועס, אַדיק מיט אַ ניגון איבער בוידן, דראַזשקעס, טעליגעס און פּורלעך האַלץ, ממוט, מסעות, זי 78. די פּערד צעהירזשען זיך, שרייען אריבער איינער צום אנדערן. דערקענען זיך און ווילן זיך נישט צעשיידן, אש, תּהילים-יוד.

2. שרייען העכער, שטאַרקער ווי אַן אַנ-דערער. ער האָט זיך געריסן אויפן גאַרגל און אַיטלעכן אריבערגעשריגן, ממוט, מסעות ... זי 61. אויך טרוו. מיר זאָלן קאַנען ... מיט שאַרפּע קלעפּ פּון אונדזער האַמער / אַ דעם הילד פּון קאַנאַנען, אַקט, מזרח און מערב, מאַסקווע 1940, זי 165.

3. פיג. רויט-אנגעמאלענע אותיות... שרען אריבער איינע די אנדערע... חג, טמו, 19 VII 1968

מיט זיך - קזוו. ~שריני, דער עכץ. ענישו. ער (יון-קע). עריני.

אריגינאל מאָר - דער, ס' טאָרן. > איי ?> דער וואָס פֿון אים שטאַמט עפעס אַפּ, אויסגעפֿער. איינפֿירער פֿון עפעס וואָס איז נ.נ. אָ פֿון אַ ישרדיקער וואַל-סיסטעם. אָ פֿון אַ צאָל עלעקטרישע מכשירים. אָ פֿון אַ ניער סיסטעם.

מיוון - אָדי. טאָריש - אָדי. ווי ביי אַן אַטאָר. אַטאָרישע המצאות.

אריגינאַל - דער, זין, > איי ?> 1. דאָס וואָס איז פֿון מקור. דאָס וואָס איז אויטענטיש, נישט-נאָכגעמאַכט. נישטקאָפּירט. דאָס וואָס איז אין לכתיחה/הדיקער פֿאַרעם. דאָס בילד איז אַן אָ ציוואַס אַ קאָפּיע אַז מיר קענען קריגן דעם אָ? אָפּהיטן די אַרטאָגראַפֿיע פֿון אָ. לייצענען עפעס אין אַ, אויף דער שפּראַך פֿון שרייבער, נישט אין אַן איבערזעצונג. נישט אַליין צו ביישריבן דיא עטליכה [רפואות] וועלכה אין דעם אַמסטערדאַם אָ (סכר החיים) זיין וואָרן בשריבן, ש. פרנקפורט, ספר החיים וו, קיטן תע"ז. ז' נו. נאָך פֿיל אַנדריי ריימי וואָרין דאָ פֿאַר גיבראַכט, וועלכי דאָך אין אורגינאַלי זוא פֿון ווערים גאָר פֿר ערעסיק, נישט צו לייאנין גיווענין, לידבורג זעלאַמ אונג קורצויליג גישיכטי [אזעט ווו, ז' 483]. בקשתי ממכם ווען מיגליך איזט דיא אַרשינאַל צו בקומן מן ק"ק נציאָרק, פּפּ. 1764 AJHS, ניי 1937, ז' 91. אַן איבערזעצונג דאַרף ווי ווינט מיגלעך אַפּענטפֿערן דעם אָ, מוז יוֹפּאָ, 14 №.

2. כתב-יד אין אַ דרוקער. פֿאַרלירן אַ בלעטל פֿון אָ. דער קאַרקעטאָר מוז האָבן דעם אָ פֿאַר זיינע אויגן.

3. מענטש מיט אייגנאַרטיקע שטריכן. מאָר-נער געש. טשודאַק. מנין פֿריינד איז אַ סימפּאַטישע אָ... איז געווען באַוואוסט ווי אַ גרויסער אָ אין דער גאַנצער געגנט... געלעבט האָט ער אין פֿולער איינזאַמקייט, ה. כאַצקעלעט איבז, העקטאָר מאַלאַ, ראַמען קאַלברייט, ווילנע 1940.

אויך אָדי. < אַריגינעל. די אָע זינד - קריסטלעכער באַגריף וועגן דער ערשטער זיג, דעם עסן פֿון עץ-הדעת. קייט. אויך: נעל - אָדי, טל, נר.

אריגינאַל יוירן - אוטוו. נעאַל, א. י. קריזאָר סקי, 1925. מאַכן דעם אַנשטעל פֿון זיין אַריגינעל. ער דאַרף גאַרנישט אָ ווען עס קומט צו יידן, יג א.י.ק, 12 v 1961. אויך: יזם, יזירונג.

אריגינאַל מיט'ט - די, זין. שטריך פֿון זיין אַריגינעל. אייגנאַרטיקייט. אָ אין אַ קונסטווערק, אין אופֿן טראַכטן. זיך איבערנעמען מיט אָ. די פֿראַנצויזן האָבן אַרויסגעוויזן אָ אויף דעם געביט צו פֿאַרהיטן קליינע קינדער פֿון שווינד-

זוכט, דר' מ. לענסקי, מאָדערנער פֿאַמיליע-דאָקטאָר, וואַרשע, יאָר, ז' 130. אַפֿט ווערט פֿון אָ איינפֿאַלערישקייט, און אַן איינפֿאַלעריש-קייט וואָס קומט אָן מיט גרויס מי. יג. תוך ו, ז' 27. איז דער נישט-געקומענער געצוואונגען זיך צוצופאַסן צו פֿרעמדע באַדינגונגען... ער פֿאַרלירט זיין אָ, פֿאַרזער ציטטשיריפֿט, 1961, № 27-26, ז' 41.

אריגינאַל עריי - דאָס, עין. נעאַל. אייגנ-שאַפֿט פֿון באַמיען זיך צו זיין אַריגינעל, פֿון אַרויסשטעלן אייגענע אַריגינעלקייט. ער האָט זיך זיין גאַנץ לעבן זיך נישט געקאַנט באַפֿרעיען פֿון ליטעראַטור-קאָקעטסטווע... פֿון אָ, גריג איד און וועלט, ניי 1953, ז' 199.

אריגינעל - אָדי. וואָס איז פֿון (ווי ביי) אַן אַריגינאַל. אייגנאַרטיק. פֿאַרזיכדיק אין דענקען, אין קונסט, אין פֿירן זיך, אָע קאַמפּאָזיציע. טאַן עפעס אויף אַן אָן אופֿן. אָער צוגאַנג צו אַ שיטה. פֿאַרמאַגן עפעס אָס. אָע סימנים פֿון אַפּשטאַם. פֿעלשוונגען אַנשטאַט אָע בילדער. אַיידישע ווערק, אַ ביי גאָר אַער אויפֿטוו. אויסדריקן זיך זייער אָ. זינען ווערטלעך זינען אַזוי אָ, דאָס דער ליבהאַבער פֿון דער יידישער שפּראַך קען זיך נישט גענוג אַנקוועלן מיט זיין, בעט וו, ז' 81. די בלוילעכע פֿלעמ-לעך אין פֿיער... האָבן זיך צוזאַמענגענומען אין איין אָן דעסען, א. ז. א. ודוי פֿון אַן אַקווערעקע, וואַרשע 1909, ז' 9. ווי אָ, ווי ווילנשטאַרק און פֿאַנטאַטיש ער זאָל נישט זיין, שטראַהלעט, העפֿט 1, ווילנע 1909, ז' 97. די יידישע אַרבעטער אין פּינסק זינען געווען אָ אין זייער געניטיקייט זיך צוצופאַסן צו זייערע... באַדינגונגען, ע. טשערניאַווסקי, דער יודי-שער אַרבעטער אין וויטרוסלאַנד, מינסק 1932. אַוונדער געשיכטע און די סאַציאַלע באַדיני-גונגען אין וועלכע מיר האָבן געלעבט האָבן פֿאַרזיכט אָן אָ פֿאַלק וואָס איז איבערנאַר-מאַל, ש. גוטמאַן א.י.ק, פּסח תשי"ח, אָ מיטן ב לכתחילה - אַמ, נר, קייט.

ארייה - [אַריע]. לייב. > בראשית, מט, 9 א. 1. מענערנאָמען. בינדט זיך מיט לייב. ווען עמעצער האָט געהייסן לייב(ע) האָט מען אים אויפֿגערופֿן צו דער תורה אַלייב. געוויינלעך איז דער פֿולער נאָמען געווען: אַלייב. 2. מול פֿון חודש אַב. 3. רומענישע מטבע. leu (bătu) ליי, האַרטער ליי. יידן האָבן די מטבע גערופֿן אָ אָדער אָ קש. [יובל xiv, ז' 430].

ארייה שאַג מי לא יורא? - [שאַגאַג... לוי...]. דאָך. תח. > עמוס, ג, א. אַ לייב האָט געברילט, ווער זאָל נישט מורא האָבן? תי. געניצט אין פֿאַרשיידענע סיטואַציעס: אָ ש' - אַ דער רבי פֿלעגט געבן אַ געשריי - מי לא י? האָט ער אַנגעוואָרפֿן אַן אימה אויף די תל-מידים. [ר' מרדכי יפה, דער בעל-לבושים, האָט אַמאַל מערער געווען אויף אַ פּסקדין פֿון ר' אריה ליווא הגדול. האָט דער מהר"ל פֿון פּראָג צו אים געשיקט: אָ ש' - מי ל-

יז. האָט אים דער בעל-לבושים געענטפֿערט: אָ ש' - מי [= מרדכי יפה] לא י?!

ארי הקדוש - [האַקאָדעש] דער. הייליקער אַרי (לייב). אויך: האַרי: האַלוקי [=געטלעך כער] ר' יצחק, אָדער האַשכּנזי [זיין פֿאַטער האָט געשטאַמט פֿון אַשכּנז]. נאָמען פֿון ר' יצחק בן שלמה לוריא (1534-1572), צווינליפֿיגדער פֿון טעאַרעטישער קבלה מיט דער פּראַקטישער. דער אָ זאָל אויך האָבן געווען דער שאַפֿער פֿון אַ צאָל שבת-זמירות. אַיר לאַכט? באַשר דער רמבם זאָגט ניין? דער אָ זאָגט דאָך אַבער יאָ! פּר"א, 'סאַטירן און הומאַרעסקען'. דער אַרי הקדוש שפּאַרט זיין קאַפּ אָן אין לייטער, אין לייטער פֿון יעקבס חלום... גיט אָפּ צו אַלע דורות שלום, יפּ, פּאַטענטער אין ישראל, ת"א 1953, ז' 26. און אַפּילו וואָס אין דיר איז היינטיג און מאַדיש, / ווערט פֿאַר-וויקלט מיטן טלית פֿון אָ ה"ח, חג, טמו, 1965 IV 25. און ווער האָט אויסגעפֿורעמט דעם גיטטיקן לעבן פֿאַר הונדערטער יאָרן... אויב נישט דער הייליקער אָ? זלמן שזר, טמו, 1966 IV 24. דער אָ ה' האָט פֿאַרויסגעזאָגט אַז אין אָט דעם יאָר וועט אַוונדער גאולה ווערן אַ פּולע; געדוונגען האָט ער עס פֿון 'כי תשא את ראש בני ישראל' (שמות, ל, 12), 'כי תשא באַטרעפֿט פּונקט תשלי"א, צייט, טמו, 1970 IX 30.

אריזון|כט - דער, זין. וון נב. > פּויליש > פּ. קאַריעריסט. אויפֿגעקומענער גביר (מיט אַנצוהערעניש, נישט מיט כּשרע מיטלען). יזם.

אריזון - אוטוו. זויר, אַריזירט. > פּ. אַנקומען, דערגרייכן. והסחרות בשלום ער לפתח ביתי אַריזירט זינן, ר' שלמה סג"ל מדעסוי, אגרת שלמה, בריוו 3, ז' ה. וגם אחמול בלילה האלוף והקצין ר' יעקב... בכאן אַריזירט זיין... ווערין אַפּשר ח' יום בכאן בלמבון, פּפּ. 1761 AJHS, XXXIV, ז' 81. יזן - מיט דיום נאַטיפּיצירא מיננר גליקליכה אָ, דאַרט, ז' ב.

ארוות - [אַראַיעס]. לייבן, געניצט אין 99: פֿערד (סוסים) ווי די אָ.

אריזאַנאַ - גג. שטאַט אין דרום-מערב פֿון די פֿאַראַייניקטע שטאַטן פֿון צפֿון-אַמעריקע. (קיצור אין יידיש: אַריז). אין מדבר אָ אַבער זעט מען בלוין די שטיינער, חג, דער מענטש פֿון פּיער, ניי 1962, ז' 91.

אריזון - טרוו. זויר, אַריזירט. צונעמען יידיש האַב-אוי-גוטס און דאָס איבערגעבן אין אַרישע הענט, בשעת דער נאַצישער תקופּה. אויך: אַרויסטרעבן יידן פֿון באַשעפֿטיקונגען, לערן-אַנשטאַלטן, געזעלשאַפֿטן אָ, זיי מאַכן יידן-ריין. יזן - די. די אָ פֿון די אוניווערסיטעטן, מוז, היטלערס פּראַפּעטאָר, ז' 27. די דזשעסן, כּדי צו מאַסקירן זייערע טיפּולאָגישע כּוונות, האָבן קיינמאַל נישט אַני גערופֿן זאָכן ביי זייער טראַגישן נאָמען; דאָס

בארובן די יידן פון זייער האַב-אוינגוטס האַט געהייסן: 'א' פון יידישן פֿאַרמעגן', גאָפ, 1948, № 43. אַרײַזרט — אַד, פּאַר. די אַע פֿאַריקן.

אַרײַז"ל — אַרײַ זכּרונּו לְבֵרֶכֶה. ← אַרײַ הקדוש.

אַרײַמאַן|גראַף — דער, זן. >איי >גר. אויטאָמאַטישע רעכנמאַשין וואָס פֿאַרשרײַבט אויף אַ טאַשע די רעזולטאַטן פֿון די חשבונות. אַ'מַעטער — דער, ס. רעכנמאַשין פֿאַר אַרײַמעטישע אויסרעכענונגען.

אַרײַמאַן|גראַף — דער, זן. >איי >גר. רעטעניש מיט ציפֿערן וואָס מע ליינט דורך אַרײַמטשעלן די פֿאַסיקע אותיות אויפֿן אַרט פֿון די ציפֿערן.

אַרײַמ(מאַ)מאַנטיע — די. >איי >גר. דאָס פֿאַרויסזאָגן לויט דעם צאָלן-פֿאַטרעף פֿון אותיות אין נעמען, אין באַזונדערע ווערטער. י"ש — אַד. באַשטימען דעם קץ אַרײַט-מאַנטיש.

אַרײַמײַע — די, ס. דאָס וואָס איז נישט לויט אַ באַשטימטן ריטעם, גאַנג, משקל. די אַ' אין געוויסע שורות קען... אויסזען ווי דאָס וואָלט געשריבן אַן אומדערפֿאַרענער דיכ-טער, מינפֿ 11, ז' 33. דז — י"ק, די. אויך בנוגע אומגלעכמעסיקייט פֿון פּולס. די אַ' פֿון פּולס, ווען מען איז אויפֿגערעגט. י"ש — אַד. אַישע שורות. י"שקײַט — די.

אַרײַמעמײַזן|ירן — טרוה. זייר, אַרײַמעטי-זירט. דערפֿירן צו אַ צושטאַנד, צו אַ פֿאַזע, וואו מע קען שוין ניצן אַרײַמעטישע מעטאָדן. אַ' די רעזולטאַטן פֿון אויסרעכענישן וועגן אַן ענין. אַצײע. י"רונג.

אַרײַמעמײַק — די. מצ נב. >איי >גר. טייל פֿון מאַטעמאַטיק וואָס פֿאַרנעמט זיך מיט רעכענען די רעאלע צאָלן. אַ בוך וועגן אַ. די ערשטע לערנבוכער אין זשאַרגאָן: אַן אַ' אין 18. י"ה, בעמ 1, ז' 18. י"ע — דער, ס.

אַרײַמעמײַש — אַד. וואָס איז פֿון (איז שײַן צו) אַרײַמעטיק. אַער דורכשניט. אַע פּראַגרעסיע. אַע פּראַפּאַרציע. אַע ריי. אַע דערגאַנצונג.

אַרײַן — אַדו. Mhd. hēr-in. אין דער ריכ-טונג פֿון דרויסן אינעוועיניק, היפּוך פֿון אַרויס. אַ' אַ ברייטער טיר אַ', אין אַ שמאַלער אַרויס; אַ' איז די טיר ברייט, (אַבער) אַרויס איז די טיר שמאַל; אַ' איז אַלעמאַל גרינגער ווי אַרויס; אַ' און אַרויס קאָסט געלט [וועגן שליסן אַ געשעפֿט]; גיט אַרויס און נישט אַ' קען קיין ערגערס נישט זײַן, שוו.

קומט אַנשטאַט אַ ווערב מיטן קאָנווערב אַרײַן. זייער אַפֿט אַנשטאַט: אַרײַנקומען, אַרײַנגיין. ער האָט געפֿענט די טיר און איז אַ' אין שטוב. אַ' אין קלויז צו דאַווען. אַ צום פֿרינגען עפעס פֿרעגן, מנחם אַבל (צו)

זיין, מבֿקר חולה (צו) זיין, אויפֿצומאַנגען אַ חו"ב. וואָס שרײַסטו? איז אַ דיבוק אין דיר אַ'י". זיין חכמה זאָל אַרײַן אין אַ משוגענער) קאָזע", פּויל [בנימ אַפֿלאַכן פֿון עמעצנס כלומרשטער חכמה, אַדער ווען מען איז אַפֿגענאַרט געוואָרן מיט אַ שפּיצל]. זאָל אַ' אַ שד אין מיין שונאַס האַרץ", קוללה [זאָל ער נישט וויסן וואָס עס טוט זיך מיט אים; זאָל ער שטאַרק באַגערן אַזוינס וואָס ער קען בשום אַרײַן נישט דערגרייכן]. ווען מן זינגט אין דער תּורה ביי גן[א]כט, דא רואט דיא שכניה דרינג אונ קיין מויק אודר רוח רע טאַר נישט הנייך", בראַנט, פרק כט. "מיר זענען אַ' אין דער אַכסניאַ, מיד און אויסגעמוטשעט פֿון דער נטיעה", ממוס, שטורם-צײַט, ז' 9. "שווער רער נאָך איז אים געוואָרן אויפֿן האַרץ, ווען ער איז אַ' אין מיטן מאַרק און אומגעקוקט זיך אויף די שטילע זעלדער", וויסט, אַ שטעטל, וואַרשע 1930, ז' 55. "אין דער זעלביקער נאַכט, צוריק מיט אַ יאַר, האָט רחל, ישראָלס פֿרוי, פֿאַר מיר [אליהו הגבֿיא] די טיר צעפֿענט מיט אַ ברייטער האַנט, און איך בין אַ' און צוגעשפּאַנט צום סדר-טיש", הל, אין טרעבלינ קע... 'סדר-נאַכט' 1944...".

טרעפֿט זיך אין כאַראַקטעריסטישע אויסדרוקן און פֿאַרבינדונגען, לודגמא: פֿיס אַ', פֿיס-אַרויס = גיין הייבנדיק שווער די פֿיס, אין שניי, אין בלאַטע אע; אַ' יענעם אין באַרד און פּאות (אין די אויגן, אין די האַר, אין פנים) = זיך וואַרפֿן שלאָגן און אַנכאַפֿן בנ... אַ' אין די ביינער (אין בלוט) = טיף אַרײַנדרנגען אין עצם מהות פֿון דעם מענטשן. דער קיבוץ איז מיר אַ' אין די ביינער, איך בלעב שוין אַ קיבוצניק אויפֿן גאַנצן לעבן; אַ' אין סאַרע (גרויע, גרינע, געלע...). געוואַנט = ווערן אַ זעלנער [קאַליר אַפּהענגיק פֿון מונדיר. אַזוי אויך ווערן אַ פֿאַליצישט אַדער יעדער מין שטעל וואָס איז פֿאַרבונדן מיט אַ מונדיר]; אַ' אין גרבת = אַרויסווערן חוצפה, ענות-פּנים דיקייט; אַ' מיטן די של = אומגעריכט איבערריסן אַ צווייטנס רעדן אַדער טאָן עפעס; מיטן די של אַ' אין שבת (אין די לאַקשן, אין קידוש, אין די זמירות) = קומען צו פֿאַרן שוין נאָך ליכט-בענטשן; געבן (דער-זאַנגען, ציילן, אַרײַנרוקן אַ) אין האַנט אַ' = באַצאָלן מזומנים אַדער געבן שוחד. ער האָט טאַקע צוטרוי, אַבער ער גלייבט דיר נאַר ווען ער קריגט אין האַנט אַ'; אַ' אין האַרץ = ליב באַקומען, אויך דזוו אַ' אין קאַפּ; אַ' אין די קליינע וואַכן = אין די לעצטע פֿאַר וואַכן פֿון שוואַנגערשאַפֿט; ווי ער איז (וואָלט) אין וואַס ער (ים) אַ' = פֿאַרשוואַנדן געוואָרן אָן אַ שום סליאַ. אַוועק אויפֿן פֿאַנגט און אַרײַן ווי אין וואַסער; ס'איז אַ' אין זינען = מע טראַכט וועגן דעם, מע געדענקט עס; אַ' אין חובֿות, אַזוי אויך; אַ' אין אַ צרה. אין אַ בלאַטע, אין אַ נעץ, אין אַ זומפּ, אין אַ

קלעם, אין שוועריקייטן אע; אַ' אין טאָן = זיך צופאַסן צו עמעצן. נאַכרעדן, נאַכטאָן. ערשט אַ פֿאַר יאַר נאָך דער חתונה איז זי אַ' דעם מאַן אין טאָן; אַ' אין אַ טינטערל = (בעל-עגלהש) אַרײַנפֿאַרן אין אַ בלאַטע; ער (זי) קען אין דער טיר נישט אַ' = אַזוי זיך (גרויס) איז ער (זי); אַ' אין טעם = געפֿעלן ווערן, ווערן באַגערט. זי איז אים אַ' אין טעם, ער וועט שוין מיט איר חתונה האַבן; אַ' אין טראַט = נאַכגיין, נאַכיאָגן, נאַכטאַנגן; אַ' אין יאַרן = געוואָרן גענוג אַלט (חתונה צו האַבן, צו נעמען אויף זיך אַ ספעציעלע התחייבות); געבן אין יד אַ' = געבן שוחד [פּרגל: געבן אין האַנט אַ']; אַ' אין די ידים = גענומען זיך שלאָגן, געבן קלעפּ. דער כּעס איז בייך אַ' אין די ידים און מע האָט גענומען זיך מכבד זיין; אין כלל אַ' = לויטן כלל, לויטן דורכשניט, ווי עס איז געוויינטלעך. אין כלל אַ' איז זיין שפּאַך אַ ציכטיקע; אַ' אַ לעבעדיקער (לעבעדיקערהייט) אין גן עדן = אָנהייבן לעבן אַ גליקלעך לעבן; ער וואָלט אַ לעבעדיקער אין אַ גרוב אַ' = אַזוי פֿאַרשעמט, דערנידעריקט פֿילט ער זיך; אַ' אין דער מאַדע (אין די פֿירונגען, אין שטייגער אע); אַ' אין הויכע חדשים (מאַנאַטן) = אין די לעצטע חדשים פֿון שוואַג גערשאַפֿט; אַ' אין מלחמה (קאַמף, קאַנף פליקט אע); אַ' אין נאָז = דערשפּירן, דערפֿילן און אַ' אין זינען, פֿאַרגעדענקען; אַ' (ווי) אין דער ערד (דערערד) — דזוו ווי אין וואַסער; אַ' מיט די פֿיס צו יענעם אין האַרצן = אומאייזל, גראַב זיך אַרײַנמישן אין אינטימע ענינים פֿון אַ צווייטן; אַ' אין די פֿעדערן = ווערן רינד, חשוֹב און זיך האַלטן גרויס; אַ' אין קאַפּ = אַרײַנדרנגען אין מוח, תּופֿט זיין, געדענקען, האַבן אין זינען, בשייכות מיט קאַפּ אויך; דער געדאַנק, די מחשבה, די אייניע; דער פּלאַן — און די משוגעט איז אים אַרײַן; אַ' אין דער פּסיכאָלאָגיע = (מאָדערן) פּרווון פֿאַרשטיין, אויפֿן טראַכטן, אויפֿן פּילן. ווען דו וואָלסט געקאַנט אַרײַן אין דער פּסיכאָלאָגיע פֿון אַ יידיש מיידל, וואָס האָט באַקומען אַ רוסישע [ד]ערציאונג, וואָלסטו מיך זייער גוט פֿאַר-שטאַנען, יידיה מרגלית, שיר היחוד, וואַרשע תּרע"ד, ז' 49. אַ' אין קוואַס (בוריקעס, לויג, הערינגראַסל) = אַ' אין אַ צרה, אין אַ פֿאַרלעגנהייט; אַ' ווי קורח = אַ' (ווי) אין דרערד, אַלץ פֿאַרשפּילט אין קאַרטן; אַ' אין קראַפֿט = גענומען ווירקן אין לעבן [וועגן אַ געזעץ, אַ פֿאַראַרדענונג אע]; אַ' מיטן רעכטן פֿוס = מיט הצלחה אָנגעהויבן עפעס טאָן, פֿאַרנעמען אַן אַמט, געניצט אַפֿט אין ווינטשענישן; אַ' אין שוסטער גאַס = שוין באַוואוסט, באַקאַנט אויך בנ די אונ-טערשטע שיכטן פֿון דער געזעלשאַפֿט, אַלגע-מיין אָנגענומען; אַ' אין אַ שמאַלצ-גרוב = געטאַן אַ ריכטן שינדל, אויך; ווערן

אַ שותף אין אַ גוט געשעפֿט, געווינען אַ סכום געלט.
א ל י ה ו ה נ ב י א — (די מזל־ברכה) אין
אין דעם אַ' — 1373.

אין פֿאַרבינדונג מיט אַ געפֿיל, שטימונג,
איבערלעבונג. אַ' אין פעס, אין (ברימ)צאַרן,
אין רצײהה. אַ' אין באַגיסטערונג (עקסטאַז,
התלהבֿות, התפעלות אט.) אַ' אין אַ מעלאַנכאָליע
(מרה־שחורה). אַ' אין עקשנות, אין הקפדה. אַ'
אין אַמביציע. אַ' אין גדלות. אַ' אין אַ ספק, אין
ספֿיקות, אין כפֿירה.

אַנשטאַט אַרײַנטרעטן אָדער אַנגענומען ווערן.
אַ' אין אַ לערן־אַנשטאַט (אַ' אין ישיבֿה, אין
מתלבֿתא, אין גימנאַזיע, מיטלשול, אוניווער־
סיטעט, קאָלעדזש אַאַז). אַזוי אויך: אַ' אין
אַמט.

אַנשטאַט אַנטאַן אויף זיך. אַ' אין אַ נע
קליידל. אַ' אין די הויזן, אַ' אין פעלצל אַאַז.

אַרײַן — זײַ קום (קומט) אַרײַן. בײַם אַנקלאַפֿן
אין טיר, בײַם אַנקלינגען: אַ'! אין די פּוּר־
שפּילן און אויך בײַ אַנדערע טעאַטער־שפּילן
בײַם פֿאַרשטיין יעדן העלד באַזונדער: „אַ, אַ,
אַ' / מלכה ושתי דו מנן“, „אוי ויל איהם
זאָגן וויא ער זיך מיט ישראל זאָל נוהג זײַן, /
אַ, אַ, אַ' יהושע מנן“, 'משה רבינו באַשר־
בונג' [חנא שמערוז, גק, 50 Ne אַרט, 1750].

אַרײַן — צווייטער טייל פֿון צוג פרעפּ אין —
אַרײַן, — 1272. סײַ אין די אױערן
אַ. 'קומען מיטן דישל אין די לאַקשן
אַ. אין אמת אַ. 'גיין אין פֿיער אַ'
= אין יעדער מין ספּנה. 'געבן אין פֿיער־
סער (שוק, מאָרדע, די צײַן, די שיניים) אַ.
'נעמען זיך אין די הענט אַ' = זיך אַרײַפֿ־
צווינגען צו טאָן וואָס עס איז גײַטיק. 'צאָלן
אין טאַג אַ' = זײער אַ סך, וויפֿל מע בעט.
שממטן, שלאָגן וויפֿל סײַז אין אים אַ' =
זײער אַ סך. 'פֿירן אין באַד אַ' = אויך
אַפּאַרן, באַשווינדלען. 'אַ שטאַך אין
שבת אַ' = אויך וועגן יעדער מין אַרבעט.
'אַרײַנגעבוירן ווערן אין טויט אַ', אַש,
וואַרשע. אַרײַנגבראַקן געלט אין אַ געשעפֿט אַ'.
אַנטלויפֿן אין דער וועלט אַ'. לאָזן זיך אין וועג
אַ'. אַרײַנפֿאַלן אין גרוב אַ'. קללה: „אַ מכה
(געשויר, כאַלערע) דיר אין די קישקעס אַ'“.
„צי קען מען אַרײַפֿגיין אין הימל אַ' / און
פֿרעגן בײַ גאַט, צי סײַדאַרף אַזוי זײַן“, 29.
זיך אַליין האָט ער נישט געטראָפֿן, ווייל די
קויל איז אין איר אַ', 29. 'מיט חכמה אַליין
גײט מען נישט אין מאַרק אַ'; „אַ מקשן
פֿאַלט תמיד אין דער בלאַטע אַ'; „צו אַ גביר
פֿאַרבלאָנדושעט דער מול, צו אַן אַרעמאַן אַ
פֿרעמע ציג אין גאַרטן אַ'; „איטלעכער
טרעפֿט צו זיך אַהיים, ווי אַ פֿייגעלע צו זיך
אין נעסט אַ'; „אַז מע גיט אין הינטן (תחת)
אַ' נעמט מען זיך אין קאַפֿ אַ', שו.

אַרײַן, אַרײַן — קאַנווערב. 1. ב — זײַ
דער אַדווערב אַרײַן, למשל: אַרײַנלויפֿן, אַרײַן

שפּרינגען, אַרײַנקריכן, אַרײַנפֿאַלען, אַרײַנקלע־
טערן אַאַז מיט ווערפֿן וואָס באַצײכענען אַ
באַזונגען.

2. ווינט אַז עס ווערט אַ טײַל און
א י נ ע ו ו י י נ י ק פֿון אַ גרעסערער זאַך, למשל:
אַרײַנבויען, אַרײַנזעצן, אַרײַנלייגן, אַרײַנפֿאַקן,
אַרײַנשפּעכלערן אַאַז בײַ טרוו.

3. ווינט אַז עס ווערט פֿאַרבונדן מיט אַ
קאַנקרעטן אַרט, למשל: אַרײַנעבן, אַרײַן־
וואַלגערן, אַרײַנזעצן, אַרײַננעמען, אַרײַנרופֿן
אַאַז.

4. ווינט אַז עס איז אַ סך, מער, גע־
דויערט אַ לענגערע צײַט, למשל: אַרײַן־
אַרבעטן, אַרײַנטענהן, אַרײַנלערנען, אַרײַנעסן,
אַרײַנשלאָפֿן אַאַז.

5. ווינט אַז עס איז עמפֿאַטישער ווי
אײַ, טיפֿער, למשל: אַרײַנבויען, אַרײַן־
דריקן, אַרײַנחזרן, אַרײַנניסן, אַרײַנשריבֿן
אַאַז.

די אַנדערע בײַ זען בײַ די
וויטערדיקע ווערפֿן.

בײַ די ווערפֿן מיט אַרײַן
ווערן נישט אַנגעוויזן נישט דער
אימפּ און נישט דער פֿאַר. — בײַ
ווערפֿן מיט אַרײַן אָדער בײַ
אַנדערע קאַנווערפֿן.

די ווערפֿן מיט אַרײַן ווערן
אויסגעטייטשט נאָר אין די
פֿאַלן, ווען דער פֿאַמײַט דרינגט
נישט אַרויס פֿון די אַנגעוויזענע
בײַ פֿון קאַנווערב און בײַ פֿיל־
באַמײַטיקע ווערטער ווען דער
פֿאַמײַט איז נישט קלאַר. ווערפֿן
מיט אַרײַן וועלכע ווערן נישט
פֿאַרצײכנט — די שטאַמען פֿון
די ווערפֿן, — קאַנווערב אַרײַן.

אַרײַנאויערן — טרוו. נעאַל. „ווי אַ באַגליי־
טער / אַרײַנגעפֿירט מיך אין זײַן האַרציק הויז /
און ליב אַרײַנגעאויערט: כּיבין אַ צווייטער“,
טוצ, וואַלדיקס, ז' 131.

אַרײַן און אַרויס — גיין אַ אַ' אַ' אַן אמתער
לעמעשקע, ער ווייסט נישט פֿון אַ אַ' אַ'. „אוי־
ער גיט אַרײַן אויב אַרוש אין דש הויז פֿון דען
פֿאַבשט, אויב ער איז אויף זיכטער [= אויפֿ־
זוער] איבר דש גנן הויז“, שג, נד/ב.
„שמשים און אַנגײער לויפֿן צעמישט אַ אַ'
אַ“, ווינט, מזל־טו, וואַרשע 1930, ז' 186.
„אַרום שטוב האָט געפֿאַדיעט דאָס וויפל
נעכע, אַ אַ אַ אַ“, מז, 'מוניע דער פֿייגל־
הענדלער“.

אַרײַנאַחריותן זיך — אױטוו. נעאַל. נעמען
אויף זיך אַן אַחריות, אַרײַנלעבן זיך אין אַן
אַחריות. אַ זיך אין אַן אַרבעט, אַן אונטער־
נעמונג.

אַרײַנאַטעמען — 99: ~עטעמען.
1. אַאַז די פֿרישע לופֿט. „עס איז העכסט

וויכטיק פֿאַרן געזונט דאָס די לופֿט וועלכע
מיר אַטעמען אין זיך אַרײַן זאָל אַרײַנגעאַטעמט
ווערן דורך דער נאָז“, יוסף פֿרידמאַן, וואָס איז
טובֿערוואַלזאַיט, באַסטאַן 1918, ז' 16. 2. אַקזוו.
פּיג: אַ אַ פֿרישע נשמה. אַ' די ברויטן און די
פירות. אַ' די סבֿיבֿה. אַ' די פֿרעיהייט. „זיך
פֿאַרוקט אין אַ ווינקל און אַרײַנגעאַטעמט אין
זיך די אַרומיקע שטימונג פֿון געוויינן“, חג,
צמח אַסלאַט וו. „פֿאַרגעסט נישט און אַטעמט
אַרײַן אונדזער שטאַרבן, / פֿאַרגעסט נישט צו
לעבן אויף קידוש־השם“, טוצ, 'ידישע נגט,
ז' 135. „דאָס אַטעם איך אַרײַן אין זיך די
אַשן פֿון מײַן מאַמען, / דאָס זאַפּ איך איצט
אַרײַן אין זיך איר ציטער און געשרײַ, רוב,
חורבן פּוילן“.

3. טרוו. אַרײַנגעבן. מאַכן עס זאָל אַרײַן־
דרינגען. אַ אַייביק לעבן אין פֿאַרײַאושטע.
„עס איז שווער אַרײַנצואַטעמען אַ ייִדישן
לעבנס אַטעם, אַ ייִדישע נשמה אין אַ קריסט־
לעבן גוף“, שג, דערציילערס און ראַמאַניסטן וו,
ז' 505. „שטיל־שטיל אַטעם איך אַרײַן אין דיר
מײַן לעצטע ליד“, יפ, ליבשאַפֿט, ז' 67.
מיט זיך. ~אַטעם, דער. ז' 111.

אַרײַנאייביקן — טרוו. נעאַל. מאַכן עס זאָל
ווערן אייביק. „[ער] האָט כּשר פֿאַרדינט אַן
ער זאָל אַרײַנגעאייביקט ווערן אין דעם גרויסן
ספֿר פֿון טויזנט יאָר ייִדיש לעבן“, יג, איק
1955.

אױטוו — דורך דעם אַפֿענעם פֿענצטער האָט
אַרײַנגעאייביקט אַ נאַכט וואָס ווערט קיינמאַל
נישט טאַג, באַש, פֿאַר, 1969, 6. וו.
מיט זיך. ז' 111.

אַרײַנאייגענען — טרוו. אַ די גאַנצע ירושה.
„... אין דער אייגנאַרטיקער ראַם, וואָס ער
האַט געגעבן אַפֿילו דעם נוסח, וואָס איז אין
אים געווען אַרײַנגעאייגנט“, יג, תּוּך, ז' 366.
מיט זיך. ז' 111.

אַרײַנאידלען — טרוו. נעאַל. אַרײַנברענגען
אויף אַן איידעלן אָפֿן. „אים וועט מען מוחל
זײַן, ווייל ער וועט דאָס אַלץ אַ אין ליד“,
יג, תּוּך, ז' 308. מיט זיך. ז' 111.
עניש.

אַרײַנאינטריגירן — טרוו. נעאַל. אַרײַן־
קריגן, אַרײַננעמען מיט אַן אינטריגע. „ווי קען
מען די וועלט־קולטור אַ אין ייִדישקײט“, א.
גאַלאַמב, טאַג, 1967, 2. ז' 111.

אַרײַנאַכלען — טרוו. אַ דעם גאַנצן אַקס מיט
די קאַפּיטעס. אַ די הון זאָלבעצווײט: איך און
די הון. „איידער דער בער... לייגט זיך
אַפּרוען אין זײַן נאַרע מיט דער לאַפע אין זײַן
מויל, האָט ער ליב גוט אַרײַנצואַכלען ווי עס
געהער צו זײַן, זש, נח פּאַנדרע. עניש.
ער“.

אַרײַנאַנקערן — טרוו. אַ די שיף. פּיג. אַ
תּורה אין תּלמיד. „דווקא אין די קלענערע
ישׁוּבֿים האָבן די ייִדישוועלטלעכע שולן באַ־

טייערן איידעלן יוגנטמאן אין בראד אז מע האט אים נעבעך אומשוילדיק אין קרימינאל אריינ- באקומען, 1909 שפּײַט רמ"ג, לעמבערג, יאָר, ז' 27.

מיט זיך — אַרײַנבאַפֿן זיך, אַרײַנקריגן זיך. אַ זיך אין מלכס פּאַלאַץ, אונדזער וו. ... סטאַרעט זיך אויך אַרײַנצובאַקומען זיך אין אַזאַ הייל־אַנשטאַלט, א. ז. א. וודו 1910 אַ אַקווערעקע, וואַרשע 1909, ז' 69. אַ זיך אויף אַ אַוויזשעריסטעט אין פּוילן איז פֿאַר אַ יוד געווען כּמעט אוממעגלעך, ט' 1912, ז' 387. ~ באַקום, דער. ~ אַרײַנ. ~ עניש.

אַרײַנבויען — טרוו. אַ די רערן און די דראַטן אין די ווענט. אַ אַ נײַעם מאַטאַר אין דער מאַשין. אַ נאָך אַ פּירוש אויפֿן תּנ"ך. אַ ירושׁ-ליים-של-מעלה אין ירושלים-של-מטה. אַ בלער-ליי אַרטאָגראַפּישע פרטים אין עטלעכע גרונט-כללים. אַ אייביקייט אין ייִדישן לשון, יג. ~ בױ, דער. ~ אַרײַנ. ~ עניש.

אַרײַנבויערן — טרוו. אַ לעכער פֿאַר גרויסע שטיפֿטן. אויך פֿיג: עסן און אַ די אויגן אין שיסל. אַ די אויגן אין עמעצן. אַ די עטלעכע פֿאַקטן און דאַטעס אין קאַפּ.

מיט זיך — זיך אַרײַנגראַפֿן, זיך אַ אין אַ סיסטאַציע. אַ פּען וואָס בויערט זיך אַרײַן אין די נשמות פֿון די געשטאַלטן. ווערטער וואָס בויערן זיך אַרײַן אין מוח. אַ ווייטיק וואָס בויערט זיך אַרײַן אין די ביינער. אַ לעצטער שאַפֿער קוויטש האָט זיך אַרײַנגעבויערט ... אין דער שטמפֿער מאַרגן־לופֿט, הרבּ הרודנט, 'אַן אומרויאַקע נאַכט', דאָס שווינגעניש בויערט זיך אַרײַן אין מין מאַרד, חג, טמו, 1968 ו 9. דער היימישער מאַפּונג ... האָט פֿאַרקאַטשעט די אַרבל און מיט הענט און מיט מאַזאַליעס זיך אַרײַנגעבויערט אין מאַמע־ציונס ערד, א. חייט, טמו, 1967 v 14. ~ אַרײַנ. ~ עניש.

אַרײַנבלב(ל)ען — אַוטו & טרוו. אַרײַנ געבן, אַרײַנברענגען קלאַנגען, ענלעכע צו בל-בל. דאָס קינדעלע רעדט נאָך ניט, אָבער בולבלט שוין אַרײַן. מיט זיך — אַרײַנ קומען מיט קלאַנגען בל-בלב. די קאַטשקע לעך ... האָבן איינס נאַכן אַנדערן אין וואַסער זיך אַרײַנגעבולבעט, נס, איבז, אַנדערטענט מעטהאלד, קענען 1920, ז' 14.

אַרײַנבוקן זיך — אַוטו. אַרײַנבויען זיך. האָט אייניר אויף דען פֿאַרטיין פֿון שוף גאַנגן אונט זיך זער אין ים אַנפֿן גיבוקט, איזט ער אין ים הינפֿן גיפֿאַלין און ווער פֿאַר זאַפֿין [=דערטרונקען], גה, ז' 4.

אַרײַנבורטשען — טרוו. אַ דעם פֿראַטעסט, די אומצופֿרידנקייט. אַ אַן אַפּזאָג. דאָס לעבן וואַלט געווען אַ גאַנץ האַרמאָנישע מעלאָדיע, ווען די ליידיקע מאַגנס זאָלן גישט אַ און די איבערגעפֿילטע אַרײַנגרעפֿצן, פּראָ, 'תענית' געדאַנקען. ~ עניש.

אַרײַנבימיטשקען — טרוו. 99. ~ ביצקענען. אַרײַנרוקן עפעס כדי אַפּצונאַרן. אַרײַנאַרן.

ער האָט געדאַרפֿט עפֿענען אַ קליינעם פּלאַץ, נישט אַזאַ יריד, וואו ער האָט אַרײַנגעבאַדן ביי צו אַ סענט, אַפּאַ, די טענצערין, ז' 317. מיט זיך — אַרײַנלאָזן זיך אין עפעס. אַ זיך אין אַ בלאַטע, אין אַ זומפ, אין אַ צרה. אַ זיך אין פֿערדלעך. אַ זיך אין דער לאַנדס-מאַנשאַפֿט. ~ באַד, דער. ~ עכץ. ~ עניש.

אַרײַנבאַהאַלטן — טרוו. אַ דעם קאַפּ צווישן די הענט. אַזוי שטאַרק פֿאַרוואונדעט געוואָרן אויף אַ פֿעלד פֿון מינעס, וואָס ער אַליין טאַקע האָט זיי אַ, דוד שחר, אַיז, ר"ה תּש"ח, 2/96. מיט זיך. ~ באַהאַלט, דער. ~ עכץ. ~ עניש. ~ באַהעלטעניש.

אַרײַנבאַוויזן — טרוו. אַרײַנפֿירן און באַוויזן. אַ אַלץ וואָס עס ליגט אין קופֿערט. מיט זיך — האָט [ער] אַרײַנבאַוויזן זיך אין אַוונט מיט אַ ווייטיק, ד. פּעלדאַמאָן איבז, יג. באַ בעל, דערצײלונגען, באַרקאָו 1925. ~ באַ-וויזן, דער. ~ אַרײַנ. ~ עניש.

אַרײַנבאַווען — טרוו. אַרײַנבאַרן מיט אַ שפּילכל, מיט אַ צאַקע. אַ עמעצן אין זאַק (נעץ) אַרײַן. אַ די קינדעך מיט צוקערלעך. אַזוי האָבן זיך פֿאַרלאָקט (אַרײַנגעבאַוועט) אין דיזער שטונדע אין קעלער ... זאַג ווידי, אַמד, יהודית דיא צווייטע, ווילנע 1875, ז' 36. מיט זיך. ~ עניש.

אַרײַנבאַזאָרערען(ווען) — טרוו. פּר. אַרײַנ שמירן. אַרײַנשטעלען. אַ ווילדע קאַלירן אין אַ געמעל. אַ מיאוסע ווערטער אין העפֿט.

אַרײַנבאַפֿעלן — טרוו. דזוו באַפֿעלן, נאָר עמפֿאַטישער. באַפֿעלן פֿון דרויסן צו עמעצן וואָס איז אינעווייניק. מאַשע, ראַנע, גרייטס צום טיש! מלווה מלכה! — באַפֿעלט ... [ער] אַרײַן צו די טעכטער, שמעון האַראַנטשיק, אַפּאַטש משפּט.

אַרײַנבאַקוועמען — טרוו. נעגל. אַ דעם אומגעריכטן גאַסט. די בירגערלעכע אינטע-ליגענץ האָט אים גאַנץ גוט אַרײַנגעקוועמעט צו זיך אין הויז, יג, תּון ז' 354. מיט זיך.

אַרײַנבאַקומען — טרוו. 1. אַרײַנקריגן (מיט אַ שוועריקייט, געוויינטלעך קעגן יעדן זעץ). אַ געווער פֿאַר זעלבשוץ (אין געטא, אין אוינטערערד). אַ אַ נײַעם פֿרײַנד. אַ אַ חתן פֿאַר דער עלטסטער טאַכטער. האָט איר פֿראַסטלעכער פֿאַטער, כדי אַרײַנצובאַקומען אַזאַ איידעם זיך היפש געלאָזט קאַסטן, נס, קאַר-באַנעט, מאַסקווע 1943. אַ אַ אין זאַק אַרײַן = אַרײַנבאַרן אין אַ מצב, וואָס איז אַפהענגיק פֿון דעם אַפּנאַרער. האָבן זיך אַוועקגעזעצט אין אַ בירגהאַלע אין מינכן און סיגעלינגט זיי אַ אַ האַלבע וועלט אין זאַק אַרײַן, שמעון דיטש ממנוקאַטש, הן גאַלתי, ניי 1972, ז' 42.

2. אַרײַנעמען. אַ דעם באַרימטן פֿראַפֿעסאָר אין אונדזער אוניווערסיטעט. אַמאַל איז דער רבי משה־לייב געוואָרן געוואָרן פֿון זייער אַ

וויין אַרײַנצובאַקערן מער ייִדישקענטשאַפֿט אין טייל תּלמידים, מ. קאַליקשטיין, אַיז, פּסח תּשכ"ד. מיט זיך. ~ אַרײַנ.

אַרײַנאסימילירן זיך — אַוטו. נעגל. זיך טיף אסימילירן. אַרײַנלעבן זיך ווי אסימילירטע יידן אין אַ נישט־ייִדישער סביבה. האָבן אַלע ייִדישן פּרווון זיך אַ אין פֿרעמדע פֿעלקער — אַלע זיך געענדיקט מיט אַ פֿיאַסקאָ, טראַגיש, א. גאַלמב, טאָג, 10 VIII 1968. ~ אַרײַנ.

אַרײַנאַרבעטן — אַוטו — 1. פֿאַרציען און אַרבעט שפעט, אַרבעטן איבעריקע שעה. אַ ביי שפעט אין דער נאַכט (ביי אין דער נאַכט אַרײַן). אַך, ווי מע האָט דאַרט קיין מורא ניט אַרײַנצואַרבעטן אין ראַש־השנה אַרײַן, בערג, באַם דניעפּער ו, 'עמעס', ז' 304. 'טיילמאַל האָט ער טאַקע אַרײַנגעאַרבעט אַפּאַטש שטונדן, כדי צו ווייזן אַז ער קען אויך פֿאַרדינען אַ דאָלאַר', א. מ. אַרזשיצער, אַמטריקאַנער, ניי, 1961 II 17.

2. אַרבעטן אַנגעשטרענגטערהייט. אַפּטאָן אַ קאַנטיקן טייל פֿון דער אַרבעט. נאָך זעקס יאָר האָט ער זייער שרעקלעך אַרײַנגעאַרבעט אין די ערשטע און לעצטע פּוסקים, א. לאַנדא, טפר הדרת אליהו, חיק, יאָר, ז' 29. ... וואַלט זי שוין אַרײַנגעאַרבעט אַז מענטשן זאָלן דאָס צעפּוויקן אַבער אַלע הויזער, ב. עליט, שרעק, מינסק 1941. 'יזא ... קיין שרפה! — גיבן זיך יידן ... אַנצוהערן, אַז וויבאַלד קיין אַב טריבער זעט זיך ווידער ניט און גענוג שוין אַרײַנגעאַרבעט, איז יזא דערווייל און עס ברענט ניט', ישא, שליח, ... ז' 203.

3. זייער שטאַרק אַרבעטן אויף אַ געוויסן געביט ביי מע ווערט אַ פֿאַכמאַן. אַ אין עלעקטראַטעכניק און ווערט אַ ספעציאַליסט.

4. (גנבים־שפּראַך) צוגרייטן אַ גניבה. טרוו — אַרײַנוועפֿן. אַרײַנשפּיען. אַרײַנ-ברענגען אין אַ פֿאַריבנדונג, אין אַ סיסטעם. אַ די רוטע פֿעדעם, אַ אויך עטלעכע זאַלצן אין אַ סינטעטישן שטאַף. די 'מאַדערניסטן' [פֿון דער קאַטילישער קירך] ווילן אין קאַטאַליציזם אַ אַ סך געדאַנקען פֿון דער מאַדערנער וויסנ-שאַפֿט, זשיט ווו, ניי 1912, ז' 129.

מיט זיך — אַ זיך אין אַ נײַעם פֿאַך. אַ זיך אין ענטוויאָנס. אַ זיך אין אַ פּעס. אַ זיך אין אַ ראַלע. וואָס מער מען אַרבעט זיך אַרײַן אין דער געשיכטע פֿון אַ שפּראַך, אַלץ מער געוואָרנט ווערט מען וועגן די שטרויכל-שטיינער אין אַ געשריפֿט און אַלץ מער לערנט מען זיך אויס צו באַוואַרענען זיך קעגן זיי, מוו, יושפ xv, 1. ~ אַרײַנ.

אַרײַנבאַדן — טרוו. אויך פּיג. 1. אַרײַנפֿירן ווי אין באַד אַרײַן. דער נאַטשאַלניק האָט באַנומען אַז זייט אים אַ אין אַ צרה, און ערשט זי אַוועקגעשיקט אין אַ משוגעים־הויז, באַש, פּאַר, 1967 ו 6.

2. אַרײַנבראַקן געלט. פּטרן געלט. אַ אין מסחר די עטלעכע אַפּגעשפּאַרטע הונדערטער.

„קײפֿן עטלעכע שטיקלעך פֿאַלשע געלט איר אַרײַנצוביצקענען“, זױבערבלאַט, דײַא אשׂת אישׂו, ווױלנע 1894, ז' 90.

אַרײַנבײַגן — טרױו. אַ אַ צױנגל מיט בעז אין פֿענצטער אַרײַן. „אױף דעם בײַת־עלמין... שטייט אַן אַלטער צעבראַכענער יײַד נעבן זײַן וױכט קבֿר, ער בײַגט פֿעסט אַרײַן זײַן קאַפּ אין דעם מענהלשױן און זאָגט“, א. מאַרגענ־שטערן, עגל הזהבֿ, וואַרשע 1898, ז' 90.

מיט זײַך — אַ זײַך אין אַ טון און אַרײַג פֿאַלן. אַ זײַך צום פֿענצטערל אין קעלער און פּױקן אין די שײַבלעך. „ווען זײַך אבר דיא פּױגנר בײַגן אַרײַן צו דער האַנד צו, דשׂ וױזט דז דער זעלביגער אײַן (פּעל־קנאה) אײַזט“, ר' מ. א. גאַלינר, חכמת־היד, פֿפֿאַ תקנ"ט, ג/א. „ניט זײַך צו פּײַל אַ אין שײַסל אַרײַן, בֿפֿרט ניט טראָגן די שײַסל צו זײַך און זױפֿן פֿון די שײַסל“, שׂו"י, ז' 47.

~ בײַיג, דער. זױנג. ע־כּײַן. ע־ניש. **אַרײַנבײַסן** — אױטוו. אַ מיט די שאַרפֿע צײַן אין עפּל. אַ אין אַ שטיק לעקען, אין אַ פּענעץ ברויט. אַ פּײַשל בײַסט אַרײַן אין ווערעמל פֿון דער ווענטקע. פּײַג: „בײַסט ער אַרײַן זײַנע דערשראַקענע אױגן אין דעם ברויח“, מ. י. שעליבוסקי, אין יאָרן אַרום, ז' 210.

מיט זײַך — „דער וײַטיק בײַסט זײַך אַרײַן אין האַרצן“, פּויל. „אַך, ווי שאַרף עס וואָלטן זײַנע צײַן / אַרײַנגעבײַסן זײַך דעם טײַגער טײַף אין גאַרגל“, הל, ידאָס קראַנקע צײַמער. „פּלוצ־לונג שפּרינג איך אױף. אַ שטומער בריל / האָט זײַך אַרײַנגעבײַסן אין מײַן גוף“, חג, דורות, ז' 48. „נאָך עקשנותדיקער האָבן זײַך אַרײַנגע־בײַסן די סערפֿן אין דער תּבֿואה“, רק, יעריד, „אַ בליץ האָט זײַך פֿון הימל אָפּגעריסן און מיט אַלע צײַן אַרײַנגעבײַסן זײַך אין שׂואַרצן לײַב פֿון דער צערייצטער נאַכט“, הר, לײט, קוּני אַללענד.

~ בײַיס, דער. זױנג. ע־כּײַן. ע־ניש. **אַרײַנבלאַגן/ירן, עױען** — טרױו. פּר. <P> אַרײַנגעבליגן, blaga, blagować. אַרײַנגאַרן מיט באַרימער רײַען, מיט בלאַגעס, בלאַפֿן. „געכאַפּט אַן אײַדעמל וואָס איז אַראָפּ פֿון קעסט און אים אַרײַנגעבלאַגעוועט מיט עפעס אַ שׂותפֿות“.

אַרײַנבלאַזן — טרױו. 1. בלאַזן (לױפֿט) פֿון דרויסן אינעווייניק אַרײַן. אַרײַנהויכן. „ווי באַלד דו האָסט זי [די נשמה] אין מיר אַרײַנגעבלאַזן“, תּנײַא קטו. „און די קעלט בלאַזט אים אַרײַן דורך די לײַכטע צערייסענע מלבושים“, אשׂו, אַהײַם.

2. אַרײַנשאַלן. אַרײַנטרומײַטערן. „ער איז שׂוער נישט פֿאַרטױבט געוואָרן פֿון זײַערע... נאַטן, וואָס זײַ האָבן אים אַרײַנגעבלאַזן אין די אױערן“, אר, געשפּילט פֿאַרן קײסער.

3. באַוירקן, משפּיע זײַן. אַ אַ געדאַנק. אַ מוט צום קאַמף. אַ אַ רוח־היים. „קען מען אַ אין מוח לײַבשאַפֿט צו מענטשן?“, „ווי מע בלאַזט אַרײַן — אַזױ בלאַזט מען אַרויס“, שׂו.

[אױך: ווען דער בעל־תּוקע איז אַ גוטער, קומט אַ גוט קױטל מן השּׂמים]. „מיר זײַנען געוואָרן ווי אַ גולם און ווער עס וויל בלאַזט אַרײַן פֿון זײַן אָטעם“, פּר. „בילדױנג, כּײַהאַב אַרײַנגע־בלאַזן הינט מײַן ווילן אין גראַניט“, סױצ, פּאַעטישע ווערק, וו, ז' 23. „אַ אין דער פּאָה = קױם־קױם פֿאַרשטעפּען, פּױגע זײַן. „קױם בלאַזט אים גאַר ווער אין דער פּאָה אַרײַן, באַלײַדיקט ער זײַך באַלד“.

מיט זײַך — אַ צפֿון־ווינטל האָט זײַך געקליגט אַ זײַך אין אַרבל, ש. ברענמאַן, שלױמקע גוטערמאַן, מאַסקױע 1939.

~ בלאַזן, דער. זױנג. ע־ר. אַ פֿון אַ רוח חיים אין דעם אַשׂ פֿון חורבן, אפּא, טמז, 1966 IX 18.

אַרײַנבלאַסן — אַקױוו. אַרײַנדרײַנגען בלאַסער־הײַט. „דורך דעם קפּלעכדיקן שײַבל האָט אַרײַנגעבלאַסט די לַבֿנה“, באַש, אַ שײַף קײן אַמעריקע.

אַרײַנבלאַקן, בלויען — אױטוו. „דער מאַן [אין] געקומען צו גײן פֿאַרטאַגזו, עס האָט שׂוין אַרײַנגעבלאַקט אין הױז אַרײַן, וױטט וו, יוױטענבערג, ז' 36. „דער הימל האָט אַרײַג געבליט דורך די שײַטערע צױנגן“, חג, טמז, 1968 II 2.

אַרײַנבלױטן — טרױו. אַרײַנברענגען, אַרײַג געבן עפעס מיט בלוט, מיט דעם וואָס איז בלוטיק. „אין דעם לשון [ידיש] זענען אַרײַג געווייטיקט און אַרײַנגעבלױטיקט הונדערטער יאָרן ידישע פּפּן, רעדן, הײַמיש, דעצ' 1960, זױנג.“

אַרײַנבלױכן — אױטוו. „דורכן פֿאַרפּרױענעם פֿענצטער האָט אַרײַנגעבלױכט דער פֿראַסטיקער פֿרימאַרגן, באַש, פֿאַר, 1969 XI 28. מיט זײַך — אַ גרױע ליכט האָט זײַך אַרײַנגע־בלױכט אין דעם קופּע־פֿענצטער“, מ. דלױטש־נאַחסקי, פֿאַר, 1969 III 15. זױנג.

אַרײַנבלױען — אַקױוו. „זי האָט אין דער אַלטקײט אַרײַנגעבלױט די אײַגענע יונגשאַפֿט און פֿרײַשקײט“, אפּא, געטראַכט מיט עבֿר־טײַטש, ז' 7. „בלי אַרײַן אין מײַן שׂטוב / מיט די בײַמער פֿון עפּל“, חג, פּליטש, ז' 134. „איך רוק אַרויס דעם שאַנק פֿון חדר / און בלי אַרײַן דעם בוים מיט בען“, יפ, ליבשאַפֿט, ז' 108.

אַרײַנבלױגן — אױטוו. 1. אַרײַנשלאַגן, אַרײַנטרעפֿן מיט אַ בליץ. אַ אין אַ בוים. אַ אין אַ הױז. 2. פּלוצעם אױפֿקומען, אױפֿ־שׂווימען אַ געדאַנק, אַן אײַדי. „אײַם האָט אױך אַרײַנגעבלױגט אַ געדאַנק, אַז ער זאַל... אַרײַנלױפֿן צו זײַן טאַכטער“, הרבֿ העפּטערמאַן, פֿאַר, 1961 X 8.

~ בליץ, דער. זױנג. ע־ניש.

אַרײַנבלױקן — דער. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אַרײַנבלױקן. „נאָך אַן אַ מיר טײַף אין די

אױגן, קומט דער באַשלוס“, ישׂק, שלײַד... ז' 229.

2. אַרײַנדרײַגן אין תּוך פֿון אַן ענין, פֿון אַ דערשײַנונג. „די וועלט פֿון ווערטלעך איז אַזױ גוואַלדיק אינטערעסאַנט, וױבל דאָ ערשט קען מען קריגן דעם טײַפֿן אַ אין דער פּסיכאָלאָגיע פֿון דעם פֿאַלק“, ימ, יושפֿ אXXVI, 1. „די דאָזיקע קלײַנע נאַועלע פֿאַדערט אַ גענויערן אַ“, לע, טמז, 1962 II 2. „דורך די דאָזיקע מעשׂיות־משלים קאָנען מיר אַפּילו באַקומען אַן אַ אין דעם דאַמאָלסדיקן ווירטשאַפֿטלעכן באַשטאַנד פֿון דער ייִדישער באַפֿעלקערונג“, ייט, טמז, 1961 IX 30.

אַרײַנבלױקן — אױטוו. 1. טײַף אַרײַנצוקוקן, אַרײַנדרײַנגען מיטן בליק צום עיקר, צום תּוך. „ווי קען דער שׂואַכער מענטש, דער וואָרעם וועלכער קריכט, / אַ אין גאַט און אױפֿפֿאַסן זײַן ליכט“, מר ו, נײַ 1908, ז' 269. „אַז מיר האָבן אַרײַנגעבלױקט טײַף אין דעם תּהום... האָט אַנגעפּילט אונדזערע הערצער מיט צער און מיט אַנגסט“, זשׂט VIII, נײַ 1919, ז' 178. 2. אַ בליק טאַן אין עפעס גאַר אױף אַ וויל, אױבנאױפֿיק, אַ אין אַ צשטונג און דערזען איר ריכטונג. מיט זײַך. זױנג. ע־כּײַן. ע־ניש.

אַרײַנבעטן I — טרױו. פֿאַרבעטן, אַרײַג רױפֿן צו זײַך. „אַז דער קנעכט וועט בײַ זײַן געוועלב פֿירפֿאַרן, זאַל ער זײַך מיט אים צע־שמועסן... און זאַל אים אַ אין געוועלב אַרײַן אױף ליקווער“, יפ, ז' 21. „זי האָט אים אַרײַנגעבעטן צו זײַך אין שׂטוב אַרײַן, ווען אירע עלטערן זענען אין דער הײַם נישט געווען“, א. נוסבאַום, פּעטעלע די גאַבעטע, וואַרשע 1885, ז' 18. „וואו איז ער? בעט אים אַרײַן... וועלן מיר האָבן טאַקע אַ מונומן“, ממוט, ווינטשפֿ, ז' 162. „איז ער נאַכגעלאַפֿן און זײַ צוריק אַרײַנגעבעטן צו זײַך אין שׂטוב“, א. בערגמאַן, קאַצקער מעשׂיות, וואַרשע 1929, ז' 12. פּײַג. „זי וועט דעם יום־טובֿ אַ אין הױז אַרײַן“, ב. רעסלער, טמז, 1961 IV 23. זױנג. ע־ניש. ע־ר.

אַרײַנבעטן II — טרױו. אַרײַנלייגן, אַרײַג טאַן אינעם בעטגעוואַנט. [דאָס ליד] אַרײַג געבעט אין אַ לײַלעכל אַ רײַנס פֿון אַ שׂניי־קלאַרן בויען פּאַפּיר, מלך ראַױטש, עיקר שכחתי, 161.

מיט זײַך. „דער גאַנצער אַרום האָט זײַך אין אים אַרײַנגעבעט“, פּמ, מלחמה, מאַסקױע 1948, ז' 82.

אַרײַנבראַקן — טרױו. 1. צעברעקלעך, צע־קרישלעך, צעשנײַדן אױף שטיקלעך און אַרײַג טאַן, אַרײַנווייקן אין אַ פּליסיקײַט. אַ חלה (מצה) אין יודן, אין מילך. אַ אַן אױגערקלעלע אין דער באַטשׂויע. אַ פֿאַרשׂויענע גרינסן אין זױפּ. „אַרײַנגעבראַקט אין דער פּליאַשקע אַ גרויס היפּעטל קנאַבל... ביז דער בראַנפֿן האָט גוט אַנגעצױגן“, י. טײַגער, דער צדיק און

דער בעליתשובה יא' אין יוד (זופ) = פארפלאנטערן עמעצן אין א צרה.

2. ארננטאן, ארינלייגן אין א גרויסער מאס.

א הונדערטער ציגל אין בנין. "מזן מפיל" וועט איר מיט זעקס הונדערט גראם ברויט א טאג ניט פארטיקען, ער קאן א א גאנצע קילא מיט איין מאל, מאטע דעכטיג, בויער, מינסק 1936. פיג. "אין דער שוים ארינגעבראקט די אויגן", פמ, מזחמה, מאסקווע 1948, ז' 114.

3. אויסגעבן געלט אויף אומדערוארטע אדער אומנייטיקע הוצאות, פטרן, פארטאכלעווען אויף אומנייטיקע אינוועסטירונגען. א א פאר מעגן. א א מטמון. "אינעם שטיבל מוז מען א עטלעכע קערבלעך, סע רינט דער דאך", ממוט, צוריק אהיים, ז' 83. "ארינגעבראקט עטלעכע קערבלעך... און געבליבן זיצן... ווי א הון אויף די אייער", שע, קאמעדיעס, יקנה"ז. "ארינגעבראקט הונדערטער און הונדערטער מיליאנען דאלארן אין אונטערנעמונגען וואס ברענגען בלויז דעפיציטן", צאג, דער יודישער זשורנאל, 1967 ז' 27.

4. ארינמישן. ארינגעבן. ארינברענגען (אזוי ווי געוויקן). א א וויץ. א א גללכוערטל. א ציטאטן. א א ליגן. א א נייעם פארשלאג. א א פסקו, א מימרא א מדרש, אן אגדתא. א אן אנווערעניש, א רמו. "זינען זיך יידן געזעסן... און געשמעסט... ארינגעבראקט אלעמאל א גללכוערטל", ממוט, "בישיבה של מעלה", ז' 20. "ווען ער האט געוואלט זיין ארינדיקער שפראך באפוצן מיט פליטערלעך, האט ער ארינגעבראקט לשון-קודשדיקע ווער טער", בעמ ווו, ז' 48. "נאך מער... ווירקן די איינזלע ווערטער פון פאלקסמויל, וועלכע ער האט ליב ארינצובראקן", שג, יודי שרייבער אין טאווען-רוסלאנד, גיי 1958, ז' 246. ~בראקעכין, דער. "עניש."

ארינברומען — אוטו — ארינשרייען ווי א חיה, ארינזאיען, ארינרעווען. א אין בארד. "ער האט זיך געבויגן... און ארינגעברומט ווי א חיה", באש, פאר 1967 VIII 19. "אין דעם געטומל האט ארינגעברומט א צעשראקענע בהמה".

טרון — 1. עפעס ארויסזאגן, אויסדריקן ברומענדיק, א דעם ווייטיק, א א גיגן. 2. ארינבורטשען, ארינזאגן ניט-דיטלעך, אין דער שטיל, מער פאר זיך. א דעם גיין.

ארינברעכן — אוטו. 1. מיט פוח ארינ-רינגען דורך א מחיצה, דורך א פארצוימונג. מיט גוואלד אריננרינגען דורך א געמאכטער עפענונג. א אין דער פארמאכטער קראם. א אין דער באפעסטיקטער שטאט.

2. אריננוקמען אויף א גיטערלעכן אופן, דורך אפנארעריץ אדער הניפה. א אין דער חברה ישמור לי ואשמור לך, און צו שאנדע מאכן דעם גאנצן עסקי, פרא, די קראנקע גערופן. 3. ארינמייקען אין א כלי. א אין שיסל, אין בעקן.

אפט מיט זיך — א ברייטע מאמע האט אים געשטערט, ארינגעבראכן זיך צו אים אין צימער, געקוקט אויפן זונס פנים", יודל יאפע, אין קאמף, מאסקווע 1932, ז' 33. "אט דער שער, דורך אים האבן זיך עס דא איצט די גיבורי-ישראל ארינגעבראכן אין דער אלט-שטאט", ישג, געשלידער, ז' 10. "רגג, ער."

ארינברענגען — טרוו. 1. ארינבראגן.

ברענגען צו טראגן א זאך. א כיבוד. א די זופ צום טיש. א די ביכער וואס געהערן דער ביבליאטעק. א אין סוכה א שטול פאר די אושפיזין. א געווער אין געטא. "אקוויט אין גארישט טייער, טיער, / א האלב קוואטירל קאסט א דרייער, / טויש זשע איבער דאס פאפירל / און ברענג אריין א האלב קוואטירל", ז' 29. "האסט זיך אונטערגענומען א מאן צו זיין ברענג זשע ברויט אין שטוב אריין", שו. "וואס מיין דער גס הרצן ברענגט... דו טאר קינער ניט אויף קויפן דו ער וואלט עש ווידר פו קויפן", חק"ק. "און וואלט ניט א אן אומווערדיקייט אין דען הויז", תי דברים, ז' 26. "מע טאר ניט א אין דער סוכה קיין אומריינע כלי אדער פאמעשאף מחמת כיעור-הסוכה", דד אדם, ווארשע 1860.

2. ארינפירן עפעס ברענגען צו פירן. א אין שטעטל א פורל האלץ. "פורלעך מיט וויין, קארטאפאל, אייער און שארירקות, וואס עשו פון די דערפער ברענגט אריין אין שטאט יעקבן אונטער א יום-טוב", ממוט, שלמה, ז' 118.

3. ארינפירן עמעצן ערגעצוואו. א אן אורח אויף שבת. א עולים, אימיגראנטן. א די מחותנים אין דער אכטניא. "אזוי ווי מע האט אים אין שטוב ארינגעבראכט, האבן זיינע עלטערן די תנאים צעריסן", ז' 29. "יוסף בראכט אן זיין פאטער יעקב הייבן אונ' שטעליט אין פו פרעה", בליג, בראשית, מז, ז' 7. "געט אונ וואגט וועלכיא ורויא הינט צו טבילה געט. ברענגט מיר זיא הרצן ווען זיא אישט היים קומן", שמואל'בוך, סטראפע 1243. "האט מיך גאט ארינגעבראכט — געטס געלט, וועל איך זאגן א גוטע נאכט!", ז' 29, פורים. "דוא זאלטש דין טעכטר ניט אלמנה וויש דרפן אין דין הויז אין", שיון, נז, א. "זעלכי געשט האב איך גערן, איך וועלט זיך דוא מער זעלכי געשט העשט אריין גיבראכט", לט, מ.ב. "מיט אונטערגעהאקטע פיס און צעבראכענע הערצער זיינען אונדזערע דעלעגאטן ארינגעבראכט גע-ווארן", שע, אלט ננ כתרילעווקע, ז' 57. "ער זאל גביטן זיין גנאד דער אלמעכטיגער גאט... דאן מיר זוכה זיין ווערן אין (ארץ ישראל) אריין גיבראכט", ברכת המזון (שבת זמירות), אמשט 1723, יא.א.

4. צוגרייטן א יום-טוב. מאכן אלץ גרייט אנוועהייבן יום-טוב. דאנערשטיק אינדערפרי אגן הייבן א דעם שבת. "דעם ארעמאן איז שווער ארינצוברענגען דעם פסח און גרינג אויסצו-ראמען דעם חמץ", שו.

5. ארינגעבן א געפיל. שאפן א שטימונג. ווירקן אויף דעם געמיט צושטאנד. א פרייד. א אין התפללות, אין קרושה. א אין פעס. א אין הארצן הרהוריתשובה, חרטה. א אין גוט-מוטיקייט, הומאר. "ווי די הייליקע נשמה הערט אן די גרין [ר"ת: נפש, רוח, נשמה] האבן א וויכוח מיטן גוף און ברענגט אין אים אריין א הרהוריתשובה, קומט זי אויך צו גיין", ספר שיה ספונים, יאס 1843, ז' 17.

6. ווירקן אויפן טראכטן. משפע זיין אויף געדאנקען. א עמעצן נייע געדאנקען. א אין מוח, אין קאפ, אין דער מחשבה אע. א בילדונג, השכלה, ליכט אין שטעטל. "אין דעם ארט פון דענקען ארינגעבראכט האט מען אלצדינג", ממוט, יודל, ז' 22. "זאל זיך ניט סטארען מיט זיינע תהובלות אראפפירן זיי... פון דר-הישר און א זיי גאר אין דער כפירה ר"ל", דער יודי פאר פסח, ווארשע 1881, ז' 100. "בפרט אויף די טעכטער זאל מען זייער אכט געבן... דערעיקר אין ארינצוברענגען אין זיי דאס גוטע הארץ און די גוטע מחשבה", הרב יחיאל שטראהלי... (במדינת זיבענביר-גען), אמנות אומן, סיגעט, יאר, כט.ב. "ער האט געהאט א פארשטאפטן קאפ און אריינ-צוברענגען אים אין מוח אריין... קומט אן זייער שווער", אש, תהלים:יד.

7. גורם זיין. דערפירן צו עפעס. א גליק, מזל-ברכה. א א סכנה, א צרה. א אין א גוט געשעפט. "כאטש דו האסט געוואלט זי אן אין א סכנה, דו האסט דאס אבער געטאן אן חתונה", טעיאטאר, ז' 72. "דער שטויב פליט ארום אין דער לופט... ברענגט איר אים אריין צו זיך אין די לונגען", י. דאקטאר, היט אב איבער געוונד, אדעס 1895, ז' 6. "דאס אויג טוט א... דעם מענטש צו דער קבורה, ווייל אן עין-הרע קען פיל שארין", א. י. שפערלינג, ליקוטים וו, (טעמי המנהגים), לעמבערג תרס"ט, ז' 78.

8. אינפירן עפעס וואס איז נד אין א סבילה, אין געזעלשאפטלעכן לעבן. א שינויים אין שטייגער. א נייע פאראנדקעס. א גרויס-שטאטישקייט. א אין א צווייטע רשות. א פרישע פרנסות. א עמעצן אין דער הויכער געזעלשאפט. "היושע, דוא גטריאר דינר מזין / וואש ברענגסטו פו איין נמאה צייטונג [=ידיעה] אריין?", משה רבינו בשריפבונו, ארט? 1750? [תנא שמערוק, גר, Ne 50]. "דער ערשטער וויכטיקסטער דין וואס ברענגט אריין א יידיש קינד אין דער יידישער רעליגיע, אין דער יידישער נאציע איז דער ברית פון אברהם אבינו", יפאל, 1882, Ne 44. "דער וועד-ארבע-ארצות... האט אינגעשטעלט א ריי תקנות ווידער ארינצוברענגען א שטיקל סדר אין פאמיליע און קהילה-לעבן", ימ אבוב, שד ווו, ז' 34.

9. ביי יעדער מין ארבעט, אין קונסט איינ-פירן, אינשטעלן עפעס. א א נייע סיסטעם אין דער ארבעט. א אין א פורעם. א א נייע פארעם. א א נייעם סטיל. "דארט ווערט דער

אַ שמועס, א. מאַמאַראַוסקי, די הגדה פֿון דער ליקטער זיט, אָדעס 1908. און מיר גייען ניט אַרײַן אין ווייטע תקירות אויף וויפֿל דאָס שטעטל איז גערעכט, שט. דער מיטטיק, סאַו. היימלאַנד, 1961, № 2, ז' 97.

14. אַרײַנפֿליסן, אַרײַנפֿאַלן. ציען זיך ביז צו... די דוויגע גייט אַרײַן אין ריגער אַנגוס פֿון באַלטישן ים. הר הלכנון און אַנטילכנון ציען זיך ביידע אינאיינעם פֿון מורח צו מערבֿ און גייען אַרײַן אין ים התיכון, א. מאַלקאוו, 1908, ז' 13.

15. אַנקומען אין אַ לערן־אַנשטאַלט. לאָזן ער בעסער בליפֿן אין דער היים און דאָ אויסלערנען די תורה וואָס איז נייטיק אויף אַרײַנצוגיין אין אוניווערסיטעט, ממוס. אַ גרויע האָר, אַרײַנגייענדיק אין חדר האָט זיך דאָס קינד אַנגעזאַפט מיט די ספורי־מעשיות פֿון דער הייליקער תורה, לדב, נ"י תשי"ז, ז' קצז.

16. דריטפערזאַניק מיט פֿאַרשיידענע בב. אַ ברכה, אַ מזל־ברכה גייט אַרײַן אין... אַ קללה, אַ כּישוף גייט אַרײַן... לעהאַנאַווע [אליהו הנביא. דער נס פֿון מערן זיך] גייט אַרײַן... דען דער בן־אַדם קאַן קיין עבֿירה טאַן זייאַ דען דער רוח שטות טוט אין אים אַ, ע"ו, ז/א. פֿון וועגן וואָס איז זיי אַרײַנגעאַנגען דאָס גלוסטקייט צו דעם דינסט פֿון דעם באַשעפֿער, חה 3, ז' 349.

אַרײַנגייער — דער, ס. וונ: י"ו, קע. דער וואָס קומט אָפֿט אַרײַן, בבבם גאַנצן הויך־געזינד... ווי אויך בב פֿרעמדע אַיס... איז שלמהלע געווען זייער באַליבט, ממוס, שלמה, ז' 24. בבבזע צינגער האָבן איר באַלד אַפֿדער־ציילט, אַז אין בין געווען אַ אָפֿטער אַ צו אַ יונגער אַלמנה, פֿאַר, ביטל בריוו, 1966 VIII 22.

אַרײַנגייער — טרוה. 1. אַרײַנטאַן אַ פֿליסי קייט אין אַ כּלי, אַ פֿורעם אע. אַ וואַסער אין אַ טאָפּ. אַ צעשמאַלצענעם בלב אין אַ פֿורעם. אין צוויי שעפֿלעך גיסט מען ניט אַרײַן; עס איז בחינם וואַסער אין ברונעם אַרײַנצור גיסן אַז עס קומט ניט אַליין צו פֿליסן, שוו. לאָזן מיר אים דיין נאַכט אַך וויצן צו טרינקן געבין דש דוא היינין גישט, אונז ליגשט דיך צו אים, בלי, בראשית, יט, 34. און מע זאָל דעם כּוס גוט ריין מאַכן און זאָל אַ מער פֿון אַ שיעור אַז עס זאָל איבערגיין, 20ט, נז/א. אַ בוימל אין האַרצן = באַראַיקן, טרייסטן.

2. צוגיסן, אַרײַנטריפֿן. נאַרט איר די גאַנצע העלט / און ווילט פֿון אַיטלעכן קליגער זפֿן. / איר נעמט רוחים, באַשנדיט דאָס געלט / און גיסט אין בראַנען וואַסער אַרײַן, אבג. דער יוד אין קנעץ [הש ו]. האָט זי געגעבן אַן עצה, מע זאָל דעם מוזיניקל אַ ביסל פֿאַסטנע בוימל אין אויער, זש. שקלאַווער קינדער. אַ עסיק = אויך: א) קאַליע מאַכן פֿרײַנדלעכע באַציאונגען; ב) מיט חזוק,

אויך: אַ סכנה, אין אַ געפֿערלעכער סיטואַציע. אַן אין דער מאַדע. אַ אין די פֿעדערן = ווערן ריך. אַ אין אַ יום־טובֿ (שבת) = אַ אין דער שטימונג פֿון... אַ אין הוצאות, אין חובֿות, אין דעפֿיצייטן. פֿונגען די כּלה קומט אַרויס, דאָרט גייט זי היידער אַרײַן, שוו [אַ וויב פֿירט זיך אַזוי ווי זי איז צוגעוואוינט פֿון פֿאַטערס הויז]. אַזוי גייט אויך אַלץ מער אַרײַן אין באַנוץ דער אויסדרוק: אַוועקשטעלן דאָס פינטל אונז טער דעם יוד אָדער... איבער דער שיץ, ז' יפֿא, 2.

9. ווערן אַ מיטפֿאַסלייקטער, אַ שותף, ווערן אַ מיטגליד, אַן אַנטיילנעמער. אַ אין שותפות. אַ אין אַ פֿאַראַיקן, אין אַ פֿאַרטיי. אַ אין דער אַרמיי.

10. זפֿן (ווערן) אַ באַשטאַנדייל, אַ קאַמר פֿאַנענט. זפֿן אַ טייל פֿון אַ מאַס. אין אַ קלאַפֿ טער גייט אַרײַן זיפֿן פֿוס. אַז דער גבאי גייט ניט אין שול אַרײַן, איז אַ סימן אַז די שול גייט אין גבאי אַרײַן, שוו. [איר: דער גבאי נעמט צו פֿאַר זיך אַלץ וואָס געהערט דער שול]. אין פֿאַרב גייט אַרײַן געוויינלעך בליזויס, וועלכער איז זייער גיפֿטיק פֿאַר אונזערע לונגען, דר' מ. גאַטליעב, פֿאַפֿולערע אַלגעמיינע היגעניע, וואַרשע 1908, ז' 14.

11. אַרײַנטראַכטן זיך. אַנאַליזירן. מיטפֿילן. אַ אין אַ האַרבן ענין. אַ אין תּוה, אין עצם פֿון דער זאַך. אַ אין פרטים. אַ אין יענעם לאַגע (מצב, אינטערעסן). אַ לעומקא דדינא. אַ אין דער כּוונה פֿון דער מצווה. אַ איך האָב פֿר כ"ת [= כּבֿוד וורתן] ממליץ אונז מיט אים ווייט אַרײַן ריין גגיין אין דינים, פֿראַגב. ז' 36. סע אין געווען אַ גרויס טיפֿקייט אין זייער חכמה פֿון די חכמים, האָט דער פֿראַס טער עולם ניט געקאַנט אַן זייערע חכמות, נחב, מעשה מהו בעטלירס. גיי אַרײַן טיף אין זיך אַליין, מאַך מיט זיך אַ שטרענגן חשבון־הנפֿש און זאָג צו זיך: וואָס האָב איך געטאָן פֿאַר מיר אַליין און פֿאַר מיין פֿאַלק, הלל צייטליך, דער אַלף, 3. וואַרשע תקצ"ד. מע דאַרף זיך צוקלעפֿן אין די ווערטער פֿון תּפֿילה און תּורה, לדב, נ"י תשי"ז ז' רח. אַ איך קען ניט אַן אין אַן אויספֿירלעכער אונטערזוכונג פֿון די דריי גרונט־באַגריפֿן [חכמה, בינה, דעת] על־פי קבלה, הרב י. ז. סאַלאַוויטשיק, דרשה, אַטלאַנטיק־סיטי, תשכ"ב.

12. אַרײַנגערעכנט ווערן, מיטערעכנט ווערן. אַרײַנגעמען אין חשבון, אין פֿלאַן. פֿענעק גייט ניט אַרײַן אין חשבון פּונקט ווי אַלע אַנדערע קינד־מענטשן, בערג, באַם דניעפּער, מעמעס, ז' 111.

13. זיך אַרײַנלאָזן. זיך אַרײַנציען. אַ אין אַ שמועס. אַ אין אַ וויכוח. דוא זאָלשט ליבר מיט איין מין פֿון די עכום־מפּלפֿל זפֿן אַן זאָלשט מיט איין מין פֿון יהודים גיין אין דיא דרכים אַרײַן, עיון יצחק, מ/א. דער פֿעטער האָט אַנגעהויבן מיט יאַנקעלען אַרײַנצוגיין אין

ביז דער אָדון האָט אַפּגעגעסן און איז אַרײַן געאַנגען צום אָדון, שִׁבְחֵי בעסט. פֿאַר וועלכן הויז מע גייט פֿאַרביי, / מוז מען דאָרט אַן אַפּטרעטן / און מיט גרויס געוויין און גרויס געשריי / אַיטלעכן מענטשן איבערבעטן, עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 29. פֿלעגט די וועלט אַ... קומען זי זען און פֿלעגן זיך זייער פֿאַרוואונדערן אויף איר שאַנקייט, נחב, מעשה מבערגיר והעני.

5. אַרײַנדרײַגען מיט דער הילף פֿון כּוח. ווערן אַרײַנגעשטופּט, אַרײַנגעקלאַפט. באַלאַגערן אַ שטאַט און דערנאָך אַן איר. אַ אין לאַנד פֿון שונא. זיא [די מרגלים] האָבן גינאַגט: ווען איצנד ישראל ווערן אין אַרײַן־ישראל אַרײַן גיין, ווערט משה אונט אַבזעצין פֿון אונז נשיאות, נצו, במדבר, י/א. פֿריער מאַכט ער אים פֿאַמעלעך אַ קליין דראַפעלע... דערנאָך גייט ער אים אַרײַן אַ ביסל טיפֿער מיטן שוואַק, ממוס, ווינטש, ז' 29. שלאַגן, שמייסן, זידלען — וויפֿל אין אים גייט אַרײַן.

6. אַרײַנדרײַגען (דורך אַן עפּענונג, דורך אַ שפּאַלט). זיך אַרײַנכאַפֿן. דער גאַנצער שטויב גייט אַרײַן אין שטוב. דער רויך גייט אַרײַן אין די אויגן. דער מרור גייט אַרײַן אין נאָז. אַ משל פֿון דעם ליכט פֿון דער זון וואָס גייט אַרײַן אין אַ סך פֿענצער, תּניא, ז' 90.

7. דורכגענומען ווערן פֿון אַ געפֿיל. אַרײַן קומען אין אַ געמיט־צושטאַנד. אַ אין כּעס. אַ אין התלהבות. אַ אין אַ פֿריילעכקייט. אַ אין אַ מרה־שחורה. דער טענצער... גייט אַרײַן וואָס ווייטער אין אַלץ מער התפעלות, שט, פּוּנִים יאַרדו, ז' 86.

אַ אין די אויערן = זיך צוהערן, לייגן אַכט (פֿאַסיוו). דאָס זיפֿצן... קען אַמאַל ריין, צעברעכן הערצער, עס קען אַמאַל אַ מענטשן אין די אויערן, ממוס, קליאַטשט, ז' 32.

אַ אין האַרצן, (דער נשמה) = באַן הוירקט ווערן. דיא שאַנד גינג יונותן אין זפֿן הערץ היינין, שמואל־בוך, סטראַפֿע 504. אַז מע לערנט אויך מוסר וחסידות גייט דאָס לערנען אַרײַן אין האַרצן, לדב, נ"י 1957, ז' 30. און ער פֿלעגט אַ סך צו שמועסן מיט דעם מענטשן ביז זינען רייד זענען אַרײַנגע־גאַנגען יענעם אין דעם האַרצן אַרײַן, נחב, מעשה מבעל תּפֿילה.

אַ אין קאַפּ = ווערן פֿאַרשטענדלעך, קלאַר ליגן (אַבן) אין זינען. די ווערטער פֿון... מוסר גייט אַרײַן אין מוח, פּוקח עורים, נ"י ת"ש, פרק לו. דער פֿלל... גייט גוט דעם מענטש אין קאַפּ אַרײַן, האָב ליב דפֿן פֿרײַנד ווי דעך אַליין, טעאַטאַר, שפֿ 84. אַ אין נאָז — דוז אַרײַן אין נאָז. אַזעלכע ווערטער וועלן אַן אין נאָז.

8. אַרײַנקומען אין אַ מצב. ווערן טאַגעגלעך, געוויינטלעך. אַרײַנלעבן זיך. אַ אין געשעפֿטן.

ווען עס איז שלעכט גענייט אָדער געשטריקט:
 „מע דאַרף אַ עסיק, וועט זיך עס צונויפֿציען.“
 3. שטאַרק אַרײַנגעגענען, אַרײַנגענען. דער
 רעגן גיסט אַרײַן דורך די לעכער אין דאָך.

4. אַ סך טרינקען, ספּעצ בראַנפֿן. ער האָט
 אַרײַנגעגאַסן אין זיך פֿינף גלעזער טיי. „[זיי]
 האָבן פֿאַרגלאַצט דערבײַ די אויגן, געטאָן אַ
 שטילן זיפֿץ און אַרײַנגעגאַסן אין זיך דאָס
 קעלישעקל“, ממוס, מסעות, ז' 101. „נאָר
 פֿרײַער דאַרף מען גיין גוט אַ פּדי מע זאָל בײַ
 זיך זײַן ברייטער אין דער דעה“, די מעשה
 פֿון פּיער ברידער, וואַרשע 1906, ז' 37. אַ
 (ווי) אין לאַמפּ = טרינקען אַ סך בראַנפֿן.
 אַ אַזוי אַז דער קאַפּ וועט זיך ניט זען =
 שיקור ווערן.

5. פּיג. אַרײַנגעבן עפעס וואָס דערמאַנט אָן
 גיסן. אַ דעם איהנאַטל אין אַ שיינער פּלי
 [=פֿאַרעם]. אַ אין די אַרבעטער־ערצער אַ
 ניעם האָס קעגן די אונטערדריקער, דער איד־
 שער אַרבייטער, № 7, ז' 24. „די רעוואַ-
 לוציע האָט אין איר ניקטערקייט אַרײַנגעגאַסן
 די שיכרות פֿון רעוואַלט“, שו. לעזער, דיכטער,
 קריטיקער ו, ז' 315. „ווי ער וואַלט אין זײַן
 אַלטער הויט געוואַלט דאָס חיות פֿון דער
 יוגנט אין זיך אַ“, אַש, תּהילים־יוד. „דער
 זינגעוודיקער אויסשטשט אין יידיש האָט אַרײַ-
 געגאַסן אין חומש דעם טעם פֿון געשמאַקן
 ווייץ“, אפּא, געטראַכט מיט ע־רייטישט, ז' 173.
 אַ בלש אין די גלידער = זײַן (ווערן) שטײַף
 פֿון מידקייט.

מיט זיך 1. אַרײַנפֿליסן. אַרײַנפֿלייצן.
 „דער דניעפּער גיסט זיך אַרײַן אין שוואַרצן
 ים“. פּיג. „בײַ דעם שיפֿן פֿון דער לַבּנָה
 וואָס גיסט זיך אַרײַן אין שטיבל דורך די
 קליינע פֿענצטערלעך“, יעקבֿ שטיינבערג, באַש-
 טאַנעט, בערלין 1922, ז' 17. „אין דער רגע
 האָט אויפֿגעהעלט אין דעם געבערג, אַ
 שטיק טאַג האָט זיך ווי אַרײַנגעגאַסן אין דער
 נאַכט“, באַש, פֿאַר, 1960 XII 16.

2. זיך אויסמישן, צונויפֿגיסן. פֿאַרשווינדן
 אין אַ מאַסע. „די... דיוויזיע וועלכע איז
 געשיקט געוואָרן צום דאַנער באַסיין פּדי אַרײַ-
 צוגיסן זיך אין דער 13 אַרמיי“, דער קאָמוניסט,
 כאַראַקאָו 1921, № 9, ז' 19. „מיר זוכן זיך
 צו היילן איינער אינעם צווייטן, אַרײַנצוגיסן
 זיך אין אַנדערנס געמיט“, אפּא, צוק, דעצ׳
 1961. „דער נפֿש גייט אויס ממש אויף אַ זיך
 אין איר פֿאַטערס שויט, דער חייהחים ברוך־
 הוואַ, תּניא, ז' קמא. „ער איז אי שטאַרק, אי
 שוואַך... און פֿול מיט אַן אויפֿריכטיקער
 שטרעבונג אַרײַנצוגיסן זיך אינעם פֿלל“, שו.
 דערצײלערט און ראַמאַניסט וו, ז' 437.
 ~גאַס, דער. זײַגן. ע־כין. ע־ניש.
 ער. ע־ניי.

אַרײַנגלאַנצן — אוטו — די זון גלאַנצט אַרײַן
 אַפֿילו אין קלער. „שוין עטלעכע טעג ווי דער
 פֿאַסט האָט מיט אַן אייזיקן בליק אַרײַנגע-“

גלאַנצט דורכן פֿאַרקאווען פֿענצטער“, ב.
 טייטלבוים, אויפֿן שוועל, וואַרשע 1933, ז' 150.
 טרו — „[זי האָט] אַ ליכטיקן שמיכל דעם
 סאַדאַט אין די אויגן אַרײַנגעלאַנצט“, ש.
 גאַדינער, דער מענטש מיט דער ביקס ו, מאַס־
 קווע 1928, ז' 32. ~גלאַנץ, דער. זײַגן.
 ע־ניש.

אַרײַנגלאַנצן — אוטו. „די נאַכט גלאַצט טעמפּ
 אַרײַן אין די שויבן“, יפּ, ליבשאַפּט, ז' 88.
 „זי האָט... אויסגערייט דאָס ליכט איבער
 איר נאַכט־טישיל און אַרײַנגעגלאַצט אין דער
 פֿינצטערניש“, ב. רעסלער, טמו, 1960 XII 31.

אַרײַנגליטשן — טרו. 1. אַרײַנשטופּן
 גרינג ווי אויף אַ גליטש. אַ שטיינער אין טײַך.
 מע דאַרף די שווער אויסשמירן מיט אײַל
 אַרײַנצוגליטשן אין שייד. 2. אַרײַנשאַרן אין
 געהיים, בשתיקה אַרײַנגעגענען, אַ דאָס געלט
 קעשענען. אַ די אומלעגאַלע סחורה אין
 וואַגן.

געוויינטלעך מיט זיך. „פּונקט דרײַ אַזוי
 גער האָבן זיך אין שטאַט אַרײַנגעגליטשט די
 ערשטע סאַוועטישע טאַנקען“, טעג, געברענטע
 טריט, ב״א 1947, ז' 96. „ענדלעך גליטשט זי
 זיך אַרײַן אין אַ הויף מיט צוויי אַרויסגענג“,
 בערג, באַס דניעפּער וו, ע־מעס, ז' 71. פּיג.
 „די זון האָט מיט אַ זיטל זיך אין טאַל אַרײַ-
 געגליטשט“, הר, אין שטאַט פֿון בוים. אַ מעשה
 וועגן אַ שוסטער...
 ~גליטש, דער. זײַגן. ע־כין. ע־ניש.

אַרײַנגליטשן — אוטו — אַרײַנגלאַנצן, אַרײַ-
 שטראַלן, אַרײַנדרינגען מיט גרויס היץ. „ווי די
 זון וואַלט אַרײַנגעגליט אין געדיכטעניש פֿון
 באַבלעטערטע ביימער“, חג, טמו, 1968 VI 28.
 „ער זאַגט תּורה און זינע אויגן גליצען אַרײַן
 אין דעם עולם ייִדן“, פּ. בימקא, אײַ, פּסח
 תּשכ״ו.

טרו — אַ אין אַנדערע די אייגענע תּהלה־
 כּוּת. אַ תּורה אין תּלמידים.
 מיט זיך — „איבער ימים ווינט דערגייט
 צו מיר אַ ליד, וואָס האָט ווי פֿענער זיך אין
 מיר אַרײַנגעגליט“, מלה, אין ניו־יאָרק, וואַרשע
 1927, ז' 213.

אַרײַנגלעקערן — טרו. „עס האָבן געמעגט
 וויינען די באַלעבאַטים פֿון שוואַכע קראַנקע
 העלדזער, וועלכע האָבן נישט געקענט אַ
 זייער קול אין דעם אַלגעמינעם כאַר“, עוזר
 וואַרשאַווסקי, כאַלאַסטרע, פֿאַרזי 1924, ז' 27.
 זײַגן.

אַרײַנגעבן(ען) — טרו. 1. אַרײַנברענגען,
 אַרײַנפֿירן אין געהיים, בשתיקה, בגניבה. אַרײַ-
 שמוגלען. „דער וועט זײַן אויס שענקער, וואָס
 וועט אַ בראַנפֿן יק. 2. אַרײַננעמען אין אַ
 רעדע, אין אַ טעקסט זיטיקע אידייען וואָס
 זינען ניט שײַן צום עצם ענין. „אין זײַן
 רעפֿעראַט האָט ער אַרײַנגעגעבעט ביליקע פּראָ-
 פּאַגאַנדע“.

מיט זיך. אַרײַנכאַפּן זיך אין געהיים,
 אומבאַמערקט, אין דער שטיל ווי אַ גנבֿ. אַ
 געשמאַק, דערקוידיק ווינטל האָט זיך שטיל
 אַרײַנגעגעבעט אין צימער דורך דעם אַפֿענעם
 פֿענצטער, ממוס, אַ גרויע האַר, ז' 22. „מזן
 ליטעראַרישער פּאַלסאָ איז אונטערגעשלאַגן מיט
 ווינט און דער קילער מאַרגן גנבעט זיך מיר
 אַרײַן אין אַלע גלידער“, פּראָ, אין פּאַסטוואַגן.
 „פֿאַרהונגערטע, דערפֿרירענע און שמוציקע
 האָבן זיי זיך אַפֿט אַרײַנגעגעבעט צוריק אין
 געטאַ“, גאַפּ, 1948, № 43. אַ שלעכטער חזן
 גנבעט זיך אַרײַן און אַ גוטער חזן גנבעט זיך
 אַרויס, ווערטל בײַ חזנים. אַ זיך צו יענעם
 אין אַ ר צ ו אַ (א אַרויסרופֿן בײַ יענעם צו
 זיך געפֿילן פֿון ליבשאַפֿט, רחמנות אע. „ער
 האָט זיך אַרײַנגעגעבעט צו אונז אין האַרצן —
 מיר זינען אים אַלץ מוחל“. ב) אַרײַננאַרן זיך,
 אַרײַננחנפֿענען זיך. „האַט דער גולן... גענומען
 זיך אַ אין אונזער האַרץ און אַ ביסל אַפּגע-
 שפּאַרט געלט“, שמעון האַראַנטשיק, גאַטס
 משפּט.

אַרײַננדרען זיך — אוטו. אַרײַנדרינגען,
 זיך אַרײַנכאַפּן אויף אַ נישט־ערלעכן אופֿן.
 „דורך דעם ישראל־אַראַבישן קאַנפּליקט האָט
 זיך מאַסקווע אַרײַנגעגענדעט אין נאַנטן מורח“,
 בצג, טמו, 1969 I 21.

אַרײַנגעאַרבעט — אַדי, פֿאַר אַרײַנאַרבעטן
 אַע מוסטערן אין אַ געוועב. „דער גאַנצער
 האָס צו ייִדן... איז אַ אין דעם דאָיקן
 קריסטלעכן שפּיל [דער פּאַסיאָנאַן־שפּיל]“, ח.
 ליבערמאַן, פֿאַר, 1960 IV 1. ע־רהייט.
 קייט.

אַרײַנגעפאַקן — אַדי, פֿאַר אַרײַנבאַקן.
 ראַזשינקעס אַנען אין ברויט. „זינע טעכטער
 שמעקן ווי ערבֿ־שבתדיקע גוט געבאַקענע בול־
 קעס — אַ ברכה איז אין זיי אַ“, ב. ריווקוי,
 אונזערע פּראָזאַיאַקער, ז' 130. ע־רהייט.
 קייט.

אַרײַנגעבאַרן — אַדי, פֿאַר אַרײַנבוירן.
 אַע אייגנשאַפֿטן, דזח מיט זײַן אַדער ווערן.
 „אַ יחיד וואָס ווערט אַרײַנגעבוירן אין אַ קיבוץ
 נעמט אַן די קולטור פֿונעם קיבוץ“, מו, וועג
 צו אונזער יוגנט, ז' 286.

אַרײַנגעבוועמט — אַדי, פֿאַר אַרײַנבוועמען.
 נעגל, א. י. קראַוזוסקי, 1930. אַרײַנגעבוועמען
 אַדער אַרײַנגעדרונגען אין בוועם. אַ קינדלעך.
 אַע מחשבה.

אַרײַנגעבויען — אַדי, פֿאַר אַרײַנבײַגן.
 אַע פֿלאַך. אַער שפּיגל. ע־רהייט. קייט.

אַרײַנגעבוידן — אַדי, פֿאַר אַרײַנבוידן. אַע
 פֿעדעם. ע־רהייט. קייט.

אַרײַנגעביטן — אַדי, פֿאַר אַרײַנביטן. אַע
 מטבעות. ע־רהייט. קייט.

אַרײַנגעבין-השמחות — [... ביינאַ-
 שמאַשעט] אַדי, פֿאַר. נעגל. דזח אַרײַנגע-
 דעמערט.

ארינגעביסן — אָד. פֿאַר אַרנגעביסן. אַער עפל. „אים דוכט: ער איז אַ זעגל... ער הענגט מיט ציין און נעגל אינעם מאַסט אַ“, הר. איז שננטן טאָג פֿון האַרבסט, אין שאַטן פֿון דער תּליה. -ערהייט. -קייט.

ארינגעבן — טרו. 1. געבן פֿון דרויסן אויף אינעווייניק. אַרנגעברענגען. אַ דורך דער עפֿענגונג אין דער טעליע עסן דער בהמה אין שטאַל. „בעל־הבית־טע לעבן כּהאַב ליב צו נאַשן, גיב אַרצן די המֶן־טאַשן“, פֿ. אַפֿגע׳ דאַונט מעריה, האָט דער רבי אים געהייסן... אַ וועטשערע“, 8. בערגמאַן, קאַצקער מעשיות, וואַרשע 1929, ז' 142.

2. אַרניטאַן, אַרניטשטעלן, אַרניטפֿאַסן. און אלקים האָט זיי [די שטערן] אַרנינגעגעבן אין די אויסשפּרייטונג פֿון די הימל צו ליעכטן אויף דער ערד“, חזקת, א/א.

3. אַרניטשטיק, אַרניטיק, אַרניטמישן. אַרניט פּראָווען. אַ זאַלץ און פֿעפֿער אין יודן. אַ צוקער אין האָניק אין צימעס. אַ בראַק, אַפּפּאַל אין סחורה. אַ קליפּען אין מעל. אַ אין וואָג פֿון פֿלייש ביינער און הויט. אַ אַ פֿאַלשע מטבע. אַ אין גזן = אַרניטערעכענען אַזוינס וואָס געהער זיך ניט. פֿיג. ר' אַזניק־דוד האָט זיך ערשט צעוויגט און געוואַלט... [אין] דעם שמועס אַ אַ ביסל פֿעפֿער מיט ציבעלע“, ממוס, מסעות, ז' 76.

4. אַפּגעבן אין אַ לערן־אַנשטאַלט, אין אַן אינסטיטוציע. אַ דאָס קינד אין חדר. אַ דעם אַלטן טאַטן אין מושב־זקנים. „אוי, בני־קהל איז די עצה, אוי, פֿאַרבליבן, אַז מען זאַל חיימעניון אין שפּיטאַל אַ“, פֿ. אַז ניט דאָ אין דעם פֿאַלק, האָט מען נפֿתלקען אַרנינגע־געבן אין אַן אַנדער פֿאַלק“, יג, שטערניכל, ליעפּציג 1861, ז' 36.

5. איבערגעבן אין יענעם רשות, איבער־ענטפֿערן. „רבּונו־שלי־עולם, דוא האַט אונזרי לעבט אין די פּוּחוּים הענט אַרצן גיגעבן אַז זיי זאַלן אונז אום בריינגין פֿון אונזר לעבן“, מעשה אומן. „די יידן, וואָס האָבן אונז אין זייערע הענט אַרנינגעגעבן, האָבן זיי זיכער געמוזט דערציילן אַז מיר זענען ווילדע גיבור־רים“, ממוס, מסעות, ז' 111.

6. דערלאַנגען אַן אַפּיציעלע שריפֿט אין אַן אינסטיטוציע, אַן אַנקלאַג אין געריכט. אַ אַ בקשה, אַ פּראָטעסט אע. אַ אַ רעזיגנאַציע. „דער ווינער סוחרים־פֿאַרבאַנד האָט טאַקע באַלד אַרנינגעגעבן אַ מעמאַראַנדום צום מיניסטעריום פֿון אינערלעכע ענינים“, יט טאָנק, ז' 242.

7. אינוועסטירן אין אַן אונטערנעמונג. אַרניט טראָגן אַ חלק אין שותפות. „ער האָט אַרנינגע־געבן אין שותפות זען גאַנצן האַב־און־גוטס“. „ער האָט אַרנינגעגעבן אין געשעפֿט געלט און כּוחות“.

8. אַרנינגלייגן נשמה, געפֿיל אין אַן אַרבעט, אין אַ שאַפּונג, באַווייקן, משפּיע זען. אַ אַ דעאָנק, אַן אידיי. אַ שכל. אַ מוט, כּוח.

„מען שכל קען איד דאָך דיר ניט אַ“, פֿ. 202. „אַלץ וואָס אַ מענטש פֿילט קען ער אַ אין אַ ניגון און דער ניגון לעבט“, פּראָ. יאַ גלגול פֿון אַ ניגון. „יעדער קינסטלער גיט אַרצן אַ נשמה אין זען קונסט־ווערק“, הר v, ניי 1910, ז' 77. „זי [די שכינה] איז די וואָס גיט אים אַרצן דעם פּוח פֿון אַט דעם דיבור וואָס ער רעדט אין דברי־תּורה“, תּניא, ז' 228. „דער שלאָף האָט געמאַכט מיך פֿאַרגעסן מען האַרצ־קלעמעניש און אַרנינגעגעבן כּוח אין מענע אַברים“, ממוס, „בישיבה של מטה“, ז' 47. „און מען גיסט וועל איד אַ אין אַנד און וועל מאַכן אַז אין מענע חוקים זאַלט איר גיין“, תּי. יחוקאל, לו, 27.

9. שטענען, מנדב זען, אַ אַ ספֿרת־ורה אין שול. אַ אַ בעט אין שפּיטאַל, אַן אַמבולאַנץ פֿאַר קופּת־חולים.

10. געבן איבערגעוואַלד, אַן יענעם ווילן און וויסן. פֿאַרקוועטשן דאָס נעזל און אַ דעם קינד די רפּאות.

11. דערלאַנגען קלעפּ, שמיץ, קללות. אַ וויפֿל עס גייט אין זיי אַרצן. אַ אַ פֿאַרציע. מיט זיך — זיך אַ ווי אַ פֿרעווייליקער אין דער אַרמיי.

זנג. עכץ. עניש. ער. ערני.

ארינגעבראַכט — אָד. פֿאַר אַרנינגעברענגען. אַ. אויף אַע סחורות איז פֿאַראַן אַן אַפּפּאַל. -ערהייט. -קייט.

ארינגעבראַכן — אָד. פֿאַר אַרנינגערעכן. אַע גנבים. -ערהייט. -קייט.

ארינגעבראַקט — אָד. פֿאַר אַרנינגבראַקן. אַע דזשטשמערוימען. „און די ציבעלע, די אַע, איז האַרב ווי מען אומעט אין דער פֿינצטער, מלה, לידער ז' 189. -ערהייט. -קייט.

ארינגעברענגט — אָד. פֿאַר אַרנינגעברענגען. אַע. „שפּערס... פּול ביזן דאָך מיט דער אַער תּבואה, ייס, פּוילן ון. -ערהייט. -קייט.

ארינגעבאַנגען — אָד. פֿאַר אַרנינגיין. אַע די אַע שכנה.

ארינגעבאַסן — אָד. פֿאַר אַרנינגיסן. אַע. „און ווער וועט קידוש מאַכן אויפֿן צער אַענעם אין בעכערלעך פֿון בלינדע טריטצייכנס“, פּמ. כּאַליאַסטער ון, פּאַריז 1924, ז' 11. -ערהייט. -קייט.

ארינגעגלידערט — אָד. פֿאַר אַרנינגגלידערן. אַע מע ליענעט זיך אַרצן אין שלום־עליכמען איז גאַריט שווער צו דערגיין... וואָס איז פֿון מחבר גופּא אַנגענומען און אַרנינגענומען, אַרנינגעוועבט און אַ אין זען לשון, ימ, יושפּ xxv, 2. -ערהייט. -קייט.

ארינגעגנבֿעט — אָד. פֿאַר אַרנינגגענעטן. אַע. אַן אַע השפּעה. אַן אַע מוניקאַלישע פּראָזע. „רייען האָט... באַוווּזן אַנצוואַרעמען דעם ליענערס האַרץ מיט אַן הומאַר“, 3.

ריזיקין, אונדזערע פּראָזאַיאַקער, ז' 135. -ער־הייט. -קייט.

ארינגעגעבן — אָד. פֿאַר אַרנינגעבן. אַענע אַרבעט. אַענע דאָקומענטן. -ערהייט. -קייט.

ארינגעגעסן — אָד. פֿאַר אַרנינגעסן. אַע. „מיט עקשנות און באַהאַרצטקייט, מענע אויגן אין דער שוואַרצקייט פֿון דער נאַכט אַ, האָב איך לאַנג אַזוי געבליקט“, הר, זי ראַב. -ערהייט. -קייט.

ארינגעגראָבן — אָד. פֿאַר אַרנינגגראָבן. אַע. „פֿון זענע קליינע אַענע אויגן האָט ווי שטענדיק אַרויסגעשמיכלט דער גרינער אַפּ גלאַנץ“, בערג, נאָך אַלעמען. -ערהייט. -קייט.

ארינגעדויערן — אַוטו. געדויערן ביז אַ שפּעטערדיקער תקופּה. „אויף וויפֿל פֿישקע האָט דעם קינסטלערישן כּוח אַרנינגעדויערן אין די ווינטערע דורות“, ש. ביקל, טמו, 1968 וו 3. -זנג.

ארינגעדורנגען — אָד. פֿאַר אַרנינגדורנגען. אַע ניע אַדייען. „אזוי בליב איך שטיין אַן אַער מיט ביינע אויגן אינעם דיקן שיכט ערד וואָס אונטער מענע פֿיס“, הל, א' קיינעמס לאַנד, אונטער די טריט פֿון מענע פֿיס. -ערהייט. -קייט.

ארינגעדרייט — אָד. פֿאַר אַרנינגדרייען. אַע אַן אַער לאַמפּ. אַן אַ שריפֿל. -ערהייט. -קייט.

ארינגעהאַפֿטן — אָד. פֿאַר אַרנינגעהפֿטן. אַענע בלימעלעך. -ערהייט. -קייט.

ארינגעהויבן — אָד. פֿאַר אַרנינגהויבן. אַענע זעק תּבואה. אַענע קינדערלעך. -ער־הייט. -קייט.

ארינגעהויכט — אָד. פֿאַר אַרנינגהויכן. אַער פֿרישער אַטעם. -ערהייט. -קייט.

ארינגעהונקען — אָד. פֿאַר אַרנינגענקען. 99: אַע אַינזאַליד. -ער־הייט. -קייט.

ארינגעהוימישט — אָד. פֿאַר אַרנינגהיי מישן. נעגל. אַפּאַ.

ארינגעוואויגן — אָד. פֿאַר אַרנינגעוויגן. אַענע פּאַקונג. אַענער אַפּפּאַל. -ערהייט. -קייט.

ארינגע(ו)וואַלדעווען — טרו. אַ די רופֿן נאָך הילף אין דער פֿינצטערער נאַכט. „בעת אַט די זלאַטע האָט אינדערפֿרי אַרנינגעוואַלדע־וועט אין אַרונ־קודש, האָט זי געהאַט אַ קול פֿון אַ רוצחשע“, חג, פֿאַר 1972 xi 5.

ארינגעוואַקסן — אָד. פֿאַר אַרנינגוואַקסן. אַענע אין זייער ערד. סוחרים, אַענע אין מסחר. „עס קומט דאָך אַ ציט, ווען מע ווערט אַן אינגעוואַרצלעטער, אַן אַענער, אַן אייגענער“.

קאר, וו. נ"י 1940, ז' 103. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעוואָרפֿן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעוואָרפֿן. — אין נסים האָט אַמאַל זײַן פֿאַלק געגלייבט, אַז אַן אַיענער אין לײַבן גרוב אין געבליבן לעבן, פּמ, מלחמה וו, נ"י 1956, ז' 481. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעוויינט — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעוויינט. — אַע בקשה אין אַפֿענעם אַרױן קורש.

אָרײַנגעוויינטן — טרוו. צוגעוויינטן. כײַהאַב אָנגעהויבן אָרײַנגעוויינטן צו מיר עטלעכע מײַדלעך, י. האַלפּער, שײַנדעלע, וואַרשע 1913, ז' 43. געוויינטלעך מיט זײַך. אױטוו. „טוט זײַך אין תּעניתים אונז חסידות שׂות אַרײַן גײַונן, עײַו, כײַב, „דער וואָס געוויינט זײַך אין גוטע מידות אַרײַן טוט ער זײַך טאַקע צוליב“, מױס, משלײַט, יט, 8. - עניש. - שאַפֿט.

אָרײַנגעוועבט — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעוועבן. — אַע פֿעדעם. „אײַך ווער אַ אין דער התלהבות דיקער זיסער שטילקייט“, חג, טמז, 1968 VII 26. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעווייגן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעווייגן. — מיט דער מוטערס מײַך אַיענע גלייבונגען. „בעת דער ים צעפֿנט זײַנע אַפֿלען אין מאַרגן־רויט, געפֿינט ער פֿון רעגן־פֿאַלק מער קײַן צײַכן: זײַ זענען אין אים... אַ“, יפ, ליבשאַפֿט, ז' 86. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעוונגען — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעוונגען. — אַע מעלאָדיע. אַע טענה. „אױסגעריסענע, אױס־געוואַרצלטע, אין קײַן שום ריטעם נישט אַיענע“, משה אלטמאַן, מדרש פּנחס, בוקאַרעשט 1936, ז' 169. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעוונקען — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעוונקען. — די כוחות זענען אין ערגעץ אַ אין שוואַרצן אַפּגרוניש, טעג, געברענטע ערד, בײַא 1947, ז' 152. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעזילבערן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעזילבערן. — נעאַל. „מאַך מײַך קלוג און לױטער ווי עס פּאַסט צו זײַן אײַצט, / נישט צעבליצט — נאַר אַ שטום אײַנעם וואַרט“, ל. וואַסערמאַן, אײַך, פּסח השׁכײַא.

אָרײַנגעזעסן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעזעסן. — אַיענע ביז שפּעט אין דער נאַכט. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעזעצט — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעזעצט. — אַע צײַן. „די רײַד פֿון קלוגע לײַט זענען ווי שטאַכעטן און אַע פֿלעקער“, פּרײַך אײַבז קהלת, יב, 11. „מיר געפֿיגען... די כתובה אַ אין אַ באַפּוצט רעמל“, ר. זעליגמאַן, אײַבז דר' מ. גאַסער, די כתובה, בערלין 1923, ז' 50. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעמאַן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעמאַן. — 99. — געמאָן. אַיענע אין הבליעולם־הוה. אַיענער בראשו (ו)רובו אין לערנען. זײַן אַ

אין געיעג נאָך שפּײַן זײַן אַ נאַר אין זײַך. זײַן אַ אין שווערע מחשבות. זײַן אַ מיטן גאַנצן קאַפּ. „ביידע אַ אין אַ וויסטן ברייטן שמועס און ווי עס זעט אױס גאַרניט קײַן פֿריילעכן“, ממוס, שלמה, ז' 9. „צײַט איך לעב האָב איך נישט געזען אַ מענטש זאַל זײַן אַזױ אַ אין דער אַכילה“, שע, אַלט־נײַ פּתּרילעווקע, ז' 162. - ענקייט. קייט. - ענער.

אָרײַנגעטייט — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעטייט (זײַך). — זײַן אַ אין פֿאַטעל. אַ אין זאַמ. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעטראָטן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעטראָטן. — אַיענע וואַכעדיקייט. דאַס אַיענע נײַע יאַר. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעטראָפֿן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעטראָפֿן. — אַיענע רײַד. אַ רעטעניש. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעטרונקען — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעטרונקען. — אַיער סם. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעטריבן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעטריבן. — אַיענע סטאַדע. די אַיענע אין געטאַ. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעטישוועט — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעטישוועטן. — דאַס שטאַמיקע אין מיר — געזאַנג פֿון אוראַלטע בײַמער וויסע, כײַבין אָרײַנגעטישוועט אין דער בײַנעדריקער וויסקייט, הל. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעלאָפֿן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעלאָפֿן. — אַע קײַנדער. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעלויכטן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעלויכטן. — אַיענער פּראַושעקטאַר. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעליטן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעליטן. — אַיענע פֿאַרבאַרגענע געמט־נאַפֿשן. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעלייגן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעלייגן. — די אַע אַרבעט, מײַ האַרעוואַניע אע. אױך: (סוחרש) זײַך אַפּגענאַרט. „אײַך ביז אַן אַיער נאַכן קױפֿן דעם וואַגאַן תּבֿואה“, אַ'ם — צוגאַב פֿון גרינסן, וואַרצלען צו זופּ. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעלעגן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעלעגן. — אַיענע אין שמוציקע געלעגערס. - קייט.

אָרײַנגעמאַלדן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעמאַלדן. — אַ שטיקל נײַס. אַיענע געסט פֿון האַטעל. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעמאַסטן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעמאַסטן. — אַ קוואַטירל בראַפֿן. אַיענער האַלבער אַרשין. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעמיטעווען זײַך — אױטוו. נעאַל. אָרײַנגעמיען, אָרײַנגעלעבן זײַך אין אַ געמיט. „אַרײַנגעמאַסטן זײַך אין זײַנע לידער איז אַפֿשר נישט אַזױ שווער, אָבער אַ זײַך אין זײַ איז שוין גאַרנישט אַזאַ לײַכטער ענין“, אפּא, טמו, 2 VIII 1958.

אָרײַנגענאַרן — טרוו. דוּו אָרײַנגענאַרן. געוויינטלעך מיט זײַך — זײַך אַ אין אַ שלעכט געשעפט. „אײַך וועל זײַך מער פֿון די ווערטער נישט לאָזן אַ“, מ. דלונסוואַוסקי, פּאַר, 1972, ז' 3.

אָרײַנגענומען — אָדײַ פּאַר אָרײַנגענומען. — אַיענע אין קײַט, קאַפּ אע. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגענעצן — אױטוו. „גײַ איך און גענעץ אַרײַן אין דער וועלט“, אצג, פּאַרנאַכטגאַלד, יאַזא מײַן פֿאַרנאַכטיקער גאַנג.

אָרײַנגעעלנבויגן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעעלנבויגן. — בױגענען (זײַך), נעאַל, א. י. קרײַזוואַוסקי, 1930. אָרײַנגעשטופּט (זײַך) מיט די עלנבויגנס. אַיער ביז סאַמע אױבנאַן.

אָרײַנגעפֿאַסטן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעפֿאַסטן. — „די באַלקנס־געשטעלן פֿון אײַנז־בעטאַן, וואו עס זײַנען אַ אױסגעוויילטע בעטאַן־בלאַקן“, פּראַספּעקט פֿון דירות אין יזרעאליה, אײַ, אױגוסט 1964. „די אױגן זײַנע... פּרײַשישע און בלאַע, אַ אין העלס ווי אין אַ ראַם“, טעג, אײַצטער, ז' 59. - ערהייט. קייט. — „דער באַגריף אַ מײַנט די פֿעאיקייט פֿונעם יחיד צו זײַן אין אַ הספּם מיט זײַן סײַבֿה“, מוה, וועג צו אונדזער יונגט, ז' 291.

אָרײַנגעפֿאַנטערט — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעפֿאַנטערט. — פּלאַנטערן (זײַך). — אַע זמטיקע ענינים. אַע אײַבעריקע הוצאות. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעפֿאַלן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעפֿאַלן. — אַיענער קרבן. „אין דער דאָזיקער פֿריילעכער לעבעדיקער מחנה איז ער ווי אַן אַיענער גרײַבן“, אר, דער קאַרעקטאַר. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעפֿאַסטן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעפֿאַסטן. — אַיער בריליאַנט. „די שוואַרצע אױגן זײַן טיף ווי אַע פֿרעמדע אױגן“, - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעפֿאַרן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעפֿאַרן. — אַיענע שטאַפֿן. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעפֿאַרן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעפֿאַרן. — אַיענע סוחרים. נישט קײַן היגע, נאַר אַיענע. „און נישט נאַר יונגע — אַ ביסל אַיענע אין די יאַרן רופֿן זײַך אױך אַפֿ“, אפּא, טמו, 5 X 1964. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעפֿאַכטן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעפֿאַכטן. — סטענגע, אַיענע אין האַר. „האַט זײַך דער הערט פֿון אַלע זמטן צענדליקער שטימען, אַיענע אין אַ היליקער בראַוואַ־פּאַטשערני“, ש. פּרעסאַו, אױצרעס, מאַסקווע. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעפֿאַכטן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעפֿאַכטן. — אַיענע וואַסערן. אַיענע צדקה. - ערהייט. קייט.

אָרײַנגעפֿלויגן — אָדײַ פּאַר אָרײַנגעפֿלויגן. — אַ שוועלבעלע. אַיענע ווינטן. - ערהייט. קייט.

ארינגעפראָרן, פֿרוירן — אַדי, פֿאַר אַרײַן פֿריירן, פֿלייש, אַ אַין פֿרייר־קאַסטן. „געזעסן זענען זיי ווי געזען אַרײַנגעפֿרוירענע אין שניי“, פֿמ. מלחמה ו, נײַ 1956, ז' 210. „איך בין אַרײַנגעפֿרוירן אין אַ גרויסן שפּיגל אויף דער וואַנט“, רק, פֿון יענער זײַט ליד. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעפֿרעגט — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעפֿרעגן. אַע קשיא. אַע שטעכעווערטלעך. „ע־ר־הייט — „זײַ האָבן געוואַלט זען ווי לאַנג וועט ר' לייזער קענען זאָגן דעם שיעור גיט אַ“, הרב־שורײַ, פֿאַר 1960 III 8.

ארינגעצוואונגען — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעצוונגען. אַע הנחות. אַער קאַבאַר. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעצויגן — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעצויגן. אַענע אין אַ פֿאַראייניגטן אַענער אין אַן אַפֿערע. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעצילן (י)עט — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעצילן. אַע פֿאַדעס. אַ אַין אַ גאַזל. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעקאָפּעט — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעקאָפּעטן. „אַ אין גרוב, האָט ער גיט געהאַט קיין כוחות זיך אויפֿצוהייבן.“ „מיר לעבן אַ אין אַ מלחמה“, יג, טמז, 1966 VII 7. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעקוועטשט — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעקוועטשטן. אַע אותיות. די אַע אין תּפֿיסה־קאַמער. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעקומען — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעקומען. אַענע געלטער. „אַט דער מין שוועגן איז זייער גיט אַרײַנגענעם דעם געזעצט“, ממוס, שלמה ו. „ע־ר־הייט.“

ארינגעקלאָפּט — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעקלאָפּטן. אַע טשוועקעס. „געטאַנצט האָט ער אויף איין אַרט. דערביי איז איין פֿוס געשטאַנען ווי אַ אַע אין דער בינע און מיט דער אַנדערער האָט ער געשלאָגן די בינע“, פֿמ. איינס 98 איינס, ז' 201.

ארינגעקלונגען — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעקלונגען. אַע טענער. אַע סענסאַציע. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעקאָפּטן — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעקאָפּטן. „לעבנס־ברעקלעך אין וועלכע עס איז אַפֿט אַרײַנגעקאָפּטן שטיקער האַרץ“, ב. ריווקי, גרויס־טענדענצן פֿון דער יודישער ליטעראַטור . . . , ז' 80.

ארינגעקערט — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעקערטן. אַע גלעזל משקה. אַע אויגן אין אַ בלאַס פֿנים. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעקראָגן — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעקראָגן. אַענע חובֿות. אַענע זידלערענען. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעקראָכן — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעקראָכן. אַן אַ משה־רבינוס־קעלע. אַענער חשד. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעקריצט — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעקריצטן. אַיערלעכונגען, אַע אין זכרון. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעקראָפּטן — אוטו. געראַט אַרײַן, גע־ראַפֿטן. זיין ענגלעך אויף עמעצן פֿון דער משפּחה. אַ אין טאַטן, אין פֿעטער. „אַבֿרהם בן־יחיד דאָרף . . . זיך פֿירן ברייט, מענטשן זאָלן וויסן, אַז ער האָט אין וועמען אַרײַנגע־געראַפֿטן, אַפֿאַ, פּוילישע וועלדער, ז' 98. „מיטן געשטעל און מיט דער גאַנצער שיינקייט האָט יענע אַ אין רוכטשען“, י. פּערלע, גילדענע פּאַזע, ז' 16. אויך אַדי: „גע־ראַפֿטן — אין טאַטן אַענער זון. קײַט.“

ארינגערונען — אַדי, פֿאַר אַרײַנגערונען. אַ רעגנוואַסער. אַע ווירקונג. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגערוקט — אַדי, פֿאַר אַרײַנגערוקטן. אַער טשאַלנט. „די המזער זענען אויס ווי זיי זענען איינער מיט דעם אַנדערן עפעס גיט שוה־שווה: דו שטייסט אַ, וויל איך שטיין, דיר אויף צולהכעיס, אַרויסגערוקט“, ממוס, מטעות, ז' 85. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגערירבן — אַדי, פֿאַר אַרײַנגערירבן. אַענע וועטשערע. אַענער כריין. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגערירטן — אַדי, פֿאַר אַרײַנגערירטן. אַענע ראַטע. „ע־ר־הייט.“

ארינגערירטן — אַדי, פֿאַר אַרײַנגערירטן (זיך). אַענע געלטער. „אַט דער מין שוועגן איז זייער גיט אַרײַנגענעם דעם געזעצט“, ממוס, שלמה ו. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגערעכנט — אַדי, פֿאַר אַרײַנגערעכענען. אַע פּריז פֿון בילעט מיטן אַין טרינגעלט. אין גז אַע ממות. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעשאַפֿטן — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעשאַפֿטן. אַענע קוילן. אַענע קאַמפּלימענטן. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעשאַפֿטן — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעשאַפֿטן. אַענע קוילן. אַענע אויסרופֿן. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעשאַרן — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעשאַרן. האַר אַענע אין קישן.

ארינגעשוואַרן — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעשוואַרן. אַן אַ עדות־זאָגן. אַענער צוזאָג. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעשוויגן — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעשוויגן. אַענער יאָ. „שטיפֿערלעך־ווינטלעך קומען צו דיר אין אַלטמאָדישן טאַג וואו דו ביסט אַ“, י. מאַניק, צפֿת, אין טריט פֿון זיין וואַנדער. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעשמאַכן — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעשמאַכטן. אַענע פֿילל. אַענע בלאַזליידקונגען. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעשמאַמט — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעשמאַמען. „זיי מאַכן אַ ראַם מיט אַע ליכטסן“, בער, ז' 58.

ארינגעשמאַרט — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעשמאַרטן. „איך שטיי אויפֿן פֿעלדזשפּיץ, אַרײַנגעשמאַרט אין שטילקייט פֿון דער נאַכט“, י. מאַניק, אין טריט פֿון זיין וואַנדער.

ארינגעשמויסן — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעשמויסטן. אַענע בהמות. „געקאַרטשעט האָבן זיך אין גאַנצעלן פֿאַרשטאַפֿט אַענע מיט הילכיק־שנפּריקע געהוילן“, פֿמ, מלחמה ו, נײַ 1956, ז' 487. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעשמופֿט — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעשמופֿטן. אַענע די אייפֿעהעמדער אַע אין טשעמאַדאַן, הענט אַע אין גראַפֿע הענטשקעס. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעשטיגן — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעשטיגן. אַענע פּאַסאַזשירן.

ארינגעשטעלט — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעשטעלטן. אַע ציין. אַער דימענט. „זי [די שטאַטן פּינטלט מיט די אַע עלעקטער־אויגן], משה טייטש, רעמאָט, מאַסקווע 1923. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעשטעקט — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעשטעקטן. אַענע פּלאַקן. „מיט צוויי האַר־קעמלעך אַע הינטער אירע אויערן“, חג, טמז, 1962 VI 22. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעשמריכט — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעשמריכטן. כן. „די גרויע האַר גלאַנצן, שטאַרצן איינציק ווי אַרײַנגעשמריכטע פֿרעמדע האַר“, שע, 'הענט איז יום־טובֿ'.

ארינגעשיט — דזוו אַרײַנגעשאַפֿטן, פֿד.

ארינגעשלאָפֿטן — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעשלאָפֿטן. אַענע זשען אין דער דרוקמאַשין. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעשלונגען — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעשלונגען. אַע פּישעלע. אַע ביינדל. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעשליפֿן — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעשליפֿטן. אַע גלעזלעך. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעשמאָלצן — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעשמעלצן. אַע פֿעסט. אַענער מעטאַל. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעשמויסן — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעשמויסטן. אַענער הינטן. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעשניטן — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעשניטן. אַע שטיקלעך שטאַף. אַענע בלעטער. אַענע אותיות. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעשפּאַלטן — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעשפּאַלטן. אַענע קינעלעך. „ע־ר־הייט. קײַט.“

ארינגעשפּונען — אַדי, פֿאַר אַרײַנגעשפּונען. אַע פֿעדעס.

ארינגעשפרונגען — אַדי, פֿאַר אַרײַנשפּרײַנגען גען. — אַיע אין וואַסער. — ערהײַט.

ארינגעשפרענקלט — אַדי, פֿאַר אַרײַנשפּרענקלען. אַיע פֿאַרבוך־פֿלעקן. אַ מיעוט, אַ צווישן דער אַרטיקער פֿאַפֿעלקערונג. — ער־הײַט. — קײַט. „אײַסצורײַנקן די מדינה פֿון ײִדישער אַײַ, מוז, הײַלערס פֿראַפּעטאַר, זײַ 147.

ארינגעשראַקן — אַדי, פֿאַר אַרײַנשרעקן. די אַיענע אין קעלער. — ערהײַט.

ארינגעשרויפֿט — אַדי, פֿאַר אַרײַנשרויפֿן. — דער לאַמפּ, אַ אין חושך פֿון הײַמל, פֿאַרטרעט ווינקט זיך אײַבער מיט די ראַגן, חג, פֿאַרוואַקסענע וועגן, 1937, זײַ 75. — ער־הײַט. — קײַט.

ארינגעשריבן — אַדי, פֿאַר אַרײַנשריבן. — אַיענער קרײַ, שטעטלעך. אַיענע אין דער ענציקלאָפּעדיע. — ערהײַט. — קײַט.

ארינגעשטויבט — אַדי, פֿאַר אַרײַנשטויבן. — די עסיי איז נאָך עפעס נישט געהעריק אַרײַנגעטוּשט ווי עס זײַנען אַנדערע זשאַנערן אין אונדזער... ליטעראַטור, נחום סומער, אויף זײַטיקע וועגן, 1963, זײַ 8.

ארינגעראַבל(ן)ען — טרו. 1. צונויפֿעמען מיט אַ גראַבלע און עס ערגעץ אַרײַנשאַרן. אַ שטוי אין שטאַל אַרײַן. אַ שטייגער אין אַ גרוב. 2. אַרײַנקראַצן. אַרײַנקרעלן. אַרײַנדראַפען. די קאַץ האָט אירע שאַרפֿע נעגל אַ אין דער קאַרע פֿון בוים. מיט זיך — „ווי טיף עס וואַלטן זיך די פֿינגער זײַנען אַרײַנגעראַבלט אינעם פֿלוש און אים צעפֿעדעמט“, הל, דאָס קראַנקע צימער. — ער־הײַט.

ארינגעראַבן — טרו. 1. פֿאַרגראַבן, פֿאַר־שיטן מיט ערד. אַ דעם טעלעגראַפֿ־סלופּ. אַ דענגלעך פֿון די טויערן. 2. אוטו. גראַבן טיף. גראַבן און אַ פֿין מע קרײַט וואַסער. — צו דעם זאָ וויל איך טיף אין דיא ערדן הײַנו גראַבן אונז איך וויל אום קערן אַלי זײַני גרונד ועשטונג, יוסיפּ, אַמסט 1661, זײַ צח.

3. באַהאַלטן, אַרײַנרוקן, אַרײַנשטעקן. „איך טו אָן... אויף מײַנע לענדן אַבֿל־זעק און גראַב אַרײַן אין אַש דעם קאַפּ“, הל, אין טרעבלינקע... „באַדאַרפֿט האָבן אײַך, זײַ האָט מיך אַרײַנגעגראַבן אין איר שויס איך זאָל נישט קאַנען מער רעדן“, אַפֿריס קאַגאַנאַוו סקו, די מומע הדס, פֿיג: אַ דעם בליק אין עפעס, אין עמעצן.

4. אַרײַנרוקן, אַרײַנטוילען. אַ דאָס פֿנים טיף אין קישן. פֿיג: אַ די אַרײַנגן אין בוך. אַ דעם קאַפּ אין אַן עינין.

5. אַרײַנפֿלאַנצן, אַרײַנזעצן. מע דאַרף פֿריער צוגרײַטן דעם באַדן און דערנאָך אַ די יונגע ביימעלעך.

6. אַרײַנרוקן. אַרײַנקראַבן. פֿיג, גראַבט

אין אים אַרײַן... דאָס אומפֿאַרגעגלעכע לעבן, קאַר, וײַ 1938, זײַ 132.

מיט זיך — „כדי צו געווינען פֿלאַץ האָבן זיך די מענטשן און הײַזקעס אַרײַנגעגראַבן אין ליים“, זש, נח פֿאַנדערע. — אַפֿטמאַל האָט ער אויסגעזען אַזוי ווי נישט פֿון דער וועלט, בשעת ער פֿלעגט אויפֿמישן דעם זוהר און זיך אַ... אין ספֿר אַרײַן, ח. י. פֿערל, פֿאַרלאַגענע ליכט פֿון מאַרמאַרעס, תּ״א שײַח, זײַ 48. אויך פֿיג. אַ וואַרט דאַרף זיך אַ אין דער שפּראַך, אַפּא, געטראַכט מיט עבֿר־טיטש, זײַ 214.

~ גראַב, דער. — ונג. — עכץ. — ער־הײַט.

ארינגעראַזן — טרו. נעגל. מאַכן עס זאָל אַרײַנצואַקסן ווי גראַן. „וויסער מלאך, אויפֿ־געבליט דורך נאַכט, בלאָז אַרײַן זײַן ריח אין מײַן טראַכטן, / גראַז אַרײַן זײַן פֿריידיקן נצחון אין מײַן בענקשאַפֿט“, סוז, פֿו, ו, זײַ 310.

ארינגעראַען, ~ גרויען — אוטו. „ווען עס האָט צו אים אַרײַנגעגרויעט דער קאַיאָר איז ער... וועקענאַנגען אין בית־מרש אַרײַן צו דאַונען השכמה“, ייט, טז, 1961 VI 10. „עס האָט די נויט אַרײַנגעגרויעט... באַגינען שוין אין פֿענצטער“, י. יאַנסאַוו־טש, אַ שטוב אין שטעטל.

ארינגערויפֿן — אוטו. אַרײַנדרײַגען. אַרײַנרוקן. „זיא גרײפֿט טיף אין טאַפּף הײַנו, דא בישמירט זיא זיך דיא פֿינגר (מיט צוואַה)...“, אַבֿילין שפּיגעל, פֿראַג תּצ״ה, זײַ 32. „קאָן דער ווילן פֿון דער ײִדישער אַרבעטערשאַפֿט... אַ אין דעם גאַנג פֿון די פֿאַסירונגען... און באַשטימען די פֿאַרבעטערונג פֿון אונדזער לאַגע“, זשיט א, וײַ 1919, זײַ 191. — ונג.

ארינגערײַנען — אוטו. „די אַפֿענע פֿענצטער מיט די צווייגלעך וואָס האָבן אַרײַנגעגרייט דורך זײַ, מאַל, אײַ, 1957 XI 15. „אין אַיעדעס שפּיבל גרינען שטיל אַרײַן די קבֿרים פֿון די נאַטע“, חג, פֿליטיים, זײַ 43.

ארינגערעפֿצן — אוטו. „דאָס לעבן וואַלט געווען אַ גאַנץ האַרמאָנישע מעלאָדיע, ווען די ליידיקע מאַגנס זאָלן נישט אַרײַנבורטשען און די אײַבערפֿולטע — אַ“, פֿראַג, אַפֿאַריזמען.

ארינגעראַז(ע)נען — אַקוו. 1. אַ סך לאַנג דאַונען. דאַונען מיט כּוונה. אַ ביון האַלבן טאַג. „וואַלט ער זיך דאַונען מנחה ערגעץ דאָ אַוועקגעשטעלט... געשמאַק אַרײַנגעדאַונט אין די צרות אַפֿשר זיך פֿון האַרץ אַראַפֿעוויינט“, הר, הרודעס, אין פֿריצס הויף, „אין אַ טויב זיך פֿאַרוואַנדלט, אין אַ וויסע, אין אַ שטילע / און אַרײַנגעדאַונט וואַקענדיק אַ פֿיליה, יחיאל לערער, מײַן הײַט.

2. טרו. דורכן שטענדיקן דאַונען משפּיע זײַן, באַווירקן. „דורות וואָס האָבן אין ײִדיש אַרײַנגעדאַונט אַזוי פֿיל האַפֿטיקע ײִדישקייט“, יג, טז, 1960 X 25. 3. איר. פֿאַרויזן זיך שפּעט ביים קאַרטנשפּיל. מיט זיך.

ארינדעראַלבען — טרו. אַרײַנקלאַפּן אין קאַפּ. (איר בײַסטעס) אַ אין מוח. „ער האָט פֿון מיר גוט געקערעקט, אײַדער ער האָט מיר אַרײַנגעדאַלבעט אין קאַפּ די אַלע לימודים“, שטערן, מינסק 1926, № 4, זײַ 7). — ער־הײַט.

ארינדעראַמפֿן — אוטו. אַרײַנפֿאַרן מיט אַ דאַמפֿמאַשין. „דערװײַל האָט דאָס שפּיל פֿאַר־לאַזן דעם ברעג און האָט לאַנגזאַם אַרײַנגע־דאַמפֿט אינעם מיטן פֿונעם טיך“, דר, אַבא י. קריס, אַמעריקאַנער, 1961 IX 22.

ארינדעראַסן — אוטו & טרו. 1. דזו אַנדאַסן. אַ אין די הויזן. 2. אַרײַנשאַרן. אַ אין קאַלנער. 3. (אומאײַדל) במקום־ווערב פֿאַר אַרײַנרעדן, אַרײַנזאָגן אַע.

ארינדערזען — אוטו — אַרײַנקלאַפּן פֿון דונער. „אין פֿינצטערן וואַלד האָט דער שטורעם אַרײַנגעבלייבט און אַרײַנגעדונערט“. טרו — הויך אַרײַנריידן, אַרײַנשרעקן. אַ אין אויער. „איך האָב אַזאַ פֿערנאָן נישט געהאַט וואָס זאָל אין מיר אַ; זײַ נישט בײַ זיך אַזוי געפֿאַלן“, יוסף פֿרימאַן, וואָס איז טובֿעקרולאַזיס, באַסטאַן 1918, זײַ 47.

ארינדערזוויגען — טרו. P: dźwigać. אַרײַנרוקן. אַרײַנשיבן. אַרײַנשלעפֿן. „האַט מיט פֿיר מענטשן קוים אַרײַנגעדוויגעט צו אים אַ קופֿערט מיט גאַלד“, [אמ], דער מיליאַנער, ווילנע 1868, זײַ 23.

ארינדערזיבוקן — טרו. נעגל. אַרײַנדרענגען אַ דיבוק, גורם זײַן אַז אַ דיבוק זאָל אַרײַן. אַרײַנשריבן להיפּוך צו אַרײַוסטרײַבן אַ דיבוק. „דאָס פֿאַלן... האָט פֿאַרנאַרט אין זײַנע גע־צעלטן זײַן אויסדערוויילטן שלום־עליכם, און אַרײַנגעזיבוקט... אין אים דעם נײַטיקן... פֿאַעטישן שׂח־מפֿרשׂ, יעקבֿ שטערנבערג, [ציט׳ ש. ביקל, טז, 1969 VI 29].

ארינדערזעמערן — אוטו — אַרײַנקומען אין שטימונג פֿון בײַהשמשות. „סײַ אַזוי שטיל אין מיר, גלפֿך די פֿאַרנאַכטן אַלע... וואַלטן אין מיר אַרײַנגעדעמערט“, רק, סבֿיִה, № 23. טרו — אַ בענקשאַפֿט. — ונג.

ארינדערזעמפֿן — טרו. „איך פֿלעג זײַער הנאה האָבן ווען עס פֿלעגט זיך מיר מאַכן אַ עפעס אַ פֿריק, אים פֿאַרדולן דעם קאַפּ“, ממוס, דאָס קלײַנע מענטשעלע.

ארינדערזעלאַנגען — טרו. 1. אַרײַנגעבן, צוגעבן, אַרײַנברענגען, אונטערטראַגן. „אין די טורמע איז ער געוועסן. וואַלווקעס האָבן איך אים אַרײַנדערלאַנגט“, גנבֿ־ליד. „די באַבע האָט אים אַרײַנדערלאַנגט וועטשערע. אַ קליין שטיקל שוואַרץ ברויט מיט אַ גלאַז טײַ, ב. עפֿלבוים, דעם זײַונט שקיעה, וואַרשע 1931, זײַ 46. „די וויב פֿלעגט אַ פֿון קיך די וועטשערע מיט געפֿערעלטע לעבערלעך“, ב. עליס, שרעק, מינסק 1941. „די קראַנק־שוועס־טער האָט אַרײַנדערלאַנגט דעם כּירורג די אינסטרומענטן אין האַנט אַרײַן“.

2. דערגרייכן, צוקומען צו... „פון די פענצטער האט געבלאזן און דעם חולה אין בעט ארינדרעלאנגט, האט ער זיך נאך מער פארקילט“, נט, די משפחה מאשבער, נ"י 1948.

3. אגשלאגן, געבן קלעפ. אפזידלען, אג שעלטן. א' אין באק, א' אין די ציין. א' ויפל עס גייט ארפן. א' א חלק, א פארציע. פאר זינע רייד האט זי אים ארינדרעלאנגט און ער וועט שוין פארזאגן א צענטן. מיט זיך — קוזו. עניש.

ארינדרערייזלן — טרוו. „אינמיטן פון דער ציילן א מעשה האט ער ליב געהאט ארינצור דערציילן צען אנדערע מעשיות“.

ארינדרומלען — טרוו. אויך: ~דרומען. ~דרומשקען. ארינבלאפן, ארינהאקן אין קאפ, א' אין מוח. „איז דאס מיר עפעס אלץ ניט קלאר... אפער וועט איר דאס מיר עפעס פראסטער א' אין מוח, לערעזי“, ח"ה זעלדעט, ווינטער אבענדען, ווארשע תר"ח, ז' 84. א קאמערזא וואס פלעגט אים מיט עטלעכע וואכן פארן קאנגרעס א' אין מוח אידיען און פאג טאנזיעס, בעמ v, ז' 75. „פון קינדוויז אן האט מען מיר אריננעדרומשקעט אין קאפ, אן תורה איז די בעסטע סחורה“, ש. טיימאן, טאג, 1958 II 1. עניש.

ארינדררייען — טרוו. 1. ארינשרויפן. א' לעמפלען אין דער לוסטרע. א' די שרייפלעך אין דער מאשין.

2. פארקירעווען. אריננערן אין אן אנדער ריכטונג. „ער האט אריננעדרייט דעם אויטא און א זשיטקער גאס“.

3. פארדרייען. פארפלאגטערן עמעצן. ארינ ברעמען אין א גרופע. א א ניעם מיטגליד. א' א פנינע בחור צווישן די וואוילעייגנען. „אינער נעמט דעם איל פאר די הערנער און דרייט זיי ארינ צווישן די צווינגן פון די ביימער“, שלמה יאנאווסקי, ספר עקדת יצחק, ווארשע תרע"ב, ז' 36.

4. ארינפלעכטן. א' א באנד (א סטענגע) אין צאפ. „די רדזינער חסידים האבן ארינ געדרייט אין די ציצית א בלויען תכלת-פאדעם“. „די גאנצע מערה שטעקט דרינען טאקע ווי געפילט מען עפעס א מיטל דעם דאזיקן פרעמדן טייל ארינצודרייען אין דעם קניפל פון די אלע אנדערע פלעקער“, ממוס, א סגולה... ז' 7.

5. ארינשטעקן, ארינרוקן אין עפעס וואס דרייט זיך. א' א פוס אין דער מאשין. א' דעם בויגן פאפיר אין שרייבמאשינען.

6. ארינברענגען. ארינברענגן עמעצן אויף א פאזיציע, א שטעל דורך פראטעקציע אדער אויף א ניט-ערלעכן אופן. „אזוי לאנג, אזוי ברייט, ביז זי האט אים אריננעדרייט פאר א בעלפער צו...“, י"ל, קמ, 1867, № 27. „איך האב אויפגעזוכט א מעקלער, אים צוגע- זאגט א שיינ מעקלער, און ער זאל מיך א פאר א משרתל ביים דאקטער“, ממוס, דאט קליינע מענטשעלע.

7. ארינפלאגטערן אין א ניט-לויניק גע- שעפט. ארינשלאפען אין א בלאטע. באשווינדלען. אריננארן. „ער איז פול מיט דאגות, קלערנדיק ווי ארום ער זאל קענען יענעם ארינבאפן, יענעם א'“, מ. מאראכאווסקי, די הגדה פאר הינטיקער צעט, ווארשע 1885. ז' 14. „דרייען, אויסדרייען, א' פארדרייען און אפדרייען יענעם דעם קאפ, דאס מהכתיית [=מהכא-תיית]“, ש. אויסגעטרייסליט.

8. מיטן ב: אראפדרייען. א' דעם קנויט פון לאמפ עס זאל ברענען שוואכער, טונקלער. „מיר האנדלען דורך די טעג מיט ליען און בארגן און דרייען ארינ די בנינאטקע, דער שראקענע לאמפן פון אונדזערע באזונדערע זארגן“, יג, פון מ'ן גאנצער מ'. „צוקומענדיק צום טיש האט זרח געפונען פאר נייטיק דאס קנויטל א'“, אר, אפמאליקע מענטשן.

מיט זיך — זיך א' אין א זשטיק געסל. „דער מלמד ווייסט זיך נאך צוצושייכלען צו די בעל-ביתעס מיט רכילות און דרייט זיך ארינ בפני די בעל-ביתים פאר א יועץ“, קמ, 1865, 32. „זיי [די ווייבער] האבן זיך אריננעדרייט צו אים אין בארד און האבן גענומען פליקן פון אלע זשטן“, ש. בעקערמאן, דער זענסקער וואפראט, אדעס 1887, ז' 15. „לוייזיחק קאן זיך א' און דרייען און פאר דרייען אי זיך, אי יענעם און סוף-כל-סוף פארט אויסדרייען“, ש. אלטנינג כתרילעווקע, ז' 96. „איך האב זיך אריננעדרייט = (א) ארינפלאגן אין א שלעכטן עסק; (ב) ארינ געקומען אין א גוטן מצב.“

~דריי, דער. אונג. עכין. עניש. ערי.

ארינדרומלען — אוטוו. אנטשטא ארינ דרימלען. „כהאב זיך צוגעשפארט, זיך צוגע- טוליעט צום שטאכעט און אריננעדרומלעט שטיל“, ש. דריז, ליכטיקע וואר, קיעוו 1930, ז' 48.

ארינדריינגלעך — אד. וואס קאן (איז מסוגל) ארינצודרינגען. רעדן שטיל, אבער א'. „נישט גענוג א' אויסגעלייגט געווארן“, ש. ביקל, טמ, 1963 XI 8. קייט — מיט זעלטענער א'.

ארינדריינגלער — דער, (ס). וון יז, ס. דער וואס דרינגט ארינ. „גאר א סך האט צום נצחון מיטגעהאלפן די לבנה... איר שפן האט פרעכטיק באליכטן דעם וועג פון די איבערן וואסער“, ישק, שליח, ...

ארינדריינגען — אוטוו. 1. ארינבאפן זיך פון דרויסן אויף אינעווייניק (דורך אן עפע- נונג, א פאלט). ארינשליכטן. „אוי ווען איך דוכט דאס זי זיך אנטשלופן, זא דרינגט אל היינט אין איינר ציט“, ביאבון, 425. א. מארגן-רויט פון ווישן מזרח, דו דרינגסט דאך אומעטום ארינ, דא. מינע לידער, ווילנע תרע"ב, ז' 15. „עס האט זיך געדאכט: קיינמאל וועט שוין נישט א' קיין פרייד דורך די

פענצטער פונעם זיינס הויז“, ה. ל. זשיטניצקי, דעם זיינס היזל.

2. ארינברענגן זיך מיט כוח. נאך א לענגער רעד באלאגערונג איז דער שונא ארינגעדרינגען אין דער שטאט. „צור באלגן פפארט טעטן זיא היינט דרינגן, מיט גרושם שטורם טעטן זיא רען“, ווינ, ז' 37.

3. ארינברענגן זיך. ארינבאקומען זיך. א' אין א נייער סביבה. א' אין א בעסערער עקא- נאמישער פאזיציע. א' אין פארשיידענע געביטן פון פוישער ארבעט.

4. באוויקט ווערן. א' אין קאפ (מוח), אין הארץ (אין דער נשמה) וכד' — בא- וויקט, באאיינפלוסט, ווערטער וואס קומען פון הארץ — דרינגען ארינ אין הארץ, שו [לויט דברים היוצאים מן הלב...]. „דער גלות איז אזוי טיף ארינגעדרינגען אין אונז“, אפא, געטראכט מיט עברי טיטש, ז' 129. „טיף... דרינגען ארינ אין זיך יונגן גיכט די וואונדער- לעכע מעשיות“, בעמ וו, ז' 38.

5. ארינבלעקן זיך, ארינבראכטן זיך. א' אין תוך פון אן ענין. „ער איז ניט ארינ געדרינגען אין די פארווארצלעטע, פארצווינגטע, פניצטערע וועלדער פון פלפול, אש, זער תהיליטיד. „דאן דארף ערשט קומען דער ריכטיקער היסטאריקער... וואס זאל קענען... א' אין דער נשמה פון דער גריצדיק-לעגענדע“, ליטוו. „איביק וועט זיך דען בליק גליטשן איבער די זאכן... ניש א' אין דער זאך אליין“, פרא, ירמי מאל גערופן.

טרוו. ארכ. „אונז שטים זאלשטו הערן פון דיא הוכי הימל, אונזר בייקייט זאלשטו אין ים ארינ דרינגן“, מחזור ר"ה יו"כ, הומבורג 1721, קעט א.

~דרינג, ~דראנג, ~דרונג, דער. ~ונג — א' פון פינאנץ-קאפיטאל אין דער אינדוסטריע, קאמפס יוניאן פאר די נאדל ארבעטער, פראגראם. נ"י 1926, ז' 32. עכין. עניש. ער (יז, קע). ערי.

ארינדריינגעריש — אד. וואס האט די טבע ארינצודרינגען. אן אער בליק. א' ע שטודיע. קייט.

ארינדרייפקען זיך — אוטוו. אריננערייען זיך ווי א דריפקע, ווי א פוסט-אויפאנציע. „דריפקע דין ווייניקער ארינ און ארויס, זיך אויף איין ארט“.

ארינדריקן — טרוו. 1. ארינשטופן, ארינ שטאפן, ארינרוקן, אריננעקעטשן. א' נאך עפעס אין שטעמאדאן. „דו קום! איך דריק דיך צו, איך דריק דיך אין מיר ארינ“, דפ, 'בערג- שטינגער, דאט נייע לעבען, יאנואר 1913. „דריקט ארינ א סך זויערשטאף אין א שטאלע- נעם ציילינער און קילט עס אפ, וועט זיך דער גאן פרייער פארוואנדלען אין א פליסיקייט“, ס. פינטסאוו, כעמיע, נ"י 1920, ז' 36.

2. מאכן אן ארינרוק, ארינפרעסן א מוסטער. א' אותיות אין איינבונד פון בוך.

„באװלנע שטאַפּן קומט אויס צו מאַנגלען אויף וואַלצן... צו גאַפּירן — אַרײַנצודריקן פֿאַר שײַדענע מוסטערן“ 2. זאַמעט, יושפּ XX, 3. *אין האַנט = געבן שוחד. „ער האָט דעם ערל אַרײַנגעדריקט עפעס אין האַנט“.

מיט זיך — „איז דאָס וואַסער צו די פֿונדאַמענטן צו... צווישן זיגל און זיגל זיך אַרײַנגעדריקט און דעם גאַנצן פֿונדאַמענט צו-רווערט“, פּראָ „וועגן אַ שווימער, אַ דאָך באַשעלגער...“ „מוניע האָט זיך אַרײַנגעדריקט אין וואַנט אַרײַן, אַפּגעלעגן שעהן קאַלט און שטייף“, מק, 'מוניע דער פֿייגל-הענדלער'. ~דריק, דער. זײַנג. ~עכץ. ~עניש. ~ער (זײַ-קע). ~ערייַ.

אַרײַנדרעמלען — אוטוו. גײט נײַחא זײַנען איר געווען די וועקנדיקע טריט פֿון גאַסט, אַ אין טױט גײט אויפֿגעוועקטערהײט האָט זי געאַרט דאָ, פּמ, מלחמה, מאַסקױע 1948, ז' 84.

אַרײַנדרענגען — טרוו. אַרײַנשטופּן, מאַכן עס זאָל אַרײַנדרײַנגען. „און מיר ברענגען אים אַרײַנצודרענגען אין אַ געפֿענגעניש-לאַך אַן ענג“, מלה, לידער וו, נײַ 1934, ז' 186. אַ זיך אין טראַמוײַ.

אַרײַנדרש(ע)נען — טרוו. „לערנען... הייסט אַ אין די פּסוקים פֿון דער תּורה דאָס גאַנצע לעבן“, א. גאַלאַמב, גש וו, 1942, ז' 145.

אַרײַנהאַלדערן — אוטוו & טרוו. אַרײַנרעדן אַזוי ווי דאָס וואָלט געווען אַ האַלדערן. „ער האָט געשטייערט מיט די צײַנער און האָט מיר אַרײַנגעהאַלדערט ווי אַ קאַליקוטער האָן אין די רײד“, אײב, גוסטאַוו מעיריק, דער גולם, ווילנע 1925.

אַרײַנהאַמערן — טרוו. 1. אַרײַנקלאַפּן מיט אַ האַמער. אין יעדן ברעטל אַ עטלעכע טשוועקעס. 2. פּיג. אַרײַנחורן, אַרײַנקלאַפּן אין קאַפּ. אַ אין די צוהערערס אַ פֿרישע אײַקלע (ע). האָט אים אַרײַנגעהאַמערט אין קאַפּ אַרײַן, אַ דערמיט ראַטעוועט ער... זײַן בור-דער, צײט, זי תּליה. זײַנג. נײַש.

אַרײַנהאַקן — טרוו. 1. אַרײַנקלאַפּן אַרײַן שלאַגן מיט אַ האַק אָדער מיט אַן עגלעכן מכשיר. אַ טשוועקעס אין וואַנט. „מוצאײַום פּיפור האַקן פֿרומע יידן אַרײַן דאָס ערשטע פֿלעקל פֿאַר דער סוכה“. „זײ האָבן שוין באַ צײַטנס געוואוסט ווי מע האַקט אַרײַן אַ פֿלעקל און מע שאַפט אַפּ אַן אַפּזאַץ“, באַש, גימפּל תּמ, נײַ 1963, ז' 23. *אַ אַ קלין = אַרײַנמישן זיך און קאַליע מאַכן אַ געשעפט, אַן אונטערנעמונג אע. צעשטערן אַ שותפּות. אַ חבֿרשאַפֿט; אונטערשטעלן אַ פּיסל. אַ אַ קלין אין קאַפּ = צעטומלען, אַנשטעקן מיט אַ ווילדן געדאַנק.

2. אַרײַנצען, אַרײַנרוקן, אַרײַנשטעקן מיט כּוה. פֿאַרענדיקן האַקן און די האַק אַ אין אַ קלאַץ. אַ אַ מעסער אין האַרצן. „זי האָט

אַרײַנגעהאַקט די מאַטיקע אין נישט-צעגראַפֿענע ערד, זק, ערד“.

3. צעבראַקן, צעהאַקן מיט אַ האַקמעסער פּריפּראַוועס און צעהאַקן אין אַ שפּיץ, אין אַ געקעכטס. אַ אַ צײַבלע, עטלעכע צײַנדלעך קנאַבל, אַ האַרט אײַ אַזוו.

4. אַרײַנחורן, אַרײַנקלאַפּן אין קאַפּ, אין מוח. אַ אין קאַפּ די פֿעטורה, די פֿעל-טאַפּעלע. אַ אַ ביסל שכל אין זײַן גאַרײַשן קאַפּ.

5. געבן קלעפּ, אַנשלאַגן, אַנהרגענען. אַ מיט די פּויסטן אין פּנים, אַ אין תּחת. אַ ווי אין קרויט. „גון האָבן מיר מײַנע עלטערן... אַנדירגעלייגט אויף אַ בענקל און האָבן מיר אַרײַנגעהאַקט גאַר אַן הומנות“, אמד, דער פּורים שפּיגעל, ווילנע 1879, ז' 18. „איך פֿלעג אַנקוועלן אין אַסטראַג, אַ מיר פֿלעגן אַן אומשולדיקן מענטשן אַ“, ד. לאַזערזאָהן, זי קלאַג-מוטער, וואַרשע 1889.

6. במקום-ווערב פֿאַר טוואנגען, דורכגעפֿירט מיט כּוח און אימפעט. אַ דאָס גאַנצע הינדל, אַ האַלב ברויט. אַ אַ פֿלעשל בראַנפֿו; אַ אַ כּוסע און טאַקע אַ גרויסע, אַ די אַרבע כּוסות. אַ אין דער מאַרדע. *אַ אַ גאַלקע = צווינגען עמעצן אויסצוטרינקען, מיט גוואַלד אַרײַנגיסן אין האַלדן. אַ עמעצן אַ קויל אין קאַפּ. אויך: אַ אַ ליגן, אַ שפּיצל, אַ דריידל. אַ אַ קאַנע מיט אַ צעפּל. אַ מער סעקס אין ראַמאַן. „ריידן רײַדן זײ דאָס רובֿ ייִדיש... אָבער זײ האַקן אַרײַן ווערטער — ממש גרויס“, אַר, זי טאַכטער. „איך האָב אים אַרײַנגעהאַקט [= אַרײַנגעשקײט] אַ בריוו... און אַנגערײַבן אַ מאַרדע“, שט, 'מאַריענבאַד'.

7. וואוּל-יונגערײַש, אַרײַנוואַרפֿן. אַ אַ שטינק-באַמבע. אַרויסגעבענען. „מע זאָל חלילה עפעס גיט אַ על-פי טעות אין וואַגאַן אַרײַן“, שט, בלאַזענדע שטערן ו, וואַרשע 1922, ז' 138.

8. אוטוו. דריטפּערזאָניק, שטאַרק אַרײַנדרײַנגען, מיט אימפעט. דער רויך האַקט אַרײַן אין די אויגן. „ס'האַט אים אין גאָז אַרײַנגעהאַקט אַ זויערקיט“, י. גויאד, דער טאַוועסט איז פּער-פֿאַללען, ווילנע 1894, ז' 6.

מיט זיך — ער האָט זיך אַרײַנגעהאַקט אין פּינגער. ~האַק, דער. זײַנג. ~עכץ. ~עניש. ~ערייַ.

אַרײַנהאַרעווען — אוטוו & טרוו. אַ לעני-גערע צײַט האַרעווען. אויפֿטאַן דורכן האַרע-ווען. אַ אין לערנען, אין דינים פֿון שחיטה אע. „שוין יאַרן דאָך ווי איך טו, איך לערן; ברוך-השם, עפעס אַרײַנגעהאַרעוועט“, ישׂק, שײַץ... ז' 159.

אַרײַנהאַרפֿן — טרוו. נעאַל. אַרײַנברענגען אוינטער דער ווירקונג פֿון האַרפֿ-שפּיל. „אַרײַנגעהאַרפֿט ווער איך צוריק אין מײַן פֿרילינג“, י. מאַניק, זי מײַקע נאַכט“.

אַרײַנהוירען — טרוו. אַ די קינדער אַזש אין הימל אַרײַן. געוויינטלעך מיט זיך. אַ זיך ביז קאַפּשווינדלעניש. אויך: אַרײַנקומען זיך

ווינגדיק. „ער האָט זיך אַרײַנגעהוירעט אויף אַ פֿאַר גלאַנציקע שטיחל... אַרײַנגערוקט מוניען אַ קאַלטע קצבײַשע האַנט“, מק, 'מוניע דער פּייגל-הענדלער'. ~עכץ. ~עניש.

אַרײַנהויבן — טרוו. 1. אַרײַנבלאָזן, אַרײַן-ווייען. „דורך דעם אַפּענעם פֿענצטער האָט אַרײַנגעבלאָזן אַ זומערדיק ווינטל, אַרײַנגעהויבט ריחות פֿון בוים, גראַז, פֿערד-מיסט, פֿעלד“, באַש, פּאַר, 1967 VII 22.

2. אַרײַנבענן, (משפּיע זײַן צו) שטאַרקן. אַ (אַ ניץ) לעבן, מוט, פֿריד, צער אע. אַ אַ רוח-חיים. אַ אַ (די) נשמה-יתרה. אַ אַ נעמע גיכסט. אַ די נאַציאָנאַלע אײַדי. אַ לעבן אין אַ קופּע ליים. „זי גלידער וואָס דו האַסט אונדו אַניי-געטיילט און דעם אַטעם און די נשמה וואָס דו האַסט אַרײַנגעהויבט אין אונדזערע נאָזלעכער“, מחזור פּל ב, בית ישראל, ר"ה, ז' 16. „די יחזקאלס וואָס הויכן אַרײַן אַ לעבנס-אַטעם אין די עצמות-היבשות“, שט, קריטיק און קריטיקער, ב"א 1958, ז' 238. „אינגיכן... וועט גאַט צוריקפֿאַרלאַנגען דעם פּקרון וואָס ער האָט אַרײַנגעהויבט אין זײַן קערפּער“, גרינ, מענטשן און ווערטן, ז' 146.

אוטוו. אַרײַנדרײַנגען אַזוי ווי פּנים אַרײַן אַטעמען. מיט זיך. ~הוירן, דער. זײַנג. ~עניש. ~ער — אינהאַלאַטאַר.

אַרײַנהויען — טרוו. אַרײַן-אַרײַן, אַרײַן-אַרײַן, אַרײַנהאַקן. „ווען דוא מיט אים בײַ אַנגר ליגשט, שטייט ער אויף אונ טוט דיר זײַן פּואַשט אין דײַן קאַפּף אַ“, עיון, כאַב.

אַרײַנהויעקען — טרוו. אַרײַנברענגען, אַרײַנבענען ווי אין אַ הויקער. אַ אין זיך די צרות. „דערפּי האָט זיך געדאַכט, אַן דאָס גאַנצע גופּל איז אַינגעטוליעט און אַרײַנגע-הויקערט עפעס אין אַיין פּיצעלע דעמונדל“, וויבט VI, 'וויכטנפּערג', ז' 215. מיט זיך — „האַט זיך מיטאַמאַל געגעבן אַ צי אַרײַן דעם קאַפּ אין זי אַקסלען, זיך אַרײַנגעהויעקערט“, בערג, אַפּגאַנג, וואַסטאַק, ז' 7. זײַנג.

אַרײַנהוילען — אוטוו & אַקווו. אַ ביז שפּעט אין דער נאַכט. „איך האָב שוין מיט די ווילדענישן פֿון דער שטאַט... אַ היפשע ביסל נעכט אַרײַנגעהוילעט“, א. ניטענאָן, מעטעאָר, 1930, ז' 14.

אַרײַנהוסטן — אוטוו. אַ עמעצן אין פּנים. „האַט ער... אַרײַנגעהוסט אין דער פּויסט און אַנטשוויגן געוואָרן“, אַפּאָ וו, 'קלעצקין', ז' 34.

אַרײַנהויבן — טרוו. אַ די קינדער אין אויטאַ-בוס. „עס איז באַשאַפֿן געוואָרן אַ ליבעראַלע פֿאַרטיידיקונגס-ליטעראַטור“ וואו מע פֿלעגט אונדזערע מעלות אַ אין הימל, יודישע פּרײַ-לאַנד, 1910, № 21. מיט זיך. ~הײַב, דער. זײַנג. ~עכץ. ~עניש.

אַרײַנהייסן — טרוו. הייסן אַרײַנקומען,

מיט זיך — „אַט ווער איד ערד און שטיין און וואַקס זיך אַרײַן אין דיר“, אַטער שו׳ מיאַטשער, אַלע טאַג, ז' 5. ~וואַקס, ~וואַקס, דער. ~וַנַג. ~עכץ. ~עניש.

אַרײַנוואַרפֿן — טרוו. 1. וואַרפֿן אינעווייניק.

אַ (אין זיך) אַ שנעפּסל. „אַ אַ נאַר וואַרפֿט אַרײַן אַ שטיין אין וואַסער, קענען אים צען חכמים נישט אַרויסנעמען“; „אין אַ ברונעם וואַס מע האַט פֿון אים וואַסער געטרונקען, זאַל מען קיין שטיין נישט אַ“; „אַז מע וואַרפֿט דעם סוד אַרײַן אים ים, וואַרפֿט אים דער ים אַרויס“, שו׳. „ער שפּראַך: די יודן האָבן מײַך בײַגריפֿן אונז וואַרפֿן מײַך הר אײַן“, שמואל ב׳, סטראַפֿע 1315. „אַך וויל [פֿיל] מעכטיג ספֿרים די קושטליך זײַן / דיא איינן לערנר טון אַר פֿרייאַן / האָבן זײַא גינאַרפֿן אין דרעק אַנז׳ / אונז אויף די גאַשן טון שרייאַן, ווינאַ, ז' 15. „קריכט דער פֿאַרשוין אַראַפֿ פֿון דער קעלניע, נעמט עס (דאַס קעלבּל) און וואַרפֿט עס אַרײַן אין וואַגן, ממוס, קליאַטשע, ז' 32. 2. זאַגן עפעס (זשטיקס, אָבער וויכטיקעס). אַ אַ מיינונג אַ שעררה. אַ אַן אַרגומענט. אַ אַ וואַר ט = א) אַרײַנרעדן, מיטערדן. „תחילת האב איד אַנגעהויבן טאַן אַ וואַרף אַרײַן אַ וואַרט אַזוי מן הצד, מיט אַ זיפֿץ, שע, מאַנאַלאַגע, ז' 173. ב) רעקאַמענדירן. אומ׳ באַמערקט זאַגן אַ גוט וואַרט. אַ אַ וואַרט וואו מע באַדאַרף. אַ אַ ווערט ל = זיך באַנוצן מיט אַ ווערטל אין רעדן. „גערעדט האַט ער קורץ און שאַרף אַרײַנוואַרפֿנדיק אַ משל, אַ ווערטל ווי אַ בליק, וואַס האַט געטראַפֿן און געפאַסט צום עסק, ממוס, זי אַלטע מעשה, ז' 6. אַ אַ שטעכונג ווערט ל. אַ צוויי פֿיים = צוגעבן עפעס אייגנס צום שמועס.

3. אין פֿאַרבינדונג מיט אַן אַכר. אַ אַן אַוויג, אַ בליק = אַרײַנקוקן, כאַפֿן אַן קוק, אַ אַ נאַז = זיך אַרײַנמישן, געבן אַן אומגעבעטענע צעה. אַ אַ אין מויל, אין האַלדו, אין זיך = עסן, טרינקען. „אַרויסגענומען בולקעס מיט וואַרשט און אַרײַנגעוואַרפֿן אין זיך אומגעוואַשן, אַלפּט, הערצלעכע ליבע, וואַרשע 1910, ז' 20. „דערצו האַט ער... אַרײַנגעוואַרפֿן אין געשמדטן האַלדו אַרײַן אַ שטיק קאַרענעם לקעקן, יל, דאַס פֿוילישע יונגעל. אַדעס 1895, ז' 94. אַ אַ דאַס פֿילט ל = געבן די האַנט, די פֿינף פֿינגער. „וויזן אַהער דאַס פֿיפּטל... וואַרף אַרײַן, ז' 2. מלא, אַלפּט, וואַרשע 1922, ז' 129.

4. אין פֿאַרבינדונג מיט געלט. אַ אַ אין פּוּשקע, אין מאַריבעל'נס = געבן צדקה. אַ אַ אין טעלער, צימבל = זיך באַטייִליקן אין אַ זאַמלונג, שפּעצ פֿאַר קלעזמאַרים, סאַרווערס אויף אַ שמחה. אַ אַ צוויי מתים גייען טאַנצן, ווער וואַרפֿט אין צימבל אַרײַן? אין שב״ס [שמש, בדהן, סאַרווערס] אַרײַן? פּוּל. אַ אַ געלט = אינוועסטירן, אַרײַנגלייגן אין אַ געשעפט.

מיט זיך — 1. אַרײַנקומען מיט נישט זיכערע טריט. אַ זיך ווי אַ שיכור. 2. זיך אַרײַנלאָזן מאַסנווייז, כוואַליעסווייז. אַ כאַפּטע קינדערלעך וואַלגען זיך אַרײַן אין טראַמח. 3. אַרײַנוואַרפֿן זיך. אַ זיך אין בעט, אין היי אע. „סוף־פל־סוף וואַלגערט זי זיך אין בעט אַרײַן“, בערג וו, וואַסטאַק, ז' 151.

אַרײַנוואַליווען זיך — אוטוו. לאַקל. אַרײַנגרייטן זיך, אַרײַנגלייטשן זיך אומבאַמערקט. „צווישן אונדז ביינע האַט זיך נאָך נישט געהאַט אַרײַנגעוואַליוועט די אומהיימלעכע מחיצה“, י. טיגער, דער צדיק און דער בעל תשובֿה.

אַרײַנוואַליווען — טרוו. אַרײַנוואַרפֿן. זיי האָבן מײַך מיט געוואַלד אַרײַנגעוואַלעט אין בעט אַרײַן, יל, מײַן שפּר הזכרונות IV, אַדעס 1883, ו/ב. „וואַס איך זאַל נישט אַ אין דעם אויוון איז גאַרנישט — דאַס האַלץ פֿלאַקערט אויס ווי שטרוי, חיים פעט, צווישן פֿינערו, זײַ אַ חולה מסוכן. אַ קלעפּ = דער לאַנגען, געבן קלעפּ. אַ עטלעכע הייעט פֿאַר סיקעס אויפֿן הויזן לזבּ. „עניש.

אַרײַנוואַנדערן — אוטוו. קומען צו וואַנדערן. אימיגרירן. „מיר ווייסן זייער ווייניק פּרטים וועגן דעם וויפּל פּליטים האָבן אַרײַנגעוואַנדערט קיין ליטע“, מ. היינצער, אין ליטע, ז' 50. ~נַג. ~ניש. ~ער (יִן, קֵע).

אַרײַנוואַקסן — אוטוו. 1. וואַקסן אויף אינעווייניק. „עס טרעפּט, אַז אַ פּוסינאַגל וואַקסט אַרײַן אין פֿלייש“, דאַ האַט קבֿיה גימאַכט דאַש דיא צייץ פֿון עוג אין צען בערג היינין וואַקסטן, צאיינה, קיח/ד.

2. וואַקסן הויך. וואַקסן אַ לאַנגע צייט. אַ אין די הימלען. אַ אין אַלף־השישי. „די בתולה... איז שוין גאַנץ גוט אַרײַנגעוואַקסן, אַז אין איר געפֿינט זיך שוין דריט־האַלבן מאָל בגרות“, מ. מ. אווערקיס, עזויט און צעשפּרייט, למבפּערג תרס׳, ז' 88.

3. דוּו אַרײַנוואַקסן. „עס האַט גענומען 6 וואַכן ביז דער צעבראַכענער בייך איז אַרײַנגעוואַקסן“. די פֿאַדערשטע צייץ זינען אים אַרײַנגעוואַקסן קרום.

4. צונויפֿוואַקסן. ווערן אַ באַשטאַנדטייל. „די מלחמה האַט זי באַהערשט און איז אַרײַנגעוואַקסן געוואָרן אין איר. אויך זי איז אַרײַנגעוואַקסן געוואָרן אין דער מלחמה“, עוזר וואַרשע, אַלפּט, פֿאַרז 1924, ז' 58. „דער ליגן איז עפעס ווי אַרײַנגעוואַקסן אין זיי“, באַש, פֿאַר 1968 II 3.

5. אַרײַנדרייגען. „זייערע אידעאלן זענען אַרײַנגעוואַקסן אין זייערע נשמות“, דער יסוד פֿון מוסר איז דאָך אַז אַ מענטש קאַן דורך אַנטשערנען זײַן שכל אַ אין הויכע ענינים, חג, צמח אַטלעט. „אומעטום... וואַקסט די יידן אַרײַן אין דער סאַציאַלער עקאַנאָמיע ווי אין דער אַרטיקער קולטור פֿון זייער מדינה“, בצג, טז, 1965 I 5.

אַרײַבעטן. „האַט ער באַפֿוילן מע זאַל אַ דעם ברודער־וויז, אַפּא, בר־פּוּכ־א. ~וַנַג.

אַרײַנהימלען — אוטוו. נעגל. אַרײַנקומען פֿון הימל. „דאַס פֿענצטער איז געשטאַנען אַפֿן און סײַהאַט אַרײַנגעהימלט די נאַכט“, באַש, פֿאַר, 1960 XII 2.

אַרײַנהינגען — אוטוו. אַרײַנקומען הינגען דיק, אַ אין קעלער. „גלײַך ווי אויף קוליעס פֿיר אַרײַנגעהינגען האַט די חופּה“, פּמ, מלחמה ו, ו׳ 1956, ז' 279.

אַרײַנהיפּנאַטיווען — טרוו. אַ עמעצן [דאַטש] אַ ווילדע אַרײַנרעדעניש. מיט זיך — „מיליאָנען וויכטע אַמעריקאַנער האָבן זיך היסטאָריש אַליין אַרײַנגעהיפּנאַטיוועט אין אַ מיין מוקצה־באַציאָונג צו דער שוואַרצער ראַסע“, גריי, בלעטלעך פֿון אַ טאַג־בוך, ז' 207. ~וַנַג.

אַרײַנהייען — אוטוו. „דורכן דיקן שפּבל... האַט אַרײַנגעהעלט די נאַכט“, באַש, פֿאַר, 1970 IV 11. טרוו — אַ טרייסט, האַפּענענאָג אע. „דײַן זון איז זיך אַרײַנגעהעלט, אַרײַנגעוואַפּט דײַן רעגן“, רוב, חורבן פּוילן.

אַרײַנהענגען — טרוו. 1. אויפֿהענגען אינעווייניק אין אַ שאַפּע, אַלמער אע. „אין די פֿינצטערע היפּט־ציימערן וואַלגען זיך קליידער וואַס מע האַט אין אַללעניש נישט באַוויזן אַרײַנצוהענגען“, בערג, באַש דינעפּער וו, עמעס, ז' 246.

2. אַנהענגען אַ טיר, אַ פֿענצטער אע אויף זאָוויסעס. „אַזאַ [אַרײַנגאַנג] וואַס נישט האַט איין טיר אַדער די טיר איז נישט אַרײַנגעהאַנגען זאַל מען אַנשלאָגן די מזוזה אַן ברכה“, הרב א. ברודאַ, הליכות עולם, אונגוואַר 1864, יא/ב.

אַרײַנהעפּטן — טרוו. 1. אַרײַנשטיקן, אַרײַנהעקלען, אַרײַנפֿלעכטן, אַ בלימעלעך אין דער בלוזע. פּיג. „אַזוי האַט זי אַרײַנגעהאַפּטן אין די זינדענע קישנס אירע מיידלשע פֿאַר־לאַנגעני“, אַפּא, 1863, ז' 73. 2. אַרײַנפֿלעכטיקן. אַרײַנבײַנדן, אַ אַקטן אין אַ טעקע. פּיג. „שטראַלן ווערן אַרײַנגעהאַפּטן פֿון נאָך אין נעץ נישט געפאַנגענעם, פֿון קוים געהאַפּטן“, פּרץ, דראַמאַטישע שריפּטן, ציקאַ, ז' 191. מיט זיך. ~העפּטל, דער. ~וַנַג.

אַרײַנוואַיַען — אוטוו & טרוו. „די שאַקאַלן וואַיען אַרײַן אין דער פֿינצטערער נאַכט“. דער ווינט וואַיעט אַרײַן אין היזקע. יענעמס ווייטיק וואַיעט אַרײַן רחמנות אין האַרצן צו מיר. ~עניש.

אַרײַנוואַלגען — טרוו. 1. בײַם וואַלגען טייג אַרײַנשאַפֿן ראַזשינקעס, ציימערניג, קימל אע. 2. אַרײַנשטיקלען, אַרײַנשאַפֿטען, אַרײַנדריייען, אַרײַנפֿירן, אַ קלעצער. פּיג. „אַזוי האַט אויך זלמן שניאור... אַרײַנגעוואַלגערט, אַזוי צו זאַגן, אין דער יידישער דערציילונגס־קונסט גרויסע באַלעמס פֿון נאַראַטיוון און געזעל־שאַפֿטלעכן שטאַף“, שבוש ו, ז' 384.

~ווייז דער. זינג. עכץ. עניש.

אַרײַנווייטיקן — אױסו. אַרײַנקומען מיט ווייטיק. די טרויעריקע ידיעה האָט אַרײַנגע- ווייטיקט אין אונזערע הערצער. טרו. אַרײַנגע- ברענגען עפעס, מאַכן עס זאָל אַרײַנדרינגען מיט ווייטיק. אין דעם לשון [ידיש] זענען אַרײַנגעווייטיקט און אַרײַנגעבלוטיקט הונדער- טער יארן ייִדישע פּיין, ייִדישע בענקשאַפֿט, רעד' היימיש, דעצ' 1960. מיט זיך. זינג.

אַרײַנוויינען — אױסו & אַקױוו. 1. ביים וויינען לאָזן רינגען די טרערן אין עפעס. אַ אין אַ טיכל. אַ אין קישן. אַ אין אַרױן־קודש. ... האָט אַרײַנגעוויינט אין אַרײַבערגעצויגענעם טלית איבער די אויגן, זג, דער פרוש, די לבנה וועט באַלד צו דעם טיפּ זיך בייגן איר געוויין אין וואַסער אַרײַנגעוויינען, אפּא, יעקבס געזעלט, די 90. אַ עמעצען = אַנדולן אַ קאַפּ מיט אַ געוויין.

2. לאַנג און שטאַרק וויינען. אַ הייסע טרערן איינע און די אנדערע. דאָס קראַנקע קינד האָט אַרײַנגעוויינט ביז נאָך האַלבער נאַכט. און פּלוצלינג דערזען ווי שאַקאַלן וואָס וויינען אַרײַנגען אין דער שקיעה, צינדן די רויטיקייט פֿון מערבֿ, י. סאַניק, טריט אין באַגייט.

3. טרו. דורכן וויינען עפעס איבערגעבן, אויסדריקן. אַ אַ געבעט. אין אונדזער פֿאַלקס־ לשון איז אַרײַנגעשריגן און אַרײַנגעוויינט געוואָרן דער גאַנצער צער פֿון ייִדישן לעבן, פּנחס גאַלדזאָר, גש, מעלבאָרן 1949. מיט זיך. עניש.

אַרײַנוויינען — טרו. אַרײַנגעלאָזן. אַ אַ באַרג שניי. אין הויף האָט אַנגעהויבן אַרײַנגע- צוויינען די פֿאַרטיקייט פֿון ראש־חודש אלול, ייס, פּוילן 11. עניש.

אַרײַנוויינטשן — טרו. אַנווינטשן אַ סך. משפּיע זיין דורכן ווינטשן. עס האָט זיך גענומען דוכטן אַז מע קאַן אַ און אַרײַנגע- הלומען דער ייִדישער ליטעראַטור אַלץ וואָס ווינטשט זיך און חלומט זיך, ב. ריווקי, גרונט־טענדענצן, ז' 25. זינג. עניש.

אַרײַנווינקען — טרו. 1. אַרײַנבעטן מיט אַ וואונק פֿון די אויגן. זי האָט אים אַרײַנגעוואונקען צו זיך אין שטובֿ.

2. אַרײַנפּייגלען, אַרײַנשימעריין. און ניט צומאַל אַ קליינער שטערן האָט אַרײַנגעוואונקען שטילע הברשאַפֿט, יהושע, נאַכט־מחשבות, 1907. עניש.

אַרײַנוויקלען — טרו. מיטוויקלען. אַרײַנגע- נעמען ביים וויקלען. מיט די גוטע סחורות האָט ער אַרײַנגעוויקלט ניט ווייניק בראַק. פיג. אַ אַ ביסל הלל אין קריטיק. מיט זיך — 1. זיך אַרײַנפּלעכטן, זיך צו- נויפּגיסן, זינען געקריזלטע פּאות האָבן זיך אַרײַנגעוויקלט אין זיין שנייִוויסער באַרד, זג, טמז, 1964 XII 18. קנאַספּ וויקלט זיך

זיך. ווערן אַ טייל פֿון עפעס. דאָס פֿאַר וואָס מע האָט אַזוי פֿיל יאַרן געקעמפֿט, וואָס האָט זיך אַזוי אַרײַנגעוואַרצלט אין אונדזער געזעל- שאַפֿטלעכן באַוואוסטזיין, י. נ. נבס, קאַוונע 1922. זינג. עניש.

אַרײַנוואַשן זיך — רעפּל. אין שטוב אין ניט געווען אַ שאַף זיך אַרײַנגעוואַשן, נאָר אַ גריבל האָט מען אויסגעגראָבן פּי דער טיר, וואוהין מען פֿלעגט גיסן נעגל־וואַסער, אפּא, אין פּוילישע וועלדער, ז' 268.

אַרײַנוואַשווען — טרו. פּאַרל: אַרײַנגע- נען. אַרײַנקריגן עפעס אומגעזעלעך. אַ אין געטאַ אַ ביסל שפּיט. מיט זיך. זיך אַ דורכן טויער פֿון געטאַ.

אַרײַנוויברירן — טרו. אַרײַנציערן. אַרײַנגע- געבן עפעס וויברירנדיק. ... אַקראַט ווי די אומגענדלעכקייט וואָלט געווען אַרײַנגעוויברירט אין זייער נשמה, זשיט, 1915.

אַרײַנווייגן — טרו. פיג. אַרײַנברענגען אין אַ שטימונג. איבערגעבן, מאַכן עס זאָל אַרײַנגע- דרינגען. אַ עמעצען אין התפּעלות. אַ דעם עולם אין אומצוטרוי צו דער רעגירונג.

געוויינטלעך מיט זיך — 1. אַרײַנקומען זיך וויגנדיק, זיך שאַקלענדיק. דאָס מאַל וויגט זיך אַזער אַרײַנגען ווי אויף רעסאַרלעך 'שיטאַקאַ', בערג, באַס דניעפּער 11, עמעץ, ז' 91. וואַלקן, באַרג, בוים און מאַך, / וויגט אַרײַנגען זיך אינעם תּוך, יפּ, נפּיליט, ז' 97.

2. אומבאַמערקט זיך אַרײַנכאַפּן, זיך אַרײַנגע- שאַרן. ווערטער פֿון דעם טאַטנס ברייו... אין טאַקט אַרײַנגעוויגט זיך, זאָל דער מלך דוד איז אַלײן געבליבן, זמל טובֿ, די יונגע... האָבן זיך מיט דער זיט אַרײַנגעוויגט אין אַ נאַגנדיקער זינגעווידיקייט, יג, תּוד, ז' 71. עכץ. עניש.

אַרײַנווייזן — טרו. 1. וויזן דעם וועג אַרײַנצוגיין אין אַ הויז, אין אַ דירה אע. אַיך בעט אַיך אַ צו אים, אַיך בין דאָ אַ פּרעמדער. אַיך ווייס ניט וואו אַ טיר עפֿנט זיך, ש. בערני שטייג, ר' יאַכצב זל גאה, קעשענעו 1884, ז' 22. וועמען איר וועט אַ פּרעג טאָן... וועט מען גלייך צו מיר אַ, ב. בעקערמאַן, זג, דער ייִדישער שפּייגל, וואַרשע 1895, ז' 25.

2. באַזיין. מיט אירע שמיכלען האָט זי אַרײַנגעוויזן ווי וואונדער־שיין זי איז, א. נוס־ באַום, פּעטלע די גאַבעטע, וואַרשע 1885, ז' 18.

3. אַרײַנשניצען, אַרײַנשפּייגלען. גלייך אַז דיא ווסר... דאָס פנים דו איינער אַרײַנגעוויזט אַזו איין פנים שיינט הייד דער קעגן אַרױש, טהמ, משלי, כז/17. מיט זיך — זיך באַזיין. אַיין מאַל האָט זיך אַרײַנגעוויזן אַ שוסטער אין דער גרויסער שול, אַנגעטאַן אין אַ זינדענע דעליע, האָט אים דער פּרנס־חודש... געלאָזט אַרױספֿירן, אמד, נטע גנב, ווילנע תּרמ"ז, ז' 17.

5. אין פֿאַרבינדונג מיט טאָן עמעצען שלעכטס. אַנשלאָגן, באַשטרעפֿן, שטערן, שערדיקן. אַ אַ שטיין אין יענעם גאַרטן. אַרײַנפאַשטן, אַני- שלאָגן. אַ פּעטש, פּלאַסקעס, קולאַקעס אע. אַ אין אַ תּפּיסה, אין קעלער, אין געטאַ אע = אַרעסטירן, פֿאַרשפּאַרן קעגן ווילן. אַ אין אַ חרם = אַרײַנגלייגן אין חרם. אַ אין אַ פּיער, אין ערשטן פּיער = שיקן צו די ערשטע רייען פֿון פּראַנט. גלייך אינעם ערשטן טאַג פֿון דער מלחמה האָט מען אונדזער פּאַלק אַרײַנגעוואַרפֿן אין פּיער, א. ד. טייג, אַמעריקאַנער, 1958 VII 18. אַ אַ קליין = אַרײַנשטעלן אַ קליין, אויך: אַרײַנרוקן אַ שטער. קאַליע מאַכן. ייִט קאַנען אַ אַ שפּילקע = ניט האָבן קיין שטיקל פּרזי אַרט. ענגלאַנד פֿאַרשליסט זיך פֿאַר פּרעמדע, אין רעשט אייראָפּע איז נישטאַ וואו אַ שפּילקע אַרײַנגע- צוואַרפֿן, פּאַרז VII 1958, ציקאַ, ז' 368. קללה: עס מעג (זאָל) דיך (אים) שוין אַ (אין דרערד).

6. גורם זיין אַ שיינו אין מצב, אין שטימונג. אַ אין דלות, אַ אין יאוש. אַ אין אַ דרעמל, אין אַ שלאָף. פֿאַרזונקען אין שווערע געדאַנקען וואָס האָבן... באַטויבט מיך און אַרײַנגעוואַרפֿן אין אַ חלשותדיקן דרעמלען, וויס VI, זיבטענבערג, ז' 17.

7. אויף גיך אַנטאָן. אַ אין כאַלאַט און אַרױספֿירן אין דרויסן. אַ אין בבדים, אין מונדירן = אַנטאָן אַפּגעלאָזן, אַבי ווי. ער האָט געלאָזט שטאַרקע קלאַפּעס פֿון זיין דאַרף אויסצושטירן, אַרײַנגעוואַרפֿן זיי אין מונדירן געבן זיי ביקסן אין די הענט, אש, תהילים יוד.

מיט זיך — אַ זיך (אַנגעטאַנענערהייט) אין בעט, אין (אויף) דער סאַפּע. אַ זיך אין זאַר גשטול. ווי איך האָב זיך אין וואַסער אַרײַנגעוואַרפֿן, אַזוי האָט עס מיר אַנגעהויבן טרענקען, פּל. אַדער ער זאָל זיך אַ אין ים אַרײַנגעוואַרפֿן אין פּיער אַרײַנגען, און נאָך אַזוי אַ גלייכן פֿון סכּנות, זח ווי, 346. קומענדיק אַזער איז ביי אים אויסגעגאַנגען די לעצטע פּרוטה, און עס איז אים געבליבן קאַטש גיי וואַרף זיך אין וואַסער אַרײַנגען, שם און יפּת, ז' 31. אַ זיך (מיט לייב און לעבן, מיט לייב און זעל, מיט האַרץ און נשמה. מיט הענט און פֿיס) אין אַן אַרבעט, אין אַ געשעפֿט אע. איצט בלייבט מיר איין טרייסט — אַ זיך אין דער אומלעגאַלער אַרבעט, דא, פּון בערלין ביז סאָן־פּראַציסקאַ, וואַרשע 1930, ז' 214.

~וואַרף, ~וואַרף, דער. זינג. עכץ. עניש. ער (זיך, קע). ערני.

אַרײַנוואַרצלען — טרו. אַרײַנפּלאַנצן, מאַכן עס זאָל לאָזן וואַרצלען. פיג — מאַכן עס זאָל האָבן אַ האַפֿט, עס זאָל בלייבן אויף שטענדיק. אַז מען האָט אַנגעהויבן פֿון תּודעה יהודית — ייִדיש באַוואוסטזיין, אַרײַנגעוואַרצלען עס אין דער יונגט, אפּא, טמז, 1964 VII 27. מיט זיך — איינברענגן זיך. איינברענגן

אַרײַן אין בלאַט, זײַג פֿון בלי און פֿון בלעטער, יפֿ, ליבשאַפט, ז' 45.

2. שטיל, אומבאַמערקט אַרײַנקומען, אַרײַן שאַרן זיך, אַרײַנשליכן. „דער טאַטע פֿלעגט זיך טונקל אַי אין שטוב אין אַוונט און פֿאַרטאַג אַרויס, ש. בערלינסקי, 'געהאַלפֿן געוואָרן. ~וויקל, דער. זײַג. עכץ. עניש.

אַרײַנווישעדליען — טרו. אַרויסטרעבן פֿון ערגעץ און אַרײַנברענגען.

אַרײַנוועבן — טרו. 1. אַינזעצן. מיטוועבן. אַרײַנאַרבעטן ביים וועבן. אַי אַ מוסטער. אַי אַ פֿאַראַיין. אַי אין יום־טובֿ סוכות אַן אַניווער-טרויעריק דעם בליק אַרײַנגעוועבט אין די אַראַפֿגעלאָזטע בערד, פֿמ. מלחמה וו, נײַ 1956, ז' 491.

2. מאַכן אַן אינטערגאַלן טייל פֿון עפעס. אַי די נייע מיטגלידער אין די טעטיקייטן פֿון פֿאַראַיין. אַי אין יום־טובֿ סוכות אַן אַניווער-סאַלן מאַמענט, הרבֿ א. שורין, פֿאַר, 1972 או 22. „איך פֿיל אַז אַיך ווער אַרײַנגעוועבט אין דער התלהבות־דיקער זיסער שטילקייט, חג, דער מאַמענט שבתים.

מיט זיך — „דאַס וועבט זיך אַרײַן אין נשמה און זײַנען, טעג, איצטער, ז' 76. „די שול מוז זיך אַי לעבן און צוגרייטן צום לעבן, ימ. איינהיטלעכע פֿאַלקסול, 1922. ~וועב, דער. זײַג. עכץ. עניש. ערני.

אַרײַנוועגן — דער. אַ וועג אַרײַן. און.

אַרײַנווערגן — טרו. פֿיג. משפּיע זײַן, סוגעסטירן, אַרײַנגעבן געדאַנקען. „דאַס רובֿ האָט מען געמוט... צונויפֿשטעלן פֿאַרשיידענע טעקסטן... אַרײַנצווערגן אין די רייד פֿון... רבנים אַזעלכע געדאַנקען וואָס האָבן קיינמאַל ניט געקאַנט... אַרויף אויף זײַער זיך, זשיט וי, נײַ 1917, ז' 59.

אַרײַנווערעמען — אַטום & טרו. 1. אַרײַן דרינגען, זיך אַרײַנבאַפֿן ווי ווערעם. פֿאַרווערעמען, פֿאַרפּאַסקודיען. געוויינטלעך מיט זיך — „[זײַ] ווערעמען זיך אַרײַן אין דער קאַרע און זײַגן אויס דעם זאַפט פֿון דער קאַרע, טמו, 1961 VIII 28.

אַרײַנזאַגן — טרו. 1. אַרײַנרעדן. אַי אין טעלעפֿאָן־טרעבל. אַי אין מיקראָפֿאָן.

2. אַפּזאָגן (אַ היפּשן טייל פֿון) אַ טעקסט. אַי אין דאַוונען ביז נשמת־כליה. אַי אַלע טאַג אַ יום תהילים. 3. זיך אַרײַנמישן אין יענעם רייד. אַרײַן וואַרפֿן אַ וואָרט. 4. אויסרעדן, אַרײַנטענהן, שטאַרק טאַדלען. אַי מוסר. „גוט־גוט אַרײַנגעזאָגט... וואָס האָב איך דאָ אַנצווערן, טע, טביה. „זײַ האָבן מורא טאַמער האָבן זײַ איינער דעם אַנדערן צופֿיל אַרײַנגעזאָגט, בערג, באַם דײַעפּער ו, 'עמעס, ז' 100. אַי אין דער זיבעטער ריפֿ. אַי אין

טאַטנס טאַטן אַרײַן. אַי אַ וואָרט אין דער ברייט.

5. זאַגן אין דער שטיל. אין אויער אַרײַן. אַי אַ סוד. אַי אַ גראַפֿן ווייץ.

מיט זיך — קווח. אַי זיך אין דער מאַמען אַרײַן. גוטמוטיק זיך אַי.

~זאָג, דער. זײַג. עכץ. עניש. ער (יין, קע). ערני.

אַרײַנזאַגעריש — אַדי. וואָס איז ווי ביי אַן אַרײַנזאַגער. „און ווי אַ פֿערווענדלעכקייט איז ער געווען בייסיק, קיבעציטיש־אַ, ח. גוטמאַג, פֿאַש, 1951 II 16. "קייטו.

אַרײַנזאַלפֿן — טרו. 1. אַרײַנשמירן זאַלפֿ, אַרײַנזאַלפֿן. 2. פֿיג. פֿאַרשמירן, אַרײַנזאַרן, גוֹבֿר זײַן. „בבא שפּרן... הב קיין זורג, איך וויל אין ראַיין זאַלפֿן, בבא בוד, 368.

אַרײַנזאַלפֿן — טרו. 1. אַרײַנשטיין זאַלץ. אַרײַנטאַן זאַלץ צום טעם, צו מאַכן פֿיקאַנט.

2. אַרײַנבראַקן. שלעכט אינוועסטירן, פּטרן געלט אין אַ געשעפט. „האַט די לעצטע ציטט אונטערגענומען אַ סך געשעפטן און אַהין אַרײַנגעזאַלפֿן אַ סך קאַפיטאַלן, יודל יאַפע, דאַס איידעמל, מאַסקווע 1936.

3. אַרײַנגעבן, אַרײַנשטעלן צו שטאַרקן דעם עפעקט. אַי וויצן אין אַ דרשה. אַי אַ מעשה, אַ משל אע. זײַג. עכץ. עניש.

אַרײַנזאַמלען — טרו. צונויפֿזאַמלען אויף איין אַרט. צונויפֿנעמען, צונויפֿקלייבן. אַי די תבואה אין שפּיכלער איידער עס הייבט אַן צו רעגענען, אַי די בהמות אין שטאַל אויף דער נאַכט.

מיט זיך — „איין באַטן בין איך... צו דיא... זיך הריין זמלן... צו טון תפילה פֿאַר אין, מחזור שלט רגלים, אַמטט 1713, פֿה/א. ~זאַמל, דער. זײַג. עכץ. עניש.

אַרײַנזאַפֿן — טרו. 1. אַרײַנצוען אין זיך, אַרײַנזײַגן, אַרײַננעמען אַ פֿליסיקייט, אַ גאַז, אַ ריח, שטראַלן אע. אַי ווי אַ שוואַם וואַסער, ווי קלעקפּאַפּיר טינט. די קליידער פֿון די אַרבעטערס זאַפֿן אַרײַן אין זיך די ריחות פֿון זײַער פֿאַך. שוואַרץ זאַפט אַרײַן ווין־שטראַלן. „איבערהויפט מוז מען אַפֿט איבערבשפּען דעם וואַלענעם ליפּציאָק און די זאַקן, וועלכע זאַפֿן אין זיך אַרײַן פֿיל שווייס, דײַ מ. גאַטליעב, פֿאַפּולערע אַלגעמיינע היגעניע, וואַרשע 1908, ז' 58. „און אַזוי ווי די לופֿט האָט בטבע ליב אַרײַנצוזאַפֿן אין זיך אַלע פֿיכטיקייטן ווערט דורך דעם די לופֿט פֿאַראַומרייניקט מיט די באַקצילן, טאַרלער רבי, סגולות ורפואות וו, לאַדו 1910 (?), ז' 94.

2. אויפֿנעמען, אַבסאָרבירן שפּירונגען, איבער־לעבונגען, דערפֿאַרוגען. אַי אין זיך אַ נייע אידי. אַי דעם טעם פֿון אַרעמקייט. אַי אין זיך מענטשלעכע ליידן, דעם צער פֿון דער וועלט. אַי אין זיך ליכט, טרייסט. האַפֿענונג אע. „די נשמה פֿונעם מענטש איז פֿלאַסטיש, זאַפט אין

זיך אַרײַן אַנדרוקן, באַהאַלט זײַ, שלמה שילער, די גרונטפֿרינציפֿן פֿונם אַרבעטס־צײַר ניזם, לעמבערג 1925, ז' 7. „ער האָט געגלעט אירע הענט, איר קלייד, אַרײַנגעזאַפט די וואַר־רעמקייט וואָס האָט געשלאָגן פֿון איר אַטעם, אַפֿא, די טענעריין, ז' 188. „דאַס אַנדערע איז אַ געמישעכץ פֿון הייליקייט מיט פֿראַסטע וואַכעדיקע מידות און מנהגים און מיינונגען וואָס די יידן האָבן אַרײַנגעזאַפט אין זיך אין פֿילע ערטער, ממוס, 'בישיבה של מטה, ז' 40. מיט זיך — „זײַ לאָזן נישט אַז די פֿאַר־דעטע שפּיען זאַל זיך קענען אַי אין בלוט־שטראַם, דײַ ע. פֿאַט, טמו, 1966 II 6.

זײַג. עכץ. עניש. ער.

אַרײַנזײַגן — טרו. פֿפֿ ~זײַגן. 1. אַרײַן ציען אין זיך אַ פֿליסיקייט (אויף אַן אַפֿן וואָס דערמאַנט זײַגן). „ערד, האָסט בלוט אַרײַנזײַגן, וואָס וועסטו געבן אונז אַנט־קעגן?“, יהואַש, 'שפּראַכונג, 1919.

2. אַרײַננעמען אין זיך, פֿאַרשלינגען. „די פֿראַצענטניקעס זײַגן אין זיך אַרײַן די גאַנצע האַרעוואַניע, פֿראַצע, גענאַרטע וועלט, סאַוו־אויסגאַבע 1940, ז' 87.

3. פֿיג. אַרײַננעמען אין זיך אַן אַנדרוק, איבערלעבונג, געפֿיל. „זײַ האָט קיין וואָרט קיין איינציקס ניש גערעדט, בלויז מיט די בליקן אים אין זיך אַרײַנגעזײַגן, פֿמ. מיל־קאַמע ו, מאַסקווע 1948, ז' 26.

מיט זיך — „די דיפֿטעריס־פֿלעקלעך מערן זיך זײַער גיך און אַרבעטן אויס זײַער שטאַרקן סם וועלכער זײַגט זיך אַרײַן אין בלוט, ל. יאַכנאַוויטש איבז, אַ. זאַבאַלאַטני, אַנשטעקונדע קרייניג, אַדעס 1921, ז' 41. „און כײַהאַב מיט ביידע אויגן זיך אַרײַנגעזײַגט אין גלאַז, האַל, ערדישע וועג, מאַסקווע 1945, ז' 137. „צו אים אין קערפּער זײַגט זיך אַרײַן עפעס אַ מין שווערע זאַך וואָס פֿאַרשיפּורט, איבז ה. קאַמע־נעצק, מ. גאַק, אויסטערוויילטע דערציילונגען ו, מינסק 1938. עניש. ער.

אַרײַנזײַניקן — טרו. נעאַל. „דאַס פֿרילינגדיקע וועטער... וועט מיר ביישטיין און אַי רו אין די צעטרייסלעכע ביינער, אַפֿא, טמו, 1964 I 19.

אַרײַנזײַפֿן — טרו. 1. אַרײַנשרינקען מיט־אַמאַל, אויף גיך. אַי דעם גאַנצן בעכער ווייץ, דאַס גאַנצע פֿלעשל משקה. 2. אַרײַנצוען אין זיך אַ פֿליסיקייט. „איך דער שטיליקייט האָט זיך געהערט דעטלעך דאַס סיסטען פֿון קנױט בייים אַי דעם בלאַלעכן נאַפֿט, רק, ערד. מיט אויסגעפֿרייטערטן ב: „ער האָט ליב אַרײַנצו־וופֿן אַ פֿולע נאַז טאַבאַק, פֿערלע, יודל, 1939, ז' 54. פֿיג. אַי דאַס דאַוונען. אַי אַ גרויסן ראַמאַן אין צוויי טעג. עניש. ער.

אַרײַנזײַגן — טרו. דוזן אַרײַנזײַגן <.

אַרײַנזײַטלען זיך — אַטום. נעאַל. אַרײַן קומען ניש דרייסט. אַרײַנשאַרן זיך אויף אַ זיט, ניש אַרײַנטרעטן גלייך פֿאַרויס. „נאַך אַן

אפועזנהייט פון צוויי וואָכן האָט [ער] זיך וידער אַרײַנגעזעמלט אין זײַן צײַמער, ב. רעס-לער, טומ, 1961 Xii 2.

אַרייניצען — טרוו. טיף אַרייניצען. אַרייני-פּלאַנצן. אַ די קערנדלעך אין זאַמדיקן באַדן. פּיג. „אַרײַנגעזײט האָט ער אין איר די גאַל וואָס האָט אין אים געזאָדן, יהוּאַש, זון און נעבֿל, דאָס ליד פֿון סוף. מיט זיך. ~זײ, דער. -אונג. -עכץ. -עניש.

אַרייניזלבערן — אַקרוז. „די לײכטערס זיל-בערן אַרײַן די שבתדיקע שלווה. „און די לבנה אַ פֿולע האָט דורך די צוויי פֿענצטער פֿון דער קליינער דירה אַרײַנגעזלבערט מיט חלום און שטילקייט, מ. דזושנאווסקי, פֿאַר, 1969 vii 9.

אַריינינגען — טרוו. 1. זינגען אויף אינע-ווייניק אַרייַן. זינגען אין אַ באַשטימטער ריכטונג. אַ אין מיקראָפֿאָן, אַ אין אַ פּלאַטע, אין אַ רעקאָרדירער. „פּייגעלעך זינגען אַרײַן אין אַפֿענעם פֿענצטער. „די נאַציאָנאַלע סכיבה האָט אים. . . אין אויער. . . אירע לידעלעך אַרײַנגעזונגען, שג. וועגן יודישע שרײַבער וו, זי 140. פּיג. „כױעל אַ אין דען בלוט יענעם וויסן ניגון, הג. דער וויסער ניגון. „ווי מוויק זאָל עס געלינגען. . . אין האַרץ אַרייַן צווינגען, אַר. פּאַגער.

2. פּלוצעם לאָזן הערן די שטים אין אַן אַלגעמיינעם געזאַנג. די טענאָרן האָבן שײַן אַרײַנגעזונגען אין כאָר. „דער חזן. . . פּונקט צו דער צײַט זינגט אַרײַן אַ פֿרײַלעכס, יעקבֿ גאַרדן, די געברודער לוריא, וואַרשע 1907, זי 47. 3. אַנשטאַט אַרײַנשרײַבן, אַרײַנפֿירן, אַרײַן דיכטן אַע. „ליעסן האָט דעם גאַנצן פּאַטאַס זינגעט אַרײַנגעזונגען אין זינע אַרטיקלעך, יג. תּוֹן, זי 44.

מיט זיך — „אין דעם גולם. . . האָט זיך. . . דער דיכטער אַרײַנגעזונגען אין אונזער נשמה, שג. ה. לייזיק, זי 357. „מזן ערשטן איינזאַמען שפּאַציר אויף די תּל-אַבֿיער גאַסן וועל איך נישט פֿאַררעסן, ער האָט זיך מיר אַרײַנגעזונגען אין דער שמה, טעג. געברענטע ערד, זי 239. „אַ ליד פֿון באַפֿרײַאונג זיי זינגען, וואָס זינגט זיך אַרײַן אין דער נאַכט, א. פּיג. צוק, אַפּריל 1952. ~זינג, דער. -אונג. -עכץ. -עניש. -ער (-ין, -קע). -עריני.

אַריינינקען — אַטוו. טיף פֿאַרזינקען. דער שטיין זינקט אַרײַן אין זומפּיקן פּרוו. „בלויז פּוילן איז אַזוי ווי אין דער ערד אַרײַנגעזונ-קען, טעג. מינע זיבן יאָר אין תּ״א, זי 162. פּיג. אַ אין גלײַכגילטיקייט. „אַ וועלט זינקט אין מרה-שחורה אַרײַן, פּרָג, זי גאַלדענע קייט. „ביז סײַזינקט אַרײַן צוריק דאָס אויפֿע-ברויטע לאַכן אין מעבל, חג. דער מענטש פֿון פּטער, זי 12. טרוו — איך וועל אַ דעם אַנקער אין גרונט פֿון ים. מיט זיך. -אונג. -עכץ. -עניש.

אַרייניפֿן — טרוו. 1. אַרײַנשיטן דורך אַ זיפ. אַ מעל אין דער דייזשע. 2. דורכלאָזן ווי דורך אַ זיפ.

3. פּיג. אַקרוז. „די צוויי פֿענצטערלעך. . . האָבן תּמיד אַרײַנגעזיפט בלויז שיטערן בלײַ-ערנעם לײכט, מק. „מוניע דער פּייגל-הענדלער. מיט זיך — „די סומע גרויקייט פֿון אַ טריבן טאָג. . . האָט זיך אַרײַנגעזיפט דורך די געדיכטע לאַדנס, ב. רעסלער, טומ, 1971 xi 28. -עכץ. -עניש.

אַרייניפֿצן — אַטוו. — זיצן ביים פֿענצטער און אַ אין שיינעם דרויסן. אַ אין כּוּתל-מעריבֿ. „די באַבע חיה האָט אים געקאַכט קרישטעכצער און כּסדר אַרײַנגעזיפט אין די טעפּלעך, ייט, טומ, 1961 viii 26. טרוו — אַ די נעמען פֿון די אייניקלעך אין דער נאַכט אַרײַן.

אַרייניצן — אַטוו. לאַנג זיצן. אַ ביז שפּעט אין אָונט. *אַ ביזן (ביז אין) גרויען צאַפֿ — פֿאַרזעסן ווערן, בלײַבן אַן אַלטע מיידל. „איך וואָלט בעסער ביזן אין גרויען צאַפֿ אַרײַנגע-זעסן איידער אַזאַ מאַן צו נעמען, רחלע דיא זינגעריי, זשיטאַמיר 1868.

אַריינזעלען — אַטוו. — אַרײַנפֿאַרן אויף אַ זעגלשיף. די פּישערס האָבן אַרײַנגעזעלט אין האַפֿן. פּיג. „אויף אַ פּלאַטע פֿון טויזנט זעגלען זעגלט אַרײַן דער יונגער מאַן אין דער שטורעמדיקער וועלט, [אמד], אמרי בינה, ווילנע 1864, זי 25. „און זעגל אַזוי אַרײַן. . . אַן מזן ווילן און וויסן, איך דערוואַכנדיקן געשלעכט-פּראַצעס, פּרָג, זכּרונות.

טרוו — פּיג. „בעת די שיינקייט טוט צו טיפּסטע טיפֿן זיך דערשפֿן, פּרוו איך אַ זי אין האַפֿן פֿונעם אַוניווערז, יפ. ליבשאַפּט, זי 70.

מיט זיך — אַ זיך אין אַ גוטער שטימונג. -אונג. -עכץ. -עניש.

אַריינזען — אַטוו. — אַרײַנזען. „אוי ווען דו מיט יענעם טוטש ריידין, זאַלשטו יענעם אין זינעם פנים נישט אַרײַן זעהן, עה, יד, ב. „דיא וון איז נאָר איין קליינער בדינסטיר פֿון גאַט ב״ה, קען זיא דאָך נישט גלאַנגט ווערן אין איר רעכט היינט צו זעהן, בע, יג, ב.

טרוו — אַרײַנשטשן. דערזען אַזוינס וואָס מע וויל זען (וואָס איז אַפּשער גאַרניש בנמצא). אַ אין עמעצנס רייז אַ שאַרפֿע קריטיק קעגן דער רעגירונג. „מיט דעם גאַנצן אימפעט. . . האָט [ער] זיך געפּלעכט אַרײַנזען. . . גלויבן אין דער ליידיקייט פֿון אַ מדבר, שג. קריטיק און קריטיקער, ב״א 1959, זי 254. מיט זיך. -אונג. -עכץ. -עניש.

אַריינזען — דער. זי. 1. אַקט פֿון אַרייַן זעצן. אַ געראַטענער אַ. 2. דאָס וואָס מע זעצט אַרײַן, מע פּאַסט אַרײַן. 3. דאָס וואו מע זעצט אַרײַן, אַרײַנפֿאַסונג. מעטאַלענער אַ פֿאַרן לאַמפּ.

אַריינזעצן — טרוו. 1. אַוועקזעצן אינע-ווייניק. אַ אין אַ פּאַטעל. אַ אין אַ וואָג, שליטן אַע. אַ דאָס קינד אין וועגעלע. אַ אין באַן. „אַז מע זעצט אַרײַן אַ באַנד אין האַפֿער, שטאַרבט זי פֿון הונגער, שוו. „מען זעצט מיך אַרײַן אין אַ בעטל פֿון מירמלשטיין, ממוס, קליאַטשע, זי 71.

2. באַזעצן. אַינאַרדענען צו וואוינען. אַ אין אַ מושבֿ-זקנים, אין אַ פּענסיאָנאַט. „אוי ער ווערט בויאן דיא שטעט פֿון יהודה אוי ווערט אונט אַנבן זעצן, מחזור שלש רגלים, אַמסט 1713, קעז/א. „ער נעמט און פֿאַרטריבט די יידן באַצמטנס פֿון זייער לאַנד און זעצט זיי אַרײַן אין שכונת בני די אומות-העולם, ממוס. יבישיבה של מטה, זי 58.

3. באַשטימען אויף אַ פּאַסטן, אויף אַן אַמט. אַוועקזעצן אויף אַ שטעל. אַ עמעצן פֿאַרן פֿאַרוואַלטער. „דען הערן פֿון דער שטאַט דען דער אַספּסיאַנאָס האָט הנין געזעצט איבר זיא, יוסיפּון, אַמסט 1661, זי רל.

4. האַלטן פֿאַרמאַכט, פֿאַרשלאָסן. פֿאַרשפּאַרן אין תּפֿיסה, אַ אין קאַזע, אין חר־גביא. אַ אין דער וואַך. אַ אין אַ שטינג. אַ אין שטאַל און פֿאַרמאַכן די טיר. „אוי ער [יוסף הצדיק] . . . גלײַטרט גיוואָרן מיט יסורים דו מן אין האָט אין גלפּעקנס אַרײַן גיזעצט, סהמ, תּהלים, קה, 19. „אַזוי ווי מ׳האַט חיימענילן אין דער קלעטקע אַרײַנגעזעצט, / האָט ער אַנגעהויבן צו טאַנצן און צו שפּרינגען, 29. „דאָ האָט מען דאַן אַרײַנגעזעצט דעם בעל-אַכסניא מיט די גאַנצע געזינד. . . זיי זענען אַלע געזעסן אַ פֿאַר יאַר, אמד, זער סיום התּורה, ווילנע 1868. „אַ פּוילג, אַז. . . מען זעצט אים אַרײַן אין אַ שטינגלע, געוויינט ער זיך צו ביסלעך צו, ממוס, מסעות, זי 108. „אייער שווינדלט אויס עטלעכע רובל, כאַפּט מען אים און מען זעצט אים אַרײַן, זש, קיסר און רבי ווו, זי 98. *אַ אין אַ בל אַ ט ע = פֿאַרפֿירן, געבן שלעכטע עצות.

5. אַרײַנפֿאַסן, אַרײַנפּאַסן. אַרײַנרוקן. אַרײַן שטופן. אַרײַנשטעלן, אַרײַנלייגן. אַ צינגער. אַ יאָר, אַ האַרץ פֿון אַן אַקערשט פֿאַרשטאַר-בענעם. אַ חלה (ברויט, די טשאַלנטן) אין אויוון. אַ טולקעס אין די אַקסן. אַ אַ גינעם דנאָ אין קוואַרט. „און גאַט האָט זיי אַרײַן געזעצט אין דעם אויסשפּרייט פֿון הימל צו לײכטן אויף דער ערד, תּי, בראשית, א, 17. „איין מאָל האָט ער געקויפּט אַ ראַמש בער-לאַנטן. . . זיי זענען געווען אַרײַנצוזעצן אין אַ קרוין, י. מאַרגענטשטער, מעשה מתוקה כּדבֿש, וואַרשע 1909, זי 43. „איך וויל. . . מענטשן זאַלן זיך נישט אויסרײַסן די געזונטע אויגן און אַ אויף זייער אַרט קלעירטע גלעזלעך, פּרָג ווו, יציקאַ, זי 125. פּיג. „פֿעטער, שטאַרקער זאַל ער זי דריקן צו זיך. . . זאַל ער זי אַ צו זיך אין האַרצן, מ. בלינקו, קאַרטנשפּיל, נײַ יאַר, זי 102.

*אַ (גינע) נ ש מ ה = דערפֿרייען, מחיה זיין, מהנה זיין, אויפֿמונטערן. „ער האָט מיט

געטאלקעוועט, האָט ער ערשט געפֿרעגט צו וואָס טויגן זיי די ביכער, י״פֿאַל, 1882, № 4.

אַרײַנמאַן — טרוו. 99: ~ טון. 1. אַרײַנמאַן. אַ צייצית אין טלית. אַ דאָס העמד אין די הויזן. אַ די הויזן אין די שטייול וועל אײַך דאָך נישט, אַז אײַך גיי שוין אײַצט אײַנגאַנצן קורץ געקליידעט, יק.

2. אַרײַנלייגן, אַרײַנשטעלן, אַרײַנשטעקן. אַ אַ פינגער (די גאַנצע האַנט) אין פּאַלומעסיק (טאַפּ, טעפל, שיסל אַט). „אײַנר האָט רבי טרפֿון אין אײַן זאָק אַרײַן גיטאַן אױני האָט אים וועלן אין וואָשר וואַרפֿן, טה ו, כט/א. „ווער האָט דיא ריד אין דײַנום מױל אַרײַן גיטאַן, טהמ, אױב, כו, 4. „אײַן דער פֿלי וואָס מע שוועקט אײַבער דעם פֿלייש נאָך דאָס זאָלצן, זאָל מען נישט אַ פֿרײַער דאָס פֿלייש, נאָר פֿרײַער וואָסער אַנגיטן, הרב מ. טייטלבוים דק"ק אײַהעל, 99 מעין טהור, מליחה, סימן י.

אַרכ. אױך מיטן ב אַרײַנגעמען. „דא נון יעקב פֿולענדיט האָט צו גיביטן אן זײַני קינד, דא טעט ער זײַני פֿיסן און דאָו בעט היינט אױני פֿר שיאד [=געשטאַרבן], בליק, בראשית, מט, 33. [תי: „האָט ער אַרײַנגענומען זײַנע פֿיס אין בעט און פֿאַראַנגען]. „לאָז אײַטלע" כער אַ זײַן האַנט אין קעשענע אַרײַן, וועט ער אַרױסנעמען וואָש זײַן האַרץ וועט גלוסטן, טבחי בעש"ט.

אַ אַ האַנט (אַ פינגער) אין קאַלט וואָסער = עפעס טאַן. „ני עפעסטעט דער טאַטעניו און לאַזט זי נישט אַ האַנט אין קאַלט וואָסער אַ, יא, גענאַרטע וועלט, סאַווי אױסגאַבע 1931, 1, 273. אַ די אױגן, די נאָז, די שפיץ נאָז ביים לײַענען. אַ יענעם אַ פינגער אין מױל = אַ סך דערקלערן. שפּאַטיק: „קײן פינגער אין מױל דאַרף מען אים נישט אַ — ער וועט אַפּפּיטן. אַ נײַן אײַלן פֿמױש = אַפּנאַרן ביים מעסטן, ביים וועגן.

פֿיג. אַ נשמה, האַרץ, געפֿילן, שכל, כוח אַט. „און זאָל זײַן האַרץ אַ אין דער תּוֹרה, מחזור כל ב, בית ישרא, ריה, גי, ז' 11. אַ די גאַנצע נשמה אין געלט (געשעפֿט, מסחר אַט). „זאָל ער זיך דרינגען אַלץ עווייניגען אַ דעם שכל כדי ער זאָל עס אַלץ רעכט פֿאַרשטיין, חה וו, ב, ז' 233. „זײַער אַרױסגיין פֿון דער פֿאַרבאַרגניקייט... אין דאָס דורך דעת און דורך דעם אַ די מחשבה מיט שטאַרקייט, תּניא קכו. אַ טומאה אין יראה = צבֿיעותדיק טאַן שלעכטס מיט אַן אַנשטעל אַז מע טוט גוטס.

3. אַרײַנגיטן, אַרײַנשטיין, אַרײַנבראַקן, אַרײַנגעבן. אַ נאָך מוזמנים (קערבלעך) אין מסחר. „פֿייגעלע אײַז אַ גולם, פֿייגעלע אײַז אַ תּם, / דו זאָלסט נישט אַ קײן סם, פֿל. „אײַן אשה דיא נישט איר גבירט קאַן האָבן... נעם אײַן קוואַרט וויין טובֿ ומבֿחר אױני טואַ אַרײַן דען לאַרבר... אױני גיב איר צו טרינקן אַלי ווייל... ווערט העלפֿין מיט גאַטס הילף, ר' מרדכי גימפּל בר' אלעזר מק"ק צילץ, משמחי לב.

אַרײַנהלומען — אַקווו. 1. אַרײַנפֿאַנטאָזירן. „דער שטאַף מוז זײַן זאַן, אַז דער קינסטלער זאָל אין אים קאַנען געפֿינען אַדער אַ אַרײַנ כּישופֿן דאָס וואָס ער זוכט, טו, טלוס אַש, ג"י 1960. ז' 320. „און די יונגע פֿרויען אַרײַנ געהלומט אין די ראָלן, מ. ראַוויטש, קענע, 1960 II 1.

2. באַווירקן מיט אַ חלום, אַ פֿאַנטאַזיע, אַן אידעאַל. „די חלומות וואָס די ייִדישע שול האָט אין די קינדער אַרײַנגעהלומט, חיים בער, קולטור און לעבן, № 1.

3. אַנזאַמלען חלומות. אַ סך חלומען. „און חלומען אַרײַן אויף נאַכט ווי גאַרבן אין אַ שנייער, סוצ, ייִדישע גאַט, 1948.

מיט זיך. „איד האָב מײַך אַרײַנגעהלומט אין מײַן אײַביקייט, מלך דאָוויטש, עיקר שכחה, מאַנטרעאַל 1969.

אַרײַנהנעפֿען — טרוו. דזוו אַמנחנפֿען, 1159. „כדי אױסצוהאַדעווען די נײַע פֿרײַע שאַפֿונג פֿאַרעם בײַ יידן האָבן מיר זיי אַרײַנ געחנפֿעט אײַבערגענוג רוח־הקודש, ב. ריוויק, אונזערע פֿראַזאַקיע, ז' 62.

מיט זיך. אַ זיך צום גביר.

אַרײַנהקיררן — טרוו. אַרײַנשטישן מיט אַ חקירה. „אײַך וויל גאַר אַזוי קלוג נישט זײַן און אין דעם אַ — די מעשה אַלײן געפֿעלט מיר, אליהו ברַאָנבערג, אַצעקלאַצער ברי וועלאַד, לוצק 1927. מיט זיך. „נייש.

אַרײַנהקרנען — טרוו. אַרײַנשטישן, אַרײַנ פֿילאַזאָפֿירן. „און מיר האָבן הייס אַרײַנ געטענהט, אַרײַנגעחקרנט, א. שטיינמאַן, אינטיים מיט דער וועלט, תּי"א 1971, ז' 7. מיט זיך. „דאָס חסידות האָט אױך געוואַלט אַז דער דאַרפֿטייך... זאָל זיך נישט קײן סך אַ, נאָר מיט זײַן מממיתודיק האַרץ זאָל ער דינען גאַט, מ. אונגער, טמו, 1960 VII 17.

אַרײַנהרמען — [כײַרעמען] — טרוו. טרייבן צו געוויסע מעשים דורך אַרױפֿלייגן אַ חרם, זינג, לאַנג מיט גראַן פֿאַרזאַקסענע, און טויטע קללה האָט אומשולדיקן מענטש אין שמו אַרײַנגעחרמט, מבא, דער גײַער.

אַרײַנחשבונען — טרוו. אַרײַנרעכענען. אַרײַנגעמען אין חשבון. אַ אַלע זמטיקע הוצאות. מיט זיך. „אַנשטיין האָט זיך אַרײַנגעחשבונט אין דעם מהות פֿון דער אינערציעלער מאַסע, זשיט, א. אַבנשטיינס טעאַריע פֿון רעלאַטיוויטעט, ז' 142.

אַרײַנחתונהן (זיך) — אַוטוו. אַרײַנקריגן זיך דורך חתונה האָבן. „ער האָט זיך אַרײַנ געחתונהט אין אַ ריכער שטובֿ.

אַרײַנינט — זוו. אַרײַן, ווי אַן ענטפֿער אויף אַ קלאַנג אַדער קלאַפּ אין טיר.

אַרײַנמאַלקעווען — טרוו. סל. אַרײַנגעלען, אַרײַנטענהן, מאַכן פֿאַרשטענדלעך, קלאַר, אַיני רעדן. אַ עמעזן עפעס אין קאַפּ, אין מוח. „אַז מע האָט אים שוין צוויי שעה גוט אַרײַנ

זײַנע מעשיות זיי אַנשגעגעבן שכל, צוגעגעבן מוט, אַרײַנגעוועזט אין זיי פּשוט אַ נײַע נשמה, ממוס, אַ שטאַט אין מזרח, ז' 12.

6. אַרײַנשטעקן, אַרײַנשטיסן. אַרײַנשטעקן אַ מעסער, אַ שווערד, אַ נעגל, אַ אַ קויל, אַ אַ דראַנג אין דער ערד. „אַ מעסער אין האַרצן ווען עמעצער זעצט מיר אַרײַן וואַלט מיר געווען אַ סך מער ניהא, שע, טי"ה, ז' 85. אַ אַ ש פּ ל ק ע = אויך: אַ שטאַך טאַן, ווי טאַן. „אײַך האָב אַמאַל ליב לייבל מילנער, אין די אויגן און הינטער די אויגן, אַרײַנצוועזן אַ שפּילקע, פּרץ וו, ציקאַ, ז' 259. אַ אַ פּ ל ק אַן (אין די רעדער) = שטערן, פֿאַרשאַפֿן שוועריקייטן.

7. אַרײַנפֿלאַנצן, אינאַקולירן, אַ ציבעלעס, אַ יונגע ביימעלעך. „מע קען מאַכן אַ פּראַסטן בוים פֿאַר אַ מיוחס... מע נעמט אַ קנאַספּ... פֿון אַן אײַדעלן בוים... און זעצט אַרײַן אין דער קאַרע פֿון אַ ווילדן בוים, י״פֿאַל, 1884, № 3.

8. דרוקערן. צוועגן אין אַן אויסגעוועזען טעקסט. אַ פֿאַרפֿעלטע שורות, אַ קלישען.

9. שניידערן. אַרײַנשטעלן. אַרײַננייען. אַ אַ לאַטע, אַ אַ קליין. מיט זיך — אַ זיך אין באַן. אַ זיך אין אַ גרוב, אַ זיך ווי אַ בײַן אין האַלדו. „און האָט זיך אַרײַנגעוועזט אין דער קאַרעטע, נחב, ימעשה בחכם ותם, ז' כו/ג. „אַ געלינקט יידעלע שטעלט זיך קעגן עגלון מלך מואבֿ און דערלאַנגט אים אַזוי, אַז די שטיל זעצט זיך אַרײַן נאָך דער שאַרף, פּרץ VIII, ציקאַ, ז' 134.

10. במקום־ווערב פֿאַר פֿאַרשיידענע מינים אַרײַנשטאַן: אַרײַנשטיסן, אַרײַנזאַרפֿן אַזוו. אַ קללות. „אײַניקע זענען געזעסן גאַנץ שטיל, אַלע מאַל אַרײַנגעוועזט צו קעלישיקלעך מיט ברַאָנפֿן, 99. גליקליכע און אומגליקליכע, ז' 28. „ביידיע חבֿרים האָבן נישט שטאַרק חשק געהאַט צו דער תּורה וואָס דער רבֿ... וועט אין זיי אַ, שע, פֿונ׳ם יאַרד, ז' 51. „יעדן פֿרײַטיק פֿאַראַנאָכט פֿלעגט די קנה אײַבערדאַנק אַ רעכעלעס קאַפּ אין אַ מולטער מיט הייס וואָסער [זי אַויסצוואַגן], באַש, דער שטן פֿון גאַרטי. „יענער האָט אַרױסגענומען דאָס שיסעלע פֿון אירע הענט... פֿאַרן אַ דאָס לעפֿל אינעם געקעכט, א. קאַרפֿינאָוויטש, בבט ווילנער דורכחוף, תּי"א 1967.

װנג. עכץ. עניש. ער. ערײַ.

אַרײַנהושן — אַקווו. אַרײַנפֿיצערן. אַ אומעט. „און דורך די גרויסע פֿענצטער... האָט אַרײַנגעחושט דער פֿרײַאַונטיקער דרויסן, ל. טרייסטער, צוק, מאַרץ 1960. װנג.

אַרײַנהורן — טרוו. אַרײַנקעלן, אַנזלערנען אײַבערזאַנגניק נאַכאַנאַנד אַ סך מאַל. „אַ קאַטאַ וועט, אַ לאַנגע צײַט פּסדר הויך אויף אַ קול אַ אַ מעשה מיט עפעס אַ גיבור, ממוס. קליאַטשע, ז' 47. מיט זיך. װנג.

לידער וואָס זינען געווען פֿאַרבונדן מיט די יאָרן פֿון זייער שעפֿערישער טעטיקייט, יג, טמו, 1963, ז' 8. מיט זיך. עכץ. עניש.

אריינמיטלען — אריינמיטלען

אריינמיטלען — אַוּטוּ. „דורכן פֿענצטער האָט שוין גוט אַריינגעטונקלט דער הימל אין שטיבל“, ווייט וי, אַפּגעשטויסן, ז' 9. „טונקלט אַרײַן דורך די שפּאַלטן אַ ליכט פֿון אַנטלאָפֿע- נעם דור“, טוּג, געהיימטשטאַט, ידער פּרוּש אויפֿן שולהויף.

אריינמיטלען — טרוו. אַ דעם קאַפּ אונטער דער אייבערפֿלאַך. „טונקט מען אַרײַן אַ ליידיקע גלאַז אין וואַסער מיטן מויל אויף אונטן, גייט די וואַסער אין גלאַז ניט אַרײַן“, מ. זאַבלי דאַווסקי, פֿיזיקע, ביאָליסטאָק 1929, ז' 12.

מיט זיך. ~טונק, דער. ונג. עכץ. עניש.

אריינמיטלען — 99: ~טומשען. 1. אַרײַן שטופּן, אַרײַנרוקן. אַ אין די אַרעמס. „זי דער זעט פענעקן... טוצעט אים אַרײַן דאַס קינד... נאַ האַלט צו“, בערג, באַם דניעפּער ו, עמעס, ז' 286. „זיי האָבן אַריינגעטישטעט די הענט אין שיסל אַרײַן“, יל, קמ, 1867, № 44.

2. אַרײַנשטעלן אַ וואַרט; אַרײַנרוקן אין אַ שמועס צווישן לייט עפעס אייגנס. „ווער שמועסט חלילה אַ דעה זאָגן, צי אַ וואַרט אַרײַנטייען אין זייערע רייד — זאָל דער אייבערשטער שומר ומציל זכּוּן“, יל, דאַט פּוילישע יונגעל, אַדעס 1895, ז' 93. „אַ מענטש וואָס ווייט ניט די סאַטירע... דעם ווייץ... די קאַלאַמבורן... ניט פּונעם פֿאַלק, ניט פֿון זיין שפּראַך און נעמט זיך אונטער אַרײַנצוטייען די צונג אין פּוילישע יונגעל און ראַסוזשאַיען איבערן פּוילישן לעבן“, יל, וועלט לוח, אַדעס תרמ"ג, ז' 80.

מיט זיך — אַ זיך צווישן השּׁבַע לייט. עכץ. עניש.

אריינמיטלען — טרוו. דוּוּ אַרײַנאַרקען. אַרײַנשטופּן אומגעבעטענער הייט. „אומעטום דאַרף זי אַ איר נאַז“. פֿלינק דעם טויבן אין געזעס געטאַן אַ קניפּ, דערביי אַרײַנגעטורקעט אים אין טויבן אויער אויף אַ גרילצנדיקן קול“, ה, הרודעס, ידער פֿעטער שעפּסל דאַוונט פֿאַרן עמוד. עניש.

אריינמיטלען — אַוּטוּ. „פֿון אַזעלכע קונצן האָט ער אַרײַנגעטיאָפּקעט ניט אין איין קאַ- ליעזשע, זיך פֿאַרשפּריצט און אויסגעשפּריצט ווי אַ רוח“, שט, פֿון כּתריעווקע, ז' 207. מיט זיך. עניש.

אריינמיטלען — אַוּטוּ & טרוו. מיטן טייטל אַנזויבן, אַרײַנטיישן. אַ אין אַ פּסוק אַ גאַנצע פֿילאַסאָפֿיע. „אַ שטראָפֿער, דער מנהיג רוחני... טייטלט ממש מיט די בייזע פֿינגער אין פנים אַרײַן“, י, אַקרוטי, אַי, פּסח תּש"ל.

„מיטן קויפֿן די נייע דירה האָט ער זיך גוט אַרײַנגעטאַן“.

~טו, דער. -אונג. עכץ. עניש.

אריינמיטלען — אַוּטוּ. 1. טאַנצן אַ לאַנגע צייט. „אַזוי האָט מען אַרײַנגעטאַנצט ביזן שפּעט אין דער נאַכט אַרײַן“, מ. אַלבערשטיין, יזב אַטוואַצק..., תּ"א 1968, ז' 308.

2. אַרײַנקומען טאַנצנדיק. אַ אין קאַן. אַ אין זאָל, אויף דער בינע. אַ אין אַן אַנדער וועלט. „וועלן זיי אַננעמען מיך פֿאַר אַ האַנט, מיט מיר אַ אין דאַרף דעם שטילן“, צייט, אַ דאַרף אַ שטילט, גס ו. „ער האָט געטאַנצט פֿאַר גאַט אויף זיין משפּחהס קבֿר... און אַזוי אין אייגענעם קבֿר אויך אַרײַנגעטאַנצט“, יפ, פּאַסטעכער אין ישראל, תּ"א 1953, ז' 101.

3. פּיג. אַרײַנמישן זיך אומגעבעטן אין אַן ענין.

4. אַקרוו. „באַדט איך אין פֿרימאַרגן-גלאַנץ און טאַנצט אַרײַן דעם גרויסן טאַנץ אין גרויסן טאַג“, פּרץ וי, די גאַלדענע קייט, ציקאַ, ז' 268.

מיט זיך. ~טאַנץ, דער. ונג. עכץ. עניש. ער (יין, קע). עניש. [~טענצער...]. עניש.

אריינמיטלען — טרוו. 20. אַרײַנשלעפּן. אַ די זעק, ציגל אַזוּו. „האַט ער אים... אַרײַנגעטאַסקעט אין זיין ריזערשן געוואַפֿנטן זאַל“, ב. זילבערמאַן, אַהבת דוד ויהונתן, קעשענעוו 1885, ז' 28. מיט זיך — אַ זיך מיט די לעצטע כּוּחות. עניש.

אריינמיטלען — טרוו. 1. אַרײַנשניידן טאַקני-דיק, שניצנדיק מיט אַ מעסער. ניצנדיק אַ דלאַטע, אַ קאַרבן אין שטעקלע. 2. (קלעד) מער-לשוין) אַרײַנשטעקן שוחד אין האַנט. יפּא 1939, 2. 3. (וואוילינגערש) אַרײַנרוקן אַ פּויסט, אַ מעסער אַע. אַ אַ מעסער אין האַרץ אַרײַן. אַ אַ פּויסט אין די אויגענעס. 4. אַ אַ פּינפֿטל (פּינפֿ פּינגער, אַ האַנט) ווי אַן אויסדרוק פֿון פֿרינדשאַפֿט ביי אַ צוואַנג אַן אַפּמאַך. עכץ. עניש.

אריינמיטלען — אַוּטוּ. אַ אין ים, אין טיפֿע-נישן. „אַ חלום דערנענטערט זיך ווי אַ גרויער וואַלקן. ער קאַן אַ דעריין“, י. עלבערג, פּאַר, 1971 v 24. מיט זיך. עניש.

אריינמיטלען — טרוו. אַ דאַס קינד אין בוועס. „שיינין האָט דערווייל געציילט צענערלעך... און אַרײַנגעטוליעט די ברילן אין דער גרעב פֿון גאַלד“, א. אַהאַן, מענטשן פֿון אַלקער, פּאַסקווע 1927, ז' 29.

מיט זיך — „האַט זיך באַהאַלטן אין אַ בוים, אין אַן אַלטן פֿאַרטריקנטן בוים, ער האָט זיך אַרײַנגעטוליעט אין זיין אויסגעוויילט-קייט אַרײַן“, יי, יאַשע קאַלב, ימנות, ניי 1952, ז' 84. עכץ. עניש.

אריינמיטלען — טרוו. אַ וואַל-לאַזונגען. „בנים לעבן האָבן זיי אַרײַנגעטומלט אַ סך

אַמטט, תּע"ח (1718). „און דאַש פּלי וואַש זיאַ אונטער שטעלן טריפֿה זאַלץ אַרײַן צו ריינין, זאַלן זיאַ אויך וואַשן אַרײַן טאַן“, עה, רא.א. „איר ווערט ניט גינגן פּליס האָבן וואו הרצן צו טאַן דיא תּבואה“, צאניה, קנב/43. „אין טעפל טו אַרײַן די צעבעלקע און די האַר פֿון אַ פֿלעדערמוזי מיט די קרישעכצער וואָס איך גיב דיר דאַ“, ממוט, שלמה, ז' 48. „טו דיר אַרײַן שמאַלץ אין טאַפּ און פּוטער אויפֿן קאַפּ“, פּוול (צו עמעזן וואָס האָט אַ פּאַרן). יכאַטש טו אַרײַן פּו ט ע ר = א) מעגסט עס פֿאַרויסן פֿאַרגלעטן; ב) אַ מער געלט אַדער כּוּחות. „סיערשטע וואָס מע טוט אַרײַן אין אַ טעפל איז אויגן — צו זען צי עס איז ריינין, פּוול.

4. אַרײַנזאַמלען. צונויפֿקלעבן אין אַ באַשטימטן אַרט. „אונז אַזמילטן אַלי שפּיזן דער זיבן יאָר... אונז טעטין זיאַ אין דיא שטעטיק, וואַש פֿר שפּיזן אויף דעם פֿעלד פֿון איטליכר שטט אַרום הער וואַקסיט דאַ טעטן זיאַ הייבן“, בליק. בראשית, מא, 48. „גאַט זאָל זייע טרערן צוזאַמענקלעבן, ער זאָל זיי אין זיין לאַגל אַ ווי אין הייליקן תּהלים איז געזאַגט געוואָרן“, יד, אַבן גנף.

5. אַפּטאַן. בכּוּוון אַרײַנפֿירן אין אַ בלאַטע. אַנמאַכן יענעם אַ צרה. אַ יענעם ער זאָל האָבן צו געדענקען.

אריינמיטלען זיך — אַוּטוּ. 1. אַרײַנמאַכן זיך, אַרײַנדיינגען. „ער וועט זוכה זיין צו דער בחינה פֿון רוח, פֿון דעם שורש פֿון איינעם אַ צדיק וואָס וועט זיך אַ אין אים צו דינען גאַט מיט אַ ריכטיקן אמת“, תּניא, ז' 40. אַ זיך פּוטער אין נאַז = בנים אַפּזאַנגן עמעזן אין זינער אַ בקשה. „העלף זיך אליין, טו זיך אַרײַן פּוטער אין נאַז“.

2. זיך איבערגעבן, זיך אַפּגעבן בליב-ונפֿש. זיך דעדיקירן. אַ זיך מיט לייב-אויך-לעבן. אַ זיך מיטן גאַנצן האַרצן צו אַן אַרבעט, אַן אייעאַל. אַ זיך מיט האַרץ און נשמה. אַ זיך אין דער אַרבעט. „און איך בעט... זיי זאָלן זיך נישט אינגאַנצן אַרײַנטון אינעם הבל... וועלן זיין גרויסע סוחרים, וועלן וואָס גרעסער דער סוחר איז קלענער דער ייד“, פּרץ וו, ציקאַ, ז' 177. „האַט ער נאַך אַזאַ גוואַלדיקע געמאַלעכץ ניט געזען, מיט לייב און לעבן האָט ער זיך אין בילד אַרײַנגעטאַן“, זש, טמו, 1963 xii 29.

3. אַרײַנטראַכטן זיך, פֿאַרטיפֿן זיך. „מען זיצט אַפּ אַ הינטערנאַכט און מען קען זיך אַ אין אַ טיפֿן ענין“, לדב, ניי 1957, סח. „צו אַזאַ תּכלית קען מען אַבער ניט אַנדערש קומען ווי דורך אַ זיך אין דער גמראַ מיט אַלע פּליס“, ממוט, שלמה וו, ז' 26. „דער עיקר... איז געווען ביי אונדז דאַס קלערן, נישט דאַס וויסן... אַרײַנטוענדיק זיך אין ספֿר, מחדש זיין, נישט דאַס וואָס דער ספֿר פֿלעגט מחדש זיין“, שג, וועגן יודישע שרייבער, ז' 176.

4. אַרײַנפֿאַלן. זיך אַנמאַכן היזק, צרות.

אַרײַנטייַטישק — אַדי. וואָס מע קען אין דעם אַרײַנטייַטישן. אַן אומקלאַרע אַע פֿאַרמור לירונג. -קייַט.

אַרײַנטייַטישן — טרוו. אַרײַנגעבן אַ טײַטש. אַרײַנשפּילען. אַ אַן אייגענעם געדאַנק, אַ סכראַ, אַ פּיתום און רעמסס. אַ אַ גאַנצן טורעם אין אַ פּינטעלע. „האַט ער געקאַנט די געשעענישן איבערוואַנדלען און אַ אין זיי אַ העכערן און שענערן זין“, אַש, דער תּהילים יוד. „דער פּילאָסאָפּישער סאַציאַליזם, וועלכן משה העס טײַטשט אַרײַן אינעם ייִדנטום“, זשיט וווּ, נייַ 1912, ז' 217.

~טייַטיש, דער. -ונג. -עכץ. -עניש.

אַרײַנטייַטישעוודיק — אַדי. דוּו אַרײַנ טײַטישק. אַע טעקסטן. -יקייַט.

אַרײַנטייַטישעריש — אַדי. וואָס האָט די טבע, די נטיה אַרײַנצוטײַטשן. אַע קריטיק. -קייַט.

אַרײַנטייַלן — טרוו. 1. צוטיילן, אַינטיילן, באַטיילן יעדערן פֿון אַ גרופּע. און אונדז האָט מען אַרײַנגעטיילט וואַגאַנעס פֿון אַנטראַצטי, פֿון וואַפּע, ש. ברעגמאַן, דורד קריג און רעוואָלוציע, אַ אַדעס 1931, ז' 336.

2. אויסרעדן, מוסרן, באַשטראַפֿן. אַ אַ גאַב. אַ אַיטלעכן זמן חלק, פֿאַרציע. אַ די אמתע, די פֿענדיקע שמץ, פעטש, קלעפּ אע. ~טייַל, דער. -ונג. -עכץ. -עניש.

אַרײַנטייען — טרוו. אַרײַנברענגען געהיים. אַ קאַנטראַבאַנדע. אַ פעפּס אין קעלער, דער באַלעבאַס זאַל גאַרניט וויסן דערפֿון.

מיט זיך — אַראַבערט... האָט זיך שטילער הייט אַרײַנגעטייעט אין שטוב כדי נישט אויפֿ צוועקן זיך פֿרוי, 2. פֿאַרעם, פֿאַר, 1960 X 23. -עניש.

אַרײַנטייַפֿן — טרוו. אַרײַנדרייַנגען טיף, אין תּוך. פֿאַרטיפֿן. „עמעצער איז אַ מבין אין וואָס פֿאַר אַ נאַרישקייט אַט אַ די צווינגט אים דעם קאַפּ אַ“, בערג, 4, נאָד אַלעמען, וואָסטאַק, ז' 61.

מיט זיך — אַ זיך אין אַן ענין, אין אַ סוגיא, אין אַ פֿראַבלעם אע. אַ זיך אין די וואונדער פֿון דער נאַטור. אַ זיך בתּכמת הקבלה. „האַט זי געוואַלט זיך אַ אין איר ווייטיק“, מ. י. שטעליבוסקי, אין דער וועלט אַרײַן, 1957, ז' 76. „און אַפֿט פֿלעגט ער זיך אַ אין אַ נש ספר וואָס מע האָט אים געגעבן אינצובינדן“, פ. רודאַי, טמד, 1966 VIII 21.

אַרײַנמנעהן — אַקווו. אַ סך, שטאַרק טענהן, אַ אין עמעצן — אויסטענהן זיך מיט עמעצן, אַרײַנרעדן אין עמעצן, פּרווון באַזירקן מיט אַ סך רייד. „האַט אין זיך זון אַרײַנגע טענהט טיף און ברייט, נאָר דאַס האָט נישט געהאַפֿט“, ב. גאַרין, דיא מוזיקים... נייַ 1900, ז' 47. „ער האָט זיך לײַכט געהויבן אויף

די אַפּצאַסן און אַרײַנגעטענהט אין אַ יונג אויס געקעטן וויבלי“, אַפּאַ, די טענצערי, ז' 332. -כין. -ניש. -ר (יין-קע). -רײַן.

אַרײַנמנעהריש — אַדי. וואָס איז אַזוי ווי ביי עמעצן וואָס טענהט אַרײַן. „אַן אַדוואַקאַט טאַר נישט זיך אַ“ — דאַס ווירקט נישט אויפֿן ריכטער. „אַער שטאַרם רייד.

אַרײַנמאַרשאַפֿט — טרוו. 1. טראַגן פֿון דרויסן, פֿון אַן אַנדער אַרט אינעווייניק, אַרײַנברענגען. אַ פּיבוד פֿאַר די געסט, עסן פֿאַר די בהמות. אַ די זעק אין שפּעכלער. „תּמר טרוג דיא קויכלך אין דיא קאַמר הייני / ער ביגרייף זיא בייא דעם גערן, ליג בייא מיר, שוועסטער מייך“, שמואל-בוך, סטראַפֿע 1356. „אויב מאַכט אַך אין עסן אויב טרוגש הינטן צו זינעם פֿאַטיר“, בלייב, בראשית, כו, 31. „ער וואָר צאַרניג אויב ער וואָלט אַנלען שפּיגל נישט לענגער אין דען הויז האָבן... לוי ער אים אין שפּיטאַל אַ“, איילען שפּיגל, פֿראַג תּציה, ז' 31. „און עס טאַר קיינער נישט אַ קיין מיאוסע זאַך אין זיך זיך הויז שבת“, לטט, סגב, אַ טאַפּעלע שמתה האָבן מיר היינטיקע וואָך, מע טראַגט אַרײַן אַ [ניצע] ספֿר-תּורה און מיר זענען זיך משלח און יויפֿן תּנוכת-הבית“, פּלאי, המדבר בצדקה, וואַרשע תּרנב, ז' 45. איר — „אודאי, מע וועט עס דיר אַ...“ פּיג: „ווער עס טראַגט אַרײַן (צו מיר), טראַגט אויך אַרויס (פֿון מיר)“ שוּ [וועגן רכילות, באַריידערען]. אַ חיות, אַ נש לעבן, אַ נצע נשמה. קללות: אַ זאַל מען אים אַ טייטן, אַ קראַנקו, אַ געליימטן.

2. אַרײַנברענגען אַ נצעם געדאַנק, אַן אויפֿטו, קלאַרקייט, לייכט אע. אויך: פֿאַלעמיק, ווידער אַנאַנד, פֿרעמדקייט, אומצוטרוי אע. אַ אַ ביסל שכל, פֿאַרשטאַנד, באַטראַכטיקייט אע. „נישט אומזיסט האָט ער געהייסן מכלכל-חיים, ער האָט אַרײַנגעטראַגן אין דעם אַלטן קאַבצאַנסקער עולם אַ נצע וועלט מיט אַ נש לעבן“, ממוט, אַ שטאַט אין מרחק, ז' 12. „אין די שורות בייס שרײַבן וויל איך נישט אַ דעם טאַן פֿון קאַמף, פֿון פֿאַלעמיק, פֿון איראַניע“, טעג, מיינע זיבן יאַר אין תּל-אַביב, ב"א 1947, ז' 65.

3. אַפֿן אַרדענונג אַדער אומאַרדענונג. אַ אַ סיסטעם. אַ כאַאָס, מהומה, בהלה. אַ אַ סצענישן סדר אין אַן אויפֿפֿירונג. „דער מצרי שער און אַלט-רוימישער קאַלענדאַר איז געווען געגליכן צו אַ וויינער וואָס לויפֿט... האָט ער דעריבער אַ גאַנצן כאַאָס אַרײַנגעטראַגן אין דער צײַטרעכענונג“, י. רימאַן, יאַרג, כאַדאַ שים, וואַכן און טעג, קינעז 1927.

4. מאַכן אַ פֿאַרשלאַג, אַ פֿראַפּאָזיציע. פֿאַר לייגן אַ רעוואָלוציע. אַ אַ פֿאַרלייג, אַ געזעץ פֿראַיעקט, אַן אַנקלאַג אין געריכט. אַ אַ פֿראַטעסט.

5. אַרײַנברענגען רעוולוטאַטן, נוצן, פֿכוד, הכנסה, רווח. אַ אַ שייַן פֿאַרדינסטל. „דער מסחר טראַגט אַרײַן פֿירונג אַ יאַר“. „עס טראַגט, ברוך-השם, אַרײַן אויף אַלץ“. „די

דרײַ קלייטן האָבן אים גענוג אַרײַנגעטראַגן צום לעבן“, שע, מאַטל וו, ז' 156. „ער האָט באַקומען עקסטרע פֿון די קלעזמער אַ גרעסערן פֿראַצענט פֿון די הכנסות וואָס די חתונה האָט אַרײַנגעטראַגן“, אַר, ידער בדחן. „ער האָט דאַך פֿון תּמיד אַן אַרײַנגעטראַגן אויף אַט דעם אַוונט מער הכנסה איידער אַלע איבעריקע“, בערג, אַפּנאַנג, וואָסטאַק, ז' 211.

6. אַינצאַלן אויפֿן חשבון פֿון אַ חובֿ, פֿון אַ באַשטייערונג, פֿון אַ באַשטעלונג. „אַזאַ גרויסע סומע געלט אין יענער צײַט האָט מען נישט געקאַנט אַ“, יק. „בײַ מײַן עלטערער טאַכטערס חתונה בין איך אַרומגעגאַנגען ווי אויף שפּיל-קעס... איך האָב גראַד פֿאַרנאַכט אַ פּאַפּיר דערהאַלטן איך זאַל מאַרגן אַ די סומע געלט“, אלצ, תּוכחת חיים, ווילנע 1865, ז' 41. „טראַג אַרײַן... די צוויי הונדערטער און קויף אויס דעם בילעט“, שע, פֿיינף און זיבעציק טויזנט. „דער וועד איז מחויב געווען אַרײַנצוטראַגן דעם יערלעכן קאַפּשטייער אין דער ליטווישער מלוכה-קאַסע“, ש. ווישניצער, אין ליטע ו, ז' 186.

7. אַרײַנשרײַבן, אַרײַנפֿירן, רעקאָרדירן, בוּכן. אַ אין אַ קאַנטאַבוך, אַ אין פּנקס, אין פּראַטאַקאַל. אַ אין אַ רשימה, אין אַ קאַטאַלאַג אַזוו. „ער וועט מאַרגן רעוויזירן די בילכער אין דער דומע... מחמת איר האָט שוין אַזאַ לאַנגע צײַט נישט אַרײַנגעטראַגן... די ראַטע פֿון דער טאַקסע“, ממוט, די טאַקסע. טייל לידער... פֿלעגן איר די פֿאַרעווערטן אין איר אַלבום אַ“, אַר, בילכער. „מע מוז אַמאָל פֿאַר שרײַבן, אַ אַ פֿאַר שורות, סײַזאַל זיך פֿאַר געדענקען“, א. קאַהאַן, מענטשן פֿון אַקאַדע, מאַטקווע 1927, ז' 106. „אין דער באַשרײַבונג פֿון טייל פֿאַקטן וועל איך אויך מוזן אַ קאַרעקטורן“, מוז, יזשפּ אוא, 2.

מיט זיך — אַרײַנקומען אומגעריכט, אומ געבעטן. אַרײַנקריגן זיך. אַ זיך ווי אַ ווינט צווישן די טאַנצנדיקע פֿאַרלעדן. „זיי האָבן זיך אַרײַנגעטראַגן מיט אַזיליקע טריט... און איבערגעלאָזט דעם שאַרפֿן שנידיקן ריח פֿון נאַפֿטאַלין“, אפּריים קאַנאַנאַוטסי, ידי מומע הדס. „איז זי פֿאַרשאַטן מיט שניי אַרײַנטראַגן זיך זיך ביינאַכט דורך די שפּאַרונעס, די האָר פֿאַרפֿרוירן ווי סטערעפּלעס אויף דעם רוקן“, ממוט, ספֿר הבהמות, ז' 46.

~טראַג, דער. -ונג. -עכץ. -עניש. -ער (יין-קע). -ערייַן.

אַרײַנמאַרשאַפֿט — אוטוו. 1. אַרײַנקלערן. זיך טיף פֿאַרטראַכטן, זיך קאַנצענטרירן בייס טראַכטן. „דורך אַ אין דער גרויסקייט פֿון אין-סוף ביה, אַ צעפֿאַלקערט זיך און צינדט זיך אַן דער נש צו... זיין גרויסקייט“, תּניא, ז' 140. „לויט קאַצקער טייטה דער וואָס לערנט תּורה און טראַכט נישט אַרײַן, דער וואָס זינדקט און איז זיך אַליין מוחל... איז אַ רשע גמור בעסער פֿאַר אים“, א. י. העשג, טמד, 1969 X 12. „ווען אַ מענטש גייט אַריבער

די זיבעציקער יארן הייבט ער אָן אַ וועגן דעם סך-הכל פֿון זײַן לעבן, גאָפּ, 1948, № 11, ז' 62.

2. איר. ניט טראַכטן. ניט קלערן וועגן עמעצן, וועגן עפעס, ניט נעמען אין באַטראַכט, ניט לייגן קיין אַכט. איך טראַכט אַרײַן וועגן דיר, וועגן דעם. איך טראַכט אַרײַן וועגן די אַלע באַבע־מעשיות.

מיט זײַך — אַ זיך אין סודות פֿון לעבן. „ערשט הינט, ווען מיר, די שארית־הפליטה, טראַכטן זיך אַרײַן אין די אַלע איבערלעבענישן, קומט אונדז אַלץ פֿאַר ווי אַ לאַנגע קייט פֿון וואָס אַמאָל גרעסערע רינגען, ס'טאָנן ז' 823. „און דורך דעם וועט אונדזער עולם ליינערס זיך אויסלערנען אַרײַנצוטראַכטן זיך אין ווער־טער און ווערטער־פֿאַרבינדונגען . . . און עס וועט צוקומען געזונט אונדזער כּלל־שפּראַך, י.מ. יושׁוו, 21. „און וויפּל מע זאָל זיך נישט אַ אין זײַן געשטיקער פּערזענלעכקייט, בליבט מען אַלץ שטיין פֿאַר אַ ספּר־חתום, מ. אונגער, סמך, 1968 ז' 14.

~מאָראַכט, דער. ו־נ. עכץ. עניש. ער. ערײַ.

אַרײַנמאָרפֿאָרמירן — טרוו. וואָס ער פֿלעגט ניט קענען אַרײַנפֿאַקן אין מאָגן פֿלעגט ער אַ אין זײַנע קעשענעס, יג. תּוּדו, ז' 452, ו־נ.

אַרײַנמאָרפֿאַקען — טרוו. אַרײַנקלאַפֿן שטאַרק און מיט אַ טראַסק, דער פינע־אַרבעטער האָט אַרײַנגעטראַסקעט אַ לעצטן נאַגל און די פֿאַרשטעלונג איז געווען גרייט, א. קאַר־פינאַוויטש, ביים ווילנער דורכהויף, תּ״אָ 1967, עכץ. עניש.

אַרײַנמאָרפֿאַפֿן — פּ: ~מאָרפֿאַפֿען. אוטוו — אַרײַנמאָרפֿן. אַרײַנרינגען טראַפּנוויז. . . מעכט גשעהן דז איין שטיק פֿלייש מעכט פֿאַלן אין דש. . . וואָסער, ווען עז איז נאָך ניט לאַנג אין זאַלץ גלעגן, אַזו קאָן מן עז נאָך איין מאָל זאַלצן, שאַט עז ניקש וואָן דש זאַלץ וואָסער אַנײַן טראַפּט, עפט, דרך הישר לעולם הבא, פּפּדמ תּמ״ה, ז' 1. „אויב דער עני ווען ער שוין איין הויז הט איז עז בויה פֿעליג אויב זײַן דאַך איז שלעכט, רעגנט אַרײַן. . . אויב זײַן שטוב איז נש ווייל עז אַרײַן טראַפּן טוט, קה. פיורדא 1743, יב.א. פּיג. „אַזוי אויך דאַרפֿן מיר דאָ אין אַמעריקע מרחיק זײַן אַלע אַרײַנמאָרפֿאַפֿן ענגלישע ווערטער פֿון דער ליטעראַטור־שפּראַך, מ. א. הערבערט, דאָס נייע לעבען, נײַ אַפּריל 1913, ז' 24. טרוו — אַרײַנגיסן טראַפּנוויז. „איר קענט אַ אין די נאָלעכער אַ מעדיצין וואָס הייסט נעאַסיענ־פּרין, דר. י. גלען, פּאַר, 1972 ז' 29.

מיט זײַך. ו־נ. עכץ. עניש.

אַרײַנמאָרפֿען — טרוו. אַ דעם זיגער־מאַרש איבער אַלע גאַסן פֿון דער אַנגענומענער שטאָט. „ריינדיק מיט אים האָט מען געמוזט אַ פֿרײער אין זײַן רעכטן אויער, דערנאָך אין

לינקן, זש, ביים דניעפּער, ווילנע 1939, ז' 227. עכץ. עניש.

אַרײַנמאָרפֿימען — אָקווו. „אַזוי ווי דער דיכטער וואָלט אין זײַ זײַן אַטעם אַרײַב געאַטעמט, זײַן טרוים אַרײַנגעטרוימט, שנ, וועגן יודישע שרײַבער וו, ז' 26. מיט זײַך — „עס איז נישט קיין שאַנדע זיך אַרײַב צוטרוימען אין חיות, נאָד איבז, אַלטענבערג, ווי אײַך זע עס, ז' 190.

~מאָרום, דער. ו־נ. עניש.

אַרײַנמאָרפֿיריקן — טרוו. נעגל. „שפּאַן דורך לאַנד פֿון בטחונדיקן ינד וואָס האָט דאָס אַלץ פֿאַרגלייבט און אַרײַנגעטרוימט אין דעם טאַגנאַכט פֿון זײַן אַלף־בית, יג. ינפה, ז' 202.

אַרײַנמאָריט — דער, ז'. 1. אָקט און רעזול־טאַט פֿון אַרײַנטרעטן. „מיט דעם ערשטן אַ אין צימער פֿון תּפּיסה. . . ווערט גלײַך פֿאַר־שוואַנדן אַלע רעזונות גרופּניים, לדב, נײַ 1957, ז' 3. 2. אַרײַנגאַנג, אַרײַנקום. וועג וואָס פּירט צום אַרײַנגאַנג. „דאָס האָט איר אײַך דעם פּרוּדור, דעם אַ, שנ, אידישע שרײַבער, ז' 117. 3. אַ פֿון אַ אַ — קענען, זיך דערלויבן פֿרײַ אַרײַנצוקומען. „אַז וואו רעגנען אַ שלעפּער, אַ שוואַרציאַר זאָל ניט האַבן קיין אַ צו מיר אין שטוב, שנ, בלאַנדענדע שטערן וו, וואַרשע 1922, ז' 347.

אַ־אַפּפּאַל, אַ־געלט, אַ־בילעט, אַ־קאַרטל, אַ־עקזאַמען. „אַ־י כּן (מוזיק) — אַ סימן אָז אַ געוויסער אינסטרומענט אָדער אַ זינגער דאַרף דאָ אָנהייבן שפּילן אָדער זינגען.

אַרײַנמאָרייבן — טרוו. 1. טרייבן פֿון דרויסן אינעווייניק. אַרײַנגיגן. אַ אין שטוב. אַ אין געטאַ. „אַ רעגן טרייבט אַרײַן אין שטוב און אַ בייווע ווייב טרייבט אַרויס (פֿון שטוב), שנ. „דער וואָס יאַגט נאָך אַ בהמה אָדער אַ חיה אָדער אַן עוף אום שבת, אָדער ער טרייבט זײַ אַרײַן אין אַ חדר עס זאָל געפֿאַנגען ווערן — דאָס איז אַ רעכטע מלאַכה, 202, סה.ב. „מע האָט אונדז אַרײַנגעטרייבן אין די וואַנגעס און זײַ פֿאַרפּלאַמבירט, לעגן דריס, אין ס' פּשמישל, ז' 530. פּיג. „אין אַ צווייטן צימער קנישטש [ער] לאַנג מיט די אַקסלען. . . הערט זיך לאַנג אײַן און טרייבט אַרײַן דעם קאַפּ אין די אַקסלען, א. קאַהאַל, מענטשן פֿון אַלערט, מאַסקווע 1927, ז' 37.

2. דערפֿירן צו עפעס, ברענגען צו עפעס. אַרײַנפֿירן אין עפעס. אַ אין דער ש מ ד. אַ אין דער דער. אַ אין אַ צרה, אין צרות. אַ אין ייאוש, אין אַ ביטערער מרה־שחורה. אַ אין גרויסע הוצאות, אַ אין געלט. אַ אין אַ פֿאַרשטיקונג(ס) מלחמה. אַ אין אַ טעמפּ (שמאָל) געסל = אין אַ סיטואַציע אָן אַן אויס־וועג. דז אויך: אַ אין אַ טעמפּן ווינקל. „האַט אים אויפֿסני אַרײַנגעטרייבן אין ביטערניש און מרה־שחורה, חג, דער פּרוש. אַ (א יונגן, אַ לעבעדיקן, פֿאַר דער ציט) אין דער ערד,

אין גרוב, אין קבֿר אע. „דאָס טרייבט אַרײַן אין שאול־תּחתיה אַרײַן און מע קאָן שוין נאַכדעם קיין תּחית־המתים ניט אויפֿשטיין, שנ, לכּוֹד יוס־טובּ וו, ז' 64. „ווער רענט מיט דער באַן [צו פֿאַרן] קען עס אַ ביז פּיגף גילדן, אַר, זי פֿאַרביטענע פֿענצטער, „וויכט פֿון דער מציה ווייל די יערלעכע דעפּיצטן וועלן אײַך אַ אין באַנקראַט, ז. זאָלאָוויץ, פּאַר, 25 vi 1966.

מיט זײַך. „די קויל האָט זיך אַרײַנגע־טרייבן, פֿאַרוויקלט אין דער שעלעקע, נישט זייער טיף אין לעבן, פּרץ או, ציקאַ, ז' 47. „גיי אַהיים, וועסט דײַך נאָך אַ אין אַ קרענק, באַש, פּאַר, 1959 ז' 21. „די בעל־מוסר קאָנען זיך אַליין אַ אין לערנען מוסר מיט התּפּעלות דורך שאַקלען זיך און שרײַען, חג, צמח אַטלאַט, [טאַג, 1957 ז' 15].

~מאָרייב, דער. ו־נ. עכץ. עניש. ער (יִן, קע). ערײַ.

אַרײַנמאָרייכלען — טרוו. „און גאַט האָט אַרײַנגעטרייסלט די מצרים אין מיטן ים, תּי, שמות, יד, 27. מיט זײַך — אַרײַנקומען זיך טרייסלעניק, אַ זיך אין שפיטאַל.

~מאָרייסל, דער. ו־נ. עכץ. עניש.

אַרײַנמאָריינד(עווען זיך) — אוטוו. קומט געוויינטלעך מיט זײַך. אוקר. <Uk: трин-даться. אַרײַנשלעפֿן זיך, אַרײַנדייען זיך. „סאיו טאַקע געווען אַ שטאַרקער קאַנטאַל, אַבער איך האָב זיך אַרײַנגעטריינעוועט.

אַרײַנמאָרינקען — טרוו. 1. אַרײַנפּוּפּן, אַראָפּטרינקען. טרינקען גיך און אַ סך. „זי האָט אַרײַנגעטרונקען צוויי לעפל ריצנאיל. פּיג: „די שוועסטער. . . איז געזעסן אין אַ ווייכן שטול און אַרײַנגעטרונקען אין זיך די ליבוואוילע טענער, נאָד איבז, אַלטענבערג, ווי אײַך זע עס, ז' 69. „האַסט אַ זשמעניע סיונדיקן רעגן אַנגעשעפט און אַרײַנגעטרונקען דעם הימל און די ערד, אפּא, יעקבֿס געזעטל, ז' 99.

2. אַרײַנופֿן, אַרײַנגיסן אין זיך, פּיאָנעווען. „זינגען געווען אויף אַ ברית. . . מע האָט גוט אַרײַנגעטרונקען און זייער פֿיין פֿאַרבראַכט, שטערה, מינסק 1938, № 8. „יעדער האָט גענוג מען די פֿלאַש בראַנפֿן צווישן די ליפּן, שפּאַ־רעוודיק אַרײַנגעטרונקען, גאָפּ, „ביבער־כאַפּערס. מיט זײַך — „האַט זיך פּייגע ווידער אַרײַנגעטרונקען מיט אירע צוויי גרויסע. . . אויגן און ניט דורכגעלאָזט קיין מינדסטע באַוועגונג, אַר, 'פּרזיהעט' xiv, ז' 28.

ו־נ. עכץ. עניש. ער (יִן, קע). ערײַ.

אַרײַנמאָרפֿלען — טרוו — 1. אַרײַנסאַן טריפלען. אַ אין זופּ. 2. אַרײַנטריפֿן מיט קליינע טראַפּנדלעך. אוטוו — „בעתן האָבן קען אַ אין די אויגן פֿון קינד דאָס שלפּס און אייטער פֿון דער הייבמוטער, פּגנט, ווילנע 1924, № 1. עניש.

אריינטריטן — טרוו — אריינגיסן, אריינדינגען טראפנדיג. און אריינדינגען די מעדיצין. „פרישן זאפט פון אים [פון קורפן] מאכן און ווארעמעהייט אין איר און שטילט עס דעם ווייטיק און דאס שמאצן, תעלה ארוכה, לבית 1850. פיג: און אהבת-ישראל, גאטס-פארשטיקייט אע. „קענסטו דאס ארט וואו חלר מות בלען... וואו שטערן טריפן סודות אריין אין דער נאכט, פריג, לידער און פאעמען, ציקא, ז' 303.

אונטו — „ליכט טריפט אריין דורך די שפארונגעס.“
 מיט זיך — „און גאנצערהייט אריינטריפט זיך אין טראכטן שטיינערע פון מויערשע צעווישנס, פמ, כאליאסטערע, פאריז 1924, ז' 10.

אריינטרעטן — אונטו. 1. אריינגיין, אריינדינגען, שטעלן א טריט אריין. „זאלסט גיט און מיין שטוב.“ — צו וואס טויג דיר א בית-המדרש? — אריינצוטערטן און גאט בעטן, ז' 56. „דער קויניג היש אכש, גת ויש זיין הויפט שטאט, דוד און אליא זורגן גען גת היינע טראט, שמואל-בן, סטראפע 525. „זיא רוענרט איר שטים אונט טראט ריין, אז ווער זיא איין פייאריין אונט זיא עש מויכט געזיין, מלכיס-בן, סטראפע 687. „שוין אין דעם ערשטן טאג פון אונדער און דייעם מדבר, איז איבערגעפאלן א שרעקלעכער קומער איבער אונדו, אמד, דיא וויסטעניא זאהארא, ווילנע 1868. „אצינד גיי און פיר אריין די ישראל אין ארץ-ישראל, וואהיין נאך דו וועסט און וועסטו באגליקן, ר' יעקב מדבונא, משלי חכמה, דברים, ווילנע תר"ן. עא/ב. „ביים ערשטן און הערשעלעס ראלן אין דער דירה... איז אים געווארן גוט עפעס אויפן הארצן, ממוט, ווינטש, ז' 201.

2. אנקומען אין א לערן-אנשטאלט, ווערן א תלמיד, און אוינזערישעט. „דיזע פון די יהודים, וועלכע עס וועלן ענדיקן דעם קורס פון גימנאזיע... ערלויבט זיך זיי אריינצוטערטן... אין אוינזערישעטן, אקאדעמיעס און אין אנדערע אייגענע פירטע הויכע שולן, קאנסטאנטין קאלינסקי איב, פעסטזעצונג וועגן יהודים, ווילנא ווארשא, תקצ"ה. „נאך גאר אין אנהייב האט דאס און שלמהלעס אין דער שייכה אפגע-האקט די פליגל פון דער פריער פליענדיקער פאנטאזיע זינער, ממוט, שלמה, ז' 65.

3. ווערן א מיטגליד אין א חברה, א גרופע, א פארטיי, און ארגאניזאציע. און א רעליגיעזער גרופע. „אריינצוטערטן אין דער געוויסער כנופיא וואס גיט פון זיך ארויס פאר דעם פאלק ישראל די אלערליי גבאים, פירער, קאכ-לעפל, מאכערס, טוערס, טענערס, עצה-געבערס, ממוט, וינטש, ז' 177. „און אין לעבן, אין דער וועלט = און ווערן זעלבשטענדיק, געווינלעך אומאפהענגיק פון די עלטערן; אנהייבן אליין זיך אויסהאלטן. (א) וועקעפארן פון דער היים. „מע לערנט אים

אויס ער זאל גוט געדענקען, אז די וועלט, דאס לעבן, אין וועלכע ער טרעט אריין, דארף זיין פאר אים פונקט דער זעלביקער חדר: און ליכט, און לופט, ענג, פארשטיקט און אונטערן רוט, בלעטער, ז' 28.

4. ווערן א מיטגאטלייקער אין א געשעפט, אין א שותפות. און אין א קאאפעראטיוו. און אין א קאאליציע. „ער איז אריינגעטראגן אין קיבוץ גלילך ביי דער גרינדונג.“ „א געשפרעך איז גלייך צו א געשעפט. ווער עס טרעט אין אים אריין און זיכערן קאפיטאל דער דארף זיך שרעקן ער זאל נישט אונגעצן, דער קליינער כל-בונני [זב], אדעס 1885, ז' 55.

5. (וועגן א ציט-אפשיט). אנהייבן זיך אריינצוקומען. די דריט וואכן וועלן באלד א. „די ציט מאכט קליינע טריט... און טרעט אריין פון איין יאר אין דעם אנדערן נאך אומבאמערקטערהייט, אמד, ווינדערקע דער שטראז אינגעל, ווילנע 1872. „באלד טרעט אריין די נאכט און שטאק-פרינצער ווערט ארום און ארום, ממוט, שלמה, ז' 7. „דער חודש אלול איז אריינגעטראגן און עס האט זיך געלאזט הערן דער ערשטער בלאז פון שופר, שע, פונם יאר, ז' 74. „און אין יארן = ווערן עלטער. „מען איז אריינגעטרעטן אין יארן, מע דארף די קינדער אונטערן פארזארגן, מסדר אגרת אדער איין נייטר בריפטעללער, ווארשע 1858, ז' 72.

6. אריינצוקומען אין א נייעם, אין אן אנדערן מצב, און דערקומען אין א זאט לעבן.

7. אנהייבן עפעס צו טאן. „[ער] איז נאך נישט אריינגעטרעטן דאס פעלד צו פארוינען, בא-אמציעא, ע/ב.

8. ווערן פארוויקלט, אנגאזשירט. און אין א קאמף. און אין א קאנקורענץ. און אין א ספארט-פארמעסט. און אין דירעקטע אונטערהאנדלונגען מיט דער מאכט.

9. אריינטראמפלען. אריינשטעלן א פוס. און אין א בלאטע. „דער דייטשער שטין-המשיחית האט אויפגעקאכט גאנץ אייראפע און געפארבט מיט בלוט די מקומות וואו זיין טמאדיקער פוס האט נאך אריינגעטראגן, שלמה רוזמן, ספר זכרון קדושים ליהודי קרפוטרוס, מרמורש, רחובות 1968, ז' 1. „האבן אויפן וועג אריינ-געטראטן אינעם קוויט און אין דער ארעמקייט פון יידישע ישובים און שטיבלעך, פמ, כאליאסטער, פאריז 1924, ז' 83.

מיט זיך. ~ טרעטן, ~ טראגטן, דער-זונג. -עניש.

אריינטרענען — טרוו. 1. צערטשן דאס צוגענייטע, וואס מע האט געדארפט לאזן גאנצערהייט. און דעם ארבל, ווען מע האט גע-דארפט אפטרענען פוטער פון מארינארקע. 2. אריינצאלען גיך און א סך. און האלבן לאבן ברויט. 3. וואויליונגעריש, אריינגעבן קלעפ. און געזונטע קלעפ, שלעג. 4. גראב (וועגן א מאן) האבן סעקסועלן פארקער.

אריינטרעסען — טרוו. אריינטריטלעך. און

אין זעקל נאך א פונט זאלן. און עפל אין קויש אריין.

אריינזאציע — אונטו. 1. טרעפן אריינצוקומען, אריינצוגיין, אריינצופאלן. און מיטן רעכטן פוס = גוט, מזלדיק. און מיטן לינקן פוס = שלומזלדיק. נישט אין דער ריכטיקער ציט. „דיא טיר פון הויז איז אין דער גס גיוועזן, אונט אויך איז דיא טיר צום פרייאן וועג גישטאנדן נישט צום ווינקל צו מן הצד דו דר גסט העט נישט זאלן טרעפן אריין, טהמ, איוב, לא, 32. „און דער קראליק — דורך די געסלעך, הינטער הויפן, טויערן — האט אין אונדזער קוינע אקוראט אריינגעטראפן, חג, דער מענטש פון פינער, ז' 155. „פון טורמע אריינגעטראפן אין משוגעים-הויז, זש, קיסר און רבי, ציקא, ז' 288.

2. אריינדינגען אין ציל, דארטן וואו מע וויל, און דער ריכטיקער צייט גענוי אפ-טרעפן. „און ווי א פליג אין דער נאך אריין, פוז. „א בליץ האט אין שטילן טויבן-הארץ אריינגעטראפן, פריז, ווי, ציקא, ז' 432. „מיר ליגן אין די קעלערס. אויפרייסן פון אונזליקע באמבעס... אויב מן וועט און סנאריאון עשאלאן, זינען מיר אלע דא פארגראבענע, ש. ברענגא, טעג אין פינער, מאסקווע 1935. „ניט-וויילנדיקערהייט קען גראד זיין / טרעפט [זי האנט] אין פריעמדע קעשענעס אריין, ש. מ. אסטראווסקי, דער מאסקאווא באל, ווארשע 1884, ז' 66. „און אין (סאמע) פיינטל = אין וויכטיקסטן פונקט, אין עיקר. אזוי אויך: און ווי א האקן אין קארב. „טרעפט באלד אריין קארב, מעג דער רמב"ם זיין ווי הארב, פריז, מאניש, און אין דער פאה = אריינברענגען עפעס וואס איז זייער נייטיק. „און ווי א דויער = פלוצעם, אויבגרייכט און מיט עפעס וואס פארשאפט ווייטיק, די ידיעה האט אריינגע-טראפן ווי א דונער. „און צו טאטע-מאמען = בכלל גוט אנטרעפן אזוי אויך: און אין טאטע-מאמעס טיר, און ווי א בינשטאק = שלעכט אנטרעפן, קריגן קלעפ.

3. אנטרעפן, באגעגענען, און ער האט גראד אריינגעטראפן צו א גאלדשמיד א גנב, תורת אבות אויף אבות, צוגעדורקט צום צור, ווי תרע"ג, ז' 66.

4. צופאסן, געפינען דאס ריכטיקע. „סוף קען מען זיך אנטשוין אויף א מעדיצין וואס זאל גראד גוט זיין... מע קען נישט מיט איין מאל און, דר' ע. פאט, טחז, 1971 VIII 11.

5. באטרעפן, אויסמאכן, אויפשטעלן און בנין טרעפט אריין אין שיינע מיליאנען דא-לארן.

מיט זיך. ~ טרעטן, דער-זונג. -עניש. -ער (-ין, -קע). -עריש.

אריינזאציע — אונטו & אקווא. אריינגיסן טרעטן. „כ'האב אריינגעטרעטן מיט טויען אין דעם בעכער פון א רויז, צייט, גו, ג'לגולים ליד, וועמעס געוויין האט מיד אריינגעטרעטן

אין מאָס אין מענטשיש-בלינדער?“, טוצ, פּוּ 1. 406 ז’

אריינשאפטעווען זיך — אוטוו. „די האָט אזוי אומזיסט חושד געווען דעם אומבאַקאַנטן מענטש אין זיך אַ צו איר כּדי זי צו באַפֿאַלן“, ב. דעמבליך, צאָנקענדיק ליכט, נײַ 1958, ז’ 10.

אריינשאפטעווען זיך — טרוו. אַריינשאפטעווען. „ווען ער איז נאָך געווען מײַן תּלמיד פֿלעגט מיר ר’ טױביה זאָגן, טשאַכטשעט אים אַרײַן אַ ביסל“, יעקב גאַרדן, די געברודער לוריא, וואַרשע 1907, ז’ 12. **עניש**.

אריינשאפטעווען זיך — טרוו. „פֿלעגט דער קאַצקער אַפֿילו קומען אַרייַנצושטאַפֿטשען אין זײַנע אַלטע אומגע- לומפערטע גרויסע לאַטשן“, יײט, פּוילן 1. מיט זיך. **עניש**.

אריינשאפטעווען זיך — טרוו. „מע נעמט אַ נײַ היטל און מע מאַכט אין דעם אַ לאַך. וואָס? מע דאַרף אַ אַ קאַקאַרע“. מיט זיך. **עניש**.

אריינשאפטעווען זיך — טרוו. אַמ. 1. אַפּשטימען, קאַנטראָלירן. פֿאַרשרײַבן. 2. רעגיסטרירן אַרייַנקומענדיקע מענטשן אָדער זאַכן, אַ אין האַטעל אויף אַ סוף-וואַך.

אריינשאפטעווען זיך — טרוו. דזוו אַרייַנשטעסען. „טרעפֿן זײַ שקצים אונטער אַ בוים שטיין און טשעשען מיט דלאַטקעלעך אין צוויי שטיינער אַרײַן, ווינט 1, „שרעפֿערק“, ז’ 7.

אריינשאפטעווען זיך — טרוו. 1. יאָגן פֿון דרויסן אינעווייניק, אַרייַנטרײַבן, צונױפֿטרײַבן. אַ די בהמות אין שטאַל. „די יידן וועלכע האָבן אַנטזאָגט זיך צו שמדן האָט מען דרײַ הונדערט פֿון זײַ אַרייַנגעיאָגט אין דער דווינע און דערטרונקען“, א. קאַצענעלנבאַגן, אין ליטע 1, ז’ 328.

2. שטאַרק אַרייַנבלאָזן, אַרייַנזען. „נאַר אַבֿרהם-ישראל... שטייט שוין אַליין ביים סאַ- מאַוואַר... יאָגט אַרײַן לופֿט מיט אַ קאַלעווע פֿון אַ שטייול“, שמעון האַראַנטשיק, גאַטס משפּט.

3. אַנוואַרפֿן אַ פּחד, אַ שרעק. אַרייַנטרײַבן אין ספּיקות, אין פֿאַרצווייפֿלונג, אין מרה- שחורה. „אמת, בײַ די ייִדישע אַרבעטער האָט נאָך נישט געקאַנט אַריבער יענער שרעק וואָס די רעגירונג האָט דורך פֿאַרגאַמען אַרייַנגע- יאָגט אין די בײַנער“, זשיט 17, נײַ 1912, ז’ 64. „די רײַך פֿונעם פֿליכטלינג... האָט אַרײַנ- געיאָגט אזוי פֿיל ספּיקות אין האַרץ מכות דעם מענטש און זײַן צוקונפֿט אויף דער ערד“, ביקל, טמו, 1966 VIII 9.

4. גריינטלעך אַרייַנשאַפֿטען, אַרייַנאַרבעטן, אַרייַנ- פּראָווען. אַ אַ בלוילעכן קאַליר אין די ווענט. „יידן פֿון ליטע האָבן גענוצט אַ טיש צי אַ שלאַפֿבאַגן, אַפּגעפֿאַלירט פֿון אַ ייִדישן סטאַ- ליער, אַרייַנגעיאָגט דעם גלאַנץ אין האַלץ, אַ עס בלאַנקט נאָך איצט“, א. קאַצענעלנבאַגן, אין ליטע 1, ז’ 41.

5. אַרייַנבאַטן, אַרױפֿשרױפֿן פּרײַזן. „זענען צו אים געקומען די פּריצים און האָבן אים געוואַלט געבן הונדערט רענדלעך ער זאָל נישט אַ אין געלט אַרײַן“, ס’ אחלי צדיק, פּשעמישל, יאַר, ז’ 30.

6. אַפּטאַן עפעס געשווינד און גריינטלעך: א) אַ אַ מעסער (אין האַרצן, אין זײַט); ב) אַ אַ נאַגל — אַרייַנקלאַפֿן; ג) אַ אַ קויל (אין קאַפֿ). „דענערווירט — וואַלט איך דיר נאָך באַליידיקט, און דערנאָך — מיר אין קאַפֿ אַ קויל אַרייַנגעיאָגט“, פּרץ 11, ציקאַ, ז’ 329. אוטוו — גיך אַרייַנקומען. אַרייַנלויפֿן. אַרייַנ- פֿאַרן. זיך אַרייַנרײַסן. אַ אַן אַטעם אין הויז אַרײַן. דער ווינט יאָגט אַרײַן דורך אַלע שפּאַרונעס. „אוי, דיא מצריים יאָגטן היינט, אַלי פֿעדרדין פרעה אוי, זײַני רײַט וועגן אוי, זײַני רײַטר, מיטן אינש מער“, בליק, שמות, יד, 23.

מיט זיך. אַ זיך אַ קויל אין קאַפֿ. „נאָך אַ בליציקער רײַזע... האָט דער צווייטער... טייל פֿון ראַקעט זיך אַרייַנגעיאָגט אין אַרביט מיט אַ שוועלקייט פֿון 16.650 מײַל אַ שעה“, טמו, 1964 1 30.

~יאָגן. זײַגן. עכּין. עניש. ער (יז, קע). ערני.

אריינאָווען זיך — אוטוו. אַשנמעלדן, אַנמעלדן זיך. באַווייזן זיך. „עס איז שוין דאָ אין דעם אַ יאַר דרײַ, האָט זיך אין אונדזער גאַס אַרייַנגעיאָוועט אַ לײַ“, יופֿאַל, 1887, № 7.

„עס איז שוין צו שפּעט פֿאַר ענדערונגען. וועט דאָס פֿאַרל זיך אַ — וועט זײַן גאַר גוט“, הרבֿ הפּשטערמאַן, פֿאַר, 1960 XI 9.

אריינאָמען זיך — אוטוו — אַרייַנקומען מיט אַ געיאַמער. אַ אין שטוב. אַ צו דער מאַמען. טרוו — עפעס זאָגן יאַמערנדיק. אַ אין אויער די מעשה ווי מע האָט אים צעשלאָגן. זײַגן. **עניש**.

ארייננישע(נען) זיך — [~יאַשווע(נען)] טרוו. אַרייַנזעצן אין תּפֿיסה. „פֿאַרוואָס האָט מען ענק אַרייַנגענישעט אין קיטשמע? — האָבן די גנבים זײַ געפֿרעגט“, ייִט, די ברידער אַשכּנזי, ז’ 177.

ארייננישענען זיך — טרוו. אַרייַניסן אין זיך אַ פּוס אָדער עטלעכע פּוסות פֿון אַן אַלאַהאַ- לישן געטראַנק. „קומט... איך וועל געבן אַרייַנצוכוּסענען“, פּה, עלנט און נײַט, 1923, ז’ 185.

ארייננישוֹפֿן זיך — טרוו. אַרייַנשאַפֿטען מיט כּישוף, דורך כּישוף, נײַגונים זענען אַרייַנגענישוֹפֿט אין זײַ [אין די קאַטאָריקעס], פּרץ 11, ציקאַ, ז’ 320. „דער טויער עפֿנט זיך און סײַנעמען זיך באַוועגן געשטאַלטן וויבּלעכע וואָס איך האָב דאָרט געזען אין שטיין אַרייַנגענישוֹפֿט“, חג, דער מענטש פֿון פּויער, נײַ 1962, ז’ 58. „דער שטאַף מוז זײַן זאַץ אַז דער קינסטלער זאָל קאָנען אין אים געפֿינען אָדער אין אים אַרייַנחלומען, אַ דאָס וואָס ער זוכט, נאָך וואָס

ער בענקט“, טג, דערציילערס און ראַמאַניסטן 11, ז’ 348.

אריינבלאָזן זיך — טרוו. נעגל. אַרייַננעמען אין אַ פּלל. אַ דעם גראַמאַטישן מין פֿון סובּסטאַנטיוון אין עטלעכע פּללים.

אריינבתיבהן זיך — [~קסיווען]. 99: אַרייַנ- כּתבֿען [~קאָסווען] טרוו. שרײַבן מיט אַ שײַנער האַנטשריפֿט. שרײַבן לאַנגזאַם און קלאַר מיט געכתיבֿעטע אותיות. „אין משך פֿון אַ פֿערטל יאַרהונדערט האָט נחום באַזעט אַרייַנגעכתיבֿהט זײַן ליד אויף די פֿאַרמעטן פֿון דער ייִדיש-פּאַעזיע“, שבּט 1, ז’ 170.

אריינכאַפֿן זיך — טרוו. 1. אַרייַננעמען אויף גיך. אַרייַננעמען אַ סך. פֿאַרנעמען מיט גוואַלד, מיט כּוח, מיט פֿאַלשקייט. אַ די גאַנצע וועלט. אַ אין אַ נעץ. „שרה, שרה, אַ רעגן גייט, כאַפֿ אַרײַן דאָס חופּה-קלייד“, פּל, וואָס מע כאַפֿט אַרײַן איז פֿאַרפֿאַלן; „וואָס מע כאַפֿט נישט אַרײַן דאָס האָט מען נישט“, שוה, זענען זײַ געגאַנגען און האָבן אַרױסגענומען דעם אַרעמאַנס וויבּ און זײַ האָבן זי אַרייַנגעכאַפֿט אין דעם יעדניראַלס קאַרעטע און זענען מיט איר אַוועקגעפֿאַרן“, נחב, מ’עשה מבערגיר והעני, לב/א. „אַט די ליטש קענען דאָס דעם מענטש אַ ביסל פֿאַרבלענדן, זײַ כאַפֿן עס אַרײַן ער זאָל זיך שוין נישט קערן און ווענדן“, טעיאַטאַר. „איך האָב שוין געמיינט אַז דער טיפּול האָט אַיך אַרייַנגעכאַפֿט צו זיך“, אַבֿרהם יצחק בוכבינדער, דיא שײַנע גיטעלע, וואַרשע 1894, ז’ 21. „הינטער אים שפּאַצירט זיך אַ ראַבב, קוקט זיך צו צו אַיטלעכס פֿריש שטיק ערד און כאַפֿט אַרײַן אין פּיסקל אַ צאַפֿלידיק וואַרעם“, ממוט, שלמה 11, ז’ 89. „דער שמש... האָט אויסגעהערט דעם זיידן מיט דרד-אַרץ... אַרייַנגעכאַפֿט אין נאַז אַ רעכטן שמעק טאַבעקע“, שט, פּונים יאַרד 1, ז’ 249. „זײַ כאַפֿן אַרײַן אַ כּלה-מײַדל אין קלױסטער און ווילן מיט גוואַלד אַפּשמדן“, אַש, תּהלים-ייד.

2. פּיג. זאָרגן, קלעמענישן כאַפֿן אַרײַן. „פֿון וואָנט האָט דער שפּיגל מיך אַרייַנגעכאַפֿט באַלד/ ווי אַ טיפּך מיד דערטרונקען אין זײַן זילבער- נעם פֿלוס“, ב. לאפּיג, צײַכונס, 1924. יאַ אין נעץ, אין אַ פּאַסטקע. שדים, ניש-גוטע כאַפֿן אַרײַן אין זײַערע נעצן. „וואַרעם אזוי איז דער סדר פֿון דעם יצירה-ע כּדי ער זאָל דעם מענטש אַ אין זײַן נעץ, אַז זײַנע מעשים זאָלן נישט זײַן לשם שמים“, א. י. שפּערלינג, ליקוטים 11. ע”ט, טעמי המנהגים, לעמבערג תּרס”ט. יאַ אין די לאַפעס, אין די לאַפּקעס. „און פֿון דעמאָלט אָן האָט ער מיד אַרייַנגעכאַפֿט אין לאַפעס... און איך בין אים שוין נאָכגעגאַנגען ווי אַ קו אויפֿן שטרײַקל“, ייל, ניש טויט נישט לעבעדיק, וואַרשע תּרנ”ה, ז’ 81. (וועלן) אַ די (אַן) אייביקייט = איר, וועלן ווערן וועלט-באַרימט.

3. פֿאַרכאַפֿן יענעם אין מסחר. ניש באַצאַלן, אַנוועצן. „איינער זאָל בײַ דעם אַנדערן נישט אַ

און ניט מעלים זיין א פאָדעם, קיין מינדסטע האָר, צוויי ערלעכע יונגלעך, פּיעטריקאָו 1921, ז' 15. „אָז איינער כאַפט אַרײַן בײַ מיר געלט און אַנטלויפֿט אין אַמעריקע, ביַן אײַך דאָך נײַט שולדיק“, ש. בריִכובֿאָ, אַ נײַע אַמעריקאַנישע הגדה ... ווילנע 1900, ז' 28.

4. גיך, גרינג פאַרדינען, פּראָפּיטירן. אַ אַ פאַרדינסטל, אַ גוואַלדיקע (גוואַלדאָונע) מ צ י א ה. אַ געשמאַקע אַפּוֹתיק, אַ אַ שיינע מטבע. „כל זמן דער הלך ילכט מאַכט רשי: כאַפּ אַרײַן“, שוװ. „און האָט מיך אָנגעשלאָגן אַ געשעפֿט בײַ וועלכן אײַך קען אַ עטלעכע הונדערט רובל“, ב. בעקערמאַן, דער יודישער שפּיעגל [21], וואַרשע 1895, שפּ 103.

5. זען אַז עס זאָל גרינג אָנקומען. אַרײַן קריגן. אַ אַ קוש פֿון דער כּלה. אַ אַן איבער־ריקע פּוסע. אַ דעם ביטערן טראָפּן. „דערציילן גאַנצע טעג מופֿתים פֿון פֿאַרשטאַרבֿענע רביים ... און דערוואַל אַ דעם ביטערן טראָפּן“, ב. א. זאָבעווענסקי, די שווערע ציט ציט IV, וואַרשע 1887, ז' 22.

6. צוכאַפּן, צונעמען. אַ ווי דעם לעצטן בחור אין שטעטל. „וואָס מע כאַפט אַרײַן אין דער יוגנט, איז אויף דער עלטער ווי געפֿונען“, שוװ. „האַט ר' דוד געבעטן אַפּלייגן די חתונה אויף צוויי יאָר, אים האָט זיך גאַר געוואַלט אַ דעם גרויסן עילוי, אָבער איצט קאָן ער שוין וואַרטן“, יק. „וואָס האָט זי אַרײַנגעכאַפט — אַ שטיקל אַדוואַקאַטל? אַ טייערע מציאה, הינט איז די סחורה גאַר אַ ביליקע!“, י. גויזא, דער נײַער פּראָצענטניק, ווילנא 1893, ז' 35.

7. אַרײַנבאַקומען. אַרײַנקריגן אַ שטראָף. אַ קלעפּ. אַ אין די ציין, אַ אַ קויל אין קאַפּ. אַ אַ פּאַרציע, מוסר, קללות. אַ אַ קרענק, אַ פּאַרקילונג אע. אַ אַ פּאַר שטעקנס איבערן רוקן. אַ אין קאַלנער = קריגן קלעפּ, לינדן אַ מפּלה. „ער האָט אַרײַנגעכאַפט זעקס יאָר תּפּיסה פֿאַר זײַנע גנבֿישע מעשים טובֿים“, ש. י. האַרענדאָרף, טעאָטער־קאַראַוואַנען, לאַנדאָן 1955.

8. פּאַרכאַפּן, אַרײַנשלעפּן, אַרײַנציען. די מאַשין האָט אַרײַנגעכאַפט אַ פּאַלע פֿון זיין ראַק.

9. אַרײַנבאַקומען עמעצן אין אַ גרופּע, קריז, סכֿיבֿה. אַ די עולים צו זיך אין דער פּאַרטיי. אַ אַ גוטן בחור צו זיך אין דער ישיבֿה. אַ אַ יאָל צווישן די וואוילע־יונגען און אַרויסציען פֿון אים זיין חלק אין דער ירושה.

10. אין באַראַקטעריסטישע אויסדרוקן: אַ אַ געשמאַקן ביסן אין מויל אַרײַן. „בײַ גאַט כאַפט מען נײַט אַרײַן“, שוװ. „דער יוד כאַפט אַרײַן אַן אַנבֿיסן, און אַן עבֿירה, און אַ מנחה, און אַ קדושה“. אַזוי אויך אַ געברוכ. „אַ אַ עליה = אויך קריגן געשלאָגן. „ער כאַפט אַמאַל אַרײַן אַ פּרק משניות, ווערן אים זעקס בלאַט טאים אויס־געמעקט פֿון בוך“, פּראָ. „אַ פּאַרשטערטער שבת. „איכיל דערוואַל אַ אַ קאַפּיטל תּהלים

וועט דאָס זיין ווי געפֿונען“, שװ. 19 צוויי וועלט, ז' 213.

11. געווינען ציט. אַ דעם אָונט צו פּאַר־ענדיקן די גאַנצע געשיכטע. „אין דער אַלטער היים האָט ער געלערנט אין חדר און נאָך באַוווּן אַרײַנצוכאַפּן אַ יאָר אין אַ ישיבֿה“, ח. אַיאַלטי, איק, ר"ה תּשכ"ד.

12. באַהערשן (וועגן שטימונג, געפּיל, איבער־לעבונג אע). „דער שרעק (די התלהבות, דער צאָרן אַזוּ) כאַפט אונדז אַרײַן“. „די גאַנצע ערד האָט אין זײַנע שרעקלעכע אַרעמס דער פּחד אַרײַנגעכאַפט“, ד. קאַזאַנסקי, אין דאָס נײַע לעבען, נײַ יוני 1911.

13. פּאַרביטט אַנדערע ווערפּן אַרויסצוהייבן די גיכקייט אָדער גרינגקייט פֿון דער טוואונג. דוגמאות: (א) אַ אַ שמועס. (ב) אונטער־הערן — „אין אַזעלכע אָונטן קאָן מען אַ זייער שטיקאָוע זאָכן“, בערג, באַס דײַעפּטער, ו' עמעס, ז' 101. (ג) קריגן די דעה איבער עפעס — „זי איז אינגעגאַנגען אויף דעם שידוך גאַר דערפֿאַר, ווייל מע האָט אין יאַמפּאַל געוואַלט אַ דעם ציוקווער הויף“, באַש, איק, פּסח תּשי"ח. (ד) אַרײַנדינגען אין עפעס — „מסתמא אַז ער פּאַרעט זיך שטענדיק מיט פּעטע זאָכן און האַלט מיט די הענט דאָס געלט, כאַפט דאָס געלט אין זיך אַרײַן פּעטקייט“, מעשה גור אריה, אָרעס 1869.

99: אַ ווי מצו־וואַסער. אַ ווי אַ הייסע בולבע. אַ ווי דעם קוגל (שטאַלנט), ווי אַ שטיק לעקעך, ווי אַ פּוסע אַקעוויט (בראַנפֿן, נײַנצי־קער). אַ ווי די גרעסטע מציאה, ווי אַן אַבֿך טובֿ. אַ ווי דעם רבינס שיריים.

אַרײַנכאַפּן זיך — דפּו. אוטו. 1. אַרײַן־קומען, אַרײַנגיין אויף אַ קורצער וויילע, אויף אַ קורצן וויזט. אַ זיך אַהיים צו וועב און קינדער, „שלמהלע כאַפט זיך עפּטערס אַרײַן צו אַזיניק דעם שטאַנד אין קוונע“, ממוט, שלמה, ז' 75. „ער פּלעגט זיין צופֿרידן, אַז עס איז אים געבליבן ציט זיך אַרײַנצוכאַפּן אין בית־המדרש, שפּ גליקליכע און אומגליק־ליכע, ז' 18.

2. אַרײַנקריגן זיך, אַרײַנדינגען. דער וואַלף כאַפט זיך אַרײַן צווישן די שעפּלעך, אַ טכויר צווישן הינער אע. די טומאה (די פּאַרבֿלעג־דעניש, די תּאווה אע) כאַפט זיך אַרײַן. אַ מגבֿה כאַפט זיך אַרײַן אין שטעטל. אַ טעות קען זיך אַ. זיך אַ אין אַ שמאַלצגרוב, אין די פּעדערן, אין די גרויסע (שווערע) טווינטער. אַ זיך אין יענעם האַרץ. „אַז אַ פּלעדער־מויז כאַפט זיך אַרײַן אין די האָר — שטאַרבֿט מען דאָס יאָר“, גלייבֿעניש. „כאַפט זיך אַרײַן אין קוימען אַ גריל — קיין רגע שטיל“, פּראָ. לידער און פּאַעמען, „ציקאַ“, ז' 229. „איר האָט זיך נאָקשה אַט אַרײַנגעכאַפט אין דער טאַקסע, איר זנט באַניט און באַקליידט, לעבט אין גרויס וואוילטאַג“, ממוט, די טאַקסע. „דער גרויסער וועלט־פּראָגרעס האָט זיך אַהין אַרײַן געכאַפט און ... איבערגעקערט די שטאַט מיטן

קאַפּ אַראַפּ, מיט די פּיס אַרויף“, שװ. אַלט־נײַ פּתריִעוועקע, ז' 63. „די פּאַר שטראַלן וואָס זײַנען געקומען פֿון דרויסן ... האָבן זיך געמונט אַ אַהער דורך די לעכער אין דאָך און דורך די שפּאַלטן אין די ווענט“, ה. ל. זשיטניצקי, דעם זיידנס הביזל. אין קללות: „אַ בראַנד זאָל זיך אין איך אַ“. „ווערעם זאָלן זיך אין דיר אַ לעבעדיקערהייט (און אויב דו ווילסט, מעג עס זיין טויטערהייט, נאָר וואָס גיכער, רבּוֹנ־של־עולם)“.

3. אַרײַנפּאַלן, אַפּענדיקן. „איר דאַרפֿט איך נאָר היטן, איר זאָלט זיך נײַט אַ צווישן דער גוטער חברה קאַרטנשפּילערס וואָס כאַפּן אַ פּרייער און מאַכן אים פּאַר אַ קדוש“, שװ. אביזנבאַנגעשיכטעס, ז' 158. „סיאי אַ סכּרה אַז ער האָט זיך אַרײַנגעכאַפט ערגעץ אין אַ טורמע“, דאַרט, ז' 217. „דעריבער מוז מען פּאַרקויפֿן בראַנפֿן בגבֿה און ... ציטערן אַז מען זאָל נײַט אַ זיך אין אַסטראַג“, י. א. קאַצאַוויטש, 60 יאָר לעבן, ז' 27. „דען פּורמ־קייט זאָל זיך אַ אין אַ הונט אַן אַלטן, וואָלט ער אויך געקענט אין קלויז פּאַרוואַלטן“, חגלה בת צלפּח, די געהיימיניטע דער פּאַלאַטייווער פּאַרט־שריטסקלויז 1911, ז' 9. 99: אַ זיך ווי אַ לויז אין פּאַרן, ווי אַ חויר אין אַרבעס (אין קראַפּעווע) אע.

~ כאַפּן. דער. דנג. עכץ. עניש. ער (יין קע). ערני.

אַרײַנכאַפּעריש — אַד. וואָס האָט אַ טבע אַרײַנצוכאַפּן. אַע גלוסטענישן. אַע קרימיגעלע מעשים. קייט — די תּאווה פֿון אַ.

אַרײַנכײַטרע(ווען) — טרוו. אַרײַנבאַרן. אַפּבאַרן מיט כּיטערקייט. „אַ הענדלער פֿון גיריאַק ... האָט זיי אַרײַנגעכײַטרעוועט צו קויפֿן פּעלשונגען“, ד. קראַנק, טמו, 1967, 30. „ער כּיטערט עפעס אין אים אַרײַן“, הל, אויף צאַרישע קאַטאַרגע, תּי"א 1959, ז' 140. מיט זיך — „ווען ער וואַלט ליכט געפֿונען אַנדערע, נאָרמאַלערע וועגן ... וואַלט זיך אַ געוויסער טיפּ חולה גאַרניט אַרײַנגעכײַטרעוועט אין זיין קראַנקייט“, גרינ, מענטשן און ווערטן, נײַ 1953, ז' 82.

אַרײַנכלאַמען — טרוו. גיך אויפּעסן. אַרײַן־עסן. „ער איז געווען זייער הונגעריק, האָט ער אַרײַנגעכלאַמעט דעם עסן“, ח. שענסקי, יושפּ XVII, 1. עניש.

אַרײַנכלאַפטשען — טרוו. 99: ~ כלאַפּ־משען. ~ כלאַפטשען. „אויב עס איז נאָך געבליבן עפעס פֿון דער גאַלדערנער יודן וואַלט איך אַרײַנגעכלאַפטשעט“, די שטיפּמוטער, וואָר־שע 1928, ז' 7. „וואָס ביסטו עפעס אַזוי פּאַרשלאָפֿן ... האָט יודקע שמערקעס גע־פּרעגט אַרײַנכלאַפטשענדיק אַ האַלבן קופּל ביר, מאַך בעסער אַ לחיים“, אַפּריס מרגליות, דיא געפֿונענע עלטערן, וואַרשע 1894, ז' 16. עניש.

ארניכליאפען — טרוו. ארנינגיסן, ארני פליוכען. „ער נעמט אראפ א פלעשל קארבאל-וואסער און כליאפעט אריין אין מיסט-פעסל — איצט זעט אזוי גוט און גיט א שמעק“, נא. אויך: א' א פראסק. „עניש.

ארניכליאפען — אוטוו & טרוו. ארנינווינען. ארנינואגן וויינענדיק. „און זי גיט א כליפ אריין זלמען אין אויער אריין: זאג שוין קדיש, זלמעלע!“, מ. גראסמאן היימיש, אפריל-מז 1961. „עניש.

ארנינכמאלען — טרוו. 1. ארנינקלאפן, ארנינהאקן. א' דעם פלאקן אין דער ערד. „אבי מע זאל זי [די דירה] נאך איבערשיטן מיט ציגל... א' פיר גינע ווענט“, שט. מאטל ו, ז' 158. 2. געבן פעטש, קלעפ. א' א פאר פערדיקע פעטש. 3. ארנינפערעסן. א' יונג הייבט זיך אויף ווי א בהמה, זאגט קיין יידיש ווארט ניט און כמאלעט אריין א שטיל קארטאפל מיט שטשאוו, אפא. ראמאן 119 א פערדרינג, ז' 31. „עניש.

ארנינבריען — טרוו. „ווען ער האט דעם בליק געכאפט, איז ער צוגעפאלן צו וואנקעס אויער און ארנינבריעט אהין“, ש. גאדינער, דער מענטש מיט דער ביקס וו, מאסקווע 1933, ז' 159. „עניש.

ארנינלאגלען — טרוו. ארנינגיסן אין א לאגל. א' וויין. אונאמלען, קאנצענטרירן. פ'ג. „א יידיש וואס אין אים איז ארנינלאגלעט געווארן תוכיך יידישקייט“, יג. איק, 1961 v 12.

ארנינלאזירן זיך — אוטוו. 1. ארנינקומען. ארנינדריינגען ווי א ציטשויבליקער קווארטיראנט. 2. שפאטיק. ארנינקומען סתם אזוי, אומגעריכט.

ארנינלאזן — טרוו. 1. לאזן, דערלויבן ארנינגיין, ארנינקומען. מע טאר אים ניט א' אין א יידישער שטוב. „קליפ, קלאפ אין גאלדן טיר / מיין טיער-רעבן עפן מיר. / — עפענען דיר וועל איך נישט / און א' דיר אונדאי נישט“, ז' 29. „דו וועט דאך זיין א פרומער און א גוטער, / וועט מען זאגן: לאזט אריין דעם צדיקס מוטער“, ז' 29. „מאכטס אויף, מאכטס אויף און לאזט אונדו אריין... הינט איז פורים, מע גייט פארשטעלט“, ז' 29. „וואס האב איך פון פויליש רעדן אז מע לאזט מיר אין הויף ניט אריין“, שוו. „אז מע לאזט א חזיר אין גארטן אריין, קען מען פון אים אזוי גיך ניט פטור ווערן“, שוו. „דרום אז וויל איך אים גיין לאזן אריין / אויב וויל איהם זאגן וויא ער זיך מיט ישראל זאל נוהג זיין, / אריין, אריין, יהושע מניין, 'משה רבינו בשריבונג' [ח]. שמערוק, גק, 50 Ne. „וועלן מיר גיין רגעניץ אנדערש צום סדר, מע וועט אונדו א' אומע-טוב“, פרא. „דער קונצנמאכער.

א' אין א ויער = אן זיך צוהערן. „דעם צוויי עקס פלאגן אין ווינגארטן אריין, זיין שרינען לאזן דיר אין אויער אריין“, ממוס, זמירות, ז' 59. ב) ארנינואגן, ארנינרעדן, אריין ווארפן א ווארט. „לאזן זיי דעם פריץ ביים

וועג גייענדיק א' אין אויער א גוט ווארט“, ממוס, דאס קליינע מענטשעלע, ניי 1910. א' א גריל אין אויער = א) כסדר איבער) חזון דאס זעלביקע, ביז עס מאכט דול; ב) בארעדן אזוי אז עס זאל שטארק באאומראיקן, עפעס קאליע מאכן. א' א באנק אין אויער = דו, ספעציעל ביים קאליע מאכן א שידוך דורך לשון-הרע.

2. ארנינשטעכן, ארנינרוקן, ארנינשיסן. ארנינדרעלאנגען. א' די נעגל, די ציין אין יענעם ליב. א' א מעסער אין הארצן, א קויל אין קאפ. „אין אים זינען וואך געווארן ערינערונגען... אזוי ווי שלאנגען וואלטן ארנינעלאזן זייער שטאכלען אין זיין מוח“, י. בערלין, משה דער טרענגער, ניי 1901, ז' 9. „און כאפט ארויס א מעסער... און לאזט איר אריין דעם מעסער אין זינט“, ש. בעקערמאן, דער מארגן שטערן, אדעס 1884, ז' 38. א' א העכטל אויטערן זינט = וואוילונגעריש ארנינשטעכן א מעסער.

3. דו פ'ג. „זיי זינען געשטאנען איינער אנטקעגן דעם צווייטן א לאנגע ווילע און טיף און דורכדרינגלעך ארנינגעלאזט די בליקן אינעם צווייטנס אויגן“, ע. פערלשליטער, פארא, 1952 ווי 19. א' א שפילקע = שטאך טאן. ארנינזאגן יענעם ווי צו טאן. „און גרום באס האט גלאט ליב געהאט אויף יעדער התונה זאגן דעם מחותן א שטאכאארט, וואס דאס האט אויף קלענער-לשון געהייסן: א' א שפילקע“, אר. די חברה כליזמר, א' א ווארעם (אין בויך) = בארעדן, פאר-שווארצן און דערביי פארשאפן ווייטיקן, שווערע זארגן. „קומט צו גיין די אלטע און לאזט אים אריין א ווארעם, אז אט דער תכשיט... איז גאר... א גנב, א פראסטער גנב“, שט. בלאגונענדע שטערן ו, ווארשע 1922, ז' 81.

4. ארנינגעבן, ארנינטאן. „דער אלמעכטיקער לאז אונדו שיצן, אין אונדזער פארמעגן לאז אריין די שפאך“, ממוס, זמירות, ז' 70. „אצינד לאזט שטראם אין עלעקטראמאגנעט אריין, וועט דער שוואק גליך אנגעמאנעטוירט ווערן“, ב. זשיטקאוו, עלעקטריע אינדערהיים, קיעוו 1930. „ווער האט אזוי פיל וואסער אין יענעם שטיין ארנינגעלאזט אז גאר אום איין אפשטאנד רינט עס אזוי פיל“, איבז, דאס איינציגער צייט קינד, לובלין 1877.

5. ארנינשפריצן, ארנינגיסן, לאזן ארנינדינען. „צו קלינגען אין די אויערן זאל מען צומישן רעטער-זאפט מיט מאנדל-איייל און צוגעבן א ביסל וויערען און א טראפנס אין די אויערן“, תעלה ארוכה, לברב 1850. „מיט וואס בארימען זיך די מענטשן דאס זיי קומען צו די הער-שאפט... מיט שפרינגען אדער מיט לויפן? מיט ביסן און גיפס א'?, א. ג. דער פראצעט, ווארשע 1885, ז' 25.

6. ארנינשטעקן, אראפלאזן. „דער אמערי-קאנער האט ארנינגעלאזט די הענט אין די הויזן-קעשענעס“, אפא, די טענצערי, ז' 14.

„דער זינגער האט די סומע שניעל ארנינגעלאזט אין טאש“, אר. אין א יידישן קאבארעט.

7. שניידערט. ארנינדינען. צוגעבן, א' אונטער-שלאק. א' אן ארבל. „ער שלעפט לעכלעך, לאזט אריין ארבל. שניידט אויס קעשענעס, פארפרעסט אקסלען און לאצן“, בערג, באט דיעפער ו, יעמעס, ז' 497.

8. שטאלערט. ארנינפעסטיקן. א' א שלאס. א' א קליין. „די האליך שרייבן זאלן בעסער האלטן, לאזן א סך שטאלערעס אריין קלינעס“, בער, ז' 42.

~לאזן — דער, זן. אקט אדער רעוולוטאט פון ארנינלאזן. א' בילעט. א' קארטע. א' געלט — אינעם הויז האט געברענט א ליכט נעבן דעם צדיקס ליב-מענטש, דארטן וואו ער זיצט, ניט ארנינזאגן אן א' גי, א. שטערניכיל, ליפציג 1861, ז' 115.

ארנינלאזן זיך — אוטוו. 1. ארנינגיין, ארנינקומען אומגעריכט, אומגעבעטן. א' זיך אין שטוב מיט גוואלדן, מיט א טומל אע. „האבן זיך די מאירס מיט די שניאורס געגעבן ביידע א לאז אריין“, שט. קליינע מענטשעלעך... ז' 147. „באלד זינען זיי געווארן אלע טויט, דען עס האבן זיך ארנינגעלאזן אין הייל... פאליציי און האבן זיי געבונדן“, נטה גליק, מעשה ר' מנחם אלטארער, ווילנע 1879, ז' 14.

2. לאזן זיך גיין. ארנינלאזן זיך אין וועג. זיך א' אין ווינטן וועג, אין וואלד. „דיא ארום קוא גלויבט דען הונט זיין פאלשן מונט. זי ליש זיך אין דאן וואשר טיף היינטיג, ספר משלים, 1696/1696, לו/ב. „אין וועלדל זיך א' איז קיין שטייגער נישט, עס וואלט שוין צופיל דייטשעריש אדער פריזיש געווען“, פרא. 'קלאך-געשיכטן.

3. ארנינפירן. ארנינברענגען. ארנינפאלן. די קאנאליאציע לאזט זיך אריין אין טיך. „ביהאב אונגעוויבן נאכלויפן... איבערן טראקט וואס האט זיך... ארנינגעלאזט אין וואלד“, פמ.

4. ארנינדינגען. זיך דורככאפן. א' בלאסער פרימארגן האט זיך ארנינגעלאזט דורך א שפאצירן, פרא. פאלקסט' געשיכטן, 'קלעצקיין', ז' 292.

5. זיך ארנינטאן. זיך ארנינדינען. ווערן פאר-כאפט פון עפעס. זיך א' אין א שמועס, אין א ויכוח, אין א דיספוט, אין פוסטע רייד. א' זיך אין פלפול. א' זיך אין חשבונות, אין חקירות, אין מחשבות. א' זיך אין געשעפטן. א' זיך אין פרעס, אין משקה, אין עסן און טרינקען, אין עולם-הזה. א' זיך אין (לאנגע) מחזקות. א' זיך אין דער עבודה, אין ליינענען (טרייף-פסולס). א' זיך אין רוחניות. „איך וויל מיך גאר אין אונלעכע ווישע חקירות ניט א'“, יא. גענארטע וועלט, 1815, טאו אויסגאבע, 1940, ז' 56. „א' זיך מיט אים אין ווישע דרכים האב איך פלינט“, שט. ס'יה, ז' 123. „ווייל ער זיך לאשט אין עשין אונ' טרינקן אריין איזט גליך אליש איין בהמה“, קה, פ'יורדא 1743, כר/ב.

אינים שלאַך [= שלאַך, דרך] פֿון הולטשעס לאַז דײַך נישט אַרײַן, טרעט נישט אין גאַנג פֿון שלעכטע מענטשן, מס, משלי, תקע"ד, ד, 14. קיין בעהערטער [= באַהאַרצטער] אין דער וועלט וועלט עס געוואַגט אַרײַנצולאָזן זיך אין אַ שטרײַט מיט אַזאַ אומגליכן קעגנער, אמה, דער וואָל פֿיש, ווילנע 1866.

6. זיך אָפּגעבן, זיך פֿאַרנעמען מיט עמעצן. זיך נישט אַ מיט דעם נודניק, זיך אַ מיטן תלמיד, אים פֿאַרבעטן צו זיך, אים העלפֿן. „צוליב די ווערעם אין קבֿר איז נישט פֿדאי זיך אַרײַנצולאָזן מיטן בעל-אַרצטקעס", פֿרץ, 'שטעט און שטעטלעך', פֿונקט 10.

7. אַרײַנשטעכן זיך, אַרײַנשיסן זיך, אַרײַנ- שפּריצן זיך. אַ זיך אַ מעסער אין האַרצן, אַ קויל אין קאַפּ. אַ זיך טראַפֿנס אין די אויגן.

אַרײַנלאַכן — אַוטוו. אַקזוו. 1. לאַכן אין עפעס אַרײַן, אַפֿט צו פֿאַרהיילן דאָס לאַכן, צו באַהאַלטן אַ ביטער געמיש. אַ אין זיך. קוקן אויפֿן אייגענעם פֿנים און אַ אין שפּיגל. „סטאַנצן זיי אַן אויפֿהער און לאַכן אַרײַן דורך די ווענט פֿון מײַן צימער", י. מאַניק, 'זיבן קינדער'. „זי האָט אַרײַנגעלאַכט אין טעלעפֿאָן און מיך היימיש שטאַכעלירט", באַש, פֿאַר, 1967 iv 7. „גייענדיק דורך דער גאַס, האָט אַ זקן אַרײַנגעלאַכט אין וואַלענעם שאַל, וואָס האָט אים פֿאַרקוועטשט די באַרד און פֿאַרשטעלט דאָס מויל", חג, פֿאַר, 1972 xii 24.

2. זיך צעלאַכן אינמיטן פֿון יענעם רעדן (דערציילן, שפּילן וכד') אַרויסצווייזן נישט אַנשטימיקייט, אומדרד-אַרץ. „אין איר שוואַנג, אין איר ריידן, און נאָך מער אין איר אַ אינמיטן", חג, דער מענטש פֿון פֿייער, נ"י 1962, ז' 129. „אַ אין פֿנים, אין די אַוויגן = אַרויסווייזן חוצפּה, פֿאַרשטעטייט. „דער גאַנצער וועלט און אַלע וועלטן געשטעלט זיך חוצפּהדיק אַנטקעגן, דעם טויט אַרײַנגע- לאַכט אין פֿנים", יוהאַט, 'די שוואַרצע טיר'. „דער ברחן פֿון 'בניאַכט אויפֿן אַלטן מאַרק' טיילט זיך בולט אויס און לאַכט מיר אין די אויגן אַרײַן", פֿרץ, 'איז עס אמת?', 'ער האָט געהאַלטן, אַז הומאַר דאַרף לאַכן, אָבער נישט אויסלאַכן אָדער אַ אין פֿנים", צייט, טמה, 1967 viii 25.

מיט זיך — „דער בעלישם אָבער האָט זיך אַרײַנגעלאַכט אין באַרד", אמה, אַלטע אידישע זאַגען, ווילנע 1876, ז' 38. „זי האָט גערעדט אַזעלכע רייד אַז אַ קאַזאַק וואָלט רויט געוואָרן און פֿון גרויס הנאה אַרײַנגעלאַכט זיך אין בוזעם אַרײַן אַזש צום וויינען", פֿאַר, 'אונטער- וועלט', ז' 69.

~לאַך, דער. זינג. -עניש. -ער (יין-קע). -עריי.

אַרײַנלאַנטשען — טרוו. 1. אַרײַנשליסן. אַ די עלעקטרע אין דראַטן וואָס ציען זיך צום שכנותדיקן הויז. 2. מאַכן מע זאָל זיך אַרײַנפאַסן, זיך צוטיילען, ווערן היימיש אין אַ גרופּע, אַ דאָס

יתומל אין קינדערגאַרטן. „אזוי לאַנג, אזוי ברייט, איך האָב מיך אַרײַנגעלאַנטשעט צו חבֿרה", שע, 'יוסף'. -עניש.

אַרײַנלאַקירן — טרוו. אַרײַנקוואַרטירן, מאַרן צו.

אַרײַנלאַקן — טרוו. אַנלאַקן אַרײַנצוקומען. פֿאַרמאַניען, צוציען מיט פֿאַרשיידענע צוואַנגן. „די אַלטע האָבן מיך פֿאַרפֿירט, דאָס ייִדישע דענקען האָט מיך אַרײַנגעלאַקט", קאַר, וו, ז' 49. „כּדי אַרײַנצולאַקן וואָס מער [אַרבעטערס], האָבן זיי אין זייערע אויפֿרופֿן צוגעזאַגט הויכע געהאַלטן, גוטע וואוינונגען", ב. דעמבליג, פֿאַר, 1961 xi 19. זינג.

אַרײַנלויבן — טרוו. שטאַרק לויבן. אַ אין (ביזן) זיבעטן הימל.

אַרײַנלויבטן — פֿר. ~לויבטן — אַוטוו. לויכטן פֿון דרויסן אויף אינעווייניק. אַרײַנ- שניצען. „די זון האָט אַרײַנגעלויכטן אין דעם אַרעמען שטיבל". „די ייִדישע מסורה איז אינגעהייט געוואָרן אַדאַנק דעם וואָס ראַשוניס האָבן אַרײַנגעלויכטן ביזן איבער דער תקופּה פֿון 'אַחרונים', הרבֿ ש. פֿליסקין, אַמעריקאַנער, 1961 xi 3.

מיט זיך. ~לויכט, דער. זינג. -עניש.

אַרײַנלויפֿן — אַוטוו. 1. אַרײַנקומען לויפֿנ- דיק, אין גרויס אינעווייניק. אַ אַן אַטעם. אַ הענדום-פענדום. אַ פֿאַרסאַפּטערעהייט. „אַשכּנז געדענקט: וואָז האָב איך מיט דעם פֿאַלק צו שיקן אָרד צו שאַפֿן, דו ער קומט מיר אין מײַן הויז אַרײַן צו לאַפֿן", אַשכּנז, שפּ, 65. „ער האָט זיאַ [זיי, די מצרים] בטרוגן מיט דען (ים) אונז הוט זיאַ איר פֿר שטאַנד גנומן דו זיאַ הרבֿן זעלבשט גלאַפֿן זיין", מחזור חלק שני, שלש רגלים, אַמחטש 1713, קפּא/א. „ער האָט געמיינט אַז ער וועט ניצול ווערן... דען עס איז אַרײַנגעלאַפֿן אַ פּוּחוּ אין קעלער אַרײַן און האָט אים אָפּגעהאַקט דעם קאַפּ", מעשה אומן. „באַלד זינען נישטויט נישט-לעבעדיק אַרײַנגעלאַפֿן אין שטוב דער טאַטע און די מאַמע", ממוט, ווינטשפּ, ז' 77. „אין אַז עס פֿעלט אים דער רויך, איז ער געפּעלט אַרײַנ- צולויפֿן צו אַ שכן, אפֿילו צו אַן יאנו ישראל באַרגן אַ ביסל מאַכאַרקע", פֿרץ, 'אַבֿרהם רייזען'. „בב דער לענג פֿון די וואַגאַנען [אַרויסצושיקן די יידן] שטייען אויסגעשטעלט די דייטשע מערדער מיט שטעקנס אין די הענט אין בייס אַ אין וואַגאַן קריגט יעדער געשלאַגן ביז בלוט", חזרונ בילגורני, ז' 261. „אַ אין אויער = אַרײַן אין אויער. „דיא ריד לפֿע אונש זען דען אורן אַנטה, פֿאַר צרות קונט מיר קוים בליבן", ווינג, ז' 22.

2. אַרײַנרינען, אַרײַנגיסן זיך. וואָסער לויפֿט אַרײַן דורכן צעבראַכענעם דאַך. „אהינצו לויפֿן אַרײַן, מחילה, רינשטעקלעך אי באַלעבאַטישע פֿאַמויניצעס און ברענגען מיט זיך אַן פֿון פֿל- טוב", ממוט, מסעות, ז' 80.

3. אַרײַנשניצען. אַרײַנלויכטן אומגעריכטער- הייט. פֿיג. אַ שטראַל האַפֿענונג איז אַרײַנגע- לאַפֿן צווישן די פֿאַרייאַושטע. „אויפֿן פֿערטן חודש איז די זון אַרײַנגעלאַפֿן אין זאַל זיך אָנגעהויבן גליטשן אויפֿן אויסגעוואַשענעם פֿאַרקעטנדל", פֿיבול סייטא, אַט דאָס זינגען מיר, 1932, ז' 41.

4. אַרײַנקומען גרינג (וועגן פֿאַרדינטע געלט, רווחים). „דער גבֿיר שלאַפֿט און די רווחים לויפֿן אַרײַן", שוו.

5. היפּוך פֿון ב 4. אויסגעבן אַ סך געלט, האָבן אַ סך הוצאות. „אַז מע ווערט ערנסט קראַנק, לויפֿן אַרײַן טוינטער" [אין (חשבון) פֿון] הוצאות].

אויך מיט זיך — סתם אזוי, אַן אַ באַ- שטימטן צוועק. ~לויף, דער. זינג. -עניש.

אַרײַנלומרן — טרוו. אַרײַנרעדן. אַ עפעס אין עמעצן, ער זאָל האָבן צו געדענקען.

אַרײַנלופֿען — טרוו. אַרײַנקוועטשן, אַרײַנ- רוקן. „און לופּע אַרײַן אַ גוטן שמעק טאַבעק", י. טיגער, דער צדיק און דער בעל-הַשׁוֹבֵה.

אַרײַנליאַפֿען — טרוו. „ליאַפּע אַרײַן דיעגעכץ אין אַקס", זש, נח פֿאַנדער, וו, וואַרשע 1938, ז' 46.

אַרײַנלויזערן — טרוו. אַ אַלע סחורות צו דער צייט. אַ די באַשטעלונגען. מיט זיך — איר בייטעם. זינג.

אַרײַנלייגן — דער. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אַרײַנלייגן. 2. אינוועסטירונג. „עס גע- דויערט... פֿיר יאָר צו לערנען אויף לערער און עס קאַסט טייער דער שכר-לימוד און דער לויז פֿאַר די לערערס איז צו נידעריק פֿאַר אַזאַ אַ", בצג, טמה, 1955 xii 5. 3. פֿאַרטאַנען- קייט. „און ער האָט זיך ווייטער אומגעקערט צו זיין פּוסטן געשפּרעך מיט גרויס אַ", א. י. טאַפֿיר אויס מינסק, חטאת הקהל וו, ווילנע 1881, ז' 8.

אַרײַנלייגן — טרוו. 1. לייגן אינעווייניק אַרײַן, אַרײַנטאַן. אַ איין זאַך אין דער אַנדערער. אַ פֿרשות אין די בתים. אַ אַ מת אין אַרון, אין קבֿר. אַ איין זאַך צווישן צוויי אַנדערע. „צווישן טיר און אַנגל טאַן מען קיין פֿינגער נישט אַ", שוו. „אַ אין דער ערד, אין דער אדמה = אויך: אומגליקלעך מאַכן. דערנידעריקן. „אַ שענערן לייגט מען אין דרערד אַרײַן", ווער סע קען לייגט דעם יידן אין דרערד אַרײַן", שוו. „טאַכטער, דו לעבסט דאָך אין טעות, / פֿאַרבּלענדט זינען דיר דבּנע אויגן, / די ליבע איז דיר אַ מין מוות, / זי וועט דיר אין דרערד אַ", 29. „איך קאַן זיך נישט שעלטן, אַ אַ מאַן אין דער ערד אַרײַן", שע, מנחם מענדל, ז' 41. „איך וועל דיר [=דיך] אַ צען איילן אין דער ערד", ש. בעקערמאַן, דער טשענסקער וואַפּראַט, אַדעס 1887, ז' 24.

גלייכעס: „אידער מע לייגט אַרײַן אַ קינד דאָס ערשטע מאָל אין וויגעלע, איז מען זיך נוהג דורכצווויגן אין דעם אַ קאַץ; דערנאָך לייגט מען אַרײַן אין וויגל שטיקלעך לעקער, ראָזשינקעס און צוקער־וואַרג. מע רופֿט צונויף קינדער און מע הייסט זיי כאַפֿן די זיסע זאַכן פֿונעם וויגל. דאָס ווערט פֿאַטראַכט ווי אַ סגולה קעגן יענע לײַט“, א. רעכטמאַן, יבב LII.

אַ די האַנט אין יענעם קעשענע = גרייטן זיך צו (באַ)גלײַכענען, צוזעצמען יענעם אייגן־טום. אַ אַין אַ וואַך נדיקער (וואַך ע - דיקער) קעשענע = צונעמען, צוגלײַכענען קהלש געלט. „די דאָזאַרצעס, האָבן דאָס קערה־געלט אַרײַנגעלייגט אין אַ וואַכנדיקער קעשענע“, יאָפֿל, 1882, № 41. אַ די שווערד אין שײַדל = אויך: אַפֿשטעלן אַ מלחמה, זײַן גרייט אויף שלום. אַ דאַנק קען מען ניט אין קעשענע אַ, שו. נאָך אַ חלום פֿאַסט מען, נאָך אַ חלום קען מען נישט אַ אין טעפֿל: „איידער אַרײַנצולייגן אין דער פּושקע לייגט מען אַרײַן אין דער קישקע; אַ מאַגן איז ווי אַ וואַגן: וואָס מע זאָל ניט אַ — מוז עס פֿאַרטראַגן; אַ מען לייגט אַרײַן אין די ציינער געפֿינט מען אין די ביינער“, שו. באַנרעבערס איר ליב, באַנרעבערס איר מײַן. וואו האַט איר געלייגט מײַן טאַכטער אַרײַן, 29. מע טאָר ניט אַ חלב אין אַ קאַנין און ברענגן אום שבת, אײב, תקונו שבת, אוסרהא 1818. „שטרוי וואָס מע האַט אַרײַנגעלייגט אין אַ בעט פֿאַר שבת מאַג מען אויסגלייכן אום שבת“, 207, סד/ב. „ער פֿלעגט איר קאַשען און בראַקן לאַקשן, אַנטראַגן און אַ האַלץ אין אויוון“, ממוט, מסעות, ז' 27.

2. פֿי. „אונ שפראך צו אים: וואָס האַשטו דײַן קאַפּף אַרײַן גלייגט אין אַזו איין שווערן יאָר“, אמרי יוסף, אַרט, 18. י״ה. . . . איז איינער פֿון יענע מענטשן אין וועלכע גאַט האַט אַרײַנגעלייגט אַלע גוטע מתנות, ממוט, שלמה, ז' 23.

3. אין אידאָמאַטישע אויסדרוקן. אַ די דעם קאַפּף אין אַרײַן־קודש = אויך: איר, אויפֿטאַן וועלטן; דערגרייכן כלומרשט אַ סך דורך גרויסע באַמאָונגען, דורך אַנטערנענונגען. אַ אַ גריל (אין אויער) = כסדר אַרײַנרעדן אַזוינס וואָס איז אומפֿאַרשטענדלעך, וואָס באַ־אומרויאַקט. „עפעס האַט מען אים אַרײַנגע־לייגט אַ גריל, עפעס האַט ער געהערט די טאַכטער פֿלעטשען. . . קאַנסטיטוציע“, ש.ע. אין שטורם, ז' 39. אַ אין אויער = דער־פֿירן, דערגיין צו דער העכסטער מדרגה, אַ קבצן (אַן אַביון, אַן אַרעמאָן, אַ דלפֿון, אַ דלות) אין אויער אַרײַנצולייגן. אַ ליגנער אין ער אין אויער אַרײַנצולייגן, גענאַרטע וועלט. 1815, סאָוו אויסגאַבע, 1940, ז' 74. אַ אַ קאַץ אין בוין = זאָגן עפעס וואָס באַאומ־רויאַקט שטאַרק, וואָס צעטומלט, פֿאַרשאַפֿט אַ סך צער.

אַ אַ האַנט = זיך אינטערעסירן. וואָס ער עסט, ווי אַזוי ער עסט וויל איך גאָר אַזוי ווייט די האַנט ניט אַ, ש.ע. זער צימעס. אַ אַ האַנט אין קאַלט וואַסער = עפעס וואָס טאַן. „ער האַט מורא די האַנט אין קאַלט וואַסער אַרײַנצולייגן“, פּוּפֿ.

אַ אין האַנט = געבן כאַבאַר, שוחד. „די רעכטע האַנט איז בײַ אים [בײַם ספּראַך־ניקן] תּמיד צונויפֿגעלייגט אין אַ פּויסט. ער עפֿנט זי בלוין דעמאָלט, ווען מע דאַרף אין איר אַ“, א. שעכטמאַן, ער, סאָוו היימלאַנד, 1962, № 2.

אַ אין מויל = גוט דערקלערן. „ער צעקניט, קען מען זאָגן, און לייגט אין מויל אַרײַן. אַ מחיה פּראַסט צו הערן“, ח. ה. זעל־דעס, הינטער אַבענדען, וואַרשע תּרנ״ח, ז' 42. אַ ווערטער אין מויל = לערנען יענעם וואָס צו זאָגן. אונטערזאָגן. אויך איר: „אַז גאַט וויל שטראַפֿן אַן עם־הארץ, לייגט ער אים אַ לשון־קודש וואַרט אין מויל אַרײַן, שו. אַ אַ פֿינגער אין מויל = געבן צו פֿאַרשטיין, אַנדיטן. „ער האַט מיר אין דעם מויל אַ פֿינגער אַרײַנגעלייגט און מיר געגעבן צו פֿאַרשטיין זייער פֿיל זאַכן“, ממוט, דאָס קליינע מענטשעלע, נ״י 1910. „איר פֿאַרשטייט דאָך, קיין פֿינגער אין מויל דאַרף מען אַנדן ניט אַ“, ש.ע. דראַמ' שריפֿט, ז' 220. „אַז מען לייגט אַרײַן אַ פֿינגער אין מויל אַרײַן, בײַסט מען אים אַפֿ“, שו.

אַ אין קאַפּף (אין מוח) = געבן גוט צו פֿאַרשטיין, מע זאָל באַנעמען אַן אַ סך מי. „עס לייגט זיך מיר גאַרניט אַרײַן אין קאַפּף“ = איך קען עס ניט באַנעמען, ניט תּוֹפֿס זײַן.

אַ אין חרם (אין די דרש אותיות, אין חית). „עס איז כּדאי אַנצולערנען אַזאַ הוּלְטָאִי, אַ אים אין דער חית“, ממוט, טאַקסט. אַ אין אַ שם = מאַכן אַ שלעכטן נאַמען. באַריידן. „ער האַט מיך אין אַזאַ שם אַרײַן געלייגט אַז קיינער וויל שוין פֿון מיר ניט רעדן“, טוֹזננד אונד אײַן טאַג, וואַרשע 1839. אַ אין חשד = פֿאַרשפּרייטן אַ חשד, אַ פֿאַרדאַכט.

אַ די טומאה (שמד־שטיק, פֿאַלשקייטן) אין דער יראה, אין יראת־שמים = זײַן פֿאַלש, היפּאָקריטיש. זיך פֿאַרטיידיקן פֿאַר מיאוסע מעשׂים מיט פֿלומרשטער פֿרומקייט. „אַלע מײַנע פֿאַלשקייטן האָב איך אַרײַנגעלייגט אין דער יראה. עס פֿלעגט עפעס אויסקומען, אַז אַלצײַג וואָס איך טו איז נאָר לשם שמים“, ממוט, דאָס קליינע מענטשעלע, נ״י 1910. אַ די יראה אין דער טומאה = אַפֿנאַרן מיט פֿאַרשטעלטער פֿרומקייט. „וואָס לייגסטו אַרײַן די יראה אין דער טומאה, ווילסט זיך שמדן, שמד זיך! ברעך דעם קאַפּף!“, אַפּא וווּ, קלעציקין, ז' 159.

4. אינוועסטירן, דעפּאָנירן. אַ געלט אין אַ געשעפֿט, אין אַ באַנק. אַ אַ גרויסן חלק אין אַ שותפֿות. אַ די חלה אין דער המוציא =

אויסגעבן, פּטרן אַ סך, אַ גרויסע זאַך צוליב אַ קלייניקייט, אַ טייל פֿון דער זאַך. אַ די דעם טאַטן מיט דער מאַמע(ן) = אַ אַרײַנגעבן אין אַ געשעפֿט, אין אַן אונטערנעמונג אַלץ וואָס מע האַט; ב) אין יעדער אַרבעט אַרײַנטאַן דאָס בעסטע וואָס מע קאַן, וואָס מע האַט. אַ די דעם טאַטנס ירושה = איר וועגן אַרײַנגעבן, אַרײַנברענגען אַזוינס וואָס האַט אַ קנאַפּן ווערט. „אַז מע לייגט (גוט) אַרײַן, נעמט מען (גוט) אַרויס;“, דעם גאַנצן קעז לייגט מען ניט אַרײַן אין איין קרעפל (וואַרעניק) [= אַלץ וואָס מע האַט זאָל מען ניט אויפֿעסן בײַ איין סעודה]; „וואָס מען לייגט אַרײַן זעט קיינער ניט, וואָס מען לייגט אַרויף זעט איטלעכער“ [ווי מע לעבט ווייסט מען ניט, אַז מע שטאַרבט — ווייסן אַלץ]; „סאיז נישט וואָס מע לייגט אַרײַן אין טייג — נאָר וואָס ס'קומט אַרויס;“, אַז מען לייגט אַרײַן, געפֿינט מען; „אַז מע לייגט נישט אַרײַן געמט מען נישט אַרויס;“, אַז מען לייגט ניט אַרײַן טאַקע, נעמט מען אַרויס אַ מכה; „אַז מען לייגט אַרײַן קדחת, נעמט מען אַרויס קרענק“, שו. „אייר דר וויל איין שותפֿות מאַכן מיט איין גרושן עושר אונד דר עושר האַט אַרײַן גלייגט אין שותפֿות“, שׁבֿט מוסר, ווילהאַרמערשטאַרף תּפֿו, עג/א. „ער לייגט אַרײַן אין שותפֿות אַלע זײַנע אימעניעס און איך לייג אַרײַן מײַנע קונים“, ש.ע. מנחם מענדל, ז' 111.

5. אַרײַנטאַן, אַרײַנגעבן. צוגעבן, צולייגן. אַ התמדה, פֿליס, טרחה. אַ ליבע, התלהבות אע. אַ כּוּת. אַ האַרץ אין טרערן, אין ליכט בענטשן. אַ די גאַנצע נשמה אין צאינה־וראינה, אין די תּחינות. אַ אַ גוטע (טיפֿע) כּוונה. אַ די נשמה אין מעשׂים־טובֿים. אַ קאַפּף, שאַרפֿזיין, המצאות אין אַ פּשט, אין פּשטלעך. אַ אַ שכל־דיקן טײַטש. אַ אַ גוט (וואַרעם) געפֿיל. אַ אַ מע סיך מי, שווייס, גענוג אַנטערנענונגען. . . . מע הייבט אַן אַרײַנצולייגן די ערשטע מחשבה ורצון אין שלעכטע זאַכן, פּוקח עורים, שקלאָן 1832, אות ב'. „דעם זיך פֿון יעדן פּסוק האַט ער אַרײַנגעלייגט אין דער מעלאָדיע, און אַלץ מיט האַרץ“, אַלצ, גליקליכער מפרֿט, וואַרשע 1886, ז' 39. „זײַן עקרת־הבית לייגט אַרײַן איר גאַנצן חוש אין דעם שטאַלנט, ער זאָל אַרומשווימען אין שמאַלץ לכּבֿוד השּׁבת“, א. מאַרגענטער, עגל הזהב, וואַרשע 1898, ז' 30. „אַ דרינען קנייטשלעך, אַפּשינצלעך און פּשטלעך, אַזעלכע וואָס נישט איך, נישט דער שריבער פֿון זיי אַלײן, נישט דער וואָס האַט מיט מיר געלערנט האָבן זיי פֿאַרשטאַנען“, ממוט, קליאַטשע, ז' 15. „אַ האַט געקאַנט אַ אין יעדן וואַרט פֿיל כּוונה און געפֿיל“, ש.ע. יוסילע סאַלאַווי, ז' 82. „אין האַב אַ פֿאַר צענדליק יאָר געאַרבעט אויף אַ פּאַעמע, די נשמה אַרײַנגעלייגט אין דעם“, טעג, מײַנע זיבן יאָר אין תּל־אָבֿיבֿ, ב״א 1949, ז' 139. „אַלץ וואָס ער האַט געטאַן און געטראַכט האַט ער אַרײַנגעלייגט יענעם גיסט, וואַגיִקייט און

אחריות וואָס כאַראַקטעריזירט אַ פּערזענלעכ־ קייט, צייט, טמו, 1964 XI 6.

6. אַרײַנזעראַנגען, געבן אַ חלק, אַ קלעפּ, שמײן, מכות־רצוה, איז ווי באַלד דו ביסט אַזאַ צולעהענדיק קומט דיר פּעטש. און מע האָט אים דעמאָלט אַרײַנגעלייגט וויפּל ס׳איז אין אים אַרײַן, שט, קליינע מענשטלעך... ז' 206. „מע האָט מיך געכאַפּט און אַרײַנגע־ לייגט אין מיר בייטשן וויפּל טרונק בראַנפּן איך האָב היינטקײט יאָר אויסגעטרונקען“, טפ, גליקליכע און אומגליקליכע, ז' 8.

7. אויסוידלען. אָנשטלען. מאַכן מיט דער בלאַטע צוגלעך. „דער בעל־עגלה האָט אין זיי גוט אַרײַנגעלייגט פּאַרוואָס זיי האָבן אים און די פּערד אויפֿגעהאַלטן“, קמ, 1867, № 18. אַ אין טאַטנס טאַטן. אַ אין דער מאַמען (ו) = ניצן דאָס רוסישע גראַפֿע זידלואַרט.

8. דורכפֿירן סעקסועלן אַקט. (וועגן אַ מאַן).

אַרײַנלייגן זיך — דפּו. 1. רעפּל. אַ זיך וואַטע אין די אויערן. „אַז דער בעל־תּוקע (=תּקיעה) קען ניט בלאַזן, לייגט זיך דער שטן אין דעם שופּר אַרײַן“, שוו. „האַסטו מורא? לייג זיך אין בעט אַרײַן [אויך ליינען אַפּ פּריאטישע, דעק זיך צו איבערן קאַפּ, פּיש זיך אויס]“, פּוול. אַ זיך (מיט אַ געוונטן קאַפּ) אין אַ קראַנק בעט = נעמען צוות אויף זיך (וואָס מע וואַלט געקענט זיי אויסמאַדן). „ווער וויל זיך דאָס אין אַ קראַנק בעט אַ זײ“, גענאַרטע וועלט, 1815, סאָו. אויסגאַבע 1940, ז' 69. אַ זיך אין אַ קליין טעפּעלע = זיך אַליין אַראַפּמאַכן צוליב עניוּת אַדער אויס מורא פֿאַר אַן עיך־הרע.

אַ זיך אין קלענען = אין אַ שמוציקן ענין. נאָך שטאַרקער: אַ זיך אין חמץ־דיקע קלענען... האָט פּאַרשעמט די בנות ציון וירושלים און האָט זיך אַרײַנגעלייגט אין המצדיקע קלענען, ב. זילבערמאַן, אַהבת דוד ויהונתן, קעשענעוו 1885, ז' 68.

2. פֿאַרמיטלען, אַרײַנמישן זיך, העלפֿן אויס־גלייכן. אַפּנשטעלן זיך. אַ זיך אין אַן ענין. אַ זיך אין יענעם עסקים, קריגערייען. איר: אַ זיך אין יענעם טעפּל. אַ זיך אין אַ מחלוקת. „פֿון שונא־חנינים וועגן קומט קיין גוטס ניט... דערנאָך קומט עס דאָך משפּחות לייגן זיך אַרײַן דרינען, און עס ווערט דערפֿון אַ גרויסע קריג“, 207, צ/ב. „טאַמער, ר' מעני־דעלע, וואַלט איר זיך דאָ אַרײַנגעלייגט אין דער מיט און געמאַכט צווישן אונדז אַן עק“, ממוט, 'נשרפֿים', ז' 8. „אַצינד רעדט מען אים שוידוכים, איך וועל מיר אויך אַ זיך דער זאָך“, פּראָ. „האשה מרת חנה, צווייטער ברייו פֿון ברודער. „צום סוף האָבן זיך אַרײַנגעלייגט מענטשן... און מע האָט זיי גענומען און מע האָט געמאַכט שלום“, שט, מאַטל, ז' 158.

אַ זיך אין שלום = זיך באַמען צו מאַכן שלום. „ישרנים פֿלעגן זיך אַ זיך אין שלום אַרײַן“, ממוט, ווינטשפּ, ז' 10. אַ זיך אין אַ שלום־ביית, אין אַ פּשרה.

3. אַרײַנטראַכטן זיך. פֿאַראַינטערעסירן זיך. אַ זיך אין יענעם מצבֿ, לאַגע. „נאָר אַבער ער איז געווען קאַלט צו יעדער זאָך, ער האָט זיך ניט אַרײַנגעלייגט אין יענעם מעמד“, ג. ראוויטש, ריבֿ משפּחה... ווילנע 1865, ז' 6.

4. אַרײַנלאַזן זיך. אַרײַנזעצן זיך. אַ זיך אין לייטשע מצלער = זיך אויפֿפֿירן אַזוי אַז מע זאָל באַרעדן. „און דער וואַל לייגט זיך זעלבסט אַרײַן אין לייטשע מצלער טוט ער זיך קיין גוטס און טוט קיין גוטס לייטש“, מאיר יצחק מדקזק מקרית אַליווען [אמדן] הלכות דרד ארץ, ווילנע 1871, ז' 66. „זאָלן זיך די רוטע קעלנער אַ ראַשו־ורובו אין דעם ענין אַרײַן... אַרבעטן מיט אַלע כוחות, ביז זיי וועלן ברענגען אַלצינד אויף אַ לאַד“, ייל, ניט טויט, ניט לעבעדיג, ווילנע תרנ"ה, ז' 39. „מיט גאַט צו הילף, וואוּ בייטשע לייגט זיך אַרײַן, מוז עפעס גולד ווערן“, בייטשע די צדקתעט, וואַרשע 1883, ז' 5.

5. קוזו. „לאַנג איינער דעם אַנדערן [דער בראַנפּן און דער שיכור] געבייגט, ביז זיי האָבן זיך אין ריינטשאַק אַרײַנגעלייגט“, א. ב. רוף, דער שיכור... וואַרשע 1871, ז' 15. ~ לייגן, דער. זונג. יעכין. עניש. יער (יין, קע). יעריי.

אַרײַנלייכטן — אוטו & אַקוזוו. אַרײַנ־לייכטן. לייכטן אינעווייניק אַרײַן. אַ זיך דער אייגענער נשמה. אַ האַפֿענונגען. „דורך מקיים זיך די מצוות ווערט נמשך דער יאָר מקיף און לייכט אַרײַן אין די צען ספּירות פֿון אַצילות“, תניא, ז' ריג. „און ער האָט דעם מענטשן געשטעלט אויף אַ הויכן באַרג, האָבן אַלע זיבן שטערן אַרײַנגעלייכט אין דעם מענטשן“, נחב. 'מעשה נסים', טז/ב. 'סיוועט ממן הימל בלאַ אַ צו דיר', דא. אַ הרחמים, נ"י 1943, ז' 35.

מיט זיך — „דורך די קליינע שפּעלעך אין דער הייך איבער די בענק... האָט זיך קוים דער טאַג אַרײַנגעלייכט“, ווינט, פֿון רבינס שטובֿ, 'שרעפּערק', ז' 134. ~ לייכטן, דער. זונג. עניש.

אַרײַנלייענען — טרוו. 1. לייענען אַ לאַנגע צייט. זיך אַרײַנטאָן אין לייענען. אַ ביז פֿאַרטאַג. „ער האָט שוין געהאַט אַרײַנגעלייענט אַ האַלבן מאמר איבער אַ בוך שירים“, אפּא. אַ גאון.

2. קענען אַרויסלייענען. זיך פֿאַרטיפֿן אין לייענען בעסער צו פֿאַרשטיין. „יעדערער לייענט אויס פֿון אַ ווערק אַזוי פּיל, וויפּל ער איז פֿעאיק אין דעם אַרײַנצולייענען“, שט, לעדער, דיכטער, קריטיקער, ז' 19.

3. אַרײַנטייטשן בייס לייענען. אַ אין בוך אַווינס וואָס דעם מהבר האָט זיך גאַרניט גע־חלומט. אַ אייגענע געדאַנקען, סכּרות.

מיט זיך — „איך האָב געלייענט און גע־לייענט — און ניט געקאַנט זיך אַ, ניט געקאַנט געפֿינען דעם זינען“, שט, דערציילערט און ראַמאַניסט, ז' 273. „קאַנען מיר זיך

איצט מיט מער פֿאַרשטענדעניש און מיטגעפֿיל זיך אַ זיך אין דעם ליד“, ב. ריווקין. ה. לייזיק... ז' 88. עניש.

אַרײַנלייכטיקן — 1. אוטו — אַרײַנלייכטן. אַרײַנגעבן לייכט. „דער טאַג לייכטיקט אַרײַן דורכן פֿענצטער“, נאָד. „אַ יונגל פֿון אַ יאָר זיבן צי אַכט / שרייבט אַ ברייו צו גאַט ביינאַכט / אַפּשטראַל פֿון וועלטן אין ווייטן באַשאַף / לייכטיקט אַרײַן אין יונגלס פּתֿי“, א. אַלמי, היימיש, יוני 1958, 2. אומפּ — עס קומט אַרײַן, דרינגט אַרײַן לייכט. „דורך די פֿאַרהאַנקעט אויף די פֿענצטער לייכטיקט אַרײַן“. 3. טרוו — „לייזיק האָט געקענט אַ גלויבן, האַפֿענונג, אויסליידי־דער־וואַרטונג“, אפּא, טמו, 1962 XII 26.

אַרײַנלייפֿערן — דזוו ~ לייזערן. „מעשים גיט דאָך אַן דער לאַנגער־פֿירער: יעדן טאַג, טענהט ער, ווערן אַרײַנגעלייפֿערט אַזוי פּיל קראַנקע“, ישק, שריאַד... ז' 279.

אַרײַנלעבן — אוטו — לאַנג לעבן. דערלעבן ביז אַ באַשטימטער הויכער עלטער. אַ ביז הונדערט און צוואַנציק. אַ ביז ימות־המשיח. „דער טאַטע זינער, אים צו לאַנגע יאָר, טאַרײַנגעלעבט ביז 98 אַזש“, הר, הרודעט, אַן וואַרצלען. אַ זיך דעם טאַג = גוט פֿאַרברענגען, הנאה האָבן פֿון עולם־ההידיקע פֿאַרגעניגנס. „ער [דער חסיד] איז קובֿע עתים לתורה. אַ ברכה אויף זיך קאַפּ. וואָס דען איז גוט? אין דעם טאַג אַ זײ“, קמ, 1865, № 20. טרוו — מאַכן, גורם זיך, מע זאָל זיך צונויפֿלעבן, ווערן אַ טייל, אַן איינס פֿון עפעס. „דער ציל פֿון דער שול בכלל איז דאָס אַ די קינדער אין זייער פֿאַלק“, א. גאַלאַמב, קולטור און לעבן, נ"י, № 1.

מיט זיך — זיך צופאַסן, ווערן היימיש מיט אַ נייער סבֿיבֿה, מיט נייע באַדינגונגען. אַרײַנפֿילן זיך. זיך אַ זיך אין יענעם לאַגע, אין יענעם מעמד. זיך אַ זיך אַן אַ זיך אין אַ יום־טובֿדיקער שטימונג. אַ זיך אין אַן אַנדער וועלט. „רו ביסט דיכטער, רו הייבסט זיך אויף און לעבסט זיך אַרײַן אין די פֿרעמדסטע וועלטן“, דפּ, 'בערגשטיגער', דאָס נייע לעבען, מאַרץ 1913, ז' 16. „כדי זיי צו פֿאַרשטיין און אין זיי זיך אַרײַנצולעבן“, אפּא, געטראַכט מיט עבֿרֿייטיש, ז' 11. „כיהאַב אַ סך מער הנאה, ווען איך פּרוּוו זיך אַ זיך אין אַשם ווערק“, שט, שלום אַט, נ"י 1960, ז' 391. ~ לעבן, דער. זונג. עניש.

אַרײַנלערנען — אוטו & טרוו. 1. לערנען אַ לאַנגע צייט. אַ סך לערנען. אַ ביז שפעט אין דער נאַכט. „אונטער דער השפּעה פֿון... האָב איך אַרײַנגעלערנט אַ רעכט ביטל יורה־דעה און חושן־משפּט“, ב. צוקערמאַן, איר, פּסח תשכ"א.

2. זיך פֿאַרטיפֿן אין לערנען. „וואָס טיפֿער ער האָט אַרײַנגעלערנט אין דער סדרה, אַלץ וויניקער האָט עס אים געשטערט אַנצוגיין

מיט זינע רעיונות, אפא. אין א יידיש הויז. זונג.

אַרײַנמאַכן — טרו. 1. אַרײַנשטאַן, אַרײַנ לייגן, אַרײַנרוקן. אַ די הויזן אין די שטיבל. אַ דאָס העמד אין די הויזן.

2. אַרײַנשטעלן, אַרײַנפאַסן. אַ שויבן אין די פּענצטער. אַ אַ טיר אין אַ ראַם. „בז מיר אין הויף איז דאָ אַ סך אַרבעט, מע דאַרף אין אַלע סטיינעס אַ שויבן, מע דאַרף די וועראַנדע אויסגלעזן“, א. בערגמאַן, קאַצקער מעשיות, וואַרשע 1929, ז' 44. „פּיזל זעט דעם איינציקן גאַלדענעם צאַן וואָס רוכטשע האָט זיך נאָך דעם קימפּעט געלאָזט אַ“, פּערעלע, גילדענע פּאָוע, ז' 388.

3. איינאַרדענען, אַרײַנריגן דורך פּראַטעקציע אויף אַרבעט, אויף אַ שטעל. „אַמאַל אַז ער איז נאָך יינגער, געזינטער געווען... האָבן אים קרובים אַרײַנגעמאַכט צו ר' בערע וואָלפּאָן אין וואָלד פּאַר אַ מענטשן“, אר, 'קאַלט'. „גון האָט ער [די דינסט] אַרײַנגעמאַכט פּאַר אַ פּיץ מאַכערין אין מרימס פּאַלאַץ“, איבד אמד, סיפור הורדות, ווילנע 1863, ז' 33.

4. (שנודערע) אַרײַננייען, אַרײַנשטעפּן. אַ קעשענעס. אַ די אַרבל. אַ די פּאַדקלאַדקע.

5. פּעצ. צוגעבן ציצית צו אַ טלית אַדער צו אַן אַרבעט־כּפּות. „דאָס נקבּ (לעכל) וואו מען ציצית אַרײַנגעמאַכט מוז זיין אַוועק פּון עק דעם בגד די לענג פּון אַגודל“, הרב א. ברודא, הליכות עולם, אונגוואַר 1864, ח/א.

6. אַפּאַרן, אַרײַנרייען. אַ עמעצן בנים דורכפירן אַ געשעפּט, בנים שליסן שותפות אַ.

~מאַך, דער. זונג. -עכין. -עניש. -ער (יין-קע). -ערני.

אַרײַנמאַכן זיך — אַוטו. 1. אַרײַנשטעלן זיך, אַרײַנפּעסטיקן זיך. „דאָס מיידל בעט איין קוויטל דאָס זי זאָל זיך קאַנען אַ סטוטשע ציין, זי איז שוין אַלט... דרײַטיק יאָר און קיין חתן וויל זי נישט געמען“, א. מאַרגענ-שטערן. עגל זוהב, וואַרשע 1898, ז' 81. יאָ זיך אַ צרה = אַרײַנפאַלן אין אַ צרה.

2. אַרײַנשטופּן זיך, אַרײַנשטעקן זיך. „אויב דער ברוך מאַכט זיך גרינג אַרײַן, אַן ווייטיקן, קען מען אַנטאָן אַזאַ העפּטפּלאַסטער אַדער אַ נאַפּל־באַנדאַזש“, פּעגז, ווילנע 1925, № 10.

3. אַרײַנכאַפּן זיך, אַרײַננאַרן זיך, אַרײַנ פּנענען זיך. אַרײַנדרײַען זיך. „איין שפּיצבוב (גנב) האָט זיך אַרײַנגעמאַכט אין איין הויז וואו עס זינען געווען פּיל סטודענטן אויף קאַסט“, מסדר אגרת אַדער איין נבער בריפּ־שטעללעך, וואַרשע 1858, ז' 92. „אַז זימל... וועט זיך צו אים אין הויז אַ פּאַר אַן איידעם, וועט ער מיר מיאוס מאַכן“, א. י. סאַפּיר, חטאת הקהל... ווילנע 1881, ז' 51. „אַז איר זאָלט זיך דאָ אַ, וועט אַיך זיין גוט ווי די וועלט“, י. ד. טאַיב, דער קדיש... ווילנע תרמ"ט, ז' 82. ... האָט געקוקט אויף בערען

ווי אויף אַ גרויסן שמינטעליגענט וואָס קומט זיך דאָ אַ אין זאַוואַד“, מק, זעלמעניאַנער וו, מינסק 1935, ז' 181.

אַרײַנמאַלן I — טרו. 1. מאַלן אַזוי אַז דאָס צעמאַלענע זאָל אַרײַנפאַלן אין אַ זאַק, אַ כלי, א.ע. אַ מעל אין זעק. אַ קאַווע אין איינפּונטיקע טוטן.

2. אַרײַנשטאַן, אַרײַנמישן בנים מאַלן. אַ ציבעלע אין פּלייש. אַ געברענטע גערשטן אין קאַווע.

מיט זיך — אַן פּוונה, צופּעליק. ~מאַל, דער. זונג. -עכין. -עניש.

אַרײַנמאַלן II — טרו. אַרײַנצייכענען (אין פאַרבי). „מען טאַר נישט אַ אין אַ כתובה די בילדער פּון חתן־כּלה און די זון און די לבנה“, לחם רב, סימן ט"ז, (ציט מ. אונגער, טמז, 1966 II 25).

מיט זיך — „זייערע געטאַקטע שוואַרצע סילוועטן מאַלן זיך אַרײַן אין פּייזאַזש פּול, פּאַרגאַנצט און באַדזשנדיק“, ש. גאַרשמאַן, טאַח' היימלאַנד, 1962, № 5.

~מאַל, דער. זונג. -עכין. -עניש. -ער (יין-קע). -ערני.

אַרײַנמאַניען — טרו. אַרײַנלאַקן. „פּון איין שול אַרויס אין דער אַנדערער — אַרײַן. איין געסל האָט אַרײַנגעמאַניעט דאָס צווייטע“, מ. דלזשונאַטסקי, פּאַר, 1967 IV 5. -עניש.

אַרײַנמאַנעוורירן — טרו. אַרײַנדרײַען. אַרײַננאַרן דורך אַ מאַנעווער, אַ מאַניפּולאַציע, אַ קאַמפּלאַט. „אָדיק זי אין זינע אַרעמס האָט ער איר געוואָלט באַוויזן אין וואָס עס באַשטייט דער יסוד פּון לעבן“, ב. ריווקין, אונדזערע פּראַזאַאַקער, ז' 183. „דאָס האָבן גאַסערס אַגענטן אַרײַנגעמאַנעוורירט די אַרעגענישע אַנטרי סעמיטן צו פירן די פּראַפּאַגאַנדע קעגן ייִדן“, א. אַלפּערין, טמז, 1964 IX 15.

מיט זיך. „מיט אַנערקענען די רויטע כינע האָט פּראַנקרינד אַליין זיך אַרײַנגעמאַנעוורירט אין אַ פּלאַנטער“, טמז, 1964 II 12. זונג.

אַרײַנמאַרשירן — אַוטו. אַרײַנגיין, אַרײַנ קומען אין טעמפּאָ פּון אַ מאַרש (געוויינלעך וועגן אַ זיגערשן חיל). „די זיגער אַליין האָבן נישט דערוועגט מיט פּאַראַד אַרײַנצומאַרשירן קיין פּאַריז“, איבד, קאַרל מאַרקס, דער בירגער־קריג אין פּראַנקרייך, וואַרשע 1919, ז' 10.

מיט זיך — סתם אַזוי, אַן זאַרג. ~מאַרש, דער. זונג.

אַרײַנמאַשעווען — אַוטו. אַרײַנגעבענען זיך אין געטאַ. „אַ דורכן טויער“, ביאַליסטאַקער געטאַ, בזמ.

אַרײַנמוהן — טרו. אַרײַנטראַכטן. אַרײַנ קליגלען. „יעדער האָט געהאַט זיין משוגעת, געזעסן אין אַ באַזונדער צימער, אַרײַנגעאַטעמט, אַרײַנגעמוחט זינע גרימאַסן און העוויות אין די ווענט“, אפא, זי קללה.

אַרײַנמוטישען — טרו. דערגרייכן עפעס,

צווינגען עפעס צו טאָן דורך מוטשען. „ער וויל נישט, אַז מוזאַל די ייִדן אַרײַנדריקן, אַ אין קריסטנטום“, י. ליפּשיץ, יבל XIV, 21. מיט זיך — „אַ זשורנאַל וואָס האָט זיך אַרײַנ געמוטשעט אין 20סטן יאָרגאַנג“, א. נ. שטענצל, 1959. -עניש.

אַרײַנמויערן — טרו. 1. אַרײַנשטאַן, אַרײַנ אַרבעטן, אַרײַנבויען בנים מויערן. אַ אין די ווענט רערן פּאַר וואַסער, דראַטן פּאַר עלעקטרע. אַ גראַטעס אין די פּענצטער. „סיאזי שוין טויט דער בכור וואָס מע האָט אַרײַנגעמויערט אין דער חדר־וואַנט, מלה, לידער וו, נ"י 1934, ז' 128.

2. פּיג. „אַ גע־ייִדישקייט אין אונדזער לשון“, יג. תוד, ז' 55. „ער האָט מיך דורכ־גענומען מיט זינע פּאַרוואַונדערטע אַדלער־אויגן, אָדיק אין מיר צוויי טיפּע וואַרעמע, פּרײַנדלעכע בליקן“, שמואל רובינשטיין, שריפטן פּון אַ ייִדישן פּאַקלאַפּריסט, ווילנע 1938. „די אַנטרונענע וועלן אַ אין בנין זייער לפד“, רחל אויערבאַט, אין לאַנד ישראָל.

מיט זיך. זונג.

אַרײַנמופּן — אַוטו. אַ. זיך אַרײַנקלעבן, זיך אַרײַנצען אין אַ נעער דירה. „ווען דיווידי האָט געהייראַט, האָט הענרי אַרײַנגעמופּט צו אים“, א. זאַלצאַרעווסקי, קאַרטן, נ"י 1910, ז' 3.

אַרײַנמורמלען — טרו. אַרײַנשעפּטשען, אַרײַנשושקען, אַרײַנבורטשען. אַרײַנערן אומ־קלאַר, אונטער דער נאַז, צווישן די ציין. — ניטאַ נאָך וואָס — מורמלט די יידענע אַהער אַרײַן שוין דורך דער אַפּענער טיר“, שמעון האַראַנטשיק, גאַטס משפּט, „עמען גייט צו צו מיר און מורמלט אַרײַן אין מנינע אויערן“, טעג, געברענטע טריט, ביא 1947, ז' 170. -עניש.

אַרײַנמיזונגן — טרו. אַפּנשליסן, אַרײַננעמען. אַבסאַרבירן. „דאָס אַרײַנעטאַלע ייִדישע מיידל... דאַרף אַרײַנגעמיזונג ווערן אין דעם נייעם ייִדישן פּאַלק“, ביגז, טמז, 1966 VI 15.

אַרײַנמיני(ו)ען — אַוטו. אַרײַנגלאַנצן. פּאַ־וויזן זיך פּון דרויסן אויף אינעווייניק. „דורך דער שויב פּון פּענצטער האָט אַ פּאַר מאַל אַרײַנגעמיניעט ביילעס קאַפּ. זי האָט אַרײַנ געבליקט אין דער שטוב“, פּאַרזער ציטשטריפט, 1958, № 20, ז' 109.

אַרײַנמישיברכן — (~מישעביירעכן) — טרו. מאַכן יענעם אַ מישיברך, מאַכן אין דער מאַמען אַרײַן, גראַב אויסוידלען. „האַט אים דערפּאַר אויך גוט אַרײַנגעמישיברכט“, זש, פּעטער זשאַמע, ווילנע 1930, ז' 146.

אַרײַנמישן — טרו. 1. אַרײַנשטאַן בנים מישן. אַרײַננעמען אין אַ מישינג. „וויפּן, וואָס עס איז אין אים אַרײַנגעמישט געוואָרן... אַנדערע משקות... אַזוי פּיל... ביז עס האָט אַנגעוואָרן דעם טעם פּון וויפּן, זאָל מען נישט

מאכן דערויף 'בוא פרי הגפן', איבן הרב ש. ז. שניאורסאן, 99 ברכות הנהניג, ווארשע 1874, ז' 85. "מע טאר ניט אַ אין גוטע תבואה אָדער פירות אַ ביסל שלעכטע וואָס עס זעט זיך ניט אָן", חא. מט.ב.

2. אַרינמישן, אַינזשליסן עפעס וואָס האָט ניט קיין דירעקטע שניכות, וואָס פּאַסט זיך ניט אינגאַנצן אַרײַן, וואָס איז אַ דיסאַנאָן. "מע האָט אַיך דאָ אין דער לעצטער צשט אַנגעהויבן אַ אין אים [=זשאַראָן] אַלערליי ... פּאַסט קודשטוועס, מע האָט אַיך אַנגעהויבן געבן אַזאַ זשאַראָן וואָס איז שוין טאַקע שווער צו דערקענען", [מ. דלוגאַטש], דער לאַכניקער ווערטיל זאָגער, לעמבערג 1883. זיינען זיך יידן געזעסן אויפֿן בוידעם און געשמועסט וועגן וועלטזאַכן... אַרינמישט ווערן געניט ווען אַ שטיקל תורה, אַן אַגדתא", ממוס, 'בישיב'ה של מעלה', ז' 20. [ער] האָט פֿינגט געהאַט אין זמן רעדן אַרינמישן הויכע ווערטער", שט. יוגענד ראַמאַנט, ז' 21.

3. אַרינמישן, אַרינמישן, אַרינמישן, אַרינמישן. "מיש ניט אַרײַן אַ זשטיקן אין אונדזערע מחלוקת". אַ פרוו אַרינמישן די גוים אין די ענינים פֿון דער נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע, מענדל מאַרק, די ייִדיש־וועלטלעכע שול אין לעטלאַנד, 1973, ז' 106.

ארינמישן זיך — אוטו. 1. מישן זיך אומגעבעטן אין פֿרעמדע ענינים. וועלן זיך אינדערמיטן, קומען אין צווישן. "אַן אייגענע קריגן זיך, זאָלן זיך פֿרעמדע ניט אַ"; "מישסטו זיך אַרײַן אין אַ פֿרעמדער קריג — קריגסטו פֿרעמדע פעטש (קלעפֿ)"; "אין אַ שידוך זאָל מען זיך ניט אַ"; "צווישן צוויי וואָס שלאָפֿן אויף איין קישן זאָל זיך דער דריטער ניט אַ", שו. "פֿאַרשאַלטן זאָל ווערן נאָר יענער מענטש וואָס האָט זיך און אונדזער ליבע אַרינמישט", 29.

2. זיך פֿאַרנעמען מיט עפעס וואָס מע דאַרף איינגולעך מיט דעם זיך ניט פֿאַרנעמען. זיך אַ אין דער בוכפֿירונג אין אַינזשליסן סחורות אע. "אין שניטקראַם האָט זיך דער טאַטע נישט אַרינמישט", שט. פֿונים יאָרד, ז' 24. "אורטיילן אַן שום עמאַציאָנעלן אַ זיך... זייער ווייניק קריטיקערס גיט זיך עס אַיין", שט. קריטיק און קריטיקער, ביא 1959, ז' 161.

3. אַרינמישן זיך. אַרינמישן זיך. "דאָגת פרנסה האָט זיך אַרינמישט און איר

האַב איבערגעגעהערט כמה וכמה מקומות", פּראָ, חסידיש, ז' 201. "מישט זיך אַרײַן אין זייער שמחה אַ טרויער און אַנמאַכט אין זייער מעכטיקייט", שט. ייִדישע שרייבער אין טאַווערן רוסלאַנד.

4. אַרינמישן זיך אַרײַן אין אַ שמועס, אין אַ וויכוח. אַ זיך מיט אַ וואָרט. "אַ חכם מישט זיך ניט אַרײַן אַז דער אַנדערער רעדט", איבן זעליגמאַן, מסכת דרן ארץ זוטא, ווילנע 1878. "הפּינט איז פֿאַר־פֿאַלן מין תורה, מין חכמה. איך מיש זיך אַרײַן אין לערנען, הערט מען גאַרניט, אַלצ. תוכחת חיים, ווילנע 1865, ז' 34. — 'מיט דעם אייבערשטנס פּוח און מיט ייִדיש געלט — מיש איך זיך אַרײַן פֿרי צו געבן אַנזעהערעניש אַז מע מיינט דאָ טאַקע די קלינגערס", ממוס, אין אַ שטורם־צײַט, ז' 12. 'מזל־טובֿ' — האָט זיך אַרינמישט די רביצין, — 'איר זאָלט דערלעבן אַזאַנגען בעסערע בשורות", שט. פֿונים יאָרד, ז' 9.

5. אויסמישן זיך. אַרינמישן זיך. צונויפֿ־מישן זיך. אַ זיך אין (צווישן) גרויסן המון. "ווען אַ זאַנג פֿון לקט האָט זיך אַרינמישט אין גאַנצן שפּער, נעמט ער אַראָפֿ מעשר פֿון איין זאַנג און גיט דאָס אַוועק אַן אַרעמאַן", זרעים, יח.ב.

ארינמישן זיך — אוטו. 1. מישן זיך אַרײַן אין אַ פֿרעמדע ענינים. וועלן זיך אינדערמיטן, קומען אין צווישן. "אַן אייגענע קריגן זיך, זאָלן זיך פֿרעמדע ניט אַ"; "מישסטו זיך אַרײַן אין אַ פֿרעמדער קריג — קריגסטו פֿרעמדע פעטש (קלעפֿ)"; "אין אַ שידוך זאָל מען זיך ניט אַ"; "צווישן צוויי וואָס שלאָפֿן אויף איין קישן זאָל זיך דער דריטער ניט אַ", שו. "פֿאַרשאַלטן זאָל ווערן נאָר יענער מענטש וואָס האָט זיך און אונדזער ליבע אַרינמישט", 29.

2. זיך פֿאַרנעמען מיט עפעס וואָס מע דאַרף איינגולעך מיט דעם זיך ניט פֿאַרנעמען. זיך אַ אין דער בוכפֿירונג אין אַינזשליסן סחורות אע. "אין שניטקראַם האָט זיך דער טאַטע נישט אַרינמישט", שט. פֿונים יאָרד, ז' 24. "אורטיילן אַן שום עמאַציאָנעלן אַ זיך... זייער ווייניק קריטיקערס גיט זיך עס אַיין", שט. קריטיק און קריטיקער, ביא 1959, ז' 161.

ארינמישן זיך — אוטו. 1. מישן זיך אַרײַן אין אַ פֿרעמדע ענינים. וועלן זיך אינדערמיטן, קומען אין צווישן. "אַן אייגענע קריגן זיך, זאָלן זיך פֿרעמדע ניט אַ"; "מישסטו זיך אַרײַן אין אַ פֿרעמדער קריג — קריגסטו פֿרעמדע פעטש (קלעפֿ)"; "אין אַ שידוך זאָל מען זיך ניט אַ"; "צווישן צוויי וואָס שלאָפֿן אויף איין קישן זאָל זיך דער דריטער ניט אַ", שו. "פֿאַרשאַלטן זאָל ווערן נאָר יענער מענטש וואָס האָט זיך און אונדזער ליבע אַרינמישט", 29.

2. זיך פֿאַרנעמען מיט עפעס וואָס מע דאַרף איינגולעך מיט דעם זיך ניט פֿאַרנעמען. זיך אַ אין דער בוכפֿירונג אין אַינזשליסן סחורות אע. "אין שניטקראַם האָט זיך דער טאַטע נישט אַרינמישט", שט. פֿונים יאָרד, ז' 24. "אורטיילן אַן שום עמאַציאָנעלן אַ זיך... זייער ווייניק קריטיקערס גיט זיך עס אַיין", שט. קריטיק און קריטיקער, ביא 1959, ז' 161.

3. אַרינמישן זיך. אַרינמישן זיך. "דאָגת פרנסה האָט זיך אַרינמישט און איר

האַב איבערגעגעהערט כמה וכמה מקומות", פּראָ, חסידיש, ז' 201. "מישט זיך אַרײַן אין זייער שמחה אַ טרויער און אַנמאַכט אין זייער מעכטיקייט", שט. ייִדישע שרייבער אין טאַווערן רוסלאַנד.

"אין דער פֿאַן האָט ער דרש מעסטלעך קוילן אַרינמישט", מחזור בית ישראל, יום־כיפור, ווילנע תרצ"ו, ז' 248.

ארינמישן זיך — אוטו. 1. מישן זיך אַרײַן אין אַ פֿרעמדע ענינים. וועלן זיך אינדערמיטן, קומען אין צווישן. "אַן אייגענע קריגן זיך, זאָלן זיך פֿרעמדע ניט אַ"; "מישסטו זיך אַרײַן אין אַ פֿרעמדער קריג — קריגסטו פֿרעמדע פעטש (קלעפֿ)"; "אין אַ שידוך זאָל מען זיך ניט אַ"; "צווישן צוויי וואָס שלאָפֿן אויף איין קישן זאָל זיך דער דריטער ניט אַ", שו. "פֿאַרשאַלטן זאָל ווערן נאָר יענער מענטש וואָס האָט זיך און אונדזער ליבע אַרינמישט", 29.

2. זיך פֿאַרנעמען מיט עפעס וואָס מע דאַרף איינגולעך מיט דעם זיך ניט פֿאַרנעמען. זיך אַ אין דער בוכפֿירונג אין אַינזשליסן סחורות אע. "אין שניטקראַם האָט זיך דער טאַטע נישט אַרינמישט", שט. פֿונים יאָרד, ז' 24. "אורטיילן אַן שום עמאַציאָנעלן אַ זיך... זייער ווייניק קריטיקערס גיט זיך עס אַיין", שט. קריטיק און קריטיקער, ביא 1959, ז' 161.

3. אַרינמישן זיך. אַרינמישן זיך. "דאָגת פרנסה האָט זיך אַרינמישט און איר

ארינמישן זיך — אוטו. 1. מישן זיך אַרײַן אין אַ פֿרעמדע ענינים. וועלן זיך אינדערמיטן, קומען אין צווישן. "אַן אייגענע קריגן זיך, זאָלן זיך פֿרעמדע ניט אַ"; "מישסטו זיך אַרײַן אין אַ פֿרעמדער קריג — קריגסטו פֿרעמדע פעטש (קלעפֿ)"; "אין אַ שידוך זאָל מען זיך ניט אַ"; "צווישן צוויי וואָס שלאָפֿן אויף איין קישן זאָל זיך דער דריטער ניט אַ", שו. "פֿאַרשאַלטן זאָל ווערן נאָר יענער מענטש וואָס האָט זיך און אונדזער ליבע אַרינמישט", 29.

2. זיך פֿאַרנעמען מיט עפעס וואָס מע דאַרף איינגולעך מיט דעם זיך ניט פֿאַרנעמען. זיך אַ אין דער בוכפֿירונג אין אַינזשליסן סחורות אע. "אין שניטקראַם האָט זיך דער טאַטע נישט אַרינמישט", שט. פֿונים יאָרד, ז' 24. "אורטיילן אַן שום עמאַציאָנעלן אַ זיך... זייער ווייניק קריטיקערס גיט זיך עס אַיין", שט. קריטיק און קריטיקער, ביא 1959, ז' 161.

3. אַרינמישן זיך. אַרינמישן זיך. "דאָגת פרנסה האָט זיך אַרינמישט און איר

האַב איבערגעגעהערט כמה וכמה מקומות", פּראָ, חסידיש, ז' 201. "מישט זיך אַרײַן אין זייער שמחה אַ טרויער און אַנמאַכט אין זייער מעכטיקייט", שט. ייִדישע שרייבער אין טאַווערן רוסלאַנד.

4. אַרינמישן זיך אַרײַן אין אַ שמועס, אין אַ וויכוח. אַ זיך מיט אַ וואָרט. "אַ חכם מישט זיך ניט אַרײַן אַז דער אַנדערער רעדט", איבן זעליגמאַן, מסכת דרן ארץ זוטא, ווילנע 1878. "הפּינט איז פֿאַר־פֿאַלן מין תורה, מין חכמה. איך מיש זיך אַרײַן אין לערנען, הערט מען גאַרניט, אַלצ. תוכחת חיים, ווילנע 1865, ז' 34. — 'מיט דעם אייבערשטנס פּוח און מיט ייִדיש געלט — מיש איך זיך אַרײַן פֿרי צו געבן אַנזעהערעניש אַז מע מיינט דאָ טאַקע די קלינגערס", ממוס, אין אַ שטורם־צײַט, ז' 12. 'מזל־טובֿ' — האָט זיך אַרינמישט די רביצין, — 'איר זאָלט דערלעבן אַזאַנגען בעסערע בשורות", שט. פֿונים יאָרד, ז' 9.

5. אויסמישן זיך. אַרינמישן זיך. צונויפֿ־מישן זיך. אַ זיך אין (צווישן) גרויסן המון. "ווען אַ זאַנג פֿון לקט האָט זיך אַרינמישט אין גאַנצן שפּער, נעמט ער אַראָפֿ מעשר פֿון איין זאַנג און גיט דאָס אַוועק אַן אַרעמאַן", זרעים, יח.ב.

ארינמישן זיך — אוטו. 1. מישן זיך אַרײַן אין אַ פֿרעמדע ענינים. וועלן זיך אינדערמיטן, קומען אין צווישן. "אַן אייגענע קריגן זיך, זאָלן זיך פֿרעמדע ניט אַ"; "מישסטו זיך אַרײַן אין אַ פֿרעמדער קריג — קריגסטו פֿרעמדע פעטש (קלעפֿ)"; "אין אַ שידוך זאָל מען זיך ניט אַ"; "צווישן צוויי וואָס שלאָפֿן אויף איין קישן זאָל זיך דער דריטער ניט אַ", שו. "פֿאַרשאַלטן זאָל ווערן נאָר יענער מענטש וואָס האָט זיך און אונדזער ליבע אַרינמישט", 29.

חזירים, קעלבלעך, וואָס מע האָט אַרײַנגענומען צוליב דער קעלט אין דער כאָלופּע... אַש, תּהילים י"ד.

2. דזוּ ב1 מיטן אַרויסהייבן: באַזעצן אויף אַ לענגערער צײַט, אַינקוואַרטירן (און זאָרגן וועגן דעם וואָס מע נעמט אַרײַן). אַ אין אַ מושב־זקנים. אַ אין אַ בית־תּומים. אַ צו זיך יתּומים, פּליטים, פּאַרוואַנדעטע אַע. „אין דר גאַסן אין קיין (גר) איבר נעכטיג, איך איז האָב אין צו מיר אַרײַן גינעמען“, סהמ, איוב־, לא, 32. „אונטערשטאַטיקע יידן האָבן איר [=זי] אַרײַנגענומען צו זיך, ביז דער רב־ איז געקומען צוריק“, ליטו.

3. עפעס אַרײַנגעטראָגן אין אַן אַרט. אַ דאָס האַלץ אין סטאַדלע, די סחורה אין שפּיטלעך אַזוּ. „פּאַרנאַכט האָט רב־קהלע די אַפּגע־ טריקטע וועט אַרײַנגענומען פֿון דרויסן“, וויט, אַ שלעכטע פּרוי, וואַרשע 1930, ז' 168. „ס'איז נאָך צײַט געווען אַרײַנגענומען די תּבואה אין די שפּעטער... רב־, ערד. אַ און אַרומכאַפּן צווישן ביידע הענט, אַ אין אַ קלעבע [זר] שפּיטלעך האַלץ. פיג: אַ דעם שבת (דעם פּסח, יום־טוב־) = אַלץ אַרײַן ברענגען אין שטוב וואָס עס איז נײַטיק, צוגרייטן אַלץ. „מע האָט געזען אַז לאה האָט שוין אַרײַנגענומען דעם הייליקן יום־טוב־“, י. 2. בינשטאַק, ביא ר' שלמה בערלינער, לוחאָו 1896, ז' 42.

4. נעמען אין עפעס. נעמען מיט עפעס. אַרײַנשטן. אַרײַנגיסן. אַ עפעס אין אַ פּלי. אַ די קאַווע אין וואַרעמפּלאַש. אַ מעל אין זעקל. אַ אין האַנט דעם חפֿץ, דעם בגד אַזוּ. „וויבער פֿלעגן כּמעט צערשאַקענע בלינבן פֿון פּחד... אַז זי פֿלעגט אַ אין האַנט די יאַרמלקע אַדער דאָס ווינדל אַפּצושפּרעכן אַן עינ'הער“, אפֿס, גרונעלע די רעבעצין, ווילנע 1874. „דער פּאַקיר פֿלעגט איר [דער שלאַנגס] מויל צו זיך אין מויל אַ, און מויל צו מויל איר טיפּע סודות אַנטפּלעקט“, אטט, מיטעלעך, ז' 124. אויך: אַ אין (קוואַדראַט)קלאַמען. אַ אין האַלבע לבנות. אַנאַלאָגיש בײַ קאַרטן־שפּיל: אַ מיט אַ טרומף.

5. אַרײַנדרוקן. אַרײַנקוועשן. צעקאַלעטשען. די מאַשין קען אַ אַ פּינגער, אַ גאַנצע האַנט. 6. מאַכן פֿאַר אַ מיטגליד פֿון אַ גרופּע. אַ אין פּאַראַיין. אַ אין דער פּאַרטיי. אַ אין אַ קיבוץ. אַ אין אַן אַרגאַניזאַציע. אַ צווישן די חשׁוֹב־סטע לײַט פֿון שטאַט. אַ אין אַ חברה — א) אין איינער פֿון די געוויינטלעכע חבֿרות אין שטעט און שטעטלעך פֿון מורח־אייראַפּע [חברה־ שׁים, משניות, עינ'יעקב, חברה־קדישא, ביקור־ חולים, הכנסת־כּלה אַ]; ב) צווישן וואוילע־ יונגען, יונגאַטשעס, שטיפּערס. אַ אין קאַן אַ א) אין אַ שפּיל; ב) אין אַ גרופּע, אין אַ געשעפּט; ג) אַרײַנגאַבן און אַרויסקריגן עפעס. „חברה האָבן אים גוט אַרײַנגענומען אין קאַן אַרײַן; אַ, חברה קאַזו“, ש. מאַנאַגאַג, ז' 52. אויך וועגן אַ טאַגן — אַ אין קאַראַהאַ, אין

אין נאָט פֿון דער כאָלופּע“, י. בערגער, יושפֿ 3, XXV. „ווינט האָט גיט אַרײַנגעניט אין קעשענע צו זיך דען פּינגער־הוט מיט פּרייד“, מלה, לידער II, ז' 32.

מיט זיך. ~ נײַ, דער. אַונג. עכץ. עניש. ערני.

אַרײַנגיסן — אַוטו & טרוו. אַ אין טיכל. אַ אַלע באַקטעריעס אין פּנים אַרײַן. מיט זיך — אַ גרויער ושוואַרער חסיד האָט אַ גוטן שמעק טאַבעק געטאַן, זיך אַרײַנגעטאַסן אין דער באַרד און גענומען זוכן אַרום זיך אַ שפּאַדל, אַפּס, אַ ליציטאַציע.

אַרײַנגיבן — טרוו. גיבן אַ לענגערע צײַט ביזן פֿולן אויסגיבן. אַ די קאַפּאַטע פֿון דער אייגענער חתונה ביז צו דער חתונה פֿון דער מיזינקע. אַ יענעם פּרײַנדשאַפּט ביזן ברוגו ווערן.

אַרײַנגעבען — טרוו. נעגל. מיטן אויסזען פֿון אַ נעבעך עפעס אַנבאַטן. אַרײַנגעבן עפעס מיט אַ קרעכצן, מיט אַ נעבעך־פּנים. „קינדער אַפּערישענע, באַרוועס, לויפֿן אַן אויף די שטויביקע סטאַטימע [אין עקסיקע]... שטעלן זיך אויס אַנטקעגן אַלע פֿענצטער פֿון די וואַגאַנען און שרײַען אַרײַן אַדער, בעסער געזאַגט, נעבעכן אַרײַן זייערע סחורות“, הל, טאג, 1943 IV 10.

אַרײַנגעבן — דער. 1. אַקט אַדער רעזולטאַט פֿון אַרײַנגעמען. פּאַמלעכער (האַסטיקער) אַ. 2. סכּום, קוואַנטום פֿון אַרײַנגענומענעם. „דער סכּום וואַרעמקייט וואָס איז נײַטיק אויף אַנצור־ האַרעמען איין גראַם שטאַף אויף איין גראַד צעלסיוס באַשטימט דעם אַזוי־געוויפֿענעם וואַרעמקייט־ פֿון שטאַף“, יאכ II, ז' 123. 3. פּעאיקייט אַרײַנגענומען, אַ־פּעאיק, אַ בײַם מאַנעטזירן. אין פּאַרבינדונג מיט אַרט און צײַט. אַ סטאַדלע מיט אַ גרויסן אַ. „די גרויסע שטאַט וועט פֿון אונז פּאַרלאַנגען אַן אַ פֿון עטלעכע חדשים“. ונג.

אַרײַנגעמיקן — אַדי. וואָס האָט אַ גרויסן אויסשפּרייט, האָט אַרט אַרײַנגענומען. אַע לאַגערן. י־קייט.

אַרײַנגעמען — טרוו. 1. אַרײַנברענגען און אַנגעמען אין אַ באַשטימטן אַרט. אַ אין שטוב די פּאַרפֿרויענע קינדערלעך. אַ אין הקדש די אַנגעקומענע אַרעמעלעכט. „ווי מאַט מײַך אין שפּיטאַל אַרײַנגענומען, האָט מען מײַך געלייגט אויף אַ בעט“, פּל. „פּאַר רחמנות האָבן אַיך אים אין הויז אַרײַנגענומען... צוואַנציק רובל סיגנאַציע פּאַרויס געגעבן“, גענאַרטע וועלט, 1815? [סאַו־ אויסגאַבע 1940, ז' 75]. „די מענדעלע, האָט רחמנות אויף אַ ייִדישער טאַכטער, נעמט אונז אַרײַן אין אַיער בייִדל“, ממוס, 'בישיב־ה של מטה'. דאָס ייִדישע פּאַלק וועט גיט פּאַרעסן... דעם העלדישן היסטאָרי־ קער [רינגלבלום] און וועט אים אַ אין פּאַנטעאַן פֿון זײַנע גרויסע זיך, ס' טאַג, ז' 669. אַ די פּויגלען אין די שטיבן. „ונגע בהמות,

דעם קאַפּטן קערצער געמאַכט, ביז ער האָט זיך שוין אַרײַנגענאַרט אין דפּטש אַרײַן“, ימברע, שפּרינצע מירל... , בוקאַרעשט 1878, ז' 2. „דער יצירה־ע נאַרט זיך פֿרײַער ביסלעכווייז אַרײַן צו מענטשן, דערנאָך ווערט ער איבער אים אַ גאַנצער מושל“, י. טרובניק, זשאַרגאַן לערער, וואַרשע 1886, ז' 26. „ביסלעכווייז האָט ער אַלץ צו איר זיך אַרײַנגענאַרט, ביז ער איז געוואָרן מיט איר אַ שמעלקע. ער פֿלעגט אַפּזיצן מיט איר שעהנווייז און פּלוידערן“, ממוס, פּישקע, ז' 95.

~ נאַר, דער. עכץ. עניש. ער (ן, קע). ערני.

אַרײַנגאַרעײַש — אַדי. וואָס איז אויפֿן שטייגער פֿון אַן אַרײַנגאַרע. זיסע, אַע ריידע־ לעך. י־קייט.

אַרײַנגורען — טרוו. 9: ~ נײַרען, ~ (ני)־אַ־ רען. אַרײַנדרוקן, אַרײַנשטעקן (און אַזוי ווי באַהאַלטן). אַ דעם קאַפּ אין קיש. אַ דעם קאַפּ אין דער מוטערס שויס. אַ די פּיסלעך אין זאַמד בײַם ברעג ים. מיט זיך — אַ זיך צווישן די אַנגעוואַרפֿענע בגדים. „קין נורעט זיך אַרײַן אין זאַמד און וואַיעט — גאַט מײַן האַרץ“, הר, א'ו שטענטן טאַג פֿון האַרבסט, י־קנס לעצטע טעג. עניש.

אַרײַנגינגען — טרוו. אַרײַנגעמען אין אַ ניגון. אַרײַנברענגען אַ מעלאָדיע אין עפעס. אַ די וואַלכלעך אין ייִדישע פּאַלקסלידער. אַ קינות אין אַלע רייד וועגן צוקונפּט. אַ גאַנץ פֿרעמדע מעלאָדיעס אין יום־טוב־דיקן דאַונען. מיט זיך — „ווי אַ ניגון, וואָס ניגונט אַרײַן זיך אין ניגון, שווימען די ביימער“, יפ, ליב־ שט, ז' 45.

אַרײַנדרערן — אַוטו. טיף אַראַפּנידערן. אַרײַנדרענגען. „אויב דאָ עש איז אַרײַן גיירט שבֿט בנימין, דאָ האָבן זיך די [אַר]ן פֿון יהודה מנאָ גיווען [בײַם גס פֿון קריעת ים־סוף], סהמ, תּהלים, סח, 28. „דרום שטיט יוירד... אונ שטיט גיט ירד — דז קבֿי־ העט אים גיהיישן אַרײַן גיירן אין מצרים“, נצו. בראשית, כא/א. „געקומען זענען זיי [די אויגן] מיט אַזוי פּיל חן, פּרײַנדלעכקייט... און האָבן גענדלעך אַרײַנגענידערט צו אים אין האַרצן“, ש, א'ו שטורם.

טרוו — מאַכן עס זאַל טיף אַראַפּנידערן. אַ אַ סובמאַרין אין אַטלאַנטיק. מיט זיך — אַ זיך אין תּהום. ונג. ניש.

אַרײַננימען — טרוו. אַרײַנפּעסטיקן מיט ניטן. אַ בלעכן אין דאָך. „אין פּאַדערשטיק [פֿון שופּלאַך] ווערט דאָס דעקל אַרײַנגעניטע־ וועט“, בער, ז' 41.

אַרײַננייען — טרוו. אין קעשענע אַ אַ קליין קעשענעלע פּאַרן קליינגעלט. „אַ פּאַרטאַטש קען אַ אַן אַרבל פּאַרקערט“. „אירכע איז אַ שמאַל פּאַסיקל לעדער וואָס ווערט אַרײַנגעניט

טאנצנדיקן ראָד, אין רעדל. אַ אין ט אַ נ ז
— דזו אַ אין קאָז, בב בא, ג, אַ אין דער
מיט .

7. מאַכן פֿאַר אַ מיטבאַטייליקטן. אַנגעמען
אויף אַ שטעל. אַ אין שותפות, אין אַ געשעפט.
אַ פֿאַר אַ מענטשן. אַ אַ מיידל צו די קינדער.
אַ אַ געזעל, אַ לערנינגל. „קייַן יידן וויל מען
שוין מער ניט אַ אין אַסעקוראַנץ, און אייניקע
יידן וואָס זענען געווען אַסעקורירט. . . האָט
מען זיי אַפּגעשיקט די פּאָליסעס“, יפּאַג, 1887,
50 №

8. אַנגעמען אין אַ לערן־אַנטשטאַלט. אַ אין
אַ ישיבֿה. אַ אין דער אַרטישול. אַזוי אויך:
אַ אין אַ ספּאַרט־קלוב, אין אַ קינדער־קאָלאָניע.

9. אַרנינגקריגן אונטער אַ הערשאַפֿט. קריגן
מאַכט איבער עמעצן. אַ אין תּפֿיסה. אַ אין
געפּאַנגענשאַפֿט. אַ אין (די לאַפּעס) אייגענעם
רשות פּרעמד האָבֿן־גוטס. „וואָלף האָט אויף
זיין תקיפות די סחורה צו זיך אַרנינגענעמען“,

יפּ, ז' 41. אַ עמעצן אַדער עפעס אין האַנט,
אין די נעגל. ספּעצ אַ אין די הענט =
קריגן די דעה (מאַכט) איבער עמעצן אַדער
עפעס, קאָנטראַלירן און דיסציפּלינירן. אַ אין
די הענט דאָס גאַנצע געשעפט. אַ אין די הענט
דעם מאָן, די קינדער. אַ אין די הענט די
תּלמידים. „פּאַרטאַג האָט איר [=זי] דער שלאָף
אַרנינגענעמען אין זייער הענט און האָט איר
[=זי] פֿאַרשעלפּערט“. ש. בעקערמאַן, דיא גוטא
פּרוּיאַ, ווילנע, יאָר, ז' 19. אַ אין אַ ר ב ל
= (מיט חזק) אַריבערשטיגן עמעצן.

10. אַרנינגבאַקומען לייזונג. מאַכן פּראָפּיט.
אַ אין אַ יירד מער ווי אַ באַזנן חורש אין
שטעטלשן קרעמל. אַ די אמתע אַפּוטיק. אַ די
באַנק ביים שפּילן אין קאַרטן. אויך: אַ אַר־
פעס אין שטוב. „זיין הייב נעמט אַרנין צו
נייען“, 99א, אין שטרעיק.

11. אַרנינרעכענען. אַ אין חשבון די הוצאות
און די שווערע טרחא.
12. אַרנינעסן. אַ אין מויל אַ ביסל נאַכן
תּענית. „אַממיינסטן זאָל ער [דער וואָס ליבט
אויף שווינדנוכט] אין זיך אַ פּיל פּעטיקייטן“,
טאַלער רבי, סגולות וּפּרואות וו, לאָדו 1910(?),
ז' 94. אַ עמעצן אין מויל (אין די
מזלער) = באַרען, טרייבן רכילות וועגן אים.
„קוים אַבער האָט מען אים אַרנינגענעמען אין
מויל אַרנין, האָט מען באַלד אַנגעהויבן דער־
ציילן וועגן אים. . . מייאסע מעשיות“, שע,
יִסילע סאַלאַווִי, ז' 115.

13. אַרנינגאַפּן. „די ערד נעמט אַרנין דאָס
פֿאַרגאַסענע בלוט“. „די ערד [רייך אין קאַלן]
נעמט אין זיך אַרנין מער וואָסער ווי אַ
זאַמדיקער אַקער־באַדן“, מ. וועבער, דער יוד־
שער פּעלד־אַרבייטער, וואַרשע 1891, ז' 15.
„טרוקענע פֿעל מוז מען נאָך לענגער הייקן. . .
אַלע הויט־לעבלעך. . . זאָלן איבערפּולט ווערן
מיט וואָסער, אַזוי אַז זיי זאָלן שוין מער אין
זיך ניט אַ קייַן וואָסער“, הוואַלז, האַנטביכל
פֿאַר לעדער־אויסאַרבעט ו, פּערטאַגראַד, 1922,

ז' 13. . . ווי דו וואָלטסט אין די בלוט־טראַפּנס
אַרנינגענעמען די פּימער פֿון די וואָס זינען
אומגעקומען“, חג, שנין פֿון פּאַרלאַמענט
שטער, ז' 101.

14. איינשליסן אין אַ זאַמלונג, אין אַ
קאָלעקציע. אַרנינגלידערן. אַ אין אַ גרעסערן
סכּום. אַ אַ דאָקומענט אין אַן אַרכיוו. אַ נייע
באַוואַרענישן אין דער פּלאַן פֿון אַן אַקציע.
אַ שיר־השירים אין די כתב־הקודש. אַ דעם
קינסטלערס בילדער אין מוזיי. אַ דאָס פּלאַטערל
אין דער קאָלעקציע אינוועקטן. „פּאַדגיושע
[לעבן קראַקע] האָט מען שפּעטער אַרנינגענעמען
אין גרויס־קראַקע“, יִשפּ xxv, 2.

15. תּופּס זיין, אַרנינפּעסטיקן אין דער
גיסטיקער וועלט. אַ אין נאַציאָנאַלן זכּרון. אַ
אין דער מתשבה. אַ אין זיך גרוילן פֿון חורבן.
טיף אַ אין זיך דאָס געלייענטע. „האַסט מורא
— נעם דיר אַ מת אין זיין אַרנין“, פּויל ביים
אַפּלאַכן פֿון אַ פּחזן. „נעמט אַיך גאַסט
וואונדער אין אַינער האַרצן אַרנין“, יענטע בת
יִצחק, עשרת הדברות ביכל, אָנהייב 19. ייִה.
„דרום לאָז אַ מענטש אַרנינגעמען אין זינען /
אין תּענוג, פּרייד דעם טאַג זיך צו געפּינען“,
ממוס, זמירות, ז' 48.

16. כּוּלל זיין, האָבן אַרט. אַרנינגעשלאָסן
ווערן אין אַ מאָס. „דער טעאַטער קען ניט אַ
אַלע באַווכערס“. „ביי אַ יום־טובֿ האָט די שול
באַוויזן אַרנינגענעמען די גאַנצע שטאַט יידן“.
אַ קוואַרט נעמט אַרנין פּיר גלעזער. אַ פּוס
נעמט אַרנין 12 צאָל אע. ס ט אַ ס — אַן אומד
באַשטימטע מאָס פֿאַר צעהאַקט האַלץ, גע־
וויינטלעך אַזוי פּיל וויפּל אַ פּויערשער וואָגן
קען אַ“.

17. (שנדיעריש) קירצן אַדער שמעלער
מאַכן. „דאָ בעט איד אונטער, דאָרט פֿאַרפּרעס
איד, אויף איין אַרט נעם איד אַרנין, אויף אַן
אַנדער אַרט לאָז איד אַרויס“, י. עלבערג,
איק רייה תּשכ״ב.

18. אַרכ. אַרנינגלאָזן (← 13). „דיא ליבט
פֿון הורקנוס האָבן גוואָט דש זיא וועלן דיא
שטאַט עפּנין אונ־ וועלן פּומפּיוס אַרנין נעמן“,
יִסִיפּוֹ, אַמסט 1743, ז' פּו.

מיט זיך — אַ זיך אין קאַפּ, אין מוה, אין
די געדאַנקען, אין זינען. אַ זיך אַ מאַנגקאַלע
(אַ בוזשיק) אין קאַפּ. אַ זיך אין כּלל. „אַז דו
וועסט מינע רייד אַנגעמען און מינע אַנזאָגע־
נישן זיך רעכט אין זיך אַ“, מס, משלי תקע־ה,
ב, 1. „אַלע מעוברת[ע]ן האָבן זיך אויף אים
אויסגעגלאַצט, זאָלן דעם רביס צורה זיך אין
קאַפּ אַ און פֿאַר די אויגן [ה]אַלטן“, (חיים
מאַלאַגע), „גדולת ר־ וואָלף. . .“, יפּ, ז' 239].
„נעמען זיך אין קאַפּ אַרנין זאַכן און מיינען
דערמיט אַז זיי וועלן די גאַנצע וועלט איבער־
שטעלן“, ממוס, קליאַשעט, ז' 96. „ראַובֿן גייט
באַרוועס, ער האָט זיך יענע וואָך אַ האַלץ
אַרנינגענעמען, לאַמט ער נאָך“, פּריג, „חתונה
געאַפּט“.

ע־כּיַן. ע־ניש. ע־ר (יִין, קע).

ע־ריש — אַדי. וואָס האָט די פּעאַיקייט
אַרנינגענעמען אַ סך, אַ גרויסן סכּום. אַע
געשעפטן. קייַמ.

אַרנינגענעמען — אַוטו. אַרנינגקומען נענטער.
„די געסט נענטערן שוין אַרנין“. מיט זיך
— אַרנינגרינגען נענטער, פֿון דער נאַענט.
„אַלס זי האָט איין שטונדע (שעה) אומגעפֿער
זאָ גערוט, האָט זי דערהערט די טענער פֿון
מוזיק זיך אַ“, איבז שפּערלינג, דיא קאַראַמישע
מיידעטן, וואַרשע 1899, ז' 21. אַרנינגען.

אַרנינגאַזשען — אַוטו. אַרנינגקומען, אַרנין־
דרינגען — וועגן סאַושע אַדער עפעס וואָס
דערמאַנט אין סאַושע. „דורך דער צעבראַכענער
שויב סאַושעט אַ פּינצערניש אַרנין“, יג, פּויל
מבן גאַנצער מ, ז' 217.

אַרנינגוּדען — טרוו. אַ עמעצן [דאַסיוו] אַ
רכילות, די לעצטע ניסן. אַ דעם שעה אַן
אַלע אַרום גיבענען. אַ אין אויער אַ ליבע־
דערקלערונג. „צינד אַן אַ שוועבלעך! — האָט
זי אים אַרנינגעטודעט אויפֿן אויער“, אַר, ליבע
אַן אַ הייס. מיט זיך — קזוו. ע־ניש.

אַרנינגהרן — . . . סאַיכערן טרוו. פֿאַר
קויפֿן עפעס וואָס האָט אַ קנאַפּן ווערט דורך
אינערדן. אַ פּלומרשטע מציאות. „נאַכער וועל
איד זיי אַ גאַר הוילע רפּואות פֿון וועלכע זיי
וועלן אפּשר נוצן האָבן“, א. ספּייד, דער
קליינער קאַטערניק, ווילנע תּרמ״ג, הקומה.

אַרנינגמאַסעווען — טרוו. stosować <P>.
19. אַרנינפּאַסן. אַ קלין. אַ אַ ברעט אין
אַ צעבראַכענער טיר. מיט זיך. אַ זיך
צווישן נענע חברים.

אַרנינגמאַרטשען — טרוו. 99: ~סמאַר־
מִשְׁעָן. אַרנינגרוקן, עס זאָל שטאַרצן, סטאַר־
טשען. „אַפּגעשטאַנענע באַדינגונגען און זייער
שפּראַך־אויסדרוק סטאַרטשען אַרנין אין אַ מער
אַנטוויקלטער. . . שפּראַך“, מ. ווינער, שריפּטן
ו, קיעו 1928. ע־ניש.

אַרנינגמאַריגעווען — טרוו. אַ די אַרבל אין
די אַרעם־לעכער. „צו די לעצטע פּראָגן [ביי
שטיק־אַרבעטער] געהערט אויך די פּראָגע וועגן
אַ אַרבל צום מעסטן“, י. ריוועט, דער שנדיער,
ווילנע 1913, № 6.

אַרנינגמיל(י)ען — טרוו. 99: ~ציל(י)ען.
אַ דעם פּאַדעם אין דער נאָדל. „מע טאַר נישט
אַרנינגטאַן אַ פּאַדעם אין דער נאָדל אַרנין אום
יום־טובֿ אַז מע זאָל פֿאַרגייען כּשר, רק פֿאַר
יום־טובֿ אַרנין ציליין“, שלחן ערוך. . . ח״א,
יב. „זי קוקט זיך אַזן אינעם לעכעלע פֿון
דער נאָדל ביים אַ אַ נעמעם פּאַדעם“, בערג,
באַם דניעפּער וו, יעמעס, ז' 482. מיט זיך
— „די פּערל האָבן זיך אַזוי אַרנינגעסילעט ניט
לויט זייער גרויס“. ע־ניש.

אַרנינגמאַרע(ווען) — טרוו. אַרנינגמירן.
אַרנינגפּאַטשען. „דער הויפּלעכער אין מחויבֿ
אַמאַל אַרנינגצושריבן מיט זיין כתב אין אַ

חשבונות-בוך דאָס וואָס דער פּריץ הייסט אַ"י, ז. י. זילבערבוש, מענטשן און געטעהענישען, ווין 1931, ז' 36.

אַרײַנמיטשקען — טרוו. אַרײַנמיטשקען (מיט מילדע שמיי), אַ דעם בחורעץ כאַטש עטלעכע ריטלעך. **עניש.**

אַרײַנמיטשקען — טרוו. אַרײַנמיטשקען. אַרײַנמיטשקען אַ כאַטש אַ גאַנץ פּלעשעלע. **עניש.**

אַרײַנענדוויטשן — טרוו. אַמ. אַרײַנענדוויטשן, אַרײַנענדוויטשן צווישן (צוויי) אַנדערע זאַכן. >סענדוויטש. „האַבן מיר געהאַט אַלע ביכער וואָס די רוסישע צאָל-באַאַמטע וואַלטן ניט אַרײַנגעלאָזט אַרײַנגעסענדוויטשט אין די טשע-מאַדאַנטס" מ. מ. ראַזענבאַום, עראַינערונגען פֿון אַ סאַציאַליסטישע-וואַלוציאַנער, נ"י 1921. „אין דער... סקול ווערן... די ייִדישע לימור דים אַרײַנגעסענדוויטשט צווישן די לימודי-חול", נ. גאַרדאַ, טמז, 1960 IV 28.

אַרײַנפּעקולירן — אַוטוו — ספּעקולירן אַ לענגערע צייט, אַ אַזוי לאַנג, אַזוי ברייט ביזן אַנווערן דעם פֿאַרמעגן. טרוו — אַרײַנברענגען אַ וואַלוטע, אַן אַקציע, אַ ווערטפאַפּיר צו אַ באַגערטן שטאַנד. אַ דעם דאָלאַר ביזן אַנווערן אַ העלפט פֿון זיין ווערט לגבי גאַלד. **וַוַו.**

אַרײַנספֿרן — [..סיפּערן] טרוו. נעגל. אַרײַננעמען אין אַ ספֿר. „די רעדאַקציע האָט זיך שטאַרק געמיט און האָט אַרײַנגעפֿערט... אַלץ וואָס זי האָט געקאַנט קריגן בני די תּלמידים חכמים פֿון העברעאישן חבֿ"ר, דער לעבעדיקער [ש. גוטמאַן], טאָג, 1957 VI 23.

אַרײַנענבערן — אַוטוו & טרוו. אַ (אין) אַ ברעט. אַ די בליקן אין עמעצנס פנים. אַ און פֿאַרטיפֿן די גרויס-געדאַנקען. מיט זיך — „וואַרצלען פֿון אַ יאָדלע האָבן זיך אַרײַנגעעגריכערט אין דעם זאַמד", הר, אין שענסטן טאָג פֿון האַרבסט, קינס לעצטע טעג. „נאַכאַמאַל אויפֿהייבן די אַלטע דיסקוסיע... פֿאַרטיפֿן זיך, אַ זיך אין איר", קאַר וו, נ"י 1940, ז' 199. **וַוַו.**

אַרײַנעט — פֿוטו. פֿ פֿון קאַנווערב אַרײַן. אַזוי ווי אַינעט, < 1189, ווי אַנעט, < 1609 אַ. „וואָס מייסט איר זיך אַ?". „פֿיר אים אַ!". „נעמט מען אונדו... און מע פֿירט אונדו וואַקעט טאַקע תּוך-פֿידי-דיבור און מע זעצט אונדו אַ ווי די אמתע גנבים", שע. מעשיות און פֿאַנטאַזיעס, ז' 181. „עס פֿלאַטערט אַ דאָס לעבן וואַוילונגעריש, ליכטיק און בראַוו", סוצ, פֿו ו, ז' 25.

אַרײַנעטעמען — טרוו. דווו. אַטעמען. אַ די ריינע ים-לופֿט. „עס טרעפֿט אַ דער מענטש עטעמט אַרײַן אין זיך מיקראָבן פֿון גריפֿי", ר. ראַזענוויז, איבז, דאַקטער פֿלעקל, גריפֿ. מיינסק 1932.

אַרײַנענלויאישן זיך — אַוטוו. נעגל. אַרײַנענלויאישן זיך

פֿאַלן מחמת זיין אַן עילוי. „...האַבן אים גע-מוזט אַרײַנשטלעפֿן פֿון די בלאַטעס [=שלעכטע געשעפֿטן] אין וועלכע ער האָט זיך אַרײַנגע-עילויאישט".

אַרײַנעסן — טרוו. באמת גוט אַ, אַ ווי אַ וואַלף, אַן אַקס, אַ בהמה. אַ ווי נאָך אַ תּענית. אַ ווי עוג מלך הבשן. אַ ווי אַ הונגעריקער העלפֿאַנד. „מן זאַל ניקש רידן ביז מן דאָו (ברכת המוציא) גאַנץ אַרײַן געסן האָט", עפש, סידור התפילות, אַמטש תק"ה, קסו/ב.

מיט זיך — אַ זיך ווי ראַסט, ווי זשאַווער, ווי שימל. „שטויב עסט זיך אַרײַן אין געוואַנט". „ער האָט זיך ווי אַ ווילדע חיה אַ וואַרף געטאַן אויפֿן רביץ און מיט די ציינער האָט ער זיך אַרײַנגעגעסן אין זיין האַנט", ב. גאַריו, דיא מדיקס..., נ"י 1900, ז' 3.

עכין. עניש. יער (יין-קע).

אַרײַנעקבערן — אַפֿטער אויפֿן פֿון אויס-לייגן אַרײַנעגעבערן.

אַרײַנפאַטשן — אַוטוו — גיך, מיט אַ געקנאַל אַרײַנפֿאַרן, אַרײַנלויפֿן אַע. אַ הענדום-פענדום אין שטוב. אַ מיט דער סחורה אויפֿן רייד. טרוו — 1. אַ דעם אמתן מתנת-ידי. אַ איינע די אַנדערע אין די הענט און פֿעסט אַפּמאַכן. 2. במקום-ווערב פֿאַר אַרײַנגעבן, אַרײַנרוקן, אַרײַנשטעקן אַ וואָס ווערט דורכגעפֿירט גיך, מיט אַ פּוה, מיט אַ קנאַל. אַ אַ סך געלט אין אַן עסק. אַ נאָך אַ קאַליר אין עמעל. אַ נאָך האַלץ אין אויוון.

מיט זיך — קזוו. פֿאַמיש, דער. **וַוַו. עכין. עניש.**

אַרײַנפאַמפען — טרוו. אַ וואַסער. „די כעמיק קער האָבן אַרײַנגעפאַמפעט גאַזן", מ. וויבנהויז, אַ דער וואַכ, מיינסק 1932. „ער האָט געהאַלטן אין איין אַ אין די קאַפּראַלן סאַמאַהאַן", ש. ברענמאַן, שלוימקע גוטערמאַן, מאַסקווע 1939. „האַט... אין מיר אַרײַנגעפאַמפעט די ראַש-השנה-תפילות מיט דעם זעלבן קנייטש... ווי דער באַברויסקער חזן" באַנקיר פֿון יאַסלזדאַרף, אַמערקאַנער, 1958 VIII 22.

מיט זיך — אויך: זיך אַנטרינקען, זיך אַנוועטקן. **עכין. עניש. ערני.**

אַרײַנפאַסט — די. ין. פֿאַסט (בריוו, פֿאַקעטן אַע) וואָס קומט אַרײַן. **אַרײַנפאַסט(יר)ן.** נעגל. אַרײַנשיקן פֿאַסט. אַ אַ פֿאַקעט מיט די אַלטע צייטונגען. אַ אַן אַנאַנס. **וַוַו.**

אַרײַנפאַסן — טרוו. אַ איין טייל מעבל אין (צו) דעם אַנדערן טייל. אַ די צוגאַב-ברעטער פֿון טיש. אַ אַ בילד אין אַ ראַם. אַ די ניע טיילן אין דער מאַשין. „די דעק צוזאַמען מיט די ליסטן ווערן אַרײַנגעפאַסט און צוגעקלייבט צו די זעטלעך", בער, ז' 41. „ניט שטענדיק גילט דעם ייִדישן שרעבער אַפּ אַרײַנצופאַסן אינגאַנצן זיין איד אין דער ניער פֿאַרעם", בעמ IV, ז' 35. „עלעגיע פֿאַסט ניט אַרײַן אין

שטימונג פֿון אַ באַל", מ. בורשטיין, גורל, ז' 3.

מיט זיך — זיך אַ אין אַ ניער געזעל-שאַפֿט, סכֿיכה אַע. „עס פֿאַסט זיך אַזוי אַרײַן ווי אַ פֿאַסט צו ג'בוש-שבת", פֿוול [ווען עס פֿאַסט זיך נ"י ט אַרײַן]. „אַפּגעלאַזנקייט פֿון קערפּער פֿאַסט זיך אַזוי גוט אַרײַן אין דער אַפּגענוצטקייט פֿון בגד", זש, קיסר און רבי ג, ז' 116. „דער געטאַ-אויפֿשטאַנד... איז... אַ גרויסער דימענט וואָס פֿאַסט זיך אַרײַן אין אונדזער היסטאָרישער קרוין", יג, טמז, 1964 IV 24. „מיר מעגן ניצן דעם אידיאַם דאַרטן וואו ער פֿאַסט זיך שטרענג אַרײַן, און ניט דאַרט וואו ער העלפט פֿאַרדעקן אומקלאַרקייט, אומפּרעציזיקייט", ז. שוסטער, יושפּ וו, 5.

וַוַו. עכין. עניש.

אַרײַנפאַקן — טרוו. 1. אַרײַנשטופֿן. אַרײַנ שטויסן. אַרײַנרוקן. אַ וועט אין קאַסטן. אַ דאָס געלט אין שטעטער. אַ אַ שטאַט יידן אין אַ געטאַ פֿון עטלעכע געסלעך. אַ אין בויך אַ צען פֿאַרשויף. אַ אין אַ צוואַנגיאַק. אַ די פֿאַר גילדן אין אַ שלעכט געשעפֿט. אַ דעם סידור אין טלית-זאַק. אַ מענטש וואָס מע פֿאַקט אים אַרײַן אין אַן ענג אַרט, ווי אַ פֿייגעלע אין שטיבג, ממוס, קלאַטשע, 56. „זיי שמועסן פֿאַרטרויט... וועמען צו פֿאַקן אַרײַן אין גיהנם", פּראַ, מאַניש. „ער האָט שוין זיין ביקס אין שפּאַלט פֿון דער טיר אַרײַנגעפאַקט", אַש, תּהילים ייד. „אַרײַנגעפאַקט אַ שטאַרקן שמעק טאַבעק, ער האָט זיך פֿאַרקרימט ווי אויסצושיסן מיט אַ נאַס", אַפּא, ראַמאַן פֿון אַ פּערד-גנבֿ, ז' 24.

אַ צו זיך אין די הענט = א) ווערן אַ בעל-הבית איבער עמעזן, הערשעווען איבער אים; ב) אַפּפֿאַרן. פֿאַרפֿירן. אַ אין זאַק אַרײַן = אַפּשפּאַרן, פֿאַרבאַהאַלטן. אַ אין זאַק (אַרײַן) = באַשווינדלען.

2. ספּעצ. אַרײַנזעצן אין תּפֿיסה. אַ אין טורמע צוזאַמען מיט פֿלערליי פֿאַרבּרעכערס. 3. אַרײַנעסן. אַ אין מאַגן, אין שטעמאַדאַן, אין פֿינצטערן אַרט. אַ זאַלבעצווייט דעם טשאַלנט און פֿאַר קיינעם ניט איבערלאַזן אַפֿילו אַ ביין... האָט געהייסן אַ האַלבע טעפל מאַרעץ דערלאַנגען און דאָס האָט ער אויך... אַרײַנגעפאַקט, א. י. ספֿיר... חסאת הקהל... ווילנע 1881, ז' 62. אַ דעם אַקס מיט די הערנער = אויפֿעסן זייער אַ סך. אַ דעם זיידן מיט דער באַפען (די באַבע מיטן זיידן) = א) אויסגעבן זייער אַ סך געלט, זיך שטאַרק באַמזען עפעס צו דערגרייכן; ב) אַ סך אַרײַנעסן.

4. אַרײַנברענגען אין אַ שטימונג. אַ אין עמעזן זיין רוגוז. אַ שרעק. „ער [פענקען] איז ווי אַרײַנגעקשנט בנוגע יענע וואָס ווילן אים אין דער אַרומיקער שרעק [פֿון די ימים-נוראים] אַ", בערד, באַם זינעפּער וו, עמעס, ז' 269.

לען אין אויער, ס'זאגט געהיימטשאפט, ז' 22. עניש.

ארינפארטיקער צירן — טרוו. 99: פליכקען. א' א פאר קענדלעך וואסער. א' אין זיך אקעוויט לכבוד פורים. אויך פ'ג. דער גרוואויק האט זיך א ריס געטאן פון ארט און ארינגעפליכטע אין דער פונסטערניש, חג. מ'ן מאמעט שבתים. מיט זיך. פ'ל(י)וך. דער. עניש.

ארינפארטיקער צירן — טרוו. 99: פארדרייען דעם פשט. א' א בארג אין א זעמדל. א' הוריהרר און זיך פארפלאגטערן. מיר טאן ניט א' אין גארט און געשיכטע, נאר ארויסגעפיען זיי [די גרונטגעזאנקען] אין דער אביעקטיווער וועלט, זשיט וו, נ"י 1912, ז' 182. פ'לפול, דער. עניש.

ארינפארטיקער צירן — טרוו. פרגל: פאקן. 1. ארינפאקן אין א קלענער פעקל. א' אין רוקזאק א ביסל וועט. 2. ארינפאקן. א' א האלבן לאפן ברויט. [ערן וויל ניט עסן, ער האט נאר וואס ארינגעפעקלט א גרויסע פ'ינג קאפיקענע בולקע, ש. ברעגמאן, נ'אמקע שווארצ, ק'עו 1935.

3. ארינפארטיקער צירן, ארינגעברענגען בגיב'ה. ארינגע שמוגלען. א' פראקלאמאציעס. א' טרייף-פסול. א' טייל האבן ארינגעפירט בשר-חזק, דאס הייסט פלייש ארינגעפעקלט בגיב'ה אין שטאט פונעם ישוב, ממוט, שלמה ו, ז' 113.

4. ארינגעבן מוסר, שטרעפריי. אינעם טעאטער... פעקלט מען ארינגען איטלעך אין הארצן ארינגען מוסר... אז גוט איז ערלעך צו זיין, יא, שטרענטיכ, ל'פציג 1861, ז' 65.

מיט זיך — ארינגעליבן זיך. ארינגעקומען מיט פעקלעך... ביז ער וועט זיך א' אין דעם צווייטן צימער, אמת, צעהן דריבערלעך. ווילנע תרמ"ז, ז' 19. איבערקומענדיק מיט דעם אייבערשטן הילף דאס א' זיך אין וואגן אין טומלעניש, אין שטופעניש, ממוט, יש און יפת... ז' 4. עניש.

ארינפארטיקער צירן — טרוו. ארינגעשטופן. ארינגע שפארן. מע קען זיך ניט רירן איבער די קערב מיט אייער און דער שטיג מיט עופות וואס מע האט ארינגעפערט אין וואגן, ממוט, צוריק אהיים, ז' 13. ער האט ארינגעפערט די האנט אין דער האריקער ברוסט און בין ווייטיק זיך א קראץ געטאן, נאטע לודיע, זער טעטע רופט, מאסקווע 1932. מיט זיך — א' זיך צווישן המון.

ארינפארטיקער צירן — טרוו. ארינגעשטעלן, ארינגע דרייען, ארינגעפאסן אע אויף א ריכטיקן אופן. א' א רעדל אין מאשין. א' א שטיינדל אין א פ'ינגערל. א' דעם אויסגעלוגקענעם ביין. מיט זיך. עכין. עניש.

ארינפארטיקער צירן — טרוו. 99: פראג יעקמירן, טעאטישע רעליגיאזיטעט...

ארינפארטיקער צירן — אוטו — ארינגעליבן, ארינגע שפרינגען, ארינגעפאלן. א' אין א גרוב. טרוו — ארינגעפאלן. ווען די פאבע זאל מיך ניט פלוצעם געווען א' אין א מולטער הייס וואסער, י"ל, דאס פוילישע יונגל, ווין 1921, ז' 9.

ארינפארטיקער צירן — אוטו & טרוו. א' אין נאכט טאג, אין עמער אדזש. א' בוי מל — גראב, איר העגן פרווון בארואיקן, ארינגעפאלן א קריגעריי. א' גלח האט דא ארינגעפלישט — גראב, איר ווען עס איז פארן מער פליסי קייט ווי מע האט זיך געריכט. ווייל ייך דא איז דא — א גלח... [עלפי לעהאנאווע איז אין דעם ארינגען]. עכין. עניש.

ארינפארטיקער צירן — טרוו. 99: פלאדזיען, פלאדזיען. ארינגעברענגען דורך געבערן אדער אויף אן אנדער אופן (אינסעקטן, חיהלעך). א' לייז, טראקאנעס אע. א' הינטלעך, קעצלעך. גראב וועגן מענטשן: זינגן צווייטע וויב האט אים אויך ארינגעפלאדעט פ'ינג פ'רעסער. מיט זיך — זינט די רביס, די גוטע-יידן האבן זיך ארינגעפלאדעט אין דער מדינה, האבן אויפגעהערט די רבנים צו וועלן זינגן אין שטעטל, יא, ערשטער יוד' רעקרוט, טאו אויסגאבע 1931, ז' 164.

ארינפארטיקער צירן — טרוו. דו ארינגעפלאגטערן. אוקר, מג, פ'ר. די ליפן פון אן אפגעריסטענעם נאר פלאגטען אים אין אלע צרות ארינגען, מס, משלי תקע"ה, יח, ז' 7.

מיט זיך — ביידע וויבער האבן זיך ארינגעפלאגטעט איינע דער אנדערער אין די שליערס, שע, אלט'ניש כתיב'עווקע, ז' 196. ווי אויף צולהכעים פלאגטעט זיך אט דער געדאנק ארינגען אין יעדן אנדערן, א. וועוואראקא, הימעל און ערד, לעמבערג 1909, ז' 72. עכין. עניש.

ארינפארטיקער צירן — טרוו. לז, ליטרש. א' עמעצן אין אן אינטרינגע, אין א פראצעס, אין א פאלעמיק, א' אין ראמאן איבעריקע אויס-טראכטענישן. אין דער צווייטער מעשה האט ער ארינגעפלאגטעט עטלעכע קאפיטלעך וואס זינגען שייך צו דער ערשטער, שג, דערציילערט און דאמאניסטן וו, ז' 403.

מיט זיך — א' זיך אין א שלעכט געשעפט. דעם האט א זשוק זיך ארינגעפלאגטערט אין בארד, יענעם אין די פאות, ממוט, ווינטשפ, ז' 53. האט ער אויסגעווערט איינעם פון זינגע פריינד וועלכער האט זיך ארינגע-פלאגטערט אין א מחלוקת לשם שמים, רבי שמואל מאהילעווער, ווארשע 1938, ז' 39. ער וויל אפ'ינגן די געדאנקען וואס פלאגטערן זיך ארינגען אין זינג ברכת-המוזון, חג, טמ, 1967, ז' 16 IV.

פלאגטער, דער. ונג. עניש. עניש.

ארינפארטיקער צירן — טרוו. א' א סוד אין אויער. דו וועסט אונז וואסן די קליידער, די בלוזעס — האט פאליע ארינגעפלישט דבורה-

5. אינגלענען, איבערגעבן. א' אין תלמיד דעם רבינס גאנצע תורה. א' דעם זוהר אין איין יאר צייט. שיינעלע טרעט נישט אפ אויף קיין רגע און פאקט אין איר [אין דער כלה] כסדר ארינגען אירע תורות, י. האלפערן, שיינ-דעלע, ווארשע 1913, ז' 25.

מיט זיך — א' זיך אין א צרה. זיך א' אין זאל און דערנאך ניט קענען ארויסגיין. זיך א' אין אן ארבעט מיט די הענט און די פיס. האט זיך די טיר שטיל געעפנט און ס'האט זיך ארינגע געפאקט איינער א קורצער, י. פטרלע, יוד, 1939, ז' 47.

פאק, דער. ונג. עכין. עניש. ער (יין, קע). עניש.

ארינפארטיקער צירן — דו 99, נאר מיט ביטול אדער ביי א לאנגדויערדיקן פראצעס.

ארינפארטיקער צירן — טרוו. P: partolić. דו ארינפארטיקער צירן, עס איז שלעכט דערמיט וואס דערין [אין דער פיעסע] איז ארינגע-פארטיקער אלץ וואס קען נאר געשפילט ווערן, געוואנגען ווערן, דער אמת, באסטאן 1895, ז' 8 Ne.

ארינפארטיקער צירן — אוטו. א' פון הויף אין שטוב. פ'ג. די וועלט פויוועט ארינגען אין דער אימ פערראליטישער מלחמה, שטערן, מינסק 1932, ז' 87. עניש.

ארינפארטיקער צירן — אוטו — א' אין די שויבן, מע זאל גליך ארויסקומען. הייבט ער הענט אויף ווי די דונערס, פויקט ארינגען אין יענע שילדן, צייט, מטטרוו, שילדן. פון אלע זינגען האבן ראפטעם זיך צערעוועט די קוילן. זיי האבן שנעל-שנעל ארינגעפויקט אין דער שטיילקייט, מ. שטרינגער, אינדלען אויף דער ערד, ז' 63.

טרוו — א' א מארש. א' א נייע תורה אין די קעפ. דאס לעבן האט... ארינגעפויקט דעם אמת אז נאר פראקטישע ארבעט... האט א היסטארישע ממשות, זשיט IV, נ"י 1912, ז' 57. די וואס קענען ניט קיין יידיש, איז ווייל העברעאיש מע זאל אין זיי ניט א', דערגייען ניט אזוי ווייט אז זיי זאלן קענען געניסן פון העברעאיש פאר זייערע... קולטור-צוועקן, בצג, טמ, 1967 X 19. ונג. עכין. עניש.

ארינפארטיקער צירן — טרוו. דו פאמפען. פ'ג. א' אין יונגע מוחות די גרונטגעזאנקען פון... איין צד פומפט ארינגען אין די אדערן פון פאלק נאציאנאל בלוט, און דער אנדערער — עטעמט... אין זיך ארינגען נאציאנאלע לעבנסקראפט, זשיט X, נ"י 1919, ז' 165. עניש. עניש.

ארינפארטיקער צירן — טרוו. ארינגעשטעלן, ארינגע ברענגען עפעס וואס באפוצט. א' דעם זאל מיט בלומען. א' בלומען אין זאל. פ'ינג, דער. ונג. עכין. עניש.

פֿראַעצירט אַרײַן אין קאַסמאַס די העכערע מענטשלעכע ווערטן, גרינ, מענטשן און ווערט, ז' 64. 111.

אַרײַנפֿראַלן — אוטוו. אַרײַנקומען, אַרײַן רײסן זיך מיט אימפעט (אויפֿפֿראַלנדיק די טיר). אַ צווישן עולם. אַ אין אַ כאַפֿטע וועבער. אַ מיט אַ שטורעם, מיט אַ געשריי, געוויין. „האַט דער שמש... געגעבן אַ פֿראַל אַרײַן אין דער טיר, ווייט ו, 'שרעבערק, ז' 117. „ווי אַ שוואַרצע פֿאַליע וואַלט מיך פֿאַרפֿלייצט, אזוי פֿיל איר זיך, ווען אין מוז פֿראַלט אַרײַן דאָס וואַרט געטאָ, טעג, מינע זיבן יאר אין תּל־אָב־בֿ, ז' 37.

~ פֿראַל, דער. -עכץ. -עניש.

אַרײַנפֿראַשען — אוטוו. — עס האָט אים, נישט פֿאַר אַיך געדאַכט, אַרײַנגעפֿרושעט אַ שטייב אַלס אינעם לינקן אויג, פֿראַג, 'דער כּעלעמער מאַלמל. טרוו — דער ווינט פֿראַשעט אַרײַן שטייב אין די אויגן.

אַרײַנפֿרעגלען — טרוו. אַ ציבעלע אין פֿאַנקוכן. פֿיג. „אַ תּלמודישן אויסדרוק אין זײַן רעדן ענגליש, בצג, טמז, 1961 XII 11. -עכץ. -עניש.

אַרײַנפֿרעסן — טרוו. אַרײַנדיקן, אַרײַן קוועטשן. אַ די פֿיס אין די שטייול. אַ אין אַן איינזערנעם פֿורעם. אַ טויונטער יידן אין געטאָ. אַ נצע געדאַנקען אין פֿוסקים. אַ אַ גאַנצע פֿילאָסאָפֿישע סיסטעם אין איין מימראַ. „אויף דער לינקער זײַט יאַטקע־געסל ווערן אַרײַנגעפֿרעסט אַלע פֿאַרבליבענע יידן, יזב זלאַטשעוו, ז' 407.

מיט זיך — „מע טוט אַ קוועטש דאָס פֿוסברעטל פֿון דער שטאַמפֿ־מאַשין, פֿרעסט זיך אַרײַן דאָס פֿאַסאָן־מעסער אינעם לעדער, ע. אירוו, שײ און קאַלאַטש, קלעוו 1928, ז' 44.

~ פֿרעסן, דער. 111. — נײַבאַשאַפֿונג פֿון גאַנצן מענטשן, ניט קיין שטיקלעכעוויצע אַ, ב. ריווקי, אַ גלויבן פֿאַר אומגלייביקע, ז' 18. -עכץ. -עניש.

אַרײַנפֿרעסעוודיק — אַזי. אויך: ~ פֿרע-סיק. וואָס מע קען עס (וואָס לאַזט זיך) אַרײַנפֿרעסן. אַע שטאַפֿן. -יקייט.

אַרײַנפֿשטלען — טרוו. אַ און אויספֿשטלען. אַ מיטן גראַבן פֿינגער. אַ קריטיק... וואָס זי שטישט אַרײַן אין אים אירע אייגענע שטישן, פֿשטלט אין אים אַרײַן אירע אייגענע פֿשטלעך, שנ. קריטיק און קריטיקער, בײַא 1959, ז' 182. מיט זיך. -עניש.

אַרײַנפֿשרהן — טרוו. נעאַל. אַרײַנפֿירן, אַרײַנברענגען מיט אַ פֿשרה. „עקיבאַ בן יוסף האָט אַרײַנגעדורשט, אַרײַנגעפֿשרהט דאָס ייִדישע פֿאַלק אין דער געשיכטע, קאַר וו, נײַ 1940, ז' 47.

אַרײַנפֿאַלן — דער. 1. אַקט אָדער רעוולטאַט פֿון אַרײַנפֿאַלן. פֿלוצעמדיקער אַ, אַ אין אַ

שווערן צושטאַנד. 2. אַרט וואו עס פֿאַלט אַרײַן אַ טיפֿך. ביים אַ אין ים זיך צעטיילן אויף עטלעכע וואַסער־פֿינגער. 3. דורכפֿאַלן מפֿלה. זיך גראַניט רעכענען אויף אַזאַ אַ. אַרויסראַטעווען דעם חֶבֶר פֿון זמן אַ. 4. אַג פֿאַל. אַנגריף. אַ פֿון שונאס באַטאַליאַן. 5. המצאה, גוטער רעיון. אַן אַ וואָס האָט אונדז געראַטעוועט. 111.

אַרײַנפֿאַלן — טרוו. מאַכן עס זאַלן זײַן פֿאַלן אין אַ מבלוש. אַרײַנקנייטשן. אַ די בלווקע. „דאָס לייכטע האַלקלע ווערט אַרײַן געפֿאַלעט אין דער מיט, און זי נעמט זיך פֿוצן, ווייט, אַ שלעכטע פֿרוי, וואַרשע 1930, ז' 156.

אַרײַנפֿאַלד(עווען) — דזוו 197.

אַרײַנפֿאַליען — אוטוו. אַרײַנקומען, אַרײַן דרייען זיך ווי אַ פֿאַליע. „די מאַמע איז שוין אויף די שטיגן און דער שאַל פֿאַליעט נאָך אַלץ אַרײַן אין דער אַפֿענער טיר, מ. גראַסמאַג היימיש, זײַאָ 1958, 6.

אַרײַנפֿאַלן — אוטוו. 1. אַראַפֿפֿאַלן און (קעגן ווילן) זיך געפֿינען אין אַן אַרט וואָס איז נידעריקער, טיפֿער. אַ אין אַ טיפֿך, אין אַ לוזשע אַ. אַ אין אַ תּהום. „אַ גרוב זאַל זיך (געווען) עפֿענען, וואַלט איר (אַהין) אַרײַן געפֿאַלן — אזוי פֿאַרשעמט בין איר געווען; אין אַזאַ גרויסער פֿאַרלעגנהייט בין איר געווען. „אין טיפֿן ים זאַל עס אַ — ווען מע הערט אַ קללה, אַ בייזע נבֿואה, פֿבלל עפעס וואָס איז שלעכט, וואָס מע וויל ניט הערן. „אַז משיח וועט קומען — וועלן די זינדיקע (די גוים) גיין איבער אַן איינזערנער בריק און וועלן אַרײַן פֿאַלן, די יידן (די פֿרומע) איבער אַ פֿאַפֿירענער בריק און וועלן דורכגיין, גלייבנדיש. „ווער עס גראַבט אַ גרוב פֿאַרן אַנדערן דער פֿאַלט אַליין אַרײַן, שוו. [משלי, כו, 27: 'כרה־שחת בה יפֿל. 'דאָש גיהנום איז דורטן אין הויז פֿון דער זונה, אין דער טיפֿנס (שאל) פֿון דר גרוב פֿון גיהנום (קראַויה) פֿלן אַרײַן די צו איר אַן גבֿרייט זײַן, טהמ, משלי, ט, 18. „איינער וועט עפֿענען אַ גרוב אָדער ער וועט זי פֿון תּחילת אַנגראַבן און איינער וועט אין איר אַ און וועט ניווק ווערן, מוז דער בעל־הבור באַצאַלן, 233. קיאָ/ג. „פֿדי דער סכּך זאַל ניט אַ [אין סופֿה], לייגט ער אונטער דרענגער, דרז אַמס, וואַרשע 1860.

2. דזוו ב1, אָבער פֿאַלן אין אַ גענוי אַנגע-ווינענעם אַרט. אַרײַנדינגען. „אַ פֿליג פֿאַלט אַרײַן אין טעצעלע מיט איינגעמאַכטס. ביים עפֿענען דאָס טירל אַ אין שאַפֿע. „אַז אַ מויז פֿאַלט אַרײַן אין אַ לאַדיש מיט זוינערמילך, ווערט זי דערטרונקען אַ הונגעריקע, שוו. „די קאַץ דערשרעקט זיך, לויפֿט און פֿאַלט אַרײַן אין דעם טאַפֿ פֿעדערן, ממוס, שלמה, ז' 49. „אַז אין צעדער פֿאַלט אַרײַן די פֿלאַם... „פֿראַג, דראַמי שריפֿט, 'ציקאַ, ז' 341. „אַז עס האַבן אַ כאַפֿ געטאָן די רעכטע ווייען, איז זי אַרײַנגעפֿאַלן אין בעט אַרײַן,

שע, קליינע מענטשעלעך... ז' 21. „אונטער-זוכנען האַבן דערוויין אַן ביל אַווינע שעדי-קונגען פֿאַלן אַרײַן אין וואונד טיילכעלעך פֿון אַנליין (אַ שעדלעכע פֿאַרב), נגעז, ווילנע 1929, Ne 4. „סיאיז אַרײַנגעפֿאַלן אין מײַן האַרץ אַ ווייטיק, ווי עס פֿאַלט אַרײַן אַן עמער אין אַ ברונעס, חג, דער מענטש פֿון פֿינער, ז' 18. אַ אין אַרײַנקודש [= אַרײַנגעטעקען דעם קאַפֿ צווישן די ספֿר־תּורות] און רופֿן נאָך הילף פֿון הימל, „ער האָט געוואַנט פֿאַר דעם עולם שטראַפֿרייך איז אַרײַנגעפֿאַלן אין אַרײַן קודש און האָט זייער געשריגן און געוויינט, שִׁבְחֵי בַעשׁוֹט. *אַ אין די אַויגן (אין אַויג אַרײַן) = אַ) פֿד. געפֿעלן ווערן, נושאַ חן זײַן. ב) באַמערקן.

3. אַרײַנפֿליסן. אַ בייטשן פֿאַלט אַרײַן אין טיפֿך, דער טיפֿך פֿאַלט אַרײַן אין ים. דער ירדן פֿאַלט אַרײַן אין ים־המלח. „וויא דש שיף איז קומן וואו באַך נילוס פֿאַלט אין ים אַנזין, דאָ איז דאָש שיף אונטער גאַנצן, עפֿס, דרך הישר לעולם הבא. נפֿדמ תּמײַהז, יז/א.

4. אַרײַנדינגען. אַרײַנדינגען זיך. „כשרע וואַסער וואָס איז זיי איז אַרײַנגעפֿאַלן אַ ביסל פֿסולע וואַסער — ווערן זיי בטל ברוב־, איבז, הרב ש. ז. שניאורסאָן, ספר ברכות הנהניו, וואַרשע 1874, ז' 8. „שטראַלן פֿאַלן אַרײַן אין צימער מיט די פֿאַרמאַכטע לאַדנס. ליכט קען אַ דורכן פֿענצטער. אַ שטראַל האַפֿענענג וועט אַ אין האַרץ.

5. אַרײַנקומען אין אמלעניש, לויפֿנדיק. אַרײַנקומען אומגעריכט, מיט אימפעט אַרײַן קומען צופֿעליק. אַ אַ פֿאַרמאַטערער, אַ פֿאַר חלשטער. אַ זיך צו באַהאַלטן. אַ קוים אַ לעבעדיקער. אַ איז בית־מדרש אַפּצוואַנגן אַ קדיש. אַ אין שענק, מאַכן אַ כּוסע. אַ צום חֶבֶר נאָך אַ גמילות־חסדל. אַ מיט אַן אומגע-ריכטן ווייט. „איך וועל קומען, איך וועל היינט מאַרגן אַ צו דיר. „דער טוט איז צו אונזרן פֿענשטער היינט גיפֿאַלן [תּ: אַרויפֿגעגאַנגען]... די קינדן צו ווירגן, שעריר, ט. 20. „אַז מע האָט זי דורכגעטריבן, איז זי ערשט דעמאָלט אַרײַנגעפֿאַלן אין שטוב אַרײַן מיט אַ גוואַלד עד לב־השמים, שע. אַיינזאַהן געשיכטעס, ז' 182. פֿיג. — קלאַפֿט דער וואַגן איבערן ברוק פֿון גאַס, פֿאַלט אַרײַן אין שאַטן פֿון קלויסטער, פֿראַג, זכּרונות, ברוי און רעדעס, 'ציקאַ, ז' 35.

6. אַרײַנקומען אין עפעס וואָס איז שלעכט. אַ אין אַ שווערן מצבֿ. אויך פֿיג. אַ אין אַ בלאַטע, זומפֿ, געמויזעכץ אַע. אַ אין אַ הקדש, אין מיסט אַע. אַ אין אַ נעץ. אַ אין אַ טעוה. אַ אין חשבון. אַ אין שוועריקייטן. אַ אין אַ קלעם, אין אַ צרה. אַ אין חובות. אַ אין תּפֿיסה. אַ אין אומחן. אַ אין אַ היפֿ גאַטישן צושטאַנד (טראַנס). אַ אין קוואַס = אין אַ צרה [קוואַס איז זייער]. *אַ אין די גראַע האַר = בלשון אַן אַלטע מויד. *גוט אַ = טיף אַ, אין אַ גאַר שלעכטן מצבֿ. *אַ (ביז) איבער די אויערן, (איבערן קאַפֿ) —

דז. „וואו מע פֿאלט אַרײַן — דאַרטן) מוז מען בליבן,“ שו. „א ליבע איז אַן אומגליק אויף דער וועלט, צו וועמען זי פֿאלט נאָר אַרײַן,“ פ. „אז מע קלויבט (קליבט) צו פֿיל, פֿאלט מען גאָר אין בלאַטע אַרײַן,“ שו. „א שידוך איז ווי (געגליכן צו) אַ בלאַטע; וואָס מער מע קליבט, אַלץ מער פֿאלט מען אַרײַן,“ שו. „האַבן די אויגן געהאַט אַ גרויסן כּוח־הטומאה, און וויי איז געווען דעם שוואַכן וועלכער איז אַרײַנגעפֿאַלן,“ א. וועוויאַרקאָ, הימעל און ערד, לעמבערג 1909, ז' 44.

7. דורכפֿאַלן, לידן אַ מפּלה. אַ מיטן שותף, מיט דער נידער קראַם. אַ אין שלעכטע געשעפטן (אומשטאַנדן, פֿאַלשע ספּעקל לאַציעס אט). אַ איבערן עקאָנאָמישן קראַך. אַ אין אַ קאָמישער סיסטאָציע. אַ מיטן ליגן. „אז מע פֿאלט אַרײַן, זאָל עס אויסגיין צו געלט,“ „אז מע פֿאלט אַרײַן, פֿאלט מען אויך אַרויס“ [= אז מע האָט היינט, קען מען שפּעטער האָבן רווח]; „אז מע קלערט צו פֿיל — פֿאלט מען אַרײַן“ (בײַם שליסן אַ געשעפט, אַן אַפּמאַך אט), שו. „ער איז מיט זען צווייטער וויב אַרײַנגעפֿאַלן און... איז שטוב איז אַ גיהנום,“ זש, קיסר און רבי, ז' 40. „אז מע ווערט אַ רבי פֿאַר גראַבע־יונגען, מוז מען דאָך באַווייזן נסים — פֿאלט מען דאָך מ־הסתּם אַרײַן,“ אש, תּהייל־יוד.

8. פּלוצעם קראַך ווערן. אַ אין אַ טיפּוס. אַ אין אַ הינערפֿלעט. אַ אין אַ פּאַראַליז. „אז איך דערמאָן זיך אַן אים / הייב איך מיך אָן באַדענקען / פֿאַל איך אַרײַן אין אַלערליי קרענקען,“ פ. 79.

9. אַרײַנקומען אונטער (אין) עמעצנס רשות — געוויינטלעך לרעה. אַ אין שלעכטע (בייזע. מיאוסע, בלוטיקע, באַראַרישע אַזוז) הענט. אַ אין די נעגל פֿון שונא. אַ צו פֿאַניען (איוואַנען, יורקען אט). אַ אין קהלשע הענט. אַ צום וואַכערניק (אין די הענט). „הינט וועל איך אַ, אוי, / צו אַ מערדער אין די הענט, / וועט זיך פֿאַרפֿאַלן, אוי, / מיין יונגע וועלט,“ פ. 29. „אין די הענט פֿון דער אומה גאַלן / איז די שטאַט רוים אַמאַל אַרײַנגעפֿאַלן,“ ממוס, שירה, ז' 74.

אַבער אויך: אַ אין רעכטע, גוטע הענט. „א דאָנק גאָט וואָס דער בריוו איז אַרײַנגעפֿאַלן צו מיר אין האַנט,“ ז. פּוסטער מאָן, דער אַריסטאָקראַטישער צדיק, ... וואַרשע 1889, ז' 61.

10. אָן אַ פֿאַרויסגעזעענעם פּלאַן ווערן אַ מיטגליד פֿון אַ גרופּע. אַ אין אַ חֶרֶה... אַ אין אַ קרעמערשער (בעל־מלאַכהשער אַ) סֵסֵסֵה. אַ צווישן לומדים (תּהייל־מאַגערס, קאַרטן־פּאַרעס אַזוז).

11. אָנקומען צו עמעצן ווי אַ לערלינג, אָן איידעם אָדער אין יעדער דערונטערדיקן מצב. אַ צו אַ גוטן רבּין, אַ צו אַן אמתן מייסטער. אַ צו אַ פּאַרטאַטש. אַ צו אַ בייזער שוויגער. 12. אָנהייבן פֿילן אַנדערש ווי פֿריער. נעמען

טראַכטן אויף אַן אַנדער אופֿן. אַ אַנפֿאַלן. אַ אין שמחה, פֿרייד, נחת־רוח אט. אַ אין אַ מרה־שחורה, אין שרעק, אין עצבות, אין יאָוש אט. אַ אין (קעלבערע) התפּעלות, התלהבות. אַ אין אַפּאַטיע, גלנכגליטיקייט. אַ אין אַ היסטעריע. אַ אין אַ צופֿרידענעם (גליקלעכן) טאָן. אַ אין גדלות, גאווה, פֿאַרריסניקייט אט. אַ אין כּעס, (גרימ)צאָרן. אַ אין אַפּיקורסות, אין ספּקות. אַ אין דבֿיקות, אין עלית־נשמה, אין התרומוּת. אַ אין שלעכטע מידות. אַ אין לשון־הרע. אַ אין אַ ברוג, אין אַ פּאַרדראַס. אין קאָפּ פֿאַלן אַרײַן אַנדערע געדאַנקען (מחשבות, רעיונות, הרהורים). אַ אין פּאַרטראַכט־קייט, אין חקירה, אין הימל־זאָכן. אויך: בייטן דעם צו שטאַנד — אַ אין אַ (טיפּ) שלאָף. אַ אין עשירות, אין דלות אט. אַ אין אַ שטאַל צו גרוב = אין אַ גליקלעכער סיטואַציע מיט שפּע, אַפּט איר [שמאַלץ רינט אויס, די גרוב בליבט]. „אז מע פֿאלט אַרײַן אין פּחד, פֿאַרלירט מען דעם שכל,“ שו. „דעם ערלעכן פֿאלט גאָר קיין שום עוולה נישט אַרײַן“ [= קומט נישט אַרויף אויפֿן זינען], מ, משלי תקע״ה, יב, 21. „א יאָר פֿערציק צוריק, ניט הינט געדאַכט, / פֿון תּעניתים בייטאָג, פֿון חצות ביינאַכט, / פֿון גלגול־שג. קאַלטע מקוואות, פֿינצערע תּורה / בין איך אַרײַנגעפֿאַלן אין אַ ביטערע מרה־שחורה,“ א.ל.צ, קליין וועלט, לאַנדאָן 1894, ז' 76. „האַט צאָר אַלעקסאַנדער גענומען אַ אין זינע מיסטישע שטימונגען, און אַלע ליבערפֿאַלן האָבן די געז אַראָפּגעלאָזן,“ זש, קיסר און רבי, ז' 147. „צייטנווייז פֿלעגט אים אַ אַ געדאַנק אין קאָפּ אויסזולערנען נאָך אַ פּאַר דרשות,“ אר, דער אַלטער מגיד.

13. איבערניסן אַ צווייטנס רייד. אַ עמעצן אַ ין די רייד. „איך פֿאַל איך אַרײַן אין די רייד — מיר זאָלן האָבן נחת און פֿרייד,“ פּוול [בײַם אַנטשולדיקן זיך למאַי מע האָט איבער־געריסן אַ צווייטנס רייד]. „א נאָר פֿאַלט יענעם אַרײַן אין די רייד,“ שו. „קוים לאָז ער עפענען אַ מויל זיך עפעס אַנצורופֿן, פֿאַלן זיי אים אַרײַן אין דער מיט איטלעכער מיט זינס,“ ממוס, ווינטש, ז' 90.

14. ווערן אָן אַביעקט פֿאַר ריידן, באַריידן, פֿאַר לשון־הרע, רכילות. אַ אין די מיללער (אין עמעצנס מויל). אַ אין לייטישע מיללער. „בעסער אַ אין גיהנום ווי אין ייִדישע מיללער,“ שו. „איידער אַ צו [איר]... אין מויל אַרײַן איז שוין בעסער אויסברעכן זיך אַ פּוס,“ שע, זומער־לעבן, ז' 140. בײַ ר' מרדכי: אַ אין ייִדישע צינגער. *זאָגן (פּסקענען) וואָס (ווי) עס פֿאַלט אין מויל אַרײַן = אומבאַטראַכטער־הייט. אַ אין מויל = ווערן אַפּוולער. „בײַ די פּוועלים ווערן אַפּט געזונגען לידלעך... וואָס פֿאַלן דערנאָך אַרײַן אין מויל צו מייילעך, דינסטייילעך, און באַקומען דעם נאַמען פֿאַלקס־לדעך,“ ממוס, שלמה, ז' 87.

15. דריטפּערזאָניק. אַרײַנבאַקומען (זיך). אַרײַנקריגן (זיך). האָבן הכנסה, רווח. ספֿאַלט

אַרײַן אַ דאָלאָר אין קעשענע. „עפעס וועט אַ אין בייטל אַרײַן,“ עס פֿאַלט אַרײַן אין די הענט אַ מזומנער גראַשן. „ווער ווייטט) וועמען וועט אַ די ירושה פֿון אַלט פּעטער. „א טייל פֿון דעם גוטס וועט אַ אין אַ מקום־קדוש (צו עולמות).“ „איז מיר ניט אַרײַן געפֿאַלן קיין שלישות־געלט. ניט פֿון הי, ניט פֿון דער סבֿיבֿה,“ ממוס, טאַקסט. „דאָ פֿאַלט פּענעקן אַרײַן דעם רבינס פּאַטש און דערמאַנט אים אַז ער געפֿינט זיך אין חדר,“ בערק, באַם דניעפּטו, עמעס, ז' 154.

16. אַרויסווייזן זיך מיט אַ צוגאַב־קאַליר. שוואַרצע האָר וואָס פֿאַלן אַרײַן אַזש אין בלוז. ברוינע אויגן וואָס פֿאַלן אַרײַן אין קופּער־קאַליר. „איך וויל ניט אַזאַ רויטע פֿאַרב, איך וויל זי זאָל אַ אין וויאַלעט.“

17. (אַקטיאַריש) אַ אין אַ ראַלע — שפּילן אַן צוגרייטונג, צופּעליק. 99: אַ ווי אין אַ גרוב, (וואַסער, ים, תּהום). אַ ווי פֿון בוידעם, פֿון דאָך. אַ ווי אַ בלינד פּערד אין אַ גרוב (טינטערל). אַ ווי אַ יונג אין סוכה [געניצט ווען עמעצער מייסט זיך אַרײַן אין אַן ענין וואָס ער פֿאַרשטייט ניט]. אַ ווי אין ווער, ווי אַ קאַץ אין סמעטענע, אַ מוין אין ווער־מילך, ווי אַ גאַנדז אין האַבער, ווי פֿאַניע אין אַ זאַק באַרשט, ווי אַ פּיש אין וואַסער. אַ ווי אַ קיטשקע. אַ ווי אַ היישריק. אַ ווי אַ אוואַן (אַ גוי, אַ פֿאַניע) צו ברוך, ווי אַ כּהן אויפֿן בית־הקברות, אַ מתנגד צום רבינס טיש, ווי אַ ליטוואַק צו אַ גוטן־יידן, אַ שמומד (אַ פּריסטאַן) צו בל־נדי, ווי אַ טראַפּן מילך (טיפּת־חלב) אין דער שבת־דיקער יודן, ווי אַ ברעקל ברויט אין פּסח־דיקן ראַסל. אַ ווי אַ בער איבער אַ לעק האַניק. אַ ווי גאַט (ברוך־הוא) מיט אונדז.

מיט זיך — „ווען צווייאַ לייט זיך אימיר מקנא זיין, [פֿאַלן] זיא זיך גיוויש איינר דעם אַנדריין אין זיין מחי אַר [אַנטוואַרק אַרײַן], ע״ו, מו.ב. „וי מאַנספּילן זינען זיך אַרײַן געפֿאַלן אין די בערד, די וויפּער האָבן זיך געריסן די שלייערס,“ פ. רודאָ, טמו, 1962, ז' 14. „עכּין. עניש. ער (יין־קע). ערײַן.

אָרײַנפֿאַסן — טרוו. אַ אַ בריליאַנט אין פֿינגערל. אַ אַ בילד. „גענומען דינע פּימאָן — האַלצענע שטעקלעך, זיי אויסגעהוילט, אינע ווייניק אַרײַנגעפֿאַסט אַ בריוו,“ ג. ח. לעוונער, דיא פּאַריזער מלאַזטע, ווילנע 1897, ז' 10. „אַ דאָס נאַאיווע ייִדישע פֿאַלקס־ליד אין דער אַלטער העברעאיש־אַראַמאַעאישער שפּראַך,“ בעמ, ז' 65. מיט זיך. „וּנְגַ. עכּין. ער (יין־קע).“

אָרײַנפֿאַר — דער, ז. 1. אַקט פֿון אַרײַן פֿאַרן. פּאַראַנדער אַ מיט פֿיר פּערד נאַשפּיץ. 2. אַרט דורך וועלכן מע פֿאַרט אַרײַן. אַ־טויער. אַ־גאָס. זיך אַפּשטעלן בײַם אַ. 3. דוז אַ־הויז. „מײַן ערשטער אַ [בעת דער פּראַווינצ־ריזען] איז געווען טישאַוועץ, פּראָ. בילדער פֿון אַ פּראַווינצ־ריזען, ב.

- 4. דערלויבעניש ארינצופארן. וויזע. באקן מען אן א'.
- 5. דאס איבעררייסן א צווייטנס רייד. נבהל ווערן פון פלוצעמדיקן א' אין די רייד מצד דעם רבי.
- 6. אנהייב פון יעדער מין ארבעט. „אז דער א' ווערט קאלע איז גליכער אצוהייבן פונדאסניי". „דער חזן האָט געמאַכט אַ שלעכטן אַ אַבער אַ פאַר מינוט שפּעטער האָט ער זיך צעוונגען".
- 7. הקדמה. א קורצער א' צום ספר.
- 8. וואול. פרויען-ארגאן.

ארינפארבלאנדזשען — אוטוו. א' אין א

קלינול. א געהיים-פאליטיסט האט... ארינפארבלאנדזשעט אין דער איילמיל אויף אלט שטאט, ש. גליקסמאן, פרויענרייך, לאדו 1930. ז' 29. „איר האָט אַרײַנפאַרבלאַנדזשעט אין יום־כּיפורדיקן מחזור", טמו, 1958 IX 21.

ארינפארבעטן — טרוו. א' דעם גאסט אין

זאל. „ווען דער יסטאריש איז צוריקגעקומען פון אונטערן שעכטהויז, האָבן זיי אים א' אין שטוב אויף חלה און יידישע פֿיש, ווייס, א שטעטל, וואַרשע 1930, ז' 22. מיט זיך. „ונג. עכין. עניש".

ארינפארדינען — טרוו. פארמאגן זאל איך

... וואָס מײַן טאַטע... האָט נאָכדעם אין עטלעכע געצילטע יאָרן אַרײַנפאַרדינט במם אַלטן גראַף, יסק, שליט, ז' 139.

ארינפאררויזן — דאָס, הייזער. דזוו

אינפאררויזן, 1200. „יידן פון שטעטל האָבן זיך איבערגעצויגן אין שטאָט אַרײַן... פאַרלייגט געשעפט... אַ־הייזער פאַר פּריצים און שררות", יקיר וואַרשאווסקי, י' יוסל מינץ. דז — אַ־הויף, דער; ז' הײף. „אין ל. זענען געווען עטלעכע גרויסע אַ־הײף, וואוהין די פורן פלעגן פארפארן".

ארינפאררוועבן — טרוו. א' פארביקע פעדעם

אין גרויען געוועב. א' פסקים אין מאמעלשון. „די אלע וואָס האָבן געפרוווט באַרעכענען דעם קץ, אָפּגעריכט תּיקון־חצות — זיי אלע זענען אַרײַנפאַררוועבט אין ציונים", איבז, ח. הנו, היימיש, שטאָרר תּשכ״א. ז' 11.

ארינפארזינקען — אוטוו. א' אין טיפן זומפ.

הויכע צילינדערס אויף די קעפ, מיט הויכע קראַנגס איבער די אויערן, וואוהין עס איז אַרײַנפאַרזינקען דאָס גאַנצע קעפּל, ווייס, שרעבערק, ז' 154.

ארינפארזינען — טרוו. א' פלאנצן א' א

שטיינדל אין פינגערל. „אָט איז סײַהויז... אינגעוונקען ביז די פּענצטער אין דער ערד, פונקט ווי סע זאל זיין אַרײַנפאַרזעצט", איבז, ה. רובין, היימיש, סיון־תמוז תשכ"א.

ארינפארן — אוטוו. 1. אַנקומען, אַרײַן־

קומען פאַרנדיק. א' מיטן וואָגן (מיט דער בויד אט) אין שטעטל אַרײַן. א' מיטן אויטאָ קיין נתינה. „מיט פּרעמדע מצוות פאַרט מען אין

גן־עדן ניט אַרײַן", שוו. „ווי מיר זענען אַרײַן געפאַרן אין שטעטל, האָב איך דערזען אַ גאַנצע שורה נייע דירות מיט שינדלענע דעכער", יהודה־לייב ביינשטאָק, ביאָר'י שלמה בערלינער, לבֿבֿ 1896. „האַבן מיר זיך אַרײַנגעזעצט אין דער באַן און מיט אַ טראַסק אַרײַנגעפאַרן קיין אַדעס", ממוס, שטורם־צינט, ז' 8. „קיין אַרײַן ישראל פאַרט מען ניט אַרויס, קיין אַרײַן־ישראל פאַרט מען אַרײַן", רייד, (ירושלים, מאה־שערים).

2. פּיג: א' צו עמעצן זיך אַרײַן אַרײַן = ווערן מיט עמעצן גאר נאַעניס. אינטימ. א' אין (דער) גאַל = אויפּרעגן, אַרײַן־ברענגען אין צאַרן. א' אין דער לעבער = שטאַרק וויי טאַן.

3. אַנקומען נאָר אויף אַ קורצער וויל, מיט אַ באַשטימטן ציל אָדער צופּעליק. פּויערים פאַרן אַרײַן אויפּן מאַרק צו פאַרקויפּן... א' מיט לאַסט־אויטאָס אין געטאָ אַוועקצופאַרן אלע אלטע לייט און קינדער צו די וואַנאָנען. „אין דער קאַרנאָן [=גאַליציע] זייער אַחריותדיק געווען. איבער דעם האָט מען ביז אַהער נישט זוכה געווען אינצובעטן דעם צדיק בשום־אופּן אַהין אַרײַנצופאַרן", (חיים מאַלאַנאָ), גדולת ר' וואָלף... י'פ, ז' 238. „בשעת זייערער אַ חגא, אַמאַל איך אַ זונטיק, פּלעגט יאָן מיט דער פּאַמפע, אין אַ קאַרעטע נאַשפּיץ, א' אין שטעטל", ממוס, שלמה, ז' 120. „אַ פּריצה... גרושה פּלעגט פּלוצלונג א' אין אַ שטעטל און מיט געוואַלט אויפּכאַפּן אַ ייד פּון גאַס", פּרץ, פּאַלקסטי געשיכטן, קלעצקי, ז' 28. „לאָס איך נאָר א' אין אַ יידישער שטאָט — וויפּל שידוכים וועט מען מיר אַנשלאָגן", ספ, יידישער קאַלאַניסט, ז' 269.

4. במים אַרײַנקומען זיך אַנשטויסן אויף עפעס. א' אין אַ צווייטער פּור. א' מיטן אויטאָ אין אַ בוים. א' מיטן דישל אין גאַניק אַרײַן. אַנאַלאָגיש — א' אין שבת אַרײַן — אַנקומען נאָך ליכט־בענטשן. אַווי אויך: א' אין די לאַקשן, אין אַ לאַקש; א' מיטן דישל אין דער שיסל לאַקשן, אין די לאַקשן [פּריטיק צונאַכטס איז ייך מיט לאַקשן געווען דער טראַדיציאָנע־לער מאַכלן]. אויך: א' (מיטן דישל, מיט די האַלאַבליעס) אין ילכו גרננה, אין לכה־דודי אַרײַן — אַנקומען נאָך קבלת־שבת.

5. אַרײַנמישן זיך אין אַ צווייטנס רייד. אַפּוּכּוּבּן פּון אַן עינין במים רעדן. „שווינג אַ ווילע, פאַר מיר ניט אַרײַן מיט דענע נאַרישע חכמה־לעך". א' מיטן דישל אין גאַניק אַרײַן = זיך אַרײַנמישן אין אַ צווייטנס רייד, אויך: אין אַ צווייטנס אָן עסק. א' מיט אַ וואָגן באַרעלעך = אַרײַנפאַלן אין די רייד. א' מיט (אין) אַ פּאַמּוּני־ניצע = איבעררייסן עמעצן און אים זיילען. א' אין אַלף אַלף מיט אַרײַן — במים רעדן פאַרקויבן העט־ווינט פון דער טעמע, פון ענין. „מע דאַרף אַמאַל אַ עפעס הינטן אַרום... מע פאַרט, דאַכט זיך, קיין יעהופּעץ און פּלוצעם זאָל גאַר אויסקומען בויבעריק", ממוס, פּרזיוו.

6. דערלאַנגען אַ קלאַפּ. א' אין פנים, אין באַק, אין פּיסק, אין מאַרדע, אין די אויגן אע. א' מיט אַ פאַר פּרעסק. א' צווישן (אין) די ציין. א' מיט די נעגל און אויסרייסן די אויגן. א' מיט די הענט אין די האַר. א' אין די לחיים [= אין די באַקן]. א' אין די עתודים [= אין די באַקן, ווי: עתוד = באַקן]. „אַנגעדוּרולט ווי די הענער און גרייט אַנכאַפּן זיך ביז די בערד אָדער אַ איינער דעם אַנדערן אין די אויגן אַרײַן", שע, קליינע מענטשלעך... ז' 147.

7. אַנהייבן אָדער אַרײַנדרייגען אין אַן ענין, אין שטודירן, אין לערנען, היפש ווינט. א' אין אַ נייער מסכתא. א' אין אַ שטודיע, אין אַ פאַרשוּנג־פּראָיעקט. א' אין דער לערנע. א' אין אַן עסק, אין אַ חשבון, אין אַן אַפּמאַך אע. „בּינּם דרײַצנטן יאָר] בין איך אַ שטיקל מושלם געוואָרן, / אין חשבון, אין דייטש, אַ ביסל אַרײַנגעפאַרן", אלז, קליין וועלטל, לאַנדאָן 1894, ז' 6.

8. אַרײַנצוקאַסן. א' אין הויכן (הויכער) עלטער. באַדעוּקעס פאַרן אַרײַן איבערן פנים. א' ווי קראַפּעווע אין קאַרן. „אַן אייזל וואָס איז ווינט אַרײַנגעפאַרן אין זענע יאָרן און אַנגעליטן זיך", י. מאַניק, די הינט און דאָס אייזל.

9. אַרײַנקריגן זיך אין אַ גרופּע אָדער צו אַ יחיד. א' אין פאַראיין. „ס'איז ניט אַווי ליכטס אַרײַנצופאַרן אין בעלי־עגלהשן צעד", זש, נח פּאַנדע.

10. אומלעגאַל אַרײַבערפאַרן די גרענעץ און אַרײַנקומען אין אַן אַנדער לאַנד (געוויינטלעך — דיטשלאַנד). א' פון מלאווע, פון קיבאַרט אע (מיט די נעמען פון די גרענעץ־פּונקטן).

11. (וואויליונגעריש) אַרײַנכאַפּן זיך, אַרויס־גנבֿענען. א' און מיטשלעפּן מיט זיך טראַנטעס. „אַז מע וויל אַ שפּיצל אויפּטאַן, מוז מען פּרײַער זיין מיט איין פּוס און דערנאָך פאַרט מען אַרײַן מיט ביידיע", ל. פּימטענשטיין, די צוואַה. לעמבערג 1894, ז' 48. „וועל איך אליין מוזן א' צו דיר מיט מיינע צען פינגער גלפּך אין די טאַרבעס [=קעשענעס] אַרײַן", שע, בלאַנדזענדע שטערן, ז' 85.

12. וואול. מיט אַצוהערעניש אויף סעקסועלן פאַרקער. „מוזמור לתורה ברננה, / צי קען מען אַ בעל־הביתענינין / בואי לַפּני ברננה, / מע קען אַ, מן גשמהניו", ז' 29.

מיט זיך — קזוו. א' זיך אין די האַר. ז' 11. „עכין. עניש. ער (יין, יקע). עריי".

ארינפארקלייבן זיך — אוטוו. „דערנאָך האָט אין די וועבער־שטובן זיך אַרײַנפאַרקלייבן אינעסנדיקער הונגער און גריזשעניש", י. אַקרוטני, אונזער אַרים ברויט, וואַרשע 1936.

ארינפארשווינדן — אוטוו. אַרײַנקומען ערגעץ און פאַרשווינדן. א' ערגעץ אין אַ ווינקעלע. „און ביינע ווערן צוריק אַרײַנפאַר־שוואונדן אין שטוב", ווייס, וו. קולטור־ליגע, ז' 24.

ארינפירן — טרוו. נעגל. מאכן עס זאל ארינפירן פֿיבערנדיק. „די שטילקייט... פֿיבערט אַרצן אין די אויערן פֿון בלעטער די קנאָספּנדן [ק]ע ווערטער פֿון אייביקן ליד“, רק, טמו, 1962 V 27. אויך אוטוו — אַרצנאָממען פֿיבערנדיק, אַ אין זיין (איר) שטוב.

ארינפירלעך — טרוו. 1. אַרצנאָשפּילן אויף אַ פּידל. „אין יעדן פֿלוצר און קריכער, אין יעדן שפּרינגער און שווימער אַרצנאָשפּילט, אַרצנאָשפּילט אין האַרצן ליד און ניגון, טעם און חן, יפ, די לעגענדע נח גריה, ז' 108.

2. במקום ווערען מיט פֿלעגליי בב וואָס ווערן פֿאַרשטענדלעך פֿון קאַנטעקסט. דוגמאות: אַ עמעצן אין צורה, אַ אַ האַלבן לאַפּן ברויט. אַ אַ געטאַקטן ליגן. אַ בראַק צווישן דער סחורה. „בין איך אַוועק... אַפּגעזען אַ רומקע [= צימערל], אַרצנאָשפּילט... אַ צערן דאָלאָריביל אַן אויפֿגאַב, שע, מאַנאַלאָגע, ז' 256.

זונג. עכין. עניש. ער (ין, קע).

ארינפירשקען — טרוו. 1. אַרצנאָשפּילן. אַ אין הינטן וויפּל עס גייט אַרצן. „איך וואָלט אים אַרצנאָשפּילט שקעט אַ פֿאַר אויף זעלנעריש — אַ מצווה אויף אים“, י. מ. ניימאַן, שבת אויבט, וואַרשע 1923, ז' 85. 2. וואויל-יונגערש. באַמאַנען. עכין. עניש.

ארינפירן — טרוו. 1. אַרצנאָשפּילן אויף אַ פּפּל. פּפּל מיט די ליפּן און אַרויסגעבן אַ ניגון. אַ אין די אויערן דאָס ניגונדל. „דער פּפּיזיגער האָט מיר קאַלט אַרצנאָשפּילט אין דער נשמה“, טע, געברענטע טריט, ב"א 1947, ז' 35. אויך אומפּ: „סיוואַיעט, ס'בלאָזט... ס'פּפּל אַרצן אין די פֿענצער, אין די שטיבער פֿון אַלע זיטן“, הערצל אַפּשאַג, בית ישראל — וויזשניצער רבי'ס הויף, סיגעט-מאַרמאַרעש 1939, ז' 47.

2. במקום ווערען מיט פֿאַרשיידענע בב וואָס ווערן פֿאַרשטענדלעך פֿון קאַנטעקסט. לדוגמא: אַ אַ הילכיקן פּאַטש. אַ אין זיך עטלעכע גלעזלעך. אַ אַ מעסער אין רוקן. אַ צו זיך אין קעשענע די מטבעות. ספּעצ — אַרצנאָרן. אַ אַ קאַנע, פֿאַלש געלט. „כ'האַב זיי אַרצנאָשפּילטן שפּריצערס מיט קאַנעס אַ זיי וועלן געדענקען למען יעדן דורתיכע — און געברענגט אַן אַנטיק פֿון שפּורות“, ז. מירער, זי נישט קיין וואוילער יונג, טאַרנאָוו 1911, ז' 27.

פֿירן, דער. עכין. עניש. עריי.

ארינפירן — טרוו. מאַכן מע זאל טיף דערפֿילן, אַ יענעמס צער. געוויינטלעך מיט זיך — אַ זיך אין יענעמס מצב, אין זינע ווייטיקן. אַ זיך אין אַ ראַלע. אַ זיך אין דעם דיכטערס שאַפּן. „ער האָט די גרויסע פּעאַיקייט זיך אַרצנאָשפּילן, אַרצנאָלעבן אין אַלערליי פּסיכישע סיטואַציעס און גיטטיקע מאַטיוון“, קאַר, נ"י 1938, ז' 124. עכין. עניש.

ארינפירן — טרוו. אַרצנאָרענגען מיט די פֿינגער. אויסדריקן מיט די פֿינגער. אַ די פֿרייז אין דער מאַנדאָלינע. אַ די הירטוואַזיעטע זיך די סטונעס פֿון אַ סטראַיאַוואַריס. מיט זיך. זונג.

ארינפירנעטען — אוטוו — אַרצנאָרענגען מיט פֿינגערעניש. „דורך די פֿענצער האָט אַרצנאָשפּילט מיט אַן אינ־ספּיקער שוואַרצקייט“, מ. דלזשנאָוסקי, אַיק, ר"ה תשכ"ט. „דאָס שוויגן פֿון נאַכטיקן וואָלט אַרצנאָשפּילט דורך פֿענצער“, חג, צמח אַטלאַס וו. טרוו — „פֿאַרלייגן זיך אויפֿן ייִדישן פֿאַלק און אים מיט געוואָלט אַרצנאָשפּילט, אַ און צעשמעלצן“, יג, ציטירט טמו, 1964 X 29. זונג.

ארינפירנען — אוטוו & טרוו. אַרצנאָרענגען פֿינגלענדיק. אַ שטערנדל פֿינגל אַרצן. אַ האַפּענונג. „ווי אַ מעסער אין דער ערד אַ טיף פֿאַרשטעטער, / האָב איך אין זיך אַרצנאָ געפֿינגל און געשטומט“, חג, דורות, ז' 67. מיט זיך. עניש.

ארינפירקען — טרוו. דוּו ~ פֿיטשקען, <. אַ וואו די יידן האָבן גערוט [> יוהנו בתחת, במדבר, ל, 26]. „צי דו ווילסט, דער טאַטע זאל דיר אַנדערלייגן און אַ לכּוֹד פּסחז“, שע, מעשיות פֿאַר איד קינדער וו, ז' 97. עכין. עניש.

ארינפירן — דער. 1. אַקט פֿון אַרצנאָפֿירן. אַזליקער אַ. געהיימער אַ. אַ פֿון לעבנס־מיטלען אין שטאַט. 2. אימפּאַרט. אַ פֿון לוקס־אַרט־קלען. אַ האַנדל־אַפּמאַך צו רעגולירן דעם אַ.

3. קאַרדיר, פֿירווין. „מע גייט דורך דעם שמאַלן און פֿינגערען אַ, איידער מע קומט צו זיין קאַבינעט“.

4. הקדמה, ערשטער קאַפּיטל (טייל) פֿון אַ בוך וואָס קלערט אויף די פּונוה, דעם פּלאַן אַ פֿון אַ ווערק. אַפּפּטרן דעם אַ מיט אַ פֿאַר זיטלעך.

5. דו בעל־פה. אַנהייב פֿון אַ דעבאַטע אע. וואָרט פֿון פֿאַרויזער פֿאַר די רייד פֿון די וויטערדיקע באַטייליקע.

6. ערשטער טייל פֿון אַ מוזיקאַלישע קאַמ־פּאָזיציע.

7. יעדער מין אַנהייב פֿון אַ טואַנג, אַן אונטערנעמונג וואָס דאַרף דורכגיין עטלעכע סטאַיעס. „דאָס צוגרייטן די לאַסט־אויטאָ אין געווען דער אַ צו דער פֿולקומער ליקוידאַציע פֿון געטאַ“.

8. באַדינג. אומפֿאַרמילדעכער אַנהייב. „דער יוהגת לבנך איז דער אַ צו אונדזער שיינעם סדר“. „חוצפה און רשעות זענען אַן אַ צו בך דודס קומען“. אַ־אַרטיקל. אַ־דערלויבעניש. אַ־וואָרט. אַ־זאַץ. אַ־פֿאַראַרגאַף. אַ־קאַדענץ. אַ־קורס. אַ־קלאַנג.

ארינפירן — טרוו. 1. פֿירן און דערפֿירן

עמעצן מע זאל ערגעץ אַרצנאָממען. אַ עמעצן צו זיך. „פֿירט מען מיך אַרצן אין ערשטן חדר, הייסט מען מיר אויסטאַן די ייִדישע קליינער“, פל. „זיאַ בִּוירטן [= פֿירטן] אין גיבֿאַנגן בִּויר דען קוינג היינט / דאָ מוּשט דער אָרם דוד אָבּר לזיין פּפּן, שמואל'בוּד, סטראַפּע 528.

„דיא פֿון דעם שווערט אַנטריין, וויל איך אין יעגיר נוך שיקן, זולן זיאַ פּנגן אונז אין דאָש גלות היינט פֿירן, שעריר, טו, 16. „יויספּס ברידער] שפּראַכן: מיר זיין היינט גיפֿאַרט אום דאָש געלטש ה[אַ]לפּין, בלייב, בראשית, מג, 18. „איינער משיח איז געבאַרן. דער וועט איך אין אַרץ־ישראל אַ מיט אַנערע שאַרין, יענטע בת יצחק. עשרת הדברות ביכל. „ווי דער רבי איז נאָר געקומען, / האָט מען אים גאַנץ שייין צוגענומען; / אים אין אַ שטיבל אַרצנאָ געפֿירט, / מיט מעבל און פֿירהאַנג אויסגע־צירט“, עט, לידער, ווילנע 1925, ז' 248.

„מלאַכים וואָס באַגלייטן אַ יידן פֿרזיטיק צונאַכטס פֿון דער שול — זיי קומען עס דאָ, אַרצנאָפֿירן צו זיך אין שטיבל אונדזער סענדערל[ען]“, ממוס, 'שבת', אַז מיר זענען אַנגעקומען אין די גאַנצאַמען, האָט מען אונז אויסגעטאַן די קליידער און מהאַט אונז אַרצנאָפֿירט נאַקעט אין פֿאַדערציימער פֿון דער גאַנצאַמער“, יב זאַטשעוו, ז' 385. אויך פֿיג. אַ פֿרישע (ניצע) כּוּחות.

2. אַרצנאָרענגען אין אַ שווערן מצב. דער פֿירן צו עפעס וואָס איז שלעכט. אַ אין אַן אומגליק, אין אַ צרה. אַ אין אַ בלאַטע, אַ זומפּ, אַ געמוויעכץ. אַ ממש אין גיהנום. אַ אין אַלדאָס בייז, פֿאַרנאָרן און אַ אין אַ ט ע ו ת . אַ אין אַ ח ד ר , אין ב א ד = אַנגלעגען ווי עס געהער צו זיין, באַשטראַפֿן. „אין אַ בלאַטע האָט ער מיך אַרצנאָפֿירט, / איך קען שוין מער נישט אַרויסקריכן“, פל. „זאלן מיינע קינדער... וויסן ווי אין אַן אומגליק וואָס שונא־יחנם, אוה־יִשקר האָבן מיך אַרצנאָ געפֿירט“, ר' יוסט'ס ליפּמאַן העלער, מגלת אֵיבָה, לובלין 1895, ז' 4. „דאָס [לערנען דקדוק, לשון] קען חלילה דעם מענטשן צום נישט־גוטן אין די הענט אַ“, אבג, זעקסונ, וואַרשע 1876, ז' 61.

3. אויך אַרצנאָרענגען אין אַ מצב וואָס איז גוט אָדער נייטראַל. אַ אין עשירות, אין אַ נפּער גדולה. אַ אין אַ שמועס. אַ אין מאַדע. אַ אין דער מדינה אור תורה ומצוות, אין ליכט פֿון השּׁכלה.

4. ברענגען צו פֿירן (און אַפּלאַגערן). אַ די תּבֹואה אין שיער. אַ בולבעס אין קעלער. אַ קאַנטראַבאַנד און עס באַהאַלטן. „צען מלאַכות זענען פֿאַרהאַנדן איידער מע קאַן דאָס ברויט עסן: אַקערן, זייען, שפּינדן, בינדן, אַ, דרעשן, ווינטשו־פּלען, מאַלן, קנעטן, באַקן“, 207. נג/א. „אַ פּויער האָט אין שטאַט אַרצנאָפֿירט / אַ שאַף, אַ חזיר און אַ ציג צו פֿאַרקויפֿן“, עט, משלים, ווילנע 1925, ז' 227. „טייל האָבן אַרצנאָפֿירט בשר־חזק בגיבֿה אין שטאַט פּונעם יושבֿ, ממוס, שלמה, ז' 113. „אַנקוקן...“

[אים] ערש פסח בשעת א' די מצה-שמורה אין הויף אַרצן — מעג מען גיין אויף חידושים, שע, פֿון פסח ביז פסח, ז' 130. אַנאַלאָגיש, פֿיג — א' די שיינקייטן פֿון יפת אין די געצעלטן פֿון שם.

5. אימפּאַרטירן פֿון אַן אַנדער לאַנד. א' ווען פֿון אונגאַרן. א' געהילץ פֿון לבנון. א' רוישטאַפֿן.

6. אַרעבֿערענגען אין שטוב דאָס גייטיקע (לויט ייִדישע מנהגים, דינים). אינשטעלן דאָס געוויינטלעכע, דאָס אַבלֿיאַטאַרישע. דעם חמץ אַרויספֿירן און דעם פסח א', א' א יום־טובֿ מיט אַרדענונג. (ניט) האָבן מיט וואָס דעם שבת אַרעבֿזופֿירן. „באַקומען די עטלעכע גראַשנס ... אַוועקגעשיקט אַהיים ... (די וועב) זאָל אַ ביסל אַרויסטרעבֿן דעם קבֿצן, אַרומגייען די קינדער, א' דעם פסח", שע, פֿון פסח ביז פסח, ז' 245.

7. אינסטאַלירן. א' קאַנאַליזאַציע. א' עלעק־טרע. א' אַ טעלעפֿאָן אין הויז. א' אין נגבֿ וואָסער פֿון צפֿון. א' טעלעוויזיע.

8. (בוכהאַלטעריע) אַרעבֿשריבֿן. א' אין די ביכער. א' אויף עמעצנס חשבון.

9. אַשריבֿן אַ הקדמה, אַן אַרעבֿפֿיר (← 4), בעל־פה צוגרייטן צו אַ שמועס, דעבאַטע אע (← אַרעבֿפֿיר 5). א' דעם ענין, די פֿראַגע וואָס אינטערעסירט דעם עולם.

10. (אַנטדעקן און) אינשטעלן עפעס נעס. אַרעבֿנערענגען אַ נעע פֿירונג. א' דאָס שטעלן פֿאַקן. „די האַנטמאַשינעס האָבן שוין אויך פֿאַרגרינגערט די אַרבעט ... אין אייניקע מלאַ־כות אַרעבֿזופֿירן פֿרויען און קינדער־אַרבעט", דיא שכירות, לעמבערג 1896, ז' 54. „דער כֿבוד אַרעבֿזופֿירן אַנטיפֿאַטיקן אין דער מעדיצין איז אויסגעפֿאַלן דעם פֿראַנצויזישן פֿאַרשער רענע דובאַ", פֿונדט, פֿאַריו 1948, № 2.

11. פֿאַרשטעלן. באַקענען עמעצן מיט מענטשן אָדער מיט אַן אַרבעט. א' אין אַ גרופע, ביי אַן אַרבעט. א' עמעצן אין זיין נעעס אַמט. א' דעם אורח אין דער געזעלשאַפֿט. א' אין וואַרשאַט, אין צפֿונג אַזוו.

12. אַרעבֿנעמען (בנים רעדן, בנים שריבֿן, בנים טאָן אַן אַרבעט). א' זשטיקע ענינים בנים באַטראַכטן די הויפט־פֿראַבלעם. א' גלייכ־ווערטלעך, וויצן אין דער באַנקעטרעדע, א' אַ נע וואָרט.

מיט זיך. זינג. עכין. עניש. ער (יין־קע). ערני.

אריינפלאדערן — אַקוזוו. זיין אַ פֿלאַדער און אַרעבֿלינגערן. א' אַ גאַנצן שאַק לינגס.

אריינפלאמערן — אַוטוו. אַרעבֿקומען פֿלאַ־טערנדיק. „פלעגט ער גאַנץ אַפֿט א' צו מיר מיט זינע ברייט־צעשפּרייטע קאַלאַט־פֿליגלעך", ד. טשאַרני, טאָג 1958 אד 27. ~ פֿלאַמער, דער. זינג. נייש.

אריינפלאמען — אַוטוו — „די זון פֿלאַמט אַרצן מיט די לעצטע שטראַלן". טרוו —

„פורים צו דער סעודה, ר' מענכין זיצט ברייטלעך בנים טיש און פֿלאַמט אַרצן אַ גלעזל נאָך אַ גלעזל", א. מ. שאַרקאַנסקי, אַ שפּיטצעל פֿון אַ פֿוריס־שפּילער, ניי 1899, ז' 15. „ייִדיש־קייט איז געווען שטענר און פֿאַרטיפּטער ווי דער זין און חומרא, וואָס יִדן האָבן אין דעם אַרעבֿנעפֿלאַמט גרויס חדוה", יג, איק, 1967 VIII 11.

אריינפלאנצן — טרוו. א' נעע געוויקסן אין דער אַלטער ערד. א' אַ פֿרעמדן אַבר אין גוף פֿון אַ מענטשן. א' אין אונטער־וואַקסנדיקן דור די גרויסע ווערטן פֿון די פֿרענדליקע דורות. „מע טאָר ניט א' איין מין בוים אין דעם אַנדערן", זרעם, לו/ב.

מיט זיך — עולה זיין קיין ארץ־ישראל און זיך דאַרטן א'. ~ פֿלאַנצן, דער. זינג. עניש.

אריינפלאקערן — טרוו. מאַכן עס זאָל פֿלאַקערן אינעווייניק. א' אין די תלמידים דעם אידעאָליום פֿון די פֿיאַנערן. „יִדן פּוילישע מיט גאַרטלען און אין טאַנץ אַרעבֿנעפֿלאַקערט, תּאוהדיקע וואַנצן, הייסע בערד און אויגן — סאַמעט", חג, פֿליטים, ז' 42. מיט זיך. זינג. נייש.

אריינפליגלען — אַוטוו. נעאַל. אַרעבֿלויפֿן, אַרעבֿפֿלעזן ווי אויף פֿליגלען. „שוועפּיקערהייט, מיט צעשטיטערטן אַטעם ער פֿליגלט אַרצן אין דער קלויז פֿונעם גאַון", טוצ, פֿוו ו, ז' 473.

אריינפלייצן — אַוטוו. אַ סך שטראַמען פֿלייצן אַרצן אין אונדזער טיפֿן. אַ נאַענטקייט, אַ היימישקייט פֿלייצט אַרצן צו יעדן שכן. מהנות מענטשן פֿלייצן אַרצן אין גרויסן פֿלאַץ פֿון ירושם. „בנים טרינקען זיך ... קודם־כל מוז מען פֿרען מאַכן די זונגען פֿון די וואַסער וואָס איז אַהין אַרעבֿנעפֿלייצט", דר' י. פֿייגענ־בערג, די ערשטע הילף אין אומגליקליכע צופֿאַל, וואַרשע 1927, ז' 9. „האַבן גענומען א' אין ייִדיש נעאַלאָגזימען און נישט־פֿונגען בפֿלל, און דער שטראַם האָט זינט מענדעלען זיך ניט אַפּגעשטעלט", ים, יזשפֿ אד 3. „סוואַלטן דאָך שפּילנדיק געקאַנט א' קיין ארץ־ישראל (נאָך דער באַלפֿור־דעקלאַראַציע) פֿון אַ מיליאָן ביז אַנדערהאַלבן מיליאָן ייִדן", צייט, טמו, 1964 אד 11. „זאָל מיט בלוט־פֿאַרקניפּונג א' אין מיר דען לויטער קול", טוצ פֿוו ו, ז' 40. „אין די הענט מיט גאַלד־מאַראַנצן, פֿונעם פֿרדס גלפֿן, פֿלייצט אַרצן אין ווילדן טאַנצן ווי אַ זינגענדיקער טיפֿן — אַ כאַפּטע מייזן", יפֿ, פֿאַסטעכער אין ישראל, ז' 129.

אויך מיט זיך. ~ פֿלויין, דער. זינג. עכין. עניש.

אריינפליישן — טרוו. אַרעבֿפֿלאַנצן. מאַכן עס זאָל ווערן ווי אייגן פֿלייש פֿון גוף. א' די גרים אין פֿאַלקס אַרגאַניזם. „דער קיבוץ־גליות האָט אַרעבֿנעמען און אַרעבֿנעפֿליישט אין ייִשובֿ עולים פֿון פֿאַרשיידענע שטֿיטים", חוק, קולטור און דערציאָונג, 1956. מיט זיך —

„מיר וועלן זיך אין קיין אַנדער לאַנד נישט א'; ציון איז אונדזער וועג", פֿרץ. יאַ ברויו צו יהוּאַשן, וואַרשע תּרע"ד. זינג.

אריינפלייסטערן — טרוו. דטש. נר. אַרעבֿ־שושקען. אַרעבֿנורמלעך. אַרעבֿנורומען אין אויער. „אַ, מַזן טענר, קלוג מיידעלע! — האָט [ער] ... אין אַרעבֿנעפֿלייסטערט אין אויער", אַר, ליבע אַן אַ היים. „מיט צעשראַ־קענע אויגן אים אַרעבֿנעפֿלייסטערט אין די אויערן זייערע נעמען און די נעמען פֿון זייערע מאַמעס", ייט, פֿוילן וווּ.

אריינפלייסן — אַוטוו — „די וואַסערן פֿליסן אַרצן אין טיכין". „דער ניעמאַן פֿליסט אַרצן אין באַלטישן ים". „עס פֿליסן אַרצן גרויסע נדבֿות". „דורך דעם חסידישן קאַנאַל איז ער אַרעבֿנעפֿלאַסן אין דער ייִדישער ליטעראַטור", ב. רייזיקין, גרונט־טענדענצן ... ז' 220. „אויף די צענדליקער מיליאָנען דאַלאַרן, וואָס זינען אַרעבֿנעפֿלאַסן אין ליטע פֿון אַמעריקע, האָט מען אָפּגעבויט די צעשטערטע היימען", ליטע ו, ז' 129.

טרוו — א' שונא און ביטול צום אַנטיסע־מיטיזם. „מע מוז אַרויסטרעבֿן די סוחרים פֿון בית־המקדש — דעם פּובליקום א' געשמאַק", פֿרץ. גאַרקיס „אויפֿן לעצטן שטאַפֿל". „דורך די גרויסע בית־מדרש־שויובן ... האָט די זון אַ שטראַלנדיקע וואַרעמקייט אַרעבֿנעפֿלאַסן", א. וועוויאַדאַק, הימעל און ערד, לעמבערג 1909, ז' 11. מיט זיך. ~ פֿלום, דער. עכין. עניש.

אריינפליזן — אַוטוו. 1. אַרעבֿקומען פֿליענ־דיק. „אַז מע מאַכט דאָס מויל ניט אויף, פֿליט קיין פֿליג ניט אַרצן"; „געבראַטענע טעפּלעך פֿלעזן אין מויל ניט אַרצן"; „פֿרנסה פֿליט ניט אַרצן דורכן קוימען"; „אַ שונא פֿליט אַרצן דורכן קוימען"; „ווען עס פֿליט אַרצן דער הונגער דורך דער טיר, פֿליט אַרויס די ליבע (דער שלום־בית) דורכן פֿענצטער". שוו. „אַ פֿאַס פּולווער דאַרף זיך היטן פֿאַר אַ קליינעם פֿונק וואָס קען א'". „דאָ האָט מן דיא טיר אויף גיטאַן, דאָ איז דיא טויב הרצן גיפֿלויגין", צאַינה, ח/ג. „מעכטע איך פֿליגלען האָבן ... וואַלט איך אַרעבֿנעפֿלויגן אין די לענדער פֿון דעם שטערן שבתאי", אמד, דער פֿוריס־שפּיגעל, ווילגע 1870. „סוזאַל אַ רוח אין זיין טאַנטס טאַנטס אַרעבֿנעפֿלויגן ווערן ביז אדם הראשונען", שע, יאַטקעס. „אַז דער שבת איז אין שול אַרעבֿנעפֿלויגן / צום בואי בשלום עטרת בעלה, / האָט זיך דער עולם העפֿלעך געבויגן / מיט די שיינע ווערטער: בואי כלה", ש. בערענשטיין, [אַני שלשום בר יענטע], מאַגאַזין פֿון יוד־לידער, באַרדיטשעו 1891, ז' 52.

2. אַרעבֿלויפֿן, אַרעבֿשפּרינגען, בכלל אַרעבֿ־קומען זייער גיך, אין גרויס אַנזעניש. א' אין שטוב אַ צעשראַקענער, גאַר אַן אַ נשמה. א' ווי אַ באַמבע. „דא ולוהן זיא אויך בור אַכּישי ... אין דיא שטאַט רבה ולוהן זיא הינבן"

שמואל'בוך, סטראַפֿע 03-1202. „אינדערמיטן הספד פֿליט אַרצן פֿונעם אַלקעויל דאָס קעלבלי, האָרֶיאָץ מיט אַ פֿאַרריסן ווײַלי, ממוט, 190 בהמות, ז' 46.

3. זײער האַסטיק אַנטאָן אויף זיך. אַ אין כאַלאַטל. „אַפּגעגאַסן זיך די נעגל, אין די הויזן און שטיול אַרײַנגעפֿלויגן, געכאַפּט דעם סידור“, אַש, תהלים'יוד.

4. גיך, גלפֿן באַנעמען, פֿאַרשטיין. „בני אים וועט אין קאַפּ קיין זאַך ניט אַ, אים מוז מען אַרײַנגעקאָפּן אין קאַפּ“. [דער אײַמשולח] האָט ניט פֿאַרשטאַנען די תורה... האָט... [ער] אַפֿן געהאַלטן זײַן מויל, עס זאָל אין אים אַ, יא, שטערנטיכל, לפֿעצ'י 1861, ז' 98.

5. אַרײַנפֿאַלן, אַרײַנקומען קעגן ווילן. אַ אין קאַזע, אין חר־גדיא, אין טורמע. ~פֿלי, דער. -אונג. -עכץ. -עניש.

אַרײַנפֿלעכטן — טרוו. [ווען יעדער פֿלעכטל איז קליין — ~פֿלעכטלעך]. 1. אַ פֿאַר-ביקע פֿעדעס אין גרויען געוועב. אַ עטלעכע רויען אין דעם בינטל בלומען. אַ סטענגעס אין די צעפּ. „אַרײַנגעפֿלאַכטן אַהין די פֿרענדלעך פֿון זײַן רויען שאַליק, וואָס ער איז געאַנגען אַרום האַלדן ווינטער און זומער“, מלה, גאַלדענע פֿאַווע.

2. אַרײַנמישן, אַרײַנציען. אַרײַנגעמען ווי אַ באַשטאַנדטייל. אַ גויאישע ווערטער אין ייִדישע זאַצן און לידלעך. אַ איבעריקע פֿסוקים און מימרות. אַ יידן אין דער אַלגעמיינער באַפֿעל-קערונג פֿון לאַנד. „טיפֿע ליבשאַפֿט וואָס ער האָט אַרײַנגעפֿלאַכטן אין די איבערגעזעצטע און טיילוויזן איבערפֿאַעטיזירטע סטראַפֿן“, א. אַלמי, פֿאַש, 1956 III 9. „ווערטער פֿון קלעזמער-לשון זײַנען אַרײַנגעפֿלאַכטן געוואָרן אין דער ייִדישער ליטעראַטור“, מ. וו. בערנשטיין, יושפּ אוא, 1.

מיט זיך — „פֿרעמדע השפּעות קענען זיך אַ אין ייִדישן געדאַנקען אַנג“. „די טעאַריע פֿון חלומות וואָס פֿרויד האָט אַנטוויקלט פֿלעכט זיך אַרצן אין זײַן גאַנצן באַנעם פֿון וויסיקייט און אומוויסיקייט“, מוה, פֿנעז, ווילנע 1936, № 11. „קללות און געשרייען האָבן זיך אַרצן געפֿלאַכטן אין דער הינטישער סימפֿאָניע“, ר. פֿאַלאַטיק, פֿאַש, 1950 IX 1.

~פֿלעכט, דער. -אונג. -עכץ. -עניש. -ער (יז, -קע). -ערי.

אַרײַנפֿעצן — טרוו. וואוּוילינגערײַש. אַרצן שטעכן. אַ יוגל האָט... אים אַ מעסער אין דער לינקער באַק אַרײַנגעפֿעצט“, אַלכסנדר פֿאַרבאָ, מין שטענדער, העפֿט 2, וואַרשע 1926, ז' 8.

אַרײַנפֿריירן — טרוו. אַרײַנגאַרן און אַפּשווינדלעך. זיך ניט קענען שטעקען ווי אַזוי מע האָט אים. דעם חכם הייסט עס, געקאַנט אַזוי גרינג אַ.

אַרײַנפֿריינגען — נעגל, אוטוו — אַרצן קומען מיטן פֿרײַלינג אַדער אַזוי ווי פֿרײַלינג.

„זי פֿרײַלינגט אַרצן אין מײַנע עלטערע יאַרן“. טרוו — אַ פֿרײַד, האַפֿענונג אע. מיט זיך — „דער העלער אַפֿריל־טאָג האָט זיך לוסטיק אַרײַנגעפֿרײַלינגט דורך די גרויסע אַפֿענע פֿענצטער“, 97.

אַרײַנפֿריירן — טרוו. אַרצןלייגן און אַינהיטן עס זאָל אַינפֿריירן. אַ די צוויי געקויפֿטע הינער זיי זאָלן בלפֿן אויף יום־טובֿ. אויך פֿיג. „מײַנע אויגן זײַנען גלאָז, / מײַנע אַבֿרים זײַנען שטיין, / דער ווינטער האָט מיר אַינ אַרײַנגעפֿאַרן / אין געבליט“, יהואַש, אין געוועב וו, ז' 44. מיט זיך — אַ זיך אין ווייטן סיפּיר. -אונג.

אַרײַנפֿרעקן — אוטוו — אומגעריכט אַרצן קומען מיט אַ פֿראַגע. איבעררעכטן מיט אַ פֿראַגע. „האַט ער געמוזט אויפֿלענען די טיר און אַ, צי יאַסעלע איז דאָ“, וויט וו, קולטור-ליגע, ז' 193. „וועגן וואָס האָט ער עס אַזוי פֿיל געשריבן? — האָט די רביצין אַרײַנגעפֿרעקט כלומרשט נײַגעריק“, חג, טמז, 1971 VII 16.

טרוו — איבעררעכטן אַ שיעור, אַ דרשה מיט אַ קשיא, ספּעצ אין ליטווישע ישיבֿות. אַ דעם מגיד און אים צעטומלעך. „האַבן זיך די בחורים אַפּגערעדט... זיי וועלן ניט אַ ר' לייזערן אין זײַן שיעור, זיי האָבן געוואַלט זען ווי לאַנג וועט רבי לייזער זאָגן זײַן שיעור ניט־אַרצן געפֿרעגטערהייט“, הרבֿ שורין, פֿאַר, 1960 III 8.

מיט זיך — „און אַ ייד האָט זיך אַרצן געפֿרעגט צום רבינן“, א. בערנמאַן, קאַצקער מעשיות, וואַרשע 1929, ז' 126. -עניש.

אַרײַנפֿרעקן — טרוו. אַרצןאַכלען. אַרצן עסן אַ סד. אַ אויף ביידע באַקן. אַ ווי געקומען פֿון הונגער־לאַנד. „די יבֿן מאַגרי אונ' העסליכי פֿיר אַ שלונדן דאי יבֿן ערשטן פֿעטי קאי: אונ' דאָ זיא דיא הינטן גיפֿרעסן האָטין [תי: זיי זײַנען אַרצן אין זיי] — יתבֿאנה אל קרבנה[ן, מערקט מאַן עש ניט אין אינן, בליך, בראשית, מא, 20-21.

מיט זיך — טיף אַרצןדרינגען אין עפעס מיט אַ צעשטערערײַשן רעזולטאַט. אַרצןשניפֿן זיך. אַרצנעסן זיך. אַ זיך אין מאַרד פֿון די בינער. „דער שטויב פֿרעסט זיך אַרצן אין די לונגען“. „דער עקלדיקער ריח פֿרעסט זיך אַרצן אין דער לופֿט“. „אינעקסן פֿרעסן זיך אַרצן אין די וואַרצלען, אין שטאַם פֿון בוים“. „שווינדוכט... פֿרעסט זיך אַזוי אַרצן אין די גלידער... אַז עס קומט אַ ציטט ווען עס איז שוין אוממעגלעך דאָס פֿיער אויסצולעשן“, פרעט און פֿראַפּאַגאַנדע־קאָמיטעט, דענווער, סדרה שווינדוכט, נײַ 1905, ז' 6. „קולטור — אַ מאַטאַריזירט, עלעקטריזירט, מעכאַניזירט אַ זיך איינער דעם צווייטן אין ליב אַרצן“, א. גאַלאַמב, גש וו, ז' 152.

~פֿרעם, דער. -אונג. -עכץ. -עניש. -ער (יז, -קע). -ערי.

אַרײַנפֿרעםערײַשן — אַדי. וואָס האָט די טבע אַרצןצופֿרעסן (זיך). אַצ מאווה. -קייטו.

אַרײַנצאַלן — טרוו. צאָלן אין אַ קאַסע אויף (אין) אַ קאַנטע, עלהחשבון. אַפּצאַלן אַ היפּשע סומע (מער ווי מע האָט גערעכנט). אַ אין באַנק אַלע חודש פֿאַר דירה־געלט. אַ שווערע טויזנטער פֿאַר דער אַרענדע. „לויט דעם אוסטאַוו דאַרפֿן די ריכע מיטגלידער אַ אַ געוויסע סומע יעדן חודש. פֿון דעם געלט ווערן געקויפֿט ביכער און צייטונגען“, יושפּא, 1886, № 19.

~צאַל, דער. -אונג. -עכץ. -עניש.

אַרײַנצאַמען — טרוו. פֿר. ~צוימען. אַרצןגעמען אין אַ צאַם, צוים, אין אַ פֿאַרצאַמנונג. אַ אין זײַן פֿעלד אַ שטיק פֿון שכנס ערד. מיט זיך. „מוז דאָך די קינסטלערישע האַר־מאַנישקייט און אויסגעהאַלטנקייט פֿון פֿראַזע זיך אַ אין אַ באַשטימטער ריטמישקייט און געמאַסטנקייט פֿון וואַרט“, ח. ש. קאַזאַדאָ, יושפּ XV, 2.

~צאַם, דער. -אונג. -עכץ. -עניש.

אַרײַנצאַפֿן — טרוו. צאַפֿן אינעווייניק אַרצן. אַנצאַפֿן אין אַ פֿלי, אין אַ געפֿעס אע. אַ אַ ליטער וויין פֿון טון אין קרוג. „כּהאַב פֿון מײַן בלוט דעם רויען אַרצןגעצאַפֿט אין זײַנע טויטן“, יהואַש, יזע צעשטערער, 1919. מיט זיך. -עכץ. -עניש.

אַרײַנצאַצקען — טרוו. אויף שבוֹעות אַ רייוועלעך אין די פֿענצטער. אויך: אַרצן־שמעסן.

אַרײַנצווײַנגען — טרוו. 1. אַרצןגעמען ווי אַ צווייג, אַן אַפֿטילונג, אַ באַשטאַנד־טייל, אינ־קאַרפֿאַרירן. די באַנק האָט אַרצןגעצווינגט אַ ריי ליי און שפֿאַרקאַסעס. 2. אַרצןטאַן, אַרצןגעבן. אינפֿילטירן. אַ מוסר אין סיפור־המעשה. „ווי אַ בוים־באַזינגער איז פֿאַפֿערניקאַח פֿילאַזאָף גענוג אַרצןצווינגן פֿילאַזאָפֿישע גע־דאַנקען אין דעם איילבער־בוים“, דער לעבעי דיקער, טאָג, 1958 III 9. מיט זיך — „כּהאַב דעמביק מיך אין וועלט אַרצןגעצווינגט“, מ. פֿאַעמען, ווילנע 1920, ז' 163.

אַרײַנצווײַנגען — טרוו. 1. צווינגען אַרצן־צוקומען, אַרצןצווינגן. ער האָט אים אַרצן־געצוואונגען צו זיך אין חדר און גוט אויס־געמוסט.

2. אַרצןדריקן. איבערגוואַלד אַרצןקריגן, אַרצןקוועטשן, אַרצןפּאַסן. „דער מחבר צווינגט אַרצן דעם נביא אין אַ צו ענגער יאַקע“, אפּא, טמז, 1967 XI 19. „דאָס אַ זוערשטאַף אין אים האָט אים צוריקגעבראַכט צום לעבן“, טמז, 1965 X 1.

3. אַוועקשטעלן קעגן ווילן אין אַ סיוטאַציע. אין אַ פּאָזיציע, אין אַ ראַלע. אַ דעם פֿרעזידענט אין אַ פּאָליטיש־אומבאַקוועמער פּאָזיציע. „די... מער מיליאַנטישע אַראַבישע הערשערס האָבן [אים] אַרצןגעצוואונגען... אין אַ ראַלע... ווי דער איינציקער וואָס פֿירט אַ קאַמף קעגן מדינת־ישׂראל“, מ. ריבלין, טמז, 1968 IV 9.

ווי א זומפ, ווי זינק-זאמלן, דער הינט ציט אריין א רויך אין שטוב. א' אין מיל דורך א שטרוי דאס קאלט געטרענק, א' די מחותנתמע אין קארעהאד, א' די ישיבה מיט די בחורים האבן ווי א גרויסער זומפ ביסלעכווייז טיף אין זיך אריינגעצויגן שלמהלען ביז צום פארלירן דעם קאפ, ממוס, שלמה וו, ז' 63. א' געשען א נס און איר האנט האט זיך אויסגעצויגן אויף כמה איילן און זי האט אריינגעצויגן צו זיך דאס קינד, י"ש, פ"ו אונדזער אצור, משה רבינו, האבן די פאנגער אריינגעצויגן אין נעץ א גרויסן לאקס, א' 58 וו, ווילנע 1901, ז' 18. פ"ג, די ארבעט פון חלוק ציט אריין די צוקונפט אין הינט און מאכט זי רעאל און ממשותדיק, ב. ריווקו, אונדזער פראזאיקער, ז' 72.

2. ארינצווענגען. א' לופט, פארע, רויך, א ריח, א גערוך אע. די פלאנצן ציען אריין דורך די בלעטער די קוילן[זינערס] וואס די מענטשן און חיות אטעמען ארויס, ט. פני-סטאן, כעמיע, נ"י 1920, ז' 41. ער האט אריינגעצויגן אין זיך דעם ריח פון געבראענע קאטשקעס, א' אין א פערד-שטאל.

3. ארינצוואפן. א' ווי א שוואג וואסער, ווי א זאמריקער באדן דעם רעגן, ווי א וואלן העמדל דעם שוייס פון קערפער. נאך די רביצין איז פאר אים קיין פאלדו נישט געווען, גיכער א שוואג וואס האט אין זיך אלץ אריינגעצויגן, פ"ג, זי סקולער רביצין, עס איז אויך שעדלעך צו שלאפן בלויז אויף א שטרויסעניק, וויל שטרוי ציט ליכט אין זיך אריין נאקסיט, שימל און פארשידענע זאראעס, ד' מ. גאטליעב, פאפולערע אלגעמיינע היגעניע, ווארשע 1908, ז' 40. פ"ג, א' וויל דין צוריק אין דער ליכט א' פ"ג, דראמי שריפט, 'ציקא', ז' 29. די פאלדער און די וועלדער האבן אין זיך אריינגעצויגן די מרה-שחורה פון רעגנדיקן הארבסט, י. א' 98, אין קעסל-גרוב, מאסקווע 1929, ז' 153.

4. ארינצווענגען. א' דעם בויך, א' דעם קאפ אין די אקסלען. דא אביד דיור זיני האנד ווירד הינאן צוג קאס זיין ברודר הירוויז, בליז, בראשית, לה, 29.

5. ארינצוואכן. א' א פאדעם אין א נאדל. א' א בענדל אין שוך, א' א רצועה פון די תפילין, א' שטריקלעך אין די לאפטיעס. און איז איין איסור גמור איין נפאן שוך אורד שערץ אורד מכנסים דעשט גליכץ אנדרי זאכן טאר מן ניש קיין שור אריין ציהן אס שבת, דר' חיים, זשאקלעוו, תפ"ג, א' זעלעך קינדער וואס מע האט זיי געמאכט א לאך אין אויער און מע האט דרינען אריינגעצויגן א פאדעם, מאגן זיי וואויל ארויסגיין דערמט אויס דעם עירוב, ז' 20, סא/א.

6. ארינצופירן. אינסאלידן. א' עלעקטרע אין אלע הינזער פון דארף. איך ווארט מע זאל מיר א' א טעלעפאן. אזוי ווי מע ציט טיכלעך אין א גארטן אריין כדי עס זאל גוט וואקסן,

אונדזערע מיניסטארן זינען צוגעוואוינט צו באקומען פון... [דעם קאמיקער] אריינגעציילט ניט איין פארציע מלקות, א. ש. יוריס, טמז, 26 IV 1962.

מיט זיך — א' זיך צווישן די חשובסטע בעלי-בתים. ע'כין. ע'ניש. ע'ריי.

ארינציל(י)ען — טרוו. פ"ו: ~סילען, ~צילעווען. 1. אינפערדעמען. ארינציען א פאדעם אין לעכל פון דער נאדל. זי זעט זיך לעבן דער קאמאדע און זעט איבער דאס וועש. נעמט זיך דערנאך א' א פאדעם און טרעפט נישט אין לעכל, ממוס, דער פרייז.

2. וואוילונגעריש. א סך ארינצירינקען אריינעסן. האט שמואליקל אפגעמאסטן מיט א ווינקל פון אויג דעם מאדעם גלעזע-רינג וואס האט שוין אריינגעצילעט פינף פארציעס און איז ניכטער, ב. רעסלער, טמז, 1960 XI 26, ע'ניש.

ארינצילן — טרוו. ארינצערפן אין ציל. אפצילן. א' אין רויטן אויג. ארינצעצילט א פאר ציגל און אויסגעזעצט א שויבן-טיר, ש. איזבאן, טמז, 1967 X 26.

ארינצוימבלען — טרוו. 1. ארינצולאפן, אויסקלאפן אויפן צימבל. א' דעם מארש אין די אויערן אריין. ארינצוימבלט אין הארצן ליד און ניגון, טעם און חן, י' פ. די לעגענדע נח גריי, נ"י 1960, ז' 108.

2. ארינצומשטן. דו ארינצייילן, ב' מיט די זעליקע אויסדרוקן. א' אז א רויך זאל גיין. א' ווי אין קרויט אריין. לייג זיך, וועלן מיר דיר א', ווערטלע בים אפלאכן פון עמעצן וואס איז אין עפעס אריינגעפאלן. א' שניאורן ווען די שמיץ קומען מאירן, פוול ב' א טעות אין דעם ווער עס איז דער שולדיקער אין עפעס. נאכן פירל קומט דער צימבל, פוול אנצווייזן אז עמעצן קומט שמיץ פארן האלטן זיך גרויס, זאגן ליגנס אע. און א קינד זאל טאקע מורא האבן... באדארף מען דאס גאנץ פון אפ-שפילען, בעלה-בתיש אידעולייגן און א', ש. ארעמע און פרייליכע וו, ז' 179.

3. ארינצבראקן, אינוועסטירן. אויב איר האלט קאפ דארט איר געדענקען, אז איך האב געהאט אריינגעציימבלט צען דאלאר אן אויפ-גאב... פאר א טאר, ש. מאנאלאג, ז' 257.

4. ארינצוועצן אין קאזע, אין תפיסה. ארויס-געבען א פסק אז מע דארף דעם בחור א' אין חד-גדיא אריין, ש. בלאנזענדע שטערן וו, ווארשע 1922, ז' 86.

מיט זיך — קזוו. געוויילעך מיטן ב: זידלען זיך. ~צימבל, דער, ו'נג. ע'כין. ע'ניש. ע'ר (י'ו, קע). ע'ריי.

ארינצויניק(עו)ען — טרוו. אבער די אונ-טערשטע און אייבערשטע דעקן... ווערן אריינגעצייגט אין די ראמען און קאנען זיך נישט פריי צוזאמענציען, בער, ז' 58.

ארינצוינען — טרוו. 1. ציען אין אינוועיניק אריין. ארינצולעפן. א' ווי א ברוינדיקער ים,

אויך מיט זיך — א' זיך צו עמעצן. ו'נג. ע'כין. ע'ניש.

ארינצווענגלען — טרוו. ארינציריקן, ארינ-קוועטשן (ווי) מיט א צווענגל. א' א שטיקל מעטאל אין שפעלטל. זי האט מיט די צוויי פינגער אריינגעצווענגלט אירס א שטיק באק, זיך א קניפ געטאן, מ. גראטמאג, היימיש, 1959 № 6.

ארינצוימען — דו ארינצומען.

ארינצוועלירן — טרוו. ארינצונערן, ארינ-שניצן, ארינגראוירן (מיט א דלאט). [זיין] צייגום ווערט מיט געמיט און מיט הומאר ארינצוועלירט אין זינגערס שפראך-בלי, שבש וו, ז' 320. ו'נג.

ארינצויטערן — טרוו. ארינצטאן עס זאל ציערן, וויברירן, פינקלען. ארינצטאן מיט ציטער, מיט פארבט, מיט יראה, דערמאנען... אן טורעם-לאפמ וואס האט אין אסיער נאכט אין ים אריינגעציערט, הר, אין שענסטן טאג פון הארבסט, מחשבות זינדיק בים ברעג ים. עס ציערט ניט אריין קיין פאטאס אין אזא וואויל-יונגערישער קדושה, גרציה, דאס ווארט, ז' 10. אויך מיט זיך. ו'נג. ניש.

ארינצויטיקן — אטוו. שפעטער ווערן ציטיק, נאך דער געוויינלעכער ציט. א' א די רויטע עפל ציטיקן אריין גאר שפעט אין הארבסט. די באהאלטענע פראצעסן [פון דער פראצווישער געזעלשאפט] וועלכע ציטיקן אריין אין אירע טיפענישן, פארזער ציט-שריפט, 1958 № 21, ז' 92. מיט זיך. ו'נג.

ארינצויבענען — טרוו. 1. צייכענען א געמעל אין א געמעל. געאמעטריע — ארינ-שריפן א פיגור אין א פיגור, א' א קוואדראט אין א קרייז; אין א קרייז אין א דרייעק אע. 2. פארנאטירן. פארשריבן. זינדיק בים טיש צייכט ער אריין מיט א שרייבפענדל אין זיין נאטיק-ביכל עטלעכע שורות, ד. י. זילבער-בוש, מענטשן און געטעהעניש, ווין 1931, ז' 83.

ארינצייילן — טרוו. 1. ארינצטאן, ארינ-לייגן מיט א צאל. א' דאס געלט אין קעשענע אריין. א' די גרויפן אין טאפ אריין, פוול וועגן א קארן מאן.

2. מיטצייילן, ארינצערענען, ארינצומען אין חשבון. א' אויך וויבער און קינדער. א' אויך דעם מזומן וואס מע האט פריער אויסגעלייגט. א' אין חשבון אויך די בראקאווע סחורה.

3. ארינצומשטן. אפצייילן א געוויסע צאל שמיץ. א' שמיץ, פעטש, קלעפ. א' אחת ואחת. אויך: א' אין זאק. א' אין די וויכע ערטער. א' וואו זיין האבן גערוט, א' ארינצוימבלען און ארינצוישטן. מע דארף נעמען ציילן ספירה — און אזוי נעמענדיק האט ער אריינגעצייילט עטלעכע צענדליק פעטש, ד. סאיב, דער קדוש... ווילנע תרמ"ט, ז' 12. פ"ג.

איבן הרב א. ל. בראַנדיס, ספר טײַח ספּונים, 1843, ז' 57.

7. מאַכן פֿאַר אַ מיטגליד. א' אין אַ געזעל־שאַפֿט, אין אַ חברה, אין אַ פֿאַרטיי אע. א' אין אַ געזעלשאַפֿט פֿאַר אַ שותף.

8. אַנציען, שטיסן צו עפעס. א' אין אַ שמועס, אַ געשפרעך, אַ דעבאַטע. א' אין לערנען. א' אין געזעלשאַפֿטלעכער אַרבעט. א' אין אַ ספּאַרט־פֿאַרמעסט. „איך פרוביר וויסטער א' דעם דירעקטאָר אין אַ שמועס, אָבער ער לויבט זייער די געבראַטענע לעבערלעך“, מוק, מינע באַגעגענישן וו, ז' 154. „אָפּציען די געדאַנקען פֿון די הבל־הזמן און א' אים אין געפֿיל פֿון תורה ומעשים טובים“, מחזור כל בו, בית ישראל ר"ה, נ"י, ז' 35. „ער איז אויף אַזוי פֿיל אַרײַנגעצויגן געוואָרן אין דעם... עולם החסידים, אַז אויף אַ ווילע האָט זיך אים אויסגעוויזן, אַז ער איז אין דער אַלטער העם“, זדב, ז' 240.

9. אַרײַנדרײַען, אַרײַנשלעפּן. א' אין אַ גיט לויניקן געשעפֿט. א' אין אַ שווינדל. א' אין אַ בלאַטע. א' אין אַ געפֿערלעכער שפּיל. א' אין אַ נעץ. א' אין אַן איבעריקער און נודער פּראַצעדור.

10. אַרײַנברײַנגען, אַרײַנשלינגען. א' אַ שיסל באַרשט. א' די האַלבע קאַטשקע. „אַרײַנגע־צויגן אַ גלעזל בראַנפֿן“, אָפּא, אַ ראַמאָן פֿון אַ פּערד־גאַנץ, ז' 23.

11. אַנטאָן, א' אין די בגדים, א' אין הויזן, אין די שיד. „נעמט מען אונדזער בחור אַרויף אויפֿן טיש און דער שווער פֿון אייַן זעט, די שוויגער פֿון דער אַנדערער זעט ציען אים אַרײַן אין די הויזן“, ז. מוריער, זב נישט קיין וואוילער יונג, סאַרנאָו 1911, ז' 9.

12. אוטו. אַרײַנקלײַבן זיך וואוינען אין אַ דירה, אין אַ שכונה, זיך באַזעצן. א' אין גניעם הויז. „אָבער ווען ער מעכט וועלן אַרײַן ציהן צו וואונען דא קעגן מיר אים יוא טאַן“, קה. כו/ד.

13. פֿאַרציען זיך, פֿאַרשלעפּן זיך. פֿאַרנעמען מער צייט ווי גערעכנט. „טרעפֿט אַמאַל, אַז ער קען ניט דערגרייכן אַ שטאַט ווען עס איז נאָך ליכטיק און ער מוז א' זיין וואָך אין שבת“, י"ש, ספר השבת. „גערעכנט האָט מען די לוחי מאַכן בייטאַג... און דער טאַג איז געווען פֿון סאַמע קורצע ווינטער־טעג, האָט עס אַרײַנגע־צויגן ביז אַוונט“, אר, דעם זיידנס לאַמטערן.

מיט זיך — א' זיך אין ליכט (שאַטן, הינטערן־אויזן). „אין יעדן סקלאַד ציען זיך אַרײַן שניעס“, א. בערגמאַן, דאָס פּוילישע שטעטיץ, וואַרשע 1926. ז' 7. „פֿאַר דער חתונה האָט זיך אסתר ניט געלאָזן צו פֿיל א' אין דער מאַמעס פֿרעגענישן“, ב. באַטוויניק, געקל' ערצהעלונגען וו, נ"י 1948, ז' 115. „איך האָב זיך נישט געלאָזט א' אין דער דאָזיקער מחלוקת“, מוק, אין וואַרשע און אין לאַדזש וו, ז' 102. „איר אַליין דאַרפֿט זיך בשום אופֿן נישט לאָזן א' אין זייער נעץ“, מענער און

פּרויען, טמו, 3 VIII 1965. „ווער זיך אין אַן אייגן הויז אַרײַנציט, איז מותר זיך צו ציען חול־המעד“, הרב א. ברוזא, הליכות עולם, אונגוואַר 1864, ע/ב. „אַז דער רב האָט זיך איבערגעצויגן, האָבן זיך מן הסתם אויף זיין אַרט שרים אַרײַנגעצויגן“, פּראָ, שטעט און שטעטלעך, פּונקט 10. פּיג. „עס האָט אין האַרץ זיך מיר אַרײַנגעצויגן איב“, ברזד, געקליבענע שריפטן, ז' 122. „ער האָט פֿאַר־בראַכט דעם טאַג אין פֿרייז, ביז דער טאַג האָט זיך אַרײַנגעצויגן אין טונקעלן בלאַען שניי־איקן פֿאַרנאַכט“, א. קאַחאַל, מענטשן פֿון אַלקער, מאַסקווע 1927, ז' 26.

אויך: 1. אַרײַנדרײַנגען, אויב עס קאַפעט אַרײַן דורכן סכך, אַ ווינט פֿעפֿט דורך די שפּאַרונגעס און דו זיצסט דיר אין סוכה און האָסט די טיפֿסטע הגנה — איז אַ סימן אַז דער יום־טובֿ האָט זיך אַרײַנגעצויגן אין אַלע דינע אַבֿרים“, בנימין רעסלער. 2. אַריבער־טראָגן זיך, אַרײַנלעבן זיך. „די מענטשן האָבן אַזאַ גרויסע רוחניותדיקע קראַפֿט... א' זיך אין דער ווינטן עבר מיט דעם גאַנצן פֿעצער פֿון זייער נשמה“, לדב, ז' קיט. 3. ציען זיך אויף אַ ווינטן מהלך. „די שטאַט מיט אירע פֿאַרשטעט ציט זיך איצט אַרײַן ביז...“.

~ צי, דער. -אונג. -עכין. -עניש. -ער (יין־קע). -עריי.

אַרײַנקאַווען — טרוו. אַרײַנשמידן. א' דעם אַרעסטאַנט אין קייטן. „מע כאַפֿט אים און ער ווערט אין קייט [און טאַנץ] אַרײַנגעקאַוועט“, חג, העיירה בלהבות, ספר זכרון לקהילת אולקניא, ת"א 1962, ז' 224.

אַרײַנקאַמטעווען — טרוו. שטאַרק אַרײַנ־שמייסן, א' פֿעיעריקע שמיץ. א' וויפֿל עס גייט אַרײַן, א' עד אַרבעים. „דער רבי פֿלעגט מיך ניט איין מאל צווינגען אַראַפֿלאָזן זיך פֿליודערן, לייגן זיך אויף צוויי בענקלעך... א' מיט זענען לאַקשן גאָר נישקשהדיק“, א. ביילי, רויטע בלעטער, מינסק 1929, ו. „זענען הענט כאַפֿן אַז דעם פֿאַס פֿון די הויזן; אוי, דאַרף מען אים א'“, נ. י. שעליבסקי, איק, פּסח תשכ"ז, 2/24.

אַרײַנקאַמטשען — טרוו. אַרײַנקלעפּן. א' די פֿאַס מיט וואַסער אין קיך אַרײַן, דאָס וואַסער זאָל ניט פֿאַרפֿירן. „מע האָט אַרײַנגעקאַמטשעט די דייזשע רעגנוואַסער וואָס איז געשטאַנען אונטער דער רינזע“, ברוט, בב די טיכטן פֿון פֿאַלעטיע, ז' 124.

מיט זיך — אַרײַנקומען זיך קאַטשענדיק. „און נאָך אים האָט זיך אַרײַנגעקאַמטשעט אַ נפֿש פֿון אַ פּוד צוועלף“, שע, מנחם־מענדל, ז' 215. „געווען איז דער יום־טובֿ פֿון שניידן וויין. די פֿעטערס אויף דעמבענע פֿעסער האָבן זיך אַרײַנגעקאַמטשעט אין זאל אַרײַן“, יפ, די לעגענדע נח גריי, נ"י 1960, ז' 15. -עניש.

אַרײַנקאַבן — טרוו. 1. אַרײַנטאַן בנים קאַכן. א' פֿאַרשיידענע גרינסן אין דער וופֿ. 2. אַרײַנ־

זיין, אַרײַנברײַען. „און ס'קלינגען זיך קלאַנגען ווי טיכטן צוזאַמען און קאַבן אַרײַן אין מיין האַרץ ווי אין ימען“, חג, פּליטיים, ז' 54. מיט זיך. ~ קאַך, דער. -ונג. -עכין. -עניש.

אַרײַנקאַלאַניזירן — טרוו. מאַכן פֿאַר אַ קאַלאַניסט. „ער וואַלט אַרײַנגעקאַלאַניזירט דעם אידעאַלן יידן אין פּראַצעס פֿון ייִדישער קאַלאַ־ניזירונג“, ב. ריווקוי, גרונט־טענדענצן פֿון דער ייִדישער ליטעראַטור אין אַמעריקע, ז' 206. מיט זיך. -ונג.

אַרײַנקאַלערן — טרוו. אַרײַנקלעפּן, אַרײַנ־קאַטשען. א' די פֿעסלעך אין קעלער. מיט זיך — אַרײַנקומען, אַרײַנגיין זיך קנעקלדיק, זיך וויגנדיק. „וואַקלדיק און אַנגעבלאַזן ווי אַ פֿאַס, האָט [ער] זיך ווי אַרײַנגעקאַלערט אין דער בית־המדרש־גאַס“, יחיאל לערער, מיין היים.

אַרײַנקאַנטאַקט — דער, זי. און. גאַפֿל וואָס ווערט אַרײַנגעשטעקט אין אַן עלעקטרישן שטעפֿסל צו מאַכן קאַנטאַקט.

אַרײַנקאַפֿען — טרוו. אַרײַנשריפֿן. אַרײַנ־גיסן טראַפֿנוניש. „אויב עס קאַפעט אַרײַן דורכן סכך, אַ ווינט פֿעפֿט דורך די שפּאַרונגעס און דו זיצסט דיר אין סוכה און האָסט די טיפֿסטע הגנה — איז אַ סימן אַז דער יום־טובֿ האָט זיך אַרײַנגעצויגן אין אַלע דינע אַבֿרים“, בנימין רעסלער.

פּיג. „זאָלן מינע רייז א' אים אין קאַפֿ“. „ער קאַפעט אַרײַן דערמיט אין זיין הייסן ליריזם קילע טראַפֿנט עפּישקייט“, שג, ייִדישע שרייבער אין סאַוועט־רוסלאַנד, נ"י 1958, ז' 246. מיט זיך. -עניש.

אַרײַנקאַרבן — טרוו. אַרײַנשניידן, אַרײַנ־שניצן, אַרײַנקריצן צייכנס, סימנים. א' דעם עמבלעם פֿון דער מלוכה. פּיג. „מיין לעבן איז אַ וואונד וואָס מען זעט ניט, אַ וואונד אין דער וועלט אַרײַנגעקאַרבט“, מלה, ליידער וו, נ"י 1934, ז' 14.

אַרײַנקוועטשן — טרוו. 1. אַרײַנשטופֿן, אַרײַנ־רוקן אין אַן ענגן אַרט, אין אַ צו קליינעם רוים. א' די פֿיס אין ענגע שיד. א' אין אַ סדום־בעטל.

2. אַרײַנדרײַקן אַראַפֿלאַנדיק גידעריקער. א' דעם קאַפֿ אין די אַקסלען. „דעם קאַפֿ אַרײַנ־געקוועטשט אין קאַלנער, ... איז געבאַנגען אַ היימלאַזער מענטש“, מאיר רביז, יוגנט, וואַרשע 1936.

3. אַרײַנגעמען, אַרײַנקריגן, אַרײַנפרעסן מער ווי דער געוויינלעכער אַרײַננעם, ווי די נאַרמאַלע קאַפּאַציטעט. א' אין טעמאַדאַן אַלע קאַסטיר־מען. א' אין זאל עקסטער 50 זיצפלעצער. „די וואַנגען פֿון דער באַזן, אין וועלכע מע האָט אַרײַנגעקוועטשט... צו 100 מענטשן אין אַ וואַנגן“, סי סאַנג, ז' 791.

4. אַרײַנעסן, אַרײַנשרײַקען. „אַרײַן אין אַ רעסטאָראַן און אַרײַנגעקוועטשט אַ גוטן סאַפּער [=אָוונברײַט]“, פּאַר, פּאַר 1965 וו 26.

דורך דער טיר, ער קומט אַרײַן דורכן האַרץ, [מ. אונגער, טמ, 15 xii 1959]. אַ מיט קויטיק שײַך (שטיוול) = מיט רכלות, שלעכטע כּוונות אע.

3. קומען אויף אַ קורצער צײַט, (אזוי ווי) אַרײַנגעבעטענערײַט. אַ מיט אַ וויזײַט. אַ אויף אַ גלעזל טײַ. „קומט אַרײַן, איר וועט זיך אַנוואַרעמען“. „קום אַרײַן און קוק אַרויס“ [= ביסט טאַקע אַן אַנגעלייגטער גאַסט אָבער טראָג נײַט אַרויס פֿון שטוב קײַן רכלות], פּוּל. „האַסטו מיך ליב, קום אַרײַן. / ווילסטו אַ גבײַרטע, האַלט זיך אַפֿן“, 29. „קומן לײַט, הײַנט זאָ בישטו זײַא מכבד מיט אײַנם טרונק“, ברנט שפּײַגל, פּדמ 1676, פרק ח'.

4. אַרײַנבאַפֿן זיך. אַנקומען פּלוצעם, אומ־געריכט. אַ אַ פּאַר מאָל אַ טאַג אַכטונג צו געבן אויף די אַרבעטאַרינס. „ער האָט בײַ מיר נישט אַנגעפּרעגט / און איז צו מיר אַרײַנגעקומען“, 29. „ער [יוסף] קאַם צו מיר הײַרן, וואָלט בײַא מיר שלאָפֿן, אָביר איך רײַך מיט לויטער שײַמך“, בליַג, בראשית, לט, 14. „עס קומט אַרײַן דער קאַנדוקטאָר מיטן אָבערקאַנן דוקטאָר און עס ווערט אַ טומל, אַ מהומה“, טע, מאָטל ו, ז' 171. 9. „פּאַרריכטן זײַן שטיבל האָט ער נאָר פּאַרפּעלט, / אַרײַן זאָל נישט קומען די ביטערע קעלט“, אַר, ווינטער־לידער.

5. אין פּאַרבייגונג מיט אַ באַשטימטן אַרט, פֿון דרויסן, אַ אין אַלט־ירושלים דורכן שער־יפו. אַ דורך אײַנעם פֿון די צוויי טויערן, „ווי זײַ זענען בײַדע אין וואָלד אַרײַנגעקומען, / אזוי האָט ער איר באַלד פּעסט אַרומגע־נומען“, 29.

6. באַפּאַלן. אַרײַנריסן זיך. אַ מורא אָז דער שונא זאָל חלילה אַ. „גאַט וועט אײַבערהיפֿן אײַבערן אײַנגאַנג און ער וועט נישט לאָזן דעם אומברענגער אַ אין אַפּער הויז צו שלאָגן“, תּי, שמוות יב, 23. „כּרײַאָ נאָז [=קריואַנאָס] איז מיט דען מאַסקוויטער אין מענכי שטאָט אַנײַן גיקומין, / דו דאָן בלוט איז צו טיר אונז פּענשטער אין דיא שטאַט גירונין“, קינות אויף כּמעלניצקיס גזירות. [מוו, בילדער... ז' 216]. „וויז אונטל... וואו אַרום מאַן קאָן אַרײַן קומן, דאָ וועלן טאַן מיט דיר גינאָד“, סהמ, ווילהערמשרדאַרף 1716, יט/ב. „די אויסהרגער קומען אַרײַן אין דער שטאַט / און ווער נאָר עס קען גראַבט זיך אַפֿן ווי אַ קראַט“, אַל ווו, ז' 103.

7. אַנקומען אויף אַן אָפּציעלן אַפֿן. זיך מעלדן. אַ פֿאַרן גובערנאַטאָר, אַ פֿאַרן גענע־ראַל. „איז מען געגאַנגען און מע האָט געמעל־דעט, האָט ער געהייסן אַז ער זאָל אַ. איז דער בעל־תּפּילה אַרײַנגעקומען צו דעם גיבור“, נחב, מעשה מבעל תּפּילה, ז' נזג. „מע קאָן נישט אַ צום מלך אין אַנקליידונג מיט אַ זאַק“, ישׂרי לב, ווילנע 1867, ב/ב.

8. אַרײַנקלעבן זיך. אַנקומען און לעבן אין אַן אַרט, זיך באַזעצן. אַ אין שטאַט צום שווער. אַ קײַן אַרײַשראל. אַ אומלעגאַל קײַן אַמע־

אַרײַנקוליען — טרוו. 1. אַרײַנקעקלען. אַרײַנקאַטשן. אַ אין קראַם אַ פּאַר פּעסלעך הערינג. 2. אַרײַנגיסן אין זיך. אַרײַנטרינקען. 11 אויך אַרײַנעסן. „ער האָט פֿון העלדול אַרײַנגעקוליעט אין זיך די גאַנצע מילך מיט איין אַטעם“, ד. זאָלגאַפּאַלסקי, זבד, מינסק 1933. מיט זיך — „בײַ דער אַפּענער גרוב... האָט נאָר עמעצער שווער אַ קרעכץ געטאַן... און אַט־אַט, דוכט זיך קוליעט ער זיך אַרײַן אַ לעבעדיקער אין גרוב“, מאַטע דעכטיאַר, בויער, מינסק 1936. „ענישׂ.

אַרײַנקום — דער. 1. אַקט אַרער רעזולטאַט פֿון אַרײַנקומען. „בײַם אַ נאָר אין שטיבל ווערט זײַ אויפֿן האַרצן אײַבל, ממוט, יודל, ז' 152. „וואָס פּאַר אַ גליק שוין בלויז דער אַ איז געווען, ווייט וווּ קולט־ליגע, ז' 65.

2. אַרײַנגאַנג. צוגאַנג. „האַט ער געזען אַז דער אַ פֿון שטאַט איז זײַער באַרגאַפֿ און עס איז אַ סכּנה“, ס' דו־ר שלום, פּשעמישל, יאַר, 1/47.

3. אויפֿטריט פֿון אַן אַקטײַאַר. סצענע אין אַ דראַמע. „ערשטער אַ“, עט, טערקעלע, ווילנע 1925, ז' 292. „זי האָט באַלד באַמערקט בײַם ערשטן אַ אַז דער שפּיל איז פּאַרן טימול“, ב. בעקערמאַן, דער יודישער שפּיעגעל, זב, וואַרשע 1895, שפ' 79.

אַרײַנקומ־געלט — דאָס. אײַנטריט־געלט. אַפּפּאַל פֿאַרן אַרײַנגײַן. פּאַר אַ בילעט אָדער פֿאַרן ווערן אַ מיטגליד. אײַנציאָר־געלט.

אַרײַנקומען — אוטוו. 1. קומען פֿון דרויסן אײַנעווייניג אין אַ געבלי. אַ פֿון גאַס אין שטוב. אַ אין בית־מדרש. אַ אין האַטעל, רעסטאָראַן אע. „אזוי ווי לײַבעלע איז אין שטוב אַרײַנגעקומען / אַד, מאַמע־לעבן, גיב מיר פּעסעס עסן!“, 9. „ליכטעלע, ליכטעלע, בו־בו־בו־בו! / קום אין שול אַרײַן און זאָג אַזוי: / יאָ אַזוי, נישט אַזוי — פּי לעולם חסדו“, קל, דאָ שפּראַך דער קויניג דוד: זײַט דוא גיט הושט גינמן, זוא גיוון איך דײַך צו וויבן זײַט דוא הרצן בישט קומן“, שמואל־בוך, סטראַפּע 1249. „געפּאַלן איז אַ שטאַן אויף מיין שוועל, / און קײַן געשטאַלט איז נישט אַרײַנגעקומען“, יהוּאַש, אין געוועב א, ז' 167. „בײַם אַ האַבן זײַ געקושט די מוזה מיט אַ געשרײַ — אַ גוטן אַוונט, אַ גוט יום־טובֿ, ר' שמעלקע“, ממוט, ווינטשט 9, ז' 37.

2. אַרײַנגײַן בכלל. זײַן אַרײַן. קריגן אַ וואַרעמען ברוך־הבא בײַם אַ. זיך אויפֿהייבן (מיט יראת־הפּוֹד) בײַם צדיקס (רבינס, גאַסטס אַ. אַ מיט ברייטקײַט (מיט אַן אַראַפֿ־געלאָטן קאַפּ, פּעני בפתח אַזון). „ער איז צו מיר אַרײַנגעקומען, ... אוי, אַ שײַנעם גוט־מאַרגן האָט ער מיר אַפּגעשפּילט“, 29. „קומט דער קריג אַרײַן אין הויז, גייט דאָס גליק פֿון דאָרט אַרויס“, ממוט, יודל, ז' 109.

9. זאָגט צו אים דער קאַצקער רבי: דו האַסט געמײַנט אַז אליהו־הנביא קומט אַרײַן

5. מיט מאַטעריש אַרײַנשריבן, אַרײַנדרוקן. אַ אין פּאַסטקאַרטל אַ גאַנצע מגילה. „מע האָט ערגעץ אין אַ ווינקעלע מיט גאַנץ קליינע אותיות אַרײַנגעקוועשט קוים דריטהאַלבן שורהלעך“, טע, אַלטי־פּתרילעווקע, ז' 15.

6. אַרײַנפּאַקן אַ סך געדאַנקען אין אַ קורץ ווערק. „צום באַדויערן האָט בעל־מחשבות זײַן אויפּגאַבע אַרײַנגעקוועשט אין אַ צו ענגער ראַם“, שג, קריטיק און קריטיקער, ב"א 1959, ז' 242.

7. פּרווון אַרײַנפּאַסן, אַרײַנשטישן אין אַ פּרעמד ווערק אײַגענע מײַנונגען, אײַנטער־פּרעטאַציעס וואָס געהערן זיך נישט אַרײַן. „איך קאָן דעם סאַציאַליזם אין דער תּורה נישט אַ“, הלל צײַטליך, זב, די שטימע פֿון טאַל, נ"י 1940, ז' 213.

8. אַרײַננעבן אַ קלאַפּ. אַ אַ געזונטע פּויסט אין די שײַנים. אַ אין די אויגאַנעס אזוי אַז פּונקען זאָלן שפּריצן. „ווען מע לאָזט אים אַ כאַטשבי אײַן סטוסאַק, וואָלט... [ענער] עפעס געוואוסט“, א. קאַהאַן, אײַנשטענער, קינעו 1932, ז' 60.

מיט זיך — „מיר שטעלן זיך אײַנער הינטער דעם אַנדערן... קוועשטן זיך אַרײַן אײַנציאָרען אין דער פּאַרווע“, ממוט, „בישיב־ה של מטה“, ז' 66.

~קוועטש, דער. זונג. עכץ. ענישׂ. ער (יין קע). ערײַ.

אַרײַנקוועלן I — אוטוו & טרוו. אַרײַנ־פּליסן, אַרײַנרײַנען, אַרײַנגיסן זיך. „אויסגעפּינען פֿוננאָנען דער בײַשטראַם הייבט אַן אַרײַנגעקוועלן אינעם שײַך“. 9. „האַט אַ קוואַל מאַרגנליכט אין מיין האַרצן אַרײַנגעקוועלט“, ווייט, קנאה און תּאוה, פּראַראַרעס, ז' 43. „זע, מעת־לעתּן רײַנגלען זיך ווי לידער און קוועלן אַרײַן אין אײַנספּיקן געזאַנג“, יפ, ליבשאַפּט, תּי"א 1967, ז' 109.

אַרײַנקוועלן II — אוטוו. דוּו אַנקוועלן, האַבן תּענוג, נחמ. אַ פֿון די חכמות פֿון די קינדערלעך.

אַרײַנקויפֿן — טרוו. קויפֿן מיטאַמאַל און אַ סך. אַ די גאַנצע בל־סחורה [=באַוול]. אַ אַלץ וואָס מע באַדאַרף אויף פּסח. אַ אַ פּאַרג מתנות. מיט זיך — אַנײַקויפֿן זיך. געווינען צוטרוי. „די ייִדישע מדינה קויפֿט זיך אַרײַן דורך פּרײַלעכע, אויפֿקלערערישע וועגן“, אפּא, טמ, 1965 & 28.

~קויף, דער. עכץ. ענישׂ.

אַרײַנקוילען — טרוו. דוּו אַרײַנקעקלען. מיט זיך — „ווי אַ קויל פֿון שניי ווערט קוילענדיק זיך אַלץ גרעסער און גרעסער ביז ער קוילט זיך אַרײַן אין בית־מדרש סאַמע אונטערן אויוון“, ממוט, מסעות, ז' 8. „געלויבט איז גאַט... דרײַ אַזײַער... כּיקויל מיך קוים אין קיך אַרײַן“, פּראַג, דראַמ־שריפּטן, יציקאַ, ז' 44.

ריקע און יארן שפעטער זיך לעגאליווירן. בזכות זה דו מיר ווערן מקיים דיא תורה זיין, אלזו ווערן מיר בלד קומין אין ארץ ישראל אריין, אמן, לטו, שער-בלאט.

9. אריינגעגאסן ווערן, אריינפליסן, אריינפלייצן, אריינטרופן. מיטן וואסער פון די טיכען קומען אריין אין ים פארשיידענע גיפטיקע אפפאלן. [די כלים] דש זיא דר (ערל) גיברויכט האט זיין זיא גיארט טרינק באשער דש ניקש ווארמש אנטן קומט ברויכן זיא קיין (פשרן) ניט, עפש, סידור תפילות, אמטט תק"ה, קמב.ג, דארף מען שטארק היטן, בשעת מען בארט דאס קינד, אז זאל ניט א קיין טראפן וואסער די אויערלעך, בלעטער, Ne 22. דאס בלוט קומט אריין אין פנים = מע ווערט שטארק רויט, מע ווערט פארשעמט. 10. באווייזן זיך — וועגן א נאטורלעך-שפינונג. די פֿרעסט קומען שוין אריין. די נאכט — מנין רואיקע נחמה — זי קומט אריין און גייט ארויס, טעג, פאנעטן.

11. אנהייבן זיין, עקסטיטירן — וועגן א נייעם מצב וואס איז גוט אדער שלעכט. די מזל-ברכה קומט אריין אין אלע עסקים (ענינים, געשעפטן). א צרה (אומגליק, אנשיקעניש אט) קומט אריין. אריין — קומט די צרה דורך דער טיר, ארויס גייט זי דורכן שליסל-לאך, שו. אזו וועט די פולע זעט אן אין דנע טאקו, און דנע ווינקלעך איבערגיין מיט גערעטע-ניש, חס, משלי, תקע"ד, ג, 10. לאז אים נאר איין מינוט כאפן פרייער דעם אטעם, קומט באלד אריין א נפ לעבן אין זינע... ביינער, ממוט, ביישיכ"ה של מטה, ז' 48.

א ברכה קומט אריין (אליהו הנביא, לעה'אנאווע). די ברכה זאל מיר א'! אז מע וואשט זיך צום עסן, קומט אריין די ברכה; אז מע הייבט אין דער האנט א מלאכה, קומט אין שטוב אריין די ברכה, שו. איר קען א' די ברכה נאר אין די עפל, פרי, בילדער פון א פראווינץ-רייזע, פונקט ה.

12. ווערן אנדערש — וועגן געמיט-צושטאנד, געפיל, שטימונג, אופן טראכטן. א' אין א מרה-שחורה, אין א יאוש, א' אין א פאסיע, אין א ווילדער) תאוה, איז דער מלך אריינגעקומען אין גרויס ענווה, נחב, מעשה במלך והכם, ז' יט. כפי האדם עץ השדה — פלעגט טוביה א' אין א שטימונג ליגנדיק אונטערן בוים, אר, דער בוים.

א' אין דער מאדע — עס איז שוין אזוי אין דער מאדע אריינגעקומען, אז פאר דעם מינדסט קלייניקייט רופט מען איינעם אפיקורס און מע לייגט אים אין דער חית אריין, גענארטע וועלט, 1815, [סאו' אויסגאבע 1940, ז' 78]. א' אין די יארן — ווערן עלטער, פוליעריק. א' אין די יארן און אנהייבן צו פארשטיין די לאגע. דא קומט אריין קראנקע גדלות... מאניאקישע אייטליקייט, מוק, מינע באגעגנטישן, ז' 283.

א' אין נאז. אין מויל, אין קאפ

= צופעליק, אומבאטראכט. עס קומט אים אריין אין נאז אז זיין פריינד איז אים ניט געטרעט. אויף דעם פסוק מעגסטו דרשענען וואס עס וועט דיר א' אין מויל אריין, ריבל, די הפקדונעלט וו. ווארשע תרס"ב, ז' 48.

13. אנקומען. דערגרייכן. אלע תפילות פון גאנצן יאר, וועלכע זינען געדאוונט געווארן אן כוונה, קומען אריין צו די קליפות ר"ל, מחזור כל בו, בית ישראל, ר"ה, נ"י, ז' 192. א' א בריוו, א טעלעגראם, א בשורה.

14. אריינערטן. אויפגענומען ווערן. ווערן א מיטגליד פון א גרופע, א' אין א שול, אין אוניווערסיטעט. א' אין א פארטיי, פארטיי, קלוב אט. [די גבעונים] האפן ניט געוואלט פארגעבן, האט דוד אויף זיי גוזר געווען אז זיי זאלן ניט א' בקהל ד', תניא, 410.

15. ווערן א באשטאנדטייל. אין דעם שטאף פון וועלכן דאס פאפיר ווערט געמאכט קומט אריין אסבעסט, זי' 1883, Ne 32. צוליב זייער גוטן מיטאג, וואס אין אים קומט אריין מער א ביסל פלייש מיט שמאלץ און מער מיט א געריכט, ממוט, קליאטשע, ז' 110. אין יעדן עסן מוז אויך א' זאלן, וואס מאכט דעם עסן אנגענעמער. און ליכטער צו פארדייען, דר' מ. גאטליעב, פאפולערע אלגעמיינע היגעניע, ווארשע 1908, ז' 23.

16. אריינגעהערן. צווישן צוויי זאצן קומט אריין א פינטל. אין א טיר קומט אריין א קליאמקע.

17. אריינגענומען ווערן אין חשבון, אין כלל. אין חשבון קומען אויך אריין די הוצאות הדרך. צי קומען טאקע אלע אריין אין פללי-ישראל?

18. אריינגעבראכט ווערן, עס קומט אריין הכנסה (רוח, ציגן, שטייען אט). א' פון ירר שות, פון צוואות. א' פון געלט-קאמפאניעס. [מען] האט ארויפגעלייגט אויף דעם קהל די אחריות פארן ריכטיקן א' פון שטייערן אין דער קאסע פון דער מלוכה, איבז ית, שד VII, ז' 96. [ווען די תבואה און פרוכטן און גרינסן קומען נאר אריין אין הויף, אין חצר, טאר מען פון זיי שוין גארניט פארזוכן... אומגע-מעשרט, פיטע, זרעים, ז' 302.

19. אריינפאלן. אריינדרייגען — פייזש אדער גיטטיק, א' אין א נייער שיטה. ווי קומט המן אין דער מהגשנתה אריין? ז' 210. בשעת מען זעצט זיך ארבעטן, דארף מען אויס-מערקירן, אז די שנין זאל א' פון דער לינקער זייט, דר' מ. גאטליעב, פאפולערע אלגעמיינע היגעניע, ווארשע 1908, ז' 18. אויך בין אריינגעקומען אין שלום-עליכעס וועלט ווי אין א תהום, אבער די אויגן האפן זיך מיר אויפ-געטאן, ייט, אונדער ציט, ניי 1961, VII.

א' אין יענעם הענט — אריינפאלן צו יענעם. דאס געשעסען פון אונדער לאנד אין אריינגעקומען אין די הענט פון די בבלים, סדר סליחות, ווארשע תרפ"ז, ע"ט, ז' 35. [דער מלאך-המות זאגט צו משה רבינו] דען

תפילה איז דיר ווארן דר הערט, / אין ממנר האנד ווערשטו ניט קומין אריין, משה רבינו בשרביבונג, ארטי? 21750, [חנא שמערוק, נה, Ne 50]. א' אין יענעם רייד = אריינפאלן יענעם אין די רייד. ווען זיין חכר טוט ריידן, זאל ער נישט א' אין זינע רייד, נאר ער זאל אים לאזן אויסריידן, א. י. שפערלינג, ליקוטים וו. (טעמי המנהגים), לעמבערג תרס"ט, ז' יא.

מיט זיך — סתם אזוי אדער ברייטלעך, מיט זיכערקייט, פֿעסטקייט. זינג. עכץ. עניש — א' — דאס אריינגעמען דעם איידעם צום שווער אין הויז און געבן אים מיט דער פרוי אויסהאלט, ישק, גק, Ne 48. ער (יין, קע) — שטענדיקע דאווענעס און צופעליקע אים אין קלויז, זי איז ביי אונדז א שטענדיקע אקע. ער"י.

אריינקוקן — אונט. 1. קוקן פון א דרויסן דיקער פאזיציע אינעווייניק, אריינבלויקן, אריינזען. א' אין אן אפענער טיר. א' דורכן פֿענעטערל. א' אין קאמער. פארקוועטשן די אויגן און א' אין א תהום. אז דער רשע קוקט אין וואסער אריין, גרין די פייש, שו. ווי א שטיל אויסגעפלינקט באשעפעניש האט זי אין דעם ליכטיקן פונקט אריינגעקוקט, וויט ו, שרעבערק, ז' 169.

א' אין א ספר, אין א פירוש, א' וואס רשי מאכט, וואס דער תוספות פֿארענטפֿערט אט. א' אין ספר איוב אים טעג פון אכלות. א' אין א בוך, אין א ביכל — אויך: לערנען, נאכזוכן. ער קוקט אריין אדער ער זאגט זוהר און קיינער וועט אים ניט אפֿרעגן דרינען, יא. שטערנטיכל, לנפציג 1861, ז' 19. איז אסור צו ליינענען שטריי-חובות אדער השבונות אדער אנדערע בריוו און אפילו אריינצוקוקן דרינען איז אויך אסור, 207, סב.ב. האט דער בע"ש געפֿונט דעם זוהר און האט אריינגע-קוקט און האט געזענעפֿערט... ש"ח בעשט. א' ווי א האן אין בני-אדם = ליינענען און קיין זאך ניט פֿארשטיין. א' יענעם אין טאפ, אין די טעפ, אין טעפל, אין שיסל, אין לעבן, אין לעבער, אין גררת = זיך מישן אין יענעם פֿרוואטע עסקים, וועלן חיסן וואס עס טוט זיך ביי יענעם.

א' אין די אויגן — א ארויסווייזן ליבשאפט; ב) פרווון דערגיין ווי מע פֿילט זיך, צי מע זאגט דעם אמת. א' אין פנים, אין געזיכט — דזו א' אין די אויגן. אין פנים ניט אריינצוקוקן — וויל דאס פנים שיינט ווי די זון. אזוי שיינט ביסטו הינט, ס'איז דיר אין פנים נישט אריינצוקוקן ווי אין דער ליכטיקער זון, ממוט, דער פריזיוו. און שיינ איז זי ווי די מלכה-שכא, אין איר פנים ניט אריינצוקוקן, שע, פון כתרילעוועק, ז' 179.

א' אין מויל = צו שלנגען יעדער ווארט וואס קומט ארויס פון יענעם מויל, מיט א גרייטקייט צו פאלגן. א' אין די צייך = איר, וועגן קוקן אין מויל.

א' מיט די הענט. ביי פוטבאל א' מיט א פוס. מיטן קאפ א גאל. נו, נעם זיך ניט צום הארצן. א צווייט מאָל וועסטו דרש גאלן א', זי גרייט, קיעו № 1941, 5.

5. אַרנינגען אין קאפ, אַרנינגען, אַרנינגען קענען. מאַכן עס זאָל אַרנינגען. אָפּט: אַ אין קאָפּ (מוח). אַ אין קאָפּ דעם תנא־ברא, די הפטורה מיט די לאנגע ברכות.

מיט זיך — אַלע מינוט האָט זיך אַן אַנדערע אויפגעכאַפּט און האָט זיך אין האַרץ אַרנינגעקלאַפּט [על-חטא], מ. שליפטטייג, וויכנע דוואַשע, וואַרשע תרס"ג, ז' 9. וואו דער ראַש-הקהל האָט אַנגעקלאַפּט [צו נעמען קינדער פאַר זעלנען], וועט מען זיך שוין יאָרדלאַנג אין די קעפּ א'... פּר. שטעט און שטעט לעך, פּונקט 28.

~קלאַפּ, דער. זונג. עכץ. עניש. ער (זין, קע). ערני.

אַרנינקלייבן — אַרנינקלייבן.

אַרנינקלייבן — טרוו. 99: ~קלייבן.

1. צונויפֿנעמען, צונויפֿזאַמלען עפעס וואָס מען זוכט צונויף און אַרנינגען, אַרנינגעמען. א' די יאָדעס אין קערבעלע. א' די שפענדלעך אונטערן פּריפעטיק.

2. אויסקלייבן און אַרנינגעמען אין אַ גרופּע. א' די מער באַוואוסטזיניקע אַרבעטער אין דער פּאַרטיי. א' די בעסערע בחורים אין דער העכסטער פּיחה.

3. צונויפֿנעמען און פּאַרדעקן. א' די האָר אונטערן טיכל, אונטערן שייטל. א' אונטער די פּליגעלען = באַשיצן.

~קלייב, דער. זונג. עכץ. עניש. ער (זין, קע). ערני.

אַרנינקלייבן זיך — 1. אַרנינקומען וואוינען.

זיך באַזעצן, א' זיך צווישן יודן. אַ באַפֿעל, אין זעקס שעה זיך א' אין געטאָ. אַ יידער מע קלייבט זיך אַרין אין אַ נעצער דירה, [ווי אַ מיטל קעגן נישט-גוטע] זאָלן דער בעל-הבית מיט דער בעל-הביתסע נעמען אַ האָן מיט אַ הון אין די הענט און זאָגן: 'וחטאת את המקדש... וכפרתם את הבית... (יחזקאל, מה, 18, 20), אַוועקטראָגן די עופֿות צום שוואַט, שטיין בעתן שעכטן און דאָס פֿלייש אַוועקגעבן צו אַרעמע-למט. אַז מע קלייבט זיך אַרין אין אַן אייגן הויז, איז מען זיך נוהג צו פּראַווען אַ סעודה, פּאַרבעטן אויך אַרעמעלעך און מאַכן אַ שהחינוך, אַדרהם רעכטמאַ, יובל XLII. זיך א' אין די פּע ד ע ר נ = ווערן ריך, חשובֿ.

2. פּיג: אַרנינקומען און פּאַרבלעבן, וואויל-זיך (גליק, מזל-בירה) זאָל זיך א' צו אַיך אין שטוב. אַפּער פּולצילינג האָט זיך אויך דער אומגליק אין אונדזער שטוב אַרנינגעקלייבן, י. בודזאָה, אַ געטראַייע וויביל חלעבעט, ווילנע 1892, ז' 47.

3. אַרנינדרינגען (וועגן קאַנקרעטע זאַכן). די מוק פֿון טיטוס דעם רשע האָט זיך צו אים אַרנינגעקלייבן דורכן אויער און פּינקט אים

אַרנינקלייבן — טרוו. 99: ~קויקלען. אַרנינגענען דורך קויקלען. אַרנינגעמען, אַרנינגעלעך. א' דעם שווערן שטיי, קלאַפּ אַ. האַפּן אַרנינגעקלעט... אַ גרויסע פּאַס וויפּן, ערשט פֿון קעלער, נאַטע לוריט, הימל און ערד, מאַסקווע 1965, ז' 52.

מיט זיך — אַרנינקומען, אַרנינגעלעך ערגעץ זיך קויקלענדיק, זיך ווינגדיק. פּולצילונג עפֿנט זיך די טיר פֿון בית-המדרש און עס קויקלט זיך אַרין דער זינגער, דער רביזונדער, וואַרשע 1883, ז' 52. זונג. עכץ. עניש.

אַרנינקויקלען — אַוטו & טרוו. קינדלעך אַ לענגערע צייט ווי געוויינטלעך. א' ביז אין די פּערציקער יאָרן.

אַרנינקוינג — אַוטו. קוינג אַ לענגערע צייט. אַ אונדזער אַפּרייטל [פּאַרניק-יאָוען] האָט אַרנינגעקוינגט העט אין צוואַנציקסטן יאָר-הונדערט.

אַרנינקויף — טרוו. (וואוילונגעריש). אַרנינגעבן שטאַקע קלעפּ אין עמעצען. א' דעם חבֿרה-מאַן אין מאַרדע אַרין.

אַרנינקלאַמערן — טרוו. 1. אַרנינגעמען

אין קלאַמערן. א' דעם אַרירערע פֿון אַ לשון-קודשדיק וואַרט. 2. בכלל אַרנינגעמען. אַרנינגען א' די געליבטע אין די שטאַרקע אַרעמס. א' די ספעציעלע גראַמאַטישע פּאַרמען אין עטלעכע פּלאַנעמיינע פּללים. פּיג... דעם הייסן בליק אין אים אַרנינגעקלאַמערט, פּמ. מלחמה, י"ג 1956, ז' 254.

מיט זיך — האָט זיך אַ גליטש געטאַן צווישן עולם און אַרנינגעקלאַמערט זיך מיט די הענט אין זיפּן גאַרטל, יודל יעפֿט, אין קעטל גרוב, מאַסקווע 1929.

~קלאַמער, דער. זונג. עניש.

אַרנינקלאַפּן — טרוו. 1. קלאַפּן מיט אַ

האַמער אָדער אַן ענדלעכן מכשיר, עס זאָל אַרין אינעווייניק. א' אַ טשוואַק אין וואַנט. א' נעגל אין אַ ברעט, טאַויל אַע. מוצאיי-ים כיפור א' אַ פּלאַקן (פּלעקל) פּאַר דער סוכה. א' אַ קליין (קלינע) = אויך: שטערן ביי אַן אַפּמאַך. ביי דורכפֿירן אַ פּלאַן. א' אַ פּלאַקנס (פּלעקער) אין וואַסער = טאַן אַ שווערע אַרבעט אַן פּראַקטישע רעזולטאַטן.

2. קלאַפּן מיט עפעס אין עפעס. א' אין פּענצטער מיטן יידן, שטייט אויף צו סליחות. א' מיטן שטעקל אין פּיכל. וואַלט איך זיך אונטער זיינע שטאַרקע קלעפּ, / פּאַרסמט פֿון ווילדן צאַרן, אויפגעכאַפּט / און מיט מייזן פּויסט דיר אין הימל אַרנינגעקלאַפּט, ה. אונטער גאַטס הימלען, איד עפֿן אויף פּאַר דיר מייזן האַרץ.

3. געבן אַ סך קלעפּ. א' אין הינטן, ער זאָל רויט ווערן ווי אַ בוריק. אַרנינגעכעצן, א' אין די זייטן.

4. (ספּאַרט) אַרנינגעלען מיט אַ שטויס אין אַ באַשטימטן אַפּגינגערעצעטן שטח. בייס קוישבאַל

א' אין האַרצן = זען וואָס עס טוט זיך ביי יענעם אינעווייניק אין דער נשמה, וועלן דערגיין אינטימסטע סודות. אין די אויגן קען מען א' אַפּער ניט אין האַרצן, שו. א' עמעצן אין קאָפּ אַרין = היטן, אַכטונג געבן מע זאָל האַלטן וואַרט, אַ צוואַג, אויספֿירן אַן אַפּמאַך. א' אין קעשענע = אַרויס-גנבֿענען פֿון אַ קעשענע.

2. זיך נענטער באַקענען. פּאַטראַכטן. זיך פּאַראַינטערעסירן, פּאַרשן. אַנאַלויזירן. זיך אַרנינגען. א' אין אַן ענין. טיפּער א' אין דעם וואָס עס טוט זיך אַרום. א' אין דעם אַמאַל און זיך אַפּלערנען פֿון אים. א' אין סאַמע תוד. א' אין די אייגענע טיפּענישן. א' אין גאַטס דרכים. אין אַ שטאַלנט און אין אַ שידוך קוקט מען ניט צו פֿיל אַרין, שו.

3. אַרנינגענען. אַרנינגעכטן. 'סיוועט א' (די) זונעלע אויך אין אונדזער שפּאַרונעלע, שו. אַ קליין שטערנדל פֿון וועטן איז... דורך קאַנסקרוואַליע געשוואומען... און האָט אין לייבלס פּענצטער אַרנינגעקוקט, פּר. 'ביים גוסס צוקאַפּן.

4. שטרעבן צו עפעס. א' אין אַ בעסערן מאַרגן. האַדעווע אַ וואַלף ווי לאַנג, קוקט ער אַלץ אין וואַלד אַרין, שו.

מיט זיך — קווק, דער. עכץ. עניש. ער (זין, קע). ערני.

אַרנינקוושן — טרוו. נעגל. אַרנינגעבן, סוגעס-

טיין אַ געדאַנק, אַ געפֿיל דורך קושן, דורך צאַרטקייט. פֿון ציין אויך, זיך טראַגט אַ הויך, מען הערט און שפּירט אים קוים, ער גריסט און קושט אין יעדער ברוסט אַרין אַ גאַלדענעם טרוים, 'הואַש, צייד-ליבע, 1892. אַוטו. וואו — מנשק זיפּן. וואָס קענטסטו מיר טאַן? קענטסטו מיר א'.

אַרנינקויבעצן — אַוטו. 1. אַרנינגעמען זיך

ווען אַן אַנדערער שפּילט (ספּעצ' שאַך). 2. אַרנינגען. 'מיט אַ שטייכל, שטעכיק ווי אַ שפיץ. אַרנינגעקויבעצט האָט דער הונט זאַרין, י. מאַניג, אין מיטן גלעזערנעם טורעם, ת"א 1968, ז' 14.

אַרנינקייט(לען) — טרוו. 1. אַרנינגעמען

אין אַ קייט(ל). צופּעסטיקן מיט אַ קייט(ל). א' אין אַ לאַנגער קייט אַלע שפּילעך בייס ברעג. 2. אַרנינגלידערן, אַרנינגעפֿטן. 'ער האָט אונדז אַרנינגעקייטלט און אַנגעקניפּט אין... דער... גרויסער צעווייטיקער וועלט, י. תוד, ז' 494. מיט זיך — 'און אַזוי אַרום האָט זיך די יידישע ליטעראַטור אַרנינגעקייטלט ווי אַ רינגעלע אין דער לאַנגער קייט פֿון דער יידישער קולטורעלער שאַפֿונג, מוק, טעאַטער און יידיש טעאַטער, ז' 23. זונג. עניש.

אַרנינקייטן — טרוו. אַרנינגעסן אַ סך. א' אַ

גאַנצן לאַבן ברויט. א' אַ שטיק שור-הבר און פּאַרטרינקען מיטן יידן-השומר.

אין דער אַפֿצײַעלער פּראָגראַם. די פֿרוי אין געווען אַרײַנגעקומפּט אין זײַן [דעם ייִדנס] לעבן, אַפּאָ, געטראַכט מיט עבֿרֿיִטישט, זײַ 30. מיט זײַן. ~ קנױפּ, דער. עֿכּײַן. עֿנײַש.

אַרײַנקנױטשן — טרוו. 1. אַרײַנגמאַכן, אַרײַנגעבן אַ קנױטש אָדער קנױטשן. אַ און אויספּרעסן דעם מאַטעריאַל.

2. אַרײַנברענגען נאָך אַ פֿירוש, אַן אויס־טײַטש, אַ נױאַנס. אַ נאָך אַ סבֿרה, נאָך אַ טײַטש [מתמת דעם וואָס מע קנױטשט דערפֿי דעם שטערן]. אַ נאָך אַן ענין אין דער סוגיא, אין דער פּלוגתא.

3. אַרײַנפֿרעסן. אַ דריי פֿונטלעך ראָזווקע מיט צוויי הערינג, מיט פֿיר זײַערע אוגערקעס, מיט צוויי קלעכדיקע ריפּן, ד. קאַפּלאַנאוויטש, אין אַ פֿאַרגלײַכערטער שטאַט, ווילנע 1921, זײַ 47.

מיט זײַן. ~ קנױטש, דער. זײַנג. עֿכּײַן. עֿנײַש. עֿר (ײַן, קע). עֿרײַן.

אַרײַנקנױסן — אַוטוו. אַרײַנקוקן. טראַגט זיך איבער הימלען, ווי ר' מענדעלע איבער שטעט און שטעטלעך, און קנױסט אַרײַן פֿון אונטער אַ שפּאַקל דורך אַ פֿענצטער צו די קינדער אין די העטלעך, וו. יוני, גר 20 №.

אַרײַנקנױפֿן — טרוו. אויסדריקן אַ געפֿיל דורך קנױפֿן. אַ אין בעקל די ליבשאַפֿט צום קינד. אַ אין הינטן די הינטישע תּאווה. מיט זײַן — מיט דער קונסט אַרײַנצו־קנױפֿן זיך מיט יעדן שטריך אין יעדער באַווע־גונג, ב. ריווקי, אונדזערע פּראָזאָאיקער, זײַ 247. ~ קנױפֿ, ~ קנױפּ, דער. עֿכּײַן. עֿנײַש.

אַרײַנקנױען — אַוטוו. אַרײַנקומען, אַרײַן דרינגען (ווי) אויף די קני. אַ אין דעם הייליקן אָרט. די ביימער וואָס אַקעגן די פֿענצטער, וואָס קנױען אַרײַן אין די פֿענצטער, האָבן זיך אַנגע־טאָן אין גרינע קנאַספֿן, א. קאַהאַן, מענטשן פֿון אַלקער, מאַסקווע 1927, זײַ 106.

מיט זײַן. זײַנג. עֿכּײַן. עֿנײַש.

אַרײַנקנעטן — טרוו. 1. אַרײַנטאָן עפעס, אַרײַנגעבן בײַם קנעטן, צוגעבן עפעס צום טייג. אַ ניסלעך, ראָזשינקעס אע. אַ שטרוי אין ליים.

2. אַרײַנשטויסן, אַרײַנגעמען איבערגואַלד. אַ דאָס ייִדישע פֿאַלק פֿון סאַוועט־רוסלאַנד אין דעם רוסישן שמעלצטאַפּ.

3. פֿיג. אַרײַנגעבן, אַרײַנפֿורעמען. אַרײַן מיטשטערן. אַ אין די ווערטער אַלע צרות און לייזן. אַ אין דער אייגענער מוזיק די שטימונג פֿון דער גאַנצער סבֿיבה. שפּעטער האָבן אידן אַלע ריחות פֿון שניי אין מײַן ליד אַרײַן געקנאַטן, יפּ, ליבשאַפֿט, זײַ 12.

מיט זײַן — זיך אַ אין אַ נייער סבֿיבה. זײַנג. עֿכּײַן. עֿנײַש.

דריקן, צונויפֿדריקן. אַ פֿינגער צווישן טיר און בײַשטידל. מיט זײַן. ~ קלעם, דער. זײַנג. עֿכּײַן. עֿנײַש.

אַרײַנקלעפֿן — טרוו. קלעפֿן אינעווייניק, צווישן עפעס. אַ די זײַט וואָס האָט זיך אַפֿ־געריסן. אַ די פּאַסטמאַרקעס אין אַלבאַם.

מיט זײַן — די פֿאַרב [אין פֿריש־אויס־געפֿאַרבעטן וואַגאַן] האָט געהאַט די טבע זיך אַרײַנצוקלעפֿן אין געזעס אַרײַן, אַפּאָ, קאַנ־טראַבאַנדיסטן. זײַנג. עֿכּײַן. עֿנײַש.

אַרײַנקלערן — אַוטוו. אַרײַנטראַכטן. אַ אין די סודות פֿון דער וועלט. אַ מה למעלה, מה למטה. אַ אין די הינטיקע פּראָבלעמען. פֿון צו פֿיל אַ קען מען (נאָך) אַראַפֿ פֿון זײַנען; די נאַראַגים טוען נישט אין דער וועלט אַ, נאָר זיי פֿרעסן זיך אַפֿ (אַ) ווי די בערן, שוו.

מיט זײַן. ~ קלער, דער. זײַנג. עֿכּײַן. עֿנײַש. עֿר (ײַן, קע). עֿרײַן.

אַרײַנקנאָוען — טרוו. אַרײַנקלען. און מײַן טאַטע מיר געזאַגט, דײַנע זשידעס דער־הרגעט אונדזער גאַט. האָט דאָס שגזל מיט נישט ווייניקער שטאַלץ געטאָן אַ פֿאַר אַרויס מיטן ביסל וויסן, וואָס [דער טאַטע] האָט אין זײַנע שיפּרות־אויסברוכן אין אים אַרײַנגעקנאַ־וועט, ב. דעמבלי, ערֿבֿ נאַכט, תּ״א 1954, זײַ 118.

אַרײַנקנאָקן — אַוטוו — אַרײַנקומען מיט אַ קנאַק. גיך מיט אימפעט. אַ אין שטוב מיט אַ געפֿילדער. אַ אין שטאַט אויף פֿערד. דער ראַקעט האָט אַרײַנגעקנאַקט אין סאַמע מיטן שטאַט.

טרוו — 1. אַרײַנקלאַפֿן. אַרײַנגהאַקן. אַ עטלעכע פעטש. אַ די שטוועקעס.

2. אַרײַנעסן, אַרײַנרינקען (מיט הנאה, מיט זשעדנעקייט). אַ דאָס געבראַטענע גענדזל.

3. אַרײַנשטעלן, אַרײַנגמאַכן. אַ אין אויפֿטריט פֿאַרן עולם אַ גראָבן וויי. אַ אַ בלויען פּאַס אין דעם יומ־טובֿֿדיקן נומער פֿון דער צײַטונג. פֿאַר דער צײַט וואָס ער וועט דאָ זײַן, וועל איך אים אַ די פֿעלגדיקע צוויי צײַן, אַ 'מאַסטיק' מיט צוויי קאַראַקעס, בערג, באַם דניעפּער וו, 'מעס', זײַ 266.

4. בכלל במקום־ווערב פֿאַר פּלערליי טואונ־גען, גיכע. מיט אימפעט. אַ אין איין יאָר די גאַנצע גראַמאַטיק פֿון לשון־קודש. אַ אין די מוחות פֿון דעם ווילער די טענות פֿון דער אַפּאָזיציע. האָט גענומען ענגלאַנד און אַרײַן־געקנאַקט דעם נײַעם פּרעמיער מיט דער שיקאַנער ווייב אין חד־גדיא, בצג, טמו, 29 VIII 1961

מיט זײַן — זיך אַ אין קאַפּ אַ נײַע משגעת. ~ קנאַק, דער. זײַנג. עֿכּײַן. עֿנײַש. עֿר (ײַן, קע). עֿרײַן.

אַרײַנקנאָפֿן — טרוו. 99. ~ קנױפֿן. אַרײַן־בינדן, אַרײַנפֿעסטיקן אין אַ קנאָפּ. אַ אַ רויטע סטענע אין די האַר. פֿיג. אַ נאָך אַ פּונקט

אין מוח, זש, שקלאָוער קינדער. אַ דאגה אַ גרויסע וואָס פֿאַר אַ קרענק האָט זיך עס אין דעם ממזרוק אַרײַנגעקליפֿן, אַ טיפּוס, אַ כאַ־לעריע, אַ מיתה־משונה. י. ישק, שליח... זײַ 40.

4. דו אַבסטראַקט. זאָרג (דאגות, אומרואי קייט אע) קענען זיך אַ אין מענטשן. אַפיקור־סישע געדאַנקען קליפֿן זיך אַרײַן שוין אין די יונגע יאָרן. אין מענטשן האָט זיך אַרײַנגעקליפֿן דער כאַסאַס, דער מענטש איז געוואָרן אַ געצײג אין די הענט פֿון אַ בלינדן כּוּח, שו, וועגן יודישע שרײַבער וו, זײַ 93. אַקעגן מיר בײַם פֿענצטער זיצט אַ יידל... און מיט אַזעלכע אויגן וואָס ווילן זיך אַרײַנקלויבן צו אַפֿן אין האַרצן אַרײַן, שו, אַיזנבאַהן גע־שיכטעט, זײַ 275.

אַרײַנקלײַמען — אַוטוו. אַרײַנקלעטערן. אַרײַנקריכן. האָבן זיא [די שוואַייִשראל] זיך ב[אַ]ראַטן דו איינר פֿון זיא זאַל אַרײַן קלימן איבר דיא מואיר פֿון איין גאַרטן פֿון איין יהודי, שאר, קכח.

אַרײַנקלײַנען — אַוטוו & טרוו. 1. אַרײַן־קומען, אַרײַנדרינגען אָדער אַרײַנגאַגן עפעס מיט אַ געקלאַנג, אַזוי ווי עס וואַלט געקלונגען. אַ די פֿריילעכע בשורה דעם זקן אין אויער. בודאַ זיצט, פֿאַרליינט די פֿיס, / אויף אַ וואַלקן־קישן זיצט ער, / און מײַסטן קלינגט אַרײַן, / קלינגט אַרײַן אין בודאַס אויער, צײַט, מײַסטן, גיירוואַנאַ שטאַרבעט, אַט קלינגט אַרײַן דער אורקול פֿון דעם אמתן קהלת: 'פעסער צו גיין אין אַ הויז פֿון טרויער ווי אין אַ הויז פֿון געטראַנק', קאַר וו, גײַ 1940, זײַ 54.

2. זיך פֿאַרבינדן טעלעפֿאָניש און עפעס איבערגעבן. אַ דעם חבֿר די גוטע בשורה, די לעצטע ניסן אַזוון.

מיט זײַן. ~ קלונג, דער. זײַנג. עֿכּײַן. עֿנײַש. עֿר (ײַן, קע). עֿרײַן.

אַרײַנקלײַנען(ווען) — טרוו. אַרײַנגהאַקן (ווי) מיט אַ קליין. אַ טאַנקען צווישן צוויי פֿינדלעכע אַרמײַען. אַ אין אַפּמאַך נאָך אַ גינסטיקן פּונקט. אַ אַ לאַטע אין די הייזלעך. מיט זײַן — אַ זיך צווישן די צוויי צעיושטעע שלעגערס און זיי פֿואַנדערעמען. עֿנײַש.

אַרײַנקלײַען(י)ען(י)ען זיך — אַוטוו. אַרײַן־נעמען זיך אין קאַפּ (מיט ביטול, איר). זײַנט עס איז אַרויס די מאַדע, יונגע מענטשן זאָלן פֿאַרן קיין אַמעריקע, האָט זי זיך אויך אַרײַן־געקלעפֿטעט אין קאַפּ — אַמעריקע, יפּאָל, 1886, № 32. עֿנײַש.

אַרײַנקלעטערן — אַוטוו. אַ אין שטוב דורכן פֿענצטער. אַ ברונען וואָס איז זײַער טיף — מעג מען אַ וואַסער אַנצושעפֿן [אום שבת], 207, עא/ב. ~ קלעטער, דער. זײַנג. עֿר.

אַרײַנקלעמען — טרוו. אַרײַנקוועטשן. אַינ־

אַלע תּחכּמות אַ מיטל ווי אַזוי יענעם אַרײַ-
צוקריגן צו זיך פֿאַר אַ קונה'ר יעקבֿ מדובנא,
משלי חכמה, ויקרא, א/ב. „סיועט זיך לוינען
אַרײַנצולייגן געלט אין זינן פֿאַבריק כדי אַרײַ-
צוקריגן אַזאַ גוטן אָפּנעמער“, י"ז, ברידער
אַשכּנזי, ז' 640.

3. אַרײַנכאַפּן. אַרײַננעמען אין די הענט.
אַ די מאַכט, די דעה, אַ די עטלעכע וואוילע-
יונגען און זיך אָפּרעכענען מיט זיי. „גאַט איז,
גלייבט מען, יודע לַבֿבות, / ווייסט דעם
מענטשנס אַלע מהשֿבות, / וויל מען פֿאַרט
פונדעסטוועגן זיך קליגן, / ווי מיט שווינדל
אים אַרײַנצוקריגן“, ממוט, יודעל, ז' 58.

4. געניצט צו באַצייכענען אַ שטראַף אָן
דעם אַנזיני אויף דער שטראַף. אַ די אמתע
פֿאַרציע. „האַט ער אַרײַנגעקראַגן!“, [פעטש,
שמייך, שטעקנס, נאַהיקעס אע]. „ער וועט נאָך
אַ צען יאָר“, [תּפֿיסה, פֿאַרשיקונג, לאַגער אע].
„האַט זי אַרײַנגעקראַגן [קללות, זלוולים אע]
אַ זי האַט קוים געקענט זיך אָפּטראַגן“, אַ
קאַטאַוועס פעסע וואָס מײַן לײב, דאַס אויס-
געמאַגערטע, אויסגעדעווערטע לײב מײַנס האַט
אין זיך געבערן אַרײַנגעקראַגן!, ממוט, דאַט
קליינע מענטשעלע, נײַ 1910.

5. ברענגען עמעצן (קעגן יענעם ווילן). אַ
דעם געוועזענעם שותף צו מענטשן, אין געריכט
אע. „... האָב דערום אויף אַלע אירע זלוולים
געשוויגן, ביז איך וועל זי ווי עס איז צום רבֿ
אַ; דאַרט וועל איך שוין מיט איר בלק
לערנען“, צפּנת פענח, דער סוף חשבונג, ווילנע
1900.

6. אַרײַנבאַקומען הכנסה, רווח, לוינ, בײַ-
שטייערונג אע. אַ אַרבעט, אַ דאַס גרויסע
געווינס. אַ אַ סך נדבות. אַ אַ פֿאַטענט, פּרוויר
לעגיעס.

7. אַרײַנבאַקומען עפעס אין פֿאַרבינדונג מיטן
אינטעלעקטועלן אָדער עמאַציאָנעלן לעבן. אַ
אַ סך קענטענישן, אַ נייע אידיען, אַ אָן
אַריגינעלן געדאַנק. אַ ווייטיקן אין די ביינער.
אַ אַ חשד אָן ... אַ ווילדע קנאה.
עכּין. עניש. ער (יין, קע).

אַרײַנקריגן זיך — 1. מיט אַנשטרענגונג
אַרײַנקומען אין אַן אַרט אָדער צו געוויסע
מענטשן. אַ זיך אין געטאַ, אין וואַלד. אַ זיך
צום פּריץ, צום גובערנאַטאַר. „זי האַט אָבער
קיין ברירה געהאַט און האַט זיך דאַרט [אין
הייל] מיט שווערעניש אַרײַנגעקריגן“, שפּערלינג,
איבד, די קאַראַאימישע מײַדען ... וואַרשע
1899, ז' 18.

2. דא אין פֿאַרבינדונג מיט אַרבעט, מיט אַ
שטעל. אַ זיך אין אַ יונגאַן־שאַפּ. אַ זיך אויף
אַרבעט בײַ די דײַטשן [= די נאַציס] אין
אַ צעך.

3. אָנקומען אין אַ לערן־אַנשטאַלט. אַ זיך
אין אוניווערסיטעט [אונטער די צאַרישע גע-
זעצן איז עס פֿאַר אַ יידן געווען גאַנץ שווער].
אַ זיך ווי אַ לעקטאָר אין אַ קאַלעדזש.

4. אין פֿאַרבינדונג מיטן אינטעלעקטועלן

קראַך. צונויפֿשטויסן זיך. „אין עראַפּלאַן קען
אַ אין אַ צווייטן“. „דער אויטאָמאָביל האַט
אַרײַנגעקראַכט אין אַ לאַסט־וואַגן“. „דער
ערשטער דונער, וואָס האַט אַרײַנגעקראַכט אין
דאַך פֿון זייער הויז“, ייט, פּוילן, ז' 152.

מיט זיך — קוזו. ~ קראַך, דער. „ווער
עס איז פֿון די פּאַסאַזשירן זאַל זיך האָבן
געראַטעוועט נאָך דעם אַ [פֿון דער שיף] אין
דעם אינבאַרג“, טאָג 1959 II 3. „וַגַּב
עניש.

אַרײַנקראַפּלען — טרוו. 20. אַרײַנטריפֿן.
אַ עס איז אין אויער אַרײַן אַ גריל, זאַל מען
נעמען פּוטער מיט זאַלץ און דאַס אויפֿפּאַכן
און אַ אין אויער, דער מלאַד רפּאל אויך
רפּואַת וסגולות, פּשעמישל תּרעײַד, ז' 5.

אַרײַנקראַצן — טרוו. 1. מיט אַ קראַץ
פֿון נעגל, דורך קראַצן אַרײַנעבען, אַרײַנצייכע-
נען, אַרײַנשרײַבן אע. אַ די איניציאַלן אויף
דער באַנק וואו דאַס פֿאַרל איז געזעסן. אַ אין
טינק פֿון דער וואַנט, אין קאַרע פֿון אַ בוים.
„אַ שטאַרק אָפּגעשוואַכטע מיקראַבן אין דעם
הויט“, פּנעה, פּאַריז 1950, № 54.

2. פּיג. אַ שנאה אין די באַקן. „אירע בליקן
האַבן אַרײַנגעקראַצט עקל צום מאַן“.
מיט זיך. ~ קראַץ, דער. „וַגַּב
עכּין. עניש.

אַרײַנקראַקען — אוטוו & טרוו. אַרויסגעבן
קלאַנגען פֿון אַ ראַב, אָדער וואָס זינען ענלעך
צום קראַקען, און זיי אַרײַנברענגען אין אַן
אינעווייניק. אַ אַ שלעכטע בשורה. אַ אין
אויער אַ רכילות. „ווענען פֿראַסטיקע ראַבן
אַנגעפֿלויגן / און אַרײַנגעקראַקעט דער נאַכט
אין אויער“, אָפּא, יעקבֿס געצענטג, ז' 84.
עכּין. עניש.

אַרײַנקרויסטענען — אוטוו. 99. ~ קרויס-
קענען. לר, זאַמעט. אַרײַנקלעבן זיך אין
אַן אַנדער זירה. געוויינלעך מיט זיך.
אַ זיך אין דעם היזל לעבן בית־מדרש.
עניש.

אַרײַנקרושענען — טרוו. לר, זאַמעט. <L:
krúšiti. אַרײַנשטופּן, אַרײַנשטויסן אין אַן
אַרט וואָס איז ענג (נאָר וועגן זאַכן). אַ די
צערעיסענע העמדער אין אונטערשטן שופֿלאַד.
מיט זיך — זיך אַרײַנשפּאַרן, אַרײַנשטופּן
(נאָר וועגן מענטשן). זיך אַ צווישן דעם עולם
אַ, די הערן דעם מגיד. „וועסט ניט קענען זיך
צו, די קרושעניגע איז צו גרויס“.

אַרײַנקרייגן — טרוו. 1. עפעס אַרײַנבאַ-
קומען. אַ אַ סך בריוו פֿון קרובֿים און פֿריינד.
אַ דורך פּאַסט, דורך אַ ספּעציעלן שליח. אַ
די לעצטע ידיעות פֿון פֿראַנט. אַ זעלטענע
ספֿרים.

2. עמעצן אַרײַנבאַקומען מיט אַ ספּעציעלן
ציל. אַ נאָך קינדער אין די יידישע שולן. אַ
דעם באַרימטן למדן פֿאַר אַ רבֿ. אַ אַ נייעם
חזן פֿאַר דער כאַרשול. „האַט ער געזוכט מיט

אַרײַנקעלן — טרוו. אַרײַנלערנען אַ סך
מאַל, מיט אַנשטרענגונג. אַ די הפֿטורה מיט די
ברכות. אַ מיט אַ קאַנטשיק. אַ נייע געדאַנקען
אין פֿאַרעקשטנע קעפּ. אַ אין די פּויערטעס
עיקרים פֿון היגיענע. „דער לערער הייבט אָן
... מיט זיין תּלמיד אַ אין טראַפּ אַרײַן. ער
האַלט שוין מיט אים אויף אַ שטייגער“, דער
אַקצזיניק, זשיטאַמיר 1868, ז' 30. „די בײַשט
איז ניט דאַס בעסטע מיטל אַרײַנצוקעלן אין
געוויסע בירגער בעסערע מידות“, גריג, איד
און וועלט, ז' 289.

מיט זיך. „וַגַּב עכּין. עניש.
ער (יין, קע). ערני.

אַרײַנקערן — טרוו. 1. מיט אַ בעזעם,
באַרשט אע קערן און דעם שטויב, דאַס מיסט
פֿאַרעקערן אין אַ באַשטימטן אַרט. אַ דאַס גאַנצע
מיסט אין אַ ווינקל. אַ אין שטאַל שטרוי און
היי פֿון הויף.

2. אַרײַנטרינקען, אַרײַנזופּן מיט איין קער
פֿון כּוסע, פֿון גלעזל, פֿון לעפּל. אויך: אַרײַ-
עסן. אַ אַ האַלבע גלאַז בראַנפֿי. „געזאַגט
פֿריינדלעך לחיים און אַרײַנגעקערט דאַס גאַנצע
גלעזעל פֿאַר איין מאַל“, ב. גאַרין, שיפּרה ...
נײַ 1910, ז' 14.

3. אַרבי. צוריקקערן. „... האַט אים זיין
נשמה ווידר אין זינעם גוף אַרײַן גקירט“, סהמ,
לובלין שפּײַר, משלי, יט, 17.

4. אוטוו. פֿאַרעקערעווען פֿון וועג. אַרײַנקומען
פֿאַרבינדיגעניק. אַ צום קרובֿ, פֿריינד אע.
„אַט איז באַלד זיין הויף. האַט דער יאַמשטיק
... אַנגעהויבן אַרײַנצוקערן אין אַ שמאַל
געטלי“, צ. ז. רובֿינשטיין, דער שרעקליכער
קנט־מאַל, אָדעס 1883, ז' 106.

מיט זיך — זיך אַ רעכטס, לינקס.
~ קער, דער. „וַגַּב עכּין. עניש.
ער (יין, קע). ערני.

אַרײַנקערעווען — אוטוו & טרוו. 99. ~ קר-
רעווען. 1. דוז אַרײַנקערן ב. 4. אַ צו דער
קרעטשמע. 2. אַרײַנטריבן. מאַכן מע זאַל
בײַטן די ריכטונג. אַ די קי פֿון דער פּאַשע צו
די הויפֿן פֿון זייערע בעלי־בתים.

מיט זיך — „דער אויטאָמאָביל האַט זיך
שנעל געטריבן איבער דער ברייטער עוועניו,
אַרײַנגעקירעוועט זיך נאָכהער אין די טומל-
דיקע, רוישנדע סטריטן [= גאַסן]“, אַר. אין
אויטאָמאָביל.

אַרײַנקערפֿערן — טרוו. אַרײַנגעבן אַ קער-
פּערלעכע פֿאַרעם. אַ צאַרן אין פנים פֿון דער
סטאַטוע. אויף דער בינע אַ אין געשטאַלט
אַן אַנדער כּוונה ווי דער דראַמאַטורג האַט גע-
וואַלט. מיט זיך. „וַגַּב ער.“

אַרײַנקראַדינען — טרוו. 99. אַרײַנגעבענען.
אַרײַנשמוגלען. אַרײַנעמען אַ גניבה. אַ דורכ-
געשמוגלטן קאַניאַק. אַ עמעצן צו זיך און אים
באַרעכענען. מיט זיך.

אַרײַנקראַכן — אוטוו. אַרײַנפֿאַלן מיט אַ

אָדער עמאַציאָנעלן לעבן. „אַפיקורסות קריגט זיך אַרײַן צווישן די ישיבֿה־בַּחורים“. ס׳וועט זיך נאָך אַ אַ צינישע באַציאָנונג צו דער רעגיר־ רונג נאָך די אויפֿגעוועקטע אַפֿערעס“. וואָל נאָר ייאוש זיך גיט אַ צווישן אונדז“. דער שוואַרצער יאָמער האָט זיך אַרײַנגעקראָגן אין ... טעג, געברענטע ערד, ב״א 1947, ז׳ 105.

אַרײַנקײַען — אוטוו & טרוו. אויך: אַרײַנ־ זאָגן, אַרײַנרעדן, אַרײַנשרײַען. ... קרייעט אַרײַן אַ הענדל. איך דערקען די שטימע, דאָס איז די שטימע פֿון איינציק־מעגלעכן ייד וואָס האָט געהאַט, האָט און וועט שטענדיק האָבן צוטרויען, פּראָ, בלאָף. הוּם וועגן אַ גאָר ווייטער קרובֿישאַפֿט: „מזן זיינס האָן האָט אין זמן באַבעס הויף אַרײַנגעקרייט“.

אַרײַנקײַען — אוטוו. 1. אַרײַנקומען קריכ־ דיק אויף די קני און די הענט. דאָס עופֿעלע קריכט אַרײַן אין צימער. אַ אין בעט. „דאָ גיפֿינט ער איין לידגן בינן שטאַק, דאָ איז ער אַרײַן גיקרובן אונ־ ער וואָלט נאָר איין וויגיג שלאָפֿן“, איינ־ווי שפּיגל, פּראָג תּצ״ה, ז׳ 2.

2. אַרײַנגיין, אַרײַנקומען, אַרײַנדרײַגען קריכנדיק אָדער ניט־קריכנדיק פּדי זיך צו באַהאַלטן. אַ אונטער דער מאַמעס פּערענע. אַ אונטער היי. אַ אויפֿן בוידעם, אין קעלער אע. אַ אין אַ מאַלינע, אין אַ בוונקער. אַ אין אַ הייל, אין אַ גרוב. אַ קענסטו אָן מינדסטער סכּנה אין ערדנעם אויסגראַבֿ, ס׳ז, געהיימ־ שטאַט. „פֿאַרבֿלאַנדזשעט און זיך אָנגעשטויסן אויף אַ פּאַס, איז מיר אַרײַן דער געדאַנק אַרײַנ־ צוקריכן אין פֿאַס אַרײַן“, יבֿ זלאָטשעוו, ז׳ 396. „האַט מען אונטערן [גרויסן] קעסל געמאַכט אַ ספּעציעלע עפֿענונג, אַזוי אַז אַ מענטש זאָל קענען אַ“, יבֿ, כּעלם, ז׳ 140.

3. אַרײַנקומען שטיל, פּאַמעלעך. דער קאַני טראַליאַר וועט אַ אַהער. פּאַן יוועף [דער בעל־הבית] וועט דערווייל אַלע טאַג אַ און זיך קלאָגן אויף די גרויסע הוצאות, יחושע פּערלע, יבֿן אַזיגער אינדערפֿרי.

4. אַרײַנקומען — ווי אַן אויסדרוק פֿון ביטול. אַ אַהער גיט געבעטענערהייט. אַן עזות פֿון קבצנים! אַ מיט די שטיוול צו יענעם אין זאָל אַרײַן, שׂ, אין שטורם, ז׳ 146. „דער לאַנגער [ישיבֿה־בַּחור] קריכט אַרײַן מיט אויס־ געסטאַרטשעטע אויגאַנעס“, חג, דורות, ז׳ 110.

5. אַרײַנקריגן זיך — וועגן אינזעקטן, באַשע־ פֿענישן בכלל. אַ קאַץ (אַ הונט) קען אַ אַ פֿלוי, לויז קען אַ אַ, ווי אַ שפּין אין אַ פּאַרד. אַ ווי אַ פֿליגעלע (באַבעלע) אין אויער און בליבן אויף געדויער. אַ וואָרעם קריכט אַרײַן אין כריין (קרויט) און מיינט אַז קיין זיסערס (בעסערס) אין גיטאַ, שׂ. „יעדער מאַכט פֿון זיין גוף איין בזוגער פּסל מיכה, וואו לטוף דיא ווערם טונג אַרויז אונ־ אַרײַן קריכה“, שלמה זלמן בול, אַ קלאַגליד אויפֿן קאַלטן ווינטער [1784] [רײַ, אַמ־ פּנקס 1927-28, ז׳ 196].

„אַינרעדנדיק דעם אַשמדאי אַזוי, קריך איך מיר דערווייל בגיבֿה אַרײַן ווי אַ פֿלוי צו אים אין בוועם“, ממוט, קלאַטשע, ז׳ 140. „עס טרעפֿט זייער אַפֿט אַז אין אויער קריכט אַרײַן אַ פֿליגעלע אָדער אַ ווערמעל ... אַמבעסטן איז צו רופֿן אַ דאָקטער“, ד׳ מ. גאַטליעב, פּאַפּולערע אַלגעמיינע היגעניע, וואָרשע 1908, ז׳ 60.

6. אַרײַנפֿאַלן, אַפּגענאַרט ווערן. פֿאַלש אויס־ רעכענען און דורכפֿאַלן. אַ אין חוֹבוֹת. אַ מיט אַ געזונטן קאַפּ אין אַ קראַנק בעט. אַ אין אַ שלעכט געשעפֿט, אין אַן עסק וואו מע לייגט צו דאָס לעצטע העמד. אַ אין אַן אַפֿערע, אַזי, בערל, פֿאַלג מײך, קריך מיט אים גיט אַרײַן אין שוואַכֿות, מ. דלוגאַטש, וועלט מסורה, וואָרשע 1881, ז׳ 29. אַ אין (אַ) בלאַטע = מיאוס דורכפֿאַלן, אַרײַנקומען אין אַ שלעכט געשעפֿט, אונטערעמונג. „מודה אַני, שטיי אויף אינדערפֿרי, קריך אַרײַן אין בלאַטע ביז צו די קני“, ז׳ 29. „ווייל מען פֿאַר אַלעמען יוצא זיין, קריכט מען ערשט רעכט אין בלאַטע אַרײַן“, שׂ. אַזוי אויך: אַ אין (אַ) זומפּ. אַ אין אַ גאַלד־רוב, אין אַ ש מאַל צו גרוב. אַ אין דער פּרנסה — (פֿאַרקאָנורירן, פֿונדעסטוועגן האָב איך אויסגעקליבן נאָך ביי זייער לעבן איינעם אָדער צוויי פֿון זיי [די גוט־עידן], ווען איך האָב באַדאַרפֿט אַ שידוך טאַן, אי דאָס פֿון גאַנץ ווייט, ער זאָל מיר אין דער פּרנסה גיט אַ“, רײַבל, די הפּקר וועלט, וואָרשע תּרס״ב, ז׳ 46.

7. אַרײַנדרײַגען. אַ פּאַסיקל שפּין קריכט אַרײַן דורך אַ שפּאַלט אין לאָזן. „דאָס געלע פֿינצטערניש האָט מיטאַמאַל זיך דורכגע־ שטראַלט, האָט דורכגעבראַכן דאָס שפּיבל, אַרײַנ־ געקראַכן“, הל, דאָס ליד וועגן ממזר אַלפֿרעדי. „די נירן־קראַנקייט קומט אומגעריכט, אַזוי ווי אַן אומגעבעטענער ... גאַסט קריכט זי אַרײַן אין אַמערע אינעווייניקסטע פֿאַרבֿאַרגענע חדרים לעך“, ד׳ ס. פֿאַלק, דער מעננער רעטטער, ג׳ 1905, ז׳ 95.

8. פֿאַרשטעלטעררהייט, אַזוי ווי בגיבֿה אַרײַנ־ דרינגען אין אַ גרופּע, געזעלשאַפֿט, חשוֹבֿער משפּחה. אַ אין דער הויכער געזעלשאַפֿט, צווישן די פֿיר־הונדערט. אַ אין דער פּאַרטיי, אין קלוב. „ער ... וועט אַ אין אַזאַ פּראָסטער משפּחה?“, חג, פּאַר, 5 XI 1972. אַ אין יחוס = חתונה האָבן (מאַכן) מיט עמעצן פֿון אַ חשוֹבֿער, יחוסדיקער משפּחה. „ער האָט געגעבן גוף פֿיל געלט אום ער זאָל אַ אין יחוס“, מ. אַחון, צווייא שוועגער, ווילנע תּרס״ט, ז׳ 6.

9. אָנטאָן זיך. אַ אין דער קאַפּאַטע, אין פעלקן, אין ווינטערדיקן מאַנטל. אַ אין מונדיר, אין ווינטן דאָקטער־כאַלאַט. „מע קריכט אַרײַן אין אַלטע וואָרעמע לייבלעך, אין צעהאַקטע, פֿאַרלאַטעטע וואַטאָוע קאַפּטנס“, ממוט, שלמה וו, ז׳ 45.

10. אין פֿאַרבינדונג מיט שלאָגן זיך. אַ מיט די פּויסטן (קולאַקעס) אין מאָרדע אַרײַן. אַ מיט

די ידים אין דער פֿאַרצע. אַ מיט די נעגל אין פנים.

11. אומאיידל איבערריסן עמעצנס רייד. אַ אין די רייד ווי אַ חזיר אין אַ גאַרטן, ווי איוואָן פּאַפּערילע.

12. אַרײַנלערנען זיך. אַרײַנגראַכטן זיך. אַרײַנלייענען זיך. טיף אַ אין אַ סוגיא, אין אַ געדריידלטן פּלפּול. אַ אין מאַרקסן, אין פֿרוידן.

13. אין אידיאָמאַטישע אויסדרוקן (אין פֿאַר־ בינדונג מיט אַ פֿלי) וואָס קענען גליכצייטיק האָבן אויך דעם ערשטיקן באַטיט. אַ מיט אַ פֿוס אין יענעם ביטל (וואָס) = זיך אַרײַנמישן אין יענעם פּריוואַטע ענינים. „ווי אַרײַנצוקריכן מיט אַ פֿוס אין יענעם ביטל, אינטונקען דאָרט דאָס פֿאַרשמאַלצענע פֿאַטשיליכן און ריבן דערמיט דאָס לייב“, ממוט, דאָס קליינע מענטשעלע, ג׳ 1910. אַ אין יענעם ביטל (ביטלעך, טיכטער, פֿאַטשילעך, קניפל, קעשענע) = וועלן דער־ גיין יענעם געשעפֿטן, וויפֿל יענער פֿאַר־ מאַגט; זיך אַרײַנמישן אין יענעם געשעפֿטן. (ב) באַגנבענען. אַרויסגנבענען. עס קריכט אַרײַן אליה־הנביא אָדער מזל — אַנהייבן אַ סך צו פֿאַרדינען. אַ אין טאַפּ (טעפּל, טעפּ, קיכטעפּ, פֿענדל) = וועלן דערגיין ווי מע פֿירט זיך ביי יענעם אין דער היים, אויסגעפֿינען און אויסדערציילן אַלע קלייניקייטן פֿון יענעם לעבן. (א) זייער שטאַרק זיך נעמען צום האַרצן, האָבן גרויס עגמת־נפֿש. „ביי אַן אומגליק חלילה, ביי אַ חולה מסופּן אין שטובֿ דערפֿילט ער פֿריער פֿון אַלעמען, ווערט אויסגערין מער פֿון אַלעמען, טאַנצט אַרום, שלאַפֿט גיט קיין נעכט, קריכט אין דער ערד אַרײַן, שונאַצירן, שׂ, קליינע מענטשעלעך ... 160. (ב) זיך פֿאַר־ שעמען זייער שטאַרק. „מע האָט אים געכאַפט ביי אַ ליגן, איז ער ממש אין דר־ערד אַרײַנ־ געקראַכן“.

14. אין אידיאָמאַטישע אויסדרוקן, אין פֿאַר־ בינדונג מיט אַן אַבֿר, אַ גליד פֿון מענטשלעכן קערפּער. אַ אין די אַויגן = אַ מיטן ערשטיקן ב: אַ שטויבעלע (רויך) קריכט אין די אויגן אַרײַן; (ב) זיך וואָרפֿן אין די אויגן, כּסדר צושטיין, וועלן געפֿעלן. אַ אין די ביינער = אַ מיטן ערשטיקן ב: די נעץ (קעלט) קריכט אין די ביינער אַרײַן; (ב) זיך מישן אין יענעם פּריוואַט־לעבן; (ג) פֿאַרנודיען, דענערווירן. „סאיז געקומען צו פֿאַרן אַ שיינער ייד ... אַ קענער, נאָר אַ ביטל אַ נודניק, האָט ליב אַ יענעם אין די ביינער“, שׂ, פּונים יאַריד וו, ז׳ 190. אַ אין (דער) גאַל, (די) געדערים, גררת = פֿאַרשאַפֿן אויף אַן אומאיידעלן אופֿן האַרצווייטיק, עגמת־נפֿש אָדער ברענגען מאַטעריעלן שאָדן, רודפֿן. אַ אין האַלדז = אַ אויך גליכצייטיק מיטן ערשטיקן ב: „אַז אַ ביין קריכט אַרײַן אין האַלדז העלפט אויך גיט קיין ברויט מיט זאַלץ“, שׂ; (ב) אַרײַנדרײַגען ווי אַ צרה (אַנשיקעניש)

וואָס מע האָט ניט פֿאַר איר קיין תּרופֿה; צושטיין מיט טענות, בקשות.

אַ אַר צן, האַר צן = אַ אַרצן דרינגען מע זאָל מוזן ליב קריגן, געדענקען, האָבן אין זינען; ב) אויך: אַ מיט די פֿיס (שיך, שטייול, קאַלאַשן) = וועלן (אַזוי ווי) איבערגוואַלד דערגיין, זיך דערוויסן וואָס יענער פֿילט אָדער טראַכט; נעמען אומאידל אויס־פֿאַרשן, אויספֿרעגן. „מע קען אַ צו יענעם אין קעשענע, אָבער ניט אין האַרצן“; „אין די אויגן קען מען אַ אָבער ניט אין האַרץ“, שו. „אַז דער מאַן וויל עפעס פֿאַר דעם ווייב ניט אויסזאָגן, זאָל דאָס ווייב אים אַ אין דעם האַרצן“, ש. בעקערמאַן, דער זשענסקער וואַפֿאַט, אַדעס 1887, ז' 43. אַ אין דער נשמה = דזוו אַ אין האַרצן, שפּאַסיק: אַ צו יענעם אין ברוצם. אַ אין עמעצן = דזוו אַ אין האַרצן. „כּי־הָאֵב זיך אַנומלט צוגעקוקט צו איר... נו? מע קען אין איר אַ“, בערג, באַם דניפּער, וו. „עמעס“, ז' 240.

אַ אין הויט = א) מיטן ערשטיקן ב: „דער קלעטשט קריכט אַרײַן אומעטום אין הויט“; ב) אַ אין יענעם הויט, ווערן ווי דער אַנדערער, באַטראַכטן אַן ענין פֿון אַ צווייטנס שטאַנדפּונקט. „ס׳איז ממש אַ האַרצווייטיק אַנצוקוקן ווי ער וויל פֿאַרלייקענען זײַן אייגע־נעם איד און וואָלט אַ בעלן געווען אַ אין אַ פֿרעמדער הויט“, ממוס, אין אַ שטורם־ציט, ז' 28. אַ יענעם אין דער זיבעטער ריפּ (אין די ריפּ) = אַרײַנזאָגן, אַרײַנשטעכן מיט אַ וואָרט, עס זאָל וויי טאָן. אַ אין (דער) לעבער = דזוו אַ אין גאַל, גרגרת א.א. אויך דזוו אַ אין דער זיבעטער ריפּ, דזוו אַ אין די ביינער.

אַ אין קאַפּ = א) מיטן ערשטיקן ב: „בראַנפֿן איז אַ שלעכטער שליה, מע שיקט אים אין בויך אַרײַן, קריכט ער אין קאַפּ אַרײַן“, שו: ב) אַרײַנשווימען אויף דער אייבערפֿלאַך פֿון באַוואוסטזיין, אַרײַנקומען אויפֿן זינען. פֿאַרשטיין, געדענקען, אַרײַנדרײַנגען (וועגן אַ געדאַנק, וועגן רייד). „פֿאַרשיידענע געדאַנקען, מחשבותן קריכן אין קאַפּ אַרײַן“, שע, טײַה, ז' 18. אַ אין די קישקעס = דזוו אַ אין די געדערס און דער עיקר: פֿאַרקאָקורירן.

15. מיט פֿרעזירדיקע בב ביי פֿערזאָניפֿיציר־רונגען. דער דלות (שלימול) קריכט אַרײַן צום אַרעמאַן. אַ פֿונק האַפֿענונג קריכט אַרײַן. „מיינט ניט אַז ביי אַלע ריכע איז גאַר די איידלקייט מיט די קענטעניש אַרײַנגעקראַכן“, י. בודזשאַן, דער מקח טעות, ווילנע 1890.

מיט זיך — סתם אַזוי אָדער רואיקערהייט, געלאָסן. ~ קרײַן, דער. זײַג. עכּץ. עניש. ער (יין, קע). ערײַ.

אַרײַנקרײַזן — טרו. 1. מיט אַ מכשיר (אויך מיט די נעגל) אַרײַנשניידן, אַרײַנטיפֿן, אַרײַנגראַווירן. אַ אַ מאַנגראַם אויף (אין) אַן איידלשטיין. אַ אין שטייגערנע לוחות די עשרת־הדברות. אַ אויף אַ מצבֿה עטלעכע

שורות פֿון דעם פּאַעט. אַ אויפֿן שטערן פֿון גולם דעם שמהפֿורש.

2. מאַכן מע זאָל גוט געדענקען, טיף פֿילן. אַ די קלוגע רייד אין קאַפּ (אין זכרון). אַ די אמונה אין די הערצער.

מיט זיך — אַ זיך אין האַרצן, אין קאַפּ. ~ קרײַן, דער. זײַג. עכּץ. עניש. ער (יין, קע). ערײַ.

אַרײַנקרעכּץן — אַוטו & טרו. אַרײַנזאָגן עפעס מיט אַ קרעכּץ. אַ אין טעלעפֿאָן. אַ אַ ברכה (אַ קללה). אַ מחיה אַט די מענטשן — קרעכּצט באַלד אַרײַן אַ פעסימיסט — זיבן מאַל אַ טאָג קומט דאָך ביי זיי משיח, גאָט, שלישׂא... ז' 254.

~ קרעכּץן, דער. עניש. ער (יין, קע). ערײַ.

אַרײַנקרענקען — אַוטו. קרענקען אַ לאַנגע ציט. „ער איז ניט געווען קיין געזונטער מענטש, אָבער ער האָט באַוויזן אַרײַנצוקרענקען ביי די זיבעציקער“. עניש.

אַרײַנראַטעווען — טרו. „מע דאַרף אויס־געפֿינען ייִדישע קינדער וואָס גייען ניט אין ייִדישע שולן, כדי זיי אַרײַנצוראַטעווען אין נעטס פֿון אונדזער ייִדישקייט“, ים, קוד, 1942. מיט זיך — זיך אַ אין מקלט. ~ ראַטעוואונג.

אַרײַנראַמען, ~ ראַמען — טרו. 99: ~ רױמען. 1. זאָגן שטיל (ווי) אַ סוד אין אויער. „אין ליטע איז געווען אַ מנהג, אַז ביי אַ לוויה פֿלעג דער חברה־קדישאַמאַן אַ דעם בר־מינן אין אויער אַ סוד: זײַ וויסן, פֿלוגי בן פֿלוגי, אַז ביסט געשטאַרבן“, ח. זיבמאַן, דער אַלגעמיינער זשורנאַל, 3 XI 1972.

2. אַרײַננעמען ערגעץ אין אַן אַרדענונג. „פֿאַר פּסה, נאָכן אויסוויסן די שטוב, האָט מען צוריק אַרײַנגעראַמט די מעבל, וועלכע מע האָט געהאַט אַרויסגעראַמט פֿון שטוב פֿאַרן אויס־וויסן“.

~ ראַם, ~ ראַם, ~ רױם, דער. זײַג. עכּץ. עניש.

אַרײַנרובריקן — טרו. 99: ~ רױבריקירן. „און פֿאַרוואָס האָט... [יענעמס] עסיי ניט געקאַנט אַרײַנגערובריקט ווערן אין דער אַפֿ־טיילונג 'מחקר'“, ש. גוטמאַן־לעבעדיקער, טאָג, 23 VI 1957.

אַרײַנרודפֿן — טרו. שטאַרק און אַ לענגערע ציט רודפֿן עמעצן ביי צו... אַ עמעצן אין ייאוש, אין נעמען זיך דאָס לעבן.

אַרײַנרויב(ער)ן — טרו. 99: ~ רױבערן. „אין זײַן שטוב איז דר אויבן [= אויוון] שלעכט אונז ראַכט אַרײַן“, קה, פֿיורדא 1743, יב.א. מיט זיך. זײַג. עניש.

אַרײַנרוימען — טרו. ~ ראַמען, ~ ראַמען, 3 1. האַשטו איין טרפֿאה ווייב ווען זיא איז

גלנץ קליין, ביג זיך צו איר אונז רויס איר דין סודות אין איר אָהר אַרײַן, עיוג, ז.ב. „אייע רעדט מיט דער אַנדערער, דאַכט זיך, גאַר ווי גוטע שוועסטער, רוימט אין אויער אַרײַן אַלע סודות פֿון איר שטוב“, ממוס, צוריק אהיים, ז' 70. זײַג. עכּץ. עניש.

אַרײַנרוישן — אַוטו. אַ פֿאַרשווענקט האָט אונדז דער נאַרעו, / ער האָט אַרײַנגערוישט אין אונדזער שלאַף“, חג, פֿאַרוואַקסטענע וועגן, 1938, ז' 9. „דער ים האָט אַרײַנגערוישט, ווי ער וואָלט זיך געוואָלט אַרײַנמישן אין דעם שמועס“, צייט, טאָג, 1958, ז' 7.

מיט זיך. „געזעצט זיי האָבן זיך אויף אים, ווי פֿיגל אויף אַ דעמב, און זיך אַרײַן גערוישט אין אים מיט פֿנין מיט קלאַרער“, פּמ, מלחמה וו, זײַ 1956, ז' 353.

~ רױשן, דער. זײַג. עכּץ. עניש. אַרײַנרוידיקן — טרו. מיט זיך. „אַלע טיכטן און וועלדער... / רונדיקן זיך אַרײַן אין די ערטער“, יפֿ, ליבשאַפֿט, תּ״א 1967, ז' 7.

אַרײַנרופֿן — טרו. „רופֿט מיר אַרײַן מײַן טייער לעבן, — / מײַן טייער לעבן איז נישטאָ“, 29. אַנטקעגנײַן און אַ די חֲבֵרֵטֵס, „לאַז ער גיין אונז לאַז מיר הרצן רופֿן יענע דער דרוישן שלאַפֿט אויף דיא טיר“, צאנינה, כּג.ג. „האַט דער רבֿ אים צו זיך אַרײַנגערופֿן און האָט אים געפֿרעגט: אַפֿשר ווילסטו ניט מײַן טאַכטער?“, דיא גלוקליכע פֿלה, וואַרשע 1865. ~ רױפֿן, דער. זײַג. עכּץ. עניש. ער (יין, קע). ערײַ.

אַרײַנרוקן — טרו. 1. אַרײַנשטופֿן, אַרײַן־טאָן אינעווייניק (טיף). אַ אַ האַנט אין אַרבל. אַ דעם קאַפּ אין אַ לאַך. „עס איז אויך שעדלעך טיף אַ אין אויער אַן אויער־לעפֿעלע, אַ העלצל, אָדער דעם ברעג פֿון נאַזטיכלי“, דײַ מ. גאַטליב, פֿאַפּולערע אַלגעמיינע היגעניע, וואַרשע 1908, ז' 65.

2. אַרײַנלייגן מיט אַ שטופּ. אַ און אַרויס־נעמען טעפּ. אַ די חלה אין אויוון. „אין אַ טייל ערטער איז מען זיך נוהג אַרײַנצורוקן דעם טשאַלנט אין שטוב־אויון, און אַז דער עובֿד־פּוכבֿים קומט שבת־פֿרי אַנצוהייצן, נעמט ער אים אַרויס“, 207, נח.ב.

3. אַרײַנטאָן. אַרײַנלייגן. אַ עפעס אין קעשענע. „וואָס מע רוקט אַרײַן אין טשאַלנט, נעמט מען אַרויס [פֿון טשאַלנט]“, שו.

4. אַרײַנברענגען אין מויל, אין האַלדן, אין מאַגן אַרײַן. אַרײַנעסן. אַרײַנטינקען. אַ אין מילכל אַרײַן די ברוסט, דאָס וואַלפֿציינדל. אַ דעם ייִנגל אַ מוציא מיט שמאַלץ.

5. אַרײַנברענגען אין אַן ענג אַרט (כדי צו פֿאַרברייטערן דאָרט). אַ אַ קלין = אויך: באַשעדיקן (רואינירן) אַ מקה, באַציאונגען אע. אַ אַ פֿיסל = אַרײַנקריכן מיט אַ פֿוס, אַרײַנשטופֿן זיך ערגעץ. אַ אַ מ.ע.ס.ע.ר (אַ העכטל) אין רוקן. אַ די נאָז

באַלד ריסט איך אַרײַן שדכות אַ שיינע מטבע, ע. בלאַטשײן, דער צווייטער טעיל, ווילנע 1894, ז' 4. אוטו — אין אויסדרוק: אַ פֿאַר אַ חולה מסוכן, פֿאַר אַ מקשה-לילד אע. דזו אינערשטן די שול, דעם אַרױן-קודש, ← 1225.

אַרײַנרױסן זיך — אוטו. 1. אַרײַנקומען, אַרײַנקריגן זיך מיט כוח, מיט גוואַלד. דער פֿאַליציסט (די פֿאַליציי, דער זשאַנדאַר, דער באַוואַפֿנטער זעלנער, דער פֿאַרזאַמטשטיק, עס עסמאַן, ענקאָוועדיסט אע) ריסט זיך אַרײַן אין שטוב (צײַמער אט), עס איז אים נאָך קײַנמאַל אַזא געדאַנק ניט געקומען — אַ זיך צו יענעם אין שטוב מעשה גולן, שט, אַלטײַנע כתרילעוו-קע, ז' 190.

2. אַרײַנדרײַגען בנגיבֿה, אומבאַמערקט, צי קעגן אַ שטערונג. גנבֿים קענען זיך אַ דורכן אַפֿענעם פֿענצטער. די פֿאַרטייאַנער ווילן זיך אַ אין חאַלד.

3. אַנפֿאַלן, זיך אַ אין אַ פֿרעמד לאַנד. „דער שונא ריסט זיך אַרײַן אין גרענעץ געביט“.

4. אַרײַנשטופן זיך אין אַ קריז, גרופֿע, פֿאַראַיין אע. אַ זיך צווישן די אייבערשטע פֿון שטייסל. אַ זיך אין כאַר. אַ זיך אין דער פֿאַרוואַלטונג. אַ זיך צווישן די זיכערע פֿלעצער פֿון וואַל-צעטל. „אַלע מינוט ריסן זיך אַרײַן אין טאַנץ נעט מענטשן, מע פֿאַרבייט די איינגעמיטע“, אי. דרוקער, קלעזמער, קיצוו 1940, ז' 156.

5. איבערריסן רייד, אַ זיך אין אַ שמועס, אין אַ וויכוח. אַ זיך אין זינע פֿאַרימערען און נאָן אַז ער באַקט לינגס.

6. (וועגן אַ שלעכטן מצבֿ) אַרײַנדרײַגען. אַן אומגליק, אַ גרויסע צרה האַט זיך אַרײַנגעריסן אין הויז. „דער דלות (הונגער) קען איצט זיך אַ אַהער“, די מגיפֿה קען חלילה זיך אַ אויך אין אונדזער געגנט“, די פֿאַלאַגזימען האָבן זיך ווי אַ געוויסער אַרײַנגעריסן אין אונדזער ציטונג-שפּראַך (און דורך איר אויך אין אומ-גאַנגלישן)“, יפֿא, וואַרשע 1938, ז' 1.

7. (וועגן געפֿילן, געדאַנקען) אַרײַנדרײַגען, זיך אויסשפּרייטן, באַוויקן. „די (שרעקלעכע) ידיעה קען זיך אַ צווישן עולם“, „דער ציוניזם און דער בונדזיסם האָבן זיך כמעט אין דער זעלביקער צײַט אַרײַנגעריסן אין די שטעטלעך פֿון מורח-אײַראַפֿע“, „אַפּהענטיקייט און ייאוש ריסן זיך אַרײַן צווישן די לעצט-געבליבענע אין געטאַ“, „אַהער וועט זיך די נעט צײַט אַ מיט אַזא שטרעם אַ“, ב. שפּענער, פֿאַר, 1966 VI 14. „אינאיינעם מיט דער ידיעה האָבן זיך אַהער אַרײַנגעריסן אי שרעק אי פֿרייד“, בערג, באַס דײַטשער וו, זעמעס, ז' 49.

8. (וועגן עפעס וואָס ווירקט אויף אַ חוש) אַרײַנדרײַגען פֿון דרויסן. שטויב, עיפּוש, אַ ריח, אַ גיפֿטיקער גאַז, דער שטרעם אַזו: אַ ניגון, מאַרש-מוזיק, גערויש פֿון גאַס אע ריסן זיך אַרײַן. „אַ קאַלטער שטרעם ריסט

אַרײַן אין טײַך“. טרוו, פיג — „קוואַלן זיל-בערלעכע זיך געטאַן אַ הייב / און בלויז אַן איינציק וואָרט אין מיר אַרײַנגערױלט; / גלייב, טו, פּו, ו, ז' 41.

אַרײַנרױפֿן — טרוו. 1. שטאַרק רײַבן אַז עפעס נאָל אַרײַנדרײַגען. אַ אַ שמירעכץ. 2. צערײַבן און אַרײַנטאַן, אַרײַנמישן. „לאַזט פֿונאַדער די פּוטער, רײַבט אַרײַן די מעל און גיסט אַרײַן ביסלעכעווייז [טאַמאַטן-זאַפֿט]... גוט רײַבניק, עס זאָל ניט בלייבן קײַן שטיקלעך“, מ. שולגו, וועגעט, קאַד-בוך, נײַ 1926, ז' 142.

3. אַרײַנבאַלען, אַרײַנרוקן עסן, אויפֿפּרעסן. אַ אַלץ וואָס אויפֿן טיש. אַ וואָס עס איז באַטעמט.

4. געבן קלעפֿ. אַ אַ פּויסט אין די צײַנער. אַ עטלעכע געשמאַקע פעטש אין די באַקן. אַ אין די מאַרדעס אַרײַן.

5. גוט אַרײַנזאָגן. „אַז אויסטענהן האַט ער זיך ליב געהאַט מיט גאַט, אַ אַ פּוּק אין דער גאַל אים“, פּמ, מלחמה וו, נײַ 1956, ז' 557.

6. אַפּזאָגן אַדער אַפּלייענען גיך ווי צעמאַלן (ווי אַפּקײַנען) עפעס. אַ אַ גאַנצע דרשה. „אידער איך האָב זיך געלאָזט אין וועג אַרײַן, האָב איך הענט אַרײַנגעוויבן אַ צען קאַפּיטלעך תהלים“, אַט, תהילים-יוד, וואַרשע 1934, ז' 379.

מיט זיך — אַרײַנקריכן רײַבניק זיך. „רײַבט ער זיך אַרײַן צווישן פּויערשע פֿורן... און קוימקוים וואָס ער שטופּט זיך דורך די מאַשינע“, יודל יפֿע, אין קאַמף, מאַסקווע 1932, ז' 25.

~רױב, דער. זײַג. עכץ. עניש. ער- (קע). ערײַ.

אַרײַנרױדן — ז' ← ~רעדן דזוו אינר רײַן 13 & 23. ← 1223. אַ און געבן צו פֿאַרשטיין. „איך האָב זיך געלאָזט אַרײַנרױדן און געקויפט די ציגאַרן“, יק.

אַרײַנרױטן — אוטו. אַ אין שטאַט. „ער מאַכט אויף זיין מויל אַז אינר קענט אַרײַן רײַטן, / מען הערט אים פֿון וועטן“, ר' יואל חזן, ריח נוחות, פּוירדא 1724. [אין אַם. פּאָנס ו, ז' 187]. „ווען דר מלך אַרײַן רײַט [אויפֿן שלאַכטפֿעלד], דאַ קומט דר שונא אונר נעמט אים אין גיפֿענגניש“, קה, פּוירדא 1743, ל/ג. „דער יודישער זשאַנדאַר איז אויף זיין וועסער שקאַפע אין הויף אַרײַנגעריטן“, יפֿ, ליבשאַפֿט, ז' 94.

מיט זיך — סתם אַזוי, אַן אַ באַזונדערן ציל. זײַג. עכץ. עניש.

אַרײַנרױבערן — טרוו. 99: ~רויכערן. אַ דעם רויך זיי אין פנים אַרײַן. מיט זיך. זײַג. עניש.

אַרײַנרױסן — טרוו. 1. אַרײַנקריגן מיט אַ שלעפֿ. מיט אַ צי, מיט גוואַלד. 2. אַרײַנקריגן באַצאַלט (אַזוי ווי בגוואַלד). אַ אַ פֿאַר קערבלעך.

(אין פֿרעמדע טעפּלעך, אומעטום) = אַרײַנמישן זיך אין פֿרעמדע ענינים. *אַ אַ ר א ז ש אַן אין האַלדז = אונטערדריקן, ניט לאָזן עפֿענען קײַן מויל (אויף אויסצודריקן זיך).

6. אַרײַננעצן, פֿאַרשפּאַרן. אַ אין קעלער און פֿאַרשליסן די טיר. אַ אין תּפֿיסה. (גנבֿים-לשון: אַ אין חור [=לאַך]). אַנאַלאַגיש: אַ אין אוניפֿאַרעם. אַ אין (אַ) געוואַנט — אַז מע האַט פֿון אַ זון שאַנד, רוקט מען אים אַרײַן אין געוואַנט, שו. [=מע לאַזט אים אַפּגעבן פֿאַר אַ סאַלדאַט וואָס טראַגט אַ מונדיך].

7. אַפּפּאַרן ביים פֿאַרקויפֿן, אַרײַנפֿאַרן. *אַ אַן ע צ מ ה [=אַצמאָע = בײַן אַנשטאַט פֿלייש].

8. געבן געלט אויף ניט קײַן כשרן אופֿן. געבן כאַפּאַר. אַ אין די אַרײַן. אַ לאַיחרץ געלט. אַ הינטערן טאַמבאַנק.

9. געבן עפעס ניט אַפֿן, געבן געלט ניט אַנזונדניק אויף דער סומע. אַ אַ פֿאַפּירל דעם דאַקטער אין האַנט אַרײַן (אין קעשענע אַרײַן). אַ גראַפֿעס אין דער צדקה-פּושקע. אַ דעם קינד אַ פֿאַר צוקערקעס.

10. צוריקן, צודריקן, צוברענגען נעענטער. „[איך האָב] אונטער די באַקן געהאַלטן... [אין האַנט] און האָב דעם גראַפֿן פֿינגער אַרײַנגערוקט אין דעם קנאַפֿ פֿון דעם גאַרגל“, אבג, גגול, וואַרשע תרנ"ו, ז' 19. „די קינדער... זינען זיך צוזאַמענגעקומען און אַנגעהויבן אַן שום צערעמאַניעס אַ זייערע גאַנצע פּימער אין דער כלה פנים אַרײַן“, אר, אויף מבינות.

11. אַפּרוקן, אַוועקרוקן. „מע זאָל נישט אַ די גרענעץ וואָס צווישן צוויי פֿעלדער כדי צו פֿאַרגרעסערן זיך זיין אייגן פֿעלד פֿון יענעם פֿעלד“, ספר מיני תרגימ"א, לאַנד, יאַר, ז' 23.

12. אַרײַנשטעקן (אַ האַנט, אַ תקיעת-פֿף). „האַב אַקט אים אַרײַנגערוקט אַ האַנט און געפּרעגט ווי ער הייטט“, ממוס, קליאַטשע, ז' 73. „טאַ גיט מיר אַ האַנט און האַקט איבער מיט אַ ציצה... [ער] האַט איר אַרײַנגערוקט די האַנט און געמוזט אַרויסקריגן אַ ציצה צום איבערשלאַגן“, א. ו. אַלטמאַן אויס טעאַלביצ, מינסקער גוב, דער פֿאַבריקאַנט, ווילנע 1893. אַ די פֿינף (פֿינגער); אַ אַ פֿיפּטל (פֿינפֿטל); אַ אַ שלום-עליכם; אַ אַ לעפֿל = אַפּגעבן שלום-עליכם.

13. וואוּל. האָבן געשלעכטלעכן פֿאַרקער. מיט זיך — אַ זיך צווישן עולם (המון). „איך דאַרף האָבן צו רב אַבֿרהם... שײַם איך אויס און רוק זיך דערוואַל אַרײַן וואָס גיכער אין קאַרידאַר“, ממוס, בישיבה של מטה, ז' 71. „איך האָב זיך ווי אַ לעפּעדיקער וואַרעם אַרײַנגערוקט אין טויטן אַש פֿון די מיליאַנען“, טע, מינע זיבן יאַר אין תּל-אַבֿיבֿ, ב"א 1948, ז' 176.

~רוק, דער. זײַג. עכץ. עניש. ער- (יך, קע). ערײַ.

אַרײַנרױלען — אוטו — אַ קוועכל רױלט

זיך אַרײַן פֿון דרויסן און ציט זיך אַ ווײַלע ווי אַ טונקל־העלער זײַל פֿאַרע איבער דער שטובֿ, ממוס, שלמה, ז' 108. אַט וועלן פֿלאַצן די שויבן און דער פֿיצערדיקער ים וועט זיך אַ אין שטוב אַרײַן, פֿראַ. אויך אַ פֿעליעטאַן. 9. (וועגן עפעס וואָס ווירקט אויפֿן געפֿיל) מיט אימפעט, אומגעריכט אַרײַנקומען אין דער אינעווייניקסטער וועלט פֿון יחיד. דער גרויסער אומרו פֿון זײַן נשמה האָט נאָר צײַטוויזן זיך אַרײַנגערײַסן אין זײַנע ווערק, שג. קריטיק און קריטיקער, ב"א 1959, ז' 177. אַן אינ־קוויטאַריש גראַפֿן זיך אין דעם אַנדערנס גע־וויסן, אַן אומגעזעצלעך אַ זיך... אין די העכסטע עולמות פֿון דעם יחידס לעבן, זשיט VII, נ"י 1917, ז' 230. טאַר מען זיך ניט אַ אין דער פֿרײַוואַסער, אין דער אינטאַמער וועלט פֿון אַנדערע יחידים און גרופֿעס, א. מענט, פֿאַר, 1968 | 5.

10. אַנהייבן רעסן, שלאַגן. אַ זיך אין אירע האָר. אַ זיך מיט די נעגל אין די באַקן.

11. צעפֿליקן, צערײַסן אין אַן אַרבעט־פֿראַצעס. די צײַן [פֿון די קאַטשלקעס] רײַסן זיך... אַרײַן אינעם פֿאַוול און צערײַסן, צע־שיטערן אים, ע. אירוא. צײַג, קנעו 1928, ז' 49.

רײַם, ~רײַם, דער, זן. ״וועט אויף אייביק וואַכיק פֿאַרהיטן פֿון וועלכע עס איז סלאַווישע אַין, מוה, היטלערס פֿראַפֿעטאַרן, ז' 139. ״וַנַג. ״עניש. ״ער (״ין, קע). ״ערני.

אַרײַנרײַען — טרוו. שטעלן אין אַ רײַ. ״שלמה עטינגער איז אַ דערשײַנונג פֿאַר זיך, אים איז שווער אַרײַנצורײַען צווישן די שרײַבערס פֿון אוקראַינע און מזרח־גאַליציע אין דער ערשטער העלפֿט 19טן י״ה, ימ, יושפֿ XXVII, 2. מיט זיך.

אַרײַנריכטן — טרוו. זעסן. נר. אַרײַנ־שטעלן. אַרײַנאַרדענען. אַ אַ טעלעפֿאָן אין דער נייער דירה. ״וַנַג.

אַרײַנרינגלען — טרוו. אַרײַננעמען אין אַ רינגל. אַרײַנרעכענען. האָט [ער] אָבער... אַ פֿולע קאַפֿ מיט חכמה און וויל אַלץ אַרײַנ־שטאַפֿן אין דעם דרײַ־אַקטיקן שטיק, האָט ער... אַרײַנערינגלט און צוגעשטוקעוועט אַ ים פֿון ברעקלעך חכמה, מוה, טעאַטער און איריש טעאַטער, ז' 226.

מיט זיך — אַ זיך מיטן הײַנט אין דער לאַנגער שאַפֿונגס־קײַט אונדזערער איז גאַרניט אַזוי ליכט, מוה, צוק, יאַנ 1956. ״זינגעוודיק, געשווינד, אירע ווערטער האָבן זיך אַרײַנגע־רינגלט איינס אין אַנדערן ווי אַ געציקלטער כתבֿ, חג, טמו, 1963 VII 26. ״וַנַג. ״עניש.

אַרײַנרײַען — אַטוו. ״ווען איינעם רינט אַרײַן אין זײַן הויז רעגן אַדער שניי, מאַג ער אונטערשטעלן פֿלים און אַז זײַ ווערן פֿול מאַג ער זײַ אויסגיסן [אום שבת], 20ט, עב/א.

פֿאַרוואַס נאָלעכער זײַנען אין דער נאָז אונטן ניט אויבן? — דאַס איז, כּדי דער רעגן זאַל אַהיז ניט אַ, ממוס, שלמה, ז' 77. מיט זיך. ~רײַן, דער. ״וַנַג. ״עכץ. ״עניש.

אַרײַנרײַן — טרוו. אַנרײַן. ״מע מוז נזהר זײַן. דאַס קײַן עכום ניכט אַ זאַל, און ווען אַפֿילו נאָר צו מעסטן דעם ווען, הן מיט דער האַנט, הן מיט אַ פֿיזיר, מרדכי הורוויץ, ספר פרשת מרדכי, אונגוואַר 1866, מז/א.

אַרײַנרעגענען — אַטוו. טאַמער ביסטו ברוגז, (זעסטו) רעגנט מיר אַרײַן, פֿוול [עס אַרט מײַך ניט]. אַז עס רעגנט אַרײַן אין שול [אַרויסרעד: שיל], לייגט דעם גבאי (דעם פרנס) אויפֿן דיל, שוו. דורך די פֿאַרמאַכטע וואַגן־שויבן האָט אַרײַנגערעגנט מיט צעגליטן מדרבֿ־שטויב, ש. איזבאַן, דער אַלגעמײַנער זשורנאַל, 1972 III 29.

טרוו — און דערבײַ האָט זי אים אין געזיכט אַרײַנגערעגנט אירע הייסע טרערן, א. סאַפֿיר, דער קליינער קאַטערזניק, ווילנע תרמ"ג, ז' 14. אין אַלבאַסטערנער וויג רעגנט גאַט זײַן ליבשאַפֿט אַרײַן, יפ, ליבשאַפֿט, ת"א 1967, ז' 31. ״וַנַג.

אַרײַנרען־דאַגירן, דאַקטירן — טרוו. אַרײַנשרײַבן עפעס, צוגעבן בײַם רעדאַגירן. אַ לויברייך פֿאַר דער מאַכט אַ די אייגענע מײַ־נונג פֿון רעדאַקטאַר. ״וַנַג.

אַרײַנרעדלען — אַטוו — אַרײַנקומען אויף רעדלעך. אַ אויף אַ שטול אין קאַנצערט־זאַל.

טרוו — 1. אַרײַנפֿירן, אַרײַנברענגען אויף רעדלעך. אַ די זעק מעל. 2. געטאַל־שון. אַרײַנשמוגלען. בלומ. מיט זיך. ״עניש.

אַרײַנרעדן — 1. דוּ אַנרײַדן ב 1 & ב 2. ← 1223. אַז מע וויל עמעצן אַ טוֹבֿה טון, מוז מען דאָך פֿרוּוון אויף אַלע זעטן; איך האָב באַזונדער אין אים אַרײַנגערעדט, עט, טערקעלע, ווילנע 1925, ז' 400. ״די מאַמע האָט אין דער טונקליקייט אַרײַנגערעדט; / שטיי אויף, מײַן קינד, דער זײַגער איז שפּעט, יוסף ראַליניק, גש, ״ענטלעך.

2. דוּ אַנרײַדן ב3. ״דער רבֿ האָט אַנגע־הויבן אין דעם עדות ערנסט אַרײַנצורעדן... וואָס פֿאַר אַ האַרבע עבֿירה דאַס איז פֿאַלש־עדות צו זאָגן, יפ, ז' 179. ״דאָ האָט דער בחור צײַט אומגעשטערט אין דעם מײַדל אַרײַנצו־רעדן און אין איר די לײַדנשאַפֿט רײַצן, קמ, 1867, № 1. ״פֿונעם סאַמע אַנהייב אָן האָט אונדז די תורה אַרײַנגערעדט דעם גלות, אַלע עטישע געזעצן אין דער תורה זענען געגרויט־פֿעסטיקט אויף דער דערמאַנונג פֿון גלות־מצרים, פֿאַא, טמו, 1964 XII 7.

3. רעדן אַ סך אין עפעס. צו עמעצן אַדער צו עפעס. אַ אין אַ רעקאָרדירער. אַ אַ וואַסער אין אויער, פֿוול. ״איך וויל אַנך נישט פֿאַר קאַטעריקעס צו מײַנע לידער, און רעדן אין

אַנך נישט אַרײַן, ווי אין פֿאַנגאַראַפֿן, פֿראַ. אַ חײַכוח.

4. באַרואַיקן מיט רײַד. אַ אין דער אַלמנה זי זאַל קעגען ווידער זיך נעמען צום געשעפֿט. ״מע האָט זײַ אַפֿשר געקענט אַ, אַז די ערד איז נאָך פֿון די הענט ניט אַוועקגעפֿלויגן, פֿה, פֿון וויטע לענדער.

5. אַרײַנגעבן אַ וואָרט אין אַ שמועס, זאָגן עפעס צו דער זאַך. ״דוא דאַרפֿשט דען רשע אין קײַנרלייא זאָך לאָזן אַרײַן רידן אונ־מאַגשט אים וואול אָן שרײַאן, יטיו, כנב. אַ אין אַ שמועס, אין אַ שיעור = איבעררײַסן די רײַד פֿון רבין, פֿון ראשי־שײַה מיט אַן אייגע־נעם צוגאַב צום ענין, מיט אַן אייגענער סבֿרה, אַדער אויסכאַפֿן וואָס דער אַנפֿירער פֿון שמועס האָט בדעה אַרויסצוברענגען.

מיט זיך — ״האַבן זײַ זיך אַרײַנגערעדט פֿי געלעך אין בוזעם [= אַ נאַריש־קײַט], דאַס מען איז שוין מיט אים פֿאַרטריק, אמד, דיא שײַנע מײַנקע, ווילנע 1866. אַיך וואָלט וועלן, איר זאַלט אַמאַל... מיט איר זיך דורכשמועסן, אַ ביסל טיפֿער אַ זיך מיט מײַן זשאַנדאַר, שט, פֿון פסח בײַ פסח.

~רעדן, דער. ״וַנַג. ״עכץ. ״עניש. ״ער (״ין, קע). ״ערני.

אַרײַנרעדערן — אַטוו — אַרײַנקומען, אַנ־קומען אויף רעדער. ״דער פֿראַכטצוג רעדערט פֿאַמעלעך אַרײַן צו דער סטאַנציע. ״גײ זע ווי עס וואַכט אויף דער טראַקטאָר, ווי ער רעדערט אין באַגינען אַרײַן, הל. טרוו — אַרײַנפֿירן, אַרײַנברענגען אויף רעדער. אַ סחורה.

מיט זיך — ״רעדער זיך אַרײַן אין גערעדער פֿון דולע לצים, יפ, גק, № 78. ״וַנַג. ״ניש.

אַרײַנרעווען — אַטוו & טרוו. אַ אין די אויערן (דעם הונגער, דעם ווייטיק). ״די אייזע־לעך האָבן דערשראַקענע אַרײַנגערעוועט אין־דער־לופֿטן, ייט, טמו, 1959 VII 4.

אַרײַנרעכענען — טרוו. אַרײַננעמען אין חשבון. ״דעם עסן רעכענען אַרײַן די בעל־בתיים די אַרבעטער מיט איין רובל אַ מאַנאַט מערער, ווי דאַס וואָלט געקאַסט דעם אַרבעטער אַליין, די שכירות, לעמבערג 1896, ז' 67. ״זײַן הוצאה האָט זיך באַגרענעצט מיט דרײַ רובל אַ וואָך, שוין אַרײַנגערעכנט צדקה, אַר, אַמאַליקע מענטשן. ״מע האָט געמוזט אַרבעטן [פֿאַר די דעטשן] אין שבתים און יום־טובֿים, אַרײַנגערעכנט ראַש־השנה און יום־כיפור, ס' כזשאַנאָז, ז' 291.

מיט זיך — אַ זיך צווישן די פֿרומע. ״וַנַג. ״עניש. ״ער.

אַרײַנרעדלען — טרוו. נעאַל. ״ווערט גע־וואויגן לויט דער מאַס פֿון רעדלעך וואָס ווערן אַרײַנגערענדלט אין זײַן טאַש, נאָד.

אַרײַנרעשן — אַטוו. אַרײַנקומען מיט אַ

רעט, אַ גערויש. „אַן אַמבולאַנס רייסט זיך אַרײַן אין גאַס, אָדער אַ פּאַליציי־וואַגאַן רעשט אַרײַן“, מ. דלזושנאָוסקי, פּאַר, 1969 IX 10.

אָרײַנשאַפֿן — טרוו. אַרײַנגעבן עפעס וואָס מע צעשאַפט. אַ מערן אין זופּ. „אויב ער קאַן נישט ברעכן, זאָל מען אים געבן שלעמיקע און אייליקע געטראַנקען, אָדער וואַרעם וואַסער און אַרײַנשוואַבן זייף, און ער זאָל פֿיל טרינקען ביז ער וועט ברעכן“, דער מלאך פֿראַל, פּשע־מישל תּרע״ז, ז' 36. „וַנִּגְּזַל עֵינַיִשׁ.“

אָרײַנשאַטענען — אוטו. אַרײַנדרײַגען ווי אַ שאַטן. „די שאַטנס האָבן אַרײַנגעשאַטנט אין מײַן ייִדישן געמיט“, מאַג. יעדע פֿינט פּאַנקעט צו די 60 יאָר. „אַרײַנגעשאַטנט אין נאַכט, / זיך איך אַליין און טראַכט“, צייט, מוסרוו, פֿאַרטיפּונג. מיט ז' יך. „וַנִּגְּזַל עֵינַיִשׁ.“

אָרײַנשאַמקעווען — טרוו. 1. אַרײַנהאַקן, אַ נאָך קרויט אין פֿעסל. 2. אַרײַנגעבן קלעפּ. „ער האָט אין אים אַרײַנגעשאַמקעוועט ווי אין קרויט אַרײַן.“

אָרײַנשאַלן — טרוו. „שטעלט זיך אַוועק... אַזאַ מין מענטש מיט אַ טרומייטער אין דער האַנט און לאָזט אַן אין דער מחנה ישראל“, זשיט, דאָס נײַע לעבען, נײַ יאָר 1911. „די שטאַט מיט אירע גרויסע גלעקער / האָט איר זשאַווער אין מיר אַרײַנגעשאַלט“, מלה, לידער וו, ז' 13. „שאַל, דער. „וַנִּגְּזַל עֵינַיִשׁ.“

אָרײַנשאַפֿן — טרוו. אַרײַנגעבן ווי אַ ווערט, ווי אַ מעלה. „[ער] גייט צו זײַן ציל דרייסט און אויסגערעכנט, מיט אַ געוויסער סטראַטעגיע, און ער שאַפֿט אַרײַן זײַן קאַר רעקטיטי“, טמו, 1962 X 30. „וַנִּגְּזַל עֵינַיִשׁ.“

אָרײַנשאַמקען זיך — אוטו. אַרײַנשאַרן זיך. אַרײַנדרײַען זיך. „ער שאַסטעט זיך אַרײַן מיט די וויפּער אין קיך־שטיבל און קומט פֿאַלד צוריק מיט אַ גרויסע שיסל יויך מיט לאַקשן“, יא, די גענאַרטע וועלט ו, סאָווי אויסג' 1931, ז' 244.

אָרײַנשאַפֿן — טרוו. אַרײַנרעכענען, אַרײַנגעבן ווי אַ ווערט. „צו דער תּורה האָט ער צוגעקראָגן אַ צולאַג, אַ בחורל ווי אַ הערינג, נאָר דעם הערינג האָט מען נישט אַרײַנגעשאַפֿט אין מקח“, פּאַר, וואָס זאָל איך וועלן? אַן אין נדן — „באַרים זיך נישט צו פֿיל מיט דײַן אינטעליגענץ, און שאַץ אים נישט אַרײַן אין נדן.“

מיט ז' יך. „שאַץ, דער. „וַנִּגְּזַל עֵינַיִשׁ.“

אָרײַנשאַקלען — טרוו. אַרײַנטרייסלען. שאַקלענדיק אַרײַנוואַרפֿן. „ווי דער פּוסק זאָגט: ער האָט אַרײַנגעשאַקלט אין ים פרעה מיט זײַן מיליטער“ (תּהלים, קל, 15), מדרש רבּה עם העתקה עבֿריטישט ע״י מוהר״ם יעבֿץ, ספֿר שמות, וואַרשע 1887, ז' 148. אורח פֿאַרטישטט יוניער (שמות, יד, 27): „ער האָט אַרײַנגעשאַקלט“ [תי: „אַרײַנגעטרייסלט“].

מיט ז' יך — אַרײַנקומען שאַקלענדיק זיך. אַ זיך אין בית־מדרש. „וַנִּגְּזַל עֵינַיִשׁ.“

אָרײַנשאַרבען — טרוו. (אומאייל) אַרײַנגעבן, אַרײַנברענגען. „ווייל ער מיר אַ זיך אין באַרשט. „עֵינַיִשׁ.“

אָרײַנשאַרבען — טרוו. אַרײַנזאָגן, אַרײַנגעבן רעדן מיט אַ געשאַרף. „ווייל ער מיר אַ זיך אין אויער“, י. שפּיגל, די קרויף, ז' 74.

אָרײַנשאַרן — טרוו. 1. שטילערהייט אַרײַנגעבן, אַרײַנשטופֿן אַן גערויש. „לייבציקע פֿלעגט דאָס קוילפֿעצער אַן אין אַ טעפּל, בלאָזן עס צווישן די קאַלטע קוילן דאַרט“, ממוט, שלמה ו, ז' 45. „פֿון מילך־ווינט, פֿון רויטשילדס טישן אַן צו אים אין מויל אַרײַן / דאָס עסן מיטן ווייץ“, מלה, לידער וו, ז' 16.

2. אַרײַנגעבן, אַרײַנרוקן וואָס עס טויג ניט. „איך האָב געוואַלט זיך אין אים נוקם זײַן, האָב איך אים אַרײַנגעשאַרט מײַן טאַכטער פֿאַר אַ ווייב“, ש. בעקערמאַן, דער זשענסקער וואַפֿראַט, אָדעס 1887, ז' 46.

מיט ז' יך — אַרײַנקומען שטילערהייט. אַרײַנגעבן ענען זיך. אַ זיך ווי אַ שאַטן. „ער גייט זיך געלאָסן אַרײַבער די גאַס און שאַרט זיך אַרײַן אויפֿן בית־עולם“, דער חסיד [דוד תּאומים], אונטער שטילע הימלען, וואַרשע 1921, ז' 74. „ער איז געקומען ניט געוואַרט / און האָט זיך ווי אַרײַנגעשאַרט“, מל, אַ פֿראַטיקע נאַכט, „פּאַמעלעך האָט זיך דער אַונט אַרײַנגעשאַרט אין דאָרף“, דוד פּונאַלסקי, הינטיש 1937, ז' 10.

~שאַר, דער. „וַנִּגְּזַל עֵינַיִשׁ.“

אָרײַנשאַרקען — אוטו. דוּו אַרײַנשאַרן, מיט ביטול. אַ מיסט, טינוף אע. מיט ז' יך — „האָט זיך אַרײַנגעשאַרקעט ווי אַ בווי צו דעם רבּ אין שטובּ“, אמד, סיפורי מוסר, 1875, ז' 24. „עֵינַיִשׁ.“

אָרײַנשבתן — אוטו. אַרײַנקומען שבתדיק אַנגעטאָן, ווי עס פּאַסט פֿאַר שבת. „די מחותנת טע שבת אַרײַן אין אַ זינדן קלייד“. מיט ז' יך — „דורכן פֿענצערל... שבת זיך אַרײַן די אויסגערוטע זון“, נאָד.

אָרײַנשדעכען — אַקווו. שדעכען און אָפּנאַרן. „יעקבּ האָט געוואַלט נעמען [לַבָּנִים] טאַכטער רחל... און לַבָּן האָט אים פֿאַרט אַרײַנגעשדעכט לאַהן אַנשטאַט רחלען“, ב. בֿיק, וואָס איז אַ קאָנטסטיטואירענדע פֿערזאַמלונג, זשענעוו, יוני 1905, ז' 25. מיט ז' יך — זיך אַ פֿאַר אַ שותף.

אָרײַנשוואַנערן — אוטו. שוואַנערן אַ לענגערע צייט ווי די געוויינטלעכע נײַן חדשים. „מיטן מייניקל האָב איך אַרײַנגעשוואַנערט אין צענטן חדש“.

אָרײַנשוואַרצן — אוטו. „איז עס מײַן פֿאַרגעפֿיל אַז פֿאַלד שוואַרצט אַרײַן די נאַכט?“, דער לעבעדיקער, פּאַר, 1952 IV 25.

טרוו — אַרײַנשמוגלען. „די חסידישע ח־רה לײַט שמוגלען זייערע ספֿרימלעך איבער דער גרענעץ, דרוקן אויף שלעכט פּאַפּיר און שוואַרצן אַרײַן“, זש, קיטר און רבי ווו, ז' 115. מיט ז' יך — „ער אַליין האָט זיך צוריק אַרײַנגעשוואַרצט קיין לאַדוש“, י. בריקס, היימיש, מײ 1959. „וַנִּגְּזַל עֵינַיִשׁ.“

אָרײַנשווייגן — אוטו & אַקווו. עפֿענען דעם אַרײַנקודש און אַן אין אים. „ווען דו ביסט נאָך דאָ — וואַלטן מיר ביידע געשלעפט זיך און ביידע אַרײַנגעשוויגן אין שניי“, מלה, לידער ו, נײַ 1934, ז' 47. „וואָס אַ מינוט ווערט [דער ייִד] אַליין אַרײַנגעשוויגן אין זיך“, הל, טמו, 1957 XI 16. „זיי שוויגן אונדז אַרײַן און זינגען אונדז אַרײַן בטחון“, מרדכי יפה, אין דרום־אַפּריקע, № 105. „שוויג מיך אַרײַן, מײַן גאַט, אין דײַנע טרוימען“, רבּ, די גענאָד פֿון וואַרט.

מיט ז' יך — „אַ ווערק מוז צוערשט ווערן אויסגעשוויגן... עס מוז זיך קענען אַ דעם לייענער אין האַרץ אַרײַן“, צייט, טמו, 1964 VIII 7. „עֵינַיִשׁ.“

אָרײַנשווימען — אוטו. אַן אין אַ לאַנגן טעאַרעטישן וויכוח. אַן אין הלכה. „דער אַלטער שטייט אַנגעבויגן און לאָזט אַן די פֿעל אין פֿאַלצמאַשין“, א. קאַהאַן, אינזשענער, קנעוו 1932, ז' 13. „ס'ווערט טיפֿער דער רויש פֿון כוואַליעס וואָס שווימען אַרײַן אין דער שקיעה“, אפּא, אַ לעבן צווישן טאַולען, ז' 382.

מיט ז' יך. ~שוויים, דער. „וַנִּגְּזַל עֵינַיִשׁ.“

אָרײַנשוועבן — אוטו. זי שוועבט אַרײַן אין צימער מיט אַראַפּגעלאָזטע אויגן. „די אַלע וואונדערבאַרע מעשיות האָבן אַרײַנגעשוועבט אין בעט, וואו די יונגע מיטער איז געלעגן מיט איר נעגעבירן קינד אונטער די וויסע לילעכער“, אַש, תּהלים־יוו. ~שוועב, דער. „וַנִּגְּזַל עֵינַיִשׁ.“

אָרײַנשופֿלען — טרוו. „האָבן אויפֿגערוימט דעם לעצטן שניי, אַרײַנגעשופֿלט אים אין די גרויסע פֿורן“, אַש.

אָרײַנשוורן — טרוו. אַרײַנשטעלן אין שורה. אַ וואַרט וואָס פֿעלט. מיט ז' יך — „אַ וואַרט וואָס זאָל זיך אין דער שורה אַ“.

אָרײַנשוורן(ק)ען — אוטו. אַרײַנקומען ווען די קליידער שוורן(ק)ען. אַן אין לאַנגן זינדענעם קלייד.

אָרײַנשושקען — טרוו. גאָר שטיל עפעס אַרײַנזאָגן, אַרײַנדערציילן. אַן אַ סוד אין אויער. „סוויג, סוויג! ווייט ניט מער ווי סוויג, שושקעט מענעך דעם ווייב אין אויער אַרײַן“, ממוט, ווינטשפֿ, ז' 229. „דער עלטערער ברודער האָט דעם טאַטן אַרײַנגעשושקעט: נותן אים אַ שישער [= אַ וועקסער]“, אַר, יענער בריוו.

מיט ז' יך — קווו. „עֵינַיִשׁ. „עֵינַיִשׁ. ער — „אַן אין די ריכטיקע אויערן האָט די

הער זיך אפן אין אלע זייערע טענות, שטעל מיר אריין פאר זיך מינע הערות אין זייער שמועס, ממוס, 'בישיבה של מטה', ז' 48. "א' כוסע און דווקא א גרויסע! שטעלט אריין א דריטער צום גראם", שע, אלט-ניי פתרי-לעווקע, ז' 37.

מיט זיך — זיך ארינשטעלן אין שאפע און אונטערהערן, א' זיך ציין, א' זיך אין א סכנה, א' זיך צווישן חשובע ליטט, א' זיך מיט א ווייזט.

~ שטעל, דער, זן, אקט אדער רעזולטאט פון ארינשטעלן, דאס איז דער א' פון דעם שם אדנות אין דעם שם הוי"ו, תניא, קסט. -ונג, -עכין, -עניש, -ער (זין, -קע), -עריני.

ארינשטעלענדיק — אד. וואס מע קען ארינשטעלן, אע טאפל-פענצער, אע נעצן קעגן אינוועקטן, -יקייטא.

ארינשטעלעריש — אד. וואס איז (ווי) ביי אן ארינשטעלער, אע חכמהלעך, -קייטא.

ארינשטעמפלען — טרוו, א' א וויזע אין פאס, מיט זיך — דער שניי צערקוט זיך און זינע פיגער שטעמפלען זיך ווייך אריין אין דעם שפור פון אירע פוסטריט, סמב. -ונג, -עניש.

ארינשטעפן — טרוו, א' דאס צינגל אין דער כאלעווקע, -עכין, -עניש.

ארינשטעקן — טרוו — 1. ארינשטאן אין אן ענגן ארט, א' א האנט אין קעשענע, אין א פעקל, א' די פינגער אין גארטל, א' דעם קאפ אין פענצער, א' א פלאקן אין ראד = שטערן עמעצן ביי א וויכטיקער אונטערנומנג, א' שפילקענע קעפל ניט ארינשטעקן, אוי פול איז געווען דער זאל, "צווישן טיר און אנגל (וויטרינע) זאל מען קיין פינגער ניט א"; "עס איז אסור צו מאכן א לאך אין א פאס אום שבת — אבער אן עס איז שוין פארהאנדן א לאך, מאג ער דרינגן א צאפן אדער א שפונט א", 2ט/ס, 3, "צום גליק האט זיך דער שווערד ניט געלאזט אזוי ליכט ארויסציען זיך פון שיי, זאל עס זיין ער האט אים ארינשטעקט ניט-אפגעווישטערהייט, אמד, דיא נאכט פון ט"ו פסלג, ווילנע 1867, "איך שטעק אריין די האנט אין קעשענע נאכן בייטעלע געלט — ניטא! — איך טאפ זיך ארום פון אלע זיטן — ניטא!"; ממוס, 'בישיבה של מטה', ז' 44. "ווער איז געפארן אויף וועמען? פרעגט א יוד און שטעקט אריין דעם קאפ אין רעדל אריין", שע, ארעמע און פרייליכע, ז' 62.

2. ארינשטופן, ארינרוקן, ארינשטאן מיט כוח, א' דאס גאפעלע אין עלעקטרישן קאנ-טאקט, "דיא הענד [פון מת] ליגט מן גלפך אוף דיא זיט אין (ארוין), צווישן דען (ארוין) אויף דען לייב פון (מת) שטעקט מן זיא דיכט אריין דז זיא ניט קענין אין דער היך קומן",

אפגטן און פון דער שטאט ארויסטרעבן", יא, גענארטע וועלט, סאוו אויסג' 1931, ז' 278.

5. זוגעבן, צושטעלן צו דער געהעריקער ריי, קאטעגאריע, ארינשרייבן, א' דעם נאמען אין דער רשימה, א' אין די תנאים, א' א פונקט אין דעם קאנטראקט, א' אין פראטאקאל, א' אן אנאנס אין ציטונג, "ווען דער פוסק וואלט ארינגעשטעלט = א) אויב עס וואלט געווען אזא דין, אזא געזעץ; ב) אויב מע וואלט געהאט אפגעמאכט, אפגערעדט.

6. צושרייבן צו א גרייטן טעקסט, א' א הכחשה פון דער רעדאקציע, בייס רעדאגירן א' א גאנצן פאראגראף, דאס הייסט ניט, אן אלע גלאסעס, אשטייגער אין פירוש רשי, זינען ארינגעשטעלט געווארן שפעטער, מו, יושפ XV, 1.

7. ארינשטעקן, ארינשטאן וואו סע געהערט ניט, א' שמד-שטיק אין דער יראה, "ווי ווילן זיך נישט אפברענען דאס פנים בייס פניער פון אויוון און א' די הענט אין מעל און אין טייג", פרא, א' פראגע.

8. ארינרוקן, א' א פוס, א פיסל = א) ניט לאזן פארמאכן די טיר, "צומאכן אינגאנצן די טיר... לאזט חברה ניט מעמען האט אריינגעשטעלט א פוס, בליבט א שפארע", פרא, פאלקסטן געשיכטן, "קלעצקי", ז' 30; ב) מאכן אן ארינגאנג פאר זיך, געפינען א וועג אריינגעגיי, "ער קאן א' א פוס אין יעדער טיר"; ג) אריינכאפן זיך, אריינקומען, אריינטרעטן, "מיר שטופן זיך אריין אין א קעלער... א לאך, וואס חוץ א יידן וועט קיין בן-אדם פון יענע ליטט ניט זוכה זיין א פוס אהין א", ממוס, "אסיפות", ז' 8. "פאנעל האט שוין אןאן גליק, אז וואו גאר ער שטעלט אריין א פוס — אזוי מוז זיין א פאגראם", שע, "אויפן שיף"; ד) אריינמישן זיך אין א פרעמדן עסק, א' א פוס און קריגן אנגעבראכן הענט און פיס, "און א שדכן שטעלט אריין א פוס — דעמאלט ווערט א ויצעקר", שע, פון פתרי-לעווקע, ז' 31.

9. צווינגען אנטאן ספעציעלע מלבושים און דערבש פאשטימען וואס יענער מוז זיין, א' אין ארעסטאנטסקע קליידער, "מע האט מיך אנגע-קלעפט פאהלעך, ארינגעשטעלט אין א פאר מאנציבילשע אטלעטענע הויזן", שע, בלאגזענדע שטערן, ז' 22.

10. ארינגלייגן אין מויל, אין האלדו, אין בוין, ארינפרעסן, "איך און ממן חבר... האבן אמאל ארינגעשטעלט דרש פארציעס [הייסע קישקעלעך]", שע, מאטל פייסי, ז' 140.

11. צוגעבן א ווארט, א באמעקרונג אין א שמועס, אין א רעדע, א' א ווארט צוליב יוצא וועגן, א' א ווערטל, א' א ווארט ווי א טשוואק = א) זאגן עפעס וואס מע קען ניט נעמען צוריק; ב) זאגן עפעס וואס מאכט א שווערן אינדרוק, א' א גראנדע (אין די אויגן אריין) = זאגן א גראבן ליגן, "איך...

ארינשטמעכעריש — אד. וואס האט די טבע ארינצושטעכן, אע ווערטלעך, מיט אן אער כוונה, -קייטא.

ארינשטמעליק — אד. נעגל, וואס מע קען ארינשטעלן, די פיאנא איז א' גאר דורכן באלקאן, אויסדרוקן וואס פאסן זיך ניט, וואס זענען ניט א' אין א וויסנשאפטלעך ווערק.

ארינשטמעלן — טרוו, 1. שטעלן וואו מע דארף, וואו עס איז נייטיק, צוריקשטעלן אין (אויף) אן ארט, ארינשטעקן, ארינשהנגען, א' אין אלמער, א' די ליכטלעך אין ליכטער, "ס'איז אזוי פול אז מע קען קוים א שפיל-קע א", "ווען סע בליצט, איז א סגולה ארינצושטעלן א גלאז וואסער אין פענצער, דער בליץ זאל ניט אריין", "די דריטע הייצט דעם אויוון אפ", / די פרעטע שטעלט א טעפעלע אריין", 29. "און דער חזן היבט אן יהללו אונ' שטעלט דיא ספר-תורה ויחד אין היכל [= ארון-קודש] אריין", מחזור ר"ה ויו"כ, הומבורג 1721, רכב/א, "כל היראשמים געהער נישט צו לאזן קיין פתח אן א טיר, רק תיכף די טיר ארינצושטעלן בכדי מע זאל יוצא זיין [מיט דער מוזה] אליבא דכולי עלמא", שלחן ערוך, [19. י"ה] ארט? יאר?, "ווינטער, ווען מע לאזט אנהייבן דעם אויוון אום שבת, טאר מען אויך ניט א' קיין עסן אפילו אויף דעם אויוון אדער אין דער קאפלע", דרן אדם, הארשע 1860, "א' פרעסלעך ווארעמען אין אויוון, ביי לייזערן גופא אין שטוב", ממוס, דאס קליינע מענטשעלע, ז' 30. אויך פיר, "מע זאל אלע מאל געדענקען דעם ענין פון מסירת נפש... אז דאס זאל ממש אייביק זיין אריינגעשטעלט אין זיין אריין", תניא, ז' 64. "א' א נייע גשמה = א) געבן עפעס זיך צו דערקוויקן; ב) באפרייען פון קלעמענישן, עגמת-נפשן אע, א' ביי עמעצן אין שטוב א שטיקל הימל = אריינגעבן א האפענונג.

2. צורעכטמאכן, סובסטיטואירן, א' א טאפליע, א פראטעזע, א צאן, א גלעזערן אויג, "ארויסנעמען א שויב פון איין פענצער און א' אין א צווייטן", פוח; אויך: "ארויסנעמען א שויב אויף אנטאקאליע און א' אויף שניפ-שאק", פוח אין ווילנע און אומגעגנט [= טאן אומנוציקע, אומפראקטישע מעשים].

3. באשטימען אן ארט פאר מענטשן אדער באשעפענישן, א' די פייגעלעך אין שטיגעלעך, א' א פערד אין שטאל, "אז מע זאל נעמען דעם מענטשן און מע זאל אים א' אינעווייניק אין דעם גארטן אריין, אזוי וועט קענען איטלע-כער מענטש אריינגיין בשלום", נחב, 'מעשה מבין מלך ובן-שפחה שנחלפו', "טראכט איך מיר: מסתמא זענען אנגעקומען סאלדאטן אין שטאט אריין, און מיר האט מען דאס אריינגעשטעלט דעם ריטער פאר אן אורח", ממוס, צוריק אהיים, ז' 82.

4. ציטוועליק אַוועקשטעלן עמעצן ווי א שטראף, א' דעם שילער אין ווינקל, "אלע זאגן: אזא שייגעץ דארף מען אין קונע א',

ש. פראנקפורט, ספר החיים ו, קיטן תע"ז.
 א' א ט ר י פ ה (טרייפן) מ ע ס ר אין דער
 ערד = ווען מע האָט געשניטן וואָרעם פלייש
 מיט אַ מילכיק מעסער, דאַרף מען אים גוט אַ
 אין דער ערד אויף אָפצורייבן. א' די
 אויגן אין דער ערד (אין פּאָדלאַגע) ווי אַ
 טריפּה מעסער = אַראַפּלאָזן די אויגן, ניט קוקן
 גלייך יענעם אין די אויגן אַרײַן.

3. אַרײַנשטעקן אין אַ קערפּער. אויך: דער-
 הרגענען. א' די נעגל אין עמעצנס פנים. א'
 אַ פּיל (שפּי, מעסער, קינגשאַל) אין האַרצן
 = פּאַרשאַפּן אַ סך האַרצווייטיק. א' די
 נעגל אין עפעס = זיך פּעסט צוהאַלטן.
 פּיג. "אין די זכות-אַבות שטעקט זי [= די
 כנסת ישראל... מיום שחרב בית המקדש]
 אַרײַן אירע נעגל און זי לענט אָן אירע
 קלאַמערן אָן די אַבּות", מחזור ע"ט, בית
 ישראל... יום כפור, ווילגע תרצ"ו, ז' ר.

4. אַרײַנברענגען, אַרײַנלייגן אין אַ כלי, אין
 באַשטימטן אָרט. "אין אַן אָפּן טעפל שטעקט
 איטלעכע מוין אַרײַן דאָס קעפּל", שו. פּראַקטע
 מענטשן זענען זיך נוהג... שטעקן קנאַקער
 לעך אין די לעכט אַרײַן און וואַרפּן קנאַקערלעך
 אָן דער ערד אום שמחת-תורה, דוד אדם,
 וואַרשע 1860. "קוים קערט מען אַוועק די אויגן,
 שטעקט ער אַרײַן די מאַרדע אין אַ מולטער, אין
 אַ קעסטל, אַדער אין אַ פּושקע און מאַכט
 שאַדן", ממוס, קליאַטשע, ז' 52. א' אַ פּינגער
 אין גאַרגל (א) ביים זינגען צוּדריקן די
 שטעל אין האַלדן אַבערן גאַרגל; (ב) (וועלן)
 דערשטיקן. צונעמען פרנסה. א' דעם לעפּל
 (גאַפּל) אין יענעם שיסל = א) זיך אַרײַנגמישן
 אין אַ פּרעמדן עסק; (ב) לעבן אויף אַ צווייטנס
 חשבון.

5. אין אַ צאַל אַידיאַמאַטישע אויסדרוקן:
 אַרײַנרוקן ערגעץ אַן אַבּר. א' די נאַז =
 א) אַרײַנקומען אויף אַ ווילל; (ב) זען נײַגע-
 ריק, וועלן אַלץ וויסן, קאַנטראַלירן. א' גוטער
 בעלי-בית שטעקט אומעטום אַרײַן די נאַז,
 שו. א' זיך האָט ליב אומעטום אַרײַנצושטעקן
 די נאַז, שו. "וואו ער שטעקט אַרײַן די נאַז,
 איז אויס אמונה, אויס בטחון, אויס קרעדיט",
 פּר. "חוקי"; (ג) זיך אַרײַנגמישן אין פּרעמדע
 געשעפטן. "למאי זאַלט איר האָבן אַ טבע א'
 אומעטום די נאַז אַבערעץ", שע, קליינע מענ-
 שעלעך... ז' 158. א' די צונג, די מאַרדע
 = דוז א' די נאַז, (ב) א', (ג) "ווער איז שולדיק
 אַז איר זענט אַ גראַבער יונג / אומעדום מוזט
 איר א' די צונג", טעיאַטאַר. "און וואָס איז עס
 גלאַט פאַר אַ מאַדע, הונט איינער, אַרומצוגיין
 איבער די הינזער, א' אַ מאַרדע, וואו מע
 באַדאַרף ניט?", ממוס, שלמה ו, ז' 33. "דאָך
 האַסטו שטאַט מיין האַרץ, ... אַ פּערדריקע
 גיהנום-קויל, מיר אין די ברוסט אַרײַנגעשטעקט",
 יהוּאַש, פּך הקלע. א' אַ פּיפּטל (פּינפּטל),
 אַ (ברייטן) שלום-עליכם = געבן אַ האַנט, געבן
 שלום. "אַלע די פּעלקער שטעקט אַרײַן די
 הענט" [בל העמים תקעו כף] — תהלים, מז,
 20, תי: "קלאַפּט די הענט, אַלע פּעלקער".]

איינ נבע ש"ס תחנה — תקיעות שפ"ר,
 פיעטריקאוו 1881.

א' אין האַנט (יד) אַרײַן = געבן כאַפּאַר,
 משחד זיין. נישט א' די האַנט אין קאַלט
 וואַסער = נישט טאָן די מינדסטע אַרבעט.
 "ער וואַלט זי נישט געלאָזט א' די האַנט אין
 קאַלט וואַסער", פּר. "פּדיון שבוים", א' אַ
 פּוס = אַרײַנקומען, אַרײַנטרעטן ביי עמעצן.
 א' די האַנט אין יענעם קעשענע = פּאַנגבּע-
 נען, צונעמען פּרעמדס.

6. א' אַ הרגע, אַ פּראַסק =
 הרגענען, שלאָגן.

7. א' (יענעם) אין בוועם, אין גאַרטל,
 אין (וועסטל) קעשענע = זיין בעסער
 פּון יענעם. קענען מער. "איך זאַל געווען האָבן
 ... אַ נאַגל שכל, וואַלט איך הנט גאַנץ
 טישווייזן אַרײַנגעשטעקט אין בוועם", פּר.
 פּאַרצילטע מעסיות. "אנך אַפּיקורסים קענען
 מיר חסידים שוין לאַנג א' צו זיך אין גאַרטל",
 טפ, גליקליכע און אומגליקליכע, ז' 94. א'
 זיך אַ למדן, מע זאָגט אויף אים אַז ער קען א'
 אונדזער שטעטלשן רב אין גאַרטל אַרײַן". י. א.
 מרגליות, אַמטריקאַנער, 1960 III 25.

8. אינוועסטירן, אַרײַנלייגן, פּאַרטאַן. אויך
 פּיג: "ווער פּון אַפּן וועט... א' דאָס גאַנצע
 יידישקייט אין אַ חיצה-ישרון", פּר. "פּון עולם-
 התהוה".

9. אַרײַנשטעלן, אַרײַנגמישן אין אַ שמועס.
 א' אַ וואַרט אין אַ וויכוח, אין אַ שמועס. א'
 אַן אַפּליקענונג, אַ ניעם מאַטיוו אע.

10. אַנטאָן קליידער, שידן, אַ מונדיר. "אירע
 באַרוועסע פּיס זענען אַרײַנגעשטעקט אין אַ
 פאַר גרויסע צעריסענע שקראַבעס", בערג, באַם
 דניעפּער ו, 'עמעס, ז' 76. "האָט מען געכאַפּט
 ... ינגלעך פּון די מוטערס שירדן... אַרײַן
 געשטעקט זיי אין סאַלדאַטישע קליידער און אין
 די קאַזאַרמעס גענומען", אש, תהלים-יוד. א'
 אין געוואַנט = אַפּגעבן פאַר אַ זעלנער,
 רעקרוטירן. "דעם רבס זון וועט מען נאָך אַזוי
 גיך אין געזאַנט נישט א'", ממוס, פּריזיוו,
 ז' 30.

מיט זיך — א' זיך אַ נאָדל אין לאַץ. "איך
 האָב דיך געבעטן, דו זאַלסט זיך ניט א', ווען
 מאַנצבילן רעדן!", י. א. לייזעראַוויטש, פּונם
 אַלטן קוואַ, פּעטראַגראַד 1918, ז' 20.

~שמעק, דער. זונג. עכין. עניש.
 ער — אויך: דאָס וואָס מע שטעקט אַרײַן.
 ערין.

אַרײַנשטראַלן — אוטוו — בלוין די לעמפּע-
 לעך האָבן געפּיקלט און אַרײַנגעשטראַלט און
 אַנגעזאַגט אַז אַ מענטש שפּריצט, טעג, מינע
 זיבן יאָר אין תּל־א־ב, ב"א 1947, ז' 58.
 "איך זאַל ניט אומזאָלען שטענדיק דאָס פנים
 אַהינטער, שטראַכט אַרײַן אין די אויגן מיר,
 ירושלים", חג, גק, № 49, ז' 66.

טרוו — פּיג: "לשזעעליק-הייליקע אויגן
 אַרײַנגעשטראַלט דורך מינע אַ הייליקע נשמה
 אין מיר", פּר. דראַמאַטישע ווערק, ציקאַ, ז'

372. "געהערט משה רבינו... דעם פאַלק וואָס
 איז ניט נאָר באַשטראַלט געוואָרן פּון אים,
 נאָר האָט אויך אַרײַנגעשטראַלט אין אים די
 איידלסטע רעליגיעזע מאַטיוו, וואָס האָבן זיך
 אין אים שפּעטער דערוועקט", גריג, איד און
 וועלט, נ"י 1953, ז' 29.

~שטראַל, דער. זונג. עניש.

אַרײַנשטראַלען — אוטוו. "ביים נגיד
 שטראַמט אַרײַן געלט — ביים אַרעמאָן שטראַמט
 רעגן דורכן דאָך", שוו. "אַ סך העברעאישע
 עלעמענטן האָבן אַרײַנגעשטראַמט אין יידיש
 ניט דירעקט פּון תּנך, נאָר פּון דער גמרא און
 פּון מדרש", מ. שטאַרקמאַן, יזשפּ VIII, 4.

~שטראַם, דער — דאָס וואָס מיר
 באַקומען אונדזער מענטשלעך לעבן פּון גאָט
 געשעט דורך אַ געטלעכן א', הלל צייטלינס
 בלעטלעך ו, וואַרשע תּרע"ח, ז' 29. זונג.
 עכין. עניש. ערין.

אַרײַנשטריקן — טרוו. "עפעס ווי זי וואַלט
 אין האַרטן געפּלעכט [פּון אירע האַרן] געוואַלט
 א' די אומברואַקייט וואָס איז זי פּלוצעם
 באַפּאַלן", זש. טמז, VII 1965 4. ~שטריק,
 דער. זונג. עכין. עניש.

אַרײַנשיבן — טרוו. 1. אַרײַנרוקן (אויף
 גיד). א' אַ ברויט, אַ שטאַלט אין אויזן. "דר
 וויל קאָן דער אַוּבן רעכט פּערטיג זיין. קאַנט
 דוא איין מצה נאָך דער אַנדער תּיכף שיבן
 אַרײַן", טה וו, פּירודא 1723, ט/ב, 2. "אַרײַן
 רוקן". אַרײַנשטעקן. א' אַ מעסער אין אַ ריפּ.
 "דער בחור פּלעגט א' אויף איין זיך אַ גאַנץ
 זמטל קעלבערן פּלייש", אפּא. א דאָמאַן 1918 א
 פּערדרינג, ז' 8. מיט זיך. זונג. עכין.

אַרײַנשימטן — טרוו. 1. א' זאַלץ (פּעפּער)
 אין יודן. א' צוקער אין גלאַז טיי. א' שפּענער
 אין זאַץ. א' סם אין ווען. "אויז זאַל דיא
 מוצ[ן]אין שנפּדן איבּר איין טעליר אוני די
 בריוולכר אין עשין אַרײַן שיטן, דען די
 ברעזליך הבן די קדושה אַן זיך פּון איבּר
 עולה", קה. פּירודא 1743, ס/ג, "ער מעג טראַגן
 מיט דער רעשטע און א' אין זאַלץ אַרײַן,
 כאַטשע די פּאַלאַוע זיפּט זיך אויס בשעת ער
 טראַגט, איז ער זיך אַבער ניט מתכוון דערצוי,
 איבּר, תקוני שבת, אוסטרהא 1818. "פּאַרביטן
 די יוצרות ביים סאַמאָואַר אויפּשטעלן: אין דעם
 אָרט פּונעם וואַסער האָב איך אַרײַנגעשאַטן
 קוילן און אין דעם אָרט פּון די קוילן אַרײַן
 געגאַסן וואַסער", ממוס, דאָס קליינע מענשעלע.
 "פּון מדבר גאָר דעם גאַנצן זאַמד / צו מיר אין
 טיפּן טרערן-כוס", אין כוס אַרײַנגעשאַטן", הו,
 אונטער גאַסט הימלען, אַ גאַט מיין האַר... 1.

2. אַרײַנגעבן אַזוי ווי בניבּיה. א' אין קע-
 שענע אַ נבּיה.

3. דערלאַנגען קלעפּ. אַרײַנהאַקן. "ער האָט
 געהייסן אַז מע זאַל אים א' אַ דרייסיק קאַנטשיר
 קעס", אמד, פּחד בליה, וואַרשע 1855.

4. אַרײַנרעדן, אַרײַנזידלען. "גיט זי זיך צו
 צו שמואלן, שיט אין אים אַרײַן אַ פּאַרציע

לויב גאַט וואָס ער האָט מיר אַרײַנגעשיקט דעם געדאַנק אײך זאָל גיין צו אײַך, 39, גליקליכע און אומגליקליכע, ז' 25.

4. אַפּשיקן. איר. א' מיט (אָדער דורך) קאַזיאַנער פּאַשט (פּאַסט), מיט דער אַקסיד פּאַסט. א' מיטן (לאַמען) שמש, מיטן בראַדער שמש, מיט ר' שעפּסל משרת, מיט ר' שעפּסלען. מיטן אַזשיאַרער שמש, מיט האַצמאַכן, מיט הערשקען, מיט משיח, מיט הבריהקדישא, מיטן מלאַך-המות, מיט מאיר מלמד, מיטן (גראַפן) פּאַליציאַנט, מיטן רבין רב צאַץ, מיט רב שבתאי, מיט שבתאי דאַזאַר, מיט שבתאִיליזעו, מיט רב שבתאִיוואַלד, מיט רב שבתאי הויזנ-טרעגער, מיטן הויכן שבתאי, מיטן לאַמען שבתאי.

5. (טעאַטער) האַלטן (פּירן) דעם סצענאַר- (יום). אַרײַנשיקן אײך דער בינע. ~שײַך, דער. ~וּנג. ~עכץ. ~עניש. ~ער (-יין, -קע). ~עריי.

אַרײַנשלאַגן — טרוו — 1. אַרײַנהאַקן, אַרײַן-קלאַפּן, אַרײַנהאַמערן. א' אַ טשוואַק. א' אַ פּלעקל פֿאַר אַ סוכה מוצאִיים-כּיפור. א' פּאַליעס ביים בויען אַ בריק. אַז מע שלאַגט אײך אָדער מע שלאַגט אַרײַן, אָדער מע שלאַגט אַרױס, שוו. ~עס אײך אַסור [אום שבת] מטלטל צו זײַן אַ שפּאַן אָדער אַ ברעטל... אַפּילו ער וויל דערמיט צודעקן אַ פּאַסט, אָדער אַרײַנצו-שלאַגן דערמיט אַ צאַפּן, 202, סג/א. אײך פּיג. אַרײַנגעשלאַגן די אויגן אין דרערד אַרײַן, גלייך עס קאָן קיין צוויי נישט ציילן, פּראַ, א' קלעזמער-טויט. ~... קום, אַ שטורעם! / שלאַג אַרײַן דײַן בליץ-געלעכטער אינעם כּמור-נעם שווינגן, / די וועלדער זאָלן ברומען ווי די חיות אין די שטיבן, חג, פּאַראַקסענע וועגן, 1939, ז' 138. א' אַ פּלאַקן = באַזעצן זיך אין אַ ישיבֿתֿ-קבֿע. ~וואו קען אַ גנבֿ אַ פּלאַקן אין דרערד און זאַגן: 'כּוועל דאַ בליבֿן וואַרענען?'. בימקאָ, גנבֿים, וואַרשע 1919, ז' 45.

אַרײַנשיקן — טרוו. 1. איבערשיקן, צושיקן עפעס. אַרײַנטראַגן, אַרײַנברענגען. א' אַ מתנה, אַ בריוול. א' אַ מתן-בסתֿר. א' אַ קרבֿן-מנחה = געבן אַנצוהערן אַז יענער איז אַן עם-הארק. 'ביסט אַ בטוח, אָבער שיק אַרײַן מזומנים', פּוול. אַ גבֿיר... אַן אַוהבֿ תורה האָט אַרײַנגעשיקט אַ קלוינער אַ פּאַר קליידער אויף פּסח, ר' יעקבֿ מדובנא, משלי חכמה (ויקרא), ווילנע תר"ן, ל/ב. ~ען אײן שטעטל און פֿון די אַרומיקע דערפֿער האָט מען אונז אַרײַנגעשיקט עטלעכע וועגעלעך ברויט באַלד נאָך דער שרפֿה, ממוס, 'נשרפֿים', ז' 15. געלט — זאָגט ער — שיקט אַרײַן אַ חשבון!, טע. מאַנלאַנג, ז' 97. ~זיצט ער [דער מאַן] אין סוכה, מוז אײך אים אַ דאַס שענסטע און בעסטע און פֿאַר זיך [= פֿאַר דער פֿרוי] לאָזן די ביינער, פּראַ ווו, 'האשה מרת חנה', 'ציקאַ', ז' 61.

2. מאַכן פֿאַר אַ שליח. אַוועקשיקן. א' אַ פֿאַרשטייער, אַ רעפּרעזענטאַנט. אַ הונט שיקט מען נישט אין יאַטקע אַרײַן, שוו. 'שווער איר ליב, שווער איר מין, שיקט איר מין מאַן אַרײַן', 29. 'אים קעם אײן בוטשאַפֿט בון דען לויטן זען. / דיא ער האָט גישיקט גען ירוש-לים היינן', שמואל בוד, סטראַפֿע 1485. 'שוב אַהבֿ לדי ביט אין אײך אַן אַן מ"ב [= מעלת כּבֿודן ווערט מוחל זען אונז ווערט דען בריבֿ מין אַ חותן אין די הנט אײן זען שיקן', פּראַג, ז' 22. 'וויא אײך פֿור ליפּציג בין קומין בין אײך אויף אײן דאַרף ליגן בליבֿן אונז אײן שליח אין מקום אַרײַן גשיקט', גה, ז' 269.

3. ווירקן עס זאָל אַרײַנגיין, אַרײַנקומען. 'דאַס האָט גאַט אין דײַנע געדאַנקען אַרײַן געשיקט, וואָרן קיין בעסערער מאַן איז נישט אין דער וועלט', גדולת דוד ומלכות שאול, וואַרשע 1852, ז' 18. גאַט וועט אים דערמאַנען דעם וועג פֿון זײַן גוטס, דאַס הייסט ער וועט אים אַ גוטע מחשבות, חה ווו, רלב. אײך

מענה-לשון רייד, ז. מורער, זב נישט קיין וואוילער יונג ו, ז' 8.

מיט זיך — באַלד דערויף עפנט זיך די טיר און אַ כאַפּטע מענטשן שיטן זיך אַרײַן אין שטוב מיט אימפעט, ממוס, מסעות ז' 47. ~שײַט, דער. פּעדערוקל. אויך: דורכ-פּאַל, מפּלה. ~וּנג. ~עכץ. ~עניש. ~ער (-יין, -קע).

אַרײַנשײַנען — אַרײַן דורך די צווייגן פֿון בוים, אַ ליכטיקער פּאַס פֿון דער לבנה שינט אַרײַן דורך אַ פּענצטערל, אַפּשלאַגנדיק זיך אַקעגן אויף דער וואַנט, ממוס, ווינטש, ז' 123. אַ פּראַטיקער און זוניקער פּרימאַרגן האָט אַרײַנגעשינט דורך די בית-מדרש-פּענצטער, חג, צמח אַטלאַס. פּיג. אַן אמתדיקער געדאַנק שינט אַרײַן אין מוח. נאָר די זינדיקע רשעים... מאַכן פּינצטער די לעכטיקע שיין / גאַטס גוטס קען נישט שניען צו זיי אַרײַן, טעיאַטאַר, ז' 60. 'נאָר פּלוצלינג האָט אין קלויז אַרײַנגעשינט אַ שטראַל פֿון השּׁפּלה', י. גויאָ, דער סאַוועסט איז פּערפּאַלטען, ווילנע 1894, ז' 5.

טרוו — 'איר האָט אין מיר אַרײַנגעשינט עבֿרות השייט ותורתו בטובֿ עין, טסי ווו, ז' 60. ~שײַך, דער. ~וּנג. ~עכץ. ~עניש.

אַרײַנשײַטערן — טרוו. 1. אַרײַננעמען אין שפּער. 2. אַרײַנעסן, אַרײַנמישן. א' צוויי שיסלען. מיט זיך — 'אוי ער אַ צונויפֿ-געבויגטער צוריק זיך אַרײַנגעשפּערט אינעם פּינצטערן תּבֿואה-קאַמער', כּלאַונע קאַנאַן, אויפֿן טיפֿ, וואַרשע 1935.

אַרײַנשײַמערן — אַוטוו. אויך: ~שימען-רירן. 'אין דער האַלבֿגעפֿנטער טיר. דורך וועלכער עס האָט אַרײַנגעשימערט די פּרי-ליכטיקייט...'. נאָר אַיבֿ, אַלטענבערג, ווי אײך זע עס, ז' 85.

אַרײַנשיפּען — טרוו. איבערגעבן עפעס שיפענדיק. 'מען איז אַרומגעלאַפֿן אין גאַס ווי גערירטע פֿון זינען, מע האָט יעדן דורכגייער אַרײַנגעשיפּט אין אײער אַרײַן', מוק, מנענע באַנגענעישן ווו, ז' 30.

אַרײַנשיפּען — טרוו. 1. איבערשיקן, צושיקן עפעס. אַרײַנטראַגן, אַרײַנברענגען. א' אַ מתנה, אַ בריוול. א' אַ מתן-בסתֿר. א' אַ קרבֿן-מנחה = געבן אַנצוהערן אַז יענער איז אַן עם-הארק. 'ביסט אַ בטוח, אָבער שיק אַרײַן מזומנים', פּוול. אַ גבֿיר... אַן אַוהבֿ תורה האָט אַרײַנגעשיקט אַ קלוינער אַ פּאַר קליידער אויף פּסח, ר' יעקבֿ מדובנא, משלי חכמה (ויקרא), ווילנע תר"ן, ל/ב. ~ען אײן שטעטל און פֿון די אַרומיקע דערפֿער האָט מען אונז אַרײַנגעשיקט עטלעכע וועגעלעך ברויט באַלד נאָך דער שרפֿה, ממוס, 'נשרפֿים', ז' 15. געלט — זאָגט ער — שיקט אַרײַן אַ חשבון!, טע. מאַנלאַנג, ז' 97. ~זיצט ער [דער מאַן] אין סוכה, מוז אײך אים אַ דאַס שענסטע און בעסטע און פֿאַר זיך [= פֿאַר דער פֿרוי] לאָזן די ביינער, פּראַ ווו, 'האשה מרת חנה', 'ציקאַ', ז' 61.

2. מאַכן פֿאַר אַ שליח. אַוועקשיקן. א' אַ פֿאַרשטייער, אַ רעפּרעזענטאַנט. אַ הונט שיקט מען נישט אין יאַטקע אַרײַן, שוו. 'שווער איר ליב, שווער איר מין, שיקט איר מין מאַן אַרײַן', 29. 'אים קעם אײן בוטשאַפֿט בון דען לויטן זען. / דיא ער האָט גישיקט גען ירוש-לים היינן', שמואל בוד, סטראַפֿע 1485. 'שוב אַהבֿ לדי ביט אין אײך אַן אַן מ"ב [= מעלת כּבֿודן ווערט מוחל זען אונז ווערט דען בריבֿ מין אַ חותן אין די הנט אײן זען שיקן', פּראַג, ז' 22. 'וויא אײך פֿור ליפּציג בין קומין בין אײך אויף אײן דאַרף ליגן בליבֿן אונז אײן שליח אין מקום אַרײַן גשיקט', גה, ז' 269.

3. ווירקן עס זאָל אַרײַנגיין, אַרײַנקומען. 'דאַס האָט גאַט אין דײַנע געדאַנקען אַרײַן געשיקט, וואָרן קיין בעסערער מאַן איז נישט אין דער וועלט', גדולת דוד ומלכות שאול, וואַרשע 1852, ז' 18. גאַט וועט אים דערמאַנען דעם וועג פֿון זײַן גוטס, דאַס הייסט ער וועט אים אַ גוטע מחשבות, חה ווו, רלב. אײך

מענה-לשון רייד, ז. מורער, זב נישט קיין וואוילער יונג ו, ז' 8.

מיט זיך — באַלד דערויף עפנט זיך די טיר און אַ כאַפּטע מענטשן שיטן זיך אַרײַן אין שטוב מיט אימפעט, ממוס, מסעות ז' 47. ~שײַט, דער. פּעדערוקל. אויך: דורכ-פּאַל, מפּלה. ~וּנג. ~עכץ. ~עניש. ~ער (-יין, -קע).

אַרײַנשײַנען — אַרײַן דורך די צווייגן פֿון בוים, אַ ליכטיקער פּאַס פֿון דער לבנה שינט אַרײַן דורך אַ פּענצטערל, אַפּשלאַגנדיק זיך אַקעגן אויף דער וואַנט, ממוס, ווינטש, ז' 123. אַ פּראַטיקער און זוניקער פּרימאַרגן האָט אַרײַנגעשינט דורך די בית-מדרש-פּענצטער, חג, צמח אַטלאַס. פּיג. אַן אמתדיקער געדאַנק שינט אַרײַן אין מוח. נאָר די זינדיקע רשעים... מאַכן פּינצטער די לעכטיקע שיין / גאַטס גוטס קען נישט שניען צו זיי אַרײַן, טעיאַטאַר, ז' 60. 'נאָר פּלוצלינג האָט אין קלויז אַרײַנגעשינט אַ שטראַל פֿון השּׁפּלה', י. גויאָ, דער סאַוועסט איז פּערפּאַלטען, ווילנע 1894, ז' 5.

טרוו — 'איר האָט אין מיר אַרײַנגעשינט עבֿרות השייט ותורתו בטובֿ עין, טסי ווו, ז' 60. ~שײַך, דער. ~וּנג. ~עכץ. ~עניש.

אַרײַנשײַטערן — טרוו. 1. אַרײַננעמען אין שפּער. 2. אַרײַנעסן, אַרײַנמישן. א' צוויי שיסלען. מיט זיך — 'אוי ער אַ צונויפֿ-געבויגטער צוריק זיך אַרײַנגעשפּערט אינעם פּינצטערן תּבֿואה-קאַמער', כּלאַונע קאַנאַן, אויפֿן טיפֿ, וואַרשע 1935.

אַרײַנשײַמערן — אַוטוו. אויך: ~שימען-רירן. 'אין דער האַלבֿגעפֿנטער טיר. דורך וועלכער עס האָט אַרײַנגעשימערט די פּרי-ליכטיקייט...'. נאָר אַיבֿ, אַלטענבערג, ווי אײך זע עס, ז' 85.

אַרײַנשיפּען — טרוו. איבערגעבן עפעס שיפענדיק. 'מען איז אַרומגעלאַפֿן אין גאַס ווי גערירטע פֿון זינען, מע האָט יעדן דורכגייער אַרײַנגעשיפּט אין אײער אַרײַן', מוק, מנענע באַנגענעישן ווו, ז' 30.

אַרײַנשיפּען — טרוו. 1. איבערשיקן, צושיקן עפעס. אַרײַנטראַגן, אַרײַנברענגען. א' אַ מתנה, אַ בריוול. א' אַ מתן-בסתֿר. א' אַ קרבֿן-מנחה = געבן אַנצוהערן אַז יענער איז אַן עם-הארק. 'ביסט אַ בטוח, אָבער שיק אַרײַן מזומנים', פּוול. אַ גבֿיר... אַן אַוהבֿ תורה האָט אַרײַנגעשיקט אַ קלוינער אַ פּאַר קליידער אויף פּסח, ר' יעקבֿ מדובנא, משלי חכמה (ויקרא), ווילנע תר"ן, ל/ב. ~ען אײן שטעטל און פֿון די אַרומיקע דערפֿער האָט מען אונז אַרײַנגעשיקט עטלעכע וועגעלעך ברויט באַלד נאָך דער שרפֿה, ממוס, 'נשרפֿים', ז' 15. געלט — זאָגט ער — שיקט אַרײַן אַ חשבון!, טע. מאַנלאַנג, ז' 97. ~זיצט ער [דער מאַן] אין סוכה, מוז אײך אים אַ דאַס שענסטע און בעסטע און פֿאַר זיך [= פֿאַר דער פֿרוי] לאָזן די ביינער, פּראַ ווו, 'האשה מרת חנה', 'ציקאַ', ז' 61.

2. מאַכן פֿאַר אַ שליח. אַוועקשיקן. א' אַ פֿאַרשטייער, אַ רעפּרעזענטאַנט. אַ הונט שיקט מען נישט אין יאַטקע אַרײַן, שוו. 'שווער איר ליב, שווער איר מין, שיקט איר מין מאַן אַרײַן', 29. 'אים קעם אײן בוטשאַפֿט בון דען לויטן זען. / דיא ער האָט גישיקט גען ירוש-לים היינן', שמואל בוד, סטראַפֿע 1485. 'שוב אַהבֿ לדי ביט אין אײך אַן אַן מ"ב [= מעלת כּבֿודן ווערט מוחל זען אונז ווערט דען בריבֿ מין אַ חותן אין די הנט אײן זען שיקן', פּראַג, ז' 22. 'וויא אײך פֿור ליפּציג בין קומין בין אײך אויף אײן דאַרף ליגן בליבֿן אונז אײן שליח אין מקום אַרײַן גשיקט', גה, ז' 269.

3. ווירקן עס זאָל אַרײַנגיין, אַרײַנקומען. 'דאַס האָט גאַט אין דײַנע געדאַנקען אַרײַן געשיקט, וואָרן קיין בעסערער מאַן איז נישט אין דער וועלט', גדולת דוד ומלכות שאול, וואַרשע 1852, ז' 18. גאַט וועט אים דערמאַנען דעם וועג פֿון זײַן גוטס, דאַס הייסט ער וועט אים אַ גוטע מחשבות, חה ווו, רלב. אײך

מענה-לשון רייד, ז. מורער, זב נישט קיין וואוילער יונג ו, ז' 8.

מיט זיך — באַלד דערויף עפנט זיך די טיר און אַ כאַפּטע מענטשן שיטן זיך אַרײַן אין שטוב מיט אימפעט, ממוס, מסעות ז' 47. ~שײַט, דער. פּעדערוקל. אויך: דורכ-פּאַל, מפּלה. ~וּנג. ~עכץ. ~עניש. ~ער (-יין, -קע).

אַרײַנשײַנען — אַרײַן דורך די צווייגן פֿון בוים, אַ ליכטיקער פּאַס פֿון דער לבנה שינט אַרײַן דורך אַ פּענצטערל, אַפּשלאַגנדיק זיך אַקעגן אויף דער וואַנט, ממוס, ווינטש, ז' 123. אַ פּראַטיקער און זוניקער פּרימאַרגן האָט אַרײַנגעשינט דורך די בית-מדרש-פּענצטער, חג, צמח אַטלאַס. פּיג. אַן אמתדיקער געדאַנק שינט אַרײַן אין מוח. נאָר די זינדיקע רשעים... מאַכן פּינצטער די לעכטיקע שיין / גאַטס גוטס קען נישט שניען צו זיי אַרײַן, טעיאַטאַר, ז' 60. 'נאָר פּלוצלינג האָט אין קלויז אַרײַנגעשינט אַ שטראַל פֿון השּׁפּלה', י. גויאָ, דער סאַוועסט איז פּערפּאַלטען, ווילנע 1894, ז' 5.

טרוו — 'איר האָט אין מיר אַרײַנגעשינט עבֿרות השייט ותורתו בטובֿ עין, טסי ווו, ז' 60. ~שײַך, דער. ~וּנג. ~עכץ. ~עניש.

אַרײַנשײַטערן — טרוו. 1. אַרײַננעמען אין שפּער. 2. אַרײַנעסן, אַרײַנמישן. א' צוויי שיסלען. מיט זיך — 'אוי ער אַ צונויפֿ-געבויגטער צוריק זיך אַרײַנגעשפּערט אינעם פּינצטערן תּבֿואה-קאַמער', כּלאַונע קאַנאַן, אויפֿן טיפֿ, וואַרשע 1935.

אַרײַנשײַמערן — אַוטוו. אויך: ~שימען-רירן. 'אין דער האַלבֿגעפֿנטער טיר. דורך וועלכער עס האָט אַרײַנגעשימערט די פּרי-ליכטיקייט...'. נאָר אַיבֿ, אַלטענבערג, ווי אײך זע עס, ז' 85.

אַרײַנשיפּען — טרוו. איבערגעבן עפעס שיפענדיק. 'מען איז אַרומגעלאַפֿן אין גאַס ווי גערירטע פֿון זינען, מע האָט יעדן דורכגייער אַרײַנגעשיפּט אין אײער אַרײַן', מוק, מנענע באַנגענעישן ווו, ז' 30.

אַרײַנשיפּען — טרוו. 1. איבערשיקן, צושיקן עפעס. אַרײַנטראַגן, אַרײַנברענגען. א' אַ מתנה, אַ בריוול. א' אַ מתן-בסתֿר. א' אַ קרבֿן-מנחה = געבן אַנצוהערן אַז יענער איז אַן עם-הארק. 'ביסט אַ בטוח, אָבער שיק אַרײַן מזומנים', פּוול. אַ גבֿיר... אַן אַוהבֿ תורה האָט אַרײַנגעשיקט אַ קלוינער אַ פּאַר קליידער אויף פּסח, ר' יעקבֿ מדובנא, משלי חכמה (ויקרא), ווילנע תר"ן, ל/ב. ~ען אײן שטעטל און פֿון די אַרומיקע דערפֿער האָט מען אונז אַרײַנגעשיקט עטלעכע וועגעלעך ברויט באַלד נאָך דער שרפֿה, ממוס, 'נשרפֿים', ז' 15. געלט — זאָגט ער — שיקט אַרײַן אַ חשבון!, טע. מאַנלאַנג, ז' 97. ~זיצט ער [דער מאַן] אין סוכה, מוז אײך אים אַ דאַס שענסטע און בעסטע און פֿאַר זיך [= פֿאַר דער פֿרוי] לאָזן די ביינער, פּראַ ווו, 'האשה מרת חנה', 'ציקאַ', ז' 61.

2. מאַכן פֿאַר אַ שליח. אַוועקשיקן. א' אַ פֿאַרשטייער, אַ רעפּרעזענטאַנט. אַ הונט שיקט מען נישט אין יאַטקע אַרײַן, שוו. 'שווער איר ליב, שווער איר מין, שיקט איר מין מאַן אַרײַן', 29. 'אים קעם אײן בוטשאַפֿט בון דען לויטן זען. / דיא ער האָט גישיקט גען ירוש-לים היינן', שמואל בוד, סטראַפֿע 1485. 'שוב אַהבֿ לדי ביט אין אײך אַן אַן מ"ב [= מעלת כּבֿודן ווערט מוחל זען אונז ווערט דען בריבֿ מין אַ חותן אין די הנט אײן זען שיקן', פּראַג, ז' 22. 'וויא אײך פֿור ליפּציג בין קומין בין אײך אויף אײן דאַרף ליגן בליבֿן אונז אײן שליח אין מקום אַרײַן גשיקט', גה, ז' 269.

3. ווירקן עס זאָל אַרײַנגיין, אַרײַנקומען. 'דאַס האָט גאַט אין דײַנע געדאַנקען אַרײַן געשיקט, וואָרן קיין בעסערער מאַן איז נישט אין דער וועלט', גדולת דוד ומלכות שאול, וואַרשע 1852, ז' 18. גאַט וועט אים דערמאַנען דעם וועג פֿון זײַן גוטס, דאַס הייסט ער וועט אים אַ גוטע מחשבות, חה ווו, רלב. אײך

מענה-לשון רייד, ז. מורער, זב נישט קיין וואוילער יונג ו, ז' 8.

מיט זיך — באַלד דערויף עפנט זיך די טיר און אַ כאַפּטע מענטשן שיטן זיך אַרײַן אין שטוב מיט אימפעט, ממוס, מסעות ז' 47. ~שײַט, דער. פּעדערוקל. אויך: דורכ-פּאַל, מפּלה. ~וּנג. ~עכץ. ~עניש. ~ער (-יין, -קע).

אַרײַנשײַנען — אַרײַן דורך די צווייגן פֿון בוים, אַ ליכטיקער פּאַס פֿון דער לבנה שינט אַרײַן דורך אַ פּענצטערל, אַפּשלאַגנדיק זיך אַקעגן אויף דער וואַנט, ממוס, ווינטש, ז' 123. אַ פּראַטיקער און זוניקער פּרימאַרגן האָט אַרײַנגעשינט דורך די בית-מדרש-פּענצטער, חג, צמח אַטלאַס. פּיג. אַן אמתדיקער געדאַנק שינט אַרײַן אין מוח. נאָר די זינדיקע רשעים... מאַכן פּינצטער די לעכטיקע שיין / גאַטס גוטס קען נישט שניען צו זיי אַרײַן, טעיאַטאַר, ז' 60. 'נאָר פּלוצלינג האָט אין קלויז אַרײַנגעשינט אַ שטראַל פֿון השּׁפּלה', י. גויאָ, דער סאַוועסט איז פּערפּאַלטען, ווילנע 1894, ז' 5.

טרוו — 'איר האָט אין מיר אַרײַנגעשינט עבֿרות השייט ותורתו בטובֿ עין, טסי ווו, ז' 60. ~שײַך, דער. ~וּנג. ~עכץ. ~עניש.

ביזער אנטאג האט ארינגעשלאגן ווי א דונער אין מיטן שבט, זש, פֿאָר, 23 VII 1940.

2. שטארק ארינדרינגען מיט אַ קלאַפּ. דאָס וואָסער שלאָגט אַרײַן אַלץ מער און מער [אין דער צעלעכערטער שיף], די געפֿאַר ווערט אַלץ ערנסטער, מ. בלינקין, דאָס נייע לעבען, נ"י, יאָר 1911.

3. אַרײַנקומען. דאָס בלוט שלאָגט אַרײַן אין פֿנים. "אין צימער אין טונקל, דאָס טאָגלעכע שלאָגט נאָר אַרײַן דורך דער אָפֿענער טיר", רחלע דיא זינגערין, זישיטאָמיר 1868. פֿלוצלינג שלאָגט מיר אין די אויגן אַרײַן אַ שימער פֿון אַ וויסער פֿאַרד", פֿראַג, יִלפֿוֹד חנוכה.

4. אָפּגלאַנצן אין אַן אַנדער קאַליר. בלוי וואָס שלאָגט אַרײַן אין גרין, "העל־ברוינע האָר, וועלכע האָבן אַ ביסל אַרײַנגעשלאָגן אין אַ רויטקײט", ז. שער, פֿאָר, 14 V 1967.

מיט זיך — אַ זיך עפעס אין קאָפּ אַרײַן. נאָר אַ געדאַנק האָט זיך אים אַרײַנגעשלאָגן אין מוח און דער געדאַנק האָט אים צורעכט געמאַכט, פֿראַג, וועבער־ליבע, עטר בריוו. "שלאָג מיר זיך אַרײַן צו אַ שותפֿות אין אַזאַ גרויסן מאַיאַנטיק", אָלפֿס וו, ווילנע 1901, ז' 29.

~ שלאָג, דער. -וַנַג. -עכין, דאָס. -עניש. -ער. -עריי.

אַרינשלאָפֿן — אוטוו. שלאָפֿן (גוט, גע-שמאַק) אַ לאַנגע צײַט אַ אַזש ביז מיטאַג.

"ער האָט זיך נאָכמיטאַג צוגעשפּאַרט און איז אַרײַנגעשלאָפֿן ביז אין אַוונט", נויט לוריע, אַ געוויינלעכ לעבן. מאַסקווע 1935, ז' 144. מיט זיך — אַ זיך אין דער אייביקייט. -עכין. -ער (-ין, -קע).

אַרינשלאָנען — דער. 1. אַקט אַדער רעזול-

טאַט פֿון אַרײַנשלאָנגען. 2. קליין פּיטל וואָס מע געפֿינט גאַנצערהײט אין געדערס פֿון אַ גרויסן פּיט.

אַרינשלידערן — טרוו. אַרײַנזאָרפֿן מיט

פּוּח און מיט אימפעט. אַ שטיין אין וואָסער. אַ די צעבלוטקע אין וואָגאָן. אַ די פּילקע אין טויער. "דערוואַל איז אונטערגעפֿאַרן אונדזער פֿורל [פֿון די כאַפּערס] און מיר האָבן אים אַרײַנגעשלידערט ווי אַ שעפּס", אַמערי קאַנישע גליק. וואַרשע 1895, ז' 57. "אַרבעטער האָבן געמוזט גראָבן אַ גרוב וואוהין אַלע קרבנות זינגען אַרײַנגעשלידערט געוואָרן", אידאָ ראַפּאָרטאָגליקשטיין, דאָס בוך פֿון לוב־לי, 1952, ז' 396.

מיט זיך — "זיך אַרײַנשלידערן אין איר פֿאַרטער און אויסטאַנען זי פֿון אונטער זיין נאָז", העשעלעס. ~שלידער, דער. -וַנַג. -ניש.

אַרינשלייבן (זיך) — אוטוו. אַרײַנקומען

שטיל, אומבאַמערקט. אַרײַנשאַרן זיך. אַ אין קאַמערל, אין אַ באַהעלטעניש. אַ שטים וואָס שלייכט אַרײַן אין האַרצן. "שריבן איז די

קונסט זיך אין פֿרעמדן האַרצן אַרײַנצושלייבן, אָבער אַזוי מיט אַ שלעכטן, ווי מיט אַ גוטן מײַן", פֿראַג, גבֿ נו לטובֿה.

מיט זיך — "איינס-אוי-צוויי האָט ער זיך אַרײַנגעשלייכט אין אַ באַקאַנטן דורכאַנגס־הויף", בערג, באַם דניעפּער וו, "עמעס", ז' 162. "מיט שטילע קעצישע טריט אַרײַנגעשלייכט זיך צו זיך אין שטוב", ייד, יאַשע קאַלב, נ"י 1952, ז' 101. -וַנַג. -עניש. -ער.

אַרינשלייערן — טרוו. אויך: 1. אַרײַנאַרן.

אַ עמעצן אין אַ שותפֿות, אין אַ געשעפֿט. אַ אַ ח מ ק = פֿאַרקויפֿן עפעס וואָס איז יויער, שלעכט, טייער. 2. איבערגעבן פֿאַר־שטעלערעהייט. "ער האָט צו מיר אין די הענט די קאַראָבקע אַרײַנגעשלייערט", א. י. סאַפּיר אויס מינסק. חטאות הקהל... ווילנע 1881, ז' 4. 3. אַרײַנברענגען אויף אַ שטעל מיט פֿאַלשע לויבריי. [דעם] מעקלער... צוגעזאָגט נאָך אַ בעסער מעקלער ווי פֿרעזער און נאָך אין עטלעכע טעג אַרום האָט ער מיך אַרײַנגע־שלייערט צו איסר וואַרגער, ממוס, דאָס קליינע מענטשעלע.

מיט זיך. -וַנַג. -ניש.

אַרינשלייפֿן — טרוו. אַזוי האָט ער זיך

ווידער אַוועקגעלאָזט אין די היימישע מרחקים אַרײַנצושליפֿן נײַע שאַרפֿקײט אין זײַן שטאַף אינסטרומענט, ב. ריווקין, גרונט־טענדענצן... ז' 163. "אויף די שערבלעך האָבן איר גאַטס נאַמען אַרײַנגעשליפֿן", יפ, די לעגענדע נח גרין, נ"י 1960, ז' 41. ~שלייפֿן, דער. -וַנַג. -עכין. -עניש.

אַרינשלינגען — טרוו. אַנשלינגען, פֿאַר־

שלינגען. אַ ווי אַן אָפֿענע גרוב. אַ ווי די ערד קורחן. "האַב איר אַרויסגענומען גיך די זעל / ביז איטלעכן און אַנשלינגען שגעל, / ווי איינער שלינגט אַ פּולע טרויב אַרײַן", יהואַש, 'נאַכט'. דאָס אייביק אַנגעדראַדלעטע איינעלע האָט אַרײַנגעשלינגען... דאָס לעצטע ברעטל פֿון דער הייליקער גאַטסמוטער [= די איקאָ־נע], פֿיזיול סיטאַ, אַט דאָס זענענדי מיר, כאַרקאָו־קעווע 1932, ז' 63. "און ניט, חלילה, מיט אַ שמעלץ־טאַפּ דיך פֿאַרגלייכן, און אויך ניט מיטן ים וואָס שלינגט אַרײַן די טייכן", חג, טמז, 1963 II 24.

פּיג. וויפֿל קאַפּיטלעך תּהלים האָט איר שוין הינט אַרײַנגעשלינגען אויפֿן נייטערן האַרצן?"; שט, אַרעמע און פֿריילעכע וו, ז' 251. "געוויינ־לעד רופֿן אַרויס בײַ מיר פֿאַבריקן די אַסאַציאַ־ציע פֿון שלינגערשיקייט, זיי שלינגען אין זיך אַרײַן דעם גאַנצן אַרומ", אפּא, טמז, 1964 V 18. ~שלינג, ~שלאָנג, דער. -וַנַג. -עכין. -עניש.

אַרינשלינדן — טרוו. אַרײַן דרום. "אין

עז איין גטראַנק דש קאַן מן (פּשיטא) ניט אַרויש טון, זאָל מן אַרײַן שלינדן אויב זאָל דר נאָך דיא (ברכה) מאַכן", עפש, סידור תּפּילות, אַמטש תּקת"ה, קע/ד.

אַרינשליעפֿן — טרוו. 1. צוציען, אַרײַנציען מיט כּוח. אַ זאָק מעל. "דער... ברורר איז נעכטן דער טרונקן גיוואָרן, איר העט גערין געבײַך גירטונט [אײַם] נאָר... האָב מיר גיפֿרעכט ער וועט מיך מיט אַרײַן שלעפֿן", שו"ת ב"ח, 147, 1797 [הש ו].

2. (צושלעפֿן און) אַרײַנברענגען, אַרײַנפֿירן צו זיך. אַ קוּנים, אַ אַ גאַסט צו זיך. "פּשר מאַכן די עופֿות, העלפֿן אַ דעם פּסח אין שטוב אַרײַן", שט, קליינע מענטשעלעך... ז' 167. "בעסער לאָמיר זיך האַלטן בײַ עכטע פֿאַלקס־אויסדרוקן און אידאַמען איידער גלאַט אַ פֿרעמדווערטער", א. י. זאַקוטקי, יושפּ אַא, 3.

3. צוציען צו אַ זאָך, צו אַן ענין. אַרײַנציען אין עפעס. "האַט שוין פּאַוואָלינקע אַרײַנגע־שלעפט אינעם עסק אַרײַן אין דעם ספֿר, אי די מלה...". ייל, דאָס פּוילישע יונגעס, אַדעס 1895, ז' 166. "שפּעטער אַז ער האָט געענדיקט דינען, האָט אים גלייך אַרײַנגעשלעפט די באַווע־גונג", אר, "אַן אַן אַרעס". וואָס שלעפט איר אַרײַן מיך אין שותפֿות צוגלייך?"; הל, אַ בלאַט אויף אַן עפּלבוים, זי אייביקע צוויי.

4. צוציען צו שלעכטע זאַכן. אַ אין אַ צרה. אַ אין אַ נעץ. אַ די קאַפּליקטן אין אַ יאַטקע. אַ אין גרויסע הוצאות. "אַ אין אַ בלאַטע איז גרינגער ווי אַרויסשלעפֿן פֿון בלאַטע", שוו. "איר זאָלט זײַן אַ תּם, וואָלט איר ניט אַרײַב געשלעפט... מײַן פּלימעניק אין אַ בלאַטע... אים אונטערגעשעלט דאָרט אַ שוין מיידל", שט, ט"ב... ז' 159. "מאַולען — די קראַנקייט אַליין איז נישט קיין געפֿערלעכע, נאָר זי קען אַ אין אַן אַנדער קראַנקייט", היגענישער אינפֿאַרמאַטאָר, וואַרשע 1913, ז' 24.

5. צוגעבן, צורעכענען, אַרײַנברענגען אויך אין חשבון. אַ אין חשבון איבעריקע הוצאות. מיט זיך — 1. אַרײַנקומען פּלוצעם אַדער מיט שווערע טריט. זיך אַ מיט צוויי קאַנען וואָסער. 2. זיך אַרײַנציען אין עפעס. אַ זיך אין פֿרעמדע אינטריגעס. "די מוטער כליפעט ריינעלע האָט זיך אַ רגע געלאָזט אַ אין אירע יסורים", ירחמיאל גרין, באַרג־יד, וואַרשע 1938.

-עכין. -עניש. -ער (-ין, -קע). -עריי.

אַרינשמאַלן — טרוו. נעאַל. אַרײַנברענגען אין אַ שמאַל אַרט. "אײַם אַ צו אַזאַ פּונקט, וואו עס זאָל זיך אויסשטראַלן אין אַ שוואַרץ־ליכטיקער שאַרפֿקײט", נאָד, אונטער דער זון, תּ"א 1966, ז' 128.

אַרינשמאָלען — טרוו. 99: ~שמוכלען, ~שמוקלען. 1. אַרײַנברענגען. אַרײַנפֿירן אומלעגאַל און אומבאַמערקט (איבער אַ גרע־נעץ. אין אַ טורמע אַט). אַ אומלעגאַלע ליטע־ראַטור. אַ פֿון אויסלאַנד סתּורות אָן צאַל. אַ געווער אין געטאַ.

2. אַרײַנברענגען עמעצן אַדער עפעס אומבאַמערקט קעגן געזעץ, קעגן אינטערעסן פֿון

א גרופע וואָס עס קען שאַטן פֿון שטאַנדפונקט פֿון מאַכטהאַבערס. אין אַ פֿרום קלייד אַ פֿאַרן פֿאַלק אַ ביסל שכל און בילדונג, בעמ ו, ז' 64.

3. געבן אין געהיים. „דאָרט האָט ער אים אַרײַנגעשמוגלט אין האַנט אַרײַן אַ זילבערן קערבל, שע, אין שטורם.

מיט זיך — אַרײַנקומען אומלעגאַל, אומ באַמערקט. אַ זיך אין שוואַס לאַגער. אַ זיך אין געטאַ.

~שמוגל, דער. -עניש. -ער (יין, -קע).

אַרײַנשמועסן — אַוטו. שמועסן לענגער

(פּרטימדיק, ערנסטער) וועגן עפעס. „לאַמיר זשע טאַקע אַ ביסל אַ טיפּער אין דעם ענין אַרײַן!“, יי, דאָס פּוילישע יונגעל, אַדעס 1895, ז' 211. „איר רופֿט זי אַרויס צום ברונען... אַרײַנצושמועסן... אונטער פֿיר אויגן, שע, זומער לעבן, ז' 251.

מיט זיך. ~שמועס, דער. -עכץ. -ער (יין, -קע) — ער איז מיט זיך גופאַ אַן אַ... טרעפֿט איר אַז ער צו זיך אַליין כּיכיקעט, א. שטיינמאַן, אינטיים מיט דער וועלט, תּ"א 1971, ז' 76.

אַרײַנשמיכלען — אַוטו. 1. שמיכלען

צו עמעצן. אַרײַנקומען שמיכלענדיק. „איז וואָס אַז קלויסטער-גלאַקן האָבן זיך געפֿרייט? / אַז פֿאַרן אַפֿענעם פֿענצטער / איז אַ פּאַקאַנ־טער דורכגעגאַן / און קיין גוט-מאַרגן ניט אַרײַנגעשמיכלט?“, קוו, 1919, ז' 45. „דער זוניקער דרויסן איז געשטאַנען הינטער די פֿענצטער און אַרײַנגעשמיכלט מיט נייגער־קייט“, ב. עפּלבוים, דעם זיידנס שקיעה, וואַרשע 1931, ז' 5.

2. שמיכלען (פֿאַרבאַרגערעהייט) צו זיך אַליין, אין זיך אַליין. אַ מיט ביטול. אַ אין באַרד אַרײַן. אַ אין טיש אַרײַן. „און ער האָט געהאַט גרויס שִׁבְרַת־הלבֿ, ווען אַהרן האָט אים ניט געענטפֿערט און האָט בלוזן קאַרג אַרײַן געשמיכלט אין דער שוואַרצער פעלער־נעץ, אַלחנן צייטליך, מיט ספּעקטאַרן. זעליק שמיכלט אַרײַן צו זיך אין דער וואַנצע און שאַקלט מיטן גרויסן נאַקעטן שאַרבן, א. קאַר־פּינאַוויטש, בינס ווילנער דורכהויף, תּי"א 1967. מיט זיך. ~שמיכל, דער. -עניש.

אַרײַנשמייסן — טרו. 1. אַרײַנקאַטעווען.

אַרײַנהאַקן, געבן גוטע שמיץ. אַ מיט ריטער. אַ מיט אַ בייטש. אַ אין זיט־מיר־מוחל. „געשמיסענער תּחת מיט צוויי ברכות, / מיט צוויי לאַטעס, מיט צוויי שמאַטעס, / אַ חופּה געשטעלט, אַ חופּה געריסן, / משהן אין תּחת אַרײַנגעשמיסן, ז' 9. „מע לינט אַזוי ווי געפּגרט, מע לאַזט זיך אַ [די ער־בֿיפּור־מלקות] זייער ליכט אין חלק אַרײַן, בערג, באַם דינעפּער ו, יעמעס, ז' 360. „ער האָט אויך באַהבֿה אַנגענומען די שמיץ, וואָס דער עקאַנאַם האָט אים געלאַזט אַ פֿאַרן אויסרעדן אויפֿן פּרייץ, אַש, תּהילים י"ד.

2. אַרײַנקלאַפֿן אין קאַפּ מיט שמיץ. אַ שכל, אַ דעם חומש. אַ מלמד ביי אונדז אין שטעטל פֿלעגט זאָגן, אַז די תּורה צו לערנען איז ווייניק, מע דאַרף איר [=זי] אַ, דא. פֿאַר, 1959 א' 5. „דער באַהעלפֿער זאָל זיי אַלע טאַג אַ אַ ביסל יראַת־שמים“, פּרץ, 'שטעט און שטעטלעך', פּונקט 16.

3. אַרײַנוואַרפֿן. אַרכ. איצט דעטמ. „אַלוו הט ער מיט זפּני ריד דר צירנט הקבֿה, דרום האָט הקבֿה [אים] אין די ערד אַרײַן גשמיסן ביז אַן זפּנן הלז אונ' האָט די פֿינטערניס גאַר שטאַרק אום אין גאכט“, קוו, פֿירודא 1743, לא/ג.

אַוטו — 1. אַרײַנפֿאַרן שמיסנדיק די פֿערד. „זיי שמיסן געשמאַק אַוועק מיטן וועג... זיי וועלן אַ אין שבת, די שנידער“, בערג מ, וואַסטאַק, ז' 208. „שמיס אַרײַן אַלס קוואַר־טיריער אין דאַרף אַרײַן, ש. גאַדינער, דער מענטש מיט דער ביקט וו, מאַסקווע 1933, ז' 20.

2. אַרײַנשלאַגן זיך. אַרײַנקומען מיט אַ קלאַפּ, מיט קלעפּ. אַ קליין פֿינצטער... שטעלעכט... וואָס ווינטער בלאַזט אַרײַן אַהין דער שניי און זומער שמיסט אַרײַן דער רעגן, שע, מאַטל ו, ז' 10.

3. העכערן אַ פרזש אויף ליציטאַציע. אַרײַ בערשטיגן יענעם. „אזוי וועט אַרײַנצושמיסן מַפֿטיר — דאָס האָט מען נאָך נישט געהערט זינט די שול איז אַ שול, שע, מעשיות פֿאַר אַידישע קינדער וו, ז' 41. אזוי אויך ביי אַ קאַרטשפּיל.

מיט זיך -ונג. -עכץ. -עניש.

אַרײַנשמייען — אַוטו. אַרײַנקומען גיך,

פֿאַרשמייעט. „אין שטוב האָט אַרײַנגעשמייעט די בעל־הביתע, אַ באַלאַדענע מיט פּאַפּירענע זעקלעך“, חג, צמח אַטלאַס. „שמייעט אַרײַן אַ לייבֿיקער ייד, אַ האַרבער, אַן אומרו, אַ כּעסן“, גראַט־ציעמערמאַן, פּאַט, 1965 א' 15.

אַרײַנשמעטערן — טרו. 1. אַרײַנוואַרפֿן

מיט כוח און צעשמעטערן, אַ באַמבעס.

2. אַרײַנקלאַפֿן. אַרײַנטאָן אַ סך שטיקלעך. „מע שמעטערט אַרײַן די שטיפֿטלעך אין דער געלעכערטער זויל אַרײַן ווי די קוילן אין ערגסטן שוואַ, וויבט, אַ שטעטל, וואַרשע 1930, ז' 21.

אַוטו — אַרײַנפֿאַרן, אַרײַנקומען זייער גיך, מיט אַ געקנאַל. אַ אין שטעטל מיט פֿיר פֿערד נאַשפּיץ. -ונג.

אַרײַנשמעלצן — טרו. 1. אַרײַנטאָן מיט

דער הילף פֿון צעשמעלצן. אַ די ליכט אין ליכטער. אַ די תּנוכה־ליכטלעך אין דער מנורה. 2. צונויפֿשמעלצן, צונויפֿגיסן. „איר ווערט היימישער מיט זייערע ווערטער, און דאָס מיינט מיט דער פֿאַרעם וואו זיי האָבן אַרײַן געשמאַלצן זייערע געדאַנקען“, קאַר ו, 1938, ז' 57. „מענדעלע האָט זפּן גאַנץ אַלזשטיק

וויסן געוואַלט אַ אין זפּנע ווערק, יג, תּוד ו, ז' 14.

מיט זיך — „אַפּילו אַזאָ קליינע צאָל יידן ווי אין דעטשלאַנד, אַדיק זיך אין דער דעטשער שער נאַציאָן, האָבן זיי דאָרט איבערגעלאַזט אַ היפּש פעקל יידיש־העברעאישע ווערטער“, דא. פֿון בערלין ביז טאַן־פּראַנציסאַ, וואַרשע 1930, ז' 159. „דאָ שמעלצן זיך אַרײַן אין בלוט די הייסע שקיעות“, חג, דער מענטש פֿון פּינער, ז' 1962, ז' 80.

~שמעלץ, דער. -ונג. -עניש. -ערוי.

אַרײַנשמעקן — אַוטו. 1. אַרײַנקומען,

אַרײַנדרינגען מיט אַ ריח. „פֿון דרויסן האָט אַרײַנגעשמעקט דער פֿרישער בעז אין שטוב אַרײַן, דער חסיד, אונטער שטילע הימלעך, וואַרשע 1921, ז' 43.

2. אַרײַנגיין, אַרײַנקומען אויף אַ וועלע. מיט פּעיַץ בייטעם. זעלטן אַ אין בית־מדרש. ניט אַ צום שכן. ניט אַ אין טעאַטער. קיין הונט שמעקט אַהין ניט אַרײַן. „דער מאַרק געדענקט שוין ניט די צייט, ווען עס זאָל אַהין אַ אַ קונה“, שע, יוגענד ראַמאַנט, ז' 67.

3. אַרײַנקומען צו זען וואָס עס טוט זיך. „יענע יונגעלעכט... פֿלעגן זייער אַפֿט אַ אין דער אַכטיג, צו זען זיך דאָרט מיט אורחים“, ממוט, שלמה... וו, ז' 50. „אַנגעהויבן זיך צוקוקן, ווי אַזוי עס פֿירט זיך ביי איר, אַרײַנגעשמעקט אין קיך אַרײַן“, שע, טִבֿיה, ז' 145. „דער זון האָט אין פֿאַבריק נישט געוואַלט אַ“, יי, אַשכּנזי, ז' 654.

טרו — אַרײַנציען, אַרײַננעמען אַ ריח אין נאָז אַרײַן. „אַלץ וואָס זפּן קליין קינדערשע בעזל האָט אַרײַנגעשמעקט... איז תּיפּך מגולגל געוואָרן אין טענער“, יהוָש, ידער פֿידל־שפּילער אַן הענט. -עכץ. -עניש.

אַרײַנשאַרבן — טרו. 99. ~שאַרבֿען.

אַרײַנציען אין נאָז אַרײַן. „אדיק ווידער אַ קאַזאַקע שמעקטאַבעק אין זפּן ברייטן נאָז“, אפּריים מרגליות, די געפונענע עלטעריג, וואַרשע 1894, ז' 10.

אַרײַנשניידן — טרו. 1. שניידן די שטיק־

לעך זאָלן אַרײַנגיין, אַרײַנפֿאַלן ערגעצוואו. „מע טאַר ניט שבת אַ ציבעלעס אַדער קנאַבל אין הייסע ייד פֿון טשאַלנט, אַדער אין הייסן פֿוס פֿון טשאַלנט“, דרד אַדמ, וואַרשע 1860.

2. אַרײַנקריצן. „עס איז אַ קלייניקייט אונדזערע נעמען אין אַ בוים אַרײַנצושניידן. דאָך מיר איו, ווי איך וואַלט אים [דעם בוים] אין אונדזער ליבע אַיינגעהייליקט“, דפ, דאָס נייע לעבעך, פֿעב' 1913, ז' 18. „גאַט אַליין איז אַראַפּ פֿון אַלע הייכן און אַרײַנגעשניטן אין קינדס געביין פֿון אייביקייט זפּן צייכן, הל. 3. אַרײַנרוקן, מאַכן עס זאָל ווירקן ווי אַ שניט. אַרײַנשטעכן. אַ קולות אין דער פֿינצטער־ניש. „דער גאַטישער קלויסטער שניידט הויך זינע שפיצן אַרײַן אין דער נאַכט“, סעג, קאַפּריז, יבֿים קלויסטער.

אוסוו — שנפדן אן דער מעסער זאל אריין וואו מע שנידט. „מע נעמט דאס ברויט אין ביידע הענט און מע שנידט אריין מיט דעם מעסער, אבער א שטיק מוז נאך בליבן באהעפט אן דעם ברויט“, חא. ל/ב. „פאר דער המוציא זאל ער א' אין ברויט און נישט אפשניידן אינגאנצן, נאר עס זאל זיך אנהאלטן גוט“, ספר מקור הברכה, מונקאטש תרנ"ה, יד/ב.

מיט זיך — א' זיך אין זכרון, א' זיך אין המון. „ווער זיך שבת האט א פינגער אדער האנט ארינגעשניטן איז מותר אויפצולייגן דאס [שפינועצן], אבער נישט א בגד אריפצולייגן משום ציבוע“, הר"ב א. ברודא, הליכות עולם, אוגוסט 1864, ס/א. „דער אקער האט זיך ווי א שיכור א וואקל געטאן און זיך ארינגעשניטן מיטן מעסער אין דער ערד אריין“, ע. איזרא, פון פולד צום טיש, קיעוו 1928, ז' 15. „אט האבן זיך ארינגעשניטן אין דעם שטראם פון מענטשן גרויסע געזונטע פערד מיט ברייטע הינטנס און טרעטן אויף די מענטשן“, שע, אין שטורם, ז' 86. „דער וועג... קומט ארויס פון שיטערן... נאדל-וועלד... און שנפדט זיך ברייט אריין צווישן פויערשע פלודער“, פרא. 'בילדער פון א פראויניר-רייזע, פונקט כג. ~שנייד, ~שנייט, דער. ~ונג. ~עכין. ~עניש.

ארינשניפן — 99: ~שניפן, טרוו —

1. ארינשניפן מיט דער נאז. ארינשמעקן. „האט... [ער] זיך פארשעמט און געהאלטן אין איין ארינשניפן א גריין ליכטל, וואס ס'איז אים ארויס פון נאז“, אפא. היברו, ז' 47. 2. ארינשניפן אויף גיך. ארינשלינגען. „ער האט עס ארינגעשניפט“, יפא, ווארשע 1939, 1. אוטוו — ארינשמעקן. „דערנאך האבן זיי ארינגעשניפט מיט די נעז צוליב סימפאטיע“, ב. דעמבליג, צוויי און א דריטער, נ"י 1943, ז' 131.

ארינשנירלען — טרוו. „סע צאנקען בליצן דא אן אויפהער, בליץ אין בליץ ארינגע-שנירלט“, י. מאניק, אין טריט פון זיבן וואנדער, ת"א 1964, ז' 156. מיט זיך.

ארינשנירלען — טרוו. „סע צאנקען בליצן דא אן אויפהער, בליץ אין בליץ ארינגע-שנירלט“, י. מאניק, אין טריט פון זיבן וואנדער, ת"א 1964, ז' 156. מיט זיך.

ארינשניפן זיך — אוטוו. ארינשניפן זיך מיט דעם מעסער, „די זון האט זיך ארינגע-שעמט אין שויבן“, אפא, גילדענע שקיעה, ז' 169.

ארינשניפן זיך — אוטוו. ארינשניפן זיך מיט דעם מעסער, „די זון האט זיך ארינגע-שעמט אין שויבן“, אפא, גילדענע שקיעה, ז' 169.

ארינשניפן זיך — אוטוו. ארינשניפן זיך מיט דעם מעסער, „די זון האט זיך ארינגע-שעמט אין שויבן“, אפא, גילדענע שקיעה, ז' 169.

ארינשניפן זיך — אוטוו. ארינשניפן זיך מיט דעם מעסער, „די זון האט זיך ארינגע-שעמט אין שויבן“, אפא, גילדענע שקיעה, ז' 169.

ארינשניפן זיך — אוטוו. ארינשניפן זיך מיט דעם מעסער, „די זון האט זיך ארינגע-שעמט אין שויבן“, אפא, גילדענע שקיעה, ז' 169.

ארינשניפן זיך — אוטוו. ארינשניפן זיך מיט דעם מעסער, „די זון האט זיך ארינגע-שעמט אין שויבן“, אפא, גילדענע שקיעה, ז' 169.

ארינשניפן זיך — אוטוו. ארינשניפן זיך מיט דעם מעסער, „די זון האט זיך ארינגע-שעמט אין שויבן“, אפא, גילדענע שקיעה, ז' 169.

ארינשניפן זיך — אוטוו. ארינשניפן זיך מיט דעם מעסער, „די זון האט זיך ארינגע-שעמט אין שויבן“, אפא, גילדענע שקיעה, ז' 169.

ארינשניפן זיך — אוטוו. ארינשניפן זיך מיט דעם מעסער, „די זון האט זיך ארינגע-שעמט אין שויבן“, אפא, גילדענע שקיעה, ז' 169.

ארינשניפן זיך — אוטוו. ארינשניפן זיך מיט דעם מעסער, „די זון האט זיך ארינגע-שעמט אין שויבן“, אפא, גילדענע שקיעה, ז' 169.

ארינשניפן זיך — אוטוו. ארינשניפן זיך מיט דעם מעסער, „די זון האט זיך ארינגע-שעמט אין שויבן“, אפא, גילדענע שקיעה, ז' 169.

עניש. יער (יין-קע). פאריז 1938. עניש. יער (יין-קע). עריי.

ארינשניפן — טרוו. 1. א' וואסער. 2. ארינשניפן אריין. „ברויך מען דאס קינד... ארויסנע-מען שפאצירן אום עס זאל א' די גוטע, גע-שמאקע, פרישע לופט“, דר' מ. פולדמאן, הויז דאקטאר, לאנדאן, יאר, ז' 10.

ארינשניפן — טרוו. 1. ארינשניפן אריין. „ברויך מען דאס קינד... ארויסנע-מען שפאצירן אום עס זאל א' די גוטע, גע-שמאקע, פרישע לופט“, דר' מ. פולדמאן, הויז דאקטאר, לאנדאן, יאר, ז' 10.

ארינשניפן — אוטוו. 1. ארינשניפן אריין. „ברויך מען דאס קינד... ארויסנע-מען שפאצירן אום עס זאל א' די גוטע, גע-שמאקע, פרישע לופט“, דר' מ. פולדמאן, הויז דאקטאר, לאנדאן, יאר, ז' 10.

ארינשניפן — אוטוו. 1. ארינשניפן אריין. „ברויך מען דאס קינד... ארויסנע-מען שפאצירן אום עס זאל א' די גוטע, גע-שמאקע, פרישע לופט“, דר' מ. פולדמאן, הויז דאקטאר, לאנדאן, יאר, ז' 10.

ארינשניפן — אוטוו. 1. ארינשניפן אריין. „ברויך מען דאס קינד... ארויסנע-מען שפאצירן אום עס זאל א' די גוטע, גע-שמאקע, פרישע לופט“, דר' מ. פולדמאן, הויז דאקטאר, לאנדאן, יאר, ז' 10.

ארינשניפן — אוטוו. 1. ארינשניפן אריין. „ברויך מען דאס קינד... ארויסנע-מען שפאצירן אום עס זאל א' די גוטע, גע-שמאקע, פרישע לופט“, דר' מ. פולדמאן, הויז דאקטאר, לאנדאן, יאר, ז' 10.

ארינשניפן — אוטוו. 1. ארינשניפן אריין. „ברויך מען דאס קינד... ארויסנע-מען שפאצירן אום עס זאל א' די גוטע, גע-שמאקע, פרישע לופט“, דר' מ. פולדמאן, הויז דאקטאר, לאנדאן, יאר, ז' 10.

ארינשניפן — אוטוו. 1. ארינשניפן אריין. „ברויך מען דאס קינד... ארויסנע-מען שפאצירן אום עס זאל א' די גוטע, גע-שמאקע, פרישע לופט“, דר' מ. פולדמאן, הויז דאקטאר, לאנדאן, יאר, ז' 10.

ארינשניפן — אוטוו. 1. ארינשניפן אריין. „ברויך מען דאס קינד... ארויסנע-מען שפאצירן אום עס זאל א' די גוטע, גע-שמאקע, פרישע לופט“, דר' מ. פולדמאן, הויז דאקטאר, לאנדאן, יאר, ז' 10.

ארינשניפן — אוטוו. 1. ארינשניפן אריין. „ברויך מען דאס קינד... ארויסנע-מען שפאצירן אום עס זאל א' די גוטע, גע-שמאקע, פרישע לופט“, דר' מ. פולדמאן, הויז דאקטאר, לאנדאן, יאר, ז' 10.

ארינשניפן — אוטוו. 1. ארינשניפן אריין. „ברויך מען דאס קינד... ארויסנע-מען שפאצירן אום עס זאל א' די גוטע, גע-שמאקע, פרישע לופט“, דר' מ. פולדמאן, הויז דאקטאר, לאנדאן, יאר, ז' 10.

צווישן... וועטל און דעם פראבירל און שידט עס פארויכטיק אפ פונעם גלאז, יא, ו. ז' 45.

2. ארינשניפן. ארינשניפן מיט כוח, מיט מי. „דער חדר איז געווען גרינלעך ענג, דאס קוים מיט גרויסע מאטערניש האבן איך ארינגעשפארט דארטן מין קעסטל“, ראס, איבא, דער איינגעלשער גענעראל, ווארשע תרמ"ד, ז' 16. „אזויק דעם דיכטער דאס גלאז אין דער האנט אריין: — מאך הכולה ברודער!“, פרא. צוויקגעקומען. „דאך האט מען איר ווי מיט גוואלד די ביסל קענטשפאט אין קאפ ארינגעשפארט“, י. ז. פוטערמאן, דער אריסטאקראטישער צדיק... ווארשע 1889, ז' 44. „א' אין געוואנט = אפגעבן פאר א זעלנער.

3. ארינשניפן געלט, וואו מע דארף און וואו מע דארף נישט. „א' די מטבע אין קעשענע. א' אין יד אריין, אין האנט אריין = געבן שוחד.

4. ארינשניפן. ארינשניפן סחורה און דערבא אפארן. „א' א פאלשע מטבע, א' בראקאונע סחורה. „מע טאר זיך נישט פארלאזן אויף נסים... מאכן חתונות אויפן הייליקן ארט, א' א יונג בחור א ווייב א כאליערע, צו פארהיטן אים פון כאליערע... מיט די סגולות קען מען ארויסשפארן אויף יענער וועלט“, אברהם מעשביץ, ווי אזוי זיך אביהיטן פון כאליערע, קיעוו 1910, ז' 2.

5. ארינשניפן. ארינשניפן אין זיך. „ארויס-גענומען א גרויסן גענוזן פופיק, געדיכט אים ארינגעטונקט אין זאלץ און ארינגעשפארט אין מויל“, מ. רייקין, דער וועליזשער בלוז-בלבול, ווילנע 1914, ז' 169.

אוסוו — ארינשניפן. ארינשניפן. „דער וויסער שמעקעדיקער רויך שפארט אין הימל אריין. ער פאכעט ווי א פאן איבערן גאנצן שטעטל“, זש. שקלאווער קינדער. „א פארטא-גייע גרויקייט האט ארינגעשפארט אין דער שטאל דורך שפאלטן... אין די ווענט“, מ. זלוזשניקא, איה, פסח תשל"ז, ז' 42.

מיט זיך — „א בשמים-קרעמער איז ארום געפארן איבער שטעט און געשרען: 'ווער וויל קויפן א פראשיק צום לעבן?' האט זיך ר' ינאי ארינגעשפארט צו אים קויפן“, ר' יעקב מדובנא, משלי חכמה (ויקרא), ווילנע תר"ן, יד/א. „דער-זען פאר זיך אן אפענע טיר' האבן זיך די כתרילעווקער געגעבן אלע אינאיינעם א שפאר אריין“, שע, אלטינג כתרילעווקער, ז' 54. „די ביטערע נויט האט געשלאגן די ליטווישע יידן אין קארן צו וואנדערן... [זיין] שפארן זיך אריין אין שכנישן קורלאנד“, ליטע, ז' 372.

ארינשניפן — אוטוו. 1. א' אין עמעצנס פנים (פרצוף) = שטארק באליידיקן.

א' (עמעצן) אין קאשע, אין דער שיסל (אין דער גריץ, אין יככל אריין) = באליידיקן, ברענגען שאדן. „ווער עס גיט נישט

און וואו און ווי אַזוי אַרײַנצושרויפֿן אַ פּסוק
כאַטשע פֿון אונדזער ... תּהלים, שע, ט״ה,
ז' 224.

מיט זײַך. ~ שרױף, דער. יונג.
-עכץ. -עניש.

אַרײַנשרײַבן — טרוו. 1. פֿאַרשרײַבן ערגעץ
שוואַרץ אויף ווייס, עס זאָל בלייבן אַן עדות.
אַ באַזויג, אַ סימן. אַ אין פּונקט, אין טאַגבוך.
אַ אין פּראָטאָקאָל. „מע מעג עס מיט אַ קויל
אין אויוון אַ“ פּוּל. „די תּורה היבט אַן מיט
אינר ב אונז לאָטש אויש מיט אינר ל, דאָש
אי צוויי אונז דרײַסיג אין דער צאָל ...
איין רמו אויף די צוויי אונז דרײַסיג פֿר
באַרגינה חכמות [די ליב נתיבות־החכמה]
דיא אין דער תּורה זפֿן, דיא האָט ער אַנען
גשריבן, מחזור שלש רגלים, אַמטש 1713,
רא/א. אויך פּיג. אַ אַ שיינעם קאַפּיטל אין
דער געשיכטע. „היינט האָט גאָט אַ ניעם
סטראָף אַרײַנגעשריבן / און מיר, מיר זענען
אַ טראַפעלע פֿון פֿערז, יפ. פּאַסטעכער אין
ישראל, ז' 105.

2. צושרײַבן, צושיקן עפעס געשריבנס דורך
פּאַסט. אַ יענעם אַ קאַרטל. „אַ נישט מער ווי
אין צוויי וואָכן אַרום שרײַבסטו אונדז אַרײַן אַ
בריוול מכוון דער חתונה אַפּשטעלן“, שע.
טעמפּעניו, ז' 5.

3. אַרײַנצייכענען. אַ אַ קרײַליניע אין
קוואַדראַט.

מיט זײַך. ~ שרײַב, דער. יונג.
-עכץ. -ער.

אַרײַנשרײַען — טרוו. אַ עפעס דורכן
פֿענצטער. אַ דעם אמת אין פנים אַרײַן. אַ אין
טעלעפֿאָן־טרײַבל. אַ אין אַרױן־קודש. פּיג. אַ
אין דער נשמה. „ער שרײַט אַרײַן אין די
אַרבל!“, פּוּל [= ער שרעקט זיך פּראָ-
טעסטירן]. „עס איז שוועלעך אַרײַנצושרײַען
עמעצן אין אויער אַרײַן, אַדער געבן יענעם אַ
פּאַטש אַדער אַ קלאַפּ אין אויער“, דר. מ.
נאַטליעב, פּאַפּולערע אַלגעמיינע היגעניע, וואַר-
שע 1908, ז' 64. „אלול צו ... באַנצע טעג ליגן
די נשים אויסגעשרײַט אויף די קברים און
שרײַען אַהין אַרײַן ... צו בעטן מחילה בּפּ
געטאַרבענע קרובים און שכנים“, באַש, דער
טטן אין גאַרני. „אין אונדזער פֿאַלקס־לשון
איז אַרײַנגעשרײַגן און אַרײַנגעוויינט געוואָרן
דער באַנצער צער פֿון ייִדישן לעבן“, פּנחס
נאַלדהאַר, גש, מעלבּורן 1949. „פּנימיות איז
געווען דער יסוד פֿון קאַצקער חסידות, נישט
אַרויסשרײַען, נאָר אַ אַ זיך, הרבּ מ. שוואַרצ-
מאַן, אַמעריקאַנער, 1959 II 20.

~ שרײַן, דער. יונג. -עכץ. -עניש.
-ער (יִן־קע). -ערני.

אַרײַנחפּסן זיך — ווערן אַ וויש ווי גע-
העריק, וואַרצלדיק.

אַרײַנחפּסן — [... טאַפּסן] טרוו. אַרכ. מיי.
אַרעסטירן, אַרײַנזעצן אין תּפּיסה. „דערנאָך
וואַר פּפּוס אַך תּפּוס אונז וואַר אַך צו רבי

וואָס באַוועגט זיך. אַ אין קאַראַהאַד. אַ אין
תּורה־טאַנץ. אַ אין וואַנאַן, אין טראַמוויע.
„וואַרפּט אים אַרײַן אין וואַגן און שפּרינגט אין
דער הייסער רגע אויך טאַקע אַרײַן אַהין“,
מחוס, ווינטש, ז' 141. „האַט יאָסעלע געזאַגט
... אַרײַנשפּרינגענדיק אין וואַנאַן, אַנצומעס
טענדיק זיך דאַרט“, שע, יוסילע טאַגאַוו, ז' 111.

3. אַרײַנקומען פּלוצעם, נישט־דערוואַרטעהייט.
„מעשה רבי יהושע בן לוי ווי ער איז לעבנדיג
אין גרעזן אַרײַן גישפּרונגן“, טשערנאַוויץ
תרס"ו. „ער איז אויך פֿון די וואָס שפּרינגען
אין אונדזער פּאַנאַראַמע אַרײַן אומויסט אַן
אַנטרעביילעטן“, קמ, 1867, № 13. „שפּרינגט
אַרײַן דער טוכאַווער רײַזענדער מיט אַ שמחה:
כ׳האַב זיי אַנגעפֿילן אויף טערקיש“, ז. מוירער,
זי נישט קיין וואוילער יונג, טאַנאַוו 1911,
ז' 27.

4. אַרײַנקריגן זיך צו אַ העכערער מדרגה, צו
מער חשיבות. [זי] איז אַרײַנגעשפּרונגען אין
ייִחוס און ... [ער] האָט זיך צעלייגט איבער
איר גוטס אין דער לענג און אין דער ברייט,
א. מ. שאַראַנסקי, אַ שפּיטצעל פֿון אַ פּוּריש
שפּילער, נ"י 1899, ז' 10.

5. זייער גיך עפעס אַנטאָן אויף זיך. אַ אין
די פּינזשאַמעס. זיך אויסבאַדן אין ים און אַ
אין די מלבושים. „שפּרינגט מען אַרײַן אין אַן
אַפּעבאַרעטן טייליק, אין אַ פּאַר גראַבע
לעוונענע תּחתונים ...“, מ. דלוגאַטש, דער
לאַכידיקער ווערטיל זאַגער, לעמבערג 1883.

6. אַרײַנדרינגען אַזוי ווי שפּרינגענדיק. „די
מוטער האָט פֿון פּעס אַ שטאַרק עזץ געטאַן
מיט דער טיר און אירע לעצטע וועלטער
זינגען פֿון שוועל אַהער אין שטוב אַרײַנגע-
שפּרונגען“, פּבוּל סיסאַ, אַט דאָס זינגען מיר,
כאַרקאָוויקעו 1932, ז' 132.

מיט זײַך — סתם אַזוי. ~ שפּרינג, דער.
יונג. -עכץ. -עניש. -ער (יִן־קע). -ערני.

אַרײַנשפּרייַצן — טרוו. אַ אַ סערום. אַ אַ
דאָזע מיט רכילות. אַ אַ ניעם פֿאַרלאַנג. „נאָך
אַ רפּואה אַרײַנשפּרייַצן לעבלעכן מאַנדלאַייל
אין דעם געזונטן אויער, נישט אין דעם שוואַכן
אויער“, דער מלאך רפּאל ..., פּשעמישל
תרע"ז, ז' 5.

~ שפּרייַצן, דער. יונג. -עכץ. -עניש.

אַרײַנשפּרענגען — אוטוו. אַרכ. אַרײַן
דרינגען מיט פּוח. „דורך דיא פּוקנהיימר
פּפּאַרט [= טויער] שפּרענגטן זיא אַנצו“, ווינאַ,
אַמטש ת"ח, ז' 37.

אַרײַנשרױפֿן — טרוו. 1. אַ אַלע שרײַפֿ-
לעך. „זי האָט צענומען די מאַשין אויף פּיצלעך
... דערנאָך האָט זי מיטן לאַנגן שרױפֿנצער
אַרײַנגעשרױפֿט יעדעס טיילכל אויף זפֿן פּלאַץ“,
חיים פּנט, צווישן פּעטרוו. פּיג. אַ אין די
קרבנות בליקן פֿון רציחה און האַס.

2. אַרײַנפּאַסן, צופּאַסן. „און מע ווייסט, ווען

צושטעצער, טאַר נישט אין דער קאַשע אַ“, שוו
[= דער טאַר קיין דעה נישט זאַגן]. „אונדזער
בחורל איז פֿון דער הינטיקער וועלט, ער וועט
זיך נישט לאָזן אין דער קאַשע אַ“, גענאַרטע
וועלט, 1816, סאַוו אויסג, ז' 59. „לאָזן זיי
וויטער מיינען אַן זיי קאַמאַנדעווען די היס-
טאָריע, לאָזן זיי וויטער אַ אין דעם ייכל פֿון
דער היסטאָריע און דערנאָך אַליין עס מוזן
אויסטרײַקען“, נתן בירנבוים, גאַטס פּאַלק,
בערלין 1921, ז' 35.

2. (אונטערוועלט־לשון) אַרײַנשטעקן. אַ
עמעצן אין דער זיפּ אַ מעסער.

מיט זײַך. ~ שפּײַן, דער. יונג.
-עכץ. -עניש.

אַרײַנשפּילן — אוטוו. 1. אַרײַנקומען שפּילן-
דיק. „ייִדישע ייִנגלעך ... האָבן אין דעם שבת
אַרײַנגעשפּילט באַל אין מיטן גאַס“, אַש, גש
iv, ז' 21. „גענוגט לשון־קודש, אַזאַ מילדע,
צוגעלאָזענע שפּראַך, וואו עס שפּילן אַרײַן
מילדע ווינלעך פֿון אַלע זעטן“, גרצימ, פּאַש,
1966 II 1.

2. שפּילן אַ ראַלע. „דאָס אַפּקערן זיך פֿון
גאָט, האָט מסתּמא יאָ אַרײַנגעשפּילט, אַבער עס
איז נישט גענוג שמחה“, ב. ריווקי, צוק, סעפּט
1956. „אַ אין דער האַנט (אין די הענט)
אַרײַן = קענען אויסגעניצט ווערן. „דער קריג
האַט אַרײַנגעשפּילט אין די הענט פֿון די ייִדן
פּרעסער“, ליטע, ז' 91.

מיט זײַך — „און וואָס וויטער, אַלץ מער
שפּילט זיך דער ליינער אַרײַן אין זינע
געשטאַלטן, מ. ווייכערט, טחו, 1963 I 16.

~ שפּיל, דער. -עכץ. -עניש. -ער
(יִן־קע). -ערני.

אַרײַנשפּירונג — דער. אַקט, פּראַצעס אַדער
רעוולטאַט פֿון אַרײַנשפּרינגען. אַ אין אַ וועלט
פֿון פּאַנטאָיעס. „דעם ליכטערן געפּיל אין
צימער פֿאַרשטאַרקט נאָך דער אַ פֿון גאַסט“,
ישק, געשלידער, ז' 114.

אַרײַנשפּירונג — אוטוו. אַרײַנקומען מיט
האַסטיקע טייט. אַ ווי אַ זיגער. אַ ווי בשם
טאַטן אין ווינגאַרטן. מיט זײַך. ~ שפּרייַזן,
דער. יונג. -עכץ. -עניש.

אַרײַנשפּרינגען — אוטוו. 1. גיך אַרײַן
קומען, אַרײַנפּאַלן מיט אַ שפּרונג. אַ ושוואַוע,
לעבעדיק אין טיכל. אַ צום שכן ליען אַ טעפל.
„איך זיך [= עז] דש נאָך אינר זיך [= זייער]
הר נאָך גוט / ... דער שפּרינגט גאָר זער
[= זייער] הרפּן, שמואַל־בוך, סטראַפּע 1577.
„דער יהודי האָט געוואַלט אין די ספּינה אַ
וואָס על המים שטענין“, שו"ת מטאת בנימין,
סימן מ"ה [קאָס, ייִבל אַ]. „אַרײַנגעשפּרונגען
איך ים אַרײַן, האָט זיך אונטערגעטונקען און
האַט זיך גאָר דערקויקט“, ראַבינזאַהן, דיא
געשיכטע פֿון אַלטער לעב, ווילנע 1880. „דאָס
האַט פֿון גאָט דער פֿאַרטריבענער [תּוהר־והוּן],
זיך געריסן ... אַרײַנצושפּרינגען אין דעם גבול
פֿון אַרט און צייט“, מחוס, קליאַטשע, ז' 142.
2. אַרײַנקומען מיט אַ שפּרונג אין עפעס

עקיבא אין זינער תפיסה אַרײַן גתפסט, מב, מעשה כט.

אַרײַן-אַנפֿין — דער. (קבלה). 1. מאַקראַ-קאַסם. איידי פֿון מאַקראַקאַסם, אימאַזש פֿון מאַקראַקאַסם ביים וועלט-באַשאַף. היפּוך פֿון זעיראַנפֿין. „ליכט ער פֿון אונטן אַרױף אין דער בחינה פֿון אַרױף חזר“ [824] אַזוי ווי דער וואָס איז אַנגעטאַן אין אַ-אַ-אַ, תּניא, קלב. אַ שטיקלייט אַ דינע, אַזוי ווי אַ האַר וואָס פֿאַלט פֿון דער באַרד אַ-אַ-אַ, צייט, מַטְטְרוּן. 2. דאָס לאַנגע לײַדן און רחמים, וואָס איז פֿאַרבונדן מיט די ספֿירות חכמה און בינה, מיט די פרצופֿים אבא און אמא — להיפּוך צו זעיראַנפֿין וואו עס זײַנען צונױפֿ-געבונדן די זעקס נידעריקערע ספֿירות און וואו עס איז דאָ גלייכוואַג צווישן יושר און רחמים.

אַרײַכות — [אַרײַכעס] די. לאַנגדויערדיקייט. דאָס מאַרײַך זײַן. „אַ אין אַ דרשה איז ניט צוליב עולמס בקשה“, שוױ. „צוליב דער אַ זאָל די תּפֿילה אַנגענומען ווערן“, ברכות, ז' 190. „די חתונה — מע זאָל וועלן גאָר אויסשרײַבן די גדולה וואָס די גאַנצע וועלט האָט דערמיט געקלונגען וועט צו פֿיל אַ זײַן“, [חיים מאַלאַ-גאַן] „גדולת ר' וואַלף“, י"ב, ז' 234. „מאַכט דער טיגער מיט גרויס היץ; וואָס טױג דאָ אַ-אַ“, ר' מרדכיכע, משלים. „אַרײַנגיין אין אַ = זיך אַרײַנגלאָזן אין פרטים.

דיק — אַדי. אַע הכנות. אַער שמועס. קלאָר אויסשטישן, אַבער ניט אַ. „יקייל“.

אַרײַכות-אַפֿים — [אַפֿאייס] דאָס. >אַרײַך אַפֿים. „אַרײַך אַפֿהאַלט“, די מידה פֿון צויעמען דעם פֿעס. „ווען מיר גון ווערן אַ-אַ גיברויכן איינר קעגן דעם אַנדער, אַזו ווערן מיר באַלד מיט משיח אויז דעם גלות וואַנדרן“, 101, קנה.ב.

אַרײַכות-גלות — [גאַלעס] דאָס. לאַנג-דויערדיקייט פֿון גלות. „משה רבינו האָט מרמו גוועזן אין פרשת האַזינוי דאָס אַ-אַ איז וויל מן ניט רעכט צדקה גיבט“, שׁה ןו, פֿירדא 1723, כב.ב.

אַרײַכות-דברים — [דוואַריס] דאָס. באַ-רעדעוודיקייט. „געפֿיל קומט ניט אַראָפֿ אין קיין אַ-די“, לדב, נ"י 1957, קנב.

אַרײַכות-ימים — [יאַמיס] דאָס. >חולין. קמב.א. קידושיה, ל.ב/ט. פֿ: אַרײַכות-ימים. (< אורד-ימים, 826). דאָס לעבן לאַנג. פֿאַר-לענגערטקייט פֿון טעג. לאַנגלעבנדיקייט. גע-בענטשט זײַן מיט אַ-אַ. דער אייבערשטער וועט געבן אַ-אַ. זאָל זײַן צו געזונט, צו אַ-אַ! „די מצוה פֿון מוזהו איז זייער גרויס און ברענגט צו אַ-אַ“, מקור הברכה ןו, מונקאַטש תּרנ"ה, ע/א. „אויף אַ בית-עולם ווינטשט מען ניט קיין אַ-אַ“, שוױ. „דער אייבערשטער וועט אײַך דערפֿאַר געבן אַ-אַ און וועט אײַך העלפֿן וואו איר וועט זיך קערן און ווענדן“, ממוס. שטורט-צײַט, ז' 21. „דאָ איז פֿאַראַן וואָס איר

ווילט... נאָר איין זאָך פֿעלט — אַ-אַ, שע, מעשיות און פֿאַנטאַזיעס, ז' 169.

אַ' ו' ושנים — [ױישאַניס] דאָס. פֿאַרלענגערטקייט פֿון טעג און יאָרן. לאַנגע טעג און יאָרן. „און דו זאָלסט מיר מיט מײַן מאַן און מיט גענער געדענקען צו אַ' ו' און לאַנג לעבן“, תּחינות ובקשות, ווילנע 1858, מא.א. [איבערדרוק פֿון דיהרנפֿורט 1798].

דיק — אַדי. אַ-אַ-ניק — דער, -עס. דער וואָס לעבט לאַנג. (אַן דרד-אַרץ) טאַקע אַן אַ-אַניק, אַבער שוין אַן עוּבֿר-בטל.

אַרײַן-מיזד — נאָמען פֿון אַלט-פּערסישן גאַט פֿון פינצטערניש. < אַהורמין, 52; אַכרימאַן, 1353. „דער גלויבן אין קליפות, ניט-גוטע, בייזע גיטטער... קאַטאַסטראַפֿעס, קראַנקייטן, איז געווען שטאַרק אַנטוויקלט בײַ די פּערסער אין די אוראַלטע צײַטן, וואָס האָט זיך אַפּגע-שפּילט אין זייערע פֿאַרשטעלונגען וועגן אַ און אַכרימאַן“, פּנעו, ווילנע 1929, № 20.

אַרײַן-יך — ג. שטעטל אין פֿאַדאַליע, קאַמע-ניצער געגנט.

אַרײַע, אַרײַע — די, ן. דזו אַרײַע, 47.

אַרײַנקע — די, ן. Uk: оранка. < צײַט פֿון יאָר ווען מען אַקערט. „פֿאַר דער גאַנצער אַ איז תּנחום אַ פֿאַר מאָל אַנגעפֿאַרן אַהיים“, עניע גאַרדאַן, דרבּ ברודער, מאַסקווע 1938.

אַרים — דער. ים [אַריסיס]. >בבוריס, א, ב. ווער עס באַאַרבעט אַ פֿעלד (גאַרטן) וואָס איז ניט זינס און קריגט אַ חלק פֿון גערעטעניש. „דער זיידע מײַנער האָט שוין געמוזט דינגען אַן אַ און אים אַפּגעבן אַ העלפֿט פֿון די בלוועס“, „צו דינגען אַים זיי זאָלן אים אויס-אַרבעטן די פֿעלדער און ער גיט זיי דערפֿאַר האַלב אַדער אַ שליש“, חה ןו, קנח/א. „אַריסיס... האָבן ניט קיין חזקה“, פּיעט, בבא בתרא, ג.ג.

אַריסות — די & דאָס. >פּאה, ה, ה. אַרענדע. דאָס דינגען אַ פֿעלד צו באַאַרבעטן פֿאַר אַ טייל פֿון גערעטעניש. „צוויי אַרעמע לײַט וואָס האָבן געדונגען אַ פֿעלד אין אַ-אַ, זרעים, יט/א. זיי טאַרן ניט נעמען לקט פֿאַר זיך].

אַריסטאָ — אויך אַריסטאָ/מעלעס. [אויס-לייג אין לק ספרים: אַריסטון]. 1. גריכישער פֿילאָסאָף און נאַטורפֿאַרשער. 322-384 זצ. גרינדער פֿון פֿאַרמעלער לאַגיק. יידן זײַנען פֿאַר אַ געווען „דאָס פֿאַלק פֿון פֿילאָסאָפֿן“, אַדאַנק דעם ייִדישן מאַנאַטעאיזם. האָבן אַ קאַפּ ווי אַ „אוג' אַ זאַגט ווען ער רעט פֿון דען ייִחוד, עש איז ניט גוט ווען פֿיל אובר הערן זײַן נייאַרט ווען איין ראַש איז“, חה ןו, ז' כ.א.

2. אַלגעמיין פֿאַר אַ חכם, געלערנטער, פֿאַר-שטענדיקער מענטש. געניצט אויך איר. אַ נייער אַ-אַ, וואָס זאָגט איר צו דעם אַ-אַ.

„ווען איך זאָל אַפֿילו אויסלעבן מתושלחם יאָרן נאָך מיט אַ קאַפּ פֿון אַ דערצו... יל, ניט טױט ניט לעבעדיג, ווילנע תּרנ"ה, ז' 43. אויך: „אַניזם, יאַניסמא. יצע — אַפֿ-לאַכעריש וועגן אַ גאַרשער פֿרוי.

אַטעליזם — דער. אַריסטאָס שיטה. זי איז געווען די הערשנדיקע אין דער גריכיש-רוימי-שער וועלט, איז אַריבער אין מיטלעלער מיט הערשנדיקע השפּעות צווישן מוסולמענער און קריסטן. פֿאַרן רמבם איז אַ געווען דער פֿילאָסאָף.

אַטעליש — אַדי. אַע לאַגיק. „אַרשנפּאַסני דיק אַזוי אַרום אַן אַן מעכאַניזם אין דער מיטטישער תּורה וועגן... די הייליקע ניצוצות“, דר' ר. מאַחלער, ס' סאַנא, תּ"א 1970, ז' 266.

אַריסטאָף — דער, זען. >איי >ג. מוויז קאַלישער אינסטרומענט מיט אַן אַנגעבעוויסן מעכאַניזם, ענלעך צו אַ קאַטערינקע.

אַריסטאָקראַטי — דער, זן. וני: זין, קע, ן. >איי >ג. דער וואָס געהערט צום אַדל (< 39). גיטטיקער אַ געלט-אַ, טעכנאָלאָ-גישער אַ. שטיף ווי אַן אַ. „די אַן... די פֿינע לײַט וואָס פֿאַררײַכן די נעז און בלאָזן פֿון זיך תּמיד“, ממוס, די קליאַטשט. „דער איינזאַמער אַ פֿון גיטט“, שג קריטיק און קריטיקער, ב"א 1959, ז' 38.

אַפֿלאַכעריש: אַריסטאָקראַץ, פּוסטע-קראַט, וויסטאָקראַט, אַריסטאָקראַפּ. „מעגסט זיך איבערנעמען, מענדל מיט דײַנע סטיקראַטן, אַזא יאָר אויף זײַ“, שע, מנחם מענדל, ז' 118.

פֿי. אַ העכערע זאָך אַדער העכערער ווערט. „נאָר די בערג אַן / אונטער בלויע נעבדלעקן“, יוואַש, זױמער-מאַרגן.

יזום. יזירן — נאָכמאַכן אַריסטאָ-קראַטן, זיך אַרויסשטעלן פֿאַר אַן אַריסטאָ-קראַט. „די הינטיקע אויסגעמאַטערטע פֿאַ-מיליעס זענען נישט יענע צאַרטע, אַריסטאָקראַ-טיוזיטע“, 19 פּוילן. ערשטע זב, וואַרשע 1920 [ז' 79]. יישׁ. יקייטא.

אַריסטאָקראַטיע — די, ן. העכסטער, געהויבענער, פּריווילעגירטער קלאַס, מעמד. „זינט די אַ האָט זיך זאַנאַדעט... יל, וועלט לוח, אַדעס תּרמ"ג, ז' 25. „בײַ דער אַ בײַ קריסטן טרעפֿט איינער הייראַטעט אַן אַרעם קינד“, עוזר בלאַשטיי, דער זוהן אַלט שדכן, ווילנא 1910, ז' 21.

אַריסטאָרד — דער, זן. >איי >ג. שטרענגער אַבער ריכטיקער קריטיקער, אויפֿן נאָמען פֿון אַטאָראַנאָ, גראַמאַטיקער און קרי-טיקער, אַריסטאָרד פֿון 3. ייה פֿאַצ. „זאַמלער און סך-הכל-ציער, די אַן, ווי מען פֿלעגט זיי אַמאָל רופֿן אין שפּעט-גריכנלאַנד“, קאַר ןו, ז' 224. ייע — די גרופּע אַריסטאָרכן.

אַרײַע — די, ן. >איי >א. 1. וואַקאַלע אַדער אינסטרומענטאַלע מעלאָדיע. 2. סאַלאַ-געזאַנג, לפֿי-ערך גרויס אין פֿאַרנעם, באַגלייט

יידן און איבערגעבן דער נאציסער מאכט אָדער אין די הענט פֿון אַריער, 2. אַ אַלע פֿאַבריקן, געשעפֿטן, אַ דאָס געלט אין די בענק, 2. אַרויס־טרעבן יידן פֿון ביוראָען, לערן און פֿאַרש־אינסטיטוציעס, פֿון אַקאַדעמיעס, אַ די קונסט־אַקאַדעמיע, 3. מאַכן אַן אַרט, אַ שטעטל, אַ שטאַט ייִדנרייך. ליקוידירן די געטאָ און אַ ווילנע, 1911, ער.

אַרי־פֿ — אַ אַרי־פֿ.

אַרי־פֿלאַם — דער, ער. *Fr: oriflamme*. < יעדער מין פֿאַן, צייכן מיט אַ שטעקע (וואָס איז רויט־באַפֿאַרבן). „דאָס מערקווירדיקסטע אין [צירקן] פֿראַגראַם — דער איבערגאַנג דורך אַען, דאָס שפּיל מיט רויזן, קאַדריל פֿונעם מיטל־אַלטער“, קמ, 1867, № 17.

אַרי־פֿעמטיק — די. אַ אַרי־פֿעמטיק. [די פֿאַרעם מיט אַ פֿ איז געווען פֿאַרשפּרייט אין רוסלאַנד אין 19. ייִה. געבליבן אויך אין סאַוו־רוסלאַנד].

אַרי־פֿ — דער. דזוו אַראַק. „במעשה שהיִ אַיש ... נתן לאִינו יהודי משקה אַ שנעשה מַזְ'ש...“ הרב אריה ליבוש באַלחוד־ר זוטל־ב [וואַלין], שו"ת שם אריה, ווילנע 1874, שאלה ט, יא. „אויך קאָן מען אים געבן [איינצוהאַלטן דאָס לאַקסירן] קאַניאַק, אַ רויט־וויין, שוואַרצע קאַווע“, טאַר, ז' 67.

אַרי־פֿ — דער, עס, זן. טיכל אָדער קאַנאַל צו באַוואַסערן פֿעלדער. „בפֿ די זעטן פֿון די אַין ציען זיך ערדענע אַנשיטן. ווען מע צענעמט אַזאַ אַנשיט... לאַזט זיך די וואַסער אַרויס פֿונעם אַ און פֿאַרטרינקט דאָס פֿעלד“, ט. איראַ, צנג, קנעז 1928, ז' 13. „עס האָבן די טרוקענע אַיעס געאַטעמט מיט האַרבס־טריח“, רב, היים און היימלאַזקייט. ביא 1948, ז' 245. „געגאַן פֿון אים איז אַ געזאַנג, ווי ס'גיט אַ רויש פֿונעם אַ“, פּמ, מלחמה וו, ניי 1956, ז' 559.

אַרי־פֿ — אַדי. 1. וואָס איז שניך אָדער האָט די אייגנשאַפֿטן פֿון די אַריער, וואָס איז אַפֿ־שטאַמיק פֿון אַריער. אַיע ראַסע. אַיע פֿעלקער. אַיע איינאַרדענונג. אַיע זעט. בלויז אַיע אויגן. מיט אַן אַ אויסזען.

2. פֿון געטאָ־לשון — געוויינטלעך געניצט איראַניש, אַפֿט אין פֿאַרבינדונג אַרי־נאַריש. „אַיע פֿאַרירן — געפֿעלשטע דאַקומענטן וואָס דאַרפֿן דערווייזן אַז מען איז אַן אַריער“, בלומ, יושפֿ xvii, 1. „נאָכדעם ווי עס האָט זיך אים איינגעגעבן צו ראַטעווען מיט אַיע פֿאַפּירן צווישן קריסטן, — האָט ער די פֿאַפּירן ניט געביטן“, דר' ח. שאַשקעס, טמז, 1962, v 6.

אַרי שבחבורה — [שעבאַכאַוואַרע] דער. מצ. נב. <סנהדרין ח/ב>. יעדער לייב אין דער גרופּע, טיטל פֿאַר דעם פֿראַמיינעסטן צווישן אַ צאַל תלמידי־הכמים. אויסדרוק פֿון אַנער־קענונג פֿאַר אַ ברי־סמכא. פֿאַר עמעצן וואָס איז גרויס אין תורה, לימודות. געניצט אויך אין

אַרי־ענטוירן — טרוו. טיר, אַרי־ענטוירט. ווייזן די ריכטונג. באַקענען מיט אַ שיטה. ווייזן וואו עס איז דער מורה. „די ערשטע צייט האָט מען אים געמוזט אַ“.

מיט זיך — אויסגעפֿייען די ריכטונג, דעם וועג, אַן אַרט. אויסטרעפֿן און לאַקאַליזירן דעם פּונקט אין וועלכן מע געפֿינט זיך און צו וועלכן מע וויל אַנקומען. זיך פֿונאַנדערקלעבן אין אַ פֿאַרפּלאַנטערטער (געזעלשאַפֿטלעכער, פֿאַליטישער) סיטואַציע. אויך: אַרויסווייזן סימ־פּאַטיע אויף (פֿאַר) אַ געוויסן צד. זיך אַ אויף לייע, פּוילן אע. „עס איז... וויכטיק צו וויסן די ערשטע סימפּטאָמען, צו קענען זיך... אַ“, דר' מ. לענסקי, מאַדערנער פֿאַמיליע־דאַקטאָר, וואַרשע, יאַר, ז' 79. „אָווינע וואָס האָבן ליטעראַריש... זיך אַרי־ענטוירט נישט אויפֿן פֿאַלק, נאָר אויפֿן קלאַס“, שג, קריטיק און קריטיקער, ביא 1959, ז' 56. „1911 — „איינער פֿון אַוועלכע חושים איז דער חוש פֿון אַ“, ש. בלום, דער בוים פֿון לעבן, ניי 1931, ז' 120. „ער. אַרי־ענטוירט עס יק אַדי“.

אַרי־עין־קאָריען — אַזוו. [ערשטער טייל סתם גראַם צום צווייטן טייל וואָס שטאַמט פֿון *Uk: kopih* = וואַרצל. ערשטיקער ב: מיטן וואַרצל אַרויף]. מיט די פֿיס אַרויף, מיטן קאַפּ אַראַפּ. אַרי־עין־קאָריען איז שטוב און איבער־קערן אַלץ אַיִק.

אַרי־ען — דער, מצ ווי אצ. וונ: זין, ס, יען. 1. אַפּשטאַמיקער פֿון אַ פֿאַלק וואָס זיין לשון געהערט צו די אינאַ־איראַפּעאַישע שפּראַכן. 2. נאַצישע באַצייכענונג פֿאַר אַ ניש־ייד פֿון דער ווינטער ראַסע ספּעצ פֿאַרן צפּונדיקן אַפֿ־צווייג. דער אַ איז גלעכצטיק דער העכסט־ווערטיקער מענטש. „לאַזט ניט צו די אַ / דערגרייכן זייער זיג“, פּל אין קאָווער געטאַ. לאַנד פֿון אַ. אַ־ווייב.

3. סינאָנים פֿאַר ניש־ייד אין טאַגטעגלעכן לשון אונטער נאַציסער הערשאַפֿט. פּדי צו זיין אַן אַ לויט די נאַצישע געזעצן, האָט שוין דער עלטערזיידע געדאַרפֿט זיין ניט קיין ייד. „אז ער איז גאַר קיין ייד ניט און כמעט אַן אַ, און זיין פֿרוי איז בכלל אַ ריינע אַין — האָט ער געשריען ביים אַרעב־גענגען אים אין געטאַ“, ישק, שליח און אומוועג, ת"א 1964, ז' 204. „ראַסן־מאַראַל? — נו, יא, ס'איז אַ זינד! נאָר היפש ביסטו, רחל, היפש, ערנוואַרט! צווייפֿאַכע ראַציעס ברויט און אויך פֿלייש קריגסטו — און מער נאָך: אַן אַ־פּאַספּאַרט“, ש. וואַסערמאַן, אין יזב כענס, יאַהאַנעסבורג 1954, ז' 534. אַ אַריש.

אַרי־ענאַרד — דער, זן. <איי >פּ. מיליטע־אַפּטיילונג אויף דער הינטערשטער אָדער צווייטער ליניע. „ביינעם אַפּטרעטן גייט דער אַ פֿאַרויס“.

אַרי־ערווירן — טרוו. זיר, אַרי־ערווירט. 1. לויט די נאַצישע געזעצן צוגעמען פֿאַרמעגן פֿון

פֿון אַרקעסטער. אַ איז געוויינלעך אַ טייל פֿון אַן אַפּערע, אַן אַראַטאַריע, פֿון אַ קאַנטאַטע. אַ קאַנצערט אַ. *מאַכן פֿון אַ פֿאַרן אַן אַ = גראַב. זייער שטאַרק מגוב זיין. „אַרטיק — אַדי, וואָס איז ענלעך צו אַן אַ. אַרי־עמע — קורצע אַריע.“

אַרי־על — די, זן. 1. אַראַבישע גאַזעל. געפֿינט זיך אַרום ים־סוף. *gazella arabica*. 2. (אַסטראַנאָמיע) איינס פֿון די פֿינף לבנה־לעך אַרום פּלאַנעט אוראַן.

אַרי עלה מבבל — [אַל אַ מיבאַוועל] זאָ. תח. <גזא קמא, קיו/א>. אַ לייב איז אויפֿגע־גאַנגען פֿון בבֿל. ווערט געניצט ביים פֿאַרשטעלן אַ בן־תורה פֿון אַן אַנדער לאַנד, שטאַט. אַנשטאַט בבֿל ניצט מען אויך דעם געהעריקן געאָגראַפֿישן נאָמען. „אַ ע' מ', דער צדיק איז געקומען אין שטעטל“.

אַרי־ענוט — דער, מצ נב. מורה. באַצייכענונג פֿאַר די לענדער וואָס ליגן צו מורה פֿון מיטלענדישן ים. זיי רופֿט מען געוויינלעך מיטלענער אַ. די לענדער פֿון צפֿון־אַפֿריקע — נאָענטער אַ; די לענדער ווייט אין אַזיע — ווייטער אַ. „און אויסגעטן וועל איך די דילן / מיט טעפעכן אַזש פֿון אַ“, אַר, 'טרוימערע'. „צי קאַנסטו אימפּאַרטירן מיר פֿון אַ, פֿון ווייט די חכמה, רַבֿקה גאַליה, לידער און דער־צייילונגען, ניי 1934.

אַר־ל — אַדי. אויך: דער, זן. איינזואוונער אָדער אַפּשטאַמיקער פֿון אַריענט. „אַליש — אַדי. „דער זעלבגיג מלך האָט זוא פּיל ווייביר גיהאט ווי דו זעלבגיג מאַלט די מאַניר אין די אַיע לענדיר גיוועוין“, גה, ז' 279. „שמעון דער פיר גיגעבין מיה ר"ט דען ער האט פֿאַר מיינט דער טערקיס [ז] אַ אַרייענ־טליש“, שו"ת, ר' מרדכי זיסקינד רוסנבורג, אַמסט 1746, ס' טז. „אַלישקייט. אַליווירן זיך. אַליווירונג. אַלי־זאַציע. אַליוז — דער.“

אַרי־ענטאָלי־סט — דער, זן. וונ זין. ס. ווינטשאַפֿטלעך, פֿאַרשער וואָס פֿאַרנעמט זיך מיט אַרי־ענטאָלי־סטיק.

אַרי־ע — די. לערע, דיסציפּלין פֿון פֿאַרשן דאָס לעבן פֿון די פֿעלקער און די קולטורן פֿון אַריענט. „פּראַפֿ יוסף הלוי] איז געווען אַ גאון־עולם אין אַ“, צייט, טמז, 1957, vi 14.

אַרי־ענטאָליע — די. דאָס וואָס קומט פֿון אַריענט. געוויינלעך וואָס איז אַ טיערע זאַר, אַן אַנטיק.

אַרי־ענטאָלי־ע — די. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אַרי־ענטוירן (זיך). פֿיויש אָדער גיסטיק צו באַוועגן זיך. אַ־געפּיל, אַ־חוש, געאַגראַפֿישע אַ. פּאַליטישע אַ. ציוניסטישע אַ. „מען האָט זיך צוגעוויינט אַרויפֿצווינגען אויף יעדן שריבער אַ פּאַליטיש־געזעלשאַפֿטלעכע אַ“, שג, יודישע שריבער אין סאָוועט־רוסלאַנד, ניי 1958, ז' 134.

פלאנצן און אינגעקטן גייט, ווען אונז די פארשיידענע ארכיטעקטן בלומען... עס זענען דא בינען אריינ און פלינג אריין, א.ש. זאג, דאס לעבן פון פלאנצן. צאט ווי די ווארעמע בלעטער פון אים, י.ט. טמז, 1960 X 22.

ארכיוו — דער, ז. >איי >גר. אינגעארדנטע זאמלונג פון אקטן, דאקומענטן, בריוו, מאנר סקריפטן א.ע. רעגירונגס א, שטאטישער א, א פון ירושם. אויפהיטן אן א, בארעכען אן א. ווען אומשטערבלעכן נאמען האט זיך רינגעל בלום דערוארבען דורך דעם א פון ווארשעווער געטא, דר רפאל מאהלער, 190 טאג, ת"א 1970, ד' 645. א-מאטעריאלן, א-קאפייע.

א'ר, י'ר'ל — אד. האבן אן א'אלן ווערט. אויך: **א'ליש**. **א'לישע** ידיעות.

אר — דער, ז. פאראולטער פון אן ארכיוו. **א'ריש** — אד. דערשמעקן אן אלט ספרל מיטן א'רישן אוש. **י'סל** — דער, ז. פארשער פון ארכיוו (פון ארכיוו מאטעריאלן). **י'סטיק**. **ז'ורן** — טרוו. אריינגעמען אדער אריינגעבן אין אן ארכיוו. א די פראטאקאלן.

ארכיוואל'ט — דער, ז. >איי >איש. דער קאראטיווער עלעמענט אין פארעם פון א בויגן איבער א טיער, טיר אדער פענצטער. דער א' איז א חלק פון דער אראקאדע.

ארכיטעקט — דער, ז. 1. ווער עס פאר געמט זיך מיט דער קונסט און (אדער) מיט דער פראפעסיע פון ארכיטעקטור.

2. אויספלאנירער פון פארשיידענע בוי ארבעטן, עס באזעצן זיך און ווילנע מאגנאטן... און זיי בויען פאלאצן, עס קומען אן אין ווילנע אטאליענישע און מאלער, א קאצענענענע באגען אין ליטע, ז' 1951, ד' 327.

3. אויספלאנירער פון יעדער זאך וואס איז פארבונדן מיט ארבעט, מיט א קאמפליצירטער פויזשער אונטערנעמונג. א פון די וועגן אין א מדינה. א פון בריקן, א פון די פארקן אין ירושלים.

4. פוג. אויספלאנירער, אינציאטאר און פאר וויקלעכער פון א ווערק, פראיעקט. הערצל איז געווען דער א פון דער יידישער מדינה. א פון דער קאנסטיטוציע, א פון צאחון.

ארכיטעקטאניק — די. 1. סכום יסודות, פרינציפן פון ארכיטעקטור. 2. דאס וואס איז ווי אין ארכיטעקטור. פלאנמעטיקייט. סיסטעמאטיקייט. דאס ריכטיקע פארטיילן און צונויפשטעלן פון באזונדערע טיילן. די יידישע א וואס דריקט זיך אויס אין בויען בתי מדרשים. זיך לאבן מיט דער א פון אן עסיי. אין דער קונסט פון ווארט... שפילט... א ראלע ריטמישקייט, מוזיקאלישקייט, פלאסטיק, א אאוו, שג לענדער, דיכטער, קריטיקער וו, ד' 439.

איש — אד. — אישערעליגיעזע פארמען. אישע אויסגעפוינערישקייט. אישע פעלערן. **אייט** — די.

[אין רויס] האבן פארנומען די א'טן (עלעך צו די שפעטערדיקע ראשים אדער פרנסים) — די מיטגלידער פון דעם פארוואלטונגס-ארגאן... די אן זינען קענטיק געווען אינגעטיילט לויט מדרגות... עס באגעגנט זיך ארכאן פון דער הויכער מדרגה, זק, איבז, שד IV, ז' 18-17.

ארכאנגעלסק — גג. פארשטאט אין צפון פון אייראפעאישן רוסלאנד. פארשיקט ווערן אין א שקלאפן לאגער לעבן א'.

ארכי-אפריס — [ערעד-אפאיי] דער. >שמות, לד, 6. במדבר, יד, 18 א. אינגעהאלטן אין צארן, תי. 1. זעקסטער אטריבט — פון די דרייצן מידות — פון גאט אבן עזרא; (< אל רחום וחנן). >צו גאט שבת געבן... עז זאל אונז זיין לחיים. גאט דוא בישט א א' שג, פיורדא 1723, יג.ב. >השם יתברך... איז אין א א' ביו זיין מאס פון דען רשע פר פול איז, אבר דר צאלטאג קומט, קה, פיורדא 1743, ב.ד.

2. געדולדיק. >ער איז אן א' און זיצט נעבעך און ווארט ביו זינע קינדער וועלן פארשטיין, י'פאל, 1886, № 33. >עס איז פארן א רעסטאראטאר וואס איז קיין א' נישט, און גיט קרעדיט העכסטנס אויף א חרוש, פרק, א יונגן שריבערס חנוכה. **א'דיק** — אד. געדולדיק, א'אדיק ווארטן.

>ער איז אן א'אדער יזו און גייט קיינמאל נישט ארויס פון די פלים.

ארכאפלא'ום — דער, ען. אויך: **ארכי-פלאזום**. >איי >גר. סאמע יסודיקע לעבן סובסטאנץ. פראטאפלאזום. דאס וואס רינגלט ארום דאס צענטראלע פינטעלע פון א קעמערל.

ארכי — 99: **ארכי** — ערשטער טייל פון א צאל אינטערנאציאנאליזמען אדער פרעפיקס ביי אינטערנאציאנאליזמען מיטן ב: העכסט, אלט, עלטסט, ווערט געניצט ווי א פרעפיקס צו אייגענע יידישע שאפונגען: א'ב א'נ'ט; א'ב לא' פ'ר — גרין — דאס איז אן א' בלאפער, 99א, היברו, ז' 192. א'ג נ'ב; א' ז'ו ל'ק; א'צינים, א'זון. א'ט י'פ, איר — בורשווא; א'צינים, א'זון. א'ט י'פ, איר — [אש] האט נישט איינמאל שוין געמאלן דעם א' פון א מוטער, שג שלום אש, נ"י 1960, ז' 195.

ארכי|בישאף, ביסקופ — דער, ז. ביסקופ אדער בישאף פון הויכן ראנג. ארכיביסקופ, ארכיבישאף. >דורך דש גוואלט דש ער האט געטאן אן דען ארצט בישוף פון קאנטלבערג, דש דר פאבשט דרום דש גאנץ לנד אין (חרם) האט גטאן, שאר, צא.ב.

ארכי|דעט — די, 99: **איי** >גר. 1. געוויקס פון דער משפחה Orchidaceae, מיט דרייפטאליקע בלומען. וואקסט טראץ פישע לענדער. ווערט קולטיווירט אין ספעציעלע באדינגונגען. 2. בלום מיט אן איינגארטיקער פארעם וואס וואקסט אויף דעם געוויקס א'. >ווי וועט דאס אנטקעגנקומען צווישן די בלומען

וועלטלעכן סעקטאר. >קודם כל... דארפן מיר זיך זען מיט דעם קארלינער — דאס איז דער א' ש' דער קאפ, דער מנהיג, ממוס, אין א שטורם-צייט, ז' 15. >דער א' ש' איז געווען א ליכטציער, א למדן און מקובל, יש, ז' 123. >דער א' ש' דער לייב פון דער חברה, יצחק לייבוש פריץ, י. קאצענעלסאן. >ווען ווינאווערן — דעם א' ש'... ניטאך נאך אצא לויטערער מוח ווי ער, ג. שאפמאן, היימיש, ע'ב 1958. >דער א' ש' אויפן פעלד פון נעאלאגיומען איז געווען מוח, ימ. מאקס ווינערניכ צו זיין זיבעציקסטן געבוירן-טאג, 1964, ז' 434.

ארכאאזירן — טרוו. זיר, ארכאאזירט. מאכן עס זאל אויסזען אדער קלינגען אלט, פון פארגאנגענע צייטן. א' די שפארן. **א'מא'ר** — דער. **א'ציע** — די.

א'רונג — >בב מענדעלען איז עס געווען די סטיליסטישע א'רונג פון איין זייט און פון דער אנדערער זייט דער שטארקער אינטערעס צו דעם טאטעגעלעכן לעבן-שטייגער, שג. דערציילערס און ראמאניסטן, ז' 73. >פארן אויך א חשש פון וויסיקער א'. זי קען קומען גלאט פון רעספעקט צום אינגעשטעלטן גאנג (>שריבן שרייבט מען אזוי) און זי קען זיין א רעזולטאט פון ליטערארישער סטיליאציע, מוח, י'שפ 1958, ז' 1.

ארכא'איום — דער, ען. >איי >גר. אלטע פארעם, לרוב פון שפארן אדער סטיל, געניצט אין ניערע צייטן. בכיוון ניצן א'ען. **א'יסל** — דער, ז. י'ן. ס. ליבהאבער אדער קענער, ספעציאליסט אין ארכאאזימען. **א'יס** — טיש — אד. א'ע קונסט.

ארכאאיק — די. אלדאס וואס איז אלט, ארויס שוין לאנג פון באנוץ. זיך אינטערעסירן מיט א'. **ער** — דער. פארשער פון דעם וואס איז ארכאאיש.

ארכאאיש — אד. וואס איז אלט, אוראלט. וואס געהערט צו ארכאאיק, וואס איז מיט ארכאאזימען. א'ע ליטעראטור, א'ע קונסט. א'ע עלעגאנץ. א'ע שפארן. א'ע אפונדערונג פון ראטעס, >די א'ע קאראקער און ליכט-שטייער-געווען האבן געזאלט ווערן אפגעשאפט און פארביטן מיט א דירעקטן קהילה-שטייער, ג. אראנטאן אין ליטע, ז' 221. >איז דווקא גוט יענער טייל וואו ע'פין איז נאענט צו די אלטע, א'ע, טראדיציאנעלע פאריידישונגען פון תנ"ך, שג. קריטיק און קריטיקער. ב"א 1959, ז' 298. **א'קייט** — די. >פנים שאצן די שפארן פון א דאקומענט רעכענען זיך מיט דער מיגלעכקייט פון א'קייט. ספעציעל בולט, אין אלע צייטן, זעט זיך אן די א' אין אויסלייג, מוח, י'שפ 1958, ז' 1.

ארכא'ן, ארכא'נט — דער, ען. ז. >איי >גר. 1. באצאמער פון הויכן ראנג (איינער צווישן ניין) אין דער רעפובליק פון אטען. 2. געניצט ווי א באצייכענונג פון וויכטיקע פקידים, גבאים א.ע. >דעם צווייטן ארט לויט דער מדרגה צווישן די מנהיגים פון דער קהילה

אַרכיטעקט|אַר, יטער — דזוו אַרכיטעקט. „... אַ גלעזער און דערבײַ טאַקע שוין אויך אַ שטיקל אַיטער“, מומס, ווינטש, ז' 49. „אַ גרויסער אַיטער וואָס באַקלערט זײער אַ גרויסן פּלאַן“, שע, יװן איינמאַל אַ סוכה. „עײַ-דײַ — דאָס. הױב. באַשעפּטיקונג, אַרבעט פֿון אַ“.

אַרכיטעקט|ו׳ר — די, זן. >איי >גר. 1. בוויקונסט. קונסט פֿון פּראַיעקטירן און אויפֿשטעלן בנינים און אַנדערע פּראַיעקטן. אַ פֿון וואַלקנראַצערס, אַ פֿון רענעסאַנס און פֿון באַראַקתקופּה. אַ פֿון בריקן. אַרנאַמענ־טאַלע אַ. פֿונקציאָנאַלע אַ. אַ וואָס איז האַרמאָניש מיט דער לאַנדשאַפֿט. אינערלעכע אַ פֿון צימער. אַ פֿון מעבל. „... פּלעגט לערנען אַ פֿון מסכת עירובין“, פּרוג וו, נײַ 1910, ז' 65.

2. פּיג. אַלגעמיינע קאָנסטרוקציע פֿון שפּראַך אָדער ליטעראַטור־ווערק. „אומגעלומפּערטע אַ און האַמעטענע אַץ־קוצצייקייטן“, א. גאַלאַמב, ליב, 1925 II 4.

יִשׁ — אַדײַ יִשְׁקײַט — „האַבן די געבײַדעס זיך נישט אויסגעצײכנט מיט איבעריק אַיישקײט“, ד. פּנלדמאַן איב, א. סליסאַרענקאַ, דער שוואַרצער מאַלעך, באַראַקווא, יאַרז'.

אַרכיטראַ|ו — דער. >איי >גר. דעקאַרי־טער הויפּטבאַלקן איבער זעלן. דעקאַריטער אייבערשטיבל פֿון אַ טיר, פֿענצטער, עפֿענונג.

אַרכיבל — דער. >איי >גר. וואַלעסע פֿאַרב וואָס מע קריגט אַרויס פֿון אַ ספּעציעלן מין אַלגעס און פֿונגוסן.

אַרכיבמאַנדרײַט — דער. זן. הויכראַנגיקער גלח אין דער היעראַרכיע פֿון דער פּראַואַסלאַו־נער צערקווע, נאָר איין שטאַפּל נידעריקער פֿון פּאַטריאַרך. „דער רוסישער אַ האָט געקויפֿט נישט ווייט פֿון יפֿו אַ שטיק ערד וואו מע וויל בויען אַ פּרויזש“, יפֿא, 1885, № 15. „פֿון גובערנאַטאָרן ביזן לעצטן פּאַליציאַנט, פֿון אַן אַ ביז אַ גלאַקנצער“, ייִה, ברידער אַשכּנזי, ז' 477.

אַרכיבמאַנסטער — דער. ס. אַרכיבמאַנסטער, גאַר אַ שרעקלעכער, ריזיקער מאַנסטער. „זיצט הערשט פּיניקער, דער אַ, דער הערשער און אוועקרויבער פֿון די לעבנס פֿון מיליאָנען“, [ציט אין פֿאַר, 1961 IV 28].

אַרכיבעד|עס — גריכישער פּיזיקער און מאַטעמאַטיקער פֿון 3. ייִה פֿאַצ, געלעבט אין סיראַקוז. פֿאַרשער פֿון סטאַטיק בײַ פּעסטע און פֿליסיקע קערפּערס. אויסגעפֿינער פֿון טעכ־נישע אינסטרומענטן. אַ. ג. ע. ז. ע. ז. [אַ קער־פּער אין אַ פֿליסיקייט פֿאַרלירט אַזוי פֿיל וואָס ויפֿל עס וועגט דער סכּום פֿון דער אַרויס־געשטויסענער פֿליסיקייט]. „באַלד האָט ער זיך איבערצײגט אַז עס פֿעלט שוין אים דער פּונקט פֿון אַ“, בעמ ווו, ז' 10. [אַ זאַל האָבן געזאָגט אַז אויב ער וואַלט געהאַט דעם אַנשפּאַר־פּונקט פֿאַר אַ הייבער, וואַלט ער מיטן הייבער געקענט אויפֿהייבן די ערד].

יִשׁ — אַדײַ אַער ספּיראַל, אַיע שרויף, אַיער פּונקט. „מיינט עס אַז איך האָב געפֿונען דעם אַץ פּונקט“, קאַר ו, נײַ 1938, ז' 38.

אַרכיביבליום — די, ען. דזוו אַרכידיעע. „די געפֿלעקטע אַיב־איז אַ פֿרילינגגעוויקס, וואָסט אויף פּיכטע לאַנקעס“, ד. האַכבערג, איב, אַטעאָ שפּיל, געוויקסן, מאַסקווע 1920, ז' 122.

אַרכיבינאַנאַנאַם — דער. מצ נב. ראש־הקהל. גבאי. „דער ראש־בית־הכנסת, דער אַ, אינעם רוימישן עגיפטן“, מתתיהו מיוזש, יבֿל וו, א, 21, ז' 149. „אַ נאָענטע שפּיכט צו דער אַראַגינירונג פֿון רעליגיעזן קולט [אין רוים] האָט געהאַט דער אַ (שול־גבאי) וואָס האָט געהאַט די השגחה איבער דער אַרדענונג פֿון דעם גאַטדינסט“, זק, איב, שד ו, ז' 18.

אַרכיבעריי — דער, ען. הויכער ראַנג אין היעראַרכיע פֿון פּראַואַסלאַווע פּאַפּן. „אמער פֿאַטער זעט אויס ווי אַ פּאַסטאָר, ווי אַן אַ“, שע, פֿון צוויי וועלטן, ז' 150.

אַרכיבלאַזם — דזוו אַרכאַבלאַזם. <

אַרכיבעלאַג — דער, זן. >איי >גר. גרופּע אינדולען וואָס געפֿינען זיך נאָענט איינער צום אַנדערן.

אַרכיבפּאַפּילאַר — דער, זן. >איי >גר. ז. גאַר דינינג רערל, ווי אַ הערעלע דין געפֿעס אין אַראַגניזם. „די יונגע, נישט פֿאַרענדיקטע אַנטוויקלונגס־פֿאַרמען פֿון די קאַפּילאַרן רופֿט מען אַרײַ“, טעז, וואַרשע 1930, № 21. „יִשׁ — „... באַטראַכטן יענעם ... טיפּאַלאָגישן קאַמפּלעקס וואָס טראַגט דעם נאָמען אַישע געוואַרע“, דאַרט.

אַרכירײַ — דער, ען. געוויינטלעכער אַרויס־רייך פֿון אַרכיבעריי.

אַרכע — די, ס. 99: אַרץ, אַרפֿע. <P: arfa>. לאַנגער און שמאַלער קאַסטן מיט אַ ראַד וואָס דרייט זיך און עס ווערט דורכדעם געשאַפֿן אַ ווינט וואָס העלפֿט אוועק־בלאַזן דעם שפּריי פֿון קערנער. „זי פּלעגט עפֿענען די מיל־טיר מיטן האַרן / און אויפֿ־פֿרעסן פֿון קאַסטן דאָס ביטל קליינען / און פֿון דער אַרכע דאָס מעסטל קאַרן“, י. ראַגליק, געקליבענע לידער, נײַ 1948, ז' 176.

אַרכעאַנאַראַ|יע — די. מצ נב. דאָס שטור־דירן אַלטע געשריפֿטן, אויפֿשריפֿטן. אַננקרי־ציונגען. „יִשׁ — אַדײַ“.

אַרכעאַלאָגיש — אַדײַ. (געאָלאָגיע). וואָס איז פֿון (האָט אַ שפּיכט צו) דער תקופּה פֿון אַ ביליאָן ביז דרייַ ביליאָן יאָרן צוריק, ווען עס זענען אויף דער ערד אויפֿגעקומען די עלטסטע פֿאַרמען פֿון לעבן, פּרונגוסן, אַלגעס. אַיע צפּט, תקופּה. אַיע לעבנס.

אַרכעאַלאָג — דער, זן. >איי >גר. פֿאַר־שער, ספּעציאַליסט אויפֿן געביט פֿון אַרכעאַ־לאָגיע.

יִיע — די. מצ נב. וויסנשאַפֿט וואָס פֿאַר־נעמט זיך מיט פֿאַרשן פֿרעזירדיקע תקופּות, לויט מאַטעריעלע רעשטן.

יִישׁ — אַדײַ „... צעברעקלטע סקעלעטן און אַיע ליימ־פּלויס...“, ייִה, אַלט־שטאַט, ז' 286.

אַרכעאַנאָ|יע — די. (באַטאַניק). וויבילעכער פֿאַרמערונג־אַרגאַן בײַ ספּאַרן־געוויקסן. „יִישׁ — אַדײַ“.

אַרכעי, אַרכיי — ג. Orhei. שטאַט אין בעסאַראַביע. „די שטאַט אַ, בעסאַראַביע, פּלעגט מען רופֿן אַיער גנב, ווייל דאָרט האָט זיך פֿאַר־צפּטנס געפֿונען אַ גרויסע תּפּיסה“, טמז, 1966 III 20.

אַרל — ג. שטאַט אין דעפּאַרטאַמענט בוש־דיראַן, דרום־מזרח פּראַנקרייך, עקסיסטירט נאָך פֿאַר דער רוימישער הערשאַפֿט, אין אַלטע ייִדי־ספּריש: אַראַל, אַרל, אַרליש, ייִדי יושב־זאַל האָבן עקסיסטירט זינט נאָכן חורבן בית־שני, אַפּיציעלער דאָקומענט וועגן אַ ייִדי קהילה אין אַ פֿון יאַר 425 אַצ. אין שטילעלעכער באַרימט מיט אַ צאָל וויכטיקע מִפּרשׂים און גאונים, צײַה יצחק בן יעקבֿ הכהן, דער גרויסער מקובל וואָס האָט אין 13. ייִה אַפּגעזוכט אין אַ פֿאַרלויבענעם יס־פֿר העינין.

אַרלאַזונג — די. אַרכ. Mhd: erlāzen. ריכטיגן 8 פֿאַרטייטשט ׳והנחה׳ (אַסתר, ב, 18): „אויב־אַרלשונגא׳ [תּי. ׳הנחה׳].“

אַרלאַזן — דער, אַדײַ. < אַרלעאַן. אין קמ (1866, № 4; 1866, № 15; 1870, № 20) — „אַיער פּעלר“, אַ בנשט אַיער. [דער קאַליר — אומקלאָר. אין איין שטעל זיכער — ווינסן].

אַרלאַזן — קינסטלעכע שטאַף, פּראַדוצירט דורך אַ כעמישן פּראָצעס. „מיר נוצן ... קינסטלעכע פּראַדוקטן ווי נעלאָן, אַ, אַקרילאַן ... און מאַסן אַנדערע סינטעטישע געוואַנדן וואָס זענען אויסגעארבעט פֿון נייט־ראַפּינירטן אויל ... און נאַטירלעכן גאַז“, טעז, 1958 II 7.

אַרלאַנגען — טרוו. אַרכ. דערלאַנגען, דער־גרייכן. אַנקומען צו עפעס. „דיא שאַף וואַלט ער [דער לייב] גאַר באַלד אַרלאַנגן“, ספר משלים, 1686, כ/ב.

אַרלאַסט — די? אַרכ. לשון־הרע (סטוטש, 586). Mhd: ör+last. דאָס וואָס איז אַ לאַסט פֿאַרן אויער.

אַרלויבן — אַרכ. דערלויבן. לאַזן פֿריי־ריכלין 8 פֿאַרטייטשט ׳נחרפת׳ (ויקרא, יט, 20): „אַרלובט“ [תּי: באַשטימט]. אין תּשׁונת ישראַל, פּירוראַ, 1974? אַ.

אַרלויין — די. במ. < אַרלוינע, 1396. ליבע־עפּעלעך. דודאים, אויפֿס אַדער וואַרצל מיט מאַגישע כּוחות צו פֿאַרשטאַרקן ליבע. „הודודאים נתנו ריח, ער שרביבט דער ילקוט דש איז טייטש (אורלויין), דש מיינט דיא צווייא (שׁבטיים) יששכר אויב זבולון) דיא דא זענען וואַרן

גיבארן פֿון וועגן די (אורליון)... צאָינה, קס/א.

אַרלייזן — טרוו. אַרכ. דערלייזן. אויסלייזן. ברענגען די גאולה... וויא ער שרה, חנה און יוסף דען הינטיגן טאָג איז אירי צרה האָט טאָן אַרלייזן, שוה וו, ד/ב.

אַרלייכטן — טרוו. אַרכ. Mhd: erliuchten. ליכטיק מאַכן, שינען. ריכלין 8 פֿאַרטישטש 'קרן' (שמות, לד, 35) „אַרלוהטא“ [תי: „שטראַלט“].

אַרלייען — טרוו. אַרכ. לייען. ריכלין 8 פֿאַרטישטש נישד' (מלכים ב, ד, 7) „דש דו השט אַרליעהט“.

אַרליק — מענערנאָמען. <אַרע > אהרן. אַ איז אַ רעגיאַנאַלער, ווייניק באַקאַנטער אָבער פּשױדישער נאָמען, צייט, טמח, 1966 וו 25.

אַרלע — גנ. Orla. שטעטל אין פּוילן אויף דער ליניע ביאַליסטאָ—בריסק, אין אַמאַליקער גראַדנער גובערניע. פֿון די עלטסטע ייִדיש־בֿים אין קרוינפּוילן, די גרויסע שול אין אַ פֿון 12 י״ה.

אַרלעאַץ — גנ. גרעסערע שטאָט אין צפֿון־מזרח פֿון פֿראַנקרײַך. באַצײכנט אין ייִדיש־מקורים מיט: אורליאַן, אורליניש. שפורן פֿון אַ ייִדיש־ישובֿ אין אַ פֿון 6 י״ה. זינט פֿריער מיטלעלעטער וויכטיקער ייִדיש־צענטער, באַרימט מיט זײַן גרויסער ישיבֿה, פֿונאַנאַן עס זײַנען אַרויס אַ צאָל באַקאַנטע מפרשים און פּײַטנים — חכמי אורליאַן און זקני אַ.

אַרלעאַץ — דער. שטאָף־פֿאַרב, העל־רויט, געבלעך־רויט. אַראַנזש־פֿאַרב, לורבֿ פֿאַר טעק־סטיל. פֿון פֿרוכטן פֿון אַ געוויסן מיט דעם זעלביקן נאָמען, Bixa orellana „אַלער — ווי, ז' 183) און בײַ שט (אידישע ראַמאַנע, ז' 207). „אַרליאַנער פֿערל“, [עס זעט אויס אַן בײַ בייזן איז דער קאַליר גאַר ווייט! אַזוי אויך אין טמח, 1968 וו 19: „אין האָב דערזען אַ מויל מיט ווייטע צײַנדלעך ווי אַרלעאַנער פֿערל“].

אַרלעבן — אוטוו. אַרכ. דערלעבן... פֿדי ער ניקש ביזוש און קיין אין פֿאַל אן זײַני קינדר אַרלעבין, גה, ז' 211.

אַרלעקיין — דער. יען. איי > אײט. 1. גע־שטאַלט פֿון דער איטאַליענישער פֿאַלקס־קאַמעדיע, ביזן xvii י״ה. טראַגט אַ מלבוש פֿון פֿיל־פֿאַרביקע דרייעקן אָדער ראַמבן, אַ שוואַרצע מאַסקע און אַ הילצערנע שווערד. 2. אַלגעמײַנע באַצײכענונג פֿאַר פֿאַיאַק, לך. אַ־בֿ ל ו ז ע. אַ־מ אַ ב ט ל.

אַדע — די. 1. פֿאַרשטעלונג מיט אַען אין דער הויפּט־ראַלע. 2. פֿאַיאַזישע שטיק, לצינישע קונצן.

אַרלעקיין־ענטל — אויך אַ־קאַטשקע. קליינע, מיט בלאַלעך־גראַע פֿעדערן און מיט שוואַרצע און ווייטע פֿלעקן, Histrionicus histrionicus.

אַרם — אַדי. אַרכ. זזוו אַרעם. „אוי דש נישט ואלן קעם זײַן בויוו ראַט, / דען ער אויף די אַרמן יודן גיראַטן האַט“, מגל, ש' 74-1373.

אַרם — [אַרעם] גנ. <בראשית, י' 23-22 אַ. לאַנד פֿון צפֿון און מזרח פֿון אַרץ־ישׂראל, ביזן טײַך פּרת. הויפּט־שטאָט — דמשק. אין תּלמוד ווערט דאָס לאַנד שוין אַנגערופֿן סוריאַ, סיריע. „מע האָט פֿאַרצײלט אין לאַנד אַ וואַר אײַן מאַן דר וואַר אײַן סריס“, א. פּאַוויר, גדולת יוסף, יוזעפֿאַוו תקצ״ח, כב/ב. אויך פֿאַלק, אײַנזאַנדיגער פֿון אַרם. „און דוד האָט גע־שטעלט וואַפֿן אין אַ פֿון דמשק, און אַ איז געוואָרן צו דודן קנעכט וואָס ברענגען אָפּגאַב“, תּי, שמואל ב, ח, 6. „און גאַט האָט אַנגעשיקט אויף אים באַנדעס... פֿון אַ“, תּי, מלכים ב, כה, 2.

אַרמי — [אַרעם] דער. ימים. <דברים, כו, 5 אַ. אַ אַנזוואַנער פֿון אַרם, מיטגליד פֿון אַרמישן פֿאַלק. לָבֿן דער אַרמי, „דא ער רבֿקה צום ווייב נאָם, דיא טאַכטיר פֿון בתּוואל דעש אַ (דאש הייזן זיא אים גלחות סיריא) פֿון פֿון אַרם... לָבֿן (דעש סיריאַרש) שוועס־טרי, בליי, בראשית, כה, 20. „ווער עש מוסר איז ממון של ישׂראל בידי אַרמיים קומט אין אײַנס הונט אַרײַן“, ענה, כב/ג. וון — אַרמירט. „ווער עש ליגט בײַא אײַן אַתּ קומט [= ווערט מגולגל] אין אײַנס אויער האַן“, ענה, כב/ג.

אַרמאַדע — די. ס. Spa: armada. גרויסער קריגס־פֿלאָט. די גרויסע (אומבאַזילעכע) אַ — שפּאַנישער קריגס־פֿלאָט, צעקלאַפט פֿון ענגלאַנד אין 1588. ל ו פ ט אַ.

אַרמאַט — דער. זן. — האַרמאַט.

אַרמאַט — אַרמאַט. אַ־עיקס, אַ־ע(ע)סענין. **אַרמאַטאַר** — דער. זן. <איי >ל. סטוטש, 173. שױ־באַזיער, אײַנגטימער פֿון שיפֿן.

אַרמאַטור — די. זן. 99: זרע. 1. באַוואַ־פֿענונג. 2. יעדער באַזונדערער מכשיר פֿון באַוואַפֿענונג. 3. באַשי־מיטל פֿאַרן קערפּער. פּאַנצער און זײַנע טײַלן. 4. (ביאַלאָגיע). טײַל פֿון אַרגאַניזם וואָס דינט צום באַשיצן אים. אויך וועגן געוויסן. „די דערנער — די אַ פֿאַר רויזן“. 5. מיטל אַנצוגריפֿן בײַ בעלי־חיים. 6. אײַנז, שטאַל ווי אַ טײַל פֿון רושט־אױאַניעס בײַם בויען. „ס׳האַט אויסגעפֿעלט דערעיקרשט צעמענט און אַ־אײַזן“, א. קאַהאַן, אינזשענערן, קינעו 1932, ז' 167. 7. טײַל פֿון אַן עלעקטרי־שער מאַשין וואו עס קומט אַרײַן דער עלעקטרי־שער שטראָם. 8. טײַל פֿון יעדן מכשיר, פֿון יעדער מאַשין וואָס פֿאַרהיט פֿון שאַדן, פֿון צעבראַכן ווערן. אויך: די אַ פֿון לאַמפּ. 9. זאַמלנאָמען פֿאַר אינסטאַלאַציע־טײַלן: קראַ־נען, שרױפֿן, קעסלען, טערמאַמעטערס, מאַנאָ־מעטערס, הענגערס אַ. אַדי — שטשיק — דער. יעס. ווער עס אַרבעט בײַ אָדער מיט אַרמאַטור. „חבֿרה אַעס ציען אויפֿגעקױלעט

קאַלאַנעס...“, מאַטע דעכטיאַר, בויער, מינסק 1936.

אַרמאַטע — די. רומ. Ru: armatā. < מילי טער. מיליטעריניסט. ער דינט איצט אין דער אַ. נאָך דער אַ וועט ער חתונה האָבן.

אַרמאַטעס — די. פּטמ. רעמאַטעס. רעומאַ־טיים. ליבן אויף אַ.

אַרמאַל — דער. <איי >פר. 1. צונויפֿ־שמעלץ פֿון קופּער און צינק אויף צו אימיטירן גאַלד. 2. באַגילדעטע מעש אָדער בראַנז. 3. גאַלד־פּודער, צוגעגרייט אויף צו באַגילדן.

אַרמאַניאַק — דער. זן. 1. פֿראַנצײַזישער ליקער מיט הויך־געשאַצטע אייגנשאַפֿטן. [געווען פּראַדוצירט אין דער פּראַווינץ מיט דעם זעלביקן נאָמען]. 2. געדונגענער זעלנער פֿון די גראַפֿן פֿון אַרמאַניאַק, רויבער. באַנדיט. [די אַן זײַנען אין 1449 באַפֿאַלן די באַפֿעלקערונג פֿון עלזאַס און פֿון שווייץ, פּאַרגראַמירט יידן].

אַרמאַניאַקום — דער, זזוו אַמאַניאַק, — ז' 1401. „אײַן ביזן צאַן אַן שמערצן אַרויז צו נעמן, נעם אַ גימישט מיט פֿילזן זאַפּט און שמיר דען ביזן צאַן... פֿאַלט ער פֿון זיך זעלברט אַרויז“, קוונטש ביכל, אַמטש תּע״ח.

אַרמאַניע — לעגענדאַרע שטאָט אין פֿלאַנדערן, שטאַט פֿון לויטער פֿאַלאַצן. דערמאַנט עטלעכע מאָל אין בֿאַבֿוֿן. „אײַן שוני שטט שטונד אין אַנטגיגן, זי הובן אן היז צו צו וארן, די זעלביג שטט די היש אַרמאַניאַ“, סטראַפֿע 90. „זי בֿורן לנג ביש זיא קאַמן דורט. דש זי דר זאַהן איר שטט אַרמאַניאַ“, סטראַפֿע 493.

אַרמאַנען — טרוו. אַרכ. Mhd: er-manen. דערמאַנען, וואַרענען. „מיר גיפֿינדן אין אונזר תּורה דו זיא ווייבּר האָבן פֿר שטאַנד צו אַרמאַנן אונז צו וויזן צו גוטן, אונז אב צו וויזן פֿון בויון, בראַנט, פרק יב.

אַרמאַסאַר — דער, זן. רומ. Ru: ar-māsār. פֿערד, אַגער. „דער לאַשעק שטאַמט פֿון אַ וואַזשעס אַ און אַ שקאַפֿע אַווינס ווי אַזעלעכס“.

אַרמאַק — דער, יעס? 99: אַרמאַק <R. армак. פּויערישער קאַפֿטן פֿון אַ שטאַף וואָס האָט אין זיך קעמל־וואַל. בכלל ברייטער, פּשוטער, גלאַטער קאַפֿט(אַן). „זיי האָבן דער־זען פֿאַר זיך... אַ יידן... אין אַ רויסישן אַ מיט אַ ברייטן גאַרטל“, שט, בלוטיקער שפּאַט.

אַרמבאַנד — דער, יענער. — אַרעמבאַנד. 1. בראַסלעט, צירונג וואָס מע טראַגט אויפֿן אַרעם. 2. טאַשמע אויף אַן אַרבל. „די געלע לאַטע האָט מען... געענדערט אויף אַ וויסן אַ מיט אַ מגן־דוד“, אי. ראַפּפּאַרט־גליקשטיין, דאַט בוד פֿון לובלין, 1952, ז' 386.

אַרמברוסט — דער. מצ גנ. אַרכ. Mhd: armbrust. בויגן מיט אַן אַנשפּאַר צום שיסן פֿילן. „גון קאַן איך נישט גיזעהן בֿור דעם

בֹּגיל איין בליק, / ער שפּאַנט אויף זיין אַרמברושט דש וואָר שטאַרק און דיק, שמואל 10, סטראַפּע 1238. ... אַל דער נויארט מיט בויקשן שיסן קאַן אודר איין אַ קן שפּאַנן, בבֿא־בֿוֹן, 398. „ער טעט ניקש אַנדרש אַלש מיט דעם אַ אַ אַ אַ מיט פּפּלל בוגן שיסן, מב, מעשה קס״ו.

אַרמוזד — גאַט פֿון ליכט אין אַלט־פּערסישער רעליגיע. ← אַכרימאַן, 1353.

אַרמוט — די מצ נב. אַרכ. דטשמ *Mhd: armout(e), armet*. דלות, אַרעמקייט. ריכט לין 8 פֿאַרטישט 'מסכנות' (דברים, ה, 9): „מיט אַרמוט" [תּי: „אין אַרעמקייט"]. אַרמיט איז שאר אונ' ניט איין שאַנד, צוכט. „זיא זאגטי מיר זוא פּיל זאַכן פֿאַר, מיך צו איבר רייזן וויא איך איר אַ ניט אן זעהן, מראות הצוֹבֿאות, וואַנדובעק 1718. „אונ' דוא זאָלסט אונז ביהיטן אונ' בישירמ' פֿר אַ אונ' פֿר נוסבֿדאַרפֿטיקייט אונ' פֿר דלות אונ' שפּלות, נביאי תּחינות ובקשות, הומבורג תּפֿ״ט. „גע בויזן און אויפֿגעצויגן... אינעם גרויסן מויער, אין גרויסער ענגשאַפֿט, עלנט און אַ, שע, לכּוֹד יוֹסֿטוֹבּ וו, ז' 139. „פֿאַרגעס אַן ממן שיינהייט. איך דאַרף ניט קיין גבירות, / אַ לאַז מיך אין אַ, איך זוך קיין עשירות, מר ו, גי' 1908, ז' 45.

אַרמון — [אַרמאָן] דער, יונות. >מלכּים א, טז, 18. פֿאַלאַץ. „ביי דער שוועל פֿון אַ פֿון די קלאַסיקערס", מלך ראַוויש, גק, 45, ז' 104. אַ' של שבת — פֿאַלאַץ פֿון שבת. >צונויפֿבינד אין אַ פֿו וועגן אַ צדיק וואָס ווערט געבראַכט אין אַ של שבת. „אויף די בעכער וואָר געשריבן כּוס של שבת; און ביי דער טיר וואָר געשריבן אַ של ש', דאָס הייסט דער פֿאַלאַץ פֿון שבת; אויף די טישן שולחן של שבת", יקבֿ מאַרגענטשטערן, מקדש מלך... וואַרשע 1881, ז' 9.

אַרמונדערן — טרוה. אַרכ. *Mhd: ermundern*. דזוו דערמונטערן. ריכלין 8 פֿאַרטישט 'מתרוגן' (תּהלים, עה, 65): „לא [לשן אַחר] 'מתרוגן' — דער זיך ארמנדערט, כלומ' כּשהוא ער". [תּי: „וואָס ניקטערט זיך אויס"]. ריכלין 8 פֿאַרטישט 'משחך' (משלי, ו, 22): „זי ארמונדערט דיך" [תּי: „וועט עס רעדן צו דיר"].

אַרמולעך — אַדי. אַרכ. *Mhd: erme-lich*. דזוו אַרעמלעך, אַרעם. ... איינע יהודי דו ער לעבט אַרמיטליך. דען וויל מיר אין גלות

זיין, צוכט. „כּהא אַז דש איז דש ברוט דאָש ערמטליך דש זיא האָבן געשן אונזר עלטרן אין דען לנד מצרים", [סדור] תּפּלה למשה. דעסע 1696, רא.ב. „ער רינט פֿון שטאַט צו שטאַט... גאַר אַרמטליך אונ' גאַר קאַל גיט ער איבר בערג אונ' איבר טאַל, כּיי איבז, אליהו קוטנים, מצחק בקרבֿינא, 1698 [רײַ, קאמף קעגן אַזאַרטשפּילן ביי יודן, גײ 1946, ז' 185].

אַרמזשער — די, יס. אַמ. *E: armchair*. שטול מיט אַנשפּאַרן פֿאַר די הענט.

אַרמיאָן — דער, יעס. דזוו אַרמאַק. ←

אַרמיאָ קראַיאַוואַ — די אַקאַ פּוילישע אונטערערדישע אַרמיאָ בשעת דער נאַצישער אַקופּאַציע. „די גרופּעס פֿון דער אַק'... פֿלעגן הרגענען יידן", שפּרינצע פֿיטערשטיין, דאָס בוך פֿון לובלין, 1952, ז' 458.

אַרמיאַשקע — די, יס. ארמענער, פעיאַ. „פֿאַראַן דאַרשן אויך אַיס, די גרעסטע שווליקעס אויף דער וועלט, ברוט, די שטילע ערד, ז' 191.

אַרמי'ו — די, יען. >איי >ל. 1. חייל. אַלע באַוואַפֿנטע כּוחות פֿון אַ מדינה. יבשהאַ, יס'א, לופֿטאַ, אַאַפֿיצער, אַאַיינהייט, אַ אַפֿטיילונג, אַאַקאמאַנדע (קאמאַנדיר), אַאַקאַר פּוס. מלל פֿאַרטישט יוצבֿא' (דניאל, י, 1): „אַרמע" [תּי: „וועגן אַ לאַנגער ציט", תּי פֿאַר־טישטשט שטענדיק צבֿא: חיל]. „בפּרכטן זיא זיך ווען אַבֿרם... אויך איין אַרמעהי צו זאַמן קענטי קעגן זיא ברענגן", רי משה אלשיך, איבז ר' יוסף דאַרמטשטאַט, תּורת משה, קאַרלס רוא תק"ל, לה.ד. אין שוב — „חיל, צבֿא מלחמה. איין אַרמע". „איך וועל אַרנעפֿאַלן אין אַ גרויסער מחנה, דאָס הייסט אַ גרויסע אַ", איבז, גדולת דוד, ווילנע תקע"ו. „וידער וועט זיין אַן אַ... און באַפֿעלן און קריג, ייז, קאַראַנאָוסקי, ז' 243. „ער זאָל דינען אין דער אַ פֿון אַפּריס־יאַסל [= פֿראַנץ־יאַנעף פֿון עסטרייך]", שמואל וויגאַדאַ, פֿאַר, 1959, ז' 27.

2. די באַוואַפֿנטע כּוחות חוצן קריגספֿלאַט. רויטע אַ פֿון רוסלאַנד. אַליאירטע אַען.

3. גרויסער אַפּטייל פֿון אַרמיא, 13. אַן אַ פֿון צוויי קאַרפּוסן. די אַ וואָס איז פֿון ענגלאַנד אַריבער קיין פֿראַנקרייך. אַן אַ אויפֿן צפֿון־פֿראַנט און אַן אַ אויפֿן דרום־פֿראַנט. אַ קאַמאַנדיר.

4. גרויסע גרופּע, אַראַגאַניזירט פֿאַר אַ ספּעציעלן ציל. די אַ פֿון אַסטראַנאָוטן. אַן אַ פֿאַרשערס וואָס זוכן נייע ענערגיע־קוואַלן.

אַיש — אַדי. אַאיש ברויט. אַאישע באַדי נוגג. יער — דער, מצ ווי אצ. „פֿון דערפֿל פֿון קלענעטן, ביזן קלענסטן אוילוס / אפֿל, לערער'א, אַ דאָנק און אַ גרויס, אי כּאַריק, מיט לייב און לעבן, 1936, ז' 109.

אַיען — דער, יעס. טל. „זי האָט... אַ געזונטן אַ... דערהרגעט", ספ, סודות, ז' 249. „די רויטע אַצעס פֿאַרצוימען אַ שטיק גאַס", טעג, צעבראַכענע זיבל, וואַרשע 1920, ז' 130.

אַרמיניאַנע — די, יען. אַרכ. *Mhd: ermeien*. פֿאַרווילונג. גוטער צייט־פֿאַרברענג. ריכלין 8 פֿאַרטישט 'שויע' (איוב, ל, 24): „אַרמיניאַנא" [תּי: „הילף"]. ווערב — אַרמיניען. ריכלין 8 פֿאַרטישט 'שט' (במדבר, יא, 8): „אַרמיטן זיך, לי טייל" [תּי: דאָס פֿאַלק האָט זיך פֿאַרשפּרייט]. דאָס וואָרט אַשמעשע' (תּהלים, קיט, 16) פֿאַרטישט ריכלין 8: „איך וויל מיך אַרמיין" [תּי: „קוויך איך מיך"].

אַרמינל — דער. אַרכ. *Mhd: ermel*. אַרבל. „אין קיין הענטיך טאַר מן ניט דר מיט גין אויש דעם עירוב, עז זנא דען זיא ווערן אַן גיניאט אן זיין אַרמיל", לטו, ס/זא.

אַרמילאַר — אַדי. >איי >ל. וואָס באַשטייט פֿון רינגען, פֿון רייפֿן. אַ־ספֿערע אַדער אַי־שע ספֿערע — (אַסטראָנאָמיע) אַנטיקער אינסטרומענט, וואו עס זיינען אַראַנזשירט רינגען, וואָס זיי אַלע זיינען קרייזן פֿון דער זעלביקער ספֿערע, געוואָרן געניצט צו ווייזן די רעלאַטיווע פּאָזיציע פֿון הימלשן עקוואַטאָר און די עקליפּטישע און אַנדערע קרייזן אויף דער הימלשער ספֿערע.

אַרמילום (הרשע) — [.. האַראַישע] >תּרגום ישעיה, יא, 4: אַ רשיעא; אויך יונתן בן עוזיאל, דברים, לה, 4: אַרמילגוס רשיעא. אַ דער רשע. [דער נאָמען אַ שטאַמט משמעות אַפֿ פֿון ראַמילוס, דעם גרינדער פֿון רויס]. 1. „דער אַ און גוג ומגוג מיט אירן הערן [=אַרמייען] וועלן זיך פֿאַרזאַמלען און ברייטן אין שטרייט", אור לעת ערב, לאַנדאַן תקי"פ, ז' 23. „איינער טוט אַ נעם דעם באַקאַנטן ספֿר יאַבֿקת רוכל... און לייענט הויך פֿאַר אַלע דעם זיבעטן צייכן דאַרט, אַווי: ... אין רויס איז דאָ אַ מירמלשטיין וואָס זעט אויס ווי אַ בילד־שיינע נקבֿה... קומען די רשעים צו דער מירמלשטיינענער יפֿהפּיה... און מאַכן מיט איר קוצעניר־מוצעניו. זי ווערט מעוברת... און עסקט אַ קינד מיטן נאָמען אַ דער שטן, וועלכן די אומות רופֿן אַנטיקרישטו. ער איז אומגעלומפּערט גרויס: צוועלף איילן לאַנג און צוועלף איילן ברייט. די אויגן רויט, האַר — גאַלד, געפֿאַרבט מיט גרינע פּיאַטעס און צוויי האַלדן־און־נאַקנס. דער דאַזיקער פֿאַרשוין גיט זיך אויס דער וועלט פֿאַר משיח. גייט און נעמט אַינן מדינות... שטעלט זיך אים אַקעגן... משיח בן יוסף... און אין דער דאַזיקער מלחמה ווערט [משיח בן יוסף] דערהרגעט... גאַט רעגנט מיט פֿייער און שוועבל און האַגל און דערהרגעט אַ ביי דער צווייטער תקיעה", ממוס, ווינטשפ, ז' 44'43.

2. סתם אַ טיראַן, רשע־מרושע. „דער ימח שמוניק אַ ה' מיט די וואַנצעלעך האָט פֿאַר־טיליקט אַחינו־בני־ישראל אין אייראַפע".

אַרמיניאַנער — דער, מצ ווי אצ. וון יין, יס. [פֿון גרינדער יאַקאַבוס אַרמיניוס]. מיט גליד, אַנהענגער פֿון קריסטלעכער סעקטע וואָס האַלט אַז ישו האָט זיך געבראַכט ווי אַ קרבן

פֿאַר דער גאַנצער מענטשהייט און ניט בלויז פֿאַר די וואָס גלייבן אין אים. י"ז.

אַרמיסטיס — דער מצב מצב. אַרמיסטיס. פֿענער־אַפֿשטעל, וואָפֿן־שטילשטאַנד. אָפּמאַך אָפֿ צושטעלן שלאַכטן. נאָכן אַ וועט אָפֿער קומען אַ שלום־אַפּמאַך.

אַרמיסטינע — די, ס. בעלה־ביטע, באַלעבאַסטע >[מסטערינע + אַר?]. "סיאיני גוט צו זיין אַן אַ" (גאַספּאַדינע) ביי אַ פֿולער סקרינע, שו" [סיאיני גוט, גרינג צו פֿירן אַ בעלי־בתיסקייט, ווען עס איז פֿאַראַן אַ סך אָנגעגרייט גוטס, פּראַוויאַנט].

אַרמיע — די, ס. 2. 2. אַרמיע.

אַרמירן — טרו. זי, (גע)אַרמירט. 1. באַוואַר פֿענען. באַזאַרגן עמעצן. (אַ מדינה, אַן אַרמיי) מיט געווער. "די גרויסמאַכטן אַ אויפֿטונג די קלענערע מדינות". 2. פֿאַרשטאַרקן מיט שטאַל און אַיזן. "די בעטאָן־קאַלאַנסט זינגען אַרמירט מיט דרש סלופּעס אַיזן".

אַרמיש — [אַראַמיש] דאָס. אַראַמישע שפּראַך. שות־פֿישער נאָמען פֿאַר סעמיטישע דיאַלעקטן וואָס מע האָט גערעדט בערך דעם 8. י"ה אין די לענדער פֿון סיריע, מעסאָפּאָטאַמיע, אַרץ־ישראל, ביז צום פּערסישן ימ־אַנגוס. אַ איז פֿון 5. י"ה פֿאַצ ביז לערך 9. י"ה געווען די ריידשפּראַך ביי גרויסע טיילן פֿון ייִדישן פֿאָלק (אַי, בבל, סיריע, פּערסיע); אין איר זינגען אַקאָמוולירט וויכטיקע שאַפֿונגען: טיילן פֿון די כתובים אַחרונים, דניאל, עזרא, תּרגום אונקלוס, בן־סירא, תּלמוד ירושלמי, יונתן בן עוזיאל, תּלמוד בבלי, מדרשים, זוהר, שאלות ותשובות און נאָך און נאָך.

"אין פֿאַרשיידענע לענדער האָט אַ זיך אַיני געפֿונדעוועט ביי פֿעלקער וואָס האָבן פֿריער גערעדט אויף אַנדערע שפּראַכן... אין דער פּערסישער אימפּעריע... אין אַ געוואָרן די אָפּיציעלע דאָקומענטן־שפּראַך... מיט אַזעלכע איבערלאָקאלע פֿאַרשריב־פֿונקציעס האָט זיך אַ געהאַלטן אין גאַנצן מיטעלן מזרח אַ וואָסערע טויזנט יאָר... ביי אַ געוויסן סעגמענט פֿון דער באַפֿעלקערונג [אין אַרץ־ישראל]... אין געווען אַדער העברעאיש אַן אַ אַדער אַ אַן העברעאיש... אין אַ געוויסער מאָס האָט כמעט יעדער יחיד געקענט ביידע שפּראַכן... ניט איבערנאַכט איז אַ געוואָרן ביי ייִדן אין אַרץ־ישראל די אומפֿאַרמיטלע שפּראַך, מוזג 1, ז" 60-61. אַ ביי ייִדן גופּא איז אויך ניט פֿון איין גאַס. אין צייט צייט זיך די געשיכטע אויף אַ מהלך פֿון העכער 2000 יאָר... געפֿינט מען אין וויסנשאַפֿטלעכע שפּראַכן די ספעציע־צירונג ייִדיש אַ... דער צומערסטן אַדעק וואָסער נאָמען איז תּרגוּם מִשׁ דאַרטן, ז" 72-73.

אין זיין געשיכטע פֿון דער ייִדישער שפּראַך ניצט מוז אַ'זירן, אַ'זירונג, אַ'זום, אַ'יסט.

אַ איז אַרבינגענומען געוואָרן אין טיילן פֿון

דאווענן, ברכות, פיוטים, רעליגיעזע צערעמאָניאַלן, ווי: יקום־פורקן, קדיש, אַקדמות, כּל־נדרי, יה־רביבון־עלם, וכדו'.

פֿון לשון־קודש אין ייִדיש זינגען אַרפּין אַ סך אַע ווערטער און אויסדרוקן. דוגמאות: אַרדבא, גופּא, חֲבֵרוֹתא, לאַור־דוּקא, מהיכא־תיתי, מימרא, ממה־נפֿשך, נפֿקא־מינה, סירא־אחרא, עוֹבְדא, רבּוּנו דעלמא כּולא, רחמנא־ליצלך, שקלא־וטרילא וכדו'.

אַרמיש — אַד. וואָס האָט אַ שייכות צו אַרם. די אַע מלחמות מיט מלכות־ישראל. "יששכר ענטפֿערט אויף אַ לשון, כּדי בנימין זאָל ניט פֿאַרשטיין וואָס ער זאָגט", א. פּאַזיר, גדולת יוסף וו, יוזעפֿאָו תקצ"ה, כו, ב. אויך: אַרמית. "האָט ער זיך אַוועקגעזעצט אין אַ קלויז און האָט זיך אָנגעהויבן צו חקרנען מיט דעם גראַפֿן פֿינגער אין די טיפע שיטות פֿון תּלמוד אין אַ לשון", י. מ. אַלפּעראַוויץ, דיא וועלט מלח' מה... ווילנע 1905, ז' 25.

אַרמיל — דער, מצ ווי אַצ, ערמל. אַרכ. זאַקל. אַרמיל. אַרבל. אין קויאַווע (פּוילן): אַ, אונטער, אַ־פּוֹטער; אַייבעראַ. "שריב שידל ש"י [=שתיחיה!], וויא זיא דיא ערמעל זאָל געבן מן וויל זיא וואָלכל האָבן", פּראַג, ז' 42.

אַרמינהיים — [... נאהאַראַיים] גג. >ברא: ש"ה, כד, 10. אַא. אַרם צווישן די צוויי טייכן (פרת און חידקל) אַדער מעסאָפּאָטאַמיע. וואוינ־אַרט פֿון אַברהם אַבינו און משפּחה איידער זיי האָבן זיך באַזעצט אין לאַנד כּנען. "אוי מאַכט זיך אויף, אוי ציהט גוך אַ ג' (וועלכיש אים גלחות הייסט מעסאָפּאָטאַמיע) צו דער שטאָט נחור", בליג, בראשית, כד, 10 [ת: "... געצאַנגען קיין אַי, צו דער שטאָט פֿון נחורן"]. "א" און אַמעריקע זינגען פֿאַרשלאָסן ווי אַ גביריש האַרץ", פּראַג געדאַנקען און אידיש, שריב אַ פֿעליטעאַן.

אַרמיקען — געקירצט פֿון אַרעמען. פֿאַרוואָס האָסטו צו מאַטערן מיך, אַ, אויסדערוויילט?, מלה, אין ניו־יאָרק, נ"י 1954, ז' 204.

אַרמענאַאיִד — דער, ז. (אַנטראָפּאָלאָגיע). ווער עס געהערט צו דער וועסער, דער קאַו־קאַזישער ראַסע. [פֿאַרשפּרייט אין מיטעלן מזרח]. אַל' — אַד. אַיַלע סימנים. פֿע־דער־אויע (פּאַלעסטינע, סיריע, מעסאָפּאָטאַמיע) איז געווען באַוואוינט אין דער צייט פֿון 4-3 טויזנט יאָר פֿאַר קריסטוס־ערע דורך צוויי פֿאַרשידענע ראַסן; דער אַאַלער ראַסע און אַרענאַאַלער ראַסע, טאַז, שריפּטן, וואַרשע 1929.

אַרמענעהויז — דאָס, הַיַעוּר. הקדש, אַזיל פֿאַר אַרעמעלעכט, אויסגעהאַלטן פֿון דער קהילה. "און אויף אים איז געפֿאַלן די וואָל ער זאָל בויען דאָס דאַרטיקע ייִדישע שפּיטאַל מיט דעם אַ", קמ, 1866, אַ 48.

אַרמעניע — גג. 1. לאַנד אין אַזיע, אין דרום־מיקן חלק פֿון קאַווקאַז, ביים אָפּשטאַם פֿון

די טייכן פרת און חידקל. צעטיילט צווישן רוסלאַנד און טערקיי אין 1921, דער טייל אין רוסלאַנד איז פֿון 1936 אַ סאַוועטישע רעפּובליק; הויפטשטאָט: עריוואַן.

2. מזרח־רוימישע אימפּעריע, ביזאַנץ. אַ לינגוויסטישער אומבבט וואָס האָט געבראַכט דערצו אַז דער נאָמען אַ' (מיט די העברעאישע שרייבונגען: אַרמניאַ, אַרמינאַ, אַרמינאַ, אַרמינאַ, אַרמינאַ) איז אויפֿגענומען געוואָרן פֿאַר Romania, וואָס איז די פּאַצייכענונג פֿאַר ביזאַנץ, אויף אַזאַ אַוּ אַוּ אַוּ איז אַרויסגעקומען די אידענטיפֿיצירונג: ביזאַנץ — יון, אַרץ יון — אַרמניאַ — אַרמעניע — עמלק, קאַט, י"שפ xviii, 1.

י"ש — אַד. וואָס איז שפּך צו אַ און צו די אַרמענער. אַיישע קולטור.

אַרמעניש — דאָס. שפּראַך פֿון די אַרמענער. אינדאָ־אייראָפּעאישע שפּראַך. די אַלטע שריפֿט־שפּראַך, געניצט נאָך איצט אין דער ליטורגיע, רופֿט מען גראַפּאַה, און דאָס מאַדערנע אַ, זינט 16. י"ה, די איצטיקע ריידשפּראַך מיט איר מאַדערנער ליטעראַטור — רופֿט מען אַש־כאַרביק אַדער אַש־כאַרב־א־ר.

אַרמענער — דער, מצ ווי אַצ, וון יין, ס. מיטגליד פֿון אַרמענישן פֿאָלק. "פֿון צוויי קעס־לען ייִדן האָבן שרים אויסגעקאַכט אין אַ", רוסי שו" קאַט, י"שפ xviii, 1. "עס איז פּשוט ניטאָ קיין היסטאָרישער אונטערשפּאַר פֿאַר אַזאַ נאָמען [עמלק] פֿאַר אַ", קאַט, י"שפ xviii, 1.

אַרן — אומפּ, אַקוּוו. ? <Mhd: arnen = לַבְדוּ, מאַטערן זיך. זיך זאַרגן. האָבן אין זינגען ווי עפעס וואָס לייגט זיך ווי אַ שטיין, וואָס פֿאַרשאַפט זאַרגן, וואָס צעשטערט דאָס רואיקע געמיט (מחמת מורא, ספֿקות, פֿאַר־לעגנהייט, אומזיכערקייט אע). קימערן, אַנגיין. דוּו אויסמאַכן, אוטוו, 3 (← 275). זיך אינ־טערעסירן מיט עפעס. האָבן אַן אינטערעס פֿאַר עפעס. געניצט ס'רוב געאַסיוו. "עס אַרט מיך לעגנהייט, אומזיכערקייט אע). קימערן, אַנגיין. דוּו אויסמאַכן, אוטוו, 3 (← 275). זיך אינ־טערעסירן מיט עפעס. האָבן אַן אינטערעס פֿאַר עפעס. געניצט ס'רוב געאַסיוו. "עס אַרט מיך לעגנהייט. "ניט מיין ציג, ניט מיין חנוכה־לאַמפּ — וואָס זשע קען עס מיך אַי? עס אַרט ווי דער פֿאַראַיאַריקער שניי, ווי דער נעכטיקער טאַג, ווי די וואַנט, ווי דעם קאַטער, ווי די ראַבע קאַץ, ווי די קאַץ פֿון מיטוואָך, ווי אַ פֿינצטערע נאַכט דעם גנב, ווי דעם בעטלערס זינגען. "פֿאַר דער מאַמען איז ער גרייט ס'לעבן אָפּצוגעבן, פֿאַרן פֿאַטער אַרט אים ניט". "ס'וועט אים נאָך אַן אַר טאַן וואָס ער איז אַוועק פֿון ווייב און קינדער". "וואָס אַרט אויבן די פֿרעמדע שטאַט? וואָס אַרט אויבן פֿרעמדע מענטשן? פּל אַ אַרט אים נישט, אַבער קרענקען קרענקט עס אים", 210. "וואָס אַרט מיך הענט וואָס וועט זיין מאַרגן?"; "דעם קראַנקן אַרט אַפּילו אַ פּליג אויף דער וואַנט"; "ס'אַרט נישט דעם שיכור פֿון וועלכן קרוג זיין וויין קומט", שו. "... ונדבך היטב במחשבה זו בהתפעלות הנק' דבקות המחשבה (בל"א צוגעקלעפט גוט דער שטערן אין דער מחשבה, עס אַרט און

ירט אים זייער) והוא הנקרא שמוע במחשבה (בל"א ער האט גוט געהערט אין דער מחשבה), "מו"ה דוב בער בן... מו"ה שניאור זלמן זצ"ל, קונטרס ההתפעלות קעניגסבערג 1831, ט/א.ב. "די קרענק האט זיך אזוי אינגעגעסן אין זינע ביינער אז ער פילט זי שוין גארניט, אז סע ארט אים שוין ניט", ממוס, 'בישיבה של מטה', ז' 34.

מיט זיך — "זיין דעה מאכט ער אים צום נרין, דאריבער טוט ער זיך אריין", עיון, נ/ב. ענייש.

אַרן — אנטשט הארן אין רר אן ה. ב: הארטן. **אַרן** — טרוו. אר, געארט. [בבי א' אשטיגער

אין אבסאלוט זיכער דער לעזישער אפשטאם, דערויף זאגט עדות דער לאטינישער אב-אבות oräre. אין פאגאנישן לאטינישן האט דאס פשוט געמיינט 'בעטן' אבער אין קריסטלעכן לאטינישן האט מען דאס איבערגעשטישט אויף 'בעטן ביי גאט; תפילה טאן, און אזוי איז דאס אריין אין די ראמאנישע שפראכן. ס'איז א סכרא אז יידן אין רוים האבן אין זייער רוימיש-לעזיש שוין אויך געניצט דאס ווארט מיטן טיטש 'תפילה טאן, און דערנאך האט זיך עס אויפ-געהאלטן אין די באזונדערע לעזישע שפראכן. גראד מאכט זיך אזוי אז אין א מערב-לעזישן טעקסט איז יא פאראן אן אויפמיין אוריר (orer)... על-כל-פנים איז אינעם קלאנגיקן געשטאלט פון יידיש orn נישט קיין אנהער רעניש אויף ספעציפישע מערב-לעזישע אדער דרום-לעזישע שטריכן, מווג ו, ז' 54.] מ"ה. אין שרייב-שפראך פון מזרח-יידיש טרעפט זיך ביזן סוף 18 י"ה.

1. דאווענן. תפילה טאן. מתפלל זיין — אליין אדער מיט א מינין. א' מוסף, שחרית. ריכלין 8 פארשטישט 'ומלא' (דניאל, ו, 11): "אויך ער ארטא, ל' התפלל" [ת: "און תפילה געטאן"]. "דעש מורגנש אויך דעש ארבנט, ווען מאן קריאת שמע ארון זול, שמואל-בן, סטראפע 337. "דרום הלט איך בור אייטל טורן, דאי איז לשון הקודש וועלן ארון אויך בור שטיין דאריין קיין ווארט", יוסף בר יקר, תפילה 1544, הקדמה. "ויל די ור שטיין גיט ווש קריאת שמע אורר ויושע טויטש איז אויך ווז גיט ווז ער ביט, ווען ער עז לנג ארן טוט", מדרש ויושע [יעקב מייטליס, יובל אל, ז' 281]. "צו מורגנש גאר פריא מאכן אויף שטיין, אויך באַלד אין דיא שול צו גין, אויך צו מאכן א' זיא בכונה, שפר משלים, פדמ תמ"ז, לא,א. "די תפילין] גיט איין גאנצן טאג זאלין אויף האלטן, דען נייארט אין דער שול, אין צייט דאס מן אורט", לט ו, רב.ב. "אויף דער לינקיי זיט שטעלט זיך דער זינגער. / ער שטעקט זיך אין האלז דען פינגער. / ער שרייבט נאך אויך פאר. / ער ארט קיין ווארט דאש גאנצי יאר", ר' יואל זון, ריח נחוח, פירודא 1724 [י. שאצקא, אמ' פנקס ו, ז' 187]. "איין טייל לאַנדס ליט טרייבן אין אירן ארן פיל פנטיסייא אויך אלייר לייא נארישי באזון", עפש, דרך הישר לעולם הבא, פדמ, תס"ד, ד/א. "דער גולן...

האט פון צו פאָרן ניט גיקענט אורן", משל הקדמוני, אוסטראַה 1868.

2. סתם בעטן. "ווער זיך חרפנט צו עסן און צו א' איז דאָ (היר) און דאָרט פֿאַרלאָרן", טענדלאַ, 892. "איין שפּריך וואָרט מן אימר גיזאָגט האָט, אָן טאַנצן אויך אָן אורן קענט מן מענכן נאָרן אויך טאָרן", ספר משלים, פדמ תמ"ז, ו/א. "ווער זיך שעמט צו עסיין אויך צו אורן דער איז היא אויך דאָרטן פֿר לאָרן", צאינה, קנא/א. "הב איך מיר גיט לזיין זיך שטראַף צו אָרין, ויא בין איך איצונד פֿר לאָרין", טה וו, פירודא תפ"ה, ז' טו.

אַרנאָואַמ'ט — דער, ז'ן. וונ זין, קע, יס. >טערקיש. ווער עס געהערט צו אָן אַנדער גלויבן ווי אין זיין סביבה. אַ מהמדאַנער צווישן קריסטן. אַ קריסט צווישן מהמדאַנער. "זיין טאַטע איז געווען אָן א' (אָן אַלבאַנישער מהמדאַנער)", ברוט, גר. № 59, ז' 19.

אַרנאַואַומקע — די, מצ נב. ספעציעלער מין זומעררווייץ מיט האַרטערע קערנער און וואָס גיט אַרויס ווינטערע מעל. וואַקסט אין אַדעסער געגנט און אויפֿן באַלקאַנישן האַלבאינדל.

אַרנאַמ'ט — דער, ז'ן. P: ornat. <P: ornat. >1. אויבערשטער מלבוש פֿון אַ גלח, אַ פּאַפּ, בכלל פֿון אַ קריסטלעכן גיטש-לעכן ביים רעליגיעזן ריטואַל. דער ביסקופ אין זיין א'. 2. אויך וועגן 'אוינפֿאַרעם' פֿון אַ ראַבבּי, אַ חזן, אַפּט מיט בייטעם פֿון ביטל. "דער א' פֿונעם חזן און דאָס כאָר איז אויף ווינער אַרט", צעד, ז' 32. "גרינג צו שענדן דעם א'... דאָס טוען נאָר ייִדישע חוננים", פּנחס מיינאַוואַסקי, מאַדערנע ליטורגיע אין אונזערע סינאַגאָגען אין רוסלאַנד, אַדעס 1910, ז' 51. "האַט אויף זיך אַרױפֿגעלייגט דעם פֿולן א' ס' פֿון אַ פּולקאַוויק און ס' פֿון אַ ראַבבּינער", ייִט, פּוילן VII.

אַרנאַמענ'ניט — דער, ז'ן. >איי >. 1. באַצירנ-דיקער עלעמענט. באַפּוזן. באַפּוזונג. מאַטיוו פֿון באַפּוזן. דעקאַרציע. צוגאַב-קלאַנגען צו אַ מעלאָדיע. אָן אַרױןקודש מיט געשניצטע פּראַכ-טיקע טראַדיציאָנעלע אָן. אַ שער-בלאַט מיט אָן, גענומען פֿון אַלטע ספֿרים. קאַפּלאַנע אויחנס, באַצירט מיט אָן. "דאָס ציוואַמענ' מעטעלן פֿון פֿאַרשידנפֿאַרביקע פֿאַניר געאַ-מעטרישע פֿיגורן, בלומען, אָן... י. מ. בערמאַן, די טישלער-אַרבייט, סט פעטערבורג 1913, ז' 46. "און באַפּוזט מיט גאַלדענע אָן, אַ כּבֿוד וואָס די מגילה האָט גיט געהאַט זינט די וועלט שטייט", פּרוג וו, ג"י, ז' 188.

2. פּיג. "דער פּירשט [אין]... מער ווי אַ דעקאַראַטיווער א' אויפֿן באַל, ער אימפּאַנירט איר אומגלייכלעך", מ. בורשטיין, גורל, וואַרשע 1935, ז' 4. "גאַנדי ווערט אַלץ מער און מער לעגענדע, מיטאַס, אַ שטיק א' אין דעם הויז פֿון אַ גרויסער משפּחה", גרינ, בלעטלעך פֿון אַ טאַג-בוך, ג"י 1954, ז' 351.

אַל — אַד. אַע קונסט, אַע שריפֿטן. אַל(יש)קייט — די. יק — די. סכּום

אַרנאַמענטן. מלאַכה וואָס ווענדט אָן אַרנאַמענטן. קונסט צו מאַכן אַרנאַמענטן. אָן... אַרטיקל וועגן ייִדישע מצבֿות... און וועגן זייער אַרכי-טעקטאָניק, סטיל, גראַפֿיק און א'". מ. באַלאַבאַג, יובל אל, VIII, № 43. אַ גרויסגעדאַנק, אַ צענטראַל בילד. און האָט איר פֿאַרשטאַנען דעם עיקר — דאָס איבעריקע איז שוין בלויז א'". קאַר ו, ג"י 1938, ז' 310. "ער קען דאָ יעדעס שטיינדל, בערגל, יעדעס שטיקל א' פֿון אַ שול", מ. דלזשנאַוואַסקי, פּאַר, 5 iv 1967. (אַל) יסמ.

אַרנאַמענט'ן — טרוו. טיר. אַרנאַמענטירט. באַפּוזן, באַצירן מיט אַרנאַמענטן. שאַפֿן אַרנאַ-מענטן. "קונציק-פֿאַרפּלאַנטערטע פֿיגורן און אַרנאַמענטירט מיט פֿאַרשיידענע קלאַראַן טעק-סטן, יוואַש, פֿון נייִ-יאָרק ביז רחובֿות וו, ז' 232. "אַציע". וואָלט וויסמאַן וואָרט זיך אַליין: קיין אַרנאַמענט, קיין באַפּוזונג אַדער אַציע פֿאַר זיך אַליין", פּאַריזער ציטשעריפּט, 1956, № 57, ז' 16. "ונג — שוין פֿונדער-זייטנס האָט... פֿאַרוואַונדערט די קאַפּריזפּולע אַיונג פֿון די ווענט", אַבֿראַם לוריע, דער טעג פֿון דער גרויסער פּיראַמידע, מאַסקווע 1936. "ירער (יין).

אַרנמ — דער, די. ארכ. ליבעפעלעך, דודאים. באר משה טשטשט: 'זימצא דודאים בשדה' (בראשית, ל, 14): אורנט [ת: 'ליבעפעלעך']. ← אַרלוינע, 1396.

אַרנמלעך — אַד. Mhd: ordenlich. 1. ער-לעך, וואָס איז מיט יושר, מיט נאמנות. וואָס איז אזוי ווי עס דאַרף זיין בין אדם לחברו. אַער מענטש. אַער סוחר. פֿירן זיך א'. לעבן א'. אָן אַע נשמה. אָן אַער — וואָס אויף דער לונג — דאָס אויף דער צונג. אַרבעטן א', מיט אַלע כוחות. אַער לויך. אָן אַער צוגאַנג צו מענטשן. א' ווי גאט האט געבאָטן. "כּוואָלט זיך דעם גענומען... אין דעם איינעם קליידל, / נאָר די וועלט זאָל אויף דיר גישט זאָגן אָן דו ביסט קיין א' מידל", 29. "ווער עס וויל זיך א' האַלטן זאָל זיין מלאַצט אין צווייען שפּאַל-טן": "וויילט אָן אַלע זאָלן א' זיין — פֿאַרגעס גיט וועגן זיך אַליין", שווי. "אַלע ווילן שמהה וששון — דער וועג דערצו איז דער אַער גראַסן [=גראַשן]", שווי, זאַמעט. [ש]החיינו ווען מע מאַכט? אָן מע זעט ביי עמעצן אָן א'ן גראַשן", י"ל, וועלט לוח, אַדעס תרמ"ג, ז' 8. "זיי פֿירן זיך... אויף גאַנץ א' זינען געטרעיע טאַטעס און מפרנס ווייב און קינדער", ממוס. קליאַטשע, ז' 50.

2. זאַרגעוויק. אָפּגעהיט. "די טעכטער זאָלסטו האַלטן זייער א' און זאָלסט זיי באַ-האַלטן פֿאַרמאַכט", פּמ. אַ מעשֶׁה פֿון אַ שטורעמווינט, ייִדישער פּאַלקלאַר, ג"י, № 2. "מען דאַרף קינדער א' פֿאַרזאָרגן, דאָס מען זאָל פֿאַר דער וועלט גיט פֿאַרשעמט זיין", מסדר אגרת, וואַרשע 1858, ז' 72.

3. ריין. ציכטיק. אויפֿגעראַמט. פּאַסיק פֿאַר לייטישע מענטשן. "דער מלך באַפֿעלט מע זאָל תּיכּף אין קעניגלעכן פּאַלאַץ אַע שטובּן

אַפטיילן, שארית ישראל, ח"ט מספר יוס"פ, לעמבערג? יאָר. "די שטיבל אליין איז געווען דורכום זייער ציכטיק און אַ צוגעקליבן" [אמ"ן הנוס"ך, ווילנע 1856, ז' 10. "די תלמוד" תורות קענען זיין געבויט, אַע צימער, אַע [ב 1] לערערס", דער רבזענדער, וואַרשע 1883, ז' 45. "איך האָב זיך אַ אַנגעקליידעט", בן ציון אַלפס, מעשה 1892, וו. ווילנע 1901, ז' 7.

4. (וועגן עסנס) וואָס איז גענוג צו זעטיקן, וואָס איז פאַסיק פאַר בעליבתישע מענטשן. אַן אַע סעודה אויך אין אַ יומא דפגרא. אַן אַ שטיק ברויט = אַ גרויס שטיק. "אַן אַע" אַנבייטן האָט זיך גערעכנט אַ זעמל מיט פוטער און אַ גלעזל סיקאַריע, אַן קאָזע, אַן מילך, יע, יודישע מאכלים, וואַרשע תר"פ, ז' 9. "איז דער טיש געגרייט אַ, פּינן / און גאַטס מלאך זאַגט: זאַלטו געבענטשט זיין", ממוס, זמירות, ז' 30.

5. וואָס איז אין אַ סדר. וואָס איז כסדר. "מיר האָבן ר' יודא אַרינטליך אויב ביישילדיך גישריבן, ער ווייטט וואוּל וואָז ער זיך פֿר שרייבן העט", גה, ז' 114.

6. פאַסיק. וואָס איז אַזוי ווי עס פֿירט זיך. אַפֿט מיט איר. "ווען איר וואַלט מיט גוטן ווילן מסכים געווען אויף דעם שידוך, וואַלט איך אַיך געוויסן געגעבן אַן אַע מתנה", דבֿרי יעקב, לעמבערג 1875. "מע שעמט זיך מיטן אַרעמאָן, און דאָס איז זייער אַ", פּערדלע, גילדענע פּאָזע, ז' 447.

קייט — די. "מינע גרויע האָר און מין גאַנץ אויסגען וואָסן אים באַוויזן מין אַ", ממוס, פּישקע. — פֿאַרוואָס געדויערט די אַ לאַנג? — וויל קיינער ניצט דאָס ניט, ש. בעקערמאַן, דער זענטסקער וואַפּראָס, אַדעס 1887, ז' 47.

אַרנימ — דער, ז. דזו ראַנעט. ווינטער עפל, מיט אַ האַרטער הויט. "אַן זינען גוט פֿאַר קוואַנטיצעס".

אַרניטאָ — גר. ערשטער טייל פֿון אַ צאל אינטערנאַציאָנאַלימען. ב: פּוּגל. "איד — אַזי, וואָס זעט אויס ווי אַ פּוּגל. אויך טוב. "גראַפֿיע — באַשרייבונג פֿון פּייגל און אַ באַשטימטער געגנט. "לֶאָג — דער, ז. דער וואָס פֿאַרשט דאָס לעבן פֿון פּייגל און עופות. "לֶאָג — צווייג פֿון זאַלאַגניע וואָס פֿאַרשט דאָס לעבן פֿון פּייגל און עופות. "לֶאָגיש — אַזי.

אַרניטאַפּאַד — דער, ז. דינאַזאָוער וואָס האָט אויסגעזען ווי אַ רייזיקער פּוּגל און געגאַנגען גלייך אויף הינטערשטע פּיס.

אַרניטאַפּטער — דער, ס. עראַפּלאַן וואָס ווערט באַכוחט דורך באַוועגלעכע פּליגלען. אויך: אַרמאַפּטער.

אַרניע — סוּפּיקס -arnia: P. ווינט אויף אַן אַרט וואו מע טוט עפעס. אַפֿט מיט בייטעס

פֿון ביטול. קאַוויאַניע. פֿרעסאַרניע. שרעבֿ אַרניע.

אַרניק — דער, מצ נב. אויך אַרניקע. (באַטאַניק). געוויקס. arnica montana. זאַפֿט פֿון אַ ווערט געניצט ווי אַ מיטל צו שטילן ווייטיק. "ווען די שטעל פֿון פּינל... געשוועלט... דאַרף מען צולייגן קאַמפּרעסן פֿון אַע", דר' מ. גאַסטליעב, זיט געזונד, וואַרשע 1902, ז' 57. "צו אַ געשוועלטען אין אַ גליד פֿון אַ קלאַפּ... קויפֿן אין אַפֿטיק אַ, פֿאַרבריען אַזוי ווי טיי, לאָזן דעם סענץ אַפּקילן און צו לייגן קאַמפּרעסן", טאַר, ז' 38. אַ-קאַמפּרעס. אַ-פּלאַסטער.

אַרנירן — טרוו. אַרניר, אַרנירט. > פּ. דזו אַרנאַמענטירן. באַפּוזן. באַצירן, אַ די ווענט, די טרעפּ אע. ז' 111.

אַרניע — האַרען.

אַרניערן — טרוו. אַר. Mhd: er-ner. דער נערן. "דען קיין געלט איז שוין דאָ צו אַ, / אין חזנות אויב שמשות אויב רבנות האָט ער זי נדוויא גיטאַן אַן ווערן", בשרביבונג פֿון אַשכּנז אויב פֿאַלק, פּראָג, 1675 [מוו, פּש ווו, שורות 368-69].

אַרניקאַרן — אַרענקאַרען. — האַרן קאַרן. "אַרניקאַרן / נאַר געבאַרן, / שוין פֿאַר לאַרן. / אויף דעם גאַרן / דאַרן-האַרן, / וויצענע יאַרן", קל (פֿאַרשריבן אין ווילקאַמיר, ליטע).

אַרס — דער, ים א"י. 1. > אַרס. גיפּטיקער יאַט, שלעכטער, שלאַנג. 2. > אַראַביש. אַל-פֿאַנס. פֿרויען-הענדלער. "זי האָט זיך שוין איר אַ וואָס שאַרט איר צו קונדן", קאַס, [אַראַבישע עלעמענטן אין פּאַלעסטינער יודיש, ענגליש, נומ 60].

אַרס — דער, מצ נב. <D: arsch. — אַרש (גראַם). הינטן. "שפּיל דאַרט אויף דען אַיבֿ שטודירטן פֿאַרס — / עס האָט דער פֿאַטער קעניג די וועלט אין אַזי", נאָד, מודה אַני, נ"י 1944, ז' 55.

אַרסיס — דער, ז. > אַיי > גר. 1. (פּראַ-סאַדיע) טראַף מיטן אַקצענט און מעטרישן פּוס. אין: "איך הייב זיך אויף ווידער און שפּאַן אַוועק ווייטער", הל, — זינען די אַן מיט, 2. (מוזיק) אַנווייזן פֿון דיריגענט אויף אַרויף.

אַרסעץ — דער, מצ נב. אויך: אַרסעניק, אַרשעניק. > אַיי > גר. 1. כעמישער עלעמענט. סימבאָל As. איז גרוילעך-ווייס. האָט אַ מעטאַלישן גלאַנץ. ביים אַנוואַרעמען צעגייט גרינג און שאַפֿט גיפּטיקע פֿאַרבינדונגען. "די פֿיר עלעמענטן: סיליציום, פֿלאָר, אַ און יאָד — געפֿינט מען אין די געוועבן פֿון מענטש" לעכן קערפּער. פֿון אַ ווי פֿון סיליציום הענגט אָפּ דער קאַליר פֿון הויט און האַר. אין ריינעם צושטאַנד איז אַ דער שטאַרקסטער סם, פּגעז, ווילנע 1928, No 6.

2. מינעראַל פֿון דעם כעמישן עלעמענט — אַרשעניק. "די לעצטע ציט ווערט אַנגע-ווענדט שאַרפֿע כעמישע מיטלען וואָס גיבן די מעגלעכקייט אויסהאַרן די פּעל זייער גיך... רויטער און געלער אַ ווערט אַנגעווענדט אין די לעדער-פֿאַבריקן", וואולאָד, האַנטביכל פֿאַר לעדער אויסאַרבעט, פּעטראַגראַד 1922, ז' 16. אַזאַלצן, אַרסעניאַן. אַזיערסן. אַזין — היילמיטל וואָס אין זיין באַשטאַנד גייט אַרנין אַ. ייש — אַזי. אַזישע פּרעפּאַראַטן. אַ-טריאַקסיד אָדער אַזישער טריאַקסיד — ווינטער גיפּטיקער פּולווער וואָס מע ניצט ביים אויסאַרבעטן פּיגמענטן און גלאַז, ביים שאַפֿן פֿאַרשיידענע אינזעקטן-אויסראַטערס, ביים אויס-עסן ווילדגראַזן. אין פֿאַרעם פֿון אַ מינעראַל — אַזאַלימ.

אַרסענאַל — דער, ז. > אַיי > איטאַליעניש. 1. מאַגאַזין פֿון געווער און אַמוניציע. "אין אַ זינען געווען ביקסן פֿון יעדער מיין, ייז, דערציילונגען, ז' 44. "אין אונטערערד, אונטער פּאַרלאַגעס, אין היילן... האָבן זיך געפּונען די אַזין", טוצ, ווילנער געטאָ, ב"א 1947. "דאָס לעצטע בינטעלע גראַפּאַטן און געווער אַרויס-געשמוגלט בייזערנאַכט פֿון אַ", פּמ, מלחמה וו, נ"י 1956, ז' 508.

2. פּיג. די יידענע מיט איר אַ פֿון קלות. אַ פֿון יודישע דריידלעך. אַ מיט וויכטיקע מאַטיוון. נפּער אַ פֿון מעדיצין אין די לעצטע פּוּפּציק יאָר. אַ פֿון פּינזיקונגען אין נאַצישן קאַנצענטראַציע-לאַגער. "דער אַלטער אַ פֿון אַלטע אַרגומענטן אַנטקעגן דעם אַלטן ציוניזם", זשיט או, נ"י 1919, ז' 189. "יענע תקופּה פֿון חורבן בית-שני ביז צום לעצטן אויפשטאַנד" איז פֿאַר אונדז יידן אַ מיין אַ פֿון פּאַליטישע, סאַציאַלע און געשטיקע אַידיען", שבּש ו, ז' 312.

אַרסעניק — אַרסען, אַרשעניק. אויך דזו אַ-טריאַקסיד.

אַרע — דער, מצ נב. אַר. <Fr: arrêt. באַפּעל צו אַרעסטירן. "אנטר דעסין פֿאַר ביט המלך יר"ה דען הפּאַרלימענט דאש מן דען אַ וועלכר... איז גנגין גיגין מאיר שוואַב אויב אַנדרי ב"י ניט מקוים זאַל זיין...". "כ"י וועגן מעצער עלילת דם, 1669, [פּש ווו, שפּי 277].

אַרע, אַרע — מענער-נאַמען. דזו אַרן. > אַהרן. ז. פֿאַרעם אַרע כאַראַקטעריסטיש פֿאַר וויד. לעאַן קאַבריינס ראַמאַן אָדע זי באַרד.

אַרעאַל — דער, ז. > אַיי > ליכטקריני, גלאַנץ. ראַנד פֿון שטראַלן אַרום דעם קאַפּ אָדער דער גאַנצער פּיגור פֿון אַ הייליקן. ליכט-קער קריני אַרום אַ הימלשן קערפּער. אין יידיש ווערט געניצט בלויז פּיג: כתר שם-טובֿ, רום פֿון קדושה, אָדער פֿון העלדישקייט. אַ פֿון קינסטלער, פֿון פּאַעט, פֿון גרויסן פּאַלקספּירער. אַ פֿון די בליצביקסטע ווערק. "איינע [א בלום]

... און רונד ארום אָן אַ פֿון ריח, ביז די קאָמער ווערט צו שמאַל, יהוָאָש, אין געוועב וו, ד' 117. "זי האָט נאָך געברענט... אין אַן אַ פֿון פּפּן און שטאַרבן", מל, דער טויט. "עדישיקייט איז אָנגעטאָן אין אַ פֿון וואונדער", סוצ, פּוּו, ד' 69.

אַרעאַליץ — דער. מצ נב. גלאַנציק-געלער קאליר. געניצט בשם מאַלן. אויך די פֿאַרב גופא. אויך קאַבאַלטי-געל.

אַרעאַלע — די. שיינער זינגנפֿיגל מיט אַ פֿון פֿאַרנט צונויפֿגעדריקטן שטאַבל. דער ער האָט פֿעדערן פֿון גאַלד-געלער פֿאַרב, אָבער די פֿליגעלען און דער עק זענען שוואַרצע; די זי האָט אַ געליגרינעם קאַליר Oriolus galbula.

אַרעאַמי/סין — דער, יען. 99: אַ'צין. געלער אַנטיביאָטישער פּוּדער, סינטעזירט פֿון סטרעפטאָמיצינין. געניצט בשם היילן אינ פֿעקציעס.

אַרעאַ/מעמער — דער, ס. >איי >ל. אינ-סטרומענט צום מעסטן שוועריקייט און געדיכט-קייט פֿון פֿליסיקייטן. דאָס איינפֿאַכסטע און צוגענגלעכסטע מיטל צו קאָנטראָלירן די פֿעט-קייט פֿון מילך איז מיט דער הילף פֿון אַ ספעציעל גלעזערן רערל (וואָס הייסט אַ און קאָסט סך-הכל 1-2 גילדן). דאָס באַנוצן זיך מיט דעם אַ פֿאַדערט נישט קיין ספעציעלע קענט-שאַפֿט, דר' מ. פּעקער, דער וועג צו געזונדיגייט ו, וואַרשע 1928, זוי 29-30. אַ/מעמטריע. אַ/מעמטריע — אַדי.

אַרעאַפֿאַל — דער, זן. >איי >גר. דאָס העכסטע געריכט אין קלאַסישן אַטען. גרופּע חשובֿע פּערזאָנען אויף צו משפּטן עפעס.

אַרעאַ קדישאַ — [אַראַ קאַדישאַ] תּח. דאָס הייליקע לאַג, אַרץ-ישראל. ר"ת: אַ.ק.

אַרעגלירן — טרוו. יליר, אַרעגלירט. 99א. <Sp: arregar>. רעגולירן, אַנרעגולירן. פֿאַריכטן, אַ אַ סכּוּך, אַ די אינסטרומענטן. מיט זיך — "וואָס זאָגסטו עפעס אויף דעם? ... איך ווייס זיך ווי אַזוי צו אַ", נחום וויטאַל, אין אַנטאַלאַגיע פֿון יוד. ליטער. אין אַרגענטינע, ב"א 1944, ז' 341. י"ננ.

אַרעוואַואַר — ביי יידן אין פֿראַנקרייך. צום ווידערזען, זעט געזונט.

אַרעמירן — דוח אַרעסטירן.

אַרעי — [אַראַי] — אַדי. תּח. >לשון-קודש. ציטווייליק, נישט-שטענדיק, אין דער תּורה צו לערנען זאָל ער מאַכן פֿאַר איין קביעות און דעם משאָומתן זאָל ער מאַכן אַן אַ, קה, ווילנע תּרלה, רנ/א.

אַר. עי. עה. — קירצונג פֿון Royal Air Force. ענגלישער לופֿטפֿלאַט בעת דער צווייטער וועלט-מלחמה.

אַרעך — דער. <Uk: opix> נוס. געניצט בלויז מיטן ב: גוסחאַל, נוסחאַל. אַ-האַל. אַ

אַ — אין אַ מודעה, קח, 1868, № 23. אַ'ווע — אַדי. וואָס איז פֿון נוסחאַל, אַ'ווע האַל. אַ'ווע מעבל.

אַרעל — גנ. < אַלוואַפֿאַל, 1363.

אַרעליגיעז — אַדי. נישט-רעליגיעז. וואָס האָט נישט קיין באַצייאונג צו רעליגיע, צו רעליגיעזע ענינים. "ער איז נישט קיין אַפּיקורס, ער איז סתּם אַ".

אַרעלין — דער. < אַרעאַלין.

אַרעליעף — דער, זן. F: haut-relief. הויכ-רעליעף. דאָס וואָס אין קונסט איז געמאַכט אַרויסשטאַצנדיק, זייער בולט אויף אַרױף.

אַרעלעם — די. אצ נב. פּליטן-טרעבערס, פּליטיקעס, קאַנזשאַרטיקעס. >?. זאַקל (טיקטיין).

אַרעם — אַדי. אַפֿט סוב. I. Mhd. אַרעם האָט נישט גענוג אויף די נייטיקע לעבן-באַדערפֿע-נישן. וואָס האָט נישט גענוג געלט אויף אַד"ם — אַכילה, דירה, מלבוש. דער הילף פֿון ריך. אַ'ע אַלמנה. אַ'ע יתומים. קראַנקע און אַ'ע לַבֿט. אַ'ער פּויער. אַ'ער שוואַרצאַרבעטער. אַ' און הויל. לעצט-אַ' = אַ' ביז גאַר. אַ'ער דלות = גרויסער אַרעמאָן. אַרעמער דאָך — וואָס קנאַקסטו?, פּוּל [אַרעמאַן, זי נישט קיין גדלן, מאַך נישט קיין ריכטן אָנשטעלן. ריכטן 8 פֿאַרשטשט 'פּי ימוד אחיך' (ויקרא, כה, 25): "חירט אַרם" [תּי: "ווערן אַ' ווערן"]; 'לשפט יתום ודד' (תּהלים, י, 18): "אויב דער אַרמא, מלשון דכּא, ל' עני" [תּי: "... דעם יתום און דעם געדיקטן"]; 'פֿפֿירים רשו ורעב' (תּהלים, לד, 11): "ווערדן אַרם, כמו טוב רש הולך בתמו (משלי, יט, 1) ל' דלות" [תּי: "דאַרן און הונגערן", און אין משלי — אַן אַרעמאַן וואָס גייט אין זען ערלעכקייט]. אב פֿאַרשטשט אין שמות דברים — 'עני' — "איי ארמא". "מע ריכט אויס צו קבֿורה אַלע מתים גלנך... מע טראַגט אויך אַלע מתים צו קבֿורה אין דער זעלביקער מיטה, כדי נישט צו פֿאַרשעמען אַ'ערע", אַרְהַת רעכטמאַן, יובל XLII. אַ' איז נישט גוט, אַ' איז נישט גוט, לאַמיר זיך נישט שעמען מיט אונדזער אייגן בלוט", 99. "מע טיילט געלט אַ'ע אַביונים", 99. וואָס האָסטו ביי מיר דערזען? / אַ' און נאַקעט און מיאוס", 99.

שוו: "ביי גאָט זענען אַלע גלנך, אַ' און ריך"; "די זון שפּנט גלנך אויף אַ' און ריך"; "אַ' און ריך זענען אין קבֿר גלנך"; "אַ' און ריך ליגן אין דער ערד ביידע גלנך, נאָר אויף דער ערד ליגן די ריכע בעסער"; "אין באַד אַן קליידער (מלבושים) איז אַ' און ריך — גלנך" [אין אַ חכמהלע: "נישט אמת! דער ריכער דינגט זיך אַ שמעסער"]; "נישט אַ נישט ריך — אַבי מיט ללשטן גלנך"; "אַ' איז נישט קלוג — וואָס זענען די אַ'ע מקנא די ריכע?"; "בעסער אַ ריכער שכן איידער אַן אַ'ער בעל-הבית"; "זינגען זינגט דער אַ'ער, דער ריכער הערט נאָר צו"; "אַ' מען איז אַ'

איז מען שפּל"; "אַ' איז געגליכן צו טויט — מע קען נישט לעבן אַן ברויט"; "וואָס אַ'ער מע ווערט, אַלץ נאַרישער ווערט מען"; "אַ' איז נישט קיין שאַנד, אָבער אין האַרצן אַ בראַנד"; "אַ' איז נישט קיין שאַנד, אָבער אַ קנאַפּער יחוס (אָבער קיין גרויסער פֿכוד אויך נישט, אַבי נישט סמאַקאַטע)"; "אַ' איז גלנך ווי גע-שטאַרבן, אָבער ריך זען איז נאָך נישט געלעבט"; "צו אַן אַ'ען קלעפט זיך (טשעפעט זיך) אַ צורה, אַ קראַנקייט [ע:]; "אַן אַ'ער מיוחס איז געגלי-כן צו שפּרי-לוחות"; "אַ'ע קרובֿים זעצט מען הינטערן אויחן"; "ווען אַ'ע מיידן גייען טאַנצן, הערן די קלעזמער אויף צו שפּילן"; "ניטאַ אַזוי אַ' ווי אַ הונט און אַזוי ריך ווי אַ חזיר" [פּרגל שבת, קנה/ב: "לית דעניא מפּלבא ולית דעהיר מחזירא]; "אַ' איז נישט ריך, קרום איז נישט גלנך"; "אַ' און פֿריילעך, לוסטיק און לעבעדיק", שו.

99: אַ' ווי אַ גריל, אַ וואַגן, אַ פּרינסל; אַ' ווי אַ מויו, קלויסטער-מויו; אַ' ווי די נאַכט; אַ' ווי זאַמד; אַ' ווי אַ קלויניק, אַ פּרוש, אַ פּויער, אַ שיפור(ניק); אַ' ווי די ליימענע פּאַדלאַגע; אַ' ווי אַן אַרעם מאַלצנט, ווי די קעהר פֿאַרן מגיד; אַ' ווי טיטעס(קע) [בשייכות מיט דער לעגענדע וועגן מוק וואָס איז אַרפּן אין טיטעס געהירן], זוכן ווי דער אַ'ער דאָס מול. "דא זעצט ער [שמואל הנביא] זען צווען [=צוויין] זוין... אין די שטאַט באר שבע צו ריכטן ישראל... דען גרושן אַ דען קליינן, ארם און ריך", שמואל-ב, סטראַפּע 126. "זי [די עלטערן] זען ארם, עש הנאַלסן זי די לויט אויו, צו נורבערק [נירנבערג] ליגן זי בייד אים ברויט הויז", בַּאִבּוּד, 85. "ווען מן זיכט איין אַרמון פֿון וועלכן, דאָ זול מן דאָן פנים נישט הרום וועגן אַן ווען מן אין נישט זעט", בראַנט, 1676, פרק כה. "אויך זאָלט איר געבן פֿון אַפּערן ברוט צו דיא אַרמי אַלי צעט אן יום טוב און אן אייך תּענית", שפּט מוסר, ווילהערמאַדאַרף תּפּוּ, פּד/ב. "שמעון-אלי איז געווען דאָס וואָס מע רופֿט אַן אַן אַס און אַ פֿריילעכס", שע, דער פֿאַרפּישופֿטער שניידער, עס זעט אויס ווי אַן אַ' באַדעקנס = א) ס'איז אַ גרויסער עולם [דאָס גאַנצע שטעטל פֿלעגט זיך צונויפקומען ביי אַ חתונה פֿון אַן אַ'ער פּלה]; ב) ס'איז אַ טומל, אַ שטופּע-ניש; ג) ס'איז טאַקע אַ שמחה, אָבער דאָך אַ טרויעריקע.

אַ'ע) בלוט = "אַ' ב' מיינט דאָס די רויטע צעלן פֿון די בלוט זענען נישט נאַרמאַל אין זייער צאָל", יוסף פּרימאַן, וואָס איז טו-בערקולאָזיס, באַסטאַך 1918, ז' 23.

אַ'ע גאָס = יעדער געגנט וואו עס וואוינען אַ'ע מענטשן. "אויף דער אַ'ער גאַס גייט מען מיט שטילע טריט", שו.

אַ'ער גאַס — אַר. דוח אורח. ריכטן 8 פֿאַרשטשט: 'הלך' (שמואל ב, יב, 4): "ארמא גשט" [תּי: דורכגייער].

אַ'ע חתונה = חתונה ביי אַן אַ'ער כלה, ווען די מחותנים זענען אַרעמעלייט, ווען די

פֿרײַנדלעך. אַרומנעמען מיט ביידע אַים. וואָרפֿן זיך אין די אַים פֿון עמעצן. אַרויסרײַסן עמעצן פֿון דעם מלאַך־המוות אַים. „יהונתן גאַר באַלדן צו דוד גינג. / מיט זײַנן ביידן אַרמן ער אין אום וינג“, שמואל־ב׳, סטראַפֿע 382. „אוי, דא ער הורט זײַן גיבאַטער בידר, / דא קם ער ולוקש הר בֿור צו וואַרן. / אוי, מיט ביידן ארמן ווש ער אין אום וואַנג“, בֿא־ב׳, 38. גיין מיט עמעצן אַ אַי אַי אַי.

אַן אַ האַלץ = אַזוי פֿיל האַלץ וויפֿל מע קען אַנזײַליגן צווישן דער אויסגעױגענער האַנט און דעם אַקסל. ... געשפּאַלטן טשיפעס האַלץ, און דער ... אַלטער דרעקסלער געקליבן די טשיפעס און אַ נאָך אַ אַרײַנגעטראַגן אין שטוב אַרײַן, שמעון האַראַנטשיק, „אַנטס משפּט. אַ־ה אַ ל ט ע ר. „די בעסטע גומאַווע אַ־הים אַ צוואַנציקער אַ פּאַר,“ חתן מניזיל, אין וואַרשע, אילוסטרײַ חודש־טורנאַל, וואַרשע 1930, № 2.

3. כּוּח. מאַכט. קראַפֿט. סימבאָל פֿון שטאַר־קייט. דער אַ פֿון דער רעגירונג (פּאָליציי). אַ פֿון גערעכטיקייט. „אַנטפּלעק זײַן אַרײַם, דוא איין גיפּיטר [פּאַרפּירטער] מאַן, אונג ברויך דײַן כּח ...“ חוה, צדב. „דײַן אַרעם האַשטו אַנפּלעקט אין מצרים ...“, מחזור רײה וי״ב, הומבורג 1721, קסח/ב. „ער האַט ענטבלוט גאַט דען ארם זײַנר הייליקייט“ [תײַ: „גאַט האַט אַנטבלויזט זײַן הייליקן אַ“], (ישעיה, נב, 10), טח, שופּטים, הפּטוּרה. „כּיוּעל אויסבויען אייגענע שטעט מיט מײַן אַ / און דאַרטן וועט קומען די אייביקייט וואוינען,“ טוצ, פּוּו ה, ז' 283.

4. פּיג. אַפּרוען אין די אַים פֿון דער נאַטור. ליגן אין די אַים פֿון ווייכן גראַז. נאַכט האַלט פֿעסט אין אירע לאַנגע, שוואַרצע אַים. „די כּוואַליעס פֿון דעם טײַך נעמען זײ אַרום מיט זייערע אַים,“ 99, גליקליכע און אומגליקליכע, ז' 72. „אוי בפּיטאַג — איבער שטאַט אויף אוראַקן און בפּיטאַכט אין די אַים פֿון ליד,“ פּינב, דאָויד בלאַנץ, נײַ 1934, ז' 16.

5. (שניידערײַש) אַנשטאַט אַרבל. פּאַרשמעלן אַן אַ. אונטערנעמען די אַים — אַרײַנגייען אונטערשלאַק.

6. דאָס וואָס קען דערמאַנען אַ האַנט. דער אַ פֿון אַנקער. די ביידע אַים פֿון אַ הייבער. דער באַטנישער אַ פֿון באַלטישן ים.

אַרעמאַן — דער, מצ: אַרעמעלײַמ [איני איינעם מיטן ב, אַרעמעלײַט און אַרעמע לייט — 11] Mhd: arm-man, arman; armluete. ריכטליך אַ פּאַרטישטש 'ברשים' (משלי, כב, ז): „אַן די אַרמן, כּמּ איש רש, לײַ עניימ.“ 1. אַבײַן, ווער עס האַט גיט אויף חיננה. אַ שטערע (בלוטיקער) אַ. די גאַרנדיקער אַ. רײַנער אַ = אַן חובּות. אַן אַ אַ יתום = ער האַט גיט קיין ריכטן קרובּ. אַן אַ אין זײַן פּאַלעס [דאָס זאָל זיך נעמען פֿון די זײַן ווערטער פּאַר אַן אַ אין 2: עני, דל, רש, מך, אַבײַן, מסכּו, מרוד].

הבא, שוּ. „קער זיך צו אונג אוי, לייט זעליג אונג, דען מיר זײַן איינציג אוי, אַרמי, מחזור רײה וי״ב, הומבורג 1721, קנז/ב. „מיר ווינטשן אַצינד פּאַר אונדזערע אַע ברידער גישט מער ווי עפעס אַ שטיקל אַרט וואָס זײ זאָלן עס קענען אַפּוּפֿן זייער אייגנס, ממוס, אַ סגור לה ... ז' 23. „די אַע נשמחלעך, די פּאַר־פּלעקטע, די פּאַרזינדיקטע, אַז שבת־קודש לעשט זיך אויס, ווייסן זײ און ציטערן,“ פּרָק, די גאַלדענע קייט, 1. אַקט.

אַרעם — דער, ס. Mhd: arm. ריכטליך אַ פּאַרטישטש טענדיק זרוע — אַ, למשל: 'זרועתי' (תהלים, יח, 35): וון מין אַרמאן, כּמּ מן זרועתי, לײַ וַזרוע נטויה (דברים, כו, 8). טוּ פּאַר זרוע אין אַלע דורות, למשל: שב, יא/ב. בּש אב, שמות דברים, אינוע 1542 „ארם — זרוע“.

1. טייל האַנט פֿון דער פּלייצע ביזן עלנבויען. אייבעראַרעם. טראַגן עפעס אונטערן אַ. מיטן טלית־זעקל אונטערן אַ. טראַגן דעם סידור אונטערן אַ. האַלטן די בײַטש אונטערן אַ. „אַ מכה איז גוט צו זען בײַ יענעם אונטערן אַ,“ שוּ. „אוי, זײַן שפּער נאַם ער אונטער זײַן אַרם,“ בֿא־ב׳, 407. „מע כאַפּט זיך בײַ אַן אַ און מע דערטאַפּט דערווייל וויפֿל כּוח בײַ יענעם איז דאָ,“ וויב, אַ שטעטל, וואַרשע 1930, ז' 14.

2. די גאַנצע האַנט פֿון דער פּלייצע ביז דער דלאַנגע. אויך דער אונטער־אַרעם, דער טייל האַנט פֿון עלנבויען ביז דער דלאַנגע. „ער רענט ווי איין פּפּעל בֿון דער זענן, / איין ארם האַט מן אים טון אב האַקן,“ בֿא־ב׳, 186. „זוא נעמט ער דיא הייליגי סײַת אויז דען אַרון הקודש אוי, נעמיט זיא אין זײַן אַרײַם אוי, שווערס ...“ גה, ז' 163. „דש פּאַלק זײַן ערב טייל האַט ער אן גיקניפּפּט אַן דיא תּפּילין פֿון זײַן אַרײַם, מחזור שלש רגלים, אַמטש 1713, צט/ב. „וויבּר זעצן זיך אויף דיא גאַס אונ ערבשן ... דאָש איז אַך איין גרוש פּריצות, דען אונטער וויילן זיצט זיא אונ ווייטט אירי בלוסי ארם,“ לטו, נד/א. „ערטר וואו איביג ארפֿן איז, דייינו דעם ארם אוי, פנים מעג מן וואול אן רירן [בשעת תּפּילין],“ עה, טז/א. „זאָל מן דיא תּפּילין של יד פֿר ציכן [=פּאַרזיען] אוף דעם אַרם און אי מן צו ציהט, זאָל מן די ברכה אוז לאַזן,“ עפּש, זרך הישר לעולם הבא, שקלאון 1796, פרק לה.

זאָל אַפּדאַרן יענעם דער אַ דער דעכטער, / אויב ער וועט גיט וואַרפֿן זיך קעגן דעם שעכטער,“ טוצ, פּוּו ה, ז' 300. „בעט איד, זי זאָל פֿון געטאָ מיר דערציילן, / ווערן אירע אַים אַפּגעוועלעקט צווינגן,“ חג, דער מענטש פֿון פּינער, נײַ 1962, ז' 128. „צוליב דעם שלעפּן [קינדער] בײַ די הענטלעך קריכט איינער פֿון די אַ־ביינער אַרויס אַ ביסל פֿון עלנבויען געלענק,“ פּנעו, פּאַרזי 1949, № 8.

רעכטער אַדער לינקער אַ. אויסגעשפּרייטע, אויסגעצויגענע, אויסגעשטרעקטע אַים. „אויב־נעמען מיט אַפּענע אַים = אויפֿנעמען זייער

התנהגות־הצוואת זענען פֿון צדקה. „נגידים האַבן ליב צו גיין אויף אַע חתונות,“ שוּ.

אַע מלאַכּה = מלאַכּה וואָס גיט גיט נישט אַדער גיט קוים אויף חיונה. „אַן אַע מלאַכּה איז אויך אַ מלאַכּה;“ אַן אַע מלאַכּה איז שוסטערע, עס טאַר גיט זײַן קיין זון דערבײַ [נאַר אין דער צייט פֿון רעגנס, פֿון שלעכטע וועטערן האַט דער שוסטער פֿון אַן אַרעם שטעטל געהאַט אַ ביסל אַרבעט], שוּ.

אַע סעודה = אַזאָ וואָס איז גיט צו דער זעט.

אַע ערד = אַן די גייטיקע מינעראַלן, וואָס גיט גאַר אַ קליינע גערעטעניש.

2. וואָס איז ווייניק, שוואַך, אַן כּוחות. קאַר, מאַנער. אַן אַיער אַנגרייט פֿון שפּינד אַרטיקלען. אַן אַיער מאַטעריאַל פּאַר אַ וויכטיקע שטודיע. אַן אַיער באַוואַפּענונג. אַע דיעטע. „זי איז שוין ריך, אַ סימן — זי עסט שוין אַ [דײַה זי איז אויף אַ שטרענגער דיעטע], פּוּו. אַמ. ריכטליך אַ טשישטש אויס 'מכתם לרוד' (תהלים, טו, 1): לײַ מך ותם, לײַ עני — אַרם אוי, אַינזאָלן]לט [איניפּאַך].“ אַע דרשה. אַע שפּאַך מיט ווייניק ווערטער. „אַ געזונטער כּלאַפּ מיט אַן אַיען קאַפּ,“ פּוּו.

3. וואָס האַט אַ קנאַפּן ווערט אַדער גאַר גיט קיין ווערט. שפּל, נידעריק, געמיין. באַשיידן. עלנט. אין אַן אַיען מצב (לאַגע). אַ לעבן־לאַנג לעבן אין אַן אַיער וואוינונג (דירה). אַן אַע טעטיקייט. אַן אַ געזעלשאַפֿטלעך לעבן. אַן אַ אויסזען. אַן אַיער אינדורק. אַע אַפּגעשאַמאַנטע מילך.

אַיער שכל = אַזאָ וואָס באַנעמט ווייניק, וואָס איז באַגרענעצט. „פּאַראַן נגידים מיט אַן אַיען שכל,“ יעצט בין איד אַ, עלנט און באַליידיקט, אוי, דורך דיר האַב איך פּאַרשפּילט מײַן וועלט,“ 99. „די קינדער אַבער זענען נעבעך אַלע אַיע קינדער, אַ אין תּורה, אַ אין יא־תּשמים, אַ אין דר־אַרץ, פּלאַ, המדבר בצדקה, וואַרשע תּרנײַ, ז' 35. „קליינע אַע מצבּות, / קורצע אויפֿשריפּטן אויף זײ, / קליינע אומבאַקאַנטע נעמען ... / ווער גע־דעקט, ווער ווייס פֿון זײַ,“ פּרוג, נײַ 1910, ז' 52. „מע קאָן זיך דאָך שפּינן מיט אַע קאַשע / און עפעס געדענקען פֿון הומש מיט רשײ,“ טעג, איצטער, נײַ 1948, ז' 102.

4. דוּו בב 3, מיט אַ בײַטעם אַן עס רופּט אַרויס (קען אַרויסרופֿן) דאָס געפֿיל פֿון רחמנות. „מײַן אַ קינד, ווי דאָס האַט געליטן אַ גאַנצע נאַכט,“ אַע ופּעלעלע, גיט אומויסט שרײַט עס, עס שניידן זיך די ערשטע ציינדעלעך. „טיף אין וועלדעלע שטייט אַ ביימעלע, / און די צווינגעלעך בלענן; / און בײַ מיר, אַ שניידערל, / טוט מײַן הערצעלע ציען,“ 99. „אַרעם איז דער וואָס האַט גיט קיין נשמה,“ שוּ. „מײַן אַע פּרײַנדיגע לאַה, האַסט גיט איבער זיך קיין דעה,“ שוּ [אויפֿן סכּך פֿון מיכל גאַרדאַנט פּאַפּולער ליד 'מײַן דעה]. „אַע גויעס, קלעפּ פֿון דעם פּויער דעם שיכּור איז זייער עולם־

אין אַ כַּצוּן פֿאַלעס = אַרעם אַ גאַנץ לעבן [חי — 18]. אַן אַ אויף דרוקעס (שטאַלצן). אַן אַ ווי שבת־הגדול = אַ גרויסער אַ ביטער ווי דעם אַס מל. מאַטערן זיך ווי דער אַ פֿאַר פסח (פֿאַר אַ גראַשן, פֿאַר אַ בוגרת, אַ טאַכטער אַ בוגרת, פֿאַר זיבן טעכטער א.א.וו.) דעם אַס אינגעמאַכטס — 1118. אַן אַן אַן ווי אַ רעטער: ער ליגט טיף אין דער ערד, פּוּל. ווען עס פֿעלט אים צו אַ טויזנטער — וואַלט אַן אַ רינד געמאַכט; „לאַמיר עס הינט ביידע פֿאַרדיינען, וויפֿל עס פֿעלט אים צו זיין אַן אַ“; „וואו עס איז דאָ אַן אַ, איז ער מיינער אַ קרובֿ“; „אַן אַ זאָל גאַרניט דערלעבן געבאַרן צו ווערן“; „עס איז מיט חסד: אַרעמע־ליבט שטאַרבן“ [אַזוי זאָל האָבן געענטפֿערט אַ גבֿיר, ווען מע האָט געפֿרעגט ווי עס האַלט מיט דער כּאַלערע ביי זיי אין שטעטל]. „ארויפֿנעמען אויף זיך אַזוי פֿיל שמאַלץ — אַן עס גייט (לאָזט) ניט דורך דער (קיין) קרעכץ פֿון אַ“; פּוּל. „קאָמאָ בין איך דעם אַ, / וואָס פֿאַרדיינט זיך קוים אויף זיין ברויט, / דערפֿאַר לעבט ער ער קען, / די ליבע מאַכט אים נישט קיין נויט, פּ. 9.

טוּ: „אַ גבֿיר קומט אָפּ און אַן אַ קומט אויף איז נאָך ניט גלפֿר“; „אַן אַ האָט פֿאַרדיינט און אַ גבֿיר האָט דערלייגט — איז עס נאָך אַלץ ניט גלפֿר“; „דער אויבנאָן געהערט דעם עושר און דעם אַס פֿלאַץ (אַרט) איז לעבן דער טיר“; „דער אַ חלומט, דער גליד טוט“; „דער אַ טראַכט, דער גליד לאַכט“; „דער גליד עסט ניט קיין רענדלעך (גאַלד) און דער אַ עסט ניט קיין שטיינער“; „דעם אַס געבראַטנס שפּירט מען ווייט, דעם עושרס טויט הערט מען ווייט“; „דעם אַס פּוטערקוכן און דעם גלידס קרענק הערן זיך ווייט“; „דער עושר בלאַנט זיך און דער אַ ווערט געשוואַלן“; „דעם אַ האַקט מען ווי פֿאַרזאָקע (שפענער) און דער ריכער בלאַנט זיך ווי ווי דער סאַמאָואַר“; „ביים פּריץ מערן זיך די רינדער, ביים אַ מערן זיך די קינדער“; „אַן אַ זעט עס ניט אין חלום וואָס אַ גבֿיר אויף דער וואַר“; „דער אַ דינט, דער ריכער פֿאַרדיינט“; „דער גליד טראַגט זיין גאַט אין קעשענע און דער אַ אין האַרצן“; „אַרעמע־ליבט עסן, גלידים פֿרעסן“; „פֿאַראַן דאַרע גבֿירים און פֿעטע אַרעמע־ליבט“; „ביים אַ די גהוה, ביים גליד די קניילעך“; „דער גליד פּראַוועט יום־טובֿ מיט פֿלייש און פֿיש, דער אַ — מיט אַ טענצל“; „בעסער אַ געזונטער אַ איידער אַ קראַנקער עושר (גבֿיר)“; „בעסער אַ לעבעדיקער אַ איידער אַ טויטער עושר (גבֿיר)“; „דעם אַ פֿעלט אַ סך, דעם קאַרגן (גבֿיר) פֿעלט אַלץ (אינגאַנצן)“; „אין שטובֿ ביים גבֿיר דרייען זיך אַרום קעץ, ביים אַ — מנין“; „וואָס ביי אַן אַ קען זיך פֿאַרוואַלגען האָט עס אַ גבֿיר ניט זיין אייגנט“; „וואָס מע וואַרפֿט ביים גליד אַרויס — האָט עס ניט דער אַ אין זיין הויז (וואַלט דער אַ געקאַנט לעבן אין ראַסקאַש)“; „דער אַ עסט די לונגען ווי דער עושר דאַס ברוסטפֿלייש“; „דעם אַ קאַסט

קולישי טעיערער ווי דעם גליד זיין געבראַטנס (זיין הינער־יויד)“; „דעם אַס גרויפֿן מיט בול־בעס קאַסט טעיערער ווי דעם רייכנס גענדוענער פּופּיק“; „אַז די גלידים זאָכן, האָבן די אַרעמע־ליבט וואָס צו קאַכן“; „אַז די עשירים קרענקען, טוען זיי די אַרעמע־ליבט געדענקען“; „צו אַ גבֿיר פֿאַרבלאַנדזשעט מזל אין הויז, צו אַן אַ אַ פֿרעמדע ציג אין גאַרטן (אַרצן)“; „אַן אַ האָט זיבן ציגן און האָט ניט קיין מילך און ניט קיין פּוטער, אַ גליד האָט איין קו און האָט אַלץ“; „דער גליד ווערט געבוירן מיט די (דער) זון, דער אַ מיט די (דער) לבֿנה“; „צום עושר קומען אַלערליי מענטשן, צום אַ וויל אַפֿילו קיין גבֿ אַויך ניט קומען“; „אויף וואָס דאַרף מען האָבן אַרעמע־ליבט? זיי זאָלן געבן געלט; אויף וואָס דאַרף מען האָבן די גבֿירים? זיי זאָלן זאָגן (האַבן) די דעה“.

„דעם אַ קומט אַן ביטער דאַס לעבן, נאָך ביטערער — דער טויט“; „צוויי מאָל אַ (אין) יאָר איז שלעכט דעם אַ; זומער און ווינטער“; „קהל אַז דעם אַ תּכריכים און אַ שפּאַן ערד“; „ביים אַ ווערט די חכמה דערשלאַגן“; „וואָס אַן אַ רייסט ניט אָפּ מיט געוואַלד דאַס האָט ער ניט“; „די אייגענע פֿיר ווענט זענען טעיער דעם אַ“ [ער האָט מורא משנה מקום צו זיין]; „אַן אַ האָט אַ ברייט האַרץ און אַ שמאַלע קעשענע“; „ביים אַ איז געלט — שמעלט“; „אויך דער אַ מעג (קען) עפעס: ער מעג פּאַקן און מאַזלען“; „וואָס מיין [= מער] אַ — מיין שטאַלד“; „ביים אַ איז זיין ברויט זיסער ווי ביים גבֿיר דער לעקעך“; „ביים אַ וואַקסן די קינדער ווי אויף הייזן“; „יעדער אַ איז רינד מיט אַ (זיין) געזינדל“; „דאַס דריטע וואַרט ביים אַ נאָכדעם ווי דאַס קינד פֿון אַ האָט זיך אויסגעלערנט די ווערטער: מאַמע, טאַטע אין צרה“; „ביים אַ גייט דער ווינט אַרצן דורכן קוימען“ [ווייל קיין רויך גייט ניט אַרויס, מע קאַכט ניט]; „דער אַ זינגט לאַנג זינע זמירות“ [קיין סך צו עסן איז ניטאָ]; „פֿאַרן אַ האָט סאַמעט און זינד [= יחוס] גאַרניט קיין באַטייט“; „אַלע צרות ריטן אויפֿן אַס פּלייצע“; „אַן אַ האָט אַ בייז מזל (שלימול)“; „שליים) שלימול, וואו גייסטו? צום אַ“; „ווען אַן אַ וואַלט געהאַט מזל, וואַלט ער געלעבט ווי אַ הונט“; „די מיטערענע [= דאַס געוויסער] טרעפֿט אויך פֿריער דעם אַ“; „אַז עס רעגנט אין דרויסן מיט רענדלעך, זיצט דער אַ אין שטובֿ“; „דעם אַ גייט שטענדיק מיט דער פּוטער אַראַפּ“; „דער אַ גייט שטענדיק מיטן קאַפּ אַראַפּ“ [אין אונטערשטיק, דערשלאַגן]; „די זון שניט מאַנכעסמאַל אויכעט פֿאַרן אַ“; „אַן אַ האָט וואָס צו פֿאַרלירן (אַנצווערן)“; „דער אַ איז גערן צו בליבן (אַז ער בליבט) ביים קיין“; „דער אַ איז קלאַר אין חשבון“ [ער ווייס וואָס ער פֿאַרמאַגט, ווייל ער האָט אַזוי ווייניק]; „אַן אַ קען ניט אַריבערשטייגן [ווערט שטענדיק פֿאַרקאָנקורירט פֿון ריכערן]; „אַן אַ האָט קיין מורא ניט פֿאַר קיין גבֿיה“; „דעם אַ איז גרינג אויסצוראַמען דעם חמץ און

שווער אַרניצוברענגען דעם פּסח“; „אַן אַרעמאַן איז אַ פּסולע [אַן אַפּגעשלאַגענע] הוישענא; „אַן אַ איז אַ יחסן“; „די וועלט האָט פּינט אַן אַ אַ בעל־גאווה“; „גאַט האָט ליב דעם אַ (און העלפֿט דעם גליד)“; „גאַט טוט נסים מיט דעם אַ“; „גאַט העלפֿט דעם אַ (ער פֿאַרהיט אים פֿון טעיערע עבירות)“; „פֿאַרוואָס איז אַזוי ביטער די אַרעמע־ליבט? ווייל דער עוור־דלים האָט צייט“; „אַלע אַרעמע־ליבט האָבן גוטע הערצער“; „אַן אַ איז אַ בעל־צדקה (אויף יענעם קעשענע)“; „אַן אַ איז אַ וחרן אויף אַ פֿרעמדן בייטל“; „אַן אַ צעזונט זיך (צעהוליעט זיך), איז ביי אים אַ גראַשן קיין געלט ניט (איז אַ דרייער קיין דרייער ניט)“; „דעם אַ גלוסט זיך אַלץ“; „דעם אַ טאַר זיך ניט גלוסטן (וועלן)“; „אַז אַן אַ וויל טאַנצן גייען די קלעזמער פּישן“; „אַז דער אַ וויל טאַנצן, צעברעכט זיך דער סמיטשיק“; „אַן אַ טאַר קיין פֿרענען מוט ניט ווייזן“; „אַן אַ טאַר ניט זיין קיין בעל־צדקה“; „דעם יקרות פֿילט נאָר אַן אַ“; „אַן אַ מאַכט אַ זול און אַ יקרות [= מאַסן־געבוריך באַשטימט דעם פּריץ]; „ווער עס לאַכט פֿון אַן אַ דער וועט ווערן אויף געלעכטער“; „ביי אַן אַ זאָל מען קיין געלט ניט ליערן“ [ווייל ער וועט גלפֿך קומען מאַנען]; „ביים אַ ווערט אַלץ פּטל בשיטל“ [פֿון בשיטם. דער מיין: די גרעסטע הוצאַה ביים אַ איז דאַס עסן]; „דעם אַס קישקע איז אַ לעכערדיקער זאַק“; „עס איז גוט צו זיין אַן אַ — ער עסט פּוסנאַגע“ [פּוסנאַגע איז וואַלחל. פּוסנאַגע ב אויך פּעטשאַן]; „אַן אַ לייגט די ציין אויף דער פּאַליצע“ [וואָס איז ליידיק, ניטאָ דאַרטן ניט קיין עסנוואַרג, ניט קיין פּלייס]; „אַן אַ עסט אויף זיין געלט אין שוואַרצן קרופּניק“; „אַן אַ קאַך קאַשע, זופּ (פּיסנע) וייד“; „אַז אַן אַ עסט (אַ) הון, איז ער קראַנק אַדער די הון“; „אַרעמע־ליבט קאַכן מיט וואַסער“ [חכמהלע: אַלע קאַכן מיט וואַסער, אַבער חוץ וואַסער האָט ניט דער אַ]; „אַן אַ קען האָבן (זיך דערלויבן) נאָר צוויי פֿאַרעניגנס: ווינטער אַ קאַלטן טרונק וואַסער, זומער — אַ וואַרעמע שטובֿ“; „אַן אַ האָט דריי האַפּענונגען (ער קען נאָך רינד ווערן, זיין קרובֿ קען נאָך רינד ווערן, זיי קענען ביידע שטאַרבן)“; „אַ פּליגל אַן פּליגל און אַן אַ אַ גדלן שטאַרבן ביידע פֿאַר הונגער“; „אַן אַן אַן חמדי פּאַרעווע (איז אַלעמאַל מילכיק)“; „אויף פּרייט זיך דער אַ? אַז ער פֿאַרלירט און געפֿינט“; „ביי אַן אַ אַ צוויילינג איז ווי די פּינטע ראַד צום (ביים) וואַגן“; „דעם אַ איז אום זומער קאַלט [ווייל אַלע ווינטעריקע מלבושים האָט ער פֿאַרזעצט] און אום ווינטער וואַרעם [ער האָט ניט קיין וואַרעמע מלבושים און טראַגט נאָר זומער־דיקע]“; „דעם אַ קאַסט אַלץ טעיערער“; „אַן אַ קוויקט זיך קייט חלשות־טראַפּנס“; „דער אַ שטאַרבט מיט דער וואַרעניע אין מויל“ [ער קריגט וואַרעניע נאָר ווען ער איז שוין אַ חולה־מסופּן]; „אַ ריינער אַ איז אַ שיינער דלות“; „אַן אַ איז געטרעפֿט דעם סידור“; „פֿאַרן

ארעמעלעכט . . . פֿעלד־ארעמעלעכט, ממוט, פֿישקע, ז' 87.

ארעמאנטע — די. וון פֿון אַרעמאָן, 23. „מײַן װײַב האַנדלט [= פֿירט זיך אױף] װי זי װאָלט געװען אַ בלוטיקע אַ. זי קאָן אַװעקגיין צװײ מײַל [אַנצװוקױפֿן עפּעס מיט עטלעכע גראַשן ביליקער], טמו, 29 vi 1962.

ארעמאנטשיק — דער, רעס. פֿקפֿ פֿון אַרע־מאָן, מיט בײַטעס פֿון ביטול אַדער גאַר פֿון גוטמוטיקייט צו אַ ייִנגערן. אַן אַ מיט כײַטער אַייגעלעך, אַ פֿרייעכער אַ.

ארעמאָניכע — די, רס. אויך: נֶעכע, וון פֿון אַרעמאָן, 21.

ארעמאָניע — די, מצ נב. דוּו אַרעמקײט. אַ פֿליג װאָס האָט זיך אױפֿגעװאַלטן אין אַכסניאַ / בײַ אַ מװשחע, װאָ געהערשט האָט אַ, י. מאַניק, אַ פֿליג.

ארעמאָניש — אַד, װאָס עס איז בײַ האָט דעם כאַראַקטער (פֿון) אַן אַרעמאָן, אַרע מלבוש. אַרע השׁגות, אַרע הכנעה. [אַ אױפֿגעקומען צו פֿאַרביטן אַרעמאָסקע, ← דוּו]. פֿאַרדעקן די אַרע הױלקײט, פֿ. מאַרקוס, טמו, 1954 III 5. „יענער שטילער אַרע לערער פֿון קולבאַקס פֿאַעמע“, צײַט, טמו, 2 iv 1954. קײַט.

ארעמאָנסקע — אַד, פֿטמ. דוּו דפּו. נישטיק, קליינלעך. אַן אַ משפּחה. אַ פֿרנסות. אַרע נדבה. אַרע יצירהרע. „אין מײַן עלטער, מיט מײַן אויסזען און מײַן אַין הולך — בין איך אַ בעל־דמיון“, חג, דער מענטש פֿון פֿייער, נײַ 1962, ז' 158.

ארעמבאָנד — דער, בענדער. 1. צירונג, רײַפֿל, װאָס מע טראַגט אַרום אַרט װאָ עס ענדיקט זיך דער אַרע, אײבער דער דלאַניע. בראַסלעט, בראַנדעלעט. אַ גילדענער (זילבער־נער, בורשטיגענער אַ) אַ. „דער חתן האָט דער פֿלה געשיקט אַן אַ“, „הנטיפּות) די פֿיום קנעפּסא . . . אונ די אַרום בענדר, [יהשרות] אונ די אַפּן וויקלונג [דאַרטן ע־לפּי טעות: „איין וויקלונג], טמו, ישעיה, ג, 19 [תּי: „די באַמבערלעך און די אַבענדער און די שליערס“]. אַזו אין פֿרויאַ צירט זיך אים באַד אונ הענגט זיך קיטן אַן אונ איין גיפּונט פֿינגרליך אונ אַרום בענדר . . ., בראַנט, פֿדמ 1676, פרק לו. 2. באַנד װאָס מע טראַגט אױפֿן (אײבערן) אײבעראַרעם און װאָס דינט ווי אַן אַפּצײכענונג אַז מע געהערט צו אַ באַשטימטן ראַנג אין מיליטער, אין פֿאַליציי, סתם צו אַן אַראַנזאָציע. טראַגן דעם אַ מיט גדלות, מיט שטאַלץ.

3. באַנד אױפֿן אַרבל װאָס ייִדן האָבן געמוזט טראַגן אונטער די נאַציס. ← אַפּאַסקע, 1703. „פֿון געטאַ אַרױסגיין האָט מען נישט געטאַרט אַן אַ דערלױבעניש, יעדער האָט געטראַגן אַ װיסן אַ און אַ מן־דודי, יוב כעלם, יאַהאַנעס־בורג 1954, ז' 549. [עס זענען געווען אַבענדער מיט פֿאַרשיידענע קאַלירן צו באַצײכענען פֿאַר־

נישט — ער בײַט נאַר דאָס געלעגער“, ביסט אַ שנײַדער נײַ, ביסט אַ פֿערד — גײ, ביסט אַן אַ — אין דער ערר אַרײַן“, אַן אַ האָט זיך אױכעט זײַן כּבֿוד“, „אין אַן אַ קען מען לײכט זיך פֿאַרױנדיקן“, אַן אַ און אַ קראַנקער זענען שטענדיק תקיף“, אַן אַ צו זײַן דאַרף מען אויך האָבן מול“, אַן אַ איז געגליכן צו אַ טויטן (בײַדן לאַזט מען נישט אין שטוב אַן אַ שומר); „אַן אַ וויל אויך לעבן“, אַן אַ האָט קעסט אין די הײַזער און דירה אין הקדש“, „ווי דער אַ זאָל נישט גיין, איז אים אַלעמאַל דער ווינט אין פֿנים“, „עס קומען מקבל פֿנים זײַן דעם אַ קאַלטער ווינט און בײַזע הינט“, אַן אַ שטייט בײַ דער טיר“, „בײַ בוא־בשולם שטייט דער אַ אױבאַנן [װײל דעמאַלט װענדט מען זיך צו דער טיר]; „אויב די טיר עפֿנט זיך נישט פֿאַרן אַ, עפֿנט זי זיך פֿאַרן דאַקטער“, „דעם אַיס יצירהרע איז אַ (דאַרע) סקאַרינקע ברויט“, אַן אַ צעברעכט מען מיט אַ װעטשע־רע“, „דער אַ לײַט די צײַן אַ טאַרע (בײַטל) אַרײַן“, „װען קלאַגט (װײַנט, זאַרגט זיך) דער אַ? — װען ער האָט אַ ברית מיט אַ פֿדיון־הבן אין איין טאַג“, „צװײ חתונות אין איין טאַג איז דעם אַיס (בעטלערס) יאַמער און קלאַג“, אַז מע האָט געלט דעם אַ, האָט מען געלט זײַן פעקל (קלומיק, טלומיק); „אַז מע האָט פֿינט (װײל נישט) דעם אַ, װאַרפט מען אַרויס זײַן קלומיק“, אַ פֿרעמדער אַ טוט דעם היימישן קיין טובה נישט“, אַז אַן אַ זעט אַ גראַשן, שפּרינגט ער פֿון דער הויט“, פֿון אַ שיכור אין דער יוגנט װערט אַן אַ אויף דער עלטער“, „פֿאַר אַן אַ איז אַ שװאַרצאַר אויך גוט (גענוג) [מע זידלט אים אַפּ, מע הייסט אים גיין צו אַלדי רוחות]; „דער קאַרגער גיט נישט קיין גראַשן דעם אַ, װײל דאָס האַרץ ברעכט זיך — ער קען אים נישט אָנזען“.

איין אַרים גיב פֿון דעני שפּניז / אונ אים נישט אַפּוויז / אַך געלט װען עז דען מאַן טואט אַר לאַבין [=דערלויבן], טה וו, פֿיורדא תפּו, ז' טו. „אַך מיר אַרמי לײַט! [װען מיר אורחים נאך פֿראַנקפֿורט טונן מאַרשירן, זאָ לאַזט מען אונש נישט פֿר דיא טירן], איין נבא קלאַג ליד . . . אױף איין משרת פֿון פֿראַנק־פּורט, [אַנזוי (געדרוקט באַזל) תס"ח, גא. פֿריי־מאַן, פּש II 174-169]. „גאַט האָט דען עושר גמכט צו איין אַפּוטרופּוס צווישן אים און צווישן דיא אַרמי לײַט, אונ װען גאַט זיכט דו דער עושר עסט אויף דיא עניים איר געלט, נעמט ער אים דו עשירות אַװעק אונט גיבסט איין אַנדרן“, טײַט מוסר, װילהעמרשאַדאַרף תפּו, ח/ג. „דאָש אַרום צײַהן פֿון איין אַרים מאַן קומט אים שװען [ער] אַזו איין אַרמי פֿרוואַה [=פֿרוין] אַן“, טײַט לוא, „די אַרעמעלעכט װערן ווי די סאַלדאַטן אַינגעטיילט אין פֿיעשע אַדער פֿוס־אַרעמעלעכט, די װאָס שלעפּן זיך צו פֿוס, און קאַניצע אַדער בױד־אַרעמעלעכט, די װאָס שלעפּן זיך אַרום אין בײַדלעך. אַחוץ דעם װערן זײַ נאָך אַינגעטיילט אין מײַנים: שטאַט־

אַ איז מִפֿטיר אַ חלום“, „בײַם אַ איז אַ תענית אַ געלעכטער“, „דער אַ טרייטט זיך מיט עולם־הבא“, „אַז אַן אַ מאַכט חתונה, קריגט דער הונט קחתת“ [ניט פֿאַר זײ אַפֿילו אַ בײַן]; „װען דערקענט מען דעם אַ? אַז ער טוט אַן דעם שבת אינדערװאַכן“ [ער האָט נישט קיין אַנדער בגד]; „בײַ אַן אַ איז די ווייב אַ מאכל און זאַמד אַ צירונג“ [סײַזי נישט מעגלעך קיין הנאָה פֿון עסן, בלױז פֿון סעקסועלן פֿאַרקער; מע שײט אויס זאַמד אויף דער פֿאַדלאַגע]; „װען דער נגיד איז אַ אַבל, מוז ער אַנקומען צום אַ“ [צום מנין]; „אַן אַ שלאַפֿט אין דער פֿינצטער“ [ניט אין שטוב קיין לעמפעלע, קיין ליכטל]; „דער אַ האָט נישט קיין שונאים“ [מען איז אים נישט מקנא].

„דיא ריכה טרײַבן מיט איר געלט אייטל לושט אונ רײַד אונ אַכטין ניש [= לײַגן נישט קיין אַכט] קיין אַרימה לײַט“, יעקב טױסק, איין שױן נבא ליד פֿון משיח, אַמטש 1666. „דער גרעסטער אַן אין דער װעלט זאָל נישט ווייניקער געבן דורך דעם יאַר ווי איין שליט פֿון אַ שקל [צדקה], דאָס באַטרעפֿט אַנדער־האַלבן פֿוילישע גילדן, און אויב נישט — איז ער נישט מקיים די מצווה, לט, מא/א. „דעם אַיס תורה איז קיין חסידה, זײַן חכמה איז אייטל, זײַן דעה איז קיין מטבע, זי גייט נישט אַן“, פ. א. ר. דער אַרעמאָן, װאַרשע 1879, ז' 7. „בײַ אונז אַן אַ. . . האָט יתרוס נעמען: פֿאַראַן אַ גימײַנער מאַן, און אַן אַ, און געבעד אַן אַ, און אַ גרויסער אַ, און אַ געפֿאַלענער, אַ מקבל, אַ קבצן אַ דלות, אַ דלפֿן, אַ עני, און אַן עני ואַכײַן . . . און פֿאַראַן נאָך אַ נאַמען: אַ כּתריאל אַדער אַ כּתריליק“, טע, די שטאַט פֿון די קליינע מענשעלעך.

2. אַרעמער מענטש װאָס לעבט פֿון גדלות. בעטלער. דער אַ װאָס גייט אײבער די הײַזער. פֿאַרשריבן זיך פֿאַר אַן אַ = באַשטימען צו גיין אײבער די הײַזער. אַרײַנואַרפֿן זיך אין אַ. שטיין ווי אַן אַ בײַ דער טיר. אַן אַ מיט אַן אויסגעשטרעקטער האַנט. „האַבן דעם אַיס ח ש ק = עס זאָל אַלצדינג זיך גלוסטן, אי זאַכן װאָס האָבן אַ קנאַפֿן װערט אי גאַר שײַערע זאַכן. „אַזוי אַן אַ, אַזוי אַ שלעפּער“ (= א) מע קען סײַזי נישט אַנטלויפֿן פֿון אײַגע־נעם גורל; (ב) טאָ זאָל זײַן פֿריילעך! [דאָ און אין די װײַטערדיקע שװ קען אַ טײל זיך באַצײען צום ב, ווי טײל שװ פֿון ב, קענען זיך באַצײען צום ב].

טו : „אַז מע לאַכט אַפּ פֿון אַן אַ, לאַכט מען אַפּ פֿון גאַט (ברוך־הוא)“, „װער עס גנבֿעט בײַ אַן אַ נעמט צו בײַ גאַט אַליין“, „װען פֿרייט זיך גאַט — װען אַן אַרעמאָן געפֿינט אַ מצײַה און גיט זי אַפּ“ [פֿון פּסחים, קיג/א: יזעל עני חמור אַבדה לבעליה]; „װען פֿרייט זיך גאַט? — װען אַן אַ קראַצט אַן אַ“, „די מוזה פֿרייט זיך מיטן אַ“ [ער פֿאַרגעסט נישט זי אַ קוש צו טאַן]; „אַן אַ קומט שטיל אַרײַן און גייט שטיל אַװעק“, אַן אַ צײלט זענע טרייט“, אַן אַ לעבט נישט און שטאַרבת

שיידענע קאָטעגאָרעס ייִדן אין די געטאַס. [ווען עס האָט זיך אָנגעהויבן די ניע געלאָרע אויף ייִדן, האָט מען מער נישט געלייגט קיין כּבֿוד אויף די דאָזיקע אַרעמענער, י. ל. טהאַרן, אַמעריקאַנער, 1961 IX 29.]

אַרעם-בַּחור — דער, אַרעם, אויך: אַרעמע בחורים. ישיבֿה-בחור, ישיבֿה-מאַן וואָס עסט טעג. קוקן אויף אַ גאַסט ווי אויף אַן אַרעם אים ציילן די ביסנס אין מויל; צוכאַפן זיך ווי אַן אַרעם צו לאַטקעס (המִרְטָאָש, צו פֿאַרפֿאַסטן אין אַ גבֿיריש הויז) פּויל. „אַז אַן אַרעם ווערט אַן אַפּיקורס, עסט ער בייגל מיט חלב (עסט ער אויף אַ חלבֿענע ליכט)“; „אַן אַרעם טויג צו אַלץ“, שוּ [ער קען ווערן אַ כּלי־קודש, אַ מלמד, ער קען ווערן אַן סוחר, ער קען שטענדיק געפֿינען פרנסה, און אויב אַפּילו נישט מיט עולם-הזה, קען ער פֿאַרזאָרגן זײַן חשבֿ מיט עולם-הבא]. „איר וויבֿר איצטיג די דורות... טוט אַוועק לאַפֿן ווען מן איין חיתון רעט אַנצער טעכטער איין אַרם בחור, ווען שוין ער איינאָ גרושֿר למדן איז אַדר שוין איין מיוחס“, כּוכבֿא דשֿבֿיט, אַמחֿט 1695 [פּש 10, שפֿ 79-378]. „צוריק אין קלויז האָט דער אַרעם דערציילט וואָס פֿאַר אַ שאַרפֿע וועטשערע ער האָט געהאַט... איך האָב עס בײַ מײַן מוטער אין קימפּעט נישט געגעסן“, אמד, עוור צינקעט און דיא ציג, ווילנע 1868. „אַן אַרעם פֿון אַ יאַר זיבעצן, אַ דערשאַלענער, דורכגענעצט פֿונעם רעגן, טרייסלט זיך און שטייט אַראָפֿ לאַונדיק די אויגן, ממוס, שלמה, ז' XV.]

אַרעם-בַּחורש — אַרעם, וואָס איז פֿון אַדער בײַ אַן אַרעם-בחור. „צו פֿערצן יאַר האָט ער שוין געקאַנט זאָגן אַן אַרעם וויצל און אַפּטאַן אַ העזדיקן שפּיצל“, ח. ד. גילדענבאַט, דער טעות, ווילנע 1896, ז' 6.]

אַרעם-בינדע — די, אַרעם, דזו אַרעמבאַנד, 2ב.

אַרעם-ביקם — די, אַרעם, דזו צדקה-ביקס. מײַ. צדקה-פּוּשקע פֿאַר אַרעמעלעט. „ווען ער דיא צדקה אין אַרעם ביקס אַרײַן ווערפֿט... ער מוז נישט ווישן וועמין ער גיבט אונ דר אַרמיר מוז נישט ווישן ווער אים עש געבען הוט... מען גערט אין דיא צדקה-ביקס נישט אַרײַן וואַרפֿן ביז מען ווייט אַז דער גבאי איז איין בגלויבטער מענש, ר' זאַב וואַלף בר' יוסף מרִקָּב בּרִגִין, דרישֿת הזאַב, נאַוידוואַר תקנײַד.

אַרעם-ברוסט — די, אַרעם, אַרמברוסט.

אַרעם-גאַסיק — אַרעם, נעגל, וואָס איז פֿון אַן אַרעמע גאַס. „אַרעם-גאַסיק פֿאַלק“, ייט, ליער און לײַב, מאַנטרעאַל 1944, ז' 31.]

אַרעם-געלט — דאַס, אויך: אַרעם-געלט, אַרעם(ע) געלט. 1. שווער פֿאַרהאַרע וועט געלט פֿון אַן אַרעם אַרבעטער. צאַלן דעם אַרבעטאַרער אַרעם און אַרעם-רוקן אַן אַפּגע-ריבענעם גילדן. „מיט געוויין האָט ער דאַס ביטל אַרעם געציילט און אַווי פֿאַרבליבן אַן

אַרעמע ייִד“, בעריש ווינשטייג, ריישע, נײַ 1947, ז' 25.]

2. געלט וואָס איז באַשטימט פֿאַר צדקה, וואָס דאַרף צעטיילט ווערן צווישן אַרעמע. בחינם אויסגעבן אַרעם, „דו גיסט דאָך מיר פֿאַר אַרעמעלעט, פֿאַר אַרעמע קינדער וואָס איך טרעף אויפֿן שפּאַציר, אַרעם וועל איך נישט פֿאַרלירן“, פּרץ, דאַס קראַנקע ייִנגעלעך.

3. געלט וואָס אַן אַרעמע האָט אַנגעלייגט, אַנפֿאַרטויט אַ ריכטן, אַ שוּבֿן — „איז ער אַ בעל-חובֿ געוואָרן... סײַז גאַרנישט געבליבן, די אַלע אַרעמע געלטן זינען פֿאַרפֿאַלן געוואָרן... די קבצנים האָבן געבעד געוויינט, סײַז אַרעם זיי קיינער נישט געהאַט צו ענפֿערן, [חיים מאַלאַגאַן] גדולת ר' וואַלף מטשאַרני אַסטרה' [יפֿ, ז' 235]. „זייערע הענט איז נאָך אין בלוט! פֿאַרשטייט, פֿרעמדע אַרעמע געלט, דאַס איז בלוט“, פּרײַלין [טײַבעט] טעגאַל, עושה המעשה... וואַרשע 1883, ז' 77.]

אַרעם-הויז — דאַס, הייזער. דזו הקדש, אורחיים-הויז. הויז ספּעציעל פֿאַר אַרעמעלעט.

אַרעם-הויט — די, אַרעם, דזו אַרעם-קייט. „ווער עש טוט אין בואן פֿיל געלט אַרײַן שטעקן. האָט לעצטליך אַן זײַן אַרמייט צו לעקן“, עײַג, מב/ב.

אַרעם-ווינער(ל) — דזו האַנטווייגער(ל).

אַרעם-וועלעך — אַרעם, Mhd: armselic. אַרעם אין אינהאַלט. אין ווערט. געבעדיק, באַשיידן און אַרעם, אַן אַרעם גלויבן, שיטה. אַרעם באַווייזן. הגם די פרנסה רבנות אין ליטע און אין זאַמעט אין יענער צייט איז געווען זייער אַרעם, גאַר, שיר, אײַשע ליער, וואַרשע 1889, ז' 82.]

אַרעם-טום — דאַס, טימער. >אַרעם+טום. [נר, ווייל נישט בהסכּם מיט די אַנגעשטעלע פֿורעם פֿון וואַרטשאַפֿונג]. אַרעם-קייט, אַרעם-שאַפֿט, אײַנגוטן פֿון אַרעמע.

אַרעם-טיש — דער, אַרעם, טיש בײַ אַן אַרעם-מאַל, אַרעם-מאַלצייט (<). „פּדהצור הייבט אַן מיט זײַן קאַפּעלע זײַן ניעם ניגון פֿאַרן אַרעם. דער ניגון פֿאַר דער אַרעמע פֿלה, פֿאַרן אַרעם“, א. דרוקער, קלעזמער, קענע 1940, ז' 112.]

אַרעם-טלעך — אַרעם, אַרעם, דזו אַרעם-אַניש. „אויך פֿון איין גוטי רעטיניס האַלטן זיך דיא צייט אַרעם-טלעך אײַ העלפֿט נישט“, בע, לט/ג.

אַרעם-ניגן — אַרעם, אַרעם, פֿון אַרעם. פֿאַרבונדן מיט רחמנות, ליבשאַפֿט. אַרעם יתומהלע. „כאַצ-קעלע, כאַצקעלע, שפּיל מיר אַ קאַזאַקעלע, כאַטש אַן אַרעם, אַבֿי אַ כאַטשקעלע“, פּל. „יאַגט דאָך מיר דער יענער זייער שטאַרק, יאַגט ער מיר געשווינד און שיקט אויף מיר די הינט, — ביזן איך מיר אַן אַרעם העלעלע אַליין“, 29. „הונגעריקע, אַרעם מענטשן, אויסגעדאַרט, אויסגעדייערט, הויט און בייני“, ממוס, די אַנטדעקונג פֿון וואַלין, ז' 3.]

אַרעם-לאַך — די, לעכער. 1. דזו אַרעם-

לאַך. לאַך וואָס ווערט אויסגעשניטן פֿון שטאַף אַרעם-ניגן דעם אַרעם. 2. דאַס אויסגע-שניטענע פֿאַר די הענט, אַרעם אין וועסטל.

אַרעם-לעך — אַרעם, מידע. 1. אַרעם, Mhd: ermliche. ריכלין 8 פֿאַרשטישט 'הקלן'קלי (במדבר, כא, 5) „דש ערמליכא“ [ת: „מיט דער נישטיקער שפּינע“]. טח גיט איבער מצות, לחם עין]גי (דברים, טו, 3) „מצות ברויט ערמליך“ [ת: „מצות, ברויט פֿון נויט“]. „האַט זיך אַן גאַסן אַרמליכי קליידר, דאַרום האָבן אים דיא לייט פֿון יהודה נישט געקענט“, יוסיפֿ, אַמחֿט 1743, ז' נג. 2. אַרעם, אַבער אין אַ קלענערער מדרגה. לעבן זייער אַרעם, אַן אַרעם חבורל. „אַ קליין, אַ אַרויסגעגעבן ביכלי-קלייט“.

אַרעם-לען — די, אַרעם, דער אַנלען פֿאַר אַ האַנט בײַ אַ פֿאַטערשול, בײַ אַ געפֿאַסטערטן שטול. „בײַ אַ טישל אַן אַלטע קרעסלע מיט אַפּגעבראַכענע אַרעם“, קמ, 1866, № 1.

אַרעם-מאַל — דאַס, דזו. „דאַס אַלץ קאַסט פֿיל מער ווי אַ פֿאַרצייטיגע חתונה מיט די זמירות און דאַס אַרעם פֿאַר פּכּודע אַבֿיונים“, יפּפֿאַל 1886, № 47. „מע האָט זיך געריכט אַן דער וואוילגעלערטער און ריכטער חתן וועט מאַכן אַן אַרעם“, באַש, גימפּל תּס, נײַ 1963, ז' 88.]

אַרעם-מאַלצייט — דער, אַרעם, מאַלצייט ספּעציעל פֿאַר אַרעמעלעט בײַ אַ גרויסער גבֿירישער שמחה, ספּעציעל בײַ אַ חתונה. „די ווינטן האָבן דערציילט אַז דער זיידע ברוך גרייט זיך צו מאַכן אַן אַרעם וואָס עין לאַ ראַתה, קלעזמאַרים וועלן שפּילן“, ייט, טמח, 14 | 1961. ← ייט, פּויל, נײַ 1944, ז' 103-102.]

אַרעם-מוטיק — אַרעם, אַרעם, געבעכ-דיק, דערדריקט. „ער האָט קיין (הגאה) גוועלט האָבן פֿון דען (כּבֿוד תּורה). דאַרום האָט ער אַרעם מיטיג גלעבט“, שאר, מד/ב.

אַרעם-נעם — אַרעם, אַרעם, דזו אַרעם-אַניש. „ער האָט אַ גרויס וויגעזונד, דערצו אַן אַרעם. 2. דאַס, אַרעמע פֿרוי, אַרעם-אַניש, אַלטע אַרעמע פֿרוי. „אַרעם... האָט מען געזאַגט נאַר וועגן אַ פֿרוי וואָס איז געגאַנגען איבער די הייזער. וועגן אַ מאַן האָט מען געזאַגט: אַרעם-אַניש. אַן אַרעם און אַן אַרעם געווען נאַר ייִדן, וועגן קריסטן האָט מען געזאַגט: אַ בעטלער און אַ בעטלערקע. מיר דוכט זיך אַז אַרעם די אונטערשיידן האָט מען געמאַכט [נישט בלויז אין קוידאַנאַן] אין זייער אַ סך געגנטן“, אַר, יוֹספֿ, ז' 1.

אַרעם-נערוו — דער, אַרעם, הויפּטנערוו וואָס גייט דורכן אַרעם. „באַזונדערש וואַרפֿט זיך אין די אויגן אַ וויכטער דיקער פֿאַדעם — דער אַרעם [בײַם פֿאַרשן] וואָס גייט אַרויס פֿון רוקנבײַן אין די פֿעדערשטע פֿיס אַרײַן“, יאַב, ז' 235.]

אַרעם-וואַטע — אַרעם, אַרעם + ספּיקס

עוואַמע. זזוו אַרעמלעך. אין 20 אָבער מיט אַ בייטעס פֿון ביטול.

אַרעמעטא' — די. לאַקאָ מאַהילעו און אומ געגנט. כלל-נאָמען פֿאַר אַרעמע מענטשן. „די גאַנצע אַ האַט זיך אַרומגעקלויבן, יעקבֿ לעווין, יזשפֿ xviii, 2.

אַרעמעלייט — די, מצ פֿון אַרעמאַן — *Mhd. armluete*. „מע זאָגט אַרעמע ליטט, וויל די ריכטע זענען קיין ליטט ניט, שוו. „ווש מאַגין מיר, אַרמין ליטט, דא אין שוולט גיהאָן?“, מנג, שורה 826. „אונ אַך ווען איד בנאָ דיא אַרמי ליטט אונטן אן זיך, זוא קאן איד הערן וואָס אינן אָב גיט [= גייט אָפֿ, ד״ה גייט אָן] אין אירי הַצוֹר“, מב, מעשה קפו. „עש ווערט ניט פֿר מיטן, עש ווערן ניט אָב גיין אַרמי ליטט אין דענן לאַנד“, לטו, מג/א. אַ-קאַסע, אַ-שיסל — ביי פֿינט, פֿאַה, ח.ז.

אַרעמען — טרוו. אַרעם, געאַרעמט. אַרומ געמען מיט אַן אַרעם, מיט ביינע אַרעמט. „האַט זי אים אַלץ הייסער געאַרעמט און געקושט“, ז. ברכות, דער ירדן רוישט, וואַרשע 1937, ז' 111. „אומעט, אומעט תמיד אַרעמט אים“, בראַד, אַ חתונה־קע, ז' 15. מיט זיך — קוּוו.

אַרעמע(י)קייך — די, יקין. קיך פֿאַר אַרע מעליט. [בייליקע קיך אין פֿאַר אַלעמען וואָס קענען ניט זיך פֿאַרגינגען צו גיין אין אַ רעסטאָראַן]. „אַרעמעלייט — טראַכט איר, אַרויסגייענדיק פֿון דער אַ-ק, וואו איד האָב מיך אזוי האַרט באַגאַנגען מיטן בעטלערישן יינגל — אַרעמעלייט עסן זיך גיך צו“, פֿרץ, יאָס אַרעמע יינגל.

אַרעמעהייט — אַדוו. אין מצב פֿון זיין אַרעם. „די דאָ ויצן (חשך וצלמות) אין דיא גרושי פֿינצטרנס אין גיפֿענקנס, די דא זיין גיפֿנגן אויב אן גיבונדן (עני) אַרומרהייט אין אַיזון“, סהמ, תהלים, קו, 10 [ת: ... געקייט אין פיין און אַיזון].

אַרעם-פֿאַנצער — דער, ס. טייל פֿון פֿאַנצער וואָס פֿאַרדעקט, באַשיצט די אייבער-אַרעמס, די גאַנצע אַרעמס.

אַרעמפֿויער — דער, ים. סאָוו. גאַר אַרעמער פֿויער, וואָס די סאָוועטישע מאַכט האָט באַטראַכט אַז ער ווערט דעהויבן ביים אַרבי-טרעטן אין אַ קאַלוירט. אַ-וּם, ייש — אַדי. „אַ פֿערדל אַ קליינס, אַ מאַגערס ... אַן אַייש פֿערדל“, ליפֿמאַן־לעווין, דעמ שטורעמ אַנטקעגנ, מאַסקווע 1939.

אַרעמפֿול — אזוי פֿאַרטישטט שווב אַצן (ישעיה, מט, 22) [ת: „אין בוזעם“].

אַרעמפֿויסיק — אַדי. וואָס די פֿאַדערשטע פֿיס דינען זיי, זענען געלעך צו אַרעמס. אַע בעלי-חיים, באַרכיאַפֿאָדן.

אַרעמקייט — די (דאָס), ז. א. איינגשאַפֿט אַדער מצב פֿון זיין אַרעם. ברענגען (דערפֿירן)

צו אַ. לערנען תורה אין דער גרעסטער אַ. די אַ שרעט אַראָפֿ פֿון די מלבושים, פֿון די לאַטעס. אַ אין ווערטער עפעס צו דערקלערן, אויסצושטישטן. יגיין אין אַ = שפֿאַסיק. גיין געאַרעמט, ספּעציעל טאַקע וועגן אַרעמע בחורים און מיידלעך. „אַ און פֿוילקייט זענען צוויי ברידער“, פֿוילקייט איז די מאַמע פֿון אַ“; „אַ דעהאַלט ביי יידישקייט“; „אַ איז ניט קיין שאַנד, אָבער איד ניט קיין גרויס שפּנדל (וויגאַדע)“; „אַ איז ביטער ווי פֿעפֿער, שנאה און קנאה שיטן נאָך צו זאַליק“, שוו. „די (עניי) קאַמט צו אים פֿון וועגן אירי גרושי אַרום קייט, דרום איד וואַר ער (נענש)“, טח, רות, א, 2. „ווער ניט דען תורה מען דער מייאונג דא ווער איד פֿר לוארן גיוואַרן אין מיין אַרומקייט“, סהמ, תהלים, קיט, 92. „זאַלסט קיין אַרעמען נישט באַרעכען פֿאַר זיין אַרעמ קייט און נישט מוטשען אַ געמיינעס מענטשן“, מט, משלי תקע"ד, כב, 22. „די רבן זאָגן: אַז מע זאָל אַרביינגען אַלע יסורים און אירי וואַגשאַל און אַ אין אַנדער וואַגשאַל, וועט די אַ אַראָפֿוועגן אַלע יסורים“, י. מ. יעבא אַיבז, מדרש רבה, וואַרשע 1887, פרשה לא. „כל המיני עוולות וואָס עס קען חלילה מיט דער צייט געשען אין שטאַט צוליב דער אומגע-האַלפֿענער אַ“, ש. י. אַבראַמאָוויץ [ממוס], קמ, 1865, № 4. „זיי זאָלן נישט זיין פֿאַרלייגט די הענט און לאָזן דאָס אַ זאָל זיי גאַר אינגאַנצן אַנשלינגען“, פֿרץ, און וואָס איז אַיבער הילף. „די יידישע אַרעמקייט געניסט פֿון דעם גבירס גוטסקייט“. „אַ האַט זיך געטליעט אַרום דעם ישוב וואָס האָט גאַר שנעל באַקומען אַ שם פֿון אַ רייכן ישוב“, י. שאַצקא, אין טשענסטאַקאָווער יודן, ניי 1947, ז' 15.

אַרעמשאַט — די, ז. דער אַרעמקייט, ספּעציעל דער כלל, דער ציבור פֿון אַרעמע מענטשן. [אַ פֿאַרשפּרייט זיך זינט סוף 20ער יאָרן 20. יי. דאָס נייע וואַרט האָט געקלונגען עפעס איידעלער, ווייכער]. די אַרטיקע אַ. געבוירן אין אַ און געלעבט דאָס גאַנצע לעבן אין אַ. די דאָרפֿישע און די שטאָטישע אַ.

„באַגלפֿך מיט דער איבערזאָנדערונג אויף ערד פֿאַרנעמט זיך דער קאַמערד שוין אויך מיט אַינגלידערן די יידישע אַ אין דער אינדוסטריע“, די רויטע וועלט, כאַרקאָוו 1930, № 1211. „פֿאַרוואָס לעבן אייניקע זאָט, אין רייכקייט, אין פֿריילעכקייט, און זיי — אין שטענדיקער אַ, אין אַזאַ אומעט און אין אייביקע דאָנות“, נאַטע לוריט, כאַנע אַוסאַטש, קיעוו 1939. „ווערק פֿון ... קינסטלער פֿילן אונז אָן מיט די וואַרעמקייטן פֿון מענטשלעכע אַץ“, ייט, משיח־געוויסער, ז' 8.

אַרעמשטול — דער & די, ז. שטול אויף אַנצושפֿאַרן די אַרעמס.

אַרענד|אַטאַר — דער, ז. ס. וון יין, קע, ס. 99: „אַטע־ר, *R: арендатор*“. זזוו אַרענדאַר, ווער עס אַרענדירט. אַ פֿון דער קרעטשמע. אַ פֿון דער מיל. אַ פֿון די פֿעלדער. אַנטערמיניקער אַ. „איד האָב געמיינט ... אַז רייכער פֿון אַ באַדאַרף מען שוין ניט זיין, ממוט, מסעות, ז' 11. „דער אַ פֿון באַד צאָלט אינגאַנצן זעקס הונדערט רובל אַ יאַר“, פֿרץ, 'שטעט און שטעטלעך', פֿונקט 24, ז' 331. „די יידן די פֿינאַנסיסטן ... האָבן פֿאַרנומען שטע-לעס פֿון אַלמאַכאַריפֿן אַדער אַאַטאַרס פֿון די מלוכה שטייער“, זק אַיבז, שד א, ז' 71. „אַטע־ריש, אַטאַרסקע — אַד.“

אַרענדאַר — דער, ז. עס, ס. *P: arendar*, *Uk: orendar* (арендар). דער וואָס נעמט (אַ) די אַרענדע ביים פֿריץ. יעדערער וואָס דינגט עפעס אָפֿ צו באַאַרבעטן, אויסצונען אויף הכנסה. פֿעלדאַ, קרעטשמע, מיל-אַ, שטייע רדאַ. „וואו אַ אַ איז אַ גראַבער יונג“, פֿול. „אַן אַ באַדאַרף האָבן אין זיך די מעלות פֿון אַבֿרהם־אַבינו און משה רבינו“, אַז מען איז מכבד אַן אַ מיט הגבהה, זאָגט ער אַז ער איז היינעריק, שוו [דער אַ, דער דאָרפֿס־ייד האָט געהאַט אַ שם פֿון אַ גרויסן עבֿה־אַרץ]. „ער גלאַצט אויס אַ פֿאַר אויגן ווי דער אַ אויפֿן אַץ־קו־ציי“, מ. דלוגאַטש, דער עולם התהוהניק, באַרדיטשען 1875, ז' 38. „מיינסטנס פֿלענגן אַעס אויסוויילן פֿאַר זייערע טעכטער חתנים די בעסטע בחורים פֿון די ישיבות“, ממוס, שלמה, ז' 85.

ייש — אַע עסקים, הַצוֹר, פֿעלדער אַזוו. „סַקע — אַדי ... דו וועסט נאָך דאַרפֿן אַ קוויטעס“, יפ, ז' 12.

שטישיק — דער, עס. „האַט געגעבן גון דער אַשטישיקל, יעדערן אַ חלק פֿון באַ-ראַנטשיקל“, פֿל [יעדעס, תאַ, תשיח].

אַרענדרין — טרוו, זיר, (גע)אַרענדירט. אַפֿ געבן אַדער נעמען אויף (אין) אַרענדע. דינגען, איינקויפֿן אַ זכות. איבערנעמען, לויט אַ הסכּם, אַ זכות פֿאַר אַ באַשטימטער צייט. אַ אַ וואַלד ביים פֿריץ אויף 49 יאַר. אַ אַ בראַנפֿן ברענער, אַ אַ שענק, אַ פֿעלד, אַ אַ ווירטשאַפֿט, דער אַ דעם זכות פֿון איינאַסירן שטייערן. „דער ליטווישער וועד האָט ... אויפֿגעמונטערט יידן

זיי זאלן א' מלוכהשע שטייערן און אפצאלן", מ. היינטיגער, אין ליטע ו, ניי 1951, ז' 165. "די ריכע יידן האבן ארענדירט בני די פאנעס ... בראנפן ברענערישע און שענקען", איבא ימ, שד VII, ז' 114. ארענדירט — אדו, פאר. ערהייט — אדו. זונג.

ארענדע — די, ס. <P: arenda, <Uk: аренда. פראפאגאציע. גוט אדער זכות וואס ווערט איבערגעגעבן צו צווייטן אויף א פאשטימ טער ציט. האלטן א' (ס). נעמען אויף (אין) א'. ארויסגעבן אויף (אין) א'. אפגעבן אין א'. צאלן פאר דער א' מיט א טייל גערעטעניש. "וואו אן בילאנגן איז גרוש ארנדיש... אודר מינגן... אודר גרעניץ מכסים... זול ניט דינגן נאך הלטן", תקוה. "ווי איז מען מבטל אזא טבערע זאך? [= די פליישקארטע]. ווי גיט מען ארויס פון האנט אזא גילדענע א'?" המגלה ריון דרויג, דער ריזענדער, ווארשע 1883. "ווי קומט אהה-הראית צו דער א'?" [פארן איבערשטינגן בני א פסוק פון אהה-הראית אויסדינגען יענעם א']. "א יידי שער מנהג ברעכט א דין, אפילו דעם דין פון א' און פארט גלופסקער א' וואס אמאל אן ראטע", ממוט, ווינט, ז' 165. "אינע פון די וויכטיקסטע פרנסות פון ליטווישן יידנטום איז פונעם 16. ביז 18. י"ה געווען די א' פון גיטער, מילן, בראנפן ברענערישען", מ. ווייני צער, אין ליטע ו, ניי 1951, ז' 165.

ה' האבן די א', האלטן די (אין) א', נעמען אין א' (= א) זיין, ווערן דער בעל-הבית איבער עפעס; ב) זיך פילן פעסט, זיכער איבער עמעצן אדער עפעס. האלטן גאט אין א', דעם הימל אין א'. "א בן מלך זיצט דאך פארבראגן אין אים, ער האלט אן א' אין הימל", פראג ו, ניי 1910, ז' 85. "זאל ליבע ניט זיין אין א' / בני גוטע, בני פרומע, בני קיינעם", טע, קאפריז, ווארשע 1921, ז' 144. א' אפצאל. א' געלט. א' פרנסה. א' קאנטראקט.

אויך מעטאנימיש: קרעשמע, שענק, מזל-טוב איך, אלע גוטע, פרומע לייט, וואס גייען פונעם דאווענען מיטן טלית... אין דער א' אריין קידוש מאכן אויף קהלס שטשאט [=חשבון], רמ, 1870, № 22.

ארענדעווען — טרוו. דעווע, (גע)ארענדעוועט. דזו ארענדירן מיט בייטעם פון ביטול. "מען ארענדעוועט א דארף, איז ליבער ווי פאלעסטי נע", זב, דער קליינער פלאבונג, אדעס 1885, ז' 35.

ארענע — די, ס. <איי > 1. איינע-צאמטער שטח מיט זיצפלעצער ארום, פאר כל-המינים פארשטעלונגען. צירקוס א', ספארט א'. "ריטער שטארקע ווי די ריין / יאגן, פלינע, זיך, ברענען, / אויף די ברייטע צירקאען", פראג וו, ניי 1910, ז' 175.

2. פלאץ, ארט, געביט פון (וויכטיקע) געשעענישן. א' פון פאליטישע אדער סאציאלע קאמפן אדער טענדענצן. די יידישע געזעל-

שאפטלעכע א', די וועלט א' פון קונסט. אן א' פון א בלוטיקן געראנגל. די קאמפס א' פון אידישען.

איי-גל — מין אונטערוועלטליק.

ארענדקארען — אדו. בלויז אין אויסלייג אנדערש ווי ארנדקארן. דזו הארענדקארען. אינגאנצן צעמישט, צעווארפן. מיטן קאפ אראפ, מיט די פיס ארויף. האט ער געמוזט צווען ווי די גנבים קערן אלץ איבער... א' קי", מ. אשער ארויטש, שטעט און שטעטלעך אין אוקראינע. אויך בני א. קיפניסן.

ארעכט — דער, ין. <איי > 1. אקט פון ארעסטירן. מצב פון זיין ארעסטירט. אינגעצן אין א'. קאווען אין קייטן און אינגעצן אין א'. דורכפירן מאסן און האלטן אין פרעווענטיוון א'. שוץ א'. "שיקט דער שר זיין עבד, לאשט אונט זאגין מיר זאלן גיט וועק גיין זאלן כאן אין עריט וואו בליפן", גה, ז' 351. "און דאך האט ער די אייגענע נאכט אין א' פארבראכט", פרא, 'באנציע שוויג.

2. דאס סעקוועסירן. דאס פארזיגלען גוטס ביי צום משפט אדער ביי צום אפצאלן חובות. ארויפלייגן אן א' אויף א הויז, מעבל, אויף די אפגעדרוקטע ביכער. "דער פריץ האט פאר די חובות צוגענומען זיין הויז, געלייגט אן א' אויף די חפצים אויך אויף דער שטאט זינער אין מזרח-וואנט", ממוט, א שטאט אין מזרח, ז' 8.

א' הויז. א' לאגער. א' שטוב.

ארעכטמאנט — דער, ין. וויין, קע, ס. דער וואס (איז פארמשפט און) זיצט אין תפיסה. "פון דער ליבע גיי איך ארומעט ווי אן א' אין קייטן", 29. גיין מיט געגאלטע קעפ ווי די א'. גראטעס ווי פאר אן. א' וואגאן. "אין ליגן אינגעקלאמערט, קעפ און פנימער צו קני און פיאטעס", הל, א בלאט אויף אן עפלבוים.

י"ש — אדו. אישע ראטע. אישער פאייאק. א הינטיש, אן איש לעבן. אויך א' סקע — אדו, 20. "געפליגן וואלט איך צו דיר / איבער וואסער און איבער בלאטע. / וואס בין איך שולדיק / אז דו האסט געקריגן ארעסטאנסקע ראטע", 29 [99 ו, ז' 206].

ארעכטמאנקע — די, ס. פ: ארעשטאנקע. טורמעלע איז בני אונדו א קלייניקס א פראס-טינקס... מרוכט עס אויך קאלאדע און א' איציק קיפניס, מין שטעטעלע סלאווענע, ת"א 1971.

ארעכטירן — טרוו. טיר, (גע)ארעסטירט. 1. אינגעצן אין תפיסה. "איך זאל פר רעסטירט זיין וואו איך צו גסט בין", כ"י מגילת איבה 1703. "אין בעסטן בלאונג, אין בעסטן גלאנץ האט מען אונדו געארעסטירט", 29 [1. סקודיצקי, פאלקלאר וו, מאסקווע 1936].

2. אפשטעלן כזי צו צווינגען צו עפעס. דאס א' דעם קייסערליכן צוג און צווינגען דעם

קייסער צו אבדיקירן", יי, ברידער אשכנזי, ז' 519.

3. פארהאלטן, אינהאלטן, א פראצעס, אן אנטוויקלונג. ניט דערלאזן וויטער זיך פאר-מערן. א' די עפידעמיע. "די היילונג פון טובערקולאזיס מיינט איינגאלעך א' אדער ארומרינגלען די... באצילן", יוסף פרימאן, וואס איז טובערקולאזיס, באסטאן 1918, ז' 37. "יידנטום איז... אן איינגארטיקע דינאמיק פון לעבן... און די דאזיקע דינאמיק איז אפמאל אין אונדו ארעסטירט, ווייל מיר לעבן אומעטום אין פערעמדע סביבות", גריג, איד און וועלט, ז' 226. "ירונג. ארעסטירט — אדו, פאר. האלטן א'. די פאליטישע, באפרימען די איע. ערהייט. קייט.

ארעק — אראק.

ארעקארע — ארנדקארן. אדו. אין א מצב פון גרויסער אומאדענונג, מהומה. "בעת דער שטאט-גביר טוט נאך דעם ערשטן גרעביץ אויף שלאף צו ווערן, הייבט זיך שוין אן דאס שטעטל... איבערצוקערן א' קי", מ. זלונגאטש, וועלט מסורה, ווארשע 1881, ז' 59.

ארעקע — די, ס. פאלמע וואס וואקסט אין טראפישער אזיע, אין מאלאיישן ארכיפעלאג. באקאנט צוליב אירע ניס. א' נוס. areca.

ארעקעס — די, אצ נב. >? (גארבעריש) פאד. לעכעלעך אין פעל, איבערהויפט אין אונטערשטן טייל פון רוקן.

ארעשט, אנט, אנקע, ירן — ארעסט, ארעסטאנט, ארעסטאנקע, ארעסטירן.

ארעשמע — זוו, אדו. לאקל, קאוועל און אומגעגנט[?]. סוף-בל-סוף, א סוף, אן עק, נאכאלעמען. מילא. "גו, א' גענוג זיך צו דינגען! איר קויפט אדער ניט?". "וואס וועל איך דיר געבן? גאלע וואסער מיט פארסטודעטע קארטאפלי א'! נעם און פארעס", דער יידישער פאר פסח, ווארשע 1881, ז' 31.

ארפ"ם — [ארפאם] ר"ת: אדוני רום פאר מעלתו [אונטע IV, ז' 324] — מין האר, זיין מאיעסעט. פראכט און דערהויבנקייט. טיטל פאר א רבנישער פערזענלעכקייט, גאון, למדן, גרויסן תלמיד-חכם אדער סתם פאר א חשובן מאן, ווי א מלוכה-פרעזידענט, פארזיצער פון אן אקאדעמישער אינסטיטוציע, אוניווערסיטעט, וכד'.

ארפעדזשיא — דער, אדו. <It: arpeggio. (מוזיק). דאס שפילן אן אקארד ניט צוואמען, נאר גיך די נאטן כסדר, אזוי ווי מע שפילט אויף א הארף. ירן.

ארף — די, אראף. ארבע, ארפע, די. וור. מאשין אפצוטיילן, צו רייניקן תבואה-קערנער פון פלעוועס. א' מאשין.

ארפארן — אוטו. ארכ. ארויפגיין, ארויפ-פארן. ארויפשטיגן. "אב זונדרליך טראט דיר

מזאל נעמען נקמה פון פנייקער. „דזשטן האבן באדארפט פארשטיין אז שיקן אן אמבאָ סאָדאר צו אַ יודישער מדינה, וואו יעדער שטיין שרייבט אַ אַ ת' ד' — איז ניט אַזאַ פשוטע זאך“, טמו, 15 VII 1965.

א'גזירה — ... גויירעך די. >ויקרא, טו, 22. יאָן אָפגעשניטן לאַנד. געניצט מיט בב: 1. אַ העק, אַ פֿאַרזאָרפֿענע געגנט וואו מע פֿאַרשיקט פֿאַרמשפטע. אַ לעבן־לאַנג האָט ער אָפגעפֿינצטערט אין אײַג. [איבערגעדרוקט אַנאָנים, צווישן אַלטע באַנדיסן, וואַרשע 1902, ז' 7]. 2. אומקולטיווירטער שטח. „די ערשטע חלוצים אין עמק־יזרעאל האָבן דאַרטן געפֿונען אַן אײַג. 3. אַ לאַנד אָן פֿרייהייטן, אַ לאַנד וואו עס איז שווער צו לעבן. — פֿאַרוואָס זינט איר געקומען אַהער, וויבאַלד איר האָט געהאַט דאַרטן אַזאַ הויכן פֿאַסטן? — יאָ, אָבער דאַרטן אין אַן אײַג.“

אַרצה — [אַרצע] אָדוּ. >בראשית, יח, 2. אַ. [אַ קליין ביסל איידעלער ווי] אין דרערד. געניצט אַפֿט אין קללות: גיי אַ, זאָל ער שוין גיין (ליגן) אַ. עמפֿאַטיש: גיי (ליג) נפֿן איילן אין דער ערד (אַ). לייגן אַ = אָנטאַן צרות, רואינירן, חרובֿ מאַכן; ב) באַליידיקן, מבוז זיין, דערגינדיקן. „אַלצדינג איז גע־גאַנגען אַ, שטע, גימנאַזיע. לייגן אַ, מאַכן אים מיט דער בלאַטע צוגלייך. לייגן אַ = זיך מוטשען, זיך מאַטערן איבער מאַטע ריעלע סיבות, פֿאַרליירן דעם פֿאַרמעגן און לייגן אַ. פֿאַלן אַ = רואינירט ווערן.“

א'הדמים — [האַדאַמיס] דאַס >לויט יזקאָל, כב, 2; כד, 6. 9. דאַס בלוטיקע לאַנד. געוויינטלעך פֿלעגט מען פֿאַר דער ערשטער וועלט־מלחמה מיינען רוסלאַנד. „שוין ווייטער אַ פֿאַגראָם אין אײַה.“ „יידן דאַרפֿן אַנטלויפֿן פֿון אײַה.“

א'ההיים — ... [האַכאַייס] דאַס >תהלים, כו, 13. לאַנד פֿון די לעבעדיקע, לאַנד פֿון לעבן. 1. באַצייכנט פֿאַעטישע מליצהדיק ארץ־ישׂראל. „גגלייבט אין הקבֿיה צו זעהן דאַש גוטש פֿון גוט [=גאַט] אין אײַה, דאַס איז ארץ ישׂראל, טהמ, תהלים, כו, 13. „דער אײַה איז איין צווייג פֿון די וועלכע הקבֿיה האָט געפֿלאַנצט בשעת בריאַת־העולם“, „אויפֿן סמך פֿון יצור מטעײ, ישעיה, ט, 21 נוצו, וו, רנדב. 3.“

2. אויך: אַמעריקע, געקומען קיין אַמעריקע, „אין אײַה וואו מע קען פֿרײַ אָפֿאַטעמען.“ 3. דאַס לאַנד פֿון לעבן ווי אַ קעגנזאַץ צום לעבן אויף יענער־וועלט.

4. יענע וועלט. **א'המקלמ** — ... [האַמיקלאַט]. דאַס לאַנד פֿון אַנטרינג. אַזוי האָט מען אָנהייב 20 יײַה גערופֿן די פֿאַראייניקטע שטאַטן פֿון אַמע־ריקע [געלאַפֿן אַהן גיט צו דינגען אין פֿאַרישן מיליטער, אויסצומיידן תּפֿיסה פֿאַר רעוואָלוציאַ־נערער טעטיקייט אַ]. „ניר־יאָרק... אַ גאַנצע ייִדישע שטאַט. אויב גײַ איז גיט קיין אײַה, איז זי יעדנפֿאַלס אַ עיר־המקלט“, זאַנגוויילס

דערפֿרייען. ריכטלין 8 פֿאַרטייטשט ינעלסהי (איוב, לט, 13): „ווירט אַרווורן“ [תּי: קלאַפֿט לוסטיק]. מיט זיך — ... דאָ זאָלט איר אַיך אַ מיט [אַבמילן] אונז ער זאָל זיך אויך פֿרייען אן אַיך, טהמ, שוּפֿטים, ט, 19.

אַרץ — דער, ין. פֿאַריידישט פֿון D: erz <. רוע פֿאַרעם פֿון אויסגעגראָבענעם מינעראַל. מקור פֿאַר אַ מעטאַל. טב טיטשט: נבט = אַ. „די מינעראַלן וואָס פֿון זיי זינט מען אַרויס פֿאַרשיידענע מעטאַלן אויף פֿאַבריקן, ווערן אָנגערופֿן אײַן. סײַז פֿאַראַן אַינזאַ, קופֿער אַ, צינקא, בלייַז און אַ סך אַנדערע“, איבז זק, יו. וואַנענר, מעשיות וועגן ערד, בערלין 1922, ז 59. „געזען האָב איך ייִדישע ווערטער, ווי פֿונקען געצויגן פֿון פֿינצטערן אַ, מק. „סײַז ניט אַיעדנס האַרץ פֿון אַ / און יעדנס איז די שעה פֿון שטאַרבן!“, מענדל נגערעשל, [אין ספֿר טאַג, תּ״א 1970, ז' 718].

אַרוב, א'גרעבער, א'ווארן — דאַס. „די קופֿער־אַן געפֿינען זיך אין געשטיין־אַדערן ... זיי אַנטפֿלעקן זיך ... צונויפֿגעמישט מיט אַנדערע מינים אַוואַר, דערהויפֿט מיט אַן פֿון בליי, צינק און זילבער“, ע. לעף, יובל 100, 87-7. **אַ־זוכער**.

אַרץ — דער. מצ אײַן. ערצן. < אַרצט. „דער קייניג נאך גוטן אַרצן זענט“, איין שוין מעשה פֿון קייניג אַרטיש הוף, פֿירדא תקמ״א. „קיין אַ וואָלט אין פֿר לעבנדיג אן נעמן“, בַּא־בּוֹד. אַמטש תּכ״א. „ער לאָזט אײַז שרייַאן אין גאַנצן לאַנד אַלי די ערצין זאָלן קומן נאָך אַנטוה ... ויא זאָלן דעם הערצאָג היילן, דאַרטן.“

אַרץ — [ערעצן] דאַס, זות [אַרצעס] >בראשית, א, 10 אַ. 1. ערד, יבשה, לאַנד, מדינה, מלוכה. ערשטער טייל פֿון אַ צאָל ווערטער און אויסדרוקן.

2. פֿאַרקירצט פֿון ארץ־ישׂראל. געוויינלעך אַן אַרטיקל, וואוינען, לעבן אין אײַ. „פֿונוואַנען איז אַ ייִד? — פֿון אײַ.“

3. לעגענדאַריש אַרט פֿון פֿאַרשיקונג. אַרם הראשון איז ... פֿאַרוואַרפֿן געוואָרן אין דעם אַרט וואָס הייסט אַ. דאַס איז אַ מקום־חושך וואָס דאַרטן לייכט גיט די זון, נוצ, זשיטאַמיר תּרכ״ג, כה/ב.

אַ־אַבֿותינו — ... [אַוואויסינו]. >לויט בראשית, מה, 21. לאַנד פֿון אונדזערע עלטערן. דײַה ארץ־ישׂראל, אויסדרוק פֿון ליבשאַפֿט, פֿון עמאַציאַנעלער און היסטאָרישער פֿאַרבונדנקייט. „אַזוי זאָג: אַ אַ, אַן משיח וועט קומען, וועט מען אויך האָבן סײַפֿאַטערלאַנד, י. מ. ניימאַן שבת־אויבס, וואַרשע 1923, ז' 120. אויך **אַ־אַבֿות**.

אַ, אַל תּכסי דכּו — ... [טייכאַסי דאַמי] זאָג תּח. >איוב, טו, 18. ערד, זאָלסט ניט צודעקן מײַן בלוט, אויסגעשריי פֿון צער און צאַרן מיט בב: א) זאָל די וועלט זען און געדענקען ווי אומשולדיק איך בין און ליידי אומזיסט־אומנישט; ב) רוף פֿון געפֿיניקטן

גאַט בצאָלן, דאַש טוש דוא אַרפֿאַרין / אונז גרושן לון לעולם הבא וואו אַרויף מיר הופֿיין אונז האַרין, שׂה, פֿירדא תּפֿיז, ז' 1.

אַרפֿאַלן — אַרכ. פֿול מאַכן. ריכטלין 8 פֿאַר־טייטשט יכלכלי (תהלים, קיב, 5): „עש ווירט אַרוואַלט, לײַ יספּוק“ [תּי: וואָס פֿירט זינע זאַכן]. „ונג. ריכטלין 8 פֿאַרטייטשט יבשפֿק (איוב, לו, 18): „אַרוואַלגא“ [תּי: „צו צוויילפֿל“].

אַרפֿיאַנקע — די, יס. < אַרפֿעאוס. < אַרפֿים. זינגערין און טענצערין. טיפ, כאַראַק־טער אין אַ מוזיקאַלישער פֿאַרשטעלונג. „מיט אַקטריסעס ... האָט מען זי אויף איזוואַשטשי־קעס ניט געזעצט און אַפֿילו מיט אַס אויך נײַז!“, יעקבֿ סטאַמאַג, עבֿרי אַנכי, באַרדיטשעוו 1901, ז' 4. „האַט זיך בײַ אונדו געטראָפֿן אַ גלאַווער אינזשענער האָט געהייראַטעט אן אַ, עוור בלאַזשטיין, דער זוהן אַלט שדכ, ווילגע 1910, ז' 21. „דאַרטן האָט מען געקענט זען אַלצדינג: די מוזיק און די סצענע און די אַס וואָס גייען אָנגעטאַן אַלע אויף איין פֿאַסאַן, טע, בלאַזשענעט שטערן, וואַרשע 1922, ז' 166.

אַרפֿיזום — דער. מצ נב. >איי גר. 1. קולט אין אַלטן גריכנלאַנד פֿון באַקכוס אַדער די־ניסוס, פֿאַרבונדן מיט עקסטאַטישן זינגען און טאַנצן, וואָס זאָל שטאַמען פֿון אַרפֿעאוס (<).

2. ריכטונג אין אַבסטראַקטער מאַלעריי. **־יסטא, י־יסטיש** — אַדי. אויך וואַכאַנאַליש. **־יש** — אַדי. וואָס האָט אַ שייכות צו אַרפֿים. אַיישע מיסטעריעס. דאַס אַיישע פֿאַרשיכורן זיך.

אַרפֿיזיג — דער, ין. מיו. <D: ohrfeige >. פֿאַטש אין באַק. ... [דער בורגן] דר טפט דען טרשקער אונז גאַב אים איין אָהר פֿלג דו אים גליפֿן דו דם אַראַב שיסט“, פֿראַגער פֿאַמיליע־מגילה, 1732 [ש. פֿרידלאַנד, אין וואַכשטיין־בוך, ז' 72].

אַרפֿילן — טרוו. אַרכ. פֿול מאַכן. ריכטלין 8 פֿאַרטייטשט ישפֿיקו (ישעיה, ב, 6): „זי ווערדן אַרוואַלן.“

אַרפֿע — די, יס. < האַרף, האַרפע. „די אַ וואָס איז אים געגעבן געוואָרן, / ער זאָל אויף איר שפֿילן דאַס הייליקע ליד“, פּרוג וו, נײַ 1910, ז' 34. **־אַרטיק** — אַדי. אַע אינסטריר מענטן.

אַרפֿעאום — אויך: אַרפֿיי. לעגענדאַרער פֿאַעט און מוזיקער פֿון אַלטן גריכנלאַנד וואָס פֿלעגט פֿאַרכיטשפֿן מיט זײַן שפֿילן און זינגען. [אין אַ ווילדן עקסטאַט פֿון זײַן שפֿילן האָבן פֿרויען אים צעריסן].

אַרפֿען — טרוו. אַרפֿע, געאַרפֿעט. <. אַרף, דער. ווינשוויפֿלען, אויסווייען, אַפֿרייניקן די פֿלעוועס פֿון תּבוּאה.

אַרפֿראַנג — טרוו. אַרכ. ריכטלין 8 פֿאַרטייטשט יושאלו (תהלים, קט, 10): „העוראגט“ [תּי: „זוכן“].

אַרפֿרייען — טרוו. אַרכ. Mhd: er-vröuwen.

רעדע... דעם 30טן דעצעמבער 1906, קאלאָר
ניזאָציע און עמיגראַציע, לאַנדאָן 1907, ז' 15.
א' העליונה — [האַעלייונע] דאָס ידאָס
אייבערשטע לאַנד. ארץ-ישראל אין געסטיק-
מאָראַלישן זינען. „א' ה'... דאָס איז... די
גלוסטקע לאַנד (א"י)“, תניא, רמה.

א'הפלאות — [האַפלאָעס] דאָס.
לאַנד פֿון וואונדער, (נסים), וואונדערלאַנד. פאָר-
טישע באַצייכענונג פֿאַר ארץ-ישראל. „אין די
אויגן פֿון די אייראָפּעער קומט אויס אַלץ זייער
וואונדערבאַר אין... א'ה“ בלעטער, № 13.
א'הצב'ר — [האַצווי'ן] דאָס. > דניאל,
יא, 16. תח. לאַנד פֿון שיינקייט, פֿון פראַכט,
ארץ-ישראל.

א' הקדושה — [האַקדווישע] דאָס.
[ניט בנמצא אין תנ"ך. ר"ת: אה"ק, ארה"ק.
דאָס הייליקע לאַנד. 1. ארץ-ישראל. „אויב
גאָט... זאל... אויף אַלי מנניגי אויב כל
ישראל קיין צרה שיקן... אויב אונט פֿירן
בא' ה"י, גה, 309. 2. פֿיג. (קבלה) באַצייכע-
נונג פֿאַר דער שכינה. „זיך גיווינן אויף די
ערד צו זעהן אויב גידענקן די שכינה היינט
א' ה"י, קה, פיורדא 1743, מב/ג.

א'התנך — דאָס. לאַנד וואו דער תנ"ך איז
געשאַפֿן געוואָרן. ארץ-ישראל. „די שייכות צום
תנ"ך און צו דעם א'ה' ווערט ניט באַשטימט
מיט איין מאָס“, ישק, גה, № 63'62, ז' 227.

ארץ-חמדה — [כעמדען] דאָס. > תהלים,
קו, 24. דאָס גלוסטקע לאַנד. לאַנד פֿון גלוט-
טעניש. מליציריקע באַצייכענונג פֿאַר ארץ-
ישראל. „ווי פֿאַרלאָזט מען עס אונדער א' ח'
און מע פֿאַרט צוריק אין גלות?“.

ארצערענען — אַר. ריכלין 8 פֿאַרטייטשט
'מתנשא' (מלכים א, א, 5): „יא ארצורגנאין“.

אַרצוויגן — אַד, פֿאַר. Mhd: erzogen. ריכ'ן
לין 8 פֿאַרטייטשט 'האמונים' (איכה, ד, 5):
„די ווין ארצווגן“ [ת'י: „די דערצוויגענע“].

אַרצות — [אַרצאָעס] די, מצ פֿון ארץ. אויך:
פֿאַזונדערע מיניות פֿון אַ גרויס לאַנד. „איצונד
דיא אַ שטיין כל ישראל לטובה“, פראַגב, ז' 35.
„גאַליצע איז דאָך אין די אַ פֿון קיר"ה.“
„ליטע, ריכסן און די אַנדערע אַ פֿון דער
גרויסער אימפעריע“.

אַרצות-הברית — [אַרצוים האַבריס] די.
ר"ת: אה"ב, ארה"ב. די פֿאַראייניקטע שטאַטן
פֿון צפֿון־אַמעריקע. קומען פֿון א'ה' אין גע-
קעסטלטע הויזן און אַן אַ פֿרוטה ביי דער
נשמה.

אַ'הרווחה — [האַרוואַכע] די, מצ.
לענדער פֿון וואויליזין. „עליה פֿון א'ה' קען
זיין נאָר אַן אידעאָליסטישע“, אפא, טמו, 1965
20 v.

ארץ זבת חלב ודבש — [ערעץ זאַוואָס
כאַלאַח אַוואַוואַ] פֿראַזע. > שמות, ג, 8. אַ.
אַ לאַנד וואָס פֿליסט מיט מילך און האַניק, תי.
1. פֿאַולערע באַצייכענונג פֿאַר ארץ-ישראל

מיטן ב: לאַנד פֿון גרויס שפֿע און פֿל-טובֿ
[פֿון גאַסט צוזאָג צו די יידן אין מצרים].
אַפֿט איר. „צי איו באמת פֿון דעם א' ז' ח' ו'
געוואָרן אַ סדום ועמורה?“, פראַג, יוואָס הערט
זיך? פֿוול: „א' ז' ח' ו' — די מילך און דער
האַניק זינען אויסגערוינען?“, „א' ז' ח' ו' —
דאָס פֿעער האָט אויסגעברענט, געבליבן איז
אַש?“, „א' ז' ח' ו' — ניט געלוינט דער גאַנצער
עסק, כילעבן?“, „א' ז' ח' ו' — צוגעזאָגט
הרים וגבעות און געגעבן מאַלאַריע אויף
הוצאות?“, „אַ' ז' ח' ו' — און קדחת? האָז?“,
„א' ז' ח' ו' — דערציילט עס דער באַבאָען?“,
„א' ז' ח' ו' — שנאמר: מאַלע וואָס מע זאָגט?“,

2. בפֿל אַ לאַנד וואו ס'איז דאָ אַלץ.
„אַמעריקע איז אַן א' ז' ח' ו', אַפֿילו פֿייגל-
מילך“.

3. אין פֿאַרשיידענע פֿאַרבינדונגען, געקירצט.
אַ מויד אַ ברען, בלוט און מילך, טאַקע אַן
א' ז' ח' ו', „אַ ייד וואָס איז רויט ווי אַ צוויק
... וואָס זיין פֿנים איז אַן א' ז' ח' ו'...“, קמ,
1870, № 8.

אַרצ'ט — דער, ז' אַר. Mhd: arzat. דאָקטער.
רופֿא. היילער. מלל פֿאַרטייטשט 'הרופאים'
(בראשית, ג, 2): „ערצטיין“ [ת'י: „די רופאים“].
„אויף איינס מויל וויל איך דאָר ריכטן אויב בור
איין אַ וויל איך מיך אויזן געבן“, בַּאִבּוּד,
560. „איין אַ' — רופֿא, א ב, שמות הדבֿרים.
איצט דעשמ. נר.

אַרצ'י — דוּו אַר. אַ'ביסקופ(שאַפֿט). אַרצ'י
בישאָף.

אויך: אַ'אַפֿיקורם — „האָט מען פֿאַר-
ברענט די כתבֿים, דאָס טריף־פֿסול פֿון אַ'אַ“,
ב. רעסלער, טמו, 1966 IV 30; אַ'באַנאַל.

אַ'בֿי־אַגראַפֿיע — „מזן שפֿעריקע אַ' /
טאַטעלעך, מאַמעלעך, האַרצעלע, קרוין — /
אַך ווי נישט פֿלזן און אַך ווי נישט שיינן /
אַזוי באַהאַנדלען אַ פֿאַרשוין, מאַל אין לאַנד
פֿון מין געבֿיין; אַ'הונט; אַ'הערצאַג-
(שאַפֿט). אַ'וואַזשנע — „כהאָב באַ-
וואונדערט און פֿאַזונגען אַט די אַ'וואַזשנע
זאַכן“, לע, גה № 45, ז' 77. אַ'זוּנה —
„דו האָסט געטאַן אַלדאָס דאָזיקע, אַזוי ווי עס
טוט אַן אַ'זוּנה“, תי, יחזקאל, טו, 30 [יאשה
זונה שלטתן]. אַ'חֿן — „אַזוי האָט צו מין
יובֿלדיקן חידוש / דאָס אַריע־גאַלד באַקומען
אַרצ'יחן“, לע, [אין אַפֿהליב, ניי 1968, ז' 261].
אַ'טישיקאַווע; אַ'יונגאַטש; אַ'לאַבּוּס;
אַ'לאַיאַל; אַ'מאַנאַטאַן; אַ'מחוצאָף —
[... מעכוצעף] דער, ים. גאָר גרויסער חוצפּה-
ניק. אַ'מ'ניק, אַ'מ'ניצע, אַ'מ'מ' -
פֿנים; אַ'מינוסטער; אַ'מיליאָנער; אַ'-
נודניק; אַ'שייגען — „אַ' חצוף, יונגאַטש,
עזות־פֿנים — האָט מעכנין געשריען — איך
וועל דיר ווייזן ווער איך בין“, א. מ. שאַרקאַני
טקי, א שפֿיטצעל פֿון אַ פֿורטי־שפֿילער, ניי
1899, ז' 12.

אַרצ'יון — [אַוּוין] דאָס. גריכנלאַנד. גע-
ווינטלעכע באַצייכענונג פֿאַר רוסלאַנד.

אַרצ'יון זיך — אַוטו. אַר. זיך פֿאַזיין.
„ר' נתן שפירא ראש ישיבה אויב אַב"ד אין
ק"ק קראָקא... מן האָט אויף איהן גיזאַגט דו
זיך אלי' הנביא צו אים אַרצ'יון האָט“, ר'
שלמה זלמן הענא, איבד, צמח דוד, 1998, 1698.
לו/א.

אַרצ'ינאַ'ל — דער, ז' אַר. פֿטמ. דוּו אַרסענאַל
←. 2.

אַרצ'ינאַ'ל — דער, אַיי > (כעמיע).
וויסער קריסטאָלישער האַרטער קערפּער וואָס
צעגייט אין וואַסער. האָט אַ זיסלעכק, אַבער
ניט־גוטן טעם. ווערט רויטלעך אויף דער לופֿט.
געוויינלעך ווערט עס פֿראַדוויצט סינטעטיש
און געניצט פֿאַר פֿאַרשיידענע קאַרפֿאָהיראַטאַן.
אויך: אַרצ'ין.

אַרצ'ינאָן — טרוו. אַר. ריכלין 8 פֿאַרטייטשט:
ילבֿערי' (ישעיה, ה, 5): „אַרצנאָד“.

אַרצ'יק — דער, יעס. דוּו אַרטישק ←.
„וויפֿל בייטשט זיי האָבן דאָרט וויפֿל אַיעס. די
פֿעלד וועלן אונדו צעטרעטן מיט די קלאַען“,
י. קייטעלמאַן, צוק, מערץ־אַפריל 1968.

אַרצ'ירנער — אַר. ווער עס דערצערנט.
ריכלין 8 פֿאַרטייטשט: לימנאצ'י (ירמיה, כג,
17): „צמינן אַרצ'ירנערן“.

אַרץ-ישראל — [ער'עץ־ישראלע], ערצ'יסראָ' -
(ע)ל] דאָס, יס. גנ. > שמואל א, יג, 19.
דאָס לאַנד פֿון ישראל. ביי די אומות־העולם
איז אנגענומען דעם נאָמען פֿאַלעסטינע.
לויט דער טראַדיציע דער שטח ערד וואָס גאָט
האָט צוגעזאָגט [נערפֿון]: „דאָס צוגעזאָגטע
לאַנד“ צו אַבֿרהאַם און צו זיין זאָמען בייים
'ברית בין הבתרים' (בראשית, טו, 18). ליגט
אין פֿאַדער־אַזיע, לענגאָיס דעם מזרח־ברעג
פֿון מיטלענדישן ים צווישן מצרים און דרום,
אַרם און לַבָּנון אין צפֿון, ע־בֿריה־רדן אין מזרח.

פֿון תלמוד, מדרש און אַנדערע מקורים —
לויטן נוסח אין אוצר האַרץ, צונויפֿגעשטעלט
פֿון ר' בנימין, איבד ז. ר, ירושלים תרפּו"ו:
„מע טאָר ניט אַוועקפֿאַרן פֿון א"י קיין חוץ־
לאַרץ“ (גיט'ו ע/ב); „ס'איז אַ חובֿ צו
ברענגען אַלעמען קיין א"י“ (פתובות, ק/ב);
„דריי מתנות האָט גאָט געגעבן צו יידן...
דורך יסורים: תורה, א"י און עולמי־הבא“
(ברכות, ה/א); „ס'וועט קומען אַ צייט און די
שולן און בתי־מדרשים פֿון חוץ־לאַרץ וועלן
אַריבערגעטראָגן ווערן קיין א"י“ (מגילה,
כט/א); „אַז מע האָט איינעם פֿאַרמשפֿט...
און ער איז אַנטלאָפֿן פֿון חוץ־לאַרץ קיין א"י,
איז מען מבטל זיין פֿסקדין אינעם זכות פֿון
א"י“ (מכות, א/ז); „בעסער צו שלאָפֿן אין די
מדבריות פֿון א"י איידער אין די פֿאַלאַצן פֿון
חוץ־לאַרץ“ (בראשית רבה, לט, 8); „גאָט האָט
אויסגעמאַסטן אַלע לענדער און ניט געפֿונען
קיין לאַנד וואָס זאָל פֿאַסן פֿאַר יידן אַחוץ א"י“
(ויקרא רבה, יג, 2).

פֿון די יודישע אַגדות, אַדעס 1910, צונויפֿ-
געשטעלט און איבד פֿון ח. נ. ביאַליק און י. ח.

ראַבֿנֿבֿאָבֿי: „די לופט אין אײ מאַכט קלוג“ (בבא בתרא, קנח/ב); „די תורה אין אײ איז אַ באר מים חיים, אַ קוואַל פֿון לעבעדיק װאַסער“ (יִקוּט שׁמַעוֹנִי, שׁיר הַשִּׁירִים); „מיר האָבן אַ קבלה פֿון אַבֿוֹת־אֲבוֹתֵינוּ און ירושלים װעט אַנדערש ניט געבױט װערן, ביז סױעלן זיך פֿרױער אין אײ פֿאַרװאַמלען ייִדן פֿון אַלע גלות־לענדער“ (תַּחֲמוּמֵי הַקְּדוּמִים, נח); „זעלטן שײנע און געראַטענע װאַקסן אױס אין אײ די פֿרוכט און די תבואה“, (לוית ספֿרי, עקבֿ). „אין מיטן װעג שטייט אַ בױם, / שטייט ער אײנגעפֿויגן. / פֿאַרט אַ ייִד קיין אײ / מיט פֿאַר־װײנטע אױגן. / גאַט, גאַט, ליבער גאַט, לאַמיר דאַװנען מנחה — / אַז מירײן קומען קיין אײ / װעט זײַן אַ גרויסע שׁמחה“, 29. פּוּל און שׁו: „פּסח בײַם סדר איז יעדער ייִד אין אײ: ער איז אַ מלך און טרינקט דערצו אײ־װײן“; „דער װאַס שפּאַנט אַרבע־אַמות אין װײ װעט זיכער האָבן יענע־װעלט“ (לוית כתובות, קיא/א); „מע לעבט מיט אײ און מע שטאַרבט מיט אײ“ [— אײ־ר ד:]; „קיין אײ פֿאַרט מען אַרײַן, פֿון אײ פֿאַרט מען ניט אַרױס“; „קיין אײ פֿאַרט מען ניט נאָך עולם־הזה, מע פֿאַרט נאָך עולם־הבא“; „אַלע טעג פֿון דער װאַך איז מען אין גלות, שבת איז מען אין אײ“; „וואו מע לאַזט דעם ייִדן לעבן איז אײ, אַבער װאָ קען אַ ייִד לעבן חוץ אײ“?

דרך־אֶרֶץ און זײַנען אים אין האַרץ שטאַרק מקנא... אַװי עפעס גרינג זאָגט זיך עס: אײ, ירושלים... עפעס איז עס נישט מגושם גראַב, נאָר אַ רױחהױת, מע באַדאַרף עס פֿילן... ממוט, שלמה, זײ 56'55. „אין כּתרי־לעװקע... האָט מען דערהערט שמועסן עפעס פֿון אַ ייִדישער באַנק מיט ייִדישע אַקציעס... אַפּקױפֿן בײַם טערק אײ — װאַס קאַן נאָך זײַן גרינגער דערפֿון?... סױא י געװאַרן מיט גאַסס הילף אַ חברה... אײטלעכער האָט זיך פֿאַרשריבן שקל־געלט... שׁע, פֿאַרבענקט אַהיים... אײך האָב דאָך שׁוין אין קאַפּ אַ גאַנץ גרויסע שטיק װעלט געהאַט — גאַנץ אײ מיט איש תחת גפּנו“, פּרָג, מײַנע זכּרונות. „געקענט האָב איך ר' נחן, װען ער איז נאָך געװען אַ שניטקרקעמער אין קאַטערינאַפּלאַץ... און איצט טרעה איך אים דאָ אין עמק־יזרעאל... אַ רױטע טערקישע פֿעסעקע מיט צװײ פֿערד און אַקער... — װײ פֿאַלט איר אויס אויף דעם, ר' נחן? — פֿרעג איך אים. — איך האָב שטענדיק געהאַט אַ טאַלאַנט צו אײ... איך האָב מיר געטראַכט, אַפּשר שלומערט דער טאַלאַנט צו אײ אין גאַנצן ייִדישן פֿאַלק, אַט, אַ טאַלאַנט צו ארץ־ישראל“.

„װאַס פֿאַר אַ שירות ותשבחות איך זאָל ניט זינגען צו אײ אין די שורות פֿון מײַן הקדמה, װעלן זײ נאַטירלעך ניט זײַן בכוח אַריבער־צװינגען די שירה װאַס דורות משרורים האָבן געװונען צום ארץ־אַבֿות... אײ איז אַ באַגריף װאַס דערהייבט זיך צו אַ סימבאָל, ניט נאָר אַ טעריטאָריאַלער פּונקט אין גאַנצן לעבן פֿון אַלע צײַטן, ניט נאָר דאָס צוגעװאַנטע, פֿאַרלױרענע און װידער געפֿונענע לאַנד, נאָר אויך דאָס ייִדישע לאַנד אין אַלע פֿאַזעס פֿון אונדזער געשיכטע“, מרדכי יפה, ארץ־ישראל אין דער ייִדישער ליטעראַטור, פּאַנעװזע, תּ״א 1961, ז' 7.

„אין די שאַפּונגען פֿון די ייִדישע שרייבער װעגן און אַרום אײ קומען צום אויסרױק אַלע אײַגנשאַפֿטן פֿון תּוֹך און פֿאַרעם: ליבשאַפֿט, אויפֿריכטיקייט, עמאַצאַנע־קלייט, פּאַטאַס, תּחל־הבֿות, השׁתפּכות־הנפּש, ליריק, חידושי־לשון...“ דאַרט, ז' 22. װײַטער די צײַטאַטן פֿון דער אַנטאַלאַגיע און אין קוואַדראַט־קאַמערן די זײַן „די שטיינער, די שטיינער פֿון אײ! די שטיינער פֿון גליל, פֿון שומרון, יהודה! די שװאַרצע, די גרויע, די װײַס־רויע שטיינער, די שטיינער פֿון אײ!... דער הימל פֿון אײ! דער קלאַרער און װײַטער אַריבער כּנרת, דער בלויער און פֿרומער פֿון ירושלים“, ב. װלאַדעק [ז' 8]. „דאַרט װאָ די זון שײַנט מיט דאָפּלער פּראַכט, / דאַרט װאָ דער הימל דער לױטערער לאַכט — / דאַרט אַהײן צײַט עס מײַך, דאַרט נאָר אַהײן, / דאַרט צו מײַן צײַן, אַט װאָ נאָר איך בײַן“, מר [ז' 36]. „מײַן האַרץ איז פֿול מיט בענקעניש, / עס צײַט צו דיר, מײַן לאַנד, / נאָך װאָנדער אומגעװענע / איז אויסגע־שטרעקט מײַן האַנט“, לײב יפה [ז' 51]. „אין אײ איז ליכטיק, / אין אײ איז רײן / אין

אײ הערשט חדוה / און ספֿילט זיך דאַרט גליקלעך דער ייִד“, אר [ז' 57]. „מײַן מאַמע איז געגאַנגען צום טױט מיט אַ זעקלעך אַיִ־ערד אויפֿן האַרץ. איך, איר װן, בײַן אַהער געקומען לעבן... פֿאַר אײ איז אַלץ כּדאי. עס איז מיר פֿרױער באַשערט געװען אויסצושטיין אַזעלכע יסורי־גיהנום אין געטאַ... כּדי געלײטערט צו װערן אין אײ, האַלט איך אַז מײַנע לײַדן זײַנען ניט געװען קײן אומ־זיסטע“, טױז, פֿון אַ רעדע קורץ נאָכן קומען קיין אײ.

אײ־אַתּרוג — [עסריג] דער, ים [עס־רויגים]. אַתּרוג װאַס װאַקסט אין (קומט פֿון) ארץ־ישראל, [דער אײ־א, הגם כּשר, איז ניט געװען אַזאַ הערל]. „ער צאַרנט... אויף די חסידים װאַס װײלן ניט בענטשן איבער די אײ־אים װײל זײ זענען מורכֿבים־ממורים“, א. מאַרגענשטערן, עגל הזהבֿ, װאַרשע 1898, ז' 69. „אפֿרים דײַנאַרד האָט אין אַ קול־קורא למען צײַן לאַ אַחשה גערימט אײ־א“, א. ר. מלאכי, טומ, 1970 XII 27.

אײ־באָק — דער, בעק, (שפּאַטיש) שנאַרער, אַנגעטאַן אין אַרײַנעטאַלישע בגדים. „אַזױ נעמען זײ זיך עפעס אַ מײַן ירושלמי אַדער אײַן אײ־בעקל... װאַס גײט אין אַ ברייטן לאַכמאַן“, אמד, רױזע פּינקעל, װילנע תּרל"ד, ז' 11.

אײ־גבאָי — [גאַבע] דער, ים [גאַ־באָים]. ממונה איבער דער חלוקה און כּפּלל איבער צדקה־געלט פֿאַר די אַיִנוואַינערס פֿון אײ. „די טאַקסע... אפּשר איז אַ סכּרֵא זי נאָך אַרײַנפֿירן קיין ירושלים מיט מוזיקע? כּלעבן פֿאַר די אײ־גים װאַלט דאָס געװען אַ גוט געשעפֿט, דער ייִד פֿאַר פּסח, װאַרשע 1881, ז' 116.

אײ־געלַט — דאָס. 1. תּמיכה, צדקה פֿאַר די אַיִנוואַינערס פֿון הייליקן לאַנד. [מנהג, אַיִנגעפֿירט אין די דזשטישע קהילות אַנהייב 16. י״ה, צו מאַכן בײַ יעדער עליה, אחרון של פּסח, שְׁבֻעוֹת און שמיני־עצרת — אַ מײַשרד, בעבֿור שׁיתן מתנת־ידיד פֿאַר די אַרעמע אין אײ]. אויך: געלט, געזאַמלט פֿון די ר' מאיר־בעל־הנס־פּושקעס. „דער זכות פֿון אײ־ג' נאָל איך בײַשטיין, אַמין!“. דער גבֿה האָט געלט אַרום זיך אין אַ בײַגאַרטל װאַס ער האָט צוגײַפֿ גענומען פֿון אַלע ייִדישע שטעט: אײ־ג' און בעל־הנס־געלט“, יא. דאָס שטערנטיכל, לײפּציג 1861, ז' 139. „אַ גבאי פֿון אײ־ג'... און װײַל ער מאַכט שיקט ער אַװעק גליפּך קיין ירושלים“, ייל, קמ, 1868, № 22. „ער איז אַ גבאי פֿון אַ סך חבֿרות, בײַ אים געפֿינט זיך שלישים־געלט... אײ־ג' און נאָך, ממוט, טאַקסע.

2. יעדער מײַן אונטערשטיצונג פֿאַר קאַלאַגיעס אין אײ, פֿאַר נײַ־אויפֿגעשטעלטע ייִשׁובֿים. אַ דײַך־חשבון פֿון אַלע אײ־געלטן. „ר' מאַטל הַרױיץ האָט זיך געקױפֿט אַ נײַ קליין ביכעלע, װאָהין ער האָט פֿאַרשריבן מיט לומדישע

ראשית-יבות די חשבונות פון אייגעלט, י"ט, פוילן, 11, ז' 62.

3. באנוקאטן און מטבעות ארויסגעגעבן אין מדינת-ישראל און אויך די מטבעות און אסיג נאציעס ארויסגעגעבן פון דער פריערדיקער מאנדאטן-מאכט.

ארץ-ישראל-ליד — אד"י. וואס איז פון, האט א שייכות צו ארץ-ישראל. דאס איידיקע העברעאיש. איידיקע אטמאספער. "עס טוט זיך אפ פון דער יידישער ליטע איר פריערדיקער איידיקער חן", זב מיר עליה, קאנווע 1930, ז' 46. קיי"מ.

ארץ-ישראל-ליד — דער, ז'ן. 1. תושב אין ארץ-ישראל. ספעצ אצא וואס כאפט זיך אראפ פון ציט צו ציט אין חוץ-לארץ און דערציילט ניסים ונפלאות פון לאנד. "ער גיט זיך אויס פאר אן איידיקע און וויל עפעס דער-ציילן נפעס", שטע מעשיות און פאנטאזיעס, ז' 27. 2. דוח איי-משולח.

ארץ-מורד — די מויד געבוירן אין איי. "בערן וואלט איך געזען זיין פלה, מסתמא... א יענטע, א איי-מיי", יה"ל, די ערשטע ליעבע, ווארשע 1881, ז' 34.

ארץ-משולח — (... מעשולאך) דער, ים [געות-לאכים]. שליח פון ארץ-ישראל אין די גלות-לענדער צו קלעבן נבואה, אויסצו-ליידן אין די רבי מאיר בעלה-הנס-פושקעס. "דער איי-מיי" — א יוד א הדרת-פנים, אין אן אטלע-סענעס כאלאט און א בעל-דרשן דערצוי. "ווארעס ווער עסט דאס באמת אזוינע מאכלים אין דער ליטע? נאר א פארנאטישק... דער בעל-טאקעס, אן איי-מיי...". דער יוד פאר פסח, ווארשע 1881, ז' 25.

ארץ-ניסל — דאס, עך. ערדניסל. פיס-טאקע, פיסטאקע. "אויף אייניסלעך מאכט מען [די ברכה] בורא פרי האדמה", ס"ו, ג/ל. "מיט הגאה האט זי געכאפט אייניסלעך וואס זענען געלעגן ביי איר אין שויס", אפא, מאריס און זיין זון פיליפ.

ארץ-ניק — דער, יעס. וון ניצע, ים. ביטול-אויסדרוק פאר די פאראינטערעסירטע אין אויפבויען ארץ-ישראל. "די אייניקעס וועלן ערגסט אנהייבן צו באזעצן די יודן אויף די פעלדער פון יידישן ארץ-ישראל, אום זיי ארויסצוציען פון גלות...". ב. פונגענבוים, דיא גאולה, נ"י 1893, ז' 28.

ארץ-ספר — [סייפער] דער, ים... ספאָר רים]. 1. ספר וואס איז געדרוקט אין איי. 2. חיבור וועגן איי. 3. קבלה-ספר. "איינער אין שטאט, צוויי אין א מדינה האבן געקאנט זיין מקובלים וואס האבן געזוכט דעם אמתן אמת, דעם תוך... פון אויבן און אונטן, פון 'כתב-ידי' און איי-סיים", פרא, שטעט און שטעטלעך, פונקט 3.

ארץ-ישראל-עווען — [ארציסראלעווען] אוטוט. איר. פרעדיקן די אידעע פון איי און אליין בלעבן אין גלות. געשמאק איי אין ניו-יאק.

ארץ-עפעלע — דאס, ד. זייער הארט און קליין עפעלע, א ביסל גרעסער פון א קארש, מיט א לאנגן שטענגל, אינגאנצן רויט. ווערט ציטיק גאנץ שפעט. אינגעמאכט פון איי-עפעלעך. "גיט קיין וועבעלעך, זאג איך דיר, נאר פערשקעס, איי-עך", שטע, זומער-לעב, ז' 227.

ארץ-ערד — די, א ביסל ערד פון ארץ-ישראל וואס מע לייגט אריין אין קבר, אונטערן מת און אויף אים; אין טייל מקומות איז מען זיך נוהג צו לייגן צוקאפנס פון בר-מינן. [דער מנהג נעמט זיך: א) פון דער היסטארישער פארבינדונג מיט איי; ב) פדי אויסצומינן גלגול-מחילות, ווען משיח וועט קומען — רש"י, בראשית, מזו, 29; ג) גלייבעניש אז איי-עך איז מכפר אויף זינה, אין איינקלאנג מיטן פסוק זכפר אדמתו עמו, דברים, לב, 43]. איי-ערד אויף לאחר מאה ועשרים. איי-ערד פון לעבן כותל-מערב, פון הר-הזיתים. "ווער עס איז ניט זוכה אין איי מקובר צו ווערן זאל זיך כאטשע משתדל זיין דאס מע זאל באשטיין זיין גוף מיט איי-עך", דרכי עולם והוא אוצר חיים, ווילנע 1866, ז' 135. "וואס ביסטו דא פאר א יחסן? וואס ביסטו אזא זוליו-סבא אויף איי-עך?", דער יוד פאר פסח, ווארשע 1881, ז' 156. "וואס ארבעט אויס די פארבריק? בייטעלעך ארבעט זי אויס, בייטעלעך צו קמיעות. מע רעכנט נאך איבערצוגיין אויף בייטעלעך, צו איי-עך", פרא, שטעט און שטעטלעך, פונקט 12.

ארץ-פושקע — די, ים. פושקע פאר מטבעות לטובת איי: קרן-קיימ-פיס, ר' מאיר בעלה-הנס פיס. ארץ-מאראן פאר ליכט-בענטשן א קופערנע מטבע אין אן איי-פי, מיר... וואלטן געוויס אויסגעלייט געווארן פונעם גלות צו קרקעצן אונטער די נתינות צו גוטע-יידן, מעמדות ר' מאיר בעל-הנס, איי-פיס, קמ, 1870, № 47.

ארץ-פעדעם — דער, פעדעם. לאנג און דורכזיכטיק פעדעמל, ענלעך צו שפינוועבס, וואס טראגט זיך און דער לופט סוף זומער (-) אלול-פעדעם; קינדער אין חדר פלעגן זיך שושקען אז זיי קומען צו שוועבן אזש פון איי. דיניקע איי-פעדעם האבן ארומ געשוועבט מיט א זנדענעם שימער, ברום, ביי די טיכן פון פאלעסטיע, ז' 25.

ארץ-ציג — די, ז'ן. "דער רבי האט געזאגט, אז איי-עך זענען גרעסער פאר די ציגן פון גלות", יד, זכרונות און בילדער, ווארשע, יאר, ז' 11.

ארץ-קאפאטע — די, ים. לאנגע שוואר-צע, אמאל אויך וויסט קאפאטע, ווי עס האבן געטראגן משולחים פון איי, איי-יידן. "מקובלים אין איי-סיים", י"ט, טמו, 1960, ז' 23.

ארץ-קערה — [קפרע] די, איי-קערות. טעלער, אועקגעשטעלט אויף א טיש ערב-יום-כיפור בנים ארצינגאגן אין בית-המדרש פאר צדקה וואס דארף איבערגעשיקט ווערן קיין

איי, בעיקר לטובת די אפנוואוינערס פון ירושלים, צפת, חברון. "די איי-קערה האט ארצינגאקומען מער נבואות ווי די אנדערע קערות".

ארץ-ישראל של מטה — [שעל מאטאן] פראזע. תח. >לויט תענית, ה.א. דאס אונטערשטע (ערדישע, פיזישע) ארץ-ישראל. "איי של מטה איז פול מיט לומדים". אין צפת ליגן טאקע אלע צייכנס אפן... פארן אבער נאך אן א' י' ש' מ, און דאס מיינט קרוין-פוילן, י"ט, טאג, 1959, ז' 19.

ארץ-ישראל של מעלה — ארץ העליונה. **ארץ-בנען** — [.. קנאצן] דאס. >בראשית, יג, 12. לאנד בנען, נאמען פון איי אין די צייטן פון די אבות. אפטער נאמען פאר איי אין חומש. "איי ווערט אנגערופן איי... פון לשון הכנעה, ווייל... עס איז גורם דעם מענטשן ער זאל ווערן א נכנע, אן עניו". "ווען... די... צוועלף שטחים וואלטן געגעסן קרופ ניק די... פערציק יאר אין מדבר, וואלט מען טאקע געקאנט מיט זיי גיין זיך שלאגן אין איי-עך", דער יוד פאר פסח, ווארשע 1881, ז' 20.

ארץ לא זרועה — [.. לוי זרוע] פראזע. תח. >ירמיה, ב, 2. א לאנד ניט געזייט, קרקע בתולה. שטייניקער הארטער באדן, מדבר, א שטח לאנד וואו מע דארף אלץ אנהייבן פון בראשית. "זיי האבן געוואוסט אז זיי גייען... אין אן א' ל' ז', ווייט פון די גרעסטע יישובים", גריי, בלעטלעך פון א טאג-בוך, נ"י 1954, ז' 167.

ארץ-לוב (ני)ע — די, ים. >איי >אראביש. פרימיטיווער מוויקאלער סטרונע-אינסטרומענט פון האלץ מיט א לאנגן האלדז. רעציטירן אונטערזוינגען א באלאצע און צושפילן אויף אן א'.

ארץ-מבורכת — [.. מייאווערעכעס] דאס. >דברים, לג, 13. געבענטשט לאנד. 1. ארץ ישראל. 2. יעדער לאנד פון זעט, שפע. "בארדיטשעו, ברוך השם, איז אן א' מיי", שטע, יוסילע סאגאצוו.

ארץ-מצרים — [.. מצרעיים] דאס >ברא-שית, יג, 10. לאנד מצרים. עגיפטן.

ארצו הקדושה — [ארציינו האקדושישע] פראזע. תח. יאונדער הייליק לאנד. אויסדרוק פון פיעטעט און ליבשאפט צו ארץ-ישראל. "מיט תורת הבעש"ט וועלן מיר קומען אין א' ה' און אועקטאנען בשמחה גדולה", לדב, נ"י 1957, ז' ע'.

ארצונו — טרוו. ארכ. Mhd: arzetien. היילן. ארצינגען רפואות. ריכטלין 8 פארשטשט "ירטני (אויב, טו, 11): "ער ארצנט מייך, י"א פלשטרט מייך".

ארציע — פסמ. דוח ארציע, ארכיע. הויפט, היפער, סופער. ארצעבאנטי. ארצעשווליק. ארצענינגאטש.

אַרבעאין — דער, ען. רויע אָדער וויאָ לעטע פֿאַרב וואָס מע באַקומט אַרויס בײַם אָקסידירן אָן אַמאָניאַקישע לײזונג פֿון אַרצײ־נאַל (←). אויך: אַרצײן.

אַרבענן — טרוו. אַרױ. *Mhd: erzenen*. וויך מאַכן (דאָס האַרץ). רעכלין 8 פֿאַרשטשט 'הרד' (איוב, כג, 16): „ער ארציגטא, לי ירך לבֿבך“ [תײ: „האַט שלאָף געמאַכט“].

אַרצײ־עזות־פנים — דער, עס. ווײ: ניצע, ים. גרויסער, ערגסטער עזות־פנים. „דו וועסט נעמען בײַ מיר גט, אַײַניצע! — האָט ער אָנגעהויבן מיט בײזן“, ע. בלאַשטיין, דער צווייאַוויבערניק, ווילנע 1894, ז' 21.

אַרצײ־עזות־פנים — דער, פֿנימער. פֿאַר־שטאַרקונג פֿון אָפֿטן וואָרט עזות־פנים. „זי איז נאָך מער עזות־פנים פֿון אים. זי איז אַן אַײַ־פֿ“ אויך מיטן צוגאַב: „ניק, ניצע“.

אַרצײ־היבונן — דער, ים. אויך מיט די סר פֿיקסן: ניק, ייסט. ווײ: אַ־הצופֿה, אַ־הצופֿניצע, אַ־הצופֿיסטע [י־ת+ טע]. אַ־הצופֿיסקע — „אין די היזער ווינטשט זי מיר איך זאָל גיין, דאָס איז דאָך אַ העזה פֿון זאַץ אַ־הצופֿיסקע“, פֿריילין [ט. סעגאַל, עולם המעשה, וואַרשע 1883].

אַרצײ־מחוצה־פנים — [מעכוצפֿה...] דער, פֿנימער. גאָר שרעקלעכער עזות־פנים.

אַרצײ־עני — די, ען. אַרױ. מײ: *Mhd: arzenie*. רפואה, היילמיטל, „אַ — רפואות“ אב, שמות דבֿרים, אינגע 1542. „עסן שפניז פֿר אורזאכט... פֿיל קרענקהייטן... דא אַרצינא דער טאַקטוריים ברויכן מוזט“, הבחור חנוך טגיל, איבז, אגרת בעלי חיים, הענא תע"ג. „אין רויער דיקר שותן ביטייט היץ אונז פֿיל גבליט, זוא קאן מן אים מיט טראַנק אַרצינא העלפֿן, טור, ב, יז.א. „אין רעכטער דאָקטער דער קין דען מענשן ניט אַנדער העלפֿן וונדן ער מוז דיא אַרצינא וואול גלענט הבין“, ר' משה רפא, ירושת משה [ווילהערמערדאָרף] 1677. „אויב מיר נון שונט פֿיל רופאים גיהאַט אונז אַלער הנט אַרצינא אין גיברויכט“, גה, ז' 128. „לאַנג. „לאַזן זיא מעהרן נאָך פֿיל מער אַרצינאונג אַדר נאָך מער דרייאַקוס“, בע, טז.ב. איצט דטשט נר.

אַרצײ־עזות־פנים — דער, דוּו אַרצײ־עזות־פנים. „אַ שוחטל אַן אַײַ־פֿ וואָס שעלט דעם קול מֿשֿר... בשעת ער מאַכט די ברכה איבער דעם עוף“, ארז, קמ, 1886, № 32.

אַרצײ־רענען — טרוו. אַרױ. מײ: *Mhd: erzenen, nen*. דערצערענען, גורם זײַן צאַרן. רעכלין 8 פֿאַרשטשט 'נאַצ' (במדבר, טז, 30): „ארצורנדך, כּמֿ עד אנה ינאַצוני (במדבר, יד, 11), לי כּעס“ [תײ: „האַבן געלעסטערט“]. רעכלין 8 פֿאַרשטשט 'ונאַצוני' (דבֿרים, לא, 20): „אונז זי ווערן אַרצונן [אונטערן] אַ קובוץ מיד, לי וכּעסוני“ [תײ: „און זיי וועלן מיד פֿאַראַכטן“]; „אונז אַזו שרײַבן די כּחמי

הקבלה אַל די אַר צערנן גוט י־ת —“, בראַנט, פרק ג.

אַרצײ־פּיאַסקע־עזות־פנים — דער, פֿנימער. שרעקלעך־הינטישער עזות־פנים. „זיי זענען שיכורים, אַײַ־פֿיע־פֿיער, שקצים, אָנאַפּערס, וואָס אין דער קאַרטי, ממוס, פֿריזיו, ז' 22. אויך: אַ־פֿ־מחוצה־פנים — בני יל: אַ־פּיאַסקע־מחוצה־פנים איינער!

אַרק I — די, ז. אַרױ. *Mhd: arke*. תיבה. „און דער זעלב גלגין ווש בֿון נח אַרקין קומן“, מגל, שורה 1357.

אַרק II — די, ז. אַרױ. אַרױ. > אַרױ. >. בויגן. אַ־ פֿון טויער, אַ־ פֿון מויער. „פֿאַרביי געגאַנגען מיטן געפֿלאַסטערטן ברוק... פֿאַר־קערעוועט רעכטס און אַרצן אונטער די אַן פֿון לווער“, זס, קיטר און רבי, ז' 252. אַ־אַגראַף — דער, ז. אינסטרומענט צו צייכענען בויגנס. אויך: ציקלאַגראַף.

אַרקאָ — די, מצ נב. > ירמיה, י, 11. ערד. „די אַ־ איז אַזוי איין ערד וואָס איז אויס געמישט פֿון חושך און פֿון אור“, נוצ, זשיטאַ מיר, תרכ"ג, כה, ב. [אין בראַשית רבה, פרשה יב, רעדט זיך וועגן פֿיר נעמען: ארץ, תבל, אדמה, אַ־; אין ויקרא רבה, כט, יא, איז דער סדר אַן אַנדערער. עס ווערן אויסגערעכנט זיבן נעמען פֿאַר ערד, און יעדער נאָמען באַצייכנט אַן אַנדער גאַרן פֿון דער ערד, איינער אונטער דעם אַנדערן]. „די צווייטע ערד אונטער אונדו הייסט תבל... די פֿינפטע אַ־, ברוס, בני די טיטן פֿון פֿאַלעטיע. געווען געניצט פֿון ישיבה בחורים אין אַ קללה, אַנשטאַט א ד מ ה אַדער ערד: „גייט ער אין אַ־“. [אויך מיט שפּאַסיקע צוגאַבן: „וואָס שיקסטו אים צו אַרקע דעם שוסטער?“, — „גיין, אַרקע איז אַפּשר הונדערט אייל פֿונדאָנען, ער דאַרף גיין נאָר נײַן איילן“].

אַרקאַדײַע — גנ. 1. געגנט אין דרום־גריכנלאַנד, אויפֿן פעלפֿאַנענישן האַלבאינדזל. אַ־ האָט אַ מילדן קלימאַט און פֿרוכטיקע ערד. 2. גליקלעך לאַנד בכלל. דאָרט וואו מע לעבט אַן זאַרגן אַ פּשוט לעבן פֿון פּאַסטעכער מיט אַן אידילישן שטייגער. געבענטשט לאַנד. „אַז מע ליענט אייניקע פֿון אונדזערע באַקאַנטע פֿרינדלעכע צייטונגען, קאָן מען באַמת מיינען אַז מיר לעבן אין אַ־“, יזאַגל, 1887, № 31. יִישׁ — אַדי. אַ פּאַרל מיט אַן אַין שלום־בית, מיט אַן אייביקער קושוואַך. קײַמל.

אַרקאַדײַע — די, ים, ז. > אַיי > פֿר. 1. פֿאַדערשטער טייל פֿון אַ בנין, געבויט מיט בויגנס וואָס שטיצן זיך אויף סלופֿן, זעלן. בויגן־געוועלב. „די אַס זענען ספּעציפֿיש פֿאַר דער אַרכיטעקטור פֿון עכז“, „לאה שטייט אין דער אַפֿענער אַע... פֿאַרקוקט אין דער אַניי גאַנגס־טיר“, פּראַג, וואָס אין פֿידעלע שטעקט. „חיסע טרעפֿן פֿירן אַרויף, אַן פֿון וויסן און בלוילעך־גרויען מירמלשטיין פֿון אַלע זעטן“, קאַר ווו, נײַ 1940, ז' 37.

2. ברייטער קאַרידאַר, געדעקטער מיט אַ האַלב־רונדיקן דאַך, מיט געשעפֿטן פֿון בייזע זעטן.

3. געדעקטער דורכגאַנג צווישן בנינים.

4. אין איר אַרטיקל 'מורה־מע־רדיקע בינדונג גען אין דער שולן־אַרכיטעקטור, יובל אוא, ז' 50, גיט רחל ווישניצער אַזא דעפֿיניצע וועגן אַ־ — „אַ ריי בויגנס, אונטערגעשפּאַרט פֿון זעלן. בלינדע אַ־ אַ כּמראַ, געניצט ווי אַ באַצירונג אויף אַ וואָנט. טריפֿאַריומדיקע אַ־ — אַ איבער דער זעטנדיקער שיף מיט דער עפֿענונג צו דער מיטנדיקער שיף [שיף — מיטלסטער טייל פֿון אַ תּפֿילה־הויז (nave) צווישן די זעטנדיקע שיפֿן]“.

אַרקאַטור — די, ז. (אַרכיטעקטור). 1. אַר־קאַדע פֿון אַ קליינעם פֿאַרנעם. 2. בלינדע אַרקאַדע, ← דפּו. „אויף דער מורה־וואָנט זען מיר די טענדענץ צו אַ האַרזיאַנטאַלער טיילונג... צו באַצירן די אַטיק מיט ריכטן אַ־פֿריז וואָס נעמט אַרום דעם זאַל איבער די פֿענצטער“, מיכאַל פּטיץ, אין פּר סלוצק, תּ"א 1961, ז' 96.

אַרקאַזן — דער, ען. עס. > טל לשון > טורקמעניש. שטריק מיט אַ שליף, מיט אַ פעטליע אין עק, צו כאַפֿן פֿערד, בהמות. „ווילדע פֿערד, וואָס מע דאַרף זיך נאָך זיי אַגן מיט אַן אַ־ הונדערט מילל ביו מע כאַפּט זיי“, שע, אַ מענטש פֿון בוענאַס־אַירעס. „פֿיר טשעקיסטן האַבן אַרויפֿגעוואָרפֿן אים אַן אַ־ אויפֿן האַלדז...“, חיים קראַסנאָטעלסקי, דאָס איבערגעלעבטע, ווילנע 1927, ז' 151.

אַרקאַזין — דער, ען. עס. דוּו אוראַגאַן, ← 817. „און דער שטילסטער לעבט דורך די שטאַרקסטע לינדשאַפֿטלעכע אַען“, פּראַג, אַע־דאַנקען איבער ליטעראַטור.

אַרקאַנט — אַדי, פּאַר. אַרױ. *Mhd: erkant*. באַקאַנט, פּאַרימט. רעכלין 8 פֿאַרשטשט 'ליודעי (תּחלים, פּו, 4): „צמינן אַרקנט“ [תײ: „פֿאַר מײַנע באַקענטע“]. „איינ יתום דש זיין עלטרן גישטאַרבן זענן, ווייל עש נאָך קליין איז גוועזן און האָט זיין פֿאַטר ניט אַרקנט“, עפּש, דרן הישר לעולם הבא, שקלאַוו 1796, פרק לב.

אַרקענען — טרוו. רעכלין 8 פֿאַרשטשט 'דעת' (דבֿרים, ט, 24): „דש איך אַרקנט“ [תײ: „וואָס איך קען“]. און יצבר' (איכה, ד, 8): „והירדן אַרקנט“ [תײ: „ניט צו דערקענען“]. „זיא [רַבֿקה] וואַר איין דער זיגי יונק פֿרויא... אונז קיין מאָן האָט זיא אַרקענט [לא ידעה]“, בליץ בראַשית, כה, 16.

אַרקענער — דער. רעכלין 8 פֿאַרשטשט 'מודע' (רות, ב, 1): „אייין אַרקענער... ייא לי קרוב“ [תײ: „אַ קרובֿ“].

אַרקוויקן — טרוו. אַרױ. *Mhd: er-quicken*. דערקוויקן. „מײַן ליבשט קאַן אַ־ ווען איך אירה ליבליכה אויגן טוא אַן בליקן, יוסף מאַרשן, לשון זחבֿ, אַמטש תּצײ, ז' 6.

אַרקורצט — פּאַר אַר. פּאַרקורצט. ריכלין 8 פּאַרטשטשט: 'תקצורה' (משלי ו, 27): "חצר קורצט".

אַרקוש — דער. 99: אַרְקוּשׁ, אַרְקוּס <P> orkisz. גריקע. שפּעלט. שפּעלן, דינקל אָדער טינקל. Triticum spelta. איינער פֿון די ה' מינים תבואה (ווייץ, גערשטן, האַבער, קאַרן, אַ). מעל פֿון אַ האַט אַ געבלעכטן קאַליר און מע פּלעגט עס ניצן פֿאַר באַקן ברויט, געבעקסן, געקאַכטע מאַכלים אַ. ווערט אינדענטיפּיצירט מיט כּוסמת, כּוסמין, "המוציא מאכט מען נאָר איבער ברויט אויס מעל פֿון די פּינף מינים, ווייץ, קאַרן, גערשטן, האַבער, אַ", חא. לו. א. טאָר מען ניט נעמען חלה פֿון איין מין אויף דעם אַנדערן מין, נאָר פֿון יעדן מין פֿאַר אים אַליין, נאָר אַרקוס און קאַרן איז איין מין גערעכנט, אַמד, איבז, דיני חלה. קעניגסבערג, יאָר, ז' 6.

אַרקוביק — דער. <איי> גר. געביט וואָס איז צופּונדיקער פֿון אַרקטישן קרייז. "סיוועט מין ינגסטער, דריטער זון, אין דער אַע איצט פֿליען", רעד אַקס, דאָס געזאַנג פֿון די פֿעלקער, מאַסקווע 1939, ז' 103. "יש — אַדי. אַע קעלט. אַע זאָגע. אַער קרייז. "אונטער דעם שניי פֿון די אַישע געגנטן וואַקסן געוויקסן, ש. בלוט, דער בוים פֿון לעבן, ניי 1931, ז' 7.

אַרקטישע מעווע — די. ס. אויך: ים-שוואַלב, אַרקטישער שטערן. נאָר אַ גרעסערער מאַדים פֿונעם רעגן-פֿיפּער איז אַ צווייטער פֿויגל — אַ ים-שוואַלב: די אַ מי וואָס פֿליט דורך היץ און צוריק אַ קיימאל-פֿון 25,000 מייל אין די ווינטער-פֿרילינג ריזעס, י. וואַלאַז, טמז, 1960 x 9.

אַרקטישער קרייז — דער. געדאַכטע, אימאַ גינערע ליניע פֿאַראַלעל צום עקוואַטאָר, 23' 28' דרוםדיקער פֿון צפֿון-פּאָלוס.

אַרקיד — אַרְכִידעע.

אַרקייף — דער, ען, עס. פּטמ אַנשטאַט אַרְכִיעִיי, פּאַפּ, גלה פֿון אַ הויכן ראַנג. "האַט זיך אַפּגערופֿן דער אַ וואָס האַט זיך אַפּהיט פֿון זיין ערשטן שרעקן", אַמד.

אַרקיש — דזוו אַרקוש (<). "מע טאָר ניט געבן דעם אַרעמאָן ווינציקער פֿון אַ טאַפּ און אַ האַלבן כּוסמין (שפּעלין, אַ)", פּיעט, פּאה, ה. ה. "אַווע — אַדי. "קבלתי מכתבו אודות אַ קאַשע שַעבֿר עליו הפּסח", הרבֿ ישראֿל ניטן קופּערשטאַק, שו"ת עני בן פּחמא, ירושלים תרפ"ח, שאלה כו, כד.ב. "קאָר דאָס אייגענע וואָס איך קאָך: צוויי קוואַרט אַ קאַשע און צו דעם אַ שטיקל ברויט", חברה קדישה טעודה, וואַרשע תרע"א, ז' 15.

אַרקלינגלען — אוטוו. אַרְכ. Mhd: er-klengen. מאַכן עס זאָל קלינגען. ריכלין 8 פּאַרטשטשט 'תרוה' (איוב, לט, 23): "אַרקלינגלט" [תּי: "קלינגט"].

אַרקליסט — די. אַרְכ. Mhd: arc-list. כּיטרע-קייט, בייזקייט, רשעות. ריכלין 8 פּאַרטשטשט 'סעפּים' (תהלים, קיט, 113): "אַרקלישטא" [תּי: "צווייפּלער"]. אַרקליסטן — אוטוו. ריכלין 8 פּאַרטשטשט 'להתנכל' (תהלים, קה, 25): "צוואַרקליסטנא" [תּי: "זיך צו קליגן קעגן..."].

אַרקלערן — טרוו. אַרְכ. Mhd: er-klæren. קלאָר מאַכן. "דען אמת האַט ער אויז דעם שקר אַר קלערט", ווינץ, ז' 29.

אַרקע — די. ס. 1. אַרְכ. ← אַרְכ. ווי. בויגן אין אַ געבני. אַן אויסגעבויגן געוועלב. אַ פֿון טויער. די אַיס פֿון פּאַסאַד. "די בריק איז לאַנג 275 סאַזשען... און שטייט אויף צען שטיי נערנע ביקעס (סטאַלבעט) און צוויי אוסטאַיעס (אַיס)", 1885, 28, 36 Ne. "זיי שפּאַרן אַלץ דעם קאַפּ אין באַלקן אַזן / און קומען ווי פּאַרליטע זיך צוזאַמען, / באַשאַפּנדיק אַ בלאַנקענדיקע אַ", לייב ניידוס [גאַפּ, 1948, 10 Ne]. "די גלעזער-גאַס מיט דער שטיינערנער אַ, אַ נשאר פֿון ציטט ווען דאָ איז דאָס געטאַ געוועזן", זש. אין ליטע ו, ניי 1951, ז' 1125.

2. טריאומף-טויער צו באַגריסן אַ זיגער, אַ העלד. פּירוסאַ אין רויס. "דאָס ערשטע מאָל פֿאַר פּיר און צוואַנציק יאָר האַבן אויף גאַסן זיך ניט אויפֿגעשטעלט קיין אַיס", פּמ. מלחמה ו, ניי 1956, ז' 203.

אַרקע — 99 פֿון אַהרן. אויך אַרמטשע, מיט צערטלעכקייט.

אַרקע — צונאַמען פֿאַר אַ גנב. דזוו אורקע ← אַיס הונט — שוויגן ווי אַיס הונט — אייגנטלעך יורקעס הונט. אַר-קעווען — אַ אורקעווען, אַ ווען מוז מען גיין / דער אַרקע שטענדיק טראַכט, / בייטאַג און בייטאַכט, / וואו עס זאָל ערעגן אַ משאַמתן שטיין, גנבֿ'ס-ליד [בני אונן יודען, וואַרשע 1923, ז' 26].

אַרקעבוז — דער, זן. <איי> שפּאַ. arcabuz. ביקס מיט אַ האַקן, זעלנער... מיט ברייטע שפּאַקעס, באַוואַפּנטע מיט מושקעטן, אַין, שפּיון, האַלעבאַרדעס, שילדן, איבז זר, נ. רובאַקין, פֿאַר פּרעזיט און רעכט, ווילנע, יאָרז.

אַרקענען — טרוו. אַרְכ. דערקענען. ריכלין 8 פּאַרטשטשט: 'לדעת' (ישעיה, יא, 9): "דאַר-קיננא".

אַרקעסטער — דער, ס. <איי> גר. 1. אַנ-סאַמבל פֿון מוזיקאַלישע אינסטרומענטן וואָס שפּילן צוזאַמען, אַנגעפֿירט פֿון אַ דיריגענט. אַ-באַגלייטונג. דושאַן אַ. יוגנט אַ. מיליטערי שער אַ. בלאַזאַ. אַפּערע אַ. מאַנדאַלין אַ. סימפּאָנישער אַ, פּילהאַרמאָנישער אַ, קאַמער אַ. ניט יעדע קאַפּעליע איז אַן אַ. "אין אַ [פֿון לויבעזאַנגען צו גאַט] איז פּלוצלינג שטיל געוואָרן אַ כּלי, אַ סטרונג ביי אַ פּייל האַט געפּלאַצט", פּראַ. פּאַקסט געשיכטן. "אין האַב ליב די אינסטרומענטן פֿון דעם שפּילענדן אַ", דער אַרקעסטער.

2. פּיג. האַרמאָניע אָדער דיסהאַרמאָניע צווישן מענטשן און צווישן אייגנשאַפּטן אין אַ מענטש. "פּרין מאַרקיש וואָס שפּילט אויף אַלע כּלים, אַחוץ די ניט שרייענדיקע, אַן אַ אין איין פּערזאָן", שג, יוד, שרעבער אין טאוורוסלאַנד, ניי 1958, ז' 438.

3. איר. אַ טומל, געשריי פֿון אַ סך קולות צוזאַמען. זשאַבעס אַ, קעץ אַ אַ.

אַרקעסטראַ — דער, זן. ווער עס אַרקעסטריט. ווער עס שאַפּט מוזיקאַלישע ווערק פֿאַר אַן אַרקעסטער אָדער פּאַסט זיי צו פֿאַר אַן אַרקעסטער. אַ-נאָ — דער. ווער עס שפּילט אין אַן אַרקעסטער.

אַרקעסטראַל — אַדי. וואָס האַט אַ שייכות צו אָדער אין איינקלאַנג מיט אַרקעסטער. "אין דער עשירות פֿון דער אַער פּאַליטרע...". פּאַריזער צענטשריפט, 1954, № 4. אויך: "ישל-קייט".

אַרקעסטראַציע — די, ס. אַרקעסטרי-רונג. אַ געראַטענע אַ. "אַ פּסוק פֿון דעם חומש פֿאַרועבעט זיך מיט אַ מאמר פֿון דער גמרא, מיט אַ דין, מיט אַ פּירוש פֿון דעם רמב"ן. עס איז אַ גאַנצע אַ פֿון לומדות", קאַר וו, ניי 1940, ז' 135. "אַווקע — זז, סל. "רעפּעטיציעס מיט פּראַבן, אַיס מיט פּאַר-טיטורעס", שע, בלאַזונדע שטערן.

אַרקעסטראַץ — דער, ען. <איי> גר. מעכאַנישער מוזיקאַלישער אינסטרומענט, אַ מין קאַמפּליצירטע קאַטעריקע (מיט סטרונגעס, פּיפּי-לעך, טרומיטן, פּינקלעך, גלעקלעך) וואָס שאַפּט דעם עפּעקט פֿון אַ גאַנצן פּרימיטיוון אַרקעס-טער. אויך: אַרקעסטרינע.

אַרקעסטרירן — טרוו. אַרְכ. אַרקעסטרירט. קאַמפּאָנירן אָדער איבערשריבן מוזיק אויף אַ פּאַסיקן ארפֿן פֿאַר אַן אַרקעסטער. אַנג. אַרקעסטרירט — אַדי. 99. "דעם טאָג פֿון אַלטאַנדאַלויזע איבערגעשפּילט און אַרקעסטרירט אויף אַנדערע אינסטרומענטן", קאַר וו, ז' 14. אויך פּיג: "ער איז תּמיד אַ און אַנגעשטימט אַווי אַן זיין ליד זאָל גליבן פֿאַרוואַנדלט ווערן", יג. תּוך וו, ז' 19. "ערהייט. קייט".

אַררט — [אַראַרט] >בראשית, ה, 4. אַא. 1. גנ. "און די תּבה האַט גערוט אין זיבעטן חודש, אין זיבעטנטן טאָג פֿון חודש, אויף די בערג פֿון אַ", תּי. "דען עש איז קיין אונטר שיידונג צווישן אונש אוי צווישן אַיך דען ניערט אַליין דיא בערג אַ", יוספֿון אַמסט 1661, שנו.ב. "אויף דעם שפּיצבערג פֿון אַ יוצט דער שיכור נח", ברכיה שאַפּיר, אַ ניער שושנת יעקב, ז' 21. "אויפֿן באַרג אַ / לויט ווי עס איז באַשריבן, / איז מיט דער תּיבה נח שטיין געבליבן, פּראַ. מאַניש. 2. נאַמען פֿון דער געפּלאַנטער יידישער טעריטאָריע וואָס מררכי עמנאל נח האַט געוואַלט שאַפֿן אויף אַן אינדל לעבן באַפּלאַ. 3. קליינגונסט-טעאַטער, עטאַבלירט אין 1926 פֿון משה בראַדערזאָן אין לאַדזש.

אַרש — דער, מצ נב. *Mhd: ars*. (וואולגאר) הינטן, "זי די ועשפר צום א' אויז גילושן האטן", בַּאִיבֹן, 451.

אַרשאַד — דער, זן, מאַרק ווב. *Mhd: orszada*. קאלטער טרונק פֿון וואַסער, מאַנדלען און צוקער.

אַרשלאָן — אוטוו. אַרכ. *Mhd: er-schallen*. (אויפֿ)הילכן, "אויב מאַך דען קידוש איבער דען וויין, דש אין הויזא אַר שלט, איבר איין יאַר וואַלן מיר צו ירושלים זיין", דאָס קלענערע שבת־ליד, באַלד נאָך של"ד [ביר, יובל וואו, 21].

אַרשמאַכן — אַדי, פאַר אַרשמעכען. אַרכ. *Mhd: er-stächen*. רעכלין 8 פֿאַרשמעכטט 'מקרים' (איכה, ד, 9): "אַרשטוכן" [תּי: "דורכגענומענע"].

אַרשמייַן — דער, ער. פֿעלדזיקער שיכט וואָס איז גורם אַז דורך דעם אונטערשטן טייל פֿון באַדן זאָל וואַסער ניט קענען זיך דורכזאָפֿן. שאַפט זיך פֿון אַנזאַמלונגען פֿון מינעראַלע זאַלצן וואָס נייטראַליזירן די זויערשאַפֿט און לאָזן זיי נישט פֿוילן און ווערן צעשטיבט.

אַרשמעַרַקן — טרוו. אַרכ. *Mhd: er-sterken*. שטאַרקן, פֿאַרשטאַרקן, דערשטאַרקן. רעכלין 8 פֿאַרשמעכטט 'יעשן' (דברים, כט, 19): "אַר שטירקט, כּתרגומ' תּתקוף" [תּי: "ברענען"]; "הלמו" (איוב, לט, 4): "אַרשטירקנט" [תּי: "ווערן שטאַרק"]; "מתאמצת" (רות, א, 18): "אַרשטירקטא" [תּי: "האַלט זיך פֿעסט"].

אַרשיף — דער. מאַס פֿון לענג, דריטל פֿון סאַזשען. די לענג אָן ערך פֿון דער האַנט, פֿון דער פּלייצע ביז די פּינגער. 0.711 פֿון אַ מעטער. אויך: שטעקל פֿון האַלץ אָדער מעטאַל וואָס איז די לענג אָן אַ "מעסטן אויפֿן אייגענעם אַ" = זען אין אַ צווייטן די אייגענע פֿעלדערן. "ציען די ווערטער אויפֿן אַ" = רעדן זייער פּאַמעלעך. "קויפֿן עפעס אויפֿן אַ" = נאָכן גענויען אַפּמעסטן. "עס איז רעכט אַז יעדע ציצה זאָל זיין לענג איין פֿערטל אַ", חא, ח/א. "דער אַ" איז קורץ ביינע קרעמער, ביינע ברויטהענדלעך איז פֿאַלש די וואָג, אַ שטענדל במקום סדמ, אַדעס 1885, ז' 22. "היינט איז ביי דיר דער יום־הידין! / אַלע דינע חטאים מעסט מען אויף דעם אַ", אַמערי קאַנישע גליק, וואַרשע 1895, ז' 37. "זי איז אַ גרויסע גנבֿטע, פֿון צוועלף אַ מאַטעריע קאַן זי אַראַפּאַכאַפֿן דרעצין", טע, קאַמעדיעס, יקנהו, ז' 52. "אַמאָל איז כאַטש געווען אַ רחמנות־דיקע קריטיק... האַט כאַטש צוגעטיילט כּבוד אויפֿן אַ", פּראָ, ליטעראַטור און לעבן, ציקאַ, ז' 84. "אונדזער שניטקראַם איז ניט פֿאַר מיר וויל איך קען ניט אַפּמעסטן פֿאַפֿצן ווערשקעס פֿאַר אַן אַרשין [וואָס האַלט 16], טפ, יודישער קאַלאַניסט, ז' 11. "די מאַנסבילן טענהן פֿון חיבוט־הקבר, / פֿון גיהנום און מידת־הידין, / די וועבער באַטאַפֿן די שיינע תּכריכים / און

פֿרעגן: וואָס קאַסט אָן אַ?", יוואַש, הינטערן פֿאַרקאַפֿן "זויזן — אַדוו. פֿאַרקויפֿן אַ" ווייזן. "יק — אַדי וואָס האַלט אָן אַ די לענג. אַ"בירייטע פּלייצעס. "ניק, דער, "ניצע, די. לגנאי, ווער עס האַנדלט אויף אַ קאַרגן, קלייני לעכן אַפֿן. אַן אַניק, אַ גראַשניקער גנבֿ.

אַרשלאָגן — טרוו. אַרכ. *Mhd: er-slahen*. 1. דערשלאָגן. (אויס)הרגענען, טייטן, רעכלין 8 פֿאַרשמעכטט: 'יהווי' (אסתר, ט, 16): "אויב צארשלהנדא" [תּי: "און האַפֿן אויסגעהרגעט"]; **אַרשלאָגער**. רעכלין 8 פֿאַרשמעכטט 'לממתים' (איוב, לג, 22). "צעדן ארשלהערין", [תּי: "צו די טייטערין"].

2. צוגעוואוינען, אַינגעוואוינען. "דוא זאַלשט אַל דפֿן דינר אַרשלאָגן דאַר מיט דאָש דפֿן קאַמיר דינר... דא אום טרפּא ניט פֿון איניג זאַל אַפּלעריניג", גה, ז' 208.

אַרשלאַך — אַרכ. רעקטום. אַרש. רעכלין 8 פֿאַרשמעכטט 'שותותיהם' [שמואל ב, 4, 4]: "איר אַרשלוכרא" [תּי: "זייער געזעס"].

אַרשע — גנ. קריזשטאַט אין ווינטרוסלאַנד, ביינע דינעפער, אין פֿריערדיק מאַהילעווער גובֿ.

אַרשעלן — טרוו. אַרכ. *Mhd: er-schällen*. פֿאַרטומלעך, צעטומלען, צעהאַקן. רעכלין 8 פֿאַרשמעכטט 'יהלמו' (תהלים, עד, 6): "אַר שילטן זי זי, י"א ורטומלטן זי זי", [תּי: "צע האַקט"].

אַרשעניק — דער. דזוו אַרסען, אַרסעניק. אַ פֿאַר די מייז, זיך לאָזן אַינשפּריצן אַ. ניצן אַ אַרויסצוגעמען האַר פֿון פֿעל. "דער אַ" שטייט אויפֿן טיש; דער לעצטער געטראַנק וואָס וועט מיך אַנשטוכרן", פּראָ, פֿיר דורות — פֿיר צוואות. "מאַרפֿים, אַ, קאַקאַאין זענען אויך גיפֿטן, און פֿונדעסטוועגן ברענען זיי דעם קראַנקן די גרעסטע גוצן", דר, פ. ראַזענ טאַל, פּענע, ווילנע 1924, 2 Ne.

אַרשער — דער, יס. מין. *Fr: archer*. זעלנער, זשאַנדאַרם, באַוואַפֿנט מיט פֿיל־אויבויגן. "דאַ רויף האַט מען יום ג, ... יז כּסלו יוצא לוי מיט שוטרים ואַרשי לאָזן הולין אונ' לתפֿיסה גפֿירט", כּ"י וועגן מעצער עלילת־דם, 1669 [פֿש ווו, שפ, 259].

אַרשקע — די, יס. מן. *Uk: горшак*. טאַפ, טעפל. אַ'דריניק — דער, עס. דער וואָס פֿאַריכט צעשפּאַלטענע טעפ.

אַרשרעקן — טרוו. אַרכ. דערשרעקן. רעכלין 8 פֿאַרשמעכטט 'יחת' (ישעיה, ז, 8): "ער אַר שריקט" [תּי: "צעבראַכן ווערן"].

אַש — רת פֿון: אַחורישער [אַכוריי שאַאר] הינטערן טויער (— אַחורי השּׁער, 850). "עס לעבן נאָך ביי אונדז און ווילע... פֿילע מענטשן וואָס זייער פּאַמיליען נאַמען הייסט אַש... איין ראַשי תּיבות פֿון אַחורי שער, ד"ה זייערע עלטערן האַפֿן געוואוינט אַרום דעם וואַל חוץ לעיר", אמד, נטע גנבֿ, ווילנע 1887, ז' 38.

אַש — דאָס, זן. *Mhd: asch*. שטויב וואָס בליבט איבער נאָכן פֿאַרברענען קוילנשטאַף. מאַכן פֿון עפעס (עמעצן) אַ און בלאַטע. ווערן אַ און פֿאַרעך, אַ און רויך. צערעבן אויף אַ. מאַכן פֿון עמעצן אַ פֿאַרג (א קופּע) מיט אַ. שיטן אַ אויפֿן קאַפּ (אַבלות). גרוי ווי אַ. פֿאַרברענט ווערן אויף אַש. צעמורשטשען אויף אַש. "אַשנהייצן דעם איוון און ניט אויסקערן דאָס אַש = טאַן אַן אַרבעט ניט אין דעם ריכטיקן סדר. "אַז מע דאַרף האַפֿן פֿיצער, זוכט מען עס אין אַ"; "אַז מען זוכט אַש, געפֿינט מען פֿונקען אויך", שוו. "מן טוט דעם חתן עש אויף דעם קאַפּף זכר לחורבן. אין עטליכן קהלות גיט ער מיט איינעם לאַנגן מאַנטל אויבן דיא שבת קליידר גלייך אַז איין אַבל", מנהגים... דורך דאָ גאַנץ יאַר, מנהגים, סט/ב. "ער וואַרף מיט גרושן שטיינן אויב שטויבט מיט עשן זער, דען אידלן קויניג דוד אונ' זיין שטאַרקש היר", שמואל־ב, סטראַפֿע 1484. "זול אוך גענען דו איין מענטש ניט איביג לעבט אויף דער וועלט אונ' פֿון דעש וועגן אויך ליגט מן דעם חתן אַ אויף זיין קאַפּף", בראַנט, פּראָ לב. "נאָך מין האַפֿן זיא גורל גיוואַרפֿן ווער דאָ זאַל אַב קערן דיא אַ פֿון מובח", מחזור ר"ה וי"ב, הומבורג 1721, קצא/ב. "זי כאַפט [דעם פֿערטאַפּ] אַמאָל פֿון אונטער איר אַרויס אונטערצעבלאָזן די קוילן און אַרויסנעמען פֿונם אַ געבראַטענע קאַר־טאַפֿלעס", מוס, מסעות, ז' 84. "אַז ער האַט דערזען ווי זיין טאַכטער האַט אַ נעם געטאַן דעם לערער זון דער אַרבעט, געמאַכט פֿון אים... אַ און בלאַטע", טע, אַפֿיקומן, "און עס האַט אים, נישט פֿאַר אַיך געדאַכט אַרמיג געפרושעט אַ שטויב אַ אינעם לינקן אויג", פּראָ, דער כּעלעמער מלמד, "און אַז איך טו אַן אין געדאַנק אויף מיינע לענדן אַבלות־זעק, און גראַב אַרמיג אין אַ דעם קאַפּף, הל, א' טרעבלינקע ב'ן איך ניט געווען, פֿאַדאַרפֿט האַבן איד, "ממזאָנעק, גאַט, איז דאָס גרויע פֿרשע אַש... פֿון אונדזערע אַלף־בית־קינדער", בעריש ווינטשטיין, "ממזאָנעק, גאַט, אַט יענע קללות ביי ממזאָנעקס שוועלן, / צוזאַמען מיט די אַש־בערג פֿון דאַרטי, טעג, איצטער, נ"י 1948, ז' 57. אַשעלע — דער חורבן גייט אוועק פֿון אונדז אַלץ ווינטער... אַ פֿונק — אַן אויג, אַ לעבן, אַ נשמה, און אַשעלע — און ווידער אַ נשמה, טעג, איצטער, ז' 229.

אַש־ב לאַ ג, בלאַנד מיטן קאַליר פֿון אַש, בלאַנד, אַש וויסלעך. "די אַש־ביע האַר צונויפֿ־געהאַלטן מיט עפעס אַ דרעטל אָדער אַ בענדל", באַש, פֿאַר, 1968 א, 22. אַש־ג ר, בלאַנד מיט אַ שמוציק־אַשיקן קאַליר. "אין ביידע קדושות מיטן זיך אויס — דער הייליקער אַש־ג־ביר שופֿר מיט דער הייליקער זילבערנער באַרד", פּראָ, דער אַלטער ר' שמעון, אַש־ט אַ פ. אַש־ט ע צ ל. אַש־ק אַן. אַש־ר ו ב ע. אַש־ש י ס ל ע. גלייאַש — אַש מיט פֿוני קען. "סיאי דאָס גיאַש פֿון חרטה", אַצג, מעפּיסטאַ, ז' 25. חור ה־אָש.

אש — אדי. אַ באַפֿרענטער פֿון אַלץ, אַ דערלייזטער פֿון אַלץ, אויף דער אַזער ערד שלאָף איך אַינן, הל, ידער סוף פֿון דער וועלט, „איך גיי און איך זוך זיי, איך וועל זיי דעריאָגן די אַזע מחנות וואָס ווינט האָט פֿאַרטראָגן“, טעג, איצטער, ניי 1948, ז' 111. „שפּיל, פּאַעט, ... ביזן לעצטן אַין צעפֿאַל“, טוצ, פּוּו, ז' 44. „ויקיִוּ — די „וועט פֿאַר“ קלענערן אַ און וועט געבן ... קוילן פֿון אַ גוטער קוואַליטעט“, א. איזראַילאַויטש, קוזבאַס, מאַסקווע 1932.

אש — [אייש] דאָס. מצ נב. >בראשית, טו, 17 אג. 'פֿעבר. 1. איינער פֿון די פֿיר עלעמענטן אין געבור פֿון דער וועלט: פֿעבר, וואַסער, לופֿט, ערד. „מיט אש און מיט מים אויפֿן אַלטן בית־חיים“, קללה [= זאָל מען (אים) וואָס גיכער מקבֿר זען מיט האַק־אויף־פּאַק, מיט אַלע זינע יסודיקע טיילן; ערד איז אויפֿן בית־עולם גופּא, רוח איז זען געשטאַנק און די איבעריקע צוויי עלעמענטן דאַרף ער מיטנעמען מיט זיך]. 2. (אין פֿאַרשטעלטן לשון אָדער צו פֿאַר־שטאַרקן) בראַנד־פֿעבר, וועגן אַ פֿרוי. „אויף מיר אַזאַ יאַר אַ חסורה, צוואַנציג אַש!“, ל. מלאך, אַפּפּאַל, וואַרשע 1922, ז' 138.

אש אלוקי — [עלאָקי] דער. געט־לעכער פֿעבר. הייליקער פֿונק אין יעדן מענטשן. געוויסן. „ווען דער מענטש איז מעורר דעם אַ אַ און דאוונט מיט צוגעטראַגנדיק און איבערגעגעבענדיק צום בורא־עולם, ר' יוסף־יצחק שניאורסאָן, מאמר חג הסוכות, ניי ת"ש, ז' 17.

אש־אש — נאָמען פֿון אַ פּיוט אין קדושה פֿון שחרית ביידע טעג ראש־השנה וואָס יעדע שורה זינע ענדיקט זיך מיט אש. „און דעם רבֿ זאָל טרעפֿן דער פּיוט אש־אש“, [= זאָל אים כאַפֿן אַ שריפֿה, מעג ער פֿאַרברענט ווערן], פּראָ. יזאַמאַשטשער פּאַזשאַנדיק.

אש דגהינום — >זחר, וואַחנן [דאַרסן: אשא ד]. פֿעבר פֿון גיהנום, זיך בראַטן אין אַ י־צוואַמען מיט אַלע רשעים.

אש־דלת — [דאָס] >לויט דבֿרים, לג, 2. „פֿעברדיק געזעץ“, תי. פֿעבר פֿון רעליגיעזן געזעץ. „נישט אומניסט ווערט די תורה אָנגערופֿן אש־דלת — אַ געזעץ פֿון פֿעבר“, טמו. 6 vi 1965.

אש־השם — >לויט במדבר, יא, 1. ברעניק געפֿיל פֿאַר השם־יתברך, התלהבות, התעוררות. „עס קען פּלוצעם זיך אָנצינדן דער אש־השם און מע ווערט אַן אַנדער מענטש.“ **אש וגפֿירת** — [.. הייגאַפֿריס] פֿראַזע. תח. >יחזקאל, לה, 22. „פֿעבר און שוועבל“, תי. „ווען איינער זאָל נאָר האָבן די העזה צו קריטיקירן אַ חיבורל... ווערט באַלד דער מחבר אין שטאַרקסטן גרימצאָרן און שיט אויס אויף דעם קריטיקער ... אַ אַ ווי מע זאָגט — שוועבל און פֿער“, יופֿאָל, 1888, ז' 357.

אש זרה — [אייש זאַרע] די. >ויקרא, י, 1 אג. 'פֿרעמד פֿעבר' [די זין פֿון אַהרנען

— גַדבֿ און אַבֿיהואַ האָבן גענומען... ווערעך און געבראַכט פֿאַר גאַט אַ זי, וואָס ער האָט זיי ניט באַפֿוילן. איז אַרויס אַ פֿעבר פֿון פֿאַר גאַט און האָט זיי פֿאַרזערט, און זיי זענען געשטאַרבן, תי, ויקרא, י, 1]. געניצט מיט בב: 1. די שדיכע לילית וואָס פֿאַרפֿירט מענער און רעדט זיי אַן לִדבֿר עבֿירה. „ווער עס איז, חלילה, אום שבת טרויעריק, גיט ער אַ כּוח צו דער לילית און איז מחלל שבת, ער איז עובר אויף ... לאַ תִּבְעֵרוּ אשׁ... דאָס אש מיינט מען אַ זי — די לילית“, נוצ, זשיטאַמיר תרכ"ג, רעב/ב. 2. סענסועלע הענוגים. „די תעניתים זענען ממעט חלבו ודמו, וואָס ער האָט ביו אַהער אַרבעטליגט אין דער תּאווה מיט אַ זי“, פּוּקח עורים, שקלאָוו 1832. אות טו. 3. יצר־הרע, תּאווה צו אַ פֿרוי. — אָבער אַ קוש טאָן מעג איך דאָך? ... דער יונגער צידיק האָט דערפֿילט דאָס פֿעבר פֿון שטן, דעם כּוח פֿון אַ זי“, פּ. רודאָף, טמו, 1963 x 20. 4. פֿאַר־פֿירערשע אידייען, וואָס זענען פֿרעמד דעם עצם מהות פֿון ייִדישקייט, „זינע פֿריינד האָפֿן אַז ער וועט גיט פֿאַרברענט ווערן אין אַ זי פֿון קאַמיוניזם“, טמו, 1965 x 20.

אש־זדיק — אדי. „עס ברענען ביי אונדז פֿעבר, נאָר אַ סך פֿון זיי — צו קיין גנאי זאָל אונדז ניט זען — אַ זי“, צייט, 1955. „זולקחתם לכם' (ויקרא, כג, 40) — 'משלכם' (פּסחים, כא) פֿון אַזערדיק; זאָלן יידן אַרעבי ברענגען אין זייער יום־טובֿ די אַ זי פירות [אתרוגים] פֿון שְׁנַאת־יִשְׂרָאֵל־לַעֲנֹדֵרָה?“, הלל זינדמאַן, טמו, 1967 x 16. "קייט.

אש זחר — [אייש טאַהיר] לויטערער פֿעבר. להיפֿן צו אש זרה. געניצט אין שייכות צו אַן אומגעקומענעם אויף קידוש־השם, מיטן ב: בלגעשטאַנען דעם נסיון, דערגרייכט די העכסטע מדרגה פֿון ייִדווייזן; דער גוף — פֿאַרברענט, זי נשמה — געהייליקט. „איך זוך אין די קופּעס אַ יידן, / קיין ייד צווישן זיי איז ניטאָ. / אַ בת־קול רופֿט אויס: זי צו פֿרידן, / ווייל אַ ייד איז אַ טי. יאָ, יאָ, הל, אין טרעבלינקע ... פּיג: אויסדרוק פֿאַר נצח־ישראל.

אש יצאה מו־חשבון — [אייש יאַצאַ מיי־כעשבן] פֿראַזע. תח. >במדבר, כא, 28; ירמיה, מח, 45. יאָ פֿעבר איז אַרויס פֿון [דער שטאַט] חשבון. 1. קאַלאַמבור ביי סוחרים: אַ פֿעבר (=מחלוקת) קומט אַרויס איבער חשבונות צווישן שותפים. 2. אַ פֿעבר ווערט געמאַכט איבער אַ חשבון — ווען דער חשבון ווייזט אַז די געשעפֿטן טראָגן ניט צינדט מען אונטער צו קריגן אַסעקוראַציע. „אַ יי־מ — פֿון אַזאַ חשבון וואָס איר האָט מיר דערלאָנגט וועל איך אַרויסגיין נקי, דאַרפֿן אויסטאָן די תּחתיים, במחילה.“

אש מסיני — [אייש מסיניג] דער. >לויט דבֿרים, ה, 4; ט, 10; י, 4: „דבֿר ה'... בהר מתוך האשׁ.“ 'פֿעבר פֿון (פּאַרג) סיני. געניצט מיטן ב: התלהבות, קנאות, 'לערנען און איבער־געבן תורה איז ניט גענוג בלויז קענען און

וויסן, נאָר סימון אויך זען דער ברען, דער אַ מ״, ה. זינדמאַן, טמו, 1970 x 20.

אש נכרי — [אייש נאָכרי] דער. פֿרעמד פֿעבר. — אש זרה. „דרום שטייט לאַ תִּבְעֵרוּ אשׁ... ביים השבת, (שמות, לה, 3) דאָס איז אַ זי, אָבער אש של קדושה, דהיינו קרבנות, האָט מען יאָ געברענט“, נוצ וו, זשיטאַמיר תרמ"ג, ז' 273.

אש־קודש — [אייש קוידעש] דער. מצ נב. >לויט נדרים מא/א: אש של שמים. >פי' יונתן, ויקרא, י, 1: אש... קודש פֿעבר פֿון הייליקייט (הייליק פֿעבר). געניצט מיטן ב: התלהבות, התמדה, פּנימיותדיקער ברען. „מע קען אין אַמערדיקע לערנען תורה מיט דעם זעלבדיקן אַיק' ווי אַמאַל אין די אַלטע ישיבות“, הרבֿ שמריהו גוראַריי, טמו, 1963 x 18. „קומען זיי זיך צוזאַמען אָנצוצינדן אַ הדלקה לכּבֿוד דער הלולא פֿון ר' שמעון בן יוחאי, און אויפֿ־צופֿרישן ביי זיך דעם אַיק'“, ניטו גאַדאָג, טמו, 1967 x 1 vi.

אש של־גיהנום — [אייש שעל געהענעם] דער. תח. >חגיגה, כזא. 'פֿעבר פֿון גיהנום. העליש פֿעבר. — אַ דגיהנום. „דער וואָס איז עוסק בתורה ווערט... ניצול פֿון דעם אש־גי“, נוצ וו, ז' 224. „אַרום אַדעס פֿלאַקערט דער אש־גי“, פּוּל וועגן דער זינדיקייט אין אַדעס.

אש של־קדושה — אש־קודש.

אש תמיד — [אייש טאַמיד] דער. מצ נב. תח. >ויקרא, ו, 6. 'אייביק פֿעבר. מיטן ב: נשמהדיקער פֿלאַם, רעליגיעזע קנאות, מסירת־נפֿשדיקער אינשטעל. „ער [דער קאַצקער] רוט גיט קיינמאַל... עס ברענט אין אים אַן אַ תי“, יהושע העשעל, טמו, 1967 x 3.

אש־אש — אינטערעקציע, אויסשריפֿ צו פֿאַר־טרעבן הינער. „אַ חבֿרה הינער פּיק־פּיק־פּיק! אַ! אַ! אַ! דער מילנער שרייט...“, פּראָ, לידער און פּאַעמען, 'ציקאַ', ז' 429.

אש־אזען — טרוו. אַשאַ(ד)זע, אַשאַ(ד)זעט. <Ru: așeza>. אינשטעלן. אַנאַרדענען. איני־זעצן. אַוועקזעצן. אַראַנזשירן. „קודם דאַרף מען אַ די בעטן, די שאַפֿעס וועט מען אַ שפּעטער“. „דער גבֿיר האָט שייַן אַשאַזעט זען זינדל“. די וואָס זענען געזעסן מיטן פנים אויף צוריק [אין דער בויד] — דאָרט האָט דער בעל־עגלה אויך אַשאַזעט אַ דריי־פֿיר שטיק...“, ט. איריט, אַט אַזוי האָט מען געשפּילט טעאַטער, ב״א 1956, ז' 134. מיט זיך — אַ זיך אין לאַנד. זיך אַ אַרום טיש.

אש־אדלע — גדי. P: osiadły <. אַנאַגעזעסן. אַ תּושבֿים. „זיי וואוינען דאָ זינט יאָרן, אַלע אַ בעלי־בתיים.“

אש־אדלען — טרוו. P: osiodłać <. אַנאַטלען. אַ דאָס פֿערד.

אשבוים — דער, אַשביימער. Mhd: asch. אויך יאַסען, יאַשען, יאַשענבוים. פֿון דער אַליוויך־משפּחה. וואַקסט אין אייראָפּע און

צפון־אמעריקע. דאָס האַלץ איז שטאַרק און עלאָסטיש, געניצט פֿאַר מעבל. Fraxinus excelsior. גרייט צו שטענגלעך פֿון הושענאָ-בוים, א' בערעזע... יאָכ ו' ז' 80. אַרײַן עײַשבוים.

אַש(׳) בעכער — דער, ס' אַש־טעצל. קליינע כלי פֿאַרן אַש פֿון ציגאַרעטן, ציגאַרן. קופּער־נער, מעשענער א', גלעזערנער א'. אויך: אַשנבעכער.

אַש(׳) ברייטל — דאָס, יך. ברייטל געבאַקן איז צונויפֿגעשטאַרטן גליאַיקן אַש, אין ווינקל פֿון אויוון. אַש־פֿלעצל.

אַשדוד — [אַשדוד] ג. פּלשתימישע שטאָט שוין אין אָנהייב 11. י״ה פֿאַצ, הינט אַ פֿאַרט־שטאָט צווישן יפו און עזה. אין א' איז געווען אין געפֿענגעניש דער אַרױ־הברית. יונתן חשמו־נאי האָט פֿאַרברענט א'. עס זענען ניט איבער־געבליבן קיין ענקים אין לאַנד פֿון די קינדער פֿון ישׂראל: נאַר אין עזה, אין גת און אין א' זענען זיי געבליבן. תּי יהושע, יא, 22. דער ברעג פֿון ים בײַ א' איז אַ גלעכער, ש. בן ישׂראל, פֿאַר, 5 VIII 1964.

איש — אָד. וואָס איז פֿון (אין שייך צו) אַשרה. אויך האָב איד... געזען יידן וואָס האָבן גענומען אַע וויבער, תּי נחמיה, יג, 23.

אשה — די באַצייכענונג פֿאַר פֿאַרשיידענע קריסטלעכע גאנות און יריד־טעג וואָס זענען פֿאַרבוונדן מיט דער אַשה מאַריע, ישו הנוצרים מוטער. אין לוח שנת תקמ"ז (1787) זולצבאַך איז עס די חגא פֿון 25. מאַרץ, דז אויך אין לוח פֿון 1797. אין אַ לוח משנת תקנ"ד [אין גאַליציע?] — דער 21. נאַעמבער. אין לוח משנת תקמ"ג, אויך תקמ"ד, תקמ"ו, תקמ"ח, אַמסט, ווערט די חגא פֿון 7טן סעפטעמבער אָנגערופֿן אַ אַהרונה. אין לוח של שנת חמשת אלפים תקצ"ז, אַמסט, ווערט די חגא פֿון דעם 2. יולי אָנגערופֿן אַ־באַזוך. אין לוח לשנת תקמ"ח, [1788], נאַוויודוואַר, ווערט די חגא פֿון 25. מאַרץ אָנגערופֿן אַ־באַ־קלייבן, אַזוי אויך אין לוח שנת תפ"ו [1726], זולצבאַך — אַ באַקלויבן. אין לוח משנת תקצ"ו [1836], געדרוקט אין סדילקאָוו, ווערט דער 21. נאַעמבער אָנגערופֿן אַ־וועלגאַמיש [נאַמען פֿון אַרט]. אין לוח משנת תקל"ה, 1775, בערלין, ווערט אָנגעוויזן אויפֿן יריד פֿון 26. יולי אין לעווערטאָוו — אַ־חגא, און אין דעם זעלביקן לוח ווערט די דאַטע אָנגערופֿן חגא אַלנאַ מיטן אָנױזן אויף ירידים אין ליטע, ריטן, פעם, מערן און שלעזיע. אַ־חדשה — ווערט באַצייכנט אַ יידן אין עלקיש, לונגשיטץ, פּקיש, ראַשקאַוו דעם 16. יולי... און די דאַטע הייסט חגא רוזינאַ. אַ־יאַנגאַרני [נאַמען פֿון אַרט] הייסט דער יריד דעם 2טן יולי אין לוח משנת תקנ"ד און אין לוח משנת תקצ"ו [1836], סדילקאָוו. אַזוי ווי אין לוח משנת תקמ"ח [1788]. אַ־באַגדאַ־לענאַ — אַ יריד אין אַפֿאַטשאַ (און נאָך 5

שטעט) דעם 22. יולי, לוח משנת תקל"ה [1775], בערלין.

אשה — [אישע] די. מצ: נשים [נאָשים] > בראַ־שית, ב, 23 אַ. אַשׁוּת. 1. פֿרוי, וויב־פֿאַרשוין. געניצט געוויינטלעך אין פֿאַרבינדונג מיט דינים, מנהגים, כּפּלל מיט אַלץ וואָס האָט אַ שייכות צו טראַדיציאָנעלער יודישקייט. ידאָס מזל פֿון אַן א' = אַ שווער לעבן. איין א' מוז נאָך מין ציכטיג זיין אַז זיא זאָל אימר צו הויז בליפֿן אינן ווינג [אינעווייניקן] אונ' אירי אויגן אונטר שלאָגן פֿר איין איטליכן מענשן און איר קול ניט לאָזן הערן, עה, יט/7. איין אַנדרי א' מוז דר בניא זיין דיא צו זיכט דש זיא זיך רעכט טובֿל איו, אַך איין אַנדרי פֿרויא מוז זיא אונטר שלאָגן, שׁה ו, אַמטש 1723, עת/ב. בני מיר איו גלעכער אַפּצולאָזן דעם שידוך איידער אַזוינס נאָכצוגעבן, אַ קלייניקייט עפעס, אַ א' מיט אייגענע האַרץ? י. ק. בינשאַטק. בניא ר' שלמה בערלינער, לוחאוו 1896, ז' 70.

2. וויב. ווער עס האָט ניט קיין א' דער הייסט ניט קיין אדם שלם, נוצ וו, ד/א. אַ פֿרומער ייד איז געווען אַפּגעהיט אין רעדן און אַנשטאָט מ'פֿון וויב, פֿלעגט ער זאָגן: אַשה, מ'פֿון אַשה, מ'פֿון זוגתי, מ'פֿון פֿלוגיטע, מ'פֿון עז־כּנגדי. און אין דירעקטער ווענדונג: צי הערסטו? אַן א' וואָס צוויי מאַנען זענען איר געשטאַרבן, זאָל מען זי ניט נעמען, און דער וואָס זי נעמט... האָט זיך אין אַ סכּנה אַינגעשטעלט, ספֿר חסידים, רוסלאַנד, תקי"ז, תקע"ז: סימן קנה, ז' 58. אַז די א' זעט... ער איז זייער פּאַזאַרגט, זאָל זי אים חלילה ניט עסן דאָש האַרץ, הנהגות הנשים, ווילנע תר"ה. ער איז געוועזן ווי אַ מלאך, וואָס ער האָט קיינמאַל ניט אָנגעקוקט קיין פֿרעמדע א', מדרש עשרת הדברות, איבד, לעמבערג 1862. הוויז און גוטס איז אַ ירושה פֿון עלטערן, אַ בריה אַ א' איז פֿון גאָט, מט, משלי, תקע"ד, יט, 14. די אשה דאַרף צו זען דאָס עס זאָל בײַ איר זיין שלום־בית, ר' יצחק האַמבורגער, טי"ח יצחק, קראַקע 1882.

א פֿל יי ש י ק ע אשה = אַזאָ וואָס יעסטי איר מאַן. זיין וויב איז אַ מאַגערע, אַבער דאָך איז זי תמיד אַ פֿליישיקע.

3. סתם פֿרוי, וויב־פֿאַרשוין. ער האָט פֿינט אַן א', נאַר (דערפֿאַר טאַקע אין) אַלע ווילע וויל ער אַ פֿרישע, פּוול. איין א' מאַג וואול וויש אן ליגן [אויף שבת חזון] אונ' אַם תּשעה־בַּבאָ זאָל זיא איין אַנדרי ריין העמד אַן טאן, שׁה [ייפּא, 1938, № 3]. אַ גאַלדענע קייט אויף דער נאָז פֿון אַ חזיר אַזוי איו אַ שיינע א' מיט שלעכטע מידות, מט, משלי, תקע"ד, יא, 22. זאָלסטו ניט אַן איבעריקער חסיד זיין. דו וועסט זען אַ נאַקעטע א' דער־טרענקט אין באַך, וועסטו וועלן אַנטלויפֿן ניט אָנצווען זי. דאָס טו ניט, נעבערט זי זי מציל אונ' האַלט דלינע אויגן צו, איבד, רבינו יונה, ספֿר היראה, לברֿה 1851. אַט וואָס איז אַן א',

איר וויבערשער שכל, איר ווילן איו גאַרניט, ממוט, ווינטש, ז' 195.

4. פֿרוי ווי פֿאַרקערפֿערונג פֿון זינד, יצר הרע, גלוסטונג. דעם יצר־הרע אונ' איין קינד אונ' איין א' — דיא זאָל מן מיט דיא לינג האַנד אַוועק יאָגן, אונ' מיט דיא רעכטי הנד זאָל מן זיא ווידר אַן הוילן, מהמ, אַמטש 1722, קמט/ב. דאָס איז דער יצר־הרע אַליין אין דעם געשטאַלט פֿון אַן א' געקומען מיט אַן אויסרייד, ממוט, פֿישקע. מע זאָגט עפעס אַן א' סײַזאָל זיין וואָס אָנצוקוקן... ווייס איך וואָס? אַ יונג אַ גבר נעמט און פֿאַרליבט זיך אין אַזאָ קליין שוואַרץ וויבעלע, אַפּא, דאָמאָ פֿון אַ פּערד־גנבֿ, ז' 112.

5. פֿרוי. פּעיֿאָ — וואָס איז דאָ מיט וועמען צו רעדן? אַן א'!. צום טפּוול מוז מען פֿרײַער גיין, דעם גרויסן ברודער פֿון דעם מענטש, און צום טפּוולס געליבעטער — דער א', צייט, יעקבֿ פֿראַנק, ז' 27. גיטשקה פֿון אַן א', זי שפּאַרט פֿון קליידל אַרויס.

א' אהובה — [... אהווע] די. מצ: נשים יבות — [נאָשים אַהוועס] > דבֿרים, כא, 15. באַליבעט פֿרוי. אויסדרוק פֿון איבערגעגעבן קייט, פֿון צערטלעכקייט. דיא פֿרשה גיט אויף דאז וויבש פֿאַרשון פֿון מענשן דיא היישט א' א' ואחת השנואה איז די לילית הרשעה, קה, פֿיורדא 1743, כ/ג. אהובה, 51.

א' גדולה — [... גדוילע] די. מצ: נב. צדיקת, פֿרומע, גרויס אין מעשים־טובֿים. הרום הייסט זי [שונמית] א' ג' — זי איז... בעסער געווען פֿון אַלע נשים וואָס אין דער וועלט, נוצ, צה/א.

א' הגונה — [... אַגונוע] די. מצ: נשים ינות [נאָשים אַגונוים] > לויט בבא בתרא, פ/א. אָנגעזענע, אָרנטלעכע, ערלעכע פֿרוי. אַז דער מענטש איז נאָך יונג... קען ער זיך משתדל זיין קינדער צו האָבן מיט אַן א' ה"י, נוצ, זשיטאַמיר תרכ"ג, רג/ב.

א' זונה — [... זוינע] די. מצ: נשים ינות [נאָשים זוינעס] יקרא, כא, 7 אַ. (גראַב) אַ פֿרוי אַ זונה, איך שלמה האָב דיר ישׂראל גיזאַנט דאש ביז פֿון דער א' ז', אונ' אויב דו וועלשט דיך בידענקן, סהמ, משלי ה, 6. זעט נאַר וואָס אַ פֿאַרוואַשן פנים ער האָט, ווי אַן א' ז' איז מזנה און זאָגט זי איז זייער ערלעך, א. פּאַוויר, גזולת יוסף, יונעפֿאַף תקצ"ה, ד/א.

א' זרה — [... זאָרע] די. מצ: נשים ירות > משלי, ב, 16; ז, 5. דרום געהער איטלעכער אַ מוסר אַרויסצונעמען, געוואַרנט צו זיין פֿון איין א' ז", א. פּאַוויר, ספּורי הפּלאות, וואַרשע 1844, ה/א.

א' חולנית — [... כוילאַניס] די. מצ: נשים ינות. > ירושלמי, הוריות ג, מה. קרענק לעכע פֿרוי, שוואַכע, פֿאַר א' ח' דש ניט זאָל מפּיל זיין, נעם איין הערץ פֿון איין האָז דש אַרויז גשניטן אין וואַרדין, וויל ער נאָך גילעבט האָט, און הענג איר אן דען האַלז, סור, כז/ב.

א' חכמה — [... כאַכאַמע] די. מצ: נשים

הכמות, >שואל ב/ יד, 2; כ, 16. כלוגע פרוי, חכמת [כאכע/מעס]. אויב זי איז איין א' ח' איז באַלעכאָו קען איר אַ גרעסערע חכמה... אין זאַלשטשטיק, ד. י. זילבערבוש, שטרע- כאַלעך... וויין 1917, ז' 7.

א' חשוכה — [כאשווען] די מצ: נשים יבות. >עבודה זרה, נה/א. 1. אַנגע- זענענע, חשוכע, ווערדיקע פרוי, מיוחסת. די רופאטע איז... געווען איין א' ח'... דער בעל-שם-טוב האָט... זיך געביינערט וואָס מען האָט זי גערופֿן, ספר ש"ח בעש"ט, זשאַלקעוו תר"י, י/א. 2. נגידיחטע, גבירטע. איין פרוי, דאָס פיל דינשט מייד האבן אויב זיא בעדרף ניט צו ערפטן דאָ הייזן אונזרי חכמים איין א' ח', בראַנט, פרק יח.

א' טובה — [טויווען] די מצ: נשים יבות. >[טויווען] >בא בתרא, קמה/ב. גוטע, גוטתארציקע פרוי. איין צדיק מוז האבן גרוש צער אונ' טירחה אָז ער זאל אָן טרעפן איין א' ט', ספר חסידים, רוסלאַנד? תק"ז? תקע"ז, ז' קנה. כאַטש ער איז אַ רשע, איז אים אַמאָל אַנגעברייט אָן א' ט', בדין, אָבער דאָס איז גרויסע סודות, נוצ. רמ/א.

א' יהודית — [י.הויד'ס] די מצ: נשים יות >לויט בראשית, כו, 34. זי קיח אשה את יהודית, יידישקע, יידישע פרוי. האָט זי [ד נכרית] געזאָגט: איך האב געזעהן [אויף יענער וועלט] איין א' י, איז איר האָנט איין גרעסט מיט חלב געווען, ספר חסידים, רוס- לאַנד? תק"ז, תקע"ז, סימן קנה"ב.

א' בלי-זונה עליה — [קליי זונג אַלעהאָן] פראַזע. תח. >ימות, קט/א. אָן א' האָט אירע כליזין אויף זיך. געניצט מיטן ב: איר קערפערלעכער חן איז איר שוין. אַהאָ מוזן וועבס זיידעס אייניקל איז דאָ. די חכמים זאָגן: א' כ'... אָן א' קומט מיט איר אייגע- נעם כליזין, יעקב גארדין, מירלעט אפרת, ניו-יאָרק, 1911, ז' 40. אומאידל: א' כ' ז' עי — זע נאָר, משה און אהרן, מידאָרף זיי אָפּשטעקן אַ שלום-עליכם... א' כ' ז' עי — אַ פראַנט, אַ נכפה קאָן מען קריגן. א' כ' ז' עי — ז' עי — ווער קאָן פּיטטיין אַויגע כליזין?

א' כשרה — [קשירע] די מצ: נשים ירות >תנא דבי אליהו רבה, ט. 1. פּרשע יידענע, פּרומע, געפּעליקע, געהאַרכיקע. איז דאָך ברכה-לאַה אָן א' כ', טוט זי וואָס דער מאַן הייסט, פּרץ, יוחנן מלמדס מעשהלעך. 2. צדקת. זי זאל זיך לערנען צו זיין אַ גוטע ווירטיק, אָן א' כ' ווי די מוטער שרה חאָר, מ. אַחוּן, סיפור משני בעלי תשובה, ווילנע תרנ"ו. 3. צנועה, צניעותדיקע, שע- מעוודיקע. א' כ' דאָס זי... זען זאל צו פאַרבאַרגן די ציט ווען זי צו טבילה גייט, ר' הלל ליכטענשטיין, עת לעשות וו, סאַטמאַר, תרפ"ה סא/א. 4. ערלעכע יידענע. וואָס האַסטו צו איר? זי איז אָן א' כ', יא, זי עננארטע וועלט, סאָו אויסגאַבע 1931.

א' כ' ברורה — [ברורע] די מצ: נשים ירות. בפירוש (אויסדריקלעך) אַ פּרומע, אָן אמת פּרומע יידענע (ויצב). האויל צו דען חלק... א' כ' ב', אויסדערוויילט איז דען דגל מיין פֿון אַלע וויפּער פֿון דער וועלט, נוצ וו, זיטשאַמיר תרכ"ג, ז' 259.

א' כ' עושה רצון פעלה — [אויסאָ ראַצן באַלאַ (בפּילאָ)] זאָג. תח. >תנא דבי אליהו רבה, ט. אָן א' כ' טוט דעם רצון פֿון איר מאַן. וועלכע הייסט אַ א' כ' די וואָס טוט דעם רצון פֿון איר מאַן, און די אשה וואָס איז מצער דעם מאַן אַפּילו מיט רייד ווערט זי אָן ביינע וועלט, ספר מקור הברכה וו, מונקאַטש תרנ"ה, פג/ב.

א' מיוחסת — [מעיוכע/עס] די מצ: נשים ירות. מיוחסדיקע פרוי, חשוכע. זאָל ער מתפלל זיין להשיתברך אָז ער זאל אים באַשערן אַ גוטע וויב... און אויך איין א' מ', ספר הנהגות טובות, וואַרשע תרנ"ב.

א' מפרת באורחים — [מאַקערעס בעאַריכס] זאָג. תח. >ברכות, י"ב. אַ פרוי דערקענט זיך אויף אורחים. צווייטע העלפט: יותר מן האיש; בעסער פֿון אַ מאַן. געניצט אַנצווישן אָן אַ פרוי דערקענט גיכער ווי אַ מאַן דעם כאַראַקטער פֿון אַ פּרעמדן, אַ נייעם מענטשן.

א' מעוברת — [מייאובערעס] די מצ: נשים יות >ימות, קט/א. איידעלער אויס- דרוק פאַר שוואַנגערע פרוי. די א' מ' קאָן אויף צוויי אופנים פאַרגרייזן קעגן דאָס קינד וואָס ליגט אונטער איר האַרצין, מלכה בער- לאַנט, אַ זי גליקליכע מוטער, ווילנע 1836. איין א' מ' זי זי האָט געשמעקט אַ מאַכל [אום יום-כּפור] און עס האָט זי פאַרגליט... זאָל מען איר זאָגן אין אויער: היינט איז יום- כּפור, ספר מקור הברכה וו, מונקאַטש, תרנ"ה. אַ סגולה פאַר אָן א' מ'... זי זאל נעמען דעם אתרוג הושענא-רבה און אָפּפּיטן דעם פּיטום, איבן, הנהגות טובות, וואַרשע 1897.

א' מרשעת — [מאַרשאַעס] די מצ: נשים יעות. אַ פרוי אַ רשעטע, אַ שלאַק, אשה רעה. דרום טאָר מן קיין רשע בנא קיין צדיק ליגן [אויפֿן בית-הקברות]... אויב קיין א' מ' בנא קיין אשה צדיקת, ש. פראַנקפורט, ספר החיים, זולצבאַך תקנ"א, יט/ב.

א' משוגעת — [מעשוגאַעס] די מצ נב. אַ פרוי אַ געריטע. עס איז אַמאָל געווען אין שטאָט אָן א' מ'. זי פּלעגט זאָגן איטלעכן זען גוטס און זען שלעכטס, קהל חסידים, לעמבערג 1875, י"ב.

א' נאה דירה נאה ופלים נאים — [נאָע וועקילים נאָאִים] זאָג. תח. >לויט ברכות, נז/ב. אַ שיינע פרוי, אַ שיינע דירה און שיינע מלבושים [די צווייטע העלפט: מרחיבין דעתו של אדם] — ברייטערן אויס דעם מענטשנס געמיט, גיבן דאָס געפּיל פֿון וואוילזיין. אַ דירה נאה, אָן א' ג' און פלים נאים — אין די

אַלע זאַכן איז מען אין דער ליטע ניט זשענדע, דער יוד פֿאַר פּסח, וואַרשע 1881.

א' נביאה — [ניווינע] די מצ: נשים ירות >שופטים, ד, 4. אַ פרוי אַ נביאה. אַט שוועבט די א' ג' דבורה, וועלכע איז אויפֿ- געשטאַנען ווי אַ לייב... האָט געשטאַרקט די... הערצער, פּרוג וו, ידער שופֿר.

א' נידה — די נשים נידות. אַ פרוי וואָס האָט די מאַנאַטלעכע. סאיו דאָס גליאַש פֿון חרטה אין אַ קראַנקער אַי-ן אין ווענערישן שפיטאַל, אַצג, מעפּיסטאָ, ז' 25.

א' פלונית — [פּלוניס] די מצ נב. >קידושין, ג, א. יענע פרוי. שטרעכט אונטער אויסדריקלעך, בפירוש, דווקא יענע און ניט קיין אַנדערע. איין עושר האָט גאַנגט צו זען זון; אָז דו וועסט נעמען די א' פ', וועל איך דיר געבן זו פּיל געלט, ספר חסידים, רוסלאַנד? תק"ז, ז' קנה.

א' צדקת — [צאדייקעס] די >מגילה, י"ב. פּרומע פרוי, צדקטע, וואָס גיט זיך אָפּ מיט צדקה, טוט מעשית-טובים. דרום זאל מן בּוחר זיין איין א' צ', אָז זי זאל נאמנות האָבן אום די וויפּער זיך רעכט טובלעך, ספר חסידים, רוסלאַנד? תק"ז, ז' קנה.

א' צנועה — [צנוע] די מצ: נשים יעות >שבת, נג/ב. צניעותדיקע פרוי. ווי איין א' צ'... און דער מאַן האָט זי פאַרלאָזט... און די אשה שרפט און וויינט, קה, ווילנע תרל"ה, צט/ב. צו דער סעודה ראשונה וואָס איז צו קינדער מסוגל [= אַ סגולה, תרופה] זאָלסטו גיבן דאָס ערשטע [בפּיגעלע פֿון די י"ב חלות] דיין א' צ', י"ל, מין ספר הזכרונות וו, קיעו 1882. אַ פשוט ערלעך וויבל, אָן אמתע א' צ' ווי אַ וויב דאַרף זיין, פּרץ, יעלנט.

א' רעה — [ראַע] די מצ: נשים ירות. >ימות, סג/ב. שלעכטע וויב, מרשעת, אַזאַ וואָס דערגייט די יאָרן. אָן א' ר' איז אַ געוויינלעכע זאָך אין דער וועלט, פּונדעסט- וועגן ווייס מען פֿון זיי גאַרניט, ר' יעקב מדובנא, משלי חכמה (ויקרא), ווילנע תרנ"ו, ו/ב. פֿון דיין א' ר' ביסטו גוט פטור געוואָרן, מ. אחוז, צוויי שוויגער, ווילנע תר"ס. אַ מזל פֿון אַ ייד! לאַחר מאָה ועשרים וועט ער זיך ניט בראַטן אין גיהנום! וואָס איז דער שלכ? — זען פּלוניחטע איז די אמתע א' ר', [לויט עירובין, מא/ב].

א' רעה מר ממות — [מאַר מימאָ- וועס] זאָג. תח. >לויט קהלת, ז' 26: ומוצא אני מר ממות את האשה. אַ שלעכטע פרוי איז ביטערער פֿון טויט. דער רבי... פאַר- שעמט פאַר די ינגלעך... רעדט צו זיך אַליין: א' ר' מ' מ', טאַקע מר ממות!, שלמה גילבערט, פֿון חדר.

א' ר' צרעת לבעה — [צאַראַאַס ליינאַלאַ] זאָג. תח. >ימות, סג/ב. אַ שלעכטע וויב איז אַ קרעץ צו איר מאַן. פּרלג: אַ שלעכטע וויב איז אַ וואונד אויפֿן מאַנס לייב, שו.

אַשִּׁיבְקַע — אַשִּׁיבְקַע

אַשׁוויינצײן — ג. אַשׁוויינצײניש. <P: Oświęcim. שטאָט אין מערב־גאַליציע, פּוילן, ביים אויסגוס פֿון טיפּ סולע אין דער וויסל. „גויים שלאָגן, הרגענען, ווערט אַ ליאַרעם, אַ געשריי... ס׳איז געווען הײַערדיק פֿאַרפּסח אין אַ, מיט צרות האָט נאַטשאַלסטווע זיי צעטריבן אַהין, אַלצ, קליין וועלט, לאַנדאָן 1694, ז' 18.

— אוישוויץ, 506. „אין די גיהנום־אויונס פֿון אַ און טרעבלינקע האָבן אויסגעהויכט זייער לעצטן אָטעם פֿרעצן טויזנט יידן פֿון טשעכע־סלאַו און פֿון די אַרומיקע שטעטלעך, ר. מאַהלער, טשעכע־סלאַו־ווער יידן, 1947, ז' 101. אין אַ און אַפֿשר אין מײַדאַנעק, זי ווייסט ניט וואו זיי האָבן עס פֿאַרברענט, סעג, איצטער, נײַ 1948, ז' 18.

אַשׁוויץ — דזוו אוישוויץ, — 506. „זייער מאַמע, די גויאישע מאַמע, איז די מאַדאַנע פֿון אַ,“ ר. פּאַט, זוק, סעפט' 1958.

אַשׁונג — די, יען. פּראָצעס פֿון ווערן באַדעקט מיט אַפּפּאַל ביים ניצן זייערס אין אַ פּראָ־דוקיע. „... זעען מיר אויך אין דער גאַר־בערז... די אַרבעטער באַגיסן זיך שטענדיק מיט לייזונגען פֿון די ווייק־צאַפּעס, ווי אויך פֿון די אַ און אויסגאַרב־צאַפּעס,“ ע. טשער־נאַוסקי, דער ייִדישער אַרבעטער אין וויס־רוסלאַנד, מינסק 1932.

אַשׁוּט — דער, ין, יעס. <P: oszust. זשוליק, שווינדלער, אַפּאַרער. פֿירן זיך ווי אַן אַ, שפּילן ווי אַן אַ. יווע — די, יעריי — דאָס.

אַשׁוקאַניץ — דער, ינצעס. <P: oszukaniec. דזוו אַשׁוּט. אַפּאַרער.

אַשׁור — <בראשית, י 22 א. א. אויך: אַסיריע. 1. נאָמען פֿון שמש זון, נחם אייניקל. 2. נאָמען פֿון לאַנד און פֿאַלק אין מעסאָפּאָטאַמיע צווישן די טייכן פּרת און חידקל.

אַ האָט איינגענומען שומרון און פֿאַרטריבן די עשר־השִׁבְטִים. נחיריב, דער מלך פֿון אַ האָט געמאַכט אַ פּרוווי איינגענומען ירושלים. „אין נחיריב, דער מלך פֿון אַ האָט אַוועק־געצויגן... און האָט זיך אומגעקערט, און ער איז געבליבן אין ינונה,“ תּ, (מלכים ב', יט, 36). „אוי ער גינג אויש דר ענגיל גאַטש אוי ער שלוג אין דער שאר פֿון דעם קעניג אַ הונדרט אוי פּינף אוי אַכציג טויזנט אייטיל אויב גליט,“ סתּה, מלכים ב', יט, 35. „הט די גוועלטיגונג געגעבן אין איר האַנד אוי אין האַנד פֿון אַ און פּרס,“ יוסיפּון, פּיורדא 1764, קל.ב. [אין פֿערטן היכל] זענען אַלע אַבלי ציין וירושלים [— 21] און אַלע וואָס זענען דערשלאָגן געוואָרן דורך די אומות אַ רבֿל, און משה וויינט אויף זיי,“ נוצ, יד.ב.

אַל־אַגִּיע (אַסירלאַגִּיע) — די וויסנשאַפֿט וואָס פֿאַרשט די געשיכטע און קולטור פֿון אַ און בבל.

אַ'ים — די איינוואוינערס פֿון לאַנד אַשור. אַ־כּתֵב — (— אותיות מרובעות, 835). לכּתחילה איז די תּורה געגעבן געוואָרן אין אַן עב־ריכֵב און לשון־קודש, און אין דער צײַט פֿון עזרא — אין אַ־כּ' און אין אַרמיש, האָבן יידן אויסגעקליבן אַ־כּ' און לשון־קודש, לויט סנהדרין, כּא.ב. „אזוי ווי די אַרמים האָבן פֿאַרנומען די טעריטאָריע פֿון אַשור, האָט מען די אַרמישע אותיות אָנגערופֿן מיטן נאָמען אַ,“ מה, שוואַרצע פּינטלעך.

אַשׁוּרִיש — 1. דאָס & דער. שפּראַך פֿון די אַשורים. 2. אַשור־כּתֵב. 3. אַד. וואָס איז פֿון, ווי בײַ אַן איינוואוינער פֿון אַשור. מיט אַ לאַנגער שוואַרצער אַיער באַרד.

אויך אַ'ית — „בשעת (מתן תורה) מיט גשריפֿט דש הייטש אַ אונג מיט (לשון הקודש) אונג מיט שפּראַך פֿון מצרים האָטו מאַכן אַרבן די תורה צו די קינדר ישראל,“ מחזור ר"ה ויו"כ, הומבורג 1721, קפּו/א.

אַשׁוּת — [אישעס] די. מצ פֿון אשה. <יחזקאל, כג, 44. זג. בלויז מיט ביטול, אַפּלאַכעריש. „קומען זיך צונויף אַ געזעמל אַ און טריבן רכילות,“ האָבן די אַ אויפֿגעהויבן אַ גוואַלד,“ אידישע שטימע 1926, קאָווע. פּרגל (אני)שות, 1338.

אַשׁוּיגער — דזוו. צונויפֿשעמלעך פֿון שטייגער מיט אַ. 1. מיט אַ ספּעציעלעך ניוואַסירונג אין אַ פֿרענאָזן ווי אַן אויפֿמונטערונג, ווי אַ מיין ריכטן זיך אויף עפעס אַדער מיט אַ בײַטעס פֿון ספּק. „וואָס אַ וועט איר אונדו דערציילן, ר' יוד?“, „וועסט אַ זאָגן עפעס גוטס?“, „ווי איז אַ דורכגעגאַנגען דער אַוונט?“, „פֿון־דער־וויסנעס כאַפּט דאָס [פּתּרילעווקע] דעם אַנבליק פֿון אַ... וואָס זאָל איר אַיך אַ זאָגן,“ שע. קליינע מענטשלעך... ז' 14. „וואָס אַ וועט זען... ווען זיי וועלן דעם פּאַגראַם אַפּשלאָגן?“, בערג. באַס דניעפּער וו, יעמעס, ז' 509. „פּוננאָנען גייט ער? און וואוהיין? וואָס אַפּלט ער זיך אַי?,“ הר, אין שטאַט פֿון בוים, ידעם בלינדעס שטעקן.

2. למשל, לוגמא, צום בײַשפּיל. אויף אַן אופֿן (אַרט) ווי אַט אַזוי ווי. זיך וואַרפֿן שלאָגן אַ ווי אַ שיקווער גוי. אַפּפּאַסטן און אַפּדאָונען אַ גאַנצן יום־כּיפּור, אַ אַן אמתער בעל־תּשובֿה. „עס זענען אַפּילו געווען אַזוינע כלים וואָס זענען טייערער פֿון גאַלד, אַ שטאַלנטי־עפּלעך און קוגל־טעפּלעך,“ דער יוד' פּאַר פּסח, וואַרשע 1881, ז' 175. „אַנדערע פֿעלקער עפעס וואָס זענען פֿאַר אונדזערע אויגן ערשט אויס־געוואַקסן ווי אַ סערביען און באַלאַגאָריען,“ ממוס, אַ סגולה... ז' 21. „צי אַ וואָס גייט אַפּ, זאָג איר, אונדזער שוהטס איידעם?“, שע. סבֿיה, ז' 28. „נעכטן בין איר געזעסן... ניט גאַנץ קראַנק, ניט גאַנץ געזונט, אַ ווי די איצטיקע צײַט,“ ווינטש, יוני 1920, ז' 269. „אַנדערע פֿייעריקע אויפֿטראַגנען אַשס זענען... אויפֿגעהויבן געוואָרן אויף אַ העכערער

מדרגה, אַ דער אורבאַגניס,“ שג, שלום אַש, נײַ 1960, ז' 179.

3. לאַמיר אַנכאַפּן, לאַמיר אָננעמען. זיך פֿאַרצושטעלן. זיך צו שאַפֿן אַ בילד. „ווי וואָלט געווען ישראלס אַנטוויקלען זיך, ווען אַ עס ווערט שלום גלייך נאָך דער זעקסטאַגיקער מלחמה?“, פֿאַרוואָס אַז דו... דאַרפֿסט איבער־שערן אַ אַ שוועבעלע, לייגסטו עס נענטער צום הענטל [פֿון שערל?],“ וו. און ס. אייב, די מעטאָ פֿון דעם שטיקעלע ברויט, זשיטאַמיר 1869. „ווען אַלע סוחרים אַ וואָלטן זאָגן נאָר אמת, וואָלטן די קויפּערס געהאַט שטענדיק גוטע סחורה... און זיי וואָלטן ניט איבער־צאָלן,“ בלעטער, № 27. „לאַז אַ איינער פֿאַלן, וועט דער אַנדערער אים ניט אויפֿהייבן, כאַטש ער זאָל... די פּפּרה ווערן,“ ממוס, מסעות, ז' 69. „זענט איר שוין געווען בײַ אונדו אויפֿן פֿעלד? — וועט אײַך פֿרעגן אַ פּתּרילעווקער מיט גדלות, גלייך ווי ער וואָלט אײַך אַ פֿרעגן, צי זענט איר געווען בײַ זען שטאַטן אין ווייני גאַרטן?“, שע. קליינע מענטשלעך... ז' 17. „מיטאַמאַל האָט... [ער] אַוועקגעלייגט דעם חלף... און זיך דערנענטערט צו... [איר].“ זי האָט זיך דערשראַקן פֿאַר זען פּנים, בלאַס פֿון באַנער... ס'האַט אויסגעוויזן אַ ווי ער וואָלט זי אַליין אויך געוואָלט קוילען,“ באַש.

4. אַן ערך. לִפְיֵעֶר. אומגעפֿער. — ווען קומט איר ווידער? — אַ אין דרש וואָכן אַרום. „... אַז איר וועט אַנכאַפּן אַ פּתּרילעווקער און אַ פֿרעג טאָן אים: וויפֿל אַ פֿאַרמאַגט... דער נגיד און דער חשובֿ אין שטאַט?“, שע. קליינע מענטשלעך... ז' 173. „מע רעכנט אויס צום צענטן מאָל וויפֿל וועט אַ אַפּטראַגן די תּבֿואה און צי וועט קלעקן אויף אַ יאַר לעבן,“ י. דאַברושי, ערד־לעבן, כאַראַקט, יאַר. 5. ווי עס איז דער שטייגער, וואָס איז כאַראַקטעריסטיש. ווי עס פֿירט זיך. זיך צוהערן אַ ווי מע פּראַוועט רכילות. זיך צוקוקן ווי קינדער שפּילן זיך אַ. „דאָס לערנען איז ניט געווען, ווי בײַ יענע ערגעץ אַנדערש אַ, אַ שווערע משא, אַ ריין אַפּקומעניש,“ ממוס, שלמה, ז' 26. „מע צווינגט אַ אויסצולערנען אויף אויסווייניק... אומפֿאַרבינדלעכע און אומלאַגישע זאַצן,“ פּנעט, ווילע 1931, № 19. „ווער אַ געדענקט עס דעם נאָמען פֿון אַ... וכדומה אַזעלכע באַרימטע אומבאַקאַנטקייטן?“, צייט, טמז, 1964 XI 10.

אַשׁוּשִׁיפּעק — דער, פּקעס. <P: oszczy-pek. ברייטל געבאַקן אין אַ פּורעם, געוויינטלעך פֿון האַבערן מעל (אין די קאַרפּאַטן). ייִדישע בעלי־ביתטעס פֿעלען עס באַקן גאַנץ זעלטן.

אַשׁוּשִׁעקען — טרוו. אַשטשעקע, אַשטשעקעט. <P: oszczekać. אַנבליק, אַנהאַוקען. „אַש־שעקעט אַזוי ווי מע האַקט מיט אַ שווער, דאָס לשון פֿון חכמים אַבער איז אַ היילעניש,“ מט, משלי, תּקע"ד, יב, 18.

אַשׁוּיבְקַע — די, יס. סג. <R: ошибка. טעות. גריני. „דער גרויסער רבי האָט פֿיל מאָל

מודה געווען און געזאגט: איך האב פארזען און געמאכט אן א"י. מ. א. שאצקעס, 'בילדער פון דער ליטע', יודישע פאלקספובליקאציעס, קינעו 1888, ז' 173. 'א'ען זיך, א'ען זיך. האָט געמיינט אַן ער האָט זיך אָשר באַיעט', ש. בעקערמאָן, דער מאָרגן שטערן, אָדעס 1884. 'מע דאַרף זען זיך ניט אַיען און שפּילן גוט מײַן ראַל', שוואַרצער יונגערמאַן, דער אומבעקאַנטער בוכהאַלטער, אָדעס 1907, ז' 8.

אָשדלע — די, *P: nosidlo*. געשניצטער דראַנג צום טראַגן עמעס מיט וואַסער. 'ער האָט זיך ווייטער גענומען די אָס מיט די וואַדרעס און איז ווייטער געגאַנגען צו זײַן אַרבעט, צום וואַסער טראַגן', ר' יחיאל ציגעל פון לאַדז, די שעהנע וואונדערליכע געשיכטע פון הרב הצדיק ר' ישראל מרדכי, פיעטריקאוו 1911.

אָשווקע — די, *P: oszywka*. פּאָטיק, לייסטל וואָס ווערט אַרומגענייט אַרום אַ העמד, קאַלנער, ציכל א.ע. אַן אַ ביים האַלדז פון דער בלווע. די פּויערטעס מיט ברייטע ספּאַד ניצעס און קאַליריקע אָס.

אָשיניק — דער, *P: oшейник*. קייט אַרום האַלדז אין געשפּאַן פון אַ פּער. קייטל אויף אַ האַלדז פון אַ הונט. 'מהיכא תיחי, איר קאַנט אים ניט געבן די שיינע אָעס, דאָס טייערע געשפּאַן מיט די פּליטערלעך', ממוס, קליאַטשע, ז' 116.

אָשינע — די, *P: osina*. וויקחו חתיכת עץ מאילין הנקרא אשינא האלץ אורך אמה ויתנו לתוך המטה', כ"י פון 1869 אין 'ירושלמער ביבל'.

אָשיבע — די, *P: osina*. דזוו אָסינע, > 1691.

אָשיבע — גנ. 'דער טר פון אָשיבע' האָט געהייסן ר' יהושע צייטלין פון שקלאוו (1753-1822). ער איז געווען אַ גרויסער עושר און גדול בתורה', מ. אונגער, סמז, 1962 VIII 29.

אָשיקן — אוטוו. נעאַל. ווערן, זיין ווי אַש. 'אָזוי פּיל חשכות איז גאַר אויף דער וועלט נישטאַ וויפּל ס'אַשיקט אַיצט אין מײַן מוח', יג. פון מײַן גאַנצער מ'י, נ"י 1956, ז' 109.

אָשכּוּד — [אַשקאַווע] די. מצ: זות. >כתיובות, ק/ב: יומא דאשכבתיא דרבי. דאָס אַוועקלייגן דעם נפטר אין קבר. קבורה. אויס-דרוק פון דרדראַך לגבי אַ ברמינן אַ תלמיד-חכם. 'מיט דער אַ פון ראשישיב'ה האָבן זיך מתעסק געווען די תלמידים זינען'.

א'ית פיל ה = די תפילה אל מלא רחמים (< 1382) וואָס מע זאָגט בעת קבורת-המת.

אשכול — [עשקויל] דער. מצ: זות. >במדבר, יג. 23. 1. הענגל פון ווינטרויבן. 'אַפילו ווען ער האָט אים געדונגען אַפּצורייסן נאָר איין טרויבנהענגל... ער דינגט אים נאָר אויף

איין א' [מעג ער עס אויפֿעסן], בַּא־מִצִּיעֵא, צב. א. 2. פיג: תלמיד-חכם, געלערנטער, דער וואָס באַזיצט מידות טובות און חכמה. [לויטן דרש: א' = איש שהכול בו', סוטה, מ/ב = אַ מאַן וואָס אַלץ איז אין אים]. 'זינט עס זינען געשטאַרבן יוסי בן יועזר... און יוסי בן יוחנן... האָבן אויפֿגעווערט די איות', פיעט, סוטה, ט. ט. (< איש איות, 1337). 'דער ראָשישיב'ה? שוין איינגאַל אַ פּלי, פון די רעכטע איות'. 'איר מעגט זיך פאַרלאָזן אויף זיין פּסקדין, ער איז אַ בקי, חריף, אַן א' פון א'לאַנד'.

אשכנז — [אַשקענאַז] גנ. 1. טראַדיציאָנעלע באַצייכענונג פאַרן לאַנד פון גערמאַנען. [ברא-שית, י. 3, דערמאָנט אַ צווישן די זין פון גמר, יפתעס זון. אָט די נעמען פון מענטשן זינען נעמען פון פּעלקער, פון לענדער. אין ירמיה, נא, 27, ווערט דערמאָנט דאָס לאַנד, די מלוכה אַ צוואַמען מיט מני און אַררט. עס איז אַנגער נומען אַז אַ איז געווען דאָס לאַנד וואָס די רוימער האָבן גערופֿן *asconius*, אַ לאַנד אין קליין-אַזיע, מערבֿליקער פון אַררט. אין 6. י"ה אַז איז אין אַ לאַטיינישער כראַניק אַ אידענטי-פּיצירט געוואָרן מיט סקאַנדינאַווע. פון דער צווייטער זינט האָט מען אידענטיפּיצירט גמר, אַס פּאַטער, מיט גרמאַניא (ירושלמי, מגילה, עא/ב; בבלי, יומא, יא: 'גומר זה גרמאניא') און מיט גרמאַניקא (בראשית רבה, לו). הייסט עס אַז עס איז געוואָרן אַן אומדירעקטע פאַר-בינדונג צווישן אַ מיט גערמאַנישע שטחים און מיט זייערע לענדער. רב עמרם גאון פון 9. י"ה, ווען ער האָט געשריבן וועגן 'קהלות ישראל שפּאַרן אַ', האָט ער געמיינט גערמאַנישע נישע לענדער און נאָך אים די שפּעטערע גאונים. רשי דערמאָנט אַרץ אַ (חזו"נ, צב/א). 'גאַנץ אַ איז איין שטאַט', שו"ד אומעטום אין אַ פּירט מען זיך אויף דעם זעלבליקן שטייגערן. 'דאָ געדאַכט ר' חיים (וויטאַל): איך מוז אויך אַמאַל ביי דעם אַ גיין', גדולת יצחק, ווילנע תקס"א [1801]. 'מיר קומן ניט גערן אין אַ צו אַזן נעמן שאַנד, ווען די מלחמה ניט ווער קומן אין אונזרן לאַנד', די בשריבונג פון אַשכנז אויף פּאַלק, פּראַג [1675-1680], שורות 160-162. [9ט ווו]. '... אים יאר דרייטא גינדערט אונז געניצט איזט אין מלך אין אַ גיווענין, דער מלך אַלימאַן אז נאָך זינס נאַמין נאָך אַ גינענט ווערט אים לשון פון דעם רומיא אַלמאַניא ביי דעם הניטיגן טאַגין, איבד, ר' זלמן הענא, צמח דוד, 99דמ תנ"ח. 'איך בין געווען אין א"י... איטאַליע און אַ און נאָך אין כמה מדינות', רי"ל, די הפקר וועלט, וואַרשע תרס"ב, ז' 32. 'זיי ציען זיך אַלץ די קפּות, פאַר מיר... / דורך שחיטות און שרעק און וויכוחים אַן שיעור, / דורך אַ ספּרד, און אַזש ביי די אַבּות', אַל ווו, ז' 302. 2. ייִדנטום וואָס שטאַמט פון די מיטל-עלטערישע ייִדישע אַינוואַוינערס פון די גער-מאַנישע לענדער. 'לשון אַ' — 1. שפּראַך אין לאַנד אַ.

2. ייִדיש. ביי רשין דערמאָנט סוכה, יז, א. גיטין נה/ב. '... זוא העטן זיא דיא ספרים דיא זיא גימאכט האָבן אין לשון אַ גימאכט', מהמ, ב/א. 'אינו יודע לדבר צחות בלה"ק ואמרנה אף בלשון אַ', חא, כלל כד, סימן יט. 'דער ספר איז געמאכט געוואָרן אויף לשון אַ פדי געמיינע לייט זאָלן זיך קענען אַפּרייסן פון הבליהתאאות און תשובה טאָן און מקשר זיין זיך צום איבערשטן יתברך שמו וזכרו', הרב דובער [דוב בער] מליובאַוויטש, דרכי תשובה, וואַרשע 1898.

(מנהג) אַ, (נוסח) אַ' — אזוי ווי עס איז אַנגענומען אין אַ, ביי אַיִשע יידן. 'אַלע בת-מרשים, די שול שמוסט מען ניט, זינען אַ'... איין חסידיש קלייזל איז דאָ, דאָרט איז מנהג ספּרד', קמ, 1868, Ne 15. 'מיר איז גאַר קיין אונטערשייד וואָס איינער דאַוונט אַ, דער אַנדערער ספּרד און דער דריטער דאַוונט גאַר-ניט, פאַר דעם ייִדנטום זענען זיי אַלע יידן', י"ה, ז' די קאַנטאַניסטן וו, וואַרשע 1899, ז' 92. 'אויפֿן שולחן-ארעך ווערט אַ דראַקע: / צוויי בינדווישניקעס, און טאַקע / די וואָס עבֿרי ניט קיין וואָרט / האָבן זיך צעטענהט דאָרט / וועגן דעם אויף וואַסער אַרט, / ג' אַ אַדער ספּרד / דאַוונען דאָרטן זאָל דער עולם', פּרוג, 'משיחס צייטן — אַ פּאַפּירענע בריק'.

אשכנזי — [אַשקענאַזי] דער, ים. ווער עס שטאַמט פון אַשכנז. ווער עס געהערט צום אַשכנזישן צווינג פון אונדזער פּאַלק. דערפֿון דער אַפּטער צוגאַב אַ צו עמעצן וואָס איז געקומען פון אַן אַשכנזיש לאַנד און זיך באַזעצט ערגעץ אַנדערשוואו. אליהו בתור הלוי אַשכנזי. דער אַר"י הקדוש, ר' יצחק לוריא אַ, איז געבוירן געוואָרן אין ירושלים, אַבער די משפּחה שטאַמט פון אַשכנז. דערפֿון נעמט זיך אויך דער פּאַרשפּרייטער פּאַמיליע-נאַמען אַ. דוגמאות: שלמה אַ אין 16. י"ה, אין ווענעציע. יעקב בן יצחק אַ, מחבר פון צאינה וראינה. ר' גרשון אַ, פון קראַקע. ר' צבי אַ אַדער דער חכם צבי. דער היסטאָריקער אַ אין פּוילן. אויך: אַשכנזער. די קלויז פון די אַשכנזער. אַ סך שווערער איז אַנגעקומען דער קאַמף פאַרן קיום דער קהילה פון די אַים, ימ איבד, שד שו"ו, ז' 210. 'גון איז היא איין אַשכנזלי, לערנט היא... / פּראַג, ז' 37. 'ווען אַ טוט דר היים אַרביס קלויבן, מיט דען איז אַ איין איש חמודות אַז ער איז מקיים שלש סעודות', בשריבונג פון אַשכנז אויף פּאַלק, פּראַג [1675-1680] שורות 105-107. [9ט ווו].

אשכנזיש — אַד. וואָס איז פון, האָט אַ שייכות צו אַשכנז. וואָס איז ווי ביי אַשכנזים. אַער צווינג פון אונדזער פּאַלק. אַער נוסח. אַע מאכלים, אַע מלבושים. ביים אַלטן אַן ייִשובֿ אין אַרץ-ישראל. די אַע קהילה אין אַמסטערדאַם. 'שירים זינען אַלע געווען אין דער אַער אויסשפּראַך, ניט אין דער ספּרדי-שע... דאָס לעצטע ליי זינס [טשערניקאוו סקיס] איז געשריבן אין העקזאַמעטערס, ניט

ספרדישע, נאָר אַזע, צייט, טמו, 1971 IV 23.
 „זיי האָבן נישט געמאַכט קיין סוד און זיי [די
 ספרדים] ווילן איבערנעמען וואָס מער פּאָליציעס
 פֿון די אַזע הענט, א. ברעמי, איק, ר"ה
 תשכ"ד. מײַן אַזער דיאַלעקט און דער ווילנער
 ניגון האָט זיי געמאַכט די אויערן אַנשפּיצן,
 פה, 199 וויטע לענדער. די אַזע קהילה איז
 ענג און אומצערניסבאַר פֿאַרבונדן מיט די
 צוויי נאַציאָנאַלע שפּראַכן, י. דאַטנבערג,
 פֿאַרויט, 1963, 2. קייט. אויך:
 אַשכּנזער — אַ קלויז.

אַ געלט — (ביים אַלטן ישוב אין ירוש-
 לים) געלט וואָס קומט פֿון אַן אַ לאַנד. אויב
 עמעצער איז עולה אין דער ארץ הקדושה, זאָל
 ער זיך נישט לאָזן אַנרײַדן אומצובײַטן די אַזע
 געלטער אויף טערקישע וואָס זינגען ווערט
 בלויז אַ דריטל, און די קרעמער אין ירושלים
 זינגען אַדרבא להוט צו קריגן באַזאַלט מיט די
 געלטער פֿון עבֿרהים, 9. מאַרקוס, טמו,
 1963 III 15.

אשל — דאָס. טעפל. בלומען-אשל = בלומען-
 טעפל. אויך: אַשליק.

אשל — (איישל) דער. מצ. נב. 99: א'־בוים,
 אי־ביימער. >בראשית, כא, 33. טאַמאַריסקן
 בוים, שאַטן־בוים, און אַברהם אַבינו הוט גיטון,
 הוט דען געשטן צו עשין אונ' צו טרינקן
 געבן אונ' הוט אין לוי'ה גיטון, דש דרשן זיא
 [די חכמים] פֿום פסוק (ויטע אשל) איז (ראשי
 תיבות: אַכילה, שתי'ה לוי'ה) דש איז טיטש
 עשין אונ' טרינקן אונ' לוי'ה [=אַרויסבאַ-
 גלייטן], בראשית, 1676, פרק כט, רב זאָגט און
 א' מיינט אַ פֿרוכטבאַרטן. און שומאל זאָגט און
 א' מיינט און אַכסניה פֿאַר אורחים, און דער
 נאָמען און איז די רי'ת פֿון אַכילה, שתי'ה, לינה
 — עסן, טרינקען און נאַכטלעגער, 9. פ. בן
 אליהו, טמו, 1964 V 3. [אויף דער שאלה וואָס
 אַ יוד זאָל האָבן געפֿרעגט דעם ווילנער גאון,
 הלמאי איז פֿאַרברענט געוואָרן דאָס הויז פֿון
 אַ גביר וואָס האָט מקיים געווען א', האָט דער
 הגר"א געענטפֿערט און דער גביר האָט בלויז
 געגעבן עסן און טרינקען אָבער נישט קיין
 נאַכטלעגער, איז פֿון אשל געבליבן אש-פֿיער].
 „מײַן אשתיחיל... האָט מקרב געווען יעדן
 אורח בכבוד גדול, מיר האָבן מקיים געווען
 א. ש. ל. בכל הפירושים, הרי"ה. זיכערמאָן,
 נחלת יעקב, נ"י תשכ"ו, ז' 170.

א'־אַברהם — [א. אורחאם] דער. >לויט
 בראשית, כא, 33. אברהם טאַמאַריסק. פיג.
 מיטן ב: וואָס און צעבלי [אויף אַ שטייניקן
 באַדן]. „אָט דער האַסטיקער אַרויסשפּראַך...
 אין אַן אַז' פֿון אונזער פֿאַלקס־פּאַנטאַזיע",
 ימ. קוד, אָקט 1964, 5.

אשלא רבֿרבֿא — [אשלע ראַוואַווען]
 דער. מצ. אשלי רבֿרבי. >ביצה, כו/א. הויכער
 טאַמאַריסק. פיג. גרויסער תלמיד־חכם, גדול
 בישראל. „ער שטיצט זיין הלכה (ער הענגט
 אָן זיינע רייד) אויף דעם א' ר' וואָס מקאַן

ניט אַפֿפֿרעגן". „ער איז אַ חד בדרא, אַן אמתער
 א' ר".

אשליך — לאַך אין אויוון אויף אַראַפּצוקערן
 דאָס אש.

אשלי־בוים — דער. מצ: א'־ביימער. אשל.

אשילה־ה — [אייש־לעה־אָווען] דער. מצ. נב.
 >ישעיה, ד, 5. פֿלאַמפֿיער. פֿיער־פֿלאַם.
 1. צאַרן, כעס, רוגזא, הקפדה, מצ־כרוח פֿון
 פֿאַרדראַס, אויפֿרעגונג (איבער באַליידיקונג,
 אומפֿכֿוֹדיקער אָדער אוממאַראַלישער האַנד-
 לונג). זיין אויף עמעצן א'ל. זיך אַנצינדן און
 ווערן א'ל. „איר זאָלט אַליין אַרײַנגיין צו
 אים און נעמען אַפֿשייד... דען ווי איך ווייס
 איז ער אויף אַיך א'ל", אמד, איינע פֿער-
 דרייענטע, ווילנע 1874. „א'ל... אַנגעצונדן
 האָט זיך אים דער צאַרן, ממוס, יודל, און מע
 נאַרט אים אָפּ... ווערט ער א'ל", פּרק.
 'שטעט און שטעטלעך, פּונקט 13. „ער איז
 אויף אַיך א'ל פֿאַרוואָס איר האָט אים יעמאַלט
 אַרויסגעטריבן, עוזר בלאַשטיין, דער כּהן,
 ווילנע 1896, ז' 219.

2. התלהבות, עקסטאז, ברען. זי איז אַ ברען,
 אַן א'ל. „דער דרשן האָט אַוועקגעלייגט אַ
 דרשה, א'ל"; „דער חזן האָט יום־כּיפור
 דערלאַנגט 'המלך' א'ל — ווענט האָבן גע-
 ציטערט". „זיין ליבע צו איר — א'ל". אַ
 חסיד — אַ ברען, ממש א'ל.

3. לומדות, בקיאות, בריהשאַפֿט, חריפֿות.
 „דער חתן איז אַ למדן, גאַר אַן א'ל", פּרק.
 בילדער און טקיצן. „מע האָט זיך גענומען מיט
 אים פֿאַרדערן... אַ שטיקל רמב"ם, דאָס, יענין
 — א'ל", ש. ע. וי, 218.

4. גליאקע אמונה. „דער 'שמע ישראל' פֿון
 קדוש איז געווען א'ל, בבחינת כל עצמותי".
 ד'יק — אַדי. התלהבותיק, ענטוואַקטיש,
 פּאַטעטיש, פֿלאַמיק, היציק. „איר זאָלט אים נאָר
 קיין איפקע נישט אונטערגעבן, וועט ער נישט זיין
 אַזוי אלידיק", מ. דאָוידזאָן, דער ליעווער רב,ּ
 שיקאַגא 1935, ז' 146. ד'יקויט.

אשליך — דער, יעס. טוו פֿאַר חציר. באר משה
 און באר התורה טיטשן: „החציר — א'". מיר
 גידענקן... דיא קערבש אונ' דיא פלוצר אונ'
 דען א' אונ' דען צוויבל אונ' דען קנובליך...
 טח, במדבר, יא, 5. טפּעצ — קנאַבל.

אשליקע — די. יס. דזוו נאַשליקע. >אזק.
 שטריקן הענטל אויף אַן עמער.

אשלקע — די. יס. דזוו אַשבּעקער. „די
 טונקלע הענט באַוועגן זיך אומרואיק, זיי...
 רוקן איבער אויפֿן טיש אַ פּאַפּקע מיט פּאַפּירן,
 דעם טיינער, די א' און טאַפּן דאָס הילצערנע
 פּען־הענטל", שטערן, מינסק 1938, 3.

אשם — [אַשעם] דער, יות. [אַשעמעס]. זינד,
 חטא. קרבן וואָס מע האָט געדאַרפֿט ברענגען
 אין בית־המקדש כדי צו ווערן אויסגעלייזט פֿון

אַ זינד, אַ שולד־אַפֿער. ריכלין 8 פֿאַרטטישט
 אשם הוא (ויקרא, ה, 19): „אַשם ער (ד"ה ער
 איז אַ קרבן אשם)", [אַ שולד־אַפֿער איז דאָס,
 תין. מע טאָר נישט ברענגען... חטאות און
 אַזי'ת פֿון מעשֿר־שני־געלט", פּיעט, מעשֿר שני,
 א, ז. א'־זוֹלֵאִי — אַ שולד־קרבן, ווען די
 שולד איז אַ זיכערע (רגל א' תלוי), א'־
 גזילות — >לויט ויקרא, ה, 21. שולד־קרבן,
 ווען מע זעט זיך אַרום און מע האָט עפעס
 צוגעגולט און מע גיט אָפּ צוריק דאָס געגולטע.
 א'־מעילות [מעאילעס] >זכחים, נד/ב.
 שולד־קרבן פֿאַן פֿעלשן אין אַ הייליקייט,
 ווען מע האָט אויסגעניצט פֿאַר זיך עפעס וואָס
 געהערט צום בית־המקדש. „ער האָט צוגענומען
 פֿון בית־מדרש ספרים און זיי געהאַלטן ביי זיך
 עטלעכע יאָר. ער איז דאָך שולדיק אַן א'מ!
 נישט אמת?".

אַשם תלוי — [א'־טאָלוי] דער. מצ. נב.
 >כריתות, יא/ב. שולד־קרבן פֿאַר אַ הענגנ-
 דיקער [=ספּקדיקער] עבירה. „אוי עש אים
 אַ (ספּק) זאָל ער ברענגן איין א' ת", מחזור
 שלוש רגלים, אַמטש, 1713, רלה/א. „מן הסתם
 בין איך שולדיק דעם הימל נישט איין א' ת",
 סמב.

אַשמת־שומרון — [אַשמאַס שוימרוין]
 די. >עמוט, ח, 14. זינד פֿון שומרון. נאָמען
 פֿון העברעאישן קלאַסישן השפּלה־ראַמאַן פֿון
 אַברהם מאָפו (1808-1868), וואָס האָט בשעתו
 געמאַכט אַ גרויסן רושם אין דער העברעאישער
 ליטעראַטור. געווען אַ ייִדישע איבערזעצונג.
 „שפּעטער האָבן זיי שוין גערעדט מיטן לשון
 פֿון אַהבת־ציון, א'־ש" [העברעאיש פֿון די
 משפּילים], אַר, זי לשון־קודשדיקע.

אַשמאָי — דער, מצ. נב. >קידושין, לב/ב.
 זינדיקער, פֿאַרברעכער. אויף שטין מאַג גיזיין
 פֿר איינם אַלטן א', דרום שפּריכט ער פֿר
 איינם אַלטן דש מיינט: ער איז אַלט מיט
 חכמה", טח, רש"י ויקרא, יט, 32.

אַש־מבין — [א'־מיינון] דער, יים [מעוויניס].
 ווער עס פֿאַרשטייט זיך נאָר אויף אַ טויטן,
 אַ געשטאַרבענעם. „אַ־מייס זענט עץ פֿון גרויס
 בין קליין; / לעבט יאָ וואוילער מענטש
 צווישן אַיך, / וועלט עץ אַיך אויף אים
 גאַרינט פֿאַרשטיין, / נאָר דעמאַלט קריגט עץ
 אים זייער ליב, / ווען פֿון אים איז שוין נאָר
 דאָ אַש אין גריב", עט, משלים, ווילנע 1925,
 ז' 236.

אַשמד(א) — [אַשמעדי] דער >גיטין, סח/א.
 >אַלט־פּערסיש, וואו עס זאָל באַטיטשן: דער
 גאַט אין צאַרן. 1. הויפּט־ש. קעניג פֿון
 שדים אין דער ייִדישער דעמאָנאָלאָגיע. אויס
 מורא אַנצורופֿן זיין נאָמען, פֿלעגט מען ניצן
 די ווערטער: דער אַלט ער, דער סם
 [פֿון סמאל], דער קאַט [=סטרא אחרא], זייער
 האָר, וואָס מע דאַרף אים נישט דערמאָנען
 (בפּנאָכט) אַא. קלל: „דער א' זאָל דיך פֿאַר-
 וואַרפֿן". זי חוצפה (קונצן, דרייילעך) פֿון (אַן)
 א'. ש. אַנסקי האָט אַנגעשריבן אַ גרויסע

אַשן-ווידעלע — דאָס לאַקל (קאַראַפּאַטאַרוס). עק פֿון אַ פּיטל. אויסדרוק פֿון ביטול פֿאַר אַ קליינגעוויקסיקן, פֿאַר אַ געבעכל.

אַשניצע — די, ס. >אַשניצע. אַש(נ) בעכערל.

אַשנשאַרער — דער, ס. לאַקל (קאַלאַמיי). אַשטצעל. „דערלאַנג דעם אַ אַרנינצושאַרן אַש פֿונעם ציגאַיער“.

אַשנשמויבל — דאָס, יך. שטויבעלע אַש. „בענק אַהיים און האָס דין היימלאַנג, / זי אַן אָפּגעבראַכן צווינגל / פֿון אַ בוים אַ לאַנג פֿאַרדאַרטן, / זי אַ קליינטיק אַ / אין אַ ברענענדיקן טרעם“, מלה, אין ניו־יאָרק, וואַרשע 1927, ז' 94.

אַשעדלאַס [ט] — די, ין. <P: osiadłość>. דאָס רעכט צו וואוינען אין אַ ישוב. אַפּצאל פֿאַרן רעכט צו וואוינען. „בענין אַשדלש המבואר בפנסק זה, דו דיא קצינים מוכסים מחוייב זיין משתדל צו זיין האָבן עד הנה נישט פֿריכטי“, תקנות ש״צ, 1630 [פנקס הכשרים של קהלת פּונזא, ירושלים תשכ״ו].

אַשעדלע — די, <P: osiedle>. קליינער יישוב, באַשטענדיק וואוינארט. אויפֿהערן צו וואַנדערעווען פֿון איין ייִשובֿ אין אַ צווייטער און זיך באַזעצן אין אַ פֿאַרוואַרפֿענער אַ חתונה האָבן מיט אַ ייִשובֿניק פֿון אַ וויטער אַ.

אַשעלקע — די, ס. <P: nosilka>. קאַסטן פֿאַר פֿלעשער, געוויינטלעך צו טראַגן פֿלעשער מיט ביר. אין קאַסטן זענען פֿאַראַן אַפּצווינגען פֿאַר יעדער פֿלאַש באַזונדער. די אַס זענען געווען הילצערנע אָדער דראַטענע. ביי די זיטן הענטלעך אויף צו טראַגן דעם קאַסטן.

אַשעצינע — די, ס. פֿד. פֿידלעאַלץ, וויס, הייד האַלץ געניצט צום פֿאַבריצירן שוועבעלעך, פֿאַפּיר.

אַשער — דער, ס. <E: usher>. אָנגע־שטעלטער וואָס ווייזט אָן די זיצפלעצער אין טעאַטער, אין אַ קאָנצערט־זאַל אע. אַרגאַניזירן אַ יוגאַן פֿון טעאַטער־אַס. אַשערן — טאָן די אַרבעט פֿון אַן אַ.

אַשפה — [אַשפּע] די, מצ: זות. >תהלים, קיג, ז. מיסט, קויט, בלאַטע, אַפּפּאַל, פּסולת. „סחורה איז דאָס אַ איז דאָס!“ *מאַכן גאַלד פֿון אַ = זיין זייער פֿעאַיק, אַרויס־ווייזן בריהשאַפֿט, טויגעוודיקייט. *ווערן אַ = קיין שריר ופּליט, קיין זכר בלעבט ניט. *מאַכן פֿון גאַלד אַ = זיין אַ טויגעניכטס, שלימולניק. *מאַכן אַ = אַ) מבטל זיין, דעגראַדירן, אויסזילען. ב) צעטרענעלען, פֿאַר־שווענדן, פּטון, מאַכן אַ מחק. ג) מקיים פּסק זיין. *ווען ער, עמכם הסליחה, אַ בידו גינומין — איזט ממש זהב דרויין גיזאַרין, גה. 32. „אַט גיט דער האָן אַ קיי, וועט פֿון זיר און אַלע דינע רוחות ווערן אַ“, יפֿאַל, 1885, № 46. „איבער לומדים, ראשי־שבות, משול-

„דוא גוט האַשט בגריפֿן דיא (שמורות) פֿון מיני אויגן“, סהמ, תהלים, עז, 5.

אַשמיטוואַך — דער, ין. ערשטער טאַג (מיטוואַך) פֿון פֿאַסטן ביי קריסטן פֿאַר פּאַסכע. פֿאַרבונדן מיטן מנהג פֿון אַנשמירן אַ צייכן פֿון אַש אויפֿן שטערן. אויך: אַשער־כ׳, אין לוח שנת תפ״ו, זולצבאַך.

אַשמנו — [אַשאַמנן] >מחזור. מיר האָבן געזינדיקט. אָנהייב פֿון אַן אַקראַטיכישן פּיוט וואָס מע זאָגט עטלעכע מאָל אום י״פּ [אַשמנו, בגדנו, גולנו ...]. ביים זאָגן אַ, קלאַפּט מען זיך אין האַרצן. זאָגן אַ, קלאַפּן זיך, שלאָגן זיך אַ. „איך זאָג אַ = איך בעט איר זאָלט מיר מוחל זיין. „האַבן אַ האַרץ ביים שלאָגן זיך אַ“ = דאָס גאַנצע יאָר ניט אַרויסווייזן אַז מע האָט אַ האַרץ (אַז מע האָט רחמנות), פּויל. „אַ בעל־תּשובֿה קלאַפּט זיך אַ מיטן לינקן פּוס אין דער רעכטער זיט אַרזין“ = אַ ער טוט זיך ניט וויי; ב) ער מאַכט אַ גאַנצן פֿאַראַד פֿון טאָן תּשובֿה, שוו. „פֿאַרוואָס איז אַ איך לי רביים? — ווייל דאָס זאָגט די גאַנצע עדה, זי טראַגט די אַחריות אויך פֿאַר זינד פֿון יחיד“. „... טוט ער זיך און די וועלט פּאַפּין, און טוט זיך דר צו וויא מיט אַ קלאַפּין“, שוה וו, ד. „איר האָט מיר אויך פֿיל תּענוגים געמאַכט מיט אַיערע יעלהלעך, אַשמולעך וכדומה ...“. רחלע די זינגערין, זיטאַמיר 1868. „האַט שוין אָנגעהויבן חרטה צו האָבן ... ער האָט אָבער קיין ציט ניט געהאַט צו שלאָגן זיך אַ“, אמד, דער קליינער בעל־תּשובֿה, וואַרשע 1874.

די גרויע פֿאַרזאָרגטע וואַכעדיקייט מיט איר קלאַפּן זיך אין האַרצן אַ, אַראַפּלאַזן דעם קאַפּ און תּחנון פֿאַלן!“, ממוס, שלמה ר׳ חיימס, ז' 82.

אַשמעל(י)ען — טרוו. (לי)ע, אַשמעל(י)עט. <P: ośmielić>. געבן עמעצן מוט, דערמוגן טערן עפעס צו טון. אַנרעגן. „זיין ווייב מוז אים אַ צו גיין צום פּריץ“. מיט זיך — „[ער] האָט אָפּגעטאָן אַ שקאַצערי: ער האָט זיך אַשמעלעט דאָס אַרנינצושריבן אין ברייוו“, ע. בלאַשטייג, דער כּהן, ווילנע 1896, ז' 201.

אַשמענע — גנ. P: Ozsmiana. ייִד, ישובֿ זינט אָנהייב 18 י״ה.

אַשן — אַש, געאַשט. אוטוו — זיין (ווערן) ווי אַש. זיך (צע)שיטן ווי אַש. זיין ווי שטויב. ריכטלין 8 פֿאַרטייטשט ׳ועפֿרות׳ (איב, כה, 6): „און ער עשט, לי עפֿר“ [פונקט ווי דאָ וואַלט געדאַרפֿט זיין אַ ווערב, ת: „שטויבן פֿון ...“]. „דער זונפֿאַרגי אַשט, נאָר ער בליט אויף צומאַרגנס דאָן וויער“, סוצ, פּוה ז' 161. „שטערן האָבן קיינמאַל נישט געאַשט אַזוי אין ווייכן גראַז“, נ. ב. מינקאָוו, ביים ראַנד, נ״י 1946, זי טויטע נאַכט. טרוו — אינזוייקן פֿעל אין קאַלכוואַסער די האַר זאָל גרינגער אַראַפּ. „ווען מע ווייקט אויס די פֿעל אין קאַלכוואַסער, אָדער ווי מע זאָגט ווען מע אַשט זי ...“, ע. איזרא, שיז און קאַלאַשו, קיעז 1928, ז' 23.

סאַטיריש־פֿאַלקלאַריסטישע פּאַעמע דער אַ, יד יניע ביבליאָטעק, פּעטערבורג 1905. „דו קאַם דער אַ הער אב פֿון דעם הימל און טעט זיין חותם אויף און; נאָם וושר אויש דער הויל“, כ״י דער־אַסי, איין מעשה פֿון שלמה המלך [וואַכשטיין־בוך, ווילנע 1939, ז' 256]. „דער אַ שרייט זיך איבער מיט די רוחות אויף משונה־ווילדע קולות און גיט זיי אונטער חשק גיכער נאָך אים צו פֿלוצן“, ממוס, קליאַטשע, ז' 144.

2. בלוט־שונא. דער אַ — אַנשטאַט צו דערמאָנען היטלערס נאָמען אונטער דעם נאַצ־רעזשים. זינט היטלער איז געקומען צו דער מאַכט — „דער אַ פֿון בערלין“. „פֿון היסטאָ־רישן פּראַצעס קעגן דעם אַ אַדאַלף אייכמאַן אין ירושלים“, א. אַלפּערין, סחמ, 1966 II 27.

3. זידלואַרט פֿאַר אַן אַפּיקורס, פֿאַר אַן עולם־הזנהיק, אַ בעל־עִבֵּרהניק. „דו אַלטער אַ, יאַכט זיך נאָך שיקסעס“.

אַשמה — [אַשמען] די, זות. >ויקרא, כב, 16. תח. שולד, פֿאַרשולדיקונג. „איך וועל ניט זיין דער הייב, די אַ וועט ניט פֿאַלן אויף מיר“, יפֿאַל, 1887, № 24. „בלבולים, עלילות, באַ־שולדיקונג ... כּאָטש אַזוי פֿיל שונאַ־יִשראַל האָבן ... וועגן דער אַ באַשריבן ...“, ה׳ א׳ נ׳ ד׳ [א. קאַנאַן פֿון גראַדע], ר׳ שלמה וואונדערהאַלד, ווילנע 1887, ז' 94.

אַשמורה — [אַשמוריע] די, זות. >תהלים, צ, 4 א. טייל פֿון נאַכט. „די נאַכט איז געווען אינגעטיילט (שוין אין דער צייט פֿון תּנך ... אין דרש טיילן, און יעדער טייל האָט געהייסן אַ, פֿון וואַרט שׁמר, וואַכן, היטן, ווייל די נאַכט־וועכטערס האָבן געהיט די שטאַט, יעדער וועכטער אַ דריטל פֿון דער נאַכט, פינט, ברכות, א. א. „אויפֿשטיין צו אַרות = אויפֿשטיין אינמיטן נאַכט צו לערנען, צו זאָגן תּהלים. „איז עס אַ טאַנץ צווישן טאַגליכט און לעצטער אַט, איידער עס צעגיסט זיך נייע זון אויף אַלע דעכער“, צייט, מסטרון. „נעמט זיך לעשן די נאַכט נאָך דער דריטער אַ“, פֿינ, גרויס־שטאַט, 1928, ז' 16. „עס איז געווען שפּעט אין דער נאַכט, אין אַזאַ אַ, ווען עס איז שווער אַפֿילו צו פּוועלן ביי זיך ראַטן די שעה“, משה אַלמטאַן, די ווינער קאַרעטע, בוקאַרעשט 1935, ז' 154. „עס איז שוין געווען אַ שטיק נאָך דער ערשטער אַ“, אַפּא, בריבוכבֿא, ז' 27. „ציפור, פֿייגעלע, / ציפּורה, / האָט גערופֿן זיין געוויין, / ביסט אַוועק ווי די אַ, / ווידער מיך געלאַזט אַליין“, אַלף כּף, די אמתע חתונה, נ״י 1964, ז' 72.

אַשמורת־הבוקר — [אַשמוריע־האַבּוּר־קער] די, >שמות, יד, 24. די לעצטע, די אַ וואָס פֿאַרענדיקט זיך מיטן באַגייען. „... מיט תּהלים און מעמדות, מיט די חצות און אַ־ה׳ אויפֿשטיין ...“, יפֿאַל, 1882, № 47.

אַשמורה — [אַשמורען] די, זות. >תהלים, עז, 5. תח. „אוינגעפּל, אוינגעקל, אוינגעלעל“.

אַשר — [אַשער] >בראשית, ל, 13. ב פֿון שורש: 'גוטער מול, גליק. 1. נאָמען פֿון יעקב אַבינוס צענטן זון, געבוירן פֿון זלפהן. „אויף מין גליק; ... און זי האָט גערופֿן זיין נאָמען אַ". 2. נאָמען פֿון צענטן שטאַט אַ. 3. מענער־נאָמען. „אַז ער הייסט אַ איז ביי אים אַלץ כּשר"; אַ, דין כּל י אין כּשר"; אַ, דין קילע איז כּשר", פּוּל. אַשר בן יחיאל — דער ראַש.

אַשראי — [אַשראַיאַ] דער. מצ נב. >בבא מציעא, סג.ב. קרעדיט. [טשי וו, ז' 48]. „כּהאָב ניט קיין מוּמנים, פֿאַרקויף מיר די סחורה בתּורת אַ". „גוואַלט, אַ שרני, ניטאַ אַשראי", לוי אשכּנזל.

אַשרה — [אַשייער] די. מצ: יות. >דברים, טו, 21 אא. נאָמען פֿון אַ הייליקן בוים און בענינישע געטין פֿון פֿרוכפּערקייט. דאָרטן אין חומש איז פֿאַראַן אַ פֿאַרבאַט: 'לאַ תּטע לך אַ" — זאָלסט ניט פֿלאַנצן קיין אַ. אין דער צייט פֿון ערשטן בית־המקדש האָבן טייל שבתים אַינגעפֿירט אין זייער געזונדיגסט די אַ, מלכים ב', כא, 7 אא. „מנשה האָט אַרייַנגעשטעלט די אַ־סטאַטוע ... אין ... בית המקדש", פ. בן־אליהו, טמז, 1965 | 24.

אַשרה — [אַשאַרע, אַשערע] די. מצ: יות. ויוע. „האַסטו שוין באַקומען די אַ פֿון ישראַל־קאַנסולאַט?"

אַש(י)רובע — די. ס. טייל פֿון פֿאַר אין איווין וואו מע לאָזט איבער אַש מיט גלייאַקע קוילן כדי דאָרטן צו באַקן אַש־פּלעצלעך.

אַשרי — [אַשירי] >תהלים, פד, 5 אא. וואויל, געלויבט. דאָס ערשטע וואָרט און נאָמען פֿון אַ תּפילה וואָס מע זאָגט צוויי מאַל צו שחרית, און איינמאַל צו מנחה. באַשטייט בעיקר פֿון תּהלים, קמה, מיט די ערשטע צוויי פֿערזן — אין וועלכע אַ איז איבערגעזעצט דריי מאַל — פֿון תּהלים, פד, 5 און קמז, 15 ווי אַן אַרייַנפֿיר. „רבי יוחנן האָט געזאָגט: פֿאַרוואָס שטייט ניט דער אות נון אין אַשרי? ווייל דער אות נון ווייזט אויף פֿאַלן, נפּל איז שניטש פֿאַלן", איבז יעבֿץ, עין יעקב, ברכות, וואָרשע תּרמ"ו, ח/א. „מן היבש ויורד איין אונז זאָגט אַ ובא לציון אוני, טוט דיא תּפּילין אב אוני אַרט מוסף", ספר המנהגים, אַמסט 1723, י.ב. „[עס איז] באַלד געוואָרן אַזוי אַלט און גליכבילטיק ווי דעם טאַטנס אַ", מבא, זאָוול רימער.

האַלטן ווי אַ פֿרומער ייד צו זאָגן אַ = מקיים זיין אַ צוואַג, האַלטן וואָרט; זאָגן, רעדן ווי אַ ייד אַ = פֿליסיק, גלאַטיק; קענען אויסנווייזן ווי אַ ייד אַ; זיין קלאַר ווי אַ ייד אַ = זיין באַהאַונט אין אַ פֿאַך, געניט אין אַ מלאַכה; אַ בקי ווי אַ גוי אין אַ = איר, אַ גרויסער עס־האַרץ; קומען צו אַ = זיך פֿאַרשפּעטיקן. „צו מנחה ווען מען האָט אַנגערויבן ... מיט אַ מגין, דערנאָך איז געוואָרן ווייניקער ... זאָגט מען ניט קיין

אַינגעפֿאַלענע באַקן", אבראם לוריע, דער טאָד פֿונ דער גרויסער פּיראַמידע, מאַסקווע 1936.

אַשיין — די. יעס. ośc. <P. אַינזערער גאַפל מיט אַ לאַנגן שטעקן אָדער אַ מין שפיז מיט געקאַרפטע ציין צו כאַפֿן פֿיש. „ער האַלט די אַ מיט די זיגאַנדיקע ציינער אין ביידע הענט צום וואַסער געווענדט. שטעכט דורך איינציפּויוו די שלאַפּנדיקע פֿיש", יוסף ראַלניק, גל, נ"י 1948, ז' 163.

אַשיצע — די. ס. 99: אַשיצע. געוויינטלעך בלויז אין מצ. ośc. <P. שפּרי, פּלעזעס. אויך: צעהאַקטע שטיקעלעך זאַנג — עסן ברויט מיט אַ — אַ סימן פֿון טיפּער אַרעמ־קייט.

אַשקא דריכפּן — [אַשאַקע דעריספּאַן] זאָ. תּח. >גט"ו, נו/א. איבער אַ פּוּס פֿון אַ טראַג־בעטל; אָדער: אַן אַקס פֿון אַ וואָג; צווייטער טייל: 'חרובֿ ביתר' — איז חרובֿ געוואָרן די שטאָט ביתר. [לויט אַ מנהג פֿלעגן יידן פֿלאַנצן אַ צעדער ביים געבורט פֿון אַ יונגל, אַן אַקאַציע — פֿאַר אַ מיידל; צו דער חתונה פֿלעגט מען פֿון זיי אויפּשטעלן אַ חופּה. איינמאַל איז ביי אַ רוימישער פּרינצעסין צעבראַכן געוואָרן אַן אַקס. אירע באַדינערס האָבן אויסגעהאַקט אַ צעדער און פֿאַרריכט דעם ריזטוואָגן. מחמת דעם האָבן יידן זיך צעבונטעוועט, און רויים האָט חרובֿ געמאַכט ביתר]. געניצט מיטן ב: אַ קלייניקייט וואָס פֿירט צו גרויסע געשעענישן, וואָס לאָזט זיך אויס טראַגיש. "יידן אַמפּערט זיך ניט, אסור אויב עס לוינט! געדענקט אַ ד'...".

אַשק(י)ע — די. ס. Ru: aşchiä. שפּלי־טער, שטעכלקע. „אַרויסנעמען אַן אַ פֿון אונטערן נאָגל איז אַ ביטערע מעשה".

אַשקרוג — דער, ין. קרוג, אורנע מיט אַש [פֿון אַ מענטשן וואָס מע האָט קרעמירט].

אַשקריין — אויסרוף ביים פֿאַרטריבן אַ אַקן.

אַשקלון — [אַשקעלאָן] גנ. >שופּטים, א, 18 אא. 1. אַלטע בענינישע שטאָט ביים ברעג פֿון ים־התיכון, געווען באַוואוינט פֿון פּלישתים. „אין דער שטאָט אַ איז געווען דאָס עלטסטע הייליקטום פֿון אַפֿראַדיטע, ווי ס'זענען עס מודיע גריכישע מקורים", מתיתו מייזש, יובל וואו, ז' 21. 2. האַפֿטנשטאָט צווישן תּל־אַבֿיבֿ און עזה. „כּהאָב געזען אַ ... אַרום האָבן געהויערט די שאַטנס פֿון עכאָס פֿון די פּלישתים", טמז, 1966 VIII 21.

אַשר — [אַשער] וואָס. מצ: אַס. >בראשית, כב, 2. אא. קינדער־שפּיל [פֿון חדר־לעבן]. „עס נעמען אַנטײל צוויי יונגלעך. איינער נעמט די אַס וואָס געפֿינען זיך אין חומש אויף דער רעכטער זייט, און דער אַנדערער — די אַס ... פֿון דער לינקער זייט. ווער עס ציילט אַפּ מער אַס אויף זיין זייט ... געוויינט", יש, ז' 55. שפּילן זיך אין אַ.

חיים, משגיחים — פֿון אַלע מאַכן זיי אַ", ממוס, שלמה, ז' 68. „רבי איין וואָרט, און מיר מאַכן פֿון אים אַ", חשפּחה מאַטבער, ניר־יאָרק 1948. „וואו איז אונזער נדן? האָבן די בתּולות געשריגן. אונזער צירונג? ... פֿון אַלץ איז געוואָרן אַ", באַש, פֿאַר, 19 V 1957. וועגן אַפּיקורסישע אָדער השפּלה־ספּרים: „גיי שוין, טראַג אַוועק אַט די נילבֿופּה און מהיום־והלאה זאָלסטו ניט וואָגן די אַ צו ברענגען אין שטובֿ", אַר „די קלאַטשע".

דריק — גזד. 1. שמוציק, ברודיק, בלאַטיק. „די גאַס איז אַ". 2. וואָס האָט ניט קיין ווערט. „די סחורה איז אַ, קויף ניט!".

אַשפּ"ה — ר"ת פֿון די פֿיר קליינע קהילות אין בערען: אַטענאָס, שנייטאַך, פֿאַרט, היטני באַך. [מהאָט גערופֿן אַט די קהילות אַ לגנאי, ווייל זיי פֿלעגן זיך אַרומרייסן און ברענגען זייערע לאַדענישן אין געריכט, אַנטשטאַט צו גיין צו אַ דין־תּורה].

אַשפּיז — דער, ין. D: jaspis, <P: jaspis. <L. געוויינלעך יאַשפּיז. 1. טוו פֿאַר ישפּה. דער לעצטער שטיין אין חושן. „די פּערטע צייל: גאלדשטיין, און אַניקל און יאַשפּיז", תּי, שמות, כח, 20. 2. „קריס־טאַליקער קאַלירטער קוואַרץ וואָס טרעפט זיך אויך אין גרעסערע קוואַנטומס", ח. א. פינקעל, יודי טעכני ווערטער־בוך, כאַראַקאוו 1923, ז' 75.

אַשפּיצין — גנ. דזוו אוישוויין, ← 506 אַסווינענטיש, אַשווינענטיש (←). טראַדיציאָנעלער אויסלייג: אוישפּיצין. „אין קשאַנעוו, אין אַ, ווי יידן האָבן גערופֿן דאָס שפּעטער טרויעריק באַרימטע אוישוויק, האָט מען די ווערטער [קויפֿן, לויפֿן] אַרויסגערעדט מיט אַ לאַנגן פֿלאַנג [אַ]. אַט זענען בישפּילן: „ווי אַפּסטו?", „וואָסעס קאַפּסטו?", ... די גרענעץ צווישן מערבֿ־יודיש און מיטל־יודיש איז דאָ דערגאַנגען נאָענט צו קראַקע", צ. האַראַוויי, יוספֿ XXVII, 1. „איר זעט דאָך אונדזערע בילעטן. מיר פֿאַרן קיין אַ", יצחק־משה באַדער, צבֿיה פֿון אַדעטאַ, לעמבערג 1905. „זאָל דאָס פֿייער וואָס געברענט האָט אין טרעבלינקע, בעלושעץ און אַ פֿון איצט און אויף אייביק, אַזוי שוין זיין קבֿר ישראֵל פֿון לעצטן מין", מלך ראַוויטש, די לידער פֿון מינע לידער.

אַשפּירא — גנ. שפּיער. Speyer אין מערבֿ־זייטשלאַנד. „צווישן די באַרימטע שטעט פֿון גרויסע יודישע שחיטות ווערן דערמאַנט אין די קינות פֿון תּשעה־בֿאַב אַ (שפּיער), וואַרמיוז (וואַרמס) און מ[אַ]נצא (מנצן)", הרבֿ ביצ. שורף, פֿאַר, 1961 IV 14.

אַשפּלמא — שפּעלט.

אַש(י)פּלעצל — דאָס, יער. פּלעצל, געבאַקן אויף הייסן אַש (מיט פּונקען). פּרגל: אַש(י)־ריי־טל.

אַשפּאַרביק — גזד. וואָס האָט דעם קאַליר פֿון אַש. „אַ לייכטע פֿאַרב פֿון צאַרן און אויפֿגערייכטיקייט האָט באַפֿאַרבט זינע אַע

קדיש נאך א' א, הא, י/א. א קאפיטאן... באדארף... זיין קלאר אין דער געאגראפיע ווי א יוד און א' א, שם, מאטל וו, ד' 215. כ'האב ליב אן א בריוו זאל זיין געשריבן גלאטיק, ער זאל זיך לעזן ווי א' א, אפא, א ראמאן פון א פערדינג, ד' 72.

א' אדם מופחד תמיד — [א' אדם מעפאכעד טאמיד] זאָ. תח. >משלי, כה, 14. 'וואויל (צו) דעם מענטשן וואָס פאַרכט תמיד, תי. געניצט מיט ב: 1. אָפּגעהיט, פרום. 2. פאַרויכטיק, איבערגעלייגט, מיושדיק. >מזן ליבר זון, ביט איד דין, זאָלט גידענקין. א' א' מ' ת' אונ' גאטש פאַרכט אַלי צייט אויף דיר האָבן אונ' אויף איין אַחרית גידענקין, פראַגב, ד' 26.

א' אדם מצא חכמה — [א' אדם כאָמען זאָ. תח. >משלי, ג, 13. 'וואויל אין צו דעם מענטשן וואָס געפינט חכמה, תי. א' א' — וואויל אין דעם מענטשן, מצא — וועלכער האָט געפונען, חכמה — חכמה! ממוס, קליאַטשט, 111. געניצט ווי א קאָמפלי מענט פאַר א קלוג וואָרט, פאַר א געראַטענער המצאה און אויך איר ווי א רעאַגירן אויף א נאַרשיקייט.

א' האיש — [א' האַאיש] פראַזע. >תהלים, א, 1. 'וואויל (צו) דעם מענטשן, אָנהייב פון ערשטן פסוק אין תהלים. אויסדרוק פון לויב פאַר א בעל-מידות, פאַר מעצן וואָס האָט דערגרייכט זינגט, וואָס האָט דערלעבט צו הצלחה. 'דוד המלך ע"ה האָט זיין ספר תהלים אָן גיהויבן א' ה' — וואויל דען מאָן דר דאָ גיט אין די וועג פון די רשעים, קה. פירודא 1743, ד/א.

א' הוֹאָמִין — [א' האַמאַמין] זאָ. 'וואויל צו דעם וואָס גלייבט, דריקט אויך אויס איראַניע, אומצוטרוי, ספקות. א' ה'! האָב איך געזאָגט מיט א קרעכץ, ממוס. וואָס איז נוגע מצרים איז דער וועג שוין אָפן צו שלום מיט מדינת-ישראל. א' ה'! וואויל אין דעם וואָס גלייבט, מ. ריבלין, טמז, 1971 ווו 2.

א' הכוחה — [א' האַמאַקען] זאָ. תח. >דניאל, יב, 12. 'וואויל אין צו דעם וואָס האַרט, תי. געניצט אויף צו פאַרואיקן עמעצן וואָס איז כראַניש קראַנק, וואָס אין אומגע-דולדיק אע. מע איז נאָך צו דאָס וויטערדיקע וואָרט יגיע. מיט גוט וועג דערגרייכן. אַפּט געניצט אויך נעאַטיוו, אַז עס טויג נישט צו וואָרטן, אָפּצולייגן עפעס. 'הער אויף מיט דנין א' ה', אַז די דאָקטוירים זאָגן אָפּעראַציע — דאַרף זיין אָפּעראַציע. א' ה' — און מע בליבט ביי דער מכה, שוו. אַנשטאַט א' מי זאָגן מיר א' יעשה [יאַסען] = אַנשטאַט וואָרטן איז גלייכע טאָן [אויפן סמך פון: אַשרי אונש יעשה זאת, ישעיה, נו, 2 — 'וואויל צו דעם מאָן וואָס טוט דאָס דאָזיקע, תי].

אשרי העם — [א' האַאַם] פראַזע. תח. >תהלים, פט, 16. אא. 'וואויל אין דעם פאַלק. אויסדרוק פון פרייז איבער א פרווילעגירטן מצב, אין וועלכן א קיבוץ געפינט זיך. א' ה'

— וואויל אין אונדז... וואָס אַז איינעם האָבן מיר, א. גאַלאַמב, טמז, 1968 ווו 10.

א' ה' יודעי תרועה — [א' יודעי סראָן] זאָ. תח. >תהלים, פט, 16. 'וואויל אין דעם פאַלק וואָס ווייס פון שאַלונג. די ערשטע ווער-טער פון א קורצער תפילה וואָס מע זאָגט ראַש-השנה נאָך שופר-בלאָזן, געניצט אין פאַר-שיידענע סיטואַציעס: א' ה' י' תי' — וואָס קאָן גוואַלדעווען עגן עוולות; א' ה' י' תי' — ליאַרעמען קענען מיר שוין אויך נישט.

א' העם שבכה לו — [א' שעקאַבאָ לוי] פראַזע. תח. >תהלים, קמז, 15. 'וואויל צו דעם פאַלק וואָס ביי אים איז אַווי, תי. אויסדרוק פון פרייז וואָס די האַפנוגען פון קאַלעקטיוו זינגען מקוויים געוואָרן. 'דער וואָכע-דיקער א' האָט אָפּגעקלונגען בייים פותל ווי א וועלט-פראַקלאַמאַציע... אַז א' ה' ש' ל"ו, ניטן גאַרדאָן, טמז, 1967 ווו 24.

א' יושבי — [א' יושוויין] פראַזע. >תהלים, פד, 5. 'וואויל צו די וואָס זיצן [אין דנין הויז]. א' י' — אַז וואויל און אַז גוט איז דעם וואָס קען, שם, ט"ב. א' י' — וואויל איז דעם וואָס האָט זיצפלייש, עפעס וועט ער אויסזיצן. א' י' — בעסער אַ גוטער זיצער, איידער אַ גוטער קאָפּ.

א' י' ביתך — [א' ווייטעכאַן] זאָ. >תהלים, פד, 5. 'וואויל צו די וואָס זיצן אין דנין הויז, תי. שוו: א' י' ב' — און מישט זיך נישט אין קהלשע געשעפטן; א' י' ב' — איז דער בעסטער האַנדל; א' י' ב' — אומעטום איז גוט, אין דער היים — אין בעסער; א' י' ב' — דער שענסטער שפאַציר איז לעבן דער אייגענער טיר; א' י' ב' — ערד איז אומעטום ערד; א' י' ב' — בעסער אַ נאַנטער גראַשן איידער אַ וויטער קערבל; א' י' ב' — דאָרט איז גוט וואו מיר זינגען נישט. נאָך אַ שלעכטן יריד — א' י' ב' איז דאָך איצט די קלינגסטע זאָך. יער האַלט פון א' י' ב' = האָט ליב צו זיצן אין דער היים. גלייכער נישט אַהין, נישט אַהער — א' י' ב' ממוס, יאַלטע מעשה, ד' 19.

א' י' ב' עוד ... [א' אויך] פראַזע. אָפּגעהאַקטער פסוק: 'עוד יהלוך סלה' — 'תמיד וועלן זיי דין לויבן, סלה, תי. ימי שנותינו בהם שבעים שנה' (תהלים, א, 10) אַ מענטש ברויך צו לעבן זיבעציק יאָר, אָבער... א' י' ב' ע' — אַז מע זיצט אין דער היים, לעבט מען ביי אַכציק, [עוד איז בגימטריא 80].

אשריך וטוב לך — [אשרעכאַ וויטיוו] לאָן פראַזע. תח. >תהלים, קכה, 2. 'וואויל אין צו דיר און גוט איז צו דיר, אויסדרוק פון לויב און הַבטחה פון באַליוונג. 'מיט אַווינע געראַטענע קינדער, איז א' י' ל"ו.

אשריך ישראל — פראַזע. >דברים, לג, 29. 'וואויל אין דיר, ישראל! מיט איר אויס-טעשונגען: א' י'! לינגסט טיף-טענער אין דער אַדמה! א' י'! פאַמט זיך אין בייכל

מיטן אַתה-בְּחַרְתָּנוּ; א' י' — ווער כאַפט קלעפּ דו, יודל!

אשריכם, ישראל — [אשרייכעם...]. פראַזע. תח. >יומא, כה/ב. 'וואויל צו אַיך, ישראל! אויסדרוק פון לויב, געניצט אויך צוזאַמען מיט אַ יידישן אָפּטיטש: אַמין! האָב איך געענטפערט מיט כוונה... און געזאָגט: א' י' — אַז וואויל איז אַיך, פאַלק ישראל! ממוס, ווינטש, ד' 33. א' י' — אַ קנעפל איז אַ כאַבאַניק; — דער גוי ווייס נישט אַז דער בראַנפן איז געשמדט [= איז מיט צוגעגאַסע-נעם וואַסער].

אשריכם שזכיתם — [א' שעזעכטיסען] פראַזע. תח. >לויט שבת, קיט/א: אַשריך שזכית. 'וואויל צו אַיך וואָס איר האָט זוכה געווען. אויסדרוק פון פרייז ווען אַ וואונטש, אַן אַמביציע ווערט מקויים. א' ש' — אַז מע לעבט, דערלעבט מען.

א' מי שבניו זכרים — [א' שעבאַנאַו זכאַרים] זאָ. תח. >קידושין, פב/ב. 'וואויל איז דעם וואָס זינע קינדער זינגען ינגלעך. 'חתונה מאַכן אַ טאָכטער — אַ מאַיאַנטיק, א' מ' ש' ז' ז'; א' מ' ש' ז' — אָבער צו מײַן בתיחידקע איז נישט קיין גלייכך.

א' משפיל אל דל — [א' מאַסקיל על דאַל] זאָ. תח. >תהלים, מא, ב. 'וואויל צו דעם וואָס גיט אַכט אויפן אַרעמאָן! תי. געניצט מיט ב: א) א' מ' אל דל — מע דאַרף וויסן וועמען דער שוך קוועטשט; ... נאַר מתן-בסתר איז די אמתע מצווה; ... מע דאַרף העלפן אין דער ריכטיקער צייט; ... ס'איז ערש פסח — האָט איר שוין געגעבן אויף מעות-חייטים? ב) וואויל איז דעם פאַר-שטענדיקן, דעם געבילדעטן, דעם משפיל.

אשרינו — [אשריינון] זוו. אויך מיטן המשך — א' מזה טוב חלקנו. >שחרית. 'וואויל צו אונדז, [ווי גוט איז אונדזער טייל (גורל)]. דער אויסדרוק פון נחת, פון פרייז, פון דאַנקשאַפּט. געניצט אויך מיט פאַרשיידענע איר צוגאַבן, למשל: א' מ' מה ט' ח' — מען איז אָפּגעקומען מיט שרעק; ... מע מע האָט נאַר געראַבעוועט, נישט געהרגעט; ... ווען דער אַלטער בית-עולם איז פול געוואָרן, האָט מען איצט אַ נייעם בית-עולם.

אשרי-יצר — [אשרע-יאַצאַר] דער, יס. >ברכות, ס/ב; סידור. וואָס ער האָט באַשאַפֿן (דעם מענטש). נאָמען פון אַ ברכה וואָס מע זאָגט א) אינדערפרי בייים אויפשטיין נאָך יעל נטילת-ידיים. ב) נאָכן אָפּטאָן די נאַטירלעכע באַדער-פֿענישן — קטנים אָדער גדולים — אַן דער ברכה יעל נטילת-ידיים. אַפֿילו די שיד אַנטאַן דאַרף ער ווי אים איז פאַרגעשריבן, זינע נקיות מיט דעם שיינעם אַי"י, קמ, 1866, Ne 4.

יער איז ריין ווי נאָך אַי"י = ער האָט שוין געהאַט די נקיות. יעס (ער) איז גוט אויף אַי"י (= א) סטיוג אויף כפרות; ב) ער איז אַ פוסטע כלי, אַן עמ-הארץ. אַ ג' ג' נ' צ' ער אַי"י = פאַרייאַ, אונטערנעמונג. אַ

שווער פרנסה דאָס שדכנות, מיט הונדערטער ספרושינקעלעך... אַ גאַנצער אַייִוו, ממוס, דער פּרזיוו. „אַנדערע זינגען פאַרקראַכן דווקא גאַר ווייט אין דער קדושה און גענוכט די רפואה גאַר... אין אַייִוו זאָגן הונדערט מאָל אַ טאַג, ממוס, אַ סגולה... זי 3. יֵה אַ ל ט ן ווי אַ פּרומער ייִד דעם אַייִוו = זיין פאַר־אַנטוואַרטלעך, פאַרלאָולעך.

אײִוו־אַנשטאַלמ — דער. מצ: זי. איידע־לער אויסדרוק פאַר בית־הפיסא אדער בית־הכבוד. אונטער אונדזער דירה האָט זיך געפונען דער אַייִוו־פאַר דעם גאַנצן הויף, דטש, ווילנע.

אײִוו־געמינישטאַלמ — די אונטער די נאַציס — אַן אַרבעט־אַפטיילונג אין אַ לאַגער, וואו מען האָט אויסגעאַרבעט פּאַפּירענע בייט־לעך, בלומ, יושפ XVII, 1. אויך: אַן אַרבעט־אַפטיילונג וואו דאָס רובֿ זינגען געווען עלטערע יידן.

אײִוו־וואַסער — דאָס האַנטפּאַס־וואַסער ביי דער טיר אין בית־המדרש צו וואַשן די הענט און זאָגן אַייִוו. „צו דעם אומגליק איז דער משמש... געגאַנגען נאָך צוויי קאַנען אַייִוו, און ווי ער האָט דערווען... די דייטשן... פאַר גרויס שרעק האָט ער פאַרטשעפעט אַ פּוס און געפּאַלן. ל: פּימסענשטיין, תּיקון־לייבאַע, לעמבערג 1894, זי 19.

אײִוו־יידן — 1. יידן וואָס דאווענן אין בית־מדרש און וואַשן זיך צו אַייִוו. 2. יידן וואָס ליידן אויפֿן מאַגן. 3. יידן וואָס דאַרפֿן שגעל לויפֿן אין בית־הכבוד.

אַשר־יצרל — [יאַצערל] דאָס. 9. מצ: יער. 1. פּאַפּיר וואָס מע ניצט נאָכן גיין אויף נקיות. 2. דאָקומענט אָן שום ווערט. „זינגע וועקסלען זינגען גוט אויף אַײִלעך“.

אײִוו־מחבר — דער, יום, ביטול, זייל־וואָרט וועגן אַי מחבר. „וואַלט איר זיך ניט געכאַפט צו די אַלערליי סאַרטן טיננפּתן, וואַלטן דאָך אזוי פּיל זשאַרגאַנישע אַייִמיים ניט געוועזן אויף דער וועלט“, דער לאַכידיקער ווערטיל זאָגער, לעמבערג 1883, זי 6.

אַײִצרן — [יאַצאַרן] אוטו. אַײִצר, געאַשריציט. מאַכן שהיות ביי טאַן די מענטש־לעכע באַדערפֿענישן. „ווי לאַנג וועסטו אַײִז? מאַן עס גיכער!“.

אַײִוו־פּאַפּיר(ל), אַײִוו־צעמל — דזוו אַשר־יצרל. דאָס וואָס האָט דעם ווערט פֿון אַן אַשר־יצרל. „עס זינגען דאָ מהדרים וואָס זינגען מוזק דעם עולם מיט אַײִוו־פּאַפּירלעך“, אמד, ריווע פּינקלע, ווילנע תּרל״, זי 8. אַײִוו־פּאַפּירלעך אויף שבת... מען טאָר דאָך... ניט רייסן, מוז מען זיך אָנגרייטן, י. מ. ניימאַן, שבת־אויבס, וואַרשע 1923. „איר מעגט זיך דערמיט באַנוצן אויף אַײִצעך, איך האָב קנאַפּ וואָס מורא פֿאַר אַזעלכע טראַשונקעס“, א. מאַרגאַליס, די געהיימיניטע, וואַרשע 1882. „ווער וועט אים פּאַרטיריען מוזמן־געלט אויף

אַן אַײִצעטלע וואָס ער גיט אַרויס?“, זש, בייס דײַטענער, ווילנע 1939, זי 14.

אַשרי תּוּמִימִידֶרֶךְ — [סעמימִידֶרֶךְ] זאָפּ. >תּהלים, קיט, 1. וואויל צו די וואָס זייער וועג איז ערלעך, תּי. 1. ערשטע ווערטער פֿון לענגסטן קאַפּיטל מיט 176 פּסוקים, אויסגעסדרט אין אַן אַכטפּאַכיקן אַלף־בית. מוזמור וואָס מע זאָגט: א) בייס אַרון פֿון אַ מת פֿאַר קבורה; ב) שבת־צונאַכט פֿאַר מעריב. „נאָך שלוש־סעודות איז דער עולם געקומען צוריק אין בית־המדרש... אַנדערע זאָגן אַ תּי, ד״, דער יוד״ פֿאַר פּסח, וואַרשע 1881, זי 80. „לאַשטשענדיק לויכט זי, די שטיס, און זי רעדט, / זי גלעט מיט די רייד אזוי ליכטיק און בעט: אַײִוו־ד״, אל ו, זי 33. „ער האָט אויפֿגעמישט דאָס קאַפּיטל תּהלים אַײִוו־ד״ און צעוויינט זיך בייס פּסוק — פֿון גאַנצן האַרץ זיך איד דײַך, לאָז מײַד ניט אַפּנייגן פֿון זינגע מצוות“, זש, דער תּהלים־יוד.

2. שְׁבַח פֿאַר אַ נפּטר (אויך פֿאַר אַ לעבע־דיקן) וואָס מע האַלט אַז ער איז זייער אָני שטענדיק, איז פֿרום. „עס שטייט טאַקע אַײִ תּיִד, אָבער ניט תּמיד זינגען די תּיִד־אַײִוו“ „אַ יושב־בֵּיתִךְ איז איין אַלף־בית, און אַײִ תּיִד איז אַכט אַלף־ביתן, אַ סימן אַז אונטער־וועגס קאַסט אַכט מאָל מער ווי אין דעם היים“, יושפּ XI 1881.

אַשר לאַ ידע את יוסף — [אַשער לוי יאָדאַ עס יויסעף] פּראַזע. תּח. >שמות, א, 8. וואָס האָט ניט געקענט יוספֿן. [סירעדט זיך וועגן נביעם מלך פֿון מצרים]. געניצט צו באַצייכענען: 1. אומוויקיט, אומבאַהאַונט קייט. „אין 1916 ווען די דייטשע אַרמיי האָט פֿאַרנומען לאַמושע איז אויפֿגעקומען אַ דור אַ ל״ י אַת ״ — פֿאַר זיי איז די רוסישע רעוואַלוציע [פֿון 1905] געווען פּרעמד, ה. טאַבאַטקאַ, לאַמושע, איר אויפֿקום און אונטער־גאַנג, ניי 1957, זי 167. 2. דאָס מאַכן זיך פּלאַידע. „געבעטן מײַן קרובֿ — דעם גביר — אַ שטיקל טובֿה, און ער? אַ ל״ י אַת ״ — ער קען מײַך ניט“. 3. בפּיוודיקע אָפּגע־פּרעמדקייט. באַוואוסטזיניקע דערווייטערונג. „אונדזערע קינדער? אַ ל״ י אַת ״, זיי ווייסן ניט, און ווילן בפּירוש ניט וויסן פֿון דער קולטור־ירושה. 4. אומדאַנקבאַרקייט.

אַשרתאַ — [אַשאַרטע] די. >גיטײַך, יד, א. דזוו אַשראי, קרעדיט. אויף באַרג. „דער סוחר האָט באַקומען אין באַנג אַ הלוואה בתּורת אַײִ“.

אַשרתאַ דרייני — [דעדיאַניע] פּראַזע. תּח. >תּובות, כּא, ב. „באַשטעטיקונג, באַ־קרעפּטיקונג פֿון דיינים. אַפּציעלע שריפּט־לעכע אַטעסטאַציע, אַז דער בית־דין האָט אַפּרע־בירט דעם פּסק־דין. „כּיִקאַן ניט אינמאַגען דעם חובֿ אַן אַ ד״“.

אַשתו בּוֹלֶוֹ — [אישטוי קייגוֹפּוין] פּראַזע. תּח. >ברכות, כּא, א. „זײַן פֿרוי איז ווי זײַן

הויף. מיטן ב: דער מאַן איז אינגעוואוינט מיט איר. „אײִ פ״ — זיי זינגען נאָך אַלץ קוצעניר־מוצעניר“. „אײִ פ״ — ער קען זיך אויף איר. אַשת־י — [אישטײַן] מײַן ווייב, עפעס איידעלער און מיט מער ליבשאַפּט.

אַשת־איש — די, זי. >יקרא, כ, 10. ווייב פֿון אַ מאַן. חתונה־געהאַטע פֿרוי. אַפּילו זי איז בלויז פֿאַרקנסט געוואָרן, הגם זי האָט נאָך ניט געלעבט מיט איר מאַן, אויב די קידושין זינגען תּופּס ביי איר, האָט זי דעם דין פֿון אַן אַײִוו. חושך זיין מיט אַן אַײִוו (וואויל־יונגערש) „אַ גליק (אַ מערכה) וואָס אַ גויע איז ניט קיין אַײִוו“. „די שכנעט? ער וואַרפּט אויף איר אייגעלעך... אַפּנים ער האָט זי פּינגט ווי אַן אַײִוו“. „אַ שנידערס אַ ווייב איז ניט קיין אַײִוו“ [שפּאַסיק, וויל איז דען אַ שנידער אַן איש אַ מאַן?]. „שאַט ייִדן, אַן עגונה איז דען אַן אַײִוו“ [ווען מע כאַפּט מיט אַן עגונה און מע וויל זיך פֿאַרענטפּערן]. „זאָגן תּהלים איז אַ גרויסער תּיקון פֿאַר די עובר־עבירות חמורות, דהיינו: אַײִוו, פּוקח ערום, שקלאַו 1832, אות ב. „חנצע ווערט למזל אַ כלה און צו פּלוצן יאָר אַן אַײִוו, ממוס, ווינטש, זי 180. „אין שטאַט רעדט מען אונטער אויף אים: עפעס אַ ווייבל, אַן אַײִוו, זאָגט מען“, שט, אַיזנבאַר־געשעכעס, זי 144. „מיידלעך און אַפּילו ווייבלעך, אַײִוו וואָס זייערע מענער זינגען געווען אין אַמעריקע אדער געדינט ביי די זעלנער“, ייז, דערצײלונגען, זי 292.

אַײִוו־ערן — אַר. זינדיק מיט אַן אַײִוו. „דא פּראַגטן אים דיא חכמים... וואָס ער פֿר עבירות גיטאַן; דאָ זאָגט ער, ער וואר אַײִוו גיוואָרן“, מב, אַמשט תּסיא, מעשה קנד. „ער ווער אַײִוו גיוואָרן אונג האָט ממזרים אויף דען עולם גילאַזן, גדולת יצחק, ווילנע תּקסיא. אשת־אישניצע — די, ס; פּעיִא. פּרוי וואָס פּאַראַט איר מאַן. „אוי, אוי! אַרויס, צויג! אַרויס אַײִניצע! אַרויס פּונדאַנען!“, דפ, יאַנקל דער שמיד, זי 98.

אַשת־אישניק — דער. מצ: אַיעס. 1. מאַן וואָס האָט סעקסועלן פּאַרקער מיט אַ חתונה־געהאַטער פֿרוי. „וואָס איז דאָ פֿאַר אַ מעשה, האָ? — אַן אַײִוו האָבן אייניקע אַ געשריי געטאַן — ... קלאַפּט אים, דעם בעל־עבירה, רייסט אים די זיטן, דעם אַײִוו“, ע. בלאַשטיין, דער צווייאַהטבערניק, ווילנע 1894, זי 26. 2. סתם וויבערניק, בעל־תּאוהניק. „אזש ביי זינגע טיפּע זיבעציקער יאָרן איז ער געווען אַ בעל־עבירהניק, אַ דאַמעפּריינד און אַײִוו פּערווי קלאַסי“, נ. זאַלאַוויא, פּאַר, 1961 VIII 25.

אַײִוו־ערין — דאָס. „די קאַץ האָט ליב צו נאַשן און נעמט די שטראַף אַן פֿאַר גוט. דו ווייסט וואָס עס קומט פֿאַר אַײִווערע — און זינדיקסט דאָך“, דפ, דראַמען V, ניי 1920, זי 135.

אַשת־ברית — [בריס] די, מצ נב. >מלאכי, ב, 14: אײִ בריתך, ווייב פֿון בונדי. פֿרוי מיט

וועמען מע האָט חתונה געהאַט כּדת משה וישראל.

אשת-הרב — [...] האַראַוון די מצ נב. אויסדרוק פֿון דר-ראַרץ, אַנשטאַט רביצין.

אשת-זוננים — די, ס. > הושע, א, 2. „גיי נעם דיר אַ ווייב אַ זונה, תי. פֿרוי וואָס איז אַ סעקסועל-צעלאַזענע. „און די אַיז, לילית הרשעה, גייט אויך אַנטקעגן זיי, קה. „אין קליפות דען מצרים שטעקט דען שרה, שבתי צבי, איז געווען אַן אַיז און... זי וואַרט נאָך אַלץ, איר מאַן זאָל פֿון אַפּגרונט מיט תיקונים הויך אַרויפֿהייבן איר מ״ן, צייט, גל וו, ז' 375.

אשת-חבר — [...] כאַווערן די מצ נב. פֿרוי פֿון קאַלעגע, פֿון פֿריינד. איידעלער ווי דעם חברים (פֿריינדס) ווייב. „די אַיז, די מלמקע, האָט אַנגעהויבן ווי דער שטייגער איז, צו ריפּן די קישקע אויף שטיקער, מ. א. שאַצקעס, 'בילדער פֿון דער ליטא, יוד' פֿאַלקס-ביבליאָ-טונק, א. 1888, ז' 168. „אַיז' כּח-בֿר = זאָל מען זיך באַציען מיטן זעלבליקן דר-ראַרץ צו דער פֿרוי פֿון קאַלעגע, פֿון פֿריינד ווי צום חבר. „גבירים אַזירים און גוטע-יידן שטראַכן זיך משדך צו זען מיטן רביץ — נו, און אַיז' מ״ן, ייל, דאָס פּוילישע יונגעל, אַדעס 1895, ז' 179. „די לעבנס-באַגלייטערין פֿון בעל-שמה, א. ח' כ, איר קומט גאָר אַ גרויסער חלק אין האַנטיקע שמה, עלטערן-טריבונע, מעקסיקע, נאָו' 1947, ז' 4.

אשת-חיל — איינשעס-כאַיילן די, ס. פֿרוי פֿון העלדישקייט. 1. ענערגישע פֿרוי, אַ בריה, אַן אויפֿטורקע. פֿרוי וואָס פֿירט זייער גוט די בעלי-בתישקייט. „אַן אַיז' איז אַ קרוין צו איר מאַן, מט, משלי תקע"ד, יב, 4 [אַ ח' עטרת בעלה]. „אַן אַיז' איז (גיט דעם מאַן) אַ האַלבע פֿרנסה" [זי איז שפּאַרעוודיק], שו. „אַלין ווירטשאַפֿטן אַז מע פֿאַרשטייט, מע קאָן און מע וויל אַלץ אַליין טאָן... דאָס הייסט אַן אַיז' ג. ראַזויטש, ריב משפּחה, ווילנע 1865, ז' 60. „ווער קען זיך גלייכן צו וויכענען? זי איז אַן אַפּהיטערין... אַ בעל-הביתטע זי איז אַ שטיק גאַלד, אַן אמתע אַיז', יוד' פֿאַלקס-ביבליאָטעק, 1888, ז' 307. „סער-קעלע [פֿון עט פּיעסע] איז געוויזן אַלס אַיז', וואָס אויף איר האַלט זיך די שטוב, שטערן, מינסק 1938, № 8.

2. טעפע. פֿרוי וואָס איז די פֿאַרדינערין, וואָס פֿירט די געשעפֿטן, האַלט אויס דעם מאַן און די קינדער. „נאָר די מאַמע, עליה השלום, איז געוואָרן די אַיז' צום שענק און צום אינפֿאַרץ, יא, שטערנניכל, ליפּציג 1861, ז' 107. „ער איז גאָר אַ שליםלוניק, ליגט אַפּ וואַכן ביים רביץ און גאַנצע טעג אין קלויז. מוז זי נעבעך אומגעלערנט ווערן אַן אַיז', צעד, ז' 13. „זען ווייב איז געווען אַ גרויסע אַיז' און השי"ת האָט זי באַגליקט, איין שיינע און ווינדערליכע געשיכטע פֿון ר' ליבילע זאָקענ מאַכער, לעמבערג 1887.

3. פֿאַרשטענדיקע, קלוגע פֿרוי, גוטע דער-ציערין פֿון די קינדער, פֿרוי וואָס האָט אַ גרויסע השפּעה אויפֿן מאַן. „זי [בעל-מחשבותעס מוטערן] האָט געקענט דעשט, פּויליש, לשון-קודש, געווען אַן אמתע אַיז', איינע פֿון די קאָווער שטאַט-חכמות, שג, קריי-טיק און קריטיקער, ב״א 1959, ז' 360.

4. גאַטספֿאַרכטיקע, פֿרומע פֿרוי. „אונדזער פֿאַטער איז געווען אַ הייליקער מאַן, זען מוטער איז אויך אַן אַיז' געוועזן. ווי קומט עס זאָל אַזוי אַ שלעכטער פֿון זיי געבאָרן ווערן? א. פּאַווער, גדולת יוסף, יוזעפֿאָו תקצ"ה, ג/ב. „די צאַרטע... פּינגער פֿון אונדזערע אַלטע, שיינע פֿרומע ווייבער, די צנועות, די אַיז'ס, בעמ v, ז' 25.

5. (קבלה) סימבאָל פֿון דער שכינה. 6. אויך סאַקראַטיש. „אַ, זי איז טאַקע אַן אַיז', עס פֿעלט איר איינמאַל נישט קיין בינישלעכטיק, די אַיז' ביי די טערראַיסטן. „אַן אַיז' — זי איז אַנטלאָפֿן מיט אַן אַפּיציר.

7. לויבגעזאַנג פֿאַר דער פֿרוי פֿרייטיק צוגאַכט ביים שבתדיקן טיש. משלי, לא, 10-31. „ווי איך האָב געקענט האָבן איך אַפּגעזאַנגט דעם שלום-עליכם. נאָר ביי אַיז' האָבן איך מיך גוט אויסגעוויינט, אַבער טאַקע געוויינט אַזוי ווי יום-כיפור צו בעילה, ל. פּימטנסטייג, תיקון לייבאַלע, לעמבערג 1894, ז' 48. „דער רבי — ער איז נאָך פֿאַר קידוש / און איז זיך מסדר דערווייל / ער קוקט אויפֿן חסיד מיט חידוש / און זינגט מיט די געסט אַיז', א. מ. שאַר-קאַנסקי, אידישע נגונים, נ"י תרנ"ה, ז' 14. „בערע ראַשקעס שטיל דאָך מונטער / העלפט זען ווייב צו ביסלעך אונטער. / זי — אַ בריה, אַ געוויילטע, / ווי אין אַיז' דערציילט זיך, אר, יא באַלעבאַס אַ בעל-תפּילה.

ד"ק — אַדי. „מיט איר אַיז'דיקן קוק האָט זי באַמערקט דעם שטויב", שם, אין גק, № 20, ז' 265. „דברורה אַ ח' ליגט... קודם-כל אין דעם וואָס דאָס פּלאַץ פֿון איר וואוינשאַפֿט איז געגאַנגען אויף איר נאַמען, ש. ביקל, טמ, 1966 II 18.

מ"ע — די, ס. דזו אַיז'. מעגלעך אויך מיט איר בייטעס.

אשת-חיל מי ימצא ? — [...] ייִמען זאָן. > משלי, לא, 10. „אַן אַיז' ווער קען געפֿינען? תי. אַרבינפֿיר צו לויבגעזאַנג וועגן דער גוטער פֿרוי, ב 7. „אַ ח' מ' — אַבער אַ ווייב אַ שליםלוניק (ניצע) איז בנ(י)מצא", שו. „אַ ח' מ' י? — איז נאָך דאָ אַזאַ ווייב ווי מ״ן שפּרינגען? פּוול.

אשת-חילן — איינשעס-כאַיילן אַוטו. געאַשתיילט. טאָן די אַרבעט פֿון אַן אַיז'. זיך בריה, זיך אויסטייגן, זען די פֿאַרדינערין. „די מאַמע פֿלעגט אַבער אַוועקגיין אַיז' אין קראַם, ייל, דאָס פּוילישע יונגעל, 1895, „די שוויגער האָט געאַשתיילט אונטן, און ער, דער איידעם, אַ באַהאַלטענער, האָט עוסק געווען אין תורה אויפֿן, צייט, 'דער ייד הקדוש', מאַמענט, מאַנטעווידיע, 1950 IX 8.

אשת-חלשות — [...] כאַלאַשעס] די, ז. שפּאַטיק. פּיעאַ. שליםלוניצע, אַפּגעלאַזענע. **אשת כאַליע** — די, ס. קאַרופּטיט פֿון אַ חיל. [רמו אויף כאַליערע] אַרוורה, מרשע.

אשת מרונים — [...] מעדאַנים] די. > משלי, כא, 9. יא ווייב אַ קריגעריין, ביטערע יידענע. יאַבעדניצע, בייזע. „די פּלוניטע זענען — די אַיז' — דערגייט אים נעבעך די יאָרן.

אשת-נעורים — איינשעס געאַוויסן די, מצ נב. > ישעיה, נו, 6 אַ. ווייב פֿון דער יוגנט. דריקט אויס פֿאַרליבטקייט און בענקשאַפֿטלעכע צערטלעכקייט. נישט קענען פֿאַרגעסן די אַיז'.

אשת-תלמידה-הכב — [...] טאַלמיד-כאַכעס] די. פֿרוי פֿון אַ בן-תורה, פֿון אַ תלמיד-הכב. „דו ביסט טאַקע איין אמתע אַיז' וואָס... האַרעוועט תמיד און איז מפרנס דעם מאַן... ער זאָל קאַנען עוסק זען בתורה, ו. שפּירא, דער ציבונק, אַדעס 1896, ז' 31.

אשף עיני אל החרים — [עסאַ איינע על העהאַרים] זאָן. > תהלים, קכא, 1. „איך הייב אויף מ״נע אויגן צו די בערג, תי. [צווייטע העלפט פֿון פּסוק: 'מאין יכא עורי' = „פּונ-וואַנען וועט קומען מ״ן הילף?"]. „אַ ע' אל ה'... קרעכצן די יידן, אַבער איין אויגנבליק שפּעטער זאָגן זיי שוין האַפֿערדיק... עזיר מעם ה', חג, פּא, 1511971. אויסדרוק פֿון שווער געמיט אין אַן עת-צרה, אויסקוקנדיק נאָך הילף, נאָך אַ ישועה. „אין לאַגער פֿלעגט ער אויפֿהייבן די אויגן צום הימל און שעפּטשען — אַ ע' אל ה'. אויך פּאַראַפּראַזירט: ... אל ההורים, אל המורים = צו די עלטערן, צו די דערציערס. אַזוי ניצט ש. ז. שרגא, טמז, 1967 II 27. ס'איז אויך פֿאַראַן — אַ ע' אל ה' המויערן, חג, ישראל עמיאַט, איידער דו לעסט מיך אויס, ראַשטשעטער 1966, ז' 33. אויך ווי אַן אויסדרוק פֿון באַוואַנדערונג — „ווען [דער אַסטראָנאָט] האָט דערזען די ריזיקע לבנה-בערג... האָט זיך אַרויסגעריסן פֿון זען האַרץ די תפּילה אַ ע' אל ה', הרב א. בריציון שורין, פּא, 1971 VIII 6.

אשת-בש — [אַש-באַש] דער. > שבת, קד/א. פּערמוטירטע קאַמפּינאַציע פֿון אלהי-בית, וואָס לויט איר ווערן די צוויי און צוואַנציק אותיות אויסגעשטעלט אַ צוויי שורות. דער ערשטער אות אַ איבער דעם לעצטן אות ת':

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ
ת ש ר ק צ פ ע ס נ מ ל

עס באַקומען זיך 11 פֿאַרלעך וואָס מען מעג בייטן. אַנשטאַט אַ קען מען שרייבן ת; אַנשטאַט ב — ש. למשל ווען דער דער נביא ירמיה (כה, 26) איז מרמו אויף חורבן בבל, זאָגט ער שש, אַדער ל ב ק מ י (דאַרט, נא, 1) מיינט דער נביא כ ש ד י. געניצט מחמת קאַנספּיראַציע און דרושטימעס (← אַח"ס — ב"טע, 851).

די ערשטע 6 קאַמפּינירטע פֿאַרן: אלה —

אין כמוד במשקים — מע קאן זיך פֿאַרקײַכן. „ווי קומט אַײַה? צו דער אַרענדע?“, פּוּל [אַן אַרענדאַר האָט צו עמעצן אויסגעקײַפֿט, דײַה איבערגעשטיגן בײַ דער לײַציטאַציע אַײַה, האָט יענער אים אויסגעדונגען די אַרענדע, וואונדערט זיך דער אַרענדאַר].

„ווער האַנדלט הענט אַײַה? איך וועל אַפֿן אים אַפֿלאַן אין גלײַכן געלט“, קמ, 1867, № 9. „זינגען אַײַה פֿאַר די הקפּות איז אַודאי אַן ערע“, מ. דלוגאַטש, וועלט מסורה, וואַרשע 1881, ז' 27. „ווי שטאַרק ווי עס טוט דאָס ייִדישע האַרץ זענענדיק... אַן אַ פּרײַן מישט זיך אַמאַל אַרײַן אין אַײַה, אין הקפּות און בײַם אויסוויילן גבאים, ממוס, אַ שטאַט אין מורח, ז' 9. „לײַציטאַציעס אויף אַײַה מיט פעטש“, פּרָג, ידער לײַ. „אַלע ווילן דווקא דעם ערשטן פּסוק פֿון אַײַה“, שט, אַרעמע און פּרײַליכע ו, ז' 32. „איך בין אַ בעלן געווען אַמאַל, אין די גוטע יאָרן, פֿאַר אַן אַײַהלע בײַ אונדז אין בית־מדרש גיין ביז בלוט אַרײַן“, שט, מאַנאַלאָג, ז' 98.

אַײַה־געלט — געלט וואָס קומט אַרײַן פֿון פֿאַרקײַפֿן די פּסוקים פֿון אַײַה און וואָס ווערט געניצט פֿאַר פֿאַרשיידענע הצטרכות פֿון בית־מדרש (פֿון שטיבל) במשך פֿון ווינטער.

אתה חונן (לאָרם דעת) — אַטאַ כּוֹינען

(לייאָדאַם דאַס) זאָ. > סידור, אין דער וואַכע־דיקער שמונה־עשרה. „דו [גאַט] באַשענקסט (דעם מענטש מיט קענטשאַפֿט)“, מע פֿאַרבינדט עס מיט חכמהלעך: „דו דאַרפֿסט זאָגן אַ סך מאָל אַ ח' ל' ד' — אַפֿשר וועט העלפֿן“; „גיטט אַרויס אין גאַס — געדענק דעם אַ ח' ל' ד'“; „די ברכה אַ ח' אויף דיר גיט מקיים געוואָרן“.

אתה יודע רזי עולם — אַטאַ יוֹדייאַ ראָזיי

אוילאָם] זאָ. > יומא, פ/ב, „דיר זינען דאָך באַוואוסט די געהיימיגן פֿון דער וועלט“. — די ערשטע ווערטער פֿון אַ קורצער תּפֿילה וואָס מע זאָגט אין מנחה ערבֿ יום־כיפור און יום־כיפור, ווי אַרײַנגעפֿיר צו ע־לחטא שחטאנו. מע בינדט עס צונויף מיט פּוּל: „אַ י' ר' ע' — אַבער דו זיג גיט קיין גולם“; „אַ י' ר' ע' איז טיטש: לעב גיט ווי אַ גולם“, דער אַ י' — בלויז גאַט ווייסט די סודות און קיינער גיט מער“, סעג, איצטער, ירושלים, 1947.

אתם קרויין (קרואים) אָדם — אַטעם

... אַדאַם] פּראָזע. תּח. > יַמּוּת, סא/א, אַפֿן קאַן מען באַצײכענען (מיטן נאָמען) אָדם. געניצט מיט פֿאַרבינדונגען: „אַ ק' אָ? — וואָס בלאָזט איר זיך?“, וואָס האַלט איר זיך פֿאַר אַ גולדן איר האָט דאָך גיט קיין שייכות צו אַ ק' אָ. „איטלעכער... רעדט זיך אַפֿן נאָר ער איז דער אמתער ייד, דער עכטער מענטש — אַ ק' אָ“ קמ, 1866, № 40, ז' 609.

אתן הודיה ושבת לאל — עטיין הוידאַיע

וואַשעוואָן לאַאייִלן] זאָ. תּח. „איך וועל געבן אַ דאַנק און לויב צו גאַט“, גוסח פֿון בריוו ווי

מע האָט געשריבן אָנהייב 17. יײַה. „א' ה' ר' ל' דו איך כתבֿ אגרת שלומי' ביקומן האב [ממעלת כּבוֹד תּוֹרדוֹן]“, פּראָג, ז' 162.

אתרנגולא ואתרנגולתא — אַטאַרענגוילע

וויאַטאַרענגוילע] תּח. > גיטײַ, נה/ב, איבער אַ האָן און אַ הויך; צווייטער טייל: חרובֿ טור־מלכא. סײַז געווען אַ מנהג אַקעגנצוטראַגן חתנ־כלה פֿון דער חופּה אַ האָן מיט אַ הויך, ווי אַ סימבאָל פֿון פֿרוכפּערן זיך. אַ רוימישער לעגיאַנער האָט אײַנמאַל צוגעכאַפט בײַדע ער־פּוּת, וואָס דאָס האָט אַרויסגערוּפֿן אַ שטאַרקן פֿאַרדראָס בײַ יידן; באַלד האָט זיך פֿאַרשפּרייט אַ קלאַנג אַז יידן בונטעווען זיך. די חײלוּת פֿון קיסר האָבן דעמאַלט אויסגעהרגעט די שטאַט־לייט]. געניצט ווי אַ וואַרענונג: אַן אַמ־פּערגיש איבער אַ קלייניקייט קאָן האָבן גאַר טראַגישע רעזולטאַטן. פּרָג: אַשקא דריספּק. „איר ווייסט דאָך אַ י' — הערט אויף זיך צו קריגן!“, מע מוז אײַנשטילן די מחלוקת איבער אַ נעמע רבֿ, סײַקע דאָ ווערן אַ י'“.

אתא בוקר וגם לילה — אַסאַ בּוֹיקער

וויאַגאַם לאַילע] זאָ. תּח. > ישעיה, כא, 12. „געקומען פֿרימאַרגן און אויך נאַכט, תּי־[טראַדיציאָנעלער אַנשטעטש: לײַכטיקייט פֿאַר צדיקים און פּינצטערניש פֿאַר רשעים]. געניצט מיט בב: א) די סכּנה איז אַריבער, אַבער מע דאַרף זיין אויף דער וואַך; ב) געראַנגל צווישן עליה און ירידה אין מענטשן גופּא. „אַ ב' — סײַז שוין טאָג געווען, ר' ל' — סײַהאָט זיך געמאַכט אַז דער טאָג... שיקט מײַך צוריק צו דער נאַכט“, צײַט, גל וו, נײַ 1947, ז' 393; ג) געראַנגל צווישן געזעלשאַפֿטלעכע גרופּעס. „אַ ב' ווען סײַז געקומען דאָס ליכט פֿון השּפּלה, ר' ל' — איז געוואָרן נאַכט בײַ דיר, חוקר“, צײַט, גל וו, ז' 439.

אתא שומר — ... שוּימער] פּראָזע. > לויט

אַמר שומר, ישעיה, כא, 12. „דער שומר איז געקומען. געטאַלשן אונטער די נאַצײַס; אַ וואַרענונג אַז וועכטער, אַ קאַפּאַ גײַט.“

את אחי אַנכי מִכּשׁ — עס אַחַז אַנוּכי

מעוואַקעש] > בראשית, לו, 16. [נוססע ענטפֿער אויף דער פֿראַגע וועמען ער זוכט אין פֿעלדער אַרום שכּם] — „מײַנע ברײַדער זונך איך“. געניצט מיט בב: א) איך וויל זיין צווישן מײַניקע, מיט מײַן פֿאַלק. „מיר קאָנען זיך גישט דערלויבן צו פֿאַרלירן נאָך דרײַ מיליאָן יידן, אַ אַ מ' האָבן אויסגערוּפֿן די רבּנים פֿון אַמעריקע... פֿון דער בימה אין אַסקווער שול“, סח, 1965 x 5; ב) אויסדרוק פֿון באַגער זיך צו פֿאַרבינדן מיטן היסטאָרישן גורל פֿון אײַגענעם פֿאַלק. „ר' יצחק אַברבנאל האָט זיך אָפּגעזאָגט צו פֿאַרבלײַבן אין שפּאַניע און מיט די ווערטער אַ אַ אַ מ' איז ער אַוועק צוואַמען מיט די גול־ספּרד“.

אתא חמרא וְבַטַש לשרגא — אַסע כאַמער

אוואַטאַש לישראַגען] זאָ. תּח. > שבת, קטז/ב.

„סײַז געקומען דער אייזל און אויסגעלאָשן דאָס ליכט“. געניצט מיט בב: א) מע האָט פֿאַרריבן עפעס מיט געלט, מיט שוהר. „מע האָט דעם שווינדלער גיט געמשפּט, וויל אַ ח' ר' לײַ“; ב) ווען אַ קליינער באַמטער גיט אַרויס עפעס אַ גוירה אויף שטעטלשע יידן.

אתגליא — עסאַליע] די. > זוהר, ח"ב, פח/ב.

> תּרגום ישעיה, נא, 9. [קבלה] ידאַס אַנט־פּלעקטע, וואָס מע קאָן זען מיטן אויג. „אַט דער מ'עט' [פֿון] ותחסרהו מ'עט מאלוקים, תּהלים, ח, 6, מאַכט אַפֿן קאַליע! דער יתחסרהו איז דער גרעסטער חסרון. ליכט איז דער אַתּכּסיה, מיטט איז די אײַ, צײַט, גל וו, נײַ 1947, ז' 399.

אתדבקות רוחא ברוחא — אַיסדאַפּקעס

רויכע בערויכע] פּראָזע. > זוהר. „באַהעפּטונג פֿון גישט מיט גישט, פֿון נשמה מיט נשמה, מיט בב: גישטיקע נאַנטשאַפֿט, נשמה־קרוי־שאַפֿט, צוגעבונדקייט, אַה־תּיִנפֿש, אַ שטיל געבעט, אַ געהיימער שלומער פֿון גישטער... אַ ר' בײַ, העל צײַטלײַ, הרבֿ מלאָדי, „בײַדע חסידים האָבן זיך דערענטערט, אַן אַ ר' בײַ“.

את האלוקים אַני ירא — עס העלויקים

אַני יאַרײַן] זאָ. תּח. > בראשית, מב, 18. „פֿאַר גאַט האָב איך מורא“ [יוססע זאָג צו באַוואַיקן זײַנע ברײַדער אַז ער וועט זײַ קיין שלעכטס גיט טאַן]. געניצט בײַם פֿאַרזיכערן אַז מען איז ערלעך, אַז מען איז גיט באַגאַנגען קיין פֿאַר־ברעכן. „איך בין אומשולדיק, אַ ה' אַ יײַ“ [מע דערציילט אַז ווען מע האָט געפֿרעגט לײַגן פֿאַרוואָס ער גייט אַרום מיט אַ שטעקן אום שבת, האָט ער געענטפֿערט: אַ ה' אַ יײַ — האָב איך מיטגענומען אַ שטעקן].

אתון — אַסן] די. מצ נב. זי. > במדבר, כב,

23. איינעלין. „זאָגט הקבײַה צו אים [בלעמען]: דו מיט דײַן אַ, וואָס דו מאַכסט מיט דײַן פּישוף, וועט איר אַלע זיין אין מײַן רשות“, נוצ, זשיטאַמיר תּרײַב, רכח/א. „ביסט גיט בלויז אַן אַ, ביסט פֿאַר טאַטע־מאַמע אַן אמתער אַסן“ [= קל: אומגליק].

את זה לעומת זה עשה האלקים —

עס זע לעואמאס זה אַסאַ האַעלאַקײַם] זאָ. תּח. > קהלת, ז, 14. „דאָס אויך ווי יענס האָט גאַט געמאַכט“, תּי, געניצט מיטן ב: יעדער טעוים האָט זיין אַנטיטעוים, פֿאַראַן גלײַכצײַטיק אי דאָס פּאַזיטיווע אי דאָס נעגאַטיווע. „אַתּ זה לז זה ע' ה' — עס גלײַכט זיך אויס: איין גר־צדק וואָס מיר באַקומען איז מער ווערט ווי אַלע משומדים“, פּרָג, „שטעט און שטעטלעך“, פּונקט 17.

את המאי אַני מופּיר (היום) — עס

כאַטאַַי... מאַזקיר (האַזײַם)] זאָ. תּח. > בראשית, מא, 9. „מײַנע זינד דערמאַן איך (הינט) [דאָס האָט געזאָגט דער שׂר־המשקים צו פרעה], געניצט ווי: אויסדרוק פֿון חרטה, שולד־געפֿיל, פֿאַררוע, טעות. געניצט אויך מיט בײַטעם פֿון גוטמטיקער איר אויף אַ גיט־לײַ“

טישער אויפפירונג אדער אומבאוואוסטיגניקער עבירה. "א ח' א' מ': מיר האט זיך דאמאלט זייער געוואלט האבן א ניעם גארניטערל", בן עמי, [איבן] יפאל, 1888, No 14-13, 1, 399. "בין איך געווען — א ח' א' מ' ה' — א ראבינער אין א קליין שטעטל", שט, א' ווארט פאר א ווארט. "מע האט געמוזט גיין אין די קלאסן לערנען יידיש און געבן פללים פון דער יידישער גראמאטיק. א ח' א' מ' ה': די רוסישע און דייטשישע גראמאטיקעס האבן צוגעהאלפן", ימ, יפאל, 1939, 4.

אתחלתא — [אסקאָלטע] די. דווח. אַבן הייב, התחלה. "אלע היינטיקע... ראנגלענישן... צו דערגרייכן די גאולה שלמה... זיינען בלויז איר א", איה, 1966 X 21. "דער דור וואס האט זוכה געווען צו דער א' פון גאולת ישראל", איה, דוד בן גוריון, טמו, 1966 X 23. "נאך דעמאלט איז עס געווען פאָעטישע א", אריה שטרן, גק, 1966, № 57.

אתחלתא דהגאולה — [דעגאווע] פראָזע. תח. > מגילה, יז, ב. אנהייב פון דער גאולה. ערב משיח קומען. געשעעניש, מצב וואס וויינט אן אויף אן אנהייב פון א לאנגווערדיקן פראצעס מיט גרויסע, וויכטיקע דערלייזערישע רעזולטאטן (געוויינטלעך פארן יידישן פאלק). "משפילים האבן אין עמאניציפאציע געזען די א' ד'". "זיי קומען אומישנע פארהערן דעם עילוי און טאנצן פאר שמחה: א' ד' ד'". פרא. 'מאניש', א וואָרף געטאָן זיך... צו דעם נאציאָנאַלן דערלייזונג-מאָטיוו, אָבער באַלד דער פילט ניט אין דער ערד איז גאט, און ניט אין דער שפראך, און ניט דאָס איז די א' ד' ד' קאר, ו, נ"י 1938. "דאָרף דאָס באַטראַכט ווערן ווי אן א' ד'... פון אינדיעס באַפֿרייאַונג", גרי, מענטש און ווערט, נ"י 1953. "די חתונה אין פערנוואַלד — די ערשטע חתונה אין לאַגער און אַט דאָס איז די א' ד' ד' שג, ה. לייזיק. א' ד' צייט, א' ד' תקופה.

אתי דיבור ומבטל דיבור — [אָסע דיבער אומחאָטל...] זאָג. תח. > גיט, ב/ב, "קומט דאָס וואָרט און פּסל (מאַכט בטל) דאָס וואָרט". געניצט מיט ב: א) מע מעג חרטה האָבן, חרטה האָבן איז מענטשלעך; ב) אַ מענטש מעג בייטן זיינע מיינונגען, זיינע אינשטעלונגען. געווען אַ געבראַטענער אַפיקורס, איצט — אַ פֿאַרברעטענער חסיד, א' ד' ו' ד' פּעיאַ: "ער? אַן אַפֿאַרטוניסט, א' ד' ו' ד', ווי עס לוינט זיך צו דער קאַריערע".

את כל היקום — [עס קאָל האַיעקרים] פראָזע. תח. > דברים, יא, 6. "דעם גאַנצן באַשטאַנד". [עס רעט זיך וועגן דתן וואַכערס וואָס די ערד האָט זיי אינגעשלונגען, מיט זייערע געצעלטן, מיט זייער באַשטאַנד, ד"ה מיט זייער פֿאַרמעגן]. געניצט מיטן ב: עשירות, האַב-און-גוטס. "ער האָט את כל ה', אָבער קיין האַרץ האָט ער ניט". "אַ קבצן געבער, עס פֿעלן אים אויך די דריי ווערטער: את כל ה'". עס פֿעלט אים

דער עט פון יאת כל היקום, עס פֿעלט אים ס'עס".

אתכסיא — [עסקאַסיע] די. מצ נב. > לויט תרגום ירושלמי, בראשית, כ, 16. (קבלה). דאָס פֿאַרהוילענע, דאָס וואָס מע קען ניט משיג זיין.

אתמול אפרוה, עכשיו ביצה — [עסמיל עפֿרויאַך, אַכשאָו בייצע] זאָג. תח. > בראשית רבה, לו, 4. "נעכטן אַ הינדלעך, הינט אַן אייעלעך". געניצט מיטן ב: "אַראַפֿ פֿון גוטן שטאַנד, פֿאַרלאָרן אַנזען, פּרעסטיזש". געווען אַמאָל אַ יוסטער בעל-הבית, א' א', און איצט ע' ב' — אַ יורד געבעך". "א' א' — געווען אַ יוד אַ מאַמין, און ע' ב' — געוואָרן אַ מופֿקרי".

אתנהתא — [עסנאַכטע] די. ס. אַפֿרו, האַלבער אַפֿשטעל. נאָמען פֿון איינעם פֿון די טראַפֿ-צייכנס, קומט אונטערן אות א. "מאָך אַן א' = (צו אַ פֿלאַפֿער) שוויג אַ וויילע. "מאָכן אַן א' = אַנזעצן, באַנקראַטירן, אַפֿשטעלן אַרויס-צוגעבן אַ צייטשריפֿט, "אין איין טייל תּפֿילות שטיט איין א' וואו איין אַב זאָך איז, דש מן עש אָו גיהערט צו זאָגן, וונשט האָט עש קיין טעם ניט", עפש, דרך הישר לעולם הבא, פּדמ תּמ"ה, גה/א. פּג: פֿלעגמאַטישער, פּוילער. "פּאַניע א', מע דאַרף דאָך אַ ביטל אַרבעטן אויך". "זיצן מונח און א', / די חברים דאָרט און וואָרט; / אויך אַזוי ווי ער צע-שמאַכטע, / אויך גורל פֿון אַ האַרטן / אַלץ אַזוי געטראַפֿענע, — / פֿון דער ווייב אַנטלאַפֿענע", אל ו, ד' 240.

אתנויונה — [עסנאַן ווינע] דער, ס. > דברים, כג, 19. 1. לויין וואָס מע גיט אַ זונה. 2. מתנה פֿון אַ זונה. 3. יעדער מין ניט-כשרער פֿאַרדינסט. געלט פֿון אַן אומריינעם קוואַל. "די גוטע יידן... ווי טאָרן זיי נעמען ביי אַזעלכע לייט אַ פּדיון... אַז אונדזער תּורה... פֿאַרבאַט צו נעמען א' ד' ד' קמ, 1866, № 34, ד' 530. "די אַלע טיף פּראַסטיטואַרעטע נשמות, די פֿאַרפֿירער... וועלכע שרענען אַז זיי לעבן נאָר לשם שמים... און וועלכע פֿאַרקויפֿן ביי יעדע... געלעגנהייט דעם שם מיטן שמים, מיט פֿליישראָל צוזאַמען פֿאַר פּשוטע א' ד' ד' דער אידישער אַרייבטער, לאַנדאַן 1902, ד' 86. אויך: "א' ד' ו' מוחרר כלב — "זאָלסט ניט ברענגען דעם לויין פֿון אַ זונה און דאָס געצאָלט פֿון אַ הונט אין דעם הויז פֿון ה' דיין גאָט", תּי, דברים, כג, 19.

אתקינו סעודתא (דמהיימונתא) — [אַסקינן סעאוואָסע (דימהיימוניסע)] פראָזע. סיזור. > זוהר, ח"ב, פח/ב. "גרייט צו די סעודה (פֿון טרעשאַפֿט)". גרייט צום טיש. [קורצער אַרזינפֿיר צו זמירות ביי אַלע דרש שבתדיקע סעודות]. דריקט אויס: א) אמונה אַז דער אייבערשטער האָט געגלוסט צו דעם זיבעטן הייליקן טאָג; ב) פֿרייד וואָס די שכנינה רוט אויף דעם שבתדיקן טיש, וואָס ווערט אויף אַ מיסטישן אויפֿן פֿאַרוואַנדלט אין אַ "שולחן

גבוה". "זיך אָפּגעפֿאַרעט מיט זיין קבלת-שבת ביחידות און איז... אַרזינגעאַנגען אין שטוב צו א' ס' י"ל, ניט טויט ניט לעבעדיק, ווילנע תּרניח, ז' 76. "דאָס ניגונדל הערט אויף צוזאַמען מיט די לעצטע ווערטער פֿון א' ס', שוועבט נאָך לאַנג אַרום אין דער הוילער פֿינצ-טערניש דער אַפּקלאַנג פֿון אַ זשומען", ווייט, 'צום איידעם אויף קעסט". "בפֿ דער הייליקער סעודה, וואָס איז פֿאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ געטלעכער מיסטעריע... לאַמיר זיך אַזינגען כּו' א' ס' ד' ז' זלמן שור, טמו, 1967 X 22.

אתקפתא — [אַסקאַפֿטע] די. מצ נב. > בראשית, כט/א, אַנגריף, געניצט מיטן ב: שטאַרקע קשיא (אין אַ שקלאַ-וטריא), זענענדיק שער אַפּפֿרעג, באַזירט אויף גרונטיקע באַווייזן. "די א' פֿון מר בר רב אשי איז שוין איינמאָל געווען אַ קשיא". "א' — אַן אמורא פֿרעגט דעם אַנדערן און ענטפֿערט ניט פֿון אַ משה אַדער אַ ברייטא, נאָר מכוח סברא", טשי וו, ד' מה.

אתראה — [אַסראַע] די. זות. 99. התראה. 'וואָרענונג'. דאָס לעגאַלע מתרה זיין, אויפֿ-קלערן דעם דיין בשייכות מיט אַן עבירה. [אויב מע האָט עמעצן מתרה געווען — דורך עדות — און יענער האָט געשוויגן, אַדער צוגעשאַקלט מיטן קאַפּ, אפֿילו ער האָט געזאָגט: 'איך ווייס עס', און ער האָט געטאָן די עבירה — איז ער פּטור; סידן ער האָט געזאָגט בפֿירוש: יא, איך ווייס עס און איך וועל טאָן, דעמאָלט איז ער חייב (מכות, א/ו).]

אתרוג — [עסרעג] דער, ים [עסרויגים] > סוכה, לא/א. 1. נאָמען פֿון אַ ציטרוס-פֿרוכט וואָס זעט אויס (איז) ווי אַ גרויסער ציטריין. זיין הויט איז געל, שאַרפֿטיק; האָט אַן אַנגענעמען ריח; זיין עוקץ איז אַ ביטל איינגעזונקען אויף אינעווייניק; זיין פֿלייש איז ווייס און דער טעם איז זייערלעך; די אַדער איז לענגלאַויס פֿון דער פּרי. דער א' קען אַ לאַנגע צייט בלעבן אויפֿן בוים און אַריבער-טראָגן פֿלערליי וועטערן, קעלט און היץ.

2. איינער פֿון די אַרבעה מינים (<) וואָס מע נעמט אום סוכות און מע מאַכט די ברכה 'על נטילת לולב'. [אין ויקרא, כג, 40 שטייט 'פרי עץ הדרי' — פֿרוכט פֿון אַ שיינעם בוים', תּי. די משנה (סוכה, ג, ד"ה) טייטשט אויס אַז דאָס איז אַן א', אַזוי אויך ביי אונגלוס, יונתן בן עוזיאל, רשי, אבֿך-עזרא, רמב"ן]. אַ פּשרער א', אַ געלער א', אַ הדר אַן אַן אַן אַרץ-ישראלדיקער א' אַ.

3. פּג. זייער אַ שיינער מענטש, ווער עס קען לערנען און איז נאָך דערצו אַ בעל-מידות. איידעלער, מיוחסדיקער מענטש. "דער חתן איז דער א' אין דער משפּחה". "אין אונדזער קלויז איז שטענדיק סוכות, מיר האָבן אים". "אַזוי זאָגט דער שמש צום בעל-הבית אויף דעם אויך ישראל-ייד: ס'איז אַן א', נישט קיין אורח... אַן א' הייסט אַ ייד פֿון סאַמע זייד, אַ שיינער

ייד, א פארשוין, שע, דער אורח. „סיפיקט זיך איך אזא א' א מוכרח: סני תורה, סני חכמה, סני חריפות צום מסחר, שמואל שיין... דיא ירושה, דראהאביטש 1902, ז' 31. 59: שיין (טבער, ליב) ווי אן א', ווי א קאר ר(צ)פירער א'; אויסגעדארט (א פנים) ווי א פארדארטער (פארפארקער) א'; ווערט זיין ווי א פסולער (פארפארקער) א'; האלטן עמעצן אין וואס ווי אן א'; ער איז ווי א לולב [הויך און דאר], זי איז ווי אן א' [גינדעריק און דיק] און קינדערלעך ווי סך [א סך]; א וויבעלע ווי אן א' [זעט שיין אויס, אבער אויפן טעם זייערלישן]; שמעקן ווי אן א', היטן ווי אן א'; געל ווי אן א' [בלויז לגנאי]; אגעלייגט (גאנג באר) ווי אן א' ערב סוכות, אגעלייגט ווי אן א' אויף חנוכה; באטראכטן פון אלע זעטן ווי אן א'; זי איז בני אים (ווי מע זאגט) ווי מיטן ערשטן א' [זי איז בני אים טבער, ער האט ביז איר קיין פרוי גיט געהאט]; נעמען ווי אן א' [חתונה האבן אן איבער קלערענישן].

שוו, פוול: „דער א' קאסט דאס גאנצע געלט און איבערן (אויפן) לולב מאכט מען די ברכה“ [בב: מע לייגט גיט קיין אכט אויף דעם פאר מעגן, נאר אויף באשיידענע מעלות; דער עולם צאצאקעט זיך מיט עמעצן וואס איז ווי א מענטש ווייניקער ווערט ווי מיט עמעצן וואס האט גרויסע מעלות]; „דער א' מיינט אן ער איז דאס שנינדל און אויפן לולב מאכט מען די ברכה“; „כאטש מע זאגט בענטשן א', האבן די חכמים געהייסן מאכן די ברכה אויפן לולב“ [עס קען זיין ווערטפולער דער וואס מענטשן פארשטייען גיט זיין ווערט]; „אז מע (א ייד) האט גיט קיין א' — בענטשט ער גיט“; „אז ס'איז גיטא קיין א', בענטשט מען מיט א בולבע“; „אז מע האט גיט קיין א', דארף מען קיין פושקע גיט האבן“; „האסט געגנבעט דעם א' — נעם צו די פושקע (אויך)“; „דער א' דארף זיין כשר און דאס געלט פאר אים אויך“; „בענטשן א' און שלאגן פפרות קען מען גיט צוזאמען“; „לויפן ערב פסח קויפן אן א' און ערב סוכות פארקויפן דעם חמץ“ [טאן עפעס גיט אין דער ריכטיקער צייט]; — אזא מנוחל הייסט בני דיר א? — פארוואס גיט? אתרוג מאכט: אהה תמיד רשע וגולם“; „דער ייד איז געגליכן צום א': א שיינע פרי, האלט אויס היץ און קעלט, איז כשר נאר מיט א פיטום, מיט א

יידש קעפל, און איז אנגעוויקלט אין קליא טשע“.

אתרוגל — דאס, יעד, פקפ פון א', ספעציעל מיטן 3 א חתנדל אן איל. דערטאפן אן איל, קויפן א גרויסע מצאה. „מזנע שוויגערעלטערן... האבן מיך געהאלטן פשוט ווי אן איל, ווי א מוזהלע“, פ. א. ליבע בלובט ליבע, ווילנע 1879, ז' 10. „א חתנדל אן צאצאקע, אן איל — און איצט מיישטיינס געזאגט ווי דאס זעט אויס“, פישל שניאורסאג, קארעהאד, ווילנע 1928.

אתרוגער — דער, רס. ווער עס האנדלט מיט אים. ווער עס האט די שליחות פון קהל צו ברענגען אים. דער אער האט געדארפט זיין א כשרער, אן ערלעכער ייד. עס איז געווען א פרויוועליגע צו זיין אן אער. „ההו מכשילים את הרבים... מהיום והלאה... ולא יעלה על לב לקבל אותם לאתרוג בקהלתנו“, תקנת קהלת קראקא, תכ"ו, [ישראל היילפרוי, ועד ארבע ארצות, ירושלים תש"ה, ז' 494].

אתרוגיבויים — דער, — ביימער. „דער א'ב' איז גלייך צו א פרוכטן[בוים אין דריי זאכן און צו גרינס (ירק) אין איין זאך“, פינט, בכורים, ב. ו. „עטליכ די זאגן עש איז [דער עץ-הדת] איין (אתרוג) בוים גינעזן, אונ דרום איז דער מנהג דאס דיא וויכער נעמן דעם אתרוג אונ ריטן אויש דיא שטיל אן (הושענא רבא)“, צאניה, ג.ב.

אתרוגיבעלט — דאס, ער, ין. 1. געלט וואס מע לייזט אפ ביים פארקויפן אתרוגים. „פון א'ג' וואס די גבאים האבן אוועקגע-שענקט צו דעם צוועק [העלפן די פאגראמיר-טען]“, יוסף, 1881, № 8, ז' 121. 2. געלט צו קויפן אן אתרוג אדער אתרוגים. שפארן א גאנצן זומער אויף א'ג'. 3. געלט פארן ניצן דעם (קהלשן) אתרוג, פארן ברענגען אין שטוב. אתרוגיבעלטער — דזוו אתרוגיפושקע. א' הדר — „יעדער ייד האט זיך געפליסט צו ברענגען אן א' ה' וואס קען שענער גיט זיין“, יוסף, 1887, № 38, ז' 642. א' וויבל — וואס טראגט ארום דעם א' צו ארעמע וויבער און זאגט מיט זיי די ברכה. א'טרערער. א' מהודר — „א בעל-הבית א נכבד, א פנינער בריה, דער קויפט אן א' מ"ו! ר' יעקב מדובנא, משלי חכמה, שמות, ווילנע תר"ג, כא. א' מו"ח. אתרוגיפושקע — די, רס. פושקע וואו

מע האלט דעם א'. די שיינע פושקעס זינען פון געשליפענעם גלאז, פון זילבער מיט גוטער יוועליר-ארבעט. אינעווייניק איז אויסגעבעט מיט ווייכער קלאטשע אדער מיט וואסע. די פושקע איז צוגעדעקט און דער א'ריח וועפט זיך גיט אויס. „גלעזערנע שענקלעך מיט ספרים און מיט זילבערנע און גאלדענע בליים. אויסער א חנוכה-לאמפ, בשמים-פושקעס, א'פ"ס, פריץ, דראמאטישע ווערק, ציקא, ז' 103. א' קעסטעלע — דז.

בלינדער א' — אזא וואס מע קויפט גיט באקונדיק, וואס מע נעמט ארויס פון א קאסטן אויף טראף. נעמען ווי א בלינדן א'. „א בלינדן א' קויף איך גיט, איך מוז זען דעם פיטום“ = (א) ביים אינקויפן סחורה מוז מען גוט בא-טראכטן צי עס לוינט זיך; (ב) ביים שליסן אן שידוך דארף מען גוט באקוקן די פלה, זיך באקענען מיט די מחותנים, פוול.

טויטער א' — אן אתרוג מיט אן אפגע-בראכענעם פיטום. „קערט, זיט מוחל, איבער דעם אתרוג מיטן פיטום אראפ און זאגט 'שהחיינו, נאר פאוואליגע... אוי...! איר האט מיר געפאלט דעם א'... א טויטער א'! — זאגט דער טאטע מיט אן אונטערגעבראכענער שטימע“, שט, דער אתרוג.

יאנעווער א' — אויך: יאנעווער א'. פטמ. אן א' פון דער שטאט יאנעווער אין צפון-מערב-גרינלענד. מע האט געהאלטן אז אזא א' איז א מהודר.

קארפוער, קאר(א)פירער א' — אויך: קארפירער א'. אן א' פון דעם גריכישן אינדול קארפו. ביז דער א'ריא האט ארויסגעשטויסן, איז אט דער א' פאררעכנט געווען ווי דער סאמע בעסטער. „זיין בחורל... איא, קפריסין! א קארפירער איל... טאקע וואס מע רופט א צאצאקעלע, א זינדן קינד!“, ממוט, פריזיו, ז' 51. „אבער א קארפירער? — פרעגט דער טאטע... נאך א מיין קארפירער! א קארפירער שבקארפירער! צווישן קארפירער א קארפירער!“, שט, דער אתרוג.

קהלשער א' — [קא(ע)לשער] א' וואס געהערט קהל און איז פרי פאר אלעמען צו בענטשן. דער מנהג יוצא צו זיין מיטן קהלשן א' איז אנטשטאנען בשעת-הדחק, ווייל ארעמע יידן זינען גיט געווען אין שטאנד צו קויפן אן אייגענעם א'. ארומגיין מיטן קהלשן א' צווישן ארעמע וויבער.

In March of 1977 agreement was reached between the City College of the City University of New York and the Hebrew University of Jerusalem, which *inter alia* committed the institutions to:

- 1) Publish Volume Four in the format of the previous volumes.
- 2) Foster the continuance of work on the Great Dictionary of the Yiddish Language.
- 3) Guarantee the excellence of the Dictionary by constituting an Editorial Board to determine its methods and principles of research and editorial policy.

The YIVO Institute for Jewish Research and the Hebrew Union College of Cincinnati, have also become parties to the agreement.

The Editorial Board was duly constituted and met for the first time in August, 1977 to formulate preliminary principles to guide the renewed work on the Dictionary. In August, 1979 the Board met for a second time to detail the methodological and editorial policies of the Dictionary. The principles which it formulated will be realized in the fifth and future volumes of the Dictionary and will be published in their introductions.

THE EDITORIAL BOARD

PROF. Z. BEN-HAYYIM — The Hebrew University of Jerusalem

PROF. H. BLANC — The Hebrew University of Jerusalem

PROF. M. HERZOG — Columbia University

PROF. P. MATENKO — Brooklyn College

PROF. S. MORAG — The Hebrew University of Jerusalem

PROF. W. MOSKOVICH — The Hebrew University of Jerusalem

PROF. H. PAPER — Hebrew Union College

PROF. C. RABIN — The Hebrew University of Jerusalem

PROF. C. SHMERUK — The Hebrew University of Jerusalem

PROF. E. STANKIEWICZ — Yale University

PROF. N. SUSSKIND — The City College of the City University of New York

PROF. J. SUSSMANN — The Hebrew University of Jerusalem

DR. M. WOLF — The Hebrew University of Jerusalem

The Joseph Meyerhoff Fund;
The Morris Morgenstern Foundation;
Mrs. Leonard Padawer;
The Ludwig Vogelstein Foundation;
The S. Erwin and Rose S. Wolfson Foundation.

Acknowledgement is herewith made to the United States National Endowment for the Humanities for Outright and Gifts and Matching support of this program under grants RO 9770-73-389 and RT 22754-75-601 (Dr. Ronald Berman, former Chairman and Dr. Joseph D. Duffy, current Chairman and Patricia Ann McFate, Deputy Chairman), awarded to the City College of the City University of New York, Professor Nathan Susskind, Project Director and Principal Investigator. The results arrived herein do not necessarily represent the view of the Endowment.

Finally our sincerest thanks to the Harry A. Abramson estate for generously providing the funds that made the printing of this volume possible.

We remember with feelings of love and piety Harry A. Abramson, of blessed memory, the life-long treasurer of the Yiddish Dictionary Committee—a heart throbbing with love and devotion for *yidishkeyt* and *mentshlekhkeyt*, the liberal supporter of causes and values, great and small. Glory to his soul in eternity.

This volume is gratefully dedicated to his memory.

Professor NATHAN SUSSKIND
The City College
Principal Investigator & Project Director
May 1979

step with love and devotion and for exercising his great skill, tact, wisdom and devotion to weld together the disparate components of the project. His reward is his joy at its success; it is also *his* monument in eternity.

Thanks to Professors Irving Greenberg and Paul R. Ritterband of the Jewish Studies Department of City College for their championship of the project.

Dr. George F. Farr, Assistant Director of the Research Tools Section of the Research Division of the National Endowment for the Humanities (NEH) was tremendously helpful in tightening up our work-organization and its chain of responsibility. We are ever so grateful to him for bringing us together with eminent experts in applying computer techniques to dictionaries, and in general for his gracious attitude, interest and understanding. Ms. Gail Halkias, NEH Program Officer has been equally supportive of this program.

Sincere thanks to Profs. John Algeo (University of Georgia) and John Nitti (University of Wisconsin) for the gracious sharing of their expertise with us in applying computers to dictionaries.

Our gratitude also to the members of the Dictionary Committee for their devotion to this, *their holy cause*, through thick and thin, and especially to the old, loyal, “ever available” and indefatigable Mr. Noah Zingman.

Sincerest thanks to all our workers, old and new. Let our appreciation of their devotion compensate them for their otherwise rather meager rewards. Special honorable mention to Mr. Nachman Levental who worked as a volunteer when there were no funds to pay him.

Thanks to Dr. Meyer Wolf for seeing volume four to press with the help of Prof. Wolf Moskovich and Mr. Sergei Kizhner. Special mention in this regard is also due Mr. Asher Kula, compositor of the fourth volume, for the painstaking work from an often difficult manuscript, and to the proofreaders Mr. Yitskhak Pevzner, Mr. Shoyel Ferdman and Dr. Yosef Guri.

Appreciation of the efforts of other friends of, and contributors to the Dictionary may be found in earlier volumes and in the Yiddish prefaces.

The following have our sincere gratitude for the financial help they have extended:

The American Friends of the Hebrew University:

its president Mr. Stanley Bogen,

its executive vice-president — Mr. Seymour Fishman,

its liaison with the Dictionary Project — Mr. Joseph Perlberg;

The Atran Foundation, its president Mr. Max Atran;

The Memorial Foundation for Jewish Culture;

The Charles E. Merrill Trust;

The Lucius N. Littauer Foundation, its president Dr. Harry Starr;

tion of the work. The University not only provided accommodations for the Dictionary on its campus, it also convinced the American Friends of the Hebrew University to help in the raising of “matching funds” for the “matching grants” of the United States Government’s National Endowment for the Humanities. It was largely due to the efforts of the *Friends* that the Jerusalem center received the financial support which enabled the fourth volume to be completed in record time—three and a half years instead the seven spent on earlier volumes.

The Dictionary Committee with its special printing fund had exhausted itself financially to support the Jerusalem component, in the conviction that realizing the Dictionary in the “current generation” (of 1953) while there still existed scholars to whom Yiddish was their *primary native tongue* was more important than publishing it. So there were no printing funds for volume four. Yudel Mark began to despair of *ever* publishing the manuscript.

Thanks to the timely intervention of Mr. Harold B. Abramson and Dr. Judah J. Shapiro, trustees of the Harry A. Abramson estate, the costs of printing were covered. If only Yudel Mark had lived to see its appearance!

This volume, as mentioned, completes the letter *alef*. With 20,000 more entries, it brings the number so far published to 80,000—about one third of the entire Yiddish vocabulary. What lies behind the apparent anomaly that so much is covered by only one letter is that it is the equivalent of some eight vowels and diphthongs, either designating them directly with the help of diacritics, as *a* and *o* or preceding them, as in other cases.

The Aleph was originally a consonant, the glottal explosive still pronounced as such in most Germanic languages before every initial vowel. Many varieties of Yiddish retain this Germanic (and of course Semitic) characteristic in pronouncing initial vowels—only that the European languages, using either Greek or Latin alphabets, had no sign for the glottal explosive, and left it undesignated, but Yiddish has the Aleph for it. The Aleph also is used for the sounds *a* and *o*.

Our sincerest thanks to everyone who has made this volume possible, especially to the President of City College, Dr. Robert E. Marshak and to the President of the Hebrew University, Mr. Avraham Harman for generously giving of their time to achieve the partnership of the two universities in the Dictionary Project, and to Mr. Isaiah Minkoff, for assuming the presidency of the Dictionary Committee and reorganizing it.

With love and piety we note the passing of Dr. Buell G. Gallagher, former President of City College. It was he who induced the New York Board of Higher Education to establish the Institute for Yiddish Lexicology at the College of the City of New York for the purpose of fostering the Dictionary Project. Blessed be his memory.

Deepest gratitude to Mr. Morton M. Pavane for guiding the project at every

Yudel Mark's Dictionary

Now, more than ever, it *is* Yudel Mark's Dictionary. It is only the fourth of some projected thirteen volumes; it only completes the first letter of the alphabet and Yudel Mark, of blessed memory, did not live to bring it to print—yet his achievements with and accomplishments for the project have been such that his name is forever joined to that of the Great Dictionary of the Yiddish Language.

Great is Yudel Mark's record in the service of his people: a record writ large as a community leader, educational innovator, organizer, administrator, author, editor, textbook writer and teacher of teachers—not only in America but in Europe and Israel as well. It is perhaps unfair to point to the Dictionary as his greatest achievement. But it was undeniably his most demanding. And it is his *Monumentum aere perennius*, his Monument more enduring than

Yudel Mark, of blessed memory, passed away in August of 1975.

The YIVO Institute for Jewish Research appointed Yudel Mark and Judah A. Joffe, in 1953, as co-editors of the Dictionary. Yudel Mark's energy and organizational genius eventually earned him the leadership: ultimately it was he who shaped the policy, won to the project a volunteer staff, founded a circle of (over 300) correspondents to send him lists of words from written and oral sources. It was he who attracted community leaders to the Dictionary Committee to work for popular support for the project and, when it was recognized that the volunteer staff was unequal to the task, it was he who engaged salaried workers and obtained the foundation grant to pay them.

He had the charisma to attract, the genius to organize and administer, the scholarship to inspire trust and win acceptance of his authority, the energy to accomplish more than most. He was fully aware of his importance to the project, and it scared him. He was frightened that the Dictionary might pass away with him. It was that fear that sent him to the Hebrew University, Jerusalem, to ensure the continuation of the Dictionary.

In 1968 Professor Nathan Susskind was commissioned by the Dictionary Committee to negotiate an agreement with the Hebrew University. That agreement enabled Yudel Mark to settle in Jerusalem and with his chief assistant, David Rogoff, finished the editing and publishing of the third volume.

The partnership with the Hebrew University has proved a blessing in many ways. Most importantly it achieved what everybody hoped for: ensuring the continua-

**GREAT DICTIONARY
OF THE
YIDDISH LANGUAGE**

Editor in Chief

Yudel Mark

Volume IV

אַפּבוי — אַתרוג

Published by

YIDDISH DICTIONARY COMMITTEE, INC.

1048 Fifth Avenue, New York, N.Y. 10028, U.S.A.

1980

